

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

A propos de ce livre

Ceci est une copie numérique d'un ouvrage conservé depuis des générations dans les rayonnages d'une bibliothèque avant d'être numérisé avec précaution par Google dans le cadre d'un projet visant à permettre aux internautes de découvrir l'ensemble du patrimoine littéraire mondial en ligne.

Ce livre étant relativement ancien, il n'est plus protégé par la loi sur les droits d'auteur et appartient à présent au domaine public. L'expression "appartenir au domaine public" signifie que le livre en question n'a jamais été soumis aux droits d'auteur ou que ses droits légaux sont arrivés à expiration. Les conditions requises pour qu'un livre tombe dans le domaine public peuvent varier d'un pays à l'autre. Les livres libres de droit sont autant de liens avec le passé. Ils sont les témoins de la richesse de notre histoire, de notre patrimoine culturel et de la connaissance humaine et sont trop souvent difficilement accessibles au public.

Les notes de bas de page et autres annotations en marge du texte présentes dans le volume original sont reprises dans ce fichier, comme un souvenir du long chemin parcouru par l'ouvrage depuis la maison d'édition en passant par la bibliothèque pour finalement se retrouver entre vos mains.

Consignes d'utilisation

Google est fier de travailler en partenariat avec des bibliothèques à la numérisation des ouvrages appartenant au domaine public et de les rendre ainsi accessibles à tous. Ces livres sont en effet la propriété de tous et de toutes et nous sommes tout simplement les gardiens de ce patrimoine. Il s'agit toutefois d'un projet coûteux. Par conséquent et en vue de poursuivre la diffusion de ces ressources inépuisables, nous avons pris les dispositions nécessaires afin de prévenir les éventuels abus auxquels pourraient se livrer des sites marchands tiers, notamment en instaurant des contraintes techniques relatives aux requêtes automatisées.

Nous vous demandons également de:

+ *Ne pas utiliser les fichiers à des fins commerciales* Nous avons conçu le programme Google Recherche de Livres à l'usage des particuliers. Nous vous demandons donc d'utiliser uniquement ces fichiers à des fins personnelles. Ils ne sauraient en effet être employés dans un quelconque but commercial.

+ *Ne pas procéder à des requêtes automatisées* N'envoyez aucune requête automatisée quelle qu'elle soit au système Google. Si vous effectuez des recherches concernant les logiciels de traduction, la reconnaissance optique de caractères ou tout autre domaine nécessitant de disposer d'importantes quantités de texte, n'hésitez pas à nous contacter. Nous encourageons pour la réalisation de ce type de travaux l'utilisation des ouvrages et documents appartenant au domaine public et serions heureux de vous être utile.

+ *Ne pas supprimer l'attribution* Le filigrane Google contenu dans chaque fichier est indispensable pour informer les internautes de notre projet et leur permettre d'accéder à davantage de documents par l'intermédiaire du Programme Google Recherche de Livres. Ne le supprimez en aucun cas.

+ *Rester dans la légalité* Quelle que soit l'utilisation que vous comptez faire des fichiers, n'oubliez pas qu'il est de votre responsabilité de veiller à respecter la loi. Si un ouvrage appartient au domaine public américain, n'en déduisez pas pour autant qu'il en va de même dans les autres pays. La durée légale des droits d'auteur d'un livre varie d'un pays à l'autre. Nous ne sommes donc pas en mesure de répertorier les ouvrages dont l'utilisation est autorisée et ceux dont elle ne l'est pas. Ne croyez pas que le simple fait d'afficher un livre sur Google Recherche de Livres signifie que celui-ci peut être utilisé de quelque façon que ce soit dans le monde entier. La condamnation à laquelle vous vous exposeriez en cas de violation des droits d'auteur peut être sévère.

À propos du service Google Recherche de Livres

En favorisant la recherche et l'accès à un nombre croissant de livres disponibles dans de nombreuses langues, dont le français, Google souhaite contribuer à promouvoir la diversité culturelle grâce à Google Recherche de Livres. En effet, le Programme Google Recherche de Livres permet aux internautes de découvrir le patrimoine littéraire mondial, tout en aidant les auteurs et les éditeurs à élargir leur public. Vous pouvez effectuer des recherches en ligne dans le texte intégral de cet ouvrage à l'adresse `http://books.google.com`

C 532,905

Digitized by Google

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARIES
1817

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ԲԱՌԱԳԻՐՔ
Ի ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԷ Ի ՀԱՅԵՐԷՆ

DICTIONNAIRE
FRANÇAIS—ARMÉNIEN

Digitized by Google

DICTIONNAIRE

FRANÇAIS-ARMÉNIEN

D'APRÈS LES DICTIONNAIRES

D'É. LITTRÉ ET DE L'ACADÉMIE FRANÇAISE

PAR

NÉANDRE (NORAYR) DE BYZANCE

PRIX 46 FRANCS

CONSTANTINOPLE

IMPRIMERIE A. H. BOYAJIAN

1884

Digitized by Google

Biwzandatsʿi, Norayr N.

ԲԱՌԱԳԻՐՔ
Baragirkʿ i gaghghierēn

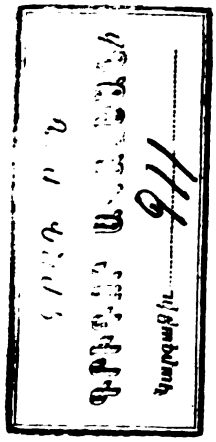
Ի ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԷ Ի ՀԱՅԵՐԷՆ

ՀԵՏԵԻՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԲԱՌԱՐԱՆԱՑՆ

ԵՄԻԼ ԼԻԴՐԷԻ ԵՒ ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱԿԱԴԻՄԻԱՑ

ԹՕՐԻՆԵԱՑ

ՆՈՐԱՅՐ Ն. ԲԻԻԶԱՆԴԱՑԻ

معارف عمومیه نظارت جلیه‌سنك رخصتیله
٥ ذی‌القعده ٩٨ و ١٦ ایلول ٩٧ نومرو ١٩١

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱՐԱՆ Ա. Ց. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

1884

UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES

Digitized by Google

GRAD
EREN
466
Bohr

ԱՌ ՏԻԿԻՆ ՍԵԼՄԱ ՅԱԿՈԲՍՈՆ ՆՈՐԱՑՐ

ՐՎ. ՍԻՐԵԼԻ ԳԼՈՒԽ

ԸՆԿԱԼ

ԶՈՐ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

ՓՈՑՈՑՔ ԶՈՒԱՐԹԱՌԱՏ ՆՈՒԻՐԱՑ

ՀԱՍՈՒՑԵԱԼ Ի ԿԱՏԱՐՈՒՄՆ

ՏԱՄ Ի ՎԱՅԵԼՍ ԱԶԳԻՆ ԻՄՈՑ

A MA FEMME BIEN-AIMÉE

SELMA JACOBSSON NORAYR

J'OFFRE AVEC RECONNAISSANCE

LA DÉDICACE DE CE DICTIONNAIRE

Digitized by Google

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Այս երրորդ Բառագիրք ի գաղղիերէն լեզուէ ի հայերէն, ընդարձակագոյն քան զյօրինեալսն ի ձեռն Հ. Ցարուխեան Ալպերեան (Վենետիկ, 1812, 1840) եւ Հ. Սրապիոնի Էմինեան (Վիէննա, 1853, 1871), ի լոյս ելանէ աւասիկ յԱզգիս։

Երկուց վեհագոյն առաջնորդաց գաղղիացի բարբառոյն, Բառագրոցն ասեմ Եմիլ Լիդրէի[1] եւ Գաղղիական Ակադեմիայ[2], զհետ գնացեալ եմ ի բովանդակ մատենիս. վասն որոյ եթէ ուրեք աչառզգաստոյնս ինչ յԱլպերեան եւ յԷմինեան Հարց աւանդեալ իցեմ զնշանակութիւնս բառից, մի՛ թուեցայց սխալ։ Իսկ թէ զո՛ր դիտումն կալայ ի հայերէն մասինն, կամ է ինձ ասել զայն կարճ ի կարճոյ, այլում թողեալ տեղւոյ եւ ժամանակի զերկայնութիւն բանից եւ զպատասխանատուութեանց։

Զնախնեացն մեր բարբառ հիմն եւ մայր համարելով այժմեան ուղղախօսութեանս, զամենայն փոյթ ի մէջ առի հանդիպեցուցանելոյ ըստ կարի բառից եւ դարձուածոց գաղղիականին՝ զբան եւ զհարազատ հայեցիսն, ղորս քաղեալ հաւաքեցի ի մատենագրութեանց անտի հարց լեզուիս, առաւելագոյն ի տպագրելոցն։ Գանձք բազումք գտանին թաղեալ ի դրչագիրս, այլ ինձ ծագիւ եւեթ մատին հնար եղեւ հպել յայնս՝ նախ ի վանս Մխիթարեան Հարց ի Վենետիկ, եւ ապա ի Գարիս քաղաքի յԱզգային Մատենադարանին Գաղղիացւոց, եւ ի Կոստանդնուպոլիս յԱզգային Մատենադարանին մերազնէից, ի Մատենադարանի Հարց Անտոնեանց եւ ի Մատենադարանի Թանգարանին Վերծանութեան որ ի Միջագիւղ Բոսպորի։

Ուր ուրեք լուէին դպրութիւնք ոսկի եւ արծաթի դարուց (ե — ժԲ), ոչ ինչ խղճեցի առնուլ ընտրանաւ բառս եւ ի մատենագրաց խոնարհագոյն դարուց (ԺԳ — ԺԷ), եւ առ որոշելոյ զայնոսիկ ի բուն ի հնոցն՝ նշանակեցի առընթեր զգլխագիրն Ս., իբր Ստորին հայերէն։ Ոչ սակաւ օգտակար եղեն ինձ եւ բառք գաւառականք, նշանակեալք Գ գլխագրաւ, ղորս քաղեալ է իմ ի ժողովածոյից Մխիթարեան Հարց Վենետկոյ։ Ցառաւելագոյն բացայայտութիւն նախնեացն բառից եւ առացուածոց՝ պատչաճ վարկայ կցել ուրեք ուրեք եւ զաչխարհիկ խօսս Հայոց կոստանդնուպոլսի. այլ զգուշացուցանեմ չվարել նոքօք անխտիր ի գրութիւնս, զի ըստ մեծի մասին թարգմանութիւնք են տաճիկ կամ թուրք ձայնից եւ առացուածոց։ Աստղանշանդ (*) յայտ առնէ զնորահնար բառս կամ զնորաբանութիւնս, եւ կրկին աստղանշանք (**) զբառս նախնեաց որովք մեք այժմ վարիմք նորով նշանակութեամբ, օրինակ հինն Գետնախնձոր (Pomme de terre), Կտրօն (Coupon), Հեղինակ (Auteur), Ռումբ (Bombe), այլովքն հանդերձ, որք առ հինսն այլ ինչ ցուցանէին։ Տեսցի աստ եւ անդ եւ հարցականդ (?), օրինակ հինն ի բառն Asaret Սքեր (?), ի Spergule Աղաւնարօտ (?), իբր երկբայական բառք. զլուծումն տարակուսանացս ակն ունիմ ի ժամանակէն եւ ի նորոգ քննութեանց։

---

1. Dictionnaire de la langue française, par É. Littré, 4 vol., Paris, Hachette et Cie, 1876.
2. Dictionnaire de l'Académie française, 2 vol., septième édition, Paris, Firmin-Didot et Cie, 1878.

Digitized by Google

Մնայ ինձ արդ հրապարակել մեծաւ գոհացողութեամբ զանուանս նոցա ամենեցուն որք յօժարամիտ եղեն սատարել տպագրութեան Բառարանիս, ումն որովք արծաթոյ, կէսք յորդորմամբ եւ գիւտիւ բաժանորդաց, եւ կէսք յօդուածովք լրագրաց։ Տ. Գ. Ե. Բաբազեան պարգեւեաց փրանկս 250։ Տեարք Մ. Մամուրեան (խմբագրապետ Արեւելեան Մամլոյ), Ե. Ճովակիմեան, Գ. Ֆընտըգլեան, Գ. Էլիկիւզէլեան, Ե. Եուսուֆեան, Խ. Պաղտասարեան, Մ. Մանուկեան, Մ. Նորիկեան, Մ. Պէյլիկճեան, բարեսէր իմն եռանդմամբ եւ ջանիւ ստացան ինձ բաժանորդս բազումս ի Զմիւռնիա, ի Մանչէստըր, ի Կեսարիա եւ ի Կոստանդնուպոլիս։ Առանձինն չնորհակալութեամբ յիշատակեմ եւ զխմբագրապետս լրագրաց զՏեարս Կ. Ս. Իւթիւճեան (Մասիս), Ե. Կ. Սըվաճեան (Արշալոյս Արարատեան), Տ. Ճիվելեկեան (Թէրճիմանը Էֆքեար), Կ. Փանոսեան (Մանզումէի Էֆքեար), Հ. Ալաճաճեան (Փունջ), Մ. Մելիքեան (Հայրենիք), որպէս եւ զՏէր Մաղաքիա վարդապետ Օրմանեան, զՏեարս Գ. Ե. Բաբազեան, Մ. Մամուրեան, Գ. Ապտուլլահեան, Ե. Տէմիրճիպաչեան, Բ. Քէչեան, Գ. Նիկողոսեան, որ ղրուատեօք գրեցին զԲառարանէս։ Ոչ ինչ պակաս քան զսոսին երախտաւորս ինձ կարդամ եւ զբարեհամբաւ սեղանաւորս Կոստանդնուպոլսի զՏեարս Գ. Սամանճեան եւ Մ. Մոմճեան, որ ի վերայ բազմախնամ իւրեանց զբաղանաց մտադիր յանձն առին զգանձապահութիւն արծաթոյ բաժանորդացն. նոյնպէս եւ զպատուական տպագրիչ մատենիս զՏ. Ա. Ե. Գօյաճեան, որ իւրովն ընդելական ազնուութեամբ հարթեաց առաջի իմ զդժուարութիւնս այսպիսւոյ մեծածախ հրատարակութեան. մաքրութիւն եւ յստակութիւն ղրոչմածոյ Բառագրոցս՝ արդիւնք են անձանձրոյթ խնամոյ նորա. իսկ վասն սրբագրութեանն ի 116 թերթէ եւ անդր՝ չնորհապարտ եմ քաջի եւ մտավարժի աշակերտակցին իմոյ Հ. Մատաթիայ վարդապետի Գետրոսեան։

Ոչ կամիմ թողուլ առանց յիշատակի եւ զՏ. Թ. Սաւալանեան Զմիւռնիացի որ առաքեաց ինձ զժողովածոյս բառից քաղելոց յինքենէ ի գրչագրաց մենաստանին Սրբոց Յակոբեանց որ յԵրուսաղէմ, եւ զՏէր Ղեւոնդ վարդապետ Փիրղալէմեան, զՏեարս Մ. Մամուրեան, Մ. Մամիկոնեան եւ Ա. Խարտեաչ, որ մատուցին ինձ քաղուածոյս գաւառական բառից։

Այսպէս ուր ուրեմն հասեալ յամբոկ թշուառաքիրտն վաստակոյս, յոր ծախեցի զամս չորեքտասան (1866—1879) զերիտասարդութեան կենացս, եթէ արդարեւ սուիմ Բառարանաւ ճըշդըրտագոյն, վայելչագոյն եւ հնչտագոյն ընծայեացին Թարգմանութիւնք ի դաղիական բարբառոյն ի մերս, լիցի լրումն ամենայն ըղձից իմոց եւ միխիթարութիւն բազմամեայ տառապանացս։ Մարդկօրէն թերութիւնք որ ի սմին՝ հանդիպեսցին անչուշտ ներողամիտ կարեկցութեան հմտից, յորոց ոչ ինչ զանխլանայ Որատեայն.

Սակայն յերկար ի վաստակ մարթի թէ քուն սպըրդիցի։

Ստոքհոլմ, 5 յուլիս 1884

Digitized by Google

A MONSIEUR NÉANDRE (NORAYR) DE BYZANCE

Ménil-le-roi, par Maisons-Laffitte
(Seine-et-Oise)
8 octobre 1877

Cher Monsieur,

J'ai reçu, avec votre lettre, les notes que vous avez bien voulu me communiquer. Je vous remercie de la lettre, qui est si bienveillante pour moi; je vous remercie aussi des notes que j'utiliserai. Je suis occupé en ce moment de l'impression d'un Supplément laquelle touche à sa fin. Je la presse le plus que je peux; car, ayant été fort malade durant le cours de cette impression, j'ai douté un moment que j'en visse la fin. J'en doute un peu moins maintenant, bien qu'un vieillard aussi vieux que je suis ne soit sûr d'aucun lendemain. C'est en terminant et dans quelques Additions qui doivent figurer à la suite, que je ferai usage de vos notes.

Agréez, cher Monsieur, l'assurance de mes meilleurs sentiments.

É. LITTRÉ

Paris, le 2 novembre 1877

Cher Monsieur,

J'ai reçu vos nouvelles notes. Je vous en remercie comme des premières. J'en ai tiré ce qui m'a paru pouvoir servir à mon Supplément.

Agréez, cher Monsieur, l'assurance de mes meilleurs sentiments.

É. LITTRÉ

Paris, le 5 janvier 1878

Cher Monsieur,

Je vous remercie des nouvelles notes que vous me transmettez. Je n'en puis faire usage, puisque mon Supplément est terminé et que les dernières livraisons en paraissent en ce moment. Je mets à part vos notes, non pour moi qui suis trop vieux pour songer à un nouveau travail, mais pour ceux qui un jour reprendront mon œuvre.

Agréez, cher Monsieur, l'assurance de ma haute considération.

É. LITTRÉ

Digitized by Google

ՀԱՄԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆՔ

ած.	ածական.	Adjectif.
ած. թուա.	ածական թուական.	Adjectif numéral.
ած. սպաց.	ածական սեռացական.	Adjectif possessif.
ապրտ.	աղարտանօք.	Par dénigrement.
անս.	անսովոր.	Inusité.
անց. դերբ.	անցեալ դերբայ.	Participe passé.
աչխ.	աշխարհաբար.	Arménien vulgaire.
ար.	արական.	Masculin.
բ. ա.	բայ անդրադարձ.	Verbe réfléchi.
բ. ն.	բայ ներգործական.	Verbe actif.
բ. չ.	բայ չէզոք.	Verbe neutre.
գ.	գոյական.	Substantif.
դիր.	դերանուն.	Pronom.
ընտ.	ընտանեբար.	Familièrement.
իգ.	իգական.	Féminin.
հեգն.	հեգնութեամբ.	Ironiquement.
յնչ.	ձայնարկութիւն.	Interjection.
մ.	մակբայ.	Adverbe.
մք. սս.	մակբայօրէն սեռացուած.	Locution adverbiale.
յգ.	յոգնակի.	Pluriel.
յգ. անփ.	յոգնակի անփոփոխ.	Pluriel invariable.
յտ. ան.	յատուկ անուն.	Nom propre.
նխ.	նախադրութիւն.	Préposition.
նխ. սս.	նախադրական սեռացուած.	Locution prépositive.
շ.	շաղկապ.	Conjonction.
շղ. սս.	շաղկապօրէն սեռացուած.	Locution conjonctive.
ռամ.	ռամկօրէն.	Populairement.
վչ.	վաղնջուց.	Vieux.
փոխաբ.	փոխաբերաբար.	Figurément.

անխնդիր.	Absolument.
խրճ.	Peu usité.
ցած.	Bas ou Bassement.

Նշանակ † յուչանէ զբառս և զնշանակութիւնս որ արտաքոյ են Բառարանին Գաղղիական Ակադեմիայ։

Le signe † annonce que le mot ou l'acception du mot qui le porte n'est pas dans le Dictionnaire de l'Académie française.

Ի ցաւելուածին, ի բառն Bipède, Boiter և Bracelet փոխանակ ընկա՝ պատուր ընթերցիր ընկա՝ պատուր։

Digitized by Google

ԲԱՌԱԳԻՐՔ

Ի ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԷ Ի ՀԱՑԵՐԷՆ

A

A (–) ած. ած. Ա–ագին նշանագիր և առաջին ձայնաւոր գաղղիական այբուբենիդ։ Un grand A. Un *a* italique. Des A mal formés։

— Une panse d'a. տես բ Panse։

— Ne savoir ni A ni B. ած. Ոչ գիտել գիրս, գպրութիւն. (–ի. կարգալ չգիտնալ)։ ‖ ած. (ածխ.) Լինել տգէտ յոյժ։

À (–) նխ. ած. ի, յ (տրական, ներգոյական). ընդ. զ (բացառականաս)։ Retour à la ville. Դարձ ի քաղաքն։ Monter à cheval. Հեծանիլ ի ձի՝ յերիվար։ À table. ի սեղան, ի սեղանի։ À l'âge de trente ans. ի հասակի երեսուն ամաց։ À droite, à gauche. Ընդ աջմէ, յաջմէ. ընդ ահեկէ, ի ձախմէ։ Frapper à la tête. Հարկանել ի գլուխն՝ ընդ գլխին։ Lever les yeux au ciel. Ամբառնալ զաչս յերկինս՝ ընդ երկինս։ Suspendre une meule de moulin à son cou. Կախել երկան ընդ պարանոց իւր, զպարանոցէ՝ զուլանէ իւրմէ։ ‖ ած. Ա–. ց։ Recourir au juge. Դիմել առ դատաւորն։ Dire à Pierre. Ասել ցԳետրոս։ Se crier l'un à l'autre. Աղաղակել մի առ մի՝ մի ցմի՝ առ միմեանս։ ‖ ած. ի, յ (բացառական)։ Acheter au marchand. Գնել ի վաճառականէ։ Boire à la source. Ըմպել յաղբերէ։ Emprunter au banquier. փոխ առնուլ ի սեղանաւորէ։ Arracher un fils à sa mère. Յափշտակել զմանուկն ի մօրէ իւրմէ։ ‖ ած. ի կող. ի կողմն։ Au midi. ի հարաւ կողս։ ‖ ած. Ա–. ընդ. բ. (բ մէջ մէջ և նորին բառիս կրկնելով առանց յօգի)։ Mot à mot. Բան առ բան։ Petit à petit. Ա– փոքր փոքր։ Peu à peu. Ա– սակաւ սակաւ։ Seul à seul. Մէկին ընդ մէկին, մէկին ընդ մէկինս։ Tuyaux assemblés bout à bout. Խողովակք բերան ի բերան կցեալք։ Compter un à un. Թուել մի մի՝ մի ըստ միոջէ։ Lutte corps à corps. Գիրկընդխառն կռիւ։ ‖ ած. Ըստ։ À mon avis. Ըստ իմում կարծեաց. ըստ իս։ À l'exemple des autres. Ըստ օրինակի այլոց։ Dieu fit l'homme à son image. Արար Աստուած զմարդն ըստ պատկերի իւրում՝ ի պատկեր իւր։ À la française. Ըստ օրինակի՝ ըստ առթոլս Գաղղիացւոց. ըստ գաղղիականին (կեալ, վարիլ, գործառել)։ ‖ ած. Ա– բ. վասն։ Prompt à écouter et lent à parler. Արագ կամ դիւրաշարժ առ ի լսել և ծանր կամ դժառաթաշարժ առ ի խօսել։ ‖ ած. ց. մինչև ի։ De la tête aux pieds. Ցգլխոյ ցոտս. ի գլխոյ մինչև ցոտս։ De Constantinople à Paris. ի Կոստանդնուպոլսէ ցՓարիս, մինչև ի Փարիս։ Du matin au soir. Ցառաւօտէ մինչև յերեկոյ։

— ի մեծամ լիզուի. À l'augmentatif et substantivé. վերջաւորեալ ածականաս, որպէս. Terre à blé. Երկիր ցորենոյ։ Nuisible à la santé. Վնասակար առողջութեան։ Rendez à César ce qui est à César. Տուք զկայսերն կայսեր։ Dire un mot à quelqu'un. Ասել ինչ ումեք՝ ցոք։ Se battre à l'épée. Կռուիլ սրով։ Toucher au doigt. Հպիլ մատամբ։ Un mur bâti à chaux et à sable. Որմ շինեալ կրով և աւազով։ Tu mangeras ton pain à la sueur de ton front. Ուտասցիս զհաց քո ի քրտանց երեսաց քոց կերիցես զհաց քո։ Commencer par son fils. Սկսեալ յորդւոյ իւրմէ։ Commencer à parler. Սկսանիլ խօսել։ Donnez-moi à boire. Տուք ինձ ըմպել։ Robe à manches. Բազում ածականաս, որպէս. Tunique à manches. Պատմուճան թիկանաւոր։ Épée à deux tranchants. Սուր երկսայրի՝ երկբերանեան։ À pleines mains. Լիաբուռն. լիաձեռն։ Artaxerce à longue main. Արտաշէս երկայնաձեռն։ Prompt à se mettre en colère. Վազգացուցին։ Une cruche à étroite embouchure. Կուժ նեղաբերան։ Ի ուրկէ զի թարգմանի ըստ խմաստից. Homme à pendre. Արժանի կախաղանի՝ կախելոյ։ Une fille faite à peindre. Աղջիկ նկարելի, այս է՝ կարի չքնաղագեղ։ À l'entendre. Եթէ նմա լսելիցիմք. եթէ արժան իցէ լսել նմա. ըստ նորա բանից։ C'est à vous à parler. Ձեր է կարգն խօսելոյ։ C'est à vous de parler. Ձեզ վայել է՝ անկ է՝ պատշաճ է՝ արժան է խօսել։ Voyons à qui l'aura. Տեսցուք ո՛ առնուցու՝ ո՛ կալցի՝ ո՛ւմ լինիցի։

† **Abaca** (–գ–ա) է. ած. Ազգ ինչ բանանենուոյ [bananier] Մանիլեան կղզեաց. մանիլեան կանեփ. *տրակայ։

Abaisse (–գ–) է. իկ. Հայս՝ զանգուած ներբացեալ. ինճկրտիլ խմոր։

Abaissement (–գ–ի–մ) է. ած. 1. խոնարհումն (արմոյ). ցածնուլն (ջուրց)։ ‖ 2. (ածխ.) Զիջումն (ձայնի). նուազելն (գնոց). նուազութիւն։ ‖ 3. (ածխ.) Նկուն առնելն, լինելն. վատթարումն. անկումն։ Après l'— des Carthaginois, Rome ne garda plus l'austérité de ses mœurs. Ցկոն նկուն լինելոյ կարգեցանացաց՝ ոչ եւս եկաց Հռոց Հռոմ ի խստութեան իւրոց վարուց։ ‖ 4. խոնարհութիւն. նուաստութիւն։ Se tenir dans l'— devant Dieu. Ի խոնարհութեան առնել զանձն առաջի Աստուծոյ։

Abaisser (–գ–ե) բ. ն. 1. խոնարհեցուցանել. ցածուցանել։ — un terrain. Abaissez votre chapeau sur vos yeux. Abaissez vos regards sur cette plaine։ ‖ 2. (ածխ.) Զիջուցանել (ձայն). նուազեցուցանել (գործս)։ ‖ 3. (ածխ.) խոնարհեցուցանել, խոնարհ առնել, զիջուցանել, նկուն առնել (զգօրութիւն, վհատութիւն ուրուք)։ նուաստացուցանել։ ‖ 4. Ներքացուցանել գրանակաս [rouleau] վհոյս՝ զգանգուածն (ըստ ծագարարաց)։

=S'—. բ. ած. 1. խոնարհիլ, զիջանել, ցածնուլ (գետնոյ, արեգական)։ Le terrain s'abaisse insensiblement à mesure qu'on avance vers la mer. Le soleil s'abaissait sur l'horizon։ ‖ 2. (ածխ.) Զիջանել ըստ ումեք. իջանել ի չափս ուրուք։ S'— à la portée de ses élèves. Զիջանել ըստ կարողութեան՝ ըստ չափս բաւականութեան աշակերտաց

Digitized by Google

խըզոց ։ ‖ 3. (փոխբ.) Խանարհիլ. իջանիլ ի խոնարհութիւն. նուաստանալ. կորանալ ։ S'— sous la volonté, sous la main de Dieu ։

Abaisseur (ապ-ե-ը) ած. ոբ. Muscle —, կամ լուկ —. է. ոբ. Մուկն որ խոնարհեցուցանէ զմատունս ինչ մերձեցոյ (ըստ անդամոգիտաց). խոնարհեցուցիչ մուկն ։ L'— de l'œil, de la lèvre ։

Abajoue (ապ-ժու) է. իե. Պարկ կամ քսակ ատոի և անոի բերանոյ անասնոց ինչ առ ի պահել զկերակուրս. *երախատուփն ։

† **Abalourdir** (ապ-լու-ռտիր) բ. ն. Ապուշ գործել. յապուշ գործուցանել. (ռ.) ։ Cet enfant est abalourdi par de mauvais traitements ։

Abandon (ապ-ն-դոն) է. ոբ. 1. Թողուլն յ(Աստուածոյ). յանձն առնելն կամ լինելն ումեք ։ Le chrétien vit dans un parfait — à la providence, à la volonté de Dieu ։ ‖ 2. Թողուլն փոխապարտի զիւր առացուածս կամ զկալուածս ի պարտատէրն. (լատ. եւս Cession de biens) ։ ‖ 3. Անզգուշութիւն. պարզութիւն (ի բանս, ի գնացս) ։ Cette femme a dans ses manières un — séduisant ։ Il m'a parlé avec — ։ ‖ 5. Թողուլն, լքանելն զոք. Թողումն յուսիկք. անհետութիւն. անօգնականութիւն ։ L'— de ses amis l'a consterné. Ce vieillard est dans le plus affreux — ։ ‖ 6. Անհոգութիւն. անփութութիւն ։ Pourquoi cet — de vous-même? Cet — de vos intérêts nous désole ։

= À l'—. ած. ած. եղծ զեղծ. անխնամ (Թողուլ) (ա) ։ Il laissa ses terres à l'—. Pays laissé à l'—. Vous laissez ce jardin à l'— ։

= Վկած. (ա) "Իբրև զոյն ըմբիշ ալեւորհասեալ սրտ հատոցեայ, նուագին եղև վերջ գրոհս ի բուրկամաց, և անթոլով և ընդ վայր վինս և զրոցոցածս". Վ.կ. Ա.բև. 87 ։

Abandonné, ée (ապ-ն-դոն-է) անց. գ.բ.բ. 1. Թողեալ լքեալ (յԱստուածոյ). Թափուր մնացեալ (ի բարեկամաց, ի սիրելեաց) ։ ‖ 2. Մատնեալ (գազանաց, դահճի) ։ ‖ 3. Թափեալ ի բնակչաց (երկիր, քաղաք). անկոխ, ամայի (անապատ) ։ ‖ 4. Խափանեալ (կարգ, սովորութիւն) ։

= ած. և է. 1. Ապերասան. անբրասանակ ։ "Il faut que vous passiez pour les plus abandonnés calomniateurs qui furent jamais." PASC. *Prov.* ‖ 2. Անառակ. խառնակեաց. (ասի սովորաբար զկանանց) ։ C'est une abandonnée ։

Abandonnement (ապ-ն-դոնն-ման) է. ոբ. 1. Թողուլն, ապաստան առնելն յոք ։ L'— des plus chers intérêts entre les mains d'un ami ։ ‖ 2. Թողուլն, լքանելն զոք. անհետութիւն ։ Dans l'— où il est de tous ses amis ։ ‖ 3. Մատնելն, տալն զանձն (ի կարիս, ի ցանկութիւնս) ։ N'avez-vous pas honte de votre — à une passion si méprisable? ‖ 4. Անառակութիւն. խառնակեցիկ կեանք ։ Vivre dans le dernier — ։

Abandonner (ապ-ն-դոն) բ. ն. 1. Թողուլ (զիւր ինչս ի պարտատէրն). ընկենուլ (յոք զհոգս իրիք). ապաստան առնել (յԱստուծոյ կամն). հաստատել (ինչ յոք կամ ումեք) ։ Il abandonna ses biens à ses créanciers. J'ai abandonné le soin de mes affaires à un homme intelligent et probe ։ ‖ 2. Թողուլ (զնաւակ ըստ ընթացից գետոյն). մնասնել (զքաղաք յաւար). տալ ի ձեռս. տալ (ա) ։ Il abandonna la barque au courant du fleuve ։ ‖ 3. Թողուլ (զօրէնս հայրենիս). ի բաց Թողացուցանել (զխորհուրդ ինչ). ի բաց՝ մեհուսի՝ լեռս կուլ (յԸնդունչն աշխատասէրենէ, յիրաւանց խըզոց). հեռաժարել (յընչից) (բ) ։ ‖ 4. Թողուլ, լքանել զոք. բառնալ Թողուլ. Թողուլ ի ձեռաց. ընդ վայր հարկանել. անտես առնել ։ Ils furent abandonnés de Dieu. Բարձեալ Թողեալ եղեն Նոքա ի ձեռաւն Աստուծոյ. Թող լինք եղեն յԱստուածոյ ։ "Il le traitait comme un malade désespéré qu'on abandonne." FÉN. *Tél.* VII. Les médecins ont abandonné le malade (գ) ։ — Աժ և զիրաց որ վարին իրբև անուն բոյլ. "Le courage les abandonne." FÉN. *Tél.* XVI. Մեկնեցաւ ի նոցանէ քաջութիւն. եղիք զնոսա քաջութիւն (դ) ։ Le sommeil m'a abandonné. Հատաւ քուն, մերժեալ է քուն յաչաց իմոց. փախեաւ յինէն քունն ։ ‖ 5. Ընկճիկ առնել (զմանուկ յանապատս, ի դաշտ) (բ) ։ ‖ 6. Թողուլ (զքաղաքն, զերկիրն). մեկնիլ ։ ‖ 7. Թողուլ անխնամ անտած. անփոյթ առնել (զ) ։

=S'—. բ. ա. 1. Տալ՝ մնասնել զանձն. անձնասուր լինել ։ — à la colère. Ջառածանիլ ի ցասումն ։ — à la débauche. Հատանիլ յանառակութիւնս. (ա.թ. անառակութեան զարբնել) ։ — à l'amour des femmes. Մոլիլ ի սէր կանանց ։ — à la joie. Հեղուլ զսիրտ իւր յուրախութիւն ։ "Cependant tous les Cypriens qui étaient dans le vaisseau s'abandonnaient à une folle joie." FÉN. *Tél.* IV. "Télémaque s'abandonnait à une douleur amère." ID. *ib.* XVI. ‖ 2. Լքանիլ. վհատիլ ։ ‖ 3. Անփոյթ առնել զանձնէ ։ Il ne faut pas s'— ainsi lorsqu'on veut plaire ։

= Վկած. (ա) "Թուլ ընտն ըստ հոլմոյն, և ախոյս ու ընտիլ ընտն." Վ.Հ. Ա. 150. ռ Թրգմ. —"ի բաց ասէն զատ ոտիցն, և խոտն հովմոյն յոյն ինչ ծուխն." Գործք. ԻԶ. 40 ։ = (ռ) "Անդէպ բանագործ Թուլ զբերնս հայրենիս, և Մատնիչ ու ընդդիմախոյ." Խոր. Ողբք. —"Թուլ երեմ և ցաւագնիմ ինձ Թուխ ոտիցն, վի է բաց Թուլացուցանիլ զոյացիկ էրաց ատելութիւն." Եզն. Գ. 100. — "Խրատ տայր՝ չէրացն զբ եք է հոլ ծիւսուխ ել." Եւս. Քր. Ա. 388. — "Ցեսս ինձն է ասոցն պատրանքն." Բ Պետր. Բ. 21 ։ = (գ) "Բուրկել Թուլ ել ընդ նոսա ի չնասանի Տեառն." Բիւզ. Գ. ժգ. 35. — "Պանդ ահա ձերս Թուլին ընդ հոգւոն ձեր յասուս Գերեզմի, Թուլ լիւ ելնի և նոսա ի նմանին." Եփր. Մ. 483. — "Եթ վինի ժամուց ինչ հինանգաստ և նա վմահանացս տեսք՝ գնիլ Թուլ ելել է բժշկոյ." Վ.Հ. Ա. 537. ռ Թրգմ. — "Եթ այնչափ ծանրացաս տեսք նորս, գնիլ բժշկոյ է քաց Թուլ ընդ, վի նհոտ վյաս ինձուց." ասդ. 698. ռ Թրգմ. = (դ) "Ալ թէ գերծացաւ, գերեւոյն յինեն զրուցիչն իմ." Դատ. ԺԶ. 17. ("Si l'on me rase la tête, toute ma force m'abandonnera." de Gen.) = (բ) "ԶՏիկոն էրեն ընկեցիկ առնել յանապատ, և անդ նմա ելիլն ոտին ընծայիցս." Պիտ. Գ. գ. 380 ։ = (զ) "Զոյս անգոյն առնելով ոտացուցին Թուլացան անխնամ." Պիտ. Ե. բ. 423. — "Ու գան ու ոտտ և ու ընկեր զոյս մոտոյց ըստն, այլ և զընկին և հրամայեաց ոտիլ և Թուլ անտես." ասդ. Զ. ե. 472 ։

Abaque (ապ-ա) է. ոբ. 1. Վերին մասն խոյակի սեանց յորոյ վերայ Տանգչի քարիմարն [architrave]. վերնախաթրիսխ. (որ և Tailloir) ։ ‖ 2. Աղիւսակ, պնակիտ Թուոց ։

Abasourdir (ապ-ա-ռտ-ուրտիր, ապ-ա-ռտ-ռտիր) բ. ն. 1. Խլացուցանիլ (զականջն ահագին ինչ շառաչմամբ) ։ Ce coup de tonnerre m'a abasourdi ։ ‖ 2. (փոխբ.) Ապրատիկ առնել. պակուցանիլ. (ա.թ. սիրտը մէջքը կոտրիլ) ։ Cette nouvelle l'a tout abasourdi ։

† **Abat** (ապ) է. ոբ. 1. Անձրև սաստիկ. սելաստաբափ. (գրի և Abas) ։ ‖ 2. տես Abatis, 2, 3 ։

Abatage (ապ-պաժ) է. ոբ. 1. Կոտորելն զձառս. փայտահարութիւն ։ ‖ 2. Կողոպտութեան զնաւ առ ի նորս գնել ։ ‖ 3. Պատանութիւն, կոտորութիւն (եզանց, ձիոց) ։

Abâtardir (ապ-պառ-տիր, ապ-պառ-ռտիր) բ. ն. Խոր-

Digitized by Google

թաղուցանել. վատթարացուցանել. ժանռացուցանել։ La mauvaise culture abâtardit les plantes։

= S'— բ. ն. խորթանալ. վատթարանալ. ժանռանալ. եզջանիկ։ Cette race s'est abâtardie։

Abâtardissement (ա-պ-ա-տ-ի-ս-ման) բ. ա. Օտարթանալը. ժանռանալը. վատթարութիւն։

Abatis (ա-պ-ի) բ. ա. 1. Շեղջակոյտ (փայտից, ծառից հատելոց, աւերակաց)։ Les ennemis embarrassèrent les chemins par de grands — d'arbres։ ‖ 2. Մանր մանր անգամը հաւու յորոց կազմի կերակուր, որպիսիք են ոտքն, գլուխն, պարանոցն, թևքն, լեարդն և խածին. կոտորակք բ—ք բ—իւք։

— Faire un —, un grand — de gibier. Մեծ ինչ նախճիրս արաց կոտորել. (ա-ն. որսի մէջ շատ անասուններ ջարդել)։

Abat-jour (ա-պ-ժ-ո-ր) (յ-տ. ան-ե.) բ. ա. 1. Պատուհան ինչ որոյ ձեզուն և լինարանն առ ի շէզ են արտաքուստ ի ներքս. լուսաներկայ։ Les marchands ont des — dans leurs magasins pour faire paraître leurs marchandises plus belles։ ‖ 2. *Լուսամփոփ կանթեղի։

Abattement (ա-պ-թ-ման) բ. ա. 1. Լքումն. վհատութիւն. արտաթափումն. արտաբերկութիւն։ ‖ 2. Տկարութիւն։ Ce malade est bien mal, je le trouve dans un grand —։

Abatteur (ա-պ-թ-ո-ր) բ. ա. — de bois. փայտահատար. փայտահար։ [քաջուքիւնս. զրապարծ։

— de quilles. (բ-ո-ք. և ընդ.) Անձն որ պանծալ յանգործ

Abattoir (ա-պ-ա-տ-ո-ր) բ. ա. Պատգանոց սպանիկ։

Abattre (ա-պ-թ-ր) [խնայելի իբրև զBattre.] բ. ն. 1. Ցերկիր կործանել. կործան յերկիր զարկուցանել (զձի, զՀնծեալ). առապարել (զտուն)։ ‖ 2. Հատանել (զգլուխ, զձեռն). կտրել, Տարկանել (զծառս). Հնձել (զցորեան)։ Il lui abattit le bras d'un coup de sabre։ ‖ 3. (բ-ո-ք.) Խորտակել, բեկանել (զզօրաւորութիւն, զՀպարտաւորութիւն)։ Dieu abat les puissants։ ‖ 4. Ջնռասուցանել (անձրևաց զփոշի). ցածուցանել, գոգաւորեցուցանել (անձրևաց զՀողմն)։ La pluie a abattu la poussière. Petite pluie abat grand vent. (ա-ա-ն.) Սակաւիկ ինչ անձրև գոգաւորեցուցանէ զՀողմ ուժգին, այսինքն (ա-ն. պզտիկ բանաւ մի մեծ կռիւ մի կամ բարկութիւն մի կը խաղաղի, կը գադրի)։ ‖ 5. Ի զօրուս թենէ արկանել. ակաթացուցանել։ La moindre fièvre l'abat։ ‖ 6. Վհատեցուցանել. լքուցանել. արտաթափ առնել։ Se laisser —. Վհատիլ. լքանիլ. լուծանիլ։ "Le vrai courage ne se laisse jamais —." ՖԷՆ. *Tél.* xx. ‖ 7. Պպասնանել, կտրել, զինուլ (զանասունս)։ ‖ 8. Կոշիեցուցանել զինս ընտել առ ի որթել կամ նորգել զկոզան։ ‖ 9. Դնել արկանել զբարեաս խաղղ ի վերայ սեզանոյն առ ի ցուցանել։ ‖ 10. Գառացուցանել (ա-ն. պառկեցնել) ի վերայ յատակի (զերկիլոր կամ զերկն)։ Ce cheval est fougueux, on est contraint de l'— pour le ferrer։ ‖ †11. Ջնջել զգրչեան երկիլորի կամ զկուռ յորժամ եւլանէ ի լուալեաց։

— du bois, de la besogne. Բազում ինչ գործս վճարել։

= S'— բ. ա. 1. կործան անկանիլ. անկանիլ։ Son cheval s'est abattu sous lui։ ‖ 2. ցարձակիլ առաստիութեամբ (արտաքոյ բանից)։ խոյանալ։ L'épervier s'abattit sur sa proie։ ‖ 3. ցածնալ (Հողմոյ). իջանիլ (ցաւոյ)։

Abattu, ue (ա-պ-թ-) ած. գերբ. Abattre բայի. 1. կործանեալ։ ‖ 2. Հատեալ. Տարեալ։ ‖ 3. Անկեալ ի զօրութենէ. ակաթացեալ. *ուժաթափ։ ‖ 4. Լքեալ. լուծեալ. վհատեալ. արտաթափ։

— Aller, courir à bride abattue. տես ի Bride։

Abattures (ա-պ-թ-ը-ր) բ. յն. յտ. ՈտանաՀետք Հղջերուաց ի ժԼ մեցառաց։

Abat-vent (ա-պ-վ-ան) (յ-տ. ան-ե.) բ. ա. 1. Վանգակապատք յատ ի շէզ և զուգաՀեռական փոքրիկ փայտից՝ առ ի ծածկել զպատուհանս ասն կամ զանգակատան ի Հոզմոյ և յանձրևաց. *Հողմարգել։ Les persiennes sont des espèces d'— ։ ‖ †2. Որմ, կոտ առ ի պատապարել զտունկս ի Հոզմոյ և յանձրևաց. *Հողմարգել։

Abat-voix (ա-պ-ը-ս-) (յ-տ. ան-ե.) բ. ա. Հովանի ամպիոնի յԱկեզեցիս. վերնափեղկ. *Ձայնամիփոփ։

Abbatial, ale (ա-պ-ա-թ-ի-ա-լ, ա-լ) (յ-տ. ա-ր. Abbatiaux.) ած. *Աբբայական։

† **Abbatiat** (ա-պ-ա-թ-ա) բ. ա. Պաշտօն, պատիւ Հօր վանից. Հայրութիւն. *աբբայութիւն։

Abbaye (ա-պ-է) բ. իզ. 1. Վանք. մենաստան (արանց կամ կանանց)։ ‖ 2. կալուածք, Հաս աբբայի. *աբբայութիւն։ ‖ 3. Շինուածք մենաստանի. *աբբայարան։

Abbé (ա-պ-է) բ. ա. 1. Հայր, գլխաւոր վանից. գլուխ աբեղայից. աբբայ. աբբահայր. կրօնահայր. *վանահայր։ ‖ 2. Եկեղեցական. վիճակաւոր. պարեգօտաւոր. եղբարիկոս։

†— des abbés. Հարանց Հայր. աբբայից աբբայ. անուն աբբայի բենեդիկտեանց կասինեան լերին։

Abbesse (ա-պ-ե-ս) բ. իզ. Վանից մայր, տիկին. առաջնորդ, գլխաւոր, գլուխ կուսանաց. մայրապետ. աբբասուհի։

Abc (ա-պ-ե) բ. ա. 1. Գիրք սկզբնական. սկզբնարան գիր. Ս. սկզբնարան։ ‖ 2. (բ-ո-ք. և ընդ.) Նշանագիրք սկզբան. առաջին նշանագիրք՝ այսինքն՝ սկզբնական՝ Հրահանգք (գիտութեանց կամ արուեստից) (ա)։ Il n'en est qu'à l'— des mathématiques։

= ՎԱՍԾ. (ա) "Դուք նոր սկսոյ ի յԱզ առանել՝ ոչ գիտէք նոր նախէտ սկզբան քանիցն Ասորոյ." ԲԲՐ. Բ. 12. — "Որ առաջնորդիչն գիրք՝ այսինքն՝ նշանագիրքն առաջին՝ պարտական Ասորոյ." ՈՍԿ. Մատ. ժԶ. ցՐԳ. 283. — "Տուին անգին յառաջին նշանագիրն իւր." անդ. 282. — "Նոր էան զառաջին սկսեալն առանել, առնէրէր ի անօգուտ ի ի վերինն ընկանալ." ՈՍԿ. կողոս. Բ. ցՐԳ. 549։ [թիւ։

† **Abcéder** (ա-պ-ս-ե-տ) բ. ն. թարախել սկսանիլ. խղխղել։

Abcès (ա-պ-ս) բ. ա. կոյս թարախոյ ի մսին իրիք մարմնոյ. խղխղիք. (որ և Apostème կամ Apostume). վրան։

Abdication (ա-պ-տ-ի-կ-ս-ի-ո-ն) բ. իզ. 1. Հրաժարութիւն յիշխանութենէ։ ‖ 2. Մերժելն հօր զորդի իւր ի ժառանգութենէ (ըստ նախնի իրաւագիտաց)։

Abdiquer (ա-պ-տ-ի-ք) բ. ն. և ն. Հրաժարել, տեղի տալ, ի բաց կալ ի թագաւորական կամ ի վերհագոյն իշխանութենէ. թաղուլ զիշխանութիւն։

= ՎԱՍԾ. "Տեսի գոնել սկսանոյնին երեսայր ԱԱսինոս." ԵՒՍ. Գիր. Ա. 353. — "Գոյցաւ նմ ի բաց ելել սկսանոյնին." ՈՍԿ. եփես. ժԱ. ցՐԳ. 798. — "Ելոյ ելոհս ընդս սկսանոյնն զըսոյն Հայոյ." խոր. Բ. ծգ։

Abdomen (ա-պ-տ-ո-մ') բ. ա. Որովայն։

Abdominal, ale (ա-պ-տ-ո-մ-ի-ն-ա-լ, ա-լ) (յ-տ. ա-ր. Abdominaux.) ած. *Որովայնային (մկանք)։

Abducteur (ա-պ-տ-ը-կ-տ-ո-ր) ած. ա-ր. Muscle —, կամ լոկ — բ. ա-ր. Մուսին որ զատուցանէ ի միմեանց զմատունս ինչ մարմնոյ (ըստ անգամանագիտաց). զատուցող մկանն։

Abduction (ա-պ-տ-ը-կ-ս-ի-ո-ն) բ. իզ. Զատուցանելն մեանց ի միմեանց զմատունս ինչ մարմնոյ. *զատուցողութիւն։

Abécédaire (ա-պ-ե-ս-ե-տ-ե-ր) ած. Այբենասէր. Ս. այբուբենական։ [նման։

= բ. ա. Գիրք սկզբնական. սկզբնաւոր գիր. Ս. սկզբ-

Digitized by Google

Abecquer (ա֊կ֊է) բ֊ն֊ կատ֊ ջամբել, ի բերան դնել ձագուց թռչնաց֊ (ընդ֊)։

Abée (ա֊) է֊ իէ֊ տես Bée, B։

Abeille (ա֊եյ) է֊ իէ֊ 1֊ Մեղու֊ տիւ։ ‖ † 2֊ Փոքրիկ հասարակութիւն ինչ հարատևչին կիսագնդին֊ Մեղու֊ Հնդիկ ճանճ֊ (տե՛ և Apis, Mouche indienne)։ [(ա)։

— La reine des abeilles. թագուհի մեղուաց֊ Ս֊ պատմիչը

†— Herbe aux abeilles. տես Ulmaire։

═ ՎԿԱՁ֊ (ա) "Դուրն գոնեայ յանկինս տրէտրանց զբերն մեղուացն ի պեղանոցացն ապուռս գինիս և ծամանակ խաղացման ննիգոյն, ապաքինագրութիւնք իւրեանց տգիտացն ապաքինչին." Թ֊ Ալիշ֊ Դ֊ ժա֊ 289֊ — "Ես վտահած ե, պեղուն իւրեանց ինձաւոր առնին֊ Հայիր պատմչը ասիմ." Վ֊ատ֊ մղ։ — Անացեալ է և ուրիք le roi des abeilles, որպէս և ատրբն ինարանգ ունի ինձաւոր յիւրաւմ վկեցուիքն֊ "Ոչ մոտչին ի ինչ, և ոչ իշխին երբեմն ծաղիսուսչ ի մարչե, գինչ պետչին ընչ ինչան ինձաւորն իւրեանց օրհուել ի ինչ վատասչն իւրեանց ֊ ֊ ֊ առնի իւրեցս և ինձաւորն, իսչ ոչ ինչ առիւ պեղանչի." Ղ֊ 164, 165։

Aberration (ա֊եր֊ա֊սիօն) է֊ իէ֊ 1֊ *Աստղական շարժառիթ տատեղաց յատաչ եկեալ ի տարեպարական շարժմանէ երկրի։ ‖ 2֊ (է֊խ֊բ֊) Մոլորութիւն, վրիպանք (մտաց)։

Abêtir (ա֊պէտ֊իր, ա֊պետ֊իր) բ֊ն֊ Անբան առնել֊ յատուչ գարձուցանել։ Vous abêtirez cet enfant։

═ բ֊ չ֊ տե՛ և † S'— բ֊ ա֊ Անբանանալ֊ յատուչ գառնալ։ Les enfants qu'on maltraite abêtissent de jour en jour։

Ab hoc et ab hac (ա֊ ո֊ք ա֊ ա֊ք) ած֊ ա֊ խոսնիխուսն, անհանճարս (խօսիլ)֊ (ընդ֊)։

Abhorrer (ա֊ո֊ր֊է) բ֊ն֊ Գարշիլ, խորշիլ գարշիլ (յիմիքէ կամ յատիքէ)։ Il abhorre les remèdes. Գարշիլի նն նմա գեղք։ "Le roi n'avait point donné d'ouverture ni de prétexte aux excès sacrilèges dont nous abhorrons la mémoire." BOSS. *R. d'Angl.*

† **Abigéat** (ա֊իժ֊է֊ա) է֊ ս֊ Գազանութիւն արջառաց, խաշանց (ըստ նախնի իրաւագիտաց)֊ Ս֊ անասնագազանութիւն։

Abîme (ա֊իմ՛) է֊ ս֊ 1֊ Անդունդ֊ խորք֊ վիհ։ ‖ 2֊ Անդունդ, խորք ծովու։ La mer ouvrit ses abîmes et engloutit toute la flotte։ ‖ 3֊ Անդունդ գժոխոց֊ գժոխք֊ առնգարամեաք֊ (յատատածելէն գիրս)։ Les anges rebelles ont été précipités dans l'—։

— Être sur le bord de l'—֊ (է֊խ֊բ֊) ցափն կալ խորխորատի, կորուսեան֊ մերձ լինել ի կործանումն կամ ի կուտատ։

— Creuser un — sous les pas de quelqu'un. (է֊խ֊բ֊) փորել ուսիք խորխորատ կամ գուբ֊ նեւթել, իմնալ չարիս, նենգութիւն֊ Լանալ կորուսանել զոք։

— L'— appelle l'—, կամ un — appelle un autre —֊ (տե՛ և է֊խ֊բ֊) խորք զխորս կարդան, ալոիքն՝ ազէտք զազէտս, կամ չարիք զչարիս առնալ ձգեն զկնս իւրեանց֊ (ալ և բանն Ազգմոնի, Ղա֊ 8֊ "խորք ի խորոց կորչացքին առ քեզ")։

Abîmer (ա֊իմ֊է) բ֊ն֊ 1֊ Ապականել՝ ընկղմացանել՝ կործանել յանգստանգս֊ խորտակել֊ առնել֊ խորտակել։ Les cinq villes que Dieu abîma։ ‖ 2֊ (է֊խ֊բ֊) Անկանել, ընկղմիլ զոք (ի տրտմութիւն, ի ցաւս)։ "J'étais abîmé dans la plus amère douleur." ՖԷՆ. *Tél.* II. ‖ 3֊ (է֊խ֊բ֊ և ընդ֊) Ապականել, անպիտան առնել (անձրևի զկանգիրմ)֊ Ջնասել (մրրկի ծառոց) (ա)։ ‖ † 4֊ Ընդերկրանալ, ապագանձեցուցանել (զկաթսաւկորդն ի պայքարի)։

═ բ֊ չ֊ խորտակիլ֊ լինել֊ ընկղմիլ֊ (խոսք)։

═ S'— բ֊ ա֊ 1֊ Անդնդասոյզ լինել, կորնչիլ֊ ընկղմիլ֊ ապականիլ։ ‖ 2֊ (է֊խ֊բ֊) Ընկղմիլ (ի մեղացութեան, յանցաւորութեան)։ ‖ 3֊ Ապականիլ։

═ ՎԿԱՁ֊ (ա) "Ընդ֊խ֊հօրըն է֊խ֊պիւ֊ն֊ ֊ ֊ Ընդիւրութ֊ ինչ հոգանալ զայս ապրիչ գոս անպիտան." Ալարկ֊ վասն լեշկիին։

Ab intestat (ա֊ ին֊թէ֊ս֊տա) ած֊ ա֊ տես յ'Intestat։

Ab irato (ա֊ ի֊ռա֊տօ) ած֊ ա֊ Գրեալ ի ժամու բարկութեան (թուղթ, կտակ)։

Abject, ecte (ա֊բ֊է֊ք կամ ա֊բ֊է, ս֊ ա֊բ֊է֊ք֊տ, իէ֊) ած֊ Ի բաց ընկեցեալ֊ անարգ֊ վատանշան֊ գձուձ։

Abjection (ա֊բ֊է֊ք֊սիօն) է֊ իէ֊ 1֊ Անարգութիւն֊ գձուձութիւն։ ‖ 2֊ Նուաստութիւն֊ խոնարհութիւն։

Abjuration (ա֊բ֊ի֊ռա֊սիօն) է֊ իէ֊ Ի բաց կալն (ի հերձուածոյ, յապստնգոյ)֊ ուրացութիւն։

Abjurer (ա֊բ֊ի֊ռ֊է) բ֊ն֊ 1֊ Ի բաց կալ (յապստնգոյ, ի քրիստոնէական կրօնից)֊ ուրանալ։ — le judaïsme. Թողուլ զօրէնս հրէութեան։ ‖ 2֊ (է֊խ֊բ֊) Ի բաց, յետս կալ (ի մեղսրութեանց)֊ Տատանիլ յանձնէ, ի բաց ընկնիլ (զսմօթ)֊ Դրժաժարիլ (յաշխարհէ)։

† **Ablaetation** (ա֊լ֊է֊տ֊սիօն) է֊ իէ֊ Հաստացանիլն զմանուկ ի սանիչ։

Ablatif (ա֊լ֊տ֊իֆ) է֊ ս֊ Վերբորդ հոլով ի լատին ներբէն և ի հայ քերականութեան֊ բացատական։

Ablation (ա֊լ֊սիօն) է֊ իէ֊ Ի բաց տատանիլն, կրճատիլն (զանգամ, զպատուճն)֊ բացատրութիւն։

Able (ա֊պլ) է֊ ս֊ Ջուկն ինչ փոքր՝ ապիտակ և ատ֊ խորժատեամ֊ *ապիտուկ֊ (տե՛ և Ablette)։

Ablégat (ա֊պլ֊է֊) է֊ ս֊ Փոխանակ հրեշտակի կամ դեսպանի Հռովմայ քահանայապետին։

Ableret (ա֊պլ֊է) է֊ ս֊ Ցանց չորքկուսի կապակալ ի ծայր ձողոյ առ որսալոյ գմանրերամ ձկունս։

Ablette (ա֊պլ֊է֊տ) է֊ իէ֊ տես Able։

Abluer (ա֊պլ֊ու֊է) բ֊ն֊ Անցուցանիլ ընդ ջուր գխոտ բախառն գթուղթ կամ գմազազաթի առ ի պնշանագրութեան յայս ատենս։

Ablution (ա֊պլ֊ու֊սիօն) է֊ իէ֊ 1֊ Ջուր (և գինի) լուացման բաժակի պատարագի֊ լուացուք (ա)։ ‖ 2֊ Օրինական լուացումն, սկրտութիւն մարմնոյ (մանկտատանաց)։ Les Indous font leurs ablutions dans le Gange։ ‖ 3֊ Լուացումն֊ լոգանք։ Chaque matin il fait ses ablutions։

═ ՎԿԱՁ֊ (ա) "Գարտ ի ըստանալ (գնթացին), և պատրանան ըմպել֊" Մխ֊ Ալպար֊

Abnégation (ա֊պ֊է֊ս֊սիօն) է֊ իէ֊ Հրաժարումն, ի բաց կալն (յիրաց աշխարհի, յիւրաց կամաց)։ L'— de soi-même. Ուրացութիւն անձին֊ *անձնուրացութիւն։

Aboi (ա֊ո֊ա) է֊ ս֊ Հաջիւն շանն։

— *pl.* 1֊ Խուճապանք, խուճապ տագնապի եղջերուի շուրջ պատակելոյ ի շանց որսականաց։ Le cerf est aux abois. (տե֊ եղջերուն յետին տագնապի կամ վտանգի մէջ է)։ ‖ 2֊ (է֊խ֊բ֊) Անհնարին, յետին տագնապ։ Réduire quelqu'un aux abois. Շատագ տագնապի հասուցանիլ ուսիք. (տե֊ ատատիկ նեղք գնել)֊ — Être aux abois. 1֊ ցափս տպատանի լինել֊ մերձ լինել ի վտանգն֊ լինել յոգեվարս։ ‖ 2֊ Անկանիլ կալ ի շատագ տագնապի֊ ի մեծ տագնապի կալ։ "Philisbourg est aux abois en dix jours, malgré l'hiver qui approche." BOSS. *L. de Bourb.*

Aboiement կամ **Aboiment** (ա֊ո֊ա֊ման) է֊ ս֊ 1֊ Հաջիւն շանն։ ‖ † 2֊ (է֊խ֊բ֊) Ղօղանջանք, Ս֊ շատատհաջուքիւնք, Ս֊ վայրատհաջուքիւնք (նախանձոտաց)։

Aboiir (ա֊ո֊իր) բ֊ն֊ Խափանիլ, բատնալ, ջնջիլ, քակիլ, անցուցանիլ (զօրէնս, զսովորութիւնս)։

Digitized by Google

† **Abolissable** (ապօլիսապլ՛) ած. Խափանելի. Ընկրկելի։

Abolissement (ապօլիսման) ած. աբ. Խափանումն. Ընկրկումն (կարգաց, սովորութեանց)։

Abolition (ապօլիսիօն) ած. իգ. 1. Ջնջումն. բնաջինջ բարձումն (օրինաց, սարկութեան)։ ‖ 2. Թոզութիւն յանցանաց ընծայեալ յայլոց։ Lettres d'—. Թոզութեան հրովարտակ (ք)։

= ՎԱՍՏ. (ք) "Թոզութիւն հրովարտակս ասէին ընդ ամենայն իրեարս իւրեանց խօսիլ." ԲԳԼ. Գ. 147. — "Հրովարտակ թոզութեան ասէին յայնմհետէ Հայոց." ՃԱԳ. Ը. 323։

Abominable (ապօմինապլ՛) ած. 1. Գարշ. գարշելի. ամենագարշ. ամենայոտ։ Crime, action —։ ‖ 2. Ցած կամ չար յոյժ. գարշելի։ Une odeur, un goût —։

Abominablement (ապօմինապլման) ած. Գարշելի օրինակաւս. չարաչար յոյժ։ Il se conduit —. Il chante, il écrit —։

Abomination (ապօմինասիօն) իգ. 1. Գարշանք. գարշութիւն։ Il est en — à tous les gens de bien. Գարշելի է նա յաչս ամենայն լաւաց։ Avoir en —. Գարշիլ։ ‖ 2. Գործ գարշելի, գարշութեան. գարշագործութիւն։ Ce crime est une des plus grandes abominations qu'on puisse imaginer։ ‖ 3. Գարշութիւն. պղծութեան պաշտաւնք. կռապաշտութիւն։

— L'— de la désolation. Պղծութիւն աւերածոյ. պիղծն ապականութեան. (ըստ աստուածաբանին գրոց՝ ամպատրիարքութիւն կամ պղծութիւն մեծ) (ք)։

= ՎԱՍՏ. (ք) "Եւ ի վերոյ տաճարին պղծութիւն աւերածոյն իայնչափ." Դան. Թ. 27. — "Յորմէ՞ գիտանիցէք զպղծութիւն աւերածոյն, զոր ասացեալ է ի միոյն Դանիէլէ մարգարէէ, զի կայցէ ի տեղւոջ սրբութեան." Մատթ. ԻԴ. 15. — "Յորմէ՞ գիտանիցէք զտո՛ղ պղծին ապականութեան, զի կայցէ նա ի տեղւոջ սրբութեան." ԲՓԲ. Ա. ևառ. 329, 330։

Abondamment (ապոնտամ) ած. 1. Առատապէս. ընդարձակ. յորդառատ։ Nourrir, boire —. Ses larmes coulaient —. Աղբիւրաբար հոսէին արտասուք նորա։ ‖ 2. (ի փոխն.) Լիով. յորդագոյնս. լիագոյնս և պարարտագոյնս (ասել, ճառել, ցուցանել) (ք)։ Cette question sera — traitée. Cela est — démontré dans plusieurs livres։

= ՎԱՍՏ. (ք) "Ա՛յլ զի վերագոյն ինչ ասելոցն հնար էր, ցուցաք քիչ." ԵԶՂ. ԸՆԾ. ՃԻՒ. 214. — "Ա՛յլ զի պարտ և պարկեշտ էր նմա հպցտանել, ըստ ցուցաք քիչ իւրում." ՃԱԳ. 215։

Abondance (ապոնտանս) իգ. 1. Առատութիւն. ընդարձակութիւն. յամախութիւն. յորդութիւն. յղփութիւն. պարարտութիւն (ք)։ En —. Գումագումագ, գումագումագ (հանել առիւծն արտաքս). Յորդառատ (հանել արտասուաց)։ ‖ 2. (ի փոխն.) Ցորդութիւն (բանից). Յորդագոյնութիւն. առատագոյնութիւն։ Démosthène a beaucoup d'—։ ‖ 3. Ջբարեաւն գթնեակ վասն մանկանց գպրոցի. Բիւրեղ։

— de cœur. Լրութիւն սրտի. զեղումն (ռ)։ "O paroles qu'on voyait sortir de l'— d'un cœur qui se sent au-dessus de tout!" BOSS. *Duch. d'Orl.* "Je suis sûr que cela a été écrit d'— de cœur". VOLT. *Roi de Pr.* 2. — La bouche parle de l'— du cœur. (ասել.) ի յաւելուածոյ սրտին խօսի բերան. Ղուկ. Ջ. 45. ասէ ներքոյ ներկոյ բերանոյ իւրոյ։ [բանաւոր.]

— Parler d'—. Խօսիլ ի լրութենէ (առանց իրիք պատճառի)։

— Corne d'—. Եղջիւր ծագիալից և պատշլից նշանակ առատաձեռնութեան. ամալթեղջիւր։

= ՎԱՍՏ. (ք) "Եւրիւղին նոտ ի պատրաստութենին գան ։" Ղկ. Լ. 9. ("Ils seront enivrés de l'abondance de votre maison." de Gen.) — "Իբրև բազմացան հոգիքն ի միոյ եւրէից՝ վասնորին ի պատրաստութեան ինամոյն Աստուծոյ." Ագաթ. հգ. 425. = (ռ) "Զամենայն ըստ ինչ ասացեալ է լրութենին օրէն և ի բազում հարս խօսեալ." ՑուցՔրս. Ը. 28։

Abondant, ante (ապոնտան, անտ) ած. 1. Առատ. յորդ. լի։ Des larmes abondantes. Ցորդառատս, յորդաբուղխ, յորդահոս, բազմահեղ արտասուք. գերաբաւոր։ Provisions abondantes. Համբարք բազմահոմարիք։ Province abondante en toute chose. Գաւառ ամենալից։ Pays — en blé. Երկիր առատաբեր ցորենոյ, բազմացորեան, ցորենաշատ, հացառէտ։ ‖ 2. (ի փոխն.) Ցորդառատ, յորդագոյն, յամախառատ (բանիք). յորդախօս, առատաբան (հռետոր)։

= D'—. Ած. աա. Ի ևռ. Հանգերձ ապատ. (ի.)։

Abonder (ապոնտե) բ. ն. 1. Լինիլ առատ, բազում. բղխիլ առատաբերեմբ (բանից ի բերանոյ ուրուք). յորդիլ, հոսիլ (ընչից, համբարաց). առատիլ լինիլ (ք)։ Londres où l'argent abonde. Toutes choses y abondent. Ամենայն ինչ առատ է անդ, գառանի անդ առատաբերեմբ։ "Répandre abondamment sa grâce (de J.-C.) où le péché avait abondé, voilà notre ministère." MASS. *Car. Confess.* ‖ 2. Լի՝ յպիագոյն՝ թաթաւուն լինիլ (ընչիւք, մեծութեամբք)։ Cette maison abonde en biens. Տունս լի է ամենայն բարութեամբք։

— dans son sens. Ցամուառիլ պնդիլ, պնդեալ կալ ի կարծիս իւր։— dans le sens de quelqu'un. Ցարիլ ի կարծիս, խօսիլ ըստ կարծեաց ուրուք։

= ՎԱՍՏ. (ք) "Որ աստուածային ծիլն, աստուածային յանիլան ընդհատն." Հռ. Ե. 20. ("Où le péché a abondé, la grâce a surabondé." de Gen.)։

Abonné, ée (ապոնե) ած. Բաժանորդ. *Ընկերագիր։

Abonnement (ապոնման) ած. աբ. Բաժանորդութիւն. *Ընկերագրութիւն։

Abonner (ապոնե) բ. ն. Գրել բաժանորդ. *Ընկերագրել։ Je vous ai abonné au journal։

= S'—. բ. ա. *Ընկերագրիլ։

Abonnir (ապոնիր) բ. ն. Ազնուացուցանել. լաւացուցանել. Ս. արքունացնել։ Les caves fraîches abonnissent le vin։ [քաղցրանալ (վդ.)։

= բ. ն. ար և S'—. բ. ա. Ազնուանալ. լաւանալ. Ս. արքունանալ։

Abord (ապօր) ած. աբ. 1. Մերձենալն (ի ցամաք, ի նաւահանգիստս)։ Lieu de facile —. Տեղի դիւրամատոյց, դիւրամերձենալի։ ‖ † 2. Հասանելի ուրուք. գալուստ. եկ։ L'— des gendarmes effraya tout le village։ ‖ 3. Մատչելի, մերձենալի առ ոք. մուտ։ Homme d'un difficile —. Այր դժուարամատոյց. դժուարամուտելի (ք)։ ‖ †4. Խուցն պնդութեց, գունդագունդ դիմիլն. միախուռն ընթացք։

— ɹ. *Մերձաւորք (եկեղեցւոյ, ամրոցի)։ Les abords de la forteresse furent défendus։

= D'—, Tout d'—, Au premier —, De prime —, Dès l'—. Ած. աա. Ջառաջինն. նախ զառաջինն. յառաջինում. յառաջագոյն. ի սկզբանէ։

† = Dans l'—. Ած. աա. Ի սկզբանէ։

† = D'— après. Ած. աա. Ետ և ետ ապա, յետոյ։

= D'— que. ղգ. աա. Ետ և ետ ընդ (հռետորին)։

= ՎԱՍՏ. (ք) "Եթ՝ ըստ կարի ոտ առնել ինչ կարելոյն հրացանել, եմ ինչ գնաստրատոյց ինչ ոտ էր." Ոսկ. Մատ. ԹՒ. 562։

Abordable (ապօրտապլ՛) ած. Մերձենալի. դիւրամերձենալի. դիւրամատոյց. (ասէ զտեղւոյ, և ի փոխն. զանձանց)։ Cette côte n'est pas —, à cause des écueils. Cet homme est très —։

Digitized by Google

Abordage (ապօրդաժ) ի. ար. 1. Մերձենալը, հպանելը ի նաւ թշնամեաց։ ‖ 2. Ընդհարուածն (նաւից)։ Les vaisseaux portent des feux la nuit pour éviter les abordages։

Aborder (ապօրդե) բ. ն. 1. Մաուչել, հպանել (ի ցամաք)։ Ս. հզերել (ա)։ — au rivage, dans une île։ ‖ 2. Հասանել. գալ։ Le peuple abordait de toutes parts sur la place publique. "Les marchands y abordent (à Tyr) de toutes les parties du monde." ՓԵՆ. *Tél.* III.

= բ. ն. 1. Մերձենալ. մաուչել. հուզ լինել։ On ne peut — cette côte։ ‖ 2. (է-ի-բ) Մխել (ի ճառս). անցանել, գալ (ի յաջորդ բանս ճառիցն) (բ)։ J'aborde la suite de mon sujet։ ‖ 3. Ձգել ճանկով զնաւ թշնամեաց. յարձակիլ, հպանիլ ի նաւ թշնամեաց։ ‖ 4. Ընդհարկանիլ (նաւաւ ընդ այլ նաւաւ)։ Dans la nuit le bateau à vapeur aborda une barque de pêcheur qui coula aussitôt։

= S'—. բ. ա. 1. Մերձենալ առ միմեանս։ ‖ 2. Ընդհարկանիլ (նաւաց)։

= ՎԿԱՅ. (ա) "Ապա յօրէ նաւարկութիւնի

Ի Տրապիզոն եկիբեցին." Ղևրս. Մոկացի. = (բ) "Ցերեկոյթուրքն ճաթա փեշտ եր." Ոսկ. Ա. Տիմ. ժ. 78. — "Զե՛ս ես փէ է ըրմեան, այլ փոխին ես գնըրսէն ես." Ոսկ. կողոս բ. 539։

† **Abordeur** (ապօրդօր) ա. ար. Ընդհարկանող (նաւ)։

Aborigène (ապօրիժէն՛) ա. Բնիկ. բնաշխարհիկ (տունկ, անասուն, ժողովուրդ)։

= է. ար. յ. Բուն բնակիչք երկրի իրիք. այդրէնածինք (ա)։ Aux États-Unis les Européens ont dépossédé les aborigènes։

= ՎԿԱՅ. (ա) "Եհան զբոն բնակիչս երկրին է բնակութենէ ան-տի." Ագաթ. լգ. 250. — "Աբորիգինացիք խորհրդին . . . նախնիս." Եւս. Քր. Ա. 362։

Abornement (ապօռնըման) է. ար. (վշ.) Տես Bornage։

Aborner (ապօռնե) բ. ն. (վշ.) Տես Borner։

Abortif, ive (ապօրթիֆ, իվ) ա. 1. Վիժեալ (տաղմ, մանուկ)։ ‖ 2. Վիժեցուցիչ (գեղ, հնացք)։

† = է. ար. Վիժեցուցիչ գեղ։

Abouchement (ապուշման) է. ար. 1. Բանակցութիւն. (վշ. այժմ ասի Entrevue, Conférence)։ ‖ 2. *Բանակցութիւն (երկուց խաղովակաց)։

Aboucher (ապուշե) բ. ն. Ցանդիման առնել միմեանց. խօսակից առնել ընդ միմեանս։

= S'—. բ. ա. 1. Խօսակից լինել։ ‖ 2. Բերանանալ առ միմեանս, մի ի մի կցիլ (երկուց անօթոց մարմնոյ, երկուց խաղովակաց). *Բերանակցիլ (ա)։

= ՎԿԱՅ. (ա) "Ցորմէ դնէ բերան ի բերան պիտիանս համբուրէին." Բրս. Վեց. Ը. 166. — "Մերչ ա պիտիան բնաւորէցան մարդ ընչի և իրարէրն . . . պէղ վի է պտղին բերանանալ ա պիտիան." Նիւս. կազմ.

About (ապու) է. ար. Ծայր սախատակի ագուցիկով ընդ այլոմ։ [տակս)։

Abouter (ապուտե) բ. ն. Ծայր ի ծայր կցել (զտախ-

Aboutir (ապուտիր) բ. ն. 1. Ցանկիլ, հպիլ (ուրեք միով ծայրիւ). հանել. տանել։ Ce champ aboutit d'un côté au grand chemin, de l'autre à ma propriété։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Ցանկիլ. վախճանիլ. հասանել. ձգիլ։ Voyons où aboutira tout ceci. Տեսցուք յո՛ր հանիցէ կամ վախճանեսցի այս ամենայն. (այլ. տեսցուք այս ամէն բանին ծայրն կամ վերջն ո՛ւր պիտի երթայ)։ ‖ 3. Ծորիլ. թափանիլ. թափանիլ։

Aboutissant, ante (ապուտիսան, անդ) ա. Որ յանգի կամ հանի ի . . . Une porte aboutissante aux champs. Դուռն որ հանի ի դաշտս, կից առ դաշտս։

= է. ար. յ. Les tenants et aboutissants. Սահմանակից վայրք, սահմանք (ագարակի)։ Savoir tous les tenants et aboutissants d'une affaire. (է-ի-բ.) Գիտել զամենայն հանգամանս կամ զմանր մանր մասունս գործոյ իրիք։

† **Aboutissement** (ապուտիսման) է. ար. 1. Հասանելն. յանգիլն։ ‖ 2. Ծորելն թափանիլ։

Ab ovo (ապ օվը) գլ. ա. Անդրանիկ ի վերնասա. անդրանիկն ի սկզբանէ (սկսանիլ զպատմութիւնն). (թափդմանի ի լատիներէն լեզուէ՝ ի նոյ, և է բառն Ողաստեայ, Ա.ր. Քերթ. 146.

"Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo."

"Ոչ ըզդարձ Դիոմիդեայ ի մահուանէն Մելէագրի,
Ոչ ըզմիտրան սարսափական ի յերկուս սրբոց ձգեաց հինեա")։

Aboyant, ante (ապոյան, անդ) ա. 1. Հաչող (շուն)։ ‖ †2. (է-ի-բ.) Ցանկացող։

Aboyer (ապոյե) [խոնարհի իբրև զEmployer.] բ. ն. և †. 1. Հաչել, ղոչանչել (շան)։ Un chien qui aboie à la lune, aux voleurs, après tous les passants։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Հաչել (յոգ). ղոչանչել (ընդդէմ սրբոց). աղաղակել, չարիս խօսիլ (զհետ սրբոց)։ Tous les journaux, tous les critiques aboient après cet auteur։

† — après (les grandeurs). Հետամուտ լինել, ցանկալ նաև (մեծութեանց)։

— à la lune. (է-ի-բ. և ընդ.) Վայրապար աղաղակել ընդդէմ հզօրագունի. սատեզցահաչ, ընդերկնահաչ լինել։

— Tous les chiens qui aboient ne mordent pas. (ապոյ.) Տես Chien։ [(շուն)։

Aboyeur, †euse (ապոյեօր, եօզ) †ա. Հաչող

= է. ար. 1. Հաչող շուն սրտոց։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Ընդվզող. հաչող. չնաբերան։ Ce critique n'est qu'un —։ ‖ †3. Ցանկացող։

Abracadabra (ապրաքադապրա) է. ար. Մատեան ծին բառ. ինչ կախարդաց, զոր երբ կապէր ոք ի պարանոց իւր՝ բժշկէր ի ջերմանէ. *աբրասադաբրա։

† **Abrasion** (ապրազիօն) է. ն. 1. Քաշտանումն ի մասունս մասուանս վերին երեսաց թաղանթից [membrane] ինչ մարմնոյ։ ‖ 2. Քերելն (զաղտ առատմանց, զփտութիւն ոսկերաց)։

Abraxas (ապրաքսաս) է. ար. Ակն պատուականի գրոշմեալ նշանագրովք, զոր կրէին ի պարանոցի իբրև հմայս պահպանական [amulette]. յատուածութիւնք։

Abrégé (ապրեժէ) է. ար. Համառօտ բովանդակութիւն. համառօտագիծ մատեան. համառօտութիւն։ — chronologique de l'histoire de France. Համառօտագիծ կամ ծայրագրող ժամանակագրութիւն պատմութեանն Գաղղիոյ։ — En —. 1. Համառօտ. կարճառօտիւք. ասկառաւք (ասել, պատմել)։ ‖ 2. Համառօտութեամբ (գրել)։

† **Abrègement** (ապրեժման) է. ար. Համառօտելն. համառօտութիւն։

Abréger (ապրեժե) բ. ն. 1. Համառօտել. կարճել. կարճառել։ — une narration, un discours, le temps. Ses débauches abrégèrent ses jours. Անառակութիւնք կարճեցին, նուազեցուցին զաւուրս նորա (ա)։ ‖ 2. Ծայրագրաւ առնել, համառօտել (գմատեան)։ ‖ †3. Սատ հնչել զվանկ երկար. ազացուցանել. (օրինակ իմն roti փոխանակ rôti)։

= բ. ն. Համառօտել. կարճել։ J'abrège et je poursuis. Prenez ce chemin, il abrège։

Digitized by Google

= ՎԿԱՑ. (Ա) "Նախանձ և զրհասիխան նահապետացանին զնացեր, և յառաջ ժամ վիճանդն անին ամբ հասեր." Մխիթար. Կ. 26. ("L'envie et la colère abrègent les jours, et l'inquiétude amène la vieillesse avant le temps." de Gen.)։

† **Abreuvement** (ապ-եօվ-ման) ե. ար. Ադբատացանելն զանասունս։

Abreuver (ապ-եօվ) բ. ն. 1. Ջուր տալ (անասնոց). արբուցանել։ ‖ 2. Ադբուցանել ատիք առատութեամբ։ Il abreuva largement la compagnie։ ‖ 3. Ջուր տալ (անիգոյ). արբուցանել (զպարտէզ). առատանել։ ‖ 4. Ադբանալ ջուր ի տակառս առ ի փոքանել։ ‖ 5. Խնալ, ծեփել զինափոխ (յարուհասս քնչ)։ [մանաք։

— quelqu'un d'outrages. (է-ս-բ.) Լուանալ զոք թշնամանս։

— quelqu'un de chagrins, d'amertume. (է-ս-բ.) Լի առանել զոք արտասուաթեամբ, դառնութեամբ։

= S'— . բ. ա. 1. Ըմպել։ Les chevaux s'abreuvent ici. Il s'abreuve d'excellent vin։ ‖ 2. Թանալ, առատանալ (երկրի յառնդրկաց). արբենալ (երկրի կամ ներոյց յարբենէ)։

— S'— de sang. (է-ս-բ.) Թաթաւիլ, լուանալ յարեան. Հեզոս արիւն բազում։ Néron s'abreuva de sang։ —S'— de larmes. (է-ս-բ.) Հեզոս արտօսր բազում. ողողանիլ։

Abreuvoir (ապ-եօվ-ուար) ե. ար. 1. Ադատան ջուր ըմպելոյ և լուանալոյ անասնոց. գ. գուռ։ ‖ † 2. Միջոցք քարանց յորս գնեն արմատիրք գշաղախ։

†— Un — à mouches. (է-ս-բ.) Վէրք մեծ կամ լայն՝ գոթծեալ արուի կամ գանակաս (քան վիճուածոց)։

Abréviateur (ապ-եվ-իա-տէօր) ե. ար. Համառօտիչ։

† **Abréviatif, ive** (ապ-եվ-իա-տիֆ, իվ) ած. 1. Համառօտիչ։ ‖ 2. Կարճահաս (ճանապարհ)։

Abréviation (ապ-եվ-իա-սիօն) ե. էն. *Համառօտագրութիւն. Համառօտութիւն. (արպէս Mr., Mme, փոխանակ գրելոյ Monsieur, Madame)։ [տիւ։

† **Abréviativement** (ապ-եվ-իա-տիվ-ման) ած. Համառօտ.

† **Abréviature** (ապ-եվ-իա-տիւր) ե. էն. Նշան համառօտիչ ի գրչութիւնս։

Abri (ապ-ի) ե. ար. 1. Տեղի ապաւինի (յերեսաց հովոյ, անձրևի, տապոյ). ապաւէն. ապաստան. անքոյթ. պատսպարան (Ա)։ Chercher, trouver un —. C'est un lieu extrêmement découvert, où il n'y a point d'—։ ‖ 2. Պատսպարան (անիգոյ)։ ‖ 3. (է-ս-բ.) Պատսպարան. պատսպարութիւն։ La solitude est un — contre les embarras du monde. "Sous le puissant — de son bras despotique." VOLT.

= À l'—. ած. ած. Ցածաշուքի. յանքոյթ վայրի։ "Dans une rade où ils se trouvèrent à l'—." FÉN. *Tél.* IX.

= À l'— de. նխ. ած. 1. Անքոյթ (ի հովոյն). յանքուրթ և յաստիճ, յապաշտ (ի մրրկաց)։ Un port à l'— des vents. Հովամերաշատ անքոյթ նաւահանգիստ (ր)։ ‖ 2. Ընդ հովանեաւ. ի նեղքոյ (աերկաց)։

= ՎԿԱՑ (Ա) "Կամ յարի կամ փարոյր ի տապին անդրանկ կինդի անփոյթ ունիմ զբ անգոյ հրանիցեր." Ոսկ. Ես. — "Խորհուրդ և ծածուկ խորհուրդ անձոյն և պատգամաւորն կրկին նոցա (նոցին) ի գործոյնանել հովանոյն ամբարիշտից." Բրս. Վ. Հց. Ի. 149 = (ր) "Միւռ գնեն նրին երբ երեք օտարիսան ի խորան երթիս ոչ անձոյն երեք ի հովանոյ." Բրս. Վ. Հց. Ի. 144. — "Զանխոտ կիսանս կիսոյ յանձոյնին և յամրի ի հրեւոց." Ոսկ. Եփես. ԻԱ. Ցորդ. 905. — "Տեսանկ զքեզ նոքա խոշիչ նմանել, և զնա նահապետ ոչ յաստիճանել ի հրեից էին." Ոսկ. Մա. Գ. Լ. 132. — "Ի հովանոյ անձոյն հրանել. . . ի նահապետն կինոց." Ագաթ. Ցուցան. 22։

Abricot (ապ-իքօ) ե. ար. Միրան (քաղցրահոտիկ). էյտ. Ս. խնձորիկ. Ց. պարկուկ (դառնահոտիկ). վերտել։

= ՎԿԱՑ. "Միւնէլ, ոչ ի պտղոյներին զարտալս, և հայերէն խնձորիկ անուն." Ամիտ. Անգ. անագ. — "Միւնէլ. վերտալան. խնձորիկ." Բժշ.

† **Abricoté** (ապ-իքօթէ) ե. ար. Միրան շաքարապատ։

Abricotier (ապ-իքօթիէ) ե. ար. Միտ ծիրանոյ. *ծիրանենի. (լտ. Prunus armeniaca)։

Abriter (ապ-իթէ) բ. ն. Պատսպարել։

= S'—. բ. ա. Պատսպարիլ. ամրանալ։

† **Abrivent** (ապ-իվըն) ե. ար. 1. Հին պարեկապան գինուորի։ ‖ 2. Պատսպարան հովմարգելի։ [նուագ։

Abrogation (ապ-ռօ-սիօն) ե. էն. Ջնջուածք. խափանում։

Abroger (ապ-ռօժէ) բ. ն. Ջնջել. խափանել (զօրէնս, զսովորութիւնս)։

† **Abroutissement** (ապ-ռութ-իս-ման) ե. ար. Ադպահանելն բազմոցից ծառոց ի ճարակելոյ անասնոց։

Abrupt, upte (ապ-ռիպ-փ) ած. 1. Ջուտիվայր և խորտարտաս (լեառն)։ ‖ 2. (է-ս-բ.) Անյօգ, կցկուտ (բանք, ոճ)։ [թափ։

† **Abruptement** (ապ-ռիպ-փ-ման) ած. Ադելից. զառիթ

Abrupto (ex) (էքս- ապ-ռիպ-փօ) Ադբ. ած. Տես Ex abrupto։

Abrutir (ապ-ռի-տիր) բ. ն. Իջուցանել յանասնոց մտութեան. անասուն առնել (Ա)։ Le vin pris avec excès abrutit les hommes, l'esprit։

= S'—. բ. ա. Իջանել յատութեան անասնոց. անասնանալ։ Il s'est abruti par le vin. Cet homme s'abrutit։

= ՎԿԱՑ. (Ա) "Մի՛, մի տան զնէր քեռնիխոն ապատել ինձ, իմաստիցիսի զնս յանասնոց ապրիսան." Ոսկ. Փիլիպ. Ի. Ցորդ. 431. — "Կերակուր և ըմպելի խանդհիացուցանեն զմարդիկ յատութեան անասնոց . . . զնորդ իշխեն մարդ յատութեան արթնցուսիլն, այնպէս անասնոց." Եփր. Ցորդ. պահոց. Գ. 182։

Abrutissant, ante (ապ-ռի-տիս-ան, անդ) ած. Որ անասնացնէ. *անասնապարար։ Les plaisirs abrutissants de la table. Cette occupation est abrutissante։

Abrutissement (ապ-ռի-տիս-ման) ե. ար. Անասնանալ. լինելն. անասնութիւն. անզգայութիւն։

Abscisse (ապս-իս) ե. էն. Համառատ գծի որով ասհմանի գիր իւրաքանչիւր կիսոի մինկարդակ կոր գծի (քան երկրաչափից). *կտրատ։ (Տես և Ordonnée)։

Absence (ապս-ան) ե. էն. 1. Միկնութիւն. բացակայութիւն (Ա)։ Longue, courte —. "Les bonnes louanges sont celles que vous me donnerez en mon —, si je suis assez heureux pour en mériter." FÉN. *Tél.* XXI. ‖ 2. (է-ս-բ.) Զգամանել, չլինելն (ճաշակի, թերութեանց ի մտաւնէ իրիք)։ — de toute croyance. Զանելն ամենևին հաւատս։

— d'esprit կամ լուկ —. (է-ս-բ.) Յածուածն՝ ցրուածն՝ քայքայուածն միտց. (պե. անհաշտգրութիւն)։ C'est une — d'esprit qui n'est pas excusable. Il a souvent des absences. Բազում անգամ զվայրագ յածին, այլուր զբօսանին, առ զամսոյն միտք նորա։

= ՎԿԱՑ. (Ա) "Քանզի գլուխ մեծասքանչ ճշմարիտ պատասխան լինի վարիսն, զնոցան խոստովանելով զգաս. երկնչելոյն՝ խրճուել ամէնի, երկրորդ հրամանօքն լսելոյ." Փիլ. Նախ. Բ. 56։

Absent, ente (ապս-ան, անդ) ած. 1. Միկնուսի. հեռի. բացակայ (Ա)։ Il était — . Ոչ էր անգ. ոչ գիտեցաւ անգ։ ‖ 2. (է-ս-բ.) Ցրուեալ, ցնդեալ, զբօսեալ (միտք)։ Son esprit est parfois —։

Digitized by Google

=ՎԿԱՑ. (ա) "Թէպէտ և հաւիտենական մեռոյթ (լմ հետէ) իմ, սակայն հոգեվ ներկ եմ." Ա կոր. ե. 3. կողոս. Բ. 5. ("Absent de corps mais présent en esprit." de Gen.) — "ի մեռոյթ լինել նոցա ընկերանալ ընդ Քրիստոսի." Բրս. գիրք Հարցմանց. — "Ուր է գործ ըստ ներկայոյ իմիջոցի խոսել ինչ ըստ ներհայեցողի." Բրս. կրօն.

Absenter (s') (ս'-ապսոնթե) բ. ա. Հեռանալ. մեկնիլ. մեկուսանալ։ S'— d'un lieu, d'un pays։

Abside (ապսիտ) է. իէ. Աման եկեղեցւոյ յետոյ ասած խորանին, ուր կանքն [nef] և երկոքին թևքն [bas côtés] գան խառնին ի մի ևեթ գմբէթ. կազակ։

Absinthe (ապսինթ) է. իէ. 1. Բոյս ինչ գառն. օշինդր. ապտինգ. (լտ. Artemisia absinthium). էրկին։ ‖ 2. Ըմպելի յօշինդրէ։ ‖ †3. (էսխ.) Դառնութիւն։

† **Absinthique** (ապսինթիտ) ած. *Ապտընգական։

Absolu, ue (ապսօլիւ) ած. 1. Արձակ, բացարձակ, ամենայնական (ճշմարտութիւն, անհնարաւորութիւն)։ Il y a peu de vérités absolues. Une impossibilité absolue։ ‖ 2 Արձակ, միահեծան, անարգել (իշխանութիւն, տէրութիւն). անընդդիմակաց, անարգել (հրամանն). ինքնիշխան, միահեծան (տէր)։ ‖ 3. Բացարձակ (անուն ըստ քերականաց, հակագրութեամբ վերաբերական կամ ցարբնչական [Relatif] անուան)։ Homme est un terme —, père est un terme relatif։

=է. ս. Բացարձակն (ի բնաբանցութեան)։

Absolument (ապսօլիւման) մ. 1. Ամենևին. ամենայնիւ։ On n'y voyait — aucun arbre. Ոչ առեսանէր անդ ամենևին ծառ։ ‖ 2. Տիրապար. ինքնիշխանաբար։ Il dispose — de tout dans sa maison։ ‖ 3. Բացէ ի բաց. *բացարձակապէս (ուրանալ)։ Il nia — le fait։ ‖ 4. Անհրաժեշտ. ի հարկէ։ Il faut — que vous partiez. Պարտ է ձեզ մեկնիլ անհրաժեշտ։ ‖ 5. Առանց ամփոփելոյ (ասել). բացարձակ։ ‖ 6. Արձակ համարձակ. միանձնութեամբ. ինքն ըստ ինքեան. *բացարձակաբար (հակագրութեամբ Relativement ի) (ա)։ L'homme pris ou considéré — est un animal raisonnable. "Offrande la plus précieuse, non point — et en soi, mais par rapport à celui qui l'a faite." BOURD. *Pensées*։ ‖ 7. Առանց խնդրոյ, անխնդիր (ի կիր արկանել զբաս ինչ, ըստ քերականաց. որպէս յայս բան. Espérer, c'est jouir. Ցաւալ՝ է վայելել)։

— parlant. Առհասարակ, *ընդհանրապէս խօսելով։

=ՎԿԱՑ. (ա) "Մեծ յոյժ վնասոյ ապտութ, ոչ ինձ ըստ ելոյ այլոյ սրբոյ սար ասել զինէ, այլ սրբոյն հաւրոյն, ըստ որում և ըստ իւրում միշտ այլ ինչ ունի. ապա ինչ ոչ ըստ այլոյ էպէս ինչ ունի." Ոսկ. Տիմ. ե. 324։ — "Ինչ ի գանձնութենէ ունելի ունի է, իւրեն ինութենէ, ըստ գանձնութեանն երկնից և երկրի և ծովոյ. էն այլն ոչ ելին ևս ունեցիք, ըստ օրինակի ինութենեան ոչ գոհանին ասա ունել են ունեցիք էսա վերնոյ ասա ունել ինչ ունիք։" Բրս. Վէց. Զ. 127. — "Ուր ինչ ինչն ըստ ինչեան ունի ասի ամ էսէ, այլ սա — ՚այլ վերինէրնոյ." Ա.րիստ. քանակ. Ի. 375. — "Ուր է ինչն ըստ ինչեան ասնոյ, այլ սա ՚այլ վերինէրնոյ." անգ. Ը 376։

Absolution (ապսօլիւսիւն) է. իէ. 1. Արձակումն. թողութիւն։ ‖ 2. Արձակումն սովորականելոյ սրոյ յանցանացն չնչ ինչ պատիժ յօրինաց։ ‖ 3. Արձակումն մեղաց (ի խոստովանութեան)։

Absolutisme (ապսօլիւթիզմ) է. ս. Միահեծանութիւն. միահեծանութիւն. *արձակապետութիւն։

Absolutiste (ապսօլիւթիտ) ած. և է. *Արձակապետական։

Absolutoire (ապսօլիւթուար) ած. Արձակիչ (գաւառական)։

Absorbant, ante (ապսորպան, անթ) ած. 1. Ծծիչ. խոնաւութեան (հող, աւազ). *խոնաւածծած. ‖ 2. Ծծիչ թմրութեան առաջմամբ (դեղ, նիւթ). *ծծազգական։ ‖ †3. (էսխ.) Գաւառացիչ. բազմութեանական։ Son occupation est absorbante. Pensées absorbantes։

Absorbement (ապսորպմուան) է. ս. Ընկղմիլն (ի խորհուրդս)։

Absorber (ապսորպե) բ. ն. 1. Ծծել. քամել. խմել։ Les sables, les terres sèches et légères absorbent les eaux de la pluie en un moment. L'éponge absorbe l'eau։ ‖ 2. Ընկղմել. ծածկել։ "La grande affaire a absorbé la petite." BOSS. *Lettres*. Le noir absorbe la lumière. Une voix faible est absorbée dans un grand chœur de musique (ա)։ ‖ 3. (էսխ.) Ուսանել, ազատել, կլանել (հարկաց կամ գանձից զինչ ուրուք)։ ‖ 4. Ցինքն ձգել. գարձուցանել. զուշ և զուրուշ գրաւել. զբաղեցուցանել. պատռղել։ Ses nouvelles fonctions l'absorbent tout entier։

=S'— է. բ. ա. Ընկղմիլ. ծածկիլ։

=ՎԿԱՑ. (ա) "Զի ընդ ինչ ոչ հաւիտենական է ինոց անոքն." Բ կոր. ե. 4. ("En sorte que ce qu'il y a de mortel soit absorbé par la vie." de Gen.) — "Եթէ է մարմնոյ վերն գոն գէտն նուիր, տ'րտ և ատաւել յոտոյն էրս պարտ էին երկիւղ վերկնէն գերծել." Ոսկ. կողոս. Ը. Ցարգ. 620. — "Լատատրս գծածոյն ասէ, . . . զի է գծածութեան նոցա ընկղմեալ ատալին (ըստ)." Եփր. Ա.բար. 6. — "Խոնի էս յատելոյն գծածոյս նոս ըստաւ ատալ ճատագիրս ոչ վերերկնքնկղմելոյն և պլոսին նուիր և պատրելս կնքեցանէ." Սկևռ. Զ. 118։

Absorption (ապսորպսիւն) է. իէ. 1. Ծծելն (երկրի զանձրև.) ‖ 2. (էսխ.) Ընկղմիլն (հոգւոյ յԱստուած)։

Absoudre (ապսուտր) [J'absous, tu absous, il absout, nous absolvons, vous absolvez, ils absolvent. J'absolvais. J'ai absous. †J'absolus. J'absoudrai. Absous, qu'il absolve, absolvons, absolvez, qu'ils absolvent. Que j'absolve, que tu absolves, qu'il absolve, que nous absolvions, que vous absolviez, qu'ils absolvent. †Que j'absolusse. J'absoudrais. Absolvant. Absous, absoute.] բ. ն. 1. Արձակել զամբաստանեալն։ ‖ 2. Արձակել ի մեղաց (ի խոստովանութեան)։ ‖ 3. (էսխ.) Թոզուլ. ներել։ Je vous absous de votre imprudence։

Absoute (ապսուտ) է. իէ. 1. կարգ արձակմանն սպասկարողաց ի մեծի հինգշաբաթումջն. սպասկարողարձակիք։ ‖ 2. Արձակումն ննջեցելոյ։ [(էսխ.)։

Abstème (ապսթէմ) է. Որ ոչ ըմպէ գինի. գինեհատ.

Abstenir (s') (ս'-ապսթընիր) [խոնարհի իբրև գTenir.] բ. ա. Հրաժարիլ (ի կերակրոց). պահել զանձն, մեկուսի լինել, մեկուսանալ, ժուժկալել, ձատանալ (ի գինւոյ). ի բաց վճարել զանձն, ի բաց լինել կամ կալ (յիրաց չարաց)։ — de viande, de pain. Պատհատ, հացահատ լինել։

Abstention (ապսթանսիւն) է. իէ. Հրաժարիլն (գաւառաբն ի գառնոյ, ընարազոց յարկանելոյ քառասն). *յեռատկացութիւն. *ձեռնպահութիւն։

† **Abstentionniste** (ապսթանսիոնիսթ) է. ս. Որ ոչ լինի կցորդ (քաւէարկութեան, և այլն). *յեռատկաց։

Abstergent, ente (ապսթերժան, անթ) ած. Սրբիչ (դեղ)։

=է. ս. Դեղ սրբիչ, մաքրիչ։ [գվէր։

Absterger (ապսթերժե) բ. ն. Մաքրել, սրբել գկեղ,

Digitized by Google

Abstersif, ive (ապ-սէֆ, իվ) ած. Մաքրիչ (դեղ)։

Abstersion (ապ-սիօն) ե. իդ. Մաքրելն գվէրս։

Abstinence (ապ-սթի-նան-) ե. իդ. 1. Ի բաց կալն (ի գինեէ, ի մսոյ, ի համպյկից). (գինեի)հատուածութիւն. ժուժկալութիւն. ապրելակերպութիւն։ || 2. Պահք. անուռապութիւն։

Abstinent, ente (ապ-սթի-նան, անթ) ած. Որ ուտել և ըմպել չափով. ժուժկալ. (խոլի)։

† **Abstractif, ive** (ապ-սթրաքթիֆ, իվ) ած. *Անջատաբար կան. *վերացական։

Abstraction (ապ-սթրաքսիօն) ե. իդ. Անջատելն, մեկուսանելն (մտաց). անջատաբարութիւն. Ս. վերացումն։

— յե. 1. *Վերացականական, վերացական գաղափար։ C'est un esprit chimérique qui se perd dans les abstractions։ || 2. Ցնորք, չնորհական խորհուրդք յորս ընկղմի ոք։ Cet homme est dans des abstractions continuelles։

Abstractivement (ապ-սթրաքթիվ-ման) ած. *Անջատաբար. Ս. վերացաբար։

Abstraire (ապ-սթրէր) [խոնարհի իբրև գTraire.] բ. ն. Անջատ և ինքնուրոյն նկատել զմի ի յայտական նշանակաց [caractère] առարկայի իրից. վերացուցանել, անջատել, մեկուսանել մտաց։

† = S'—. բ. ա. Մոռնալ զմիտաց։

Abstrait, aite (ապ-սթրէ, էթ) անց. դերբ. Անջատեալ. մեկնեալ. զատեալ։

= ած. 1. Վերացեալ. անջատեալ (ճշմարտութիւն, վերլուծութիւն)։ || 2. Վերացեալ (անուն և բիւր, հակառակադրութեամբ թանձրացեալ անուան և իրոյ [Concret])։ Blancheur, rondeur sont des termes abstraits; vin blanc, pain rond sont des termes concrets. Sept, neuf sont des nombres abstraits; sept hommes, neuf poires sont des nombres concrets։ || 3. Դժուարիմաց, մթին, խրթին (բանք, մտահղացք)։ || 4. Ընկղմեալ ի ցնորս։

= ե. ա. Վերացեալ անուն (արտէս՝ ապիտակութիւն)։

Abstraitement (ապ-սթրէթ-ման) ած. Անջատական օրինակաւ. անջատաբար. Ս. վերացականաբար։ [մթին։

Abstrus, use (ապ-սթրիւ, իւզ) ած. Դժուարիմաց.

Absurde (ապ-սուրտ) ած. Հակառակ հասարակաց մտաց. անտեղի. անպատեհ. անհամեմատ. անհեթեթ։

= ե. ա. Անտեղութիւն։

Absurdement (ապ-սուրտ-ման) ած. Անտեղաբար։ Raisonner, parler —։

Absurdité (ապ-սուրտ-թէ) ե. իդ. 1. Անտեղութիւն. անհամեմատութիւն։ L'— d'un discours, d'un raisonnement. d'une assertion։ || 2. Անտեղի՝ անհամեմատ բանք, իրք։ Que sert de réfuter ces absurdités? Il nous a débité mille absurdités։

Abus (ապ-) ե. ա. 1. Զգեցանիլն, չարաչար վարիլն (իշխանութեամբ, տէրութեամբ). զեղծումն. պիտանաթիւթիւն։ L'— qu'il a fait de son autorité. La Grèce a dû sa ruine à l'— de la liberté։ || 2. Չար՝ վատթար սովորութիւն. զեղծութիւն. անկարգութիւն։ Il faut distinguer entre un usage reçu. et un — qui s'est introduit. Réformer, corriger, retrancher les —։ || 3. Սխալութիւն. պատրանք։ C'est un — de croire que cela puisse réussir։

— de pouvoir. Չգեցանիլն պաշտօնէի ակրութեան իշխանութեամբ իւրով. *իշխանազանցութիւն։

— Appel comme d'—. տես յ'Appel։

— des mots. կամայական բառագործոյ միտք բանից. *պիտակաբանութիւն։

Abuser (ապ-ւզ) բ. ն. Զգեցանիլ, ի չար՝ չարաչար պիտակաբար վարիլ (իւիք). խաւանաւոր առնել։ Vous abusez de ma patience. Il abuse de son temps, de son crédit, de son autorité։ Աի՛ մի անխնդիր. Usez, n'abusez pas. L'homme est disposé à —։

— d'un domestique, d'un cheval. Աւելի քան գչափն աշխատ առնել զգազատաբար, գէրիվար։

— d'une fille, †d'un enfant. Անկանել, գիտանալ ընդ աղջկան, ընդ մանկան։

= բ. ն. 1. Խաբել. պատրել։ Vous m'avez abusé par de fausses promesses։ || 2. Անկանել ի պատրանս, խորգաւանել, հրապուրել (զաղջիկ)։ Il a abusé cette pauvre fille sous promesse de mariage։

= S'—. բ. ա. Խաբել զանձն. խաբել։ Je comptais sur votre amitié, je vois que je me suis cruellement abusé։

Abuseur (ապ-ւզօր) ե. ա. Խաբէպայ. նենգիչ. (խրթ)։

Abusif, ive (ապ-սիֆ, իվ) ած. 1. Զգեցական. անկարգ։ Privilège, usage —։ || 2. Պիտակ (վարանեալ բառի իրիք, ըստ քերականաց)։ Ce mot est employé dans un sens —։

Abusivement (ապ-սիվ-ման) ած. 1. Զգեցմամբ. զգեցաբար։ Cet homme a été — emprisonné։ || 2. Պիտանականութեամբ, պիտակաբար (առնուլ կամ ի վար արկանել զբառ ինչ)։

† **Abutilon** (ապ-թիլ) ե. ա. Տունկ մեծ գեղեցիկ ի տերևի կատարեկի [mauve]. Գ. տղատրիկ։

Acabit (ա-քապ) ե. ա. 1. Որպիսութիւն, որակութիւն (պտղոց, տատասց). (վլ.)։ || 2. (խոխ. և ընդ.) Կնատութիւն, բարք (անձանց)։ Ce sont gens de même —։

Acacia (ա-քա-) ե. ա. 1. Ծառ մեծ կախիլայք. Ս. կակիայ։ || 2. Ծառ որ ունի ճիւղս փշալից, և ապիտակ անուշահոտ ծաղիկս. Ս. կակիայ։

Académicien (ա-քա-դե-միեն) ե. ա. 1. Փիլիսոփայ յայտնագէտ Պլատոնի. ակադեմեական. ակադեմական. լատ. կան (ա)։ Les académiciens et les péripatéticiens étaient opposés sur plusieurs points. Ակադեմեականք (կամ լատինքն) և պերիպատետիկեանք (կամ ճեմեականք) հակառակ միմեանց էին ի խնդիրս բազումս։ || 2. Անգամ՝ յօգտակեալ ակադեմիոյ. կամաւորդ։ Յայս միտս լինի երբեմն և ած. Académicienne. L'Académie de peinture a nommé quelques femmes académiciennes։

= Վկաս. (ա) "Որպս ոչ այնպէս ասին Ակադեմականք և Խոսքիք, այլ զիս օրինացն իրիանց հատարտան դնեալ. . . ժանգ ոչ գտան ակադեմականն և անճառական՝ գիմ ընդ գիմ հակառակել ին ազնիցն." Փիլ. Լ ին. Գ. լգ. 203։

Académie (ա-քա-դե) ե. իդ. 1. Գատարեզ մերձ յԱթենս ուր ուսուցանէր Պլատոն. ակադեմիա. Համալատեան. լատ. կան (ա)։ || 2. Ազգանգ, վարդապետութիւն Պլատոնի. ուսանին Պլատոնեայ. ակադեմիա. լատ. կան։ || 3. Կատճառ (մեռոնեագործոց, գիտնոց կամ ճարտարաց). ակադեմիա։ L'Académie française. L'Académie de la Crusca. Les membres d'une académie։ || † 4. Հակառակեալ, սեթեւեթեալ բանք։ || 5. Հրատարակութեան հնծեղութեան և այլոց վարժից մարմնոյ. *Հնծեղատուն։ Il mit son fils à l'—։ || 6. †Անկերտաց հնծեղութեան։ || 7. Տուն խաղատաց. խաղեղաց. (վլ. այժմ ասի Maison de jeu)։ || 8. Ուրագիր, պատակեր կենդանեի և մերկանդամ օրինակի [modèle] (ի գործոյ նկարչութեան). ակադեմիա։

= Վկաս. (ա) "Գլուխն . . . ի վերոյ խոյոյ հանգուցանին ճակտոյս. Անկերտողին գ' ներտահոյն." Գե. Աշխ. Ուսմ. Խմասաիր. Ս. 127–128. — "Գլուխն . . . առաջի խոյոյ հա-

Digitized by Google

համբառնին համբերաց։ Անհրէշտէ ած ի՛ նեռահոգի.» առգ. ծՋ. 192. — «Քրիստոսական և Աբէտական գլուխն եմք աշխարհի, ասէ և յեր նորա ի՛ոհանդիպ եմք համբառնի նորա.» Ղևոնդ, մեկն. Ա.առագ. — «Փնդ եր ըղձէ իւր ցՊետն՝ առառնել իմաստասիրութիւն, և նա զառաջին հրամանէրէ մի՛ ի՛ծել ի լուծնէն, և նա ած ի՛ուրէր.» Մխ. Գաշ. Ա.առակ. ձԱ.—

«Յաքինաւանէն տալուէ
Զանչն իմաստուած ած ներինէ,
Որ լաստանէն գլուխն,
Եր ած ուրած Հովսեփ.»

Շն. վ.ին. նահատակ. առգ. 21. — «Ի համբառնին ար ներէր Աստուած.» Որկիփ.

Académique (ակադեմիական) ած. 1. Ակադեմիական. պլատոնական. լսական (փիլիսոփայութիւն)։ || 2. կամառած մտաւորագրաց կամ գիտնոց (բանախօսութիւն, նիստ) ակադեմիական։ || 3. ձախարակեալ, սեռնեւեալ, պատճառեալ (բանք)։

Académiquement (ակադեմիական) մ. Ակադեմիական օրինակաւ, պայմանաւ. *ակադեմօրէն։ Il a traité son sujet —։

† **Académiste** (ակադեմիստ) ած. 1. Աշակերտ հիմնարկեալ։ || 2. Մարզիչ, հրահանգիչ հիմնարկութեան. *հիմնարկուպյց։ [(ընդ. և ին.)։

Acagnarder (ակոնարդել) բ. ն. Ծուլացուցանել. = S'—. բ. ած. ի ծուլութիւն՝ ի գաւառիկութիւն հաստատել. (ած. ծպլ. ծպլ. նստիլ)։ S'— auprès du feu, dans un fauteuil։

Acajou (ակաժու) է. ար. 1. Ծառ մի Ամերիկայ կարմրագոյն՝ պիտանի ի շինութիւն կահուց սենեկի. *մահոգինի. (որ և Bois d'—.) հմմտ. ազնիւ։ Meuble d'—. Porte peinte en couleur d'—, en —։ || 2. Ծառ մի Ամերիկայ ազգաստակայան, որ բերբ ընկոյզ մի երիկամանման. *քաշուընկուզի։ Noix d'—. *գառաշընկոյզ։ La noix d'— s'emploie dans la teinture en noir. Des acajous։

Acanthe (ականթ) է. իթ. 1. Տունկ մի որ ունի տերեւս գեղեցիկս կարաստալը. *ականթ. *արջառմատիկ. (որ և Branche-ursine). տես ճեմնիկ։ La feuille d'— a servi de modèle pour l'ornement du chapiteau corinthien։ || 2. Զարդ ի ձև տերևոյ ականթի (ի ճարտարապետութեան). *ականթակ։

Acare (ակար) է. ար. Որդն մի մանր. ակար։ Le soufre ne guérit la gale qu'en tuant les acares։

Acariâtre (ակարիատր) ած. Տհաճ. դժուարաբարոյ. դժուարահամբոյր։ Elle est d'une humeur —։

† **Acatalepsie** (ակատալիպսի) է. իթ. Անկարութիւն իմանալոյ, խելամուտ լինելոյ (ըստ ակադեմիկեան փիլիսոփայից). անհասանականութիւն։

† **Acatholique** (ակաթոլիք) ած. Ոչ կաթոլիկեայ. *անկաթոլիկեայ։

Accabiant, ante (ակապլան, անթ) ած. 1. Ծանր, ծանրաբեռն, ասատիկ (բեռն)։ || 2. (փոխ.) Ծանր, անհնարին, դժնդակ (ազէտ). ծանրաբեռն (աշխատութիւնք)։ C'est un malheur — pour un père que d'apprendre la mort de son fils։ || 3. Տաղտկալի, ծանրասաղտուկ (ատր, ատցնելութիւնք)։

Accablement (ակապլման) է. ար. 1. Բեկումն։ Être dans l'— de la douleur. Son — est extrême. Depuis la mort de son fils, il est dans le dernier —։ || 2. Նեղութիւն. տառապանք։ Des infortunés qui vivent dans l'—։ || 3. Ծանրութիւն. ծանրաբեռնութիւն. յոգնախառնութիւն։

Il est dans un — d'affaires, de travail qui lui laisse à peine le temps de respirer։

Accabler (ակապլե) բ. ն. 1. Բեկանել, ճնշել, ընկճել (բեռն, ծանրութեամբ)։ Ce fardeau énorme vous accable, quelque fort que vous soyez. Le poids des entreprises qu'il a commencées l'accable։ || 2. ձգնել։ Il fut accablé sous les ruines. La maison, en tombant, accabla tous ceux qui s'y trouvaient։ || 3. (փոխ.) Բեկանել. խորտակել. հնդուն առնել։ Ne vous laissez point — par la douleur, par la tristesse. Je suis assez puni; ne m'accablez pas. "Tout lui est égal, pourvu qu'il accable ses ennemis." բեն. *Tél.* xi. || 4. կափել, յոգնացուցանել, զբազել (զանձկել, զանհաւատգն, զաղքատան)։ || 5. ի կոր կործանել, ափեքրեան առնել (զհակառակորդն ի պատքարն)։ Il a accablé ses adversaires de tant d'arguments։ || 6. (փոխ.) Վ.տանգել. տագնապել։ Il m'accable de questions. Depuis qu'il est en place, ses connaissances l'accablent de sollicitations. "Tant de tentations qui accablent la nature humaine." boss. *R. d'Angl.* — Accablé de sommeil, de tristesse. Ընկղմեալ ի քնոյ, ի տրտմութենէ (ա)։ — Accablé de douleurs, de maladies. Վ.տրապեալ յաւգ, տխտիր կամ հիւանդութեամբ։

— quelqu'un d'injures, d'outrages. Լուանալ զոք բազմամ նախատանօք. թշնամանալից առնել։

— de reproches. Պատուհասել, տառապանօք առնել. տառապապէս կշտամբել։

— de malédictions. Անիծակուռ առնել։

— de présents. Պարգեւալից առնել. զնդուլ յոգ պարգեւաց = Վ.կաց. (ա) "Որ երէսառտիր" անուն ելոյնոց . . ընկնիցէ ի տնոյ անոյ՝ անուս յերրորդ գոգնոցին ի վայր, և բուչաս մեռանիցէ." Գործք. ի. 9. ("Un jeune homme appelé Eutyque . . , accablé de sommeil, tomba du troisième étage en bas, et il fut relevé mort." de Gen.) — "Զի զ' յոյսանել երկնչեցայ ի բազմութենէ տիւանէն." Բ կոր. Բ. 7. ("De peur qu'il ne soit accablé par une trop grande tristesse." de Gen.) — "Զի տիւանս ընկղմեցան ի բազմութիւնէն, գինի զքաղաք նորա ելանել." Որակ. Մատ. Գ. լ. 113։

Accaimie (ակադի) է. իթ. Խաղաղութիւն՝ յանձնութիւն ծովու կարմատաց։ [ւութիւն (վանատաց)։

Accaparement (ակապարման) է. ար. *Հաւմագրութիւն

Accaparer (ակապարե) բ. ն. 1. Գնել, գրաւել զանհնային նպտակաւք վաճառս ատ ի միւսանգամ ծանրագնիւ վաճառելոյ. *Հաւմագրաւել։ Ces spéculateurs s'entendirent pour — les sucres։ || 2. (փոխ.) Գրաւել. յինքն ձգել (զատհնեցուն քուեայս)։ Ce candidat a su — les voix des électeurs. Cet avocat accapare toutes les affaires։

Accapareur, euse (ակապարող, ող) է. *Հաւմագրաւոր։

Accéder (ակեդր) բ. ն. 1. Մատնել ի գաշինս ազգ. Հաւանիլ. ընդունիլ. յանձն առնուլ։ Les puissances du Nord ont accédé à ce traité, à cette convention։ || 2. Մատչել. հասանել։ On accédait à cette terrasse par vingt marches։

Accélérateur, trice (ակելերատր, տրիս) ած. փութացուցիչ (զօրութիւն, միջոց)։

Accélération (ակելերասիւն) է. իթ. 1. Արագութիւն։ L'— du mouvement dans la chute des corps graves։ || 2. փութացուցանելն, ճեպելն (գհասանելոյն գործոյ իրիք)։ Il faut employer tel moyen pour l'— de cette affaire, de ce jugement։

Digitized by Google

Accélérer (-ե-լե-ռե) բ. ն. Աբագնցուցանել. փութացուցանել. շեպել: — la marche d'une armée. La gravité d'un corps qui tombe en accélère le mouvement.

Accenser (-ե-նս-ե) բ. ն. ի վարձու առել (գերդիր, գիւղատեղ, գրաւն).

Accent (-ե-ն) ե. ար. 1. Նկեհէղ ձայնի ի վերայ վանկից բնէ բառից. սլաքակ: ‖ 2. Միագհական հնչուածն (ազգի կամ բնակչաց գաւառի իրից). հագագայք: — anglais, italien. On connaît à son — de quelle province il est. ‖ 3. Ջայն. բարբառ. Les accents de la passion, de la colère, de la tendresse. ‖ 4. Նշան ստգգագրութեան. սլաքակ (և). — aigu (é). շեղաձ. — grave (è). թաքուն. — circonflexe (ê). գարշապակ.

= ՎԱՍՏ. (ձ) "Ոչ բոլոր նոքա նրբին. վերջ, բարի, գարշելի." Թր.

Accentuation (-ե-նդ-ու-սիւն) ե. իե. 1. Ոլորումն ձայնի. Les règles de l'— française sont très simples; celles de l'— grecque sont beaucoup plus compliquées. ‖ †2. Դնելն գոլորակս ի վերայ նշանագրաց. *սլորակագրութիւն. L'— n'a été que tardivement introduite dans les livres.

Accentuer (-ե-նդ-ու-ե) բ. ն. 1. Ոգիլ, հնչիլ զբառքս ըստ օրինաց սլորակաց. սլորիլ. ‖ 2. Գաղղորակի, ստժգնակի ազիլ զբառ բնէ. Cet homme est fatigant, il accentue tout ce qu'il dit. ‖ 3. Ոլորակս ի վերայ գնել բառից, նշանագրաց. Les grammairiens Alexandrins sont les premiers qui aient accentué les mots grecs. Il faut — cet *e*. ‖ †4. (ե-ր.) Աղդազագին, ազաւաղագին եւ առնել. աստակացուցանել. Il accentua son opposition.

= S'—. բ. ա. Առնուլ բառից, նշանագրաց սլորակս. Ce mot s'accentue de telle manière.

Acceptable (-ե-բ-ա-ի) ած. Ընդունելի. Une pareille proposition n'est pas —.

† **Acceptant, ante** (-ե-բ-ա, -ան) ած. Գարգևառու. պարգևընկալ. En présence du donataire et de l'—.

Acceptation (-ե-բ-ա-սիւն) ե. իե. Ընդունելութիւն. — d'une offre, d'un présent.

Accepter (-ե-բ-ե) բ. ն. Ընդունիլ. յանձն առնուլ. հաւանիլ (խրիք). Il accepta l'invitation à dîner. Les ennemis ont accepté la trêve.

— J'en accepte l'augure. Յանիկա զի լիցի այնպէս որպէս զքեզ յառացուցանեն. ընդունիմ զբզնութիւնն.

Accepteur (-ե-բ-ե-օ) ե. ար. Ընդունող (փոխառակագրի).

Acception (-ե-բ-սիւն) ե. իե. 1. — de personnes. Անհաւասարութիւն. աչառութիւն. Il n'y a point — de personnes devant Dieu. — Faire — de personnes. Անձն առնուլ երեսաց. աչառել. La justice ne fait — de personne. ‖ 2. Միտք, խնամս, նշանակութիւն (բառի). **առումն. Ce mot a plusieurs acceptions.

Accès (-ե-ս) ե. ար. 1. Մերձենալն. մուտ. La place n'est pas fortifiée, mais l'— en est difficile. L'— en est aisé. Lieu d'un difficile —. Տեղի դժուարամատոյց, դըժուարամուտ. ‖ 2. Մերձենալն, մուտչէն առ ոք. մուտ. Être d'un facile —. Լինիլ դիւրամատոյց. Homme de difficile —. Անյ դժուարամատոյց. Donner — à quelqu'un. Ցուցա, տալ եւ մուտ առ ուսիք. առ ինքն մուտս ցնծալ (ձ). "Ils étaient du nombre de ces petits à qui J.-C. donnait un — si facile auprès de sa personne." BOURD. *Pensées.* — Trouver de l'—. (ե-ր.) Գտանի եւ մուտ գտանել. տեղի գտանիլ (ր). La colère ne trouve pas d'— dans l'âme du sage. "Pour trouver de l'— dans le cœur des femmes." HAMILT. *Gramm.* ‖ 3. Դարձ, գալուստ, ըմբռնելի (ջերմեան, յիմարութեան, առնաւտութեան [goutte]). Ս. Նոպայ. Les— réguliers d'une fièvre intermittente. Il est sujet à des — de folie en de certains temps. Il a un — de goutte. ‖ 4. (ե-ր.) Յայտ, բարկութիւն (բարկութեան). Dans un — de colère, de fureur.

= ՎԱՍՏ. (ձ) "Բազում հատ և ընտրյուսութիւն գտի առաջնոյն." Ոսկ. Մտ. ժ. 269. — "Բազում տեղի և հատ գոյ առաքեալ ի ընտանեաւն." անգ. ժԶ. 256. — "Ի զ այսմ հանգիստ . . ընտ բարեմտելոյ տրչելոյ պատուելոյ առ ինքն հաստատեալ." Ագաթ. Շրխ. 644–645. = (ր) "Ոչ ինչ ներացին գամ և հատ գտանել." Ոսկ. Ես. — "Ոչ երբեք տիրեալ գտանի առանայ արգել ի ընտանութիւնն, և անդի յիանին ազգի ազգի լարեր . . . ի միգան հանի ինչ հատ գտանիցէ, տիրանալով ինձին ընտրեալ ընտանի." Ոսկ. Եփես. ժԴ. 821. — "Բանն ինձ ոչ ա գեղ ի ձեզ." Յով. Ը. 37. ("Ma parole ne trouve pas d'accès en vous." de Gen.) — "Աստուածանութիւն և հրահանգութիւն ի նոցա էրբ գեղ գտանել երբեք ոչ ներացին." Խոր. Գ. կե.

Accessibilité (-ե-ս-ի-պ-ի-տե) ե. իե. *Դիւրամատուցութիւն. L'— des emplois publics à tous ceux qui sont capables de les remplir.

Accessible (-ե-ս-ի-պ-ի) ած. 1. Դիւրամատոյց. դիւրամատուչելի. (տեղ գետեզր, և ճանապ. գամանաց). Le rivage n'était pas —. Il était — au dernier des citoyens. ‖ †2. Որ ապ մուտ, տեղի (խրիք). Il est — à de mauvaises impulsions.

Accession (-ե-ս-իւն) ե. իե. 1. Հաւանութիւն, հաճութիւն ընդ գաշինս այլոց ազգութեանց. Les puissances du Nord ont promis leur — à ce traité. ‖ 2. Ինքնանիք առացեալ [propriétaire] ի վերայ բերից կամ յառնլուածոց իւրում առացուածոյն. Ինչ եւ գրերցն կամ գյառնլուածոց. աճումն. Les atterrissements insensibles, les arbres qu'on plante sur un terrain, les constructions qu'on y fait, sont des accessions, appartiennent au propriétaire par droit d'—.

† — au trône. Գահակալութիւն.

Accessit (-ե-ս-իթ) (յտ. անգ. կամ Des accessits.) ե. ար. Ցիշատակութիւն ի գրոցս և յառգագիմից ասուածոց այնոցիկ որոց մեծագոյնս մերձեցաւ իցէ ի մրցանակին. *մերձանակ. (Յարգմանի ի լատինեայն ծրչեց—). Obtenir l'—, un —. Il a eu un prix et deux — *կամ* accessits.

Accessoire (-ե-ս-ու-ար) ած. Երկրորդական. Dans notre projet, cela n'est qu'— [suit le principal.

= ե. ար. Երկրորդական մեան (գլխաւոր ինչ իրաց). L'— — յտ. 1. Երկրորդական մեասունք (ի գեղարս). Les accessoires, dans ce tableau, sont parfaitement traités. ‖ 2. Մանր մանր կազմուածք (ի թատերագրս, օրինակ իմն թուղթ, գրիչ, քսակ, սյլոգք Հանգերձ). *մանրապատրք. Le garçon de théâtre a oublié d'apporter les accessoires.

Accessoirement (-ե-ս-ու-ար-ի-մ) ս. Իբր յառնլուածք ինչ. երկրորդաբար. Il ajouta — bien d'autres choses.

Accident (-ե-ք-ի-տ) ե. ար. 1. Դէպք. գիպուած. պատահար. — imprévu, étrange, funeste, fâcheux. Un pur — le décida à renoncer à son projet. ‖ 2. Աղէտք. չարիք. ձախորդութիւն. Mille accidents nous ravissent nos biens. ‖ 3. Ձև, գոյն, Հատ Հացի եւ գինւոյ ի Գոհութեան խորհրդեան [eucharistie] (յառ առասածանալոյն). պատահումն. Tous les accidents qui étaient dans les espèces avant la consécration subsistent encore après.

Digitized by Google

‖ 4. Զանազան դիրք գետնոյ (որպիսիք են բլուրք, խոչոչք, ալլուվիոն հանդերձ). անհարթութիւնք. եւևէյք։ Les accidents du terrain favorisaient les assaillants։

= Par —. գաք. սա. Ըստ պատահմանն. ըստ դիպի. ի դիպաց։ [բուխոս (վայր, գետին)։

Accidenté, ée (-փ-էթ-ոթէ) ած. Անհարթ. Ս. դաշտ։

Accidentel, elle (-փ-էթ-ոթէլ, էլ) ած. Ինքնագործ. յանկարծադէպ. †դիպաւածական. †պատահական։ Une mort accidentelle։

Accidentellement (-փ-էթ-ոթէլ-ման) ս. Ըստ դիպաց. պատահմամբ. դիպաւածով։ [գիտ)։

Accise (-փիզ) է. իգ. Սակ [taxe] քաղաքաց (Անգ-

† **Acclamateur** (-փլ-ամ-թէօր) է. ար. Գովիչ. դրուատիչ։

Acclamation (-փլ-ամ-սիօն) է. իգ. Ձայն, ազաղակ ամբոխի (առ ի յայտնել զուրախութիւն, գնահատութիւն). ճայթիք. յարգանք։ À son arrivée, il se fit une — générale. Il fut salué par les acclamations de la multitude. "Poussons jusqu'au ciel nos acclamations." BOSS. *le Tell.* "Philoclès . . avait impatience de se dérober aux acclamations du peuple." FÉN. *Tél.* XIV.

= Par —. գաք. սա. Միաձայն՝ հաստատակ հաւանութեամբ։ Il fut élu, nommé par —. La loi fut votée par —։

Acclamer (-փլ-ամ) †բ. ն. Ազաղակել ի նշան ցնծութեան. գոչել նշանակ. համաձայնեան. ճայթիս, հնչեցնս հանել։ Ils acclamèrent à cette proposition։

= բ. ն. Ողջունել, գովել, յարգել ազաղակաւ։ La foule acclama le vainqueur։

Acclimatation (-փլ-իմ-ա-սիօն) է. իգ. Ընդելուցանելն օդոյ գաւառի իրիք. †օդընտելութիւն։

† **Acclimatement** (-փլ-իմ-ա-թ-ման) է. ար. Ընդելանելն օդոյ գաւառի իրիք։

Acclimater (-փլ-իմ-ա-թէ) բ. ն. Ընդելուցանել օդոյ գաւառի իրիք զայլաշխարհեայ առնկս կամ անասունս։

= Տ'— բ. ա. Ընդելանել օդոյ գաւառի իրիք։ Les Européens s'acclimatent difficilement dans les Indes։

Accointance (-փ-ուէ-թանս) է. իգ. 1. Ընտանութիւն. ընդելութիւն. կենաց հցորդութիւն. "Elles n'évitaient pas avec moins de soin l'— des petits habitants." B. DE ST.-P. *Paul et Virg.* ‖ 2. Հաղորդութիւն (առն և կնոջ)։ Il a eu — avec cette femme. Elle a eu des accointances avec lui։

Accointer (ս') (ս'-ափ-ուէնթէ) բ. ա. Լինել կենաց հցորդ. ընկերանալ. (ընթ.)։ Il s'est accointé d'un homme de fort mauvaise compagnie, réputation։

† **Accoiser** (-փ-ուա-զէ) բ. ն. Միզմայցուցանել. խաղաղացուցանել. (վիպ.)։

Accolade (-փ-օլ-ատ) է. իգ. 1. Գրկախառնութիւն. ողջագուրանք։ — fraternelle։ ‖ 2. Ուեծելն տափակզմամբ սրոյ զուսս կամ զպարանոց ներքնիկ ձիաւորի, ասպետի, և ապա գրկախառնիլն ընդ նմա. արտահարութիւն։ Donner, recevoir l'—։ ‖ 3. Նշան կապակից զոգաց ընդ միմեանս. (⌒) †ոտաղկապ։ [ընդայս [échalas]։

† **Accolage** (-փ-օլաժ) է. ար. Կապելն զբրիւ ի սարդ։

Accoler (-փ-օլէ) բ. ն. 1. Անկանիլ ի վերայ պարանոցի, զպարանոցաւ ուրախ. գիրկ ընդ խառն լինել. փաթթել. (ընթ. և խոսի)։ Il me vint — ։ ‖ 2. Կապել զբրիւ ի սարդնայս. ձաղաւարձ առնել։ ‖ 3. Կապել տոգակապ նշանաւ. †տոգակապել։ ‖ 4. (է-ոխ-ի-.) Զուգել, լծել ի միասին (ի ճառին երկուս անուանս)։ Je ne suis point content de me voir accolé dans votre récit avec un tel։

= Տ'— բ. ա. Զմիմեանց պարանոցք անկանիլ. պատել զմիմեանց պարանոցաւ. գրկախառնիլ. (ընթ. և խոսի)։ Ils s'accolèrent avec grande amitié։

† **Accolure** (-փ-օլ-ուռ) է. իգ. Կապ բարուականաց որթոյ։

Accommodable (-փ-օմ-օ-տ-ապլ) ած. Դիւրին ի միաբանիլ (կապ)։ Cette querelle n'est pas —։

Accommodage (-փ-օմ-օ-ժ) է. ար. Հանդերձանք մսոյ, կերակրոց։

Accommodant, ante (-փ-օմ-օ-ան, անթ) ած. Դիւրաբարոյ։ Une personne, une humeur accommodante. Ce marchand est fort —։

† **Accommodation** (-փ-օմ-օ-սիօն) է. իգ. Պատշաճեցուցանելն. պատշաճիլն։

Accommodé, ée (-փ-օմ-օ-թէ) անց. դերբ. 1. Յարգաբեալ. յօրինեալ. հանդերձեալ։ ‖ 2. Ընչեզ. ընչաւէտ. (վիպ.)։ — Être peu — des biens de la fortune. Լինել աղքատ, անինչ։

Accommodement (-փ-օմ-օտ-ման) է. ար. 1. Յարգաբանիլ, նորոգութիւն (տան). (վիպ.)։ Il faut faire à cette maison quelques accommodements։ ‖ 2. Առնելն, լինելն իրաւախոհ. իրաւախոհութիւն։ Un mauvais — vaut mieux qu'un bon procès։ ‖ 3. Հնարք, եղանակ իրաւախոհութեան։ J'y ai trouvé un —.

"Le ciel défend, de vrai, certains contentements;
Mais on trouve avec lui des accommodements." MOL. *Tart.* IV. 5.

Accommoder (-փ-օմ-օտ) բ. ն. 1. Ի գէպ գալ (առ մէք)։ Cela ne m'accommode pas. Ոչ գայ ինձ ի գէպ այդ. (տե. այդ իմ բանիս չէ գար)։ Quand cela vous accommodera։ ‖ 2. կարգել. յարդարել. յօրինել. հանդերձել. կազմել. յարմարել։ — ses affaires, le feu. Il a bien accommodé sa maison, son jardin։ ‖ 3. Հանդերձել, պատրաստել (կերակուրս)։ Que voulez-vous qu'on vous accommode pour votre dîner? ‖ 4. Յարդարել (զվարս). յարմարել (զհերս)։ Il est allé chez le coiffeur se faire —։ ‖ 5. Վճարել խաղաղութեամբ (զկապ, զգատ). համոզել (ի մէջ երկուց ատելոց). ի հաշտութիւն ածել։ Il faut — ce différend, cette querelle. — un procès, deux adversaires։ ‖ 6. Տալ. վաճառել։ Voulez-vous m'— de votre cheval? կամիք տալ կամ վաճառել ինձ զերիվար ձեր։ ‖ 7. Պատշաճեցուցանել (զբանան ըստ ժողովրդեան, ըստ կարողութեան լսողացն)։

— Bien — quelqu'un. 1. Բարւոք դարմանել զոք. քաջ և բարի առնել. (տե. աղէկ հոգալ մէկը). (վիպ.) (ա). Cet aubergiste accommode bien ses hôtes։ ‖ 2. (հինգն. և ընթ.) Խոտիւ գնալ ընդ ումեք. խաւել։ Je l'accommoderai comme il faut։

= Տ'—. բ. ա. 1. Խնդրել զանձին դիւր, գհանդիստս։ Il s'entend bien à s'—. Voyez comme il s'accommode։ ‖ 2. Իրաւախոհ լինել. հաշտել։ Ils se sont accommodés. S'ils ne s'accommodent pas, ils se ruineront en procès։ ‖ 3. Պատշաճել զանձն. զիջանիլ (ըստ տկարութեան ա-րուք)։ S'— à ses amis. Il n'est pas difficile, il s'accommode à tout. "Il faut qu'il [le roi] s'accommode à leurs faiblesses [des hommes]." FÉN. *Tél.* XXIV. ‖ 4. Ընդունիլ (ինչ կամ զոք). ընդելանիլ (իմիք կամ ումեք)։ Il s'accommode de tout. Une vie dont l'anachorète le plus pénitent aurait de la peine à s'—։ ‖ 5. Գնել. առանալ։ Il s'en accommoda au prix qu'on voulut։ [(վիպ.)։

— Bien s'—. Միաձանալ. ընչաւէտ լինել. հարստանալ.

Digitized by Google

— S'— d'une chose. Ի կիր առնուլ զայլոյ ինչ իրրև զքո սեպհական. (ընտ.)։ Il s'accommode de tout ce qu'il trouve sous sa main։

= Վեմ. (ա) "Ա՛խ, ընտ լաւինայ՝ այլևս գոչման ի քո՛ւէ ե քաջ առնէ." Եւս. քր. Ա. 380. — "Վա՛հ՛ն, ազգասիրտ չո՛յց, ե՞ս ե զինվ. ի՞նչ ես. իե պիտի ե այլ ես ինչ ա— ." Փիլպ. 305։

Accompagnateur, trice (ա-կոմ-պան-եա-թէօր, թրիս) ե. որ երգակցի ձայնիւ կամ նուագարանաւ. զուգերգող։ C'est un bon, un savant —։

Accompagnement (ա-կոմ-պան-ման) ե. ա. 1. Ուղեկցութիւն. յաւելուած. յաւելուած։ Il fut choisi pour l'— de la princesse։ ‖ 2. (ե-րաբ.) Որ ինչ զկնա երթայ իրիք կամ նորին մնան ի երկրագործ. յարակից հանգեցուածք։ La figure principale de ce tableau aurait besoin de quelques accompagnements։ ‖ 3. Միաբանութիւն նուագարանի և ձայնի. զուգերգութիւն. կցորդութիւն։ Chanter avec — de piano. L'— soutient la voix։

Accompagner (ա-կոմ-պան-եէ) բ. ն. 1. Ուղեկից՝ ճանապարհակից լինել. ուղեկցել. ընկեր երթալ ընդ ումիք (ա)։ Je vous accompagnerai jusque-là. "Elle excitait ceux qui l'accompagnaient à espérer en Dieu." Boss. *R. d'Angl.* ‖ 2. Զկնա երթալ առ ի պատիւ. յուղարկել, յուղարկաւոր երթալ. յուղարկել։ Ce prince est toujours accompagné d'une suite nombreuse. Quand il s'en alla, on l'accompagna jusqu'à sa voiture։ ‖ 3. ի գէպ գալ. վայելել. պատշաճ լինել. (վարբ հանգերձ մանկտւիւն Bien)։ Sa coiffure accompagne bien son visage։ ‖ 4. Խառնել (ընդ կշռաւորեանն և ազահնալիս). յաւելուլ (ազահնալիս ի կշռաւորեանն) (բ)։ Il accompagna ses remontrances de menaces. Il accompagna son présent d'une lettre fort polie. Ա՛ահից ընդ ընծային իւրում թուղթ մի կարի քաղաքավարական։ ‖ 5. երգակից լինել ձայնիւ կամ նուագարանաւ. կցորդել. ընկերել։ Si vous voulez chanter, je vous accompagnerai avec le violon, avec *kem* sur le piano. Եթէ կամիք երգել, ընկերեցից ձեզ ջութակաւ, գաշնակաւ։ Ա՛ահ ևս անիծդիր, Il accompagna bien, il accompagne mal։

= S'—. բ. ա. 1. Ընել, առնուլ իւր ընկեր. (ից.)։ Il s'accompagne toujours de méchants garnements։ ‖ 2. երգել ձայնիւ միաձագումոյն և ձեռամբ (օրինակ իմն՝ քնարաւ, գաշնակաւ). ընկերել ինքեան նուագարանաւ յերգեցիկ (բ)։ Il chanta en s'accompagnant du piano։

= Վեմ. (ա) "Ա՛հ—ոյի օրդին ես ես, և այլն ու ընկերք ընթա— ընդ նմա." Տաղ. ժԱ. 6։ = (բ) "կ—ըն ծառը ի յանդ գեհենացիքն առանձին, յորմէ լսելիք խոսն պիղծարարքն." Ագաթ. բ Ցիմ. ք. 258. — "Ընդ առաջ և ծիլիարարքն խոսնեալ. առաջ. 259։ = (բ) "Ա՛հ—ոյ Դաւիթ պիտուն և նուագիչ յնարմէ խօսիլ և հանճարեալ պատ—ը." Ա. Թագ. ժԶ. 23. — "և Դաւիթ երգիչ յնարօտ խօսէ." առաջ. ժԹ. 9. — "և յաբեհանէ ցիմով տիրոջ Տէրտոյ վէմ ե, պ յոյժ երգիչ եր և երգիչ յնարմէ, որմէ առաջ եր ևպիրի, տրիցաս." խոր. բ. կգ։

Accompli. ie (ա-կոմ-պլի) ած. կատարեալ. սրնոյ կատար։ C'est un homme —, — en tout point. Une beauté accomplie։

Accomplir (ա-կոմ-պլիր) բ. ն. 1. Լնուլ. ի գլուխ, յանգ հանել (ժամանակ)։ — le temps de son apprentissage, de son noviciat։ ‖ 2. Լնուլ, կատարել (գնաս, գիտութիւն, գիտութիւն). կցորդանել (գրան). ի կատարած ածել (գպատգամ, գմարգարէութիւն). վճռել (իր) (ա)։ J'espère que Dieu accomplira vos désirs. J.-C. a accompli les prophéties. "Que pouvait penser le prince, si ce n'est que, pour — les plus grandes choses, rien ne manquerait à ce digne fils que les occasions?" Boss. *L. de Bourb.*

= S'— բ. ա. Լնուլ. յանգ, ի գլուխ հասանել. ի վախճան գալ (մարգարէութեան)։

= Վեմ. (ա) "կ—ոյ—ցէ զբ ինչ խօսեցա— Տէր." Ա. Թագ. ժԸ. 13. — ("J'ai accompli la parole du Seigneur." de Gen.) — "կ—ոյ—ցէք զբանս ս—." Բարոք. բ. 24. ("Vous avez accompli vos paroles." de Gen.) — "Դա— առցէք, մարգ—էր, ես— զբանս ասգասանային անլսանելի հրամանաց ես." Պատարագամատոյց։ [բառ. լրաւ։

Accomplissement (ա-կոմ-պլի-ման) ե. ա. կատար։

† **Accon** (ա-կոն) ե. ա. Նաւակ հարթագործ։

Accord (ա-կոր) ե. ա. 1. Միաձայնութիւն. միաբանութիւն. համաձայնութիւն. համաձայնութիւն։ Ces frères passèrent leur vie dans un parfait —. L'— qui régnait entre eux։

— Être d'—. 1. Միաբան, համաձայնել, համաձիտ լինել։ "Ils sont parfaitement d'— entre eux." Fén. *Tél.* vi. ‖ 2. խոստովանել. ունել յանձին։ — Tomber, demeurer d'—. Ընդունել. հաւանել. միաբանել։ Ils en sont tombés d'—. J'en demeure d'—. "Il ne pouvait demeurer d'— de ce que le fils d'Ulysse lui disait." Fén. *Tél.* xxiii. — Mettre d'—. Միաբանել։ — D'un commun —. տես ի Commun։

‖ 2. Միաբանութիւն. գաշն։ Quel — entre J.-C. et Bélial? Զի՞նչ միաբանութիւն ե Քրիստոսի ընդ Բելիաքայ։ L'— conclu entre la France et l'Allemagne. Դաշինք կռեալ ի մէջ Գաղղիոյ և Գերմանիոյ։ ‖ 3. Գաւառականութիւն. համաձայնութիւն. միաբանութիւն։ Il y a un merveilleux — entre les parties du corps humain. Il n'y a point d'— entre vos actions et les principes que vous professez։ ‖ 4. Միաբանութիւն (այլևայլ անձանց ի չարժմունս, ի գործել ինչ)։ Ces bateliers ne rament pas d'—։ ‖ 5. Միաբանութիւն, ներգաշնակութիւն ձայնից (յերգս)։ Il y a de beaux accords dans ce morceau de musique։ ‖ 6. Յարմարութիւն (աղեաց ջութակի [violon]՝ լարից գաշնակի)։ Ce violon est d'—, n'est pas d'—։ ‖ 7. Համաձայնութիւն (ածականի ընդ գոյականի, բան քերականաց)։

—*ի*. 1. Նախաշաւիղ գաշինք ամփոփութեան։ On a terminé, signé les accords։ ‖ 2. երգ. նուագ. գոյլայլակ։ "Achitoas les interrompait de temps en temps par les doux accords de sa voix et de sa lyre." Fén. *Tél.* viii.

= D'—. ած. ա. Հաւանիմ, խոստովանիմ, ունիմ յանձին և ես։ Eh bien! d'—, j'ai commis une faute։

Accordable (ա-կոր-դապլ) ած. 1. Յարդարելի, յարմարելի (նուագարան)։ ‖ 2. Զարս միաբան ե միաբանել (գաւասխոզք)։ ‖ 3. Աւժանդ ընարհելոյ (խնգիր, ազաչանք). ընարհելի։

Accordailles (ա-կոր-դայլ) ե. ն. յ. ժողով ընտանեկաց, ազգականաց առ ի առարկել զգաշինս ամուսնութեան. (-ից.)։ Il se trouva peu de parents aux accordailles։

Accordant, ante (ա-կոր-դան, անդ) ած. 1. Դաշնակաւոր, բարեյարմար (ձայն յերաժշտութեան. այժմ առ Consonant)։ *Do* et *sol* sont des tons accordants entre eux։ ‖ † 2. Միաբան։

Digitized by Google

Accordéon (ա֊փօ֊դէօն) ն. ած. փողբրիկ նուագարան ինչ փչաւոր և ստեղնաւոր [à soufflet et à touches]. *ձեռնագաշնակ։

Accorder (ա֊փօ֊դե) բ. ն. 1. Միաբանել. հաշտեցուցանել (զկռիւ, զկատաղողս)։ ‖ 2. Հաւանիլ. ընդունիլ. յանձն առնուլ. խոստանալ։ J'accorde qu'il a eu raison de refuser; mais il ne devait pas accompagner son refus de duretés։ ‖ 3. Տալ. շնորհել. պարգեւել։ — un privilège, une grâce, une faveur. Je lui accorde tout ce qu'il demande. "Les dieux ne lui ont pas accordé de revoir sa patrie." ՖԷՆ. *Tél.* III. ‖ 4. Խոստանալ ստիք զգաստալ իւր ի կնութիւն (ա)։ ‖ 5. Յարմարիլ (զալիս, զլարս նուագարանաց). միաբանիլ։ Ce musicien a été longtemps à — son violon. "C'est ressembler à un musicien qui se contenterait de trouver des sons harmonieux, et qui ne se mettrait point en peine de les unir et de les accorder pour en composer une musique douce et touchante." ՖԷՆ. *Tél.* XXII. ‖ 6. Համաձայնիլ (զբծախան ընդ գոյականի, գբայ ընդ անուանի բայի, բստ քերականաց. լաւ եւս Faire —)։ Il faut — l'adjectif avec son substantif en genre et en nombre. Il faut faire — le verbe avec son sujet։

═ S'—. բ. ա. 1. Միաբանիլ. ի միաբանութիւն գալ։ Les deux adversaires se sont accordés. Accordez-vous avec vous-même. Միաբան լերուք ընդ անձին ձերում։ ‖ 2. Հաւանիլ. յանձն առնուլ։ À tout ce qu'on disait je m'accordais։ ‖ 3. Միաբանիլ, հաւասարիլ ընդ միմեանս (β)։ Ces deux passages ne s'accordent pas։ ‖ 4. Կիրճ ընդարհակ, տուեակ։ Des grâces pareilles s'accordent difficilement։ ‖ 5. Համաձայնիլ (բայի ընդ անուանի բայի)։

═ ՎԿՍՑ. (ա) "Այլ՝ ու յաթոլիցն ասիր նմա մարտնջել, նիւթ ու պիտոյիցն գտաւորն ի նմա յանանունիւնն խոտոյէ." Նահանս, մեկն. Աստող. ═ (β) "Ոչ հաւասարին և գործանին ընդ գործառն քոյոյ Աստուծոյն." Եփր. Համառ. 259։

Accordeur (ա֊փօ֊դօր) ն. ած. Յարմարիչ գործի (գաշնակի, երգիճանի). (*գաշնակաց)յարգար։ [Նուագարարանաց։

Accordoir (ա֊փօ֊գուար) ն. ած. Յարդարիչ գործի

Accore (ա֊փօր) ն. ած. Ընկուզ (նաւ.)։ Les accores qui soutiennent un navire échoué ou sur le chantier։

† **Accorer** (ա֊փօ֊րե) բ. ն. Դնել ներգուկս (նաւ.)։

† **Accorné, ée** (ա֊փօ֊նե) ած. Աչլագոյն եղջերազ (առնասուն ի կնիքս)։

Accort, orte (ա֊փօր, օ֊րթ) ած. Աղու. սիրուն. քաղցր։

† **Accortement** (ա֊փօրթ֊ման) ած. *Աղուագոյր. քաղցրութեամբ։

Accortise (ա֊փօր֊թիզ) ն. իգ. գեղացրութիւն. (ի.)։

Accostable (ա֊փօ֊գա֊պլ) ած. Դիւրամատոյց. դիւրամատչելի. (ասի զտեղւոյ, և ի֊ինչ. զանձանց)։

† **Accostage** (ա֊փօ֊գաժ) ն. ած. Մերձենալն նաւի ի ծովեզրն, ի գարափն [quai]։

Accoster (ա֊փօ֊գե) բ. ն. 1. Մատչիլ, մերձենալ առ ոք։ Il me vint — ։ ‖ 2. Մերձենալ մեկուկի ի նաւ, չոգնաւաւ ի գարափն։

═ S'—. բ. ա. Յամենալ առ ոք. ուշիմ ընտրութիւն ընդ ուրուք. (ընդ.)։ Je ne sais de quelles gens vous vous accostez։

Accoter (ա֊փօ֊թե) բ. ն. Յեցուցանել ի կողմանէ։ — sa tête. Il faut — ce pot, de peur qu'il ne tombe։

†═ բ. ն. Ի մի կողմն խոնարհիլ նաւաւ ի բռնութենէ հողմոյն (ա)։

═ S'—. բ. ա. Յենուլ. (ընդ. և ի֊ոբն)։

═ ՎԿՍՑ. (ա) "Ի գիլ նուիրէ նիւթ, վարպետիւ, տանչ գիմոր իմն երեխս ինչ և նաստրնութեանս անթերիս։ Գ' արդեօ֊ք է գ իղմն խանարհեցուցուլ ընտրի լրբերնցութեանս յորդորիս գիլ." Ոսկ. ի Ձիեռնոս. Զեռր. Հ. բ. 624։

Accotoir (ա֊փօ֊թուար) ն. ած. 1. կողմնակաւ յենարան (աթոռոյ, կառուց). բազկիկ։ ‖ †2. Ընկուզ չիհելի նաւաւ։

Accouchée (ա֊փու֊շե) ն. իգ. Կին մանուածծին, դեռ ածծին. *ողջածիր. լզ֊։ Aller voir une —։

Accouchement (ա֊փուշ֊ման) ն. ած. 1. Ծնանիլն. ծնունդ. Ս. աղաչիլք։ — heureux, laborieux. Le travail de l'— ։ ‖ 2. Ծնուցանիլն. մանկաբարձութիւն։ Ce chirurgien connaît bien la bonne méthode des accouchements։

Accoucher (ա֊փու֊շե) բ. ն. 1. Ծնանիլ։ — à terme, avant terme. Elle est accouchée d'un garçon, d'une fille, de deux jumeaux. Elle a accouché très courageusement։ ‖ 2. (փոխ֊բ.) Ածիլ ի ծնունդ. ծնանիլ (ա)։ — d'un projet, d'une idée. J'ai eu bien de la peine à — de cet ouvrage. Socrate disait qu'il faisait l'office de sage-femme, qu'il faisait — les esprits։

═ բ. ն. Օգնել ծննդական կնոջ. ծնուցանիլ։

═ ՎԿՍՑ. (ա) "Զփոփոխն ըստ ի վտիտոյ երեխիկ՝ ելոյ ի ծնունդն տիւ." Ոսկ. Հռ. Խթ. 402. — "Ոչ՛ յաղագիս ա՛ր֊ուրիս նոսրիկ ինան վարձուիլ խուհարդ ապրուանիցն." Խոր. Ա. բ.

Accoucheur, euse (ա֊փու֊շօր, շօզ) ն. Ծնուցիչ. մանկաբարձ. (յիգականն լաւ եւս ասի Sage-femme)։

† **Accoudement** (ա֊փուտ֊ման) ն. ած. 1. Յենուլն։ ‖ 2. Ծօտ ի մօտ առ միմեանս կարգեալ կալն (հետևականացն)։

Accouder (s') (ս'ա֊փու֊դե) բ. ա. Յենուլ արմկամբ։ Il s'était accoudé sur la table։

Accoudoir (ա֊փու֊գուար) ն. ած. Ընկուզ արմբկան. *արմբկակալ։ L'— d'un prie-Dieu։ ‖ 2. Վանգակապատ, արմ՛ լանջաբերդ [à hauteur d'appui]. (այլ. միջնէ կուրծքը հատնող վանգակապատ, արմ՛)։

† **Accouer** (ա֊փու֊ե) բ. ն. Կապել զգրաստս մի զմիոյ կնի տոզաբար. ի֊ուր իմիգ։

Accouple (ա֊փու֊պլ) ն. իգ. Տուն որսական շանց։

Accouplement (ա֊փու֊պլ֊ման) ն. ած. 1. Զոյգք, լուծք (եզանց)։ ‖ 2. (փոխ֊բ.) Միաորութիւն. լծակցութիւն։ Voilà un étrange — d'idées, de mots։ ‖ 3. Խառնիք, զուգաւորութիւն անասնոց։ L'— d'un chien et d'une chienne։ Աստ եւս երբեմն զատնէ և զկնոջէ։

Accoupler (ա֊փու֊պլե) բ. ն. 1. Միաւորել. զուգել։ Vous accouplez deux mots qui vont mal ensemble։ ‖ 2. Լծել (զեզինս եզանց)։ ‖ 3. Զուգել (զայլասնիս, զտատրակս, զդեղձանիկս զարս ընդ իգի)։

═ S'—. բ. ա. Գալ (անասնոց) ի խառնակութիւն միմեանց. ուսոյթիւն. զուգաւորիլ։ Les ours s'accouplent au commencement de l'hiver։

Accourcir (ա֊փուր֊սիր) բ. ն. 1. կարճել (զզգեստս, զգաւազանն). Համառօտել (զճառս)։ ‖ †2. Սաւգ հնչել զվանկ երկար. պատուցանել։ (օրինակ իմն ասի roti փոխանակ rôti)։

— son chemin. կարճել, կարճ հատանել, ի կարճ բերել զուղին (ա)։ Si vous allez par là, vous accourcirez votre chemin։

═ S'—. բ. ա. կարճիլ. կարճատիլ։ Les jours commençaient alors à s'—. "Je souhaitai que ma vie pût s'—." ՖԷՆ. *Tél.* V.

═ ՎԿՍՑ. (ա) "Զերկնային ըստ ասի ի երկ երերելոյ գործն ան֊

ջը-ե-ց-ե-ի-ն է Գերմանացին խոսք.» Մ. Կազանճ. Գամ. Ա.Ղ.

Accoureissement (-ե-ռ-ի-ս-ման) ե. ս. Կարճաւմն։

Accourir (-ե-ռ-իր) [խոնարհի իբրև գCourir.] բ. ն. Ընթանալ. գիմել։ (Ա.նու անխտիր գAvoir և գÊtre օժանդակ բայս. J'ai accouru, Je suis accouru) • On accourait de toutes parts vers le lieu de l'incendie. "Phalante accourait au secours de son frère." ՖԵՆ. *Tél.* XVI. — en foule. Համագունդ, գունդագունդ, խուռնբնթաց գիմել. գահ առնալ գիմել, ընթանալ։ "Les peuples les plus reculés y accoururent en foule." ՖԵՆ. *Tél.* II.

Accoutrement (-ե-ռ-ման) ե. ս. 1. Զգեստ. (հզ.)։ Il avait ses beaux accoutrements։ ‖ 2. Զգեստ (ծաղրալից կամ գէմս)։ — ridicule. Dans un misérable—։

Accoutrer (-ե-ռ-իր) բ. ն. 1. Զարդարել. Հանգերձեալ ծաղրական. (հզ.)։ ‖ 2. Զգեցուցանել. ուժիք Հանգերձեալ ծաղրալից։ On l'a plaisamment accoutré. Vous voilà bien accoutré։ ‖ 3. (ե-խ-բ.) Զարախօսել. բամբասել։ Pendant son absence on a parlé de lui, et on l'a accoutré de toutes pièces։

= S'—. բ. ա. Զգինուլ Հանգերձեալ (ծաղրալից)։ Cette femme n'a pas de goût, elle s'accoutre ridiculement։

Accoutumance (-ե-ի-ման) ե. խ. Սովորութիւն. (հզ.)։

Accoutumé, ée (-ե-ի-ե) ած. դերբ. 1. Սովորական. ընդհանուր։ — à la guerre. Peu — à entendre la vérité։ ‖ 2. Սովորական։ À l'heure accoutumée. À sa manière accoutumée։

= À l'accoutumée. գբ. ա. Ըստ սովորութեան. (հզ.)։

Accoutumer (-ե-ի-մ-իր) բ. ն. Սովորեցուցանել. ընդհանրացուցանել. ընդհ, ընդհանրական առնել։ Il faut — de bonne heure les enfants au travail, à la fatigue։

= Avoir accoutumé. բ. ն. Ունել սովորութիւն. սովոր լինել։ Faites comme vous avez accoutumé։

= S'—. բ. ա. Սովորիլ. ընդհանրանալ։

Accréditer (-ե-կ-ր-իթ-ե) բ. ն. 1. Մեծարել. առնել. Հաստատել զհամբաւ. ուրուք։ Sa bonne conduite l'a fort accrédité dans sa compagnie։ ‖ 2. Հաւատացուցանել (զբնագան առ այլսն ակերութեան)։ ‖ 3. Հաստատել, *վաւերացուցանել (զզրոյց կամ զկարծիս ինչ)։ Cette opinion était si accréditée que . . .

= S'—. բ. ա. 1. Սկսանալ Համբաւ. մեծարիլ լինել։ Ce marchand commence à s'—։ ‖ 2. Հաստատիլ. Տարածիլ. *վաւերանալ։ Les bruits de guerre s'accréditaient։

† **Accrétion** (-ե-կ-ր-ի-օ) ե. խ. Աճումն։

Accroc (-ե-ռ-ո) ե. ս. 1. Պատռուած (բևեռի, փշոյ)։ Votre robe a un —։ ‖ 2. (ե-խ-բ.) Խոչ. արգել. խափան։ Il est survenu un — qui retarde leur accommodement. Je ne prévoyais pas tous ces accrocs։

† **Accroche** (-ե-ռ-ո-շ) ե. խ. Խոչ. գժուարութիւն։

Accrochement (-ե-ռ-ո-շ-ման) ե. ս. 1. *Ընդհարումն թաթիխ [moyeu] կառաց. (խոլի)։ ‖ † 2. (ե-խ-բ.) Դժուարութիւն. արգել։

Accrocher (-ե-ռ-ո-շ-ե) բ. ն. 1. Կախել (զբևեռէ, զկորակաց երկաթիդ)։ Accrochez ce tableau au clou qui est à la muraille։ ‖ 2. Կառնուլ արգելու։ Prenez garde à ce clou, il accrochera votre habit. Je demeurai accrochée par ma robe։ ‖ 3. Զգիլ. Ճանկս երկաթիւ (ի նաւ թիավարաց)։ ‖ 4. Կառչիլ ի մխեհան թաթիխ [moyeu] կառաց. *ընդհատիլ։ Cette charrette va — votre voiture. Սայլս այս ընդհատուածի ընդ կառսդ։ Ա.ոի եւս անխնդիր. Ce cocher est maladroit, il accroche souvent։ ‖ 3. (ե-խ-բ. և ընտ.) Յապաղեցուցանել. կասեցուցանել։ Ce procès est accroché depuis longtemps։ ‖ 4. (ե-խ-բ. և ընտ.) Որսալ. կորզել Հնարիւք. (այլ. փորձանել)։ Cette fille aura de la peine à — un mari։

= S'—. բ. ա. 1. կառչիլ. հատիլ։ Votre habit va s'— à ces ronces. Quand on se noie, on s'accroche où l'on peut։ ‖ 2. (ե-խ-բ. և ընտ.) Յարիլ (յոգ)։ Il ne savait où donner de la tête, il s'est accroché à ce grand seigneur։

Accroire (-ե-ռ-ա-ր) բ. ն. Faire —. Հաւատացուցանել զոք սուտ թեամբ. պատրիլ։ Vous voudriez nous faire — que . . . "Faire — à tout un peuple que ce sont là les livres anciens." BOSS. *Hist.* II. 13.

— En faire — à quelqu'un. Խաբել։

— S'en faire —. Մեծամտիլ. մեծամիտ կարծիս գանձնել անել։ Il a quelque mérite, mais il s'en fait —։

Accroissement (-ե-ռ-ո-ա-ս-ման) ե. ս. 1. Աճումն (գեաց, անկոց). զարգացումն (մարգկեզէն մարմնոյ)։ ‖ 2. Աճումն, ընդարձակութիւն (տէրութեան). յաւելուած։ Les accroissements successifs de la Russie. Sa gloire reçut un nouvel —։

Accroître (-ե-ռ-ո-ի-թ-ր) [խոնարհի իբրև գCroître.] բ. ն. Աճեցուցանել. ընդարձակել։ — un parc, un jardin. Le royaume de Juda fut accru par de nouvelles conquêtes։

= բ. ն. Աճել. առաւելուլ. բազմանալ. յաճախել։ Son bien accroît tous les jours։

= S'—. բ. ա. Աճել. յաճումն գալ. աճումն առնուլ. զարգանալ. մեծանալ. ընդարձակիլ։ Cette ville s'est fort accrue par son commerce. Sa famille s'accrut d'une fille. Cette propriété s'est accrue entre mes mains։

Accroupir (s') (ս'-ե-ռ-ու-փ-իր) բ. ա. Կծկիլ ի վերայ կրկանց. Ս. կծկել. Ս. կծու գնալ։ Les nègres s'accroupissent pour manger. S'— auprès du feu։

Accroupissement (-ե-ռ-ու-փ-ի-ս-ման) ե. ս. Ս. կծկուց գնալն. *կծկումն։ [տեղի առլոյ ջուրց)։

Accrue (-ե-ռ-ու) ե. խ. Ընդարձակութիւն (տպարակի ի

Accueil (-ե-ռ-ո-ե-յ) ե. ս. Ընդունելութիւն։ Faire bon —, mauvais —. Faire un brillant — à quelqu'un. Ընդունել զոք շքեղութեամբ։ [կալ. մերկասէր։

† **Accueillant, ante** (-ե-ռ-ո-ե-յ-ան, -անդ) ած. Բարեընդունելի։

Accueillir (-ե-ռ-ո-ե-յ-իր) [խոնարհի իբրև գCueillir.] բ. ն. 1. Ընդունել (զոք, զինգիր ինչ)։ Il nous accueillit très froidement. Il accueillit fort mal cette demande։ ‖ 2. Ժամանել ուժիք, բռնանալ զոք (վշտաց, սրբկի)։ La tempête, le vent les accueillit։

Accul (-ե-ռ-ու-լ) ե. ս. 1. Անդ ահագին. (հզ.)։ ‖ 2. Անտառ կողմն, խորք (սրինգ ազատասուց)։ Le renard est à l'—։ ‖ 3. փոքրիկ խորշ ծովու։ ‖ 4. Ծնգք ի հատատասութիւն գնդընկերացս, թնդանօթից։

Acculer (-ե-ռ-ու-լ-ե) բ. ն. փակիլ, արգելուլ զոք յանդ ահագին։ Il le poursuivit l'épée à la main, et l'acula contre la muraille։

= S'—. բ. ա. Որմոյ տակ զթիկունս (առ ի պաշտպանել զանձն). յենուլ յորմ։

Accumulateur, trice (-ե-կ-ի-ու-լ-ա-թ-ո, -թ-ր-ի-ս) ե. Դիզիչ. հաւաքիչ. (խոսի)։

Accumulation (-ե-կ-ի-ու-լ-ա-ս-իո) ե. խ. 1. Դիզանիլն, շինուլկուտակիլն, կոյտ (վաճառաց, համբարաց)։ ‖ 2. կուտակումն. (ձև ինչ ճարտասանական)։

Digitized by Google

Accumuler (ակ-կիւ-միւ-լե) բ. ն. 1. կուտակել. շեղջել. բարդել։ || 2. (անխնդիր.) կուտակել, մեծերել բնչտ. գանձել։ Il ne songe qu'à —։

═ S'—. բ. ա. կուտակել. ածել։ Les dettes s'accumulaient։

Accusable (ակ-կիւ-զաբլ) ած. Ար֊ժանի ամբաստանութեան. ամբաստանելի. քաղքիւտ։

Accusateur, trice (ակ-կիւ-զա-թէօր, թրիս) ե. Ամբաստան. դատախազ։

Accusatif (ակ-կիւ-զա-թիֆ) ե. ար. Հայցական հոլով։

Accusation (ակ-կիւ-զա-սիօն) ե. իթ. 1. Ամբաստանութիւն. դատախազութիւն։ Intenter, susciter une — contre quelqu'un. Յարուցանել ամբաստանութիւն ի վերայ ումբոյ (ա)։ Mise en —. Il a été mis en —։ || 2. Ամբաստանութիւն. քաղքաքանք։ On l'accuse de beaucoup de désordres, mais ce sont des accusations calomnieuses, mal fondées։ || 3. Խոստովանութիւն մեղաց։

═ ՎԿԱՑ. (ա) "Գրչիս յոբոյ ամբաստանութեան ի վերայ նոր." ԵԳՀ. Բ. 40։

Accusé, ée (ակ-կիւ-զե) ե. Ամբաստանեալ։

Accuser (ակ-կիւ-զե) բ. ն. 1. Ամբաստանել, դատախազ լինել. ամբաստանել։ — un homme de vol, d'assassinat։ || 2. Բամբասել (զոք ի թերհաւատութիւն, յանիծութիւն) (ա)։ On accuse cette nation de légèreté. Je l'accuse de négligence. "Notre nation surtout, ou plus vaine, ou plus frivole, comme on l'en accuse." MASS. *Pet. Car. Purif.* || 3. Կշտամբել. յանդիմանել. մեղադրել։ — le sort. J'accusais sa lenteur, sa paresse։ || 4. Ամբաստանի լինել. յայտ առնել. ցուցանել. վկայել. ծանուցանել։ Toutes les apparences accusent sa mauvaise intention։ || 5. Խոստովան լինել (զմեղս)։ || 6. Յոյժ ածել ի նկարս (զոք կերպ, զմկունս). (այլ. դէմս ցայտքացնել)։ — le nu par le pli des draperies։

— la réception կամ réception d'une lettre, d'un paquet. Ծանուցանել ումեք ի ձեռն գրոյ եթէ ընկալեալ է զնամակն, զծրարն։ Accusez-moi réception de ma lettre։

═ S'—. բ. ա. 1. Անձամբ զանձնէ ամբաստան լինել. ամբաստանել զանձն. խոստովան լինել գյանցանս (ո)։ || 2. Ամբաստան լինել զմեղս. պատմել զմեղս ի խոստովանութեան (գ)։ S'— d'avoir offensé Dieu։

═ ՎԿԱՑ. (ա) "կարծ ասի՞ զոր ինչ գնդեսիս վերմ ասին, գնո՛րդ գնել բամբասին ի ընկերասիեան." ՈՍԿ. ԵՓԻՍ. ԺԱ. Յոդծ. 796. — "Բամբասի գնոյսիկ ի տգեղասիեան և ի պիղծս տգրեզասիեան." ՂԱԶ. ԵԶԵԿ. ԺԶ. — "Բամբասի վնասս յոբինեսիեան և ի ընասիեան և ի յոտասին." Գլոսիք ՈՎԵՒ մեզ. ═ (ո) "Անդամբ զանձանց ամբաստան լեցուս, և այնպես հաղորդասցուս զգրգռասին." ՈՍԿ. ԵՐՐ. ԼԱ. 563։ ═ (գ) "ԵԹԵ ամբաստան լինիս զնմանէ ես, ասին փրկասցիսիան." ՈՍԿ. Ա կոր.

Accenser (ակ-սանս) բ. ն. տես Accenser։

Acéphale (ակ-ֆալ) ած. 1. Անգլուխ։ Monstre, statue —։ || 2. (փոխաբ.) Որոյ չունի գլուխ, գլխաւոր (ազգանդ, ժողով). անգլուխ. առաջնորդ։

═ ե. ար. Ազգ անգլուխ կակղամորթոց [mollusque], որոնիք են ոստրէք, ձկան ականջք [moule]. անգլուխ։

† **Acérain, aine** (ակ-սրէն, էն) ած. Ընման պողովատոյ. պողովատիկ։

Acerbe (ակ-սերպ) ած. 1. Փոթորկասէր. գիսասրաս. դաժան. ոստիկ (պատուհաս, գինի) (ա)։ || 2. (փոխաբ.) Դառնաժան. խիստ. կոծծեցուցիչ (բանք)։

═ ՎԿԱՑ. (ա) "Տուիր, որ հաճ ի գլուխդ համ իսս նմանի." Ամոս. Անգ. անպ.

Acerbité (ակ-սէրպ) ե. իթ. Դաժանութիւն. փոթորկասիրութիւն. ոստիկութիւն. (խոլի)։

† **Acère** (ակ-սեր) ած. Որոյ չունի բազկաւոկ [antenne] (միջատ)։ *անդրազկաւոկ։

Acéré, ée (ակ-սե) ած. դերբ. 1. Գազաւատիկ. քաղցասուր. սայրատուր (սլաք, նետ)։ || 2. (փոխաբ.) Ակռաւոր, խոցոտիչ, կծուսկիծ (բանք, լեզու)։ Les traits acérés de la calomnie. Ակռաւոր նետք զրպարտութեան։

Acérer (ակ-սե) բ. ն. 1. Գատել պողովատով (զսայր կամ զբերան դանակի, երկաթեղէն գործուղի). *պողովատել։ || † 2. (փոխաբ.) Սրել. զայրացուցանել։

Acescent, ente (ակ-սոսան, անդ) ած. Որ սկսանի դառնալ ի թթուաութիւն (ըմպելի). թթուազ։

Acétate (ակ-սետ) ե. ար. Ազ ինչ (ի տարրագիտութեան). *քացախատ։

Acéteux, euse (ակ-սէտէ, էօզ) ած. Որ ունի զհամ քացախոյ (տունկ, թթու). *քացախահամ. *քացախային։

† **Acétification** (ակ-սէֆիգա-սիօն) ե. իթ. Դարձուցանելն ի քացախ. *քացախացուրձութիւն։

† **Acétifier** (ակ-սէֆիէ) բ. ն. ի քացախ դարձուցանել։

† **Acétimètre** (ակ-սէմէթր) ե. ար. *Քացախաչափ։

Acétique (ակ-սէթիք) ած. *Քացախական (թթու, ըստ տարրագիտաց)։ [(խառնիթ)։

Achalandage (ա-շալան-դաժ) ե. ար. Յամախորդք

Achalander (ա-շալան-դե) բ. ն. Հայթայթել, գտանել յամախորդս։ La bonne marchandise et le bon marché achalandent une boutique։

═ S'—. բ. ա. Ունել յամախորդս. բազմանալ յամախորդաց։ Cette boutique commence à s'—։

Acharné, ée (ա-շառնե) ած. դերբ. 1. Խանձակալ. կատաղեալ. մոլեալ։ Un animal — sur sa proie. Un homme — contre un autre. Un homme — au jeu։ || 2. (փոխաբ.) Մոլեգին. մոլեկան. ասստիկ (կռիւ, պատերազմ, ատելութիւն)։

Acharnement (ա-շառնըման) ե. ար. 1. Գիշախանձութիւն (գազանաց)։ || 2. Անհնարին կատաղութիւն։ On se battit avec — durant tout le jour։ || 3. (փոխաբ.) Ստասիկ ատելութիւն։ L'— odieux du chancelier Séguier contre Fouquet։

Acharner (ա-շառնե) բ. ն. 1. Գիշախանձ, սրինաստանձ ուտել ցանել (գշուներս և գհաւս որսականս) (ա)։ || 2. Գրգռել. զայրացուցանել. կատաղեցուցանել։ On avait acharné les chiens contre le taureau։

═ S'—. բ. ա. 1. Խանձիլ. կատաղիլ։ Le loup s'acharne sur sa proie. Il s'acharne de plus en plus sur moi, contre moi։ || 2. Մոլիլ (ի խաղս). կարի ինն յայրիլ (յաւտնուն)։ Il s'est acharné au jeu, à l'étude։

═ ՎԿԱՑ. (ա) "Ես՝ երբ գիտանս վայրենիս՝ սրինաստանիս ատելի ընտս." ԵԳՀ. Ը. 285։

Achat (ա-շա) ե. ար. 1. Գնումն. գին։ Faire — de marchandises. Գնել վաճառս։ || 2. Գնառել իրք. *գնածք։ Je veux vous montrer mes achats։

† **Achate** (ա-փատ) ե. ար. Ընկեր հաւատարիմ, մտերիմ. Ա. քառս։ C'est son fidèle Achate։

Ache (աշ) ե. իթ. Տունկ ինչ նման ազատրեղոյ [persil]. լախուր. նեխուր։ Dans les jeux néméens, on couronnait d'— les vainqueurs։

═ ՎԿԱՑ. "Ու իսկիսիան ընծի, ալ նեխիսիան ընխուր, սրուվ ի ընտրասրտին ինասասիան պատասխան." Գր. Նազիանզ. ի կիպրը.

† **Achée** (աշ) ե. իթ. Խանձ, կեր ձկանց։

Digitized by Google

† **Achéen, enne** (–ւկէ, էնն՛) ած. Ա.քայիկ. ազգային։
† **Achéménide** (–էնիտ) ած. ի հարստութենէ [dynastie] Ա.քեմենեան պարսկի. ազգմենեան։
= ՎԱՍՑ. "Լ՚իւ — (–էնէս) — իվքան Լհոյքն Բոքէլէի, — ձէն Ա.էնիդ. կի հոյն կէ-յօի իսէ-ոյն Ա.էնեա էձ, ուրկա ահան պարսկերէն." Եպիփ. յՀ. ազանց։

Acheminement (–էմէնման) է. ար. Ճանապարհ. պատրաստութիւն։ Toute la vie est un — vers la mort. C'est un grand — à la paix. Ce premier crime fut un — à un autre։

Acheminer (–էմէնէ) բ. ն. ել. խաղացուցանել. (–ել. քալեցնել)։ Il achemina son armée vers Rome։ ՋՏ. (է–ութ.) Տանիլ։ Chaque jour nous achemine à la mort. Cette négociation peut — à la paix։ ‖ Ձ. կրնայ զերծնել մեռաղ ազգէս զի կրնէկէ ուզիղ ի հանդէպ եքնաղ խոցոց։
= S'—. բ. ա. ել. Ճանապարհ անկանիլ. ճանապարհ ունիլ. դէմ գնալ։ Nous nous acheminâmes vers le château։ ‖ Ձ. (է–ութ.) Հասանիլ ի վախճան իւր. գիմել. խաղալ։ Son pouvoir s'acheminait à grands pas vers sa chute. "On est trop heureux quand on n'est trompé que dans les choses médiocres; les grandes ne laissent pas de s'—, et c'est la seule chose dont un grand homme doit être en peine." ՖԷՆ. *Tél.* XXII.

Achéron (–էռոն) է. ար. ել. Ա.ատգիկնէալ գետ գժոխոց. Ա.քերան։ ‖ Ձ. Դժոխք կամ մահ (լսա բառատգիցն)։

Acheté, ée (–էտ) անց. տիրի. Գնեալ. գնածոյ. ապրանքագին. քառակագին։ Nouvellement —. Նորագին։

Acheter (–էտէ) [J'achète. J'achetais. J'achèterai.] բ. ն. ել. Գնել. գնոց առնուլ. առանալ։ ‖ Ձ. Վարձել, ի վարձու առնել (զօր)։ Dans la guerre d'Amérique, l'Angleterre acheta plusieurs régiments dans les petits États de l'Allemagne։ ‖ Ձ. Կաշառագրկի առնել. զհզօրն՝ հաւանեցուցանել ընդիւք (զդառատուր)։ ‖ Ձ. (է–ութ.) Ստանալ գժառատուս. գնել։ Il acheta la victoire au prix du sang de ses meilleurs soldats. Vous me faites — bien cher la grâce que vous m'accordez։

— une chose à quelqu'un մերթ ընծանակէ գնել ինչ յոմանէ, և մերթ՝ գնել ինչ ումանէ։ J'ai acheté ce cheval à votre frère. Գնեցի զայս ձի յհղբօրէ ձերմէ։ J'ai acheté un gâteau à mon fils. Գնեցի որդւոյ իմում կաթհանգակ։

Acheteur (–էտէօր) է. ար. ել. Գնող։ Le vendeur et l'—։ ‖ Ձ. Որ սիրէ գնել. *գնասէր. (յայս միտս լինի է. Acheteuse)։ C'est un grand — · C'est une grande acheteuse։

Achevé, ée (–էվ) ած. ել. Կատարեալ. ամենակատար (գործ, գիր, ճարտարութիւն)։ ‖ Ձ. Անհնարին, առաքիկ (յիմար, անմիտ)։

Achèvement (–վէմման) է. ար. ել. Կատարումն. վախճան. բովանդակութիւն. աւարտումն։ L'— de son travail dépendra de sa santé։ ‖ Ձ. (է–ութ.) Կատարելութիւն։ Il n'a pas pris le temps et les soins nécessaires pour l'— de son ouvrage։

Achever (–էվէ) [J'achève. J'achevais. J'achèverai.] բ. ն. ել. Կատարել. վախճանել. բովանդակել. վճարել. աւարտել. յանգ, ի յանգուած, ի գլուխ հանել, առնել. գործս առնել։ Il travaille à — sa tragédie. Achevons notre entretien։

— de . . . ի տպաս . . . (–լ. բոլորովին . . .) César acheva de subjuguer la Gaule. Կեսար ձմռանցաց ի տպաս գԳաղղիա։ "Le rude hiver des années dernières acheva de la dépouiller de ce qui lui restait de superflu." BOSS. *Anne de Gonz.*
‖ Ձ. Ջօրհասական զմիսհս հարուածն առալ վիրաւորելոյ. վախճանեցուցանել (ձ)։ Ce passant avait été blessé par des voleurs, il en est venu d'autres qui l'ont achevé։
= S'—. բ. ա. կատարիլ. բովանդակիլ. յանգ երթանել։
= ՎԱՍՑ. (ձ) "Ես փա-այել Եպէ-այր Հէր-վէրէ է-ր-ին գրէլա-լ գէլ-ի է-ր գլ-ուէ, ա-ա-ւէ-յա- Բ-ի-լի յԱ-նէ-է-ն, ևէր ին է-ի-լիլ ընա. Եալց գիւրն Եա-ա-ա-ր գէ-գ-ւէ և վախճանեցոյց." Խոր. Բ. ժԲ.

Achillée (–էյլէ, լսա Ա.կադիմիոյ. ալլա, լսա Լիդրէի) է. է. Տունկ ինչ արոյ ծաղիկք ճատագոյնածաձիք եւն. *ազիլլեական։ La mille-feuille est une espèce d'—։

Achoppement (–ոփման) է. ար. Գիտեցուցանելն. գիտելն։ Pierre d'—. ել. Վէմ գայրման. քար գայթակղութեան. խոչ և խուճ։ Être une pierre d'— pour quelqu'un. Խոչ և խուճ ընդ ոտս ուրուք անկանիլ. խոչ և գայթակղութիւն լինիլ։ La rencontre de cette femme a été une pierre d'— pour lui, pour sa sagesse։ ‖ Ձ. Խոչընդոտանի. արգիլ։ L'affaire sera bientôt terminée, si nous ne rencontrons pas quelque pierre d'—։

Achopper (–ոփէ) բ. ն. Գայթակղիլ. գիտել. ոտնառնիլ. քարընդոտանի լինիլ։ C'est là où tous ont achoppé։
† **Achores** (–էօռ) է. ար. յե. Գոռ՝ կեղ գլխոյ և երեսաց. քերքէշ. բռնֆիս։

Achromatique (–էօմատիք) ած. Անգոյն. առնբառանգ (դիտակ) [lunette]։ [նիլ (զդիտակս)։
† **Achromatiser** (–էօմատիզէ) բ. ն. Աներանգ առնիլ (զդիտակս)։

Achromatisme (–էօմատիզմ) է. ար. Անգունութիւն, անգունականութիւն (դիտակաց)։

Acide (–իտ) ած. Թթու (պտուղ, ըմպելի)։
= է. ար. Թթու (ի տարրագիտութեան)։ — végétal, animal, minéral, acétique, boracique, եւայլն։
† **Acidifier** (–իֆիէ) բ. ն. Դարձուցանել ի թթու (զմարմին ինչ հատատուն, հոսանուտ կամ գազային, լսա տարրագիտաց). թթուեցուցանել։

Acidité (–իտիտէ) է. է. Թթուութիւն։ L'— de l'oseille, du verjus։

Acidule (–իտիւլ) ած. Մակաւին ինչ թթու. թթուիկ։

Aciduler (–իտիւլէ) բ. ն. Մակաւին ինչ թթուեցուցանել։ Il faut — les tisanes de ce malade։

Acier (–իէ) է. ար. ել. Երկաթի մեխալ. պողպատ. վէպ։ ‖ Ձ. Սուսեր պողպատիկ. գաշոյն։

Aciération (–իէ–ասիօն) է. է. *Պողպատաւորում։

Aciérer (–իէ–է) բ. ն. Պողպատիկ գործել. *պողպատաւորել։ [ղպատաւոց։

Aciérie (–իէ–ի) է. է. Գործարան պողպատոյ. *պո-

Acolyte (–էօլիտ) է. ար. ել. Կղերիկոս որ ընկալեալ է վմի ի չորից փոքր աստիճանաց. Ջահընկալ։ ‖ Ձ. Արբանեակ. (ընդ.)։ C'est son digne —։

Acompte (–ոմթ) է. ար. ի մասնէ հատուցումն պարտուց. *դերհատիւ։ Il a payé deux acomptes։ Վարի եւ մակագայօրէն, և յայնժամ գրի յերկուս բառս À compte. Il a donné mille francs à compte։

Aconit (–ոնիտ) է. ար. Տունկ ինչ թունաւոր յոյժ. սկոնիտեան. ընծախոտ. (–րբ. խանիթէ–նիմ.) ֆրէնսն ծիօ։
= ՎԱՍՑ. "Խոնի ըէ-ոմ, ար ի-ուրն զէլսն ծին ասի, . . և էրնէն հա-ան ազանիթէն է-ա ասի, և Հայերն այս խոտիս անունն էսի է-ան ասէ." Ամիտ. Ա.նգ. ասնգ.

Digitized by Google

Acoquiner (ա-ծո-քին-) բ. ն. Ապրուստ ցանկալ. Ինքն իրեն ապրուստ ցանկալ. (ընտ.)։ Le métier de mendiant acoquine ceux qui l'ont fait une fois։

= S'—. բ. ա. Ապրել. տալ զանձն. (ընտ.) (ա)։ S'— au jeu. Il ne faut pas qu'un chien de chasse s'acoquine à la cuisine։ [ա. Բերի.” Վ. Ա. 646։

= Վկաց. (ա) “Շուն ոչ է խոհարանոցն սովորէ, որոյ ճոխ

Acotylédone (ա-ծո-թիլ-ե-) ած. Որոյ սերմանիքն առաջին բաժակ չեն (տունկ). *անբաժակ։ Les champignons, les mousses, les fougères, sont des plantes acotylédones։

= է. իգ. *Անբաժակ տունկ։

À-coup (ա-քո-) (յգ. Des à-coups.) է. ած. Յանկարծակի. *յանկարծակացութիւն։

Acoustique (ա-ծու-ս-թիք) ած. 1. Որ արտադրէ կամ ընդունակ է որ [modifier] (զձայն, գործի, կամար շինուածոց)։ Cornet —. *Լսելափող։ || 2. Լսելեաց (ջիղ)։

= է. իգ. Գիտութիւն որ ճառէ զձայնից և զպէսպէս յատկութեանց նոցա. *Ձայնագրանութիւն. *լսողանութիւն։

Acquéreur (ա-կե-ր-ո-) է. ած. Ապրնչիչ. գնող։

Acquérir (ա-կե-ր-) [J'acquiers, tu acquiers, il acquiert, nous acquérons, vous acquérez, ils acquièrent. J'acquérais. J'acquerrai. J'acquis. Acquiers, qu'il acquière, acquérons, acquérez, qu'ils acquièrent. Que j'acquière, que tu acquières, qu'il acquière, que nous acquérions, que vous acquériez, qu'ils acquièrent. Que j'acquisse. J'acquerrais. Acquérant. Acquis. ise.] բ. ն. 1. Ապահով, գնել (կալուածս, տուն)։ || 2. Ապահով (ժառանգութիւն, ինչս)։ En moins d'un siècle l'Angleterre a acquis l'Inde։ || 3. Ապահով, գտանել (բարեկամս)։ (ած. վաստկիլ)։ —, s'— les bonnes grâces de quelqu'un. Գտանել ընդհանուրի ակնոց ուրուք. ընդ միտս մտանել ումեք. (ած. մէկուն աչքը մտնել)։ — le cœur de quelqu'un. Ցինքն յանկուցանել զսիրտ ուրուք. (ած. մէկուն սիրտը իրեն ձգել, քաշել)։ —, s'— de la gloire. Պարծանս՝ փառս անձին ժառանգել (ա)։ “Monseigneur, ce n'est plus seulement par cette vaillante main et par ce grand cœur que vous acquerrez de la gloire.” Boss. *R. d'Angl.* — S'— un grand nom. Ապահով իւր անուն մեծ. ժառանգել անուն մեծ (բ)։ || 4. (անխնդիր.) Ջարգանալ. լաւանալ. ազնուանալ։ Cet orateur acquiert tous les jours. Ce vin acquiert en vieillissant. (ած. Ասյս գինիս հինանալով կ'ապրնչի, կ'ազնուանայ)։

† = S'— բ. ա. Լինել առաջեալ։ Tout ce qui peut s'— par l'expérience։

= Վկաց. (ա) “Պարծանս անյանդ յաւանիցեաւ.” Եզն. Բ. 179. — “Իբրև գէն նմա անուն ժառաց յաւանել խորհէին, նրիկ հրաց թափառելն հնազանդուցին.” Գ Մակ. Բ. 16. — “Զերաս նմա պատուոյ յաւանիցեն, իսկ անդրէ բարչացուցին զնաւթանս.” Ա. Ասաք. Գ. 34։ = (բ) “Սպանիր անուն փիլ անմար, և ինչ ի բազում նորոք երևելիան.” Ղազր. խԸ.

Acquêt (ա-կե) է. ած. 1. Ապահով ինչ. առաջնաւած. (խոբի)։ || 2. Շահ. (վճ.)։ Il n'y a pas grand — à vendre cette marchandise-là։

—յգ. Գոյք կամ ինչք զոր առանալ այլոն կամ կինն յամուսնութեան և լինին հասարակաց երկոցունց, հակառդրութեամբ. Զեռական կամ Սեպհական առաջնաւածոց [Propres]. Հասարակաց առաջնաւածք։

Acquiescement (ա-կիե-ս-ման) է. ած. Հաւանութիւն. Համաձայնութիւն։ Donner, refuser son —։

Acquiescer (ա-կիե-ս) բ. ն. Հաւանիլ. զիջանիլ. առնի առալ. Համձայակից լինել։ J'acquiesçais à ce qu'on souhaitait de moi։

A. **Acquis, ise** (ա-կի, իզ) անց. դերբ. Acquérir բառիւ. 1. Ապահով. գնեալ։ || 2. Ապահովական. եկամտական. անկատան (գիտութիւն, հակագրութեամբ բնականի)։

B. **Acquis** (ա-կի) է. ած. Հմտութիւն. կիրթ ծանօթութիւն։ Ce médecin a de l'—, beaucoup d'—։

Acquisition (ա-կի-զի-) է. իդ. 1. Ապահով։ Il a fait — d'une belle maison. Ապահով տուն մի գեղեցիկ։ || 2. Ապահով ինչ. առաջնաւածք։ Venez voir ma nouvelle —։

Acquit (ա-կի) է. ած. Գիր, թուղթ առաջեալ կամ ընկալեալ լինելոյ (գործածի)։ *առաջագիր։ Je fournirai des acquits bons et valables. Mettez votre — au bas de ce billet. (ած. Գրէք ձեր առաջագիրը այս առմանիկս ներքև.)։ Pour —: (signé un tel). Ապահով. առ ի առաջնաւածոյ. (առարագրեալ այս անուն)։

— Faire l'— de sa charge. տես ի Charge։

— Faire quelque chose à կամ pour l'— de sa conscience. (ած. և ընտ.) Գործել զգործ ինչ առ ի գիւր մխան անխիղճ առնելոյ. (ած. գործ մ'ընել պարզապէս իւր խղճմտանքը հանգստացնելու համար) (ա)։

— Faire quelque chose par manière d'—. Հարկանցի իմն, անհագութեամբ գործել. (ընտ.)։

= Վկաց. (ա) “Զի նիւթ գնէք ես վնասից, և վմ գոս անխիղճ աշխէց.” Եզն. Յերև. Տ առաւն. 315։

Acquit-à-caution (ա-կի-ա-քօ-սիօն) [յգ. Des acquits —.] է. ած. Գիր հրամանի հանելոյ ապառաքս ի մեծաստանէ զվաճառ ինչ որոյ չէ տակաւին հատուցեալ գմաքսն. *երաշխագիր։

Acquittement (ա-կիթ-ման) է. ած. 1. Հատուցումն պարտեաց։ || 2. Արձակումն ամբաստանելոյ անմեղ ծանուցեալ. անյանգութիւն։ L'— fut prononcé à l'unanimité։

Acquitter (ա-կիթ-) բ. ն. 1. Ազատ կացուցանել ի պարտուց. Հատուցանել զպարտս։ Il a acquitté son ami, sa famille։ || 2. Հատուցանել։ — la dîme. Il a acquitté toutes les dettes de sa famille։ || 3. Ապրուցրել զիմաստնակազգիրն։ || 4. (ած.) Լնուլ, կատարել (զուխտս, զխոստումն)։ — une dette de reconnaissance. Հատուցանել զպարտս երախտագիտութեան։ || 5. Անմեղացուցանել, արձակել (զամբաստանեալն)։ Ses juges viennent de l'—։

— sa conscience. (ած.) Ազանել զոր ինչ հրամոյէ մտացն խիղճ. անխիղճ առնել զիւր միտս։

= S'—. բ. ա. 1. Թափել զանձն ի պարտուց. Հատուցանել զիւր պարտս (ա)։ Il s'est acquitté de ses dettes։ || 2. Կատարել (զպարտս, զպաշտօնն, զյանձնարարութիւն)։ Il s'acquitte bien de tout ce qu'il fait։

= Վկաց. (ա) “Թերևս ելցուս էրեսս փառիւ, ի պարտուց զանչինս թափել ծորացին.” Ագաթ. ցԶրքն. 4։

Acre (ա-քը) է. իդ. Զափ ինչ գետնոյ՝ որ զանազանի ըստ տեղեաց. *ակրան։

Âcre (ա-քը) ած. 1. Կծու. (որպիսի է մանանիխն կամ ազ). կակծու. կակծեցուցիչ. բարկ։ || 2. (ած.) Կծու. կծուակիծ. կակծեցուցիչ. խածնատիլ (բանք)։

Âcreté (ա-քը-տէ) է. իդ. Կծուութիւն (հիւթոց, ազի, մաղձոյ, և ած. բանից)։

Acrimonie (ա-քրի-մո-նի) է. իդ. Կծուութիւն (հիւթոց, և ած. բարուց, բանից)։

Acrimonieux, euse (ա-քրի-մո-նիօ, իօզ) ած. Կծու (հիւթք, և ած. բանք)։

Acrobate (ա-քռօ-պատ) է. Լարախաղաց. Ս. պարան-

Digitized by Google

խաղալոց. *Լարախաղալոց. (որ և Danseur, danseuse de corde, Funambule).

— ած. "Նա ե որ ի լարահան յիւրոց գիտից գնայցէ, գնդ ի վերուքին ցոյանէն." Որմ. Մա. Ա. բ. 330. — "Որդիս որ ի յիւրոց լարահան գիտից գնայցին, չի հնար օձօքի զ լարաձիլ, և նիզակ կոխ ի հնդկայիսն գնդաձև լարէն կոխելոյ, վէրկոխ եղելոյ անդունդն ահագնի ի խառնիճ և ապականչի." Որմ. Ա թագ. թ. 459. — "Ա՛յլ սա գոչելոյ ի միտս լարահան բռնելի և անկոյս ոտիցէ անկանելոյ լերս սահի որդիս և հանճարէ ի գալոյս սրտին." Որմ. Անգրի. ժթ. 901.

† **Aerobatie** (աէրոպատի) ած. իգ. Լարախաղացութիւն.

† **Aerobatique** (աէրոպատիք) ած. Լարախաղացական (հրահանգք).

† **Aeromyque** (աէրոմիկ) ած. Միջրաբիլիերական (երևելի և մեռանելի առանձոյց. առ զառանձոյց որ երևանին կամ մեռանին ի գառնալ արեգական ի մոլորն).

Aeropole (աէրոպոլ) ած. իգ. Ակաւն. վերնաբերդ. ծայրաքաղաք. La plus célèbre de toutes les acropoles était celle d'Athènes.

Aerostiche (աէրոստիշ) ած. սր. Տաղ, նուագ որոյ նախադիմք կամ սկզբնատառք առանձին կազմին զանուն ինչ. *Ծայրանուն տաղ, նուագ (ա).

— ած. *Միայրանուն (տաղ, նուագ).

— վհած. (ա) "Ցիւլիւիոյ և պրուս սիքնիկնոյ և ընոյր ի նոսա քաղամ խոտոր քանի և խրատս հնգետուր, և ի քաղամ գեղջ ի նոսա գոլոմ փանդ զաւորի անուանն իւր ետուին." Վ.տրդ Ներս. Շն. Պատ. ժԳ. 40. — "Նորին գիտորին ի միտս երկոյ անուան իւրոյ." Գր. Նարեկ. Ներբ. Ա.տուածածնին. 420.

Aerotère (աէրոտէր) ած. սր. Գաւառանգան անդրանց ի ծնողս և ի կառաւր միջնավոյրի ճանկատու առաջարաց.

Acte (ակտ) ած. սր. 1. Գործ. իրագործութիւն. արարած. — glorieux, criminel. Vous êtes responsable de ses actes. La création du monde est un — de la puissance de Dieu. ‖ 2. Ընծայութիւն, ներգործութիւն (զգլմանի, հաստատ, յատուկ, սեռոյ). Vous trouverez dans ce livre de prières les actes de foi, de contrition, etc. ‖ 3. Դաշն. արարատուած (ի մէջ առանձնականաց). Passer, signer un —. — passé par-devant notaires. ‖ 4. Յայտարարութիւն (յայտնի). On lui a donné — de sa plainte. — Prendre — de l'aveu de quelqu'un. Յայտ առնել ինէ յօգուտ ի միջ արքանելոյ է ի պատիճ ժամանակի գիտաւորնութիւն ատրաց. (գլ. յայտարարութիւն առնուլ մեկուն խոստովանութեանը). ‖ 5. Վրձանագրութիւն (ծննդոց, մահուանութեան, մեհնաւան). ‖ 6. Վճիռ (աէրութեան, ծերակուտաի, թագաւորի). Հրովարտակ. մուրհակ. Հրաման. Le sénat cassa les actes de Néron. — d'amnistie. Մուրհակ մոռացման կամ անյիշութեան յանցանաց (ա). ‖ 7. Հրապարակական պայքար մեռաւորութեան (առաջարաց. նութեան, փիլիսոփայութեան). ‖ 8. Մի մի ի գլխաւոր մեռանց պրիերգութեան, կառակերգութեան. արարատուած. հանգէս. Les actes se divisent en scènes.

— d'autorité, de complaisance, de présence, de soumission, de bonne volonté, de dernière volonté. տես Autorité, Complaisance, պատվիր հանգիստ.

—յդ. 1. Գաղտաւածոյք վճռոց, հրովարտակաց (ժողովոց, աէրութեան). ‖ 2. Գրակք, յիշատակարանք (առաջնեական ընկերութեանց).

— Les Actes des apôtres. Գործք, պրակք Առաքելոց. առաքելագործ, առաքելանշան մատեան, գիր. պրակաց պատմութիւն.

— վհած. (ա) "Ի՞նչ նորա հաստատիլ վիճաբանիւն, խորհուրդ խաչման յանցանաց իւրեանց." Խոր. Գ. ծբ.

Acteur, trice (ակտէօր, գրիս) ած. 1. Գործագ. գործօն: Il a été un des principaux acteurs dans ce grand événement. ‖ 2. Գուսան. արուհատական. Ս. գիրատան. Les acteurs sont prêts, on va commencer. Se faire actrice. Լինել գերատանուհի.

Actif, ive (ակտիֆ, իվ) ած. 1. Գործանեայ. վաստակաւոր. փութկոտ. ժրագլուխ. C'est un homme —, extrêmement —. ‖ 2. Ազդոյ. զօրաւոր. Ce remède, ce poison est très —. ‖ 3. Գործնական, ներգործական (կեանք, հակադրութեամբ Տեսողական կամ Հայեցողական կենաց [Vie contemplative]) (ա). ‖ 4. Ազդական, ազդեցիկ, ներգործական (զօրութիւն, բան փիլիսոփայից, հակադրութեամբ կրաւորական [Passif]). Le feu est une force active. L'esprit est —, la matière est passive. ‖ 5. Ներգործական (բայ, բան քերականաց).

— Prendre une part active dans une affaire. Գործակից լինել.

— Dettes actives. *Ա.ք. (տե. առնելիք). (հակադրութեամբ Տրոց [Dettes passives]).

— Avoir voix active et passive. Ունել իրաւունս ընտրելոյ և ընտրեալ լինելոյ (ի պաշտօն ինչ).

— Service —. ժամանակ զինուորութեան.

— ած. սր. 1. Ներգործական ձայն բայի. Conjuguer l'— et le passif. ‖ 2. *Ա.ք. (տե. առնելիք). Son — s'élève à trente mille francs, et son passif à dix mille. (տե. իւր առնելիքը երեսուն հազար փրանկի կ'ելնէ, իսկ առելիքը տասն հազարի).

— վհած. (ա) "Ո՛ դուք ինչ ինս որպիս զնաջոյ՝ խափել ի գործոյն, և հանդիպել ի փոզլախոսութիւնն խոնարհութեամբ." Կիմնազ. — "Տիեզերական պայծառանալն, և գործոյն ապերթի." Լմբ. Մգ.

Action (ակսիօն) ած. իգ. 1. Գործ. իրք. իրագործութիւն. Bonne, mauvaise —. S'illustrer par de grandes actions. ‖ 2. Գործ (բնական կամ մեռաւորական). *Գործողութիւն. L'— de courir, de manger, de parler, de réfléchir. *Գործողութիւն ընթանալոյ, ուտելոյ, խօսելոյ, խորհելոյ, կամ ընթանալն, ուտելն, խօսելն, խորհելն. ‖ 3. Ազդեցութիւն. ներգործութիւն. L'— du feu sur le bois, sur les métaux. Ce poison a une — si puissante qu'il tue en peu d'instants. ‖ 4. Ժրութիւն. փոյթ. *Գործունէութիւն. Sa vieillesse n'a pas été sans —. — Être en —. Լինել ի շարժման. C'est un homme qui est toujours en —. — Tenir quelqu'un en —. Ունել զոք ի շարժման. "Je le tenais sans cesse en —, marchant avec lui au soleil et à la pluie." B. DE ST-P. *Paul et Virg.* ‖ 5. Ընդունութիւն. հանգէս. Parler avec —. Ce qu'il fait, il le fait avec —. ‖ 6. Գործ պատերազմի. մարտ. կռիւ. L'— fut chaude. Engager l'—. ‖ 7. Դատ և ձեռք, շարժմունք ձեռաց կամ մարմնոյ (ճարտարախօսի, գուսանի կամ գիրատանի). Ներգործութիւն. L'— est comme le langage du corps. "Je reconnais même ce sourire fin, cette — négligée, cette parole douce, simple et insinuante." FÉN. *Tél.* IX. ‖ 8. Հրապարակախօսութիւն. առանձնանութիւն. (Վլ.). ‖ 9. Դատ. գատախազութիւն. Intenter une — en justice. ‖ 10. Իրաւունք գատ ինդրելոյ. Avoir — contre quelqu'un. ‖ 11. Գլխաւոր նիւթ (գերթուածոյ, թատերախաղաց). իրախտութիւն. Cet épisode n'a point de rapport à la principale — du poème. ‖ 12. Բաժին ի շահս ընկերութեան

Digitized by Google

(վաճառականաց, երկաթուղեաց, և այլն)· բաց։ La baisse, la hausse des actions de chemin de fer։

— de grâce. Շնորհակալութիւն. գոհութիւն։ On lui rendit des actions de grâce. Շնորհակալ եղեն նմա։

— Avoir de l'—. Բաւականաւ՝ աշխոյժ լինել (երիվարի)։

Actionnaire (-ք-ներ) ի· Շահակից յընկերութիւնս (վաճառականութեան, երկաթուղեաց, և այլն)· բաժնատէր։

Actionner (-ք-նէ) բ. ն. Յառնան ձգել. քաշշել ի դատաստան. ենկոյ առնել։ S'il ne paye pas, il faudra le faire —, l'—։

Activement (-ք-ման) մ. ած. Ժրապէս. փութով։ — occupé de cette affaire. Servir — l'État։ ‖ չ. Ի ներգործական միտս (ի կիր արկանել գրոյ ինչ)· *ներգործաբար։

† **Activer** (-ք-վէ) բ. ն. ած. Շեղակեցուցանել. փութացուցանել։ — les travaux։ ‖ չ. Աւրծարծել, սաստկացուցանել (հոգմոյ զկրակ)։

Activité (-ք-ք-տէ) ի· իգ· ած. Աղգեցութիւն. զօրութիւն (դեղոյ, թունոյ)։ ‖ չ. Ժրութիւն. փոյթ. *գործունէութիւն։ Homme plein d'—. On poursuit ces travaux avec beaucoup d'—։

— Être en — de service, en —. Կալ ի ռազմաւոր պաշտաման։ [մեհենութիւն։

† **Actualité** (-ք-ա-լի-տէ) ի· իգ· Ակնյայտնի իրք. *այժմ-

Actuel, elle (-ք-ա-ել, ել՛) ած. ած. Իրական. արդիւնական. ճշմարիտ։ Une actuelle et entière séparation. Payement —։ ‖ չ. Արդի. այժմեան. այժմու. առաջիկայ։ Le moment, le langage —. Content de sa position actuelle։

— Cautère —. տես ի Cautère։

Actuellement (-ք-ել-լի) մ. Արդ. այժմ. այժմիկ։ Il demeure — en tel endroit։

Acuité (-ք-ի-տէ) ի· իգ· Աքութիւն, սաստկութիւն (ձայնի, ցաւոց)։

Acuponcture (-ք-պ-նգ-ր) ի· իգ· Վաւրիլն ասեղն յանդամս ինչ մարմնոյ (ի վիրաբուժութեան)· *ասեղնավարութիւն։ L'— est fort usitée chez les Chinois, les Japonais et les peuples de l'Inde։ [կիւն)։

Acutangle (-ք-ու-նկլ) ած. ած. Աքանկիւն (եռանկ-

Adage (-ժ) ի· ած. Առած. առակ։ Qui aime bien châtie bien, est un —։

Adagio (-ժիօ, -ժիէօ) մ. Մեղմով. Ս. յուշիկ (ըստ երաժշտաց)։ Ce morceau doit être joué —։

= ի· ած· (յտ· Des adagios.) Երգ յատկապաղաց. *յատկ-ներգ։ Un bel —։

† **Adamantin, ine** (-ժ-ման-տին, ին) ած. կարծր կամ փայլուն իբրև զադամանդ. ադամանդեայ։

† **Adamite** (-ժ-միտ) ի· ած. Անուն ազգանդաւանից Բի գործեան որ մերկ շրջէին. ադամեան։ [նկլն. (խօրի)։

Adaptation (-ժ-պ-ա-սիօն) ի· իգ· Պատշաճեցուցանել.

Adapter (-ժ-պ-տէ) բ. ն. Պատշաճել. ճահաւարել. յարմարել։ — un robinet à un tonneau. — son langage aux temps, aux lieux։

= S'— բ. ած. Պատշաճիլ. ի գէպ գալ, եւանել. ճահաւարիլ։ Ce couvercle s'adapte bien au vase. Ce vers s'adapte à la situation։

† **Addenda** (-ժ-ենտա) (յտ· անդ·) ի· ած. Յաւելուած (ի կատարած գիրս գրոց)։

Addition (-ժ-ի-սիօն) ի· իգ· Յաւելուած։ Faire une — à la loi. Un livre avec des corrections et des additions։ ‖ չ. Յաւելումն հոմանրագրական. գումարումն։ Il ne sait encore que l'—։ ‖ † չ. Հաշիւ ծախուց կերակրոց (ի ճաշարանի)։

Additionnel, elle (-ժ-ի-սիօ-նել, ել՛) ած. Յաւելուածական. վերադիր։ Un article —։

Additionner (-ժ-ի-սիօ-նէ) բ. ն. ած. Յաւելուլ, գումարել (գիտս)։ Il faut — toutes ces sommes։ ‖ † չ. Խառնել ստակեղէկ ինչ շաքար ի շաքարն [sirop] (ըստ գործածից)։

Adducteur (-ժ-տ-ը-տօր) ած. ած. Muscle —, կամ լոկ —. ի· ած. Մուկն որ մերձենցուցանէ յառանցս մարմնոյ նոյն զմասունեան ընդ որս կցեալ է (ըստ անդամոցիաց)· առաքերող մուկն։

Adduction (-ժ-տ-իսիօն) ի· իգ· Մերձենցուցանիլն առաքերող մկանց յառանցս մարմնոյն զմասունեան ընդ որս կցեալ են. առաքերութիւն։

Ademption (-ժ-նի-սիօն) ի· իգ· Ի բաց բառնալն յուժկէ (զկրիտակ, զպարգեւս)· բացթառնումն. (խօրի)։

† **Adénite** (-ժ-նիտ) ի· իգ· Տագ [inflammation] գեղձից [glande] մարմնոյ· *գեղձատագ։

† **Adénologie** (-ժ-նո-լո-ժի) ի· իգ· Ուսումն գեղձից մարմնոյ· *գեղձաբանութիւն։

† **Adénotomie** (-ժ-նո-տո-մի) ի· իգ· *Գեղձահատութիւն։

Adepte (-ժ-էպտ) ի· ած. Տեղեակ աւագ գործոյն [le grand œuvre], այսինքն գաղտնեաց փոխելոյ զանարգ մետաղս յոսկի (ըստ նախնի քիմիաբարոց)։ ‖ չ. Միջամուխ. իրագէտ. խելամուտ. խորհրդազգած. գիտակ (խորհրդոց, գաղտնեաց, գիտութեան իմիք)։ Յայս միտս վերի և յիզականն. Une jeune —։

Adéquat, ate (-ժ-է-ուա, -ուտ) ած. Ընդերի. կատարեալ. համեմատ։ Une bonne définition doit être adéquate, c'est-à-dire qu'elle doit convenir à l'objet défini tout entier, et ne convenir qu'à lui seul։

Adhérence (-ժ-է-նս) ի· իգ· Կցաւած. յիրարս. յարելութիւն. շարամերձութիւն։ L'— de deux corps entre eux. Il y avait — du poumon aux côtes։ ‖ չ. (խոբ·) Յարիլն յոդ, ի կարծիս ուրուք. միաւութիւն։

Adhérent, ente (-ժ-է-ռան, -նտ) ած. Կից. յարեալ։ Avoir le poumon — aux côtes։

= ի· ած. Համախոհ. կողմնածաւ. հաւանեալ. յարեցեալ. (վարի սովորաբար յոգնակի)։ Il avait perdu tous ses adhérents. Il fut condamné avec ses adhérents։

Adhérer (-ժ-է-ռէ) բ· չ· ած. Կցիլ. յարիլ. մնծանել։ L'écorce de cet arbre adhère fortement au bois։ ‖ չ. (խոբ·) Լինել ի կողմն, միաւել զկնի ուրուք. հաւանիլ ընդ ուսմունք։ Tous ceux qui ont adhéré à ce parti-là։ ‖ չ. Հաստատուն զաւանչին վճիռն։

Adhésion (-ժ-է-զիօն) ի· իգ· ած. Յարուածն. միաւարութիւն. շարակապութիւն։ L'— de l'écorce avec le bois։ ‖ չ. (խոբ·) Հաւանութիւն. հաճութիւն։ L'— fut générale. Donner, refuser son —։

Ad hoc (-ժ ոք) մբ· ած. Յատուկ. առանձնին։ Un congrès —. Un argument —. (Թարգմանի ի լատիներէն լեզուէն՝ առ այս)։

Ad hominem (-ժ ոմինեմ) մբ· ած. Argument —. առ ս'Argument. (Թարգմանի ի լատիներէն լեզուէն՝ առ մարդն)։

Ad honores (-ժ ոնօրես) մբ· ած. Պատուոյ, առ ի պատիւ (պաշտօն, անուն)· (ինչ. այժմ լաւ եւս. առանի Honorifique)։

Adiante (-ժիանտ) ի· ած. Տունկ ինչ, որոյ երկու-

Digitized by Google

մանուածքն՝ հոլիցիտոլք Դիւանագր [capillaire]՝ վարդին ի բժշկութեան. ձարկատ։

Adieu (ադիւ) ս. 1. Բարեաւ ձեզ. ողջ ձեզ, երթ. ձեզ խաղաղութեամբ. (աշխ. ձեզս բարով)։ ‖ 2. Երթիցես բարեաւ, ողջամբ. երթ ի խաղաղութիւն. (աշխ. երթաս բարով)։

— Dire — à quelqu'un. Տալ ողջոյն հրաժարական ասել. հրաժարել յասելեաց։ "Je n'ai pas encore dit — à Eucharis." ՖԵՆ. *Tél.* VII.

— Dire — à quelque chose. (փոխ.) Տալ ողջոյն հրաժարական իմիք. հրաժեշտ առալ. հրաժարել. բարեաւ ձեալ առալ. բազում խնդալ առալ (ա)։ Il a dit — à la poésie, au monde, aux plaisirs։

— Si la fièvre vient à redoubler, — le malade. (փոխ. և ընդ.) Եթէ կիրճն զայրանալցէ՝ վճռաբանի է վասն հիւանդին։

= ած. ու. Հրաժարական ողջոյն. ողջոյն. հրաժեշտ։ Un dernier, un triste —. Les adieux d'Hector et d'Andromaque։

— Dire un —. (փոխ.) Տալ ողջոյն հրաժարական. բարեաւ ձեալ առալ. հրաժարել։ "Ceux qui sont échappés du naufrage disent un éternel — à la mer et aux vaisseaux." BOSS. *R. d'Angl.*

= ՎԱՍՏ. (ա) "Ա՛հ՝ն՝ ասդասանելոյն էրոյ էրեխի հրաբաշխն ոչիչ փոխ։" ԿԻՒՐԵՂ. Զարապետ. — "Իսրոյ էրեխայն հրաբաշխն ոչիչ փայ, և Աստծոյ խոտոր խնամեն և ազգը հալիւնն." Լ՛ՓՐ. ԱՂՔ. — "Ա՛հ՝ն՝ ինչպէս հոգոյ բաշխաձալ ասդանէ." Դաւ. Ա՛ղ. ԱՀՀՄ. Խմասասեր. 121. — "Բաշխ՝ինգալ ասդանալ ընկերութիւն էրեխէրուն։" ՓԻԼ. Տասնբան.

Adipeux, euse (ադիփէ, էօզ) ած. ձարպաւոր. ճարպային։ [բաւագիտութիւն)։

Adirer (ադիրէ) բ. ն. կորսուանել. (վարի ևեթ յի-

Adition (ադիսիօն) ս. իգ. — d'hérédité. Ընդունելի ըստ ասդանգութիւն (ըստ իրաւագիտից)։

Adjacent, ente (ադյասան, անդ) ած. կից. մերձաւոր. առհասնակից։ Les maisons, les rues adjacentes։

Adjectif (ադյէգդիֆ) ած. և ս. ու. Ածական. վերադիր։ — déterminatif, qualificatif. — verbal. Բայածական (գրաբար է Caressant, Dominant, Marquant, և ի հայոց մեր կորգացագ, ինաիկիչ, Ցուցանելի)։ [ծաւթիւն,

† **Adjection** (ադյէգսիօն) ս. իգ. Ցաւելուած. յաւելուած։

Adjectivement (ադյէգդիվման) ած. Ածականօրէն. իրրև վերադիր։ Ce mot s'emploie quelquefois —։

Adjoindre (ադյոնդրը) [խոնարհի իրրև զJoindre.] բ. ն. Տալ ի նպաստաւորութիւն. օժանդակ առալ։ Il ne pouvait suffire seul à un emploi si fatigant, on fut obligé de lui — quelqu'un, on lui adjoignit un aide։ — S'— quelqu'un. Օժանդակ առնուլ զոք. ի սատարութիւն ասնել։ Il s'adjoignit un aide։

† = S'— բ. ու. Ցարել յոք. լինել ընկեր ասմբ։ Il s'était adjoint à des voyageurs qu'il avait rencontrés։

Adjoint (ադյուէն) ս. ու. 1. Օժանդակ. օգնական։ ‖ 2. Տեղապահ, ընթերակաց շահապետ [maire]։

Adjonction (ադյոնգսիօն) ս. իգ. Ցաւելուած. առալի յօգնականութիւն։ L'— de cet homme d'affaires à la commission։

Adjudant (ադյիտան) ս. ու. Սպայր [officier] կամ ենթասպայր [sous-officier] որ ձեռնասու լինի զօրապետից ի հրամանատարութեան զօրուն. բազկակից։

Adjudicataire (ադյիտիգատէր) ս. ոլ առնու-

ինչ իրաւամբք գատաստանի. որ առնու ինչ յանգրգի կամ նուազագոյն գնով. *ընձեռաւար։ Il est — de cette maison, de cette terre. — au rabais de la fourniture des vivres։

Adjudication (ադյիտիգասիօն) ս. իգ. Տալի իրաւամբք գատաստանի. առալի յանգրգի կամ նուազագոյն գնով. ընձեռաւութ։ L'— en fut faite publiquement։

Adjuger (ադյուժէ) բ. ն. 1. Ցայտ առնել ի գատաստանի եթէ ա՛ւմ յերկուց կագացողաց անկանի ինչ մի իրաւամբք. տալ, մատուցանել գատաստանաւս. ընձեռնել։ L'arrêt lui a adjugé le legs qui lui était contesté։ ‖ 2. Տալ յանգրգի զառացուածք ինչ շարժուն կամ անշարժուն այնմ որ առելի մատուցանէ զգինն. ընձեռնել։ Personne n'ayant surenchéri, on lui adjugea ces meubles։ ‖ 3. Տալ առմբք նուազագոյն գնով. ընձեռնել։ On vient de lui—la fourniture des vivres, de l'habillement de l'armée. On a adjugé à un tel l'éclairage des rues։ ‖ 4. Տալ. մատուցանել. ընձեռնել։ On lui adjugea le prix tout d'une voix. (յայս միտս լաւ ևս ասի Donner, Décerner)։

— S'— quelque chose. Անձին մատուցանել. իւր վաստրել. (աշխ. իրեն առնուլ)։ Il s'adjugea la meilleure part։

Adjuration (ադյուրասիօն) ս. իգ. 1. Երդմնեցուցանելն զդէս։ ‖ † 2. Գաղտառնք։

Adjurer (ադյուրէ) բ. ն. 1. Երդմնեցուցանել զդէս։ Je t'adjure de dire la vérité. Je t'adjure par le Dieu vivant։ ‖ 2. Երդմնեցուցանել. պաղատանել. փոխան ասել, ազաչել։ Je vous adjure au nom de la patrie։

Ad libitum (ադ լիպիտում) մբ. ած. Ըստ կամս. ըստ հաճոյս։ Prenez celui des deux partis qui vous plaira, c'est —։

Admettre (ադմէդր) [խոնարհի իրրև զMettre.] բ. ն. 1. Ընդունել. մուծանել։ — quelqu'un dans une société, à sa table. "Caron admet dans sa barque le jeune Grec." ՖԵՆ. *Tél.* XVIII. ‖ 2. Խառնել (զոք ի թիս բարեկամաց իւրոց). ընդունել, դասաւորել (ի դասս իւրոց աշակերտաց). մատուցանել (յատուկեան քահանայութեան)։ Je vous ai admis au nombre de mes amis. — quelqu'un aux ordres sacrés, à la sainte table։ ‖ 3. Թոյլ տալ. համարձակել։ Il fut admis à défendre son projet։ ‖ 4. Ընդունել. խոստովանել. համարձակել. յանձին առնել։ C'est un fait que je n'admets pas, que je ne puis —։ ‖ 5. Համարել. գնել։ Admettons qu'il y ait des auspices։ ‖ 6. Ներել. առնել։ Cette affaire n'admet point de retard. Գործս ոչ առնի յապաղանաց. (աշխ. այս գործս յապաղանաց չի վերցնիր, յապաղանաց չի գայ)։

Admimicule (ադմինիքիւլ) ս. ու. 1. Կոգմնական ապացոյց (ի գատաստանի)։ Il n'y a pas de preuves formelles, il n'y a que des admimicules։ ‖ † 2. Նպաստ. օգնութիւն։

Administrateur, trice (ադմինիսթրատէր, տրիս) ս. 1. Ցանձանձիչ առաջնածոց կամ գործոց (ընկերութեան, հիւանդանոցի). հոգաբարձու. վերակացու. մատակարար. առեալ։ ‖ 2. Ցանձանձիչ գործոց տերութեան. մատակարար։ C'est un mauvais, un excellent, un sage —։

Administratif, ive (ադմինիսթրատիֆ, իվ) ած. Տեղական. վարչական. մատակարարական։ Talents, règlements administratifs։

Administration (ադմինիսթրասիօն) ս. իգ. 1. Հոգաբարձութիւն. վերակացութիւն. մատակարարութիւն.

Digitized by Google

ատեստութիւն. տեսչութիւն։ Vous êtes chargé de l'— de ces biens. Avoir l'— d'une province, d'un hôpital. Il a eu longtemps l'— des finances։ ‖ ☞ Ցանձանձանք հասարակաց գործոց. վարչութիւն։ La science de l'—. Entrer dans l'—։ ‖ ☞ Վերակացուք. տեսուչք։ L'— des contributions indirectes։

— L'— de la justice. Հոգաբարձութիւն, անտեսութիւն արդարութեան։ [խորհրդոց։

— L'— des sacrements. Պատուակարարութիւն տուրց

† **Administrativement** (ադմինիսթրաթիվման) ն. Ըստ կարգաց, ըստ օրինաց վարչութեան։

Administré, ée (ադմինիսթրե) ած. գերբ. ա. Ցանձանձեալ. վարեալ։ ‖ ☞ Տուեալ. մատակարարեալ։

═ է. ած. Քաղաքացի որ է ընդ վերակացութեամբ (վարչութեանն). յանձանձեալ։ Ce maire, ce magistrat est chéri de ses administrés։

Administrer (ադմինիսթրե) բ. ն. ա. Ցանձանձել. վարել. մատակարարել. վերակացու լինել. տնտեսել։ Il a sagement administré les biens de son pupille. On l'accusait d'avoir mal administré les affaires, les finances de l'État։ ‖ ☞ Տալ, մատուցանել (դեղ)։ — des férules, des coups de bâton. Գան հարկանել. (ած.)։ ‖ ☞ Ածել. ի մէջ բերել (վկայս, փաստս, ապացոյցս)։

— la justice. Տնտեսել զարդարութիւն. առնել իրաւանս կամ արդարութիւն։ [խորհուրդս։

— les sacrements. Պատուակարարել, պաշտել զտուրս

Admirable (ադմիրապլ) ած. ա. Ա քանչելի. հիանալի. հրաշալի։ Dieu est — dans ses œuvres. Homme d'une éloquence —։ ‖ ☞ Զարմանալի. նորանշան. օտարբնաւթ։ "Chose —! on aime la sévérité de la pénitence partout et en tout, hors en soi-même." BOURD. *Pensées*։

Admirablement (ադմիրապլման) մ. Ա քանչելապէս։ Femme — belle. Կին աքանչելագեղ, հրաշագեղ։

Admirateur, trice (ադմիրատէօր, տրիս) ե. Ա քանչացող։ C'est un — de l'antiquité. Le grand philosophe Montaigne et sa jeune admiratrice, Mlle de Gournay։

Admiratif, ive (ադմիրատիֆ, իվ) ած. ա. Ա քանչանալոյ. հիացական։ Point —. Հիացական նշան (ի քերականութեան, որ է ! յեւրոպական լեզուս, և՛ ի հայումն) (ա)։ Particule admirative. Հիացական մասնիկ։ Ah! est quelquefois particule admirative։ ‖ ☞ Ա քանչացուցիչ։ Genre —. Ա քանչացուցիչ ազգ (ի բանաստեղծութեան և ի պերճախօսութեան)։ Corneille est supérieur dans le genre —։

═ Վկաց. (ա) "Ա՛յն կէտն զոր ի հիացական նմ ի հոյցական դնեմ։" ԵՐԶՆ. ԲԵՐ. — "Ո՛Վ նոր խօսնիմս. ա՛ն ասել ասք հիացական է." Լ՚Ե. Գր. Նազիանզ.

Admiration (ադմիրասիո) ե. Ա քանչանք. հիացումն։ Quand il voit un beau tableau, il est en —, il est ravi en —։ [նկ.։

— Faire l'—, être l'— de. Հիացուցանել. սքանչացուցանել։

Admirer (ադմիրե) բ. ն. ա. Ա քանչանալ. հիանալ. սքանչանալ։ — l'immensité du ciel, la nature. J'admire sa sagesse։ ‖ ☞ Զարմանալ։ J'admire comment on a pu prendre un semblable parti։

═ S'—. բ. ա. Ա քանչանալ ընդ ինքն։

Admissibilité (ադմիսիպիլիթե) ե. իթ. Լինելի ընդունելի. ընդունելութիւն։ L'— de tous les citoyens aux emplois publics։

Admissible (ադմիսիպլ) ած. Ընդունելի։ Proposition, excuse —. Il est — à l'École Normale։

Admission (ադմիսիո) ե. իթ. Ընդունելութիւն. մուտանելն (յընկերութիւն ինչ)։ — aux ordres sacrés. Depuis son — dans la compagnie, il n'y a pris séance qu'une fois։

Admonestation (ադմինեսթասիո) ե. իթ. Ցանգիմանութիւն. սաստ։ Malgré de sévères admonestations։

Admonester (ադմինեսթե) բ. ն. ա. Խրատել, կշտամբել ի ծածուկ (դառաւարի)։ ‖ ☞ Ցանգիմանել. կշտամբել։

† **Admoniteur, trice** (ադմինիթէօր, տրիս) ե. Ազդարար. յանշարար. խրատատու։

Admonition (ադմինիսիո) ե. իթ. †ա. Ցանգիմանութիւն, կշտամբանք (դառաւարի)։ L'— a été abolie։ ‖ ☞ Խրատ։ Après plusieurs admonitions։

Adolescence (ադոլեսանս) ե. իթ. Պատանեկութիւն. պատանութիւն։

Adolescent, ente (ադոլեսան, անթ) ե. Պատանի. պատմանի. (առ սովորաբար զարուց)։

† **Adonaï** (ադոնայ) ե. Անուն Աստուծոյ ի գիրս ուսուցս. Ադոնիայի. Ադոնիա։

† **Adone** (ադոնէ) ս. Ցայնժամ. յայնմ ժամու. (վհ.)։

Adonien (ադոնիէն) } ած. և ե. Զաւի ինչ յայն և
Adonique (ադոնիք) } հատուածական բանաստեղծութեան ի տասներկ [dactyle] և ի համբուրք [spondée]. ադոնեան։

Adonis (ադոնիս) յտ. ած. Երիտասարդ գեղեցիկ զոր սիրեաց Աստղիկ (ըստ առասպելոյ). Ադոնիս. Թամուզ։

═ է. ած. Երիտասարդ գեղապանծ և զարդարուած. Ադոնիս. (հնդկ.)։ C'est un Adonis։ ‖ ☞ Տունկ ինչ կարմրածաղիկ նման հրանջնկան [renoncule]. **Թամուզ։

Adoniser (ադոնիզե) բ. ն. կարի շատ զարդարել, պաճուճել. (ընթ.)։ Cette mère gâte son fils, elle se plaît à l'—։

═ S'—. բ. ա. Զինել, զարդարել զանձն առ ի գեղեցկագոյն կամ մանկագոյն երեւելոյ. (առ սովորաբար զարուց)։

Adonner (s') (ս'ադոնէ) բ. ա. Տալ զանձն, կենթալինել (հաճոյից, արուց, գինւոյ). գեղերել, պարապիլ (յուսմունս)։ ‖ ☞ Ցաճախել (առ ոք, ի տեղի աւրէք). Համառապաղորդել։ [dopté։

Adoptant (ադոպթան) ե. ած. Որդեգրող։ L'— et l'a-

Adopter (ադոպթե) բ. ն. ա. Ցորդեգիրս առնուլ, գրել, առնել. առնել իւր որդի. որդեգրել. որդեացուցանել։ ‖ ☞. (ե-ի-ս.) Ընդունել (զկարծիս, զխորհուրդ աւրուք). Հաւանիլ (օրինաց)։ Je n'adopterai jamais une pareille opinion. La chambre adopta cette loi։ ‖ ☞ Ընտրել։ Il adopta une méthode։

† **Adoptien, ienne** (ադոպսիէն, էնն') ե. Անուն հերետիկոսաց Ը դարուն որ համարէին զԳրիստոս որդեգրութեամբ և ոչ ընութեամբ որդի Աստուծոյ. որդեգրական։

Adoptif, ive (ադոպթիֆ, իվ) ած. ա. Ցորդեգիրս առեալ։ Fils —. Որդիացեալ. Հոգւով որդի. պատուաստիւ, գրութեամբ որդի. (տե՛ս Հոգեզաւակ)։ Fille adoptive. Դուստրգիր։ ‖ ☞ Որ յորդեգիրս առնու։ Père —. Հայրգիր։

Adoption (ադոպսիո) ե. իթ. ա. Որդեգրութիւն։ Par —. Գառուածառիւ որդեգրութեան. որդեգրութեամբ։ Tibère n'était fils d'Auguste que par —։ ‖ ☞ Ընդունելութիւն. մուտ։ L'— des étrangers dans la République romaine. L'—, dans une langue, de mots étrangers։

Adorable (ադորապլ) ած. ա. Աքժանի երկրպագութեան, պաշտօն առնլոյ. պաշտելի. երկրպագելի։ Dieu

Digitized by Google

seul este—. ‖ 2. Մերկի յոյժ. պաշտելի. Une femme—. Une—amie. ‖ 3. Ազնիւ յոյժ. գեղանկելի. պաշտելի. Cet homme est d'un caractère—.

Adorateur, trice (ադո-րա-թէօր, թրիս) ի. 1. Երկրապագու. պաշտօնասէր. Les Guèbres sont adorateurs du feu. ‖ 2. Տարփածու, սիրարկու (կնոջ). պաշտող. Cette femme a beaucoup d'adorateurs.

Adoration (ադո-րասիօն) ի. իդ. 1. Երկրապագութիւն. L'— proprement dite n'est due qu'à Dieu seul. ‖ 2. կամք, խանգաղած սէր. Il a de l'— pour cette femme. Cette femme a de l'— pour son mari.

Adorer (ադո-րէ) բ. ն. 1. Երկիր պագանել. պաշտել. երկրապագութիւն՝ պաշտօն առնել, մատուցանել. ի պաշտօն առնուլ. պաշտօնամատոյց լինել. Il ne faut— que Dieu. ‖ 2. Երկիր պագանել (ումեք). La reine Esther adora le roi Assuérus. Les rois de Perse se faisaient—. ‖ 3. Ումանիկ սիրել. պաշտել. Il ne l'aime pas, il l'adore.

Ados (ադո) ի. ու. Ածու առ ի շեղ ընդգէմ հարաւոյ, արեգդէմ.

Adossé, ée (ադոսէ) անց. գերբ. 1. Յենցեալ թիկամբք. —au mur. Որմայեց. ‖ 2. Որ կան թիկն ընդ թիկունս (առաքեալք կամ ձկունք երկու, ի կնիքս). **թիկնակից. Ս. կռնակակից.

Adosser (ադոսէ) բ. ն. 1. Յենուցանել զթիկունս. (ած. կռնցանել). — un enfant contre la muraille pour l'empêcher de tomber. ‖ 2. Յենուցանել (զշինուած ի լեառն, զգերս ի բլուր). L'architecte veut— la maison à la montagne.

— S'—. բ. ա. 1. Յենուլ թիկամբք. առ զթիկունս (ի ծառ կամ ծառոյ, յարմ կամ սրմոյ). Il s'adossa contre un arbre et se défendit vaillamment. ‖ 2. Թիկունս, թիկունս և ապաստան առնել (զգերոց զգեստ, զանասուն). զթիկունս առ (յամուր վայրս) (ա). Le général voulait s'— à un marais impraticable.

— վկաս. (ա) "վասն սրոյ ես զարմ ապէս ի ապաստանիկն իմոյ Աբրահամ, ինձանս արտաքոյ ընդոստ Տ-ծոյս." Խոր բ. կգ. — "Զնդանբնիկն փոյթ ինձանս և ապաստան առնէ իմոյ անձին ինձնաբնիկն." Բիւս. վ. կց. Ի. 150. — "Իսկ սրտաքին զինեալս յանուր վայրս գտանել, և հրավառիս ընդ ամենայն իսկական սէրս առնել, էապէս ինչ գործոյ հանգիստ նախադրէ Հայոց." ցօհ. կթ. 93.

Adoucir (ադուսիր) բ. ն. 1. Քաղցրացուցանել. առնել. ‖ 2. Մեղմացուցանել. հանգուցանել. ամոքել. La pluie adoucit le temps. ‖ 3. Ցածուցանել, յարմարացնել (զլեառս, զարտասուիքն). մեղմացուցանել. գիւրել (զվիշտս). գիւրութիւն առնել (ա). Cela adoucira un peu votre mal. "Nous devons nous croire heureux de pouvoir— vos peines." ֆեն. *Tél.* xxi. ‖ 4. Ցածուցանել, առնցուցանել (զբարկութիւն ուրուք). ‖ 5. Ցղկել. զարկել. On adoucit le bois avec la prêle.

— S'—. բ. ա. 1. Քաղցրանալ. Le raisin s'adoucit en mûrissant. ‖ 2. Մեղմանալ. հանգանալ. ցածնուլ. Son humeur s'est adoucie. Le temps commence à s'—. Tous les maux s'adoucissent avec le temps.

— վկաս. (ա) "Դէպ-ի ցվիշտ Նեղլէյն." Յոհ. Մտ. բ. իգ. Ցարգ. 695. — "Որպէս ի յիս իսկանդ եղ՝ արտասուս արտասուիս հրամանին գիւրութիւն առնին նոցա." եղշ. Ը. 348.

† **Adoucissage** (ադուսիսաժ) ի. ու. 1. Ցղկիլն (զմետաղս). ‖ 2. Փոշի յղկելոյ.

Adoucissant, ante (ադուսիսան, անթ) ած. Մեղմացուցիչ. քաղցրացուցանող կամ առագոյ մարմնոյն (գեղ, ըմպելի). Le lait d'ânesse est—.

— ի. ու. Մեղմացուցիչ դեղ.

Adoucissement (ադուսիսման) ի. ու. 1. Քաղցրացուցանելն. քաղցրանալն. քաղցրութիւն. L'— d'une liqueur acide. ‖ 2. Մեղմանալն (օդոց). ամոքանալն խառնուածի. ‖ 3. (ենթ.) Մեղմութիւն, ամոքանք (բանից). Sa critique est tempérée par quelques adoucissements. "J'ai cru que vous pourriez souffrir que je vous parlasse sans— pour vous découvrir votre faute." ֆեն. *Tél.* xii. ‖ 4. (ենթ.) Դիւր. գիւրութիւն. ափոփութիւն. փափագանք (ա). Rien ne peut apporter d'— à sa douleur. "L'espérance, seul— des peines des hommes, n'est plus un bien qui me regarde." ֆեն. *Tél.* xx. ‖ 5. Հնարք միամանութեան, իրաւախոհութեան, հաշտութեան. On trouve des adoucissements à toutes choses. Leur querelle s'est fort aigrie; on y cherche quelque—.

— վկաս (ա) "Երգիծանի փոքրան, և գիւր կեայ ինձ." Ա Թագ. ժԶ. 16. ("Afin qu'il joue de la harpe et que vous en receviez de l'adoucissement." de Gen.) — "Ասէրդ Դաւիթ ցնծան և նուագիր ձեռամբ իւրով և հանգուցանիր զՍաուղ, և գիւրանայր նմա." առգ. 23. — "Ցորմէ երգիր Դաւիթ, գիւրեր Սաուղ ի լար երգոյ ի ստլատանոյ այսոյն." Լմբ. մեկն. Գարգ. 284. — "Ցորմէ Դաւիթ հարկանիր ցնծան ձան Սաուղայ, զի ընդոստնեցան նմա." Մծբ. ք. 185.

† **Adoué, ée** (ադուէ) անց. Ջուգեալ (քաւչուն).

Ad patres (ատ բա-թրես) Aller—. Ընդկիլ ընդ հարս իւր. յաւիտեան, ժողովիլ առ հարս իւր. Envoyer—. Մեռուցանել. Il a pris un médecin qui l'a envoyé—.

Adragant, Adragante (ադրա-կան, ադրա-կանթ) անց. Gomme—. Խէժ ինչ. գազի խէժ. գազի կաբէզ. սիրիա.

Ad rem (ատ րեմ) Դիպաղ, պատշաճ (պատասխանի). (Թարգմանի ի լատինացն՝ առ իր).

Adresse (ադրես) ի. իդ. 1. Երեսագիր, վերագրութիւն (նամակի). *Հասցէ (ա). Mettre l'— sur une lettre. Envoyer une lettre à son—. Ասացեալ զերեսագիրն առ ոմ գրեալն է. (տես. նամակ ոմ իւր հասցէին յուղարկել). ‖ 2. Ընչանախելն, ցուցանելն զանգին յարմար գտանի գը. *առնգոյց. *առնագիր. Je vous donnerai, je vous laisserai mon—. ‖ 3. Գիր, թուղթ ազերբանաց, խնդակցութեան, հաւանութեան. ուղերձ. L'— de la chambre des députés en réponse au discours du trône. ‖ 4. Ազդակութիւն. ճարտարութիւն. կօրովութիւն. (տես. ճարպկութիւն). Il a beaucoup d'— dans tous les exercices du corps. Son— à manier un fusil. "Le dard était si aigu et lancé avec tant d'—, qu'il eût percé les armes de Télémaque si elles n'eussent été divines." ֆեն. *Tél.* xx. — Tour d'—. Ս. Ազդապարութիւն. ‖ 5. Հնարագիտութիւն. Հնարիմացութիւն. Il eut l'— de lui persuader cela. "Ile éternellement mémorable par les conférences de deux grands ministres, où l'on vit développer toutes les adresses et tous les secrets d'une politique si différente." boss. *Mar.-Thér.*

— վկաս. (ա) "Նիկն էրէ ին և ի էրբ գերագրէր, և ի ներգին երեսագրէր, զի զրօսիկն էրգոյն և պարիս գերգին ճոմով և հանապատ երեսիսցէր." Վ.Ր.գ. մեկն. Բ Օրին. — "Նայեցիր և գիտացին յարմար ընտանեաւդ' առնեաւդ. ու վազվզելիք ըստանեաւդ գնան և ու գնգալ գի ներգս երեսլուն ընկերասուդ. այլնոյ առացին յարգարեն վերագրութիւնան յառեաւդ, և անգատար առանեաւդ զատարեն." Յոհ. յղ. ոչ գանց առանելոյ գվերագիր առաւաձայնին գրոց. Հ. Գ. 287.

Digitized by Google

Adresser (ադրեսե) բ. ն. Ուղղել. առաքել. յղել՝ — une lettre, un paquet à quelqu'un. Il m'a adressé à un excellent ouvrier. — la parole à quelqu'un. Ձգել, շրջել, միտել, դարձուցանել զբանն առ ոք՝ — une question, une demande. Առաջադրանք. Հարցուածս, աղաչանս՝ = բ. ը. Դիպուցանել (ի նպատակն). (խրխ)՝ Vous avez bien, mal adressé՝

= S'—. բ. ա. 1. Դիմել, երթալ, անկանիլ, ապաւինել (առ ոք)՝ Je m'adresse à vous comme à la seule personne de qui je puis attendre quelque secours՝ ‖ 2. Դիմել. դէմ եղեալ գնալ. դէմն առնել (առ ոք)՝ Où s'adressent vos pas? ՚ո՞ դէմ եղեալ գնայք՝ ‖ 3. Ձգել, դարձուցանել զբանն (առ ոք) (ա)՝ Il s'adressa ensuite aux assistants. C'est à vous que ce discours s'adresse. Ա՛ձեզ ձգի կամ միտի այս ճառս՝ ‖ 4. Լինել ուղղեալ. Հայիլ. դառնալ՝ Toute métaphore s'adresse à nos sens՝

= ՎԿԱՑ. (ա) "Աւդ ա՛ր չէ, ո՛վ թագաւոր, են քանի իմ." իմ. Սող. Ջ. 10. ("À vous donc, ô rois, s'adressent mes discours." de Gen.) — "Սոյն ա՛ր ինքն իմ դարձեալ, երկրորդեալ և համաբան ձօր, առաքի Հոգի." Լմփ. մեկն. Պարգ. 347՝

Adroit, oite (ադրուա, ուատ) ած. 1. Աջողակ. աջողաձեռն. ճարտար. (ասլ. ճարպիկ)՝ "Ni les chevaux ne sont vites, ni les hommes ne sont adroits que pour fuir devant le vainqueur." BOSS. *Anne de Gonz.* — Archer —. Աղեղնաւոր ճարտար, կորովի, կորովաձիգ (ա)՝ "Une troupe d'archers adroits perce de flèches innombrables les soldats de Phalante." FÉN. *Tél.* XVI. — à tirer de l'arc. Քաջաղեղն. դիպաղեղն՝ ‖ 2. Ճարտար. Հնարագէտ. խոհեմ. մարթուն՝ Être — à manier les esprits. C'est un esprit —՝

= ՎԿԱՑ. (ա) "Ագեսի ցանկասաց վ ուրատնայր անդրէն դարձուցեալ. ոչնաւոր էր ճարտար խրատչութիւն." Եփր. Բ Թգ. 390

Adroitement (ադրուատըման) ք. ցաջողակաբար. յաջողակի. աջողաձեռնաբար. ճարտարութեամբ՝ Il fait — des armes. Il s'est tiré — d'affaire՝

Adulateur, trice (ադիւլատէօր, տրիս) ած. և է. Որ սուտ գովութեամբ և սուտ իւրոյ օգտի տալ գովութիւնս մեծամեծս սրտմ՝ չիցէ ինչ արժանի գովութեան. սուտակապաս. ստոյգ. մարդահաճոյ. աղաքիչ՝ Langage —. Lâche, vil —. Les adulateurs ont perdu ce prince՝

Adulation (ադիւլասիօն) է. իե. Սուտակապատում. ստականք. սուտ յարգանք՝ C'est une — honteuse՝

Aduler (ադիւլե) բ. ն. Սակել. սուտակապատում բանիւք ոգեբել. պաշտօն առնելով գովել՝

Adulte (ադիւլդ) ած. Հասեալ ի չափ. հասակաչափ. հուժկու՝ Il n'était pas encore —՝

= է. ած. Չափահասակ. (ասլ. չափահաս)՝ Cette maladie attaque rarement les adultes. École pour les adultes՝

Adultération (ադիւլդերասիօն) է. իե. Ապականիլն, խարդախիլն (դրամի, գործոյ)՝

A. **Adultère** (ադիւլդէր) ած. 1. Շուն. չնացեալ. չնութեան՝ Époux, femme, commerce, amour —՝ ‖ 2. Ամ. պոռնիկ. եղեռնասուրբ. (ի քննատգծ. և ի պերճ ասացուածս)՝ Mélange, assemblage —. "Pour rendre à d'autres dieux un honneur —." RAC. *Esth.* I. 1.

= է. Շուն. չնացող՝

B. **Adultère** (ադիւլդէր) է. ած. Շնութիւն՝ Commettre un —. Né, fruit d'un —՝

Adultérer (ադիւլդերե) բ. ն. Ապականել, խարդախել, նենգել (գործս, վաճառս)՝

Adultérin, ine (ադիւլդերէն, ին) ած. Շնութեան (որդի)՝ [être reconnus՝

= է. ած. Շնորդի՝ Les adultérins ne peuvent jamais

Aduste (ադիւսդ) ած. Ամրեցեալ (հիւթ մարմնոյ, արիւն, մաղձ)՝ [խարան. (խրխ)՝

Adustion (ադիւսդիօն) է. իե. Ամրելն (գմարմին)՝

Advenir (ադվընիր) բ. ը. Դիպ լինել. դիպիլ. պատահիլ. հասանիլ. (գրի և Avenir)՝ Les choses étant dans cet état, il advint que . . . s'il advenait que . . . Quoi qu'il advienne. Il en adviendra ce qu'il pourra՝

— Fais ce que dois, advienne que pourra. (—ո՛.) Արա զոր ինչ պարտիս, թէպէտ և ինչ պատահիցէ. (ասլ. ըրէ պարտքդ, ինչ որ ալ պատահիլու ըլլայ)՝

Adventice (ադվընդիս) ած. 1. Եկամուտ. օտարատուտ. յետասմնականի (գաղափարք, հակադրութեամբ Ընդգրկեալ կամ բնականաւոր գաղափարաց [Idées innées]) (ա)՝ ‖ † 2. Ինքնեանակ. ինքնաբոյս. ինքնաբուսոյկս (տունկ)՝

= ՎԿԱՑ. (ա) "Ե՛ այն ուրիկ քեռնէն քուր կն, այլ եւսաբար." եզնիկ. 144. — "Ոչ կն եւսաբար է նա ւմին, այլ քեռասուրն." անդ. 171՝

Adventif, ive (ադվընդիֆ, իվ) ած. Շնորհեալ որդւոյ ընտանեաց ի մերկ սեպհականութիւն [nue propriété] (պարկեր [pécule], ըստ հասարակական իրաւագիտութեան). եկամուտ՝

Adverbe (ադվերպ) է. սր. Մակբայ. վերադիր բային՝

Adverbial, ale (ադվերպիալ, ալ) (յթ. սր. Adverbiaux.) ած. Մակբայական՝

— Locution adverbiale. Մակբայական ասացուած՝ *A contretemps, sens dessus dessous,* sont des façons de parler, des phrases, des locutions adverbiales՝

Adverbialement (ադվերպիալմըն) մ. Իրրև մակբայ. *մակբայօրէն՝ Dans cette phrase, *Chanter juste,* l'adjectif *juste* est pris —՝ [կիր իրրև մակբայ՝

† **Adverbialiser** (ադվերպիալիզե) բ. ն. Առնուլ ի

Adverbialité (ադվերպիալիթէ) է. իե. *Մակբայականութիւն. (խրխ)՝ Il y a des mots dont l'— est accidentelle՝ [հակառակ՝

† **Advers, erse** (ադվեր, երս) ած. Ընդդիմակաց.

Adversaire (ադվերսեր) է. սր. Թոռն. թշնամի. հակառակորդ. հակառակամարտ՝ — puissant, généreux. J'ai pour — un homme fort habile՝

Adversatif, ive (ադվերսադիֆ, իվ) ած. Ներհակական (շաղկապ, մասնիկ)՝ *Mais* est une conjonction adversative, une particule adversative՝ [ներհակ՝

Adverse (ադվերս) ած. Ընդդիմակաց. հակառակ.

Adversité (ադվերսիթէ) է. իե. 1. Զարհաւածութիւն. վատաբախտութիւն՝ Être, tomber dans l'—. Sa vie a été mêlée d'— et de prospérité՝ ‖ 2. Զարիք. աղէտք. փորձանք. արկածք. (վերի ոտիոտաբար յոգնակի)՝ Les adversités que Dieu nous envoie՝

Adynamie (ադինամի) է. իե. Անզօրութիւն, տկարութիւն աստիճ (ըստ բժշկաց)՝

Adynamique (ադինամիք) ած. Անզօրութեան. անզօր (ջերմն, վիճակ)՝ [նաց՝

† **Aède** (աէտ) է. սր. Երգիչ, բանաստեղծ նախնի ցու-

Aérage (աերաժ) է. սր. Ներսգելն զօդ (սենեկի)՝ L'— de la chambre d'un malade՝

† **Aération** (աերասիօն) է. իե. Դնելն առաջի օդոյ՝

Aéré, ée (աերե) ած. Հովասուն. *օդաւէտ՝ Une maison bien aérée՝

Digitized by Google

Aérer (-ե-) ք. ն. 1. Ներգործել, փոխել ըզդ (սենեկի). Il faut — les salles des hôpitaux. ‖ † 2. Ցուցանել, գնել առաջի օդոյ. օդով ասել: — du blé pour lui faire perdre quelque mauvaise odeur.

Aérien, ienne (-եր-իէն, իենն') -ն. 1. Օդեղէն. օդային. Les esprits, les démons aériens. Les météores aériens sont la pluie, la neige, le brouillard, etc. ‖ 2. Օդային (խազավոր մարմին օր ասեն զօդ ի քով, այսինքն խռչափողն [larynx], շնչափողն [trachée-artère] և ցիցուղքն [les bronches]. տես և Aérifère).

Aérifère (-ե-իֆեր-) -ն. տես Aérien, 2.

Aériforme (-ե-իֆորմ') -ն. Օդակերպ. օդանման: Le gaz hybrogène est une substance —.

Aérographie (-ե-օ-գրաֆի) ի. ԽԿ. Նկարագրութիւն օդոյ. *օդագրութիւն. [*օդագիր. *երկնագիր.

Aérolithe (-ե-օլիթ) ի. ր. Քար անկեալ յերկնից. — վրմ. "Ցնե- ին ոչ տեղ յերկից." Ես. Գր. թ. 208.

Aérologie (-ե-օլոժի) ի. ԽԿ. Ճառ զօդոյ. *օդաբանութիւն.

Aéromancie (-ե-օմանսի) ի. ԽԿ. *Օդահմայութիւն.

† **Aéromancien** (-ե-օմանսիէն) ի. ր. *Օդահմայ.

Aéromètre (-ե-օմէթր) ի. ր. Գործի ինչ քննելոյ զթանձրութիւն. *օդաչափ.

Aérométrie (-ե-օմէթրի) ի. ԽԿ. *Օդաչափութիւն.

Aéronaute (-ե-օնոթ) ի. Օդագնաց. *օդանաւորդ.

Aérostat (-ե-օսթա) ի. ր. Օդախաղաց գունդ. **օդագործիք.

Aérostation (-ե-օսթասիօն) ի. ԽԿ. Ուրուական յօրինուած օդապարիկս և վարելոյ ձորձք. օդագնացութիւն.

Aérostatique (-ե-օսթաթիք) -ն. Օդագնացական: Ballon, machine —. [Կշռութիւն.

† — ի. ԽԿ. Ըստ ինչ հաստատակշռութեան օդոյ. *օդաչափ.

† **Aétite** (-եթիթ) ի. ԽԿ. Ասպ ինչ քարի գտանել ի բոյնս արծուոյց (զոր կարծեաց նախնեաց). Ս. արծուաքար.

Affabilité (-ֆաբիլիթե) ի. ԽԿ. Քաղցրութիւն. քաղքենութիւն. մարդասիրութիւն. Recevoir avec —. L'— de ce prince lui gagnait tous les cœurs.

Affable (-ֆապլ) -ն. 1. Քաղցր. քաղքենաբարոյ. մարդասէր. C'est un homme extrêmement —. "— à tous avec dignité, elle savait estimer les uns sans fâcher les autres." BOSS. *Duch. d'Orl.* ‖ 2. Քաղցր. մարդավարեալ. Des manières affables. [Գասիրութիւն. (խոլի).

Affablement (-ֆապլման) ի. Քաղցրութիւն. մարդ.

Affabulation (-ֆաբիւլասիօն) ի. ԽԿ. Բարոյական խնդուած (առակի. լաւ և Moralité կամ Morale).

Affadir (-ֆադիր) ք. ն. 1. Անհամ, չհամեղ առնել գործել (զհամեհամս). անհամեցուցանել. ‖ 2. Նոգեկցուցանել. (-վ. սիրտը առնուլ). Le miel affadit le cœur.

† — S'—. ք. ա. Անհամիլ. անհամանալ.

Affadissement (-ֆադիսման) ի. ր. Նոգեկոտութիւն. Les choses trop douces causent de l'—.

Affaiblir (-ֆեպլիր) ք. ն. 1. Տկարացուցանել. կտրցուցանել, հատանել զոյժն. ի զօրութենէ արկանել: — un malade par la saignée et par la diète. L'âge affaiblit l'esprit, la mémoire. ‖ 2. Նուազեցուցանել (զհիւանդութիւն).

— S'—. ք. ա. Տկարանալ. անուժանալ. լուծանիլ. յուժոյ վատել, հատանիլ ի զօրութենէ.

Affaiblissant, ante (-ֆեպլիսան, անթ) -ն. Տկարացուցիչ. կտրցուցիչ զօրութեան.

Affaiblissement (-ֆեպլիսման) ի. ր. Տկարացուցանելիւ. տկարանալիւ: L'— du corps, de la vue, de la voix.

Affaire (-ֆեր) ի. ԽԿ. 1. Գործ. իրք. զբաղումն: Une — importante. N'avoir pas d'—. Je suis accablé d'affaires. Ցանկարծահաս եմ գործոց, զբաղմանց. Ce n'est pas l'— d'un jour. Գործդ ոչ է վճիռ օր. ոչ է գործ միոյ աւուր (ա). Il n'a d'autre — que de se divertir. Ա՛յլ ինչ գործ ոչ ունի՝ բայց միայն զզբօսանսն (բ). —J'en fais mon —. Ցեմ վերայ հոգդ այդ. զայդ յիս թող. (-վ. առաջ հոգը ինծի թող. առաջ յանձնումբիւնը ինձ գիտցիր) (գ). Dites-moi la place que vous désirez, j'en fais mon —. — C'est votre —. Դուք գիտէք. (-վ. ձեր գիտաւորս բանն է). ‖ 2. Գործ. գործառնութիւն: Se bien tirer d'une —. (-վ. Գործ մը յանձնումբեամբ ի գլուխ հանել). Se charger d'une —. Sortir d'une — avec honneur. "Tout le monde craint d'avoir quelque — avec lui." FÉN. *Tél.* III. — d'honneur կամ լուի —. Պատուոյ գործ. պատուական գործ. — d'amour. Գործ սիրական. ‖ 3. Գործ. առթիառ. Nous avons fait beaucoup d'affaires ensemble. Cette ville fait quelques affaires avec Londres. ‖ 4. Գործ. հոգ. աշխատութիւն. վաստակ. գործ. Il a bien des affaires sur les bras, sur le dos. Vider une —. Des amis communs ont assoupi l'—. (-վ. Եղիր առ բարեկամիներն գործը մարելոյն). S'attirer de mauvaises affaires. (-վ. Գլխուն փորձանք բերել). — Tirer d'—. Ի ծանծաղ, յանգստիս հանել. (-վ. փորձանքէ ազատել. գժտառութենէ հանել). — Se tirer d'—. Ի ծանծաղ, յանգստիս ելանել. հանել զանձն յանգստութենէ. (-վ. գժտառութենէ պրծիլ). Il était bien embarrassé, mais il s'est tiré d'—. — Il est hors d'—. Զերծեալ է ի վտանգէ (հիւանդի). առողջացեալ է. ‖ 5. Դատ. կռիւ. Ce juge entend mal mon —. Poursuivre une —. ‖ 6. Պատահար. պատահմունք. գուշակած. L'— fut courte, mais chaude. On perdit beaucoup de monde dans cette malheureuse —.

— C'est une —. Գործ է. գժտառիչն է (դ).

— Ce n'est pas une —. Չէ ինչ գործ. գիւրիչն է.

— Cette maison est bien mon —. Այս առնն գնայ ի պէտս իմ, կարի ի գէպ գայ ինձ. (-վ. այս առնս իմ բանիս ապէկ հաս գայ, կը յարմարի) (ե).

— Faire son — (à soi-même). Ցառաջացուցանել զիւր գործս. յաջողել. Il fait tout doucement son —.

— Faire son — (à un autre). Գաժտել. հշտամտիլ. ապականել. Son — est faite. Գաժտեցաւ. պատահեցաւ. կամ ապականաւ. կամ վճարեալ է վտանգոյս, այսինքն ոչ կարացեալ զերծանիլ ի հիւանդութենէն. L'espion fut découvert et on lui fit son —. Գտաւ լրտեսն և ապականաւ.

— Avoir — de quelqu'un, de quelque chose. Գեաս առնել, կարօտ լինիլ առմէք, իմիք. J'ai — de vous, ne sortez pas. Il a — d'argent. Qu'ai-je — de toutes ces querelles? Ջի՞նչ գիտայ են ինձ այս ամենայն կռագք.

— Avoir — à quelqu'un. Ունել գործ կամ խնգիր ինչ ընդ առմէք. J'ai — à un homme bien vigilant. "On a — à des ennemis qui renaissent de leur propre défaite." MASS. *Pet. Car. Pâques.*

— Il a eu — avec cette femme, Elle a eu — avec cet homme. Ասի զառնէ և զինոջէ որ անկեալ են ընդ միմեանս. (-վ. այս մարդս և այս կինս մէկտեղ ինկած եղած են).

—ի. 1. Գործք, իրք (Հասարակաց կամ առանձնական). Ce ministre est chargé de toute la conduite des affaires du royaume. Les affaires étrangères, ecclésias-

Digitized by Google

tiques. Il sent que l'âge vient, et il songe à mettre ordre à ses affaires. S'occuper de ses affaires. Ձի՛ւր իրս տեսանել (2)։ Homme d'affaires. 1. Որ կառավարէ զայլոց գործս. գործակալ։ J'ai confié le soin de mon procès à un homme d'affaires intelligent։ ‖ 2. Վ. Երակացու գործոց մեծատան. գործակալ։ Il lui envoya son homme d'affaires։ ‖ 3. Գործք, գործառնութիւնք, այսինքն վաճառականութիւն, ճարտարութիւն, եւայլն։ Il est dans les affaires. Il s'est retiré des affaires։ ‖ 4. Դաշտան, ապարահ կառանց. Ս. կառացիք. հայր. այլք։ Cette femme a ses affaires։

— Aller à ses affaires, faire ses affaires. Ի գնայիլն, յապաղարհիղն երթալ. դառնալ ի պէտս. հոգիկիս վրիպէ։

= Point d'—. գր. առ. Ոչ բնաւ։ Des conseils tant qu'il vous plaira, mais de l'argent point d'—։

= Ածա. (ձ) "Գործդ ոչ է ըմի օր իմ վերլոս, եւան մի սասքիւ գնալ չէր յոյս." Բ Եզր. ժ. 13. ("L'ouvrage n'est pas d'un jour ni de deux, car nous avons gravement péché." de Gen.) = (ռ) "Ազգիսն որ վա ես կին ժողովեսցէ . . . և այլ ինչ գործ ոչ առնիցէ քայց գան զբազարելն և վշտասիցէ." Իսկ. Եփես. ժԳ. Յորդ. 814։ = (դ) "Զայդ չէ ինչ, ասէ, և գոս գիտեսցուն հոգս." Իսկ. Ա Տիմ. ժԱ. Յորդ. 91։ = (դ) "Զայդ հաստատել գործ է գոանել." Ածաւկ. ի. 6. — "Ընդ ինասիեանն, որպես և առաց սմն, գործ է մարդանել." Փիլ. Իմաստաս. = (b) "Ածա ինին երկնաւոյնք սի ծառայեսցուին, և առնելոյ նա արձան գրեալ է գիտս պատուիրէ այլոյ ինձասարէ, և գրէր գիտաւն ածարհին ոչ առնելոյ, է նեղասիեան քազամ գնդէ է գրէ ինչ նա. զի և ոչ գիտասուս ևարեսցուն ընդառնէ է նմանին ինչ որ ոչ գնոյ է գիտս նոցա." Եփր. Ածետ. 282։ = (զ) "Անգիտութիւն երկոսդ նորին՝ խոշոր նորին և գիտ էր գիտանալ չէսիդ." Եսա. գր. Ա. 346։

Affairé, ée (աֆէրե) ած. Զբազեալ. յոյժ. զբազ. գոյս. բազմահոգ. (ընդ.)։ Il est si — qu'il n'a pas une heure à lui։

Affaissement (աֆէսման) ի. ար։ Ընկեղ. կքումն։ L'— des terres, du sol, du corps։

Affaisser (աֆէսէ) բ. ն. 1. Ճնշել (ընդ ծանրութեամբ). ծանրաբեռնել. կքեցուցանել. յերկիր խոնարհեցնել։ Une trop grande charge de blé a affaissé le plancher de ce grenier։ ‖ 2. Ջնասուցանել։ Les pluies affaissent les terres։ ‖ 3. (փոխաբ.) Ի գոր գործանել. կքեցուցանել. տկարացուցանել։ Le grand âge n'a point affaissé son esprit. La douleur affaisse trop son âme։

= S'— բ. ա. 1. Կքիլ. Հակիլ. իջանել. խոնարհել. գործանիլ. յերկիր գործանիլ. ի վայր հոսիլ։ Un terrain, un plancher qui s'affaisse. Ce monceau de foin s'est affaissé de tant de mètres։ ‖ 2. (փոխաբ.) Ի գոր գործանիլ. կքիլ. տկարանալ։ Un esprit, un empire qui s'affaisse. Il commence à s'— sous le poids des années։

† **Affaitage** (աֆէթաժ) } † **Affaitement** (աֆէթման) } ի. ար. Կրթելն զվարժեցեալս, այսինքն զորսանական հաւս։ [բազմաձայն։

Affaiter (աֆէթէ) բ. ն. Կրթել, ընդհարուցանել զվարժեալս։

Affaler (աֆալէ) բ. ն. 1. Դիւրել զընթացս, զկնի չուանաց նաւու։ ‖ 2. Սղել (հողմոյ) զնաւ յայնկոյս։

= S'— բ. ա. 1. Ցողանիալ խլանել ընդ չուանս նաւեալ։ Ce matelot s'est affalé le long de tel cordage։ ‖ 2. Ցածիլ նաւու ընդ ցամաքս. խրիլ։

Affamé, ée (աֆամէ) անց. գերբ. Ի քաղցոյ նեղեալ. քաղցեալ. սովեալ. սովալուկ։ Un homme, un loup —։

— Ventre — n'a point d'oreilles. (առած.) տես ի Ventre։

— (փոխաբ.) ցանկացող։ Je suis — de le voir. ցանկամ յոյժ տեսանել զնա։

— d'argent. Ընչաքաղց։

— de sang. Ծարաւի արեան։

= ի. ար. Ցոլեալ. սոված։ Il mange comme un —։

Affamer (աֆամէ) բ. ն. Ցողեցուցանել. քաղցուցանել. սովալուկ առնել. սովս ներգել։ — une ville, une province, tout un pays։

Affectation (աֆէքթասիոն) ի. իդ. 1. Գաճճուճեալ կամ անբնական օրինակ, երեսակ (խօսելոյ, գործելոյ). ուսմանէ եմ։ բնիկ բնութեամբ. *արուեստակութիւն։ — de langage, dans le langage, dans le geste, dans les manières. Il n'y a rien de naturel en elle, elle est pleine d'—։ ‖ 2. Կերպարանութիւն. կեղծաւորութիւն. ձեւացում։ — de vertu, de douleur. Կերպարանել, պատճառեալ, ստացուածք կամ ցաւ։ ‖ 3. Կարգելն. սահմանելն։ L'— de cette somme aux dépenses courantes։

Affecté, ée (աֆէքթէ) անց. գերբ. և ած. 1. Գաճաճ ձեւով. սեռիւ երեսով. բնիկ. արուեստական։ Geste —. On n'aime pas une prononciation affectée։ ‖ 2. Կերպարանեալ, կեղծաւորեալ (ցաւ)։ ‖ 3. Կարգեալ. սահմանեալ. պահեալ։ Les fonds affectés à cette dépense։ ‖ 4. Ախտացեալ. զգածեալ։ — d'un catarrhe. Il est à craindre qu'il ne se forme un dépôt dans la partie affectée։ ‖ 5. Ցաւագեալ. խանգագրատեալ. գգրուիեալ։ — par ce récit jusqu'aux larmes։

Affecter (աֆէքթէ) բ. ն. 1. Սիրել (նախասիրեալ թեամբ)։ La place que cette dame affecte dans l'église. Chaque acteur affecte particulièrement certains rôles։ ‖ 2. Ցանկանալ փառասիրութեամբ. ի՛ն եկն ասել. (վերի ի պերճ առարկաս ասեմ). — le pouvoir suprême, les premières places. "Il fut soupçonné d'— la tyrannie." Boss. *Hist.* III. 7. ‖ 3. Ածել ի կիր արկանել (բառս կամ շարժմունս ինչ). կրկնել։ — certains mots, certaines façons de parler, certains gestes։ ‖ 4. Ածել. Ածանել զգեստ, շղշկանս. շղշկել։ Certaines qualités dont ils affectent de se parer։ ‖ 5. Ցաւագեալ կերպարանել. առ երեսս, ի վերին երեսս կեղծաւորել. կեղծեալ ցուցանել։ — la douleur. Il affecte une grande humilité, une grande modestie։ ‖ 6. Կարգել. սահմանել։ — un fonds de terre pour կամ՝ à l'entretien d'une école. — une rente pour le payement d'une dette։ ‖ 7. Ածանել զկերպարան, զձև։ Le sel marin affecte la forme cubique։ ‖ 8. Վնաս առնել. ածել ի վերայ ցաւս, հիւանդութիւն։ Maux qui affectent la tête. Les fleurs affectent le cerveau։ ‖ 9. (փոխաբ.) Ցաւել. վշտացուցանել։ J'ai été péniblement affecté de la nouvelle։

= S'— բ. ա. 1. Ախտանալ. վնասիլ։ Le poumon s'affecte facilement։ ‖ 2. Վ. շահանալ. զգալ։ C'est un homme qui s'affecte aisément, qui ne s'affecte de rien։

Affectif, ive (աֆէքթիֆ, իվ) ած. 1. Ցուղիչ կրնաց. *արուեստական։ ‖ 2. Զգայարանաւք ի զգայութեան կամ ի գործս, ի կիրս (քան փիլիսոփայից). *գործական։ Les facultés affectives։

Affection (աֆէքսիոն) ի. իդ. 1. Ախտ. հիւանդութիւն։ — nerveuse, hystérique. Les affections de poitrine։ ‖ 2. Ցպղձ, փորիք (հոգւոյ)։ Les affections de l'âme. Affections humaines։ ‖ 3. Սէր. գութ. գորով։ — paternelle, maternelle. Tendre — Avoir de l'— pour quelqu'un. C'est le cadet qui est l'objet des affections de

Digitized by Google

la mère. "Il s'appliqua à gagner l'— des vieux capitaines." RÉN. *Tél.* xv. ‖ 4. Ախորժասէր. յօժարութիւն. ցանկութիւն (ա). — au péché.

= D'—. ած. —. Ախորժելով. յօժարութեամբ. սիրով. Il en parle d'—. [Լմբ. Ըստ ընդ եղբ.

= ՎԱՍ. (ա) "Տիւրել է մեզ ըստ յօժարութեան մերոյ՝ խօսիլ."

Affectionné, ée (-ֆէքսիոնէ) ած. Ցանկալի սիրով (այլոց). Il est très — à ses amis.

— Votre — serviteur կամ լուկ Votre —. Ունձկաւէտ ծառայ ձեր. ձերդ ունձկաւէտ. (վերջի յատուկ նամակաց).

† **Affectionnément** (-ֆէքսիոնէման) մ. Սիրով.

Affectionner (-ֆէքսիոնէ) բ. ն. 1. Սիրել. գտնել ընդ ասելիք (ընդ ասելիք). ախորժել. C'est une personne que j'affectionne. C'est un genre d'étude qu'il affectionne beaucoup. ‖ † 2. Ցանկացանել. յատկացանել.

= S'—. բ. —. Սիրանալ սէր (ընդ ասելիք, ընդ խմելիք). գտնել արժանի (զոմանէ, զկնէ). յարել. (տե. սիրոյը կապուածել ձկնոյն կամ բանի մը ունի). — à l'argent. կապուիլ լինել զրնէից. հարկանիլ յինչս, ի կարասի.

Affectueusement (-ֆէքտիւէզման) մ. Սիրով. սիրելապէս. խանդավառաբար. Il lui parla très —.

Affectueux, euse (-ֆէքտիւ, իւզ) ած. Գորովելից. սիրալիր. խանդավառական. Sentiments, discours —. Toutes ses paroles étaient affectueuses.

Afférent, ente (-ֆէռան, անթ) ած. Որ անկանի կամ հասանէ մեծամ մեծամ ի շահակցէն (բաժնին). հասանելի (մասն).

† **Affermage** (-ֆէռմաժ) ե. ած. Ցալն ի վարձու.

Affermer (-ֆէռմէ) բ. ն. 1. Տալ ի վարձու (զերկիր). ‖ 2. Ուռնալ ի վարձու.

Affermi, ie (-ֆէռմի) անց. գերբ. Հաստատեալ. հաստատուն. — Mal —. Անհաստատ.

Affermir (-ֆէռմիր) բ. ն. 1. Հաստատել. պնդել. — une colonne, un plancher. De l'opiat qui affermit les dents. ‖ 2. (փոխբ.) Հաստատուն գործել. հաստատիմն առնել. հաստատել. յարմկել. ամրացուցանել. սերտել. — le repos de l'État, la tranquillité publique, les volontés chancelantes. Cette victoire l'affermit sur son trône, lui affermit la couronne sur la tête.

= S'—. բ. —. Հաստատիլ. պնդիլ. Les chemins se sont affermis par la gelée. S'— dans une résolution, dans un dessein.

Affermissement (-ֆէռմիսման) ե. Հաստատութիւն. պնդութիւն. ամրութիւն.

Affété, ée (-ֆէթէ) ած. 1. Բնկղակ. պատմուճեակ. Ce jeune homme est — dans ses manières, dans ses discours. ‖ 2. Վիճաբանական. պատմուճանական (բանիք, գնացք). (իգ.).

Afféterie (-ֆէթրի) ե. Պատմուճեակ օրինակ, եղանակ (խօսելոյ, գործելոյ). բնկղակութիւն. Il y a trop d'— dans tout ce qu'elle fait. Les afféteries d'une coquette.

† **Affettuoso** (-ֆֆէթտուոզօ) մ. Գոգալիկ. խանդավառաբար (երգել, ըստ երաժշտաց).

Affichage (-ֆիշաժ) ե. Ազդատարութիւն (յարմանա քաղաքի).

Affiche (-ֆիշ) ե. Գիր, թուղթ յայտարարութեան ժողովոյ յարմնոյ քաղաքի. ազդագիր. Tous les murs de Paris sont couverts, tapissés d'affiches.

Afficher (-ֆիշէ) բ. ն. 1. Ազդատարել յարմնոյ քաղաքի թուղթս յայտարարութեան. գիր հասանել, ի տեսիլ գնել ի վերայ արմից. ազդագրել (ա). ‖ 2. Հրապարակագրել, աշխարհագրել առնել. հրատարակել. ի հրապարակ հանել. ձայել. Non seulement je le dirai, mais je l'afficherai partout. — sa honte. ‖ 3. (փոխբ.) Կերպարանիլ. ձևանալ. — l'irréligion. Անկրօն ձևանալ. — une femme. Առակել, նշուլակել զկին (հրապարակելով եթէ իցէ համանի նոցա կամ այնպէս ինն կարծեցուցանելով).

= S'—. բ. —. Հրապարակագրիլ առնել զանձն. S'— pour un homme sans mœurs. Ասի ևս անխնդիր. Cette femme s'affiche.

= ՎԱՍ. (ա) "Գիր առնել ի հրապարսիս փակ պատճառել, խաչառանս և հայհոյութիւնս. և զբահիան լուրլ ի միջոյ ազգս բոյսի աչեանս հրապարիր խոչընդոտել, և զէր հաւատալ." Գ Մակ. ե. 14. — "Ո՞ր խափանէր զիշխանս ընտ յոյն ելոյն յօժարել, և զպնդի՞ ինչ էին էրեալ հաստատել նոյնք ի կերպին և ի խոնարհանալիքն." Բզն. ա. եց. 147. — "Խոյ և իւն էրեն ելոյս ի միջոյ իւնիվերնոյ ի հնէ-պէս, յօպիսոյ նախանձ Ասպատոյ, և իրրեզայս հաստատուն խոնարհմէ. էրեն ելոյ էր էրոյ ի պարտաւոր զերել ի հրապարակ, և էլայ ընտ և պատահոյ ընկեց, ելոնալ զի էրեն զգիներնմէ և անիրաւ իմէ ելոյ." Եւս. Զամ. Ը. ե. 625.

Afficheur (-ֆիշօռ) ե. ած. Ազդագրող.

Affidé, ée (-ֆիտէ) ած. և ե. Հաւատարիմ. Il lui fit dire par une personne affidée կամ par un de ses affidés.

Affilé, ée (-ֆիլէ) անց. գերբ. Սրեալ. — Avoir la langue affilée, le caquet bien —. (փոխբ. և ընդ.) Լինել լեզուանի, շատախօս.

Affiler (-ֆիլէ) բ. ն. 1. Սրել. թուրել. — un couteau, un canif, le tranchant d'un rasoir. "Le glaive qui a tranché les jours de la reine est encore levé sur nos têtes; nos péchés en ont affilé le tranchant fatal." BOSS. *Mar.-Thér.* ‖ † 2. Տնդել կարգաւ մի ըստ միոջէ, առաջարար ծառա (ա).

= ՎԱՍ. (ա) "Ես ի ըս գերել ծառս կորեա փոխցի հաստատ ցանկալ յոգան առնէին զերէան." Պատ. Ալէքս. 156.

† **Affileur** (-ֆիլէօռ) ե. ած. Սրիչ (գործեաց ի գործարանի).

Affiliation (-ֆիլիասիօն) ե. Հաղորդութիւն. կցորդութիւն. Il y a — entre ces deux communautés religieuses, entre plusieurs loges de francs-maçons. — à un complot, à une société secrète.

Affilier (-ֆիլիէ) բ. ն. Ընդունել ի հաղորդութիւն (զայլ ինչ ընկերութիւն). հաղորդ առնել. կցորդել. — plusieurs sociétés à une société centrale.

= S'—. բ. —. կցորդիլ. հաղորդ լինել. յօգնանալ. S'— à une congrégation, à une société, à un complot.

† **Affiloir** (-ֆիլուար) ե. ած. Երկաթի պատրաստական ի սրել. Ս. սրոց.

Affinage (-ֆինաժ) ե. ած. Զտութիւն (ոսկւոյ, արծաթոյ).

Affiner (-ֆինէ) բ. ն. 1. Զտել. սրբել. Ջնջել (զոսկի, զարծաթ, զանագ). ‖ 2. Նրբել. անօթացուցանել (զվուշ [lin], զկանեփ). ‖ 3. Աղնուագոյն գործել (զՀամ). ազնուացուցանել. (իգ.). Le temps, la cave affine le fromage. ‖ 4. Զատրել. խաբել. (իգ.).

= S'— բ. —. Զտիլ (ոսկւոյ). ազնուանալ (պանրոյ).

Affinerie (-ֆինըռի) ե. Գործարան զտելոյ զմետաղս. զատան. ‖ † 2. Փոքրիկ գործընոց.

Affineur (-ֆինէօռ) ե. ած. Զտիչ (ոսկւոյ, արծաթոյ).

Affinité (-ֆինիթէ) ե. Ազգակցութիւն. մերձա-

Digitized by Google

ւորութիւն։ Il a épousé ma sœur, il y a — entre lui et moi. Les divers degrés de l'—։ ‖ 2. Յատկութիւն. Նմանութիւն. ազգակցութիւն։ L'— des caractères. Il y a de l'— entre la poésie et la peinture. Les païens disaient que l'âme a de l'— avec les dieux։ ‖ 3. Զգալութիւն մասնիկանց [molécule] (քան տարրագիտաց). յարամերձութիւն։ [զկաներփ)։

Affinoir (–ֆինուար) ն. ած. Սանաթ նրբելոյ (զվուշ),

Affiquets (–ֆիկէ) ն. ած. յե. Մանր մանր զարդք կանանց. (ընդ.)։ Avec tous ses —, elle se croit jolie։

Affirmatif, ive (–ֆիրմատիֆ, իվ) ած. Հաստատական. Հաստատական։ Il fit un geste —. Il m'en a parlé d'une manière affirmative։

— Proposition affirmative կամ լոկ Affirmative. ն. եղ. Բան Հաստատութեան. Հաստատական յառաջադրութիւն. առարատական նախագատութիւն. առարատութիւն։ Prendre l'affirmative. Հաստատել։ Sur l'expédient qu'on proposa, les uns furent pour l'affirmative, les autres pour la négative։

Affirmation (–ֆիրմասիո) ն. եղ. 1. Հաստատութիւն. Հաստատութիւն։ J'avais besoin de votre — pour croire ce fait։ ‖ 2. Ստարատութիւն (քան արամարանից)։ L'— est opposée à la négation։

Affirmativement (–ֆիրմատիվման) մ. Հաստատութեամբ. Հաստատելով։ Il en parle aussi — que s'il l'avait vu։

Affirmer (–ֆիրմե) բ. ն. 1. Հաստատել։ Je l'ai vu, je vous l'affirme. J'ose — que. . . ‖ 2. Երդմամբ Հաստատել (յառաջել). երդնուլ (ա)։

= ՎԿՍԱՑ. (ա) "Երդմամբ հաստատին և ստուգին զմիաստուածութիւնն." ԵՒՍ. Գաղ. Ջ. Բ. 439։

† **Affixe** (–ֆիքս) ած. Յատկութեամբ (մասնիկ կամ նշանագիր. առ միանգամայն ընդհատաց և գյիաստաց մասնիկանց և նշանագրաց)։

= ն. ած. Սանիկ կամ նշանագիր յատկութեամբ։

Affleurer (–ֆլյորե) բ. ն. 1. Հաւասարել, միահարթ առնել։ — une trappe au niveau du plancher։ ‖ 2. Հասանել (գետոց) միջև յափսեաց։ La rivière affleure ses bords։ ‖ † 3. Թրջել զգանգուածն թզթոյ։ ‖ † 4. Խառնել ի միասին գարի, հաճար և ցորեան։

= բ. ն. Լինել հաւասար, միահարթ։ Ces pièces de bois affleurent bien։

Affilctif, ive (–ֆլիկտիֆ, իվ) ած. Պատուհասանօք. խոշտանգիչ (պատիժ)։ Les travaux forcés sont une peine afflictive et infamante. La dégradation civique est une peine infamante, mais non afflictive։

Affliction (–ֆլիքսիո) ն. եղ. 1. Թախծութիւն. Թախիծ. տրտմութիւն (ա)։ Grande, extrême —. Être plongé dans l'—. "Calypso ressent une nouvelle fureur, voyant que l'— augmente la beauté d'Eucharis." ՖԵՆ. *Tél.* VII. ‖ 2. Վիշտք. տզէտք. չարիք. տառապանք. փորձանք (ռ)։ Les afflictions qu'il plaît à Dieu de nous envoyer. "Puisse donc ce Dieu de miséricorde accepter ses afflictions en sacrifice agréable!" BOSS. *R. d'Angl.*

= ՎԿՍԱՑ. (ա) "Գոյն երեսաց ցօղանէր զտրին խնդութեան." Ը Պկք. Գ. 16. ("Son visage et l'altération de ses traits témoignaient l'affliction de son cœur." de Gen.) — "Եփեսոն զԵրուսղէմ փառասէր տրտմէր տրտմմարդութեօք, որոց դէմն վիճելի օրէքն յայտ առնէին." Պևբևր. Ե. 95։ = (ռ) "Զգերչնան ոչ ի տարեկ եմա՛կեն, ալ անուրեցեալ և ալ անեանեցեալ." Գաղ. Գ. 13. — "Երանելոյ և այր որ համբերէցեր գերչնաց." Յակ. Ա. 12. ("Heureux celui qui souffre patiemment les afflictions." de Gen.)։

Affligé, ée (–ֆլիժե) ած. գերբ. 1. Հարեալ, վտարակեալ (սխտիւ, հիւանդութեամբ, ցաւոք)։ ‖ 2. Յաւած, ցաւոտ (անդամ մարմնոյ)։ Appliquer un remède sur la partie affligée։ ‖ 3. Թախծեալ. տրտմեալ. վշտացեալ։ Il est très — de cette mort. "Combien de fois l'a-t-on vu inquiété de leur salut, — de leur résistance, consolé par leur conversion!" BOSS. *L. de Bourb.*

— Il est — de cent mille livres de rente. (ասէ ընդ խաղ և ընդդիմաբանութեամբ [par antiphrase])։ (այլ. Հարիւր հազար փրանկի եկամուտ ունի)։ Il est — d'une santé robuste. (այլ. Զօրաւոր առողջութիւն ունի)։ Elle est affligée de seize ans. (այլ. Ունի տղջիկն տասնուվեց տարեկան է)։

= ն. Յաւադնեալ. վշտացնեալ։ Consoler les affligés. Il voulut consoler la pauvre affligée։

Affligeant, ante (–ֆլիժան, անթ) ած. Վշտագին. ցաւագին։ Une nouvelle bien affligeante։

Affliger (–ֆլիժե) բ. ն. 1. Ցաւեցուցանել. Թախծեցուցանել. Թախծալից առնել։ Son malheur m'afflige. Cette nouvelle l'a profondément affligé։ ‖ 2. Վշտացուցանել. Նեղել. տառապեցուցանել. Հարկանել։ De longues guerres ont affligé l'Europe. La famine, la peste affligeait la ville. "La guerre est le plus grand des maux dont les dieux affligent les hommes." ՖԵՆ. *Tél.* x. Job fut affligé en son corps et en ses biens. Հարան Յովբ ի մարմին իւր և ի ստացուածս։ ‖ 3. Վշտացուցանել, ճնշել (զմարմինն). Հարկանել (զանձն) (ա)։ — son corps par des jeûnes, des macérations։ [sans sujet։

= S'—. բ. ա. Վշտանալ. ցաւագնիլ։ Vous vous affligez

= ՎԿՍԱՑ. (ա) "Ոչ յաճախ և սիրով սիրով վտարիս ճնշել և վշտացուցանել (զմարմինն)." Փիլ. Լ. ին. Գ. իմ. 268. — "Ե՛ս ոչ պատ ինչ ասացեալ համարին, այլ և պահով և տագնա՛պ հարկանեն զանձին." Ոսկ. Եփես. ժԳ. Յորդ. 813։

† **Affluer** (–ֆլյուե) բ. ն. տես Renflouer։

Affluence (–ֆլյանս) ն. եղ. 1. Յորդութիւն (հեղեղաց մարմնոյ, ջուրց). յորդահոսանք։ ‖ 2. (ընդհ.) Առատութիւն. յառատութիւն. յոլովութիւն։ — de toutes sortes de biens. Une — considérable de marchandises։ ‖ 3. Խուռնաբնակաց ամրան. միահաւան բնակաց, ժողով։ Cette pièce attire une grande — de spectateurs, une grande —. L'— des étrangers dans cette ville։

Affluent, ente (–ֆլյան, անթ) ած. 1. Ժամանակ (գետ)։ Le Rhin et les rivières affluentes։ ‖ 2. Յորդագէմ, յորդահոսուց (արեան, լորձունք, քան բժշկաց)։

= ն. ած. Գետ փոքրիկ որ հասեր յայլ գետ. ժամանակ գետ։ La Marne est un des affluents de la Seine։

Affluer (–ֆլյուե) բ. ն. 1. Հոսել (վտակաց ի գետս). ժամանակել (վտակաց զգետս). գալ յառատութիւն (ռ)։ Plusieurs ruisseaux et plusieurs rivières affluent dans la Seine, dans le Rhône։ ‖ 2. Ի մի վայր ժողովիլ գիմել (արեան, հիւթոց մարմնոյ) (ռ)։ Il faut empêcher le sang d'— vers telle partie։ ‖ 3. (ընդհ.) Առատանալ գալ. հասանել. յորդիլ (գ)։ Toutes sortes de biens affluent dans cette maison. Les vivres affluaient dans le camp։ ‖ 4. (ընդհ.) Դիմել համաձայնիլ, խուռնաբնակաց. խռնժիլ։ Les étrangers affluent à Paris։

= ՎԿՍԱՑ. (ա) "Ջուր բազմին. . . ժամանեալին զիւրն ժե Տիբրիս." Խոր. Գաղ. Հատիկ. 295. — "Գործանայնի առաջին ի-

Digitized by Google

ֆոյնը՝ ֆան յօթնգլուխ ֆիխտն գնդ ու նսի Տէրրս.» անգ. 301։ = (ո) «ցրմամ սարն հանել է գ էտյր խոշտնէ, գրանի անդրմ և անդրայ կիմ.» ոսկ. եփես. ժ.գ. 808։ = (գ) «Մեծ ֆիկն ֆի սրսավ գոյնի, գ' յօսրնոյնն սէրտ ֆնդ.» Մշ. ԿՍ. 11։ — «Մեծ ֆիկն յանհան նշխանց խոսյր.» ոսկ. Բ Տիմ. գ. 207։

Affux (–ֆլ–) ե. ս. ի մի վայր ժողովելը՝ գիմելը (հիւթից մարմնոյ, բան բժշկաց). գիմուածք։ L'— du sang vers la tête։

Affolé, ée (–ֆօլ) անց. դերբ. 1. ցնծամոլած, մոլեալ է անէր. պապշտած։ Il est — de sa femme, de sa maison։ ‖ 2. ցնծամոլած (խաղիչ ալեկոծեալ ալոք բանաց-ցուցչէն [boussole] է միջնաւորութենէ երկաթի կամ է պղտորելոյ ոգոց)։ On est quelquefois obligé d'aimanter de nouveau une aiguille affolée։

† **Affolement** (–ֆօլմ) ե. ս. ցնծամոլիլն (է սիրոյ)։

Affoler (–ֆօլ) բ. ն. 1. ցնծամոլցուցանել. (ընդ.)։ Cet événement a de quoi l'—. Cette femme l'a affolé. Նմին ալ յիմարեցոյց զինա (սիրով)։ ‖ † 2. ցնծամոլցուցանել, խանգարել զլուխ բանաց-ցուչէն։ Un coup de foudre qui frappa le bâtiment, affola la boussole։

= S'—. բ. ս. ցնծամոլիլ (է անէր ուրուք, երկիր). պապշտանիլ (յոգ, յիմնէ)։

Affouage (–ֆուաժ) ե. ս. 1. իրաւունք առնլոյ փայտ յանտառէ է պէտս հրոյ։ ‖ † 2. տես Fouage։

Affouillement (–ֆույմն) ե. ս. վնաս, ապականութիւն գործեալ է ջրոց։ L'— de la pile d'un pont, d'une berge։

† **Affourager** (–ֆուռաժ) բ. ն. խոտ տալ անասնոց։

Affourcher (–ֆուռշ) բ. ն. 1. հեծուցանել։ — un enfant sur un âne։ ‖ † 2. Ագուցանել, խառնել է միմեանս (երկուս առնասունս)։ ‖ 3. Ձգել խարիսխս երկուս պնդագոյն կէտ պարանոց երկոցունց կազմեցեալ երկժանիք բմբն (բան նաւավարաց) ։ — un bâtiment։

Affranchi, ie (–ֆրանշի) ե. Ազատեալ արձակեալ է գերութենէ. Ց. ծառայազատ. *ազատագերբ։

Affranchir (–ֆրանշիր) բ. ն. 1. Ազատել (զգերբն). ազատել. *ազատագերել։ ‖ 2. Ազատել, ազատ կացուցանել (է հարկաց). ազատհարկ, անհարկ առնել (ձ)։ Le roi affranchit cette ville de la taille։ ‖ 3. (փոխ.) Ազատել. զերծուցանել. թափել. փրկել. վճարել (ո)։ — un peuple de la servitude, de la tyrannie, de la domination étrangère. Le mariage affranchit de la puissance paternelle. La mort nous affranchira des misères de ce monde։ ‖ 4. Հատուցանել յատուկագոյն զգիծս (նամակի, ծրարի). *ազատհարկել։ ‖ † 5. կրաել, կրճատել (զանասունս)։

= S'—. բ. ս. 1. Ազատիլ. ազատանալ։ Il s'est affranchi du despotisme qu'on exerçait sur lui, de la dépendance où il était։ ‖ 2. Ազատանալ. հատանիլ ընկերեալ յանձնէ (զերկբէդ, զմարմնաւոր ոէր)։ Il s'est affranchi de toute crainte, de toute gêne, de tout devoir. S'— d'un joug injustement imposé. Կերժիլ ընկենուլ զլուծ եզկալ յանիրաւի։

= վկած. (ձ) «Ե— երեսց սա ամենայն Հրեայս ս. Եփեսոս է բաժանութենեն Իւդասի, և ազատեալ ընտա է հոգւոյ.» Ա եզր. գ. 49. — «Ազատեալ է հոգւոյ սրմանէ, զոր սատանայ գերեաց նր հոգիսը.» եզր. Մխիթ. 372։ = (ո) «Գանգ և ազգիր . . . սրյունիցն վնաս է նոգանան և վնասիցն վնաս է բանանութենեն.» ոսկ. է ցոհն. գ. 27։

Affranchissement (–ֆրանշիսմն) ե. ս. 1. Ազատեալ արձակեալ է գերութենէ, ազատելն զգերբն. արձակութիւն. *ազատագերութիւն։ Il devait son — à la bonté de son maître։ ‖ 2. Ազատհարկ (երկրի, քաղաքի)։ ‖ 3. Ազատութիւն. փրկութիւն։ Ils célèbrent l'anniversaire de leur —։ ‖ 4. Հատուցանելն յատուկագոյն զգիծս (նամակի). *ազատհարկութիւն։ — obligatoire. Payer tant pour l'— d'une lettre։

† **Affranchisseur** (–ֆրանշիսօր) ե. ս. 1. Ազատարար։ ‖ 2. Կրճատիչ (անասնոց)։

Affres (–ֆր) ե. յն. յե. Les — de la mort. Երհուելիքը մահու։ "Après les — de la mort, elle ressentit toutes les horreurs de l'enfer." BOSS. *Anne de Gonz.*

= վկած. "Երհուրօք մահու պատրաստ."

Affrètement (–ֆրէթմն) ե. ս. վարձելն զնաւ. նաւավարձութիւն։

Affréter (–ֆրէթ) բ. ն. ի վարձս առնել, վարձել զնաւ. (է Մերկրպական ծովուն առ Noliser)։

Affréteur (–ֆրէթօր) ե. ս. Որ է վարձս առնէ զնաւ. *նաւավարձիչ։

Affreusement (–ֆրէզմն) մ. 1. Ահագին. սոսկալի. Ես օրինակաւ։ Il criait —։ ‖ 2. Յոտնկի. անհնարին։ Il est — laid։

Affreux, euse (–ֆրէ, էզ) անց. 1. Ահագին. սոսկալի. զարհուրելի։ Un spectacle —. Une affreuse tempête. Nous passâmes une nuit affreuse. "Les taureaux les plus furieux qui auraient mugi dans leurs combats, n'auraient pas fait un bruit aussi —." FÉN. *Tél.* XV. ‖ 2. Ցաւի կամ չար յոյժ. ահագին. գժնդակ. գժնեայ։ Un temps —. Leur sort est —. Il était dans une affreuse misère. "J'arrivai dans des déserts —." FÉN. *Tél.* II. ‖ 3. Յոտնկի ատելի. չարաձեւ. ժանտասեռիկ։ C'est un homme —։

Affriander (–ֆրիանդե) բ. ն. 1. փափկակեր ածուցանել. ազահութեցուցանել է փափկակերութենէն։ N'affriandez pas les enfants. Vous l'avez affriandé par la bonne chère que vous lui avez faite։ ‖ 2. Ձգել. խոնձեցուցանել։ On affriande les oiseaux, les poissons par l'appât։ ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) Հրապուրել։ Le gain l'avait affriandé.

† **Affricher** (–ֆրիշե) բ. ն. Գաւառել, անգործ, Ց. խափանհերկ թողուլ զարտորայս։

= վկած. "Զանոնք պիրկէն գործել ինծի, ու ափրանիլ և ու էրթալ." փիլ. Յանդման. — "Ցանձն երկիր յանկո ամ խոտհերկ ինձ ի գիւղս ոչնչ." Վ.ատ. ծ. 39։

Affrioler (–ֆրիօլե) բ. ն. Հրապուրել. յանկուցանել. (ընդ.)։ Vous l'avez affriolé par votre bonne chère. Les présents l'ont affriolé։

Affront (–ֆռ) ե. ս. 1. Գործ կամ բան թշնամանաց. թշնամանք։ Cruel, sanglant —. Il a reçu, essuyé un grand —. Endurer, venger un —. Boire, avaler, dévorer un —. Կանել զթշնամանս. տանել թշնամանաց ատանց ինկ հանելոյ, բերան բանալոյ։ Ne pouvoir digérer un —. Ընդ ոչ տան տանել, գնել է մանր կամ է սրտի խրատ զթշնամանան։ ‖ 2. Անձի. ծանականք. խայտառականք։ Il fait — à ses parents. Si vous entreprenez cette affaire, l'— vous en demeurera, vous en restera։

— Sa mémoire lui a fait un —. Բանն վերացաւ է նմանէ. (տալ ընդ. զնաւթատարախօսք, զդուռանակ կամ զդեբաստանել սր կարուտանել յանկարծ զթվիլ բանիցն)։

Affronté, ée (–ֆռոնդե) անց. դերբ. Որ կան ճակատ առ ճակատ, գեմ ընդ գեմ (երկու գլուխք է ինի գահերկանս կամ երկու անասունք է կնիքս). *ճակատակից։

Digitized by Google

Affronter (ա֊ֆֆռոնթե) բ. ն. 1. Դաշտամարտ ի գիմի հարկանել կամ ի վերայ յարձակիլ (թշնամեաց)։ — les ennemis jusque dans leur camp։ ‖ 2. (է֊ներ.) Յարձակիլ ի վերայ, երթալ ի վերայ՝ ընդ առաջ, ձայնառաւ լինել (մեհեան, չարչարանաց, վտանգաց)։ գիմանգրաւել (ա)։ "Aussi intrépide que son maître, le cheval voit le péril et l'affronte." BUFF. *Cheval.* ‖ 3. Խարել։ (ուղ.)։ C'est un coquin qui affronte tout le monde։

= վկաց. (ա) "Կամաւորութիւնէ յոչնչութիւն ի վերայ հակառակ." Եզեկ. Ա. 9. — "Մի՛ դիպին յանդգնութ ի վերայ երեսաց անձանց (ի֊ներեն)." Ոսկ. Մտ. Ա. ժԹ. 314. — "Ու ի առաքելոյն ինէնտ ի՝ երեսպին ընդ առաջ ելոյրդանայն, այլ ինչ ի֊տրտնջիկն պիտ չկրնայիր." Ոսկ. Բ Տիմ. ճ. 268։ [Նեղգաւար։

Affronteur, euse (ա֊ֆռոնթէօր, էօզ) է. խարեբայ.

† **Affruiter** (ա֊ֆրուիթե) բ. ն. Տնկել ծառս պտղաբերս։ = S'— . բ. ա. Պտղաբեր լինել (ծառս)։ պտուղ ասել։ Ce poirier s'est affruité cette année։

Affublement (ա֊ֆիւպլման) է. ար. Հանգերձ (գլխոյ, երեսաց, մարմնոյ)։ (ի֊ոցք)։

Affubler (ա֊ֆիւպլե) բ. ն. Արկանել զգլխով կամ զանդամն ուրուք հանդերձ, քող. ծածկել. պատել։ On l'affubla d'un long crêpe, d'une longue robe։

= S'— . բ. ա. Արկանել զանձամբ. ագանիլ։ Elle s'affubla d'une longue mante։

† **Affusion** (ա֊ֆիւժիոն) է. իգ. Արկանելն ջուր զմարմնով հիւանդի. լուացանութիւն։

Affût (ա֊ֆիւ) է. ար. 1. Թակտատոց, դարանիք (որսորդաց)։ Attendre un loup, un sanglier à l'—. Sortir de son —. Être à l'—. (է֊ներ.) Դարանակալ, ժամնատոհ լինել. ագատել, անասել դիպող ժամնանակի. խնդրել պատահ ժամնանակ։ Il y a longtemps que je suis à l'— de cette place. Cupidité toujours à l'—։ ‖ 2. Սայլակ գնդակահեցաց, քնդանօթաց. **հատատոց։ Mettre une pièce de canon sur son —։

Affûtage (ա֊ֆիւտաժ) է. ար. 1. Արկիլն (զգործիս)։ ‖ 2. Գործիք, կազմուածք, ատրուանդք (գործատարի)։ ‖ 3. Հանգերձիլն, կազմիլն զքնդանօթս առ ի ատրճանակ. (ուղ.)։ ‖ 4. Ցարդարելն, մուրճիլն (գլխոյ փեղպր [chapeau])։

Affûter (ա֊ֆիւտե) բ. ն. 1. Արկ. քերել. քաշտատուր ատրել։ — ses outils, son ciseau, son burin։ ‖ 2. Նրբել զծայր (մուտի պտիկն կապարեայ գրչի)։ ‖ 3. կազմել, պատրաստել զքնդանօթս առ ի ատրճանակ. (ուղ. տիժ՝ առի Mettre en batterie)։

. † = բ. ն. Դարանամուտս լինել որսորդի։

† **Affûteur** (ա֊ֆիւտէօր) է. ար. Որսորդ գարանակալ։

Affûtiau (ա֊ֆիւտիօ) է. ար. Կիտակք. խարազկիկ. (ուղ.)։

Afin (ա֊ֆին) ը. — de. Նպ. ապ. վասն. առ։ — d'obtenir cette grâce։

= — que. ղգ. ապ. Որպէս զի։ — que vous le sachiez, que vous ne l'ignoriez pas։

† **Africain, aine** (ա֊ֆրիքէն, ենի) ած. Աֆրիկեցի։

= է. Բնակիչ Աֆրիկէի. Աֆրիկեցի։

† **Africanisme** (ա֊ֆրիքանիզմ) է. ար. Կեդհական ասացուած բնակչացն հռոմէական գաւառատոհ Աֆրիկէի. *ատիկանութիւն։

Agaçant, ante (ա֊գասան, անդ) ած. 1. Տագնապացուցիչ։ Ce bruit est —. Cette femme est agaçante par son bavardage։ ‖ 2. Հրապուրիչ, գրգռիչ։ Des yeux pleins de feu, des regards agaçants. Des manières agaçantes. Une fille agaçante։

Agace (ա֊սս) է. իգ. Թռչուն ինչ յատգէ ագռաւատոհ. անծիծ. Ս. կաչաղակ. (գրի և Agasse. սովորաբար ասի Pie)։ *ատիչան։

Agacement (ա֊գասման) է. ար. 1. Աշնուիլն ատամնոց. ատամնատանութիւն։ ‖ 2. Գրգռանութիւն, քոտուիլն զգայց։

Agacer (ա֊գասե) բ. ն. 1. Աշնուլ, հարուլ զատամնոն. լորձնիլ. տիլ ի֊տանիլ։ Le verjus agace les dents. Cette pomme verte m'a agacé les dents. "Les pères ont mangé des raisins verts, et les dents des enfants en sont agacées." B. DE ST-P. *Ch. Ind. préamb.* ‖ 2. (է֊ներ.) Գրգռանիլ. զայրացուցանիլ։ — un enfant, un chien. Si vous l'agacez, il se fâchera։ ‖ 3. Գրգռանիլ, քաշմերեցուցանիլ (զքիթը)։ Ce vent, ce bruit agace les nerfs։ ‖ 4. (է֊ներ.) Գրգռանիլ (զոք յընկերութեան, ի խօսակցութեան). գրգռիլ. զարթուցանիլ։ Il était pensif et distrait; on l'a agacé, il est devenu fort aimable։ ‖ 5. (է֊ներ.) Հրապուրիլ. գրգռանիլ. (ասի զկնայիլ որ աչացն մեզմիզանոք կամ յանկուցիչ գնացիլ զանցիս զանազ լինել հանճոյ)։ C'est une coquette qui agace tout le monde։

Agacerie (ա֊սսըրի) է. իգ. Գնացք կամ բանք սիրով կին որ զանազ հանճոյ լինել առն ումեք. պչրանք. Ս. խաւնճ։

= վկաց. "Գնացէ պչրանաց, և հանդերձէ լուսեղէն, և քուրեայ պարսանաց, և նոսափ երփոյ հրախաչաց, և ալաց գեղմ. ջանի." Ոսկ. Մտ. Բ. ժբ. Յարգ. 569. — "Եթէ էրչայ ու ի քաց հանգոյն յանկնի ջանին, չհանգիրչո պատճառանաչ, վկայի խաղացող, չղչրանի, չհպարանի, չլսայ չիչգիդանաց, կանան պատրիկ." Յոսկ. Եբր. ԻԲ. 554. —

"Ա՛ւ ասէ, սա տանէ՛ նպատ խաղասել,
Գա՛ նպատս պարգեր տալու զանձերով." Ղազար, Տաղ սիրոյ. —
"Գերեա՛ ինէ ի՛նձ երեսք գեռ գոտ ինչ." Տաղ սիրոյ. —
"Աչք ատանգ նայողի՛նայիր." Յոհ. կիմ. Թուղթ. ի Յոհ. Մկ.

Agame (ա֊մ՛) ած. Որոյ չկան սերմական գործարանք (տունկ, որպիսիք են սունկն և խոզ [algue])։ անամբ։

Agami (ա֊գի) է. ար. Թռչուն ինչ հարատապին Աստիրեցկոյ. *ագամ՛։ Les agamis sont aussi fidèles à leur maître que les chiens։

† **Agamie** (ա֊գի) է. իգ. Անամբութիւն (անկոց)։

Agape (ա֊գաբ) է. իգ. Հաստատակաց հաղկերոյթ նախնի քրիստոնէից յեկեղեցիս. ագապ. սէր։

Agaric (ա֊գարիք) է. ար. Պտղ ինչ անկան. ագարիկան։ Plusieurs espèces d'agarics sont comestibles, d'autres au contraire sont très nuisibles. Les champignons de couche, les oronges, les mousserons, sont des agarics։

= վկաց. "Խոչիկն. ինոպ սոսկն." Բժշ. — "Ղոչիկն, ար ի ընդան ինօպիկ, ար ի ինգոս սոսկ." Բժշ.

Agasse (ա֊սս) է. իգ. տես Agace։

Agate (ա֊գատ) է. իգ. 1. Ակն ինչ պատուական. տակատ։ Il y a plusieurs sortes d'agates: la sardoine, l'onyx, la calcédoine, l'— romaine, l'— d'Allemagne, etc. Vase, cachet d'—։ ‖ 2. Գործ ակատակաց (անօթ, կնիք, նմայլն). *ակատակալեն։ Un beau cabinet d'agates. Il y a dans ce musée une collection d'agates très précieuses։

Agavé (ա֊գավե) է. ար. Ծառ ինչ ի սահմն արեւմտեան [ananas], յորոյ տերևացն ելանէ թել ինչ պատանի ի շինուածեան չսանոցս և խոշոր կաուսուց. *ագաւենի։ En Suisse, l'— sert à former des haies impénétrables։

† **Age** (ա֊ժ) է. ար. տես Haie, B։

Âge (ա֊ժ) է. ար. 1. Ամենքսական ահականութիւն ժա-

Digitized by Google

մեծաւոյ կենաց. կեանք։ L'— de l'homme ne passe pas communément quatre-vingts ans. L'— des chevaux n'est guère que de trente ans։

— d'homme. 1. Ասպիճան հասակի։ Parvenir à l'— d'homme. Հասանել յաստիճան հասակին, ի հասակ, ի չափ արանձնեան, յարս. ի հասակ և ի սիրս հասանել. գալ ի չափ հասակին մարդոյ. ի կատարեալ չափ հասակին հասանել։ Quand cet enfant sera parvenu à l'— d'homme։ ‖ 2. Պատրաստական չափ ժամանակի կենաց մարդոյ։ Il n'a pas vécu — d'homme. "Ce sage vieillard qui avait vécu trois âges d'homme." ՖԵՆ. *Tél.* XV.

‖ 3. Հասակ. տիք. տարի. (տիւ. տարիք)։ Quel — avez-vous? Քանի՞ տարուց էք. (տիւ. քանի՞ տարեկան էք)։ Nous sommes du même —, de même —. Հասակակից, հասակակիցք, միահասակիք եմք. ի նոյն տիս հասակաց եմք։ Tous les enfants, depuis l'— de deux ans et au-dessous. Ամենայն մանկունք յերկմեծից և ի խոնարհ։ Dès l'— de quinze ans. Ասպանեն ի հնգետասանամեայից։ À l'— de trente ans. Ի հասակի երեսուն ամաց։ Lorsqu'il atteignit l'— de quatre-vingts ans. Երբ հնաւ ի թիւ ութսնամեայ ժամանակին։ ‖ 4. Ամէնայն ախորժանք կենաց մարդոյ. հասակ. տիք։ Chaque — a ses plaisirs. Bas —, tendre —. Ամէն հասակ, տիք. մատաղ, փխրուն, տխորշ հասակ. անհասական, տղայ տիք։ Il a laissé des enfants en bas — : — Le bel —. Ամբաւ. երիտասարդութիւն։ "Toi-même qui jouis maintenant d'une jeunesse si vive et si féconde en plaisirs, souviens-toi que ce bel — n'est qu'une fleur qui sera presque aussitôt séchée qu'éclose." ՖԵՆ. *Tél.* XIX. — mûr. Հասուն հասակ։ — Être d'— à. Լինել ի հասակի համ ի սիրս ոք ածել. . . Il, elle est d'— encore à se remarier. (տիւ. Երկին տղամարդիկ հասակի տարիքին մէջն է տակաւին)։ "Ces barbares assemblèrent à la hâte tous les hommes en — de combattre." ՖԵՆ. *Tél.* X. — Être entre deux âges. Լինել ի միջին սիրս, ի միջահասակի, ոչ երիտասարդ և ոչ ծեր։ ‖ 4. Տիք ծերութեան. ծերութիւն։ C'est un homme d'—. L'— ralentit ses pas. Sur l'—. Ի ծերացեալ։ Avancé en —. Ընդեալ զասպիճան ծերութեան։ Il mourut dans un — fort avancé. Վախճան յամենայնի հասակի։ ‖ 5. Ժամանակ. աւուրք։ Les merveilles de notre —. Il fut l'ornement de son —։ ‖ 6. Դար։ La durée du monde est divisée en plusieurs âges. "Les sages lui dénoncèrent qu'en remuant ce seul point, il mettait tout en péril, et qu'il donnait, contre son dessein, une licence effrénée aux âges suivants." BOSS. *R. d'Angl.*

— L'— de la lune. Ժամանակ, աւուրք լուսնի։

— Les quatre âges du monde. Չորք դարք աշխարհի, ըստ բանասացութեանց. տարեգրութիւնք համ տարեդպրի, արձանագրութիւն, պատմութիւն և երկասիրութիւն։

— Le moyen —. Միջին դար. (475—1433)։

= D'— en —. Ազ. ազ. Ազգէ յազգ. ազգաց յազգս. գաղթաց ի գաղթս։ Ce souvenir sera conservé d'— en —.

Âgé, ée (ժէ) ած. 1. Որ ունի տարի։ Un enfant — de dix ans. Մանուկ տասից տարեաց, տասնամեայ։ Il est — de douze ans. Ազգ է երկտասանից. ժամանակաց տարաց տիւ են երկտասան. աւուրք տասից համ կենաց տարաց երկտասան համ է։ Il n'est pas si — que vous. (տիւ. Չունի չափ տարեաց համ տարեաց չէ)։ Le plus —. Երկայնագոյնն. երկայնաւուրցն։ ‖ 2. Ծերացեալ. անդնեալ զաւուրսք. հինաւուրց։ C'est une femme déjà âgée. "Sésostris, qui était fort —, mourut subitement." ՖԵՆ. *Tél.* II.

Agence (ժանս) ն. իգ. Գործակատարութիւն։

Agencement (ժանսման) ն. ար. Յօրինուածոյ իրաց յարգարութիւն։ L'— fait valoir les petites choses. L'— des os est une chose admirable։

Agencer (ժանսէ) բ. ն. 1. Կարգել. յօրինել. յարդարել։ Il s'entend à — de petites choses։ ‖ 2. Զարգարել. (վ.)։

Agenda (ժէնտա) ն. ար. Տետրակ յիշատակաց. *յուշատետր։ Mettez cela, écrivez cela sur votre —. Acheter des agendas։

Agenouiller (s') (սՙաժնուիյէ) բ. ա. Ծունր դնել. ծնրադրել. ի ծունր իջանել. անկանիլ, հարկանիլ ի գետին։ S'— à l'église. Les chameaux et les éléphants s'agenouillent։

Agenouilloir (ժնուիյուար) ն. ար. Գաւազան գան ծնկաց. *ծնկադալ։ L'— d'un prie-Dieu։

Agent (ժան) ն. ար. 1. Գործիք. գործօղ. *ազդակ։ — naturel, surnaturel, chimique. Le feu est le plus puissant de tous les agents naturels։ ‖ 2. Որ կառավարէ զպետի գործս (ինչ զտէրութեան և ինչ զառանձնականաց). գործակալ։ Les agents du roi, du gouvernement. Ces hommes si riches sont souvent trompés, volés par leurs agents. Vous aurez dans cette femme un très bon —։ Ցարժամ ասի ի չար միտս, լինի իւր. Agente. Je découvris que, dans cette intrigue, elle était la principale agente։

— de change, de police. տես ի Change, ի Police։

Agglomération (աղլոմերասիոն) ն. իգ. Կոյտ. չոգի. գաւմարութիւն։ L'— des sables, des neiges. Une grande — d'hommes sur un territoire peu étendu։

Agglomérer (աղլոմերէ) բ. ն. Ժողովել. կուտել. գաւմարել։ L'industrie agglomera les hommes dans cette ville։

= S'—. բ. ա. Կուտիլ։ [զակեան (գ.)։

Agglutinant, ante (աղլիւթինան, անթ) ած. Կցողական. (բ.)։ = ն. ար. Դեղ կցողական։ La guimauve est un —։

Agglutinatif, ive (աղլիւթինաթիֆ, իվ) ած. Որ մանծանի զօրութեամբ ի մարմին (ոսկրացնի). մանգղոյ։

= ն. ար. Պատգոյ ոսկրացնի։

Agglutination (աղլիւթինասիոն) ն. իգ. Կցիլն (զվէրս). կցիլն (վէրաց). կցումն։

Agglutiner (աղլիւթինէ) բ. ն. Կցել (զվէրս)։

= S'—. բ. ա. Կցիլ (վէրաց). ի միմեանս գալ (ա.)։

= Վաս. (ա.) "Ի— այս հարուած կար ի փոս գլխի, զի անդր անդամն ինչ ի նմանութեան, դարձեալ ի գիւտս կիլն." Ոսկ. կաղատ. Գ. Յոբ. 360։

Aggravant, ante (ակրավան, անթ) ած. Սաստկացուցիչ (յանցանաց գէշգէշ)։ Circonstance aggravante։

Aggravation (ակրավասիոն) ն. իգ. 1. Սաստկացուցանիլն, սաստկացուցանիլն (զպատիժ)։ — de peine։ ‖ 2. Սաստկանալն, զայրանալն (ցաւոց, հիւանդութեան)։

† **Aggravée** (ակրաւէ) ն. իգ. Հիւանդութիւն ոտից չան ի ստեղ ընկճանալոյ ընդ երկիր կռնչաւս։

Aggraver (ակրաւէ) բ. ն. Սաստկացուցանել. սաստկացուցանել. ծանրացուցանել (ա.)։ Les circonstances aggravent le crime, le péché, la faute. Vos reproches aggravent mon malheur։

= S'—. բ. ա. † 1. Սաստկանալ (ձեռին Ցեսաւի ի վէրսն ասրտաք). (լաս. ես ասի s'Appesantir)։ La main du Seigneur s'aggrava sur ce peuple։ ‖ 2. Սաստկանալ. զայրանալ (ցաւոց) (ր.)։ Le mal s'aggrave de jour en jour։

Digitized by Google

= ՎԿԱՑ. (ա) "Մեկը ոչ խոփովանին, նստալպիսի լինին. և ոչ ան խոփովանին, ես ման վես նանդրանան։ . . . Մէնիկ պահապան ինչ եէ ես նգիօրն իմա՞, (ասի կային). փեսանի՞ պ ես ման վես նանդրացայց ընդեն." ՈՒԿ. ԵՐԳ. Լ Ա. 563։ = (բ) "եսպէնք նանդրացա ախո նոր, փնդես ես նց նպիսի ես." ՆՀՀ. Ա. 698. ԲԹՐԳՄ. — "ես էէրս նանդրացա ցաան, ասացին էնէնց հափանել ըտա նոր." ԱՆԳ. 721։

Agile (ա֊ժիլ) ած. թեթեւանդամ. շտյտ. արագ. վազվազուր։ Un homme extrêmement —. Le tigre, le singe, le chat, sont des animaux fort agiles։

Agilement (ա֊ժիլման) ս. թեթեւս. արագս. արագութեամբ։ Il s'est élancé — sur son cheval. Sauter —։

Agilité (ա֊ժիլիթե) ե. էից. թեթեւութիւն. արագութիւն։ Sauter avec —. L'— du lièvre։

Agio (ա֊ժիո) ե. ար. 1. Շահ ի փոխանակութենէ դրամից. *լուծմնաշահ։ ‖ 2. Շահ ի բարձրանալոյ կամ ի խոնարհելոյ արժէքից [effets կամ fonds publics]։

Agiotage (ա֊ժիոտաժ) ե. ար. 1. Շահավաճառ արժէքից գնելով ակնկալութեամբ բարձրանալոյ [hausser] կամ վաճառելով ակնկալութեամբ խոնարհելոյ [baisser]։ ‖ 2. Ցածուկ հնարագիտութիւնք առ ի բարձրացուցանել կամ խոնարհեցուցանել զդրամս արժէքից կամ վաճառաց՝ յուսով շահիդց։

Agioter (ա֊ժիոտե) ի. ն. Առնել շահավաճառ ի բարձրանալոյ կամ ի խոնարհելոյ արժէքից, վաճառաց։ Il s'est enrichi à —։

Agioteur (ա֊ժիոտիօռ) ե. ար. Որ առնէ շահավաճառ ի բարձրանալոյ կամ ի խոնարհելոյ արժէքից, վաճառաց։

Agir (ա֊ժիր) ի. ն. 1. Գործել։ Il n'est jamais sans —. C'est trop délibérer, il faut —, agissons, il est temps d'—։ ‖ 2. Գործել. ազդել. ներգործել։ Le feu agit sur tous les métaux. C'est un remède qui agit puissamment. L'exemple des supérieurs agit fortement sur les inférieurs։ ‖ 3. Գործել. աշխատիլ։ Il agissait auprès du ministre pour les intérêts de ses commettants. Je vous prie d'— pour moi. — au nom de quelqu'un. Գործել յանուն ուրուք։ ‖ 4. (Զբռնաւորիչ, զբարեկամի) գործ գործել, ցուցանել. գնալ. վարիլ։ Il a agi en ennemi. Vous avez agi en ami. Est-ce là — en père? Il a bien agi avec moi, envers moi, à mon égard. Բարւոք վարեցաւ ընդ իս։ ‖ 5. Գաւա գնալ, վարիլ։ Il a été obligé d'— contre son tuteur։

= S'—. ի. ա. վարիլ եւիճ ասդիմնէրէն [impersonnellement]. Il s'agit, il s'agissait, il s'est agi, il s'agirait. Il s'agit de savoir . . . խնդիր է գիտել . . . Il ne s'agit pas de cela. Ոչ այդ խնդիր է. չէին բանիք զայդմանէ. (ա֊ւ. խնդիրն, խօսքն ասուր վրայ չէ)։ Il s'agit du salut de l'État. Բանն է վասն փրկութեան տէրութեանն (ա)։ De quoi s'agit-il? Զի՞նչ է խնդիրն. զիմի՞ են բանիքն։ "Il faut disaient-ils, le faire mourir: la vie d'un seul homme n'est rien quand il s'agit d'assurer celle de tant de rois." FÉN. *Tél.* XX.

= ՎԿԱՑ. (ա) "Ոչ այն ինդէր է նին քնալ ինչ օր գայցէ իմ ասլա, այլ զի ըստ խրատ կոչին ոչ նասպիցանիցէ." ՈՒԿ. ԿՈԶԱՆ. Ա. ԲՈՐԳ. 536. — "Նոսի է գերլայն ալանի, զի քանն վոն գերլայն էր." ՄԵԿՆ. Գ. ՃԻ. 128։

Agissant, ante (ա֊ժիսան, անդ) ած. 1. Գործօնեայ։ Un homme extrêmement —. Une femme fort agissante։ ‖ 2. Աղդու. զօրաւոր։ Pour rendre ce remède plus — . . .

† **Agissement** (ա֊ժիսման) ե. ար. Օգնական, հզանակ գործելոյ։

Agitateur (ա֊ժիթաթիօռ) ե. ար. Ազմկիչ. խռովարար։

Agitation (ա֊ժիթասիո) ե. էից. 1. Շարժումն. տատանումն. ճօճումն։ L'— du navire était violente. L'— de la voiture lui fait mal. L'— de la mer, des flots. Ցուփք՝ ծփանք ծովու, ալեաց։ ‖ 2. (փոխ.) Ցպդք. յուզումն. խռովութիւն. վրդովմունք. ազմուկ։ Les agitations populaires. L'— était à son comble. Exciter, calmer l'—. Être dans l'—. Ի խռովութեան և ի տատանի կալ. ի ծփանի՝ ի ծփի կալ։ "Quelle force, quel transport, quelle intempérie a causé ces agitations et ces violences?" BOSS. *R. d'Angl.* ‖ 3. (փոխ.) Ցուփք, ծփանք, վարանք մտաց, խորհրդոց. մտայուզութիւն։ Être dans une grande —. L'amour, la haine, le désir, la crainte causent différentes agitations dans l'âme. "Pendant que les princes étaient dans cette —, toutes les troupes étaient consternées." FÉN. *Tél.* XVI.

Agité, ée (ա֊ժիթե) անց. դերբ. Յուզեալ. ծփեալ. խռովեալ. ամբոխալից։ — comme la mer. Ցովածուփ։

Agiter (ա֊ժիթե) բ. ն. 1. Շարժել. ճօճել. տատանել. տարտաւրել։ — ses bras, ses jambes. — une urne. — son mouchoir en l'air pour donner un signal. Les vents agitent la mer. Le vent agitait à peine les feuilles des arbres։ ‖ 2. (փոխ.) Յուզել. խռովել. վրդովեցուցանել. ազմկել. ամբոխել։ Des démagogues agitaient le peuple. Les passions qui agitent l'homme։ ‖ 3. Շարժել, յուզել (խնդիրս). ի քնին արկանել։ On agita longtemps la question, mais on ne décida rien. Cette affaire fut agitée dans le sénat. (ա֊ւ. Ներքակուսին մեջ խնդիր շարժեցաւ այդ գործոյն վրայ)։

= S'—. բ. ա. 1. Շարժիլ. տարտաւրիլ. տատանիլ. ծփել, ի ծփանի՝ ի ծփի կալ (ծովու, ալեաց)։ ‖ 2. Շարժիլ, յուզիլ (խնդրոյ)։ Une importante question s'agite en ce moment։

Agnat (ագ֊նա) ե. ար. Կողմնակական ազգական արու ի հօր կուսէ (ըստ հռովմէական իրաւագիտութեան). կողմնական արիւնակից. (վերբ յն. Agnats)։

Agnation (ագ֊նասիո) ե. էից. Կողմնական արիւնակցութիւն արուաց ի հօր կուսէ։

Agneau (անե֊ո) ե. ար. 1. Գառն. բուծ. արջ. (ա֊ւ. գառնուկ)։ ‖ 2. Մխ գառին։ Cet — est fort tendre. Manger de l'—։

Agnel (անել) ե. ար. Հին ինչ ոսկի գահեկան գազաղնացուց, յորոյ վերայ գրոշմեալ կայր գառն. *գառնադրամ։

Agneler (անլե) բ. ն. Գառն ծնանիլ։ Cette brebis agnèlera bientôt, elle agnèle։

Agnelet (անլե) ե. ար. Որոջկ. գառնիկ. (վկ.)։

Agneline (անլին) ած. էից. Laine —. Ասր կամ բուրդ գառնենի։

Agnès (անես) ե. էից. Աղջիկ անմեղ, երկչոտ. Ագնես. (ընտ.)։ C'est une Agnès. Elle fait l'Agnès։

Agnus (ագ֊նուս, ըստ Ակադեմիոյ. անես, ըստ Լիդրէի) ե. ար. 1. Մոմիզէն օրհնեալ ի Հռովմայ քահանայապետէն, յորոյ վերայ գրոշմեալ է պատկեր գառնին. մոմիզէն գառն Աստուծոյ։ ‖ 2. Փոքրիկ պատկեր հոգևոր ղոր տան մանկանց։ Les religieuses donnent des — aux petites pensionnaires qui disent bien leur leçon։

Agnus-castus (ագ֊նուս֊քաստուս) (յն. ահն.) ե. ար.

Digitized by Google

Ցաս թիչ փոքրիկ, որոյ առաք են ճապաւիկք և ծաղիկք հասկանան ագիտակք. Հոգին: Les fleurs de l'— étaient chez les anciens l'emblème de la chasteté:

Agonie (ա-ծի) ի. իդ. 1. Տագնապ, ճգնութիւն մա. հու. ագնվար. ագնվարիլ: Être à l'—. Une — douloureuse. Pendant une longue — il conserva toujours sa tête: ‖ 2. (է-ի-բ.) Յաճախ վատթարութեամբ. ագնվար: — d'un État, d'une société. L'empire romain étant à l'—: ‖ 3. (է-ի-բ.) Անձնութիւն. ագնվար: Depuis que son procès est sur le bureau, il est dans de continuelles agonies:

Agonisant, ante (ա-ծիզան, անդ) ած. Որհասական. ագնվար. հոգևհան. մոգիանիլ մերձ ի մահ: Je l'ai laissé —. "Quand elle vit que les forces du roi étaient épuisées et qu'il était comme —." ՖԵՆ. *Tél.* VIII.

= ի. ած. Ոգնվար: "Les saintes prières des agonisants réveillent sa foi; son âme s'épanche dans les célestes cantiques." BOSS. *le Tell.*

Agoniser (ա-ծիզե) բ. ն. Լինիլ յագնվարի. ագնվարիլ. մերձ լինիլ զագին հանիլ. յագնի լինիլ. յագնիւ ագաստան լինիլ. յագնացն պարզիլ ագաստան լինիլ: Il agonise. On l'a laissé qui agonisait:

† **Agoniste** (ա-ծիզդ) ի. ած. Ագնադարձ. Հաղաստակ:

Agonistique (ա-ծիզդէ) ի. իդ. Պրցութեան հրա. հանգէս (առ հինան):

† = անդ. Ագնանի. մրցութեան:

Agonothète (ա-ծոթիդ) ի. ած. Գահերէց հանրապետական խաղաց (առ Հռոմայեցի ցոյն). Հաղաստակապիր. ճգնադիր. հանգիստագիր. մնրատագիր. մնրատարարք: Le tribunal des agonothètes distribuait les couronnes aux vainqueurs:

Agora (ա-ած) ի. իդ. Հրապարակ (ի քաղաքս ցունաց):

Agouti (ա-ուդի) ի. ած. Զոլրատատիկ ինչ Ամերիկայ ճագարատանման. ամերիկեան ճագար:

Agrafe (ա-գ) ի. իդ. 1. կարթ [crochet] ինչ որ մնանիլ յօդ իմն. ճարմանդ. չիգդ: ‖ 2. կարթ, ճանկ երկարաբերան ի պինդ ատնիլ զքարերիս շինուածոց:

Agrafer (ա-գֆե) բ. ն. Գինդիլ ճարմանդիւ, չգիգդ. ճարմանդիլ:

Agraire (ա-գր) ած. Ագարակային (օրէնք առ հնումն Հռոմայեցիս):

Agrandir (ա-գանդիր) բ. ն. 1. Ընդարձակիլ. աճեցուցանիլ: — une maison, un jardin. Cette ouverture est trop petite, il faut l'—. (= ած. Այս ծակս շատ փոքր է, պէտք է մեծցնիլ): ‖ 2. (է-ի-բ.) Մեծացուցանիլ. բարձրացուցանիլ: Ce prince a bien agrandi sa nation. Le malheur avait agrandi son âme: ‖ 3. Մեծ երեւեցուցանիլ: Ce vêtement agrandit la taille: ‖ 4. Պատուացուցանիլ. անձնացուցանիլ բանիւք. (ընդ.): Cet homme agrandit tout ce qu'il raconte. Il agrandit volontiers:

= S'—. բ. ն. Ընդարձակիլ. մեծանալ:

Agrandissement (ա-գանդիսման) ի. ած. 1. Ընդարձակութիւն: On abattit plusieurs maisons pour l'— de la place: ‖ 2. (է-ի-բ.) Մեծանալն. մեծութիւն: Il travaille pour l'— de sa famille, de ses enfants:

Agréable (ա-գրէ-ապլ) ած. Հաճոյ. հաճոյական. աղաղծական. հեշտական: Une personne —. Conversation, musique —. Si cela vous est —. Se rendre — à quelqu'un. Ընդ միտ մնանիլ. հաճոյանալ: Avoir pour —. Հաճիլ: Ayez pour — que je vous amène cette personne:

= ի. ած. Հաճոյն. աղաղծականն: Il ne faut pas sacrifier l'utile à l'—:

Agréablement (ա-գրէապլման) ած. Հաճոյական՝ աղաղծելի օրինակաւ. աղաղծարար: Il écrit, il plaisante —. Il reçut cela fort —. "Cet art de donner — qu'elle avait si bien pratiqué durant sa vie, l'a suivie, je le sais, jusqu'entre les bras de la mort." BOSS. *Duch. d'Orl.*

Agréé (ա-գրէ) ի. ած. Ջատագով, պաշտպան (յատուկ վաճառականութեան):

A. **Agréer** (ա-գրէ) բ. ն. 1. Ընդունիլ հաճութեամբ. հաճիլ: Dieu agrée nos offrandes, nos prières. Sa proposition fut agréée: ‖ 2. Հաճիլ. ընդունիլ. յանձն առնուլ. բարւոք թուիլ: Agréez que je vous dise. Le roi n'a point agréé sa nomination. Ոչ բարւոք թուեցաւ թագաւորին անուանումն նորա. ոչ հաճեցաւ թագաւորն ընդ անուանումն նորա:

= բ. ն. Հաճոյ, ընդունելի լինիլ: Cela ne m'agrée pas:

B. **Agréer** (ա-գրէ) բ. ն. առ Gréer:

Agréeur (ա-գրէօր) ի. ած. առ Gréeur:

Agrégat (ա-գրէկ) ի. ած. կցյօ. հաւաստի. (առ գՀաւաստան մնրութեանց՝ որոց մնանիկութիք [molécule] յարեալ են ի միմեանս): Un morceau de soufre est un —:

Agrégation (ա-գրէկասիւն) ի. իդ. 1. Պատանիլն յընկերութիւն ինչ. *անդամակցութիւն: On s'est opposé à son —: ‖ 2. Ագահանի, պատիւ ուսուցչութեան, վարժապետութեան: Concours public pour l'—: ‖ 3. Հաւատակութիւն (հին լեզուից, լատ բնագիրացց):

Agrégé (ա-գրէյ) ի. ած. 1. Վարժապետ իրաւագիտութեան կամ բժշկութեան որ գտանի առաջիկայ քննութեանց իրաւագիտութեան, բժշկութեան: ‖ 2. Ուսուցիչ, վարժապետ ի ճեմարանի, այսինքն ի լիկէանի [lycée]: ‖ 3. առ Agrégat:

Agréger (ա-գրէյե) բ. ն. Ընդունիլ յընկերութիւն. թուակից, անդամ, *անդամակից առնել. *անդամակցիլ: Il n'était pas du corps, mais on l'y a agrégé:

Agrément (ա-գրէման) ի. ած. 1. Հաճութիւն. հաւանութիւն: La mère a donné son — pour ce mariage: ‖ 2. Շնորհք. բարեշնորհութիւն: Cette femme n'est pas belle, mais elle a beaucoup d'—. La solitude a ses agréments. "On remarquait dans les deux princesses la même noblesse dans les sentiments, le même —." BOSS. *Anne de Gonz.* ‖ 3. Հաճոյք. զուարճութիւն: Cette personne a raison de demeurer à Paris, elle y a de très grands agréments, elle y trouve de grands agréments. Voyage d'—: ‖ 4. Զարդարանք (հանդերձից, կարասեաց): Ce sofa est trop uni, il aurait besoin de quelques agréments:

† **Agrémenter** (ա-գրէմանդէ) բ. ն. Զարդարել:

† **Agrémer** (ա-գրէմ) բ. ն. Թափել ջրհանաւ գՋուր նաւու:

Agrès (ա-գր) ի. ած. յդ. կազմածք, հանդերձանք նաւու, (որպիսիք են առագաստք, չուանք, գլեակ, խարիսխք, թիակք). Ս. առաւելութիւնք: Construire un vaisseau et le munir de tous ses —:

= ՎԱՍՑ. "Գոչյնոլ ե նաս, ըսեմ գանոմ ինչ նաւ, այլ ինչ ե խոչոտ իյի ե լի ածնոյն առաւելութեամբ, ե նաստպէն վեր ի նէրս, գինի խոմ ե ինչ հրանել ե չգինչ." ԲՌՈ. մեկն. Մրկ.

Agresseur (ա-գրեսօր) ի. ած. Ասպնին յարձակող. նախայարձակ: L'— a toujours tort. Il faut savoir lequel des deux est l'—:

Agressif, ive (ա-գրէսիֆ, իվ) ած. Գրգռական, *յարձակողական (բանիք): Un discours —. Des paroles agressives:

Digitized by Google

Agression (ա-գր-իո՛ն) ի. ին. ցարձակումն առաջին. նախայարձակութիւն։ Il y a preuve d'— de sa part. Cette critique est une véritable —. Une injuste —։

Agreste (ա-գրե՛ս) ած. 1. վայրենի։ Site, lieu —. Plantes agrestes։ ‖ 2. (ի-մ.) Շինական. տմարդի։ Homme —. Mœurs, manières agrestes։

Agricole (ա-գրի՛օլ) ած. 1. Պարապեալ երկրագործութեան. երկրագործ։ Un peuple, un pays, une nation —։ ‖ 2. երկրագործական։ L'industrie —. Les travaux agricoles։

Agriculteur (ա-գրիլ-թո՛ր) ի. ած. և ի. ար. Հողագործ. հողավաստակ. երկրագործ։

Agriculture (ա-գրիլ-թո՛ր) ի. ին. Արուեստ գործելոյ զերկիր. երկրագործութիւն. հողագործութիւն։ Société, école, établissement, traité d'—. Encourager, favoriser l'—։

Agriffer (ս') (ս'ա-գրի՛ֆե) բ. ա. Ճանճուլ կալ ճիւթանամբք։ Le chat s'agriffa à la tapisserie։

Agripaume (ա-գրի-պո՛մ) ի. ին. Տունկ ինչ որ ունի ծաղիկս ծիրանի կամ սպիտակ. *առիւծագլխի. (Leonurus cardiaca, լատ. Lionurus)։

Agripper (ա-գրի՛փե) բ. ն. Առնուլ, յափշտակել անյապաղութեամբ. կորզել. (ա.)։ Elle agrippe ce qu'elle voit։

Agronome (ա-գրո՛մ) ի. ար. Տեղեակ, իրապէս արուեստի հողագործութեան. որ ճանաչէ զհողագործութեան հանգամանս. *ագարակագէտ։ L'Angleterre a produit d'habiles agronomes։

= ՎԱՍՑ. "Ճանաչել զնպատակս հանգամանս և ելից զբոլոր հաւատոցս՝ ճշմարտութիւն է." ՈՍԿ. Տիտ. Ա. 281։

Agronomie (ա-գրո՛մ) ի. ին. Ուսումն, արուեստ հողագործութեան. *ագարակագիտութիւն։ La chimie a contribué à perfectionner l'—։

Agronomique (ա-գրոմի՛ք) ած. *Ագարակագիտական (ուսումն, ընկերութիւն)։

† **Agrouper** (ա-գրու-պե՛) բ. ն. տես Grouper։

Aguerri, ie (ա-գե՛ր-ի) ած. գերբ. 1. Սովորեալ պատերազմի. ռազմամարտ։ Soldats aguerris։ ‖ 2. (ի-մ.) Կիրթ և կոխ. վարժ։ Être — aux coups de la fortune։

Aguerrir (ա-գե՛ր-իր) բ. ն. 1. Սովորեցուցանել ի գործ պատերազմի. կրթել ի կռիւս։ — une armée par de fréquentes expéditions։ ‖ 2. (ի-մ.) Ընդելուցանել (ընդ գժուարինս)։ Il a peine à s'accoutumer à la raillerie; il faut l'y —։

= S'—. բ. ա. 1. Ընդելնուլ ընդ գործ պատերազմի. կրթիլ ի կռիւս։ ‖ 2. (ի-մ.) Ընդելնուլ. վարժիլ։ Il n'est pas fait au grand monde, il s'y aguerrira։

Aguets (ա-գե՛) ի. ար. յդ. Դարան. սրոգայթ։ Être, se tenir aux —. Դարանակալ, ժամապահ լինել. սպասել։ Mettre aux —. Ի գարանի առնել, կացուցանել։ On mit des gens aux — pour se saisir du voleur։

Ah! (ա) ձգ. (ա-ի-մ-իկան, հեգման) 1. Ո՛հ. քա՛ֆ. վա՛յ։ Ah! que je suis aise de vous voir! Ah! que cela est beau! ‖ 2. (յա-ոյ, ի-մ-իկան)։ Ո՛հ. ա՛յ. վա՛հ. է՛հա։ Ah! que vous me faites mal! "Ah! que la renommée est injuste et trompeuse!" VOLT.

— Ah! ah! Ա՛ ա՛. ա՛հ ա՛հ։ Ah! ah! vous arrivez enfin. Ah! ah! vous nous la donnez belle։

Ahan (ա-հա՛ն) ի. ար. Տաժանումն. (ա.)։ Suer d'—. Տաժանիլ. առաստիկ տաժանումն և քրտունս կրել. (ա-մ. տաժանելի, չատ գժուարին գործ ս՛ընել)։

Ahaner (ա-հա՛ն) բ. ն. Տաժանիլ. առատապես կրել. (ի-մ.)։ Il a bien ahané avant de venir à bout de ce travail, de cette affaire։

Aheurtement (ահեռ-թը-մա՛ն) ի. ար. Յամառութիւն։ C'est un étrange — que le sien։

Aheurter (s') (ս'ահեռ-թե՛) բ. ա. Պնդիլ. յամառել։ — à une opinion. Il s'aheurte à cela contre l'avis de tous ses parents։

Ahi! (ի՛) ձգ. յա-ոյ. Ա՛յ. ո՛հ։

† **Ahrimane** (ա-րիման՛) ի. ար. Աւրմիզդ չարեաց (ըստ կրօնից նախնի Պարսից). Աւրմիզդ. Խաբեաճնի։

Ahuri, ie (ա-հյո՛ր) ած. և ի. Ապշեալ. ապուշ։

Ahurir (ա-հյո՛ր) բ. ն. Ապշեցուցանել։ Vous l'avez ahuri à force de questions։

Ahurissement (ա-հյո-ը-մա՛ն) ի. ար. Ապշութիւն. (ընդ.)։ Il ne revient pas de son —։

Aï (ա՛ի) ի. ար. Զորքառատնի ինչ հեզգազանաց. *հեզգերբ. (որ և Paresseux)։ L'— diffère de l'unau en ce qu'il est pourvu d'une queue։

† **Aï** (ա՛ի) ի. ար. Ապենիս գինի ինչ Գազզիոյ. *ալեակ։

Aide (էտ) ի. ին. 1. Օգնութիւն. օժանդակութիւն։ Mon Dieu, venez à mon —. Prêter — et assistance. Demander, implorer de l'—. Appeler à son —. Être, venir en —. Գալ ի թիկունս. Հասանել յօգնութիւն. օգնել։ ‖ 2. Օգնականութիւն. օգնական։ Dieu seul est ma force et mon —. Vous êtes toute son —, tout son secours. Դուք էք ամենայն օգնականութիւն և ամենայն ձեռնտուութիւն նորա։ ‖ 3. Օգնական եկեղեցի կամ մատուռն ժողովրդապետական եկեղեցւոյ [église paroissiale]։ Sainte-Marguerite, dans le faubourg Saint-Antoine, était une — de la paroisse de Saint-Paul։

—յի. 1. Հարկք (վաճառաց)։ Il était employé dans les aides. Les contributions indirectes ont remplacé les aides։ ‖ 2. Ձեռք և սրունք հեծելոյ որովք նուաճէ զերիվարն և բաստանակօք [rênes], սապատակօք և մատրակօք [éperon], նուաճութիւնք։ Ce cheval connaît les aides, répond aux aides։

= À l'—! ձբ. ած. Օգնեցէ՛ք. օգնութի՛ւն. Հասէ՛ք ի թիկունս։ A l'—! on m'assassine!

= A l'— de. նխ. ած. ի ձեռն. ձեռնտուութեամբ (ա)։ On a fait de grandes découvertes à l'— du télescope, du microscope։

= ՎԱՍՑ. (ա) "Բան և խորհուրդ ֆրէնոսի հոգի նն և կենդանի չանապատութիւնն մարմնոյ." Լմբ. մեկն. Պարգ.

B. **Aide** (էտ) ի. 1. Օգնական։ Ce chirurgien a deux aides très adroits. Cette infirmière est une — intelligente։ ‖ 2. Սպասաւոր (գահճի)։ L'exécuteur et ses aides։

— — maçon. Օգնական արմնչնի. սաստար. (առէր երբեմն — à maçon)։

— de camp. Սպասար [officier] զինուորական զօրապետի, թագաւորի առ ի առանձ զկրտամնա նորա. համհարզ. ի՛ֆէր։ Les aides de camp du général։

Aider (էտե) բ. ն. Օգնել. օժանդակել. առաստրել. թիկունք լինել։ — quelqu'un de ses conseils, de sa bourse. Je l'ai aidé toutes les fois qu'il a eu recours à moi. Se faire — par quelqu'un։

= բ. ն. Օգնել։ Cet élixir aide à la digestion. Aidez-le à descendre, à marcher. "J'aidai au Rhodien à se relever." FÉN. *Tél.* v.

— à la lettre. 1. Նուաղ զինուորին իմաստից ի գիրս։

Digitized by Google

On comprend le passage, mais il faut — à la lettre : ‖ 2. (է-ի-բ.) Մեկնել, պարզաբանել զմիտս մատենագրին կամ խօսողին : ‖ 3. (է-ի-բ.) Ալլայլել առհասարկ ինչ զշնչմարտութիւնն առ ի խարել կամ զսուտացուցանել զունկնդիրսն : [ծագ.]

— Dieu aidant. Օգնականութեամբն Աստուծոյ. Աստուա- = S'— . ք. ա. 1. Օգնել ինքեան : Je saurai m'— : ‖ 2. Օգնել միմեանց : Il faut s'— les uns les autres : ‖ 3. (de). Վարել (իւիք). ի գործ արկանել. ի կիր առնուլ : S'— bien d'une épée. Il ne s'aide pas du bras droit. (ա-. Ալ բազուկը չի գործածեր).

Aïe! (ա-է) յնդ. ցաւոյ. ո՛չ. ախ՛. ե՛չա. վա՛յ : Aïe! que je souffre! Aïe! vous me blessez!

Aïeul (ա-իօլ) (յթ. Aïeuls) է. ա. Հաւ. պապ. (ար և Grand-père)(ա). Ses deux aïeuls assistaient à son mariage : — Aïeux. է. ա. յթ. Հարք. նախնիք : C'était la mode chez nos aïeux. Ce droit lui vient de ses aïeux :

= Վհաճ. (ա) "Յերկնաշունչ հարցն նոցա լիներ պատ լինել. . . և յորոց անասնոյ գոլոցդ, հարց, սրտից ինձրոց և հարց և գոսխրոց . . լցնել խորին ոգւով." փիլ. Լ՚ին. բ. ի. 82. — "Ու՞ր իմաստնոլ վկեսի արեան պատնիշ հօր նոցա է պատչի նոցա." Բ. Աբեղ. գ. ժգ. 231 :

Aïeule (ա-իօլ) է. իէ. Հաւ. Ս. մամ. Ս. աւագ մայր. (ար և Grand'mère) :

Aigle (էկլ) է. ար. 1. Արծուի. կանգ. է-րիւնք. է-րա է-ից : — noir, royal. L'aire d'un — : Վարի եւս յիգամանն յարժամ նշանակէ զէգ արծուի. L'— est furieuse quand on lui ravit ses aiglons. "Comme une — qu'on voit toujours, soit qu'elle vole au milieu des airs, soit qu'elle se pose sur le haut de quelque rocher, porter de tous côtés des regards perçants." BOSS. *L. de Bourb.* — Avoir des yeux d'— . Քաջատես, սրատես լինել : — C'est un — . Կորովամիտ, հանճարեղ անձ է : "Que lui répondit cet apôtre vierge, ce prophète du Nouveau Testament, cet —, ce théologien par excellence?" BOSS. *Anne de Gonz.* ‖ 2. Արծուաձև գրահակ (յԱրկիզեցիս). արծուի : ‖ 3. Շքանշանի ինչ. Արծուի : L'Aigle noir de Prusse : ‖ 4. Համաստեղութիւն ինչ հիւսիսային կիսագնդին. Արծուի : ‖ † 5. Գահկեհան ինչ ոսկի Միսրեան Նահանգաց Ամերիկայ. [ամերիկ. արծուէգրաւ.

— Du papier grand — կամ լոկ Du grand — . թուղթ

= է. իէ. 1. Արծուի. արծուէնշան (ի գինիս) : Les armes de l'empire français étaient une — tenant un foudre dans ses serres. L'— impériale. Զինանշան աւատրիական հայոցերեքեան, որ է արծուի երկգլխի. կայսերական արծուի : ‖ 2. Արծուէնշան գլօշ. արծուի : L'— romaine, les aigles romaines. L'— française, les aigles françaises : [արծուամազ.

Aiglon, †onne (էկլո՛, ոն՛) է. Զաւակ արծուոյ. † **Aiglure** (էկլիւր) է. իէ. Շառաւիղն ծիշտ ի փետուրս արտաքոյ հասուց :

Aigre (է-կր) ած. 1. թթու (պտուղ) : Des fruits qui sont aigres au goût : — քացախուտ, քացախ (գինի) (ա) : Du vin — . Le lait, le vin, deviennent aigres quand ils se gâtent. (ա-. կաթը, գինին երբ կ՚ապականի՝ կը թթուտի, կը քացխի) : ‖ 2. Ձարտասոյն, խոյրագ (ձայն) : Avoir une voix — et désagréable : ‖ 3. (է-ի-բ.) կծու (օդ, հոտ) (բ) : ‖ 4. (է-ի-բ.) կծու. կծուակիծ. գառն. կսկծանք. խիտ : Avoir l'esprit, l'humeur — . Dire des paroles aigres. Il lui fit une réprimande — et sévère :

= է. ար. թթու. հատ, հաս : Cela sent l'—, tire sur l'— : † — de cèdre. Մուղ [jus] խտակուտ լիմոնի և կիտրոնի [cédrat] ի պէտս խնդիփնջոյ [parfumeur] :

= Վհաճ. (ա) "Զընդրկաւ և պնդակոփ կիներն ինքեանք ըմպին, ինչ պտղոյ ոչ ոչ ոչ ոչ." Վ՚Հ. բ. 163. — "Ինչ ինի տղոյ կինով արհեցեր յանկերս (պտղոց), իմիջն ազգանուն ինոյ երեսիդ երեսիդ իրեւ ընտիր պտղոյ ինոյդ." Մխ. Գոշ, խրատ. = (բ) "Զնի ոչխ ընկաց հիւանդին ինս հոգի, և գարնոյց պանդխտի ի ինչս և ի նիւթ." Ա.ր. Լաստիվ. Գ. 18 :

Aigre-doux, douce (է-կր-դու, դուս) (յթ. Aigres-doux, douces) ած. 1. Քաղցր և թթու. երկհամ. *Թթուաշ. ծկնօղ : Des oranges aigres-douces : ‖ 2. (է-ի-բ.) Որ խիստ է ընդ առեւրկայի քաղցրութեամբ (ձայն, բանք, ոճ). *քաղցրաթթուտ :

Aigrefin (է-կրֆէն) է. ար. խաբէբայ. (ընդ.) : Gardez-vous de cet —, il triche au jeu :

Aigrelet, ette (է-կրլէ, է-կրլէթ) ած. Սակաւիկ ինչ թթու. թթուձիկ : Le fruit de l'épine-vinette a un petit goût — :

Aigrement (է-կրման) մ. կսկծելի բանիւք. խստիւ : Répondre — . Il lui écrivit fort — :

Aigremoine (է-կրմուան՛) է. իէ. Տունկ ինչ դեղատածոցիկ. երեսնակ. Ս. անթիտած ծաղիկ. էջսան պոլիրաշէ : On emploie l'— en gargarisme contre les maux de gorge :

= Վհաճ. "Ղ՚ոխին, որ ի հաւերին երեսնակին, անկնած ծաղիկ, որ խաչին ղրկին գոհիրագի և ղամպ պոլիրագի ասի." Ա.մրա. Անգ. անագ.

Aigret, ette (է-կրէ, է-կրէթ) ած. փոքր մի թթու. թթուձիկ : Une sauce qui est un peu aigrette :

Aigrette (է-կրէթ) է. իէ. 1. Ագռ ինչ սպիտակ և ցցուհատուր ճայի [héron]. ցցուհատուր ճայ : ‖ 2. փունջ փետրոց ի կատարս թռչնոց ինչ. ցցունք : L'— d'un paon : ‖ 3. փունջ նուրբ և ուղիղ փետրոց ի գլուխ առգաստրակից զօրաց, գլխապքի կանանց և գլխոյ երիվարաց. խրոան. ցցունք (ա) : Un casque surmonté d'une — . Quelquefois l'— est entourée de plumes flottantes : ‖ 4. ցցունք ագամանգեայ, մարգարտեայ : ‖ 5. կապճակունք (ի ծայրս եղկմարտացեալ մարգիոց, ի բնագիտութեան) ‖ 6. Նուրբ թելք (ի վերայ սերմանց անկոց ինչ). ցցունք :

= Վհաճ. (ա) "Ցանաւոր խալխնոսն." Գր. Կհաս. ի թէոգոր.

Aigretté, ée (է-կրէթէ) ած. ցցուհատուր (սերմն, բան անկագիտաց) :

Aigreur (է-կրօր) է. իէ. 1. թթութիւն. քացախութիւն : Des fruits qui ont de l'— . Ce vin a de l'— : ‖ 2. կծուհամ, թթուհամ զգայմունք ի տհալ կերակրոց. կծուութիւն (ա) : Je suis sujet à des aigreurs d'estomac : ‖ 3. (է-ի-բ.) կծուութիւն. գառնութիւն. խոսուութիւն : Il y a toujours de l'— dans ses discours : ‖ 4. Սկիզբն գժամտութեան : Il y a de l'—, quelque —, un peu d'— entre ces deux personnes :

= Վհաճ. (ա) "Ստալոնել ինոսոնիկն ինչ ի էրկ ի վեր ինոչ." Ոսկ. ցոհ. Ա. ա.

† **Aigrière** (է-կրիէր) է. իէ. Շիճուկ [petit-lait aigri] թթիփաթաղ ի կերակուր խոզից :

Aigrir (է-կրիր) բ. ն. 1. ի թթութութիւն, ի քացախ դարձնել. թթուեցուցանել. քացախել (ա) : La chaleur aigrit le lait. L'orage aigrit le vin : ‖ 2. (է-ի-բ.) Զայրացուցանել (դցաւ, զվէր). գառնացուցանել : Cela ne fait qu'— son mal, qu'— sa douleur. La mauvaise fortune lui a aigri l'esprit :

Digitized by Google

† = բ. ն. Թիւռւնէ (կաթիլն). քացախել (գինւոյ)։

= S'— . բ. ո. 1. Դառնալ ի թթուռւթիւն. թթուռւնէ (կաթիլն). քացախել (գինւոյ)։ Le vin s'aigrit à l'air։ ‖ 2. (է֊խոսք.) Զայրանալ. դառնանալ։ Son mal s'aigrit de jour en jour. Son caractère s'est aigri. "Il s'aigrit et s'irrite contre la vertu." ՖԷՆ. *Tél.* III.

= ՎԿԱՅ. (Ա) "Ի ժապր հարկն ի բիւռռնիքն գոչյռցանիք." Լմբ. Ազ. — "Դառնացաս ժան պիղծ ներսոյդ ի սէրմ մեր, և ի ժացիր գոչյռս ռռրբ ըմպելւէ մեր." bqշ. Մխանձ. 375։

† **Aigrissement** (նէկ֊ռսէմ֊ն) է. բր. 1. Թթուռնէն (կաթիլն). քացախէն (գինւոյ)։ ‖ 2. (է֊խոսք.) Դառնացնէն. դառնռթիւն։ L'— des esprits։

Aigu, uë (նէկ֊) ած. 1. Սուր. ապրատուր. Ս. սրատ ծայր. Ս. ծայրատուր։ Un fer, un bâton —։ ‖ 2. Սուր (շչիւն). բարձրանչիչ (ազազակ)։ ‖ 3. (է֊խոսք.) Սուր, դժնդակ, ռռստիկ (ցաւ)։ ‖ † 4. (է֊խոսք.) Կծու. կսկծեցուցիչ. խայթազգական. խածտուիչ (բանք)։

— Accent —. առն յ'Accent։

Aiguade (էյ֊ա֊տ) է. էէ. 1. Պաշար քաղցր ջրոյ (վասն նաւուց)։ Faire —։ ‖ 2. Տեղի առնելոյ ջուր քաղցր (վասն նաւուց). *ջրատեղի։ Les marins au long cours doivent s'appliquer à connaître les meilleures aiguades։

Aiguail (էյ֊ալ) է. ռր. Շիթք ցօղոյ (է առաւօ խոտոց և ծառոց, ըստ որռորգոց)։

Aiguayer (էյ֊ա֊յէ, էյէյ) բ. ն. 1. Լոգացուցանել, լուանալ (զերկիսայր է գետ)։ ‖ 2. Լուանալ, ողողել (զկտաւ)։

Aigue-marine (էյ֊մառին) (յտ. Des aigues-marines.) է. էէ. Ազգ մնէ զմիջերկրայոց ծովագոյն. բիւրեղ։

Aiguière (էյէռ) է. էէ. Անօթ մնէ ջրոյ որ ունի կռուց և անկղ [anse]. Ս. քսիատնին. եղուզէ։ — d'étain, d'argent, d'or, de porcelaine. Un bassin et une —. Ս. Շահիտ կամ լսկան և քսիատնին. լեյնի եղուզէ։

= ՎԿԱՅ. "Ա֊նոռ գլխիկն և գլխոգինն և գրռռգռռսին յոռան." Մաշտ. Ջահկ.

Aiguière (էյէռ) է. էէ. Գռհատնին մի ջուր. (խոսիլ)։ Il lui a jeté une — d'eau sur la tête։ [ռխոսիլ։

Aiguillade (էյ֊էյ֊ատ) է. էէ. Խթան եզանց. եզնաքշ։

Aiguille (էյ֊էյ) է. էէ. 1. Ասեղն. էյնի։ — Le chas, le trou d'une —. Մակ ասղան. Գ. ազց։ — Disputer sur la pointe d'une —. (է֊խոսք.) Վիճել գչնչին մնէ իրաց։ — De fil en —. (է֊խոսք.) Բանիկ ի բանս. Նիւթ ի նիւթ։ De fil en —, ils en vinrent jusqu'à se quereller, jusqu'à se dire des injures։ ‖ 2. Անուն ապևասղ փոքրիկ և նուրբ գործազանաց իրկամբ կամ յոյլմէ մետաղէ։ — à tricoter. Ասեղն հիւսանոյց. Գ. ճաղ։ — d'horloge, de montre. Ասեղ, ասեղն ժամացուցի. ռռսի սէրեակ։ — de balance. Մէռ կշռոց. (ռր և. Languette.) Ընթռցք սլաք։ — de boussole. Ս. խազիչ բևեռացուցչի, բևեռացուցչի (ա)։ Fusil à —. *Ասղնաւոր հրացան։ ‖ 3. Ատածայր զանգակաստուն. սուր ծագ զանգակատանց. սլաք. (սովորաբար սխ Flèche)։ L'— de la Sainte-Chapelle de Paris a été rétablie en 1854։ ‖ 4. կոթող։ L'— de Saint-Pierre de Rome։ ‖ 5. Ջուկն մնէ ծովու երկայն, նուրբ և սրագլուխ. *ասղուկ։ ‖ 6. Գործի մնէ յերկաթուզիս առ ի փոխել գշռւիզ կառաստոցից [train]. **ազծան։

= ՎԿԱՅ. (Ա) "Ա֊յլ֊ն գնախոյսացքն գնպիէն ոյռվ (մռեկնռռս) ռռնէն, և խռրտ գոլոյ նռռմէ ռռռ, ռր (ե) հռրռռռցույց." Ցաղագս ակռանց։ [ապրիշմի։

Aiguillée (էյ֊էյէ) է. էէ. Թել մի ասղանռյ,

Aiguiller (էյ֊էյէ) բ. ն. 1. Խռնարհեցուցանել, ի֊ջուցանել ասղամբ գվարսագոյր [cataracte] աչաց։ ‖ † 2. Մաքրել ասղամբ գմեռռաքան։ ‖ 3. Փոխել ազծանռռ գշռւիզ կառաստոցից յերկաթուղիս. *ազծանել։

Aiguilleter (էյ֊էյէ֊տ) [J'aiguillette. J'aiguilletais.] բ. ն. 1. կապել խրտցիւք զռռաքռռն [chausses] ի բռռճկոնռռին [pourpoint]։ ‖ 2. կապել չուռռնռռ (ըստ նռռվարռց)։

Aiguillette (էյ֊էյէտ) է. էէ. 1. ժապռւէն պռռռնռռ երկաթով յերկոցռւնց ծայրից. խրտցք։ — de fil, de soie, de cuir. Ferrer des aiguillettes. Des aiguillettes ferrées d'argent. Les chausses étaient attachées au pourpoint par des aiguillettes։ ‖ 2. ժապռւէն (յռռռ գինռռ բռկռնռռց). *խրտցակ։ ‖ 3. Շերտ մորթ կամ մոպ կտրելոյ ընդ երկայնռւթիւնն. Découper un canard par aiguillettes։ ‖ 4. փոքրիկ չուռռն (ի նռռռ)։ [որովայնի. (վ.) (Ա)։

† — Lâcher l'—. Լուծռռնել գխռնջռնն. նռռնել ի պէռռ

— Nouer l'—. կապել գխռնջռնն. կապ առնել կռխրգուռւեռռմբ ի վերոյ առն, որպէռ գի մի' կարռռցէ մնռռնել առ կին իւր (ո)։

= ՎԿԱՅ. (Ա) "Մ֊ռ֊լ պռռնի ժ մռ ռռր յռչին ռռռրբ Զռռրնռչ նլռռրն, ռռ ի ծռզ ռռռնէռչ յռժր գլխռռ իռր էնռրնլ. և էչռռ լռռնէլ գռռնչռռն՝ ռգին ի վայր ի֊ռէռլ լռրռլր գռռնչռռ եղռռ և ինռռգռռ." Մռվս. կազանիկ. Պռմ. Ազ. = (ո) "Թե յռզ ռռ ռրռռռ ի վերոյ նոր էռռռյ, ռռհգռռրր գռռչէ." կռռնռնք։

Aiguilleur (էյ֊էյէռռ) է. ռր. Գործռռնռռռր [employé] յերկաթուզիս որ փոխէ ազծանռռ գշռւիզ կառաստոցից. *ազծանռզ։

†ռ. **Aiguillier, ière** (էյ֊էյէյէ, էյռ) է. Ցօրնիչ ասղանց. *ասղնարար։

ռ. **Aiguillier** (էյ֊էյէյէ) է. ռր. Ամռռ ասղանց. *ասղռռոց. (վ. ռյժմ ռսի Étui)։

Aiguillon (էյ֊էյիռռ) է. ռր. 1. Խթռռ եզանց։ ‖ 2. Խոյրոց, չիխոց (մեզռւկ)։ Les abeilles laissent ordinairement leur — dans la piqûre։ ‖ 3. (է֊խոսք.) Խթռռ. դրդռւմն։ La gloire est un —, un puissant —. L'intérêt est le seul — qui puisse le faire agir։ ‖ 4. Խոյրռռհռռքք (ռռնկռց)։ Il ne faut pas confondre les aiguillons avec les épines; l'— ne tient qu'à l'épiderme; l'épine se continue intérieurement avec le corps ligneux de la tige։ ‖ † 5. Ժռռք քռկռրռյ չիկերկոյ [bêtes fauves] (ըստ որռորգռց)։

— L'— de la chair. Խոյրռ մռռմնոյ. (ըստ ռռռռռռծռռչռւնէ գրոց՝ փորձռւթիւնք մռռմնոյ. ռռռ Բ կոր. ժԲ. 7)։

Aiguillonner (էյ֊էյիռռնէ) բ. ն. 1. Խթել (զեզինս)։ ‖ 2. (է֊խոսք.) Խթել. մռռռակել. զռրթռւցռռնել. ընդռռռռցռռնել. դրդռել. յորդռռրել։ — le courage. C'est un homme lent et paresseux, il faut un peu l'— pour le faire agir։

Aiguisement (էյ֊էյզռռ) է. ռր. Ռրեն. (խոսիլ)։

Aiguiser (էյ֊էյզ) բ. ն. Ռրել. ի֊կռռել։ — la pointe d'un couteau, le tranchant d'un sabre. Pierre à —. ՁՀռռռն։ "Semblable à un lion affamé, qui, . . . aiguise ses dents et ses griffes, attendant le moment favorable pour égorger les troupeaux." ՖԷՆ. *Tél.* XVIII (ա)։

— l'appétit. (է֊խոսք.) Զարթռւցռռնել, բռռռռլ զռռխռռժակ։ Une promenade vous aiguisera l'appétit։

= S'— . բ. ռ. Ռրիլ։ Le fer s'aiguise avec le fer։

= ՎԿԱՅ. (Ա) "Ցռյնիռռ ռռ֊է֊ռն ի֊ռռռնռռչռռլ. . . ռրիլ ռ֊ռռռռ վ֊ռռնէռռ." Վկ. Շմ. Սռփ. ի. 22։

† **Aiguiseur** (էյ֊էյզռռ) է. ռր. Ռրիչ. ռրողչ. (ի գործռռռռ զինռռց)։

Digitized by Google

Ail (-յլ) (յհ. Aulx, ծ. խակ բան անկաթանիք՝ Ails) ի. -ք. խառար. Ս. սխտոր։

A. Aile (եյլ) ի. էթ. 1. թև (թռչնոց)։ Un oiseau qui étend les ailes, qui déploie ses ailes. Une poule qui rassemble ses poussins sous ses ailes. On peint ordinairement les anges avec des ailes։ — La peur donne des ailes. (ի-խ-բ.) Երկիւղ թև բուսուցանէ, այսինքն երկիւղ ճարպուցանէ զքիմացս և հեզգագունից անգամ (ա)։ — Ne battre plus que d'une —. (ի-խ-բ.) Անկասլ լինել ի զբօսքենէն, ի պատասլ։ — Rogner les ailes à quelqu'un. (ի-խ-բ.) Հարթել, կտրել զթև ուրուք. թեւատել. նուազեցուցանել զիշխանութիւն, զպատիւ ուրուք (ր)։ — Voler de ses propres ailes. (ի-խ-բ.) Իւրովք թեւովք թեւաթափել, թռչիլ. անձամբ վճարել զգործ ինչ (ֆ)։ — Vouloir voler sans avoir des ailes. (ի-խ-բ.) Ձգտել ի վեր քան զիւր կարգ։ — Tirer pied ou — d'une chose. (ի-խ-բ.) կորզել ուսանել շահ օրով հնարքիւք և է։ ‖ 2. (ի-խ-բ.) թև. թեւատիպութիւն. հալանի. պաշտպանութիւն։ ‖ 3. թև (հաղմազգի)։ ‖ 4. թև (չինուածոց, եկեղեցւոյ)։ ‖ 5. թև. կողմնակ (բանակի, գնդի զօրաց)։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Չի բաղաղեր նոցա ինա հոգևորս՝ խոտնիլ ի գանդ աղտոտիան." Պգամ. ՀԲ. 449. — "Ինդեր Տէր. . չի իւրոտնիւր ինա բաղաղեր." Եզղ. ե. 190։ = (բ) "Պիդէն ուղղէ, ո՞վ նհոգի դէնգիչէ ինա տ." Եփր. ի Ած. Գրքոյս. Հ. Գ. 23. — "Ա՛ի՛ղոգոտանէն բուշնուիւն ինայն հոգիդ." Ք. Ալթր. ե. ժա. 342. — "Թևատիպ ա՛ի՛ղոգոտան բաղնի ազատանչ." Վ. Բգ. մեկն. Ա. հատ. = (գ) "Ա՛նոտհիպ կիդէ գնդ՝ նոգոխոգոս ի բուշոյ հանիս՝ հղտան գայ իւրով ինատ ինոխիս." Ոսկ. Ա՛ա. Գ. լա. 116։

† **B. Aile** (եյլ) ի. էթ. տես Ale։

Aillé, ée (եյե) -ած. թևատար։ Des poissons ailés. Des fourmis ailées։

Aileron (եյռո) ի. -ք. 1. Ստոյգ թևագ թռչնոց։ ‖ 2. թև, *լուզգաբան [nageoire] ձկանց ինչ։ ‖ 3. փոքրիկ առաքանգք, թևք անուագ ըրազգից։

Aillade (-յյատ) ի. էթ. Ա՛ճգանք խոսոգախառն։

Ailleurs (-յյոռ) ած. 1 Ա՛յլուր. այլ ուրկք։ S'il ne se trouve pas bien où il est, que ne va-t-il —? Je le ferai venir d'—. Տաց զայն բերել այլուրա, այլ ուսանգք. (-ք. ուրկ ասգէ բերել պիտի առած զայն)։ La voie dont vous vous servez pour vos lettres n'est pas sûre, il faut les faire tenir par —։ ‖ 2. Ա՛յլուր. յայլմէ, ի միւսում վերուկ, ասելոյ (ասել՝ ի գիրս)։ Nous avons dit — . . .

— D'—. 1. Յայլմէ պատճառաւ. այլով պատճառաւ. այլուրա. այլուսանգք։ Vous lui attribuez mal à propos votre disgrâce, elle vient d'—. "Votre naufrage même ne vous garantirait pas de mon indignation, si d'— je ne vous aimais." ՖԷՆ. *Tél.* I. ‖ 2. Դարձեալ. Թող զայլս. Հանգերձ ասվիճ։ D'—, il faut considérer que . . . ‖ 3. Ա՛յլով մասամբ. (-ք. ուրիշ կողմնակէ)։ Cet historien, fort clair d'—, a mal expliqué cette partie de son sujet. "Nestor et Philoctète, ces deux capitaines d'— si sages et si expérimentés, n'étaient pas assez secrets dans leurs entreprises." ՖԷՆ. *Tél.* XVI.

Aimable (եմ-ապ) -ած. 1. Ա՛ժանի սիրելոյ. սիրելի. ցանկալի։ La vertu est —. Pour être aimé soyez —։ ‖ 2. Սիրուն։ Coractère —. La lettre — que vous lui avez écrite. C'est une femme très —. C'est l'homme du monde le plus —. Se rendre — à quelqu'un. Սիրուն առնել ուսիք զանձն. սիրելի ընծայեցուցանել զանձն (ա)։

= ի. -ք. Faire l'—. Ջանալ սիրուն երևիլ։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Որպես գի ել վան գիրոնց ընդ նուագան գիշն խօսի, այլ և վան նոցա, գի սիրուն գանկին ասնիցին գիրոնցն." Ոսկ. կողաս. ֆ. 632։

Aimablement (եմ-ապլ-ման) ած. Սիրով. սիրելաբար. սիրաբար։ Il lui répondit —. Il le traita fort —։

A. Aimant, ante (եմ-ան, անդ) -ած. Սիրող (ի բան)։ Il est d'un caractère —. Elle a une âme naturellement aimante։

B. Aimant (եմ-ան) ի. -ք. 1. Մագնիս, մագնիսացի, հերակլեան քար. մագնիսական վէմ. Ս. խանդաւատնդ. *մագնէս. հրդեհաբեր (ա)։ ‖ 2. (ի-խ-բ.) Մագնիս քար. *մագնէս։ La modestie, la douceur est un — qui attire les cœurs։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Ոչ ելբէն ի քաց հաստանել, այլ նանրասիրութիւն յանէլտութիւն քինէն ի լրեն, որպես ասեն ի հերձուածն Տրեան." փիլ. Յառաջաբանին. ի. 102. — "Եր այն ոք անանչէլ ինն յանէտ եալ-պատանացն նչմարեցն և հերձուածան տրանցն, ասացանց ամենից տալտուն իսկ ել և գայ ի դէպ երբեմն." Գկատ. Տիմ. 158։

† **Aimantation** (եմանդասիւն) ի. էթ. *Մագնիսասիւն։ L'— d'un paratonnerre par la foudre։

Aimanter (եմանդե) բ. ն. Շփել մագնիս քարամբ. *մագնիսանել։ — l'aiguille d'une boussole, en la frottant sur un aimant naturel ou artificiel։

† = S'—. բ. ա. *Մագնիսանալ։ Le fer s'aimante par divers procédés։

Aimantin, ine (եմանդին, ին) -ած. *Մագնիսական. (վ. այժմ սակ Magnétique)։

Aimer (եմե) բ. ն. 1. Սիրել։ — son père et sa mère. — tendrement, ardemment, éperdument, passionnément. — quelqu'un plus que ses yeux, l'— plus que sa vie. — une femme, son chien, son pays։ ‖ 2. Սիրել. սիրաժիլ։ La violette aime l'ombre. Le saule aime l'humidité։

— à. Սիրել. սիրաժիլ. կամիլ։ Il aime à être flatté, caressé։

— que. Սիրել. չասիլ ընդ։ Il n'aime pas qu'on le flatte. Ոչ չասիլ նա ընդ փառազրչանս. ոչ են նմա սիրելի փառազրչանք։

— mieux. Լաւ համարիլ. ընտրելագոյն հաշուիլ. նախասիրաժար ընտրել, առնել, համարիլ։ — mieux l'étude que le jeu. J'aime mieux mourir que de . . . Ընտրելագոյն լիցի ինձ, քան լաւ լիցի մեռանիլ քան . . .

= S'—. բ. ա. 1. Սիրել զանձն։ Cet homme s'aime trop pour — les autres. Il s'aime beaucoup. Անձնասէր է յոյժ։ ‖ 2. Սիրել զմիմեանս։ Ils s'aiment comme frères։

— S'— dans un lieu. 1. կալ սիրով ի տեղւոջ ուրկք. սիրաժիլ։ Il s'aime à la campagne։ ‖ 2. Ցաւաջ գալ, զարգանալ (անասնոց և անկոց ի տեղւոջ ուրկք)։ Les pigeons s'aiment où il y a de l'eau. Les oliviers s'aiment dans les lieux sablonneux։

— Qui bien aime, bien châtie, կամ՝ Qui aime bien, châtie bien. (-ած-ել-ել.) Որ յոյժ սիրէ՝ յոյժ խրատէ։

Aine (էն') ի. էթ. Մասն մարգկեղէն մերձակայ ընդ մէջ ոտրին որովայնի և վերին կողմանն երանոց [cuisse]. ցաւք. Ս. ազուկ. փոսիկ։

Aîné, ée (էնե) -ած. և ի. 1. Անդրանիկ. նախածին. (-ք. առաջինակ)։ Son fils —. Votre sœur aînée։ ‖ 2. երիցագոյն. երէց։ Il est plus vieux que moi, il est mon — de cinq ans, de six ans։

Aînesse (էնես) ի. էթ. Անդրանկութիւն։ Ésaü vendit son droit d'— à Jacob pour un plat de lentilles։

Digitized by Google

Aims (եին) ը· Ա.ԱՂ· բայց· (Վ.)։

Ainsi (եին) ſ. 1· Ա.յսպէս· զայս օրինակ· զայս ձև օրինակի· զոյն գունակ։ L'orateur parla —· La chose se passa —· — va le monde։ ‖ 2· Ո՛ տայր Թէ· իցի՛ ։ — le ciel vous soit propice! — Dieu me soit en aide! "Conservez le souvenir d'un héros dont la bonté avait égalé le courage. — puisse-t-il toujours vous être un cher entretien! — puissiez-vous profiter de ses vertus!" BOSS. *L. de Bourb.* ‖ 3· Ըստ նմին օրինակի· Համգոյն նմին։ "Comme une colonne dont la masse solide paraît le plus ferme appui d'un temple ruineux, lorsque ce grand édifice fond sur elle sans l'abattre, — la reine se montre le ferme soutien de l'État." BOSS. *R. d'Angl.*

— Pour — parler, pour — dire, s'il est permis de parler —, si l'on peut s'exprimer —· Որպէս բանիւ կարգ է ասել· Թէ է կարողութիւն ասել· Թէ ասելի է· Թէ մինչ Թելի է ասել· զի այսպէս ասացից (Ա)։

— soit-il. Ա.Ահ՛ն· եղիցի՛։

= ը· Ուստի· ապա ուրեմն· վասն որոյ։ — je conclus que . . . — vous refusez. "Bien loin de gêner le commerce par des impôts, on promettait une récompense à tous les marchands qui pourraient attirer à Salente le commerce de quelque nouvelle nation; — les peuples y accoururent bientôt en foule de toutes parts." FÉN. *Tél.* XII.

— que. ւղ· աա· Որպէս· զոր օրինակ։ — que le soleil dissipe les nuages, — la vérité . . . Les plaisirs — que les peines troublent l'âme. Հաճոյք որպէս և վիշտք խառնեն զՀոգի։ — S'il est — que . . . եԹէ ճշմարիտ է զի · · · (Վ.)։

= Վ.ԿԱՏ. (Ա) "Եւ որպէս բանէր ետրէ ի ասել, Իւր Աբրահամ և Ղևի իւր որ գրասանորդան առնուր, գասանորդեցաւ." ԵԲՐ· Է. 9· ("Lévi qui reçoit la dîme des autres. l'a payée lui-même, pour le dire ainsi, en la personne d'Abraham." de Gen.) — "Ցնչուք ի վԱստուած ասել ոն Իւր զբաներ լսնելի· և Իւր ի ետրելութիւն ասել· ոչ Իւր այլ ոն գրասանորդ." Գր· Նաղիանզ· Ա. որս· — "Ու Իւր վայրագագր ասաՀ ետ՛ի գասրվգասնիկ յասել Իւիաել, այլ ի ետրեէգասնիկ, զի այսպես ասացէ·" Լմբ· մեկն· Պարզ· 182։

A. **Air** (եր) է· ար· 1· Օդ· ոյիր։ L'— est composé d'oxygène et d'azote. L'— est plus léger que l'eau. — vif, frais, doux, tempéré։ ‖ 2· Հոգմ՝։ Il fait beaucoup d'—. Il ne fait pas un souffle d'—· Il vient de l'— par cette fenêtre. Courant d'—, coup d'—· տես ի Courant, ի Coup։

— En plein —· Ի ներքոյ օդոյ· բացօթեայ (Ա)։

— Les habitants de l'—· Բնակիչք օդոց· օդապտղք· Թռչունք։ [առնչի օդոյ։

— Mettre, exposer à l'—· Օդոյ տալ, ցուցանել· գնել

— Prendre l'—· 1· Ուծել զօդ· ազի կլլանել։ Se faire porter dans son carrosse pour prendre l'—։ ‖ 2· (ետրաբ·) փախչիլ։ ‖ 3· Բարձրանիլ լինել՝ շողալ (սրատեսան հաւուց)· ճախրել։

— Donner de l'— à une chambre. Ներգել զօդ սենեկի։

— Prendre l'— du feu, un — de feu կամ de fagot. Ջեռնուլ հարևանցի առ խարուկաս։

— Ne faire que battre l'—· (ետրաբ·) Ունծաքան լինել ի անառիս· զօդս, զՀոգմն կռծել։

= En l'—· Ալ· աա· ցօդս· ընդ օդս։ Jeter en l'— une pierre. Ձգել քար երկնագող, ի բարձունս (Բ)։ — Tirer en l'—, tirer un coup en l'—· 1· Արձակել զՀրացանն կամ զաւարճանակին ընդ օդս։ ‖ 2· (ետրաբ·) Ցանօգուտ չանալ։

— Parler en l'—· (ետրաբ·) Օգտական խօսել· խօսել անհաստատս (Գ)։ "Moïse ne parle point en l'—, il particularise et circonstancie toutes choses." BOSS. *Hist.* II 3.

— Paroles, menaces en l'—· Ցախուռն բանք, սպառնալիք· (տե· օգին մէջ խօսքեր, սպառնալիքներ)։

— Conte en l'— Ա.ստասել· սուտ։

— Être en l'—· 1· (ետրաբ· և ընդ·) Ցուզիլ· չարժիլ։ Quand on apprit leur arrivée, toute la ville fut en l'—։ ‖ 2· Լինել խառնիխուռն։ Dans son cabinet tout est en l'—։ ‖ 3· Անհաստատ լինել՝ Toute sa fortune est en l'—։

— Avoir toujours le pied en l'—· (ետրաբ·) Պատրաստ լինել ի մեկնել, յընթանալ, յոստնուլ, ի կաքաւել։

= Վ.ԿԱՏ. (Ա) "Լ— ի բռանի տ— անկան ի ներսոյ օդոյ, տան ի բոնսը անկասսիւմ և ի գան խառնակութեան." Ա.ստակ. ԻԱ· 9։ = (Բ) "Որ չկեր տոր ի երկնագոյ ի ելսե իւր ընկնս·" Աիրաք· իՀ· 28· — "Որ չկեր տոր ի բարձունս չէր ելսին չկեր." Ոսկ· Ա.ստ· Գ· 584։ = (Գ) "Հանդերձ տեվկոյսգեալ խելամտեցողացեալ, ոչ երեք ծայրատոյ ինչ արարեալ օգտական ամ առաջ խօսելոյ, այլ յարկագործամ արարեալ սասացանէր ամենեցուն." Ա.գաթ· Ճ· 542։

B. **Air** (եր) է· ար· 1· Կերպարանք· երեսք· տեսիլ։ Avoir un — de grandeur, de noblesse, de supériorité. Avoir l'— simple, bas, niais, timide։ ‖ 2· Նմանութիւն։ Un peintre qui prend bien, qui attrape bien l'— du visage. Il a beaucoup de votre —· Avoir un faux — de quelqu'un. Բերել իւիք զնմանութիւն ասրսք։ ‖ 3· Օրինակ· պայման· յեղանակ։ Il a un certain — de dire les choses qui fait qu'on ne s'en fâche point. S'habiller d'un — ridicule։ ‖ † 4· Ընդունելութիւն։ Vous avez vu l'— gracieux qu'il m'a fait։ ‖ 5· Դիր գլխոյ (ի հնկարս)։ ‖ 6· Կերպարանութիւն· կեղծիք։ Faire une chose par —։ ‖ 7· Գնացք, ընթացք ձիոյ։ ‖ 8· Երգ· նուագ երգոց· եղանակ· Faire un — sur des paroles. Chanter des airs à boire։

— Le bel —· Վայելուչ գնացք· վայելչութիւն։ Les gens du bel —· Որսար, ասք որ կամին երևելի լինել քան զայլս վայելչութեամբ իւրեանց գնացից· (հինպն·)։

— Le grand —· Գնացք, օրինակ գնացից մեծասանց, մեծամեծաց։

— Prendre des airs, se donner de grands airs. Ա.ստանել քան զոր էն երևել ձևանալ· ճոխանալ· (տե· իւր ասսիճանէն վեր կերպեր բանեցնել, ցուցնել)· (ընտ·) (Ա)։

— Avoir, prendre des airs penchés. Ընդունել· բեկբեկիլ· (տե· գլուխը և մեսրմինը ծռել ծռմռկել՝ Համձոյ և բևնուլու Համառ· կատրտուիլ)· (ընտ·)։ [գլոնձն։

— Se donner l'— de, prendre l'— de. Երևել· ցուցանել

— Avoir l'—· Երևել· ունել կերպարան։ Elle a l'— contente de ce qu'on vient de lui dire. Elle a l'— toute troublée. Ils ont l'— fâchés de ce qu'ils viennent d'apprendre. Cette pièce de monnaie a l'— d'être fausse։

= Վ.ԿԱՏ. (Ա) "Ընդոգոյն որ յոլիսոյն էոր Հեղոքանի, և ասա· ուել տան զոր ետն երբեել Նաանայ." Բրս· Հրց·

Airain (եր-եին) է· ար· 1· Խառնուած պղնձոյ և անագոյ· պղինձ անագախառն· *անագատպղինձ։ L'— sert principalement à faire des cloches։ ‖ † 2· (ետրաբ· և է բնագր·) *Գնգըննկէց· *Թնգանօթ։ ‖ † 3· (ետրաբ· և է բնագր·) Ջանգակ։

— Un ciel d'—· (ետրաբ·) Երկինք պղնձի· երաշտութիւն մեծ։

— Un front d'—· 1· (ետրաբ·) Անհնարին անամօթութիւն, լկրտութիւն։ Il faut avoir un front d'— pour oser soutenir une pareille fausseté։ ‖ 2· Անհնարին անամօթ, լիրբ։ C'est un front d'—։

Digitized by Google

— Avoir un cœur d'—. (ֆիգուր.) Ունել սիրտ՝ ազիս պղինձի. լինել անագորդի։

— sonnant. Պղինձ որ հնչէ. (բառ առաւելածախշունչ գրոց՝ ազազակ սիւն. առե Ա կոր. ԺԳ. 1)։

Aire (էր) ե. էից. 1. կալ. Էրդին. (հողման)։ — à battre les grains. L'— d'une grange։ ‖ 2. Հարթ և մխաւարթ, հարթ և հաւասար տեղի։ L'— d'un bassin. Հարթ յատակ աւազանի։ ‖ 3. Միջոց, տեղի զոր գրաւեալ ունի ձև ինչ (երկրաչափութեան). կալ։ L'— d'un triangle, d'un carré։ ‖ 4. Ճանապարհ, կողմն հողմոց։ On distingue trente-deux aires de vent principales։ ‖ 5. Բոյն վարուժանից, որսական հաւուց։

Airée (էր) ե. էից. Չափ որոյոց կասկլոց ի կալի։

Airelle (էրել) ե. էից. Թուփ ինչ կարմրածաղիկ որ բերէ փղձրիկ պտուղս քիմունիս ի գոյն սեաւ մանուշակագոյն. Ս. հազալոսի (?)։

Airer (էր) բ. ց. Բոյնս դնել (որսական. հաւուց)։ L'aigle avait airé sur un rocher escarpé։

Ais (է) ե. ոյ. Տախտակ. սասղմ. (ոմանի հնանալ)։ — de chêne, de sapin. Scier des —։

Aisance (էզի) ե. էից. 1. Դիւրութիւն. հեշտ։ Porter avec — un pesant fardeau. Հեշտաւ կրել զբեռն ծանր։ ‖ 2. Դիւրութիւն. համարձակութիւն։ Faire tout avec —. Il se présente, il parle, il s'exprime avec —։ ‖ 3. Դիւր. հանգիստ. ընդարձակութիւն. *դիւրակեցութիւն։ Vivre dans l'—. կեալ ի դիւրի. *դիւրակեցիկ լինել։ Il jouit d'une honnête —։

— ից. Lieux, cabinet d'aisances կամ լոկ Aisances. ձեռիշ. ազարահիզ. աքաց. արտաքնոց։

† **Aisceau** (էս) ե. ոյ. Ցցիկ գործի ամկատագործաց։

A. Aise (էզ) ե. էից. 1. Հաճութիւն. բերկրութիւն. ուրախութիւն։ Tressaillir d'—. Être ravi, transporté d'—. Il ne se sent pas d'—. Ոչ յոյսին եղեալ է յուրախութենէն։ ‖ 2. Դիւր. դիւրութիւն. հանգիստ։ Il est à son — partout. comme s'il était chez lui. Vous êtes là bien à votre —. À votre —. Հանգստանամք քով. յորժամ և հաճախացիս։ Être. vivre à son —, être fort à l'—. Լինել յանդորր. կեալ ի յղփութեան, յառատութեան. բարի կեալ։ Être mal à son —. 1. Չլինել ի հանգստանան, յանդորր։ ‖ 2. Չգալ յանձին ախորժութեան։

— Mettre quelqu'un à son —. (ֆիգուր.) Համարձակել. քաջալերել։ Je n'osais vous parler de cela, mais vous me mettez à mon — en m'en parlant le premier։

— Se mettre à son —. կարի ինն համարձակութեան ցուցանել. (ընթ.)։ [րին կը խօսիք)։

— Vous en parlez bien à votre —. (ոչ. Դիւրին դիւ.

— ից. Անձնդիւրութիւն։ Aimer, chercher ses aises. On n'a pas toutes ses aises en ce monde։

= À l'—. ից. —. Դիւրութեամբ. հանգստեամբ։ On est fort à l'— dans ce fauteuil. (ոչ. Մարդ շատ հանգիստ է այս թիկնաթոռիս վրայ)։ Cette ville n'est pas éloignée, on y va à l'— dans un jour։

B. Aise (էզ) ած. Ուրախ. գոհ։ Que je suis — de vous avoir rencontré! Je suis bien — de vous voir en bonne santé։

Aisé ée (էզե) ած. 1. Դիւրին. հեշտին. անաշխատ։ Cela est —, bien —. "Il était — à la reine de faire sentir une grandeur qui lui était naturelle." BOSS. *R. d'Angl.* — Cela vous est bien — à dire. (ոչ. Շատ դիւրին է ըսելը. դիւրին դիւրին կ'ըսէք)։ ‖ 2. Հանգստաւէտ. հեշտ. ապահան. **դիւրաւար։ Une voiture aisée. Des souliers aisés, larges։ ‖ 3. Համարձակ. ազատ (շարժուձի, գնացք)։ ‖ 4. Թեթև. մեղկ։ Une morale, une dévotion aisée։ ‖ 5. *Դիւրակեցիկ. գոյաւոր։ Cette famille est aisée։

Aisément (էզեման) ս. Դիւրաւ. դիւրով և թեթևութեամբ. հեշտութեամբ. անաշխատ։ J'en viendrai — à bout. Faire — des vers. Je veux des souliers que je puisse mettre —։

† **Aisseau** (էս) ե. ոյ. Նուրբ տախտակ ծածկելոյ գաւանիս. (գրի և † Esseau)։

Aisselle (էսել) ե. էից. Անուռ. փոքիթ։ Le creux de l'—. Ս. Անթմիջ։ Les poils de l'—. Մազք անթոց. Ս. ընդանթական մազք։

† **Aissette** (էսէտ) ե. էից. տես Aisceau։

† **Aisson** (էսոն) ե. ոյ. փղբրիկ խարխոխ չորքճղի։

Ajone (ժոն) ե. ոյ. Թուփ ինչ փշալից և գեղնածաղկիկ բաւական ի խոպանի. *խոպանուկ։

† **Ajoupa** (ժուփա) ե. ոյ. Խրճիթ ծածկեալ տերևովք և սասղվք։ "Si la nuit nous surprend dans ces bois, j'abattrai un palmiste, et je ferai avec ses feuilles un — pour te mettre à l'abri." B. DE ST-P. *Paul et Virg.*

† **Ajouré, ée** (ժուրե) ած. Մակեալ ի լոյսն կողմ (բառ կիզաքանչից). լուսանցոյց։

Ajournement (ժուռնըման) ե. ոյ. 1. Յառնան կոչելն ի ատեանս հնչ առաւ. *եկակոչութիւն։ ‖ 2. Թողուլն տյլուամ ժամանակի. յերկարաձգութիւն։ On a demandé l'— de la délibération։

Ajourner (ժուռնե) բ. ն. 1. կոչել զոք յառնան ի ժամանակեալ կամ ի ատենանալ հնչ առաւ. եկակոչ առնել։ ‖ 2. Ուրուամ ժամանակի թողուլ. յերկարաձգել։ La séance fut ajournée au lundi de la semaine suivante. Ajournons ce projet, cette partie de plaisir։

Ajoutage (ժուտաժ) ե. ոյ. Յաւելեալ հնչ. յաւելուած (յառաքեսաց հնչ)։

Ajouter (ժուտե) բ. ն. 1. Յաւելուլ. յարել. խառնել. կցել։ — une aile à une maison. Ce passage a été ajouté à ce livre. Aux auteurs déjà nommés il faut — Cicéron։ ‖ 2. Յաւելուլ. յաճախել. առաւելուլ։ Votre départ a ajouté à mon affliction. Cela ajoutait encore à l'horreur du crime։ ‖ 3. Յաւելուլ ի բանս իւր. ի նոյն յարել. վերադիմ ածել. ածել թափել ածել վերջին վիճի. անդէն առ նմին ասել. ի վերայ բերել։ Il ajouta que . . . (ոչ. Աւելցուց թէ . . .)։ [յիմ Հաւատոց։

— foi à quelqu'un, à quelque chose. Հաւատալ. ընծա.

— au conte, à la lettre. Պատարագութեանել, ամենցունցանել զպատմութիւնն մեռացածին գիպոզ։

Ajoutoir (ժուտուար) ե. ոյ. տես Ajutage։

† **Ajust** (ժիւս) ե. ոյ. Խառնելի ընդ միմեանս զծայրս երկուց լուանոց (բառ նաւավարաց)։

Ajustage (ժիւսթաժ) ե. ոյ. 1. Տալի (դահեկանաց) զօրինաւոր կշռին։ ‖ 2. կազմելի, յարդարելի (զոյլևայլ մետաղեա գործուածոց)։ L'— d'un fusil։

Ajustement (ժիւսթըման) ե. ոյ. 1. Ուղելի. ուղղութիւն։ L'— d'un poids, d'une mesure, d'une machine։ ‖ 2. Հնարք միջամտութեան, հաշտութեան. խրատախոհութիւն։ Chercher des ajustements dans une affaire։ ‖ 3. Յարդարանաց. յօրինուածութիւն (առն, պարանոցի)։ ‖ 4. Չարդարանաց. պատճառանաց։ Elle est si jeune et si belle, qu'il ne lui faut pas un grand —։

Ajuster (ժիւսթե) բ. ն. 1. Ուղղել (գիշին, գլխի)։ — un poids, une mesure sur l'étalon։ ‖ 2. Պատշաճեցու.

Digitized by Google

ցանել. յարմարել։ — un couvercle à une boîte, une clef à une serrure. Vous ajusterez ce manche à la bêche։ ‖ 2. Ցարմարել (գնուածգործան)։ — Ajustez vos flûtes. (ֆլեյթ.) տես ի Flûte։ ‖ 4. Համեմատական լինել. միաբանել։ Il est difficile de les — l'un avec l'autre. — un différend. խառնազուռնամբ վճարել գիպած։ ‖ 5. կազմել. յարգարել. հանգերձանել։ — une machine. — son fusil pour tirer։ ‖ 6 Զարդարել. պատմուճանել։ Vous avez bien ajusté votre cabinet, votre jardin. Ses femmes de chambre ne peuvent jamais venir à bout de l'— à son gré։ ‖ 7. կշռել, ուղղել ի նպատակն։ Il ajusta son coup, et blessa le sanglier։ ‖ 8. Հրահանգել, վարժել (զերիվար)։

= S'—. բ. — 1. Պատրաստակել, յարգարվել զանձն. հանգերձվիլ։ Les joueurs de mail sont longtemps à s'— pour frapper la boule։ ‖ 2. Միաբանիլ. պատշաճիլ. յարմարիլ։ Ces deux pièces s'ajustent bien։ S'— au temps. Պատշաճեցուցանել զանձն, պատշաճիլ ըստ ժամանակին։ ‖ 3. Զարդարիլ։ Cette femme est deux heures à s'—։

Ajusteur (ժիւսթէօր) ա. ած. կշռիչ, հաւասարիչ (գործիականաց)։

Ajustoir (ժիւսթուար) ա. ած. տես Trébuchet։

Ajutage (ժիւթաժ) ա. ած. Խողովակ զոր անցուցանեն ի բերան ծորակի (ապրեր. տես և Ajoutoir)։

† **Alacrité** (ալագրիթէ) ա. իգ. Ջուարթամտութիւն. զուարթութիւն։

Alambic (ալամպիք) ա. ած. Սարուառ [appareil] շինուհանելոյ կամ թորելոյ [distiller]. *Թորանոց. խմիչ։ Tirer à l'— par l'—. Passer, repasser par l'—։

Alambiqué, ée (ալամպիգէ) ած. գերբ. Երբաքարշ, ճարտարիմաց (բանք)։

Alambiquer (ալամպիգէ) բ. ն. — son esprit, s'— la cervelle. Աշխատ առնել զիւր միտս ի նուրբ քննութիւնս։ S'— l'esprit mal à propos sur des questions épineuses, difficiles, inutiles։

= անկնդէր. որ և † S'—. բ. —. Ներբաբոյշն ճարտարամտեմալ. նուրբ քննութիւնս առնել։ Dans ces sortes de matières, il ne s'agit pas d'—։

Alanguir (ալանկիր) բ. ն. Նուազեցուցանել. տկարացուցանել. (խրբ)։

† **Alanguissement** (ալանկիսման) ա. ած. Նուազութիւն. տկարութիւն։

Alarguer (ալարկէ) բ. ն. Խաղալ ի խորն. մեկնիլ ի ցամաքէ, ի նաւէ. (ծղ.)։

Alarmant, ante (ալարման, անթ) ած. Խռովեցուցիչ. տագնապիչ։ Nouvelle, situation alarmante։

Alarme (ալարմ) ա. իգ. 1. Աղաղակ, նշան վտանգոյ զգօրս ի զէնս կամ կարգալոյ յօգնութիւն. խօշիւն։ Chaude, fausse —. Canon, cloche d'—. Sonner l'—։ ‖ 2. Ցղգք, ազմուկ ի բանակի ի մերձենալոյ թշնամեաց. շշուկ. (ռազ. իրարանցում)։ L'— est au quartier, au camp. Donner l'—. Փանուցանել զգալուստս թշնամեացն. *յարուցանել շշուկ։ ‖ 3. Ցանկարծահաս զարհուրանք. խուճապ. շտապ տագնապի։ Vous nous avez donné une — bien chaude, bien des alarmes. Զարհուրեցուցեր զմեզ յոյժ։ — Une fausse —. (ֆիգուր.) Միտսի զարհուրանք։ ‖ 4. Հգ. տագնապութիւն. անձկութիւն. տագնապ։ Il est toujours en —. Il est dans de grandes, dans de terribles, dans de continuelles alarmes. "Nous vîmes alors dans cette princesse, au milieu des alarmes d'une mère, la foi d'une chrétienne." BOSS. *Mar.-Th.r.* — "Autour de ces rois voltigeaient encore, comme des hiboux dans la nuit, les cruels soupçons, les vaines alarmes." FÉN. *Tél.* XVIII.

— Être nourri dans les alarmes. Հասուկ անեալ լինել ի պատերազմունս, ի վտանգս պատերազմաց (ա)։

= ՎԿԱՅ. (ա) "Եւ ի մանկութենէ հասուկ անայ ի պատերազմսն, և գիտա ելս-ելից զանց վերս յանցն իմ առն." փ. Բիւզ. Բ. խգ. 257։

Alarmer (ալարմէ) բ. ն. Աղմկել. խռովել. վրդովել. տագնապել։ Cela va — tout le camp. Sa maladie nous a bien alarmés։

= S'—. բ. —. Խռովիլ. տագնապիլ։ Ne vous alarmez pas de tous ces faux bruits։

Alarmiste (ալարմիսթ) ած. Որ հանէ համբաւս ազմկութեան. *տագնապարար։

Alaterne (ալատէռն) ա. ած. Թուփ ինչ մշտադալար։

Albâtre (ալպատր) ա. ած. Գիպս ինչ ապիտակ յոյժ. Ս. ալաբաստր։

— Un sein d'—. (ֆիգուր.) Լուսափայլ, ձիւնափայլ ծոց (ա)։ L'— de son sein. Սպիտակութիւն ծոցոյ նորա։

= ՎԿԱՂ. (ա) "Ծոցն լուսափայլ, իբրէր վերտով լեռնայ." Ընար. Տաղ. 465։

Albatros (ալպատրոս) ա. ած. Հաւ ինչ ջրային որոշ բաժնեաց. Ս. ձկնկուլ. Գ. ջրխոցան. սպիս ածս։ L'— est le plus grand des oiseaux aquatiques։

Alberge (ալպէռժ) ա. իգ. Ակն ինչ գեղձի կամ ծիրանոյ։ [ծիրանենի։

Albergier (ալպէռժիէ) ա. ած. Ակն ինչ գեղձենի։

Albigeois (ալպիժուա) ա. ած. Անուն հերետիկոսաց ինչ հարուստ հոգւոյն Գաղղիոյ. Ալբիգացի։ Les Albigeois étaient nombreux au commencement du XIIIe siècle։

Albinos (ալպինոս) ա. ած. Ալբ որոյ մորթն և կամ նագոյն, հերքն և մազք գերեթէ սպիտակք, և աչքն գորշ ժժգոյն կամ կարմրատակ. *լուսատեսիլ։ Les — ont les yeux tellement sensibles, qu'il leur est impossible de supporter la lumière du jour։

Albuginé, ée (ալպիժինէ)
Albugineux, euse (ալպիժինէս, էօզ) } ած. Լանաձեւ (թաղանթ, հիւսուածք մարմնոյ)։

† **Albugo** (ալպիկօ) ա. ած. Սպիտակ բիծ ակոց. լուսան։

Album (ալպոմ) ա. ած. 1. Տետրակ (ճաշատպարհորհրդագոց). *տետրոց։ Ce jeune Allemand vous prie d'inscrire votre nom sur son —։ ‖ 2. Տետրակ յորում հաւաքեալ են կենդանագիրք կամ տեսարանք. *տետրոց։ Un —, des albums de photographies։

† **Albumen** (ալպիմէն) ա. ած. Սպիտակուց ձուոյ։

Albumine (ալպիմին) ա. իգ. Գոյացութիւն [substance] ինչ նման բնութեան սպիտակի ձուոյ, որ գտանի յայլևայլ բուսականն և կենդանականն նիւթս. *քնասպիտակ։ — animale, végétale։

Albumineux, euse (ալպիմինէ, էօզ) ած. *Պնասպիտակակին (հեղանիւթ, գոյացութիւն)։

Alcade (ալքատ) ա. ած. Դատաւոր (ի Պաղանիս)։

Alcalique (ալքալիք) ած. Ձափ ինչ յոյն և հաւասիաս կան բանաստեղծութեան. ալկեան։

= ա. ած. Ալկեան չափ։

Alcali (ալքալի) ա. ած. 1. Տունկ ինչ ծովային յորմէ եւանէ կալուքար [soude] վաճառականութեան. Գ. բանթրոնիկ։ ‖ 2. Աղ մղեղեալ [incinéré] թանթռանիկի։ ‖ 3. Գոյացութիւն որ իբրև զկալուքարն ունի համ կծու և կարէ փոխել ի կանաչ զկապոյտ գոյնս բուսականաց (ըստ

Digitized by Google

տարրագիտաց). *կալի։ Les alcalis ont la plus grande tendance à s'unir avec les acides։

Alcalin, ine (–լին, ին) ած. *կալեւոր։ Sel —. Propriété, saveur, substance alcaline։

Alcaliser (–լիզե) բ. ն. *կալեւորաւնել զգայարանքին ինչ (բան տարրագիտաց). *կալեւորիլ։

Alcaloïde (–լոյտ) է. ու. Մարմին որ իրրեւ զկալի ընդդիմանայ զթթուս (բան տարրագիտաց). *կալիկերպ։

Alcarazas (–ռազաս) է. ու. Անօթ ինչ խեցեղէն յորում քաղաքացիանէ Սպանիացիք զԼուր. *ցրտաց. (Ըստ Լիտրէի գրելի է Alcarraza, ից. Des alcarrazas)։

Alcée (–սե) է. իգ. Տունկ ինչ ի տահճ կոտաւեկի [mauve]. *գամմակավարդ. (տր և Passe-rose, Rose trémière)։

Alchimie (–քի) է. իգ. Արուեստ շրջելոյ յոսկի զմեռազս. Ս. քիմիա. Ս. քիմիագործութիւն։ L'— a été une préparation à la chimie։

Alchimique (–քիք) ած. Ս. քիմիական։ Travaux, rêveries alchimiques։

Alchimiste (–քիսթ) է. ու. Ս. քիմիարար։ Les alchimistes passaient leur vie à chercher ce qu'ils appelaient la Pierre philosophale ou le Grand œuvre, c'est-à-dire, un moyen d'opérer la transmutation des métaux։

Alcool (–քօլ) է. ու. Բարկ ոգի (գինւոյ, ըստ տարրագիտաց). *գոհոլ։

Alcoolique (–քօլիք) ած. *գոհոլական։ Liqueur —։

Alcooliser (–քօլիզե) բ. ն. Խառնել զգոհոլ ընդ այլ հեղանիւթս. *գոհոլել։

Alcoolisme (–քօլիզմ) է. ու. Հիւանդութիւն յանշափ ըմպելոյ զգոհոլական ըմպելիս. *գոհոլութիւն։

† **Alcoolomètre** (–քօլոմեթր) է. ու. Գործի ինչ տարրագիտաց. *գոհոլաչափ։ (Աստ և † Alcoomètre, –քոմեթր)։

Alcoran (–քօրան) է. ու. տես Coran։

Alcôve (–քով) է. իգ. *Անկողնատեղի խորշ ի սենեկի. տեղագնոց։ Une chambre à —. Une belle —։

Alcyon (–լսիոն) է. ու. Թռչուն ինչ ծովային նման ծիծառաձի. տզկիան. Ս. ծղնի։ Les anciens racontaient que la mer demeure calme pendant que les alcyons font leurs nids. Le martin-pêcheur est une espèce d'—։

Alcyonien (–լսիոնիեն) ած. ու. Jours alcyoniens. Եօթն աւուրք յառաջ քան զարձակայս [solstice] ձմեռան և եօթն աւուրք յետոյ, յորս ալկիոնք դնեն բոյն և խորհին խաղաղութեամբ հանգստեան ծովիս (ըստ կարծեաց հնախնեաց). ալկիոնեան աւուրք։

— ՎԱՍ. "Ալկիոնն գործէ բոլոր ի, ու սա ծովիցէրն բնէ, և սերն սա ծովիցէրն գնի բոյն յաւազին վերայ և արձակ ցաւս, և ի վրէ ՅԱրեւային նոսր է յոս բիւրն, յորմէ բանալիւն հովիտն և գառնալոյն սահմանիցն սիրելոյ գնէ՝ ալեծոց սահիցն վերիցն։ Ես յայսմէ հրէից ընդունել ձմեռնային հովիտն բանալիւն հովիտն, և յոն նոսն սկսի սիրելոյ, և գործէրի ծոցն է խաղալիւնէ, գնալ տեղ բոլոսն ալկիոն բիւր գնաց վերին օր, . . և յորմէ հանիցէ գնալն, վերին օր ընդայ սնոցանել և պրպտաւորանել. . . և ընդայ սահման գնալոյն բանալիւն ու է վերայ գնալ բոլոսն գնի, սահման նաւորդ խնդան, և գաւառն գրնոյն յոսն սկիսն բոլոսն սնոցանէ, և այսպես ինն՝ ալկիոնիգործաս սաւորէ." Բրս. վ. եց. Ը. 169։ Ի բառս Գազիանոսի կոչ գրեալ. "Ալկիոնս. Խոյ." զոր Ալկիոնս Սոկրատես կամենիցայն յիւրաքանչիւրն Հայերէն–Լատիներէն բառարանին նոյն հասնիցէ ընդ Ալկիոն թռչնոյն, որոյ և խօսի առնու զինչն նշանակութիւն։ Նոյն ինքն Սոկրատես յիշէ իբր ի պատմութենէ Միխիթարայ՝ մեզ անծանօթի՝ բան ինչ այսպիսի. "Ի խոխան ժամանակս նաւել ծովացաս." "Խոխակաս ժամանակք" մեկնի ի նմին բառարանի՝ աւուրք երևելոյ խօսի հաւուն ի ծովեզերս, այսինքն գՀ. Jours alcyoniens։

Aldébaran (–բարան) է. ու. Աստղ ինչ մեծ և անխաղաց յսկան եզին կամ ցլաս աստեղատան. Գարբան։

Alderman (–լտերման') է. ու. Գաշտօնեայ քաղաքապետական [municipal] (տ. Անգլիա)։

† **Ale** (էլ') է. իգ. Գարեջուր անգլիական։

† **Aléa** (–լե) է. ու. Անստուգութիւն շահելոյ կամ կորուսանելոյ։

Aléatoire (–լեատուար) ած. Ս. Որոյ շահն կամ կորուսան կախի զպատահարաց. անստոյգ։ L'assurance est un contrat —։ ‖ † Ֆ. Անստոյգ։ Tout cela est fort —։

Alène (–լէն) է. իգ. Հերիւն (կօշկակարի). պիզ։

Alénier (–լենիե) է. ու. *Հերիւնագործ։

Alénois (–լենուա) ած. ու. Cresson —. Խոտ ինչ ո-րով համեմին զաղցանս. պարտիզական ջրկոտիճ։

† **Alentir** (–լընդիր) բ. ն. տես Ralentir։

Alentour (–լընդուր) տ. Շուրջ. շուրջանակի։ Tourner, rôder —. Les échos, les bois d'—. Շուրջանակի արձագանգք, մոյրիք. արձագանգք, մոյրիք շրջակային։ "La ville et les villages d'— étaient pleins d'une belle jeunesse qui avait langui longtemps dans la misère." FÉN. *Tél.* XIII.

= À l'entour. Կի. À l'entour de la table. Շուրջ զսեղանովք. (հզ. այժմ տես Autour de)։

= է. ու. յթ. Ս. Շուրջանակի վայրք. շրջակ. *շրջավայրք։ Les alentours de ce château sont magnifiques։ ‖ Ֆ. Մօտակայք, ընդերակայք ուրեք։ Si vous voulez réussir auprès de ce ministre, assurez-vous de ses alentours։

Alérion (–լերիոն) է. ու. Արծուամանգ թռչնատեսակ՝ անուան և անկաւոց (ի կնիքս)։

A. **Alerte** (–լերթ) Ած. Հա՛պա՛. օ՛ն. զգայշ լեր։ Alerte, alerte, soldats!

= է. իգ. Նշան, բարբառ ազդեցութեան։ Donner l'—, une vive —. Nous avons eu cette nuit trois ou quatre alertes։

B. **Alerte** (–լերթ) ած. Ս. Զգայշ. արթուն. սթափ։ On ne le surprendra pas aisément, il est toujours —։ ‖ Ֆ. Աշխոյժ. կայտառ։ Ce garçon, cette jeune fille est très —։

Aléser (–լեզե) բ. ն. Ս. Հարթ և ազորկ գործել զներքնակողմն փողոյ կամ փորուածոյ (գնդակնկեցաց կամ թընդանօթոց)։ ‖ † Ֆ. Ուղղել զծիր կամ զներքս (գահնկեցաց)։

Alésoir (–լեզուար) է. ու. Գործի հարթ և ազորկ առնելոյ զներքսին երեսս փողոյ (գնդակնկեցաց)։

† **Aleuromancie** (–լեւոմանսի) է. իգ. Համոյութիւն ալրոյ ցորենոյ. ալիւրագիտութիւն։

Alevin (–լըվին) է. ու Մանր ձկունք զորս արկանեն ի ձկնոցս։ Il faut jeter de l'— dans cet étang։

Alevinage (–լըվինաժ) է. ու. † Ս. Բուծանելն զմանր ձկունս։ ‖ Ֆ. Ջուկն փոքրիկ զոր ի բաց ընկենուն ձկնորք։

Alevimer (–լըվինե) բ. ն. Լնուլ զձկնոցս կամ զձկնատեսականս [étang] մանրերամբ ձկամբք. *ձկնաբեկել։

† **Alevinier** (–լըվինիե) է. ու. փոքրիկ ձկնոց։

Alexandrin (–լեքսանդրին) ած. ու. Vers — կամ լոկ —. է. ու. Դիւցազնական տաղ Գաղղիացւոց յերկուտասան վանկից. ալեքսանդրեան չափ։

Digitized by Google

—, ine. ած. Դպրոցին Ալէքսանդրիոյ (բանասաեղծ, իմնասասիրութիւն). alexandrin de la littérature grecque. [Հալած (գեղ).

† **Alexipharmaque** (ալէքսիֆարմակ) ած. Թիւնասպան. ==ս. ար. Դեղ թիւնասպանած.

Alezan, ane (ալէզան, ան') ած. Շիկագոյն, շուսագոյն (ձի, զամբիկ). ազխէտ. երաշխ. Un cheval de poil —. Un cheval —. Une jument alezane. ==ս. ար. Ձի ազխէտ. Il était monté sur un —.

Alèze (ալէզ) ս. իգ. Վարշամանկ բազմածալ, որ դնեն յանկողինս ի ներքոյ հիւանդաց. **պատառատ. Un drap ordinaire, plié en plusieurs doubles, fait une bonne —.

Alfa (ալֆա) ս. ար. Խոտ ինչ սիզատեսակ [graminée] յորմէ գործեն չուաններ, փախիոս [natte] և թաղեր. վարսնակ (?). (որ և Sparte).

==Վկած. "Վարսնակ խոտ, այն ի որ լուան ի հանին." Բժշ. — "Հալֆայ, որ ի սոքոյն այս խոտիս գոլոն օձի ասի." Ալմրտ. Աղ. անագ.

Algalie (ալգալի) ս. իգ. Գործի անասնոյ [creux] զոր մուծանեն վիրաբոյժք ի փամփուշտն առ ի զննել զայն կամ առ ի հանել արտաքս զմէզն. *արգալ.

Alganon (ալգանոն) ս. ար. Շղթայ (պարհակատրաց [galérien]).

Algarade (ալգարատ) ս. իգ. Սաստիկ թշնամանք. (ընդ.). Il vint nous faire une —.

Algèbre (ալճեպր) ս. իգ. 1. *Գրահաշիւ. Apprendre, savoir l'—. ‖ 2. Գիրք գրահաշուի. L'Algèbre de Bezout. — C'est de l'— pour lui. (ետնբ. և ընդ.) Ոչ ինչ խմնդիր նմա պատ.

Algébrique (ալճեպրիք) ած. *Գրահաշուական. Calcul, formule —. Opérations algébriques.

Algébriste (ալճեպրիսթ) ս. ար. Տեղեակ, հմուտ գրահաշուի. *գրահաշուագէտ. [èvre —.

Algide (ալճիտ) ած. Ցրտասպառ (բան բժշկաց).

Algol (ալկոլ) ս. ար. Աստղ ինչ ի Պերսէի հասնասատզուխեան, որպ լոյս ածէ և նուազի փախասական. Գլուխ Մեդուսայի. (որ և Tête de Méduse). De toutes les étoiles changeantes, la plus remarquable est Algol.

Alguazil (ալկուազիլ) ս. ար. Պաշտօնեայ ասսիկանութեան [police] (ի Սպանիա. խակ առ Գաղղիացիս ասի ընդ խազ և արհասնարհանգ). Il fut arrêté par des alguazils.

Algue (ալկ) ս. իգ. Խոտ ինչ բուսեալ ի ջուրս. խոզ. Ս. ջրիմուռ. Ս. գորտնուքրգ. Il croît beaucoup d'algues sur les rivages de la Méditerranée.

==Վկած. "Ջրիմոյռ, որ ի խոզի, ևս այլ ասին ֆուքոքոպ." Բժշ. — "Ես ինչ ոսկոյ հոգ ևս ի ջուրն առնիս, և ֆեսի խոզ ըր ի ներս խառնիս և ի գոնն ածես՝ օգուս." Վ.ստ. մեռ. 182. — "Այլ և զիրասասալ համախոպրէ խոզնիւբ փեղանչոսի և յաղհամարգին հատն, ֆոքն և ինձյն և ասքն." Ղ. փարպ. Պատ. 21.

† **Alhambra** (ալհամպրա) ս. ար. Ամրանիք թագաւորացն մուրհրատացոց ի Գրանատա. կարմիր տապանք.

Alibi (ալիպի) ս. ար. Ամլուրն լինել. *ալիպիկայ. On l'accusait d'un meurtre commis à Charenton; mais il a prouvé son —, et il a été acquitté. Les alibis sont fréquents en matière criminelle.

Alibiforain (ալիպիֆորէն) ս. ար. Բան որպ չիք կապակցութիւն ընդ առաջիկայ խնդրոյն. բազմապատկ. պատճառանք. (ընդ. և խոբ). Il ne m'a donné que de mauvaises excuses, de mauvaises défaites, des alibiforains.

Alible (ալիպլ) ած. Սնուցիչ (բան բժշկաց).

Aliboron (ալիպորոն) ս. ար. Maître —. † 1. Էշ. ‖ 2. Ապուշ. տխմար. (ընդ.). C'est un maître —.

Alidade (ալիտատ) ս. իգ. Շարժուն քանոն որոյ չափեն զանկիւնս (հերկրաչափութեան). Ս. ապակ.

† **Aliénabilité** (ալիենապիլիթէ) ս. իգ. Կրնալն օտարացու. *օտարացուբիւն.

Aliénable (ալիենապլ) ած. Զոր մարթի ի օտարացուցանել. *օտարացու. Il y a des biens qui ne sont pas aliénables. [տարացուցիչ.

† **Aliénateur, trice** (ալիենատէօր, տրիս) ս. Օ-

Aliénation (ալիենասիոն) ս. իգ. 1. Փոխանցեալ յայլ ոք (զտացուած կամ գնալուած ինչ). օտարացուցումն. ‖ 2. (ետնբ.) Օտարանալն. ուծութիւն. L'— des cœurs, des esprits.

— d'esprit կամ mentale. Ցմայրութիւն. խելագարանք.

Aliéné, ée (ալիենէ) ած. գործ. 1. Տուեալ օտարի. օտարացեալ. Bien, domaine —. ‖ 2. Անջատեալ. մեկնեալ. որոշեալ. "C'est déjà un scandale qu'un pasteur soit — de ses brebis." MASS. ‖ 3. (ետնբ.) Ուծացեալ. մեկնեալ (ի սիրոյ). Cœurs aliénés. ‖ 4. Ցմայրեալ. — d'esprit. Avoir l'esprit —. [բանից.

==ս. Ցմայր. խելագար. L'hôpital des aliénés. *Ցմայրանոց.

Aliéner (ալիենէ) բ. ն. 1. Տալ օտարի (զերկիր, զատացուածս). օտարացուցանել. ‖ 2. (ետնբ.) Ի բաց դարձուցանել, հեռացուցանել ի սիրոյ. ուծացուցանել. տարտուցանել. Il a aliéné les esprits, il s'est aliéné, il s'aliénera les esprits par ses manières hautaines. "Par là il aliéna les esprits des peuples." BOSS. *Hist.* I. 11.

— l'esprit. Ցմայրեցուցանել. տրկանել ի մտաց. Sa dernière maladie lui a aliéné l'esprit.

==S'—. բ. ա. 1. Լինել տուեալ օտարի. Cette terre ne peut s'—. ‖ 2. Վանճառել, տալ զանձն. ‖ 3. Անջատիլ. մեկնիլ. որոշիլ. ‖ † 4. Ցմայրիլ. անկանել ի մտաց. Cet homme s'est aliéné tout à coup. [մտրաբոյժ.

† **Aliéniste** (ալիենիսթ) ս. ար. Բժիշկ յիմարաց. *յիմարաբոյժ.

Alignement (ալինէման) ս. ար. Կարգ ուղղութեան (փողոցի, զօրաց). ուղղութիւն. տողագրութիւն.

Aligner (ալինէ) բ. ն. Կարգել ի միում գծի ուղղութեան (զտուն, զզօրս). տողագրել (ա).

— ses phrases, ses mots. (ետնբ.) Գրել, խօսիլ պատճառաբանել կամ անթեւթեայ օրինակաւ. տողել բանս անթեւթեանց.

==S'—. բ. ա. 1. Կարգեալ տողիլ. տողիլ. Le bataillon s'est aligné en un clin d'œil. ‖ † 2. Պահանջապիլ. (—ի).

==Վկած. (ա) "Պատն սաք ինքս ի ցանկէն լուսյարիալ գոլոգրէ (ի նուսան) վհատասասյան ձիոց ւորէս." Թ. Ալբեր. ե. 330.

† **Alignoir** (ալինուար) ս. ար. Գործի ճեղքելոյ վհատոս հերձաքարանց [ardoise].

Aliment (ալիման) ս. ար. 1. Կերակուր. ուտելի. Le pain est un bon —. Les aliments les plus simples sont les plus sains. "L'intempérance des hommes change en poisons mortels les aliments destinés à conserver la vie." FÉN. *Tél.* XVII. ‖ 2. Սնուցումն. սնունդ. Des biens destinés pour l'— des pauvres. (խոբ). ‖ 3. (ետնբ.) Կերակուր. կեր. ճարակ. նիւթ. ջամբ (ձ). Le bois est l'— du feu. Les sciences sont l'— de l'esprit. L'— des passions, des factions.

Digitized by Google

— չ. Սահիք կերակրոյ և ասածմանե. գարմանե և ծախք. (առ չիրաւագիտութեան) (ռ)։ Les enfants doivent des aliments à leurs père et mère qui sont dans le besoin։ = ՎԱՍՏ. (ա) "Գօրացեալ չահոյն սրդին . . ի ինչն կին ներսոյ ի պէտի հոգոյ." Եփր. Աւետ. 291. — "Յղչան և չոյս ի ներսոյ հոգոյ ծագելին." Մարկ. Հանգ. — "Հայր ի պահանել ներսին զնէնէ." Յհան. գ. — "Նէնի հոգոյ չոյս քաղաքացիութեան յայլերկրեայս . . . Քոյ չնէնի ի պահանել պէտի." ՎՀ. Բ. 641։ = (ռ) "Ներսեան և ծախ չարչանացար ներգնեն." Խոր. գ. ծէ.

Alimentaire (–մ–ն–թ–ր–) ած. Կարգեալ ի կերակուր. անգամեան. անասնական։ Substances, plantes alimentaires։

— Régime —. Կարգ, պայմանն անդեան (բուս բժշկոց)։

† — Bol —. տես ի Bol։ [գասատարէ)։

— Pension —. Թոշակ անդեան (կարգեալ յատենէ, ի

Alimentation (–մ–ն–թ–ս–ի–ո–ն) ի. իգ. Սնուցանելն. սնանելն. սնուցումն։

Alimenter (–մ–ն–թ–ր) բ. ն. ա. Կերակրել. բուծանել. սնուցանել։ Ces provinces alimentaient la capitale de l'empire։ ‖ բ. (ի–ն–ա–բ.) Կերակրել. բուծանել (ա)։ Ces matières alimentaient l'incendie. — la haine, la sédition։ = ՎԱՍՏ. (ա) "Կերպ–կերպ պտղոյ չիրով գնալ գասս." ՎՀ. Ա. 608. — "Աստեղբիւն ներսոյ բուծանի պղանի–բիւն." առաք. Բ. 641. — "Ի–ղ բուծանի պղպէրս հոգոյ." անդ. 644։

Alimenteux, euse (–մ–ն–թ–ր, ե–ղ) ած. Սնոյն. գարար. սնուցիչ (բուս բժշկոց)։ Sucs, médicaments —։

Aliméa (–մ–ի–ո) ած. ա. ի կէս թղթով գասղն և ափսանելով ի միս սողոյն (գրել. տես և À la ligne)։

= ե. ս. ած. Ներոգ սող։ Lisez jusqu'au premier —։ ‖ բ. Հատած բանից (ընդ միջ երկուց նորոգ սողից)։ Un — très court. J'ai indiqué au crayon quelques alinéas remarquables։

Aliquante (–մ–ի–ա–ն–թ) ած. իգ. Partie —. Սման որ ոչ բազմանգամի ճշդիւ ի ընաւին, այսինքն ի բոլորին. *որչափական մնան։ Deux est une partie — de trois։

Aliquote (–մ–ի–ո–թ) ած. իգ. Partie —. Սման որ բազմանգամի ճշդիւ և մի կամ բազում անգամ ի ընաւին, այսինքն ի բոլորին. *քանորգական մնան։ Deux, trois, quatre. six sont des parties aliquotes de douze։

= ե. իգ. *Քանորգական մնան։

Alise (–մ–ի) ե. իգ. Գետ. ինչ թթուենի և ուսկաւթիկ ինչ կապոյ [astringent] ի մեծութիւն կեռասոյ։

Alisier (–մ–ի–ե) ե. ս. Սա. ինչ բուսական յանառաս։

† **Alitement** (–մ–ի–թ–մ–ն) ե. ս. Անկանիլն ի մահճա (պհիւանդ). անկանելն (հիւանդի) ի մահճա։

Aliter (–մ–ի–թ–ր) բ. ն. Սահիկել զոք մահանել ի մահճա. տրկանել ի մահճա։ Il n'y a qu'une grande maladie qui puisse l'—. Cette blessure l'a alité pendant trois mois։ = S'—. բ. ա. Անկանիլ ի մահճա (առ հիւանդս. թեան) (ե)։ Il y avait longtemps qu'il traînait, enfin il a été contraint de s'—։ [հանգիս." ՎՀ. Բ. 202։ = ՎԱՍՏ. (ե) "Հիւանդացաւ նա երկիցն տիւք՝ մինչ անկաւ ի

† **Alizari** (–մ–ի–ր–ի) ե. ս. Արմատ սորսնի Անդրկից։

† **Alizarine** (–մ–ի–ր–ի–ն) ե. իգ. Ներկ յարմատոյ սորսնոյ

Alizé (–մ–ի–ե) ած. ս. Vents alizés. Հոգմբ կանոնաւորք որ ընդէն ընդ միջ երկուց արևադարձից [tropique] յարեւելից յարեւմուտս. *ալիզեան հոգմբ։ "Sur le soir, la pluie cessa, le vent — du sud-est reprit son cours ordinaire." B. DE ST-P. *Paul et Virg.*

Alkékenge (–լ–ք–ե–ն–ժ) ե. ս. Տունկ ինչ ի տահմէ շնախաղողոյ [solanum] բուսական ի ցանկս և յայգիս, որոյ պտուղք են կարմիր, բոլորչի և թթու. յակոբուկ. (որ և † Coquerelle, Coqueret). (արբ. և †–ի–ե)։ En Suisse et en Espagne, on sert sur les tables le fruit de l'—։ = ՎԱՍՏ. "Ցուխասի. ներգին գրգի և ի ընեսգնգին ցեղին. տասանաց. տասասանաց. հատ ընչյարս." Բժշ.

Alkermès (–լ–ք–ս–ե) ած. Որդան կարմրոյ (խառնուածք, հանգերձանք, բուս գեղագործաց)։

= ե. ս. Խառնուածք, հանգերձանք որդան կարմրոյ։

Allah (–լ–լ) ե. ս. Աստուած. (բուս Աբդալացւոց. –լ–լ–ա)։ Invoquer Allah. Le puissant Allah։

† **Allaise** (–լ–է–զ) ե. իգ. Աւազակդեայ (ի գետամէջս)։

† **Allaite** (–լ–է–թ) ե. իգ. Գակունք առեանց մնասակ գայլոյ։

Allaitement (–լ–է–թ–մ–ն) ե. ս. Դիեցուցմն. սանուտուրիւն. *կաթնասուրիւն։ La santé de la nourrice a forcé d'abréger le temps de l'—. — artificiel։

Allaiter (–լ–է–ր) բ. ն. Դիեցուցանել. սոխն տալ, ընծայել։ Une mère qui allaite son enfant։

Allant, ante (–լ–ն, –ն–թ) ած. Որ սիրէ շրջիլ, ընթանալ. ճեմասէր։ Il est encore fort —, malgré son âge, pour son âge։

= ե. ս. չ. Les allants et les venants. Երթևեկք. (–լ–ն. եկող գնացողներք)։ Cette maison est ouverte aux allants et venants։

Allantoïde (–լ–լ–ն–թ–ի–ե) ե. իգ. Մի ի թաղանթաց [membrane] սաղմի անասնոց ինչ. *սաղածնեի։

† **Alléchant, ante** (–լ–է–չ–ն, –ն–թ) ած. Հրապուրիչ։ Le plaisir — d'un bon dîner։

Allèchement (–լ–է–չ–մ–ն) ե. ս. Հրապոյրք։ Présenter des allèchements à des gens qu'on veut séduire։

Allécher (–լ–է–չ) [J'allèche. J'allécherai.] բ. ն. ա. Ներ սրկեալ ձգել. որսալ խառնիբս. խառնեցուցանել։ On allèche les souris avec du lard, avec des noix։ ‖ բ. (ի–ն–ա–բ.) Հրապուրել. ձգել։ On l'avait alléché par la promesse d'une grande place։

Allée (–լ–է) ե. իգ. ա. Երթալն. երթ։ վայրք բազմաքայ կամ յոգնակի. Allées et venues. Երթևեկ. երթևեկութիւն. (–լ–ն. երթալ գալը)։ Faire des allées et venues. Il a perdu son temps en allées et venues. — † Donner à quelqu'un l'— et le venir. Պատակ ածել ումեք յերկսեին ծնօտս. (ընդ.)։ ‖ բ. Ընդ և նուրբ անցք (ի տան). փող։ — obscure. Longue —. Il ne faut pas embarrasser l'—։ ‖ բ. Ման. զալարգ, ծառազարս ուղի. *ծառուղի. *ծառափողոց։ Il se promène dans la grande — du jardin. Planter des allées d'ormes, de tilleuls, de noyers, etc.

† **Allégateur** (–լ–է–գ–ե–ո–ր) ե. ս. Որ ածէ ի մէջ գբանս ուրուք. **բերիմէջ։

Allégation (–լ–է–գ–ի–ո–ն) ե. իգ. ա. Բերելն, առնուլն ի մէջ (գբանս ուրուք). վկայութիւն։ L'— d'un passage, d'une loi։ ‖ բ. Բանք յառաջ բերեալք. յառաջբերութիւն։ Il répondit fort habilement aux allégations de son adversaire։ [նաւուց։

Allège (–լ–է) ե. իգ. Բեռնաթարթ նաւակ մեծամեծ

Allégeance (–լ–է–ն–ս) ե. իգ. Դիւր. սփոփութիւն. (ից.)։ Donner quelque — à des tourments։

Allégement (–լ–է–ժ–մ–ն) ե. ս. ա. Թեթևացուցանելն (գբեռն). Թեթևութիւն։ Donner — à un plancher, à un bateau։ ‖ բ. (ի–ն–ա–բ.) Թեթևութիւն. սփոփութիւն։

Digitized by Google

Ce sera pour les contribuables un petit —. Ne sentez-vous point d'— à votre mal?

Alléger (ա-լե-ժե) [J'allège. J'allégerai.] բ. ն. 1. Թեթևացնել, փոքրոգի առնել. թեթևացուցանել (ա): — quelqu'un de son fardeau. — un bateau, la charge d'un cheval: ‖ 2. (փոխ.) Պփոփել: — la douleur de quelqu'un: — les charges publiques, les contribuables. (փոխ.) Թեթևացնել առնել, թեթևացուցանել գՀարկս (բ):

= S'—. բ. ա. Թեթևանալ: S'— pour marcher avec plus de facilité. Ma douleur s'est un peu allégée:

= Վեդ. (ա) "Գալըիւն էրթեցաւ. զոս ապ վնաս ազբյուրնիւն, և առնիս էրթալն նաբն: Ա՜ազնէ յափշտակիչն. զոսբ վերսան գիշխողսի, և այնպես ապաշնչն փրկութեանն զպտղաբերնիւնն, և էրթալն վնասն առնիցես." Որմ. Ա Թես. գ. 442, 443. = (բ) "Թեղինաքեռն զսին ապտանէ արարիչ.. ապ ինչն վերս նոգատարին նացուցանէր." ՅՈՀ. կբ. 106:

Allégir (ա-լե-ժիր) բ. ն. Նրբել, փոքրկացուցանել շուրջանակի: — une poutre, une planche:

Allégorie (ա-լե-գո-ի) է. իգ. Ա.յլաբանութիւն. այլաստացութիւն. այլաստացիկ յորջորջումն. այլափոխիկ յորջորջանք: Les mystères des Grecs et des Égyptiens étaient remplis d'allégories:

Allégorique (ա-լե-գո-իք) ած. Ա.յլաբանական. այլաստացիկ. այլափոխ: Sens, explication —:

Allégoriquement (ա-լե-գո-իք-ը-մէ) մ. Ա.յլաբանաբար. այլաստացիկ բարբառով. այլափոխիկ յորջորջանգը. յնդհանրապար: Cela doit s'entendre —, et non littéralement:

Allégoriser (ա-լե-գո-իզ-ել) բ. ն. Ա.յլաբանել. յայլաստացիկ իրս շրջել. յայլաշրջիկ միտս իմանալ: Les Pères de l'Église ont allégorisé presque tout l'Ancien Testament:

Allégoriseur (ա-լե-գո-իզ-էօր) է. ած. Որ զամենայն յայլաստացիկ միտս շրջէ. այլաբանող: C'est un — perpétuel

Allégoriste (ա-լե-գո-իզ-թ) է. ած. Որ յայլաստացիկ միտս մեկնէ. այլաստաց: Origène est un grand —:

Allègre (ա-լե-ը, ա-լե-ը) ած. կայտառ. զուարթ: Il est toujours —. Il est sain et —:

Allégrement (ա-լե-ը-մէ, ա-լե-ը-մէ) մ. Զուարթութեամբ. հրճուանգը:

Allégresse (ա-լե-ս, ա-լե-ս) է. իգ. ցնծութիւն. բերկրութիւն. հրճուանք: Il reçut cette nouvelle avec une grande —. Cris, des transports d'—. L'— publique:

— Les sept Allégresses. Եօթն ուրախութիւնք Մրեմ կաւսին. (ազօթք ինչ հռովմէական կաթողիկեայց):

Allégro (ա-լե-օ) մ. խնդագին, զուարթագին (երգիլ, քան երաժշտաց):

= է. ած. (յէ. Des allégros.) Զուարթագին նուագ. *ցնծերգ: Jouer un —:

Alléguer (ա-լե-գ) բ. ն. 1. ի մէջ առնուլ, բերել (զբանս ուրուք). (վկայութիւն) ի մէջ մատուցանել. յառաջ բերել: — un passage, un texte, des auteurs: ‖ 2. Բազբատիլ. պատճառել. դնել. բարուրս առնել, գնել, յօդել. ի գէմն ածել, բերել: — des raisons, des excuses. "N'alléguez plus votre malheureuse incrédulité, et ne faites pas une excuse de votre crime." BOSS. *Anne de Gonz.* — "C'est un prétexte qu'on allègue toujours pour flatter les princes prodigues qui veulent accabler leurs peuples d'impôts." FÉN. *Tél.* XII.

Alléluia (ա-լե-լու-ի) է. ած. 1. Ա.լէլուիա. օրհնեցէք զՏէր: Chanter l'Alléluia, des Alléluias: ‖ 2. Խոտ ինչ փոքրիկ որ ծագկէ ի ժամանակի զատկին և ունի տերեւս թթուաշտամ. կկուի հաց. կկուի պաշար. (որ և Pain-de-coucou):

Allemand, ande (ա-լը-ման, -մանտ) ած. և է. Գերմանացի. գերմանական:

— Une querelle d'Allemand. Բանակռուութիւն յոչինչ պէտս. կապ անպատճառ:

= է. ած. Գերմանական բարբառ. գերմաներէն լեզու:

— C'est de l'—, du haut — pour moi. Ոչ ինչ իմանամ այտի. (այլ. ինծի հասկր ճեռաբէն է այդ):

Allemande (ա-լը-մանդ) է. իգ. 1. կաքաւք ինչ գերմանական՝ աշխոյժ և զուարթ. *գերմանապար: ‖ 2. Նուագ գերմանական կաքաւուց:

ա. **Aller** (ա-լե) [Je vais (կամ գուն ուրիգ je vas, և այն յընտանի խօսս) tu vas, il va, nous allons, vous allez, ils vont. J'allais. J'allai. J'irai. J'irais. Va, qu'il aille, allons, allez, qu'ils aillent. Que j'aille, que tu ailles, qu'il aille. que nous allions, que vous alliez, qu'ils aillent. Que j'allasse. Allant. Allé, allée. առնու օժանդակ գÊtre.] բ. ն. 1. Գնալ. երթալ: Ce pauvre homme ne peut plus —, tant il est fatigué. — à Paris, en Italie, au marché. — à pied, à cheval, par terre, par eau, par mer. Va t'en informer. Vas-y. Vas en savoir des nouvelles. (յայս երկուս բանս գրի vas վասն քաղցրաձայնութեան): Quand j'aurai fini mes affaires, je vous irai voir. Ցրժամ կատարեցից զգործս իմ, եկից առ ձեզ: ‖ 2. Երթալ. ձգիլ. հասանել. տարածանիլ: Cette région va jusqu'au Rhin. La forêt va depuis le village jusqu'à la rivière. Cette montagne va jusqu'aux nues. Ա.յս լեառն յասնգս կոյր, յասնգս կոյեալ հասանէ: L'eau lui allait aux genoux. Հարկանէր ջուրն մինչև ցծունկան. (այլ. ջուրբ մինչև ծնկունքերբ կը հասանէր) (ա): ‖ 3. Երթալ, առնել, եղանել, հասնել (ճանապարհի): Ce chemin va droit à la ville: ‖ 4. Գնալ, հոսել (գետոց ի ծով) (բ): Les fleuves vont à la mer: ‖ 5. Եկանել. հասանել (գ): Les nouvelles levées vont à trente mille hommes: ‖ 6. Կալ. լինել (առողջութեան): Comment allez-vous? Զինչդ կայք: ‖ 7. Խաղալ, գործել (ժամացուցի, մեքենայի). դառնալ (անաւոյ). (այլ. բանիլ): Ma montre n'allait plus. Cette machine va mal. Il y a quelque chose qui empêche la roue d'—: ‖ 8. Պատշաճիլ. բարւոք լինել. յարմարիլ: Cette clef va à la serrure. Ces bottes ne me vont pas. Ces couleurs vont bien ensemble: ‖ 9. Տակալ. հանգուժել. (այլ. գիմանալ): Ce vase va au feu. Cette étoffe va à la lessive: ‖ 10. Տևել: Cet habit est vieux; il n'ira pas jusqu'à l'hiver prochain: ‖ 11. (նախադաս անորիչ դերբայի.) Հանդ երթալ լինել. . . J'allais dîner quand il entra. Հանդերձեալ էի ընթրել, ընթրելոց էի, յընթրել էի, կայի յորժամ եմուտ: Il va venir. Հանդերձեալ է գալ. գալոց է: Vous m'allez haïr. Ատելոց էք զիս. ատեաջիք զիս: Je vais y aller. Ա.յժմ երթալոյց անդր: Lorsqu'il allait mourir. Մինչ Հանդերձեալ էր մեռանիլ. յորժամ կամէր վախճանիլ (դ): (Ա.յսպիսի ինչ ասի և ի մեզ. "Ահաւասիկ ես երթամ ի վախճանիլ, և առ իմէ իցեն ինձ այն անդրանկութիւնք." Ծն. իե. 32): ‖ 12. (նախադաս ներկայ դերբայի.) երթալ և . . . Il allait criant par la ville. Երթայր և ազաղակէր ընդ քաղաքն: — en augmentant. Երթալ և ածել: — en diminuant. Երթալ և նուազել (ե): ‖ 13. Դնել արձանի ի միջի (ի խաղս քարտեսից): De combien allez-vous? J'y vais de cinq francs:

— de pair. տես ի Pair:

Digitized by Google

— de bon cœur. Գործել յօժարութեամբ զգործ ինչ։
— aux informations, aux renseignements. Անուշ տեղեկութեան. տեղեկանալ։
— au plus pressé. Ա. կարեւորն ճեպով. (աշխ. ամենէն առաջ զայն գործը տեսանել որ յապագային չի վերցներ) (զ)։
— vite, lentement. Արագ, յօմր գործել։
— à l'eau, au bois. Երթալ ջրով, գիւղատեղ. (աշխ. ջուր, փայտ առնելու երթալ)։
— bien (dans une étude). Յառաջադէմ լինել։
— Cela va sans dire, cela va de soi. Զնոյն ինչ բանից պէտք. առելորդ է ասել. առանց երկմտութեան. անշուշտ. այո՛ ինքնին յայտ է։
— à bien. Յաջողել. յաւարտ գալ։
— à l'âme, au cœur. Ցուցանել զսիրտ. խանդաղատանել։ Cette musique va à l'âme. Ses paroles bienveillantes m'allaient au cœur։
— contre. Ընդդէմ գնալ, դառնալ. հակառակ կալ (ե)։ — contre la volonté, les ordres de quelqu'un։
— au-devant. Ի. երթալ ընդ առաջ (ուրուք). ելանել ի հանդիպումն։ "Il va au-devant des ennemis, étonnés de voir un seul homme qui se présente à eux." ՖԵՆ. *Tél.* x. ‖ Ջ. (փոխաբ.) կանխել. ունել զառաջս։ — au-devant d'une objection. (աշխ. Առարկութեան մ' առջևը առնել)։ "Il va au-devant de tout ce que je pourrais souhaiter pour soulager les pauvres." ՖԵՆ. *Tél.* XIII.
— son train, bon train, grand train. տես ի Train։
— à la selle, à la garde-robe, կամ լոկ —. երթալ ի ճեմիչ, ի պէտս իւր. ելանել, նստել արտաքս. ի բաց անցանել. անցանել ի կարիս մարմնոյ (ը)։ Cette médecine l'a fait — cinq ou six fois à la selle, l'a fait — cinq ou six fois. Այս դեղ չարժեաց զնորա արտաքս ելանել հինգ կամ վեց անգամ. (աշխ. այս դեղս հինգ վեց անգամ դուրս հանեց զինքը) (թ)։
— par haut et par bas. Ջառ ի վեր փսխածս և զառ ի վայր խազխազանս արձակել. (աշխ. վերէն վարէն դուրս առել) (ժ)։ Un remède qui fait — par haut et par bas։
— N'— pas (նախադաս անորիշ դերբայի.) Ջգուշանալ։ Ne va pas croire. Մի՛ համարիր։ N'allez pas l'irriter. Ջգոյշ լերուք, գուցէ բարկացուցանիցէք զնա։ Je n'irai pas faire cela. Գնա՛ւ չինէն առնել զայդ բան։
— Allez au diable, Allez vous promener. տես ի Diable, ի Promener։
— C'est un las d'—. տես ի Las։
— son chemin, son petit bonhomme de chemin. (փոխաբ.) տես ի Chemin, ի Bonhomme։
— aux nues. (փոխաբ.) տես ի Nue։
— Va, allons, allez. Գնա՛. ո՛ւռ. ազէ՛. Հա՛զաս (ժո)։ Va, misérable. Allons, enfants, courage. Allez, n'avez-vous point de honte?
— անգէմ. Il en va, il en alla. Լինի. եղև։ Il n'en va pas ainsi parmi nous. Ոչ այսպէս լինի կամ պատշաճի ի մեզս մէջ։
— Y —. Գնալ. վարիլ։ Allez-y doucement. Մեղմով գնասջիք։ Il faut y — avec de grandes précautions. Պատահ է վարիլ բազում զգուշութեամբ։
— Y—. անգէմ. Il y va. il y allait. Souvenez-vous qu'il y va du salut éternel. Ցուշ լիցի ձեզ զի ի մէջն կայ խնդիր յաւիտենական փրկութեան, զի բանն ի գլխաւ. առնական փրկութենէ։ Il y allait de sa vie, de son honneur. Ի վտանգի կայր կեանք նորա, պատիւ նորա։ "Pendant donc que notre ministre travaillait à ce glorieux ouvrage, où il y allait de la royauté et du salut de l'État." BOSS. *le Tell.*
— Laisser —. Թոյլ տալ. թողուլ։ Je le laisse — où il veut. On a laissé — le prisonnier. On les a toutes laissées —։
— Laisser tout —. Անփոյթ առնել զկար գործոց. (ընթ.)։
— Laisser — sous soi, laisser tout — sous soi. Թոյլ տալ, արձակել (հիւանդի, մանկան) զկէզ և զաւելիս մարմնոյ. (աշխ. տեղը ընել)։
— Se laisser —. Ի. Տալ, մատանիլ, վտարանդի տալ զանձն. զառածանիլ։ Elle s'est laissée — à sa passion. Il s'est laissé — à ses prières. Խոնարհեցաւ յազալանս նորա։ — Se laisser — au désespoir. Անկանիլ ի յուսահատութիւն։ "Et insensiblement on se laisse — aux appas trompeurs d'une passion." ՖԵՆ. *Tél.* VII. ‖ Ջ. Լքանել. լուծանիլ. ի վհատութիւն մատնիլ։ Pourquoi vous laisser — ainsi?
— Faire — quelqu'un. Տանել և բերել զոք. խնդացուցանել զոք առաս յաւտով. (ընթ.)։ Comme elle le fait —!
— S'en —. Ի. Մեկնիլ. երթալ. անցանել գնալ. ի բաց գնալ։ Je m'en suis allé. Je m'en irai en Amérique. — Allez-vous-en, va-t'en. Երթայք յինէն ի բաց. ի բաց գնա, կաց. ի բաց թափիա յինէն։ ‖ Ջ. (փոխաբ.) Երթալ. մերձ լինել ի մահ. մեռանիլ։ Ce malade s'en va. Cet homme est bien mal, il s'en va, il s'en ira avec les feuilles։ ‖ Ջ փարատիլ (ցաւոց). ապառիլ (արծաթոյ). մնշիլ (զգեստու). թառամիլ, խամրիլ, անցանիլ (գեղոյ). գնալ, փարատիլ, հերքիլ (միգի)։ Son mal s'en va peu à peu. Son argent s'en va. Voilà un habit qui s'en va. Sa beauté s'en va. Le brouillard s'en va. — Tout s'en est allé en fumée. (փոխաբ.) Ամենայն ինչ յօդս ել, ցնդեցաւ. ոչ ինչ յայլոցանց։
— S'en — d'une carte. Անկանիլ, խազալ գքարտէս ինչ (ի խազու). Je m'en suis allé de mon roi de pique։
— S'en —. (նախադաս անցեալ դերբայի.) La chose s'en va faite. Մերձ է ի վախճան գործն. (աշխ. գործն առաքեալս վերայ է). (ընթ.)։ La messe s'en va dite. Le carême s'en va fini։
— S'en —. (նախադաս ներկայ դերբայի.) L'hérésie s'en va croissant. Երթայ և զօրանայ հերձուածն։
— S'en —. (նախադաս անորիշ դերբայի.) Je m'en vais vous dire. Ասացից ձեզ։
— Il s'en va temps que je parte. Ժամ է ինձ մեկնելոյ։ — Վկաս. (ա) "Անց ընդ նոսին, և հարկանէր նոսին գնալ ընդ ճանապարհ . . գնալ ցերծին." Եզեկ. Խ. 4 = (բ) "Անցայն ի նավ է նավ գնան, և նավ ոչ ընա." Ժող. Ա. 7 = (գ) "Որ գանգամ ապրելոցան է ոչ և է ապր, և ապայ երթ երկն է հարիւր և է տան բիւր." Եւս. Պատ. Գ. է. 166 = (դ) "Եհարց հայրն Մովսես վիշապն Զատրէս, յորժամ էանդր վախճանել, և ասէ." Վ.Հ. Բ. 276. տես ի Յարգմանութիւնն. "Մինչ հանդերձեալ եր ելս-ելանել համաստեղ." — "Այն ինչ ապրեցին ընդ երկեր ծովանալ էանդր." Բ Մակ. ժ. 28 = (ե) "երթայր ըստ նոսա և նա-ստանդր յերկրի . . . և ըստ երթայր և նաստանդր." Ծնն. Ը. 3, 5. — "երթայր յաստղագիտ և ճգնանայր, գնալ ելն ճեմ յոյժ." անգ. ԻԶ. 13 = (զ) "Զկնի էական վտարան ձեր ըստ յաստղնամ էօտն էաստեցայ և ոչ ընդնեցի, ա էրեսս ճեպեցուցանելով վնաս բանին." Ոսկ. յհ. Հերգելոյ բնաս. Հ. Գ. 149 = (է) "Ապր երթալ ա էնէպտեն Զվմաններս գերել ի նմանի, որպ զսկի հարիւրապետի գնացեալ, ինչ ինչ պիտոյ և ի տեղն գերել." Ագաթ.

Digitized by Google

խզ. 301։ = (Ղ) "Ե՞ յորժամ երթայր ի պիտս իւր, յետս փոքրիկին, տանչ լուանային երբ." Վ.Հ. Ա. 93. — "Ե՞ տեսի յոչ կենդանի տեղ արարածոյ բանականի, և երկեայ գոյ արարած. և չէր կենդանի պիտոյ տեսնի. և երկեայ յորժամ նոքունչ արարած, փոքրացաւ նավս, և աճեալ նոքունջոյս վտանգեցաւ գոյ." Բ Օր. ԻԳ. 12։ = (Թ) "Խորտիկն հայց սա ի յոմանսն կոտրիլ, և լորձի պրպտել ելանելն." Նիւս. ԲՆ. Իկ. = (ժ) "Ե՞ պղպէ ևս սմանիմ տալ, զլորելոյ գոյացութիւնս, զոր ի վէր փոխածն, զոր ի վայր խոկիլեանն." Ոսկ. Մտ. Գ. ժէ. 8 որդ. 70. — "Ի խորհուրդս ազգին յոմանսունին զոր ի վէր փոխէ երևնին, և զոր ի վայր խոզիլեան արկանին." Մանդ. ԺՁ. 127. — "Ցոյնաւթ տահանայն պէտ ի վէր խոզիլեն լուսատիպն և պոլտիպոլ և ֆէլ վարսա." Փիլ. Լ.ին. Բ. իե. 107։ = (ժԱ) "Այլ ոմն ի սա խոփանիմ՝ ինս խոզիցսացսա պայնոյն ոչ խոզիցսացնին զնէ և ազնիսա մարդնին ընդ մէզ." Վ.Հ. Բ. 214։

Բ. **Aller** (ալե) է. ած. երթ. երթալն։ L'— et le retour, le venir. Un billet d'— et de retour. Տոմսակ երթուդարձի։

— Le pis —, Au pis —. տես ի Pis։

Alleu (ալո) է. ած. † ժառանգական կալուած, երկիր (քան աւատական [féodal] իրաւագիտութեան)։

— Franc- —. (ֆռանգ—ալո) (յէ. Des francs-alleux.) կալուած ժառանգական ազատ յոմանցն տանուտէրական [seigneurial] իրաւանց. ազատ կալուած, երկիր։

Alliacé, ée (ալլասե) ած. *խաորային։ Une odeur alliacée։

Alliage (ալլաժ) է. ած. ի. խառնուած (երկուց կամ բազում մետաղաց). *յարազոգ։ Le bronze, le tombac, le cuivre jaune, sont des alliages։ ‖ Ջ. (փոխ.) խառնուրդ։ Il y a peu de vertus humaines sans quelque —։

Alliaire (ալլեր) է. էի. Բոյս մի խաորահոտ. *խաորուկ։

Alliance (ալլոն) է. էի. ի. Ուխտ. գաշն. դաշնաւորութիւն. հիզակակցութիւն։ — offensive et défensive. վնասազգական և պաշտպանազգական դաշնաւորութիւն։ Contracter, conclure une —, faire —. Ուխտ գնել. կռել դաշինս։ Traité d'—. Ուխտից նամակ. պայման ուխտի, հիզակակցութեան. *դաշնագիր (ա)։ Rompre une —. Լուծանել զդաշն։ "Les Phéniciens, . . se retirèrent, après avoir fait — avec le nouveau roi." FÉN. *Tl.* III.

— Ancienne —. Հին ուխտ (քան աստուածաշունչ գրոց)։ Nouvelle —. Նոր ուխտ։ Arche d'—. Տապանակ ուխտի, կտակարանաց. արկղ կտակարանաց։

‖ Ջ. Ազգակառնութիւն. ամուսնութիւն։ Ces deux familles sont unies par plusieurs alliances։ ‖ Ց. Մատանի ամուսնութեան (յատկ. կամ յորմարդ). մատանի երկնօղ։ Porter au doigt une —։ ‖ Դ. Խնամութիւն։ Nous sommes cousins par —։ ‖ Ե. (փոխ.) խառնութիւն. խառնուած։ Faire une — du sacré et du profane, du vice et de la vertu։

= ՎՈՁ. (ա) "Ո՞րպէս նամոյ երեսել և ինչպէս գայր ինքեանց ցանոց խոտորին պոռնիկ։ Ե՞ երեսել էր յոչխարէ նամակին այսպէս." Փ. Բիւզ. Պ. իա. 136. — "Ե՞ ընչ պայման ուխտի երի(ա)լ և խալ հաւատոյ(ա)լ ինչպէս." Մ. խոր. Գ. խը.

Allié, ée (ալլե) ած. գերբ. խառնեալ. միացեալ։

= է. ի. խնամի. ազգակառն։ Nous ne sommes pas parents, nous ne sommes qu'alliés։ ‖ Ջ. Դաշնաւոր. հիզակակից. ուխտադիր. ուխտակից։ L'armée des alliés fut battue, կամ Les alliés furent battus։

Ա. **Allier** (ալլե) բ. ն. ի. խառնել (զմետաղս). *յարազօգել։ — l'or avec l'argent։ ‖ Ջ. Դաշնաւոր, հիզակակից առնել։ C'est l'intérêt du commerce qui allie ces deux États։ ‖ Ց. (փոխ.) խառնել. զուգել. միաւորել. լծակցել. լծել։ — la vérité au mensonge, la force à la prudence։ ‖ Դ. Հազորդել. խնամութեամբ, ամուսնութեանց տուրքառքս. խնամի առնել։ — une maison, une famille à une autre։

= S'—. բ. ա. ի. խառնիլ, բազադրիլ (մետաղաց)։ Ces deux métaux ne peuvent s'—։ ‖ Ջ. Դաշինս կռնել. դաշնաւոր լինել. ուխտ հաստատել, դնել. աջակցիլ. *դաշնակցիլ։ Ces deux républiques s'allièrent ensemble։ ‖ Ց. (փոխ.) Միանալ. լծակցիլ։ Ces deux qualités ne s'allient que difficilement։ ‖ Դ. Խնամանալ. խնամութիւն, ազգակառնութիւն առնել. արկանել խնամութիւն. խնամութեամբ ազգակցիլ, խառնիլ. հազորդիլ ազգակառնութեամբ։ S'— à կամ avec une bonne famille։

Բ. **Allier** (ալլե, երկավանկ) է. ած. վարմ, ցանց կաքաւաց [perdrix]։

Alligator (ալլիգոտօր) է. ած. Ագռ ինչ սիսառաձև կամ կոկոդիլոսի Ամերիկայ. *մշկասուսիկն։

Allitération (ալլիթերասիօն) է. էի. Երկնութիւն նոյն նշանագրաց կամ նոյն վանկից. (օրինակ իմն Qui terre a, guerre a. Qui refuse, muse). *նմանատառութիւն։

Allobroge (ալլոբոժ) է. ած. ի. Անուն բուն և հին բնակչացն Սաւաւդիոյ [Savoie]. Աւլոբրոգացի։ ‖ Ջ. Տմարդի. շինական. (ընդ.)։ C'est un franc —. Traiter quelqu'un d'—։

Allocation (ալլոքասիօն) է. էի. ի. Տալն, ընծրհելն (թոշակ)։ ‖ Ջ. Հաւանութիւն (ընդ հայհոյն, ընդ ծախան)։

Allocution (ալլոկիւսիօն) է. էի. ի. Բանախօսութիւն (զօրավարաց և կայսերաց Հռովմեցւոց առ զօրականն)։ ‖ Ջ. Հին դահլեկան յորում դրոշմեալ կայ զօրավար կամ կայսր Հռովմեցւոց ի ձևի բանախօսութեան. *բանախօսական։ Une — de Trajan bien conservée։ ‖ Ց. Բանախօսութիւն։ Après cette courte et vive —, il les conduisit à l'ennemi։

Allodial, ale (ալլոդիալ, ալ') ած. Ազատական (քան աւատական իրաւագիտութեան)։ Terre allodiale. Biens allodiaux։ [(կալուածոց)։

Allodialité (ալլոդիալիթե) է. էի. Ազատականութիւն

Allonge (ալլոնժ) է. էի. ի. Ցանկալուած (զգեստուց, սեզանոյ. լաւ ևս սոխ Rallonge)։ ‖ † Ջ. Պատառ թղթոյ զոր յաւելուն ի փոխանակագրին. *երկայնորդ։

Allongé, ée (ալլոնժե) ած. գերբ. երկայնեալ։

— Un visage —, une figure allongée. (փոխ.) երեսք անկեալք, խնդարհեալք. (պ. սխալած երես, քիթ)։

Allongement (ալլոնժման) է. ած. ի. երկայնութիւն։ L'— d'un canal, d'une allée, d'une rue։ ‖ Ջ. (փոխ.) ցերկարաձգութիւն. յապաղութիւն. (խրթ)։ Il cherche toujours des allongements։

Allonger (ալլոնժե) բ. ն. ի. երկայնել։ — une table, une rue, une jupe. Les additions que l'auteur a faites, ont trop allongé ce chapitre։

— le pas. Ընթանալ մեծաքայլս. ոլորել զընթացս (ա)։

— le parchemin. (փոխ.) տես ի Parchemin։

— la courroie. (փոխ.) տես ի Courroie։

‖ Ջ. Ձգել. պարզել. տարածանել. (պ. երկնցնել)։ — le bras, les jambes, le cou. L'éléphant peut raccourcir, —, courber sa trompe et la tourner en tous sens. — un coup de pied. Ազացի հարկանել. (ընդ.)։ ‖ Ց. ցերկարաձգել. յապաղել։ — un procès, une affaire։ ‖ † Դ. խառ-

Digitized by Google

նել, յաւելուած ջուր (ի համեմատութեան կերակրոյ). անօրաստացանել (ո)։

— S'— . բ. ա. եղկայիել. ձգել։

— վ.միջ. (ա) "ցրտեմ ալտին պէրուտ (զգուշացիր), ապուի հասնին ատ և խափն." կիւրղ. մեկին. թագ. — (ո) "ես յօրեմ ալտն և տալիով խաւնին և տկի ին ջուր խաւնին և վիշ եմ յօրեն գնին, և այլոյ տկի ին ջուր խաւնին և նօրցնին և գնին ի ձորոյ գոտ ասուիցին." Ալմուս. անգ. անագ.

† **Allonyme** (–լլօնիմ՛) ած. Հրատարակեալ ապրող ասելոմբ (գիրք). *ապրանուն։

† **Allopathie** (–լլօբ–պի) ե. իե. *Ալլոբռութիւն. (պրոպէս կոչին նմանապոյժք [homéopathe] զսովորական ամ բժշկութեան)։

† **Allophyle** (–լլօֆիլ) } ած. Ալլասոհմիկ։ Le
† **Allophylique** (–լլօֆիլքի+) } mélange d'un élément — dans une population։

Allouable (–լուաբլ՛) ած. Շնորհելի. տալի (արծաթի). (խոսք)։

Allouer (–լուէ) բ. ն. ա. Հաւանիլ (ընդ ծախան, ընդ հաշիւն)։ Il avait bien peur qu'on ne lui allouât pas cette dépense։ ‖ բ. Տալ. շնորհել (թոշակ)։ Le traitement que le budget alloue à ces fonctionnaires։

Allumchon (–լ–ջի) ե. ապ. Ալասմունք անուշ (մեքենայից)։

Allumer (–լ–մե) բ. ն. ա. Լուցանել. վառել։ — une allumette, les bougies, la lampe. — le feu կամ du feu. Լուցանել հուր, կրակ. կրակ գնել։ ‖ բ. (ե.–բ.) Բորբոքել. վառել. յուզել. գրգռել։ — une passion. — la guerre, la colère. Բորբոքել, գրգռել, զարթուցանել, յարուցանել զզաւակրազմ, զբարկութիւն (ա)։

— S'— . բ. ա. ա. վառիլ. բորբոքիլ։ Une lampe qui a bien de la peine à s'— ։ ‖ բ. (ե.–բ.) Բորբոքիլ, զարթնուլ, յառնիլ (պատերազմի)։ La guerre s'alluma de toutes parts. "C'est par les ombrages donnés à tous vos voisins que cette guerre s'est allumée." ՌՏՆ. *Tél.* x.

— վ.միջ. (ա) "Ընդին ի խուրնէ անդ ապտ ապտ ցիլ–ցանկին (զիար–ապտ), և այսպէս ծագին Բորբոքուեր." Գ Մկբ. Ա. 2. — "Ընդե՛ր էդպէս զարթուցար ի մեզ նմ և յօրեր." Մ. Խոր. Գ. խգ. — "Ալ էիր սոյս ես ժամանակ անդին ի մէջ, զարթնա— բազում պատերազմ ի տալոյ անդ." նար. Զամ. Ջ. ժբ. 462. — "Ինն Իւր յարացանի վիրաւորին." Ալաակք. ժե. 1. — "Եղիցի ապտ՝ պատերազմ յարանցս ի, և նոյս սպին Իւր ալ, ալ Իւրարութին քնելոյ ի." Գլուխք Եբեմ. Ջ.

Allumette (–լ–մէդ) ե. իե. *Լուցանելիք. *լուցափայտ. *լուցան. փոքրիկ։

† **Allumettier** (–լ–մէդիէ) ե. ապ. Ցօրինող լուցանելոց, լուցափայտից. *լուցանարար։

Allumeur (–լ–մեօռ) ե. ապ. կանխագուշոյց։

Allure (–լ–ո) ե. իե. ա. Գնացք. ընթացք. (ե. քալուածք)։ Je le reconnus à son — ։ ‖ բ. Գնացք (երիվարի)։ Les trois allures naturelles du cheval sont le pas, le trot et le galop. L'amble est ordinairement une — artificielle։ ‖ բ. (ե.–բ.) Գնացք. ընթացք. կացք։ Cette femme a de singulières allures։ ‖ † 4. Ախորհրդականութիւն (հնաոց եզերբուի, քան պատգամց)։

Allusion (–լ–զիո) ե. իե. Ակնարկութիւն։ — ingénieuse. — froide et insipide։ — Faire —. Ակնարկել. հիանիլ. նշմարեցուցանիլ. հայիլ։ En parlant ainsi, il faisait — aux mœurs de son pays։

† **Alluvial, ale** (–լ–վի–ալ, –լ՛) ած. *Ջրաստակած (ըստ երկրաբանից)։ Plaine alluviale. Terrains alluviaux։

Alluvion (–լ–վիո՛) ե. իե. Ընդարձակելն (գետակզբ) ի ոլկոյ և յալեայ ջուրց. ընդարձակելն (երկրի) ի մեկնեւոյ գետոյն. *ջրաստութիւն։ L'— profite aux propriétaires riverains. Terrains d'—։

Almageste (–լմաժէսթ) ե. ա. Գաղուածոյք ասաեղարաչխական ծանօթութեանց (նախնի ասաեղագրաչխից)։ L'— de Ptolémée։

Almanach (–լմանա) ե. ա. *Օրացոյց. կազանդացոյց. ասուիմար։ — de poche, de cabinet. Faire, composer des almanachs։

— C'est un — de l'an passé. (ե.–բ.) Օրացոյց հերուի է. ոչ ևս է այլ իմիք պիտանացու։ [Հնդիկս)։

† **Almée** (–լմե) ե. իե. Վարձակ, կին կազաւիչ (ի

Aloès (–լօես) ե. ա. ա. Տունկ ինչ Ափրիկէի և Ասիոյ, որ բերէ խէժ իմն դառն. հալուէ. Ս. ասպա. (արբ. –պէ)։ † — socotrin, † — hépatique, † — caballin։ ‖ բ. Փառ ինչ Հնդկաց, որպ փայտ է անուշահոտ. հալուէ. իւղ ալօէից։ Du bois d'—. Brûler de l'encens et de l'—։

Aloétique (–լօեթիք+) ած. *Հալուէական. *հալուէախառն։ Pilules aloétiques։

Aloi (–լօ–ա) ե. ա. Ասդաբակշիռ խառնուած (ոսկւոյ և արծաթոյ. այժմ լաւ և ասի Titre)։ De l'or, de l'argent de bon —, de bas —. Ոսկի, արծաթ արդարակշիռ, թերակշիռ։ [գնուէ, արհամարհ։

— Un homme de bas —. (ե.–բ.) Ասլ սպասաւհմ,

— Marchandises de mauvais —. ցած, խառան վաճառք։

— Vers de mauvais կամ de bas —. ցած, անարուեստ չափաւ բանք։

Alonge, Alongement, Alonger. տես Allonge, Allongement, Allonger։

Alopécie (–լոբէսի) ե. իե. Ախտ թօթափելոյ հերաց, յօնաց, մօրուաց. Ս. ապուեռացաս. *հերթափութիւն. (տես և Pelade). ասլ էջան։

Alors (–լօռ) ա. ցայնժամ. յայնմ ժամանակի։ — on vit paraître. Nous étions — chez un tel. Les hommes d'—. Մարդիկ այնր ժամանակի։ — Jusqu'—. Մինչև ցայն վայր, ժամ։ Jusqu'— il avait vécu avec sagesse։

— que. լուծ. ած. ցօրժամ. (վարի ի պերճ ասացուածս)։ — que la trompette se fit entendre, tout s'ébranla, etc.

— comme —. (ասպա.) (պր. Ահա ասեն կը մեռածուի, ճարը կը փնտռուի)։ Vous me dites que, dans deux ans, les affaires seront fort changées: eh bien, — comme —։

Alose (–լօզ) ե. իե. Ձուկն ինչ ծովու որ ի գարնան մտանէ ի գետս և ի բարեհամ. լոք (?). *Հարընդամայր. (որ և † Mère des harengs)։

Alouette (–լու–եթ) ե. իե. Թռչուն ինչ քաղցրաձայն որ գնէ զբոյն իւր ի դաշտս. արտոյտ. Ս. արտուտիկ. լոյծ ե–ա–ա։

— huppée. Ալդ ինչ արտուտ որ ունի վիզարաձև փետուրս ի գլուխ իւր. գ. արեզուկ. գ. արեզածագ. (որ և Cochevis)։

— S'éveiller, se lever au chant de l'—. Զարթնուլ վազ քաջ ընդ առաւօտն. վաղուոյսրոյց լինել։

— Terres à alouettes. Երկիր առագին։

— de mer. Ալդ ինչ թռչնոյ. *ծովարտոյտ։

— Pied-d'—. Ծաղիկ ինչ պարտիզաց. *գլխնածաղիկ. (որ և † Delphinium). հեզերն։

— Si le ciel tombait, il y aurait bien des alouettes prises. (ասպա.) Եթէ երկինք կարծանէին, ըմբռնեալ լի-

Digitized by Google

Նէին արտոյտք անհամարք. (ասի խաղ առնելով զանանձի վարկած կամ հնդադրութիւն ուրուք)։

— Il attend que les alouettes lui tombent toutes rôties dans le bec, lui tombent toutes rôties. (—ւ։) Սպասեալ միայ զի արտոյտք անկցին խորովեալք ի բերան նորա. (ասի զծուլէ որ կամի առնել զամենայն ինչ անաչխատս)։

Alourdir (—ուրտիր) բ. ն. Ծանրացուցանել. գանգատզդին գործել։ Cette chaleur m'alourdit. Les années ont alourdi sa marche։

= S'—. բ. մ. Ծանրանալ։ Ma tête s'alourdit։

Alourdissement (—ուրտիսման) է. ս. Ծանրանալ. ծանրութիւն։ Il ressentit de l'—. L'— des sens։

Aloyau (—ուայո) է. ս. Հատուած մսոյ թիկանց եզին. քամակ. *թիկնամիս։ — rôti։

† **Aloyer** (—ուայե) բ. ն. Տալ զօրինաւոր կշիռն (առ. կշռոյ և արծաթոյ)։

Alpaca (—լփակա) է. ս. ա. Զորքառանի ինչ որոճող և անեղջիւր՝ որ գտանի ի հարաւային Ամերիկա. *պակ։ Les poils de l'— sont longs et d'une grande finesse։ || բ. Պատառ. [étoffe] ի մազոց պակի. *պակենի։

Alpestre (—լփեսթր) ած. Ալպեան լերանց. ալպեան. ալպիացի։ Mœurs alpestres. Plantes alpestres։

Alpha (—լֆա) է. ս. Առաջին նշանագիր յոյն այբուբենից. ալփա. ալֆ։ [կատարած։

— L'— et l'oméga. Ալֆա և ով. սկիզբն և

Alphabet (—լֆաբե) է. ս. ա. Այբուբեն. այբ և բեն. ալփաբետ։ L'— français, arménien. Les alphabets européens. — Il n'est encore qu'à l'—. (է֊բ.) Տակաւին յառաջին նշանագիրն կայ. առակաւին ուսանի զնշանագիրս սկզբան (գիտութեան իրիք). (այլ. գեա ծայրն է ծրարացին)։ || բ. Այբենատար գիր. Ս. այբենարան։ Acheter un — pour un enfant։

Alphabétique (—լֆապեթիք) ած. Ըստ կարգի այբուբենից. այբենատար. Ս. այբուբենական։ Un index, une table —. Ordre —։

Alphabétiquement (—լֆապեթիքման) ս. Ըստ կարգի այբուբենից. *այբուբենօրէն։ Ranger des noms —։

Alpin, ine (—լփեն, ին՛) ած. Որ բուսանի կամ գտանի ի Ալպեան լերինս կամ ի կատարս լերանց բարձանց. ալպեան. ալպիացի։ Plantes alpines. Rochers alpins։

Alsine (—լսին՛) է. իթ. տես Morgeline։

Altaïque (—լտաիք) ած. Ալտայեան, ալտայեցի (ցեղ) La race —. Les Finnois et les Hongrois sont de race —։

† **Altérabilité** (—լտերապիլիթե) է. իթ. Ալլայլական. նութիւն։

Altérable (—լտերապլ) ած. Ալլայլելի. այլայլական։ Parmi les métaux, il y en a de plus ou de moins altérables։

Altérant, ante (—լտերան, անթ) ած. Զաքեցուցիչ. ծարաւեցուցիչ։ Un mets —։

† **Altérateur** (—լտերատէօր) է. ս. Ալլայլիչ. նենգիչ։

Altération (—լտերասիո՛ն) է. իթ. ա. Ալլայլումն. փոփոխումն։ L'— d'un sel, d'une couleur, d'une liqueur։ || բ. Խանգարումն. աղաւաղութիւն։ Ces événements ont causé une — sensible dans les mœurs, dans les usages de la nation. L'— des organes. "Il y a des altérations dans le texte." BOSS. *Hist.* II. 13։ || գ. Նենգութիւն, խարդախութիւն դահեկանաց. *դրամանենգութիւն։ L'— de la monnaie est un crime։ || դ. Ցաղք, խռովութիւն մտաց որ յոյսեան լինի ի գունդ երեսաց կամ ի փախելոյ ձայնին. այլայլութիւն։ Il répondit avec —. L'— de sa voix annonçait une émotion profonde || ե. Ցաւառ տառապիկ. պատուք։ Il éprouve une — que rien ne peut calmer։

† **Altercas** (—լտերքա) է. ս. (վլ.) տես Altercation։

Altercation (—լտերքասիո՛ն) է. իթ. կռգ. կռիւ։ Il s'éleva une grande — entre eux. Ils ont des altercations perpétuelles։

Altéré, ée (—լտերե) ած. ածբ. ա. Ալլայլեալ. եղծեալ. խանգարեալ։ || բ. Վշտացեալ. տրտմեալ։ || գ. Պակսեալ. ծարաւի։

— de sang. (է֊բ.) Ցաւառի արեան. արիւնախանձ. արիւնարբաւ։ C'est un tigre — de sang. "Ils s'allongent, ils se baissent, ils se relèvent, ils s'élancent, ils sont altérés de sang." FÉN. *Tél.* XVI.

Alter ego (—լտեր էո) է. ս. փոխանորդ, երկրորդ (աքսոյի Պապանեցւոց և նախնի Թագաւորաց երկուց Սիկկիլիայց). (թարգմանի ի լատիներէն՝ ած֊ն)։

— C'est mon —. Երկրորդ անձին իմոյ է։ Éphestion était l'— d'Alexandre։

Altérer (—լտերե) բ. ն. ա. Ալլայլել։ Tout ce qui altère les qualités d'un corps։ || բ. Եղծանել. խանգարել։ Le soleil altère les couleurs. La souffrance avait altéré ses traits, son visage։ || գ. Ամբոխել. խռովեցուցանել. յուզել։ || դ. Եղծանել, նենգել, կամակորել, ծեքել, թիւրել (զրահս)։ || ե. Նենգել, ժանտացուցանել (զգաստեան)։ || զ. Պակսեցուցանել. ծարաւեցուցանել։ La chaleur et la poussière m'ont fort altéré։

= S'—. բ. մ. Եղծանիլ. խանգարիլ։ Le vin s'altère à l'air. Les bonnes coutumes s'altèrent peu à peu։

Alternat (—լտերնա) է. ս. Փոխանակելն, իրաւունք փոխանակելոյ զոյլ ոք։

Alternatif, ive (—լտերնատիֆ, իվ) ած. ա. Փոփոխ. փոխանակաւ։ La systole et la diastole du cœur sont deux mouvements alternatifs։ || բ. Փոխանակելոյ զմիմեանս (պաշտօն). *կարգաւոր։ Une charge alternative։

— Proposition alternative. Երկակողմնի յառաջադրութիւն կամ նախագաւառութիւն (ըստ տրամաբանից. օրինակ իմն այս բան. Il faut ou payer ou rendre)։

† — Conjonction alternative. Անջատական, տրտհական շաղկապ. (տպիսիք են կամ, և կամ. տես և՝ Conjonction disjonctive)։

† **Alternation** (—լտերնասիո՛ն) է. իթ. Փոխանակելն։

Alternative (—լտերնատիվ) է. իթ. ա. Ցաջորդութիւն երկուց իրաց որ դարձեալ գան փոխանակաւ. դարձադարձ. կարգաւորութիւն։ La vie est une — de peine et de plaisir։ || բ. Ընտրութիւն միոյ յերկուց. երկակողմանի ընտրութիւն։ On lui a donné, offert l'—. Il n'y a pas d'—. "Les exemples des princes et des grands roulent sur cette — inévitable: ils ne sauraient ni se perdre ni se sauver tout seuls." MASS. *Pet. Car. Purif.*

Alternativement (—լտերնատիվման) ս. Փոխանակաւ յաջորդութեամբ միմեանց. փոխ առ փոխ. կարգ ըստ կարգի. կարգաւ (ա)։ Commander —. Chanter —. Երգել փոփոխական ձայնիւք (բ)։

= ՎԱՍՏ. (ա) "Ոչ ես փոխանակ յաջորդութիւն փոխոյ (էջ էին), այլ գոքանչելով ընդ փոխոյ." ԵՂՇ. Ալլակ. 238։ = (բ) "Ի զոր ընդհատան բանիւք, և ի զոր պարկին փոփոխան ձայնիւ." ՆԱՐՆ, ամդ։

Alterne (—լտեռն) ած. ա. Փոփոխ (անկիւն, յերկրաչափութեան)։ || բ. Որ բուսանին երկուստեք բնոյ կամ

Digitized by Google

ծղտաի [tige] և տատոց անիզոց և չին հանգէտզ միմեանց (տերևք)· փոփոխ Les feuilles de l'érable sont opposées, celles de l'orme sont alternes· [կնիքս)·

Alterné, ée (–ւտերնե) –ն· Հատմեմատ (մեատուածք ի

Altermer (–ւտերնե) բ· ն· ի· փոխանակաւ վարել (գրաշատան, գիշխանութիւն)· կարգ ըստ կարգի առնել· փոխանակել· Ces deux fonctionnaires alternent tous les mois· ‖ Ջ· ցաղորդել զմիմեանս· Dans cette allée les ormeaux alternent avec les tilleuls· ‖ Ջ· փոփոխել (զմատաակ, զշխատութիւն երկրի)· On alterne chaque année, ou après plusieurs années· ցայս մեռս վարի և ներգործատար· — un champ, une culture·

† **Alterquer** (–ւտերկե) բ· ն· կռգիլ· վիճել· (խօսիլ)·

Altesse (–ւտես) ֆ· իգ· Բարձրութիւն· (անուն պատուոյ)· — royale. Donner de l'—, donner l'— à quelqu'un. Son — կամ Հանճատատարգութեանդ S. A. le prince de . . . Նորին Բարձրութիւնն իշխանն . . . կամ Բարձրապատիւ իշխանն . . .

Altier, ière (–ւտիե, իե–) –ն· Սէգ· հպարտ· ամբարտաւան· խրոխտ· Esprit, caractère —· Sa démarche altière·

† **Altimétrie** (–ւտիմեդրի) ֆ· իգ· տես Hypsométrie·

Altitude (–ւտիդիւտ) ֆ· իգ· Բարձրութիւն (լերևոյց ծովու)· L'— d'une montagne, d'une localité·

Alto (–ւտո) ֆ· ար· Նատագործան փոքր ինչ մեծ քան զՋութակ [violon]· (ար և Viole)· Jouer de l'—· Des altos·

Alude (–լիւտ) ֆ· իգ· Ոչխարենի գուանատր ի շարատգոյր [couverture] մատանից· տես·

— Վհատ. "Որհնեա, Տէր, և զիաք նուէն ատր (մատենից) և զեռ ընդ ընտրեալսն·" Մաշտոց·

Aludel (–լիւտել) ֆ· ար· Գուանատութիւն [assemblage ատաղաց, զորս տարրագէտք ագատգեալ ի միմեանս կատարեն խազովակ ինն երկայն առատել կամ պակաս·

Alumelle (–լիւմել) ֆ· իգ· ի· Երկաթ սրոյ, գանակի· Ս· չեզր· (դլ·)· ‖ Ջ· Թիթեղեն երկաթոյ առ ի պատել զԲատրան [mortaise] զեկի·

Alumine (–լիւմին') ֆ· իգ· Հող տրգնեն կամ լերդոյ· *տրգնահող· L'— sert à la fabrication des poteries, des faïences et des porcelaines·

Alumineux, euse (–լիւմինե, եօզ) –ն· *Ալրգնատատան· *լերդային (ջուր, հող)·

Aluminium (–լիւմինիօմ) ֆ· ար· Մետաղ ինչ որ բազագրեալ ընդ Թիաուածնի կազմէ զտրգնահող [alumine]· *բնաստիզ· Des bijoux, des couverts d'—·

Alun (–լիւն) ֆ· ար· Ալ ինչ որ ատնի համ կազագոյ [astringent]· արգնի· Ս· լեզ· Ս· շղալեզ· ըստ (ձ)· — cristallisé. Ջ· Գազեզ· Ս· պաղ շղալեզ (ր)· — de roche. Ս· Տատնի լեզ (?) (գ)·

— Վհատ. (ձ) "Ուրեխտիւն· (բառ յոյն· լատիներէն Styptéria.) Լիւ·" Բառաք Գազիանոսի·— "Ալ· ծիծիր ար է տատին Բրլոն ջուր, և ինչ·" Մխ· Հեր· խե· 73·— "Լիւ, ար և ըստիզ·" Գրչութիւն Ալբատատիոյ·— "Ատ ինչ զ տպատ ինչ և վատ ար և չիատ խատնի·" Բժշ·— (ր) "Ալ· ատ ըստիզ և զուրխանին և հանր ատր·" Վ·տատ· յիսր· 224· (Ցիրկ ի Բառատրանին Լիզրեի տա մատանագիրս ժԹ գատան և Alun de glace)·— (գ) "Ուրհատ պղնձով վատն Նորմանդ· ատրտ գղջան, ատրվ, զատգիկ ինչ ար գիր էատ ն·" Բժշ·

Alunage (–լիւնաժ) ֆ· ար· Թաթաուելն ի ջուր արգնին համ լերդոյ·

Alunер (–լիւնե) բ· ն· Ընդ արգնի անդատցանել· Թաուել, Թանալ ի ջուր լերդոյ· Գ· չգել· *լեզել· On alune les étoffes pour que les matières colorantes s'y fixent ensuite d'une manière solide·

— Վհատ. "Ես զի ես ատր պղնձանին Նորհանին, նախ ընդ արբն զրիկ տգիս անցատցանին պղնձանել կատան, զի զ' ինձն ի Քաց Քէդիր պնատին ճատանն·" Մեհեն· Գծ· Ա· 25·

† **Alunerie** (–լիւնըի) ֆ· իգ· Գործատան արգնին կամ լերդոյ· *լեզատան· [*արգնատատուք·

Alunière (–լիւնիե) ֆ· իգ· Բազք արգնին կամ լերդոյ·

† **Alunite** (–լիւնիդ) ֆ· իգ· Գար յորմէ հանեն զարգնի կամ զլեզ· *արգնաքար· *լեզաքար·

Alvéole (–ւլվեօլ) ֆ· ար· ի· Խորշ փոքրիկ յորատ գնեն մեղատք զձուտ իւրեանց և զմեղր· բջիջ· գատք· (տր և Cellule)· Chaque abeille a son petit —· ‖ Ջ· Խորշ յորատ հատատատել ի ատատն· Ս· ատատնատատակ·

Alvin, ine (–լվին, ին') –ն· Պատրին արատվոյն· *փոքրատփորոյին· Évacuations, déjections alvines·

Amabilité (–մապիլիդե) ֆ· իգ· Սիրելին լինել· սիրելութիւն· քաղցրութիւն· Cette personne a beaucoup d'—, est d'une grande —·

† **Amadis** (–մատիս) ֆ· ար· Նեզ Քեզանիք·

Amadou (–մատու) ֆ· ար· Ա.բէթ· ֆուլ· Un morceau d'—· Cela prend feu comme de l'—· [գգատանիք·

† **Amadouement** (–մատուման) ֆ· ար· փաղաքշանք·

Amadouer (–մատուե) բ· ն· փաղաքշել· ողդրել քաղցրատխատն բանիւք· (ընտ·)· Il l'amadoua par de belles paroles·

† **Amadoueur, euse** (–մատուեու, եօզ) ֆ· փաղաքատ· ողդրիչ· քծնատան·

† **Amadouvier** (–մատուվիե) ֆ· ար· Ագգ ինչ անկան յորմէ գործեն ատեխ· *ատեխածնի·

Amaigrir (–մեկրիր) բ· ն· ի· Մխրճկատցանել· ծխրել ծնգել· Le jeûne amaigrit. Le travail l'a beaucoup amaigri· ‖ Ջ· Նրբաել· — une pierre, une pièce de charpente· ցայս միատ ատի և· Démaigrir·

— բ· ն· ար և S'—· բ· ա· Մխրրել ծնգիլ· անատագիլ· ներգործել· Ս· Ներհատանալ· Il amaigrit tous les jours. S'— par le travail, par un excès d'abstinence·

Amaigrissement (–մեկրիսմն) ֆ· ար· Մխրատութիւն· ներգործութիւն·

Amalgamation (–մալկամասիի) ֆ· իգ· Կղկղիլն, ընատելն ի հոգոյ կամ ի քարանց զսակի և զարծաթի ի ձեռն սնդկի· կղկղատմն·

— Վհատ. "Բատատ տարբանմամբ ի հոգոյ իղիլ զսակն, և տարչեալ անտրկեն ի նոյն խառնուկել·" Երզն· Մատթ·— "Ըստ օրինի ոսկեհանոց ատ յոլով տարբանմամբ իղիլն ի հոգոյ զզատն և վատն·" Նոյնն, առաք·— "Եպ զսակին խառն ընտ հոգոյ, ատ ու Երեք ընտրեաց ի հոգոյն·" Սկեւռ· Ի· 133·

Amalgame (–մալկամ) ֆ· ար· ի· խառնուած, զանազատած սնդկի ընդ այլոյս մետաղի· *անդկազօդ· ‖ Ջ· (փոխ·)· խառնուրդ այլազան անձանց կամ իրաց· այլ ընդ այլ խառնուած· Cette société offre un étrange — de tous les rangs et de toutes les opinions. Son caractère est un singulier — de bassesse et d'insolence·

Amalgamer (–մալկամե) բ· ն· ի· Զանազանել զանդիկ ընդ այլոյս մետաղի· ‖ Ջ· (փոխ·)· խառնել միատատրել· *մալկանանել· — des idées nouvelles avec des idées anciennes·

— S'—· բ· ա· խառնիլ· միատատրիլ· Ces deux caractères auront de la peine à s'—·

Digitized by Google

Amande (ամանդ) ե. էդ. Ս. Նուշ. պտուղ։ — douce, amère. Amandes lissées, pralinées. Huile d'— . Ս. Նշաձէթ. պտղի խտիւ։ ‖ 2. Միջուկ (կորզուց պտղոց)։ Casser un noyau de pêche pour en avoir l'— . — Il faut casser le noyau pour en avoir l'— . (ասած.) (տե. կորիզը կամ կուտը կտրելու է՝ միջուկը առնելու համար, այսինքն՝ բանի մը օգուտը վայելելէ առաջ պէտք է աշխատիլ)։

Amandé (ամանդե) ե. ած. Ըմպելի է նշոյ և է կաթնեղ. նշակաթն։

Amandier (ամանդիե) ե. ած. Նշի. նշենի. պտղի ազգը։ Les amandiers fleurissent de bonne heure։

Amant (աման) ե. ած. Ս. Տարփածու. տարփասէր. Ս. սիրոյ աէր. (տե. սիրահար)։ Un — fidèle։ ‖ 2. Համանիք. սիղեխ. Ս. տոլոն։ Cette femme a eu beaucoup d'amants։ ‖ 3. (էութ.) Սիրոյ. տարփոյ. տարփասէր. տարփասանչիկ։ Un — de la liberté, de la gloire։

— Amante. ե. էդ. Սիրուհի։ Une tendre — ։

—յե. Տարփատոլք։ Le mariage entre ces deux amants est résolu։

Amarante (ամարանդ) ե. էդ. Վազիկ ինչ աշնանայինն. *Թաւրինջակ. (տր և. Passe-velours). ԹուխԹխ կնկնէ։ L'— est le symbole de l'immortalité. "Des fontaines, coulant avec un doux murmure sur des prés semés d'amarantes et de violettes." FÉN. *Tél.* I.

= ած. Ի գոյն Թաւրինջակի. *Թաւրինջագոյն։ Un velours — . De la soie — ։ [Ի գերեակ նաւն։

Amarinage (ամարինաժ) ե. ած. Ա. առնելն նաւատզս

Amariner (ամարինե) բ. ն. 1. Ա. առնել նաւատզս ի գերեակ նաւն։ ‖ 2. Ընդունելութեան առնել ծովու. (զիաւ նաւատզս). *Ծովընդունել առնել։ Ce vaisseau de guerre a mis en mer pour — son équipage, qui est en grande partie composé de matelots novices։

Amarrage (ամարաժ) ե. ած. կապելն, պնդելն կառանաւ, պարանաւ. *կառանուածն։

Amarre (ամար) ե. էդ. 1. Պարան կապելոյ գնաւ. մնալոխ. կառան (ա)։ ‖ 2. Ձգաւան, պարան նաւու։ Jeter une — à une embarcation, à un canot qui aborde au bâtiment։

= ՎԱՍԾ. (ա) "Ջնաւնեցան մնչոյ խոխոջ հանգուցանէին." Զամ. Ա. Հէքս. 139. — "Իսկ երկուքն հոսելով գնացանս նաւէն՝ նետան պանել ալեաց ընդ." Վ. Հ. Ա. 694։

Amarrer (ամարե) բ. ն. կապել, պնդել մնոլեով, կառանաւ. *կառաննել։ [նաւթիեի. *ամարիլլեակ։

Amarylis (ամարիլիս) ե. էդ. Վազիկ ինչ նման

Amas (ամա) ե. ած. 1. կոյտ. շեղջ. շեղջակոյտ։ — de sable, de pierres, d'argent. Faire de grands — de blé։ ‖ 2. կոյտ (հնութոց մարմնոյ, Թաւրախոյ). շեղջ (ջրոց)։ ‖ †3. Միաերուածն. ժողովուածն։ ‖ 4. (էութ.) կոյտ։ Ce livre n'est qu'un — de citations, d'erreurs. Sa vie est un — d'horreurs, de crimes։ ‖ 5. Խուռն. ամբոխ. մարդակոյտ բազմութիւն։ Lorsqu'ils virent un si grand — de peuple. Un — de toutes sortes de gens։

Amasser (ամասե) բ. ն. 1. կուտել. շեղջակուտել։ — des matériaux, de l'argent. — des provisions. կուտել, համբարել, միաերել համբարս։ ‖ 2. (առիւնգիր.) ինչս, կարասիս ժողովել. գանձել։ ‖ 3. (էութ.) կուտել. գանձել. հաւաքել։ Il amassait sur sa tête les malédictions du ciel. Il avait amassé beaucoup de connaissances։ ‖ 4. կուտել. ժողովել. գումարել։ Il amassa aussitôt ce qu'il put trouver d'amis. — des troupes de tous côtés։

= S'— . բ. ա. կուտիլ. ժողովիլ. խռնիլ. դիզանիլ։ Il s'est amassé beaucoup de sable qui encombre le port. Le peuple s'amassait autour de lui։

† **Amassette** (ամասէթ) ե. էդ. Դանակ նկարչաց առ ի ժողովելոյ զկրանգս լեսեալս. *կրանգակող։

Amateloter (ամատելոթե) բ. ն. Ընկաւ երկաւ կարգել զնաւագս [matelot] ի միմեանց օգնականութիւն։

Amateur (ամատեօր) ե. ած. 1. Սիրող. տարփող։ — de la vertu, de la gloire, de la nouveauté, de la musique։ ‖ 2. Սիրող (գեղարուեստից)։ Il n'est pas artiste, il n'est qu'— . Ոչ է արուեստագէտ, այլ արուեստասէր։

Amatir (ամատիր) բ. ն. Բառնալ զպայծառութիւն (ոսկւոյ կամ արծաթոյ)։

Amaurose (ամօրոզ) ե. էդ. Ա. խոտ միանալոյ աչացս սեաւ վարագոյր [cataracte]. միաարուեստ. (տր և. Goutte sereine)։

Amazone (ամազն', ամազն') ե. էդ. 1. Ա. նաւն կանանց պատերազմագաց որ կէսին անապր. ամազոն. կին ամազոնացի. ամազոնհի. միաասնի։ ‖ 2. կին այրատիպ, այրագաղ. ամազոն։ C'est une véritable — ։

— Habit d'— կամ լոկ — . Երկայն պարեգօտ կանանց հեծելոց ի ձի. *ամազոնական։ Être vêtue en — ։

Ambages (ամպաժ) ե. էդ. յե. Պատ ի պատ բանիք. մանուածք բանից։ Il ne parle jamais que par — . Parlez sans — ։ [ծռոց)։

† **Ambalard** (անդալար) ե. ած. Ա. այլակ (Թզիաձագոր.

Ambassade (ամպասադ) ե. էդ. 1. Գաղտն, պատճառ դեսպանի. դեսպանութիւն։ Obtenir une — . On l'envoya, il alla en — à Rome. Ա. առաքեցաւ, չոգաւ դեսպանութեամբ ի Հռոմ։ ‖ 2. Հրեշտակութիւն [députation]։ Envoyer, recevoir une — . Ils allèrent en — vers ce prince։ ‖ 3. Մարդիկ, տուն դեսպանի։ Il fait partie de l'— ։ ‖ 4. Ապարանք դեսպանի. *դեսպանատուն։ Il est logé à l'— ։ ‖ 5. (էութ. և ընդ.) Դեսպանութիւն. պատգամաւորութիւն։ Faire une —, s'acquitter d'une — auprès de quelqu'un. Je ne me charge point d'une pareille — ։

Ambassadeur (ամպասադէօր) ե. ած. 1. Դեսպան։ L'— de France à Constantinople. L'introducteur des ambassadeurs։ ‖ 2. Հրեշտակ։ Les ambassadeurs que les Scythes envoyèrent à Darius. Ils envoyèrent des ambassadeurs auprès des Romains. Հրեշտակագնաց եղեն առ Հռոմայեցիս։ ‖ 3. (էութ. և ընդ.) Դեսպան. պատգամաւոր։ Vous ne pouviez envoyer un plus habile — ։

Ambassadrice (ամպասադրիս) ե. էդ. 1. կին դեսպանի. *դեսպանակին. *դեսպանուհի։ Madame l'— ։ ‖ 2. (էութ. և ընդ.) Պատգամաւոր կին։ Vous m'avez envoyé une jolie — ։ [J'ai gagné un — ։

Ambe (անպ) ե. ած. Երկին Թիւ (ի վիճակախաղս.)։

Ambesas (անպէզաս) ե. ած. Զոյգ մեկնակ. համակ մեկնակ (ի խաղի տապալոլ [trictrac]. լատ և. Beset). հեթ հեթ։

Ambiant, ante (անպիան, անդ) ած. Որ պատճ շուրջանակի. *շրջատփուս։ Un fluide — . L'air — ։

Ambidextre (անպիտրէքսդր) ած. Ցերկոցունց ձեռաց ազդակ. *երկաձագակ. ասած. ասաց։ Un homme, une femme — ։

= ե. ած. *երկաձագակ։ C'est un — ։

A. **Ambigu, uë** (անպիկ) ած. երկդիմի. բազմագիմի. Ս. շրջակ։ Langage — . Réponse ambiguë. Parler en termes ambigus. Les oracles étaient souvent ambigus։

Digitized by Google

Ambigu (ան-պի-ու) ե. ար. ած. Ճաշ խառն ի խորտկաց և յաղանդիւք [dessert]. *Խորտկազանդիք. Un déjeuner, un dîner, un souper servi en —. Une collation se sert toujours en —. || Ած. (ե-ած.) Խառնուածութիւն (հակառակ իրաց). Cette femme est un — de prude et de coquette.

Ambiguïté (ան-պի-ու-ի-թե) ե. իգ. Երկդիմի բանիք, միտք. *Երկդիմութիւն. Parlez net et sans —. Il y a de l'— dans tout ce qu'il dit.

Ambigument (ան-պի-ու-ման) ս. Երկդիմի բանիւք, միտք. *Երկդիմօրէն. Il parle, il répond toujours —.

Ambitieusement (ան-պի-ե-ու-զէ-ման) ս. ած. Փառասիրութեամբ. Rechercher — les honneurs. || Ած. Ճոռոմութեամբ, անիմաստաբար (գրել).

Ambitieux, euse (ան-պի-ե, ե-ուզ) ած. ած. Փառասէր. փառամոլ. փառախնդիր. L'— César. || Ած. Փառասէր. փառասիրական. Désirs, souhaits —. Prétentions ambitieuses. || Ած. Ցանկացող. անձկացող. Il est plus — de faveur que de gloire. || Ած. (ե-ած.) Ճոռոմ, յոգնայարգար, անիմաստաբար (բանիք).

= ե. ար. Փառասէր.

Ambition (ան-պի-սիո) ե. իգ. ած. Փառասիրութիւն. ճախճիրութիւն. իշխանասիրութիւն. գահասիրութիւն. — déréglée, démesurée. Avoir de l'—. Être dévoré d'—. || Ած. Տենչանք. Ce qui avait été l'objet de son —.

Ambitionner (ան-պի-սի-ներ) բ. ն. ած. Թեկն ածել (պէշխառնութեան). ի խնդիր լինել (պատուոյ). — les honneurs, les dignités, les premières places. || Ած. Տենչալ. անձկալ. փափաքիլ. ցանկանալ. Ce que j'ambitionne le plus, c'est l'honneur de vous servir, c'est de pouvoir vous rendre quelque service.

Amble (ան-պլ) ե. ար. Գնացք ձիոյ յորում երիվարն առնու գնէ միանգամայն և փոխառնակաւ զերկուսին արուն ոտիւ և նորին կողմանէ, ըստ օրինակի ուղտոյ, ընձառյոյ, արջոյ. միակողմանի գնացք. Եղէն. L'— est ordinairement une allure artificielle. Այս ձի ունի և ղնդրեակ.

† **Ambler** (ան-պլե) բ. ն. Միակողմանի ընթանալ (երիվարի). (Ից.).

† **Ambleur** (ան-պլօր) ած. ար. Կողմանագնաց (երիվար).

† **Ambligone** (ան-պլի-կոն') ած. Բութանկիւն (եռանկիւն). (ե-ած. լաս և. Obtusangle).

† **Ambliopie** (ան-պլի-օփի) ե. իգ. Վատնիլ, տկարանալ աչաց. բլշակնութիւն.

Ambon (ան-պոն) ե. ար. Բեմ ընծերցուածոց և քարոզութեան (ի հին եկեղեցիս քրիստոնէից). ամբիոն. ամբիւն.

Ambre (ան-պր) ե. ար. — gris. Նախի ինչ անուշահոտ որ ելանէ ի ծովէ. յամպար. մխիթ. Sentir le musc et l'—. [ե-եր-պո. (ե-եր-պր).

— jaune. Սաթ. առնական (?). (որ և Succin, Carabé).

Ambré, ée (ան-պրե) անց. գերբ. և ած. ած. Ցամպարաբոյր (հոտ). *յամպարաբոյրառատ (ըմպելի). Du rossolis —. *Ցօղի յամպարաբոյրառատ. մխիթեալ. || Ած. Սաթի (գոյն).

Ambrer (ան-պրե) բ. ն. Նուռ անոյշ հոտով յամպարբ. *յամպարել. — des gants.

Ambrette (ան-պրէթ) ե. իգ. Տունկ ինչ որոյ սերմունկքն են յամպարաբոյր. *մշկուենի. Graines d'—. Հատք մշկուենւոյ. (որբ. հ-ոդ-ոդ և գ-ո).

— Poire d'—. Ազգ ինչ տանձի մշկահոտ. գ. տմբատանկի (?). Un panier de poires d'—.

Ambroisie (ան-պրո-զի) ե. իգ. ած. Անուշակ կերակուր գիր (ըստ առասպելացց). ամբրոսիա. անմահուածք. Le nectar et l'—. L'— donnait l'immortalité à ceux qui en goûtaient. Odeur d'—. Բուրումն ամբրոսիական. "En baisant Vénus avec tendresse, il répandit une odeur d'— dont tout l'Olympe fut parfumé." ՖԷՆ. *Tél.* IX. || Ած. կերակուր քաղցրահամ, փափուկ, ազնիւ. (ընդ.). C'est de l'—. [(որ և Thé du Mexique).

† — du Mexique. Բոյս ինչ անուշահոտ. մեքսիկեան թէյ.

Ambrosien, ienne (ան-պրո-զիէն, իէնն') ած. Chant —. Երգ յօրինեալ ի սրբոյն Ամբրոսիոսէ եպիսկոպոսէ Մեդիոլանու [Milan]. ամբրոսեան երգ. Messe ambrosienne. Պատարագ ըստ ծիսի եկեղեցւոյն Մեդիոլանու. ամբրոսեան պատարագ.

Ambulance (ան-պլ-լան) ե. իգ. Անկեանց, հիւանդանոց զօրաց ի բանակի. դարմանոց. Porter des blessés à l'—. Chirurgien, infirmier d'—.

† **Ambulancier, ière** (ան-պլ-լան-իէ, իէր) ե. *Վիրադարմանի (ի բանակի).

Ambulant, ante (ան-պլ-լան, անթ) ած. ած. Տեղափոխիկ (հակադրութեամբ նստեղակալի [Fixe]). Hôpital —. Տեղափոխիկ անկեանց զօրաց (ի բանակի). || Ած. Շրջող. շրջական. գնացուն. Comédiens, marchands, musiciens, chanteurs ambulants.

Ambulatoire (ան-պլ-լա-թուար) ած. ած. Որոյ չիք ատեան հաստատուն (տեսեան, գտուտուրք). *աստանդական. Juridiction —. || Ած. փոփոխական. La volonté de l'homme est —.

Âme (ամ') ե. իգ. ած. Հոգի. L'— est la partie spirituelle, raisonnable et immortelle de l'homme. Aimer Dieu de toute son —. L'immortalité de l'—. Les âmes des trépassés. — Dieu veuille avoir son —. Հանգուցեալ Աստուածն զՀոգի նորա. (տե. Աստուածն ողորմի հոգւոյն). (ընդ.). — Une — en peine. Հոգի գաստապարտեալ ի տանջանս դժոխոց կամ մաքրարանի, քաւարանի [purgatoire]. — Il est comme une — en peine. (տե. Մաքրարանի, քաւարանի հոգւոյ մէն պէս է, այսինքն մեծ տագնապի կամ տրտմութեան մէջ է). — Corps et —. (տե. Հոգւով մարմնով. բոլորովին). Il se donna à lui corps et —. — J'en suis ému jusqu'à l'—, jusqu'au fond de l'—. Սիրտս իմ գելու, բեհեմի. գելուն, գալարին ազիքս. (տե. Յուզեալ եմ սրտիս մինչև խորը). || Ած. Հոգի. անձն. (բարի կամ չար). — noble, généreuse, héroïque. Une belle, une grande —. — basse, lâche, vénale, de boue. || Ած. Հոգի. Ներքին խորհուրդք. խիղճ մտաց. գիտակցութիւն. Je voudrais bien savoir ce qu'il a dans l'—. Les yeux sont le miroir de l'—. Il jure en son — et conscience que la chose est ainsi. || Ած. Ոգի. անձն. (այր, կին կամ մանուկ). Il n'y avait — vivante dans cette maison. Il y a cent mille âmes dans cette ville. C'est une bonne —. Անձնդ, բարեբարոյ անի է. (ընդ.). C'est son — damnée. (ե-ած. և ընդ.). Հաճոյակատար, կամակատար ծառայ նորա է. || Ած. Հոգի. կեանք. Rendre l'—. Աւանդել, հանձնել, հաստատանել, փչել զոգի. մեռանիլ. Il a l'— sur les lèvres. Ցգուցն պարզել ապաստան է. մերձ է ի մեռանիլ. շունչն վախճանի հասեալ է. Mon —, ma chère —, idole de mon —, — de mon —. Հատոր սիրոյ իմոյ. լերդահատոր իմ. լոյս աչաց իմոց. Ա. Հոգւոյս Հոգի. (առ փաղաքշանաց) (Ա). || Ած. (ե-ած.) Ոգի վարիչ. շունչ. Il est l'— de l'entreprise. Il était l'— du complot. || Ած. (ե-ած.) Հոգի. հիմն. La discipline militaire est l'— d'une armée. La bonne foi est l'— du commerce.

Digitized by Google

— L'— d'une devise. Մեկնիչ բանք նշանագրոշմի իրիք։
— L'— d'un soufflet. Մաշկեզէն կափոյր կամ գոնակ [soupape] փքոց։
— L'— d'un fagot. Նրբագոյն կրկատոք [menu bois] ի միջի ոլորակի. կատր ոլորակի. (ահ.)։
— L'— d'un canon. Խոռոչ գնդընկեցի կամ թնդանօթոց յորում գնեն զգնդակն և զվառօդն. ակն։
= ՎԿԱՑ. (ա) "Տեսայ յմ հոգւոյս հոգին ըստ ըստ — ի՝ երկիւր ի յոմ." Տաղ սիրոյ. —
"Աչերս ըսո, երկայր քաղէ,
Ակն յմ սըտին, հոգւոյս հոգի." Սոսեփ. Եւգոկ. տաղ.

Amé, ée (ահ) ած. Սիրելի (յայրքանէ հրավարտակս). (իշ.)։ Notre très cher et très — frère. Notre — et féal։

† **Amélanche** (ամէլանշ) ի. իգ. Ազգ ինչ գիհատի [nèfle]։

† **Amélanchier** (ամէլանչիէ) ի. ած. Ազգ ինչ գիհատոյ [néflier]։

Amélioration (ամելիոռասիօն) ի. իգ. Յառաջութիւն, ի լաւութիւն, ի լաւագոյնն. *բարելաւումն։ Il y a une grande — dans l'état de ce malade. — lente, sensible։ Բարենորոգութիւն (կալուածոց, տան)։ Il a fait une — considérable dans sa terre։

Améliorer (ամելիօրէ) բ. ն. Ի լաւագոյն գործոյ յառաջացանել. լաւացուցանել. **բարելաւել. *բարելաւել։ Ces travaux ont amélioré le sol։
= S'—. բ. ած. Դառնալ ի լաւագոյնն. լաւանալ. **բարելաւիլ։ Sa santé s'améliore de jour en jour. Les mœurs se sont améliorées։ [գօթիկ)։

Amen (ամէն') Այժ՛ն. եղիցի՛. (վերի ի կատարած ա. — Il dit *amen* à tout. Հաւանի ամենայնի. (ընտ.)։
— Il m'a tout conté, depuis *Pater* jusqu'à *amen*. Զամենայն պատմեաց ինձ, ի Հայր մերէ մինչև Այմէն, կամ յայրէն մինչև ի քէ, այսինքն ի սկզբանէ ցկատարած։

† **Amenage** (ամընաժ) ի. ած. Բառնալն, կրելն (զբեռնէս)։ || Ջ. Ջրաքեր զբեռնիան կրելոյ։

Aménagement (ամենաժման) ի. ած. Սահմանելն, կարգելն (զիշխատհարութիւն ծառայ անասնոյ)։

Aménager (ամենաժէ) բ. ն. Սահմանել, կարգել (զիշխատհարութիւն ծառայ անասնոյ)։

Amendable (ամընտաբլ) ած. Ա. Զոր միտրի է լաւացուցանել. լաւացոյ։ Une terre, un sol —։ || Բ. Ակհաւ ընդ առաջանաք. առաջանելի. (իշ.)։ Cas —։

Amende (ամընտ) ի. իգ. Տուգանք. պյժք։ Être condamné à l'—, à de grosses amendes, à de fortes amendes. Vous serez mis à l'—. Տուգանս կրեսջիք։ "Mettez des taxes, des amendes, et même, s'il le faut, d'autres peines rigoureuses, sur ceux qui négligeront leur champ." FÉN. *Tél.* XII.
— honorable. Հրապարակաւ խոստովանիլ զյանցանս և խնդրիլն թողութիւն։ Faire — honorable, la torche au poing et la corde au cou։
— Faire — honorable d'une chose. (ետ. և ընտ.) Խնդրիլ թողութիւն։ Vous avez manqué aux égards qui lui sont dus, il faut que vous en fassiez — honorable. (այլ. Իրեն հետ պարտաւորաւորեալ մեծարանաք չէիարուեցաք, պէտք է որ թողութիւն խնդրէք)։

Amendement (ամընտմն) ի. ած. Ա. Դառնալն ի լաւագոյն. *լաւացուցիչ. *լաւացրիչութիւն։ Il n'y a point d'— à sa santé. L'— d'un sol, d'une terre։ || Բ. Գալն յառաջութիւն, ի զգաստութիւն։ On remarque dans sa conduite un grand —։ || Ջ. Հնարք, եղանակ լաւացուցանելոյ (զանգս)։ Les labours, les sarclages, le mélange des terres, les engrais, etc., sont des amendements artificiels։ || Դ. Ուղղութիւն, փոփոխութիւն (յառաջիկայ օրէնս). *ուղղափոխութիւն։ Proposer, discuter, adopter, rejeter un —. La loi a passé sans —։

Amender (ամընտէ) բ. ն. Ա. Լաւագոյն առնել. լաւացուցանել։ On amende les terres avec du fumier, de la marne; on les amende aussi par les labours, le sarclage, etc. || Բ. Ցուղղութիւն, ի ճանապարհ, ի կարգ, ի զգաստութիւն ածել. ի լաւն գործանացանել. ուղղել։ Les bons conseils et les bons exemples ont amendé ce jeune homme։ || Ջ. *Ուղղափոխել (զառաջիկայիկաւ օրէնս)։ On a amendé le projet présenté par le ministre։ || Դ. Դառնապարտել ի տուգանս. տուգանել. (իշ.)։
= բ. չ. Ա. Լաւանալ։ Ce malade n'a point amendé depuis la saignée։ || Բ. Նուազել (գնոց). (իշ.)։ Le blé est bien amendé։
= S'—. բ. ած. Գալ յուղղութիւն, ի կարգ. լաւանալ։ Il faut espérer qu'il s'amendera. Cette terre s'amendera à force de fumier։

Amendé (ամընտէ) ի. ած. Un — sans scandale. Հրամանն ածելոյ զոք առ գառաստարն լռելեայն, առանց ձայնանաց։

Amener (ամընէ) [խառնարհի իրրև զMener.] բ. ն. Ա. Ածել. բերել։ Si vous venez nous voir, amenez votre frère. Amenez-le-moi. Amenez-moi mon cheval, mon cabriolet. Il le fit — devant lui. — Quel sujet, quel bon vent vous amène? Զի՞նչ իրք են վասն որոյ եկիքդ. յի՞նչ պէտս եկիք (ա)։ — Mandat d'—. Հրամանն ածելոյ զոք առ գառաստարան։ || Բ. (ետ.) Ածել, քարշել, մխոել, գործացուցանել զոք (յիւր կամս, յիւր խորհուրդ)։ Il me fut impossible de les — à mon sentiment. Elle s'efforçait de l'— à sa croyance։ || Ջ. Ցինքն քարշել, ձգել։ Il amène à lui tout le tapis, toute la couverture. Il amène à lui tout le profit de l'affaire. Ցինքն կորզել, յինքն վաստկ զամենայն շահ գործոյն։ || Դ. Իջուցանել (զառագաստս նաւի)։ — pavillon կամ լուկ —. Իջուցանել զդրօշ նաւուն առ ի յայս առնելոյ զանձնաւորսն լինել. անձնաւորք լինել։ Le vaisseau fut obligé d'— son pavillon, fut obligé d'—։ || Ե. (ետ.) Ստիպանել. բերել։ Ce sont les jeunes gens, les femmes qui amènent les modes. C'est ce médecin qui a amené l'usage de tel remède։ || Զ. Ածել. բերել։ Ce vent nous amènera de la pluie. Un malheur en amène un autre. Cela pourrait — une guerre։
— la conversation sur un sujet. (այլ. Խօսքը դնել ի վերայ դարձնել, բերել)։
= ՎԿԱՑ. (ա) "Զի՞նչ իրս ին վասն որոյ ինէիք." Գործք. ի. 21. ("Quelle est la cause qui vous amène?" de Gen.) — "Բայց ի՞նչ պիտոյ ինէր այդ. ժողովի էիքոյ ի փլեզդոյի համբարձոյն ի." Գատ. Ա.Լեքս. 25։

Aménité (ամենիթէ) ի. իգ. Գեղեցկութիւն (վայրոց). բարեխառնութիւն, քաղցրութիւն (օդոց)։ || Բ. (ետ.) Քաղցրութիւն. շնորհք։ Cet homme a de l'—, beaucoup d'—. Il n'a nulle — dans le caractère։

† **Aménorrhée** (ամենոռէ) ի. իգ. Դադարումն գաշտանի [règles] կանանց. *գաշտանանառութիւն։

Amenuiser (ամընիւիզէ) բ. ն. Նրբել. անօգտացուցանել. տանջել։ — un bâton, une planche։

Amer, ère (ամէր, ամ՛) ած. Ա. Դառն. լեզուհամ. լեզի։ — comme chicotin. Ce vin est —. Médicaments amers. Դառն, գաժան գեղք։ L'onde amère, les ondes

Digitized by Google

amères. Աքսորական ամիքը. Լուր ծովու. (վարի ի բնագիծ.)։ "Demain, quand l'Aurore, avec ses doigts de rose, entr'ouvrira les portes dorées de l'Orient, et que les chevaux du Soleil, sortant de l'onde amère. . ." FÉN. *Tél.* IV. ‖ 2. (փոխ.) Դառն. կսկծալի. ցաւագին։ Regrets, souvenirs, chagrins amers. Il est bien — à un père de voir ses enfants ne pas répondre à ses soins. Larmes amères. Ագի, գառն արտասուք։ "Il répandait sur son corps des fleurs à pleines mains; il y ajoutait des parfums exquis et versait des larmes amères." FÉN. *Tél.* XXI. ‖ 3. (փոխ.) Դառն. խիստ. սաստիկ. կծու։ Reproches amers. Raillerie, ironie amère. Plaintes amères։

— Il est d'une bêtise amère. Անմիտ է յոյժ. (ընթ.)։

= ե. ար. ի. Դառն բան։ L'— et le doux. Prendre des amers. Ըմպել գինը գառիւնս, գաժանս։ ‖ 2. Լուծի (եզին և ձիոյ բնչ)։ Խոյ։ Un — de bœuf. Crever l'— d'une carpe, d'un brochet։

Amèrement (ա-մէր-ման) ս. Դառնապէս. խստիւ։ Se plaindre —. On l'a critiqué —. Pleurer —. Լալ գառնապէս, ողբագութեամբ։

† **Américain, aine** (ա-մէրիքէն, ին') ած. Ամերիկայի. ամերիկացի. ամերիկեան։

= ե. Բնակիչ Ամերիկայի. ամերիկացի։ [couvert]։

= ե. իգ. Américaine. կառք բնիչ թափիւռ և անչարժ [dé-

Amers (ա-մէր) ե. ար. յ. Երեսելի նշանք ի ծովեզերս, որպիսի են ապառիք, քարաժայռք, գիտառոցք, որ նշանակեն նաւարգաց գլուխները։

= վկաս. "Ինչ ի ձեր խոչ նաւագնին նաւապետին, որոց ոչ երեսիք, ոչ լանան, ոչ ըմբռչի և ոչ գիտասցի ինչ գլուխն նշանակեն, յորոց սահման նայելով և նաւել զնան վարելով. առանց նաւագնիցդ ոչ ոմն." Յոհ. ի Ցովէփ, Հ. Բ. 640։

Amertume (ա-մէր-թիւմ') ե. իգ. Ա. Դառնութիւն։ L'— de l'absinthe, de l'aloès, de la coloquinte։ ‖ 2. (փոխ.) Դառնութիւն. արտմութիւն. վիշտ։ Avoir le cœur plein d'—. On l'a abreuvé d'—. Les douceurs et les amertumes de la vie. "Cet inconnu m'a répondu comme un homme qui écoute à peine ce qu'on lui dit et qui est plein d'—." FÉN. *Tél.* XXIV. ‖ 3. (փոխ.) Գառնութիւն, խռովութիւն (բանից)։ Il y a bien de l'— dans cette critique, dans cette défense։

Améthyste (ա-մէթիսթ) ե. իգ. Ակն բնիչ պատուական մանուշակագոյն. մեղեսիկ. ամեթիստոս. գինեխոժ։

Ameublement (ա-մօպլը-ման) ե. ար. Անձնային կահ և կազմած (տեղիք)։ Un riche —. Acheter un bel —։

Ameublir (ա-մօպլիր) բ. ն. Ա. Ջանչարժուն կամ գիւղական սահմանս [immeubles] սմանանոց ի շարժուն կամ ի հասարակաց սահմանս խառնել (բանս իրաւ. գիտաց). Շարժանակել. (տես և Mobiliser)։ ‖ 2. Խարխարել, քաքրել, կակղել (գետ)։ Cette terre est trop compacte, il faut l'—։

Ameublissement (ա-մօպլիս-ման) ե. ար. Ա. Շարժանակութիւն (անշարժուն կամ գիւղական սահմանս սմանանոց)։ Le père, en mariant sa fille, n'a consenti à l'— que pour telle somme։ ‖ 2. Քաքրել, կակղել (գետ)։

† **Ameuiomner** (ա-մօլմէ) բ. ն. ի գէզ ածել (ըզ-յորդ, գիտս). բազմել։

† **Amentement** (ա-մօդ-ման) ե. ար. Ա. Կոյս (որոյ կան շունց)։ ‖ 2. (փոխ.) Կատարել կամ հաւատել։

Amenter (ա-մօդր) բ. ն. Ա. Ընդելուցանել գշուն որսական բարուք որսալ ի միասին։ Il faut du temps pour — des chiens qui n'ont pas accoutumé de chasser ensemble։ ‖ 2. (փոխ.) Դրդել ժողովել. հաւաքել։ Il ameuta les oisifs du quartier. Les factieux ameutèrent la populace։

= S'—. բ. ա. Հաւաքիլ. ժողովիլ։ Le peuple s'était ameuté sur la principale place de la ville։

Ami (ա) ե. ար. Ա. Բարեկամ։ — fidèle, intime, constant. Avoir beaucoup d'amis։ — de table, de bouteille. Խրախճանակից։ — de jeu. Խաղակից։ ‖ 2. Բարեկամ. գաշնաւոր. հեզակակից. (տես զաւերաբեկանց)։ Dans cette guerre, la France tira peu de secours de ses amis։ ‖ 3. Բարեկամ. սիրող։ Cet homme est — de la vérité, des sciences, des arts. C'est un — de la bouteille։ ‖ 4. Բարեկամ. (տես և զանազանց և զանկից)։ Le chien est — de l'homme. L'ormeau est — de la vigne. Le concombre est — de l'eau. Ջրաւէր է վարաւնգ։ ‖ 5. Ախորժարար. հեշտացուցիչ. բերկրեցուցիչ (ա)։ Le vin est — du cœur. Il y a des odeurs qui sont amies du cerveau. Il y a des couleurs qui sont amies des yeux։

— Bon —. Տարփաւոր. տարփածու. (վաչ. սիրահար). (ընթ.)։ Elle a un bon —։

= Amie. ե. իգ. Ա. Կին բարեկամ. բարեկամուհի։ Deux femmes qui sont bonnes amies. Une femme est souvent pour un homme une excellente —։ ‖ 2. Սիրուհի. (վարի յազգաբանութիւնս)։ Un tel eut d'une telle, son —, un fils. . .

— M'amie. Բարեկամուհի իմ. (համառօտութիւն բառիցս Mon amie. տես փաղաքշարար)։

— Bonne —. Սիրուհի. (ընթ.)։ Il va voir sa bonne —։

= ած. Ա. Բարեկամական. բարեկամութեան։ Il m'a montré un visage —. Sentiments amis։ ‖ 2. Նպաստաւոր. հզօրացուցանող. (վարի ի բնագիծ.)։ Les destins amis. La fortune amie։ ‖ 3. Բարեկամ. գաշնաւոր. ազգակից։ Peuples amis. Nations, maisons amies։ ‖ 4. Ցանգ. յարմար. համեմատ։ Des couleurs amies։

= վկաս. (ա) "(Ինչ օրինաց) —օրինաւոր և իրեղէնացուածիւ օրհնեցին հոգեկան." Ագաթանգ., ճառ. Ը։

Amiable (ա-միաբլ) ած. Ա. Գեղջր. հնոր հաւանից։ Accueil —. Paroles amiables։ ‖ 2. Բարեկամական։ Arrangement, convention —։

— compositeur. Համազակեր. խաղաղարար։ "L'arbitre choisi est un médiateur —, et non un juge de rigueur." FÉN. *Tél.* XXIII.

= À l'—. մի. ած. Խաղաղութեամբ. բարեկամորար։ Ils ont réglé leurs affaires à l'—. (ած. Գործերին խաղաղութեամբ կարգադրեցին)։ — Vente à l'—. Վաճառել գնաց առհասնելոց հաճութեամբ երկոցունց կողմանց. Հաճայական վաճառումն։ [Il lui a parlé fort —։

Amiablement (ա-միաբլ-ման) ս. Բարեկամութեամբ։

Amiante (ա-միանդ) ե. ար. Գար բնիչ յորմէ գործեն կտաւ և պատրոյգ անկիզելի. անաւատաւ. *ասբեստոս։ Les anciens brûlaient les corps dans de la toile d'—։

= վկաս. "Ի քաղաքին Հռոմայ զոր ի նմին Ալեքսոփ, որ ի հոց անկաւ ի ըմբռնել ի նմանէ. որոյ ոսկրեալ զնա ի հրոյն՝ որպես ի հրոյ ելանել ի սպասէն ջնէ." Բիւս. գԼ. Ա.

Amical, ale (ա-միքալ, ի') ած. Բարեկամական։ Conseil —. Des conseils amicaux. Relations, paroles amicales։

Amicalement (ա-միքալ-ման) ս. Բարեկամութեամբ։ Causer —. Ils vivent ensemble fort —։

Digitized by Google

Amiet (-ե) ե. ար. կտաւ, վարշամակ զոր արկանէ քահանային գլուխը յատուկ քան զշապիկան (յհեբեղեցիս հանդիսական կարգադրեալ)։

Amidon (-դօն) ե. ար. Ս. Նշոյլ · Ս. Նշաստակ · Նշոխ։ L'— du commerce est préparé avec la farine gâtée, l'orge ou le froment grossièrement moulus. On délaye l'— pour faire de l'empois. Colle d'—. Ս. Ոսլայ։

† **Amidonner** (-դոնե) բ. ն. Օծանիլ նշոյլիւ, նշաստակել. *Նշոյլել։ [լոպիճել։

Amidonnier (-դոնիէ) ե. ար. *Նշոյլագործ · Նշ-

Amincir (-ինսիր) բ. ն. Նրբանալ, Նրբացուցանել։ — une pièce de bois. Les corsets amincissent la taille։

= S'—. բ. ա. Նրբանալ։

Amincissement (-ինսիսման) ե. ար. Նրբիլն. Նրբութիւն։ L'— d'une lame de couteau qui passe sur la meule։

Amiral (-փ-ալ) ե. ար. Ծովակալ. ռազմապետ ծովային. փոխ-ապետ ե-ալ։ Il fut fait —. Nommer des amiraux։

= ած. ար. Le vaisseau — կամ լոկ —. ե. ար. Զօրութեամբ խաղան նաւ. նաւ ծովակալի (ա)։ Il a servi toute la campagne sur l'— "L'— où elle était, . . fut repoussé aux ports de Hollande." BOSS. *R. d'Angl.*

= ՎԿԱՀ. (ա) "Որդիս նաւի զբօսելոյն է, ի ներկայ և ի նմին անդր նաւապետն, զկոյ կինն ի ըստ գնոյ նաւապետի՝ առ ի նմա, և առ յանկահասուցս նաւապետին զբօսս." ՓԻԼ. Եւք. Բ. խգ. 500։

† **Amiralat** (-փ-ալ) ե. ար. Պատիւ, իշխանութիւն ծովակալի ծովակալութիւն։

† **Amirale** (-փ-ալ) ե. էգ. 1. *Յաւեան (galère) ծովակալի։ || 2. Նաւն ծովակալի։ Madame l'—։

Amirauté (-փ-ոթէ) ե. էգ. 1. Ծովակալութիւն. ռազմապետութիւն ծովս։ || 2. Աստան ծովակալի։ Le siège de l'—։ || 3. Բարձրագոյն վարչութիւն ծովային զօրութեան Տէրութեանն. ծովական վարչութիւն։ L'— anglaise, russe. Il fut nommé membre du conseil d'—։

† **Amissibilité** (-փ-իսիպիլիթէ) ե. էգ. Կորսուածականութիւն (բան աստուածպարգևից և իրաւագիտից)։

† **Amissible** (-փ-իսիպլ) ած. Կորսուածական. կորնչելի (բան աստուածպարգևից և իրաւագիտից)։ La grâce, la justice —։

Amitié (-փիէ) ե. էգ. 1. Բարեկամութիւն։ Ancienne, étroite, grande —. Retirer à quelqu'un son —. Lier, contracter — avec quelqu'un. Խառնել բարեկամութիւն ընդ ումեք. (տե՛ս բարեկամութիւն կապել մէկուն հետ)։ || 2. Գութ. սէր։ "Je voue à votre fils une — de père." RAC. *Andr.* v. 3. || 3. Պարգևարերութիւն. բարեսքութիւն։ Ce ministre a de l'— pour vous. "Ni Nestor, . . ni Ménélas, qui me reçut avec — dans Lacédémone, ne purent m'apprendre si mon père était encore en vie." FÉN. *Tél.* I. || 4. Բարեկամութիւն. բարեսրտութիւն. շնորհք. երախտիք։ Faites-moi l'— de parler de mon affaire à mes juges. Առնելով բարերատութիւն, կամ՝ շնորհս արարեալ խօսելիք զգատէն իմմէ ընդ դատաւորս իմ. (տե՛ս շնորհք լրիք խօսելիք դատաւորներու հետ իմ գատին վրայ)։ Faites-moi l'— de venir chez moi։ || 5. (փոխ.) Աղգապատակք. միտութիւն. *Համակրութիւն։ Il y a de l'— entre le fer et l'aimant։

— յե. Գաղտասիրական, մեծապատիւ բանք. սիրալիր բանք։ Il m'a fait des amitiés, mille amitiés. Faites-lui mes amitiés. Ողջունեցէք զնա սիրով յինէն կազմանէ։

Ammi (-մի) ե. ար. Տունկ ինչ, որոյ սերմանիքն ատնուշահատք են և վարին ի պէտս բժշկաց. Նիճ. Հացագիղ. (տես. Նախահ, Նախուահ)։

= ՎԿԱՀ. "Ա՛ն. ատեր Նախոյ, որ ի նմէ." Բառք Գաղիատնոսի. — "Հ՛ոգաս. Նոյ սիրե՛." ած. — "Նահանգասա. յԱղբարն կինէ. վեր ծայրէն սատ է." Բժշ. — "Նահանգ. ատկաւ գիտել." Բժշ. — "Նահանգ . . . ատ գոտիկին ինէ Նահանգ ես Նահանգոյ և Նահանգ ի՛սին, և ի Շիրազ Նահան ի՛սին, և այս ատեն անասանն Նահանգն պարսկերէն անասանն է. և յայսքերէն գոյլ ըլ խոսան ի՛սին, որ ի՛սրեմնէ հայ կիզասա հացի գիտել և ամ հայ սալել. և լսան այն է որ նոր կինէ, և սահվ և ի՛սրեմնէ և ամ սահեցան կինէ." Ամբան. Աձգ. ած.

Ammon (-մոն) Corne d'Ammon. *տես* Ammonite։

Ammoniac, aque (-մոնիակ, -ք՛) ած. Sel —. Աղ ինչ ի տարբագիտութեան. Ս. անուշադր. Նիշադր։

— Gomme ammoniaque. Խէժ ինչ ատատկահատ և կըծատահամ. Ս. օշակ. (տես. ի՛սրեմ. ատրբ. ի՛սրեմ)։

Ammoniacal, ale (-մոնիակալ, -լ՛) ած. *Աձատշադրակային։ Sel, savon —. Odeur, vapeur ammoniacale։

Ammoniaque (-մոնիակ) ե. էգ. *կալի [alcali] բուսական կամ ցնդական [volatil] զոր հանեն յանատշադրէ [sel ammoniac]. *անուշադրական։ Վարի երբեմն և յատկանն. Cet — est très fort։

Ammonite (-մոնիթ) ե. էգ. Քեցի ինչ բրածոյ [fossile] որ նմանի է եղջեր խոյի. խոյեղջերք. *ամմոնեղջերք. (որ և Corne d'Ammon)։

† **Amnésie** (-մնեզի) ե. էգ. Կորուսանելն զուշ, գիրշզութիւն մտաց (բան բժշկաց). ուշամոռացութիւն։

Amnios (-մնիոս) ե. ար. Ներքին թաղանթ [membrane] ռազմին. *որովկնի։

Amnistie (-մնիսթի) ե. էգ. Հաւաքական թողութիւն յանցանաց շնորհել յարքայէ. անյիշութիւն, անյիշատակութիւն, մոռացումն յանցանաց։ Acte, loi d'—. Le roi accorda une — générale. Il fut compris dans l'—. Ceux qui furent exceptés de l'—։

= ՎԿԱՀ. "Ես Նոր հաստատել զհնութիւնն, խորհել համայնի յանցանաց ինէ." Խոր. Գ. ծը.

Amnistier (-մնիսթիէ) բ. ն. Պատացումն առնել յանցանաց. թողուլ (թագաւորի) զյանցանս, զվնաս։ Le prince amnistia les coupables։

= ՎԿԱՀ. "Ընդ՞որ ու արարիր հատացուն անօրինութիւն իմոյ." Ցովր. Ի. 21. — "Ա՛նինցուն իսկ ի՛սի ինէ ես ինձ Խնդրել զնս." Ոսկ. [ձաւ զերկիր. վարձակալ։

Amodiateur (-մոտիաթէօր) ե. ար. Որ ունի ի վարձ-

Amodiation (-մոտիասիօն) ե. էգ. Տալն ի վարձաւ զերկիր. *Հողվարձութիւն։ [(տես և՛ս Affermer)։

Amodier (-մոտիէ) բ. ն. Տալ զերկիր ի վարձաւ.

Amoindrir (-մոէնտրիր) բ. ն. 1. Փոքրկացուցանել։ L'éloignement amoindrit les objets։ || 2. Նուազեցուցանել. պակասեցուցանել։ Cela amoindrira votre revenu. Cela a beaucoup amoindri ses forces։

= բ. ն. որ և S'—. բ. ա. Նուազիլ։ Son revenu amoindrit, s'amoindrit tous les jours։

Amoindrissement (-մոէնտրիսման) ե. ար. Նուազիլն. Նուազութիւն։ L'— de sa fortune, de sa puissance։

† **Amoise** (-մոազ) ե. էգ. *տես* Moise։

Amollir (-մոլիր) բ. ն. 1. Կակղել. մուլել։ La chaleur amollit la cire. Mettre du cuir dans l'eau pour l'—։ || 2. (փոխ.) Պակղել. մուլել. հնացուցանել. թուլամորթգործել. խնդիշացուցանել։ La volupté amollit le courage.

Digitized by Google

N'amollissez pas l'enfance dans les délices : ‖ 2. (ֆիգուր.) Կակղել. կակղացուցանել. մեզմացուցանել. ածել ի գոբրով, ի գուբի, յոգոյզ : "Pour — son cœur, je n'ai rien négligé." CORN. *Poly.* v. 4 :

= S'— . բ. ա. 1. կակղիլ. կակղանալ : La terre commence à s'— : ‖ 2. (ֆիգուր.) Թուլանալ. մեզկիլ. մեզկանալ. հիւծախտիլ. խնձչանալ : Son courage s'amollit. "S'ils commençaient à s'— dans les délices et dans l'oisiveté, . . vous verriez bientôt tomber cette puissance que vous admirez." FÉN. *Tél.* III. ‖ 3. (ֆիգուր.) կակղանալ. մեզմանալ. ի գուբի չարժիլ, գառանալ : Son cœur s'amollissait par degrés :

Amollissant, ante (ամոլիսան, անդ) ած. Մեզցնող. հիւանդիչ : Des plaisirs amollissants :

Amollissement (ամոլիսման) ե. ոչ. 1. կակղացուցանելը. կակղիլը. կակղութիւն : L'— de la cire : ‖ 2. (ֆիգուր.) Մեզկիլը. մեզկութիւն : L'— du courage. L'— d'un peuple :

Amome (ամոմ) ե. ոչ. Ազգ ինչ անկոց ընդոյն աշխարհացն Ասիոյ. Համոմ. (տրբ. հմամ) : Le gingembre est une espèce d'— :

Amonceler (ամոնսելէ) [J'amoncelle. J'amoncelais. J'amoncellerai. Amoncelant. Amoncelé, ée.] բ. ն. 1. Դիզանիլ. կուտակ. շեղջակուտակ : — des gerbes. Le vent amoncelle les sables. — des écus : ‖ 2. (ֆիգուր.) կուտակ : Je pourrais — les preuves, je me borne à celle-ci :

= S'— . բ. ա. Դիզանիլ. կուտակիլ : Les nuages s'amoncellent. Les preuves s'amoncellent contre lui :

Amoncellement (ամոնսելման) ե. ոչ. կուտակիլը. կոյտ : L'— des terres, des sables :

Amont (ամոն) ե. ոչ. Վերնակողմն գետոյ (հակադրութեամբ խոնարհակողմանն, որ ասի Aval) : Ces bateaux. ces marchandises viennent d'—, du pays d'— :

— En — de (la ville). Ի վերոյ կողմանէ (քաղաքին) :

— Vent d'—. Հողմ արեւելից :

Amorce (ամորս) ե. էգ. 1. Խանձ. կեր : Prendre des poissons, des oiseaux avec de l'— : ‖ 2. (ֆիգուր.) Խանձ. Հրապոյր : Douce —. Les amorces de la volupté. Dangereuse, trompeuse —. Ne vous laissez pas prendre à cette — : ‖ 3. Վառօդ որով լուցանէն գլխոյ [charge] Հրացանի, քնդանօթոյ, ականի. խանձ. պղտ. օ— : L'— est bien sèche. L'— est mouillée. L'— ne prend pas. — Prendre une ville sans brûler une —. Առնուլ գքաղաք առանց արձակելոյ և մի հնէ Հրացան, առանց գործոյ պատերազմի (Ա) :

— վՏԱՍ. (Ա) "Առանց գործոյ պատերազմի՝ սիրով և հրաժարելիք նոցա ընծայից իրիցն ժողովրդեան." ԵՂՇ. Ա. 17 :

Amorcer (ամորսէ) բ. ն. 1. Պատրել խանձիւ, կերով (գիտրին) : Amorcez vos hameçons, vos lignes : ‖ 2. Դնել խանձ (ի հրացէնս) : — un fusil, un canon : ‖ 3. Ձգել կերով. խանձուցանել : — des poissons, des oiseaux : ‖ 4. (ֆիգուր.) Հրապուրել. որսալ : Se laisser — au gain. C'est une femme adroite et dangereuse, qui sait les moyens d'— les gens :

Amorçoir (ամորսուար) ե. ոչ. տես Ébauchoir :

† **Amorphe** (ամորֆ) ած. Անկերպարան. անձև :

Amortir (ամորտիր) բ. ն. 1. Նուազեցուցանել (զաւազութիւն Հրոյ, զբռնութիւն հոսանաց). որգեղուլ, մեղմացուցանել (զուժգնութիւն Հարուածոյ) : Ce feu est trop ardent, il faut y jeter de l'eau pour l'—. Un barrage amortissait la force du courant. Son chapeau amortit le coup de sabre. Il est tombé sur un matelas qui a heureusement amorti sa chute : ‖ 2. (ֆիգուր.) Ցածուցանել, չիջուցանել (զբորբոքումն կրից, զբոց եռանդմանց ցանկութեանն, զսաստ եռանդս երիտասարդութեան) : — les feux, les ardeurs de la jeunesse, les passions. Cette découverte amortit son amour : ‖ 3. Բառնալ զդատնութիւն, զկծուութիւն (խաղոց) : Ցոյս միտս վարի առ վարպետսդ չէզոքօրէն. Faire — des herbes dans de l'eau bouillante : ‖ † 4. Կակղացուցանել գօծել, կակղել (գմիս) : ‖ 5. Դադարեցուցանել (զհատս հատուցեալ զդլուխն). չիջուցանել. փրկանաւորել : — une rente, une redevance, une dette :

= S'— . բ. ա. Նուազիլ. չիջանիլ :

Amortissable (ամորտիսապլէ) ած. **Շիջելական. *փըրկանացու : Rente — :

Amortissement (ամորտիսման) ե. ոչ. † 1. Նուազեցուցանելը. մեզմացուցանելը : L'— du coup ‖ 2 *Շիջուցումն, փրկանաւորութիւն (պարտուց, հատից) : L'— de la dette publique : ‖ 3. կատար (շինուածոյ) :

† **Amouille** (ամույ) ե էգ. Աւազին կաթն մնացեալ զորթի կովու. գալ :

Amour (ամուր) ե. ոչ. 1. Սէր. գութ : — extrême, ardent, honnête. — céleste, terrestre, charnel, sensuel. — conjugal, paternel. filial, mutuel. L'— de Dieu, du prochain, de la patrie, des richesses :

— Pour l'— de Dieu. 1. Վասն սիրոյն Աստուծոյ. առ սէրն Աստուծոյ. վասն Աստուծոյ : Faire quelque chose pour l'— de Dieu : ‖ 2. Աստանց ինչ շահից. ձրի. (ընդ.) : On lui a donné cela pour l'— de Dieu : — Pour l'— de vous. Առ սէր ձեր. վասն ձեր երեսաց (արարի կամ արարից զայս ինչ) : Խոնարհեցէք ինձ :

‖ 2. Սէր. առփոնք : Donner, inspirer de l'—. Brûler, languir, mourir d'—. Il n'a plus d'— pour elle. Il s'est marié par — : Ցոյս միտս վարի և յիգուկանն՝ միաբար կամ եղակի ի բանաստեղծութեան, իսկ բազմաբար կամ յոգնակի՝ ոչ միայն ի բանաստեղծութեան, այլ և յարձակ բանս. "Avant que dans son cœur cette — fût formée." RAC. *Baj.* I. 4. De nouvelles, d'ardentes, de folles amours. Les premières amours. "Il déshonora son règne par ses amours monstrueuses." BOSS. *Hist.* I. 10. — C'est un vrai remède d'—. (ֆիգուր. ասի զժանաւտեսիլ կամ զամենատգիտ կնոջէ). Ձշմարիտ բուժիչ է սիրոյ : — Être en —. Լինիլ մատակ անասնոց ի կաղցս : Une chatte qui est en —. Quand les biches sont en —. † — Maison d'—. Բազանոց : ‖ 3. Սիրելի : Titus était l'— de l'univers. Mon cher pays, mon premier —. Պատուա իմ սիրելի, սէր իմ նախընծայ : "Tout ce que j'avais ouï dire des rois qui avaient été l'— et les délices de leur peuple me paraissait une pure fable." FÉN. *Tél.* XIII. Մարթիլ առնել և բազմաբար. Être avec ses amours. Լինիլ ընդ սիրելւոյն իւրում : Quitter ses amours. Թողուլ, լքանիլ զսիրելի իւր : Նոյնպէս ասի և զիրաց բազմաբար. Les tableaux, les livres, sont ses amours. Նկարք, մատեանք, սիրելի յոյժ են նմա : — Mon —. Սէր իմ. (փաղաքշական առաջաւոր ամենանոյց առ կին իւր կամ առաքեալ առ սիրուհի իւր : Աւէր երբեմն և M'amour) : ‖ 4. Դիք սիրոյ (քան առասպելից). Սէր. *Տարփնեի : On peint ordinairement l'Amour avec un bandeau, un arc et des flèches.

Digitized by Google

Il est beau comme l'Amour. — C'est un Amour. (ֆրանս. և ընդ.) Սէր, *Տարփանի անուն է. (ասի գչքնաղագեղ գեղատես տգղկանէ կամ գմանկամարդ գնոցէ կամ գմանկաներ կամ զգեղեցիկ ինչ իրաց)։ — Les Amours. Եղբարք դից Սիրոյ (ըստ առասպելոց)· *Տարփանիք։ Les Jeux, les Ris et les Amours. Խաղք, խնդիրք և Տարփանիք։ Peindre, sculpter des Amours, de petits Amours։

— -propre. ա. Սէր անձին. (որ և — de soi)։ L'— -propre bien entendu est le fondement de plusieurs de nos vertus, est le mobile de beaucoup de bonnes actions. L'— -propre devient vicieux par l'excès, et alors il s'appelle égoïsme։ ‖ բ. Անձնասիրութիւն. ինքնասիրութիւն։ Il est pétri d'— -propre. Ջանգեալ է անձնասիրութեամբ։

— Pomme d'—. տես Tomate։

Amouracher (մուռաշել) բ. ն. Գառասանգել զոք անխմաստ կամ անճահ սիրով. (ընդ.)։ Je ne sais qui a pu l'— de cette sotte։

= S'—. բ. ա. Հարկանիլ զանարժանն կամ զանխմաստ սիրով. (ալ. խենեռաւար սիրահարիլ)։ "Elle s'est amourachée d'un grand benêt de vingt-cinq ans." sév. Ան և ֆիգ. Il s'est amouraché des sciences occultes։

Amourette (մուռեթ) է. իգ. Սէր առ ի գբօսանս եւեիմ՝ առանց ատոյգ զգացման։ C'est un homme qui a toujours quelque —։ [չխորի։

— յգ. Ուղիղ կամ ծուռ [moelle] ողնայարի որիծաձ և

Amoureusement (մուռեզման) մ. ա. խանդաղակամ սիրով. խանդաղատանաւք. կամագին։ Soupirer, regarder —։ ‖ բ. Գոգտրարար (ուռագիկ, նկարիչ)։ Cet air veut être joué —. Ce petit tableau est — peint։

Amoureux, euse (մուռեւ, եզ) ած. ա. Սիրող. տարփասոր։ Être —, passionnément —. Il est — de cette femme։ ‖ բ. ցանկասէր։ Être d'un tempérament —, de complexion amoureuse. Elle est amoureuse comme une chatte. (ասի ած. զցանկասէր կնոջէ)։ ‖ գ. խանդակամ. գորովալից. սիրատարփ։ Langage, soupirs, regards —։ ‖ դ. Սիրոյ. տարփոց. տարփասանձիկ։ Être — de la gloire, de la liberté. Il est — de tableaux. Il est — de ses opinions. ցամուռեալ պնդի ի կարծիս իւր։ ‖ ե. Գոգտր. փափուկ. շնորհալից. վայելուչ (վրձին կամ գրիչ նկարչի)։

= է. ա. Տարփածու. տարփասոր։ Un — transi։

Amovibilité (մովիպիլիթե) է. իգ. *խախտականու-թիւն։ L'— des membres du conseil d'État։

Amovible (մովիպլ) ած. Զոր մարթի և խախտել ի պաշտամանէն ըստ կամս. *խախտական։ Il ne faut pas que les juges soient amovibles։ Ան և զպաշտամանդ. Emploi, place —։

† **Ampélite** (ամփելիթ) է. իգ. Ազգ ինչ սեաւ քարի, զոր դնէին երբեմն առ արմին սրճոց առ ի պահել զնոսա ի ճճեաց. *սրճաքար։

Amphibie (ամֆիպի) ած. Երկակենդան. երկակենցաղ (անասուն)։ Les veaux marins, les loutres, les castors, les crocodiles, etc., sont des animaux amphibies։

= է. ա. Անասուն երկակենդան։

Amphibologie (ամֆիպոլոժի) է. իգ. Թերութիւն բանի յորմէ յառաջ գայ խմաստ երկդիմի. *Տոմութիւն։ (Օրինակ իմն այս բան Մոլիերի. "Et de même qu'à vous je ne lui suis pas chère." խմաստն է՝ Ձեմ նմա սիրելի որպէս եմն քեզ. այլ այնպէս իմն կարծի թէ կամիցի ասել. Ձեմ քեզ սիրելի, և չեմ նմա սիրելի։) Il y avait souvent de l'— dans les oracles։

Amphibologique (ամֆիպոլոժիք) ած. Երկդիմի. երկշուիլ։ Phrase, discours, oracle, réponse —։

Amphibologiquement (ամֆիպոլոժիքման) մ. Երկդիմի, երկշուիլ բանիւք. *երկդիմորէն։

† **Amphibraque** (ամֆիպրակ) է. ա. Զոտի ինչ յոյն և հռովմէական բանաստեղծութեան յազօտէ [brève] և յերկայնէ [longue] և յազօտէ. քողաղօտ։

Amphictyonie (ամֆիգթիոնի) է. իգ. Իրաւունք գրեթէ քաղաքացի ցեղից առաքելոյ պատգամաւորս կամ երեսփոխանս ի ժողովն ամփիկտիոնացւոց. *ամփիկտիոնութիւն։ Droit d'—։

Amphictyonique (ամֆիգթիոնիք) ած. *Ամփիկտիոնական։ Suffrage, décision —։

Amphictyons (ամֆիգթիոն, ըստ ամանց ամֆիգթիոն) է. ա. յգ. Պատգամաւորք քաղաքացի ցեղից. ամփիկտիոնացիք. ամփիկտիոնք։ Le conseil des —. Les — s'assemblaient à Delphes et aux Thermopyles։

Amphigouri (ամֆիկուրի) է. ա. բ. Բան ծաղրական և անիմանալի. (ընդ.)։ ‖ բ. Անյայտութիւն և անիմանալի բանից. (ընդ.)։ Je n'ai rien compris à ce discours, c'est un — d'un bout à l'autre։

Amphigourique (ամֆիկուրիք) ած. Անյայտութիւն. անիմանալի։ Un style —. Des vers amphigouriques։

† **Amphigouriquement** (ամֆիկուրիքման) մ. Անյայտութեամբ, անիմանալի բանիւք։ Il s'est expliqué —։

† **Amphimacre** (ամֆիմաքր) է. ա. Զոտի ինչ յոյն և հռովմէական բանաստեղծութեան յերկայրէ և յազօտէ և յերկայրէ. քողաղարձ։

† **Amphisbène** (ամֆիզբէն') է. ա. Ազգ անթոյն օձից որ երիւան կամ առջան յետս և յառաջ. օձ երկառող։

Amphisciens (ամֆիսիէն) է. ա. յգ. Բնակիչք այրեւցած գօտւոյն, որոց առուերքը երեքին մերթ ի հարաւ կողմն և մերթ ի հիւսիսոյ. երկառերեանք։

= Վկաս. "Ես— այլ ոչ է հեռաւոր պնդուհի բնակիչն, որ ի անգր ժամն վերնէն առաջ ծան խոսնէ անասնահոտութեան, և ոտներէ հառաչ մրգոյնն յերկնային լուսոյն երթեն. և այսպէս անասանեն զառաքեան երկոտերեան առաջ." Բրս. վ. եց. Ջ. 126։

Amphithéâtre (ամֆիթէատր) է. ա. բ. Շաբիք առասանելոց առիւք (առ հին հռովմայեցիս). շուրջ թատր. *ամփիթատրոն (ա)։ Grand, vaste —. — spacieux. L'— de Nîmes. L'— de Vespasien, à Rome, s'appelle aujourd'hui le *Colisée*։ ‖ բ. Տեղի հանդիսաստեաց ի թեատրոնս ի դիմաց կողմնակ տեսլարանին [scène]. *ամփիթատրոն։ L'— était plein de monde։ ‖ գ. Ասպիճանաւոր արտաք ի գպրոցս, ուր լինին դասախօսութիւնք. *ամփիթատրոն։ L'— de l'École de médecine, du Jardin des plantes։ — d'anatomie. Արտաք հիւանդական տեսութեանց կամ վիճաբանութեանց մարմնոց. *անդամահիւանդական արտաք, ամփիթատրոն։

— Ce terrain va — s'élève en —. Այս գետին ամբ լատնակ ասպիճան առաքեան, *ամփիթատրանման։

= Վկաս. (ա) "Կբնութեան ի հոմ լուրջ գեղանիւթ գեղչ ոչ ցեղան." եւս. գր. բ. 296. — "ի հոմ լուրջ գիտացքէն այլեցուս." անդ. 298։

† **Amphitrite** (ամֆիթրիթ) յգ. ան. իգ. Դիցուհի ծովու (ըստ առասպելոյց). Ամփիտրիտ։ Ան և զնոյն ինքն զծովն (ի բանաստեղծութեան)։

Amphitryon (ամֆիթրիոն) է. ա. Ասպնջական. կոչնատէր. տէր խրախճութեան. խրախճանաւոր։

Amphore (ամֆոր) է. իգ. ա. Անօթ ինչ մեծ երկաւանկի [à deux anses], յորում գնէին հինգն գինի և

Digitized by Google

խալ. Ս. գաւ. (ձ)։ ‖ 2. Զափ ինչ ասրտզութեան կամ ընդգանակութեան հեղանիւթոց, որ ունէր լտերս 19 և հատ րնթրտզալտրս [centilitre] 44. Ս. գաւ։

= ՎԱՍՏ. (ձ) "Շատով հասնել եան ոս իքնչոյն." Տաղ, Անանիկ առաքելն. — "Գաս. Երկայնել սման կիսոյ. լաս. Diota." Յանկ. կամինկցայկ, Բառարան Հայ-Լատին. (յորտրեր րէն ընդունի եղի և անօթի ինչ որ ունի ունկուններ կամ ականջս [anse]։

Ample (ամփլ) ած. 1. երկայն և լայն, յոյժ. անհետքեր մեծութեամբ. Ս. քօշ (ա)։ Un manteau — et flottant. Une robe bien — fort. — Ce rideau est trop — . — étendue. Լայնատարած ընդարձակութիւն։ ‖ 2. (փոխաբ.) Ընդարձակ. լայնատարած։ Une — matière. Ընդարձակ նիւթ. — pouvoir. — discours. Երկարատիպ ճառ։ Cela demande un plus — examen. Une — moisson. Յորդատառատ հունձք։ Un — repas. Բազմախորհրդիկ ճաշ։

= ՎԱՍՏ. (ձ) "Ե՞ր երբ հանդերձն անհիգեր գիտութիւնն, վի երտ ի՞նչ ընդունիր." Փ. Բիւզ. Ե. գ. 204. — "Զի հանդերձեալ կեաց երանեցոյ երբ ըլյան և ծիր." Մարբին.

Amplement (ամփլման) ած. Լիով. ընդարձակագոյնապէս. յորդագոյնապէս։ Je lui ai écrit —, bien —. Գրեցի նմա լայն և ընդարձակ։ Je vous en entretiendrai plus —. Il m'a — satisfait. Il leur donna — à dîner։

Ampleur (ամփլօր) է. իգ. 1. Լայնութիւն։ Un manteau qui a trop d'—. Un rideau qui n'a pas assez d'—։ ‖ 2. (փոխաբ.) Լայնութիւն. ընդարձակութիւն։ Son style a de l'—. Sa méthode a de l'—։

Ampliatif, ive (ամփլիասիֆ, իվ) ած. Յաւելուած, ընդարձակիչ (հրովարտակ քահանայապետաց Հռոմէից)։ Le bref — de Clément IX. La bulle ampliative de Paul III։

Ampliation (ամփլիասիօն) է. իգ. 1. Օրինակ, պատճէն (անդորրագրոյ [quittance]). ‖ † 2. Ընդարձակիչ. ընդարձակութիւն։ L'— de la poitrine pendant l'inspiration։

Amplificateur (ամփլիֆիգաթօր) է. ար. Աստուածացուցիչ (բանիւք)։ C'est un grand —։

Amplification (ամփլիֆիգասիօն) է. իգ. 1. *Ընդլայնում. (Ձև ինչ ճարտարախօսութեան)։ Il y a trop d'— dans ce discours. Ce n'est qu'une — de ce que l'autre avait déjà dit։ ‖ † 2. Աստուածացուցանելն։

Amplifier (ամփլիֆիե) բ. ն. 1. *Ընդլայնել (գբանս)։ — une pensée։ ‖ 2. Աստուածացուցանել. ամենացուցանել (բանիւք)։ — une nouvelle. Il amplifie toujours les choses. Il amplifie tout ce qu'il dit։ Յայս միտս ասի և անիծգիր. Il amplifie toujours։ ‖ 3. Աստուածացուցանել (ապակւոյ, գիտակաց)։

Amplitude (ամփլիթիւտ) է. իգ. 1. Տարածութիւն (ընդ երկայնութիւն և ընդ լայնութիւն)։ ‖ 2. Գիծ ուղիղ ընդ միջ երկուց ծայրից ալեզան գրուագրի [parabole] (քան երկրաչափից). *Լայնոյթ։ ‖ 3. Աղեղն հորիզոնի ընդ միջ կիսոի ելանելոյ կամ մտանելոյ աստղ, և արեւելից և արեւմտից բեւեռացուցի (քան նաւավարաց). *Լայնոյթ։

Ampoule (ամփուլ') է. իգ. 1. Շիշ փոքրիկ. օրաւուկ։ Վարդ եւիթ ի բանն La sainte —. Աղուկ իւղոյ օծութեան Թագաւորաց Գաղղիացւոց։ ‖ 2. Ալյուճն ջրալից (յաստ և ի ձեռս). գալար։ Il lui est venu une — à la main. Il a des ampoules, de grosses ampoules aux mains, sous les pieds։

Ampoulé, ée (ամփուլե) ած. Փքացեալ, ուռուցեալ, հաւատական (բանիք)։ Discours, style, vers —։

† **Ampoulette** (ամփուլէթ) է. իգ. Ժամացոյց աւազոյ (քան նաւավարաց)։

Amputation (ամփիւթասիօն) է. իգ. Հատանելն (գանգամ ինչ մարմնոյ)։ — d'un bras, d'un sein. Il n'a été sauvé que par l'— de sa jambe. Les chirurgiens furent d'avis de l'—։ [գամ մարմնոյ)։

Amputé, ée (ամփիւթե) անց. գիրք. Հատեալ (անձ = է. ար. Ա. յր որոյ մի յանգամանցն հատեալ է. հատեալ։

Amputer (ամփիւթե) բ. ն. Կարել, հատանել (զանգամ ինչ մարմնոյ)։ — un membre, un blessé։

Amulette (ամիւլէթ) է. իգ. Պահպանական հմայք. պահպանակ հմայական. պահապան. գիր պահապան. Ս. կազմրիք։ Porter une — sur soi pour se préserver de la mort, des dangers, etc.

= ՎԱՍՏ. "Անէծանեք և երդահիացն ընդ ասար գեղեցանդն, և պահպանեսն հմայս ի քաղաքս և ի գեղս նոցա իսպիրն." Գեղեցիք եզեկ. Ը. — "Գիր սահեցեալ պահպանեալ հմայականս." Կանանիք. — "Հմայ նին . . . և այս՝ որ ընդ պարանոցս և ընդ սրտիս չիոց էիր էրեալ և տասիւ իրեալ իսկին, ըստ սմանս իզարիս ասին." Նկ. մեկն. եզեկ.

Amure (ամիւր) է. իգ. Ձգանի ի հատատակ զատուն կամ զծագ առագաստի. ազապուռ։

Amurer (ամիւրե) բ. ն. Ձգել, պրկել (զազապուռ առագաստից)։

Amusable (ամիւզապլ) ած. Որոյ մարթի զբաղեցնել. զբաղմացուլ։ Cet homme-là n'est plus —։

Amusant, ante (ամիւզան, անթ) ած. Զբաղմալի. զբաղմացուցիչ. զբօսուցիչ։ Un livre —. Une comédie amusante. C'est un homme d'une conversation amusante։

Amusement (ամիւզման) է. ար. 1. Զբաղմութիւն. զբօսանք։ — innocent. Doux, agréable —. La musique est pour lui un — et non pas une occupation։ ‖ 2. Ժամավճռութիւն։ Pas tant d'—, allez vite où je vous ai dit։ ‖ 3. Պատիր բանք. զուր խոսութիւն. խաբէութիւն. պատրանք. (հնաոյ)։ Je suis las de tant d'amusements։

Amuser (ամիւզե) բ. ն. 1. Զբաղեցուցանել. զբօսացուցանել։ — des enfants. En attendant le souper, on amusa la société par un concert։ ‖ 2. Զբաղեցուցանել. թարթափեցուցանել։ Il ne faut rien, il ne faut qu'une mouche pour l'— — l'ennemi։ ‖ 3. Պատել. փոփոգել. ազդել. ցածուցանել (զգաւա, զարամնութիւն, զբարկութիւն)։ ‖ 4. Պատրազական, ժամավճռող բանիւք թարթափեցուցանել զմիտս ունկանց. սուտ յուսով խնդացուցանել։ Il y a trois ans qu'il l'amuse de la sorte. Il l'amuse de belles paroles։

— le tapis. (փոխաբ.) տես ի Tapis։

= S'—. բ. ա. 1. Զբաղմանալ. զբօսնուլ։ Les enfants qui aiment à s'—. Il s'est fort amusé à cette soirée։ ‖ 2. Պատազիլ (առ զբօսանս). զբազիլ։ Il s'amuse depuis quelque temps à faire des expériences de physique։ ‖ 3. Ժամավճռանալ. լինել. ի կորուստ մնանել զժամն իւր. յանպէտս ծախել զժամանակն. ընդ անպիտանս, ընդ անօգուտս զբօսնուլ։ "Morbleu! je suis bien sot de m'— à raisonner avec vous." mol. *le Fest.* iii. 1։ Ասի և ան. խընդիր. Ne vous amusez pas, on vous attend. Il s'est amusé en route։ [նել։

— S'— de quelqu'un. Ծաղր, խաղ առնել զոք. ծաղա-

— S'— à la moutarde. (փոխաբ.) տես ի Moutarde։

Amusette (ամիւզէթ) է. իգ. Խաղալիկ. խաղլրիկ. (ընթ.)։ Les poupées sont des amusettes d'enfants. Ce n'est pour lui qu'une —։

Amuseur, †euse (ամիւզօր, եօզ) է. Զուարճա-

Digitized by Google

բար. զուարճացուցիչ. գրուագիչ: Cet écrivain est un aimable —: [իրք. (խոսի):

Amusoire (ամ-ուզուար) ե. իգ. Զբօսանաց, խաղոյ

Amygdale (ամիկտալ) ե. իգ. Նշանձև գեղձիք [glande] յերկսին կողմանս կոկորդի [gorge]. *Նշիկ: Avoir les amygdales enflées:

† **Amygdalite** (ամիկտալիտ) ե. իգ. Տաղ [inflammation] նշանձև գեղձից կամ նշկաց. *Նշկատագ:

Amylacé, ée (ամիլասե) ած. Որ նման է նշոյի [amidon]. *Նշոյատեսակ: [տարրագիտաց):

† **Amylique** (ամիլիք) ած. *Նշոյական (թթու, քար

An (ան) ե. ած. Ամ. տարի: Après un — entier, révolu. Il y a deux ans, trois ans, etc. Au bout de cinquante ans. L'— passé. Երես. անցեալ ամ: Le jour de l'—, le premier jour de l'—, le premier de l'—. Տարեգլուխ. տարեմուտ:

— Dès ses jeunes ans. Ի մանկանէն ի տղոյ տիոց:

— Dans l'âge sur ses vieux ans. Ի ծերութեան հասակին:

— Par —. Ամ քան ամէ. տարի տարի. տարուրջէ ի տարէ:

— Service du bout de l'—, l'âme bout de l'—. տես ի Bout:

— Bon —, mal —. Ընդ բարեբեր տարւոյ եւ ընդ անբեր. (առած. բարեբեր եւ անբեր տարիներըմէկեակաղ հաշտեւլով): Bon —, mal —, ce pré lui rapporte tant de foin. Bon —, mal —, sa terre lui vaut dix mille francs de rente:

— Je m'en soucie, je m'en moque comme de l'— quarante. տես ի Quarante:

— et jour. Ամ մի եւ օր (քան իրաւագիտաց):

Ana (անա) (յն. ան-ի.) ե. ած. Գաղտաւածոյք հանճարեղ բանից կամ զուարճախօսութեանց մատենագրի ուրուք: C'est un —. Cela traîne dans tous les —. Le Ménagiana. Մենագրեան: Le Perroniana. Գերոնեան:

† **Anabaptisme** (անապտիզմ) ե. ած. Ամլոնդ վերաբերեալ կրկնակնիք հերետիկոսաց:

Anabaptiste (անապտիզդ) ե. ած. Անուն աղանդաւորաց քրիստոնէից որ ուսուցանէին եթէ ոչ է արժան մկրտել զմանկունս յատաջ քան զբանական հասակն, եամ թէ յայնմ հասակի պարտ է մկրտել զնոսա վերըստին. վերակնքող. *կրկնակնիք: "Les sectes infinies des Anabaptistes sont sorties de cette même source." Boss. *R. d'Angl.*

Anacarde (անակարդ) ե. ած. Պտուղ ինչ սրտաձև, որոյ միջուկ [amande] կորզին և բարեհամ. Ս. բալասուբ:
= Վկած. "Անակարդոմ. գալզարոբ. խալզոբ." Բժշ.

Anacardier (անակարդիէ) ե. ած. Ծառ ինչ Հընդկաց. *բալասենի:

Anachorète (անաքորէդ) ե. ած. 1. Միայնակեաց. անապատական. սրգելական. (առի Հակադրութեամբ Միաբանակեցաց [Cénobite]): Les anachorètes de la Thébaïde. Un saint —: 2. Աչք որ կեայ հեռի յընկերութենէ մարդկան. մենակեաց: Ce savant est un —. Il mène une vie d'—:

Anachronisme (անաքրոնիզմ) ե. ած. Վրիպակ ժամանակագրութեան. *վերաժամանակութիւն: Virgile s'est permis un — en supposant Énée contemporain de Didon. Les peintres italiens ont fait beaucoup d'anachronismes dans le costume:

Anacréontique (անակրէոնդիք) ած. Անակրէոնեան: Ode, pièce, genre —. Poésies, vers anacréontiques:

Anagallis (անագալլիս) ե. ած. տես Mouron:

Anagnoste (անագնոս) ե. ած. Ասրուկ գրակարդաց ի ժամ ճաշու. (առ. հին Հռովմայեցիս). անագնաւոս:

† **Anagogie** (անագոյի) ե. իգ. 1. Յափշտակութիւն, համբարձումն միտաց յիրս աստուածեղեան (քան աստուածապաշտութիւն): քարձրախոհութիւն: 2. Ճիգն, ջանք հասուցանելոյ խորհրդական իմաստից աստուածեղէն գրոց:

Anagogique (անագոյիք) ած. Խորհրդական, առ ի միտս (մեկնութիւն գրոց սրբոց):

† **Anagrammatiser** (անագրամատիզել) ե. ն. Շրջել, փոփոխել զկարգս նշանագրաց. *անագրաստակել:

Anagramme (անագրամ) ե. իգ. Փոփոխումն կարգի նշանագրաց բառի իրիք, որով կազմի այլ իմն բառ. *անագրաստակութիւն: (Օրինակ իմն nacre, ancre, rance, և ի հայս՝ ասեղն, սեղան. նաւակ, մակոյկ):

Anagyris (անագիրիս) ե. ած. Թուփ ինչ որոյ տերևք եւ մրգերք պղպեղական, և փայտն և կեղեւ՝ գործշահառք յոյժ. խոզի փուշ. *ժանտատփայտ. (որ և Bois puant):
= Վկած. "Անագիրիս, որ ի Ֆրանսայ խոզի փուշ ասի. ինչ ինչ ծառ ճ ի որ իւրոց վերջ հոտ ունի, և գերեզ յերկիւղ ի նմանէ, և ի նմանէ ապէն ապէն ի, և իւղագին ապինան իւրոց ի լինի." Ամրա. Անգ. անագ.

† **Anal, ale** (անալ, ալ') ած. *Նատաւորական (երակ):

Analectes (անալէքդ) ե. ած. յե. Հատընտիր քաղուածոյք մատենագրաց: Les Analectes de Brunck:

† **Analepsie** (անալէփսի) ե. իգ. կազդուրութիւն (հիւանդի, քան բժշկաց): [կերակուր):

Analeptique (անալէպդիք) ած. կազդուրիչ (դեղ,
= ե. ած. Դեղ կազդուրիչ:

Analogie (անալոյի) ե. իգ. 1. Համեմատութիւն. նմանութիւն: Il y a beaucoup plus d'— entre l'homme et le singe, qu'entre l'homme et le cheval. Il y a de l'— entre le cheval et l'âne. — frappante, remarquable, évidente: Աստ եւ զմատուցական կամ գրաբարեան իրաց. Cette langue a beaucoup d'— avec telle autre. Il y a entre ces deux récits des analogies de temps et de circonstances, qui font soupçonner que c'est le même fait diversement raconté: 2. Համեմատութիւն, նմանութիւն (կազմութեան բառից): Le mot *passionné* est formé de *passion*, par la même — qu'*affectionné* est formé d'*affection*. Les mots nouveaux ne peuvent guère s'introduire qu'à l'aide de l'—. Consulter, violer l'—: 3. Նմանութիւն (բաղաձայնից, քան քերականաց): Il y a de l'— entre le B et le P, consonnes labiales, le D et le T, consonnes dentales, etc. 4. Համեմատութիւն (ի չափագիտութեան [mathématiques]). (ոչ.): Il y a la même — entre deux et trois qu'entre six et neuf:

Analogique (անալոյիք) ած. Համեմատ. համեմատական. նման: Ces mots sont formés d'une manière —:

Analogiquement (անալոյիքմանի) ս. Հանգոյն, համեմատ օրինակաւ: Le mot de *pied* se dit — du bas d'une montagne:

Analogue (անալոգ) ած. 1. Նման. հանգոյն: L'italien et le français sont des langues analogues. C'est un cas tout à fait — à tel autre: 2. Նման, նմանակից (նշանագիր, բաղաձայն, քան քերականաց): Le B et le P, le D et le T, etc., sont des lettres, des consonnes analogues:
= ե. ած. Նմանին. Հատատագրի: Ce terme n'a point d'— en français. Cette locution et ses analogues ne s'emploient que dans tel style. Ce sont deux analogues:

Analyse (անալիզ) ե. իգ. 1. Լուծումն (քնաւրին,

Digitized by Google

ապրիկի բաղդին, ի մասանս իւր։ Faire l'— d'une fleur. L'— d'un mot composé։ ‖ 2. Լուծումն (տարերաց մարմնոց, ի տարրագիտութեան)։ — chimique. L'— de l'eau, du sang, du lait։ ‖ 3. Լուծումն (քերականական)։ ‖ 4. Քննութիւն ի բանական արուեստի, այսինքն ի արտասանութեան, յարգելոյ ի պատմառս, ի հնուսութենոյ ի սիզբանս, ի մասնակութիւն յընդհանուր, ի յօգտակարն յանկոյ (հակադրութեամբ Շարադրութեան [Synthèse])· վերլուծութիւն։ Procéder par voie d'—· Appliquer l'— à l'étude des sciences naturelles. — savante. Avoir l'esprit d'—։ ‖ 5. Լուծումն (ի չափագիտութեան [mathématiques])։ ‖ 6. Բովանդակութիւն. քաղուածոյք։ L'— d'un discours, d'un poème, d'une pièce de théâtre, d'un roman. Ce journal donne l'— de presque tous les ouvrages nouveaux։

= En dernière —· ած. ած. Հետ հետութեամբ։ Je ne vois pas, en dernière —, quelle utilité si grande on peut tirer de cette découverte։

Analyser (անալիզ) բ. ն. 1. Լուծումն առնել. լուծանել. վերլուծանել։ — une fleur, une substance, des eaux minérales, un raisonnement։ ‖ 2. Ընել զբովանդակութիւն, առ զքաղուածոյս (մասնին)։ — un roman, une tragédie, un discours։

Analyste (անալիզ) է. ար. Տեղեակ չափագիտական լուծմանն. լուծիչ։ Habile —։

Analytique (անալիտիք) ած. Լուծական. վերլուծական։ Méthode, examen —· Résumé —· Համառօտ բովանդակութիւն. քաղուած։

Analytiquement (անալիտիքմն) մ. Լուծմամբ. *վերլուծօրէն։ Procéder —։

Anamas (անանաս) է. ար. 1. Տունկ ինչ Հնդկաց և Հարաւային Ամերիկոյ. *արքայկնձոր. *անանասկ։ ‖ 2. Պտուղ արքայկնձորոյ. *արքայկնձոր. *անանաս։

Anapeste (անապէսթ) է. ար. Ձափ ինչ յոյն և հռոմէական բանաստեղծութեան յերկուց ազօտաց [brève] և յերկարէ. վերջաստանէ. (որ և †Antidactyle)։ [Vers —։

Anapestique (անապէսթիք) ած. *վ. երջաստանիկական։

Anaphore (անաֆոր) է. իգ. կրկնութիւն մեզ և նոքին անուանի համ բառի ի սկիզբն և ի մէջ տողից. վերադրութիւն։ (Օրինակ ինն վ. իրգիլեայն, Ա ղ. Դ. 462. "Ընտիր, քաղցր ամենայնի, ընտիր մեզոյ յաչին ամենի, Ընտիր յերբ արուսեակին, ընտիր ի մուսային ելուզակէր")։

Anaphrodisiaque (անաֆրոդիզիաք) ած. Որ ի ցանկութենէ սրտմտիլ (գիտ). կասեցուցիչ ցանկութեան. *անապիրգութեան։ Substances anaphrodisiaques։

= է. ար. Դեղ անապիրգութեան։ Le camphre est un —։

= վկաս. "Կանխիւն ինուէ ինչ է, որոյ սերմն նուրս գիտէ է, և նոքա գործել ետնոյութիւն ցանկութեան." Եղնիկ. 67. — "Նեղիկ ջերմն (հալոցի) սպանանէ զսիրեմիսի սէ, է ցանկութիւնն սրտնեմ." Եղնիկ, անդ։

Anaphrodite (անաֆրոդիտ) ած. Անկարող ի զործակցութիւն (ըստ բժշկաց)։

Anarchie (անարշի) է. իգ. Անիշխանութիւն. անակարգութիւն։ Un État en proie à l'—· Tomber dans l'—· La démocratie pure dégénère facilement en —։

Anarchique (անարշիք) ած. Անիշխանական։ Ce pays est dans un état —· Opinion —։ [կացութիւն։

† **Anarchiser** (անարշիզ) բ. ն. Անիշխան, անակարգ ընել

Anarchiste (անարշիստ) է. կամ իգ. անիշխանութեան. անիշխանական. խառնիչ. ապստիչ։

† **Anaryem, emne** (անարիէմ, էմն) ած. Որ չէ յԱրիացւոց. անարիական։

Anasarque (անասարք) է. իգ. Ջրգողութիւն բովանդակ մարմնոյ. *ջրամոլորթութիւն։

Anastomose (անաստոմոզ) է. իգ. Խառնուածն (երակաց, շնչերակաց) ընդ միմեանս. *բերանակցութիւն։ Les anastomoses servent à la circulation du sang։

Anastomoser (s') (սանաստոմոզել) բ. ա. Բերանանալ առ միմեանս. *բերանակցիլ։ Les artères s'anastomosent fréquemment entre elles. Un vaisseau qui s'anastomose avec un autre։

Anastrophe (անաստրոֆ) է. իգ. Շրջուածն բնական կամ սովորական կարգի բանից. վերադարձութիւն. (որպէս ի լատիներէն լեզուի mecum, tecum, vobiscum, փոխանակ սակայ cum te, cum me, cum vobis)։

Anathématiser (անաթեմատիզել) բ. ն. 1. Նզովել. բանադրել. ընդ բանիւ առնել. ընդ նզովիւք, բանիւ առհասարակ կապել. մերժել ի հաղորդութենէ եկեղեցւոյ. Ս. անաթեմատիզել։ — les hérétiques, l'hérésie։ ‖ 2. (փոխ.) Արհամարհ եղծել. նզովել։ — une opinion, une doctrine. Ces réformateurs anathématisaient les plaisirs innocents et les arts։

Anathème (անաթէմ) ած. և է. Նզովեալ. բանադրեալ։ Quiconque dira . . . qu'il soit —։

= է. ար. 1. Նզովք. բանադրանք. Ս. անաթեմայ։ Lancer l'—· Frapper d'—· Fulminer —· Tous les Pères du concile d'Éphèse crièrent — à Nestorius. S'exposer aux anathèmes de l'Église։ ‖ 2. Նզովք. առիթք։ La religion ne semble avoir des anathèmes que pour ceux qui . . .։ ‖ 3. (փոխ.) Նզովք. եղծրանք. պարսաւանք։ Je ne viens point ici prononcer des anathèmes contre les grandeurs humaines։

Anatomie (անատոմի) է. իգ. 1. Պատառում հերձանեալ զայլևայլ մասունս մարդկեղէն մարմնոյ, անասնոց, անկոց. հերձական տեսութիւն, գիտութիւն (ա)։ — humaine, animale, végétale. Faire l'— du corps humain, d'un chien, d'une plante։ ‖ 2. Պատառումն կազմութեան մարդկեղէն մարմնոյ. *մարդակազմութիւն. *անդամոցմագիտութիւն. *անդամոցմագիտութիւն։ Étudier l'—· Cours, traité d'—· Ce chirurgien, ce peintre sait bien l'—։ ‖ 3. Մարմին հերձեալ. նմանութիւն հերձեալ մարմնոյ։ Une belle —· Une pièce d'—· Cabinet d'—· Թանգարան հերձեալ մարմնոց. Թանգարան անդամոցմագիտական։ Amphithéâtre d'—· salle d'Amphithéâtre։ ‖ 4. (փոխ.) Ճշդութիւն քննութեան. (հնտ.)։ Faire l'— d'un discours, d'un livre։

= վկաս. (ա) "Գիրս հանգամանաց հերձելոյ վերջին համարեցար." Եւս. Գր. Ա. 204. — "(Ի բժշկաց) սմանք ի չեռն հերձանիլոյ և զգաստման ասան." Ղևս. կազմ. — "Որ հերձոյն գեռաբեկութեանց գործարել կն." Եղնիկ, անդ։

Anatomique (անատոմիք) ած. Հերձական. *անդամոցմագիտական։ Observations, recherches, travaux, démonstrations anatomiques։

Anatomiquement (անատոմիքմն) մ. Ըստ օրինի անդամոցմագիտութեան. *անդամոցմագիտօրէն։ Un historien, un poète ne doit pas décrire — les blessures de ses héros։

Anatomiser (անատոմիզել) բ. ն. Հերձանել, քննել զմարմինս. *անդամոցմահերձել. (լատ. և Disséquer)։

— un livre, un discours. (փոխ.) Համառատանալ, ճշդութեամբ քննել զամենայն մասունս մատենի, ճառի իրիք. մանր կրճատել։

Digitized by Google

Anatomiste (անատոմիստ) ի. ար. Տեղեակ անդամոց գիտութեան, մարդակազմութեան. *անդամագէտ. *անդամագիտ։

Ancêtres (անէդր) ի. ար. յդ. 1. Նախնիք որ կացին յառաջ քան զՀաւն կամ զդպատն. Հաւատց Հաւք. Հարք. (վարի ի պերճ աստիճանս)։ Dégénérer de la vertu de ses —. Le tombeau de ses —. Il marche sur les traces de ses —։ || 2. Մարդիկ որ կեցին յառաջ քան զմեզ, և չեն ի մերմէ ազգատոհմէ. Հարք. Նախնիք. Հինք. առաջինք։ C'était la coutume de nos —։ — Վարի երբեմն և միաբան կամ եզակի. L'ancêtre de ce souverain. Նախնին կամ Հաւն այսր թագաւորի։ Et moi aussi, je suis un —։

Anche (անչ) ի. իգ. 1. Լեզուակ (փչողական նուագարանաց)։ L'— d'un hautbois, d'un basson, d'une clarinette. Instruments à —։ || 2. Խողովակ ուստի ալիւրն հոսի յաղօրկաց յալիւրատուն [huche]։

† **Anché** (անչ) ած. ար. կոր, կռնածագ (չխմիլը [cimeterre], ի կնիքս)։ [գտրտնի]։

† **Ancher** (անչ) բ. ն. դնել լեզուակ (փչողական նուագարանաց)։

Anchilops (անքիլոփս) ի. ար. Աչատուին չանկեան ապականն. *առապական։

Anchois (անշուա) ի. ար. փոքրիկ ձուկն ինչ ծովու, զոր յաղէն առ ի պահել և ուտեն հում. Ս. անձրուկ. անչ գուլուչ։

Ancien, ienne (անսեան, իենն') ած. 1. Հին. վաղուց. վաղնջուց. վաղեմի։ Cette loi est fort ancienne. Une invention ancienne. Un bâtiment fort —. Anciens manuscrits. Une ancienne amitié. "Des forêts aussi anciennes que la terre." ՖԷՆ. *Tél.* IX. Ունատուք Հաւատակից կից կամ Հանգիստանականք աշխարհի (ա)։ || 2. Հին. Նախնի։ L'usage —. Les anciens Arméniens, Grecs. Un philosophe —. Étudier les langues anciennes։ || 3. Հին. (Հանգրուածեամբ Նորոյ և Աւրհեաց)։ L'Ancien et le Nouveau Testament. L'ancienne et la nouvelle loi. L'histoire ancienne et l'histoire moderne։ || 4. Երէց։ Pline l'Ancien, Pline le Jeune. Պլինիոս երէց, Պլինիոս կրտսեր։ || 5. Որ ոչ եւս վարէ զպաշտօն իւր. Նախկին։ L'— maire. Նախկին շահապն։ L'— évêque de notre ville. Նախկին եպիսկոպոսն, կամ՝ որ երբեմն եպիսկոպոսն էր մերոյ քաղաքիս։ || 6. Երէց, երիցագոյն (ի պաշտօնական իմիք)։ Le plus — serviteur (d'une maison). Երէց ծառայ (տան իրիք). ծառայից երէց։ C'est le plus — officier du régiment. Dans l'armée, à grade égal, le plus — commande։

= ի. ար. 1. Հին. Նախնի։ Un — disait . . . Ասէր ոմն ի Հնոց, ի նախնեաց, յառաջնոց. ասէր ոմն ի Հնոցն։ Chez les anciens, on avait pour habitude . . . Սովորութիւն էր նախնեաց, առաջնոցն . . . La poésie, les ouvrages des anciens. Lire, étudier les anciens։ || 2. Պէր. ծերոնի։ Nous devons du respect à nos anciens. Պարտիմք շնորհ դնել ծերոնեաց մերոց։ Les anciens du peuple d'Israël. Երակտյոտ ժողովրդեանն Իսրայելի։ || 3. Երէց. երիցագոյն (ի պաշտաման իմիք)։ Tous les anciens de la compagnie furent de cet avis։ [գրոց սրբոց)։

— L'Ancien des jours. Հին աւուրցն. Աստուած (ըստ =ԻՒՈՁ. (ա) "Ասվ- է ծերոնիներ պահոց, հաստատից է մարգոնիներս." Բրս. Պհ. — "ի ներսո մանանի վաստակաւորիներն, որ հաստատից է մարգոնիներս." Սրգ. Յակ. ծԱ. — "Դրսոփն հանդիպոմանալ է ալեսրհիս լինելոնիներ." փիլ. Լին.

Ancienneement (անսիենմա) ի. Յառաջին ժամանակս. յառաջ ժամանակաւ. ի հնումն։ — on vivait d'une autre manière։

Ancienneté (անսիենթէ) ի. իգ. 1. Հնութիւն. կանխութիւն. նախաւորութիւն։ L'— d'une loi, d'une coutume. Des choses vénérables par leur —։ || 2. Երիցութիւն (ի պաշտաման)։ Ils marchent par rang d'—. On avance dans l'armée à l'— ou au choix։

= De toute —. Ած. ար. ի Հնոց ժամանակաց Հետէ. անդստին ի նախնեացն ժամանակաց. ի վաղնջնէ Հետէ. (տե. շատ հին ժամանակներէ ի վեր)։ Cela s'est fait de toute —։

Ancile (անսիլ) ի. ար. Վահար նուիրական զոր Համարէին Հռովմայեցիք անկեալ յերկնից։ La garde des anciles était confiée aux prêtres saliens։

Ancolie (անքոլի) ի. իգ. Ծաղիկ ինչ պարտիզաց. խոսկոփ փոփոխ (?)։

Ancrage (անքրաժ) ի. ար. Դիպան տեղի արկանելոյ խարիսխ. *խարխարկէք. (Հմ. այժմ յայս միտս ասի Mouillage)։

— Droit d'—. Իրաւունք զոր Հատուցանեն նաւք առ ի ձգել խարիսխ ի նաւահանգիստս և ի նաւակայս. իրաւունք խարխարկի։

Ancre (անքր) ի. իգ. 1. Խարիսխ (նաւու)։ La grande, la maîtresse —. Jeter, mouiller l'—. Lever l'—. L'— est le symbole de l'espérance։ || 2. Նիգ [barre] երկաթի առ ի պինդ ունել զորմանս կամ գհամարս շինուածոց։ Il faut mettre une — à cette muraille։

Ancrer (անքր) բ. ն. Ընկենուլ, ձգել, արկանել խարիսխ. (այժմ նուազուածք ասեն Mouiller)։

= S'—. բ. ա. (փոխաբ. և ընդ.) Խարխիլ. զետեղիլ. Հաստատիլ։ Il cherche à s'— auprès de ce prince. Il s'est ancré dans cette maison։

Andabate (անդապատ) ի. ար. Սուսերամարտ [gladiateur] Հեծեալ որ կռուէր աչօք պատելովք։

† **Andaillot** (անդայլօ) ի. ար. Օղ, օղակ (առագաստից. ար և † Daillot)։

Andain (անտին) ի. ար. Տեղի հնձեալ ի մխուր քայլէ։

† **Andalous** (անդալ) ած. ար. Cheval —. Ձի անգալուսիկ. տզդ ինչ ձիոց Սպանիոյ։

Andante, Andanté (անդանդ, անդանթէ) մ. Ոչ կարի երագ, և ոչ կարի յամր (երգել, քան երաժշտաց). *յորդոր. (տե. քալուկ)։ Ce morceau doit être joué andanté։

= ի. ար. *Ցորդոր, *դնացք երգ. (յայս միտս սովորաբար ասի Andante)։ Jouer un —. De beaux andantes։

Andouille (անդույլ) ի. իգ. Խճուղ, երշիկ խոզինի։

Andouiller (անդույլէ) ի. ար. Եղջեւր փոքրիկ բուսեալ ի վերայ եղջերաց եղջերուաց, այծեմանն. բողկուկ։ Le premier, le second —. Un chasseur blessé d'un coup d'—։ [մեղ սրթու։

Andouillette (անդույլէթ) ի. իգ. Փոքրիկ երշիկ ի

Androgyne (անդոժին') ի. ար. Արուէգ. սրձէգ. այրակին. (որ և Hermaphrodite)։ La fable de l'Androgyne dans les Dialogues de Platon։

Androïde (անդոյիտ) ի. ար. Մարդապատկեր ինքնաշարժ։ Le flûteur de Vaucanson et son joueur d'échecs étaient des androïdes։

Andromède (անդոմէտ) ի. իգ. Համառաստեղութիւն ինչ հիւսիսային կիսագնդին. Անդրոմիդէս։

† **Andron** (անդոն) ի. ար. 1. Բնակարան արանց (ի տունս նախնի ցուցաց). առնանոց։ || 2. Արանց կողմ (յհեղեցիս Աւրհելեայց)։

Digitized by Google

Âne (ահ՛) է. ար. 1. Էշ։ Un — qui brait. Aller, monter sur un —. Transporter à dos d'—։
— sauvage. ցխա. խշավայրի. (որ և Onagre)։
— rayé. վ.ագեբաձի. (որ և Zèbre)։
— En dos d'—. ցերկուց կազմանց առ ի շեղ կամ ի շեղ քան օրինակի թիկանց իշոյ։ La couverture de cette maison, le dessus de ce coffre va en dos d'—, est en dos d'—։ ‖ 2. (է.բան. և ընդ.) Գրատան. պանահատիրատ. թանձրաձիտ. (—ի. յաւանակ)։ C'est un —. Il ne sera jamais qu'un —. Quel —!
— C'est un — bâté. (է.բան. և ընդ.) Տգէտ է յոյժ։
— C'est un — débâté. (է.բան. և ընդ.) Իգասէր է յոյժ պոռն։
— À laver la tête d'un — on perd sa lessive. (առած.) Ընդհանուայն աշխատաի որ ջանայ ուսուցանել զանխնամն կամ անձն յանդգնութիւն զանազդայն. (տե. խնդիրն խրատ, ածիւն առապան)։ Ալ և. À laver la tête d'un More on perd sa lessive։
— Il ressemble à l'— de Buridan. (առած.) Նմանի է իշոյն Բուրիդանայ, այսինքն յերկուս վտանս ծփի, չգիտէ թէ զի՛ յերկուց ընտրեալ կալցի։
— Pas-d'—. տես ի Pas։

Anéantir (ահ.նդ.ր.) բ. ն. 1. ցոչնչել, յոչնչութիւն գտանել. ոչնչացուցանել. չքացուցանել։ Dieu seul peut — les êtres qu'il a créés։ ‖ 2. բնաջինջ առնել. ի ոչինս կործանել։ Les barbares ont anéanti l'empire romain։ ‖ 3. (է.բան.) ցոչնչել գործուցանել. բնաջինջ առնել։ — une coutume. Cet événement a anéanti ses espérances. "Car que peuvent des évêques qui ont anéanti eux-mêmes l'autorité de leur chaire . . .?" Boss. *R. d'Angl.*
= S'—. բ. ա. ցոչնչել, յոչնչութիւն գառնալ. ոչնչանալ. ոչնչանալ. չքանալ. բնաջինջ լինել։ Que d'empires se sont anéantis! Cette objection s'anéantit d'elle-même։
— S'— devant Dieu. Խոնարհել առաջի Աստուծոյ խոստովան լինելով զոչնչութիւն իւր։
— J.-C. s'est anéanti de lui-même. ցԽաչա Քրիստոս ասպիսացոյց կամ թափեաց զանձն իւր, այսինքն հրաժարեաց յաստուածային բնութենէն՝ առեալ զմարդկան կերպարանս. (տես Փիլիպ. Բ. 7)։

Anéantissement (ահ.նդ.ն.ի.մ.) է. ար. 1. Դարձառացանել, գառնալ յոչնչ. *ոչնչացուցիչ։ L'— des créatures dépend de Dieu seul։ ‖ 2. (է.բան.) Ոչնչանալն. կնճռութիւն. կործանութիւն. եղծութիւն։ L'— de tous les privilèges, de toutes nos espérances. La chute et l'— de cette monarchie. Cette famille est tombée dans l'—։ ‖ 3. Ոչնչացուցանելն զանձն (առաջի Աստուծոյ). խոնարհութիւն։ Être dans un continuel — devant Dieu։ ‖ 4. (է.բան.) Անհնարին, աստիճի անկարութիւն։ Le malade est tombé dans un état d'— qui fait tout craindre։

Anecdote (ահ.կ.տ.ոտ) է. է. 1. Գաղտնի անցք կամ գէպք ինչ պատմութեան, ի բաց թողեալ կամ բարձեալ ի հանրի պատմողաց. *մանանադէպ։ — curieuse, scandaleuse։ ‖ 2. Հատուածս գրոց ինչ կամ գուարճալի պատմութիւն. *մանրավէպ։ Raconter une —. Recueil d'anecdotes։
= ած. *Պատմագիտական։ L'Histoire — de Procope. (իգ. այժմ տես Anecdotique)։

Anecdotier (ահ.կ.տ.ոտ.իէ) է. ար. Պատմիչ մանանագիտաց. (ընդ)։ C'est un —։ [Fait, histoire —։

Anecdotique (ահ.կ.տ.ոտ.իք) ած. *Պատմագիտական։

† **Âmée** (ահ) է. է. Բեռն իշոյ. *իշաբեռն։

Anémie (ահ.միի) է. է. Տկարութիւն մարմնոյ յաւազ եկեալ ի նուազելոյ ոլոռանց [globule] արեան քան զսովորական թիւն. արեան պակասութիւն. *սակաւարիւնութիւն։

Anémique (ահ.միք.) ած. Ի խառնուցեալ արեան պակասութենէ. *սակաւարիւնոտ։ Un enfant —։

† **Anémographie** (ահ.մ.ո.գ.ի) է. է. Նկարագիր հողմոց. *հողմագրութիւն։

Anémomètre (ահ.մ.ո.մ.է.ր) է. ար. Գործի չափելոյ զուժգնութիւն հողմոյ. *հողմաչափ։

Anémone (ահ.մո՛ն) է. է. Ծաղիկ ինչ գարնանայնի գեղեցիկ՝ է որ սպիտակ է որ կարմիր. պուտ. պտիղ. Ի. պտուղկոտրուկ. Ի. պտուղկոտրիչ. Ի. ծափկոտրուկ. Ըստ վերոյ. էբերեր, փետրոտ. (արբ. լատիներէն ի՛ն նե՛ման)։
= վկ. "Անէմն. Պտ." Բառք Գաղղիանոսի. — "Անէմն. Պտի." Բժշ. — "Ծաղկոտրուկ. լոտոյիւ և Նոսման." Ի մրտ. Անգ. անոզ. — "Շոշափիւր ըև Նոսման, որ ինորտն կոլիճին փետ ասի, և հայերէն ծաղկոտրուկ և պտուղկոտրուկ այլ կ՛ասեն." անգ. — "Ցօտրոյտ լոզոյիւ ըև Նոսման, որ ի հայ բառս պտուղկոտրուկն ի տանափան." անգ. — "Պտուղկոտրիչ. Կերնեմաղ." Բժշ.

† **Anémoscope** (ահ.մ.ո.ս.ո.փ) է. ար. Գործի որ ցուցանէ զուժգնութիւն հողմոյ. *հողմագէտ. *հողմացոյց։

Âneries (ահ.ն.ի) է. է. 1. Ի խմարութիւն. *իշութիւն։ Cet homme est d'une inconcevable —։ ‖ 2. Վրիպանք. անմտութիւն։ Ce livre est plein d'âneries. Faire une —։

† **Anéroïde** (ահ.ո.ի.ո.իտ) ած. ար. *Անգիլական, *անթափանցական (ծանրաչափ)։

Ânesse (ահ.ս) է. է. Պատակ էշ։ Du lait d'—։

Anesthésie (ահ.ս.թ.է.զի) է. է. Կորուսանելն զգայութիւն. անզգայութիւն։ L'— est d'un grand secours pour les opérations chirurgicales։

Anesthésique (ահ.ս.թ.է.զ.իք) ած. *Անզգայարար. անզգայացուցիչ։ Substances, agents anesthésiques։

Aneth (ահ.թ) է. ար. Տունկ ինչ որոյ սերմն վարի ի գեղարայս. սամիթ. փոքոր օրօս։ Le fenouil est une sorte d'—. Հոտմ սամիթն (բ.կ.ն.ի) է ազգ ինչ սամիթի։

Anévrisme (ահ.վ.ր.իզ՛մ) է. ար. Ի յաւազն յընդարձակեալ շնչերակի [artère]. **տորոմանութիւն։ Rupture d'un —. Mourir d'un — — du cœur։ (Ըստ Լիդրէի գրելի է Anévrysme)։

Anfractueux, euse (ահֆ.ր.ա.կ.թ.ու, ուզ) ած. Ծռամիտ և խորտարօրս։ Chemin —։

Anfractuosité (ահֆ.ր.ա.կ.թ.ու.զ.ի.թ) է. է. 1. Ծռամիտութիւն և անհարթութիւն։ Ce chemin est plein d'anfractuosités. Les anfractuosités des rochers. Խնդիք, տորք քարաժայռից։ ‖ 2. փորոք (ուղղ [cerveau])։

† **Angarier** (ահ.գ.ա.ր.է) բ. ն. Տառապեցուցանել. լլկել. չարչարել. (Ղ.)։

Ange (ահ.ն) է. ար. 1. Հրեշտակ։ Bon —. Mauvais —. — de ténèbres. La chute des anges. L'— exterminateur։ ‖ 2. Հրեշտակ. գուարթուն։ Les anges environnent le trône de Dieu. Les anges sont les ministres des volontés de Dieu. Les neuf chœurs des anges. Ինն դասք հրեշտակաց. երկնացեղիկ ինն դասք։ ‖ 3. Հրեշտակ (ինն.բորգ դասուն)։ Les anges sont au-dessous des archanges։ ‖ 4. (է.բան.) Հրեշտակ. բարեզարշ. առաքինի. հեզ։ Ce sont des anges que ces sœurs de charité. Cette femme est un —. Un — de piété, de douceur, etc. ‖ 5. Գնդակ թնդանօթոյ հատեալ ընդ երկու կամ ընդ եւս աւելի մասանս կապեալս ընդ միմեանս, զոր ի կիր առնուն եր-

Digitized by Google

բեմեն ի ծովամնստաւթիւնս առ ի խօրատակել զկայմն և զչուանս նաւուց թշնամեաց։ [յուրախութիւնէ։

— Être aux anges. (ֆիգուր. և ընդ.) Աւյլ յայլմէ լինել

— Rire aux anges. (ֆիգուր. և ընդ.) ¶ 1. Աւյլ յայլմէ լինել յուրախութենէ։ ‖ 2. Ծիծաղել անպատճառ, անմնաւորաբար։

— Comme un —. Ագանդելատիս։ Il écrit, il parle, il chante comme un —. Elle danse, elle est belle comme un —։ [*Թեւեղ։

— de mer կամ լոկ —. Ջուկն բնէ ծովու մեծաթիւ.

A. **Angélique** (անժելիք) ած. 1. Հրեշտակական. Հրեշտակային։ La nature —. Les esprits, les chœurs angéliques. La Salutation —. Ողջոյն հրեշտակաբեր։ ‖ 2. (փոխ.) Հրեշտակային. ագանդելի։ Une beauté, une voix —. Pureté, douceur —։

B. **Angélique** (անժելիք) ի. իգ. Բոյս բնէ անուշահոտ, ղորոյ անուշացանեն [confire] շաքարուած զգալար ծղօտս [tige]. Գ. խմի. (արբ. ախորժելի խնկոյն ?)։ L'— parfume la bouche et fortifie l'estomac։ [(Խոլի)։

Angéliquement (անժելիքման) մ. Հրեշտակաբար.

Angelot (անժլօ) ի. ած. 1. Հրեն բնէ դահեկան Գողզիացւոց, յորոյ վերայ դրոշմեալ կայր պատկեր Միքայելի հրեշտակապետի. *հրեշտակագրամ։ ‖ 2. Փոքրիկ պատկեր բնէ նմանգիծ։

Angélus (անժելիւս) ի. ած. 1. Հրեշտակ Տեառն. (ազօթք բնէ հռովմէական կաթողիկեայց յատուկօրէս, ի հաստատակ ատուր և յերեկոյի)։ ‖ 2. Զանգակն հրեշտակի։ "À cinq heures et demie, on sonnera l'—." BOSS. *Règle*.

Angine (անժին') ի. իգ. Փողոցատութիւն։ — du larynx. — couenneuse։ [տական։

Angineux, euse (անժինօ, ուզ) ած. Փողոցատ.

Angiographie (անժիօգրաֆի) ի. իգ. Պատմ բնէ անդամոգիտութեան որ նկարագրէ զանօթս [vaisseau] մարդկեղէն մարմնոյ. *անօթագրութիւն։

Angiologie (անժիօլօժի) ի. իգ. Պատմ բնէ անդամոգիտութեան որ ճառէ զանօթոց մարդկեղէն մարմնոյ. *անօթաբանութիւն։ [գիտցի. անգղիերէն։

† **Anglais, aise** (անգլէ, էզ) ած. Անգղիական. անգղիացի։

= ի. Անգղիացի։

= ի. արբ. 1. Անգղիական, անգղիերէն լեզու։ ‖ 2. Անգղիական երիվար։ [օրինի Անգղիացւոց։

= À l'anglaise. ֆր. ած. Ըստ անգղիական օրինակի. ըստ

Anglaise (անգլէզ) ի. իգ. 1. Կտորեալ բնէ անգղիական։ ‖ 2. Նաւագ անգղիական կտրուածոյ։ ‖ 3. Երիվարի խոպոպակը հերոց զայտից [joue] կանանց։ ‖ 4. Ագր բնէ գրչութենէն. *նօտրգիր. (արբ և Cursive)։ Il écrit bien l'—։

Angle (անգլ) ի. արբ. Անկիւն։ — droit, aigu, obtus. — rectiligne, curviligne. Sommet, côtés d'un —։

† **Angler** (անգլէ) բ. ն. Անկիւնամէտ գործել։

Angleux, euse (անգլօ, ուզ) ած. Որոյ ձիձաւոցն, այսինքն միջուկն, գժուարաւաս ելանէ ի փուճակէ (ընկոյզ). Գ. կրկիտ. *խոշտախիտ։ La plupart de ces noix sont angleuses։

Anglican, ane (անգլիքան, ան') ած. Անգղիական (եկեղեցի)։ Le rit, le clergé —. L'Église anglicane. Il est —։ [anglicans։

= ի. արբ. *Անգղիագաւան։ Ce ministre est un —. Les

† **Anglicanisme** (անգլիքանիզմ) ի. արբ. Կրօնք, գաւանութիւն անգղիական եկեղեցւոյ. անգղիականութիւն։

Anglicisme (անգլիզմ) ի. արբ. Անգղիական ոճ բանից, ասացուած. *անգղիարանութիւն։

Anglomane (անգլոման') ած. և ի. Պոլեալ յանգղիական սովրութիւնս. *անգղիամոլ։

Anglomanie (անգլոմանի) ի. իգ. *Անգղիամոլութիւն։

Angoisse (անգուաս) ի. իգ. 1. Անձկութիւն հիւանդի հանգերձ գժուարաշնչութեամբ և բարախմամբ սրտի. անգոհ. անգուստ (ա)։ ‖ 2. Անձկութիւն, նեղութիւն ահաւոր. անգոհութիւն։ Être en —. Être dans d'extrêmes angoisses, dans des angoisses mortelles, dans les dernières angoisses։

— Poire d'—. 1. Ազգ բնէ ժամաւոհամ ապանձի. *ժամանաստանձ. պօղոսալ ըստ արմատս։ — Avaler des poires d'—. (ֆիգուր. և ընդ.) Կլանել լեզի լեզի պատահս. կրել մեծամեծ վիշտս սրտի։ Il lui a bien fait avaler des poires d'—։ ‖ 2. Գայլ. [bâillon] բերանոց սրով գոգք արգելուին զդէմ յոռզազակելոյ։

† — Être à l'eau d'— et au pain de tribulation. Ուտել հաց նեղութեան և ըմպել ջուր նեղութեան. (պատիժ ի վանս կրօնաւորաց) (ո)։

= ՎԿԱՏ. (ա) "Ընան ըստ որ օգոսթ անգամի որ ի մոլեգին սէրտ ընկէ." ԲԺՇ. — "Զանգոհ և պրպնեղութիւն չեր գտնէ." ԲԺՇ. = (ո) "Դնէ զդա ի ջուր, և կերեցեր հաց նեղութեան և ջուր նեղութեան, գնեա գոչոյց խոշտանգիմբ." Գ ԹագԹ. ԽԹ. 27.

Angon (անգո) ի. արբ. Գեղարդն փուռնկաց որ ունէր երկուս կարճս [croc] ի ծայր սուգին. *երկկարճեան գեղարդն։

Angora (անգօրա) ած. անի. Անկիւրական (ապր, կատու, ճագար, որ ունին մազս երկայնս և փափուկս)։ Un chat —. Une chèvre —։

= ի. արբ. Անկիւրական կատու։ Un bel —. Des —։

† **Angrois** (անգրուա) ի. արբ. Սեպ [coin] փոքրիկ զոր վարեն յահեկ կամ ի կոթառս [œil] ատամն [marteau] առ ի պինդել զմեզրեխն. Գ. փինչ։

† **Anguichure** (անգիշիւր) ի. իգ. տես † Enguichure։

Anguillade (անգիյադ) ի. իգ. Հարուած խոպոպակաձի, կարկամ [tortillé] Թաշկինակի. (ընդ.)։

Anguille (անգիյ) ի. իգ. Ջուկն բնէ քաղցր ջրոց. օձաձուկն. նիքելէս. անքիլոս. Խելան գալեզ (ա)։ On dit qu'il y a des serpents qui frayent avec les anguilles։

— de mer. Օձաձուկն ծովու. (արբ և Congre)։

— Échapper comme une —. (ֆիգուր. և ընդ.) Գործանել իրբև զօձաձուկն. սողոսկել ի ձեռաց ատրաք։ J'avais traité avec lui, je croyais en être à la conclusion; il m'a échappé comme une —։

— Il y a quelque — sous roche. (առած.) Չար բնէ Թաղուցեալ կայ յերկրի յայդմհիկ։

= ՎԿԱՏ. (ա) "Ո՞վ ասացեալն զասիս ասանելոյն, որ իւր ինչ ինչ, Անորթանդ ի՞նչ ասաց սերմն ցնծ ի իւրմէ վհատացեալն սերմանել ի գեղ բաստացեալն զասիս օտար ջնդիմէ եւ օձ անգիտ." Գիսիգեա, վ. եղօգեայ։

† **Anguillière** (անգիյիէր) ի. իգ. Տեղի հաւմանաւոր և ապտնատ յորում բուծանեն օձաձկունս. *օձաձկնոց։

Angulaire (անգիւլէր) ած. 1. Անկիւնաւոր. բազմանկիւն. (լատ. եւս Anguleux)։ Figure, corps —։ ‖ 2. Անկեան. անկիւնային։ Poteau, colonne —. Pierres angulaires։ — Pierre —. Ասպնջին վէմ հիմնոյ յանկեան շինուածոյ. վէմ անկեան. անկիւնակալ քար. անկիւնաքարէ։ J.-C. est appelé dans l'Écriture la pierre —, parce qu'il soutient l'Église, comme la pierre — soutient l'édifice։

— Les dents angulaires. տես ի Dent։

Anguleux, euse (անգիւլօ, ուզ) ած. Անկիւնաւ-

Digitized by Google

ատ. բազմանդամ։ Un corps très —. La tige de cette plante est anguleuse։

Angusticlave (անկ-ստի-կլ-ավ) ի. արական հինգերորդ [chevalier] Հռոմեական ասպետ՝ որ կրէր նեղ երիզավոր [bande] ծիրանագոյն։ *Angusticlavius։

† **Angustifolié, ée** (անկ-ստի-ֆո-լիե) ած. *Նիզակատերև (բուսակ)։

† **Anhélation** (անհէլ-ասիո) ի. իգ. կարճ եւ սակաւ շնչառութիւն. հընդհատ. Ս. հևք։ [տարբերակ]։

† **Anhydre** (անհ-իտր) ած. Անջուր (ազդ, միացութիւն, քար)։

Anicroche (անի-որշ) ի. իգ. խոչ. արգելք. խափան. (իբ.)։ Il y a quelque — dans cette affaire։

Anier, ière (անիե, իեր) ի. Ինդավար։

Anil (անիլ) ի. ար. Տունկ լուսակի [indigo]. մշկան նմոյճ. կապոյտ ներկանիւթ։

Aniline (անիլին՝) ի. իգ. *կալիկերպ [alcaloïde] ինչ զուգծոյ, ապրիշում արուեստական, հոսանուտ եւ գինեհոտ. *բնանեղիճ։

Animadversion (անիմ-ատվէր-սիո՛) ի. իգ. կշտամբութիւն. եղերանք։ Ce procédé mérite l'— publique. Encourir l'— d'une personne, d'une famille։

ա. **Animal** (անիմալ) ի. ար. ած. Անասուն. երկ. շնչաւոր. կենդանի։ —sauvage, domestique. Animaux nuisibles. L'empire de l'homme sur les animaux. L'homme est un — raisonnable. Մարդ է երբ խօսուն. մարդ է կենդանի բանականի համ բանաւոր։ ‖ Ս. (իբ. եւ շտ.) Գրաստ. անասնամիտ. գամարտամիտ. անասնութ։ C'est un —. Celui qui vous a dit cela est un —, un franc —, un sot —։

բ. **Animal, ale** (անիմալ, ալ՛) ած. ած. Անասնոց. անասնական։ Vie animale. Les facultés, les fonctions animales. Les esprits animaux։ ‖ Ս. Անասնական. անբանական. նիւթական. բնական. (հակադրութեամբ Մտաւորական համ Ոգեկանին)։ La partie animale de l'homme influe souvent sur la partie raisonnable։ ‖ Ս. Շնչաւոր. մարմնաւոր. (հակադրութեամբ Հոգեւորին, քան աստուածաշունչ գրոց)։ L'homme — ne comprend pas ce qui est de Dieu. Շնչաւոր մարդ ոչ իմանայ զԱստուծոյն. (առա Ա կոր. Բ. 14)։

— Magnétisme —. կենդանական մագնիսականութիւն։

Animalcule (անիմալքիւլ) ի. ար. Անասնիկ որ միայն աչքի մանրադիտակաւ [microscope]. *մանրամճիկ. *ճըճնիկ։ Les animalcules spermatiques, infusoires։

† **Animalier** (անիմալիե) ի. ար. Նկարիչ, քանդակիչ անասնոց։

Animalisation (անիմալիզասիո) ի. իգ. Դառնալն կերակրոց ի գոյացութիւն անասնոյն կամ կենդանւոյն։

Animaliser (s') (ս'անիմալիզե) բ. ն. Դառնալ կերակրոց ի գոյացութիւն անասնոյն կամ կենդանւոյն։

Animalité (անիմալիթէ) ի. իգ. Ա. Անասնականութիւն, անդրհակառակութիւն [attribut] անասնոց. շնչաւորութիւն։ ‖ Բ. Բաղք անասնոց (հակադրութեամբ մարդկեղէն բաղաց). անասնութիւն։ L'état d'—։

† **Animateur, trice** (անիմատէօր, տրիս) ած. կենդանարար. կենդանաբար։ Principe —։

Animation (անիմասիո) ի. իգ. Ա. կենդանացուցանելն. շնչաւորելն. ‖ Բ. Հոգեառնելն, շնչաւորիլն (սաղմի [fœtus])։ ‖ Ս. (իբ.) Եռանդ. աշխոյժ։ L'— de ses gestes, de ses discours. L'— du jeu. Il parle avec —։

ա. **Animé, ée** (անիմե) ած. գործ. Ա. կենդանի. շնչաւորեալ։ Un être —։ ‖ Բ. (իբ.) Վառեալ. բորբոքեալ։ Être — d'une haine violente. Ils sont tous animés du même esprit։ ‖ Ս. Ոգեւորեալ. խրախուսեալ։ — par le succès։ ‖ Դ. Բարկացեալ. զայրացեալ։ "Pour être présentés au roi Sésostris, . . . qui était fort — contre les Tyriens." ՖԷՆ. *Tél.* II. Ցանգիման լինել արքային Սիսոսարի, . . որ ծանրացաւսաւմն էր Տիւրացւոց։ ‖ Ե. Երանգաւորեալ. (պր. վառվռուն)։ Un air, un teint, un style —. Des yeux animés։ ‖ Զ. Ջերմ. սաստիկ. բուռն։ Lutte animée. Les débats furent très animés։

† բ. **Animé** (անիմե) ի. իգ. Ընտիր ինչ գեղին եւ անուշահոտ. *անիմեակ։

Animer (անիմե) բ. ն. Ա. Հոգեառնացուցանել. շնչաւորացուցանել. շնչաւորել. կենդանացուցանել. Il y a dans les corps vivants un principe qui les anime. La Fable dit que Prométhée anima la statue d'argile qu'il venait de former։ ‖ Բ. Վառել. արծարծանել. քաջալերել. օրաւորելով. կոչառաւ առնել։ — les soldats au combat, les — par son exemple. Le zèle de Dieu anime cet homme. L'ardeur, le dévouement qui l'anime։ ‖ Ս. Վարել. մղել. շարժել։ La force qui anime le boulet։ ‖ Դ. Գրգռել. զայրացուցանել։ On a pris plaisir à les — les uns contre les autres ‖ Ե. (փոխ.) Շունչ իմն եւ հոգի տալ (բանիցն, նկարուց, անդրեաց). կենդանացուցանել։ C'est un orateur qui n'a point d'action, il n'anime point ce qu'il dit. C'est un sculpteur qui anime toutes ses figures. — la conversation. կենդանացուցանել, արծարծանել զխօսակցութիւնն։

═ S'—. բ. ա. Ա. Հոգեառնիլ. կենդանանալ։ La statue de la déesse lui parut s'— et se mouvoir. Le cheval de bataille s'anime au bruit de la trompette. La conversation s'animait. Son teint, son œil s'anime en parlant։ ‖ Բ. Խրախուսիլ. յորդորիլ։ "Bientôt les familles se multiplieront, et tout le monde s'animera au travail." ՖԷՆ. *Tél.* XII. ‖ Ս. Գրգռիլ. զայրանալ։

Animosité (անիմոզիթէ) ի. իգ. Ա. ֆիւն. սխալութիւն։ Avoir une grande — contre quelqu'un. Agir par —, par pure —։ ‖ Բ. Ապատակութիւն. զայրացութիւն։ Cet avocat a mis de l'— dans sa réplique. Il y avait de part et d'autre, dans ce débat, trop d'—։

Anis (անի) ի. ար. Ա. Տունկ ինչ անուշահոտ. անիսան։ ‖ Բ. Պտուղ, սունգ անիսանի. անիսոն։ L'— est carminatif, diurétique. L'— sert à aromatiser։ ‖ Ս. Անիսան չոքաբոյսոյ։ — de Verdun։

— étoilé. տես Badiane։

Aniser (անիզե) բ. ն. Խառնել զանիսան (յըմիզելիս, ի կերակրատակս). *անիսանել։

Anisette (անիզէթ) ի. իգ. Ճքի յանիսոնէ. *անիսօզէ։ — de Bordeaux, de Hollande։

Ankylose (անկիլոզ) ի. իգ. Գօսութիւն (յօդից [articulation] մարմնոյ)։

Ankyloser (անկիլոզե) բ. ն. Գօսացուցանել (զշարժուն յօդից մարմնոյ)։ Une inflammation peut — le genou։

═ S'—. բ. ա. Գօսանալ։ Son genou, son coude s'ankylose։

Annal, ale (աննալ, ալ՛) ած. Տարեւոր. տարեկան. Ս. մեռեալ. (ըստ իրաւագիտաց)։ Location annale։

Annales (աննալ՛) ի. իգ. յգ. Ա. *Տարեգրութիւնք. *տարեգիրք։ Les Annales de Tacite. — politiques, ecclésiastiques, littéraires։ ‖ Բ. Պատմութիւն. գիրք յիշատակաց. յիշատակարանք. (վերի ի պերճ ասացուածս)։ Par-

Digitized by Google

courez les — de tous les peuples, et vous vous convaincrez . . . Անդհք ընդ գիրս յիշատակաց ամենայն ժողովրդոց, և հաւանեսջիք . . . "Son nom sera écrit dans les — de la postérité parmi les conquérants, mais il ne le sera pas parmi les bons rois." MASS. *Pet. Car. Tentations.*

Annaliste (աննալիսթ) ե. ար. *Տարեգիր. *տարեգրող։

Annate (աննաթ) ե. իթ. Եկք կամ եկամուտ [revenu] մեղ ամի զոր տային Հռովմայ քահանայապետին ամենաբաձեալքն ի պաշտօն ինչ հասատուր [bénéfice]։

Anneau (անո՛) ե. ար. 1. Օղ. օղակ. օղամանեակ. ապոյց։ Les anneaux d'un rideau, d'une chaîne. Passer une corde dans un —։ ‖ 2. Մատանի։ — d'or. — épiscopal, nuptial. Il lui mit un — au doigt. "Ensuite elle arracha de son doigt l'— royal, lui ôta le diadème." ՖԷՆ. *Tél.* VIII. ‖ 3. (բոլոթ.) Գանգուրք, խոպոպք (վարսից)։ Ս. կուլակ։ Être frisé par anneaux։ ‖ 4. Գնիմանոց, պատ, գալար, ման (օձից)։ Le serpent se traîne en longs anneaux։ ‖ 5. Նշան բոլորի. օղակ. մանեակ։ Les scolopendres ont des pattes à tous les anneaux de leur corps. Le mâle de la tourterelle a une sorte d'— ou de collier noir autour du cou։ ‖ 6. Օղակ (յանդամագիտութեան)։ L'— ombilical։

— de Saturne. Մանեակ, բակ երկաթի։

Année (աննե) ե. իթ. 1. Ամ. տարի։ L'— passée, précédente, dernière. L'— qui vient. L'— prochaine. Le cours des années. Les quatre saisons de l'—. Souhaiter la bonne — à quelqu'un. (տե. Նոր տարի շնորհաւորել, բարեմաղթել մեկուն)։ Souhaits, compliments de bonne —. Bonne —. Բարեմաղթութիւն. տամ բարեբեր։ ‖ 2. Տարեւոր վարձք։ Son fermier lui doit deux années. Il a touché d'avance une — de ses gages։

—յե. Ամք. տիք։ Perdre les plus belles années de sa vie. Les jeunes années. Ամք, տիք երիտասարդութեան։

Annelé, ée (աննըլե) անց. դերբ. Գանգուր. գանգրաձեւ (հերք)։

=ած. *Օղակաւոր։ Le corps des scolopendres est —. Le corps de plusieurs serpents est — de brun ou de jaune։

†=ե. ար. յե. Ազգ անողնուցյար [invertébré] անասնոց. *օղակաւորք։

Anneler (աննըլե) [J'annelle. J'annelais. J'annelai. J'annellerai. Annelant.] բ. ն. 1. Ցօրինել գանգուրս վարսից. խոպոպել։ ‖ †2. Ակռանել վարազան [anneau] ի ցուռկս խոզից զի մի՛ բրեցցեն զերկիրն։

Annelet (աննըլե) ե. ար. †1. Փոքրիկ օղամանեակ (բան հնաբանից)։ ‖ 2. Զարդ գծաձև չորքկուսի ի խոյակս [chapiteau] դրացի սեանց. մանեակ. (որ և Filet, Listel)։ [որդանց. օղաձևք։

Annélides (աննելիթ) ե. ար. յե. Ազգ կարմրարիւն

Annelure (աննըլիւր) ե. իթ. խոպոպիկ. (խուրի)։

Annexe (աննեքս) ե. իթ. 1. Օգնական եկեղեցի (ժողովրդապետական եկեղեցւոյ)։ L'église de Sainte-Marguerite était une — de la paroisse de Saint-Paul։ ‖ 2. Ցարակից մասն (գլխաւոր ինչ երից)։ Ces petits pays étaient des annexes du royaume. — Les annexes de l'œil. Ցարակից մասունք աչաց, այսինքն կոպք, արտևանունք, յօնք, այլովքն հանգերձ։ [ըել. կցել։

Annexer (աննեքսե) բ. ն. Ցաւելուլ. խառնել. յա-

Annexion (աննեքսիօն) ե. իթ. Ցաւելուածն. խառնուածն. միաւորութիւն։ L'— de la Savoie à la France. L'— du Hanovre à la Prusse։

Annihilation (աննիլասիօն) ե. իթ. Ջնջուած. եղծուած։

Annihiler (աննիլե) բ. ն. Ջնջել. եղծանել։ — un testament, une donation։ [*տարեգրել։ Jour —։

Anniversaire (աննիվերսեր) ած. Տարեւորական.

=ե. ար. 1. Տարեկան տօն. տարեւորական տօնախմբութիւն, յիշատակ. օր տարեկանաց. *տարեգրած։ C'est aujourd'hui l'— de sa naissance, de son mariage. Nous fêtons, nous célébrons aujourd'hui l'— de cette grande victoire։ ‖ 2. Տարեւորական պաշտօն (վասն ննջեցելոյ յաւուր մահուան նորա)։ Il a constitué une rente pour qu'on lui fît un —։

Annonce (անո՛ս) ե. իթ. 1. Ծանուցումն։ Mettre une — dans les journaux. — de livres à vendre. Frais d'—։ ‖ 2. Ծանուցումն ամուսնութեան. (առ բազքականս. իակ ըստ կարծողիկէից ասի Bans)։ Il se mariera bientôt, on a fait la première —։

Annoncer (անոսե) բ. ն. 1. Ազդ առնել. ծանուցանել. զգացուցանել. պատմել. զոյց, տեղեկութիւնս տալ։ Il nous est venu — le mariage de son frère. Je vous annonce une chose qui vous surprendra. — une bonne nouvelle. Տալ, մատուցանել աւետիս. աւետել։ — une mauvaise nouvelle. Բօթ, գոյժ տալ. գոյժ արկանել. Ս. բօթել։ ‖ 2. Ազդ առնել զգալուստ ուրուք. գուշակել (ա)։ Le domestique annonça monsieur un tel. Se faire —։ ‖ 3. Ծանուցանել (ժողովրդեան)։ — une fête, une réjouissance publique, une vente. Les journaux annoncent une nouvelle éruption du Vésuve։ ‖ 4. Աւետարանել. քարոզել (զբանն Աստուծոյ)։ — la parole de Dieu, l'Évangile։ ‖ 5. Ցառաջագոյն՝ կանխաւ գուշակել, ասել. աւետաւորել. նօթճել. կանխաձայնել. նախաճառնել։ Les prophètes ont annoncé la venue du Messie։ ‖ 6. Ցայտ առնել. ցուցանել. նշանակել. պատմել։ Cette action annonce un mauvais cœur. Les cieux annoncent la gloire de Dieu. Երկինք պատմեն զփառս Աստուծոյ։ "La clémence et la majesté, peintes sur le front de cet auguste enfant, nous annoncent déjà la félicité de nos peuples." MASS. *Pet. Car. Humanité.* ‖ 7. Կարապետ, գուշակ, հրեշտակ, նախաշուխիղ լինել (բ)։ L'aurore annonce le soleil. Արշալոյս կամ առաւօտ կարապետ է արեգական։ L'hirondelle annonce le retour du printemps. Ծիծառն գուշակ է գարնան գարնանոյ։ La fumée annonce le feu. Ծուխ հրեշտակ կամ նախաշուխիղ է հրոյ։ Les fleurs annoncent les fruits. Ծաղիկք նախաշուխիղք են պտղոցն երևման։

=Տ'—. բ. ա. 1. Ցանօթ լինել. երևիլ։ La colère s'annonce par la violence. Dès que le printemps s'annonce. իակ և իսկ ընդ երևիլ գարնանոյն. (տե. գարնան երևելուն պէս)։ ‖ 2. Ցանօթս տալ։ Cet intrigant s'était annoncé par des manières polies et insinuantes. Cette entreprise s'annonçait bien, elle a mal tourné. (տե. Այս ձեռնարկութիւնս աղէկ կ'երևար, ապէկ նշաններ կը ցուցնէր, բայց գէշի գարձաւ)։

=ՎԱՍ. (ա) "Ե- բնեալ Յեսայեն զպատնեալ գրանն՝ հանդիպեալ նոքին գոյութեան ու զդուռնն պահիչ. և նա գալոյին վանային." Վ.Հ. Ա. 294։ =(բ) "Ցորմէ գիւրպէսն ըստ ընկերացն՝ զսուտսն ուրացիցէ, խոհուական առնի զանձնէն գոհութեամբ." Սերբ. գ. 63. — "Որպես Նոյն հրեշտակ ի հրոյ, նոյնպես և գոյն ինչ ըստ հրեշտակ ի բարձրնեան." Ոսկ. Ես. — "Ծուխ բարձրնեան պատահումն նախալուծիչ." Գր. Նազիանզ. կարգուստ. — "Ծուխն ահաբեկ և նախալուծիչ պղծոյն երևման." Վ.Ահրամ.

Digitized by Google

Annonciade (անոնսիատ) ֆ. իթ. կարգ մի վանականոց և կանոնաց. կարգ Աւետեանց։ Religieux, religieuse de l'ordre de l'Annonciade։

— Une —. կանոն, հանաստատ ի կարգէ Աւետեանց։

Annonciation (անոնսիասիոն) ֆ. իթ. † Ց. Աւգ տանջանքն. ծանուցանելն։ ‖ Ց. Աւետելն Գաբրիելի Հրեշտակապետի սրբոյ կուսին գերարհգուբեան։ L'— de l'ange Gabriel à la Vierge։ ‖ Ց. Տօն Աւետեաց սրբոյ կուսին. °Աւետեաց։ Le jour, la fête de l'Annonciation։

Annotateur (անոտատէօր) ֆ. ար. Որ գնէ ծանոթութիւնս ի գիրս. °Ծանոթագիր։

Annotation (անոտասիոն) ֆ. իթ. Ց. Ծանոթութիւն, անդիմագրութիւն (ի գիրս)։ Ce philologue a fait d'excellentes annotations sur Homère, sur Virgile, etc. ‖ Ց. Արձանագրութիւն (առարկաց գրաւելոց յարգանս)։ On fit l'— de tous ses biens։

Annoter (անոտէ) բ. ն. Ց. Գնել ծանոթութիւնս, անդիմագրել (ի գիրս)։ Il a annoté les ouvrages de Pline, de Tacite։ ‖ Ց. Արձանագրել (զկարասիս գրաւեալ)։

Annuaire (անուէր) ֆ. ար. °Տարեցոյց։ L'Annuaire du Bureau des longitudes։

A. **Annuel, elle** (անուել, ել') ած. Ց. Տարեկան. տարեկան. Ց. միամեայ։ Le consulat à Rome était —։ ‖ Ց. Աճքառական. քան տարի։ Renouvellement —. Le vote — de l'impôt։ ‖ Ց. Որ ի միում ամի ծլնի, ծագիկն, պտղաբերելն և տալս ցամաքին (տունկք, որպիսի են ցորեան, գարի, բամբակ). տարեկան. Ց. միամեայ։ ‖ † Ա. Տարեկան, տուագ (տան, Ջաւրիկ, Հոգեգալուստ, և այլն)։

B. **Annuel** (անուել) ֆ. ար. Գաւառագրագ զոր տանին հաշտագրեր ընդ ամի տղոյն վասն հարկաց ննջեցելոյ յօրէ մահուան հարց. տարեկան պատարագ։

Annuellement (անուելման) ս. Ամի ամէ. տարի յամէ. տարի քան ամէ. տարւոյ, տարւոջէ ի տարի։ Une fête qui se célèbre —. Cette assemblée se renouvelle —։

Annuité (անուիթէ) ֆ. իթ. Տարեկան հատուցանելի պարտուց՝ հանդերձ գլխովքն և շահիւք. °տարեկանութիւն։

† **Annulable** (անուլապլ) ած. Ջնջելի։

Annulaire (անուլեր) ած. Օղակաձև. մատնեկաձև։ Ferme —. Éclipse —. Պատնեկաձև խաւարումն արեգական։

— Doigt —, կամ լոկ —. † ֆ. ար. Ջորրորդ մատն ձեռաց՝ յոր գնեն մատանի. Ց. խոժմատն. Ց մատնեշիկ մատն։

Annulation (անուլասիոն) ֆ. իթ. Ջնջումն։ L'— d'un acte, d'un marché։

† **Annulement** (անուլման) ֆ. ար. Ջնջելն նորոգ նշանաւ զառաջին նշանն (քան հատավտարց)։

Annuler (անուլե) բ. ն. Ջրնլ. Ջնջել. եղծանել։ — un contrat, un marché. La cour d'appel a annulé ce testament։

Anoblli (անոպլի) ֆ. ար. Նորոգ ազնուացեալ. °գեաղնատոհմն։ Les anoblis, les nouveaux anoblis sont quelquefois plus fiers que les anciens nobles։

Anoblir (անոպլիր) բ. ն. Ցազնուատոհմութիւն հանել, ազնուել, հատուցանել։ Le roi l'avait anobli։

Anoblissement (անոպլիսման) ֆ. ար. Հանելն յոգնատոհմութիւն. շնորհելն զպատիւ ազնուատոհմութեան. °ազնուատարատութիւն։ Lettres d'—։

Anodin, ine (անոդէն, ին') ած. Ց. Ցաւազանծոյց, ձեղջացուցիչ (գիշ)։ Les préparations de ciguë, d'opium, etc., sont des remèdes anodins։ ‖ Ց. (ֆոխ.) Անզօր. տկար։ Dans l'état des choses, il ne faut pas se contenter de remèdes anodins։ ‖ Ց. (ֆոխ.) Անհամ. գծծ. ցուրտ. Գ. անժուռ։ Des vers, des couplets anodins։

= ֆ. ար. Ցաւազանծոյց գիշ։ Faire usage des anodins։

† **Anodonte** (անոտոնթ) ած. Անատամն (կակղամորթ [mollusque])։

† **Anolis** (անոլիս) ֆ. ար. Մողէշ (Անոլիական կղզեաց)։

Anomal, ale (անոմալ, ալ') ած. Ց. Անկանոն։ Maladies anomales։ ‖ Ց. Անկանոն, զարտուղի (բայ, քան քերականաց)։ *Aller* est un verbe —. Des verbes anomaux։

Anomalie (անոմալի) ֆ. իթ. Ց. Անկանոնութիւն։ Les anomalies du langage, de l'orthographe, des maladies։ ‖ Ց. Հեռաւորութիւն, անկրպտութիւն բաւն կամ միջին տեղւոյ մոլորակի յապարեւութեան [aphélie] կամ յապարկրութեան [apogée]. արտաւղութիւն։ — vraie, moyenne։

Ânon (ընո) ֆ. ար. Ցառանակ. մորուկ. իշամորուկ. իշաբոյծ. Ց. իշքառանակ. էշ։ Quoi qu'on dise, un — ne deviendra qu'un âne։

Ânonnement (ընոնման) ֆ. ար. կաղ ի կաղ ընթեռնուլն, պատահականն. °խեցգեհութիւն։ Un — insupportable։

Ânonner (ընոնե) բ. ն. կաղ ի կաղ, կակազելով, խեցգեհ բարբառով ընթեռնուլ, պատահական տալ, ճառել. °խեցգեհել. (փխ. կրկէ ընել). (ընթ.)։ — en récitant sa leçon. Il y a deux ans que cet enfant va à l'école, et il ne fait encore qu'—։ Ամի ևս ներգործաբար. Cet écolier ne fait qu'— sa leçon։

Anonymat (անոնիմա) ֆ. ար. Անանունութիւն։ Cet établissement de crédit ne put obtenir le privilège de l'—։

Anonyme (անոնիմ) ած. Անանուն։ Ouvrage, lettre —. L'auteur de ce poème est resté —։

= ֆ. ար. Ց. Անանուն մատենագիր։ Cette brochure est d'un —։ ‖ Ց. Թաքուցանելի մատենագրի զիւր անուն (ա)։ Il a voulu garder l'—. կամեցաւ թաքուցանել զանուն իւր։ Livre publié sous le voile de l'—. Պատահեալ հրատարակեալ ընդ քօղով անանունութեան։

= վկաս. (ա) "Վասն տիւրքիական ինքնակալին Հրեից ընդ անկման աւուրն, ծանիցաք և ի գիրսդ զանուն իւր, թէ ինչ անուն էր ի վերայ ինքեան և չընթերցաք." Եփր. Երր. Հ. Գ. 494։ [հատավտարց)։

† **Anordie** (անորտի) ֆ. իթ. Հոգմ հիւանդութեան (քան † **Anorexie** (անորեքսի) ֆ. իթ. Ջանարժութիւն կերակրոց։

Anormal, ale (անորմալ, ալ') ած. Անկանոն. տարօրէն։ Un acte —. † Des actes anormaux։

† **Anosmie** (անոսմի) ֆ. իթ. Նուազումն կամ կորուստ հոտառութեան. °անհոտառութիւն։

† **Anoure** (անուռ) ած. °Անձիւռ, °առագիր (անասուն)։

Anse (անս) ֆ. իթ. Ց. Անկղ. ունկն. (չէ. անկնգղ, ունկղակ). ֆ—լ։ L'— d'un seau, d'une marmite, d'un panier. Pot à deux anses. Անօթ երկունկի։

— Faire danser l'— du panier. (ֆոխ.) տես ի Panier։

— Faire le pot à deux anses. Ց. (ֆոխ.) Ջձեռան ի մէջտեղ յեղուգանել (ա)։ ‖ † Ց. Ցալիք և յաւհակէ բազում տալ կանանց։ [dans cette baie։

‖ Ց. փոքրիկ խորշ ծովու. ափանգ։ Il y a plusieurs anses

= վկաս. (ա) "Ինձէ յոլովս վատնէիցէք, ինչս ի հին կնաս ի ձեռն յեղուգանին և ոչ տանեն." Ոսկ. Եփես. իգ. 925։

Anséatique (անսեատիք) ած. Տես Hanséatique։

† **Anser** (անսեր) բ. ն. Ընկճուիլ, անկիլս գնել (անօթից)։

† **Anserine** (անսերին') ֆ. իթ. Տունկ մի. °ագախտա։

Digitized by Google

† **Ansière** (անսիէր) ե. իգ. Ս. Ցանց զոր սրկանին ձկնորսք ի խորշս ծովու։ ‖ 2. տես Haussière։

Anspect (անսբէկթ) ե. ած. Նիգ [barre] կամ լծակ [levier] (մեղանիճոց նաւու)։ [ատիճապետաց)։

† **Anspessade** (անսբէսատ) ե. ած. Հնգապահ (հետեւակաց)։

Antagonisme (անդոնիսմ) ե. ած. Ս. Հակառակ կռչարժութիւն (մկանց [muscle], զոր անդամոզիչ կոչեն)։ ‖ 2. Հակառակամիտութիւն. ընդդիմամիտութիւն. հակառակութիւն։ —d'opinions, de vues, de systèmes. L'— de ces deux puissances a causé de longues guerres։

Antagoniste (անդոնիսթ) ած. ած. *Հակառակչարժ (մկանք)։

= ե. ած. Ս. Մուկն հակառակչարժ։ Chaque muscle a son —։ ‖ 2. Հակառակորդ. ընդդիմամարտ. ոսոխ։ Cet athlète avait affaire à un rude —. Vous avez en lui, en elle un dangereux, un redoutable —։

Antan (անդ) ե. ած. Հնուս. անցեալ ամ. (ղ.)։ Ս. արի եւեմ ի բանն Je ne m'en soucie non plus que des neiges d'—. Զե ինչ ինձ փոյթ ամենեւին։

Antanaclase (անդանէդլ) ե. իգ. Կրկնութիւն մեոյ եւ նորին անուան կամ բառի ըստ այլեայլ նշանակութեանց։ [tenois, oise։

† **Antanois, oise** (անդանուա, ուազ) ած. տես †Antenois, oise, անդէնե, եզ)։

Antarctique (անդարդիք) ած. Կերկիրեամեան. հարաւային. ասլգեան. *Հակարկտին։ Pôle —. Les terres antarctiques։

Antarès (անդարէս) ե. ած. Ա. աստղ անխաղաց [fixe] ի կուրձի առաւելաւոյն. Անտարէս։ [(էպսի)։

Antécédemment (անդէսէդամանի) տ. ցառաջագոյն. A. **Antécédent, ente** (անդէսէդան, անդ) ած. Ա. առաջին. նախընթաց. *նախադր։ Les actes antécédents. Les procédures antécédentes։

B. **Antécédent** (անդէսէդան) ե. ած. Ս. Անցեալ ինչ. անցեալ գործ. ոտգործ։ Cet accusé a de mauvais antécédents. (անդ. Ա. յս ամբաստանեալս յառաջ անցեալ մ'առնի)։ Je voudrais bien me fier à lui, mais les antécédents ne sont pas en sa faveur։ ‖ 2. *Յառաջերեալ. *յառաջերեալի. (անուն կամ դերանուն, ըստ քերականաց)։ Որինակ ինձ յայս երկուս բանս, Dieu qui peut tout, Celui qui vous a dit telle chose, *Dieu և Celui են յառաջերեալքն։ ‖ 3. Ա. առաջին մասն եզրաբանի [enthymème] ի բանականն արուեստի կամ ի տրամաբանութեան, որոյ երկրորդ մասն կոչի Հետեւորդ [Conséquent]. յառաջագիր բան. առաջին նախադասութիւն. *նախորդ։ ‖ 4. *Նախորդ (ի չափագիտութեան [mathématiques])։ L'— et le conséquent։

Antécesseur (անդէսէսէօր) ե. ած. Ուսուցիչ իրաւագիտութեան (ի վարդապետանոցս [université])։ *իրաւասաց։

Antéchrist (անդէգրիսթ) ե. ած. Ս. Հակառակ, իշխանի հրէութեան. Նեռն. առաջերեալն։ Il est dit dans l'Écriture que, dès le temps des apôtres, il y avait plusieurs antéchrists։ ‖ 2. Մարդակցութիւն որ հակառակ ի ժամանակս յետին (ըստ գրոց սրբոց). Նեռն. գերագրիառաս. հակառակերիառաս. առաջերիառաս. ամենահերիառաս։ Le temps de la venue de l'Antéchrist est incertain։

† **Antécien** (անդէսիէն) ած. և ե. ած. տես † Antœcien։

Antédiluvien, ienne (անդէդիլիւ-ինէն, իէն') ած. Որ կացեալ է յառաջ քան զԱրհեղէղն. *նախաջրհեղեղեան։ Animaux antédiluviens. Histoire antédiluvienne։

Antemne (անդէմն') ե. իգ. Ս. Ազգ յարտաւ հաստատեալ է երկաթանկիւնի առագաստս նաւուց ինչ. Ս. Քակտեալ փայտ։ Le vent rompit les antennes։ ‖ 2. Բազկուկ (մեղուաց)։ Les antennes, les deux antennes d'un papillon, d'une abeille, etc.

† **Antenois, oise** (անդէնուա, ուազ) ած. Տարեալ (գառն, արջ). Գ. Հերետնեակ։ (Աի եւս † Antenois, aise, անդէնէ, եզ)։

Antépémultième (անդէբիմիլդիէմ') ած. Երրորդն ի վերջնոյն. *նախավերջընթեր։ L'— vers de cette page։

= ե. իգ. *Նախավերջընթեր վանկ։ Dans ce mot, l'accent est sur l'—։

Antérieur, eure (անդէրիէօր, եօր') ած. Ս. Նախ. կանխագոյն. երէց (ա)։ Il fut — à Plaute. Une époque, une découverte antérieure. Ma dette est antérieure à la sienne. Գործք իմ նախ կամ կանխագոյն են քան զնոցա։ ‖ 2. Ա. առջեւ. առաջին. *առաջակազմեան։ La partie antérieure d'un bâtiment։

— Passé —. Անցեալ յառաջագոյն. վաղագոյնագոյն. (ժամանակ ինչ բայից, ըստ քերականաց. օրինակ ինձ J'eus été, tu eus été, և այլն)։

— Futur —. Անցեալ ապառնի. ապառնի յառաջագոյն (ըստ քերականաց. օրինակ ինձ J'aurai été, և այլն)։

= Վկաս. (ա) "Մ-ԷՀ, ՁԻՈՈ, և նախ տուն ընտ Ձ-ԷՆՔ." Եւս. Քր. Ա. — "Ութս նախ ե տուն դէսն Զ-ՐՔՔՔ." Նխ. Ձոգբ. — "Կանխագոյն ե էրս Տ-ՒՔՔՈՅ տուն դէնէրնէն Եր-ՈՈՈ-ՎՔ." Նխ. Տոմբ. — "Լ ՔՆԵՆ գոնընկեան և էնչերց էրեց ե տուն վէսվեն ը-ՈՈՈ-ՐՑԱՆ." Բրս. Վ. Կց. Զ. 126։

Antérieurement (անդէրիէօրման) տ. ցառաջագոյն. կանուխ։ Ma demande a été faite — à la vôtre։

Antériorité (անդէրիօրիդէ) ե. իգ. Նախաւորութիւն. կանխաւթիւն։ — de date, de droit։

† **Anthélie** (անդէլի) ե. իգ. Լ. աւանգէն երկայնի ինչ հանդէպ արեգական. *ընդդէմարև. *ընդդիմարեւութիւն։

† **Anthelminthique** (անդէլմինթիք) ած. տես Vermifuge։

Anthère (անդէր) ե. իգ. Մասն որմայկ [étamine] անկաց յարուա և փոշին բեղնաւորիչ. Ս. սմասն։

Anthologie (անդոլոժի) ե. իգ. Հաւաքմունք քաղուածոց բանաստեղծութեանց. ծաղկաքաղ։

Anthracite (անդրասիթ) ե. ած. Ա. գոյ ինչ գետնաձոյ [houille]. *ածխաքար։ L'— brûle moins bien et est moins recherché que la houille։

Anthrax (անդրաքս) ե. ած. Ա. յառաջ ինչ մարմնոյ վտանգաւոր. կոյծակն. ջերմեկնի։ C'est surtout au dos, sur les épaules et au cou que se montre l'—։

Anthropologie (անդրոփոլոժի) ե. իգ. Ս. Նկարագիր, ուսուցումն ցեղից մարդկան. *մարդաբանութիւն։ ‖ † 2. Ընդհանրագրեալ Աստուածոյ գկերպս [affection] և զգործս մարդոյ (արդէն և ակնառեալ բաղդատմամբ իրաց ի գիրս աստուածս). *մարդկայնաւթիւն։

Anthropologique (անդրոփոլոժիք) ած. *Մարդաբանական։ Des théories, des discussions anthropologiques։

† **Anthropomorphe** (անդրոփոմֆ) ած. Մարդակերպ. մարդանձև. մարդաձեւ։

Anthropomorphisme (անդրոփոմֆիզմ) ե. ած. Ա. գանդ. մարդակերպականց. մարդաձեւութիւն։

Anthropomorphite (անդրոփոմֆիթ) ե. Ա. անուն աղանդաւորաց որ համարէին զԱստուած մարդակերպ. մարդաձեւական։

Digitized by Google

Anthropophage (անթրոփոֆաժ) ած. Մարդակեր։ Les peuples anthropophages։

= ե. ար. Մարդակեր։ Les anthropophages sont aussi appelés Cannibales։ [կերութիւն։

Anthropophagie (անթրոփոֆաժի) ե. իգ. Մարդակերութիւն։

Antiapoplectique (անտիապոփլեքթիք) ած. Օգտակար կաթուածոյ. *Հակակաթուածական։ Eau —։

† **Antibacchius** (անտիպաքիոս) } ե. ար. Չափ յոյն
† **Antibaccque** (անտիպաք) } և հռոմէական բառաստեղծութեան յերկուց երկարաց և յարտասանական. Հատիկ։

† **Antibaile** (անտիպալ՛) ե. իգ. Կոնդակ գերապատիւ։

Antichambre (անտիշանպր՛) ե. իգ. *Նախասենեակ։ Il y a dans cet appartement —, chambre et cabinet. Attendre dans une —։ [(ընդ.)։

— Propos d'— . Պատասխանոյ, ծառայից բանք, զրոյց.

— Faire — . Պատահիլ ի նախասենեկի ում ի սենեան զբաղ առանն. (ընդ.)։

Antichrèse (անտիքրէզ) ե. իգ. Ապրանքի գրաստեղծութեան, որով փոխառուն ապոյ փոխատուին ի գրաւ գիւղատեղի մի ում ի վայելել, յորս կամ յերկամուտս նորա փոխանակ ապահովոյ փոխոյն. *Գերապետութիւն։ Remettre. tenir un immeuble en —։

Antichrétien, ienne (անտիքրէթիէն, իէն՛) ած. *Հակաքրիստոնէական։

† **Antichristianisme** (անտիքրիսթիանիզմ՛) ե. ար. Վարդապետութիւն հակառակ քրիստոնեական հաւատոց։

Anticipation (անտիսիփասիոն) ե. իգ. 1. Կանխիլն. կանխաւճիռ։ Cette — sur les époques jette de la confusion et de l'obscurité dans le récit. Il m'a payé par —. Հատոյց ինձ կանխաւ, *կանխիկ։ Il s'en est emparé par —։ ‖ 2. Կանխաւ ծախիլն [dépenser] զկնի, զկամուրս։ Il dépense son revenu par —։ ‖ 3. Յափշտակութիւն (ընչից կամ իրաւանց օտարին)։ C'est une — sur mes droits, sur ma terre։ ‖ † 4. Կանխաւ թուականութիւն. *կանխաթուութիւն։

Anticipé, ée (անտիսիփէ) ած. գերբ. կանխեալ։

= ած. կանաչ. *կանխիկ։ Une joie, une espérance, une douleur anticipée. Des regrets anticipés. Une connaissance anticipée de ce que l'on devrait encore ignorer։

Anticiper (անտիսիփէ) բ. ն. կանխիլ յառաջ քան ժամանակին։ — le temps, le jour. Le terme n'était pas échu, il a anticipé le payement, il l'a anticipé de huit jours։

= բ. ն. — sur. Յափշտակիլ. յինչն կորզիլ, գրաւիլ, շորթիլ։ Vous anticipez sur ma terre, sur mes droits, sur ma charge։

— sur ses revenus. Յառաջագոյն ծախիլ, վատնիլ զկնի կամ զկամուրս իւր։

† **Anticlérical, ale** (անտիքլերիքալ, ալ՛) ած. Ընդդէմ եկեղեցականաց, կղերականաց. *Հակակղերական։

† **Anticœur** (անտիքյոր) ե. ար. տես † Avant-cœur։

† **Anticonstitutionnel, elle** (անտիքոնսթիթիւսիոնել, լ՛) ած. *Հակառակահաստատականական (օրէնք)։

† **Antidactyle** (անտիտաքթիլ) ե. ար. տես Anapeste։

Antidartreux, euse (անտիտարթրո, թրոզ) ած. Օգտակար սրբեան (դէղ). *Հակարբենային։

Antidate (անտիտատ) ե. իգ. Ուսա թիւ յառաջ քան զբաւն խակ ժամանակին. կանխաւ թուականութիւն. *կանխաթուութիւն։ On a prouvé l'— de cet acte։

Antidater (անտիտատէ) բ. ն. Յառաջ դնել տուեալ թուական զթիւն քան զբաւն խակ ժամանակին. *կանխաթուել։ — un contrat, une lettre։

Antidote (անտիտոթ) ե. ար. 1. Ընդհակայ. գեղ թափ. հակառակագեղ. (ար և Contrepoison)։ ‖ 2. (փոխ.) Ընդհակայ. գեղթափ։ Il n'y a pas de meilleur — contre l'ennui que le travail։

† **Antidysentérique** (անտիտիսանթերիք) ած. Օգտակար թանչից (գեղ). *Հակաթանչական։

Antienne (անտիէն՛) ե. իգ. 1. Կցորդ տաղմոսոց։ Annoncer, entonner une —։ — Chanter toujours la même —. (փոխ. և ընդ.) Ջնոյն և զմի տալ Հանապազ (ա)։ — Annoncer une triste —. (փոխ. և ընդ.) Բօթ բերել. գոյժ տալ։ ‖ † 2. Երգ զոր երգէին երբեմն երկու դասքն փոփոխական ձայնիւք. երկդասիւք երգ (բ)։

= Վկաս. (ա) "Ի՛ւ էիր փէր ընդ ինձ և ինձ տիւրմ ու էրթ ընդանիլ զբօտուց էրեանց գօտիսանաս." Դտ. Աղ. Սկմ. Խմնոսագիր. 157։ = (բ) "Ե՛ տուր երբ տիւրել երկդասիւն հոխմիթիւլ ընդ միւնեան." Յաճ. Օձն. Եկեղ. 142։

† **Antiévangélique** (անտիէվանժէլիք) ած. Հակառակ աւետարանին. *Հակաւետարանական։

Antifébrile (անտիֆեպրիլ) ած. տես Fébrifuge։

Antilogie (անտիլոժի) ե. իգ. Ընդդիմախօսութիւն, հակառակախօսութիւն (իւրոց բանից). *Հակասութիւն։

Antilope (անտիլոփ) ե. իգ. Անասուն ինչ յայգեմոյ. յամոյր։ La gazelle, le chamois appartiennent au genre des antilopes։

Antimoine (անտիմուան՛) ե. ար. Մետաղ ինչ սպիտակ՝ հարեալ սակաւիկ ինչ ի կապոյտ, փայլուն, և գիւրաբեկ յոյժ. ծարիրաքար. Ս. յօդաքար. ըսոխէի ջուր։

† **Antimonarchique** (անտիմոնարքիք) ած. *Հակամիապետական։

Antimonial, ale (անտիմոնիալ, ալ՛) } ած. Յատնեակալ
Antimonié, ée (անտիմոնիէ) } ծարիրաքարիւ. *Ծարիրախառն։ Préparations antimoniales. Remèdes antimoniaux։

† **Antimonique** (անտիմոնիք) ած. *Մարդական (քիմիս, ըստ ասպրեգիտաց)։

† **Antinational, ale** (անտինասիոնալ, ալ՛) ած. Հակառակ օգտի ազգին. *Հակազգային։

Antinomie (անտինոմի) ե. իգ. Հակառակութիւն, չմիաբանութիւն ի մէջ երկուց օրինաց. *Հակօրինութիւն։ Cette — embarrasse tous les jurisconsultes. Concilier des antinomies։

Antipape (անտիփափ) ե. ար. Ներհակապետ, հակառակապետ. քահանայապետ. չքահանայապետ. *գերապապ. *Հակապապ։

† **Antipapisme** (անտիփափիզմ՛) ե. ար. 1. *Գերապապութիւն։ ‖ 2. Ընդդատանէն զգլխաւորութիւն Հռոմէից քահանայապետին։

Antipathie (անտիպաթի) ե. իգ. Ընդդէմդիր, բնածին հակառակութիւն. անհաշտութիւն. ընդդիմակութիւն. *Հակակրութիւն։ — invincible. Grande —. Avoir de l'— pour la lecture, pour la musique. Il y a de l'— entre ces deux personnes։

Antipathique (անտիպաթիք) ած. Հակառակ. հերհակեան. *Հակակրական։ Caractères, sentiments antipathiques։

— Cet homme m'est —. Ինձ կարեմ առանել, հանգուցեալ առնգ. առեւտուր զայրագ. (ընդ.)։

Antipéristaltique (անտիպերիսթալթիք) ած. ար.

Digitized by Google

Mouvement —. կծկիլն առասմքաի և ազեաց ներքաւոա ի վեր. զաա ի վեր քարշաւթիւն։

Antipéristase (անտիբեռիսթոզ) ե. իէ. Ա.զդեցութիւն երկուց ընդդիմակաց զօրութեանց. *հակաշրջակայութիւն։ Les péripatéticiens disent que c'est par — que le feu est plus ardent l'hiver que l'été։

Antipestilentiel, elle (անտիբեսթիլանսիել, իւլ') ած. Օգտակար սրածութեան կամ ժանտախտի (դեղ)։

† **Antiphernaux** (անտիֆեռնո) ած. ու. յե. Biens —. Ինչք առեալ յառանէն ցկինն գաշամբք ամուսնութեան. վարձանք։

Antiphilosophique (անտիֆիլոսոֆիք) ած. *Հակաֆիլիսոփայական։ Maxime —։

Antiphlogistique (անտիֆլոժիսթիք) ած. Օգտակար տապոյ [inflammation] (դեղ). *Հակատապական։

Antiphonaire (անտիֆոներ) ե. ու. Գիրք կցրգից. *կցրդարան։

Antiphrase (անտիֆրազ) ե. իէ. Ի կիր առնուլն զբան ինչ հակառակ մտօք. *ընդդիմաոութիւն։ (Օրինակ իմն՝ Սեաւ ծով, ուր լինին առեակ մրրիկք և քնակիչք ծովվեզերեայցն են սաազակաբոյք, կոչեցաւ ի ցունաց Եւքսինեան Պոնտոս, որ թարգմանի Հիւրասէր ծով)։

Antipode (անտիբօտ) ե. ու. 1. Ընդդիմոն. հակոտնեայ. ներքոյաբնակ։ Յայս միոս վայրի սովորաբար յոգնակի. Les antipodes. Ces peuples sont nos antipodes։ ‖ 2. Ընդդիմոն, հակոտնեայ տեղի։ Tel pays est — կամ l'— de tel autre. Les antipodes de Constantinople. Aller aux antipodes։ ‖ 3. (ֆիգ.) Հակառակ։ "Peuple — des Césars." LA FONT. *Fab.* VIII. 24։

Antipsorique (անտիբսորիք) ած. Օգտակար քոսոյ [gale] (դեղ). *Հակաքոսական։

= ե. ու. Դեղ հակաքոսական։

† **Antiptose** (անտիբտոզ) ե. իէ. Ա.յլ ընդ այլոյ կիրառաւթիւն հոլովից։

Antiputride (անտիբիւթրիտ) ած. տես Antiseptique։

Antiquaille (անտիգայ) ե. իէ. Հնոտի և գանգատժեալ իրք. (վ. հինաւմին և արժէք չունեցող բաներ)։ Sa chambre est remplie d'antiquailles։

Antiquaire (անտիգեր) ե. ու. Հնագէտ. *Հնախոյզ։ Un grand, un savant —. Tous les antiquaires conviennent que cette médaille est fausse։ (Ա.յժմ առ սովորաբար Archéologue)։

Antique (անտիք) ած. 1. կարի հին. վաղնջուց։ Les monuments antiques. Statue, vase, monnaie —. La simplicité des mœurs antiques։ ‖ 2. Հին. առաջին. նախնի։ "Dieu de Sion, rappelle, Rappelle en sa faveur tes antiques bontés." RAC. *Athal.* III. 7։ ‖ 3. Հնացեալ. պատաւեալ. խափանեալ։ Voilà un meuble, un habit fort —։ ‖ 4. Հին. ծերացեալ. (առ ընդ խաղ)։ Cet homme est un peu —. C'est une beauté —։

= ե. ու. Հին յիշատակարանք գեղարուեստից. *Հնարուեստք։ Étudier, copier l'—. Cela est dessiné d'après l'—. Cela est beau comme l'—։

= ե. իէ. Հին զէնք, անօթք, արձանք, գանհկանք, այլովքն հանգերձ. հնութիւն։ Une belle —. Le cabinet des antiques. Թանգարան հնութեանց։

= À l'—. ած. ած. Ըստ օրինի, ըստ տարազու նախնեաց։ Habillé à l'—. Un meuble à l'—։

Antiquité (անտիքիթէ) ե. իէ. 1. Խոր հնութիւն. քաջ ի բաց հնութիւն։ Temple vénérable par son —. Cela remonte à la plus haute —, à l'— la plus reculée։ ‖ 2. Հին ժամանակք։ Les héros, les sages de l'—։ ‖ 3. Հինք. նախնիք. առաջինք։ L'— a cru que . . . Vous ne verrez rien de pareil dans toute l'—։ ‖ 4. Հին յիշատակարանք. հնութիւնք։ Les antiquités de Rome։ Մարթի և ասել միաբեր. On voit près de cette ville une belle —։ ‖ 5. Հնագիտութիւն։ Terme d'—. L'— grecque, romaine։

† **Antireligieux, euse** (անտիռելիժիէ, իօզ) ած. Հակառակ կրօնից։

† **Antirévolutionnaire** (անտիռեվոլիւսիոներ) ած. Թշնամի խռովութեանց։

Antisciens (անտիսիեն) ե. ու. յե. Ժողովուրդք բնաւակեալք յայսկոյս և յայնկոյս հասարակածին, որոց ըստուերք ի միջօրէի երևին հակառակ միմեանց. *Հակառակաստուերեանք. *Հակաստուերեանք։

Antiscorbutique (անտիսքորպիւթիք) ած. Օգտակար ընդ ափսոսութեան (դեղ)։ [est un —

= ե. ու. Դեղ օգտակար ընդ ափսոսութեան։ Le cresson

Antiseptique (անտիսեբթիք) ած. Օգտակար փտաթեան, նեխաթեան (դեղ). *Հակափտական։

= ե. ու. Դեղ հակափտական։ User des antiseptiques։

Antisocial, ale (անտիսօսիալ, ալ') ած. Հակառակ, ընդառակար մարդկեզէն ընկերութեան, ընկերական կարգաց. *Հակընկերական։ Doctrine antisociale. Principes antisociaux։

Antispasmodique (անտիսբասմոտիք) ած. Օգտակար առնգանաց կամ պրկման ջլից (դեղ). *Հակասաղնգական։

= ե. ու. Դեղ հակասաղնգական։ C'est un bon —։

† **Antispaste** (անտիսբաս) ե. ու. Զափ ինչ յոյն և լատին բանասաեղծութեան ի մեծավերջէ [iambe] և ի մեծասաբէ [trochée], այսինքն յերկուց երկարաց ի մէջ երկուց աղօտաց. մեծավերջ մեծասաբական։ (Հակառակ չափն ասի Choriambe)։

Antistrophe (անտիսթրոֆ) ե. իէ. Երկրորդ տուն պարերգութեան [chœur] ի թաատերգութիւնս նախնի ցուցանց. *անդրադարձեակ։

Antithèse (անտիթէզ) ե. իէ. Հակառակադրութիւն. հակադրութիւն. (ձև ինչ ճարտասանախօսութեան)։ Cette phrase, *Il est petit dans le grand, et grand dans le petit*, est une —. Il n'y a rien de solide dans cet ouvrage, je n'y vois que des antithèses froides et puériles։

Antithétique (անտիթետիք) ած. Հակագրական։ Phrase, style —։

Antivénérien, ienne (անտիվենէռիէն, իէնն') ած. Օգտակար ափրոդիսեան սիոի (դեղ). *Հակափրոդիսեան։

= ե. ու. Դեղ հակափրոդիսեան։ Faire usage d'antivénériens։

† **Antœcien** (անտէսիէն) ած. և ե. ու. Բնակիչ բարեխառն գօտւոյն. *ընդդիմաբնակ։

† **Antoiser** (անտուազե) բ. ն. տես † Entoiser։

Antonomase (անտոնո՛զ) ե. իէ. Ի կիր առնուլն գՀատուկ անուն կամ գլծաբանութիւն [périphrase] փոխանակ յատուկ անուան, կամ գյատուկ անուն փոխանակ հասարակ անուան. դերանունութիւն։ (Օրինակ իմն՝ Ա.ստաքեալն, փոխանակ ասելոյ Պօղոս, և Զոյիլոս՝ փոխանակ ասելոյ քննադատ պարսաւադէս)։

Antre (անտր) ե. ու. Ա.յր բնափոր. քարայր. անձաւ. քարանձաւ։ — obscur, profond. Se cacher dans un —. L'— d'un lion, de la sibylle։

Digitized by Google

Antrustions (անդ-ուս-դիոն) ն. ած. յն. ինքնակամ զինուորք (առ հին Գերմանացիս)։

Anuiter (s') (ս'անի-իդե) բ. ա. Լինել միևնոյն ցգիջեր տրտունչս. առագանել։ Si vous m'en croyez, ne vous annitez pas։

Anus (անի—) ն. ած. Նստոյ անցք. նստատեղի. արբան. վէրտրիկս. տզատհանք։ Avoir une fistule à l'—։

Anxiété (անդ-զիե-էդ) ն. իգ. Անձկութիւն. նեղութիւն. անդգստութիւն. տագնապ։ Être dans une grande — d'esprit. Une pénible —. Vivre dans l'—։ [կուիետուդ։

† **Anxiensement** (անդ-զիե-զըմ) ած. *Անձկանօք. անձկութեամբ։

Anxieux, euse (անդ-զիե, եօզ) ած. Տագնապալից։ Un regard —. Une âme anxieuse։

Aoriste (ա-օ-րիս-դ) ն. ած. Անորիշ կատարեալ. (ժամանակի բին չոյնց յոյն լեզուի. իսկ ի գործիերէն քերականութեան ասի զբացարձակ պարզ կատարեալդ, որ կոչի սովորաբար Passé défini կամ Prétérit, Անցեալ որչափ կամ Յարակատար)։

Aorte (ա-օրդ) ն. իգ. Շնչերակ որ ելանէ յաջիակ փորոքէ [ventricule] սրտի. *սրմ։

Août (—, —դ, —ս) ն. ած. ն. Օգոստոս ամիս. (ըստ մեզ՝ Հասկատարգ)։ Au mois d'—. Le premier jour d'—. La mi—. (ը դ—ս) կէս օգոստոս ամսեան։ ‖ 2. Հունձք։ L'— n'était pas commencé dans ce pays-là. Faire l'—։

† **Août age** (ա-ուդ-ժ) ն. ած. Ժամանակ հնձոց։

† **Août ement** (ա-ուդ-ըմ) ն. ած. Ժամանուն պտղոց։

Août er (ա-ուդ-է) բ. ն. Եփել, Հասուցանել արեգակն զպտուղս։ Վարի ևեթ յոյն. գերբ. Melon août é. Հասուն սեխ։ Citrouille août ée։

Août eron (ա-ուդ-ը-ռի, ըստ Ակադեմիոյ. ա-ուդ-ը-ռի, ըստ Լիթրէի) ն. ած. Մշակ կալեալ ի վարձու յօգոստոս ամսեան։

† **Apagogie** (ա-բ-ոյ) ն. իգ. Ցուցանելն զնշմարտութիւն իրիք յոյժ առնելով զանհնարութիւնն կամ զանառելութիւն հակառակին. *բացատրութիւն։

Apaisement (ա-բէ-զը) ն. ած. Խաղաղիլ. Հանգստանիլ։ L'— des flots, des esprits, des passions։

Apaiser (ա-բէզե) բ. ն. 1. Ցածուցանել. մեղմացուցանել. ազգել. կակղացուցանել։ — le prince. — un furieux։ Հաշտ առնել։ — les mânes, la terre, par des sacrifices. "Votre fils est prêt à mourir pour — le dieu." RÉN. *Tél.* v. ‖ 2. Ցածուցանել, Հանգստակեցուցանել, զնեղուսուցանել, շիկուցանել (դրարկութիւնս ուրուք). կարկեցուցանել, լուծուցանել (զալիս, զՀոգմն). ցածուցանել, ազգել, անցուցանել, ննուլ (զքաղց). ոգոգել, յափուցանել, բժշկել (զնարսս)։

═ S'—. բ. ա. Ցածնուլ. կակղանալ. մեղմանալ։ L'orage, la mer s'apaise. Le feu s'étant apaisé. Sa colère, sa douleur commence à s'—։

† **Apaiseur** (ա-բէզօ) ն. ած. Խաղաղարար։

Apanage (ա-բան-ժ) ն. ած. 1. Կալուած առեւտուր յատեսս կրասեր արգւոց տրբոյն։ Donner une terre en — pour —։ ‖ 2. (փոխ-բ.) Բաժին. ժառանգութիւն. առանձնաւորութիւն։ La raison est l'— de l'homme. Les infirmités sont les apanages, le triste — de la nature humaine։

Apanager (ա-բան-ժե) բ. ն. Տալ կալուածս յատեսս կրասեր արգւոց տրբոյն։ Le roi avait apanagé tous ses puînés. Ce prince fut apanagé du duché de . . .

Apanagiste (ա-բան-ժէ-դ) ած. և ն. ած. Որ ունի կալուած ի յատեսս (տրբոյորգի)։

Aparté (ա-բա-դե) ս. Առանձինն (խօսիլ գաւառանի կամ դերասանի ի թէատրոնս)։ Ce vers doit être dit —։

═ ն. ած. Առանձինն խօսք գերասանի։ Les apartés doivent être rares et courts։

Apathie (ա-բ-թի) ն. իգ. 1. Անախտութիւն. անըզգայութիւն. (խոսի)։ L'— du sage des Stoïciens։ ‖ 2. Անզգայութիւն. անհոգութիւն։ Tomber dans l'—. Il est d'une — dont rien ne peut le faire sortir։

Apathique (ա-բ-թիք) ած. Անզգայ։ Un homme — n'est touché de rien. Un caractère, une nature —։

Apepsie (ա-բէբ-սի) ն. իգ. Անհալութիւն. անհալութիւն. Ս. անմարսութիւն. (հլ.)։

† **Apereeption** (ա-բէ-ռէբ-սիօ) ն. իգ. *Ընդհայեցութիւն (ըստ փիլիսոփայից)։

Apereevable (ա-բէ-ռը-վաբլ) ած. Նշմարելի. տեսանելի։ Il y a des corps qui ne sont point apercevables sans microscope։

Apereevoir (ա-բէ-ռը-վուար) [խոնարհի իբրև զRecevoir.] բ. ն. 1. Նշմարել. տեսանել։ — de loin. J'aperçois dans l'éloignement un objet dont je ne distingue pas bien la forme. Je ne fis que l'—, et il disparut։ ‖ 2. (փոխ-բ.) Իմանալ. ի վերայ կալ. իրազեկ լինել։ — les beautés et les défauts dans une composition littéraire. Il aperçut qu'on le trompait։

═ S'—. բ. ա. Տեսանել. զգալ. ճանաչել. խելամուտ, իրազգաց լինել։ Il s'aperçut du piège qu'on lui tendait. On vieillit sans s'en —. Sans qu'on s'en aperçoive. Elle s'est aperçue, ils se sont aperçus de l'erreur։

Aperçu (ա-բէռ-ս) ն. ած. 1. Հարեւանցի տեսութիւն, հայեցուած, տկնարկութիւն։ On ne m'a donné qu'un —. Il y a dans cet ouvrage des aperçus très fins, mais rien n'est développé։ ‖ 2. Վերի ի վերոյ հաշիւ։ Un — de la dépense. Par —, cela montera à tant։ ‖ 3. Կարճատօս բանախոսութիւն։ Cet avocat a donné au public un — de la cause։ [(դ.հզ)։

Apéritif, ive (ա-բէ-րի-թիֆ, իվ) ած. *Բացազգական

═ ն. ած. Զեղ բացազգական։ Les apéritifs provoquent ordinairement l'appétit։

† **Apertement** (ա-բէռ-թը-ման) ս. Յայտնապէս։

† **Apertise** (ա-բէռ-թիզ) ն. իգ. Ճարտարութիւն. յաղողակութիւն։

Apétale (ա-բէդ-թալ) ած. *Անթերթ (ծաղիկ)։ Les fleurs du saule, du noisetier, de l'amarante, sont apétales։

† = Apétales. ն. իգ. յն. Ազգ երկբլաթակ [dicotylédone] ծաղկանց. *անթերթք։

Apetissement (ա-բէդ-ը-զման) ն. ած. Փոքրկութիւն. (խոսի)։ L'— qui paraît dans les objets éloignés։

Apetisser (ա-բէդ-ի-սե) բ. ն. Փոքրկացուցանել։ Cette figure est trop grande, il faut l'—։ (Լաս. ևս ասի Rapetisser)։

═ բ. ն. Կարճել։ Après le solstice d'été, les jours apetissent։ (Լաս. ևս ասի Raccourcir)։

═ S'—. բ. ա. Կարճիլ։ Une étoffe qui s'apetisse à l'eau։ (Լատ. ևս ասի se Rétrécir, se Resserrer)։

Aphélie (ա-ֆէլ) ն. ած. Ցտին հեռաւորութիւն մեջտեղակաց յարեգականէ. *տպարեւութիւն. *հեռակէտ։ L'— est l'opposé du périhélie։

═ ած. *Արպարեւ։ La terre est —։

Aphérèse (ա-ֆէ-ռէզ) ն. իգ. 1. կրճատումն (վանկի կամ նշանագրի ի սկիզբն բառից)։ (Օրինակ ինչ լատին

քառան Apotheca, որ եղեալ է կրճատմամբ ի գազգիերէն լեզուի Boutique)։ ‖ † 2. Ի բաց հատանելն (զանգամ ինչ մարմնոյ)։ կրճատումն։

Aphone (–ֆոն՛) ած. Անձայն (բառ բժշկաց)։ Une affection du larynx rend ce malade —։

Aphonie (–ֆոնի՛) ե. իգ. Կորուսանելն զձայն. անձայնութիւն։

Aphorisme (–ֆօրիս՛մ) ե. ս. Ա. ած. վճիռ։ Les aphorismes d'Hippocrate։

† **Aphoristique** (–ֆօրիսթիք՛) ած. Հատուած, համառօտ խրատ զառած, զվճիռ. վճռական։ Concision —։

Aphrodisiaque (–ֆրօդիզի՛ք) ած. Շարժող ախրոդիսիականին (դեղ). գրգռիչ ցանկութեան. ախրոդիսեան (ա)։ = ե. ս. Դեղ ախրոդիսեան։ Un dangereux —. On dit que les Orientaux demandent souvent des aphrodisiaques aux médecins européens։

= ՎԿԱՑ. (ա) "խնդրէին վիճ . . զի ախրոդիսիք տային, վ ս. մոտ նոքա ախրոդիսիականի ի լրծ." ՄԽ. Գոշ. Ա. ած. Լ. Ա։

Aphte (–ֆթ՛) ե. ս. փոքրիկ կեղ ի բերանի։ Les aphtes sont douloureux։

Aphylle (–ֆիլ՛) ած. Անտերև (տունկ)։ L'orobanche est une plante —։

Api (–պի՛) ե. ս. Ազգ ինչ մանր և կարմիր խնձորոյ։ Des pommes d'—. Voilà de fort bel —. J'ai beaucoup d'— dans mon jardin։

† **Apiculteur** (–պիկիլ–թէօ՛ր) ե. ս. *Մեղուաբոյծ։

Apiculture (–պիկիլ–թիւ՛ր) ե. իգ. Արուեստ բուծանելոյ զմեղուս. *մեղուաբուծութիւն։

†Ա. **Apis** (–պի՛ս) ե. ս. Փոքրիկ հաւմատակերպութիւն ինչ հարուստային կիսադիդին. Մեղու. Հնդիկ ճանճ. (որ և Abeille, Mouche indienne)։ [Ակին։

†Բ. **Apis** (–պի՛ս) ե. ս. Նուիրական եզն Եգիպտացւոց.

Apitoyer (–պիթուա–յե՛) բ. ն. ի գութ, յողորմ, յարգահատանս ածել. յազերս և յողորմ խնդրուհեցուցանել. (–վ. սիրտը չարժել). (ընդ.)։ Rien ne put l'— sur mon sort։

= S'—. բ. ս. Ողբալ հատել. յազերս գալ. ի գութ դառնալ. (ընդ.)։ S'— sur les malheurs de quelqu'un։

Aplanir (–պլանի՛ր) բ. ն. 1. Հարթել. դաշտացուցանել. հարթ և յատակ առնել. ուղիղ առնել։ — un terrain, une route, une montagne։ ‖ 2. (փոխաբ.) Բառնալ, ի բաց առնել զխոչ և զխոտի, զգժուարութիւնս. դիւրացուցանել։

= S'—. բ. ս. 1. Հարթիլ. դաշտանալ։ Le terrain s'aplanit du côté des montagnes։ ‖ 2. (փոխաբ.) Հարթիլ. դիւրանալ։ Toutes les difficultés, tous les obstacles s'aplanissent devant lui։

Aplanissement (–պլանիսմա՛ն) ե. ս. Հարթեղէն. հարթութիւն։ L'— d'un chemin, des allées d'un jardin։

Aplatir (–պլատի՛ր) բ. ն. Տափարակել. (պլ. տափակեցնել)։ Newton prouva que le mouvement de rotation de la terre a dû l'— à ses pôles։ [la muraille։

= S'—. բ. ս. Տափարակիլ։ La balle vint s'— contre

Aplatissement (–պլատիսմա՛ն) ե. ս. 1. Տափարակեղէն. տափարակութիւն։ L'— d'une boule de cire, d'une balle de plomb։ ‖ † 2. Վատթարանալն. նուազութիւն։

† **Aplatisseur** (–պլատիսէ՛ր) ե. ս. Տափիլ։

† **Aplatissoire** (–պլատիսուա՛ր) ե. իգ. Զոյգ գլանք տափարակելոյ զշտեմն [barre] երկաթի։

Aplomb (–պլո՛ն) ե. ս. 1. Ուղղորդ գիծ. կշիռ ուղղութեան։ Prendre l'— des colonnes. Ce mur a perdu son —։ ‖ 2. (փոխաբ.) Համարձակութիւն։ Cet acteur a un — étonnant. Ce jeune homme manque d'—։ ‖ 3. Հաւասարակշռութիւն մարմնոց (ի նկատս)։ Ces figures manquent d'—։ ‖ 4. Ճշդութիւն, ճշգրտութիւն ամենաչնչին [mesure] (չերաժշտութեան)։

= D'—. Ած. ա. Կշիռ վերուստ ի վայր. ուղղաձիգ։ Cette ligne tombe d'—, est tirée d'—։

— Être d'—. Հաստատուն կալ ի վերայ տեղի խրտից։

† **Apnée** (–պնէ՛) ե. իգ. *Շնչատութիւն. *շնչարգելութիւն. (բառ բժշկաց)։

Apocalypse (–պօգալիփս՛) ե. իգ. Գիրք ցայտնութեան ցովհաննու Աստուածբեղ. ցայտնութիւն։ Commentaires sur l'Apocalypse։

Apocalyptique (–պօգալիփթի՛ք) ած. ցայտնութենական. գաղտնարհմաց. (ընդ.)։ Auteur, style —։

Apoco (–պօգո) ե. ս. Ծանծաղամիտ. տխմար. (հզ. և խոսք)։ Il parle comme un —. Traiter quelqu'un d'—։

Apocope (–պօգօփ) ե. իգ. Զգեչումն (նշանագրի կամ վանկի ի կատարած բառից)։ Les poètes français usent quelquefois de l'—; ils écrivent, par exemple, *Londre* pour *Londres*, *je voi* pour *je vois*, *encor* pour *encore*, etc.

Apocrisiaire (–պօգրիզիէ՛ր) ե. ս. 1. Ատենադպիր, հրովարտակաց գործ (յարքունիս բիւզանդիան կայսերաց)։ ‖ 2. Պատգամաւոր եկեղեցական։ ‖ 3. Գանձապահ (ի նախնի միաստանս)։

Apocryphe (–պօգրի՛ֆ) ած. 1. Անհաւաստիական. անհաստատ. անյայտ։ Auteur, histoire, livre —. Le troisième et le quatrième livre d'Esdras sont apocryphes։ ‖ 2. Նոր. առասպ. անճառելի։ Nouvelle —։

= ե. ս. յե. Անյայտ մատեանք արտաքոյ կանոնի աստուածաշունչ գրոց. անկանոնական գիրք. ծածուկ, ծածկոյթ յայտնութիւնք։

Apocyn (–պօսի՛ն) ե. ս. Տունկ ինչ. շան մահաբեր։

Apode (–պօդ) ած. Անոտն։

= ե. ս. Ձուկն որոյ չկան լաւզաթան [nageoire] որովայնային, (որպիսի և օձաձուկն). անոտն։

Apodictique (–պօդիգթի՛ք) ած. ցայտնի. ցաւցիչ. (խոսք)։ Un argument —։ [րութեան բառիցց)։

† **Apodose** (–պօդո՛զ) ե. իգ. Եզրափակ. անգամ (պարբեր

Apogée (–պօյի՛) ե. ս. 1. Ցերին հեռաւորութիւն լուսնի յերկրէ. *տպերկրութիւն. *հեռակէտ։ La lune est à son —։ ‖ 2. (փոխաբ.) Ցերին ծագ. գագաթն. կատար։ Sa puissance est à son —. Être à l'— de la gloire, de la fortune։

= ած. *Պերկրկր։ La lune est —։

† **Apographe** (–պօյրա՛ֆ) ե. ս. Պատճէն. օրինակ. հաւաստարն բնագրի։

† **Apollinariste** (–պօլլինարիս՛թ) ե. ս. Անուն հերետիկոսաց Դի դարուն, որ ասէին երկուս լինել աստուածորդիս, մին ծնեալ յԱստուծոյ, և միւսն ի Սրբոյ Կուսէն, հանդերձ ապականիւք մարմնոյ. Ապողինարեան։

Apollon (–պօլլո՛ն) յոգ. ան. ս. Ապոլոն. որդի Ս. Բամազդայ և Լետովոյ, դիք գեղարուեստից և բանաստեղծութեան։ Les fils, les favoris d'—. Մանկունք, սիրելիք Ապոլոնի. բանաստեղծք։

Apologétique (–պօլօժէթի՛ք) ած. Ջատագովական։ Lettre, discours —։

= ե. ս. Ջատագովութիւնն, Աղերսականն Տերտուլիանոսի։ Tertullien, dans son Apologétique . . .

Digitized by Google

= ի. իգ. Որոն ստուգաբանութեան որ չստացող հայ քրիստոնեական կրօնից. չստացողութիւն: L'— chrétienne:

Apologie (-բօլժի) ի. իգ. Ջատագովութիւն. պաշտպանաստուածութիւն. ազէտ. ազէտարանութիւն. պաշտպան ստուածութեան: Faire l'— de quelqu'un, d'un livre. Il a écrit lui-même son —: [cours —:

† **Apologique** (-բօլժիկ) ած. Ջատագովական: Dis-

Apologiste (-բօլժիսդ) ի. ած. Ջատագով. պաշտպան: Les apologistes de la foi chrétienne. C'est votre —. Un — maladroit:

Apologue (-բօլկ) ի. ած. Աստակ խրատական, բարոյական: L'— de l'Estomac et des Membres du corps humain:

Aponévrose (-բօնևրօզ) ի. իգ. Թաղանթ ի ծայրս ճիտից [muscle]. *Ձգուած: — brachiale, tibiale:

Apophtegme (-բօֆդէմ) ի. ած. Հանճարեղ ստացուած առն ականաւորի: Les apophtegmes des sept sages de la Grèce:

Apophyse (-բօֆիզ) ի. իգ. Կորկոռանալ, ցցուիլ ճնոյ ակերաց. եղջեր: — mastoïde:

Apoplectique (-բօփլէդդիկ) ած. ի. *Կաթուածոտ կան: Symptôme, état, complexion —: ‖ Ած. *Կաթուածոտ: Cet homme a l'air, a le teint —. Vieillard —:

= ի. ած. *Կաթուածոտ: C'est un —:

Apoplexie (-բօփլէքսի) ի. իգ. **Կաթուած. փալը: Être menacé, frappé d'—. Attaque d'—. Tomber en —. — foudroyante:

Apostasie (-բօսդազի) ի. իգ. ի. Ուրացութիւն (քրիստոնեական կրօնից): Tomber dans l'—: ‖ Ած. Թողուլն գիտուց վանականութեան. ապերաժանդութիւն. *Կարգազրացութիւն: ‖ Ած. (ի-ի-ի.) Ուրացութիւն. գտանելագութիւն:

Apostasier (-բօսդազիէ) բ. ն. ի. Թողուլ զօրէնս (քրիստոնէութեան). ուրանալ, անիծանել, կասել ի հաւատոց: Le plus grand crime qu'un chrétien puisse commettre, c'est d'—: ‖ Ած. Թողուլ, լքանել զկարգ վանականութեան. Ած. կարգաթող լինել:

Apostat (-բօսդ) ած. ած. ի. Ուրացեալ. քրիստոնեայ: Chrétien —: ‖ Ած. Ուխտազրուժ. Ած. կարգաթող. Ած. կարգընկէց. *Կարգազրաց: Moine —:

= ի. ած. ի. Ուրացեալ. ապերաց: Julien l'Apostat. Յուլիանոս ապերաց, յանդատ: ‖ Ած. Կարգընկէց վանական:

Apostème (-բօսդէմ) ի. ած. տես Apostume:

Aposter (-բօսդէ) բ. ն. Պատճառել զոք (ի գործ առ ի տգիտանալ զոք). կարգել, հաստատանել զոք ի տեղի ապրելոյ (ի լրտեսութիւն):

— des témoins. Կացուցանել, վարձել տալս վկայս:

† **Apostillateur** (-բօսդիլլադդէօր) ի. ած. Որ գնէ տեղեկութիւնս ի գիրս նամակի իրաւագիտաց. *տեղեկագիր:

Apostille (-բօսդիլ) ի. իգ. ի. Տեղեկութիւն ի լուսանցս գրոց. չալակ: Il y avait deux lignes en —: ‖ Ած. Ցուցեալ ի տողս նամակի: Après sa lettre écrite il manda cette nouvelle par —: (Ցայս միտս ասի տվեալս post par post-scriptum): ‖ Ած. Գիր յանձնարարական ի լուսանցս կամ ի տողս (տեղերագրի): Demander une — à quelqu'un. Donner, refuser une —:

Apostiller (-բօսդիլէ) բ. ն. ի. Անել յուսանց ի լուսանցս կամ ի տողս գրութեան իրիք. ածիերագրել: Le ministre avait apostillé les dépêches de l'ambassadeur: ‖ Ած. Գրել գիր յանձնարարական ի լուսանցս կամ ի տողս (տեղերագրի): — une pétition:

Apostolat (-բօսդօլ) ի. ած. ի. Առաքելութիւն: Saint Paul fut appelé à l'— par une voie miraculeuse: ‖ Ած. Ծաւալումն, տարածումն վարդապետութեան: L'— des nouvelles idées: [նութիւն:

† **Apostolicité** (-բօսդօլիսիդէ) ի. իգ. Առաքելականութիւն:

Apostolique (-բօսդօլիկ) ած. ի. Առաքելական: Doctrine, tradition —. L'Église catholique et —: ‖ Ած. Հիմնեալ յԱռաքելոց (եկեղեցի). առաքելական: La tradition des Églises apostoliques: ‖ Ած. Որբոյ գահուն. առաքելական. քահանայապետական: Bref, nonce —. La bénédiction —:

Apostoliquement (-բօսդօլիքման) մ. Առաքելաբար. առաքելօրէն: Vivre, prêcher —:

Apostrophe (-բօսդրօֆ) ի. իգ. ի. Շրջիլն զբանս առ անձն բացակայ կամ վախճանեալ կամ առ անշունչ իսկ և առ անզգայ իրս. բացագտրնութիւն. (ձև ինչ ճարտասանութեան): (Որինակ իմն. Et vous, braves Français, qui avez succombé dans cette lutte mémorable, . . . կամ Affreux déserts, confidents de mes peines, . . .): ‖ Ած. Յանդիմանութիւն. կշտամբանք. բանք կսկծանաց: Il ne s'attendait pas à cette rude —. Vigoureuse —: ‖ † Ած. Հարուած. (ընդ.): Une — au milieu de la face: ‖ Ած. Նշան ինչ ուղղագրութեան ի ձև առտակիսի ['] եդեալ հանդէպ բազմայինն ի բարձունս՝ փոխանակ յապաւելոյ ձայնաւորին. ապաթարց. (օրինակ իմն L'enfant, փոխանակ դրելոյ Le enfant):

Apostropher (-բօսդրօֆէ) բ. ն. ի. Զգել, շրջել, դարձուցանել առ զբան: Le prédicateur, au milieu de son sermon, apostropha la croix: ‖ Ած. Խաղալ բանիւք ի վերոյ ուրուք. ի վերոյ վազել ումեք անհաճոյ բանիւք. (ալ. անախորժ խօսիւքով մէկուն վրայ յարձակիլ):

— quelqu'un d'un soufflet, d'un coup de bâton. Ածուակ ածել ումեք. Հարկանել զոք գաւազանաւ. (ընդ.):

Apostume (-բօսդիւմ) ի. ած. տես Abcès:

† **Apostumer** (-բօսդիւմէ) բ. ն. (վ.) տես Abcéder:

Apothéose (-բօթէօզ) ի. իգ. ի. Աստուածարարութիւն. *աստուածացուցանութիւն. *դիցակարգութիւն: L'— d'Auguste. Les médailles qui représentent des apothéoses. L'— d'Hercule: ‖ Ած. Գաղթ կամ դրուատիք ի վեր քան զսովորականն առնուլ ումեք առ կենդանեաս նորա. *աստուածացուցանութիւն: Le public a fait son —. Il a eu le malheur de survivre à son —:

† **Apothéoser** (-բօթէօզէ) բ. ն. Կարգել զոք ի գաղտ աստուածոց. աստուածացուցանել:

† **Apothèse** (-բօթէզ) ի. իգ. Հաստատանի ի տեղւոջ իւրում գրեհիսալ անգամ:

Apothicaire (-բօթիքէր) ի. ած. Դեղագործ. դեղավաճառ. (այժմ լաւ եւս տես Pharmacien):

— Un mémoire d'—. Հաշիւ յորմէ հաստատելի է բազում ինչ. Հաշիւ դեղագործի:

— Faire de son corps une boutique d'—. Անել ըզմարմինն իւր դեղարան. ըմպել դեղս բազումս:

Apothicairerie (-բօթիքէրի) ի. իգ. ի. Դեղարան. *դեղավաճառանոց: ‖ Ած. Դեղագործութիւն: Il s'est mis dans l'—: (Այժմ լաւ եւս տես Pharmacie):

Apôtre (-բօդր) ի. ած. ի. Առաքեալ: Notre-Seigneur J.-C. et ses douze apôtres. L'— saint Pierre. Le prince des apôtres. Գլուխն, պետն Առաքելոց. առաջ Պետրոս: Les princes des apôtres. Գլխաւոր առաքեալքն.

Digitized by Google

պետքն Առաքելոց. Առաքելապետքն. առ բր Գերազոս և առ բր Պօղոս: L'— des gentils, des nations, le grand —, կամ լուկ l'Apôtre. Առաքեալն, վարդապետն հեթանոսաց. Առաքեալն. Փողն տարսոնեան. Ծրագն Տարսոնի. առ բր Պօղոս: ‖ 2. Որ զառաջինն քարոզէ զհաւատս յայհարկի ազգէ. Առաքեալ: Saint François Xavier est l'— des Indes: ‖ 3. (ի-ի-բ.) Որ տարածանէ կամ պաշտպանէ զվարդապետութիւն կամ զկարծիս ինչ. Առաքեալ: Il s'est fait l'— de cette nouvelle doctrine. Les apôtres de l'erreur, de l'incrédulité:

— Bon —. (հնդկ. և ընդհմտ.-թեամբ [par antiphrase]). Ընճգաւոր. խարերայ:

— Faire le bon —. Ա.յր բանի ձեռնարկել:

Apozème (-բ-ջէմ) է. ած. Ըմպելի բժշկական ի ջրոյ խառոց. Ս. խաշոյ: Donner, prendre un —. — amer, purgatif:

Apparaître (-բ-բ-դր-թր) [խոնարհի իբրև զParaître, և առնու անխտիր զAvoir և զÊtre օժանդակ բայս. Ces spectres m'ont apparu կամ me sont apparus. խոկ Paraître առնու և.թի զAvoir օժանդակ.] բ. ն. 1. Երևիլ. յայտնել. երևութանալ. յերևան ելանել: Quand Dieu apparut à Moïse dans le buisson ardent. L'ange qui apparut en songe à Joseph. Le diable lui apparut. Ցերևան եղ նմա գեն: ‖ 2. Երևիլ. թուիլ: "Il m'apparaît que vous êtes là, et il me semble que je vous parle." MOL. *Mar. forcé*:

Apparat (-բ-րատ) է. ած. 1. Հանդէս. շքեղութիւն. հանդերձանք: Haranguer avec —. Discours, dîner, festin, voiture d'—. Il est venu dans un grand —: ‖ 2. Ցոյց. շողոկանք. *ցուցամոլութիւն: Il ne dit rien, il ne fait rien qu'avec —. Il met de l'— dans ses moindres actions: ‖ 3. Բառագիրք, քաղուածոյք բառից և ասացուածոց մանաւանդ: L'— sur կամ de Cicéron:

Apparaux (-բ-րօ) է. ած. յհ. կամ և կազմած նաւու. կազմակերտք: Ce bâtiment a ses agrès et —:

Appareil (-բ-րէյ) է. ած. 1. Հանդերձանք. կազմութիւն. պատրաստութիւն: L'— d'une fête, d'une cérémonie. — de guerre, lugubre, extraordinaire. On fait de grands appareils pour son entrée. "Elle était née dans une cour où la majesté se plaît à paraître avec tout son —." BOSS. *Mar.-Thér.* ‖ 2. Շուք. շքեղութիւն: Fuir le pompeux — des cours. Il a fait son entrée dans un magnifique —, en grand —: ‖ 3. Անօթ կամ գործի (ի բնագիտութեան, ի տարրաբանութեան). Ս. տարաւած (ա):
— chimique. Disposer un —. Un — simple, compliqué: ‖ 4. Պատան (վիրաց): Mettre le premier —. Il arracha l'— qu'on avait mis sur sa blessure: ‖ 5. Գումարութիւն [assemblage] գործարանաց մարմնոյ. կազմած: L'— digestif, respiratoire, vocal: ‖ 6. Շարուած, կարգած քանց ի շինուածս:

= ՎԿԱԾ. (ա) "Ե- ալ-ՖԷՒՔ պտըտ է ալ է ԲԷԼԼԱՆ գործն լեալ, և զգրօսին գնել հարկ է է յատն ըլավ. և պտըտ է ՖԷՒՔԷԼ վ տարածած այս տարանքին և տարաբել վատ հալելցը է և տարակոյս բաղձանք նուի." ՖԻԼԻՊԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ:

Appareillage (-բ-բէյլաժ) է. ած. Պատրաստութիւն առագաստ պարզելոյ: Faire son —. Être en —:

Appareillement (-բ-բէյլմ-ման) է. ած. Զոյգ գործելն, զուգելն (զանասունս): L'— des bœufs. L'— du mâle et de la femelle:

Appareiller (-բ-բէյլէ) բ. ն. 1. Գտանել զնմանն, զհանգոյնն. զոյգ գործել. զուգել: Voilà un beau vase, je cherche à l'—. Voilà un beau cheval de carrosse, je voudrais bien trouver à l'—: ‖ 2. Նշանակել զչափ և զտեղի հատանելոյ քարանց: C'est lui qui a appareillé toute la face de ce bâtiment. L'art d'— est très difficile: ‖ 3. Ընտրել զզոյգս, զամրս (անասնոց): ‖ †4. Կազմել, պատրաստել (զուռկանս): ‖ † 5. Դնել, խառնել ի միասին քազատախտակս համաչափս երկայնութեամբ և բանձրութեամբ:
= բ. ն. Վերացուցանել, պարզել զառագաստս. առագաստս: Aussitôt qu'il vit les ennemis, il fit —. Toute la flotte appareilla: Ամի անցեալ դերբայիս. Un navire est appareillé. L'escadre est appareillée:
= S'—. բ. ած. 1. Ընկերշակել. ընկերանալ. զուգել լինել. (ընդ.): C'est un fripon avec lequel il est bien digne de s'—: ‖ 2. Զուգաւորիլ, միաւորիլ, խառնիլ (թռչնոց): Quand la tourterelle a perdu sa compagne, elle ne s'appareille plus avec une autre:

Appareilleur (-բ-բէյլէօր) է. ած. Գործավար քարահատաց [tailleur de pierre]:

Appareilleuse (-բ-բէյլէօզ) է. էգ. Կին միջնորդ պոռնկութեան. կաւատ. (աբր. ֆէվերկի). Ցանձը է.բը:

Apparemment (-բ-րամ) մ. † 1. Ցայտնապէս. (վր.): ‖ 2. Թուի թէ. թերևս. որպէս կարծեմ: Vous croyez — que . . . Il viendra —. — qu'il viendra: ‖ † 3. Աւ. երեսս. ի վերին երեսս:

Apparence (-բ-րանս) է. էգ. 1. Ակրատին տեսիլ. երևոյթ. կերպարանք. դէմք. վերերևութիւն: Il ne faut pas se fier à l'—, aux apparences. Les apparences sont trompeuses. Il l'a trompé sous — d'amitié, sous l'— de l'amitié. Խաբեաց զնա կերպարանօք կամ դիմօք բարեկամութեան: "Il ne faut pas toujours juger sur les apparences." SÉV. Ոչ է պարտ դատել միշտ ըստ տեսչս. (տվ. պէտք չէ միշտ դատել երևութին կամ երևցածին համեմատ) (ա): ‖ 2. Հետք. նշմարանք: Il ne reste à cette femme aucune — de beauté. Ils n'ont plus aucune — de liberté: ‖ 3. Հաւանականութիւն. հաւանութիւն: Il a réussi contre toute —. Selon toute —, vous recevrez bientôt de ses nouvelles. "Mais nous n'aperçumes aucun de nos compagnons: selon les apparences, ils perdirent courage." FÉN. *Tél.* VI. "Mais quelle — qu'il vienne dans une île si éloignée?" ID. *ib.* XIV. ‖ 4. Գաճուճեալ կերպարանք (առաքինութեան, բարեպաշտութեան): "Il avait vu . . tant . . de vices affreux déguisés sous les apparences de la vertu." FÉN. *Tél.* III.

— Sauver les apparences. Ցարդարել զարտաքին երեսս. գործել առանց ինչ երևելոյ արատաքառս. (տվ. գրաւանդ եպերելի կամ պախարակելի բան մը չի ցուցնել): C'est une femme galante qui sauve les apparences du mieux qu'elle peut:
= En —. Ակ. ած. Արտաքուստ. կերպարանօք. առ երեսս. ի վերին երեսս. վերին երեսօք. արտաքին դիմօք. վերերևոյթ: En — ils sont bons amis, mais en réalité ils se détestent. Je ne le crois sage qu'en —:
= ՎԿԱԾ. (ա) "Մի՛ ըստ սլ գատի՛." Ցոհ. է. 24. ("Ne jugez point selon l'apparence." de Gen.)

Apparent, ente (-բ-րան, անթ) ած. 1. Երևելի. տեսանելի. յայտնի. ակներև. Ս. յերևան: Des vices apparents. Se placer à l'endroit le plus —. Il y a des procédés pour rendre plus apparente l'écriture des vieux manuscrits. Son droit est —, très —: ‖ 2. Երևելի. նշա-

Digitized by Google

նատար. Il s'adressa au plus — de la compagnie. Les plus apparents de la ville: ‖ 2. կերպարանատար. պատճառական. (տե. երևոյթ): Une piété apparente. Sa sécurité n'est qu'apparente. (տե. Իւր ապահովութիւնն ասէ առ երևոյս է, երևոյթ է): Un prétexte —: ‖ 4. *Ա՛պարկոյիւ: Le mouvement — du soleil autour de la terre. On confond parfois la mort apparente avec la mort réelle.

Apparenter (-բա-ռանդ) բ. ն. 1. Տալ ամուսնութեամբ. միբնաւորեցուցանել. (ընդ.): Tâ- chez de bien — votre fille. Ce mariage l'a mal apparenté: ‖ † 2. Պղծական կոչել:

— S'—. բ. ա. Հաղորդիլ ապրուստանութեամբ. խնամանալ. (ընդ.): S'— à la noblesse, à la bourgeoisie.

† **Apparesser** (-բա-սէ) բ. ն. Ցամբուցուցանել:

Appariement, Appariment (-բա-րիմ) է. ար. Զոյգ գործելն. զուգելն:

Apparier (-բա-րիէ) բ. ն. 1. Զոյգ գործել. զուգել. ընել: — des chevaux de carrosse, de labour: ‖ 2. Զուգարկել: — des pigeons, des tourterelles.

— S'—. բ. ա. Զուգարկիլ: Dans cette saison, les pigeons, les tourterelles s'apparient.

Apporiteur (-բա-րիթօր) է. ար. 1. Ընտիրական եկեղեցական առնել: ‖ 2. Բարբառող [huissier] (ի կանոնաւոր ուսուցչաց [faculté] առաւելածախտանութեան, իրաւագիտութեան).

Apparition (-բա-րիսիէ) է. խ. 1. Երեւելն. երեւումն: L'— de l'étoile aux mages. L'— d'une comète: ‖ 2. Երեւումն. յայտնիլն: L'— de l'ange Gabriel à la Sainte Vierge. Les apparitions des dieux. "Au plus haut point de sa gloire, sa joie est troublée par la triste — de la mort." BOSS. *le Tell.* ‖ 3. Հասանիլն. գալուստ: Sa brusque — les surprit: ‖ 4. Երևակերպ. առ աչօք երևումն. տեսիլ. ստրախոտ: Il y a dans les campagnes bien des gens qui croient encore aux apparitions.

Apparoir (-բա-ռուար) բ. անգամ. Յայտնի լինել. երեւիլ. (ից.): Վասրի ևեթ յանորիշ գործոյն և յերգակի երդարգ գնմն առհմանական ներկայիլ. Il a fait — de son bon droit. Comme il appert par tel acte.

Appartement (-բա-րթըման) է. ար. 1. Յնակարան հարկանոց ի բազում սենեկաց. օթեւան: Grand, bel —. L'— de monsieur, de madame. — à louer. L'— d'en haut, d'en bas: ‖ 2. Ա՛ռնմն, ժողով առ արքայի: Le roi tient — aujourd'hui. Il y eut ce jour-là — aux Tuileries.

Appartenance (-բա-րթընանս) է. խ. † 1. Ա՛ատնչին սեպհականութիւն. "Faire les lois, donner les dispenses sont des appartenances de l'autorité souveraine." BOSS. ‖ 2. Պատշանալ մասն: Vendre une maison avec toutes ses appartenances et dépendances.

Appartenant, ante (-բա-րթընան, անթ) ած. Սեպհական. ձեռական. Le bien — à un tel. Une maison à lui appartenante.

Appartenir (-բա-րթընիր) [խնամարհի իրրև զTenir.] բ. չ. 1. Լինել (ասելք սասցօսածով): L'Algérie appartient à la France. Tout cela m'appartient. Իմ է այս ասելոյն: La part et portion qui lui appartient dans cette succession. Մասն և բաժին որ անկանի նմա Հասանել ընդ ի ժառանգութեանդ: ‖ 2. Լինել (ասելք սեպհականութեամբ, իրաւասիրք): Le droit de battre monnaie appartient au souverain. Թագաւորին մեոյնոյ իրաւունք են Հատանել գահեկան: L'inconstance appartient à la fortune. Սեպհական է բախտին յողդողդութիւն նմա անՀաստատութիւն: La parole n'appartient qu'à l'homme. "Celui qui règne dans les cieux, et de qui relèvent tous les empires, à qui seul appartient la gloire, la majesté et l'indépendance. . ." BOSS. *R. d'Angl.* ‖ 3. Լինել մասն: Un membre séparé du corps auquel il appartient. On a trouvé le bras qui appartient à cette statue mutilée. Ce soldat appartient à tel régiment. Ջինուորդ է յայս ինչ գունդ: ‖ 4. Անկ լինել. պատշաճ լինել. պատկանիլ: Cette question appartient à la philosophie. Cela n'appartient pas à mon sujet. (տե. Ա՛յդ իմ նիւթիս չէ պատկանիր, իմ նիւթիս գուբս է): ‖ 5. Պղծական, միրձաւոր լինել. լինել ի տանէ ազնուաց: Il appartient à d'honnêtes parents. Il appartenait aux plus grands seigneurs du royaume: ‖ 6. Լինել յարկաւ յոգ: Tu m'écris que tu lui appartiens corps et âme: — Լինել ի ծառայութեան ազնուաց: Je ne savais pas que ce laquais vous appartînt.

— S'—. բ. ա. Տէր լինել իւրում անձին. ազատ լինել: L'homme sage et libre s'appartient. J'ai tant d'occupations, que je ne m'appartiens plus. Une femme, dès qu'elle se marie, cesse de s'—.

— բ. անգ. Il appartient. Ա՛նկ է. պատշաճ է. պարտ և պատշաճ է. վայել է. արժան է: Il ne vous appartient pas de le reprendre. Ոչ է քեզ արժան կշտամբել զնա: Il appartient à l'évêque d'instruire ses ouailles. Պարտ և պատշաճ է եպիսկոպոսին ուսուցանել զՀօտ իւր:

Appas (-բա) է. ար. յհ. 1. Գեղ, գեղեցկութիւն կնոջ: Être séduit par les — d'une femme: ‖ † 2. Լանջք, ստինք կնոջ. (ընդ.): ‖ 3. (փոխ.) Հրապոյրք: Les — de la volupté, de la gloire, de la vertu. Le jeu a de grands — pour lui.

Appât (-բա) է. ար. 1. կեր. խառն: Mettre l'— à un piège, à la ligne, à l'hameçon. Le sel est un excellent — pour attirer les pigeons. Les vers, les moucherons, sont de bons appâts pour prendre des poissons: ‖ 2. (փոխ.) խառն. հրապոյրք: L'— du gain. "Quand une fois on a trouvé le moyen de prendre la multitude par l'— de la liberté, elle suit en aveugle." BOSS. *R. d'Angl.*

Appâter (-բա-թէ) բ. ն. 1. Զգել կերով. խառնեցուցանել: — des poissons, des oiseaux: ‖ 2. կուա Հաս քիլ, ի բերան գնել (ձագուց թռչնոց): — de petits oiseaux: ‖ 3. Գնել կերակուր ի բերան ուրուք. Հաստիլ. (ընդ.): Il faut l'— comme un enfant.

Appaumé (-բո-մէ) ած. ար. Յորմէ է ափ ձեռին մարդոյ (վասն, ի կնիքս). *ափաւոր:

Appauvrir (-բո-վրիր) բ. ն. 1. Պղքատացուցանել. յաղքատութիւն կործանել. անճոռնեցուցանել: Ses dépenses, ses procès l'ont appauvri: ‖ 2. (փոխ.) Պակաւել, քամել (զհիւթ երկրի): La mauvaise culture a fort appauvri ce terrain.

— S'—. բ. ա. Պղքատանալ. անճոռնեանալ. Հասանիլ ի անճոռնութիւն: Il s'est appauvri en peu de temps par ses dépenses excessives. Un État s'enrichit par la paix, et s'appauvrit par la guerre.

Appauvrissement (-բո-վրիս-ման) է. ար. Պղքատանալն. ազքատութիւն: L'— d'une famille, des peuples, du pays.

— du sang. Նուազութիւն արեան:

Appeau (-բո) է. ար. 1. Սուլիչ գործի ձգելոյ զթռչունս

Digitized by Google

չուռնա ի ծուղակ. *ասլակ: Un — pour prendre des cailles. Des appeaux. (տես և Courcaillet): ‖ 2. Թռչուն հաւորսաց որ կոչէ և ձգէ զայլ թռչուռնս ի ծուղակ. երգակ (ա):

= ՎԿԱՑ. (ա) "Իսկ սմանէ (ի խոտոտից) պտրէնտէ ի գիմս նոցա, գիմտէ ի կերսոյն և չընկերն՝ որ ալտլտնս կոչէ, և անգին ընթանալ կանչ ընդ նսա սինոյն ասպիսին չխոտորացն." Մխ. Գոշ. Ադակք. ձև.

Appel (ապէլ) է. ար. 1. կոչ. կոչումն: Il n'a pas entendu votre —. Ce cri est un —: ‖ 2. կարգալն յաղուագանի (զզօրականս, զժողովականս, զերեսփոխանս). *ասղաստանակոչ: Ce soldat ne se trouva pas à l'—. Cet ouvrier n'était pas à l'—, il a été rayé. Répondre, manquer à l'—. — nominal: ‖ 3. Նշան թմբկի կամ փողոյ ի գումարել զզօրականն. կոչ: Battre l'—. Sonner un —: ‖ 4. կոչ. ձայնառաւք լինելն ի կռիւ (ա): Faire un —. կոչ առնել: Recevoir un —: (Այլ սովորաբար Cartel կամ Défi): ‖ 5. Բազդք (ի բարձրագոյն ատեան): Cour d'—. Դարպաս բազդոյ: Tribunal d'—. Ատեան բազդոյ: Interjeter —. Juger sans —. L'exécution d'un jugement frappé d'— est suspendue. — comme d'abus. Բազդք յատեան աշխարհական ընդդէմ վճռոյ եկեղեցական ատենի:

— Faire un — à la générosité de quelqu'un. Հրաւէր կարգալ առատաձեռնութեան ումեքէ. դիմել առ առատաձեռնութիւն ումեքէ: Faire un — à la charité publique:

= ՎԿԱՑ. (ա) "Լինէր երբեմն պատերազմ ով, և իւրն կին սիրեսխալ. բարբարոսն ի վերոյ նշանակին Հրեխէն." Ոսկ. ի տազմեան Ս. Հ. Բ. 660. — "Երկոսեան հոլմանդ ով տեսիր պատերազմողսն." Զամ. Ադիքս. 404:

Appelant, ante (ապլան, անթ) ած. Բազդիչ: Il est — de ce jugement. Elle est appelante:

= է. ար. 1. Բազդիչ: L'— et l'intimé: ‖ 2. Թռչուն հաւորսաց որ կոչէ և ձգէ զայլ թռչուռնս ի վերմս. երգակ: Un bon —:

Appeler (ապլէ) [J'appelle. J'appelais. J'ai appelé. J'appellerai. Appelant.] բ. ն. 1. կոչել. կարգալ: Je l'appelle, et il ne vient point. — chacun par son nom. Ne pouvant plus l'— de la voix, il l'appelait encore de la main. — son chien: Այր և զանասնոց որ կոչեն ձայնիւ զընկերս կամ զնագս իւրեանց. Le mâle appelle sa femelle. La vache appelle le taureau. La brebis appelle son agneau. La poule appelle ses poussins: Այր և զհաւորսաց որ կոչեն զթռչունս նմանեցուցեալ ձայնի նոցա. — des oiseaux en imitant leur cri: Այր և զերգոց. Les cloches appellent à l'église. La trompette appelle au combat. J'entends l'heure qui m'appelle:

— au secours, à l'aide. Ցօգնութիւն կարգալ: Այր և — à son secours, du secours:

— Venir sans être appelé. Ինքնակոչ լինել:

‖ 2. Աստիճան կոչել. կոչել. ձայնել. հրաւիրել: — le médecin, le chirurgien. Quand le feu est à une maison, on appelle les pompiers. Louis XIV appela Colbert dans ses conseils. Dieu vient de l'— à lui. կոչեաց զնա Աստուած առ ինքն. Եհան նմա հանգիստս աստուածածոկոչ, քրիստոսակոչ, տիրայհրաւէր. հանգիստ. վախճանեցաւ:

‖ 3. կոչել. անուն դնել. անուանական կարգալ. յորջորջել: Comment appellerez-vous votre premier enfant? Comment appelez-vous cet homme? Je ne sais comment on appelle cette plante, cet animal. Ceux qu'on appelle philosophes. — les choses par leur nom. տես ի Nom: — les lettres de l'alphabet. կարգալ մի քան միոջէ զանազանս նշանագրաց:

‖ 4. կարգալ յանուանէ: On va — tous les soldats l'un après l'autre. Je ne me suis point entendu — quand on a lu cette liste:

‖ 5. կոչել (ի միաբանութիւն). յառաջ կոչել. (յաղագարէզ) կարգալ. ձայն առալ (ի կռիւ). ձայնառաւք լինել (կռուի). դրգռել (ա):

‖ 6. կոչել (ի զինուորութիւն): La réserve fut appelée sous les drapeaux. On va bientôt — la classe de telle année:

‖ 7. կոչել. հրաւիրել. ընտրել. կարգել: L'important devoir que nous sommes appelés à remplir. Le vœu de ses concitoyens l'appela au trône. Il fut appelé à lui succéder:

‖ 8. կարգել. սահմանել: Sa naissance l'appelait à régner. Le génie de Turenne l'appelait au commandement des armées:

‖ 9. կոչել. խնդրել. պահանջել (ո): Ce crime appelle la vengeance des lois. Ces abus appellent une réforme. Les affaires intérieures appelèrent son attention. (տե. Ներքին կամ առանձին գործերն իւր ուշադրութիւնը հրաւիրեցին): J'appelle à cet égard toute votre attention. (տե. Ցայսմ մասին ձեր բոլոր կամ բավանդակ ուշադրութիւնը կը խնդրեմ, կը հրաւիրեմ): Un bruit extraordinaire appela, vint — notre attention. (տե. Արտաքոյ կարգի կամ անսովոր ազմուկ մը մեր ուշադրութիւնը գրաւեց):

— en justice. Ընկալուչ առնել. կոչել ի դատաստան: On l'a fait — pour se voir condamner à payer une somme:

— quelqu'un en témoignage, à témoin. կոչել զոք վկայ:

= բ. ն. — de. Բազդիլ (ի բարձրագոյն ատեան): Il appellera de ce jugement. — comme de juge incompétent:

— comme d'abus. Բազդ բառնալ յատեան աշխարհական ընդդէմ վճռոյ եկեղեցական ատենի:

— En —. Բազդիլ. վկայ առնել (զոք կամ ինչ): J'en appelle à votre témoignage. J'en appelle à votre probité, à votre sagesse:

= S'—. բ. ա. 1. կոչիլ. անուանիլ. յորջորջիլ: Qui s'appelait Moïse. Որպա՞ անուն էր, ճանաչէր Մովսէս. որպա՞ անուն Մովսէս կարգայր: Comment vous appelez-vous? Ձի՞նչ անուն է ձեր. զի՞նչ անուանք են ձեր: Cela s'appelle folie en bon français:

‖ 2. կոչիլ, յորջորջիլ զանձն իւր: Le monarque de la Perse s'appelle dans ses inscriptions le roi des rois:

‖ 3. կոչիլ զմիմեանս: Pour ne pas se séparer dans le bois, ils s'appelaient de temps en temps:

= ՎԿԱՑ. (ա) "Երթայր տեսանել զմարդն և պղտիրացնի, և գիրքարսան որ էրէր ի գործատեսչին." Ոսկ. ի տազմեան Ս. Հ. Բ. 660: = (ո) "Արդարև այս ամենայն բաւական են իւրել զԱստուծոյ բարեխնամն." Ոսկ. Ա Տիմ. ժ. Ցօդ. 85:

Appellatif (ապելատիֆ) ած. ար. Nom —. *Ցորջորջական, հասարակ անուն. (լաս և Nom commun):

Appellation (ապելասիւն) է. էից. 1. կոչումն: — à haute voix: ‖ † 2. Անուն. յորջորջանք: ‖ 3. կարգալն (զանուանս նշանագրաց): ‖ 4. Բազդք: Le jugement sera exécuté nonobstant opposition ou — quelconque:

Appendice (ապենտիս, լատ Appendix. ապենտիքս, ապենտիս, լատ Hypochondre) է. ար. 1. Ցաւելուած: ‖ 2. Կցեալ մասն մարմնոյ. կցուած: — membraneux. L'— xiphoïde:

Appendre (ապենտր) բ. ն. Կախել (զորմոց կամ զկամարաց եկեղեցւոց արձակիլ նուէրս [ex-voto] կամ դրօշս): — une offrande, un ex-voto aux murs d'une chapelle. — des étendards à la voûte d'une église:

Appentis (ապանթի) է. ար. Ցարկ քաւանէ [en manière d'auvent] արմայից կամ հաստատեալ ի վերայ մուրճից [pilier]:

Digitized by Google

Appert (il) (ի՛լ ապեր՛) բ. անկր. առն. Apparoir։

Appesantir (ապէզանդիր՛) բ. ն. 1. Ծանրացուցանել. L'eau avait tellement appesanti ses habits qu'il avait peine à marcher։ ‖ 2. (փոխ.) Ծանրացուցանել, ածել (Առաւածոյ զձեռն իւր ի վերայ ազգին, ժողովրդեան. ասի զերկնաւորաց բարկութենէ կամ զաստուածաստաստ հարուածոց և զպատուհասից ի գիրս սուրբս) (ա)։ ‖ 3. (փոխ.) Ծանրացուցանել (քնոյ զաչս, զկոպս)։ "Le doux sommeil n'avait pu — ses paupières." FÉN. *Tél.* XVII. ‖ 4. Պանդամել. Թանձրագանդաղ առնել։ L'âge, la vieillesse, l'oisiveté, la fainéantise appesantit les corps. L'âge a beaucoup appesanti la main de ce chirurgien։

= S'—. բ. ա. Ծանրանալ։ La main de Dieu s'est appesantie sur ce peuple. Ses paupières, ses yeux s'appesantissent. Le corps s'appesantit par un trop long repos։

— S'— sur un sujet. Լայնել, երկայնաձիգ առնել ըզբանն. երկայնագոյն գրանն առրածանել. (փոխ. խօսքը երկընդնել նեղութեամ մը վրայ)։

= ՎՍԱՑ. (ա) "Անդէն ձեռն իմ ի վերայ Աքիւրամի." Ա. Մոմս. Ա. 8. ("J'appesantirai ma main sur Accaron." de Gen.)

Appesantissement (ապէզանդիսման՛) ե. ար. Ծանրանալը. ծանրութիւն. դանդաղութիւն. թմրութիւն։

Appétence (ապէթանս՛) ե. իգ. Ինամածին յօժարութիւն, ցանկութիւն։

Appéter (ապէթէ՛) բ. ն. Ցանկալ. ուտել։ L'estomac appète les aliments. La femelle appète le mâle։

† **Appétibilité** (ապէթիպիլիթէ՛) ե. իգ. կարողութիւն ցանկալեաւոյ։

† **Appétible** (ապէթի՛պլ՛) ած. Ցանկալի։

Appétissant, ante (ապէթիսան, անթ՛) ած. 1. Ախորժական. *ախորժաշարժ։ Mets —. Viande appétissante։ ‖ 2. կայտառ և բարեմօրի (ազջիկ). *ախորժաշարժ. (ընդ.)։ "Votre petit nez fripon, vos lèvres appétissantes." MOL. *Mar. forcé.*

Appétit (ապէթի՛) ե. ար. 1. Ցանկութիւն. ուտելագը. ախորժակ. ախորժք. բազձանք. յօժարութիւն։ — sensuel, charnel, brutal. Contenter, suivre ses appétits sensuels. Avoir un — insatiable des richesses, des honneurs։ ‖ 2. Ցանկութիւն, ախորժանք, ախորժակ կերակրոց. Ս. բոյրք (ա)։ Bon, grand —. Avoir — կամ de l'—. Exciter, aiguiser l'—. Manger avec — կամ d'—. Avoir l'— ouvert de bon matin. Ôter l'—. Ս. կապել զբարքն։ — Bon —. Բարի ախորժակ. (փոխ. անուշ ընթերք ըլլալ). (առած ընդ. առ որ յաւուրս կայ կամ հանդերձեալ է ուտել)։ — Demeurer sur son —. Զսպի գնել, համ գնել ցանկութեանց իւրոց։ — L'— vient en mangeant. (ասաց.) Որչափ ուտէ որ, այնչափ ամէն և ցանկութիւնն. որչափ ունի որ, նոյնչափ կամի և ունել (մեծութիւնս, պատիւս)։

† = À l'— de. Նր. առ. Ա. սէր. վասն սիրոյ։ Il a laissé tomber un mur à l'— de quelques centaines de francs qu'il fallait dépenser pour le réparer։

= ՎՍԱՑ. (ա) "Ե՛ւ ի բնութիւն էրէներն այսուհի. ցանկութիւն ջերմոյն և ըմպելոյ, խանձելն և փնտռելն և արիւնութիւնն." ՄԽ. Հնբ. Բ. 3. — "Ախորժեաց բուրս և ևրոյ (սրմա)." Վ.Հ. Բ. 26. — "Զի բազում որ մարդ ևրուսոյ սպան, վասն ի ուտելոյ." Ա.Մրմ. Ա.Գ. ամագ. — "Որ ևրուսոյ ըմպեն ախմսին և ըմպեսս բարին բնաւ." Բժշ.

† **Appétitif, ive** (ապէթիթիֆ, իվ) ած. Որ առայ ցանկալ. յօժարեցուցիչ։

† **Appétition** (ապէթիսիո՛ն) ե. իգ. Ուժգին ուտելագը։

Applaudir (ապլոտի՛ր) բ. ն. և ն. 1. Ծափս, ծափ զծափի հարկանել. կայծել ձեռաց. ճայթիւն հանել. ծափել. *ծափահարել։ — aux acteurs, aux comédiens, կամ les acteurs, les comédiens. On a beaucoup applaudi ce vers. Cette scène fut applaudie à tout rompre։ ‖ 2. Գովել. գրուատել. գրուատիս առնել. Համճել։ Toute l'assemblée applaudit à une proposition si juste. J'applaudis à votre conduite. Chacun l'a applaudi d'une si bonne action։

= S'—. բ. ա. 1. Անձնգով լինել. պարծել. պարծանս առնել անձին։ C'est un homme vain qui s'applaudit sans cesse։ ‖ 2. Ինգալ. ուրախ լինել։ On s'applaudit du bon choix qu'a fait le gouvernement. Il s'applaudit beaucoup de ce qu'il a dit, de ce qu'il a fait. Ils se sont applaudis de cette action։

Applaudissement (ապլոտիսման՛) ե. ար. 1. Բազմախումբ ձեռաց. ճայթիւն. կայթիւն. *ծափահարութիւն (ա)։ Un tonnerre d'applaudissements. Որոտաձայն ծափահարութիւնք։ Son discours fut suivi de longs applaudissements. Triple salve d'applaudissements. Il fut reçu avec grand —, aux applaudissements de toute l'assemblée։ ‖ 2. կայծք գրուատից. գրուատիք. յարգանք. գովութիւն։ Il a l'— universel, l'— public, l'— de tout le monde. "La cour, qui lui préparait à son arrivée les applaudissements qu'il méritait, fut surprise de la manière dont il les reçut." BOSS. *L. de Bourb.*

= ՎՍԱՑ. (ա) "Փոխանակ խաղաղին՝ նոսր էրկնոցի. փոխանակ բարեխոհն չեռացի՝ խաբէի հագցին." Բիբ. զգրքից.

Applaudisseur (ապլոտիսո՛ր) ե. ար. կայծիչ, *ծափահար (վաթսնալ. որ և ասի ընդ. և ած. Claqueur)։

Applicable (ապլիքա՛պլ՛) ած. 1. Զոր միտի և պատշաճեցուցանել. միտելեցուցանելի։ Le vers du poète est — à bien des personnes. Cette loi n'est point — aux enfants mineurs։ ‖ 2. Ծախելի։ Ces fonds sont applicables à telle dépense։

Application (ապլիքասիո՛ն) ե. իգ. 1. Դնելն ի վերայ։ L'— d'un emplâtre, d'un topique sur une partie malade։ ‖ 2. Պատշաճեցուցանելն. *միտելեցուցումն. առնուլն յոք (զբան ինչ)։ La loi n'a point ici d'—. L'— d'un principe à un cas particulier. Il est si défiant, si soupçonneux, qu'il se fait l'— de tout ce qu'on dit. (փոխ. Անիգէս կատակածառ է որ ինչ որ լսուի իւր վրայ կ'առնու)։ "Et vous diriez qu'il soit devenu un autre David, par l'— qu'il se fait à lui-même de ses divins psaumes." BOSS. *L. de Bourb.* ‖ 3. Պատշաճեցուցանելն (գիտութիւն ինչ յայլ ինչ գիտութիւն). յարադրութիւն. *միտելեցուցումն։ L'— de l'algèbre à la géométrie. L'— de la physique à la médecine. Les applications de la chimie aux arts industriels։ ‖ 4. Արկանելն ի կիր. *կիրարկութիւն։ L'— d'une découverte. Ce procédé, ce moyen est susceptible de diverses applications, d'une foule d'applications, peut recevoir différentes applications։ ‖ 5. Ուշադրութիւն. կարգուածի։ Cet argent a son —։ ‖ 6. Անգրաղ մտադրութիւն. Հանապազ գործ ջան. փոյթ։ Avoir de l'— à l'étude. Travailler avec —. Il met toute son — à se rendre agréable։ [d'—։

Applique (ապլի՛ք) ե. իգ. Զարդ (յարուեստս)։ Pièces

Appliqué, ée (ապլիքէ) անց. դերբ. 1. Եդեալ ի վերայ։ Un emplâtre — sur une tumeur։ ‖ 2. Պատշաճեցուցեալ. միտելեցուցեալ. յարադրեալ։ Cours de chimie appliquée aux arts։

Digitized by Google

ած. փոքր. ուշակալ. ջանասեր. *փութաջան: C'est un écolier fort —:

Appliquer (-պլի-ե) բ. ն. 1. Դնել ի վերայ. դնել. կառուցանել (ա): — un emplâtre sur l'estomac, un cataplasme, des ventouses. — des couleurs sur une toile. — des échelles contre la muraille. Ցեցուցանել սանդուխս յարմն: — sa bouche, ses lèvres sur un objet, pour le baiser. Մածուցանել յինչ զբերանն, զշրթունս առ ի համբուրել: — un baiser. Տալ համբոյր. համբուրել: — un soufflet. (խոսք. և ընդ.) Ածել ապտակ: || 2. (խոսք.) ի կիր, ի վար արկանել. վարել. (պես. գործածել): — un procédé. — un remède à une maladie. Մատուցանել գեղ հիւանդութեան: || 3. Պատշաճեցուցանել. մերձեցուցանել: — une loi à un cas particulier. C'est un principe, une règle qu'il n'est pas toujours facile d'—: || 4. Պատշաճեցուցանել (զգիտութիւն ինչ յայլ իմն գիտութիւն). մերձեցուցանել. յարադրել: — l'algèbre à la géométrie, l'astronomie à la géographie: || 5. Առնուլ, թարգմանել յոք (զբան ինչ). բերել ի վերայ սեղան (ր): On peut lui — ce vers de Virgile. "Saint Paul appliqua aux apôtres ce passage du Psalmiste." BOSS. || 6. Յահմանել. կարգել. ծախել: — une somme d'argent à bâtir. Il applique une partie de son revenu à s'acquitter envers ses créanciers: || 7. Պարապեցուցանել. աշխատեցուցանել: "Il fait fleurir les autres arts qui sont utiles aux véritables besoins de la vie; surtout il applique ses sujets à l'agriculture." FÉN. *Tél.* v. || 8. (-պլիկե). Խնդրել, պահանջել զանգուած մուագրութիւն: Les échecs appliquent beaucoup

— un homme à la question. Մատուցանել զոք ի տանջանս, ի խաշտանգանս (առ ի քաղել բանս ի բերանոյ նորա):

— ses soins à une chose. Փոքր յանձին ունել:

— S'— quelque chose. 1. Անձին տալ. յանձն իւր կրթել, կորզել, շրթել: Il s'appliquait les émoluments dus au travail d'autrui. Il s'applique toutes les louanges qu'on donne à la valeur: || 2. Ցանձն իւր առնուիլ. (պես. իւր վրայ առնուլ): Pourquoi s'est-il appliqué cette histoire? Un avare s'applique rarement ce qu'il entend dire contre l'avarice:

= S'— . բ. ա. 1. Լինիլ եգեալ. դնիլ: Les emplâtres qui s'appliquent sur la peau: || 2. Պարապիլ. զհետս լինել, երթալ. հպատակ լինել, պատկառ կալ իմիք. փոքր յանձին ունել: Cet enfant ne veut pas s'— à l'étude. Il s'applique uniquement à bien remplir les devoirs de sa place. "Ne s'est-elle pas appliquée en toutes rencontres à conserver cette même intelligence (entre la France et l'Angleterre)?" BOSS. *R. d'Angl.* "Tous les citoyens s'appliquent au commerce." FÉN. *Tél.* III. "Il s'est appliqué à faire refleurir le commerce." ID. *ib.* VIII. || 3. Պատշաճիլ. ի գեղ գալ, եկանել: Ce mot s'applique surtout à celui qui . . .

= ՎԿԱՅ. (ա) "կատարեալ է ճանապարհն՝ որում չկիցէ." ՀՆԱՒՍԱ, ՄԿՆ. Առածագ. — "ի միոյ ճանապարհէն կատարեալ է նեան նպատակ մարդ." Մատթ. Լ, 9. = (բ) "Զի պատրաստ է Տէր տեսանել զիանն." Ոսկ. Մատ. ժԳ. 187. — "Պատրաստ է զիահագործն ի բանտարկել չնեղելոյն տեսանել." Նար. ՄԿՆ. ԵՐԳ. 300. — "Զոյս տիեզերական պատրաստ սիրէր տեր բարեմասնել." Կիւրղ. կաղ. Ընծ. ժԵ. 330. — "Բազմահ չիմանալոց բերէն զիանս զոյս ի միոյ եբրայեցւոյ և հերետիկոսէ." Եփր. Աւետ. Հ. Բ. 328:

Appoint (-պո-են) է. ար. 1. Մնացորդք պարտուց: Tirez sur moi pour les mille francs que je vous dois encore par —: || 2. Դրամագլուխ, մանր դրամք (ի լրացուցանել զհամարն):

Appointement (-պո-են-ման) է. ար. Հրամանն, վճիռ դատաւորի (վկայս ի մէջ բերելոյ):

—յէ. Տարեկոր վարձք (պաշտօնէի). անուն: On lui donnait, il recevait de gros appointements. Augmenter, diminuer, réduire, supprimer des appointements:

Appointer (-պո-են-տե) բ. ն. 1. Հրամանաւ տալ դատաւորի (վկայս յառաջ բերելոյ): || 2. կարգել տարեկոր վարձս. *անուանել: — un commis: || 3. Դնել պատիժս ի վերայ (զինուորի): || † 4. Արկ զծոյր գետաղանի:

† **Appointeur** (-պո-են-տեօ) է. ար. Ցարդարիչ (դատի):

† **Appontement** (-պոն-թե-ման) է. ար. կամարք ի վերայ ցերցոց. *ցցակամուրջ:

Apport (-պօռ) է. ար. 1. Վաճառատեղի. հրապարակ. (հզ.): || 2. Պատան ընկից բերեալ յառնէն (յամանատուն): || 3. Արծաթ զոր խառնէ շահակից ոք ի հասարակաց անդր. բաժին: Son — est de tant:

Apporter (-պօռ-տե) բ. ն. 1. Բերել. ածել: Apportez-moi le livre qui est sur ma table. On m'a apporté ce matin de beaux fruits. Nous vous apportons de l'argent. Le chasseur dit à son chien: Apporte: || 2. (փոքր) ի մէջ առնուլ. (խնամ, հոգ) ունել. մատուցանել (դէզ). տանել (դարման): Il a apporté beaucoup de soin à l'examen de cette affaire. Il y a apporté beaucoup de précaution. Ce malheur n'est pas si grand qu'on n'y puisse — quelque remède: || 3. Բերել (օգուտ, շահ). պատճառ, առիթ լինել. նիւթել: C'est une affaire qui lui a apporté bien du profit. Les consolations que le temps apporte: || 4. ի մէջ, յառաջ բերել. ի մէջ առնուլ: Il a apporté de bonnes raisons:

Apposer (-պօզե) բ. ն. Դնել ի վերայ: — un cachet sur un certificat. — une affiche sur un mur:

— le scellé, les scellés. Կնքել (զդուրս, զդաստան, զսրահեղո): On a apposé, on a mis le scellé sur ses effets:

— sa signature au bas d'un écrit. Արկանել ձեռնագիրը ի ստորոտ գրութեան իրիք. ստորագրել:

Apposition (-պօզի-սիօն) է. էք. 1. Դնելն: L'— des scellés. Կնքելն: L'— d'une signature. Արկանելն ձեռնագիր. ստորագրելն: || 2. Ցարեկութիւն. մերձագրութիւն. առընթերագրութիւն: Les minéraux croissent par —: || 3. Ցաւելուած (նշանագրաց ի քերականութեան): || 4. Բացայայտիչ (բան քերականաց): Որինակ իմն յայտնի բանս Cicéron, l'orateur romain; Attila, le fléau de Dieu, *l'orateur romain և le fléau de Dieu* են բացայայտիչք:

Appréciable (-պրե-սիա-պլ) ած. Չարոյ մարթի քմանալ զքանակութիւնն, զկշիռն, զառևտանութիւնն, և այլն. զգալի: Cette quantité est si petite, qu'elle n'est pas —. Un son —:

Appréciateur, †trice (-պրե-սիա-թեօռ, թրիս) է. ճանաչող. կշռադատող: Cet homme est un juste — du mérite. Une philosophie appréciatrice de toutes choses:

Appréciatif, ive (-պրե-սիա-թիֆ, իվ) ած. *գնահատական: Un état — des marchandises:

Appréciation (-պրե-սիա-սիօն) է. էք. 1. Գին հատանելն. *գնահատութիւն: — d'une propriété. C'est un tel qui en a fait l'—: || 2. (փոքր.) ճանաչողութիւն. կշռադատութիւն: L'— du mérite d'un homme. Je laisse cela à votre —:

Digitized by Google

Apprécier (-ֆր-ի-էյ) բ. ն. 1. Գին հատանել, տրհատանել. *գնահատել։ Ce collier de perles a été apprécié à mille écus. On l'a apprécié à tant։ ‖ 2. (փոխ.) Կալ ի վերայ. խելամուտ լինել. զգալ։ On ne peut — rigoureusement la grandeur du soleil. On peut — le talent de cet avocat par les discours qu'il a laissés. Les sons ne peuvent être appréciés que par l'oreille։ ‖ 3. Ճանաչել. մեծարել. յարգել. պատուականն համարել. (-ի. յարգը գիտանալ)։ On apprécie dignement sa libéralité. Se faire — par les honnêtes gens։

Appréhender (-ֆր-ե-նդ-էր) բ. ն. 1. Ուռնել. ըմբռնել. ձեռք առնել. ի բուռն տրհանել։ On l'a appréhendé au corps։ ‖ 2. Զանգիտել. երկնչել. կասկածել։ C'est une affaire dont on appréhende les suites. On appréhende que la fièvre ne revienne։

Appréhensif, ive (-ֆր-ե-նսիֆ, իվ) ած. երկչոտ. վհատական. (իւ)։

Appréhension (-ֆր-ե-նսիօն) ե. իդ. 1. Ըմբռնելիճառք. ըմբռնազօրութիւն. հասազութիւն։ ‖ 2. երկիւղ. կասկած. խէթ։ De vaines, de folles appréhensions։

Apprendre (-ֆր-ան-տր) [խնամարհի իրրև զPrendre.] բ. ն. 1. Ուսանիլ։ — une langue. les mathématiques. — à lire, à écrire, à danser. C'est un homme avec qui il y a toujours quelque chose à —. — par cœur. Ուսանիլ ի բերան, ի բիւրեղ. ի բերան առնուլ. (-ից. բերնուց առնել)։ ‖ 2. Ուսանիլ. սովորիլ. խրատիլ։ Ils avaient appris à ne point quitter leurs drapeaux. J'appris à supporter le malheur. N'apprendrez-vous jamais à vous taire? ‖ 3. Լսել. գիտել. տեղեկանալ. իմանալ. իրազեկ, իրազգած, խելամուտ լինել։ J'apprends que votre ennemi est mort. J'avais appris de fâcheuses nouvelles. Il apprit la mort de son père. Զգատա եղե նմա զՀօրն վախճանեալ, մանաւանդ։ ‖ 4. Ուսուցանել։ C'est lui qui m'a appris ce que je sais. Le maître qui lui a appris le dessin։ ‖ 5. Գատմել. ծանուցանել. տեղեկացուցանել. տալ գիտել. գիտացն, գիտակ առնել. ազդ առնել։ On m'apprend qu'il se marie. Dieu dit à Adam: Qui t'a appris que tu étais nu? Ասաց Աստուած ցԱդամ. Ո՞ պատմեաց քեզ թէ մերկ ես։

= S'—. բ. —. 1. Լինել ուսեալ. ուսանիլ։ Une science ne s'apprend point sans peine. Les vers s'apprennent plus facilement que la prose։ ‖ 2. Գատմել, տեղեկացուցանել միմեանց։ Ils s'apprirent réciproquement tout ce qu'ils avaient fait depuis leur séparation։

Apprenti, ie (-ֆր-ան-տի) ե. 1. Աշակերտ արուեստի. հատիճակ։ Un — tailleur, menuisier. L'apprentie d'une couturière։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Հաւրիճակ. թերուսեալ։ Cet homme n'est qu'un — à la guerre. Il fait le docteur, et il n'est qu'un —։ [armes։

† = ած. խամ. թերուսեալ. անհմուտ։ — à manier les

Apprentissage (-ֆր-ան-տիսաժ) ե. ած. 1. Աշակերտութիւն արուեստի. հատիճակութիւն. Ս. ընծուարութիւն (?)(ա)։ Dans tel métier, l'— est difficile, long, laborieux. Mettre un jeune homme, une jeune fille en —. Un garçon qui fait son —։ ‖ 2. (փոխ.) փորձ գիտութեան. կրթութիւն։ Un jeune chirurgien fit son — sur ce pauvre blessé։

— Faire l'— de . . . (փոխ.) Զանձն ի կիրթ մխել իմիք. ի վարժ անկանիլ իմիք. ի վարժի կալ. ընդելանիլ։ Faire l'— de la perfidie, du crime, de la vertu։

= վեպ. (ա) "Ով ընթերցող է օրէ օրէ, այլ ոտ է ետէ ի յաչափութիւն խանդաղ, և չընդունիներն գիտցի ասելոյ." Լուծմունք։

Apprêt (-ֆր-է) ե. ած. 1. Յարդարութիւն. յօրինուածք։ L'— de tout ce qui lui était nécessaire pour son voyage. Sans —. Անյարդար։ ‖ 2. (փոխ.) Անբնութիւն. *արուեստականութիւն։ Il y a trop d'— dans son style. L'— de ses manières fatigue. Une beauté sans —. Անանիր, անպաճոյճ գեղեցկութիւն։ ‖ 3. Հանգերձանք, ամրանք (կերակրոց)։ Souvent l'— des viandes coûte plus que les viandes mêmes։ ‖ 4. Յօրինուած. կազմած. գործած (կտաւուց, մրլիոց)։ ‖ 5. Հանգերձեալն, ծեփելն (գիրուս, զաւխաւակ, զորմ յատակ քան զնկարելն)։ ‖ 6. Նկար ի վերայ պատկերի. (վ.)։ La peinture d'— était autrefois fort en usage pour les vitraux des églises։

—ից. Հանգերձանք. պատրաստութիւն. կազմութիւն։ Faire des apprêts, de grands apprêts pour recevoir un prince, pour une fête, une noce. Il ne faut pas tant d'apprêts, nous ne voulons manger qu'un morceau։

† **Apprêtage** (-ֆր-է-թաժ) ե. ած. Հանգերձանք (կտաւուց)։

Apprêté, ée (-ֆր-է-թէ) անց. գերբ. 1. Հանգերձեալ. պատրաստեալ. կազմ։ ‖ 2. (փոխ.) Անբնական. անիմաստ. արուեստականեալ։ Un style, un langage —. Des manières apprêtées։ [կեղ ի խազուս։

— Cartes apprêtées. Գատաէգք խաղագրական առ ի խաղ.

Apprêter (-ֆր-է-թէ) բ. ն. 1. Հանգերձանել. պատրաստել. կազմել. յարդարել։ Apprêtez tout ce qu'il faut pour mon voyage. Apprêtez mes habits. Soldats, apprêtez vos armes։ ‖ 2. Հանգերձանել. սարքել. համարել։ Comment le lièvre aura été apprêté։ ‖ 3. Յօրինել. գործել. կազմել։ — des drogues, des laines, des cuirs։

† — S'— quelque chose. Պատրաստել պահել, գանձել, կուտել անձին (առանձին, բարեբիութեամբ)։ Vous vous apprêtez de grands embarras. "Je sais trop quels tourments je m'apprête à moi-même." RAC. *Mithr.* II. 6։

= բ. ն. 1. Խոհակերել. հանգերձանել կերակուր։ Ce cuisinier apprête bien à manger, կամ անկնդիր Il apprête bien։ † 2. Ցգեհ. ազօրկել (յարուեստս ինչ)։

— à rire. Պաղր և ծանակ առնել զանձն. ծաղր կալ. պատճառս տալ ծաղր առնելոյ։ Si vous faites telle chose, vous apprêterez à rire à tout le monde։

= S'—. բ. —. Հանգերձիլ. պատրաստիլ։ Il s'apprête à partir. Ce mourant s'apprête à paraître devant son juge։

Apprêteur (-ֆր-է-թէօր) ե. ած. Հանգերձիչ. պատրաստիչ։

Apprivoisement (-ֆր-իվ-ուազ-ման) ե. ած. *Ընդելացուցանել։ L'— des bêtes sauvages։

Apprivoiser (-ֆր-իվ-ուա-զէ) բ. ն. Ընդելացուցանել. զգօնացուցանել. յընդելութիւն, ի համբոյր ածել. համբուրցուցանել. ազդել։ — un sauvage, un lion, des oiseaux. Il y a peu d'animaux farouches qu'on ne puisse —. "L'un disait: C'est Orphée; c'est ainsi qu'avec une lyre il apprivoisait les bêtes farouches et enlevait les bois et les rochers." FÉN. *Tél.* VIII. Այր ևս ընթերց. զանհամբոյր մարդոյ· C'était un homme peu sociable, on a eu bien de la peine à l'—։

— une femme. Ընդելացուցանել զկին ի լուծ բանս առաքեանաց. (ընծ.)։

= S'—. բ. —. 1. Ընդելանալ. զգօնանալ. ի համբոյր գալ։ L'ours s'apprivoise aisément։ ‖ 2. Ընտանեանալ.

Digitized by Google

դաւանալ յընտանութեան բարս։ Cet enfant était bien farouche, il s'est apprivoisé peu à peu avec nous։

— S'— avec le danger. Ընդելանալ, ընտանեհնալ ընդ վտանգս։ [տիէ. ողղթիչ։

† **Apprivoiseur** (ապ-իվ-ոա-զէօր) ե. ար. Ընդելացու-

Approbateur, trice (ապ-ռօպ-ա-թէօր, թրիս) ե. Որ հաճի, հաւանի. հաճոյակից. (տե. հաւանող)։ Une pareille conduite n'aura guère d'approbateurs. Elle est grande approbatrice de tout ce qui est nouveau։

=ած. Հաճութեան։ Un murmure, un sourire —. Il m'encouragea d'un geste —։

Approbatif, ive (ապ-ռօպ-ա-թիֆ, իվ) =ած. Հաճութեան. հաւանողական։ Geste, signe —. Sentence approbative։

Approbation (ապ-ռօպ-ա-սիօն) ե. եզ. 1. Հաւանութիւն. հաճութիւն։ Donner son — à un projet. Avec votre —. La loi fut revêtue de l'— du sénat։ ‖ 2. Գովութիւն։ Ce discours eut l'— générale. Il mérite l'— de tout le monde. Աթժանի է աշխարհագով գրուածոցս։

† **Approbativement** (ապ-ռօպ-ա-թիվ-ման) ած. Հաճութեամբ. հաւանելով։

† **Approchable** (ապ-ռօշ-ապլ) =ած. Մերձենալի. դիւրամատոյց։ Cet homme n'est pas —։

Approchant, ante (ապ-ռօշ-ան, անդ) =ած. Նմանող. մօտ. մերձ։ Son style est fort — de celui des anciens. Ce sont deux couleurs fort approchantes l'une de l'autre. "Homme égalant les rois, homme — des dieux." LA FONT. *Fabl.* XII. 20. Աւր հանգիստապատիս ազգսդիից, այր ասուածամարդ կամ աստուածանմանս։ "Les Juifs apprirent la langue chaldaïque, fort approchante de la leur." BOSS. *Hist.* I. 8. Ըստան Հրեայք զլեզուս քաղդէացւոցն, որ կարի մօտ կամ մերձ կամ յանգ է ի հերոյիցի (ա)։

=ած. Գրեթէ. գոգ իմն. *Չուրջ չուրջանակի. (ընթ.)։ Il a vingt ans —։

=նխ. Մօտ. հասել. իրը. (ընթ.)։ Il est — de huit heures. Il est huit heures ou —. — l'année 10 de Rome. Հասել ած. ասանելագրգուս ամիսն Հռովմայ։

=վկած. (ա) "Գիանչի, սրպես ասէն, ծոր է ասգէ լեզու է հեթրայեցի." Բրս. Վ. եց. Բ. 35. — "Որէ ոչ այնպէ գիտցիս ասգացոյց և վերագոյց և ըմբռնի ամենեցուն լեզուս ազգացն սրպես զասուածոյ նոյնպէս իսրգէլէի իսրգերնեն, տանչ յայն իմն ծոր յանդ է եթրայեցին." Ոսկ. Բ Տիմ. Դ. 208. — "Նէ-ինդ անասն է նոցա (Յոհաց) լեզու է գրաբ մերձ է." Եզնիկ. 110։

Approche (ապ-ռօշ) ե. եզ. 1. Մօտանալն. մերձենալն. գալուստ։ L'— de son ennemi le déconcerta. Il semblait fuir notre —. L'— du doigt fait cligner l'œil։ ‖ † 2. Մերձաւորութիւն, խառնիք (անասնոց)։ ‖ 3. Մերձաւորութիւն. գուբք (ա)։ Aux approches de l'hiver. Ի մերձենալ ձմերայնոյն. ի գուբս ձմերան։ Les hirondelles sentent l'— de l'hiver. Մրիծառունք զգան կամ առնուն զձմեռն (բ)։ Le parchemin se recroqueville à l'— du feu. Մագաղաթի գալարի յորժամ մերձենայ ի հուր հրոյ։ "Lorsque les marmottes sentent les premières approches de l'hiver, elles se cachent." BUFF. "Ainsi, parmi les souffrances et dans les approches de la mort, s'épure, comme dans un feu, l'âme chrétienne." BOSS. *le Tell.* "Il s'affaiblissait, ce grand prince, mais la mort cachait ses approches." ID. *L. de Bourb.* ‖ 4. *Մերձավայրք (քաղաքի, բերդի, բանակի)։ Il fut chargé de défendre l'—, les approches du camp։ ‖ 5. Անձրագիտ (ի մէջ նշանագրաց, բառ տպագրողաց)։ La justesse et l'égalité de l'—, des approches։ ‖ 6. Խառնելն, կցելն վերիպակաւ երկուս բառս. անջատելն վերիպակաւ երկուս վանիկ կամ նշանագիրս (բառ տպագրողաց)։ Le correcteur a négligé d'indiquer ces approches։

— Lunette d'—. տես ի Lunette։

—ից. Խրամք և պատնէշք պաշարողաց առ ի մերձենալ ի քաղաքն կամ ի բերդն. *մերձաւութիւնք։ Les approches furent meurtrières. Les ennemis firent plusieurs sorties pour empêcher les approches, pour retarder les approches։

=վկած. (ա) "Զգերանայքն գոսպեն ի ձատոց տղոցն ճանապհից." Զաք. կիբ. վասն կատարածի աշխարհին։ =(բ) "Այլ և յատեալ գիշ զպտիւքսմ չի . . և գիշոյնգերնեան ա'յլ խոտքոյնք . . և գիտ ճրնան ի՛ուանք." Դտ. Ածխ. Տարցմանէք իմնաստասիր. — "ի հատոյ կրոյ ձուկնոյն (ձուն)." Ցովբ. ժ. 9. ("Il germera à l'approche de l'eau." de Gen.)

"Ահա հոտըն ձոյլ ճրնան,
Ի՛ր տիան երևեր իշխանն." Տաղ. —
"Ե՛ ելբիմ սրպես ինդոյ լեռնէ,
Կամ մանգալն յորիամ ի հրոյ հոտ մերձենան."
Շն. իմ եզակ. 294։

Approcher (ապ-ռօշ) ե. ն. 1. Մերձենցուցանել. (տե. մօտեցնել)։ Approchez la table. Approchez cet enfant de moi. — quelqu'un de soi. (ճխոբ.) Հասել առնել յանձն զոք. առ ինքն մեռուցանել, մեռուսորել. մեռս տալ ուսիք։ Ce prince l'a approché de lui, de sa personne։ ‖ 2. Մերձենալ. մատչել (առ ոք)։ Empêchez cet homme de m'—. Il fait le bonheur de tous ceux qui l'approchent։ ‖ 3. (ճխոբ.) Մուտս ունել (առ ոք)։ — le prince, le ministre։

=ե. ն. 1. Մերձենալ. մօտել։ — de la porte. L'heure, le temps approche. La mort approche. Ան գտբս հասեալ կայ մահ։ Il approchait de quinze ans. Հասել էր ամեաց հնգետասանից։ ‖ 2. Մօտ, հասել երթալ։ Empêchez qu'il n'approche։ — Մօտ, հասել գալ. մատչել։ Approchez que je vous parle։ ‖ 3. Մօտ լինել. նմանիլ։ Ces deux couleurs approchent beaucoup l'une de l'autre. Son style approche de celui de Cicéron. La beauté de la fille n'approche pas de celle de la mère։

— du but. տես ի But։

=S'—. ե. ա. Մերձենալ. մօտել. մօտ, հասել երթալ. մօտ, հասել գալ. մատչել։ S'— du feu. L'heure s'approche. Approche-toi et embrasse-moi, mon fils. Մօտ եկ, կամ մատուիր, և համբուրեա զիս, որդեակ։

Approfondir (ապ-ռօֆ-ոնտիր) ե. ն. 1. Խորագոյն փորել. խորել։ — un puits qui n'a pas assez d'eau. — un fossé, un canal։ ‖ 2. (ճխոբ.) Ի խորն քննել. յոյզել զխորս. խորամուտ լինել. քաջ խելամուտ լինել։ — une question, une matière. Il a approfondi cette science. Il ne faut pas vouloir — les mystères։

† =S'—. ե. ա. 1. Խորանալ։ L'abîme s'approfondit tous les jours։ ‖ 2. (ճխոբ.) Ի խոր, բազում հասանել քննել զանձն։

Approfondissement (ապ-ռօֆ-ոնտ-իս-ման) ե. ար. 1. Խորագոյն փորելի. խորած։ L'— d'un fossé։ ‖ † 2. (ճխոբ.) Խորին քննութիւն։

Appropriation (ապ-ռօ-պրի-ա-սիօն) ե. եզ. 1. Պատշաճեցուցանիլն։ L'— d'un local au service des malades։ ‖ 2. Ցինքն գրաւելն, սեպհականիլն։ Cet homme déloyal n'a pas craint de se faire l'— d'un dépôt։

Digitized by Google

Approprier (-ոփ-ո-ի) բ. ն. 1. Պատշաճեցուցանել. համեմատացուցանել։ — son discours aux circonstances, son langage aux personnes. — les lois d'un peuple à ses mœurs. Il faut — le style au sujet que l'on traite։ ‖ 2. Յարդարել. կարգել։ — une maison, une chambre։

— S'— (une chose). Ի'ւր վաստկել, սեպհականել. սեպհական առնել. խորհել. գրաւել. յինքն կորզել, հանել, շորթել. խլացուցանել։

Approuver (-ո-ւ) բ. ն. 1. Հաճել. հաւանիլ. համոզիլ, համոյակից լինել։ Le père refusa d'— le mariage. Le roi approuva tout ce que l'ambassadeur avait fait. — une mauvaise action։ ‖ 2. Գովել։ J'approuve son style, mais non pas ses idées. Je suis enchanté que vous approuviez ma conduite։ ‖ 3. Հաստատել. ընդունիլ։ Plusieurs conciles ont approuvé cette doctrine. Ce spécifique est approuvé par la faculté de médecine։

Approvisionnement (-ո-ովիզիոնմ) ե. ար. 1. Հանգերձանքն, ընտրի համբարձք. *Համբարձագրութիւն. *Նպարակալութիւն։ L'— de Paris. C'est lui qui est chargé de l'— de l'armée, de la flotte։ ‖ 2. Պաշար. համբարձք։ Cette place a un — suffisant pour six mois։

Approvisionner (-ո-ովիզիոնի) բ. ն. Համբարել (ֆերախութ, ամիկո և ըմպելիս). հանդերձել, պնդել, ընտրի համբարձք. պաշարապինդ առնել. նպարակել։ — une place de guerre, une armée, une flotte։

= S'— բ. ա. Համբարել զանձն. հայթհայթիլ առնձին պաշար։ Je me suis approvisionné de bois pour deux hivers։ [բարձ։

† **Approvisionneur** (-ո-ովիզիոներ) ե. ար. Համ.

Approximatif, ive (-ո-օփ-իմ-ա-թիֆ, իվ) ած. Մերձաւոր. հպատակ։ Calcul —. État — des dépenses, des dettes. Estimation approximative։

Approximation (-ո-օփ-իմ-ասիոն) ե. իթ. 1. Մերձաւորութիւն (ի չափագիտութեան)։ Résoudre un problème par —։ ‖ 2. Մերձաւոր հաշիւ, գնահատութիւն։ Un calcul par —. Voyez par — ce que cela peut coûter։

Approximativement (-ո-օփ-իմ-ա-թիվ-ման) մ. Մերձաւոր հաշուով։ Évaluer —. Estimer une dépense —։

Appui (-ոի) ե. ար. 1. Ծեծուկ. մոյթ. հաստատութիւն. յենլիք։ Cette muraille a besoin d'—. Ce vieillard ne peut marcher sans un —։ — խէչ. Ս. խնշուկ (ծառոյ)։ Si on ne donne un — à cet arbre, le vent l'abattra։ ‖ 2. (փոխ.) Թիկունք. ձեռնհասութիւն. պաշտպանութիւն. նպաստ. պատսպարան։ C'est un homme qui a de l'— à la cour. C'est un homme sans —. Donnez-lui votre —։ ‖ 3. (փոխ.) Ծեծուկ. հաստատուն. զօրավիգն։ Ce grand homme était regardé comme l'—, comme le plus ferme— de l'État. Ce jeune homme sera quelque jour l'— de sa famille. Tu seras l'— de ma vieillesse։ ‖ 4. *Ցենապան (պատահանի, վանդակապատի)։ L'— de cette croisée est dangereux, il est trop bas. À hauteur d'—. Որ հասանէ մինչև յարդիկաւոն (որմ, վանդակապատ). լանջատեղ։ ‖ 5. Ցենուկն (ձողի ի վերայ վանկի իրիք, ըստ քերականաց)։

— Point d'—. *Ցենակէտ (ստակի)։

— À l'— de. Դր. ա. ի հաստատութիւն, ի պաշտպանութիւն։ À l'— de votre proposition, je dirai que . . . Les pièces à l'— d'un compte, կամ անխնդիր, Les pièces à l'—։

— Aller à l'— de la boule. տես ի Boule։

Appui-main (-ոի-ի-մէն) [յե. Des appuis-main] ե. ար. *Ցենապան ձեռին հակաչէզ. *Ձեռնակալ։

Appuyer (-ոի-եյ) [J'appuie, nous appuyons. J'appuyais. J'appuierai կամ J'appuirai. Que j'appuie, que nous appuyions. Appuyant. Appuyé, ée.] բ. ն. 1. ի վերը առնել. հաստատել։ — une muraille par des piliers. — un édifice par des arcs-boutants։ ‖ 2. Ցենուցանել. դնել ի վերայ. (փոխ. կռթնցնել)։ — l'échelle contre le mur. — ses mains, ses coudes sur une table։ ‖ 3. (փոխ.) Պաշտպանել. օգնել. ձեռնհասել. լինել։ Il l'appuiera de tout son crédit. — une proposition, une demande։ ‖ 4. (փոխ.) Ցենուցանել. հաստատել։ — son opinion sur de bonnes raisons. Sur quoi appuyez-vous ce que vous dites?

— les chiens. Գրգռել զշուներս որսական ձայնիւ և փազով։

= բ. չ. 1. Ցենուլ. հաստատեալ կալ։ Une voûte qui appuie sur des colonnes, sur des piliers։ ‖ 2. (փոխ.) Պնդել. յամառեալ պնդել. պնդեալ կալ։ Vous avez trop appuyé sur ce fait. Il ne faut pas — sur cette triste circonstance։ ‖ 3. Ընկենի, քաջալերական հնչել։ J'appuyai sur les derniers mots, pour qu'il les comprît mieux։

= S'—. բ. —. 1. Ցենուլ։ S'— sur un bâton, contre un arbre. Elle s'était appuyée sur mon épaule։ ‖ 2. Թիկունս, թիկունս և ապաստան առնել (զօրաց պահասոս, զմահիճս). պինդ կալ (յանհասս)։ La droite, la gauche de l'armée s'appuyait à un bois, à un marais։ ‖ 3. (փոխ.) Ապաւինիլ, խրախուսիլ, պաշտպանիլ յոք։ S'— sur la faveur de quelqu'un. S'— sur un roseau. (փոխ.) Ցենուլ յեղէգն. ապաւինիլ յապիկար ոք։ ‖ 4. (փոխ.) Ցենուլ։ S'— sur l'autorité des anciens, sur un passage de l'Écriture, sur un usage reçu։

Âpre (ա-փր) ած. 1. Դաժան. ժահա։ Voilà des poires bien âpres. Du vin —։ ‖ 2. Անհարթ. գերբուկ. խիտ. առատոտ. խորտոտորտ։ Il nous mena par un chemin — et raboteux։ ‖ 3. Զարհուրելի. խուզոտ։ Une voix rude et —. Des sons âpres։ ‖ 4. (փոխ.) Բուռն. առատիկ. գժնգակ. գժնեայ։ Il lut fit une réprimande fort —. Le combat, la querelle fut des plus âpres։ ‖ 5. Դժուարին։ ‖ 6. Մոլեալ. զակառակ. կարի խիտ անձնառուծ։ C'est un homme — à l'argent, au gain, au jeu, à la chasse. Un chien — à la curée. տես ի Curée։

Âprement (ա-փր-ման) մ. Ասականապէս. խստիւ. ահագին։ Réprimander —. Le froid commence bien —. Un chien qui se jette — sur la viande։

Après (-փր) նխ. 1. Ցետ։ Tibère fut empereur — Auguste. — la promenade. Les richesses ne sont désirables qu'— l'honneur et la santé. L'un — l'autre. Մի ըստ միոջէ։ ‖ 2. Զհետ. զկնի։ Les gendarmes coururent — ce voleur. Les chiens courent — le lièvre. Ce mauvais débiteur vous fera longtemps courir — votre argent։ — Soupirer — quelque chose. Ցեղալ զհետ իրիք. փափաքիլ իմիք։ "Vous voyez un malheureux qui ne soupire qu'— le bonheur de retourner parmi les siens et de trouver son père." ՖԵՆ. *Tél.* III. — S'emporter — quelqu'un. Բարկանալ ի վերայ ումեք։ — Être toujours — quelqu'un. Անշեստ առնել, հեզնել զոք։ Cet homme est toujours — ses domestiques։ — Attendre — quelqu'un, quelque chose. Սպասել ումեք, իմիք։ — Être — quelque chose, être — à faire quelque chose. Զարտասխել յինէ. զհետ լինել։ Je suis — à écrire. Ի գրել կամ. (փոխ. գրելոյս հետ եմ, վրայ եմ)։ ‖ 3. Մերձ. տես։ — ce vestibule est un magnifique salon։

— D'—. Ըստ։ D'— le testament. D'— l'avis du con-

Digitized by Google

seil. D'— votre ordre. Tableau d'— Raphaël. Նկար լաւ օրինակի նափոյտելի, հետևողութեամբ նափոյտելի։ Peindre d'— nature։ [բարդուամ աւետր։

— L'année d'—. Յաջին երկրորդի։ Le jour d'—. Յերկ-ար. ած. Յետ։ Trois ans —. Յետ երից ամից ժամանակի։ Peu —, peu de temps —. Ոչ յետ բազում ժամուց. յետ սակաւ ինչ, յետ սակաւ միոյ ժամանակի. յետ ոչ բազում ժամանակաց. յետ ժամանակի ինչ անցելոյ. սակաւ ինչ ժամանակի անցելոյ. յետ սակաւ ինչ միոյ. յետ փոքր միոյ. զկնի փոքր ինչ ժամու։ ‖ Ած. Ապա. յետոյ։ Nous en parlerons —։

— quoi. Ադ. ած. Ապա. յետ այնորիկ. յետ սրոյ։ Nous allons déjeuner, — quoi nous nous mettrons en route։

— tout. Ադ. ած. Հանդերձ այսաւ. բայց սակայն։ — tout, il n'est guère possible qu'une demande si juste soit refusée։

— coup. Ադ. ած. Յետ իրացն վճարելոյ. կարի անապատն. (առ. բանը բանէն անցնելէն եաքը)։ Vous voulez produire des pièces quand votre procès est jugé; c'est venir — coup։

Ci-—. Ադ. ած. տես ի Ci։ [parlera։

— que. ւղղ. ած. Յետ։ — que vous aurez parlé, il

Après-demain (-պր-ր-դ-մէ) ած. ի միւս վաղիւն. ի միւսում աւուր։ Il doit revenir —. L'affaire est remise à —։

— ե. ած. Միւս օր. միւս վաղիւ։ — passé, il ne sera plus reçu à faire ses offres։

Après-dîner (-պր-ր-դ-նէ) ե. ած. ժամանակ յետ ճաշոյ։ On vous prie de passer l'— dans telle maison. Il passe tous les après-dîners en famille։ (Մանաւ գրեն Après-dîné. իսկ ի հնաւանի գրէքն Après-dînée, ե. էք.)։

Après-midi (-պր-ր-գ-տ) (յտ. անէ.) ե. ած. և բան ամանոց ե. էք. ժամանակ յետ միջօրէի։

Après-souper (-պր-ր-սու-պէ) ե. ած. ժամանակ յետ ընթրեաց։ Il passe ses après-soupers en bonne compagnie։ (Մանաւ գրեն Après-soupé, կամ Après-soupée, ե. էք. Une belle après-soupée)։

Âpreté (=պ-էր) ե. էք. 1. Դժանուժութիւն, ժանտութիւն (պտղոց)։ ‖ 2. Անհպարտութիւն, խստութիւն (ճանապարհի)։ ‖ 3. (էպ-պ.) Պատուհասութիւն. ահաւորութիւն։ L'— du feu, du froid. L'— d'une réprimande։ ‖ 4. Անյագութիւն. ժլատութիւն։ Il a une grande — à l'argent, au gain։

À priori (= պ-էօ-է) տես Priori։

À-propos (-պ-օ) ե. ած. տես ի Propos։

A. **Apside** (-պ-է) ե. էք. տես Abside։

B. **Apside** (-պ-է) ե. էք. կէտ ապհաւորութեան կամ ապստութեան մոլորակի. կէտ յորում արբանեակ մոլորակի կոյ մերձաւորագոյն կամ հեռաւորագոյն իւրում մոլորակի. *աղեղնակէտ։ L'— supérieure. *Ապստութիւն. *ապոկրկոսութիւն։ L'— inférieure. *Ապհաւորութիւն. *երկրամերձութիւն։

Apte (-պ) ած. Յանկ. ատակ. բաւական. կարող։ Qui est — à tout n'est souvent propre à rien։

Aptère (-պ-ր) ած. Անթև (մի[illegible] ատր, լու, կարիճ)։

— ե. ած. Անթև միջատ։

Aptitude (-պ-է-տ) ե. էք. † 1. Վայր. պատշաճութիւն. բաւականութիւն (բան իրաւագործոց)։ ‖ 2. Յանկութիւն։ Il n'a guère d'— aux pour les mathématiques. Il montre de l'— pour le commerce։

Apurement (-պ-ր-մ) ե. ած. Բովանդակութիւն հաշուի. կատարեալ հատուցումն։

Apurer (-պ-ր) բ. ն. Բովանդակել, գլխատրել զհաշիւն։ Le compte de cette administration a été rendu, et on travaille à l'—։

Apyre (-պ-ր) ած. Ընդգիմակաց, ժաւժկալ ազդեցութեան հրոյ. անհաս։ Le cristal de roche est une pierre —, est —։

† **Apyrexie** (-պ-ր-է) ե. էք. ժամանակ ընդհատութեան ջերմանն։ [*ջրանկար։

Aquarelle (-ա-ր-լ) ե. էք. *Ջրանկարի նկար.

Aquarium (-ա-ր-ի) (†յ. Des aquarium կամ գուն ուրկք Des aquaria) ե. ած. Ա. ատեան ջրային անասնոց և ունկոց. *Ջրարան։ L'— du Jardin des plantes։

† **Aquatile** (-ա-տ-լ) ած. Ջրատէր. ջրասուն. ջրաբոյծ (բոյս)։

Aquatique (-ա-տ-ք) ած. 1. Ճահճախառն. մըրակոտ։ Terrain —։ ‖ 2. Ջրասուն. ջրատէր. ջրային։ Plantes, oiseaux, animaux aquatiques։

Aqueduc (-ք-դ-ք) ե. ած. 1. Ջրմուղ. ատատահանք։ Les Romains ont bâti un grand nombre d'aqueducs։ ‖ 2. Խողովակ (մարդկեղէն մարմնոյ, բան անդամագիտաց). ատգատպ։ — de Fallope։

† **Aquette** (-ա-ր) ե. էք. Ցքի ինչ խոտալիոյ։

Aqueux, euse (-ք, ր-ղ) ած. 1. Ջրային։ La partie aqueuse du sang։ ‖ 2. Ջրի. Ս. ջրջրուկ։ Ces fruits n'ont point de goût, ils sont trop —։

† **Aquilant** կամ **Aquilain** (-ի-լ, -ի-լ) ած. և ե. ած. Ջի արծատագոյն։

Aquilin (-ի-լ) ած. ած. կոր, արծատանգն (քիթ-ք)։

Aquilon (-ի-լ) ե. ած. 1. Հովմ հիւսիսոյ. հիւսիսակ հիւսիսոյակ։ Le froid —։ ‖ 2. Հովմ ատատիկ և ցրտաշունչ. (վերի ի բնատգ.)։ ‖ † 3. կողմն հիւսիսոյ. հիւսիս։

† **Aquosité** (-ո-գ-ր) ե. էք. Ս. Ջրջրկատութիւն։

Ara (-ա) ե. ած. Գագիկոյ [perroquet] ինչ երկայնատատուն և փետրագեղ. *արօրակ։

Arabe (-ր-ա) ած. 1. Արաբացի. արաբական. արաբերէն։ La langue —. Architecture —։ ‖ 2. Արաբական (ճարտանշան, այսինքն 0, 1, 2, 3, այլազգէն Հանգերձ)։

— Cheval —. Տաճիկ ձի. երիվար արաբացի. գղի։

— ե. ած. 1. Արաբացի. արուսային. տաճիկ։ ‖ 2. Ջնջաղաղ. ժլատ. պարտատէր խատագահանջ։ Il est cruel d'avoir affaire à lui, c'est un —։

Arabesque (-ր-պ-ք) ած. Արաբական (ճարտատարապետութեան)։

— ե. ած. Արաբական ոճ, կարգ ճարտարապետութեան։

— ե. էք. յտ. Արաբացի նկարք, քանդակք. *արաբատձևք. *արաբուներք։ Un cabinet orné de jolies arabesques։

Arabique (-ր-ի-ք) ած. Արաբիոյ. արաբական։ Golfe Arabique. Արաբիոյ ծով։ Gomme —. Տաճկի կոճղ. (արբ. ա՛ռվի արեմ)։

† **Arabisant** (-ր-պ-ս) ե. ած. *Արաբագէտ։

Arable (-ր-ա-լ) ած. Հերկելի. վարելի։ Des terres arables։

Arachide (-ր-ա-ի) ե. էք. Տունկ ինչ, յորոյ ընդացն մղի ձէթ իմն ապիտակ, պայծառ և անհրժեշտ. *գետնատպուտակներ։

Arachnoïde (-ր-ն-ո-ի) ե. էք. Ն. ուբք միզն կամ պարուատակ [membrane] ուղղոյ ընդ խոտնեին [dure-mère] և ընդ գորովելնին [pie-mère]. Ս. ատրգատատնի։

Digitized by Google

Arack (ա-ռակ՛) ի. ար. 1. Ցքի ինչ յորզոյ. *արզօզի. (ար և Rack). ‖ 2. *Շաքարօզի. (ար և Tafia).

† **Aragne** (ա-ռանյ՛) ի. իգ. (վէ.) տես Araignée, 1.

† **Araigne** (ա-ռինյ՛) ի. իգ. տես Araignée, 4.

Araignée (ա-ռինե՛) ի. իգ. 1. Սարդ. Գ. մանազակ. (ա՛ֆ. մամուկ). — de cave, de jardin. Il y a en Amérique de grosses araignées qui sucent le sang des petits oiseaux. — Toile d'—. Սարդի սատոյն. սարդաթել. — † Broder des toiles d'—. (ի-ռոբ.) Սարդի սատոյն ան. ֆանձել, հինաւել (ա). *իմաստակարանել. "Bayle a brodé des toiles d'— comme un autre." VOLT. — Des pattes d'—. (ի-ռոբ. և ընդ.) Մատուռք երկայնք և նրբինիք. ‖ † 2. Շրջանակ աստռոլարոնի [astrolabe]. ‖ † 3. Փոքրիկ ցանց ինչ հատորաց. ‖ † 4. Ջրհորաց գործի առ ի յատ. փշէ չափակերպ զանկաւալ գոյլս (ր). ֆոյս ինինչ.

= վհաս. (ա) "Ես արդար ճշմարիտ սարդի սատոյն ահաճել, ոչ ըստ սոցունն գրուածից է սոսկեր ելեր ի բերանոյ." Բրս. վ. եց. Ա. 4. — "Արդար ճշմարիտ սարդի սատոյն հինանն ոչ ընդգանե ի ծոյլ, և ի վերայ ըստց ելիր հանին ոչ զընդոնայն ի բուհս գրս զերն." Թուղթ Պրակիի առ Սահ. և Մեսր. = (ր) "Ես ի ջհոյոց ելոյնն սուվ զանձնէն ինչ ի նեցուկ վտվ. ընկ յոյնգանէն, զերեվնչ՛ինն ինչ գարշ էոնի ելեւ, եմեն ոչ ելնգնգանէն զերեվնչ՛ինն ինչ գարշ էոնի ելեւ, եմեն ոչ ելնգնգանէն զանգան ընկ՛ելիր." Յոհ. Ա Տիմ. Գ. ցորդ. 39.

† **Araire** (ա-ռէր) ի. ար. Ակօր վոան թեհեւահոզ անգաստանաց.

† **Aralie** (ա-ռալի՛) ի. իգ. Թուփ ինչ Ամերիկայ. *արալիներ.

Araméen, enne (ա-ռեենէ, էնն՛) ած. Արամայեցի. արամէական. (անուն ժողովրդեան յԱսորիս). La langue araméenne est une des trois branches de la famille des langues sémitiques.

= ի. ար. Լեզու արամայեցի, արամայերէն. L'— a deux dialectes principaux: le syriaque et le chaldéen.

† **Aramer** (ա-ռե) բ. ն. Զգաստել, պարզել (գհատաւ).

† **Aramèles** (ա-ռեմել՛) ի. իգ. յմ. Մահրաճեղք, մազճղուկք (յասս եզջերուաց).

Arasement (ա-ռազմէն) ի. ար. Հաւասարեալ գործ ձրաքիանս (որմոյ կամ շինուածոյ). *զուգարկութիւն.

Araser (ա-ռազե) բ. ն. Հաւասարել զբարձրութիւնս (որմոյ կամ շինուածոյ). *զուգարկել գործել. Ce mur est d'inégale hauteur en plusieurs endroits, il faut l'—.

Arases (ա-ռազ) ի. իգ. յմ. Քարինք ի հաւասարել կամ զուգարկել գործել զորմ ընդ սյլուս. Վէմք եւ ճիարար. Pierres d'arase.

Aratoire (ա-ռատուա-ռ) ած. Երկրագործական. L'art —. Instruments, travaux aratoires.

Arbalète (ա-ռպալէտ) ի. իգ. 1. Հին զէն ինչ նետաձիգ. *բալիստարակերդն. *ձեռնարալիստ. L'arc, la corde, le fût d'une —. Trait d'—. — Plus vite qu'un trait d'—. (ա-ռա՛.) Գեան զամենայն նետ արագագոյն. Թուղեան արագութենեամբ (ա). — Cheval en —. Երիվար լծեալ ի գլուխ զոյգ ձիոց. ‖ † 2. Գործի ինչ ատաղձագործից գտանելոյ զբարձրութիւն արձգական ի ծովս. ‖ † 3. Որդոցմէ առնիքատց [loir].

= վհաս. (ա) "Ինչ յորմէ չեմ ատրածեցի վնաս (վէրս) ի սրտէ ընդելիս նենգելոյն, ճնչեալ ոչնհարեալ տան զամենայն նեղ արգելոյն ի բարեացս չեմն." Յոհ. Ա Տիմ. Ե. 619.

Arbalétrier (ա-ռպալէտրիէ) ի. ար. 1. Նետաձիգ բալիստարակերդի. *բալիստարակերդաւոր. ‖ 2. Հիմնական ինչ առաստաղաց [comble] շինուածոյ.

† **Arbalétrière** (ա-ռպալէտրիէր) ի. իգ. Որմնածակ նետաձիգ լինելոյ բալիստարակերդի.

Arbitrage (ա-ռպիտրաժ) ի. ար. 1. Դատաստան, վճիռ իրաւընտրի. իրաւարարութիւն. Mettre quelque chose en —. Se soumettre, s'en tenir à l'—. ‖ 2. Հաստատութիւն ընթացից փոխանակագրաց ըստ սլաւոց քաղաքաց. ‖ 3. Գնելն սակաւոյ զարժէքս ի միում հրապարակի և վաճառելն շատի յայլում. ‖ 4. Վաճառելն արժէքս ինչ առ ի գնել զայլ արժէքս. փոխանակութիւն.

Arbitraire (ա-ռպիտրէր) ած. 1. Ինքնակամ. կամածին. կամայական. La plupart des noms donnés aux choses sont des signes purement arbitraires. "En sorte que l'ardeur de leurs disputes insensées, et leur religion —, est devenue la plus dangereuse de leurs maladies." BOSS. *R. d'Angl.* ‖ 2. Ըստ կամս. ի կամս ազատ. L'Église n'a point décidé là-dessus, cela est —. ‖ 3. Ինքնօրէն. զինչգիտ. կամաւոր. կամագնաց. *քմահաճ. Une autorité, une arrestation —. Exercer le pouvoir —. Être victime d'ordres arbitraires. "Ne parlons pas des corruptions qu'on a honte d'avouer; parlons de la lâcheté ou de la licence d'une justice —." BOSS. *le Tell.*

= ի. ար. Անձնահաճ, *քմահաճ իշխանութիւն. զինչգիտութիւն. Les caprices de l'—. Il est victime de l'—.

Arbitrairement (ա-ռպիտրէրման՛) ի. Ըստ կամս. ըստ սխորժից մտաց, կամաց. զինչգիտակէն. Agir, gouverner —.

Arbitral, ale (ա-ռպիտրալ, ա՛լ) ած. Իրաւընտրական. Jugement —. Sentence arbitrale.

Arbitralement (ա-ռպիտրալման՛) ի. Ի ձեռն իրաւընտրաց. *իրաւընտրաբար. Cette affaire fut jugée —.

A. **Arbitre** (ա-ռպիտր՛) ի. ար. Իրաւընտիր. իրաւարար. ընտրող տէր. միջնորդ. Prendre, nommer, choisir quelqu'un pour —. S'en rapporter à des arbitres.

— ի. Տէր. իշխան. Dieu est l'— de la vie et de la mort, est l'— du monde. Vous êtes l'— de mon sort, de ma fortune. "Chacun s'est fait à soi-même un tribunal où il s'est rendu l'— de sa croyance." BOSS. *R. d'Angl.*

B. **Arbitre** (ա-ռպիտր՛) ի. ար. կամք. հաճոյք. Libre —, franc — (ֆռանֆ-ա-ռպիտր՛). Անձնիշխանութիւն. արձակ կամք. կամակար իշխանութիւն. ինքնիշխան ազատութիւն. Dieu a donné aux hommes le libre —, leur libre *ou* franc —.

Arbitrer (ա-ռպիտրէ) բ. ն. Դատել իբրև զիրաւընտիր. սահմանել. *իրաւընտրել.

Arborer (ա-ռբորէ) բ. ն. կանգնել (խաչ, դրօշս). — l'étendard de la révolte. (ի-ռոբ.) տես յԷtendard.

Arboriculteur (ա-ռպորիքիւլթէր) ի. ար. *Պատատարման. *ծառատունկ.

Arboriculture (ա-ռպորիքիւլթիւր) ի. իգ. Գարմանն ծառոց. *ծառատունկութիւն.

† **Arborisation** (ա-ռպորիզասիո՛ն) ի. իգ. Պատակերպ նմանութիւն, ծառանմանն գծածք յերեսս քարանց, կամ ապակւոյ ի ձմերային ժամանակի.

† **Arboriste** (ա-ռպորիս՛թ) ի. ար. 1. Խոտաքնին. (վէ. այժմ տես Herboriste). ‖ 2. Տնկագործ. անկարկ. (լատ և Pépiniériste).

[տօմս Ներսիսի.

Arbouse (ա-ռպուզ) ի. իգ. Պտուղ ինչ. մանեուզ.

Arbousier (ա-ռպուզիէ) ի. ար. 1. Թուփ ինչ որ ունի պտուղս քաղցրահամս նմանս եղջերի ձեռվ և գունով. մանեզի. *մանեզենի. տօմս Ներսիսի. ‖ 2. Թուփ ինչ մշտադալար, որոյ պտուղք թթուներիք են և նման

Digitized by Google

կեռասագ. արջու խաղող. (որ և Raisin d'ours, † Bousserole). (արբ. ի'նեզ ի-լ տի-պղ). այլ ի-պի-փ-:

Arbre (առ-ր-է) ե. ար. 1. Ծառ. փայտ: Grand, gros, bel —. Planter, tailler des arbres. — stérile, fruitier: ‖ 2. Ձող. բուն (մեքենայից, անուց): — de moulin. L'— d'un pressoir, d'une grue: ‖ 3. Փոքրիկ պողովատ ձգտիչ զսպանակի ժամացույցի: ‖ 4. կայմ (նաւուց):

— de Judée. տես Gaînier, B.

— L'— de la croix. փայտ խաչին. խաչ յոր եղ Քրիստոս:

— L'— d'une balance. Բուն կշռաց զորմէ կախի լուծն կամ լծակն [fléau]:

— Faire l'— fourchu. կալ գլխիվայր ի վերայ ձեռաց:

Arbrisseau (առ-պի-ո) ե. ար. Ծառ փոքր. Թուփ: Le laurier-rose est un —:

Arbuste (առ-պ-ս) ե. ար. Թուփ կարճաբերձ. *Թըփիկ: Le groseillier, le rosier, le romarin, le chèvrefeuille sont des arbustes:

Arc (առ-ք) ե. ար. 1. Աղեղն. լայնալիճ: Bander, débander, détendre un —. Tirer de l'—. On représente Cupidon armé d'un —: — Détendre l'—. (ի-խ-ք.) տես ի Détendre: — Avoir plusieurs cordes à son —. (ի-խ-ք.) տես ի Corde: ‖ 2. կամար (շինուածոց): — de triomphe, triomphal. Յաղթաւթեան, յաղթական կամար: Élever un — de triomphe. Des arcs triomphaux: ‖ 3. Աղեղն. մնան չրջանակի (յերկրաչափութեան, յաստեղաբաշխութեան): — de cercle:

Arcade (առ-փ) ե. իգ. կամարաձև յօրինուած. կամար: Portique en arcades. Սրահ կամարակապ: Les arcades du Palais-Royal. Des arcades de verdure:

— sourcilière. կամար, գաբևանդ յօրից (բոռ անգամանգիստաց):

Arcane (առ-ք-ն') ե. ար. 1. Գաղանիք քիմիաբարաց: ‖ 2. Դեղ գաղտնի:

† = ած. Գաղտնի. Թաքուն:

† **Arcanne** (առ-ք-ն') ե. իգ. կաւիճ կարմիր որով գրծծեն հիւանդք զտախտակս. սուր:

= Վասն. "Ոմանք այս կոչեն (գինի հնխնաւ) հաղագի լծելոյ ասեն, և գայնն նման է հաղագին գոնին, որ ի սասն հայ բառով, և նոքա ասեն զայս . . . այն կոչ է որ հանգերձն զնացանն այով կոչ Նէրլին, և գոխով և գայր կոչ Նէրլեն և կոչ գոլեն և կոչ ընդգրկեն." Ամրս. Անգ. անալ.

† **Arcanson** (առ-ք-ո-ս) ե. ար. Բևեհինոյ խէժ [térébenthine] չորացուցեալ:

Arc-boutant (առ-պ-գ-տ) ե. ար. 1. Աղրտքին միջի կամարի կամ որմոյ ի ձև կէս աղեղան. *կամարակալ: Un des arcs-boutants est tombé, et la voûte s'est entr'ouverte: ‖ 2. (ի-խ-ք.) Ապի. Ներցուկ. զօրավիգն: Cet homme était l'— de son parti:

Arc-bouter (առ-պ-գ-տ-ե) բ. դ. ի վեր ունել, հաստատել կամարակալաւ: — une voûte, un mur. Un pilier arc-boute cette construction:

— S'—. բ. ա. Ցենուլ զօրութեամբ: S'— à un mur:

Arc-doubleau (առ-գ-ու-լ-ո) ե. ար. *կրկնակամար: Les arcs-doubleaux des voûtes gothiques se nomment Nervures:

Arceau (առ-ո) ե. ար. 1. կամարաձև յօրինուած. կամար: ‖ 2. Ջուրդ ատուտատաձև [en forme de trèfle] (ի քանդակս): ‖ 3. *Ծածկարանակալ կամար անկողնոյ հիւանդաց. *աղեղնակ. (որ և Archet): ‖ † 4. Պատան աղեղնաձև բեհեզալ անդամոյ. *աղեղնակ:

Arc-en-ciel (առ-ք-ն-ի-ել) (յե. Des arcs-en-ciel, գեղ առ-ք-ն-ի-ել) ե. ար. Ծիածան. աղեղն երկնից. աստուածակամար. Ս. սէրտաներան, տիրական, ծիրանի գօտի:

Archaïque (առ-ի-ք) ած. *վաղնջական. Հին: Ce mot est —: [*վաղնջաբանաւթիւն:

Archaïsme (առ-ի-ս'է) ե. ար. Հնացեալ ոճ խօսից.

Archal (առ-լ) ե. ար. Արոյր. (որ և Laiton): Վատի եւեթ ի բանն Fil d'—. Թել արսուի:

Archange (առ-ի-ն) ե. ար. Հրեշտակապետ: Saint Michel —: [տականեր:

† **Archangélique** (առ-ի-ն-է-լ-ի-ք) ած. Հրեշտակապետ.

A. **Arche** (առ-լ) ե. իգ. կամար կամրջաց: Les eaux ont emporté deux arches du pont. Un pont à une seule —, d'une seule —. կամարջ միակամար:

B. **Arche** (առ-լ) ե. իգ. Նաւեան տապան. արկղակերպ տապան. տապան: Dieu commanda à Noé d'entrer dans l'— avec toute sorte d'animaux:

— L'— d'alliance, du Seigneur, sainte. Տապանակ ուխտի, կտակարանաց. արկղ կտակարանաց:

Archéologie (առ-է-ո-լ-ժ-ի) ե. իգ. Գիտաւթիւն յիշատակարանաց հնախնեաց. Հնախօսաւթիւն:

Archéologique (առ-է-ո-լ-ժ-ի-ք) ած. Հնախօսական: Recherches archéologiques: [խօս:

Archéologue (առ-է-ո-լ-ո) ե. ար. Հնագէտ. Հնախօս.

Archer (առ-չ) ե. ար. 1. Աղեղնաւոր. Նետող: Un — adroit: ‖ 2. Պահապետ ոստիկանաւթեան [police]. Հալանաւորական. բրաւար: Être poursuivi par les archers. Les gendarmes ont remplacé les archers:

Archet (առ-չ) ե. ար. 1. Գաւազան հանդերձեալ ի մազոյ ձիոյ որով հարկանեն զլծաւթակ [violon]. Ս. ճպոտ: — de violon, de contrebasse. Coup d'—. Manier l'— avec grâce: ‖ 2. *Ծածկարանակալ կամար արբոցաց, անկողնոյ հիւանդաց. *աղեղնակ: ‖ 3. Անուն սլլեալ գործեաց ծակելոյ, հատանելոյ, տղոցելոյ. *աղեղնակ:

Archétype (առ-է-ք-ի-պ) ե. ար. Նախանկար տիպք, պատկեր. նախատիպ. ակզբնատիպ. նախագաղափար. հաղագապար: [ton:

= ած. Նախատապական: Les idées archétypes de Pla-

Archevêché (առ-ի-չ-ե-ի) ե. ար. 1. Վիճակ, թեմ արքեպիսկոպոսի. արքեպիսկոպոսաւթիւն: Cette cure est dans l'— de Paris: ‖ 2. Պատիւ, հասք կամ եկք արքեպիսկոպոսի. արքեպիսկոպոսաւթիւն. եպիսկոպոսապետաւթիւն. դիտապետաւթիւն: Il obtint un —. L'— de Tolède est un des plus riches bénéfices de l'Église: ‖ 3. Քաղաք արքեպիսկոպոսանիստ: Besançon est un —: ‖ 4. Տուն, ապարանք արքեպիսկոպոսի. արքեպիսկոպոսարան: Je vais à l'—:

Archevêque (առ-ի-չ-ե-ք) ե. ար. Արքեպիսկոպոս. եպիսկոպոսապետ. դիտապետ: Cet — a tant de suffragants:

† **Archiatre** (առ-ի-պ-ր-է) ե. ար. Բժշկապետ (արքունի պալատական):

† **Archicamérier** (առ-ի-փ-ե-ի-ր) ե. ար. Առաջին սենեկապետ Հռոմայեցւոց քահանայապետին:

Archidiaconat (առ-ի-փ-ի-ք-ո) ե. ար. Պատիւ, աստիճան սարկաւագապետի. սարկաւագապետաւթիւն:

Archidiaconé (առ-ի-փ-ի-ք-է) ե. ար. Վիճակ ընդ հոգևոր իշխանաւթեամբ սարկաւագապետի:

Archidiacre (առ-ի-փ-ի-ր-է) ե. ար. Քահանայ առաջ գեղջերիցանց [curés de la campagne]. սարկաւագապետ: L'— fait sa visite tous les ans:

Digitized by Google

† **Archidiocésain, aine** (—ջ-ի-ո-զէ-ին, -ին') ած. Արքեպիսկոպոսական։

Archiduc (—ջ-ի-ո-ք) ե. ած. Արտ դուքս առանն Աւստրիոյ. *արքիդուքս։ — d'Autriche։

Archiduché (—ջ-ի-ո-շ) ե. ած. *Արքիդքսութիւն։ — d'Autriche։

Archiduchesse (—ջ-ի-ո-շ-ս) ե. էգ. կին, օրիորդ արքիդքսաց. *արքիդքսուհի։

Archiépiscopal, ale (—ր-ի-էփ-ի-ջ-ո-լ, -լ') ած. Արքեպիսկոպոսական. դիւսապետական։

Archiépiscopat (—ր-ի-էփ-ի-ջ-ո-) ե. ած. 1. Պատիւ արքեպիսկոպոսի. արքեպիսկոպոսութիւն. եպիսկոպոսապետութիւն։ ‖ 2. Ժամանակ իշխանութեան արքեպիսկոպոսի. արքեպիսկոպոսութիւն։ Il mourut après dix ans d'—։ [բիլեայ։

† **Archigalle** (—ջ-ի-կ') ե. ած. Գրամատիկա դիցն Նիւ-

† **Archiloquien** (—ջ-ի-լ-ի-ին) ած. ած. Արքիլոքեան. (չափ ինչ յայն և յաթին առածից)։

Archimandritat (—ջ-ի-մ-ան-տ-ի-ա) ե. ած. Հասք, եկեղ արքիմանդրայի, փարախապետի։ L'— de Messine est d'un revenu considérable։

Archimandrite (—ջ-ի-մ-ան-տ-ի-թ) ե. ած. Հայր, դպրապետ վանաց ինչ. արքիմանդրիտ. փարախապետ. Ս. Շամանդրիտ։ — de Messine։

† **Archipatelin** (—ջ-ի-պ-ա-թ-ին) ե. ած. Ցից խոյամանդ, նժոյգաւար։

Archipel (—ջ-ի-փ-ել) ե. ած. 1. Տարածութիւն ծովու յորում ափառիալ են պատք կղզեաց. *կղզապատար։ Il y a plusieurs archipels. L'— du Mexique, des Philippines։ ‖ 2. Մասն Միջերկրական ծովու ընդ մէջ Յունաստանի, Մակեդոնիոյ և Ասիոյ. եգեան ծով. եգեացւոց Համաստաբան. եգէոս. (քան նախնեաց կոչէր Mer Égée)։

Archipresbytéral, ale (—ջ-ի-փ-ր-ես-պ-ի-թ-ե-ր-ա-լ, -լ') ած. Երիցապետական։

Archiprêtre (—ջ-ի-փ-ր-է-թ-ր) ե. ած. Երիցապետ. առաջ երից. արքերից։ Le curé de l'Église métropolitaine de Paris a le titre d'—։

Archiprêtré (—ջ-ի-փ-ր-է-թ-ր-է) ե. ած. Վիճակ ընդ իշխանութեամբ երիցապետի. երիցապետութիւն։ Cet — est d'une grande étendue։ [Հրեից։

† **Archirabbin** (—ջ-ի-ռ-ա-պ-ին) ե. ած. Րաբունապետ

Architecte (—ջ-ի-թ-է-կ-թ) ե. ած. Ճարտարապետ։ Grand, savant, excellent —. Ce n'est pas un —, ce n'est qu'un maçon։

— Le suprême —. (ֆ-ի-գ-ր.) Միածագործն Հարտարապետն. Աստուած։ (Աբբ և. L'— de l'univers, l'— éternel)։

Architectonique (—ջ-ի-թ-է-կ-թ-ո-ն-ի-կ) ած. Ճարտարապետական։ L'art —։ [gner l'—։

— ե. էգ. Ճարտարապետութիւն. շինագործութիւն։ Ensei-

† **Architectonographie** (—ջ-ի-թ-է-կ-թ-ո-ն-ո-գ-ր-ա-ֆ-ի) ե. էգ. Կիսագրութիւն շինուածոց. *շինուածոգրութիւն։

† **Architectural, ale** (—ջ-ի-թ-է-կ-թ-ի-ւ-ր-ա-լ, -լ') ած. Ճարտարապետական։ Les termes architecturaux։

Architecture (—ջ-ի-թ-է-կ-թ-ր) ե. էգ. 1. Ճարտարապետութիւն. շինագործութիւն։ — grecque, romaine, byzantine, romane, gothique. Les cinq ordres d'—. Chef-d'œuvre d'—։ ‖ 2. Ցարհուածք, ձև շինուածոց։ Voilà une belle, une mauvaise —. Un beau morceau d'—։

Architrave (—ջ-ի-թ-ր-ա-վ) ե. էգ. Մասն գլխոյ սեան ընդ ծածար [frise] և ընդ խոյակ [chapiteau]. քովիծար. (սեռ և. Épistyle)։ "Au-dessus de l'— et de la frise sont à chaque face de grands frontons." FÉN. *Tél.* IV.

† **Architrésorier** (—ջ-ի-թ-ր-է-զ-ո-ր-ի-է) ե. ած. Գանձապահապետ։

Architriclin (—ջ-ի-թ-ր-ի-կ-լ-ին) ե. ած. Վերակացու կոչնոց. առաջապահ. սեղանապետ։

Archives (—ջ-ի-վ) ե. էգ. յե. 1. Դիւանադիր մատեանք. հին յիշատակարանք։ Les — de la couronne, du royaume, d'un monastère, d'une abbaye. Feuilleter les —. Avoir la garde des —։ ‖ 2. Դիւան, տուն դիւանաց, դիւանապահ մատենից. *դիւանատուն։ — voûtées. Cette pièce a été déposée aux —, tirée des —։

— Mettez cela dans vos —. (ֆ-ի-գ-ր. և ընդ.) Զոհեցէք զայս զգուշութեամբ, խնամով։

Archiviste (—ջ-ի-վ-ի-ս-թ) ե. ած. Դիւանապան։

Archivolte (—ջ-ի-վ-ո-լ-թ) ե. էգ. Գօտի լայն կամարանման կարկառեալ ի վերայ սրմոյ։

Archontat (—ջ-ի-ո-ն-թ-ա) ե. ած. Իշխանութիւն արքոնտի. *արքոնատութիւն։

Archonte (—ջ-ի-ո-ն-թ) ե. ած. Աթենական Աթենացւոց. *արքոնտ։ Il y avait chez les Athéniens neuf archontes; leurs fonctions étaient annuelles։ կոնսլարներ։

† **Archure** (—ջ-ի-ւ-ր) ե. էգ. Տախտակ որ պատէ զերդ—

Arçon (—ր-ս-ո-ն) ե. ած. 1. Աղեղն, գաւազդ թամբի։ — de devant, de derrière. Attacher des pistolets à l'— de la selle. Être ferme dans կամ sur les arçons. Հաստատուն կալ ի վերայ թամբին։ Perdre, vider les arçons. Անկանիլ ի ձիոյ. ձիընկեց լինել։ — Être ferme dans կամ sur ses arçons. (ֆ-ի-գ-ր. և ընդ.) Հաստատուն կալ ի կարծիս կամ ի սկզբունս իւր։ Perdre les arçons. (ֆ-ի-գ-ր. և ընդ.) Խոովիլ. շփոթիլ։ ‖ 2. Գործի մուգբրելոյ զոյր կամ զբամբակ. ազեզն։

† **Arçonner** (—ր-ս-ո-ն-ե) բ. ն. Մաքրել ազեզամբ զոյր, զբամբակ. Ս. ազեզնել։ [էլզեւր. հայցմ։

† **Arçonneur** (—ր-ս-ո-ն-ը-ր) ե. ած. Գ. Լզուա. (զբա. էլզեւր. հայցմ։

† **Aretation** (—ա-ր-է-թ-ա-ս-ի-ո) ե. էգ. Անձկանալն առօքաց, խռովմամբ մտրմիոյ (քան բժշկեցց)։

Aretique (—ա-ր-է-թ-ի-կ) ած. Արջայեին. արքառական. հիւսիսային։ Pôle, cercle —. Terres arctiques։

Areturus (—ա-ր-է-թ-ո-ւ-ս) ե. ած. Աստղ մեծ և անխաղաց [fixe] յԲեղէղ [Bouvier] հասանատեղութեան, առագաստ մեծի Արջուն կամ Սայլին. Արքառոտ. *Արջապան. Ս. Արջապէ։ (Ի բնագրէ. տես և Arcture, ա-ր-կ-թ-ո-ւ-ր-ո-ս։ [(ընդ. և խոր)։

Ardélion (—ա-ր-դ-է-լ-ի-ո) ե. ած. Աշխ իրաւհամարձակ.

Ardemment (—ա-ր-դ-ա-մ-ան) ած. Ցոյժ եռանդ, կարեաց, սաստիկ, ջերմայորեր (սիրել)։ Aimer —. Il est — épris de cette femme։ — Ցանկալի, կամակատի, եռանդմամբ, մեծաւ անձնանաք փափաքանաք (անձնալ)։ Désirer —։

Ardent, ente (—ա-ր-դ-ան, -ան-թ) ած. 1. Բորբոքեալ. հրաբորբոք։ Fournaise, lampe, torche ardente. Fer, charbon —. Flambeaux ardents. — Être sur des charbons ardents. (ֆ-ի-գ-ր.) տես ի Charbon։ ‖ 2. Կիզիչ. տաքիչ. ջերմակիծ. տապեռանդն. տապազին։ Le soleil est très — aujourd'hui. Miroir —։ ‖ 3. (ֆ-ի-գ-ր.) Բուռն. սաստիկ. անձկալի. սրտեռանդն. յորդեռանդն. եռանդնալից. ջերմ. ջերմայորեր։ Amour, zèle —. Dévotion ardente. Fièvre ardente. Տենդ, ջերմեն տապազին։ ‖ 4. (ֆ-ի-գ-ր.) Եռանդուն. եռանդնոտ. ջերմ։ Un homme — au combat, à l'étude, à la chasse, à la dispute. C'est un homme extrê-

Digitized by Google

ment — . Un esprit — . Un cheval, un chien trop — : ‖ 5. Ջերմանդամ. մատակախաղ : Un étalon — : ‖ 6. Շեկ · ատրագոյն . հրագոյն : Il a le poil — . Des cheveux d'un blond — :

= է . սբ . Գոլորշի վառեալ (գերեալք ճահճաց) . մոլի հոտ : On voit souvent des ardents sur les marais :

— Le mal des ardents. Ծաղցաւ [érésipèle] ինչ քաղցկեղային որ ճարակեցաւ յոյժ ի գաղղիա յ'ամի դարձեալ. ծաւալումն հրոյ . (որ և le feu Saint-Antoine) :

Arder, Ardre, † **Ardoir** (ա-րդ, ա-րդ-ը, ա-րդուար) բ . ն . Ա յրել . կիզուլ . (վէ .) :

† = բ . ն . Ա յրել :

Ardeur (ա-րդեօր) է . իէ . 1. Ջերմութիւն ատաղիկ . տօտ : L'— du feu, du soleil. Pendant les grandes ardeurs de la canicule : ‖ 2. (է-ն-բ .) Կամք ոգին տենչանք . ատաղիկ ցանկութիւն : L'— de régner. "J'avais toutes les ardeurs du monde d'entrer dans votre alliance." MOL. *Pourc.* III. 9. ‖ 3. (է-ն-բ .) Նախանձ . ատաղութիւն . ջերմեռանդութիւն : Se livrer à un travail avec — . L'— de son zèle, de sa dévotion. Modérez un peu cette — . Être plein d'— pour le service de ses amis. L'— du combat, de la dispute, de la jeunesse, des passions : ‖ 4. (է-ն-բ .) Բոց , կրակ , բոց եռանդման ցանկութեան . հրայրք ցանկութեան , տագնապանց . բոց բաղձից . սէր . տենչանք : Il lui cachait son — . Il n'avait plus pour elle ces ardeurs insensées . . . [ատամնանկոց :

† **Ardier** (ա-րդիէ) է . սբ . Ա տատան առագայ [ensouple]

Ardillon (ա-րդիյէօն) է . սբ . Ալոք (օղից [boucle]) : L'— de cette boucle est rompu :

† **Ardoir** (ա-րդուար) բ . ն . տես Arder :

Ardoise (ա-րդուազ) է . իէ . 1. Քար ինչ կակուղ որով յարկեն [couvrir] զտունս . *Հերձաքար : Carrière d'— . Couvreur en — : ‖ 2. Գիրակիտ Հերձաքարեայ . *Հերձաքար : On écrit, on dessine sur l'— :

Ardoisé, ée (ա-րդուազե) ած . ի գոյն Հերձաքարի :

† **Ardoiser** (ա-րդուազե) բ . ն . 1. Յարկել զտունս Հերձաքարամբք . *Հերձաքարել : ‖ 2. Ներկանել ի գոյն Հերձաքարի :

† **Ardoisier** (ա-րդուազիէ) է . սբ . Որ Հանէ զՀերձաքար :

Ardoisière (ա-րդուազիէր) է . իէ . Քարահատ Հերձաքարի :

Ardre (ա-րդը) բ . ն . տես Arder :

Ardu, ue (ա-րդու) ած . Դժուարին : Questions ardues. Ces matières sont très ardues :

† **Arduité** (ա-րդուիթէ) է . իէ . Դժուարութիւն :

Are (ար) է . սբ . Չափ ինչ գետնոյ Հարիւր չորքկուսի մետրից . **կալ : Un — de terre :

Aree (ա-րէ) է . սբ . Ագգ ինչ արմատենոյ . *արեգենի :

† **Aréfaction** (ա-րէֆ-է-ի-սիօն) է . իէ . Չորացուցանելն (զգեզբայս) : [զով զմարմին հիւանդի :

† **Arénation** (ա-րէնա-սիօն) է . իէ . Ցածկելն ջերմ աւազ .

Arène (ա-էն) է . իէ . 1. Աւազ մանրախիճ . աւազ : Les brûlantes arènes de la Libye. (վարի ի բնաստ .) : ‖ 2. կամուտնոց . կամուտրան . մրցարան . մարտակաց , տեղի յանախական առեղի : Descendre dans *կամ* sur l'— . "Je le poussai avec tant de violence, que ses reins plièrent; il tomba sur l'— et m'entraîna sur lui." RÉN. *Tél.* V.

— Descendre dans l'— . (է-ն-բ .) Իջանել ի կամուտնոց . (փո . վիճարանութեան մտնել) : Il ne faut point descendre dans l'— avec un homme si méprisable :

— յէ . Նախանձ ամիխիթատրանք Հռոմայեցւոց : Les arènes de Nîmes, d'Arles :

† **Arémer, s'Arémer** (ա-րէմէ, ս'ա-րէմէ) բ . ը . և ա . Իջանել , Հանիլ (շինուածոց) . Գ . խեչիլ :

Aréneux, euse (ա-րէնէօ, էօզ) ած . Աւազին . աւազուտ . (վէ .) : [կիսով : ‖ † 2. Բաւական , ծիր լուսոյ :

Aréole (ա-րէօլ') է . իէ . 1. Ծիր պակասից առեանց

Aréomètre (ա-րէօմէդր) է . սբ . Գործի չափելոյ ղանազակարար ծանրութիւն հեղանիւթից . *անօդաչափ . (որ և Pèse-liqueur) :

Aréopage (ա-րէօբ-ազ) է . սբ . 1. Ատեան ինչ Աթենացւոց . Արիսպագոս . Արեայ բլուր : ‖ 2. (է-ն-բ .) Ակամբ , ժողով իմաստնոց , գրագիտաց , դատաւորաց . արիսպագոս : Je ne me présente qu'en tremblant devant cet — . Un — littéraire : [պագին . արիսպագոսական :

Aréopagite (ա-րէօբ-ազիթ) է . սբ . Դատաւոր Արիսպագոս

Aréostyle (ա-րէօս-դիլ) է . սբ . Շինուած որոյ սիւնքն մեծ միջոցաւ անջրպետեալք են ի միմեանց . *անօդասիւն շինուած :

Arête (ա-էդ) է . իէ . 1. Ոսկր , փուշ (ձկան) (ա) : Poisson qui a beaucoup d'arêtes, peu d'arêtes. Avaler une — . Avoir une — dans le gosier. Il s'étrangla avec une — : ‖ 2 կմախք , աղնեայր (ձկան) : L'— d'une sole, d'une carpe : ‖ 3. Փշաձեւակ մազ անկոց . քիստ . (տե և Barbe) : ‖ 4. Անկիւն (քարանց , տախտակի) : Cette tablette de marbre a les arêtes écornées. Cette poutre est taillée à vive — . Ա յս գերան Հատակել է յուղիղ անկիւնս : ‖ † 5. Եղը , ծայր (պնակի , գլխարկի) : ‖ † 6. Որքիւն [dartre] ի սրտնա ձիոյ . *մկնագին . (որ և Queue-de-rat) :

= վկաց . (ա) "Որ իւր ինչ չկոտրէ կոտրել է ուրիշ իպարտուքն ." Վարդ Սիգր .

† **Argali** (ա-րկալի) է . սբ . տես Moufion :

Arganeau (ա-րկանօ) է . սբ . տես Organeau :

† **Argémon** (ա-րկէմօն) է . սբ . Կիզ [ulcère] (եղջերեայ նուագ [cornée] աչաց) :

Argémone (ա-րկէմո') է . իէ . Տունկ ինչ փշալից և նմանն խաշխաշի . խաշխաշ փշալից . Ս . չաշմիկ (?) . (որ և Pavot épineux) :

Argent (ա-րժան) է . սբ . 1. Արծաթ : Mine, veine d'— . — en barre, en lingot. Vaisselle, couverts d'— : ‖ 2. Դահեկան արծաթի . արծաթ : Voulez-vous être payé en or ou en — ? Tous ces sacs sont en — : ‖ 3. Դահեկան ոսկի , արծաթի , պղնձի . արծաթի . դրամ . (պե . առած) : Dépenser son — mal à propos. Manger son — en débauches. Se trouver court d'— . Faire tout à force d'— . Entre gens d'honneur la parole vaut l'— . — mignon. տես ի Mignon. — Payer — sec, bas, sur table. Հատուցանել առժամայն : — Je ne sais de quelle couleur est son — . Զկէ իմ երբէք ընկալեալ արծաթի ի ձեռնէ . (պե . իր առակն ի'նչ գոյն ունի չեմ գիտեր) : — Il est chargé d'— comme un crapaud de plumes. տես ի Crapaud : [ժրպակ (ա) :

— Vif-— , *կամ* — vif. Սնդիկ . կենդանի արծաթի . Ս .

= վկաց . (ա) "Օրինակ տալոցիս հնազանդութիւնն՝ ինքնակէս արծաթին փեղ լինէր , որ ի ներսէն ամենեցուն ելնէր , և յամենայն ազգս մարմնոյ անկցէր ." Կկեմացի .

Argenté, ée (ա-րժանդե) անց . դերբ . Արծաթազօծ . արծաթի առատ : Bouton — :

= ած . Արծաթափայլ : Le plumage — des cygnes. La lumière argentée, les rayons argentés de la lune :

Digitized by Google

Argenter (ար-ժան-թել) բ. ն. 1. Գաւաթել, օծանելի, գրատպել արծաթով. արծաթազօծ գործել. Ս. արծաթել. *արծաթազօծել։ — un vase, des plats։ ‖ 2. (փոխաբ. և իբրեւ ած.) Գազգազալուն գործել իբրև զարծաթ. արծաթազօծ գործել։ La lune argentait les flots։

Argenterie (ար-ժան-թե-րի) ե. իգ. Սպասք, անօթք արծաթիք. արծաթեղէնք։ [գիչ. արծաթով։

Argenteur (ար-ժան-թօր) ե. ար. Գաւաթիչ, գրատա-

Argenteux, euse (ար-ժան-թո, թօզ) ած. Գոյնեւր. քնշիկ. Ս. ատեանց. (ահ. և խոլի)։

Argentier (ար-ժան-թիե) ե. ար. 1. Գանձակալ (տան թագաւորի կամ իշխանի)։ ‖ 2. Վերակացու եկեմտից [finances]։

Argentifère (ար-ժան-թի-ֆէր) ած. Ունի արծաթ արծաթախառն։ Veine de plomb —։

Argentin, ine (ար-ժան-թէն, ին') ած. 1. Որ ունի ձայն պայծառ և հնչական իբրև զարծաթ. արծաթի։ Cloche qui a un son —. Voix argentine։ ‖ 2. Արծաթագոյն. արծաթափայլ. արծաթանմանեալ։ Couleur argentine. Flots argentins։ [թափայլ աներևոյթ։

Argentine (ար-ժան-թին') ե. իգ. Տունկ ինչ արծաթ.

Argenture (ար-ժան-թիւր) ե. իգ. 1. Նուրբ գրատպ կամ քիմիական արծաթիք։ Ouvrages de dorure et d'—։ ‖ 2. Օծանելի, գրատպելի արծաթով. *արծաթազօծութիւն։ Cet ouvrier entend bien l'—։

Argile (ար-ժիլ') ե. իգ. 1. Կաւ բրտի. կաւ. խեցի։ Vase, statue d'—. Une — grossière։ ‖ 2. (փոխաբ.) Նիւթ յորմէ կազմեալ է մարդին մարգիւ. կաւ։ Tous les hommes sont pétris de la même —. Ամենայն մարդիկ ի նմին կաւոյ զանգեալ են։

— Statue d'or aux pieds d'—. (փոխաբ.) Գաւակեր կամ անգրի սակեզէն ի վերայ խեցեզէն ոտից. (ասի զանհաստատ իշխանութենէ. տես Դան. Բ. 31–35)։

Argileux, euse (ար-ժիլ-լո, լօզ) ած. Կաւեզէն. կաւախառն։ [լախառն. *կաւաքար։

† **Argilite** (ար-ժիլ-լիթ) ե. իգ. *Թերթաքար [schiste] կաւ.

Argo (ար-ժո) ե. ար. Համաստեղութիւն ինչ հարաւային կիսագնդին. Արգով. (որ և le Navire —)։

† **Argol** (ար-ժոլ) ե. ար. Գիներ չարացեալ արով վարդին ի գէտս կրակի թափարը և Պղոլը. Գ. ալեաք։

Argonautes (ար-ժո-նոթ) ե. ար. յե. Արգեայ նաւարգք. արգիքական նաւասարիկք, նաւելասացք. *արգոնաւարգք։ L'expédition, le voyage des Argonautes։

— ե. ար. Կակղամորթ [mollusque] ինչ միապատեան որ վերէ գինցի իւր սակէ իւրովք իրեւ առագաստիւք. *նաւասինցի. (որ և Nautile papyracé)։

ա. **Argot** (ար-ժո) ե. ար. 1. Գաղջ բարբառ. *գողերէն։ Savoir, apprendre, parler l'—. Un terme d'—։ ‖ 2. Ս. ատենիցն, գաղտնի բարբառ համարտեանից. *ծածկաբառութիւն։ L'— des coulisses. L'— de la Bourse։

բ. **Argot** (ար-ժո) ե. ար. Զօրացեալ սառ ծառոց։

Argoter (ար-ժօ-թէ) բ. ն. Գիշատել, կոճռպիլ զչարաչքեալ ծայրս ատոց։

† **Argoulet** (ար-ժու-լէ) ե. ար. Զինեղնաւար հեծեալ. (հզ.)։

Argousin (ար-ժու-զէն) ե. ար. Ոստիկան, պահապան (գաղջհակառակաց [galérien, forçat])։

Argue (ար-ժ) ե. իգ. Միքենայ նրբելոյ զնայլը [lingot] ասիւս, արծաթոյ, պղնձոյ։

ա. **Arguer** (ար-ժի-է) [J'arguë, tu arguës, il arguë.] բ. ն. Յանդիմանել. ապտառանել։ Վ. արի եւեթ ի բանն — un acte de faux. Յանդիմանել զատաւթիւն կամ գիտութիւն արտառատածոյ կամ արձանագրութեան իրիք։

— բ. չ. Հանել. իմաստասիրել. յատաջ բերել հետեւանս։ Vous arguez mal à propos de ce fait։ [թոյ։

† բ. **Arguer** (ար-ժի) բ. ն. Ներկել գնոյլս ասիւոյ, արծաթ.

Argument (ար-ժիւ-ման) ե. ար. 1. Գատաստանարանութիւն կամ տրամախոհութիւն [raisonnement] որով յատաջ բերեմք հետեւանս ի մէոյ կամ յերկուց յատաջագրութեանց կամ նախադատութեանց. փաստ։ — en forme, puissant, invincible. — captieux, sophistique. La force, la solidité d'un —. Résoudre, rétorquer un —. — ad hominem. Փաստ որ դնէ հակառակ այժմեան կարծեաց ուրուք զրանս կամ զգործս նորա անդեալս. փաստ առմերգն։ ‖ 2. Հաւանութիւն. յանդիմանութիւն. ընծայութիւն. նշանակ. ապացոյց։ J'en tire un grand — contre lui։ ‖ 3. Համառօտ բովանդակութիւն. համառօտութիւն։ L'— d'une pièce de théâtre, d'un poème épique, d'un discours։ [նագ։

Argumentant (ար-ժիւ-ման-թան) ե. ար. փաստարար.

Argumentateur (ար-ժիւ-ման-թա-թօր) ե. ար. փաստասէր. պատճառասէր. վիճասէր։

Argumentation (ար-ժիւ-ման-թա-սիօն) ե. իգ. փաստարանել կամ արուեստ փաստարանելոյ. *փաստարկութիւն։ Une bonne, une solide —. Il excelle dans l'—։

Argumenter (ար-ժիւ-ման-թէ) բ. չ. 1. փաստարարնել. պատճառաբանել։ — contre une proposition. C'est mal —։ ‖ 2. իմաստասիրել. զհետ լերել։ Il ne faut pas — de la possibilité à l'effet. On peut toujours — de l'acte à la puissance, mais non de la puissance à l'acte։

† — բ. ն. Գայթարել, գոռալ բանիւք. վիճել։

Argus (ար-ժիւս) յտ. ած. ար. Թագաւոր Արգիացւոց հարիւրաչեայ, զոր կարգեաց Հերա պահապան ցամոյ յատչման կամ ի կով փոխարկելոյ (ըստ առասպելին). Աչգոս։ Avoir des yeux d'Argus. (փոխաբ.) Լինել արթուն, աշխոյժ։

— ե. ար. 1. (փոխաբ.) Աչգոս. պահապան. դէտ. լրտեսս։ C'est un — qui ne me perd pas de vue un seul instant. Cette femme, cet homme est mon —։ ‖ 2. Անուն փասիանի իրիք, ձկանց և թիթեռանց ինչ. արգոս։

Argutie (ար-ժիւ-սի) ե. իգ. Ներբուբիւնք, ճարտարանք բանից։ Il y a plus d'arguties dans ce discours que de raisonnements solides։

† **Argutieux, euse** (ար-ժիւ-սիե, թօզ) ած. Ներբուքարշ. նրբախոհ։ Dialectique argutieuse։

Argyraspides (ար-ժիր-ասփիտ) ե. ար. յե. Ս. յորինիւք զօրականք Ս. Լիքսանդրի Մակեդանացւոյ, որ անունեն վահանս արծաթազօծս. *արծաթասպարք։ [gyriques։

† **Argyrique** (ար-ժիր-իք) ած. *Արծաթական։ Sels ar-

† **Argyropée** (ար-ժիր-ոփէ) ե. իգ. Ս. բուսոց գործելոյ կամ սակզծանելոյ արծաթի (ըստ քիմիաբարոց). արծաթագործութիւն։

† **Ariane** (ար-իան') յտ. ան. իգ. Գուստր Մինովէոյ զոր թեսէոս առևանգեաց և ապա եթող նմին (ըստ առասպելին). Ս. բիսպղնէ։ [բիսպղնէ։

— ե. իգ. (փոխաբ.) Նիւն լքեալ յիւրմէ տարփասոքէ. Ս.

Arianisme (ար-իան-իզմ') ե. ար. Ս. բիսանոսաց, արիանական ազանդ. արիոսութիւն։

Aride (ար-իտ) ած. 1. Չոր. ցամաք. հրաշտ. անջրդի։ Terre, montagne —. Saison, citerne —. Sables arides։ ‖ 2. (փոխաբ.) Չոր. ցամաք. ապտղու։ Sujet, esprit, cœur —։

Digitized by Google

Aridité (ա-խ-դի-թե) ե. իթ. 1. Չորութիւն. ցամաքութիւն. երաշտութիւն։ L'— de la terre, de la saison. L'— de l'herbe brûlée par le soleil։ ‖ 2. Անբերութիւն. անպտղութիւն։ L'— de ces champs։ ‖ 3. (փոխ.) Ցամաքութիւն (ի հոգևորս)։ Les plus grands saints ont des temps d'—։ [կան. տրքանաս։

Arien, ienne (ա-իեն, իէնն') ած. և ե. Արիոսա-

Ariette (ա-իէթ) ե. իթ. Երգ թեթև և ցամաքոտ. երգիկ։ Comédie mêlée d'ariettes. Chanter une —։

‡ **Arimer** (ա-իմե) բ. ն. Ուղղել ի վերայ ասլի զնաւրս կենդանւոյ, այսինքն գնգատղանց։

Aristarque (ա-իս-թարք) յս. ան. ար. Ցոյն քերականն երևելի. Արիստարքոս։ [Արիստարքոս։

— ե. ար. (փոխ.) Քննարան անաչառ, խրատագործ.

† **Aristé, ée** (ա-իս-թե) ած. Գառաւոր (տունկ)։

Aristocrate (ա-իս-թո-քրատ) ե. կամաւորից ազնուապետութեան. *ազնուապետական։ Un —, une —։

— ած. *Ազնուապետական։ Cet homme est très —։

Aristocratie (ա-իս-թո-քրա-թի) ե. իթ. 1. *Ազնուապետութիւն. *ազնուականութիւն։ La république de Venise était une —։ ‖ 2. Ազնուականք. ազատարիւր։ L'— est toute-puissante dans ce pays. L'—, pour se populariser, a besoin d'être protectrice et bienfaisante։

Aristocratique (ա-իս-թո-քրա-թիք) ած. *Ազնուապետական։ Gouvernement —։

Aristocratiquement (ա-իս-թո-քրա-թիք-ման) մ. *Ազնուապետարար։ Cet État est gouverné —։

† **Aristocratiser** (ա-իս-թո-քրա-թիզ) բ. ն. *Ազնուապետական գործել. ածել յազնուապետութիւն։

Aristoloche (ա-իս-թո-լոշ) ե. իթ. Տունկ ինչ պիտանի ի բժշկութիւն. ազանգն. Ս. զրևանդ. (զրս. վերսիմէոն)։ — ronde. Բոլոր ազանգն. բոլոր զրևանդ. որդնատակ։ — longue. երկայն ազանգն. երկայն զրևանդ։ Il y a une espèce d'— dont le suc fait mourir les serpents։

Aristotélicien, ienne (ա-իս-թո-թե-լի-էն, իէնն') ած. Արիստոտելեան. արիստոտելական։ [կան։

† **Aristotélique** (ա-իս-թո-թե-լիք) ած. Արիստոտելա-

Aristotélisme (ա-իս-թո-թե-լիզմ) ե. ար. Վարդապետութիւն, իմաստասիրութիւն Արիստոտելեայ։

Arithméticien (ա-իթ-մե-թի-էն) ե. ար. Համարտղ. *Թուաբան. *Թուագէտ։

A. **Arithmétique** (ա-իթ-մե-թիք) ե. իթ. Համարտղութիւն. ստուգասա թուականութեան. թուականն. *Թուաբանութիւն. *Թուագիտութիւն։ Les quatre premières règles de l'—։

B. **Arithmétique** (ա-իթ-մե-թիք) ած. Համարտղական. *Թուաբանական։ Calcul, proposition —։

Arithmétiquement (ա-իթ-մե-թիք-ման) մ. *Թուաբանօրէն։ Procéder —։

‡ **Arithmographie** (ա-իթ-մո-գրա-ֆի) ե. իթ. Արտաքոյ գրելոյ զթիւս. *Թուագրութիւն։

†. **Arithmomancie** (ա-իթ-մո-ման-սի) ե. իթ. Համոյսութիւն ի ձեռն թուոց. *Թուամահմոյսութիւն։

Arlequin (ա-իէր-լէն) ե. ար. 1. Խազկատակ ի թէատրոնս իտալացւոց, որոյ զգեստն յօրինեալ է ի գոյնագոյն կտորակաց. Տուպիս խայտաբղէտ։ ‖ † 2. Պատցատակ կերակրոց. (ա-ղ.)։ [վոխամիս սէճ է։

— C'est un —. (փոխ. և ընդ.) Ցոզդոզդամիտ, *փոփ.

— Un habit d'—. (փոխ. և ընդ.) Հատակտորկատ ինչ. (տե՛ այլեայլ կտորներէ շինուած բան մը)։

Arlequinade (ա-իէր-լի-նատ) ե. իթ. Խազկատակութիւն. ծաղրաբանութիւն։

† **Armada** (ա-մատ) ե. իթ. Նաւատորմիղ զոր առաքեաց ի վերայ Անգղիացւոց Փիլիպպոս Բ. սրբոյ Սպանիացւոց յամին 1588. Արմատա։

† **Armadille** (ա-մա-դիյլ) ե. իթ. Նաւատորմիղ Սպանիացւոց ի ծովափունս Նորոյ աշխարհին առ ի խափանել ի վաճառականութենէ զրատարգիս։

Armateur (ա-մա-թօր) ե. ար. 1. Հանգերձիչ, յարդարիչ նաւուց (ի վաճառականութիւն կամ յառպատակութիւն). *Նաւատարգար։ Les armateurs du Havre, de Marseille. Un riche —։ ‖ † 2. Նաւապետ հինից. (ած.)։ ‖ † 3. Նաւ առպատակաւորաց. (ած.)։

Armature (ա-մա-թիւր) ե. իթ. 1. Նիգք [barre] և կազմուածք երկաթիք (ի հաստատութիւն շինուածոց, մեքենայից)։ ‖ 2. Թիթեղն (էլեկտրական անօթոց)։

Arme (ա-մ') ե. իթ. 1. Զէն։ — offensive, défensive. — à feu. *Հրազէն։ — blanche. Հատանող, հատիչ զէնք։ Le fusil et le pistolet sont des armes à feu. L'épée, le sabre et la baïonnette sont des armes blanches. Il se présenta seul et sans armes. Ճանգիման եղև մեծամեծաց և յատազէն։ Connaître le maniement des armes. Գիտել զզինուշարժութիւն։ — Homme d'armes. Հեծեալ ազատազէն։ — Place d'armes. Հրապանգատեան զինուորաց։ — Port d'armes. Հրամայեալ կրելոյ զէնս։ Porter les armes. Մարտ մղել. պատերազմիլ. զինուորել։ "Si le malheur du jeune Télémaque, qui n'a jamais porté les armes contre les Troyens, ne peut vous toucher." ՖԵՆ. *Tél.* I. "Il a longtemps porté les armes, et il est couvert de blessures." ID. *ib.* VI. — Courir aux armes. Ընթանալ ի զէնս։ "J'apercevais sur le rivage une partie des Égyptiens effrayés qui couraient aux armes." ՖԵՆ. *Tél.* II. — Aux armes! Ի զէնս. Տա՛պա ի զէն։ — Poser les armes, mettre les armes bas. Զէնքընկեց, վհատանընկեց լինել։ — Rendre les armes. 1. Տալ զզէնսն ի ձեռս յազթական։ ‖ 2. (փոխ.) Զպատրաստութիւն խոստովանիլ (ի վճռմունս)։ — Faire tomber les armes des mains de quelqu'un. (փոխ.) Ցղզքիլ, հաշտ առնել զդէմ։ — Être sous les armes. 1. Վառեալ կալ. կալ զէն ի ձեռին։ ‖ 2. (փոխ.) կացմ և պատրաստ կալ։ ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) Լինել հնազանդ մեծամեծաց զարդարելոյ։ "Le roi mena l'électeur de Bavière dans le salon; toutes les dames y étaient sous les armes." ST-SIM. — Faire passer par les armes. Տալ սպանանելոյ, հարկանել հրացանիւ. (տե՛ զէնքի, հրացանի բառնել)։ ‖ 2. Գունդ. գաւմպատակ. վաշտ։ Ce détachement était composé de différentes armes. Dans quelle — sert-il?

— Faire — de tout. Զամենայն քար շարժել. զամենայն հնարս հնարել։

— ած. 1. Զինաւորութիւն։ Il est né pour les armes. Prendre le métier des armes։ ‖ 2. Պատերազմ. մարտ։ Si la querelle se vide par les armes. Les lois sont muettes au milieu des armes. Un fait d'armes. Արիական հանդէս. գործ արութեան։ ‖ 3. Զէն և զարդ. սպառազինութիւն. վառուած։ Endosser, revêtir ses armes. Armes à l'épreuve de la balle, du pistolet։ ‖ 4. Հրահանգք զինուց. զինուշարժութիւն. *որոխտագործութիւն։ Salle d'armes. Սրահ զինուշարժութեան։ Maître d'armes. Սարքիչ զինուշարժութեան։ Faire des armes. Ցուցանել գՀրահանգս զինուց. ընդելանալ ընդ մրցութիւնս զինուց։ ‖ 5. *Զինանշանք (սպզտատհմի, քաղաքի, տէրութեան)։

Digitized by Google

Armé, ée (—ме) ած. գինւոր. ‖ 1. Զինեալ. վառեալ։ — Être — jusqu'aux dents. տես՝ Dent։ — À main armée. Զէն ի ձեռին. զինեալ զօրութեամբ։ Il envahit la maison de son voisin à main armée. Vol à main armée։ ‖ 2. Զինեալ. պատեալ։ L'épi est — de piquants. Insectes qui sont armés d'aiguillons. Bâtons armés de fer. Chars, chariots armés de faux. Գերանդազէն կառք։

Armée (—ме) ե. իգ. Բանակ. զօրք. ճամբար. ազգ։ Grande, puissante, nombreuse —. Lever, mettre sur pied une —. Les chefs de l'—. L'— était campée. Mettre, ranger une — en bataille. Faire la revue d'une —. Le choc de deux armées. Entrer dans l'—, dans les rangs de l'—։

— Le Dieu des armées. Աստուած, Տէր զօրութեանց. Տէր սաբաւովթ. (բուս աստուածաշունչ գրոց)։

Armeline (—млин') ե. իգ. Մորթ կնգմոյ, ազիսակ ազոթ [hermine]. կնգմենիք. եղեամ գերեզ։

Armement (—ммман) ե. ած. 1. Զինեալք. վառելիք։ L'— d'un soldat, d'une troupe։ ‖ 2. Զէն և զարդ. ազատազինութիւն. վառուած։ Son — se compose de . . ., consiste en . . . ‖ 3. Հանդերձանք, կազմութիւն մարտի. ազատազինութիւն։ Faire un — formidable։

† **Arménialque** (—мենիալ) ե. ած. Բարբառ Հայերէն և ի գրուց նախ քան զՔրիստոս, որով գրեալ են սեպագիր արձանագրութիւնք վանն քաղդէից. տարմենական։

† **Arménien, ienne** (—мենիեն, իէնն') ած. և ե. Հայ. Հայեցի. Հայկազն. Հայկեան. արամանեակ։

= ե. ած. Հայերէն, Հայ լեզու։

Armer (—ме) բ. ն. 1. Զինել. վառել. ազատազինել։ Il y a dans cet arsenal de quoi — cinquante mille hommes։ ‖ 2. Պատեցանել. զրահս. զրահել։ — quelqu'un de toutes pièces. On l'arma de pied en cap։ ‖ 3. (—ն. իւր) Զօրաժողով լինել. զօր գումարել, ժողովել. գունդ կազմել։ On arme de tous côtés. Toutes les puissances de l'Europe arment։ ‖ 4. (ի—ել.) Յարուցանել. գրգռել։ Le fanatisme a souvent armé les peuples les uns contre les autres. — le fils contre le père, l'ami contre l'ami։ ‖ 5. (ի—ել.) Զօրացուցանել։ ‖ 6. Զօտել։ — une poutre de bandes de fer. — une meule de moulin avec des liens de fer։

— un canon. Դնել զվիդակ ի գնդէնկէցն, ի բինգանօբէն։

— un fusil, un pistolet. Զգօտել, լարել զզէնգանակին. բոմպ արձակի հարուած հրացանի, ատրճանակի։

— un bâtiment. Եզրել, հանդերձել զնաւ։

= S'—. բ. ա. 1. Զինել. վառիլ ի զէն և ի զարդ. զինազարդիլ. ազատազինիլ։ S'— d'une épée, d'un pistolet. Ils s'armèrent aussitôt, et furent en état de combattre. S'— d'une cuirasse. Պատանել զրահ. զէն զանձամբ առնուլ։ ‖ 2. Ապստամբիլ. ի կռիւ ելանել։ Cet écrivain autorise les sujets à s'— contre leur prince։ ‖ 3. (ի—ել.) Պատազինիլ (քաջութեամբ, համբերութեամբ). զգենուլ (զքաջութիւն, զհամբերութիւն)։ "Arme-toi de courage contre toi-même, contre tes passions, et contre les flatteurs." ՖԷՆ. *Tél.* XIX. "Armez-vous d'un courage et d'une foi nouvelle." RAC. *Athal.* IV. 1.

Armet (—ме) ե. ած. Գլխանոց. սաղաւարտ։

Armillaire (—միլ—) ած. իգ. Sphère —. Պտուտ. հաստ, պարանահատ գունդ. գործի ինչ տիեզերագրութեան։ [գործոցի խոյակաց։

Armilles (—միլ) ե. իգ. յե. փոքրիկ գեաք [moulure]

Armistice (—միսթիս) ե. ած. Դադարումն մարտի. Ս. զինադադարութիւն։ Un long —. Convenir d'un —. L'— fut de courte durée։

Armoire (—մուար) ե. իգ. Դարան. պահարան։ — de chêne, d'acajou. — à glace. *Հայելեայ դարան։

Armoiries (—մուարի) ե. իգ. յե. *Զինանշանք (ազգ. գաւառի, քաղաքի, տէրութեան)։ Faire peindre, sculpter ses —։

Armoise (—մուազ) ե. իգ. Տունկ ինչ պիտանի ի բժշկութեան. գնդածաղիկ. եղևին։ L'— commune est d'un grand usage en médecine, comme stimulante, tonique, emménagogue, etc. L'absinthe, l'estragon, sont des armoises։ [նիւթ։

† **Armoisin** (—մուազին) ե. ած. Կերպաս ինչ նրբա[illegible]

Armon (—мон) ե. ած. Ագոյց սարքին ծայրի քեզի ց [timon] կառաց. *քեզակող։ [տեսան)։

Armorial (—մոռիալ) † ած. ած. *Զինանշանաց (մատ. = ե. ած. Պատեան զինանշանաց (ազնուականաց երկրի կամ քաղաքի իրիք)։ L'— de France. Les armoriaux de ces deux provinces։

† **Armoricain** (—մորիքէն) ե. ած. Լեզու բնակչաց Armorին Բրիտանիոյ գաւառի Գաղղիացւոց. արմորիկեան լեզու։ L'— est un dialecte celtique։

Armorier (—մորիե) բ. ն. Դրոշմել, քանդակել, ներկել զինանշանս. *զինանշանել։ Faire — une voiture, de la vaisselle։

Armoriste (—մորիս) ե. ած. *Եղբագէտ. (նրբի)։

Armure (—мюр) ե. իգ. 1. Պատազինութիւն. վառուած. վառելիք. զէն և զարդ. առնազէն. զրահք։ — légère, pesante. "Il n'a plus besoin d'armer cette tête qu'il expose à tant de périls; Dieu lui est une — plus assurée; les coups semblent perdre leur force en l'approchant." BOSS. *L. de Bourb.* ‖ 2. Երկաթի շրջանակ, պատուար։ [մետաղ։

Armurier (—мюрие) ե. ած. Զինագործ. զինաւ.

Arnica (—нике) ե. իգ. Տունկ ինչ լեռնային. *փառնչուկ լեռնական։ L'— de montagne est réputée tonique et stimulante։ (Աբ եւ Arnique, —нік, ե. իգ.)։

Aromate (—момат) ե. ած. Խունկք անուշահոտ. հաճելիահոտք։ Le baume, le storax, la cannelle, l'encens, le genièvre, le girofle, la muscade, etc., sont des aromates. — précieux։

Aromatique (—момадік) ած. Խնկահոտ. անուշահոտ։ Plante, herbe, odeur —։

Aromatisation (—момадизасіон) ե. իգ. Հաճելիացնել։

Aromatiser (—момадизе) բ. ն. Հաճելիացնել (զդեղս, զկերակուրս)։ [նիւթ։ L'— des fleurs, du café։

Arome (—ром') ե. ած. Անոյշ բոյր անկոց. հաճելիաւոյթ

Aronde (—онд) ե. իգ. 1. Պիծաւոր. (իգ.)։ Վարի հակի ի բանն À queue d'—. Ի ձև ատամոյ ծիծառի (փոքրաւած փայտի)։ ‖ 2. Զուկն ինչ Թռչուղ. *ծիծառնաձուկն. եբրայեցւոյ պատառ։

Arpège, † Arpégement (—բէժ, —բէժմ[illegible]) ե. ած. Հարկանիլն զանիս ջութակի մի զմիոյ կնի և արագ արագ. արագ ազեբրութիւք։ Faire des arpèges։

Arpéger (—բէժե) բ. ն. Հարկանել զաղիս ջութակի կարգաւ և արագ արագ։

Arpent (—բան) ե. ած. Հին չափ ինչ գետնոյ՝ որ զանազանէր բոս տեղեաց. Ս. լծվար։ Un — de terre labourable, de pré, de vigne. Un bois de tant d'arpents։

Digitized by Google

Arpentage (ար-պան-թաժ) ի. ար. Գետնաչափութիւն. *անգաչափութիւն։

Arpenter (ար-պան-թե) բ. ն. 1. Չափել զանգա, զգետին. *գետնաչափել։ — le terrain d'un village, des terres։ ‖ 2. (ի-նիմ. և ընդ.) Պտտմտիս ընթանալ. Գ. շէքսպիկել։ J'ai arpenté aujourd'hui Paris dans tous les sens։

Arpenteur (ար-պան-թեօր) ի. ար. Գետնաչափ. *անգաչափ։

Arpenteuse (ար-պան-թեօզ) ած. և ի. իգ. Թրթուր [chenille] գետնաչափ. ազգ մի՝ երկայնամարմին թրթուր։ Les chenilles arpenteuses կամ les arpenteuses donnent toutes naissance à des papillons de nuit։

Arqué, ée (ար-կե) անյ. դիրք. Աղեղնաձև. կամարաձև. կոր։ Une poutre arquée. Des jambes arquées։

Arquebusade (ար-քիւ-զատ) ի. իգ. Հարուածք հրացանի։ Il fut blessé d'une —։

Arquebuse (ար-քիւզ) ի. իգ. Ագռ մի՝ հին հրացանի. *պարուգաւոր հրացան։ — à rouet. Անուաւոր հրացան։ [ցանիս. (վլ.)։

Arquebuser (ար-քիւ-զե) բ. ն. Պատանահել հրացանով։

Arquebuserie (ար-քիւ-զըր) ի. իգ. *Հրացանագործութիւն. (վլ.)։

Arquebusier (ար-քիւ-զիե) ի. ար. 1. Հինաւուր հրացանակիր։ ‖ 2. *Հրացանագործ. զինագործ. (այժմ յայս միտս ասի Armurier)։

Arquer (ար-կե) բ. ն. Կաւել, կորացուցանել իբև ազեզան։ — une pièce de bois, une barre de fer։ = բ. ն. որ և S'—. բ. ա. Կռիլ. կորանալ։

† **Arrachage** (ար-շաժ) ի. ար. Տանել անկելն այլուր (ցծառ)։

Arrachement (ար-շըման) ի. ար. Խլելն. Խլուիմն։ On a payé tant pour l'— des souches։ — յի. Ահագին քարիւք որմոյ որ սկսանին գկամարն։

Arrache-pied (d') (տ'ար-շը-պիե) գբ. ած. Անդաւաղ. անդադար. անընդհատ. (ընդ.)։ Je l'ai attendu trois heures —. Il a travaillé six heures —։

Arracher (ար-շե) բ. ն. 1. Խլել. Խլել յորմէաստոյ, արմատաբար, տակնուվրայ (ցծառս). Խլել, քաշել (գմեռաւակաւ խոտս). Խլել (զատամն, զսկանջս)։ — S'— les cheveux. Փետել, խլել, ճղդել, յանել, պատառաքաղ գՀերս։ "Astarbé . . . commença à déchirer ses habits, à — ses cheveux." ֆեն. *Tél.* viii. — S'— les yeux. Զմիմեանց աչս հանանել. կոգել չարաչար։ ‖ 2. Յափշտակել. կորզել. Թափել. Հանանել ի ձեռաց. Հոգալ. Հորթել։ On lui arracha le poignard des mains. — quelqu'un des mains des ennemis. — un enfant à sa mère, des bras, d'entre les bras de sa mère. — On se l'arrache. Յափշտակեն ի ձեռաց միմեանց. (ասի. գյանկալի ինչ իրև կամ զանձնէ)։ Ce roman a le plus grand succès, on se l'arrache. Il est fort aimable en société, on se l'arrache։ ‖ 3. (ի-նիմ.) Խլել, հանանել (ի միաց ուրուք զկարծիս ինչ)։ Vous ne lui arracheriez jamais cela de la tête։ ‖ 4. (ի-նիմ.) Անուել ինչ յումեքէ դժուարաւ. կորզել. Թափել։ Il ne rend pas facilement l'argent qu'on lui a prêté, il faut le lui —. On ne peut lui — une parole. Զկը Հնար քաղել և ոչ մի բան ի բերանոյ նորա։ "Les mauvais succès sont les seuls maîtres qui peuvent nous reprendre utilement et nous — cet aveu d'avoir failli qui coûte tant à notre orgueil." boss. *R. d'Angl.* ‖ 5. Կորզել. քաշել. անջատել։ Il a fallu l'— de ce lieu, de dessus le corps de son fils. On ne saurait l'— à l'étude, du jeu. — quelqu'un à la mort. Թափել, զերծուցանել զոք ի մահ. Հուանդ։ Tison arraché au feu. Խանձագ զերծեալ ի հրոյ։ — la vie à quelqu'un. (ի-նիմ.) Պատանահել զոք բանից մահ. Թափել, հանել, բառնալ, լուծանել, զրաւել, պատկառացուցանել ի կենաց։ — des larmes à quelqu'un. (ի-նիմ.) Յարտասր զարթուցանել, շարժել. լացուցանել։ = S'—. բ. ա. Մեկնիլ. անջատիլ. հեռանալ։ Je ne saurais m'— d'auprès de vous. Il s'arracha aux embrassements de sa mère. "Vous ne pouvez vous — à la nymphe que vous aimez." ֆեն. *Tél.* vii. — S'— au sommeil. Թօթափիլ յանձնէ զքուն։

Arracheur (ար-շեօր) ի. ար. Խլիչ (առատմանց, բրտութեանց [cor] առից)։

† **Arrachis** (ար-շի) ի. ար. 1. Պատապատանիկ քաղելու։ ‖ 2. Խլելն գոզութեամբ զմատապատանիկս։

Arraisonner (ար-էզ-նե) բ. ն. 1. Զանազ հաւանեցուցանել զոք։ Je l'ai arraisonné à ce sujet, et il s'est rendu։ ‖ † 2. Տեղեկանալ եթէ ուստի գայ նաւն և յո երթայ։ [հատան։ C'est un homme —։

† **Arrangeant, ante** (ար-անժան, անժ) ած. Յարմար.

Arrangement (ար-անժման) ի. ար. 1. կարգաւորութիւն. գասաւորութիւն. յօրինուածութիւն։ Je l'ai chargé de l'— de mes livres. Il y a du goût dans l'— de ces meubles. L'— des mots d'une phrase se nomme Construction։ ‖ 2. կարգ. բարեկարգութիւն։ Il faut mettre plus d'— dans vos affaires, dans vos dépenses։ ‖ 3. Հնարք. օրինակ. պայմանն. եղանակ. ճանապարհ։ Prendre des arrangements pour payer ses dettes. Les arrangements que l'on pourra prendre pour leur sûreté։ ‖ 4. Հաշտութիւն. միաբանութիւն։ Faire un — entre deux personnes։

Arranger (ար-անժե) բ. ն. 1. Յարգարել. ուղղել. կարգել. (պ. կարգի դնել)։ — des livres. Arrangez bien tout cela. "Ne pensez pas . . . que j'imite ces politiques spéculatifs qui arrangent suivant leurs idées les conseils des rois." boss. *Duch. d'Orl.* ‖ 2. Բարւոք կարգաւորել, գասաւորել։ C'est un homme qui arrange bien ses paroles, qui arrange bien ce qu'il dit։ ‖ 3. (ի-նիմ.) Վճարել խաղաղութեամբ. միաբանել։ — un procès, une affaire, une querelle։ ‖ 4. Պատշաճել. Հանճոյ լինել. (ընդ.)։ Cela m'arrange à bien des égards։ ‖ 5. կազմել. յօրինել։ Envoyez cette pendule chez l'horloger pour qu'il l'arrange։ ‖ 6. Խրատել. խաւել. լուանալ. (պ. վայն ի վրան բերել). (ընդ. և հնդ.)։ Il a voulu faire l'insolent, je l'ai arrangé comme il faut. La pluie vous a bien arrangé։ = S'—. բ. ա. 1. Անդանել. կալ. կամ նստել կարգաւ։ Arrangeons-nous bien autour du feu, autour de la table։ ‖ 2. Զետեղել պատշաճապէս։ S'— à une table pour écrire commodément. Il s'arrange dans son fauteuil pour dormir։ ‖ 3. Յարգարել, կարգել (զբեր կարասիս)։ Il me faudra du temps pour m'— chez moi։ ‖ 4. կազմիլ. Հանդերձիլ։ Je m'arrangerai pour vous payer dans un mois. Arrangez-vous de manière à venir ce soir։ ‖ 5. Միաբանիլ։ Ils se sont arrangés pour partir ensemble։ ‖ 6. Իրաւախոհ լինել։ Ils n'ont pas voulu s'—, ils plaideront։ ‖ 7. Շատանալ. բաւականանալ. գոհ լինել։ Je m'arrange de tout։

† **Arrangeur** (ար-անժօր) ի. ար. Յարգարիչ։

Digitized by Google

Arrentement (առանդըման) է. ար. Տալն, առնուլն հասիւք։

Arrenter (առանդէ) բ. ն. Տալ, առնուլ հասիւք։

Arrérager (առէռաժէ) բ. չ. Դիզանալ (հասից կամ թոշակաց որ չեն հատուցեալ). *յետնորդել։

Arrérages (առէռաժ) է. ար. յգ. Նեք, հասք, վարձք որ չեն հատուցեալ. *յետնորդք։ Il lui doit tant d'années d'—. Payer le principal et les —։

Arrestation (առէսթասիօն) է. էգ. 1. Ըմբռնելն, բռնբռնելն զոք. *ձերբակալութիւն։ On a fait de nombreuses arrestations։ ‖ 2. Կալանք. կալանաւորութիւն. բանտարգելութիւն. Il a été trois mois en —։

Arrêt (առէ) է. ար. 1. Դադարեցուցանելն. դադարումն. դադարումն։ L'— des affaires commerciales. Le médecin a reconnu un — dans la marche de la maladie. Temps d'—. Ժամանակ դադարման. դուլ և դադար։ Il n'a point d'—, c'est un esprit sans —. (փոխ.) Չունի բնաւ կայ և հաստատութիւն. թեթեւամիտ անձ է։ ‖ 2. Ձիոյն առնուլն (երիվարի)։ Ce cheval a l'— bon, mauvais։ ‖ 3. Ձիոյն առնուլն (որսական շան ի տեսանել անդ զորսն)։ Ce chien est à l'—, en —. Chien d'—. Շուն եռեզական. (որ և Chien couchant)։ ‖ 4. Նեցուկ նիզակաց ի թամբի երիվարաց. *տեգակալ. *նիզակակալ։ Mettre la lance en —։ ‖ 5. Երկաթ արգելիչ զսպանակի հրացանաց, ստղնակի փականաց. *արգելակ։ ‖ 6. Բեեռ հաստատիչ վանդակափեղկի [persienne]. *արգելակ։ ‖ 7. Ձերբակալ առնելն. կալանք։ On a fait — sur sa personne. Maison d'—. Տուն կալանաց. արգելման. բանտ։ ‖ 8. Դրաւումն (բռնել)։ ‖ 9. Վճիռ. դատավճիռ. դատակնիք։ — de la cour de cassation. Rendre, prononcer un —. Վճիռ հատանել, տալ. գնել ի վերայ, հատանել զդատաստան։ Les arrêts de Dieu, du destin. J'attends de vous mon —։

— յգ. Mettre un militaire aux arrêts. Արգելուլ զզինուոր յելանելոյ արտաքս ի սենեկէն. տալ զզինուոր յարգելումն։ On a levé les arrêts, il peut sortir։

Arrêté (առէթէ) է. ար. Որոշումն. վճիռ։ Après une longue délibération, l'assemblée a pris un —։

— de compte. Բովանդակութիւն հաշուոյ։

Arrête-bœuf (առէթ-պէօֆ) է. ար. Տունկ ինչ արդ արմատք են պնդակս երկայն և գժուարաքանդելի մինչ զի կասեցուցանել ընդ խոփն արգելուն առեալ զընթացս նոցին. Գ. կոզմունա (?). *արարակալ։ L'— est quelquefois épineux։

Arrêter (առէթէ) բ. ն. 1. Կացուցանել. կասեցուցանել. ունել. արգելուլ. դադարեցուցանել. սանձահարել։ — quelqu'un dans sa marche, dans sa course. — l'eau par le moyen d'une digue. — une horloge, une hémorragie. Il ordonna qu'on arrêtât sa voiture. Հրամայեաց կացուցանել զկառսն։ Josué arrêta le soleil. Յեսու սանձահարեաց զարեգակն։ ‖ 2. Արգելուլ. խափանել. նախանձել։ Il veut faire des poursuites contre moi, mais j'ai de quoi l'—. Quelle est la difficulté qui vous arrête? Aucune considération ne peut l'—։ ‖ 3. Արգելուլ. նուաճել. կարճել. հանդարտեցուցանել։ — la fureur de quelqu'un, le désordre, la sédition։ ‖ 4. Հաստատել. ագուցել։ — une persienne que le vent agite. — une planche avec des clous. — ses yeux, ses regards sur quelqu'un, sur quelque chose. Կառուցանել, պշուցանել զաչս յոք, յինչ. ակնկառոյց լինել. (տե՛ս. աչքերը մէկուն կամ բանի մը վրայ տնկտել, անկել)։ ‖ 5. Հաստատել. սահմանել. որոշել։ Il avait arrêté dans son esprit de donner sa démission. Nous avons arrêté cela ensemble. Il a été arrêté que . . . Հաստատեցաւ այս բան ի խորհրդեանն, զի . . . եկաց այս բան ի խորհրդին, թէ . . .։ ‖ 6. Բովանդակել (զհաշիւն)։ ‖ 7. Մրագրել, ստուերագրել (զգլխաւոր մասունս պատկերի, գրուածոյ)։ ‖ 8. Ունել. գրաւել։ Ses créanciers ont fait — sa voiture et ses chevaux. — les exemplaires d'un livre։ ‖ 9. Արգելուլ. ձերբակալ առնել. ձերբակալել. կալանել. մթել, արկանել զձեռս յոք։ Il fut arrêté pour vol. Au nom de la loi, je vous arrête։ ‖ 10. Ունել կանխաւ ի վարձու. վարձել կանխաւ. արգելուլ (Ա)։ — un domestique, un logement, une voiture, une place à la diligence։ ‖ 11. Հատանել, ընդ մէջ կտրել, կարճել (զբանն)։ "En cet endroit, Mentor arrêta Idoménée." FÉN. *Tél.* XIII. ‖ 12. Ձիոյն առնուլ որսական շան ի տեսանել անդ զորսն։ Le chien a arrêté une compagnie de perdrix։ ‖ 13. Կողոպտել (գողոց, աւազակաց զճանապարհորդս)։ Des voleurs ont arrêté la diligence։

= բ. չ. Դադարել. կալ. զկայ առնուլ։ Nous arrêtâmes dans tel village, pour faire boire nos chevaux. Dites au cocher d'—. Arrête, arrêtez. Կաց. դադարեա. հանդարտեա. կացէք (Բ)։ Arrêtez, qu'allez-vous faire?

= S'—. բ. ա. 1. Կալ. զկայ, զառնուլ առնուլ. կասել յընթացից. դադարել ի գնացից. դադարել. սանձահարել։ Il marchait à grands pas, mais il s'arrêta tout d'un coup. Ma montre s'est arrêtée։ ‖ 2. Կալ, դադարել ուրեք։ Nous nous sommes arrêtés plusieurs jours à Lyon։ ‖ 3. Ժամանակաւ լինել. յապաղել. զբօսնուլ։ Allez vite, et revenez sans vous —. Il s'arrête à tous les coins, à tous les cabarets։ ‖ 4. Հաստատել։ Après avoir écouté différentes propositions, il s'arrêta à la première։ ‖ 5. Հայել. միտ դնել. ունկն դնել. ուշ ունել։ Il ne faut pas s'— à ce qu'il dit։

= ՎԿԱՑ. (Ա) "Արդ (Լուիդ) ճեպոյ և ընթացս ծովին արգելուլ հասանելորդ ... ." Բրս. Վեց. Գ. 71։ = (Բ) "Եւ ... ." Վկ. Շմ. Սեփ. Ի. 35. — "Եւ ... ." Վ. Հ. Բ. 252. (Բ Թագ. "Ա... Դադարեա, վ ... ")։

Arrêtiste (առէթիսթ) է. ար. Խմբագրող կամ մեկնիչ վճռոց, դատակնիքաց։

Arrhement (առըման) է. ար. Տալն գրաւ. (հն.)։

Arrher (առէ) բ. ն. Տալ գրաւ, առհաւ։

Arrhes (առ) է. էգ. յգ. 1. Արծաթ տուեալ յերաշխաւորութիւն սակարկութեանն. գրաւ. Ա. առհաւ։ Le marché est-il conclu? donnez des —։ ‖ 2. (փոխ.) Գրաւական. առհաւատչեայ. ապառնայ. արբուն։ Les bonnes œuvres sont les vraies — du salut. Les présents sont des — d'amitié։ (Լաւ ես ասէ Gage)։

Arrière (առիէռ) մ. Յետս. ի բաց. հեռի։ — Satan. Երթ յետս, սատանայ։ — les médisants։

— Vent —. Հողմ որ շնչէ ի խելաց նաւուն. ուղիղ հողմ (Ա)։ Aller vent —. Avoir vent —. (որ և Avoir le vent en poupe)։ [ւու)։

= է. ար. Յետսակողմն, յետին կամ յետոյ կողմն (նաւ-

= En —. մկ. ա. 1. Յետս. յետ կոյս. յետսադարձ։ Aller en —. Penchez-vous un peu en —. Retourner en

Digitized by Google

— . Ընդ կրունկն գառնալ . վերջանիլ ։ ‖ 2. ցետս . զկնի ։ Il est resté bien loin en — ։ ‖ 3. (է-խոսք .) ցետս մնալ . յետանալ ։ Ce fermier est toujours en — pour ses payements. Cet écolier ne fait aucun progrès, il est fort en — de ses camarades. Être en — de son siècle ։

= En — de. ներ . աս . ցետոյ ։ Un corps, un objet placé en — d'un autre ։

= ՎԱՍՏ. (ա) "ցրկամ աղէտ հալմնկն յաւելխոլոյսի (նաւն)." Յոհ . եբր . ժ'ի . 511 ։

Arriéré, ée (աւ-իե-է) ած . գերբ . 1. ցետանալ . անագանալ ։ Payement —. Réclamer un traitement —. ‖ 2. ցետս մնացեալ . **յետասնեալ ։ Cet enfant est fort —. Un peuple —.

= է . աբ . 1. Անագանալ պարտք . **յետնորդ ։ Payer l'— ։ ‖ 2. ցետանալ, անագանալ գործ ։ J'ai beaucoup d'— dans ma correspondance ։

Arrière-ban (աւ-իեր-պան) (յթ . Des —-bans.) է . աբ . 1. Հրապիրելն թագաւորի զազատս իշխանութեան իւրոյ ի պատերազմ . ազատաժողով կոչ, հրաւէր ։ Publier l'— ։ ‖ 2. Ազատագունդ . ազատորեակ . ազատանիք ։ Convoquer, appeler l'— ։ (Տես և Ban) ։

Arrière-bec (աւ-իեր-պէկ) (յթ . Des —-becs.) է . աբ . ցառուկ մուրճի [pile] կամրջի ի խոնարհակողմն [aval] գետոյն . *յետացուկ ։

Arrière-bouche (աւ-իեր-պուշ) (յթ . Des —-bouches.) է . իգ . ցետին կողմն բերանոյ ։

Arrière-boutique (աւ-իեր-պու-թիք) (յթ . Des —-boutiques.) է . իգ . Ներքին կրպակ ։

† **Arrière-chœur** (աւ-իեր-քեօր) (յթ . Des —-chœurs.) է . աբ . Դաս եկեղեցւոյ յետոյ աւագ խորանի ։

Arrière-corps (աւ-իեր-քօր) (յթ . ան .) է . աբ . ցետին կողմն շինուածոյ ։

Arrière-cour (աւ-իեր-քուր) (յթ . Des — -cours.) է . իգ . *Ներքնագաւթի փոքրիկ ։

Arrière-faix (աւ-իեր-ֆէ) (յթ . անգ .) է . աբ . Թաղանթք որ ետեան յարգանդի յետ ելանելոյ առջին աբաստքս . ազգ . Ս. տղի ընկեր . Գ. գեղ . (որ և Délivre, Secondines) ։

Arrière-fief (աւ-իեր-ֆիէֆ) (յթ . Des —-fiefs.) է . աբ . Աւատ ընդ իշխանութեամբ ոյլոյ աւատի . *ենթաւատ ։

Arrière-garant (աւ-իեր-կառան) (յթ . Des —-garants.) է . աբ . Երաշխաւորի երաշխաւորի . (խոսք) ։

Arrière-garde (աւ-իեր-կարտ) (յթ . Des —-gardes.) է . իգ . Վերջապահք ։ Les ennemis donnèrent, tombèrent sur l'—. Notre marche était protégée par l'—. L'— d'une armée navale ։

Arrière-goût (աւ-իեր-կու) (յթ . Des —-goûts.) է . աբ . Համ որ մնայ ի բերանի ի կերակրոց և յըմպելեաց ինչ . յետին ճաշակ ։ Ce vin laisse un — désagréable ։

Arrière-main (աւ-իեր-մեն) (յթ . Des —-mains.) է . իգ . Վերին երեսք, յետին կողմն ձեռին ։ Avoir l'— belle. Բարձք խաղալ յետին կողմամբ գնդապահարի [battoir] ։

= է . աբ . 1. Հարուած ի գունդխաղաս [jeu de paume] վերին երեսաք ձեռին ։ J'ai gagné la partie par un bel —. ‖ 2. ցետոյ կողմն ձիոյ . գաւառակ ։

Arrière-neveu (աւ-իեր-նէվո) է . աբ . Թոռն եղբօր կամ քեռ ։

— յթ . Nos arrière-neveux. Թոռունք, Թոռին Թոռունք . որդիք և Թոռունք մեր . յաջորդք մեր . (վաթի ի պերճ ասացուածս) ։

† **Arrière-nièce** (աւ-իեր-նիես) (յթ . Des —-nièces.) է . իգ . Աղջիկ Թոռն եղբօր կամ քեռ ։

Arrière-pensée (աւ-իեր-փան-է) (յթ . Des —-pensées.) է . իգ . Թաքուն խորհուրդ մտաց ։ Il y a dans cette proposition quelque — dont je me défie ։

Arrière-petit-fils (աւ-իեր-փըթի-ֆիս) (յթ . Des —-petits-fils.) է . աբ . Թոռնորդի ։ Louis XV était — de Louis XIV ։

Arrière-petite-fille (աւ-իեր-փըթիթ-ֆիյ) (յթ . Des —-petites-filles.) է . իգ . Դուստր Թոռին ։

† **Arrière-petits-enfants** (աւ-իեր-փըթի-զանֆան) է . աբ . յթ . Թոռնորդիք ։

Arrière-plan (աւ-իեր-փլան) (յթ . Des —-plans.) է . աբ . ցետին կարգ, յատակ (ի նկարս) ։ Les ouvertures dans cette chaîne de collines laissent voir un — de rochers ։

— Sa modestie le retient à l'—. (է-խոսք .) Ամեկուաց կամ առ համեստութեան կամ չափաւորութեան իւրում ։

Arriérer (աւ-իէ-ր) բ . ն . ցապաղել . յերկաքաձգել ։ — un payement ։

= S'—. բ . ա . 1. Ձկնի , յետապգին մնալ ։ L'infanterie s'arriéra ։ ‖ 2. Չհատուցանել զպարտս ի ժամադիր ժամանակին . անագանել ի հատուցման պարտուց ։

Arrière-saison (աւ-իեր-սէզն) (յթ . Des —-saisons.) է . իգ . 1. Կատարած աշնայնոյ ։ Nous avons eu encore de beaux jours dans l'—. Les fruits de l'— ։ ‖ 2. (է-խոսք .) Վերջութիւն ։ Il faut se ménager, se réserver quelque chose pour l'— ։ ‖ 3. Վերջին ամիսք յատաջ քան զհունձս կամ զկութս այգեաց (այսինքն է յունիս և յուլիս ամիսք վասն հնձոց , յուլիս և օգոստոս ամիսք վասն կթոց այգեաց) ։

† **Arrière-train** (աւ-իեր-տրեն) (յթ . Des —-trains.) է . աբ . 1. Ետեան կառուց ի կողմն յետին երկու անուացն ։ ‖ 2. ցետոյ կողմն անասնոց . գաւառակ ։

† **Arrière-vieillesse** (աւ-իեր-վէյլէս) (յթ . Des —-vieillesses.) է . իգ . ցետին , խոր ծերութիւն ։

Arrimage (աւ-իմաժ) է . աբ . Ձգառեզէն (զպահեստս [cargaison] նաւու) ։ — bien fait, mal fait ։

Arrimer (աւ-իմէ) բ . ն . Ձգառեզել (զբեռինս , զպահեստս նաւու) ։ [նաւու) ։

Arrimeur (աւ-իմէօր) է . աբ . Ձգառեզիչ (բեռանց

Arriser (աւ-իզէ) բ . ն . Ամփոփել զվերին ծայրս առագաստից ։

Arrivage (աւ-իվաժ) է . աբ . 1. Մերձենալն (նաւու ի ցամաք , ի նաւահանգիստ) ։ ‖ 2. Հասանիլն , ժամանումն (վաճառաց) ։

Arrivée (աւ-իվե) է . իգ . Ժամանումն . եկ . գալուստ ։ Son — m'a fait grand plaisir. Je me trouvai à son — ։

Arriver (աւ-իվէ) բ . չ . 1. Մերձենալ (նաւու ի նաւահանգիստ , ի ցամաք) . Ս. եզերել ։ — au port. Nous arrivâmes à une plage déserte ։ ‖ 2. Հասանել . ժամանել ։ — de bonne heure. — tard. — au but le premier. Ils sont arrivés d'Espagne. Une lettre m'est arrivée de Rome. — à bon port. Հասանել ողջամբ . գալ յաջողութեամբ ի նկատանելն տեղի . (պ . ողջ առողջ , անվտանգ հասանել) ։ ‖ 3. Գալ . մերձենալ ։ Il arrivait à grands pas. Voilà un navire qui arrive de ce côté ։ ‖ 4. (է-խոսք .) Հասանել (ի պատիւ , յիշխանութիւն) . բերանել , ամբառնալ (յատուցեալ) ։ — aux honneurs, aux dignités ։ ‖ 5. Դիպել . պատահել . ի վերայ գալ . գտանել (զոք չարեաց) . անցանել (անցիկ ընդ ոք) ։ Il m'est arrivé un grand malheur.

Digitized by Google

La chose arriva comme je l'avais prévu. Ils lui racontèrent tout ce qui leur était arrivé. Գաստիկին նմա զամենայն ինչ որ անց ընդ նոսա, որ զինչ անց ընդ նոսա։ ‖ 6. Յառաջել։ Avec de la persévérance il est rare qu'on n'arrive pas։

— բ. անդր։ Il m'est arrivé de Londres une lettre. Եհաս ինձ նամակ ի Լանդանէ։ Il arrive souvent que . . . Դէպ լինի բազում անգամ զի . . .։ Vous est-il jamais arrivé de . . ? Պատահե՞ց ձեզ երբեք երբեք եթէ . . . Il vous en arrivera malheur. Եղեւն գոանեկոց էք. չարիք գացեն զձեզ. պատահեցցեն, ժամանեսցեն ձեզ չարիք։ Il en arrivera ce qu'il pourra. (անկ. Ի՛նչ կ'ուզէ ըլլայ, փորձս չէ). (ընթ.)։

Arrobe (ա-ռոպ) ս. թէ. Զափ ինչ ի կալուածս Պատնիսցոց և Լաւթատանացւոց. *ա.ռոպ։ L'— est de 11 kilog. 500։

Arroche (ա-ռոչ) ս. թէ. Բանջար ինչ որոյ տերևք ատամն խառն ընդ ոպտանախի, ընդ Թրթկճի [oseille] կամ ընդ ալլուսմ բանջարի. Թագէ. Թագիկ. Թալլ. Հոտամ ոպտանախ. (արբ. ֆրնսֆ). Էյուան ատրճղէզ. ֆրս էպէզ։

= վհաց. "Ագրէտուխ (յն. ագրաֆուխ, լտ. Atriplex). Քաշ ի՛ Բուխ." Բառք Գազիանասի. — "Կոտոբ. Քաչլ." Բժշ. — "Քաղցն, որ ի Բուխին բանջարն." Բժշ. — "Ս-բուխն ձեռ Բաչն է, որ ի Բուխի, ի՛ Բուչէ." Մեկն. բառից փիլիպի. — "Ղոտֆ, որ ի ատրճախն, որ ի հոտ ոպտանախն, և ձեռ ատրճի՝ ղէօրն ի՛ղէպիկ." Ամիտ. Անգ. անգ.

Arrogamment (ա-ռոժամ) ք. ամբարհուբեամբ. յանդգնաբեամբ։ Parler —։

Arrogance (ա-ռոժանս) ս. թէ. ամբարհութիւն. յանդգնութիւն. ամբարտաւանութիւն։ Sotte —. Cet homme est plein d'—։

Arrogant, ante (ա-ռոժան, անտ) ած. ամբրհ. յանգուգն. ամբարտաւան։ Un homme —. Paroles arrogantes։

= ս. C'est un —, un petit —. C'est une arrogante։

Arroger (s') (ս'ա-ռոժել) բ. ն. Ցինքն կորզել, Տանել. յափշտակել։ Il s'arroge un pouvoir, une qualité, une autorité qu'il n'a pas. Ils se sont arrogé ce privilège. Les privilèges que cette nation s'est arrogés։

Arrondi, ie (ա-ռոնի) անց. կրկ. 1. Բոլորակեալ։ Des galets arrondis par le frottement։ ‖ 2. Բոլորակ. բուրդի։ Des formes arrondies. Les feuilles de cette plante sont arrondies։ ‖ 3. Ճախարակեալ. յղկեալ. յօրինեալ։ Une période arrondie. En phrases bien arrondies։

Arrondir (ա-ռոնտիր) բ. ն. 1. Բոլորակ գործել. *բուրդասիլ. (անկ. կլորցնել)։ — une boule, une meule. — ses bras en dansant։ ‖ 2. (ֆոնթ. և ընթ.) Ընդարձակել։ — son champ, son pré, sa terre։ ‖ 3. (ֆոնթ.) Ճախարակել. յղկել. յօրինել։ — ses phrases. Balzac et Patru étaient les premiers hommes de France pour bien — une période։ ‖ 4. Շուրջ գալ, Նաւել (գկզվեաս). *շրջանաւել։ ‖ 5. Աճել ի յայս գրոլորակութիւնս մարմնոյ (ի կախս). գնդանման ձևարել։

= S'—. բ. ա. 1. Բոլորակ, գնդանման լինել. գնդանալ. *բոլորակիլ. (անկ. կլորնալ)։ Un ballon qui se gonfle et s'arrondit. Quand on prononce la lettre O, la bouche s'arrondit. — Sa taille s'arrondit. Հասմատանայ որովայն նորա. ամեն ընդերքն. (ասի գյղի կնոջէ) (ա)։ ‖ 2. Աճեցուցանել, բազմացուցանել զիւր ինչս, զկալուածս. (ընթ.)։ Ce propriétaire s'est bien arrondi. Il avait une fortune médiocre, mais il est parvenu à s'—։

= վհաց. (ա) "Հ-ոթաանայ որվայն նորա (Ըստ ոթաքարայ), և ա-ձեր։ Ով ի՛ոթաանայ որվայն, զի՛նչ ապրելոյ ինի ինէ ի փիլիպոս յդի." Պատ. Ա.Լիքա. 9. — "Աճիլ ընդերքն (Մարմնոյ) որ տան ղոր լինիր յանդիմանիլ." Ոսկ. Մատ. Դ. 49։

Arrondissement (ա-ռոնտիսման) ս. ապ. 1. Բոլորակութիւն. գնդանմանութիւն։ L'— du globe terrestre est l'effet de la gravitation։ ‖ 2. Կշռութիւն, յօդուածութիւն, *ճախարակութիւն (բանից)։ Il soigne l'— de ses périodes. L'— de la phrase demandait cette épithète։ ‖ 3. Մասն ինչ Նահանգի, քաղաքի. շրջանակ. տեղի։ Paris est divisé en vingt arrondissements ou mairies։

† **Arrondisseur** (ա-ռոնտիսոռ) ս. ապ. Գործի բոլորակելոյ գատանմանն առնողը։

Arrosage (ա-ռոզաժ) ս. ապ. 1. Ոռոգումն։ La pente légère du terrain facilite l'—։ ‖ 2. Ջուր զոր արկանեն երբեք երբեք ի ականս [mortier] առ ի զանգանելոյ զաղբատոկ [salpêtre], զծծումն և զածուխ ի յօրինել զվառօդ։

Arrosement (ա-ռոզման) ս. ապ. Ոռոգումն. ապրուցումն։ Ces plantes, ces légumes ont besoin d'—։

Arroser (ա-ռոզել) բ. ն. 1. Ոռոգանել. ապրուցանել. ջուր առել։ — des plantes, des fleurs, les rues, une promenade publique։ ‖ 2. Արկել. ցանել. ցօղել։ Il arrosa d'une liqueur parfumée les cendres du bûcher։ ‖ 3. Ոռոգանել, թանալ (արտասուօք)։ La Madeleine arrosa de ses larmes les pieds de Notre-Seigneur. "Souvent elle demeurait immobile sur le rivage de la mer, qu'elle arrosait de ses larmes." FÉN. *Tél.* I. ‖ 4. Հասել (գետոյ առ քաղաքաւ). անցանել (գետոյ ընդ երկիր ինչ)։ Le Danube arrose beaucoup de contrées. Les pays que ce fleuve arrose։ ‖ 5. Ցանել (հոգի կամ ճարտ ի խորովոյս)։ ‖ 6. (ֆոնթ.) Հատուցանել (ի խաղս)։

Arroseir (ա-ռոզատոռ) ս. ապ. Անօթ առագանելոյ. Ս. փողրակ. ցնցուղ։

Arrugie (ա-ռուժի) ս. թէ. Աւազ ի բովս կամ ի գանս [mine] ի հատուածս ջրոց։

Ars (ա-ռ, բաս անանց ա-ռս) ս. ապ. չգ. կրկնատած [pli] ընդ երբաւծ կամ ընդ լանջս ձիոյ և ընդ երբս [membres antérieurs], յարմկ հանեն երբեմն արիւն։ Saigner un cheval aux —. Un cheval frayé aux —։

Arsenal (ա-ռսընալ) ս. ապ. Զինանոց. տուն զինուց։ L'— de Paris, de Venise. "Les rebelles s'étaient saisis des arsenaux et des magasins." BOSS. *R. d'Angl.*

— maritime. Տեղի շինուածոյ պատերազմիկ նաւուց. *նաւարան. ինդրանի։

Arséniate (ա-ռսենիատ) ս. ապ. Աղ ինչ (ի տարբապիտութեան). *զաւակատ։ — de potasse, de soude։

Arsenic (ա-ռսընիկ, ա-ռսընի) ս. ապ. 1. Մետաղ ինչ գոյն փայլուն որ ցնդի ի հուր՝ արձակելով ծուխ խառն բուհատ. զառիկ։ ‖ 2. Թոյս զառկային (բան տարբապիտուց). զառիկ։ L'— est un poison très dangereux։

Arsenical, ale (ա-ռսընիքալ, ալ) ած. *Զառկախառն։ Savon, sel —. Des poisons arsenicaux։

Arsénieux (ա-ռսենիո) ած. ապ. *Զառկային (թոյս, բան տարբապիտուց)։ Acide —։

Arsénique (ա-ռսենիք) ած. *Զառկական (թոյս ի զառկէ և ի թթուածնէ, բան տարբապիտուց)։

Arsénite (ա-ռսենիտ) ս. ապ. Աղ ինչ (ի տարբապիտաւեթեան). *զառկիտ։ — de potasse, de soude։

† **Arsin** (ա-ռսին) ած. ապ. կրկնատ. (ծառ)։

Art (ա-ռ) ս. ապ. 1. Արուեստ։ Inventer un —. L'— du serrurier. L'— de la poésie, de la peinture, d'écrire.

Digitized by Google

Consulter un homme de l'—. Exceller dans son —. Les maîtres de l'—. Արուեստապետք. Ճարտարապետք (հռետորացն, փիլիսոփայիցն). || 2. Արուեստ. արուեստգիտութիւն. հանճար. ճարտարութիւն. հնարագիտութիւն: On y employa l'— des plus habiles ouvriers. J'y ai mis tout mon —. L'— merveilleux avec lequel les abeilles construisent leurs cellules: || 3. Արուեստ (հակադրեալ բնութեան կամ բնականին): Ville fortifiée par la nature et par l'—. L'— perfectionne, seconde la nature. Démosthène devait plus à l'—, Cicéron à la nature:

— pl. 1. Քերթողական և ձեռագործական արուեստք. արուեստք: Les arts étaient encore grossiers, étaient encore dans l'enfance. Un peuple qui cultive les arts. "Il fit fleurir les arts." Boss. *Hist.* I. 10. L'École des arts et métiers. Վարժոց արուեստից և ձեռագործից: || 2. Բանաստեղծական և փիլիսոփայական գիտութիւնք:

— Arts libéraux. Ազատ արուեստք:

— Arts mécaniques. Ձեռագիտական արուեստք:

— Arts industriels. Ճարտարական արուեստք:

— Beaux-arts. Գեղեցիկ արուեստք. *գեղարուեստք. (այսինքն երաժշտութիւն, նկարչութիւն, քանդակագործութիւն, ճարտարապետութիւն, ճարտարախօսութիւն, բանաստեղծութիւն, կազմաւք): L'Académie des beaux-arts. Ակադեմիայն գեղարուեստից:

— Les arts d'agrément. Զուարճութեան արուեստք. (այսինքն ծրագրութիւն [dessin], երաժշտութիւն, կազմաւք): On enseigne dans ce pensionnat tous les arts d'agrément:

Artère (ար-թր) ե. իգ. 1. Անօթ մարմնոյ որ տանի զարիւնն յամլ փորոքէ [ventricule] արտի ի թոքս, կամ յահեակ փորոքէ արտի յամենայն մասունս մարմնոյն. շընչերակ. շնչարեր երակ: || 2. (ե-թ-թ.) Մեծ կամ բազմաձիգ ճանապարհ հաղորդակցութեան. շնչերակ. պողոտայ: Ces deux rues sont les principales artères de la ville:

† **Artérialiser** (ար-թե-ռ-լիզ) բ. ն. Դարձուցանել զարիւնն երակային յարիւն շնչերակային:

Artériel, elle (ար-թե-ռել, ռլ՛) ած. Շնչերակի. շնչերական: Canal —. Le sang — est plus rouge que le sang veineux:

— Veines artérielles. Երակք թոքոց. *թոքերակք: (Որ և Veines pulmonaires): [շերակիկ:

Artériole (ար-թե-ռիօլ՛) ե. իգ. փոքրիկ շնչերակ. *շնչիկ:

Artériologie (ար-թե-ռիօլժի) ե. իգ. Վարդապետութեան որ ճառէ զշնչերակաց. *շնչերակաբանութիւն:

Artériotomie (ար-թե-ռիօթօմի) ե. իգ. Արիւն հատանելն ի շնչերակաց. *շնչերակահատութիւն:

Artésien (ար-թեզիեն) ած. ար. Արտեսեան (ջուր):

† **Arthralgie** (ար-թրալժի) ե. իգ. Ցաւագնութիւն:

Arthrite (ար-թրիթ) ե. իգ. Տապ [inflammation] յօդից կամ խաղալեաց մարմնոյ. *յօդատապ:

Arthritique (ար-թրիթիք) ած. 1. Ցաւից (ցաւ): || 2. Գտանելի յօդացաւութեան (դեղ): [նշխարք:

Artichaut (ար-թիշո) ե. ար. կանկար. Ս. արճճուկ.

Article (ար-թիքլ՛) ե. ար. 1. Կցուած երկուց ոսկերաց. յօդ. յօդուած. ոսկրայօդ: (Այս միտս վարի առ վորարար Articulation): || 2. (ե-թ-թ.) Ցօդուած. հատած: Cette loi n'a que deux articles. Les articles d'un traité de paix, d'un contrat de mariage. Les articles d'un journal. Ce rédacteur signe toujours ses articles: || 3. Նիւթ. խնդիր. բան. մատեան: Nous reviendrons une autre fois sur cet —. — C'est un autre —. Ոչ ընդունիմ. չատնուամ յանձն. (ընթ.): Je veux bien lui prêter ces livres; mais les lui donner c'est un autre —: || 4. Վաճառ. (տե. ապրանք): Articles de toilette. Cet épicier tient aussi des articles de mercerie. Articles de Paris: || 5. Ցօդ. աթր. (ի քերականութեան): — masculin, féminin:

— À l'— de la mort. Ցգուշացն եւանելոյ ժամ. ի յետին ժամ մահուան: Il ne faut pas attendre à l'— de la mort pour faire son testament:

— de foi. Ոտան հաւատոց: Tout ce qui est dans le symbole des apôtres est — de foi. — Croire une chose comme un — de foi. Հաւատալ հաստատութեամբ. (ընթ.):

Articulaire (ար-թիքիւ-լեր) ած. Ցօդից. խաղալեաց. յօդուածական: Nerf —. La goutte est une maladie —:

Articulation (ար-թիքիւ-լասիօն) ե. իգ. 1. Ցօդ. յօդուած. խաղալիք. ոսկրայօդք. խառնուածք ոսկերաց: L'— des doigts. Les articulations du pouce, de l'index: || 2. Հնչելի յատկութեամբ վանիկս, գրաւս. հպագոսաձութիւն: Les consonnes labiales sont celles dont l'— est la plus aisée:

— de faits. Ոտանաւորաւմ պատմութիւն եղելոց:

Articulé, ée (ար-թիքիւ-լե) անց. դերբ. 1. Ցօդուածոտ (անասուն): Les animaux articulés forment l'une des quatre grandes divisions du règne animal: || 2. Ցօդուածոտ. բազմայօդ (տունկ): La tige des œillets est articulée: || 3. (ե-թ-թ.) Յստակ: Voix articulée. Paroles mal articulées:

Articuler (ար-թիքիւ-լե) բ. ն. † 1. Խառնել, կցել զյօդս կամ զխաղալիս մարմնոյ: || † 2. Ի յայտ ածել (ի նկարս և ի քանդակս) զխառնուածս ոսկերաց, անդամոց: || † 3. Զօդել. խառնել. ապուցանել: || 4. Հնչել յատկութեամբ վիշտանագիրս, զվանիկս, զբառս. յօդել. յօդացուցանել. արտաքս բերել զհպագոսն. ոչ ածել բզվանիկս: Les petits enfants ne peuvent — les mots, les — distinctement. Il commence déjà à —. Depuis l'attaque d'apoplexie, il a de la peine à — les mots:

— des faits. Համարել կարգաւ մի ըստ միոջէ զեղեալսն:

— un fait. Հաստատել զբան ինչ. յատկապատում առնել:

= S'—. բ. ա. Ցօդիլ, կցիլ (յօդից կամ խաղալեաց մարմնոյ): Le fémur s'articule avec l'os de la hanche:

Artifice (ար-թիֆիս) ե. ար. 1. Արուեստագիտութիւն. ճարտարութիւն. հնարք: Cette horloge, cette machine est faite avec un — merveilleux: || 2. Խորամանկութիւն. նենգ. մանկ. խարդախութիւն: Dangereux, détestable —. — grossier. User d'—. Un homme sincère et sans —. Այր անկեղծ և առանձնկ:

— Feu d'—. *Հրաբուխատական խազ. *հրախազութիւն: Faire un feu d'—. Tirer un feu d'— pour le gain d'une bataille. Un beau feu d'—:

Artificiel, elle (ար-թիֆիսիել, ել՛) ած. Արուեստական. շինուածոյ. Ս. զուգծոյ. (Հակադրեալ բնականին): Grotte artificielle. Fleurs, dents artificielles. Cette femme a de l'éclat, mais sa beauté est tout artificielle:

Artificiellement (ար-թիֆիսիել-ման՛) մ. Արուեստական օրինակաւ. արուեստապէս: Un automate se meut —:

Artificier (ար-թիֆիսիե) ե. ար. Ցօրինիչ հրախազութեանց. *հրարուեստիկ:

Artificieusement (ար-թիֆիսիէօզման՛) մ. խորամանկութեամբ: Il a exposé le fait très —:

Digitized by Google

Artificieux, euse (ար-տիֆիսիէօ, իօզ) ած. խորամանկ. բազմամանկ. չարարուեստ: C'est l'homme du monde le plus —. Esprit, conseil —. "Sacrés autels, vous m'êtes témoins que ce n'est pas aujourd'hui, par ces artificieuses fictions de l'éloquence, que je lui mets en la bouche ces fortes paroles!" BOSS. *le Tell.*

Artillerie (ար-տիլլ-ըր-ի) ե. իթ. 1. *Հրետանի (այսինքն թնդանօթք, դնդակք, պլուժքն հանդերձ): On manquait de grosse —. — de campagne, de siège: ‖ 2. Գունդք թնդանօթաձիգ զօրաց. *Թնդացորը: L'armée est divisée en infanterie, cavalerie, —, génie et marine. — à pied, à cheval. Toute l'— se plaignait. Il est dans l'—. Général d'—: [Նօթաձիգ զինուոր:

Artilleur (ար-տիլլէօր) ե. ար. *Գնդաձիգ, *Թնդաձիգ:

Artimon (ար-տիմ) ե. ար. 1. Կայմ խնչոց նաւու. *Խնչակայմ: ‖ 2. Զօրքահզմանի [aurique] առագաստ խնչակայմի:

Artisan (ար-տիզան) ե. ար. 1. Արուեստաւոր. Ձեռագէտ. Ձեռնարուեստ: Simple, honnête —. "On voit en ce pays peu d'artisans." ՐԵՆ. *Tél.* VIII. ‖ 2. (փոխաբ.) Շինարարապետ, Հաւատք, գործ, պատճառք (չարեաց). առաջք, մշակ (անօրէնութեան): Il a été l'— de sa fortune, de son malheur. C'est un — de calomnies. Artisans d'iniquité.

Artison (ար-տիզոն) ե. ար. Ցեց (փայտի, հանդերձից, մորթոց). ուտիճ. բռատ:

Artisonné, ée (ար-տիզնէ) ած. Ցեցակեր. բռատառեր. ուտճահալ. մեցամէտ: Ce bois est tout —:

Artiste (ար-տիսթ) ե. ար. Արուեստագէտ: Un peintre, un sculpteur, un musicien, un architecte, sont des artistes: Վարպետ և յիշատակելի. Une jeune —:

— dramatique. Գուսան. կատակերգակ. Ս. դերասան:

— vétérinaire. *Անասնաբոյժ:

† — capillaire. *Վարսայարդար. (որ և Coiffeur):

Artistement (ար-տիս-թըման) ն. Արուեստիւ. ճարտարութեամբ: Ouvrage — fait, travaillé:

Artistique (ար-տիս-թիք) ած. Արուեստական. արուեստագիտական: Cet objet n'a aucune valeur —. Propriété littéraire et —:

† **Artophage** (ար-տօֆաժ) ած. Հացակեր:

Aruma (ար-օմ) ե. ար. Տունկ մի և արմատ. գանգ (?). Նաւթկ. *օձագանակ. Եղէգն պէտղը: La racine de plusieurs espèces d'arums donne une fécule nourrissante. Le pied-de-veau est un —:

= ՎԱՍԻ. "Լ—ֆ, ար Հայերէն Նիկ Լ'—ին, և լատն այն ի ար—ակ քրիստ . . . Բ—ին իւր ընկ (Եգիպտ փոխ) Լ— ատ' այնր համար ար ոչյան ի յօյն Խորխ Լ— Նմանի, և ինչ ոչ ոչին այլ էնպէս ասնել Լ— ատին: Ան գ—ինին մեր Լինն ֆիլիսն ն, և Լինն Եգիպտ ոչ Լ— քրիստ . . և Եգիպտց ոչին այլ հոտաճ այսպան (այն. ա'—ան) Լ'—ին." Ամրա. Անգ. անագ.

Aruspice (ար-ուսփիս) ե. ար. *Ընդերքահմայ:

† **Aruspicine** (ար-ուսփիսին') ե. իթ. Ընդերքահմայութիւն:

Arvales (ար-վալ) ած. ար. յե. Les frères —. Երկոտասան քաւութիւն Դեմետրեայ գիցուհւոյ (առ հին Հռոմայեցիսն) Արվալեան եղբարք:

† **Aryaque** (ար-իակ) ած. *Նախարիական:

Aryen, enne (ար-իէն, էնն') ած. Արիական (ժողովուրդ և բարբառ, որոնցմէ են սանսկրիտն, զենդիկն, պարսիկն, Հայն, յոյնն, լատինն, գերմանացին, սլաւն և կելտացին):

† **Arzel** (ար-զէլ) ե. ար. Զի որոյ յետին սաքն և մեռեալ գլխոյն յականջաց մինչև ի քթափողս ոսկրակք են:

As (աս) ե. ար. 1. Դրամ հին պղնձի Հռոմայեցւոց. ասար. աս: À l'époque de Cicéron l'— valait environ six centimes de notre monnaie: ‖ 2. Մխաւոր (ի թուղթս խաղոյ). դէզ: — de pique, de cœur: ‖ 3. Մխաւոր (ի սակզուլունս կամ ի քաւեայս). իթ: Ces dés font petit jeu, ils n'amènent que des —:

† — de pique. (փոխաբ. և ընդ.) Զարմալիզու: (կարծի սղաւագուլթիւն Aspic բառի):

Asaret (ազ-ար) ե. ար. Տունկ հին կարճածզօտ ի առհմէ ազանգան [aristoloche], որ վարի ի բժշկութեան իրրև սրծացուցիչ և փանչեցուցիչ. մրուանաւակ. կազմարք. վայրենի նարդին. ոմիկր (?). (որ և Cabaret, Nard sauvage):

= ՎԱՍԻ. "Ազբուն, ար թուրքերն փոխ օխի ասին, և Հայերն Տարվնդաւ Լ'ասին, և պարսիկքն մեհրկիայ ասին . . . և այս խոտս ըստ ի Հռոմայ երկիր կան Լինի, . . և ինչս գալ ի Հռոմ, Տալ ընդ—ն ասին և Ֆիլիբ ասին բազում օգտիս նորին, ար ի ասին պոլի բռասին." Ամրա. Անգ. անագ. — "Ազբուն. կազմարք կամ." Բժշ. — "Ընդր, ար ի Հազմարք." անգ. — "Ազբուն. կազմրոյ գոլ." Բառք Գաղիանասի. — "Ազբուն. Վայրենի նարդին." անգ. — "Ազբոյ (կամ Ազբարոյ). Սիեր." անգ:

Asbeste (ազբէսթ, լատ Ազկադիմիոյ. ասպեստ, լատ Լիգրէի) ե. ար. Գոյր հին որ երրև զանազանն կամ զամիանա ոչ ծախի ի հրոյ. անծախական քար. *կատաւոքար:

Ascaride (ասքարիթ) ե. ար. Որդն հին աղեաց փորքրիկ և բոլորչի. բռատ:

† **Ascendance** (ասսանդանս) ե. իթ. 1. Կազմն ազգականութեան ըստ առ ի վեր կուսէ: — paternelle, maternelle: ‖ 2. Վերանալն, ամբառնալն (աստեղ): ‖ 3. Ամուսն. յառաջատութիւն:

A. **Ascendant, ante** (ասսանդան, անթ) ած. Որ ի վեր ելանէ. վերելող. վերելակ:

— Nœud —. Կէտ յորում մոլորակ հին Հասանէ անցանել գծիրն խաւարման ի Հարաւոյ ի Հիւսիս. Հանգոյց վերելութեան:

— Signes ascendants. Աստեղատունք կամ կենդանակերպք յորս արեգակն թուի ելս առնել ընդ Հորիզոնն, այսինքն Ա՛ծեղջիւր, Ջրհս, Ձուկն, Խոյ, Եզն կամ ցուլ, Երկաւոր. վերելակ աստեղատունք:

— Astre —. Աստղ որ վերանոյ ելանէ ընդ Հորիզոնն ի ժամու ծննդեան ուրուք (ըստ քաւդէից կամ աստեղագիտաց [astrologue]). վերելակ աստղ:

— Ligne ascendante. Ուղիղ գիծ նախնեաց յորոց իջանէ կամ սերեալ է ոք. աստիճան ազգականութեան ըստ առ ի վեր կուսէ:

B. **Ascendant** (ասսանդան) ե. ար. 1. Վերելակ կէտ ծրի խաւարման: Tel signe était à l'— lorsque l'orage éclata: ‖ 2. Աստեղատուն կամ կենդանակերպ որ վերանալ ելանէ ընդ Հորիզոնն ի ժամու ծննդեան ուրուք (ըստ աստեղագիտաց). վերելակ աստեղատուն: Il faut savoir votre —. Il avait Mars à l'—: ‖ 3. (փոխաբ.) Մխուելթիւն. բնածին յօժարութիւն: Il n'a pu résister à son —. — invincible: ‖ 4. (փոխաբ.) Ազդեցութիւն. իշխանութիւն: Il a, il exerce un grand — sur l'esprit de son frère. Abuser de l'— que l'on a sur quelqu'un. "L'un se donnait du poids par sa lenteur, et l'autre prenait l'— par sa pénétration." BOSS. *Mar.-Thér.* "Il prenait sur les esprits un — que la seule raison lui donnait." ID. *le Tell.* "L'—

Digitized by Google

que Protésilas avait pris insensiblement sur moi." FÉN. *Tél.* XIII. ‖ 5. Անձինք յորոց իջանել կամ սերեալ է ոք։ Le mariage est défendu entre les descendants et ascendants։

† **Ascenseur** (—սանսյոռ) ն. ած. Մեքենայ եւ անելոյ ի բարձրագոյն դասիկոնս տան. **վերամբարձ։

Ascension (—սիոն) ն. էգ. 1. Ելք. վերելք. համբարձումն։ L'— d'un aérostat. L'— de l'eau dans les pompes, du mercure dans le baromètre։ ‖ 2. Ելք (ի լեառն)։ L'— du mont Blanc présente de grandes difficultés։ ‖ 3. Վերանալն Քրիստոսի յերկինս. Համբարձումն։ La glorieuse — du Fils de Dieu։ ‖ 4. Տօն Համբարձման Քրիստոսի։ L'Ascension est quarante jours après Pâques։

— droite, oblique d'un astre. Ուղիղ, խոտորնակ վերելք կամ համբարձումն աստեղ։

Ascensionnel, elle (—սիոնել, ել') ած. Force ascensionnelle. Զօրութիւն որով մարմին ինչ ձգտի ի բարձրանալ. վերելական զօրութիւն, ոյժ։ — Différence ascensionnelle. Ջանազանութիւն, խտիր ընդ ուղիղ և ընդ խոտորնակ վերելս աստեղ. վերելական զանազանութիւն։

Ascète (—սէտ) ն. ճգնաւոր։ Les extases des as- [cètes։

Ascétique (—սէտիք) ած. ճգնաւորական. ճգնազնական։ Vie —, ouvrage —։

═ ն. ար. յէ. ճգնաւորական մատենագրութիւնք. ճգնողական։ Il y a un livre de saint Basile intitulé, les Ascétiques։

Ascétisme (—սէտիզմ') ն. ար. ճգնաւորութիւն։

† **Asciens** (—սիեն) ն. ար. յէ. Բնակիչք այրեցած գօտւոյն. *անատաւերեանք։ [արծուիք։

Ascite (—սիթ) ն. էգ. Ջրգողութիւն որովայնի. Ս. A. **Asclépiade** (—սկլեպիատ) ած. և ն. ար. Ձափ ինչ տաղից ցունաց և Հռովմայեցւոց ի հատուած [spondée], յերկուց մեծասաւ մեծավերջականաց [choriambe] և ի մեծավերջ [ïambe]. ասկլեպեական։ La première ode d'Horace est en vers asclépiades։

B. **Asclépiade** (—սկլեպիատ) ն. էգ. Տունկ ինչ որ ունի ունդս բրդոտս։ Le dompte-venin est une espèce d'—։ (Ած և.ս Asclépias, —սկլեպիաս, ն. ար.)։

Asiarcat (—սիարկատ) ն. ար. Տարեւոր իշխանութիւն հանդերձ քրմութեամբ, որով պատուհասիլքն ունէին իրաւունս գահերիցութեան նոյն իրականի խաղաց զորս կատարեալ էին միաբանութեամբ յայն քաղաքս Ասիոյ. ասիապետութիւն։

Asiarque (—սիարկ) ն. ար. Ասիապետ։

Asiatique (—սիատիք) ած. Ասիական. ասիացի։ Style —. Ոճ ասիական, այսինքն ճապաղ և խճողեալ ասելոյդ զարդուք։ Mœurs asiatiques. Ասիական, զեղխ, կանացի բարք։ Luxe —։

Asile (—սիլ') ն. ար. 1. Տեղի ապաւինի, ապաստանի (յանցաւորաց, պարտապանաց). ապաստան. փախուստ ապաստանի. փախստարան։ La loi de Moïse établit des asiles. Les temples des païens et autrefois les églises étaient des asiles. — sacré, inviolable։ ‖ 2. Տեղի ապաւինի. ապաւէն։ Trouver un — dans la maison d'un prince. Votre maison lui servit d'— contre la persécution de ses ennemis։ ‖ 3. (փոխ.) Ապաւինութիւն. պաշտպանութիւն. ապաստան։ Vous êtes mon —. La solitude est un — contre les passions։ ‖ 4. Բնակարան. օթեւան. հանգըստարան։ Un malheureux sans —. Cet antre fut mon —. L'— des plaisirs, de la volupté։ ‖ 5. Տեղի ատածմանն հիւանդաց, ծերոց. ապաւէն։

— Salle d'— կամ լոկ —. Տեղի յորում ընկալեալ լինին մանկունք ազքատ ծնողաց՝ յերկեմնից ի վեցամեանս. սրահ ապաւինի. ապաւէն։ [Ս. խշտայց երկաթե։

† **Asinaire** (—սինէր) ած. էգ. Meule —. երկան խշտի.

Asine (—սին') ած. էգ. Bête —. էշ. (խոսք)։

† **Asmodée** (—սմոդէ) ն. ար. Անուն դիւի. Ասմոդեա. Ասմոդ. (տես Տովբիթ, գ. 8)։

Aspect (—սբէ, —սբէկտ. les aspects, լեզ —սբէ) ն. ար. 1. Տես. տեսիլ. հայեցուած. նայեցք։ Il tremble à l'— de son maître. L'— de toutes ces merveilles le surprit. Beaucoup se laissent séduire au premier —։ ‖ 2. Տեսիլ. կերպարանք։ Son — et son langage inspiraient la vénération. — noble, auguste, imposant։ ‖ 3. (փոխ.) Կերպարանք. երեսք. դէմք. կողմն։ Considérer un objet sous tous ses aspects. L'avenir se présente sous un heureux —։ ‖ 4. Կողմն. կայս։ "Une maison gaie et commode pour une famille nombreuse; en sorte qu'elle fût tournée à un — sain." FÉN. *Tél.* XII.

Asperge (—սբէրժ) ն. էգ. Բանջար ինչ որոյ ուտեն ծղօտն [tige] ի մատաղութեան. ծնեբեկ. փուշ կծմուղ։

Asperger (—սբէրժէ) բ. ն. 1. Ցօղել. ցանել։ Dans quelques sacrifices, on aspergeait le peuple avec le sang de la victime. — les assistants d'eau bénite։ ‖ 2. Թաղնել. (փոխ. Թրջել)։ Les curieux furent aspergés par les jets d'eau։

Aspergès (—սբէրժէս) ն. ար. Գործի որակելոյ զըրհնեալ ջուր. ցանիչ. (որ և Goupillon)։

Aspérité (—սբէրիթէ) ն. էգ. 1. Անհարթութիւն. խոշորութիւն։ L'— du sol, d'une pierre։ ‖ 2. (փոխ.) Խստութիւն. բրաւութիւն. L'— du caractère։ ‖ 3. Փոքրիկ խորաւորութիւն։ La tige de cette plante est couverte d'aspérités։

Aspersion (—սբէրսիօն) ն. էգ. Ցօղումն. ջրջացնութիւն։ À l'— de l'eau bénite. On distingue le baptême par —, du baptême par infusion et par immersion։

Aspersoir (—սբէրսուար) ն. ար. տես Aspergès։

Asphalte (—սֆալթ) ն. ար. կուպր [bitume] ինչ հաճ [compact], սեաւ և փայլուն որ գտանի զերեսաք լճից ինչ, և յանուանէ՝ յերկիր Ասփալտիտեաց ծովուն կամ Մեռեալ ծովուն. *ասփալտ։ L'— est employé pour remplacer le dallage des trottoirs։

Asphodèle (—սֆոդէլ') ն. ար. Տունկ ինչ. ասփոդելոն. Ս. շուշէ (?). Գ. օղին (?). վերիվ օ—։ — blanc, jaune։

═ Վ.ԿԱՌ. "Ասփոդելոնն գինոյ անուան է, զիարն անոյշ առնէլ և գինովին հրճուելի." Ղևոնեան, մեկն. Աստաղ. — "Ասփոդելոս (յն. ասֆոդելոս?). ինչ գոյ ծն է ար է ըստ ոմանս, և ինչն չգիտի է, ար է խոնարհ." Ամյտ. Անգ. անագ. — "Խոնարհ, ար է ազատ, ար է շգիտի, և գերեսն նման է ճանգանակի գերեսին, և է գոյնն ոսկեգոյ նմանի, և գոյն ըստ ոմանս, բայց շատ ի սին. համեմատին և գոյնքն գինոյն է գոյն ոմն արմանին." Նոյնն, անգ։

Asphyxiant, ante (—սֆիքսիան, —անթ) ած. Շնչահեղձոյց։ Odeur asphyxiante. Gaz asphyxiants։

Asphyxie (—սֆիքսի) ն. էգ. *Շնչահեղձութիւն։ Tomber en —։

Asphyxié, ée (—սֆիքսիէ) անց. գերբ. Շնչահեղձեալ. անշնչացեալ։ On l'a trouvé —։ [asphyxiés։

═ ն. ար. Անշնչացեալ։ Secours pour les noyés et les

Digitized by Google

Asphyxier (—ֆֆսքսիէ) բ. ն. Հեղձուցանել, գլուխը ամբռնցուցանել։ La vapeur du charbon asphyxie. Ce gaz les asphyxia։

— S' —. բ. —. 1. Անձին սառնել, ընչհեղձութեամբ։ Il a voulu s'— ։ ‖ † 2. Հեղձնուլ, անցանել կրակի առ ի չգոյէ ածել։

A. **Aspic** (—ֆիկ) է. —ր. Օձ մին, որոյ խածուածք է վնասակար յոյժ. քարը։ Il fut piqué d'un — par un —։

— Un —, une langue d'—. (է—ոբ.) Օձալեզու. լեզուակտուց։

B. **Aspic** (—ֆիկ) է. —ր. տես Spic։

† **Aspiole** (—ֆիօլ') է. —ր. Ոգի. ճևեղիկ։

A. **Aspirant, ante** (—ֆիր—, —նդ) —ն. Pompe aspirante. *Օդամղիչ կրհան։

B. **Aspirant, ante** (—ֆիր—, —նդ) է. Յանկացող, փափագող (պաշտամանն). *Թեկնածու։ Il y a pour cette place une foule d'aspirants. — au doctorat. — de marine։

Aspiration (—ֆիր—ֆի) է. իդ. 1. Ձգելն, ծծելն, կլանելն, ընդելը ղօդ. Ս. օդածծութիւն։ L'— est opposée à l'expiration։ (Ըստ բժշկաց ասի սովորաբար Inspiration)։ ‖ 2. Ձգելը կրհանի գլուխ։ Cette pompe agit par —։ ‖ 3. Հնչելն ի հագագէն։ Dans plusieurs mots, l'H se prononce avec —։ ‖ 4. (է—ոբ.) Տենչանք. ըղձանք. ամենայն։ [H aspirée։

Aspiré, ée (—ֆիր) —նց. գիրք. *Հագագային։ Une

Aspirer (—ֆիր—) բ. ն. 1. Ձգել, ծծել, կլանել, ընդել ղօդ։ On suce en aspirant avec plus ou moins de force։ ‖ 2. Ձգել, ծծել կրհանի գլուխ։ ‖ 3. Հնչել ի հագագէն։

— բ. լ. (է—ոբ.) Յանկանալ. փափաքել. թեկնած ածել։ — aux honneurs, à une dignité, au pouvoir, au trône. Il n'aspire qu'à vous plaire. Je n'aspire qu'à vivre tranquillement. "Sortez du temps et du changement; aspirez à l'éternité." BOSS. *Duch. d'Orl.* [փոխ. —իւթ։

Aspre (—ֆր—) է. —ր. Ս. Ծաղկի գրասիկ Տաճկաց.

Assa (——) է. իդ. — dulcis (— գի—լչ—). Խնամեն ծնեալ ամենաշահաւ. հնգբուսիկ. —ընկոյզ. (որ և Benjoin)։ — fœtida (— ֆիդիա—). Խէժ մին խոտորահոտ և գառնահամ ծագեալ ի Նարդէս [férule] անկոյ կամ ի քէքերդէ [silphium]. ասպան (?). չարհաս (?). պարսիկ կոչեղ. լեռնան պոչ—. (որ և † Merde du diable)։

— ԿԱՏԱՍ. "Անի—պան (արբ. խնճոյն). Ո—պանի գոյ." Բառք գաղթականաց. — "Անէ—պան և Բ—պէր (պրս. պուրկ). Ո—պանի գոյ." անդ. — "Անէն (յն. ա'ղ'էն). Գի—ներք (կամ գի—ներք), որ ի ո—պանի գոյ." անդ. — "Ո—պան, որ ի անի—խան (պրս. խանի—խոր)." Ամիրա. Անգ. անագ. — "Չլինի, որ ի անի—խան. Ինն իմի ի անասլհոգ, և գան և ալիգհոգ ոչ ի— լինի . . . հայերէն լսելոգ ասի իմն։ Ան գիգ—գհին իմ ինն անիգ—անին գահն է, և ի—սրն գահի (գանը) ասի իմն." անդ. — "Անիգան, որ ի ասլալան, և ինն իսլի—նիգ է." անդ։ Ըստ ապլոց արբ. խնճոյն, պրս. խանի—խոր, հայերէն Զարհաս, և ամ. գասնը է գղ. Galbanum։

Assagir (——ժիր) բ. ն. Զգաստացուցանել. ածել յաչդութիւն։ Le malheur assagit les hommes։

† — բ. լ. Զգաստանալ. գալ յաչդութիւն, ի կարգ ուղղութեան։

Assaillant (——յան) է. —ր. Յարձակող։ L'— ne s'attendait pas à une telle résistance. Les assaillants furent repoussés jusque dans leurs tranchées։

Assaillir (——յիր) [J'assaille, nous assaillons. J'assaillais. J'assaillis, nous assaillîmes. J'assaillirai. J'assaillirais. Assaille, assaillons. Que j'assaille, que nous assaillions. Que j'assaillisse, que nous assaillissions. Assaillant. Assailli, ie.] բ. ն. 1. Յարձակել. հարկանել, անկանել, եւլանել ի վերայ։ — les ennemis dans leurs retranchements. Nous fûmes assaillis d'une grêle de pierres։ ‖ 2. (է—ոբ.) Հասանել ի վերայ. պատել, պաշարել, ուռնել ղաք (ցաւոց, երկիւղի)։ L'orage nous assaillit. Tous les malheurs l'assaillirent à la fois։

Assainir (—ինիր) բ. ն. Արբել, մաքրել զօդս. *առողջապարծել։ — une ville, un hôpital, une prison։

Assainissement (—ինի—ըմ) է. —ր. Արբելն զօդս (քաղաքի, հիւանդանոցի). *առողջապարծութիւն։

Assaisonnement (—եզընըմ) է. —ր. 1. Համեմունք, ամրգանք, հանդերձանք (կերակրոց)։ Mettez-y, pour tout —, du vinaigre et du sel։ ‖ 2. (է—ոբ.) Համեմունք. ամրգանք։ Les assaisonnements qui donnent du prix à la louange։

Assaisonner (—եզընի) բ. ն. 1. Համեմել, ամրգել, հանդերձել (կերակրոց)։ — les viandes, une salade։ ‖ 2. (է—ոբ.) Համեմել. ամրգել։ Les grâces que ce prince accorde, il les assaisonne de paroles bienveillantes. — un écrit de traits spirituels et piquants. "Ils doivent — leurs discours du sel de la sagesse." BOSS. *Cath.* 3. "Habile pour — une louange délicate qui fût bien reçue des hommes les plus modestes." FÉN. *Tél.* XVI.

† **Assaisonneur** (—եզընօր) է. —ր. Համեմիչ. (ընդ.)։

A. **Assassin** (——սին) է. —ր. 1. Սպրդասպան. մարդասպաւն. սպանող։ Il est tombé sous les coups d'un —. On a poursuivi les assassins. Crier à l'—։ (գիրք ոգի և † իդ. Assassine. "Que dit-elle de moi, cette gente assassine?" MOL. *l'Étour.* I. 6.)։ ‖ † 2. Սխալ. Նիշ ընդ ակամբ կանանց։

B. **Assassin, ine** (——սին, ին') —ն. 1. Սպանիչ, մարդասխոյտ (երկաթի, գաշոյի)։ Un fer —. (վարք ի բնասգէտ.)։ ‖ 2. (է—ոբ. և ընդ.) Յանկարծակիչ գեղեցկութեամբ. սրասրբեցուցիչ։ Des yeux, des regards assassins։

† **Assassinant, ante** (——նան, —նդ) —ն. Տաղասուկ. սաղտկալից. ծանրաստաղասուկ։ Un compliment —. Une douceur assassinante։

Assassinat (——նա) է. —ր. 1. Սպանութիւն (դաւաճանութեամբ). մարդասպանութիւն։ L'— est puni de mort. Un horrible —. Une tentative d'—։ ‖ 2. Դաւաճանութիւն։ Attendre un homme au coin d'une rue et le charger de coups, c'est un —։ ‖ 3. Վնասակիչ բանք։ Cette calomnie est un —, un véritable —։

Assassiner (——սինի) բ. ն. 1. Սպանանիլ (կամ սուր, դաւով)։ On l'assassina dans son lit. Henri III fit — les Guise։ ‖ 2. Յարկանել յանխնայ (դաւաճանութեամբ). կոչկոճել. թոգել։ Ils se mirent quatre sur lui, et l'assassinèrent de coups։ ‖ 3. Անել, հասուցանել ումեք վնաս մեծ։ Calomnier un homme de la sorte, c'est l'—։ ‖ 4. Ձանձրացուցանել. լկել. աշխատ առնել։ Il assassine tout le monde de compliments. Il va vous — de ses vers։

Assaut (—ո) է. —ր. 1. Յարձակումն (ի վերայ քաղաքի, բերդի)։ — vigoureux, général. Aller, monter à l'—. Livrer un —, plusieurs assauts. Repousser un —։ — Prendre, emporter une place d'—. Անուլ յարձակմամբ զքաղաք կամ զբերդ։ Emporter la place d'assaut.

Digitized by Google

(ֆոթբ.) Ա. բաց արագ յաջողել։ ‖ 2. Յարձակումն. ի վերայ եկաք, յառնել (մրրկի, չարեաց, փորձանաց)։ Les assauts de la tempête. Sa fortune a essuyé un rude —։ ‖ 3. Թախանձանք. ժուռթիւն։ On m'a livré plusieurs assauts pour m'obliger à cela. Il sera difficile que le ministre résiste à tant d'assauts։ ‖ 4. *Յուսերամբցուցանել (զինաշարժից)։ Il y aura un — public dans la salle de ce maître d'armes. Un — d'armes։

— Faire — de (savoir), de (plaisanterie). (ֆոթբ.) Մրցել (գիտութեամբ, ծաղրաբանութեամբ). զմիմեանս, ի զմիով հլանել. երևելս առնել։

† **Asseau** (ասօ) ֆ. ար. Արբ. յարկապետ [couvreur]։

† **Asséchement** (ասէշման) ֆ. ար. Ցամաքեցուցանելն. ցամաքումն։

† **Assécher** (ասէշէ) բ. ն. Չորացուցանել. ցամաքել։ = բ. ե. Չորանալ. ցամաքել։

Assemblage (ասանլաժ) ֆ. ար. 1. Գումարութիւն. ժողով։ Un — de lettres, de syllabes. Un bateau se fait de l'— de plusieurs pièces de bois. Cet — d'hommes venus de tous les pays fut le noyau de la colonie. "Son ouvrage n'est qu'un — confus de parties magnifiques." ՖԵՆ. *Tél.* XXII. ‖ 2. (ֆոթբ.) Խառնուած. միաւորութիւն. ժողով. կոյտ։ Son caractère est un — de vices et de vertus. — ridicule, monstrueux։ ‖ 3. Խառնել, յեռուկ ընդ միմեանս (զաֆխատակս). խառնուած. զօգուած։ L'— de cette porte ne vaut rien. — à queue d'aronde։ ‖ 4. ժողովել, հաւաքել (զթերթս մետաղի ըստ կարգի թուանշանացն, ըստ գրակազմից)։

Assemblée (ասանլէ) ֆ. իգ. 1. ժողով. առեան. երամ. կազմած։ Belle, grande, nombreuse, brillante —. Le prêtre bénit l'—. Son discours fit une grande impression sur l'—. Congédier l'—. Ա. բանակել զառաջնոն։ "Ils allèrent tous deux défendre leur cause dans l'— des rois alliés." ՖԵՆ. *Tél.* XVI. ‖ 2. ժողով։ — législative, nationale. Le président de l'—. Faites-vous partie de l'—? Y a-t-il aujourd'hui —? L'— se sépara։ ‖ 3. Գումարել, ի մի վայր կոչել զզօրականս ի ձայն թմբկի կամ փողոյ։ Battre, sonner l'—։ † 4. Հանդէս գիւղական. ազնուական։

Assembler (ասանլէ) բ. ն. 1. ժողովել. հաւաքել. կուտել։ — des matériaux pour bâtir. — des papiers, des livres։ ‖ 2. ժողովել. գումարել։ — des troupes, les chambres, le conseil. "Il assemble dans un temple si célèbre ce que son royaume a de plus auguste, pour y rendre des devoirs publics à la mémoire de ce prince." BOSS. *L. de Bourb.* ‖ 3. Զօդել. ազուցանել. խառնել. յեռուցել։ — des pièces de charpente. de menuiserie։ ‖ 4. ժողովել, հաւաքել (զթերթս մետաղի ըստ կարգի թուանշանացն, ըստ գրակազմից)։

= S'—. բ. ա. ժողովիլ. գումարիլ. ի մի վայր, ի մի ժողով գալ։ Le conseil, la cour, le tribunal s'assemble։

— Qui se ressemble, s'assemble. (ասանլ.) Ամենայն հաւ յերասն իւր իջանէ. ամենայն երէ զնմանին իւր սիրէ. թռչունք առ իւրեանց նմանիսն դագաղեն. նմանն ընդ նմանն. (առ ի չար միտս)։ Il ne tarda pas à se lier étroitement avec ce fripon: qui se ressemble, s'assemble։

Assembleur, euse (ասանլէօր, էօզ) ֆ. ժողովիչ թերթից մետաղի ըստ կարգի թուանշանացն։ *Թերթաժողով։

† — L'— de nuages. Ամպայարոյցն, ամպրոպային (Ա. բառմաղդ). (վարի ի բնատէ.)։

Assener (ասէնէ) [J'assène. J'assènerai.] բ. ն. Հարկանել ուժգին. զահել։ Il lui assena un coup de poing entre les deux yeux. Եհար, զահեաց զնա բռամբ ընդ աչսեմէջեան։

Assentiment (ասանթիման) ֆ. ար. Հաւանութիւն. հաճութիւն։ Il ne l'a fait qu'avec l'— de ses supérieurs. On ne peut refuser son — à une proposition si juste։

Assentir (ասանթիր) բ. ե. Հաճել. հաւանիլ. (ից.)։

Asseoir (ասուար) [J'assieds, tu assieds, il assied, nous asseyons, vous asseyez, ils asseyent. J'asseyais, nous asseyions. J'assis, nous assîmes. J'assiérai, nous assiérons, կամ J'asseyerai, nous asseyerons. J'assiérais, nous assiérions, կամ J'asseyerais, nous asseyerions. Assieds, asseyons, asseyez. Que j'asseye, que nous asseyions. Que j'assisse, que nous assissions. Asseyant. Assis, ise. Գոն ուրիք խնդրէին ևս տյոպէս. J'assois, tu assois, il assoit, nous assoyons, vous assoyez, ils assoient. J'assoyais. J'assoirai. J'assoirais. Assois, assoyons, assoyez. Que j'assoie, que nous assoyions. Assoyant.] բ. ն. 1. Նստուցանել. բազմեցուցանել։ — un enfant, un malade. Asseyez bien cette femme à cheval։ ‖ 2. Դնել. հաստատութեամբ. հաստատել. զետեղել։ — les fondements d'une maison sur le roc. — une statue sur un piédestal։ ‖ 3. (ֆոթբ.) Հաստատել. հիմնել։ — un gouvernement sur les bases d'une sage liberté. Il ne faut pas — son jugement sur de simples présomptions։ ‖ 4. Ա. րկանել (հարիւս)։ ‖ 5. Ուսուցանել ձիոյ կրկնել զընթաց։

— un camp. Բանակ հարկանել, բոլորել, կապել։ Il assit son camp près du fleuve։

— Faire — quelqu'un à sa table. (ֆոթբ.) Մեզանակից առնուլ զոք. հրաւիրել զոք ընդ իւր ի ճաշ։

= S'—. բ. ա. Նստել. բազմել. ի դիտս լինել։ Asseyons-nous sur ce banc. Asseyez-vous par terre. Le gazon où elle s'était assise։

Assermenter (ասէրմանթէ) բ. ն. Երդմնեցուցանել. երդուցմամբ ապահանջել։ — un fonctionnaire public։

Assertion (ասէրսիո) ֆ. իգ. Հաստատութիւն. հաստատական յառաջադրութիւն։ — vraie, fausse. En croire quelqu'un sur sa simple —։

Asservir (ասէրվիր) բ. ն. 1. Ծառայեցուցանել. ի ծառայութեան առնել. ի հարկի ծառայութեան կացուցանել. նուաճել ի ծառայութիւն։ Ce conquérant avait asservi plusieurs nations. Il conçut le projet d'— son pays. Il voudrait nous — à ses moindres volontés։ ‖ 2. (ֆոթբ.) Ընտանել. ընկճել։ Il faut — les passions, si l'on ne veut être asservi par elles. — son génie aux règles de l'art։

= S'—. բ. ա. Ծառայանալ. հպատակել. արկանել զանձն, անկանիլ, մտանել ի ծառայութիւն։ S'— aux caprices de quelqu'un. Je ne saurais m'— à l'étiquette։

Asservissant, ante (ասէրվիսան, անթ) ած. Ծառայեցուցիչ։ Une condition asservissante. Un joug —։

Asservissement (ասէրվիսման) ֆ. ար. Ծառայութիւն. արկուածութիւն. հպատակութիւն։ Tenir un peuple dans l'—. C'est trop d'— à la mode։

† **Asservisseur** (ասէրվիսէօր) ֆ. ար. Ծառայեցուցիչ. նուաճող. ընդգիր։ Grégoire VII, le grand — des rois։

Assesseur (ասէսէօր) ֆ. ար. Երկրորդ, օգնական, ախոռակից գաւառապետի. *գաւառակից։

Digitized by Google

† **Assette** (—ետ) ի. իգ. Ուրդ յարկազոց [couvreur] և տախտապարծաց։

Assez (—է) մ. 1. Բաւական. շատ։ — grand. — long. Il a — de courage. L'avare n'a jamais —. J'en ai —, je m'en contente. C'est —. Il est — riche pour acheter cette maison. (—թ. Ա՛յս տունս գնելու չափ հարուստ է)։ Était-il — sot pour croire . . .? (—թ. Ա՛նչափ անմի՛տ էր որ հաւատար . . .)։ "Ces belles années, dont on ne peut — admirer le cours glorieux." BOSS. *le Tell.* ‖ 2. Պակաս քիչ։ Cela paraît — vraisemblable. (—թ. Ա՛նչափ հաւանական չերեւար)։ Cette femme est — jolie. (—թ. Ա՛յս կին այնչափ ազուր չէ)։ ‖ 3. Կարի. յոյժ։ Une lettre — longue. Ընծայիկ կամ թուղթ երկար յոյժ։ Il est — étrange que vous refusiez։

Assidu, ue (—ուի՛, —ուի՛) ած. 1. Դիզերեակ. ջանկարգեակ. Հանապազորդեակ։ Ce magistrat est fort — aux audiences. Cet employé est — à son bureau։ ‖ 2. Մշտական. Հանապազակայան. Կպառակ։ Un homme — au travail, à l'étude, à son devoir. Écolier très —։ ‖ 3. Որ կայ ջանգ առ երի ուրուք. ջանկարգեակ։ Dans un temps il était fort — auprès de cette femme. Courtisan —։ ‖ 4. Ջանկարգ. Հանապազորդ. ջանկալան։ Un travail —. Des soins assidus. Des visites, des peines assidues։

Assiduité (—ուի—իտէ, —ուի—իտե) ի. իգ. 1. Դիզերեակ. Հանապազորդութիւն. Կպառակութիւն։ L'— d'un juge aux audiences։ ‖ 2. Հանապազորդ կայն. փոյթ պնդութիւն։ J'ai refusé cet emploi, parce qu'il demandait, parce qu'il y fallait trop d'—. — à l'étude։ ‖ 3. Կայն ջանգ առ երի ուրուք. Հանապազորդութիւն։ Il redouble d'— auprès de sa maîtresse. On remarque ses assiduités auprès de cette femme։

Assidûment (—ուի—ման, —ուի—ման) մ. Ջանկ. ջանկարգ. Հանապազորդ. անձանձրոյթ. անգուլ. փութով պնդութեամբ։ Travailler —. Il est — auprès d'elle։

Assiégé, ée (—իէժե) ած. գերի. Պաշարեալ։

= ի. ած. Պաշարեալք. արգելակեալք (բերդի, քաղաքի) (ա)։ Les assiégés firent une sortie։ Ել ելա ուրքաք մեռար. L'assiégeant et l'—։

= ՎԱՍՏ. (ա) "Ա՛րքեր-ոնդ բերդին անդին էին և էին փոքունութենէ անխոց . . . չունի առնան երթալ առ զրուանդն ինդրել խաղաղութեան." Թ. Ա՛րծր. Գ. բ. 149։

Assiégeant, ante (—իէժան, —իգ) ած. Պաշարող։ L'armée assiégeante. Les troupes assiégeantes devinrent assiégées։

= ի. ած. Պաշարիչք (ա)։ Les assiégeants ont beaucoup avancé les travaux cette nuit։ Ել ելա ուրքաք մեռար. L'— et l'assiégé։

= ՎԱՍՏ. (ա) "Իսկ գաղտին ինչո՞ փեղո հրով այրեցին." Ա՛ր. Լ՛առա. էջ. 25։

Assiéger (—իէժե) բ. ն. 1. Պաշարել. ի պաշարումն և յարգել արկանել. պահ արկանել, նստել շուրջ (զբերդի, զքաղաքաւ)։ ‖ 2. Խանդել. դիզանդել. կուտակիլ։ La foule assiégeait de bonne heure les bureaux du théâtre. Les curieux assiégeaient la porte du tribunal։ ‖ 3. (ի—ի.) Ա՛շխատ առնել. Թախանձել. պարտատուրեցուցանել։ Ses créanciers l'assiègent tous les matins dans sa maison. Être assiégé par les solliciteurs։

† **Assiégeur** (—իէժօր) ի. ար. Պաշարիչ։

Assiette (—իէթ) ի. իգ. 1. Դիր. կայ. կայան. Նիստ։ Bonne, mauvaise —. Ce malade ne peut trouver une bonne —։ ‖ 2. Նիստ, "Նստուածք (Հիճելոյ ի վերայ ձիոյ)։ Cet écuyer fait prendre une bonne — à ses élèves. Perdre son —։ ‖ 3. Դիր, Նիստ (քաղաքի, տան)։ Cette ville a une — favorable. Choisir l'— du camp։ ‖ 4. (ի—ի.) Հանգամանք, պայման, վիճակ (մտաց)։ Il n'a pas l'esprit dans une bonne —. Il n'est pas aujourd'hui dans son — ordinaire։ ‖ 5. Պկասատակ. պնակ։ — à soupe, de dessert. Servez cela sur une —. — Piquer l'—. (ի—ի. և ընդ.) Հացկատակ մտանել այլոց. (—թ. ասեղնագործ ուրիշներու տունը կերակուր ուտել)։ Piqueur d'—, qui pique—. Հացկատակ. պատառատապ։ ‖ 6. Զափ սկատասկի միոյ. սկուտատակ մի։ Ce potage est excellent, j'en ai mangé deux assiettes։

— d'un impôt. Ա՛րկանեցի հարկս։

Assiettée (—իէթե) ի. իգ. Պկասատակ մի։ Une — de potage. (Լատ. Une assiette de potage)։

Assignable (—իինիէպլ) ած. Ձգիչ. ասհմանելի։

Assignat (—իինե) ի. ար. 1. Կարգելի, ասհմանելի Տաս (ի կայուն առացուածոց. Վր. այժմ ասի Constitution de rente)։ ‖ 2. "Թղթադրամ ինչ առ առաջնակ գաղղիական ընկերհաշուեբեւամբ [république]։

Assignation (—իինիասիո) ի. իգ. 1. Ասհմանելի գումար ինչ արծաթոյ (ի Տասուցուածի պարտուց, Տասից)։ ‖ 2. Հրամանի ընդառնելոյ արծաթի ի մուռհատար ինչ գումարէ. "Նշանակագիր։ ‖ 3. Հրամանի յանդիման ներկայ դատաստարի. "Եկակոչութիւն։ Il faut comparaître, se présenter à toute —, sur toute —։ ‖ 4. Ժամադիր, ժամնակ առնել տեղի. "Ժամնակայր. (Վր. այժմ ասի Rendez-vous)։

Assigner (—իինե) բ. ն. 1. Կարգել, ասհմանել գումար ինչ արծաթոյ (ի Տասուցուածի պարտուց, Տասից)։ On assigna son remboursement, sa pension, ses appointements sur le trésor public։ ‖ 2. Նշանակել. ցուցանել։ On ne peut pas toujours — la véritable cause des événements։ ‖ 3. Հրամանի առ յանդիման ներկայ դատաստարի. Եկակոչ առնել։ Je l'ai fait — à comparaître devant le tribunal։ ‖ 4. Զատուցանել. ասհմանել. կարգել. ցուցանել։ — à chacun ses fonctions. — une tâche à des ouvriers. — un terme, un but։ [Նմանեցուցիչ։

† **Assimilateur, trice** (—իլաթօր, թրի—) ած.

Assimilation (—իլասիո) ի. իգ. Նմանեցուցանելն. Նմանութիւն։ Vous faites là une fausse —. Une — injurieuse։ ‖ 2. Ի՛ւր նմանեցուցանելն (զիւրացեալս). յիւր մարմին փոխարկելն։ La faculté d'—։

Assimiler (—իլե) բ. ն. 1. Նմանեցուցանել։ Ces penchants honteux assimilent l'homme à la brute։ ‖ 2. Նմանեցուցանել. Համեմատել. Հաւասարել։ Peut-on — l'or au cuivre? Le détenu pour délit politique ne saurait être assimilé à un vil criminel։ ‖ 3. Ի՛ւր նմանեցուցանել (զկերակուրս). յինքն փոխարկել. շրջել յիւր մարմին։ Les corps vivants croissent et s'entretiennent en s'assimilant des substances étrangères, en les assimilant à leur propre substance։

= S'—. բ. ա. Կշռել, Համեմատել զանձն։ Pensez-vous que j'ose m'— à ce grand homme?

Assise (—իզ) ի. իգ. Նիստ. շարք (կոփածոյ քարանց [pierres de taille] ի շինուածս)։ Les ouvriers sont à la première, à la seconde —։

—յե. 1. Ծողով. ատենաւորաց կամ պարտեզաց [seigneur] գումարելոց յիշխանէ. Ս. ատենիք։ ‖ 2. Կանոնք և օրէնք կարգեալք ի ժողովոց ատենաւորաց կամ պարտեզաց. Ի

Digitized by Google

ժողով։ Assises de Jérusalem, d'Antioche։ ‖ 3. Երաս [session] (դատարանի սեռագործութեան [cour criminelle])։ Il sera jugé aux prochaines assises։

Assistance (ասիստանս) ի. իգ. 1. Ներկայութիւն. ընթերակայութիւն։ Les chanoines ont un droit d'— aux enterrements։ ‖ 2. Ժողովականք. առընթերակայք. ժողով։ Son discours ravit toute l'—. Une nombreuse —։ ‖ 3. ժողով առաջնակարգ կամ խորհրդականաց (ի վանական)։ ‖ 4. Օգնականութիւն. ձեռնտուութիւն. ողորմութիւն։ Il a besoin de votre —. Demander, implorer, mendier l'— de quelqu'un. Il en est venu à bout sans aide, sans — կամ l'— de personne։

— L'— publique. Հոգարարձութիւն ողջոյնի աղքատաց և հիւանդաց. հոգարարձութեան ողջոյնի։ Le directeur de l'— publique. Les hôpitaux relèvent de l'— publique։

Assistant (ասիստան) ած. ած. Քահանայ, եպիսկոպոս ընթերակայ պատարագիչ քահանայի կամ եպիսկոպոսի։

= ի. ած. 1. Քահանայ կամ եպիսկոպոս ընթերակայ պատարագիչ քահանայի կամ եպիսկոպոսի։ L'officiant avait sept ou huit assistants à l'autel։ ‖ 2. Ընտրեալ, խորհրդական (ի վանս կամ ընտրոց)։ Il est — du général։

— ի. ած. յգ. Ընթերակայք. ժողովականք։ Il prit tous les assistants à témoin. Un grand nombre d'assistants։

Assistante (ասիստանդ) ի. իգ. 1. Տիղապահ մեր վանից (ի վանս հաստատուցոյ կամ կուսանաց)։ ‖ 2. Հաստատուն ընթերակայ հաստատութեամբ ոք երթայ ի խոստովանն։

Assister (ասիստէ) բ. ն. Ներ, առընթերակայ լինել. գոյանիլ։ — au service divin, à la messe. J'assisterai à l'opération. Tout Paris assista à ses funérailles։

— à un jugement. Ընթաստակից լինել յատենի։

= բ. ն. 1. Օգնել. ձեռնտու, ձեռնակալու լինել։ — les pauvres. — ses amis de sa bourse, de ses conseils. J'espère que Dieu m'assistera. Vous l'avez assisté dans sa maladie։ ‖ 2. Ընդունակ լինել ուժիք. ընկերել։ Il se fit — par des gendarmes. Il comparut assisté de son avoué։

— Dieu vous assiste. Տէր տացէ քեզ (ա). (տաք առնուլոյ յորժամ չուներ զոր ինչ տալ նմին). Աստուած ձերոյն։

= Վկաս. (ա) "ժողովել ինդրեաց ի տէն (Խորէն). գ' տեր' էրի է քուէ, Տէր գոյ տէլ." եփր. յգ. Ազաշխ. Հ. Դ. 174։

Association (ասոսիասիօն) ի. իգ. 1. Ընկերակցութիւն. զուգորդութիւն։ — commerciale, religieuse, littéraire. Les ouvriers forment des associations pour se secourir. Une — de malfaiteurs։ ‖ 2. (փոխաբ.) Միաւորութիւն. խառնուածք։ Une heureuse — de mots. — bizarre d'idées disparates։

Associé (ասոսիէ) ի. ած. Ընկերակից. զուգորդ։ C'est mon —. On demande un —. Les bénéfices sont partagés entre tous les associés également։

Associer (ասոսիէ) բ. ն. 1. Ածանել իւր ընկեր, հաղորդ. հաղորդ առնել (ա)։ Dioclétien associa Maximien à l'empire. Il associa ses deux fils à son commerce. S'— quelqu'un. Ածանել իւր ընկեր կամ գործակից զոք։ Je veux me l'— pour finir plus promptement ce travail։ ‖ 2. (փոխաբ.) Խառնել. զօգել. միաւորել. ընծել։ — des idées, des idées disparates. — les mots d'une façon bizarre. — l'activité à la science։

= S'—. բ. ա. 1. Ընկերանալ. ընկերակցիլ. ընկերշնիլ. ընկեր, զուգորդ լինել։ Nous nous sommes associés pour cette opération. Elle s'est associée avec lui։ ‖ 2. Հաղորդ, մասնակից լինել։ Je veux m'— à tous vos périls։ ‖ 3. Ներծակցիլ. միաւորիլ։ Voilà deux idées qui ne peuvent s'—. Ce mot ne s'associe pas bien avec tel autre։ ‖ 4. Ցամաքանալ, ցանկորդիլ առ ոք։ Il ne faut pas qu'un jeune homme s'associe avec toute espèce de gens։

= Վկաս. (ա) "Ցոն ած խոփաւորինան խոսմ ա՛ս հազորդ խոփաւորինան խոյ վիսոփանթիանոս." Մխ. առ. 125. — "Ցեր էոին ած իսլա կոսփանթիանոս խոփաւորինանն խոյ հազորդ վինանդ." անդ. 127. — "Ա՛ս իր ընկեր վիճայրն իր վինաւս." անդ. 147. — "Ընդրիայ նա իր երկոս հազորդ, որոց պայս անկանց իրենց հոգեսլիին." Եւս. Պատ. 508։

Assolement (ասոլման) ի. ա. Աւրաս առաս բաժանելն վշխակելի երկիրն։ [կելի երկիրն։

Assoler (ասոլէ) բ. ն. Բաժանել առաս առաս վշխակելի երկիրն։

Assombrir (ասոմպրիր) բ. ն. Մթացուցանել. նահանջացուցանել։ Ces arbres assombrissent notre maison։

= S'—. բ. ա. Մթանալ. նահանջանալ. խառնալ առմոպվք, խաժառնալ (երկնից)։ Le ciel, le temps s'assombrit։

Assommant, ante (ասոման, անթ) ած. † 1. Թափիչ. կոշկոնիչ։ La massue antique était une arme assommante։ ‖ 2. Ծանրաստազուկ. (ընդ.)։ Travail, discours, bavard —. Chaleur assommante։

Assommer (ասոմէ) բ. ն. 1. Սպանանել (մահակաւ [massue], քարամբք). Թոպազմամբ սպանանել։ — un bœuf avec un maillet։ ‖ 2. Ստահակաբար գանել. Թոպել. կոշկոնել. գանալից, չարագան առնել. աղեգանել։ Cet homme est un brutal qui assomme ses enfants։ ‖ 3. Աշխատ առնել. տաղտկացուցանել. տանջել։ Il m'assomme de — avec ses questions. La chaleur m'assomme։ ‖ 4. Թախծալից առնել. Թախծեցուցանել. տրտմեցուցանել յոյժ։ La perte de ce procès l'a assommé։ ‖ 5. Ըմպ. բերանալ. պապանձեցուցանել։

† **Assommeur** (ասոմէօր) ի. ած. Թոպիչ. կոշկոնիչ։

Assommoir (ասոմուար) ի. ա. 1. Բիր կապարաձայր։ ‖ 2. Որոգայթ կոշկոնիչ անասնոց. գահոզ (?). (գլխ. որոգայթ որ անասունք բռնուածին պէս կը սպանուին)։

Assomption (ասոմփսիօն) ի. իգ. 1. Փոխառն Աբեզ կուսին յերկինս. վերափոխումն։ L'— de la sainte Vierge։ ‖ 2. Տօն վերափոխման։ L'Assomption est le quinze d'août։ ‖ 3. Ընկար, պատկեր վերափոխման։ L'Assomption du Titien։ ‖ 4. Երկրորդ կամ փոքրագոյն յառաջադրութիւն կամ նախադասութիւն հաւաքականութեան [syllogisme]։ Cette — n'est pas exacte։ (Սովորաբար ասի Mineure)։

Assonah (ասոնա) ի. իգ. տես Sonna։

Assonance (ասոնանս) ի. իգ. Թերակատար նմանաձայնութիւն ի կատարած բառից. (օրինակ թմն France և franche, Autel և orteil, և ի հայս՝ գագաթն և ճառագայթ)։

Assonant, ante (ասոնան, անթ) ած. Թերի նմանհնածայն (բառք, վանկք)։

Assortiment (ասորթիման) ի. ա. 1. Պատշաճութիւն. յարմարութիւն. խառնուածն։ L'— de ces couleurs est agréable, bien entendu. Un bel — de fleurs։ ‖ 2. Գումարութիւն. կոյտ։ Un — de diamants, de perles. Elle avait, au bal, un — d'émeraudes. — d'outils, d'ustensiles։ ‖ 3. Մթերք, դէզք (նկղհագրի վաճառաց)։ Ce marchand a un bel — de soieries։

— Livres d'—. Մատեանք զոյս առնու գրավաճառն յայլոց գրավաճառաց։

Digitized by Google

Assortir (—ուրտիր) բ. ն. 1. Յարմարել. պատշաճել. համապատասխանել. համեմատել. հաղորդել. խառնել։ — diverses couleurs l'une avec l'autre, des fleurs avec goût։ ‖ 2. (ի-ին բ.) Պատշաճել. յարմարանալ. լծել ընդ միմեանս։ Pour faire un bon mariage, il faut bien — les personnes։ ‖ 3. Հանդերձանք, ընտրանի (ամենայն կարևոր վաճառաց պահանջից). Հայթհայթիկ, տաղ (զամենայն պիտոյս ուրուք)։ — un magasin, une boutique de toute sorte de marchandises. Allez chez tel marchand, il a de quoi vous —։

= բ. ն. Պատշաճիլ. ի գէպ գալ։ Ces deux couleurs n'assortissent pas bien ensemble. Cette garniture assortit bien à *la robe* avec la robe. Je cherche un cheval qui puisse — à celui que j'ai։

= S'—. բ. —. 1. Միաբանիլ. պատշաճիլ։ Ces deux meubles ne s'assortissent pas ensemble։ ‖ † 2. Հայթհայթել անձին։ Je m'assortis de quelques livres։

Assortissant, ante (—ուրտիսան, անդ) ած. Պատշաճ. յարմար. գիպող. յարող։ Donnez-moi une couleur assortissante à celle-ci, à mon âge։

Assoter (—ոտէ) բ. ն. Պակշռահարցուցանել, յիմարեցուցանել ծաղրալից կամ անհանճար սիրով. (ընտ.)։ Il s'est laissé — de cette fille։

= S'—. բ. —. Պակշռահիլ. (—ին. անմտաբար սիրահարիլ). (ընտ.)։ Il s'est assoté d'une femme qui le ruinera։

Assoupir (—ուպիր) բ. ն. 1. Թմրեցուցանել. թմրիլ։ Les fumées du vin l'assoupissent. Un discours monotone assoupit ordinairement les auditeurs։ ‖ 2. (ի-ին բ.) Թմրեցուցանել։ Un remède qui assoupit les grandes douleurs։ ‖ 3. (ի-ին բ.) Դադարեցուցանել. ցածուցանել. հնչուցանել։ — un différend. On assoupit les bruits qui couraient. La guerre, la sédition fut assoupie։

= S'—. բ. —. 1. Թմրիլ. ի քուն լինել, մոռանալ։ Il s'assoupit chaque jour après son repas։ ‖ 2. (ի-ին բ.) Ցածնալ. հանդարտիլ։ La douleur va bientôt s'—. La querelle s'est enfin assoupie։

Assoupissant, ante (—ուպիսան, անդ) ած. Թմրարար. թմիր. թմրեցուցիչ։ Fumées assoupissantes. Remède —։ Ասի ևս ի-ին բ. Lecture assoupissante։

Assoupissement (—ուպիսէման) ի. ս. 1. Թմրարբութիւն. քուն ընդ արթնանս լինելի։ Un — léthargique. "Je tombai soudainement, selon ma coutume, dans un — profond." ՐԵՆ. *Tél.* XV. ‖ 2. (ի-ին բ.) Անհոգութիւն մեծ. Թմրութիւն։ Il est tombé dans un honteux — sur tous ses devoirs. Il est temps de sortir, de revenir de votre —։

Assouplir (—ուպլիր) բ. ն. 1. Կակղել։ — une étoffe, un ressort։ ‖ 2. (ի-ին բ.) Կակղել. սմրգել։ — le caractère de quelqu'un. — une langue rude et grossière։ — un cheval. Դիւրագարձ, *գիւրաթիք ուսուցանել ձիով. (—ին. ձիուն անդամներըն ճկիլ սորվեցնել)։

= S'—. բ. —. Կակղանալ։ Le cuir s'assouplit à l'eau։

Assourdir (—ուրտիր) բ. ն. 1. Խլացուցանել (զականջս առհապին ինչ շառաչմամբ)։ Le canon, le bruit du canon l'avait assourdi։ ‖ 2. Միգմանալ գոծիով զպայծառութիւն երանգաց (ի ներքս)։ *Մգմիլ։

Assourdissant, ante (—ուրտիսան, անդ) ած. Խլացուցիչ։ Bruit —. Ces cloches sont assourdissantes։ Աոի ևս ի-ին բ. Bavardage —։

Assouvir (—ուվիր) բ. ն. 1. Կշտացուցանել. յագեցուցանել. լիացուցանել։ Depuis qu'il est relevé de maladie, on ne saurait l'—. Que faut-il faire pour — cette voracité? On ne peut l'— de pain։ ‖ 2. (ի-ին բ.) Յագեցուցանել. լնուլ։ — sa vengeance, sa cruauté, sa rage. Son ambition ne saurait être assouvie։

= S'—. բ. —. Յագիլ. յագենալ։ — S'— de carnage, de sang. (ի-ին բ.) Յագիլ ճապազիզք արեան. բազում նախճիրս գործել. (—ին. շատ կարգ կամ հատարած ընել)։

Assouvissement (—ուվիսման) ի. ս. Յագութիւն. յագեցութիւն. կշտապնդութիւն։ Rien ne suffit à l'— de sa faim։ ‖ 2. (ի-ին բ.) Յագուրդ. յագեցումն. հատարումն. լցումն։ L'— des désirs, des passions։

Assujettir (գրի ևս Assujétir) (—ուժէթիր) բ. ն. 1. Հնազանդել. ընդ իւրով ձեռս առնել, ընդ իւրև ծառայ ընել. խոնարհեցուցանել ի ներքոյ իւրում իշխանութեան։ — un peuple. On n'a pas encore assujetti ce pays-là. Il assujettissait ses désirs au joug de la raison. Խոնարհեցուցանէր զցանկութիւնս իւր ի ներքոյ լծոյ բանին։ ‖ 2. (ի-ին բ.) Սաիքել. բանադատել։ Il les assujettissait à des travaux pénibles։ ‖ 3. Հաստատել. պինդ։ — une table qui vacille, un mât։

= S'—. բ. —. Հպատակիլ. արկանիլ պանձն ի ներքոյ։ S'— aux usages, à la mode, à des règles. S'— aux caprices d'une personne։

Assujettissant, ante (գրի ևս Assujétissant) (—ուժէթիսան, անդ) ած. Բազմաթախանձ. ծանրաբեռ. պատառելի. պատառազան։ C'est un métier bien —. Des travaux fort assujettissants։

Assujettissement (գրի ևս Assujétissement) (—ուժէթիսման) ի. ս. 1. Հնազանդութիւն. հպատակութիւն. ծառայութիւն։ L'— d'une province à un royaume. Il ne peut souffrir aucun —։ ‖ 2. (ի-ին բ.) Հարկ. բանադատութիւն։ C'est un grand —. Les tristes assujettissements de la grandeur։

Assumer (—ումէ) բ. ն. Յառանձնել. առնուլ յանձն (զպատասխանատուութիւն)։ — sur soi la responsabilité d'une chose։

= ՎԿՍՏ. "Վ՚երթայր պարտ ի քինէ և զվճիռն պատասխանատուին տանիլ." Պեհն. Գծ. Գ. 43։

Assurance (—ուրանս) ի. իդ. 1. Վստահութիւն. յայտահաւութիւն։ J'ai la ferme — qu'il nous aidera. Prenez cette étoffe avec —, en —, elle est fort bonne։ ‖ 2. Յառաջադրութիւն։ On ne peut plus douter de cette nouvelle, on en a une entière —։ ‖ 3. Հաւատարկը. հաւանութիւն. երաշխաւորութիւն. ցոյց. ապացոյց։ Quelle autre — puis-je demander de sa bonne foi? ‖ 4. Խոստումն. հաւատարկը։ Je vous donne l'— que je ferai tout mon possible. On lui a donné l'— qu'il serait nommé. — Agréez, veuillez agréer l'— de mon respect. (—ին. Ընդառնեցէք, համեցէք ընդառնել մեծարանացս հաւատարկը). (վերի յաւարտ նամակաց)։ ‖ 5. Համարձակութիւն. առյոլոյտութիւն։ Il ne craint rien, il parle avec —. Voyez avec quelle — il répond aux juges. Une noble —։ ‖ 6. Գրաւական։ C'est un homme dont il est prudent d'exiger des assurances։ ‖ 7. Յապահովութիւն։ C'est ce qui fait l'— du pays. Mettre en lieu d'—. Յամուր տեղւոջ պահել. վերտեղ պահել։ ‖ 8. Յապահովացուցանելիք (կինչ, զաւան, ընաւ). Յապահովագրութիւն։ Compagnie d'— contre l'incendie. — sur la vie. L'— d'un navire։

Assuré, ée (—ուրէ) անց. գերբ. և ած. 1. Յապահով. անհոգած։ — contre les dangers. "Il lui parut

Digitized by Google

plus — d'empoisonner Pygmalion." FÉN. *Tél.* VIII. Un refuge —. Ապաւէն անկասկածելի։ Un rempart —. Պատսպար անկասկածելի, անգրգռելի։ ‖ 2. Մարդ. Ճշդիւտ. անշուշտ. անսխալ. հաստատուն։ Tenez pour —. Des moyens assurés. "Bek, qui l'avait flatté d'une victoire assurée, pris et blessé dans le combat." BOSS. *L. de Bourb.* ‖ 3. Վստահ։ Qui peut être — de son propre bon sens? Bien — que le gouvernement ferait la guerre։ ‖ 4. Անգայթ, անգերգնաւն (գնացք). անվնդեր (նաւն). անվրէպ (հարուած). անվրդով (խաղադրութիւն)։ Il ira au supplice d'un pas —. Frapper d'une main assurée. Pouvoir mal —. Անհատատ իշխանութիւն։ ‖ 5. Հաստատակամ. աներկիւղ. աչալուրջ։ Contenance assurée. Regards assurés. "Pendant qu'avec un air — il s'avance pour recevoir la parole de ces braves gens." BOSS. *L. de Bourb.* ‖ 6. Անտէր. լքեալ. (վաթի նախագահ գոյական)։ Un — voleur. Un — menteur։ ‖ 7. Ցապահովեալ (տուն, ինչք)։

= ե. ս. Որ յապահովագրեալ է (զինք տուն, և այլն). յապահովեալ։ Tous les assurés ont été indemnisés։

Assurément (ասիւրէման) մ. 1. Անշուշտ. հաւատաւոր. ճշմարտաբար. ստուգապէս։ — cela est vrai. Oui, —. Ce n'est pas vous, —, qui l'en empêcherez։ ‖ 2. Անէլուրջ համարձակութեամբ. վստահութեամբ։

Assurer (ասիւրէ) բ. ն. 1. Հաստատել. հաստատուն գործել։ — une muraille, un plancher, en l'étayant. — un volet, une persienne։ ‖ 2. Անվնդեր գործել (գնդեան)։ Faire écrire, faire dessiner souvent un écolier pour lui — la main։ ‖ 3. Ցապահովել, վստահ առնել. վստահացուցանել։ Ce qu'il a déjà fait nous assure de sa fidélité pour l'avenir. Nous sommes assurés du succès։ ‖ 4. Ցապահով գործել. յապահովել։ — sa fortune, sa puissance. La ruine de cet homme est assurée. Ce traité assure la paix։ ‖ 5. Հաստատել. հաւաստել։ Il assure un mensonge aussi hardiment qu'une vérité. On assure qu'une bataille a été livrée։ ‖ 6. Հաւաստիացուցանել. հաստատութիւն առնել. երաշխաւոր լինել։ Cela est-il vrai? Oui, je vous en assure. Vous pouvez l'— que je prendrai ses intérêts։ ‖ 7. Թողուլ (ումէք կտակաւ զինչս իւր)։ Il assura tous ses biens à son neveu, après sa mort։ ‖ 8. Ցապահովել, յապահովագրել (գոյացուածս, զտուն)։ — un mobilier contre l'incendie. Faire — des marchandises։

— la bouche d'un cheval. Ընդելուցանել առնձաց զբե բան երիվարի։

= S'—. բ. ա. 1. Ցապահովս լինել. յապահովանալ։ S'— contre les pièges. Il s'assura contre cet événement։ ‖ 2. Վստահանալ. յուսալ. ապաստան լինել։ Il faut s'— en Dieu. Malheur à celui qui ne s'assure que dans ses richesses! ‖ 3. Ստուգել. ճշմարտել։ Assurez-vous de cette nouvelle avant de la répandre. Je me suis assuré que rien n'était plus faux։ ‖ 4. Անշուշտ, աներկիւղ լինել։ Assurez-vous que je vous servirai, que je ferai mon devoir. "Vous me direz que ces conditions vous paraîtraient merveilleuses, si vous pouviez vous — qu'Idoménée les accomplirait de bonne foi." FÉN. *Tél.* XI.

— S'— de quelqu'un, de sa personne. Զերբակալ առնել, առնել զոք. տրկանել ի բանտ. զբռաւմբ, զձեռաք ածել։ "Si vous attendez que Philoclès ait conquis l'île de Carpathie, il ne sera plus temps d'arrêter ses desseins; hâtez-vous de vous en — pendant que vous le pouvez." FÉN. *Tél.* XIII.

— S'— de quelqu'un. Զերեւ ածել զոք. յինքն արկանել, յարեցուցանել. (տե՛ս. մէկը վաստրկիլ, իրեն կողմը ձգել)։ "Les Romains, pour attaquer avec sûreté de si redoutables adversaires, s'assurèrent des Carthaginois." BOSS. *Hist.* I. 8.

— S'— de quelque chose. Ունել կանխաւ. (տե՛ս. ապահովուց բառիս)։ Ce général s'est assuré des passages. Je me suis assuré d'une barque։

Assureur (ասիւրէօր) է. ս. Ցապահովիչ (վաճառաց, տանց, նաւուց)։ L'— et l'assuré։

Assyrien, ienne (ասիրիէն, իէնն') ած. Ասորեստանեայց. Ասորեստանի։ La langue, la sculpture assyrienne։

= է. ս. Լեզու Ասորեստանեայց։

† **Astaroth** (աստարոթ) յ. ած. է. Աստուածուհի Ասորւոց. Աստարտէ։ [տանէից). Աստարտեան։

— յ. ած. ս. Անուն դիւի (ըստ Հրէից և ըստ քրիստ.

† **Astarté** (աստարթէ) յ. ած. է. Աստուածուհի Ասորւոց. Աստարտէ։

† **Astatique** (աստատիք) ած. Անկայուն։

Aster (աստէր) է. ս. Տունկ ինչ որ ունի ծագիկս ճառագայթանման. *աստղածաղիկ։

Astérie (աստերի) է. է. Վզգ ինչ կենդանաբաստց [zoophyte]. *ծովաստղ. (տե՛ս և Étoile de mer)։

Astérisme (աստերիզմ) է. ս. *Համաստեղութիւն։ La grande Ourse, la petite Ourse, sont des astérismes։

Astérisque (աստերիսք) է. ս. Նշան ի ձև աստղ [*]. աստղանշան։ Cet — renvoie à une grande note։

† **Astéroïde** (աստերոիտ) է. ս. Մոլորակ փոքրիկ. աստեղակերպ։

† **Asthénie** (ասթենի) է. է. Անզօրութիւն. տկարութիւն. (ըստ բժշկաց)։

Asthmatique (ասմատիք) ած. և է. *Ջմռնչոտ. ծանրաշնչութիւն։ Il y a quinze ans qu'il est —. C'est un —։

Asthme (ասմ) է. ս. Դժուարութիւն շնչելոյ, որ է հիւանդութիւն ինչ ջղային. Ս. զմայ. ծանրաշնչութիւն։

= ՎԿԱՑ. "Ասթմատ (յն. ա՛սթմա). Զմռնչ." Բառ. Գաղիանոսի։

† **Astic** (աստիք) է. ս. Ողորկիչ տակր կարաւակաց։

Asticot (աստիքօ) է. ս. Ցրգն ինչ փոքրիկ ապխտակ, զոր կեր գնեն ձկնորսք ի կարիճն։

Asticoter (աստիքօթէ) բ. ն. Նեղել, զկծեցուցանել զոք վասն դժղն ինչ իրաց. (ընթ.)։

† **Astiquer** (աստիքէ) բ. ն. 1. Ցզկել, ապրկել (զկաշի կօշկաց)։ ‖ 2. Փայլեցուցանել (զկաշեայ կազմածս զինուորաց)։

= S'—. բ. ա. Զարդարիլ. (տե՛ս ընթ. զարանց)։

† **Astome** (աստօմ) ած. Անբերան։

Astracan (աստրաքան) է. ս. Մորթ գառին մեռեալ ծնելոյ [mort-né], որոյ մազք գանգուրք են. *աստրական։ Un bonnet d'—։

A. **Astragale** (աստրագալ) է. ս. 1. Զարդ ինչ գլխոյ սեան. կոճակ։ Un chapiteau orné d'astragales։ ‖ 2. Ոտից ինչ կրկանց [talon]. կոճ. վէգ։

B. **Astragale** (աստրագալ) է. ս. Վզգ անկոց, յորոց սմանիք ասեն զգազի խէժ [gomme adragant]. տես սմառաստակ։

Astral, ale (աստրալ, ալ') ած. Աստղային. աստեղական։ Année astrale։

Astre (աստր) է. ս. 1. Աստղ։ Le mouvement, le cours des astres. Un — brillant. — L'— du jour. Աստղ առաւիլեան. տրուսեան աստղիճայեան. արեգական. (վարի

ի բնասէր.)։ L'— de la nuit, des nuits. Լուսնին։ — Cette femme est belle comme un —. Ամի ընդ. գէգերազարդեղ կամ գրազմազարդչի կնոջէ։ ‖ 2. Աստղ որ ունի ազդեցութիւն ի վերայ մարդոյ (ըստ աստեղագիտաց կամ քաղդէից)· աթոսար։ Les astres influent sur les corps sublunaires. Être né sous un — favorable, sous un — malheureux. Lire dans les astres։

† **Astrée** (աստրե) յ. ան. իգ. Դիցուհի արդարութեան (ըստ առասպելին)· Ամարէա։

— ե. իգ. Աստեղատուն կուսին. կուսանակ։

Astreindre (աստրէնտր) [J'astreins, nous astreignons. J'astreignais. J'astreignis. J'astreindrai. Que j'astreigne. Que j'astreignisse. Astreignant. Astreint, einte.] բ. ն. Ստիպել. բռնագատել. ազդիսրել։ Il voudrait m'— à me rendre chez lui tous les jours։

= S'—. բ. ն. Հպատակիլ. կապիլ. զանձն։ Ce poète ne veut point s'— aux règles du théâtre։

Astriction (աստրիքսիօն) ե. իգ. 1. Ս. կապողութիւն (գեղոց)։ ‖ 2. Փնգիլն. կծկիլն. (ըստ վերագրութեան)։

Astringent, ente (աստրէնճան, անդ) ած. Որ կծկէ զՀիւսուածոն [tissu] մարմնոյ (գեղ, խառ, փոշի)· Ս. կապող։ La noix de galle est fort astringente։

= ե. ած. Ս. կապող գեղ։

† **Astrognosie** (աստրոկնոզի) ե. իգ. Գիտութիւն աստեղագոյց. աստեղագիտութիւն։

Astrolabe (աստրոլապ) ե. ած. Գործի չափելոյ բռնարձակութիւն աստեղաց. աստռոլապոն։ [թիւն։

† **Astrolâtrie** (աստրոլատրի) ե. իգ. *Աստղապաշտութիւն։

Astrologie (աստրոլոժի) ե. իգ. Գաղտիք արուեստ գիտելոյ զՀանդերձեալս գնդիմամբ աստեղաց. աստեղագիտութիւն. աստեղանշմարութիւն. քաւգեսութիւն։

Astrologique (աստրոլոժիք) ած. Աստղագիտական։ Prédiction —։

Astrologue (աստրոլոգ) ե. ած. Աստեղագէտ. աստեղանշմար. աստեղարանական. քաւգեայ. ախտասրմն։

† **Astromancie** (աստրոմանսի) ե. իգ. *Աստղանշմարութիւն։ [նագէտ։

Astronome (աստրոնոմ) ե. ած. Աստեղաբաշխ. երկնագէտ։

Astronomie (աստրոնոմի) ե. իգ. Աստեղաբաշխութիւն։ [կան (դիտարուեստ, հաշիւ)։

Astronomique (աստրոնոմիք) ած. Աստեղաբաշխական։

Astronomiquement (աստրոնոմիքման) մ. Ըստ օրինաց աստեղաբաշխութեան. *աստեղաբաշխօրէն։

Astuce (աստիւս) ե. իգ. Ձարտարախոհութիւն. չարամտութիւն։ Un homme plein d'—. Employer de petites astuces։

Astucieusement (աստիւսիէզման) մ. Ձարտարախոհութեամբ։ Agir —։

Astucieux, euse (աստիւսիօ, իօզ) ած. Ձարտարախոհ. չարամիտ. նենգաւէս։ Homme —. Questions astucieuses։

† **Asymétrie** (ասիմէթրի) ե. իգ. Անչափակցութիւն։

Asymptote (ասինփթոթ) ե. իգ. Գիծ ինչ ուղիղ, ըստ երկրաչափից. անհանդիպական գիծ։

Asymptotique (ասինփթոթիք) ած. Անհանդիպական։ Point, courbe —։

† **Asyndète** (ասինտէթ) ե. իգ. տես Disjonction, 2։

Ataraxie (աթարաքսի) ե. իգ. Անխռովութիւն, հանգստութիւն հոգւոյ (ըստ փիլիսոփայից)։ Les stoïciens tendaient à l'—։

† **Atavisme** (աթավիզմ) ե. ած. Դառնալն վերստին ի վիճակ հաւուց իւրոց (ըստ բնախօսից)· *առհաւութիւն։

† **Atèle** (աթէլ) ե. ած. Ազգ կապկաց հարաւային Ամերիկայ· *աթելակապիկ։

Atelier (աթելիէ) ե. ած. 1. Արուեստանոց. արհեստանոց։ Ce peintre, ce sculpteur a tant d'élèves dans son —. — de photographie. Les ateliers d'une fabrique, d'une imprimerie։ ‖ 2. Արուեստաւորք։ Chef d'—. L'— demande une augmentation de salaire։ ‖ 3. Աշակերտք (դիմարչի, քանդակագործի)։ L'— de tel maître est plus nombreux que celui de tel autre. C'est un propos, une farce d'—։

Atellanes (աթելլան') ե. իգ. յ. Ամբիլլանական կատակերգութիւնք (առ հին Հռովմայեցիս)։

Atermoiement կամ **Atermoiment** (աթերմուամանի) ե. ած. 1. Ժամանակ յերկարաձգութեան առ ի զգործոն հատուցանելոյ. համբերութիւն (ա)։ L'— qu'il a fait avec un tel a remis ses affaires։ ‖ † 2. Յապաղումն. յերկարաձգութիւն. յամնութիւն*։ Il ne cherche que des atermoiements։

= Վկաս. (ա) "Ու ի ժամանակ յերկայնաբանութեան սա ի գործոն հատուցանել." Եփր. ՀԸ.

Atermoyer (աթերմուայէ) բ. ն. Յապաղել, յերկարաձգել զժամանակ հատուցման պարտուց (ա)։

† = բ. ն. Որ ի յօր առնել. յերկարել։

= Վկաս. (ա) "ի ժամանակի հմիկըս (գործոն), յոպովհոցի վիճանին." Սիրաք. իԹ. 6։

Athée (աթէ) ե. ած. Անաստուածի. աստուածուրաց։ C'est un —. Une secte d'athées։ [tion —։

= ած. Անաստուածի. անաստուածական։ Une proposi-

Athéisme (աթէիզմ) ե. ած. Անաստուածութիւն։ Faire profession d'—. Tomber dans l'—։

† **Athéistique** (աթէիստիք) ած. Անաստուածի. անաստուածական։ Philosophie —։

Athénée (աթինէ) ե. ած. 1. Ժողովարան չանաստուածից եւ հաւատոցց. *աթենէական։ L'— d'Alexandrie. L'— fondé par Adrien fut le premier établissement de ce genre institué à Rome։ ‖ 2. Տեղի դասախօսութեան կամ ընթերցման գիտնոց եւ գրագիտաց. *Աթենէան։ Assister aux cours de l'Athénée։ [կան. աթենեացի։

† **Athénien, ienne** (աթինիէն, իէնն') ած. Աթենէական։

Athlète (աթլէթ) ե. ած. Ըմբիշ. ըմբշամարտիկ. դասակառ. սխորիմ. աթլետայ։ Un — robuste. Combat d'athlètes։

A. **Athlétique** (աթլէթիք) ե. իգ. Ըմբշամարտք. մրցամարտք. մրցութիւն հրատանգք. ըմբշական մրցմունք։

B. **Athlétique** (աթլէթիք) ած. Ըմբշական։ Taille, force —. Cet homme a des formes athlétiques։

† **Athlothète** (աթլոթէթ) ե. ած. Գահերէց մրցութեան նահատակաց, ըմբշաց. նահատակադէր։

Atinter (աթինթէ) բ. ն. Գաճաճել. զարգարիլ. (վլ.)։

= S'—. բ. ն. Զարգարիլ. (վլ.)։

Atlante (աթլանթ) ե. ած. Անձնապատկեր որ ի վեր առնէ զմեան ինչ շինուածոյ. *ատլանտ։ Un balcon soutenu par quatre atlantes։ (Տես և Cariatide)։

Atlantique (աթլանթիք) ած. Ատլանտեան. անդրատլանտիկեան. անդրլանդական. անտլանտիկոս։ Mer, Océan —։

= ե. իգ. Ատլանտեան ծով, ովկիանոս։ Naviguer sur l'Atlantique։

Atlas (աթլաս) ե. ած. 1. Ժողովածոյ աշխարհացոյց

Digitized by Google

ատխատակաց. *ատլաս։ Grand —. — portatif. L'— du Voyage d'Anacharsis։ ‖ 2. Ատաջին ոգեպարտ ուլան. *ատլաս։

Atmosphère (–տմօֆԷր) ե. իե. 1. *երկրածրար պարունակ օդոյ. ամպախառնուց պարունակ. համատարած օդ. *մթնոլորտ։ La hauteur moyenne de l'— est de vingt lieues. Cette petite pluie a rafraîchi l'—։ ‖ 2. Օդ (երկրի, քաղաքի)։ L'— viciée d'un hôpital encombré։

Atmosphérique (–տմօֆԷրիք) ած. *Մթնոլորտային։ Variations atmosphériques։

Atome (–տոմ՛) ե. ու. 1. Մարմին համարեա անհատ կամ անբաժանելի առ իւրաքանչիւր փոքրկութեան. անհատ կտոր. անհատ. մանրամասն փոշի. հիւլէ (ա)։ Démocrite et Épicure ont prétendu que le monde était composé d'atomes։ ‖ 2. փոշի մանրամասն որ խաղայ ընդ օդս և տեսանի յարժամ ճառագայթք արեգականն մտանիցեն ի տեղի ինչ խաւարին կամ հովանաւոր. հողմամած. հիւլէ (բ)։ Chercher à saisir un —. Le mouvement continuel des atomes։

= ՎԿԱՅ. (ա) "Իսկ Էպիկուրոսին ինքն ինչպէսոյ իսկ համարին պատմիս։ Որպէս ինք նախ հաստատէ ընդնայնին. օրպէս յարժամ լսէն ընդ երդ հրանիչք, և հաստատէ նմին երեսին ի լոյն, այնպէս՝ ասէն՝ մարմինք անհատք և անբաժանիւք նմին պատմիս, և անոր նանչրոցեալ յօդեցս ինչն պատիս." Եպիկ. 228. — "Անպէս և անպէրսանալ ասին պատճառն (էպիկուրոսեանք՝) ինք վերայ ինչ օրհն էոյն պատճառ, այլ յանհատ նորոյց նիւթ ի գլխն տեղեացին." Ոսկ. Եփես. ժԲ. 805. — "Կործանիս ինչ գեղեցկութիւ պատասխանեալ նմանութեան և պատճառ." Գր. Նազ. Ատ. որ. Ա. = (բ) "Լոր նմանութեան համարձակ խօսիս հիւլէ, որ ի ժամանակ արեգական ներքոյ երեսացոյց ըստ պատուհանացն իմ լուսանցոյց երդոցն ի նեղլոյն խաղացեր բազմութիւնք հանդարձակ։" Ագաթ. ճբ. 550։

Atomique (–տօմիք) ած. Անհատական. հիւլական։ Poids —։

Atomistique (–տօմիսթիք) ած. Անհատական. հիւլական։ Philosophie, doctrine —։

Atonie (–տոնի) ե. իե. Տկարութիւն (գործարանաց մարմնոյ, ըստ բժշկաց). Թուլութիւն։ — de l'estomac. — générale։

Atour (–տուր) ե. ու. Զարդ կանանց. (վարի ստվորաբար յոգնակի)։ Elle avait ses plus beaux atours։

— Dame d'—. Տիկին զարդարիչ (դշխոյի, իշխանուհւոյ)։

Atourner (–տուրնե) բ. ն. Զարդարել, պատճառել (զկին)։ (վշ.)։

Atout (–տու) ե. ու. Ցողթիչ քարտէս ի խաղս. **Հատգունակ. էօլ։ Les atouts emportent les autres cartes. Jouer —, un —։

† **Atoxique** (–տօսիք) ած. Անթոյն. ապաթոյն։

Atrabilaire (–տրաբիլԷր) ած. Սևամորձոտ. դառնամորձոտ. խառամորձոտ։ C'est un homme —. Elle est devenue bien —. Visage, humeur —։

= ե. C'est un —։

Atrabile (–տրաբիլ՛) ե. իե. Սևաս մորձ. սևամորձութիւն։ L'existence de l'— est considérée aujourd'hui comme entièrement hypothétique։

Âtre (–տր) ե. ու. Տեղի թուայիք [cheminée] յորում լուցանի հուր. կրակատ։ Ôter les cendres de l'—։

† **Atrium** (–տրիօմ՛) ե. ու. Արահ կամարակապ ի ներքս ի տան. ներքին ածգատառակք։

Atroce (–տրօս) ած. 1. Անհնարին, ահագին (յանցանք, ոճիր). չարաչար (տանջանք)։ Crime, vengeance —. On lui fit souffrir des tourments, des supplices atroces։ ‖ 2. Սաստիկ, դժնդակ յոյժ (ցաւք)։ Il éprouvait des douleurs atroces dans l'estomac։ ‖ 3. Անագորոյն. անգութ։ Caractère —. C'est un homme —։ ‖ † 4. Ցաւի յոյժ. (ընդ.)։ Il fait un temps —։

Atrocement (–տրօսման) մ. Սաստկապէս. չարաչար։ Une action — perfide։

Atrocité (–տրօսիթէ) ե. իե. 1. Սաստկութիւն (յանցանաց). դժնդակութիւն (տանջանաց)։ ‖ 2. Գործ անգթութեան. *խժդժութիւն։ Commettre des atrocités, des atrocités inouïes։ ‖ 3. Անհնարին անգթութիւն, անագորոնութիւն. գազանաբարբարութիւն. վայրենութիւն. վիրագութիւն։ L'— d'un tyran։

Atrophie (–տրօֆի) ե. իե. Մխրճութիւն. ներգեւսում. (ըստ բժշկաց)։

Atrophier (–տրօֆիե) բ. ն. Մխրճեցուցանել. ծխրել ծնգել։ La compression atrophie les muscles։

= S'—. բ. ա. Մխրիլ. ներգեխել։ Son corps s'atrophie։

† **Atropos** (–տրօփօս) յտ. ան. իե. Մի յերից Պարկային, որոյ գործ այն էր. հատանել զթել կենաց մարդոյն. Անարգել։

— ե. իե. Ազգ գիշերային թիթեռան. ատրոպէ։

Attabler (–տաբլե) բ. ն. Նստուցանել ի սեղան. (ընդ.)։ Si vous ne pouvez accorder ces paysans, attablez-les, et vous les concilierez bientôt։

= S'—. բ. ա. Բազմիլ ի սեղան (յուտել, ի խաղալ)։

Attachant, ante (–տաշան, անդ) ած. Ցանկուցիչ։ Un livre —. C'est une étude fort attachante։

Attache (–տաշ) ե. իե. 1. կապ. փոկ. ատաղ։ Mettre un chien, un cheval à l'—. Chien d'—. (ալ. կապուած շուն. գիշերապահ շուն)։ ‖ 2. կցուած (մկանց [muscle] և կապոց [ligament] մարմնոյ)։ Les muscles ont chacun deux attaches։ ‖ 3. (խոսբ.) կապ. կապանք. հանգոյց։ Il aura bien de la peine à rompre cette —. Une — criminelle. — à cette vie présente. Բևեռիլն ընդ կեանս աշխարհիս։ — aux richesses. կղկղանի կախագին լինելն զընչից։ Le peu d'— qu'il avait pour les choses de la terre. Avoir de l'— à quelque chose pour l'étude. կարի քիչ յարեալ լինել յուսմունս։ ‖ 4. Պատուէր զոր տայր կառավարչն կատարելոյ զհրամանն արքունի։ Prendre l'— du gouverneur։ ‖ 5. (խոսբ.) Հաւանութիւն. համաձայնութիւն։ Je ne veux rien faire sans votre —, sans prendre votre —։

— de diamants. Ընդելուզուած ադամանդեայ։

Attaché, ée (–տաշե) անց. գերբ. 1. կապեալ. հարատեալ։ — au poteau. Les mains attachées derrière le dos. կապեալ ձեռս յետս. ձեռս յետս կապելովք. կապեալ զձեռս ի վերայ թիկանց։ ‖ 2. (խոսբ.) Բևեռեալ (ընդ աշխարհական իրս). կղկղանի կախագին (զընչից). Տարեալ (ի կարասի). (ալ. սիրտը բանի մը կապած)։ Une âme attachée aux biens terrestres. "Il n'était point — aux richesses." ՖԵՆ. *Tél.* XVI. ‖ 3. (խոսբ.) Ցառեալ. կառուցեալ։ "Ses yeux étaient attachés sur ce grand homme." ՖԵՆ. *Tél.* XVI. Tenir ses yeux attachés à la terre. Ձգետին նշմարել. ընդ գետին պչնալ. վերկիր հայիլն առնել. (ալ. աչքը գետնէն չի վերցնել. աչքը գետինը մըսնել, սեեռել)։ ‖ 4. Ցարեալ, կցեալ (յոք, յինչ). կապեալ (ընդ ումեք)։ — à quelqu'un par les liens de l'amitié. Il m'est très —. — au parti de la noblesse. — à ses intérêts. *Շահախնդիր։ Un domestique — à ses maîtres. Ծառայ սիրաստէր։ "Notre nation surtout . . . plus attachée à ses maîtres et plus respectueuse envers les

Digitized by Google

grands." MASS. *Pet. Car. Purif.* ‖ 5. կախեալ։ Leur fortune est attachée à celle de l'État. Leur salut y est —։ — ի. ած. Un — d'ambassade, կամ լուկ Un —. Պաշտոնատար [fonctionnaire] դեսպանութեան. կցորդ. ՝յատած։

Attachement (ած-շ՚մ-ն) ի. ած. 1. ցարիլն, կցիլն (յոգ. յքն.). յարուած. միաւորիւն։ L'— qu'on a à cette vie. Libre de tous les attachements du monde. Avoir de l'— pour quelqu'un։ ‖ 2. փոյթ մեծ. մտադրութիւն։ Avoir de l'— à l'étude, au travail։

Attacher (ած-շե) բ. ն. 1. կապել։ — avec un cordon, au poteau. On lui attacha les mains։ — կապել. հարսնել։ — les galériens à la chaîne։ — Հասուսնել բանտաս. բանտել։ — avec des clous։ — Հասուսնել։ — avec des épingles։ — Ասճուցանել. (ած. փակցնել, կպցնել)։ — avec de la colle։ ‖ 2. (ի-ի-բ.) ցարկցուցանել. կցել. կցորդել։ Ils l'ont attaché à leur parti. J'ai su me l'— par les services que je lui ai rendus. Il est fort attaché à sa femme, à ses enfants. ցարեալ ի յոյժ ի կին իւր, յորդիս իւր։ ‖ 3. Դնել. կացուցանել։ Cette mère attachait son bonheur à celui de ses enfants։ ‖ 4. Տալ. գրել. ընծայել։ — de l'importance ou du prix à quelque chose. Il attache à ce mot un tout autre sens que vous։ ‖ 5. (ի-ի-բ.) Զգել. յանկուցանել։ Les fables ne m'attachent pas։ ‖ 6. (ի-ի-բ.) Զբաղեցուցանել։ Il a une affaire qui l'attache fort։ ‖ 7. (ի-ի-բ.) Հաղորդ, կցորդ առնել. խառնել. միաւորել. զուգել։ — son nom à un événement mémorable. J'attache ma destinée à la vôtre։

— ses yeux, ses regards sur. կառուցանել, պղուցանել, յառել զաչս ի. ակնկառոյց լինել։

— les yeux, les regards. ցինչն գարձուցանել, գրաւել զաչս տեսից։ — les regards de la foule. Մխազիշ առնել զբազմութիւն ամբոխին։

— Տ՚—. բ. ած. 1. կառչել. կառչիլ. մածանիլ. (ած. փակչիլ. կպչիլ)։ La poix s'attache si fort à l'étoffe, qu'elle emporte la pièce. La poussière qui s'est attachée à nos pieds. փոշի որ կառեալ է յոտս մեր։ Le lierre s'attache à l'ormeau. Բազիղն պատուղի, պատի կառեալ ընդոստոստ։ ‖ 2. (ի-ի-բ.) ցարիլ. մածանիլ. կառչիլ. կցիլ. բանտիլ (ընդ ատեր, ընդ խմբի). յարձակիլ, խազալ ի վերայ։ — quelqu'un de paroles. — un auteur sur ses ouvrages. — les vices, les abus։ ‖ 3. (ի-ի-բ.) Վնասել։ Des calomnies qui attaquent l'honneur de quelqu'un. Cet ouvrage attaque la religion։ ‖ 4. Ընդունել, առնել, ի վերայ հասանել (հիւանդութեան)։ Je fus attaqué de la fièvre. (ած. Ջերմ բռնաւորեցաւ)։ Le croup attaque principalement l'enfance։ ‖ 5. Հարկանել (ժանգոտ զերկաթ, ատամաց գցորեան). ապականել։ La rouille attaque le fer. Les charançons attaquent le blé։ ‖ 6. Ջնախմտութ լինել. մխել. (ընդ.)։ Attaquez ce pâté. Il a bien attaqué son sujet։ ‖ 7. Մտրակ [éperon] ի կուշտ առնել երիվարի յօդմէ և յահիկ։ ‖ 8. Մերձենալ (նաւս ի ցղզի, ի հրատանգան)։

— quelqu'un en justice. Դատաիրաւ լինել։

— Bien — la note. Ճիշդ և յոտակ ձայնիւ անցանել ի գաղն խազի [une note basse] ի բարձրագոյն խազ յերգելն (ըստ երաժշտից)։

— Տ՚—. բ. ած. Ցարձակիլ յիրերաս։ Ils s'attaquèrent l'un l'autre avec fureur։

— Տ՚— à quelqu'un. Հարկանիլ, բանիլ, գոռալ ընդ ումեք։ Il s'est attaqué à plus fort que lui։

Attarder (տ՚) (տ՚-ած-ած-ե) բ. ած. Ուշացանել. յամենալ։ Il est dangereux de s'— sur cette route։

Atteindre (ած-եի-ն՚) [J'atteins, nous atteignons, ils atteignent. J'atteignais. J'atteignis. J'atteindrai. J'atteindrais. Atteins, atteignons. Que j'atteigne, que nous atteignions. Que j'atteignisse. Atteignant. Atteint, einte.] բ. ն. 1. Հարկանել (ի հեռաստ). գերազանցուցանել։ Il l'atteignit d'un coup de pierre. Il a manqué d'adresse, il n'a pas atteint le but. — son but. (ի-ի-բ.) Հասանել ի կէտ նպատակին. յաջողել։ ‖ 2. Դիպել։ La balle l'atteignit au front. Դիպեցաւ գնդակն ճակատուն։ ‖ 3. (ի-ի-բ.) Վնասել. ատանել։ Ce danger ne saurait m'—. Des outrages partis de si bas ne peuvent l'—։ ‖ 4. Հասանել. ընդունել։ Nous atteindrons ce village avant la nuit. Cet enfant brise tout ce qu'il peut —. L'incendie avait déjà atteint les étages supérieurs. Il atteignit l'âge de quatre-vingts ans. Եհաս ի թիւ ութսնամեայ ժամանակի։ Il atteignit l'âge de quatre-vingt-dix-neuf ans. Եղև քննանամեայ և քննամեան։ ‖ 5. Հետապահ լինել. հասանել զՀետս։ — l'ennemi par une marche rapide. Il a beau courir, je l'atteindrai։ ‖ 6. Հասանել ի չափ ատրուք. հաւասարիլ։ Il osait se flatter d'— Racine։

— բ. ւ. Հասանել։ Vous ne pourrez pas — au dernier rayon de cette bibliothèque. — au but։

† — Տ՚—. բ. ած. Հարկանել, վիրաւորիլ զանձն։ En voulant — son adversaire, il s'est atteint lui-même։

Attaque (ած-տ) ի. ած. 1. Ցարձակումն (ի վերայ թշնամեաց). ակամանիլն զմարտն. բախումն։ — générale, vigoureuse. Dès la première — les ennemis lâchèrent pied։ ‖ 2. (ի-ի-բ.) Ցարձակումն (բանից). Հարուած։ Il se vit exposé aux attaques d'une foule de critiques. C'est une — contre le gouvernement։ ‖ 3. Փորձիլն զոք բանիւք։ Il m'a déjà fait une — là-dessus։ ‖ 4. Յանկարծական հարուած կամ ընդունումն (ցաւոց)։ — d'apoplexie, de paralysie. — de nerfs. Հարուած կաց։

Attaquer (ած-տե) բ. ն. 1. Ցարձակիլ. հարկանիլ, անկանել, եանել, յառնել ի վերայ. բանել։ — l'ennemi, une place. C'est lui qui m'a attaqué, je n'ai fait que me défendre։ ‖ 2. (ի-ի-բ.) Հարկանիլ, գոռալ (ընդ ատեր, ընդ խմբի). յարձակիլ, խազալ ի վերայ։ — quelqu'un de paroles. — un auteur sur ses ouvrages. — les vices, les abus։ ‖ 3. (ի-ի-բ.) Վնասել։ Des calomnies qui attaquent l'honneur de quelqu'un. Cet ouvrage attaque la religion։ ‖ 4. Ընդունել, առնել, ի վերայ հասանել (հիւանդութեան)։ Je fus attaqué de la fièvre. (ած. Ջերմ բռնաւորեցաւ)։ Le croup attaque principalement l'enfance։ ‖ 5. Հարկանել (ժանգոտ զերկաթ, ատամաց գցորեան). ապականել։ La rouille attaque le fer. Les charançons attaquent le blé։ ‖ 6. Ջնախմտութ լինել. մխել. (ընդ.)։ Attaquez ce pâté. Il a bien attaqué son sujet։ ‖ 7. Մտրակ [éperon] ի կուշտ առնել երիվարի յօդմէ և յահիկ։ ‖ 8. Մերձենալ (նաւս ի ցղզի, ի հրատանգան)։

— quelqu'un en justice. Դատաիրաւ լինել։

— Bien — la note. Ճիշդ և յոտակ ձայնիւ անցանել ի գաղն խազի [une note basse] ի բարձրագոյն խազ յերգելն (ըստ երաժշտից)։

— Տ՚—. բ. ած. Ցարձակիլ յիրերաս։ Ils s'attaquèrent l'un l'autre avec fureur։

— Տ՚— à quelqu'un. Հարկանիլ, բանիլ, գոռալ ընդ ումեք։ Il s'est attaqué à plus fort que lui։

Attarder (տ՚) (տ՚-ած-ած-ե) բ. ած. Ուշացանել. յամենալ։ Il est dangereux de s'— sur cette route։

Atteindre (ած-եի-ն՚) [J'atteins, nous atteignons, ils atteignent. J'atteignais. J'atteignis. J'atteindrai. J'atteindrais. Atteins, atteignons. Que j'atteigne, que nous atteignions. Que j'atteignisse. Atteignant. Atteint, einte.] բ. ն. 1. Հարկանել (ի հեռաստ). գերազանցուցանել։ Il l'atteignit d'un coup de pierre. Il a manqué d'adresse, il n'a pas atteint le but. — son but. (ի-ի-բ.) Հասանել ի կէտ նպատակին. յաջողել։ ‖ 2. Դիպել։ La balle l'atteignit au front. Դիպեցաւ գնդակն ճակատուն։ ‖ 3. (ի-ի-բ.) Վնասել. ատանել։ Ce danger ne saurait m'—. Des outrages partis de si bas ne peuvent l'—։ ‖ 4. Հասանել. ընդունել։ Nous atteindrons ce village avant la nuit. Cet enfant brise tout ce qu'il peut —. L'incendie avait déjà atteint les étages supérieurs. Il atteignit l'âge de quatre-vingts ans. Եհաս ի թիւ ութսնամեայ ժամանակի։ Il atteignit l'âge de quatre-vingt-dix-neuf ans. Եղև քննանամեայ և քննամեան։ ‖ 5. Հետապահ լինել. հասանել զՀետս։ — l'ennemi par une marche rapide. Il a beau courir, je l'atteindrai։ ‖ 6. Հասանել ի չափ ատրուք. հաւասարիլ։ Il osait se flatter d'— Racine։

— բ. ւ. Հասանել։ Vous ne pourrez pas — au dernier rayon de cette bibliothèque. — au but։

† — Տ՚—. բ. ած. Հարկանել, վիրաւորիլ զանձն։ En voulant — son adversaire, il s'est atteint lui-même։

Digitized by Google

Atteint, einte (ա-տէն, էնթ) ած. տե՛ր. 1. Հարեալ՝ — d'une flèche, d'une maladie. Il fut — de la lèpre. Եմուռ ի նա սիսա բորոտութեան։ ‖ 2. Հասեալ՝ Avoir — certain âge, un certain âge։

— et convaincu d'(avoir volé). Ըմբռնեալ ի (գողութեան). գտեալ (գող)։

Atteinte (ա-տէնթ) է. էգ. 1. Հարուած։ Rude, légère —։ ‖ 2. (փոխ.) Վնաս. վէրք։ Sa santé n'a jamais reçu d'—. Porter — à la réputation de quelqu'un. Ի կարծիս մեծատանց ուրուք վնասակար լինել. (աստ. մեղս կուն բարի անուանը կամ հանգուցյն վնասել, ապականել)։ "Cependant, ni cette estime, ni tous ces grands avantages, n'ont pu donner — à sa modestie." BOSS. *Duch. d'Orl.* ‖ 3. Ապդեցութիւն։ ‖ 4. Ըմբռնուելի, ի վերայ հասանելի (հիւանդութեան)։ Il eut une légère — de goutte։

— Hors d'—. Անըմբռնելի. անհասանելի. անձեռնարկելի. անձեռնհաս։ Le fugitif est maintenant hors d'—. Vous avez mis cela tout à fait hors d'—, je ne pourrai jamais le saisir։

Attelage (ա-տէլաժ) է. ր. 1. Զոյգ (ձիոց). լուծք, սայլք, հարկիք (եզանց)։ Ce laboureur a tant d'attelages։ ‖ 2. կառաձիգ երիվարք։ Voilà un bel —. Il lui est mort un des plus beaux chevaux de son —։

Atteler (ա-տէլէ) [խոնարհի իբրև գAppeler.] բ. ն. լծել. ընդ լծով ածել։ — les chevaux à la voiture, les bœufs à la charrue. Dites au cocher qu'il attelle։ Ան և ս — un carrosse, un chariot։

— Charrette mal attelée. (փոխ.) կառք լծեալ ի հաւասակ և յանհնման երիվարաց. (առի զանհաւատն ընկերակցաց) (Ա)։

= S'—. բ. ա. լծիլ. (առի զանձանց)։ Ils s'attelèrent au chariot et le traînèrent։

= ՎԿԱՏ. (Ա) "Ա՛ինոյն ւաւտ ի հմաւպէնաց երիվարաց լինին, քայց ժո՛ղ յոյց ւաւտաց՝ որ ի շհմաւպէնաց լինել են. . . . այս ւաւտ զաւրհանալւտ ի հաւտաւսի և յանհնման երիվարաց լինել։" ԵԶԵՆԿ. 17, 18։

Attelle (ա-տէլ՛) է. էգ. 1. Տախտակ անբոյ կառաձիգ երիվարի։ ‖ 2. Տախտակ ի հաստատութիւն լեկեալ անդամոց. *տախտականդ։

Attenant, ante (ա-տէնան, անթ) ած. ցած. կից. առընթեր՝ Son jardin est — au կամ du mien. Il demeure dans la maison attenante։

= Attenant. ս. Մերձ. հուպ։ Je demeure tout —։

Attendre (ա-տէնտր) բ. ն. 1. Սպասել. ունել. կալ ունել։ Je vous attends ici. Je suis resté longtemps à —. Vous m'avez bien fait — . — l'ennemi. — avec impatience. Սպասել անձկանաւք, **անհամբեր։ ‖ 2. Ակն ունել գալստեան կամ գարձի ուրուք. սպասել. ունել։ Le roi doit passer par notre ville, il y est attendu depuis trois jours. Nous l'attendons de jour en jour. La place attend des secours. Ամրակայքն դէտ ակն ունին օգնականութեան։ ‖ 3. (փոխ.) Պատրաստ. պատհիլ։ Les tortures qui vous attendent. Տանջանք որ ունան, որ կան ունան, որ կան և պատհին, որ պատրաստեալ պատհին ձեզ։ Quelle gloire vous attend! ‖ 4. Սպասել. ունել. անուանել. ուշ ունել՝ J'attendrai la belle saison, avant de me mettre en voyage. Le vaisseau n'attend plus qu'un vent propice. Il se targue beaucoup de ce premier avantage, mais attendons la fin։ ‖ 5. Ակն ունել. յուսալ։ Il ne faut — sa récompense que de Dieu. Je n'attendais pas cela de vous. "Ce service, Monseigneur, n'est pas le seul qu'on attend de vous." BOSS. *R. d'Angl.*

— Le dîner, le souper nous attend. (փոխ.) Պատրաստ է ճաշն. պատրաստ են ընթրիքն։

— Un coup n'attendait pas l'autre. (փոխ.) Հարուածք գՀարուածս մղէին, առիպէին. կուռ զմիմեանց կին առ զային Հարուածքն։ Une question n'attendait pas l'autre։

— Attendez-moi sous l'orme. (առած.) առ յ'Orme։

= բ. ն. 1. Պատահել։ Attendez ici un moment։ ‖ 2. Ցաղագրել։ Il attend à la belle saison, au printemps։

— après quelqu'un, quelque chose. Սպասել ուրմէք, իմէք. պէտս ունել. կարօտել։

— Se faire —. Ցամել ի գալ։ Sa réponse ne se fit point — . Ոչ յամեաց պատասխանի նորա։

= En attendant. Գր. ած. Ա՛ս ժամին. առ ժամն։ Il se mit à lire en attendant. En attendant, nous nous promènerons։

= En attendant que. դի. ած. Մինչև։ En attendant que vous soyez mieux informé։

= S'—. բ. ա. ցուսալ. կարծել։ Je ne m'attendais pas à vous voir sitôt. Vous auriez dû vous y —. Après cela on peut s'— à tout։

— Qui s'attend à l'écuelle d'autrui, a souvent mal dîné. (առած.) առս յ'Écuelle։

Attendrir (ա-տէնտրիր) բ. ն. 1. Կակղել։ Il faut battre ce gigot pour l'—։ ‖ 2. (փոխ.) Ի գութ, ի գթութիւն, յարդասաւանս ածել. յաղերս և յողորմ խնդրել. յուզել գԽնամն. (աստ. սիրտը շարժել)։ Ses larmes m'ont attendri le cœur, m'ont attendri. Laissez-vous —։

= S'—. բ. ա. 1. Կակղանալ։ Les choux s'attendrissent à la gelée։ ‖ 2. (փոխ.) Խանդաղանալ. արգասհանալ. յաղերս գալ. ի գութ գառնալ. շարժիլ ի գեղեցիկ. յուզիլ գիմաց, խնամոյ։ Un cœur facile à s'—. S'— sur le sort de quelqu'un։

Attendrissant, ante (ա-տէնտրիսան, անթ) ած. Ողորմ. խանդաղանալական. արտասուալիկ. *արտասուարժ։ Spectacle —. Des paroles attendrissantes։

Attendrissement (ա-տէնտրիսէման) է. ր. Գութ. խանդաղանալութիւն. գեղեցիկ։ Doux —. Verser des larmes d'—։

Attendu (ա-տէնտիւ) նխ. ած. Նպատակ. միտ եդեալ. առ. վասն. ի պատճառս։ Il fut exempté de cette charge, — son âge, — son infirmité։

= — que. դի. ած. Որովհետև. զի. այնուհետև զի։ "Les parents de sa femme s'étaient opposés à son mariage, — qu'il n'était pas gentilhomme." B. DE ST-P. *Paul et Virg.*

† **Atteni**r (ա-տէնիր) բ. ն. Լինել հուպ, մերձ. կից լինել։

Attentat (ա-տէնթա) է. ր. Սպանդ. ապերասանութիւն։ Affreux, horrible —. Un — contre la liberté publique. "Qu'elle eut de clémence pour l'auteur d'un si noir —!" BOSS. *R. d'Angl.*

— à la pudeur. Բռնադատութիւն (կնոջ կամ մանկան)։

Attentatoire (ա-տէնթաթուար) ած. 1. Վնասակար։ C'est un acte — aux libertés publiques։ ‖ 2. Հակառակ (իշխանութեան դատաստի)։

Attente (ա-տէնթ) է. էգ. 1. Սպասումն։ Passer la nuit dans l'—. Ennuyeuse —. Salle d'—. Ա՛մէն յերկայնաձգեալ յոյսն ուշանալը ապատեն մեկնելոյ կառաւորք.

Digitized by Google

ժին։ ‖ 2. Տղա. ակնկալութիւն. ակնկալիք։ Ce prince a répondu à l'— qu'on avait de lui. Il a surpassé notre —. Le succès n'a point trompé notre —։

— Pierres d'—. Քարինք կառուցանի յորմնոնա տանց։

— Table d'—. Քար կամ տախտակ պատրաստեալ ի գրոշտած կամ ի նիւթ։

Attemter (ատէնդր) բ. ն. Զհանմանութ լինիլ ի չար կամ յապիրատ ինչ. ապիրատիլ։ — à la vie de quelqu'un. Զհան սրկանիլ, ձեռնամուխ լինիլ յոք. (այլ. ձիք տալ սպանանիլ)։ — sur ses jours, à sa propre vie. Ատան գործել անձին իւրում. գաւ անձին առնել. գաւել անձին իւրում. զինուվին երթալ։ — à la pudeur, à l'honneur d'une femme. (այլ. կնոջ մը պատիւը յափշտակել առնել)։

Attentif, ive (ատէնդիֆ, իվ) ած. Ուշակալ. մնատիր։ Être — à un discours, à son devoir. Les auditeurs étaient fort attentifs. Prêter une oreille attentive։

Attention (ատէնսիո) է. իգ. 1. Ուշադրութիւն. աշխատութիւն. մնադրութիւն. փոյթ։ Avoir — à ce qu'on fait. Il manque d'—. Mettez-y plus d'—. Faites — à ce que je vous dis։ ‖ 2. Գաղտասիրական խնամք. մնադրութիւն։ Il a eu pour moi des attentions infinies. Je fus touché de cette — délicate։

† **Attentionné, ée** (ատէնսիոնէ) ած. Խնամոտ. պատուադիր. (ընդ.)։

Attentivement (ատէնդիվման) մ. Ուշիւ աչով. աչքի աչիմ մնագր. մնադրութեամբ։ Lire, écouter —. Considérer —. Մխա եգեալ հայիլ, նկատիլ։

Atténuant, ante (ատենուան, անդ) ած. 1. Նուազացուցիչ (հիւթոց մարմնոյ՝ գիղ)։ ‖ 2. Նուազացուցիչ, թեթեւացուցիչ (յանցանաց՝ գէպք)։ Circonstances atténuantes. Les faits atténuants։

Atténuation (ատենուասիո) է. իգ. 1. Տկարացուցանելն (զմարմին պահաք). տկարութիւն։ ‖ 2. Նուազացուցանելն (զյանցանս). նուազութիւն։

Atténuer (ատենուե) բ. ն. 1. Տկարացուցանել. յոգնեցուցանել։ Les jeûnes, les veilles, les fatigues l'ont extrêmement atténué։ ‖ 2. Նուազացուցանել (զհիւթս մարմնոյ)։ ‖ 3. Նուազեցուցանել. փոքրագիցուցանել. թեթեւացուցանել (ա)։ Ce délit est beaucoup atténué par les circonstances. Cela n'atténue point ses torts, sa faute։

— S'—. բ. ա. 1. Տկարանալ. անուազիլ։ Le corps s'atténue par le jeûne։ ‖ 2. Նուազիլ. թեթեւանալ։ Le délit s'atténue, s'aggrave par les circonstances։

— վեր. (ա) "Նուազեցանելով և ետոքին յոգնեցանելով վիճեցան." փիլ. Ա. յոյր.

Atterrage (ատերաժ) է. ար. 1. Մերձաւորութիւն ցամաքի (ըստ նաւավարաց)։ ‖ 2. Մերձնալն ի ցամաք։

Atterrer (ատերե) բ. ն. 1. Զգետնել. յերկիր կործանել. զարկանիլ ի գետնի. կործան յերկիր զարհուցանել. սաստատ սրկանիլ. սահմռկապարիլ։ Après un moment de lutte, il l'atterra sous lui։ ‖ 2. (փոխ.) Տապալել. կործանիլ ի սպառ։ Les Goths achevèrent d'— la puissance des Romains։ ‖ 3. (փոխ.) Ընդարձակ, ապառաժափ առնել. պակուցանիլ։ Il avait soutenu ses malheurs avec constance, mais ce dernier coup l'atterra. Je fus atterré de cette réponse։

— բ. ն. Մերձենալ ի ցամաք. (ըստ նաւավարաց)։

Atterrir (ատերիր) բ. ն. Ելանիլ ի ցամաք. (ըստ նաւավարաց)։

Atterrissage (ատերիսաժ) է. ար. Ելանելի ի ցամաք։

Atterrissement (ատերիսման) է. ար. Կոյտ հողոյ, աւազոյ (յորմանս ծովուց և գետոց)։

Attestation (ատեսթասիո) է. իգ. Թուղթ, գիր վկայութեան. վկայութիւն. *վկայագիր։ — de bonne vie et mœurs. Il a les meilleures attestations։

Attester (ատեսթե) բ. ն. 1. Վկայել. վկայ գալ։ Le curé a attesté qu'il les avait mariés. La chose est attestée par plus de cent personnes։ ‖ 2. (փոխ.) Վկայել. յայտանել. յայտ առնել. ցուցանել։ Ses larmes attestent son repentir։ ‖ 3. Վկայ կոչել։ — le ciel, les dieux. Cela n'est point arrivé par ma faute, et j'en atteste tous ceux qui étaient présents à l'action։

Atticisme (ատթիսիզմ) է. ար. 1. Վայելչութիւն, ազնուութիւն բարբառոյ Աւտիկեցւոց կամ Աթենացւոց. աւտիկեան սքանչութիւն, փափկութիւն։ Il y a de l'— dans ses écrits։ ‖ 2. Աւտանդինն պայման բանիւ կամ սէ Աւտիկեցւոց. աւտիկեցի աւազուած. *աւտիկաբանութիւն։

Atticiste (ատթիսթ) է. ար. *Աւտիկաբան մնաւանդիր յոյն։ Lucien est un —։

Attiédir (ատիէտիր) բ. ն. 1. Եղկացուցանել. գազլացուցանել. Ս. եղկալիլ։ Cette eau est trop chaude, il faut l'— avec de l'eau froide։ ‖ 2. (փոխ.) Թուլացուցանել. ուծացուցանել. մեղկել։ Le temps attiédira leur zèle։

— S'—. բ. ա. 1. Դառնալ մեղկութիւն. գազլանալ։ Cette eau s'est attiédie։ ‖ 2. (փոխ.) Ուծանալ. հովնալ։ Leur amitié pour moi s'attiédit, paraît s'—։

Attiédissement (ատիէտիսման) է. ար. Նուազիլն (ախրոյ, բարեկամութեան). ուծութիւն։

Attifer (ատիֆե) բ. ն. Զամուսնել. զարգարել. (ասի ընդ. զկանանց)։

— S'—. բ. ա. Զարդարիլ. յօրինիլ զվարս գլխոյ իւրոյ. (ընդ.)։ Cette femme est longtemps à s'—։

Attifet (ատիֆե) է. ար. Զարդ գլխոյ կանանց. (հլ.)։

A. **Attique** (ատթիք) ած. 1. Աւտիկական. աւտիկեցի. աւտիկեան։ Goût, finesse —։ ‖ 2. Աւտիկեան (մնաւանդ գիր յոյն, օրինակ իմն Թուկիդիդէս, գեանոփան, Դիմոսթենէս, Աւրխոսփան, և այլն)։

— Sel —. (փոխ.) Նուրբ և հանճարեղ կատակաբանութիւն որ սեպհականի էր Աթենացւոց. աւտիկեան աղ։

B. **Attique** (ատթիք) է. ար. Վերին յարկ կամ գոմիկան տանց։ [բառ.։

Attiquement (ատթիքման) մ. Ըստ աւտիկեցի բարբառոյ։

Attirail (ատիրայլ) է. ար. 1. կահ և կարմած։ — de guerre, de chasse. L'— d'un peintre, de la cuisine։ ‖ 2. Աւելորդ ազի զոր չօրհնցուցանեն ոք ընդ իւր յուղեւորութեան. Ս. ատրուփարձայ. (ընդ.)։ Il traînait un grand — après lui. Qu'était-il besoin de tant d'—?

Attirant, ante (ատիրան, անդ) ած. Գեղեց. յանկուցիչ. հաճոյական։ Une femme qui a des manières attirantes. Un esprit —. Cette marchande est adroite et attirante։

Attirer (ատիրե) բ. ն. 1. Գգել. յինքն քաշել։ L'aimant attire le fer. L'ambre frotté attire les corps légers non métalliques։ ‖ 2. (փոխ.) Առ ինքն ձգել, յանկուցանել. յինքն սրկանիլ։ — quelqu'un à sa cause dans son parti. Le miel attire les mouches. Il nous attire par des promesses trompeuses. Il attira tous les regards. "Il sut — ma confiance." ՖԵՆ. *Tél.* XV. ‖ 3. (փոխ.) Ա-

Digitized by Google

ծել. չարժել. հրապուրել։ Ce crime a attiré de grands malheurs sur le coupable et sur toute sa famille. — sur quelqu'un l'envie. S'— la colère de quelqu'un. Ա֊ծել՝ ձգել ի վերայ անձին, կորզել յանձն, կոչել, հրապուրել զբարկութիւն ուրուք. չարժել ինքն զցասումն ուրուք. չարժել, գարթուցանել զոք ի վերայ իւր ի ցասումն։ S'— l'inimitié de quelqu'un. Ա֊ահաւոր զոք ոսոխ, թշնամի։ Cet homme s'attire toujours de mauvaises affaires, mais il s'en tire toujours. (առ. Ա֊յս մարդս միշտ գլխոյն փորձանք կը բերէ, կամ՝ կնճռահաս գործոց մէջ կը մնայէ, բայց միշտ կը պրծի, կամ՝ մէջէն կ'ելլէ)։ "Hélas! combien un crime en attire d'autres!" RÉN. *Tél.* XIX.

= S'—. բ. ա. Զգել զմիմեանս։ Les corps célestes s'attirent les uns les autres։

Attiser (ատիզ) բ. ն. 1. Սիրձանցուցանել զխանձողս [tison] որպէս զի լաւ եւս վառեցին. յորդորել զխանձողս, չիրակ։ — le feu։ ‖ 2. (փոխ.) Գրգռել. բորբոքել. զայրացուցանել։ — les haines։

Attiseur (ատիզօր) ե. ա. Որ սիրձ սիրձանցուցանէ զխանձողս. (ընդ. և խօսի)։

Attitrer (ատիտր) բ. ն. Նախամեծար առնել. (վաճառի սովորութեամբ յանց. դիւրի.)։ Marchand attitré. Նախամեծար վաճառական։ Les fournisseurs attitrés de la maison du prince. Des témoins attitrés, des assassins attitrés. Վարձեալ, կաշառակուռ վկայք, սպանիչք։ Լաւ եւս ասի Des témoins, des assassins à gages։

Attitude (ատիթիւտ) ե. եզ. 1. Դիր, կացք, ձեւ մարմնոյ. (առ. կեցուածք)։ L'— d'une statue. Belle — . — décente. L'— du commandement. Une humble — . Cette danseuse a des attitudes pleines de grâce։ ‖ 2. (փոխ.) Դիր. կացք. դիմացք։ Il a gardé dans toute cette affaire une — ferme. L'— calme de la nation déconcerta les agitateurs. La Russie prit une — fort inquiétante pour ses voisins. (առ. Ի֊ատաստան իւր դրացեաց հանմար տագնապալից դիրք մի բռնեց, առաս.)։

Attouchement (ատուշման) ե. ա. Հպիլն, զննիլն ձեռամբ. շօշափումն։ Notre-Seigneur guérissait les maladies par le seul —. Des attouchements illicites, déshonnêtes։

Attractif, ive (ատրաքթիֆ, իվ) ած. Զգական. ձգիչ. ձգողական. կորզական. քարշղական։ L'aimant a une vertu attractive։

Attraction (ատրաքսիօն) ե. եզ. 1. Զգական, ձգիչ զօրութիւն. ձգումն, ձգողութիւն. կորզումն։ L'— du fer par l'aimant. L'— moléculaire։ ‖ 2. Զգելն աստիճանաց զմիմեանս (քան Նեւտոնի). ձգողութիւն։ Le système de l'—։ ‖ † 2. Հրապուրանք։ Une des grandes attractions de Constantinople c'est . . .

Attraire (ատրէր) բ. ն. Զգել. հրապուրել. (վկ. և վարի նիթի յանուէն դիպիւն)։ Le sel est bon pour — les pigeons։

Attrait (ատրէ) ե. ա. 1. Սիրաւթիւն. յօժարութիւն։ Je me sens de l'—, beaucoup d'— pour la musique, pour cette personne. Suivez votre — ։ ‖ 2. Հրապոյր. քաղցրութիւն։ La beauté est un puissant —. Les attraits de la volupté. La musique a de l'— pour moi. —ս. Շնորհք, գեղ (կիսոջ)։ Il s'est laissé prendre aux attraits de cette femme. Les attraits de la jeunesse, de l'innocence. De chastes attraits։

Attrape (ատրաբ) ե. եզ. Խաբէութիւն. (ընդ.)։ N'y touchez pas, c'est une —։

Attrape-lourdaud (ատրաբ-լուրտօ) (յե. անվ. կամ Des —-lourdauds) ե. ա. Խաբէութիւն անհանճար, թանձր. (ընդ.)։

† **Attrape-minon** (ատրաբ-մինօն) (յե. անվ. կամ Des —-minons.) ե. ա. Կեղծաւոր խաբող պարզամիտից։

Attrape-mouche (կամ **mouches**) (ատրաբ-մուշ) (յե. Des —-mouche կամ mouches.) ե. ա. Ինաւն սպրդասպրդ անկոց ար բռնանին զճանճս և զմիջատս տեղեաւք իւրեանց. *ճանճակալ. (ար և Gobe-mouches)։

Attrape-nigaud (ատրաբ-նիգօ) (յե. անվ. կամ Des —-nigauds.) ե. ա. Խաբէութիւն անհանճար, թանձր. (ընդ.)։

Attraper (ատրաբէ) բ. ն. 1. Ըմբռնել (ի ծուղակի, յորդայի)։ — un loup dans un piège. — un oiseau avec de la glu։ ‖ 2. Ըմբռնել զոք յանզգաստից. ի վերայ հասանել յանկարծակի. (ընդ.)։ Que je vous y attrape encore à venir voler mes raisins! (առ. Զբաղայ թէ մէյ մ'ալ տեսնեմ զձեզ որ խաղողս կը գաղնաք)։ Vous disiez que vous n'alliez jamais au café: je vous y attrape. (առ. Կ'ըսեիք թէ բնաւ արճաճան չէք երթար, բռնեցի զձեզ)։ ‖ 3. (փոխ.) Խաբել. պատրել. խարդաւանել։ C'est un filou qui m'a attrapé. Cette femme attrape son mari. Bien fin qui pourrait l'—! ‖ 4. Ունել. ըմբռնել։ — un papillon. Je vais vous jeter cela, attrapez. Les gendarmes ont attrapé les voleurs։ ‖ 5. (փոխ.) Կորզել, յափշտակել (խաբէութեամբ, հնարիւք). խլել։ Ils ont attrapé l'argent de bien du monde. Il a si bien fait, qu'il a attrapé un bon emploi, une bonne place։ ‖ 6. (փոխ.) Ա֊ձակել, անկանել, հասանել (ուժգ)։ J'ai attrapé le bon numéro. (առ. Ա֊ղէկ բիւն վիճակեցաւ կամ բնակաւ բնծի)։ On nous a donné des chevaux, mais je n'ai pas attrapé le meilleur։ ‖ 7. Հարկանել։ Une pierre l'a attrapé au front. En jetant un bâton, il m'a attrapé à la jambe։ ‖ 8. (փոխ.) Հասու լինել. ըմբռնել. ի վերայ կալ. նմանեցուցանել։ — le sens, la pensée d'un auteur que l'on traduit. Ce poète a bien attrapé le caractère d'un jaloux. Ce peintre a bien attrapé votre ressemblance։ (Ցայս միտս լաւ եւս ասի Saisir)։

— le bout de l'année. (փոխ. և ընդ.) Հասանել ի ծայր կամ ի կատարած տարւոյն։

— une fièvre, un rhume. (փոխ. և ընդ.) (առ. Ջերմ, հարբուխ վատառկիկ. ջերմէ, հարբուխ բռնուիլ)։

Attrapeur, euse (ատրաբէօր, էօզ) ե. Յափշտակիչ։ Un — de successions։

Attrapoire (ատրաբուար) ե. եզ. 1. Ծուղակ. որս. գայթ (անասնոց). (վկ. այժմ ասի Piège)։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Խաբէութիւն. (վկ.)։

Attrayant, ante (ատրէյան, անթ) ած. Յանկուցիչ. հրապուրիչ։ Discours, accueil —. Il n'y a rien de si — que ses manières։

† **Attrempé, ée** (ատրանփէ) ած. Ոչ չոր և ոչ նուրբ (վարուժական, այսինքն հաս արուական). կշիռ հաստատակ։

= ՎԱՍ. "Զի գ' ւոյէ չոյր ի֊ուիչ, և գ' ւոյէ նուրբ, այլ ւչխ հաստատ." Որոկ. Ա. Ջիմ. Ը. 8արգ. 68։

† **Attremper** (ատրանփէ) բ. ն. 1. Ջեռուցանել աստիճանաւ [graduellement] (զչհնաց սպասակիզօծից)։ ‖ 2. Սփռել (զպղպեղ). Ա. չորցնել. (փոխ.) ած վերծ։

Attribuer (ատրիպուէ) բ. ն. 1. Տալ, մատուցանել ումեք (առաւելութիւն կամ իշխանութիւն ինչ)։ Les émoluments qui furent attribués à cet emploi. Quelles

Digitized by Google

fonctions a-t-on attribuées à ce magistrat? ‖ 2. Տալ, գրել, համարել, վերագրել, վերագերել, **ընծայել (ստիք ինչ). Ձգել՝ բերել զպատճառն (յոր, յիոչ). կրճել. դնել. արկանել (զանձամբ, զիւիք). On lui attribue cette victoire. Նմա գրեն, վերագրեն, ընծայեն զայս յաղթութիւն. Vous nous avez attribué la ruine de notre pays. Ձմեզ եդիք պատճառս աւերածոյ աշխարհին մերոյ. Ne lui en attribuez point la faute. Մի՛ արկանէք զնովաւ զյանցանսն, զքեսան. (տե. յանցանքը անոր վրայ մի՛ ձգէք). On attribue cette maladie au climat. Զայս հիւանդութիւնս դնեն յօդոց երկրին, ի կլիմայէն. S'— : Անձին առալ, գրել, մուտս ցանել. յանձն իւր կրճել. ի՛ւր սեպհականել. Chacun des deux partis s'attribua la victoire. ‖ 3. Տալ, գրել, վերագրել, **ընծայել (ստիք, խիք յատկութիւն ինչ). Vous lui attribuez des vertus, des vices qu'il n'a pas. C'est un remède auquel on attribue de grandes vertus.

Attribut (ատրիպ) ս. ած. 1. Յատկանշութիւն. առանձնաստրութիւն. Le droit de faire grâce est un des principaux attributs de la souveraineté. ‖ 2. Սեռական (Աստուծոյ, ըստ աստուածաբանից). Les attributs divins. ‖ 3. Սեռագիտ. առարկելի. (ըստ տրամաբանից և ըստ քերականաց). Որինակ իմն. Dieu est tout-puissant. *Dieu է ենթական, և tout-puissant առարկելին.* ‖ 4. Խորհրդանշան նշանակ. Le trident est l'— de Neptune.

Attributif, ive (ատրիպ-տիֆ, իվ) ած. Որ տայ. առնիլ. (ըստ իրաւագիտաց). Arrêt — de juridiction.

Attribution (ատրիպ-սիօն) ս. նիւ. 1. Շնորհելիք (առանձնին ինչ շնորհս). առնչութիւն. Un édit d'— de droits. ‖ 2. Նախամտութիւն. առաւելութիւն. Ces charges avaient de grandes attributions. ‖ 3. Յատկանշութիւն. իրաւունք. իշխանութիւն. C'est une — de tel magistrat. Cela n'est pas, n'entre pas dans les attributions du ministre de la guerre, du préfet.

Attristant, ante (ատրիս-տան, անթ) ած. Տխրացուցանիչ. տրտմեցուցիչ. Nouvelles attristantes. Ce sont d'attristants souvenirs.

Attrister (ատրիս-թել) բ. ն. Տրտմեցուցանել. ածել, արկանել զոք ի տրտմութիւն. Cette nouvelle m'attriste, m'a bien attristé. [propos.

— S'—. բ. ա. Տրտմել. տխրել. Elle s'attriste mal à

Attrition (ատրիսիօն) ս. նիւ. 1. Մաշումն շփմամբ (երկաց մարմնոց). C'est par l'— que l'on aiguise, que l'on polit les métaux. ‖ 2. Զղջալ առ աչի առանձինաց (ըստ աստուածաբանից). L'— ne suffit pas sans la confession.

Attroupement (ատրուփ-ման) ս. ած. Ազգակալից ամբոխ, ժողով. — séditieux. La force armée eut ordre de dissiper leur —. La sédition commença par quelques attroupements.

Attrouper (ատրուփ-թել) բ. ն. Դիւրել ժողովել (զազգիկսակից ամբոխ մարդկան). խառնել. Il attroupa toute la canaille, tous les fainéants pour faire une sédition.

— S'—. բ. ա. Ամբոխ, խուռն առնել. խմբիլ. Il est défendu de s'—.

Au (ո) Յօդ արական, խառնեալ ի նախադրութենէն à և ի յօդէն le, որ յիշեալի արական անուանաց վերի՛ նիւ ակնբառութեամբ նոցա ինչն բաղադրչի կամ հ հնչմամբ: Որինակ իմն. Obéir au roi. Հնազանդիլ թագաւորի. Recourir au juge. Դիմել առ դատաւորն. Acheter au marchand. Գնել ի վաճառականէ. Toucher au doigt. Հպիլ մատամբ. Il dit au héros. Ասաց գիւցազնին, գիւցազանին.Ցգնաւակի լինի Aux փոխանակ à les յիրկոսին եւ անաւ.

Aubade (ոպատ) ս. նիւ. 1. Նուագ առաւօտեան առ գուրս կամ ընդ պատուհանաւ ուրուք. *ալգերք. Le régiment a donné une — à son colonel. ‖ 2. (փոխ. ի ընդ.) Ակղատական թշնամանագիրք. թշնամանք. Il a eu une étrange —, une furieuse —.

Aubain (ոպին) ս. ած. Օտարական. եկ. (նոցն).

Aubaine (ոպէն') ս. նիւ. 1. Ժառանգութիւն ընչից, օտարականի, պանդխտի. L'— appartenait au roi. ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ակնակնկալ, յանկարծագէպ շահ.

A. **Aube** (ոպ) ս. նիւ. Սկիզբն առաւօտեան արեւելից. լուսաբաց. արշալոյս. Se lever dès l'— du jour, avant l'—.

B. **Aube** (ոպ) ս. նիւ. Շապիկ (եկեղեցական, քահանայական). Vêtir, ceindre une —.

C. **Aube** (ոպ) ս. նիւ. Տախտակք անուղղ աղօրեաց կամ շրջեցուսս. Գ. փառ. Les aubes d'un moulin. Roue à aubes. *փառատար անիւ. (Տես և Aileron).

Aubépine (ոպէփին') ս. նիւ. Թուփ ինչ փշալից յոգդէ գիհատոյ [néflier], որոյ ծաղիկք սպիտակք են և անուշ շահատոյ, և հատքն կամ պտուղք՝ հպատղք [astringent]. սպասիւշ. (Այլ եւս Aubépin, ոպէփին, ս. ած. և Épine blanche). L'— fleurit au mois de mai. Le rossignol aime l'—, et y fait ordinairement son nid.

= Վկայ. "Ըստ և ֆասլն բառանին (ի ֆասլան), օրպէս գինիին, ... ֆանտաֆոնի, պռաֆոնի, սպռաֆոնի." Ագաթի. Հզ. 481. ի բառս Գազիանոսի կոչ գրելոյ. "Ոխֆոսիոն. Լատին." ի լատինէնէն լեզուի Oxyacanthus առեալ ի յունէն նշանակէ գզ. Aubépine և առաւգաբանի Սուբ փառք: Իսկ յԱշխարհագրութեան Խորենացւոյ, էջ 612, տիրի Ձագրի (կամ Ձագիս), ծաղիկ ինչ Երզանկին Ագրիպիոյ.

Aubère (ոպէր') ած. Կարմիր և սպիտակ մազոիկ (ձի). *կարմրասպիտակ.

= ս. ած. *կարմրասպիտակ գոյն ձիոյ.

Auberge (ոպէրժ) ս. նիւ. Իջեւան. պանդոկի. աշխարհաւանդ. Tenir —. On fait bonne chère dans notre —.

Aubergine (ոպէրժին') ս. նիւ. Տունկ ինչ և պտուղ նորա. Ի պատրիկան. Գ. սմբուկ. (որ և Mélongène). (զրա. պոմիդիան, պոմիդեան, պոմիդեան). Ֆոմիդեան.

Aubergiste (ոպէրժիսթ) ս. Պանդոկապետ. աշխարհաւանդիկ.

† **Auberon** (ոպէրոն) ս. ած. փոքրիկ երկամի յոր մնաս նէ ասղնակ [pêne] փականաց (արկղ).

Aubier (ոպիէ) ս. ած. 1. Եղակուղ և սպիտակ մնան ծառոյ ընդ կեղեւն և ընդ փառ [liber]. սպիտակուց. *ինեւ խափայա. ‖ 2. տես Obier.

Aubifoin (ոպիֆուէն) ս. ած. տես Bluet.

Aubin (ոպէն) ս. ած. Թափրի ընդհատուկ ինչ ձիոյ ի ծեւ բաւիճենի կամ յաշխատութենէ.

Aucun, une (ոկէոն, իւն') ած. 1. Ինչ. իմն. "Non que pour moi, sans vous, ce trône ait — charme." CORN. *Othon.* IV. 1. ‖ 2. Ոչ ինչ. և ոչ մի. Vous n'avez — moyen de réussir dans cette affaire. Չեք ինչ ձեզ հնար ի յաջողութիւն գործոյդ. Être sans ressource aucune. Il ne prend — soin de ses affaires. Sans — doute. Անտանց մեզ, առանց սակաւոյն երկբայութեան. — Չայս մեռս ասի և բազմապատ յանեղական անուանս. Il a obtenu ce qu'il demandait, sans aucuns frais. Aucunes funérailles ne furent célébrées avec plus de magnificence.

Digitized by Google

= pron. on-pu-l. 1. Ով. տես։ De tous ceux qui se disaient mes amis, — m'a-t-il secouru? Ով և բազմապատիկ ի հին ոճ կամ գրաբարեախօս Aucuns կամ D'aucuns. Ոմանք։ Aucuns, d'aucuns croiront que j'en suis amoureux։ ‖ 2. Ոչ ոք։ Je ne connais — de ses amis։

† **Aucunefois, † Aucunesfois** (ōkʻ-un-kʻoa) ſ. Երբեմն. մերթ. (վկ.)։

Aucunement (ōkʻ-un-kʻmē) ſ. 1. Իւիք իրաք. (ա. կերպով մը)։ Je ne crois pas qu'on puisse — soutenir . . . ‖ 2. Բնաւ. ամենևին. ոչ իւիք։ Je n'en veux —։

Audace (ō-pa) ſ. իգ. Յանդգնութիւն. ժպրհութիւն. Համարձակութիւն։ Être plein d'—. Tant d'— peut-elle se concevoir? Noble, généreuse —։

Audacieusement (ō-pa-kʻē-oz-kʻmē) ſ. Յանդգնաբար. ժպրհաբար։ Parler, répondre —. Il se jeta — au milieu des ennemis։

Audacieux, euse (ō-pa-kʻē, ē-oz) ած. Յանդուգն. ժպիրհ. ժմիրա. Համարձակ։ C'est un homme fort —. Son génie — étonne et subjugue։

= ſ. ա. Յանդուգն։ C'est un —, un jeune —։

† **Au deça, Au dedans, Au dehors** և այլն. տես Deça, Dedans, Dehors։

Audience (ō-pi-un) ſ. իգ. 1. Ունկն դնելի բանից ազդուք. ունկնդրութիւն։ J'ai toujours donné — à tous les avis. "À la facile — de ce sage magistrat et par la tranquillité de son favorable visage, une âme agitée se calmait." BOSS. *le Tell.* ‖ 2. Ընդունելութիւն, ունկնդրութիւն (թագաւորի, պաշտօնէի). *Լսուրգ։ Les ambassadeurs envoyèrent demander —, furent admis կամ introduits à l'— du roi. — de congé. Demander, accorder une —. Ce ministre donne — tel jour, à telle heure։ ‖ 3. Գումարութիւն, ժողով, նիստ (գատաւորաց)։ — à huis clos. Cette cause a occupé trois audiences։ ‖ 4. Տեղի, որոշ ունկնդրութեան. լսարան. ատեան. Հանդիսարան։ On le mit hors de l'—. Salle d'—։ ‖ 5. Ունկնդիրք. Հանդիսարան. ժողով։ Toute l'— en fut scandalisée, en fut émerveillée. "Un prince aussi grand d'ailleurs que celui qui honore cette —." BOSS. *Anne de Gonz.* ‖ 6. Ն. Հանանգ (գաղթականաց Սպանիացւոց)։ L'— de Quito։ ‖ 7. Վ. ար. Ընթերցութիւն Հանանգի (գաղթականաց Սպանիացւոց)։ ‖ 8. Ա. տես ի Սպանիա)։ L'— de Valladolid։

Audiencier (ō-pi-un-kʻ) ած. ա. Huissier —. Բազպան ատենի։

Auditeur (ō-pi-tō-r) ſ. ա. 1. Ունկնդիր. լսող. լսելի։ Ce prédicateur a toujours un grand nombre d'auditeurs. Il émeut, il attendrit ses auditeurs։ (Յայս միտս լինի † իգ. Auditrice)։ ‖ 2. Լսող. ունկնդիր. աշակերտ։ Ce professeur a beaucoup d'auditeurs, n'a point d'auditeurs։ ‖ 3. Դատաւոր կամ խորհրդական որ չունի իրաւունս յայտնելոյ զկիր կարծիս կամ արկանելոյ քուէ. ունկնդիր։ Յայս միտս լինի և ած. Juge, conseiller —։

— des comptes. Քննիչ Հաշուոց։

— au conseil d'État. Ունկնդիր ի խորհրդեան Տէրութեան։

— de la nonciature. Ունկնդիր գեսպանի Հռովմայ քահանայապետին։

— de rote. տես ի Rote։

Auditif, ive (ō-pi-tif, i-u) ած. Լսելեաց. լսողական։ Nerf — . Conduit — . Յնդուղ, խողովակ լսողական։

Audition (ō-pi-tiō) ſ. իգ. Լսելի. լսելութիւն։ Expliquer comment se fait l'—։

— des témoins. Քննիչն զվկայս. Հարցափորձ վկայից։

— de compte. Քննութիւն Հաշուոյ. Համարատահատ։

Auditoire (ō-pi-tuar) ſ. ա. 1. Տեղի, որոշ ունկնդրութեան. լսարան. Հանդիսարան։ Un vaste —. Dès qu'il fut entré dans l'—։ ‖ 2. Ունկնդիրք. Հանդիսարան։ Ce professeur, ce prédicateur a toujours un nombreux, un bel —։

Auge (ōi) ſ. իգ. 1. Տաշտ քարեզին կամ փայտեզին յորում ուտեն և ըմպեն անասունք. կուր։ Mener boire les chevaux à l'—. Donner à manger aux cochons dans l'—։ ‖ 2. կուր, տաշտ (արմաւքինաց)։ Cet architecte a commencé par porter l'— et par tailler la pierre, pour connaître tous les détails de la construction։ ‖ † 3. Ակիզ յեռանի։ ‖ 4. տես Auget, 3։

Augée (ōi-e) ſ. իգ. Տաշտ մի արմաւքինաց լի։ Une —, une demi- — de plâtre։

† **Auger** (ōi-e) ſ. ն. փորել խողովակաձև (զերկաթին)։

Auget (ōi-e) ſ. ա. 1. փոքրիկ անօթ յորում գնեն զկուա թռչնաց ի լարանոցս կամ յարկինացս [cage]. *կատարեան։ Il n'y a plus rien dans l'—։ ‖ 2. Ծայր գոխանի [trémie] ազօրեաց, յորմէ ցորեանն անկանի ի վերայ երկաթեղէն. գ. երկնակ (?)։ ‖ 3. Գործ փոքրիկ ի շրջանակս ջրաչաշխակաւ [hydraulique] անուաց։ ‖ † 4. Խողովակ (ականաց)։

Augment (ōi-an) ſ. ա. Յաւելուած. ամուսին։

† **Augmentateur, trice** (ōi-an-tă-tōr, tōr-i) ſ. Յաւելիչ. ամեցուցիչ։

Augmentatif, ive (ōi-an-tă-tif, i-u) ած. Աստուածացուցիչ (մանուկ, լաւ քերականաց, որպէս յիսուսէքէն լեզուի one. Cavallo, ձի. Cavallone, մեծ ձի)։

Augmentation (ōi-an-tă-siō) ſ. իգ. Ամուսին. յաւելուած։ — de gages, de fortune. Il a fait bien des augmentations à cette maison։

Augmenter (ōi-an-tē) ք. ն. 1. Ամեցուցանել. ընդարձակել. բազմացուցանել. յաւելուցանել. աստուածացուցանել։ Il augmente son revenu tous les jours. Il a bien augmenté sa maison, sa terre. — ses largesses։ ‖ 2. Յաւելուլ գործիս։ — un domestique. Ces ouvriers veulent qu'on les augmente։

= ք. չ. 1. Ամեալ. յաճախել. բազմանալ. յոլովիլ։ Ses richesses augmentent tous les jours. Le froid va en augmentant։ ‖ 2. Աստուածանալ. բարձրանալ (գնոց)։ Le sucre augmente. Les vins ont beaucoup augmenté։

= S'—. ք. ա. Ամեալ։ Leurs richesses s'augmentent։

Augural, ale (ōi-u-ral, a-l) ած. Հաւատախոտական։ Bâton —. Les livres auguraux. La science augurale։

Augure (ōi-u) ſ. ա. 1. Հաւատհմայ. Հաւատգէտ. Հաւահարց. Հաւակռիչ։ La dignité d'— était en grande considération parmi les Romains։ ‖ 2. Հաւատհմայք. Հաւատախոտութիւն. Հաւատքիմականն։ Bon, mauvais —։ ‖ 3. (խոսք.) Հմայութիւն. ըղձութիւն. գուշակութիւն։ Je tire bon — de cette réponse. (ա. Այս պատասխանս բարենշան կը համարիմ)։ Nous entendîmes un cri de mauvais —. (ա. Զարագուշակ ճիչ մը լսեցինք)։ Vous présumez que mon entreprise réussira, j'en accepte l'—. Oiseau de bon —. (խոսք. և ընտ.) Այր որոյ գուշանայ և բարենշանի. Ս. բարեռան։ Oiseau de mauvais —. (խոսք. և ընտ.) Գուշակ չարեաց. չարաբեր. Ս. վատառան։

Augurer (ōi-u-rē) ք. ն. Հմայել. գուշակել. ըղձանալ։ Qu'augurez-vous de leur silence? Je n'en augure rien de bon, rien de mauvais։

Digitized by Google

A. **Auguste** (ոգ-ուս՛) ած. Օգոստական. օգոստափառ. մեծաշուք. մեծափառ. վսեմական: Le très — sacrement de l'autel. Cet — empereur. Cette tête —. Votre — personne. En son — présence. Temple —. *Ի հիմէական սահմանս.

B. **Auguste** (ոգ-ուս՛) է. ած. Օգոստոս. կայսր: Dans l'empire Romain, il y eut à la fois plusieurs Augustes et plusieurs Césars:

— ած. Histoire —. Գաղմուխիւն վարուց կամ կենաց գրութիւն կայսերաց հռովմէացւոց յԱգրիպիանոսէ մինչեւ ի Կարինոս. օգոստական պատմութիւն:

† **Augustin (Saint** —) (սէնթ-ոգ-ուսթէն՛) է. ած. Հին ինչ նշանագիր ազգագրութեան:

Augustin, ine (ոգ-ուսթէն, ին՛) է. Անուն կրօնաւորաց և հաստատութեանց կամ կուսանաց. օգոստինեան:

Aujourd'hui (ոժուրդ՛ուի՛) մ. ած. Այսօր. ի սեր կեան ատեն: Il a fait bien chaud —. — que la vapeur abrège les distances. — où ce vice a infecté tous les âges . . . — La journée d'— est plus belle que celle d'hier. On a remis l'affaire à —. J'ai différé jusqu'— կամ jusqu'à — à vous donner de mes nouvelles. Il part dès —. Միջին ազար, ի սմին ատեն, ազին օրին: || ած. Այժմիկ. առ միաք: Cela se pratiquait autrefois, mais — on en use autrement. Les jeunes gens d'—. Այժմու երիտասարդք:

— D'—. ած. Ցայսմ օրէ: Ce n'est pas d'— que nous nous connaissons: || ած. Ցայդուէ. յառաւօտէ. (պտ. առաւօտէն ի վեր): "Je ne l'ai point encore embrassé d'—." RAC. *Andr.* II. 5:

— D'— en huit, en quinze. Ցեօթ աւուրց, յեօթնեկաւան աւուրց: [mesures:

— է. ած. Այսօր: Nous avons tout — pour prendre nos

A. **Aulique** (ոլի՛կ) է. էթ. Բանաւիճութիւն [thèse] աշակերտի առաւօտեան առ ի լինել վարդապետ. Որահական մուքառումն, բանաւիճութիւն: Il a soutenu son —:

B. **Aulique** (ոլի՛կ) ած. Գերագոյն (առեան, ի Գերմանիա):

— Conseil —. Ատեանն առեան իշխանաց ինչ Գերմանիոյ:

† **Aumailles** (ոմա՛յլ) ած. էթ. յէթ. Թեսես —. Անբան. պահատ. (ազգինքն եզինք, կովք, ցուլք):

Aumône (ոմո՛ն) է. էթ. ած. Ողորմութիւն. առատ (ազգատաց): Faire, donner l'—. Il voulait racheter ses péchés par l'—. Distribuer des aumônes. Mettre, réduire à l'—. Տգիտաութիւն կործանել. (պտ. մեկը մնաբաղ վճռակ Հասցնել): || ած. Տուգանք:

Aumôner (ոմո՛ն) բ. ն. Տալ ազգմունիւն (առ ի պատիժ): — cent écus aux pauvres:

Aumônerie (ոմո՛նէ) է. էթ. ած. Դրան երիցութիւն. պարգեւատրութիւն: || ած. Պաշտօն ազգմոյաշխի (ի վանս): Որդմոյաշխութիւն: L'— de Saint-Germain des Prés:

A. **Aumônier, ière** (ոմո՛նիէ, էր) ած. Ողորմած. ազատարք. (էշ.): Ce prince était fort —. Elle est très aumônière: Այժմ վարի եւիճ ի բանն Saint Jean l'Aumônier, Որբոց Ցանկանէս Ողորմած:

B. **Aumônier** (ոմո՛նիէ) է. ած. ած. Պարգեւատու. Որդմոյաշխ (Քահանայի, իշխանի, Հայրապետասանցի). գրան երէց. երէց պալատան. վաներէց: || ած. Հոգեւոր Հայր. քահանայ (գպրոցի, հիւանդանոցի, ազոց):

Aumônière (ոմո՛նիէր) է. էթ. Քսակ (կախեալ զգեստուց կանանց):

Aumuce, Aumusse (ոմիւս) է. էթ. Ս. Մուշտակ (բազկի կանանիկոսաց):

Aunage (ո՛նաժ) է. ած. ած. Չափելն հակայից կանգնաւ: Ce marchand gagne sur l'—: || ած. Չափ հակայից կանգնոյ: Vérifier l'— d'une pièce de toile: [տեղիք:

Aunaie (ո՛նէ) է. էթ. Ուռաստան լաստենեաց. լաստ.

A. **Aune** (ո՛ն՛) է. ած. Ուռ. ինչ բուսակաղ ի ջրաբեր. Ս. լաստենի. (ար և. Vergne). էզոյ ագի:

B. **Aune** (ո՛ն՛) է. էթ. ած. Հին չափ ինչ երից ասից, եօթն բութաչափից և ատան գծաչափից 5/6, այսինքն է 4 մետր, 188. հակայից կանգնաւն: Mesurer, vendre à l'—. Une — et demie. Une demi-—: || ած. Գաւազան հակայից կանգնոյ: — ferrée par les deux bouts: || ած. Չափ հակայից կանգնոյ: Une — de drap, de toile:

— Le visage allongé d'une —. (էրեսք և ընդ.) Դէմքն ի խանարհ կախեալք Թզաչափ. (պտ. երեսք, քթիք Թիզ մի կախած):

— Tout du long de l'—. (էրեսք և ընդ.) Անչափ. առատիկ: On l'a battu tout du long de l'—:

— Mesurer les autres à son —. (առակ.) Ցանձնէ չափել զայլս:

Aunée (ո՛նէ) է. էթ. Ցանկ ինչ, որոյ արմատն վարի ի պէտս բժշկաց. կղմախ. խոտազ օձան:

Aumer (ո՛նէ) բ. ն. Չափել հակայից կանգնաւ. չափել: — fidèlement. — une pièce de toile:

Auneur (ո՛նէօր) է. ած. Ի երակացու, քննիչ չափից կայից հակայից կանգնաւ:

Auparavant (ոբարաւան՛) մ. Ցառաջագոյն: Je l'en avais averti longtemps —. Un mois, un an —:

Auprès (ոբրէ՛) մ. Որ. մերձ. առընթեր: Je ne puis voir cela, si je ne suis —, tout —. Sa cabane était isolée; —, coulait une source d'eau vive:

— նե. ած. Ա. առ երի. առընթեր. (պտ. քովը): Sa maison est — de la mienne. Avoir accès, un libre accès — d'une personne. Ունալ առնել առ ոք. (պտ. մէկուն հետ ուզած ժամանակը կարենալ տեսնուիլ): Mon fils est depuis plusieurs jours — de moi. On l'a mis — de tel prince. On l'a ôté d'— de ce jeune prince: || ած. (էրեսք.) Ա. առաջի: Il cherche à me nuire — de vous. Trouver grâce — de quelqu'un. Գտանել շնորհս առաջի ազգ ուրուք: || ած. Ա. յառջև. առ համեմատութեամբ. ըստ համեմատութեան. առ համեմատ: Votre mal n'est rien — du sien. (պտ. Ձեր ցաւն ոչինչ է իւր ցաւուն քով, համեմատութեամբ իւր ցաւուն): La terre n'est qu'un point — du reste de l'univers: [*նորինքսանակ:

† **Aurantiacé, ée** (օռանթիասէ) ած. Նմանն նարնջի.

Auréole (օռէօլ՛) է. էթ. ած. Պսակ, շրջանակ (գլխոյ սրբոց ի նկարս): || ած. (էրեսք.) Աստիճան (փառաց սրբոց): L'— des martyrs, des vierges: || ած. Պսակ. շրջանակ: Le noyau de cette comète était entouré d'une —:

Auriculaire (օռիքիւլէր) ած. ած. Ականջաց. *ականջային: Nerf —. Conduit —. Ցիցուղ, խողովակ ականջաց: || ած. Ականջալուր (վկայ): Témoin —: || ած. Ցանկանէ (խոստովանութիւն մեղաց): Confession —:

— Doigt —. փոքրիկ մատն ձեռքին. ծկոյիկ. Ս. ծկիկ մատն. Ս. ձագ մատն. ըզյն էրմոք:

Aurifère (օռիֆէր) ած. Ոսկեբեր (երկիր). ոսկեհաս, ոսկեբուղխ (գետ): Pays, terrain —. Fleuve —:

† **Aurifier** (օռիֆիէ) բ. ն. Խնալ Թիթղամբ ոսկւոյ զառաջին փորիկ. *ոսկեյից առնել:

Digitized by Google

Aurique (ō-ռիք) ած. էգ. Voile —. Ա. ապատասան նաւու որ ունի չորս կողմանա և չէ չորքկողմանի. առագաստ չորքկողմանի։

Aurochs (ō-ռօքս) ի. ար. Ագռ ինչ եզին վայրենի. քանասոս (?). *ցլավայրի. (որ և Bœuf urus, Ure)։

Aurone (ō-ռո՛) ի. էգ. Ագռ ինչ գնդածաղկի [armoise], որ ունի տերևս լիմոնահոտս և զգօրութիւն օշընդեր. բարձուենակ։ Ս. թաւրք եզևին. Գ. հոտզգուենի (ա)։

— femelle. Ագռ ինչ բարձուենակի, որոյ սերմանիքն աստակիչ են ճճեաց որովայնի. Ս. իգաօշինդր. Ս. օշինդրիկայ (ռ)։

= վկաց. (ա) "Ա՛ր քաքաղէ և խոտ եղևին, որ ի քուչսոխնել." Մխ. Հեր. խե. 133. — "եղևին, որ կոխ խոտ եղևին կամ ցեղ խոտի կամ հացիչ. չոքիչ մն դան ի." Բժշ. — "եղևին, որ ի լեռն." Ա.մխտ. Ա.նգ. անգ. (եղևին է գղ. Armoise)։ = (ռ) "Խիտ ազիդր, անխոն, խորոխ սանդ, ատրճան և լեռի դառն. . . օշինդրիկ, ատրճան, անխոն." Բժշ.

Aurore (ō-ռօր) ի. էգ. 1. Վարդագոյն լոյս արևելից կարմրագոյն ծագելոյ արեգականն. այգ. կարմրագոյն արևելից. յառաջօրձակ լոյս. առաւօտ. արևածագիր. արևադալ։ Le lever de l'—. L'— commençait à paraître. L'Aurore aux doigts de rose. Ա.յգ վարդամատնան. (ի բնասդ.)։ ‖ 2. Արևելք. աշխարհք արևելից։ Du couchant à l'—. Les climats de l'—։

— boréale. Լուսեղէն երևոյթ ինչ յերկինս ի կողմանս հիւսիսոյ. *հիւսիսայգ։ կայ և — australe. *հարաւայգ։

= ած. անփ. Դեղին ասկեգոյն։ Un ruban —, des rubans —. "Les quatrièmes (seront vêtus) d'un jaune —." FÉN. *Tél.* XII.

Auscultation (ō-սքիւլթասիւն) ի. էգ. Գնեղն ունկն (բժշկաց). *ականջալսիկ։ C'est par l'— que, depuis Laennec, les médecins reconnaissent certaines lésions internes։

Auscülter (ō-սքիւլթե) բ. ն. Գնել ունկն (բժշկաց). *ականջել։ — un malade։

Auspice (ō-սքիս) ի. ար. 1. Ըղձութիւն (ի թռուչելոյ հաւուց, թռուչնոց). Հաւագիտութիւն. Հաւահմայութիւն։ Heureux —. Ըղձութիւն բարեղչան։ Les Grecs et les Romains attachaient beaucoup d'importance aux auspices։ ‖ 2. (է.) Նշանակ. երևոյթ։ Sous d'heureux auspices, sous de tristes auspices։ ‖ 3. (է.) Հովանի. խնամակալութիւն. առաջնորդութիւն։ J'entreprendrai cette affaire sous vos auspices. Il entra dans la carrière des armes sous les auspices de ce général։

Aussi (ō-սի) ած. 1. Ես. նոյնպէս. ևմանապէս։ Vous le voulez, et moi —. Je vous prie — vous. Ա.զաչեմ և զձեզ. (տե. զձեզ ալ կ'աղաչեմ)։ ‖ 2. Նա և. և։ Il lui a donné telle chose, et cela —։ ‖ 3. Ա.յնպէս. այնչափ։ Il est — sage que vaillant. Il est — à plaindre que vous. Des forêts aussi anciennes que la terre. Ա.նասունք հնասակիցք երկրի։

= ն. Վ.տան արտ. նմին իրի. այնր ազագաս։ Il sert un maître qui le traite mal, — le veut-il quitter։

= — bien que. ղեմ. ած. Ա.յնչափ՝ որչափ. այնպէս՝ որպէս։ Je sais cela — bien que vous. (տե. Ձեզի չափ ես ալ գիտեմ զայդ)։

Aussière (ō-սիէր) ի. էգ. տես Haussière։

Aussitôt (ō-սիթօ) ած. Անդէն. առաջմանայն. խոկ և խոկ. նոյն ընդ նոյն. նոյնհետայն. վազվազակի։ J'irai —. On envoya chercher le médecin, il arriva —, tout —. J'y serai — que vous. Ընդ հատանիլ ձեր անդր եղէց և ես անդ. (տե. ձեր հատանելուն պէս՝ ես ալ հոն կ'ըլլամ)։ Ա.մի և ցերկչմամբ. — la lettre reçue, vous partirez. Որպէս նոյնհետայն ընկալչիք զիմաւքն՝ մեկնեսջիք։

— dit, — fait, կամ — fait que dit. Ա.ռնել և առնել մի եղև. զասելն և զառնել մի ապար։

= — que. ղեմ. ած. Վ.ազվազակի իրրև. խոկ և խոկ իրրև, ընդ. անդէն և անդ իրրև։ — que la nouvelle se répandit. խոկ և խոկ իրրև աստածեցաւ համբաւն. խոկ և խոկ ընդ աստածանել համբաւոյն. (տե. լուրը աստածաւածին պէս)։

Auster (ō-սթեր) ի. ար. Հողմ հարաւոյ. հարաւահողմ. (վարի ի բնասդ.)։ Le pluvieux, l'humide Auster։

Austère (ō-սթէր) ած. 1. Դաժան։ La plupart des fruits sauvages sont d'un goût —, sont austères au goût. Le coing a une saveur — ։ ‖ 2. (է.) Խիստ. աստուիկ։ Doctrine, morale —։ ‖ 3. Խիստ, խստասրտիկ (վարք)։ Mener une vie —։ ‖ 4. Ա.նզարդ. անպատկեր. անժպիտ. (ի գիրս աստաւածաստ)։ L'architecture d'une prison, d'un arsenal, doit avoir quelque chose d'—։

Austèrement (ō-սթէր-ման) ած. Խստութեամբ. խրատուիկ եղանակաւ։ Jeûner, vivre —։

Austérité (ō-սթէրիթէ) ի. էգ. 1. Խստութիւն. տարտղնութիւն։ L'— de Caton. L'— des lois, de ses préceptes։ ‖ 2. Խստութիւն. խստասրտութիւն. խստակրօնութիւն. վշտասրտութիւն. անձնատանջութիւն։ Il y avait beaucoup d'— dans ce monastère. Faire, pratiquer, exercer de grandes austérités։

Austral, ale (ō-սթրալ, ալ՛) ած. Հարաւային։ Le pôle, l'hémisphère —. Les constellations australes. Aurore australe։

Autan (ō-տան) ի. ար. 1. Հողմ հարաւոյ։ ‖ 2. Հողմ ամպգին, աստուածաշունչ, բանաչուենչ. (վարի ի բնասդ.)։ L'— furieux. Le souffle des autans։

Autant (ō-տան) ած. 1. Ա.յնչափ. նոյնչափ։ Ce diamant vaut — que ce rubis. Je suis, je crois être — que vous. Il est modeste — qu'habile. Il ne fait pas — de froid qu'hier. J'irai chez vous — de fois que vous voudrez։ ‖ 2. Որչափ. քան։ — qu'il est possible. Որչափ միտքի է, հնար է. (տե. կարելի եղածին չափ)։ — qu'il est en moi. Որչափ իմինվանն. որչափ կարող եմ. քան իմիմ կարի։ — qu'il était en eux. Որչափ ինչ քան նոցայն էր. որչափ նոցա գալ էր. (տե. իրենց ձեռքին եկածին չափ)։

— Autant . . . autant. Որչափ . . . այնչափ։ Autant vous l'aimez, autant il vous hait. Որչափ գուք սիրէք զնա, նա այնչափ ատեայ զձեզ։

= D'— . Ած. ած. Քան նմին չամեմատութեամբ. նոյնչափ։ On a élevé cette maison d'un étage, et baissé cette autre d'—։

— À la charge կամ à charge d'—. տես ի Charge։

— Boire d'—. Ըմպել գինի բազում. (ընդ.)։ Ne songeons qu'au plaisir, et buvons d'—։

= D'— que. ղեմ. ած. Մանաւանդ զի։ À votre place, je n'irais point là, d'— que rien ne vous y oblige։

= D'— plus. Ած. ած. Ա.յնչափ առաւել. այնչափ և առելի։ Je lui en ai d'— plus d'obligation, que je ne lui avais rien demandé։

= D'— mieux, Ած. ած. Ա.յնչափ առելի։ Je le sais d'— mieux que j'en ai été témoin։

— de têtes, — d'avis. (ած. է.) Որչափ միտգիկ այնչափ կարծիք. քան գլխոց և կարծիք։

Digitized by Google

— en emporte le vent. (ասած.) Հովմունք վար-ֆանիմ. (ասի գիտասմունց ոգոց չհատասոց ոք, կամ զըս-պառնալոց յոգոց չէ ոք երկնչուած)։

Autel (ոթէլ) ե. ար. 1. Բագին. սեղան. զոհանոց. զինաթան. (հեթանոսաց)։ Les autels des faux dieux. Conduire la victime à l'—. L'— de Jupiter։ ‖ 2. Սեղան. խորան. մատուցարան. (քրիստոնէից)։ Le prêtre est à l'—. Les saints autels. S'approcher de l'— pour communier. Un devant d'—. Le maître-—, le grand —. Սուրբ խորան, սեղան։ (խոկ ի բառն Maître Ակոգխմիչն գրէ առանց ներքագրական գծի le maître autel)։ Élever, dresser un —. Սեղան ուղղել, կանգնել։ Élever — contre —. (փոխ.) 1. Կանգնել սեղան առ սեղան. անկել հերձուած յեկեղեցւոջ կամ ի մխաբանութեան։ ‖ 2. Կանգնել իշխանութիւն ընդդէմ իշխանութեան։ ‖ 3. (փոխ.) Ելանիլ։ S'ériger en défenseur de l'— et du trône. Combattre pour ses autels. Les ministres des autels։ ‖ 4. *Հանճարական իմն հատուցմունք կիսատ ընդ քան. Սեղան. Բանբուա. (տե՛ս և Encensoir)։

— Qui sert à l'— doit vivre de l'—. (առած.) Որ սեղանոյն պաշտօնեայք են, ի սեղանոյ անաւ վայելեն. այսինքն՝ արժան է խաղացանչիւր ումեք կիսալ յիւրմէ պաշտաւնեն. (տես և Կոր. թ. 13)։

Auteur (օթօր) ե. ար. 1. Սահմանիչ պատճառ իրիք. առաջնորդ. ճարտարապետ. հայր. հաստատ։ L'— de toutes choses, Dieu. Գաստիան՝ նախապատճառն ակզբնապատճառն բնաւից կամ հաստիցից, Աստուած։ Les auteurs de la sédition furent punis. Vous êtes l'— de ma ruine. Les auteurs de nos jours. Հայրն և մայր. ծնողք։ ‖ 2. Գտանող. հնարող։ L'— d'une découverte, d'un procédé։ ‖ 3. Պատճառիչ. շարադիր. օրինակագիր. հայր. **Հեղինակ։ L'— de ce livre est inconnu. Quel est l'— de ce tableau, de cette musique? — classique։ Սուբ և գիտնոյ. Cette dame est — d'un fort joli roman, և ածանխանօրէն Une femme —։ ‖ 4. Պատճառագիր. մատենագրութիւն։ Lire, commenter un —. Cellection, choix des auteurs grecs։ ‖ 5. Հայր (զբուցի կամ լոյս իրիք)։ Je vous nomme mon —. (առած. Զհեղ ասաի այն անձին ասելոյ զր այս լսող ինձի հաղորդից)։ Il ne veut pas dire son —։ Սուբ և գիտնոյ. C'est elle qui est mon —։

Authenticité (ոթէնթիսիթէ) ե. իգ. Վաւերականութիւն. հաստատութիւն. ասուգութիւն։ L'— d'un fait, d'une nouvelle, des livres sacrés։

Authentique (ոթէնթիք) ած. 1. Վաւերական. օրինաւոր։ Acte, pièce, contrat —. Déclaration —։ ‖ 2. Վաւերական. հաստատիմ. հաստատ. հարազատ. անշրջան. ասպգ։ Une histoire —. Les livres authentiques։

— ե. իգ. 1. Բնագիր. (թղթ)։ J'ai vu l'— et la copie։ ‖ 2. Լատիներէն թարգմանութիւն օրինաց Յուստինիանոսի։ ‖ 3. Հաստատուած օրինաց Յուստինիանոսի։ Les Authentiques de Justinien։

† — Peine de l'—. Գատիճ գան հարկանելոյ և ապգնելոյ ի վանս զինի շնացեալ։

Authentiquement (ոթէնթիքման) ած. Վաւերականաբար. *վաւերագրապէս. ըստ օրինաց։ Un traité, un contrat fait —։ [ծնել. վաւերագրացուցանել։

Authentiquer (ոթէնթիքէ) բ. ն. Վաւերականացնել գործ։

† — une femme. Գաղտաստանել զինի շնացեալ։

Autobiographie (ոթօպիօկրաֆի) ե. իգ. *Ինքնակենսագրութիւն։

Autocéphale (ոթօսեֆալ) ե. ար. Ինքնագլուխ և պետական յոյն։

Autochtone (ոթօքթոն) ե. ար. Բնակ. բնաշխարհիկ. բուն բնակիչ. ինքնիրկրայ. ինքնագաւառացի։ Plusieurs historiens pensent que les Américains ne sont pas autochtones et qu'ils sont venus d'Asie en Amérique։ (Տես և Aborigène)։

— ած. Բնիկ. բնաշխարհիկ։ Un peuple —։

† **Autochtonie** (ոթօքթոնի) ե. իգ. Ինքնիրկրայութիւն։

Autocrate, trice (ոթօքրատ, տրիս) ե. Ինքնակալ. գշխոյ ինքնակալ. (առի գիպլոմարէ և գիպլոմատագիր)։

Autocratie (ոթօքրատի) ե. իգ. Ինքնակալութիւն, մխաիծան տէրութիւն։ [vernement —։

† **Autocratique** (ոթօքրատիք) ած. Ինքնակալ։ Gou-

Autodafé (ոթօտաֆէ) ե. ար. Հրով գատելի գհերձակիս (առանի հաստատութեան)։ Հրակէզ գատաստան։ *Հրագատութիւն։ Un — révolte l'humanité. Assister à des autodafés։ (Ա. յս բառս Պղանիացւոց բարբառոյն ծագեալ՝ գործ հաստատ)։

† **Autodidacte** (ոթօտիտաքթ) ե. ար. Որ ուսանի առանց վարդապետի. ինքնուսումն. ինքնավարդապետ։

Autographe (ոթօկրաֆ) ած. Իւրով ձեռամբ գրեալ գրաշխատ. ինքնագիր։ Lettre, manuscrit —։

— ե. ար. Ինքնագիր գրչութիւն։ Une collection d'autographes։

Autographie (ոթօկրաֆի) ե. իգ. 1. Վերահանութիւն (ձեռագրի մատենագրի ուրուք)։ ‖ 2. Ի բառս. օրինակ հանելն (գիտասոյ ինչ)։ ինքնագրութիւն։

Autographier (ոթօկրաֆիէ) բ. ն. Հանել զօրինակ (հատասոյ)։

Automate (ոթօմատ) ե. ար. Պարզնոյ ինքնաշարժ։ Une horloge est un —. Un — fort curieux։ [Vaucanson։

— ած. Ինքնաշարժ։ Le flûteur —, le canard — de

Automatique (ոթօմատիք) ած. Ինքնաբերական։ La circulation du sang est un mouvement —։

† **Automédon** (ոթօմէտոն) յտ. ան. ար. Աստանդան. (կառապետ Աքիլլեայ, յԻլիականին Հոմերի)։

— ե. ար. (փոխաբ. և ընտ.) Կառապետ։

Automnal, ale (ոթօմնալ, լ') ած. Աշնանային։ Plantes, fièvres automnales։ (Ըստ Աիստիկոսի չիք յոգնակի ստական. այլ ըստ Լիդրէի մարթի ասել Les vents automnaux.)։

Automne (ոթոմ') ե. ար. և իգ. Աշուն. աշնանի։ Un bel —. Une — froide et pluvieuse. Une — venteuse։

† **Automobile** (ոթօմոպիլ) ած. Ինքնաշարժ (մեքենայ, գործի)։ [peuple —։

Autonome (ոթոնոմ') ած. Ինքնօրէն. ազգիմամբ։ Ville,

Autonomie (ոթոնոմի) ե. իգ. 1. Ազատութիւն վարչոյ սեպհական օրինաց. ինքնօրէն ազգիմատութիւն. ինքնօրինութիւն։ ‖ 2. Ազատութիւն։

Autopsie (ոթօփսի) ե. իգ. Ջննուեմն ամենայն անգամ գիտական. *Ներքաղնութիւն։ On a ordonné l'— de ce cadavre։

† **Autopsier** (ոթօփսիէ) բ. ն. *Ներքազնել (գիտական)։

Autorisation (ոթօրիզասիօն) ե. իգ. Օգնան. Համաձայնութիւն. կամակատարութիւն. Թոյլատուութիւն. Ս. գատարութիւն։ Il agit sans mon — pour faire cela. Demander une —. Obtenir une —. Առնուլ ընդունել օգնան, համաձայնութիւն։

Digitized by Google

Autoriser (ոտորիզե) բ. ն. Տալ ազատություն, կամ ակորտություն. Համաձայնել: Une femme ne peut contracter si son mari ne l'autorise, ne l'y autorise. Je vous autorise à dire que. . .

= S'—. բ. ա. 1. Ընդունել իշխանություն, իրաւունս: Les coutumes s'autorisent par le temps, et acquièrent force de loi: ‖ 2. Ընդունել պատճառս, պատրուակ: Il s'autorise de votre exemple, pour agir de la sorte. Il justifiait leur conduite, pour s'— à les imiter:

Autorité (ոտորիթե) ս. իգ. 1. Իշխանություն. ճշմարտություն: L'— paternelle, royale. Usant de son — sur ses subordonnés. Abuser de son —. Acte d'—. Գործ իշխանական: Cet acte d'— révolta tout le monde. Faire une chose de son — privée. Գործել ինչ ինքնաձեռն համարձակությամբ. ինքնակրաման. (տե. ինք իր գլխուն գործ տանել): D'—. Իշխանաբար. բռնությամբ: ‖ 2. Իշխանություն. ազդություն. վարչություն: Les agents de l'—. Censurer les actes de l'—. Խծրծել զգործս վարչության: — Les autorités. Քարտուղարության պաշտօնատարք վարչություն. իշխանք. պետք: Les autorités civiles et militaires. Les autorités assistèrent en corps à la cérémonie: ‖ 3. Գաղափ. ճշմարտություն. կշիռ. ապացուցություն. մեծարգոյ կարծիք. Հեղինակություն: Il a bien de l'— dans ce corps, dans sa famille. Quelle — dans ses paroles! "Une parole grave et pleine d'—." ՖԵՆ. *Tél.* x. ‖ 4. Վկայություն կշռաւոր [important] անձին կամ մատենագրի, զոր յառաջ բերէ ոք առ ի հաստատել զիւր բանս. Հեղինակություն: Vous trouverez plus d'une — dans les Pères pour appuyer votre sentiment. Alléguer des autorités:

A. **Autour** (ոտուռ) նխ. 1. Շուրջ զ(նովաւ). շուրջանակի (տանն). զ(քաղաքաւ). (տե. չորս դին. բոլորակիք): Ils se rangèrent — de lui. — de la maison, de la ville: ‖ 2. Առ երի. առընթեր: Il est toujours — d'elle:

= ս. Շուրջանակի: Le palais était fermé; —, veillait une garde nombreuse:

— Tout —. Ած. ած. Շուրջ շրջանակաւ. շրջանակաւ շուրջանակի: Il regardait tout — si on le suivait:

B. **Autour** (ոտուռ) ս. ած. Թռչուն ինչ որոնական նմանի ցնոյ [milan]:

Autre (ոտրէ) տն. 1. Ա՛յլ. միւս. (տե. ուրիշ): Il faut appeler un — médecin. Connaissez-vous mon — sœur? L'épée d'une main et le pistolet de l'—. Regarder de côté et d'—. Ածել զաչն այլոր և անդր. զկայեցուածան յերկուս բաժանել. (տե. ասդիս անդին նայիլ): Parler de choses et d'autres. Խօսիլ զայլևայլ իրաց. (տե. սրկէ ընկէ խօսիլ): Nous parlâmes de choses et d'autres, mais il ne fut nullement question de vous. De temps à —. Երբեմն երբեմն. ընդ ժամանակս ժամանակս. (տե. տանի տանի): D'année à —. Տարուընէ ի տարի. տարի յտարի: — est promettre, — est donner. Ա՛յլ է խոստանալ, և ա՛յլ է տալ: Ils sont morts l'un et l'—. Մեռան երկոքեան չիւր, երկոքին եւս: Je suis content de l'un et de l'—. Հաճեալ եմ ընդ երկոսին: Ni l'un ni l'— n'est mon père. Ոչ մին և ոչ միւսն է իմ Հայր: Ni l'un ni l'— ne viendra avec moi. Ոչ մին եկեսցէ, և ոչ միւսն. չեկեսցին երկոքին եւս: L'un ou l'— viendra avec moi. Se louer l'un l'—. Գովել զմիմեանս, զերկուս, ընկեր զընկեր: S'attaquer l'un l'—. Յարձակիլ ի միմեանս: Elles médisent l'une de l'autre. Զարախօսեն (կանայք) զմիմեանց: Se crier l'un à l'—. Աղաղակել մի առ մի, մի ցմի, առ միմեանս: — part. Ա՛յլուր. այլ ուրեք. յայլում վայրի: Nous nous reverrons — part. L'— jour. Ի գիացիկլուամ, յանցիկլուամ աւուր. (տե. անցեալ օր): J'ai rencontré votre frère l'— jour. L'un dans l'—, l'un portant l'—. Մխահամուռ չուեալ. (տե. վերայ վերայ): Ces objets coûtent tant, l'un dans l'—, l'un portant l'—. En voici bien d'un autre d'une —. Ահա քեզ և այլագոյ ինչ, և ա՛յլ ինն. աւասիկ միւս և զարմանալիք. (տե. ա՛ռ քեզի ուրիշ մ՛ալ). (ընդ.): Nous autres, vous autres. Մեք. դուք. (ընդ.): ‖ 3. Ա՛յլ. միւս. երկրորդ: Il le regarde comme un — lui-même. Cette ville est un — Paris. Il parle comme un — Élie. Խօսի իբրև զմիւս սահ եղիա: "Il fallut réveiller d'un profond sommeil cet — Alexandre." BOSS. *L. de Bourb.*

= դեր. անուն. Ա՛յլ ոք. ա՛յլ սահ: J'aime mieux que vous l'appreniez d'un — que de moi. D'autres vous diront. Ա՛յլք առաջին ձեզ: Vous rejetez toujours la faute sur les autres. Մինչ զայլսվք արկանէք զվնասն կամ զյանցանսն: À d'autres! Երթ առ այլս. պատմեցէք զայդ սրոց քան զիս դիւրաչաւատքն իցեն:

Autrefois (ոտրեֆուա) ած. Երբեմն. յառաջ ժամանակաւ. (տե. առանձ): On croyait — que. . . Les hommes d'— étaient, dit-on, plus robustes que ceux d'aujourd'hui. (տե. ի՛նչպէս էր ես առաջին ժամանակներուն մարդիկն աւելի զօրաւոր էին քան թե հիմակուանները):

Autrement (ոտրմէն) ած. 1. Ա՛յլապէս. այլազգաբար: Il faut vivre —. Il agit — qu'il ne parle. Ուրագ են ի միմեանց գործք նորա և բանք: Cet historien rapporte le fait bien —, tout —. Ceci est tout — important. Կարևորագոյն և ոչ այս: ‖ 2. Ապա թե ոչ. թե ոչ: Dites-lui qu'il soit plus sage, qu'— on le châtiera. Obéissez, autrement! . . .

— Ne. . . pas —. Ոչ յոյժ. ոչ կարի: Vos menaces ne m'effrayent pas —. Ոչ ինչ կարի զարհուրեցուցանեն զիս սպառնալիքդ: Je ne m'en inquiète pas —:

† **Autrichien, ienne** (ոտրիշեն, իէնն') տն. և ած. Աւստրիական. Աւստրիացի:

Autruche (ոտրիշ) ս. իգ. Թռչուն ինչ մեծ. չայլասմն. փետ ածող: Les autruches viennent d'Afrique. Les plumes d'— servent à faire des panaches:

† **Autruchon** (ոտրիշոն) ս. ած. Ձագ չայլամանն:

Autrui (ոտրուի) ս. ած. Ա՛յլ ոք. այլք. ընկերն. մերձաւորն: Il ne faut pas désirer la femme, le bien d'—. Juger d'— par soi-même:

Auvent (ովան) ս. ած. Փողրիկ տանիք յառաջակողմակաւ. քիւ. տալտ: Se mettre à couvert de la pluie sous un —: [գիպ:

Auvernat (ովերնա) ս. ած. Կարմիր գինի ինչ Գաղղիոյ:

Auxiliaire (ոգզիլիէր) տն. 1. Օգնական. օժանդակ: Armée —. Troupes auxiliaires: ‖ 2. Օժանդակ (բայք զոր քերականաց, այսինքն Avoir և Être):

= ս. ած. 1. Օգնական. ձեռնտու. թիկունք: Ce général fut trahi par ses auxiliaires. Tu trouveras en moi un puissant —: ‖ 2. Օժանդակ բայ:

Avachir (s') (սավաշիր) բ. ա. Թուլանալ. գ. լղկիլ: Cet habit commence à s'—. Cette femme s'est avachie:

A. **Aval** (ավալ) ս. ած. Խոնարհակողմն, խոնարհագոյն կողմն գետոյ (հակադրութեամբ վերնահովտեանն, որ ասի Amont): Pays d'—. Le vent vient d'—.

— Vent d'—. Հողմ արևմտից:

Digitized by Google

— ſ. Զգեստի խոռոչ։ (ա֊բ. գետին հետ. գետ է վար)։ (հ.)։ Un des bateaux allait amont, l'autre —։

2. **Aval** (ա֊լ) է։ ա֊ր։ Ձեռնագիր, առարագրութիւն եբաշխառարութեան (է փոխառնակագիրս)։ Mettre son — au bas d'une lettre de change. Ses avals sont bons։

Avalaison (ա֊լա֊զի) է։ իե։ 1։ Հեղեղ։ ուզիս։ (ար և Avalasse). (խ֊բ)։ ‖ 2։ Հոգի արեւմտեան ար ընդէ ի բարձր ուռուց հետէ (բառ նաւագնացից)։

Avalanche (ա֊լա֊նշ) է։ իե։ Հիւս ձեան. ձիւնաւեղջիւր. Ա։ ուսին (կամ ուսի)։ La chute d'une —. Ce village a été détruit par une —։

Avalasse (ա֊լա֊ս) է։ իե։ տես Avalaison, 1.

Avalé, ée (ա֊լե) ած։ գ֊բ։ 1։ կլեալ։ ‖ 2։ կոխեալ։ Avoir les joues avalées. Ce chien courant a les oreilles bien avalées։

Avaler (ա֊լե) բ։ ն։ 1։ Իջուցանել (զգինի ի չանաքարանս). (տ.)։ ‖ 2։ կլանել։ — un bouillon, un œuf, une arête. Il avale les morceaux sans mâcher. — Ne faire que tordre et —. Ոչ ոգի, առանց ծամելոյ կլանել. (տ.)։ — la dragée, la médecine, des couleuvres. (է֊բ.) տես ի Dragée, ի Médecine, ի Couleuvre։ — † — sa langue. Ցօրանջել. ձանձրանալ. (ընդ.)։ — † — quelqu'un. Հայհոյել յոր բարեխօսեմբ. (ընդ.)։ — † — la douleur. Ընդունել բառնակ մի գինւոյ. (ընդ.)։ Faire —. Կուցանել. կարծեցուցանել. Հաւատացուցանել. (ընդ.)։ ‖ 3։ (է֊բ.) կլանել. համբերել. տանել։ Il n'a pu — le soufflet, cet affront։

— բ։ ն։ Ցաւարկել զգեան խոռոչ։ (ա֊բ. գետն է վար երթալ)։ (հ.)։

— S'—. բ։ տ֊։ 1։ կոխել. իջանել անկանել։ Le ventre de cette jument s'avale։ ‖ † 2։ Լինել կլեալ։ Ces pilules s'avalent sans peine։

Avaleur (ա֊լո֊ր) է։ ա֊ր։ կլանող։ (ընդ.)։ C'est un — de médecines։

— Un — de gens, de charrettes ferrées. (է֊բ.) Ա֊ծառան. յոխոռանոթս։

Avaloire (ա֊լո֊ւա֊ր) է։ իե։ կոխոց։ (տ.)։

Avance (ա֊լն֊) է։ իե։ 1։ Յառաջագիտութիւն մեան ձիւնառածոց. առաւանդ։ ‖ 2։ Յառաջեալ ճանապարհ։ յառաջագիմութիւն։ L'ennemi qui avait tant d'—. Être en —. Հասանել յառաջ քան զառհմնեալս ժամն։ Il n'est pas deux heures; vous êtes en —։ ‖ 3։ Պատրաստութիւն, հանգերձեալ ինչ. հանգերձանք։ C'est une grande —, quand on veut bâtir, que d'avoir des matériaux։ ‖ 4։ Գումար գրամոյ փոխ առեալ, կամ հատուցեալ կանխաւ վասն ապրոյ. *կանխիկ։ Faire une — de mille francs. Il a fait pour eux des avances considérables։ ‖ 5։ Յառաջիկն, կանխիկն (է խնգրիկ գործակատարութեան ուրուք). *նախաքայլք։ Ce n'est pas lui qui a recherché cette femme, elle a fait les avances, toutes les avances. Je veux bien me réconcilier avec vous, mais je ne ferai pas les avances. On a repoussé toutes leurs avances։

— Par —, D'—. ած։ տա։ կանխաւ. յառաջագոյն. *կանխիկ։ Payer d'— une année de son loyer. Payer quelqu'un par —. Je vous avertis d'— que . . . Je m'en réjouis par — avec vous։

Avancé, ée (ա֊լն֊ե) ած։ գ֊բ։ 1։ Յառաջացեալ։ ‖ 2։ Պերճ յառաջադիմութիւն, է հասել (մխ)։

— Le jour est bien —. Տարաժամեալ է օրն. երեկոյացեալ է ժամն. գառնայ օրն յերեկո. ժամն ընդ երեկո կոչս է խոռոչհետ. (ա֊բ. երկուքն ըլլալու վրայ է)։

— Être — en âge, être dans un âge —. Լինել ծեր։ Il mourut dans un âge fort —. Պհաս յանցեալ հասակի. մեռաւ լցեալ աւարբք։ [պահք մոկց բերդի։

Avancée (ա֊լն֊է) է։ իե։ Գաւհանորդք յառաջոյ.

Avancement (ա֊լն֊ը֊մ) է։ ա֊ր։ 1։ Յառաջագիմութիւն. զարգացումն։ Je remarque un grand — dans cet écolier. Un prince qui a beaucoup fait pour l'— des lettres։ ‖ 2։ Խնամել ի պատիւ. յառաջնգաւթիւն։ J'aurai soin de votre —. Il ne doit son — qu'à son mérite։ ‖ 3։ Յողոպաթիւն. բախտ։ Travailler à l'— de sa famille։

Avancer (ա֊լն֊ե) բ։ ն։ 1։ Յառաջ առնել, վարել, առնել. կարճառել։ Avancez la table. (ա֊բ. Սկզբնք առաջ քշեցէք)։ Il avança la tête hors de la voiture. (ա֊բ. Գլուխը կառաքէն դուրս երկնցուց)։ — le bras, le pied. կարկառել զբազուկ, զոտն։ ‖ 2։ Պերձնցուցանել։ Avancez cette table vers le feu, vers moi։ ‖ 3։ կանխել. փութացուցանել։ — son départ, le jour de son départ. Elle fit une chute qui avança ses couches. L'inquiétude avance la vieillesse. Յառաջ քան զժամանակն ածէն ալիս հոգք։ ‖ 4։ Յառաջացուցանել. յառաջ վարել. յառաջագիմ առնել։ — sa besogne, son travail. Il a bien avancé ses affaires en peu de temps։ ‖ 5։ Յառաջ ձգել։ Son protecteur l'a fort avancé. (ա֊բ. Իւր պաշտպանն զինքը շատ առաջ քաշեց)։ ‖ 6։ Հատուցանել կանխաւ. կանխել հատուցանել։ — un terme à ses hôte. — les gages à ses domestiques։ ‖ 7։ Հատուցանել վասն այլոյ։ Comme il était absent, j'ai avancé cet argent pour lui. Il est juste qu'on lui rende ce qu'il a avancé։ ‖ 8։ (է֊բ.) Ասել արկանել, ընծայեցուցանել. առել։ Vous avancez une proposition fort dangereuse. Il ne prouve pas ce qu'il avance։ ‖ 9։ Շահել։ Je n'ai pu rien — par un long discours։

— բ։ ն։ 1։ Յառաջ մեռանել, խոզալ. յառաջել։ L'armée avançait dans le pays. Il recule au lieu d'—. Avancez donc։ ‖ 2։ կարկառել. ցանկիլ (լինաւածոց). (ա֊բ. դուրս ցցաւիլ, երկնալ)։ Promontoire qui avance dans la mer Noire. Ce toit avance. "Reconnaissez cette montagne qui avance." FÉN. *Tél.* IX. ‖ 3։ Յառաջագիմ երթալ, լինել. յառաջագիման նկերթիլ. յառաջիլ. յառաջ գալ. զարգանալ։ Cet écolier avance-t-il? Il a beaucoup avancé en peu de temps. — dans la piété, en sagesse, en vertu. — en âge. Զարգանալ տիսիք. անցանել զառաջս. ծերանալ։

— S'—. բ։ տ֊։ 1։ Յառաջ մեռանիլ, խոզալ, անցանել. մերձենալ։ Je m'avançai vers lui. "Pendant qu'avec un air assuré il s'avance pour recevoir la parole de ces braves gens." BOSS. *L. de Bourb.* ‖ 2։ Յառաջագիմ լինել. զարգանալ։ Il s'est fort avancé en peu de temps. "Cependant Moïse s'avançait en âge." BOSS. *Hist.* I, 3. ‖ 3։ կարկառիլ. ցանկիլ։ Les rochers qui s'avançaient au-dessus de nos têtes։ ‖ 4։ Զգալ. երևանել ընտ չափ։ Je reconnais que je me suis trop avancé. Il y en avait même qui s'avançaient jusqu'à dire que . . .

Avanie (ա֊վնի) է։ իե։ 1։ Խուճապ զոր յառաջ ժամանակս Ասիոյ յառաջ կորզիլոյ ի նմանէ արծաթ. *խառանք։ Ceux qui voyageaient alors dans le Levant étaient exposés à de fréquentes avanies։ ‖ 2։ (է֊բ. և ընդ.) Թշնամանք։ On lui a fait une — sanglante։

Avant (ա֊վ) նխ։ Յառաջ քան. նախ քան։ Il s'élança — tous les autres. — le lever du soleil. — l'heure.

Digitized by Google

Տարաժամ։ Viens nous voir — de partir. Ե՛կ առ մեզ յառաջ քան զմեկնելդ, մինչև մեկնեալ իցիս։ — tout. ա. Զառաջինն. Նախ զառաջինն. Նախ և առաջին։ Nous devons, — tout, prendre telle mesure։ ‖ 2. Ցառաջ քան զամենայն։ Je désire, — tout, que cela reste secret։

— ս. ա. Ցառաջ. Ի խորագոյնն. (ավելորդաբար վարի ընդ si, bien, plus, assez, fort, trop)։ N'allez pas si —. N'allons pas plus —. Il entra assez — dans le bois. Խորասուզաւ եղև յանտառին։ Bien — dans l'hiver. Ի խոր ձմերայնի։ On combattit fort — dans la nuit. Մարտեան մինչև ի խոր գիշեր։ "Ces rois antiques [les Stuarts], dont l'origine se cache si — dans l'obscurité des premiers temps." BOSS. *R. d'Angl.* Ա՛մի եւ ի՛ւր։ Gravez cela bien — dans votre cœur. Դրոշմեսջիք զայս ի խորս սրտի ձերոյ։ ‖ 2. Նախ. յառաջագոյն։ "Tel on déteste —, que l'on adore après." VOLT. *Catil.* I, 1.

— Le jour d'—, la nuit d'—. Ցառաջնում առաքն. յառաջնում գիշերին։

— En —. գր. առ. ա. Ցառաջ կոյս. յառաջ։ Pousser son cheval en —. Se pencher en —. Aller en —. (փոխ. և ընտ.) Ցառաջ խաղացուցանել վարիւ զգործ ինչ։ Mettre en —. Ցառաջ բերել. առաջի արկանել։ Vous mettez en — un principe fort dangereux։ ‖ 2. Առաջի. յառաջոյ։ Au pied du trône et deux pas en —։ ‖ 3. Ցառաջ. և անդր. (վկ.)։ De là en —. Անտի յառաջ. (պակ. անկից ի վեր, հատ.)։ De ce jour-là en —. Ցայնմ օրէ և անդր։

— En — de. նխ. առ. Առաջի։ Il marchait en — du roi։

— — que, — que de. տե. առ. Ցառաջ քան. Նախ քան. վաղագոյն քան. մինչև։ J'irai le voir — qu'il parte. Եկից առ նա մինչև մեկնեալ իցէ, յառաջ քան չէ իցէ մեկնեալ, քան ոչ իցէ մեկնեալ։ — que de répondre aux reproches que vous me faites։

— ի. ար. Ցառաջագունէ, առաջոյ կազմ նաւի։ Ce vaisseau a son — bien endommagé. Aller de l'—. ա. Ցառաջ խաղալ (նաւի)։ ‖ 2. (փոխ. և ընտ.) Մի՛ջամտիր լինել յիւրս ինչ առանց ակն ածելոյ [considérer] ի գժառաքութեանց։

Avantage (-ան՛տաժ) ի. ար. ա. Օգուտ. շահ։ Il n'y a nul — pour moi dans le parti que vous me proposez. Les avantages de la fortune, de la naissance. Chaque chose a ses avantages et ses inconvénients։ ‖ 2. Առաւելութիւն. յաղթութիւն։ Dans ses combats, il a toujours eu l'—. Les ennemis avaient l'— du terrain, du nombre. Abuser de ses avantages։ ‖ 3. Ցաղթութիւն (զօրաց). յաղթութիւն։ Nos troupes remportèrent de grands avantages։ ‖ 4. Ինչ մի առեալ առնդր զանց զանձնական շահուն ընդ հասարակաց (բան իրաւագիտաց). առաւելութիւն։ Il a fait des avantages à sa femme, au détriment de ses enfants։ ‖ † 5. Ցառաւ (նաւու)։

— Prendre de l'—, son — pour monter à cheval. Բռնել ի սանձն բարձրաւանգակ առ ի դիւրագոյն ել հեծանելոյ ի ձի։ [վարժեցուցիչ։

— Parler de quelqu'un avec —. Խօսել զանձնէ գովութեամբ։

— J'ai l'— de connaître monsieur votre père. (պակ. Ընդ հայրդ ճանաչելոյս հաճութիւնդ կամ բարեբախտութիւնդ առնիմ)։

Avantager (-ան՛տաժէ) բ. ն. Տալ ուժգին առաւել ինչ, առաւելութիւն։ La nature l'avait fort avantagé. "Le juste semblera plus avantagé si l'on pèse son mérite, et le pécheur plus chéri si l'on considère son indignité." BOSS. *Mar.-Thér.*

Avantageusement (-ան՛տաժէսէմ) ս. ա. Շահաւորութեամբ. առաւելութեամբ։ Il s'est marié —. Expliquer une chose — pour soi. Մեկնել ինչ յօգուտ, յառաւելութիւն անձին։ ‖ 2. Գովութեամբ. գրաւականաբար։ Parler — de ses amis։

Avantageux, euse (-ան՛տաժէ, ժօզ) ած. ա. Օգտակար. շահաւէտ. շահաւար։ Je ne vois pas en quoi cela vous est —. Conditions avantageuses։ ‖ 2. Գովաւար։ Il m'a parlé de vous d'une manière très avantageuse. Mettre, présenter quelque chose sous un jour —. Poste —. Դիպան վայր։ ‖ 3. Վայելուչ. շնաձիր. զարդ. Parure, taille avantageuse։ ‖ 4. Մեծամիտ. յանձնառագաւան։ C'est un homme —. Ton, air —։

Avant-bec (-ան՛-բէք) (յն. Des —-becs.) ի. ար. ա. Ցառաջ մուխի [pile] կամրջի ի վերնակոզմն [amont] գետոյն. Նախացուցակ։ ‖ † 2. Առաջակոզմն (նաւի)։

Avant-bras (-ան՛-բռա) (յն. ած.) ի. ար. Մասն բազկի յարմկանէ ցդաստակ. ծգի։

† **Avant-cœur** (-ան՛-քէօր) (յն. Des —-cœurs.) ի. ար. ա. Առաջնեայ յերջանի [poitrail] ձիոյ։ ‖ 2. Ճարպ երջանի կամ կրծոց արջառոց. (որ և † Anticœur)։

Avant-corps (-ան՛-քօր) (յն. -ած.) ի. ար. Կարգ կառուածոյ շինուածի. ատրուանդ. (պակ. շինուի մի գուբս ցցուած մասն)։

Avant-cour (-ան՛-քուր) (յն. Des —-cours.) ի. ին. Նախագաւիթ։ L'— d'un château։

Avant-coureur (-ան՛-քուրէօր) ի. ար. ա. Ցառաջընթաց. կոչապահ։ Les Cosaques sont ordinairement les avant-coureurs des armées russes։ ‖ 2. (փոխ.) Հրեշտակ. ազդարար. նախաշխարհ. գուշակ։ Cet oiseau est l'— du printemps. "L'imprudence, l'impuissance sont les avant-coureurs du renversement des rois." FÉN. *Tél.* XXI.

Avant-courrière (-ան՛-քուռիէր) ի. ին. Կոչապահ. (վարի ևիմ ի գանաւառակածութեան)։ L'— du soleil, du jour. Կոչապահ, նախընթաց արեգական. յառաջաժամ լոյս. այգ [aurore]։

Avant-dernier, ière (-ան՛-դէռնիէ, իէր) (յն. Des —-derniers, ières.) ած. և ի. Ցառաջ քան զվերջինն. նախավերջին. (առ ի՛ւս Pénultième)։

Avant-garde (-ան՛-կարտ) (յն. Des —-gardes.) ի. ին. Առաջապահ. յառաջամարտիկ զօրք։ Ce bataillon formait notre —. Les vaisseaux qui font l'— d'une armée navale։

Avant-goût (-ան՛-կու) (յն. Des —-goûts.) ի. ար. Նախաճաշակ. նախ ճաշակ. (առ ի՛ւր ի՛ւս.) Ce n'est qu'un — du plaisir qui vous attend, qui vous est promis։

Avant-hier (-ան՛-իէր, -անի՛-իէր) ս. Ցերեկանդ։ Il partit —. Il est arrivé d'—։

— ի. ար. Նախանդ. երեկանդեան օր։ Vous aviez tout — pour prendre un parti։

Avant-main (-ան՛-մէն) (յն. Des —-mains.) ի. ար. ա. Հարուած ի գնդախաղս [jeu de paume] առաջին կոչմամբ գնդատնտրի [battoir]։ ‖ 2. Ցառաջակոզմն ձիոյ. երբ։

Avant-pêche (-ան՛-բէշ) ի. ին. Գեղձ ինչ փոքրիկ վաղահասուկ։ Ces avant-pêches sont fort bonnes։

Avant-port (-ան՛-բօր) ի. ար. Բերան, մուտք նաւահանգստի մեծի։ Les avant-ports sont souvent exposés։

Avant-poste (-ան՛-բօսթ) ի. ար. Նախապահպանք։ Se présenter aux avant-postes en parlementaire։

Digitized by Google

Avant-propos (ավան-պրօփօ) (յե. անվ.) ե. ու. Յառաջաբան. նախապրսիւն. նախաշաւիղ. նախակարգ բան։

Avant-scène (ավան-սէն) (յե. Des — -scènes.) ե. իե. Տեղի ի թէատրոնս ընդ մէջ վիժակաց [décoration] և երաժշտաստրանին [orchestre]. *նախատեսլարան։ Une loge d'— կամ ընդ. Une — . Հայելարան, *օթեակ նախատեսլարանի։

Avant-toit (ավան-տուա) (յե. Des — -toits.) ե. ու. Տանիք յառաջակարկառ. քիւ։

Avant-train (ավան-տրեն) (յե. Des — -trains.) ե. ու. ի. Սայն կառաց ի կոզման երկուց առաջոյ անուացն և քաշոցն [timon]. յառաջակոզմն։ ‖ 2. Յառաջակոզմն ձիոյ. երկք [jambes de devant] և երգուած [poitrail].

Avant-veille (ավան-վէյ) (յե. Des — -veilles.) ե. իե. Յառաջընթաց օր երկուց. եռանդ։

Avare (ավար) ած. ի. Ագահ. արծաթասէր։ Un homme —. Caractère —։ ‖ 2. Ձշդոզ. խնայող։ Il est — de son temps. Ce général est — du sang de ses soldats։

= ե. Ագահ։ Un vieil, une vieille —։

Avarement (ավարըման) ած. Ագահութեամբ. ագահաբար։ Il dispense ses grâces —։

Avarice (ավարիս) ե. իե. Ագահութիւն. արծաթասիրութիւն։ — insatiable, sordide. Il se refuse tout par pure —։ [ժլատ. ահնդ։

Avaricieux, euse (ավարիսիէ, իօզ) ած. Ագահ.

Avarie (ավարի) ե. իե. Վնաս նաւու կամ ապրանացն, բեռանդ։ Ce vaisseau a éprouvé beaucoup d'avaries։

Avarier (ավարիե) բ. ն. Վնասել. ապականել. Ս. ասիրել։ Un coup de vent avaria sa mâture. L'eau avait avarié ses provisions։

À vau (— ճ) գբ. ած. À vau-l'eau. Ջգետն խնամարհ. (ած. գետին հետ. գետ ի վար)։ La barque allait à vau-l'eau. — L'affaire, l'entreprise est allée à vau-l'eau. (ե-բ.) ի գերև եղ, ոչ յաջողեաց գործն։ — À vau-de-route. Հապճեպ ապգնապաս. (փախչել գերագ). (հլ.)։ Les ennemis s'enfuirent, s'en allèrent à vau-de-route։

Avé կամ **Avé Maria** (ավե, ավե մարիա) ե. ու. ի. Ոգեշունչ քերդ, Մարիամ. ոգեշունչն հրեշտակաբեր. (աղօթք ընդ հաւատական կաթողիկեացց)։ Cet enfant sait déjà son Avé. Cinq Pater et cinq Avé։ ‖ 2. Փոքրագոյն հատք հատնմարչի, վարգապետանի։ Il y a dans le rosaire cent cinquante Avé et quinze Pater։

Avec (ավէք) նխ. Ընդ. Հանդերձ. Հետ։ Je suis venu — lui. Il partit — dix mille hommes. Il s'est marié — elle։ ի մեզ թափագմանի եւ գործակատաւ կամ մանկատիս կամ ածականաւ. Couper — un couteau. Հատանել դանակաւ։ Écrire — facilité. Գրել գիւրաւ։ Vin mêlé — de l'eau. Գինի ջրախառն։

— D'— . ի. յ (բացատական)։ Séparer l'or d'— l'argent. Ընտրել, մեկնել զոսկին յարծաթոյ։

= ե. ի մեռանին. (ընդ.)։ Il a pris mon manteau, et s'en est allé —. Առեալ գհրկնոց իմ գնաց։

Aveeque (ավէք') ե. (հլ.) տես Avec։

Aveindre (ավէնտր) բ. ն. Հանել. բառնալ. (ընդ.)։ — des habits d'un coffre. Aveignez ce livre de dessus cette tablette։

Aveine (ավէն') ե. իե. տես Avoine։

Avelime (ավլիմ') ե. իե. Կապկն ինչ մեծ. ագռաւակապկին (?)։ [ագռաւակապկի (?)։

Avelinier (ավլինիե) ե. ու. Կաղնի ինչ մեծապատղ.

Avenant, ante (ավընան, անդ) ած. Շնորհալից. սիրուն։ C'est un homme —, fort —. Elle a des manières avenantes։

= À l'—. գբ. ած. Ըստ հանգամատութեան. ըստ պատշաճի. ըստ նմին օրինակի։ C'est un homme qui fait grande dépense en habits, en chevaux, et en toutes choses à l'—։ [du repas։

= À l'— de. նխ. ած. Հանգամատ։ Le dessert fut à l'—

Avènement (ավէնման) ե. ու. ի. Եկ. գալուստ. (հլ.). ‖ 2. Ամբառնալն ի պատիւ կամ յաստիճան թագաւորութեան, քահանայապետութեան. գահակալութիւն։ Le roi, à son — à la couronne, donna . . . Après son — à l'empire. Le pape, depuis son — au pontificat։

— Le premier — de J.-C. Յայտնութիւն, գալուստ Քրիստոսի. Le second — de J.-C. Յայտնութիւն Քրիստոսի. միւսանգամ, հանդերձեալ, երկրորդ, քրիստոսասմնաւ գալուստ։

A. **Avenir** (ավընիր) բ. ը. տես Advenir։

B. **Avenir** (ավընիր) ե. ու. ի. Հանդերձեալքն. ապագայ. ապագայք. առյապագ. գալոցք։ Qui peut pénétrer dans l'—? On ne peut répondre de l'—. L'— est incertain։ ‖ 2. (ե-բ.) Ապառնի բարօրութիւն, յաջողութիւն. **ապագայ։ J'assure un — à mes enfants. Il est inquiet sur son —. C'est un établissement qui a beaucoup d'—։ ‖ 3. (ե-բ.) Ապագայ մարդիկ. յաջորդք։ Que dira l'—?

= À l'—. գբ. ած. Ցայսմ հետէ։

À-venir (ա-վընիր) ե. ու. կալեալն ի գառս (զընդգրկմանց կոզմն)։ Donner, faire signifier un —։

Avent (ավան) ե. ու. Ամուրք պատրաստակոյց ասոնք Ս. Ընդհանուն գրիստոսի (առ հաւատականն կաթողիկեացս). գալուստ. յիսնեակ։ L'— a été plus long cette année-ci que l'autre. C'est aux avents qu'on a coutume de planter։

Aventure (ավընթիւր) ե. իե. ի. Յանկարծագէպ իրք. դիպուած. գէպք. պատահար։ Il lui est arrivé une — singulière, une très bonne —. Ce roman est plein d'aventures surprenantes։ ‖ 2. Բախտ. վիճակ։ Artisan de sa bonne ou mauvaise —. Dire la bonne —. Գուշակել հմայութեամբ թէ զի՛նչ պատահելոց է ումիք։ Diseur, diseuse de bonne —. Ս. Բախտասաց։ ‖ 3. Նահատակութիւն. դիմագրաւութիւն (նախնի ձիաւորաց [chevalier]). — périlleuse, dangereuse. Chercher une —. — Tenter l'—. Զհան արկանել ի գործ ինչ որպ եւք անյայտ են. փորձ փորձել. (ընդ.)։ Nous ne réussirons peut-être pas, mais tentons l'—։ ‖ 4. Գործ ատփանաց. (ընդ.)։ Cette femme, cette fille a eu des aventures։

— Mettre de l'argent à la grosse —. փոխ առել արծաթի մեծամեծ տակասիւք, այլ վտանգաւոր կորուսանելոյ զդէպն եթէ հասն կորիցէ. (հլ. այժմ վճռատակաւք ասեն Prêter à la grosse)։

— Mal d'—. Ս. Մատնաշուրթն. Ս. մատնչուրթ. (ած. իակ ըստ բժշկաց ասի Panaris). փոլմա։

—յե. Պատմութիւն մուտացածին դիպուածոց։ Les Aventures de Télémaque. Դէպք, դիպուածք Տլեմմիքոսի։ Les Aventures de Robinson Crusoé։

= À l'—. գբ. ած. Ըստ դիպոյ. ըստ պատահմանն. զբաղդատ։ Marcher, errer à l'—։

= D'—, Par —. գբ. ած. Ցանկարծ. պատահմամբ. գիպուածով։ Si d'— il venait quelqu'un։

Aventurer (ավընթիւրե) բ. ն. Դնել ի վտանգի։ Il aventura tout son bien։

Digitized by Google

= S'—. ք. ա. Դնել զանձն ի վտանգի. ի ապիսպիի կացուցանել զանձն. ի վեր գալ։ Il ne faut pas tant s'—.

Aventureux, euse (աւէնթիւրո, իօզ) ած. ցանգուգան. դիմագրաւ. իրաձեռնարկ։ Homme, esprit —.

Aventurier (աւէնթիւրիէ) է. ար. ա. Որ յանձնառ ընթի ի նգիր նորոգինակ գիպուածոց և վտանգաց՝ յուսով օգտի. օգտանգիր. ի վեր եկեալ։ Ces hardis aventuriers ne s'effrayèrent point des difficultés de l'entreprise. Son armée n'était qu'un ramas d'aventuriers accourus de tous les pays. "C'était un — qui s'était donné à Nestor." ՖԷՆ. *Tél.* XVI. ‖ բ. Ինքնակամ զինուոր. (հզ.)։ Beaucoup de ces soldats qu'on nommait aventuriers, passèrent les monts avec lui։ ‖ գ. Հէն, ապազակ ծովու. ‖ դ. *Բախտախնդիր։ C'est un —։ ցայս միտս լինի էր. Aventurière։

= —, ière. ած. ցանգուգան. դիմագրաւ։ Des gens aventuriers et hardis. Vie aventurière։

Aventurine (աւէնթիւրին') է. էզ. Ակն ինչ պատուական, որոյ լինի և արուեստական. *աստղաքար. ԵՒՐԷՔԻՒԼ։

Avenue (աւէնիւ) է. էզ. ա. Ճանապարհ. արահետ։ Les gardes occupaient toutes les avenues du palais. Les avenues de cette ville sont très belles. L'— de Neuilly։ ‖ բ. *Պատապարդ, ծառապատ ճանապարհ որ տանի ի տուն, ի դղեակ. *ծառուղի։ On arrive à sa maison, à son château par une grande —։ ‖ † գ. Գալուստ, յայտնութիւն ցխուսափ գրիստոսի։ "L'enfer se réveilla à l'— de J.-C" BOSS. *Hist.* II. 9.

Avérer (աւերե) ք. ն. Ճշմարտել. ճշդրտել. առաքել։ On a avéré ce fait-là։

† **Averne** (աւէռնէ) յտ. ած. ար. Աւեռնեան լճիճ յերկրին Ընէապօլսոյ. Աւեռն. Աւեռնոս։

= է. ար. Դժոխք. առնգապատիճաք. (ի բնագրի.)։

Averse (աւէրս) է. էզ. Տեղատարափ յանկարծագնեց. (ընդ.)։ Nous essuyâmes une —։

Aversion (աւէրսիօն) է. էզ. Սաստիկ ատելութիւն, անսիրելութիւն, հակառակութիւն։ Avoir quelque chose en —. Avoir de l'— contre կամ՝ pour quelqu'un։

Avertin (աւէրթին) է. ար. ա. Հիւանդագին ինչ մտաց. մոլեգնութիւն. կատաղութիւն. (հզ.)։ ‖ բ. (հզ.) առն Tournis։

Avertir (աւէրթիր) ք. ն. ա. Ձգացուցանել. ծանուցանել. տգդ տալ, առնել։ Je vous avertis qu'un tel est arrivé. Il faut — les parents. — du danger, du feu։ ‖ բ. Գրգռել, զարթուցանել (զերիվար)։

Avertissement (աւէրթիսման) է. ար. ա. Ազդեցութիւն. տգդարարութիւն. խրատ։ — salutaire. C'est un — du ciel. (է.խ.) Խրատ ինն է երկնագործիկ։ ‖ բ. Ձեկուցումն. (ի գլուխ գրոց)։ — de l'éditeur։

Aveu (աւէ) է. ար. ա. Հաւանութիւն. Համաձայնութիւն։ Je ne veux rien faire sans votre —. Il a entrepris cela de votre —։ ‖ բ. Խոստովանիլն զերբաւնոս հակառակորդին (քան իրաւագիտաց)։ L'— d'une dette։ ‖ գ. Խոստովանութիւն։ Faire l'— de sa faute, d'un crime. Arracher des aveux։ ‖ դ. Ի կայութիւն։ C'est lui qui a le mieux parlé, de l'— de tout le monde։

— Homme sans —. Աւր անատուն անյարիկ. անոք անատրեք. թափառական։ Ce sont des gens sans —։

Aveugle (աւէուլ) ած. ա. կոյր. զուրկ. Ա. աչիկոյ։ ‖ բ. (է.խ.) կոյր. կուրամիտ. մտակոյր. չլսամիտ։ Les amants sont aveugles. Il faut être bien — pour ne pas s'apercevoir de pièges aussi grossiers։ ‖ գ. (է.խ.) կոյր. անխորհուրդ։ Obéissance, complaisance, zèle —։

= է. կոյր։ Un —, une jeune —. —-né. Ի ծնէ կոյր։ Une femme —-née. Les aveugles-nés։

— Au royaume des aveugles, les borgnes sont rois. (առած.) Ի մէջ կուրաց՝ թաքաւոր է միականին։

— C'est un — qui en conduit un autre. (առած.) կոյր է կուրի առաջնորդ։

= À l'—, En —. մբ. ած. կուրաբար. անհամաձայնաբար. ընդ խոլ (գործել, գոռալ)։

Aveuglement (աւէուլման) է. ար. ա. կուրութիւն. չլացութիւն։ Dieu le frappa d'un — soudain։ (Յայս միտս լաւ եւս ասի Cécité)։ ‖ բ. (է.խ.) Շլացութիւն. մտակուրութիւն։ Quel —! Il faut être dans un étrange — pour . . .

Aveuglément (աւէուլմա) մ. կուրաբար. անխորհրդաբար. (ասի և եմ է.խ.)։ Obéir —. Se précipiter — dans le péril։

Aveugler (աւէուլե) ք. ն. ա. կուրացուցանել. կացուցանել, խաւարեցուցանել զաչս։ À la longue, le grand soleil, le grand éclat de la neige peut —. Les empereurs de Constantinople ont fait — plus d'un de leurs compétiteurs։ ‖ բ. Շրուազանել զոք յաչաց սաստկութեամբ լուսոյն. խաղալ զաչս. չլացուցանել։ Les éclairs nous aveuglaient. La neige aveugle ceux qui la regardent trop longtemps։ ‖ գ. (է.խ.) կուրացուցանել, չլացուցանել զմիտս։ La passion nous aveugle. L'amour aveugle les jeunes gens։ ‖ դ. Խնուլ, առաքանել (զծառ նաւուս յորմէ մնռանել կուր, քան նաւավարաց)։

= S'—. ք. ա. կուրանալ. (առի եմ է.խ.)։ Il faut s'être bien aveuglé pour ne pas voir que. . .

Aveuglette (À l') մբ. ած. Ա. խարխափ. խարխափանք. (ընդ.)։ Chercher quelque chose à l'—։

Avicule (աւիքիւլ) է. էզ. կակղամորթ [mollusque] ինչ անգլուխ՝ մորթ մարգարտի և գազաակրկան խեցւոյ կամ սաստիկ. գազաակուր. գազաակրոյ. կուրոյ։

Avide (աւիտ) ած. ա. Անյագ (յուսալ և յրմնկել)։ Cet homme est si —, qu'il dévore plutôt qu'il ne mange։ ‖ բ. (է.խ.) Անյագ անհնչացող, ցանկացող։ Être — de gloire, de richesses. Être — de sang, de carnage. Անյագ լինել յարբունհեղութիւնս. լինել ծարաւի արեան։ ‖ գ. (է.խ.) Ընչաքաղց. սաստիկ արծաթասէր։ Il ne faut pas être si —. C'est un homme —։ ‖ դ. Անյագ։ Des regards, des lèvres avides։

Avidement (աւիտման) մ. Անյագ. անյագաբար։ Manger, boire —. Courir — aux honneurs։

Avidité (աւիտիտե) է. էզ. ա. Անյագութիւն։ Manger avec —, avec une extrême —։ ‖ բ. Անյագ ցանկութիւն, անհնչանք։ L'— des honneurs։ ‖ գ. Ընչաքաղցութիւն։ L'— du gain։

Avilir (աւիլիր) ք. ն. ա. Գձնել. արհամարհ, անարգ գործել. նուաստացուցանել։ Il a laissé — sa dignité։ ‖ բ. Ի վայր արկանել. քան զինչ արժէ վաճառել. նուազեցուցանել զարժէնն։ Il ne faut pas — la marchandise։

= S'—. ք. ա. Իջանել յանարգութիւն. արհամարհ գործել զանձն. զանձին չոք արկանել. նուաստանալ։ Cet homme s'est avili par ses bassesses։

Avilissant, ante (աւիլիսան, անթ) ած. Նուաստացուցիչ։ État —։

Avilissement (աւիլիսման) է. ար. Գձնութիւն. անարգութիւն։ Tomber dans l'—. Vivre dans l'— et la honte։

Digitized by Google

† **Avillon** (–ի՚լ՚ի) ի. ար. Պատիլ յեռահոգմեան վրաժնահատց, որոտկան հասուց։

† **Avillonner** (–ի՚լ՚ի՚ն) բ. ն. Հարկանիլ վորաժնահատց զբան մազդրը յեռահոգմեան։

Avimé, ée (–ի՚մ) ած. գ՚երբ. Ոգրեալ. գինեհարբ՚ած։ — Avoir les jambes avinées. Դնգելիլ ի բազում գինեգին. (–ի՚մ. շատ խմած ըլլալուն համար չի կարենալ շիտակ քալիլ)։

Avimer (–ի՚մ) բ. ն. Թանալ, արբուցանիլ գինեով. *գինեանիլ։ — des futailles, une cuve։

Aviron (–ի՚ո՚ն) ի. ար. 1. Թիակ, Թիեճակ (նաւակի)։ Manier l'—. Aller à force d'avirons։ ‖ †2. *Թիակավար. *Թիեճակավար։

Avis (–ի՚) ի. ար. 1. կարծիք։ Dire, donner son —. C'est mon —. À mon —. † M'est — que. կարծեմ. Թուի ինձ։ Autant de têtes, autant d'—. (–ա՚ն.) տես յ'Autant։ ‖ 2. Խորհուրդ. խրատ։ Prendre — de quelqu'un. Il se mêle toujours de donner des —. Donneur d'—. Խրատու։ ‖ 3. Ցոյց. Je vous donne — qu'il est dangereux de se fier à cet homme. — important։ ‖ 4. Տեղեկութիւն. գրոյց։ Je vous donnerai — de tout ce qui se passera. Les — qu'on reçoit de tous côtés portent que . . .

Avisé, ée (–ի՚զ) ած. Խորհրդական. խոհական։ C'est un homme sage et —։

— C'est un mal —. տես Malavisé։

Aviser (–ի՚զ) բ. ն. 1. Նշմարիլ (ի հեռուստա). (ընդ.)։ Je l'avisai dans la foule։ ‖ 2. Խրատ տալ. տգդ տանիլ։ Il l'avisa de faire telle chose։

— բ. ն. Խորհիլ. տեսանիլ. ուշ ունիլ։ Avisez à ce que vous avez à faire. Nous aviserons։

— S'—. բ. ա. 1. Միտ տանիլ. (–ի՚մ. միտքը գալ)։ Il ne s'avisa de rien. Il s'en est avisé trop tard. (–ի՚մ. շատ ուշ միտքը եկաւ)։ ‖ 2. Խորհիլ. գտնուս ածիլ. գտանիլ։ S'— d'un expédient, d'un stratagème. Il leur fit tous les honneurs dont il se put —։ ‖ 3. Յանդգնիլ. մտաբերիլ։ Si vous vous avisez de parler mal de moi, vous vous en repentirez։ [տերազմիկ։

Aviso (–ի՚զ) ի. ար. Բանքիր, զրուցատար նաւ պատ.

Avitaillement (–ի՚թ՚այ՚ի՚մ) ի. ար. Հանդերձիլն, ընծայի համբարգը. *Համբարատգրութիւն. համբարգը։ On a pourvu à l'— de cette place։

Avitailler (–ի՚թ՚այ՚լ՚ե՚) բ. ն. Պնդել, ընուլ համբարգը. պաշարապակից տանիլ։ Après avoir mis une garnison dans une place, il faut encore l'—։

= Վուլգ. "Զ՚տալ՚ս՚ դնդեղն համբ՚ուի՚". Ա Մկր. ժդ. 10. — "Ա՚մ՚ր՚ա՚ցին նշին գինո (գինիգդն), համբ՚ուն՚ցին նշին համբ՚ուի՚". տես. Ա. 36։

Aviver (–ի՚վ) բ. ն. 1. Աբծարծանիլ. նորոգիլ. ա՚ա՚գ և կենդանի գարծել։ — un tableau en le nettoyant. Le vent avive le feu։ ‖ 2. Ոգրիլ. մտգրգիլ գարձան պղձիլ յատակ քան զօծանիլն սակաւ։

Avives (–ի՚վ) ի. հ. ա՚. 1. Գեղձիք [glande] ի ներքոյ ականջաց ձիոց։ ‖ 2. Ա՚յատեղն գեղձից ականջաց ձիոց. Ա. գայլացաւ։ Ce cheval est mort des —. Il a eu les —, pour avoir bu trop tôt étant échauffé։

Avocasser (–կ՚ո՚ս՚) բ. չ. Ա՚անիլ փաստաբանութիւն. (ասի ընդ. զգուշաբանութեամբ փաստաբանէն)։ Il y a dix ans qu'il avocasse։

Avocasserie (–կ՚ո՚ս՚ե՚) ի. հ. Խարերայ ճարտա.

բանք կամ հայհոյանք բանից. (ընդ.)։ Ce plaidoyer n'était qu'une longue —։

A. **Avocat** (–կ՚ա՚) ի. ար. 1. Խօսնակ. չաւագակ իրաւանց. *փաստաբան։ Plaider par —. Votre — a bien plaidé։ ‖ 2. (ի՚ն՚ի.) Բարեխօս. խօսակից. միջնորդ. պաշտպան։ Je serai votre — auprès de lui։ Ցայս միտս լինի և ի՚։ Avocate, –կ՚ա՚ր. Sa mère fut son avocate. L'avocate des pécheurs, la sainte Vierge։ [*առիկաս։

†B. **Avocat** (–կ՚ա՚) ի. ար. Գաւազ առիկասանաց.

† **Avocatier** (–կ՚ա՚ր՚ի՚ե՚) ի. ար. Պատ. ինչ հարստատ յին Ա՚մերիկայ. *առիկասանի։

Avoine (–ո՚ւ՚ն՚) ի. հ. Վարսակ. Գ. կաշուկ. ն՚ո՚ւ՚ֆ. (առի երբեմն և Aveine)։

— Folle —. Ագգ ինչ վարսակոյ. անբեր վարսակ։

—յի՚. Վարսակ որ յոճ կայ. վարսակ ի գաշտին։ Les avoines sont belles. Couper, faucher les avoines։

A. **Avoir** (–ո՚ւ՚ա՚ր՚) [J'ai, tu as, il a, nous avons, vous avez, ils ont. J'avais. J'eus, nous eûmes. J'aurai. J'aurais. Aie, ayons, ayez, qu'ils aient. Que j'aie, que tu aies, qu'il ait, que nous ayons, que vous ayez, qu'ils aient. Que j'eusse, que nous eussions. Ayant. Eu, eue.] բ. ն. 1. Ունիլ. լինիլ (ա՚մ՚ն)։ — de l'argent, une maison. Il avait cinq fils. Ի՚նձ ոչ՚որ որդիք չինին։ Je n'ai pas même un toit. Ոչ յարկ անգամ գտանի իմ։ ‖ 2. Ունիլ. կրիլ։ — à la main une coupe, une boîte։ ‖ 3. Ունիլ. առանալ։ J'ai eu ce cheval à très bon marché։ ‖ 4. Ե՚մ. եմ. (բայ օժանդակ)։ J'ai aimé. Սիրեալ եմ։ J'ai été. Եղեալ եմ։ Il avait eu peur. Երկուցեալ էր նորա։

— une femme. Կինիլ, անկանիլ ընդ կնոջ. (ընդ.)։

— Qu'avez-vous? Ձի՞ է ձեզ. (–ի՚մ. ի՚նչ ունիք)։ Vous paraissez bien triste, qu'avez-vous?

— à. Qu'auriez-vous à dire à cela? Ձի՞նչ ունիցիք առնել առ այս։ J'ai quelque chose à vous dire. Բան ինչ է ինձ ընդ ձեզ. ունիմ ինչ առնել ձեզ։ Vous n'avez qu'à vouloir. Միայն կամեցարուք. չատ է կամելն միայն (ա)։ N'— rien à répliquer. Կինիլ ամենևին անպատասխանի։

— pour agréable. Հաճիլ։

— En — à կամ contre. Կինիլ ցառուցեալ։ À qui կամ Contre qui en avez-vous? Ցո՞յր վերայ, ընդ ո՞ւմ ցառուցեալ էք։

— en horreur, en aversion. Գարշիլ. ատիլ։

— faim, soif, chaud, և այլն. տես ի Faim, ի Soif, ի Chaud։ [բազում. (–ա՚.)։

— de quoi. Կինիլ ի դիւրի, մեծաւտուն. ունիլ ինչո

— Nous avons, vous avez des gens qui . . . Կի՚ ար . . . (–ի՚մ. մարդիկ կան ար). (ընդ.)։ N'avons-nous pas des gens qui croient à de pareilles absurdités?

= բ. անդր՚. Il y a, il y avait. կայ. ե. գոյ. կայր. էր. գոյր։ Il y a beaucoup de gens. Y a-t-il quelqu'un ici? Il y avait plus de mille personnes. Il y a dix jours. Ցառաջ քան զաւուրս տասն։ Il y en a qui . . . Ի՚ ար. են ար . . .

— Tant y a que . . . Ա՚յն առայգ է գի . . . (ընդ.)։ J'ignore quel fut le motif de leur querelle; tant y a, qu'ils se battirent։

= Վուլգ. (ա) "Միայն խափոյ, բառնան հայ հառաչեսցէ." Եզէկ. Միանձ. 370. — "Շատ է խափէն գայն, և տիկնոյն վճարեցաւ." Ոսկ. Մտ. ժէ. Ցորգ. 281։

B. **Avoir** (–ո՚ւ՚ա՚ր՚) ի. ար. 1. Ինչք. գոյք. արտրք. առաջատածք. (ընդ.)։ Voilà tout mon —. On lui enleva son petit —։ ‖ 2. *Ագաք. *պահանջ։ Doit et —։

Digitized by Google

† **Avoisinant, ante** (ավ-ուազինան, անթ) ած. Մերձաւոր. մերձակայ։ Les rues avoisinantes։

† **Avoisinement** (ավ-ուազինման) ե. ար. Մերձենալն. մերձաւորութիւն։

Avoisiner (ավ-ուազինե) բ. ն. Լինել մերձ, սահմանակից. առ երի, ի մօտ կալ։ Les terres qui avoisinent la forêt. Les provinces qui avoisinent la France։

Avortement (ավ-որթման) ե. ար. 1. Ապականութիւն. վիժուածք։ Cette jument, cette vache a reçu un coup dans le ventre, on craint un —։ Ախ և զկանանց որ տարաժամ անցուցանելն զմանկունս ի ձեռն դեղոց։ Provoquer l'— est un crime puni par le Code pénal։ Խակ եթէ ըստ պատահմանն իցէ վիժելն՝ կոչի Fausse couche։ ‖ 2. (է-ոխ-բ.) Ջաջղաւորութիւն։ L'— des desseins qu'il avait formés։

Avorter (ավ-որթե) բ. ն. 1. Վիժել. անցուցանել. ծորել. գ. փորթուածել։ Les vaches avortent quand elles mangent de certaines herbes։ Ախ և զկանանց որ գեղ առնուն վիժելոյ. Elle fut soupçonnée d'avoir pris des breuvages pour se faire —։ Խակ եթէ ակամայ իցէ վիժելն՝ ասի Faire une fausse couche։ ‖ 2. Պտղալ վտիտ, ազազուն. ունել։ Il y a des vents qui font — les fruits։ ‖ 3. (է-ոխ-բ.) ի դերեւ ելանել. ոչ յաջողել. վրէպ լինել։ Ce dessein avorta. Le projet venant à —. Faire — un projet. Ցրել, եղծանել, ապականել զխորհուրդ։

Avorton (ավ-որթօն) ե. ար. 1. Պաղլ թերածին. վիժուած. անցուցեալ։ ‖ 2. Աւրը կարճահասակ և չարաճաճ. վիժած։ ‖ 3. Տունկ կամ պտուղ վտիտ, ազազուն, տհաս. վիժած։

Avouable (ավ-ուէ) ած. խոստովանելի։ Un projet — et conforme à l'honneur։ [յոտնեի)։

Avoué (ավ-ե) ե. ար. Ցանձնանձիչ (իրաւանց ուրուք

Avouer (ավ-ե) բ. ն. 1. Հաւանիլ. ընդունիլ. հաստատել։ J'avoue tout ce qui s'est fait։ ‖ 2. խոստովան, խոստուկ լինել։ Il a tout avoué. Avouez-moi la vérité. J'étais, je l'avoue, un peu confus. Avouez-le, vous avez été bien surpris։ ‖ 3. Ճանաչել իրրև զիւր. խոստուկ լինել (ա)։ — un ouvrage, un enfant։

= S'—. բ. ա. խոստովան լինել. խոստովանիլ։ S'— coupable. S'— vaincu. Ջպարտութիւն խոստովանիլ։

= ՎԿԱԾ. (ա) "Ջնմանէ յօրէսդ էր ինի ի՛ր գրել, և գիր-ուժն խոտո-ի՛ ինի ի՛ր." ԵԶՆԻԿ. 136։

Avril (ավ-իլ. ըստ ամանց ավ-է) ե. ար. Ապրիլ. (ըստ մեզ՝ աւուրս ահեկանի)։ [ի Poisson։

— Donner un poisson d'— à quelqu'un. (է-ոխ-բ.) տես

† **Avrillé** (ավ-իյէ) ած. ար. Blé —. Ցորեան սերմանեալ յամենան ապրիլի. գ. գարնցան։

Avuer (ավ-ե) բ. ն. Արածել աչզք, գիտել (զորան, ըստ որսորդաց)։ — la perdrix։

Axe (ոյս) ե. ար. 1. Առանցք։ L'— d'une sphère. L'— du monde. L'— d'une courbe։ ‖ † 2. Սեան. առնակ կառաց. (որ և Essieu)։

Axillaire (ոյսիլեր) ած. Անթոց (ջիղ). *անթային։

Axiome (ոյսիոմ) ե. ար. Ճշմարտութիւն որ ինքնին յայտնի է՝ անկարօտ ցուցմանն. առած. սկիզբն։ Օրինակ իմն. Le tout est plus grand que sa partie։

† A. **Axis** (ոյս-իս) ե. ար. Երկրորդ ողնայար ատլան. առնակ։

† B. **Axis** (ոյս-իս) ե. ար. Սպիտակախայտ հղկերաս ինչ Հնդկաց. Հնդիկ հղկերաս։ [դերձեալ. Ս. տհաս։

Axonge (ոյսոնյ) ե. իե. Ճարպ խոզի հալեալ և հանած։

Ayant droit (էյան դրուա) ե. ար. Որ ունի իրաւունս. *իրաւատոր։ Chacun des ayants droit։

Azalée (ազալե) ե. իե. Տունկ ինչ Հնդկաց և Հիւսիսային Ամերիկայ. *լեռնավարդ։

Azédarac (ազեդարակ) ե. ար. Ծառ ինչ Պարսից աշխարհին, որոյ պտուղ է թունաւոր. առաս մալաքենւոյ. Ս. ազատդրախտ. (պրս. ազադիրախտ. վերլծվիչն). Ինքպէս ազատ։

Azerole (ազէ-օլ) ե. իե. Պտուղ ինչ Թիծաս ի մեծութիւն կեռասոյ. վայրի խնձոր. սինձ. Ս. ալոճ. (արբ. Ֆէ-ֆէ՛հ պէրէի, այսինքն՝ խնձոր վայրի, կամ ալ՝ բ՛ուզ). հալոճ։ = ՎԿԱԾ. "Ակնդն, ոչ ի ալոճն." Բժշ. — "Ալոճն, վայրի խնձորն, ոչ ի սինձն." Բժշ. — "Ջուսուրի ճապալի, ոչ ի վայրի խնձորն, ոչ ի ալոճն, ոչ ի հայերէն բառով սինձն." Ամրաս. Անգ. անպ. — "Վ՛սան սերկնէքի, գոմէխ, ֆէռսախ և անջեաց, ոչ ի ալոճն." Վ՛ստ. մեռ. 155։ [հալոճ ալոճը։

Azerolier (ազէ-օլիե) ե. ար. Ծառ ինչ փշալից. անձիւ.

Azimut (ազիմութ) ե. ար. Անկիւն ընդ միջօրէականաձև տեզս երկնք և ընդ բոլորակ ինչ գագաթնայինն, կամ նոյն իսկ բոլորակն գագաթնայինն. *սիմէտ։

Azimutal, ale (ազիմութալ, լ՛) ած. *Ակեռատային։ Instrument —։

Azotate (ազոթատ) ե. ար. Աղ ինչ (ի տարբրագիտութեան). *բորակատ։ (Սովորաբար ասի Nitrate)։

Azote (ազոթ) ե. ար. *Գազ ինչ (ըստ տարբրագիտաց). *բորակածին։

= ած. *Բորակածին։ Gaz —։ [տարբրագիտաց)։

Azotique (ազոթիք) ած. *Բորակական (թթու, ըստ

Azur (ազիւր) ե. ար. 1. փշէ կապոյտ ապակւոյ ի պէտս նկարչաց. լուրջ ներկ։ ‖ 2. կապուտակ. կապոյտ գոյն։ Le soleil se couchait dans une nuée d'or et d'—։

— Pierre d'—. տես Lapis-lazuli։ [Lambris —։

Azuré, ée (ազիւրե) ած. կապուտակ. երկնագոյն։

— La voûte azurée. կապոյտ կամարն. կապոյտն. երկինք. (վարի ի բնաագէ.)։ La plaine azurée, կամ les plaines azurées. կապոյտ, երկնագոյն գաշտն. ծով։

† **Azurer** (ազիւրե) բ. ն. երկնագոյն, կապուտակագոյն ներկանիլ։ [քար։

† **Azurite** (ազիւրիթ) ե. իե. Աղգ ինչ քարի. *խաժաս

† **Azygos** (ազիյոս) ած. իե. La veine — կամ լոկ —. ե. իե. Անզոյգ երակ. (ըստ անգամագիտաց)։

Azyme (ազիմ) ած. Անխմոր. բաղարջ. (ըստ առաւածաշունչ գրոց)։ Pains azymes. Dans l'Église catholique, l'hostie est un pain —. "Constantinople était divisée pour savoir s'il fallait se servir ou non de pain —." VOLT. *Mœurs*, 91։

= ե. ար. յե. La fête des azymes. Տօն բաղարջակերաց։

† **Azymite** (ազիմիթ) ե. ար. Որ պատարագէ անխմոր հաւատիս. *բաղարջամատոյց. (այսպէս կոչին ցմինք ղՀայս և ղԱսորեացիս)։

= ՎԿԱԾ. "Ես դնի (ասացաւ) ձեռ օրէսդ հաւթ պարբաքէին, զոր ծէ և Հռովմայեցէ բառերէ, և սյլ եւիզեցէ խմբուն կոպրէն, և խրատանէք ոչ յերասն ճեռնայալ." Ղ. Շն. Դատանութիւն.

Digitized by Google

B

BAB

B (բե, բէ) է· ած· երկրորդ նշանագիր և առաջին բաղաձայն գաղղիական այբուբենիս։ Un B majuscule. Un petit b։

— Ne savoir ni A ni B. տես *A*։

— Ne parler que par B et par F. Վատրիլ առեզ ազգէ մէշտօզք է խոսակցութեան. (ընդ.) (ա)։

— Être marqué au B. (էպէռ. և ընդ.) Լինիլ մրականի (borgne), կաղ (boiteux), ուսապատղի (bossu), թխտրաքուռ (bancal)։ Les gens marqués au B passent en général pour spirituels et malicieux։

= Վաւց. (ա) Ի խրատս Մխիթարայ Գոշի կայ այսպիսի բան. "Շե՛ն և ւե՛ն և նվ բնաս գ' ասիւ ասէյնս, զի գե՛ն պոռսեր է է ցոյց վրա այդոցի։"

† **Baal** (բա՛լ) է· ած· Դիք Ասորեստանեայց. Բահազ։

Baba (բաբա) է· ած· Հաստահաս չամչեղէն. կռասպ։ Un —. Des babas։

Babel (բա՛պէլ) յդ· ած. էգ· Բաբէլ. խառնակութիւն։ C'est la tour de Babel. (էպէռ.) Աշտարակ Բաբելոնի. ժողով յորում խառնիխուռն խօսին ամենեքեան՝ չկռելով զբանս միմեանց։

Babeurre (բաբո՛ռ) է· ած· Ջուր ճեպցեալ ի կաթանէ յետ փոխելոյ պտրտուքեան նորա ի կագի. շմուկ. Ա· Բան։

† **Babiche** (բաբի՛շ) է· էգ·
† **Babichon** (բաբիշո՛ն) է· ած·
} Շինիկ երկայնամազ։

Babil (բաբի՛լ) է· ած· Յորդութիւն առելորդ բանից. շատախօսութիւն. (ընդ.)։ Il nous étourdit par son —. Cette petite fille a un joli —։

Babillage (բաբիյա՛ժ) է· ած· Շատախօսին. շատախօսութիւն. (ընդ.)։ Quand finira ce —?

Babillard, arde (բաբիյա՛ռ, առդ) ած· ած. Շատախօս. (ընդ.)։ ‖ Ած. կարկաչող (ջուրն)։ Perroquet —. Une pie babillarde։

= է· ած· Շատախօս։ C'est un grand —, une grande babillarde։ ‖ Ած. Որ ոչ գիտէ պահել գնարհուրդ, զգաստ. անգաման բերան։ Ne vous fiez pas à cette femme -là, c'est une babillarde։

Babillement (բաբիյմա՛ն) է· ած· Շատախօսութիւն։

Babiller (բաբիյէ) բ· ն· Շատախօսել. (ընդ.)։

Babine (բաբի՛ն) է· էգ· Շրթունք (անասնոց բնէ)։ Les babines d'une vache, d'un chien. Un singe qui remue les babines։

Babiole (բաբիո՛լ) է· էգ· ած· Խաղալիկ (մանկանց)։ Donner des babioles à un enfant։ ‖ Ած. Կնաոտիք. գոյզն իրք։ Son cabinet n'est rempli que de babioles. Acceptez ce petit présent, ce n'est qu'une —։

† **Babiroussa, †Babirussa** (բաբիռուսա, բաբիռուս) է· ած· Անասուն բնէ Հնդկաց. *Hyelaphus babyrussa։

Bâbord (բա՛պոռ) է· ած· Ձախակողմն նաւի (է կողմանէ խեղոց, հակագրութեամբ աջակողմանն որ ասի Tribord)։

Babouche (բաբու՛շ) է· էգ· Ագանելիք բնէ ոտից անկրունկ ի գառնաւոր կաշւոյ. *Փայփաշ. (պրս. փափուշ)։ Une paire de babouches brodées։

Babouin (բաբուի՛ն) է· ած· Ա. Ագռ բնէ կապկի. շնագլուխ կապիկ. (որ և Cynocéphale)։ ‖ Ած. (էպէռ. և ընդ.) Մանուկ ծաղրասէր և անխորհուրդ. չաղբալուս.

BAC

*կապիկ (ա)։ (Ցայս միտս լինի էգ. Babouine, բաբուի՛ն)։ Allons donc, petit —. Faites taire ces petites babouines։

= Վաւց. (ա) "Թէպէտ և նպաւ ասի ինձ պատճառն, այլ ոչ արժան ինձ ասել, այլ ևրկրպրանաս ինչ, զի լսեմ ես և նա." Ցհ· Դամասկացի. (պրս. ափսոս է կապիկ)։

Bac (բա՛կ) է· ած· Գետառեւ տափարակ յանցանել յայնկոյս գետոյ։ Passer la rivière dans un —։

† **Bacaliau** (բակալիո՛) է· ած· Ձոր ձողաձուկն [morue]։

Baccalauréat (բակկալորեա) է· ած· Առաջին աստիճան վարդապետութեան։

† **Baccara** (բակարա) է· ած· Խաղ ինչ քարտիսից։

Bacchanal (բականա՛լ) է· ած· Ագմուկ. ժխոր. (ընդ.)։ Faire —, du —։

Bacchanale (բականա՛լ) է· էգ· Ա. Մոլեկան, խառնամբոխ կռտաձ։ Le second acte de ce ballet est terminé par une —։ ‖ Ած. Նկար կռտաձոյ առատաձեռպարբկաց և այծամորդոց։ La — du Poussin։ ‖ Ած. Գինարբուքաձ. շուայտութիւն. (ընդ.)։ Ils ont fait une — qui a duré toute la nuit։

— է· Տօն ազանդարամետական պաշտամանն. մոլեկան պարք Ազանդարամետին, Բակքոսի։ La fête des Bacchanales։

Bacchante (բականդ, բականդ) է· էգ· Ա. Գրամահի քրմանդոյձ Ազանդարամետին. առատաձեռպարկ։ ‖ Ած. (էպէռ.) Կին յատուկեալ, բարկացեալ։ ‖ Ած. (էպէռ.) Կին անհամառատ, անամօթ։

† **Bacchius** (բակիոս) է· ած· Ձափ ինչ յոյն և հռոմէական բանաստեղծութեան յաղաւաղ [brève] և յերկուց երկարաց. աւարտուղ։

† **Bacchus** (բակոս) յդ· ած· ած· Գիք շնհապետ պտղեաց (քան առատապէսց). Ազանդարամետ. Բակքոս. Դիանիսոս. Հնդանեան առատաձ։

= է· ած· (էպէռ.) Գինի։

Baccifère (բակիֆէռ) ած· *Հատաբեր (առնկ, որ պիսի է գափնի, քան անկագիատաց)։

† **Baccivore** (բակիվո՛ռ) ած· Հատակեր։

Bacha (բա՛շ) է· ած· տես Pacha։

Bâche (բա՛շ) է· էգ· Ա. Տաշտ ջրոյ առաջի ջրհանի։ ‖ Ած. Ծածկոյթ ապլոյից և նաւակաց ի խոշորագոյն կտաւոյ կամ ի մաշկէ. վաշ։

† — traînante. Ռաքեան ձկնորսաց քաշակոմ։

Bachelette (բաշլէթ) է· էգ· Ագջիկ տիրուն, վարձկանագեղ. (հ.)։

Bachelier (բաշլիէ) է· ած· Ա. Երիտասարդ ազնուական որ ընդ ապլոյ դրօշու մարզէր ի զինուորութեան հրամանատ։ ‖ Ած. Գաւառի հաստակաչափ, հասարակ։ ‖ Ած. Ցառաջին աստիճան վարդապետութեան հատուած. *Նախատիճան։ — ès lettres, ès sciences, en droit, en théologie. Ce jeune homme a été reçu —։

Bâcher (բա՛շէ) բ· ն· Ծածկել վաշիւք զապլ, զնաւակ. *վաշել։ On a mal bâché cette charrette։

Bachique (բաշի՛կ) ած· Ա. Ազանդարամետական. բակքոսեան. գինարեան։ Fête —. "Il ne condamna pas avec une moindre sévérité la musique —." ՖԵՆ. *Tél.* XII. La liqueur —. Ազանդարամետական ըմպելի. գինի։ ‖ Ած. Երգեցողական. խնճոյական։ Chanson —։

Digitized by Google

† **Bacholle** (ը-ծօլ՛) ե. իթ. Գլխնոյի առան թզիմագործաց։

Bachot (ը-ծօ) ե. ար. Նաւակիկ։ Passer la rivière dans un —։

† **Bachotage** (ը-ծօթաժ) ե. ար. Բաժ, առակ նաւակաց։

Bachoteur (ը-ծօթօռ) ե. ար. Նաւավար գետաց։

Bacile (ը-սիլ՛) ե. ար. Տունկ մի՛նչ որ բուսանի ի քաթաժայս ծովեզերաց. հոտամ առամիթ ծովային. (որ և Christe marine, Passe-pierre, Perce-pierre, Fenouil marin). — բէկինոթ։ On confit les feuilles du — au vinaigre, pour les employer comme assaisonnement։

Bâcler (բ-ա՛լե) բ. ն. 1. փակիլ զդուռն կամ զպատուհան փայտեղէն կամ երկաթի նգաւ [barre). *նգիլ։ ‖ 2. խնուլ չգիտալիւք զբերան նաւահանգստի. խոց ապրկանել։ ‖ 3. (է-խօթ. և ընդ.) ձեռագիր վճռարկել, կատարկել. գ. թուլաթռանել։ Il a bâclé en huit jours un mémoire qui demandait un mois de travail։ [Հնդկիկ նշմարիտ։

† **Badamier** (ը-դա-միե) ե. ար. Ծառ մի՛նչ Հնդկաց.

Badaud, aude (ը-դո՛, ո՛դ) ե. Որ հայլի ապշութեամբ յոր մի՛նչ թ-ուի նմին նոր կամ չքնաղ. ընդվզելոյս հայեցաց. ապուշ. (ընդ.)։ Les badauds de Paris. Il y a des badauds partout։ [Հայել. (ընդ.)։

Badauder (ը-դո՛դե) բ. ն. Ի երանաւթաց պշուցեալ

Badauderie (ը-դո՛դըրի՛) ե. իթ. Գործ կամ բանք ապշութեան. ապշութիւն. (ընդ.)։ Ce que vous dites, ce que vous faites est une franche —։

† **Badelaire** (ը-դըլե՛ր) ե. ար. Ոսեսեր կարճ, լայն և կռածագ (ի կնիքս). (գրի և †Baudelaire)։ [Նաւ.։

Baderne (ը-դե՛րն) ե. իթ. Ծառաւոր չուան մի՛նչ ի

Badiane (ը-դիան՛) ե. իթ. Ծառ մի՛նչ ձիներաց և թաթարաց, որոյ պտուղք կոչին Anis étoilé, պտուղք Անիսոն աստեղաձև. ճենակական անիսոն. Ս. բադիան։ La — sert à faire l'anisette de Hollande։

Badigeon (ը-դիժո՛ն) ե. ար. Ջրաներկ ծեփ սրմոյ՝ գետին կամ գուրշ. պատնա։ [ծեփով զարմանա։

Badigeonnage (ը-դիժոնաժ) ե. ար. Ծեփել զրանեալն

Badigeonner (ը-դիժոնի՛) բ. ն. Ծեփել զրանեալն ծեփով զարմանա։ — en gris, en jaune. Faire — la façade d'une maison, les murs d'une cuisine։

Badigeonneur (ը-դիժոնո՛ր) ե. ար. Ծեփիչ սրմոյ զրանեալն ծեփով։

Badin, ine (ը-դէ՛ն, ի՛ն՛) ած. Զուարթի. ծաղրասէր. խեղկատակ։ Cet homme est —. Elle est fort badine. Ton, style —. Des vers badins։

= ե. ար. խեղկատակ։ C'est un —, un petit —։

Badinage (ը-դինաժ) ե. ար. Ծաղրածուի՛ւն. խեղկատակութիւն. խաղոյ բանք, իրք։ C'est un pur —. Tout cela n'est que —. Un innocent —։

Badine (ը-դի՛ն՛) ե. իթ. Գաւազանն նուրբ. մերճ։

— յթ. Ոնեզիք փոքրիկ։ Une paire de badines։

Badiner (ը-դինե) բ. ն. 1. խաղալ. կատակել. ծաղրարկանել. զխաղս և զծաղս բանս բարբառել։ C'est un homme qui aime à —. Vous badinez, ce que vous dites n'est pas croyable. Il badine agréablement dans ses lettres։ ‖ 2. (է-խօթ.) թրթռալ, ծածանիլ (թևիկ զարգաց)։ Cette dentelle ne doit pas être si tendue, il faut qu'elle badine un peu։

Badinerie (ը-դինըրի՛) ե. իթ. կատակ. խաղոյ բանք, իրք. (ընդ. և խօսի)։ Il ne s'amuse qu'à des badineries։

Bafouer (ը-ֆու-ե) բ. ն. Ա.յպանիլ. խաղ առնել։ Il s'est fait —. On l'a bafoué։

Bâfre (ը-ֆը՛) ե. իթ. Հացկերոյթ բազմախորտիկ. խրախնուիք. (ած. մեծ կերուխում). (ժղ.)։ Il y a aujourd'hui une — en tel endroit։

Bâfrer (ը-ֆը-ե) բ. ն. Ուտել անյագ և անչափ. մշուել. մանգալիլ. շնայտել. (ժղ.)։ C'est un homme qui aime à —, qui ne fait que —։ [սէր. (ժղ.)։

Bâfreur (ը-ֆը-ռօ) ե. ար. Որկորանոց. շնայտաց.

Bagace (ը-գաս) ե. իթ. տես Bagasse, A։

Bagage (ը-գաժ) ե. ար. Ապիկ. կազմած. կահ և կազմած. ապագք։ Nous avons laissé notre —, nos bagages en arrière. Les voleurs lui prirent tout son —. Cheval de —. Երիվար կահակիր։ Armes et bagages. Զէնք և ապիկ բանակի։

— Plier, trousser —. 1. (է-խօթ.) փաթչիլ գազատագոլի. արձակել։ ‖ 2. Անցանել, երանել յաշխարհէ. չուել. մեռանիլ. (ժղ.)։ Il y aura bientôt un an que le pauvre homme a plié —։

Bagarre (ը-գա՛ռ) ե. իթ. Ապմուկ. չփոթութիւն. խառնուածութիւն. (ընդ.)։ Il y a de la — dans cette rue. Il a péri dans la —։

A. **Bagasse** (ը-գաս) ե. իթ. Շագարաքուզի հզէգն, *շաքարեղէգն անցեալ ընդ ազօրիս. (գրի երբեմն և Bagace)։

B. **Bagasse** (ը-գա՛ս) ե. իթ. կին վատաճնդիր, խառնաշնաց. բազ. (ժղ. և ղ.)։

Bagatelle (ը-գաթե՛լ) ե. իթ. 1. Դանգաժրեալ, գուզնագեալ իրք։ Cette boutique n'est pleine que de bagatelles. Il m'a fait présent de quelques bagatelles։ ‖ 2. (է-խօթ.) Դոյզն մի՛նչ իրք. քիչ մի՛նչ իրք. անոսիկք (ա)։ Il ne s'amuse qu'à des bagatelles. La moindre — suffit pour le divertir. Il se fâcha pour une —. S'amuser à la —. Զհեռ լինել անոսից։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Զանգնան պատճառաւոր մի՛նչ ըստ ըստիկ գտանաէսն ի ասոր և ի հոգ և ի գանգած, և վասն դէն մի՛նչ իրոց." Վ.Հ. Ա. 616։

Bagne (ը-նի՛ե) ե. ար. Բանտ պարհակատարաց [forçat]. *պարհակարան։ Le — de Brest, de Toulon։

Bague (ը-գ) ե. իթ. Մատանի։ — d'or, de cheveux. — garnie de diamants —. *Ադամանդազարդ մատանի։

— Courir la —. Ընդհանալ նիզակ ի ձեռին առ ի յաջիրշատիկ զմատանի կախեալ գՅՅՊ։

Baguenaude (ը-գընո՛դ) ե. իթ. Գաւաղ պտղիմակեր նուղ, որ ի իրրև գծամիկաւոյ փքալից և պտղիմ իրրև ճմլի. *պտղիմակ։

Baguenauder (ը-գընոդե) բ. ն. Զհեռ լինել անառնաց. խաղալ, գբօսանալ չնչնովք. (ընդ.)։

A. **Baguenaudier** (ը-գընոդիե) ե. ար. Թաւփ մի՛նչ. *պտղիմակենի։

B. **Baguenaudier** (ը-գընոդիե) ե. ար. 1. Որ խաղայ անառնաք. (ընդ.)։ ‖ 2. խաղ մի՛նչ ընդ միմեանս յիրալոյ և քանկելոյ օղս երկաթիս. *օղակաւոր խաղ։

Baguer (ը-գե) բ. ն. կարել, կցել վարկպարագի։ Il faut — avant que de coudre։

Baguette (ը-գէթ) ե. իթ. 1. Գաւազան նուրբ. Ս. ճպատ։ Ce cheval se laisse mener à la —, obéit à la —։ ‖ 2. փոքրիկ գաւազան հարկանելոյ զվիմբուկ. Ս. ճպատ։ Au premier coup de —, ils sont sur pied։ ‖ 3. փոքրիկ գաւազան մխելոյ զլիցս [charge] հրացանի, սարճանակի. վարիչ։

— magique. Գաւազան գիւթական։

— յթ. Պատիժ ձագկելոյ զզինուոր. ձագկանք. վարչահարութիւն։ Passer un soldat par les baguettes։

Digitized by Google

Baguier (բ-կիե) ի. ար. Տուփ մատանուց։

Bah ! (բ=) յնդիմ. զարմանան, երկիւղ-խնդրի. Բա՛. վա՛շ։ Bah ! cela n'est pas possible. Bah ! bah ! toutes ces menaces ne m'épouvantent guère։

Bahut (բ-ի-) ի. ար. 1. Արկղ մարքեզէն՝ որոյ կափարիչ է կամարաձև. (վշ.) պատ-ան-դէտ։ ‖ † 2. Դարան. պահարան։

Bahutier (բ-ի-դիե) ի. ար. Արկղագործ։

Bai, ie (բի) ած. Թուխ կարմիր գունով (ձի). *շաբաւաս։ Ce cheval a le poil —. Monter un cheval —, une jument baie։

= ի. ար. *Շաբաւաս գոյն ձիոյ։ — clair, châtain. Des chevaux — clair. Une jument — brun։

Balart (բ-ար) ի. ար. տես Bayart։

A. **Baie** (բէ) ի. իգ. Խորշ՝ գոգ ծովու ներքարերան։

B. **Baie** (բէ) ի. իգ. Ծակ յորմի կամ ի մէջ տախտակամածից առ ի բանալ գուռն կամ պատուհան։

C. **Baie** (բէ) ի. իգ. Խարէութիւն. խաղ. (ընդ. և վշ.)։ Donner la — կամ une —. Խարել։

D. **Baie** (բէ) ի. իգ. Հաս տնկոց. *Տաղտպատուղ։ — de genièvre, de laurier։ [գեհի։

† **Baignade** (բէնե-ա) ի. իգ. Լուանալն ի ծովու, ի

Baigner (բէնե) բ. ն. 1. Լուանալ. լոգացուցանել։ — un enfant, un chien, une partie malade. Se — les pieds, les yeux։ ‖ 2. Թանալ. առատանալ։ — son visage de larmes. En lisant sa lettre on voyait qu'il l'avait baignée de ses larmes։ ‖ 3. Թանալ, բախել (ծովու զափունս). Հասանել (գետոյ առ քաղաքաս)։ La mer qui baigne la Bretagne. Le fleuve qui baigne ces murs։

= բ. չ. Թաթաւիլ. Թանալ։ Ce malade ne changera de linge que quand il baignera dans sa sueur. Il faut que ces concombres baignent dans le vinaigre. — dans son sang. Թաթաւիլ, Համեմիլ յարեան։

= Se — ի. ար. Լուանալ. լոգանալ. ողողանիլ։ Se — dans la rivière, à la mer։

— Se — dans le sang. (է-ի-բ.) Հեղուլ արիւն բազում. լուանալ յարեան։ Il se baigna dans le sang de ses sujets։

Baigneur, euse (բէնե-ա, ե-չ) ի. 1. Բազանաւոր։ ‖ 2. Գաղտպան լուացողաց ի ծովու։ Il faillit se noyer, mais le — le sauva։ ‖ 3. Որ լուանայ, մտանէ ի բազանիս. լուացող։ Toute la rivière était pleine de baigneurs. Ce tableau représente une baigneuse։

Baignoire (բէնե-ուա) ի. իգ. 1. Անօթ լուանալոյ, աւազան առնելոյ. լոգարան. աւազան։ ‖ 2. Հայելարան, **օթեակ ի գեղանայարկս թէատրոնից։ Louer une —։

Bail (բ-այ) ի. ար. 1. Դաշնադրութիւն որով վարձէ զր ումեք զտուն կամ զագարակ տնկեալ գնով և վաճառ առմնանեալ ինչ ժամանակի. վարձուին։ — à ferme. Des baux à ferme. Rompre, résilier un —։ ‖ 2. *Դաշնադիր վարձիլոյ։ Nous n'avons pas encore signé le —։

Baile (բէլ) ի. ար. Դեղապան վիճակեցուց առ Օսմանեան Դրան. Ս. պայլ. պօյլ։

Bâille (բ-այլ) ի. իգ. Տաշտ ինչ ի նաւս։

Bâillement (բ=այլ-ման) ի. ար. Ցօրանջուին. յօրանջ։ Faire un —. Avoir de fréquents bâillements։

Bâiller (բ=այլե) բ. չ. 1. Ցօրանջել. Ս. երընդկտալ. Ս. արշագալ. Խնդալ։ On bâille souvent en voyant — les autres. On ne sifflait pas, on bâillait à cette pièce։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Թերագամ, կիսաբաց լինիլ։ Une porte, une fenêtre qui bâille. Les ais de cette cloison bâillent։

Bailler (բ-այլե) բ. ն. 1. Տալ. (վշ.)։ — des coups։ ‖ 2. Տալ, ընծեռանել (գաշտմէն, կառակաս). (վշ.)։

— Vous m'en baillez d'une belle, vous me la baillez belle, vous me la baillez bonne. Կսմիք Հաւատացուցանել զիս խաբէութեամբ, խարել զիս. (ընդ.)։

† — le lièvre par l'oreille. (է-ի-բ. և ընդ.) Ստեծամիծօք խաւսանիլ։

Bailleul (բ-այլեու-լ) ի. ար. Ջետղիչ խախտեալ կամ բեկեալ ոսկերաց. կաւլանդիչ. (վշ. այժմ ասի Rebouteur, Renoueur, Rhabilleur). ւէէբէ՛ը. էերբէ՛ը։

Bâilleur, euse (բ=այլեու-, ե-չ) ի. Որ ստէպ յօրանջէ. յօրանջուն։ C'est un grand —։

Bailleur, eresse (բ-այլեու-, ը-ես) ի. Որ ի վարձաւ տայ. վարձատու։ Le — et le preneur։

— de fonds. Որ մատակարարէ զարծաթ ձեռնարկութեան իրիք (ի վաճառականութեան). *արծաթատու։

Bailli (բ-այլի) ի. ար. 1. Դատաւար. Ս. պայլ։ Le — du village. Il fut harangué par le —։ ‖ 2. Ամենակալ (ի Գերմանիա և ի Հելուետիա). Ս. պայլ։ Le grand — de Zurich։

Bailliage (բ-այլի-ա) ի. ար. 1. Ամեան պայլի։ Procureur du roi au —։ ‖ 2. Երկիր ընդ իշխանութեամբ պայլի. *պայլութիւն։ Ce bourg est de tel —։ ‖ 3. Տուն, ատեարանք պայլի։ Aller au —։ [թիւն։

† **Baillie** (բ-այլի) ի. իգ. Իշխանութիւն. Ս. պայլութիւն։

Baillive (բ-այլիվ) ի. իգ. Կին պայլի, գաւառապի. *պայլուհի։ Madame la baillive։

Bâillon (բ=այլօն) ի. ար. 1. Գայլ բերանոյ. փեւէվ։ ‖ 2. Ցակակապ (անասնոց)։

Bâillonné, ée (բ=այլօնե) անդ. գերբ. † Որ ունի գաւազան յատամունեան (անասուն՝ ի կնիքս). *գաւազանակալ։

Bâillonner (բ=այլօնե) բ. ն. 1. Գոյլ ի բերան արկանել, հարկանել։ ‖ 2. (է-ի-բ.) — la presse. Կարճել զաղատատրութիւն մամլոյ, տպագրութեան։

† **Baillotte** (բ-այլօտ) ի. իգ. տես Baquet։

Bain (բէն) ի. ար. 1. Ջատանիք ի ջուր. լուացուին. լոգանք։ Les bains sont bons pour telle maladie. Prendre un —. Լուանալ. լոգանալ։ Prendre un — (dans une baignoire). Ս. Աւազան առնել։ Prendre un — de mer. Ջատանել ի ծով. լուանալ ի ծովու։ — de pieds. 1. Լուանալն զոտս։ Prendre un — de pieds. Լուանալ զոտս։ ‖ 2. Կանք լուանալոյ զոտս. ոտնալուացս։

‖ 2. Ջուր լուացմանն։ Se mettre dans le —, au —. Entrer dans le —։ ‖ 3. Աւազան. լոգարան. լուացարան։ Remplir, vider le —. Mettre de l'eau dans le —։ ‖ 4. Կարգս նահապետական երկաց, ներկարարաց։

— L'ordre du Bain. Կարգ ինչ ձիաւարութեան [chevalerie] յԱնգղիա, հաստատեալ ի Հռիքարդեայ Բ Է. կարգ բազանեաց։

— -marie. (չբ. Des bains-marie.) Ամանի ջերմ ջրոյ յորում դնեն այլով ամանով գլեանլի իրս. Ս. Ջատիմայ բազնիք. *մանրեմանօթ (ձ)։ Chauffer un bouillon au bain-marie։

— չբ. 1. Բազանիք. լուացիք։ Les bains sont dans telle partie de l'édifice. Bains publics։ ‖ 2. Ջերմուկք. ջերմուջուրք. ջերմ ազբիւրք։ Les bains du Mont-Dore, de Spa։

= ՎԻՃԱՐ. (ձ) "վատ հիւանդ է յոգին զդեղոցանն, զոր սմանք Ջատիմայ բաղնիս տան." Գիմմիատանաւթիւն։

Baïonnette (բ-այոնէտ) ի. իգ. Աւտր հրացանի. **տուին. -ոնէ-։ On croit que les premières baïonnettes furent fabriquées à Bayonne. Charger à la —։

Digitized by Google

— Vingt mille, cent mille baïonnettes. (է֊խօք.) Քսան հազար, հարիւր հազար հեռևակաց։

Baloque (ղ֊յօփ) է. իէ. Գղնձի դրամիկ նախնի տէրունեան Հռովմայ, որ արժէր տակաւին ինչ աւելի քան գՀինգ հարիւրորդս [centime] Գաղղիոյ։

Baisemain (ղեզէմեն) է. ար. 1. Համբուրելը ճորտի [vassal] զձեռս տանուտեառն կամ պարոնի [seigneur]։ ‖ 2. Համբուրելը զձեռս (ի֊ազատարի)։ Il y a eu — général, la semaine dernière, à la cour d'Espagne։

— յէ. Ի֊ծառայիք. պատուասիրական ազգին. (խօսի)։ Je lui ai fait vos baisemains, et ils ont été bien reçus։

— իէ. յէ. À belles baisemains. Ս. Ա֊ջահամբոյր շնորհակալութեամբ. Համբուրիւ ձեռաց. մեծաւ շնորհակալութեամբ։ Il accepta ma proposition à belles baisemains։

Baisement (ղեզէման) է. ար. Համբուրելը (զատս Հռովմայ քահանայապետին)։ Être admis au — des pieds de Sa Sainteté։

A. **Baiser** (ղեզե) բ. ն. Համբուրել. ազգագուրել շրթամբք. պագանել (ա)։ — à կամ sur la bouche. — quelqu'un, la main d'une femme. — la croix, des reliques։

— la poussière des pas de quelqu'un. (է֊խօք.) Լիզել գՀող առից ոտից (բ)։ "Les rois des nations devant toi prosternés De tes pieds baisent la poussière." RAC. *Athal.* III. 7։

— la trace des pas de quelqu'un. (է֊խօք.) Պագանել զգարշապարս առից ոտից. Համբուրել գշունիզս գարշապարաց, զոտանաւորիս ոտից (գ)։ "Il aurait voulu pouvoir — les traces de ses pas." FÉN. *Tél.* VII.

— les mains à quelqu'un. 1. (է֊խօք. և ընդ.) Համբուրել զձեռս. ազգունել զոք։ Dites à monsieur un tel, à madame une telle, que je lui baise les mains, que je lui baise très humblement les mains։ ‖ 2. Բարեաւ ունել առել. առ ազգին Հրաժարուիկան։

= Se —. բ. ա. 1. Համբուրել զմիմեանս։ Des enfants qui se baisent. Il regardait deux pigeons se —։ ‖ 2. (է֊խօք. և ընդ.) Համբուրել զմիմեանս. Հոսիլ ի միմեանս (դ)։ Deux pains qui se baisent dans le four. Il n'avait à son feu que deux pauvres tisons qui se baisaient։

= ՎԿԱՏ. (ա) "Գուբն-ոյց վէրեաս իւր (ցՀէբէր) և է֊խեաս յոյժմանի՝ որ է֊խուէ֊լ ցոնոյր պօ֊տնիլ ինս". Եփր. Աստր. թ. 109։ = (բ) "Զհող ոտից քոց լիցին". Եռ. Խթ. 23. ("Ils baiseront la poussière de tes pieds." de Gen.) = (գ) "Ա֊յլ հաճիլ և խոհել պօ֊տնիլ վէրուցուս ոտից նոցա ես ի էրկնքին գան իսոյնէ." Եփր. ԺԳ. 13. ("Car j'aurais volontiers, pour le salut d'Israël, baisé les traces de ses pieds." de Gen.) — "Զէ֊ոգեհոգեր զքէ֊ոբէիր վէ֊րուցուցս պատուական զքէ֊ոտից համբուրիւն." Փ. Բիւզ. Գ. ժ. 23. — "Թոռալին ես ոտս նոցա և համբուրին զպեսպիսան." Վ.Հ. Բ. 58։ = (դ) "Ցոյժմ ծանիր էքոյն քէրան ի քէրան զքիմեան համբուրելոյն." Բրս. Վ.Հց. Ը. 166։

B. **Baiser** (ղեզե) է. ար. Համբոյր. Ս. պագ. Ս. պագիկ։ — d'amitié. Chaste, doux —. — amoureux. Donner, rendre, dérober un —. Il lui a demandé un —. Elle lui a laissé prendre un —։

Baiseur, euse (ղեզեօր, էօզ) է. Որ սիրէ համբուրել. **Համբուրասէր. (ընդ.)։ Un grand —։

Baisoter (ղեզոթե) բ. ն. Սակաւ, յաճախապէս համբուրել. (ընդ.)։

Baisse (ղես) է. իէ. 1. Նուազումն (գնոց)։ Les sucres, les cafés ont éprouvé de la —։ ‖ 2. Անկումն (արժէքըզ֊քոց)։ Cette nouvelle a causé une grande — à la Bourse. Jouer à la —. *Վ֊այրագիմիլ։ Il s'est ruiné en jouant à la —։

Baissé, ée (ղեսե) անց. դերբ. Խոնարհեալ։

— Tête baissée. Գլ. ած. և է֊խօք. տես ի Tête։

Baisser (ղեսե) բ. ն. 1. Իջուցանել. խոնարհեցուցանել (ա)։ — les glaces d'une voiture, une jalousie, un store, le rideau d'un théâtre. Elle baissa son voile. — la tête. Զգլուխ ի վայր արկանել. գլխարկել։ — les yeux. Զաչս ի վայր արկանել. ի վայր, ի խոնարհ նայիլ։ Elle rougit et baissa les yeux. Confondu par mes reproches, il ne sut que répondre, et baissa les yeux. — la voix. Ի խոնարհ իջուցանել զձայն. գելուլ զձայն. (տե֊ս ձայնը ցածցնել)։ — le ton. (է֊խօք.) Զիջանիլ ի հպատակութենէ։ ‖ 2. Ցածուցանել։ — une muraille, un toit, une maison։ ‖ 3. (է֊խօք.) Նուազեցուցանել (զգինս)։ — le prix d'une marchandise։ [զերիվարն։

— la main à un cheval. Յանձնարձակ սրշտեցուցանել

= բ. չ. 1. Զիջանիլ. ցածնուլ. գնաստիլ. հատանիլ։ La rivière a baissé d'un pied. La mer hausse et baisse deux fois le jour, par l'action du flux et du reflux։ ‖ 2. (է֊խօք.) Տկարանալ. հատանիլ ի զօրութենէ։ Dès ce moment Carthage commença à —. Ce malade baisse rapidement։

— Le jour baisse. Օրն խոնարհի, տաբաժամէ, ընդ երեկս անցանէ. երեկոյէ։

= Se —. բ. ա. Խոնարհիլ։ Il faut se —, se — bien bas, pour entrer dans cette grotte։

= ՎԿԱՏ. (ա) "Իջե֊ցէ֊լ զբ֊ոտ֊ան՝ այնպես էրթայիր և ի֊ջին." Գործք. Իչ. 17։ [գաց։

Baissier (ղես֊իէ) է. ար. *Վ֊այրագիմող. *վայրաթխա֊

Baissière (ղես֊իէր) է. իէ. Գինի մրախառն ի յաստակ տակառի. (տե֊ս տակառ)։ Boire de la —։ [Հանս։

† **Baissoir** (ղես֊ուար) է. ար. Աւազան ջրոյ յաղաց֊

Baisure (ղեզի֊ր) է. իէ. կողմն ուր երկու հագք կցեալ են ընդ միմեանս ի հնոցի. կցուած։

Bajoue (ղօժ֊ու) է. իէ. Մսան երեսաց խոզի յաչաց ցծամելիս. ծնօտ խոզի։

Bal (ղոլ) է. ար. Հանդէս պարուց. *պարահանդէս։ Grand —. Donner un —. Le — a été brillant. — public. Courir les bals։

Baladin (ղոլ֊ադեն) է. ար. 1. կատաւիչ ի֊էաստանի. (ից.)։ ‖ 2. խեղկատակ. Հոպիա. այպանակատակ գուսան։ ‖ 3. Ծաղրածու. խեղկատակ։ (ցայս միտս լինի իէ. Baladine, ղոլ֊ադին')։

Baladinage (ղոլ֊ադինաժ) է. ար. 1. ցաւքս, անՀամ խեղկատակութիւն. (ընդ.)։ ‖ † 2. Անմտութիւն։

Balafre (ղոլ֊աֆր) է. իէ. 1. Հարուածէ սաստիկ յերեսս։ ‖ 2. Սպի Հարուածոյ երեսաց։ Il a deux balafres qui le défigurent beaucoup։ [զերեսս։

Balafrer (ղոլ֊աֆրե) բ. ն. Վիրաւորել սաստիկ

Balai (ղոլե) է. ար. 1. Աւել։ — de bouleau, de genêt, de crin. — de plumes. *փետրաւել։ Il faudra passer le — dans cette chambre. Manche à —. (տե֊ս Աւելի կոթ)։ — Rôtir le —. 1. (է֊խօք և ընդ.) Մաշել զիւր կեանս յանշուք պաշտամանն։ ‖ 2. կեալ անառակութեամբ։ ‖ 3. Ագի (որակեան չանց)։ ‖ 4. Տասուն (վարուժնակաց, որակեան Հատուց)։

Balais (ղոլե) անհ. ար. Rubis —. 1. Ագի ինչ յար֊

Digitized by Google

գագաթն կայծի. Ս. պատժաթև (ձ.): ‖ † 2. (է-ի-ք.) կարմիր ներշիր ի քթին առյուծաց:

— ՎԿԱՅ. (ձ.) "գ-տ-ի-ն. . . իրին- է-յ-ի-ր- լ-տ ե, գ-վ-ի-ն, ար-է-յ-ն, ի-ր-է, ի-ն-ա- ե ար-է-յ-ն ա-վ-տ-ա. . . ա-վ-ի-ն յ-տ-ա գ-վ-ի-ն ե, ե ա-յ- է հ-գ-ն լ-ա-ր-ն. . . ա-վ-ի-ն է-ա է ի-ա-ա-ն-ա-յ. . . ի-յյ գ-վ-ի-ն ե է-վ-յ-ի-:" Մխիթար բժիշկ, վասն քաղցկեղ. (գր. · ն-ի-ք գ-տ-ի-ք, յանուանե գ-ա-ա-ի-ն կամ գ-ա-ա-ի-ն ըմբռին):

Balance (դ-լ-ն-) է. իէ. ս. կշիռ. : L'arbre, l'aiguille կամ la languette, le fléau, les bassins կամ les plateaux d'une — . Tenir la — juste . Faire pencher la — d'un côté ou de l'autre. — Mettre en — . ս. (է-ի-ք.) գ-ն-ել. հա-գ-ե ա-ն-ել: Mettre en — les avantages et les inconvénients: ‖ 2. ե-ր-կմ-ե-ց-ա-ց-ն-ել. ի ա-ա-ր-ա-կ-ա-ի կա-ց-ա-ց-ն-ել: — Mettre dans la — . (է-ի-ք.) ի կշիռ մ-ա-ա-ց-ն-ել. ա-ա մ-կ-ե-ա-ն գ-ն-ել. ընդ մ-կ-ե-ա-ն հա-մ-մ-ա-ա-ի-ե-ս-ք հա-ր-կ-ն-ել: Mettre dans la — les actions de deux grands hommes. — Entrer en — . (է-ի-ք.) ի կշիռ մ-ա-ն-ել. ե-ր-ե-ի ընդ ա-մ-ք կշիռ գ-ա-գ-ա-ի-ե-ն. ի հա-ն-գ-ի-ք ա-ն-ց-ն-ել ընդ ա-մ-ք, ընդ խ-ի-ք: Ses droits peuvent-ils entrer en — avec les miens? — Être en — . (է-ի-ք.) Ա-ա-ա-ն-գ-ի-ել. ծ-վ-ի-ել. յ-ե-ր-ք-ա-յ-ս, յ-ե-ր-կ-մ-ա-ս, ի ա-ա-ր-ա-կ-ա-ա-ա-ա կ-ի-ն-ել. ա-յ-ր ա-ն-գ-ր հա-ր-կ-ա-ն-ի-ել. ա-ն-կ-ա-ն-ել ի վ-ա-ր-ա-ն-ա, ի ծ-ա-ք-ա խ-ա-ր-հ-ր-դ-ա-ց. (ա-լ- չի կ-ա-ր-ե-ա-ն-ի ք-ա-ն մ-ր-ո-ր-շ-ի-ել): Il est en — , il ne sait à quoi se résoudre. La victoire a été longtemps en — . ժ-ա-մ-ն ա-ի-գ-ս ա-ա-ց յ-ա-գ-ի-ա-ք-ի-ե-ն յ-ե-ր-ե-ի-ք-ա-յ-ս (ձ.): — Emporter la — . (է-ի-ք.) ց-ա-գ-ի-ել. գ-ե-ր ի վ-ճ-ռ-ս կ-ի-ն-ել: — Tenir la — égale entre deux personnes, entre deux partis. (է-ի-ք.) ն-ե յ-ա-ք հ-ա-կ-ա-ի-ա-ի-ել. ո-չ յ-ա-ի ա-ի-ա-ն-ել և ո-չ յ-ա-հ-ա-կ (ռ):

‡ 3. (է-ի-ք.) կշիռ. զ-ա-գ-ա-կ-ի-ա. հ-ա-ա-ր-ա-կ-ա-կ-շ-ի-ա-ն կշիռ. *հ-ա-ա-ա-ր-ա-կ-շ-ա-ա-ի-ե-ն: La — de l'Europe. La — des pouvoirs existe dans le gouvernement constitutionnel: ‖ 3. կշիռ հ-ա-շ-ա-ց. *հ-ա-շ-ա-ա-կ-շ-ի-ա: Ce négociant fait sa — tous les ans: ‖ 4. Ա-ա-ի-զ-ա-ա-ն կշ-ա-ց ի կ-ի-ն-գ-ա-ն-ա-կ-ա-ն բ-ա-ղ-ա-ք-ա-կ-ի-ն. կշիռ. Լ-ա-ծ: La constellation de la Balance:

— ՎԿԱՅ. (ձ.) "Գ-ի- ե- պ-տ-կ-ր-ա- է ժ-ի- ի-յ. գ-ե- ե- յ-ա-ն ի-ն-ի-ե-ա- ի-ե-ի-ն- ե." Ոսկ. ե-ր-ր. Լ. 491: — (ռ) "ե- ծ-ր-յ-ն ի-ա-ր-ն-ե- ա-ն յ-ա- հ-ո-ի-գ-ի-ա-ն-ե." Խոր. Ք. 58.

Balancelle (դ-լ-ն-ե-լ) է. իէ. Ն-ա-ա-կ մ-կ-ա-յ-մ և ա-գ-ր-ա-ն-ի ա-ա-գ-ի-ղ և յ-ե-ղ:

Balancement (դ-լ-ն-ս-մ-ն) է. ա-ր. ձ-ո-ռ-ի-ի. ե-ր-ե-ռ-ի-ի. ա-ա-ա-ն-ա-ի-ի: Ceux qui dandinent en marchant, font avec le corps un — fort désagréable. Le — d'une voiture, d'uu bateau:

Balancer (դ-լ-ն-ե) բ. ն. ս. Հ-ա-ա-ր-ա-կ-ա-կ-շ-ի-ա, հ-ա-ա-ր-ա-կ-շ-ի-ա ա-ն-ել: Un danseur de corde qui ne balance pas bien son corps est en danger de tomber: ‖ 2. Հ-ա-ա-ա-ր-ե-լ (գ-յ-ա-կ-ի-ա ա-ա-ղ-ղ և ա-ա-ն-ղ-ղ): ‖ 3. ձ-ո-ռ-ե-լ. շ-ա-ր-ժ-ե-լ. ա-ա-ա-ն-ե-լ: — ses bras. — un javelot avant de le lancer: ‖ 4. (է-ի-ք.) կշ-ա-ռ-ա-ա-ե-լ. կշ-ա-ե-լ. ք-ն-ե-լ: — le pour et le contre, les avantages et les inconvénients: ‖ 5. ի ա-ա-ր-ա-կ-ա-ի կ-ա-ց-ա-ց-ն-ե-լ. յ-ե-ր-կ-մ-ա-ս ա-ն-ել: — la victoire: ‖ 6. կշիռ. մ-կ-ա-կ-շ-ի-ա գ-ո-ծ-ե-լ. *հ-ա-մ-ա-կ-շ-ա-ե-լ: — les pertes par les gains. Ses vertus balancent tous ses vices:

— բ. շ. ս. ձ-ո-ռ-ե-լ գ-ն-ա-ր-մ-ն յ-ա-ա-ն-ի յ-ա-ա-ն հա-ա-ա-ա-ր ա-մ-ն-ա-կ-ա-ա- (ի կ-ա-ք-ա-ա-ո): ‖ 2. (է-ի-ք.) Ս-փ-ի-ե. վ-ա-ր-ա-ն-ի-ե. յ-ե-ր-կ-մ-ա-ս կ-ի-ն-ե-լ: — dans le choix de deux choses. La victoire a longtemps balancé. Il a longtemps balancé entre l'espérance et la crainte:

— Se — . բ. ա. ս. ձ-ո-ռ-ի-ե-լ. ա-ա-ա-ն-ի-ե-լ: Cette femme se balance trop en marchant. Se — sur une escarpolette: ‖ 2. ն-ե-ե-ղ-ս ա-ն-ի-ե-լ ք-ա-ր-ա-ն-ա-ա. *թ-ա-ր-ա-ն-ի-ե-լ. գ-ա-ի-ա-ե ե-ի-ր-ի օ-ն-ա-ք: ‖ 3. (է-ի-ք.) Ս-ի-ա-կ-շ-ի-ա գ-ա-ա-ն-ի-ե-լ, կ-ի-ն-ե-լ. *հ-ա-մ-ա-կ-շ-ա-ե-լ: Les profits et les pertes se balancent:

A. **Balancier** (դ-լ-ն-ի-ե) է. ա-ր. ս. կշ-ա-ց. ճ-ա-ճ-ա-ն-ա-կ: Le — d'une horloge, d'une pendule. L'usage du — est une des plus belles inventions de la mécanique: ‖ 2. Ս-մ-ա-ե-լ գ-ր-ա-մ-ի-ա-կ-ա-ա: Ce — monnaye tant de pièces d'or par jour: ‖ 3. Զ-ա-զ հ-ա-ա-ա-ա-ր-ա-կ-շ-ա-ա-ի-ե-ն-ա-ն պ-ա-հ-ա-ն-ի-ա-պ-ա-ց-ի-ց. *կշ-ա-ա-ձ-ա-զ: (ց-ա-յ-ս մ-ի-ա-ա ա-ա-ի ե-ր-ք-ե-ն-ի և Contrepoids):

B. **Balancier** (դ-լ-ն-ի-ե) է. ա-ր. *կշ-ա-ա-գ-ո-ծ:

Balancine (դ-լ-ն-ի-ն') է. իէ. Զ-ա-ա-ն ի ծ-ա-յ-ր ա-ա-ա-գ-ա-ա-ա-կ-ա-լ-ա-ց [vergue]:

Balançoire (դ-լ-ն-ս-ա-ա) է. իէ. ս. Հ-ի-ծ-ա-ն ե-լ-ե-ի-ր ա-ա-ն-ե-լ-ց. Գ. բ-ա-ր-ա-ն. *ա-ա-ա-ա-ն-ց. (տես և Bascule, Branloire). գ-ո-ի-լ ի-ն-ի-ր ա-ր-ե-ր-ե-ր: ‖ 2. տես Escarpolette:

Balandran, Balandras (դ-լ-ն-դ-ր-ն, դ-լ-ն-դ-ր-ս) է. ա-ր. Ա-գ-ղ ի-ն-չ կ-ր-կ-ն-ց-ի [manteau] ն-ա-խ-ա-ն-ա-ց:

† **Balanite** (դ-լ-ա-ի-ր) է. իէ. Տ-ա-զ լ-ո-ր-մ-ն-ի-թ-ա-զ-ա-ն-թ-ի-ք [membrane muqueuse] կ-ա-զ-ն-ց [gland] վ-ա-ր-ց-ի-ր. *կ-ա-զ-ն-ա-ա-ա-զ:

Balauste (դ-լ-ո-ւ-ս-ր) է. իէ. Ս-ա-զ-ի-կ ն-ա-ռ-ն չ-ո-ր-ց-կ-ե-լ. Ս. Ջ-ա-լ-ի-ն-ա-ր. (պ-ր-ա. ֆ-ի-ն-ա-ր, ֆ-ի-ն-ա-ր): Les balaustes sont usitées en médecine comme astringentes:

— ՎԿԱՅ. "Բ-ա-ղ-ա-ի-ն (յ-ն. ղ-ա-ի-ա-ր-ի-ն). Ձ-ո-ւ-ի-ն-ա-ր, ա-ր է ն-ռ-ն ն-ա-զ-ի-:" Բ-ժ-շ. — "Զ-ո-ւ-ի-ն-ա-ր. Ն-ռ-ն ն-ա-զ-ի-." Բ-ժ-շ.

Balaustier (դ-լ-ո-ւ-ս-ի-ե) է. ա-ր. Ն-ռ-ն-ի-ի վ-ա-ր-ե-ի-ի:

Balayage (դ-լ-յ-ա-ժ) } է. ա-ր. Ա-ե-ղ-ա-ծ-ո-ւ-թ-ի-ւն: Le
† **Balayement** (դ-լ-յ-մ-ն) } balayage des rues:

Balayer (դ-լ-յ-ե) [խ-ն-ա-ր-ի-ի ի-ր-ք-ե ղPayer.] բ. ն. ս. Ա-ե-լ ա-ծ-ե-լ. մ-ա-ք-ր-ե-լ ա-ե-ղ-ե-լ. Ս. ա-ե-ղ-ե-լ: — une chambre. Balayez ces ordures, ces débris. Un vent qui balaye les nuages. (է-ի-ք.) Հ-ո-ղ-մ ա-մ-ն-ա-վ-ա-ր: ‖ 2. Ը-ն-գ գ-ե-ռ-ի-ն-ք-ա-ր-շ-ե-լ (ա-ա-ր-ա-ա-ց հ-ա-ն-գ-ե-ր-ձ-ի-ց): Sa robe, la queue de sa robe balaye la terre, le plancher: ‖ 3. (է-ի-ք.) — la plaine. Ա-ր-ք-ե-լ զ-գ-ա-շ-ա-ն ի ք-շ-ն-ա-մ-կ-ա-ց. Հ-ա-լ-ա-ծ-ե-լ զ-ք-շ-ն-ա-մ-ն: — la mer. Ա-ր-ք-ե-լ զ-ծ-ո-վ յ-ա-ե-ա-զ-ա-կ-ա-ց:

Balayeur, euse (դ-լ-յ-ո-ր, ե-ւ-զ) է. Ա-ե-ղ-ա-ծ-ո-ւ:

Balayures (դ-լ-յ-ո-ւ-ր) է. իէ. յ-ե. Ա-ե-ղ-ա-ծ-ք. ա-ղ-բ-ա-խ-ա-ղ-ր. Ս. ա-ե-ղ-ա-ծ-ք: (Ըստ Լ-ի-գ-ր-ի մ-ա-ր-ք-ի ա-ա-ե-լ և մ-ի-ա-ք-ա-ր Balayure, Հ-ե-ա-ե-ղ-ո-վ օ-ր-ի-ա-կ-ի-ն Ֆ-ե-ն-ե-լ-ո-ն-ի, ա-ր գ-ր-ե ա-ե-ր-ք-ե. "O âme pécheresse, qu'as-tu mérité sinon d'être la balayure du monde?"):

Balbutiement (դ-լ-ե-ւ-ի-մ-ն) է. ա-ր. Գ-ա-զ-ք-ե-ա-ա-ե-ւ-թ-ի-ւն. ք-ա-ն-ա-վ-ո-ւ-թ-ի-ւն:

Balbutier (դ-լ-ե-ւ-ի-ե) բ. չ. ս. ք-ա-ն-ա-վ-ե-լ. կ-ա-կ-ա-զ-ե-լ. ք-ի-կ-ե-ի-կ-ե-լ գ-ա-ն-ա-ն: On a de la peine à comprendre ce qu'il dit, il ne fait que — . Un enfant qui commence à — : ‖ 2. (է-ի-ք.) Ա-ն-ա-ճ ի-ն-ի և ա-ն-հ-մ-ո-ւ-թ-ե-ա-մ-բ ի-ա-ա-ե-լ. կ-ա-կ-ա-զ-ե-լ. ք-ե-ր-ա-ա-ն-ե-լ: Il a voulu parler sur cette affaire, et il n'a fait que — : [excuses:

— բ. ն. ք-ա-ն-ա-վ-ե-լ. կ-ա-կ-ա-զ-ե-լ: — un compliment, des

Balcon (դ-լ-ք-ո-ն) է. ա-ր. ս. ց-ա-ւ-ա-ղ-ա-կ-ա-ր-կ-ա-ա. մ-ա-ն ա-ա-ն՝ հ-ա-ա-ա-ա-ե-ա-լ ի վ-ե-ր-ա-յ ա-ե-ա-ն-ց կամ ա-ւ-ա-ց [console] և պ-ա-ա-ե-լ վ-ա-ն-գ-ա-կ-ա-պ-ա-ա-ա-ւ. պ-ա-տ-շ-գ-ա-ծ: Prendre l'air sur un — : ‖ 2. Վ-ա-ն-գ-ա-կ-ա-պ-ա-ա-ա (պ-ա-ա-ւ-հ-ա-ն-ի):

Baldaquin (դ-լ-դ-ա-ք-ի-ն) է. ա-ր. ս. *Վ-ա-ր-գ-ա-ւ-ր-ա-կ-ա-լ (ա-ն-կ-ո-ղ-ն-ց): Un lit à —, surmonté d'un — : ‖ 2. Զ-ե-զ-ւ-ն

Digitized by Google

(ի վերայ գահոյ, սեղանոյ կամ խորանի). *սմպհովանի։ Le grand autel de Saint-Pierre de Rome a un — porté sur quatre colonnes torses։

Bale (պալ) է. իգ. փոճոկ (ցորենոյ, վարսակոյ). Ծանծ. (գրի և Balle, և մերթ Bâle)։ Vanner de l'avoine pour en séparer les bales։

Baleine (պալէն') է. իգ. 1. կէտ. կիտոս. վիշապաձուկն։ Aller à la pêche de la —, des baleines. Ըրթալ ի կիտորսութիւն։ Huile de — ։ ‖ 2. Ոսկր կիտի. *կիտոսկր։ Les baleines d'un parapluie ։ ‖ 3. *Համաստեղութիւն ինչ հարաւային կիսագնդին. կէտ։

— Blanc de —. Ճարպ հանեալ ի գլխոյ կիտաժանուց [cachalot]։ Le blanc de — purifié sert à faire des bougies demi-diaphanes։ Ասի և պիտակաբար Sperma ceti (սբէրմա սէթի) կամ Sperme de baleine։

Baleiné, ée (պալէնէ) ած. Պատեալ կիտոսկրով. *կիտոսկրեայ։ Un corset —։

Baleineau (պալէնո) է. ար. Կորիւն կիտի. *կիտակորիւն։ Les baleineaux։

Baleinier (պալէնիէ) է. ար. 1. Նաւ կիտորսաց։ Ասի և ածականօրէն Un navire —։ ‖ † 2. Որսորդ կիտից. *կիտորս։ ‖ † 3. Վաճառական ոսկերաց կիտի. *կիտոսկրավաճառ։

Baleinière (պալէնիէր) է. իգ. Նաւակ կիտորսաց։

Balèvre (պալէվր) է. իգ. 1. Շրթունք. (վլ.)։ ‖ 2. Կարկառեալ մասն քարի կամ տախտակի ոչ բարւոք ողղակելոյ ի վերայ այլոյ քարի կամ տախտակի. անհարթութիւն։ ‖ 3. Անհարթութիւն (յերեսս ձուլածոյից)։

A. **Balise** (պալիզ) է. իգ. Ձող՝ ունելով ի վերոյ տակառակ [baril], զոր կանգնեն ի նշան վտանգաւոր վայրաց ի ծովու. *ձողանշան։ Il y a dans cet endroit un banc de sable, il faut y mettre, y établir des balises։

B. **Balise** (պալիզ) է. իգ. Պտուղ հնդիկ եղեգան։

Baliser (պալիզէ) բ. ն. Նշանադարս առնել (խթից, վտանգաւոր վայրաց). *ձողանշանել։ — l'entrée d'un port։

Balisier (պալիզիէ) է. ար. Հնդիկ եղէգն։ Les fleurs du — sont d'un rouge éclatant։

Baliste (պալիսդ) է. իգ. Մեքենայ նախնեաց նետաձիգ, քարընկէց և հրացան. բալիստր. նետակալ։

Balistique (պալիսդիք) է. իգ. Գիտութիւն հաշուելոյ զձգուած ամրաց [bombe]. *ձգապատնութիւն։

Baliveau (պալիվո) է. ար. Մատաղատունկ պահեալ յանտառի ի ժամանակի հատման։ Réserver tant de baliveaux par hectare։

Baliverne (պալիվէռն) է. իգ. Բարբանջանք. անառիք. (ընդ.)։ Ce qu'il vous dit là est une —. Il s'amuse à des balivernes։

Baliverner (պալիվէռնէ) բ. ն. Բարբանջել. աղճատաբանել. պատաղել ի անառիս. (ընդ.)։

Ballade (պալատ) է. իգ. 1. Ազգ ինչ հին բանաստեղծութեան գաղղիացւոց. գեղն։ ‖ 2. Պատմութիւն կամ զբոյց չափաւ՝ բաժանեալ ի տունս տունս. գեղն։ Les ballades de Schiller. Les ballades écossaises։

Ballant, ante (պալան, անդ) ած. Aller les bras ballants. Գնալ ճօճելով զբազուկս, *բազկաճօճ։

† **Ballarin** (պալարէն) է. ար. Հանդիսարանական բազէ։

Ballast (պալաս) է. ար. Խիճ, աւազ առ ի ծածկել զգերանս երկաթուղեաց։

A. **Balle** (պալ) է. իգ. 1. Գնդակ (խաղոյ). Ս. ափուճ։ Jouer à la —. — Prendre la — au bond. (ֆոթպ. և ընդ.) Ցօգուտ ի կիր արկանել զդիպող ժամանակին։ — À vous la —. (ֆոթպ. և ընդ.) Զեր է կարգն ասելոյ, առնելոյ։ Il a tout dit, à vous la —. — Renvoyer la —. (ֆոթպ. և ընդ.) Ընկենուլ յոք զհոգս իրիք։ Il se hâta de renvoyer la — à son collègue. — Enfant de la —. (ֆոթպ. և ածկ.) Որ գործէ զաբուեստս հօր իւրոյ։ Cet apprenti est enfant de la —։ ‖ 2. Գնդակ (հրացանի, ատրճանակի)։ — de plomb, de fer. La — est restée dans les chairs. Il tomba percé de plusieurs balles։

B. **Balle** (պալ) է. իգ. Մեծ ծրար կամ բեռն վաճառաց. հակ. կիր։ Il a reçu, il a expédié cent cinquante balles de coton։

— Marchandise de —. Ցոուի վաճառք. (վլ.)։

— Un juge de —. (ֆոթպ. և ընդ.) Դատաւոր տգէտ. (վլ.)։ Un rimeur de —. Ցոուի, փցուն բանաստեղծ. (վլ.)։

C. **Balle** (պալ) է. իգ. Ձագաբաձև գործի տպագրողաց տարածանելոյ գիանաքն ի վերայ նշանագրաց. (այժմ վրին գլանաւ)։

D. **Balle** (պալ) է. իգ. տես Bale։

Baller (պալէ) բ. ն. Պարել. կազաւել. կայթս հարկանել. (վլ. այժմ ասի Danser)։

Ballet (պալէ) է. ար. Պարանցիկք (ի թէատրոնս)։ Il y a un — au premier acte de cet opéra. Maître de ballets à l'Opéra։

A. **Ballon** (պալո) է. ար. 1. Փամփուշտ փքալից առ ի խաղալ. *օդագունդ. *օդագնդակ։ Enfler un —. — en caoutchouc. Jouer au —. — Être enflé comme un —. 1. Լինիլ սեռուցեալ յոյժ. լինիլ փքացուածոյց. (ընդ.)։ ‖ 2. (ֆոթպ. և ընդ.) Լինիլ սեռուցեալ, փքացեալ հպարտութեամբ։ ‖ 3. Օդախաղաց գունդ. **օդապարիկ. (որ և — aérostatique, կամ Aérostat)։ Monter en —. Faire une ascension en —. — captif. **Օդապարիկ կապեալ, արգելական։ — d'essai. 1. **Օդապարիկ փոքրիկ զոր արձակեն յօդս առ ի ճանաչել զուղղութիւն հողմոյն. *հողմափարձ օդապարիկ։ ‖ 2. (ֆոթպ. և ընդ.) Մատեան փոքրիկ զոր հրատարակէ ոք յառաջ քան զմեծ մատենագրութիւն առ ի գիտել զձաշակ հասարակաց. *նախափարձ։ ‖ 3. Շիշ գնդաձև, բոլորշի (ի պէտս տարրագիտաց)։ ‖ † 4. Պարկ վառօդոյ և գնդակաց։ ‖ † 5. Կոշտ կաւոյ զոր պատրաստէ բրուտն ի յօրինուած անօթոց։

† B. **Ballon** (պալո) է. ար. Նաւ ինչ Սիսմոցւոց բազմաթիակ։ [բստ բժշկաց)։

Ballonné, ée (պալոնէ) ած. Ուռուցեալ (որպէսզի),

Ballonnement (պալոնման) է. ար. Ուռնուլն որովայնի ի մեծերելոյ փքոյ ի փորոտիս. (բստ բժշկաց)։

Ballonnier (պալոնիէ) է. ար. Ցօրինիչ, վաճառական օդապարոց, օդագնդակաց։

Ballot (պալո) է. ար. Փոքրիկ բեռն կամ ծրար վաճառաց. Ս. բեռնակ. (ամե. կապոց)։

Ballote (պալոտ) է. իգ. Տունկ ինչ. սեռս հօտիոյ. սեռս մեղրածուծ. (որ և Marrube noir)։

Ballottade (պալոտատ) է. իգ. Ոստումն ձիոյ չորեքոտնեայ ոտիւք։

Ballottage (պալոտաժ) է. ար. Ակնարկել վիճակաւ ի վերայ երկուց թեկնածուաց [candidat]. *հոմանմատական քուէարկութիւն։ [ասի Boule)։

Ballotte (պալոտ) է. իգ. Գուեակ. վիճակ. (վլ. այժմ

Ballottement (պալոտման) է. ար. Տարուբերք երթեւեկութիւն։ Le — du canot par la mer soulevée։

Digitized by Google

Balloter (դ-լ-ը-թ) բ. ն. 1. Ա. մեր անդր տատրակե-լիլ. յուզիլ. ծփիլ։ La mer nous a ballottés pendant trois jours et trois nuits sans relâche։ ‖ 2. (է-խ-բ. և ընդ.) Տանիլ և բերիլ զոք. խաղ առնել. ի զուր յուսացուցանել։ ‖ 3. (է-խ-բ.) խորհիլ, մտանել ի պատքար զբոց ինչ։ ‖ 4. Ա. բ. ա. ն. ե. լ. վիճակս ի վերայ երկուց թեկնածուաց։ Il a été ballotté avec un tel։

— բ. ը. երերիլ. տատանիլ։ Ce violon ballotte dans son étui։

† **Balméaire** (դ-լ-ե-ր) ած. Բազանեկաց. *բազանեկան։

Balourd, ourde (դ-լ-ո-ր, ո-ր-դ) է. Ա. յր, կին տմարգի և ապուշ. պանդխտ. (ընդ.)։ C'est un gros —. C'est une vraie balourde։

Balourdise (դ-լ-ո-ր-դ-իզ) է. իզ. 1. Գործ, բան պանդուխտի. պանդխտութիւն։ Il ne fait, il ne dit que des balourdises։ ‖ 2. Ապուշ բարք. ապշութիւն. պանդխտութիւն։ Cet homme est d'une grande —։

Balsamier (դ-լ-ս-ի-ե-ր) է. ս. տես Baumier։

Balsamine (դ-լ-ս-ի-ն') է. իզ. Ս. ազիկ ինչ. *Հինածաղիկ. էջն վնկի։ — double։

Balsamique (դ-լ-ս-ի-ք) ած. 1. *Բալսամնեական. *բալսամնիկ։ Cette plante a une odeur, une vertu —։ ‖ 2. Խնկահոտ. անուշահոտ։ L'air — du printemps։

Balsamite (դ-լ-ս-ի-թ) է. իզ. տես Tanaisie։

Balustrade (դ-լ-ս-դ-ր-ա-դ) է. իզ. Վանդակապատ։

Balustre (դ-լ-ս-դ-ր-ը) է. ս. 1. Աիւնակ վանդակապատից. քանոն. խազխազ։ — de marbre, de bois։ ‖ 2. Վանդակապատ։ — d'autel։

Balustrer (դ-լ-ս-դ-ր-ե) բ. ն. Շուրջ պատել վանդակապատ. (խրթ)։

Balzan (դ-լ-զ-ն) ած. ս. Cheval —. Ձի տեսա կամ շատա [bai] ապիտականիշ ատիւք. Գ. կոտնատատիկ ձի։

Balzane (դ-լ-զ-ն') է. իզ. Ապիտակ պալար կամ նիշ յոտս ձիոյ։ Ce cheval a trois balzanes։

Bambin, † ine (դ-ն-ի-ն, ին') է. Մանկիկ. տղայիկ. տղիկ փոքրիկ. (ընդ.)։ Taisez-vous, —. Un petit —։

Bambochade (դ-ն-ո-չ-ա-դ) է. իզ. Նկարչութիւն, նկար չինական կամ անհիմն տեսարանաց։ Il ne peint que la —. Les bambochades de Téniers։

Bamboche (դ-ն-ո-չ) է. իզ. 1. Մեծ խամաճիկ [marionnette]. (իշ.)։ Faire jouer des bamboches։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Ա. յր, կին կարճահասակ և գծուծ տեսլեամբ. (խրթ)։ Cet homme, cette femme n'est qu'une —։

— յ. Զբօսանք. զուարճութիւնք. (ահ.)։ Faire des bamboches։ [կուիմարի). (ահ.)։

† **Bamboche**r (դ-ն-ո-չ-ե) բ. ն. Զբօսնուլ (անասուն)։

Bambocheur, euse (դ-ն-ո-չ-ո-ր, ո-չ) է. Ա. յր, կին խաղագնաց. (ահ.)։

Bambou (դ-ն-ո-ւ) է. ս. Ագգ ինչ մեծի եղեգան Հնդկաց. *բամբոյ։ Une forêt de bambous. Porter une canne de —։

Ban (դ-ն) է. ս. 1. Հարայ. ծանուցումն։ Le général fit publier un — pour défendre aux soldats de s'éloigner du camp։ ‖ 2. Ս. ա. ն. ո. ւ. ց. ո. ւ. մ. ն (ամուսնութեան յեկեղեցւոջ)։ Le premier, le second —. Publier des bans։ ‖ 3. Եղելն Թագաւորի զազատս կամ զազնուականս իշխանութեան իւրոյ ի պատերազմ. ազատաժողով կոչ, հրաւէր։ ‖ 4. Ազատագունդ. ազատորեայ։ Convoquer le — et l'arrière-—. Գումարել զազնուականս ազատաց [fief] և զմարտս [vassal] ետից ազատաց [arrière-fief]։ Աա մեզ Le ban et l'arrière-ban նշանակեն՝ ազատիքն զամենայն այր հասակաչափ կարող ի զինուորութիւն, երկորդն՝ զամենայն այր կատարեալ ար զինուորի յորժամ կայցէ Տէրութիւնն ի մեծի վտանգի։ — Il a réuni le — et l'arrière- — de sa famille, de ses amis. (է-խ-բ. և ընդ.) Ժողովեաց համօրէն զամենայն ընտանիս իւր, զամենայն բարեկամս իւր։ — Four à —, moulin à —. տես Banal։ ‖ 5. Ա. ա. տ. ա. ն. ա. հ. մ. ա. ն. ու. թ. իւն։ Rompre son —. Դատնալ ինքնահրամանի ի տեղին ուստի արտատահմանեալն է։ — Mettre un prince au — de l'Empire. Ընկենուլ զիշխան ի պատուոյն և տարապրել. (ըստ նախնի գերմանական տահմանագրութեան)։ En 1706, l'électeur de Bavière fut mis au — de l'Empire par la diète de Ratisbonne։ ‖ † 6. Տուգանք։

Banal, ale (դ-ն-ա-լ, ա-լ') ած. 1. Տանուտէրական (հնոց, աղօրիք, յորս պարտէին եփիլ զհաց իւրեանց կամ ազալ զցորեան իւրեանց ամենայն ծորք տանուտեառն կամ պարոնի [seigneur] հատուցանելով նմա բաժ կամ տակ ինչ)։ Four, moulin —. Des fours banaux։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Հասարակաչարչի. հասարակաց. Cœur —. Amitié banale։ ‖ 3. Հետևակ. հասարակ. անշքան. անշուք. հնացեալ։ Cette expression est banale. Compliment —. † յէ. Des compliments banals։

Banalité (դ-ն-ա-լ-ի-թ) է. իզ. 1. Հարկաւորեալ կիրակութիւն հնոցի կամ աղօրիաց տանուտեառն կամ պարոնի՝ հատուցանելով նմա տակ ինչ։ La — d'un four։ ‖ 2. Հետևակ, հասարակ բանք. *Հետևակաբանութիւն։ Ce livre n'est qu'un tissu de banalités։

Banane (դ-ն-ա-ն') է. իզ. Պատղ բանանենւոյ երկայն իրրև գվարսունգ. *բանան. (արբ. ֆվլ.)։ Des bananes rôties, bouillies. Un régime de soixante, de cent bananes։

Bananier (դ-ն-ա-ն-իե) է. ս. Տունկ ինչ Հնգկաց. *բանանենի։ Les feuilles de certains bananiers sont d'une telle grandeur, qu'on les emploie souvent en guise de nappe et de serviettes։

— Figuier-—. Տունկ ինչ որոյ պատղք մանր են քան զբանանենւոյն և անուշահամք իրրև գխնձուղ. *ադամաթզենի. (պատղքն *ադամախնձուղ. պրս. Խնճիրէ Ադամ)։ (տե և † Figuier d'Adam)։

Bane (դ-ն) է. ս. 1. Երկայն նստարան ուր մարթի նստիլ բազմիլ. տախտ. բազբան։ — de bois, de pierre. — à dos. Faire mettre des bancs dans un jardin. Les bancs qui garnissent la salle où se réunit une assemblée politique. Le — des ministres. — de rameurs. Նստարան թիավարաց։ ‖ 2. Մովածածուկ ժայռ կամ կոյտ աւազոյ. խութ. խրամ։ Une mer pleine de bancs. Ce navire a échoué sur un — de sable։ ‖ 3. Վ. ատա, երամ (ձկանց)։ Un — de harengs, de sardines։ ‖ 4. Նիստ, շարք, կարգ (քարանց ի քարաշտատս)։

Bancal, ale (դ-ն-կ-ա-լ, ա-լ') ած. և է. *Թխբազտարուն. եչէն գոճուկ։ Un —. † յէ. Des bancals։

— է. ս. Թուր կռածագ, կտրածայր. (ահ.)։

† **Bancelle** (դ-ն-ս-ե-լ) է. իզ. փոքրիկ նստարան նեղ և երկայն. բազբանակ. (իշ.)։

† **Bancoulier** (դ-ն-կ-ու-լ-իե) է. ս. Ծառ ինչ արևելեան Հնգկաց. *բանկուլենի։ [էն գոճուկ։

Bancroche (դ-ն-կ-ո-չ) ած. և է. *Թխբազտարուն. եչ-

Bandage (դ-ն-դ-ա-ժ) է. ս. 1. Պատեղն. կապանդելն. (ըստ վիրաբուժից)։ Ce chirurgien entend très bien le —. Faire un —։ ‖ 2. Պատան. կապանդ (ա.)։ Appliquer, délier

Digitized by Google

un — : ‖ 3. *Ազէկապ. ֆօնէ գալը : Porter un — : ‖ 4. Երկաթի շրջանակ անուաց. Գ. գօղ : Le — de ces roues ne vaut plus rien :

= Վկաս. (ա) "Եպէքէ ի խորբել վիրաւորելը և այլ առնել մըրճլոց և սրաթ լինել ընդ ֆռանսն. գինել Ֆալտոյ ֆէնիլոյն և գոհել անարատ զղջմն, փանչ ի յետոյ յերոյ խորբին սրոմէ գիւնոպոլ." Լաքուբնա, Թուղթ Ա.բգարու :

Bandagiste (գոնտաժիսթ) ի. սր. Ցօրինիչ ապէկապից. *ապէկապարար :

A. **Bande** (գոնտ) ի. էիւ. 1. Գաստան (վիրաց). Երէզ. մանեակ : La — d'une plaie, d'une saignée. Sa — s'est défaite : ‖ 2. Երկաթի շրջանակ անուաց. Գ. գօղ : Mettre une — de fer à une roue : ‖ 3. Երկայն և նեղ կտաւրակ (կտաւոյ, կաշւոյ, թղթոյ). Երէզ. շերտ. գօտի : La toge prétexte était bordée d'une — de pourpre. Եզերածիրանին պատառել էր երիզով ծիրանեաւ : Une — de velours. Շերտ թաւշի : Envoyer des journaux sous —. Ուղարկել լրագիրս ընդ գօտեաւ : ‖ 4. Կզու. (երկրի) : Une — de terre sépare nos deux propriétés : ‖ 5. Ընդրկի կողք (սեղանոյ մանկանական գունդխազու [billard]) : Les quatre bandes d'un billard. Cette — fait sauter la bille : ‖ 6. Կողմն (հիւսիսոյ, հարաւոյ, ըստ նաւավարաց) : Donner la —, être à la —. Ի մի կողմն խանարհիլ նաւի : Mettre à la —. Ի մի կողմն խոնարհեցուցանել զնաւ առ ի զննել կամ մեզրել գյատուկան : ‖ 7. Աման վճհանի ի գլխոյ ալ անկեան մինչև ի ատորին կողմն անկեանն ասկի (հակագրուխտամբ Barre ի, ըստ հնդբաժանից). կամար :

B. **Bande** (գոնտ) ի. էիւ. 1. Գունդ. ջոկ. խումբ. գաստակ : — joyeuse. Une — de musiciens. Une — de voleurs, de brigands. Il était le chef de la — : ‖ 2. Վհմիկ (գայլոց). տարմ, երամ (թռչնոց). վոտա, երամ (ձկանց) : Des bandes de loups, de poissons. Ces oiseaux vont par bandes. Այս թռչունք շրջին տարմատարմ, համնդունդ երամ երամ, միաժողով (ա) : Une — d'étourneaux : ‖ 3. Կողմն. միաբանութիւն. դաշնաւորութիւն : Il est d'une autre —. Tous les gens de sa —. Faire — à part. (ֆիգուր.) Ճեղքիլ, քակիլ ի միաբանութենէ, յընկերութենէ :

— յատ. Les bandes françaises, espagnoles. Ղախնի հեաւակազօր Գաղղիացւոց, Սպանիացւոց : Les vieilles bandes espagnoles furent vaincues à Rocroy par le grand Condé :

= Վկաս. (ա) "եկաւ ապէտ (Քոնտէ) երամ երամ գնդովըվ ղմէն... և քաղամ այն ապէտ նն ար համակուռ երամ երամ ղմէն, էրէնք ծէնէսանդ և խորդ և ծայ և խոլմանէ և սարէմ և գարմահաւ." Բրա. վ. էց. Ը. 163. — "Ես ծայեց՝ վազեցին գարմագարմ ղմիլը, և ազանէց՝ համակուռ երամ երամ խազաց." Եղնիկ. 174 :

Bandé, ée (գոնտե) անց. գերբ. 1. Գաստաւոր. կապեալ : La plaie étant bandée. Les yeux bandés. Աչքը պատեալովք : ‖ 2. Լարեալ. գրկալիր. լիագրկի : Un arc — :

Bandeau (գոնտօ) ի. սր. 1. Գլխաշուք կտաւ. գըլխապինդ վարշամակ : — de linge, de crêpe. — de religieuse, de veuve. Le — d'une prêtresse. Ականոշ, վարոտակալ քրմուհւոյ : ‖ 2. Ականոշ (նախնի Թագաւորաց) : Ceindre le — royal : ‖ 3. Գաստան (աչաց) : Mettre un — à quelqu'un, sur les yeux de quelqu'un. Un épais — : ‖ 4. (ֆիգուր.) կուրութիւն մտաց. առագաստ : Arracher le —, faire tomber le — de dessus les yeux de quelqu'un. Le — de l'erreur :

Bandelette (գոնտըլէթ) ի. էիւ. 1. Փոքրիկ երէզ, մանեակ : Les bandelettes d'un maillot : ‖ 2. Ականոշ (քրմոց, աղաչաւորաց, ոպանդից) : Les bandelettes sacrées :

Bander (գոնտե) բ. ն. 1. կապել. պատել. կալանդել (ա) : — une plaie. Se — la tête : ‖ 2. կապել պատանաւ (զաչս) (ո) : — les yeux à un parlementaire ennemi que l'on reçoit dans une place de guerre. Il faut bien — le colin-maillard, de peur qu'il ne voie : ‖ 3. Գրկել. ձգանել : — un câble, un ressort : ‖ 4. Լարել, ձգել, ընտ (զաղէղն). քարշել (զլայնալիճն). մանանել (ընդ աղեղն, ընդ գրկոյ) : — la corde d'un arc, d'une arbalète. — un arc, une arbalète :

— une balle. Պղել զգնդակն ի ցանցն (ի գաւնդխազու [jeu de paume]) :

= բ. ն. Գրկեալ լինել. ձգանիլ : Cette corde bande trop :

= Վկաս. (ա) "Զմըրճլոն գոյն, վիրաւորելն իւնդիս." Բրա. Հայոց. — "Ես ապա վիրաւոր տեղին իւնդեալ տար, վ նա մարդին ընկն ու իւնդեցին վիրաւոր տեղին և նոնկն ի մոտոնիկ և ոչ արնահոսվ, այլ օդոնիկան ֆոխուրն և ընա առնն. . . ապա նա իւնդեցան (հրամն պար), ապա այնչոյ իւրելոյն և իւնդելն և ծերբ ծոս ընկ առել." Բժշ. = (ո) "կապեաց պատանաս զաչս իւր . . . ֆոնիցաս ի քաց ա՛ս զղպատան յալոյ իւրոյ." Գ. Թագ. ի. 38, 41 :

Bandereau (գոնտրօ՛) ի. սր. Լար փողոյ :

Banderole (գոնտրօլ՛) ի. էիւ. 1. Փոքրիկ դրօշ առ զարգաւէ : La tente du chef était ornée de banderoles : ‖ 2. փոկ պայուսակի զինուորաց :

Bandière (գոնտիէր) ի. էիւ. Դրօշ. (հղ.) :

— Front de —. կարգ, շար դրօշաց և նշանաց ի գլուխս բանակաց :

Bandit (գոնտի) ի. սր. 1. Ասպատակ. յեղլզակ. հուզկահար. մեկնակազմէն : Il fut attaqué par quatre bandits : ‖ 2. Շրջող սեղի ի սեզմոզի. անդք անուրիք. թափառական : Courir comme un — qui n'a ni feu ni lieu :

† **Banditisme** (գոնտիթիսմ՛) ի. սր. Ասպատակութիւն. յեղլզակութիւն :

† **Bandolier, † Bandoulier** (գոնտոլիէ, գոնտուլիէ) ի. սր. Ասպատակ աղբունի ճանապարհաց. հուզկահար. ճանապարհապատաս :

Bandoulière (գոնտուլիէր) ի. էիւ. 1. փոկ մեխաց զի զինուորաց : ‖ 2. կասմր, գօտի կախեալ առ ի շեզ յուսոյ մինչև ցազդր : La — d'un garde-chasse, d'un suisse d'église. Porter une chose en —. Ունս ընդ անուքի ունել :

† **Bangon** (գոնկոն) ի. սր. Ականոշ ընդ կզակաս ոչխարաց :

Banian (գոնիան) ի. սր. 1. Վաճառականի հնդիկ : ‖ 2. Հնդիկ յազանդէ Բրահմայի : [գրամանոցի :

† **Bank-note** (գոնք-նոթ) ի. էիւ. Տոմսակ անդզնականի

Banlieue (գոնլիէս) ի. էիւ. Շուրջանակի սահմանի քաղաքի. արձակավայրք : Ce village est dans la — de Paris :

Banne (գոն՛) ի. էիւ. 1. Սակառի [manne] մեծ : ‖ † 2. Սայլակ ածխակիր : ‖ 3. խոշոր կտաւ առ ի ծածկել զրեհինս. վաչ. (տր և Bâche) : Mettre, étendre une — sur des sacs de blé, sur un bateau, sur une charrette : ‖ 4. Վրան նաւուց առ արեգական կամ անձրևի պահպանութիւն :

Banneau (գոնո) ի. սր. 1. Սակառի փոքրիկ. *սակառակ : ‖ † 2. Ականոշ փայտակերչն չափելոյ զցորեան, զխազող :

Banner (գոնե) բ. ն. Ծածկել խոշորագոյն կտաւով. *վաչել : — des marchandises, un bateau :

Digitized by Google

Banneret (դանըր) ած. ար. Seigneur — կամ լոկ —. ած. ար. Տանուտէր կամ պարան որ կարող էր գումարել զնաբրա [vassal] իւր ի պատերազմ։

Bannetons (դանէդօ) ած. ար. Աբկղ ծակոտկէն առ ի պահելոյ ի ջրի զնկուծս։

Bannette (դանէդ) ած. նե. տես Banneau, 1։

Banni (դանի) ած. ար. Աքսորական. վտարանդի։ Obtenir le rappel d'un —. Rappeler des bannis։

Bannière (դանիէր) ած. նե. 1. Դրօշ. Նշան։ — Se ranger sous la — de quelqu'un. (ածական. և ընդ.) Լինիլ ի քովէ ուրուք, ի կոյս ուրուք։ ‖ 2. Դրօշ (նաւուց. այժմ տես Pavillon)։ ‖ 3. Դրօշ զոր կրէն ի շրջածուքիս կամ ի թափօրս. խաչագրօշ Նշանակ. վան։ La — d'une paroisse, d'une confrérie. — Aller au-devant de quelqu'un avec la croix et la —. (ածական.) Խաչիւ և խնկով երթալ ընդ առաջ ուրուք. երթալ ընդունել զոր բազում շքով (ա)։

= ՎԱՍԻԼ. (ա) "Ի- յոյժ պիոց օգուտսն և նկան ընդ սրով նոր զերծանիցին խաչ և նիզակ." ՎԼՀ. ի. 61։

Bannir (դանիր) բ. ն. 1. Աքսորական առնել. վտարել (ի քաղաքէ, յաշխարհէ)։ Il fut banni de la ville, de sa patrie. On l'a banni du pays, du royaume։ ‖ 2. Մերժել. վտարել. Հալածական առնել։ Il faut — les médisants des bonnes compagnies։ ‖ 3. (ածական.) Կոչնել. ի բաց պարտուիլ։ — le luxe, le mensonge. — toute honte. Մերկանալ, ի յիս ընկճուիլ, մեկուսի ի վայր գնալ, յանձնել ի բաց հատանիլ զամօթ։

= Se —. բ. ած. Ի բաց կալ յերթալոյ (ի տունէ, ի ժողովոյ)։ Se — d'une maison, d'une société։

Bannissable (դանիսապլ) ած. Աքժանի վտարելոյ. մերժելի. (նոր)։

Bannissement (դանիսման) ած. ար. Աքսորական. Նահատիքիւն. յաւարտութիւն վտարուն։ Le — des Stuarts ne devait jamais finir. Dans notre législation actuelle, le — est une peine essentiellement temporaire։

Banque (դանք) ած. նե. 1. Մեզանաւարութիւն։ Ce négociant fait la —, entend bien la —. Maison de —. Տուն մեզանաւարութեան։ ‖ 2. *Դրամատուն. *գրամատունք։ La — de France. La — ottomane։ ‖ 3. Հաստատուած վերնոց (գործաւարաց ազարանի)։ Jour de —. Livre de —։ ‖ 4. Աքծաթ զոր առնի առաջի իւր խազագործն առ ի հաստատանել արուց շահիցին. մեզան։ La — est considérable. Faire sauter la —. Շահիլ զամենայն արծաթ խազագործին. *ընդհատատանել զմեզան։

† **Banquer** (դանք) բ. ն. երթալ ի նոր երկիր յորս ձագաձկան [morue]։

Banqueroute (դանքէրութ) ած. նե. Անհաւատութիւն վաճառականի հատուցանելոյ. *սնգանագրկութիւն։ Faire —. *Մեզանագրկ լինիլ։ Il a fait une — d'un million. — simple. Զարդ սնգանագրկութիւն։ — frauduleuse. Խարդախեալ սնգանագրկութիւն։ "Il voulut qu'on punît sévèrement toutes les banqueroutes . . . En même temps il fit des règles pour faire en sorte qu'il fût aisé de ne jamais faire —." ՖԵՆ. *Tél.* XII.

— Faire — à. (ածական. և ընդ.). Պահել, գրժել (խոստմանէ)։ Il devait être de notre partie, mais il nous a fait —։

Banqueroutier, ière (դանքէրութիէ, իէր) ած. *Մեզանագրկ։ — simple. — frauduleux. Les banqueroutiers frauduleux sont punis des travaux forcés։

Banquet (դանքէ) ած. ար. Հացկերոյթ. կոչունք. խրախնունք. խնջոյք։ — somptueux, nuptial. Assister à un —։ — Le — des élus, le — de l'Agneau. Երկնաւոր ընթրիք. ընթրիք գրիստոսի. ընթրիք Գառնին. ուրախութիւն երկնից երանութեան։ Le sacré —. Հոգեւոր ընթրիք. խորհուրդ արքունեան. տուրդ Հաղորդութիւն։ "Enfin je suis parvenue au — divin." BOSS. *Anne de Gonz.*

Banqueter (դանքէդէ) [Je banquète. Je banquèterai.] բ. ն. երթալ առեղ ի կոչունս, ի խնջոյս. (ընդ. և խոչ)։ Il ne fait que —։

† **Banqueteur** (դանքէդօր). ած. ար. Խրախնաւէր։

Banquette (դանքէդ) ած. նե. 1. Տախտ կամ բազման [banc] առանց թիկանց. բազմանոց։ Garnir une salle de banquettes. Monter sur les banquettes pour mieux voir։ ‖ 2. Փոքրիկ հազարկուր. *Հազարկրակ։ ‖ 3. Դուռ (փողոցաց, կամրջաց). *մայթ. *կրիկ. (լաս և Trottoir)։ ‖ 4. Ձանապարհ (յերկրս ջրանցից)։

A. **Banquier** (դանքիէ) ած. ար. 1. Մեզանաւար։ Les banquiers de Londres. Il a des fonds considérables chez son —։ ‖ 2. *Խազագործ (ի խազս ինչ)։ Le — a beaucoup gagné։

†B. **Banquier** (դանքիէ) ած. ար. Նաւ որ երթայ ի նոր երկիր արաւ ձագաձուկն [morue]։

Banquise (դանքիզ) ած. նե. Հաստրք, կոյտ սառանց (ի ծովափունս). [հօդս-պոչ։

† **Banquiste** (դանքիսթ) ած. ար. Ս. Աճգաւոր. (սխ.).

Bans (դան) ած. ար. յտ. Խնդիր (որսական շանց)։

† **Banse** (դանս) ած. նե. Աակաւ մեծ չորքհատ։

Baobab (դաօպապ) ած. ար. Մեծ ծառ ինչ Ափրիկէի. *վարպազծառ։ On prétend que les baobabs vivent plusieurs milliers d'années։

Baptême (դաբթէմ) ած. ար. Մկրտութիւն. հնիք. լուսաւորութիւն։ Le sacrement de —. Le péché originel est effacé par l'eau du —. Nom de —։

Baptiser (դաբթիզ) բ. ն. Մկրտել. առ հնիք. առ զբրիստոսական հնիքն։ — par immersion, par aspersion։ — quelqu'un. (ածական.) Դնել ուժիք անուն ծաղրական։ — son vin. (ածական. և ընդ.) Խառնել, արկանել ջուր ի գինի։ Cet homme-là n'aime pas à — son vin։

Baptismal, ale (դաբթիսմալ, ալ) ած. Մկրտութիւն։ L'eau, l'innocence baptismale. — Les fonts baptismaux. Աւազան մկրտութեան։

Baptistaire (դաբթիսթէր) ած. ար. Registre —. Տոմար յորում արձանագրին անուանք մկրտելոց. տոմար մկրտութեան։

Baptistère (դաբթիսթէր) ած. ար. Մկրտատուն. մկրտատեղան. լուսատեղան. տուն լուսատեղւոյ։

Baquet (դաքէ) ած. ար. Տաշտ (փայտեայ)։ Mettre de l'eau dans un —։ [նաւէ, ի նաւակէ։

† **Baqueter** (դաքէդէ) բ. ն. Թափել, հանել զջուր ի

† **Baquettes** (դաքէդ) ած. նե. յտ. Աքծան առ անցուցանելոյ զթելն ընդ կօղման [filière]։

A. **Bar** (դար) ած. ար. Ձուկն ինչ ծովու։ (Տես և † Bars)։

†B. **Bar** (դար) ած. ար. տես Bard։

†C. **Bar** (դար) ած. ար. կապելոյ. Ս. գինեատուն։

Baragouin (դարագուին) ած. ար. 1. Բարբառ խանգարեալ և անիմանալի. խեցգեկագոյն և խոշորագոյն բարբառ. խառնիճաղանջ խլուրդութիւն. (ընդ.)։ Cet homme parle mal, son langage est un vrai —։ ‖ 2. Լեզու անիմանալի. խազագործ լեզու. կորնչալ լեզու. (ընդ.)։ Je n'entends rien au — de ces étrangers։

Digitized by Google

Baragouinage (պարագուինաժ) ի. ար. խօսքի անիմաստութիւն. ծիքացանութիւն. (ընդ.)։ Tout son discours n'était qu'un —։

Baragouiner (պարագուինե) բ. ն. 1. ոչ կարել ուղղախօսել. խեղդուկ բարբառով խօսել. ծիքացանել. (ընդ.)։ Il baragouine d'une manière affreuse։ ‖ 2. խօսել լեզուաւ զոր չլսեն ոք. *խաղտարբառանել. *կորճաբառանել. (ընդ.)։ Ces étrangers baragouinent entre eux։

= բ. ն. ոչ բարւոք խօսել. (ընդ.)։ Il ne fait que — le français։

Baragouineur, euse (պարագուինէօր, էօզ) ի. խաղտալեզու. կորճալեզու. ծիքացան. (ընդ.)։ Un — fort importun։

Baraque (պարակ) ի. իե. 1. Հիւղ, խղիկ (զինուորաց, փոխանակ վրանաց)։ La saison étant rigoureuse, on fit des baraques։ ‖ 2. խանութի փայտակերտ. տաղաւար։ Les baraques de la foire։ ‖ 3. Տան չափ. (ընդ.)։ On ne peut pas loger dans cette — ։ [(զինուորաց)։

Baraquement (պարակըման) ի. ար. Հիւղս կազմելն

Baraquer (պարակե) բ. ն. Հիւղս կազմել (զինուորաց). որ և Se —. բ. ա. Les soldats se baraquèrent comme ils purent։

Baraterie (պարատըրի) ի. իե. Ընկղմելն նաւատեառն խարդախութեամբ զնաւն կամ ապականելն զվաճառսն՝ ի վնաս նաւապարդարին [armateur] կամ յապահովչաց [assureur]։ Commettre le crime de — ։

Baratte (պարատ) ի. իե. Անօթ փայտեղէն յորում հարուն զկոգի. խնոցի. ծփոց. Ս. ձաւար. խաչէ։

Baratter (պարատե) բ. ն. Ծփել, հարուլ զկոգին ի խնոցւոջ առ ի յօրինել կոգի. ընդել. գ. ձաւիլ։

Barbacane (պարպական') ի. իե. Որմնածակ բերդից յարձակել հրազէնս։

† **Barbacole** (պարպական) ի. ար. Վարժապետ (գպրոցի)։

Barbare (պարպար) ած. 1. Որ ոչ է յոյն կամ հռովմայեցի. անյոյն. բարբարոս. խուժադուժ։ Les Grecs appelaient barbares tous ceux qui ne parlaient pas leur langue, tous les étrangers; les Romains nommèrent aussi barbares tous les autres peuples, excepté les Grecs։ ‖ 2. Բարբարոս. վայրենի. անուսումն. Ճիւաղապարոյ։ C'est un peuple —. Des mœurs rudes et barbares. Tertullien est le Bossuet africain et — ։ ‖ 3. Չսկսաւակ կանոնաց լեզուի. *խժաբանիկ։ Parler d'une manière — ։ ‖ 4. Բարբարոս. անգուխ. անագորոյն. անողորմ. տմարդիկ։ Un homme, un vainqueur —. Une action —. Un spectacle — ։

= ի. ար. 1. Բարբարոս. խուժադուժ։ L'invasion des barbares։ ‖ 2. Բարբարոս. անգուխ. անագորոյն։ C'est un — qui se plaît à faire souffrir les animaux։

† **Barbarée** (պարպարե) ի. իե. Խոտ ինչ նմանն ջրկոսմանն [cresson]. գ. կծծիծուկ։

Barbarement (պարպարըման) ա. 1. Անգթութեամբ. *խժադաբար. (խօսիլ)։ On l'a traité — ։ ‖ 2. Չօրէն բարբարոսաց. (խօսիլ)։ Ces peuples vivent — ։ ‖ 3. *խժաբանութեամբ. (խօսիլ)։ C'est parler — ։

Barbaresque (պարպարեսք) ած. Բարբարիկ. ափրիկեցի։ Corsaire —. Les États barbaresques։

= ի. ար. Être en guerre avec les Barbaresques։

Barbarie (պարպարի) ի. իե. 1. Տգիտութիւն արուեստից, գիտութեանց և դիտութեանց ի ժողովրդեան խմիք. բարբարոսութիւն. անուսումնութիւն. ծիւաղութիւն բարբարոս։ Un peuple qui sort à peine de la —. La — du dixième siècle. Les ténèbres de la — ։ ‖ 2. Անգթութիւն. անագորոյնութիւն. տմարդութիւն. գազանութիւն։ Faire un acte de —. Ils exercèrent leur — sur les vaincus։ ‖ 3. Գործ անգթութեան. *խժդժութիւն։ Tant de barbaries l'avaient rendu la terreur de ses sujets։

Barbarisme (պարպարիզմ) ի. ար. Խօսք ընդդէմ օրինաց բարբառոյ. *խժաբանութիւն։ Faire un —. (օրինակ իմն ասել Un visage *rébarbaratif*, փոխանակ ասելոյ *rébarbatif*. Ils *réduirent*, փոխանակ *réduisirent*. Il a *recouvert* la vue, փոխանակ *recouvré*. Je m'en *ai* douté, փոխանակ *suis*, և այլն)։

A. **Barbe** (պարպ) ի. իե. 1. Մօրուք։ Laisser croître sa —. Porter la — longue. Ce jeune homme n'a point encore de —. Faire la — à quelqu'un. 1. Գերծուլ, ածիլել, սրբել, վերալ, ածել, Ս. ածիլել զմօրուս ուրուք։ ‖ 2. (ի խոսք. և ընդ.) Գեր ի վերոյ լինել աւմիք. գլխել. զանցանել։ Faire sa — կամ se faire la — ։ Գերծուլ գիւր մօրուս։ Se faire faire la — ։ Տալ ածիլել գիւր մօրուս։ Jours de —. Աւուրք ածիլելոյ գիւր մօրուս։ — Faire quelque chose à la — de quelqu'un. (ի խոսք. և ընդ.) Աւանել ինչ յանդիմանութիւն ուրուք և ի հեճուկս։ — Rire dans sa —. (ի խոսք. և ընդ.) Ծիծաղիլ չարութեամբ ի ներքուստ։

‖ 2. Մօրուք (անասնոց ինչ)։ La — d'une chèvre, d'un bouc, d'un singe. — de coq ։ ‖ 3. Թև, *լուզարան (ձկանց ինչ)։ Les barbes d'un turbot։ ‖ 4. Գիսատ. (որ և Arête)։

— յե. 1. Կողմնական մազմզուկք (փետրոց)։ ‖ 2. Անհարթութիւնք, խոշորութիւնք, աւելորդ մասունք (յիշելոց գաշխատից, թղթոց)։ Ôter, enlever les barbes avec l'ébarboir։ ‖ 3. Վերջք (դպրատրի հանդից)։ Les barbes étaient d'étiquette à la cour։ ‖ † 4. տես Barbillons։

— Barbe-de-capucin. Եղերդ [chicorée] վայրի զոր սովոն յաղցանս։

— Barbe-de-moine. տես Cuscute։

— Barbe-de-renard. Ծուռ մատուռատակ [astragale] փշալից՝ յորմէ ծորի գազի խէժ [gomme adragant]. գազ։

B. **Barbe** (պարպ) ի. ար. Բարբարիկ երիվար։ Il a acheté deux beaux barbes. Les barbes ont beaucoup de vitesse։ [jument — ։

= ած. Բարբարիկ (ձի, գամբիկ)։ Un cheval, une

† **Barbé, ée** (պարպե) ած. 1. Ալևագոյն մօրուքաք (անասուն ի կնիքսն)։ ‖ 2. *Գատաւոր, մօրուսաձի (տաւնկ)։

Barbeau (պարպո) ի. ար. 1. *Ալրայտառուկն [rouget] գետոյ. նոյ ինիւրէ։ Les œufs du — sont un purgatif violent։ ‖ 2. տես Bluet։

Barbelé, ée (պարպըլե) ած. ժանեալ սլաքաւ (նետս)։ Les flèches de quelques peuples sauvages sont barbelées։

† **Barberie** (պարպըրի) ի. իե. 1. Անբուսնաւ վարսակիւրոյից. *սափրչութիւն. (վդ.)։ ‖ 2. Սինեակ սափրելոյ (ի մինասատանս). (վդ.)։ ‖ 3. Խանութ վարսավիրոյից։

Barbet, ette (պարպե, էտ) ի. Ջարի և գանգրամազ շուն կամ քած որ լողայ ի ջուրս։ Ce — va bien à l'eau, il rapporte bien։ Ան եւս ածականօրէն Un chien —։

— Être crotté comme un —. Լինել տղմաթաթախուռ, գետաթաթախ. (ընդ.)։ [արձակելոյ թնդանօթս։

Barbette (պարպէտ) ի. իե. Հողաբլուր անպատուսար

Barbeyer (պարպէյե) բ. ն. Գերբակ անցանել հողմոյ զառագաստիւք առանց ուղղացնելոյ գնացս։ (Տես և Fasier)։

Digitized by Google

Barbiche (պարպիշ) ե. իգ. փունջ մազուց (ի կզակո համ ի ծնոտս)։

Barbichon (պարպիշոն) ե. ած. Շինիկ մարի և գանգրամազ։

Barbier (պարպիե) ե. ած. Վարսավիրոյ. սափրիչ։

Barbifier (պարպիֆիե) բ. ն. Վիրաւ, սափրիլ զմնացուս. (ընդ.)։

Barbillon (պարպիյոն) ե. ած. 1. Մօրուք (ձկանց բնչ)։ || † 2. կարթ, ալոզ, ժանիք (նետից)։ || † 3. Ախտ լեզուի ձիոյ և ճգնի. Ս. գնրաք։ Autrefois les barbillons étaient regardés, par erreur, comme une maladie de l'animal։ (Աճ և †Barbes)։

† **Barbiton** (պարպիտոն) ե. ած. Նուագարան ինչ Աբեսաղայց բազմայոգի. Ս. բարբուս. (պրս. պերպէթ)։

Barbon (պարպոն) ե. ած. Ծեր. ալեւոր. (ընդ. և պլզպ.)։ Les jeunes gens se moquent des barbons. Vieux —։

† **Barbotage** (պարպոթաժ) ե. ած. Ջուր ալեբախաձան համ ի ճեճախաձան ի կեբակուր անասնոց. Գ. լակ։

Barboter (պարպոթե) բ. լ. 1. ցուղել համ ժքճել բադից կացով գլուբ, գնահիճս. յատուկ հարկանել։ Les canards aiment à —։ || 2. Ընդ. ասիլ գնալ։ Le jardin est inondé, on y barbote partout։ || 3. (փոխբ.) կազալ ի բանս իւր. կակազել։

Barboteur (պարպոթօր) ե. ած. Ընտանի բադ։

Barboteuse (պարպոթէզ) ե. իգ. Կին խառնակեցիկ ոչ ճանաչէ զանցաւսն փողոցաց. բազ գանհաց. (ռուս. և պլզպ.)։

† **Barbotière** (պարպոթիէր) ե. իգ. Ջահիճք բադից։

† **Barbotine** (պարպոթին') ե. իգ. 1. Մարդիկ գնդաձագգի [armoise] զոր վարեն ի գեղոյդս։ || 2. Սերմն եղեջոյ համ գնդաձագգի և բարձանենկի [aurone] առատակիչ ճճեաց արուեցոյն. Ս. եղևնահունդ. խօտաձև։

Barbouillage (պարպույաժ) ե. ած. 1. Մեփ խաշոյ։ || 2. Անպատեհս, յատի նկար։ Ce n'est pas là de la peinture, ce n'est que du —։ || 3. ցուռի, ձառհիւսակ գիր։ Il m'est impossible de déchiffrer ce —։ || 4. (փոխբ.) խառնիխուռն բանք. ազմատարտանաբիւն։ On ne comprend rien à son —։

Barbouiller (պարպույե) բ. ն. 1. Աղտեղել. շաղախել. մրճատել։ On l'a tout barbouillé d'encre, — une muraille, une porte avec de la boue. Se — les mains։ || 2. խաշտագոյն, անհիմնիմն նկրկանել, նկարել։ — un plafond, des portes։ || 3. ցուռի գրել. Ս. ձառբլուսակ. Ս. խեցագրել։ Je ne puis lire son écriture, il barbouille։ || 4. (փոխբ. և ընդ.) կակազելով ասել։ — un discours, un compliment։

— du papier. (փոխբ. և ընդ.) Մրատել գիծաւգիծ. գրել. (ասի գյատի մատենագրաց)։ Cet auteur a barbouillé bien du papier dans sa vie, et n'a jamais écrit une bonne page։ [— de lie, de suie։

= Se —. բ. ա. Աղտեղել զերեսս իւր. մրճատել։ Se — Le temps se barbouille. խժտաձին օդք. մրճանան երկինք ամպովք. (ընդ.)։

Barbouilleur (պարպույեօր) ե. ած. 1. Նկարիչ (սրմոց, ձեղուանց, գրանց)։ J'ai fait venir un — pour blanchir mon escalier։ || 2. փղուն, յատի նկարիչ։ || 3. (փոխբ. և ընդ.) Շատախօս ոչ բարբառի խառնիխուռն. ազմատախօս։ Faites taire ce —։

— Un — de papier, համ լրկ Un —. (փոխբ. և ընդ.) ցուռի մատենագիր. Ս. գծողուկ. Ս. գրչողիկ։

Barbu, ue (պարպյ) ած. 1. Մօրուանի. մօրուեղ։ Être tout —. Cette femme est barbue comme un homme։ || 2. *Գառաւոր (առնիկ)։

Barbue (պարպյ) ե. իգ. Ազգ ինչ ձկան հաստաձկան [turbot]։ [նաւավարաց։

Barcarolle (պարգարոլ') ե. իգ. Երգ վիճակեցի

Barcelonnette (պարսելընէթ) ե. իգ. Անկողին մանչոյց կախեալ յօրուս մարթի որորել զնոսա. Ս. կախարոցք։ Mettre, coucher un enfant dans sa —։

Bard (պար) ե. ած. Բառնալիք, կրելիք (փայտի, քարանց)։ Ils ont emporté cette pierre sur un —։

† **Bardache** (պարդաշ) ե. ած. Մանուկ խղացեալ. (տգեղ). ե. ած.։

Bardane (պարդան') ե. իգ. Տունկ ինչ բժշկական. Գ. կառաւուկ. (ոչ և Glouteron). փոշ ալեաց օձս։ La racine de — est employée en médecine comme dépurative։

A. **Barde** (պարդ) ե. իգ. 1. Ջրասկ լանջոյց երիվարի. լանջապանակ։ || 2. Շերտ խոզենի ճարպոյ։

B. **Barde** (պարդ) ե. ած. Բանաստեղծ, վիպասան հնից առաց. *բարդ։ Les bardes excitaient par leurs chants le courage des guerriers։

Bardeau (պարդօ) ե. ած. Տախտակ նաւրբ և փոքրիկ ի ծածկոյթ տանեաց. Գ. կաւար. Գ. խարտաւմոյ։ Une maison couverte de —. Un millier de bardeaux։

Bardelle (պարդել') ե. իգ. Թամբ [selle] ի խոշոր կառաւոյ և ի մուզից։

A. **Barder** (պարդե) բ. ն. Կրել բառնալիք (գիսոյս, գքարս, գաղբ)։ — du bois, du fumier։

B. **Barder** (պարդե) բ. ն. 1. Վառել լանջապանակաւ (զերիվարն)։ || 2. Գաւառ խոզենի ճարպով։ — un chapon, une caille։

Bardeur (պարդեօր) ե. ած. Որ կրէ բառնալիք կամ ապրկաս (գքար, գիսոյս)։ [Գերմանացուց։

Bardit (պարդիդ) ե. ած. Երգ պատերազմի նախնի

Bardot (պարդո) ե. ած. † 1. Մարուկ ջրաւոյ ի ձիոյ և յիշոյ մատակէ։ || 2. Ջրի առաջնորդ պլզպն յորոյ վերայ նստի ջրկապանն։ [առուեայ։

Barège (պարէժ) ե. ած. Թելեհ պատառս [étoffe] ինչ

Barème (պարէմ') ե. ած. Տեղական առձեռնպատրաստ հաշուոց։ [հաս։

†A. **Barge** (պարժ) ե. իգ. Թռչուն ինչ ճահճաց. *մօրաս.

†B. **Barge** (պարժ) ե. իգ. Դէզ (խոտոց, ցորենոյ, սրցակաց)։

Barguignage (պարգինյաժ) ե. ած. Վարանք. ծաւդք մատց. (ընդ.)։ Point tant de —։

Barguigner (պարգինյե) բ. լ. Վարանիլ. ոչոր անգր առատանգիլ (մտոք). (ընդ.)։ Il a été deux mois à — avant que de rien conclure. Dites oui ou non, sans — davantage։

Barguigneur, euse (պարգինյօր, եօզ) ե. Վարանաւոր. *վարանաստիս. (ընդ.)։

Barigel (պարիժել) ե. ած. Գլուխ կալանաւորական պետ [archer] (ի քաղաքս Իտալիոյ)։

Baril (պարի) ե. ած. Տակառ փոքրիկ. *առակառակ։

† **Barille** (պարիյլ) ե. իգ. Տունկ ինչ, յորոյ մոխրոյն հլանի կալաքար [soude]. Գ. Քանթառնիկ։ (Տես և Alcali, 1)։

Barillet (պարիյլե) ե. ած. 1. փոքրիկ առակառակ. *Ընդուկ։ || 2. Տուփ փոքրիկ, կամ փոքրիկ զարդ ասկղէն կամ արծաթեղէն ի ձև առակառակի։ — d'ivoire, d'or,

Digitized by Google

d'argent : ‖ 2. Տուփ ժամացույցի յորում գտանի մեծ զսպանակն. **Թմբուկ :

Bariolage (պար-իօլաժ) ի. ար. Անճաշակ խառնուածք գոյնագոյն երանգաց. (ընդ.) :

Barioler (պար-իօլե) բ. ն. Անճաշակ ինչ նկարել ի գոյնս ազգի ազգիս. (ընդ.) : Quel est le barbouilleur qui a bariolé cette cheminée ? Un habit bariolé. Ձգեստ գոյնագոյն :

Barlong, ongue (պար-լո, ոկ) ած. 1. Ձորկաքաշ երկայնաձև : Une salle barlongue : ‖ 2. Երկայնագոյն մեով կողմամբ (զգեստ) : Votre manteau est — :

Barnabite (պար-նապիթ) ի. ար. Բառնաբեական կրօնաւոր :

Barnache (պար-նաշ) }
Barnacle (պար-նաքլ) } ի. իգ. Սագ ինչ վայրի. *կարմրագագ : Les barnaches se mangent en carême comme les macreuses :

Baromètre (պար-ոմէթր) ի. ար. *Ցանրաչափ : Ce — est fort juste. Le — annonce de la pluie, du beau temps. Le — est au beau fixe :

Barométrique (պար-ոմէթրիք) ած. *Ցանրաչափական : Observations barométriques :

Baron (պար-ո) ի. ար. 1. Տանուտէր [seigneur] մեծ. Ս. պարոն : Les hauts barons. Les grands barons. Le roi et ses barons. Թագաւորն և մեծամեծ կամ առագ առանուանեալք նորա : ‖ 2. Հազուագիւ ազնուական. Ս. պարոն : Le — de tel lieu. Monsieur le — : ‖ 3. Անուն պատուոյ ազնուականութեան շնորհեալ ի թագաւորէ. Ս. պարոն : ‖ † 4. Ամուսին. այր. (հլ.) :

Baronnage (պար-ոնաժ) ի. ար. 1. Ս. Գարանութիւն. (խրթ) : ‖ † 2. Ս. Գարանք :

Baronne (պար-ոն') ի. իգ. *Գարանուհի : La — de tel lieu. Madame la — :

Baronnet (պար-ոնէ) ի. ար. *Գատանանուն կարգի իրիք ձիաւորաց [chevalier] ՛Ս. Ազգիւս. *պարոնիկ : Le titre de — est héréditaire, mais il ne confère pas le droit d'entrer à la chambre des lords :

† **Baronnial, ale** (պար-ոնիալ, ալ') ած. *Գարանական : Les droits baronniaux :

Baronnie (պար-ոնի) ի. իգ. Երկիր տանուտէրական [seigneurial] որոյ տասցիչն ունի իրաւունս կալելոյ պարոն. *պարոնութիւն : La — de tel lieu :

Baroque (պար-օք) ած. 1. Անհնթեթ. անճաշակ. այլանդակ. նորանշան. օտար : Elle avait un accoutrement des plus baroques. Avoir des goûts baroques. Expression — : ‖ 2. Ոչ քաջ քաղաքական (մարգարիտ). *Թերաքաղաք :

Barque (պար-ք) ի. իգ. Նաւակ. Ս. վարքայ : — de pêcheur. Conduire la —. Cette — prend l'eau :

— Conduire կամ Mener bien sa —. (ի խոսք.) Բարւոք վարել զիւր իրս : [փոքրիկ :

Barquerolle (պար-քրոլ') ի. իգ. Անկայմ նաւ

Barrage (պար-աժ) ի. ար. 1. Կազմած փայտակերտ ատ ի փակել զանցս ճանապարհի. **փակոց : Établir momentanément un — à l'entrée d'une rue où l'on pave : ‖ 2. Բաժ անցից :

Barrager (պար-աժե) ի. ար. Բաժապահ :

† **Barras** (պար-ա) ի. ար. Շռնձոյ [pin] խէժ :

Barre (պար) ի. իգ. 1. Ձող փայտեայ կամ երկաթի՝ նեղ և երկայն. ինգ. պարզունակ. լծակ : — de bois, de fer. Il serait malaisé d'enfoncer cette porte, il y a une bonne — derrière. Mettre une — d'appui à une fenêtre. Assommer à coups de — : ‖ 2. *Խանձողակաւ երկաթի վառարանի : Si vous ne mettez pas la —, ces tisons vont rouler dans la chambre : ‖ 3. Չափ (ակուայ, արծաթոյ). չանթ : ‖ 4. Գօտի (յատակաց տակառի) : Il faut percer ce muid au-dessus de la —, au-dessous de la —. Ce vin est à la — : ‖ 5. Փայտ անիջափառութեան երիվարաց յատակատանն : Ces chevaux se battraient, il faut leur mettre des barres : ‖ 6. Անիջափառութիւն ընդ առեւանն և ընդ ժողովրդեան. **պարզունակ. **փակոց : Les comparutions en personne ont lieu à la — : ‖ 7. Աւազակոյտ (ի մուտս գետոյ կամ նաւահանգստի). Բրատ : La — de Bayonne : ‖ 8. Պատն վահանի ի գլխոյ անկեանն ձախոյ մինչև ի ստորին կողմն անկեանն աջոյ (չափագրութեամբ Bande ի, ըստ կնքագրանիցն). **Նիզ : ‖ 9. Գիծ (գրոշմեալ գրչաւ, մատաուռ) : On met une — sous les mots qui doivent être imprimés en italiques. Tirer une — à la fin d'un chapitre. Cet écolier ne fait encore que des barres : ‖ 10. Աւազին ալիք զոյս ծովի յառնել ընդ իւրաց կամ ի մանկընթացութեան վարել աւազի իւր ի գետն :

— Jeter կամ Lancer la —. Արկանել զգաւազանն հնաձգին որչափ մարթին իցէ. (տզգ. ինչ մանկանական խաղաւ) :

— La — du gouvernail, կամ լոկ —. Ստիճ. քեզի :

—յէ. 1. Խաղ ինչ պատանեաց. *գերատաւթիւն. նիւթ ալմաց : Jouer aux barres : ‖ 2. կզակք երիվարի : Il faut ménager les barres d'un jeune cheval :

Barreau (պար-ո) ի. ար. 1. Նիգ կամ ձող փոքրիկ փայտեայ կամ երկաթի : ‖ 2. Գրանիք. խազխազիք. բազմութիւնք. լարք : Fenêtre garnie de barreaux. Les barreaux d'une grille : ‖ 3. կայան խօսնակաց կամ փաստաբանից յատեանս : S'asseoir au — : ‖ 4. Ս. բուեաց, պաշտօն խօսնակաց կամ փաստաբանից. փաստաբանութիւն : Ses parents le destinaient au —. L'éloquence du —. Ս. ատենական պերճախօսութիւն : ‖ 5. Ակումբ խօսնակաց կամ փաստաբանից. խօսնակք : Consulter le — sur telle ou telle question. Tout le — est de cet avis :

Barrer (պար-ե) բ. ն. 1. փակել, ազատել նգաւ. նիգս արկանել. **նգել : — une porte, une fenêtre : ‖ 2. փակել զանցս. խիղ արկանել ճանապարհի : — un chemin. Ils ont barré le passage avec des décombres. — le chemin à quelqu'un, կամ լոկ — quelqu'un. (ի խոսք.) կրճիճն, անիջափառ ընդ մէջ անկանել. խափանել. արգելուլ : Le succès était infaillible, si un tel ne nous eût barré le chemin. Cet homme me barre dans tout ce que j'entreprends : ‖ 3. Պնգել գօտեաւ (զյատակս տակառի) : — les fonds d'un tonneau : ‖ 4. Գիծս գրոշմել առ ի ընդելոյ զգրեանն. ընդել : Il faut — ces deux lignes :

— un nerf. կապել զջիղ որպէս զի մի՛ ճարակեացի հիւանդութիւնն յանդամոյ յանդամ (ըստ անուանաբանութ.) :

Barrette (պար-ետ) ի. իգ. Գլխակ : Cet enfant a perdu sa —. La — d'un ouvrier, d'un homme du peuple :

— La — de cardinal. կարմիր խալգլխակ ծիրանաւորաց : Recevoir la —. Ընդունել զխալգլխակ. անուանիլ ծիրանաւոր :

Barricade (պար-իքէտ) ի. իգ. Ղակիշ [retranchement] գործեալ ի հողոլից տակառաց, ի շէրտից [pieu] կամ ի քարանց. **շէրտափակ : Ils élevèrent des barricades dans toutes les rues. Faire une —. Enfoncer, forcer, rompre une — :

Barricader (պար-իքէտե) բ. ն. 1. փակել շէրտափակօք (զփողոցս). *շէրտափակել : — les rues : ‖ 2. Ս. եղջիւր

Digitized by Google

գրաւեան համար զպատասխանն ամենայնիւ որ ի մեզն գայցէ՝ պարտիս զի մի՛ բացցին բանտիքեանդ. ամրափակել։

— Se —. բ. ա. 1. Ամրանալ ի շէրտափակի։ Ils s'étaient barricadés en dedans։ ‖ 2. (ի-ի. և ընդ.) փակել համար (ի տան, ի սենեկի)։ Il se barricade tout le jour dans son cabinet։

Barrière (պա-ռիէր) է. իգ. 1. փայտակերտ հագցեան առ ի փակիլոյ ճանցս. *փակոց։ La — qui est devant la porte d'une ville. Ouvrir, fermer, franchir la —։ ‖ 2. Տիզի շրջափակեալ ար լինին կռիւք և մրցութիւնք. կռուանոց։ Combattre à la —։ ‖ 3. Պատսար. պատնէշ։ Les Alpes sont des barrières entre la France et l'Italie։ ‖ 4. (ի-ի.) Կրճիմ. ցանկ. արգել։ Les lois sont des barrières, de fortes barrières contre les abus, contre les crimes. "Mais si vous aviez une fois rompu la — de l'honneur et de la bonne foi, cette perte est irréparable." ՐԱՆ. *Tél.* XX. ‖ 5. Պատան (քաղաքի)։ La — du Trône, de l'Étoile (à Paris)։ ‖ 6. Պատրաստել ի դրանս քաղաքի. ՚ի. բանտարկել։ Commis de —, de garde aux barrières։

Barrique (պա-իք) է. իգ. 1. Ագգ ինչ տակառի։ Les barriques varient de grandeur, suivant les différents pays. Une — pleine de vin, d'eau-de-vie, de terre։ ‖ 2. Զոր ինչ գինւոյ, ար է չորրորդ մասն տակառի։ Ce vin coûte cent francs la — ou quatre cents francs le tonneau։

† **Barrit** (պա-իթ) է. ար. Գոչիւն, բարբառ փղի։

† **Bars** (պա-ռ) է. ար. Զազին ինչ ծովու հաստիկ. *լաւրակ. (ար և Loup de mer. յն. լո՛վ-ս. լտ. Labrax lupus, քան Լ ինձիւ). իգ. (Տես և Bar, A)։

† **Barse** (պա-ռս) է. իգ. Անագեայ առաք թէյի [thé]։

Bartavelle (պա-ռ-ա-վէլ) է. իգ. Ագգ ինչ կարմիր կաքաւաձ՝ մեծ քան զսովորական կաքաւս։

Baryte (պա-իթ) է. իգ. Գոյացութիւն ինչ կալնոր [alcalin] յոյժ ծանր. *ծանրահող. (ար և Terre pesante)։ La — est un poison très actif։

Barytom (պա-իթոմ) է. ար. Միլակ ձայն երգեցողութեան. ծանր ձայն։

— ած. ար. *Ծանրատար. (ասի ի յոյն քերականութեան զանազանից կամ դրամից՝ որոց սլաքակն [accent] ոչ են ի վերայ վերջին վանկին, որպիսի են յորաշէնս կամ յորաշէնատար [paroxyton] և նախայորաշէնս [proparoxyton] բառք)։

ա. **Bas, basse** (պա, պա-ս) ած. 1. Խոնարհ. ցածր. ընկատակ. ՚ի. ցած։ Chaise, table, porte basse. Le plafond est —. Les eaux sont basses. Les eaux sont basses chez lui. (է-ի-ի.) տես յ'Eau. — Le temps est —. (է-ի-ի. և ընդ.) Գիշեր են, ընդերկոյ յոյժ առաւն օդք։ — Le jour est —. (է-ի-ի.) Տարաժամեալ է օրն. խոնարհի օրն. ուշ կարճատես։ — Avoir la vue basse. (է-ի-ի.) Լինել կարճատես։ ‖ 2. Խոնարհեալ. անկեալ. կախեալ։ Un chien qui porte les oreilles basses, la queue basse. Marcher la tête basse. Գնալ գլխակիւղ։ — Avoir l'oreille basse. 1. (է-ի-ի. և ընդ.) Լինել վատասիրտ, խոնարհ։ 2. Կարանալ, լինել ակնկալ՝ կորագլուխ (վասն չարժանի իրի)։ — Faire main basse. 1. Ար ի վերայ եգեալ կոտորել. արկանել ի բերան սրոյ. Տարկանել ի սուր սուսերի. կոտորել յանխնայ, անողորմ։ ‖ 2. (է-ի-ի. և ընդ.) Վարել ընդ սմիք յանխնայ։ ‖ 3. Աւար Տարկանել. յափշտակել. կողոպտել։ Les écoliers entrèrent dans le jardin et firent main basse sur tous les fruits։ ‖ 3. Ցածագոյն. զիջագոյն. զնաւագոյն. Տաւշագոյն. Ներքին. առուրին։ La partie basse d'une ville. Lieux — et marécageux. Le — -ventre. Ներքին, առուրին որովայն. Ս. փոքրավար։ Les basses terres. Երկիր ար կայ առ լիճս նաւահանգիստ կամ առ ծովեզերբ. Տաւշագոյն, զնաւագոյն վայրք։ — Les — côtés d'une église. Թևք եկեղեցւոյ։ — Ce — monde. Աշխարհս. կենցաղս. սև և մեր կեանքս. Ս. առաքեալս։ En — de Dans ce — monde. — Le — bout de la table. (է-ի-ի.) տես ի Bout. — Au — mot. Անուանդն։ Cette terre a côuté, au — mot, cent mille francs. — La basse Égypte. Առուրին Եգիպտոս։ — Les Pays-Bas. Առուրին Նահանգք. Բելգիա և Հոլլանդիա։ — Le Bas-Empire. Առուրին կայսրութիւն. վատթարեալ տէրութիւն Հռովմայեցւոց ի կառավանդիանոսէ մինչև յառաջին կառավանդոպօլոյ ի Տաճկաց։ — Bas-latin. Առուրին լատիներէն։ — Bas-grec. Առուրին յունարէն։ ‖ 4. Մեղմ. նուրբ. գաղտ. ցած (ձայն)։ De sa voix la plus basse. Répondre sur un ton —. Ils parlaient à voix basse. Խօսէին մեղմ՝ նուրբ՝ գաղտ՝ ցած ձայնիւ. խօսէին մեղմիկ։ Prier Dieu à basse note։ ‖ 5. Առաւ. բարբ (ձայն, լար, հնչիւն; քան երաժշտաց)։ Ce morceau est écrit dans un ton trop — pour ma voix։ ‖ 6. (է-ի-ի.) Նուաստ. յետին. արհամարհ. գեղջ. անկոծ։ Fonctions, professions basses. Les gens de la basse classe. Reprocher à quelqu'un sa basse extraction. Le — peuple. Խառնիճաղանձն. յետին ասմունկ։ Les basses classes d'un collège. Առուրին գասք վարժարանին։ Messe basse. տես ի Messe. Maître des basses œuvres. տես ի Maître։ ‖ 7. (է-ի-ի.) Անարգ. անպատշաճ. արհամարհ. վատթար. (պէս. ցած)։ Des sentiments —. Une basse flatterie. "Il mettait la grandeur à ne rien faire de —." ՐԱՆ. *Tél.* XIII. ‖ 8. Գռեհիկ. ազգ. անվայելուչ (բանք)։ Terme —. Expressions basses։ ‖ 9. Խոտան, անարդ (ոսկի, արծաթ, դրամ)։ — or. — argent. Or, argent de — aloi. À — prix. Խոտանաւ. դիւրագին. էժանագին։ J'ai acheté cela à — prix, à très — prix։ ‖ 10. Ատառ. ճիգ. անտիակառն (հասակ, տիք)։ Un enfant en — âge. Il était encore en — âge։

— է. ար. 1. Առուրին կողմն. առաքան։ Il le fait rouler jusqu'au — de l'escalier. Le — d'une robe, d'une lettre. Vers le — de la montagne։ ‖ 2. Բառն. առաւել ձայն։

— De — en haut. Ի ներքուստ՝ ի ներքոյ՝ ի առաքուստ՝ ի վայրուստ ի վեր։

— Il y a du haut et du — dans la vie. (է-ի-ի.) Բարիզ և չարիզ խառն է կենցաղս։

— Il y a du haut et du —, des hauts et des — dans sa conduite. (է-ի-ի.) Երբեմն այսպէս վարի և երբեմն այնպէս։

— ած. 1. Ի վայր. ի խոնարհ. ի ներքոյ։ Descendre plus —. Il demeure deux étages plus —, trois portes plus —. Voler —. Ան երկրաւ թռչիլ. գետնաթռիչ լինիլ։ Nous aurons du mauvais temps, les hirondelles volent —. — Boiter tout —. Սաստիկ կաղալ։ — Plus —. Խոնարհագոյն. յառաջիկայագ. յառաջագոյն կոյս (ճառից). ի մօտոյ։ Dont nous parlerons plus —. — Payer argent —. Հաստատանիլ առ ժամայն։ ‖ 2. Խոնարհ, մեղմ ձայնիւ. մեղմիկ։ Parlez plus —, je vous prie. Il demanda tout —. Tout —. (է-ի-ի.) Ի ծածուկ. լռելեայն։

— Tenir —. (է-ի-ի.) Ի վայր առնել. առնել ի հնազանդութեան. զսպել։ "Il [le peuple] a besoin qu'on le tienne — pour son propre repos." ՐԱՆ. *Tél.* XIII.

— Mettre —. 1. Կործանել. առաքել։ ‖ 2. Խոնարհ (մասամբ անասնոց). ձագս հանել. Ս. ցնդիլ։ ‖ 3. Ընկեր-

Digitized by Google

Mettre — toute honte. tout scrupule ։

— Mettre — les armes, mettre les armes կամ armes — . տես յ'Arme ։

— Mettre habit կամ ses habits — . Մերկանալ զԼր

= À — . գր . սս . Jeter, mettre à — . ¶. Ընկենուլ, արկանել ի վայր ։ ‖ 2. (փոխ.) Կործանել. ընկենուլ. տապալել. նկուն առնել (գՀպարտութիւն ազգ)

— À — . ¶. Ի՛ջ, իջի՛ք այստ ։ À —, à — ! messieurs: il est défendu de monter, de grimper à ces arbres ։ ‖ 2. Անկցի՛ . անկցի՛ն ։ À — l'orateur! À — les ministres! À — la cabale!

= À — de. նխ. սս. Sauter à — du lit. Ընդոստնուլ յանկողնոյ ։ Il le mit à — de son cheval. Իջոյց զնա ի նժոյգն ։

• = En — . գր . սս . Rouler du haut en — . Թաւալիլ, գլորիլ վերուստ ի վայր ։ Il tomba la tête en — . Անկաւ գլխիվայր ։ — Regarder quelqu'un du haut en — . (փոխ. ¶. ընդ.) տես ի Haut. — D'en — . ի նէրքուստ. ի խանորհուստ. ի սորուստ ։ Les émanations qui venaient d'en — ։

= Par — . գր . սս . Ի վերոյ գեռանոյ ։ Être logé par — . Բնակիլ ի գեռանոյատիկն [rez-de-chaussée] ։

— Aller par haut et par — . տես յ'Aller ։

= Ici- — . գր . սս . Աստէն յայսմ աշխարհի . ընդ սրեւգամբ ։ Le bonheur se rencontre rarement ici- — . Les choses d'ici- — sont périssables. Աստիքս , աստի իրքս կարուստականք են ։

= Là- — . գր . սս . Անդ ի խանորհ ։ Il demeure là- — . Allons voir ce qui se passe là- — ։

B. **Bas** (պ՝) ե . սր . Գուրպայ . ոտ֊ ։ Une paire de — . Mettre, tirer ses — . Ravauder des — ։

† — bleu. տես ի Bleu ։

Basalte (պազալտ) ե . սր . Քար ինչ սրատապայ . *քառանկեան ձեւոք . *բազանդաքար . *երկանքաձեւ ։ Une ville pavée de — . La pierre de touche est une sorte de — ։

Basane (պազան՛) ե . իե . Մաշկ կամ կաշի ոչխարի (ի կազմիլ գշտրագրոց [reliure] մատենից) . սեկ ։ Livre relié en — . Fauteuil couvert de — ։ (Տես և Alude) ։

Basané, ée (պազանէ) ած . Թուխ . Ս. յորենամերթ ։ Teint, homme — ։

Bascule (պասքիւլ՛) ե . իե . ¶. Փայտ, հեծան որ ի կոխիլ ի մէյ ի ծայրէցն՝ ամբառնայ ի վեր ի միւսմէ կողմանէ . ամբառնալիք ։ La — d'un pont-levis ։ ‖ 2. Խաղ երեխայից առնելոյ հեծանաւ , տատանոցաւ . *հեծանականի խաղ . պանդուլ էէլտ ։ (Տես և Balançoire, Branloire) ։

Basculer (պասքիւլե) բ . ն . Ամբառնալ փայտի , տախտակի ի կոխիլ ի մէյ ի ծայրէցն ։ Le poids de son corps fit — la planche, et il tomba ։

Base (պազ) ե . իե . ¶. Խարիսխ (յորոյ վերայ սիւնն հաստատի) ։ Poser une colonne sur sa — ։ ‖ 2 Յոն , տատրատ (լերին) ։ La — d'une montagne ։ ‖ 3. Խարիսխ . (ըստ երկրաչափից) ։ La — d'une pyramide, d'un cône, du triangle ։ ‖ 4. (փոխ.) Խարիսխ . հիմն . սկիզբն ։ Cette règle qui est la — de tout jugement. L'empire qui s'écroule par sa — . Asseoir l'autorité sur la — des lois ։ ‖ 5. (փոխ.) Ներքուկ . հաստատութիւն ։ La justice est la — de toute autorité ։ ‖ 6. Գլխաւոր խառնուածք (դեղոց) ։ La — de ces pilules est l'aloès ։ ‖ 7. Նիւթ որ միանալ ընդ թթուս [acide] կամ չէզոքացուցանէ զնոսա՝ գոնեայ ըստ մնացին (ի տարրագիտութեան) . **խարիսխ ։ La — d'un sel. La potasse, la soude, sont les deux bases les plus énergiques ։

Baselle (պազել՛) ե . իե . Ազգ բանջարոց նմանն ապատնախի ։ — rouge. Հնդիկ ապտանախ ։ — blanche. Ճենաական ապտանախ ։

† **Baser** (պե՛զ) բ . ն . Հաստատել . հիմնեցուցանել . (վարի և ևէթ փոխ.) ։ — un système sur des faits ։

= Se — . բ . ս . Ցճնուլ . վստահիլ ։

Bas-fond (պա՛֊ֆո՛) ե . սր . ¶. Հովտագոյն, ջնաստագոյն տեղի ։ Les — -fonds sont fertiles, mais humides et souvent inondés ։ ‖ 2. Խրուստ , ծանծաղուստ վայր . ծանծաղ ։ Nous échouâmes sur un — ։ ‖ 3. (փոխ.) Les — -fonds de la société. Անդք անուրքք մարդկիկ ։

A. **Basilic** (պազիլի՛կ) ե . սր . Խոտ ինչ անուշահոտ . շատ հատապրտուղ . թաւգաւորատապրտուղ . ուռհան . ֆէսլիկէն ։ Le — est une labiée. Des pigeons au — ։

B. **Basilic** (պազիլի՛կ) ե . սր . Ազգ ինչ օձից որ հայելով մինչ սատակէ զմարդ կամ զանասուն (ըստ կարծեաց նախնեաց) . սրքայիկ օձ . սրքայօձիկ . խժ , օձ թագաւոր բոլոնի . բասիլիսկոս . ֆահֆահ ։ À l'île de Java, on mange la chair du — ։

— Des yeux de — . (փոխ և ընդ.) Չայրագին աչք ։ Il le regardait avec des yeux de — ։

† C. **Basilic** (պազիլի՛կ) ե . սր . Աստղ մեծ և անխազաց [fixe] յԱբեծու սատեզատան . Արքայիկ . Հուգուլտա . Սիրտ Աբեծու . (տր և Régulus, Cœur du Lion) ։

Basilicon (պազիլիճո՛ն) ե . սր . Օծանելիք [onguent] թարախեցուցիչ ի սեաւ ձիւթոյ , ի շամ֊ոյ [pin] խժէ , ի գիզին մմոյ և ի ձիթոյ . չորքգիզեան օծանելիք . ֆոսֆոլ հրէական ։ (Տես և † Diatessaron) ։

A. **Basilique** (պազիլի՛կ) ե . իե . ¶. Տուն աստեղի . սատեան . (սա հին Հռովմայեցիքն) ։ Lors de l'établissement du christianisme, beaucoup de basiliques furent changées en églises dont quelques-unes gardèrent l'ancien nom de ces monuments ։ ‖ 2. Արքունական , մայր եկեղեցի . կաթողիկէ ։ La — de Saint-Pierre ։

B. **Basilique** (պազիլի՛կ) ած . իե . Veine —, կամ լոկ — . ե . իե . Գլխաւոր երակ բազկի՝ ուստի հանեն արիւն . Ս. բասիլիկ . *արքայերակ ։

Basiliques (պազիլի՛կ) ե . իե . յե . Գաղուածոյք օրինաց խմբագրեալք ի յոյն լեզու Հրամանաւ կայսերացն Վասլի Մակեդոնացւոյ և Լէւոնի իմաստասիրքի յԱթ գրաւ . Վասլեանք ։ [և ի բասիլիկ ։

Basin (պազէ՛) ե . սր . Կտաւ ինչ որոյ թել֊եզան [trame]

Basoche (պազո՛շ) ե . իե . Աստեան ինչ գործոց [clerc] խորհրդարանին [parlement] Պարիս քաղաքի . *բասիլիկէ ։

A. **Basque** (պասկ՛) ե . իե . Պատրան հանգերձից . տռուշ . գրօշակ . նիւթ . էէլ ։ Les basques de cet habit sont trop longues. Tirer quelqu'un par la — de son habit, par la — . Il est toujours pendu à mes basques. Զմ֊ափէն յինէն . գայ զՀետ իմ սամնուրքք . (ընդ .) ։

B. **Basque** (պասկ՛) ե . սր . ¶. Անուն բնակչաց Հիւսիսատակզմեան Սպանիոյ . Բասկացի ։ Tambour de — . Գ. Գաֆ . Ինֆ ։ ‖ 2. Լեզու Բասկացւոց ։ Ցայս մինս վարի և իրք — ած . իե . La langue — ։ [կանանց) ։

Basquine (պասքի՛ն՛) ե . իե . *Շրջազգեստ (ազգանիստից

Bas-relief (պա՛֊րելիեֆ) ե . սր . Հարթ քանդակ ։ — de marbre, de bronze. Des ornements en — . "De grands frontons où l'on voit en — -reliefs toutes les plus agréables aventures de la déesse." FÉN. *Tél.* IV.

Digitized by Google

A. **Basse** (գ՚ս) ե. իգ. 1. Ստուարագոյն, թաւագոյն ձայն երգոց. բասի՛ր: Chanter la —. — continue. Անգադագոյ բասի՛ր: C'est la — continue de son discours. (փոխ. և ընդ.) Միշտ նա խօսել ատէ զլսոյ իրաց: ‖ 2. Բասերգիչ, ստուար ձայն: Ce chanteur a une belle —: ‖ 3. Ստուարածայն գործիք: Jouer de la —. — de viole. տես և Viole: ‖ † 4. Գործակատար ստուարածայն: C'est une bonne —:

— չ. Բասի՛ր ոտից նուագարանաց: Les basses de ce piano ne sont pas d'accord:

B. **Basse** (գ՚ս) ե. իգ. Տեղի ծանծաղուտ ալր ծածկեալ և աւազակոյտ կամ խութ փոքրիկ. խրուտ. վիմուտ:

Basse-contre (գ՚ս-կօնդր՚) (չ. Des basses-—.) ե. իգ. 1. Ձայն ինչ երգեցողութեան. գամ՛: Une belle —: ‖ 2. Գամ՛ ստուար երգոց: Chanter la —:

Basse-cour (գ՚ս-գուր) ե. իգ. 1. Գաւիթ հաւաց. *հաւրա՛կ: Il a une — bien fournie de bestiaux, de volailles. De grandes basses-cours: ‖ 2. Գաւիթ ապագաստանաց և կառաստանց. վայրագաւիթ: [զրոյց:

— Nouvelles de —. (փոխ. և ընդ.) Սուտ, *անհիմն

Basse-fosse (գ՚ս-ֆո՛ս) ե. իգ. տես և Fosse:

Bassement (գ՚սման) ս. Անազատաս. գձուձ օրինակաւ: Il a agi —. S'exprimer —:

Bassesse (գ՚սես) ե. իգ. 1. Անազատութիւն. գձուձութիւն. վատութաւութիւն. անարժանաւթիւն. չնգնաւթիւն. (տե՛ս. յանծութիւն): — d'âme, de sentiments. Louer avec —: ‖ 2. Գործ անարժան, անարգ: Il a fait une —, cent bassesses: ‖ 3. Անկածաւթիւն. անառնչմաւթիւն: La — de sa naissance, de son origine. "Que la fortune ne tente donc pas de nous tirer du néant ni de forcer la — de notre nature." BOSS. *Duch. d'Orl.* ‖ 4. Գձուձութիւն, անազատաւթիւն (բանից): La — d'une expression, d'une pensée:

Basset (գ՚ս) ե. ար. 1. Շուն ինչ որսական կարճաոտ: On chasse le blaireau avec des bassets. — à jambes torses: ‖ 2. Աւր կարճաոտուն, կարճաոտ. (ընդ.):

A. **Basse-taille** (գ՚ս-տա՛յ) ե. իգ. 1. Ձայն ինչ երգեցողութեան ի վեր քան զբասին [basse]. ծանր ձայն. (հմ. այժմ տակ Baryton): ‖ † 2. Երգիչ ծանրաձայն: Une très belle —: ‖ 3. Բասերգութիւն, ստուար ձայն: Il a une belle —: (Յայս միտս լաւ ևս տակ Basse):

B. **Basse-taille** (գ՚ս-տա՛յ) ե. իգ. (հմ.) տես Bas-relief:

Bassette (գ՚սէտ) ե. իգ. Խաղ ինչ քարտից: La — a depuis longtemps cessé d'être en usage:

† **Bassier** (գ՚սիէ) ե. ար. Աւազակոյտ (ի գետս):

Bassin (գ՚սէն) ե. ար. 1. Կոնք. լական. Ս. գաշտիշն. Ս. շանիւս. լեզն: — à laver les mains, les pieds. Un — et une aiguière. — à barbe. Լական սափրելոյ զմօրուս: ‖ 2. Ընդար. հղեալարգ. (ար և Plateau). Խերսի ներսի: † — Les Bassins. երկու մեծ աւազագ կշիռ աւազագործաց. Ընդարք: ‖ 3. Ափակայ, ակաւտակ արուց յերկրագործս. Խոփ: Il mit quelques pièces de monnaie dans le —: ‖ 4. Աւազան (պարտիզաց, տղբերաց): Le grand — des Tuileries: ‖ 5. Տեղի նաւահանգստի ալր նաւք ընկենուն խարիսխ. նաւակայք: Ce port est bon, mais le — en est petit: ‖ 6. Ջրակայք: Les bassins du Havre. Ouvrir, fermer les bassins. — de construction. Աւազան շինուածեան և նաւորգաւթեան նաւաց. *նաւեստ. (ար և Forme): ‖ 7. (փոխ.) Դաշտ շրջապատեալ լերամբք կամ բլրովք. լեռնագաշտ. լեռնագաշտակ: Cette ville est au centre d'un magnifique —. Le — de Nancy: ‖ 8. Մեծ փորոք [cavité] տակրկէն ի ստորին կողման կոճեղ [tronc] մորգ. կայնի մարմնոյ. **կոնք: Le — est plus large chez la femme que chez l'homme: [տիզաց:

† **Bassinage** (գ՚սինաժ) ե. ար. թեթև ոռոգումն պտղոց:

Bassine (գ՚սի՛ն) ե. իգ. Անօթ ինչ լոյն և խոր. պատնարգ: Une — de cuivre. Les chimistes, les pharmaciens, les confiseurs, les marchands ciriers, etc., se servent de bassines:

Bassiner (գ՚սինէ) բ. ն. 1. Ջեռուցանել (զանկողին): ‖ 2. Թանաք ջերմ կամ եղկ ջրով: — une plaie. Se — les yeux. — les jambes d'un cheval: ‖ † 3. Ոռոգանել թեթեւակի: Ces melons ont besoin d'être bassinés: ‖ † 4. Աբկանել ջուր (ի հոյան [pâte]): ‖ † 5. (փոխ. և ած.) Զանձրագուցանել:

Bassinet (գ՚սինէ) ե. ար. 1. Փոքրիկ խոռոչ հրացանի ալր դնի խանձն [amorce]. *ակահակ: Mettre la poudre au *bassinet dans le —. Les armes à feu en usage aujourd'hui n'ont pas de —: ‖ 2. Գլխանոց երկաթի: ‖ 3. Խոռոչ (երիկամանց): ‖ 4. Ազգ ինչ հրանըկան [renoncule]. *հրանունկ գեղին: "J'y ai ajouté des semences de violettes, de marguerites, de bassinets, de coquelicots, de bluets, de scabieuses, que j'ai ramassées dans les champs." B. DE ST-P. *Paul et Virg.*

Bassinoire (գ՚սինուար) ե. իգ. 1. Ջեռուցիչ (անկողնոց): ‖ † 2. Մեծ, անհեթեթ ժամացոյց ծոցոյ:

† **Bassiste** (գ՚սիս՚տ) ե. ար. Ստուարածայն ըստ ակաւտակաւորի. (ար և Basse):

Basson (գ՚սոն) ե. ար. 1. փող ինչ ստուարածայն. *ստուարափող ծալածոյ: ‖ 2. Ստուարածայն փողար: C'est un excellent —: [(ընդ. և ած.):

Bastant, ante (գ՚սդան, անդ) ած. Բաւական.

A. **Baste** (գ՚սդ) յն՚բ. 1. Բաւական է. (հմ.): — pour cela: ‖ 2. Զէ ինչ ինձ փոյթ. (հմ.): Il dit cela: —! il n'en fera rien:

B. **Baste** (գ՚սդ) ե. ար. Մխաւոր տերեւոյ [as de trèfle] (ի խաղս ինչ քարտից):

Basterne (գ՚սդէռն) ե. իգ. կառք ինչ ծածկալ յետզանց, որով վարեին նախնիք բնակիչք հիւսիսակողմանեան եւրոպիոյ, որպէս և գաղղիացիք յառաջս քաղաքացոց առաջնոյ ցեղին. բաստեան:

Bastide (գ՚սդի՛դ) ե. իգ. Ամրանոց փոքրիկ:

Bastille (գ՚սդի՛լ) ե. իգ. 1. Պարակոց. մնաշարժան (յատկութիւն կամ ի պաշտպանեալ քաղաքի): Construire, élever une —, des bastilles. Assiéger par bastilles. Il y avait des bastilles roulantes: ‖ 2. Դղեակ ի Պարիս քաղաքի, որ էր բանտ վնասակարաց յիշս արքունի. Բաստիլ. Պաստիլ: Voltaire fut mis à la Bastille. La prise de la Bastille en 1789: ‖ † 3. Բանտ. զնգան:

Bastingage (գ՚սդինկա՛ժ) ե. ար. Պատեղն զնաւ կատուայ պատնիշաձ: [նաւաց:

Bastingue (գ՚սդի՛նկ) ե. իգ. կատուայ պատնէշ

Bastinguer (se) (ս՚ը գ՚սդինկէ) բ. ա. Պատնէշ կատուի ածել շուրջ զնաւաւ՝ ի պահպանութիւն յերկաթից թշնամեացն հրձգութեանց:

Bastion (գ՚սդիո՛ն) ե. ար. Պարակոց: — revêtu de pierre ou de brique:

Bastionné, ée (գ՚սդիոնէ) ած. *Պարակոցաւոր: Une tour bastionnée:

Digitized by Google

Bastonnade (դաստոնադ) ե. իգ. Գանահարութիւն. բրածեծ գան. Հարուած գաւազանի. (ընդ.)։ Donner, recevoir la —։ [(ռմկ.)։ Aller au —։

Bastringue (դաստրէնկ) ե. ած. Կռիւ-կռիւ կապկռտիք.

Bas-ventre (դա-վէնդր) ե. ած. Ներքին սորին արուեստին. Ս. փոքրաթափ։ Il reçut un coup d'épée dans le —։ (Ըստ բժշկաց տե՛ս Hypogastre)։

Bat (դատ) ե. ած. Տատն (ձկանց)։

Bât (դա) ե. ած. Համեստ. Ս. կուրծքին. Ս. պատգան. ուիդը։

Bataclan (դատաքլան) ե. ած. կամ և կազմած. Ս. առուտիարթայ. (ռմկ.)։ Il a renvoyé tout son —։

† **Batail** (դատայլ) ե. ած. Լեզուս զանգակի. թակող. (վրդ. այժմ տե՛ս Battant)։

Bataille (դատայլ) ե. իգ. 1. Պատեր. պատերազմ. ճակատ. ճակատամարտ. կռիւ։ Grande, sanglante —. La — d'Actium, d'Austerlitz. Donner, livrer —. Տալ ճակատ. տալ մարտ պատերազմի։ Champ de —. ՃակատամարտԻ. կռուատեղ. մարտի, ճակատամարտի։ Rester maître du champ de —. Ունել զճակատամարտն առեալ։ Corps de —. Մարմին վայր, միջոց կազմ բանակի։ ‖ 2. Չորք ճակատագիր. ճակատ. ուազմ։ Ranger une armée en —. կարգել, յօրինել զուազմին. կարգել կազմել զճակատն (ա)։ Ordre, ligne de —։ ‖ 3. Խաղ ինչ քարտիսի։ Les enfants jouent à la —։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Կոպիճքն յօրինեցին վրաշի, և ինչն վրաւորն Գոբրիէն եկաց ի չախս Լազեան ճակատաւ." Թ. Ագծր. Գ. դ. 464. — "Մօտ — նոցա հասեալ Տրիեցին կռիւքին վճռապն." անգ. Գ. ժ. 198։

† **Bataillé, ée** (դատայլե) ած. Ամրագոյն լեզուաւ կամ թակազաւ (զանգակի ի կնիքս)։

Batailler (դատայլե) բ. չ. 1. ճակատ տալ. պատերազմիլ. (ռզ.)։ ‖ 2. (ի խոսք և ընդ.) Ոգորիլ. մաքառիլ. պայքարիլ։ Il a bien fallu — pour en venir là. Ils n'ont cessé de — là-dessus pendant deux heures։

Batailleur, euse (դատայլեօր, եօզ) ած. կուռաւէր. վիճասէր. (ընդ.)։ Cet homme est bien —. Être d'humeur batailleuse։

Bataillon (դատայլոն) ե. ած. 1. խումբ 800–1000 հետևակազօրաց. Ջոկատ. Խազաբ։ Quatre bataillons forment un régiment. Chef de —. Հազարապետ. պէտ դաւ. (տե՛ս և Commandant)։ ‖ 2. Բանակ. զօրք. (վարի ի պերճ ասացուածս)։ Le choc des bataillons. Il se précipita au milieu des bataillons ennemis։ ‖ 3. Գունդ. գաւառակ. (ընդ.)։ Elle a un — d'enfants։

Bâtard, arde (դատար, արդ) ած. 1. Պոռնկորդի. խորթ. օտարախորթ։ Un enfant — ։ (Այժմ տե՛ս Enfant կամ Fils naturel, Fille naturelle)։ ‖ 2. Խորթացեալ. խորթ։ Olivier —. Tulipe bâtarde։ ‖ 3. (ի խոսք.) Խորթ. օտար. օտարատիպ։ Ces critiques regardent le drame comme un genre —։

— Lettre կամ Écriture bâtarde, կամ լոկ Bâtarde. ե. իգ. Ազգ ինչ գրչութեան. *Խորթագիր։

= ե. Պոռնկորդի. Խորթ։ C'est le —, la bâtarde d'un tel. Reconnaître, légitimer un —։

Batardeau (դատարդօ) ե. ած. Թումբ (տե՛ս արգելլու զՋուրս գետոյ կամ ջրանցից)։

Batardière (դատարդիէր) ե. իգ. Տնկարան մատաղ պատուհանկ ծառոց պատուաստելոց։

Bâtardise (դատարդիզ) ե. իգ. Լինելն պոռնկորդի. խորթութիւն։ On lui reprochait sa —։

† **Batate** (դատատ) ե. իգ. տե՛ս Patate։

Batavique (դատաֆիզ) ած. իգ. Larme —. կաթոր ապակւոյ արուսօրաձև, որ ի բեկանել ծայրին փշրի. բաւաւեան արուսօր։

Bâté, ée (դատե) անց. դերբ. Համեստալ։ — C'est un âne —. տե՛ս յÂne։

Bateau (դատօ) ե. ած. 1. Նաւ. նաւակ. կուբ։ — de pêcheur կամ de pêche. — de sauvetage. Passer une rivière en — . — à vapeur. *Շոգենաւ։ Pont de bateaux. Նաւակամարջ. զամ։ — Arriver en trois, en quatre bateaux. (ի խոսք.) Գալ իբրև զմեծ սեն։ ‖ 2. Փայտակերտք, փայտեզէն մեսուռք կառաց։ Le — de ce carrosse n'est pas bien fait։

A. **Batelage** (դատըլաժ) ե. ած. 1. Երիվեկ նաւակի։ ‖ † 2. Վարձք նաւավարի։

B. **Batelage** (դատըլաժ) ե. ած. Ս. Ածգաբուծութիւն։

Batelée (դատըլե) ե. իգ. Բեռն մեկ նաւակի. *նաւաբեռն։ — de foin. Il lui est arrivé ce matin une — de gens։

Batelet (դատըլէ) ե. ած. Նաւակիկ. մանրանաւ։

Bateleur, euse (դատըլէօր, եօզ) ե. 1. Ս. Ածպարար. հօդէ-պուզ։ ‖ 2. կատակ. ծաղրածու. հապիկ. (ընդ.)։ Cet homme est un vrai —։

Batelier, ière (դատըլիէ, իէր) ե. Նաւավար։

Bâter (դատե) բ. ն. Համեստել. Ս. պատգանել։

† **Bathométrie, †Bathymétrie** (դաթօմէդրի, դաթիմէդրի) ե. իգ. Չափիչն ղխորութիւն ծովու. *խորաչափութիւն։

A. **Bâti, ie** (դատի) անց. դերբ. Շինեալ. կառուցեալ։ — Un homme bien —. (ի խոսք. և ընդ.) Այր անձնագեղ. մարմնագեղ, վայելչագեղ։ — Un homme mal —. (ի խոսք. և ընդ.) Այր կռպտաբանձն, այլանդակ մարմնով։ (Տե՛ս և Malbâti)։

= ե. ած. կազմուածք, մեսուռք (գրան)։

B. **Bâti** (դատի) ե. ած. 1. Հարևանդի կարան. Գ. քաթոց. ըմխ. իդնիի։ Faire le — d'un habit, d'une robe։ ‖ 2. Ազանի, Ս. գերձան հարևանդի կարելոյ։ Il faut ôter le — de cet habit։

Bâtier (դատիէ) ե. ած. *Համեստագործ. Ս. կուրդնկար։

Batifolage (դատիֆոլաժ) ե. ած. Խաղալն իբրև զմանկտի. (ընդ.)։

Batifoler (դատիֆոլե) բ. չ. Մանկան խաղիկք գբաւանալ. խաղալ. (ընդ.)։ Ces jeunes gens s'amusent à —։

= ՎԿԱՑ. "Զի և նոքա լսանելով վհատինի զսոսան ի խափսին, հանեան խալիօ պէսպէս օրն պեսեսան." Ոսկ. ի առաքուածութիւն ժողովելոցն. Հ. Գ. 311։

Batifoleur (դատիֆոլօր) ե. ած. Որ սիրէ խաղալ իբրև զմանկտի. (ընդ.)։

Bâtiment (դատիման) ե. ած. 1. Շինուած։ Les bâtiments publics de cette ville, tels que la bourse, l'hôtel de ville, l'hôpital, sont de beaux édifices։ ‖ 2. կառուցումն կամ նորոգութիւն շինուածոյ. շէնս։ Les ouvriers sont au —. Le — est sorti de terre։ ‖ 3. Նաւ. քաշոտ։ Un — de guerre. — de transport։

A. **Bâtir** (դատիր) բ. ն. 1. Շինել. կառուցանել. կազմել։ — une maison, une église. — en l'air. (ի խոսք.) Ցանգոյս ակն ունել. զուր սփոփել զանձն անոտի յուսով։ — sur le sable. (ի խոսք.) Շինել ի վերոյ աւազոյ. Հաստատել ի վերոյ զպատգամսն կաւոյ։ — sur le devant. (ի խոսք. և ընդ.) Անվստահել որովայնին յդի կնոջ կամ տան

Digitized by Google

որ գիրքանոց։ ‖ 2. Հիմնել. կանգնել (գքաղաք)։ La ville d'Alexandrie fut bâtie par Alexandre։ ‖ 3. (ֆիգ.) Հաստատել։ Il bâtit son système sur des suppositions en l'air։

A. **Bâtir** (պ֊տիր) բ. ն. Վեր ի վերոյ կցել, կարել. քաշել. ըստիպել։ Cette robe n'est pas cousue, elle n'est que bâtie։

— Վհմտ. "Զանդրոցանի (լանգոնն) իսկ ի գործոյ, այլ սոսկ հատ, սղջիկ, էրէ, սատկէ, սատարանի, խուր, խրխորտ, տոհ, տոհիկ, սրբանիկ, և յինչ ինչս գնաս հատգործան." Պատմ. Ձգն.

Bâtisse (պ֊տիս) է. նէ. Շինուածք, հաստիճ սրմնոց։ Une — solide. Une bonne —։

Bâtisseur (պ֊տիսիօր) է. ար. Շինող. շինուածասէր. (ընտ.)։ C'est un grand —։

Batiste (պատիսթ) է. նէ. Ականդ ինչ բարակ կտաւոյ. ՚ի. Լանջիկ։ Un mouchoir de —. De belle —։

Bâton (պ֊տօն) է. ար. 1. Գաւազան. ցուպ. մեկան. բեր։ Gros —. — noueux. S'appuyer sur un —. Marcher avec un —. Շերմիլ ի ցպոյ։ — de vieillesse. (ֆիգ.) Գաւազան, ցուպ, մեկան ծերութեան։ Cet enfant sera un jour votre — de vieillesse. — à deux bouts. Բեր երկրաշափական ծայրիւք։ — pastoral. Ցուպ հովուական (եպիսկոպոսի). Ս. Ճեկան. (որ և Crosse)։ — de commandement, de maréchal. Գաւազան իշխանութեան, մարշալական. վարդ։ Le — de la croix. Բուն խաչի զոր շրջեցուցանեն ի թափօրս։ Le — d'une bannière. Ձող խոյակաբոյ նշանակի։ À coups de —. (ֆիգ. և ընտ.) Բռնի. բռնաբար։ — Le — haut. (ֆիգ.) Իշխանութեամբ. ճոխութեամբ։ — Mettre, jeter des bâtons dans la roue կամ dans les roues. (ֆիգ. և ընտ.) Խափանել. արգելուլ։ — Sauter le —. 1. (ֆիգ. և ընտ.) Ականդ ինչ յանկացեալ կամս, անյօժար կամաւորութեամբ։ Il ne voulait pas épouser cette fille, mais on lui a fait sauter le —։ ‖ 2. Դնել ի մէջ առանդ ինչ յետ վարանելոյ։ — Battre l'eau avec un —. (ֆիգ. և ընտ.) Թափարդուս ջուր բերել. ի ծակ կարաս ամեհաղ, ջուր կրել. ի զուր խոնջիլ. զուր ջանս ջանալ։ — Sortir d'une place le — blanc à la main. (ֆիգ.) Անձնատուր լինել զօրաց բերդի կամ քաղաքի՝ եկեղեցւոյ արտաքս առանց զինուց և ապրանք. (Վ.)։ — Sortir d'un emploi avec le — blanc, կամ le — blanc à la main. (ֆիգ. և ընտ.) Ելանել ի պաշտամունէ ազգաւս։ ‖ 2. Բրածեծ գան. Ձագկանք։ Condamner au —. Faire mourir sous le —։ ‖ 3. Գինի երկայն և ուղիղ (ի գրչութեան). գաւազան։ Cet enfant fait des bâtons։ ‖ 4. Գաւազանանման ինչ. գաւազան։ — de cire d'Espagne. — de réglisse, de cannelle։ [յարմ։

— de perroquet. (ֆիգ. և ընտ.) Տուն փոքրիկ բազմամարդ։

— de Jacob. 1. Գաւազան ամպարտաւանց [escamoteur]։ ‖ † 2. Երկնք աստղիք ի գօտւոջ Հայկին [Orion]. Ս. շամփուր (?) (Ա)։ (Տես և Baudrier d'Orion)։

— À — rompus. (ֆիգ. և ընտ.) Բազմամ ընդհատուածութեամբ. ի դադարս բազմամբ։ Faire une chose à bâtons rompus. Il ne m'a parlé de cette affaire qu'à bâtons rompus։

— Tirer au —, au court — avec quelqu'un. (ֆիգ.) Վարանիլ առանց ինչ կամելոյ զինչեանէ յիմիք։ Il ne faut pas tirer au court — avec son ami։

— Tour du —. (ֆիգ. և ընտ.) Վարձուկ և անկրաւ շահ։ Cet employé double son traitement avec le tour du —։

— Վհմտ. (Ա) "Հայկին հինեան, ըստ ընդհանուր ասին իմ պատմագիր." Գևորգ. պատմ. բառ.։

Bâtonnat (պ֊տօնա) է. ար. Գաշտան գլխաւորի խոնդակաց, փառաւորանից. *մեկանաւորութիւն։

* **Bâtonner** (պ֊տօնէ) բ. ն. 1. Գան հարկանել. գաւազանել. հարկանել. գաւազանել։ On l'a bâtonné rudement։ ‖ 2. (ֆիգ.) Ջնջել։ — un article dans un compte։

Bâtonnet (պ֊տօնէ) է. ար. 1. Մականական խազ ազգայոց. Գ. ոտլիկ. Գ. կարկառուիտ. Գ. ջաղաբիր. Գ. աւշփայտ. վերի պ֊մասէ։ ‖ † 2. Փոքրիկ գաւազան չորքկուսոյ։

Bâtonnier (պ֊տօնիէ) է. ար. Գլուխ, գլխաւոր, յաւազակաց խոնդակաց կամ փառաւորանից. *մեկանաւոր։

Bâtonniste (պ֊տօնիսթ) է. ար. Ձարտասր խազագրող գաւազանաւ։

† **Batrachite** (պատրաքիթ) է. նէ. Փար ինչ կանաչագոյն գառնալ ի մագաղի գօգոշից [crapaud] (բուռ կարծեաց նախնեաց). *գորտաքար։

† **Batrachomyomachie** (պատրաքոմիոմաչի) է. նէ. Բանաստեղծութիւն ինչ որ կարծի գրեալ ի Հոմերոսէ. *գորտամկնամարտութիւն։

Batracien (պատրաքիէն) է. ար. Ականդ ինչ չորքոտանի և լերկամորթ ազգաց, յորոց ոմանք ի գորան. *գորտազգի։

Battage (պատաժ) է. ար. 1. Ծեծել (գցորեան)։ ‖ 2. Հարուած (գկոպեկն ի խնայուղ)։

A. **Battant, ante** (պատան, անթ) ած. Հարկանող։

— Mener —. 1. Անաղի արկեալ փախուցեալ առնել կամ հալածական առնել զզօրս թշնամեաց (Ա)։ Les Français repoussèrent les ennemis et les menèrent — jusque dans la place։ ‖ 2. (ֆիգ. և ընտ.) Ընդերկանել. պատասխանացուցանել. ափիբերան առնել (զհակառակորդն)։ Il tâchait de soutenir son opinion, mais un tel le mena —։ ‖ 3. Շահիլ միշտ (ի խաղս)։ Je n'ai pas gagné un coup, il m'a toujours mené —։

— Tambour —. Ի ձայն թմբկի (խաղալ զօրաց)։ — Mener quelqu'un tambour —. (ֆիգ. և ընտ.) Ցազդիլ ումեք գիւրաւ կամ բազում անգամ։ — Faire une chose tambour —. (ֆիգ. և ընտ.) Անել ինչ փոզով և թմբկաւ, հրապարակաւ, աշխարհասաւս յայտնութեամբ, յայտնի առանձի արեգական. կամ առնել արագ արագ։

— Pluie battante. Անձրև մեծ, առատիկ։ Nous fîmes quatre lieues par une pluie battante։

— Porte battante. Դուռն ինքնափակ։

— Habit tout — neuf. Զգեստ նոր ամենևին. (ած.)։

— Վհմտ. (Ա) "Անաղի արկեալ ետեփոյ գահերէ ի գոռ վշնչիգոռան հալածին ար ծովքին." Եփր. Դատ. Բ. 338. — "Փախուցանս գանկին զնոսա՝ արկեալ առաջի խրխոյ." Բիւզ. Դ. լէ. 152. — "Զքաղաքս ազանանկին, և զքազաքս արկեալ առաջի հալածանան առանկին." Փրպ. 226. — "Եւ զղջրն առաջի արկեալ ի ծոխոտ գոչյացանկին." Խոր. Բ. ե.

B. **Battant** (պատան) է. ար. 1. Բուռն, լեզու զանգակի. թափող։ ‖ 2. Թև (գրան)։ Ouvrir une porte à deux battants։ ‖ 3. Երկայնութիւն (գրօշու նաւի, հակագրութեամբ լայնութեանն ար առ Guindant)։

Battant-l'œil (պատան-լէյլ) (յե. անէ.) է. ար. Գլխագիր ինչ կանանց. (ընտ.)։

Batte (պատ) է. նէ. 1. Թակն հարթելոյ զերկիր. տապան։ Aplanir une allée avec des battes։ ‖ 2. Փայտեայ թուր (խայտագիշ հագուստ [arlequin])։ ‖ 3. Փոքրիկ սիզան կամ կոճղ, յորոյ վերայ հարկանեն զկաուախս լուացարար կանայք։

Digitized by Google

— à beurre. Գաւազան որով հարուն զկոգի. Ս. Թմբիչ։ Գ. կուպի։

Battement (դաթմ՚ան) է. ար. Հարկանելն. բախիւն։ — de mains. Բարախումն ձեռաց. Ծայթիք. կայթիւն. *Ծափահարութիւն։ — d'ailes. Թևածութիւն (Թռչնոյ)* սաստանումն։ — du cœur. Սիկիլն և ընդլայնիլն սրտի փախանակաւ. Թնդիւն. բարախումն։ — de cœur. Բարախումն սրտի ի հիւանդութենէ կամ ի յուզելոյ. արտումն. ի վեր վազումն։ Il est sujet aux battements de cœur. La vue du péril de son enfant lui causa des battements de cœur. — Battements du pouls. Շարժք, Թնդմունք երակի։

† **Batterand** (դաթ՚ան) է. ար. Դործի երկաթի խարտասկելոյ զքարինս։

Batterie (դաթ՚է) է. իկ. 1. կռիւ։ Il a eu l'œil crevé dans une —։ ‖ 2. Տեղի ուստի արձակին Թնդանօթս, գնդակնկեցս. *բախոց։ Dresser, établir une —։ ‖ 3. Շար Թնդանօթոց. *հրետանի։ Les batteries de la place ont démonté celles des assiégeants։ ‖ 4. Գաւազակ Թնդանօթաձիգ զօրաց հանդերձ Թնդանօթովք։ Il partit avec trois régiments et deux batteries։ ‖ 5. (է՚ոթ.) Հնարք. մեքենայք։ Changer de —. Je vais dresser une autre —։ ‖ 6. Գազուակա ծածկիչ սկաւակի [bassinet] հրացանի. *բախոց։ Les armes à percussion n'ont pas de —։ ‖ 7. Ա. եւ այլ օրինակք հարկանելոյ զԹմբուկ. դափիւն։ La diane, l'assemblée, la chamade sont des batteries։ ‖ † 8. *Հարուածական նուագարանք (Թմբուկ, ծնծղայ, և այլն)։ ‖ 9. Հարկանելի մատամբք գլուխ փանդռան [guitare] փոխանակ կտիլոյ [pincer]։

— électrique. Էլեկտրական բախոց։ [բոցի։

— de cuisine. Գինձի կամ Թանագործ անօթք խոհանեի։

Batteur (դաթ՚որ) է. ար. Հարկանող։ — en grange. Որ ծեծէ ցորեան ի կալ. *ցորենահար։

— d'or. Որ կռէ [battre] զԹիթղունս ոսկւոյ. *Թիթեղնագործ։ [կաշկիկ. (ընդ.)։

— de pavé. Ընդվզրայուած. դաստարկուած. *գաստարկ.

— Batteurs d'estrade. տես ՛Estrade։

Batteuse (դաթ՚øզ) է. իկ. Մեքենայ ցորենահար։

† **Battiture** (դաթիթ՚ուր) է. իկ. կեղեւանք որ Թօթափին ի քարոյական նիւթոց կամ ի մետաղաց՝ յորժամ շողացուցանեալս բախիցեն զնոսա ուռամբք։

Battoir (դաթուար) է. ար. 1. Գործի ձգելոյ զգունդ խաղոյ. *գնդահար։ ‖ 2. Տափան, Թափիչ (լուացարար կանանց)։ [նուագիւն։

Battologie (դաթոլոժ՚ի) է. իկ. Ա.ւելորդ կրկնաբանութիւն։

Battre (դաթր) [Je bats, tu bats, il bat, nous battons, vous battez, ils battent. Je battais. Je battis, nous battîmes. Je battrai. Je battrais. Bats, battons, battez. Que je batte, que nous battions. Que je battisse, que nous battissions. Battant. Battu, ue.] բ. ն. 1. Հարկանել. ծեծել. բախել. կոփել. տոփել։ — un noyer avec des gaules pour en faire tomber les noix. Հարկանել Թափչօք կամ Թափուցօք զընկուզի ատ ի Թօթափիլ զընկոյզն։ — du blé avec le fléau. Ծեծել ցորեան գաւազանաւ։ Le forgeron qui bat l'enclume. Դարբին որ բախէ զսալ։ — le fer sur l'enclume. Կոփել զերկաթ ի վերոյ սալի։ Des blanchisseuses qui battent le linge. Լուացարար կանայք որ տոփեն զկտաւս։ Un lion qui se bat les flancs avec sa queue. Առիւծ որ ծեծէ ազդրաւն զկողսն (ա)։ "Le lion hérisse sa crinière. . . il bat ses flancs avec sa longue queue." FÉN. *Tél.* II. — Se — les flancs pour quelque chose. 1. (է՚ոթ. և ընդ.) Զուր տարապարտուց բազում ճգնիլ. վայրապար վհատիլն լինել. զուր ջանս ջանալ։ ‖ 2. Նախանձ [zèle] ցուցանել։ — La mer bat le pied de cette tour. Զտարտս աշտարակին ծով բախէ, կոծէ (ո). Հատանէ ծոծիս մինչև ի տարտս աշտարակին։ — les murs. Գնալ արբելոյ որմ զրմոյն. գեգեւթիլ. այսր անդր տատանիլ. (ապ. պատէ պատ զարնուիլ)։ — Se — l'œil de quelque chose, s'en — l'œil. (է՚ոթ. և ած.) Ընչել, քամահանա առնել. չգրել ինչ. արհամարհել։ — monnaie. 1. Դահեկան հատանել։ Le droit de — monnaie n'appartient qu'au prince, qu'à l'État։ ‖ 2. (է՚ոթ. և ընդ.) Հոյլ Թղթիլ, գաւառել տրծաթի։ Il a battu monnaie en vendant ses livres։ — le fer. տես ի Fer. — la semelle. տես ի Semelle։ — l'or, l'argent. Գործել Թիթղունս ոսկիս, արծաթիս. խերեւէշս խերեւէշս անօսրել զոսկի, զարծաթի։ — l'eau, l'air. (է՚ոթ.) Զհզմնի, զօդս կոծել. զուր տարապարտուց աշխատել. Թակարդաւ ջուր բռնել։ — les oreilles. (է՚ոթ.) Տաղտկացուցանել զլսելիս. ձանձրացուցանել։

‖ 2. Տափել, կռիւ (զերկիր)։ Ils battaient le terrain pour l'aplanir։ ‖ 3. Հարկանել. ծեծել. գան հարկանել. առանձել։ — un homme, un chien. Il était défendu de — de verges un citoyen romain. Հրաժարեցուցեալ էր ի ձագկելոյ զՀռովմայ քաղաքացի։ — quelqu'un comme plâtre, comme un chien. Գանալից չարագան առնել. արբուցանել ումեք գան առատիկ։ ‖ 4. *Գնդակակոծ առնել (զքաղաք, զբերդ). *գնդակոծել. *ամբակոծել։ — quelqu'un en ruine. (է՚ոթ.) Բախիլ ընդ ումեք ոստակագոյնս՝ մինչև բառնալ ի նմանէ զսմենայն պատասխանատուութիւն (ի պայքարի)։ ‖ 5. Յաղթել. խորտակել. ի պարտութիւն մատանել, դաբձուցանել։ Notre aile gauche battit l'aile droite des ennemis. Ce général s'est laissé —, a été battu.

— la mesure. Նշանակել ձեռամբ, տատամբ զժամանակ երգոց։

— du beurre, des œufs, de la crème. Հարուլ, ծփել զկոգի, զձուս, զսեր։ — le lait. Ծփել զկաթն ի խնացուք [baratte]։

— les cartes. Խառնել զքարտէս խազոյ. (լաս. և Mêler les cartes)։

— les buissons, un bois. Հարկանել գաւազանաւ զմացս, զմայրիս առ ի հանելոյ յօրջոց զերէս։ — Il a battu les buissons, et un autre a pris les oiseaux. (է՚ոթ.) Նա վաստակեցաւ, և այլ ոք հնձեաց, կամ՝ և այլ ոք վաստակեցաւ ի վաստակս նորա, կամ՝ և այլ ոք կերեաց զվաստուձն։

— un pays, un bois, une plaine. Շրջել, յածել ընդ երկիր, ընդ անտառս, ընդ դաշտ. ընթանալ, արշաւել։ La cavalerie battit toute la plaine, sans découvrir un seul ennemi. Nous battîmes toute la plaine, sans pouvoir trouver de gibier։

— du pays. 1. Բազում երկիր կոխել. շրջել ընդ բազում աշխարհս. (ընդ.) (դ)։ ‖ 2. (է՚ոթ. և ընդ.) Զբազում ինչ իրաց խօսել։ Dans cette conversation, nous avons battu bien du pays en peu de temps։

— la campagne. 1. Շուրջ յածել ընդ գաշտս առ ի դիտել քննել զկայանս, զզօրութիւն թշնամեաց։ (Ցայս միտս ասէր երբեմն և — l'estrade)։ ‖ 2. (է՚ոթ. և ընդ.) Հեռանալ ի խնդրոյն. արտաքոյ արշաւել բանին (դ)։ ‖ 3. Խառնիխուռն տալ պատասխանի առ ի խուսափելոյ ի խնդրոյ խնդրէ։ ‖ 4. Զառանցել. բանդագուշել. գանգաչել.

Digitized by Google

ապրում խօսել։ Ce malade bat la campagne depuis quelques heures։ ‖ 5. Ցանէս և յանգոյս գլօսանել մուգ. քնաբեր ձինել. քնարկել ի խորհուրդս։

— le pavé. Բանգագուշեալ, պատապարտ շրջիլ ընդ քաղաքն. զվայրագ գալ. (տե՛ս փողոցներըը չափչփիլ)։

— le chemin. 1. Հարդել, հարթիլ զճանապարհ։ ‖ 2. (ետոբ.) Օրինակ առել ալլոց։

— p. p. 1. Հարկանիլ. բախիլ։ Les flots battaient contre la digue. Il faut attacher cette persienne qui bat contre le mur. — des mains. Ծափս հարկանիլ. կալիլ ձեռաց։ — des ailes. Թևածիլ (Թռչնոց). սաւառնիլ։ — Ne — plus que d'une aile. (ետոբ. և ընդ.) տես յAile։ — froid à quelqu'un. (ետոբ. և ընդ.) Ուժգնաբեմամբ, յղռտութեամբ դնալ ընդ ումեք։ ‖ 2. Հասանիլ։ Le canon battait jusque-là. Le soleil bat à plomb sur nos têtes. Կէտս ի վերայ գլխոց մերոց արձակէ արեգակն զճառագայթս իւր (b)։ ‖ 3. Դափիլ (յերգիկի)։ Le tambour bat։ ‖ 4. Թնգալ, տրոփիլ, ի վեր վազիլ, Ս. Թափթափիլ, Ս. Թազաթափիլ (տրտի) (2)։ Il n'est pas mort, je sens son cœur —. Le cœur me battait plus fort qu'à l'ordinaire. Le cœur, le pouls lui bat. Բրկնչի. զանգիտէ. (ընդ.)։ — Tant que le cœur me battra, tant que l'âme me battra dans le corps. Մինչև իցեմ եւս. մինչև, ցորչափ իցեմ կենդանի. մինչև կեամ. մինչև իցէ շունչ յանձնաս իմ։

— en retraite. 1. Տեզի առել ի ճակատուս. յետս կալ, ի բաց մեկնիլ ի ճակատուէ. վերջանահանջ լինել. վերջամնիլ։ ‖ 2. (ետոբ. և ընդ.) Ի բաց կալ, մեկնիլ յայշխարհէ կամ յընկերութենէ։ ‖ 3. Տեզի առել. զինջանալ (ի մաքառմանս)։

= Se —. p. ո. 1. Ծածել, հարկանիլ զանձն։ Le lion irrité se battait de la queue։ ‖ 2. կռուիլ. մարտանիլ. պատերազմիլ։ Se — à l'épée, au pistolet. On se battit avec courage des deux côtés. Se — contre des moulins à vent. (ետոբ.) Ունայնամարթ լինել. ազգրիլ ընդ մուտացածին վտանգս։

— Il faut — le fer pendant qu'il est chaud. (առած.) Գարա է կոփիլ զերկաթին՝ մինչդեռ ջերմ իցէ. (տե՛ս երկաթը առաջ առած կը ծեծուի, ալյինքն՝ յաղողութեամբ ակատարածը ժրութեամբ կամ փութով առաջ տանելու է)։

— le chien devant le lion. (առած.) Հարկանիլ գշուն առաջի առիւծու. (տե՛ս ազգի՛կ, քեզի կ'ըսեմ. Հարսնա՛ւկ, գուն լսէ)։

= վկաց. (a) "Իբր խուզիս՝ սկիզբն գլուխն և գլօվն ծնեալ է յօդգոտին. . . . Ցայս ևս տերունէն ճգնութիւնք սպրդ առ. Ապիս գլուխ և պրանք յերկոցունց ծոլմոյ ծնեալ." փիլ. կենդ. 152. ալյն է բանն Հոմերի, Իլ. ի. 170.

"Եւ ձեռամբն յայտնեցաւ և յայն խորագոյնն գիտացաւ գազգիդ." = (b) "Ցոլիկ ծոլման երբ կուտան քաշչը, և յահեկին ծոլմանը ծուխը." Գամ. Ա. Լիբր. 168. — "Ցօրմոյ ու բանտարեմին օգոյ յանգչութենեան ծիլոլ (ծոլը) ծոլնչի գիրիչ գլուխ գրչի." Բրս. Վ. Եց. Գ. 78. — "Իբրև գիմի ճ ու ծոլնչի յայնոյ ծոլչս." Ոսկ. փիլիպպ. ժիմ. Ցորգ. 488։ = (c) "Բազում սգիս սչգոյիս գիմալ ի իմ և բազում երկիր ծոլիլ ասր ի ձրբոմ սգիսրհիս, սչգոյնի ծիլ սգիս և հասալ ծոլնչին ներ գչաչ գի իմ գիմալ." Վ.Հ. Շմ. Սոփ. ի. 43։ = (d) "Ցճախասիրեան բանիցս ասացուածոյ անգր հայնչին գիրս հետանալ ի ծնդրոյն ու ասալ ծոչ." Ցնորհք. Ք. 163. — "Ալյ ինչս ո՞ր ընգրչոլսիրեամբ սգաբոյժ բոհեան գիմալ սրտոտոյ սչգասիլ խորհրդոյս զգրասրեան." Ն. Լմբ. Ասանդ. 101։ = (b) "Կգիս. ի գիրոյ ծլիսդ սհիկոյասոյ ի ճասագոչիս սչգեհսանն." Բրս. Վ. Եց. Զ. 126։ = (c) "Եմիք սրսլոյնն սասօյդ ի՝ հաչցագոչյնն. ինիք գի՞չ ի ընդգն ոհ հավ. ինիք սիրտն վարգ՞." փիլ. Ցառաջաբան. Բ. 60. — "Սչորն գասլեն և ծոլիսիսլեն և գրսիսլեն." Մխ. Հեր. իԳ. 49. — "Օգոգ վասոյ սգահոլ և սչգ ծոլիսիսլոյ և ծոլ(ա)նի." Բժշ. — "Վ՚ասն խոհանի սչ յանհոչնս ինիցս։ Ցչգոհ ծոլհանն ցասն գիրի, նլան այս ի. յանհոհոյն սաբն գիս, նասալ, սիչգն ինգ ինչեի." Բժշ.

Battu, ue (տ-գիւ-) տե՛ս գիւգ. Battre բալի. 1. Հարեալ։ — de verges. Ջաղկեալ։ Ne pas se tenir pour —. (ետոբ. և ընդ.) Ոչ ինչ կասեալ Թուլանալ (Թէպէտ և պատահալ իցէ ուրուք ի վիճաբանութեանն, կամ Թէպէտ և կորուսեալ իցէ գասն)։ Avoir les yeux battus. Ունել աչս խոնջեալս, սևածիրս։ Il y a longtemps que j'ai les oreilles battues կամ battues et rebattues de ces discours. (ետոբ. և ընդ.) (տե՛ս Շատոնց ականջներս լեցուսած են այս խօսքերով։ ‖ 2. կոխեալ։ Le sol — par les pieds. Chemin —. կուռ և կոխ, բազմագնաց ճանապարհ, պողոտայ։ Suivre le chemin —. (ետոբ.) Հետեւիլ ընդ կուռ և ընդ կոխ ճանապարհն. հետեւիլ հետապրակաց առվոտրութեան։ ‖ 3. Բախեալ. կռծեալ. ծփեալ. տանջիլ։ Rocher — par les vents. La ville était battue des flots de tous côtés։

Battue (տ-գիւ-) է. իէ. Հարկանիլն ապազակաւ զմեացառս և զծառս առ ի հանելոյ յորջոց զէրէս. խուճապատկանն սփռել (?) (a)։ Il faut assembler des paysans pour faire une — dans ce bois։

— Faire une —. † (ետոբ.) Դիտել քննել զերկիր։

= վկաց. (a) "Ցիմ գոտիլ սրոյ՝ ամենայն ցրոց տէրել իոգիլ ղպատահանն, խուճապիսն սիրելի, իրեալ գոտիլ խուրջ չգիտել, իսկզբան սրտի առնել." Ագաթ. ժք. 160։

Batture (տ-գիւ-) է. իէ. Ագգ ինչ ոսկեզօծութեան մետղրը խառնելով ի ջուր ոսոնձոյ և ի քացախ։

Bau (տ՚) է. ս. Գերան ընդ լայնութիւն նասալ առ ի հաստատել գատախտակամած։ Le grand — ou maître —. Des baux d'assemblage։

† **Baubi, † Baubis** (տ՚ռ) է. ս. Շուն ինչ սրսորգ նապաստակի, աղուէսու և վարազի։

Baud (տ՚) է. ս. Ագգ ինչ սրսոկան շան Բարբարոս աշխարհին [Barbarie]. բարբարիկ շուն. սիրիկեցի շուն։

† **Baudelaire** (տ-գիւ-) է. ս. տես †Badelaire։

Baudet (տ-գիւ) է. ս. 1. Իշ։ Être monté sur un —։ ‖ † 2. Իշ մեծ արու գոր բուծանեն յատապատանս ի ծնունդ ազգին և ջրուոց. էշ խառատ (a)։ ‖ 3. (ետոբ.) Ագուշ. գրատ։

= վկաց. (a) "Ցատապատանս՝ եւս մեծագոյն ոչ ինչ խուրգիս՝ բառնանին." փիլ. Տ.ատնբան.

Baudir (տ-գիւ-) բ. ն. Գրգռել փսղով և ձայնիւ (գբազէ և գշունս սրսոկանս)։

Baudrier (տ՚գիւ-) է. ս. կամար, գօտի (Թրոյ [sabre] կամ սուսերի ածեալ ուսանդանուք [en écharpe]։ Les officiers ne portent plus l'épée en —։

— d'Orion. Երկք աստեղք ի գօտւոջ Հայկեան. Ս. շամֆուր (?)։ (Տես և Bâton de Jacob)։

† **Baudroie** (տ-գիւ-) է. իէ. Ջուկն ինչ ծովիզերեայց գաղղիոյ։

Baudruche (տ՚գիւ-) է. իէ. Նուրբ Թաղանթ աղեաց եզին կամ ոչխարի։

Bauge (տ՚) է. իէ. 1. Տղմուտ գագաթը վրայգի. Թաւալոց։ (Տես և Souille)։ ‖ 2. Շաղախ յորգախառն. գ. մլ։ (Տես և Torchis)։

Digitized by Google

Baugue, Bauque (գոյ, գօթ) ած. եղ. Փոխյին խոտ յերը ընկեցեալ յալեաց։ La — sert à fumer les terres, et à garnir des caisses d'emballage։

A. **Baume** (գօմ) ած. սր. 1. Գոյացութիւն ածառային և անուշահոտ ծորեալ ի տնկոց ինչ. ածուին. ապրատամ. բալասանին. բալասան. վալսամ. գերեզման խոտը։ — du Pérou, de Tolu, de copahu. — sec, liquide։ ‖ 2. Դեղ սր ունի հոտ բալասանիկ. բալասան։ — de Fioravanti. — tranquille. Il sait faire un — excellent։ ‖ 3. (էնթաբ.) Ածուին. ապրատամ (յափուցիչ վշտաց, ցաւոց)։ Sa présence est un — qui calme tous mes maux. "Vous croyez donc.. qu'un royaume est un remède universel à tous les maux, un — qui les adoucit, un charme qui les enchante?" Boss. *Mar.-Thér.* ‖ 4. Տունկ ինչ անուշահոտ. անանուխ. նանի. (առաջաւոր ասի Menthe)։

† — d'acier. Ակծան աստուածահանոյ. (ած.). երկերիքն խոտը։ Votre dent est gâtée; il n'y a que le — d'acier qui vous guérira։

†B. **Baume** կամ † **Balme** (գոմ, գալմ) է. էք. Քարայր. (լսի ի Հարաւակողմանս Գաղղիոյ)։

Baumier (գոմիէ) է. սր. Բալասանս ծառ. բալսանի. (ասի և երբեմն Balsamier). գերեզման ազգը։

Bauque (գօթ) է. էք. տես Baugue։

Bavard, arde (գաւառ, առդ) ած. և է. 1. Շատխօս. չաղաղրատ. լեզուանի. (ընդ.)։ ‖ 2. Որ ասէ զոր ինչ պարտ էր լռել. անդուռն բերան։ Ne lui contez pas de secret, c'est une bavarde։

Bavardage (գաւառդաժ) է. սր. 1. Շատխօսիլն. շատխօսութիւն. (ընդ.)։ Le — des commères. Son — m'étourdit։ ‖ 2. Շատխօսութիւն. բազմաբանութիւն. (ընդ.)։ Quel sot —! Voilà bien du —։

Bavarder (գաւառդե) բ. ն. 1. Շաղակրատել. շատխօսել. գարգաջել. (ընդ.)։ Elle aime beaucoup à —. Passer son temps à —։ ‖ 2. Խօսել զերաց զորս պարտ էր ունել ի ծածուկ. (ընդ.)։ Son complice bavarda, et la police fut sur la trace։

Bavarderie (գաւառդըի) է. էք. 1. Թերութիւն շատխօսի. շատխօսութիւն. (ընդ. և խօսի)։ Cet homme est d'une — insupportable։ ‖ 2. Անդադար շատխօսութիւն. (ընդ. և խօսի)։ Je suis ennuyé de sa —։

Bavaroise (գաւառուազ) է. էք. Թէյ խառնեալ ընդ շաքարի [sirop] դիւանջրի [capillaire] փոխանակ ընդ շաքարի։ — au lait, au chocolat. Prendre une —։

Bave (գաւ) է. էք. 1. Տղու-կը [salive] ծորեալ ակամայ ընդ բերանն. լորձն. լորձունք. շողիք. Ս. փրցիկ. Գ. թոժինք։ Essuyer la — d'un petit enfant։ ‖ 2. Լորձունք. շողիք (անասնոց)։ Un reptile qui jette de la —. La — du limaçon։

Baver (գաւե) բ. ն. Լորձունս ծորեցուցանել. Ս. շղթայիլ։ Les petits enfants ne font que —. Un animal qui bave։

Bavette (գաւէտ) է. էք. Կրծանոց ազգոյց. *կրծակալ։ Cet enfant est encore à la —։

— Tailler des bavettes. (էնթաբ. և ած.) Անցուցանել զժամանակն ի շատխօսութիւնս. շատխօսել։

Baveuse (գաւեազ) է. էք. Ջուկն ինչ ծովու լորձնոտ։

Baveux, euse (գաւե, եօզ) ած. 1. Որ լորձունս ծորեցուցանէ. *լորձնոտ. Գ. շղտոտ. Գ. թոժոտ։ ‖ 2. Կիսեփուած։ Omelette —։ ‖ 3. Անմաքուր դրոշմել ի յամճախութենէ թանաքին (նշանագիր՝ ըստ ազգագրողաց). *լորձնոտ։

Bavocher (գաւոշե) բ. ն. Անմաքուր դրոշմել, փոքրագրել։

Bavochure (գաւոշօր) է. էք. Անմաքուր դրոշմած։ Cette impression est pleine de bavochures։

† **Bavoler** (գաւոլե) բ. ն. Ա. երկրաւ թռչել (կաքաւի). գետնաթռչիլ լինել։ [ջնեց։

Bavolet (գաւոլէ) է. սր. Գլխապիր ինչ կանանց գեզ-

Bayadère (գայադէր) է. էք. Կին հնդիկ որ կազաւէ առաջի մեհենաց. վարձակ։ Une troupe de bayadères։

Bayart (գայար) է. սր. Բառնալիք. կրելիք. (ի նաւահանգիստս)։ (Գրի երբեմն և Baïart)։

Bayer (գէյէ) [խնամարհի իրրև զPayer.] բ. ն. 1. Բերանաբաց պշուցեալ. Հայել. (ընդ.)։ — comme un lourdaud. Il ne fait que — pendant tout le jour. — aux corneilles. (էնթաբ.) տես ի Corneille։ ‖ 2. Բերանաբաց ի փափաքմանն կալ իմիք. մեծաւ ակնչանօք ակնչանալ. (վերի հանգերձ նախադրութեամբն Après). (ընդ. և ն.)։ — après les richesses, les honneurs։

Bayeur, euse (գէյէօր, եօզ) է. Որ հայի բերանաբաց. (ընդ. և ն.)։

Bazar (գազար) է. սր. 1. Հրապարակ, վաճառանոց (Ամբէլը). Ս. շուկայ։ ‖ 2. Վաճառանոց յարկեալ (ի քաղաքս Եւրոպացւոց)։ Beau, vaste, riche —։ ‖ † 3. (էնթաբ.) Բազմավաճառ քաղաք։ Londres est un immense —։

† **Bdellium** (պտելլիօմ) է. սր. Խէժ ինչ Արաբիոյ. քարտխունկ. (տրբ. Խեւլ)։

† **Béal** (գէա) է. սր. Ջրանցք. Ջրատարմ. (լսի ի Հաբակողմանս Գաղղիոյ)։

Béant, ante (գէան, անդ) ած. 1. Մեծաբաց. փեռնակեալ. *լայնափեռնակ։ Gouffre —. Le lion vint à lui la gueule béante։ ‖ 2. Բերանաբաց. պշուցեալ։ Être, demeurer bouche béante. ϐապաշ կրթիլ։

Béat, ate (գէա, ատ) է. 1. Կերպարանեալ բարեպաշտ։ C'est un —, un vrai —. Une béate insupportable։ ‖ 2. Ագահ. (ի խաղս). (ձև.)։ Nous sommes cinq pour jouer le dîner: faisons un —, et jouons deux contre deux։

— ած. Կերպարանեալ բարեպաշտական։ Il m'a dit cela d'un air, d'un ton —. Une mine béate։

Béatification (գէատիֆիգասիոն) է. էք. Կարգելն ընդ երանելիս. *երանաբարութիւն։

Béatifier (գէատիֆիէ) բ. ն. 1. Դասակարգել, դրոշմել ընդ երանելոյս. կարգել ի թիւ երանելեաց. երանել. *երանարել. *երանացուցանել։ Le pape a béatifié un tel։ ‖ 2. երանելի առնել. երանաւորել. (ընդ.)։ Cette nouvelle l'a béatifié։

Béatifique (գէատիֆիք) ած. երանական. երանաձեւ. բազմերան։ Vision —. երանական տեսութիւն Աստուծոյ զոր ունին ընտրեալքն յերկինս։

Béatilles (գէատիյ) է. էք. յէ. Մանր մանր և անաշահամ պատառք մսոյ (ի կարկանդակս)։

Béatitude (գէատիթիւտ) է. էք. 1. երանութիւն. երջանկութիւն։ La — céleste, éternelle. La vraie — consiste dans la vue de Dieu. Les avant-goûts de la —։ ‖ † 2. Անուն պատուոյ Հայրապետաց. երանութիւն։ Votre Béatitude։

— Les huit béatitudes. Ութ երանութիւնք (ըստ Աւետարանին. տես Մտթ. ե. 3–10)։

Beau կամ **Bel** (գո, գէլ) ած. սր. Belle (գէլ) ած. էք. (յարուկեան ասի Bel առաջի գոյականի որ սկսանի

Digitized by Google

Philippe le Bel, Charles le Bel). ‖ Un — corps. Un bel homme. Une belle femme. Femme admirablement belle. Un bel enfant. Un enfant — comme le jour. Une belle bouche. De beaux yeux. Une belle jambe. Un — cheval. Un bel oiseau. Un — poisson Un — lac. De beaux arbres. Une belle fleur. Un bel arsenal. Une belle maison. — Le — sexe. — Se faire —, belle. — Le — monsieur, une belle dame. — Le — monde. ‖ Le temps est —. Il fait — temps, Il fait —. Les beaux jours. Nos beaux jours sont passés. ‖ — génie. Belle imagination. Beaux vers. Un bel esprit. Les beaux-arts. Les belles-lettres. ‖ Un — caractère. Une belle âme. De beaux sentiments. Il est — de pardonner à ses ennemis. ‖ Une belle origine. Un — nom. Une belle mort. Les beaux temps de cette monarchie. ‖ Cela n'est pas — à un jeune homme. Rien n'est si —, dans une jeune personne, que la modestie. ‖ L'occasion est belle. ‖ — parleur, un — danseur, un — chanteur. ‖ Une belle fortune. Un — traitement. Cet avocat a une belle clientèle. Cela est d'une belle longueur, d'une belle largeur. Elle va faire — bruit quand elle saura cela. Cet homme a eu une belle peur. Il y a — temps, — jour beaux jours que je ne l'ai vu. ‖ Un — fripon. Un — coquin.

— Le bel air. *Voy.* l'Air, B.

— Il fait — voir. Il fait — voir deux armées se disposer au combat.

— Il fait — se promener.

— Belle humeur.

— Mourir de sa belle mort.

— Loger, coucher à la belle étoile. *Voy.* l'Étoile.

— Un — jour.

— Un — matin. Une belle nuit.

— Déchirer à belles dents. *Voy.* Dent.

— Donner — jeu à quelqu'un.

— Donner — la donner belle à quelqu'un.

— La donner belle à quelqu'un.

— La bailler belle à quelqu'un. *Voy.* Bailler.

— L'avoir — belle.

— L'échapper belle.

— La manquer belle.

— Avoir — (crier). Vous avez — rire.

= Beau. Il a — de — de sang répandu. Il y a — d'appelés, et peu d'élus. C'est — si. C'est — s'il vous regarde. Il s'en faut —, de —. Le cadet n'est pas si sage que l'aîné, il s'en faut —. Vous croyez m'avoir tout rendu, il s'en faut de —. ‖ — d'entre eux.

= Beau. Quand on achète, il faut prendre du —. "Le redouté capitaine tombe au plus — de sa vie, et la Pologne est délivrée." BOSS. *Anne de Gonz.* ‖ Avoir le goût, le sentiment, l'amour du —. Le — idéal.

— Faire le —, la belle.

— Le temps se met au —.

= Belle. Courtiser les belles. Aller de belle en belle. Aimer les belles. ‖ Il était aux pieds de sa belle.

† — Attendre sa belle.

— Jouer la belle. J'ai gagné la belle.

= En —. Cet homme voit tout en —.

= De plus belle. Quand tout le monde fut sorti de table, il se mit à boire de plus belle.

= Tout —. Tout —, ne vous emportez pas. Tout —, n'allez pas si vite.

= Bel et bien, Bien et —, † Bel et —.

= V. HUG. (1) "Gênez Usipi ekhoroïn ybikhey fouare, ke andr' ekhthanê khorêdon." B. Usp. U. *éd.* 74. = (2) "Êtes i khoros êuchasa antikrou' ithmoi andr' ekhthistên ereikhthê ly." Num. XU. — "Ini nour ithmoi anêikhêi êuzoporê khi ithoi ethos apokrê Sgrykhanos ekhthikrêtos ezrokhikhan Usporrhoy." Vg. Phokaous. — "Usi bi êuzoporê i grou êuchanê ithoupoêi dikhaiou." G Mkr. Z. 20.

Beaucoup (ոշ. Il a beaucoup aimé, Il — ոշ. Celui qui possède —. Homme qui sait —. — de sang répandu. Il y a — d'appelés, et peu d'élus. C'est — si. C'est — s'il vous regarde. Il s'en faut —, de —. Le cadet n'est pas si sage que l'aîné, il s'en faut —. Vous croyez m'avoir tout rendu, il s'en faut de —. ‖ — d'entre eux.

= *s.* Cela me chagrine —. Il l'aimait —. Ils ont ri — à s'étouffer (1). Attendre —.

Digitized by Google

մի ժամ սպասել, ձեռ։ Il vaut mieux lire — quelques livres excellents que de lire — de livres mauvais ou médiocres. Լաւ է ատեպ ընթերնալ մատենաներ ինչ պատուականներ քան թէ ընթերնալ բազում մատեաններ չատ կամ միջակս։

— De —. Մեծապէս։ Dépasser, surpasser de —։

— À — près. Գէթ. — Il n'est pas, à — près, aussi riche qu'on le dit. Բազում ինչ պակաս է ի նմանէ ասս ի լինել այնպէս ընչեղ որպէս կարծի։ Je suis son aîné, à — près. Երէց եմ քան զնա սակաւ ինչ ժամս։

— Վկաս. (ա) "Ցոյժ համաձանգ է յիշատաց՝ զոր ի յինէնեաց խոստ՝ Աստուած եւս ըսկսի, ընդդէմս ձեռնադիր." Մեհեր. Գծ. Ա. 16. — "Ընդդէմս եմն Հռոմէականէ զՇամաձ, հաստատել զերկուքին նոսա." Նախ. Ա Մեկ. իմ.

Beau-fils (զո֊ֆիս) (յե. Des beaux-—.) է. ար. 1. Որբոյս. խորթ. Իօյի Իվլոյ։ C'est votre —, puisque vous avez épousé sa mère։ ‖ 2. փեսայ. Հար. (ար և Gendre). զամաթ։

Beau-frère (զո֊ֆրեր) (յե. Des beaux-frères.) է. ար. 1. Քեռայր. Գ. եզնայ. Խնիկ։ ‖ 2. Տագր. եղբ. էրճ էսրտոլը։ ‖ 3. Աներ. *աներորգի. (տխ. աներձագ). եղբ. վերջին էսրտոլը։ ‖ 4. Ս. Քինեկալ. ասք երկաց քերց. պճանոփ։

Beau-père (զո֊բեր) (յե. Des beaux-pères.) է. ար. 1. Սկեսրայր. սկեսրայ. (տխ. պարան ասաս). եղբայրը. էօճա էներէլէ։ C'est le père de votre mari, et par conséquent votre —։ ‖ 2. Աներ. եղբայրը. վերջի էներէլէ։ C'est mon —, j'ai épousé sa fille։ ‖ 3. Ցօրայ. Հօրաս. Իօյի պապ։ C'est mon —, il a épousé ma mère։

Beaupré (զոփրե) է. ար. Կայմ յառաջակողման նաւի կարկառեալ ի ցառկն կղզս. *ցառկակայմ։

Beauté (զոտե) է. էդ. 1. Գեղ. գեղեցկութիւն։ La — du corps, du visage. Une femme qui a soin de sa —, qui néglige sa —. Elle est d'une — ravissante, de la plus grande —. Femme d'une rare —. Կին անօրագեղ։ ‖ 2. Գեղեցիկ կին։ Une jeune —. Une — dédaigneuse. Toutes les beautés de la ville étaient à cette fête։ ‖ 3. Գեղեցկութիւն. ազնուութիւն. վայելչութիւն։ La — de ces lieux. La — des pâturages de la Normandie. La — des oraisons funèbres de Bossuet։

— յե. Գեղեցիկ հատուածք պատմութեան. գեղեցկութիւնք։ Beautés de l'histoire de France, de l'histoire romaine։

† **Beauvotte** (զովոտ) է. էդ. Ուռիճ, որդն ցորենոյ։

† **Bébé** (վեվե) յո. ան. ար. Թզուկ Յաստիսլաւի առքայի Լեհաց։

— է. ար. 1. (փոխ.) Թզուկ. կարճահասակ. Ս. գաճաճ. ցած։ ‖ 2. Մանկիկ. տղայիկ։ ‖ 3. Պատճառազատանք [poupée] մանկակերպ. Գ. պատրիկ։

Bec (վեկ) է. ար. 1. Կտուց։ Les oiseaux à — fin. Un oiseau qui se défend du —։ — Avoir — et ongles. (փոխ.) Ունել կտուց և ճիրանուն. կարող լինել պաշտպանել անձին կամ զանձն։ — Passer la plume par le — à quelqu'un. (փոխ.) Ընդունայն առնել զյոյս ուրուք։ — Causer — à —. (փոխ. և ընդ.) Խօսել միայն ընդ միայն. (տխ. գլուխ գլխաւ տուած խօսիլ)։ ‖ 2. (փոխ.) Լեզու. խօսք։ Avoir bon —. Լինել լեզուանի։ Avoir le — gelé. Լեզուակապ, կզակակապ, պատպանձնել կամ. ած կամել խօսել։ Se prendre de —. Կապել. վիճիլ։ Être pris par le —. Ցիւրոց բանից ըմբռնիլ. ըմբռնիլ բանին. ընբռնոյ խօրոյ (ա)։ Caquet bon —. 1. Թռչուն ինչ. անծեղ. կաչաղակ. (ընդ.). (ար և Pie). ատելըն։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Կին լեզուանի։ — Faire le — à quelqu'un. Ուսուցանել ումեք զոր ինչ պարտ իցէ ասել. բանս ի բերան դնել ումեք (ո)։

‖ 3. Բերան (մարգոյ). (ընդ.). ‖ 4. Ծծոց [suçoir] (միջատ ատց)։ Le — de la cigale։ ‖ 5. Կտուց. լեզու. ծայր։ ցուկ։ Le — d'un alambic. Կտուց թորանոցի։ Le — d'une aiguière. Le — d'un navire. Ցուկ նաւի։ (Տես և Avant-bec, Arrière-bec)։ ‖ 6. Ծայր կանիճեզի ուսամի արտաքս ելանէ պատրոյգն. Գ. պատրըգկալ. *պատրուգակալ։ ‖ 7. Լեզու (երկրի ի գետախառնուն [confluent])։ Le — d'Ambès։

— Վկաս. (ա) "Մեծ ամն չէրոց բանիցն ըմբռնելոյ լինէր." Ոսկ. Փիլիպ. ժե. 509։ = (ո) "Ոնոյց նմա զոր ինչ պարտ ևս պարտի ես ասել ցորժամ." Եփր. Գ թագ. Ա. 418։

Bécabunga (վեկաբունգա) է. ար. Տունկ ինչ բժշկական, որոյ տերևք հերձեալքառք են և ծաղիկքն կապոյտք։ Le — est une espèce de véronique։

Bécarre (վեքառ) է. ար. Նշան ինչ երաժշտականաց [♮] գարձուցանելոյ չիւր բան աստիճանին զնախ ինչ բարձրացեալ կամ հարթեալ կէս աստիճանաւս. *ձայնագրմն։

— տե. *Զայնագրմնեալ։ Cette note est —։

Bécasse (վեկաս) է. էդ. Թռչուն ինչ գարշախոյտ և երկայնակուց. Ս. կացար. Եղէմ խուլս. ըստլս. Ս. գայլ։

Bécasseau (վեկասօ) է. ար. Զոգ կացարի. *կացարիկ։ Tuer des bécasseaux։

Bécassine (վեկասին') է. էդ. Թռչուն ինչ. *Զրաճկացար։

† **Bec-cornu** (վեկ֊ոռնիս) է. ար. տես † Becque-cornu։

Bec-d'âne (վեկ֊դան') (յե. Des becs-—.) է. ար. Գործի հիւսանց և ատազձագործաց ի յօրինել Թարիծս [mortaise]։

Bec-de-cane (վեկ֊դը֊կան') (յե. Des becs-—.) է. ար. 1. Գործի վիրաբուժից հանելոյ զգնդակս ի մարմնոյ։ ‖ 2. Ակն ինչ գրան, որ ունի երկուս խնձորս [bouton] ներքոյ և արտաքոյ և բանի առանց բանալոյ։

Bec-de-corbin (վեկ֊դը֊ռոքին) (յե. Des becs-—.) է. ար. 1. Գործի ինչ վիրաբուժից կռացեալ։ ‖ 2. կացար գեղարդն Թիկնապահաց արքունի։ ‖ 3. Գործի հանելոյ զկնացեալ խծուծս ի ծերպից ոսկւոց։ ‖ † 4. Զինի ամման չափաբաժնոց։

Bec-de-lièvre (վեկ֊դը֊լիեվր) (յե. Des becs-—.) է. ար. 1. *Շրթնահերձուածք։ ‖ 2. Որոյ շուրթն վերին հերձեալ է. *շրթնահերձ։

Becfigue (վեֆիկ) է. ար. Փոքրիկ Թռչուն ինչ Թզուկեր. Ս. Թզկերուկ. *Թզաբաղ։

Béchamel (վեշամել) է. էդ. Պպիտակ ամրաձիք ինչ յաւելեր և ի սերոյ կաթին։ Œufs à la —։

† **Béchard** (վեշար) է. ար. փայտասա [houe] երկմասնեայ։

Bécharu (վեշարու) է. ար. տես Flamant։

Bêche (վեշ) է. էդ. 1. Բահ։ ‖ † 2. Որդն ինչ վնասակար ծառոց և պղպեղոց։

Bêcher (վեշե) բ. ն. Խորխորել զՀող բահիւ. բահել։

Béchique (վեշիք) ած. Օգտակար հազի (առնել, դնել)։ = է. ար. Գեղ օգտակար հազի։ Le capillaire est un très bon —։

† **Becque-cornu** (վեք֊ռոնիս) (յե. Des becques-cornus.) է. ար. Աղուէս. սխրամարդ։

Becquée կամ **Béquée** (վեկե) է. էդ. կտուց մի ջամբ։ Un oiseau qui porte la —, qui donne la — à ses petits։

Digitized by Google

Becqueter կամ **Béqueter** (բեքէթե) բ. ն. Հարքանիլ, հացաս. կոցիլ։ Les oiseaux ont becqueté ces fruits։ — Se —. բ. — ն. Հարքանիլ (ազազակիլ) զմիմեանս կոցաս։ ‖ 2. Գազանիլ (ազաւնեակ) զմիմեանս կոցաս։ Deux pigeons qui se becquètent։

† **Becquillon** (բեքիյոն) է. ար. Կտուց մնատուկ վառօծնակաց, արտաքոյ հատուց։ [տատամնամիջ։

Bécune (բեքիւն') է. իգ. Ջուկն ինչ ծովու մեծամեծ։

Bedaine (պէտէն') է. իգ. Որովայն մեծ. (ընդ.)։ Remplir sa —. Une grosse —։

Bedeau (պէտո) է. ար. 1. Պատուար եկեղեցւոյ. 2. ազօթակոչ. 3. ժամկոչ։ Le — marche en tête des processions։ ‖ 2. տես Apparîteur, 2։

† **Bedeaude** (պէտոտ) ած. երիգոյն (ճմեր, միջատ)։

† **Bédegar**, † **Bédeguar** (պեդէկար, պեդէկուար) է. ար. Գոտ ի վերոյ մնատւրենեաց [églantier] ի կերատածէ ճմեղ. *վարդատոտ։

Bedon (պէտո) է. ար. Թմբուկ. (ռզ.)։ † — de Biscaye. Գ. Դափ [tambour de basque] փոքրիկ։

— Un gros —. (խոսք. և ընդ.) Ա,յր ազընգեր, թանձրատարած, քաշրթնգ, 3. փորիկ. Գ. ոճօշ։ C'est un gros —։

Bédouin (պեդուին) է. ար. Անուն մերոյ իրիք ի ցեղին Արաբացւոց որ կիսոն յանապատս. պեդուին։ Ils furent surpris, attaqués par des Bédouins։ Ան և ածականօրէն Les Arabes Bédouins։

A. **Bée** (պե) ած. իգ. Tonneau à gueule —. Բացբերան, անյատակ տակառ։

B. **Bée** (պե) է. իգ. Ծակ ընդ ար հատ ջուրն գարնանացիք ազբերաց։ (Ան և Abée)։

Béer (պեեր) բ. ն. տես Bayer։

Beffroi (պեֆրուա) է. ար. 1. Աշտարակ պահանոցաց. դիտանոց։ On a sonné la cloche du —։ ‖ 2. Զանգակ ազդիկ։ Le — sonne։

Bégayement կամ **Bégaiement** (պեկեյմէն, պեկէմէն) է. ար. Գազրնդանաւորութիւն. Թոթովաւորութիւն. Ծանրախօսութիւն։

Bégayer (պեկեյե) [հոմարհի իրրև գPayer.] բ. ն. 1. Թոթովիլ. կակազիլ. բեկբեկիլ զբանեան։ On bégaye quelquefois par embarras, par timidité. Dès qu'il a bu trois verres de vin, il commence à —։ ‖ 2. (խոսք.) Եռակազիլ. Թերարանիլ։ Les plus grands philosophes ne font que —, quand ils veulent parler de ce qui est inaccessible à la raison humaine։

— բ. ն. կակազելով ասել։ Cet enfant commence à — quelques mots։

Bégu, uë (պեկ) ած. Որոյ առաջնոյնքն յուցանեն զբիւ ամանի պակաս քան զոր էն (ձի)։

† **Béguard** (պեկուար) է. ար. Անուն հերետիկոսաց ծգ գտարուն. բեգուարդեան։ (Ան և Béguin)։

Bègue (պեկ) ած. և է. Որոյ կազ է լեզուն. քաշրնաս. Թոթով. կակազաս. գնչուս. ծանրալեզու. ծանրախօս. 3. Թլուաս։

Bégueule (պեկիոլ) է. իգ. Կին արհամարհաս և կերպարանակալ պարկեշտ. ասնք. (ընդ.)։ Ne plaisantez pas avec cette femme, c'est une —։ Ան և ածականօրէն Cette femme est bien —։

— Faire la —. Անաքնիի և պարկեշտ ձևանալ. առաջ քաշուիլ կարծեցուցանիլ զանձն պարկեշտ։

Bégueulerie (պեկիոլըի) է. իգ. Բարք, գնացք արհամարհաս և կերպարանակալ պարկեշտ հինոլ. առնքուքիւն։

Béguin (պեկին) է. ար. † 1. Ագգ ինչ գլխադրի։ ‖ 2. Գգակ (մանկանց)։ ‖ † 3. Անուն հերետիկոսաց ծգ գաբուն. բեգուինեան։ (Ան և † Béguard)։

Béguinage (պեկինաժ) է. ար. 1. կառաւատան, վանք բեգուինեան հատատաւորաց։ ‖ 2. Ստաս բարեպաշտութիւն. (ընդ.)։ Elle donne dans le —։

Béguine (պեկին') է. իգ. † 1. Անուն կանանց հերետիկոսաց ծգ գտարուն. բեգուինեան. (տես † Béguard և Béguin, † 3)։ ‖ 2. Անուն հատատաւորաց ինչ կարճագլխիկ ի Հոլլանդիա. բեգուինեան։ ‖ 3. կին նանրակրօն. (ընդ.)։

† **Béhem** (պեհէմ) է. ար. Արմատ ինչ Անգլիոյ բժշկական, որոյ երկու են տեսակք, սպիտակ և կարմիր. իշագլխիկ. (տրգ. պեհմէն)։ Le — blanc était regardé comme vermifuge et antispasmodique; le — rouge, comme tonique et astringent; ces deux racines ne se trouvent plus dans le commerce։

— Վկաց. "Բահման. Իշագլխիկ." Բառ. Գազղիական։

Beige (պեյ) ած. իգ. Laine —. Ար բնական գունով։

Beignet (պեյնէ) է. ար. Հայս [pâte] տապակեալ մրգատեսաւն։ — de pommes, d'abricots. Frire des beignets։

Béjaune (պեժոն') է. ար. 1. Զագ վարսաժնակի խառն յարտալոյ։ ‖ 2. (խոսք. և ընդ.) Երիտասարդ խակ և անմիտ։

— Montrer à quelqu'un son —. (խոսք. և ընդ.) Ցուցանել ուսմունք զգաիտութիւն կամ զանմտութիւն իւր։

Bel (պել) ած. ար. տես Beau։ [փարակ։

Bélandre (պելանտր) է. իգ. Նաւ բեռնատար տա-

Bélant, ante (պելան, անթ) ած. Բառաչուղ։ "Les bœufs mugissants et les brebis bêlantes venaient en foule, quittant les gras pâturages." ՖԵՆ. *Tél.* I.

† **Bêle** (պել) է. ար. փոքրիկ փայտն զոր ռառուցանեն մնանկաւնք ի կոկիսափառս [bâtonnet] խաղալս. 3. Չալ. Գ. ռառչ. վիմ։

Bêlement (պելմէն) է. ար. Բառաչութիւն (խաշանց). *մեպիւն։ La brebis et son agneau se reconnaissent l'un l'autre à leur —։ [*նեռատեսցի։

Bélemnite (պելեմնիթ) է. իգ. Խոյի ինչ բրածոյ.

Bêler (պելե) բ. ն. Բառաչել. (պե. մեպել)։

Belette (պելէթ) է. իգ. Զորքառատի ինչ փոքրիկ որաքիմ և կարճաթաթ. ագիս. 3. մինչհարատուկ. ինքնիճի։ La — est une espèce de martre. Une — entra dans le colombier։

† **Bélial** (պելիալ) է. ար. Անուն դիւի. Բելիար։

Bélier (պելիե) է. ար. 1. Արու մատղաց [brebis]. խոյ. էգ։ ‖ 2. Մեքենայ նախնեաց առապարիչ պարսպաց. խոյ. հոյ։ Approcher, faire jouer le —։ ‖ 3. Աստեղատուն ինչ կենդանակաև բաղարակին. Խոյ։ Le soleil était dans le signe du Bélier։ — † Le retour du —. Գարձ խոյի. գարնան. (ի բնասգծ.)։

Bélière (պելիէր) է. իգ. 1. Օղ թափօղի [battant] զանգակաց. *զանգակակապ։ ‖ † 2. Օղ զրծմէ գինգն կախ. գնգակապ։ ‖ † 3. փոկ սուսերի։

Bélitre (պելիթրէ) է. ար. Անպիտան, ապաժամանակ։ (Լ,իդրէ ունի Bélître, պելիթրէ)։

Belladone (պելատոն') է. իգ. Տունկ ինչ թունաւոր ի տոհմէ ընկատզդոյ [solanum] որ վարի ի պտաս բժշկաց. շիկատակ. անգոյրատակ։ Autrefois les Italiens tiraient de la — une espèce de fard։ (Ան և ածրէք Belle-dame)։

— Վկաց. "Լ,ինտատէր. Շիտատ տան ես Պնդատատ." Բառ. Գազղիական. — "Լ,ինտատէր. Պիտի տատ." անգ. — "Անտիտ (պրտ. տիտնիե, շնախազդ). Պիտատ." անգ.

Digitized by Google

Bellâtre (բել-ատր) ե։ ած. Որ ունի գանձն առ գեղեցիկս և սիգապ գեղեցկութիւնեամբն. գեղեցկանազ. առա գեղեցիկ։ C'est un — ։ Վատր ևս ածականօրէն։

Belle-dame (բել-դամ՛) (յե. Des belles-dames.) ե. եզ. 1. առս Arroche։ ‖ 2. առս Belladone։

Belle-de-jour (բել-դը-ժուր) (յե. Des belles-de-jour.) ե. եզ. Ծաղիկ ինչ. *ալգածաղիկ։ (Որ և Liseron tricolore, Liset bleu)։

Belle-de-nuit (բել-դը-նիւի) (յե. Des belles-de-nuit.) ե. եզ. Ծաղիկ ինչ որ փիթիթ յիւս մնիցն ապիւս. *ցայգածաղիկ. (որ և Faux-jalap). ևիճի պիճա։

Belle-fille (բել-ֆիյ, լ) (յե. Des belles-filles.) ե. եզ. 1. Նոս. հարսն. (որ և Bru). ևիճի. օղոլ կհճ։ ‖ 2. Որդ-լոս. խորթ զաւակ։

Bellement (բելմ՛ան) ի. Մեղմով. հանգարթիկ. քաղցրութեամբ. (ընդ. և խորթ)։

Belle-mère (բել-մեր) (յե. Des belles-mères.) ե. եզ. 1. Մօրս. Ս. կիսամայրս. (որ և նախամօրաքոյր Marâtre). Խոյն անա։ ‖ 2. Սկեսուր. ծոյնանա. ծօճա անասը։ ‖ 3. Զգայնէ. ծոյնանա. գիճկ անասը։

Belle-sœur (բել-սեր) (յե. Des belles-sœurs.) ե. եզ. 1. Տալ. քոյրն փեսային. ևիօչ-մկ։ ‖ 2. Գինի. քոյր հարսին. պ-ըշըղ։ ‖ 3. Նոս. կին եղբօրն։ ‖ 4. Նեբ. կանայք երկուց եղբարց. եցին։ [թիւն։

† **Belligérance** (բելիժերանս) ե. եզ. *Մարտամղու-

Belligérant, ante (բելիժերան, անդ) ած. Որ ի պատերազմն է. պատերազմող. *մարտամիւղ. *ռազմամիւղ։ Puissances, parties belligérantes։

Belliqueux, euse (բելիքիւ, իւզ) ած. 1. Պատերազմասէր. մնարթիկ. ռազմիկ։ Peuple sauvage et —. Humeur belliqueuse։ ‖ 2. *Մարտապրգիւռ։ Cet orateur a fait un discours —. Les sons — de la trompette։

† **Bellis** (բելիս) ե. ած. առս Pâquerette։

† **Bellissime** (բելիսիմ՛) ած. Ամենագեղ. (ընդ. և խորթ)։

† **Bellone** (բելլո՛ն) յս. ած. եզ. Դիցուհի պատերազմաց (առ Հռովմայեցիս). Բեղլոնա. Նեղով։

— ե. եզ. (ճոթ.) Պատերազմ. մարտ. (ի բնագիր.)։

Bellot, otte (բելօ, օթ) ած. Ախրատ։ Enfant —. Petite fille bellotte։ [bellotte։

— ե. Մանուկ, տղրկիկ ախրատ։ Mon petit —. Ma petite

† **Bel-outil** (բել-ութի) (յե. Des bels-outils, տե բել-ութի). ե. ած. Փղրկիկ տալ (տակերչաց)։

Belvéder, Belvédère (բելվեդեր) ե. ած. Շինուած ի բարձու տան կամ ի բարձրաւանգակ տեղւոջ ուստի ձգին աչք ի հեռաստան. վերնատուն. տրիգանկիան։ J'ai chez moi un — d'où je vois deux lieues à la ronde։

† **Belzébuth** (բելզեբիւթ) ե. ած. 1. Բաշտազ ճանճիկ. Գելզեբուղ. առաջատ փղշտացւոց. (երբ. պ՛ալ զեւոտ, իշխան ճանճից. առս Դ թագ. Ա. 2)։ ‖ 2. Ամենն առաջնոյն. Բեեզեբուղ. (երբ. պ՛ալ զեւոտ, իշխան ագբոյ. առս Մատթ. ժ. 25. ժԲ. 24, 27. Մրկ. Գ. 22)։

Bémol (բեմոլ) ե. ած. Նշան ինչ երաժշտութեան [♭] կէս աստիճանաւ հարթելոյ կամ ի խանարհ իջուցանելոյ ձայնին. **հարթիկ. *կիսահարթ։

= ած. *Կիսահարթ։ Cette note est —։

Ben (բեն) ե. ած. Ծառ ինչ Ամերիկեան Հնդկաց, յորոյ պտղոյն մնկ խուզ ի պէտս խնկոփիցաց [parfumeur]. բան. (առբ. պան)։

— Noix de —. Պտուղ բան ծառոյ. *բանընկոյզ։

† **Bémar** (բեմար) ե. ած. առս Binard։

Bémarde (բեմարտ) ած. եզ. Serrure —, կամ լուկ —. ե. եզ. Ամէն գոր մարթի ի փակել և բանալ. ներքնատա և արտաքնատա. երկակողմնակի փականք։

Bénédicité (բենեդիսիթե) ե. ած. Օրհնութիւն առ ջանոյ։ Dire le —. Des bénédicités։

Bénédictin, ine (բենեդիքթէն, ին՛) ե. Բնենգիկեան առաջն կրօնաւոր, հաւատաւոր։ Un savant —։

Bénédiction (բենեդիքսիօն) ե. եզ. 1. Աղբևէն, օրհնէն եկեղեցական արարողութեամբ. օրհնութիւն։ La — d'une église, des drapeaux։ ‖ 2. Օրհնէն քահանայի գմնաւկացս՝ առաւնագրելով զնոսա. օրհնութիւն։ Donner, recevoir la —։ ‖ 3. Օրհնէն ծնողաց զորդիս. օրհնութիւն։ — paternelle, maternelle։ ‖ 4. Օրհնութիւն, շնորհք (երկնից)։ C'est une — particulière de Dieu. Dieu l'a comblé de bénédictions։ ‖ 5. Օրհնութիւն։ Les bénédictions du pauvre. Si vous faites cette bonne œuvre, on vous donnera mille bénédictions։

† **Bénédictionnaire** (բենեդիքսիոնե՛ր) ե. ած. Գիրք օրհնութեանց. *օրհնաբան։

Bénéfice (բենեֆի՛ս) ե. ած. 1. Շնորհք. առաւելութիւն։ Il jouissait de ce droit par — du prince. Profiter du — de la loi։ ‖ 2. Կալուած, երկիր պարգեւական։ ‖ 3. *Հասոյր պաշտօն (եկեղեցականաց)։ Les évêchés, abbayes, cures, chanoinies, chapelles, prieurés, sont les divers genres de bénéfices։ ‖ 4. Շահ. օգուտ։ Calculer tous les bénéfices que doit procurer une entreprise. De gros bénéfices. Représentation à —. Հանգէս թատերգական ի նպաստ ուրուք։ ‖ † 5. Ազատմանդ խոսան։

— de ventre. Որովայնածութիւն [diarrhée] թեթև։ Il lui est arrivé un — de ventre։

— d'inventaire. Յանձն առնուլն ժառանգի զպարտս վասնմանելոյ քան չափս ժառանգութեանն։ Accepter une succession sous — d'inventaire։

† **Bénéficence** (բենեֆիսանս) ե. եզ. Բարերարութիւն. (ից.)։

Bénéficiaire (բենեֆիսիէր) ած. Héritier —, կամ լուկ —. ե. ած. Ժառանգ որ յանձն առնու զպարտս վասնմանելոյ քան չափս ժառանգութեանն։

— ե. ած. Ս. Դիրատան կամ մատենագիր յորոյ ի նպաստ ստացութիւն ընծայի խազ ինչ թատերական կամ նուագահանգէս. *նպաստընկալ։ La recette a été très bonne pour le —։

Bénéficial, ale (բենեֆիսիալ, ալ՛) ած. Գաւշամեալ ի հասուստ պաշտամունս եկեղեցականաց։ Être savant dans les matières bénéficiales։

A. **Bénéficier** (բենեֆիսիէ) ե. ած. Որ ունի պաշտօն ինչ եկեղեցական հասուստ։ Un riche —։

B. **Bénéficier** (բենեֆիսիէ) բ. ն. Շահիլ. օգտիլ։ Il n'y a pas beaucoup à — sur cette marchandise։

Benêt (պէնԷ) ած. և ե. ած. Անխորհուրդ. ապուշ. անմիտ։ Voilà un homme bien —. Il avait un grand — de fils։

Bénévole (բենեվոլ՛) ած. Բարեկամ։ Lecteur —։

Bénévolement (բենեվոլմ՛ան) ի. Յօժարութեամբ. կամովին։ Il a fait cela —։

Bengali, ie (բեղի-ի) ած. Բնդգալական. բնդգալերէն։ Les caractères bengalis. L'écriture bengalie։

= ե. ած. 1. Բնդգալական լեզու։ Étudier le —. Un manuscrit en —։ ‖ 2. Թուչուն ինչ Բնդգալայի. *բնդգալիկ

Bénignement (բենինմ՛ան) ի. Ախրատ. հեշտապէս. մեղգաբերութեամբ։ Il l'a reçu, il l'a traité —։

Digitized by Google

Bénignité (գեհինիթե) ի. իթ. Քաղցրութիւն. մարդասիրութիւն. բարեսիրութիւն։

Bénin, igne (գեհեն, ինի) ած. 1. Քաղցր. մարդասէր։ Un naturel doux et —. Humeur bénigne։ ‖ 2. (փոխ.) Հաշտ. համրոյր։ Le ciel —. "Mais si d'un œil — vous voyez mes hommages." MOL. *Tart.* IV. 5. Աչքդ եթէ հաշտ ակամբ հայեսցիք ի մեծարանս իմ (ա)։ "On ne laisse pas de lui préférer la constante sérénité d'une saison plus bénigne." BOSS. *Mar.-Thér.* ‖ 3. Թեթեւ (հիւանդութիւն)։ Petite vérole bénigne, d'une espèce bénigne. Remède —. Դեղ որ ազդէ մեղմով, *մեղմազդեցիկ։

=ՎԱՍՆ. (ա) "Հաշտ անմբ և տպագրութիւնդ հայեցցիս ընդ ի." Գր. Երից, շար. Մաթ. Ռահ. 491. — "Որդիս վի գ— ընկալաւ զս ի գնել հաշտ անմբ, խոստիան ձեզ գնել Հոգւոյդ ընդ ընտրեալս." Ն. Լմբ. մեկն. Գաղդ. 352։

Bénir (գեհեր) բ. ն. 1. Օրհնել։ — une église, un cierge. Le prélat bénissait les passants agenouillés. Il a béni ses enfants avant de mourir։ ‖ 2. Օրհնել. բարեբանել. գովել։ — Dieu de la grâce qu'il nous a faite. Bénissons le Seigneur. Tout le monde vous bénit. Je bénis le hasard qui me fait vous rencontrer։

— Dieu vous bénisse. 1. Աստղութի՛ւն. (ասէր երբեմն առ որս փռնչէին [éternuer]). (ընդ.)։ ‖ 2. Տէր առցէ քեզ. (առի առ աղքատս յորժամ չունի ոք ինչ տալ նմա. որ և Dieu vous assiste)։ ‖ 3. Կեցցե՛ս. (այլ. ապրի՛ս. չէն կեանս). (առի հեղգութեամբ առ ի ցուցանել զնուր ժժգոհութիւն)։ Vous avez fait là une chose bien adroite, Dieu vous bénisse!

Bénit, ite (գեհի, իթ) ած. երէց. Օրհնեալ (ի քահանայէ). Ջուրբաղան։ Eau bénite. Օրհնեալ ջուր (յեկեղեցիս Հաւատոյ կաթողիկեացց) (ա)։ Pain —. Les drapeaux ont été bénits։ Աչք և և. Béni, ie. անց. երէց. Օրհնեալ (յԱստուծոյ, ի մարգիանէ)։ Marie était bénie entre toutes les femmes. Un peuple — de Dieu։

=ՎԱՍՆ. (ա) "Զփառս[1]խոհ[1] եմին գրեալ նրան, զոր նախ օրհնեցեալն ընկալցի." Մաշտ. Կիրակ. [Ջրոյ։

Bénitier (գեհիթիե) ի. ար. Աւազան օրհնեալ

Benjamin (գենյամին) յր. ած. ար. Կրասեր արդի նահապետին ցակոբայ. Բենիամին։

— ի. ար. Որդի զոր սիրեն ծնողքն առաւել քան զամենայն արդիս իւրեանց. Բենիամին. (ընդ.)։ Cet enfant est leur Benjamin։

Benjoin (գենյո՛ին) ի. ար. Ախտին ինչ անուշահոտ. կնգրուկ. (որ և Assa dulcis). աղկանդ։ Le — et le storax mélangés donnent une odeur fort agréable. Le — est la base du lait virginal։

† **Benne** (գեն՛) ի. իթ. 1. Որթ [hotte] կիթողաց. կիթոց. Ա. քաղելոյկ։ ‖ 2. Սակաւ ածխոյ։ ‖ 3. Վանդակ երկանելոյ և իջանելոյ ի մուռաղը։ (Տես և Banne)։

Benoîte (գենուատ) ի. իթ. Տունկ ինչ բժշկական՝ բաւանալ ի խոպանի։

Benzine (գենզի՛ն) ի. իթ. Խաղ ինչ թաւշղտական կամ ցնդական (քան սարրագիտաց). *ընկերդրուկ։ La — dissout les corps gras et sert à enlever les taches sur toutes les étoffes։

Benzoïque (գենզոյիք) ած. ար. *Կնգրկական (թթու, քան սարրագիտաց)։

† **Béotarque** (գեոդարք) ի. ար. Աստիանակալ Բիովատացց. *բիովատարք։

† **Béotien** (գեոսիեն) ի. ար. Թանձրամիտ. ախմոր. (ընդ.)։

† **Béquette** (գեկեթ) ի. իթ. Ականջ, աչեղիք ինչ։ (Տես և † Baquettes)։ [Becqueter։

Béquée, Béqueter (գեկե, գեկէթե) տես Becquée, Becqueter։

Béquillard (գեկիյար) ի. ար. Ուր որ շրջի ի ցպոյ. ծեր ցպաւոր. (ընդ.)։

Béquille (գեկիյ) ի. իթ. 1. Ցուպ յոր յենուն ձեռամբն կամ անթով ծերք և հիւանդք առ ի գնալ. Նեցուկ. *անթացուպ։ S'appuyer sur une —. Marcher avec des béquilles։ ‖ 2. Բրիչ ինչ երկրագործաց։ ‖ † 3. Հաստատուն (խրեալ նաւացց)։

Béquiller (գեկիյե) բ. ն. Շրջիլ ի ցպոյ. (ընդ.)։ Ce vieillard commence à —։

=բ. ն. Խարխարել, քրքրել, կակղել (գհող)։

Ber (գեր) ի. ար. Որորոցանման կազմած՝ որով ընկենուն զնորաշէնն նաւս ի ծով. *որրոց։ Le bâtiment se dégage de son — lorsqu'il est à flot։

Bercail (գերգայլ) ի. ար. Գազարք, Հանգրուան խաշանց. փարախ։

— Ramener au — une brebis égarée. (փոխ.) Դարձուցանել ի փարախ զոչխար մոլորեալ. դարձուցանել զոք ի մոլորութեանց կամ յանկարգութեանց։

A. **Berce** (գեր) ի. իթ. Տունկ ինչ. ականթ կամ արջամազիկ [acanthe] վայրի։ [բաժեհատուր։

† B. **Berce** (գեր) ի. ար. Թաւշուն ինչ անտառաց մոխրագոյն։

Berceau (գերսո) ի. ար. 1. Որորոց. օրորան։ Mettre un enfant dans son —. Dès le —, au sortir du —. Ի խանձարրոյ. անգամէն իսկ ի խանձարրացն, ի տղայական տիոց, յառաջին տիոցն, ի մանուկ հասակէն։ ‖ 2. (փոխ.) Ծննդեան տեղի. բնագաւառ. *ակզբնավայր։ Florence fut le — de la peinture moderne. La Saxe fut le — du luthéranisme։ ‖ 3. (փոխ.) Սկիզբն։ Les arts étaient encore au —։ ‖ 4. Շաղաբարձ կազմած. ձաղիք. Ս. արիշ. սմալտէ։ Faire monter la vigne au —. Dîner sous un —. Allée en —. Հովանաւոր ճեմելի։ ‖ 5. կամար։ Le — d'une cave։

† **Bercelle** (գերսել՛) ի. իթ. Ականջիք (կիսաուսածագործ [émailleur]). (Տես և † Brucelles, † Précelle)։

Bercer (գերսե) բ. ն. 1. Շարժել զորրոցն. որրել։ — un enfant։ ‖ 2. Տատանել. ճօճանել ճեմեցուցանել։ ‖ 3. (փոխ.) Ողորել. սփոփել։ ‖ 4. (փոխ.) Սուտ յուսով խնդացուցանել. պատրել։ On les berçait de vaines promesses. On les berçait d'un espoir qu'on ne pouvait réaliser։

=Se —. բ. ա. † 1. ճօճիլ. տատանիլ։ Il se berçait dans son hamac։ ‖ 2. (փոխ.) Զուր սփոփիլ զանձն անուսի յուսով. անանիլ սուտ յուսով. խարել զինքն անուսի յուսով։ Se — d'espérances frivoles, d'idées chimériques։

Berceuse (գերսէզ) ի. իթ. 1. Կին որորիչ։ Le service des berceuses n'a guère lieu que dans les maisons des princes։ ‖ † 2. Երգ քուն ածելոյ մանկանց. Ս. որրոց։ ‖ † 3. Աթոռ ճօճելոյ. *ճօճանաթոռ։

† **Berche** (գերշ) ի. իթ. Հին ինչ փոքրիկ թնդանօթ նաւուց։

Bérénice (գերենիս) յր. ած. իթ. Գնուն դաստր Պտղոմէոսի փիլադելփեայ. Բերենիկէ։ Chevelure de Bérénice. *Համաստեղութիւն ինչ հիւսիսային կիսագնդին. Բերենիկեայ ծամ. հիւսակ Բերենիկեայ։

Béret (գերե) ի. ար. Գդակ ասուեալ լոլորչի և տափարակ գիւղականաց բասկացւոց [basque]։

Bergame (գերսա՛մ) ի. իթ. Սրահակ [tapisserie] ի Բերգամոյ քաղաքէ Իտալիոյ. բերգամական սրտհակ։

Digitized by Google

Bergamote (գեր-լա-ծոթ) ե. իե. 1. Տանձի ինչ տեսակ դիւրահալ. *տերեւայատանձ. տես տրմաբա: || 2. Ապտ ինչ անուշահոտ լիմոնի. էսէնսի: || 3. Տուփ ինչ շաքարեղինաց: J'ai rempli ma — de pastilles:

† **Bergamotier** (գեր-լա-ծոթիե) ե. ու. Ապտ ինչ քաղցրատատ ծառ:

A. **Berge** (գեռժ) ե. իե. 1. Բարձրաւանգակ և սեպ եզր (գետոյ, փոսի, ճանապարհի). Ս. փուլ: Les berges de cette rivière sont très élevées: || † 2. Խարակ ուղղաբերձ յերկուս կողից (քան նաւավարաց): [սկաւս:

B. **Berge** (գեռժ) ե. իե. Կոպ [chaloupe] ինչ անձուկ.

† **Bergelade** (գեռժլատ) ե. իե. Խառնուրդ վգին [vesce] և վարսակոյ զոր սերմանեն ի միասին:

Berger (գեռժե) ե. ու. 1. Հովիւ. խաշնարած. տաւարածական: La houlette du —. Un chien de —. La mort égale les rois et les bergers: || 2. (ետնբ. և ի հուլատան բնոգի.) Տարփածու. սիրող: Un — fidèle. L'heure du —. Դիպող ժամ տարփասրաց: L'étoile du —. Գիշերաւոր. երեկորեայ. Արուսեակ. Աւգաստոզ. Առաջ առաւօտին. (որ և Vénus, Étoile du soir կամ du matin):

Bergère (գեռժեռ) ե. իե. 1. Կին՝ աղջիկ խաշնարած. *Հովուհի: Une jeune —: || 2. (ետնբ. և ի հուլատան բնոգի.) Սիրուհի: Une — inconstante: || 3. Թիկնաթոռ ինչ լայն և խոր քան զսովորական թիկնաթոռս:

Bergerette (գեռժերեթ) ե. իե. 1. Աղջիկ խաշնարած. (որ և Bergeronnette): || 2. Գինի մեղրախառն. *մեղրագինի. (որ և † Œnomel):

Bergerie (գեռժերի) ե. իե. Դադարք, գոմ խաշանց. գաւիթ. փարախ: Le loup est entré dans la —:

— յե. Հովուական բանաստեղծութիւնք. *Հովուերգութիւնք. (Վ.): Les bergeries de Racan:

Bergeronnette (գեռժերոնեթ) ե. իե. 1. Աղջիկ խաշնարած: || 2. Թռչուն ինչ որ սիրէ կալ ի մարգագետինս մերձ ի հօտս ոչխարաց և ի գնալն շարժէ զպոչուն իւր. Ս. խաղաղուկ. *տատապոծիկ. *խաշնահաւ. (որ և Hochequeue). Եսյրսե սալյան:

Béril (գեռիլ) ե. ու. տես Béryl:

Berle (գեռլ) ե. իե. Տունկ ինչ բուսանալ ի ջրաւէտ տեղիս և ի գետեզերս. քեզ(?). *չրալախուր:

Berline (գեռլին') ե. իե. կառք ինչ փակ և կախազանաւ [suspendu]. բերլինեան կառք: Voyager dans une —, en —:

Berlingot (գեռլինկո) ե. ու. 1. Ապտ բերլինեան կառուց՝ միով կողմամբ կամ նաստարանաւ: Nous fîmes le voyage dans un —: || 2. *Շաքարեղէն ինչ:

Berloque (գեռլոք) ե. իե. տես Breloque, B:

Berlue (գեռլը) ե. իե. Աչլուլութիւն տեսողութեան որով տեսանէ զր ընդ խառն ճանճս, ոսոսոյնս տարդից, ապրուիքն հանդերձ: Avoir la —. Աչլ ընդ ապուց տեսանել:

Berme (գեռմ) ե. իե. Ներ և նուրբ շուրիկ ընդ փոս և ընդ ստորոտ պատուարի:

Bermudienne (գեռմուդիեն') ե. իե. Տունկ որ ստանի ծաղիկ գեղեցիկ յոյժ. բերմուդեան շուշան:

Bernable (գեռնապլ) ած. Ծաղոտ արժանի. (ընդ. և խոբի): C'est un homme —:

Bernacle (գեռնափլ) ե. իե. Խեցեմորթ ինչ որ կառուցանել մնծնուս ի խարակս և ի յատակս նաւուց:

Bernardin, ine (գեռնարդեն, ին') ե. Բեռնաւորգիան կրօնաւոր, հաւատաւոր:

A. **Berne** (գեռն) ե. իե. Ընդոստուցանելն զոր յօդս ի վերոյ ծածկատանի անկողնոյ կամ վերմակի. (ընդ.). տլբը օգտ եմ: Cela mérite la —. Il est digne de la —:

B. **Berne** (գեռն) ե. իե. Դիօշ բարձրացուցեալ ծալածոյ ի ծայր կայմի: "Dans le port, les vaisseaux avaient leurs vergues croisées, leurs pavillons en —." B. DE ST-P. *Paul et Virg.*

Bernement (գեռնման) ե. ու. 1. Ընդոստուցանելն զոր յօդս ի վերոյ վերմակի. (ընդ. և խոբի): Le — de Sancho Pança: || † 2. (ետնբ.) կատականք:

Berner (գեռներ) բ. ն. 1. Ձգել զոր երկնապազ ի վերոյ վերմակի. (ընդ.). տլբը օգտ եմ: Ils le mirent sur une couverture et le bernèrent: || 2. (ետնբ.) Աչգոն խազ՝ ծաղր առնել. այպանել. (ընդ.): Il fut berné pendant toute la soirée:

Berneur (գեռներ) ե. ու. 1. Որ ձգէ զոր երկնապազ ի վերոյ վերմակի. (ընդ.): Je ne crains ni la berne, ni les berneurs: || 2. (ետնբ.) Աչգոնող:

Bernique (գեռնիք) Նիչ. ի գուր. (Ֆ.): Je croyais le trouver encore chez lui; mais —! Vous comptez sur lui: —!

Béryl (գեռիլ) ե. ու. Ակն ինչ պատուականի ի գոյն կանանչ կապուտակագոյն. բիւրեղ: Le — était une des pierres du pectoral du grand prêtre, chez les Juifs: (Տես և Aigue-marine):

Besace (պէզս) ե. իե. Պարագ ինչ երկպարկեան. բակեղէն: Les moines mendiants portent la —. Il avait mis ses provisions dans une —. Être à la —, être réduit à la —. (ետնբ. և ընդ.) Գաղիլ նատիլ յագրոյ վերայ. իջանել յագքաստութիւն. (տե. մնծրոյ վրայ նատիլ): Réduire, mettre quelqu'un à la —. կործանել զոր յագքաստութիւն: [(ընդ.):

Besacier (պէզսիե) ե. ու. *Պարագաւոր. մուրագ.

Besaigre (պէզեգր) ած. Որ սկսանի քացախել (գինի ի յատակս տակառի):

= ե. ու. Գացախ գինի:

Besaiguë (պէզեգ) ե. իե. Երկայրի ուրագ հիւսանց:

Besant (պէզն) ե. ու. Ինչ զանգեան գահեկան ոսկի կամ արծաթի: On paya tant de besants pour la rançon de ce prince:

Beset (պէզե) ե. ու. Զոյգ մեկնակ. հաւանակ մեկնակ. (ի խաղս տապալտոզ [trictrac]). Հեր նեւ: J'ai amené —: (Աբ և երկուն Ambesas):

Besi (պէզի) ե. ու. Ապտ ինչ տանձի:

Besicles (պէզիքլ) ե. իե. յե. Պատկնաւոր ապակք: Mettre ses —:

Bésigue (պեզիկ) ե. ու. Խաղ ինչ քարտիսք. *պեզիգ: Jouer au —:

Besogne (պէզոնե) ե. իե. Գործ. վաստակ. աշխատութիւն. (ընդ.): Mettre la main à la —. Une longue, une rude —. S'attacher à sa —. Il fait plus de — que quatre. Abattre de la —. տես յ'Abattre. Ne songer qu'à sa —, qu'à faire sa —, կամ Être tout à sa —. Ի բաց գործոց առ աւնել. (տե. խելքը միտքը իւր գործերնեն ըլլալ): — Aller vite en —. 1. Գործել արագ արագ: || 2. Շատագործ, յոխտաւան գործել: || 3. (ետնբ.) Պատիժ ի ստակաւ ժամանակի զամենայն արարան հայրենիս. վատանել զինչան հայրենիս: — Donner, tailler de la — à quelqu'un. (ետնբ.) Աչխատութիւն հասուցանել առնէ:

Besogner (պէզոնե) բ. ն. Գործել. վաստակել. (ընդ. և Վ.): Nous avons bien besogné:

Digitized by Google

Besogneux, euse (գընյիւնէ, էօզ) ած. Որ է իր ներքնութեան, իր կարօտութեան. կարօտեալ. անուանոզ. (ընկ.)։ Ces gens-là sont devenus bien —։

Besoin (գընը-ին) ե. ար. 1. Պէտք. կարիք. Հարկ. ազգք։ Confier, exposer à quelqu'un ses besoins. Avoir —. 2. Պէտս ունել. կարօտ լինել. պիտոյ լինել. խնդրել։ Avez-vous — de quelque chose? Je n'ai — de rien. Ոչ է ինձ պէտս և ոչ ինչ։ Ce dont nous avons —. Որ ինչ պիտոյ է մեզ։ Il avait — de le voir. Խնդրէր տեսանել զնա։ Je n'ai pas — de vous dire que... Ոչ է ինձ պիտոյ ասել ձեզ եթէ... "Il n'avait aucun — de fermer sa porte." ՔԵՆ. *Tél.* XIV. ‖ 3. Ուժգին ունչալ։ Cette femme a — d'attirer sur elle tous les regards։ ‖ 4. Պէտք. կարիք (մարմնոյ, բնութեան)։ Les besoins du corps et de l'âme. Les besoins de la nature. Boire, manger sans —. Le — d'aimer, de connaître. — naturel, ընդ լսել —. Կարիք արտաքնի։ Il est sorti pour un —. Եկ արտաքս վասն կարիաց։ Faire ses besoins. Զարտաքսութիւնն պէտս վճարել. եղանել իր կարիս մարմնոյ. նստել արտաքս։ ‖ 5. Դադգ։ Nous étions épuisés de fatigue et de —։ ‖ 6. Կարօտութիւն. չքաւորութիւն. ազգայութիւն։ Il est dans le —, dans un pressant —։ ‖ 7. Ա-ք-ցուսոր պէտք. կարիսդք կենաց։ Je me suis procuré tous mes besoins։

— անդիմաբար. Qu'est-il — de dire? Զի՞ պիտոյ իցէ ասել։ Il est — que je parte bientôt. Պարտ է ինձ մեկնել վաղվաղակի։

— Au —. Ած. ած. Ի պիտոյ ժամանակի. ի կարօտութիւն. յարժամ պէտք ինչ լինիցին։ Au — nous pourrons nous servir de cela։

† **Besolet** (գընկը) ե. ար. Ուխտաւոր ծովային։

Bessom, omme (գը-օ, ս') ած. Մի յերկաւարեկից. խենթի. (կղ.)։ [գուռնակութ։

Bestiaire (գը-տիէր) ե. ար. Գազանամարտութիւն. գա-

Bestial, ale (գը-տիալ, ալ') ած. Անասնական. գազանական. պատմարեզէն։ Fureur bestiale. † Des penchants bestiaux. Une vie bestiale. Պատմարեզէն կեանք։

Bestialement (գը-տիալ-ման) ած. Զօրէն անասնոց. անասնաբար. գազանաբար։ Vivre —։

Bestialité (գը-տիալ-ըթը) ե. իե. Անասնագիտութիւն. անասնազանցութիւն։ Le crime de —։

Bestiasse (գը-տիա-ս) ե. իե. Գրաստ. պանդպր. (—ի.)։ C'est une —։

Bestiaux (գը-տիօ) ե. ար. ած. Ջանրք ընտանի անասնոց, օրինակ խոշ եզանց, կովուց, ոչխարաց, ապրից. Հօտք և անգիտայք. արջառ և ոչխար։ Ce fermier a beaucoup de —. Ses étables sont remplies de différents —։

Bestiole (գը-տիօլ) ե. իե. 1. Անասուն փոքրիկ. անասնիկ։ Une petite —։ ‖ 2. (ե-ի-ք. և ընկ.) Տիմար մանուկ։ Cet enfant-là n'est qu'une petite —։ [ւսց)։

† **Bestion** (գը-տիօն) ե. ար. 1. Անասնիկ։ ‖ 2. Ցածուկ (նա-

Bête (գէթ) ե. իե. 1. Անասուն. գազան. ճճի։ — brute, sauvage, féroce. Apprivoiser une — sauvage. Une petite —. Une — venimeuse. — de somme. Գրաստ բեռնաբարձ, կռնակիք. գրաստ։ — de trait. կառաքաշ։ — Remonter sur sa —. (ե-ի-ք.) տես ի Remonter. — C'est ma — noire, ma — d'aversion. (ե-ի-ք. և ընկ.) Ահաւասիկ զայրդ. ատելի անձին իմոյ է։ — C'est une bonne —. (ե-ի-ք. և ընկ.) Ուանծաղատիսի է, այլ բարեբարոյ։ ‖ 2. Անասուն որսոյ. հրէ։ La — est dans les filets, dans les toiles. Bêtes fauves. տես ի Fauve. Bêtes noires. տես ի Noir։ ‖ 3. (ե-ի-ք.) Անասնական, անբանական մնան անձին մերոյ։ Je suis fatigué, la — n'en peut plus։ ‖ 4. (ե-ի-ք. և ընկ.) Գանգատասիրտ. գրաստ. ախտասէր. տխմարդ։ C'est une vraie —, une grosse —, une sotte —. Faire la —. 1. Տխմար ձևանալ։ Vous faites la —, mais vous me comprenez fort bien։ ‖ † 2. Անբանանալ, տրտմել առանց իրիք պատճառի։ ‖ 5. Խաղ ինչ քարտախտ։ Jouer à la —։ ‖ 6. Ուրծաթ զոր Հատուցանէ ազ ի խաղս ինչ քարտախտ։ Ma — est sur le jeu։

—յէ. Գազանիք (ի կրկէտս Հռովմայեցւոց)։ Combat de bêtes. Գազանամարտութիւն։ Livrer aux bêtes. Կռիւ արկանել՝ ընկենուլ գազանաց. ընկենուլ առաջի գազանաց. գազանընկէց առնել։ Ce saint martyr fut dévoré par les bêtes. Գազանակուր եղև սուրբ վկայն։

— ած. Անմիտ. ախտասէր։ Cet homme-là, cette femme-là est bien —. Il est — à manger du foin. Voilà une réponse bien —. Pas si —. Զեմ այդչափ անմիտ։

Bétel (գէթէլ) ե. ար. 1. Տունկ ինչ Հնդկաց. Ս. Թմբուլ. (արբ. խամ, խամպուլ)։ ‖ 2. Խառնուրդ տերեւաց Թմբլոյ և ծխախոտոյ, կրոյ և պաղպղ արեկնուտ [arec] զոր ծամեն ի ջերմ գաւառս։ L'usage du — affermit les gencives et fortifie l'estomac։

† **Betelgeuse** (գէթէլժէօզ) ե. իե. Աչփա ասող Հսմնատեղութեան Հայկին. Բազուկ Հայկին. (արբ. Եկ կու գնէզ, Բազուկ Հայկին, շփոթեալ վրիպակաւ ընդ գնէզ կու գնէզ, Տուն կամ ատենդատան Երկատարի)։

Bêtement (գէթ-ման) ած. Տխմարաբար. պատճարապէս. անմտութեամբ. (ընկ.)։ Il a répondu —։

Bêtise (գէթիզ) ե. իե. 1. Տխմարութիւն. Թանձրամտութիւն. (ընկ.)։ Il est d'une — extrême։ ‖ 2. Գործ, բան տխմարական։ Il a dit, il a fait une —, une grosse —։

Bétoine (գէթուան') ե. իե. Տունկ ինչ որոյ արմատն և տերևք վարին ի բժշկութիւն. լօսասեամ (?). ֆոնիկէլ։ = ՎԱՍՔ. "Բետոնիկա (լտ. Betonica?). Լ՝օսասեամ (կամ Լ՝օսասեամ, Լ՝օսի սերմն)." Բառ. Գազիանասի. — "Բետոնիկա. Թրխիկ սրմա." անդ. [ի խոտից։

Béton (գէթօն) ե. ար. Շաղախ ի կրոյ, յաւազոյ և

Bette (գէթ) ե. իե. Բանջար ինչ լայնատերև ի տոհմէ Թազգի [arroche]. բազուկ. (որ և Poirée). ֆոլը։ Les feuilles de — sont émollientes։

Betterave (գէթէրավ) ե. իե. Ուրմատ ինչ ուտելի. ճակնդեղ. Գ. տակ. (պրտ. ըսալաֆսուր). ֆանճար։ Salade de betteraves. Sucre de —։ [ղէֆուռնո։

† **Bétuse** (գէթիւզ) ե. իե. Տակառ պատհղոյ կինդանի

Beuglement (գէօղըման) ե. ար. Բղխուն. պոռչուն և պոռաչուն (ցլոյ, եզին և կովու). (որ և Meuglement)։

Beugler (գէօղլէ) բ. չ. 1. Գոչել (ցլոյ, եզին և կովու). բչել. *պոռաչել. (որ և Meugler)։ ‖ 2. (ե-ի-ք. և ընկ.) Ա՝ինծամային ազաղակել. ճչել կանչել. (ասի. պոռալ)։ Cet acteur ne parle pas, il beugle. Il se mit à —։

Beurre (գէօր) ե. ար. կագի. իւղ. Ս. կարագ. Ինչ ի նաղ։ Battre le —. Des tartines de —. Étendre du — sur du pain. Lait de —. տես ի Lait. — Avoir des mains de —. տես ի Main։

Digitized by Google

— de coco. Կոպի նարգիլակի։ — de muscade. Կոպի մշկընկուզոյ։

Beurré (պէօր) ած. Տանձ ինչ գէշ-դեղահամ։ — blanc, gris. Une poire de —։

Beurrée (պէօր) ած. Շերտ հացի օծեալ կոպուով։ Donner une — à un enfant։

Beurrer (պէօր) բ. ն. 1. Օծանել կոպուով (զՀաց)։ ‖ † 2. Ձանգանել կոպուով։

† **Beurrerie** (պէօր-ը) ած. Տեղի պատրաստելոյ կամ պահելոյ զկոպի։

A. **Beurrier, ière** (պէօր, իէր) ած. *Կոպեվաճառ։

† B. **Beurrier** (պէօր) ած. Ամանն կոպուոյ. *կոպեամանն։ (Աս և † Beurrière, պէօրիէր, ած.)։

† **Beuverie** (պէվ-ը) ած. Գինեմոլութիւն։

Bévue (պէվ) ած. Վրիպանք. վրէպք. սխալանք։ Il a fait une infinité de bévues dans son livre, dans sa traduction. Une — grossière. Une étrange —։ [Tunis։

Bey (պէ) ած. Կուսակալ Տաճկաց. պէյ։ Le — de

† **Bezestan** (պէզէսթան) ած. Վաճառանոց (ի Տաճկաստան). (պրս. պէզէսթան)։

Bézoard (պէզօար) ած. Քար ինչ որ գոյանայ ի առամիքսի, յընդերս և յերիկամունս չորքոտանեաց ինչ. Ս. Թիւնագէղ. (պրս. փոթկին)։ — de porc-épic, de chèvre, de gazelle. On employait surtout les bézoards pour combattre les effets du poison։

Biais (պէ, երկավանկ կամ միավանկ) ած. 1. Թիւրութիւն. ծռութիւն. շեղութիւն։ On a fait cette palissade pour cacher le — du mur։ ‖ 2. (փոխ.) Կողմն. կողմն. (Խոսքի)։ Il y a plusieurs — dans toutes les affaires։ ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) Հնարք. ելի ազագ։ Trouver un —։ = En —, De —. Ար. առ. կողմնակի. խոտորնակի. Թիւր. առ ի շեղ։ Tailler en —. Vous ne coupez pas cela droit, vous allez de —։

A. **Biaisement** (պէեզմ) ած. 1. Խոտոր ընթացք. (Խոսքի)։ ‖ 2. (փոխ.) Խարանք. Հնարք. (Խոսքի)։

† B. **Biaisement** (պէեզմ) ած. Խոտորնակի. առ ի շեղ։

Biaiser (պէեզե) բ. ն. 1. Թիւրիլ. խոտորիլ։ Ce chemin, ce mur biaise։ ‖ 2. (փոխ.) Գնալ ընդ ատմիք կամակրս, խոտորնակի։ Je vous engage à lui parler franchement; ce n'est pas un homme avec qui il faille —, aller en biaisant։ ‖ 3. (փոխ.) Վարիլ ճարտարութեամբ։ Il est des circonstances où l'on doit savoir —։

† **Bibassier** (պիպասիէ) ած. Ծառ ինչ. յապոնական կամ զկեռաի [néflier]։

Bibelot (պիպլօ) ած. Մանր մունր կահ կամ անօթք զարդարուն. (ընդ.)։ Tout son argent passe en bibelots։

A. **Biberon, onne** (պիպէրօն, ն') ած. Գինեմոլ. գինեհատ. արբշիռ. Ս. շատախումբ. (ընդ.)։

B. **Biberon** (պիպէրօն) ած. 1. Կոտցուոր կամ խողովակաւոր անօթ ի պէտս հիւանդաց որ ոչ կարեն ըմպել բաժակաւ։ Boire avec un —։ ‖ 2. Փոքրիկ սարուածծ [appareil] որով կաթն ջամբեն մանկանց յարուեստական կաթնատուութեան. *ծծակ։ Élever un enfant au —։

Bible (պիպլ) ած. Աստուածաշունչ, աստուածածանզէն, աստուածատուր Գիրք. Գիրք սուրբ. Գիր։ La sainte Bible. La version de la Bible. Bible hébraïque, française, arménienne, polyglotte։

Bibliographe (պիպլիօ-ֆ) ած. Տեղեակ ստպագրութեան, թղթոյ և ձեռնագրաց մատենից. *մատենախօս. մատենագէտ։

Bibliographie (պիպլիօ-ֆի) ած. *Պատմութիւն մատենագրութեան։

Bibliographique (պիպլիօ-ֆիք) ած. *Պատմական. մատենագրական։

† **Bibliomanie** (պիպլիօմանի) ած. Հմայութիւն բանալով զմատեան ըստ պատահմանն. *մատենահմայութիւն։

Bibliomane (պիպլիօման') ած. Պ. Սիրեալ ի սէր մատենից, կամ անօրագիւտ մատենից և գեղեցիկ տպագրութեանց. *գրամոլ. *մատենամոլ։

Bibliomanie (պիպլիօմանի) ած. *Գրամոլութիւն. *մատենամոլութիւն։

Bibliophile (պիպլիօֆիլ) ած. Պ. Սիրող անօրագիւտ և պատուական մատենից. սիրող ընտիր տպագրութեանց. գրասէր։ Il est bon d'être —, mais il ne faut pas être bibliomane։

† **Bibliophilie** (պիպլիօֆիլի) ած. Գրասիրութիւն։

Bibliothécaire (պիպլիօթիկէր) ած. Պ. Վերակացու մատենադարանի. *գրապահ։

Bibliothèque (պիպլիօթէք) ած. 1. Գունդ գրութիւն մատենից. մատեանք. մատենադիր։ Il a une très belle —. Il n'a pas lu la vingtième partie de sa —. Il a vendu sa —։ ‖ 2. Դարան մատենից. մատենադարան. գրանոց։ Une — de bois d'acajou. Une — en chêne. Une — vitrée։ ‖ 3. Ամբարանոց մատենից. մատենադարան. մատենից գարդանք, տուն. տուն գանձու մատենից, գրոց. գրանոց. գրապահ տուն. *գրատուն։ Faire bâtir une —. La — d'Alexandrie, du Vatican. — C'est une — vivante, ambulante. (փոխ. և ընդ.) Պատմագրարան իմն է կենդանի, չրջող. (ասի զբազմահմուտ առնէ ար գիտէ ի բերան բազում հատուածս մատենագրաց)։

Biblique (պիպլի) ած. 1. Գրոց արբոց։ Style —։ ‖ 2. *Աստուածաշնչեան (ընկերութիւն)։ La société — de Londres։ [քարայ, անոսի իրք. (ընդ.)։

Bibus (պիպիս) ած. Պ. Une affaire de —. Դատ պիս.

Bicarbonate (պիքարպոնատ) ած. Պ. Ածխ ինչ (ի տարրագիտութեան). *երկածխաթթու։ Du — de soude։

Biceps (պիսէփս) ած. Պ. երկգլխի մատիկն [muscle] (բազուկ անդամագիտից)։ Le — du bras, de la cuisse։

† **Bicêtre** (պիսէթր-ը) ած. Պ. 1. Դղեակ ինչ մերձ ի Պարիս. վ. խնկեաստր։ ‖ 2. *Ցնդամտարանաց վ. խնկեաստրի մերձ ի Պարիս։ Envoyer un fou à Bicêtre. Il est bon à mettre à Bicêtre։ [de —։

Biche (պիշ) ած. Եզջերու մատակ. եղն։ Un faon — Pied-de- —. Գառնիկ ինչ աստուիաշանաց ի ձև ստինն եղջեր։ Des pieds-de- —։

† **Bicherée** (պիշը) ած. Զափ ինչ անգաց։

† **Bichette** (պիշէթ) ած. Եղն փոքրիկ. եղնիկ։ Աստ ևեթ փաղաքշաբար ի մէջ ազգկանց. Ma —, ma petite —։

Bichon, onne (պիշն, ն') ած. Շնիկ ինչ կարճաքթի և երկայնասաղ. մեղկասիրեան շուն, քաժ. (տե և Chien de Malte)։

Bichonner (պիշնէ) բ. ն. 1. Գանգրել, խոպոպել զՀերս։ Depuis une heure, le coiffeur est à la —։ ‖ 2. (փոխ.) Պճնել. պաճուճել։ Elle aime à — sa petite fille։

† **Biconcave** (պիքոնքէվ) ած. *Երկգոգաւոր։

† **Biconvexe** (պիքոնվէքս) ած. Երկակողնիւն։

Bicoque (պիքօք) ած. 1. Գաղաք կամ բերդ գիւղական։ Cette — arrêta longtemps toutes les forces des ennemis։ ‖ 2. Գաղաք փոքրիկ. քաղաքիկ։ ‖ 3. Տուն փոքրիկ ատելի։ Je n'ai dans ce village qu'une —։

Digitized by Google

† **Bicorne** (պիքորն) ած. *երկեղջյուր։

† **Bidauet** (պիտոյէթ) է. ած. Ս. Ուղղ, մուր ծխանի ի գէտս հարթանիրկաց։

Bidet (պիտե) է. ած. երիվար փոքրիկ. մատաղամի. ձիուկ։ Monter sur un —։

Bidon (պիտոն) է. ած. ի. Գինհան [broc] ինչ փայտանգին։ ‖ 2. Թանապետայ ամման (պինտարտաց)։

Bien (պին) է. ած. 1. Բարի. բարութիւն. լաւ. լաւութիւն։ Le — et le beau. Faire le —. Il pratiqua le — toute sa vie. Homme de —. Ա յր բարեգործ, առաքինի։ Le souverain —. Ա՛ն հոգւոյն բարի. գլուխ բարեաց. գոտորած ամենայն բարութեան. վերնեան լաւութեան (ա)։ Épicure faisait consister le souverain — dans le plaisir, et le souverain mal dans la douleur։ ‖ 2. Բարի. բարիք. բարութիւն. օգուտ. շահ. առաւելութիւն։ Les biens et les maux de cette vie. Ce que j'en fais, c'est pour votre —. Quel — nous en est-il revenu? La santé est le — le plus précieux, est le plus précieux des biens. Le — public. Օգուտ հասարակաց։ Les biens du corps. Առաւելութիւնք մարմնոյ. առաղնութիւն. գոյ։ Les biens de l'âme. Առաւելութիւնք հոգւոյ, այսինքն առաքինութիւնք։ Les biens de l'esprit. Առաւելութիւնք մտաց, այսինքն ձիրք. առագանգ։ Les biens de la terre. Բարութիւնք, բերք, արդիւնք, պատուղք երկրի։ Ce temps est contraire aux biens de la terre. — Faire du — à quelqu'un. 1. Բարի առնել. սաղիք։ Il aime à faire du — à tout le monde։ ‖ 2. Օգուտ գործել. օգտակար լինել։ Cette pluie fera du — aux blés. La saignée m'a fait grand —. — Vouloir du — à quelqu'un. Բարի կամիլ. սաղիք։ Cette femme vous veut du —. (պլ. Ա յս կինս ձեր ազգականութիւնը ի'սզէ). (առած շ. և շ ի խ)։ — Dire du — de quelqu'un. Բարի խօսիլ զսաղիքն. գովել։ ‖ 3. Եբախտիք. բարեբաստութիւն. շնորհք։ ‖ 4. Ինչք. գոյք. առատաձեռն. արդիք. մեծութիւն։ Augmenter son —. Il ne faut pas toucher au — d'autrui. Le navire a péri corps et biens. Il lui a légué tous ses biens։ ‖ 5. Ագռաքար. վիճակ. կալուած։ Il a un petit — à quelques lieues de la ville։

— Le mieux est l'ennemi du —. (առած.) Ոչը յառաւելն նկատեն՝ առ ի նուազն սակարանեն (ո). լաւագոյնն՝ լաւին թշնամի է։

= À —. գր. առ. Յաջողութեամբ։ Aller à —. տես յ'Aller. — Mener une entreprise à —. տես ի Mener։

= En —. գր. առ. Ի բարի միտս (մեկնիլ, առնուլ)։

= s'. 1. Բարւոք. քաջ. ճարտար. ազնիւ։ Se — conduire. Il joue — de cet instrument. Aller —. տես յ'Aller. Tourner —. տես ի Tourner. Venir —. տես ի Venir։ ‖ 2. Կարի. յոյժ. առատիկ. շատ։ Une lettre — longue. Une femme qui aime — son mari. Je suis — aise de vous rencontrer։ ‖ 3. Գոգ իմն. գրեթէ։ Il y a — trois ans que je ne l'ai vu։ ‖ 4. Յայտնապէս։ Cela est — établi dans le contrat։ ‖ 5. Ա՛ղգարև։ Voilà — le langage d'un ami։

— Être à vivre — avec quelqu'un. Ախորժ լինիլ ընդ առնիք (գ)։

— Être — avec soi-même. Ինանիլ միտս անխիղճս։

— des gens. Բազումք։ — des fois. Բազում՝ անգամ՝ — d'autres vous diront...

— անդիմաբար. Il est —. Լաւ է. քաջալէր է։ Il est — de garder le silence. Il n'est pas — que cette jeune fille sorte seule։

= Eh —, hé —. Այո՛։ Ուրեմն։ Eh —, qu'en dites-vous? Hé —, que vous en semble?

= — et beau. գր. առ. տես ի Beau։

= — plus. գր. առ. Եւ եւս. Թազ զայգ։

= — que. ւղղ. առ. Թէպէտ և։

= Si — que. ւղղ. առ. Ա՛յնպէս զի. արպէս զի։

= Կան. (ա) "Բանեան և ծաղրեան արտաքսիւ, որ ի միտս քարի մարդկան." Զիտ. ժ. բ. 562. — "կատարած ամենայն բարութեան վերնոյ աղբերէն (եղիսաբեթ)." Նանաս, մեկն. Ա.առաք. — "ի՛ւ իմիտութեան . . վերնեան լաւութեան պանիւթեան առհասնիցին." եզնիկ. 205. — "Զամենայն բարի առհասնիցին վերնեան ամենայնի (հիւրանոսք)." Ոսկ. կորնթ. Բ. ճորգ. 551։ = (ո)

"Ուր յաւետ ներէ,
Ա՛ն ի նբաղէն գնաւորեան." Շն. խոսա. 124։

= (գ) "եւ այլպիսին և հիւրասիրին սէրվ նին ինչ յերկին և յերանդն." եփր. Ա. թագ. 371։

Bien-aimé, ée (պին-եմե) ած. կարևոր սիրով սիրեցեալ. սիրելի յոյժ. ցանկալի։ Jean, le disciple — de J.-C.

= է. Benjamin était le — de son père. C'est ma bien-aimée։

Bien-dire (պին-տիր) է. ած. շարտասրաբանութիւն. ճոռոմաբանութիւն։ Il y perdit son —։

Bien-disant, ante (պին-տիսան, անդ) ած. 1. շարտասրաբան. քաջաբան։ ‖ 2. Որ բարիս խօսի զայլոց (համակացութեամբ Médisant)։ բարեհաճաց. (խրի)։

Bien-être (պին-էդր) է. ած. 1. Հանգիստ. Ս. Հանգստութիւն։ Le gouvernement veille au — public. La fièvre ayant cessé, il éprouva du —. Goûter le —։ ‖ 2. Դիւր. հանգիստ. ընդարձակութիւն. դիւրակեցութիւն։ Il a le nécessaire, mais il n'a pas le —. Il regrette le — qu'il a perdu։

†A. **Bien-faire** (պին-ֆէր) բ. ն. Բարիս առնել. եբախտագործել. (ւղ.)։ Il se plaît à — à tout le monde։

†B. **Bien-faire** (պին-ֆէր) է. ած. Բարեգործութիւն. բարեբաստութիւն. (ւղ.)։

Bienfaisance (պինֆէզան- ի սովորական խօս. պինֆեզան ի պերճ խօս) է. իե. Բարեբաստութիւն. բարեգործութիւն։ Acte, société de —. La — fut sa plus belle vertu։

Bienfaisant, ante (պինֆէզան ի սովորական խօս. պինֆեզան ի պերճ խօս) ած. 1. Բարեբար. երախտաւոր։ ‖ 2. Օգտակար. շահեկան։ Une rosée bienfaisante։

Bienfait (պինֆե) է. ած. 1. Բարեբարութիւն. երախտիք. շնորհք։ Je n'oublierai jamais un si grand —. Ajouter au prix d'un — par la manière dont on l'accorde։ ‖ 2. Օգուտ. շահ։ Les bienfaits de la science։

Bienfaiteur, trice (պինֆեդէօր, դրիս) է. Բարերար. բարեգործ. երախտագործ։ Il faut chérir et honorer ses bienfaiteurs. Les bienfaiteurs de l'humanité։

Bien-fonds (պին-ֆոն) է. ած. Անշարժաւն, կայուն ինչք կամ առատաւածք (արտիսի են կալուածք, տուներ)։ Vivre en biens-fonds. Être riche en biens-fonds։

Bienheureux, euse (պինեօր, էօզ) ած. 1. երջանիկ յոյժ. երանելի. երանաւէտ. երանիկ երջանիկ։ — qui peut vivre en paix. երանելի է, կամ երանի որ կարէ կեալ ի խաղաղութեան։ (Ա՛յլ է և Bien heureux, բարեպատ. բարեբաստիկ։ Il est bien heureux d'avoir échappé à ce péril)։ ‖ 2. Որ է ի մշտնջենաւոր երանութեան. երանելի. երանեալ։ Les esprits —. La Bien-

Digitized by Google

heureuse Vierge Marie. Ամենօրհնեալ կոյսն. Ամենօրհնեալն Մարիամ: Séjour —. Բազմերան կոյանք. երկինք:

= ե. ու. 1. Բռանեալի. երանեալ: || 2. Դասակարգեալ ընդ երանեալս (Յհեզեքիւղ). Երանելի:

Biennal, ale (պիէննալ, ալ՛) ած. Որ առնէ զամն երկուս (պաշտօն). երկամեան: Magistrature biennale. Emplois biennaux:

Bienséance (պիէն-սէանս) ե. իե. Վայելչութիւն. բարեվայելչութիւն. բարեձեւութիւն. պատշաճութիւն: Cela choque la —, blesse les bienséances. Cela est contre la —. Garder, observer les bienséances, les dehors de la —:

— Être à la — de quelqu'un. Գնալ ի պէտս ուրուք. պատշաճ լինել ումեք: Cet emploi est à votre —. Cette terre est à votre —, à cause du voisinage:

Bienséant, ante (պիէն-սէան, անդ՛) ած. Վայելուչ. պատշաճական. կարգաւոր: Il est — aux jeunes gens de respecter la vieillesse, de n'être pas trop pressés de parler:

Bien-tenant, ante (պիէն-դընան, անդ՛) ե. Ունայնէ. (բան նախանի իրաւագիտաց): Les héritiers et bien-tenants:

Bientôt (պիէնդո՛) ս. Վաղվաղակի. մերձ ընդ մերձ. ընդ հուապ. ի մօտոյ. յետ սակաւ մնոյ: Je pars —. Je reviendrai —. — vous le recevrez. — après nous le vîmes reparaître:

— Cela est — dit. Դիւրին է ասել զոյդ. (ընտ.):

— À —. Ընդ հուապ (տեսցուք վերստին զմիմեանս). (ընտ.):

Bienveillance (պիէնվէյլանս) ե. իե. Մտրդասթութիւն. բարեսիրութիւն. անարգածածանութիւն: Gagner, captiver, se concilier la — de quelqu'un. Reçu avec — par le prince. La — avec laquelle vous m'écoutez:

Bienveillant, ante (պիէնվէյլան, անդ՛) ած. Մտրդասէր. բարեսէր. բարեսիրտ. անարգածածան: Un accueil —. Des intentions bienveillantes:

Bienvenir (պիէնվընիր) բ. ն. Վարի եւեթ ի բանան Se faire — de quelqu'un, Se faire — dans une société. Ընդունելի առնել զանձն ումեք կամ ընկերութեան իմիք՝ սիրով և հաճութեամբ:

Bienvenu, ue (պիէնվընիւ) ած. Հաճութեամբ ընկալեալ: C'est un homme qui est — partout. — Vous ne seriez pas — à lui aller dire cela. Ոչ ընկալցի զձեզ հաճութեամբ, կամ՝ ընկալցի զձեզ թթաւարար եթէ զայդ ասէք նմա. (ընտ.):

= ե. Soyez le —, la bienvenue. Բարեաւ, ողջ եկիք. եկիք ողջունիւ. բարի է գալստեդ: Toutes vos lettres seront les bienvenues:

Bienvenue (պիէնվընիւ) ե. իե. 1. Ողջոյն գալստեան: || 2. Ընդունելութիւն (յընկերութեան իմիք): Donner un repas pour sa —:

A. **Bière** (պիէր) ե. իե. Գարեջուր: Un verre de —. — mousseuse. Brasser de la —. Il y a de la levure de — dans ce pain:

B. **Bière** (պիէր) ե. իե. Դագաղք. (պե. ճաղ). (որ և Cercueil): Mettre un corps dans la —:

Bièvre (պիէվր) ե. ու. տես Castor, 1:

Biez (պիէ) ե. ու. Ջրագաթն, ջրանցք (աղօրհնց):

Biffer (պիֆէ) բ. ն. Ջնջել. եղծանել: Cet article de compte a été biffé:

Bifide (պիֆիտ) ած. Երկհերձ. (բան անկագիտաց): Pétale —. Calice —:

Bifteck (պիֆթէք) ե. ու. Միս եզին ի կռակարայկ. (անգղ. Beef steak, եզին շերտ կամ հատուած): — à l'anglaise. Servir des bifteeks:

Bifurcation (պիֆիւրքէյսիօն) ե. իե. 1. Ընդ երկուս բաժանելն. երկճեղքութիւն: || 2. Տեղի յորում ինչ մի բաժանի յերկուս. երկճեղքած: La — d'un chemin, du tronc d'un arbre:

Bifurquer (se) (սը պիֆիւրքէ) բ. ա. Ընդ երկուս, յերկուս առաջս բաժանիլ. երկճեղքիլ: Cette racine se bifurque. À ce point, la route se bifurque կամ լկ bifurque:

Bigame (պիկ՛) ած. և ե. 1. Որ ունի միանգամայն երկուս կանայս. երկկին. երկամուսին: Il est —. Autrefois les bigames étaient punis de mort: || 2. Որ ունի միանգամայն երկուս արս. երկայր. երկամուսին: Elle est —: || 3. Կրկին, երկկին ամուսնացեալ. երկկին. երկամուսնական. (բան եկեղեցական իրաւագիտութեան): Les bigames ne sont point reçus aux ordres sacrés sans dispense. Les canonistes ont aussi qualifié de bigames ceux qui, ne s'étant mariés qu'une fois, avaient épousé une veuve:

Bigamie (պիկ-մի) ե. իե. 1. Ունելն միանգամայն երկուս կանայս. երկկնութիւն. երկամուսնութիւն: Crime de —: || 2. երկրորդ ամուսնութիւն. (բան եկեղեցական իրաւագիտութեան):

Bigarade (պիկ-արատ) ե. իե. Ագգ ինչ թթու և սակաւիկ ինչ գառն նարնջի. թթուանջ. նարնճ: [ազգ:

† **Bigaradier** (պիկ-արատիէ) ե. ու. Թթնջի. նարնճի

Bigarreau (պիկ-ար՛) ե. ու. Ագգ ինչ կարծրատիպ և սպիտակակարմիր կեռասոյ. կարծր կեռաս. գըզուզանի փրտղ: Les bigarreaux sont sujets aux vers: [ծրենի:

Bigarreautier (պիկ-արոթիէ) ե. ու. կեռասենի կար.

Bigarrer (պիկ-արէ) բ. ն. Խայտախառիւ գործել: — son ajustement, sa livrée:

Bigarrure (պիկ-արիւր) ե. իե. Խայտագոյն խառնուած: Il y a trop de — à cette robe:

† **Bige** (պիժ) ե. ու. երկձի կառք. երկձիք. զոյգք:

Bigle (պիկլ) ած. և ե. Շիլ. խեղ. Թիւրաչն. (վշ. այժմ ասի Louche). լուկ: [ասի Loucher):

Bigler (պիկլէ) բ. ն. Թիւր հայել. Ս. շլել. (վշ. այժմ

Bigne (պիննի) ե. իե. Ամատնի ի գլխի (ի հարուածոյ կամ յանկանելոյ). (վշ.):

Bigorne (պիկ-որն) ե. իե. Սայր [enclume] երկեզգիւր:

† **Bigorneau** (պիկ-որնո՛) ե. ու. փոքրիկ սայր երկեզգիւր:

† **Bigorner** (պիկ-որնէ) բ. ն. Գործել զերկաթ ի վերայ երկեզգիւր սայրի:

A. **Bigot, ote** (պիկո, օթ) ած. 1. Պաշտօնասէր [dévot] անդր քան զչափ և նախրակրօն [superstitieux]. Ս. անապաշտ: Elle est très bigote: || 2. Ս. Մեապաշտական: Airs bigots. Manières bigotes:

= ե. C'est un vrai —. Une vieille bigote:

† B. **Bigot** (պիկո) ե. ու. Հողաբիր երկմտանի:

Bigoterie (պիկոթրի) ե. իե. Պաշտօնասիրութիւն անդր քան զչափն և նախրակրօն. Ս. անապաշտութիւն: Toute sa dévotion n'est que —:

Bigotisme (պիկոթիզմ) ե. ու. Բազք նախրակրօն բարեպաշտի. Ս. անապաշտութիւն:

† **Bigre !** (պիկ-ր) Ընդ. տես † Bougre, 3:

Bigue (պիկ) ե. իե. կայմ, հենձան բեռնատարձ ի նաւս:

† **Biguer** (պիկէ) բ. ն. Փոփոխել, փոխանակել զքարտեսս (ի խաղս). (վշ.):

Digitized by Google

† **Bi-hebdomadaire** (պի-էպտօմատէր) ած. Որ հրատարակվի մի անգամ է հինգհատասան աւուրս. *երկշաբաթեան. *կիսամսեայ։

† **Bihoreau** (պիօռօ) ե. ար. Ագռ թռչ ճայի [héron]։

Bijon (պիժո) ե. ար. Շամուշ [pin] խէժ ծառածոյ. (տե՛ և † Périnet vierge)։

Bijou (պիժու) ե. ար. փոքրիկ զարդ (ի քարանց կամ ի ներքոց պատուականաց). Ս. պակ։ Cette femme a de beaux bijoux. Elle a vendu tous ses bijoux։

— Ամբ ե-ի-ք. և ընդ. զգեղեցիկ իրաց. Cette maison, cette montre, ce petit tableau est un vrai —։ Կոյնպէս զգեստաշտակ և զչքնաղ կինոջէ. C'est un joli —, և զսխքան և զհլուս մանկանէ. C'est un vrai —։

— վԱՄՇ. (և) "Կ-ի-ս Ամուրն պահպանիչն ու օգնականս էր ինձ ի ներս տրիս." Վ. ատգ., մեկն. Ելից։

Bijouterie (պիժուդրի) ե. իե. Ա. Բանիստ, վաճառականութիւն փոքրիկ զարդուց ի քարանց կամ ի ներքոց պատուականաց. *պահեստ ներծուքիւն։ Il s'est mis dans la —։ ‖ Բ. փոքրիկ զարդք ի քարանց կամ ի ներքոց պատուականաց. *պահեստներ։ Toutes sortes de —։

Bijoutier, ière (պիժուդիէ, իէր) ե. *Գահակերծ. *պահավաճառ։

Bilan (պիլան) ե. ար. Ա. Բժանդագիր առից [actif] և ստից [passif] անանիացեալ վաճառականի. *Հաշուագիր։ Sa faillite est déclarée, il a déposé son —։ Բ. Ելից. *Հաշուակշիռ։ Cette maison a fait son —, et elle a reconnu que ses bénéfices, que ses pertes étaient considérables։

Bilatéral, ale (պիլատէռալ, լ) ած. Ա. Երկակողմանի։ ‖ Բ. Որ պարտաւորեան կացուցանէ զերկոսին կողմանս (ըստ իրաւագիտից). երկակողմանի։ Contrat —. (տե՛ և Synallagmatique)։

Bilboquet (պիլպոկէ) ե. ար. Ա. խաղալիկ ինչ կանգնելոյ գնդակ ի ծայր գաւազանի։ Un — de bois, d'ivoire. Jouer au —։ ‖ Բ. Գահակեր կամ արձան փոքրիկ՝ ուռնեալով կապար յերկոսին արուեստ որ յառնէ կանգնի միշտ յա՛ր կոյս և շրջեցեալ. հոգ խոխոջ։

Bile (պիլ) ե. իե. Ա. խարտեաշ մուզն. մուզն. սեռը։ Vomir de la —. Débordement de —. — répandue, ou Jaunisse. — noire. Ա. Ներս մուզն. սեռամուզնութիւն։ ‖ Բ. (է-ի-ք.) Յոյժ ցասումն։ ‖ Բ. (է-ի-ք.) Բարկութիւն. ցասումն։ Émouvoir, soulever, échauffer la —. Յուզել զմուզն, զբարկութիւն. ի բարկութիւն բերել. զայրացուցանել։ Décharger, épancher sa —. Թափել զցասումն, զիշոյնս յոգ. Թիւնաւոր լինել. Հեզուլ, Թափել զցասումն իւր յոգ։

Biliaire (պիլիէռ) ած. Մաղձոյ. մուզնական։ Calculs biliaires. Conduit —. Մաղձատար խողովակ։ Vésicule —. Մաղձընդհակ փամփուշտ։

Bilieux, euse (պիլիօ, իօզ) ած. Ա. Մաղձայոյզ. մուզնոյզ. բարկամոզք. *մուզնաւոր։ Tempérament —. Une personne bilieuse։ ‖ Բ. Մաղձային. մուզնաւորական։ Maladies bilieuses։ ‖ Բ. (է-ի-ք.) Յոյժ ցասկոտ։

— ե. ար. Բաղձմամոզք. *մուզնաւոր։ Les — sont sujets à de grandes maladies։

Bilingue (պիլին) ած. † Ա. Որ ունի երկուս լեզուս. *երկլեզու։ ‖ Բ. Գրեալ յերկուս լեզուս կամ ի բարբառս. *երկլեզուական։ Inscription —։

† **Billère** (պիլէռ) ած. *Երկդէր (բառ, որպէս je, tu. և ի հայումն՝ ես, դու)։

Bill (պիլ) ե. ար. Ա. Նիւթ օրինաց (առաջի արկեալ ի խորհրդարանի Անգղիոյ աէբուքեանն)։ La chambre des lords a rejeté le —։ ‖ Բ. Օրէնք։ Le — de réforme de 1867։

— d'indemnité. Ա բժանգութեան շնորհեալ պաշտօնէի ի Սենեկէ վասն գործոյ որ ոչ է ըստ օրինաց այլ հրամայեալ ի հարկէն. վճիռ անյանցաբեանն։ Après avoir pris sur lui d'ordonner cette arrestation, le ministre vint demander à la chambre un — d'indemnité։

Billard (պիյար) ե. ար. Ա. Գաւազան կառածագ մկնելոյ գնդակս. (ի.)։ ‖ Բ. Մականական գաւնդխաղ. *Գնդակաղ մուկանաւ։ Faire une partie de —։ ‖ Գ. Սեղան գնդի խաղալոյ մականաւ. *գնդաստեղան։ Le tapis d'un —. Acheter un —։ ‖ Դ. Ներս մուկանական գաւնդխաղաս։ Allons au —։

Billarder (պիյարտէ) բ. ն. Երկիցս հարկանել զգնդակն. երկուս գաւնդս մեանգամայն մղել. (այժմ ասի Queuter)։

Ա. **Bille** (պիյ) ե. իե. Ա. Գնդակ փղոսկրեայ (մուկանական գաւնդխաղաս)։ — blanche, rouge. La partie ordinaire se joue avec trois billes, deux blanches et une rouge։ ‖ Բ. Գնդակ քարեզէն կամ կճեայ (ի տէտս խաղալոյ մանկանց)։

Բ. **Bille** (պիյ) ե. իե. † Ա. Գաւազան մորթեգործաց առ ի գլուխ և քաշել զմորթ երկրելոյ մորթեանն։ ‖ † Բ. Գաւազան պնդելոյ զբեռինս. Գ. գեղարտանակ։

— d'acier. Գծուար կամ հաստոյ պողովատոյ չորեքկուսի։

† **Billebarrer** (պիյպէռռէ) բ. ն. Գծել, գրաշմել գոյնզգոյն գծուածք։ [բանիեան. (ընդ.)։

Billebaude (պիյպօդ) ե. իե. խառնակութիւն. շփոթութիւն։ — À la —. Ած. ած. խառնիխուռն։

Billet (պիյե) ե. ար. Ա. Նամակ փոքրիկ. պետակ։ Écrire un —. Un petit —. — doux. Գիտակ սարփանաց. *սարփագիր։ ‖ Բ. Գիր ազգարարութեան ապագրելոյ կամ ձեռագիր. *սամնակ։ — de naissance, d'enterrement, de faire part կամ de part։ ‖ Գ. Գիր որով խոստանայ ոք հաստատացանել գումար ինչ դրամոյ. մուրհակ։ Souscrire un — pour telle somme. — à ordre, payable au porteur կամ լուկ au porteur. — de banque. *Տոմնակ գրամնանցի։ ‖ Դ. *Տոմնակ (թատրանի, երկաթուղեաց, քաւէարկութեան)։ Prendre un — au bureau. On n'entre là que par billets. Déposer les billets dans l'urne du scrutin։

— de logement. Հրամանագիր առ բնակիչս գիւղից կամ քաղաքաց ազատացանելոյ առ իւրեանս զզօրս։ Délivrer aux soldats des billets de logement։

— de confession. *Վկայագիր խոստովանութեան առեալ ի քահանայէ։

Ա. **Billette** (պիյիէթ) ե. իե. փոքրիկ առխտակ հաստատեալ ի տեղիս ուր կայ բաժ [péage] ինչ հաստատացանելոյ. *բաժագիր։

† Բ. **Billette** (պիյիէթ) ե. իե. փայտ պատառեալ և չորացեալ ի պետս հրոյ։

Billevesée (պիլվէզէ) ե. իե. Ա. Անհամ և սնոտի պատմութիւն. բարբաջանք. առանցքանոց բանք. սուտասանք. (ընդ.)։ Il ne nous a entretenus que de billevesées։ ‖ Բ. Յորակեան, խօլական խորհուրդք. (ընդ.)։ Cet homme fait imprimer toutes les billevesées qui lui passent par la tête։

Billion (պիլիօն) ե. ար. Հազար միլիոն. *երկիլիոն. (ըստ թուագիտից. իսկ ի հասարակաց խօսս ասի Milliard)։

Ա. **Billon** (պիյիօն) ե. ար. Ա. Դասեհական պղնձի, կամ պղնձի արծաթախառն։ Monnaie de —։ ‖ Բ. Անպատեհ,

Digitized by Google

յոռի, թերահաւատ դաւհեկան։ ‖ 2. Տեղի ուր ստանին զխաստան գաւհեկանս։ Porter au — des monnaies légères et décriées։ [յանդգնաստանան։

B. **Billon** (պիյլօն) է. ար. Հողակոյտ գործեալ աղօրով
Billonnage (պիյլօնաժ)
Billonnement (պիյլօնըման) } է. ար. 1. Աւրկանելն ի կիր զխաստան դաւհեկանս։ ‖ † 2. Գնելն զդաւհեկանս ապակւոյ և արծաթիոյ առ ի հալիլ կամ առաքիլ յօտար երկիր։

Billonner (պիյլօնէ) բ. ն. 1. Առնել չահավաճառս ի խաստան գաւհեկանաց. փոխանակիլ զյոռի գաւհեկանս ընդ լաւոց։ ‖ † 2. Գնել զդաւհեկանս ապակի և արծաթի առ ի հալիլոյ կամ առաքելոյ յայլ երկիր։

Billonneur (պիյլօնէօր) է. ար. Որ փոխանակէ զյոռի գաւհեկանս ընդ ճշմարիտս գաւհեկանաց։

Billot (պիյօ) է. ար. 1. կոճղ։ Couper de la viande sur un —. Le — d'une enclume։ ‖ 2. կոճղ (գլխատաւճեան)։ Il mit sa tête sur le —, et reçut le coup fatal։ ‖ 3. Գաւազան կախեալ զուլանէ որսական շունց առ ի խափանել զնոսա յորոյ։ [ոսոլ. քան զձմեռն։

† **Biloquer** (պիլօկէ) բ. ն. ի խոր հերկել զանդ յա-

† **Bimane** (պիման') ած. և է. ար. *երկձեռնի (երէց, կինդանի)։ L'homme est le seul animal —. L'homme est un —։ [լսորիկ։

Bimbelot (պէնպլօ) է. ար. խաղալիկ տղայոց. խա-

Bimbeloterie (պէնպլօթըրի) է. իգ. 1. վաճառականութիւն խաղալկաց ժանկանց։ ‖ 2. խաղալիկք ժանկանց։ Boutique de —։

Bimbelotier, †ière (պէնպլօթիէ, իէր) է. ծուխնիչ, վաճառական խաղալկաց. *խաղալկավաճառ։

† **Bimensuel, elle** (պիմանսուէլ, էլ) ած. Որ երեսաւորակի մի անգամ յերկու ամիսս. *երկամսեայ։

Binage (պինաժ) է. ար. 1. երկրորդ մշակութիւն (ամդոց և այգեաց)։ ‖ 2. Պատուցանելն երկուս պատարագս յօր մի ամսոյ ասպարէզ։ Le — est permis dans certains diocèses, à cause de la rareté des prêtres։

Binaire (պինէր) ած. 1. երկորդական (թիւ, ի հանրապետութեան)։ ‖ 2. ծագեալ, կազմեալ յերկուց տարերց (քան տարրագիտաց). երկնակ։ Combinaison —. L'eau est un composé —։

Binard (պինար) է. ար. Այլ մեծ չորիւք հաւատարեալ անասնագիք առ ի կրել քարինս մեծամեծս։

Biner (պինէ) բ. ն. 1. երկրորդ անգամ հերկս հարկանել. կրկնարօր առնել։ — un champ, les vignes։ ‖ † 2. խարխարել, քրքրել գՀող որպէս զի մի՛ կարծրասցի։
=բ. ն. Պատուցանել երկուս պատարագս ի միում տեղւոջ։

Binet (պինէ) է. ար. Գործի ի վերայ աշտանակի առ ի վառելոյ զՔրածդն միւնէ ցյատակս։

† **Binette** (պինէթ) է. իգ. Հողարիր մինչ։

Binocle (պինօգլ) է. ար. երկակիտակ, *երկաչեայ աչեաց։ [cope —։

Binoculaire (պինօգլիր) ած. *երկաչեայ։ Téles-

Binôme (պինոմ') է. ար. Գանձնօնութիւն կամ քանակութիւն գրաստաչուկեան՝ կազմեալ յերկուց մնասանց յօգնոյց ի միասին նշանաւն յաւելմանն կամ բազմանն, որպէս Ա+Բ, Ա—Բ. *երկաբաշխ։

Biographe (պիօգրաֆ) է. ար. Պատմագիր վարուց անձանց. *կենսագիր։

Biographie (պիօգրաֆի) է. իգ. Պատմութիւն կենաց անձանց. կենցաղագիրք. *կենսագրութիւն։
=ՎԱՍ. "Զնա հաւատարեալ յայնմ ամ եմանայ, յորմէ պէտքն

Biographique (պիօգրաֆիք) ած. *կենսագրական։

Biologie (պիօլօժի) է. իգ. *կենսաբանութիւն։

Biologique (պիօլօժիք) ած. *կենսաբանական։

Bipède (պիբէտ) ած. երկոտանի։ Les oiseaux sont bipèdes։ [un — ։
=է. ար. երէ, կինդանի երկոտանի։ L'homme est — antérieur. երկու ատք առաջակողման ձիոյ. երիք. թաթ ան։ — postérieur. ցետին ատք ձիոյ. ապրերաց ատք։

† **Bipenne** (պիբէն') է. իգ. Սակաւ երկերեսանի. երկատայր տապար։

Bique (պիք) է. իգ. Այծ. (ընդ.)։

Biquet (պիքէ) է. ար. 1. Որձ. տմիկ։ ‖ 2. Կշիռ (առ կուզ, արծաթոյ)։ [ծիկ)։

† **Biqueter** (պիքէթէ) բ. ն. Ծնանիլ, Ս. ցնկնիլ (այ= բ. ն. Կշռիլ (զոսկի, զարծաթ)։

Birème (պիրէմ') է. իգ. ծռկանաւ [galère] երկկողբգեան թիակօք։

Biribi (պիրիպի) է. ար. խաղ մինչ բանիսն հօթանասուն խորշիւք և վաթսուն և չորս գնդակօք։

A. **Bis, bise** (պի, պիզ) ած. Սեաւ. թուխ։ Pain —։

B. **Bis** (պիս) ած. Դառնական. վերստին. մխանագամ. կրկնեալ՝ Dans cette chanson, le dernier vers de chaque couplet est marqué *bis*. Tous les spectateurs ont demandé, ont crié *bis*։ [honneurs du *bis*։
=է. ար. Կրկնելն. կրկնութիւն։ Ce couplet a eu les

† **Bisage** (պիզաժ) է. ար. Գնդրկանելն մխանագամ։

Bisaïeul (պիզայէօլ) է. ար. Հայր հաւտ կամ հանդ. նախահայր. Գ. ջոջապետ։ Ses bisaïeuls vivent encore։

Bisaïeule (պիզայէօլ') է. իգ. Մայր հաւտ կամ հանդ. նախահայր. Գ. ջոջմայր։

Bisannuel, elle (պիզանուէլ, էլ) ած. Որ կեայ ամն երկուս (առանձ). երկամեայ։ Le chardon est —, est une plante bisannuelle։ [(ընդ.)։

Bisbille (պիզպիյ) է. իգ. Գոյզն կռիւ զընկերն իրաց.

Biscaïen (պիսքայէն) է. ար. 1. Հրացան մինչ մեծ և հեռատար։ ‖ 2. Գնդակ մինչ հրացանաց։

Biscornu, ue (պիսքօռնի) ած. Անհերձեալ. անճաշակ։ Bâtiment —, և փոխ. Esprit, ouvrage —։

Biscotin (պիսքօթէն) է. ար. Պաքցամայս մինչ մանր և կոկուծ։

† **Biscotte** (պիսքօթ) է. իգ. Շերտ հացի չորացեալ ի հնոցի. Գ. փռանչոր. խրվեր։

Biscuit (պիսքիյթ) է. ար. 1. Հաց կարծր (ի պաշար նաւարգաց). պաքցամայս. խիւխիւրի։ — frais. Vieux —. — moisi. — S'embarquer sans —. 1. (փոխ.) Անկանիլ յուղի առանց բաւականի պաշարի։ ‖ 2. Ձեռնամուխ լինիլ իրս մինչ անխորհրդաբար։
‖ 3. Հաստեայ մինչ ի ձուց, յալերն և ի չոքարն։ — à la cuiller։ ‖ † 3. Ջանգուածի, կաւ (բրտի)։ ‖ 4. *Ճենապակի [porcelaine] թրծեալ։ Un — de Sèvres։

Bise (պիզ) է. իգ. 1. Հողմ հիւսիսային. հիւսիսի. Ս. պարերերգի հողմ։ Vent de —. Il fait une — qui coupe le visage։ ‖ 2. Ձմեռն. (ի բնաստղ.)։ Dès que la — fut venue։

Biseau (պիզօ) է. ար. 1. *Շեղակուռ եզր, ծայր։ Couper, tailler une glace en —. Le tranchant de cet outil est en —։ ‖ 2. Գործի շեղաստիր։ Un — de menui-

Digitized by Google

sier. de tourneur : ‖ 3. կտաւրակ փայտի ի հաստատուն թիւն նշանագրաց չարչլոց : ‖ 4. տես Baisure :

† **Biscauter** (պիսկոթե) բ. ն. 1. չաստանել տա. ի շեղ (զինչբա քարթախից տա. ի գրժել ի խազս.) : ‖ 2. չաստանել տա. ի շեղ (զիզերս հայելւոց) :

A. **Biser** (պիզե) բ. ն. թխանալ, խանգարիլ (ցորենդ). ջրիլ ի թուսի նմանութիւն : Le froment a bisé cette année : — վԱՍՏ. "Բազում անգամ ալեաւ ցրիան սերմանիս, և ցայ ինչ ոչ կրցաք՝ կրկուին ցրիլ ի խոտ նմանութիւն." ԲԺՇ. Վ. եց. Ե. 90 : [étoffe :

B. **Biser** (պիզե) բ. ն. կրկին ներկանիլ : — un drap, une

Biset (պիզե) է. ած. 1. Ագռ ինչ վայրի աղաւնդ, որպ մին սեռագոյն է քան զընտանի աղաւնդն : ‖ 2. (է. խ. և տե.) Ազգային պահանորդ [garde national] որ կայ ի տաղաւ առանց զինաւորական նշանագրելոյ :

Bisette (պիզէթ) է. իգ. *ժանեակ [dentelle] ինչ գիւ. բագին : [գիզնագոյն . *վիլամեր :

Bismuth (պիսմիթ) է. ած. Մետաղ ինչ սպիտակ

Bison (պիզն) է. ած. եզն վայրենի հիւսիսային Ամերիկայ . ամերիկեան եզն . *վիսան :

Bisonne (պիզո՛) է. իգ. Ագռ կտաւոյ գործ :

Bisquain (պիսկեն) է. ած. Ոչխարենի հանգերձ աս. քանչ՝ որով պատանդ զմանկակս կաւանդիգ երիվարաց :

A. **Bisque** (պիսկ) է. իգ. Շնորհք հնգետասան թուղ տառեալ տումիք ի խազս. [visse] :

B. **Bisque** (պիսկ) է. իգ. թան ի մեղ խեցգետնի [écre-

Bisquer (պիսկե) բ. ն. Ատամնել. (տե.) :

† **Bisquière** (պիսկիէր) է. իգ. Ագռնի ապտակ :

Bisse (պիս) է. ած. Մախաղ երկպարկեան. բանկ. զերծ . պատառակ : (Տես և Besace) :

Bissection (պիսեքսիոն) է. իգ. Բաժանութիւն անկեան կամ գծի յերկուս հաւասար մասունս . (քան երկրաչափից) . երկասութիւն :

† **Bisser** (պիսե) բ. ն. Տալ կրկնել զկատարած կամ զասած ինչ երգից : Ce morceau a été bissé :

Bissexte (պիսեքսթ) է. ած. Օր յաւելեալ ի փետրուար ամիսն մի անգամ ի չորս ամն . նահանջ, աւելեաց օր : On aura — cette année :

Bissextil, ile (պիսեքսթիլ, իլ) ած. Նահանջ. նահանջական տարւոյ : L'an — . L'année bissextile :

Bissexuel, elle (պիսեքսուել, ել) ած. Որ ունի միանգամայն զարական և զիգական գործարանս (տունկ). *երկսեռ :

Bisserte (պիսէրթ) է. իգ. Տունկ ինչ, որպ տերեւոք գալարտունք են խրթիւ զօծ . օձատակ (?) . վկայնգէտ . փորի ցնդեցուց :

— վԱՍՏ. "Ցորդոդիկ, անդրանիկ, իգութիւ փոխ, օդոփ, գեղ, գալ զարգիս ուր և զանկ չէին խոտնի." ԲԺՇ. (Ըստ Վենետկայ հոչի առաջերին նէլն վերոյ տունկն ար տարբ. Salvia, տերինքն գղ. Sauge) :

† **Bistortier** (պիսէրթիէ) է. ած. փայտեղէն տանգիտառն (գնդատարծաց) :

Bistouri (պիսուրի) է. ած. կտրոց (վիրաբուժից) : Ouvrir une tumeur avec le —, d'un coup de — :

Bistourner (պիսուրնե) բ. ն. 1. կամնկոտրել. ծռել. (ընտ.) : ‖ 2. Գրկել զերկուսութիւն անասնոյ որպէս զի անգիտանան ընդդէմ ծնունդ . մոլել : On a reconnu qu'il y a plus de danger à — un cheval qu'à le couper :

Bistre (պիսթր) է. ած. Ս. Ներկ, մուր ծխանի ընտ. զարդարելոյ ի գիւս նկարչաց :

Bistré, ée (պիսթրե) ած. Մրագոյն : Un teint — :

† **Bitte** (պիթ) է. իգ. Հիծան յոր կապին զպատան խոտրբոխի նաւաց :

† **Bitter** (պիթէ) է. ած. Ըմպելի ինչ գառն ի գիւղ [genévrier] պաղպղ, ի կեղևոյ գառն նարնջից, յարմատոց բագդ [gentiane] և գարի [rhubarbe] :

Bitume (պիթիւմ) է. ած. կուպր : — liquide, solide. L'asphalte et le pétrole sont des espèces de bitumes :

† **Bituminer** (պիթիւմինե) բ. ն. Օծանիլ կպրով. կպրիլ :

Bitumineux, euse (պիթիւմինէ, էօզ) ած. *կպրախառն. *կպրայից . *կպրական :

Bivac (պիվաք) է. ած. տես Bivouac :

Bivalve (պիվալվ) ած. *կրկնատափակ. *երկպատեան (խեցգետնից) :

— է. ած. խեցգետնից կրկնատափակ : Les huîtres, les moules sont des bivalves :

Bivaquer (պիվաքե) բ. ն. տես Bivouaquer :

† **Bivoie** (պիվուա) է. իգ. 1. Կնիք երկուց ճանապարհաց . ճանապարհակնիք . *երկուզի ճանապարհ : ‖ 2. Տեղի յերկաթուղիս ուր շուրջն բաժանի յերկուս ասպիս :

Bivouac (պիվուաք) է. ած. 1. Գիշերապահութիւն զօրաց ի բացի . պահ գիշերապահ : Aller au — : ‖ 2. Բացօթեայ գարուճն և գագարուճն զօրաց (ի տուընջեան կամ ի գիշերի) . *գար և գագար : Ce fut notre premier — : ‖ 3. Զօրք գարեալք և գագարեալք ի բացի : Le — prit les armes : ‖ 4. Տեղի գարելոյ և գագարելոյ զօրաց ի բացի : Nous quittâmes le — :

Bivouaquer (պիվուաքե) բ. ն. 1. Բանակ հարկանել բացօթեայ. բանակիլ ի բացավայրի : Ils furent obligés de — dans la neige, sur la glace : ‖ 2. Անցուցանել զգիշեր ի բացի . գիշերօթիլ արտաքոյ . (ընտ.) : Nous n'arrivâmes point le soir à l'auberge, il fallut — au milieu des montagnes :

Bizarre (պիզար) ած. 1. Անհեթեթ . ապլանգակ : Un homme — . Un esprit — . Sentiments, goûts, opinions bizarres : ‖ 2. Նարանչան . անասելորակաև . տարօրինակ : Couleur, mode, accoutrement — . Un jeu — de la nature :

Bizarrement (պիզարման) ած. Անհեթեթաբար . անճաշակ . նարանչան ձեւի օրինակաւ : Agir — . Être — habillé :

Bizarrerie (պիզարի) է. իգ. Ապլանգակութիւն . անհեթեթութիւն : La — de l'humeur, des goûts. Cet homme est d'une étrange — :

Blafard, arde (պլաֆար, արտ) ած. Գեղնեալ. մժգոյն . տմդին : Visage — . Un ciel — :

Blague (պլակ) է. իգ. 1. Գուակ (ծխախոտի) : ‖ 2. (է. խ. և տե.) Սուտ . մեծաբանութիւն : [(տե.) :

Blaguer (պլակե) բ. ն. Սակ. առասպելս յօգիլ. † = բ. ն. Ծաղր առնիլ. (տե.) : [(տե.) :

Blagueur, †euse (պլակէր, էօզ) է. Սուտախօս .

Blaireau (պլերո) է. ած. 1. Անասուն ինչ ժանասհատ . *իշղոյր : Puant comme un — : ‖ 2. Ս. վրձին (նկարչաց, վարսավիրաց) : [եգերևիլ :

Blâmable (պլամապլ) ած. Գարհասանաց արժանի .

Blâme (պլամ) է. ած. 1. Գարհասանք . եգերանք : Le — et l'éloge. Encourir un — sévère : ‖ 2. Սպգիւտ . սբասս : ‖ 3. Կատարելութիւն (գառատրի) : La peine du — était infamante :

Blâmer (պլամե) բ. ն. 1. Գարհասել. եգերիլ. սպասգովիլ. պախարակիլ. ատգասանել. ատգիտ լինիլ : — la légèreté de quelqu'un, կամ — quelqu'un de sa légèreté.

Digitized by Google

Tout le monde a blâmé son procédé։ ‖ 2. Կշտամբել (դատաստարի)։ Il fut blâmé en justice, par un arrêt։

Blanc, anche (բլան, ոշ) ած. 1. Սպիտակ։ — comme neige, comme cygne, comme ivoire, comme lait. Homme tout — de vieillesse. — Eau blanche. 1. Ջուր թեփախառն յըմպելի ձևոց։ ‖ 2. Ջուր յոր արկեալ է քացախաւս [acétate] կապարի (ըստ գիղեագործաց)։ — Gelée blanche. Ցօղ թերասառույց. եղեամն։ — Viande blanche. Միս հաւուց, արջառոյ. սպիտակ միս։ — Sauce blanche. Ամրեանք յաւելեր և ի կոգւոյ։

‖ 2. Մաքուր. սուրբ։ Linge —. Chemise blanche. Donnez des assiettes blanches. — Argent —, monnaie blanche. Դահեկան արծաթի. սպիտակ։ — Arme blanche. տես յ'Arme։ ‖ 3. Սպիտակ. անգիր։ Un feuillet de papier —. Une page blanche. — Carte blanche. Անզգաստիկը քարտէս (ի խաղս)։ — Donner carte blanche à quelqu'un. (փոխաբ.) Տալ ումեք իշխանութիւն գործելոյ ի և կատարեալ։ ‖ 4. (փոխաբ.) Անմեղ. անյանց։ Sortir d'une accusation — comme neige. Ելանել ի գատաստանէ սպիտակ իբրև զձիւն. ճանաչիլ անպարտ։

— Vers blancs. Անկանդ բան չափաւ։ Le Paradis perdu de Milton est en vers blancs։

— Nuit blanche. Գիշեր անքուն, տառանց քնոյ։ J'ai passé trois nuits blanches։

— Il a mangé son pain — le premier. (առած.) Կերեալ է նորա երբեմն ի բարութեան, և արդ յանկածութեան գտանի։

= ած. Ածր, կին սպիտակամորթ. սպիտակ։ Cet enfant est fils d'un — et d'une négresse, d'une blanche et d'un nègre։

= ած. ած. 1. Սպիտակ գոյն. սպիտակն. սպիտակութիւն։ Le — est le symbole de l'innocence. Cette couleur tire sur le —. — Saigner quelqu'un jusqu'au —. Արիւն հանել յումեքէ առատիկ մինչև փոխել արեանն ի կարմրութիւնէ։ — Aller, passer du — au noir. (հնչի տե՛ս գնել։ նաև՝) (փոխաբ. և ընդ.) Անցանել ի կարծեաց ի հակառակ կարծիս. յերեսաւ ի ծայրէ ի միւս ծայրն —։ Mettre du noir sur du —. Մրել, սեւել զիմաւզիմս. մատնագրել. (տգր.)։ Depuis qu'il met du noir sur du —, il se croit un personnage։ ‖ 2. Սպիտակ գոյն, ներկ. սպիտակ։ Peindre une chambre de —, en —։ ‖ 3. Կաւիճ։ Faire une croix à une porte avec du —։ ‖ 4. Հանգերձ սպիտակ։ S'habiller de —. Ne porter que du —։ ‖ † 5. Սպիտակ կաւաք. *սպիտակեղէնք։ Spécialité de —։ ‖ 6. Սպիտակ խորոց, անջրպետ (ի գիրս, ի գրուածս)։ Une ligne de —։ ‖ 7. Նպատակ։ Tirer au —. De but en —. (փոխաբ. և ընդ.) տես ի But։ ‖ 8. Հին ինչ դահեկան գաղղիացւոց. սպիտակ։ Six blancs valaient deux sous six deniers։ — Mettre quelqu'un au —. (փոխաբ.) Խղճահարել, քննչաճափել զոք։

— Le — de l'œil. Սպիտակուց, ճարպ, ճրագուս աչաց. (ըստ անդամոգիտաց տես Cornée)։ Regarder quelqu'un dans le — des yeux. Կատաղացանել, ակնդացանել զոչս յոք։

— d'œuf. Սպիտակուց, սպիտակն ձուոյ. (տե՛ս հաւկթի ճերմկուց)։ Battre des blancs d'œufs։

— de baleine. տես ի Baleine։

— Chauffer à —. Սաստիկ շոգացուցանել զներկաթն միչև ի կարմրութենէն փոխել ի սպիտակութիւն։

Blanc-bec (բլան-պեկ) ած. ած. Երիտասարդ անփորձ, տհաս. անմտապատ։ Ce sont des blancs-becs։

Blanchaille (բլանշայլ) ած. Սպիտակ և մանր ձկունք։ [ևիգիսական արծաթ։

† **Blanchard** (բլանշար) ած. ած. Ածր ինչ արծաթոյ.

Blanchâtre (բլանշաթր) ած. Հարեալ ի սպիտակ. սպիտակագոյն. լանագոյն. (տե՛ս ճերմկկեկ)։

Blanche (բլանշ) ած. Թաղ ինչ երաժշտական, որ ի հաւասար երկուց ահաց [noire] կամ կիսոյ բուլբակը [ronde]. սպիտակ։

Blanchement (բլանշման) ած. Սպրտութեամբ. մանքաւ. (Խոսի) On doit tenir les enfants —։

Blancherie (բլանշրի) ած. ած. 1. տես Blanchisserie։ ‖ † 2. Ածուտասանաց մանրեակոյ գիծիծզանա թանաքի [fer-blanc]. սպիտակարան։

Blanchet (բլանշե) ած. ած. 1. Գամաց (գիղեագործաց)։ ‖ 2. Պատառա [étoffe] որով պատեալ պինդն զմանալ սպագործութեան։ ‖ † 3. տես Mâche։

Blancheur (բլանշոր) ած. ած. 1. Սպիտակութիւն։ La — de la neige, du teint. Les blancheurs de l'aube։ ‖ † 2. Նմն սպիտակ։

Blanchiment (բլանշման) ած. ած. Սպիտակացուցանել. սպիտակութիւն։

Blanchir (բլանշր) բ. ն. 1. Սպիտակացուցանել։ Le soufre blanchit la laine. L'âge a blanchi ses cheveux. Cela blanchit le teint։ ‖ 2. Սպիտակացուցանել բամբ. բանել։ — un plafond. Des sépulcres blanchis. Գերեզմանք բանեալք, բանածեվք. (ըստ Աւետարանին՝ կեղծաւորք)։ ‖ 3. Լուանալ, մանրել (գկատուխս)։ Donner du linge à —. C'est une telle qui nous blanchit։ ‖ 4. (փոխաբ. և ընդ.) Արդարացուցանել։ ‖ 5. Տալշել (զերեսս սափսակի)։ ‖ 6. Փայլեցուցանել։ Les orfèvres blanchissent leurs ouvrages։ ‖ 7. Մաքրել. ջնջել. սրբել։ Il avait donné son argenterie à —։ ‖ 8. Խարտել (զերկաթ)։

= բ. ն. 1. Սպիտականալ. սպիտակել. լանանալ։ Le fer blanchit à un feu ardent։ ‖ 2. Սպիտակավարսիք, ալեզք ծագիկ. ալևորել. առնուլ, ծագիկել, գալ ալեաց. ծերանալ։ Cet homme commence à —. Sa tête blanchit։ ‖ 3. (փոխաբ.) Հնանալ, ծերանալ (ի պաշտաման խմբի)։ — dans le service, sous les armes։ ‖ 4. Ի գերեւ ելանել. չմշտղել։ Tous ses efforts n'ont fait que —։

= Se —. բ. ա. 1. Ականել զանձն սպիտակաւ, բամբ։ Se — en s'appuyant contre une muraille։ ‖ 2. Արդարացուցանել զանձն։ Il est parvenu à se —։

Blanchissage (բլանշաժ) ած. ած. Լուանալն (գկատուխս). լուացք։ Tout mon linge est au —։

Blanchissant, ante (բլանշան, անթ) ած. Սպիտակացեալ։ Les flots blanchissants։

Blanchisserie (բլանշիթրի) ած. ած. Տեղի լուանալոյ (գկատուխս). լուացանոց։

Blanchisseur, euse (բլանշիսոր, իոզ) ած. Լուացարար. կին լուացարար։ — Il porte le deuil de sa blanchisseuse. Ած ընդ. զսահ սրոյ չսպիկք սպասեղի են։

Blanc-manger (բլո-մանժե) ած. ած. Պանգոզ [gelée] ինչ ի կաթանէ, ի նշոց, ի շաքարէ և ի ձկան ստանոյ։

Blanc-seing (բլո-սեն) ած. ած. Անգիր թուղթ յորում ձեռնագիր ևեթ գրաշխեալ կայ. թուղթ լի և կատարեալ իշխանութեան։ Ils ont donné leurs blancs-seings aux arbitres։ (Ած և տե՛ս Blanc signé, բլո ինիե, ած. ած.)։

† **Blandices** (բլանտիս) ած. ած. չ. 1. Ոգոքանք. քծնաբանութիւնք։ (Ղ.)։ ‖ 2. Վայելք. հեշտասիթանք։ (Ղ.)։

Blanque (բլանք) ած. ած. *Վիճակախաղ ինչ։

Digitized by Google

Blanquette (բլանկէթ) ե. էգ. 1. փոքրիկ և սպիտակ ասեղ ինչ ասեղնագործի։ ‖ 2. Ալգ ինչ սպիտակ խոզզոզ. (տե՛ և Chasselas doré)։ ‖ 3. Գինեակ ինչ սպիտակ։ ‖ 4. Կերակուր ինչ ի մսոյ սրճուց և գառանց սպիտակ սմբաքանոք։

Blaser (բլէզ) բ. ն. 1. թարշամեցուցանել անչափ խմիմբք զգայութիւնս ճաշակացն. բթել զգայութիւնս (ա)։ L'usage des liqueurs fortes lui a blasé le goût։ ‖ 2. (փոխ.) ցանզգայութիւն ածել. անզգայ գործել։ L'excès de tous les plaisirs l'a blasé։

= Se —. բ. ա. Անզգայ լինել առ յաճախ սովորութիւնս. յափրանալ։ Il a bu tant d'eau-de-vie, qu'il s'est blasé. Il s'est blasé sur les plaisirs, sur les spectacles։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Որոց ի բազում և ի նոյնչ սրբեցուիներն զեղյոքիւն ճաշակիցն խորտկեցուցիչ է, և ոչ ճաշակիցն անդամ կարող տեսանել զնմա կենդանի." Թուղթ Սահակայ առ Գրանկ. Սոփ. Բ. 142. — "Զգեղյոքիւնս ճաշակացն խորտկեցուցիչ զնոսա տեսանել զնմա կենդանի." անդ. 152. — "Աբբեղյոքիւնն .. չանզգայութիւն ածէ. . . անդամ զեղյոքիւնէն բերէ." Գր. Ալղ. Հրդ. Խմեսասիր։

Blason (բլազն) ե. սր. 1. Զինանշանք. *նիքանշանք։ ‖ 2. *նիքագիտութիւն. *նիքագրանութիւն։ Savoir le —։

Blasonner (բլազնէ) բ. ն. 1. Նկարել, գրոշմել զզինանշանս առն կամ ազգատոհմի սեպհականն երանգօք խաբեանց։ ‖ 2. Ցայտնել, ցուցանել զմիաս զինանշանաց. *նիքագրանել։ ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) խծբծել. առգտանել։ Il a été bien blasonné։ [բան։

† **Blasonneur** (բլազնէօր) ե. սր. *նիքագէտ. *նիքագրանել։

Blasphémateur (բլասֆէմատէօր) ե. սր. Հայհոյիչ. գիւտարերան։ Grand —։

† = ած. Հայհոյական։ Des cris blasphémateurs։

Blasphématoire (բլասֆէմատուար) ած. Հայհոյական. Հայհոյիչ։ Écrit impie et —։

Blasphème (բլասֆէմ) ե. սր. 1. Հայհոյութիւն։ — horrible, exécrable. Proférer un —։ ‖ 2. Հայհոյութիւն. լուտանք. թշնամանք։ Il disait qu'on n'avait jamais proféré un si grand — contre l'amitié։

Blasphémer (բլասֆէմէ) բ. ն. 1. Հայհոյել. դժոխագանել։ Vous blasphémez։ ‖ 2. Հայհոյել. լուտալ. թշնամանել։ ‖ † 3. Ցիշդս [jurement] Տանել ընդ բերան։

= բ. ն. Հայհոյել։ — le saint nom de Dieu։

† **Blatérer** (բլատէրէ) բ. ն. Գռռալ. (խոյց). կռանալ (ուղտոյ)։

Blatier (բլատիէ) ե. սր. Ցորնավաճառ։

Blatte (բլատ) ե. էգ. Որթիճ ինչ դիշերական՝ ընապակոյ ուտելոյց, կաշտիչ, զգեստուց։ (Ասի և Cafard)։

Blaude (բլոդ) ե. էգ. տես Blouse, B.

Blé (բլէ) ե. սր. 1. Ցորեան։ Du — en herbe, en tuyau. Terre à —. Battre le —. Manger son — en vert կամ en herbe. (փոխ.) Վատնել յառաջագոյն զկեաս կամ զՀասս իւր։ — noir, rouge, sarrasin. Թուխ, տատիկ ցորեան։ — de Turquie, d'Espagne, de l'Inde. Հնդիկ ցորեան. *եգիպտացորեան. Գ. լապտուտ. (տե՛ և Maïs). Ընդ գետաբոյս։ ‖ 2. Անգաստան ցորենոյ։ Se cacher dans un —։ ‖ 3. Հաս ցորենոյ. ցորեան։ Un tas de —. Un sac de —։

† — de vache. 1. Ծաղիկ ինչ բուսեալ ի մէջ ցորենոյ. *կովացորեան։ ‖ 2. Տունկ ինչ. *աղուեսագին։

Blême (բլէմ) ած. Տժգոյն. գունատ. դեղնեալ։ Avoir le visage, le teint —. Il devint — de frayeur, de colère։

Blêmir (բլեմ) բ. ն. Գունդնել. սլլատանալ. ժժգունանալ։ C'est un comédien, il rougit, il blêmit quand il lui plaît։

† **Blêmissement** (բլեմիսման) ե. սր. Գունատութիւն. դեղնութիւն։

† **Blennorragie** (բլենորագի) ե. էգ. Տագ [inflammation] զրփոցոյ կամ միզանցից [urètre] հանգերձ հոսմամբ հիւթոց. *զերմամիզութիւն. (տե՛ և Chaude-pisse). տե՛ և Gonorrhée, Urétrite)։

† **Blennorrhée** (բլենոռէ) ե. էգ. Հոսուածք հիւթոց ընդ զրփոցն. միշտակաթութիւն։

Bléser (բլեզէ) բ. ն. Ծանրախօսել։

Blessant, ante (բլեսան, անտ) ած. խոցոտիչ. կսկծեցուցանող. կսկծալի։ Un propos —. Cet homme m'a paru — dans son langage։

Blessé, ée (բլեսէ) անց. գերբ. վիրաւորեալ։

— Avoir le cerveau —. (փոխ.) Ընդնել ուզիղ խանգարեալ. լինել բախտած։

= ե. սր. Վիրաւոր. խոց։ Avoir soin des blessés։

Blesser (բլեսէ) բ. ն. 1. Վիրաւորել. խոցել։ — quelqu'un légèrement, grièvement, dangereusement, à mort. Il n'a pas été blessé, il n'a reçu qu'une contusion։ ‖ 2. Վիրաւորել զսրմնաոս ծառայ ի բրել անդ զերկիրն. Ս. գանել (ա)։ ‖ 3. Ցաւեցուցանել, ճմլել (կօշկաց զսուս)։ Ces souliers me blessent furieusement։ ‖ 4. խոցոտել, խոյեղել (զականիս) (ո)։ Ce son blesse l'oreille։ ‖ 5. (փոխ.) Վիրաւորել. խոցել. կսկծեցուցանել։ Un tel procédé le blesserait, l'a blessé profondément կամ au vif. — quelqu'un au cœur. Ի խոր խոցել զսիր. կատրվիլէր խոցել զՀոգի։ L'ingratitude de son fils l'a blessé au cœur։ ‖ 6. Զրկել. վնասել։ Sans — l'intérêt général։ ‖ 7. Վնդանիլ (խղճի մտաց, ճշմարտութեան)։ Il ne put agir ainsi sans — sa conscience. Sans toutefois — la vérité. Ces nudités, ces paroles blessent la pudeur։

= Se —. բ. ա. 1. Վիրաւորել զանձն. վիրաւորիլ։ Il s'est blessé en tombant. Ce poltron s'est blessé lui-même légèrement, pour faire croire qu'il a pris part au combat։ ‖ 2. Վիրաւորել զմիմեանս։ ‖ 3. Զչարել. ընդ միաս տանել. գժ կամանի լինել։ C'est un homme qui se blesse d'un rien։ ‖ 4. Վիժել. անդամ լինել։ Elle garde le lit, parce qu'elle s'est blessée։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Պատրաստ էաց ի բրելն զր սլլտեսս և չեռնեսս զատանին. վ ին խոցոտես զատանին ընտ է, զրպես մարդոյ." Վ. սատ. Հմ. 65։ = (ո) "Եթ ի լսելն յոգոն խոլմ սհոգին խոցոտելով վնասին." Փիլ. Եղէ. Բ. իդ. 485։

Blessure (բլեսուր) ե. էգ. 1. Վէր. խոցուած։ Recevoir une —. Il mourut de ses blessures։ ‖ 2. (փոխ.) Վէր. Տարուած։ Les blessures faites à l'amour-propre, sont plus sensibles que les autres. Rouvrir կամ Déchirer une —. Խարխարել, կեղեքել զվէրս. Նորոգել զցաւս ուբուք (ա)։ Depuis que cette pauvre mère a perdu sa fille unique, chaque enfant qu'elle rencontre vient rouvrir ses blessures։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Հարուածէ նենգաւորի խորհուրդ վիրոս." Առակ. Իկ. 28. ("La plaie faite par un traître rouvrira ses blessures." de Gen.) — "Ոչ խորհուրդ վիրոն ջրասուրէք, այլ որ ան ի ջրասուրեալ յաղթելոյն պահել զհաստատեմ."

Digitized by Google

Ոսկ. յԵւարսպ. Հ. Գ. 354. — "Զի՞նչ հարկ է ինչ ինձ վերս այլոց. պարծիս վերս ի, և ի՛ պարծել վերս մերոցն-ոչին." Եփր. Ասպաշխ. Հ. Դ. 177։

Blet, ette (պլէ, էթ) ած. կակղացեալ, *թզացեալ (պտուղ)։ Poires blettes. Les nèfles ne sont bonnes que quand elles sont blettes։

Blette կամ **Blète** (պլէթ) է. իէ. Ագռ ինչ ապանախի. ծխմել. Ս. վլնսոն. (որ և † Épinard-fraise)։

= ՎԿԱՑ. "Վլ՛իտն (յն. վլ՛տոն, լտ. Blitum), որ ի Նիկ." Մխ. Հէր. Դ. 8. — "Վլ՛իտն, որ է Նիկ (կամ Նիկ)." անդ. իԲ. 42։ [տղոց)։

† **Blettir** (պլէթիր) բ. ն. կակղանալ, *թզանալ (պը-
† **Blettissement** (պլէթիսման) է. ար. } կակղացումն,
† **Blettissure** (պլէթիւր) է. իէ. } *թզացումն (պտղոց)։

Bleu, ue (պլէ) ած. կապոյտ. երկնագոյն. լուրջ։

— Cordon —. Ա. ժապաւէն լայն կապուտակ զոր կրէին ձիաւորք [chevalier] կարգի Հոգւոյն Սրբոյ հաստատելոյ ի Հինրիկեայ Գ. ազգայէ Գաղղիացւոց։ || Բ. (էսխբ. և ընդ խոչ) կին խոհակեր ճարտար։ Nous avons pris un cordon —։

† — Bas —. կին գրագէտ. (ասի ծաղր առնելով)։

— Conte —. Ա. առասպել. սուտ։ Ce sont là des contes bleus։

= է. ար. Ա. կապուտակ, կապոյտ գոյն։ Une étoffe d'un beau —. Teindre en —։ || † Բ. կապուտակ նշան ի վերայ մորթոյ։ Il lui fit des bleus en le pinçant fortement։ || † Գ. Ջինուար առաջին ընկերհաշտութեան [république] Գաղղիացւոց յապստամբութեան վանդէացւոց. կապուտակ։

Bleuâtre (պլէ՝ատր՝ը) ած. Հարեալ ի կապուտակ. կապուտակագոյն. (տե՛ս կապուտակիկ)։

Bleuet (պլէվ) է. ար. տես Bluet։

Bleuir (պլէվիր) բ. ն. կապուտակ գործել։ — de l'acier en le chauffant. Le froid bleuit les mains։

= բ. ն. կապուտակիլ. կապուտականալ։ La peau bleuit au froid։

† **Bleuissage** (պլէվիսաժ)
† **Bleuissement** (պլէվիսման) } է. ար. Դառնալն, դարձուցանելն ի կապուտակ։

Blindage (պլէնտաժ) է. ար. Ա. Ցարկելն (զմայրս կոց)։ Faire un —։ || Բ. Փայտակերտք (յարկելոյ զմայրս կոց)։ Réparer un —։

Blinder (պլէնտէ) բ. ն. Ա. Ցարկել (զմայրակոցս) հեծանաձգութեամբ և հղով առ ի պահպանութիւն ի ռմբից։ — une batterie, un magasin à poudre։ || Բ. Ծածկել, պատել (պարանոք) զձեղուն նաւի առ ի պահպանութիւն ի ռմբից և ի գնդակից։ || Բ. Պատել զնաւ երկաթով։

Blindes (պլէնտ) է. իէ. յէ. Փայտակերտ յարկ կամ ծածկոյթ (ի պատսպարութիւն զօրաց որ աշխատիցին ի մէջ փոսից)։

Bloc (պլոք) է. ար. Ա. Հաստոր՝ ծանր և կարծր ներքոյ իրիք. արձան (քարի, կճղոյ). շտաւշիղ (ապի). կոճղ (փայտի)։ || Բ. կոյտ (վաճառաց)։ Faire un — de marchandises։ [մնալ (գնել, վաճառել)։

= En —. ած. ած. Ջամենայն միանգամայն, միահամ-

Blocage (պլոքաժ) է. ար. Ա. խիճք, կտորք քարանց ի լնուլ զանջրպետս որմոց կամ ի յատակել զփողոցս. Ս. խիտար (ա)։ Remplir de — l'entre-deux des parements d'un mur։ || Բ. Նշանագիր շրջիկալ որ գնի առ ժամին ի շարածս տպագրութեան փոխանակ բուն նշանագրոյն որ պակասէ. *շրջօն։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Որոյ որ է քաղաքի տրէից և իւիից և իւրոցէց է յեռն լուսոյն՝ փ իւր և քուսյեռլ." Գիրք լուծմանց։

Blocaille (պլոքայ) է. իէ. տես Blocage, 1։

Blockhaus (պլոքո՛ս) է. ար. Բերդակ, ամրոցիկ փայտակերտ կանգնեալ ի վերայ սեան։

Blocus (պլոքիւս) է. ար. Ունելն զեղ և զմուտս (քաղաքի, նաւահանգստի). շրջափակ պաշարումն։ Convertir le siège en —. Faire le — d'une place։

Blond, onde (պլոն, ոնտ) ած. Ա. խարտեաշ. գեղձան։ Des cheveux blonds։ || Բ. խարտեշահեր. գեղձանամազ։ Il est —. Cette dame est blonde։

= է. ար. խարտեաշ գոյն. խարտեշութիւն։ Avoir les cheveux d'un beau —։

— ardent. Գոյն շէկ, ատրագոյն, հրագոյն։ Il a les cheveux d'un — ardent։ [blonde։

— է. Ա. իր, կին խարտեշահեր։ Un beau —. Une belle

Blonde (պլոնտ) է. իէ. *ժանեակ [dentelle] մետաքսեայ։

Blondin (պլոնտէն) է. ար. Ա. Այր խարտեշահեր։ || Բ. (էսխբ. և ընտ.) Պատանի իգասէր։

Blondine (պլոնտի՛ն) է. իէ. կին, օրիորդ խարտեշահեր։

Blondir (պլոնտիր) բ. ն. խարտեշանալ (հասկից). Գ. խնկագունիլ. (ձվ.)։ Les épis commencent à —։

Blondissant, ante (պլոնտիսան, անտ) ած. Ոսկեվարս, ոսկեվարսեալ, *գեղձափայլ (հասկք). (ձվ.)։ Les épis blondissants։

Bloquer (պլոքէ) բ. ն. Ա. Ունել զեղ և զմուտս (քաղաքի, նաւահանգստի). շուրջանակի փակեալ պաշարել։ || Բ. Մղել զգնդակն ի ծակ անդը սեղանոյն (ի մեկանականն գունդխաղոյ [billard])։ || Գ. Դնել ի շարածս տպագրութեան այլ իմն նշանագիր շրջիկալ փոխանակ բուն նշանագրոյն որ պակասէ առ ժամին։ || Դ. Լնուլ զանջրպետս որմոց քարամբք և շաղախով. խճել։

Blottir (se) (սը պլոթիր) բ. ած. կծկիլ. ամփոփիլ. սպրկիլ. սալարիլ։ Se — dans un coin, sous la table։

A. **Blouse** (պլուզ) է. իէ. Ծակ սեղանոյ մեկանականն գունդխաղոյ։ Il y a six blouses dans un billard։

B. **Blouse** (պլուզ) է. իէ. Բաճկոնակ ի խոշոր կտաւոյ զոր զգենուն այլորդք, գործաւորք. *սուկան։ (Աստ և ա Blaude)։ Les peintres, les sculpteurs ont ordinairement des blouses lorsqu'ils travaillent։

Blouser (պլուզէ) բ. ն. Ա. Մղել զգնդակն ի ծակ անդր սեղանոյն (ի մեկանականն գունդխաղոյ)։ || Բ. (էսխբ. և ընտ.) Ա. րկանել ի պատրանս. խաբել։ Il m'a blousé։ || † Գ. Հարկանել (թմբուկ)։

= Se —. բ. ած. Ա. Մղել զիւր գնդակն ի ծակ անդր գնդասեղանոյն։ || Բ. (էսխբ. և ընտ.) Խոբիլ։ Il craint de se —։

Bluet (պլիւ-է) է. ար. Տունկ ինչ կապուտակ ծաղկօք որ բուսանի յանդաստանս ցորենոյ. ծծմար (?). (որ և Aubifoin, Barbeau)։ L'eau distillée du — a été préconisée contre les ophtalmies; elle entre encore dans quelques collyres résolutifs։

= ՎԿԱՑ. "Որ ուն վէրս-օքիալ ի ծաղսոյ և ուրն առնա յոմ սպրոյց, զնդմուն նէկ էրս, լիսկ և ուրէ է վերոյ ասէն." Բժշ. (Ցարգ լսի ի Հայս Ծնմոյ, ծաղիկ ինչ կապոյտ. տես և Vipérine)։

Digitized by Google

Bluette (բլ-եթ) ֆ. իֆ. 1. կայծակին, կայծ փոքրիկ։ 2. (ֆիգ.) Դէպքն գրուածի։ Il a fait imprimer, l'au passé, je ne sais quelle — assez agréable։

Blutage (բլ-թաժ) ե. ար. Մաղելն (ալիւր)։

Bluteau (բլ-թո) ե. ար. Մաղ (ալիւր)։ Des bluteaux։

Bluter (բլ-թել) բ. ն. Մաղել (ալիւր)։

Bluterie (բլ-թըի) ե. իե. Տեղի մաղելոյ ալիւր։

Blutoir (բլ-թուար) ե. ար. Մաղ (ալիւր)։ Ce — n'est pas assez fin, il ne rend pas la farine assez blanche։

Boa (բօ) ե. ար. 1. Օձ մի՛ն անթոյն և յաղթանդամ. *վիթաշօձ։ Les boas ont quelquefois jusqu'à treize mètres de longueur։ ‖ 2. Ս. Մուշտակ նեղ և երկայն արուի պատմեն կանայք զպարանոցս ի ձմերան. *մուշտօձիք։

Bobèche (բօպէշ) ե. իե. 1. Ձիրագաբերան։ ‖ † 2. Պատշ. ախմաղ. (ահ.)։ [ֆրանս.։

Bobine (բօպի՛ն) ե. իե. Ձախարակ պատուոյ գիծելոյ.

Bobiner (բօպինէ) բ. ն. Գատել գիծելս ի ձախարակին։

† **Bobinette** (բօպինէթ) ե. իե. փայտ ի փակել զդրանս. գանափակ։

Bobo (բօպօ) ե. ար. Դէպքն մի՛ն ցաւք. (մանկատպ բառրատաժ)։ On lui a fait —, du —։

= ՎԱՍՆ. "Զկերպարանն և զմարմնոյ անդամ ոչ կոտրտել. նման է, այլ մանկտյն բոբօ-ովն." Ոսկ. Տիտ. Գ. 304։

Bocage (բօքաժ) ե. ար. Անտառակ. դարատառան։

Bocager, ère (բօքաժէ, ր) ած. 1. Անտառականն. մայրենոց. (ի բնասղծ.)։ Les dieux bocagers։ ‖ † 2. Ձարգարեալ անտառակիզք. պրակագիզ։ "Le pays est frais et —." CHATEAUB. *Italie*, 6։

Bocal (բօքալ) ե. ար. 1. Շիշ ապակեզէն կամ խեցեզէն կարճավիզ և լայնաբերան. *բղղակ։ Mettre des poissons rouges dans un —. Des bocaux d'huile։ ‖ 2. Գունդ ապակեզէն լցեալ ջրով։ ‖ 3. Բերան (փողոյ, սրնգի)։

Bocard (բօքար) ե. ար. Մեքենայ լեալոյ զքրէական նիւթս [mine] յառաջ քան զՀալելն։

Bocarder (բօքարտե) բ. ն. Լեալ զքրէականնիւթս։

† **Bocassin** (բօքասէ՛ն) ե. ար. տես Boucassin։

† **Bock** (բօք) ե. ար. Մեծ բաժակ գարեջրոյ։

Bodruche (բօտրիշ) ե. իե. տես Baudruche։

† **Boësse** (բօես) ե. իե. Գործք մի՛ն քանդակագործեալ ընդ կարելոյ, յապաւելոյ։

Bœuf (բէօֆ. յե։ **Bœufs**, բէօ) ե. ար. 1. Ցուլ հերձամաղ. եզն. արջառ. նօթիւ. ոզներ։ — qui tire à la charrue. Troupeau de bœufs. Une étable à bœufs. Le beuglement d'un —. Nerf de —. տես ի Nerf. Le — gras (տեսիլ ընդ բէօ ներ—)։ Եզն պատրաստակ զոր մսավաճառք չորցեցատանեն ընդ փողոցս ի վերջին աուրս բարեկենդանի։ ‖ 2. Միս եզնի. Ս. եզնենի. *արջառամիս։ Un morceau de —։ ‖ 3. Միս եզնի պաղ [bouilli]։ Le — se mange après le potage. Le — était excellent։ ‖ 4. Ցուլ. եզն. ընատրակ։ Des bœufs sauvages. Le — Apis ‖ 5. (ֆիգ. և ընդ.) Անյր յաղթանդամ, գիրապարար։ Quel gros —! —Il est lourd comme un —. Անի գիանձրաբամիտ առանձ։

Boghei (բօկէ) ե. ար. Կապ մի՛ն թեթեւ կառաց։

† ա. **Bogue** (բօգ) ե. իե. Փշալից փոճակ մսակամրգոյ [châtaigne]. Ս բառճառճ. (ար և Hérisson, †)։

= ՎԱՍՆ. "Ա՛ր գիտցիան ի՛ր գրոցի քառճառճին, որ փուշ ունի ի՛ր." Վ. ատ. մխ. 152։

† բ. **Bogue** (բօգ) ե. ար. Ջուկն մի՛ն Միջերկրականն ծովու։

Bohème (բօ՛մ)
Bohémien, ienne (բօհէմիէ, իէն՛) } ած. 1. Անուն բախտաստաց թափառականաց. Գ. բոշայ. *գինչու. վինիանի. (ար և Égyptiens. Zingaris, Gitanos)։ ‖ 2. Խառնակեցիկ. ցոփագնաց։ Mener une vie de bohême։

— C'est une bohémienne. Անի գճարտար կամ գխորամանդ կինոջէ, նդյնպէս և զանամօթ զանպատկառ կինոջէ։

† — Bohème. ե. իե. Ընկերութիւն խառնակնացիկ, թափառականաց։

Bohard (բօ՛ար) ե. ար. տես Boyard։

A. **Boire** (բուար) [Je bois, tu bois, il boit, nous buvons, vous buvez, ils boivent. Je buvais. Je bus, tu bus, il but, nous bûmes, vous bûtes, ils burent. Je boirai. Je boirais. Bois, buvons, buvez. Que je boive, que tu boives, qu'il boive, que nous buvions, que vous buviez, qu'ils boivent. Que je busse, que tu busses, qu'il bût, que nous bussions, que vous bussiez, qu'ils bussent. Buvant. Bu, bue.] բ. ն. 1. Ըմպել։ — de l'eau, du vin, du bouillon. — dans un verre, dans le creux de la main. Faire — un cheval au seau. Արբուցանել ձիոյ կամ գձի ի գետէ։ — un affront. (ֆիգ.) տես յ'Affront. — le calice. (ֆիգ.) տես ի Calice. — l'iniquité comme l'eau. տես յ'Iniquité։ ‖ 2. Ըմպել գինի։ Ils ont passé la nuit à —. Il avait bu copieusement. — à la santé կամ la santé de quelqu'un. Ըմպել յառաջ, ի կենդանութիւն ուրուք։ — sec, d'autant. Ըմպել գինի բազում։ — à tire-larigot, comme un templier, comme un trou, comme une éponge. Ըմպել գինի անչափ։ — ensemble. Ուսոիլ ճաշ ի միասին. (ընդ.)։ Quand boirons-nous ensemble? — Donner à —. Վաճառել գինի ի կապելայի [cabaret]։ Il y a au coin de la rue un homme qui donne à —. — Donner pour —. Տալ ուժիք պարգևս արծաթոյ, ձեռամբիր։ — Chansons à —. Խնճոյական, սրբազնութեան երգք։ ‖ 3. Արբենալ. գինեհարիլ. գինեսէր կինոջ։ Il est sujet à —. Elle a renvoyé son cocher, parce qu'il buvait։ ‖ 4. Ծծել. խմել. քամել։ L'éponge boit l'eau. La terre boit l'eau։ ‖ † 5. Լինել ի վտանգի ընկղմելոյ, հեղձանելոյ ի ջուրս։ On est allé à son secours; il commençait à —։

— անկնդէր. Ծծել, խմել թղթոյ գիծանաք, զանազանէն. (ալ. պաղիլ)։ Ce papier boit։

— Qui a bu boira. (առած.) Դժուարին է թողուլ զսովորութիւն։

— C'est la mer à —. (առած.) Դժուարին յոյժ է գործդ։ Ce n'est pas la mer à —. Չէ մի՛ն գժուարին յոյժ գործդ։

B. **Boire** (բուար) ե. ար. Ըմպելի։ On lui apprête son — et son manger։

— Il en oublie, il en perd le — et le manger. (ֆիգ. և ընդ.) Առանոյ ուտել գհոգ իւր և ըմպել զջուր իւր. (առի զառնէ որ ընկղմեալ է ի գրաղանս կամ ի հոգս մի՛ն)։

Bois (բուա) ե. ար. 1. Փայտ։ — à brûler, à bâtir. — de construction. Des ustensiles de կամ en —. — Faire flèche de tout —. (ֆիգ.) տես ի Flèche։ ‖ 2. Փայտ (ի պէտս վառելոյ)։ Faire sa provision de —. Mettre du — au feu. Menu —. Կրկուտ. խոխ. խոշտ. ժըժան։ Aller au —. Երթալ գփայտէ. (այլ. փայտ առնելոյս երթալ)։ ‖ 3. Աստղձ. փայտ։ — de charpente. Art de travailler le —։ ‖ 4. Անտառ. ծառաստանակ. մայրի։ Un — de chênes, de hêtres. Passer à travers un —. Le — de Boulogne. Les — sacrés des anciens. — Homme des —. Ագգ մի՛ն մարդակերպ կապկի. Գ. գիշերապին ամիրայ. (ար և Orang-outang)։ Les hôtes des —. Անասունք, թռչունք որ կեան յանտառս. հիւրք անտառաց. (ի բնասղծ.)։ Faire le —.

Digitized by Google

ցուզել որսական շանքը զանազան առ ի գտանել զորջս երկոյ. պատակիլ մկրեաց (?)(ա)։ — Toucher au —. Հարկանել եղջերուի զգլուխ իւր ի ծառս առ ի թօթափել զմորթ նորաբոյս եղջերացն (ր)։ ‖ 5. Ցառ. փայտ։ — sur pied. L'âge du —։ ‖ 6. Շառաւիղք (ծառոց)։ Élaguer des arbres fruitiers qui poussent trop de —։ ‖ 7. Ոստ, ոստեղունք, եղջիւրք, պոզան (եղջերուաց, այծեամանց)։ Un cerf qui a perdu son —. — Cette femme fait porter du — à son mari. (է. ե. ա.) Դրժէ կինդ ամուսնոյ իւրում։ [երեվիլ։

— de lit. փայտեղէն կազմած անկողնոց. լաստ. տախտ.

— d'une lance. 1. Նիզակաւուն. տիգաւուն։ ‖ 2. Նիզակ. գեզարդն։

— Abattre bien du —. (է. ընդ.) Բաղում ինչ գործս վճարել ի սակաւ ժամանակի։

— Charger un homme de —. Թանձրացել զկողս ուրուք. բրածեծ առնել։

— Trouver visage de —. 1. (է.) Գտանել զդուռն փակեալ յորժամ երթայ ոք ի տուն ուրուք։ ‖ 2. Ոչ զոք գտանել ի տան։

— Plein —. Ստան նաւու ի վեր քան զկուրս։

— de Brésil կամ de Fernambouc. փայտ ինչ ներկանեղոյ կարմիր. արդանփայտ. պոքմ (Դ)։ (Ասի ևս լոկ Brésil)։

— de Sainte-Lucie. Ազգ ինչ կեռասանդղոյ, որոյ փայտ է անուշահոտ, և պտուղքն մանուշակ, սեաւք և դառինք. Գ. Նորգենի. (որ և Mahaleb)։

— gentil կամ — joli. Թուփ ինչ, որոյ հատքն կարմիրք են և մանրբողոքանք. (որ և Lauréole femelle, Garou)։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Այնու պարծել հարբեցիքն ասոր է փոյ նրան, և ասէ. Արիւ ժ տիսի տալիսի ինձ։ Եւ հրամայեցաւ վճռեալքն ինձանէ ի ծառոյ անտի և հեծանել ի նժոյգն, և հրել պատնէին հայեցան." փ. Բիւզ. Գ. ժդ. 115։ = (ր) "ի ծառս գինեաւն հարեանին (եղիջերս), և գոյնն գինիքեան չէնալ և հալալ, նիւթ հատորոնիս ի ներսոյնէն." փիլ. կնդ. 141։ = (Դ) "Զորդան էայն, որ ի պոքմ, գերեզ, և ասաս ի ծորմ, որ ի ևէ, և նա ելն է վրան." Ամրուհատասանութիւն. — "ցորդան էայ, որ ի պազմ." Քիմիաբանութիւն. — "կապտինէն, յորդ(ա)ն էայն, և սրնն, արմատնէն գազորհոմ." ցղ. ծառոց։ [յօրինելոյ։

Boisage (պուասաժ) ն. ա. փայտք տախտակամած

Boisé, ée (պուասե) ած. գերբ. 1. Տախտակամած։ Salle boisée։ ‖ 2. Անտառախիտ. ծառախիտ. ծառաւէտ. փայտաւէտ։ Pays —։

Boisement (պուասման) ն. ա. Տնկել անտառս։

Boiser (պուասե) բ. ն. 1. Տախտակամած գործել, յօրինել։ Faire — une chambre։ ‖ 2. Տնկել անտառս։ — une contrée։ [սեռնեկաց)։

Boiserie (պուասըի) ն. իգ. Տախտակամած (որմոց

† **Boisettes** (պուասեթ) ն. իգ. յտ. Կրկուտք փայտից զորս քաղեն ազքատք յանտառի։

Boiseux, euse (պուասե, էզ) ած. փայտաւոր. (խոշ)։ Cette plante est boiseuse։

Boisseau (պուասո) ն. ա. Չին չափ ինչ տարողութեան [capacité] չոր նիւթոց. գրիւ. գրուան։ Un — de blé, de charbon, de sel. Un demi-—. Le — actuel vaut 12 litres 50. — Mettre la lampe կամ la lumière sous le —. (է.) Դնել զճրագ ընդ գրուանաւ. գրուանել, թաքուցանել զշնմարտութիւն. (տես Մտթ. ե. 15. Մրկ. դ. 21)։ [փի. յորինուածութիւն։

† **Boisselage** (պուասլաժ) ն. ա. Պաշտօն յորինուածութեան

Boisselée (պուասլե) ն. իգ. Չափ գրուի միոյ։

Boisselier (պուասլիէ) ն. ա. Ցօրինիչ գրուաց, փայտեղէն անօթոց. *գրուանարար։

Boisselierie (պուասլըի) ն. իգ. 1. Արուեստ յօրինելոյ գրիւս. *գրուանարարութիւն։ ‖ 2. Գրուանք. փայտեղէն անօթք։ La — s'est bien vendue à cette foire։ ‖ 3. Վաճառականութիւն գրուաց, փայտեղէն անօթոց. *գրուավաճառութիւն։

Boisson (պուասո) ն. իգ. 1. Ըմպելի։ Sa — ordinaire n'est que de l'eau։ ‖ 2. Գինի։ Il a toujours de la — en cave. Être adonné à la —, être sujet à la —, se livrer à la —. Ախորժել զգինեաց գեզերանս. լինել աբբղխ. (ընդ.)։ ‖ 3. Գինեակ ի կոխածոյ կամ ի չանչէ [marc]. *չանչագինի։ Ces pauvres gens ne purent nous offrir que de la —։ ‖ 4. *Գայթախաղըր (վասն նաւավարաց)։ Donner de la — aux matelots։

† **Boite** (պուատ) ն. իգ. 1. Հաստն ժամանակ գինւոյ. լինելի գինւոյ ըմպելի։ ‖ 2. Գինի ի կոխածոյ խաղողոյ. *չանչագինի։

Boite (պուատ) ն. իգ. 1. Տուփ. խրտրգեայ. տրկզիկ։ — à compartiments, à double fond. — d'or, d'argent, de noyer, de carton. — aux lettres. Տուփ նամակատան յոր ձգեն զնամակս. *նամակատուփ։ ‖ 2. Տուփ ընչագիզոյ (tabac)։ Il a toujours sa — à la main։ ‖ 3. փաքրիկ առնգ (mortier) հրախաղութեան։ [ուզղարոյն։

— La — du crâne. փորոք գանգի յորում է ուղեղն.

† **Boitement** (պուատըման) ն. ա. կաղալն։

Boiter (պուատե) բ. ն. կաղալ. խոշտալ։ — d'un pied, des deux pieds, des deux côtés. Un cheval qui boite. — tout bas. տես ի Bas։

† **Boiterie** (պուատըի) ն. իգ. տես Claudication։

Boiteux, euse (պուատե, էզ) ած. և ն. կազ։ Être, devenir —. C'est un —։

Boitier (պուատիէ) ն. ա. Տուփ վիրաբուժից։

† **Boit-tout** (պուա-տու) ն. ա. 1. Բաժակ առնգիկ։ ‖ 2. Անբզիտ. գինեասէր. (ա.)։

A. **Bol** (պոլ) ն. ա. 1. Ազգ ինչ գունաւար կաւոյ. տոզանուր (ա)։ — rouge, blanc, gris, verdâtre. Le — était employé autrefois en médecine comme tonique et astringent. — d'Arménie. Ազգ ընտիր և կարմրագոյ կաւոյ ի Հայս. Հայկաւ. հիւբրինի։ ‖ 2. փոքրիկ գնդակ կամ կծիկ ի բժշկական նիւթոց. *դեղագունդ։ (Յայս միտս ասի և Bolus)։ Prendre de la casse en —. Un bolus de casse։

† — alimentaire. կծիկ, բոլորակ կերակրոց ի բերանի։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Ազնուր խոփանի զրէ-նինչն (զրէնինն ?) հեղմանս, եւ յա էրէնչ ինի օրհնաբանութեան." Գ. Պիսիդէս, Ա. հեցօրեայ. 1531. (յոյն բնագիրն ասէ ἐ'ρ.)։ — "Ազնուր յամ հարամ յա ազ և լոչ էինալ խմա." Բժշ.

B. **Bol** (պոլ) ն. ա. *Սկահակ։ Un — de porcelaine, de faïence, d'argent։ ‖ 2. Չափ սկահակի միոյ։ Un — de punch, de lait։

Bolaire (պոլէր) ած. իգ. Terre —. կաւ ինչ կարմրագոյ՝ նման լիմնեցւոյ կաւոյ [terre de Lemnos]։ C'est avec les terres bolaires que se font les terres sigillées։

† **Boléro** (պոլէրո) ն. ա. կազմուած ինչ ազանիկեան։

Bolet (պոլէ) ն. ա. Ազգ ինչ անկան. թնդմոլիկ։ — comestible, ou Cèpe. L'amadou est une espèce de —։

= ՎԿԱՑ. "Բոլէտոս (յն. Βωλίτης, լտ. Boletus). թնդլ։" Բառք Գաղիանոսի։

Bolide (պոլիտ) ն. ա. Հրեղէն երևոյթ ինչ յօգս.

Digitized by Google

ընդմիջից ։ Le — fit explosion, et il tomba des aérolithes ։

† **Bolivar** (գոլիվար) է · ար · Գլխարկ ինչ մեծ եզերքով ։

Boliandistes (գոլանդիստ) է · ար · յն · Անուն ցիստերտեան կրօնաւորաց որ գրին զսրբոց վարս · Բոլլանդեանք ։

Bolus (գոլուս) է · ար · տես Bol, A. 2 ։

Bombance (գոմպանս) է · իզ · Խնջոյք · խրախուճիւն · (ընդ ·) ։ Faire — ։

Bombarde (գոմպարտ) է · իզ · 1· Մեքենայ նախնեաց արձակելոյ քարինս մեծամեծս · վիրգսհան ։ ‖ 2· *Թնդանօթ ինչ նախնեաց որ արձակէր ռմբաքարս , դնդակս քարեզէնս · *ռմբընկէց ։ ‖ 3· Հրձիգ , *ռմբաձիգ նաւ ։

Bombardement (գոմպարտըման) է · ար · *Ռմբակոծութիւն ։ Commencer le — d'une ville, d'une place ։

Bombarder (գոմպարտել) բ. ն. 1· **Ռմբաձիգս արձակել · *ռմբակոծել ։ — une ville ։ ‖ † 2· Յանխուսափ ցասնել զոք յաւագութիւն , ի պաշտօն ։ Ceux qu'on vient de — préfets, sous-préfets, secrétaires ։

Bombardier (գոմպարտիէ) է · ար · *Ռմբաձիգ զինուոր · (վ· այժմ սակ Artilleur) ։

Bombe (գոմպ) է · իզ · 1· Գունդ երկաթի վառօդս լից և պայթուզ · **ռումբ ։ Jeter, lancer des bombes. La — a crevé en l'air. — Tomber comme une — · (է·ի·բ ·) Հատանել ուրուք յանկարծակի ։ ‖ 2· (է·ի·բ · և ընդ ·) Անչէաք · չարիք ։ La — va crever. Ա· ատս կան չարիք ։

Bombé, ée (գոմպե) ած · գ·իբ · Գմբեթարդ · կորընքարդ ։ Verre — ։

Bombement (գոմպըման) է · ար · Գնդաձեւութիւն · *կորնիթարդութիւն · *կորնիթիք ։ Le — d'un verre, d'un mur ։

Bomber (գոմպե) բ. ն. Գմբեթարդ, կորնիթարդ գործել ։ = բ · ն · Կորնիթարդ լինել · կորանալ ։ Ce mur bombe ։

† **Bomberie** (գոմպըրի) է · իզ · Զուլպարան ռմբաց · *ռմբարան ։ [կորնիթ արդ ապակեաց ։

Bombeur (գոմպէօր) է · ար · Ցօրինիչ , վառարանական

Bombyx (գոմպիս) է · ար · Շերամ · բամբիւղաս · Հընգիկ , կերպասաբեր որդն ։ (և սովորական խօս ասի Ver à soie) ։

A. Bon, bonne (գոն , գոն') ած · 1· Բարի · ապնիս · լաւ · քնարիր · Ս· ազնիւ ։ De — blé. De bons aliments. De bonnes troupes. Un — dîner. Un — poème. Un — gouvernement ։ Ան ևս զքնաւոսկար իրաց որ բարւոք գործեն զիւրեանց ազգեցութիւն. De — arsenic. Զօրաւոր զոտիկ ։ De bonne ciguë. Զօրաւոր , ազդու մնալխինգ ։ — Faire bonne bouche. տես ի Bouche. Avoir la main bonne. տես ի Main. — compagnon. տես ի Compagnon. — Le — temps. Անցեալ ժամանակք. (ընդ ·) ։ — Avoir — temps, se donner *mot* prendre du — temps. Զբօսանալ · զուարճանալ ։ — Avoir — pied , — œil. 1· (է·ի·բ· և ընդ ·) Լինել աստիճան յաստիճան հաստակին , յուժիկ ։ ‖ 2· Լինել արիաձուն , ուշգիտալ ։ — Une bonne langue. Ձարտախօս · չարախօս · (տես հնդհնութեամբ) ։ — apôtre. տես յ'Apôtre. C'est — . Բարի է · բարւոք է ։

‖ 2· Ճշդութիւն · ճիշդ ։ Ce calcul, ce compte est — . C'est un homme de — compte. Ճիշդ և հաստատարիմ է ի հաշիւս իւր ։ Les bons comptes font les bons amis. (ա·ա·ի·) Ա·աքսւր հաշիւ , բարեկամ սերտիւ ։ ‖ 3· Գործ · ճարտար ։ — poète, architecte, médecin, politique ։ ‖ 4· Ցօղուցակ · *բարեյաղթ ։ Bonne nouvelle. Աւետիք · բարի աւետիք ։ Bonne année. տես յ'Année. — an, mal an. տես յ'An ։ ‖ 5· Զուարթ ։ Il est en bonne humeur. Vous avez — visage ce matin ։ ‖ 6· Օգտակար · շահաւոր ։ Donner un — conseil. Eaux très bonnes pour l'estomac. Le quinquina est — contre la fièvre. — Trouver — · Հաճել ։ Trouvez — que je me retire. Comme — vous semble. Որպէս զիարդ և կամ է ձեզ · որպէս և կամիք · որպէս դիւր թնաւթ ձեզ ։ Où — lui, leur semble. Ուր և հաճոյ իցէ նմա · յո՛ պէտք է իւր · յասպէս յուկամ՝ յո՛ և կամեսցի · ուր կամ իւրեանց է · ուր և կամ է իւրեանց ։ — plaisir. 1· Հաճութիւն · հաւանութիւն ։ Je ne le ferai que si c'est votre — plaisir. Sauf votre — plaïsir. Զերազ հաւանութեամբ · եթէ ձեզ հաճոյ թուեցի ։ ‖ 2· Հաճոյք · անձնահաճոյ կամք · անձնահաճութիւն կամեաց ։ Elle n'agit qu'à sa tête, que selon son — plaisir. — À quoi — ? Ա· իմէ° · է°ր վասն · ի՞մ՝ ։

‖ 3· Պիտանացու · պիտանի ։ Je m'estime heureux de vous être — à quelque chose. Ce bois n'est — qu'à brûler. À quoi cela est-il —? Ի՞մ իմիք իցէ այս պիտանացու ։ Cela n'est — à rien. — à manger. Բարի ի կերակուր ։ ‖ 8· Հաստատուն · Une bonne maison de commerce ։ ‖ 9· Մեծ· առատիկ · բազում ։ Une bonne partie de l'entretien. Il a reçu un — coup. Il a fait de bons profits. Avoir une bonne fièvre. Une bonne pluie. Անձրև յորդ , առատիկ ։ ‖ 10· Ազնուական · ապնիս ։ Bonne famille. Être de bonne maison. Լինել բարեառնչիկ ։ Bons sentiments ։ ‖ 11· Բարի · բարւոք · ուղիղ · առաքինի ։ Bonnes mœurs. Une bonne doctrine. — sens. Une bonne action ։ ‖ 12· Զուարճալի · հանճարիղ ։ Bonne histoire, farce. Un — mot. կատակաբանութիւն հանճարիղ , առւր , ապի ։ ‖ 13· Բարի · բարեբարոյ · քաղցր · մարդասէր · ապնուագութ · *բարեսիրտ ։ Un — roi. Elle n'est pas jolie, mais elle est bonne. Avoir un — cœur. Le — Dieu. Ա·ծնագաբերն Աստուած ։ Un homme — · Այր բարի , լաւաբարոյ ։ Un — homme. Այր միամիտ , յոտուկամիտ , պարզամիտ ։ (Տես և Bonhomme) ։ ‖ 14· Խիւրահաճան ։ Que vous êtes — d'ajouter foi à ses paroles !

— jour. Օր ուղնական ։ Bonnes fêtes. Տեւելի , աւագ տօնք ։ Il ne met cet habit que les bonnes fêtes ։

— Bonne ville. Հաւատարիմ , սիրելի քաղաք (ի հրամայական տրգուանի) ։

— Une bonne heure. Լի և լի ժամ մի ։

— ami, bonne amie. տես յ'Ami ։

— Une bonne fois. Համարձակ · յայտնապէս ։ Au lieu de le bouder, dites-lui une bonne fois ce que vous avez contre lui ։

— à tirer. Բան զոր գրէ մատենագիրն ի վերայ վերջին փորձոյն առ ի յայտ առնել եթէ ժարէի է տպագրել զնէրեին · տպագրեացի ։ L'auteur n'a pas encore donné son — à tirer. Des bons à tirer ։

— À la bonne heure. De bonne heure. տես ի Heure ։

— De — matin. տես ի Matin ։

— À — marché. տես ի Marché ։

— La bailler, la donner bonne. Պատրել · խաբել · (ընդ ·) ։

— La garder bonne. Ձեռ ունել , պահել · սեռակալ , սեռապահ լինել ։

— En dire *mot* en écrire de bonnes. Կշտամբել , յանդիմանել բանիւք կամ գրով ։

= է · ար · 1· Բարին ։ Le beau et le — ։ ‖ 2· Բարի , գեղեցիկ մասն · լաւն ։ Un fils qui n'a pris de son père que le — . Faire l'extrait d'un livre, et en tirer *mot* en prendre tout le — ։

— Du — du cœur. Արտ մտաք · յօժարակամ ։

Digitized by Google

— Le — de l'affaire, c'est que... Եւ որ գուարճալին է, դի...

— յե. Les bons. Բարիք. լաւ. լաւութեար։ Récompenser les bons, et punir les méchants։

= ս. Բարիք։ Sentir — . Լինել անուշահոտ։ Tenir — . Պինդ կալ. զգեմ ունել. դիմանկալ լինել։ Coûter — . Լինել ծանր գնոց։ Il fait — . Գեղեցիկ են օդք։ Il fait très — aujourd'hui. Il fait — se promener. Ժամ ի դէպ է ի ճեմելիս՝ ի ճեմն զբօսանաց եւանելոյ։ Quand il y fera — . Յարժամ ժամ լինիցի. ի դիպող ժամու։

— Tout de — . Ած. ա. Հաւաստեաւ. ճշմարտիւ։ Pleurer tout de — . Il s'est fâché tout de —։

= Ասել։ ե. Զէ ինչ փոյթ։ Vous dites qu'il est fâché contre moi? bon! ‖ Բ. Բարւոք է. քաջ է։ Vous avez fait telle démarche? bon։

B. **Bon** (պոն) է. ա. Գիր հրամանի հաստատանելոյ ի հաշիւ արուեստ տրկեալ իցէ զձեռնագիրն կամ ատորագրեալ իցէ. *Նշանակագիր. Հաստատի։ — sur le Trésor. Bons du Trésor. — d'un banquier։

Bonace (պոնաս) է. իէ. Անհողմութիւն. խաղաղութիւն ծովու։ Cette tempête fut précédée d'une —։

Bonasse (պոնաս) ած. Պարզամիտ. (ընդ.)։

Bonbon (պոնպոն) է. ս. *Շաքարեղէնք։ Une boîte de bonbons. Ce — est excellent pour le rhume։

† **Bonbonne** (պոնպոն') է. իէ. Անօթ ինչ գինւոյ, իւղոյ։

Bonbonnière (պոնպոնիէր) է. իէ. Տուփ շաքարեղինաց։ ‖ Բ. (է-ի-բ. և ընդ.) Փոքրիկ տուն վայելուչ և յարդարուն։

Bon-chrétien (պոն-ի-ռ-եդիեն) (յե. Des bons-chrétiens.) է. ա. Ազգ ինչ մեծ տանձի զոր առաքն վ. ինկենտ Գալլոյեցի երեր Յիսուսիոյ ի Գաղղիա. *Լիկանդ։

Bond (պոն) է. ա. Ի. Յառուցիւն։ La balle a fait deux bonds. Le boulet de canon fit plusieurs bonds. — Prendre la balle au — . (է-ի-բ.) Առնել ինչ ի դէպ ժամանակի։ — Tant de — que de volée. (է-ի-բ.) Եթէ այսպէս և եթէ այնպէս. որով օրինակաւ և իցէ։ — Faire faux — . Ի. Շեղել գնդակի յառնուլ անդ իւրում։ ‖ Բ. (է-ի-բ.) Առնել. դրժել։ Plusieurs convives nous ont fait faux — . Faire faux — à son honneur. Մեղանչել պատուոյ իւրում։ Cette femme, cette fille a fait faux — à son honneur. Հրապուրեալ է, ի բանս եւեալ է կնոջդ, աղջկանդ. (պ-ն. այս կինս, այս աղջիկս իւր պատուոյն դէմ գործած է)։ ‖ Գ. Ընդոստ գնացք (անասնոց). վազք։ Les chèvres et les agneaux font souvent des bonds. Les daims, les chevreuils vont par sauts et par bonds։

Bonde (պոնտ) է. իէ. Ի. Ցամք ձկնոցի [étang] ընդ որ արտաքս հոսի ջուրն ի բաւանաց անդ գիցանն։ Ouvrir la — ։ ‖ Բ. *Խցան ծակու ձկնոցի։ Lever la — . Lâcher la — . տես ի Lâcher։ ‖ Յ. Բերան, ծակ տակառաց։ ‖ Դ. Փայտեայ խցան ծակու տակառաց. (լաւ և Bondon)։

Bonder (պոնտե) բ. ն. Լնուլ, աղխատիլ գնաւ որչափ մարթին է։

Bondir (պոնտիր) բ. ե. Ի. Յառնուլ. վազել. պարսկել։ Les boulets de canon bondissent sur le pavé, dans les champs, sur la mer։ ‖ Բ. Յառաջանալ. վազել. վազս առնուլ. խայտալ. կայտառել (անասնոց)։ Voyez ces agneaux — dans la prairie. Un cheval qui bondit։ Ած եւ զմարդոյ. Il bondissait de fureur, de rage. Ընդոստանոյր առ կատաղութեանն։

— Faire — le cœur. (է-ի-բ.) Ողոքացուցանել։

Bondissant, ante (պոնտիսան, անդ) ած. կայտառ. *ոստոստուն։ Les agneaux bondissants։

Bondissement (պոնտիսման) է. ա. Յառուցիւն. վազք. խայտանք։ Le — des agneaux dans une prairie։

— de cœur. (է-ի-բ.) Նողկաութիւն. գարշելի։ La vue seule d'une médecine lui cause des bondissements de cœur։

Bondon (պոնտոն) է. ա. Ի. *Խցան բերանոյ տակառաց։ ‖ Բ. Բերան տակառաց. (լաւ եւս Bonde)։ ‖ † Յ. Ազգ ինչ հելուեստական պաճրոյ։

Bondonner (պոնտոնե) բ. ն. Խցանել զտակառ։

† **Bondonnière** (պոնտոնիէր) է. իէ. Գործի ծակելոյ զտակառս։

Bondue (պոնտիւ) է. ա. Թուփ ինչ Հնդկաց փշալից։

Bon-henri (պոն—հընի) է. ա. Բոյս ինչ. ապանաթ վայրի. (որ և Épinard sauvage)։

Bonheur (պոնէօր) է. ա. Ի. Պատահումն բարի. դիպուած բարեբաստիկ. բարեբախտիկ հանգիպութիւն. յաջողութիւն։ Il lui est arrivé un grand — . Il a eu le — d'éviter ce danger. Quel —! ‖ Բ. Երջանկութիւն. բախտաւորութիւն. բարեբախտութիւն. բարեբաստութիւն։ Grand, véritable — . Goûter le — . Envier le — d'autrui։

— Au petit —! (պ-ն. Ի՛նչ կ'ուզէ ըլլայ). (ած.)։ Je fais ce marché: au petit —!

— Par — . Ած. ա. Ըստ բարի պատահմանն. բախտիւ. (պ-ն. ազէկ որ)։ Par —, je me trouvai avoir assez d'argent pour le payer։

Bonhomie (պոնոմի) է. իէ. Ի. Միամտութիւն. բնութիւն. պարզմտութիւն. յատակմտութիւն։ Une douce, une aimable — ։ ‖ Բ. Կարի իմն միամտութիւն. դիւրահաւանութիւն։ Il a la — de croire tous les contes qu'on lui fait։

Bonhomme (պոնոմ) է. ա. Ի. Պարզամիտ. յատակամիտ. անկեղծասուր. բարի մարդ։ Յայս միտս լինի յե. Bonshommes (պոնզոմ), այլ լաւ եւս Bonnes gens. Ces bonnes gens nous ont offert tout ce qu'ils avaient։ ‖ Բ. Դիւրահաւան։ C'est un — qui se laisse mener։ ‖ Յ. Ուր. (ընդ.)։ Le — se porte encore bien. Un vieux — ։ (Յայս միտս լինի իէ. Bonne femme)։ ‖ Դ. Գիւղական. շինական։ Vivre aux dépens du — . Jacques Bonhomme. Գաղղիացի գիւղական։ ‖ Ե. Մարդապատկեր խոշորագիծ։ Dessiner des bonshommes sur le mur։ ‖ Զ. Մարդապատկեր կապարեղէն խաղալիկ մանկանց։

— Un petit — . Տղայիկ. պատանեկիկ։ Ces petits bonshommes sont bien turbulents։

— Aller son petit — de chemin. (է-ի-բ. և ընդ.) Խաղաղ նստել և զիւր իրս առեալ. լռիկ միջիկ յառաջացուցանել գործս իւր։

Boni (պոնի) է. ա. Գումար յաւելեալ ի ծախուց։

† **Boniface** (պոնիֆաս) է. ա. Միամիտ. դիւրահաւան։

Bonification (պոնիֆիգ-ոյ) է. իէ. Լաւանալի. *բարւոքումն։ La — de la terre par la culture։

Bonifier (պոնիֆիէ) բ. ն. Ի. Ագնուագոյն գործել. լաւացուցանել։ — des terres en les fumant։ ‖ Բ. Լնուլ զթերին (արծաթոյ)։ Si la somme n'y est pas, je vous bonifierai ce qui manque։

= Se — . բ. ա. Ագնուանալ. լաւանալ։ Plusieurs choses se bonifient lorsqu'on les garde, telles que le vin, le café, etc.

† **Boniment** (պոնիման) է. ա. Ի. Շաղփաղփութիւնք մժշկաց հրապարակի [charlatan]. (ած.)։ ‖ Բ. Խաբէութիւն։

Digitized by Google

Bonite (ցոնիթ) ս. իգ. Ձուկն ինչ ծովու ի մեծութիւն ձողաձկան [morue]. La — fait la guerre aux poissons volants.

Bonjour (ցոնժուր) ս. ած. Ողջոյն առաւօտեան. լոյս, օր բարի. Je vous donne, je vous souhaite le —. Des bonjours.

—, monsieur, madame. Ողջոյն ձեզ, կամ՝ առաւօտ խաղաղութեան ձեզ, տէր, տիկին. (տե՛ս բարի՛ լոյս. բարև՛).

Bonne (ցոն՛) ս. իգ. 1. Աղախին. Une — pour tout faire. Il a pour tout domestique une vieille —. ‖ 2. Դայեակ, սպասիկ մանկանց. — d'enfant. Une petite —.

†ա. **Bonneau** (ցոնո՛) ս. ած. Միջնորդ պատնէութեան. կատար. L'ami Bonneau.

†բ. **Bonneau** (ցոնո՛) ս. ած. *Խարտեանչան (նաւաց).

Bonne-dame (ցոն-դա՛մ) (յթ. Des bonnes-dames.) ս. իգ. տես Arroche.

Bonnement (ցոնման) ած. 1. Միամտութեամբ. պարզմտութեամբ. (ընդ.). Il a dit — ce qu'il en pensait. ‖ 2. Մօտաւորապէս. (վլ.). Je ne sais pas — combien il y a d'ici là.

Bonnet (ցոնէ) ս. ած. 1. Խոյր. արտախուրակ. Ս. շորփուշ. — de laine, de soie. — de nuit. Ցայգանոց գլխակ. ընտ-ֆո. — à poil. Գիտաւորեալ արտախուրակ. Les grenadiers ont de grands bonnets à poil. — carré. 1. Գլխանոց աստուածպատն վարդապետի. ‖ 2. *Խաչգլխակ լատին քահանայից. — Prendre le — de docteur, կամ՝ le —. Հասանել վարդապետական աստիճանի. — Jeter son — par-dessus les moulins. 1. (տե՛ս. և ընդ.) Ոչ գիտանել զինչ վախճանիլ զպատմութիւնն. ‖ 2. Ձանձրանալ ինչ փղձի զհասարակաց կարծեաց. Cette femme a jeté son — par-dessus les moulins. — Mettre la main au —, ôter son —. Ապախուրիլ զգլուխ իւր ի բաց առնուլ գխոյր գլխոյն. (ընդ.). — Parler à son —. (տե՛ս.) Խօսիլ առանձինն, ինքն ընդ ինքեան. — Avoir la tête près du —. (տե՛ս. և ընդ.) Լինիլ վազցասուն, ցասկաս. — Un gros —. (տե՛ս. և ընդ.) Այր երևելի յընկերս իմիք. Ս. ըսոլ. C'est un de nos gros bonnets. Opiner du —. 1. Ի բաց առնուլ գխոյր գլխոյն առ ի ցաւացանիլ թէ հաւանի առաջարկեալ խորհրդոյն. ‖ 2. (տե՛ս. և ընդ.) Հաճեալ հաւանիլ ամենևին կարծեաց ոչոցէ. Il n'opine jamais que du —.

‖ 2. Գլխապիր ինչ կանանց. Un — de négligé. Un — de tulle, de dentelle. ‖ 3. Երկարդ առամունք արտաքինաց [animaux ruminants].

—-à-prêtre. տես Fusain.

Bonnetade (ցոնէդա՛դ) ս. իգ. Ողջոյն զոր տայ ոք ապախուրելով գգլուխ իւր. *ապախուրանք. (վլ.).

Bonneter (ցոնէդե՛) [Je bonnète. Je bonnetais.] բ. ն. 1. Միծարել զոք խնարհ և ոտիպ թախանձանօք. (վլ.). Je ne saurais tant — ces messieurs. ‖ †2. Ձանձրանալ ինչ կարծիս առանձինն. Հաճեալ հաւանիլ կարծեաց ոմանց.

Bonneterie (ցոնէդերի՛) ս. իգ. Ա.քաւետ, վաճառականութիւն գուլպայարկուի. Ս. գուլպայարկութիւն.

Bonneteur (ցոնէդեո՛ր) ս. ած. 1. Որ յամենախէ զկիր միծարանս. (ընդ. և խոբ). Je me méfie de tous ces bonneteurs. ‖ 2. գոսկահարաւ ար յամենախէր անդաւթոց զկիր միծարանս առ ի ձգել զնոսա ի ծուղակ և գողանալ զկինչն. Je fus suivi par un —.

Bonnetier, †ière (ցոնէդիէ, իէր) ս. Ցօրինիչ, վաճառական գգեստից, գուլպայից. Ս. գուլպայարար.

Bonnette (ցոնէդ) ս. իգ. 1. Ամրութիւն ինչ բերդի. **փքին. (որ և Flèche). ‖ 2. Փոքրիկ առագաստք զոր յաւելուն նաւավարք ի մեծ անդր.

Bonsoir (ցոնսուա՛ր) ս. ած. Ողջոյն երեկոյի. երեկոյ բարի. Je vous donne, je vous souhaite le —.

—, monsieur, madame. Երեկոյ խաղաղութեան ձեզ, տէր, տիկին. (տե՛ս. բարի երեկոյ). [չունի.

— Dire — à la compagnie. (տե՛ս. և ած.) Մեռանիլ.

Bonté (ցոնտե՛) ս. իգ. 1. Բարութիւն. պինուութիւն. La — d'un aliment, d'un remède, de l'air, d'un cheval. ‖ 2. Արդարութիւն. — d'une cause. ‖ 3. Բարութիւն. քաղցրութիւն. մարդասիրութիւն. բարեբարոյութիւն. La — de Dieu. Homme d'une extrême —. Traiter quelqu'un avec —. ‖ 4. Բարեբարութիւն. շնորհք. La — que vous avez eue de m'écrire. Je suis confus de vos bontés. Ayez la — de nous dire, raconter. Առնելով բարեբարութիւն առացէք մեզ, պատմեցէք մեզ. կամեցարուք ասել, պատմել. (տե՛ս. շնորհք ըրէք ըսէք, պատմեցէք). ‖ 5. Անչափ բարութիւն. տարապարտ քաղցրութիւն. La — du père a causé la perte du fils. ‖ 6. Միամտութիւն. պարզմտութիւն. Hé quoi! vous avez eu la — de le croire!

Bonze (ցոնզ) ս. ած. Քուրմ՝ ձիներց և ցապանացոց. *բոնձու.

† **Boqueteau** (ցոփըտո՛) ս. ած. Անտառակ.

† **Boquettier** (ցոփէդիէ) ս. ած. Խնձորի վայրենի, կատաղենի. գ. քարխնձորի.

Boquillon (ցոփիյիոն) ս. ած. Փայտահար. (վլ. այժմ տես Bûcheron).

Boracique (ցորասի՛ք) ած. տես Borique.

Borax (ցո՛րաքս) ս. ած. Ազ ինչ որ դիւրով գհալուածն մետաղաց. *ոսկեբորակ. (որ և Chrysocolle). Le — se trouve dans plusieurs lacs des Indes orientales. — artificiel. [Ամիտ. Անգ. անոզ. = վկաց. "Ո՛ւխտն իպնոլն, ած ի քոզսին, ած ի պօլան."

Borborygme (ցոր-ցոր-իմ՛ք) ս. ած. կարկաչիւն, Ս. գոգոալն (ազիաց արովայնի).

Bord (ցո՛ր) ս. ած. 1. կող, կողմն (նաւու). De quel — vient le vent? Faire feu des deux bords en même temps. Virer de —. տես ի Virer. Rouler — sur —. Սատկապէս և անընդհատ սատանալ նաւի յայլմէ ի ձախ և ի ձախմէ յայլ. Ces deux bâtiments sont — à —. Առ երի միմեանց կան նաւքդ. ‖ 2. Ձեռք, շրջանք նաւու յայսկոյս և յայնկոյս. Louvoyer à petits bords. — Être du — de quelqu'un. (տե՛ս. և ընդ.) Լինիլ ի կողմանէ, ի կարծեաց ուրուք. ‖ 3. Նաւ. Le capitaine nous régala sur son —. Aller à —. Coucher à —. Quitter le —. ‖ 4. Եզր. ափն. շուրջն. S'appuyer sur le — d'un navire. Le — d'une robe, d'un manteau. Գլանոյք. Le —, les bords d'un précipice. — Être sur le — de sa fosse, être au — du tombeau. (տե՛ս.) Ցափն մնալոյ, տապանի, ի դուռն գերեզմանի ժամանակ կալ. ի բերան, յատիճան մնալոյ կալ. ‖ 5. Բերան, շուրթն (բաժակի). ծնօտ (սկաւառակ). Remplir un verre jusqu'aux bords. Un rouge —. Բաժակ լի գինովք. բաժակ գեղալից. ‖ 6. Ծայր (շրթանց). Mouiller le — de ses lèvres. Avoir un mot sur le — des lèvres. (տե՛ս. Բառն լեզուին ծայրն ըլլալ). — Avoir l'âme sur le — des lèvres. (տե՛ս.) Միբդ լինիլ զոգիան հանիլ. մազկոնիչ մերձ ի մահ լինիլ. յոգուցն պարզիլ ապաստան լինիլ. յոգիան ապաստան լինիլ. (տե՛ս. հոգին տալու վրայ ըլլալ). ‖ 7. Ծիր, շրջանակ (աչաց). Il a le — des yeux rouge et

Digitized by Google

malade : ‖ 8. Ափն. գետափն. լճեզր. ծովափն : Se promener sur le — de la mer. Des bords riants, fleuris. Les bords du Rhin. Couler à pleins bords. Գարեւ և գարեւ գարուկը, ծոյրակը Տանջակը հոսել (գետոյ) : ‖ 9. Շուրջանակի ժապաւէն կամ երէզ զգեստուց. թևիփ : Tunique ayant un — de pourpre. Mettre un — à une jupe :

— յե. երկիր շրջապատեալ ի ջուրց. ափունք. (ի բնատղծ.) : Les bords africains, indiens. Vivre sur les bords étrangers :

= — à — de. Ներ. աա. Մինչև ի շրթունս. մինչև ի վէր : L'eau est — à — du vase. (ալե. Ջուրը մինօթոյն բերանը հասած է, կամ՝ մնօթոյն բերանին հաւասար է) : La rivière est — à — du quai :

Bordage (ցօրդաժ) է. աբ. 1. Տախտակամած կողից նաւու. ներքնապատ կողնոց : ‖ † 2. Թումբ (ջրոց) :

† **Bordaille** (ցօրդայլ) է. էն. Կող (նաւու) :

† **Bordailler** (ցօրդայլէ) բ. ն. տես †Bordeyer :

Bordé (ցօրդէ) է. աբ. Ծոպաւէն պատելոյ զեզերս հանդերձից, կարասեաց. թևիփ : Son habit n'avait qu'un simple —. Il faut mettre un petit — à ces rideaux :

Bordée (ցօրդէ) է. էն. 1. Արձակումն թնդանօթոց միոյ կողմանն նաւու : Lâcher une — contre l'ennemi. — Une — d'injures. (էնթ.) Յորձանք, վիժանք նախատանաց : ‖ 2. Ճեմք, շրջան նաւուց յայսկոյս և յայնկոյս : Faire une — :

Bordel (ցօրդէլ) է. աբ. Պոռնկանոց. բոզանոց. (գէշ.) :

Border (ցօրդէ) բ. ն. 1. Պատել, գրաւագել տախտակօք գկողս նաւու : ‖ 2. Պատել. շուրջ պատել : "Elle se promenait souvent seule sur les gazons fleuris dont un printemps éternel bordait son île." FÉN. *Tél.* I. La foule bordait le chemin par où il devait passer. — la haie. տես ի Haie : ‖ 3. Ամփոփել ընդ անկողնով զեզերս ծածկարանի, վերմակի : ‖ 4. Պատել ժապաւինաւ զեզերս հանդերձից, կարասեաց. ժապաւինել : — un chapeau d'un galon d'or. — des rideaux : ‖ 5. Փօա անցանել, քաշել նաւու առ ափամերձ. առ ցամաքաւն նաւել. (ծն. ալիժ՝ ասի Côtoyer) :

Bordereau (ցօրդրօ) է. աբ. 1. Ցանկ պէտպէտ գրամոց հաշուոյ իրիք. **կցակ : ‖ 2. Տոմսակ հաշուոյ առից և արոց. **կցակ :

† **Bordeyer** (ցօրդէյէ) բ. ն. Շրջան տանուլ նաւու յայսկոյս և յայնկոյս. պատ առնել երթևեկել :

Bordier (ցօրդիէ) ած. աբ. Un bâtiment —, կամ լոկ —. է. աբ. Նաւ ամրագոյն միով կողմանբ :

Bordigue (ցօրդիկ) է. էն. Ջուր փակեալ ի ծովափունս առ որսալոյ ձկունս, կամ առ ի պահել զնոսա կենդանի :

Bordure (ցօրդիւռ) է. էն. 1. Զարդ, պատուածք եզերաց. թևիփ : La — d'une tapisserie. — de buis, de gazon : ‖ 2. Փառք ապատուածք կամ եզերաց անտառի : ‖ 3. Շրջանակ : La — d'un tableau, d'un miroir :

Bore (ցօ) է. աբ. Մարմին քիչ տարրական (ըստ տարրագիտաց). *բոր :

Boréal, ale (ցօրէալ, ալ) ած. Հիւսիսային. հիւսիսական : Pôle —. Aurore boréale :

Borée (ցօրէ) է. աբ. Բուռեաս. Վռուէաս. Հոգմ հիւսիսի. (ի բնատղծ.) : L'impétueux Borée :

Borgne (ցօրնէ) ած. 1. Միականի. ակնապակաս. (ալե. միաչեայ) : Homme, femme, cheval —. Jaser comme une pie —. (էնթ.) տես ի Pie — : ‖ 2. (էնթ. և ընդ.) Une maison —. Տուն մթին, խաւարային : Un cabaret —. կապիլայ փոքրիկ և գծուծ : Un conte —. Ջրոյց անհաւատալի : Un compte —. Խառնակ հաշիւ : † Teton —. Սիսն անպտուկ :

= է. աբ. Միականի : Au royaume des aveugles, les borgnes sont rois. (աա.) տես ,l'Aveugle :

Borgnesse (ցօրնէս) է. էն. Կին կամ աղջիկ միականի. (ասի նախատանօք կամ ծաղր առնելով) : Une méchante, une vilaine — :

Borique (ցօրիք) ած. *Բորակեան (թթու, ի բորդ [bore] և ի թթուածնէ, ըստ տարրագիտաց) : Le borax est une combinaison de l'acide — avec la soude :

Bornage (ցօրնաժ) է. աբ. Չաստատելն զնշանս սահմանաց (անդաստանաց). սահմանագրութիւն. կետահատութիւն :

Borne (ցօրնէ) է. էն. 1. Քար, ծառ կամ սմնկոյն նշան յատկել զսահմանս անդաստանաց. սահման. Ս. կապար : Planter une —. Arracher des bornes. — milliaire. տես ի Milliaire : ‖ 2. Արձան կամ կոթող որ նշանակէր զծայրս ասպարէսին ի կրկէս նախնեաց. կէտ նշանի. մարտկաց կէտ : Tourner autour de la — : ‖ 3. Սահմանք (Տէրութեան, գաւառաց) : L'Espagne a pour bornes les deux mers et les Pyrénées. Étendre les bornes de son empire : ‖ 4. Սահման. եզր. ապառաժած : Régions qui n'auraient pas de bornes. Le ciel qui est sans bornes. Les bornes de la vie : ‖ 5. (էնթ.) Սահման. կէտ. պայմանն. չափ : Passer les bornes de son pouvoir, de son sujet. Franchir les bornes du respect. Passer les bornes, անդնդիլ. Անցանել զսահմանաւ. ելանել ըստ չափ, ըստ կէտ սահմանին :

Borné, ée (ցօրնէ) անց. դերբ. 1. Սահմանեալ. սմմիտփակաւ. չափաւորեալ : ‖ 2. կարճ. սակաւատար. փոքրատար (միտք) : Homme d'un esprit —. Intelligence bornée :

Borner (ցօրնէ) բ. ն. 1. Նշանս սահմանաց հաստատել. սահմանս դնել, զատուցանել (ա) : — un champ : ‖ 2. Սահմանել. պատել. փակել : La mer et les Alpes bornent l'Italie : ‖ 3. (էնթ.) Ամփոփել : Nous avons borné l'enseignement aux premières règles du calcul. "Il borna toute la musique aux fêtes dans les temples." FÉN. *Tél.* XII. ‖ 4. (էնթ.) ի չափս ածել. զհանջել. սմմիտ վճռել. կարճել : — son ambition, ses désirs. — les pouvoirs d'un ambassadeur :

= Se —. բ. ա. 1. Չափ դնել անձին : ‖ 2. Սահմանիլ :

= Վկոճ. (ա) "Եւ նշանս սահմանաց հաստատեաց այսպէս." Խոր. Բ. ծգ.

Bornoyer (ցօրնոայէ) բ. ն. 1. Դիտել միով աչքամբ (զսպողութիւն արմից). (ւբէէը) տէր ինչ էին լսելոյ : ‖ 2. Նշանաւորս առնել առ ի ձգել գհիմունս արմից կամ առ ի անկել կարգաւ ծառս :

† **Bosan** (ցօշ) է. աբ. Ըմպելի քիչ Պարսից և Տաճկաց ի կորեկանէ. *կորեկաջուր. (պրս. ցօղի). ցօշ :

Bosel (ցօվէլ) է. աբ. տես Tore :

Bosphore (ցօսֆօ) է. աբ. 1. Նեղուց կոստանդնուպոլսի. Բոսպոր. Արշաւէանց : ‖ 2. Նեղուց ի մուտս ծովուն Ազովայ [Azof]. Բոսպոր :

Bosquet (ցօսկէ) է. աբ. Թաւուտ. անտառակ : Se promener dans un —, sous un —. Les bosquets de Versailles :

[առ ի քանդակել ի վերայ :

Bossage (ցօսաժ) է. աբ. Վէմ կորկառեալ արտաքս

Bosse (ցօս) է. էն. 1. Ամուսին : En tombant, il s'est fait une — au front : ‖ 2. Ամուսին գանգի հասմա-

Digitized by Google

բնաղ. իրքն. Ինչան բարգաման մրաւթեանց։ Il a la — de la musique։ ‖ 2. Ուռայաս ազին, կրծոց. Ս. գլաւթիւն։ Avoir une — par devant, une — par derrière. La — d'un chameau. Ս. կռանգին (ձ)։ Le chameau a deux bosses. le dromadaire n'en a qu'une։ ‖ 4. Անհարթաւթիւն. խոշոռթիւն։ Un plat d'argent plein de bosses. Ce terrain offre quelques bosses։ ‖ 5. Ա. յատուկ բոլորչի ի վերայ ոսկերաց ինչ (բուս անգամոցիաց)։ La — nasale, frontale։ ‖ 6. Գանգակ արուեստ ցցուեալ։ Peindre d'après la — ։ Նկարել հետեւողութեամբ պատկերի յօրինելոյ գաղափարս։ ‖ 7. Զարդ ուռուցիկ (յարուեստս)։ Des ornements faits en —. La — d'un bouclier. Կռունկ, կմիթայ, խնձոր վահանի. (գլ. վահանին մէջտեղի ուռուցիկ մասը)։ ‖ 8. Ծոյլ չուանի նռուայ։

— Վեպ. (ձ) "Ցուրտ խոն ի չէր վոյնիկ, գիշին ու ան գոռալ . . ու ուղղ վոյնիկ՝ ոչ ասիկն նրուս խոսիկոս." Նիկոլաոս Գալատիէ. ՍՋ. 214։

Bosselage (գոսլաժ) ի. ար. Զարդ քանդակագործ արուեստին հօգնական ասոյիցդ։

Bosseler (գոսլե) [խոնարհի իրքն գAppeler.] բ. ն. 1. Գանգակս յօրինել յօրուածքին գեղանուա ասոյիցդ։ — de la vaisselle։ ‖ 2. տես Bossuer։

Bosseman (գոսման) ի. ար. Ա. երկաթեայ պարանոց, խարիսխոց նաւու. *պարանագործ։

Bossette (գոսէտ) ի. նկ. Գնգակեայ զարդ ասեղանոց. վերասեղ(?)։ Bossettes dorées, argentées. Mors à bossettes։

Bossoir (գոսուար) ի. ար. Հինան զորմէ գամբի խոշոր նաւու. ասպատինութիւն խոտորին (ձ). *խոտորնագալ։ Avoir l'ancre au —։

— Վեպ. (ձ) "Ա պատանդ ին գրան ֆրիցու, ասպատինուին խոտորին ընդու, ընդ արտաքս ամրցի կորգոսին բանկնին." Նար. իի։

Bossu, ue (գոսի) տ. ած. Որ ասեղ գոյութիւն ի բերկանան կամ ի կուրծս. ասպատաղ. Ս. կուզ։ — par devant. — par derrière։ ‖ 2. Անհարթ, գերուած (ճանապարհ)։ (ի.)։

— ի. Յասպատաղ. Ս կուզ։ C'est un — plein de malice. Une petite bossue. Rire comme un —. Գոհիլ բարձոլ ծիծաղել. ծիծաղել բարեկամարար. (ընտ.)։

Bossuer (գոսուե) բ. ն. Խուռալատար կամ ուռուցիկ գործել գիրուածով։ — des assiettes, un casque։

— Se —. բ. ա. Խուռալատար, ուռուցիկ լինել։ Ce plat d'argent s'est bossué en tombant։

Boston (գոսթո) ի. ար. Խազ ինչ քարտերի խաղացնող ի չորից։ Jouer au —. Faire une partie de —, un —։

Bot (գո) տ. ար. Pied — . թխլիկաւ ասոն։

— ի. ար. *Թխլիկասոն։ Les deux frères sont pieds bots։

Botanique (գոտանիկ) ի. նկ. *Ցնդագիտութիւն. *անդրագանութիւն. *բուսաբանութիւն։

— տ. *Ցնդագիտական. *բուսաբանական։

Botaniste (գոտանիստ) ի. ար. *Ցնդագէտ. *անդրագան. *բուսաբան։ [ասգերաց. *ասդրագրագէտ։

† **Bothriocéphale** (գոթրիոսեֆալ) ի. ար. Երկար ինչ [ulcère] հազկերտ. նաց [cornée] ասկաց։

A. **Botte** (գոտ) ի. նկ. Խուրձ. ասդյակ. ասակ։ Ս. կուզ ասդ։ — de paille, de foin, d'asperges, d'oignons. Lier des bottes. Bottes d'échalas, d'allumettes։ Գրի հա. ընտ. գրի գրիաց, գրատուփաց։ Une — de paperasses, de lettres։

B. **Botte** (գոտ) ի. նկ. 1. կօշիկ. սրնդ։ Une paire de bottes. Bottes fortes, molles. — Prendre ses bottes de sept lieues. (ֆոլքլոր. և ընտ.) տես ի Lieue. — Graisser ses bottes. (ֆոլքլոր.) տես ի Graisser. — Mettre du foin dans ses bottes. (ֆոլքլոր.) տես ի Foin. — Serrer la —. Գիգիլ ասուսդիք զմէջը երիվարին։ ‖ 2. (ֆոլքլոր. և ընտ.) Տիղմ կաւահող ի ոչխիս, ի մկիս։ Ce terrain est si gras, qu'on ne saurait s'y promener sans en rapporter des bottes։ ‖ † 3. Ս. Շնհաղիք [collier] կաշեայ վանդ ասուակաւ շան։ ‖ 4. Գասաւանդան, երանելիք կաւաց։

c. **Botte** (գոտ) ի. նկ. 1. Տափառ (ձիոյ, գինւոյ)։ ‖ † 2. Խազովակ (ասուաքնոցաց)։

D. **Botte** (գոտ) ի. նկ. Հարուածի ասդ (ի սրախազուածեան)։ Porter, allonger une —. Տալ հարուածի ասդ։ Parer, esquiver une —։

Botté, ée (գոտե) ած. գերբ. Ագուցեալ կօշիկս. ընտիանեալ։ Le chat —. *կօշկաւոր կասաւ. (մանրամբեզ ինչ)։

Botteleage (գոտըլաժ) ի. ար. կապելի ի խրձուեաս։

Botteler (գոտըլե) բ. ն. կապել խրձուեաս. ասդյակել։

† **Bottelette** (գոտըլէտ) ի. նկ. *խրձիկ (խոտոյ, յարդի)։

Botteleur (գոտըլոր) ի. ար. Որ կապէ խրձուեաս. գ. խրձնաւար։

Botter (գոտե) բ. ն. 1. կօշկս կազմել, հագցնել։ — un régiment de cavalerie. Ce cordonnier botte bien, botte mal։ ‖ 2. Ագուցանել կօշկս։ On est obligé de le — et de le débotter։

† — բ. ն. Շազախել ազմով (անասուց մաքերայից)։

— Se —. բ. ա. 1. կօշկս յուսս ագանել. բտասնանիլ։ ‖ 2. (ֆոլքլոր. և ընտ.) Շազախել ազմով գասս։ On ne saurait se promener dans ce jardin qu'on ne se botte։

† **Botterie** (գոտըի) ի. նկ. Խանութ կօշկակարի. Ս. կօշկակարանոց։

Bottier (գոտիե) ի. ար. կօշկակար. կօշկագործ։

Bottine (գոտին') ի. նկ. Կէս կօշիկ. ոչ ասոյց կօշկաձև. *կիսակօշիկ։

† **Bouard** (գուար) ի. ար. տես Bouvard։

Boue (գու) ի. ար. 1. Ա. բաւ այծ. նոխազ. քաղ. քոշ. — puant. La barbe d'un —. — Barbe de —. (ֆոլքլոր. և ընտ.) Մօրուք մարդոյ ընդ կզակաւ. քոշի մօրուք։ Il a une barbe de —. — émissaire. Նոխազ զոր արձակէր քահանայապետն Հրէից յանապատ՝ եգեալ ի վերայ գլխոյ նորա զանօրէնութիւնս և զմեղս ժողովրդեանն. Հարբած. արձակեալ նոխազ. Նոխազն ազատական (ձ). (տես Ղեւս. ԺՉ. 7-10, 21, 22)։ Աոի ֆոլքլոր. և ընտ. զանձ զորով արիսանն զյանցանս այլոց. Ils l'ont pris pour leur — émissaire. — Les boucs et les brebis. Ա. այծք և ոչխք. (ըստ Աւետարանի՝ ժողովուրդ և արդարք)։ ‖ 2. Տիկ ձիոյ կամ գինւոյ ի մերձ նոխազի։ Un — d'huile, de vin։

— Վեպ. (ձ) "Զի չիւղին յանապատ անդ՝ յորում հարթիոզ լինիր նոխազն." Եփր. Ղեւս. գ. 223. — "Ե ձիրս զայն ընթացան ասդ՝ յորում հարթիոզ նոխազն." անդ. 218. տես և 222, 223։

Bouage (գուաժ) ի. ար. Տանիկ ինչ այծասոյ յարդի մեղ իւղ կազդոյս։

Bouc (գուկ) ի. ար. 1. Տիղի ուր վայրենիք Ամերիկայ չորացուցանեն ի ծուխ գինս իւրեանց։ ‖ 2. կնոտ կարոյ փայտիզէն վայրենեաց Ամերիկայ։ ‖ † 3. Ագաղակ. ազմուկ. (ի.)։ ‖ † 4. Գնգոնոց. (ի.)։

Boucaner (գուկանե) բ. ն. Չարացուցանել ի ծուխ գինս, գնուկն։

— բ. ն. Ծխանել յորս վայրի եղանց համ ցլաւց։

Digitized by Google

Boucanier (բու-քանիէ) ի. ած. 1. Որսորդ վայրի եզանց։ ‖ 2. Ամերիկեան կղզիս ի վերնման ԺԷ դարուն։

Boucassin (բու-քասէն) ի. ած. Ապտ ինչ բամբակեայ կտաւոյ. գ. խառնակ պղտոց։

Boucaut (բու-քո) ի. ած. Տակառ (չորս վեհաուտց)։ Un — de sucre, de café, de riz։

† **Bouchage** (բու-շաժ) ի. ած. 1. *Խցան. Խցէ-ի։ ‖ 2. Խնուշն. խցանելն։ Le — des bouteilles։

† **Boucharde** (բու-շարտ) ի. իգ. Մարմ ինչ քանդակագործաց [sculpteur]։

Bouche (բու-շ) ի. իգ. 1. Բերան. երախք։ Avoir du mal dans la —. Il a toujours la pipe à la —. Mettre à quelqu'un les morceaux à la —. Sentir mauvais de la —. Ունել զբերան հոտաւ (ա)։ Flux de —. 1. Ցորգահոս առատութիւն [salive]։ ‖ 2. (ի-ինչ. և ընդ.) Շատախօսութիւն։ (Ցայս միտս լաւ ևս է ասել Flux de paroles)։ ‖ 2. Ամբաքին մնան բերանոյ. բերան։ Avoir la — belle, incarnate, petite. Avoir une jolie —. Baiser à quelqu' sur la —. Համբուրել ի բերան (բ)։ Faire la petite —. 1. Գնդել զշրթունս առ երևելոյ փոքրաբերան։ ‖ 2. (ի-ինչ.) Ամբահանդիսել։

‖ 3. Բերան (գործարան ձայնի)։ On recueillait jusqu'aux moindres paroles qui sortaient de sa —. Être dans la — de tout le monde, dans toutes les bouches. Ցամենեցունց բերանս կալ. յամենայն բերանս լինել (գ)։ Dire quelque chose de —. Ասել ինչ ի բերանոյ, բերանով։ — Fermer la — à quelqu'un. տես ի Fermer. — N'oser ouvrir la —. Զխլհել բերան բանալ, ճիկ հանել, ընդդիմ գառնալ. բերանակապ, լեզուակապ, կղպակապ լինել։ — close, cousue. Լաւ-լեր. մի' ասիր ասելոցս. ամենևին զշրթունս։ — Avoir toujours un mot, une chose à la —. Ունել միբերի ի բերան զբան ինչ. չթափել ի բերանոյ. վեր ի վայր յեզյեզել. ի վեր և ի խնամբ ասել (դ)։ — Dans sa —. Ընտանեաբ. բան նորա ասելոյն։ — Avoir le cœur sur la —. տես ի Cœur. — À pleine —. (ի-ինչ.) Բերանաւորէ. յայտնապէս։ "J.-C. s'est expliqué à pleine —." Boss. — Être, demeurer — béante. Բերանաբաց կալ. յապուշ կրթիլ. ունկն գնել մեապտուիթեամբ։ ‖ 4. Բերան (ընդունարան կերակրոց)։ Provisions de —. Faire bonne —. Թողուլ ճաշակ քաղցր ի բերանի։ — Faire venir l'eau à la —. Ջարթուցանել զփափագ. գրգռել զընդունելոն. (տե. բերնին ջուրը վազցնել)։ — S'ôter les morceaux de la —. Ցորկորոյ խըմճ հատանել. (տե. իւր բերնէն կտրել) (բ)։ Il s'ôte les morceaux de la — pour faire une petite pension à sa vieille mère. — Être sur sa —, sujet à sa —. Լինել պարտաւոր, արկածոյ ծառայ. լինել արկածեալ։ — Les officiers, le service de la —, կամ լուկ la —. Խաշտանդք, անգանպարտաւորք թագաւորի. ախմաղք։ — Avoir — à cuir en cour. Ունել իրաւունս առնելոյ ի անգանոյ արքունի (գ)։ — Traiter quelqu'un à — que veux-tu. Գինքշեցուցանել, քաջ և բարի ունել զոք. առատ կոչնովք ուրախ առնել. (տե. մեկուն ազէկ կերցնել խմցնել)։ Être à — que veux-tu. (ի-ինչ.) Ունել զամենայն ինչ առատաձիռութեամբ։ ‖ 5. Անձն զոր կերակրել ոք. բերան։ Il a tous les jours dix bouches à nourrir. Faire sortir d'une ville assiégée toutes les bouches inutiles. Հանել, մերժել ի պաշարեալ քաղաքէ զամենայն աւելորդ կամ անպիտան բերան (ե)։ ‖ 6. Բերան, երախք (երիվարի)։ Cheval fort en —. Երիվար խոտերան, կոպտերան, բրտերան, գժոխերատան, ըմպահիպոլ։ Assurer la — d'un cheval. Ստիպել ատանաց զբերան երիվարի։ Ce cheval n'a ni — ni éperon. Խատերան է երիվարդ և անկուշտ մորակի. (տե. այս ձին ոչ սանձի մտիկ կ'ընէ և ոչ մորակի)։ N'avoir ni — ni éperon. (ի-ինչ.) Լինել ապուշ և անզգայ։ ‖ 7. Բերան։ La — d'un volcan, d'un four, d'un canon. — à feu. *Գնդանկէզ. *Թնդանօթ։ ‖ 8. Բերան (գետոյ. վարի ամպրատաբ չէ.)։ Les bouches du Nil. Le département des Bouches-du-Rhône։

— Gouverne ta — selon ta bourse. (առած.) Ամբոջիր ծախս քուս քաւմ չափս. այսպէնք իւրովնեաս ներէն ապրի։

= ՎԱՍԱ. (ա) "Զինչ-ոչ-ինչ նախատինն պիրան առնուլ հոգիս ասի. ի բազմաթիւ պատերազմին հոգիս բերան չէ." Սոփ. Ա. 38։ = (բ) "Գնէրս սրտնեցիր, յաչս ես ի բերան հոմ բառնչիր." Ոսկ. Փիլիպ. ժԳ. Ցորգ. 497. — "Ես գիմ Ամասիոն ի հնոյ ինչ եղէ ի գերս առանուէ, յաչս ես ի բերանս համբառնչի." Ոսկ. Եփես. ժԲ. 802։ = (գ) "Ցանենեցունց բերանս ներ ապրի, և ամենեցուն եղ երանելի." Ոսկ. Մատ. Բ. 23. — "Զհոգս ածեր ընտ' ոչ գիտես ցայգ յանձնան բերանս ես." առաք. Ը. Ցորգ. 122։ = (դ) "Ո-նէրնէ ձերբ ի բերան ես գնես յաչսիկն ես-ինչ-ինն ես-ոչխայ մարգարէի." Բրս. ՎԼԳ. Ե. 84. — "Զամ (գիշեր) ցայն և բարբառ և սիրտ և ամենայն ի նա գոց պիեպիրոց ցանկ և հանապազ կռահին ի բերանոյ." Ոսկ. Բ Յովհ. Դ. Ցորգ. 209։ = (ե) "Ես ասա սրտիս յարկոյ(ս) ընտանեան հարկանիլ, ոչ ինչ գայթ առիր." ՎՀ. Բ. 240։ = (զ) "Ես Միմիթբարիմ ասիրս հոց ի սիրտս Դաւթի . . . ի հանապազ ի սիրտս սրտիւ ասիրս." Բ Թագ. Թ. 11, 13։ = (է) "Ասա որ ասիրտ ներս են, որ անպիտան են գէշ, այնինն պատասխանի և հանիլ, իբրա գամ ինչ բռնալ ընտա սրտիս գրան հանելու, և երիթեցնն ասր ի-ինչին." Եւս. Գամ. Ի. Լ. 599. — "Եհան ի հանուտի անոյ ընտիանն ինչ որ գանահամ կին պիտոյ հասանչ ի հանր հանգիստ զբօսի, ընտ և վանոյս, և գերմեցոյ ընտա ի հանուտ անոյ." անդ։

Bouché, ée (բու-շե) անց. գերբ. խցեալ։

— Avoir l'esprit —, être —. (ի-ինչ. և ընդ.) Լինել ծանծաղամիտ. ոչ կարել իմանալ զիարի յայտնագոյնս անգամ։

Bouchée (բու-շե) ի. իգ. Գառատ. (կերակրոց)։ Ne faire qu'une — d'un morceau. Ի մի պատառ կլանել. հատ ևխած լինել, առնել. ատակ անյագագոյր և փառամոլակի։ On lui servit un poulet, dont il ne fit qu'une —։

= ՎԱՍԱ. "Փառան զնէզան և զանօթս որ ի նմա և զկերան ի մ պատառ կլանել." ՎՀ. Ա. 579։

A. **Boucher** (բու-շե) բ. ն. Խնուլ. առաքանել. փակել. ոհզմել. խծկել։ Le conduit était bouché par une pierre. On boucha les fenêtres. Se — le nez. Խնուլ, առնել զքիթս (ի ժահահոտութենէ). (տե. քիթը գոցել, բռնել) (ա)։ Se — les yeux, les oreilles. Կափուցանել, խնուլ զաչս, զլսելիս. ոչ կամել տեսանել, լսել։

= Se —. բ. ա. Խնուլ. խցանիլ. փակիլ. կուբանալ։ La voie par où les eaux s'écoulaient s'est tout à fait bouchée։

= ՎԱՍԱ. (ա) "Ումեր ի երիսայ, և երկու հրեշտակ ընդ նմա, և ի գիտնի ելոյն ինչ ելաս զինքն ներին." (Մեռս քրզմ. "Ումեր ինոյ ներսն գնուցափակ էոր ի ծովահատութենեն.") ՎՀ. Բ. 416։

B. **Boucher** (բու-շե) ի. ած. Մսավաճառ. ոչանգագործ. Ս. մսագործ։

— C'est un —. Առ ի-ինչ. զանգուած և զարհուրելոյ մարդոյ, կամ զանհմուտ գիրաւաժէտ որ կտրատել գիմագրնեն։

Boucherie (բու-շո-րի) ի. իգ. 1. Կին մսավաճառ. ‖ 2. Կին մսավաճառի։

Digitized by Google

Boucherie (դ-ուշ-ի) ֆ. իթ. 1. Միսագործանոց. մսավաճառանոց. մսավերան. Ս. միսագործնոց։ ‖ 2. (փոխբ.) Ջարդ. կոտորած։ Ce ne fut pas un combat, ce fut une —. Mener, envoyer des soldats à la —. Ցուղարկել, առաքել զինուորս յանդուստ մահ։

† **Boucheture** (դ-ուշէ-ր) ֆ. իթ. Ցանկ (ապատրակի)։

Bouchoir (դ-ուշ-ար) ֆ. ր. Երկաթեայ խուփն հնոցի. Գ. ափնակալ։

A. **Bouchon** (դ-ուշի) ֆ. ր. 1. *Խցան։ Le — d'une bouteille. — de liège, de verre։ ‖ † 2. Միանին կարիք։

B. **Bouchon** (դ-ուշի) ֆ. ր. 1. Կոզր [rameau] գալարի, կամ պատկ ի բազէզանէ՝ նշանակ կապելոյ [cabaret]։ ‖ 2. Կապուղ. Ս. գիմնասան։ Il n'y a dans ce village qu'un mauvais —։ ‖ 3. Խուրձն (խոտոյ, յորդի). Գ. բանտար։ Faire un — de paille pour frotter un cheval. Mettre un — de paille à la queue d'un cheval pour indiquer qu'il est à vendre։ ‖ 4. Ուրար (ապիսակիզիչնոց, խոտաւաց)։

— Mon petit —. (ֆոխբ. և ընդ.) Սիրելացեալդ իմ. (փաղաքշական ասացուած). (իշ.)։

Bouchonner (դ-ուշնե) բ. ն. 1. Խառնիխուռն ծրարել։ — du linge։ ‖ 2. Շփել խրճամբք յատիկ։ — un cheval։ ‖ 3. Գոռալ (զմնասուկ). (ընդ. և իշ.)։

Bouchonnier (դ-ուշնիէ) ֆ. ր. *Խցանաւարտ։

Boucle (դ-ուքլ) ֆ. իթ. 1. Օղ որ ունի ալաք [ardillon] կամ ալաքս. ապգյց։ — de ceinture. Des boucles de jarretières, de souliers։ ‖ 2. Գինգ. գարշապարհանգ։ Des boucles d'oreilles en brillants։ ‖ 3. Օղամանեակ պղնձի զոր գնեն ճարիկոց [cavale] որպէս զի մի' կարողանի վերանալ [saillir] ի նոսա յարմատիկք, այրինչն սրտ երիվարք։ ‖ 4. (փոխբ.) Խոպոպիկք. գանգուրք։ Ses cheveux tombaient en boucles sur ses épaules։ ‖ 5. † Օղամանեակ գրան։

Boucler (դ-ուքլե) բ. ն. 1. Գնդել, կապել օղով, ապագգիլ. — ses souliers, sa ceinture։ ‖ 2. Գնդել օղամանեակաւ ճարիկոց որպէս զի մի' կարողանի վերանալ ի նոսա յարմատիկ։ ‖ † 3. Գնդել վարագոյն ի ցուտ խոպի զի մի' կարասցէ բրեալ զերկիրն. (տես և Anneler, 2)։ ‖ 4. Խոպոպել. գանգուրս վարսից յօրինել։ — des cheveux, un enfant։ ‖ 5. Խնամել զրերան, զմնասս նաւատորմոյ. (իշ.)։

— Se —. բ. ա. Խոպոպիլ զինք հերս։

Bouclier (դ-ուքլէ) ֆ. ր. 1. Վահան. ասպար։ Un — de fer, d'airain, de cuir. La bosse d'un —. Levée de boucliers. 1. Ամբաստանէն զօրաց հնազանդեցուց զվահանս առ ի յոյժ առանել ինչ չնին լսելոց հրամանաց զօրավարին. ամբարձան վահանաց։ ‖ 2. (փոխբ.) Ազգմեցից գիմագարձութիւն. յարձակումն զինի ի ձեռն. *զինառաջ բարձութիւն (ա)։ Il y eut dans la Vendée une levée de boucliers։ — Faire un — de son corps à quelqu'un. (փոխբ.) Ընդդիմանալ ի մէջ, խոցոց ընդ մէջ առնիանալ առ ի պահել զոր ի հարուածոց (բ)։ պատասպարել զոր մարմնովն իրրև ասպարաս։

‖ 2. (փոխբ.) Վահան. ասպար. ապատաման. պատասպարութիւն։ Son âge, sa faiblesse lui sert de —. Ce général est le — de l'État։

— վկ. (ա) "Հրեսյ ընդդէմ հանդիպեցուցի զինամարտիս. Ես եմ զինին." Սաղմ. Բ. լէ. — (բ) "Ցուցանեալ. խոչեիր խոնարհել զդեղն. իսկ ի Աստուծոյ խոցոց ընդ ինձ անկանել, և զի պատճառի հանել յոչնարհն ընդդէմ." Խոր. Ա. իգ։

Boucon (դ-ուքո) ֆ. ր. Երկաթաւոր կամ ընկերկի քառանկեայ. գերզան. (իշ.)։

Bouddhique (դ-ուտիք) ած. Պուդգայական։

Bouddhisme (դ-ուտիզմ) ֆ. ր. Ազանդ ինչ փիլիսոփայական և կրօնական ի վեր երևեալ ի Հնդիկս, այլ հալածեալ անտի յ'ի գաթա քրիստոնէութեան. պուդգայութիւն։ Le — chassé de l'Inde s'est propagé dans le Thibet, la Tartarie, la Chine et le Japon, pays dans lesquels il compte des centaines de millions de sectateurs։

Bouddhiste (դ-ուտիսթ) ֆ. ր. Ոք ի յազանդէ պուդգայութեան. պուդգայեցի։

Bouder (դ-ուտե) բ. ն. 1. Ունել ազգայց զդէմս առ գժկամամիտութեան։ Un enfant qui boude toujours, qui ne fait que —։ ‖ 2. Ցուցանել լուսթեամբն և երեսացն խոժոռութեամբ զդժկամամտութիւն անձինն. խոժոռել. խէթիթ լինել։ Je ne sais ce qu'il a contre moi, mais il boude depuis quelque temps, et ne me parle plus. Ils boudent l'un contre l'autre. — contre son ventre. 1. Չհագել մանկանց առ բարկութեան ի կերակուր ինչ կամակ կամ ախորժելի։ ‖ 2. (փոխբ.) Մերժել առ բարկութեան զախորժելին ինչ։

‖ 3. Չաճել (ծառաց, թփոց). Ces jeunes pommiers boudent։

— բ. ն. Խոժոռել. խէթիթ լինել։ Il me boude depuis quelque temps։

— Se —. բ. ա. Խէթիթ լինել ընդ միմեանս։ Ils se sont boudés l'un l'autre fort longtemps։

Bouderie (դ-ուտրի) ֆ. իթ. Լինելն գժկամամիտ. խոժոռութիւն. *Խոժոռանք։ Il y a toujours quelque — entre eux. C'est une — qui se passera։

Boudeur, euse (դ-ուտոր, եզ) ֆ. 1. Ոք խոժոռէ սովորաբար. խոժոռող։ Un enfant —։ ‖ 2. Խոժոռեալ. *Խոժոռական։ Air —. Une petite mine boudeuse։

— ֆ. Խոժոռող։ C'est un —. C'est une petite boudeuse։

Boudin (դ-ուտին) ֆ. ր. 1. Երշիկ խոզինի ի ճարպոյ և յարիւնէ։ ‖ 2. Գանգուրք վարսից պարուրանի [en spirale]. պարոյր։ ‖ 3. Գաւթոյգ (ականի)։ ‖ 4. Զոգանակ ի պարուրանի երկաթոյ։

Boudoir (դ-ուտուար) ֆ. ր. Ներքին սենեակ սիրեցելոյց. առանձնոց։ Madame est dans son —. Un — élégant։

Boue (դ-ու) ֆ. իթ. 1. Տիղմ. գոյտ. ցեխ. խոհիր։ Des chemins pleins de —. Un tas de —. Les boues des rues. — Traîner quelqu'un dans la —. 1. Ի քարշ ձգել զոք ընդ տիղմս փողոցս քաղաքի. ընդ գոյտ ածել. ի քարշ արկեալ առանել ընդ գոյտ և ընդ տիղմ։ ‖ 2. (փոխբ.) Ազարտել զՀամքառ։ — Tirer quelqu'un de la —. (փոխբ.) Ցազրոյ թօթափիլ զոք. բարձր առնել յազրևացոյց. (տես. մեկը խեղճ ազրամելի վիճակէ գուբս հանել) (ա)։ — Âme de —. (փոխբ.) Ոգի խոհերական, անարգ։

‖ 2. (փոխբ.) Մարմին մարդկեղէն. կաւ։ Nous sommes tous sortis de la même —։ ‖ 3. Մրուր, սիկ (սեաւգիզոյ կամ թանաքի ի կազմութի)։ Cette encre n'est que de la —։ ‖ 4. Թարախ. (—Ա. և իշ.)։

— վկ. (ա) "Ադին Աբրահամոյ . . զնիզ ներսես-նեան և յոգոյ Տօրթիսէ ե." Փ. Բիւզ. Դ. ծա. 162. — "Բուչէ առնէ զատատութիւս յոգնոյ." Ոզ. Ձժ. — "Ես և զգաստ լսացանին, Տօրթիսին Տարչրացոյնին յոգնոյ." Ա. գատ. Ցաքրն. 10։

Bouée (դ-ու) ֆ. իթ. Նշան խարսխի կամ վտանգաւոր վայրոց ի ծովս. *Խարսխանշան. *Խոթանշան։

— de sauvetage. Բալըրակ ի տնկենոյ [liège] զոր ընկենուն ի ծով որոց կայցեն ի վտանգի յրնկղմիլ. *տնկենի։

Digitized by Google

Boueur (գ-ւոռ) ե. ա. Որ ժողովէ պոկըմն փոշ-ջաց ապյակաս. *ողմնակիր։

Boueux, euse (գ-ւո, ւոզ) ած. ի. Տղմնաս. ցեխաս։ Une rue boueuse։ ‖ 2. Ոչ բարբառ դրաշմեալ. տպագրեալ. աղտեղի։

Bouffant, ante (գ-ֆոլ, ոլդ) ած. Ուռուցիկ. գոգաւոր. խորշեղէն։ Une étoffe, une jupe bouffante։

† **Bouffarde** (գ-ֆ-ա) ե. ից. *Ծխափող [pipe]. (ընդ.)։

Bouffe (գ-ֆ) ած. *Պաղրաշարժ (թատերերգութիւն [opéra])։

— ե. ա. Խեղկատակ. կատակագործ։

† **Bouffe** (գ-ֆ) ե. ա. Շուն ինչ երկպոտաս։

Bouffée (գ-ֆե) ե. ից. ի. Շունչ։ Envoyer des bouffées de vin, de tabac։ ‖ 2. Շունչ (հոգւոյ). յորձանք (ծխոյ)։ ‖ 3. (ե-խօ.) Գալուստ, ըմբռնելն յանկարծակի (ջերման, բարկութեան)։

Bouffer (գ-ֆե) բ. ն. ի. Ջիւսուրծս (պտ. թուշերը) ուռուցանել (առ բարկութեան)։ — de colère։ ‖ 2. Ուռուցիկ կալ. գոգ գործել. խորշ առնուլ։ Ce taffetas, ce ruban bouffe։ ‖ 3. Համբաւանալ, ուռնալ (հոյակ [pâte] ի հնացի) (ա)։

† — բ. ն. փչել, ուռուցանել զմիս նպաստին անասնոց։ — կամ. (ա) "Խմբեալն դղրկեցեալ հմբաւանայ, եւ անխնայ նաստրանայ." փիլ. եւբ. Ա. ժե. 459։

Bouffette (գ-ֆէդ) ե. ից. ի. փոքրիկ փունջ առ ի զարդ. Ս. փնջիկ։ Il faut des bouffettes à ce harnais։ ‖ 2. փոքրիկ փունջ ժողովրդեանց։ ‖ † 3. երբորդ առաջաստ մեծ կայմի յառագաստս [galère]։

Bouffi, ie (գ-ֆի) անց. դերբ. Ուռուցեալ. փքացուցեալ։ — Être — d'orgueil. (ե-խօ.) Ա. յոյժ ուռուցեալ, ուռուցեալ լինել հպարտութեամբ. մեծամտիլ փքալ։

Bouffir (գ-ֆիր) բ. ն. Ուռուցանել. այտուցանել. տրտմել. տրտմեցուցանել։ L'hydropisie lui a bouffi tout le corps։ [les jours։

— բ. ն. Ուռնուլ. տրտմիլ։ Le visage lui bouffit tous

Bouffissure (գ-ֆիւ-ր) ե. ից. ի. Ա. յոյժ ուռուցումն. ուռուցուածն։ — du visage։ ‖ † 2. Ա. մխաբհասանութիւն. փքանք. խանդագութիւն։ ‖ 3. կատակական բանք. կոխոզանք, կոխովանք բանից. (պտ. ուռուցիկ և չափազանց խօսքք)։

Bouffon, onne (գ-ֆոլ, ն') ած. Պաղրաշարժ. *Ծաղրաշարժ։ C'est un personnage —. Avoir la mine bouffonne։

— ե. ա. Խեղկատակ. ծաղրածու. հոպիա. այպնակատակ գուսան. միմոս։ Cet acteur est un — assez amusant. Autrefois les rois, les princes avaient des bouffons։

Bouffonner (գ-ֆն-ի) բ. ն. Խեղկատակել. ծաղրաբանել։ [Թիւն. ծաղրածութիւն։

Bouffonnerie (գ-ֆնը-ի) ե. ից. Խեղկատակութիւն.

A. **Bouge** (գ-ժ) ե. ա. ի. Անհնկիկ. խցիկ։ ‖ 2. Բնակարան մեծի եւ ազտեղի։ Il est logé dans un mauvais —։

† B. **Bouge** (գ-ժ) ե. ա. փոր (տակառի)։

Bougeoir (գ-ժուար) ե. ա. Աշտանակ ձեռքին. *ձեռնաշտանակ։

Bouger (գ-ժե) բ. ն. ի. Շարժիլ ի տեղւոջէն. խլտիլ։ Si vous bougez, vous êtes mort։ ‖ 2. Խլտիլ. խաղալ. կոյտալ (մանկան յորովայնի մէջն)։ Cette femme est avancée dans sa grossesse, elle a senti son enfant —։ ‖ 3. (ե-խօ.) Ա. մխանալ. զգալ. յայտուցանել. ազմիւկ։ Les mécontents n'osèrent pas —։

— Il ne bouge pas de cette maison. Ոչ ուրեք մեկնի ի տանէդ։ Il ne bouge pas d'auprès de cette femme. Չձգտիլ ի կնոջէդ. անդրադ կայ առ կնոջդ. (պտ. այդ կնոջդ քովէն չի զատուիր)։

Bougette (գ-ժէդ) ե. ից. փոքրիկ պայուսակ ուղեւորաց մուշկհղէն. շտգոյր. (վ.)։

Bougie (գ-ժի) ե. ից. Մոմ։ — de stéarine. Κերագ։ Allumer, souffler les bougies. Un bout de —. Pain de —. Բարդակ և փոքրիկ մոմեղէն ալեւրածոյ. Գ. կճեաս. *մոմ, պատ. (որ և ընդ. Rat de cave)։ [մոմեղէն։

Bougier (գ-ժիե) ե. ն. Օծանող, պատող մոմով.

† **Bougon** (գ-ժոլ) ե. ա. Մրմնաղ. (տգեղ)։

Bougonner (գ-ժոնե) բ. ն. Մրմնալ ընդ ատամունս. (ընդ.)։ Cette vieille ne fait que —։

† — բ. ն. Ցանգիմանալ. կշտամբիլ։

Bougran (գ-ժոլ) ե. ա. կտաւ խժաս [gommé] զոր գնեն գերթակք յատատաս հանգերձից։

† **Bougre** (գ-ժը) ե. ա. ի. Ա. բուտգէտ. արուամոլ. ժնդիեակ. (տգեղ)։ (Ատեւգաբանի ի Bulgarus բառէն, որ է Բուլղար)։ ‖ 2. Թշնամատեաց. անպիտան. (ասի թշնամանօք. վարի և յէ. Bougresse). (տե. և տգեղ)։ Ce bougre-là։ ‖ 3. Ցիշտ ինչ ստգիղ. (ասի ևս † Bigre)։ Ah! b... je me suis fait mal։ [տգեղ գնամ։

† **Boui boui** (գ-ժ գ-ժ) ե. ա. ի. Խրճիթ։ ‖ 2. Թատ.

Bouillabaisse (գ-ժիա-ս) ե. ից. Փոան ի ձկանէ, ի խառատոյ և ի գրգմոյ. *ձկնաբոան։

Bouillant, ante (գ-ժիոլ, ոլդ) ած. ի. Եռացեալ. քաջեռացեալ։ De l'eau bouillante։ ‖ 2. (ե-խօ.) Ցասգնեռանդն. եռանգուն. եռացկոտ։ Un homme —. Un courage —. Une jeunesse bouillante։

Bouille (գ-ժի) ե. ից. Ջոպ ձկնարատաց ի յատակել գետոց, որպես զի գետեղաս եւս մնացին ձկունք յատակեան։

Bouiller (գ-ժիե) բ. ն. Ցուզել ձկնարատաց գետոց ձոպով։ [distiller։ գոլել։

† **Bouillerie** (գ-ժիը-ի) ե. ից. Գործատան թորելոյ

† **Bouilleur** (գ-ժիեռ) ե. ա. ի. Որ ջրիւ գործին յոգի։ ‖ 2. կամակաց (շոգեկշռեալ մեքենայիւ)։

Bouilli (գ-ժի) ե. ա. Միս պատ. խաշած. եփած։

Bouillie (գ-ժի) ե. ից. ի. Խիւս ի կամեհանէ և յատկէ. ամեհրայ։ Donner de la — à un enfant։ ‖ 2. Ջանգաւած եռացեալ կոտորակաց կամ կտրիճից [chiffon] ի յորքանակ թուղթի. խիւս։

Bouillir (գ-ժիր) [Je bous, tu bous, il bout, nous bouillons, vous bouillez, ils bouillent. Je bouillais. Je bouillis. Je bouillirai. Je bouillirais. Bous, bouillons, bouillez. Que je bouille, que nous bouillions. Que je bouillisse, que nous bouillissions. Bouillant. Bouilli, ie.] բ. ն. ի. եռալ։ Mettre de l'eau —. Du lait qui bout, qui commence à —. Le sang lui bout dans les veines. (ե-խօ.) Ա. բռնկանի եռանդ յերակս նորա. (առ ջերմանգութեան երկառատրգէ)։ La tête me bout. (ե-խօ.) Տագնի գլուխս իմ. (պտ. գլուխս առատիկ տարբութիւն կրէ գործ)։ ‖ 2. եփիլ։ La viande bouillait lentement. Faire —. եփիլ. խաղալ։ Faire — des marrons dans de l'eau։

— բ. ն. եռացուցանել։ — du lait à quelqu'un. (ե-խօ.) Ա. ատելի առնել. ատելի տանջել զնա։ C'est lui — du lait que de lui parler de ses vers։

Bouilloire (գ-ժիա-ա) ե. ից. Աղօթ եռացուցանելոյ գետոյ. ջեռուցիչ։ (Աւելի եւս Bouillotte)։

Bouillon (գ-ժիզ) ե. ա. ի. Գղգղակ. փուռակ եռանգան. յորձանք։ Bouillir à gros bouillons. եռալ ուժգին

յարմանալը (g). Faire bouillir de l'eau à petits bouillons. ‖ 2. Գլգլալ, ցնցուղը, յարմանը (ազբիւր. արիւն). Une fontaine qui jette de gros bouillons. "Le bruit d'un ruisseau, qui, se précipitant du haut d'un rocher, tombait à gros bouillons pleins d'écume." ՖԵՆ. *Tél.* I. Le sang coulait à bouillons, à gros bouillons de sa blessure. Արիւնն ցնցղիացիով, գոնդ գոնդ հոսելը ի վիրէն (ո). "Le sang qui coule à gros bouillons de sa large plaie étouffe sa voix." ՖԵՆ. *Tél.* XX. ‖ 3. (փոխ.) Եռանդը. առատութիւն (*grandeur*). ‖ 4. Աղտանակ. Il n'y a pas assez de — dans ce potage. — succulent, gras. — d'onze heures. (փոխ. և ընդ.) Ըմպելի իմանալը. Խոլը փոխ. ‖ 5. Աստղիկ երկնասած կամ փոխուած հանգիրդից. պղպջակ. ‖ 6. Գլգլակ օդոյ յարատեալ. ‖ † 7. Ծրիմաբ ասեմ, արծաթիկ. Բաբիէլ.

— d'eau. Ի. Շաղբուած. Ֆուֆէ.

† — de jardinier. Ջուր ազբոյր. Կոյսալուր.

— վառն. (g) "Աւելոյ ըստնեն ի խորոմէ տնեն յարմար եռալոյ ջրոյն." ԱԿ. Ի Գեղարդ. 24. = (ո) "Ի վերջ նոցին գիտելն գիտելոյ հոսել ի բաժակ տեսանելն." Փ. Քրիստ. Ե. հտ. 225. — "Ցնցուղ ելեալ ազբիւր ասելի ազնուն." Գաղ. Ազն. Բառգր.

Bouillon-blanc (դու-յի-պլան) ի. ար. Ցանկի մեղր, որոյ ծաղկին վարդն ի բժշկութեան իցէ օգտակար երեսոց և հազի. վիլեին. (Տես և Molène).

Bouillonnant, ante (դու-յի-նան, -նդ) ած. Ցնծալեռանդան. եռանդուն. Une eau bouillonnante.

Bouillonnement (դու-յի-նման) ի. ար. Գլգլելութիւն. եռանդն. յարմանը. Le — de l'eau, d'une source.

Bouillonner (դու-յի-նել) բ. կ. Ցնծալեռանդ առնուլ. պղպջակիլ. գնացողի յարատեանել. եռալ գետալ. L'eau commence à —. Une fontaine qui bouillonne.

— բ. ն. Ազանիլ աստուածային հրճուանօք հանգիրդից.

Bouillotte (դու-յիօթ) ի. իկ. ա. Ջեռուցիչ. (Տես և Bouilloire). ‖ 2. Խաղ մեջ քարտախաղ.

† **Bouillotter** (դու-յիօթել) բ. կ. Եփիլ մեղմ հրակով.

Boujaron (դու-ժա-րոն) ի. ար. Ջուր մեջ թիանագոյ [de fer-blanc] ի բաշխել եռանդելոյց զբանեցիս. Un — d'eau-de-vie. [Հարեփնոց.

A. **Boulanger, ère** (դու-լան-ժէ, էր) ի. Հացագործ. † — ի. իկ. La boulangère. Կին մեջ հացագործ.

B. **Boulanger** (դու-լան-ժէ) բ. ն. Թրիլ (*pétrir*) և եփիլ գործոց. Ի Բանիլ. Un garçon qui boulange bien.

Boulangerie (դու-լան-ժրի) ի. իկ. ա. Հացագործութիւն. ‖ 2. Հացագործոց.

A. **Boule** (դուլ) ի. իկ. ա. Գունդ. գնդակ. — de bois, d'ivoire, de cuivre. Se mettre en —. Être rond comme une —. (այլ. Գնանալ առանձին ընթացք). Cet enfant est rond comme une —. ‖ 2. Գնահատ. վիճակ. Dans certaines assemblées délibérantes, on se sert de petites boules pour voter au scrutin. ‖ † 3. Ոստ [enclume] (հարձանագործոցաց). ‖ † 4. Գ. Գնաստոյակ [rouleau] մեծամեծ քարանց. ‖ † 5. Գնդակ. (ռմ.).

— Jeu de boules. ա. Խաղ գնդակաց. գնահնդակ. ‖ 2. Ցնծալ գնահնդակաց. Jeu de boules couvert, découvert. — Aller à l'appui de la —. ա. Պատճառաբանել խոսել գրելոյ գնահատ առ նպատակի զգնդակ խաղակցին. ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) Ջեռն առալ. օգնել. † — À la — vue, à — de-neige. Ցնծալ ընդ ասեղակ և գնդանեն. Ծաղիկք. Հնձնագնդակ. Ֆոր Ֆօֆ.

B. **Boule** (դուլ) Meubles de Boule. Կարասիք գրասենեակի պղնձով և սաւառնիկք կրպակից.

Bouleau (դու-լօ) ի. ար. Ծառ ընդ ասեղածաղկայս, յորոյ մէնջ սառոյն կազմին աւելք. յարատեալ (?). Հասարդեղէն (?). Le — blanc. Le — noir. Balai de —. Les Russes emploient la sève du — pour faire une liqueur alcoolique.

Bouledogue (դու-լը-գօղ) ի. ար. Կին ընդ շանի. Հնձնաշուն.

† **Boulée** (դու-լե) ի. իկ. Ճրագ հրապարակ [suif].

Boulet (դու-լէ) ի. ար. ա. Գնդակ (հնձնագնդակ). Un — de canon lui emporta la cuisse. On charge quelquefois les canons avec des boulets de pierre. — ramé, fumé à deux têtes. Գնդակ երկգլխի, շղթայակապ, որ ի գործ ածի ի ծովամարտութիւնս. (Տես և Ange, 5). ‖ 2. Կամ (ձիոյ երիվարի). Un cheval blessé au —.

Bouleté, ée (դու-լէ) ած. Որոյ կամ ասեղն յատակ կոյս շահեալ ի երիվար).

Boulette (դու-լէթ) ի. իկ. ա. Փոքրիկ գնդակ (ի մելոյ, ի թղթոյ, ի հացի միջոյ). Pendant toute la classe, ces deux écoliers se sont lancé des boulettes de pain à la figure. ‖ 2. Գնդակ (ի նեհատոյ մսոյ). Ֆրիքասէ. ‖ 3. (փոխ. և ծաղ.) Անհամութիւն. վրիպակ. Faire une —.

Bouleux (դու-լօ) ի. ար. Դրաստ, երիվար ասեղոն.

Boulevard, Boulevart (դու-լվար) ի. ար. ա. Հողաբլուր պատնէշ. Se promener sur le —. ‖ 2. (փոխ.) Պատնէշ. պարիսպ. ամրութիւն. Cette place est le — de l'Italie. Malte fut longtemps le — de la chrétienté contre les Turcs. ‖ 3. Ընդարձակ ճանապարհ շուրջ գքաղաքս. Se promener sur les boulevards. ‖ 4. Լայնափողոց ծառազարդ. վարազափողոց. Le — des Italiens (à Paris).

Bouleversement (դու-լվեր-սման) ի. ար. ա. Ներծծանումն. տապալումն. Le — d'un rempart par une mine. ‖ 2. (փոխ.) Խռնգումն. Les bouleversements qui renversent les empires.

Bouleverser (դու-լվեր-սէ) բ. ն. ա. Յուզիլ աստղ. Les vents bouleversent les flots. ‖ 2. Վէր ի վայր առնել, շրջել. (այլ. տակնուվրայ շրջել). — tout dans une maison, dans une chambre. Pour trouver ce livre, j'ai bouleversé toute ma bibliothèque. ‖ 3. Կործանել. տապալել. վնասել. L'ouragan, le tremblement de terre a tout bouleversé. ‖ 4. (փոխ.) Դադրիլ. ազդիլ. վրդովիլ. յուզիլ. պղտորիլ. Cet événement bouleversa toute l'Europe. Ce ministre a bouleversé l'État.

† **Boulièche, † Boulièche** (դու-լիշ, դու-լիշ) ի. իկ. Կին ընդ ցանցի ձկնորսաց.

† **Boulier** (դու-լիէ) ի. ար. Կնոջ խնդիրէն.

Boulimaie (դու-լի-մէ) ի. իկ. Կին ընդ աստղիկ քաղցի. անքնաստոյգ.

Boulin (դու-լին) ի. ար. Բոյն, խորշ յատատնեան. Un colombier garni de boulins.

Boulime (դու-լիմ') ի. իկ. Ջաստ ձգտիլ զանազանս ի հագանիլ. խրտնանալի Հնձ (?). Aller à la —. Ցաստիլ խրտնանալի Հազմիլ.

— վառն. "Նրիկոս երբեմն նեղեալ ի քաղաս Պելոպոնէսոյ ծագիլ անդ, և ծառան իւրում ձգտիլ հնձս առատութեն և փորձեին [երեքհարիւրեակ]." ԱԿ. Գ. 362. տես և 352, 353.

Boulimer (դու-լիմէ) բ. ն. Ձգիլ զանազան առատ առատ

Digitized by Google

— բ. ը. Նաւուկ կողմնացոյցի հազմով։

Boulingrin (պու-լէն-կրէն) է. ար. Գալարաւոյտը (ի պարտիզի)։ [ծագումը կասկածելի։

† **Boulingue** (պու-լէնկ) է. իգ. Աւազաւոյտ փոքրիկ ի

Bouloir (պու-լուար) է. ար. Խառնիչ կրոյ։

Boulon (պու-լո̀ն) է. ար. Բեւեռ առանց։

Boulonner (պու-լոնէ) բ. ն. Հասարակել, պնդել առանց բեւեռաց։

† **Boulot, otte** (պու-լո, օթ) ած. եւ փ. Պառնաւոր, ազգլիկ յոյր եւ սեռ. ուկացեալ։ (այլ. գուռնասուկլոր)։

Bouque (պու-ք) է. իգ. Նեզուց. կիրճ։ (կր.)։

Bouquer (պու-քէ) բ. ն. եւ ը. Համբուրել յանկամայ. (առի զկապկէ կամ զմանկանէ զոր սպիղն համբուրել ինչ)։ (ընդ. եւ կր.)։ Bouquez cela. Faire — un singe. — Faire — quelqu'un. (փոխբ.) Ինձապատառել զոք ի գործ զոր ոչ կամի։

A. **Bouquet** (պու-քէ) է. ար. 1. Պատառատունկ. ծառաք — de bois։ ‖ 2. փունջ, արցունկ (ծագկանց)։ Un — de roses, de violettes. Offrir un — à une dame. Mettre un — à sa boutonnière։ ‖ 3. Անուշահոտութիւն (գինւոյ)։ Ce vin a du —, a un — agréable։ ‖ 4. Խաբէն. արցունկ։ Un — de plumes, de cerises, de perles։ ‖ 5. (փոխբ.) Բան չափաւոր, երգ յաւուր ծննդոց սէրուաք։ — à ma sœur։ ‖ 6 (Ընծայ յաւուր ծննդոց սէրուաք։ J'ai donné à ma sœur un châle pour son —։

— de paille. Խաբէն յորդի զոր գնեն յագուոջ կամ ի պարտեզի վամառելի երիվարաց։ — Cette fille a le — sur l'oreille. (փոխբ.) *Անմանացաւ է ազջկիկդ։ Cette maison a le — sur l'oreille. (փոխբ.) Վատառելի է տունդ։

B. **Bouquet** (պու-քէ) է. ար. Քան ցուկի սչխարաց։

Bouquetier (պու-քէթիէ) է. ար. Պազկակալ ասօքի. *Ծագկասօքի։ [Ճառ։

Bouquetière (պու-քէթիէր) է. իգ. կին ծագկավաճառ։

Bouquetin (պու-քէթէն) է. ար. Նախագ վայրի ար բնակի ի բարձրագիրկն լերինս. այծքաղ. *քօշավայրի։

A. **Bouquin** (պու-քէն) է. ար. 1. Նախագ ներացեալ։ Sentir le —. Լինել այծահոտ, հոտեալ իբրև զայծ, իբրև զնախագ։ ‖ 2. Անմտագոչ. նախագասան. (քան առասպելաց). (կր.)։ ‖ 3. Նապաստակ արու կամ ծերացեալ։

B. **Bouquin** (պու-քէն) է. ար. Հին, յոսի մատեան։

† C. **Bouquin** (պու-քէն) է. ար. Գլուխ ծխափողոյ [pipe]. *ընդանաց. խոփ։ Un — d'ambre։

A. **Bouquiner** (պու-քինէ) բ. ն. Ընդրեալ, վերանալ նապաստակի կամ ճագարի ի մատոցին. զուգասարիլ նապաստակաց, ճագարաց։ [գիրս հինս։

B. **Bouquiner** (պու-քինէ) բ. ն. Ընդրեալ, ընթերնուլ

Bouquinerie (պու-քինըրի) է. իգ. † 1. Վաճառականութիւն հնոյ մատենից։ ‖ 2. կոյտ հին եւ յոսի մատենից։ [հին մատենից։

Bouquineur (պու-քինօր) է. ար. Ընդրող, սիրող

Bouquiniste (պու-քինիսթ) է. ար. Վաճառական հին մատենից։ [**պատառակ։

Bouracan (պու-րա-քան) է. ար. Պարճելի խոշոր.

Bourbe (պուրպ) է. իգ. Տիղմ ի յատակս լճացեալ կամ գանգատացեալ ջրոց. մօր. կաթակոմ։ Un fossé plein de —։ [վերապէս։

† **Bourbelier** (պուրպըլիէ) է. ար. Երբուած [poitrine]

Bourbeux, euse (պուրպո, ըզ) ած. 1. Բազմամօր. տղմուտ։ Chemin, fossé —։ ‖ † 2. Պօրատէր. մեթսկան. տղմոքնակ։ Tortue bourbeuse։

Bourbier (պուրպիէ) է. ար. Տիղի փոս եւ տղմուտ. մօր. մօրատ։ S'engager, entrer, tomber dans un —. Se tirer d'un —։

Bourbillon (պուրպիյոն) է. ար. † 1. *Տղմակոյտ։ ‖ 2. Թանձր թարախ. թարախակից կոյտ։

Bourcette (պուրսէթ) է. իգ. տես Mâche։

Bourdaine կամ **Bourgène** (պուրտէն', պուրժէն') է. իգ. Թուփ ինչ սրոյ կիզել ե մոլրոզական, եւ փայտն՝ սպիտակ եւ կակուղ։

Bourdalou (պուրտալու) է. ար. 1. Գաւազանէն գրկելի։ ‖ † 2. Պիտաւան [vase de nuit] երիկոյնամէն։

A. **Bourde** (պուրտ) է. իգ. Պատ. առասպուածքեան. (ընդ.)։ Il vous dit qu'il vient du travail, c'est une —: il sort du cabaret. Donner des bourdes à quelqu'un։

† B. **Bourde** (պուրտ) է. իգ. Խառնուածք սպի եւ կալապարի [soude] ի յօրինել օճառ եւ սպակի։

Bourder (պուրտէ) բ. ը. Պատել. (ընդ.)։

Bourdeur (պուրտօր) է. ար. Պատիրօն. (ընդ.)։

A. **Bourdon** (պուրտո̀ն) է. ար. 1. Ցուպ ուխտաւորաց խնձորգլուխ։ Aller en pèlerinage à Rome le — à la main։ ‖ 2. Թղթաթի գրաշարի արատաւոր վերպատաս բանս կամ տողս ինչ ի ձեռագրէ մատենագրին։ On a fait un — dans cette page։

B. **Bourdon** (պուրտո̀ն) է. ար. 1. Պատարագային փող երգեհոնի. բասէր։ ‖ 2. Չորրորդ տղի ջութակի [violon] ար է առատարագային. բասէր. (պրս. ամ)։ ‖ 3. Պիծ, մեղր զանգակի։ Le — de Notre-Dame de Paris։

C. **Bourdon** (պուրտո̀ն) է. ար. Բառ. խշամեղուս։

Bourdonnement (պուրտոնման) է. ար. 1. Բզզուն։ Le — des abeilles, des colibris։ ‖ 2. (փոխբ.) Շշնջիւն. հծծաղք։ Après qu'il eut achevé de parler, on entendit dans toute l'assemblée un —, un grand —։ ‖ 3. Ականջաց հարկանել. գառնչիւն, ձայն ածելի, շշնջիւն ականջաց. (այլ. ականջին խօսելը)։ Cette maladie lui a laissé un — dans l'oreille, un — d'oreille։

Bourdonner (պուրտոնէ) բ. ը. 1. Բզզել. տզզալ։ Des mouches qui bourdonnent aux oreilles։ ‖ 2. (փոխբ.) Շշնջել. հծծել։

— բ. ն. 1. Ընդ տասանումն երգել. մրմնջել։ Il bourdonne toujours quelques vieux airs։ ‖ 2. (փոխբ.) Ցեղջիզել. ասէզ ասել։ Que venez-vous nous — sans cesse ?

Bourdonnet (պուրտոնէ) է. ար. Գաւարտոյզ (վիրաց)։

Bourg (պուր. խակ Un bourg étendu, Հնչէ եթէ պուրգ էզուներ, կամ ըստ այլոց եթէ պուրգ էզուներ) է. ար. Գիւղաքաղաք [village] մեծ. ասան։

Bourgade (պուրկատ) է. իգ. Աւան փոքրիկ. գիւղատան. ատանագիւղ։

Bourgène (պուրժէն') է. իգ. տես Bourdaine։

Bourgeois, oise (պուրժուա, ուազ) է. 1. Քնաւկիչ քաղաքի. քաղաքացի։ — de Paris. Il épousa une riche bourgeoise։ ‖ 2. Գաղաքացիք։ Cela mécontenta le —. Le — prit les armes։ ‖ 3. Այր, կին ի մէջին կարգէ ժողովրդական քաղաքի. ասոիական. խաճի։ Un simple —. Les — et les ouvriers. Les militaires et les —։ ‖ 4. Խամիկ. չիմանալոն։ Ce n'est qu'un —, qu'un petit —. Cela sent bien son —։ ‖ 5. Կրօնասէր. խանձի ասէր, սիրելի (առ արուս աշխատաի գործատէրն)։ Son — n'est pas content de lui. Sa bourgeoise l'a congédiée։

— ած. 1. Գաղաքացուոյ. քաղաքացի։ Maison bourgeoise. 1. Տան անպատճառ եւ կոկ։ ‖ 2. Տուն (Հանգստութեան

Digitized by Google

պանդոկի)։ — Cuisine bourgeoise. Գարշ և մանր ուտելիք ի խոհանոց։ — Habit —. Դասակարգային ձև, տարազ. (Հանգուցեալ թեոդոր պաշտօնական և զինուորական տարազում)։ L'habit — ne sied pas aussi bien à cet officier que son uniforme։

‖ 2. Քաղաքի. Հեռահոգ. սակաւիան։ Avoir l'air —, les manières bourgeoises։

Bourgeoisement (դուրժուազման) ս. Ըստ կենցաղի քաղաքացի։ Vivre, se mettre —։

Bourgeoisie (դուրժուազի) է. իգ. 1. Քաղաքացիական իրաւունք։ Droit de —. Իրաւունք քաղաքացիութեան։ ‖ 2. Միջին կարգի մարդիկ. *Միջակութիւն։ S'allier à la —. La — formait un état mitoyen entre la noblesse et le peuple։

Bourgeon (դուրժոն) է. ար. 1. Գաւակ։ Au mois de mai, on commence à voir les bourgeons des arbres. Le — commence à sortir։ ‖ 2. Պատառ բարձանակ ոլորի։ Couper les nouveaux bourgeons d'un cep de vigne։ ‖ 3 (ածաբ.) Կարմիր շիճ յերեսս։ Avoir le visage tout couvert de bourgeons։

† **Bourgeonnement** (դուրժոնման) է. ար. Ծլարձակութիւն. ցցուածութիւն ծառից։

Bourgeonner (դուրժոնել) բ. ն. 1. Գալիս. ցցուիլ. ծիլ արձակիլ։ Tout commence à —։ ‖ 2. (ածաբ. և ընդ.) Երես. երեսիս շրթունք (յերեսս)։ Son nez, son visage commence à —։ [ինչ գործածութեան։

† **Bourgeron** (դուրժըռ) է. ար. Կտաւեայ հանգերձ

Bourgmestre (դուրկմեստր) է. ար. Ամսագին ամենակալ (ի Գերմանիա, ի Բելգիա և ի Հոլլանդիա)։ Les douze bourgmestres d'Amsterdam։

† **Bourie** (դուրի) է. իգ. Խարեբայութիւն. (վլ.)։

Bouriet (դուրի) է. ար. տես Bourrelet։

† **Bournous** (դուռնու) է. ար. տես Burnous։

Bourrache (դուրաշ) է. իգ. Ցուկի ինչ թուրմ։ Tisane de —. On met quelquefois des fleurs de — sur les salades։

Bourrade (դուռատ) է. իգ. 1. Խածտատածք որսական շան ի հագուստին։ ‖ 2. (ածաբ. և ընդ.) Հարուած (հրացանագործաց [crosse de fusil], բռատիք)։ On lui a donné des bourrades։ ‖ 3. (ածաբ.) Յարձակումն, հարուած (բառիթց)։ (վլ.)։

Bourrasque (դուռասկ) է. իգ. 1. Սրբիկ ուժգին և կարճատեւ. Հանկարծագոյգ։ Il s'éleva tout d'un coup une —։ ‖ 2. (ածաբ.) Յանկարծական տառապութիւն (ախտից, ցաւոյ)։ Յոյգ։ Je me croyais quitte de ma fièvre, il est survenu une —. Elle a beaucoup à souffrir des bourrasques de son mari։

Bourre (դուռ) է. իգ. 1. Մազ, տաշ (հանելոյ ի մորթոյ եղջերոյ, կովուց, ձիոց)։ La — sert à garnir des selles, des bâts։ ‖ 2. Խաշտարազգի մեան բրդոյ, մետաքսի։ ‖ 3. Գուռ, խծուծ (հրացանաց)։ La — d'un fusil, d'un canon. Enfoncer la — avec la baguette։ ‖ 4. (ածաբ. և ընդ.) Ուժգնագոյգ, անպիտան, անօգուտ բանք։ Il y a bien de la — dans cet ouvrage։

Bourreau (դուռո) է. ար. 1. Դահիճ։ Mourir par la main du —։ (Այժմ տես Գազգիացիս տակ Executeur des hautes œuvres, կամ լոկ Exécuteur)։ ‖ 2. (ածաբ.) Այր անգութ, անողորմ. գազանի։ Voyez comme il maltraite son cheval; c'est un vrai —։

— Un — d'argent. (ածաբ. և ընդ.) Ագահիկ։

Bourrée (դուռե) է. իգ. 1. Ցրցակ տաշոց, խուռուց. ժժան։ Chauffer le four avec des bourrées։ ‖ 2. կտրատ ինչ գիւղական Աւվերնիոյ [Auvergne]։

† **Bourrèlement** (դուռելման) է. ար. 1. Ցաւ։ Avoir un — dans l'estomac։ ‖ 2. (ածաբ.) Տագնապ, տանջանք (խղճի)։

Bourreler (դուռել) բ. ն. կսկիծ. տանջիլ։ Աոի ևեխ ածաբ. La conscience bourrèle les méchants. Être bourrelé de remords։

— Վկաս. "ի խոցել խղճի հրոյն." Շն. Ա Ցոհ. խիճ.

Bourrelet (դուռլե) է. ար. 1. Պատեհկանձև բարձ։ — pour porter un fardeau։ ‖ 2. Գլխակ (մանկանց)։ ‖ 3. կատ. մուղալից օդոյ պատճառ պինդն գներպս դրանց և պատուհանաց։ Le vent se fait sentir par le bas de cette porte, il faut y appliquer un —։ ‖ 4. Ախտաձև (գիծիվոյք ջրգողելոց)։ Il est hydropique, il a le —։

Bourrelier (դուռելե) է. ար. Օրինիչ կազմածոց ձիոց և գրատուաց. *ասրատպուծ։

Bourrelle (դուռել) է. իգ. կին գահճի. (վլ.)։

Bourrellerie (դուռելե) է. իգ. *Արհեստ ասրատպուծութիւն։

Bourrer (դուռե) բ. ն. 1. Խրգել ասրատիան շան առաջմնորդք զմուղ նապաստակի։ Le chien a bien bourré le lièvre։ ‖ 2. Ագռնանել, ծգել զխծուծն (ի հրացանին)։ — un fusil, un canon։ ‖ 3. Ծեծել. Հարկանել։ Les soldats bourraient la foule à coups de crosse. On le bourra de coups de poing։ ‖ 4. Ներառնել. յանդգնանել։ ‖ 5. (ածաբ. և ընդ.) Խմդրել բազում կերակրոք. խծկել։ Elle bourre son enfant de pâtisserie։ [ուտ, ձկանց)։

Bourriche (դուրիշ) է. իգ. Զամբիկ որոց (հա-

† **Bourrier** (դուրիե) է. ար. 1. Ցորդ մանր. մնկզ. չիւղ. (վլ.)։ ‖ 2. Ցորդ յորինախառն։

Bourrique (դուրիկ) է. իգ. 1. Իշ մատակ։ ‖ 2. Իշ յոռի. իշուկ։ ‖ 3. (ածաբ. և ուխ.) Ագմուկ. ապուշ. ապիկ։ Il fait le savant et ce n'est qu'une —։

Bourriquet (դուրիկե) է. ար. Իշուկ. յաւանական։

Bourriquier (դուրիկիե) է. ար. Իշավար։

Bourru, ue (դուրիւ) ած. Նեղասիրտ. յոռետես. վէտ

— Moine —. 1. կարծեցեալ ուրուականի ինչ երկեցուցիչ գիւղակացաց։ ‖ 2. Ագր անհամբոյր, գժուարբարոյ. (ընդ.)։ Cet homme-là est un moine —։

— Vin —. Խաղմուղ (ամ. գինի) տպիտակ գինւոյ որ կայ մեայ ժամանակս ինչ քաղցր ի տակառն։

Bourse (դուռս) է. իգ. 1. Քսակ։ — de cuir, de peau, de velours. Une — qui s'ouvre et se ferme avec des cordons. Une — pleine, bien garnie. Sa — est bien plate. Ձկը նորա արծաթի է քսակի. (ընդ.)։ Coupeur de bourses. Քսակահատաս. խոն տխմիկ։ ‖ 2. (ածաբ.) Քսակ. արծաթ։ Avoir recours à la — de quelqu'un. Disposez de ma —. Sa — est ouverte à ses amis. N'avoir qu'une —, Faire — commune. (ածաբ.) Ունել քսակ հաստատուց։ Loger le diable dans sa —. (ածաբ. և ընդ.) Զատնել ամենևին արծաթի։ ‖ 3. Գարկ կաշեայ աստի և անտի իջանիլ [selle] երիվարի։ (Այժմ տես Sacoche)։ ‖ 4. (ածաբ.) Թաշակ կարգեալ ի Տէրութենէ կամ ի քաղաքէ կամ յասանձնական ուսումն ի ծախս աշակերտի մեոյ ի գպրոցի. *քսակ։ Obtenir une — dans un collège. Fonder plusieurs bourses dans un séminaire։ ‖ 5. Հինգ հարիւր գահեկան Ցանկաց. քսակ. տիր ածաբ տիւր։ ‖ 6. Ցուցի գնեալոյ և վաճառելոյ գործուածոց. տեղի ժողովելոյ վաճառականաց. *առևտրան. պուրս։ La — de Paris. La — a monté, a baissé.

Digitized by Google

Bruits, nouvelles de — ։ ‖ 3. Գաւակ մսակամոխրի [corporal] (Հիճկնցիս Լատինացւոց)։

— à-pasteur. Տունկ ինչ. գ. ծառատեսակ. Հաժառիմախտաղ։ — ին, Պատկ հրկատակաց. փուշ. (ահ. խոկ քան բժշկաց ասի Scrotum)։

Boursicaut (պուռսիքօ) է. ած. ա. փոքրիկ քսակ։ ‖ 2. Ստակս ինչ գրամիտնէք գործ ունի ոք ի պատկառ. պահարկիկ. (ընդ.)։ Cet ouvrier s'est fait un — ։

A. **Boursier** (պուռսիէ) է. ած. Ա. Հաշիւքս որ ունի ընդ Հաշուի ի գործոյ կապակցել ի Տէրութիւնէ, ի քաղաքէ, կամ յառանձնականէ ումեքէ. Քաղաքար։

B. **Boursier, ière** (պուռսիէ, իէր) է. Գառափագործ. քսակավաճառ. (նոմ)։

Boursillier (պուռսիլիէ) բ. ն. Դնել իւրաքանչիւր գիւր մասն. Հանգանակիլ. (ընդ.)։ Il n'y avait pas assez d'argent, il fallut — ։ [ապիճ ասի Gousset)։

Bourson (պուռսօն) է. ած. Փոքրիկ գրպան. (Ռ.

Boursouflage (պուռսուֆլաժ) է. ած. Փքացք, ալուսուն բանից. մեծաբանութիւն։ Un style plein de — ։

Boursouflé, ée (պուռսուֆլե) ած. դիմ. ա. Ուռացեալ. ուռագոյց. ալիմոյց. ապտակեալ։ Visage — ։ ‖ 2. (փոխաբ.) Կատաղական, փքացեալ, ուռուցեալ (բանից)։

Boursoufler (պուռսուֆլե) բ. ն. Ուռուցանել. ալուսուցանել. ապտակել։ Cette maladie lui a boursouflé les yeux ։

Boursouflure (պուռսուֆլիւռ) է. իգ. ա. Ուռութիւն։ Avoir de la — dans le visage ։ ‖ 2. (փոխաբ.) Փքացուածք (բանից)։ Son style n'est pas exempt de — ։

† **Boussard** (պուսար) է. ած. Թոշլ. ապտուկ [fiente] եղջիւրաց։

Bousculer (պուսքիւլե) բ. ն. ա. Վէր ի վար շրջել, առնել. (գր. տապալել զմարդ զինչ)։ On a bousculé tous mes livres ։ ‖ 2. Մղել. վարել. Ս. Հարատակիլ։ Nous fûmes horriblement bousculés dans la foule ։ [կռիւ ց)։

Bouse (պուզ) է. իգ. Գոմաղբ. ապտաղբ (եզանց,

Bousillage (պուզիյաժ) է. ած. ա. Շաղախ խոզանախառն։ ‖ 2. (փոխաբ. և ընդ.) Գործ յոռի։

Bousiller (պուզիյե) բ. ն. Ածել, շինել զամ խառնուածոյ շաղախով։ Dans ce pays-là, on n'a ni pierre ni plâtre; on ne fait que — ։

— բ. ն. (փոխաբ.) փութանակի և անհոգաբարձուխ գործել. գ. թալանել։ Il bousille tout ce qu'il fait ։

Bousilleur, euse (պուզիյէռ, էուզ) է. Փքիչ, յոռի գործաւոր։ [քարտաշ (pierre de taille)։

Bousin (պուզին) է. ած. Կակուղ երեսք կոփածոյ։

† **Bousingot** (պուզինկօ) է. ած. Գլխարկ ծառատեսակ։

† **Bousserade, † Bousserole** (պուսըրատ, պուսըրօլ) է. իգ. տես Arbousier, 2։

Boussole (պուսօլ) է. իգ. ա. Ս. Քարատեսիլ. *բնաւորագոյց. *կողմնացոյց (ա)։ La — n'était pas connue des anciens. Se conduire par la — ։ ‖ 2. (փոխաբ.) Կանոնագիր։ Soyez ma — . Vos conseils me serviront de — ։ ‖ 3. *Հաստատագործիչ ինչ Հարատեսիլ կիսադիպիկ. *Ցնդատ. (ա) *Վ.յլ ոք գերեզմանացոյցն վնասիւն [aiguille] ասէ (Ասիական) առնէր, ի բարբ գոյից ծառատի ասի, ար (ի) հաստատացոյց." Յաղագս անուանց։

Boustrophédon (պուսթրոֆեդոն) է. ած. Հին ինչ գրչագրութիւն Յունաց ի ձախակէս յաջ և յաջակէ ի ձախ, *ազդատրի, *արջառագործի, անուանեալ գրչագրութիւն։ Les plus anciennes inscriptions grecques sont en — ։

Bout (պու) է. ած. ա. Ս. Ծայր. ծագ։ Les deux bouts d'une corde. Le — de la queue. Le — d'une table, d'un champ. Il est logé à l'autre — de la ville. Bâton à deux bouts. տես ի Bâton. Le — du monde. Ծագ, ազատատածաշխարհի։ D'un — du monde à l'autre, Aux deux bouts de la terre. (փոխաբ.) Ծագաց մինչև ի ծագս աշխարհի. ընդ ամենայն երկիր։ Le bruit de ses exploits retentit aux deux bouts de la terre. Être logé au — du monde. Բնակիլ ի հեռատար անկեան աշխարհ քաղաքի. (ընդ.)։ C'est le — fait c'est tout le — du monde. (փոխաբ. և ընդ.) Ամ քաղ. Հազիւ հազիւ։ Si vous tirez cent francs de ce cheval, c'est le — du monde. (տե. Հազիւ հազ, կամ շատ շատ կրնաք հարիւր փռանկի վաճառել այդ ձին. եթէ կարնաք հարիւր փռանկի վաճառել այդ ձին, բաւ ըսի ըսիր այդ է)։ — Avoir un mot, un nom sur le — de la langue. (տե. Բառ մը, անուն մը լեզուին ծայրն ըլլալ). (ընդ.)։ Ա.ն և. Avoir un mot, un nom sur le bord des lèvres. — Rire du — des dents, des lèvres. (փոխաբ.) Ոչ ինչ ծագել ծայրիւք շրթանց, ակամայ։ — Savoir une chose sur le — du doigt. (փոխաբ.) Ճշդապէս գիտել ինչ ի բերան. (տե. ազէկ բերնացը պիտնալ)։ — Toucher du — du doigt. (փոխաբ. և ընդ.) Հպիլ ծագիւ ծայրիւք շրթանց, ակամայ։ — Savoir une chose sur le — du doigt. (փոխաբ.) Ճշդապէս գիտել ինչ ի բերան. (տե. ազէկ բերնացը պիտնալ)։ — Toucher du — du doigt. (փոխաբ. և ընդ.) Հպիլ ծագիւ ծայրիւք շրթանց, ակամայ։ — Le haut — . Գլուխ բազմահանդէս. գահանդիսիք. յառաջագահ. բարձրաբերք. նախաթոռք։ "À table, au plus haut — il veut qu'il soit assis." MOL. *Tart.* I. 2. — Le bas — . Տուրգ, յատակ, վերջին տեղի բազմահանդէսի կամ տեղանաց։ "Ils furent admis à sa table au bas —, sans que le seigneur du château les honorât du regard." VOLT. *Zadig.* ‖ 2. Գաւակ (տեսակաց)։ L'enfant n'a pas encore pris le — de la mamelle, կամ լաւ ի — . Elle n'a pas de —, elle ne peut nourrir faute de — . Ոչ գինուղէ որ ունի տարի տեսակաց և չկարէ գինացուցանել գինասակն։ ‖ 3. Թասն. պատառ. փոտրիկ։ Un — de ruban, de ficelle. Entendre un — de messe. (տե. Պատառուգին մէկ մասին ներկայ գտանիլ)։ Un — de lettre. Թուղթ, նամակ Հատուած. *երիկատ։ Écrivez-moi un — de lettre, quand vous serez arrivé. (տե. Երկարագիր մը գրկացը ինծ' երբ Հասանելս ըլլաք)։ — Un — d'homme, un petit — d'homme. (փոխաբ. և ընդ.) Ա.յր թզուհասակ, փոքր յանձն։ ‖ 4. Վախճան. կատարած. ազատատած։ Il est à peu près au — de son travail. Au — de l'an, du mois. Service du — de l'an. Գաշտած վասն նշանակելոյ յետ միոյ ամի։ J'ai assisté à son — de l'an. — Être au — de sa carrière. ա. Հասանել ընթաց ի կէտ կենցաղոյս. (տե. կենաց վերջը Հասած ըլլալ)։ ‖ 5. Հասանել ընթաց ի կէտ կատարման ընկերացեաց. կատարեալ ընթաց պատճառին զորս պարտականին։ — À tout — de champ. (փոխաբ. և ընդ.) Յամենայն վայրկենի։ Il redit la même chose à tout — de champ. — Avoir de la peine à joindre les deux bouts de l'année, կամ լաւ à joindre les deux bouts. (փոխաբ. և ընդ.) Հազիւ Հազ կարել Հարկաւորեաց զծախս տարւոյն. (տե. Հազիւ կարենալ ծայրը ծայրին ըլլալ)։ — Être au — de son rôle, de son rôlet, de son rouleau, de son latin. (փոխաբ. և ընդ.) Յամենայնի վճռեալ. ազատած Հարտից. Հատուցեալ բանի ի բերանոյ։ (տե. ընթացքը լրացեալ. ամենայնիւ)։ — Être au — de ses écus. Վատնել զիւր ինչս. Հատանել յոչընչութիւն։ — Jusqu'au — . Մինչև ի վախճան. մինչ ի ազատ։ ‖ 6. Յատկութեամբ նշանաց։

— À —, adv. տե. Être à — . ա. Հատանել (գործոյ Հեմ

բերութեան)։ Ma patience est à —։ ‖ † 2. Զարտասանակ, վատաբարբառ լինել (երիվարի)։

— Mettre à —. 1. Յազիմել։ ‖ 2. Աշխատեցուցանել. շարժել զդատաւորն. (աղ. Ոչինչ հատնի հարցնելով)։

— Pousser à —. 1. Չայրացուցանել։ ‖ 2. Գազանեցուցանել. ապի ի բերան առնել։ ‖ 3. Յաստաբացուցանել. անհոգացուցանել բանից։

= À — de. Ներ. անց. Venir à — d'une entreprise. Յանգ հանել, ի գլուխ առնել զձեռնարկութիւնն. յաղողել։ Venir à — de son argent. Վախել, ազատել, վատնել զիւր ինչս։ Venir à — de quelqu'un. Յազիլ ուժից. հատանել զոք։

= — à —. Գր. անց. Բերան ի բերան (կցեալ). կից առաքեալս (կարեալ)։ Des tuyaux assemblés — à —. Coudre deux bandes de toile — à —. Si l'on mettait — à — toutes les heures que l'on perd, on ferait un long espace de temps. (աղ. Եթէ վրայէ վրայ դնէիք այն ամէն ժամերը զոր կը կորանցնինք, երկայն ժամանակի մի կը ձևանար)։ [ville de — en —։

= De — en —. Գր. անց. Ապտիւ ի ծագ. (էլ.)։ Courir la = D'un — à l'autre. Գր. անց. 1. Ապտիւ ի ծագ։ Courir la ville d'un — à l'autre։ ‖ 2. Ապար ի ծագր. բերան ի բերան. անիմաստիքն հանդերձ (ընտ. առած, ապահի)։ ‖ 3. Ի սկզբանէ մինչև ցկատարած. ի բնէ մինչև ի կատարած։ Il m'a conté d'un — à l'autre tout ce qui s'est passé։

= À — portant. Գր. անց. Tirer à — portant. Արձակել հրացինս յեցուցեալ զծայրն ի մարմին այնորիկ յոր կշտեհ կամ ուզիլ ոք զկարծածն. արձակել յոք հրացինս կարի ի մօտաւս։ — Dire quelque chose à — portant. (էսխ. և ընդ.) Յանգիմանեան կամ յերեսս առնել ուանիք բանս անհամբոյս։ [բարբառ կշռաւոր։

= Au — du compte. Գր. անց. Ցնոս ամենայնի. զամենայն

Boutade (դու-տադ) ն. ին. Յանկարծական բերմունք. խանգ։ Quelle — vous prend? N'agir que par —։

Boutargue (դու-տարկ) ն. ին. Կերակուր ինչ յիսոպոյ և ի հարուածոցմանէ գաղղոյ ի ձուոց ազնեալ [salé] ձկան անուշելոց [confire] ի քացախի. *ձկնկիթ։

† **Boute** (դուտ) ն. ին. 1. Ցին գինւոյ։ ‖ 2. Յակառ։ (Ցնս և Botte, C. 1)։

† **Boute-charge** (դուտ-չարժ) ն. ար. փոզանչան հետեւողաց բառանալոյ զրեհինն յերիվարս։

Boute-en-train (դուտ-ան-դրեհ) (յն. անձ.) ն. ար. 1. Ձի խառատի, այնպիսի ոչ կրաւոր, զոր կացուցանեն միւս առ ճայրիկս [jument] առ ի յանկացուցանել զնոսա ի խառնս. յարձառակ։ ‖ 2. Թուչնակ որ յերդ շարժէ զայլ թուչունս. գառագլուխ հատիկ։ ‖ 3. (էսխ. և ընդ.) Անմիտ յոյսդրութիւնս։ C'est le — de la compagnie։

Boutefeu (դուտ-ֆեօ) ն. ար. 1. Կրակածայր գաւազան թնդանօթոց։ Devant l'ennemi le — est toujours allumé։ ‖ 2. Հրձիգ. (խոչ)։ On surprit des boutefeux։ ‖ 3. (էսխ.) Խառնարար. հակագարձութեան. խռովարար։

Boute-hors (դուտ-հօր) ն. ար. Խաղ ինչ։ — Ils jouent au —. (էսխ.) Ախմանդ պաշտաման ակն եդեալ են, գտան գործն։

Bouteille (դուտէյ) ն. ին. 1. Շիշ. ապակի։ Mettre du vin en bouteilles. Une — de verre, de grès. — Laisser sa raison au fond de la —. (էսխ. և ընդ.) Անբանալ. գինհարիլ. (աղ. գինաքիսալ)։ — C'est la — à l'encre. (էսխ. և ընդ.) Ախիւն, գժամտարանոցեան յոյժ է գործդ։ — Être dans la — à l'encre, կամ լոկ † Être dans la —. (էսխ. և ընդ.) Դատաւճիռ, խորհրդաւճիռ լինել։ — † Porter les bouteilles. (էսխ.) Երթալ մեզմով, հանգստասքայլ. (աղ. Հատիկիներ ատնիլ)։ ‖ 2. Ըմպելի որ է ի շիշի. չիշ։ Une — de vin, de rhum. Boire une —. Aimer la —. Սիրել զգինի. սիրասիժել զգինեաց գեղեցկաց։ ‖ 3. Գղղիչակ։ (Ա.յժմ ատի Bulle)։

— de Leyde. Լէյդեան անօթ. ատրճանակ [appareil] ինչ բնագիտութեան։

† — Maison de —. Ամպռանոց փոքրիկ։

— յդ. շնորհ. Ա. սրտակերաց հատ.։ [քաւիղ։

Bouteiller (դուտէյյէ) ն. ար. Տակառապահ սրճարան։

† **Bouteillerie** (դուտէյյերի) ն. ին. 1. Տակառապահութեան սրճատուն։ ‖ 2. Շահեմարան գինւոյ. մուռան։

Bouter (դուտե) բ. ն. 1. Դնել. (էլ.)։ "Quelle fantaisie s'est-il boutée là dans la tête?" MOL. *Méd. malgré lui.* I. 5. ‖ † 2. Հարկանել զգնծիկս, այրիկաւ զգնգաղաղանս, ի շարս ի վերայ թշնամւոյ։ [sujets à —։

= բ. ն. Թանձրանալ (գինւոյ)։ Les vins de ce cru sont

† **Boutereau** (դուտրօ) ն. ար. 1. Գրոց [burin] (բևեռագործաց)։ ‖ 2. Գործի յօրինելոյ զգլուխս գնգաղանց։

Bouterelle (դուտրէլ) ն. ին. 1. Ամրութիւն ծայրի պատնէից արտ։ ‖ † 2. Ատամունք բանալւոյ։

† **Bouteroue** (դուտրօ) ն. ար. Գար կոխագործեալ առաջի առանց արգելս ոչ ի՛ ընտանեացն արմտից անխափան կառաց. *անուագրգիռ։

Boute-selle (դուտսէլ) (յն. Des — -selles.) ն. ար. փողանշան հեծելազօրաց թամբելոյ զերիվարս։

† **Boute-tout-cuire** (դուտ-տուտ-կիւր) (յն. անձ.) ն. ար. Վատանիչ. ընչավատան. (ընդ. և էլ.)։

† **Bouteuse** (դուտէօզ) ն. ին. Կին որ հարկանէ զգնգաղաղանս ի շարս։

Boutillier (դուտիյիյէ) ն. ար. տես Bouteiller։

Boutique (դուտիք) ն. ին. 1. Խանութ. կրպակ։ — en plein vent. Tenir, avoir —. Garçon, fille de —. — Faire de son corps une — d'apothicaire. (էսխ.) տես J'Apothicaire։ ‖ 2. Վաճառք խանթի։ Il a vendu sa —, son fonds de —։ ‖ 3. կազմած, գործիք արուեստաւորի։ Il a emporté ses marteaux, ses limes, etc., enfin toute sa —։ ‖ † 4. փայտակոյ կամ կաշեայ պահարան գործոց մատվճառաց։ ‖ 5. Նաւակ ձկնորսի ծակոտկէն յատակաւ յորում ձկունք պահին կենդանիք։ Aller prendre du poisson à la —։ ‖ † 6. Ապտաս (փերեզակի [mercier ambulant])։

Boutiquier (դուտիքիէ) ն. ար. Կրպակատեր վաճառականի. խանթի տէր. Ա. խանութպան։

Boutis (դուտի) ն. ար. Տեղի բերեալ կնճռոտ վարազոց։

Boutoir (դուտուար) ն. ար. † 1. Դանակ (մորճուգործոց)։ ‖ 2. կորոց հատանելոյ զսիրտս երիվարաց. *գահրակ. (որ և Bute). (պրս. փոխիէլ)։ ասելիս։ ‖ 3. կնճիռ (վարազի)։

Bouton (դուտո) ն. ար. 1. Բազբոջ. պատուկ. Ա. կոճակ։ Il y a bien des boutons à cet arbre. "La plante ouvre ses tendres boutons." FÉN. *Tél.* IX. ‖ 2. կոկոն. բոլորք։ Un — de rose։ ‖ 3. Ա.յատակ փոքրիկ ի վերայ մորճի։ Ա. պատ։ Des boutons de petite vérole. Il a un gros — sur le nez. Le — du sein. Գատկ ատեան։ ‖ 4. Ա. կոճակ (հանգերձից)։ Habit garni de boutons. Passer les boutons dans les boutonnières, dans les ganses. — Serrer le — à quelqu'un. (էսխ.) Ի նեղ արկանել, մղել. ատգնապակել. ապատանալ։ ‖ 5. Խնձոր (դրան). Գ.

Digitized by Google

բոյթ. պոպ։ Tournez le —։ Աթի ևս Le — d'un tiroir, d'un couvercle։

— de feu. Գործի երկաթի ղար շղաացուցանեն ի հուր առ ի խարել. խարան։

—-d'or. Ադգ ինչ հրանըկիան [renoncule] բարդ և առ կեփայլ ծաղկաք։ (Տես և Bassinet, 4)։

† **Boutonnant, ante** (պու-պոնէ, անդ) ած. կոճկէն։ Une robe boutonnante։

Boutonné, ée (պու-պոնե) անց. դերբ. † 1. Որ ունի պուտս պուտս (երես)։ ‖ † 2. Աչլագոյն կակռնավք (ծաղկիկք՝ ի կնիքս)։

— Un homme toujours —, — jusqu'à la gorge, jusqu'au menton. (ֆոխբ. և ընդ.) Աչր ծածկասիտ և խորախորհուրդ։

Boutonner (պու-պոնե) բ. ն. Գոկել. արձակել բաղրօք. Ս. կոճակ կապել, առնալ։ Les rosiers commencent à —։ [son habit, son gilet։

=բ. ն. Ադխել, պնդել կոճուկաք. (պր. կոճկել)։ —

Boutonnerie (պու-պոնըի) ե. ինչ. 1. Գործարան կոճակաց. *կոճակարան։ ‖ 2. Վաճառք, վաճառականութիւն կոճակաց։

Boutonnier (պու-պոնիէ) ե. աչ. *կոճակագործ։

Boutonnière (պու-պոնիէր) ե. ինչ. Օղ զգեստուց յոր մտանէ կոճակն. անկիւղ. *լատիակ։

Bouts-rimés (պու-րիմե) ե. աչ. յե. ցանգք, վերջաւոր բառք տուեալք ումեք առ ի յօրինել բան ինչ չափաւ. *բառնայանգք։ Աթի և մխարար Un bout-rimé, Համառօտ բան չափաւ յօրինեալ բառնայանգք։

Bouture (պու-թիւռ) ե. ինչ. Ոստ որ հատեալ ի ծառոյ կամ ի թփոյ և անկեալ յերկիր՝ արձակէ արմատս. ած. Ս. չալ։ Il y a des arbres qui viennent de —, comme le saule, l'osier, etc.

† **Bouturer** (պու-թիւռե) բ. ն. Տնկել ած, չալ։

Bouvard (պու-վար) ե. աչ. Ուռն [marteau] դրամահատութեան։ [ընկուղ.

† **Bouvart** (պու-վար) ե. աչ. ցուռ մատաղ. զատարակ.

Bouverie (պու-վըի) ե. ինչ. Գամ եզանց. եզնանոց. եզնաց. զատարափակ։

Bouvet (պու-վէ) ե. աչ. Ակօսանեմ քերիչ։

Bouvier, ière (պու-վիէ, իէր) ե. Անդէարդ. առաքած. *եզնարած։

— ե. աչ. *Հասմատուղութիւն հիւսիսային կիսագնդին, որոյ գլխաւոր աստղն կոչի Արքտուրոս կամ Արջապահ [Arcturus]. եզաց. Անդէարդ։

Bouvillon (պու-վիյոն) ե. աչ. եզն մատաղ. ընկուղ. զատարակ. (խոլ)։

Bouvreuil (պու-վրէոյլ) ե. աչ. Թռչուն ինչ սեաւ կտուց, կարմրալանջ և զատարճամայն. **եզնակ։ (Աթի և Pivoine)։

Bovine (պովին) ած. ինչ. Race —. Աչրկատական ցեղ, այսինքն եզնիք, կովք, ցուլք։ Les bêtes bovines։

Boxe (պոքս) ե. ինչ. Բռնամարտութիւն կռիւ, կռփամարտութիւն (Անգղիա)։ [ցացի կռատել։

Boxer (պոքսե) բ. ն. որ և Se —. բ. ա. Բռնցք, մռատ.

Boxeur (պոքսէօր) ե. աչ. կռփամարտութիւն. բռնամարտութիւն։

Boyard (պոյար) ե. աչ. Անուն ներքին ազնուականաց Ռուսաստանի, Տրանսիլուանիոյ և Դանուբեան գաստառաց. *բոյար։

Boyau (պուա) ե. աչ. 1. Աղիք. ընդերք. փորոտի։ — Aimer quelqu'un comme ses petits boyaux. Սիրել զոք իբրև զաղիս իւր. սիրել յոյժ. (ծն.)։ ‖ 2. փող, կազ (երիվարի)։ ‖ 3. Նեղ և նուրբ անցք. փող։ Si vous rétrécissez cette galerie, ce ne sera plus qu'un —։

— Corde à *եզ de —. Աղի, լար նուագարանաց։

Boyauderie (պուա-յոդրի) ե. ինչ. Տեղի մսագործոյ և հանդերձելոյ զաղիս անասնոց. *աղէգործանոց։

Boyaudier (պուա-յոդիէ) ե. աչ. Աղէգործ. փերիչի։

Bracelet (պրա-սլէ) ե. աչ. Ապարանջան. քօղէք. պիւեղէ։ — de perles, de diamants, de cheveux. Une paire de bracelets։

† **Brachet** (պրա-շէ) ե. աչ. Ադգ ինչ արատական շան։

Brachial, ale (պրա-շիալ, ալ) ած. Բազկի. *բազկային։ Muscle —. Les nerfs brachiaux։

† **Brachiopode** (պրա-շիոփօտ) ե. աչ. Ադգ ինչ կակղամորթոց. *լատկատան։

† **Brachmane** (պրա-շման') ե. աչ. տես Brahmane։

† **Brachychorée** (պրա-շիքօռե) ե. աչ. տես † Amphibraque։

† **Brachygraphe** (պրա-շիկրաֆ) ե. աչ. Նատարացի գրող. անմիաբ. անմագիր։

† **Brachygraphie** (պրա-շիկրաֆի) ե. ինչ. Արուեստ նատարացի կամ համառօտաբան եամրք գրելոյ. *կարճագրութիւն։

† **Brachypnée** (պրա-շիբնե) ե. ինչ. Շնչառութիւն կարճ և յաճախ. *կարճաշնչութիւն։

† **Brachypode** (պրա-շիբօտ) ե. աչ. Ադգ ինչ թռչնոց. կարճոտն։ [Հատուց. կարճաբեմ։

† **Brachyptère** (պրա-շիբթէր) ե. աչ. Ադգ ջրային

† **Brachysciens** (պրա-շիսիեն) ե. աչ. յե. Քնակիչք սյրեցած գետոյն. *կարճատաւերեանք։ (Տես և Amphisciens, † Asciens)։ [braque։

† **Brachysyllabe** (պրա-շիսիլլապ) ե. աչ. տես Tri-

† **Brachyure** (պրա-շիյուռ) ած. կարճագլի (անասուն)։

Braconnage (պրա-բոնաժ) ե. աչ. Որսալի գազատագողի ի սահմանս օտարոց. գազատորսութիւն։ Réprimer le —։

Braconner (պրա-բոնե) բ. ն. Ցորս ելանել գազատագողի յոյլոյ սահման։ On l'a surpris à —։

Braconnier (պրա-բոնիէ) ե. աչ. 1. Որսորդ գազատագողի ի սահմանս այլոց. գազատորսակ։ ‖ 2. Ցանխնայ կատորիչ որոց։

Bractée (պրա-բթե) ե. ինչ. Փաթերիկ տերև ծաղկանց։

† **Bradypepsie** (պրա-տիբեփսի) ե. ինչ. Դժուարապես հալելի կամ մարսելի զկերակուրս. դժուարահալութիւն։

† **Bradypode** (պրա-տիբօտ) ե. աչ. Հեղգագնաց, յամրագնաց անասուն։

Brahmane (պրաման') ե. աչ. Գուրմ Հնդկաց. բրաքմման. (պրս. պերխիդեն. պերխիդեն)։

Brahmanique (պրա-մանիք) ած. Բրաքմնանական։ Les traditions brahmaniques։

Brahmanisme (պրա-մանիսմ) ե. աչ. Վարդապետութիւն բրաքմնանաց. բրաքմնանութիւն։

Brai (պրե) ե. աչ. Խեժային շաճուց [pin], եզինայ [sapin]։ — sec. տես † Arcanson. — liquide. տես Goudron։

Braie (պրե) ե. ինչ. 1. Խորձանձ [couche] որով պատանին զմանկանա առ ի մեալ մեզաւք. Ս. շոր. (ղև.)։ ‖ † 2. Թաղիք որով պատեն տպագրողք գշրջանաձին եզեալ ի վերոյ դրշնմելի թերթից։

— յե. Վարտիք. անդրավարտիք. (ղև.)։

Brailliard, arde (պրա-յիար, արտ) ած. և ե. Շատախօս բարբառագին. չռազակրատ. (ընդ.)։

Digitized by Google

† **Braille** (դ-այլ) ե. իե. փամփուշտ ցրելնոյ սրտչնաւոր ի հասարակ. ծառայ։ [չափք։

† **Braillement** (դ-այլըմ-ման) ե. ար. Գոչիւն. կարկաչ.

Brailler (դ-այլել) բ. չ. 1. Շաղակրատել, մեծաձայն. գոռգոռալ։ Cet homme a l'habitude de —։ ‖ 2. Ձնեմահս գոչել, աղաղակել. կարկաչել։ Pourquoi braillez-vous si fort? ‖ 3. Ցաւի երգել։ Ce n'est pas là chanter, c'est —։

Brailleur, euse (դ-այլող, եուզ) ած. և ե. Որ մեծաձայն շաղակրատէ. կարկաչուն։ Un homme extrêmement —։

Braiment (դ-ըման) ե. ար. Խանչիւն (իշոյ). *զռնիչ։

Braire (դ-ըր) [Ըստ Ա կազդմիկ վարի եւ եւ Յ երրորդ գէմ ասհմանական ներկայի Il brait, ils braient, և ապառնոյ Il braira, ils brairont, և պայմանականին Il brairait, ils brairaient. այլ ըստ Լ իգրէի մարթի ասել յառաջիկա յարս էշիք բարբառին Je brais, tu brais, nous brayons, vous brayez. Je brairai. Je brairais. Il brayait. Il a brait. Il avait brait.] բ. չ. Խանչիլ. անառիկել. Ս. խառնչիլ. Ս. խարխնձիլ. Ս. զռնչիլ. (պաս. զռալ). անբերան։ Son âne se mit à —։

† = ե. ար. Խանչիւն։

Braise (դ-րզ) ե. իե. 1. Փայտ չրջեալ ի կայծակհանա [charbons ardents]· կայծակունք. հրատ։ Des pommes de terre cuites sous la —։ ‖ 2. Ածուխ չիջեալ։ Acheter de la — chez un boulanger. La — est très commode pour allumer le feu։

— Tomber de la poêle dans la —. (առած.) Ի փոքուէնց փախուցեալ՝ մեծամեծաց մատնիլ. ի դժնդակագոյնն ըմբռնիլ, անկանիլ. փախչիլ յանդիմեայ և ըմբռնիլ ի կարկաչ. խնամբարն փայլող փոխոյ ի խոշորէ։ [լոյ կայծակարք։

Braiser (դ-րզել) բ. ն. Եփիլ զմիս յատնկի պատրաստեալ։

Braisier (դ-րզել) ե. ար. Ամպար յոր արկանէ հացատրան զածուխ չիջեալ։

Braisière (դ-րզիեր) ե. իե. Անօթ յորում եփին կերակուրք չրջապատեալք ի կայծակունց։

Brame, Bramine (դ-ամ, դ-ամին') ե. ար. ասս Brahmane։

† **Bramement** (դ-ամ-ման) ե. ար. Գոչիւն եղջերուաց։ "On n'y entendait d'autre bruit que le— des cerfs." B. DE ST-P. *Paul et Virg.*

Bramer (դ-ամել) բ. չ. Գոչիլ եղջերուի. (որ և Raire կամ Réer)։ Le cerf brame quand il est en rut։

Bran (դ-ան) ե. ար. 1. Խոշորագոյն բեկեալ ալեաց. (վշ.)։ 2. Անգր. բիծք. (տիկ և վշ.)։

Brancard (դ-անգար) ե. ար. 1. Գառգարակ. գարգիճ (հիւանդաց)։ Il fut porté à l'hôpital sur un —։ ‖ 2. Բառնալիք. կրկլիք (խոհաց)։ Il faut transporter ces porcelaines sur un —։ ‖ 3. Բեռ (կառաց)։ L'un des brancards de cette voiture est rompu, est cassé։

Brancardier (դ-անգարիե) ե. ար. † 1. *Գառգարակառ։ ‖ 2. Որ բառնայ զվիրաւորեալսն ի տեղւոջ պատերազմի։ ‖ † 3. Երիվար կառաց բեռնատարի. (որ և Mallier)։

Branchage (դ-անշաժ) ե. ար. Ոստք ծառոյ։

Branche (դ-անշ) ե. իե. 1. Ոստ. ուղիշ։ Cet arbre étend ses branches bien loin. La — rompit sous lui. Sauter de — en —. 1. Ոստատեսակաց լինիլ բաւչոյ. (պաս. ասած ասա յառաքիլ)։ ‖ 2. (փոխաբ. և ընդ.) Անցանիլ, վաղիլ բանիից ի բանս, հնարք ի հնարքս։ — S'accrocher à toutes les branches. (փոխաբ. և ընդ.) Բռնաբանել, վկայժոյժ լինիլ զամենայն առարց. (պաս. ամէն առա բռնիլ. ամէն չար և բարի հնարիւք ձեռք առնուլ՝ վտանգէ կամ փորձանաց ազատուելու համար)։

‖ 3. Ուղեշրք, առեզանք (եղջերաց եղջերուի, չահի)։ Chandelier à plusieurs branches. Աշտանակ բազմատեզանեան։ Lunettes à branches. Ակնոցնառար աչառք։ ‖ 3. Ա-ատիք, ճիւղ (գետոց)։ Le Nil se divise en plusieurs branches. Ձղճղիկն է հնիլոս. (պաս. հնիլոս գետը չատ ճիւղերու կը բաժնուի. հնիլոս գետը ճղճղած է)։ ‖ 4. Զարմ. չատատիկ (առհմի)։ La — aînée, cadette. La — de Bourbon, de Valois։ ‖ 5. (փոխաբ.) Ճիւղ. մասն. հատած։ Une nouvelle — d'industrie. Les différentes branches des mathématiques, de l'administration։

Brancher (դ-անշե) բ. չ. Նստիլ, հանդչիլ ի վերոյ ատոց ծառոց. Ս. բառնիլ։ Le faisan, la perdrix rouge, le coq de bruyère branchent։

= բ. ն. կախիլ (զգեստ) զծառոյ. (ընդ. և վշ.)։

Branche-ursine կամ **Brane-ursine** (դ-անշ-ուրսին', դ-անշ-իւրսին') ե. իե. ասս Acanthe, 1։

Branchier (դ-անշիե) ած. ար. Oiseau —. Ազգ թռչնոց որ հագիւ զօրէ թռչիլ ատա ի յատոյ. ատատնագոյց թռչուն։ [խոխկ։

Branchies (դ-անշ) ե. իե. յե. Ականջք ձկանց. Ս. = վկաս. "խոխկ. ձկան մեռած մերձ վղին, որ իբրև զփոշք բանի և փակի ի տուր և յատնալ շնչոյն. լտ. Branchia. Աշխ. լգ. "Զոմն ատեն վիրին, որուն զրանն ատնա." Յատկ. կամնդիցացի, բառատրան Հայ-լատին։

† **Branchiopode** (դ-անշիօփօտ) ե. ար. Ազգ աղորիատատեան [crustacé] խեցեմորթոց որք ատնին զանկանջս կամ զխոխկս յատա. *խոխկատանք։

Branchu, ue (դ-անշ) ած. Ոստատիկ. ատատնչոց. բազմատա. քաղուզիչ։ Un arbre fort —։

Brandade (դ-անդատ) ե. իե. Հանգերձանք ձկատնձկան [morue] սերով, ձիթով և խատրով։ La morue en — se fait bien en Provence։

Brande (դ-անդ) ե. իե. 1. Թուփ. մացառք։ Chauffer le four avec des brandes։ ‖ 2. Խոպան մացառատեալ։ Il s'égara dans une —։

Brandebourg (դ-անդըպուռ) ե. ար. Ականգերձ կամ ժապաւինեալ զարդ ի լամբակս [boutonnière] զգեստուց ինչ. *բրանդեբուրգ։ Un habit à brandebourgs։

— ե. իե. Ազգ ինչ ի եզանատար ատատատակի [casaque]. *բրանդեբուրգ։

Brandevin (դ-անդըվին) ե. ար. Օղի գինւոյ։

Brandillement (դ-անդիյըմ-ման) ե. ար. Տատանում. (ընդ.)։

Brandiller (դ-անդիյել) բ. ն. Տատանիլ. ատրտնչիլ. (ընդ.)։ — les jambes, les bras։

= Se —. բ. ա. Տատանիլ, ճօճիլ յոգս ի վերոյ չատանի կամ յատկարկիաս [escarpolette]. օդատպարիլ։ Se — sur une corde։

Brandilloire (դ-անդիյուար) ե. իե. Ոստք հինատալք ընդ միմեանս՝ յորոց վերոյ մարթի նատիլ ատա ի ճօճանել. (ընդ. և խոխկ)։ Se mettre sur une —։

Brandir (դ-անդիր) բ. ն. 1. Ճօճիլ. չորացուցանել. թափափել։ — une lance, une épée, un bâton։ ‖ 2. Հատատել, պնդել բանաւոր երկաս ատրհատա։

Brandon (դ-անդո) ե. ար. 1. Զար ի յորգէ։ ‖ 2.

Digitized by Google

բացավառ. կատարք կամ մարմինք որ ելանեն ի հրդեհէ. հրատիկք: կայծակունք: Le vent poussait les brandons qui portaient l'incendie de tous côtés: ‖ 3. (ի խոսք.) Հրատիկ. կայծակունք: Les brandons de la discorde. Cet écrit est un — de guerre civile: ‖ 4. ցարդ պատառակաւ ի ծայր գաւազանի և ցցեալ յերկրս անդից արոց գրաւեալ են պատուղք ըստ օրինաց գատաստանի:

— Le dimanche des brandons. Աստղին (ըստ մեզ՝ երկրորդ) կիրակէ քառասնորդաց. (կղ.):

Brandonner (գ—նարդ) բ. ն. ցցել գաւազան յարգատարս ծայրիւ յերկրս անդից արոց գրաւեալ են պատուղք: — un champ: [խոզից:

† **Branée** (գ—նէ) ե. էգ. Ջուր ի ճենփախառն ի կերակուր

Branlant, ante (գ—նլան, անդ) ած. Որ ճօճի, սասանի. խախուտ. խարխուլ. անհաստատ: Avoir la tête branlante, les jambes branlantes. Une poutre branlante:

Branle (գ—նլ) ե. ար. 1. Ճօճումն. երերումն. սասանումն: Le — d'une cloche. Mettre les cloches en —: ‖ 2. (ի խոսք.) Աստղին մղումն տալով խմբի: Suivre le — général. Donner le —. Շարժել. դրդել ի գործ: "La France, sortie enfin des guerres civiles, commençait à donner le — aux affaires de l'Europe." BOSS. *le Tell.* Գործիս ճաղատքեալ յառաջին պատերազմից՝ սկիզբն առնէր նախահաստակ լինելոյ եւրոպական գործոց: Être, se mettre en —. Ձեռն ի գործ առնել. սրկանել. շարժիլ. մասչիլ ի գործ. քաւան հարկանել: Cet homme est paresseux; mais, quand il est une fois en —, il en fait plus qu'un autre: ‖ 3. Ազգ ինչ ձեռն ի ձեռն կաքաւաց: Danser, mener un —. Mener le —. (ի խոսք. և ընդ.) Օրինակ տալ ուրոց. պատգոլխ լինել: — † Danser un — de sortie. (ի խոսք. և ընդ.) Փախչիլ տագնապաւ, ամապարտանօք. խռնճապիլ: ‖ 4. Կախաղանաւ, կախեալ անկոզին հատավարաց. Ս. ճօճիք: Coucher dans un —: (Ա. ժմ տալ Hamac):

Branle-bas (գ—նլ—գ—) (յե. անգ.) ե. ար. 1. ի բաց բառնալն նաւավարաց զանկոզինս և հանդերձելն զինգամօրթս առ ի սկսանել զմարտն: — général. Faire —: ‖ † 2. Վէր ի վայր շրջումն. (պր. տակնուվրայութիւն):

C'est un — dans cette maison:

Branlement (գ—նլմն) ե. ար. Տատանումն. շարժումն. երերումն: — de tête:

Branler (գ—նլ) բ. ն. ճօճել. տատանել. թօթափել: — les jambes, les bras, la tête:

— բ. կ. 1. Տատանիլ. շարժիլ. երերիլ: La tête lui branle. Ce plancher branle. — au manche, dans le manche. 1. Խարտլ գործոյ որ չէ հաստատութեամբ անցուցեալ ի մէզէնին: ‖ 2. (ի խոսք. և ընդ.) Լինել անհաստատ ի կարծիս իւր: ‖ 3. Գայթ ի գայթի կալ յիւրում բարձին, յատուկնանին, ի պաշտօնէնն: Ce ministre branle au manche:

‖ 2. Շարժիլ. խլտիլ: Ne branlez pas de là:

Branloire (գ—նլ—ր) ե. էգ. Հիծան եւ էջ ուր նստեալ. գ. բարձան. տատանոց. գահոյք ելեւէջու: (Տես և Balançoire, 1):

Braque (գ—ք) ե. Ազգ ինչ սրատեսիկ շանց. բարձակ. (պրս. պոքէ): Un —, une —. Ce — arrête bien:

Braquemart (գ—քմար) ե. ար. Սատեր երկայնի կարճ և լայն:

Braquement (գ—քմն) ե. ար. Ակնեղն ի նպատակն. կշռութիւն. (խոսք): Le — d'un canon:

Braquer (գ—ք) բ. ն. Ակնել ի նպատակն. ուղղել: — une lunette. — le canon contre les ennemis. — ses regards sur quelqu'un, sur quelque chose. (ի խոսք. և ընդ.) Յառել զաչս յոք, յիմն. պիշ ունել զոքն:

Bras (գ—) ե. ար. 1. Բազուկ. տիպ: Les deux —. Avoir le — rompu, cassé, démis. Jeter les —, ses — au cou de quelqu'un. Saisir quelqu'un par le —. Donner le —. 1. Պատուհասանել ուժիք զբազուկ իւր որպէս զի յիցգի յայն ի գնալն: Il donnait le — à sa cousine: ‖ 2. Ցնծալ ի բազուկ ուրուք: Cette dame donnait le — à son parent. — Se donner le —. Բազուկ ընդ միմեանս խառնել. (պր. թէ թէի անցընել): Ils marchaient en se donnant le —. — Avoir les — retroussés jusqu'au coude. Ծղկս ի վեր ամփաբձեալ լինել. բազուկս ի վեր հարկանել. (պր. ատթիաւած բլլալ). (ընդ.): — Les — m'en tombent. Ցասուշ միտք իմ կրճին. զարմանամ կարի քաջ. (ընդ.): — Demeurer les — croisés. (ի խոսք. և ընդ.) Ընդդրկիլ զձեռն ի վերոյ լանջից. հանգուցանիլ զձեռս ի ծոցի. կծկիլ զձեռս. ոչ ինչ գործել: — Faire les beaux —. (ի խոսք. և ընդ.) Բեկբեկիլ առ ի հասոյ լինելոյ ապրոց: — Tendre les — à quelqu'un. 1. (ի խոսք.) կարկառել զձեռն, զաչ յօգնականութիւն: Je lui ai tendu les — dans sa disgrâce: ‖ 2. Հրաւիրել: ‖ 3. Ալ օգնականութեան խնդրել. կարգալ զոք յօգնութիւն: "Le pape, à qui Charles Martel était nécessaire, lui tendait les —." MONTESQ. *Esp.* XXXI, 11. — Arrêter, retenir le — de կամ à quelqu'un. 1. Արգելուլ զոք ի հարկանելոյ, ի սպանանելոյ: ‖ 2. (ի խոսք.) Արգելուլ զոք ի բարկութենէ. յանդուցանիլ զբարկութիւն ուրուք: — Recevoir quelqu'un à — ouverts. (ի խոսք.) Ընդունիլ զոք գրկաստարած ձեռագք (ա). ընդունիլ ուրախութեամբ մեծաւ: — Avoir beaucoup d'affaires sur les —. (ի խոսք.) Ծանրաբեռնեալ լինել գործովք, զբաղմունիք, հոգւովք: Cette pauvre veuve a cinq enfants sur les —. (պր. Այս խեղճ այրի կինս իւր շալակը հինգ արդի ունի, այսինքն հինգ արդի պիտի հոգայ, պիտի կերակրէ): — Se mettre, s'attirer sur les —. (ի խոսք.) Պատառել զոք ասոր, թշնամի:

‖ 2. Գրկիկք. ծոց: Il le prit dans ses —. Ընդունել, ընդունել զնա ի գրկս իւր: Ouvrir ses — à quelqu'un. Տարածանել, ապառել, պարզիլ զգրկս առ ոք: — Se jeter dans կամ entre les — de quelqu'un. (ի խոսք.) Դիմել առ ոք: Se jeter entre les — de Dieu, dans les — de sa miséricorde. Անկանիլ յողորմութիւնն Աստուծոյ (ր): — Être dans les — du sommeil, dans les — de Morphée. (ի խոսք. և ի ծնոտի.) կալ ի գրկս քնոյ, Մորփեայ. ի քուն կալ. ննջել: — Passer des — du sommeil dans ceux de la mort. (ի խոսք.) Անցանել ի գրկաց քնոյ ի գրկս մահու. մեռանիլ ի ժամ քնոյն: — Tirer quelqu'un des — de la mort. (ի խոսք.) Կորզել զոք ի ժանեաց մահու (գ). բժշկել ի մահու չափ հիւանդութենէ: Ce médecin m'a tiré des — de la mort: ‖ 3. Բազուկ. աշխատող: Cette terre exige un grand nombre de — pour son exploitation. Campagnes qui manquent de —. Ne vivre que de ses —. Կալ ի գործոյ ձեռաց իւրոց: — Être le — droit de quelqu'un. (ի խոսք.) Լինել ոք բազուկ ուրուք. լինել գլխաւոր գործակալ ուրուք յամենայնի: ‖ 4. (ի խոսք.) Բազուկ, զօրութիւն (պատերազմական): La patrie a besoin de ton —. Son — est le plus ferme appui du trône: ‖ 5. (ի խոսք.) Բազուկ. ձեռն. ոք. իշխանութիւն: Le — de Dieu, du Tout-Puissant. Un — protecteur, puissant. — S'appuyer sur un — de chair. (ի խոսք. և ըստ

Digitized by Google

աստուածներէն գրաց.) ցնոուլ ի բազուկ մարմնեղէն (ո). յատակել ի մարդիկ փոխանակ յատակելոյ Աստուածոյ։ — Le — séculier. Իշխանութիւն աշխարհական։ Implorer le — séculier. — Livrer un ecclésiastique au — séculier. Մատնել զեկեղեցական ոք աշխարհական առնէի։ Livrer au — séculier. (ետ. և ընդ.) Բազում ապրատ զոր ինչ անպիտոյ կամ առևտրոյ հանարին զոք ինչ։ Les restes du dîner ont été livrés au — séculier. Մնացուածք ճաշոյն ընծան ազատատրոց։ — Avoir les — longs. (ետ. և ընդ.) Ունել իշխանութիւն բազում. լինել մեծարոյ։ — Faire les grands —. (ետ. և ընդ.) Մեծարոյ, կարող կերպատրել, ձեռնամոլ։ ‖ 6. Աստիճան, ճիւղ (գետոց)։ Là le fleuve se divise en plusieurs — ։ ‖ 7. Ցեղուց (ծովու)։ L'Italie est séparée de la Sicile par un — de mer։ ‖ 8. Բազուկ (ընդրկի) (b)։ ‖ 9. Ճրագակալ յորմն։ Des — de cheminée. Des — dorés, d'argent։ ‖ 10. Անկիւնք, բազուկք (աթոռոյ)։ Siège, fauteuil à —. *Բազկաթոռ։ ‖ 11. Աղցայգ. բառնացիք. ընակ. Ս. առաւել։ Les — d'une civière, d'un brancard։ [կնաթ։

— Les — d'une baleine. Թևք, *լուզարանք [nageoire]

— de l'écrevisse. Ս. ձանկիք խեցգետնոյ. (տե և Pinces)։

— de balance. Կէս մեան ընակին կշռոյ. Ս. կնճռակ։

— Moulin à —. Աղցրի ձեռնաղացք. Ս. ձեռնաղացրի։

— À —, À force de —. Գր. առ. Զօրաւիքեամբ բազկի. բազկաւ։ Ils montèrent le canon à —, à force de —։

— À tour de —. Գր. առ. Ամենայն զօրաւիքեամբ։ Frapper à tour de —։ [à — raccourci։

— À — raccourci. Գր. առ. Ցանկնապէս. չարաչար։ Frapper

— À — -le-corps. Saisir, porter quelqu'un à — -le-corps. Առնուլ զանձնեաց, ուներ զմիջոց ուրուք. (պտ. միջքէն բռնել միջը)։

— — dessus, — dessous. Գր. առ. և ընդ. Բազուկ ընդ բազուկ խառնեալ. (պտ. քիւ քիւ)։ Ils marchaient — dessus, — dessous։

— Վեմ. (a) "Ցուխմ գասանայնին առ Աստուած, ընդսունիլ զինդ էրէսուրտ չնուտ." Յոհ. նա. — "Բազմասրտեան էիր ե-ուրէ ինչ." Վ.Հ. = (b) "Փոքիս' անկ'ր յորդորեցին Աստուծոյ." Վ.Հ. = (c) "Ինա գնայ բառնուին ես նորին ի բանից ասուածոյ." Ղեսր. Հիթ. = (d) "Ընդ նմա բազում մարդիկնին, և ընդ գնդ գոր Աստուած գրէ' ազգասցանել զինդ." Բ Մն. Լ.Ր. 8։ = (b) "Մինչ չկորիցէ նոքա' յոչ ի բազուկն կռիսոյ հզի, ոչ գնալ ի զղջիցի Դաւթանոյ." Յոր. Աշխարհագր. 605։

Braser (դ—զե) բ. ն. Եցնել, զօգնել մեծագրիկ նիւթով (գերկաթի, զզգինձ). մեծագրանիլ։ — un fusil, un canon։

Brasero (դ—զե—ո) ե. ս. տես Brasier, 2։

Brasier (դ—զիե) ե. ս. 1. Եզակ կայծակաձոց, այնինքն վառարան ածխոյ. հրատ. խարոյկ. կայծակարան։ — ardent։ ‖ 2. Եզակագործ. կերպարուեստ կայծակաձոց. հանդոյ։ Un — d'argent, de cuivre, de fonte։

Brasillement (դ—զիլ—ման) ե. ս. փայլիլն ջուրց ծովու. ճայթառութիւն։

Brasiller (դ—զիլե) բ. ն. խարուիլ, կերպ առակ ածխոյ մի ի վերայ կայծակաձոց։ Faire — des pêches։

— բ. ն. փայլիլ ջուրց ծովու. հասաձիլ լուսոյ. ճայթառիլ։ La mer brasille։

Brasque (դ—ս) ե. ի. Կաւ ածխախառն ի ծեփիլ զերկաթս հալոցաց, բաւթակաց [creuset]։

Brasquer (դ—սե) բ. ն. Ծեփիլ ածխախառն կաւով զերկաթս հալոցաց, բաւթակաց։

Brassage (դ—սաժ) ե. ս. 1. Հանդերձիլն, յորինելն զգարիջուր։ ‖ 2. Վարձք գրամահատութեան։

Brassard (դ—սար) ե. ս. Զահպանակ բազկի. բազպան։ Il était armé de toutes pièces, de cuirasse, brassards, cuissards, etc.

Brasse (դ—ս) ե. ի. Գերկ։ գրկալափ. ե—լ։ Mesurer des cordes à la —։

Brassée (դ—սե) ե. ի. 1. Գերկ մի։ — de foin, de paille։ ‖ 2. Շարժելն զբազուկս (ի լուզելն)։

Brasser (դ—սե) բ. ն. 1. Հանդերձիլ, եփիլ զգարիջուր։ ‖ 2. Ումիլ. շարժիլ։ — de l'or et de l'argent fondus dans le creuset։ ‖ 3. (ետ. և ընդ.) Մեքենայիլ, նենգիլ ի ծածուկ։ — une trahison. — quelque chose contre l'État։

Brasserie (դ—սըի) ե. ի. 1. Գործարան գարեջրոյ։ ‖ 2. Տեղի ըմպելոյ գարեջրոյ. *գարեջրանոց։ Il passe ses soirées à la —։

Brasseur, euse (դ—սեր, ե—զ) ե. Ցորինիչ, վաճառական գարեջրոյ։

Brassiage (դ—սիաժ) ե. ս. 1. Գրկալափուիլն (ջուր նաւավարաց)։ ‖ 2. Գրկալափ։ Grand —. Petit —։

Brassières (դ—սիեր) ե. ի. յ. 1. Փոքրիկ զգեստանոց [camisole] (մանկանց և կանանց)։ Մարմին առնել և միաբար Une brassière d'enfant։ ‖ † 2. Փոկք (մանրագի, արկղ [hotte])։

Brassin (դ—սէն) ե. ս. կաթսայ, կարաս գարեջրոյ։

Bravache (դ—վաշ) ե. ս. Զբաւագործ. մեծարան. պարծանք. յախուռնախօս. յախորտարան. (ընդ.)։

† **Bravacherie** (դ—վաշըի) ե. ի. Մեծագանութիւն. յախորտանք։ [պատառ բանջ։

Bravade (դ—վատ) ե. ի. Խրախուսանք. յախուռն,

Brave (դ—վ) ած. 1. Քաջ. արի. կորովի. ուժգնասիրտ։ — soldat, capitaine. Il est fort —, — comme son épée, comme l'épée qu'il porte. Il n'est — qu'en paroles։ ‖ 2. Աղնիւ. ազնուական. մարդասէր. բարեհամբոյր. (ընդ.)։ Vous êtes un — homme d'être venu ici. C'est une famille de braves gens։ ‖ 3. Զարգարեալ. զարմանալ. (ընդ.)։ Vous voilà bien — aujourd'hui. Il s'est fait — pour aller à la noce։

= ե. ս. 1. Քաջ. արի. կորովի։ Se conduire en —. Une armée de braves. Faire le —. Աղի կերպարանիլ, ձեռնամոլ. խրախուսել։ ‖ 2. Վարձեալ, կաշառակուռ զապատնէչ. սիկոփանտ. (ին.)։ Il a toujours des braves à sa suite։

Bravement (դ—վըման) ած. 1. Քաջաբեաբար. քաջաբար. արիաբար։ Il monta — à l'assaut։ ‖ 2. Բարւոք. ճարտարապետութեամբ. (ընդ.)։ Il s'est acquitté — de sa commission։

Braver (դ—վե) բ. ն. 1. Խրախուսել ընդդէմ ուրուք։ Il l'alla — jusque chez lui. Est-ce pour me — que vous parlez ainsi ? — les dangers, la mort. Ցարձակիլ ի վերայ, երթալ ի վերայ՝ ընդ առաջ, ձայնառատ լինել վտանգաց, մահու. գիմագրաւել։ ‖ 2. Արհամարհել. առ ոչինչ գրել։ — les convenances։

† = Se —. բ. ա. Զայն առալ միմեանց ի կռիւ. ի կռիւ զմիմեանս կուչել. խրախուսել ընդդէմ միմեանց։

Braverie (դ—վըի) ե. ի. Ախտաբերութիւն, պերճասիրութիւն հանդերձից. (ին.)։ Les enfants aiment la —։

Brave (դ—վ) ած. Աղնիւ. կեցցե՛ս։

= ե. ս. Ճայնարձակ. յաղթանակ. գովաբերութիւնք։ Son discours fut suivi de mille bravos։

Digitized by Google

B. **Bravo** (բ-վ) ե. ած. Վ.տրձեալ, կաշառակուբծ ապանիք. սիկարեան։ Ամի բազմաբար Des bravis։

Bravoure (բ-վ-ր) ե. իե. 1. Քաջութիւն. արուբիւն։ Il a beaucoup de —։ ‖ 2. (յե.) Գործք քաջութեան. նահատակութիւնք. (Խոլի)։ Il fatigue tout le monde du récit de ses bravoures։

A. **Brayer** (բ-այ) ե. ած. 1. *Ազեկապ. փոքէ պոչ։ (Որ և Bandage)։ ‖ † 2. Ցեղոյգ (վարուժնակի, որսական հասուս)։

B. **Brayer** (բ-եյ) [խնարհի իրրև գ Payer.] բ. ն. Վճուիլ խայծղանաս, կպրանիւթով։ — un navire։

Brayette (բ-այէդ) ե. իե. *Ձեզքաւած յատակեայ կողմնան տաբատի [haut-de-chausses] նախնեաց։ Fermer, boutonner sa —։ [աղուեսաւնա։

Brayon (բ-այո) ե. ած. Որսակ [piège] ըմբռնելոյ

Break (բ-եք) ե. ած. Կտաք ինչ որ ունի մի նաստրան ի յատակագոմնանն, և երկաս նստարանս ի յետոյ կողմնանն ընդ երկայնութիւն կառացեր դէմ ընդ դէմ։

Bréant, Bruant (բ-իու, բ-իու) ե. ած. Թըռչուն ինչ գեղին ի մեծութիւն ճնճղկան և զուարճաձայն։

Brebis (բ-ընի) ե. իե. Էգ խոյի [bélier]. մսգի. մսեղու. ոչխար. պատրաստական. ջոյան. ոչխ։ Lait de —. Toison de —. Faire un repas de —. (ֆիգ.) Ուտել առանց ըմպելոյ։ — Fuir, éviter une personne comme une — galeuse. Փախչիլ, զգուշանալ յոտմէքէ իրրև ի քոսոտ ոչխարէ. (ասի զվնասատուկ կամ զանհամոյ անձանց)։ — Les boucs et les —. Այծիք և օդիք. (ըստ Աւետարանին՝ արգտրք և մեղսաւորք)։ — Le bon pasteur donne sa vie pour ses —. Հովիւ քաջ զանձն իւր դնէ ի վերայ ոչխարաց կամ խաշանց իւրոց. (այն է՝ Քրիստոս, և ըստ նմանէ՝ առաքելին եպիսկոպոս կամ քահանայ)։ — Ramener au bercail une — égarée. տես ի Bercail։

Brèche (բ-էչ) ե. իե. 1. Պատառուածք (որմոյ). խրամատութիւն (ցանկոյ)։ Ils pénétrèrent dans le jardin par une —, et volèrent tous les fruits. Fermer, réparer les brèches d'une clôture. Խրամնակարկաս առնել. ցանկել զխրամատութիւն։ ‖ 2. Խրամատ, խրամատութիւն, խրամ (պարսպաց պաշարեալ քաղաքի)։ La — est praticable, on y peut aller à l'assaut. Planter un drapeau sur la —. Faire une —. Խրամնատել. խոտել զպարիսպն. խրամ հատանել։ Battre en —. *Գնդակոծել զպարիսպ առ ի խրամ հատանելոյ։ — Faire une —, des brèches à un couteau. Ազդանձ գործել զսայր դանակի. (որ և Ébrécher)։ ‖ 3. (փիգ.) Խրամ. վնաս. վիաս։ Il a fait une — à sa réputation. Հասոյց վնաս իւրում համբաւոյն։ Réparer les brèches de sa fortune. Կարկատել զխրամս մեծութեան իւրոյ։ ‖ 4. Ազգ սեաւ կճոյ գեղին սպիտակախայտ։

Brèche-dent (բ-էչ-տ) (յե. անգ.) ած. և ե. Որոյ ի բաժինս՝ են մի կամ բազում առանձինք յատակագծանին. *առանձնախառ. գ. ակռատեսաւոր։ Cet homme est —. Une petite —։

Brechet (բ-էչ) ե. ած. Յատրին ծայր ոսկեր կրծոց. (ընդ.)։ Ասի և ած. La fourchette de l'estomac։

Bredi-breda (բ-էդի-բ-էդ) ած. ած. փութանակի և խառնիխուռն. (ընդ.)։ Il nous a raconté tout cela —։

Bredindin (բ-էդինդին) ե. ած. Պարան ի նաւի բառնալոյ բեռնոյ թեթեւս։

Bredouille (բ-էդ-ույլ) ե. իե. Ընչան որ յատեանէ զինւս խաղոյ առնելոց մի զմիոյ կնի ի խաղոյ առագաստոյ [trictrac]։

— Revenir — de la chasse. Դառնալ ունայն յորոջ (ա)։ = ՎԿԱԾ. (ա) "Ե՞ն նա (եղյն) երթեալ գառնայր այն օր առանց յորոյ." Ոսկան. Ա.ակք, Ա. — "Գառնայ ամբիվ նայնպես և դու, ոչինչ և նուա դուրյան ամենեցից և առնայնե." փրպ. 249։

Bredouillement (բ-էդ-ույլ-ընմ) ե. ած. Խօսել և արագ խօսիլ. (այլ. լփռատուք). (ընդ.)։

Bredouiller (բ-էդ-ույլ-ել) բ. ն. և ն. Խօսել և արագ խօսիլ. (այլ. լփռատալ). (ընդ.)։ On n'entend rien à ce qu'il dit, il ne fait que —. Il lui a bredouillé un mauvais compliment։

Bredouilleur, euse (բ-էդ-ույլ-եօր, եօզ) ե. Խօսող և արագ խօսող. (այլ. լփռատացող). (ընդ.)։

A. **Bref, ève** (բ-էֆ, եվ) ած. 1. Կարճ. տուզ. հակիրճ. համառօտ. ոսկաւ։ Dans un — délai. Réponse brève։ ‖ 2. Կարճապատ։ Les circonstances présentes me rendent —. Être —. Ի կարճոյ հատանիլ. կարճառօտս կտրիլ. համառօտս հատանիլ. կարճապատիլ։ ‖ 3. Ազօտ. տուզ. կարճ (սիզարբոյ, վանկ)։ Rendre brève une syllabe. A est long dans *Grâce*, et — dans *Race*։ ‖ 4. փոքրատակ. կարճահատակ. կարճիկ։ Pepin le Bref. Պիպինոս կարճիկ։

= ե. իե. Վանկ տզօտ, տուզ, կարճ։ L'iambe est composé d'une brève et d'une longue. — Il en sait les longues et les brèves. (փիգ. և ընդ.) Ընտել և ծանօթ է նա հանգամանաց իրաց. տեղեակն իսկ քաջ և ճարտար է յերիտ յոյգիմիկ։

= ած. Ես զի ի կարճոյ հատից. գլուխ տեղեակի. (այլ. կարճ ըսեմ)։ Je vous ai déjà dit que cela ne se peut, que cela ne doit pas être; —, je ne le veux pas. — Parler —. Ազատ տուզ խօսիլ։

= En —. գբ. տա. Յակառակ. համառօտիւք. կարճ ի կարճոյ իմն անցանելով։ Je vous le dirai en —։

B. **Bref** (բ-էֆ) ե. ած. 1. Հովտական թուղթ Հռովմայ քահանայապետին։ ‖ 2. Համառօտ տեղագրութիւն։

Bréhaigne (բ-եհ-էյն) ած. իե. Ամուլ. անծնանիք. սատրկ (անասնոյ)։ Une jument —։

= ե. իե. Կին ամուլ. (ոչ.)։

Brelan (բ-էլ-ան) ե. ած. 1. Խազ ինչ քարտախոց։ ‖ 2. Տուն խաղոյ քարտախոց. խաղատուն։

Brelander (բ-էլ-անդ-ե) բ. ն. Վիգերել ի խաղոյ քարտախոց. (այլ. շարունակ թղթի խաղալ խաղալ). (ընդ.)։

Brelandier, ière (բ-էլ-անդ-իե, իեր) ե. Որ յատճախէ ի խաղատունս քարտախոց. խաղատեր։

Brelle (բ-էլ) ե. իե. Լատտա [radeau] փայտից։ Quatre brelles font le train complet։

A. **Breloque** (բ-էլ-օք) ե. իե. 1. Փոքրիկ զարդք կամ չքնաղ իրք։ Cet homme vend bien cher ses breloques։ ‖ 2. Կնիք և փոքրիկ զարդք չղթայի ժամացուցից։ Il a beaucoup de breloques à sa montre։

B. **Breloque** (բ-էլ-օք) ե. իե. Դափիւն թմբկի կերպ կրոյ զինուորոց։ Battre la —։ (Մերթ ասի և ած Berloque)։

Brème (բ-եմ) ե. իե. Ձուկն ինչ քաղցր կրոց. *բրամ։

† **Brenade, † Brenée** (բ-էնատ, բ-էնե) ե. իե. տես † Branée։

Breneux, euse (բ-էնէօ, եօզ) ած. Աղբալից. աղբատ. (փիզ.)։ Une chemise breneuse։

Brésil (բ-եզիլ) ե. ած. փայտ ինչ ներկանիւթոյ կարմիր. որգանփայտ. պռեմ։ (Որ և Bois de Brésil կամ de Fernambouc)։

Brésiller (բ-եզիյ-ել) բ. ն. † ն. Ներկանիւթ որգանի-

Digitized by Google

փայտից։ ‖ 2. Պատր մանր խորտակել. մանրել։ Voilà qui est tout brésillé։ [ոչ ապեին։

Brésillet (պրեզիյե) ե. ա. Որգանփայտ չպետ և

Brétailler (պրետայե) բ. ն. Սիրել զմրցութիւնս զինուց. յաճախել ի սրահս զինաշարժութեան [salle d'armes]։

Brétailleur (պրետայեօր) ե. ա. Որ սուր հանէ վասն գոյզն ինչ իրաց. սուսերամարդ. *սուսերահան։

Bretauder (պրետոդե) բ. ն. 1. Աւանդ հաստատութեան առաք և անառք կորնչ (զմազ շան)։ On a bretaudé ce chien։ ‖ 2. Պօս կորնչ (զհերս ուրուք). (ած. մէկուն մազերը առկէն կորնչ)։ ‖ 3. ի բաց հաստատել (զանդիման ձիոյ)։

Bretelle (պրետել) ե. եր. 1. փոկ (պատգարակի, մահուընկի)։ Les bretelles d'un brancard. Les soldats portent leur sac à l'aide de bretelles։ ‖ 2. փոկ ի վեր անելոյ զտոպրակն [pantalon]. *ձգափոկ։ Une paire de bretelles. Bretelles élastiques. — Cet homme en a jusqu'aux bretelles, par-dessus les bretelles. 1. (ե-ած.) ի գժուարին ինչ ի բան ձեռնարկեալ է ասլրգ, և ոչ կարէ ելանել ի ծանծաղ. (ած. այս մարդս գժուարին գործոյ մէջ մէջ մնած է և չի կրնար անկէ դուրս ելնել)։ ‖ 2. Ձգելնեալ է, զբաղեալ է գինուով. (ած. գինով է)։

Brette (պրեթ) ե. եր. Սուսեր. (ընդ. և ընդ խ.)։

Bretteler (պրեթըլե) բ. ն. Հատանել զքար կամ քերել զբրին տաշտիճաւոր գործեաւ։

Bretteur (պրեթօր) ե. ա. Որ սիրէ կռուիլ սրով. սուսերամարդ. *սուսերահան. (ընդ.)։

† **Brettûre** (պրեթիւր) ե. եր. 1. Քերեալ տեղի. քերած. ծերբիր։ ‖ 2. Աստիճանք գործեալ սրով քերելն զփայտ կամ զքար. մաշար։ [առաստաց. մարի։

Breuil (պրէօյ) ե. ա. Պատատաւ գոգաւոր երկաց,

† **Breuiller** (պրէօյեր) բ. ն. տես Carguer։

Breuvage (պրեվաժ) ե. ա. 1. Ըմպելի։ Les poètes ont dit que le nectar était le — des dieux։ ‖ 2. Դեղըմ պելի (ձիոց, արջառաց)։ Donner un — à un cheval, à un bœuf։ ‖ 3. Ջրախառն գինի (վասն հատաւորաց)։

Brevet (պրէվ) ե. ա. 1. Պարզակ [acte] որով արքայ պարգեւէր ասմիք տուրս ինչ, թաղակ կամ պատուհասն. պարգեւագիր մուրհակ. *պարգեւագիր։ — de duc. Le — d'une abbaye. — †յե. Ձիաւորը [chevalier] Հոգւոյն Սրբոյ որ կրէին ժապաւէն կապուտակ [cordon bleu]։ ‖ 2. Թուղթ կամ գիր առանձինն շնորհաց տուեալ ասմիք յատնաւ Տէրութեան կամ արքայի. *շնորհագիր։ Ce marchand a le — de fournisseur de la cour։ ‖ 3. Թուղթ կամ գիր տալոյ ասմիք աստիճան ինչ ի վինաւորութեան կամ ի կարգի խմիք ձիաւորութեան [chevalerie]. *աստիճանագիր։ ‖ 4. Հրամանագիր տուեալ ասմիք ի Տէրութենէ առ ի վարել գիւր արուեստ. *արուեստագիր։ — d'imprimeur. de libraire. — d'invention. *Արուեստագիր հնարուեստութեան։ — Donner à quelqu'un — կամ son — d'extravagant. (ե-ած. և ընդ.) Ցոյս առնել զոք տլլանգիտի։ — Avoir un — d'impunité. (ե-ած. և ընդ.) Հանդարտակել յանձնոյն չարիս անպատուհաս։ ‖ † 3. Ցուաւութիւն. բժժանք. (վր. այժմ սոսկ Talisman)։

† **Brèveté** (պրեվէթե) ե. եր. տես Brièveté։

Breveter (պրեվէթե) բ. ն. Տալ ասմիք շնորհագիր, արուեստագիր։ Un inventeur breveté. Հնարող արուեստագիրեալ։

Bréviaire (պրեվիե) ե. ա. 1. Ժամագիրք. գիրք հաւատացելոց պաշտամանն աղօթից։ — romain։ ‖ 2. Ժամացուիթիւն։ Dire, réciter son —։ ‖ 3. (ե-ած. և ընդ.) Պատառն զոր ընթեռնու ոք առաւօտ. ժամագիրք։ Corneille est mon —։ [(թաչուն)։

† **Brévipède** (պրեվիպէտ) ած. կարճոտն, կարճատրուն

† **Brévipenne** (պրեվիպէն') ած. կարճաթեւ (թռչուն)։

† **Brévirostre** (պրեվիրոստր) ած. կարճակտուց (թռչուն)։

Bribe (պրիպ) ե. եր. Մեծ կտոր հացի. (ած.)։ — յե. 1. Ներքարք, ճաշացուածք կերակրոց. (ած. ասել ցուք)։ On a donné aux pauvres les bribes du dîner։ ‖ 2. (ե-ած. և ընդ.) Հատակտորք (մանանոգրութեանց)։ C'est un livre composé des bribes de vingt autres։

Bric-à-brac (պրիք-ա-պրակ) (յե. անգ.) ե. ա. Marchand de —. Վաճառական հնոտի երկաթեղինաց և պղնձեղինաց, հին նկարաց և այլոց իրաց ատեի անոնք ժողովելոց. փերեզակ։ [de guerre։

Brick (պրիք) ե. ա. *Երկհայտ նաւ։ — du commerce,

Bricole (պրիքոլ) ե. եր. † 1. Պզտ ինչ մանգղինի կամ քարընկէց մեքենայի ի միջին գաբռւ. Ս. փիլիկաւան։ ‖ 2. Աւյարէն գործ գնդակի [balle] յետ հարկանելոյ զորմն. (ած. պատը զարնուելէն ետքը գնդակին ետ գալնալը)։ ‖ 3. փոկ լանջից (ձիոյ)։ ‖ 4. փոկ (պատգարակի [brancard]. որ և Bretelle)։

— յե. Վարդ, թաւկարդ ըմբռնելոյ եղջերուս. Տազրք։ Le cerf a donné dans les bricoles. Tendre les bricoles։ = De —, Par —. Ած. ած. Կողմնակի. խոտորնակի։

Bricoler (պրիքոլե) բ. ն. 1. Հարկանիլ գնդակի զորմն և այլոցէն գալնալ առ ի շէզ։ ‖ 2. Խոտորիլ, առնբիւրիլ (որպսկան շուն) ի հետոց երեցոյ։ Ce chien bricole sans cesse։ ‖ 3. (ե-ած. և ընդ.) Գնալ ընդ ասմիք խոտորնակս. (ած. մէկուն հետ ծուռ ճամբանելով վարուիլ). (խ-ութ)։

Bride (պրիտ) ե. եր. 1. Պատն կազմածոյ [harnais] երիվարի, յորում բռվանդակեալ են գլխանոցն [têtière], սանձքն [mors] և երասանակք [rênes]. պոխուց։ Mettre la — à un cheval. Lui mettre la — sur le cou։ ‖ 2. երասանակք։ Ce cheval a rompu sa —. Կոտրեալ է երիվարիդ զերասանակս իւր (ա)։ — en main. Պինդ ասնելով զերասանակսն։ Mener un cheval par la —. Serrer la — à un cheval. Պնդել զերասանակս (ո). (ած. երասանակինը ըլ քաշել)։ Lâcher կամ rendre la —. Թուլցուցանել զերասանակս. Թոզուլ արձակերասան։ Tourner —. Թեքել, գործուցանել զերասանակս (ի փոխուստ) (գ)։ Aller à toute —, à — abattue. Արձակերասան արագրեալ. արշաւեցուցանել զերիվարն. Ձիարձակ լինել։ Courir à — abattue après les plaisirs. (ե-ած. և ընդ.) Աւանց չափոյ հեղուլ զանձն ի զուարճութիւնս, ի հեշտութիւնս. (ած. ինքզինք բոլորովին զուարճութեանց տալ)։ Courir à — abattue à sa ruine, à sa perte. (ե-ած. և ընդ.) Ընթանալ ի կորուստ իւր. (ած. գործ մ'ընել առանց անոր վտանգուստ հետևանքներէն նախատեսելու)։ ‖ 3. (ե-ած.) Սանձք. չափ։ Lâcher la — à quelqu'un. Թուլցուցանել զերասանակս ուրուք. տալ ասմիք առաւելագոյն ազատութիւն։ Mettre à quelqu'un la — sur le cou. Թոզուլ զոք ի կամս անձին. տալ ազատութիւն յի և կատարելոյ։ Lâcher la — à ses passions. Հեղուլ զանձն ի կարիս իւր. ծորիլ յախտից ցանկութիւնս. (ած. ինքզինք բոլորովին իւր կրքերուն տալ, մատնել)։ Tenir quelqu'un en —. Ի չափու սնանել զոք. վարել։ Tenir la — haute կամ courte à quelqu'un. Խստիւ, խստագոյնս գնալ ընդ ու-

Digitized by Google

մեք։ Aller — en main. Գնալ, վարիլ զգուշութեամբ։ Il a plus besoin de — que d'éperon. կարօտ է նա ասնձաց քան երձէ խթանի. պարտ է ունել ի չափու զերանդին նորա և ոչ երձէ դրգռել։ ‖ 4. Լար, կապ գլխադրի գոր կապեն ընդ կզակաւ. Գ. լանիզտակ. Գ. լմզոնք։ Brides d'un bonnet, d'un chapeau de femme։

— Brides à veaux. 1. Մորսախօսութիւնք. յիմարութիւնք. բարբանջք. (վլ.)։ ‖ 2. Սուտ, անհաւատալի զրոյց. առասպել. (վլ.)։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Կորսեաց զերանգն իւր." Եփր. Համառ. 218։ = (բ) "Երե՛ իմիկն ոտ ի պերէ զերանգն, նահանջի զերկնքն." Ոսկ. Եփես. Ե. Յօդ. 723։ = (գ) "Ի՞ւ Դաւիթ ընդ իրաւն զարչնալ ինձոց զերանգ հաւատն և ի քաղ տալինեն ի քաց էսկաա յանձայն իսաւան." Գամ. Ազաքս. 405. — "Ե՞ իսկան գարչօրհալ զերանգն էրկերայն՝ ինձ ցին ի քաց տալոնք." Փրպ. 252։

Brider (պ-իտե) բ. ն. 1. Դնել զպատուհաս (երիվարի, ջաբուղ)։ ‖ 2. (փոխ.) Սանձահարել. սանձակոծել. սանձել։ "Il bride la fureur de la mer." BOSS. ‖ 3. Պնդել. նեղել (հանդերձից). ընթմբ։ Le béguin que vous avez mis à cet enfant le bride trop։

— la figure à quelqu'un d'un coup de fouet. Հարկանել զդէմ խարազանաւ յերեսս։

— Oison bridé. տես յ'Oison։

† **Bridoir** (պ-իտուար) է. ա. կզակակապ (երիվարի)։

Bridon (պ-իտո) է. ա. Պախուց թեթև. *պախուցակ։

† **Brie** (պ-ի) է. ա. Ագռ ինչ գաղղիական պանրոյ։ Donnez-moi du —։

Brief, ève (պ-իֆ, իեվ) ած. Սուղ. Համառօտ։ Ա յժմ վարի յիշատակեն և երե. Briève description, narration։

Brièvement (պ-իեվման) մ. Սակաւուք. կարճառօտ. ընթանալով։ Il nous raconta la chose —։

Brièveté (պ-իեվթե) է. իէ. Համառօտութիւն. կոբճութիւն։ [Le mot Bribe)։

† **Brife** (պ-իֆ) է. իէ. Մեծ կտոր հացի. (ահ. լատ.)։

† **Brifer** (պ-իֆե) բ. ն. Ուտել անյագաբար. մշուել. ծանծաղել. (ահ.)։ [որկորեալ. (ահ.)։

† **Brifeur, euse** (պ-իֆէօ, էօզ) է. Որկորուստ.

Brigade (պ-իկատ) է. իէ. 1. Խումբ զօրաց երկդնդեան [de deux régiments]. վաշտ. գնդ։ — d'infanterie, de cavalerie. Général de —. Զօրագլուխ վաշտի. *վաշտապետ. Գրի գնդ։ ‖ 2. Գունդ. գումարտակ. գաս։ "Le péril approchait, leur — était prête." CORN. *Cid*, IV. ‖ 3. Դասակ (հեծելազօրաց, քաղաքապահ զօրաց, նաւավարաց)։

Brigadier (պ-իկատիե) է. ա. 1. Տանապետ (հեծելազօրաց)։ ‖ 2. Դասապետ (հեծեալ ասպիսնոց, քաղաքապահ զօրաց)։ ‖ 3. Պարագլուխ (նաւավարաց)։

Brigand (պ-իկան) է. ա. 1. Աւազակ, յիւրազակ. հաւկահար։ ‖ 2. Հարատեւհարող։

Brigandage (պ-իկանտաժ) է. ա. 1. Աւազակութիւն. յիւրազակութիւն. հաւկահարութիւն։ Arrêter, réprimer le —. Exercer des brigandages։ ‖ 2. Հարատեւհարութիւն. յափշտակութիւն։ C'est une administration où il se fait de grands brigandages։ [(ընթ.)։

Brigandeau (պ-իկանտո) է. ա. Գործակալ գող։

Brigander (պ-իկանտե) բ. ն. և †ն. Աւազակել. աւազակութիւնս առնել. հինել. (ընթ.)։ Des gens qui se sont réunis pour —։

Brigandine (պ-իկանտին') է. իէ. Զրահ ինչ նախնեաց երբեմն զանձրապանակ։

Brigantin (պ-իկանտէն) է. ա. Նաւ ինչ երբեմն։

Brigantine (պ-իկանտին') է. իէ. Ագռ ինչ փոքրաւ նաւի Միջերկրականի ծովու։

Brignole (պ-ինիոլ) է. իէ. Ս. Սալորչիր [prune desséchée] ինչ Գասգոնիոյ։

Brigue (պ-իկ) է. իէ. 1. Գաղտնի հնարք առ հասանելոյ իմիք. միքնոյթութիւն։ Les candidats commencèrent leurs brigues. Obtenir quelque chose par —, à force de brigues։ ‖ 2. Համախոհք. կուսակցութիւն։ La — est nombreuse et puissante։

Briguer (պ-իկե) բ. ն. 1. Հնարիլ հետամուտ լինել։ — les honneurs, le ministère, un évêché. Il brigue de hauts emplois qu'il n'est pas capable de remplir։ ‖ 2. Տնչել մեծաւ ամենայնիք. ցանկալ յոյժ։ — les bonnes grêces, la protection de quelqu'un. Ils briguaient à l'envi son alliance։ [լինի. (խոլի)։

Brigueur (պ-իկէօր) է. ա. Որ հնարիւք հետամուտ

Brillamment (պ-իլամման) մ. Հմայապայծառ. ճոխապայծառ։ Ce morceau de musique a été — exécuté։

Brillant, ante (պ-իլան, անթ) ած. 1. Փայլուն. պազպազուն. շողաւոր. պայծառ. պայծառափայլ։ — comme un soleil. Un diamant fort —. Des yeux brillants։ ‖ 2. Շքեղ. հոյակապ. երեւելի. պայծառ. մեծապայծառ։ Une fête, une parure brillante. Un bal —։ ‖ 3. Պայծառ (երաժշտութիւն, ձայն). պայծառ, հոյակապ, երեւելի (յատկութիւն). պայծառ, քաջպայազին (առողջութիւն)։

— de jeunesse. Առոյգ, տիգ մանկութեան ծաղկեալ։ — de gloire. Յօրացեալ, յզփացեալ, պռակեալ փառաք։

= է. ա. 1. Փայլիւն. շողիւն։ Le — d'une pierre précieuse. Les perles orientales ont un certain — qui ne se trouve pas dans les autres։ ‖ 2. Ագռամանդ անկիւնաւոր ի վերոյ և ի ներքոյ. *շողակն. պերլանիի։

— Faux brillants. 1. Սուտ, խարխոյ ագռամանդք։ ‖ 2. (փոխ.) Վիրինազարդ, անառիթազարդ բանք։ Cet ouvrage est plein de faux brillants։

Brillanter (պ-իլյանթե) բ. ն. 1. Ակնհիւն անկիւնաւորել զագռամանդն ի վերոյ և ի ներքոյ. լուսարձակել, պազպազուն գործել։ ‖ 2. (փոխ.) Զանազանել արուեստաւոր կերպ զարդուք (զբանի)։

A. **Briller** (պ-իյե) բ. չ. 1. Փայլել. փայլածել. շողալ. պազպազուն։ Le soleil brille. Les étoiles brillent. On voyait — au soleil les casques et les cuirasses. Ses yeux brillent d'un vif éclat։ ‖ 2. Լինել երեւելի, նշանաւոր։ Cet acteur brille dans les rôles passionnés։

† — Il brillait par son absence. (տես. Իւր բացակայութիւնն ամենուն աչքին կը զարնէր. [Կ'երեար նշանաւոր անձի մը Համար])։ [շան գնհաս երեոյ։

B. **Briller** (պ-իյիե) բ. չ. Բարբառ յուզել սրտակեան

Brimbale (պ-ինպալ) է. իէ. Լծակ (ջրհանի)։

Brimbaler (պ-ինպալե) բ. ն. Շարժել, ճօճել առատապ. (ասի զղանդակաց զերս Հարկանեն ոչնչափ միանգամ ածել տապղատակ). (ընթ.)։ On n'a fait que — les cloches, que — toute la nuit։

Brimborion (պ-ինպորիոն) է. ա. Դոյզն-ինչ. (ընթ.)։ Que voulez-vous faire de tous ces brimborions?

Brin (պ-ին) է. ա. 1. Նորոգ շառաւիղ ծառոց. առեղն։ Arbre de —. Ծառ որ ունի մի եւեթ ձող կամ բուն. ծառ միաճեաղ։ — Un beau — d'homme, de femme. (փոխ. և ընթ.) Ա.ր, կին գեղեցիկ հասակաւ և երեսօք։ ‖ 2. Նուրբ և երկայն ծղօտ։ Un — de marjolaine. Coupe

Digitized by Google

des brins de bouleau pour faire un balai. ‖ 3. Ցիզ (խոտ, ցօրինդ). La grêle n'a pas laissé dans ce pré un — d'herbe. Ôter les mauvaises herbes — à —. ‖ 4. Շիզ (յարդի). Թել (մազի). Un — de paille. Il n'a que quelques brins de cheveux sur la têtе. Arracher le crin d'un cheval — à —. Un — de fil. ‖ † 5. Փոքրիկ չերտ (հովհարի [éventail]). ‖ 6. Դժդն մի. սակաւիկ ինչ. Ces pauvres gens n'ont pas un — de paille pour se coucher. Il a pour elle un petit — d'amour.

— d'estoc. Բիր երկաթապատ ծայրիւք. (Վլ.).

Brinde (ը-բինտ) ե. ին. Բաժակ, գինի զոր ըմպել ոք յարձակ ուրուք. Ս. գօսաստքան. (ընդ. և վլ. այժմ սակ Toast). Boire, porter des brindes. Ըմպել գինի յարձակ ուրուք. — Il est dans les brindes. (խոսք. և ընդ.) Ա. բիսալ է. գինեհարբալ է. [կարճ. մըճճ.

Brindille (ը-բինդիլ) ե. ին. Ոստ ծառոյ նուրբ և

Bringuebale (ը-բինկեպալ) ե. ին. տես Brimbale.

† **Brio** (ը-բիո) ե. ը. Ա. չխոյժք. եռանդն (յերաժշտութեան).

Brioche (ը-բիօշ) ե. ին. Հատակագ յալևրիւ, ի կոգւոյ և ի ձուոց. վիրին. ‖ 2. (խոսք. և ընդ.) Խամուճութիւն. վրիպակք. Quelle —! Faire des brioches.

Brion (ը-բիոն) ե. ը. Ա՝ամուռ բուսեալ ի վիրապ կերդեայ ծառոց, և յանուանէ՝ կաղնեաց. օշնոյ.

Brique (ը-բիք) ե. ին. Թրծուն, հրաթրծուն աղիւս. ագիւս. ագուռ. Բուղէ. Four à —. Bâtir de —, en briques. Auguste se vantait d'avoir trouvé Rome de — et de la laisser de marbre. — crue. Ա. գիւս չրթացուցեալ յարեւուս. անթրծուրծ աղիւս.

— de savon. Օճառ. աղիւսանման. Գ. լոհ.

1. **Briquet** (ը-բիք) ե. ը. 1. Հրատեան երկաթ. Հրահանք. կայծոսոյ. (որ և Fusil). ըմբիծ. Battre le —. ‖ 2. Թուր [sabre] կարճ (հեռաձգազօրաց).

† 2. **Briquet** (ը-բիք) ե. ը. Ա. զգ փոքրիկ շուն՝ որսորդ իշխարաց [blaireau] և տղուհասց.

Briquetage (ը-բիքըթաժ) ե. ը. 1. Գործած աղիւսակայ. ‖ 2. Ա. գիւսանման ծեփիւն, նկարիւն.

Briqueter (ը-բիքըթե) բ. ն. Ա. գիւսանման ծեփել, նկարել. — un mur, une façade.

Briqueterie (ը-բիքըթրի) ե. ին. Գործարան աղիւսայ, աղիւսակուրեան. *աղիւսագործոց.

Briquetier (ը-բիքըթիե) ե. ը. Ա. գիւսագործ.

Bris (ը-բի) ե. ը. 1. Խորտակումն (գրան). բեկումն (ինչից). Le juge ordonna le — des portes. Il est accusé de — de scellé. — de prison. Փախչիլն կամ փորձ փախչելոյ ի բանակէ՝ խորտակելով զդրանան, զպատուհանն, զրդմնեանն. Հատանելն, պատառելն զբանս. ‖ 2. Ն. շխոտրք, բեկորք (խորտակեալ նաւոյ). [խորտակելի.

† **Brisable** (ը-բիզաբլ) ած. Որոյ մարթի խորտակել.

Brisant (ը-բիզան) ե. ը. 1. Խորտակ, ժայռ յերկուս ծովու. Les brisants sont figurés sur les cartes marines par de petites croix. ‖ 2. Թուրմ, տեղատարած յոր խորտակի բանուելն ալեաց ծովու. Placer un —, des brisants en avant d'une construction, pour la garantir du choc des vagues.

Brise (ը-բիզ) ե. ին. 1. Հովմ ոչ ինչ կարի ուժգին (քան նաւավարաց). Հովմ հանդարտ. Jolie, bonne —. ‖ 2. Գազգրատիք հովմ. խաղաղատիք օդ. ոդք. ագին. երան. — du matin, du soir.

† **Brise-cou** (ը-բիզ-քու) ե. ը. տես Casse-cou, 1.

Brisées (ը-բիզե) ե. ին. յե. 1. Ոտք զոր արկանեն որսորդք զճանապարհս. ‖ 2. (խոսք.) Հետք. օրինակ. Suivre les — de quelqu'un. — Aller, courir sur les — de quelqu'un. Հակառակիլ, մրցիլ ընդ ուժիք.

Brise-lames (ը-բիզ-լամ՛) (յե. անփ.) ե. ը. Ա. մրտարատակ ի բերան նաւահանգստի առ ի խորտակել զբանակութիւն ալեաց.

† **Brise-lunette** (ը-բիզ-լիւնէթ) ե. ը. տես Eufraise.

Brisement (ը-բիզման) ե. ը. 1. Խորտակումն. բեկումն. փշրումն. Le — des images. — de cœur. (խոսք.) Բեկումն սրտի. տարտղնիք. ‖ 2. Խորտակումն, փշրումն (ալեաց).

Brise-motte, † Brise-mottes (ը-բիզ-մօթ) ե. ը. տես † Casse-motte.

Briser (ը-բիզե) բ. ն. 1. Խորտակել. բեկանել. փըշրել. չանդիչանել. — un miroir, une porte. — les mottes d'un champ labouré. Le coup lui brisa l'os. Les hérétiques qui s'élevèrent sous Léon l'Isaurien brisaient les images. ‖ 2. (խոսք.) Խորտակել. հզօնանել. վատթարել. — un traité. Լուծանել զդաշն. — des liens d'amitié. Ի բաց քակել զբարեկամութիւնն. քակել զոյդ բարեկամութեանն. կաղաքակ լինել. — le joug, ses fers. Խորտակել զլուծ. խզել զկապանս, զամուրս. ազատանալ ի բանակոր իշխանութենէ. ‖ 3. (խոսք.) Խորտակել, բեկանել, մանրել, ճմլել (զմիրս). ‖ 4. Վ. տատակարկել առնել. խորտակել. (տե. կոտրել). Les cahots de la voiture l'ont brisé. ‖ 5. Դադարեցուցանել, հանգուցանել (զբանս). Brisons là, brisez là-dessus. Բաւական է. շատ է այլևս. գադարեցո լուռ լեր. (տե առ ոք յորժամ խօսք բանս անհաճոյս).

— ե. ը. 1. Խորտակիլ, չորթիլ (նաւս). Le navire alla — contre un écueil. ‖ 2. Խորտակիլ, փշրիլ (ալեաց). La lame, la mer brise sur tel écueil.

— Se —. ե. տ. 1. Խորտակիլ. բեկանիլ. փշրիլ. ‖ 2. Խորտակիլ, փշրիլ (ալեաց). La mer, les flots, les vagues, se brisent contre les écueils. ‖ 3. Կրկնիլ. ծալիլ. Ce compas, cette table se brise.

Brise-raison (ը-բիզ-ռեզն) (յե. անփ.) ե. ը. Որ խօսք անբնորոշաբար. (տե. ափեզգիկ խօսող). (ընդ.).

Brise-scellé (ը-բիզ-սելե) (յե. Des brise-scellés.) ե. ը. Որ բեկանէ զկնիքս առ ի գողանալ. *կնիքաբեկ. (խոսի).

Brise-tout (ը-բիզ-տու) (յե. անփ.) ե. ը. Որ խորտակէ զամենայն ինչ որ անկանի ի ձեռանն. (տե. կոտրան).

Briseur (ը-բիզօր) ե. ը. — d'images. Խորտակիչ պատկերաց. *պատկերաբեկ. (անուն հերետիկոսաց ըստ գոբրուն). (Ա. և Iconoclaste).

Brise-vent (ը-բիզ-վան) (յե. անփ. խոկ ըստ Ա. խզբեկ մարթի գրիչ և Brise-vents.) ե. ը. Պատապարան ի հովմէ (յանդատատանս). *հովմարգել. [գ. յարդ. Թաղն.

Brisoir (ը-բիզուար) ե. ը. Գործի խորտակելոյ զկանեփ.

Brisque (ը-բիսք) ե. ին. Խաղ ինչ քարտախոց.

Brisure (ը-բիզիւր) ե. ին. 1. Խորտակեալ մասն. խորտակումն. Les brisures d'une table de marbre. ‖ 2. Կրկնուած. ծալած. La — d'un volet. [գիսկան.

† **Britannique** (ը-բիտանիք) ած. Բրիտանական. անգ.

Broc (ը-ռօ. խոկ ի չափաւ բանս հնչի ը-օք ընդ Roc, Froc, Troc, և այլն) ե. ը. Անօթ փայտեղէն կամ անագեղէն [d'étain] որով ընդուն զտակաւս գինւոյ. գինեհան. — † Nettoyer les brocs. Անայհացուցանել, Թափել զգինեհանս. քամել գինի շատ.

Digitized by Google

= De bric et de —. (ԸԼ ԳՒՒՔ Ե ԸԼ ԳՒՕՔ) ԱԲ. ԱԾ. Ամաչ և անամ. այտպէս և այդպէս։ Il a ramassé des écus de bric et de —, comme il a pu։

= De — en bouche. (ԸԼ ԳՒՕՔ ՈՅ ԳՒՈՒԼ) ԱԲ. ԱԾ. Ջերմ ի շամփրոյ։ Manger de la viande de — en bouche։

Brocanter (ԳՐՕՔԱՆԴԷ) Բ. Ն. Առնել գին և վաճառել նկարուց, արձանաց, ճենապակեաց [porcelaine]. փոխանակել։

Brocanteur, euse (ԳՐՕՔԱՆԴՕՐ, ԵՕՂ) Ե. փոխանակիչ, վաճառականն նկարուց, արձանաց, ճենապակեաց։

Brocard (ԳՐՕՔԱՐ) Ե. ԱԲ. † 1. Առածք, ակզբունք իրաւագիտութեան. (ՎՂ.)։ ‖ 2. Խոցոտիչ, կսկծելի բանք. կատականք։ [ցուցանել բանիւք։

Brocarder (ԳՐՕՔԱՐԴԷ) Բ. Ն. Խածանել, կսկծել։

Brocardeur, euse (ԳՐՕՔԱՐԴՕՐ, ԵՕՂ) Ե. Ալաքաղիզու. այտպանող։

Brocart (ԳՐՕՔԱՐ) Ե. ԱԲ. Կերպաս ճամկուսրեալ ասկով կամ արծաթով. ճամկուսր գիպակ։ — d'or, d'argent. Du — de Venise, de Lyon։

Brocatelle (ԳՐՕՔԱՏԷԼ) Ե. ԻԹ. 1. Կերպաս ինչ նմանն ճամկուսր գիպակի։ ‖ 2. Ազգ գոյնագոյն կճղ [marbre]։

Brochage (ԳՐՕՇԱԺ) Ե. ԱԲ. Թղթակապն կազմել զգիրս. *Թղթակազմութիւն։

Broche (ԳՐՕՇ) Ե. ԻԹ. 1. Շամփուր. փոցով վիմ։ Mettre de la viande à la —. Tourner la —։ ‖ 2. Ասեղն հիւսելոյ յերկաթոյ, յարոսրէ [laiton] կամ ի կարծր փայտէ. Գ. ճազ. Գ. ճազուկ. (ՍՓԿ.) վիմ։ (Ա.յայսմ Aiguilles à tricoter եթէ իցէն մեռաղնեայք)։ ‖ 3. Արծաթայր, սեպագնէ խցան (տակառի)։ ‖ 4. Նաւրր գաւազան (կախելոյ ճրագս, ձկունս)։ ‖ 5. Գ. Գնդիկ, *գնգասեղն (ի պէտս կանանց)։ ‖ 6. Պակ [bijou] ալալքաւոր՝ որով պինդ ասնին կանայք զվուրանց կրկնակս [châle]. շամփրակ։ ‖ 7. Ամէն փականաց որ մտանէ ի ծակ բանալոյին։

—յԹ. Վրիժակք, ժանիք վարազի։

Brochée (ԳՐՕՇԷ) Ե. ԻԹ. Շամփուր մի միս։

Brocher (ԳՐՕՇԷ) Բ. Ն. 1. Նկարահանել յօրինել զկերպասս. ճամկուսրել։ — une étoffe d'or et d'argent. — Brochant sur le tout. (ԹՓՈՔ. և ԸՆԴ.) Բաց յայնմանէ։ Il a la fièvre, la goutte, et un gros rhume brochant sur le tout։ ‖ 2. Կազմել Թղթակապ։ Il n'est pas nécessaire de relier ces cahiers, il suffit de les —։ ‖ 3. (ԹՓՈՔ. և ԸՆԴ.) Կատարել փութանակի, հարաւանցի։ Il a broché ce mémoire en quatre heures։ ‖ 4. Վրիպել ընդ սմբակս զբաւնա լուանի [fer] երիվարաց։

Brochet (ԳՐՕՇԷ) Ե. ԱԲ. Ձուկն ինչ գետոց. *գայլամաւկն. *կռնկամաւկն. Բարբա պատշ։ Le — est vorace. Le — est très bon à manger; mais ses œufs ont quelquefois une action purgative analogue à celle des œufs du barbeau. — carreau. *Գայլամաւկն մեծ յոյժ։

Brocheton (ԳՐՕՇԷԹՕՆ) Ե. ԱԲ. փոքրիկ գայլամաւկն։

Brochette (ԳՐՕՇԷԹ) Ե. ԻԹ. 1. Շամփուր փոքրիկ. շամփրակ։ Rognons à la —։ ‖ 2. Պտոյր մանր պատառաք լերդի, երիկամանց սրճու խորովեալք ի շամփրակս։ Servir des brochettes։ ‖ 3. փոքրիկ գաւազան ի ատալ կերպասուս ձագուց թռչնոց։ — Élever un enfant à la —. (ԹՓՈՔ. և ԸՆԴ.) փնջուշ սնուցանել, փայփայել զմանուկ։

Brocheur, euse (ԳՐՕՇՕՐ, ԵՕՂ) Ե. Գրակազմ Թղթակապ։ [զերիվարս։

Brochoir (ԳՐՕՇՈՒԱՐ) Ե. ԱԲ. Ուռն լուանելոյ [ferrer]

Brochure (ԳՐՕՇՈՒՐ) Ե. ԻԹ. 1. Կազմելն Թղթակապ զգիրս։ ‖ 2. Ա.բաւնատ Թղթակապ կազմելոյ. *Թղթակազմութիւն։ ‖ 3. Գրքոյկ Թղթակազմ. սեռրակ։ Faire relier plusieurs brochures en un seul volume։

Brocoli (ԳՐՕՔՕԼԻ) Ե. ԱԲ. Կաղամբ խաչիկոյ։ — blanc, violet. Les brocolis se mangent accommodés comme les choux-fleurs։

Brodequin (ԳՐՕԴԷՔԷՆ) Ե. ԱԲ. 1. Պոյկ, կօշիկ ինչ նախնեաց որ ծածկէր զոտն և զմատն ինչ ոչսւանց։ Le — était, chez les anciens, la chaussure ordinaire des acteurs, lorsqu'ils jouaient la comédie. Mettre les sandales et les brodequins à un évêque։ ‖ 2. (ԹՓՈՔ.) Կատակերգութիւն։ Chausser le —. 1. Ցօրինել կատակերգութիւն։ ‖ 2. Լինել կատակերգակ։ ‖ 3. *Կիսակօշիկ [bottine] ինչ կանանց և ազգոյց։

—յԹ. Տանջանք պնդելոյ զբրատնս յատցաւարի ի մէջ տախտակաց, ընդ որս վարեին ուսուանս կամ երիվս [coin] և հարկանէին ի նոսա առ ևս քան զևս պնդելոյ. կապիճք (ա)։ Donner les brodequins։

= ՎԿԱՅ. (ա) "Ե- իր հրամն արքանել լափճս եբրիքի ի ծուխս նորս, և վերել սատանս որտորս." Ագաթ. ժ. 94։

Broder (ԳՐՕԴԷ) Բ. Ն. 1. Ասղնագործ յօրինել. *ասղնագործել. (աստ. ասեզով բանիլ)։ — une fleur sur quelque étoffe. — une robe. — d'or, de soie։ ‖ 2. (ԹՓՈՔ. և ԸՆԴ.) Պաճուճել, զարդարել (զբանս)։ Il brode fort bien un conte։

Broderie (ԳՐՕԴՐԻ) Ե. ԻԹ. 1. Ասղնագործութիւն. նկարակերտութիւն. նկարակերտ յօրինուած. (ԱՍՏ. բանուած)։ Riche —. Une étoffe toute couverte de —։ ‖ 2. (ԹՓՈՔ.) Պաճուճանք, զարդարանք (բանից)։ Il y a de la —, un peu de — à ce que vous dites։

Brodeur, euse (ԳՐՕԴՕՐ, ԵՕՂ) Ե. Ասղնագործ. նկարակերտ։

Broie (ԳՐՕԱ) Ե. ԻԹ. Թակն (կանեփոյ, կտաւոյ)։

Broiement, Broiment (ԳՐՕԱՄԱՆ) Ե. ԱԲ. Մանրելն. լեսուլն։ Le — des couleurs. On est parvenu à pratiquer le — de la pierre dans la vessie։

† **Bromate** (ԳՐՕՄԱԹ) Ե. ԱԲ. Ազ ինչ (ի տարրագիտութիւն). *բրոմիատ։

Brome (ԳՐՕՄ) Ե. ԱԲ. Մարմին ինչ պարզ, մեռաղակերպ, միջին ընդ քլոր և ընդ յոդ [iode]. *բրոմ։

† **Bromique** (ԳՐՕՄԻՔ) ԱԾ. *Բրոմական (թթու, քան տարրագիտաց)։

Bromure (ԳՐՕՄՈՒՐ) Ե. ԱԲ. Խառնուած բրոմի ընդ պարզ մարմնոյ խմիք. *բրոմիատ։ — de potassium։

Bronchade (ԳՐՈՆՇԱԴ) Ե. ԻԹ. Գայթաւմն. սայթաքաւմն. (ՀՆԱԽՕ.)։ Son cheval fit une —։

Broche (ԳՐՈՆՇ) Ե. ԻԹ. Խողովակք յայտկոյս և յայնկոյս շնչափողոյ [trachée-artère] ընդ որս մտանէ օդ ի թոքս. **Ցնցուղ. La — droite. La — gauche։

Broncher (ԳՐՈՆՇԷ) Բ. Ն. 1. Գիտել. գայթել. սայթաքել. սանաւաել։ Une pierre m'a fait —. Un cheval qui bronche։ ‖ 2. (ԹՓՈՔ.) Վրիպել. սխալել։ C'est un homme qui n'a jamais bronché. Cet écolier a récité sa leçon sans —։ [շնչերակք, կիլք)։

Bronchique (ԳՐՈՆՇԻՔ) ԱԾ. *Ցնցղական (երակք, **Bronchite** (ԳՐՈՆՇԻԹ) Ե. ԻԹ. Տաղ ցնցղոց. *ցնցղատապ։ — aiguë, chronique։

† **Bronchocèle** (ԳՐՈՆՇՕՍԷԼ) Ե. ԻԹ. Ա.յտուճն ի պատանոցի. խոյլք։

Bronchotomie (ԳՐՈՆՇՕԹՕՄԻ) Ե. ԻԹ. Հատանելի

Digitized by Google

գինցուլը՝ ի գէպս հեղձման [suffocation]. *ցինցուհատուածք.

† **Brontolithe** (բռ-ոնդ-ոլիթ) ե. ար. Ս. Շանթաքար.

Bronze (բռ-ոզ) ե. ար. 1. Խառնուած պղինձ [cuivre], անագ և ղնդիկ [zinc]. պղինձ. Une statue de —. — Avoir un cœur de —. (ե.) Ունել սիրտ պղնձի, քարեղէն. լինել դժնեայ, անզգայ. ‖ 2. Դրօշուած, քանդակ պղնձի. Voilà un beau —. Un — antique. ‖ † 3. *Գընդգընդիկ. *Թնգանօթ. (վասն ի բնաւզծ.).

Bronzé, ée (բռ-ոզե) ած. ներբ. Պղնձագոյն. պղնձեայ. Teint —.

Bronzer (բռ-ոզե) բ. ն. 1. Ներկանել, օծանել ի գոյն պղնձի. — une statue, un vase. ‖ 2. Անցուցանել ընդ հատ (գիտ. [canon] հրացանի) առ ի տալ նմա գոյն կապտամոգոյն և պահել զնա ի ժանգոյ.

† — Se —. բ. ա. 1. Դառնալ ի գոյն պղնձի. ‖ 2. (ե. ներ.) Պղնձանալ, տալանալ, խառնանալ (սրտի). Son cœur s'est bronzé.

Broquart (բռ-օ-ար) ե. ար. 1. Շիկերուկ [bête fauve] տարեկան, միամեայ. ‖ † 2. Ա. Ծնեամին [chevreuil] անցեալ զներկնմնին-ք.

† **Broqueteur** (բռ-օ-է-թօռ) ե. ար. Որ դիզանէ զորայս

Broquette (բռ-օ-կէթ) ե. իգ. Բևեռ փոքրիկ.

† **Brossage** (բռ-ոսաժ) ե. ար. Մաքրելն խոզանակաւ.

Brosse (բռ-ոս) ե. իգ. 1. *Խոզանակ (հանդերձից, կօշտակաց). ոխիր. Il faut donner deux ou trois coups de — à cet habit. — pour la chaussure. — à dents. *Խոզանակ ատամանց. ‖ 2. Ս. Վրձին, գրիչ (նկարչաց).

A. **Brosser** (բռ-ոսե) բ. ն. 1. Մաքրել խոզանակաւ. *Խոզանել. — un habit, un cheval. Se — la tête. ‖ 2. Շփել զմարմին խոզանակաւ. Se faire — par son domestique. ‖ † 3. Գան հարկանել. (ա.). ‖ † 4. (ե. ներ.) Շահիլ ի խաղս. (տե. կիճել). Nous avons joué, je l'ai joliment brossé.

B. **Brosser** (բռ-ոսե) բ. ն. 1. Ա. Բշտել զներսեակ կամ հեծեալս զհետ երիվար ընդ թաւուտս անառատս. ‖ † 2. Խոյս տալ. խուսափիլ.

Brosserie (բռ-օ-է-ռի) ե. իգ. Ա. բուեաս, վաճառատեղի խոզանակագործի. *Խոզանակագործութիւն.

Brosseur (բռ-օ-սօռ) ե. ար. Զինուոր որ կայ ի սպասս սալտրի [officier]. սպասաւոր սալտրի.

Brossier (բռ-օ-սիե) ե. ար. Յօրինիչ, վաճառական խոզանակաց. *Խոզանակագործ.

Brou (բռու) ե. ար. Դալար կեղև ընկուզոյ. Ս. փուք. Ս. պոպոկ. Գ. կղեզ. Գ. տղէք. Le — des noix sert à divers usages, selon qu'il est préparé.

— ՎԱՍ. "Թէ սիրէ ի դալ կեռուն (ընկոյզն)՝ ի յորդ ծառին, և ծիւռ գայ կեռուն." Վ. տաս. ժողմ. 136. — "Ա'ս զընկոյզին գդալն ոչ հանուցանէ քնէ, և նենէ և զկուն տուէ." Բժշ.

Broucée (բռ-ուսե) ե. իգ. Մէգ. մառախուղ.

Brouet (բռ-ուե) ե. ար. 1. Կերակուր ջրէ. արգանակ. "Le galant, pour toute besogne. Avait un — clair." LA FONT. *Fab.* I, 18. ‖ 2. Թան [potage] յոգի. Quel — nous sert-on là! ‖ 3. Ա. րգանակ ի ձուոց, ի կաթանէ և ի շաքարէ. Le — de l'accouchée, de l'épousée.

— noir. Խաշոր կերակուր Պապրատացւոց.

Brouette (բռ-ուէթ) ե. իգ. 1. Սայլակ միով անուով և երկոցունչք թեւովք [brancard] առ ի կրել հող, քար, աղբ. յոգնակ. ‖ 2. Գահաւորակ [chaise] երկանիւ ձգեալ ի մարդոյ. Aller en —. (Որ և Vinaigrette).

Brouetter (բռ-ուէթե) բ. ն. 1. Ածել, կրել սայլակաւ, յոգնակաւ. — de la terre, du sable. ‖ 2. Տանել զաք երկանիւ գահաւորակաւ. Se faire — par la ville.

Brouetteur (բռ-ուէթօռ) ե. ար. Որ առնէ զաք երկանիւ գահաւորակաւ.

Brouettier (բռ-ուէթիե) ե. ար. Որ կրէ սայլակաւ կամ յոգնակաւ հող, քարինս, աղբ. *սայլակաւոր. *յոգնակաւոր.

† **Brougham** (բռ-ում) ե. ար. կառք մի.

Brouhaha (բռ-ուա) ե. ար. Ա. ղաղակ ամբոխի ի նշան հաւանութեան կամ չհաւանութեան. ճայթիք և ազազակ. (ընդ.). (ի վերին բազմութեան՝ ձեայ անփափոխ ըստ Ա. կադեմիոյ. Il s'est élevé de grands —. Քանի լիցի երկ. On entendait les brouhahas).

Broui, ie (բռու-ի) անց. ներբ. Խանշտառեալ, հարեալ յեղեմնէ. եղեամեալ. Les vignes brouies par la gelée.

Brouillamini (բռու-յա-մի-նի) ե. ար. 1. Սպիտանի [emplâtre] ձեռք ի հայկաւոյ. (Ա. ղաւազուտին բաւական Bol d'Arménie). ‖ 2. (ե. ներ. և ընդ.) Շփոթութիւն. Il y a bien du — dans cette affaire.

A. **Brouillard** (բռու-յառ) ե. ար. Մէգ. մառախուղ. ըստ. շամանգազ. — qui s'élève, qui se dissipe. Le — s'en va. — N'y voir qu'à travers un —. Ս. ըստ առաւանէ աչաց (ա). առնել աչս վատառոյս, տեսարաններս յայժ. — † Être dans les brouillards. Մթագոյժ լինել. ի գլուխն տալ ծխոյ գինւոյն. գոյն գինանշանի.

— ՎԿՍՑ. (ա.) "Զաչաց լոյն պատճառանէ (հազուրն) և բաղ գայ աչացն գինանել." Վ. տաս. ժողմ. 164.

B. **Brouillard** (բռու-յառ) ե. ար. Տետրակ հաշուի վաճառականաց. *Ձեռնառուտք. (Որ և Brouillon, Main courante).

— ած. ար. Papier —. Մծիղ, *ծծուն բուղթ.

Brouille (բռու-յ) ե. իգ. Գժտութիւն. (ընդ.). Il y a de la — dans le ménage.

Brouillement (բռու-յի-ման) ե. ար. Խառնակութիւն. շփոթութիւն. (ընդ.).

Brouiller (բռու-յիե) բ. ն. 1. Խառնիխուռն դնել. խառնակել. On a brouillé mes papiers. — les cartes. (ե. ներ. և ընդ.) Ա. րգանել գրգռութիւն, խռովութիւն. — du vin. Շարժել զսակաւ կամ զշիշ այնպէս զի գինին խառնել ընդ մրրկի պղտորեցի. — des œufs. Հարկանել և խառնել զձուս. ‖ 2. (ե. ներ. և ընդ.) Շփոթել. խանգարել. խառնակել. ամբոխել. En voulant arranger les choses, il n'a fait que les — davantage. L'amour lui a brouillé la cervelle, l'esprit. ‖ 3. (ե. ներ.) Ա. րգանել գրգռութիւն (ի մէջ բարեկամաց). ընդ միմեանս տրտմեցուցանել. ատելացուցանել. — deux amis. On les a brouillés par de faux rapports.

— Cet homme est brouillé avec le bon sens. (ե. ներ. և ընդ.) Ա. յլամտակ ոք է այրդ. — Il est brouillé avec la grammaire. Խօսի կամ գրէ անուղիղս, հակառակ կանոնաց քերականութեան. — Il est brouillé avec l'argent comptant. Զկնի նորա տրծմի.

— Se —. բ. ա. 1. Խառնակիլ. շփոթիլ. Les affaires se brouillent de tous côtés. ‖ 2. Խառնիլ. Il se brouilla tellement qu'il ne savait plus ce qu'il disait. ‖ 3. Գժտիլ. ատելանալ. քակիլ ի բարեկամէ. (տե. տրտմիլ). Ces deux amis se sont brouillés.

— Le temps se brouille. Խժտանի, գժգմին օդք. խառնանի երկինք ամպովք.

Digitized by Google

Brouillerie (պրու-յ-ի) ե. իդ. 1. Գժտաբերութիւն. ուծութիւն։ Il est survenu une — entre eux։ ‖ † 2. Ապմուկ, խռովութիւն քաղաքական։ "Manassès excita des brouilleries parmi les Juifs." BOSS. *Hist. univ.* I, 8։ ‖ † 3. Հակառակութիւն. չմիաբանութիւն։ [վարկաբ։

A. **Brouillon, onne** (պրու-յ-ոն, ն') ած. և ե. խառնակ։

B. **Brouillon** (պրու-յ-ոն) ե. ար. 1. Աւազին գրութիւն կամ օրինակ՝ հանգերձ ուղղութեամբք. նախագիծ. (տե՛ս աւազին ձեռք)։ գ-ութիւն։ ‖ 2. տես Brouillard, B.

Brouir (պրու-իր) բ. ն. Ցամաքեցուցանել և այրել արեգական ջերմութեան, գլխատել կամ վնասել ծաղց. արեւակիզ առնել։ Le soleil, qui s'est montré après cette gelée blanche, a brouï jusqu'aux feuilles des arbres։

Brouissure (պրու-իւ-ր) ե. իդ. Արեւակիզ այրեցուած հատուածք տերեւոց. արեւակիզութիւն։

Broussailles (պրու-սայլ) ե. իդ. յգ. Մացառք. փշուտք։

Broussin (պրու-սին) ե. ար. Տարապարար ամեհեակ մեան բնոյ [tronc] կամ ոստից ծառոց ինչ, և յատուկն ընդ դղրեաց [érable]. Ս. մոյծրայ. ագռ ուրս։ (Տես և Loupe, 2)։ [ծառոց ի գարնան։

Brout (պրու) ե. ար. Բողբոջ, բարեւնակ մատաղ

Broutant, ante (պրու-տան, անդ) ած. Ճարակեալ (անասուն, այսինքն հղիքրուս, հղի [biche], այծեամին)։

Brouter (պրու-տէ) բ. ն. Ճարակել (գխոտ կամ զդեղ դալար և զտերեւս ծառոց)։ Les moutons broutent l'herbe. La famine fut si grande que les pauvres étaient réduits à — l'herbe։ Աճի եւս անհնգիր. La chèvre peut — quatre à cinq heures de suite։

Broutilles (պրու-տիյ) ե. իդ. յգ. 1. Մանր ոստք ծառոց։ ‖ 2. (խոհ. և ընդ.) Մեռոիք։ Il n'est occupé qu'à des —։

Broyer (պրուա-այ) [խնամարհի իրրեւ զEmployer.] բ. ն. Մանրել. փշրել. լեսել. ջարդել. մանր խորտակել. Ս. ազկել։ — du poivre. Les dents servent à — les aliments. — du noir. (խոհ. և ընդ.) Խորհել մեքենաս. (տե՛ս մեքեա բաներ մտածել)։

Broyeur (պրուա-յօր) ե. ար. Լեսիչ. բեկիչ. ծեծիչ։

Broyon (պրուա-յի) ե. ար. Փայտեղէն գործի ապակերազոց տարածանելոյ պճնանաքն։ (Տես և Balle, C.)։

Bru (պրիւ) ե. իդ. Կին որգւոյ. Նոր։ (Սովորաբար ասի Belle-fille)։

Bruant (պրիւ-ան) ե. ար. տես Bréant։

Brucelles (պրիւ-սել) ե. իդ. յգ. Փոքրիկ աւնեվիք (ժամագործաց)։ (Տես և † Bercelle, † Précelle)։

Brugnon (պրիւ-նիո) ե. ար. Դեղձ ինչ որոյ մորթ է ազորկ և նօսրք։

Bruine (պրիւ-ին') ե. իդ. Ցուրտ և մանրիկ անձրեւ։

Bruiné, ée (պրիւ-ին) ած. գ-երբ. Ապականեալ յանձրեւոյ (ցորեան). չիճ. չճեալ։ Les blés ont été bruinés. Շճեցաւ ցորեանն։

= ՎԿԱՅ. "Շիճ՝ ապականեալ ցորեան ի յանձրեւոյ, և արկս վճռել ինդ ինքեանս և. վասն որոյ ասի Ցուխ, որ-ովհետև չիճեցաւ." Գրէց. Աբրահամեանց և Գ-երգեան։ [անձրեւոյ։

Bruiner (պրիւ-ին) բ. անգ. Տեղալ ցօղաթաց և մանր

† **Bruir** (պրիւ-իր) բ. ն. Անցուցանել զպատատա. [étoffe] քնդ չոգի առ ի կակղել։

Bruire (պրիւ-իր) բ. չ. Մռնչել. շաչել. շառաչել։ On entend — les vagues, le vent, le tonnerre. Le vent bruit dans la forêt. Les flots bruissaient։

† — Faire —. Հնչեցուցանել։

Bruissement (պրիւ-իս-ման) ե. ար. 1. Շաչիւն. շառաչիւն. մռնչիւն. մռմռիւն (ծովու, հողմոյ)։ ‖ 2. Դ-ութիւն. շչիւն. շչչիւն, ձայն ածելն (ականջաց)։ (Տես և Bourdonnement, 3)։

Bruit (պրիւ-ի) ե. ար. 1. Ձայն. բարբառ. շաչիւն. թնդիւն. գ-նդիւն. դղրդիւն. գ-նչիւն. շ-ինգ։ — léger, sourd, éclatant. — confus. Խլ-ըրմիւն։ Le — du tonnerre. Ձայն, բարբառ, շաչիւն, թնդիւն որոտման։ Il fit son entrée dans la ville au — du canon. Եմուտ ի քաղաքն ի ձայն թնդանօթոց, ի թնդիւն գնդակնկեցաց։ Le — des flots. Շառաչումն ալեաց։ Entendre du —. Դ-նդիւն ինչ լսել։ ‖ 2. Համբաւ. զրոյց. լուր։ Le — court. Faire courir, répandre un —. Համբաւս ընթացուցանել, հանել։ Il s'est répandu un —. Զրոյց ել. Համբաւ տարածեցաւ։ Bruits de bourse. Զրոյցք որ շրջին կամ պատմին ի առկարանի։ ‖ 3. Հուչակ. Հռչակ համբաւոյ։ Étouffez cette affaire, n'en faites point de —. Remplir tout l'univers du — de son nom, de ses exploits. Vivre loin du —. Զանխաւս կեանս կեալ. կեալ հեռի ի շառաչմանց աշխարհի։ ‖ 4. Աղմուկ. խռովութիւն։ On craint pour ce soir du — dans la ville։ ‖ 5. կապ. կռիւ. (ընդ.)։ Ils ont eu du — ensemble. Faire beau —. Բարկանալ. կշտամբել. կագել։

= À grand —. գբ. ած. 1. Ձայնիւ մեծաւ։ ‖ 2. (խոհ.) Շքով մեծաւ. ճոխութեամբ. փառաւորութեամբ։ Il est arrivé dans la ville à grand —։

= À petit —. գբ. ած. Լռելեայն. զանխաւս. ի ծածուկ։ Il fait ses affaires à petit —։

= Sans —. գբ. ած. Մեղմով. առանց ոանոանձայն առնելոյ. անոանոանձայն առնելով. անոանոանձայն լուծութեամբ։ On le fit entrer sans —. Il s'esquiva sans —։

† **Brûlable** (պրիւ-լաբլ) ած. Այժանի այրելոյ. այրելի։ Un livre —։

Brûlant, ante (պրիւ-լան, անդ) ած. 1. Բորբոքեալ. հրաբորբոք. բոցագեզ. բոցակեզ. բազմաբոց։ Un foyer —. Du bois —։ ‖ 2. Այրիչ. կիզիչ. հրակէզ. տապաստառան. ջերմակիծ։ Le soleil est bien —. Un vent —. Fièvre brûlante. Տենդ, ջերմ տապագին, այրեցող։ ‖ 3. (խոհ.) Բուռն. տաժտիկ. ջերմաջերմ. եռանդնոտ։ Un zèle —. Une âme brûlante. Il a écrit des pages brûlantes. — d'amour. *Սիրակէզ. *սիրատաչէր։

— Une question brûlante. (խոհ.) Խնդիր վտանգաւոր յոր երկինչն ոք մատչել. տապագին խնդիր։

Brûlé, ée (պրիւ-լէ) անց. գ-երբ. 1. Այրեցեալ. կիզեալ։ ‖ 2. Այրեալ, թխացեալ (յարեգականէ). (տե՛ս գակնա)կէզ։ Avoir le teint — par le soleil։

— Vin —. Գինի եփեալ. Համեմատաբ. թ-երմուն։

— Cerveau —, cervelle brûlée. (խոհ. և ընդ.) Այր մոլեկան, այլանդակ. տապալեալ. ա-ղեղ։

= ե. ար. Այրեցեալ ինչ. այրեցած։ Cette bouillie sent le —, a un goût de —. Այս խիւս ունի հոտ, համ այրեցածոյ. այս խիւս խանձրահոտ, խանձրահամ է. — Il sent ici le —. (տե՛ս Խանձի հոտ կայ այս տեղ)։

† **Brûle-gueule** (պրիւ-լ-իթ) (յգ. անփ.) ե. ար. Մխափող [pipe] կարճ. (սխ.)։

Brûlement (պրիւ-լ-ման) ե. ար. Այրումն. կիզումն։

† **Brûle-parfum** (պրիւ-լ-բա-ֆեո) (յգ. Des brûle-parfums.) ե. ար. Բուրանոց։

Brûle-pourpoint (à) (ա պրիւ-լ-բու-բուա-ին) գբ.

Digitized by Google

— . ‖ 2. ի մօտոյ (տրձակիլ յոչ հրազէնս) : ‖ 3. (ֆոթոբ.) Ցերծաս, յանդիման (առակ ինչ ասելիք) : (Տես և À bout portant ի Bout) :

Brûler (պրիւլե) բ. ն. 1. Այրել. կիզել. հրով գառնալ. յայրեաց առնել. գործածանել. հրձիգ առնել. հրոյ ճարակ տալ : Les Romains brûlèrent Carthage. — ses vaisseaux. (ֆոթոբ.) Այրել զիւր նաւս. ձեռն արկանել ի գործ ինչ անկասկածանելի օգնականաւ : — ses livres. (ֆոթոբ.) Այրել զիւր մատեանս. զամենայն հնարս հնարել ի յատաջացուցանել զգործ իւր : ‖ 2. Այրել. կիզել. խանձատել : Ce tison m'a brûlé. Cette étincelle m'a brûlé à la main : ‖ 3. Այրել. լուցանել. վառել : — du bois, du charbon de terre. Bois à — : ‖ 4. Այրել (զոք) : On a longtemps brûlé les hérétiques. — vif. Կենդանի այրել, խանձատել. կենդանակիզ առնել : ‖ 5. Ծխել (խունկս) : — de l'encens devant une idole. — de l'encens devant quelqu'un. (ֆոթոբ.) Ծխել խունկս առաջի ոքոյ. առատակատարս բանիւք պղծել, մեծարել զոք : ‖ 6. Խարել : — une excroissance de chair avec la pierre infernale : ‖ 7. (ֆոթոբ.) Վատել. տալորել : Mille convoitises le brûlent : ‖ 8. Ագանձել. փխրել. Ս. բավչրել : — du café : ‖ 9. Տապացուցանել յոյժ. ցամաքեցուցանել առատիկ կերակրութեամբ. այրել : Le soleil a brûlé toute la campagne. Cela me brûle les mains. Il a une fièvre qui le brûle. — le pavé. (ֆոթոբ.) Ընթանալ (երիվարի) առատիկ կերակրութեամբ : ‖ 10. Այրել, կիզել (առատիկ ցրտութեան) : La gelée a brûlé la racine des arbres. La neige brûle les souliers :

[tache, ի Cervelle :

— la moustache, la cervelle à quelqu'un. տես ի Mous-

— du vin. Հանել օղի ի գինւոյ :

— le jour. (ֆոթոբ. և ընդ.) տես ի Jour :

— l'étape. (ֆոթոբ. և ընդ.) Զանց առնել, անցանել զօթեւանսն (Ա). (պտ. առանց օթեւանը կանգ առնելու անցնիլ երթալ) : Nous brûlâmes ce village, et allâmes coucher plus loin :

— une carte. (ֆոթոբ.) Դնել ի միտգոյն զքարտէս խաղս տեսանել : Cette carte a été vue, brûlez-la :

— բ. չ. 1. Այրել. հրոյ ճարակ, հրձիգ լինիլ : Quand la maison du voisin brûle : ‖ 2. Վառիլ, բորբոքիլ, առլորիլ (կանթեղաց) : Une lampe brûlait dans le sanctuaire. Les cierges qui brûlaient autour du cercueil : ‖ 3. Այրիլ, ազէխաբոցիլ ի ատիպ. խարակիլ. խորովիլ. տապանալ : On brûle au Sénégal : ‖ 4. Կինել ջերմ յոյժ. այրիլ : La tête lui brûle : ‖ 5. Այրիլ, խահրիլ (կերակրոց). խանձրահամիլ : Vous avez laissé — ce rôti : ‖ 6. (ֆոթոբ.) Այրիլ, բորբոքիլ, վառեալ բորբոքիլ, ջերմանիլ, առլորիլ (յանկութեամբ, նախանձու). այրիլ, ազանձիլ, ազէխբոցիլ, ազէկիզիլ (գիտով, սիրով). խարշատիլ. խորովիլ : Il brûle de jalousie, d'amour. "Elle brûle du même désir." BOSS. *R. d'Angl.* Եւ նա ինքն նովին անձկանաւք առլորի : ‖ 7. (ֆոթոբ.) փափաքիլ, անձկալ մեծաւ անձկութեամբ. խղձ, ըղձիկ լինել : Je brûle de vous revoir. "Le jeune fils d'Ulysse brûlait d'impatience de retrouver Mentor à Salente." FÉN. *Tél.* XXII.

— de soif. Խարշատիլ, առլորիլ ի ծարաւոյ. ի ծարշատիլ ծարաւով, պատրաստութեամբ :

= Se — . բ. ա. 1. Այրել զանձն : Sardanapale se brûla lui-même avec ses femmes : ‖ 2. Այրիլ. խանձատիլ. խարակիլ : Tout un côté de sa perruque s'est brûlé : ‖ 3. Ցամաքիլ : "Leur sang [des enfants] se brûle." FÉN.

= Վկաց. (Ա) "Զանց առնէր զքաղաքս օթևանօք մեծաս ատենս ի երթալն." Ագաթ. Ճիզ. 647. — "Զքաղաքս օթևանօք անցանէր ինքն ի երկրին մեծ ի յոյն Աւոնտեայ." Գալանիք Թուաց. խե :

Brûlerie (պրիւլըրի) ե. իե. Գործատան օղւոյ :

Brûle-tout (պրիւլ-թու) (յե. անե.) ե. ա. "Զեռնատնակ [bougeoir] յորում մարթի այրել զջրագին մինչև ցյատակս :

Brûleur (պրիւլօր) ե. ա. Հրձիգ (առանց) :

Brûlot (պրիւլո) ե. ա. 1. Հրձիգ նաւ : ‖ 2. (ֆոթոբ. և ընտ.) Հրդեհիչ. (ասի զկիրս կամ զգուշանն հասանելոյ հրդեհչութեան իրիկ) : ‖ 3. Կերակուր չարաչար հասարակաց պղպեղով կամ աղիւս :

Brûlure (պրիւլիւր) ե. իե. 1. Այրեցած : De l'onguent pour la — . C'est un trou de — : ‖ 2. Այրուածք, կիզուածք (անկաց) : Les pêchers sont très sujets à la — :

Brumaire (պրիւմէր) ե. ա. Երկրորդ ամիս աշնոյն ընկերհաշտութեանն [république] Գաղղիացւոց. բ. աթիր. (23 Հոկտ. — 21 Նոյ.) :

Brumal, ale (պրիւմալ, ալ') ած. Ձմերական. (խօսի) :

Brume (պրիւմ) ե. իե. Մառախուղ (ի ծովու) : Les brumes épaisses qui règnent dans les mers des régions arctiques :

Brumeux, euse (պրիւմէ, էօզ) ած. Մառախլապատ. մառախլապատ. մրգախառն. բալխաթիզ. Temps — . Saison brumeuse :

Brun, une (պրէն, իւն') ած. Թուխ. Թոյրաթուխ. *Թխամթոյր. Teint — . Cheveux bruns. Habit — . Cet homme est — . *Թխամազ է տլրդ. Elle est brune :

= ե. Որ է Թուխ մարմնով և հերսք. Թուխ. *Թխամազ. Un beau — . Une brune piquante :

— ե. ա. Թուխ գոյն. Cette étoffe tire sur le — . — Il commence à faire — . Նսեմանայ. գառնայ օրն յերեկս. (ընտ.) :

— ե. իե. La brune. Երեկոյ. գառնալ առաւօտն. À la brune. sur la brune. Ընդ մուխն երեկոյին (Ա). ընդ գառնալ առաւօտն. ընդ երեկոյս. առ երեկս :

= Վկաց. (Ա) "Ե- ընդ հասին երեխայքն առ մայր իւր." Վկ. Ադամանհի. Հ. Ա. 10 :

† **Brunâtre** (պրիւնաթր) ած. Թխագոյն. *Թխորակ :

Brunelle (պրիւնէլ) ե. իե. Տունկ ինչ բժշկական : (Աոի և Prunelle) :

Brunet, ette (պրիւնէ, եթ) ե. Մանուկ, տղայիկ Թուխ, *Թխամազ. *Թխուկ. Un beau — . Une jolie brunette :

Brunette (պրիւնէթ) ե. իե. Երէց սերոյ. (Վ.) :

Brunir (պրիւնիր) բ. ն. 1. Թխացուցանել : Le soleil lui a bruni le teint : ‖ 2. փայլեցուցանել : — de l'or, de l'argent : ‖ 3. Հարկանել եղջերուի զգլուխ իւր ի ծառս առ ի թօթափել զմարթի նորաբոյս եղջերացն : Ce cerf brunit son bois : (Տես և Toucher au bois ի Bois) :

= բ. չ. որ և Se — . բ. ա. Թխանալ : Les cheveux de cet enfant étaient blonds, mais ils commencent à —, à se — :

Brunissage (պրիւնիսաժ) ե. ա. փայլեցուցանելն. փայլուն :

Brunisseur, euse (պրիւնիսօր, էօզ) ե. փայլեցուցիչ (ոսկերչնաց և արծաթեղինաց) :

Brunissoir (պրիւնիսուար) ե. ա. փայլեցուցիչ, ազդրկիչ գործի. հափալ :

Brunissure (պրիւնիսիւր) ե. իե. 1. Թխացուցանելն (գործոց պատատուց [étoffe]) : ‖ 2. փայլուն : Vous gâtez la — de cet ouvrage : ‖ 3. Ա. բանեան փայլեցուցանելոյ (զառկեղէնս և զարծաթեղէնս) : Apprendre la — :

Digitized by Google

Brusque (ը-բ-ս) ած. 1. փոյթ [prompt] և խիստ։ Homme —. Il est fort — dans ses reparties։ ‖ 2. Անակնկալ. յանկարծական։ Un changement —։

Brusquemblille (ը-բ-ս-ոմ-պ-իլ) ե. ներ. խաղ ինչ քարտիսից խաղացեալ յերկուց, յերից, ի չորից կամ ի հնգից. ը-ս-մ-իլ։ Jouer à la —։

Brusquement (ը-բ-ս-ը-մ) մ. փոյթ և խիստ օրինակաւ. խստիւ։ Répondre —. Il me prit — par le bras։ — Charger — les ennemis. Յարձակիլ՝ անկանել յանկարծօրէն, յանպատրաստից ի վերայ զօրաց թշնամեաց։

Brusquer (ը-բ-ս-ե) բ. ն. 1. Թշնամանել զոք խիստ կամ անմտրդի բանիւք։ C'est un homme grossier, il brusque tout le monde։ ‖ 2. փութացուցանել։ C'était le moment de — l'entreprise. — la fortune. Ժամանել յանկողել փոյթ ասլ վտանգալից ճանապարհաւ։ ‖ 3. Առնել վաղվաղելով, ամպատրանօք։ — une affaire։ — une place de guerre. Ժամանել առնուլ զբերդաքաղաք՝ յանկարծակի ի վերայ յորձակելով։

Brusquerie (ը-բ-ս-ը-ր) ե. ներ. 1. խստաբանիւն. ամպրդաբանիւն։ La — de cette réponse me déconcerta։ ‖ 2. Թշնամալից, ամպրդի բանք։ Dire une —։

Brut, ute (ը-բ-ը. յ.) Des esprits bruts, ընթերցիր գիրս կոչ կոչ ը-բ-ը) ած. 1. Անասուն. անբան։ "De tous les quadrupèdes, le cochon paraît être l'animal le plus —." BUFF. Անասնագոյն քան զամենայն չորքոտանեաց թաւն թէ խոչ խոզն։ ‖ 2. (է-ս-բ.) Անուսումն. անկիրթ. ամպրդի. չինական։ Je l'ai vu arriver de son village encore tout —. Que cet homme est —! ‖ 3. Անգործ. անարդ։ Matière brute. — Pierre brute. Քար անկոփ, անասաղ, ողջ։ — Sucre —. Շաքար ոչ զտեալ։ — Terrain —. Անգործ, անարօր, անվաստակ երկիր։ — Un diamant —. Ադամանդ անողորկ։ ‖ 4. խառն (կշիռ, հասոյթ)։ Poids —. Recette brute։

= մ. խառն։ Ce boucaut de sucre pèse — deux cents kilogrammes. Խառն կշիռ այր սակառի շաքարի է երկերիւր հազարագրամաց։

Brutal, ale (ը-բ-ս-լ, -լ՛) ած. 1. Անասնական. գազանական։ Passion brutale. Des appétits brutaux։ ‖ 2. Տմարդի. վայրենի։ Homme, esprit —։

= ե. ս. Այր անասնաբարոյ, վայրենամիտ։ C'est un —։

Brutalement (ը-բ-ս-լ-մ) մ. Անասնաբար. անմարդաբար։

Brutaliser (ը-բ-ս-լ-ը) բ. ն. խստիւ և չինական գազանի գնալ ընդ ումեք. (ընտ.)։ Ce maître brutalise ses écoliers։

Brutalité (ը-բ-ս-լ-ե) ե. ներ. 1. Բարք անասնոյ. անասնութիւն։ ‖ 2. կատաղութիւն. վայրենութիւն։ ‖ 3. Անասնական գանկութիւն։ Assouvir sa —։ ‖ 4. Շինականութիւն. տմարդութիւն։ Parler, répondre avec —։ ‖ 5. Գործ, բանք տմարդութեան։ Elle a bien à souffrir des brutalités de son mari։

Brute (ը-բ-ը) ե. ներ. 1. Անասուն. անբան։ ‖ 2. (է-ս-բ. և ընտ.) Գանճարտամիտ. անասնամիտ։ C'est une —։

Bruyamment (ը-բ-յ-մ) մ. Ահեղաձայն. աղաղակաւոր։

Bruyant, ante (ը-բ-յ, -նդ) ած. 1. Ահաձայն. յորդաձայն. գոչաւոր. աղաղակաւոր։ Musique, conversation bruyante. Flots bruyants։ ‖ 2. Բազմամբոխ. բազմաշառաչ. շառաչուն։ Cette rue est bruyante. Assemblée bruyante։ ‖ 3. Որ խօսի շատ կամ բարձրաձայն. ամբոխարար։ Un homme —։

Bruyère (ը-բ-յ-ր) ե. ներ. 1. Թուփ ինչ մշտադալար բուսեալ ի լերինս և ի խոպանի. ցախ։ Balai de bruyères. Գ. ցախաւել։ ‖ 2. Տեղի ուր բուսանին ցախք. ցախաստան։ Au sortir de là on trouve une grande —։

— Coq de —. տես ի Coq։

Bryon (ը-բ-ի) ե. ս. տես Brion։

Bryone (ը-բ-ո՛) ե. ներ. տես Couleuvrée։

Bu, bue (ը-) անց. կրկ. Boire բայի. Ահրաւել։ — Avoir toute honte bue. (է-ս-բ.) Զանհել ամենևին ամօթ։

Buanderie (ը-ա-ը-ր) ե. ներ. Տեղի լուանալոյ մահրաւորով. լուացանոց։

Buandier, ière (ը-ա-ի-ր, ի-ե) ե. Որ նախ զառաջինն լուանայ զնոր կաւաս. լուացարար։

Bubale (ը-ս-լ) ե. ս. 1. Ազգ ինչ յամուրի [antilope] Ահրիկեցուց աշխարհին, որոյ եղջիւրք ազնեալք (ը-ս. եւրին պատկան են. բարձրաղն։ ‖ 2. Գամշ. բարձրաղն։ (Սովորաբար ասի Buffle)։ [պալար. Ս. բուշ։

Bube (ը-ս) ե. ներ. փոքրիկ պյուսակն ի վերայ մորթոյ.

Bubon (ը-ս-ո) ե. ս. Պյուսակն ի գեղձս [glande] ցպլից [aine], անթոց [aisselle] և պարանոցի. կորիզ։ — pestilentiel, vénérien։

Bubonocèle (ը-ս-ո-ս-կ-լ) ե. ներ. Ազիճաափութիւն ցպլից. Ս. ցալակ։

Buccal, ale (ը-ք-ք-լ, -լ՛) ած. Բերանոյ. բերանաձի։ Les muscles buccaux։

Buccin (ը-ք-ի-ն) ե. ս. Ազգ մխապատեան և պատրաստեալ խեցւոյ. փողարկ։

Buccinateur (ը-ք-ի-ն-ը-ր-օ-ս) ած. ս. Le muscle —, կամ լակ —. ե. ս. Մաշկն այտից. փողահար։

Bucentaure (ը-ս-ն-ը-օ-ս) ե. ս. Նաւ յոր եղանիք գաւգան վ. հինեւհեցուց յաստւած Համբարձմանն Տեառն առ ի կատարել զՀանգիստ ամենանաթեան ծովուն։ Զիսցլիկ։

Bucéphale (ը-ս-ք-ֆ-լ) ե. ս. 1. Ցամպալուխ, զաստրակագլուխ երիվար Ալէքսանդրի Մակեդոնացւոյ։ ‖ 2. (ընդ-ի-մա-ն-ի-մ [par antiphrase]. Ցոսի երիվար։ C'est un vrai Bucéphale։

Bûche (ը-լ) ե. ներ. 1. կոճղ (առ ի այրել)։ ‖ 2. (է-ս-բ. և ընտ.) Անմիտ. Թանձրամիտ։

A. **Bûcher** (ը-լ-ե) ե. ս. 1. Շահմարան փայտի. փայտանոց։ ‖ 2. փայտակոյտ յորոյ վերայ այրէին նախնիք զդիակունս. խարոյկ։ Dresser un —։ ‖ 3. փայտակոյտ յորոյ վերայ այրէին զդատապարտեալս ի հաւր. խարոյկ։ La persécution recommença, et de toutes parts les bûchers se rallumèrent։

B. **Bûcher** բ. ն. 1. Տաշել, հաստանել (զփայտ)։ ‖ † 2. Գան հարկանել. (ա-ղ.)։ Il l'a bûché vigoureusement։

Bûcheron (ը-լ-ը-ո) ե. ս. Որ կատարէ փայտ յանտառի. մայրևոր. անտառատես. փայտահար. փայտատկատոր. կաղնահար։

Bûchette (ը-լ-ե-ր) ե. ներ. կտոր փայտի. կրկուա։ Les pauvres gens vont ramasser des bûchettes dans les bois. Աղքատք կրկտաքաղ կամ փայտաքաղ երթան յանտառս։

† **Bucoliaste** (ը-ք-ո-լ-ա-ր) ե. ս. Տաւարածական բանաստեղծ. հովուերգակ։

Bucolique (ը-ք-ո-լ-ի-ք) ած. Տաւարածականն. անգաւորդական (երգ, բանաստեղծ)։

= ե. ներ. յ. 1. հովուերգութիւնք։ Les Bucoliques de Virgile։ ‖ 2. (է-ս-բ. և ընտ.) կոյտ չինչին իրաց, որպիսի են ճաւղիք, մանր մունր զարդք կամ կահք։ Emportez vos bucoliques։

Digitized by Google

† **Bucrane** (պիւքրան')էգ. ար. Խոյակ [tête décharnée] եզին ի զարդ ճակատու տաճարաց և կամ անկեան սեղանոյ. արձանագրութ։

Budget (պիւտժէ) էգ. ար. Գիր, հաշիւ ելից և մտից (Տէրութեան, քաղաքի, և ընդ. տնտեսականաց). *Հաշուեցոյց։ Le — de l'État, de la ville de Paris. J'ai dressé mon petit — , et j'ai reconnu qu'il me serait impossible de faire cette dépense։

Budgétaire (պիւտժէթէր) ած. *Հաշուեցուցական։ Prévisions budgétaires։

Buée (պիւէ) էգ. էգ. 1. Լուացանի մխրճումն. (հն.)։ Faire la — ։ ‖ 2. Գոլորշի դէմ. նոյնական շոգի։

Buffet (պիւֆէ) էգ. ար. 1. Գարան (ազատուց, այնքան կառոյց և անօթոց սեղանոյ)։ ‖ 2. Սեղան ուր դնին ախտուտակք, բաժակք, հաց և գինի։ Dresser, ôter le — ։ ‖ 3. Սեղան հասարակ [pâtisserie] և պաղոց [glace] (ի պարահանդէսս)։ Il n'y avait pas de souper à ce bal, mais il y avait un — très bien fourni, très bien garni։ ‖ 4. Գանձարանութիւն սպասուտականաց. սպասուտակք։ ‖ 5. *Ճաշարան (ի կայանս [station] երկաթուղեաց)։

Buffle (պիւֆըլ) էգ. ար. 1. Գոմէշ. ձագ։ On mène les buffles par des anneaux qu'on leur passe dans les naseaux ։ ‖ 2. Մորթ գոմշոյ։ Ceinturon de — ։ ‖ 3. Վարտապանակ [justaucorps] զինուորաց ի մորթոյ գոմշոյ. Ա. ճոճան։ ‖ 4. (էսթամ. և ընդ.) Գրաստ. անմիտ. ապուշ։

Buffleterie (պիւֆլըթըրի) էգ. էգ. Կաշեայ կազմածք (զինուորաց)։ [տես Գ. պլէմ.

Buffletin (պիւֆլըթէն) էգ. ար. Որթ գոմշոյ. Գ. գետ.

† **Bufflonne** (պիւֆլօն') էգ. էգ. Էգ գոմէշ. մատակ։

† A. **Bugle** (պիւկլ) էգ. ար. Ազգ ինչ փողոյ, փողական նուագարանի։ [կար մեբոց։

B. **Bugle** (պիւկլ) էգ. էգ. Տունկ ինչ հանմարեալ օգտա.

Buglosse (պիւկլօս) էգ. էգ. Տունկ ինչ բժշկական. եզնալեզու. (արբ. լսան էսթ-ճէլ). լսանն օլէն։

Bugrane (պիւկրան') էգ. էգ. տես Arrête-bœuf։

Buire (պիւիր) էգ. էգ. (հն.) տես Burette, 1։

Buis (պիւի) էգ. ար. 1. Թուփ ինչ մշտադալար. տօսախ. ճիմշիր։ Bordure de — . Grand — . — nain ։ ‖ 2. Փայտ տօսախի։ Boîte, peigne de — ։ ‖ † 3. Տօսախեայ գործի կարասեկաց յեկեղեցւոյ զեղեւնս [talon] կօշկաց։

Buisson (պիւիսօն) էգ. ար. 1. Թաւուտ փշալից թփոց. մացառք։ — épais, fort. Un — d'épines, de roses. Dieu apparut à Moïse dans un — ardent. Երևեցաւ Աստուած Մովսէսի ի վառեալ մորենւոջ։ Battre les buissons. տես Battre. — Se sauver à travers les — . (էսթամ.) (պիւ. վրիժառութեան մէջ փախուստ տալ երբ որ մարդ կը տարուի հակառակորդին խօսքերէն)։ ‖ 2. Սակաւ, գոյք անտառակ։ Ce n'est pas une forêt, ce n'est qu'un — ։ — ardent. տես Pyracanthe ։

† **Buissonner** (պիւիսօնէ) էգ. չ. Սուղանել եղջերուի ի թանձր մացառս յընկենուլ եղջիւրս. մացառապաշ լինել։

Buissonneux, euse (պիւիսօնէօ, էօզ) ած. Մացառուտ. *մացառամալ։

Buissonnier, ière (պիւիսօնիէ, իէր) ած. Մացառադօր. Թփաբնակ (ճագար [lapin])։

— Faire l'école buissonnière. (էսթամ.) Զանց առնել աշակերտի զդպրոցաւ. չերթալ ի դպրոցն։

Bulbe (պիւլպ) էգ. էգ. Սոխ ծաղկանց. կոճղեղ. կոճղէզ. — էգ. ար. Կոճղէզ (բառ անդամազննութեան)։ Le — de l'urètre. Le — ou la racine des poils։

Bulbeux, euse (պիւլպէօ, էօզ) ած. 1. *Կոճղէզաւոր (արմատ, տունկ)։ ‖ 2. *Կոճղէզաւոր (մարմին, գոյացութիւն, բառ անդամազննութեան)։

† **Bulithe** (պիւլիթ) էգ. ար. Ա. Թիւնաքեղ [bézoard] եզին. *եզնաքար. (արբ. խուզիւն էւլ-պաղէր). խարաբ։

Bullaire (պիւլլէր) էգ. ար. Ժողովածոյք կոնդակաց հայրապետաց քահանայապետաց. *կոնդակագիրք։

A. **Bulle** (պիւլ) էգ. էգ. 1. Պղպջակ։ — d'eau, d'air։ ‖ † 2. Այտումն ի մորոյ մորթոյ. պալարակ։ Les bulles du pemphigus։ ‖ 3. Գնդակ ոսկի կամ արծաթի զոր կրէին ի պարանոցս մանկունք պատրկաց հռովմայեցւոց մինչև յերիտասարդանալն։

B. **Bulle** (պիւլ) էգ. էգ. † 1. Կնիք կայսերաց և հռովմայ քահանայապետաց. Ա. մուլ։ ‖ 2. Հրովարտակ հռովմայ քահանայապետին. կոնդակ. Ա. մուլ։ La — *Unigenitus*։ ‖ 3. Հրովարտակ նախնի կայսերաց գերմանիոյ։

† — Du papier — կամ լոկ du — . Թուղթ ի խոշորագոյն զանգուածոյ [pâte]։

Bullé, ée (պիւլլէ) ած. Կնքեալ մելով. մատերական։

Bulletin (պիւլթէն) էգ. ար. 1. Պատառ թղթոյ յորում գրէ որ զիւր քուէս [vote]. *տոմսակ։ Mettre son — dans l'urne ։ (Արք եւ Billet) ։ ‖ 2. Գրուած փոքրիկ առ ի տալ ծանուցանել անդէկութիւն զկարեւոր ինչ իրաց. զեկոյց. *տոմսակ։ Le — de la maladie du roi։ ‖ 3. Զօրուած ի զնուխս քաղաքական լրագրաց, յորում բովանդակին զրոյցք կամ լուրք աւուրն. *հաղորդուած։ ‖ 4. Զրոյց, պատմութիւն (ճակատամարտից)։ Recueil des bulletins de la grande armée։

— des lois. Ժողովածոյք, խմբագրութիւն օրինաց։

Buplèvre (պիւփլէվր) էգ. ար. Տունկ ինչ. *եզնակող։ (Որ և Perce-feuille)։

Bupreste (պիւփրէսթ) էգ. ար. Ազգ երփնագեղ պատեանթև [coléoptère] միջատաց. *եզնուղոյց։ [théâtre։

Buraliste (պիւրալիսթ) էգ. *Գրասենեակ։ La — d'un

Burat (պիւրա) էգ. ար. Աստի ինչ խոշոր։ [տես։

A. **Bure** (պիւր) էգ. էգ. Խոշոր բրդեայ. աստի խոշոր.

B. **Bure** (պիւր) էգ. էգ. Հոր [puits] բովուց [mine], քանից։

A. **Bureau** (պիւրօ) էգ. ար. Աստի ինչ խոշոր. (հն.)։

B. **Bureau** (պիւրօ) էգ. ար. 1. *Գրասեղան. *Հաշուասեղան։ ‖ 2. *Գրասենեակ։ Le — , les bureaux d'un journal. Le — d'un agent de change. Les bureaux du ministère. *Գրասենեակք պաշտօնատան, պաշտօնարանի։ ‖ 3. Պաշտօնեայք [employé] գրասենեկի։ Le travail des bureaux։ ‖ 4. Նախագահ, փոխանորդ նախագահի և քարտուղարք ժողովոյ. դիւան։ ‖ 5. *Տնօրէնատուն (Թէատրոնի)։ — de poste. *Նամականատուն. *Թղթատուն։ — de douane. Մաքսատուն ։ — de charité, de bienfaisance. Տեղի բաշխելոյ ասուրս աղքատաց. *ողորմատուն ։ — d'esprit. (էսթամ. և ընդ.) Ընկերութիւն գրագիտաց. (առի աղարարտնոց)։

Bureaucratie (պիւրօքրասի) էգ. էգ. Իշխանութիւն, բռնութիւն պաշտօնէութեան վարչութեանն [administration]. *դիւանակալութիւն ։ [կալական ։

† **Bureaucratique** (պիւրօքրաթիք) ած. *Դիւանա-

Burette (պիւրէթ) էգ. էգ. 1. Արկղակ, ապակեակ հիթոյ, քացախոյ. *իւղամնան. *քացախամնան ։ ‖ 2. Ժամանոց (պատարագի). *բաժակամնան ։

Burgau (պիւրկօ) էգ. ար. Խեցեմորթ ինչ որոյ պատեանն է գաղտակերպեայ [nacre]։

Burgaudine (պիւրկօտին) ած. էգ. Nacre — , կամ լոկ — . էգ. էգ. Ագինե խեցի ինչ գաղտակերպական կամ ստասափ

Digitized by Google

Burgrave (պւր-գրավ) ե. ար. Քաղաքական կոմս (ի Գերմանիա)։ [կոմսություն։

Burgraviat (պւր-գրավիա) ե. ար. Քաղաքական

Burin (պւր-ին) ե. ար. Գրիչ երկաթի առ ի քանդակել. գրոց. քանդակագործի. ճախարակ։

Buriner (պւր-ինէ) բ. ն. 1. Քանդակել գրչաւ երկաթեաւ։ ‖ 2. Գեղեցիկս գրել. ճարտարապետել։ Ce copiste burine։ ‖ 3. (է-ինբ.) Գրել զօրաւոր և խորհրդատու բանիւք. քանդակել։ Tacite n'écrit pas, il burine։

Burlesque (պւր-լես) ած. 1. Ծաղրալից. ծաղրական։ Style —։ ‖ 2. Ակնդակ։ Accoutrement —։
= ե. ար. Ծաղրական ած։

Burlesquement (պւր-լես-քման) մ. Ծաղրալից ի՝ մի օրինակաւ։ Il se met, il s'accoutre —։

Burnous (պւր-նուս) ե. ար. Կնդղատաւոր կրկնոց [manteau] Արաբացւոց ի ոտիսակ ատենս. պատմ։

† **Buron** (պւր-ոն) ե. ար. Հիւղ. խրճիթ։

Bursal, ale (պւր-սալ, ս՛) ած. Տուրապետական հարկաց (օրէնք, հրամարտակ)։ Édits bursaux։

Busard (պւ-զար) ե. ար. Վարուժնակ [oiseau de proie] ինչ սրատես հաւուց. *Հաւակալ վարուժնակ։

Buse (պւ-զ) ե. ար. Փոքրիկ գաւազան կիսոակրեալ կամ պղպեղաձիկ վասն կանգուն ունելոյ վլոնջս հանդերձից կանանց։

A. **Buse** (պւ-զ) ե. էթ. 1. Վարուժնակ ինչ յայգի բազէից՝ անպիտան յորտորդութիւն։ ‖ 2. (է-ինբ.) Ապուշ. տխմար։

† B. **Buse** (պւ-զ) ե. էթ. Խողովակ (ջրոյ աղօրեաց)։

Busqué, ée (պւ-սկէ) ած. դէպի. Կամարաձև։ Les moutons ont le nez —. Cet homme a le nez —. Խոյաքիթ է այրդ։

Busquer (պւ-սկէ) բ. ն. Դնել գաւազան կիսոակրեալ կամ պղպեղաձիկ առ ի կանգուն ունելոյ վլոնջս հանդերձից կանանց։

Buste (պւ-ս) ե. ար. 1. *Կիսանդրի. *կիսարձան։ ‖ 2. Վերին մասն մարդկեղէն մարմնոյ. կոճղ. անձնիք։ Cet homme a le — fort beau։

But (պւ) ե. ար. 1. Նպատակ. նշանակ. կէտ. թիրախ։ Viser, frapper, atteindre au —. Manquer le —։ ‖ 2. Կէտ նպատակի յոր ձգտի ոք հասանել։ Arriver le premier au —. Approcher du —. (է-ինբ.) Մերձենալ ի կէտ նպատակին. գոգ իմն հասեալ լինել ի կէտ նպատակին։ Ce n'est pas tout à fait ce que vous dites, mais vous avez approché du —. — Aller au —. (է-ինբ.) Երթալ գէպ ուղիղ ի վախճանն։ ‖ 3. (է-ինբ.) Նպատակ. կէտ. վախճան. նկատութիւն. դիտաւորութիւն. դիտումն։ Quel était donc votre — ? Se proposer un —. Կէտ դնել, ասհմանել անձին. կէտ նպատակի դնել։ [անհանճարաբար։
— De — en blanc. (է-ինբ.) Յանխորհրդաբար.
— à —. Ած. ար. Ձոյգ հասարակ. առանց իրիք առաւելութեան և ոչ ի միոյ կողմանէ։ Jouer — à —։

Bute (պւ-ս) ե. էթ. կարոց հատանելոյ զմխակս երիվարաց. *գահերակ։ (Որ և Boutoir)։

A. **Buter** (պւ-զե) բ. ն. 1. Հարկանել ի նպատակն. դիպեցուցանել. (ձգ.)։ ‖ 2. (է-ինբ. և ընդ.) Զգալով. նկերբառել. թեւակոխել. (ձգ.)։ C'est à quoi je bute։

B. **Buter** (պւ-զե) բ. ն. † 1. Ընդհարկանիլ ընդ առաջ։ ‖ † 2. Յեցուցանել (ի ծառնկս իւր)։ — ses genoux։ ‖ 3. Ի վեր առնել կամարակապաս [arc-boutant] զօրեմն։
= Se —. բ. ա. 1. Պնդեալ կալ, յարիլ յինչ։ Je me bute à cela։ ‖ 2. Հակառակիլ։ Ils se sont butés l'un contre l'autre։

Butin (պւ-տին) ե. ար. 1. Աւար. առ և ապուռ. կապուռ կողոպուտ։ Riche —. Les soldats revinrent chargés de —։ ‖ 2. Շահ. (ած.)։ Il a gagné bien du — dans cette affaire։ ‖ 3. (է-ինբ.) Գիւտ։ Du Cange fit un riche — dans les vieux manuscrits des bibliothèques։

Butiner (պւ-տինէ) բ. ն. 1. Աւարել. աւար հարկանել. թափել կողոպուտ։ ‖ 2. (է-ինբ. և ի ինդ.) կապտիլ (մեղուաց զծաղիկս) (ա)։ Les abeilles vont — sur les fleurs։ Այի և ներգործաբար. Les fleurs que l'abeille butine։
= ՎԿՍՏ. (ա) "Գործաւէն ինչս ի հրեշն ինչ, և կապիկ ծաղիկ։" Գր. Նազիանզ. ի Նար կիւրակէ։ [ղեկ (մեղուաց)։

† **Butineur, euse** (պւ-տինէօր, էօզ) ած. Ծաղկաքաղ.

† **Butinier** (պւ-տինիէ) ե. ար. Որ բաշխէր յապրծոցս զաւարն (ի միջնի դարուս). աւարաբաշխ։

Butor (պւ-տօր) ե. ար. 1. Վարուժնակ [oiseau de proie] ինչ մեծ և մարտական՝ անպիտան յորտորդութիւն։ ‖ 2. (է-ինբ. և ընդ.) Շինական. թանձրամիտ։ Յայս միտս լինի և էթ. Butorde. C'est une grosse butorde։ [շուրթիւն։

† **Butorderie** (պւ-տօրդէրի) ե. էթ. Անմտութիւն. ապշութիւն. յիմարութիւն։

Butte (պւ-տ) ե. էթ. 1. Փոքրիկ բարձրաւանդակ. հողակոյտ. բլրակ. աստ։ Monter sur une —։ ‖ 2. Բլուր։ La — Montmartre. Les buttes Chaumont։ ‖ 3. Հողակոյտ աւր կանգնեն զնպատակ, գթիրախ։ La — du polygone pour le tir de l'artillerie. — Être en — à. Նշաւակ լինել։ Être en — à la raillerie, aux plaisanteries։

Buttée (պւ-տե) ե. էթ. Անկիւնադարձ (ի խելս կամրջաց)։

Butter (պւ-տէ) բ. ն. Պատռել հողով (զարմ ծառաց)։
= բ. ն. Ոտնատակ. գթել։ Ce cheval butte à chaque pas։

Butyreux, euse (պւ-տիւ-էօ, էօզ) ած. *Կոգեղէն։

† **Butyrique** (պւ-տիւ-իւ) ած. Ս. կոգեկան (թթու, քան տարրագիտաց)։

Buvable (պւ-վաբլ) ած. Արբուն. ըմպելի։ Ce vin n'est pas bon, mais il est —։

Buvant, ante (պւ-վան, անթ) ած. Որ ըմպէ։ Être bien — et bien mangeant. Ուտել և ըմպել բարձրաձայն. լինել քաջառողջ. (ընթ.)։

Buvard (պւ-վար) ե. ար. Տպրտակ ծծուն թղթոց։

Buvetier (պւ-վէդիէ) ե. ար. *Կապելապան. հիւծանկի։

Buvette (պւ-վէդ) ե. էթ. 1. Կապելայ. կապելանոց. Ս. գինետուն։ ‖ 2. Սենեակ ըմպելեաց. Ս. ըմպելեատան։ — de la chambre législative։ ‖ † 3. Գինարբաձք. խնջոյք։

Buveur, euse (պւ-վէօր, էօզ) ե. 1. Որ ըմպէ։ — d'eau. Որ ըմպէ ջուր եւթէ, կամ արկանէ ջուր բաղամ ի գինի. ջրըմպող. ջրարբ։ ‖ 2. Դինըմպող. գինեսէր։ C'est un grand, un bon —. Téniers excelle à peindre des scènes de buveurs։ [և յոյժ ախորժագոյնս. (ընթ.)։

Buvoter (պւ-վոթէ) բ. ն. Ըմպել առ աստ առակս։

Bysse, Byssus (պիս, պի-սուս) ե. ար. Ականի կտաւ ինչ նախնեաց, որ էր ըստ ամանց յոսկեփայլ սորոյ եպենեսից [pinne marine], և ըստ այլոց՝ ի առկոց ինչ. լեհեզ։

Byzantin, ine (պիզ-անթէն, ին՛) ած. Բիւզանդեան. բիւզանդական։ Architecture byzantine. Discussions byzantines. Բիւզանդեան, անառ բանաբանութիւնք։
= ե. էթ. La byzantine. Ժողովածոյք բիւզանդեան պատմագրաց. Բիւզանդարան։

Digitized by Google

C

C (ե, ը) է. ու. երրորդ նշանագիրը և երկրորդ բաղաձայն գագղիական այբուբենից։

Ç'à (--) ſ. Ա՛յոր. (ընդ.)։ Viens —. Ա՛յոր ե՛կ։ — et là. Ա՛յոր և անդր. յայսկոյս և յայնկոյս։ Courir, errer — et là. Qui —, qui là. Ամենք յայսկոյս և ամենք յայնկոյս. ընդ այս ընդ այն. (ընդ.)։ Ils courent tous, qui —, qui là։

= Ֆրանս. Oh. Հա՛պա. ապէ՛։ —, travaillons. Or —. Ապէ՛. Հա՛պա. սկսիմ։ Or —, commençons։

Ça (--) դեր. ցոց. Ա՛յս. (ընդ.)։ Donnez-moi —. Comme —. Ա՛յսպէս և այնպէս. ոչ յայժ բարւոք. չափ ինչ. (գլխ. առնկ նառնկ)։ Cette pièce a-t-elle réussi? Comme —: le public est resté froid. Comment vous portez-vous? Comme —: j'ai souvent mal à la tête։ Ահա և Comme ci, comme —։

† **Cab** (կոպ) է. ու. կառք ինչ անգղիական՝ յորում կառավարն նստի յետևում։

Cabale (կաբալ) է. էթ. 1. Ա՛նանգութիւն հրէից գիտութեան և գաղտնագիր մեկնութենէ հնոց կտակարանաց. **կապալ։ Les docteurs de la —։ 2. Պատիր արուեստ ընդ այս խօսելոյ. Ս. վերհաղաբեակ. *ծածկագիտութիւն։ Termes de —։ 3. (էթ-բ.) Գաղտնի միութիւն. դաւանութիւն. մեքենայութիւն։ On a fait, on a monté une — contre cette tragédie։ 4. Խումբ գաւանակից, դաւակցաց։ On a chassé toute la —։

Cabaler (կաբալե) բ. ն. Միաբանիլ, դաշնաւոր լինել ի գաւանութիւն. *դաւագրել։ On cabale contre lui, pour lui։

Cabaleur (կաբալեօր) է. ու. Դաւանիան. դաւակից։ Les cabaleurs ont été mis hors de la salle։

Cabaliste (կաբալիսդ) է. ու. Հմուտ, տեղեակ կապակից հրէից. *կապալագէտ։ Il était grand —։

Cabalistique (կաբալիսդիք) ած. 1. *կապալական (մատեան, գիտութիւն)։ 2. *Ստածկագիտական։ Art —. Chimères cabalistiques։

† **Caballin** (կաբալին) ած. ու. Aloès —. Ագք ինչ հալուէի ոչ տղնիւ. ձիական հալուէ։

Caban (կաբան) է. ու. Հանգերձ ինչ լայն կնգղաւար և թևգանաւար. երիճազ։

Cabane (կաբան') է. էթ. 1. Տնիկ ծածկեալ խոզանաւ (chaume). հիւղ. խուղ. խրճիթ։ La — du pauvre։ 2. Տնիկ փայտակերտ. վանիկ։ — de berger։ 3. Սենեակիկ (ի նաւի)։ Les officiers du bâtiment étaient dans leurs cabanes։ † 4. Վանդակ, Ս. արկղոց (թռչնոց)։ † 5. Ագք ինչ նաւակի նախնեաց։

Cabanon (կաբանօն) է. ու. 1. Խղիկ։ 2. Անկյս աշտեղեան. ներքին բանտ։ Il fut mis aux cabanons։ 3. Խցիկ (մանկանց յիմարոց ի յիմարանոցս)։

A. **Cabaret** (կաբարե) է. ու. 1. կապիլոյ. կապիլանոց. Ս. գինետուն. գինետուն։ Hanter le —. C'est un pilier de —. (էթ-բ. և ընդ.) տես ի Pilier. — borgne. տես ի Borgne։ 2. Սեղան, ափսեակ [plateau] սկահակաց թեյի, սրճոյ։ — de la Chine. Un beau —։ 3. Սկահակք թեյի, սրճոյ։ Un — de porcelaine։

B. **Cabaret** (կաբարե) է. ու. տես Asaret։

Cabaretier, ière (կաբարէթիէ, իէր) է. *կապիլապան. *կապիլապետ. գինետնկոջ։

Cabas (կաբա) է. ու. 1. Սակաւի [panier] (թզոյ)։ 2. Սակաւի. զամբիւղ։ 3. Ագք ինչ հին կառուց. (ընդ.)։ Nous sommes venus dans un méchant —։ † 4. Գլխադիր ինչ կանանց։ † 5. Հին գլխարկ յարդեայ։

Cabasset (կաբասե) է. ու. Փաթրիկ ապակաւարտ առանց գագաթեան (crête), առանց փակապանի [gorgerin] և առանց երեսանոցի [visière]. կորգան (?). գագաթնադաշն (?). (ռզ.)։ On peint ordinairement Mercure avec un — ailé։

Cabestan (կաբէսդան) է. ու. Գլան փայտակերն հաստատեալ ուղղորդ՝ զոր շրջեն ընկակք առ ի ձգել կամ ամրանալ բեռնից մեծամեծս. *անուարդ. պօճուզպ։ Virer le câble au —։

† **Cabiai** (կաբիէ) է. ու. տես Cobaye։ [գալար։

Cabilliaud (կաբիյիօ) է. ու. *Ձողաձուկն [morue]

Cabine (կաբին') է. էթ. Սենեկիկ, խցիկ (ի նաւս)։

Cabinet (կաբինէ) է. ու. 1. Ներքին սենեակ։ — de toilette, de bains. — d'aisances, կամ լոկ —. Շիմիշ. պարահանոց. Ս. արտաքնոց։ 2. Սենեակ յոր առանձնանալ ոք առ ի վաստակիլ կամ ի խօսակցիլ։ Il s'est retiré, enfermé dans son —. — d'étude. Homme de —. Այր սենեկամուտ. այր որ վաստակի ի սենեկի։ — de lecture. **Ընթերցարան։ 3. Խորհրդ պալատէն Տերութեան. դահլիճ։ Le — des Tuileries, de Saint-James, de Vienne. "Je ne suis pas ici un historien qui doit vous développer le secret des cabinets ni l'ordre des batailles ni l'intérêt des partis." BOSS. *R. d'Angl.* 4. Պալատանդեայք (Տերութեան)։ Le — tout entier donna sa démission։ 5. Տաճար (հնախարհիկ իրաց, նկարուց, գինուց). թանգարան։ — de curiosités, de tableaux. — de physique. թանգարան գործեաց բնագիտութեան։ 6. Տաճար, հովանոց (ի պարտիզի)։ — de chèvrefeuille, de verdure։ 7. Դարան։ — d'ébène։

Câble (կաբլ) է. ու. Պարան (խարսխի նաւուց)։ — télégraphique sous-marin. Պարան հեռագրական *ենթածովային, *ընդծովեայ։

Câblé (կաբլե) է. ու. Զուտ վարագուրաց, նկարուց. սպարուամ։

Câbler (կաբլե) բ. ն. Պարան գործել, ալորել։

Caboche (կաբոչ) է. էթ. 1. Գլուխ. (--ի.)։ † 2. Բևեռ կարճ և մեծագլուխ։

Cabochon (կաբոչո) է. ու. Անկ պատուական յընդկեալ առանց հատանելոյ։ — d'émeraude, de rubis։

† **Cabot** (կաբո) է. ու. տես Chabot։

Cabotage (կաբոդաժ) է. ու. Նաւարկութիւն առ ցամաքաւն ի հրուանդանէ ի հրուանդան, ի նաւահանգստէ ի նաւահանգիստ. *առափնեայ նաւարկութիւն։

Caboter (կաբոդէ) բ. ն. Առ ցամաքաւն նաւել։

Cabotier (կաբոդիէ) է. ու. Նաւ ծովեզրայնաց։

Cabotin (կաբոդին) է. ու. 1. կատակերգակ չրջագնաց։ 2. Յառաջ կատակերգակ. (ընդ.)։

† **Cabotinage** (կաբոդինաժ) է. ու. Շրջագ, յառաջ կատակերգակութիւն։

† **Cabotiner** (կաբոդինէ) բ. ն. կատակերգակ լինել անշուք կամ աննշան օրինակաւ։ [ըմպելիատան։

† **Caboulot** (կաբուլո) է. ու. Կրպակ ըմպելեաց. Ս.

Digitized by Google

Cabrer (se) (-ը է-պ-ե) բ. ա. 1. Կանգնիլ ձիոյ ի վերայ երկուց ոտից յետակողմանն. ծառանալ (ա). Ե՛ս է-ւէ՛մ է: Son cheval se cabra. Ա՛ռ-ացաւ երիվար նորա: Ne tirez pas la bride à ce cheval, vous le ferez cabrer. Մի՛ ձգէք զերասանակս երիվարիդ, ծառ կացուսջիք զնա: ‖ 2. (է-խ-բ.) Ա՛ռ-անալ. զայրագնիլ. ի բարկութիւն բրդիլ: Il se cabre au moindre mot. Ne lui dites pas cela, vous le ferez —: Ցայս միտս վարի և ներգործարար. "Je payai [pour lui], en tremblant de le —." J. J. ROUSS. *Prom.* 9. Հա-ատուցի [վասն նորա], երկուցեալ զի մի՛ զայրացուցից զնա: = ՎԿԱՅ. (ա) "Ա՛ր-ն Է-ն-է-ի-ս Ն-ոյ-, և է-ր-ե-ն-վ-ր-ո-ւ-ն չէ ծ-ր-է՝ ն-ո-ա-ց-ե-լ է վ-ր-ա էր-է- ա-պ-է-ն." Մարթին: Ըստ այսմ և յիտալերէն և. ի գերմաներէն լեզուս Albero, Baum կոչի Ա՛ռ-ա, և Inalberare, sich Baeumen Ա՛ռ-անալ երիվարի:

Cabri (է-պ-է) է. ա. Զաղ այծի. ա՛լ. ամիկ:

Cabriole (է-պ-է-օ-լ՛) է. է է. վ՛ազք. ա-ա-ո-ւ-մն: Faire la —, une —:

Cabrioler (է-պ-է-օ-լ-ե) բ. ն. Ո-ա-ն-ա-ւ-լ. ա-ա-ա-ա-ա-ւ-լ: Un baladin qui cabriole:

Cabriolet (է-պ-է-օ-լ-է) է. ա. 1. Փ-ո-ք-ր-ի-կ կ-ա-ռ-ք ե-ր-կ-ա-ն-ի-ւ. **Թ-ր-թ-ր-ա-կ: ‖ 2. Թ-ի-կ-ն-ա-թ-ռ-ա փ-ո-ք-ր-ի-կ:

Cabrioleur (է-պ-է-օ-լ-է-օ-ր) է. ա. Ո-ա-ա-ա-ա-ղ:

† **Cabrion** (է-պ-է-օ-ի) է. ա. Ն-ե-ց-ու-կ հ-ա-ա-ա-ց-ա-ց [affût] Թ-ն-դ-ա-ն-օ-թ-ց ն-ա-ւ-ա-ց:

† **Cabron** (է-պ-օ-ի) է. ա. Մ-ա-ր-թ ու-լ-ու. ու-լ-ե-ի:

Cabus (է-պ-ը-) ած. ա. Chou —. Ո-ւ-ռ-ու-ց-իկ կ-ա-զ-ա-մ-բ:

Caca (է-է-ա) է. ա. Ա-ղ-ը. Ս. ք-ա-ք. (մ-ն-կ-ու-ս-ց բ-ա-ր-բ-ա-ռ-ա-ւ): Menez cet enfant faire —. Fi! c'est du —:

Cacade (է-է-ա-դ) է. է է. Ն-ա-տ-ե-լ ի պ-է-տ-ս, ի կ-ա-ր-ի-ս մ-ա-ր-մ-ն-ոյ. (դ-է-է-ը): վ՛-ա-ր-ի լ-ե-ի է-խ-բ. Faire une vilaine —. Զ-ա-ջ-ո-ղ-ե-լ ի ձ-ե-ռ-ն-ա-ր-կ-ու-թ-ե-ա-ն-ն ա-ռ ա-ն-մ-ո-ւ-թ-ե-ա-ն կ-ա-մ ա-ռ վ-ա-ա-ո-ւ-թ-ե-ա-ն:

Cacao (է-է-օ) է. ա. Ա-մ-ե-ր-ի-կ-ե-ա-ն ն-ո-ւ-շ, յ-ո-ր-մ-է յ-ո-ր-ի-ն-ի կ-ա-ղ-ո-հ-ա-ա [chocolat]:

Cacaotier, Cacaoyer (է-է-օ-դ-ի-ե, է-է-օ-յ-ե) է. ա. Ա-մ-ե-ր-ի-կ-ե-ա-ն ն-շ-ե-ն-ի: [կ-է-ա-ն ն-շ-ե-ն-ե-ա-ց:

Cacaoyère (է-է-օ-յ-է-ր) է. է է. Ա-ռ-ա-ա-ո-ւ-ն-կ ա-մ-ե-ր-ի-կ-ե-ա-ն ն-շ-ե-ն-ի-ց.

Cacatois (է-է-պ-ա-ա) է. ա. 1. Պ-ա-պ-կ-ա-յ [perroquet] ց-ց-ու-ն-ա-ւ-ր: (Դ-ր-ի և-ս Kakatoès, է-է-պ-ա-ա): ‖ 2. Փ-ո-ք-ր-ի-կ կ-ա-յ-մ ի ն-ա-ւ-ս. մ-ա-ն-ր-ա-կ-ա-յ-մ:

Cachalot (է-շ-ա-լ-ը) է. ա. Լ-ո-զ-ա-կ մ-ե-ծ յ-ա-զ-դ-ե կ-ի-ա-ա-ց. *կ-ի-ա-ա-ժ-ա-ն-ի: Il y a des cachalots aussi grands que des baleines: [լ-ու տ-ե-ղ). (ընդ.):

Cache (է-շ) է. է է. Թ-ա-ք-ա-ա-ց. (-ի-ւ. բ-ա-ն մ-ը պ-ա-հ-ե-լ-ո-ւ-ց-ա-ն-ի-ւ-ր:

Cache-cache (է-շ-է-շ) է. ա. Թ-ա-ք-ս-ի խ-ա-ղ. Գ. Թ-ա-ք-չ-ե-լ-ու-կ-ի. (-ի-ւ. պ-ա-հ-ու-ր-ու-ք). ա-ե-լ-ա-ր-պ-ո: Jouer à —: (Ա-ի և-ս Cligne-musette): [կ-ե-լ-ե:

† **Cachement** (է-շ-ե-ն) է. ա. Թ-ա-ք-ու-ց-ա-ն-ե-լ-ե. ծ-ա-ծ-ա-ր-ա-ն-ք:

Cachectique (է-շ-է-կ-տ-ի-կ) ած. Ա-խ-տ-ա-ժ-է-ա: Enfant —:

Cachemire (է-շ-ե-մ-ի-ր) է. ա. 1. Ա-յ-ծ-ե-ն-ի կ-ա-շ-մ-ի-ր-ոյ. *կ-ա-շ-մ-ի-ր: Cette étoffe est du — de l'Inde. — français. Կ-ա-շ-մ-ի-ր գ-ա-զ-ղ-ե-ա-կ-ա-ն: ‖ 2. կ-ր-կ-ն-ա-կ [châle] կ-ա-ռ-ն-ց յ-ա-յ-ծ-ե-ն-ւ-ոյ կ-ա-շ-մ-ի-ր-ոյ. *կ-ա-շ-մ-ի-ր: Porter un —:

Cache-nez (է-շ-ն-է) (յ-ի. -ն-է.) է. ա. Փ-ո-ղ-ա-պ-ա-ա մ-ե-ծ՝ ու-ր ծ-ա-ծ-կ-է և զ-ք-ի-մ-ա. *ք-թ-ա-պ-ա-հ:

† **Cache-pot** (է-շ-բ-ո) (յ-ի. -ն-է. կամ Des cache-pots.) է. ա. Թ-ու-ղ-ի ծ-ա-ծ-կ-ե-ւ-ոյ զ-ք-ա-ղ-ա-ր ծ-ա-ղ-կ-ա-ն-ց:

Cacher (է-ա-ի) բ. ն. 1. Թ-ա-ք-ու-ց-ա-ն-ե-լ. ծ-ա-ծ-կ-ե-լ: — un trésor. Il avait caché un proscrit. — son jeu. տե՛ս ի Jeu: ‖ 2. (է-խ-բ.) Ա-ծ-կ-ե-լ. ա-ա-գ-ա-ա-ա-ե-լ. ք-օ-ղ-ա-ր-կ-ե-լ: Sous cet air d'indifférence il cachait une ambition démesurée: ‖ 3. Թ-ա-ք-ու-ց-ա-ն-ե-լ. ծ-ա-ծ-կ-ե-լ. լ-ռ-ե-լ. չ-ի-ա-ն-ե-լ ի վ-ե-ր: — son nom, son âge. Il a caché son départ à tous ses amis. — sa vie. Զ-ա-ն-խ-ա-ե-լ կ-ե-ա-ն-ա կ-ե-ա-ե-լ. (-ի-ւ. ա-շ-խ-ա-ր-հ-ե ք-ա-շ-ե-ա-ծ ա-պ-ր-ի-լ): Le philosophe aime à — sa vie:

= Se —. բ. ա. Թ-ա-ք-չ-ե-լ. ծ-ա-ծ-կ-ի-լ. զ-ո-ղ-ի-լ:

Cachet (է-ա-է) է. ա. 1. կ-ն-ք-ա-ց. կ-ն-ի-ք: — d'or, d'argent. Un — bien gravé: ‖ 2. Ա-մ-ի կ-ա-մ ա-մ-ե-ն-ա-յ-ն ն-ի-ւ-թ կ-ն-ք-ե-ա-լ. կ-ն-ի-ք: Le — est entier. Ո-ղ-ջ է կ-ն-ի-ք-ն: Le — est rompu: ‖ 3. Պ-ի-տ-ա-կ (վ-ա-ր-ժ-ա-պ-ե-տ-ի, ճ-ա-շ-ու-ա-ն-ի): Ce maître de danse prend cinquante francs pour douze cachets. Ա-յ-ս կ-ա-ք-ա-ա-ե-ա-յ-ց ա-ռ-ն-ու յ-ի-տ-ա-ւ-ն փ-ր-ա-ն-կ վ-ա-ն-ա ե-ր-կ-ո-ա-ա-ա-ն պ-ի-տ-ա-կ-ա-ց կ-ա-մ գ-ա-ա-ա-ց: Courir le —. Դ-ա-ա ա-ա-ն-ի-դ-ե-լ վ-ա-ր-ժ-ա-պ-ե-տ-ի ի տ-ա-ւ-ն ա-ա-ւ-ն-ա. (ընդ.): ‖ 4. (է-խ-բ.) Յ-ա-տ-ա-կ-ա-ն նշ-ա-ն-ա-կ. կ-ն-ի-ք. դ-ր-ո-շ-մ: Son style a un — particulier:

— Lettre de —. 1. Թ-ու-ղ-թ կ-ն-ք-ե-ա-լ կ-ն-ք-ա-ց-ա-ա ա-ր-ք-ա-յ-ի. ա-ր-ք-ա-ն-ա-դ-ր-ո-շ-մ Թ-ու-ղ-թ: ‖ 2. Թ-ու-ղ-թ ա-ր-ք-ա-ն-ա-դ-ր-ո-շ-մ ա-ք-ա-ր-կ-ե-ւ-ոյ կ-ա-մ բ-ա-ն-ա-ա-ր-կ-ե-ւ-ոյ զ-ք-ա: Une lettre de — l'envoya à la Bastille:

Cacheter (է-ա-է-ի-ե) [Je cachette. Je cachetais. Je cachetterai. Cachetant.] բ. ն. կ-ն-ք-ե-լ: — une lettre. Cire à —. *կ-ն-ք-ա-մ-ո-մ:

Cachette (է-ա-է-ի) է. է է. Խ-ո-ր-ձ Թ-ա-ք-ա-ա-ե-ա-ն. Թ-ա-ք-ր-ա-ա-ց. գ-ա-ղ-տ-ա-ն-ո-ց: Il avait mis son argent dans une —:

— En —. Ա-ք. ա-ա. ի ծ-ա-ծ-ո-ւ-կ. լ-ռ-ե-ի-ց-ի-ն:

Cachexie (է-ա-է-ը-է) է. է է. Ա-խ-տ-ա-ժ-ե-ա-ա-թ-ի-ւ-ն:

Cachot (է-ա-ը) է. ա. 1. Բ-ա-ն-ա ն-ի-ւ-ս-ա [bas] և խ-ա-ւ-ա-ր-ա-յ-ի-ն. ն-ե-ր-ք-ի-ն բ-ա-ն-ա. ա-ն-ղ-դ-ա ա-ր-գ-ե-լ-ա-ն: Ce condamné s'étant révolté, fut mis au —: ‖ 2. Բ-ա-ն-ա. ն-ի-ւ-ս-ա-ն: Tirer quelqu'un des cachots: [(ընդ.):

Cachotter (է-ա-է-ո-ր) բ. ն. Ս-ծ-ա-ծ-կ-ե-լ. Թ-ա-ք-ու-ց-ա-ն-ե-լ.

Cachotterie (է-ա-է-ո-ր-ի) է. է է. Գ-ո-ր-ծ-ե-լ-ե կ-ա-մ ա-ա-ե-լ-ե ի-ն-չ խ-ո-ր-հ-ր-դ-ա-ւ-ո-ր իմ-ի օ-ր-ի-ն-ա-կ-ա-ւ ա-ա ի ց-ո-յ-ց ա-ա-ն-ե-լ-ո-յ. *Թ-ա-ք-ն-ա-ս-ի-ր-ու-թ-ի-ւ-ն. (ընդ.): Elle aime à faire des cachotteries: [(ընդ.):

Cachottier, ière (է-ա-է-ո-տ-ի-ե, է-ր-ե) է. *Թ-ա-ք-ն-ա-ս-է-ր.

Cachou (է-ա-ու) է. ա. Գ-ո-յ-ա-ց-ու-թ-ի-ւ-ն Թ-ա-ւ-խ, հ-ո-ծ և մ-ա-ծ [concret] և կ-ա-պ-ո-ղ [astringent], հ-ա-ն-ե-ա-լ ի ծ-ա-ո-ղ իմ-ք-ե-ւ Հ-ն-դ-կ-ց, յ-ո-ր-մ-է գ-ո-ր-ծ-ի-ն փ-ո-ք-ր-ի-կ հ-ա-ւ-ք և բ-լ-ի-թ-ք [pastille] ա-խ-ո-ր-ժ-ա-հ-ա-մ-ք. *կ-ա-յ-ճ-ա-ւ: — ambré. Le — noircit les dents: [Պ-ա-ն-ի-ա-ց-ւ-ց:

† **Cachucha** (է-ա-ու-շ) է. ա. Ա-շ-խ-ո-յ-ժ կ-ա-ք-ա-ւ-ք ի-ն-չ

Cacique (է-ա-ի-ք) է. ա. Ի-շ-խ-ա-ն բ-ո-ւ-ն բ-ն-ա-կ-չ-ց, բ-ը-ն-ա-շ-խ-ա-ր-հ-ա-ւ-ց Ա-մ-ե-ր-ի-կ-ա-յ. *կ-ա-ա-ի-կ:

Cacochyme (է-է-օ-շ-ի-մ՛) ած. 1. Հ-իւ-ա-ն-դ-ա-ա. Ս. վ-ա-ա-ա-ա-ղ-ջ: Un vieillard —: ‖ 2. (է-խ-բ.) Ա-յ-լ-ա-ն-դ-ա-կ. գ-ժ-ա-բ-ա-ւ-ո-ր-ա-յ: C'est un esprit —:

Cacochymie (է-է-օ-շ-ի-մ) է. է է. Յ-ա-ռ-ի խ-ա-ռ-ն-ա-ա-ա-ծ մ-ա-ր-մ-ն-ոյ. Ս. վ-ա-ա-ա-ա-ղ-ջ-ու-թ-ի-ւ-ն: [չ-ա-բ-ա-դ-ե-ա:

† **Cacodémon** (է-է-օ-դ-է-մ) է. ա. Ա-յ-ո, ոգի չ-ա-ր.

Cacographie (է-է-օ-ի-ա-ֆ-ի) է. է է. Դ-ր-ու-թ-ի-ւ-ն վ-ր-իպ-ա-կ-ո-ւ-մ-ք զ-ո-ր տ-ա-ն ա-շ-ա-կ-ե-ր-տ-ա-ց յ-ա-ղ-ղ-ե-լ. *Թ-ի-ւ-ր-ա-գ-ր-ու-թ-ի-ւ-ն:

Cacolet (է-է-օ-լ-է) է. ա. Ա-յ-ա-կ-ա-ւ թ-ի-կ-ա-ա-ա-ր [à dossier] զ-ո-ր բ-ա-ն-ա-ն-ի վ-ե-ր-ա-յ ջ-ո-ր-ց ա-ա-ւ-ի կ-ր-ե-լ զ-վ-ե-ր-ա-ա-բ-ե-ա-լ-ո-ւ ի պ-ա-ա-ե-ր-ա-զ-մ-ի:

Cacologie (է-է-օ-լ-ո-ժ-ի) է. է է. ց-ա-ւ ա-ա-ց-ա-ւ-ա-ծ:

Cacophonie (է-է-օ-ֆ-ո-ն-ի) է. է է. 1. Զ-ա-յ-ն չ-ե-ր-ա-ա-ծ-ա-յ-ի ի կ-ր-կ-ն-ե-լ-ո-յ մ-ի և ն-ո-յ-ն նշ-ա-ն-ա-գ-ր-ց կ-ա-մ վ-ն-ա-կ-ի-ց. չ-ե-ր-ա-ձ-այ-ն-ու-թ-ի-ւ-ն. վ-ա-ա-ա-ձ-այ-ն-ու-թ-ի-ւ-ն: (Օ-ր-ի-ն-ա-կ իմ-ն. *En l'entendant parler*): ‖ 2. Զ-մ-ի-ա-ն-ու-թ-ի-ւ-ն ձ-այ-ն-ի-ց և ն-ու-ա-

Digitized by Google

գտրամանց յիրգս. տրատանուտ եղե։ Jamais on n'entendit pareille —։

Cactier, Cactus (կ-կտիէ, կ-կտիս-) է. ած. Տունկ ինչ յայր. *կակտանիի։ Le nopal, la raquette, sont du genre des cactiers։

Cadastre (կ-տ-տր-է) է. ած. 1. Պատեան, տուեալք յորում մանր նշանակեալ են արչափութիւն և արժատրութիւն կալուածոց. *կալուածատուփոր։ ‖ 2. Չափիչն գկալուածս և հատանելն զնոցա գինս. չափ և տակ կալուածոց։ On a fait le — de ce département։

† **Cadastrer** (կ-տ-տր-ի) բ. ն. Չափել գկալուածս և հատանել զնոցա գինս։

Cadavéreux, euse (կ-տ-վի-ր-ս, ր-ս) ած. Ինոյ. նման գիոյ։ Une odeur cadavéreuse. Il a le teint —։

Cadavérique (կ-տ-վի-ր-ի) ած. Ինոյ. գիական։ Autopsie —։

Cadavre (կ-տ-վր-է) է. ած. Դի. գիակին. շազիկ. գէշ. մեռեալ. մեռելոտի. անկած։

Cadeau (կ-տո) է. ած. 1. Խրախուսութիւն զոր առնէ ոք առիկնոյց. խնջոյք. (կ.)։ Donner un grand —։ ‖ 2. Ընծայ. պարգև։ Il m'a fait — d'une boîte. Les petits cadeaux entretiennent l'amitié։

† **Cadédis** (կ-տ-էս) է. ած. Ցնչոյց ինչ գառակնացուց։

Cadenas (կ-տ-ն) է. ած. 1. կոխածոյ, ագուցիկ փականք. գ. կողպէզ. ասմ փէփ։ ‖ 2. Աւրկզիկ ոգաստաց առքառնի սեպհոյ։

Cadenasser (կ-տ-նա-ս) բ. ն. Ագիսել, փակել ագուցիկ փականք. *կողպէզել։

Cadence (կ-տո-ն) է. էի. 1. կատարած բանից. հանգիստ։ — harmonieuse։ ‖ 2. Դաշնաւորութիւն. յարմարութիւն։ La — de cette période est belle։ ‖ 3. կանոնաւոր չափ. նուագաւոր չարժուածի։ Danser en —. S'élever et tomber en —։

Cadencé, ée (կ-տ-ն-ս) անց. գերբ. ցարմարաւոր. յօրինաւոր. բարեյարմար. նուագաւոր. կանոնաւոր։ Mouvements cadencés. Prose nombreuse et bien cadencée։

Cadencer (կ-տ-ն-ս) բ. ն. ցարմարել. յօրինել։

Cadenette (կ-տ-ն-է) է. էի. Երկայն հիւսք վարսից. ծամ։ Les cadenettes ont été longtemps en usage dans l'armée։

Cadet, ette (կ-տ, է) ած. Կրտսեր. վերջածին. երկրորդ (հղբայր, քոյր)։

— է. ած. 1. Կրտսեր արդի, հղբայր։ ‖ 2. Կրտսեր, հատակ վերջին արդի։ Cet homme est le — de toute cette maison։ ‖ 3. Կրտսեր. (առ զորոց չեն հղբարք)։ Il est son —։ ‖ 4. Կրտսեր (ի պաշտաման)։ Je suis moins âgé que lui; mais, dans la compagnie, il est mon —։ ‖ 5. Զառաջնի ազնուական զինուորեալ։

— C'est le — de mes soucis. Չէ ինչ ինձ փոյթ ամենեին. (ընթ.)։

Cadette (կ-տէտ) է. էի. Գառ կոփածոյ ի յառաւկիչ պիղոյս. առլոքաբ։ [առլոքիկ։

† **Cadetter** (կ-տէտ-ի) բ. ն. Ցառակիչ առլոքաբօք. Ս.

Cadi (կ-տի) է. ած. Դատաւոր Տաճկաց. կոչ։

Cadmie (կ-տմ) է. էի. Նման ինչ քրեհական [minéral]. կադմիա։

— վիմ. "կադմ. Անագոյ ծաղոյր." Բժշ.

† **Cadmium** (կ-տմ-ո) է. ած. Մետաղ ինչ հատատառաւ՝ ազիատակ իրրև զանագ. *կադմիան։

Cadoie (կ-տ-ի) է. էի. Ս. Մղեակ. ատիւր։

Cadran (կ-տր-ան) է. ած. 1. Աւրհգակոյին ժամացոյց. Ս. պահացոյց. *արևացոյց։ — solaire. Allez voir au — l'heure qu'il est։ ‖ 2. Երես, տախտակ ժամացուցի։ ‖ † 3. Մատուռ (ակնագործաց)։

Cadre (կ-տր-է) է. ած. 1. Շրջանակ. վերվի։ Il faut faire un beau — à ce tableau։ ‖ 2. (կ-խ-բ-ի) Միր. ծրատետր. շրջանակ։ On fait entrer bien des choses dans un tel —։ ‖ 3. Անկզքն (ի նաւս)։ Nous avons dix hommes sur les cadres. Ընդհանր հիւանդս տասն։ ‖ 4. Սալարք [officier] և հնձտասալարք զօրաս. սալարանի։ Conserver des cadres forts et bien organisés։

Cadrer (կ-տր-ի) բ. չ. ի գէպ գալ. պատշաճիլ։ La réponse ne cadre pas avec la demande. Les dépositions de ces témoins ne cadrent pas ensemble. Ոչ են նման միմեանց բանք վկայիցդ։

Cadue, uque (կ-տ-է) ած. 1. Խարխուլ. խարխարուն. խարխալեալ. փլատ։ Maison vieille et caduque։ ‖ 2. Տիար. անզօր։ Âge —. Santé caduque։ ‖ 3. Զապփոպհոն, անվաւեր (հրիտակ [legs], պարգև, քան իրաւագիտաց)։ ‖ 4. Դիւրահոս. (քան անկագիտաց)։ Feuille caduque։

— Mal —. Վհրնասաւթիւն. որբազան ցաւ. Ս. ընտաւրութիւն. տրս։ (Որ և Épilepsie, Haut mal, Mal sacré)։

Caducée (կ-տ-ի) է. ած. Ծառատ գաւազան Հերմեայ. քարոզչական։

Caducité (կ-տ-ս-տ) է. էի. 1. կործանական, խարխուլ լինել. խարխալանք։ — d'une maison։ ‖ 2. Հատակ ծերութեան յօրհնանամանէն ցաւթնամեան. ալևորութիւն։ ‖ † 3. Դիւրահոսութիւն (տերևաց)։

Cæcum (ս-կ-օմ) է. ած. Աւաջին ի մեծ աղիս. *կուրպէ։

A. **Cafard, arde** (կ-ֆ-ար, ար-դ) ած. և է. Կերպառանել բարեպաշիկ. կեղծաւոր։

B. **Cafard** (կ-ֆ-ար) է. ած. տես Blatte։

Cafarderie (կ-ֆ-ար-տ-ի) }
Cafardise (կ-ֆ-ար-տ-իզ) } է. էի. Կեղծաւորութիւն։

Café (կ-ֆէ) է. ած. 1. Ընդ. խաշաւենոյ. *խաշուէ. սամիկ սլոան. կ-ֆէ։ — Moka կամ de Moka. Եմէն կ-ֆէ։ — Bourbon. Brûler, torréfier, moudre le —։ ‖ 2. Ըմպելի յընդդ խաշաւենոյ. *խաշուէ. *սուրճ։ Prendre du —. Boire du — au lait. Tasse à —. Սկահակ սրճոյ։ Tasse de —. Սկահակ մի լի սուրճ։ ‖ 3. *Սրճանոց. *սրճարան։ Aller au —. † — chantant. Երգեցիկ սրճարան։ ‖ 4. Ժամանակ սուրճ ըմպելոյ յետ ճաշու։ Ne m'attendez pas pour dîner, je viendrai seulement au —։

Caféier (կ-ֆէ-ի-ր) է. ած. տես Cafier։

Caféière (կ-ֆէ-ի-ր) է. էի. Պատատառնակ խաշաւենոց. *խաշուատան։

Cafetan (կ-ֆ-տ-ան) է. ած. Պատմուճան փառաց զոր տրիալք Տաճկաց ասն սահիք ի պարգև. խիլաթ. կ-ֆէան։ Offrir à quelqu'un le —. Խիլաթել զոք։ (Գրի և Caftan)։

† **Cafétérie** (կ-ֆէ-տ-ի) է. էի. տես Caféière։

Cafetier (կ-ֆէ-տ-իէ) է. ած. Տէր արճարանի. *արճավաճառ։

Cafetière (կ-ֆէ-տ-իէ-ր) է. էի. Ս. Ջոխատին սրճոյ. *արճաման. կ-ֆէի եղերեզ։

Cafier (կ-ֆիէ) է. ած. Պատ. խաշաւենի. *խաշաւենի։

Cage (կ-ժ) է. էի. 1. Վանդակ (թռչնոց). լարանոց. Ս. արկնոց. կ-ֆէ-ս։ ‖ 2. Գառատփիզ (կաղամաց, մարդոյ). Ս. արկնոց։ Don Quichotte fit ouvrir la — des lions. Louis XI fit enfermer le duc de Nemours dans une —

Digitized by Google

de fer à la Bastille : ‖ 2. (է-ի-բ. և ընդ.) Բանտ. կապարան. արգելան : ‖ 4. Զորքերին որմունք առան. վանդակ :

† **Cagée** (է-ժե) է. իէ. Վանդակ մի թռչնոց լցեալ :

† **Cagier** (է-ժիե) է. ար. 1. *Վանդակարար. վանդակագործ. էֆիմոն : ‖ 2. Վաճառական բազէից, վարուժնակաց :

Cagnard, arde (է-նիար, արդ) ած. և է. 1. Ծոյլ. գաւառակակաց (ընդ.) : ‖ 2. Վատ. անարի. երկչոտ. (ամ.) :

Cagnarder (է-նիար-դե) բ. ն. Զծուլութեան ձկտել. ի ծուլութիւն հատանիլ. դատարկ կալ. (ընդ.) : Cet homme ne fait plus que — :

Cagnardise (է-նիար-դիզ) է. իէ. Ծուլութիւն. դատարկութիւն. (ընդ.) :

Cagneux, euse (է-նիէ, էզ) ած. 1. Որոյ ծունկք և սրունք են ներքսահայեաց [tourné en dedans]. կորթգէմ : Un homme — : ‖ 2. Գէմ. *Ներքսահայեաց : Avoir les jambes cagneuses :

† **Cagnotte** (է-նիօդ) է. իէ. 1. փոքրիկ կաթսա, հընծան : ‖ 2. Անօթ կամ կողով յոր ընկենուն խաղացողք զարծաթ : [տօնատեր :

Cagot, ote (է-ի, օդ) է. Ծուռ բարեպաշտ, պաշ— ած. Ծուռ բարեպաշտական : Des manières cagotes :

Cagoterie (է-իօդ-ի) է. իէ. Գործք, գնացք ծուռ բարեպաշտի : [բարեպաշտի :

Cagotisme (է-իօդ-իսմ) է. ար. Ոգի, բարք ծուռ

Cagoule (է-ի-ուլ) է. իէ. Հանդերձ ինչ կրօնաւորաց առանց թեզանոցաց. կողոբ. փիլոն :

Cague (է-ի) է. իէ. փոքրիկ նաւ Հոլանդացւոց ի նաւարկութիւն ջրանցից :

Cahier (է-իէ) է. ար. 1. Տետրակ. *գաւառատետր : — de musique. Le professeur se fit montrer le — de l'élève : ‖ 2. Նամակ, գիր (բողոքոյ, աղերսանաց մատուցեալ առարքայ) :

Cahin-caha (է-ին-է-ա) մ. Ա.յպէս և այնպէս. կաղս ի կաղս. (ընդ.) : L'affaire va — . Sa santé va — :

Cahot (է-օ) է. ար. 1. Ոստնուկն կառաց ի քարուտ կամ յանհարթ ճանապարհի : Le — nous fit verser : ‖ 2. Անհարթութիւն (ճանապարհի) : Un chemin plein de cahots : ‖ 3. (է-ի-բ. և ընդ.) Խոչ. արգել : Nous avons eu — éprouvé beaucoup de cahots dans cette affaire :

Cahotage (է-օդ-ա) է. ար. Սակաւ սակաւ ոստնուկն կառաց :

Cahotant, ante (է-օդ-ան, անդ) ած. 1. Որ ոստուցանէ զկառան (ճանապարհ) : ‖ 2. Որ ոստնու (կառք) :

Cahoter (է-օդ-է) բ. ն. Տուռանիլ. ոստոստանիլ. ոստոստանեցուցանել : Cette voiture nous a bien cahotés :

— բ. ն. 1. Ոստնուլ. երերիլ. ոստոստանիլ : Cette voiture cahote beaucoup, elle est mal suspendue : ‖ 2. (է-ի-բ. և ընդ.) Տարաբերիլ. ծփիլ : Il fut longtemps cahoté par la fortune :

Cahute (է-իւդ) է. իէ. Տնիկ. տապատար : Ce n'est pas une maison, ce n'est qu'une — : [բացատ :

Caïd (է-իդ) է. ար. կուսակալ, քաղաքապետ Արաբ.

Caïeu (է-իէ) է. ար. փոքրիկ կոճղիկ [bulbe]. *կոճղիկ : Des caïeux de lis, de tulipe :

Caille (է-յ) է. իէ. Թռչուն ինչ պարարատամնարմին. լար. լրտամարգի. գէտբէճ :

Caillé (է-յէ) է. ար. Պաճուճ. խօլաբլի :

Caillebotte (է-յէ-իօդ) է. իէ. կաթին մածեալ և հատեալ ի կատար. մածատակ :

Caille-lait (է-յէ-լէ) է. ար. Տունկ ինչ՝ հատիկաւ վրիպակաւ մածուցիչ կաթին. կաթնախոտ. (Galium verum, լատ լիննէի) : — blanc, jaune : (Ասի և.ս Gaillet) :

= ՎԿԱՑ. "Կ՝ասի. ինչն խոտ ճ է ար գիւղին ծագիլ սովի, և այս խոտիս խուրձերին սուտ օրիկ (սէտ օրսս) ասէ. վեր խոտացէ գնացին ես հագիր . . . և գրան ինչ սուտ (սէ)՝ գիրքասուրսն ինան գոյին յահեցնէ." Ամրս. Անգ. անպ. [նուշն :

† **Caillement** (է-յէ-ման) է. ար. Պաճուցանիլ. մածումն

Cailler (է-յէ) բ. ն. Պաճուցանել. կապիլ. խտանալ. թանձրացուցանել : La présure caille le lait :

= Se — . բ. ա. Պաճնուլ. կապիլ. թանձրանալ : Le lait, le sang se caille. Cela fait cailler le lait :

Cailletage (է-յէ-ա) է. ար. Շաղակրատանք. (ընդ.) :

Cailleteau (է-յէ-ո) է. ար. Ձագ լրտամարգի : On nous a servi des cailleteaux :

† **Cailleter** (է-յէ-է) բ. ն. Շատախօսել. շաղակրատել :

A. **Caillette** (է-յէ-է) է. իէ. Ձարմարգ առատմեղս արմաւոյնոց. խախացոց :

B. **Caillette** (է-յէ-է) է. իէ. Շատախօս. շաղակրատ (այր, կին). (ընդ.) :

Caillot (է-յի-օ) է. ար. 1. Պանր գնդակ (կաթին). Ս. փսոր : ‖ 2. Արիւն մածեալ, գանգատամած. գնդագ. Ս. փսոր : Cracher des caillots de sang :

Caillot-rosat (է-յի-օ-ռօզ) է. ար. Տանձ ինչ քաղցրատ և վարդահոտ. *վարդատանձ :

Caillou (է-յի-ու) է. ար. 1. Քար կարծր՝ յորմէ թօթափին կայծք յորժամ բախիցի երկաթով. կայծքար. Գ. աղուէս քար. ղէմէթ ի-ղ : Chemin plein de cailloux : ‖ 2. Քար սպիտակ նմանն վանակեան [cristal]. խիճ. խճաքար. կոպիճ : Les cailloux de Médoc, du Rhin :

Cailloutage (է-յի-ու-տաժ) է. ար. 1. Խճամած, խճեայ գործուած : Grotte de — : ‖ 2. Խիճք : Chemin de — :

† **Caillioutée** (է-յի-ու-է) է. իէ. *Խճատակ յատակ (ի պարտէզս) :

Caillouter (է-յի-ու-է) բ. ն. Պածկել, մածանիլ կոպճով. խճել : — une route :

Caillouteux, euse (է-յի-ու-է-ո, էզ) ած. կոպճուտ. *կոպճալից : Un sol — :

Caïmacan (է-այ-մա-կան) է. ար. Տեղապահ մեծի հազարապետին [grand vizir] Տաճկաց. է-այ-մ-մ :

Caïman (է-այ-ման) է. ար. Ազգ ինչ ահռելւոյն, կոկորդիլոսի. *կայման :

Caïque (է-իք) է. ար. 1. Նաւակ Տաճկաց ի կոստանդնուպոլիս. է-այք : ‖ 2. Պահակ ցամաքասաց [galère] ի Պիէմոնտական ծովու :

† **Caire** (է-ր) է. ար. Սեղմ ամերիկեան նշոյ [cacao] յորմէ գործին չուանք :

Caisse (է-ս) է. իէ. 1. Արկղ. Ս. անոասակ (վաճառաց). անոքէ : Une — de raisins, de bouteilles, de livres : ‖ 2. Արկղ ի տախտակաց չորքկուսի, յոր անկեն նարնջենիս և այլ թռչուս : ‖ 3. Տուփ (գործեաց վիրաբուժի) : ‖ 4. Արկղ (գանձուց, արծաթոյ). գանձանակ : La — fut forcée par des voleurs. Les caisses de l'État. — d'épargne. Գանձարան խնայողութեան : ‖ 5. Տեղի ուր կայ գանձանակն ի խանութս սեղանաւորաց. գանձատուն : Allez à la —, vous serez payé. La — est fermée : ‖ 6. Թմբուկ : Battre la — . Grosse— . 1. Թմբուկ մեծ (ի զինուորական երաժշտութեան). գուրշ. Ս. գոռ : ‖ 2. Թմբկահար : Faites signe à la grosse— : [մին կառաց :

‖ 7. Խուց, փորոք (թմբկի ականջաց) : ‖ 8. Տապան, մեր-

Digitized by Google

† **Caissetim** (կե-ս-ե-թին) ե. ար. Աբկղիկ չասիի։

Caissier, ière (կե-սիե, իեր) ե. Գանակակալ. *տրկզանակալ. առիրչեար։

Caisson (կե-սո՛ն) ե. ար. 1. Աբկղ պարունի կամ զինահամբարաց բանակի։ Les caissons des vivres, des munitionnaires։ ‖ †2. կառք զինահամբարաց։ ‖ †3. Աբկղիկ (կառաց)։

Cajoler (կ-ժոլե) բ. ն. 1. Գծնաբանել, փազաքշել (առ ի յինքն յանկուցանել զսիրտ ուրուք)։ (ընտ.)։ Il l'a tant cajolé qu'il a obtenu ce qu'il demandait։ ‖ 2. Զանալ հրապուրիլ, ի պատրանս արկանել քաղցրաբանութեամբ (զկին, զաղջիկ)։ (ընտ.)։ Il faut avertir la mère qu'un tel cajole sa fille։

Cajolerie (կ-ժոլըռի) ե. իե. 1. Գծնաբանութիւն. փազաքշանք. շողոմանք։ Vos louanges ne sont que pures cajoleries։ ‖ 2. Պատրանաւոր քաղցրաբանութիւն (առ ի հրապուրիլ զկին, զաղջիկ)։ Գծնաբանութիւն։

Cajoleur, euse (կ-ժոլօր, իոզ) ե. Գծնաբան. շողոմայրաք. փազաքուշ։

Cal (կալ) ե. ար. Բրտութիւն (ի ձեռս, յոտս, ի ծոծրակս)։ Ս. տես։ Il vient des cals aux mains à force de travailler, et aux pieds à force de marcher։ (Աի եւ Calus, Durillon)։

= ՎԿԱՏ. "Ձկոտ խրխանդ բզտոյկալ կն ի հանապազորդ ելոյնդ ծոծրակ." Եփ. Եկեղ. Գամ. Գ. բ. 134. — "Ի բազում բուն տարբ ցմիշտն տեսանէ ոտի առն Աստուծոյ." Յառաք. կանոնիցացի, Բասարան Հայկերէն. — "Ձկոտ մոր ելոյնդ կալ ի կոնդ, և տղանդ մոր տեսանել կն ի ելոյնդ." Եզէ. Ը. 313։

Calade (կ-լատ) ե. իե. Ձաս ի վայր ընդ որ իջանացանն զերկիվար յընթացս։

Calaison (կ-լեզո՛ն) ե. իե. Իջանելն նաւու ի ջուր ըստ հասմարնաւոր ծանրութեան բեռանցն։

† **Calambac, †Calambart, †Calambou, †Calamboue, Calambour** (կ-լանդակ, կ-լանդար, կ-լանդու, կ-լանդուկ, կ-լանդուր) ե. ար. Փայտ ինչ հնդկաց առնաշահաւ. *կալամբակ. (պրս. կ-լախան)։ (Աի եւ Calambour)։

Calament (կ-լամո՛ն) ե. ար. Տատնկ ինչ անուշահաւ որ վարի ի բժշկութեան. գազմն։

= ՎԿԱՏ. "Կալամինթ. Դ-ղմն." Բասաք Գազիանոսի։

Calaminaire (կ-լամինե՛ր) ա՛. իե. Pierre —. *Ալբատրաքար։ (Աի եւ Calamine, կ-լամին, կ. իե.)։

Calamistrer (կ-լամիսթրե) բ. ն. Խազագել. գանգրել. գանգուրս վարսից յօրինել. (ընտ. և վ.)։

Calamite (կ-լամիթ) ե. իե. 1. Ագգ ինչ սանրուկի [storax]. կալամիտ։ ‖ †2. Մագնիսացի քար. Ս. Խանգամանդ. *մագնիս։ ‖ 3. կաս ինչ ապիատակ։

Calamité (կ-լամիթե) ե. իե. 1. Անհնարին ազէտք. ազէտք հասարակաց։ La guerre, la peste, sont des calamités. Vivre dans un temps de calamités։ ‖ 2. Ազէտք. աղտ. խորտանք. թշուառութիւն (առանձնական. նաց)։ La perte de cet homme est une véritable — pour sa famille։

Calamiteux, euse (կ-լամիթո, իոզ) ա՛. Ազէտաւոր. ազիատաւոր. թշուառ. աղտոտիչ։ Temps —։

Calandrage (կ-լանդրաժ) ե. ար. Գնդիլն զգեստաստառ [étoffe] ընդ մանելով։

ʙ. **Calandre** (կ-լանդր) ե. իե. 1. Ագգ ինչ սրատուտ։ ‖ 2. Ցամաքի ցորենոյ։

ʙ. **Calandre** (կ-լանդր) ե. իե. Մամուռ պնդելոյ և փայլեցուցանելոյ գաստից, զկոտաւ և զայլ պաստաս։

Calandrer (կ-լանդրե) բ. ն. Գնդիլ ընդ մամլով (զգեստաստառ)։

† **Calandreur** (կ-լանդրօր) ե. ար. Փայլեցուցիչ գաստաց մամլով։

† **Calangue** (կ-լանկ) ե. իե. Նաւակոյք, խորշ փոքրիկ (ի Միջերկրական ծովու)։

Calcaire (կ-լքե՛ր) ած. Կրային։ Terrain —. Pierre —. կրային քար. Ս. կրաքար։

= ե. ար. Հող կրային (ըստ երկրաբանից). *կրահող։

Calcanéum (կ-լքանէո՛մ) ե. ար. Ոտիր կրկանց [talon]։

Calcédoine (կ-լքեդոան՛) ե. իե. Ագին ինչ պատաւոյկան կարծեցեալ. քալկիդեան ակատ։ (ի գիրս Յայտնութեան, ԻԱ. 19, Թարգմանեալ ի Պղնձագրէն)։

† **Calcéolaire** (կ-լքէոլե՛ր) ե. իե. Ծաղկի ինչ։

† **Calcéole** (կ-լքէոլ) ե. իե. Խոցեմարդի ինչ երկպատառն։

Calcination (կ-լքինասիո՛ն) ե. իե. 1. Շրջիլն, գառնալն ի կիր. *կրացաւորնութիւն. *կրացաւ։ ‖ 2. Այտուկի ջերմացուցանելն. շրջացաւ։

Calciné, ée (կ-լքինե) անց. գերբ. 1. Շրջեալ ի կիր. կրացեալ։ ‖ 2. Ա.յրեալ. կիզեալ. խանձատեալ։ Un rôti —։

Calciner (կ-լքինե) բ. ն. 1. Շրջել, գարձուցանել ի կիր. Ս. կրացուցանել։ ‖ 2. Անցուցանել ընդ հուր, ընդ եռանդն. շրջացուցանել. եռանդնացուցանել։ — le salpêtre, les métaux։ ‖ 3. Ջարտչար կիզել. խանձատել. խանձոզել. (տե. տիկել)։ Cette muraille a été calcinée par les flammes։

= Se —. բ. ա. ի կիր գառնալ. Ս. կրանալ։

Calcul (կ-լքիւլ) ե. ար. 1. Գար երկամանց, ընդհատից։ ‖ 2. Հաշիւ. Համար։ — exact, faux. Sauf erreur de —։ ‖ 3. Համարողութիւն. *Թուաբանութիւն։ Dans cette école, on enseigne le —։ ‖ 4. (փոխաբ.) Հաշիւ. խորհուրդ. մտածութիւն։ Les calculs de l'intérêt, de l'ambition. La fortune fit échouer les calculs les plus sages։

Calculable (կ-լքիւլ-ապլ) ած. Ջար մարթ է հաշուիլ. հաշուելի. համարելի։

Calculateur (կ-լքիւլ-ատօր) ե. ար. Համարող. հաշուող. *հաշուագէտ։

= ած. ար. Esprit —. (փոխաբ.) Հնարիմաց միտք։

Calculer (կ-լքիւլե) բ. ն. 1. Հաշուել. ի հաշիւ առնել, արկանել. համարել։ — les distances des astres։ Աի եւ անդհնդիր. — de tête. Հաշուել ի մտաց, առանց գրելոյ։ ‖ 2. (փոխաբ.) Խոկալ. խորհիլ. զմտաւ առնել։ En avez-vous calculé toutes les suites?

Calculeux, euse (կ-լքիւլ-լօ, իոզ) ած. 1. Գարային (ախտ, հիւանդութիւն)։ ‖ 2. Որ ունի զքար երիկամանց. Ս. քարահար։ Ce vieillard est —։ Աի եւ գոյականօրէն. C'est un pauvre —։

Cale (կալ) ե. իե. 1. Փար, յատակ նաւի. լցարան։ La — était pleine d'eau. On mit les prisonniers à fond de —։ ‖ 2. *Նաւամատոյց վայր (ի նաւահանգիստս)։ ‖ 3. Տեղի շինութեան կամ նորոգութեան նաւաց. *նաւարան։ ‖ 4. Ջրատոյզ պատիժ (նաւավարաց)։ Donner la —. Il fut condamné à la —։ ‖ 5. Խորշ (ծովու. վ. այժմ ասի Crique)։ ‖ 6. Փայտ կամ քար զոր գնեն ընդ կարասեաս որպ կազ են առնն. *մուրճակ։ Ce meuble vacillait, je l'ai assujetti avec une —։ [կեռաց. (ահ.)։

Calé, ée (կ-լե) անց. գերբ. † Բարեկեցիկ. *Հանգստաս.

Calebasse (կ-լբաս) ե. իե. 1. Ագգ ինչ մեծ գգմոյ

զոր չորացուցեալ կոզպին առօքա ըմպելեաց. գ. ա. Գ. ԿՕՀ. "Il leur présenta aussitôt un gâteau, des fruits et une grande — ." B. DE ST-P. *Paul et Virg.* ‖ 2. Գաւա՛տ (լողալով). Nager avec des calebasses sous les aisselles.

Calebassier (կալէպասիէ) է. ար. Ծառ ինչ Ամերիկայ. ամերիկեան գ. մանի.

† **Calebottin** (կալէպոտէն) է. ար. Յապատակ (կարուածկաց [cordonnier]).

Calèche (կալէշ) է. իգ. կառք ինչ չորեքանուեան թեթեւ. *կոլասկայ.

Caleçon (կալսո՛ն) է. ար. Անդրավարտիք. վարտիք.

Caléfaction (կալեֆակսիո՛ն) է. իգ. Ջեռուցուածն. (Ֆրլ).

† **Cale-hauban, †Calhauban** (կալօ՛պան) է. ար. տես Galhauban.

Caléidoscope (կալեիտոսկոպ) է. ար. Գործի ինչ բնագիտութեան. *գեզեցկադէս. (Գրի և Kaléidoscope).

Calembour (կալանգո՛ւր) է. ար. կատակ բանից որ նմանն են ձայնիւ այլ ոչ նշանակութեամբ և ոչ ստուգագրութեամբ. (ընդ.). (Օրինակ իմն. D. D'où vient le son de la trompette? Հ. Ուստի՞ գայ ձայն փողոյն. R. Il vient d'Asie, car la trompette a le son perçant (*persan*). Պ. ՑԱսիոյ. վասն զի փողն սրաձայն է).

Calembredaine (կալանգրէնէ՛ն) է. իգ. Սուտ. բաղրատչայք. խաւսափանք. (ընդ.).

Calenear (կալէնգո՛ր) է. ար. Նկարչին կտաւ Հնդկաց.

Calender (կալէնդո՛ր) է. ար. կլօնաւոր մանհմատաւկան. գ. կոնդակ.

Calendes (կալէնտ) է. իգ. յ. 1. Ամսոյին օր սմանեան (առ Հռովմայեցիս). սմանամատ. կաղանդք. — de janvier, de mars. — Renvoyer aux — grecques. (կնոթ.) Յերկայնաձգել ի յոյն կազանդս. յապաղել ի տօտա. ‖ 2. ժողով գեղջկերիցանց [curés de campagne] գաւմարկոց Յեպիսկոպոսէ. Les — se tiennent dans telle paroisse.

Calendrier (կալէնտրի՛է) է. ար. կաղանդացոյց. տօնացոյց. տոմար. *օրացոյց. Consulter le —. Vieux —. Հին տոմար. Nouveau —, — grégorien. Նոր, գրիգորեան տոմար (նորագիւտ ի քահանայապետէն Գրիգորէ ԺԳէ). Le nouveau — avance de douze jours sur l'ancien, que suivent encore les Russes, les Grecs et les Arméniens.

† **Calendule** (կալէնտիւլ) է. իգ. տես Souci, A.

Calepin (կալէփէն) է. ար. 1. Հին ինչ բառագիրք բազմալեզուեան, յօրինեալ ի ԺԵ դարու Ամբրոսիոսէ կալեպինեայ (իտ. Calepino) ի կարգէ Օգոստինեան կրօնաւորաց. ‖ 2. Տետրակ յիշատակաց, ծանօթութեանց. *կալեպ. — Mettez cela sur votre —. (կնոթ.) Ի մտի կալջիք զայդ. այդ եղիցի ձեզ ի խրատ.

Caler (կալէ) բ. ն. 1. Իջուցանել (զառագաստս, զկայմն). — la voile կամ լոկ —. (կնոթ. և ընդ.) Իջուցանել զառագաստս. զիջանել. մեզմանալ. եերկնչիլ. կոխփիլ. կոմիլ. ‖ 2. Դնել մանրեակս (ի ներքոյ կապ սեղանոց, սթոռաց).

= բ. ն. Խորագոյնս իջանել նաւու ի ջուրն.

Calfat (կալֆա՛) է. ար. Մեփիչ նաւու ձիւթով. ձիւթիչ. ձիւթող.

Calfatage (կալֆատաժ) է. ար. Մեփելն զնաւս ձիւթով. *ձիւթադրութիւն. *ձիւթուածք.

Calfater (կալֆատէ) բ. ն. Խնուլ խծծով [étoupe] զկցուածս, զձևակս և զձերպս նաւացն և ծեփել ձիւթով [poix], խայծքանաւս [goudron]. ձիւթիլ. Ս. կալափակել. կալֆիւլո՛ք.

= Վկայ. "Ա՛ռ ձեզ պախարակ և կնքել պարզ ձեր սնոտիս, և ապա պախարակեցէք զկնոջն սպին ի ներսոյ ի բերանն, և ապա ա՛ռ ինձ յետին, և ինձնով կոմ մարիմ սպասաւորեալ. և ապա ես ի ներսոյ." Վ. ապ. ծր. 4).

[ձիւթադրել.

† **Calfatin** (կալֆատէ՛ն) է. ար. Մանուկ, աշակերտ

Calfeutrage (կալֆէտրաժ) է. ար. Խնամքն զծերպս գրանց, պատուհանից. Ս. կալափակել.

Calfeutrer (կալֆէտրէ) բ. ն. Գամել սիգիլ (կապուով, թղթով) զիեռահմուռս գրանց, պատուհանից. Ս. կալափակել.

Calibre (կալի՛պր) է. ար. 1. Ներքին սրամասչափ (խողովակի, հրազինուց). Tuyau de dix centimètres de —. Une pièce de gros —. ‖ 2. Մեծութիւն (գնդակի հրազինուց). Cette balle est de tel —. ‖ 3. Գործի չափելոյ զմեծութիւն գնդակաց. *գնդալչափ. ‖ 4. Չափ. մեծութիւն. թանձրութիւն. (ըստ ճարտարապետաց). Ces deux colonnes sont de même —. ‖ 5. կազապար (սղիւսոյ). ‖ 6. (կնոթ. և ընդ.) Բնաւորութիւն. որպիսութիւն. Ils ne sont pas tous deux de même —.

Calibrer (կալիպրէ) բ. ն. 1. Տալ գնդակաց զպատշաճ մեծութիւնն. ‖ 2. Չափել զներքին սրամասչափ հրազինուց.

Calice (կալի՛ս) է. ար. 1. Բաժակ պատարագի. սկիհ. — Boire, avaler le —. (կնոթ.) Ըմպել զբաժակն. կրել զժնդկակ ինչ. Boire le — jusqu'à la lie. (կնոթ.) Գամել, թափել զբաժակն. քամել, ապատել զմրուրն. ‖ 2. Բաժակ. պատուանդք (ծառկանց).

Calicot (կալիկո) է. ար. 1. կտաւ ինչ բամբակեզէն. *կալիկոտ. ‖ † 2. Պատանի (ի խոնուհութիւն կատաւավճառաց, գաւրպայտրարաց). (ՀՎ.).

[լիճպայտրութիւն.

Califat (կալիֆ) է. ար. Ամիրապետութիւն. Ս. խալիֆայ.

Calife (կալիֆ) է. ար. Պապայապետ, յաջորդ Մահմետի. ամիրապետ. Ս. խալիֆայ.

Califourchon (կալիֆուրշո՛ն) է. ար. Մելկան առնել, ցանկութիւն. մեղութիւն. (ընդ.).

[*հնծելապէս.

= À —. հբ. ա. Արկեալ զառս յայսկոյս և յայն.

† **Calige** (կալիժ) է. իգ. Բնեւռակապէս առնգալ կամ հողմաշափ հեռավմայեցի զօրակառաց. (Աւտի ծագի անուն կայսերն կալիգուլայ).

[լապկապի.

† **Calin** (կալէն) է. ար. Անագ [étain] Աքսումայ և Մա.

Câlin, ine (կալէն, ին՛) է. 1. Գիրգ և անհոգ. (ընդ.). ‖ 2. Քծնասրտան. ողոքիչ.

= ա՛. Քծնի. փաղաքշանս. Avoir l'air —.

Câliner (կալինէ) բ. ն. Գնալ ընդ ուժիք կարի քաղցրութեամբ. գրգռել. Il câline trop cet enfant, il le gâtera.

= Se —. բ. ա. Գրգռել զանուժիլ. անգործ կալ. ի գաւառկութիւն հեռառնիլ. Il passe le temps à se — dans un fauteuil.

Câlinerie (կալինըրի՛) է. իգ. † 1. Գրգռութիւն. գրգռանք. (ընդ.). Il n'est pas malade, et, s'il reste au lit, c'est par pure —. ‖ 2. փաղաքշանք. քծինք.

† **Calionne** (կալիօ՛ն) է. իգ. Սատար չուան բեռնաւորելոյ ի նաւս.

Calleux, euse (կալօ, եօզ) ած. կաշեացեալ. բրբաւացեալ. տեռեալ. Mains calleuses.

Calligraphe (կալիկրաֆ) է. ար. Գեղեցկագիր.

Calligraphie (կալիկրաֆի՛) է. իգ. Գեղեցկագրութիւն. *գեղագրութիւն. *վայելչագրութիւն.

[կան.

† **Calligraphique** (կալիկրաֆիք) ած. Գեղեցկագրա-

Digitized by Google

† **Callipédie** (է-լիփէտի) է. իէ. Արուեստ ծնուցանելոյ մանկունս գեղեցիկս. գեղեցկամանկութիւն։

† **Callipyge** (է-լիփիժ) ած. իէ. Vénus —. Աստղիկ որ ունի երասանս [fesse] գեղեցիկս. Աստղիկ գեղապատկ. (Հին ինչ անգրի Աստղկան որ պահի ի Նէապօլիս)։

Callosité (է-լոզիթե) է. իէ. Բրուտութիւն (մորթոյ)։

Calmande (է-լմանդ) է. իէ. Գաստառ [étoffe] ինչ ասուեալ։

Calmant, ante (է-լման, անթ) ած. Մեղուիչ, ցաւազգիչ, յափուշիչ ցաւոց (դեղ)։

— է. ս. Դեղ ցաւազգիչ։

Calmar (է-լմար) է. ս. Ձկաթղամորթի [mollusque] ինչ յապդէ սիպէից [sèche]. Կազամար. ատիթէգէս։ (Որ և Cornet)։ [— Esprit —։

A. **Calme** (է-լմ) ած. Հանդարտ. խաղաղ։ La mer est

B. **Calme** (է-լմ) է. ս. 1. Անհողմութիւն. ցածութիւն (ծովու)։ Il y a de grands calmes dans ces mers-là։ ‖ 2. Հանդարտութիւն. խաղաղութիւն։ Écoutez-moi avec —. Ramener le — dans un État։

Calmer (է-լմե) բ. ն. Հանդարտեցուցանել. ցածուցանել։ — les flots, les esprits, la douleur. — un État. Խաղաղացուցանել զՏէրութիւնն։

— բ. ե. Ցածնուլ, լռել, դադարիլ (հողմոյ, ծովու, ըստ նաւավարաց)։ [calme. Calmez-vous։

— Se —. բ. ա. Հանդարտիլ. ցածնուլ։ La mer se

Calomel, Calomélas (է-լոմել, է-լոմելաս) է. ս. Ընտիրացրատուր սնդիկ. (ըստ տարրագիտաց)։

Calomniateur, trice (է-լոմնիատէօր, տրիս) է. Զրպարտ. բանսարկու. չարախօս. քսուռ։

Calomnie (է-լոմնի) է. իէ. Զրպարտութիւն. բանսարկութիւն. չարախօսութիւն. քսիք. քսութիւն։ C'est une pure, une noire, une infâme —. Inventer, fabriquer, forger une — contre quelqu'un։

Calomnier (է-լոմնիէ) բ. ն. Զրպարտել. զուր խօսել զուտիքէ. բանսարկել. չարախօսել. քսիս մատուցանել. քսանել։ Les méchants sont sujets à — les gens de bien։

Calomnieusement (է-լոմնիէոզման) մ. Զրպարտաբար. ստութեամբ։ Il fut accusé —։

Calomnieux, euse (է-լոմնիէ, էօզ) ած. Զրպարտական։ Des paroles calomnieuses։

Calorifère (է-լորիֆէր) է. ս. Ջերմատարածք։ Toute la maison est chauffée par un seul —։

Calorifique (է-լորիֆիք) ած. Ջերմացուցիչ։ Rayons calorifiques։

† **Calorimètre** (է-լորիմէթր) է. ս. Գործի ինչ բնագիտութեան. Ջերմաչափ։

Calorique (է-լորիք) է. ս. Ընթի, տարր ջերմութեան. գ. Ջեր։ L'influence du —։

† **Calotin** (է-լոթին) է. ս. Պարեգօտաւոր. եկեղեցական. (ազգ.)։

Calotte (է-լոթ) է. իէ. 1. Գդակ (ծածկիչ գագաթան)։ La — noire d'un prêtre. La — rouge d'un cardinal, d'un enfant de chœur։ ‖ 2. (է-խօս. և ած.) Հարուած ի գլուխ։ Donner, recevoir une —։ ‖ † 3. Պարեգօտաւորք. եկեղեցականք. կղեր։ À bas la —! ‖ 4. Պատճառանի կցազական առ ի կորսիլոյ ջհերս գլխոյ քաջլացոյ [teigneux]։ ‖ 5. Իամայր կարճաբերձ. (ըստ ճարտարապետաց)։

— Sous la — des cieux. (է-խօս. և ընդ.) Ընդ արեգակամբ. ընդ երկինքս. ի ներքոյ երկնից։

Caloyer, † ère (է-լոյէ, էր) է. Աբեղայ, հաւատաւոր յոյն ի կարգէ սրբոյն Բարսղի. է-լոյերէս։

Calque (է-լք) է. ս. 1. Հանելի ծայրիս գրչի զօրինակ նկարուս իրիք յայլ քարտէս. *Ծայրահանութիւն։ ‖ 2. (է-խօս.) Նմանութիւն ծառայական։ Ce poème n'est qu'un —։

Calquer (է-լքե) բ. ն. 1. Հանել զօրինակ նկարուս իրիք յայլ քարտէս ծայրիս գրչի. *Ծայրահանել։ ‖ 2. (է-խօս.) Նմանողել լինել ծառայաբար։ Cet auteur calque et ne crée pas։ [Նկարուս իրիք։

† **Calqueir** (է-լքուար) է. ս. Գրիչ հանելոյ զօրինակ

Calumet (է-լիւ-մէ) է. ս. *Ծխափող [pipe], եղէգն խաղաղութեան վայրենեաց հիւսիսային Ամերիկայ։

Calus (է-լիւս) է. ս. 1. Բրուտութիւն (ի ձեռս, յոտս, ի ծունկս)։ ‖ 2. (է-խօս.) Խստութիւն, պինդութիւն (սրտի)։ L'impie se fait un — contre les remords de sa conscience։

Calvaire (է-լվէր) է. ս. 1. Բլուր ուր ի խաչ էր կրխաստս. տեղի գագաթեան, կառափնեղոյ. կառափնեղ. Գողգոթա։ ‖ 2. Բլուր յորոյ վերայ կանգնեալ կայ խաչ. *Խաչաբլուր։ [blanc։

Calville (է-լվիլ) է. ս. Ազգ ինչ խնձորոյ։ — rouge,

† **Calvinien, ienne** (է-լվինիէն, իէնն) ած. Կալուինեան. կալուինական։

Calvinisme (է-լվինիզմ) է. ս. Ազանգ կալուինի. *կալուինութիւն։ [կալուինացի։

Calviniste (է-լվինիզդ) ած. և է. Կալուինական.

Calvitie (է-լվիթի) է. իէ. Ճեղուածութիւն. կնդութիւն. Ս. Ճաղատութիւն. գաղէտ։ Une — précoce։

† **Calybite** (է-լիպիթ) է. ս. Անուն նախնի մխայնակեցոց որ բնակէին ի խրճիթս. *խաչաբնակ։

Camaïeu (է-մայէօ) է. ս. 1. Նուրբ գոյր երկգոյն։ ‖ 2. Պատկերնկար, պատկեր։ Peindre en —. Des camaïeux։

Camail (է-մայլ) է. ս. 1. *Թիկնոցակ զոր ազգանին քահանայք ձմերոյնի յեկեղեցւոջ։ (Ասի և Domino)։ ‖ 2. *Թիկնոցակ եպիսկոպոսաց և եկեղեցականաց սմանց։ — noir, violet։

Camaldule (է-մալտիւլ) է. ս. Անուն կրօնաւորաց հաստատելոց ի սրբոյն Հռոմուալդոսէ յետ ժ. դարուն. կամալդուլեցի։

— է. իէ. Վանք կամալդուլեցւոց։

Camarade (է-մարատ) է. ս. Ընկերակից։ Des camarades de régiment։

— է. 1. Ընկեր. ընկերակից. սմնախառ. — d'école. Դպրոցակից. աշակերտակից։ — de lit. Անկողնակից։ Deux soldats qui couchaient dans le même lit étaient camarades de lit. Cette actrice a remplacé sa —։ ‖ † 2. Բարեկամ. (ած.)։ Ils se sont remis camarades։

Camaraderie (է-մարատրի) է. իէ. 1. Ընտանութիւն. (ընդ.)։ ‖ 2. Գաշտապանելի, գովելի զմիմեանս (մանաւանդ, արուեստագիտաց). ընկերակցութիւն։ Son succès est dû à la —։ [ը գործանը։

Camard, arde (է-մար, արտ) է. Տափակքիթ. խոտ. — La camarde. (է-խօս. և ած.) Մահ։

— ած. 1. Տափակքիթ։ Il est —։ ‖ 2. Տափուն (քիթ)։

Camarilla (է-մարիլլ) է. իէ. Միաբանութիւն, հաւանախոհութիւն մտաւակցաց սրբոյն։

Cambiste (է-մպիզդ) է. ս. Վաճառականի փոխանակարար. (Վ. այժմ ասի Agent de change)։

Cambouis (է-պուի) է. ս. Ակացեալ ճարպ անուշ կառաց։ [ձև գործել։

Cambrer (է-պրե) բ. ն. կորացուցանել. կամարա-

Digitized by Google

= Se —. բ. ա. կորանալ։ Cette poutre commence à se —։ [Նաեւ կորութիւն։

Cambrure (բանդրիւր) է. իգ. կամարաձեւ, ազեղ-

Cambuse (բանիւզ) է. իգ. Տեղի բաշխելոյ զպարէն նաւավարաց. համբարաց։ [պարենի նաւավարաց։

Cambusier (բանիւզիէ) է. ար. բաշխող, վերակացու

† **Came** (բամ) է. իգ. կեռիկը (ի վերայ ձողոյ կամ բնոյ [arbre] ժանեկապէս)։ [քանդակածոյ։

Camée (բամե) է. ար. փառ բազմախաւեան կամ խեցի

† **Camélée** (բամելե) է. իգ. թուփ ինչ փոքրիկ. տեբեսաս. գռճմնակ (?)։

= ՎԱՒԱ. "Քարմելի (յն. խամելեա ?). Գռճմակ." Բառք Գազիանոսի. — "Կինէոլոն (լտ. Cneorum tricoccum ?). Գաճամկի հասար." անդ։

Caméléon (բամելէոն) է. ար. 1. Ազգ մողկի. գեռնատիպ։ Plus changeant que le —։ ‖ 2. (բխոբ.) Անյ ար փոխէ զկարծիս իւր և զանձն քան իւրոց շրջուց. գեռնատիպ։ C'est un vrai — en politique։ ‖ 3. *Հաւատաերեսութիւն ինչ հարուածոյին կիսագնդին. Դեռնատիպ։

Camélia, † Camellia (բամելիա) է. ար. Թուփ ինչ ցապոնացւոց և ծաղիկ նորա. *կամելլիակ։ Un bouquet de camélias։

Camélopard (բամելոբար) է. ար. (վլ.). տես Girafe։ (Ականիկային ունի Caméléopard)։

Camelot (բամըլո) է. ար. 1. Պատառա [étoffe] մանզեղէն կամ առուեղէն։ ‖ † 2. Վաճառականաց յոսի վաճառաց։ [ճառաք. (ընդ.)։

Camelote (բամըլոթ) է. իգ. ցոսի, անպիտան վա-

Camérier (բամերիէ) է. ար. Սենեկապետ (Հռովմայ քահանայապետին, ծերբանաւորի)։

Camériste (բամերիսթ) է. իգ. կին սենեկապետ (գշխոյի, ազատականոջ)։

Camerlingat (բամերլինկա) է. ար. Իշխանութիւն ծերբանաւորի գահերիցու առաքելական սենեկի։

Camerlingue (բամերլինկ) է. ար. Միբանաւոր գահերէց առաքելական սենեկի ի մայրաւանէ քահանայապետական մինչև ցընտրութիւն նորոյ քահանայապետի։

A. **Camion** (բամիօն) է. ար. Գ. Գնձիկ, *գնդասեղն փոքրիկ։

B. **Camion** (բամիօն) է. ար. Սայլակ ցածագոյն անուօք։

Camionnage (բամիոնաժ) է. ար. Կրելն զբեռինս սայլակաւ։ [սայլակաւ։

Camionneur (բամիոնէօր) է. ար. Որ կրէ զբեռինս

Camisade (բամիզատ) է. իգ. Յարձակումն գօրաց ի գիշերի. (վլ.)։

Camisard (բամիզար) է. ար. Անուն կողբինակաց նաց որ ընդդէմ դարձան Լուդովիկեայ ԺԴ-ի ի խափանմանն հրամարակին Նանտեայ. *չուակաւոր։

Camisole (բամիզոլ) է. իգ. Հանդերձ ինչ կարճ և թելանաւոր զոր զգենուն ընդ շապկօք կամ ի վերայ շապկաց. քոթանակ։

— de force. փոթանակ բանտականաց, մոլեգնի յիմարաց։

Camomille (բամոմիլ) է. իգ. Տունկ ինչ որ ունի ծաղիկ ճաշատադրելիս ունս. անոնեմ. գեռնանախնձոր. խնձորխոտ. երիցուկ. կուծուռ. փոփոխ։

= ՎԱՒԱ. "Քամոմելն (յն. խամէ-մելե). Գետնախնձոր." Բառք Գազիանոսի. — "Քամոմոն (արբ. պաբունէճ), որ ի էրէցոն, որ ի եհոդի խնձորն." Ամիտ. Անգ. անագ. — "Քամոմոլ. կոնոտ, որ ի էրէցոն." Ինձ. — Յունարէն խամէ-մելն ատուգտանի Գեւոնոյ (խամէ) խնձոր (մելն). այս է հարուածոյ նշանակութիւն Գետնախնձորոյ առ մեր նախնիս։

† **Çamon** (սամն) ս. Ա. տրդատիկ. (վլ.)։

Camouflet (բամուֆլէ) է. ար. 1. Ծուխ քարտիսի փչեալ ընդ խազ ընդ երեսս ուրուք ‖ 2. (բխոբ. և ընդ.) Թշնամանք. նախատինք։

Camp (բան) է. ար. 1. Բանակակուռ. բանակ. բնակդիրք։ Se retrancher dans un —. Il força les ennemis dans leur —. Asseoir son —. տես յ'Asseoir. — retranché. Ղալկիչ։ ‖ 2. Բանակ. ճամբար. զօր։ Le — prit les armes. — volant. Թեթեւազէն զօրականք կամ հեծելազօրք որ արշաւեն ընդ դաշտս առ ի դիտել զշարժմանս թշնամեաց. թռչուն բանակ։ — Être en — volant. (բխոբ. և ընդ.) կալ ուրուք առկաւ ինչ ժամանակ՝ առանց աւանելոյ անդէն օթեւանս, առանց ագանելոյ անդ։ — Lit de —. տես ի Lit։ ‖ 3. (բխոբ.) Բաժին. կողմն։ Se partager en deux camps. Բաժանիլ ընդ երկուս բաժինս (ա)։ ‖ 4. կառաւանաց։ Demander le —. Juge du —. Prendre le — փախչիլ. արանալ. (ընդ.)։

— Aide de —. տես յ'Aide, B.

= ՎԱՒԱ. (ա) "Ու իրէք նա փեանիլ զմինայն եղբօրն որ էն ի թալտի անդ, պ բախանիլ էին ընդ երկաս բաժինս." Եւս. Պատ. Ղ. ի. 5։0։

Campagnard, arde (բանբանիար, արտ) ած. 1. Գիւղական. գիւղական. շինական. շինականաց։ Gentilhomme —։ ‖ 2. Գեղջուկ. շինական։ Des manières campagnardes։

= է. Գիւղական. շինական։

Campagne (բանբանի) է. իգ. 1. Դաշտ. դաշտաւայր. օվը։ Errer dans la —. Se battre en rase —. կռուիլ յայզաստ, յարձակ դաշտի. պատերազմ տալ ի գիւղի, ի դիւրոջ։ Battre la —. տես ի Battre. Prendre la —. ելանել, երթալ ի դաշտ։ ‖ 2. Դաշտ. ագարակ։ — fertile. La grêle a désolé nos campagnes. Des campagnes ravagées par la guerre։ ‖ 3. Գիւղ. շէն. հով. (հակադրեալ թեամբ գաղղիոյ). տես։ Les gens de la —. Il n'est pas chez lui, il est allé à la կամ à sa —. Maison de —. Ամարոց. ամնրատուն ագարակի. տուն հովանոց։ Curé de —. Գեղջերից։ ‖ 4. Պատերազմ։ Il a fait la — d'Égypte. Arrêter un plan de —։ [տաց. *գաշտամուկն։

Campagnol (բանբանիօլ) է. ար. փոքրիկ մուկն դաշ-

† **Campan** (բանբան) է. ար. Ազգ ինչ կճղ գիւրընթացից ի ձորն կամպանի. կամպանեան կուճ։

Campane (բանբան') է. իգ. 1. Ծոպ. վերջք. էթոփել։ — de lit, de carrosse։ ‖ 2. Զանգակաձև զարգ։ ‖ † 3. Ախտումն ի կարիճս [jarret] ձիոց։

† **Campaniforme** (բանբանիֆորմ) ած. Զանգակաձև։

Campanile (բանբանիլ) է. ար. } Զանգակատուն։
Campanille (բանբանիյ) է. իգ. }
Le campanile de Saint-Marc à Venise։

Campanule (բանբանիւլ) է. իգ. Ծաղիկ ինչ զանգակաձև. *զանգակածաղիկ։

Campanulé, ée (բանբանիւլե) ած. Զանգակաձև։

Campêche (բանբեշ) է. ար. Ծառ ինչ Ամերիկայ, որոյ փայտ տայ ներկ կարմիր. *կամպեշենի։

= ՎԱՒԱ. "Կոպո-(ա)ենին, յորդ(ա)ն էպոն [bois de Brésil] և արևն, արմանին էոպոդամ." Ցղ. ծառաց. — "Կոպոա էպոդ." Ինձ. — "Կոնոպ, կոպոդ, կոպոպ, ըորվ." Ոսկիփ. — Յարդ լսի ի Հայս կոպոպ ծառ, որոյ փայտին ներկանեն զձուա և զսարեղէնս։ Ո՞յն իցէ Campêche և կապաւշենի. Campêche է խորշ կամ գոգ Մէքսիկոնի, յորմէ կայլուս զանուն իւր ծառն։

Digitized by Google

Campement (ք-ան-ման) ե. ս. 1. Բանակելը. *բանակադրութիւն։ L'art des campements։ ‖ 2. Բանակեալ. բանակ։ L'armée trouva un bon —։

Camper (ք-ան-բէ) բ. ն. 1. Բանակիլ. բանակ հարկանիլ, բոլորիլ, կապիլ։ Faire — son armée։ ‖ 2. (ք-ոփ-բ.) Նստաւիլ, կալ ուրեք առ ժամանակ մի։ Nous n'avons fait que — dans cet endroit։

= բ. ն. 1. Բանակեցուցանել։ Ce général a campé son armée entre la montagne et la rivière։ ‖ 2. Դնել. արկանել. (ըստ.)։ Il campa son chapeau sur sa tête, et partit. — là quelqu'un. (ք-ոփ. և ըստ.) Լքանել զոք ի դժուարին մի։

= Se —. բ. ա. 1. Բանակիլ. բանակ հարկանել։ ‖ 2. Զհաստիլել. կանգնիլ կալ։ Il se campa dans un fauteuil. Il se campa droit devant moi։

† **Camphorique** (ք-ան-ֆո-ր-ի) ած. *Քափրական (թթու, քան ասորբատիաց)։

Camphre (ք-ան-ֆ-ը) ե. ս. Քափուր. փ-ֆիւռ։

Camphré, ée (ք-ան-ֆ-ր) ած. *Քափրախառն։ Eau-de-vie camphrée։

Camphrée (ք-ան-ֆ-ր) ե. ն. Բոյս մի քափրահոտ։

Camphrier (ք-ան-ֆ-ր) ե. ս. Ագի քափնոջ որ ասյ զքափուր. *քափրենի։

Campos (ք-ան-ֆ-ո) ե. ս. 1. Արձակուրդ աշակերտաց գպրոցի. (ըստ.)։ Aujourd'hui les écoliers ont —. Le maître a donné — à sa classe։ ‖ 2. Շաբաթուայն. պատրաստ. հանգիստ. (ըստ.)։ Il a pris, il s'est donné — aujourd'hui։

Camus, use (ք-ու-, ս-ը) ած. 1. Տափակքիթ. խոտոր դէպ ընդ ներքս։ — Rendre quelqu'un —. (ք-ոփ-բ. և ըստ.) Ընդ բերանել. պատանձեցուցանել։ ‖ 2. Տափուկ. (քիթ)։

= ե. Որ ունի քիթ կոտոր և տափակակ. տափակքիթ։

† **Camuserie** (ք-ու-զ-ը-ր) ե. ն. Տափկուկութիւն։

† **Camuson** (ք-ու-զի) ե. ն. Ագռնիկ կամ կին տափակքիթ։

Canaille (ք-ան-այ) ե. ն. 1. Խաժամուժ ամբոխ. խառնիճաղանճ. գռեհիկք։ Il fut insulté par la —։ ‖ 2. Գռեհկաբարբառեալ, արհամարհ ազ։ Il nous traita de —. Ce ne sont que des canailles։ ‖ 3. Պառուկ, մանկիկ որ խօսին բարբառանային. (առ ընդ խաղ)։ Faites taire cette petite canaille։

† = ած. առն. Գռեհկիկ. (-ա.)։ Des manières —, un propos —. Est-ce assez —!

Canal (ք-ան-ալ) ե. ս. 1. Խողովակ. ցիցուղ. փող. ջրմուղ. առու. ուրդ. Ս. փողրակ։ — de bois, de plomb, de pierre. Conduire l'eau par canaux։ ‖ 2. Խողովակ (ջրոց, գալարչաց ընդ երկրաւ)։ Les eaux du puits artésien de Paris arrivent de Bourgogne par de secrets canaux. Certains phénomènes conduisent à penser que de secrets canaux unissent les foyers de plusieurs volcans։ ‖ 3. Խողովակ. ապուզայ (ի մարդկեղէն մարմնի)։ — digestif, médullaire, vertébral. — de l'urètre. Զրփող. միզանցք։ ‖ 4. փոս (գետոց. որ և Lit)։ Le fleuve offre partout un — tranquille։ ‖ 5. Զրագործ. *Ջրանցք։ C'est un pays tout coupé, tout traversé de canaux. Le — de l'Ourcq։ ‖ 6. Նեղուց։ Le — de Constantinople, de Mozambique։ ‖ 7. (ք-ոփ-բ.) Միջնորդութիւն. ճանապարհ. խողովակ։ "Ces deux hommes ont causé tous vos malheurs et tous ceux de vos peuples: . . . ils accablent tous ceux qui entreprennent d'aller à vous par un autre — que le leur."

FÉN. *Tél.* XIV. Les sacrements sont les canaux par lesquels Dieu répand ses grâces։

† **Canalicule** (ք-ան-ալ-ի-ուլ) ե. ս. Խողովակ փոքրիկ (ի մարմնի). *խողովակիկ։

† **Canaliculé, ée** (ք-ան-ալ-ի-ուլ-ը) ած. փողաձև։

Canalisation (ք-ան-ալ-ի-զ-ի-ոն) ե. ն. 1. Նաւարկելի գործելն (գետոյ)։ ‖ 2. Զրագործս հաստատելն. բանալն ջրանցս։

Canaliser (ք-ան-ալ-ի-զ) բ. ն. 1. Նաւարկելի գործել (գետոյ)։ — un cours d'eau։ ‖ 2. Զրագործս հաստատել. ջրանցս բանալ։ — un pays։

Canamelle (ք-ան-ամ-ել) ե. ն. Շաքարաբուղի եղէգն. *շաքարեղէգն։ (Աստ և Canne à sucre)։

Canapé (ք-ան-ափ-ե) ե. ս. Բազմոց. բազմանոյն։

Canard (ք-ան-ար) ե. ս. 1. Բադ. Ծօղրուխ։ ‖ † 2. Սաստյօգ բանք. (-ա.)։ Cette nouvelle n'était qu'un —։ ‖ † 3. Արտանուագ ձայն կամ հնչիւն (փչողական նուագարանի)։ Cette clarinette fait des canards։ ‖ † 4. Կտաւր շաքարի թացեալ յօղի կամ ի սուրճ։

= ած. ս. Chien —, կամ լոկ † —. ե. ս. Շուն գանգրահեր որոտոյդ բադից։ [canardeaux։

† **Canardeau** (ք-ան-ար-ո) ե. ս. Զագ բադի։ Des —.

Canarder (ք-ան-ար-դ-ե) բ. ն. Հրթիռ լինել ի վերայ ի շոգեմեքենայ յամրածածուկ տեղւոջէ։

= բ. ն. 1. Արձակել (փչողական նուագարանի) ձայն արտասանուագ. (ըստ.)։ ‖ 2. Սխրհիլ [plonger] նաւի ի ջուրս յանալոյ կողմանէ. մխիրճ, յանուկ հարկանել։

Canardière (ք-ան-ար-դ-իէր) ե. ն. 1. Հիւղ ի ճահիճս առ որսալոյ բադս վայրի։ ‖ 2. Ամրածածուկ տեղի յարձակել հրացանաւ։ ‖ 3. Հրացան երկայն և հրանատաջ յորոգութիւն վայրի բադից։ ‖ † 4. Աւազան բադից։

Canari (ք-ան-ար-ի) ե. ս. *Դեղձանիկ [serin] կանաչ բեան կզզեայ. *կանարեակ. ֆանարիա։

† **Canasse, † Canastre** (ք-ան-ա, ք-ան-ասթ-ր) ե. ս. 1. Արկղիկ (թելոյ)։ ‖ 2. Տուփ (ծխախոտոյ)։ ‖ 3. *Պխախտուս։

Cancan (ք-ան-ք-ան) ե. ս. 1. Աղմուկ։ Faire un —, un grand — de quelque chose. Բազում ազմուկ յարուցանել վասն գոյէ մի իրաց։ (Ցայս միտս գրի և Quanquan, ֆոֆոյ)։ ‖ 2. Շոգմոգ շաղփաղփանք. չարախօսութիւն. (ըստ.)։ Aimer les cancans. Il ne faut pas croire à ces bruits, ce ne sont que des cancans։ ‖ † 3. Լկտի կաքաւք մի ի հաստարակաց պարահանդէսս։ [(ըստ.)։

Cancaner (ք-ան-ք-ան-ե) բ. ն. Շոգմոգիլ. շաղփաղփիլ.

Cancanier, ière (ք-ան-ք-ան-իէ, իէր) ած. և ե. Շոգմոգ. փառքասէր. (ըստ.)։

Cancel (ք-ան-ել) ե. ս. 1. Վանդակապատ կայան քահանայից ի դասի եկեղեցւոյ. կանկելն. որբատան. (տե՛ս որ և Chancel. այժմ ասի Sanctuaire)։ ‖ 2. Սենեակ կնքոյ առքուն մի։ [ծուռ մի։

† **Cancellation** (ք-ան-ել-ա-զ-ի-ոն) ե. ն. Ջնջումն. եղծ.

Canceller (ք-ան-ել-ե) բ. ն. Ջնջել գրչաւ. (խմբի)։

Cancer (ք-ան-սէր) ե. ս. 1. Ասեղապատառ ինչ կենդանական բազմոտակին. խեցգետին. (առր. ուխտիան)։ La constellation du Cancer. Le signe, le tropique du Cancer։ ‖ 2. Ախտաձև ինչ մարմնոյ որ փոխի ի կեղ [ulcère]. խոխոջգետին. կարկինաս վէր (ա). Ս. ասրատան. խոխրձ պէս։ — de l'estomac, de la langue, de la vessie. Le — attaque surtout le sein chez les femmes. Elle a le sein tout rongé d'un կամ par un —. Extirper un —։ (Աստ և Carcinome)։

Digitized by Google

= ՎԿԱՑ. (a) "կէն ան հէ-անդ-ոբէ-ն ան-նէր է ոբ-էնո է-ր է-ոբ-է-յ-էէ-ոբ է." Վ. Հ. Բ. 446. — "կ-ոբ-էնո վէր է ոբ-էն ընդ-այ-ե-ա-ր." Լ. մբ. Տրամախօսութիւն մեծին Գրիգորի պապին. — "Որ-ոյ է ոբ-էնո վեր ան-բ-էլէ-ի, էր է-ոբ-էնո է-էն." Յայտ.

Cancéreux, euse (ք-ան-է-ռ-ե, է-զ) ած. *Խոլէական-գեաոյին (այտուցն, կնդ).

Cancre (ք-ան-ք) ի. ար. 1. Ազգ մի՛ խեցգետնոյ [écrevisse] ծովու. կարը. խեչափառ. ղանձօզ: (Որ և Crabe): ‖ 2. (ք-ոխ-ի. և ընդ.) Աւր ագահ, ժլատ, ընչաքաղց: C'est un vilain —: ‖ 3. Ողորմելի. հէք: C'est un pauvre —: ‖ 4. Աշակերտ յոտի, ծոյլ:

Cancrelat (ք-ան-ք-լ-ա) ի. ար. Ուտիճ մի՛ ամերիկեան՝ ձիասակաւ չափարի:

Candélabre (ք-ան-է-լ-ա-ր) ի. ար. Աշտանակ, ճրագարան առեղնաւար, բազմաստեղնեան:

Candeur (ք-ան-է-ո-ր) ի. իգ. Յատակութիւն. մեծամտութիւն. ամբծութիւն. ուղղութիւն: La — de son âme. Avouer une faute avec —:

Candi (ք-ան-է) ած. ար. Sucre —, որ և լոկ —. ի. ար. Շաքար ղատեալ և բիւրեղացեալ կամ պաղեալ. Ս. պաղշաքար. Ս. սրբատաշաքար (սատնաշաքար?). *վանաշաքար. Նկատի լծ-էցի:

Candidat (ք-ան-է-դ-ա) ի. ար. 1. Յանկացող պաշտամանն կամ աւագութեան (առ հին Հռովմայեցիս). *Թիկնածու: Les candidats étaient vêtus de blanc: ‖ 2. Որ զանձն իւր մատուցանէ ի պաշտօն մի՛ բարձր կամ շնորհաւոր. *Թիկնածու. ինքնամատոյց: — à la députation, à l'Académie:

Candidature (ք-ան-է-դ-ի-թ-ու-ր) ի. իգ. *Թիկնածութիւն: Renoncer à la —:

Candide (ք-ան-է-դ) ած. Յատակամիտ. անկեղծաւոր. ամբիծ. ուղղնակեան: Un homme, une âme —:

Candidement (ք-ան-է-դ-ի-մ-ան) մ. Յատակամիտ մտօք. ամբծութեամբ. ուղղապէս:

Candir (se) (ը ք-ան-է-ր) բ. ա. Պաղել, թանձրանալ (շաքարի և քաղցրաւենեաց). *բիւրեղանալ: Faire candir du sucre. Թանձրացուցանել, *բիւրեղացուցանել զշաքար:

Cane (ք-ան') ի. իգ. Էգ բադ: — Marcher comme une —. Գնալ իբրև զբադ. ճօճիլ ի գնալն. (ընդ.):

Canéficier (ք-ան-է-ֆ-ի-է) ի. ար. տես Cassier:

Canepetière (ք-ան-ը-ը-է-ռ) ի. իգ. Ազգ մի՛ աթոռի [outarde]:

Canéphore (ք-ան-է-ֆ-ո-ր) ի. իգ. 1. Աղջիկ որ ի տօնս Ա-թենասայ, Պատնդարամեան [Bacchus] և Դեմետրեայ տանէր ի կողովի զսպասն նուիրական. խանաձիր. *սպեսատարած: ‖ 2. Անդրի խանաձիր գլխով (ի չինուածս):

Canepin (ք-ան-ը-ի-ն) ի. ար. Նուրբ մաշկ գառին կամ ուլոյ:

† **Caneter** (ք-ան-ը-տ-ե) բ. ն. 1. Շրջել, գնալ իբրև զբադ: ‖ 2. Շատխօսել. շաղակրատել:

Caneton (ք-ան-ը-տ-ո) ի. ար. Ձագ բադու:

A. **Canette** (ք-ան-ե-ա) ի. իգ. 1. Ձագ բադու: ‖ † 2. Թըռչուն անփետուր, կամ բադ անասն և անկատց (ի կնիքս):

B. **Canette** (ք-ան-ե-ա) ի. իգ. Մեծ բաժակ գարեջրոյ:

Canevas (ք-ան-ը-վ-ա) ի. ար. 1. Խոշոր կտաւ կանեփեայ: ‖ 2. (ի-ոխ-ի.) Ծրագիր. նախագիծ: Il n'a fait encore que le — de son discours, de son poème:

Canezou (ք-ան-ը-զ-ու) ի. ար. Պատմուճան կանանց առանց թեզանեաց:

† **Cange** (ք-ան-ժ) ի. իգ. Նաւակիկ, կուբ ի Նիլոս գետ:

Cangue (ք-ան-կ) ի. իգ. Անուր յորում պինդեն զպատնոցս և զգատաակս պատժապարտից ի կազմանս քնջ Ասիոյ. կանդրիւ:

Caniche (ք-ան-իշ) ի. Ձարի և գանգրամազ շուն, քաճ: Un joli —. Une —: Ամի և ածականօրէն Un chien, une chienne —:

Caniculaire (ք-ան-իկ-ի-լ-ր) ած. *Շնաստղային: Jours caniculaires. *Շնաստղային աւուրք (24 յուլիս–26 օգոստոս). Էյ-ո-ի պահ-ո-ր-իչ-էի: Chaleur —:

Canicule (ք-ան-իկ-ի-լ) ի. իգ. 1. Պայծառագոյնն ի բևեռաեալ կամ յանխաղաց աստեղս. Շնաստղ. Շնիկ աստղ: (Որ և Sirius, Étoile du Chien): ‖ 2. *Ջամաստեղութիւն քնջ. Շնաստղ. Շնիկ աստղ. Շուն: L'ardente —: (Որ և le Grand Chien): ‖ 3. Ժամանակ Շնիկ աստեղին: Durant, dans la —. Être à la —:

Canif (ք-ան-իֆ) ի. ար. Ջմելին (կտրելոյ գրչաց). Ս. գրչահատ. *կրկրնիչ: † — Donner un coup de — dans le contrat. (ի-ոխ-ի.) Դրժել ամուանոյ իւրում. դրժել ուխտ ամուանութեան. անցանել զպաշտմունք ամուանութեան:

Canin, ine (ք-ան-ին, ին') ած. Շան. շնական. շնային: L'espèce canine. Ազգ շանց: — Faim canine. 1. Ախտ անհնարին քաղցոյ շանց. *շնքաղց: ‖ 2. Գաղց անհնարին, աստամիկ: — Dent canine. տես ի Dent:

Caniveau (ք-ան-իվ) ի. ար. 1. Փոր խոզովակաձև ի հատուածի ջրոց: ‖ † 2. Ցալաքար մեծ:

Cannage (ք-ան-ա-ժ) ի. ար. Ձափելն (զպատատուս) եղէգնեայ կանգնաւ:

Cannaie (ք-ան-ե) ի. իգ. Տեղի եղէգնուտ. շամբ. խարձ. եղէգնապուրակ. եղէգնոց:

Canne (ք-ան') ի. իգ. 1. Եղէգն: Les cannes viennent extrêmement grandes dans les Indes. — d'Inde. տես Balisier. — à sucre. Շաքարարաւղիք եղէգն. *շաքարեղէգն: — odorante. Ազգ անուշահոտ եղէգան. եղէգնախուճկ. խուճկեղէգն. շուշառն. նայիրուտակ (?). (արբ. քասապ էշ ղէէեի. լտ. Calamus aromaticus): ‖ 2. Գաւազան եղէգնեայ. Ս. եղէգնացուպ: Porter une — à la main. Lever la — sur quelqu'un. Պատառնալ Հարկանիլ զոք. Հարկանիլ: — à pêcher. Եղէգն ձկնորսաց: — à épée. Սուսերաւոր գաւազան: ‖ 3. Հին չափ ինչ երկայնութեան. եղէգնեայ կանգուն: ‖ 4. Փող փչելոյ զպապակիս. Ս. փչուկ:

Canneberge (ք-ան-ը-ե-ր-ժ) ի. իգ. Թուփ մի՛ բուսեալ ի խոնաւ տեղիս, որոյ Հատքն կամ պտուղք ախորժահամք են: (Տես և Airelle):

Cannelas (ք-ան-ը-լ) ի. ար. Գործճենիկ չաքարապատ:

Canneler (ք-ան-ը-լ-ե) բ. ն. Ակօսաձև յօրինել: — une colonne:

Cannelier (ք-ան-ը-լ-ե) ի. ար. Ազգ դափնւոյ արևելեան Հնդկաց որ տայ զդարճենիկ. դարիսանի: On croit que le — était le cinnamome des anciens:

= ՎԿԱՑ. "կ-ինամոն. Դ-ար-ի-ն-ի." Բժշ. — "Դ-ար-ի-ն-ի, ար ի հայ բառ, ար ասէն փոքի, ի յարդ-ի-էրն զոր ասի." Ամրտ. Անգ. անոպ.

A. **Cannelle** (ք-ան-ե-լ) ի. իգ. Անուշահոտ կեղև գործճենւոյ. գործճենիկ. կասիա. Բարկն: — de Ceylan, de Chine. De la poudre de —. Huile de —. — Mettre une chose en —. (ի-ոխ-ի. և ընդ.) Պատր մանր խորտակել ինչ:

B. **Cannelle, Cannette** (ք-ան-ե-լ, ք-ան-ե-տ) ի. իգ. *Ուրակ (հնձանի, կաթսայի). Գ. զուզակ: [փորաւածք:

Cannelure (ք-ան-ը-լ-ու-ր) ի. իգ. Ակօսաձև, փողաձև

Digitized by Google

Cannetille (կանէթիյ) ֆ. իթ. 1. Նուրբ և փոքրիկ թիթեղէն գալարուած սակաւ, արծաթի։ ‖ † 2. Արծաթազօծ թել արուբի առ ի պատել զմեծ ազիս լուծակաց [violon]։

Cannette (կանէթ) ֆ. իթ. տես Cannelle, B.

Cannibale (կաննիպալ) ֆ. ար. 1. Մարդակեր ազգ յԱմերիկա։ ‖ 2. (փոխաբ.) Վայրենի. անագորոյն։

† **Cannibalisme** (կաննիպալիսմ) ֆ. ար. 1. Մարդակերութիւն։ ‖ 2. (փոխաբ.) Վայրենութիւն. անգթութիւն։

A. **Canon** (կանոն) ֆ. ար. 1. Գնդակնիկեց. թնդանօթ. շանթակնիկեց տնօթ. ֆօյ։ L'âme, la bouche, la lumière, la culasse du —. L'affût d'un —. Charger, braquer, tirer le —։ ‖ 2. Գնդակնիկեցք. թնդանօթք։ On a pris le — des ennemis. Il leur manquait du —։ ‖ 3. փող (հրացանի, տարճանակի)։ Fusil à — rayé։ ‖ † 4. Անօթ գեղագործուածց ի փաւեկէ [faïence]։ ‖ 5. Ոսկր ինչ արտաքոյ երիվարի։ ‖ 6. Մսան սանձաց [mors] որ ճմլէ զկղակս [barres] երիվարի. գանգատանդ։ ‖ 7. Չարգ ինչ ծղոց։ Les canons étaient fort à la mode du temps de Louis XIV. ‖ 8. Պատնէք (վարտանց, տարտամի [pantalon])։

B. **Canon** (կանոն) ֆ. ար. Ձափ ինչ գինւոյ։

C. **Canon** (կանոն) ֆ. ար. 1. Վճիռք ժողովոց ձիրաց հաստատուած և գրարեկարգութենէ. կանան։ Les canons de l'Église. Les saints canons։ ‖ 2. Ցանկ տօնելի սրբոց. կանան։ ‖ 3. Ցանկ աստուածաշունչ գրոց. կանան։ Les protestants rejettent certains livres comme n'étant pas du — des Écritures։ ‖ 4. Մասն պատարագի ի քահանայապետական ծիսի. կանան։ ‖ 5. Երգ զոր ակաանին նուագելոյ ալլելույ ձայնիւ մի զմիոյ կնի և կրկնեն ամենայն ազգք սմա զաւուրին, սմա զմիջին և սմա զվերջին տունն. երգ առաքմանեալ։ (Ա.յոպիսի է առ Գազղիացիս ծանօթ երգն. Frère Jacques, dormez-vous? sonnez les matines)։ ‖ 6. Մեծ նշանագիրք տպագրութեան։

= տ. ար. Droit —. եկեղեցական իրաւագիտութիւն։

Canonial, ale (կանոնիալ, ալ՛) տ. 1. կանանաց կան։ Heures canoniales. տես ի Heure։ ‖ 2. կանոնիկատ. կանոնիկատական։ Office —։

Canonicat (կանոնիքա) ֆ. ար. կանոնիկատութիւն։ On lui a donné un —։

Canonicité (կանոնիքիթէ) ֆ. իթ. կանոնականութիւն։ La — des livres saints։

Canonique (կանոնիք) տ. Ըստ օրինաց, ըստ կանանաց եկեղեցւոյ. կանոնական։

Canoniquement (կանոնիքման) մ. Ըստ կանանաց եկեղեցւոյ։ Un mariage fait —։

Canonisation (կանոնիզասիոն) ֆ. իթ. Դրոշմիլ ընդ սուրբս. կարգաւորութիւն։ La — de saint Louis։

Canoniser (կանոնիզէ) բ. ն. 1. Ընդ սուրբս դրոշմիլ. կարգել ի թիւ սրբոց. խառնել ի հանդիր սրբոց. կարգաւորել։ ‖ † 2. կանանական յայտ առնել։ ‖ 3. (փոխաբ. և ընդ.) Գովել իրրև զաւրբ ինչ կամ արժանի սրբոյ։ Je ne prétends pas — cette action։

Canoniste (կանոնիսթ) ֆ. ար. Օրէնագէտ եկեղեցական իրաւանց. կանանագէտ։

Canonnade (կանոնատ) ֆ. իթ. Մեծ ատեղ գնդաձգութիւնք։

Canonnage (կանոնաժ) ֆ. ար. Աւրհնութիւն սրճանակելոյ թնդանօթս ի նաւուց. գնդաձգութիւն։

Canonner (կանոնէ) բ. ն. 1. գնդակոծել։ — une place։ ‖ † 2. Գալարել (զառագաստս նաւի)։ = Se —. բ. ա. Արձակել թնդանօթս ի միմեանս։ Les deux armées, les deux flottes se canonnèrent longtemps։

Canonnier (կանոնիէ) ֆ. ար. գնդաձիգ. թնդանօթաձիգ։

Canonnière (կանոնիէր) ֆ. իթ. 1. Որմածերպք սրճակելոյ զգնդակնիկեցս. որմածակ թնդանօթաց. (ռզ.)։ ‖ 2. Վրան գնդաձիգ զօրաց. (ռզ.)։ ‖ 3. փոքրիկ վրան զօրաց։ ‖ 4. Գնդակիր նաւ, նաւակ։ Ցայս միտս վարի և ածականօրէն. Chaloupe —։ ‖ 5. Խաղալիկ մանկանց ի նմանիկ գաւազանէ. աւտի արձակեն միացաւ գնդակս ի խծծոյ կամ ի թղթոյ. Գ. գփշոյ. փոլընդէ։

Canot (կանո) ֆ. ար. 1. Նաւակ ի կեզևաց ծառոց, կամ ի մնոյ ծառոյ։ Les canots des sauvages։ ‖ 2. կար. միակոյկ (նաւու)։ Mettre un — à la mer։ ‖ 3. Մակոյկ (գրօսանաց)։

† **Canotage** (կանոթաժ) ֆ. ար. Գրօսանք միակուկաւ։

† **Canoter** (կանոթէ) բ. ն. Շրջիլ, գրօսանել միակուկաւ։

Canotier (կանոթիէ) ֆ. ար. 1. Նաւավար (միակուկի նաւու)։ ‖ 2. Նաւավար (միակուկի գրօսանաց). միակուկավար։ Les canotiers de la Seine։

Cantabile (կանթապիլ) ֆ. ար. Հեշտ երգ. երգելիկ։

Cantal (կանթալ) ֆ. ար. Ազգ ինչ ազնիւ պանրոյ Աւրվեռնիոյ [Auvergne]. կանտալեան պանիր։ Des cantals։

Cantaloup (կանթալու) ֆ. ար. Սեխ ազնիւ յոյժ. կանտալուպեան սեխ։

Cantate (կանթատ) ֆ. իթ. 1. Բան չափաւ եղանակաւոր. երգած։ Les cantates de J.-B. Rousseau։ ‖ 2. Նուագ, եղանակ երգածոց։

Cantatille (կանթատիյ) ֆ. իթ. փոքրիկ երգած։

Cantatrice (կանթատրիս) ֆ. իթ. Կին երգեցիկ. գուսան. վարձակ։ Célèbre, grande, habile —։

Cantharide (կանթարիտ) ֆ. իթ. Ազգ պատանեաց միջատաց, որ վարին ի բժշկութեան իրրև պալարեցուցիչ [vésicatoire]. Աստուծոյ եզնակ. յահմանամանիճ. ֆոսֆոր ցիօճկի։

= վկաց. "կանթարիս (յն. փանթարոս, փանթարի՛ն). Աստուծոյ եզնակ, որ ի ճիճի բնաւորի." Բառք Գազղիանոսի։ Գազղիերէն Bête à Dieu, Bête à bon Dieu տես Coccinelle միջատն։ [ամանոց։

† **Canthus** (կանթիս) ֆ. ար. Անկիւն, կցուած սրտակ.

Cantilène (կանթիլէն՛) ֆ. իթ. Նուագ երաժշտական. երգելիկ։

Cantine (կանթին՛) ֆ. իթ. 1. կապելանոց (ի բանակի, ի զինուորանոցի, ի բանտի)։ ‖ 2. Արկղ սրտակաց գինւոյ։

Cantinier, ière (կանթինիէ, էր) ֆ. Գինեվաճառ (ի բանակի, ի բանտի)։

Cantique (կանթիք) ֆ. ար. Երգ (Հոգևոր). օրհնութիւն։ Le — de Moïse, de la sainte Vierge. Un recueil de cantiques. — des cantiques. Երգ երգոց (Սողոմոնի). օրհնութիւն օրհնութեանց։ — † Cantiques. տես Psaumes graduels։

Canton (կանթո) ֆ. ար. 1. Մասն ինչ երկրի. գաւառակ։ ‖ 2. Մի մի ի գաշնակից ազգութեանց Հելուետոյ. նահանգ։ Le — de Berne. Les cantons protestants. Les cantons catholiques։

Cantonade (կանթոնատ) ֆ. իթ. Ներքին կողմն կողմնացոց [coulisse] թատեր։ Parler à la —։

Cantonal, ale (կանթոնալ, ալ՛) տ. Գաւառական։ Comité —։

Digitized by Google

Cantonnement (է-նդ-ծ-ն-ման) է. ար. 1. Բաժանումն զօրաց ի գիւղս գիւղս։ || 2. Զօրանիստ տեղի։ Choisir de bons cantonnements։

— de pêche. Մասն գետոյ՝ որոյ ձկնորսութիւնն ի վարձու կալեալ է։ — de bestiaux. Մասն երկրի՝ ուր արգելեալ փոկեն զանասունս։

Cantonner (է-նդ-ծն) բ. ն. 1. ի գիւղս գիւղս բաժանել կամ նստուցանել զզօրս։ || † 2. (է-նբ.) ի բազում մասունս կատարել, բաժանել։ Luther et Calvin ont cantonné la chrétienté։

= բ. ն. Բնակել զօրաց ի տունս տանս։

= Se — . բ. — . Ամրանալ։ Les rebelles s'étaient cantonnés dans un coin de la province։

Cantonnier (է-նդ-ծնէ) է. ար. Ցորդարբիչ հատանելոց ճանապարհաց. *ուղեկան։

Cantonnière (է-նդ-ծնէ-ր) է. էից. 1. Մասն սրաձիգի [tenture] սրունաձեւ անկողնոյ, որ ծածկէ զսրունս անասից [pied] անկողնոյն ի վերոյ վարագուրացն։ Les lits à la moderne n'ont point de cantonnières։ || 2. Վերին վարագոյր (պատուհանի)։ || † 3. Երկաթ յատրուճան սրկեզ։

Canule (է-նիւլ) է. էից. 1. Ընդրբ խոզովակ ի ծայր դրեխի [seringue]. եղեգնիկ։ || 2. Եղեգնիկ ծակ յերկայնոյն կոզմանց ի պէտս վիրաբուժից։

Caolin (է-օլին) է. ար. տես Kaolin։

Caoutchouc (է-ու-չ-ուկ. Du caoutchouc imperméable, ընթերցիր տես է-ու-չ-ուկ-ի-մ-ոլ-ը) է. ար. Զգական խէժ. (որ և Gomme élastique)։

Cap (է-բ) է. ար. 1. Գլուխ։ Վարի ևթի ի բանն De pied en —. Ցտից ցգլուխ (զննեալ)։ — Cheval — de more. տես ի More։ || 2. Սպառաւանդ. հրատանգան։ Le — de Bonne-Espérance. Doubler un —։ || 3. Ցառաջ, առաջք (նաւի)։

Capable (է-բա-պլ-ը) ած. 1. Որ տանի. ընդունակ։ Ce vase est — de tenir tant de litres. Այս անօթ տանի այսչափ լտեր։ Cette salle est — de contenir tant de personnes։ || 2. Բաւական. կարող. առակ։ Serez-vous — de porter ce fardeau? Բաւակա՞ն իցէք բառնալոյդ զայս բեռն։ L'esprit de l'homme n'est pas — de concevoir l'infini։ || 3. Ցանկ. պատշաճ. կարող։ C'est un homme — de gouverner, — des plus grandes choses։ || 4. Ձարտար. յաջողակ։ C'est un homme —, très — ։

= է. ար. Faire le —. Ձաքտար, կարող ձեւանալ. ձգտիլ ի վեր քան զիւր կար. (ընթ.)։

Capacité (է-բա-է-է-թ) է. էից. 1. Տարողութիւն. ընդարձակութիւն. մեծութիւն։ Marmite d'une grande —. Mesures de —. Չափք տարողութեանն (հեղուկից, ընդեղինաց)։ || 2. Բաւականութիւն. կար. ընդունակութիւն. յաջողակութիւն. հանճար։ Selon ma —. Juger de la — d'un homme par ses ouvrages։

Caparaçon (է-բ-ռ-ռ-ոն) է. ար. 1. Ծածկոյթ երիվարի յերեսաց ցրտոյ, անձրևոյ, ճանճից. սթափ. Ս. քնթուշ։ || † 2. Ասպազէն։

Caparaçonner (է-բ-ռ-ռ-ոնէ) բ. ն. Արկանել ծածկոյթ ի վերոյ ձիոյ. սթափել։

Cape (է-բ) է. էից. 1. Կրկնոց [manteau] կնգղատար. (ւղ.)։ — Sous —. (է-նբ-ս.) ի ծածուկ. ի գաղտնիս։ || 2. Ծածկոյթ ինչ գլխոյ և ուսոց կանանց։

A. **Capelan** (է-բէլ-ան) է. ար. Գնուճ քահանայ, երէց. գերայ. (ւղ.)։

B. **Capelan** (է-բէլ-ան) է. ար. փոքրիկ ձուկն ինչ ծովու միջերկրածովեան։ Le — est commun dans la Méditerranée։ (Ցայս միտս գրի և Caplan)։

Capelet (է-բէլէ) է. ար. Ա.յոտանի ի ծայր կարճից [jarret] երիվարի։

Capeline (է-բէլին') է. էից. 1. փետրազարդ գլխադիր կանանց յորս ևթլոց. (ւղ.)։ || 2. Արկանելի ինչ կանանց։

Capendu (է-բ-ան-դ-ու) է. ար. Խնձոր ինչ կարմիր։

Caperon (է-բէ-ռ-ոն) է. ար. տես Capron։

Capharnaüm (է-ֆ-ար-նա-օմ') է. ար. Տեղի ուր բազում ինչ միաբերեալ կայ խառնիխուռն. կապհառնաում։ Cette chambre est un vrai —։

Capillaire (է-բիլ-լէր) ած. 1. Նուրբ իբրև զմազ. մազատեսակ. մազանմանի։ Tube, vaisseau —. Racines capillaires։ || † 2. Հերաց, վարսից (յարդարիչ)։ Artiste —։

= է. ար. Տունկ ինչ պիտանի ի բժշկութեան. գիւտաձար։ — du Canada, de Montpellier. L'adiante, le cétérac, sont des capillaires. Sirop de —։ [թեան։

Capillarité (է-բիլ-լ-ա-ր-է-թ) է. էից. *Մազականու-

Capilotade (է-բիլ-ո-թ-ա-դ) է. էից. Կերակուր ինչ ի մսոյ կատարեալ մսոյ։ — Mettre quelqu'un en —. 1. (է-նբ. և ընդ.) Արբուցանել ուժիք գան ատամիկ. ատամնակապէս գանել։ || 2. Բերանաւիր բամբասել. ատամնակապէս լարախօսել։

Capitaine (է-բիթ-է-ն') է. ար. 1. Զօրագլուխ. զօրավար։ Ce roi était un grand —. Sage, vieux, vaillant —. "À la nuit qu'il fallut passer en présence des ennemis, comme un vigilant —, il reposa le dernier." boss. *L. de Bourb.* || 2. Հարիւրապետ. հեծ. պետ։ — d'infanterie, de cavalerie։ || 3. Նաւապետ (պատերազմիկ կամ վաճառական նաւու)։ — de vaisseau, de frégate, d'un navire de commerce. — de port. Հրամանատար, ոստիկան նաւահանգստի։ || 4. Հազարապետ, գաւառապետ (տան արքայի)։ — de Fontainebleau, de Saint-Germain։ (Այժմ յայս միտս առ Gouverneur)։ — de chasses. Որսապետ. որսոն։

— général. Պատրապետ, կուսակալ (Պատմիչացոց)։

Capitainerie (է-բիթ-է-նէ-ր-ի) է. էից. 1. Հազարապետութիւն տան արքայի։ || 2. Որսապետութիւն տրբունէ։ || 3. Տուն արքունի հազարապետի, որսապետի։

Capital, ale (է-բիթ-ա-լ, ա-լ) ած. 1. Գլխատութեան, մահապարտութեան (յանցանք, ամբաստանութիւն, դատաստանիք)։ Peine capitale. Գլխոյ պատուհաս, պատիժ։ Condamner quelqu'un à la peine capitale. Գլխով պատուհասս՝ պատիժ առնել զոք (ա). դատապարտել ի մահ։ || 2. Գլխաւոր. երևելի. առաջին։ C'est là le point — de l'affaire. C'est son ouvrage —. "Il ne faut pas se flatter; les plus expérimentés dans les affaires font des fautes capitales." boss. *R. d'Angl.* Չէ արժան մեծամեծ կարծիս զանձնէ առնել. հմտագոյնք իրաց ծանուսին յանցանեն։ Les sept péchés capitaux. Եօթն մահու չափ՝ մահացու մեղք։ Ennemi —. Խիստ թշնամի։

— Ville capitale, կամ լոկ Capitale. է. էից. Պայրաքաղաք. քաղաքամայր. նախագահ քաղաք։

— Lettre capitale, կամ լոկ Capitale. է. էից. Գլխագիր։

= է. ար. 1. Գլխաւոր, կարևոր, երևելի ինչ։ Le — est de travailler sérieusement à son salut։ || 2. Գլուխ, բուն (ընչից). *դրամագլուխ. ակրխ։ Il a payé les intérêts, mais il doit encore le —։ || 3. Ինչք. արծաթ։ Le — se cache. Il possède d'immenses capitaux։

Digitized by Google

= ՎԱՍՏ. (Ա) "Զքաղաքն ի նոցանէ ելեալ պատահեաց առնէր տղայոցն զրուխն Մովսէսի." Բիւզ. ե. ժգ. 210. — "Հմայ. յոխորտիցն էիցեն ի խաւսս տալ և կենօք հրկիզնել և ելեալ պատիժ առնել." Փիլզ. 239։ [ամենայնի։

† **Capitalement** (կ-պիտ-ալ-ման) ն. Ամենևին. քան Capitalisation (կ-պիտ-ալ-իզ-ասիօն) է. իգ. Ցաւելումն գնի [revenu] ի դրամագլուխն։

Capitaliser (կ-պիտ-ալ-իզե) բ. ն. Ցաւելուլ, խառնել ի գլուխն, ի դրամագլուխն. գլխաւորել։ En capitalisant les intérêts d'une somme d'argent, on la double dans un certain nombre d'années։

= բ. ն. Ցօրինել, կազմիլ դրամագլուխ։

Capitaliste (կ-պիտ-ալիսթ) է. ած. 1. Որ ունի ինչս բազումս. Ս. գրամատէր։ Un gros, un riche —։ ‖ 2. Որ ճոխ ապր գինչս իւր. Ս. գրամատէր։

Capitan (կ-պիտ-ան) է. ած. Որ պարծի ի քաջութիւն զոր ոչ ունի. յախտաւանաքոս. մեծաբան։

Capitane (կ-պիտան') ած. իգ. Galère —, կամ լոկ Capitane. է. իգ. Զօրագլխական ցուկանաւ։

Capitan-pacha (կ-պիտ-ան-փաշ) է. ած. Սպաքակալ Տաճկաց. փոխարքան ծովու։

Capitation (կ-պիտ-ասիօն) է. իգ. Մարգահարկ. Ս. գլխահարկ. խրճ։

Capiteux, euse (կ-պիտէօ, էօզ) ած. Որ ի գլուխն ապ (գինի). գլխագործ. *զգլխակաին։ Le vin nouveau est —։

Capitole (կ-պիտօլ) է. ած. 1. Բնդդ. և մեհեան Աբրահամդեայ ի Հռովմ. կապիտոլիան։ ‖ 2. Ապարանք ժողովոյ և ծերակուտին երեսփոխանաց Միացեալ Նահանգաց Ամերիկոյ ի Ուաշինկտան քաղաքի. կապիտոլիան։

Capitolin, †ine (կ-պիտօլէն, ին') ած. կապիտոլեան (դիք, խաղք)։

Capiton (կ-պիտօն) է. ած. Մետաքս խոշոր։

Capitonner (կ-պիտոնե) բ. ն. Պատել, լնուլ խոշոր մետաքսիւ։ — un fauteuil։

Capitoul (կ-պիտու-լ) է. ած. Քաղաքապետական [municipal] սահմանակալ Տոլոզայ [Toulouse] քաղաքի։

Capitulaire (կ-պիտիւ-լէր) ած. ժողովոյ կանոնիկոսաց կամ վանականաց (գումարութիւն, կանոն)։

= է. ած. Օրէնք. կանոն։ Ա. որք բազմեցուցած. Les Capitulaires de Charlemagne, de Charles le Chauve։

Capitulairement (կ-պիտիւ-լէր-ման) ն. ժողովով կանոնիկոսաց, վանականաց։

Capitulant (կ-պիտիւ-լան) ած. և է. ած. Անգամ ժողովոյ կանոնիկոսաց, վանականաց։

Capitulation (կ-պիտիւ-լասիօն) է. իգ. 1. Դաշինք վասն անձնատուր լինելոյ. գաշինք անձնատրութեան։ La — d'une ville. Une — honorable, avantageuse։ ‖ 2. Խոստովանութիւն. Հաշտութիւն. (ընդ.)։ N'attendez de moi aucune —։ ‖ 3. *Դաշնագրութիւն որ ապ Հպատակաց ազգութեան իրիք տանանձին բարեշնորհութիւնս ինչ յօտար ազգութեան։

Capitule (կ-պիտիւլ) է. ած. Համառօտ ազօթք ի կատարած ժամերգութեանց ինչ (տե՛ս Լատինացիս)։ (Աոր եւս Chapitre)։

Capituler (կ-պիտիւ-լե) բ. ն. 1. Անձնատուր լինել գաշտիք. գաշինս կռել վասն անձնատուր լինելոյ։ Battre la chamade pour —. Une troupe ne doit pas — en rase campagne։ ‖ 2. Խոստովանիլ. միաբանիլ. (ընդ.)։ Vous ne me ferez pas —. — avec sa conscience. Հեղձուցանել զձայն մտացն խղճի։

Caplan (կ-պլան) է. ած. տես Capelan, B.

† **Capoe** (կ-պօէ) է. ած. Հնդիկ բամբակ. *կապոկ։

A. **Capon** (կ-պօն) է. ած. 1. Կեղծաւոր. խաբեպայ. (ընդ. և խոչ)։ Tu as beau faire le —, tu perds ta peine։ ‖ 2. Ճարտար խաղացող. (—ի.)։ Il est — à ce jeu-là։ ‖ 3. Ստոյգ երկչոտ. երկչոտ. (—ի.)։ Il s'est montré bien —։ ‖ † 4. Որ մնանէ զաշակերտակից կամ զընկեր իւր. մատնիչ. (տես ի գպրոցս)։

B. **Capon** (կ-պօն) է. ած. Գործի ի նաւս ամրաձնալոյ զխարիսխն ի խարխակալն [bossoir]։

A. **Caponner** (կ-պօնե) բ. ն. 1. Ճարտար խաղալ. (—ի.)։ Il caponne au jeu։ ‖ 2. Ստոյգ երկչոտիլ. (—ի.)։

† = բ. ն. Ողղիլ. շղոմիլ։

B. **Caponner** (կ-պօնե) բ. ն. Ամրաձնալ զխարիսխն ի խարխակալն։

Caponnière (կ-պօնիէր) է. իգ. Գետնափորք ուր մարթի կալ հնգետասան կամ քսան զինուորաց և արձակել հրացանս զերեսաց գետնոյն անտառ ի բշնամեաց։

† **Capoquier** (կ-պօ-իէ) է. ած. Հնդիկ բամբակենի. *կապոկենի։

Caporal (կ-պօ-ալ) է. ած. Տանապետ. ծն պաշ։ C'est ordinairement le — qui pose et lève les sentinelles. Les caporaux d'une compagnie։

Capot (կ-պօ) ած. անդ. Être —. Ես ոչ մի ձեռս [levée] շահիլ ի պիկետ [piquet] խաղոյս քարտիցդ. **կապուսա լինել. կ-պօ-ի օշմե։ Je suis —. Madame est —. Nous avons été —. Faire —. Շահիլ զամենայն ձեռսն։

† — Faire quelqu'un —. (կ-պօ-ի.) Գոլել, անցանիլ զանցանիլ զամենն. (ապ. մեկը գերազանցել)։

— Être, demeurer —. 1. (կ-պօ-ի. և ընդ.) Խռովիլ. շփոթիլ։ ‖ 2. Ստոյգ երկիլ ի յոտոյն։ Elle est demeurée —։

— Faire —. Ողն ի վեր գառնալ նաւակի, մակոյկի. կործանիլ. շրջիլ։ La chaloupe fit — à une lieue du rivage։

Capote (կ-պօտ) է. իգ. 1. Մեծ կրկնոց հնգապատ ի խոշոր պատառուն [étoffe]. երթճազ։ Dans le mauvais temps, les sentinelles ont ordinairement une —. — contre la pluie։ ‖ 2. Ստոյգ երարկու զինուորական. լօգիկ։ À la parade, la — doit être roulée et attachée sur le havresac au moyen de deux courroies։ ‖ 3. Լօգիկ (redingote) երկայն։ ‖ 4. Կրկնոց ինչ կանանց։ ‖ 5. Գլխագիր ինչ կանանց։ Cette dame a une jolie — de percale։ ‖ 6. Ծածկոյթ կառուց շարժական։ [(վեր.)։

Capre (կ-պր-ը) է. ած. Նաւ ինչ առագաստակառոյց.

Câpre (կ-պր-ը) է. իգ. Ստառագ պտուկ կամ կոճակ [bouton] կապարինագ, զոր ուտեն համեմած ազիւ և քացախով. կապար. †եղերկ։ De grosses câpres։

Capricant (կ-պր-իգ) ած. ած. Ոտառուն (շարժք կամ թնդիւն երակաց)։

Caprice (կ-պր-իս) է. ած. 1. Անձնահաճ, անձնական կամք. Համոյք. կամք. զինչպիտութիւն։ Contenter les caprices d'une personne. Suivre son —. Ստոյգ ըստ իւրոց ախորժից, ըստ հաճոյս անձին։ Un étrange —։ ‖ 2. Ցանկարծական բնրուեն. խանդ։ Ce poète ne compose guère que de —. C'est un auteur plein de —։ ‖ 3. Յաղագութիւն. անհաստատութիւն։ Les caprices de la fortune, de la mode։

Capricieusement (կ-պր-իսիէզ-ման) ն. Ըստ հաճոյից. ըստ քմոց. զինչպիտակէն։

Capricieux, euse (կ-պր-իսիէ, էօզ) ած. և է. 1. Որ ըստ հաճոյից, ըստ քմոց իւրոց վարի. կամակատար.

Digitized by Google

անձնական։ Un homme, un esprit —. C'est un —։ ‖ 2. ցեղ յեղուկ. յաղթող։ "La fortune est capricieuse et inconstante dans la guerre." FÉN. *Tél.* x.

Capricorne (է-բ-բ-է-օ-ռ-ն) է. ս. Աստեղատուն մի կենդանական բոլորակին. Այծեղջիւր։ La constellation, le signe, le tropique du Capricorne։

Câprier (է-պ-բ-է) է. ս. թուփ մի. կապարեղի. Ս. քապրեղի։ [ղի, վայրեղի։

† **Caprifiguier** (է-բ-բ-ֆ-ի-է) է. ս. թզենի կատաղեւ.

† **Capripède** (է-բ-բ-է-դ) ած. Այծատն. ոտխազան։

† **Caprisant** (է-բ-բ-է-ղ) ած. ս. տես Capricant։

Capron (է-բ-օ-ն) է. ս. եղակ մի. մեծապատուղ։

Capsulaire (է-բ-ս-լ-ր) ած. *պատճային։

Capsule (է-բ-ս-լ) է. բ. 1. Անօթ մի տորրատիտաց գդակաձեւ։ ‖ 2. Պատեան սերմանեաց կամ ընդոց ունկոց մի. պատիճ։ La balsamine porte des capsules qui éclatent dès qu'on les touche. Les têtes de pavots sont des capsules։ ‖ 3. թաղանթ մի յ մարդկեղէն մարմնի. պատիճ։ Capsules synoviales, articulaires։ ‖ 4. փոքրիկ սկահակ պղնձի՝ ուր դնի վառօդ ի խանձ [amorce] հարուածական հրացանի [fusil à percussion]. պատիճ։

Captal (է-բ-տ-լ) է. ս. Գլուխ. գլխաւոր. տէր. (վկ.)։

Captateur, † trice (է-բ-տ-է-օ-ռ, տ-ր-ս) է. Որ զոյլոց իրս խարանաբ ի բուռն արկանէ. որ ապրդեալ մեռանիլ ի ժառանգութիւն այլոց. կապարիչ։

Captation (է-բ-տ-ս-իւ) է. բ. Պատրաստութիւն, խաբեպատիր հնարագիտութիւն (առ ի մեռանիլ ի ժառանգութիւն այլոց). կապարանք։ Testament obtenu par —։

Capter (է-բ-տ-ր) բ. ն. Որսալ, կորզել հնարիւք, ճարտարութեամբ։ — la bienveillance, la confiance de quelqu'un. On l'a capté։

Captieusement (է-բ-ի-է-օ-ղ-ի-մ) մ. թիւր ճարտարմտութեամբ. խարեպատիր հնարագիտութեամբ. բանոտակութեամբ։ Interroger —։

Captieux, euse (է-բ-ի-է-օ, է-օ-լ) ած. ճարտարաբանդ. մեղմիկ. պատիր։ Discours, argument —. "Que dirai-je du dangereux artifice qui fait prononcer à la justice, comme autrefois aux démons, des oracles ambigus et —!" BOSS. *le Tell.*

Captif, ive (է-բ-տ-իֆ, իվ) ած. 1. Գերի (կալեալ ի պատերազմի. առ զպատերազմից նախնեաց և զմնացեալ տակաւնաց որ գերի վարէին զքրիստոնեայս)։ Ils emmenèrent les femmes captives. Գերի՝ ի գերութիւն՝ ի տարկութիւն վարեցին, գերեցին զկանայս։ Racheter les chrétiens captifs։ ‖ 2. կալանաւոր. արգելական. բանտական. (վարի ի պերճ առատութեան)։ Un oiseau —. Louis IX — inspira de l'estime à ses vainqueurs. "Captive, dès le berceau, des ennemis implacables de sa maison." BOSS. *Duch. d'Orl.* ‖ 3. (է-խ-բ.) Գերի։ Il tient sa femme captive. Tiens ta langue captive. Ամփոփեա զլեզուդ. լուռ լեր։

— Ballon —. տես ի Ballon։

= է. ս. Գերի. կալանաւոր։ Tirer les captifs de leur prison. C'était l'unique passe-temps du pauvre —։

Captiver (է-բ-տ-իվ) բ. ն. † 1. Ընդել, արգելուլ ի կալանս. (խորհ)։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Նուաճել. հնազանդել։ Cet enfant sera difficile à —. — son esprit sous le joug de la foi. Գերել, հնազանդել զիւր միտս ընդ լծով հաւատոց. (ըստ առաւելածայնին գրոց)։ ‖ 3. (է-խ-բ.) Գեղեցիկ. յինքն յանկուցանել. զիւրև ածել։ La beauté qui le captive, — l'attention. Ջուշ և զուրաշ մոգել։

Captivité (է-բ-տ-իվ-է-տ) է. բ. 1. Գերութիւն. ատկութիւն. ծառայութիւն։ Tenir en —. Délivrer de —. La — de Babylone. Գերութիւնն Բաբելացւոց. Նաւաճելն և գերելն Ասորեստանեայց զՀրեայս։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Գերութիւն։ C'est une maison où les domestiques sont en —։

Capture (է-բ-տ-ր) է. բ. 1. Զերբակալութիւն. կալանք։ Ces gendarmes ont fait deux captures ce matin։ ‖ 2. Աւար. կապուտ. առ և ապուռ։ Ces soldats ont fait une bonne —։ ‖ 3. Գրաւելն (զմագրատնեից վաճառս)։

Capturer (է-բ-տ-ր-ե) բ. ն. 1. Զերբակալ առնել. ունել. ըմբռնել։ ‖ 2. Ունել, ըմբռնել (գնաւ)։ Ce bâtiment a été capturé par les corsaires ennemis։

Capuce (է-բ-ս) է. ս. Սրածայր կնգուղ (վերպատառ կրօնաւորաց [capucin])։

Capuchon (է-բ-ի-օ-ն) է. ս. 1. կնգուղ. վերմակ։ Le — fait partie de l'habillement de certains moines. Manteau à —. կրկնոց կնգղատոր։ ‖ 2. կնգուղ (ծաղկանց մի)։ Les fleurs de la capucine, du pied d'alouette, ont des capuchons, sont en —։

Capuchonné, ée (է-բ-ի-օ-ն-է) ած. *կնգղատեալ (թերթ ծաղկանց, տերեւք)։

Capucin, ine (է-բ-ս-ի-ն, ին') է. 1. կրօնաւոր, հաւատաւոր փրանկիսկեան. *կնգղատոր. *վերպատառ։ Une barbe de —. Երկայն մօրուք. (ընտ.)։ — Barbe-de-—. տես ի Barbe։ ‖ 2. (է-խ-բ. և ընտ.) Այր որ ձևանայ բարեպարիշտ, պաշտօնատէր։

Capucinade (է-բ-ս-ի-ն-ա-դ) է. բ. 1. Ախտաւ, ցուրտ, հետևակ ճառ կամ վարդապետութիւն բարեպաշտական. (ընտ.)։ Ce sermon n'est qu'une —։ ‖ 2. կեղծաւորական բարեպաշտութիւն։ Il est tombé dans les capucinades։

Capucine (է-բ-ս-ի-ն') է. բ. Բանջար մի և ծաղիկ. հնդիկ ջրկոտիճ։ La — a les mêmes propriétés que le cresson. Une salade garnie de capucines։ ‖ 2. Օշմանեակ (հրացանից)։ ‖ † 3. փոքրիկ սկոտեղ խեցեղէն։

Capucinière (է-բ-ս-ի-ն-ի-է-ր) է. բ. վանք կնգղատոր աբեղայից. (ընտ. և ազգ.)։

Caput-mortuum (է-բ-ս-ո-տ-ո-ւ-մ) է. ս. Պնացորդք յորց չմնալոյ հանել մի այլ եւս. (ըստ նախնի քիմիարարաց)։ (թարգմանի ի լատինացն՝ էլոխ մեռեալ)։

Caque (է-ս) է. բ. *Տակառակ (աղծեալ ձկանց, վաճառոյ)։ — Rangés, serrés comme harengs en —. կարգեալք, ճնշեալք իրրև առատեալք ի տակառի. (առ ընտ. զանձանց կամ զիրաց որ խիտ առ խիտ կարգեալք են և պնդեալք)։

Caquer (է-ս-է) բ. ն. 1. Հանդերձել զձկունս առ ի դնել ի տակառակ։ ‖ 2. Աղկանել զձկունս ի տակառակ։ (ցայս միտս լաւ եւս առի Encaquer)։

† **Caquesangue** (է-ս-է-ղ-ի) է. բ. տես Dysenterie։

Caquet (է-ս-է) է. ս. † 1. կարկաջանք Հաւուս որ ձու արկանեն։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Գարգաջանք. շաղակրատանք. շատխօսութիւն։ Avoir le — bien affilé. տես յ'Affilé. — Rabattre, rabaisser le — de quelqu'un. (է-խ-բ. և ընտ.) կարկել. ըմբերանել. խնուլ զբերանն — bon bec. տես ի Bec։

—յէ. Զարտախօսութիւնք. բամբասանք. (ընտ.)։ Je ne veux point tous ces caquets. S'exposer aux caquets։

Caquetage (է-ս-է-ա-ժ) է. ս. Շատխօսութիւն. զրպարտութիւն. (ընտ.)։

Caquète (է-ս-է-ր) է. բ. Տաշտ (ծածան [carpe] ձկանց)։

Caqueter (է-ս-է-ր-է) [Je caquète. Je caquèterai. Je caquèterais. Caquète.] բ. ն. 1. կարկաջել Հաւուս որ ձու

Digitized by Google

արկանել ։ ‖ 2. Գարգալիլ. շաղակրատել. շատխօսել. (ընթ.)։ Des femmes qui ne font que —։

Caqueterie (կ-ուէ-է) կ. էգ. Շաղակրատանք. շատխօսութիւն. (ընթ.)։ [խօս. (ընթ.)։

Caqueteur, euse (կ-ուէ-, է-ը) կ. Շատա-
† **Caquetoire** (կ-ուէ-) կ. էգ. Աթոռ ցածագոյն բարձրաթիկունք և առանց թևից։ (Այժմ ասի Causeuse)։

Caqueur, euse (կ-ուէ-, է-ը) կ. Որ հանգերձէ և գնէ ձկաբինդս [hareng] ի տակառակ։

Car (կ-) ը. Վասն զի. քանզի. զի։ Il ne faut pas faire telle chose, — Dieu le défend։

Carabé (կ-ապ) կ. ած. Աստ. առնակաղ (?). (պրս. ւ-ռ-ը-ա) . ւ-ռ-ը-ա։ (Որ և Ambre jaune, Succin)։

Carabin (կ-ապին) կ. ած. 1. Հեծեալ հլուցանակիր. *կարբնաւոր։ ‖ 2. (կ-ռ-. և ընթ.) Երկչոտ խաղացող։ ‖ 3. Ստահակ վիրաբուժ։ ‖ 4. Աշակերտ բժշկութեան։

Carabine (կ-ապին') կ. էգ. 1. Հրացան սրտ փողն [canon] ակօսաձև փորեալ է ի ներքուստ. *կարբին. կ-ը-ին։ ‖ 2. կարճ հրացան հեծելոց. *կարբին։

Carabiner (կ-ապինէ) բ. ն. 1. Պատերազմիլ ձիր և ցան առ ի գրգռել զնոսա։ (Այժմ ասի Tirailler)։ ‖ 2. (կ-ռ-. և ընթ.) Խաղալ ատկաւ մի և ապա մեկնիլ ի բաց։ = բ. ն. Ակօսաձև փորել ի ներքուստ (զփող հրացանի)։

Carabinier (կ-ապինէ) կ. ած. 1. Զօրական կարգնաւոր։ ‖ 2. Հեծեալ զբաշխաւոր և ոստիկանապետաւոր։

Caraco (կ-ակօ) կ. ած. Հանգերձ ինչ կանանց։

Caracole (կ-ակօլ') կ. էգ. Ցաղ և յաչեակ շրջան առնուլն երիվարաւ։ [գրի և † Caracol)։

† — Escalier en —. Շրջանակաձև առնդուխք։ (Յայս միտս

Caracoler (կ-ակօլէ) բ. ն. Ցաղ և յաչեակ ճախր առնուլ երիվարաւ. մանն առնուլ։

† **Caracore** (կ-ակօ-) կ. էգ. Նաւ ինչ Հնդկաց որ թիակօք և առագաստիք միանգամայն վարի. կարկառ. (մալայերէն տօ-տօ)։

Caractère (կ-ակտէր) կ. ած. 1. Նշան. գրոշմ. Նկարագրոշմ։ Les lettres de l'alphabet, les signes de ponctuation, les chiffres sont des caractères։ ‖ 2. Նշանագիր. գիր. տառ. Նկարագրոշմ։ Caractères gothiques, grecs, arabes, arméniens. Cet ouvrage est imprimé en beaux caractères։ ‖ 3. Օրինակ գրելոյ. գիր. գրչութիւն։ J'ai reconnu votre —։ (Յայս միտս լաւ ևս ասի Écriture)։ ‖ 4. Գիր պահարանի կախարգանաց. գիր, գրոշմ յատակի. (ւվ.)։ Il n'a jamais été blessé à la guerre; on dit qu'il a un —, qu'il porte un — sur lui։ ‖ 5. Նշանագիր, տառ (տպագրութեան)։ Graver, fondre des caractères. L'œil d'un —։ ‖ 6. (կ-ակ-.) կարգ. տատիճան. պատիւ. պաշտօն։ — sacré. Le — d'évêque. Un ambassadeur qui soutient son — avec dignité։ ‖ 7. Նկարագիր. դրոշմ. հինք. ծանօթք. առանձնաւորութիւն. յայտական նշանակ։ La fierté est le — de sa physionomie. Cette strophe a vraiment le — de l'ode. L'éloquence de Bourdaloue a tout un autre — que celle de Massillon. Dire quels sont les caractères d'une plante, d'un insecte։ ‖ 8. Բարք. բարուցք. բոյս բարուց. բնութիւն։ Cet homme a un étrange —. Montrer un beau, un noble —. Il y a des caractères difficiles à dompter. Sortir de son —. (—ք. Համբերութիւնը հատնիլ. արգոտիլ. [կ'ըսուի խաղալգրքոյ առնի մը համար])։ Vous me faites sortir de mon —։ ‖ 9. Նկարագիր բարուց։ Les Caractères de Théophraste, de La Bruyère։ ‖ 10. Պնդութիւն. հաստատութիւն. արութիւն։ Il veut montrer du —. Manquer entièrement de —. Homme sans —. Avoir du —։ ‖ 11. Ազդ կերպարանք, տիպ (բանից, նկարուց)։

Caractériser (կ-ակ-էր-իզ) բ. ն. 1. Ցուցանել զյայտական նշանակս. տալ զծանօթս. նկարագրել։ Ce poète dramatique caractérise bien ses personnages։ ‖ 2. Ստահական լինել։ Je reconnais à ce trait la générosité qui vous caractérise։

Caractéristique (կ-ակ-էր-ի-) ած. 1. Յայտարար. ծանուցիչ. նշանակիչ։ Signe, différence —։ ‖ 2. Յայտարար (նշանագիր, ըստ քերականաց)։ Աստ ևս լոկ —. կ. էգ. La lettre R est la — de tous les futurs français։ = կ. էգ. Յայտարար նշանակ։

Carafe (կ-աֆ) կ. էգ. 1. Շիշ ապակեղէն (ջրոյ, գինւոյ). ապակի։ Mettre de l'eau, du vin dans une —։ ‖ 2. Շիշ մի լի ըմպելեաւ։ J'ai bu une — d'eau, de limonade։

Carafon (կ-աֆո) կ. ած. 1. Փոքրիկ շիշ (գինւոյ, օղւոյ). ապակեակ։ ‖ 2. Դռյլ. փայտեղէն զովացուցանելոյ զդինի. յարընդունակ տաշտ։

Caragne (կ-ագն) ած. էգ. Gomme —, կամ լոկ —. կ. էգ. Խէժ ինչ անաւշահոտ որ վարի ի բժշկութեան. *կարանայ։ [տիլեան կղզեաց։

† **Caraïbe** (կ-ա-իպ) կ. Վայրագասուն բնակիչ Ան-

Caraïte (կ-ա-իթ) կ. ած. Անուն ազանդաւորաց Հրէից որ ընդունին միայն զգրեան և երկու գիրս հնոց կատարանաց և մերժեն զաւանդութիւնս. *կարայացի։

Carambolage (կ-ամպոլաժ) կ. ած. Հարկանիլն միով գնդակաւ երկուս գնդակս միանգամայն։

† **Carambole** (կ-ամպոլ) կ. էգ. Գնդակ կարմիր (ի մնկանականի գունդխաղու [billard])։

Caramboler (կ-ամպոլէ) բ. ն. Հարկանիլ իւրով գնդակաւ կրկին գնդակս միանգամայն (ի մնկանականի գունդխաղու)։

Caramel (կ-ամել) կ. ած. Շաքար կիսայրեալ։

Carapace (կ-ապաս) կ. էգ. Խեցի, պատեանք թիկանցն կրիայի։ [տանուցաց։

Caraque (կ-ակ) կ. էգ. Ազգ մեծի նաւու Լուսիթ-

Carat (կ-ա) կ. ած. 1. Աստ մի ի քսան և չորս մասանց ոսկւոյ զոյ. կերատ։ Il n'y a point dans le commerce d'or à vingt-quatre carats. — Sot, ignorant à vingt-quatre carats. (կ-ռ-.) Անմիտ, տգէտ յոյժ։ ‖ 2. Կշիռ չորից գարեհատուց. կերատ. էքսէ։ ‖ 3. Մանր մանր ադամանդք, որ վաճառին կշռով։

Caratch (կ-ատշ) կ. ած. Մարդահարկ, Ս. գլխահարկ (քրիստոնէից և հրէից ի Տաճկաստան). խ-ճ։

Caravane (կ-ավան') կ. էգ. 1. Խումբ վաճառականաց, ուղևորաց կամ ուխտաւորաց որ երթան ի միասին ի ծովս կամ ի ցամաքի յԱրեւելս և յԱփրիկէ. կառատան. ւերվան։ La — de Damas. La — qui va à la Mecque. Les navires qui formaient la — d'Alep, d'Alexandrie։ ‖ 2. կարաւան. երամակ. դասակ. խումբ. (ընթ.)։ Nous partirons en —. Երթիցուք երամովին, ի միասին։ Je vis venir toute une — de campagnards։

—յէ. Ապաստանակութիւնք, արշաւանք ձիաւորաց [chevalier] Մելիտինոյ ընդդէմ Տաճկաց։ Faire ses caravanes. Il n'avait pas encore fait ses caravanes, toutes ses caravanes. — Faire ses caravanes. (կ-ռ-. և ընթ.) Ցածեալ չորիլ զշխարհաւ. թափառականի կեանս կեալ։

Caravanier (կ-ավանիէ) կ. ած. Վարիչ բեռնաբարձ գրաստուց կարաւանի. *կարաւանապետ։

Digitized by Google

Caravansérail (ֆ-ա-վ-ան-ֆ-այլ) ֆ. ա. Տեղի կայցոցի կարաւանի. իջևան. Ս. փուռակայ։

Caravelle (ֆ-ա-վել) ֆ. իգ. 1. Պատերազմիկ մեծ նաւ Տաճկաց. ֆրեգատ։ ‖ 2. փոքրիկ առագաստաւոր նաւ Լուսիտանացւոց։ [նոց. *կարբետա։

Carbatine (ֆ-ա-պ-ին') ֆ. իգ. կաշի նորոզելն անաս-

Carbonaro (ֆ-ա-ն-ա-ռօ) ֆ. ա. Անդամ գաղտնի ընկերութեան իրիք. *կարբոնարի։ Les carbonari։

Carbonate (ֆ-ա-ն-ատ) ֆ. ա. Աղ ինչ (ի տոբխագիտութեան). *բնածխատ։ — de soude, de potasse։

Carbone (ֆ-ա-ն') ֆ. ա. Տարր ածխոյ. *բնածուխ։

Carboné, ée (ֆ-ա-ն-ե) ած. *Բնածխային։ Gaz hydrogène —։

† **Carbonifère** (ֆ-ա-ն-իֆ-ե-ր) ած. *Ածխաբեր (երկիր)։

Carbonique (ֆ-ա-ն-իք) ած. *Բնածխական (թթու, ըստ տարբագիտաց)։

Carbonisation (ֆ-ա-ն-իզ-ասիւն) ֆ. իգ. Դարձուցանելն, դառնալն յածուխ. *ածխացուցումն։

Carboniser (ֆ-ա-ն-իզե) բ. ն. Շրջել յածուխ. *ածխացուցանել։

= Se —. բ. ա. Դառնալ յածուխ. ածխանալ։

Carbonnade (ֆ-ա-ն-ատ) ֆ. իգ. 1. Խորովելն զմիս ի վերոյ կայծականց, ածխոյ։ ‖ 2. Միս խորովեալ ի վերոյ կայծականց։

Carbure (ֆ-ա-ր-ը) ֆ. ա. Խառնուած բնածխոյ ընդ մետաղի կամ ընդ մետաղակերպի. *բնածխաւոր։ — de fer, de soufre։

† **Carcailler** (ֆ-ա-կ-այլե) բ. լ. տես † Courcailler։

† **Carcajou** (ֆ-ա-կ-ժու) ֆ. ա. Ազգ ինչ իշղարի [blaireau] Ամերիկոյ. ամերիկեան իշղոր։

Carcan (ֆ-ա-կ) ֆ. ա. 1. Երկաթի անուր պատժապարտաց։ La peine du — a été supprimée en 1832։ ‖ 2. Մանեակ ինչ կանանց ի քարանց պատուականաց. քայլամանեակ։

Carcasse (ֆ-ա-կ-ա) ֆ. իգ. 1. Ոսկրատի. կմախք. գ. գարգ։ Tout le champ de bataille était encore couvert de carcasses de chevaux։ ‖ † 2. Մարմին. (ընդ.)։ "Les médecins à qui je laissais gouverner ma —." J. J. rouss. *Prom.* 7. ‖ † 3. (ֆիգ.) Մնացորդք. նշխարք։ ‖ 4. *Վասն դակակերտ կազմած նաւուս. **վանդակ։ ‖ 5. Վանդակաձև կերպ ռումբ [bombe]։ [տես Cancéreux։

Carcinomateux, euse (ֆ-ա-ր-ի-ն-ո-թ-ը, է-ը) ած.

Carcinome (ֆ-ա-ր-ի-ն-ո-մ') ֆ. ա. տես Cancer, 2։

Cardage (ֆ-ա-ր-ատ) ֆ. ա. Գզելն (զսար)։

Cardamine (ֆ-ա-ր-ա-մ-ին') ֆ. իգ. Տունկ ինչ յուսեալ ի խոնաւ տեղիս՝ հոտոյ նմանն ջրկոտնան [cresson]. կոտիմն։ La — est apéritive et antiscorbutique։ (Աւր և Cresson des prés)։

= վ.ԿՈՑ. "կ-ա-ր-ա-մ-ա. կ-ո-փ-ի."

Cardamome (ֆ-ա-ր-ա-մ-ո-մ') ֆ. ա. Տունկ ինչ որոյ ունգք վաղին ի բժշկութեան. Ս. շուշմիր. *կարդամոմոն. ֆ-ո-լ։ [մնան մետաքսի։

† **Cardasse** (ֆ-ա-ր-ա-ս) ֆ. իգ. Սանար գզելոյ կիսշորագոյն

Carde (ֆ-ա-ր-դ) ֆ. իգ. 1. Միջին ձող կամ ջիղ [côte] տերևոց բազկի [poirée] և կանկարի [cardon] բարի ի կերակուր։ Bottes de cardes. Cardes poirées. Cardes d'artichaut։ ‖ 2. Փշոլից գլուխ թափչոց ակգանի [chardon à foulon] առ ի գզելոյ զսար։ ‖ 3. Գործի ի փշոց թափչոց ակգանի առ ի գզելոյ զսաւսխ կամ գշուխսյս։ ‖ 4. Սանար երկաթի առ ի զսար գզելոյ. Ս. հերհեր. Ս. գզոց։

Carder (ֆ-ա-ր-դե) բ. ն. Գարգել յերկաթի կամ ի փշեայ սանրոկ (գբուրդ, գբամբակ). Ս. հերհերել. Ս. գզել։ — de la laine. Faire — ses matelas։

= վ.ԿՈՑ. "Որպ- պ-ր-դ պ-ր-գ-ե-լ է ա-ն-դ-ր յ-ո-գ-ե-յ-ց-յ." եփր. Ա-պ-ա-շ-ի.

† **Cardère** (ֆ-ա-ր-ե) ֆ. իգ. Տունկ ինչ փշոլից. թափչոց ակգան։ (Որ և Chardon à foulon)։ [*գզարան։

† **Carderie** (ֆ-ա-ր-դ-ի) ֆ. իգ. Գործարան զսար գզելոյ.

Cardeur, euse (ֆ-ա-ր-դ-ը, է-ը) ֆ. Գզիչ։

† **Cardia** (ֆ-ա-ր-ի-ա) ֆ. ա. Վերին բերան աստամնքոյ. Ս. աստամնքբերան։ [աստամնքացաւութիւն։

Cardialgie (ֆ-ա-ր-ի-լ-ժ-ի) ֆ. իգ. Ցաւ աստամնքոյ.

Cardiaque (ֆ-ա-ր-ի-ա-ք) ած. 1. Սրտի. *սրտային։ Artères, veines cardiaques։ ‖ 2. Զօրացուցիչ սրտի (դեղ)։

= ֆ. ա. Դեղ զօրացուցիչ սրտի։ Un bon —։

† **Cardier** (ֆ-ա-ր-իե) ֆ. ա. *Աստառագործ բրդոյ։

A. **Cardinal, ale** (ֆ-ա-ր-ի-նալ, ալ') ած. 1. Գլխաւոր։ Les quatre points cardinaux de l'horizon. Չորք ծագք երկնից, այսինքն հիւսիս, հարաւ, արևելք և արևմուտք։ Vents cardinaux. Հողմք որ շնչեն ի չորից ծագաց երկնից։ Vertus cardinales. Չորք գլխաւոր առաքինութիւնք, այսինքն արդարութիւն, խոհականութիւն [prudence], բարեխառնութիւն [tempérance] և զօրութիւն կամ այլ։ ‖ 2. Բացարձակ (թիւ, որպիսի են մի, երկու, երիք)։

B. **Cardinal** (ֆ-ա-ր-ի-նալ) ֆ. ա. 1. Սիրանաւար. *կարդինալ։ Le pape fit une promotion de cardinaux. Il a eu le chapeau de —. La barrette de —. Le rouge est la couleur des cardinaux։ ‖ 2. Ազգ կարմրափայլ թռչնոց։ *ծիրանահաս. *ծիրանակ։

Cardinalat (ֆ-ա-ր-ի-նալ-ա) ֆ. ա. Պատիւ, աստիճան ծիրանաւորաց. *ծիրանաւորութիւն. *կարդինալութիւն։

† **Cardinalice** (ֆ-ա-ր-ի-նալ-ի-ս) ած. *կարդինալական։

† **Cardiologie** (ֆ-ա-ր-ի-ո-լ-ժ-ի) ֆ. իգ. Մասն ինչ անդամագիտութեան. *սրտաբանութիւն։

† **Cardiopathie** (ֆ-ա-ր-ի-ո-փ-ա-թի) ֆ. իգ. Հիւանդութիւն սրտի. *սրտախտութիւն։

† **Cardiotomie** (ֆ-ա-ր-ի-ո-թ-ո-մի) ֆ. իգ. Հերձումն սրտի. *սրտահատութիւն։ [*սրտատապ։

† **Cardite** (ֆ-ա-ր-իթ) ֆ. իգ. Տապ [inflammation] սրտի.

Cardon (ֆ-ա-ր-ո-ն) ֆ. ա. Բանջար ինչ նմանն կանկարի կամ սրճճկի [artichaut], որոյ ուտին տերևքն. ենկինար ֆիգան։

Cardonnette (ֆ-ա-ր-ն-ե-թ) ֆ. իգ. տես Chardonnette։

Carême (ֆ-ա-ր-ե-մ') ֆ. ա. 1. Աղուհացք. քառասնորդք. քառասնօրեայ պահք. մեծ պահք։ Le saint temps de —. Jeûner le —. La mi- —. Հասարակ քառասնորդաց. միջինք։ Le — est bas. Պահք աղուհացից սկսանին յառաջին ուրբաթ փետրուար ամենան. կանուխ են աղուհացքն։ Le — est haut. Պահք աղուհացից սկսանին ի մարտ ամենան. անուգան են աղուհացքն։ — Mettre le — bien haut. 1. (ֆիգ. և ընդ.) Դժուարին պահանջել։ Ce docteur débite une morale sévère, il nous met le — bien haut։ ‖ 2. Խոտանալ անուգան իրս։ — Une face de —. (ֆիգ. և ընդ.) Տօսախնայ, դեղնեալ, ժժգոյն դէմք։ ‖ 3. Քարոզութիւնք, հոգևար ճառք քառասնորդաց. քառասնորդք։ Ce prédicateur a deux carêmes. Le Petit Carême de Massillon. փոքրիկ Քառասնորդք Մասիլլոնի։

Carême-prenant (ֆ-ա-ր-ե-մ-ը-փ-ր-ե-ն-ան) ֆ. ա. 1. Վերջին երեք աւուրք բարեկենդանի։ ‖ 2. Երեքշաբաթի լուն բարեկենդանի. *ֆէր երեքշաբաթի։ ‖ 3. *Պիմակաւոր։ Des carêmes-prenants։

Digitized by Google

Carémage (բառնոթ) ե. ար. 1. Տեղի նորոգելու գործ նաւու. ‖ 2. Նորոգելի գործ նաւու. (Ծայս միաս լաս եւ ասի Carène)։ [իրաւագիտաց)։

Carence (բառոն) ե. իգ. Զրաւարտաբերութիւն. (լատ

Carène (բառին') ե. իգ. 1. Հիմնան երկայն, որ ի հիմն նաւու. ոգնափայտ։ ‖ 2. Ոգնափայտ և կողք նաւու. գործ։ ‖ 3. Նորոգելի գործ նաւու։

Carémer (բառինե) բ. ն. Նորոգել գործ նաւու։

Caressant, ante (բառեսան, անտ) ած. 1. Որ սիրէ գգուել. գգուասէր. գգուող. քծնող։ Un enfant, un chien —։ ‖ 2. Փազաքուշ. ողդերի։ Un ton —. De caressantes paroles։

Caresse (բառես) ե. իգ. Գգուանք. քծինք. փազաքշանք։ Douces, grandes caresses. Faire, recevoir des caresses. Il ne m'a pas fait la moindre —. Ce chien fait des caresses à tout le monde։

Caresser (բառեսե) բ. ն. 1. Գգուել. քծինս առել։ — un enfant. Le zéphyr caresse les fleurs։ ‖ 2. (փոխ.) Փազաքշել. ողդել. քծնաբանել։ Il sait — les gens, pour en obtenir ce qu'il désire։ ‖ 3. (փոխ.) Փարատել. բաւականել. սնուցանել։ — un amour, un espoir, une idée։

A. **Caret** (բառե) ե. ար. Աղբ իմն կրակի Հնդկաց և Ամերիկայ, յորմէ պատրաստին յօրինին ատամունքը. Հնդիկ կրակ։

B. **Caret** (բառե) ե. ար. Ս. կարժառ [dévidoir] չաւանոտնոց։ — Fil de —. Ազատիկ կամ գերձան առաւար։

Carex (բառեքս) ե. ար. սեռ Laîche։

Cargaison (բառկեզոն) ե. իգ. բեռն, ապրանքով նաւու։ Le navire a péri, mais on a sauvé l'équipage et la —։

Cargue (բառկ) ե. իգ. Զաւան ամփոփելու գառասոս. Հանգրճճ։ [Հանգրճճել։

Carguer (բառկե) բ. ն. Ամփոփել գառագասոս. † — բ. ն. ի մի կողմ խանարհիլ նաւու (ի նաւարկելն)։

Cariatide (բառիատիտ) ե. իգ. Գաւակեր կանացի կամ առնացի որ ի գլուխ իւր կրէ գինեամ չինուածոյ. *կարիատիտ. *կարիգատիտ։ (Տես և Atlante)։

Caribou (բառիբու) ե. ար. Աղբ իմն եղջերուի կառնագոյ [Canada]. ամերիկեան եղջերու. *կարիբու։

Caricature (բառիգատուռ) ե. իգ. 1. Ձեւաագրական, ազգանգամ պատկեր. *ծաղրանկար. *ծաղրագատկեր։ Une — spirituelle. Les Anglais excellent dans la —։ ‖ 2. Որ զգեցեալ է հանգերձս ծաղրալիցս, ազգանգամ։ Voyez cette femme: quelle —!

† **Caricaturiste** (բառիգատուրիստ) ե. ար. Գաւակերաշան ծաղրանկարուց. *ծաղրանկարիչ։

Carie (բառի) ե. իգ. 1. Փտու, փտութիւն (ոսկերաց, ատամանց)։ ‖ 2. Փտութիւն (ծառոց)։ ‖ 3. Դալուկին, փտաս (ցորենոյ)։

Carier (բառիե) բ. ն. Փտիլ (զոսկերս, զընդեան)։ — Se —. բ. ա. Փտիլ. փտանալ։ Cette dent commence à se —։

† **Carieux, euse** (բառիե, եզ) ած. Փտաս. փտեալ։

Carillon (բառիլոն) ե. ար. 1. Դաշնակաւոր հնչեան համ նուագ զանգակաց։ — À double, à triple —. (փոխ. և ընդ.) Աստանիկ. յոյժ. ուժգին։ Il fut sifflé à double —։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Կակաչիլն. ազգագին։ Ces enfants font un — insupportable. Sa femme lui fera un beau —։ ‖ † 3. Աղբ իմն կազմուածք։

Carillonner (բառիլոնե) բ. ն. 1. Դաշնակաւորել հնչեան համ նուագ զանգակաց։ Il est fête à la paroisse, on n'a fait que —. Fête carillonnée. Ես մեծ, երեկի, հանդիսական։ Il ne met cet habit que les jours de fêtes carillonnées։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ասել առել հարկանել զգանգակ գրան։ J'ai eu beau — à sa porte, on ne m'a pas ouvert։

Carillonneur (բառիլոնեօռ) ե. ար. Որ գաշնակաւորել իմն հնչեցուցանէ զգանգակս. զանգակահար։

† **Carique** (բառիք) ե. իգ. Թաւշ իմն վայրի։

† **Cariscl** (բառիսել) ե. ար. Աղգ իմն խաշոյ կաուայ։

A. **Carlin** (բառլին) ե. ար. Դրամ իմն իտալիոյ։ — d'or, d'argent։

B. **Carlin** (բառլին) ե. ար. Շնիկ կարճատուտ և տափակքիթ։

† **Carlock** (բառլոք) ե. ար. Ձկան ասպնձ։

Carmagnole (բառմանիոլ') ե. իգ. 1. Ձգեստ իմն։ ‖ 2. Երգ, կազմած իմն խռովարարաց Գաղղիոյ։ Chanter, danser la —։

A. **Carme** (բառմ') ե. ար. կարմրիլեան կրօնաւոր. կարմրելականք։ — Eau des carmes. Ջուր կարմրելականաց (ի թրջիլ խոտոյ [mélisse])։ — Carmes déchaussés, déchaux. կարմրելականք որ ոչ ապահին գուլպայս, այլ սանդալս կամ հագաթափս ևԼին. սանդալաւոր կարմրելականք։

B. **Carme** (բառմ') ե. ար. կրկէն քառակող. հանճակ չորք. (ի խաղս տապալելոյ [trictrac])։ գեօղն վհատ։

Carmeline (բառմլին') ած. իգ. Laine —. Ասր վիկունայի [vigogne]։

Carmélite (բառմելիթ) ե. իգ. Հաւատաւոր, կուսան կարմրելական. *կարմելուհի։

Carmin (բառմին) ե. ար. Ներկ կարմիր հանեալ ի գոճան սրգանէ [cochenille]. կարմիր։ On emploie le — pour peindre en miniature. — Des lèvres de —. (փոխ.) կարմրափայլ, կարմրերփնան շրթունք։

Carminatif, ive (բառմինատիֆ, իվ) ած. փարատիչ փքաց որովայնի (դեղ). *փքալոյծ։

=ե. ար. Դեղ փքալոյծ։

Carnage (բառնաժ) ե. ար. 1. կոտորած. նախճիրք։ On a fait un grand — des ennemis, un horrible —. Faire un grand — de cerfs, de sangliers, de lièvres. Մեծ իմն նախճիրս եղջերուաց, վարազաց, նապաստակաց կոտորել։ ‖ † 2. Դի. դիակն։ [*մսագոյծ։

† **Carnaire** (բառներ) ած. Որ ի մսոյ կեայ, բանծանի.

Carnassier, ière (բառնասիե, իեր) ած. 1. Մսակեր. շագաղակեր. գիշակեր. գիշախառն. (ասի գանասնոց)։ Les corbeaux, les loups et les vautours sont carnassiers։ ‖ 2. Մսասէր. (ասի գմարդոյ)։ Les peuples septentrionaux sont fort carnassiers en comparaison des méridionaux։

Carnassière (բառնասիեր) ե. իգ. Մսխալ պատրգոյց։

Carnation (բառնասիոն) ե. իգ. 1. Ներկ մարմնոյ։ Les carnations de ce tableau sont fort belles։ ‖ 2. Գոյն երեսաց. մկնիք։ Une belle —։

Carnaval (բառնավալ) ե. ար. Ժամանակ ուրախութեանց ի տօնէ Աստուածայայտութեան մինչև ցյաղթքշաբաթի մեծոյց. բարեկենդան։ Les carnavals étaient plus gais autrefois qu'aujourd'hui։

A. **Carne** (բառնէ) ե. իգ. Աբատքին ատկիւն (անգանգ, քարանց). եղջիւր։ Il s'est blessé contre la — de cette pierre։

† B. **Carne** (բառնէ) ե. ար. Մի ի կողմանց վիգի [osselet, ատ. ուլե] ի ձև S նշանագրոյ. Գ. ծիլ. պիչ։

Carné, ée (բառնե) ած. Պարսկագոյն (ծաղիկ)։

† **Carnèle** (բառնել) ե. իգ. Մրիւ, շրջան (գահնկանաց)։

Carnet (բառնե) ե. ար. փղբիկ տետրակ հաշուոց. *հաշուատետրակ։

Digitized by Google

Carnier (տ-ն-իէ) է. ած. տես Carnassière։

Carnification (տ-ն-իֆի-ս-իօն) է. իդ. *Միացում։

Carnifier (se) (ը տ-ն-իֆիէ) բ. ա. Թանձրանալ հիւսուածոց ինչ մարմնոյ իրրև վնաս. *մսանալ։

Carnivore (տ-ն-իվ-որ) ած. Միսակեր։ L'homme est à la fois frugivore et —։

= է. ած. Միսակեր անասուն։

Carnosité (տ-ն-օզ-իթ-է) է. իդ. Տարապարար ամմսում մարդ ի մարմնի։ [կին չար. (տիղ)։

Carogne (տ-ա-ոնիէ) է. իդ. Կին խաղտնկեցիկ, կամ

Carolus (տ-ա-լ-ուս) է. ած. Հին գահնկան Գաղղիացոց յամս կաթոլսոյ Ը, որ արժէր տասն դինարս [denier] արծաթի. կարոլոս։

Caronade (տ-ա-ն-ատ) է. իդ. Միճ և կարճ թնդանօթ ինչ ի նաւս։ [ի մարմնի. *մսիկ։

Caroncule (տ-ա-ն-կիւլ) է. իդ. փոքրիկ կդմ մարդ

† **Carossier** (տ-ա-ս-իէ) է. ած. Ազգ ձիոյ արմատնեալ Ավերնկեր. *կառատնէք։

Carotide (տ-ա-տ-իդ) ած. իդ. Արտեր —, կամ լոկ —. է. իդ. Շնչերակ որ տանի զարիւնն ի գլուխն. քնամերը շնչերակք։

Carotique (տ-ա-տ-իք) ած. Թմրեցական (քուն)։

Carotte (տ-ա-տ) է. իդ. ա. Բանջարը ինչ որոյ արմատ է ուտելի. սահազգին. հալուճ։ || † բ. Ընդդ, խաբէութիւն (առ ի կորզել յումէք արծաթ)։ C'est une —. Tirer une — à quelqu'un. կորզել ինչ յումէք ճարտարութեամբ կամ խաբէութեամբ։

— de tabac. Գալարած, գլան տերևաց ծխախոտոյ։

Carotter (տ-ա-տ-է) բ. ն. խաղալ ամբաւութեամբ, ճղճմութեամբ. (ընդ.)։

† = բ. ն. կորզել յումէք խաբէութեամբ արծաթ. (ահ.)։

Carotteur, euse (տ-ա-տ-իօր, իօզ) է. ա. խաղացող երկչոտութեամբ, ճղճմութեամբ. (ընդ.)։ || † բ. Որ կորզէ յայլոց խաբէութեամբ արծաթ. (ահ.)։

Carottier, ière (տ-ա-տ-իէ, իէր) է. տես Carotteur, 1։

Caroube (տ-ա-ուպ) է. իդ. Գառաղ եղջերենւոյ. եղջիւր. (տրբ. խռուպ). †ինչ պտղատու։ Le suc de la —։

Caroubier (տ-ա-ուպ-իէ) է. ած. Ծառ ինչ. եղջերենի։

Carouge (տ-ա-ուժ) է. իդ. տես Caroube։

Ա. **Carpe** (տ-ա-բ) է. իդ. Ձուկն ինչ քաղցր կրոց, ծածկեալ միճ և լայն թեփովք. *ծածան. ոսկեգոյն։ — de rivière, d'étang։

Բ. **Carpe** (տ-ա-բ) է. ած. Միսն ընդ ձեռ ծղս-ոյ [avant-bras] և ափոյ ձեռին. գաստակ։ Les huit os du —։ (ի հասարակաց խօսս ասի Poignet)։

Carpeau (տ-ա-բ-ո) է. ած. Միանր ծածանի։

† **Carpette** (տ-ա-բ-էթ) է. իդ. ա. Խոշոր կտաւ. կտաւ ծրարելոյ, պատառակելոյ։ || բ. Շատրուանի. գորգ. **կապերտ։

† **Carpien, ienne** (տ-ա-բ-իէն, իէն') ած. Գաստառակային։

† **Carpier** (տ-ա-բ-իէ) է. ած.
† **Carpière** (տ-ա-բ-իէր) է. իդ. } Ձկնոց ծածանի ձկանց։

Carpillon (տ-ա-բ-իլ-ոն) է. ած. Միանր ծածանի։

† **Carpolithe** (տ-ա-բ-օլիթ) է. ած. Գառաղ քարացեալ։

† **Carpophage** (տ-ա-բ-օֆաժ) ած. Գառաղեղոյծ. *մրգակեր։

Carquois (տ-ա-ք-ուա) է. ած. կապարտիք. ազեղնադոյն։ — d'ivoire, d'ébène. Vider son —։

Carrare (տ-ա-ր-ար) է. ած. կամ ինչ սպիտակ և ազնիւ՝ որ գտանի մերձ ի կարրարա քաղաք Տոսկանայի. կարրարեան կամ։

Carre (տ-ար) է. իդ. ա. Գագաթն (փեղուրի կամ գլխարկի)։ || բ. Վերին մասն (հանգերձից)։ || գ. Միայր (կօշկաց)։ || դ. Եզը (անասնոյ)։ || ե. Երես (շեղբի կամ երկաթոյ սուսերի)։

— Avoir une bonne —. Լինել թիկնեղ, թիկնաւէտ, լայնաթիկնութեամբ. (ահ.)։

Ա. **Carré, ée** (տ-ար) ած. ա. Զորքկուսի. չորակոյս. չորքանկիւն. քառակուսի. քառակողմ. քառանկիւն։ Tour carrée. Jardin —. Bonnet —. տես ի Bonnet։ || բ. Թիկնաւէտ. թիկնեղ. (ընդ.)։ Garçon —, robuste. Être — des épaules։ || † գ. Հաստատուն. յստակ. (ընդ.)։ Réponse carrée։

— Racine carrée. Զորքկուսի արմատ (ի համաթուաբանութեան)։ Trois est la racine carrée de neuf։

Բ. **Carré** (տ-ար) է. ած. ա. Զկ. չորքկուսի, քառակուսի։ — parfait. dont les quatre côtés et les quatre angles sont égaux. Un — de papier. Պատառ թղթոյ չորքկուսի։ || բ. Զորքկուսի վայր ի պարտէզս՝ ուր անկեն ծաղիկս, բանջարս. ածս. խուղ։ Un — de tulipes, d'artichauts. Il faut marcher dans les allées, et non pas dans les carrés։ || գ. Գաւիթ փոքրիկ ի գլուխս տանգզոց. սահուկ։ Nous logeons sur le même —։ (Աի և Palier)։ || դ. Զորքկուսի գունդ զինուորաց։ Former le —. L'état-major, les tambours et la musique s'enferment dans l'intérieur du —։ || ե. Զորքկուսի մսկն [muscle] (քան անդամոգիսաց)։ — du menton, de la cuisse։

— de mouton. Միան ոչխարի ընդ բարձս [gigot] և ընդ առաջին կողս։

Ա. **Carreau** (տ-ար-ո) է. ած. ա. Աղիւս կամ սալաքար (ի յատակել զներքին կողմն տանց, եկեղեցեաց)։ — de terre cuite, de faïence. — à quatre pans, à six pans։ || բ. Սալայատակ. Ս. սալարկ։ Laver le —. Tomber sur le —. Coucher sur le —. Նետիլ ի վերայ յատակի սենեկին։ Jeter des meubles sur le —. Ընկենուլ զկարասիսն ի փողոց։ Jeter, coucher quelqu'un sur le —. (փոխ.) Անգէն ի տեղւոջէն առաւատ արկանել զոք. անգէն առ հասկ սպանանել կամ վիրաւորել զոք։ Rester, demeurer sur le —. Անգէն առ հասկ, անգէն ի նմին տեղւոջ սպանեալ լինել։ La querelle fut sanglante, un homme resta sur le —։ || գ. Ապակի (պատուհանաց, սպակեփեղկից)։ Casser, remettre un — de vitre. Il manque deux carreaux à cette fenêtre։ || դ. Նետ չորքկին կամ չորակոյս սլաքաձև [fer]։ || ե. Շանթ. կայծակն. հրացան բարկութեան. նետ առ ի յատուածոց (ա)։ Les carreaux vengeurs de Jupiter։ || զ. Զորքկուսի կարմիր գոյն ի խաղս քարտիզից. **սպիտակ. օղիս։ Le roi, la dame, le valet de —. — Valet de —. (փոխ. և ընդ.) Անարգ, արհամարհ ոք։ On l'a reçu comme le valet de —. — † Mettre le cœur sur le —. փոխել. (ահ.). †սխալ։ || է. Բարձ կամ տապատառակ չորքկուսի առ ի նստել կամ ի ծնրադրել։ — de velours. Se faire porter un — à l'église։ || ը. Ողորկիչ, յղկիչ երկամբ գերձակաց. *արգուկ. խոփ։ || թ. Զկ. չորքկուսի. *քառակուսակ։ Étoffe à carreaux. Tracer, faire des carreaux։ || ժ. Ածս. խուղ։ (Աի և տես Carré)։ || † ժա. տես Carrelet, 2։ || † ժբ. Միճ խարտոց կողղտրտոց [serrurier]։

= ած. է. Brochet —. *Գայլաձուկն միճ յոյժ։

= ՎԿՍՀ. (ա) "Որոշման և կամ սահ ի յատկութեան ինչ ինչ հասանկալ." Զկատ. Օրին.

Բ. **Carreau** (տ-ար-ո) է. ած. Հիւանդութիւն ինչ մանկանց. որոյ պատճառ անդամալուծութիւն։ Cet enfant a le —։

Carrefour (տ-ար-ֆուր) է. ած. Սկզբ բազում փո-

Digitized by Google

գրացոց, ճանապարհաց. գունդ. ճանապարհականք։ — Langage de —. Գունդական լեզու։

† **Carréger** (կարեժե) բ. ն. Շրջան առնուլ նաւուս յարեւելս և յարեւմուտս. պատ առնուլ երթեւեկել. (վերի ի Միքայելականն ծովուն. այլուր ասի Louvoyer)։

Carrelage (կարլաժ) ե. ու. 1. Յատակելն ագիւռ ամբ համ աղյուսարկս։ || 2. Աղյուսատակ։ Réparation du —։

Carreler (կարլե) [խնարկի երբեմն Appeler.] բ. ն. 1. Յատակել ագիւռ համ աղյուսարկս։ || 2. կարկատել զհնացեալ կօշկի. խրատանդել. (ասի զշրջոյզ կարատակաց)։

Carrelet (կարլե) ե. ու. 1. Զուկն ինչ ծովուս սաստկարակ, ագիտակ մեծ կողմանէ և գոյզ մեւսանէ, հանդերձ բազմիք փոքրիկ կարմիր պիսակօք. *սաստկանուկն։ || 2. Ուռկան ինչ ձկնորսաց չորքկուսակ։ || 3. Աստղն մեծ ամենքեանսաւոր ի ծայրակոզմն. հերքեան. Ս. մանկաձի. ըստ ետրեղ։ — de sellier, d'emballeur։ || † 4. Խարազ փոքրիկ։

Carrelette (կարլեթ) ե. նե. Խարազ նուրբ և սաստկարակ։

Carreleur (կարլեօր) ե. ու. 1. Յատակիչ ագիւռ ամբ համ աղյուսարկս. *աղյուսկոս։ || 2. կարկատիչ կօշկաց. խրատանդիչ։

Carrelure (կարլիւր) ե. նե. 1. Ներբան [semelle] կօշկաց։ || † 2. (ետեր. և ընդ.) Աստառ կոշտանք, հաստկերպի։

Carrément (կարեման) ս. 1. ի ձև չորքկուսի։ Tracer un plan —։ || † 2. (ետեր. և ած.) Հաստատապէս. բացէ ի բաց։ Il refusa —։ [de marbre։

Carrer (կարե) բ. ն. Չորքկուսի գործել։ — un bloc — Se —. բ. ա. Ինքզի. Նստիլ. Յօրանալ։ Se — en marchant. Se — dans son fauteuil, dans sa voiture։

Carrick (կարիկ) ե. ու. Կօդիկ [redingote] ինչ երկայն օձիգք [collet] և անհնարին մեծութեամբ։

Carrier (կարիե) ե. ու. 1. Որ հանէ քարինս ի քարահատից. քարահատ. *քարահան։ || 2. Տէր քարահատից։

A. **Carrière** (կարիէր) ե. նե. 1. Տեղի շրջափակեալ յորշատանս ձիոց կամ կառաց. առագրէզ. ընդարձան. 2. արշաւատեղի։ Aller jusqu'au bout de la —. — † Passer —. (ետեր.) Յանձին առնել, ընդունել (զգաշտինս ինչ)։ — Donner — à ses passions. (ետեր.) Տալ, հնազանդ գտանել ի կերս ցանկութեանց. արձակել զսանձն ախոյից։ — Se donner —. Երթալ արձակերտասանակ, առնձարձակ։ — Se donner — aux dépens de quelqu'un. (ետեր. և ընդ.) Խաղ առնել ումեք։ || 2. Աշրշանք. ընթացք (ձիոյ)։ Ce cheval a bien fourni sa —. Բարւոք կատարեաց զարշաւանան համ զընթացսն երիվարդ։ Donner — à un cheval. Թոյլատրանել զերասանակս երիվարի. Թողուլ արձակերասան։ || 3. Աշրշանք. ընթացք (աստեղաց)։ Le soleil commence, achève sa —։ || 4. (ետեր.) Աշրշանք, ընթացք, գնացք, շուրջ (կենաց)։ Finir, achever, terminer sa —. Longue, pénible —։ || 5. (ետեր.) Աստղարեզ. վիճակ. պաշտօն. կոչանք։ La — des sciences et des arts. Il préféra la — militaire, politique։

B. **Carrière** (կարիէր) ե. նե. 1. Տեղի ստաք հաստանեն քարինս. քարահատ։ — de marbre, d'ardoise։ || 2. Գործ քարահատ յորս աշխատ առնէին նահանջք զգերեալս։ Condamner aux carrières։

Carriole (կարիոլ) ե. նե. 1. Սայլ, կառք փոքրիկ։ || 2. Յոռի կառք։

Carrossable (կարոսապլ) ած. Որ մարթի գնալ կառաց (ճանապարհ)։ *կառավարուն։ Une route —։

Carrosse (կարոս) ե. ու. կառք չորքանուագան՝ կախազանաւ [suspendu] և յարկաւոր. գեազակ։

† — de voiture. Ձիազնեցուց կառք. (վր. այժմ ասի Diligence)։

Carrossée (կարոսե) ե. նե. Բազմութիւն սրանց նասելոց ի մի կառս. (ընդ.)։ Il nous vient une — de provinciales։ [գեազակաս։

† **Carrosser** (կարոսե) բ. ն. Տանել զոք կառաք,

† **Carrosserie** (կարոսրի) ե. նե. 1. *կառագործութիւն։ Il entend bien la —։ || 2. *կառագործք։

Carrossier (կարոսիե) ե. ու. 1. *կառագործ։ || 2. կառաձիգ, կառատեաց երիվար։

Carrousel (կարուզել) ե. ու. 1. *Զինախաղութիւն։ Faire un —։ || 2. Աղարկել, հրապարակ ձինախաղութեան։ Aller au —։ [նարբառք. (վր.)։

† **Carrousse** (կարուս) ե. նե. Շռայլասիրութիւն. գինարբուք։

Carrure (կարիւր) ե. նե. Լայնութիւն (թիկանց). թիկնաւորութիւն։ Voilà un homme d'une belle —։

† **Cartable** (կարթապլ) ե. ու. *Թղթապահանակ մեծ։

Cartayer (կարթեյե) բ. ն. կառավարել ընդ մէջ անուանեցեալ [ornière]. (վր.)։

Carte (կարթ) ե. նե. 1. Գաղափար. թուղթ։ — blanche. Թուղթ յորում չինք ինչ գրեալ կամ գծեալ. սպիտակ թուղթ։ Donner — blanche à quelqu'un. (ետեր.) տալ ի Blanc, 3։ || 2. *Աստաղաթուղթ. խաղալիք։ (Յայս միտս լաւ եւս ասի Carton)։ || 3. Գաղափար (խաղոյ)։ Jouer aux cartes. Jeu de cartes. Խաղ քարտախաղ. *քարտախաղ։ Battre կամ լաւ եւս Mêler les cartes. Խառնել զքարտսն։ Le dessous des cartes. Գուշակութիւն կողմն քարտից։ — Voir, connaître le dessous des cartes. (ետեր.) Տեսանել, գիտել, ճանաչել զգաղտնիս իրաց ինչ։ — Brouiller les cartes. (ետեր. և ընդ.) տալ ի Brouiller. — Jouer cartes sur table. (ետեր. և ընդ.) Յայտնի և համարձակ գործել. չծածկել ինչ։ C'est un homme franc, et qui joue toujours cartes sur table. — Tirer les cartes. Գուշակել ապագայս զհանգիպեալսն ի ձեռն դիպուածական գաղափարաթեան քարտիցն. Տարցանել զքարտից։ || 4. *Տոմս ասի. պիսակ։ — de spectacle, d'entrée. — de visite, կամ լոկ —. *Տոմսակ այցելութեան։ J'ai laissé ma — chez son portier։ || 5. Յանկ կերակրոց (ի ճաշարանի). *խորհակացուցակ։ Demander la —. La — de ce restaurateur est très variée. Ուտել ի ճաշարանի։ || 6. Քաշիւ ծախուց կերակրոց (ի ճաշարանի)։ || 7. Աշխարհացոյց ասի. Dresser, faire la — d'un pays. Cet atlas contient tant de cartes։ || 8. Աշխարհագրութիւն. երկրագրութիւն։ Apprendre, étudier la — d'Allemagne. — Savoir la — du pays, կամ լոկ la —. (ետեր. և ընդ.) Տեղեակ լինել սովորութեանց, ծածուկ խորհրդոց ընտանեաց կամ ընկերութեան իրիք։ — Perdre la —. (ետեր. և ընդ.) խառնվել. չգիտել։

Cartel (կարթել) ե. ու. 1. Գիր, հաշ, հրաւէր ի մենամարտութիւն։ Envoyer, recevoir, refuser un —։ || 2. կարգադրութիւն արձակելոյ կամ փախանակելոյ զներքսակալս ի պատերազմի։ Régler le —։ || 3. Շրջանակ (ճօճանաւոր ժամացուցից)։ || 4. *Ճօճանաւոր ժամացոյց։ Le — de la salle à manger retarde d'un quart d'heure։ (որ և Pendule)։ [փոքրիկ։

† **Cartelette** (կարթլեթ) ե. նե. *Նիրձաքար [ardoise]

† **Cartère** (կարթեր) ե. նե. Գահարան թղթոց. *Թղթապահանակ։

Digitized by Google

Cartésianisme (տ-րթ-զիանիզմ) է. ած. փիլիսոփայութիւն, վարդապետութիւն կարտեսեայ [Descartes]. *կարտեսութիւն։

Cartésien, ienne (տ-րթ-զիէն, իէնն') ած. կարտեսեան (փիլիսոփայութիւն)։

— է. ած. փիլիսոփայ կարտեսեան։

Carthame (տ-րթամ) է. ած. Տունկ մի, որոյ ծաղիկք տան ներկ կարմիր. Ս. տափուր. (տրք. թօրթամ. ք'ոսֆուր)։ Les semences du — sont appelées Graines de perroquet, parce qu'elles sont bonnes pour la nourriture de cet oiseau։ (Ասի և Safran bâtard)։

= ՎԿԱՑ. "Ագռ իւր էրն էաղ լինէ, գոր . . ապրուի հանդ ազգած հինէ դրամ." Մխ. Հեր. խ. 117. — "Ապուր, ու ի ջրգամն." Բժշ. — "Կրգամ. Ապուր անդր." Բառաց Գազիանասի։

Cartier (տ-րթէ) է. ած. Ցօրինիչ, վաճառական քարաձխից խաղաս. *քարատաբար։

Cartilage (տ-րթիլաժ) է. ած. Ականջ. խաղճախուզճ. Ս. հրծրճաւկ. (տլ. կռճիկ). ներքին։ Le — du nez, des oreilles։

Cartilagineux, euse (տ-րթիլաժինօ, էօզ) ած. Ականջաւոր. ականջազգաց։ [յատկութիւն։

Cartomancie (տ-րթոմանի) է. էթ. *Գուշակութիւն [dessin] նկարչի ի վերայ թղթոյ։ Les cartons de Raphaël à Hampton-Court։ ‖ 5. կէս թերթ գրոց վերատին տպագրեալ։ Le livre est imprimé; mais on fera des cartons։

Cartomancien, ienne (տ-րթոմանիէն, իէնն') է. *Գուշակութեամբ հմայող։

Carton (տ-րթո) է. ած. 1. Ջանգուած, խիւս թղթի։ Poupée, masque de —։ ‖ 2. *Կտաւատրամաղթի. ճոխվէր։ Un livre relié avec du —, en —. Boîte de —։ ‖ 3. Տափ ի ստուարաթղթոյ. *ստուարաստաւ։ Un — à chapeau. — de marchande de modes։ ‖ 4. Ուրագրութիւն [dessin] նկարչի ի վերայ թղթոյ։ Les cartons de Raphaël à Hampton-Court։ ‖ 5. կէս թերթ գրոց վերատին տպագրեալ։ Le livre est imprimé; mais on fera des cartons։

Cartonnage (տ-րթոնաժ) է. ած. կազմիչն գիրս ստուարաթղթով։ [բանթղթով։

Cartonner (տ-րթոնէ) բ. ն. կազմել գիրս ստուա.

Cartonnier (տ-րթոնիէ) է. ած. Ցօրինիչ, վաճառական ստուարաթղթոյ, ստուարաթղթեայ տփոց։

A. **Cartouche** (տ-րթուշ) է. ած. Մխիթ, չքնաղակ զարդարանի։ L'inscription que porte ce —։

B. **Cartouche** (տ-րթուշ) է. էթ. 1. Տափ լցեալ բեւեռօք, գնդակօք և կտաւրաւք երկաթոյ զոր արձակեն թնդանօթաւք. *քարտիճ. խոցիճ։ Tirer à —։ (Ասի՝ ասի Tirer à mitraille)։ ‖ 2. Թուղթի գալարեալ յորում են լիցք [charge] հրացանի, ատրճանակի. **փամփուշտ։ Déchirer la — avec les dents։ [գինուորաց։

C. **Cartouche** (տ-րթուշ) է. էթ. *Տամնակ հրաժեշտի

†D. **Cartouche** (տ-րթուշ) է. ած. Գող. աւազակ։ Cet homme est un Cartouche։

† **Cartouchier** (տ-րթուշիէ) է. ած. Գօտի փամփշտաց հրացանի. *փամփշտակալ։

† **Cartouchière** (տ-րթուշիէր) է. էթ. Տափ փամփշտաց հրացանի. *փամփշտատան։

Cartulaire (տ-րթիլէր) է. ած. Ժողովածոյք հնութեանց և յիշատակարանաց վիճաստանի, եկեղեցւոյ։

Carus (տ-րիւս) է. ած. Խոր թմրութիւն. անզգայութիւն։

Carvi (տ-րվի) է. ած. Տունկ մի զոր սերմանիքն վաղին ի բժշկութեան իբրև ստամոքսիչ ճճեաց սրովայնի և փքացուցիչ [carminatif], և արմատքն և տերեւք ուտին. Հայ չգիտեմ. վայրի չգիտեմ. ճապուտ. (տրք. թրուիա, թրգիա). Գուրան ոխեծաս։ Le — est un bon fourrage։

= ՎԿԱՑ. "Խաթաթ. կրգիանա. վայրի ըմեն." Բժշ. — "Կրգիանա. վայրի թրուա." Բժշ. — "Գրգինի ըմեն." Բժշ. "Գանձի կրգինի (կրգինի), ու ի թրուխան." Ամբր. Անգ. անագ. — "Եմիկ ու ուռնա վճռգուռն և լեռի, և ըզ ըսբ ուճի ի վերայ և ի գռանն ցանի, ըսն ապային ատհասուրեայ." Վռատ. ճգ. 79. — "Ապիգն (?). ճգռգուռ." Բառաց Գազիանասի. — "Ոխգռ (?). ճգռգուռ." անդ։

Caryophyllée (տ-րիօֆիլէ) ած. էթ. Fleur —. Ծաղիկ շուհզրգասի [œillet], կամ նմանն շուհզրգասի։

Cas (թ) է. ած. 1. Դէպք. գիպուած. անցք. իրք. գործ։ — fortuit, imprévu, étrange. C'est le — de parler. Ce — n'a point été prévu par la loi. Dans le — contraire. Il pleut: en ce — je prends un manteau. Անձրեւէ. եթէ այնպէս է՝ առիք կրկնոց։ Posons le — que. Դիցուք գրեցուք եթէ. Համարեայ եթէ։ ‖ 2. Յանցանք։ Le — dont il est accusé n'est pas graciable. Un — pendable։ ‖ 3. Հոլով (անուանց, բառից)։ La déclinaison latine a six —։ ‖ 4. Անցք. բացայայտութիւնք. իւք. ապր. աւետ. լուրք. (ընթ.)։ Il a fait son — au pied d'un mur։

— de conscience. Խնդիր խղճի մտաց. տարակոյս, հարցաւոր բարոյականի։ Un — de conscience fort difficile à résoudre։ [առնել ինչ. (ընթ)։

— Être dans le — de faire une chose. Կարգ լինել

— Faire — de quelqu'un. Մեծարգի համարել զգր. առ մեծարգիս, առ պատուականս առնել։ "Des animaux dont on ne fait — qu'autant qu'ils rendent des services." FÉN. *Tél.* XVIII. [առարար։

† — Montrer son —. (ետ.) Մերկանալ անպատկառ

— En-cas. է. ած. 1. Ինչ մի կալեալ ի պատրաստի առ ի պէտս ակն կամ խշխանի։ Le prince s'étant levé avec appétit, se fit servir son en-cas de nuit։ ‖ † 2. Հովանոց։

= En tout —. Ամ. առ. Որ զինչ և պատահիցէ. որպիսի ինչ գէպք և ապայեն։ En tout — comptez sur moi։

= Au —, que, En — que. ւղմ. առ. եթէ գէպ ապայէ. եթէ այնպէս ինչ գէպ ապայէ. եթէ. յորժամ։ Au —, en — qu'il vienne։

Casanier, ière (տ-զանիէ, իէր) ած. 1. Որ սիրէ ի տան կալ. անտաէր. քնատուն։ C'est l'homme du monde le plus —։ Այր և գոյականօրէն. C'est un —։ ‖ 2. Տնտաէր. անտախրական։ Mener une vie casanière։

Casaque (տ-զաք) է. էթ. Կրկնոց ինչ լայն թիզատնեաց. տատաստակ։ Une — pour la campagne, pour la pluie. — Tourner —. (ետ. և ընթ.) *Թիկնագործել լինել. անցանել յայլոյ կողմ։

Casaquin (տ-զաքէն) է. ած. 1. Հանդերձ ինչ կանանց ժողովրդական կամ պիւզօրէից։ ‖ 2. Տատաստակ փոքրիկ ի պէտս արանց. (ոչ.)։ — Donner sur le — à quelqu'un. (ետ. և ած.) Գան հարկանել զգր։

† **Casbah** (տ-զպ) է. էթ. Ամրանոց ի բլուրի (Ամբրիկէ)։

Cascade (տ-զգ) է. էթ. 1. Ջուր վիժեալ ժայռից ի ժայռս. ջրվէժ. քարավազ. ւղղ։ Il y a des cascades naturelles et des cascades artificielles։ ‖ 2. (ետ.) Պատուհաս։ Il est arrivé à la fortune par cascades. Un discours plein de cascades. կցկտուր, անյօգ բանք։

† **Cascarille** (տ-զգ-իլ) է. էթ. կեղև ինչ գաւազանի և անուշահոտ, որ վարի ի գեղագործութեան. հլնբեր բեան կեղև. (լտ. Cortex eleutheranus)։

Cascatelle (տ-զգ-թէլ) է. էթ. Ջրվէժ փոքրիկ. *Ջրվիժակ։ Les cascatelles de Tivoli։

Case (տ-զ) է. էթ. 1. Տնիկ, տնակ։ Les onces des

Digitized by Google

nègres aux colonies. Le patron de la —. Ցեր տանն, կամ որ վարի տիրապետ է տանն. տանուտեր. (ընդ.)։ ‖ 2. Խաղան (տապալու [trictrac])։ Faire une —. Դնել երկուս վահանակս ի միասի խաղանի տապալելով. զուգել զվահանակս. (տե. գտա տանուլ, չինել). ֆոթս խափել։ ‖ 3. Խաղ (ճատրակի [échecs], տզխաստխաղու [jeu de dames])։ ‖ 4. Խաղ (գործակի, տփոյ). խաղ։ ‖ 5. Խաղան. տզխաստակ (ի մնասեանս արձանագրութեանց, ի տուժարս)։ Cet acte est enregistré folio 2 verso, case 3։

† **Caséation** (ֆ-զե-սիօն) ֆ. իզ. Դառնալն կաթին ի պանիր. *պանրացումն։

Caséeux, euse (ֆ-զիե, ի-ուզ) ած. *Պանրալից։ La partie caséeuse du lait. Ս. Պանրաթիթան կաթին։

— վԱՍՑ. "Ի- լու- ապինն իմիջն իմիլուն ֆուիան տնուան ի գիշե ի, որ յայն ապինն հատիսոփիլ իս լինի ես պանրաթիթան յուիկ իս լինի տան գիշերին." Ա.մյռս. Ա.Նգ. տանգ.

† **Caséiforme** (ֆ-զեիֆորմ') ած. *Պանրակերպ։

† **Caséine** (ֆ-զեին') ֆ. իզ. *Պինապանիր։

† **Caséique** (ֆ-զեիֆ) ած. *Պանրական (թիթա, լատ. ատրրագիտաց)։

Casemate (ֆ-զէմ') ֆ. իզ. 1. կամարաձև նկուղ [souterrain] անքանդանելի ի ռմբից [bombe]. Նեղբնատուն. *քառանոց։ ‖ † 2. Բանտ. (լատ. գինուորաց)։ On le laissera pourrir dans un trou de —։ ‖ † 3. Ձիսիկ. Ս. որատաքնոց. (լատ. գինուորաց)։

† **Casemater** (ֆ-զէմ-ուր) ֆ. ն. Ամրացուցանել նեղբնատուն, քառանոց։

Caser (ֆ-զե) ֆ. ն. 1. Չհանգիլ, կարգիլ զոր ի տեղ. ուրիք. (ընդ.)։ N'ayez point d'inquiétude sur votre avenir, je vous caserai։ ‖ † 2. կարգիլ ի խորշս, յաղխտանոցս։ — ֆ. ն. Դնել երկուս վահանակս ի միասի խաղանի տապալելով. զուգել զվահանակս. ֆոթս խափել։

— Se —. ֆ. ա. Չհանգիլ։ Avoir de la peine à se —։

† **Caserel** (ֆ-զէ-ռել) ֆ. ար. } Կաղապար պանրոյ։
† **Caserette** (ֆ-զէ-ռէթ) ֆ. իզ. }

Caserne (ֆ-զեռն') ֆ. իզ. 1. Տուն բնակութեան զինուորաց. *զինուորանոց. *զօրանոց. էջուբ։ — d'infanterie, de cavalerie։ ‖ † 2. Զօրականք զինուորանոցի։ On a fait prendre les armes à toute la —։

Casernement (ֆ-զեռն'-ման) ֆ. ար. Կառուցանելն զոցա ի զինուորանոցս։

Caserner (ֆ-զեռնե) ֆ. ն. Բնակեցուցանել, նստուցանել ի զինուորանոցս։

— ֆ. ն. Բնակել ի զինուորանոցս։

† **Caséum** (ֆ-զեօմ) ֆ. ար. տես. † Caséine։

Casier (ֆ-զիե) ֆ. ար. Դարան գրասենեկի բաժանեալ ի խորշս խորշ. *խորշատար գործ։ *խորշագործն։

— judiciaire, Տեղեկութիւնք զոր հատուցէ զուժիքն գատաստարանի իշխանութեանն։

Casilleux, † euse (ֆ-զիլլիե, ի-ուզ) ած. Որ խորտակի ընդ ոգեմանգիս փախանակ հատանելոյ (ապակի). *բեկանատ։

Casimir (ֆ-զիմ-ր) ֆ. ար. Գաստառ [étoffe] ինչ առատեայ՝ նուրբ և թիթեղ. *կասիմիր։ Pantalon, gilet de —։

† **Casin** (ֆ-զին) ֆ. ար. Տիտակ։

Casino (ֆ-զինօ) ֆ. ար. Հաստարակաց տեղի ընդհատնելոյ, խաղալոյ, խոսակցելոյ, կարդալոյ. *Հոլորան։ On trouve des casinos dans plusieurs villes d'eaux։

Casoar (ֆ-զուար) ֆ. ար. Թռչուն ինչ Հնդկաց առաջ ինչ փորք գոն գլխոյկեցին՝ ոչնչալոյ ի գլուխն իւր առ-

ղետոցս ինչ տակիտիկեն. Հնդիկ Լայլիասին։ *կասուարիոր։ Le — ne vole point։

Casque (ֆ-ս) ֆ. ար. Սպառազինս գլխանոց։ Son — était surmonté d'un panache. Le cimier, la crinière d'un —։

† **Casqué, ée** (ֆ-սե) ած. Սպառազինեալ. սպառազինուսոք։

Casquette (ֆ-սէթ) ֆ. իզ. Գլխարկ ինչ տգոնոց ի պատառաւ [étoffe] կամ ի կաշւոյ։ *մրիկակ։ — de voyage. Beaucoup d'ouvriers portent des casquettes։

Cassade (ֆ-սատ) ֆ. իզ. 1. Սպախօսութիւն առ կատակել կամ առ կատղուցանել զանձն անբասիր. (ընդ. ի վ.). էքիզ։ Donner une — à quelqu'un. Հատատղուցանել զոք սատիճամբ։ ‖ 2. Ընկեց (ի խաղս ինչ քարտախից)։

Cassant, ante (ֆ-սան, անտ) ած. 1. Դիւրաբեկ։ Le cristal est beau, mais il est —։ ‖ 2. կոփած. Կրկնած. էքիզ։ Biscuit ferme et —. Le bon-chrétien, le martin-sec, et le messire-jean, sont des poires cassantes։ ‖ 3. (ընդ. ած.) Ինքս։ C'est un homme —. Un air, un ton —։

Cassation (ֆ-սասիօն) ֆ. իզ. Խզումն (գատաստիցն). Ընկլումն, հզծումն (կատակի)։ Demande, pourvoi, recours en —. Cour de —. *Խզազատեան, խզիչ գատաստան։

Cassave (ֆ-սաւ) ֆ. իզ. Հաց յատմատոյ մանիոկ կոչ [manioc]. *կասաւա։

A. **Casse** (ֆ-ս) ֆ. իզ. 1. Տափարակ սրիկակիկ բաժանեալ ի խորշս խորշս, յորս կարգեալք են նշանագիրք տպագրութեան. Ս. դատրճ. **փեթակ։ Prendre les lettres dans la —։ ‖ † 2. Աման գրչաց. Ս. գրչատան։

B. **Casse** (ֆ-ս) ֆ. իզ. 1. Ափսեան ի ձուլարանս յոր ի ջանակ հալեալ մետաղն։ ‖ † 2. Տարգալ մեծ երկաթի (ի սէաս տպագործոց)։ ‖ † 3. կաթսայ երկաթի։

C. **Casse** (ֆ-ս) ֆ. իզ. Սիկլուկ պտղոց կակղիքաձեւոց [cassier] որ վարի ի բժշկութեան. կակղիքուկ. Խլոյր ի ցեղ։ La — est laxative. Se purger avec de la —։

†— aromatique, †— giroflée. տես Cannelle։

D. **Casse** (ֆ-ս) ֆ. իզ. 1. Ինկուածն. խորտակուածն։ Ces objets sont mal emballés, il y aura de la —. La — est à la charge des domestiques։ ‖ 2. Լուծանելն զգինուոր յատուհանէ խցմէ։ Cela mérite la —։

Cassé, ée (ֆ-սե) տես. գործ. 1. խորտակեալ. բեկեալ։ ‖ 2. Տկարացեալ։ — de vieillesse. "Ton noir Domingue est bien —; Marie est infirme." B. DE ST-P. *Paul et Virg.* ‖ 3. Շրջեալ (ձայն)։

Casseau (ֆ-սօ) ֆ. ար. կէս սրիկակ նշանագրաց տպագրութեան. կէս գատրճ։

Casse-cou (ֆ-ս-ֆու) ֆ. ար. 1. Վտանգալից վայր՝ ուր գիւրին է անկանիլ։ C'est un — que cet escalier. Des casse-cou կամ cous։ (Ցայս միաս ասի եւս † Brise-cou)։ ‖ 2. Հեռվարժ արմունդ կամ յոսի երիվարաց։ ‖ 3. Սյր յանգուգն, իրաշամարծակ։

† **Casse-cul** (ֆ-ս-կիւ) ֆ. ար. 1. Խաղ ինչ մանկանց. ‖ 2. Անկանիլն ի վերայ երասատաց։ Des casse-cul կամ culs։

† **Casse-lunette** (ֆ-ս-լիւնէթ) ֆ. ար. տես Eufraise։

† **Cassement** (ֆ-սման) ֆ. ար. Խորտակելն. բեկանելն։ — de tête. (ֆիգ. ընդ.) Անհնարին խնդիրն գլխոյ (յաշխատութենէ, ի գործոց կամ ի տատասկ ինչ հասնիցն)։

† **Casse-motte** (ֆ-ս-մոտ) ֆ. ար. Գործն երկրագործաց փշրելոյ զբանեծս կամ զկոշտս հողոյ. Ս. տափան։ Des casse-motte կամ mottes։ (Այս եւս † Brise-motte)։

† **Casse-museau** (ֆ-ս-փ-զո) ֆ. ար. Պատուկ յերեսս. (ոտի.)։ Des casse-museau կամ museaux։

Digitized by Google

Casse-noisette (կաս-նուազետ) ս. ած. *կազմաբեկ գործի։ Des casse-noisette կամ noisettes։ (Անգիմիայն ունի լոկ Des casse-noisettes)։

Casse-noix (կաս-նուա) (յն. անգ.) ս. ած. *կազմաբեկ գործի փոքր ինչ մեծ։

† **Cassenole** (կասնոլ) ս. իգ. տես Noix de galle ի Galle։

Casser (կասե) բ. ն. 1. Բեկանել, խորտակել։ — un verre, des noix. — les bras à quelqu'un. Se — le bras, la jambe. — la tête à quelqu'un. 1. Ջախջախել, խորտակել զգլուխ ուրուք (մահակաւ, հարուածով հրացանի)։ ‖ 2. (ներբ. և ընդ.) Խլացուցանել զլսելիս. աշխատ առնել ասասիկ ինչ բարբառով։ Ces enfants me cassent la tête. (ածա. Այս տղայքս գլուխս կը տանին)։ ‖ † 3. Ի գլուխն տալ (գինւոյ). (ածա. գլուխ զարնել)։ — Se — la tête. 1. Զատուել, ջարդել զգլուխ իւր։ ‖ 2. (ներբ. և ընդ.) Այս անգր հարկանել զմիտս. բազում աշխատ լինել։ Je me suis longtemps cassé la tête pour trouver un expédient։ ‖ † 3. ϐուսահատիլ։ "Elle se cassait la tête contre les murs." սեվ. — Se — le cou. 1. Մեռանիլ կամ կարելւոյն վիրաւորիլ յանկանելն։ ‖ 2. (ներբ. և ընդ.) կործանիլ. ի թշուառութիւն արկանիլ զանձն։ — Se — le nez. 1. Հարկանել զքիթս կամ զերեսս իւր յինչ։ Je me suis cassé le nez contre un arbre։ ‖ 2. (ներբ. և ընդ.) Զաջողել. չկարել հանել ի գլուխ։ — Se — le nez à la porte de quelqu'un. (ներբ.) Զգտանել զոչ ի տան։ — les os à quelqu'un. Ջարգել զսակերս ուրուք. գան հարկանել։ — bras et jambes. (ներբ. և ընդ.) Ընտանեաւր միջաբեկ առնել. ջլատել. լքուցանել. վհատեցուցանել. (ածա. ոտքը ձեռքը կոտրիլ)։ Cela me casse bras et jambes. — la croûte avec quelqu'un. տես ի Croûte։ ‖ 2. (ներբ.) Խզել, հատանել, ընկենուլ (զգատաղինքը, զվճիռ). Ընդել. քակել. եզծանել։ — un arrêt. — un mariage, un testament։ ‖ 3. Հանել զպատիւն ի բաց. լուծանել, ընկենուլ յիշխանութենէ։ L'empereur cassa le centurion. — un magistrat. — un officier. Մերժել, արտաքսել զոմանս ի բանակէն։ Ce capitaine fut cassé pour ne s'être rendu à l'armée que le lendemain de l'action. — un sergent, un caporal. Ընկենուլ զչխանապետ, զտասնապետ յաստիճանէն և կարգել ընդ սակաւկան զօրականս։ — aux gages. տես ի Gage։ ‖ 4. Տկարացուցանել. կտանջուցանել զմարմինդ զօրութիւն։ Les fatigues de la guerre, les débauches, l'ont fort cassé։

= բ. ն. Բեկանիլ։ խորտակիլ։ Le verre casse aisément. La corde cassa. Խզեցաւ չուանն. (ածա. չուանն փրթաւ)։

= Se — բ. ա. 1. Բեկանիլ. խորտակիլ։ Le pot se cassa en tombant։ ‖ 2. Խզիլ։ La corde s'est cassée։ ‖ 3. Տկարանալ. անկանիլ ի զօրութենէ։ Il se casse depuis quelque temps։

Casserole (կասրոլ) ս. իգ. Սան (պղնձի)։ — de cuivre bien étamée. — de terre cuite. Գոյան. պուտուկ։

† — Passer à la —. (ներբ. և ընդ.) Դարմանիլ յապրոգխեան [vénérien] հիւանդութենէ։ "Il fut clair qu'on ne m'avait pas soupçonné d'aller y faire [à Montpellier] un tour de —." J. J. ROUSS. *Conf.* VI.

Casse-tête (կաս-տետ) (յն. անգ.) ս. ած. 1. Մահակ, Ս. լախտ [massue] (վայրենի ժողովրդոց)։ ‖ † 2. Մահակ կապարածայր։ ‖ 3. (ներբ. և ընդ.) Գինի որ ի գլուխն տայ. գլխապտոյտ գինի։ ‖ 4. (ներբ. և ընդ.) Ծանր աշխատութիւն։

— chinois. Խազ ինչ ընկերութեան. ճնճղական մահակ։

Cassetin (կասէդէն) ս. ած. Խորշ տրկեզ կամ գրճղոյ [casse] նշանագրաց. *բջիջ։ Chaque lettre a son —։

Cassette (կասէդ) ս. իգ. 1. Արկղիկ, գզրոց (հին ձեռ պատուականաց)։ On lui a pris ses pierreries dans sa —. Il avait tout son argent dans une —։ ‖ 2. Արկղ տզրաւնի. գի'ղ հնոյատ։ Le roi, l'empereur a donné à un tel une pension sur sa —։

Casseur (կասէր) ս. ած. Խորտակիչ։ Un — de pierres. Խորտակիչ քարանց կամ խճից ի պէտս հանապարհաց ճանապարհաց։ — Un grand — de raquettes. (ներբ. և ած.) Այր կաշմրուած և զօրաւոր։ — Un — d'assiettes. (ներբ. և ած.) Կատաղարբիչ. կռուասէր։

† **Cassie** (կասի) ս. իգ. Ծառ ինչ որոյ ծաղիկք մշկահոտք են, և ունդքն վարին ի պէտս խնկափչոց [parfumeur]։

Cassier (կասիէ) ս. ած. Ծառ որ տայ կակաժիրտակ [casse]. *կակաժիրտակենի։ (Անգ. և ած Canéficier)։

Cassine (կասին') ս. իգ. 1. Տուն փոքրիկ. անիկ։ ‖ 2. փոքրիկ ամրանոց արտաքոյ քաղաքի։

Cassiopée (կասիոփե) ս. իգ. *Հմայաստեղութիւն հիւսիսական հիւսագնդին. կասիոպէ։

Cassis (կասի, կասիս) ս. ած. 1. *Հաղարջենի սեաւ պտուղ։ ‖ 2. Սեաւ հաղարջ [groseille]։ ‖ 3. ϐրքի ի սեաւ հաղարջից։ Le — est stomachique. Boire du —։

Cassolette (կասոլէդ) ս. իգ. 1. Խնկանոց։ Une — d'argent. Les architectes emploient des cassolettes de sculpture dans les ornements։ ‖ 2. Խաւեղ, բուրմունք ապականչից։ Voilà une bonne —։ ‖ 3. Զարհուրելութիւն. (ընդ.)։ Quelle —! Voilà une terrible —։ ‖ † 4. Կծիկ ազդալից։

Cassonade (կասոնադ) ս. իգ. Շաքար՝ մի անգամ պարզեալ, զտեալ։

Cassure (կասիւր) ս. իգ. 1. Տեղի բեկման. *բեկած։ La — de ce corps est nette։ ‖ † 2. Պատառուածք, խրամուռ (պոզվատոյ)։

Castagnette (կասդանէդ) ս. իգ. Գործի յերկուց փոքրիկ կտորոց անամէջ [creux] փայտի կամ փղոսկրոյ զորս հարկանեն ընդ միմեանս մատամբք։ Jouer des castagnettes. Danser avec des castagnettes։

† **Castagneux** (կասդանէ) ս. ած. ϐուլուն ինչ գետոց։

Caste (կասդ) ս. իգ. 1. ϐեղ, գասակարգ Հնդկաց։ Il y a quatre castes: les prêtres, les guerriers, les marchands et agriculteurs, les gens de condition servile։ ‖ 2. Գաս. կարգ. գասակարգ։ L'esprit de —. Il a les préjugés, les prétentions de sa —։

Castel (կասդէլ) ս. ած. Գեղեակ։ (Այժմ սակ Château)։

† **Castelane** (կասդէլան') ս. իգ. Անգ կանաչ սալորակ։

† **Castellan** (կասդէլան') ս. ած. Իշխան (առ Լեհացիս)։

Castille (կասդիյ) ս. իգ. † 1. Մրցութիւն. գուպար. (իր.)։ ‖ 2. Դոյզն կռիւ. չնչին կռիւ. (ընդ.)։ Ils sont toujours en —։

Castine (կասդին') ս. իգ. Անգ կրաքարի զոր խառնեն ընդ երկաթոյ առ ի գիւրացոյցն եւս հալելոյ զայն։

Castor (կասդոր) ս. ած. 1. Ջրքոտանի ինչ որ բնակէ ի ջրաւէտ տեղիս. կուզր. ընկոյզ. կասդրիոս. *ջրշուն. ջոնգոսդ։ Les castors du Canada font des digues et se construisent des habitations. Les castors d'Europe vivent la plupart dans des terriers. Peau, drap de —։ ‖ 2. Գլխարկ ի ստակաց կզբաւ. *կզբանի։

Castoréum (կասդորէոմ') ս. ած. Գոյացութիւն ինչ պտրտրտ և հոտաւէտ հանեալ ի ցոյլից [aine] կզբաւ, որոյ վարձին ի բժշկութեան. կարկանդք, երկաւորիկք կզբաւ.

Digitized by Google

ի կղբաս ձև. (պրս. կնդրկնկոթիք). գանգատ, խոյսի։

Castorine (կաստորին') ս. իգ. Գառատաս [étoffe] ինչ առատով քնքիշ։

Castramétation (կաստրամեթասիոն) ս. իգ. Ա-բանակաց բանակիկոյց (նահանգաց). *բանակագրութիւն։ Traité de la — des Grecs, des Romains։

Castrat (կաստրա) ս. ած. Երգեցիկ կաստրատ, ներքնիկ։

Castration (կաստրասիոն) ս. իգ. Խրձիչ, ի բաց հատնելն զանդրանկաց (մարդոյ, անասնոց). *արձատահատութիւն։

Casualité (կազուալիթէ) ս. իգ. Անկայուն, անառողջ բնիկ. անկայունութիւն. (խրճ)։

Casuel, elle (կազուել, էլ') ած. Յանկարծագիպ. ինդհանգիստ. անհաստատ։ Cela est —։ — ս. ած. *դիպուածական շահք, եկիք [revenu]։ Le — de cette terre vaut mieux que le revenu certain. Il a tant de traitement, et un bon —։ [գիպաց. (խրճ)։

Casuellement (կազուելման) ի. դիպուածով. ի

Casuiste (կազուիս) ս. ած. Հմուտ խնդրոց մտացն խղճի. *խղճահարց առաւածագիտական։

Casuistique (կազուիստիք) ս. իգ. Գաան առաւածաբանութեան որ ճառէ զինդրոց մտացն խղճի. *խղճագիտութիւն։ Les jésuites ont beaucoup écrit sur la —։

Catachrèse (կատաքրէզ) ս. իգ. Վերածական վարիւն բառից խիղք. պիտականուանութիւն. (ձև ինչ ճարտասանութեան)։ Որթնակ ինձ. Ferré d'argent, Aller à cheval sur un bâton, և ի հայումն Ջրհոսը նաւթի։

Cataclysme (կատաքլիզմ) ս. ած. Ջրհեղեղ մեծ։ ‖ Ջ. (կերպ.) Դիպուածն. յեղափոխութիւն։ Cette révolution fut un —։

Catacombes (կատակոմպ) ս. իգ. յ. Ստորերկրեայ գերեզմանք. գետնատեղ գամբարանք. գարաճորը. *գետնատեղիք։ Les — de Rome, de Naples. Il y a sous plusieurs quartiers de Paris des — où sont déposés les ossements tirés des cimetières։

† **Catadoupe, † Catadupe** (կատադուպ, կատադուպ) ս. իգ. Վ. խժանք (գետոյ). կարկաչաստանք։

Catafalque (կատաֆալք) ս. ած. Նեմ յորոյ վերայ հանգուցեանն զգացուցս յուղարկեցես, կամ զոր կանգնեն ի յիշատակ ննջեցելոյ. **պատգամաւորք. **քաւարան։ On éleva pour ce prince un magnifique —։

Cataire (կատէր) ս. իգ. Տունկ ինչ անուշահոտ՝ սխտորածին կատուց. *կատուախոտ։

Cataleptes (կատալեպթ) ս. ած. յ. Ծաղրավածոյք, քաղաւածոյք հատուկոտորոց։

Cataleptique (կատալեպտիք) ած. Մխով վանկիւ կամ սեղմտոյիւ պահուս (տոր յոյն և հռոմկական առաջաբանութեան). *թերավանկ։

Catalepsie (կատալեփսի) ս. իգ. *Ուշարկութիւն. (հիւանդութիւն ինչ, ըստ բժշկաց)։

Cataleptique (կատալեպտիք) ած. ած. *Ուշարկական։ ‖ Ջ. *Ուշարկական։

Catalogue (կատալոգ) ս. ած. Համար, կարգ (անուանց, գրոց, հատից). ցանկ. երկրագրութիւն։ Le — d'une bibliothèque. — par ordre alphabétique, par ordre de matières։

Cataloguer (կատալոգէ) բ. ն. ած. Հարկանել, անդուգանել ի ցանկն. **ցանկել։ ‖ Ջ. Դասաւորել. գասակարգել։

Catalpa (կատալպա) ս. ած. Ծառ ինչ Ամերիկայ սպիտակածաղիկ. *կատալպենի։

† **Catapan** (կատապան) ս. ած. Կոստակալ բիւզանդեան կայսերաց յհին. կատապան։

† **Cataphonique** (կատաֆոնիք) ս. իգ. Գաանբնագիտութեան որ ճառէ զբնկմանէ ձայնի. *ընդգիմնձայնութիւն։

† **Cataphracte** (կատաֆրակթ) ս. իգ. Պատասպէն զրահք. կուռ վառուած։

† **Cataphracté, ée** (կատաֆրակթէ) ած. ած. Պատասպէն. պատասպենակալ։ ‖ Ջ. *Զրահամարտիկ (անասուն)։

Catapiasme (կատապիասմ') ս. ած. Ա.րատքին գեղ մարմնոյ՝ թանձր իրրև գնիւս [bouillie]. Ա. ծեփելիք. ըստ։ — de farine de graine de lin։

Catapulte (կատապիւլթ) ս. իգ. Պարեհնոյ ինչ նախնեաց քարձնիկ և նետձնիկ։

A. **Cataracte** (կատարակթ) ս. իգ. ած. Վ. խժանք գետոյ մեծի ի բարձրաւանդակէ. ահռնանք. ջրվէժ։ La — du Niagara. Le Rhin a deux cataractes։ ‖ Ջ. Դռնանք որ արգելուն գՋուրս կամ զաահանս երկնից (ըստ գրոց սրբոց). ահռնանք. վերնադռնանք։ Les cataractes du ciel furent ouvertes. Բացան ահռնանք երկնից։

B. **Cataracte** (կատարակթ) ս. իգ. Վ. արտագոյր (աչաց)։ On lui a fait l'opération de la — par extraction։

Cataracté, ée (կատարակթէ) ած. *Վ. արտագուրս։ Œil —. Cet homme est —։ [կան։

Catarrhal, ale (կատարալ, ալ') ած. *Ապակիժանի

Catarrhe (կատար) ս. ած. Ջ. Հոսանի հիւթոց մերձեալ ընդ լորձնաթաղանթ [membrane muqueuse] ինչ. *ապակիժութիւն։ — pulmonaire, vésical, utérin։ ‖ Ջ. Հարբաւթ առատ. Ս. գաւ։ Son — le fait tousser beaucoup։

Catarrheux, euse (կատարէ, էզ) ած. Ջ. ի ախտաւորեալ առէգ զգաւմ, զհարբաւթ. Ս. գմտա. *հարբխտա։ Un vieillard —։ ‖ Ջ. տես Catarrhal։

Catastrophe (կատաստրոֆ) ս. իգ. Ջ. Անհնարին տպէտք. ապիսպարմ, չարաչաւք վախճան։ Ce tremblement de terre fut une épouvantable —. Nous touchons à la —. La vie de Jules César se termina par une étrange —։ ‖ Ջ. Վ. երգին և գվխտար անդք թաւսերախաղաւց. շրջանակ. Ս. խրագարձութիւն։ On doit préparer habilement la —։

† **Catau** (կատո) ս. իգ. Ջ. Վգղիկ պանդխտ. ‖ Ջ. Վգղիկ ապտակ և անառակ։

† **Catéchèse** (կատեքէզ) ս. իգ. Վ. արքապատութիւն քրիստոսական կրօնից հարցմունքք և պատասխանիք։

† **Catéchète** (կատեքէթ) ս. ած. Ջ. ատացիչ քրիստոսական հաւատոց յառաջին ժամանակս քրիստոսեաց. կատեքիստ։

— Վաս. "Նոր ոճ կոչեն անուն ի ևիլիկոյ ծնեալ, տհասնոյ իմտիւք, այնիսկ ինչ քրիստեան." Վ. Հ. թ. 396. (վերնագիր թուի գրեալն կատեքիստոս)։

Catéchiser (կատեքիզէ) բ. ն. Ջ. ատացանել, կրթել զոք ի հաւատոյն Քրիստոսի. քրիստոսանուանօք առնել. երախայրացուցանել։ — les infidèles, les ignorants, les enfants։ ‖ Ջ. (խրճ. և ընդ.) Ջանալ հաւանեցուցանել զոք։ Je l'ai longtemps catéchisé, mais inutilement։ ‖ Ջ. Ջատացանել ումեք զոր ինչ պատրաստել, առնել. խրատել. (ընդ.)։ Avant de l'envoyer là, je l'ai bien catéchisé։ ‖ † Ա. Կշտամբել. յանդիմանել. (ընդ.)։ Il a été rudement catéchisé pour son étourderie։

Catéchisme (կատեքիզմ') ս. ած. Ջ. Կարգաւոր ընծայութեան. քրիստոսանէական վարդապետութիւն. **քրիստոսանէական։ Enseigner le —. Aller au —։ ‖ Ջ. Պատճառ քրիստոսանէական վարդապետութեան. **քրիստոսանէական։ Il a déchiré son —։ ‖ Ջ. Վ. արքապատութիւն. խրատ. (ընդ.)։ On lui a fait le —։ ‖ † Ա. Կշտամբանք, յանդիմանութիւն։

Digitized by Google

Catéchiste (կատեկիստ) ե. ար. Ուսուցիչ քրիստոնէական հաւատոց։ [Թխ.]։

† **Catéchuménat** (կատեկիւմենա) ե. ար. Երախայրութիւն։

Catéchumène (կատեկիւմէն՛) ե. Երախայ. կոչեցեալ յընծայութիւն։

Catégorie (կատեկոր՛) ե. էգ. 1. Դասակարգութիւն իրաց որ այլասեռակք են բայց նոյնասեռք. (քան տրամաբանից). ասորգութիւն։ Les dix catégories d'Aristote։ ‖ 2. Ազգ. կարգ. տեսակ։ Il y a dans la boucherie plusieurs catégories de viandes. Ces deux choses ne sont pas de même —։ ‖ 3. (կատ՛. և ընդ.) Խառն. բնութիւն։ Ces gens-là sont de même —։

Catégorique (կատեկորի՛կ) ած. Դէպ և գէպ. պատշամ. յայտնի. հաստատ։ Une réponse —։

Catégoriquement (կատեկորի՛քմէն) մ. Ըստ պատշամի. ի գէպ. յայտնապէս։ Parler, répondre —։

† **Catégoriser** (կատեկորիզե) բ. ն. Ի գասս դասս, կամ ի առարգութիւնս առարգութիւնս արկանել. գասակարգել։ [Հերետիկոսաց]։

† **Cathare** (կաթար) ե. ար. Կաթարացոց. առաքք. (անուն)։

Cathartique (կաթարտի՛կ) ած. Մաքրարարական (գեղ)։ ═ ե. ար. Դեղ մաքրարարական. արբագեղ։

Cathédrale (կաթետրա՛լ) ած. էգ. Église —, կամ լոկ —. ե. էգ. Հայրապետական, եպիսկոպոսանիստ, մայր, գլխաւոր, *աթոռանիստ եկեղեցի։

Cathédrant (կաթետրա՛ն) ե. ար. Գահկերց ի վիճմնեալ առաջնածարանութեան, փիլիսոփայութեան։ (Վրդ.)։

Catheter (կաթետեր) ե. ար. Գործի ինչ վերացուծ ի զոր մնծանին ի փամփուշտն. *ուղիակ։

Catholicisme (կաթոլիսի՛զմ) ե. ար. Կաթոլիկութիւն, հաստատ խոստովանական հաւատոց. *կաթոլիկութիւն։ Embrasser le —։

Catholicité (կաթոլիսիտե) ե. էգ. 1. Կաթոլիկեայ վարդապետութիւն. *կաթոլիկութիւն։ On doute de la — de cet écrivain —։ ‖ 2. Կաթոլիկեայ տպէք. կաթոլիկ բառ։ C'est un usage reçu dans la —, dans toute la —։

Catholicon (կաթոլիքոն) ե. ար. Դեղ ինչ յատկալ [séné] և ի գարեխ [rhubarbe]. *կաթոլիկոն։ Se purger avec du —։

Catholique (կաթոլի՛կ) ած. Կաթոլիկեայ. ամենընդհանրական. հաստատական։ La foi, la religion —. L'Église —, apostolique et romaine։ — Le Roi Catholique, Sa Majesté Catholique. Կաթոլիկեայ թագաւորն. Նորին Կաթոլիկեայ Վեհափառութիւնն. տէրն Սպանիացոց։ ═ ե. Կաթոլիկեայ. *կաթոլիկ։ Un, une —. Un bon —։ † — ե. ար. 1. Հարկաժողով տէրունի (ի կայսերական եան Յունաց). կաթոլիկոս (Ա)։ ‖ 2. Կաթողիկոս (Հայոց)։ Le — d'Arménie։

═ Վկաս. (Ա) "(Աբգարոս) պոռնկաբնին հաստատոց, որ առնական իսկին ի նոցանէ հանգիպոսնին և կոխակոսնին, ասեն արատոյ կրօնից." Եւս. Գծմ. Ը. ժա.

Catholiquement (կաթոլի՛քմէն) մ. Ըստ կաթոլիկեայ հաւատոց։ Il a prêché, il a écrit très —։

Cati (կատի) ե. ար. Փայլեցուցանել (գործուածոց) [étoffe])։

Catimini (en) (ան կատիմինի) ած. —. Լուռկ մեջլկ. ի ծածուկ. գանխուռ. (ընդ.)։ Elle est venue en —։

Catin (կատէն) ե. էգ. † 1. Ազջիկ գիւղական։ ‖ 2. Կին, ազջիկ խառնակեցիկ. (ած.)։ C'est une franche —։

Catir (կատիր) բ. ն. Փայլեցուցանել (գործուածոց)։

Catissage (կատիսաժ) ե. ար. Փայլեցուցանելն (գործուածոց)։ [ածոց.]։

Catisseur (կատիսէօր) ե. ար. Փայլեցուցիչ (գործուածոց)։

Caton (կատօն) յր. ան. ար. Հնամեայ իմն արհեստ խրատուեսոյ իւրոց վարուց. կատան։ ═ ե. ար. (կատ՛. և ընդ.) Ասի առ ազգինի, զգօն. կատան։ C'est un Caton. Il fait le Caton։ [գեա]։

Catoptrique (կատոպտրի՛կ) ած. *Ցոլացիկ (հետաս. ═ ե. էգ. Մասն բնագիտութեան որ հասարակ ցոլացմանէ լուսոյ. *հայելերանութիւն։

Caucasien, ienne (կոկազիէն, իէնն՛) } ած. կովկասական. կովկասական։ La race caucasienne, caucasique։
Caucasique (կոկազի՛կ) }

† **Cauche** (կոշ) ե. էգ. Խորշ ծովեզ ուր ժողովին հաւրընդգմայրք [alose] ի ամօթաժամին. գ. ծուռք։

Cauchemar (կոշմար) ե. ար. 1. Պանդուխթիւն կամ ճնշումն զոր զգայ ոք ի վերայ սրտաճոյնին ի ննջելոյ իւրում. Ս. խեղդիկ (Ա). *մղձաւանջ. (*մղձաւալանջ?). (պրս. խոպոպս). տղոյ պատան։ Être sujet au —. Avoir le —։ ‖ 2. Երազ անգոհական, զարհուրելացուցիչ։ Il eut des cauchemars toute la nuit։

— Cet homme donne le —. (կոշ՛. և ընդ.) Ասի այս չատոյ տգի առնուլ, կլանել. խեղդ ընդ առնէն առնանի. ծանրաառաղասուկ ոք է։

═ Վկաս. (Ա) "Ա՛ման խոյնի ցասոյն։ Կան սմանք որ երբէ ի տան ընկեր, հանդ ինչ ինք էր գ ի վերան նոսա, և ինք ճիկն՝ յոյնն ի գոլոր տեղ և խօսել չուզեր, և ահասոյր ինչ և երկիւղ." Բժշ. — "Գիպասան. խոյնի ցասն է." Բժշ. — "Գահգահնիս վա ի հոգնոյ ցնորէն, ի առուէն ասգասոյն, ի ծանրաբնինն էնալեցոյ." Յոհ. Գառնեցի, Ազօթք.

Cauchois, oise (կոշուա, ուազ) ած. Pigeon —. Ազատնի ինչ Նորմանդիոյ մեծամասնութեան. կոչեսական ազգատնի։ — Coiffe cauchoise. Բնաբար գլխագիր ինչ կանանց Նորմանդացւոց. կոչեսական գլխագիր։

† **Caudal, ale** (կոտալ, ալ՛) ած. Տոհմ. առնազգին։ Nageoire caudale. *Լաւգլաբան կամ ճիւ ձկանց առ առաջին։

Caudataire (կոտատէր) ած. և ե. ար. 1. Գգուանգակալ (հնամենի քահանայապետին, ծխրանատարք)։ ‖ 2. (կատ՛.) Ասի որ շնիճ և ծառայէ տկլոց անարգ օրինակաւ. քղանցակալ։ Cet homme est le —, se fait le — de tous les gens en place։

† **Caudé, ée** (կոտե) ած. 1. Պգեալ, առնաւատ (առնասուն)։ ‖ 2. Պգեալ, առնաւատ (առաջ, ի կնիքս)։ [(Վրդ.)։

Caudebec (կոտբէկ) ե. ար. Գլխատիկ ինչ առաւելագոյ.

† **Caudifère, † Caudigère** (կոտիֆէր, կոտիժէր) ած. Պգեալ։

† **Caudimane** (կոտիման՛) ած. Որ առաջին խրգեա ձեռամբ վարի (կապիկ). *առնաձեռնի։

Caudines (կոտին) ած. էգ. յգ. Fourches —. Երկճեղ փայտք ընդ որով անցուցին Յաւմիխացիք զբանակն Հռովմայեցւոց ի կիրճս կատդիոնի. երկճեղ փայտք կապելոյ նմանի։ — Passer sous les fourches —. (կոտին՛.) Անցանել ընդ երկճեղ փայտիւք կապելոյն. յանձն առնուլ ակամայ զծանր ծանր գաշինս. առնել ակամայ զոր ինչ ոչ կամի։

Cauris կամ † **Coris** (կոտ՛) ե. ար. Խեցի փոքրիկ որով վաճառին փոխանակ ածխոյ Հնդիկք և բնակիչք Նեգրատագին Աֆրիկէի. *կուրիկ։ Il fallait (en Afrique, de 1849 à 1855) 2500 — pour valoir cinq francs։

† **Causal, ale** (կոզալ, ալ՛) ած. տես Causatif։

Causalité (կոզալիտե) ե. էգ. *Պատճառականութիւն։

Digitized by Google

† **Causant, ante** (կոզան, անթ) ած. Զրույցասէր. *խօսասէր։

Causatif, ive (կոզատիֆ, իվ) ած. Փաստաբանական, պատճառական (շազկապ. օրինակ ի՛մն Car, Parce que)։ — ԿԱՍԱՏ. "Շա՛տ է բազմաբանական նա, այլ է բազում քան՝ ասել բաւական յարմարացն. և նա այլ. պ, վասն որոյ, վասն պ." Բեր. Գիր.

Cause (կոզ) ե. իգ. 1. Պատճառ. առիթ։ Il n'y a pas d'effet sans —. Remonter, aller à la —. Telles furent les causes qui amenèrent cette révolution. La — première էամ universelle, la souveraine —, la — des causes. Առաջին պատճառն. պատճառն ամենայնի, Հաստիչին. հոգեպատճառն ամենեցուն. սկզբնապատճառն հզօրից. առիթն պատճառաստրոց. (ասի զԱստուածոյ)։ Causes secondes. Պատճառաստրք. պատճառականք. արարածք. հզականք։ — finale. Կէտ նպատակի. վախճան։ La gloire de Dieu doit être la — finale de toutes nos actions։ ‖ 2. Պատճառք. բարուրք. վասնիէրն։ — légitime. Il n'a point fait cela sans —. Pour quelle — les a-t-on arrêtés? Ջի՞նչ պատճառաւ, վասն որո՞ց պատճառաց արարքին զնոսա ձերբակալեր։ ‖ 3. Դատ։ Gagner sa —. Ցաղթել գատին իւրում։ Causes célèbres. — Cela est hors de —. (ածաբ.) Զկը խնգիր վասն այդորիկ. ոչ է կապակից առարկուածի զայդմանէ։ — Plaider la — de quelqu'un. Ջատագովել մեռանիլ ումեք. պաշտպան կալ ումեք։ — Avocat sans —. Խանակ էամ փաստաբան բացընկեցիկ. (ընթ.)։ ‖ 4. կոզմն. օգուտ։ Prendre en main la — du peuple. Embrasser vivement la — de la justice. Épouser la — de quelqu'un. La bonne —. Իրաւանք. արդարութիւն։ "Télémaque et moi nous combattrons pour la bonne —." ՖԷՆ. *Tél.* XI. "La bonne — d'abord suivie de bons succès, et depuis, des retours soudains." BOSS. *R. d'Angl.* — La — publique. Օգուտ Հասարակաց։ — Faire — commune avec quelqu'un. Միաբանիլ, դնել զբաժին իւր ընդ ումեք։ — Prendre fait et — pour quelqu'un. Լ. նիլ ի ի՛մէրէ ուրուք. պաշտպան կալ, կռուանդիլ ումեք։ — Être —. Պատճառք, առիթ լինիլ։ Vous êtes — de mon bonheur. Si je n'ai pas fait tout ce que je devais, c'est vous qui en êtes —։ Ան ևս յօգիս. Elle peut mourir de douleur, et vous en serez la —. Être la — innocente, involontaire d'un accident։

— Et pour —. Եւ ոչ անպատճառս. իրաւամբ. (ընթ.)։ Je veux faire cela, je ne veux pas faire cela, et pour —։ — À — de. Նր. —. Ան. ակր. ի պատճառս. սակս։ À — de lui. À — de cela։ — À — que. ՅՈՒ. —. Վ. ասան զի. այնու զի։ Je vous cède le pas à — que vous êtes mon aîné։

A. **Causer** (կոզե) բ. Ն. Պատճառք լինիլ. առիթ լ. Նիլ. ածիլ։ — de la douleur, du chagrin, de la joie։

B. **Causer** (կոզե) բ. լ. 1. Խօսակից լինիլ ընտանեբար. խօսակցիլ։ Je cause volontiers avec lui. Nous causerons de cette affaire. — de choses et d'autres. Խօսիլ ընտանեբար զայլևայլ իրաց. (ածաբ. ասգիէս անդիմեն խօսիլ). (ընթ.)։ — de la pluie et du beau temps. (ածաբ. և ընթ.) Խօսիլ զլինելն էամ զդպրէն իրաց, զլինելոց։ — littérature, voyages. Խօսիլ զգրականութենէ, զուղևորութեանց։ ‖ 2. Շատախօսիլ։ Ne lui dites que ce que vous voudrez que tout le monde sache, car il aime à —։ ‖ 3. Զար խօսիլ։ N'allez pas si souvent dans cette maison, on en cause։

Causerie (կոզըի) ե. իգ. 1. Խօսակցութիւն, (ընթ.)։ C'est une — perpétuelle։ ‖ 2. Շատախօսութիւն. (ընթ.)։ Ses causeries finiront par nous compromettre։

Causette (կոզէտ) ե. իգ. Հակիրճ խօսակցութիւն. (ընթ.)։ Faire la —։

Causeur, euse (կոզէօր, էօզ) ած. և ե. 1. Զրուցասէր. *խօսասէր։ Cette femme est bien causeuse. Ce vieillard est un aimable —։ ‖ 2. Շատախօս. անգուամն լեզուաւ։ Ne lui confiez rien, c'est un —։

Causeuse (կոզէօզ) ե. իգ. Փոքրիկ բազմոց [canapé] վասն երկուց. *բազմոցակ։

Causticité (կոստիսիթե) ե. իգ. 1. Կիզիչ զօրութիւն (դեղոց). կիզողութիւն. այրեցողութիւն։ ‖ 2. (ենթաբ.) Բնութիւն ասելոյ էամ գրելոյ բանս խածատիչս կամ կսկծելիս. խածանողութիւն։ Sa — lui a fait bien des ennemis։ ‖ 3. Բանք կսկծելիք։ Un ouvrage plein de —։

Caustique (կոստիք) ած. 1. Կիզիչ. կիզողական. այրիչ. խարոյ (դեղ)։ ‖ 2. (ենթաբ.) Կսկծական. կսկծեցուցիչ. խածատիչ (բանք, բարք)։

— ե. ած. Կիզողական դեղ, գոյացութիւն։ La pierre infernale est un —։

Cautèle (կոտէլ) ե. իգ. Խորամանկ զգուշութիւն, խորամանկութիւն. (իշ.)։ — Absolution à —. Ապահովեմ մեզաց առ զգուշութեան կամ վասն ապահովութեան. (ըստ եկեղեցական իրաւագիտութեան)։

Cauteleusement (կոտըլէզըման) ած. Նենգաւոր. խորամանկ զգուշութեամբ։

Cautteleux, euse (կոտըլէ, էօզ) ած. Խորամանիզ։ Un homme —. Une cauteleuse réponse։

Cautère (կոտէր) ե. ած. 1. Կիզիչ դեղ. խարան. Ե՛ռէ։ Appliquer un —. Pierre à —. *Խարանաքար։ — actuel. Երկաթ զոր շողացուցանեն ի հուր առ ի խարել զմեռան ինչ մարմնոյ։ ‖ 2. Վէրք ի խարիւղ. խարան. Ե՛ռէ։ Avoir un — au bras, derrière la tête. Pois à —. Entretenir un —. Ածել, Ս. արծեցնել (ած. բանեցնել) զխարան. Ե՛ռէ։

— C'est un — sur une jambe de bois. (ենթաբ. և ած.) Խարան իմն է ի վերայ փայտեղէն արուեստից. (ասի զանպիտան կամ զանօգուտ գեղոց)։

Cautérisation (կոտէրիզասիօն) ե. իգ. Խարտիճ։ La — est le seul préservatif efficace contre la rage։

Cautériser (կոտէրիզե) բ. Ն. Խարել. խարան ի վէրս դնել. Ս. տուգել։ — une plaie. — Conscience cautérisée. Խարեալ, խտացեալ, ապականեալ խիղճ մտաց. (ըստ առաւելածեզէն գրոց. տես Ա Տիմ. Դ. 2)։

Caution (կոսիօն) ե. իգ. 1. Երաշխաւորութիւն. ևբաշխ։ Mettre en liberté sous —, moyennant —։ ‖ 2. Երաշխաւոր։ Être — de quelqu'un։ ‖ 3. (ենթաբ.) Երաշխաւոր. վկայ։ Je vous suis — qu'il est très honnête homme։

— Il est sujet à —. (ենթաբ.) Ոչ է պարտ վստահել յայնմէ։ Cette histoire, cette nouvelle est sujette à —. Նբկայական, անյայտ, կեղծաբոծ իմն է պատմութիւնդ, զրոյցդ։

Cautionnement (կոսիօնըման) ե. ած. 1. Դաշն երաշխաւորութեան. երաշխաւորութիւն։ Signer un —։ ‖ 2. Գրաւական. առ-Հաւատչեայ։ Les receveurs de deniers publics sont obligés de fournir un —. Le propriétaire de ce journal a déposé son —։

Cautionner (կոսիոնե) բ. Ն. Յերաշխի առնուլ, երաշխաւորել զոք. երաշխաւոր մեռանիլ ումեք։

Cavagnole (կավանիօլ) ե. ած. Խաղ ինչ բախտի։

Digitized by Google

Le — ne diffère du biribi qu'en ce que chacun a son tableau particulier. Le — ne se joue plus։

† **Cavalage** (ը-վ-լաժ) ը. ած. խառնիք, զուգաւորութիւն կրայից [tortue]։

Cavalcade (ը-վ-լը-ա-դ) ը. էգ. ի. Զխաւարեալ ճեմիք բազմաց. ձիաւորութիւն։ Nous fîmes une — au bois de Boulogne։ ‖ 2. Հանդիսաւոր չուս հեծելոց. ձիաւորութիւն։ Le pape va en — prendre possession de l'église de Saint-Jean de Latran։

Cavalcadour (ը-վ-լը-ը-դուր) արհ. ած. Écuyer — · Վարուժանդաստան, սխոլաստիկա արքունի։

Cavale (ը-վ-լ) ը. էգ. Պատահ ձի. զամբիկ. ճայիկ. եզրոտ։ Faire saillir une — · Une — qui a été couverte par un bel étalon. Boucler une — ։

Cavalerie (ը-վ-լը-ի) ը. էգ. Հեծելազօր. զրաւձի։ Commander la — · Charge de — ։

A. **Cavalier** (ը-վ-լիէ) ը. ած. ի. Հեծեալ. ձիաւոր։ Il y avait trois ou quatre cavaliers autour de la voiture. Être bon — · Քաջ, բարեվարք ձիավարիլ։ Être mauvais — · Ոչ բարեվարք, յոռի ձիավարիլ։ Ցայս միտս ասի և զկնանից. Elle est bonne, elle est mauvaise cavalière։ ‖ 2. Հեծեալ զօրական։ Il était escorté par un piquet de cavaliers։ ‖ 3. Ազնուական, ազատ ընտանեալ։ ‖ 4. Արք մարտ. (Հակադրութեամբ Տիկնայց և Օրիորդաց)· Ած. այրիկ։ Il n'y avait pas assez de cavaliers à ce bal. C'est un joli, un beau, un aimable — ։ ‖ 5. Զխաւար. (ի ճատրակի (échecs])։ Les cavaliers blancs. Les cavaliers noirs։ ‖ 6. Հոգևակոյս յորմէ արձակեն թնդանօթս։ Faire, élever, dresser un — ։ ‖ 7. Ազգ ինչ թղթոյ տպագրութեան։

† — servant. Արք որ կատարէ յամենայնի զՀամայն կինոջ ուրուճն. Հեշտապաշտօնեայ։

B. **Cavalier, ière** (ը-վ-լիէ, իէր) արհ. ի. Համարձակ. ազատ։ Avoir l'air —, la mine cavalière։ ‖ 2. Անպատշաճ. անվայելուչ։ Faire une réponse cavalière. Ce procédé me paraît un peu — · Il prit avec elle un ton fort — ։

Cavalièrement (ը-վ-լիէր-ը-ման) մ. ի. Ազնուական պայմանաւ. ազատօրէն. (վկ.)։ ‖ 2. Անվայելուչ ինչ օրինակաւ. ամբարգութեամբ. բռնութեամբ։ Il l'a traité — ։

Cavatine (ը-վ-թին') ը. էգ. Նուագ ինչ երգոց։

A. **Cave** (ը-վ) ը. էգ. ի. Գետնատուն. գետնափոր։ ‖ 2. Պատերկրեայ չտեմարան (գինւոյ, փայտից). Ներքնատուն. պօտաթոմ։ Avoir du vin en — · Les soupiraux d'une — · Mettre du bois dans une — · De la — au grenier. Ի ներքնատունէ մինչև ցառաստաղս տանն. (ընդ.)։ Rat de — · (ը-խ-ք. և ընդ.) տես ի Rat։ ‖ 3. Գինիք (ի ներքնատան)։ Il a une excellente — ։ ‖ 4. Արկղ ի ներքոյ կառաց։ ‖ 5. Արկղիկ արուեստից ըմպելեաց կամ անուշահոտ ջրոց։

B. **Cave** (ը-վ) ը. էգ. Բաժին արծաթոյ (ի խաղս ինչ քարտիզից)։ Perdre sa — ։

C. **Cave** (ը-վ) արհ. Գոգեալ· Պ. փոսացեալ (այտք, աչք)։ — Veine — · Պեծ երակ՝ որ գտանի ցանկ յօղ ըլթակ [oreillette] արտի վերակային ապիւնն ամենայն մատանց մատնեցին. *գոգերակ։ Veine — supérieure. Վերին գոգերակ։ Veine — inférieure. Ներքին գոգերակ։ Իակ եթէ ասիցի լոկ Veine — , նշանակէ զներքին գոգերակն։ — Lune — · Լուսնական ամիս։

Caveau (ը-վ) ը. ած. ի. Փոքրիկ ներքնատուն։ Il ne peut tenir dans ce — que trois ou quatre tonneaux de vin։ ‖ 2. Կապելայ [cabaret] կամ արճճրան ուր գուշմարիչն գրագիտաք և երգահանդ. Ներքնատուն։ Les habitués du Caveau։ ‖ 3. Ամանձինն շիրիմ ասորերկրեայ վիհեզեցուած կամ ի գերեզմանատեղիս. առագանատուն։ On descendit le cercueil dans le — ։

Caveçé, ée (ը-վ-ը) արհ. Պատգուած (երիվար)։

Caveçon (ը-վ-ը) ը. ած. կարի ի քիթս ամենից կամ արմատ երիվարաց. շղուշակ. վարագոյն. վարժելիք։ Mettre un — , donner un coup de — à un cheval։

Cavée (ը-վ) ը. էգ. ձանապարհ խորեալ. (քան որդաց)։

A. **Caver** (ը-վ) բ. ն. փորել. փսել։ L'eau a cavé cette pierre. Les austérités lui avaient cavé les joues։

= Se — · բ. ա. փսիլ. Պ. փոսանալ։ Ses yeux, ses joues se cavent։

B. **Caver** (ը-վ) բ. ն. և չ. Դնել արծաթի (ի խաղս ինչ քարտիզից)։ Il cava cinq louis. J'ai cavé de tant։

† **Cavernaire** (ը-վ-ռնէր) արհ. Որ բնակէ ի սորս քարանձաւաց (անասուն). սորամուտ։

Caverne (ը-վ-ռն) ը. էգ. Խոռոչ ի քարաժայռս, ի լերինս, ընդ երկրաւ. այր. սոր. անձաւ. քարանձաւ. քարայր. փապար. խորամիմ։ — profonde, obscure. Une — de brigands. Այր աւազակաց։

Caverneux, euse (ը-վ-ռնէ, էօզ) արհ. ի. Որ կան անձաւք բազումք. անձաւախիտ։ Pays — · Montagnes caverneuses։ ‖ 2. Պակաս. ծակատկէն։ ‖ 3. (ը-խ-ք.) Որ գայ ի խորոց ընդերայց (ձայն) (ա)։

= ՎԿԱՁ. (ա) "Ձայն խօսէին նոսա էբրէս ի խորոց, և մրմունն երեսից ոչ երևէր։" Վ.Հ. Ա. 342։

† **Cavernosité** (ը-վ-ռնօզ-ի-թէ) ը. էգ. *Պակասութիւն։

Caviar (ը-վ-ար) ը. ած. Ազծեալ ձուք թառափ [esturgeon] ձկան. *թառափկիթ. խաւար։ Le — est un aliment estimé en Russie։

Cavilation (ը-վ-լա-սիօն) ը. էգ. ի. Աւելի ճարտարութիւնք բանից. փաստապատիր բանք. բանագաւառութիւն. խմաստակութիւն։ Il y a beaucoup de — dans ce raisonnement։ ‖ 2. Պայանումն. ծաղր։

Cavité (ը-վ-թէ) ը. էգ. Խորշ. խիճձ։ Les cavités d'un rocher, du cerveau, du cœur։

† **Cayenne** (ը-յէն') ը. էգ. *Ջինուորանոց Նաւապետից։

Ce, Cet (ը, ը) արհ. յոյց. Եզ. ած. Cette (ը-խէտ) Եզ. էգ. Ces (ը) յ. ած. և էգ. Պյ. այդ. այն։ Ce cheval. Ce héros. Cet oiseau. Cette femme. Ces animaux. Ce livre-ci. Cette femme-là։

— Ce. դեր. յոյց. անէ. Պյ. այդ. այն. առ. գա. նա։ Ce ընդ Être բոլի կազմէ զանազան գազղիարանութիւնս, որք է զի վայելչութիւն և է զի ազգութիւն և ուժգնութիւն տան խօսիցն. օրինակ իմն. Ce fut un grand homme que César. Մեծ ումն եղև կեսար։ C'est l'avarice et l'ambition qui troublent le monde. Ագահութիւն և փառասիրութիւն են որ զաշխարհ խռովեցուցանեն։ Qui est-ce qui m'appelle? Ո վ է որ կոչէն զիս։ Qui que ce soit. Ո՛ որ և իցէ։ Sont-ce vos enfants? Oui, ce sont eux. Որդի՞ք ձեր իցեն սոքա։ Այո, որդիք իմ են։ C'est de moi qu'il s'agit. Զինէն են բանքն. խնդիր է զինէն։ C'est que je suis malade. Վասն զի հիւանդ եմ։ Faites tout ce qu'il vous dira. Որ զինչ ասիցէ ձեզ՝ արասջիք։ Ils lui racontèrent tout ce qui leur était arrivé. Պատմեցին նմա զամենայն ինչ որ անց ընդ նոսա, որ զինչ անց ընդ նոսա։ C'est à vous à parler. Ձեր է կարգն խօսելոյ։ C'est à vous de parler. Ձեզ վայել է՝ անկ է՝ պատշաճ է՝ որ-

Digitized by Google

ծան է խօսիլ։ Qu'est-ce-là? qu'est-ce-ci? qu'est-ce que c'est? Զի՞նչ է այդ, այս։ C'est pourquoi. Վասն որոյ. ասաց։ Quand ce vint à payer . . . Երբ եկն ժամ հատուցանելոյ . . ։ Ce semble, ce me semble. Թուի, երևի ինձ. ինձ այսպես թուի։ Il faut rendre à César ce qui appartient à César. Պարտ է տալ զիշխանէն կեսարու։

— C'est-à-dire, c'est à savoir. տես ի Dire, A. ի Savoir։

— Ce dis-tu, ce dit-il, ce dit-on. Ասես. ասէ. ասի. (հնաձայ)։

— À ce que. ոչ. տս. Ոչգիտես զի։ À ce qu'il n'en ignore։

— De ce que. ոչ. տս. Ս. Գասնզի։ De ce que l'on commet une faute, est-ce une raison pour les commettre toutes? ‖ 2. Եթէ։ De ce qu'il parle aussi bien sans préparation, on peut conclure qu'il en a l'habitude։

Céans (սէ՛ն) ſ. ի տան տաս. տաս ի ներքս։ Il n'est pas —. Le maître de —. Տանուտէր տանս այսորիկ։

† **Céhocéphale** (սէոս-կեֆա՛լ) ած. ս. Un monstre —, կամ լուկ Un —. է. ս. Ձիւաղ կապկագլուխ։

Ceci (սը՛սի) դեր. ց—ց. Ա. յս։ — est à moi, cela est à vous. Ա. յս իմ է, այդ ձեր է։ Que veut dire —?

Cécité (սէսիթե) է. ից. կուրութիւն. շլացութիւն։ Il fut frappé de —։ իակ էսիթ. տաք Aveuglement։

† **Cécube** (սէքիւպ) է. ս. ։ Ազնիւ գինի ինչ Իտալիոյ. կիսկուբեան գինի։ ‖ 2. Ազնիւ, ընտիր գինի. (ի բնագրէ.)։

Cédant, ante (սէտան, անթ) ած. և է. Որ հրաժարի յիշխանութենէ իւրմէ։

Céder (սէտե) ք. ն. Թագուլ. տալ. շնորհել։ — sa place à un autre։

— ք. ն. ։ Կոքիլ. հակիլ. խոնարհիլ։ La voûte est trop chargée, elle commence à —. L'aile gauche de l'armée commençait à —։ ‖ 2. (էսիթ.) Տալի տալ. զիջանիլ. խոնարհիլ. յաղթիլ։ Il faut — à nos supérieurs. Cédons, puisqu'il le faut. — au sommeil. Ցաղթիլ, յաղթահարիլ ի քնոյ։ ‖ 3. Ի վայր գտանիլ, պակաս լինիլ գտանիլ քան զոք։ — à quelqu'un en science, en vertu. Il lui cède en expérience։ ‖ 4. Նուազիլ, գազարիլ (յուաց)։

Cédille (սեդի՛լ) է. իկ. Նշանախնդ Գազղիացւոց որ գրի ի ներքոյ c նշանագրի առ ի հնչել զնա ընդ a, o, u, (ça, garçon, reçu). *Նիշագիծ. *Նիշագիծն։

Cédrat (սէտրա) է. ս. ։ Կիտրան. պտղոյն խնձոր. ազի ծառն։ Du — confit։ ‖ 2. Ծառ կիտրանի. *կիտրանի։

† **Cédratier** (սէտրատիէ) է. ս. տես Cédrat, 2.

A. **Cèdre** (սէտր) է. ս. ։ Ծառ ինչ բարձրաբերձ որոյ փայտ համարի անփուտ. մնայր. երկին։ Les cèdres du Liban. — Il connaît tout, depuis le — jusqu'à l'hysope. (էսիթ.) Տիզեակ է ամենայնի յիզիհնափայտէն մինչև ցզոպոպն. չիք ինչ անծանօթ առ ի նմանէ։ (տես Գ Թագ. Գ. 33)։ ‖ 3. Ոգոյ փայտ. երկնափայտ։ Une boîte de —։

†B. **Cèdre** (սէտր) է. ս. կիտրան։ Aigre de —. տես յ'Aigre։

Cédrie (սէտրի) է. իկ. Ինտրեն երկնափայտի. Ս. ածխահիւթ. ըմ —էէԼԸ։

— վԱՍՏ. "Տի՛ս-կիը, ս ի ըՏէ Էտիս." ԱՀՀ.

Cédule (սէտիւլ) է. իկ. Գիր որով խոստանայ ոք հատուցանել զարծաթի զոր պարտի. ձեռագիր. մուրհակ, գիր, համառօտ պարտաւոր։ (Ա. յժմ տաք Billet)։

Ceindre (սէնտր) [լծորդի իբրև գAtteindre.] ք. ն. ։ Գոտել. շուրջ պատել։ — une ville de murailles, de fossés։ ‖ 2. Գոտել. պնդել։ Des bandelettes ceignaient le front des victimes. Une corde lui ceignait les reins. Գիգտալ էր գլխիցն չուանաձև։ ‖ 3. Ածիլ ուսկը (գօտի, վարտակալ)։ Il le ceignit d'une écharpe. Il lui ceignit le front d'un bandeau. Se — les reins d'une corde. Գիգիլ գինք մէջը չուանաձև։ Se — le front d'un diadème, — le diadème. Թագ կապիլ, առնուլ. արքայանալ ի գագ Թագաւորութեան։

— Se —. ք. ա. Ընդ մէջ ածիլ (գօտի). պնդիլ գմէջը (չուանաձև). կապիլ գինք մէջը։

Ceintrage (սէնթրաժ) է. ս. Չափանք պատուելոյ պնդելոյ գնաւ հնացեալ կի մի՛ ճեղքեսցի։

† **Ceintrer** (սէնթրե) ք. ն. Գաւել պնդել գնաւ չափանք կի մի՛ քակեսցին ի միմեանց ներքնապատա կազնացքն [bordage]։

Ceinture (սէնթիւր) է. իկ. ։ Գօտի. կամար. զգեստ. ետուտ։ Il se mit une —. Porter une épée à la —։ ‖ 2. Գօտի պատհելոյ զարծաթի. կամար. փիփ։ Il avait beaucoup d'or dans sa —։ ‖ 3. Տակի խանչկանի. մէջք. —պետուտ։ Un pantalon, une jupe trop large de —. Être toujours pendu à la — de quelqu'un. (էսիթ.) կախեալ կալ ցանգ գքղանցիոց ուրուք. չքաւթիլ յումէքէ։ ‖ 4. Ուիջք. գիւղ։ Nu jusqu'à la —. Ուիջվք չափ մերկ։ Ayant de l'eau jusqu'à la —։ ‖ 5. Գօտի. շրջանակ. պատուանդ։ Une — de murailles, de haies. Une — de montagnes protégeait ce pays contre les vents։ ‖ 6. Զարգ ինչ չարիքկուսի ի գլուխ և ի առարս բնոյ [fût] սեան (քան ճարտարապետաց). գօտի։ [սեվաճառ.։

Ceinturier (սէնթիւրիէ) է. ս. *Գօտեգործ. *գօ.

Ceinturon (սէնթիւրո՛ն) է. ս. կամար, գօտի սուսերի։

Cela (սըլա՛) դեր. ց—ց. ։ Ա. յդ։ Je n'aime point ceci, donnez-moi de —. Ոչ սիրեմ զայս, տուք ինձ յայդմանէ։ ‖ 2. Ա. յս։ Que dites-vous de —? Զի՞նչ ասէք զայսմանէ։ — est fort beau. C'est —, c'est bien —. Ա. յգեղէ. (ընդ.)։ Comme —, կամ ընդ. Comme ça. Ա. յոգէս և այնգէս. ոչ յայժ բարւոք. չափ ինչ. (տես. առնկ նանկ)։ Comment vous portez-vous? Comme —. Comment —? Զիա՞րդ. ի՛ս. սրո՛վ օրինակաւ։ Il prétend que vous lui devez telle somme. Comment —? Il ne manquait plus que —! Ա. յս ևեթ պակաս էր. (առ յորժամ ձախողութիւն ինչ առանկիակ գայ հասանէ զինէ այլոց ձախողութեանց)։ ‖ 3. Այս. (առ ընդ. գանձանաց)։ Voyez ces enfants, — est heureux, — ne fait que jouer։

— Avec —. Հանգերձ այսոսիկ. և առկայն։ Je suis convaincu que vous ne viendrez pas; avec —, je vous attends toujours. — étant. Ես զի այս այսպէս է։

— Pour —. Ա. րգարէ. առաւգիս։

Céladon (սէլատո՛ն) է. ս. ։ Տարփածու մեզգ. կանաչագոյն. (ընդ. և հինէն.)։ ‖ 2. կանաչ ասպիդն։ Վ. յարի ևս ածականաւորէն. Ruban —։ [(գյարուքիւն)։

† **Celation** (սէլասիո՛ն) է. իկ. Ծածկելի, Թաքուցանելի

Célébrant (սէլեպրան) է. ս. Պատարագամատոյց, պատարագիչ, ժամադպար քահանայ։

Célébration (սէլեպրասիո՛ն) է. իկ. Պատարագութիւն (պատարագի). կատարութիւն (ծոնի, պահի ամենանուիրեանց)։

Célèbre (սէլե՛պր) ած. Անուանի. երևելի. Հռչակաւոր. քաջանուն. մեծանուն. Նշանաւոր. Հանչակաւոր։ Un auteur, un lieu —. Une action —. Causes célèbres։ Ա. մի և ի չար միտս. Un fou —. Un — charlatan։

Célébrer (սէլեպրե) ք. ն. ։ Կատարել (զամենանուիրեանց, զՀաւատոյիս, զՀանգէս յուշարկաւորութեանն).

Digitized by Google

կատարել, խմբել (գործ, գիրք). ուշնախմբել. ցընծալ։ ‖ 2. Պատուհանել, կատարել (զպատարագ)։ ‖ 3. Հաշակ հարկանել. հռչակել. աշխարհագործ, աշխարհաշխատ առնել. գովել։ — de grandes actions։

† **Celebret** (-ելեպրե-էթ) է. ար. Հրամանն տալով յեպիսկոպոսէ մատուցանելոյ զպատարագ. մատուցանէ։

Célébrité (-ելեպրե-իթե) է. իէ. 1. Հանգէս. շուք. (ձև.)։ Cette cérémonie se fit avec une grande —։ (Այժմ յայտ միտս ասի Solennité)։ ‖ 2. Հռչակ. հռոմբաս։ La — d'un nom, d'une personne, d'un ouvrage։ ‖ †3. Հռչակաւոր, երևելի, հռչակապ ոք։ Les célébrités de notre temps։

Celer (-ըլե) [Je cèle. Je cèlerai.) բ. ն. Ծածկել. թաքուցանել։ C'est un homme qui ne peut rien —. Se faire —. Տալ ասել զանձնէ իբե չէ ի ատեն. թաքուցանել զանձն։ (Ունանիք գրեն Céler, -ելե)։

Céleri (-ելը-ի) է. ար. Ազգ բանջարոյ. կարօտ. ելերիփէլ։

† **Célérifère** (-ելե-իֆէր-) է. ար. Երագընթաց կառք ինչ հասարակարհիկ [public]։

† **Célérigrade** (-ելե-իկրատ) ած. Երագոտն. երագագնաց. քաջվազիկ (անասուն)։ [(անասուն)։

† **Célériplède** (-ելե-իփլէտ) ած. Արտաո. երագընթաց

Célérité (-ելե-իթե) է. իէ. Արագութիւն. ճեպ։ Cette affaire demande de la —, requiert —։

Céleste (-ելէսթ) ած. 1. Երկնից. երկնային։ Les espaces, les corps célestes. Bleu —. կապուտակ երկնագոյն։ ‖ 2. Երկնաւոր. երկնային։ La gloire —. La — patrie. Երկնաւոր գաւառ, հայրենիք. արքայութիւն երկնից։ Le père —. Հայր երկնաւոր. Աստուած։ ‖ 3. Երկնային. աստուածային։ Don, inspiration, courroux —։ ‖ 4. Գեղշնարհիկ. երկնապաճոյճ։ Beauté, âme —։

Célestin (-ելե-թեն) է. ար. Անուն կրօնաւորաց հաստատելոց յ'ամի գտրա ի քահանայապետէն կելեստինեանց կէ. կելեստինեան։

Céliaque (-ելի-ա-ք) ած. 1. Ազեաց. որովայնի։ Flux —. Որովայնածուխ. Ս. փորանցութիւն։ (Գրի եւս Cœliaque)։ ‖ 2. Աորտին որովայնի. փաքրափորային։ L'artère —։

Célibat (-ելի-պա) է. ար. Անամուսնութիւն. ամուրբութիւն։ Vivre, demeurer dans le —. Le — des prêtres։

Célibataire (-ելի-պաթէր-) ած. և է. 1. Ամուրբ. անկին. անամուսին. անընկից։ Un vieillard —. Il est —։ ‖ 2. Անպար. անամուսին։ Une femme —. Est-elle mariée ou —?

Celle (-ել) դեր. ցոյց. իէ. տես Celui։

Cellérier, ière (-ելե-իէ, իէր) է. Վ. Երակացու մատակի (ի վանս արուց, կանանց). մատակապետ։

Cellier (-ելիէ) է. ար. Շտեմարան գինւոյ և ուլոց համբարուց ի գետնայարկի տան. մատան. Ս. կեղար. էլիէր։ Il n'y a point de cave dans cette maison, il n'y a que des celliers։

Cellulaire (-ելի-ուէր-) ած. Որ ունի խորշս. բաւնկեան. *բազմախորշ. (բան անդամագիտաց և անկագիտաց)։ Tissu —։

— Système, emprisonnement —. *Խցարգել գրութիւն, կալանաւորութիւն. գրութիւն արգելուց զի-բարեաքենչիւր կալանաւոր յառանձինին խցի։

— Voiture —. կառք բանտանոցաց ի խորշս խորշս, յորս փակին մի կալանաւոր կամ բանտական. *խորշակառք։

Cellule (-ելի-ուլ) է. իէ. 1. Սինեկիկ (կրօնաւորի, հաւատաւորի կամ կուսանի). խուց։ ‖ 2. Խուց (միոյ միոյ ծերանաւորի ի ժամանակի ժողովոյ քնաթութեան նորոյ քահանայապետի)։ ‖ 3. Խուց (միոյ միոյ բանտականի)։ ‖ 4. (է-ի-բ.) Խորշ. մեղաբան։ C'est ma —. Il faut embellir sa —։ ‖ 5. Բջիջ. գուբ (մեղուաց)։ (Այն եւս Alvéole)։ ‖ 6. Խորշ. (բան անդամագիտաց և անկագիտաց)։

Celluleux, †euse (-ելի-ւէ, էօզ) ած. Բաժանեալ ի խորշս խորշս. *խորշաւոր։

† **Celte** (-ելթ) է. ար. Կելտական լեզու, բարբառ. կելտերէն։ [celtiques։

Celtique (-ելթիք) ած. Կելտական։ Monuments — է. ար. Կելտական լեզու, բարբառ։ Le — se divise en deux principaux dialectes: le cymrique et le gaélique։

Celui (-ըլի) դեր. ցոյց. եզ. ար. Celle (-ել) եզ. իէ. Ceux (-ե) յէ. ար. Celles (-ել) յէ. իէ. Այս. առ. նա։ L'homme dont je vous ai parlé, c'est celui que vous voyez là. Այրն զորմէ խօսեցայ ես ընդ ձեզ, նա է զոր տեսանէք։ — ի հայուածս բազում այն է զի թաքցնի ոք յորաբերականաս լսից. օրինակ ինն. Ceux qui ont vécu avant nous. Որ կեցին կամ եզիցեն յառաջ քան զմեզ։ Donne à celui qui te demande. Որում խընդրէ ի քէն՝ տուր։ Celui de vous qui sera le plus diligent sera récompensé. Որ ոք ի ձէնջ առաւել ժրալից իցէ, վարձս առցէ։ Երբեմն թաքցնելով գիմորշ յօգ ի յատկացուցիչն, որպէս. L'influence du luxe se répand sur toutes les classes de l'État, même sur celle du laboureur. Ազդեցութիւն զեղխութեան հասանէ յամենայն վիճակս աշխարհին, եւս և ի հողագործին։ Երբեմն թաքցնի բայածականաս. Qui me reçoit, reçoit celui qui m'a envoyé. Որ զիս ընդունի՝ ընդունի զառաքիչն իմ։

— Celui-ci. դեր. ցոյց. եզ. ար. Celle-ci. էէ. Այս։ Ceux-ci. յէ. ար. Celles-ci. յէ. իէ. Սոքա։

— Celui-là. դեր. ցոյց. եզ. ար. Celle-là. էէ. Նա։ Ceux-là. յէ. ար. Celles-là. յէ. իէ. Նոքա։

Cément (-ե՛մէն) է. ար. Փոշի որով ծեփեալ զմետաղական մարմինս չոգացուցանեն ի հուր. *կեմենա։

Cémentation (-ե՛մէնթասիօն) է. իէ. Շոգացուցանելն զմետաղ պատեալ փոշւով ածխոյ կամ եղջիւրոց։

Cémentatoire (-ե՛մէնթատուար-) ած. *կեմենատային։

Cémenter (-ե՛մէնթե) բ. ն. *կեմենատել։ On cémente le fer, ou on le transforme en acier, en l'entourant de poussier de charbon et en l'exposant pendant longtemps à une haute température։

Cénacle (-ենէքլ) է. ար. 1. Արտ յորում ընթրեաց Քրիստոս հանգերձ երկոտասանիւքն. վերնատուն։ ‖ † 2. Հաղով, ակռայ (գրպանիցաց, արուեստաւորաց)։

† **Cendal** (-ենտալ) է. ար. Ազգ ինչ կերպասու. անգուս. ատլաս։

Cendre (-ենտր) է. իէ. 1. Մոխիր. աճիւն. գազագ. անիծեզ. շլան։ Feu couvert de —. Faire cuire une galette sous la —. C'est un feu caché sous la —. (է-ի-բ.) Կրակ իմն է ծածկեալ յանիծեզի. (տես զկրից կամ զկաթից որ ոչ են ի սպաս չիջեալ)։ Réduire, mettre en cendres une ville, un pays. Ցամքուն, յայրեաց և յաւեր դարձուցանել զքաղաք, զշրջակս. այրեացաւեր առնել։ ‖ 2. Մոխիր. (Ընդ սգոյ, զղջման)։ Autrefois, chez les Juifs, pour témoigner une grande douleur ou un profond repentir, on prenait le sac et on se couvrait de —. Faire pénitence avec le sac et la —, dans le sac et dans la —. (է-ի-բ.) Խորհել և մխիթով, ի քաւթ և ի մխիթ սպաշխարել. ի խորհ և ի մխիթ հառնել սպաշխարել. լալ և սգալ ի վերայ մեղաց իւրոց։ Le jour (կամ le

Digitized by Google

mercredi des Cendres. Ա-ապհին չորեքշաբաթի քառասնորդացն պահոց (առ Հռովմէականն կարծողիկեայս). օր, չորեքշաբաթի մնխրոց։ ‖ 3. Նշխարք մեռելոյ. աճիւն. (ի բնաւգէ.)։ C'est là que reposent ses cendres chéries. J'irai chaque jour pleurer sur ta —։ ‖ 4. (ի խոսք.) Ճիշտ-առակ մեռելոյ. աճիւն։ Donner des larmes à la — d'un ami. Honorer les cendres des morts։

— de plomb. տես Cendrée, 2։

Cendré, ée (սաւդրե) ած. 1. Մոխրագոյն. գ. մազգլխի։ Des cheveux d'un blond —։ ‖ † 2. Մոխրախառն։

Cendrée (սաւդրե) ե. իգ. 1. Փոքրուբ, կղկղանք կապարոյ։ ‖ 2. Փոքրիկ գնդակք կապարեայ. սաչմ։

† **Cendrer** (սաւդրե) բ. ն. 1. Մոխրագոյն առնել։ ‖ 2. Խառնել ընդ մնխրոյ. մնխրոտ առնել։

Cendreux, euse (սաւդրո, ոզ) ած. Մոխրալից. մնխրացան. մնխրոտ։ Un habit tout —։

Cendrier (սաւդրիէ) ե. ած. 1. Ընդունարան մնխրոյ թառայի [fourneau]. *մնխրակալ։ ‖ † 2. Անօթ մնխրոյ. մնխրանոց։

† **Cendrillon** (սաւդրիյոն) ե. իգ. *Մոխրիկ. (անուն ազգկան ի մանրավիպի խմիք)։

Cène (սէն') ե. իգ. 1. Տէրունական ընթրիք։ J.-C. fit la Cène avec ses apôtres։ ‖ 2. Նկար, պատկեր սէրունեական ընթրեաց։ La Cène de Léonard de Vinci։ ‖ 3. Պատառիկն աղքատաց յիւս լուանալոյ զոտս նոցա ի մեծի Հինգշաբաթիին. (առ ի Հռովմայ քահանայապետէն, ի թագաւորաց և ի Կայսրազեաց). ոտնլուայ։ Faire la Cène le jeudi saint։ ‖ 4. Հաղորդութիւն բազմականաց կրկին տեսակեօք. ընթրիք։ Faire la —։

Cenelle (սընել) ե. իգ. 1. Գառաղ սրսփշոյ [aubépine]։ ‖ 2. Գառաղ չիչխանի [houx]։

† **Cénobiarque** (սենոպիարք) ե. ած. Գլուխ, առաջնորդ մենաբանականաց։

Cénobite (սենոպիթ) ե. ած. Որ կեայ ի հաստատակաց վանս՝ խառն ընդ բազմութեան եղբարց. միաբանակեաց. միաբան. վանական. (առ ևս ի զանազան միաբանակեացս հակադրութեամբ Մենյանակեացս [Anachorète])։ (Ա. մեր նախնիս թարգմանեալ է և խառնակեաց, խազմանակեաց)։

— Vivre en —, mener une vie de —. (ի խոսք. և պիտ. ի-ոզ) կեալ յառանձնութեան։

Cénobitique (սենոպիթիք) ած. Միաբանական. վանական։ La vie —։

Cénotaphe (սենոտաֆ) ե. ած. Շիրիմ ունայն ի յիշատակ ուրուք։

Cens (սան, բաս Ակադեմիոյ. սան, սանս, բաս Լիդրէի) ե. ած. 1. Աշխարհագիրք. տշխարհահամար հռովմայեցւոց բաս հինգ և հինգ ամաց, զոր մինչև միամեամ ի հինգ ամն. հանգէս (ա)։ Le — donna deux cent mille citoyens։ ‖ 2. Հարկ, սակ վասն երկրի. հազմանան։ Payer les —։ ‖ 3. Չափ հարկաց տուելոց առ ի լինելոյ ընտրոզ կամ ընտրելի. ընտրական սակ։ Le — électoral, d'éligibilité։

— վասն. (ա) "Հանդիսի ի հոմ եկելոյ' ետան քիւրս վիշտասն և հազարս հինգ." եւս. գր. բ. 222. — "Հանդիս վաղ ի հոմ ետանէին քիւրս տասն և հինգ." ագաթ. 232։

† **Censal** (սանսալ) ե. ած. Միջնորդ վաճառականաց յԱլբիանելս. (արբ. ալմաթ). տես և † Sansal. յե Sansaux)։

Cense (սան) ե. իգ. կալուածք. ագարակ։

Censé, ée (սանսե) ած. Համարեալ։ Celui qui est trouvé avec les coupables est — complice։

† **Censément** (սանսեման) ա. կարծեաց. (տե.)։ Tu es — le maître։ [ա.ա։

† **Censerie** (սանսըրի) ե. իգ. Միջնորդութիւն վաճառականաց։

Censeur (սանսոր) ե. ած. 1. Անհնակալ հռովմայեցւոց որ ունէր զհամար քաղաքացւոց և զընչից նոցա և սկեր ի պահպանութիւն բարուց. համարակար։ Caton le —։ ‖ 2. Քննիչ վարուց և գործոց ալլոց. խաչարիւս. կրխիս։ Un — équitable. Un rude —։ Իակ եմ ես ասիցի առանց վերագրելի՝ իմանալի ե ի չար միտս. C'est un —. Պարտաւադէտ, բանակրկիտ ոք է։ ‖ 3. Քննող՝ քննիչ գրոց, լրագրաց, թատերախաղաց. *գրաքննիչ։ ‖ 4. Վերակացու ուսմանց և բարեկարգութեան (ի ձեմարանս կամ ի լիկէանս [lycée] և ի վարժարանս). համարակար։ Le — du lycée de Louis le Grand։

A. **Censier** (սանսիէ) ած. ոզ. 1. Seigneur —. Տանուտէր կամ պարան որ ընդունէր զհաղամասն։ ‖ 2. Livre —. Արձանագիրք, տոմար սակից, բաժից։

B. **Censier, ière** (սանսիէ, իէր) ե. վարձակալ (կալուածոյ, տգարակի)։

Censitaire (սանսիթէր) ե. ոզ. 1. Որ պատուէր առնուն կամ պարանի զհաղամասն. (բաս ստացական [féodal] իրաւագիտութեան)։ ‖ 2. Որ հատուցանէր զսակ ընտրական (ի գաղղիա)։

Censive (սանսիվ) ե. իգ. 1. Երկիր որ հատուցանէր զհաղամասն։ ‖ 2. Հաղամասն. սակ։ Cette terre devait tant de —։ [կան։ Lois censoriales։

Censorial, ale (սանսորիալ, ալ) ած. *Գրաքննական։

Censuel, elle (սանսիւել, իլ) ած. *Հաղամասնային։ Droit —. Rente censuelle։

Censurable (սանսիւռաբլ) ած. Դատովելի. հակերելի։

Censure (սանսիւռ) ե. իգ. 1. Գատու, պատճան հանդիսարակաց (առ հին Հռովմայեցիս). համարակարութիւն։ Durant la — de Caton։ ‖ 2. Դատաստարութիւն։ La — que la Sorbonne fit de tel livre, de telle proposition։ ‖ 3. Նզովք. բանադրանք։ Il a encouru la —. Censures ecclésiastiques։ ‖ 4. Կշռութիւն. դատովնիք (առանձ կալի, խօսնակի կամ փաստաբանի, նօտարի, եբեպիսկոպոսի)։ ‖ 5. Դատաստան. քննութիւն. ուղղութիւն. պարտաւորիտութիւն։ Soumettre ses écrits à la — de quelqu'un. ‖ 6. Քննութիւն գրոց ի ձեռն գործակալաց տերութեանն. *գրաքննութիւն։ — des journaux, des pièces de théâtre. Abolir la —։ ‖ 7. Քննիչք գրոց. *գրաքննիչք։ La — refusa son approbation։

Censurer (սանսիւռ) բ. ն. 1. Խծրծել. հակերել. ըստգտանել։ Il y a des gens qui ne se plaisent qu'à — les actions d'autrui։ ‖ 2. Դատաստարակել. մնալոր ցուցանել։ On censura ses livres à Rome։ ‖ 3. Կշռատնել. դատովել։ Cet avocat a été censuré par l'ordre։

Cent (սան). Cent hommes, ընտերցիր տիւ օ'. Deux cents hommes, ընտերցիր բիւ տիւ օ'. իակ Cent un, Cent-unième, ընտերցիր տի եւ, տի եւ-ներ') ած. Բազում, 1. Հարիւր։ — ans. Deux cents hommes. Deux — trente hommes. Onze cents. Հազար հարիւր. մեռաւոյան հարիւր։ ‖ 2. Հարիւր. բիւր. բազմապատիկ։ Faut-il vous le dire — fois? C'est — fois pire. — et — fois. En un mot comme en —. Հակիրճ, համառօտ ասել։ Je vous le donne en —. Դժուարագոյն ոչ ոք ասելոյ. անհնարին լինի ձեզ գուշակել զոր ասեմս։ ‖ 3. Հարիւրորդ։ Page —. Chant premier, vers deux —. Cela est arrivé en mil sept.—։

Digitized by Google

— Trois, cinq pour —. Երեք, հինգ առ հարիւր (առևտրական արծաթադոյ). Gagner cinq pour —, dix pour —, — pour — dans une affaire. Il y a — pour — à gagner dans cette affaire. Մեծամեծ շահք կան յայդմիկ.

= ե. ար. 1. Հարիւր. Le produit de — multiplié par dix. ‖ 2. Հարիւրեակ. Un — de marrons. Deux cents d'œufs. Combien vaut le —? Քի՞նչ են գինք հարիւրոցն. քանո՞ւ արժէ հարիւրն.

— Un — pesant. Կշիռ լտերց հարիւրոց. կենդինար. ֆանթար. (որ և Quintal).

A. **Centaine** (—ոթէն՛) է. իե. 1. Հարիւրեակ. Հարիւր մի. Une — d'années. À —s Par centaines. (ետ.) Հարիւրապատ. բազում յոյժ. ‖ 2. Հարիւր ամք կենաց. Հարիւրմեայք. Il atteindra la —. Կհասցէ ամս ընդ երկայր. (ընդ.).

B. **Centaine** (—ոթէն՛) է. իե. Թել որով կապակալք են ընդ մխեհանս ամենայն թելք կտրիչին [écheveau]. *Կարժդլուխ. On coupe la — pour dévider l'écheveau.

Centaure (—ոթօ) է. ար. 1. Արդ ձիախառն (ըստ առասպելացց). Յուշկապարիկ. Ձիացուլ. Իշացուլ. Մարդացուլ. Կենտորոս. Achille fut élevé par le — Chiron. Le combat des centaures et des Lapithes. Յուշկապարկաց, կամ՝ Իշացլաց և Լապիթեանց կռիւ. ‖ 2. *Համաստեղութիւն հարաւային կիսագնդին. Յուշկապարիկ.

Centaurée (—ոթօե) է. իե. Տունկ ինչ պիտանի ի բժշկութեան. տերեփուկ. (արբ. ֆանթաբաուն). La grande —. Մեծ տերեփուկ. Նուշտ (ա). — bleue. տես Bluet. La petite —. Տունկ ինչ համեղ բոգոյ [gentiane] օգտակար ջերմեան. *գետնալեղի. [Գաղիանոսի.

= ՎԱԱՀ. (ա) "կենտրէն. Տերեփուկ մեծ, կամ ՆուշՏ." Բառաք

Centenaire (—ոթէնէր) ած. Հարիւրամեայ. Un homme —. Possession —.

= է. ար. 1. Հարիւրամեայ. Un —. ‖ 2. Հարիւրորդ տարեգարձ. *Հարիւրամեակ. Le — de la naissance de Napoléon.

Centenier (—ոթէնիէ) է. ար. Հարիւրապետ (Հռովմայեցոց, ի գիրս առելբս). J.-C. guérit la fille du —.

Centésimal, ale (—ոթէզիմ—լ, —լ՛) ած. Հարիւրորդական. Fraction centésimale. Les degrés centésimaux d'un thermomètre.

Centiare (—ոթիար) է. ար. Չափ ինչ գետնոյ, որ է հարիւրորդ մասն կալի [are]. *Հարիւրորդակալ.

Centième (—ոթիէմ՛) ած. Հարիւրորդ. La — année. La deux — année. La — partie.

= է. ար. Հարիւրորդ մասն. Հարիւրորդ. La diminution a été d'un —. Trois centièmes ($\frac{3}{100}$).

Centigrade (—ոթիկրատ) ած. *Հարիւրաստիճանեան (ջերմաչափ). [գրամ.

Centigramme (—ոթիկրամ՛) է. ար. *Հարիւրորդգրամ.

Centilitre (—ոթիլիթրէ) է. ար. *Հարիւրորդլիտր.

Centime (—ոթիմ՛) է. ար. Հարիւրորդ մասն փրանկի. Հարիւրորդ.

Centimètre (—ոթիմէթրէ) է. ար. 1. Հարիւրորդ մասն մետրի. *Հարիւրորդամետր. ‖ † 2. Ծապաւէն չափելոյ, որով երկայնութիւն և սովրաբար առաւել քան զմի մետր.

Centinode (—ոթինոտ) է. իե. Ազգ ինչ մասիակազի [renouée] որ բուսանի ի խոպանի և յանջրդին տեղիս. անջրդի մասիակազ. (Աստ և Renouée des oiseaux, Traînasse).

Centon (—ոթոն) է. ար. 1. Տղդ, պատառիկք առղից քաղելոլք ի գրոց բանաստեղծաց. ‖ 2. կարկատուն, հատատկարկատ բանաստեղծութիւն. Le — d'Ausone. ‖ 3. Առտեան յօրինեալ ի մեւրացածոյ հատատկատրոց. Ce n'est qu'un —.

Central, ale (—ոթրալ, —լ՛) ած. 1. Միջավայրի. միջնակայ. *կենդրոնական. Point —. † Points centraux. L'Afrique centrale. Կենդրոնային Ափրիկէ. ‖ 2. (ետ.) *կենդրոնական. գլխաւոր. Administration centrale. Bureau —. L'École centrale des arts et manufactures.

Centralisation (—ոթրալիզասիոն) է. իե. Ամփոփումն իշխանութեան ի ձեռս միոյ ուրուք. ամփոփելն ի կենդրոնի Տէրութեանն զամենայն գործս վարչութեան. *կենդրոնացումն. — politique, administrative.

Centraliser (—ոթրալիզէ) բ. ն. Ամփոփել, ժողովել, միաբանել ի մի վայր. *կենդրոնացուցանել. *կենդրոնաւորել. — l'administration.

† **Centralité** (—ոթրալիթէ) է. իե. *կենդրոնականն լինել աեղւոյ երկր. *կենդրոնականութիւն.

Centre (—ոթր) է. ար. 1. կենդրան. խթան. բևեռ. նշան. կէտ (բոլորակի, գնդի). Le — d'un cercle, de la terre, d'une planète. Le — d'un carré. ‖ 2. կենդրան. միջոց. միջավայր. *կենդրոնավայր. Le soleil est au — de notre système planétaire. Le palais est au — de la ville. Le — d'un pays. Միջնաշխարհ. Le — d'une armée, d'une troupe. Միջոց բանակի, գնդի. միջին վայր, միջոյ՝ միջոց կողմ. միջնամարտիկ զօրք. Le drapeau est au — d'un bataillon. Le — fut forcé, enfoncé. ‖ 3. (ետ.) կենդրան. **միջակէտ. Cette ville est le — de toutes les affaires du Levant. Paris est le — des arts et du bon goût.

Centrifuge (—ոթրիֆիժ) ած. *կենդրոնախոյս, միջախոյս (զօրութիւն).

Centripète (—ոթրիփէթ) ած. *կենդրոնահակ, *կենդրոնաձիգ, *միջահակ (զօրութիւն). [սաձն).

† **Centrodonte** (—ոթրոտոնթ) ած. *Սրատաձի (անատ.

Cent-Suisses (—ան—սիս) է. ար. յե. Գունդ հարիւրոց հեղուեռացուց թիկնապահաց արքայից Գաղղիոյ. հեղուեռական թիկնապահք. Le capitaine des Cent-Suisses. Ասէր և միաբար զմիջոկ թիկնապահն Un Cent-Suisse.

Centumvir (—ոթոմվիր) է. ար. Անուն հարիւրոց ատենակալաց Հռովմայեցւոց. հարիւրպետ.

Centumviral, ale (—ոթոմվիրալ, —լ՛) ած. Հարիւրապետական. [թիւն.

Centumvirat (—ոթոմվիրա) է. ար. Հարիւրապետութիւն.

Centuple (—ոթիփլ) ած. և է. ար. Հարիւրապատիկ. Cette terre rend au —.

Centupler (—ոթիփլէ) բ. ն. Հարիւրապատիկ գործել. *Հարիւրապատկել. Le gain qu'il a retiré de cette affaire a centuplé sa fortune.

= բ. ն. Հարիւրապատկանալ. *Հարիւրապատիկլ. La production a centuplé dans ce pays.

Centuriateur (—ոթիուրիաթէօր) է. ար. Անուն չորից առաջնածագրանից լութերականաց ի Մագդեբուրգայ, որ ըստ գլուխ գլուխ դրոշմեցին զպատմութիւն եկեղեցւոյ. *գլուխգիր. *գլխապատում. Les centuriateurs de Magdebourg.

Centurie (—ոթիուրի) է. իե. 1. Գունդ հարիւր մարդոց (առ Հռովմայեցիս). Հարիւրապետութիւն. ‖ † 2. *Գլխաւոր յիշատակարանք, պատմութիւնք. *գլխավէպք.

— Centuries de Nostradamus. Ս. Հարիւրապետիւնք, *Հարիւրվանեան գուշակութիւնք Նոստրադամոսի առաջադրեալ ի մեջ գլխուն.

Digitized by Google

Centurion (ան֊տիւ֊րիոն) է. ած. Հարիւրապետական (զօրաց Հռովմայեցւոց)։

Cep (ւհ. ամանք հնչեն ուր ի կառապած բառից) է. ած. 1. Բուն (սրթոյ)։ — de vigne. Arracher des ceps։ ‖ † 2. Պատան արօրոյ յորում հաստատեալ է խոփն. Ս. խոփաքաշ. Գ. առաստաղն։ (ցայս միտս գրի և † Sep)։

— յած. կաճեզք. կապանք. շղթայք. (ին.)։ Avoir les ceps aux pieds et aux mains. Rompre les ceps։

† **Cépacé, ée** (սէ֊սե֊ե) ած. *Սոխակերկին։

Cépage (սէ֊պաժ) է. ած. Որթատունկ։ Les cépages de la Bourgogne, du Médoc։ [(Որ և Bolet)։

Cèpe (սէպ) է. ած. Ագգ բնչ անկան ուտելի. թնդըսուկ։

† **Cépeau** (սէ֊պօ) է. ած. կոճղ գրամաշտասց։

Cépée (սէ֊պէ) է. իգ. փունջ բազում բնից որ ելանեն ի նշոյ ի նմին կամեզէ։

Cependant (սը֊պան֊դան) մ. ի նմին ժամանակի. յայնժամ. ի նմին պահու. մինչ այս մինչ այն։ Nous nous amusons, et — la nuit vient։

= ց. Սակայն. Համայն։ Vous m'avez promis telle et telle chose, et — vous faites tout le contraire։

† = — que. տես. Մինչդեռ։

Céphalalgie (սեֆ֊ալ֊ժի) է. իգ. Գլխացաւութիւն. գլխապարանոցութիւն։ [և հնացեալ։

† **Céphalée** (սեֆ֊ե) է. իգ. Գլխացաւութիւն ասաստիկ

Céphalique (սեֆ֊ալ֊իք) ած. 1. Գլխոյ։ Veine —, կամ լոկ — է. իգ. Մի յերակաց բազկի՝ ուստի հանդիպի երբեմն արիւն ի ցաւս գլխոյ. Ս. կիսփակ։ Médiane —. տես և Médian։ ‖ 2. Օգտակար ցաւոց գլխոյ (գեղ)։

† **Céphalomètre** (սեֆ֊ալ֊ոմ֊էթր) է. ած. Գործի չափելոյ զգլուխ նորածին մանկան. *գլխաչափ։

† **Céphalopode** (սեֆ֊ալ֊ոփ֊օտ) է. ած. Ագգ կակղամորթոց [mollusque]. *գլխաձեռանիք։

† **Céphalotomie** (սեֆ֊ալ֊ոտ֊օմի) է. իգ. Պառնիլն, չարչարանքն զգլուխ մեռեալ առաջին յորգանդէ մօրն. *գլխատկտրութիւն։ [կիսատգնդին. կիսփետ։

Céphée (սէֆէ) է. ած. *Համանաստղութիւն հիւսիսային

† **Céracée** (սե֊րա֊սե) է. իգ. տես † Séracée։

Céramique (սե֊րա֊միք) ած. խեցագործական։ Arts céramiques։ [թիւն։

= է. իգ. Աբուսեռս բրտի. բրտութիւն. խեցագործու-

† — է. ած. Թաղ յԱթէնս ուր թաղէին զանկեալս ի մարտի վասն հայրենեաց. Բրտից թաղ։

Céraste (սե֊րաս֊թ) է. ած. իժ [vipère] ինչ եգիպտասէր եղջիւրաւոր. եղջերիկ։

Cérat (սե֊րա) է. ած. Օծանելիք [onguent] ի մոմոյ և ի չիքոյ. Ս. մոմաձէթ։ — de Galien. Mettre du — sur des gerçures։ [*եղջիւրաքար։

† **Cératolithe** (սե֊րատ֊օլիթ) է. իգ. եղջիւր քարացեալ.

Cerbère (սէր֊պէր) է. ած. 1. Շուն երկրգլխի՝ բարապան գժոխոց (ըստ առասպելացն). եռանգ. սինկ. կերբեր։ ‖ 2. (է֊ր֊բ. և ընդ.) Դառնագան բիրտ, վայրենի. կերբեր։ Votre vieux — ne voulait pas me laisser entrer։ ‖ 3. փոքրիկ համառատելութիւն հիւսիսային կիսագնդին. կերբեր։

† **Cerce** (սէրս) է. իգ. Տախտակ նուրբ և լայն ի շրջանակ մետղոց և թմբկաց. Գ. խեմ։

Cerceau (սէր֊սօ) է. ած. 1. Շրջանակ (երկաթի կամ փայտեայ՝ ի հաստատութիւն ասպատաց)։ Faire des cerceaux։ ‖ 2. փայտեայ շրջանակ խաղալ մանկանց։ Jouer au —։ ‖ 3. Վարմ, ցանց հաւոց։ Prendre des oiseaux au —։ ‖ 4. փետուրք ծայրից թռից արտաքին հաւուց։ Les vautours et les éperviers ont trois cerceaux։ ‖ † 5. կախաղան մանից մանգաղծաց։

Cerclage (սէր֊կլաժ) է. ած. 1. Գաւազն շրջանակօք զատկաստա։ ‖ † 2. փայտ պատշաճ ի շրջանակս տակառաց։

Cercle (սէր֊կլ) է. ած. 1. Բոլոր բոլորակ։ La circonférence du —. Le diamètre d'un —։ ‖ 2. Շրջանակ. պարոյր։ Faire des cercles. Tracer, décrire un — avec le compas. — Enfermer quelqu'un dans le — de Popilius. (ած֊կլ.) փակիլ զոք ի պոպիլեան շրջանակի. առիթիլ զոք որոշիլ ինչ փոյթ ընդ փոյթ, անյապաղ։ ‖ 3. Շրջանակ. խազ (ա)։ Mettre un — de fer à une colonne, à une poutre, pour l'empêcher d'éclater. Un tonneau qui a rompu ses cercles. Boîte à — d'or. — extérieur de la roue. Հեց անուադ (ր)։ — de fer de la roue. Գ. Գօզ։ ‖ 4. Գործի բոլորանման. շրջանակ։ — d'arpenteur։ ‖ 5. Բոլորանման շար, կարգ։ Ranger des sièges en —, en demi- —. կարգիլ զաթոռս բոլորանման, կիսաբոլոր։ Ils faisaient un — autour de lui. Շուրջ անցեալ բակ առեալ կային զնովաւս. շուրջ զնովաւս պատկեալ կային։ On s'assit en —. Շուրջանակի ակուամբն բոլորակ կարականեցաւս. բոլորեցաւս ակուամբ բազմականին։ ‖ 6. Ժողով արանց և կանանց ի տունս առանձնականաց. ակուամբ. պարոյր։ Cet homme brille dans les cercles. Un petit — d'amis։ ‖ 7. Ընկերութիւն արանց որ գումարին ի տեղի վարձեալ հաստատեալ ծախսիւք առ ի խօսակցել, խաղալ, ընթեռնուլ զլրատիպս. ակուամբ։ Fonder un —. Il va tous les soirs au —։ ‖ 8. (է֊ր֊կլ.) Շրջանակ. սահման։ Se renfermer dans le — de ses devoirs. Agrandir, étendre le — de ses connaissances։ ‖ 9. (է֊ր֊կլ.) Շրջան. շրջանակ. շրջագայութիւն. պարագայութիւն. կարգաւորութիւն. յաջորդութիւն։ Le — des saisons. Les années roulent dans le même —։

— vicieux. ցառի շրջան, շրջանակ։ Raisonner ainsi, c'est faire un — vicieux։

= Վկած. (ա) "կարկինել (գեչափ) ետուսիս և իւլիսէի խոյլ, ընդ որ հրամայեաց զըրացն անցանել." Գաղ. Ա. Լիքս. 90։ = (ր) "ցորմ անդ չըլանալեայ, և հրկեան ի ի խնդէն (կամ ի հնդէն) գնայեր." Եզնիկ. 200. — "Հէցն բաղարձել ի փոց հնառաց [jante]." Սահմ. կամենիցացի, բառ. Հայ-Լատին.

Cercler (սէր֊կլէ) բ. ն. Դնել շրջանակս. պատել շրջանակօք։ — un tonneau։

† **Cerclier** (սէր֊կլիէ) է. ած. *Շրջանակագործ։

† **Cercopithèque** (սէր֊կոփ֊իթ֊է) է. ած. Ագգ ինչ երկայնատուն կապկի. *տատեղ։

Cercueil (սէր֊կէօյլ) է. ած. 1. Դագաղք։ — de bois, de plomb. Mettre un mort dans son —։ ‖ 2. (է֊ր֊կլ.) Մահ. գագաղք։ Le chagrin l'a mis au —. Descendre au —։

Céréale (սե֊րե֊ալ) ած. իգ. Ցորենոյ. ցորենական։ Plantes, graines céréales։

= է. իգ. Ագգ անկոց և սերմանեաց յորոց գործի հաց, որպիսի են Հաճար [seigle], գարի, եւայլն. ցորենական սերմիկք. սերմանական պտուղք (ա). *Հացատոյա։ L'orge est une céréale. La culture des céréales։ [ցիս)։

† — է. իգ. յած. Դիւմեսրատական տօնք (առ. Հին Հռովմայեցւոց)։

= Վկած. (ա) "Գրանչ ասի սերմանեան գործոյ ի Լ փետրուար Դիվրոյ." Ղանանս, մեկն. Աստած.

Cérébral, ale (սե֊րե֊պրա֊ալ, ալ) ած. Ուղղոյ։ Nerfs cérébraux. Congestion cérébrale։ [տազ։

† **Cérébrite** (սե֊րե֊պրիթ) է. իգ. Տազ ուղղոյ. *ուղղատազ։

† **Cérémoniaire** (սե֊րե֊մոնի֊է֊ր) է. ած. Գահանայ վերակացու արարողութեանց. *արարողապետ։

Digitized by Google

† A. **Cérémonial, ale** (սե-ռե-մո-նի-ալ, ալ՛) ած. Ս. բարո-ղութեանց։ Les préceptes cérémoniaux։

B. **Cérémonial** (սե-ռե-մո-նի-ալ) ե. ած. 1. կարգ, օրէնք եկեղեցական կամ քաղաքական սրբարողութեանց։ Le — varie selon les pays. L'ambassadeur fut conduit à l'audience avec le — d'usage։ ‖ 2. Պատեհան կարգաց, սրբա-բողութեանց. *սրբարոզարան։ Le Cérémonial romain։

Cérémonie (սե-ռե-մո-նի) ե. իե. 1. Ս. բարոզքին և կա-նոնաւոր ձևք պաշտամանն կրօնից. սրբարողութիւն։ Les cérémonies du baptême, de l'ancienne loi. Une pieuse —։ ‖ 2. Ս. բարողութիւն (պաշտօնական). Հանդէս. շուք։ L'entrée du roi se fit avec de grandes cérémonies. Habit de —. Հանդիսական զգեստ։ Grand maître des cérémonies. *Ս. բարոզապետ։ En —. Պճծաշուք մեծարանօք, փառաւորութեամբ. երևելի ապատուք։ On le reconduisit en —։ ‖ 3. Պճծարանք. ակնածութիւն։ Faire ses visites de —. Faire des cérémonies։ ‖ 4. Անչափ մեծարանք, պատուագրութիւնք. *ծնկածնկանք։ C'est un grand faiseur de cérémonies. Il est ennemi des cérémonies. Sans —. Faire des cérémonies. (ֆոթ. և ընթ.) Յուշանալ գժուա-րութիւնս նախ քան զՀաւանիլ իմիք, նախ քան զառնիլ ինչ. (աթ. նազ ընել)։ Il a fait bien des cérémonies pour prendre médecine։

Cérémonieux, euse (սե-ռե-մո-նիե, եօզ) ած. Անչափ պատուագիր. *ծնկածնկոզ։ Un homme —. Ton —։

Cérès (սե-րես) † յտ. ած. իե. Դեմետրէ. գիցաւհի շա-հապետ հնոց, սրբարարոյց (ըստ առասպելին)։ Les trésors de Cérès. Յորեան. Հունձք. (ի բնաբան.)։ La blonde —. Հասկք խարտեշացեալք, ի հունձս հասեալք. (ի բնաբան.)։

= ե. իե. Պարարուկ ինչ փոքրիկ ընդ միջ Հրատի [Mars] և Լուսնիթագի [Jupiter]. Դեմետրէ։

Cerf (սեր. բառ ոմանց և սերֆ. յէ. Cerfs, սեր) ե. ած. Եղջերու. Եղէ։ Le bois d'un —. Les andouillers de la tête d'un —. Vite comme un —. Le — est aux abois։

— Langue-de- —. տես Scolopendre։

Cerfeuil (սեր-ֆէօյ) ե. ած. Բանջար ինչ որ ունի տերև նմանն ազատրեզոյ [persil]։

— musqué. տես Myrrhis։

Cerf-volant (սեր-վոլ՛) ե. ած. 1. Միջատ ինչ մեծ թռչոզ. ընդհան։ ‖ 2. *Թռուցիկ խաղալիկ ինչ մանկանց. *վիշապակ. աւլորմ։ Lancer un —. Les enfants s'amusent avec des cerfs-volants։

† **Cérinthe** (սե-ռին) ե. իե. տես † Mélinet։

Cerisaie (սը-րիզ) ե. իե. Տեղի ուր մանկաւ են կե-ռասանիք. *կեռասաստան։

Cerise (սը-րիզ) ե. իե. 1. կեռաս. պէրա։ Rouge comme une —։ ‖ † 2. Պտուղ խաղողենոյ. *խաղող։

† **Cerisette** (սը-րիզէթ) ե. իե. 1. կեռաս չորացեալ. *կեռասչիր։ ‖ 2. Սալոր ինչ կարմիր։

Cerisier (սը-րիզիե) ե. ած. 1. Պատ. կեռասոյ. կեռա-ստենի։ ‖ † 2. Երիվար փոքրիկ։

† **Cérite** (սե-րիթ) ե. իե. Ագդ ինչ քարի. *մոմաքար։

Cerne (սեռն) ե. ած. 1. Բաղտակ (դրոշմեալ ի վե-րայ գետնոյ, աստղոյ). (ֆէր.)։ Faire un —։ ‖ 2. կապա-տակ ծիր կամ բաղտակ շուրջ զաչօք, ղմիրօք. (ֆէր.)։

Cerneau (սեռնո) ե. ած. կէս ձկնաւոր, սոյսիկէն՝ միջուկ, դալար ընկուզոյ. Գ. փտաւակ։

— Vin de cerneaux. Գինի ինչ վարդագոյն։

Cerner (սեռնե) բ. ն. 1. Շուրջ, շրջանակաւ պատ-ռել. շրջափակ առնել. պաշարել։ — une place de guerre. Les gendarmes cernèrent la maison où il s'était réfugié։ ‖ 2. կեղևել շուրջանակի։ — l'écorce d'un arbre։ ‖ 3. Հանել զընկոյզն ի փոճոկէ, ի պատեհից։ ‖ 4. Շուրջ բռնել զծառով տա ի հանել զայն յարմարոց կամ տա ի սր-կանել տզր. քաժակել։

— Avoir les yeux cernés. Ունել աչս կապտատակածիրս, սեաւծիրս։ [roène։

† **Céroène, † Céroine** (սե-ռոե-ն՛) ե. ած. տես Ci-

† **Céromancie** (սե-ռո-մանսի) ե. իե. *Պոմնհմայութիւն։

† **Céromel** (սե-ռոմէլ) ե. ած. Պեզանի ի մոմոյ և ի մեղուէ. *մեղրամոմ։

Certain, aine (սեր-տեն, ն՛) ած. 1. Յայտ. հա-ւաստի. հաստատուն. անշուշտ։ Sa mort est certaine. Preuve certaine. Il est — que. . . ‖ 2. Յաճմանեալ. որո-շեալ։ On se réunira à jour —։ ‖ 3. Անշուշտ. անկարկայ. անկարկամ։ Je suis — qu'il réussira. Je suis — de réussir. Êtes-vous bien — que. . .? Գիտիցէ՞ք արդեօք հաւաստեաւ եթէ. . . ‖ 4. Ոմն. ոք. ինչ. այս ինչ. այս ինչ. այս սրակ։ Certaines gens pensaient. J'ai ouï dire à — homme, à un — homme. Dans certains cas։ ‖ 5. Իմն։ Je n'y vais pas sans une certaine crainte. C'est un homme d'un — mérite. Չէ ինչ անմնան կամ վերջացեալ յարժանաւորութենէ այրդ։ Cet homme est d'un — âge. Անցեալ է զաւրբք այրդ։

= ե. ած. Յայտ ինչ. առայդ։ Il ne faut pas quitter le — pour l'incertain։

Certainement (սեր-տէնը-ման) ած. 1. Յաւգտա-բեսմբ. հաւաստեաւ. հաստատապէս։ Le savez-vous —? ‖ 2. Արգարև. ճշմարտիւ. անշուշտ։ — les hommes sont bien aveugles. Il est — le plus habile de tous։

† **Certeau** (սեր-տօ) ե. ած. Ագդ ինչ տանձի։

Certes (սեր-տ) ած. Արգարև. ճշմարտիւ։ Oui —. Non —. Et —, ce fut avec beaucoup de raison. Il y a, —, du courage à faire cela։

Certificat (սեր-տիֆիգա) ե. ած. Գիր վկայութեան. վկայութիւն. *վկայագիր։

Certificateur (սեր-տիֆիգա-տէօռ) ե. ած. Վկայ ճըշ-մարտութեան. երաշխաւոր. հաստատիչ։

Certification (սեր-տիֆիգա-սիօն) ե. իե. Գիր հաստա-տութեան, վկայութեան. վկայութիւն։ Sa — est au bas de la promesse d'un tel։

Certifier (սեր-տիֆիե) բ. ն. Հաստատել. հաւաստի առնել. յուցանել. վկայել։ Je puis vous le —. Je vous certifie que cela est։

Certitude (սեր-տիտիւտ) ե. իե. 1. Յաւգտութիւն. հաւաստիք։ Quelle — en avez-vous? Mes soupçons se changèrent bientôt en —. Cela est de toute —. Անչա-նախ հաւաստի է այդ։ ‖ 2. Հաստատութիւն։ Il n'y a nulle — dans les choses du monde։

Cérumen (սե-ռիւ-մէն՛) ե. ած. Պոմնագին ազգ ական-ջաց. գէջ. Ս. մոմութիւն։

Cérumineux, euse (սե-ռիւ-մինէ, եօզ) ած. Պո-մոյ ականջաց. գիջային։ Glandes cérumineuses. L'humeur cérumineuse des oreilles. *Պոմնակերպ հիւթ ականջաց։

Céruse (սե-ռիւզ) ե. իե. *Քնածխատ [carbonate] կա-պարոյ ապիստակագոյն. ապիստակ. ապիստակագիզ։ Blanc de —. La — est insoluble dans l'eau։

Cervaison (սեր-վէզի) ե. իե. Ժամանակ որոյ-ոյ գեղջերուս միոյդ ևս քաղամարմինք են և համակեալ ի գիրութեան։

Digitized by Google

Cerveau (ս-ՐՈ) ի. ար. 1. Ուղեղ. գլխի։ Le — est regardé, par les physiologistes, comme l'organe de la pensée. Les ventricules, les membranes du —. Des fumées qui montent au —. Rhume de —. *տես ի* Rhume. Être enrhumé du —. Avoir le — pris։ ‖ 2. (ի-ՐՈ.) Ուղեղ. միտք. խելք։ Tête sans —. Cela lui trouble la —. S'alambiquer la —։

Cervical, ale (ս-ՐՎի-Լ, -Լ՝) ած. Ցեղին կողման պարանոցին. *ծոծրակային։ Muscle —. Nerfs cervicaux։

Cervier (ս-ՐՎԷ) ած. ար. *տես* Loup-cervier։

Cervoise (ս-ՐՎ-Ա-Զ) ի. իգ. Ըմպելի ի հատոց կամ ի սերմանեաց և ի խտաց. հատոցուբ։ La bière est une espèce de —։

César (ս-Զ-Ր) ի. ար. կեսար. կայսր։

† **Césarien, ienne** (ս-Զ-Ր-ԻԷՆ, ԻԷՆ՝) ած. կեսարքեան. կայսերական։ Troupes césariennes։

Césarienne (ս-Զ-Ր-ԻԷՆ՝) ած. իգ. Opération —. Ընթանալն ղրոմվային մօր առ ի հանելոյ արտոյտս զոսպողին. փորահանութիւն։

Cessant, ante (ս-ՍԱՆ, -ԱՆԹ) ած. Որ դադարէ։

Cessation (ս-ՍԱ-ՍԻՕՆ) ի. իգ. Դադարումն։ — d'armes, d'hostilités, de poursuites։

Cesse (ս-Ս) ի. իգ. Դադարումն։ Վարի եւեթ ի բանն Sans —. Անդադար. անդուլ. անդլուկի. անընդհատ։ N'avoir point de —. Զառանուլ գոգար. (ընթ.)։ Il n'aura point de — que vous ne lui ayez donné ce qu'il demande. N'avoir ni repos ni —. Զառնել գոռ և գոգար։

Cesser (ս-Ս-Ի) բ. ն. Դադարել. կասել. լռել. լռեալ գոգարել։ — d'agir. — de parler. Լռել ի խօսելոյ, ի խօսից։ — de vivre. Պակասել ի կենաց։ Sa fièvre a cessé, est cessée. Եթող զնա ջերմին։ Faire —. Դադարեցուցանել։ = բ. ն. Դադարեցուցանել. լռեցուցանել։ Cessez vos plaintes, vos cris. Cessons notre travail։

Cessible (ս-Ս-ԻԱԲԼ՝) ած. Թողլի ապրելի։ Droit —։

Cession (ս-Ս-ԻՕՆ) ի. իգ. Թողուլն ապրելի (զիւր իրաւունս)։ Faire — de sa créance. — de biens. Թողուլն փոխառուին զիւր առացուածս ի պարտատէրն։

Cessionnaire (ս-Ս-ԻՕՆ-Ր) ի. 1. Որ ընդունի զայլոյ իրաւունս. *իրաւատու։ ‖ † 2. (ս-Ս-ԻՕՆ-Ր [par abus]) Որ թողու ապրելի զիւր առացուածս, զիրաւունս. *իրաւատու։

Ceste (ս-Ս-Տ) ի. ար. 1. Պահպանակ ձեռին կռփամարտից ըմբշից. *կեստ։ Il y a dans Virgile une belle description du combat du —։ ‖ 2. Գօտի Աստղիկեան (ըստ առասպելից). *կեստ։

Césure (ս-Զ-Ր) ի. իգ. Հատած (չափաբանից)։

Cet (ս-Ի) ած. յոյց. *տես* Ce։ [cétacés։

Cétacé, ée (ս-Ի-Ա) ած. *Կիտացեայք։ Les animaux —. ի. ար. յէ. Les cétacés. Կոչ մեծամեծ գազանաց ծովակնանց, որպիսի են կէտք [baleine], կիտատնիկք [cachalot] և գլխինք. *կիտացեայք. *կիտատնիկ։

Cétérac (ս-Ի-Ր-Ա-Ի) ի. ար. Տունկ ինչ բժշկական. *ճատրակ։ (Որ և Doradille)։

Céteine (ս-Ի-Ա-Ն՝) ի. իգ. Անգ պատեհաբեմ [coléoptère] միջատի։ — dorée. Ոսկեճաճանչ (?)։

† **Cévadille** (ս-Վ-Ա-ԻԼ) ի. իգ. Գաւաղ անկոյ իրիք որ վարի ի սատակել զոլիլս։

† **Chabin** (Շ-Ա-ԲԻՆ) ի. ար. Ուլ ի նախազէ և ի մազաւոյ։

† **Chableau** (Շ-Ա-Բ-ԼՕ) ի. ար. Երկայն չուան նաւատձգութեան։ [առ ի ձգել։

† A. **Chabler** (Շ-Ա-Բ-Լ) բ. ն. Կապել զրեան ի պարան

† B. **Chabler** (Շ-Ա-Բ-Լ) բ. ն. Թօթափել թափնոցզը [gaule] զընկոյզս։ [ած ի հողմոյ։

A. **Chablis** (Շ-Ա-Բ-ԼԻ) ի. ար. Ծառ տապալեալ յանտառ

† B. **Chablis** (Շ-Ա-Բ-ԼԻ) ի. ար. Ազնիւ գինի ինչ ոգիական։

Chabot (Շ-Ա-Ո) ի. ար. Անգ ինչ ձկան. կապուտ։ (Որ և † Cabot, Meunier)։ "Nous pêchions sur ce rivage des cabots, des polypes." B. DE ST-P. *Paul et Virg.*

= վաձ. "Շոքոբ ձուկ. կապուտ ձուկ." Բժշ. — Աղբ. լեռնի ըստ ոմանց է ամճ. Խոչն գոլշէ, գղ. Brème, որ է ձուկն ինչ քաղցր կրոց։ Ըստ Ա՛ինինաքեայ աղբ. լեռնի է ձուկ. Silurus ձուկն, որ է գղ. Silure։

† **Chabrillou** (Շ-Ա-Բ-ՐԻԼ-ՕՈ) ի. ար. Գանիր ինչ Աբվեռնիոյ [Auvergne] ի կաթանէ այծից։

Chacal (Շ-Ա-Լ) ի. ար. Անգ ինչ շան Արեւելից՝ վոյրագասուն և արկորակ. *շնագայլ. *գայլշուն. Շ-Ա-Լ։ Une troupe de chacals։

Chaconne (Շ-Ա-ՕՆ՝) ի. իգ. 1. Երգ ինչ կազաւուց։ ‖ 2. Անգ ինչ կազաւուց։ ‖ † 3. Ժամագուէն ինչ շապկոց։

Chacun, une (Շ-Ա-ԻՈ, Ն՝) դէր. 1. Իւրաքանչիւր ոք. մէն մի. մի մի. այր այր։ — de nous. Donnez à — sa part. Ces vases coûtent douze francs —. Ils ont apporté — leur offrande. On se retira — chez soi. Գնաց իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր։ — avait sa chacune. Աւյր իւրաքանչիւր ունէր զիւր կին, զզուգակից (ընթ.)։ ‖ 2. Իւրաքանչիւր ոք. ամենայն ոք։ — se gouverne à sa mode. Rendre à — ce qui lui appartient։

† **Chafée** (Շ-Ֆէ) ի. իգ. Թեփ ցորենոյ։

Chafouin, ine (Շ-Ֆ-ՈԻԷՆ, Ն՝) ի. Աւյր կամ կին կզանման, վարտ և կեղծաւոր իրրև զկուզ [fouine]. (ընթ.)։ = ած. *կզանման։ Mine chafouine. Air —։

A. **Chagrin** (Շ-Ա-ԳՐԻՆ) ի. ար. Կաշի ջրաւոյ կամ խշոյ. պատը։ Étui de —. Relier un livre en —։

B. **Chagrin** (Շ-Ա-ԳՐԻՆ) ի. ար. 1. Վիշտ. նեղութիւն. տրտմութիւն. Թախծութիւն. տաղտապանք։ — cuisant. Grand, profond —. Les noirs chagrins. Avoir du —, des chagrins. Apprendre avec —. Chagrins domestiques. Les chagrins abrègent la vie. Noyer son — dans le vin։ ‖ 2. Յաւուրն. զայրոյթ։ La moindre contradiction excite son —։

C. **Chagrin, ine** (Շ-Ա-ԳՐԻՆ, Ն՝) ած. Թախծալից. Թախծագին. տրտում և տխուր։ Vous paraissez bien —. Quel esprit — !

Chagrinant, ante (Շ-Ա-ԳՐԻՆ-ԱՆ, -ԱՆԹ) ած. Նեղիչ.

Digitized by Google

տրամեցուցիչ. տաղտուկ: Un homme —. Une nouvelle chagrinante: [վշտացուցիչ:

† **Chagrinement** (չաղրինման) ս. թախծութիւն. Ա. **Chagriner** (չաղրինե) բ. ն. Հանդերձել զկաշկն ի նմանութիւն կաշւոյ ջրուոյ, իշոյ:

Բ. **Chagriner** (չաղրինե) բ. ն. Տրտմեցուցանել. վշտացուցանել. նեղել: Cela me chagrine. Je n'ai pas eu intention de vous —: [tout:

= Se —. բ. ա. Տրտմել. թախծել: Il se chagrine de

† **Chahut** (չահ) է. ից. Ակզ ինչ լկտի կաքաւուց: Danser la —:

† **Chahuter** (չահուտե) բ. ն. կաքաւել լկտի կոչքաւս:

Chai (չե) է. ս. Շտեմարան (գինւոյ, օղւոյ):

Chaîne (չէն) է. ից. 1. Շղթայ: — de fer, d'or, d'argent. Une — de montre. Une — de puits: ‖ 2. Շղթայ. երկաթք. կապանք. սարկք: Charger quelqu'un de chaînes. Mettre à la —. Դնել զոք ի շղթայս. արկանել ի կապանս: ‖ 3. Պատիժ շղթայից ի ցուկանաւս [galère]. թիակի պատիժ. էրանէ: Il fut condamné à la —: (Ասի եւ Galères): ‖ 4. Խումբ շղթայասորց, պահակի կալուածոյ [forçat]: La — n'est pas encore partie pour le bagne: ‖ 5. (է.խոբ.) Շղթայք. կապանք. գերութիւն. սարկութիւն: Ces peuples ont rompu leurs chaînes, et se sont mis en liberté. Il aime sa —. Il a brisé ses chaînes. Խզեաց զնւր սահեակս, զկապանս: Il a secoué sa —. Թօթափեաց զշղթայս, զլուծ իւր: ‖ 6. (է.խոբ.) կապանք. հանգոյցք. զօդ: Ils sont unis par une étroite —. Rien ne peut briser la — qui nous lie: ‖ 7. (է.խոբ.) կապակցութիւն. շղթայ. կարգ. շար. շարայարութիւն: La — de mes idées est rompue. La — des événements: ‖ 8. Գօտիք, պարք (լերանց): Une longue — de montagnes. La — des Andes: ‖ 9. Շար անձանց առ ի առաջ ինչ ցմիմեանս ձեռանէ ի ձեռն. շղթայ: Former la —. Il n'y avait pas assez de monde pour faire la —, de la rivière au lieu de l'incendie: ‖ 10. Երկայնութիւն կտաւոյ ոստոյնանկաց, որոյ լայնութիւնն կոչի թելքան [trame]. առէջ. ութէ: Étoffe à — de soie et trame d'or. Կերպաս մետաքսառէջ և ոսկեթել կամ ոսկեձոյն:

— Huissiers à la կամ de la —. Բարապանք արքունի խորհրդոյ կամ դահլճի որ ունէին ի պարանոցի շղթայ ոսկեզէն հանդերձ փոքրիկ կենդանագրով թագաւորին:

Chaînetier (չէնէթիէ) է. ս. Ցօրինիչ ճարմանդաց [agrafe] և փոքրիկ շղթայից. շղթայագործ. *ճարմանդագործ: [լիկ:

Chaînette (չենէթ) է. էից. Շղթայ փոքրիկ. *շղթայ:

Chaînon (չենօն) է. ս. Օղ, օղակ շղթայից:

Chair (չեր) է. էից. 1. Մարմ: Recevoir une blessure dans les chairs. En — et en os. Նոյն ինքն անձն. (ընդ.): On le disait perdu, mais le voilà en — et en os. Կորուսեալ համարէր նա, այլ ահաւասիկ նոյն ինքն: — C'est une masse, une grosse masse de —. Մանեղէն բլուր կամ արձան մին է. (ասի զմանձրամարմնին և զմանձրամարմնի առնէ, կամ լոկ զմանձրամարմնին առնէ): ‖ 2. Մարմ: Avoir la — douce, rude, blanche. Cela fait venir la — de poule. (է.խոբ. և ընդ.) Ունա կացուցանել այդ զկերս. քաղցնեցուցանել. զարհուրեցուցանել: J'en ai la — de poule. Զարհուրեալ եմ: ‖ 3. Մարմ (անասնոց ի կերակուր): — de bœuf, de mouton. Les catholiques ne mangent point de — en carême; ils s'abstiennent de — le vendredi et le samedi. — blanche. Մարմ հաւուց, հնդկահաւուց, արճուց. — noire. Մարմ նապաստակաց, կաղամբաց [bécasse]: Ասի և զձկանց. Ce brochet a la — molle, ferme: ‖ 4. Մարմ (պտղոց): La — de la pêche, du melon, de l'abricot: ‖ 5. Մարմին մարդկեղէն. մարդկութիւն. (ըստ գրոց սրբոց): Le Verbe s'est fait —. La résurrection de la —. Bras de —. տես ի Bras, 5. — Toute —. Ամենայն մարմին. ամենայն մեղի. մարդ և անասուն: ‖ 6. Մարմին. ցանկութիւն: Le monde, le démon et la — sont les ennemis de notre salut. Mortifier, macérer sa —. L'aiguillon de la —. L'esprit est prompt, et la — est faible. Հոգի յօժար է, բայց մարմինն տկար. Հոգի յորդոր է, իսկ մարմինն տկար: L'œuvre de la — կամ de —. Մարմնաւոր մերձաւորութիւն. խառնք. ամբոխութիւն. զուգաւորութիւն.

— Couleur de —. Մարմնագոյն: Un maillot couleur de —:

— On ne sait s'il est — ou poisson, կամ Il n'est ni — ni poisson. (ասաք.) Տկարամիտ ոմն է և կազալ յերկուս հետս, այսր և անդր աստանդի, չկարէ որոշել ինչ:

Chaire (չէր) է. էից. 1. Բարձրաւանդակ տեղի քարոզութեան յեկեղեցիս. բեմ. բեմասացութեան, լսողութեան տեղի. ամբան. ամպիոն: — de bois, de marbre. Dès que le prédicateur fut en —. — Être assis dans la — de mensonge, de pestilence. (է.խոբ.) Նստեալ լինել յաթոռս ստութեան, ժանտից. վարդապետել հերետիկութիւնս: ‖ 2. (է.խոբ.) Քարոզութիւն. հոգեւոր ճառք: On a interdit la — à ce prédicateur. L'éloquence de la —. Բեմական պերճախօսութիւն: ‖ 3. Աթոռ վարժապետի ի դպրոցս. բեմ: Le professeur est en —: ‖ 4. (է.խոբ.) *Ուսատուութիւն. *դասախօսութիւն: — de droit, de philosophie, d'hébreu. Créer, établir une —: ‖ 5. Աթոռ եպիսկոպոսի յեկեղեցւոջ. թիկնաթոռ: L'évêque, étant dans sa —, donna la bénédiction au peuple. — La — apostolique. (է.խոբ.) Առաքելական գահ. սուրբ պետրոսի: Le pape est assis dans la — de saint Pierre:

Chaise (չէզ) է. էից. 1. Աթոռ թիկնաւոր և առանց բազկաց. թիկնաթոռ: S'asseoir sur une —. — à bras pour les enfants. *Բազկաթոռ վասն մանկանց: — longue. Բազմոց [canapé] թիկնաւոր միով ծայրիւ. երկայն բազմոց: — percée, կամ լոկ —. Աթոռ դռնուկոյ ի պէտս (ա): Aller à la —. Être à la —: ‖ 2. Գահաւորակ. սեխէ: — à porteurs. Porteur de —. Il va en —: ‖ 3. կառք ինչ ճանապարհորդութեան երկաթիւ կամ չորքանիւ: — de poste. Monter dans sa —. — roulante. տես ի Roulant:

= Վկաց. (ա) "Ե՞ն ծառայն նորա մինչ և պետն, և ահա գոռայ վերնոցան էսկիալէին, և ասեն. Գոյզ չոխան նոսկոյն է պետս է սենեկին." Դատ. Գ. 24:

† **Chaisier** (չէզիէ) է. ս. Աթոռագործ:

Ա. **Chaland, ande** (չալ, անտ) է. ից. Գնող ի նոյն ի նմին վաճառականէ. *յաճախորդ. գնվիրէ: Ce marchand a beaucoup de chalands: ‖ 2. Գնող: Faire venir les chalands:

= ած. ս. Pain —. Հաց ինչ սպիտակ և մեծ:

Բ. **Chaland** (չալ) է. ս. Մեծ և տափարակ նաւ վաճառաց ի վերայ գետոց. *տափանաւ: (Գրի և †Chalan):

Chalandise (չալանտիզ) է. էից. 1. *Յաճախորդք. (վչ.): Il a perdu la plupart de ses chalandises: (Այժմ ասի Pratique, և մերթ Client): ‖ 2. Գնելն միշտ ի նմին վաճառականէ. *յաճախորդութիւն. (վչ.): Vous êtes trop cher; vous n'aurez pas ma —: (Այժմ ասի Pratique):

Chalastique (խալաստիք) ած. թուլացուցիչ (դեղ):

Chalcographe (խալկոգրաֆ) է. ս. փորագրող ի վերայ պղնձոյ. *պղնձագիր:

Digitized by Google

Chalcographie (ւ-լ-ք-գ-ֆի) ն. իդ. 1. *Պղնձագրություն. ‖ 2. Պրուեատանոց պղնձագրութեան։ ‖ † 3. Ժողովածոյ փորագրութեանց պատկերաց։ ‖ 4. Տպարան քաղաքապետին ի Հռոմ։ La — apostolique։

Chaldaïque (ք-լ-դ-ի-ք) ած. Քաղդէացի. քաղդէացերէն։ Langue —։

= ն. ս. Քաղդէարէն լեզու։

Chaldéen (ք-լ-դե-ին) ն. ս. 1. Քաղդէացի. հելենի։ ‖ 2. Քաղդէարէն լեզու. քաղդէացւոց բարբառ։ ‖ † 3. Քաղդեայ. քաղդէացի. աստեղագէտ։

Châle (շ-ալ) ն. ս. 1. Գլխաշուք կամ, գլխապինդ վարշամակ (Արեւելեայց). լս։ ‖ 2. *Կրկնակ (կանանց). լս։ — de soie, de laine, de coton, de cachemire. Mettre son —։

Chalet (շ-լե) ն. ս. 1. Հիւղ պանրագործաց (ի Հելուետացոց)։ ‖ 2. Տուն (շինականաց Հելուետացւոց)։ ‖ 3. Փոքրիկ սամբռանոց։ Le lac d'Enghien est entouré d'élégants chalets։

Chaleur (շ-լ-ը) ն. իդ. 1. Ջերմութիւն. տապ։ Vive, forte, douce —. Entretenir une — modérée dans un lieu. La — du feu, du corps։ ‖ 2. Ջերմութիւն (արեւ. գահման). տապ. տօթ։ — dévorante, étouffante, tropicale. Durant les grandes chaleurs. Se mettre à l'abri de la —։ ‖ 3. Ջերմութիւն. տապ (հիւանդութեան)։ La — de la fièvre. Une — d'entrailles, de tête։ ‖ 4. (ն-խ-ս.) Եռանդն. ոգեւորութիւն. փոյթ։ La — de la jeunesse. Il sert ses amis avec —. Dans la — du combat. Ցոգդոյ կռուոյն, պատերազմին. (տե. պատերազմին ամենէն տաք տեղի ժամանակը)։ ‖ 5. (ն-խ-ս.) Նախանձախնդրութիւն. նախանձ։ ‖ 6. Ջեռնուկն (մեսակ անասնոց). կռզուցք։ Cette jument, cette chatte est en —։

† **Chaleureusement** (շ-լ-ը-ը-զ-ը-ման) ս. Եռանդագեռմբ. փութով։ Vous avez pris — son parti։

Chaleureux, euse (շ-լ-ը-ը, ը-զ) ած. 1. Որ է ջերմ բնութեամբ. ջերմանդամ. (խօսի)։ À l'âge de soixante et dix ans, on n'est guère —։ ‖ 2. (ն-խ-ս.) Ջերմ. եռանդուն։ Il parla d'un ton —. Accueil —։

Châlit (շ-լի) ն. ս. Փայտակերտն կամ երկաթի կազմուց անկողնոց. տախտ. (վր.). ե-ր-վ-ի։ — de bois de noyer, de fer։

Chaloir (շ-լ-ուար) բ. ն. Վ. ար եւ էի ի բանն Il ne m'en chaut. Չէ ինչ ինձ փոյթ. (վր.)։

Chalon (շ-լ-ո) ն. ս. Ուռկան մեծ զոր ձգեն ի գետս ձկնորսք երկու նաւակօք։

Chaloupe (շ-լ-ուփ) ն. իդ. Նաւակ. կոնք։ — de pêche. On arma, on mit à la mer la —. — canonnière. *Գնդակիր նաւակ։

Chalumeau (շ-լ-մո) ն. ս. 1. Միզ (յորգի, եզի, ձիոյ). ցօղուն։ Les enfants font des bulles de savon avec un —։ ‖ 2. Փողակ։ On se sert du — pour diriger la flamme sur les matières qu'on veut échauffer ou fondre։ ‖ 3. Երգիչ, փող Հովուական։ Au son des chalumeaux։ ‖ 4. Ծխագուղ, փող (Հովուական ակաց կամ ակճարի [musette])։

† **Chalumet** (շ-լ-մե) ն. ս. Ծայր ծխափողոյ [pipe]։

Chalut (շ-լ-ը) ն. ս. Ուռկան ինչ ձկնորսաց։

Chalybé, ée (ք-լ-բե) ած. *Երկաթախառն. *պողովատախառն (ջուր, գինի)։

Chamade (շ-մ-ատ) ն. իդ. Նշան բանագնաց կամ անձնատուր լինելոյ։ La brèche étant faite, les assiégés battirent, sonnèrent la —. Battre la —. (ն-խ-ս.) Ջիջանել. խնդարհիլ. տեզի տալ։

† **Chamaillard** (շ-մայ-ար) ն. ս. Կագաղող. կռռատաւար։ [(ընտ.)։

Chamailler (շ-մայ-ե) բ. ն. Կռուիլ. մերձենալ. = Se —. բ. ա. 1. Կռուիլ. մերձենալ։ ‖ 2. (ն-խ-ս.) Կռուիլ. կագիլ։ Ces deux femmes ne cessent de se —։

Chamaillis (շ-մայ-ի) ն. ս. † 1. Կռիւ. մերձ. (վր.)։ ‖ 2. Կռիւ. կագ. (ընտ.)։

† **Chamarre** (շ-մառ) ն. իդ. 1. տես Simarre։ ‖ 2. Զարդ. ասղնագործ յօրինուածք. (տե. բանուածք)։

Chamarrer (շ-մառ-ե) բ. ն. 1. Զարդարել զկանդերձ կամ զկարասի արիզօք [galon], վերջլաւորօք, շերտիւք [bande] թաւշի։ ‖ 2. Զարդարել անվայելուչ զարդուք։ Il s'est fait — de la manière la plus bizarre։ ‖ 3. (ն-խ-ս. և ընտ.) Ծաղր առնել, կացուցանել զոք։

Chamarrure (շ-մառ-ը-ր) ն. իդ. 1. Զարդարեալն արիզօք, վերջլաւորօք։ ‖ 2. Զարդ. արեզք. վերջլաւորք։

Chambellan (շ-նդ-ել-ան) ն. ս. 1. Սենեկապահ (արքայի, իշխանի)։ Grand —. Պրօւնի սենեկապետ։ ‖ 2. Սիղան արքունի սենեկապետի վասն մերձկան գրանն [courtisan]։ Aller dîner au —։ [Գաղղիոյ։

† **Chambertin** (շ-նդ-ը-թեն) ն. ս. Պինի գինի ինչ

Chambrande (շ-նդ-ր-անդ) ն. ս. Շրջանակ. պատկ. ծնօտ (գրանց, պատուհանաց)։

Chambre (շ-նդ-ը) ն. իդ. 1. Սենեակ։ — vide, meublée, garnie. — à coucher. Սենեակ ընկողմելոյ. անկեակ անկողնոց. Ս. պատկելիք։ Valet de —. Սենեկապան։ Femme de —. Կին սենեկապան։ Robe de —. Ցայգանոց հանդերձ։ Pot de —. կճիճ ի պէտս արտովյնի. միզատաս. խափչ։ — Garder la —. Արգելեալ կալ ի սենեկի (առ հիւանդութեան). չելանել արտաքս ի սենեկէ։ — Il a bien des chambres à louer dans la tête. (ն-խ-ս.) Ընդայն, գաւառակ է վերնատանն. տակաւիկ մի բախած է։ ‖ 2. Սենեակ արքունի. տաճար թագաւորի։ Premier gentilhomme de la —։ ‖ 3. Սենեկապահք արքունի։ ‖ 4. (ն-խ-ս.) Խորհրդարան. սենեակ։ La charte a établi deux chambres. — des pairs, des députés. La — adopte. La — rejette։ ‖ 5. Տեղի ժողովոյ խորհրդարանի. խորհրդական սենեակ, տուն. տաճար խորհրդոց։ ‖ 6. Ատեան։ — ecclésiastique. — impériale։ ‖ 7. Խուց։ On a reconnu en forant le canon qu'il y avait des chambres. — antérieure de l'œil. *Առջեւակողմեան խուց ական (քան անդամագիտաց). — postérieure de l'œil։ ‖ † 8. Խաղատեղ (եզկերսւթ յանտառի)։ ‖ † 9. Ժուղակ (գայլոց)։

— obscure կամ noire. *Մթասենեակ։ On fait grand usage de la — noire dans la photographie։ [նօթ)։

Chambré, ée (շ-նդ-ր) ած. *Խուցակալեալ (ի հիւանդ.

Chambrée (շ-նդ-ր) ն. իդ. 1. Սենեակիցք։ ‖ 2. Սենեակից, բնակակից զօրականք։ ‖ 3. Բազմութիւն հանդիսասեաց ի թատրոնի և հասոյթ [recette] գոյացեալ ի նոցանէ։ Bonne, faible —։

Chambrelan (շ-նդ-ը-լան) ն. ս. 1. Պրուեատաւար գործէ ի սենեկի. (ա. և խօսի)։ ‖ 2. Վարձակալ միոյ սենեկի. (ա. և խօսի)։

Chambrer (շ-նդ-ր) բ. ն. 1. Սենեակից լինել. (վր.)։ ‖ † 2. Հանգչիլ եզկերսւթ ի տուէ. մարթս առնուլ։ = բ. ն. † 1. Ի սենեակս սենեակս կամ ի մասունս մասունս բաժանիլ (զժողով)։ ‖ 2. Արգելուլ զոք ի սենեկի բանտի կամ հրապուրանօք (առ ի խաղալ)։ ‖ 3. Ածուլ զոք մեկուսի, ի մի կողմ. խօսիլ ընդ ումեք առանձինն. (ընտ.)։ On l'a chambré pendant deux heures, sans rien gagner sur son esprit։

Digitized by Google

= Se — . ք . ա . *խառնուիլ (թնդանօթի) :

Chambrette (շոդրէթ) ֆ . էֆ . Սենեկիկ . (ընդ .) :

Chambrier (շոդրիէ) ֆ . ար . Գործակալ (ի վանս ինչ) : [խորհրդական աւագ տեղի :

— Grand — . 1. Վերակացու արքունի սենեկի : ‖ 2.

Chambrière (շոդրիէր) ֆ . էֆ . 1. Կին , աղջիկ սենեկապան : (Այժմ սոսկ Femme de chambre) : ‖ 2. Պարակ . խարազան :

† **Chambrillon** (շոդրիլլոն) ֆ . էֆ . Աղաթին փոքրիկ . ապառիկ . (ահ .) :

Chameau (շամո) ֆ . ար . Ուղտ . շառաւն . դեվե : — mâle, femelle. La bosse d'un — . տես ի Bosse. — Poil de — . Սաև ուղտու . (ար և Testif) : — d'Arabie. Տաճիկ ուղտ . հեծիւն դեվեի . (ար և Dromadaire) : [բեռն :

† **Chamelée** (շամլէ) ֆ . էֆ . Բեռն ուղտու . *ուղտաբեռն .

Chamelier (շամլիէ) ֆ . ար . Ուղտապան . դեվեի :

Chamelle (շամել) ֆ . էֆ . Ուղտ մատակ : Du lait de — :

† **Chamélion** (շամելիոն) ֆ . ար . Կորիւն ուղտու . կզզան :

Chamois (շամուա) ֆ . ար . 1. Ագռ ինչ մեծ այծի որ բնակի ի քարափայտս և ի լերինս . Ս . քարայծ . ‖ 2. Պարի , մաշկ քարայծի . քարայծենի :

Chamoiser (շամուազէ) բ . ն . Հանդերձել գկաշի իբրև գկաշի քարայծի :

Chamoiserie (շամուազըռի) ֆ . էֆ . 1. Գործարան մաշեցոյ քարայծի : ‖ 2. Վաճառք մաշեցոյ քարայծի :

Chamoiseur (շամուազօր) ֆ . ար . Պարեգործ քարայծենւոյ :

Champ (շան . Un champ aride, ընդերքցիր կոյ շան . — ոտիք . Des champs arides, ընդերքցիր որ շանդ ոտիք) ֆ . ար . 1. Դաշտ . բացավայր : Du haut du Pic du Midi un — immense s'étend devant les yeux. — de course. Ձիընթացարան . Հիւրձանիարան . Ս . արշաւատեղ : — du repos. Հանգստոցք . գերեզմանատեղի : — de Mars. Պատերազմ . մարտեան դաշտ (ա) . դաշտ զինուորական հրամանատոյ : Champs Élysées, Élyséens կամ Élysiens. տես Élysée Հայկն : ‖ 2. Դաշտ . անդ . ագարակ . երկիր . գետին : — fertile, stérile. Labourer, cultiver un — . — du potier. տես ի Potier. — En plein — . ի բացի . բացօթեայ (ագռանել) : ‖ 3. Տեղի ճակատու պատերազմի . ճակատատեղ . կռուատեղ : Visiter un — de bataille après le combat. Rester maître du — de bataille. Ունել զճակատն տեղի : ‖ 4. Շրջափակեալ տեղի կռուոյ , մրցութեանց . կռուանոց . կռուարան . ախոյենական տեղի . (ար և — clos) : "Les deux généraux et les deux armées semblaient avoir voulu se renfermer dans des bois et dans des marais pour décider leur querelle comme deux braves en — clos." Boss. *L. de Bourb.* ‖ 5. (ֆոխաբ .) Դաշտ . առագարէզ : Le — de la gloire. Un vaste — s'ouvre à votre activité : ‖ 6. Տարածութիւն զոր մարքի է նկատել հեռադիտիւ . *դաշտակ : Cette lunette a trop peu de — : ‖ 7. (ֆոխաբ .) Ցատակ . երեսք : Le — de ce tableau est trop clair. Ses armes sont un lion d'or en — d'azur :

— յե . Դաշտք . արտարայք : Maison des champs. Vie des champs. — Avoir la clef des champs. (ֆոխաբ . և ընդ .) Ունել ազատութիւն կամ իշխանութիւն երթալոյ յո և կամիցի , յո պէտք է ինքեան : Prendre la clef des champs. Անցանել գնալ . մեկնեալ գնալ . փախչել : — Avoir un œil aux champs et l'autre à la ville. (ֆոխաբ .) Հսկել , ակն ածել ի վերայ ամենայն իրիք : — À travers champs. 1. Ձարտուղի , ընդ կարճոյ ճանապարհ , *դաշտախաւան (ապ . դաշտերու մէջէն) (երթալ) : ‖ 2. (ֆոխաբ .) Խառնիխուռն : — Se sauver à travers champs. (ֆոխաբ .) Խոյս տալ (ի խնդրոյ իմիքէ , ի պատասխանի տալոյ) : — Courir les champs. Ձվայրագ գալ . շրջիլ յայսկոյս և յայնկոյս . (ընդ .) : — Être aux champs. 1. (ֆոխաբ . և ընդ .) Ի բարկութիւն բրդիլ : Un rien le met aux champs. Դոյզն ինչ իրք ի բարկութիւն բերդնէն կամ շարժեն զնա : ‖ 2. Պատանել ի վայրանս . կալ ի տագնապի : — Battre aux champs. Հարկանել թմբուկ չուելոյ կամ ի պատերազմ մեծապատուոց ուրուք :

= Sur-le- — . հբ . ած . 1. Անդէն և անդ . անդէն իսկ վազվազակի . առաջամոյն . հոյնհետայն . անյապաղ . անյապաղ փութով : On l'arrêta sur-le- — : ‖ 2. Ցանգամայս . ասի յասփոյ : Parler, prêcher sur-le- — :

= À tout bout de — . հբ . ած . և ընդ . տես ի Bout, 4 :

= Վկած . (ա) "Թափէր ի գալուստ Աւետ գոյժ վերէն ասացս եղեան." Եւս . գր . բ . 298 :

† **Champac** (շանփաք) ֆ . ար . Ծառ ինչ Հնգկաց անուշահոտ ծաղկօք . ճանքակ . (մալայերէն չմբափա) : (Այն և † Sampac) : [հոփ." Սիրաք . Ի'ի . 20 :

= Վկած . "Ես չեմ վկնամին , ես օդէս վճանքաւ խնուց եղա

† **Champagne** (շանփանի) ֆ . ար . Ագնիւ գինի ինչ Գաղղիոյ՝ սպիտակ և փրփրուն . կամպանեան գինի :

Champart (շանփար) ֆ . ար . Իրաւունք առանաւանան կամ պարտին առնլոյ արտոյս կամ այլ բերս յագարակէ իւրմէ տուելոյ ի վարձս . Հոզամասն :

Champarter (շանփարթէ) բ . ն . Առնուլ հոզամասն : — un champ : [մարգ . (ին .) :

Champeaux (շանփո) ֆ . ար . յե . Պարգագեղջիք .

Champêtre (շանփեթր) ած . Դաշտայոց . դաշտայինն : Vie, site, musique — . Les divinités champêtres des païens. Garde — . Անդապահ :

† **Champi, isse** (շանփի , ի) ած . և ֆ . Պառաւկ , աղջիկ ընկեցիկ , գտեալ ի բացի :

Champignon (շանփինիոն) ֆ . ար . 1. Սունկն . հանրաւ : Les champignons croissent très rapidement. L'amadou est fait d'une espèce de — . Ramasser des champignons : ‖ 2. Ականջարդ մի անկանման բուսեալ ի մարմինս . սաւնկն : (Տես և Fongus) : ‖ 3. Գոտ (պատրաստից) : ‖ † 4. Երկաթ ծայրի պատուհից արոյ . *ծայրապանակ :

† **Champignonnière** (շանփինիոնիէր) ֆ . էֆ . Տեղի բուսացանելոյ անկանոն . *անկանոց :

Champion (շանփիոն) ֆ . ար . 1. Որ մարտանչէր ի կռուանոցի [champ clos] . ախոյեան . հաշտատակ . յաղաղամարտիկ : Brave, vaillant — . Il s'offrit pour être son — : ‖ 2. (ֆոխաբ .) Ախոյեան . պաշտպան . ջատագով : — de la foi :

Chance (շան) ֆ . էֆ . 1. Պատահումն . պատահար . դիպուած . բախտ : Cette — est la plus probable, cette autre est difficile, incertaine. — favorable. Rompre la — . Ի գերև հանել . վրիպեցուցանել : — Conter sa — . Պատմել զևր դիպուածն , զոնդս որ անցին : — Bonne — ! Բարի յաջողութիւն : ‖ 2. Բարեբախտիկ հանդիպութիւն . բախտաւորութիւն : Je n'ai pas de — au jeu. Quelle — de vous rencontrer ! ‖ 3. Հաւանականութիւն . *հնարաւորութիւն : En jetant en l'air une pièce de monnaie, il y a autant de — pour qu'elle tombe sur pile que sur face : ‖ 4. Խաղ ինչ ուլամիք [dé] . Ս . Նարտ . *ուլախաղութիւն : Jouer à la — . — La — a tourné. Իրացն փոփոխմունք՝ շրջանակք եղեն : — Livrer — à quelqu'un. (ֆոխաբ .) Զայնասուր լինել ասմիք . յոտաչ կոչել . գրգռել զոք ի վիճումն , ի պայքար :

Chancel (շանսէլ) ֆ . ար . տես Cancel, 1 :

Digitized by Google

Chancelant, ante (շան-ծլան, անթ) ած. 1. Դող-գոլան. դեղեկոտ. գանգատկան. երերուն: Aller d'un pas —. "Il sent ses genoux chancelants." FÉN. *Tél.* XVIII. ‖ 2. (փոխ.) Խարխուլ. խախուտ. անհաստատ: Trône —. Santé, vertu chancelante:

Chanceler (շան-ծլե) [Je chancelle. Je chancellerai.] բ. չ. 1. Դեղեկել. գողդոջել. երերել. Ս. գինգիզալ: Il chancelle comme un homme ivre. Ce coup le fit —: ‖ 2. (փոխ.) Գայթ ի գայթի, յերերի կալ. դեղեկել. չլինել հաստատուն: Un trône qui chancelle:

Chancelier (շան-ծլիե) ի. ած. 1. Դպրապետ արքունի. խորհրդեան, հրովարտակաց գպրապետ: — de France. "La charge de — vaqua, et toute la France la destinait à un ministre si zélé pour la justice." BOSS. *le Tell.* ‖ 2. *Կնքապահ (արքայազնաց իշխանաց): Le — de la reine, de Monsieur: ‖ 3. Որ պահե գիծիք և զօտանաթս [registre] հիւպատոսարանի [consulat]. գիւանագպիր: ‖ 4. Հոգւոյս-նաց առաջնածոց ձիաւորութեան [chevalerie] կարգաց. թեղեակալ: Le grand — de la Légion d'honneur:

— de l'Académie française. *Կնքապահ գաղղիական Ա-կադեմիոյ. իսկ առ մեզ՝ գահերէց ի լինել մեկնուսի կամ ի բացակայութեան սպղբչին [directeur]:

— de l'Échiquier. *տես* *ծ'Échiquier:*

Chancellière (շան-ծլիե-) ի. իզ. 1. Կին գպրապե-տի, գիւանագպրի: ‖ 2. Պատշաճակալ պահպանակ ասից յերեսաց ցրտոյ:

Chancellement (շան-ծլիլ-) ի. ած. Դեղեձում. երերում: Le — d'un homme ivre:

Chancellerie (շան-ծլիե-ի) ի. իզ. 1. Տեղի կնքելոյ կնքով արքայի կամ Տէրութեանն գՀրովարտակս, զմու-հակս, զգաշնագիրս. *դիւանատուն. *կնքատուն: La — du consulat: ‖ 2. Պարանք գպրապետի, գիւանագպրի, կնքապահի: [քահանայապետին:

— de Rome. Հրովարտակաց, կանդակաց տուն Հռոմայոյ

Chanceux, euse (շան-ծո, ծոզ) ած. 1. Կսխեալ գգործարարաց. անյոյս. երկբայական: C'est une affaire très chanceuse, mais il faut bien risquer quelque chose: ‖ 2. Բախտաւոր. յաջողաբախտ. (ընդ.): Il a eu le gros lot de la loterie, il est —: ‖ 3. Զարտաւախտ. (հնդն.): Voilà un homme bien —! [Moisir:

Chanclr (շան-ծո) բ. չ. *տր* և Se —. բ. ած. (ղչ.) *տես*

Chancissure (շան-ծիւ-ծո) ի. իզ. (ղչ.) *տես* Moisissure:

Chancre (շանգ-ը) ի. ած. 1. Կիզ [ulcère] որ ճա-րակէ զմարմինն. չարակիզ. կիզուտ: — Manger comme un —. (փոխ. և ած.) Ուտել անյագ: ‖ 2. Կիզ ապրոգի-անաւն: — vénérien. Il a le visage rongé par un —: ‖ 3. Փտութիւն (ծառոց, ատամնոց):

Chancreux, euse (շանգ-ուս, ուզ) ած. 1. *Չա-րակիզային. *խոլխեցգիւտային: Ulcère —: ‖ 2. Ա-խտացեալ չարակիզով: ‖ 3. Փտեալ (ծառ):

Chandeleur (շան-ծլուո) ի. իզ. Տօն ընծայման Քրիս-տոսի ի տաճարն և սրբութեան կուսին. Տեառնընդա-ռաջ. Ս. ահրընգոյս:

A. **Chandelier, †ière** (շան-ծլիե, իե-) ի. *Ճրագա-բար. *Ճրագավաճառ:

B. **Chandelier** (շան-ծլիե) ի. ած. Ա.շտանակ. Ճրագա-բան. մոմեղնակալ. լուսակալ: — de bois, de cuivre, d'argent. — à plusieurs branches. Ա.շտանակ բազմա-ճաղնեան: — Être placé sur le —, être sur le —. (փոխ.) Եալ ի վերայ աշտանակի. լինել ի մեծի պաշտաման:

Chandelle (շան-ծել) ի. իզ. Ճրագ. բազմոկ: Cette — éclaire bien, n'éclaire pas. — bénite. À la —. Լուսով' ի լոյս ճրագի: Il s'est éteint comme une —. Il s'en va comme une —, c'est une — qui s'éteint. (փոխ. և ընդ.) Անցանէ իբրև ճրագ. ճրագ իմն է որ շիջանի. (ասի պճե-րոյ կամ պհիւանդէ որ վախճանի տակաւ, յանդգայս): — Voir des chandelles, mille chandelles. (փոխ. և ընդ.) Շլանալ աչաց յատ-ծգին հարուածոյ ի գլուխն:

† — de glace. Ջուր պաղեալ որ կախի ի ատնեաց, ի ծառոց. Ս. պաղաճրագ:

† **Chandellerie** (շան-ծլել-ի) ի. իզ. Խանութ ճրա-գագործի, ճրագավաճառի:

Chanfrein (շանֆ-ին) ի. ած. 1. Երկաթի պահպա-նակ գլխոյ երիվարի. գլխապահ: ‖ 2. Ա.ստղակազմ գլխոյ երիվարի յաչսց մինչև ցքիթափողս: Un cheval qui a le — blanc:

Change (շանժ) ի. ած. 1. Փոփոխութիւն. յաջորդու-թիւն: ‖ 2. Փոխանակութիւն: Gagner, perdre au —: ‖ 3. Փոխարէն. հատուցումն: Rendre le — à quelqu'un. 1. Չափել ուժիք զիշիւ հատուցմանն: ‖ 2. Տալ պատաս-խանի հանճարեալ: ‖ 4. Լուսյափոխութիւն. *դրամափոխութիւն: — de monnaies. Bureau de — ‖ 5. Շահ լուսյափոխութեան: Il m'a pris tant pour le —: ‖ 6. Տուն, սեղան լուսյափո-խից: Aller au —: ‖ 7. Անցուցանելն արծաթի քաղաքէ ի քաղաք ի վեռն փոխանակագրոց. փոխանակութիւն: Faire le —. Lettre de —. *փոխանակագիր. *փոխագիր: Agent de —. փոխանակիչ: ‖ 8. Գինք զորս առնու սեղանաւորն վասն անցուցանելոյ զարծաթ քաղաքէ ի քաղաք. *փոխա-նակգին: Le — d'ici à Londres est de tant pour cent. Le — a augmenté, a baissé. (ած. փոխանակգինն բար-ձրացաւ, իջաւ):

— Donner le —. Ջերծանել երեսդ ի չանդ որսականաց ընդառաջացանելով զայլ երէ: — Donner le — à quelqu'un. (փոխ.) Ա.յլ ընդ ակլոյ կործեցուցանել սմանէ. խաբել:

— Prendre le —. 1. Թաղուլ չանդ զերէն և գՀեռ գլե-գիլ այլոյ երեսդ: ‖ 2. (փոխ.) Ի պատրանս, ի խաբս ան-կանիլ:

· **Changeant, ante** (շանժ-ան, անթ) ած. 1. Փոփո-խելի. յեզյեզուկ. անկայուն: Voilà un temps bien —. Une nation fort changeante: ‖ 2. Որոյ լոյս ամէն և նուա-զի փոխանակաւ (ատոզ). փոփոխական: (Տես Algol):

Changement (շանժ-ման) ի. ած. Փոփոխումն. փո-փոխութիւն: Tout est sujet au — . — de domicile. Բնա-կափոխութիւն: — d'air. *Օդափոխութիւն:

Changer (շանժ) բ. դ. 1. Փոխել. փոխանակել: — son habit pour celui d'un autre. Je ne veux pas — avec lui: ‖ 2. Փոխել զտակի և զարծաթ ի դրամիանա. մանրել. -ֆէլ գօլմէ. -ֆոֆ ֆէլ եիֆէ: Je n'ai qu'un billet, que de l'or; il faut que je le change pour vous payer: ‖ 3. Փոխել. փոփոխել: — sa manière de vivre. Dans sa vieil-lesse il changea certaines choses à sa doctrine: ‖ 4. Փո-խել. շրջել. դարձուցանել. յեզափոխել. յեզանակել. յե-զաշրջել: La femme de Lot fut changée en une statue de sel. Daphné fut changée en laurier. — le reproche en éloge: ‖ 5. Փոխել զսանս անկազնոց կամ զՀանգերձս (հիւանդի, մանկան): Il faut — cet enfant:

— բ. չ. 1. Փոխել: — d'habit, de chemise, d'air, de pays, de religion. — de batterie. (փոխ. և ընդ.) Ցայլ Հնարս ձեռն արկանել: — de note. *տես* ի Note: ‖ 2. Փո-

Digitized by Google

խիլ ի ուղղութիւն։ ‖ 3. փոխել զնիւթ հանդերձս։ Je suis trempé, il faut que je change։ ‖ 4. փոխիլ. փոփոխիլ. յեղուլ։ Combien les mœurs ont changé! Tout change. — du blanc au noir (տե՛ս գոյն։ ՚նաա.), կամ du tout au tout. (ֆոխաբ.) Ամէն յայլմէ լինել. ամենևին. փոխակերպիլ առ այլ ի յայլմէ։ ‖ 5. ցեղուլ զանձն ի լաւագոյնս. գալ ի լաւութիւն, յաղղութիւն, ի ճանապարհ. զգաստանալ։ Ce jeune homme a bien changé։ ‖ 6. ցեղուլ, հոլովիլ ի վատթարն կոյս։ ‖ 7. ցեղկեցուլ. լինել յեղափոխուկ, յողդողդ։ Un amant jure de ne jamais —։

= Se — . բ. ա. 1. փոխիլ. շրջիլ. դառնալ։ L'eau se change en glace par l'action du froid. Mes soupçons se changèrent en certitude։ ‖ 2. փոխել զնիւթ հանդերձս։

Changeur (շէնժէօր) ե. ար. Լումայափոխ. հատաւաճառ։

Chanoine (շանուան՛) ե. ար. *Կանոնիկոս։ — Mener une vie de —. (ֆոխաբ.) խաղալ կեանս վարել։

Chanoinesse (շանուանես) ե. էե. Կին կանոնիկոս. *կանոնիկասուհի։

Chanoinie (շանուանի) ե. էե. (Ւշ.) տես Canonicat։

Chanson (շանսօն) ե. էե. 1. երգ. ցուցք. տաղ. շէր. Ս. խաղ. ֆէսթիվ։ L'air, le refrain d'une —. — d'amour. — à boire կամ — bachique։ ‖ 2. (ֆոխաբ. և ընդ.) Բանք զոր կրկնէ ոք հանապազ։ Il n'a, il ne sait qu'une —. C'est toujours la même —։ ‖ 3. (ֆոխաբ. և ընդ.) Նուաղագունք. բարբանջք. անաբանութիւնք։ Il nous conte des chansons. Chansons que tout cela։

Chansonner (շանսոնէ) բ. ն. ցերգ արկեալ հինգնել. շէր հանել ի վերայ ուրուք։ [երգելիկ։

Chansonnette (շանսոնէթ) ե. էե. երգ կարճառօտ.

Chansonnier, ière (շանսոնիէ, իէր) ե. երգահան. երգայարդար։

— ե. ար. երգարան. Ս. խաղատետր։

Chant (շան) ե. ար. 1. երգիչն. երգ. նուագ։ L'art du —. Chants de triomphe. Professeur de —։ ‖ 2. երգ. դայլայլիկք. գեղգեղանք. ճաուողիւն (թռչնոց)։ Le — du rossignol, de l'alouette. À l'heure du — du coq. ի ժամ հաւուն ասելոյ. ի հաւախօսի։ ‖ 3. երգ. մրմունջ։ — nuptial, guerrier։ ‖ 4. Հատած բանաստեղծութեան. երգ։ L'Énéide a douze chants։

— Plain- —. տես Plain-chant։

—յե. երգք. տաղք. քերթուածք։ Les héros qu'immortalisent les chants du poète. Mes chants rediront tes exploits։ [գիլի։

† **Chantable** (շանթաբլ) ած. Զոր մարթ է երգել. եր-

Chantage (շանթաժ) ե. ար. Կծանկիլն յուսիկք ստծանի ապատանալով ի վեր հանել զգաստութիւն ինչ կամ ազատել զՀամբաւս նորա. (ընդ.)։ Ce misérable vit de —։

Chantant, ante (շանթան, անթ) ած. † 1. երգեցող. երգեցիկ։ ‖ 2. Դիւրին յերգել. երգելի։ Air —. Musique chantante։ ‖ 3. երգեցիկ. երաժշտական (լեզու, բարբառ)։ L'italien est une langue chantante։

† — Café —. տես ի Café, 3։

Chanteau (շանթօ) ե. ար. 1. Շերտ, պատառ (հացի)։ ‖ 2. Կոտոր հացի օրհնելոյ. մասն։ ‖ 3. Կատորակ. կապերտ։ Les chanteaux d'une robe, d'une soutane։

Chantepleure (շանթըփլէօր) ե. էե. 1. Ջագար [entonnoir] որոյ ծայր խղովակին ծակատկէն է։ ‖ 2. Որմածերպք, արմածակ ի հոսումն ջուրց. *Ջրծակ։ ‖ † 3. Ծորակ (առկառի)։

Chanter (շանթէ) բ. չ. 1. երգել. նուագել։ — en chœur. Maître à —. — à livre ouvert. կամ à première vue. (տե՛ս Անջին տեսութեամբ երգել)։ — C'est comme si vous chantiez. Ի կորուստ մատանէք զժամս ձեր. չեմ ինչ լսելոց ձեզ. (ընդ.)։ — Pain à —. Նշխար պատարագի։ — Je le ferai — sur un autre ton. (ֆոխաբ. և ընդ.) Այլոյից դի խօսեացի կամ գործեացե ապլաղդ։ Faire — quelqu'un. 1. Տալ ումեք գործել զգործ ինչ բանի կամ խորամանգութեամբ։ ‖ 2. Կրծել յումեքէ արծաթի՝ ապատնալով ի վեր հանել զգաստութիւն ինչ. (ընդ.)։ ‖ 3. երգել. ճաուողել (թռչնոց). խօսել, կակաչել (մարդոյ)։ ‖ 4. Անել կամ ընթեռնուլ անբնական օրինակաւ. երգել։ Ce comédien, ce prédicateur chante։

= բ. ն. 1. երգել. նուագել. գեղգեղել։ — un air, une chanson. — toujours la même chanson, la même antienne. (ֆոխաբ. և ընդ.) Զինչն և զմի տանել հանապազ։ — à quelqu'un sa gamme. (ֆոխաբ.) տես ի Gamme. — la palinodie. (ֆոխաբ. և ընդ.) տես ի Palinodie։ ‖ 2. երգել. Հաչակել. պատմել։ Homère a chanté la colère d'Achille. Je chante ce héros qui. . . — les louanges de quelqu'un. (ֆոխաբ.) երգել զգովութիւնս ումրուք. գովել զոք յոյժ յոյժ։ ‖ 3. Անել. (ընդ.)։ Que me chantez-vous là? Voyons ce que ce livre, ce que cet auteur chante։ ‖ 4. ցերգ արկեալ հինգնել. (տե՛ս մէկուն վրայ հեգնական երգ հանել)։

A. **Chanterelle** (շանթըէլ՛) ե. էե. 1. Վրաձայն լար (լութիակի [violon]). զիլ։ Hausser, baisser la —։ ‖ 2. Թռչուն եդեալ ի լարանոցի կամ ի վանդակի որպէս զի երգովք իւրովք ձգեսցէ զայլ թռչունս ի վարմն. երգակ։ La — a attiré beaucoup d'oiseaux։ [ուտելի։

† B. **Chanterelle** (շանթըէլ՛) ե. էե. Ապզ ինչ անկան

Chanteur, euse (շանթէօր, էօզ) ե. երգեցիկ. գուսան։ Les chanteurs, les chanteuses de l'Opéra։

=ած. ար. երգող, ճաուող (թռչնոց)։

Chantier (շանթիէ) ե. ար. 1. Չհծեան յորոյ վերայ դնեն զտախտա գինոյ ի մատանի. Ս. հաստոց։ ‖ 2. Հեծան յորոյ վերայ յեցուցանեն զողնափայտս [quille] շինելի կամ նորոգելի նաւուց. Ս. հաստոց։ ‖ 3. Տեղի ուր կուտեն զփայտ, զատաղձս. **գիզափայտ. *տաստաղձարան։ Ce marchand de bois a son — bien garni։ ‖ 4. Տեղի ուր կուտեն զնիւթ՝ գործ և զփայտ շինուածոց։ ‖ 5. Տեղի նաւագործութեան. *նաւագործարան։ Les chantiers de Brest, de Toulon։ [ձայնիւ, կիսաձայն։

Chantonner (շանթոնէ) բ. չ. և †ն. երգել դաշն

Chantourné (շանթուրնէ) ե. ար. Տախտակ ի անտրա [chevet] մնջճաց։

Chantourner (շանթուրնէ) բ. ն. Հատանել արտաքուստ կամ փորել ի ներքուստ զփայտ կամ զկուճ ձևաւոր իմն օրինակաւ։

Chantre (շանթր) ե. ար. 1. երգիչ. վիպասան։ Le — d'Ilion, Homère. Le — d'Énée, Virgile. Les chantres des bois, du printemps. (ֆոխաբ. և ի բնագրի.) երաժշտակք անտառաց. գարնայնի. սոխակք և այլ թռչունք։ ‖ 2. երգեցիկ, երգող, գուսան եկեղեցւոյ. Ս. փիլհոփայ։ Il y a de bons chantres dans telle église։ ‖ 3. Գաւազանաձև. *երգապետ եկեղեցւոյ։ Le grand — . Bâton de —։

Chantrerie (շանթրըի) ե. էե. Պաշտօն, պատիւ գաւազանապետի, երգապետի եկեղեցւոյ. երգեցողութիւն։

Chanvre (շանվր) ե. ար. 1. կանեփ. †կնեփ։ — mâle, femelle. Faire rouir le —. Tiller կամ teiller du

Digitized by Google

— : ‖ 2. Թևիք կանեփեղ : De la toile de — . Une cravate de — . (ֆ-ւթ . և ընդ .) Ձուան , ճոպան կախազանի : Il mérite une bonne cravate de — :

† — de Manille. տես † Abaca :

Chaos (ֆ-ո) ե . ս . 1. Անկազմ և անյարդար վիճակ տարերքաց՝ մինչչև եկեալ ի յարդ և ի կերպարանս տա. ի կազմիլ զաշխարհ . խառար . համնպարփակ մթնութիւն . աշխարհակալ մէգ . թոհ և բոհ . *քաւս : Dieu débrouilla le — : ‖ 2. (ֆ-ւթ .) թոհ և բոհ . շփոթութիւն . խառնակութիւն : Ses affaires sont dans un — épouvantable. Sa tête est un — :

Chape (չաթ) ե . ից . 1. փոր ի բաց արկանելի քահանայից , եպիսկոպոսաց . շուրջառ . նոսփար : L'archevêque vint recevoir le roi en — et en mitre : ‖ † 2. փետուրք թռչնոց : ‖ 3. խուփն (ի տարանոցի [alambic]) :

Chapeau (չաբօ) ե . ս . 1. Գլխարկ (տրանց) . փեղջ : Un — de feutre, de castor. Il y a des chapeaux de paille, pour l'été. — Coup de — . (ֆ-ւթ . և ընդ .) Ողջոյն առաջ տպարհուբելով զգլուխ իւր . *տպարհուրանք : — Mettre son — de travers. Պատառել . (ընդ .) : — Mettre — bas. Պարհուբել զգլուխ իւր . ի բաց առնուլ զգլխարկն : ‖ 2. Գլխագիր (կանանց) : — garni de fleurs, de plumes. Les brides d'un — . — de fleurs. Գոտի ի ծաղկանց : Le — de la mariée. Ծաղկեայ պսակ նորահարսին : ‖ 3. Հարմիր գլխարկ ծիրանաւորի , կարդինալի : ‖ 4. (ֆ-ւթ .) Գաւախս , տուխճան ծիրանաւորի : Le pape lui a donné le — de cardinal : ‖ 5. Ակր մարդ . (Հակադրու. թեամբ կանանց) . (ընդ .) : Il y avait là plusieurs femmes, et pas un — . Իբրև անգ կանայք բազումք , իսկ ոչիր և ոչ մի : ‖ † 6. Կոշիկք , վարդք (հաւատացեալ) : ‖ 7. Վերին մասն անկանց [champignon] . գլխարկ : — concave, convexe : ‖ 8. Ծածկոյթ : — d'escalier, de lucarne :

— Frère — . 1. Կրօնաւոր ի խնամարհպոյն կարգէ որ ուղեկից լինի ալլոց կրօնաւորի : ‖ 2. (ֆ-ւթ . և ընդ .) Թաղմամարդ տող չափաւ բանից եղեալ ևեթ վասն յանգի :

— chinois. Գործի բրաժշտական . ճնճղական արտաքաւբակ :

Chape-chute (չաբ-չ-ւթ) ե . ից . Շահ . որս . աւար : Attendre, chercher — : [մրմնջել :

† **Chape-chuter** (չաբ-չ-ւթե) բ . ն . Շշնջել . հծծել .

Chapelain (չ-ւբէլէն) ե . ս . 1. Եկեղեցական որ ընդգաւնի զՏառս մատուցանի . *մատուռանաւոր : Les chapelains de Notre-Dame : ‖ 2. Գահանայ պատարագիչ ի մատուռն արքայի , իշխանի , ասկայականաց . գրան , գարպասի երէց . *առանձնէց . *մատուռանապետ :

Chapeler (չ-ւբէլե) [Je chapelle. Je chapellerai.] բ . ն . Ջերծաւալ զեկեղ հագի :

Chapelet (չ-ւբէլէ) ե . ս . 1. Պատակ արբոյ կաւսին . *օրհնարան . տաս խնդրվիր : Enfiler des chapelets. Le — est composé de cinq dizaines d'Avé, au lieu que le rosaire est composé de quinze dizaines d'Avé : ‖ 2. Գ. Հատիկէ . խնդրվիր : Les Orientaux ont aussi des espèces de chapelets. Le — se défile, commence à se défiler. (ֆ-ւթ .) Գահկի , լուծանի շարոյն . (տես յարժամ մի զվիրդ կինի պատկառին մնհաւատից յընտանեաց կամ յընկերութենե իմիք առնիցիք քանի մի) : ‖ 3. Ջրհան մեքենայ . գուխան ֆոյաատա : (որ և Noria) : ‖ 4. Միր խաղատարից [pustule] ի ճակատս ափրպիտեան հիւանդաց : ‖ 5. Ասպանդակ [étrier] հանգիստ փակով :

Chapelier, ière (չ-ւբէլիէ , իէր) ե . *փեղջագործ :

Chapelle (չ-ւբէլ՝) ե . իէ . 1. Մատուռն . ազօթատնոց (յարքունիս , ի գպրոցս , ի տաւնս) : ‖ 2. Եկեղեցի փոքրիկ . մատուռնոց : ‖ 3. Ամանէրն խորան յեկեղեցիս . սեղան : Le mariage fut célébré à la — de la Vierge : ‖ 4. Դրան երէցք արքունի : ‖ 5. Ընտագածուք , երաժիշտք մատրան արքունի : La — suivit le roi au camp. Maître de — . Երաժշտապետ , առաջնորդ գոտուց եկեղեցւոյ : ‖ 6. Ամբաթեղէն սպասք մատրան , այսինքն սկիհ , կոնք , ժամանոցք , խաչ , սկզբվքն հանդերձ : Ce prélat a une belle et riche — : ‖ 7. *Հաստատ պաշտօն [bénéfice] մատրան . *մատրանատուրթիւն : Fonder une — :

— Tenir — . Տեառնել զպատարագ . (տես զՀռոմվմայ քահանայապետէն որ առաջնիկայ գտանի որոյ պատարագին հանդերձ ծիրանատորգք . տես դարձեալ զկայսերէ Ամսարիոյ և զարքայէ Պատնիայոց) :

— ardente. Մոմեղէնք լուցկալք զդագաղօք :

† — blanche. Անկողին . (ընդ .) : Voilà un enfant qui n'en peut plus, il faut le conduire à la — blanche :

Chapellenie (չ-ւբէլէնի) ե . իէ . *Հաստատ պաշտօն մատրանատորի [chapelain] . *մատրանատորութիւն :

Chapellerie (չ-ւբէլրի) ե . իէ . 1. *փեղջագործութիւն : Il entend bien la — : ‖ 2. Արհեստանոց փեղջագործի :

Chapelure (չ-ւբէլ-ր) ե . իէ . Փերատած կեղևոյ հացի :

Chaperon (չ-ւբէր-օն) ե . ս . 1. Ագևոր գլխարկ ինչ արանց և կանանց : Il y a longtemps qu'on a quitté les chaperons : ‖ 2. Զարդ ինչ կախեալ զսհակի ուսոյ դաստառտաց , վարդապետաց . փակեղն : ‖ 3. (ֆ-ւթ .) Կին ծեր կամ ծանրատարոյ որ ուղեկից լինի օրիորդի կամ մանկամարդ կնոջ . **փակեղն : Elle a pour — une vieille tante qui la suit partout : ‖ 4. Կաշեայ գլխանոց (որ ազգաց հաստատ) : ‖ 5. Գոտեաձև յարկ (որմոց) :

Chaperonner (չ-ւբէր-ն-ւթ) բ . ն . 1. Ծածկել կաշեայ գլխանոցաւ (զգլուխ որազգաց հաստատ) : ‖ 2. Ծածկել քաստեաձև յարկաւ (զորմն) : ‖ 3. (ֆ-ւթ .) Ուղեկից լինել օրիորդի կամ մանկամարդ կնոջ ի պահպանութիւն պատուոյ նորա կամ պարկեշտութեան :

Chapier (չ-ւբիէ) ե . ս . 1. Գահանայ նոսփորատուր , շուրջառաւոր : ‖ † 2. *Շուրջառագործ : ‖ † 3. Գահապան , դարան շուրջառաց :

Chapiteau (չ-ւբիէթօ) ե . ս . 1. Վերին մասն սեան որ հանգչի ի վերայ բնոյ [fût] . խոյակ . Ս. սիւնագլուխ : — corinthien, ionique : ‖ 2. Վերին մասն թռչնանոցի [alambic] ուր խառնեան չոգիք . *Հոծարան : ‖ 3. Պատակ ջահից ի առաւարաթղթոյ յոր կաթեն արտառաքն :

Chapitre (չ-ւբիթր-ը) ե . ս . 1. Գլուխ գրոց . ճառագլուխ . Ս. գուան : Il a divisé l'ouvrage en livres, et les livres en chapitres : ‖ 2. (ֆ-ւթ .) Նի. թ. իրք . բան : Puisque nous sommes sur ce —, je vous dirai que . . . En voilà assez sur ce — : ‖ 3. տես Capitule : ‖ 4. Ժողով կանոնիկոսաց . Ս. գլխակոյտ : Avoir voix au — : ‖ 5. Ժողով կրօնաւորաց : — conventuel, provincial. Convoquer le — : ‖ 6. Ժողով . գուանոյ : ‖ 7. Կանոնիկոսք : Le — de Notre-Dame. Le doyen du — : ‖ 8. Ժողովարան . խորհրդատուն : On lui ferma la porte du — : ‖ † 9. Ցանդիմանութիւն . կշտամբութիւն :

Chapitrer (չ-ւբիթր-ե) բ . ն . 1. Ցանդիմանել ի խորհրդատունն , ի ժողովի (զվանականն , զկանոնիկոս) . (խոլի) : ‖ 2. (ֆ-ւթ . և ընդ .) Գաւառհաստակոծ , առաստակոծ առնել . կշտամբել : Il sera bien chapitré :

Digitized by Google

Chapon (չ-ֆոն) է. ար. 1. Կուրա ագռաղաղ. *որձատ. ըռուէ՛։ Engraisser des chapons. — du Mans. — Le vol du —. Մասն ինչ երկրի շուրջ զդղեկաւ. (ըստ իրաւագիտաց)։ || 2. Պատառ հացի եփելոյ ի թանն։ || 3. Կէզև հացի չփելոյ ընդ խառոր զոր արկանեն յագցանս։

Chaponneau (չ-ֆոնո) է. ար. Փոքրիկ որձատ. (խրթ)։

Chaponner (չ-ֆոնե) բ. ն. 1. Կրտել զագռաղաղ. *որձատել։ — des cochets։ || † 2. Կրտել. ներքինացուցանել։

Chaponnière (չ-ֆոնիէր) է. իգ. Անօթ եփելոյ որձատս։ [տակ)։

† **Chapoter** (չ-ֆոթե) բ. ն. Տաշել, քերել (զտախտակն)։

† **Chappé** (չ-ֆե) ած. ար. Blé —. Ցորեան անբաժան ի ծանծաղց [bale]։

Chaque (չաք) ած. անորոշ. Իւրաքանչիւր. անձինիւր. ամենայն։ — homme, maison. — fois. À — instant. — pays a ses coutumes. À — jour suffit sa peine կամ son mal. Շատ է աւուրն չար իւր։ — jour. Աւուր աւուր։ — année. Ամի ամի.ամ ըստ ամէ. տարւոյնէ ի տարի։

— tête, — avis. (առած.) Որչափ մարգիկ այնչափ կարծիք. ըստ գլխոց և կարծիք։

Char (շար) է. ար. 1. Կառք նախնեաց երկանիւ. կառք։ — de triomphe. Achille monté sur son —. Selon les poètes, le — de Vénus était attelé de colombes. — armé de faux. Գերանդազէն կառք։ || 2. (է-խոս.) Կառք. ծառայութիւն։ Il voulut enchaîner l'Asie entière à son —. S'attacher au — de la puissance։ || 3. Կառք. գեսպակ. (վարի ի պերճ առացուածս)։ — élégant, brillant. Le — de l'opulence. — de deuil. Կառք չորեքանուեան ի յուղարկաւորութիւն մեծամեծաց, տղայից։ — funèbre. Կառք մեռելոց. (ի ընտազծ.)։ || 4. Սայլ։ Un — de vendange. Un — à foin։

— à bancs. Կառք երկայն և թեթև որ ունի նստարանս կամ բազրոնս բազումս և բաց է յամենայն կողմանց կամ փակեալ է ևեթ վարագուրօք. *բազրոնակառք, յտ. Des chars à bancs, ընծերցիք տե շար ՝ պոյ։

Charabia (շարաբ) է. ար. 1. Կորճայ լեզու ընակչաց Աւվեռնիոյ [Auvergne] գաւառի Գաղղիոյ. (ընտ.)։ || 2. Խոշորագոյն և խեցբեկագոյն լեզու։

Charade (շարատ) է. իգ. Առեղծուած բառի որոյ վանկքն մին մի բառք են. *բառեղծուած։ Օրինակ իմն. Mon premier est un métal précieux (or, ոսկի), mon second est un habitant des cieux (ange, հրեշտակ), mon tout est un fruit délicieux (orange, նարինջ)։

Charançon (շարաղոն) է. ար. Ուտիճ (ցորենոյ)։

Charançonné, ée (շարաղոնե) ած. Ուտճահար (ցորեան)։

Charbon (շարպոն) է. ար. 1. Ածուխ. Ս. գործելի. տեսակ։ Ce bois est très propre à faire du —. Fosses à —։ || 2. Կայծակունք [braise] հնիկեալ. ածուխ։ Rallumer les charbons. Écrire avec du —։ || 3. Ածուխ վառեալ. կայծակն. կայծակունք։ — tout rouge. Faire griller sur les charbons. Խորովել ի վերայ կայծականց։ Amasser des charbons ardents sur la tête de son ennemi. (է-խոս. և ըստ գրոց սրբոց) Կայծակունս հրոյ կուտել ի վերայ գլխոյ կամ ի գլուխ թշնամւոյն. այսինքն՝ հատուցանել բարի իւրում չարարարին և կոչել ի գլուխ նորա զսաստուածասաստ բարկութիւն. (տես Առակք ԻԵ [ի մերում կբ]. 22. Հռ. ժԲ. 20)։ — Être sur les charbons, sur des charbons ardents. (է-խոս. և ընտ.) Անդրել պայթիլ. լինել ի տագնապի։ || 4. Տապ մարմնոյ քաղցկեղային [gangréneux]. կայծակն. Ս. կայծառիկ։ (Տես և Anthrax)։ || 5 Գոս ցամքի ոչխարաց. (որ և Bouquet)։ || 6. փուտ, գալարն ցորենոյ. *ածխահարութիւն։

— de terre, minéral. *Գետնածուխ. (որ և Houille)։

† **Charbonnage** (շարպոնաժ) է. ար. 1. *Ածխահանութիւն։ || 2. *Ածխահատք։ Les charbonnages de Mons։

Charbonnée (շարպոնե) է. իգ. Խազինի կամ եզնեի ի կակարայէ։

Charbonner (շարպոնե) բ. ն. 1. Ցածուխ գարձուցանել։ || 2. ԵՒացուցանել ածխով։ — le visage à quelqu'un. — une muraille. Ծկարել կամ գրել ածխով ի վերայ որմոյ։ || 3. (է-խոս.) Խոշորագոյնս նկարել։ Il ne l'a pas peint, il l'a charbonné։ || † 4. Վատահմխաս առնել զոք. աղաւտել զհմխաս ուրուք։

= Se —. բ. ա. Ցածուխ գառնալ. ածխանալ։ Certains bois se charbonnent difficilement։

Charbonnerie (շարպոնըի) է. իգ. Ընկերութիւն կարբոնացւոց [carbonaro]։

Charbonneux, euse (շարպոնո, նօզ) ած. *Կայծակնային (այտուցմն, ըստ բժշկաց)։

Charbonnier (շարպոնիէ) է. ար. 1. Ածխագործ. ածխավաճառ։ Noir comme un —։ || 2. *Ածխատուն. տեսչ-ըչ-։ || † 3. տես Carbonaro։

Charbonnière (շարպոնիէր) է. իգ. 1. Կին ածխագործ, ածխավաճառ։ || 2. Տեղի յանատառս ուր գործեն ածուխ. *ածխագործնոց։

Charbouiller (շարպույէ) բ. ն. Ապականել գալընկան [nielle] զցորեան։

† **Charcanas** (շարքանա) է. ար. Կերպաս ինչ Հնդկաց խառն ի բամբակէ և ի մետաքսոյ։ (Որ և † Cherconnée)։

Charcuter (շարքիւթե) բ. ն. 1. Հատանել (զմիս)։ || 2. (է-խոս.) Ոչ ուղիղ յօշել (զմիսն ի սեղանի). անշըմբ տարբար հատանել։ || 3. (է-խոս.) Կարատել անարուեստ վիրաբուժի զմնարմինս հիւանդին։

Charcuterie (շարքիւթըի) է. իգ. 1. Վաճառատեղի խոզենի մսոյ։ || 2. Խոզենի մսեղէնք։ Déjeuner avec de la —։

Charcutier, ière (շարքիւթիէ, իէր) է. Վաճառական խոզենի մսոյ, խոզենի երշկաց [andouille, boudin]։

Chardon (շարդոն) է. ար. Տունկ ինչ որ ունի տերեւս փշալից. ակաւան. ոջոզ. ուզտափուշ. գեվ փէչին։ Les ânes mangent les chardons. Les armes de l'Écosse représentent un —։

— de Notre-Dame, —-Marie. Տունկ ինչ փշալից որ վարի ի բժշկութիւնս իրք քրտնաբեր. Հողմավարդ (ա). (որո. պոպվերդ)։

— à bonnetier կամ à foulon. Տունկ ինչ որոյ գլխովք գզին [carder] զսար, գչեփայ. թաւփչաց ակաւան։

— étoilé. տես Chausse-trape, 3։

= Վկաս. (ա) "Ա՛ռ լեռ լսէլ. . . ե պտղերդ, որ ի հոմվերդ, ե լուսով երեւ երեւ գրամ." Մխ. Հեր. Լ. 84. — "Բառգոյերդ. Մանր երընկանի տուն." Բառաց Գաղղիական. — "Պտղավերդ. ինն գլուխ ծա ի. գեղ գերկնի առնի ե հանդառնի. նման ի սոխերի [carthame] հնդի, ե լուսն այն է որ գերևն ապիսի լինի . . . ինն է լերանն ե է ծառն ե ավազ գերեզ ի բառնի . . գառնն ապիսի լինի, ե ծաղկին մանուշակ գառնդի լինի." Ամիտ. Անգ. անագ. — կոյ և Chardon bénit, կամ carthame [Ամփոփ] laineux, որ է ազգ ինչ աւերեփկի [centaurée]։ [étoffe])։

† **Chardonner** (շարդոնե) բ. ն. Գզել (զզգեստաւոր

Chardonneret (լարդոնէր) ե. ար. թռչուն ինչ որ ունի գլուխ կարմիր և թևս խառն ի դեղին և ի սեաւ գառնաց և սիրէ զունդս ակռանի. *եկեղանիկ. տես եռլոս։

Chardonnette (լարդոնէթ) ե. էգ. Այգ ինչ վայրի կանկառի [artichaut], որոյ ծաղիկ է մանուշակի (Աթ և Cardonnette)։

† **Chardonnière** (լարդոնիէր) ե. էգ. Տեղի մշակուելոյ թեհան ակռանի. *ակռանոց։

Charge (լարժ) ե. էգ. 1. Բեռն։ — pesante, excessive. La — d'un mulet։ ‖ 2. Բեռնաւորելն, տաղտպտելն (նաւու)։ Surveiller la — d'un bâtiment։ ‖ 3. Զափ ինչ (ցորենոյ, փայտից). բեռն։ Une — de blé, de fagots. — Une — de coups de bâton. (ելոյթ. և ա.) Բազմեւ գան. գան առաւիկ։ ‖ 4. (ելոյթ.) Բեռն. ծանրութիւն։ Cet office ne sera pas une — pour moi. Être à — à quelqu'un. Լինել ումիք բեռն, բեռնական. ծանրանալ, ծանրաբեռնել ումիք։ ‖ 5. Ումիք. հազ. խնամք։ Les charges de la paternité. Les grosses réparations sont à la — du propriétaire. (տե. Մեծամեծ նորոգութիւնքն ծախքն տանտիրոջ վրայ է)։ Ce vieillard est à la — de ses enfants. (տե. Ասյս ծեր իւր որդւոց չալկին է) (ա)։ ‖ 6. Հարկք. ծրկի։ Les charges publiques. Le peuple gémit sous le poids des charges. Հեծէ ժողովուրդն ընդ ծանրութեամբ հարկաց։ ‖ 7. Պարտք։ Le revenu de cette terre suffit à peine pour en acquitter les charges. Les charges d'une succession. Cahier des charges d'une vente. Տետրակ պայմանաց կամ գաշնից վաճառման իրիք. *պայմանատետրակ։ À — de revanche, կամ à la —, à — d'autant. (տե. Պայմանաւ նոյնպիսի ծառայութեան, նոյնչափ ընեալ)։ Rendez-moi ce service à la — d'autant. — Avoir — d'âmes. Ունել հոգւոց թուականութիւն հոգւոց (ր). (ասի գքահանայից առաջնորդաց ժողովրդեան, վերատեսչանայ)։ ‖ 8. Գաշանո. բարձ. տեղադրութիւն։ Entrer en —. — de président, de conseiller, de notaire. Faire l'acquit de sa —. կատարել հաւատարմութեամբ զպարտս պաշտօնեան իւրոյ։ ‖ 9. Հրամանի. յանձնարարութիւն։ J'ai — de vous dire que... Il avait — d'approvisionner l'armée. Aller au delà de sa —. Ասելի քան զհրամայեալն կատարել։ Cela est à ma —. Ձեռս յանձն է բանդ։ ‖ 10. Վկայութիւն, նշանակ ընդդէմ ամբաստանելոյ. ամբաստանութիւն։ Ce fait constitue une — très grave contre le prévenu. Témoins à —. Ամբաստանիչ, պարսաւարիչ վկայք։ ‖ 11. Յարձակումն (զօրաց)։ — terrible de cavalerie. — à la baïonnette. — Revenir, retourner à la —. 1. (ելոյթ.) Գնդել. յամառել. զնոյն կրկնել։ "Mais comme il connaissait ma lenteur et ma paresse, il ne s'embarrassait point de tous mes chagrins. Il revenait opiniâtrément à la —." ՐԿՆ. *Tél.* XIII. ‖ 2. Կրկին անգամ թշնամանել, կշտամբել։

‖ 12. փազանշան, *թմբկահարան յարձակման (զօրաց)։ Sonner, battre la —։ ‖ 13. *Վառօդ և գնդակ (հրացինաց). *լիցք։ La — d'un fusil, d'un canon։ ‖ 14. Լուծն (զհրացանն)։ Apprendre la —. La — en douze temps։ ‖ 15. Անհնեթեթ, ծաղրալից պատկեր։ Ce sculpteur a fait la — de la plupart de ses contemporains illustres։ ‖ 16. Անհնեթեթ պայման խաղալոյ կատակերգական։ Cet acteur a fait une — de son rôle։ ‖ † 17. Ստոյգ, աննման բանք. (ա.)։ Quelle —!

= À la — de, À — de. Ար. —. À la — que, À — que. ւեն. —. Ասնա գաշանէն զի. պայմանաւ զի։ Je lui ai vendu ma maison, à la — de payer mes plus anciens créanciers։

= ՎԿԱԳ. (ա) "Ի— ինի տեառն հայրն իմ հայրն և տան պղծյն հօրն լսել իմ ձուն." Սմբ. Անտիվ Անտ. Ա. 49։ = (ր) "Ոչ հնօ- բաչնո-ինի հնոց սանին, զոր Հայտ ինքինք անասանին." Մաշտ. Ջահկ.

Chargé, ée (լարժե) ած. գերբ. 1. Բեռնաւորեալ. ծանրաբեռնեալ. տաղտպտեալ։ Les épaules chargées d'un lourd fardeau. Navire —։ ‖ 2. Լցեալ. ծածկեալ։ Montagnes toutes chargées de neige. Ils revinrent chargés de butin. Դարձան լի աւարաւ։ Arbre — de fruits. Ծառ ակաղձեալ պտղովք։ Vigne chargée de grappes. Այգի ողկուզալից։ Une table chargée de mets. Սեղան ամենալից խորտկաւք։ — de fers. Ազխտպտեալ, վարակեալ ի շղթայս. կապեալ երկաթովք։ Un ciel — de nuages. Երկին *ամպամած, *ամպապատ։ ‖ 3. (ելոյթ.) — de crimes. Ծանրաբեռնեալ յանցանաւք. ընդ ամենայն, ընդ բիւր չարիս ակեալ։ — de dettes. Գրաւեալ ընդ պարտուց։ — d'années. Ի տարուրբք. անցեալ զարուրբք։ — d'enfants. Բազում որդւոց տէր. բազմորդի։ ‖ 4. Պղտոր. թանձր (մեզ, գինի, երանգ)։

— Lettre chargée. տես ի Lettre։

= ե. ար. Un — d'affaires. *Գործակատար։

† **Chargeant, ante** (լարժան, անթ) ած. 1. Դժուարհոգալ (կերակուր)։ ‖ 2. (ելոյթ.) Ծանրաբեռն. ծանրատաղտուկ. (ի.)։

Chargement (լարժման) ե. ար. 1. Բառնալն բեռնիս. բեռնաւորումն։ Travailler au — d'un navire։ ‖ 2. Բեռն (նաւու, կառուց)։ ‖ 3. Ա.բձանագրելն ի վերայ առմուրաց [registre] թղթատետրի զառաքումն նաւմանէ, ծրարի։

† **Chargeoir** (լարժուար) ե. ար. Գործի ընդ պճնգառնօթս. (ի.)։

Charger (լարժե) բ. ն. 1. Բառնալ, կախել, կապել բեռնիս. բեռնաւորել. ծանրաբեռնել։ — un crocheteur, un cheval. — des pierres sur une voiture։ ‖ 2. Ազխտպտել. լցնել տաղտպտել. ակաղձել (պտուղ)։ — des marchandises sur un bateau, sur կամ dans un navire. — en cueillette. — en grenier du blé, du sel։ ‖ 3. Ոյժ առալ ի. ծանրաբեռնել։ Cette poutre charge trop la muraille. Ասյս գերան ոյժ առյ յօրմն։ Cette malle chargerait trop la voiture։ ‖ 4. Ծանրացուցանել (կերակրոց զառաջնոյն). նոսել (ի վերայ առաջնոյն). Գ. սկիլ։ La galette charge l'estomac. Se — l'estomac. Բեռնաւորել զառաջնոյն։ ‖ 5. Լնուլ. ծածկել. խճողել։ — une table de mets. — un ouvrage de citations, de notes. — un prisonnier de chaînes. Ածրակել զկալանաւոր ի շղթայս, շղթայիւք։ — quelqu'un de coups, — de bois le dos de quelqu'un, կամ լոկ —. (ելոյթ.) Գանալից չարագան առնել. ան հնարին գանո արկանել զմարմնով ուրուք։ — quelqu'un d'injures. (ելոյթ.) Լուանալ զոք թշնամանօք. թշնամանալից առնել։ — de malédictions. Անիծակուռ առնել։ ‖ 6. Ա.բձանագրել ի վերայ առմուրաց թղթատետրի զառաքումն նաւմանէ, ծրարի։ ‖ 7. Պղտորել (զմեզ, զկնգու)։ ‖ 8. Վկայել ընդդէմ ումրուք. պարսաւարել զոք յատենի։ Les témoins le chargent beaucoup։ ‖ 9. (ելոյթ.) Ծանրացուցանել զհարկս։ — le peuple։ ‖ 10. Հաւատալ. յանձն առնել։ On l'avait chargé de ce soin. Il fut chargé du commandement de l'armée։ ‖ 11. Արկանել ի հրազէնս զվառօգն և զգնդակ. լնուլ։ — un fusil, un canon։ ‖ 12. Լնուլ ծխախոտով (զծխափողն [pipe])։ ‖ 13. Յարձակել (զօրաց) ի վերայ. առատակապէս ի գիմի հարկանիլ։ — l'ennemi։

Digitized by Google

‖ 14. Պատասպուցանել. ամեցուցանել (զգինս, զչոշիս, զբանս)։ ‖ 15. Նկարել անհեթեթս զկերպարանս ուրուք առ ի ծաղր կացուցանելոյ զնա։ — un portrait։

= Se —. բ. ա. 1. Ըստանձնել. բառնալ ըստ անձին, ի վերայ թիկանց. (տե՛ս չոլկել)։ Se — d'un fardeau. Aide-moi à me —։ ‖ 2. Հանկիլ (ի զարդս, յոսկի). արկանել զիւրև (զարդս)։ Se — d'or, de pierreries et de mille autres vains ornements։ ‖ 3. Ըստանձնել, յանձն առնուլ զպատասխանատուութիւն։ Se — d'un crime. Je me charge de votre faute. Ցիմն պատանոց յանցանք ձեր։ ‖ 4. Ցանձն առնուլ։ Vous vous êtes chargé de lui parler. Je me charge de tout։ ‖ 5. Թանձրանալ. պղտորիլ (միկի)։ — Le temps se charge. Խտանայ երկինք ամպովք։

Chargeur (լա-ժէօռ) է. ա. 1. Որ բառնայ բեռինս ի կառս կամ ի նաւ. բեռնատար. տղեխաղխիչ. — de bois։ ‖ 2. Տէր վաճառաց նաւու. *բեռնատէր։

Chariot (լա-իօ) է. ա. 1. կառք բեռանց չորքանաւեան. սայլ։ — de bagage, de foin։ ‖ 2. Սայլ որով տանէին տեղի ի տեղւոջէ զընտանիս և զկահս իւրեանց նախնի թափառական ժողովուրդք. վաչ։ Les Scythes erraient sur des chariots dans de vastes plaines։ ‖ 3. կառք նախնեաց երկանիս. կառք. — armé de faux. կառք գերանդազէն։ (Որ և Char)։ ‖ † 4. կապմած չորքանուեան յոր դնեն զմանկունս որպէս զի ուսցին գնալ իւրեանց տիւք. առեղագունդ. Գ. ճանիկ։ (Որ և Roulette)։ "Émile n'aura ni chariots, ni lisières." J. J. ROUSS. *Ém.* II. ‖ 5 Մեծ և փոքր Արջ համաստեղութիւնք. Սայլ. սայլակերպ աստեղք։ Le grand Chariot, որ և լոկ Le Chariot, կամ Le Chariot du roi David. Le petit Chariot։

Charitable (լա-իթ-ապլ) ած. 1. Մարդասէր. եղբայրասէր։ ‖ 2. Ողորմած. տրասէր. աղքատասէր։ ‖ 3. Եղբայրսիրական։ Conseil, avis —։

Charitablement (լա-իթ-ապլ-ման) ս. Սիրով. եղբայրսիրութեամբ։

Charité (լա-իթէ) է. իե. 1. Սէր. ստուգածսիրութիւն։ La — couvre la multitude des péchés։ ‖ 2. Եղբայրսիրութիւն. ընկերսիրութիւն։ La — des premiers chrétiens. Avoir de la — pour le prochain։ ‖ 3. Ողորմութիւն. ողորմածութիւն. տուրք (աղքատաց)։ Faire la — à quelqu'un. Տալ ումեք ողորմութիւն։ Il se recommande aux charités des gens de bien. Demander la —. Մուր խնդրել. մուրանալ։ ‖ 4. Անկիլանոց, հիւանդանոց աղքատաց։ La Charité de Paris. Médecin de la Charité։ ‖ 5. Ընկերութիւն, ժողով ողորմածաց։

— Frères, sœurs de la Charité, de Charité. Եղբարք, քոյր Ողորմութեան, Ընկերսիրութեան. կրօնաւորք, հաւատաւորք հիւանդապահք։ [տե՛ս զպաշտաւել։

— Prêter des charités à quelqu'un. (ֆիգ.) Բամբասել։

— bien ordonnée commence par soi-même. (առած.) Սէր յանձնէ սկսանիլ։

Charivari (լա-իվ-ռի) է. ա. 1. Խառնաձայն ժխոր տապակաց և կաթսայից հանդերձ չչմամբք և ոտղտկաւառ զրուն պատաւանդ կամ ծերոց այրից որ երկրորդ ամնանութիւն ամուսնանայցեն. *կարիսարի։ Si vous vous remariez, on vous fera un — trois jours de suite։ ‖ 2. ժխոր. աղմուկ (բազմութեան առ ի պախարակել զոք)։ Donner un — à quelqu'un։ ‖ 3. Երաժշտութիւն չարաձայն, խառնաձայն։ Ce n'était pas un concert, c'était un —, un vrai —։ ‖ 4. (ֆիգ.) կոպ. կռիւ։ Sa femme lui a fait un beau —։

† **Charivarique** (լա-իվ-ռիք) ած. Աղմկալից, խառնաձայն։

Charlatan (լա-լա-թան) է. ա. 1. Հրապարակի, վաճառափողոցի բժիշկ. խաբեպայ բժիշկ. շաղակրատ։ Remède de —։ ‖ 2. Բժիշկ որ պարծի բժշկիլ զամենայն հիւանդութիւնս. շաղակրատ։ Ce n'est point un médecin, ce n'est qu'un —։ ‖ 3. Որ պարծի ունել գպաղնիս ինչ հրաշալիս և խոստանայ հաղորդիլ զոյն որոց տայցեն նմա արծաթ. շաղակրատ։ Les charlatans l'ont ruiné։ ‖ 4. (ֆիգ.) Զբոխաս. խաբեպայ. շաղակրատ։ Il y a des charlatans dans tous les états. Un — politique։

Charlataner (լա-լա-թա-նէ) բ. ն. խաբել քաղցրախառն բանիւք. (ընդ. և խօսել)։

Charlatanerie (լա-լա-թանըռի) է. իե. Զարարուեստ բանք առ ի խաբել զոք. մեծաբանութիւն. շաղակրատութիւն. (ընդ.)։ Tout ce qu'il vous a dit n'est que —։

† **Charlatanesque** (լա-լա-թանեսք) ած. Շաղակրատական։ Discours —։

Charlatanisme (լա-լա-թանիսմ) է. ա. Խաբեութիւնք, խարդախութիւնք շաղակրատաց. շաղակրատութիւն. (ընդ.)։ Son — fut bientôt dévoilé։

Charlotte (լա-լոթ) է. իե. Մեծածախնորոց [marmelade de pommes] շրջապատեալ ի կոտորոց հացի տապակելոյ. *կարլոտ։ Manger de la — . — russe. *կարլոտ ի սերոյ [crème] շրջապատեալ ի մանր մանր պաքցամանատաց. ռուսական կարլոտ։

Charmant, ante (լա-ման, մանթ) ած. Սիրուն, գեղանչելի. ախորժելի։ Femme charmante. Concert —. Lieux charmants. C'est un homme — en société։

A. **Charme** (լա-մ) է. ա. 1. կարծեցեալ արդասիք կախարդական արուեստի որ փոխէ զբնական կարգ իրաց. թովչութիւն. յուսաւութիւն։ Faire un —, des charmes. Porter un — sur soi. "Le — se rompit; le pilote vit le rivage tel qu'il était." ՖԷՆ. *Tél.* IX. Le — est rompu. (ֆիգ.) Լուծաւ թովչութիւնն. լուծան յուսաւութիւնք, պատրանքն։ Les manières de cette femme m'avaient d'abord séduit, mais le — est rompu։ ‖ 2. (ֆիգ.) Հիշատութիւն. հրապոյրք. յանկուցիչ ընորհք, գեղ։ Un — secret, irrésistible. Cette personne a du —, elle est pleine de —. "Sa conversation était un —, parce qu'il savait parler à chacun selon ses talents." BOSS. *L. de Bourb.* "On n'y voyait point une noble simplicité, . . qui fait le plus grand — de la beauté." ՖԷՆ. *Tél.* IV.

—յատ. թովչութիւն, հրապոյրք (կնոջ)։ Cette jeune femme a des charmes. On ne peut se défendre de ses charmes։

B. **Charme** (լա-մ) է. ա. Փառ ինչ բարձրաբուն՝ որ արձակէ ոստս անդաստին յարմնատոց իւրոց. (Carpinus betulus, ըստ Լինեէի)։ Allée, palissade de charmes։

Charmer (լա-մե) բ. ն. 1. թովել. յուսաթել։ On croit, dans le village, que ce berger charme les loups, les serpents։ ‖ 2. (ֆիգ.) թովել. յինկն յանկուցանել. յափշտակել. զուշ և զուրուշ մոգել։ Cette femme charme tous ceux qui la regardent։ ‖ 3. (ֆիգ.) Հիշատացուցանել, զարմացուցանել (զլսելիս, զաչս)։ Cette musique m'a charmé։ ‖ 4. (ֆիգ.) Սփոփել. փափագիլ. դիւրել։ — la douleur, la peine de quelqu'un։ ‖ 5. (ֆիգ. և ընդ.) Զուարճացուցանել յոյժ։ Vous me charmez en m'apprenant cela. Je suis charmé de vous voir։

Charmeur, euse (լա-մէօռ, էօզ) է. նախարդ։ — de serpents. թովիչ. օձակոչ։

Digitized by Google

† — ած. էգ. Une grâce charmeresse. Թովիչ, կախարդիչ գեղ, հնարք։

Charmille (լ—միլ) է. էգ. 1. Մատուցատունկ ատենք charme ծառ։ Planter de la — pour faire une palissade։ ‖ 2. Ցանկ, *ծառաուղի charme ծառ։ Se promener dans une —։ [ծառ։

Charmoie (լ—մուա) է. էգ. Մատաստան charme

Charnage (լ—նաժ) է. ած. Ժամանակ յորում օրէնք է ատել միս (առ հռոմէականս կաթողիկեայս). ատելիք. Ս. մսատեսչ։

† **Charnalité** (լ—նալիթե) է. էգ. Մարմնականութիւն։

Charnel, elle (լ—նել, էլ) ած. 1. Մարմնոյ. մարմնական։ Plaisir, appétit —. Commerce —. խառնիք. մերձաւորութիւն. զուգաւորութիւն։ ‖ 2. Մարմնասէր (մարդ, հակագրութեամբ հոգեւոր մարդոյն)։

Charnellement (լ—նելման) ած. 1. Ըստ մարմնոյ. մարմնով։ Connaître une femme —. Գիտել զկին. մտանել առ կին։ ‖ 2. (է—ած.) Ըստ մարմնոյ։ Vivre —։

Charneux, euse (լ—նէ, էզ) ած. Ս. Մսոտ. *մսաւէտ. (հլ. ալժմ ասի Charnu, ue)։

Charnier (լ—նիէ) է. ած. 1. Շտեմարան մեղ, յաչիւղ մեղ. *մսարան. (հլ.)։ ‖ † 2. տես Carnier։ ‖ † 3. Գերեզմանատեղի. *գերեզմանոց. (հլ.)։ ‖ 4. Տեղի ուր կուտեն զօսկերս մեռելոց. խազաղակոյտ ոսկերաց։ ‖ † 5. Ս. Աղբեայ. (որ և Échalas)։

Charnière (լ—նիէր) է. էգ. Ատեն ուր կցին երկու կտաւրք փայտի կամ մետազի զգիւղիք ընդ միմեանս ի ձեւն փոքրիկ շամփրոյ իրիք. կցուած. Ս. կրունկ։ La — d'un compas, d'une tabatière, d'une boîte. — d'un coquillage։

Charnu, ue (լ—նիւ) ած. 1. Մարմնեղ. շատ յիգց. բազմամիս. Ս. մսեղ. Ս. մսի։ Corps —. Personne. main charnue։ ‖ 2. *Մսուտ։ Les parties charnues du corps։ ‖ 3. *Մսուտ (տունկ, տերեւ, պտուղ)։

Charnure (լ—նիւր) է. էգ. *Մսուտ մասունք մարմնոյ։ — molle, ferme։

Charogne (լ—ոյնէ) է. էգ. Նեխաշաղիկ գէշ (մահասոց)։ Puant comme une —։

Charpente (լ—պանթ) է. էգ. 1. Փայտք ի հնութ շինուածոյ. ատապձք։ — de bois de chêne. La — d'une église. Bois de —. Փայտ պատշաճ ի շինուածս։ ‖ 2. (է—պ—է.) Գերեզմանաբար մասունք (ճաւածից, բանտատեղծութեան). ատապձ. ատապձանիւթ։

— La — du corps, կամ la — osseuse. (է—պ—է.) Ոսկրեայ մասունք մարմնոյ. ոսկրակերն կազմած։

Charpenter (լ—պանթէ) բ. ն. 1. Հատանել (փայտ, գատաղձս). հիւանել։ ‖ 2. (է—պ—է. և ընդ.) Զարաչար հատանել. ոչ ուղիղ յօշել։ Vous charpentez cette viande, au lieu de la couper proprement. Le chirurgien lui a tout charpenté le bras։ ‖ 3. (է—պ—է.) կարգել, գատաւորել զգլխատար մատնոյն (մատնադրութեան իրիք)։ Ce roman est mal charpenté։

Charpenterie (լ—պանթրի) է. էգ. 1. Հիւանդական արուեստ. հիւանդութիւն. շինողութիւն։ ‖ 2. Ատապձ. Ձագարձ շինուած։ La — de cette église est fort belle։

Charpentier (լ—պանթիէ) է. ար. Հիւան. ատապձ. Ձագարձ հիւան. շինող. տիւրկէր։

† **Charpi** (լ—պի) է. ար. կոճղ յորոյ վերայ հատանեն ատակատագործն զշէրտս [douve] տակառի. Գ. արտիշան։

Charpie (լ—պի) է. էգ. Մանր մանր թելք կտաւոյ գղելոյ. *գզած. *ծաւատ. Ի՛ի՛ի։ Faire de la —. La — sert à panser les plaies, les ulcères. — Viande en —. (է—պ—է.) Միս որ եփեալ անչափ ի թել թել բաժանի. Ի՛ի՛ի։

Charrée (լ—է) է. էգ. Մոխիր մնխրաջրոյ։ La — est bonne au pied des arbres։

Charretée (լ—էթե) է. էգ. Բեռն սայլի միով. սայլ մի. *սայլաբեռն։ Une — de foin. Demi—։

A. **Charretier, ière** (լ—էթիէ, էր) է. 1. Սայլորդ. սրտագնէց։ Jurer comme un — embourbé, կամ լկ comme un —. Երդնուլ, հայհոյել իբրև պատյորդ ընկղմեալ ի մօրի, ի ադմի։ ‖ 2. Մաճակալ. հերկաշար։

B. **Charretier, ière** (լ—էթիէ, էր) ած. *կառանցիկ (դուռն). *կառավարուն (ճանապարհ)։ Porte charretière. Chemin — — Voie charretière. Անջրպետութիւն անուց սայլակի առհմանեալ յոստիկանութենէ [police]։

† **Charretin** (լ—էթէն) է. ար. Սայլակ առանց թաթվառայից [ridelle]։

† **Charreton** (լ—էթո) է. ար. Սայլորդ. (հլ.)։

Charrette (լ—էթ) է. էգ. Սայլ երկանիւ երկու թաթվառայիւք [ridelle] և երկու թևովք [limon] առ ի կրել բեռինս. սայլակ։ — mal attelée. (է—պ—է.) տես s'Atteler. — Mangeur, avaleur de charrettes ferrées. (է—պ—է.) Միծաբան. յոխատեսիլ։

Charriage (լ—իաժ) է. ար. 1. կրելն սայլիւ, սայլակաւ։ ‖ † 2. վարձք սայլորդի։

A. **Charrier** (լ—իէ) է. ար. կատաւ խոշոր յոր գնեն զմոխիր մնխրաջրոյ. Ս. պարզատ. Ս. քամոց։

B. **Charrier** (լ—իէ) բ. ն. 1. Բառնալ, առնել, կրել սայլիւ կամ սայլակաւ։ — des pierres, du vin. — droit. (է—պ—է. և անխոր.) կատարել զիւր պարտս. արդարագործս լինել։ ‖ 2. Ագիտակելով բերել՝ առնել, արկեալ առնել (գետոց հատորս սառին, ատաղ) (ա)։ Ce fleuve charrie d'énormes glaçons. Les rivières charrient du sable։ Ահի ևս անխնդիր. La Seine sera bientôt prise, car elle charrie։ Ահի լայնաբար [par extension] և զմիզէ որ ըստ ատաղ. Ses urines charrient du gravier, կամ լկ charrient։ ‖ † 3. (անխորհ.) Առ և գնոց առնել (վաճառական [oiseau de proie] զորան)։

= վկաց. (ա) "Ո—գիւ—ւ էիցես՝ էայս և էորիս և ամենայն որ ինչ գիւղային՝ պատգիւրով հատանէն իւրեանց." Գր. Ընկաս. կուտ. — "Հիւղէ յառնէն... և գէորիս և գէայս պատգիւրով իւրեանց." Սրգ. — "Ցաւթս հիւղէ հրեղէն, և արկիս գոլաս գէայն." Ագաթ. ճր. 554։

Charrel (լ—ռել) է. ար. 1. կրելն սայլիւ, սայլակաւ։ ‖ 2. վարձք սայլորդի։

—յէ. կաշկիր, կառապետիր, *թիղանօթապիր զօրք. (հլ.)։ Il sert dans les charrois։ (Ա. ալժմ ասի Train des équipages, Train d'artillerie)։

Charron (լ—ռոն) է. ար. *Սայլագործ։

Charronnage (լ—ռոնաժ) է. ար. 1. *Սայլագործութիւն։ Apprendre le —։ ‖ 2. Շինուած, գործուած սայլի, կառաց։ Le — de mon cabriolet me revient à...

Charroyer (լ—ռոայե) [խոնարհի իբրև զEmployer.] բ. ն. Տանել, կրել սայլիւք կամ սայլակօք։

† **Charruage** (լ—իուաժ) է. ար. Գետին զոր մերթ ի գործել միով արօրով։

Charrue (լ—իու) է. էգ. 1. Ագօր. սոգան։ — de bœufs, de chevaux. Conduire, diriger la —. Le soc, le cep d'une —. C'est une — mal attelée. (է—պ—է.) կառք իմն ի լծեալ ի հակառակ և յանհնարն երկիրացս. (ասի

Digitized by Google

զանմիաբան ընկերակցաց) ։ ‖ 2. Գետին զոր մարթի է գոր-ծել միով աւօրով. աւօրավար ։ Cette ferme est de deux, de quatre charrues ։ ‖ † 3. (ֆիգուր.) Երկրագործութիւն ։ "On reverra la — en honneur." ՖԵՆ. *Tél.* XII.

Charte (շարթ) ֆ. էգ. 1. *Ազատագրութեան, առանձինն բարեշնորհութեան մուրհակ, հրովարտակ ։ — d'affranchissement ։ (Այս միտս ասէր երբեմն Chartre) ։ ‖ 2. Սահմանադրութիւն (Տէրութեան) ։ La — constitutionnelle que Louis XVIII octroya en 1814, qui fut modifiée après la révolution de 1830, et abolie par celle de 1848. Violer la — ։ ‖ 3. Հին հրովարտակ. յիշատակարան ։ École des chartes. Դպրոց յորում ուսանին ընթեռնուլ և մեկնել զհին հրովարտակս, յիշատակարանս. հրովարտակաց դպրոց ։

— partie. Գիր վարձու նաւի. *վարձագիր ։

† **Charton** (շարթո՛ն) ֆ. արս. տես † Charreton ։

Chartre (շարթր) ֆ. էգ. 1. Բանտ. արգելան. (հլ.) Ա.յժմ վարի ևեթ ի բանն Tenir quelqu'un en — privée. Բռնել, արգելուլ զոք ի կալանս առանց ունելոյ դատաստանական իշխանութիւն, կամ ազատանց տանեկան հրամանի ։ ‖ 2. Ծիւրութիւն. ներգեւումն ։ Cet enfant est en — ։ (Տես և Carreau, B) ։

Chartreuse (շարթուզ) ֆ. էգ. 1. Վանք կարատուսեան կրօնաւորաց. *կարտուսավանք ։ La grande —. La — de Pavie ։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Փոքրիկ ամրոցանոց ի զատանց կամ յառանձինն տեղւոջ ։ ‖ 3. Կերակուր ի զանազան բանջարոց կամ յընդոց ։ ‖ 4. Կարտուսեան ըմպելի. *կարտաս ։ [նաւար ։

Chartreux (շարթո՛) ֆ. արս. Կարտուսեան կրօ-

Chartrier (շարթրիէ) ֆ. արս. 1. Դիւան հրովարտակաց, յիշատակարանաց ։ ‖ 2. Ժողովածոյք հրովարտակաց, յիշատակարանաց ։ ‖ 3. Դիւանապան հրովարտակաց, յիշատակարանաց ։

Charybde (քարիպտ) ֆ. արս. Խոր ինչ կամ անդունդք ի սիկիլեական ներգին հանդէպ խըթի [écueil] որ կոչէր Սկիլլա կամ Քահ. Քարիբդ ։ Tomber de Charybde en Scylla. (ֆիգուր.) Անկանիլ ի Քարիբդ ի Սկիլլա. վերծանիլ ի չարեաց կամ ի վտանգէ առ անկանիլ յայլ չարիս կամ ի վտանգ ։

Chas (շա) ֆ. արս. Ծակ ասղան. Գ. ականջ ։

Chasse (շաս) ֆ. էգ. 1. Որսորդութիւն. որս ։ Aller à la —. Ցորս ելանիլ, երթալ ։ Le plaisir de la —. La — est défendue, est permise. Permis de —. Donner la —. (ֆիգուր.) Զհետ մտանիլ, պնդել. հալածական առնել ։ Donner la — à une bande de voleurs, aux ennemis ։ ‖ 2. Տեղի որսոց. որսարան. Ս. որսատեղի ։ Les chasses de ce domaine sont abondamment fournies de gibier. Les chasses royales. Capitaine des chasses ։ ‖ 3. Որս. երէ ։ Je vous ferai manger de ma — ։ ‖ 4. Որսորդք. ազխ որսոց ։ Suivre la —. La — a passé par là ։ ‖ 5. Երգ որսոց. *որսերգ ։

Châsse (շաս) ֆ. էգ. Գեղոց կամ տուփ ընկալարան սրբոց. աւետրանկալ արկղ ։ La — de sainte Geneviève ։

— La — d'une balance. Փոքրիկ երկաթ որով վերացուցանեն գլծակ [fléau] կշռոց առ ի կշռել ինչ ։

Chassé (շասէ) ֆ. արս. Գայլ կաքաւուց կաղաւակի՝ յայլ կամ յահեակ ։

† **Chasse-avant** (շաս-աւան) (յն. անէ.) ֆ. արս. Վ. բանակացս գործաւորաց ի մեծ արաւետաստանոցս. գործավար ։

† **Chasse-bosse** (շաս-պոս) ֆ. էգ. տես Lysimachie ։

† **Chasse-chien** (շաս-շիէն) ֆ. արս. Դաստիարակ. (ահ.) ։ Des chasse-chien կամ chiens ։

† **Chasse-coquin** (շաս-կոկէն) ֆ. արս. Ս. Ազօթկոչ. Ս. ժամկոչ. (ահ.) ։ Des chasse-coquin կամ coquins ։ (Տես Bedeau, 1) ։

Chasse-cousin (շաս-կուզէն) ֆ. արս. Ցած գինի. (ընտ.) ։ Il leur a donné du — ։

Chassé-croisé (շասե-քրուազէ) ֆ. արս. 1. Գայլ ինչ կաքաւուց՝ յորում այրն խաւսորի յայլ և կինն յահեակ ։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Փոխանակելի բազում անձանց զմիմեանց պաշտամանս ։ Ce changement de fonctionnaires n'est qu'un — ։

Chasselas (շասլա) ֆ. արս. Ազգ ինչ ազնիւ ապխտակ խաղողոյ ։ — de Fontainebleau ։

Chasse-marée (շաս-մարե) (յն. անէ.) ֆ. արս. 1. կառք ձկնաբեր ։ ‖ 2. Որ բերէ կառք զձուկն. ձկնաբեր ։ Cheval de — ։ ‖ 3. Ազգ ինչ նաւու ։

Chasse-mouches (շաս-մուշ) ֆ. արս. 1. Փոքրիկ աւել քշելոյ զճանճս. *ճանճավանն ։ ‖ 2. *Ցանցկէն ծածկոյթ երիվարաց ի պահպանութիւն ընդդէմ ճանճից. *ճանճապահ ։ (Որ և Émouchette) ։

† **Chasse-pierre** (շաս-բիէր) ֆ. արս. Սարսաւած [appareil] հաստատակաւ առաջի անուաց շոգեկառաց [locomotive] առ ընկենուլ ի բաց զամենայն խոչս և արգելս երկաթուզեաց. *քարավար ։ [և հեռատար ։

Chassepot (շասբօ) ֆ. արս. **Հրացան ինչ արագաձիգ

Chasser (շասէ) բ. ն. 1. Որսալ ։ — le renard. Le lion chasse les gazelles ։ ‖ 2. Խաղացուցանել առաջի իւր (զընտանի անասունս). հարգան առնել. քշել. վարել ։ — un troupeau de moutons. — les vaches aux champs ։ ‖ 3. Առաջի արկեալ առնել (զլօրս թշնամեաց). հալածական առնել. հալածել ։ — l'ennemi devant soi ։ ‖ 4. Վաթել. մղել ։ Le vent chasse la pluie, la neige de ce côté ։ ‖ 5. Վարել. վարսել. մխել ։ Il faut — ce clou dans la muraille à coups de marteau ։ ‖ 6. Ի գործս կարգել կամ արտաքսել (զբևեռս). թափել. հանել ։ Un clou chasse l'autre. (առած.) Բևեռս զբևեռս թափէ. այսինքն՝ նոր ինչ ցանկութիւն կամ հոգս մոռացուցանեն զառաջինն ցանկութիւնն կամ զհոգս ։ L'ambition a succédé à l'amour: un clou chasse l'autre ։ Ասի և զանձանց որ յաջորդեն զմիմեանս. Ce favori vient d'être supplanté par un tel: un clou chasse l'autre ։ ‖ 7. Մերժել. հանել. վանել. վտարել. հալածել. արտաքսել. (պատուոյ) ։ — quelqu'un du sénat. Il a été chassé de son pays. Il se fit — ։ ‖ 8. (ֆիգուր.) Մերժել. հալածել. փախստական առնել. փարատել ։ Le jour vint — les ténèbres. — l'ennui, les chagrins ։ ‖ 9. Քշել. վանել (զճանճս) ։ ‖ 10. Արձակել. հանել. արտաքսել (զպատասխան) ։

— La faim chasse le loup du *կամ* hors du bois. (առած.) Ա. սովն վտանգի գայլ արտաքս ելանել յանտառէն. Տարկին բանադատել առնել զանհաճոյ ինչ ։

= ֆ. ե. Որսալ ։ — au fusil, dans la plaine, avec une meute de chiens courants. — Cette fille chasse aux maris. (ֆիգուր.) ի խնդիր է ամուսնոյ աղջիկդ ։ — sur les terres d'autrui. (ֆիգուր.) Արկանել մանգաղ յոմ ընկերին. յափշտակել զայլոց իրաւունս ։ — Leurs chiens ne chassent pas ensemble. (ֆիգուր. և ընտ.) Ոչխարք հոգաս ոչ արածին ի միասին. ասի զերկուս անձանց որ ոչ են սիրով ընդ միմեանս ։ — sur ses ancres. Դառնալ նաւս ի վերայ խարբսխաց իւրոց՝ քերելով զյատակս ծովուն. քարշել նաւս զինքն խարխախ ։ — Cette voiture chasse bien. Դիւրաշարժ կառք ։ — Bon chien chasse de race. (առած.) Որդիք նմանին բարուց ծնողացն ։

Digitized by Google

Chasseresse (չա-ֆ-ռես) ած. ե ֆ. իէ. Կին որսորդ. (ի բնագր.)։

Chasseur, euse (չա-ռօր, ռօզ) ֆ. 1. Որսորդ. որսազ. ռազմական։ C'est un grand —. Ces dames étaient habillées en chasseuses։ ‖ 2. Պատասուր զգեցեալ զձև որսորդի որ նոամբ ,իսկուսե կառացս սեռասն իւրոյ. որսորդ։ ‖ 3. Զօրական, հեծեալ թեթեւազէն. որսորդ։ Chasseurs à pied, à cheval. Les chasseurs d'Afrique. Հեծեալ որսորդք Աֆրիկէից։ [չ-ֆ-ռ։

Chassie (չա-ի) ֆ. իէ. Բիժ. Ս. Ճպուռ. Ս. Ճիպռ.

Chassieux, euse (չա-իէօ, իօզ) ած. 1. Բիժոտ. բժօտ. Ս. Ճպուռոտ (ակն)։ ‖ 2. Գիշկոտ։ Il est —։

Châssis (չա-ի) ֆ. որ. 1. Շրջանակ. պատկ. չուրջնակի ծնօտ։ — de papier, de toile, de chêne։ ‖ 2. Երկաթի շրջանակ մանլոց ապատգրութեան յորում պինդն գշտրեալ էջը։ ‖ 3. Մեծ շրջանակ փայտեայ կամ երկաթի յորոյ վերայ հասատատին վիժակք [décoration] թեատրոնի։

† **Chassoir** (չա-ռար) ֆ. որ. Գործի ատակառատործաց առ ի վարել կամ պինդել գշրջանակս ատակառաց։

Chaste (չ-ատ) ած. 1. Պարկեշտ ի ցանկութիւնս մարմնոյ. զգաստ. ցածուն. ողջախոհ։ Homme, femme —. — épouse։ ‖ 2. Պաքուր. ուռբ. սրբատէր։ Amour —. Il est — de corps et d'esprit. Cela blesse les oreilles chastes։

Chastement (չա-ծ-ման) ռ. Զգաստութեամբ. ցածութեամբ։ Vivre —։

Chasteté (չա-ծէ-է) ֆ. իէ. 1. Պարկեշտութիւն. զգաստութիւն. ցածութիւն. սրբութիւն։ — conjugale. Cela blesse la —։ ‖ 2. Ժուժկալութիւն ի ցանկութեանց մարմնոյ. ողջախոհութիւն։ Faire vœu de —։

Chasuble (չա-ւիլ) ֆ. իէ. Ճափարա, չուրջառ (լատին քահանայից)։

† **Chasublerie** (չա-ւիլ-ռի) ֆ. իէ. Կազմած պատառքառգի, տյոնիքն՝ չուրջառ, խոշ, մանուռափ, պլուվքն հանգերձի։ [ճկեղեցւոյ. ՙնափարատգործ։

Chasublier (չա-ւիլ-իէ) ֆ. որ. Ցօրինող զպրգուց

Chat (չ) ֆ. որ. կատու. կուզ. փիսի։ — angora. Ce — est bon pour les souris. — Jeter le — aux jambes, jeter un — dans les jambes à quelqu'un. 1. (փ-ի-ռ.) Ընկճեալ զյանցանս ի վերայ ուրուք։ ‖ 2. Աւրկանել զոք ի գժատրութիւնս, ի վատգուտ։ — Emporter le —. (փ-ի-ռ.) Ելանել ի տանէ առանց տալոյ ուշիք ողջոյն հրաժարականի։ — Bailler le — par les pattes. (փ-ի-ռ.) Աւտոյն տանել ինչ ի գժատրագոյն կողմանէն։ — Se servir de la patte du — pour tirer les marrons du feu. (փ-ի-ռ.) Ի լաց առնուլ ի հրոյ զմիշկամիրգս թաթիւ կատուի, տյոնիքն՝ վարել զոք ճարատարութեամբ ի գործ ինչ վտանգաւոր յորմէ և ակնկալութիւն շահից։ — Vendre — en poche. (փ-ի-ռ.) Վաճառել առանց ցուցանելոյ զվաճառն։ — Appeler un — un —. (փ-ի-ռ.) Կոչել զկատու կատու. տալ զանունոյն ինչ յանուանէ։ "J'appelle un — un — et Rollet un fripon." BOIL. *Sat.* I. — Écrire comme un —. (փ-ի-ռ.) Գրել յոռի. գրել անընթեռնուլի ինն օրինակաւ. խեցգրել։ — C'est le —. կատուն տրար զայն. (առ ոմ. առ զոր առ ի ցուցանել թէ անհաւատալի թուին բանք նորա որովք կամի անբասիր առնել զանձն)։ Le verre, ce n'est pas moi qui l'ai cassé. — Non, c'est le —. — Quand les chats n'y sont pas, les souris dansent. (—ռ.) Ի լինել կատուի մեհուռ, մկունք կաքաւեն. այսինքն՝ ի լինել տեառըն կամ վերակացուաց մեհուռ՝ հպատակեալքն առնեն զոր ինչ կամին։

— Herbe aux chats. տես Cataire։

† — musqué. տես Civette։

† — à neuf queues. Խարազան յանգղիտական բանակի առ ի պատժել զզօրականս։

Châtaigne (չ-ի-ինէ) ֆ. իէ. Պաշկամիրգ (ա). Ս. կաստանոն. Ս. կաստանոյ. փխրածէ։ Châtaignes bouillies, rôties. Peler des châtaignes։

— d'eau. տես Macle։

= ՎՀԱՑ. (ա) "Տ—բ—թէրան . . . ածէ և փշոյին և մեղր և մղլի—ռէրէ և պիտոյ, նաւի և երլի—ր." Խոր. Աշխարհագր. 608. — "Գիտեմ (ի Տ—բ—թէրան) պտուղ և ծառանան, որ ի մղլի—ռէրէ, և մեղր անոյշ ուտ պտմեցին երլէրէ, և երլի—ր." Նոյնն, ըստ ալլում օրինակի։ — Մինչև ցայսօր հոյ գիւղականք Պոնտոսի և Խարբերդ զպտուղն փխրածէ կոչեն Մ—ւմ—ռէ կամ Մ—ւէրէ, որ է Մ—ւի—ռէրէ աղաւաղեալ։ Ւոկ գղ. Châtaigne ատուգարանի ի յունականէն գի—գտնի և գի—դտնա , որ են անուանք քաղաքաց Պոնտոսի և Թեսալիոյ, ուր գտանին առատութեամբ ծառք մշկամիգոյ։

Châtaignerale (չ-ի-ինէ-ռ) ֆ. իէ. Պատատտան մշկամիգաց. ՙմշկամիգատ։

Châtaignier (չ-ի-ինիէ) ֆ. որ. Պատ որ ատյ զմշկամիրգ. ՙմշկամիգի. Ս. կաստանենի. փխրածէ ազգ։

Châtain (չ-ի-ին) ած. որ. ի գոյն մշկամիգոյ. ՙմշկամիգագոյն։ Cheveux châtains. Des cheveux — clair։

Château (չ-ի-ո) ֆ. որ. 1. Բնակութիւն նախնի ատնատեառց [seigneur] շրջապատեալ փոսիւք, բարձրաբերձ որմովք և աշտարակօք. գղեակ։ Les ruines d'un ancien —. Il se retira dans son —։ ‖ 2. Բերդ շրջապատեալ փոսիւք, հաստատեսս պարսպօք և մերկոցօք [bastion]. գղեակ։ — situé sur un rocher, sur une montagne. Le — de Vincennes։ ‖ 3. Բնակութիւն, ապարանք արքայի, իշխանի. գղեակ։ Le — de Windsor, de Versailles, de Saint-Cloud. Je vais au —։ ‖ 4. Ամրատատուն ապարանք. ամրարանոց։ Il y a de beaux châteaux dans cette province։ ‖ 5. Բնակարան կանգնեալ ի խիլս կամ յատակս նաւուց նախնեաց. պաղպաղունք։ — d'arrière, d'avant։

† — ailé. Թեւաւոր ապարանք. նաւ. (ի բնագր.)։

— en Espagne. (փ-ի-ռ.) Խօլական, ցնորական խորհուրդ։ Bâtir, faire des châteaux en Espagne. Եղկերատագործ, ուղտաքաղաղ և փղաքաղաղ ատեղծանել. ապարանիլ զանձն անատի յուտռվք. խորհիլ ի անատիս. երազել զանէան։

Châtelain, aine (չ-ատլէն, էն՛) ֆ. 1. Բերդակալ. բերդատէր. ՙգղեկատէր։ ‖ 2. Դատատար։ ‖ 3. Տէր, տիկին ամպրանոցի։ Le — nous fit le meilleur accueil. La châtelaine s'entend très bien à pratiquer l'hospitalité։

Châtelaine (չ-ատլէն՛) ֆ. իէ. Շղթայ կախեալ զգօտւոյ կանանց։

Châtelé, ée (չ-ատլէ) ած. ՙԲազմագղեակ. (մեան ինչ վահանի ի հինից)։ [(ռ.)։

Châtelet (չ-ատլէ) ֆ. որ. փոքրիկ գղեակ. ՙգղեկիկ.

Châtellenie (չ-ատլէն-ի) ֆ. իէ. Իշխանութիւն, իրաւունք բերդակալի, գղեկատեառն։

Chat-huant (չ-ա-ւան) ֆ. որ. Ագռ ինչ բուոյ [hibou]։ Les chats-huants (ընթերցեր և չ-ա-ւան) voient plus clair la nuit que le jour։ [ժանապատիճ։

† **Châtiable** (չ-ատի-ապլ) ած. Պատժանի պատժոյ. արժանի։

Châtier (չ-ատիէ) բ. ն. 1. Պատժել. պատուհասել. ի պատիժս ածել. պատուհաս ի վերայ ածել։ C'est au père de — ses enfants. Les fléaux dont Dieu châtie les hommes։ ‖ 2. Պատուհասել, հարկանել, ճնշել, ցամա-

Digitized by Google

քեցուցանել (զմարմին ճգնութեամբք) ։ ‖ † 3. Դատապարտել. եպերել ։ " — en autrui ce qu'on souffre chez soi." CORN. *Poly.* III. 5. ‖ 4. Ուղղել. յարդարել. յօրինել ։ — sa prose, ses vers. Son style n'est pas assez châtié ։

— Qui bien aime, bien châtie. (—ո—ի.) տես յ'Aimer ։

= Se —. բ. —. Պատժել զիւր անձն ։

Châtière (շ—տիէր—) է. իէ. 1. Մակ ի վերայ դրան առ անցանել կատուաց. *կատուածակ ։ ‖ 2. Ականատ (տճ. ըա—ն) կատուի ։ [Նատող ։

† **Châtieur** (շ—տիէր—) է. ր. Պատժածու. պատուհաս ։

Châtiment (շ—տի—) է. ր. Պատիժ. պատուհաս ։ Infliger un —, des châtiments. S'il a fait une faute, il en a reçu, il en a souffert, subi le — ։

Chatoiement կամ **Chatoîment** (շ—տո—մ—) է. ր. Երփն երփն գունաւորութիւն. փայլիւն, փայփայիւն զանազան երանգոց ։ Le — du cou d'un pigeon, d'une étoffe, d'une pierre précieuse ։

A. **Chaton** (շ—տո) է. ր. 1. Ման մատանւոյ ուր ընդելուզեալ [enchâsser] է ակն պատուական. Ս. ճանակ. ի—լ եվ. էլ—պ—ի ք—ը ։ La pierre est tombée du — ։ ‖ 2. Փար մատանւոյ ։ Elle avait au doigt une belle rangée de chatons ։

B. **Chaton** (շ—տո) է. ր. կատու փոքրիկ։ [Ճոյկան ։

† **Chatouilliant, ante** (շ—տ—յիէ—, —իդ) ած. Հա—

Chatouillement (շ—տ—յիէմ—) է. ր. 1. Խըղճտուքն. խըղճտանք ։ Le — cause un rire convulsif. Être sensible au moindre — ։ ‖ 2. (է—ի—բ.) Խըղճտուքն. զուարճութիւն. հեշտութիւն ։ Cette harmonie cause à l'oreille un doux — ։

Chatouiller (շ—տ—յիէ) բ. ն. 1. Խըղճտել. (—ի. կըտիկ ընել) ։ — quelqu'un aux côtés, à la plante des pieds ։ ‖ 2. (է—ի—բ.) Խըղճտել, պարարել (զքիմն, զլեզիս). հեշտացուցանել ։ Ce mets lui chatouillait fort le palais. La musique chatouille agréablement l'oreille, les oreilles ։ ‖ 3. (է—ի—բ.) Զուարճացուցանել. պարարել ։ Quand on lui dit du bien de ses enfants, on le chatouille par l'endroit le plus sensible ։

Chatouilleux, euse (շ—տ—յիէ—, է—ղ) ած. 1. Որ դիւրաւ խըղճտի. *դիւրախտիղ ։ La plante des pieds est une partie bien chatouilleuse. Vous êtes — ։ ‖ 2. (է—ի—բ. և ըած.) Որ դիւրաւ զչարի. ընդվզողատր. *դիւրախոժոռ ։ C'est sur ce point qu'il est — ։ ‖ 3. (է—ի—բ.) Դժուարին. նուրբ. փափուկ ։ Affaire, question chatouilleuse ։

Chatoyant, ante (շ—տ—յ—, —իդ) ած. Գունագունա փոխուկ. փայփայուն ։ Étoffe, pierre chatoyante ։

Chatoyer (շ—տ—յ—) [խոնարհի իբրև զEmployer.] բ. ն. Երփն երփն Հարկանել. փայփայել ։ [կուրա ։

Châtré (շ—տ—) է. ր. Ներքինացեալ. ներքինի.

Châtrer (շ—տ—) բ. ն. 1. Ի բաց Հատանել զերկուորիս. ներքինի առնել, խզել. ներքինեցուցանել. կրճատել. կտրել. Ս. կրտել ։ — un homme, un cheval, un taureau ։ ‖ 2. Ի բաց Հատանել զձուանոցս [ovaire] մատակ անասնոց ։ — une chienne, une truie ։ ‖ 3. (է—ի—բ. և ըած.) Ի բաց բառնալ ի մատենիէ զոմանսն ինչ որ անՀամեստն իցէ կամ Հակառակ կրօնից կամ տէրութեան. կրճատել. յապաւել ։ Martial, dans cette édition, n'est pas entier, il a été châtré ։ ‖ 4. Հատանել զաւելորդ շառաւիղս և զծաղիկս անկոց ։

— une ruche. Փաղել առնուլ ի փեթակէ զմոմ կամ զմեղր. կթել ։

— un fagot, des cotrets. Ի բաց առնուլ խոխլս քանի մի ի տրցակէն ։

— une roue. Հատանել մասն ինչ ի Հանդոց [jante] անուղղն առ ի պինդել զծղուղսն [rais] ։ [Նատնոց ։

Châtreur (շ—տ—իօ—) է. ր. կըՀատիչ, կրտիչ (ա—

Chatte (շ—տ) է. իէ. Մատակ կատու ։ — Elle est friande comme une —. Ան ըած. զկնոջէ որ սիրադ է առնուշհամ կերակրոց ։ Նոյն է և է—ի—բ. C'est une —. — Elle est amoureuse comme une —. տես յ'Amoureux ։

† = ած. փաղաքուշ իբրև զկատու. (ըած.) ։ Des manières chattes ։

† **Chattée** (շ—տե) է. իէ. Ծնունդ մի մատակ կատուի ։

Chattemite (շ—տըմիտ) է. իէ. Որ կերպարանի Հեզ, խնարհ և ողջոյն առ ի խաբել զոք. կեղծաւոր ։

Chatter (շ—տէր) բ. ն. Ճռկնել, ծնանիլ կատուի ։

Chatterie (շ—տըր—ի) է. իէ. 1. կարկանգակք. *շաքարեղինք։ Manger des chatteries ։ ‖ 2. Սուտ գուսանք, քծինք ։

Chaud, aude (շ—, —ո) ած. 1. Ջերմ. Ջերմին. Ս. շոգ. Ս. տաք ։ Le feu est —. Le soleil est bien — aujourd'hui. La journée a été très chaude. Fer —. — Main chaude. Խաղ ինչ յորում պարզելոյ տարածանէ որ զոմի ձեռին ի վերայ թիկանց իւրոց և պարտի գուշակել զորթ Հարկանիցեն. *Ջերմաձեռնիկ ։ — Pleurer à chaudes larmes. Հեղուլ Ջերմայորդ արտասուս. Ջերմ արտասուս իջուցանել. կարի դառնապէս լալ ։ — Le rendre tout — à quelqu'un, le rendre — comme braise. 1. (է—ի—բ.) վրէժ առնուլ յումէքէ Ջերմայորդ. վոզվոզակի ընդ կառափն կամ ընդ գլուխ Հանել. (ա—ի. իրեն եղած անարգանաց կամ զրկանաց վրէժը անմիջապէս առնուլ) ։ ‖ 2. Դարձուցանել անդէն վոզվոզակի ընդ կակծոտ բանիցն կակծոտ պատասխանի ։

‖ 3. Ջերմայորդ. Նոր. Նորոգ. դալար. (ըած.) ։ Il m'apporta la nouvelle toute chaude. (—ի. Տաք տաք ինծի լուրը բերաւ.) ‖ 4. Ջերմին. *Ջերմնապահ ։ Ce manteau, cet habit est bon et — ։ ‖ 4. Ջերմացուցիչ ։ Le vin est —. Les épiceries sont chaudes ։ ‖ 5. Տապազին (տենդ, ջերմն) ։ Tomber de fièvre en — mal. (—ո—ի.) ի փոքունց փախատեցեալ մեծամեծաց մատնիլ. փախչիլ յանձրևոյ և ըմբռանիլ ի կարկուտ ։ (Նոյն է և Tomber de la poêle dans la braise) ։ ‖ 6. (է—ի—բ.) Ջերմ. Ջերմագոյն. եռանդնոտ. յորդեռանդն. Նախանձայոյզ ։ C'est un homme — en amitié. Un — partisan. N'être ni — ni froid. Ոչ Ջերմ լինել և ոչ ցուրտ. ոչ յոք Հակամիտել. ոչ յօշ միտել և ոչ յատկակ. (—ի. երկու կուսակցութեանց մէջ անորոշ կամ անտարբեր մնալ) ։ ‖ 7. Ջերմ. ուժգին. բուռն. ոստոհիկ ։ La dispute fut chaude. L'affaire fut chaude. Ջերմ եղև կռիւն ։ Alarme chaude. Խուճապ մեծ և յանկարծակի ։ La donner bien chaude. (է—ի—բ. և ըած.) Խուճապեցուցանել զոք ոստոստացուցանելով զվտանգն ։ ‖ 8. (է—ի—բ.) Ջերմ. ցասկոտ ։ Il est — et emporté. Il a la tête chaude. (—ի. Տաքգլուխ է) ։

— Être — de vin. Լինիլ գինեկէզ, արբեալ. (ըած.) ։

— Être chaude. Լինիլ մատակ անասնոց ի կաղուցս ։ Chienne chaude ։ [տես ի Battre ։

— Il faut battre le fer pendant qu'il est —. (—ո—ի.)

= է. ր. Ջերմութիւն. Ջերմ ։ Avoir —. Լինիլ Ջերմացեալ ։ Souffrir le — et le froid. Il fait — dans cette chambre comme dans un four. Il faisait — à cette bataille. (է—ի—բ. և ըած.) վտանգաւոր յոյժ եղև կռիւն, մարտն ։ — Souffler le — et le froid. (է—ի—բ.) փչել զՋերմ և զցուրտ.

Digitized by Google

մերթ գոմիլ և մերթ պարսաւել զմի և նոյն ինչ, զմի և նոյն անձն. ասել երբեմն այոպէս և երբեմն այնպէս։ — Cela ne me fait ni froid ni —. (է-ւխ-ք. և ընդ.) Անխորհ, անզգաստ են ամենևին վասն իմ երդ ոչդ։

= ſ. Ջերմ ջերմ։ Boire, manger —. Tenir —. Պատրաստել (հանդերձից) ի ցրտոյ. (տե. տուք պահել)։ Cet habit vous tiendra —. Elle a pris une robe qui lui tiendra —։ [(ընդ. և ղ.)։

= À la chaude. գբ. սա. Անդէն առաժամային. խակ և խակ.

Chaudeau (շո՛ւ) է. ար. 1. Ջերմ արգանակ [bouillon] զոր մատուցանէին հորոգ ամուսնացելոց. Ջերմիկ։ ‖ 2. Ըմ. պեղի ջերմ։

Chaudement (շո՛ւ-ման) ſ. 1. Ջերմ։ Quand on est enrhumé, il faut se tenir —։ ‖ 2. (է-ւխ-ք.) Փութով. եւ առանց ետեղ. պնդապոյնս։ Poursuivre — une affaire. Il vous a — recommandé, appuyé։ [norragie։

† **Chaude-pisse** (շո՛ւ-բիս) է. էդ. (ա՛ղ.) տես † Blennorragie։

Chaudière (շո՛ւ-իէր) է. էդ. կաթսայ. թոպան։ — de cuisine, de teinturier. La — de cette machine à vapeur a crevé։

Chaudron (շո՛ւ-ռն) է. ար. 1. կաթսայ փոքրիկ որ ունի անկղ [anse]. սան. ջեռուցիչ. Դ. ձեռնկախ։ ‖ † 2. Յատկ հատուցական յաղեաց։ Ce piano n'est qu'un —։

Chaudronnée (շո՛ւ-ռնէ) է. էդ. Սան մի լի։

Chaudronnerie (շո՛ւ-ռնը-ի) է. էդ. 1. *կաթսայագործութիւն։ ‖ 2. Պղնձի անօթք. պղնձիք. կաթսայք։

Chaudronnier, ière (շո՛ւ-ռնիէ, էր) է. *կաթսայագործ. պղնձագործ։

Chauffage (շո՛ֆ-ա) է. ար. 1. Ջեռուցանելն. ջեռուցումն։ Gaz d'éclairage et de —. Bois de —։ ‖ 2. Իրաւունք հատանելոյ փայտս յանուանէ վասն այրելոյ։

Chauffe (շո՛ֆ) է. էդ. 1 Ջեռուցանելն։ Donner une —։ ‖ 2. Հնոց ձուլարանի։

† **Chauffe-chemise** (շո՛ֆ-շըմի՛զ) է. ար. Սակառ ջեռուցանելոյ զկոաս իս. լմ-ներ է-ֆէ-ւխ։ Des chauffe-chemise կամ chemises։

Chauffe-cire (շո՛ֆ-սիր) (յե. ան.) է. ար. Ջեռուցիչ հնոցամոյ ի գիւանատան կամ ի հիւպատոսարան [chancellerie]։

† **Chauffe-linge** (շո՛ֆ-լինժ) (յե. ան.) է. ար. տես † Chauffe-chemise։

† **Chauffe-lit** (շո՛ֆ-լի) է. ար. տես Bassinoire, 1։

† **Chauffe-pieds** (շո՛ֆ-բիէ) է. ար. տես Chaufferette։

Chauffer (շո՛իէ) բ. ն. 1. Ջեռուցանել. ջերմացուցանել. չոզացուցանել։ — le four, un poêle. — de l'eau. — au rouge. Հրագոյն չոզացուցանել. սորսիչէկ առնել։ — à blanc. տես ի Blanc. Se — les pieds, les mains։ ‖ 2. (է-ւխ-ք. և ընդ.) Գրգռել, արծարծանել (զփղձի կամ զ ջնոտ ուրուք)։ ‖ 3. (է-ւխ-ք. և ընդ.) Գործել ինչ փութով, սաթեցաւ։ Il faut — un peu cette affaire, si l'on veut qu'elle réussisse։

— un poste. Տեղել հրձգութիւնս ի վերայ թշնամեաց։

= բ. չ. Ջեռնուլ։ Le four chauffe. Le bain chauffe։

= Se —. բ. ա. Ջեռնուլ։ Venez vous —. On verra, on saura de quel bois je me chauffe. (է-ւխ-ք.) Տեսցեն, գիտասցեն եթէ որպիսի ազ եմ ես. զչափ ատցեն զնմանէ զօրութիւնս։

Chaufferette (շո՛ֆ-իէթ) է. էդ. Ջեռուցիչ, թոնիր սաից։ [barre] երկսայրոց։

Chaufferie (շո՛ֆ-ը) է. էդ. Դարբնոց գործելոյ նիգս

Chauffeur (շո՛ֆ-ըր) է. ար. 1. Ջեռուցիչ հնոցի (շոգեշարժ մեքենոյից, գործնոցաց). *Հնոցապան։ ‖ † 2. Անուն աւազակաց որ այրէին զտուս անկելոց ի ձեռս իւրեանց որպէս զի ցուցցեն զպատհասս ընկերին. *տանահէզ։

Chauffoir (շո՛ֆ-ուար) է. ար. 1. Սենեակ ջեռնլոյ (ի մենաստանս, ի հիւանդանոցս). *ջերմանոցնեակ. (տե. տաքատուն)։ ‖ 2. *Ջերմոցան (ազգաստաց ի ձմերայնի)։ ‖ 3. Ջերմ կտաւ (վասն հիւանդաց, ծննդական կանանց)։

Chaufour (շո՛ֆ-ուր) է. ար. 1. Հնոց կրոյ. Ս. կրափուռն. (լաւ ևս տես Four à chaux)։ ‖ † 2. Շտեմարան կրեփեցոց ատ ի պահել զփայտ, զքար և զկիր։

Chaufournier (շո՛ֆ-ուռնիէ) է. ար. *կրեփեաց։

Chaulage (շո՛լ-ա) է. ար. 1. Թրջելն կրաջրով (զցորեան յառաջ քան զսերմանել)։ ‖ † 2. Ակկանելն կրաջրոք (զծառավք, զողկազգք խաղողոյ)։ ‖ † 3. Պարարտացուցանելն (զանդս) կրով։

Chauler (շո՛լ) բ. ն. 1. Թանալ զցորեան ի կրաջուր նախ քան զսերմանել. *կրաջրել։ ‖ † 2. Լուանալ զծառս կրաջրով ատ ի ապականել զճճիս, զորդուանս. *կրաջրել։ ‖ † 3. Սրսկել կրաջուր յոզկոյզս խաղողոյ, որպէս զի մի կիթեացին զոյն անցաւորք ճանապարհի. *կրաջրել։ ‖ † 4. Ակկանել կիր յանդաստանս ի պարարտութիւն։

Chaumage (շո՛մ-ա) է. ար. 1. Հատանելն զխոզանս։ ‖ 2. Ժամանակ հատանելոյ զխոզանս։

Chaume (շո՛մ) է. ար. 1. Սման ցօղնոյ [tige] ցորենոյ որ մնայ յանդի յետ հնձոց. խոզան։ Le — sert à faire de la litière. Brûler les chaumes։ ‖ 2. Ցօղուն. ծիղ (ցորենոյ, վարսակոյ)։ ‖ 3. Անդաստան լի խոզանաւ։ Les perdrix se réunissent dans les chaumes։ ‖ 4. Ցորդ, ցօղուն (ի ծածկոյթ տանց չինականաց)։ Maison couverte de —։ ‖ 5. Հիւղ. խրճիթ. (ի բնաստղ.)։ Être né, vivre sous le —։ [գանա։

Chaumer (շո՛մ) բ. ն. և չ. Խլել, հատանել զխոզանս։

Chaumière (շո՛մ-իէր) է. էդ. Տնիկ յորդածածուկ, ծածկեալ ցօղնով. հիւղ. խրճիթ։

Chaumine (շո՛մն') է. էդ. Խրճիթ փոքրիկ. խղիկ։

Chaussant, ante (շո՛ս, անթ) ած. Կիսբին յանգնել (գուրպայ). (խոսլի)։

Chausse (շո՛ս) է. էդ. 1. Պարկ քամելոյ զգմիզելիս. Ս. քամոց։ ‖ 2. Զարդ ինչ զոհեակ ուսով վարդապետաց, խանակաց. փակելի։ — de docteur en théologie, de docteur en droit։ (որ և Chaperon)։ ‖ † 3. կտաւ որ կոխի ի կողմանէ մորթ սխուրի [colback] զինուորաց։

— d'aisances. խողովակ արտաքնոցի. *էնենֆ ֆոպոքս։

Chaussée (շո՛ս) է. էդ. 1. Հողակոյտ ատ գետափամբ. թումբ։ ‖ 2. Հողակոյտ ի գիտատ [bas] և ի ճախճախուտ տեղիս ատ ի ճանապարհ։ Faire une — dans un marais։ ‖ 3. Գմբեթարդ միջովայր փողոցի, ճանապարհի. *մէջուղի։ Les voitures passent sur la —։

— Rez-de-—. *Վանայարկ. Ս. գետնափոս։ Le mur n'était encore qu'au rez-de-—. Les rez-de-— sont ordinairement humides։

— Ponts et chaussées. Վերակացութիւն, հոգատարձութիւն հատարակաց ճանապարհաց, կամրջաց, ջրանցից. կամուրջք և ատհք։

Chausse-pied (շո՛-բիէ) է. ար. Գործի եղջերեայ կամ շերտ կաշեայ ատ ի դիւրագին ազանելոյ զկօշիկս, զմոյկս։ Des chausse-pieds։

Chausser (շո՛ս) բ. ն. 1. Ագանել կօշիկս, գուրպայս։ — ses souliers. S'enfuir un pied chaussé et l'autre nu. փախչել մեամոյկ, շտապ ատգնապատ. խուճապիլ ի

Digitized by Google

փախուստ։ — le cothurne, le brodequin. (ֆոթ.) տես ի Cothurne, ի Brodequin։ ‖ 2. Ագուցանել ուժգն կօշիկս, գուրպայս։ — quelqu'un. — à quelqu'un ses souliers։ ‖ 3. Կարել, գործել կօշիկս։ Ce cordonnier me chausse depuis bien des années։ Ամի՛ ևս ասիկա՛ կարէ. Ce cordonnier chausse bien։ ‖ 4. Զգաւշանիլ (գուրպայի՛ սրունքէն, կամ կօշկի՛ ոտքէ)։ Ce bas, ce soulier vous chausse bien, ne vous chausse pas bien։

— un arbre. Կուտել հող շուրջ զծառով։

= Se — . բ. ա. Ագանիլ, արկանիլ զկօշիկս կամ զգուրպայս յոտս. տրեխաւորիլ։

Chausses (շո՛) է. յէ. յէ. 1. Պատան զգեստուստ արանց ի միջոց մինչև ցծունկս. հանգերձ բարձից. տարատ. (վշ.)։ — de drap, de velours, de toile, de chamois. Les — étaient attachées au pourpoint par des aiguillettes. Tirer ses — . (ֆոթ. և ա.) փախչիլ. սրանալ։ — Cette femme porte les — . (ֆոթ.) Ա՛յս կին ճոխանալ ի տանն առաւել քան զայր իւր. այս կին տիրապար գործէ ի տանն։ (Ամի՛ ևս Cette femme porte la culotte)։ — Faire dans ses — . (ֆոթ.) Զոհի մնծի հարկանիլ. երկնչիլ յոյժ. (ա՛ռ. առեղը ընել)։ ‖ 2. Գուրպայ. (վշ. այժմ սակ Bas)։

Chaussetier (շո՛էրէ) է. ար. Վաճառական գուրպայից. Ս. գուրպայարար։

Chausse-trape (շո՛-տրա՛ֆ) է. էք. 1. Մուզակ երկաթի առ ըմբռնել գայլս և այլ անասունս։ Mettre des chausse-trapes dans une forêt։ ‖ 2. Երկաթ բազմածայր կամ բազմափուշ ցանեալ վերկրաս առ ի խափանել զարշաւանս հեծելազօրաց. տատասկ։ Semer des chausse-trapes։ ‖ 3. Ապղ ինչ ակգանի [chardon] որոյ ծաղկիկք փշոտք են. գ. փշակոկոս. գ. սատղիուշ (?)։ (Որ և Chardon étoilé)։ [Ի. ագրաց։

Chaussette (շո՛էթ) է. էք. կարճ գուրպայ. գ. բուճ.

Chausson (շո՛ն) է. ար. 1. Ագանելի ինչ ոտից ընդ գուրպայիւք կամ ի վերայ գուրպայից։ Des chaussons de toile, de flanelle, de coton։ ‖ 2. Թեթև մուճակ [soulier] ի պպզելոյ կամ կտաւի։ ‖ 3. Հաստակաց [pâtisserie] ինչ անուշախառն։ Les chaussons se servent froids։

Chaussure (շո՛ւռ) է. էք. Ագանելի ոտից, որպիսի են մուճակք [soulier], կօշիկք [botte], և այլն. օգ. (ոտից)։

Chauve (շո՛վ) ած. Կուռնգ. կնատակ. ճեղ. Ս. ճղաստ. փալ։

Chauve-souris (շո՛վ-սուրի) է. էք. Զիզի. չղլիկան. Ս. մռայիկաճև. ևիճի ծուլս։ Les chauves-souris ne commencent à voler que le soir։

† **Chauvin** (շո՛վէն) է. ար. Տարապայման հայրենասէր։

Chauvinisme (շո՛վինի՛զմ) է. ար. Տարապայման հայրենասիրութիւն։

Chauvir (շո՛վ) բ. ն. — des oreilles. Զականջս ի վեր ուղղել (ձիոց, իշոց և ջորւոց)։

Chaux (շո՛) է. էք. Կիր. ւերէ՛։ — vive. Անշէջ կիր. — éteinte. Շիջեալ կիր։ Bâtir à — et à sable. (ֆոթ.) Կրով և աւազով մածուցանել. Հաստատուն շինել։ Lait de — . տես ի Lait։

† **Chavirement** (շ-վի-ը՛մէն) է. ար. Շրջելն (նաւու.)։

Chavirer (շ-վի-ռե) բ. ն. Կործանել, շրջել, պղն ի վեր գառնալ (նաւու.)։ Le navire, la barque chavira. Nous chaviràmes à l'entrée du port։

Chebec (շէպէք) է. ար. Նաւ ինչ Միջերկրական ծովու երկքակոյմեան և ծայրաւոր յերկոցունց կողմանց, որ առագաստիւք և թիակօք միանգամայն վարի. այծեամնաձև նաւ. ա՛ռ՝ակ։

Chef (շէֆ) է. ար. 1. Գլուխ (հիւթասացն սրբոց)։ Le — de saint Jean-Baptiste. Le — de saint Denis։ ‖ 2. Գլուխ. (ասի ընդ խաղ)։ Le — couronné de lauriers. Couvrir son — . † Par mon — . Ամով գլխովս. (ձև երդմանն)։ ‖ 3. Նախադասեալ, նախահայր (ցեղի, ազգի, տոհմի). առհմագլուխ։ Le — de la famille des Montmorency. Les chefs des douze tribus d'Israël։ ‖ 4. (ֆոթ.) Գլուխ. գլխաւոր. պետ. առաջնորդ. հրամանատար։ Le roi est le — de l'État. — de bandits. Ils l'ont choisi pour — . — de file. 1. Որ առաջին է ի կարգի (զօրաց, նաւուց). *առագագլուխ. *ակզբնագլուխ։ ‖ 2. (ֆոթ.) Գլուխ. առաջնորդ. եւ դ-ուչ։ C'est lui qui est le — de file de tous ces gens-là. — d'atelier. Աւաջնորդ գործաւորաց արուեստանոցի. *գործապետ։ — d'orchestre. Երաժշտապետ։

‖ 5. Պալատք [officier] և ենթապաստիրք բանակի, յորմէ առաքճանաց. գլուխ. պարագլուխ։ Obéir à ses chefs. L'exemple des chefs encourage le soldat. — de bataillon. Հազարապետ։ ‖ 6. Զօրագլուխ. զօրավար։ Il est du devoir d'un bon — de . . . ‖ 7. Գլուխ խոհակերաց. խոհակերապետ. (ա՛ռ. վարպետ)։ ‖ 8. Գլխաւոր, երևելի մնան. գլուխ։ Sa doctrine se réduisait à trois chefs. Les divers chefs d'une loi։ ‖ 9. կէտ (ամբաստանութեան)։ Un de ses plus grands chefs d'accusation et où il insistait le plus était celui-ci. . . ‖ 10. Գլուխ. ծայր։ Le — d'une étoffe. Les chefs d'un bandage։

— Du — . Ցհրատանց. ըստ հրատանց։ Il a tant de biens du — de son père։

— De son — . Ցանձնէ իւրմէ. ինքնահրամայն. ինքնին. իւրմովի. (ա՛ռ. ինք իր գլխուն)։ Il a fait cela de son —, sans en avoir reçu l'ordre. Cet auteur ne dit rien de son —։

= En — . գէ. ա. Իրրև գլուխ։ Général en — . Պատրաստաւոր. միաբլխապետ։ Ingénieur en — ։

Chef-d'œuvre (շէ-դ'եվ-ր) է. ար. 1. Գործ զոր գործեր ի հինան արուեստաւոր ոք առ ելանելոյ յաստիճան վարդապետի. գործ աստուրի։ Présenter son — ։ ‖ 2. (ֆոթ.) Հոյակապ, հրաշակերտ գործ. առաւել ճարտարութիւնն. գլուխ գործոց (ա)։ Ce palais est un — d'architecture. Cette beauté est un — de la nature. Les chefs-d'œuvre de Corneille։

= վկաս. (ա) "Զի՞նչ իբր ելոյս էութեանցն գիւթապոյծ, վ ա ղ ա ղ ա կ ե ր ա ն ա ր ա ր գ ե ղ ե ց ի կ ն ա ն." Ն. Լմբ. մեկն. Պչ.

Chef-lieu (շէֆ-լիե) է. ար. 1. Գլխաւոր կայանք կամ բնակութիւն (տանուտէութեան կամ պարոնի [seigneur])։ ‖ 2. Նախագահ, գահագլուխ, գլխաւոր քաղաք կամ ատան [bourg] տէրութեան գաղղիոյ։ — de département ou de préfecture. Dans tous les chefs-lieux։

Cheik (շէյ, շէյ) է. ար. Նահապետ, ցեղապետ Արաբացւոց. շէյխ։ (Գրի և Scheik)։

† **Chelem** (շէլէմ՛, շէմ՛) է. ար. Շահել զամենայն ձեռս ի խաղս ինչ քարտիսի։ Je crains un — ։

= ա՛. ան՛. Nous sommes — . Եւ ոչ մի ձեռս շահեցաք։ Faire — ։

Chélidoine (շէլիդոա՛ն) է. էք. Ապղ ինչ անկոց։ La grande — . Տունկ ինչ որ բուսանի յաւերակս, և որոյ հիւթ գեղին և կիզոզական բժշկէ զկածիծս [verrue]. հող մսափայտ. կանիճեղջուր. Ս. ծիծեռնկի գեղ, խոտ. էբռնաղծ օ՛ռ։ (Ամի՛ ևս Éclaire)։ [*կրայականք։

† **Chélioniens** (շէլիոնէն) է. ար. յէ. Ապղ ինչ ողնոց.

† **Chèmer (se)** (սը շէ՛մէ) բ. ա. Միաբլիլ. ներգևիլ. (վշ.)։

Chemin (շըմէն) է. ար. 1. Ճանապարհ. ուղի. շա-

Digitized by Google

ւթիւ։ Se détourner de son —. Prendre le — le plus long. Enseigner, montrer à quelqu'un son —. Montrer le — aux autres. (ֆ-խ-բ.) Ցուցանել զճանապարհն. օրինակ լինել այլոց։ Le — du paradis. (ֆ-խ-բ.) Ճանապարհ արքայութեան. նեղ և նուրբ ճանապարհ. նեղ արահետ. ճանապարհ կամ կիրճ անձուկ ուր մի մի ևեթ մարթի գնալ։ Se mettre en —. Ուղղոյ լինել. յուղիւ, ի ճանապարհ անկանել։ Ouvrir le —. (ֆ-խ-բ.) Բանալ զդուռն։ "Le — est encore ouvert au repentir." RAC. *Baj.* II. 1. — Couper le — à quelqu'un. Խափանել զկնի փախստի ուրուք. (պտ. Ճեղուն ճանապարհը կտրել)։ — N'y pas aller par quatre chemins. (ֆ-խ-բ.) Խօսել առանց պատատելոյ զերկայն ճանապարհս. (պտ. չիմակե չիատակ իւր միտքը յայտնել)։ — À mi- —, կամ À moitié —. ի հասարակ, ի կէս ճանապարհի. զմիջոցաւ ճանապարհին։ — S'arrêter à mi- — կամ en beau —. Զսահիլ առնուլ ի հասարակ ճանապարհի. յետս կալ ի նեռնարհութենէ որպ յայդուրթեան չէք երկայնութիւն. (պտ. կէս ճամբան կանգ առնուլ)։ Aller son —, aller toujours son —. (ֆ-խ-բ.) Երթալ զճանապարհ իւր. յառաջացուցանել անխափան զիւր գործս։ ‖ 2. Ճանապարհ. արահետ։ Les chemins sont affreux dans ce pays. Ce — va, mène, conduit en tel endroit. Prenez le — à main droite. — battu, frayé. Կուռ և կոխ, վարսեալ ճանապարհ. երիւր։ Grand —. Արքունի ճանապարհ. պողոտայ։ Un voleur de grands chemins. Հասկաճար. ճանապարհապատ։ — Suivre le grand —, le — battu. (ֆ-խ-բ.) Հետևիլ ընդ կուռ և ընդ կոխ ճանապարհն. հետևիլ հաստատակաց սովորութեան։ — de traverse. Կարճայ ճանապարհ։ — de fer. *Երկաթուղի։ La voie d'un — de fer. Prendre le — de fer. Երթալ երկաթուղիաւ։ ‖ 3. Ճանապարհ. ճանապարհորդութիւն. ընթացք։ Vous allongez votre —. Faire du —. 1. Գնալ. խազալ։ ‖ 2. (ֆ-խ-բ.) Կարծել գտանել։ Je croyais avoir fait un peu de — dans son cœur. — faisant. 1. Ճանապարհայն. ի ճանապարհին։ Nous devisions — faisant. ‖ 2. (ֆ-խ-բ.) Նովին պատահութեամբ. ի գիպուց իմն։ En examinant le système exposé dans ce livre, j'ai remarqué, — faisant, plusieurs fautes de langue. — Tromper le —. (ֆ-խ-բ.) Մխիթարել զերկայնութիւն ճանապարհին։ — Faire son —. (ֆ-խ-բ. և ընդ.) Ցաւալ գալ. յառաջագիմ խազալ. զարգանալ. մեծանալ։ ‖ 4. (ֆ-խ-բ.) Ճանապարհ. ազգ. հնարք։ Il veut faire fortune, mais il n'en prend pas le —. La guérison de ce malade est en très bon —. [(Որ և Voie lactée)։

— Le — de Saint-Jacques. Ցարդագոյ. ծիր կաթին. (ա.)։

— Tous chemins vont à Rome. կամ Tout — mène à Rome. (ա-ի.) Ամենի երթալ ի հռոմ ընդ ամէն և ամէն ճանապարհս. մարթի ամէն և ամէն օրինակաւ հասանել ի մի և ի նոյն վախճան։

Cheminée (շըմինէ) ֆ. իզ. 1. Վառարան (ի սենեակի)։ L'âtre, le foyer d'une —. Tuyau de —. Le feu prit à la —. Sous la —, sous le manteau de la —. (ֆ-խ-բ.) Գազանի. ի ծածուկ։ Ce mariage a été fait sous la —. Il faut faire une croix à la —. Աւթ ֆ-խ-բ. և ա. յորժամ երթայ ոք ի տուն ուր չէր գնացեալ ի բազում ժամանակաց հետէ։ ‖ 2. Ամպահանք. ծխան. ծխնելոյզ. Գ. բազմերիկ։ Il fit un grand vent qui abattit plusieurs cheminées։

Cheminement (շըմինման) ֆ. ար. Ցառագ խազացուածք։ Le — des mineurs vers la place։

Cheminer (շըմինէ) բ. ն. Գնալ. խազալ։ Ils cheminèrent longtemps ensemble։

Chemise (շըմիզ) ֆ. իզ. 1. Շապիկ. ներվեր։ Mettre, passer sa —. Prendre une — blanche. — d'homme, de femme. Changer de —. Il se sauva en —. (պտ. Շապկանց փախուստ)։ Être en bras de —, en corps de —. Զգեցեալ լինել ևեթ տարտառ [pantalon] ի վերայ շապկացն։ — N'avoir pas de —. (ֆ-խ-բ. և ընդ.) Լինել աղքատ ամենևին, կարօտ յամենայնի։ — Manger jusqu'à sa —. (ֆ-խ-բ.) Վատանել զիւր ինչս մինչև ցյետին ընթանն։ — Mettre quelqu'un en —. (ֆ-խ-բ.) Տեռազերծ, ընչաթափ առնել զոք. կործանել յաղքատութիւն. մերկացուցանել յընչից. աղքատացուցանել. (պտ. մոխրոյ վերայ նստուցնել)։ — Changer de quelque chose comme de —. (ֆ-խ-բ. և ընդ.) փոխել զիրս ինչ իրրև զշապիկս. փոխել փոփոխել ինչ առեպ և դիւրաւ։ Il change de domestique comme de —. Cette femme aurait voulu qu'on pût changer de mari comme on fait de —։ ‖ 2. Պահպան (ի կաուսոյ կամ ի թղթոյ առ ի պահել ինչ)։ ‖ 3. Ս. Շապիկ. ծեփ։ † **Chemiserie** (շըմիզըի) ֆ. իզ. Խանութ շապկավաճառի։

Chemisette (շըմիզէթ) ֆ. իզ. 1. *Աւազակազմեան և վերին մասն շապկաց սրանց։ ‖ 2. Փոքրիկ շապիկ կանանց։

Chemisier (շըմիզիէ) ֆ. ար. Ցօրինիչ, վաճառական շապկաց. *շապկագործ. *շապկավաճառ։ [Նուա։

Chènaie (շէնէ) ֆ. իզ. Ծառաստան կաղնեաց. կաղ-

Chenal (շընալ) ֆ. ար. 1. Ջրագործ. ջրմուղ։ Des chenaux étroits։ ‖ 2. Հոսանք ջրոյ (ի պէտս աղօրհոյ կամ գործարանի). առուս։ ‖ 3. տես Chéneau։ [(ա-ի.)։

Chenapan (շընափան) ֆ. ար. Շաղաշղայտ. սրիկայ.

Chêne (շէն) ֆ. ար. 1. Ծառ որ ասի գխոզկաղին [gland]. կաղնի. ի. Un bois de chênes. Du gui de —. Pomme de —. տես Noix de galle ի Galle. — vert. տես Yeuse. Petit — vert. տես Germandrée officinale։ ‖ 2. Փայտ կաղնւոյ. *կաղնափայտ։ Une bibliothèque de vieux —։

Chêneau (շէնո) ֆ. ար. Ծառաղաստանի կաղնի։

Chéneau (շէնո) ֆ. ար. Փող [conduit] փայտեղէն կամ կապարեղէն որ տանի ի խազովակն զջուր յարկի տանեաց. Ս. Ջրփող. (Ըստ Լիդրէի գրելի է Cheneau, շէնո)։

Chenet (շընէ) ֆ. ար. Փայտակալ երկաթի վառարանի [cheminée]. *Նախագ։

Chènevière (շէնէվիէր) ֆ. իզ. Անդաստան կանեփոյ. *կանեփատառան։ — Épouvantail à —. 1. Նմանութիւն մարդոյ կանգնեալ ի ծայր գաւազանի առ ի խրբուտս ցանել զիմաչունս. խրտուիլ. հաւատհալած։ ‖ 2. (ֆ-խ-բ.) Ահ ազգ։ ‖ 3. (ֆ-խ-բ.) Ահ զգեցեալ հանգերձս ծաղրալիցս։ (Յայս երկուս ֆ-խ-բ. միտս ասի և Épouvantail de —)։

Chènevis (շէնվի) ֆ. ար. Սերմն կանեփոյ. կանեփհատ. ֆնոնվիր պանկ։ Les oiseaux aiment le —։

Chènevotte (շէնվոթ) ֆ. իզ. Շիղ կանեփոյ։

Chènevotter (շէնվոթե) բ. ն. Արմակել ճիւղս կամ ուռս ներքինիս։ Les vignes n'ont fait que — cette année։

Chenil (շընիլ) ֆ. ար. 1. Դադարք որսական շանց։ ‖ 2. Տուն, դադարք որսորդաց։ ‖ 3. (ֆ-խ-բ. և ընդ.) Տուն ազտեղի։

Chenille (շընիյ) ֆ. իզ. 1. Թրթուր (թիթեռանց)։ La plupart des chenilles rongent les feuilles et les fleurs des plantes et des arbres. — C'est une —, une méchante —. (ֆ-խ-բ. և ընդ.) Զարատճճի, չարատեր ոք է։ ‖ 2. Մի-

Digitized by Google

ապաքսեայ հիւսուածք ինչ ի նմանութիւն թրթրոյ. թրթրաթուր: Il entre bien de la — dans cette broderie: ‖ 2. Աստիճին արկանելի ինչ սրանց:

† **Chénopode** (քենոփոտ) է. ած. Տունկ ինչ. *ապտակատատ: (որ և † Ansérine):

Chenu, ue (շընիւ) ած. 1. Ալևոր. լուսահեր. ապիտակամազ: Devenir —. Barbe, tête chenue: ‖ 2. (փոխաբ. և ի բնապէս.) Ձիւնափառ, ոսպիտակափառ (լեառն). փրփրափառեզ (ալիք): ‖ 3. Որոյ կատարն մերկացեալ է ի տերևից (ծառ). գլխագերծ: ‖ 4. Աշնհիւ, ընտիր (գինի). (ընդ.):

Cheptel (շէփթել) է. ած. 1. Դաշինք վասն բուծանելոյ զպաճար ուրուք հատարակելով գշահն. գաշն պահպանութեան: ‖ 2. Պահճար կալեալ ի վարձու: Le preneur doit ses soins à la conservation du —:

Chèque (շէք) է. ած. *Նշանակագիր: Les chèques sont devenus en Angleterre une monnaie courante:

Cher, ère (շէր, շէր) ած. 1. Սիրելի. անձկալի. ցանկալի: Un homme — à sa famille. C'est, de tous ses enfants, celui qui lui est le plus —. Sauvez une tête si chère. C'est ce que j'ai de plus — au monde. Mon — monsieur. Ma chère dame. (Տիկնոջք ի գրել. նմանակ առ միմեանս ասեն և երբեմն Ma chère madame): ‖ 2. Սիրելի. պատուական. մեծարգի: Le souvenir m'en est —. Son estime m'est chère. "Rendre la royauté non seulement vénérable et sainte, mais encore aimable et chère aux peuples." BOSS. *R. d'Angl.* ‖ 3. (փոխաբ.) Պատուական. ծանրագին: Le temps est —. Les moments sont chers: ‖ 4. Ջերմ (փափաք, ակնկալութիւն): C'est mon vœu le plus —. Mes plus chers souhaits: ‖ 5. Ծանրագին. մեծագին. Ս. գնով. Ս. սուղ. Ս. թանկ: Ce drap est fort —. Tout est — dans cette ville: ‖ 6. Որ վաճառէ մեծագնի. Ս. ազավաճառ: Ce marchand est très —: ‖ 7. կարօտ բազում ծախուց. մեծածախ: Un voyage —. La vie est chère à Paris:

═ է. Սիրելի. (ընդ.): Mon —. Ma chère:

═ ած. Մեծագնի. բազում գնոց, գլխոց. ծանր գնոց: Vendre, acheter —. Ces étoffes coûtent —:

Chercher (շէրշէ) բ. ն. 1. Խնդրել. խուզել. յուզել. որոնել. խնդիր առնել. ի խնդիր լինել. (ածխ. փնտռել): Que cherchez-vous? Je cherche ma plume, mon livre. Ce chien cherche son maître. — de l'or dans les entrailles de la terre. — quelqu'un par terre et par mer. (փոխաբ. և ընդ.) Խնդրել զոք ընդ ծով և ընդ ցամաք. խնդրել զոք յամենայն տեղիս: — une aiguille dans une botte de foin. (փոխաբ.) Խնդրել ասեղն ի խրձան խոտոց. խնդրել ինչ զոր անհնարին է գտանել: — midi à quatorze heures. (փոխաբ. և ընդ.) տես ի Quatorze: ‖ 2. Ելանել, երթալ ի խնդիր. խնդիր առնել. խնդրել: — l'ennemi. Aller —. 1. Խնդրել. յուզել. որոնել: Il irait le — au bout du monde: ‖ 2. Երթալ առնուլ. երթալ բերել: Allez — le médecin. On est allé — la garde: ‖ 3. Ցայց ելանել: Je suis allé vous —, vous étiez absent:

‖ 3. Ջանալ գտանել. խնդրել: — une place. — la pierre philosophale. — des moyens de réussir. — son salut dans la fuite. Փախստեամբ չտնէ զապրելն: — femme. Խնդրել կին. խնդրել ամուսնանալ: — son pain. Մուրանալ: — son malheur. Լինել ի վատի խնդիր. խնդրել զկորուստ անձին իւրոյ: — noise, querelle. տես ի Noise, ի Querelle: ‖ 4. Խնդրել ինչ վասն ուրուք. տեսանել (ա): Je l'ai prié de me — un logement. Աղաչեցի զնա տեսանել ինձ բնակարան, տուն. (ածխ. աղաչեցի որ ինձէ համար տուն մը նայի): ‖ 5. Խնդրել. ջանալ. ճգնել: Il cherche à séduire par de belles paroles. — à s'instruire:

— En cherchant on trouve, կամ Qui cherche trouve. (առած.) Որ հայցէ՝ գտանէ. որ աշխատ լինի՝ յաջողի. (տես Մատթ. Ի. 7, 8):

═ Se —. բ. ա. Խնդրել զմիմեանս: Ces gens se sont cherchés longtemps:

═ ՎԱՍՏ. (ա) "Տե՛ւ+ ինձ այր ի որ բարւոյ երգիցէ." Ա Թագ. ԺԶ. 17. ("Cherchez-moi quelqu'un habile à jouer de la harpe." de Gen.) — "Ա՛ղ տե՛ւ+ առնու, որ երկնի ըղձացուցո՛ւ." Ընդգ. Գ. բ. 52:

Chercheur, euse (շէրշէօր, էօզ) է. 1. Խնդրակ. խուզարկու. յուզախնդիր: — d'aventures. — de franches lippées: ‖ † 2. Անուն աղանդաւորաց յԱնգղիա և ի Հոլլանդիա. խուզարկ: "Et ceux qu'on nomme chercheurs, à cause que, dix-sept cents ans après J.-C., ils cherchent encore la religion et n'en ont point d'arrêtée." BOSS. *R. d'Angl.*

═ ած. Խնդրակ. խնդրող: Un esprit —:

† **Chercomnée** (շէրթմնե) է. էթ. տես † Charcanas:

Chère (շէր') է. էթ. 1. Ընդունելութիւն: Il ne sait quelle — lui faire. Ոչ գիտէ եթէ զի՛նդ ընկալցի զնա. (առի զառնէ որ ընդունի ի տուն իւր զմի ի բարեկամաց իւրոց և ոչ գիտէ եթէ ո՛րպէս մեծարեսցէ զնա): ‖ 2. Ընդունելութիւն. հացկերոյթ. խրախնիք: Faire bonne կամ grand'—. Հացկերոյթ, խրախնիս առնել. յդփանալ, փափկանալ կերակրովք. (ածխ. աղէկ ուտել խմել. աղէկ կերակրուամբ ընել): Aimer la bonne —. Սիրել զհնամտական կերակրոց, զփափուկ կերակուրս, զյղփական խոտիկս: Faire — lie. տես Lie, B.

Chèrement (շէրմէն) ած. 1. Սիրով. խնամով: Je l'aime —. Je conserve cela —: ‖ 2. Մեծագնի. բազում գնոց, գլխոց (առանձ., վաճառել): ‖ 3. (փոխաբ.) Մեծագնի. ծանրագնի: Il paya cette courte joie —. Vendre — sa vie, կամ faire acheter — sa vie. Ծանրագնի վաճառել զքեր կեանս. ապանանել կամ վիրաւորել զբազմս ի թշնամեաց յառաջ քան զանկանել իւր:

Chérif (շէրիֆ) է. ած. 1. Պայազատ Մահմետի ի փառամոլէ դասերն նորա որ էր կին Ալեայ. շերիֆ: ‖ 2. Իշխան (Արաբացւոց, Մաւրիտանիացւոց): Le — de la Mecque:

Chérir (շէրիր) բ. ն. Ուժգին, կարևոր, ոգւով չափ սիրել: — ses enfants, ses amis. Il chérit extrêmement sa femme. Un prince qui chérit ses peuples. Le peuple chéri de Dieu. Ժողովուրդ զոր սիրեաց Տէր. ազգ սրբոցն Իսրայելի. ազգն Հրէից:

Chérissable (շէրիսապլ) ած. Ցանկալի. սիրելի:

Chersonèse (շէրսոնէզ) է. էթ. Գերսոնեսեան. ցամաք կղզի. *Թերակղզի. (ըստ նախնի աշխարհագրաց): La Chersonèse Taurique կամ Pontique. Տաւրեան կամ Պոնտական Գերսոնեսեան. Գերսան. (այժմ սուի Կրիմ [Crimée]):

Cherté (շէրթէ) է. էթ. Մեծագնութիւն. Ս. թանկութիւն. Ս. աղուէթիւն: La — des vivres:

Chérubin (շէրուպէն) է. ած. 1. Անուն հրեշտակի ի հին կտակարանս. քերովբէ: Le — qui était à la porte du paradis terrestre: ‖ 2. Անուն հրեշտակաց երկրորդի դասուն առաջնոյ կարգապետութեանն [hiérarchie], ըստ քրիստոնէից. քերովբէ: Joli comme un —:

† **Chérubique** (շէրուպիք) ած. Գրովբէական:

Chervis (շէրվիս) է. ած. Տունկ ինչ, որոյ արմատ է

Digitized by Google

քաղցրահամ. (Sium sisarum, լատ. Լիննէի)։ Le — a une saveur douce et aromatique։

† **Chester** (չեսթը, չեսթեր) ֆ. արբ. Ազնիւ պանիր ինչ Անգլիոյ. կամ ամերիկեան պանիր։

Chétif, ive (չեթիֆ, իվ) ած. ա. Անարգ. փցուն. գծուծ. փառաքեր. ողորմելի։ Une chétive créature ose-t-elle s'enorgueillir? ‖ բ. ցած. սխալ. զածած. գոյլ. (տե. խնդիր. ճաշած)։ Ces enfants sont d'une complexion chétive. Un fermier qui a des moutons fort chétifs. Une plante chétive. Un — salaire։ ‖ բ. Հիւանդ. (ընդ.)։ Avoir chétive mine։

Chétivement (չեթիվման) ած. Ողորմելապար. գձուծաբար։ Vivre — ։ [արկեղ։

† **Chétron** (չեթրոն) ֆ. արբ. *Գզոց [tiroir] ի կողմնակի

Cheval (շէվ՚լ) ֆ. արբ. ա. Ձի. երիվար։ Le hennissement d'un — . — arabe. Monter à — . ա. Հեծանիլ, աշաւանակիլ ի ձի։ ‖ բ. Շրջիլ երիվարաւ։ ‖ գ. Ուսանիլ զՀեծելութիւն։ — Mettre quelqu'un à — . Ուսուցանել ումեք զՀեծելութիւն։ — Homme de — . Հեծեալ։ Faire une chute de — . Mettre les chevaux à la voiture. Viande de — . Manger du — . — Dans կամ sous le pas d'un — . (ֆիգ.) Դիւրաւ. անվրդով։ Croit-il que mille écus se trouvent ainsi sous le pas d'un —? — Monter sur ses grands chevaux. (ֆիգ.) Խստութեամբ, սաստիկ խօսիլ։ — Fièvre de — . (ֆիգ. և ընդ.) Զերմեռ սաստիկ։ — Médecine de — . (ֆիգ. և ընդ.) Սաստիկ արբագիզ, մեքենական դեղ։ — Écrire à quelqu'un une lettre à — . (ֆիգ.) Գրել ումեք թափով սաստկութեամբ, խստագոյնս։ — Parler à — à quelqu'un. (ֆիգ.) Խստութեամբ, իշխանութեամբ, ճախարար խօսիլ ընդ ումեք։

‖ բ. (ֆիգ. և ընդ.) Գեղաս. ամուրգի։ C'est un vrai — ։ (Ասի և ս — de carrosse, — de bât)։

— ֆ. Ասրուձի. Հեծեալք։ Un escadron de deux cents chevaux. Vingt et un chevaux։

— fondu. Խազ ինչ մանկանց, յորում մի սոճի խոնարհեալ կիսով չափ՝ ապրք սաստանի ի վերոյ նորա. Գ. մանկիկ։

— de frise. Գերան չորքկուսի ունելով ցիցս սրածայրս, որով պաշտպանեն զՀեռանկարզօրս ի յարձակմանց Հեծելազօրաց կամ դիրացնեա [brèche] քաղաքի. *փրիսեակ։

— marin. Գազան ինչ առաստակեալ կէս ի ձիոյ և կէս ի ձկանէ. Ծովային ձի. *Հիպոպոտամ։

† — marin, de rivière. Ձիագետի. գետաձի։ (Որ և Hippopotame)։ [գընդին. երիվարիկ։

— Petit Cheval. *Համառատեղութիւն հիւսիսային կիսաշրջանի։

= À —. հիբ. առ. ա. Հեծեալ ի ձի. երիվարաւ։ Se promener à — ։ ‖ բ. Արկեալ զոտս յոյսկոյս և յոյն. Ասրուձիլ (ի վերոյ գերանի կամ սրմոյ)։ Il était à — sur le haut du mur. — Être, se tenir à — sur un fleuve, sur une route. Լաստիկ զօրաց առատ և անսի գետոյ, ճանապարհ. (տե. գետոյ մը կամ ճամբու մը երկու եզերքներըն բռնել)։ — Être à — sur quelque chose. (ֆիգ. և ընդ.) Վերի ի վայր յերկարուլ. չթափիլ ի բերանոյ. յանկ կըրկնել և երեքկնել. ճախառալ։ Il est à — sur sa noblesse, sur telle opinion։

Chevalement (շէվալման) ֆ. արբ. Ընծուկ (սրմոյ)։

Chevaler (շէվալե) բ. ը. ա. Գնալ և գալ. երթևեկս առնել. (ին.)։ J'ai chevalé plus de six mois pour cette affaire։ ‖ բ. Հաստատիլ գիպայս ապացուցի ի վերոյ իշոց, մեռքից։

— ֆ. ն. ա. Հաստատիլ մեռքիւք (գործ, զուարճ)։ ‖ բ. Կապմիլ զմարքս ի վերոյ իշոց, ձողաձևոց (?) (ա)։ Les tanneurs, les corroyeurs chevalent les cuirs։

= ՎԿՍՑ. (ա) "Որպես ի չալչան հրամիներուն, որ արտաքոյ ե ներսոյ վերնան խալին." Պատ. և երգն. Գեր.

Chevaleresque (շէվալերեսք) ած. Զիաւորի. Հիաւորական։ Bravoure — ։

Chevalerie (շէվալրի) ֆ. իզ. ա. Կարգ ինչ զինուորական ի միջին գարու. բ. Հիաւորութիւն։ La — ne comprenait que les nobles. Conférer l'ordre de la — . Romans de — ։ ‖ բ. Զիաւորք։ Rodrigue, à la tête de sa — . . . Fine fleur de — . ա. Ասրբնական Հիաւորք. ընտիր ընտիրն Հիաւորաց։ ‖ բ. Զիաւոր ամենակատար։ ‖ գ. Ազնուականութիւն (զարմի)։ Cette maison est d'ancienne — ։

— Ordre de — . Կարգ Հիաւորութեան Տասատատեալ յայլ եւայլ թագաւորաց։ Être décoré de plusieurs ordres de — ։

Chevalet (շէվալե) ֆ. արբ. ա. Ձյլ. մոյթ. Նեցուկ։ — de scieur de long, de corroyeur։ ‖ բ. Նեցուկ յորոյ վերայ դնեն նկարիչք զպատկեր զոր նկարեն. *պատկերակալ։ Mettre un tableau sur le — ։ ‖ գ. Նուրբ տախտակ որ ի վեր ածի զպզիս նուագարանաց. Հշ. խշուկ. կառապ (?) (ա). *լարակալ։ ‖ դ. Տանջանարան յոր տանջէին Հերձուածք զքրիստոնեայս. պրկոց. գելոց. գելարան. սլորան։ Il fut condamné à être mis sur le — . Il expira sur le — ։

= ՎԿՍՑ. (ա) "Բնչան օրպիս էանգիտե ե, և օգն օրպիս զանգան, էանգիտին էջրե գնե, ինչան օրպիս ինգնագոց, ապա տանեն օրպիս զպզիսգան, և չրնանեն էջրե վճռանեն ոչ խաղայ ի գիրայ ապիսգին և յօրտասրե գնային և յօրինե գնանե." Ցղ. քնութեան մեռդայ. — "Գնաց ի հոգին, և ներգնեցաւ բանն, և ինդգոյ՝ գիպ." Վրդ. մեկն. Սղ.

Chevalier (շէվալիե) ֆ. արբ. ա. Գաղափարացի Հերկրորդ կարգ (առ հին Հռովմայեցիս). Հեծելազօր։ Chaque — romain avait un cheval entretenu aux dépens de la république, et portait un anneau d'or pour marque de sa dignité. Cicéron était né — romain ։ ‖ բ. Որ էր ի կարգէ Հիաւորութեան (ի միջին գարու). Հիաւոր (ա)։ François Ier fut fait — par le — Bayard. Ce — portait une écharpe aux couleurs de sa dame. Se faire le — de quelqu'un. (ֆիգ.) Զատագով մեռանիլ կամ լինիլ ումեք ։ ‖ գ. Որ է ի կարգէ Հիաւորութեան Տասատատելոյ ի թագաւորէ. Հիաւոր։ — de la Légion d'honneur ։ ‖ դ. տես Cavalier, A. 5։

— d'industrie. (ֆիգ. և ընդ.) տես d'Industrie։

= ՎԿՍՑ. (ա) "Ցեր այսրէն վարձեալ և հռովմայեն խոտրելոյ՝ ապա կին չեսար, և ի յարէ իշխանացն հռովմայէ." Ն. Լմբ. մեկն. Պարտ. 60. — "Տես պարիս անասնոյ՝ ափերս և հեծեալ և մարդկան և ապրասարք, և այսպիսիս. և զ՚այլ ինչ ոչ գիտեմ, իանդգատապետ և մարգնիս և չեսար և կին, որ Լատինացոց ի օրեն." Ղեւոնդ, թուղթ առ Լևոն թագ. 240։

Chevaline (շէվալին՚) ած. իզ. Թեթ — . Զի (արուս կամ մեռասակ)։ Race — . Զիական ազգ. ազգ Հեռց։

Chevance (շէվանս) ֆ. իզ. Ինչք. գոյք. (ին.)։ Il a perdu toute sa — ։

Chevauchée (շէվոշե) ֆ. իզ. † ա. Շրջագայութիւն պաշտօնէի ուրուք երիվարաւ։ ‖ բ. Ասրելութիւն պաշտօնէի ուրուք երիվարաւ։

Chevaucher (շէվոշե) բ. ը. ա. Գնալ երիվարաւ. Հիաձարել. երիվարել. (ին.)։ ‖ բ. Հեծեալ լինել։ Cet enfant chevauche sur un bâton ։ ‖ գ. Զմիմեանսիք գալ։ Ces tuiles ne chevauchent pas régulièrement ։ ‖ դ. Ընանել կամ իջանել (ծայրից առջից, լատ. ապագրազաց)։ Ces lignes chevauchent ։

Digitized by Google

† = ք. ն. Հեծանել ։ — un cheval ։

† **Chevauchons (à)** (= ըշօ֊ւշի) գք. ած. Ակրկեալ զոտս յոյսկղջս և յայն. *Հեծելաբար ։

Chevau-légers, Chevaux-légers (ըշո֊լե֊ժե) ե. ած. յե. Հեծեալք թեթեւազինք թիկնապահք արքայի. *Թեթեւաձիք ։ Les — de la garde du roi. Les — de la reine ։ Աւեր և միաբար զմիոջէ թեթեւաձի թիկնապահէ Un chevau-léger ։

Chevecier (ըւէ֊սիե) ե. ած. Պահապան վերին կողման գաւառ եկեղեցւոյ. *անարապան ։ [ի կնիքս) ։

Chevelé, ée (ըւօվլէ) ած. Ալլադոյն հերովք (գլուխ, ։

Chevelu, ue (ըւովլյ) ած. Երկայնահեր. հերաւոր. վարսաւոր. գխակաւոր ։ Les peuples septentrionaux sont plus chevelus que ceux du Midi ։

— Le cuir —. Գխակաւոն մորթ ։

Chevelure (ըւովլյո) ե. յե. Ա. վարսք. հեր. գեղք. գխակք ։ Une longue —. Avoir une belle —. Laisser flotter sa — ։ ‖ 2. վարսք. տերևք (ծառոց, ի բնաստղծ.) ։ Les arbres ont perdu, ont dépouillé leur — ։ ‖ 3. վարսք. գեղք. տուաւն (վարսաւոր աստեղ) ։ La — de cette comète. — La — de Bérénice. տես ի Bérénice ։

Chevet (ըւէ) ե. ած. Ա. Գլխոյ կողմն անկողնոց. անարք ։ Entretenir quelqu'un au — de son lit. Je m'assis à son — ։ ‖ 2. բարձ գլխոյ. անար ։ Il s'endort aussitôt qu'il a la tête sur le — ։ (Ասի և ա Traversin) ։ — † Être brouillé avec le —. (ե֊ւք֊բ.) Հաստանել ընդ յաչաց ։ — Épée de —. տես յ'Épée ։ ‖ 3. վերին կողմն գաւառ եկեղեցւոյ. **անար ։

Chevètre (ըւէվ֊ե֊ը) ե. ած. Ա. կապ ի կաշւոյ, ի չուանէ կամ ի յայլոյ, զոր անցուցեալ ի գլուխ ձիոց, ջրելոց, և այլն, կապեն զնոսա առ մերին. Գ. ծամ. (Վ. այժմ ասի Licou) ։ ‖ 2. Պատան ներքին կամ առերին կզակի (ըստ վերաբերութեց). Գ. ծամ ։

Cheveu (ըւէո) ե. ած. Պազ. հեր ։ Il est chauve, il n'a pas un —. De beaux cheveux. Ses cheveux ont blanchi. Cheveux d'ébène. Faire couper, faire rafraîchir ses cheveux. Une bague de cheveux. S'arracher les cheveux de douleur, de désespoir. Tirer quelqu'un par les cheveux. Հերաքաշել առնել զոք. քաշել զոք զհերաց ։ Se prendre aux cheveux. Ա. Բռնաւն հարկանել ի կռուի զմիմեանց հերաց ։ ‖ 2. (ե֊ւք֊բ.) կագել, վիճել չարաչար ։ — Faire dresser les cheveux. տես ի Dresser. — Il ne s'en est fallu que de l'épaisseur d'un —. (ե֊ւք֊բ. և ընդ.) Մոկաւիկ մի պիտեցաւ. փոքր միւս և ա. (տե. մազ մեաց, քիչ մեաց) ։ — Fendre, couper un — en quatre. (ե֊ւք֊բ.) տես ի Quatre. — Cette interprétation, cette pensée est tirée par les cheveux. (ե֊ւք֊բ. և ընդ.) Բռնաւգօսեալ (տե. քաշկռտուկ) բնի է մեկնութենդ, խորհուրդդ ։

Cheville (ըւէվլ) ե. յե. Ա. կտոր փայտի կամ երկաթոյ կարճ և բոլորակ կամ չորքկուսի, որ վարի ի զանազան պէտս. բոյնի. Գ. բուդուզ. վէմ ։ Boucher un trou avec une —. Pendre quelque chose à une — ։ ‖ 2. Բոյնի (պրկելոյ կամ թուլացուցանելոյ զաղիս լարուսոր նուագարանաց) ։ Il manque une — à ce violon ։ ‖ 3. Մէն մի յերկուց ոսկերց առերին կողման սրունից որ արտաքս ցըցուեալք են. պճեղն ։ (Ասի և ա Malléole) ։ — Il ne lui va pas à la — du pied, կամ լոկ à la —. (ե֊ւք֊բ. և ընդ.) Ցոյժ ի վայր գտանի քան զնա ։ ‖ 4. (ե֊ւք֊բ.) Թարմնատոր կամ աւելորդ բան և բառ չափաւ բանից եգեալ և ևեթ վասն յանգի կամ առ ի լնուլ զառողն. Թարմնատոր ։ Cette épithète est une —. Vers remplis de chevilles ։

A. **Cheviller** (ըւէվ֊իե) ք. ն. Ա. Զօդել, միաւորել բուրթիւք. վէմիւք ։ — une table, une armoire ։ ‖ 2. (ե֊ւք֊բ.) Ինձել թարմնատոր կամ աւելորդ բառս ի չափաւ բանս ։

† B. **Cheviller** (ըւէվ֊իե) ե. ած. Պատն լարաւար նուագարանի ուր հաստատեալ են բոյնք [cheville]. ազէպատ ։

† **Chevillette** (ըւէվ֊իէթ) ե. յե. Ա. փոքրիկ բոյնի. բուրթակ ։ ‖ 2. երկաթի չամիւռ հիւսանց ։ ‖ 3. Բանալի փայտեայ. բուրթակ ։ "Tire la —, et la bobinette cherra [tombera]." *Conte du petit chaperon rouge* ։

† **Chevillure** (ըւէվ֊իւ֊ը) ե. յե. Բոզկուկք [andouiller] (եղջերուի, այծեման) ։

† **Cheviot** (ըւէվո) ե. ած. Ա. Կովատական ոչխար. *կեւխուս ։ ‖ 2. Ար սկովատական ոչխարի. *կեւխուս։ (Ցայս միտս ասի և † Cheviote, ըւէվօթ, ե. յե.) ։

† **Chevir** (ըւէվ֊ը) ք. ն. Ա. Ծնիլ ի կարգ, յուղղութիւն. յարդարիլ. (Վ.) ։ ‖ 2. Միաբանիլ. իրաւախոհ լինել. (Վ.) ։

Chèvre (շէվ֊ը) ե. յե. Ա. Այծ. ուխտ ։ Lait de —. Grimper, sauter comme une —. Poil de —. Պազ այծեաց. այծեայ ։ Barbe de —. Պօրուք մորդոյ ընդ կզակաւ. այծի, քօշի մօրուք ։ — Ménager կամ sauver la — et le chou. (ե֊ւք֊բ.) Ազատել զայծն և զկաղամբ. այսինքն՝ ճարտարութեամբ գնալ ընդ երկոսին կողմանն կամ ընդ երկուս հակառակորդս առանց և միուն ջնասելոյ ։ — Prendre la —. (ե֊ւք֊բ. և ընդ.) Զայրանալ վայրապար, յոչինչ պէտս ։ — Il serait amoureux d'une — coiffée. (ե֊ւք֊բ.) Ասի զառանէ որ հարկանի ի սէր ամենայն կանանց թէպէտ և ագեղք էցեն ։ ‖ 2. Ափս առագ հասմատեղութեան կառավարի. Ա. այծ ։ J'ai vu la Chèvre. — La — Amalthée. *Համատեղութիւն հիւսիսային կիսագընդին. *Ամալթեայծ. ամալթեան այծ ։ ‖ 3. Մէքենայ բեռնատարած ։ [ասին այծի ։

— Pied-de-—. Լծակ երկաթի որոյ մի ծայրն է ի ձև

Chevreau (շէվ֊ո) ե. ած. Ա. Զագ այծի. ամիկ. ուլ ։ (Որ և Cabri) ։ Les chevreaux et leur mère ։ ‖ 2. Մորթ այծի կամ ուլու. այծենի. ուլենի ։ Gants de — ։

Chèvrefeuille (շէվ֊ֆէյ) ե. ած. Թուփ ինչ ատնուշահոտ ծաղկաք. *այծատերեւի. *այծատերեւուկ. հանըմ եվի ։ Un berceau de —. — printanier, romain ։

Chèvre-pied կամ **Chèvre-pieds** (շէվ֊ը֊բիե) ած. ած. Ա. այծոտն. նոխազոտն. նոխազատրուն. (ատ զայծամորդոց յատատակէս) ։ [ծից) ։

† **Chèvreter** (շէվ֊ը֊էթէ) ք. ն. Ծնանիլ, Ս. ցնկնիլ (այծ)

Chevrette (ըւէվ֊ե֊թ) ե. յե. † Ա. Այծ փոքրիկ. աղջիկ ։ ‖ 2. Ա. այծեամն [chevreuil] մատակ. այծեամիկ ։ ‖ 3. տես Crevette ։ ‖ 4. փոքրիկ նոխազ [chenet] վառարանի ։

Chevreuil (ըւէվ֊էյլ) ե. ած. Շիկերէ [bête fauve] փոքր քան զեղջերու և նմանն այծի. այծեամն ։ Faon de — ։

Chevrier, ière (ըւէվ֊իէ, իէր) ե. Ա. այծարած ։

Chevrillard (ըւէվ֊իյ֊ար) ե. ած. Ուլ այծեամն. այծեամիկ ։

Chevron (ըւէվ֊ո) ե. ած. Ա. Հեծան առանեաց յորոյ վերայ հաստատին նեզ և նուրբ տախտակք և զնոքաք կղմինար կամ հերձաքար [ardoise]. Ս. ծպեղ ։ ‖ † 2. *Օդերևոյթի ինչ. հեծանակ. գերան. նիզ ։ ‖ 3. երկու շերտք [bande] որ միաւորեալք են ի վերին կողմանէ (ի կնիքս). **պարզիկ ։ ‖ 4. ծապաւէն յատկանակ բազուկս զգեստոս զինուորաց որ նշանակէ զժամանակ զինուորութեանն. հեծանակ ։ Ce soldat a deux, a trois chevrons ։ ‖ † 5. Պազ այծեայ ։ [Տան, ի կնիքս) ։

Chevronné, ée (ըւէվ֊ոնէ) ած. *Զարուկաւար (վա֊

Digitized by Google

† **Chevronner** (շէվ-ռոն) բ. ն. Արկանել ծպեղս, ձգել հիծանա ի տանիս։ [չղջ (ձայն)։

Chevrotant, ante (շէվ-ռօ-դ, տ) ած. Գայթա-

Chevrotement (շէվ-ռօթ-մ) ս. ա. Գայթակղելն, գոգդոջելն (ձայնի)։ Les chevrotements sont désagréables։

Chevroter (շէվ-ռօթ) բ. ն. 1. Ուլալ, ամիկս ծնանել։ ‖ 2. Երգել գայթակղելով. զայծի ձայն ածել յերգելն։

Chevrotin (շէվ-ռօթ) ս. ա. 1. Մորթի ուլոյ. ուլենի։ ‖ † 2. Մշկապորա այծեամն. մուշկ երէ։ (Որ և Musc, Porte-musc)։ ‖ † 3. Գանիր ինչ ի կաթանէ այծեաց։

Chevrotine (շէվ-ռօթ') ս. իգ. կապարեայ գնդակք առ որսալոյ զայծեմուռնս։

Chez (շե) նխ. 1. ի տան. ի տուն. առ։ Souper — quelqu'un. Ընթրել ի տան ուրուք. ընթրել առ ումեք։ J'ai été — vous. Գնացի ի տուն ձեր. գնացի առ ձեզ։ Chacun est maître — soi. Ils retournèrent — eux. Գնացին յիւրեանս։ ‖ 2. Յերկրի։ Ce qui se passait — les ennemis. Je pars demain pour — moi. Մեկնիմ վաղիւ յերկիր իմ, յերկիր կամ ի քաղաք ծննդեան իմոյ։ ‖ 3. Ի միջի. առ։ Il y avait telle coutume — les Grecs. — nous, les modes se succèdent rapidement։ ‖ 4. (ստուգ.) Ի. առ։ On trouve — les auteurs grecs des exemples de... C'est — lui une habitude։ [pas sortir de — soi։

— De —. ի տանէ. ի սեռնեկէ։ Je viens de — vous. Ne — Par —. Ընդ տուն։ J'ai passé par — vous. Անցի ընդ տուն ձեր։ Nous irons par — les Africains. Երթիցուք ընդ աշխարհն Ափրիկեցւոց։

= ս. ած. Avoir un chez-soi. Առանձինն, սեպհականառուն ունել։ Quand j'aurai un chez-moi. Quand vous aurez un chez-vous, j'irai vous voir. Ցորժամ ունիցիմ առուն առանձին, եկից սեւասնել զձեզ։ Il a maintenant un chez-lui։ [Տաճիկս). լսող։

Chiaoux (չ-ու) ս. ա. Բարտաւան [huissier] (առ

Chiasse (չ-ա) ս. իգ. 1. Ծիրա (ճանճից, որդանց)։ — La — du genre humain. (ստուգ. և փիլ.) Կղկղանք ազգի մարդկան. փցուն, արուզ ոք։ ‖ 2. Կղկղանք, փըրփուր (մահաձաց)։ [կաց. լսող։

Chibouque (չ-ու-ք) ս. իգ. Երկայն ծխափող Տաճ.

† **Chic** (չիք) ս. ա. 1. Թիւր, պատիր ճարտարմունք. թիւն. խարեպատիր նրբութիւնք. (հղ.)։ Cet homme entend le —։ ‖ 2. Յաջողակութիւն, ճարտարութիւն (հնարչի)։ ‖ 3. Վայելչութիւն. (ընդ.)։ Il a du —. Ce chapeau, cette toilette a du —։

Chicane (չիքան') ս. իգ. 1. Դատ. դատաստան. (տգէտ.)։ ‖ 2. Չեղծանիլն դատաստանական հնարիւք. *առնեղագէղծութիւն։ Redouter la —. Les détours, les ruses de la —։ ‖ 3. Խարերայ հայիւոյթանք. խարեպատիր նրբութիւնք (ի դատաստանի)։ Étrange —. Chercher des chicanes։ ‖ 4. Բանագտութիւն. զրաբանաւոր հնարագիտութիւնք. աւելի ճարտարութիւնք, հայիւոյթանք բանից. պատ ի պատ ծեքծեքուք խարդախանք. կամայական պատրանք։ Toutes ces raisons, toutes ces objections ne sont que de pures chicanes. Vous me faites là une mauvaise —. Faire à un auteur une — de mots. "Ne croyez pas que ce soit seulement la querelle de l'épiscopat, ou quelques chicanes sur la liturgie anglicane, qui aient ému les Communes." BOSS. *R. d'Angl.*

— Guerre de —. Պայղ կռիւ, մարտ։

Chicaner (չիքան) բ. ն. 1. Գտանիր ճարտարմունք. թիւնս կամ նրբութիւնս ի գործ արկանել (ի դատաստանի). բանագիւտ լինել։ Ce procureur, cet avoué ne fait que —։ ‖ 2. Բանագիւտ լինել. հակառակել առանց իրաւանց։ Il ne fait que — au jeu. Il chicane sur tout։

= բ. ն. 1. Փարշել զոք ի դատաստան յանիրաւի. դատափետ առնել։ Cet homme est processif; il a chicané tous ses parents։ ‖ 2. Նեղել. տանջել։ Cette affaire n'est qu'une bagatelle, mais elle ne laisse pas de le —։ ‖ 3. Սպառնանել վասն գոյզն ինչ իրաց. խծբծել։ Il ne faut pas — les poètes sur des vétilles։

— Il chicane sa vie. (ստուգ. և ընդ.) Բարւոք պաշտպանէ զանձն. (առ զամբաստանանելոյ)։

Chicanerie (չիքանըր) ս. իգ. Զրարուեստ հնարագիտութիւն. բանգտութիւն. (ընդ.)։ Il m'a fait mille chicaneries։

Chicaneur, euse (չիքանօր, եօզ) ս. Որ հակառակի առանց իրաւանց. զրարուեստ. կռագացող։ Insupportable, grand —։ Առ և ածականօրէն. Esprit —։

Chicanier, ière (չիքանիէ, իէր) ս. Որ վճռի կամ հակառակի զգոյշ ինչ իրաց. պատճառախնդիր. պատճառասէր. (ընդ.)։ C'est un —։ Առ և ածականօրէն. Quel homme —!

A. **Chiche** (չիչ) ած. 1. Դոյզն. գուշնաքեայ. ոսկաւ. ողորմելի։ La moisson sera —. C'est une — récompense de mon travail։ ‖ 2. Անչափ խնայող. ճղճիմ. ախղդ. (ընդ.)։ Il est bien —. Être — de ses paroles, — de louanges. (ստուգ.) Ագահել ի բանս իւր, ի գովութիւնս։

B. **Chiche** (չիչ) ած. ս. Pois —. Ախտուն. Նոխոտ։ Semer des pois chiches. (Որ և Cicerole, Pois gris)։

Chichement (չիչմ) մ. Ի շատութեամբ. ագահութեամբ։ Vivre —. Récompenser — un service rendu։

† **Chicheté** (չիչտե) ս. իգ. Ի շատութիւն։

Chicon (չիքո) ս. ա. Բանջար ինչ. հազար. մրօտ։ (Առ և Laitue romaine)։

Chicoracée (չիքօ-ռա-սէ) ս. իգ. *Եղերգատատական բանջար։ Le pissenlit est une —. Les laitues appartiennent à la famille des chicoracées։ Առ և ածականօրէն. Les plantes chicoracées։

Chicorée (չիքօ-ռե) ս. իգ. Բանջար ինչ, որոյ ուտին սերկեք յազգանս. եղերդ. եղեգ. գառնիճ. գ. ճարճրուկ. ըստէպս։ — sauvage. Une salade de —. Amer comme —. Eau de —. Ըմպելի ի ջրոյ եղերդի. եղերդական ջուր (ա)։ Café de —. փոշի եղերդի աղանձելոյ [torréfier] զոր խառնեն ի սուրճն։

= վկաց. (ա) "ի յերէցսկոն ըստ օր ե ևս էնէր ի Իրլէնդ պահած (վիէնէսրն)." Մխ. Հեր. իգ. 55։

Chicot (չիքօ) ս. ա. 1. կոճղ ծառոյ խորատակելոյ ի հաղմոյ կամ հատելոյ։ Cette forêt est pleine de chicots։ ‖ 2. կոտոր փայտի. խոշ։ En passant dans la forêt, son cheval se mit un — dans le pied. Մինչդեռ անցանէր ընդ անտառն՝ երիվար իւր խոշ էառ յոտն։ ‖ 3. Աբմատ առատաճի բնակելոյ։

Chicoter (չիքօտե) բ. ն. Բանակռիւ լինել յաչինչ պէսս. վիճել վասն գոյզն ինչ իրաց. (ոչ.)։

Chicotin (չիքօտէ) ս. ա. † 1. Օշարակ, այտինքն՝ հիւթ [suc] հատուածոց։ (Աղուաղուկութիւն † Sucotrin բառի)։ ‖ 2. Դառնութիւն փոշի կամ օշարակ իշկոյ վարդագոյ [coloquinte] զոր ածէ գայլական զատեամբն յորժամ կամիցի անձրեւել զմանուկն ի կաթանէ (ա)։ Cela est amer comme —։

= վկաց. (ա) "Բազմութիւ ու գործ բանիւ ի ծայրագոյնսն (վճռ. նոսն), այլ ևս գոսն ինչ ևս լիւ անին զգիտմունն." Ոսկ. Մա.

Digitized by Google

Ա. ժէ. 278. — "Այր գինւ խմելոյ հարանել վնասուն է տխնի, ցմախ սրնուն է վերայ տխանցն էջերս գնայ մանուկն գիրկ. և էջերս ճաղկի, գիտկ է գառնութենէն նորս։ Ամի ցնս էգերայն. ես կ՚ունի էյե ցմախն զոր է նմա պարտ է սրնուն." Վ.Հ. Ա. 688։

Chie-en-lit (չի-ան-լի, երկայնակ) (չէ. անէ.) է. ար. *Դիմակառոր որ շրջի ընդ փողոցս քաղաքի յատուկս բանեկենդանի. (ամ.)։ — À la — . Աղազակ որով մանկունք և ուսմիկն հայ հո՛ւչ առնեն զդիմակառորս. Խո՛հա խո՛հա մասիրա։

Chien (չեն) է. ար. ա. Շուն։ — de garde, de berger. — de Terre-Neuve. — turc. Cet aveugle est conduit par un — . Tenir un — à l'attache, en laisse. — traître. Շուն որ խածանէ առանց հայհոյելոյ. շուն գաղտասկած։ — N'être pas bon à jeter aux chiens. (էխոբ.) Լինել անպիտան ամենևին։ — Jeter sa langue aux chiens. (էխոբ.) Հրաժարել յառաջմանելոյ, ի գուշակելոյ, ի լուծանելոյ. զգայրտութիւն խոստովանել։ Il m'est impossible de trouver le mot de cette énigme, je jette ma langue aux chiens. — Battre quelqu'un comme un — . Գան հարկանել զոք առատկապէս։ — Battre le — devant le lion կամ devant le loup. (առած.) տես ի Battre. — Entre — et loup. (էխոբ. և ընդ.) Ընդ այգ այգոյն. ի լինել, ի սկսանել գիշերի. (նշանակէ զայն ժամ առաւօտու կամ երեկոյի յորում ամենայն ինչ ընդ աղօտ տեսանի և ոչ է հնար զանազանել զշուն ի գայլոյ)։ — Leurs chiens ne chassent pas ensemble. (առած.) տես ի Chasser. — Bon — chasse de race. (առած.) տես ի Chasser. — Mener une vie de — . (էխոբ.) կեալ իբրև զշուն. անկեաց կեանս կեալ. (ամ. խեղճ ոգորմելի ապրիլ)։ — Mourir comme un — . (էխոբ.) Զչնաս մեռ մեռանիլ. մեռանիլ անարգարար, կամ՝ առանց ընդունելոյ զաւրբ խորհրդս եկեղեցւոյ։ — C'est un — qui aboie à la lune. (առած.) Շուն մի է որ առատ զահոյ կամ ընդերկնահոյ լինի, այսինքն՝ վայրապար ազաղակէ ընդդէմ հզօրագունի։ — hargneux à toujours l'oreille déchirée. (առած.) կռուասէր շուն ականջ պատառեալ է միշտ. խօսմով ելօչէ խօսողն օմն։ — Autant vaut être mordu d'un — que d'une chienne. (առած.) Նոյն է եթէ խածանիցէ շուն կամ քաջ. այսինքն՝ չիք ընտրութիւն ի մէջ երկուց իրաց որ միապես վնասակարքն իցեն։ — en vie vaut mieux que lion mort. (առած.) Շուն կենդանի լաւ է քան զառիւծ մեռեալ. (տես ժող. Թ. 4)։ — qui aboie ne mord pas, կամ Tous les chiens qui aboient ne mordent pas. (առած.) Շուն հայոզ ոչ խածանէ. (ամ. հայհոյն շունք խածանն չըլլար)։ ‖ Շ. Շուն որսական։ — d'arrêt. — couchant. Dresser un — . Rompre les chiens. ա. կատեցուցանել, դադարեցուցանել յընթացից գշուներ։ ‖ Շ. (էխոբ. և ընդ.) Ընդ մէջ հատանիլ գլուխս անպատեհս։

‖ Յ. (էխոբ. և ընդ.) Շուն. անարգ, արհամարհ ոք։ Pour cet homme orgueilleux les domestiques sont des chiens։ ‖ Դ. (էխոբ. և ած.) Խիստ. առատմտակ։ Quel — ! Il n'est pas trop — avec — pour ses ouvriers։ ‖ Ե. *Հանճարեղութիւն հարաւային կիսագնդին. Շուն։ Le Grand et le Petit Chien։ ‖ Զ. Ուռնեվիք կայծհանի հրացանից. **շուն. ինֆեռ Խօրօսս։ ‖ † Է. Պնդիչ գործի (տահկաստգործից)։

— de. (էխոբ. և ընդ.) Quel — de temps! (առած. Ի՛նչ անպիտան, ի՛նչ գարշելի, ի՛նչ գէշ օդ)։ Un — d'homme։

— Chien-loup, Chien-renard. Աղգ շանց նմանի գայլոյ, գաղուխոս. *գայլաշուն. *շնագուէս։ Des chiens-loups. Des chiens-renards։

— marin կամ — de mer. Ձուկն ինչ ծովու. *շնաձուկն. *ծովաշուն։ (Որ և La grande roussette)։

Chiendent (չիէնդան) է. ար. Խոտ ինչ ինասակար արտարէից. սէգ. այրէ օխս։ Il est difficile d'extirper le — . Les racines de — sont bonnes à faire de la tisane։

Chienne (չիէնն՛)է. էէ. Ա՞ստակ շուն. քաճ։ Cette — est chaude, est en chaleur, est pleine։

— de. (էխոբ. և ընդ.) Quelle — de musique! (ամ. Ինչ անպիտան, ինչ գարշելի, ինչ գէշ երաժշտութիւն)։ Quelle — de mine il a!

† — ած. էէ. La gent — . Աղգ շանց. շունք։

† **Chiennée** (չիէնէ) է. էէ. Ծնունդ մի մատակ շանն։

Chiennet (չիէնէ) բ. չ. Ա. ձնկնիկ շան. (Խորհ)։

Chier (չի) բ. չ. Թափել գյաւելաւածս որովայնի. Ա. աղբել. (ամ. քաքնել). (փէչ.) [լաւածս որովայնի։ — բ. ն. † — des cordes. Ցիժուտրաւ Թափել գյաւելաւածս որովայնի. (ամ. քաքնող). (փէչ.)։

Chieur, euse (չիօռ, իօչ) է. Որ Թափէ գյաւելաւածս որովայնի. (ամ. քաքնող). (փէչ.)։

Chiffe (չիֆ) է. էէ. ա. տես Chiffon, 1։ ‖ Շ. Զատատաւ կամ կտպերտ յատէ, անպիտան։ Ce n'est que de la — . Mou comme — . (էխոբ. և ընդ.) Աւր ակարաբարոյ յոյժ. (ամ. Թրջած լաթ)։

Chiffon (չիֆո) է. ար. ա. կտպերտ [étoffe] հին. ցնցոտի. Հնոտի. Ս. քուրչ։ Chercher, ramasser des chiffons. Le papier se fait ordinairement de chiffons broyés et réduits en pâte. — Elle n'est vêtue que de chiffons. (էխոբ. և ընդ.) Դատնաքեսոյ հանդերձս զգեցեալ է հինգ։ ‖ Շ. Զատատ Թղթոյ (ազատեղեալ կամ պատառեալ)։ Excusez le — sur lequel je vous écris։ ‖ Յ. (էխոբ. և ընդ.) Թուղթ որոյ գրուածն չունի ինչ կարևորութիւն։ Ce n'est pas là une quittance en règle, ce n'est qu'un — de papier։ ‖ Դ. (էխոբ. և ընդ.) Զարդք, պատմուճանք կանանց։ Cette femme dépense tant pour ses chiffons։

Chiffonner (չիֆոնէ) բ. չ. կարել կարկատել կտպերտս։ Elle aime à — ։

— բ. ն. ա. Անպիտան առնել. ապականել. խանգարել. (ամ. ծմրթքել)։ — du linge, du papier, un habit։ ‖ Շ. Խանգարել զպատմուճանս (կնոջ). (ընդ.)։ Le vent l'a toute chiffonnée։ ‖ Յ. (էխոբ. և ընդ.) Նեզել. կեղել։ Cela me chiffonne։

A. **Chiffonnier, ière** (չիֆոնիէ, իէռ) է. ա. Որ ժողովէ և փողոցաց զանկեալ հնոտիս (ա). *փերթաւաճառ։ La hotte, le crochet d'un — ։ ‖ Շ. (էխոբ. և ընդ.) Հաւաքիչ զրուցաց, նորալուրց. *լրաքաղ։ ‖ Յ. (էխոբ. և ընդ.) կապարող։

— վկայ. (ա) "Ժողովեաց յամենայն և ի փղշտացն ըստ հնոտիան, և ետիալ ընտա արար Դաւիթայն Խրոց." Վ.Հ. Բ. 85։

B. **Chiffonnier** (չիֆոնիէ) է. ար. կամ փոքրիկ ատելով ձգոցս [tiroir] բազմաժամ, յորում պահեն կանայք զկատարեալս կապարտից իւրեանց և զառաջնագործութիւնս. *կապարատակալ։ (Աե և Chiffonnière, չիֆոնիէռ, է. էէ.)։

Chiffre (չիֆռ) է. ար. ա. Թիւ. *Թուանշան. *Թուագիր։ Chiffres romains, arabes։ ‖ Շ. Բովանդակին. բովանդակութիւն։ Le — de nos dépenses augmente chaque année։ ‖ Յ. Ծածուկ նշանք, նշանագիրք. *ծածկագրութիւն։ "Il peut parler en confiance à Protésilas sur une chose qu'il ne désigne que par un — ." ՖԷՆ. *Tél.* XIII. ‖ Դ. Ծածուկ լեզու, բարբառ. *ծածկաբանութիւն։ C'est un — entre eux։ ‖ Ե. Գլխագիրք անուանց խառնեալք ընդ միմեանս. *փակագիրք։ Graver un — sur un cachet։

Digitized by Google

Chiffrer (չիֆ-ր) բ. ն. Հաշուել թուանշանօք։ Ne savoir pas —։

— բ. ն. ¶. Թուանշանս դնել. նշանակել թուանշանօք. *Թուագրել։ (Լաւ եւս ասի այժմ՝ Numéroter)։ ‖ 2. Գրել ծածուկ նշանագրովք. *Ծածկագրել։ — une dépêche։

Chiffreur (չիֆ-եօր) է. -ր. Որ բաբուքը հաշուէ գրչաւ։

Chignon (չինիօն) է. -ր. ¶. Ցեփին կողմն պարանոցի. ծոծրակ. չիչք. Ս. չնիկք։ ‖ 2. Գեղք ծոծրակի կանանց։ (Որ և Tignon)։

† **Chiliogone** (չիլիօկոն՛) է. -ր. Բազմանկիւն հաւասարանկիւնք. *Հազարանկիւն։

Chimère (չիմ-ր) է. էդ. ¶. Խառնածագեան ինչ հրաշագունչ, որոյ գլուխ և կուրծք էին առիւծու, մէջն քաղի համ այծի, և ագին վիշապի (քսան առասպելաց). վիշապառիւծ քաղ. քիմեռա։ Bellérophon combattit la —։ ‖ 2. (է-ր-ք.) Ցնորք. խօլական ցնորք. բանդագուշանք։ Se repaître de chimères. Avoir la tête remplie de chimères։

Chimérique (չիմ-իք) -ծ. ¶. Բանդագուշական. ցնորական. խելացնոր. *ցնորամիտ։ Un homme —։ ‖ 2. Անգոյ. մտացածին. ցնորական։ Un être —. Espérance, crainte —։ [չանօք. *ցնորաբար։

† **Chimériquement** (չիմ-իք-ը-ման) մ. Բանդագու-

† **Chimiatre** (չիմ-ի-ր) է. -ր. Բժիշկ տարրախոյզ։

† **Chimiatrie** (չիմ-ի-ր) է. էդ. *Տարրախուզական բժշկութիւն։ [բանութիւն։

Chimie (չիմ) է. էդ. *Տարրագիտութիւն. *տարրա-

Chimique (չիմ-իք) -ծ. *Տարրագիտական. *տարրաբանական։ Allumettes chimiques. *փայփորաւոր լուցփայտք կամ լուցանք որ վառին չիմամբ։

† **Chimiquement** (չիմ-ը-ման) մ. *Տարրագիտօրէն. *տարրաբանօրէն։

Chimiste (չիմ-ի-ս) է. -ր. *Տարրագէտ. տարրաբան։

Chimpanzé (չինբ-նզէ) է. -ր. Ազգ մարդակերպ կապիկ. *մարդակապիկ։ (Աստ եւս Troglodyte noir)։

Chine (չին) է. -ր. տես Squine։

Chinchilla (չինչիլա) է. -ր. ¶. Անասուն ինչ հաբաւային Ամերիկայ, որոյ մորթ յարգի է յոյժ։ ‖ 2. Մորթ այսոր անասնոյ։

Chiner (չին) բ. ն. Ներկանիլ ի գոյնս գոյնս կիճելս առէշոյ [chaîne] պատառատաց. խայտաճամուկ ներկանիլ. — une étoffe։ [յերեսս. (-ի.)։

† **Chinfreneau** (չինֆ-ը-նօ) է. -ր. Հարուածք ի գլուխ,

Chinois, oise (չին-ա, -ազ) -ծ. Ճինական. Ճինացի։ Tapisserie chinoise. Jardin —. Chapeau —. տես ի Chapeau. Ombres chinoises. Ճինական ստուերք. տեսարան ինչ ի գլուսանս մանկանց։ — À la chinoise. Ըստ օրինաց, ըստ տարազաց Ճինաց։

— է. -ր. Ազգ փոքրիկ կանաչ նարընջի զոր անուշանեն [confire] օգւով. Ճինական նարինջ։ [կահք.

Chinoiserie (չին-ազ-ի) է. էդ. Ճինական զարդք,

† **Chinquer** (չինի-ր) բ. ն. Ըմպել գինի սաստիկ. (ի.)։

Chiourme (չ-ուր՛) է. էդ. ¶. *Պարհակաւորք [forçat] թիակավարք յանկանաւու [galère]։ La — fit force de rames. Toutes les chiourmes des galères de France։ ‖ 2. *Պարհակաւորք պարհակարանի [bagne]։ La — de Brest, de Toulon. Un garde-—։ [բոցի)։

† **Chiper** (չիբ-ր) բ. ն. Գողանալ. (բառ մանկանց գերզ-

† **Chipeur, euse** (չիբ-եօր, եօզ) է. Որ ունի սովորութիւն գողանալոյ. գող. (-ի.)։

Chipie (չիբի) է. էդ. Կին անհաճոյ, արհամարհատ, գժաւարաբարոյ. (ընդ.)։

Chipoter (չիբօդ-ր) բ. ն. ¶. Անփութութեամբ, յամր գործել. գանգաղել. (ընդ.)։ ‖ 2. Յարուցանել գժաւարութիւնս վասն գոյզն ինչ իրաց. ժամավաճառս լինել. (ընդ.)։ ‖ † 3. Հակառակել ի գինս գնմանութեամբ։

Chipotier, ière (չիբօդիե, իեր) է. Դանգաղոտ. ծանրաշարժ. (ընդ.)։

Chique (չիք) է. էդ. ¶. Ագգ ինչ մանր լուծ։ ‖ 2. Տերև ծխախոտոյ ի ծամել։ Mâcher une —։ ‖ † 3. Բժոժ [cocon] ասկաւամեռուաց, թիղլ։

Chiquenaude (չիք-ը-նօդ) է. էդ. Հարուած միջին մատուամբ. Գ. պլնարիկ. Գ. պանդ. ֆիւռ։ Donner une —. Գ. պանդել։

Chiquer (չիք) բ. ն. ¶. Ծամել զտերև ծխախոտոյ։ Tabac à —։ ‖ † 2. Ուտել ախորժանօք. (-ի.)։

Chiquet (չիք) է. -ր. կաթ մի. ասկաւիկ ինչ։ Payer — à —. Ա. ասկաւ ասկաւ, մանր մանր հատուցանել։

† **Chiqueter** (չիք-ը-տ) բ. ն. ¶. Մանր մանր կտրատանել. ծուէնս ծուէնս գործել։ ‖ 2. Գզել (զատր)։

Chiragre (չիր-ակ-ը) է. էդ. ¶. *Ձեռնացաւութիւն։ ‖ † 2. *Թաթացաւութիւն (որսական թռչնոց)։

— -ծ. և է. Որ ունի ցաւ ի ձեռս. *Ձեռնացաւ. (խօսի)։

Chirographaire (չիր-օգ-ֆէր) -ծ. Créancier —. Պարտատէր յորոյ ձեռին կայ ստանձնական ձեռնագիր պարտապանին ստանց վաւերական հաստատութեան. պարտատէր ձեռնագրաւոր։

Chirologie (չիր-օլօժի) է. էդ. Ա.բուեստ նշանացի խօսելոյ խլից և համերց. *Ձեռնախօսութիւն։ (Լաւ եւս † Dactylolalie)։

Chiromancie (չիր-օման-ի) է. էդ. Ձեռնագիտականն. Ձեռնածութիւն։ La — est une science frivole։

Chiromancien, † lenne (չիր-օման-իէն, իէնն՛) է. Ձեռնածու. *Ձեռնահմայ։

† **Chironomie** (չիր-ոնօմ) է. էդ. Ա.բուեստ պատշաճեցուցանելոյ բանիցն ղշարժուածս ձեռաց. Ձեռնարուեստութիւն։

† **Chiroptère** (չիր-օպ-եր) է. -ր. *Ձեռնաթև։ La chauve-souris est un —։

Chirurgical, ale (չիր-ուր-ժիք-ալ, -ալ) -ծ. *Վիրաբուժական։ Instruments chirurgicaux։

Chirurgie (չիր-ուր-ժի) է. էդ. *Վիրարուժութիւն։

Chirurgien (չիր-ուր-ժիէն) է. -ր. Բժիշկ վիրաց. *վիրաբոյժ։

Chirurgique (չիր-ուր-ժիք) -ծ. տես Chirurgical։

† **Chite** (չիթ) է. էդ. Նկարչին կտաւ Հնդկաց. չիթ։

Chiure (չիւր) է. էդ. Մրիտ, ապա (ճանճից, որդանց)։ Un miroir couvert de chiures de mouches։

Chlamyde (ք-լամ-իդ) է. էդ. Զարմ [manteau] ինչ նախնեաց կարճ և թեւերեւ՝ պնգեալ ճարմանդաւ [agrafe] ի վերայ ուսոյն. քղամիդ։

Chlorate (ք-լօր-ատ) է. -ր. Ագ ինչ (ի տարրագիտութեան). *քլորատ։ — de potasse։

Chlore (ք-լօր) է. -ր. *Մարմին ինչ պարզ (քսան տարրագիտաց). *քլոր։ Le — sert à blanchir les toiles։

† **Chloreux, euse** (ք-լօր-եօ, եօզ) -ծ. *Քլորային։

Chlorhydrate (ք-լօր-իդր-ատ) է. -ր. Ագ ինչ (ի տարրագիտութեան). *քլորաջրատ։

Chlorhydrique (ք-լօր-իդ-իք) -ծ. *Քլորաջրատական (թթու, քսան տարրագիտաց)։

Digitized by Google

Chlorique (ղլո-ռիք) ած. *Քլորական։ Acide —։

Chloroforme (ղլո-ֆո-ռմ) ի. ս. Գոյացութիւն հոտաւետ, անգոյն և քաղցրահոտ (քան տարրագիտաց)։ *Քլորուկ։ Le — a comme l'éther la propriété de produire l'insensibilité։

† **Chloromètre** (ղլո-օմէդր-ը) ի. ս. Գործի ինչ տարրագիտաց. *Քլորաչափ։

Chlorose (ղլո-ոզ) ի. իէ. Հիւանդութիւն ինչ անդաշտանիկ [non réglée] աղջկանց. *Կանաչախտութիւն։ (Աստ և Les pâles couleurs)։

Chlorotique (ղլո-օդիք) ած. 1. Ախտացեալ կանաչախտութեամբ. *Կանաչախտաւոր։ Une jeune fille —։ || 2. *Կանաչախտական։ Symptômes chlorotiques։

Chlorure (ղլո-ռ) ի. ս. Խառնուած քլորի ընդ պարզ մարմնոյ ինչ, բայց ի թթածածնէ և ի ջրածնէ. *Քլորաւոր։

Choc (շոք) ի. ս. 1. Բախիւն. ընդհարումն։ Le — de deux vaisseaux. Il ne put résister au — et tomba։ || 2. Պատահելն զօրաց. հարկանելն միմեանց ի դիմի. ընդհարումն։ Les ennemis furent renversés au premier —։ || 3. (ի-ի-բ.) Ընդհարումն. հակառակութիւն. դիմադարձութիւն։ Le — des passions. La lumière jaillit quelquefois du — des opinions։ || 4. (ի-ի-բ.) Ահարկածք. աղէտք։ Ce — ébranla sa fortune։

Chocolat (շոքօլ) ի. ս. 1. Հայր, զանգուած հանդերձեալ յասեր[illegible]կեան ինչոյ [cacao], ի շաքարէ և ի հատմնանաց. *Կոլոհատ. *Տուրմ։ Le — fut apporté du Mexique en Europe par les Espagnols. Un bâton, une tablette de —։ || 2. Ըմպելի ի կոլոհատոյ. *Կոլոհատ. *Տուրմ։ — au lait. Prendre une tasse de —։

= ած. անե. *Կոլոհատագոյն։ Couleur —. Étoffe —։

† **Chocolaterie** (շոքօլաթըր-ի) ի. իէ. 1. Գործարան կոլոհատոյ։ || 2. Հանդերձանք կոլոհատոյ։

Chocolatier (շոքօլաթիէ) ի. ս. Ցօրինիչ, վաճառական կոլոհատոյ. *Կոլոհատագործ։

Chocolatière (շոքօլաթիէռ) ի. իէ. Անօթ եփելոյ զըմպելի կոլոհատոյ. *Կոլոհատաման։

Chœur (ղեօռ) ի. ս. 1. Պար. դաս. Հոյլք (մուսայից, յաւերժ Տարսոնց)։ || 2. Պար (ի յունական ոգևերգութիւնս և ի կատակերգութիւնս)։ — de vieillards, de Phéniciennes. Le chef du —. Պարագլուխ։ || 3. Երգ պարու (յաղերգութիւնս նախնեաց և սրգեաց). պարերգութիւն. *Պարերգ։ Les chœurs d'Eschile. Les chœurs d'Athalie։ || 4. Դաս. գունդ. Հոյլք (հրեշտակաց)։ Les neuf chœurs des anges։ || 5 Դաս, գունդ երգեցկաց (յեկեղեցիս և ի թատերս)։ La messe fut chantée à quatre chœurs de musique. Les chœurs de l'Opéra։ || 6. Երգ միաբանութեան. երգ միաբերան. *Խմբերգութիւն. *Խմբերգ։ Le premier — est excellent. Chanter en —. Երգել միաբանութեամբ, *դաստիճն, *խմբովին։ || 7. Տեղի եկեղեցւոյ ուր երգի պաշտօնն աստուածային. դաս։ Le — est magnifiquement orné. Enfants de —. Խիրք եկեղեցւոյ։

Choir (շուար) [կարի հնէ յառնորիշ դերբայն և յառնեսլի Chu, chue.] բ. ն. Անկանիլ։ Prenez garde de —։

Choisi, ie (շուազի) անց. գերբ. 1. Ընտրեալ։ Le terrain — par le général pour livrer bataille։ || 2. Ընտիր։ Société choisie. Morceaux choisis. Ընտիր, հատընտիր հատուածք։

Choisir (շուազիր) բ. ն. Ընտրել։ Je l'ai choisi entre mille. Il choisit dans le panier les plus belles cerises. Il fut choisi pour chef de l'entreprise. Je vous choisirai ce que j'ai de mieux. Saint Paul était choisi pour l'Évangile de Dieu. Սուրբն Պօղոս արուեստ էր յԱստուածոյն Աստուածդ։ Se — une compagne. Ընտրել, առնուլ ինքեան ընկերակից, հաղորդ կենաց։ De deux maux, il faut — le moindre. Ցերկուց չարեաց փոքրագոյնն ի ընտրելի։

Choix (շուա) ի. ս. 1. Ընտրութիւն։ Faire un bon —, un mauvais —. J'approuve votre —. Elle ne veut épouser que l'homme de son —. Chacun peut, à son —, partir ou rester. Իւրաքանչիւր ոք իշխան է մեկնել կամ մնալ քան հաճոյս անձին իւրոյ, քան կամս իւր։ Sans —. Անընտրողաբար. անխտիր. խառն ի խուռն։ Il mange de toutes choses, sans —։ || 2. Իշխանութիւն ընտրելոյ. ընտրութիւն։ Donner ou laisser à quelqu'un le —. Ցընտիր առնել աւրհնք։ Être maître ou maîtresse du —. Ընտրոյ տէր լինել։ || 3. Ընտիր ընտրեալ։ Un — de livres. Ընտիր ընտիր մատեանք։ — de poésies. Հատընտիր բանաստեղծութիւնք։ [*մաղձոտիլ։

† **Cholagogue** (ղոլագոգ) ած. Արիչ մաղձոյ (դեղ)։ = ի. ս. Դեղ մաղձոյ. մաղձագիչ։

Cholédoque (ղոլէդոգ) ած. ս. Conduit, canal —. Մաղձընկալ, մաղձատար խողովակ։

† **Cholélogie** (ղոլէլոջի) ի. իէ. *Մաղձաբանութիւն։

Choléra-morbus կամ լոկ **Choléra** (ղոլէռա-մոռպ-ը, ղոլէռա) ի. ս. Մաղձայոյզ. *մաղձացաւութիւն։ Cet homme est mort du choléra։

Cholérine (ղոլէռին') ի. իէ. Ախտ որովայնածաւթեան [diarrhée] որ ի վեր երևի ի ժամանակի մաղձացաւութեան. մաղձական որովայնածութիւն։

Cholérique (ղոլէռիք) ած. 1. Մաղձական։ Tempérament —։ || 2. *Մաղձացաւական։ Accidents cholériques։ = ի. Ախտացեալ մաղձացաւութեամբ. *մաղձացաւ։ Un, une —։

† **Choliambe** (ղոլիամպ) ի. ս. տես Scazon։

Chômable (շոմ-ապ-ը) ած. Հրամայեալ (աօն). հանգրաուելի (օր)։

Chômage (շոմաժ) ի. ս. Շաբաթումն. գադաթումն։ Toutes les industries sont exposées aux chômages։

Chômer (շոմե) բ. ն. 1. Շաբաթանալ. գաւառկանալ. հանգչիլ։ Les dimanches on chôme։ || 2. Գաւառկ կալ. անգործ կալ։ Un bon ouvrier chôme rarement. Ils laissent de temps en temps — leurs terres. Երբեք երբեք գաւառկ թողուն զանգս իւրեանց։

— de quelque chose. Կարօտանալ իմիք. (ընդ.)։

= բ. ն. փափուկ կամ սուրբ ունել զօր ումնի գործ բերելով յաշխատութենէ. (պտ. տօն քառնել)։ — une fête. On a ordonné de — ce jour-là։

Chondrologie (ղոնդրոլոջի) ի. իէ. Մասն մարմնոյ մարդոյ որ ճոռաէ զաճառացս [cartilage]. *Աճառաբանութիւն։ [տութիւն։

† **Chondrotomie** (ղոնդրոթոմի) ի. իէ. *Աճառահատ-

Chope (ղոփ) ի. իէ. 1. Մեծ բաժակ գարեջրոյ։ || 2. Մեծ բաժակ մի գարեջրոյ լի։ Boire deux chopes։

Chopine (ղոփին') ի. իէ. Չափ ինչ ըմպելեաց։

Chopiner (ղոփինե) բ. ն. Սակս, անչափ գինի ըմպել. (ռմ.)։ [ռութիւն։

† **Choppement** (ղոփըման) ի. ս. Գայթումն. սահմա-

Chopper (ղոփե) բ. ն. 1. Ընդհարկանիլ ընդ իմիք ի գնալն. սահմանիլ. քարընդգրան լինիլ. (պտ. առջը քարի

Digitized by Google

գալ, զարնուիլ) · (Ազ.)։ Il a choppé contre une pierre qui l'a presque fait tomber։ ‖ 2. (Խոսք. և ընդ.) Վրդովել · ահալէլ։ Il a choppé lourdement։

Choquant, ante (շօ-կան, -կանթ) ած. Բիրտ · խիստ · անհամեմատ։ Homme —. Avoir des manières choquantes։

Choquer (շօ-կէ) բ. ն. 1. Բախել · ընդհարկանել։ Si ce navire vient à — cette barque, il la brisera. — le verre. Ընդհարկանել գրաժամս գինւոյ · (ընդ.)։ 3այս միասս ասի եւս † անխնդիր։ Choquons. Voulez-vous — avec moi? ‖ 2. (Խոսք.) Վշտացուցանել · տրտմեցուցանել · վիրաւորել։ Il fait cela pour me —։ ‖ 3. (Խոսք.) Զարուիլ · հաճոյ · անհաճոյ լինիլ։ Ce mot me choque. Cela choque l'oreille. Գաւառաբարբառ է այդ լսելեաց · խայտէ կամ խոցոտէ այդ զականջս։ ‖ 4. Ընդդէմ, հակառակ կալ, գործել։ — les principes de la raison։

= Se —. բ. ա. 1. Բախիլ ընդ միմեանս · ընդհարկանիլ։ Ces deux voitures se sont choquées. Quand les deux armées vinrent à se —։ ‖ 2. Դժուարիլ · դժկամանիլ։ C'est un homme qui se choque de tout։

Choral, ale (խօ-ռալ, -լ՛) ած. *Խմբերգական (քնկերթութիւն)։

= է. ած. Երգ հոգեւոր · շարական։ Un — de Luther. Les chorals des luthériens sont une véritable psalmodie։

1. **Chorée** (խօ-ռե) է. ած. Զոյգ ինչ յոյն և հռովմէական բանաստեղծութեան յերկարէ և յաղօսէ. մեծասուր. մեծաձիզըն։ (Աս եւս Trochée)։

2. **Chorée** (խօ-ռե) է. նէ. Հիւանդութիւն ինչ առնելոյ անընդհատ շարժմունս անկանոն և ակամայս · *շարժլկան ախտ։ (Աս եւս Danse de Saint-Guy)։

Chorège (խօ-ռեժ) է. ած. Որ մատակարարէր զծախս հաստատեալոյ հանդիսից կամ խաղաց առ հինոն Յունաց · *հանդիսատած։

Chorégraphe (խօ-ռէ-գրաֆ) է. ած. Յօրինիչ, յարգարիչ կաքաւայարդար։

Chorégraphie (խօ-ռէ-գրաֆի) է. նէ. 1. *Կաքաւայարգարութիւն։ ‖ 2. Գիտութիւն, նկարագիր հանգամանաց կաքաւաց · *կաքաւագրութիւն։

Chorévêque (խօ-ռե-վէք) է. ած. Փոխանորդ եպիսկոպոսի · քորեպիսկոպոս · գաւառասեռնուչ։

Choriambe (խօ-ռիամպ) է. ած. Զոյգ յոյն և հռովմէական բանաստեղծութեան ի մեծասուրէ և ի մեծավերջէ, այսինքն՝ յերկուց ազօսից [brève] ի մէջ երկուց երկարաց. մեծասուր մեծավերջական։ (Հակառակ չափն ասի † Antispaste)։ [մին · *կաշկնիկ։

Chorion (խօ-ռիոն) է. ած. Պատգին թաղանթ · ասղ-

Choriste (խօ-ռիսթ) է. ած. 1. Երգեցիկ ի դասի եկեղեցւոյ · *դասերգու · *դասերգիչ։ ‖ 2. Երգեցիկ ի խմբերգութիւնս թատերաց · *խմբերգու · *խմբերգիչ։ C'est un ancien —։ 3այս միասս վարի և յետ. On ne pourra faire de cette femme qu'une —։

† **Chorographe** (խօ-ռօ-գրաֆ) է. ած. *Գաւառագիր։

Chorographie (խօ-ռօ-գրաֆի) է. նէ. Նկարագիր գաւառաց · *գաւառագրութիւն։ [գրական։

Chorographique (խօ-ռօ-գրաֆիք) ած. *Գաւառական։

Choroïde (խօ-ռօ-իտ) ած. նէ. La membrane —, կամ ընկ —. է. նէ. Ներքին թաղանթ որ պատէ զլեառին կողմն ական · *սերկենին։

Chorus (խօ-ռուս) † է. ած. Երգ միաբերան · *խմբերգութիւն։ — Faire —. 1. Երգել ի միասին · ձայնակից լինել։ ‖ 2. (Խոսք. և ընդ.) Զայնակից լինել, գաւանիլ · միաբանել · հաւանիլ։ Il se répandit en éloges sur votre conduite, et tout le monde fit —։

Chose (շօզ) է. նէ. 1. Ինչ. իմն. իրք։ Dieu a créé toutes choses. Nous manquons des choses les plus nécessaires. Il y a mille jolies choses dans cet ouvrage. La — a changé de face. L'auteur des choses, de toutes choses. աս. ,յ'Auteur. Les choses de Dieu. Աստուածայինք։ — Les choses humaines. Մարդկօրէն իրք · մարդկայինք · մարդկեղինք։ — Les choses d'ici-bas. Աստի իրքս · աստիքս։ — De deux choses l'une, ou vous voulez ou vous ne voulez pas. 3երկուց մի է, կամ կամիք և կամ ոչ կամիք (ա)։ (տե. երկու բանէն, երկուքէն մէկն է, կամ կ'ուզէք, կամ չէք ուզեր)։ — Appeler, nommer les choses par leur nom. 1. Անուանել զերբոքանչիւր իրս կամ զանունսին ինչ յատնուանել · խօսել Համաքձակ։ "Mon dessein a été de vous accoutumer à entendre nommer les choses par leur nom." ՖԷՆ. *Tél.* XII. ‖ 2. Ի կիր արկանել ի խօսակցութեան անվայելուչ բառս։ Il se donne la liberté de nommer toutes les choses par leur nom. — Dire à quelqu'un bien des choses. Անել ուժիք բանս սիրոյ կամ պատուասիրականս. ոգևուանել զոք սիրով։ — Ce n'est pas la même —. Զէ ընդ մի Համօրէ. չէն զոյգ միմեանց. չէ Հաստատակ։ — Autre — est de parler, autre — d'agir. Ա՛յլ է խօսել, և ա՛յլ գործել։ — Aller au fond des choses. Ի խորհէ քննել · յանդաստանս խնգրոյն մտանել։ — Sur toute — կամ toutes choses, avant toute — կամ toutes choses. 3առաջ քան զամենայն։ — La — publique. Տէրութիւնն։

‖ 2. Իրք · բան · խնդիր։ Je vais vous expliquer la —. La — parle d'elle-même. Իրքն ինքեանք խօսին, արձանաձայն լինին, աղաղակեն · արդիւնքն խակ յայտ յանդիմանս աղաղակեն։ "Les choses parleront assez d'elles-mêmes." BOSS. *R. d'Angl.* ‖ 3. Իրք · գործ · արդիւնք։ Le nom épouvante plus que la —. Vous ne nous donnez que des mots, et nous voulons des choses։ ‖ 4. Իրք · (Հատկագրութեամբ Անձանց, քան քերականաց)։ Cela se dit également des personnes et des choses։ ‖ 5. Սեպհական. ինչք · գոյք · արարք · (ընդ.)։ Soigner sa —. L'esclave était la — du maître։

— Chose. Աստ ընդ · փոխանակ բառի կամ անուան որ ոչ գոյ ի միտս։ Monsieur — . Madame —։

— Quelque —. 1. Ինչ · ասկաս ինչ։ S'il vous manque quelque —, je vous le donnerai. Avez-vous lu ce livre? Non, mais j'en ai lu quelque — qui m'a paru bon։ ‖ † 2. Գժտութիւն։ "On me mande qu'il y a eu quelque — entre le roi et Monsieur." SÉV. ‖ † 3. Գրեթէ · գոգցես։ Il y a quelque — comme huit jours qu'on ne vous a vu։

— Être, devenir quelque —. (Խոսք. և ընդ.) Հաստատել աստիճանի իմիք · առնել իւր անուն։ [գրական։

† — Être de quelque — à quelqu'un. Լինել ուժիք ազ-

— Peu de —. Դոյզն ինչ արգել, խափան։ Peu de — arrête encore. — C'est peu de —. Դոյզն ինչ իրք են։ C'est peu de — que cela. Դոյզն ինչ է այս։ C'est peu de — que cet homme-là. Դուզնաքեայ ոք է այդ։

— Grand'—. Վարի ևէթ ի բացատական։ Ce n'est pas grand'—. Ոչ է ինչ մեծ։ On ne lui répondit pas grand'—։

= ՎԿԱՏ. (ա) "Յերկուց ոչ երբ, կամ հաւանիլ, և կամ ընդդիմանալ." ՓԻԼ. Լմն. Դ. մբ. 313. — "Յերկուց ոչսմ ինչ պարտ երբ լինել, կամ յոյժ հակառակիլ և առարկանալ, և կամ կորն ինչ առաջին լինել." ՈՍԿ. Եփես. Ք. 775։

Digitized by Google

Chou (շու) ի. ար. 1. Բանջար ինչ. կաղամբ. լահանա։ — cabus. — pommé. Choux de Milan, de Bruxelles. — frisé. Ազգ ինչ կաղամբի. կազամբ խոպոպի։ — — fleur. *Ընդաւոր կաղամբ. *ընդակաղամբ. ծաղկաղի։ Choux-fleurs à l'huile, à la sauce. — Chou-navet, Chou-rave, Chou-vache. տես ի Navet, ի Rave, ի Vache. — Aller planter ses choux. (ֆիգուր.) Առանձնանալ, վարել եր-թալ ի գիւղ. հրաժարել յաշխարհէ, ի հասարակաց պաշտամանց։ On l'a envoyé planter ses choux. Ընկեցին զնա ի պաշտամանէ։ — Faire ses choux gras de quelque chose. (ֆիգուր.) տես ի Gras. — Il a été trouvé sous un —. (ֆիգուր. և ընդ.) Անյայտ են ծնողք նորա։ — † Tête de —. Ապուշ. (տե. գդուխ գլուխ). (ահ.)։ — Mon —, mon petit —, mon chou-chou. Սիրելիդ իմ. (փաղաքշական առասցուածո առ մանկունս)։ || 2. կարկանդակ ինչ։ — à la crème։ Այի եւս Petit-chou. Manger des petits-choux։

— Faire — blanc. 1. Ոչ կարել հարկանել զգնդակն. վերպել ի նպատակէն։ (Chou աստ նշանակէ Coup, հա-րուած)։ || 2. (ֆիգուր.) Զայդպէլ. ի գերեւ ելանել։

Chouan (շուան) ի. ար. Անուն ապստամբից Գող-ղիացւոց որ պատերազմէին ի վերայ բնիկ թագաւորացն Բուրբոնեանց. շուան. շուանացի։

† **Chouannerie** (շուանըրի) ի. իդ. Ապստամբութիւն, պատերազմ շուանաց. *շուանութիւն։

Choucas (շուգա) ի. ար. Ազգ փոքրիկ ագռոյ [corneille]. խալտուկ. *եղջերուկ։

Choucroute (շուգրութ) ի. իդ. կազամբ մանրեալ և յալեալ. *թթուակազամբ։ Bœuf, saucisse à la —։

Chouette (շուէդ) ի. իդ. Ազգ ինչ բուոյ. բուէճ. բուիճակ։ — Faire la —. խաղալ միմեանց առանձինն ընդ-դէմ երկուց կամ բազմից։ — Être la — des autres. (ֆի-գուր. և ընդ.) Լինել յայլոյն կատականաց այլոց. նշուլակ լինել կատականաց և արհամարհանաց։ — † Cela est —. Ազնիւ է. բարւոք է. (ահ.)։

Choyer (շուայե) [խնամարկի իբրեւ զEmployer.] ի. ն. 1. խնամել կարի սիրով. փայփայել. գրգել. (տե. շոյել)։ Cette mère choie trop ses enfants։ || 2. պահել խնամով, մեծաւ հոգաբարձութեամբ։ Vous avez de belles porce-laines, il faut bien les —։

= Se —. ի. ա. Գրգել զանձն։

Chrème (քրէմ) ի. ար. Միւռոն. իւղ օծութեան. իւղ անոյշ։ Le saint —։

Chrémeau (քրեմո) ի. ար. Գդակ զոր գնեն ի գլուխ մանկան յետ օծանելոյ միւռոնովն սրբով։

Chrestomathie (քրեսթոմաթի, ըստ Ակադեմիոյ. քրեսթոմոթի, ըստ Լիդրէի) ի. իդ. Հաւաքմունք պատառիկք կամ քաղուածոյք գրոց հանոն մատենագրաց։

Chrétien, ienne (քրեդիեն, իեննի') ած. 1. Քրիս-տոնեայ։ Le monde —. Je suis —. Le Roi Très Chrétien, Sa Majesté Très Chrétienne. Աքբայն Քրիստոսազօր. Ն-բին Քրիստոսազօր Վեհափառութիւնն. աքբայն Գաղղիոյ։ || 2. Քրիստոնէական. քրիստոսեան. քրիստոսերէն։ La religion chrétienne. Charité chrétienne։

— Parler —. (ֆիգուր.) Խօսել մեկին, յայտնապէս. (հզ.)։

= ի. Քրիստոնեայ։ Mourir en bon —. Une jeune chrétienne. — Un bon —. Այր բարեհամբաւ, հեզ։

Chrétiennement (քրեդիենըման) մ. Իբրեւ զքրիս-տոնեայ. քրիստոնէապէս։ Vivre, mourir —։

Chrétienté (քրեդիենթե) ի. իդ. Քրիստոնէութիւն. քրիստոնեայք. երկիր քրիստոնէից։ Les infidèles mena-çaient la —. Dans toute la —։

Chrie (քրի) ի. իդ. Ճարտարախօսական հրահանգք նախնի հեւետորաց. պէտք։

Christ (քրիսթ. իակ Jésus-Christ Հնչի Իեվս—քրիսթ. ըստ բողոքականաց Իեվս—քրիսթոս) ի. ար. 1. Քրիստոս. Օծեալ. Միսիայ. Փրկիչ։ Jésus fut le Christ prédit par l'Ancien Testament. La religion du Christ, կամ ըստ բողոքակա-նաց de Christ։ Այի եւս կից ընդ անուանն Jésus, Notre-Seigneur Jésus-Christ, որ և գրի Համառօտութեամբ J.-C. Cinquante ans avant ou après J.-C. Ցհսուն ամք Ն. Ք. կամ Ց. Ք. || 2. Խաչելութիւն։ Un christ d'ivoire։

Christe marine (քրիսթ մարին') ի. իդ. Անուն ե-րից սլլևայալ անկոց. տես Bacile, Inule maritime, Sali-corne herbacée։

Christianisme (քրիսթիանիզմ) ի. ար. 1. Կրօնք, օրէնք, ուսմունք քրիստոնէութեան. քրիստոնէութիւն։ L'établissement du —. Embrasser le —։ || † 2. Քրիստո-նէական համբերութիւն։ || † 3. տես Chrétienté։

Chromate (քրոմատ) ի. ար. Ազ ինչ (ի տարրագի-տութեան). *քրոմնատ։

Chromatique (քրոմատիք) ած. 1. Երանգաց. գու-նոց։ || 2. Կիսաձայնիք, ի բազում կիսաձայնից յարեալ (երգ, նուագ)։

† = ի. ար. Միղկ, խանդաղատալից ատացուած։

Chrome (քրոմ) ի. ա. Գոյացութիւն ինչ մետա-ղական. *քրոմ։

Chromique (քրոմիք) ած.* Քրոմնական։ Acide —։

Chromolithographie (քրոմոլիթոգրաֆի) ի. իդ. Գունաւոր վիմագրութիւն։ [(Տիւանդութեանց)։

Chronicité (քրոնիսիթե) ի. իդ. Յերկարատեւութիւն

A. **Chronique** (քրոնիք) ի. իդ. 1. Ժամանակագիրք. քրոնիկոն։ Les vieilles chroniques։ || 2. Պատ. լրագրից յորում ատանդին գլխաւոր գործք քաղաքական կամ գրական. քրոնիկոն։ — politique, littéraire, théâtrale։

† — յե. Պատգարդաց գիրք. (ըստ բողոքականաց)։

B. **Chronique** (քրոնիք) ած. Յերկարատեւ. (Տիւանդու-թիւն)։ Ce n'est pas une maladie aiguë, c'est une ma-ladie —։ [Ժամանակագիր գրիչ։

Chroniqueur (քրոնիքոռ) ի. ար. Ժամանակագիր.

Chronogramme (քրոնոգրամ) ի. ար. Ածանա-գրութիւն որոյ թուական նշանագիրք յայտ առնեն զժա-մանակ անցից ինչ անցելոց. Համարագիր։ Որինակ իմն այս բան լատիներէն. FranCorVM tVrbIs sICVLVs fert fVnera Vesper, որ թարգմանի՝ Գաղղիացւոց սաստիկից սիկիլեական երկոյ ածէ օրհաս, յայտ առնէ զժամա-նակ կոտորածոյ Գաղղիացւոց ի Սիկիլիա յամին 1282 (MCCLVVVVVVII)։ [Chronologie։

† **Chronographie** (քրոնոգրաֆի) ի. իդ. (Խոսք). տես **Chronologie** (քրոնոլոժի) ի. իդ. Ժամանակագրու-թիւն. *ժամանակախօսութիւն։ [կան։

Chronologique (քրոնոլոժիք) ած. Ժամանակագրա-

† **Chronologiquement** (քրոնոլոժիքման) մ. Ըստ կարգի ժամանակագրաց. ժամանակագրապէս։

Chronologiste (քրոնոլոժիսթ) ի. ար. Ժամանակա-գիր. *ժամանակագէտ։ [nologiste։

Chronologue (քրոնոլոգ) ի. ար. (Խոսք). տես Chro-

Chronomètre (քրոնոմէթր) ի. ար. 1. Ժամանա-կաչափ գործի։ || 2. Ժամանակաչափ ժամացոյց։

Digitized by Google

Chrysalide (ɦ-ի-լիդ) է · իէ · ֆ · Որդն փակեալ ի պատեանս . *Հարսնեակ : (Աս և Nymphe) : ‖ † ֆ · Պատեանք (որդանց , թիթառանց) :

Chrysanthème (ɦ-ի-նիմ՛) է · ս · Տունկ ինչ որ ունի ծաղիկս դեղինս . ոսկեծաղիկ :

† **Chrysobéril** (ɦ-ի-ս-իլ) է · ս · Ակն ինչ պատառական . ոսկերիւրեղ :

† **Chrysobulle** (ɦ-ի-ս-լ) է · ս · Հրովարտակ կընքեալ ոսկի [bulle] · Ս · ոսկի վուլ :

Chrysocale (ɦ-ի-կ-լ) } է · ս · Խառնուած
Chrysochalque (ɦ-ի-կ-ք) } մետաղական նման ոսկւոյ . *ոսկեպղինձ : [և Borax) :

Chrysocolle (ɦ-ի-կ-լ՛) է · իէ · *Ոսկերարակ : (Որ

† **Chrysographe** (ɦ-ի-կ-ֆ) է · ս · Որ գրէր ոսկի նշանագրովք . ոսկեգիր : [թիւն :

† **Chrysographie** (ɦ-ի-կ-ֆի) է · իէ · Ոսկեգրու-

Chrysolithe (ɦ-ի-կ-ի) է · իէ · Ակն ինչ պատուական . ոսկեքար . ոսկեակն :

† **Chrysologue** (ɦ-ի-կ-կ) ած · ս · Ոսկիաբան (Ս · Գիտբան , Հայրապետ Աղեքսանդրիոյ) :

† **Chrysopée** (ɦ-ի-կ-ի) է · իէ · Աւրուեստ գործելոյ կամ առեղծանելոյ ոսկի (ըստ քիմիաբարոյց) . ոսկեգործութիւն . ոսկեծնութիւն :

Chrysoprase (ɦ-ի-կ-ս-ղ) է · իէ · Ակն ինչ պատուական . *ոսկեպրաս :

† **Chrysostome** (ɦ-ի-կ-ս-օմ՛) ած · ս · Ոսկեբերան (Ս · Յովհան , Հայրապետ կոստանդնուպոլսի) :

Chu, chue (կ-) անց · գ·ԵԼ · Choir բայլ · Անկեալ :

† **Chuchillement** (կ-կ-լ-մ՛) }
Chuchotement (կ-կ-տ-մ՛) } է · ս · Հծծիւն . շշշշշշանք . (ընտ .) :

Chuchoter (կ-կ-տ) բ · կ · Խօսիլ , ասել յականէ . հծծել . շշշշել . (տե · փսփսալ) . (ընտ .) : Elles chuchotent entre elles : Անք և ներգործաբար . — quelques mots à l'oreille :

Chuchoterie (կ-կ-տ-ի) է · իէ · Շշուկ . հծծանք . (տե · փսփսուք) . (ընտ .) :

Chuchoteur, euse (կ-կ-տ-ս , ի-զ) է · Շշնչող . հծծող . (ընտ .) :

† **Chuintant, ante** (կ-ի-գ-կ , -կ) ած · Շչող (բառ ձայն . որպիսի է j և ch առ Գաղղիացիս , sh առ Անգլիացիս , sch առ Գերմանացիս , ժ , շ ի Հայս) :

Chut (կ-տ) ն՛ր · Լուռ լեր : — ! on vous entendrait : Ի՛մբի և իբր † է · ս · Au bruit de la claque ou opposa des — répétés :

Chute (կ-տ) է · իէ · Անկումն . գլորումն . կործանումն : Il fut écrasé par la — d'une maison. En tombant, il m'entraîna dans sa — . Il est incommodé d'une — de cheval. La — des feuilles. Ժամանակ թօթափելոյ տերևոց . աշուն . Ս · տերևթափ : Il mourut à la — des feuilles : ‖ ֆ · Թօթափումն (հերաց , առաջմանց) . անկումն , կախումն (խաղողիկ կամ զանգակի [luette] , ըստ բժշկաց) : ‖ ց · Ջուրհեղ : La — du Niagara : ‖ ճ · Իջանելն (վարագոյրի թատրի) : ‖ ե · (է-ի-ք ·) Կործանումն . Թշնամանք . Թիւն : La — du trône, d'un empire. Cet homme ne se relèvera jamais de sa — : ‖ է · (է-ի-ք ·) Ձօլոդնելն . ձախողանք (թատերախաղաց) : ‖ ը · (է-ի-ք ·) Անկումն . գլորումն : La — du premier homme. La — des mauvais anges. Être une occasion de — et de scandale. Tomber de — en — au dernier degré de l'avilissement : ‖ ժ · կատարած . աւարտ (չափաւ բանից) : "La — en est jolie, amoureuse, admirable." MOL. *Mis.* I. 2. La — d'une période :

— La — des reins. Ստորին կողմն թիկանց . գաւակ :

— La — du jour. Խոնարհել աւուրն . գառնալ , անցանել աւուրն ընդ երեկս . Ս · երիկամուտ :

† **Chuter** (կ-տ-ե) բ · ն · Լուեցուցանել (զգուռանաւս , զդերասանս թատերաց) : — un acteur :

Chyle (կ-լ) է · ս · Հեղանիւթ որ անջատեալ կամ արուեալ ի կերակրոց երիծոյ խառնի ընդ արեան . մսմսոց : La formation du — :

† **Chyleux, euse** (կ-լ-ս , ի-զ) ած · *Ամմացային :

Chylifère (կ-լ-ֆ-ր) ած · *Ամմացարեր , *մսմսոցընկալ (անօթ մսրմնոյ) :

Chylification (կ-լ-ֆ-կ-իւ) է · իէ · Գառնալն կերակրոց ի մսմսոց . *մսմսացումն : [*մսմսոցել :

† **Chylifier** (կ-լ-ֆ-ի) բ · ն · Շրջել , փոփոխել ի մսմսոց .

† **Chyme** (կ-մ՛) է · ս · Զանգուածած կերակրոց . խիւս :

† **Chymification** (կ-մ-ֆ-կ-իւ) է · իէ · Գառնալն կերակրոց ի խիւս . *խիւսադարձութիւն :

† **Chymifier** (կ-մ-ֆ-ի) բ · ն · Շրջել , դարձուցանել ի խիւս զկերակուրս :

Ci (-ի) ՛ · Աստ . այսր : Venez-ci. Ci-gît un tel. Աստ հանգչի այս ոք . (ի տապանագրի) : Les témoins ci-présents. Վկայք որ աստ կան , կամ աստղիկայ գտանին : Ci-joint. Ցաւելեալ յայս , աստ . *առկցեալ : La pièce ci-jointe. Ci-inclus. Փակեալ ի նմին . *Ներփակեալ : La copie ci-incluse. Vous recevrez ci-inclus copie de . . . Vous trouverez ci-incluse la copie que vous m'avez demandée :

— Celui-ci. տես ի Celui. Ce livre-ci. Աս մատեան : Cet homme-ci. Աս այս : Entre ci et demain. Ընդ այս ժամ և ընդ վաղիւ . (վ ·) : Entre ci et là. Ընդ այս ժամ և ընդ այն ժամ. (վ ·) :

— Par-ci par-là. գբ · ած · Ընդ այս ընդ այն . աստ և անդ . ուրեք ուրեք : Nous avons couru par-ci par-là. L'impression de ce livre est assez soignée, on y trouve pourtant quelques fautes par-ci par-là : ‖ ֆ · Ընդ ժամանակս ժամանակս : Il m'a entretenu de cette affaire par-ci par-là :

— Ci-après. գբ · ած · Ցառաջագրեմ կոյս (ճառից) . և յառաջ կոյս . յառաջիկոյսդ . խոնարհագոյն . ի ներքոյ : Nous verrons — : Անբ և Ci-dessous, Plus bas :

— Ci-dessus. գբ · ած · Վերագոյն . ի վեր անդր : J'ai dit — : (Անբ և Plus haut) :

— Ci-contre. գբ · ած · Հանդիպոյ . յանդիմանն : Je vous donne — le détail des frais :

— Ci-devant. գբ · ած · ֆ · Ցառաջագոյն . յառաջ ժամանակս . երբեմն : Un tel, demeurant — rue . . . a transporté son magasin à tel endroit : ‖ ֆ · Նախկին : Le — gouverneur. Les — nobles. Նախկին ազնուականքն . (առէր ի մեծի Ցեղափոխութեանն Գաղղիացւոց զամենայն ազնուականս անկելոց ի պատուոյն) : Ցայս միտս առէր և անխնդիր Un —, Les — :

Cible (-իլ՛) է · իէ · Նպատակ , թիրախ (նետընկեցից , հրազինուց) : Tirer à la — :

Ciboire (-ի-ո-ր) է · ս · Հաղորդատուփ . մանանատուփ . *սրբատուփ : Serrer le saint — dans le tabernacle :

Ciboule (-ի-ո-լ՛) է · իէ · Փոքրիկ դալար սոխ :

Ciboulette (-ի-ո-լ-ե) է · իէ · Ազգ ինչ մանր և կծուահամ խատրոյ : (Որ և Cive, Civette) :

Digitized by Google

Cicatrice (-ի՛ք-ատ-ր-ի-) ե. իէ. 1. Հետք վէրաց. սպի. երաշխէպք։ Il a le corps couvert de cicatrices. Montrer ses cicatrices։ ‖ 2. (է-խ-ք.) Սպի. երաշխէպք։ Un affront ne peut entièrement s'oublier, la — en demeure toujours։

† **Cicatricule** (-ի՛ք-ատ-ր-իւ-լ՛) ե. իէ. Նիշ սպիտակ ի դեղնուցն ձուոյ։ [ղևկան (գեղ)։

† **Cicatrisant, ante** (-ի՛ք-ատ-ր-իզ-ան, -անդ) ած. ԵՒցո-

Cicatrisation (-ի՛ք-ատ-ր-իզ-ա-ցիւն) ե. իէ. ԵՒցումն (վէրաց)։

Cicatriser (-ի՛ք-ատ-ր-իզ-ել) բ. ն. 1. ԵՒցել, ԵՒցնել (զվէրս). *սպիացուցանել։ Ce médicament cicatrisa la plaie։ ‖ 2. Սպի գործել. սպեօք խորացուցանել։ La petite vérole lui a cicatrisé le visage։ [նալ։

= Se —. բ. ա. ԵՒցիլ, ԵՒցնիլ, բժշկիլ (վէրաց). *սպիանալ։

Cicéro (-ի-ե-ռ) ե. ար. Նշանագիր իմն տպագրութեան։ Le corps du — est de onze points։

Cicerole (-ի-ը՛-ռ-լ՛) ե. իէ. Ախտն. նոխոտ։ (Ոմն և Pois chiche)։

Cicerone (-ի-ե-ռ-ո՛ն, † -ի-ե-ռ-ո՛ն', վկ-ռ-ո՛ն) (յն. ած.) ե. ար. Ա-ստղնոտպ, շրջեցուցիչ օտարականաց անտեղեկաց քաղաքին. կիկերոն։

= ՎԿԱՅ. "Իբրև այր ի տալտոյէ որ գեղեւ իւր հրապոյ-ոյց և ելոյցս տալտէն, և պեռոյ վճռասց որ է նմա իրէ-լ յօրինել իւրեն, և ելոյեն գրչնասյեն է նա օգուտ ան-գեղեւ տալտէն, և նա առել վնաս ընդ տալտն յղե-ցասցնէլ, և վնասոյ գեղեն ցանելն տալտէն ցասցնէլ նոցա." Բրս. Վ. եց. Ջ. 107։

Cicéronien, ienne (-ի-ե-ռ-ո՛ն-ի-ե-ն, -իէ-ն՛) ած. Կի-կերոնեան (տիպք բանից, ասացուած)։

Cicutaire (-ի՛ք-ու-թ-ե՛ր) ե. իէ. Տունկ նիշ թունաւոր և նմման խնդակոթոյ. ջրային մոլախնդ. (Ասի և ա Ciguë aquatique)։ — odorante. տես Myrrhis։

Cid (-ի-դ) ե. ար. Տէր. իշխան. առաջնորդ. հրամանատար. (արբ. սէյիտ)։ La tragédie du Cid։

† **Cidaris** (-ի-դ-ա-ր-ի-ս) ե. իէ. Գլխապատ [turban] պարսկի թագաւորաց. կիդար։

Cidre (-ի՛դ-ր) ե. ար. Ցքի ի խնձորոյ. *խնձորօղի։

Ciel (-իել) ե. ար. 1. Երկին. երկինք։ Les étoiles du —. Le — est bien étoilé. La voûte du —, des cieux. Entre terre et —. Ընդ երկինս և ընդ երկիր. ընդ օդս։ Sous le —. Ընդ երկնիւք. ընդ արեգակամբ. ընդ լուսնաւ. ի վերայ երկրի։ Élever quelqu'un jusqu'au —, jusqu'au troisième —. (է-խ-ք. և ընդ.) Երկնաբարձրացոյս հաւասկեցուցանել զոք. վերացուցանել զոք մինչև յասմիս. անչափ գովել։ Le fils du —. Որդին երկնից. (առի զարքայէն Ճենաց)։ ‖ 2. Պատուհակ (մոլորակաց, անխուզաց աստեղաց). երկինք։ Le — de la lune, de Jupiter. Saint Paul fut enlevé au troisième —. Être ravi au troisième կամ au septième —. (է-խ-ք. և ընդ.) Ցափշտակիլ յերրորդ, յեօթներորդ երկինս. մեծապէս ուրախ լինել։ Si le — tombait, il y aurait bien des alouettes prises. (առած.) տես J'Alouette։ ‖ 3. Աստղք. երկինք։ Les influences du —։ ‖ 4. Երկինք. օդք. *մթնոլորտ։ — serein, pur, chargé. La rosée, les oiseaux du —. L'inclémence du —. Le feu du —. Երկնատեղւոց բոց. Հրացան բարկութիւն. չանթ։ Un —, des cieux d'airain. տես J'Airain. Remuer — et terre. (է-խ-ք. և ընդ.) Զամենայն քար շարժել. զամենայն հնարս հնարել. զամենայն պատճառանս պատճառել։ ‖ 5. Երկինք. աստեղք. գաւառ։ Un — tempéré. Le — de l'Italie. Changer de —. Vivre sous un — étranger, inconnu։ ‖ 6. Երկինք. արքայութիւն երկնից. գերաշխարհիկ կայանք։ Ne désirer que le —. Lucifer fut précipité du —. Notre Père, qui êtes dans les cieux. Voir les cieux ouverts. (է-խ-ք.) Տեսանել զերկինս բացեալ. լինել ի մեծի խնդութեան։ ‖ 7. Երկինք. Աստուած. Նախախնամութիւն։ Offenser le —. Invoquer le —. Le — l'a voulu. Fasse le — qu'il en soit ainsi! Տացե Տէր զի այդպէս եղիցի։ M'en préserve le —! Մի՛ արասցէ Աստուած. քա՛ւ ինձ ի Տեառնէ. քա՛ւ լիցի ինձ. փա՛րգատոս։ Ciel! ô ciel! juste ciel! և ի բ-ծ-ղ-ի. justes cieux! Նոյն։ Ո՛վ Տէր. երկի՛նք. արդարադա՛տ երկինք։ ‖ 8. Երկինք (ի նկարս)։ Ce peintre fait bien les ciels։ ‖ 9. Չեզոնն (անկողնոյ, քարահատուց [carrière])։ Des ciels de lit. Des infiltrations percent les ciels de carrière։ ‖ 10. Հովանոց (արբանեկան արքայ). *ամպհովանի. (ղ. այժմ ասի Dais)։

Cierge (-իէ-ր-ժ) ե. ար. Մոմեղէն (եկեղեցւոյ)։ — bénit, pascal. Offrir un — à la sainte Vierge։

† **Ciergier** (-իէ-ր-ժիէ) ե. ար. Ցօրինիչ, վաճառական մոմեղինաց. *մոմեղինագործ։

Cigale (-ի-գ-ա-լ՛) ե. իէ. Միջատ նիշ ամնաձայնին. ճպուռն. Ս. ժխտի։ Le chant de la —։

Cigare (-ի-գ-ա-ր) ե. ար. Գալար տերևաց ծխախոտոյ. *գլան։ Un étui à cigares. Cigares de la Havane։

Cigarette (-ի-գ-ա-ր-ե-ա-թ) ե. իէ. Մխախոտ գալարեալ ի պատառ թղթոյ. *գլանիկ։

Cigogne (-ի-գ-ո-ն-ի՛) ե. իէ. Թռչուն նիշ երկայնակռուց և երկայնասրուն, որ գնէ զերայն իւր ի տանիս. արագիլ. տատաղն. (արբ. լաղլաղ). լեյլեյ։ La — mange les serpents. La — est le symbole de la piété et de la reconnaissance, parce qu'on dit qu'elle nourrit son père et sa mère dans leur vieillesse. — Contes de կամ à la —. (է-խ-ք.) Ա-ստատպելք. բանջարանք. պատատանց դրդչիւնք։

Ciguë (-ի՛ւ-ե-) ե. իէ. 1. Տունկ նիշ թունաւոր. խնդակոթ. խնդամոլի. մոլախնդ. կոնիոն. պուշըրան։ — aquatique. տես Cicutaire։ ‖ 2. Թոյն, գեղ հանեալ ի խնդակոթոյ. խնդամոլի. մոլախնդ։ Socrate et Phocion furent condamnés à boire la —։

Cil (-իլ) ե. ար. Արտևանունք. Ս. Թարթաման. Ս. Թարթիչ. *երեսի։ Un — m'est entré dans l'œil. Les cils des paupières. Արտևանունք կոպոց։ Աշխ Paupière տպին և նոյն իսկ Արտևանունք. օրիորդ իմն. Paupière noire, blonde. De grandes, de longues paupières։

† **Ciliaire** (-ի-լ-ի-ե-ր) ած. Արտևանանց. *արտևանաւոր։ Le bord — des paupières։

Cilice (-ի-լ-ի-ս) ե. ար. Գոտի մազեղէն զոր ածեն զմիջուկն վասն ապաշխարութեան։ La haire et le —. Affliger son corps de cilices et de jeûnes։ (Աստուածամի ի յանէն էլ՛էի՛ն, որ է ցփոի ի մազոյ այծից կիլիկիոյ)։

Cilié, ée (-ի-լ-ի-է) ած. Արտևանաւոր (տունկ)։

Ciller (-իլ-իէ) բ. ն. Թօթափել զարտևանունս. քթթել, Թարթափել զաչս։ — les paupières, les yeux։ Աստ և անխնդիր. On ne peut regarder le soleil sans —. Չէ հնար անթարթափ կամ անքթթիթ յառել զաչս յարեգական։ Personne n'ose — devant lui. Չիշխէ ոք բնաւ առաջի նորա. (ընդ.)։

Cimaise (-ի՛մ-է-զ) ե. իէ. Գէտք [moulure] ի վերին կողման պատկի [corniche] շինուածոց. *կիմաճի։ (Գրի և ա Cymaise)։

Digitized by Google

Cime (-ի՛մ) ե. էգ. կատար. գագաթն. գլուխ. տրտաւեան (լերին, գանգակատան). կատար, ծայր (ծառից)։ — Le mont à double —, կամ լուկ La double —. *Կրկնակատար լերան. Գառնատ. (քան բանաստեղծից)։ (Որ և Le double mont)։

Ciment (-իմ՛) ե. ու. Միծած կրզմընդրի և ապրանոց խառնեալ ընդ կրոյ յորմէ գործի շաղախ [mortier] առ ի պնդել զքարինս շինուածոց. *կրաշինուած. տեղիք խօրատան։ Mettre du — entre les pierres d'une muraille. Bassin de fontaine enduit de —. Bâtir à chaux et à —։

Cimenter (-իմ՛ընդ) բ. ն. 1. Միմիել, պնդել կրաշինուած։ ‖ 2. (փոխ.) Պնդել. ամրացուցանել. հաստատուն գործել։ — l'amitié. Les martyrs ont cimenté la foi par leur sang։

Cimeterre (-իմ՛ընդ՚ր) ե. ու. թուր [sabre] Տաճկաց լայն և կռածագ. Ս. շիմշիր. (պրս. շմշէր)։

Cimetière (-իմ՛ընդ՚ր) ե. ու. Գերեզմանատեղի. Ս. գերեզմանատուն. Ս. հոզվայրք. *գերեզմանոց։ Porter un corps au —, l'enterrer dans le —. — Ce pays est le — des étrangers. (փոխ.) Ա.յս երկիրս մարդածախս է օտարաբնակաց։

Cimier (-իմ՚է) ե. ու. 1. Զարդ գագաթեան սաղաւարտի. գարգմանակ։ Il avait un tigre pour —. Ունէր սաղաւարտ վագրակերպեան։ ‖ 2. Մէջ գաւակի [croupe] (ձիոյ, եզջերաբ)։

† **Cimolée** (-իմ՚ոլ՚է) ե. էգ. Ապր ինչ կաւոյ [argile]. կիմոլեան կաւ. Ս. խիմոլակաւ։ [տրամ հոգ." Բժշ.

= Վկաս. "Խիմոլոլոյս. Խոտ ի բաստն ի ծոր ջրի, լուծին

Cimabre (-իմ՚ապ՚ը) ե. ու. Գոզ՝ սպիտակն ներկ՝ ինչ կարմիր բնական կամ արուեստական, ի մխաւորութենէ ծծմբոյ և անկի. խրտւկ. կինաբառախ. Ս. զինջարակ. (պրս. շինկֆ)։ Le vermillon n'est autre chose que du — pulvérisé. Pline et Galien appelaient — le minium ou oxyde de plomb rouge։

= Վկաս. "Լիսի ի լերինս յայսոսիկ ընդէր կինաբառիս, որ ի գետ լուղ։" Խոր. Աշխարհագր. 597։

Cinchonine (-ինչ՚ոնի՛ն) ե. էգ. *կալէկերպ [alcaloïde] որ գտանի յայլևայլ ազգս քինքինային. *բնափքինքինայ։

† **Cincle** (-ինկ՚ը) ե. ու. Ապր ինչ ծովային թռչնոյ. *ծովաքաղայտ մանեակաւոր։

A. **Cinéraire** (-ինէ՚ր՚) ած. Աճիւնոյ. աճեան։ Urne —. *Աճիւնաակալ տափար։ [*մոխրատեղև։

B. **Cinéraire** (-ինէ՚ր՚) ե. էգ. Միապիկ ինչ պարարիզաց.

† **Cinération** (-ինէ՚ր՚ասիօն) ե. էգ. տես Incinération։

Cinglage (-ինկլ՚ա՚ժ) ե. ու. Ճանապարհ զոր մարթի հասանել նաւու ի քանի և ի չորս ժամին. (ՎՊ.)։

A. **Cingler** (-ինկլ՚է) բ. ն. Նաւել. նաւարկել։ (Ըստ Լեքրէկ գրելի է Singler)։

B. **Cingler** (-ինկլ՚է) բ. ն. Հարկանել (խարազանաւ կամ ճապուկ գաւազանաւ)։ Il lui cingla le visage d'un coup de fouet, d'un coup de houssine։ Ա.ի և զՀազմիյ, զանձրևայ, զձիւնէ, զհարկաւ. Le vent leur cinglait le visage։

Cinnamome (-ինն՚ամ՚օմ՚) ե. ու. Կինամոմոն. գարճաճենիկ։ On croit communément que la cannelle est le — des anciens։ (Ա.ի և † Cinname, -ինն՚ամ՚)։

† **Cinnor** (-ինն՚օր) ե. ու. Նաւագարան ինչ եբրայեցւոց. քնոր. Ջնար։ (Որ և † Kinnor)։

Cinq (-ինկ՚ նախադաս ձայնաւորի և անձայն h ի, կամ յառաջս բանիցն, կամ մերձին. Cinq ans, -ինկ՚ ան. Cinq hommes, -ինկ՚ օմ՚. Nous étions cinq, նաւ էրէտ -ինկ՚. Un, trois, cinq. Եօթ, երեսուն, -ինկ՚. խակ նախադաս բաղաձայնի և հագագայինն h ի հնչի -ինկ. Cinq centimes, -ինկ սանթիմ՚. Cinq hameaux, -ինկ համո՚ ած. նաւ. 1. Հինգ։ Les — doigts de la main. — femmes։ ‖ 2. Հինգերորդ։ Chapitre —. Page —։

= ե. ու. 1. Հինգ։ Le produit de — multiplié par trois։ — pour cent. տես ի Cent։ ‖ 2. Հինգերորդ օր ամսոյ։ Nous partirons le — de ce mois։ ‖ 3. Հինգ թուանշանն։ Un —. Cinquante — s'écrit par deux —։ ‖ 4. Հնգեակ. *Հնգանոց. (ի խաղս քարտախից)։ Un — de carreau։ ‖ 5. Հնգեակ. (ի խաղս տապալուոյ). էնէ։ Amener un —, deux —։

Cinquantaine (-ինկ՚անթէն՚) ե. էգ. 1. Յիսուն մի. յիսնեակ։ Une — de francs։ ‖ 2. Յիսներորդ ամ կենաց. յիսնամեակ։ Il a atteint la —։ ‖ 3. Յիսնեակ. յոբելևան. *յիսնեմեակ։ Ils ont fêté la — de leur mariage։

Cinquante (-ինկ՚անթ) ած. նաւ. 1. Յիսուն։ — francs. — fois։ ‖ 2. Յիսներորդ։ Page —։

= ե. ու. Յիսուն։ — multiplié par deux. Le numéro —։

Cinquantenier (-ինկ՚անթընիէ) ե. ու. Յիսնապետ։

Cinquantième (-ինկ՚անթիէմ՚) ած. նաւ. Յիսներորդ։

= ե. ու. Յիսներորդ մասն։

Cinquième (-ինկ՚իէմ՚) ած. նաւ. Հինգերորդ։

= ե. ու. 1. Հինգերորդ դասիկան կամ յարկ տան։ Il demeure au —։ ‖ 2. Հինգերորդ օր ամսոյ։ ‖ 3. Հինգերորդ մասն։ ‖ 4. Աշակերտս հինգերորդ դասու. (ի դպրոցս)։

= ե. էգ. Հինգերորդ դաս (ի դպրոցս)։ Ce professeur est chargé de faire la —։ [գասի։

Cinquièmement (-ինկ՚իէմ՚ման) ՛ս. Հինգերորդ անգ.

† **Cintrage** (-ին՚տրա՚ժ) ե. ու. տես Ceintrage։

Cintre (-ին՚տր՚) ե. ու. 1. կամարաձև յօրինուած. կամար։ ‖ 2. Աստղաձագարծ շինուած կամարաց։ Poser, lever les cintres։

Cintrer (-ին՚տրե) բ. ն. կամարաձև յօրինել, գործել։

† **Cionite** (-իօն՚իթ) ե. էգ. Տաղ [inflammation] խազաղկէ [luette]. *խազաղկատազ։

Cioutat (-իու՚թա) ե. ու. Ապր ինչ խազաղղոյ։

Cipaye (-իփ՚այ) ե. ու. Զօրական հնդիկ։

Cipolin (-իփ՚ոլ՚ին) ած. ու. Marbre —. կարճառեան կաւճ. ազգ ինչ կճոյ։

Cippe (-իփ՚) ե. ու. 1. փոքրիկ սիւն անխոյակ։ Ce tombeau est surmonté d'un —։ ‖ † 2. կոթող. քարկոթող։

Cirage (-իր՚ա՚ժ) ե. ու. 1. Օծանելն, փայլեցուցանելն մոմով. մոմելն։ Le — d'un parquet։ ‖ 2. փայլեցուցանելն (զկօշիկս, զմուճակս)։ ‖ 3. Միաւ. ներկ (կօշկաց)։ — anglais։

† **Circé** (-իր՚է) յտ. ած. եէ. Խիտուհի վհուկ գուսան արևգակեան. Կիրկէ։

— ե. էգ. 1. (փոխ.) Կին կախարդ, հրապուրիչ. վհուկ. Կիրկէ։ ‖ 2. Միոլորակ ինչ փոքրիկ ընդ մէջ Հրատի [Mars] և Լուսնկիծապի [Jupiter]. Կիրկէ։

Circée (-իր՚է) ե. էգ. Տունկ ինչ յատճախեալ ի շըրջակայս Պարիս քաղաքի. *կիրկէայ։

Circompolaire (-իր՚ընփ՚օլ՚ե՚ր) ած. Որ կան շուրջ զբևեռաք երկրի (ծովք, աստեղք). *բևեռամերձ։

Circoncire (-իր՚ընսի՚ր՚) [Je circonci, nous circoncisons, vous circoncisez, ils circoncisent. Je circoncisais. Je circoncis, nous circoncîmes. Je circoncirai. Je circoncirais. Circoncis, circoncisons, circoncisez. Que je circoncise. Que je circoncisse. Circoncisant. Circoncis, ise.] բ. ն. Թլփատել։ [կան։

Circoncis (-իր՚ընսի՚) ե. ու. Թլփատեալ. կրճատա-

Digitized by Google

† **Circonciseur** (ս-ք-ո-ի-կ-ո-) ի. ա. Թլփատիչ։

Circoncision (ս-ք-ո-ի-կ-ի-ո) ի. իթ. Ֆ. Թլփատություն. կրճատություն. ս-ննդի։ ‖ Զ. Տօն Տ-ր-էնության Փրկչառոյ։ La Circoncision *կամ* la fête de la Circoncision est le premier jour de l'année։

Circonférence (ս-ք-ո-ֆ-ե-ա-ն-ս) ի. իթ. Ֆ. Ընդարձակություն. տարածություն։ Cette place a une vaste —։ ‖ Զ. Շրջանակ. շրջապատություն. բոլոր բոլորակ։ Les mathématiciens divisent la — d'un cercle en trois cent soixante degrés։

Circonflexe (ս-ք-ո-ֆ-լ-ե-ք-ս) ած. † Ծուռ. գիլտիբեր։ Une jambe torte et —։

— Accent —. Ոլորակ ինչ ուղղագրության այսպիսի (^), որ գնի առ լայնության և երկար ձայնաւորս, որք ի հնումն s ունէին վկնի իւրեանց կամ կրկին էին. պարոյկ։ Օրհնակ ի՞մն fête, âge, որ ի հնումն գրէին feste, aage. այսպէս և gaieté, dévouement գրին այժմ և gaîté, dévoûment։

= ի. ա. Պարոյկ ոլորակ։

Circonlocution (ս-ք-ո-լ-ո-ք-ի-ո) ի. իթ. Դարձուածոյ, ոլորով, պարունակ բանք. *շրջաբանություն։

Circonscription (ս-ք-ո-ս-ք-ի-ո) ի. իթ. Ֆ. Պարագրություն. սահման (մարմնոց)։ ‖ Զ. Բաժանումն (գաւառի). պարագրություն։ La — des diocèses. Une — électorale։

Circonscrire (ս-ք-ո-ս-ք-ր-ո) [*Ֆռանսերէն իրրև* զÉcrire.] բ. ն. Ֆ. Շուրջ ծիր ածել. շուրջ պարուրել. ծրաւ փակել։ ‖ Զ. փակել ընդ ծրաւ, ընդ սահմանաւ. բովանդակել. ամփոփել. պարագրել։ Il n'a pas assez circonscrit son sujet. Dieu est un être infini, qui ne se peut —, ni par les lieux, ni par les temps։

Circonscrit, ite (ս-ք-ո-ս-ք-ի, ի-թ) ած. բէրբ. Ֆ. Սահմանաւոր. չափաւորեալ. անձուկ։ Espace très —. Un sujet bien —։ ‖ Զ. Սահմանափակ (այսուհետև, ըստ բժշկաց)։

Circonspect, ecte (ս-ք-ո-ի-բ-ք, *կամ* ըստ սմանց ս-ք-ո-ի-բ-ք-ի, ս-ք-ո-ի-բ-ք-ե-ք' յարեականն. ս-ք-ո-ի-բ-ք-ե-ք' յիգականն) ած. Հայեցող. զգուշ. յառաջիմաց. շրջահայեաց։ Homme fort —. Conduite circonspecte։

Circonspection (ս-ք-ո-ի-բ-ք-ե-ք-ի-ո) ի. իթ. Զգուշություն. շրջահայեցություն։ Il faut user de grande —։

Circonstance (ս-ք-ո-ս-ք-ա-ն-ս) ի. իթ. Ֆ. Առանձինն հանգամանք *կամ* ուրոյն նշանակք (իրաց, գործոց). պարագայ. դէպք։ Souvent les circonstances changent la nature des choses. Circonstances aggravantes, atténuantes։ ‖ Զ. Իրք, հանդիպմունք ժամանակին. ժամանակին. պարագայ. դէպք։ La — n'est pas favorable pour une telle entreprise. Que feriez-vous en pareille —?

† **Circonstanciel, elle** (ս-ք-ո-ս-ք-ա-ն-ի-ե-լ, ե-լ) ած. կախեալ զպարագայից. ըստ դիպաց։ La supériorité de cet homme fut toute circonstancielle։

Circonstancier (ս-ք-ո-ս-ք-ա-ն-ի-ե) բ. ն. Պատմել մանրապատում նշանակաք. մանրապատում առնել. մի ըստ միոջէ ածել պատմել. մանուանս իմն դրոշմել։ — un fait։

Circonvallation (ս-ք-ո-վ-ա-լ-ա-ի-ո) ի. իթ. Շերտաւոր փոս [tranchée avec palissade] զոր հատանեն պաշարեալք զիւրեանց բանակաւ և զքաղաքաւ թշնամեաց. *շրջապատել։

Circonvenir (ս-ք-ո-վ-ե-ն-ի-ր) [*Ֆռանսերէն իրրև* զVenir.] բ. ն. † Ֆ. Պատեալ պաշարել շուրջանակի. ըմբռնել յամենայն կողմանց. շրջապատել։ Je n'ai pas un moment, je suis circonvenu d'affaires, d'embarras։ ‖ Զ. (ի-ն-բ.) թակարդափակել. թակարդել. խաղրակել։ Il croyait le — par ses artifices։ [թիւն. (ի-ր)։

Circonvention (ս-ք-ո-վ-ե-ն-ի-ո) ի. իթ. Խարէութիւն.

Circonvoisin, ine (ս-ք-ո-վ-ո-ա-զ-ի-ն, ի-ն') ած. Սահմանակից. մօտաւոր. շրջակայ։ Villes et bourgs circonvoisins. Lieux circonvoisins. Les provinces circonvoisines։

Circonvolution (ս-ք-ո-վ-ո-լ-ի-ո) ի. իթ. Ֆ. Շրջան. պատուանդ. մանուանդ։ Les plaques de bronze font des circonvolutions autour du fût de la colonne de la place Vendôme։ ‖ Զ. Պատուանդք, շրջանակք (փորոտից, աղեաց)։

Circuit (ս-ք-ի-թ) ի. ա. Ֆ. Ծիր. շրջանակ. շրջապատություն։ Cette ville a une grande lieue de —։ ‖ Զ. Սահմանագրաւոր շրջան. մանուանդ։ J'ai fait un long *կամ* un grand — pour arriver chez moi։ [բանից։

— de paroles. (ի-ն-բ.) Սահմանագրք, երկարաձիգ տողք

Circulaire (ս-ք-ի-ւ-ե-ր) ած. Ֆ. Բոլորշի. բոլորաձև։ Figure, ligne —։ ‖ Զ. Պարուրաձև։ Mouvement —։

— Lettre —, *կամ* լոկ —. ի. իթ. Շրջաբերական թուղթ. շրջանագիր։

Circulairement (ս-ք-ի-ւ-ե-ր-ը-մ-ա) մ. Ֆ. Բոլորակի. բոլորակապէս։ ‖ † Զ. Ի ձեռն շրջաբերական թղթոց։

Circulant, ante (ս-ք-ի-ւ-լ-ա, ա-ն-տ) ած. Շրջագայուն։ Billets circulants. Richesses circulantes։

Circulation (ս-ք-ի-ւ-լ-ա-ի-ո) ի. իթ. Ֆ. Շրջան. շրջագայություն. բոլորումն։ La — des planètes dans l'espace։ ‖ Զ. Շրջան (արեան)։ La — du sang a été découverte par Harvey, médecin anglais։ ‖ Ֆ. Երթևեկ. շրջագայություն։ Gêner, entraver la — des personnes, des voitures։ ‖ Ֆ. Շրջաբերութիւն (դահեկանաց)։ On retira les assignats de la —։ ‖ Ֆ. Շրջածութիւն։ Arrêter la — d'un écrit dangereux. Mettre en — de fausses nouvelles. Հանել, տարածանել. Համբաւ առաւ։ [(շարժուձեն)։

Circulatoire (ս-ք-ի-ւ-լ-ա-ա-ր) ած. Շրջանի արեան

Circuler (ս-ք-ի-ւ-լ-ե) բ. ն. Ֆ. Շրջիլ առնուլ. շուրջ գալ. հին գալ. պար գալ. շրջիլ. շրջագայիլ։ Le sang circule dans les veines։ Ալի ևս ի-ն-բ. Un feu dévorant circule dans mes veines։ ‖ Զ. Շրջիլ. երթևեկս առնուլ. խաղալ։ Les voitures circulent jour et nuit dans Paris. Un ruisseau circule dans la prairie։ ‖ Զ. Շրջիլ. տարածանիլ (համբաւոյ). (պ. պրպրտիլ)։ Ce bruit, cette nouvelle circule depuis hier dans la ville. Faire — une nouvelle։

† **Circumnavigateur** (ս-ք-ի-մ-ն-ա-վ-ի-կ-ա-ո-ր) ի. ա. *Շրջանաւորդ։

Circumnavigation (ս-ք-ի-մ-ն-ա-վ-ի-կ-ա-ի-ո) ի. իթ. Շուրջ նաւարկութիւն գերկրաւ, գայլ ծարկաւ. *շրջանաւութիւն։

Cire (ս-ի-ր) ի. իթ. Ֆ. Պմ. Séparer le miel de la —. Les anciens écrivaient sur des tablettes enduites de —. Être jaune comme —. Տօսախաւոյ ունել զդէմս. ունել երեսս դեղնեալս։ ‖ Զ. Պոմեղէն։ Dans cette maison on ne brûle que de la —։ ‖ Զ. Պոմեղինք (եկեղեցւոյ)։ Les funérailles ont coûté tant pour la —։ ‖ Ֆ. Գէջ, աղտ, Ս. մոմուվթիւն (ականջից)։ (Ալի ևս Cérumen)։

— d'Espagne, *կամ* — à cacheter. *Կնքամոմ։

= De —. Ած. ա. Ի ճահ. ի դէպ. պատշաճ։

Cirer (ս-ի-ր) բ. ն. Ֆ. Պատել, օծանիլ մոմով. մոմիլ։ — un parquet. — de la toile. Toile cirée. Ս. Պոմազօծ կտաւ. Ս. մոմլոճ. Գ. մոմլոր. (արբ. փ-ի-ր-մ). մոմլոմա։ ‖ Զ. Ներկանիլ (գկօշիկս) ի թագոյ սեւութեան (ա). սեւացուցանել. փայլեցուցանել։ — des bottes, des souliers։

Digitized by Google

— վեպ. (ա) "Ցուխտ գյուղին է նայը ահագին տաղավոյր Ներսիսյանի." Ոսկ · Ա Տիմ· Ը· 8որգ · 68 ։

Cirier (սիրիե) ք · ա· · Մոմավաճառ · ։

Ciroème (սիրոեմ') ք · ա· · Սպիտակ [emplâtre] ինչ է մոմից և է գինւոյ ։ Un bon — ։

Ciron (սիրոն) ք · ա· · 1· Որդն փոքրիկ (պանրոյ, ալրոյ)· Գ· ծեռուկ ։ ‖ 2· Մի քանի ինչ կամ ճճի փոքրիկ նման ա· կարի [acare] որ գոյանի ընդ մէջ մորթոյ և մսոյ ։ Tirer des cirons avec la pointe d'une épingle ։

Cirque (սիրք) ք · ա· · 1· Տեղի ձիընթացից կամ կառաջնաց (առ հին Հռովմայեցիս)· կրկէս · ձիընթացարան ։ ‖ 2· Տեղի ձիախաղութեան· կրկէս ։ Le — d'été, le — d'hiver, à Paris ։

Cirre (սիր) ք · ա· · (նորի)· տես Vrille ։

† **Cirsocèle** (սիրսոսել) ք · ած· Այտուցմն փոչաերակաց, աերշնաւոր երակաց ։

Cirure (սիրիւր) ք · ած· Մեփ ի մոմոյ ։

Cisaille (սիզայլ) ք · ած· Կտրատք, ոյոպատուածք (արծաթոյ, գահեկանաց) ։ [մետաղոյց ։

— յած· Մեծ ձեռիչ կամ մկրատ ի հատանել գիրիվ գուշոն

Cisailler (սիզայլե) բ · ն· Կտրել (գանպատիս կամ գիտառան գահեկանս) ։

Cisalpin, ine (սիզալփեն, ին') ած· Որ է յայսկոյս Ալպեան լերանց (քան իտալացւոց) ։

Ciseau (սիզո) ք · ա· · Գործի ատափարակ՝ որ ծայր մեով կազմուածի՝ որով ատլի փայտ, երկաթի, քարի, այլևայլն հանգերձ· գործ ։ — de menuisier, de sculpteur, de maçon, d'orfèvre ։

— յած· Զգեչ· Ս· մկրատ· ձեփտ ։ Couper une étoffe avec des ciseaux ։ Մերթ վարի և միաբար· On n'a point encore mis le — dans cette étoffe. — Le — կամ les ciseaux de la Parque, le fatal — · Զգեչ որով Ատրոպէ խզէր զյոռատայն կենաց մարդոյն (քան առասպելից)· պարկեշտ ձեռչիչ· օրհասական ձեռչիչ ։ "Que le — de la Parque tranche le fil de tes jours." ՓԵՆ. *Tél.* III.

Ciseler (սիզլե) բ · ն· Գանդակել· դրօշել ։

Ciselet (սիզլե) ք · ա· · Խոր փոքրիկ ։

Ciseleur (սիզլոր) ք · ա· · Գանդակիչ· քանդակագործ· դրօշող ։

Ciselure (սիզլուր) ք · ած· 1· Գանդակագործութիւն ։ Être habile dans la — ։ ‖ 2· Գանդակ· գործ քանդակագործ· դրօշուած ։ Une belle — ։

† **Cis-gangétique** (սիս-կանժէթիք) ած· Որ է յայսմ կողմանէ Գանգիսի ։

† **Cisleitham, ane** (սիզլեթան, ան') ած· Որ է յայսկոյս Լէյթա գետոյ (երկիր Աւստրիոյ) ։

† **Cisoir** (սիզուար) ք · ա· · Զգեչ կամ մկրատ ոսկերչաց ։

† **Cisoires** (սիզուար) ք · ած· յած· Զգեչ կամ մկրատ մեծ ։

† **Cispadan, ane** (սիսպատան, ան') ած· Որ է յայսկոյս Պատոս [Pô] գետոյ ։ [կոյս Հռենոս գետոյ ։

† **Cisrhénan, ane** (սիսռենան, ան') ած· Որ է յայսկոյս Հռենոս գետոյ ։

Ա. **Ciste** (սիսդ) ք · ա· · Տունկ ինչ, որոյ մի տեսակն կոչեցեալ — de Crète տոյժ խիժ իմն անուշահոտ պիտանի ի բժշկութեան ։ (Տես և † Hypociste) ։

Բ. **Ciste** (սիսդ) ք · ած· Սպասս կամ կողով զոր տանէին տզրկուհիք ի խորհրդատունս Սիբելեայ, Դեմետրեայ և Պատենգարամեան· կիստ ։

† **Cistercien, ienne** (սիսդերսեն, սիենն') ած· Սիստերկեան (կարգ կրօնաւորաց, միաբանութիւն) ։

— ք · ա· · Սիստերկեան կրօնաւոր ։

Cistophore (սիսդոֆոր) ք · ած· Աղջիկ որ տանէր տապատաս կամ կողովս ի տօնս Պատենգարամեանին· ՙկիստոֆորէ ։ (Տես և Canéphore) ։ [նոր ։

— ք · ա· · Դահեկան ինչ Աթենացւոց արծաթի· ՙկիստոֆոր ։

Citadelle (սիտադել) ք · ած· Մի քաղաքի գերդ· վերնաբերդ· ակռան ։ L'acropole était la — d'Athènes. La — de Lille, d'Anvers ։ [գաղաքի ։

Citadin, ine (սիտադեն, ին') ք · գաղաքացի· քաղաքացի ։

Citateur (սիտատոր) ք · ա· · Որ ի մէջ առնու զբանս մատենագրաց ի խօսս կամ ի գիրս իւր· ՙՙբերիմէջ· (նորի) ։

Citation (սիտասիօն) ք · ած· 1· Կոչել ի դատաստան· ՙեկակոչութիւն ։ ‖ 2· Գիր ի դատաստան կոչելոյ ։ ‖ 3· Վկայութիւն· կոչումն ։ — de Virgile, de Cicéron. Remplir un discours de citations ։

Cité (սիթե) ք · ած· 1· Գաղաք կամ երկիր որ վարէր առանձինն սեպհականն օրինաք· քաղաք ։ Les cités de l'ancienne Grèce. Droit de —· Իրաւունք քաղաքացութեան ։ ‖ 2· Գաղաք· (վարի ի պերճ առացուածս)· Jérusalem s'appelait la sainte Cité. Les florissantes cités de l'Italie durant le moyen âge. La — sainte կամ céleste. (ՓԵՆ.) Երկնաւոր քաղաքն· վերնաքաղաքն· երկինք ։ ‖ 3· Հնագոյն կողմն քաղաքի ուր է մայր եկեղեցին· բուն, նորին քաղաք· On divisait autrefois Paris en Ville, Cité et Université ։

† **Cîteaux** (սիթո) ք · ա· · Վանք կիստերկեան կրօնաւորաց ։

Citer (սիթե) բ · ն· 1· Կոչել ի դատաստան· եկակոչել առնել ։ ‖ 2· Կոչել, առնուլ ի վկայութիւն· ի մէջ առնուլ· յառաջ բերել ։ — un passage. — les auteurs anciens. — son auteur. Տալ գանուն անձին յորմէ լուեալ է ուրուք գլուր կամ զգրոյցս ինչ· անուանել գՀայոց բանին· (ընդ·) ։ ‖ 3· Անուանել· յուցանել· յիշատակել ։ Il est cité pour sa bravoure. On cite partout cette femme pour son élégance ։

— Se — · · Անուանել· յիշատակել գանձն ։

Citérieur, eure (սիթերիոր, իօր') ած· Որ է յայսկոյս· որ է մօտ ի մեզ ։ L'Inde citérieure est en deçà du Gange ։

Citerne (սիթերն) ք · ած· Զրհոր անձրևաց· ջրամբար· կիստեան· ածիք ։ — † — lombaire. տես ի Lombaire ։

Citerneau (սիթերնո) ք · ա· · փոքրիկ ջրամբար ուր պարզեալ յատակի ջուրն յառաջ քան զմտանելն ի ջրամբարն ։

Cithare (սիթար) ք · ած· Նուագարան ինչ նախնեաց լարաւոր· փանդիռան· կիթառ ։ La — ressemblait à la guitare des modernes ։

† **Citharède, † Cithariste** (սիթարէտ, սիթարիստ) ք · ա· · Փանդռնահար ։

† **Citharistique** (սիթարիստիք) ք · ած· Փանդռնահարութիւն· փանդռներգութիւն ։

Citoyen, enne (սիթոյեն, եան') ք · 1· Որ ունի իրաւունս քաղաքացութեան· քաղաքացի ։ Exercer les droits de —· La qualité de — romain. Հռոմայեցութիւն ։ ‖ 2· Գաղաքացի ։ Les diverses classes de citoyens ։

— ած· Օգտաձեռնտիր իւրում գաւառի· ՙգաւառասէր ։ Un ministre, un roi, un soldat — ։

† **Citragon** (սիտրագոն) ք · ա· · տես Mélisse ։

Citrate (սիտրատ) ք · ա· · Աղ ինչ (ի տարրագիտութեան)· ՙլիմոնատ ։ [նագոյն ։

Citrin, ine (սիտրեն, ին') ած· Ի գոյն լիմոնի· ՙլիմոնագոյն ։

Citrique (սիտրիք) ած· ՙԼիմոնական ։ Acide — ։

Citron (սիտրոն) ք · ա· · 1· Լիմոն· լիմառ ։ — aigre, doux. Jus de —· Jaune comme un — ։ ‖ † 2· Ազգ ինչ շան ։

Digitized by Google

= ած. անէ. *Լ իմնաագոյն։ Taffetas —. Une robe —։

† **Citronnat** (սիտրոնա) է. ար. 1. Բանդակ [conserve] լիմնի։ || 2. *Շաքարեղէնք ի կեզևաց լիմնի։

Citronné, ée (սիտրոնե) ած. *Լ իմնաոհաս։ Odeur citronnée. — *Լ իմնախառն։ Tisane citronnée։

Citronnelle (սիտրոնէլ՛) է. էդ. 1. տես Aurone։ || 2. տես Mélisse։ || † 3. *Լ իմնաօղի։ [ալ-ը։

Citronnier (սիտրոնիե) է. ար. Լ իմնի. լիմղի. կիտան։

Citrouille (սիտրույլ) է. էդ. 1. Դդմենի։ || 2. Ագգ ինչ մեծ և գեղին դդմոյ որ է քաղցր. մեղրիկ դդում. ալ է տալը։ Potage à la —։ || † 3. Թանձրամիտ. ապուշ. (ած. դդում գլուխ)։

Civadière (սիվադիէր) է. էդ. Աման ինչ ցախկայմի [beaupré] նաւու։

Cive (սիվ) է. էդ. տես Ciboulette։

Civet (սիվե) է. ար. Խորտիկ ի մսոյ նապատատակի, սագաս, այծեման։

A. **Civette** (սիվէտ) է. էդ. տես Cive։

B. **Civette** (սիվէտ) է. էդ. 1. Չորքոտանի ինչ նման կզոյ [fouine]. բեշկ մշկոյ. փոս փոխէ։ (Աս և † Chat musqué. տես և † Passe-musc)։ || 2. Մուշկ։ L'odeur de la — est trop forte quand elle est seule։

Civière (սիվիեր) է. էդ. Կրելիք. բառնալիք. պատգարակ. ինճիկէրէ։ Charger de la pierre sur une —. Cet homme était grièvement blessé, on l'emporta sur une —։

Civil, ile (սիվիլ, իլ՛) ած. 1. Քաղաքային. քաղաքական։ La vie civile. Troubles civils. Guerre civile. Ընտանի, տնական, տոհմական, ազգային պատերազմ։ Mort civile. կորուսանելն զքաղաքական իրաւունս. քաղաքական մահ։ État —. տես l'État. Liste civile. տես ի Liste։ || 2. Քաղաքական. (հակադրութեամբ ՈՃրագործականի [Criminel], ըստ իրաւագիտաց)։ Procès —. Tribunal —։ || 3. Քաղաքային. (հակադրութեամբ Զինուորականի և եկեղեցականի)։ Fonctionnaire —. Les autorités civiles et les autorités militaires կամ et les autorités ecclésiastiques։ || 4. Կրթեալ. ազնուական. քաղաքավարի. **քաղաքավար։ Un homme fort —. Il m'a reçu d'une manière fort civile։

Civilement (սիվիլման) մ. 1. Քաղաքային օրինակաւ։ Juger, poursuivre —. Être mort —. կորուսանել զերեսուն քաղաքացւոյ. անկանիլ ի քաղաքացութենէ։ || 2. **Քաղաքավարութեամբ. պատուականութեամբ։ Il m'a reçu fort —։

† **Civilisable** (սիվիլիզապլ) ած. *Քաղաքակրթելի։

Civilisateur, trice (սիվիլիզատէօր, տրիս) ած. Հրատհանգիչ, յառդուրիչ բարուց. *Քաղաքակրթող։ Peuple —։

= է. ար. *Քաղաքակրթող։ Pierre le Grand fut le — de la Russie։

Civilisation (սիվիլիզասիոն) է. էդ. Յառդարութիւն բարուց. քաղաքային կրթութիւն. քաղաքականութիւն. քաղաքավարութիւն։ Les progrès, les résultats de la —։

Civiliser (սիվիլիզե) բ. ն. 1. Քաղաքական գործել (զդաս). (վլ.)։ || 2. Քաղաքավարել, **քաղաքավար գործել։ La société des dames l'a civilisé։ || 3 Ի քաղաքականութիւն ածել. յառդուրել, յերիւրել զբարս. *քաղաքակրթել։ Le commerce des Grecs a civilisé les barbares։

= Se —. բ. ա. 1. Գալ ի քաղաքականութիւն. *քաղաքակրթիլ։ || 2. (ի-ով-ի. և ընդ.) Յանձնուլ. խաղաղանալ։ La querelle se civilise։

Civilité (սիվիլիտե) է. էդ. 1. **Քաղաքավարութիւն. *մարդավարութիւն։ Un homme plein de —. Manquer de —։ || 2. **Քաղաքավարական, պատուասիրական գործք կամ բանք։ Faire — à quelqu'un. Il m'a comblé, accablé de civilités. Mes civilités à monsieur votre frère. Պատուհասք զնմ մեծարանաց ազգայնս առ եղբայր ձեր։

Civique (սիվիք) ած. Քաղաքացւոյ. քաղաքային։ Devoirs, droits civiques. — Couronne —. Պատակ ի տերեւից կաղնւոյ զոր մատուցանէին Հռովմայեցիք որսմ փրկեալ էր ի մեհենատանէ զքաղաքացի ի պատերազմի. քաղաքային պատակ։

Civisme (սիվիզմ՛) է. ար. Ընտիանի իւրոյ քաղաքին, աշխարհին. քաղաքասիրութիւն. *գաւառասիրութիւն։

Clabaud (կլաբո) է. ար. 1. Շուն որոտական ընդվայրսհաչ։ Le veneur n'a point confiance en ce chien; c'est un —։ || 2. (ի-ով-. և ընդ.) Ս Շատաշխոյ. ընդվայրաբան. զրախօս։

— Chapeau —. Գլխարկ կախեալ եզերաք։

Clabaudage (կլաբոտաժ) է. ար. 1. Հայհոյութիւն շանց։ || 2. (ի-ով-.) Ղօշանջանք. Ս. շատաշխոյութիւնք։ Son — ne m'effraye point։

Clabauder (կլաբոտե) բ. ն. 1. Հայհոյել. ատել, ընդվայր։ || 2. (ի-ով-.) Ընդ վայր հայհոյել. աղաղակել վայրապար։

Clabauderie (կլաբոտըրի) է. էդ. Կանչ և կատաչ. աղաղակ. (ած. կանչուըռատուք. պոռչըռատուք). (ընդ.)։

Clabaudeur, euse (կլաբոտէօր, էօզ) է. Որ ատ աղաղակէ վայրապար. ընդվայրաշխոյ. Ս. շատաշխոյ։

Claie (կլէ) է. էդ. 1. Հիւսուածք յատոց. վանդակ։ || 2. Պաղ հոգոյ։ Une — à passer de la terre, du sable։ || † 3. Կակաւթ որով որսան ձկնորսք։ (Աս և Nasse)։

Clair, aire (կլէր, էր՛) ած. 1. Պայծառ. լուսաւոր։ Le soleil est le plus — de tous les astres։ || 2. Պայծառ. լուսաւոր։ Cette chambre est fort claire։ || 3. Թափանցիկ. թափանչելի. երեւելի։ — comme cristal de roche։ || 4. Փայլուն. ջինջ. զուտ. սուրբ։ Des armes claires. Vaisselle claire. Argent —, clairs deniers. Աւրծաթի պատրաստական, առձեռն պատրաստ։ || 5. Որ ոչ է յոյժ խորին [foncé] (գոյն). (ած. բաց)։ Vert —. (ած. բաց կանչ)։ Cheveux clair-bruns. Cette fille est clair-brune։ || 6. Ցաւակ. մանրուք. վճիտ. ակառակիս։ Vin —. Eau claire. Le long d'un — ruisseau. Faire de l'eau claire. (ի-ով-.) Զայրոգել։ || 7. Ջինջ յամպոց. անամպ. պայծառ։ Le ciel, le temps est —։ || 8. Ջրի. լոյծ։ Ce sirop est trop —. Lait —. տես ի Lait. † Un œuf —. Զոր հատած ոչ է ի սերմանել ազգազաղի և յորմէ չելանէ ձագ. Ս. ձու պղտոգ (և)։ || 9. Անօսր. անգայտ. ցիր. Ս. ցանցառ։ Une toile claire. Les blés sont clairs։ || 10. Անօսր, ձայնի, սուր (ձայն)։ La voix des femmes est ordinairement plus claire que celle des hommes։ || 11. (ի-ով-.) Դիւրահաս. դիւրիմանալի. հեշտընկալ։ Cet auteur n'est pas —. Des termes clairs։ || 12. (ի-ով-.) Կորովի. սուր (միտք)։ Avoir l'esprit —։ || 13. Ցայտնի. երեւելի. յայտանշան. քաջայայտ. գիւրածանօթ։ Son droit est —, est — comme le jour. Il vous trompe, la chose est claire։

= է. ար. 1. Լոյս. պայծառութիւն։ Le — de la lune. Se promener au — de la lune. Ձեմել ի լոյս լուսնի, ի լուսնակի։ Il fait — de lune. Լուսնակայ է։ Il fait —. 1. Լուսնակայ. տրեւ ծագէ, առայ։ || 2. Լուսաւոր է (սենեակս այս)։ Il fait bien — dans cette chambre։

|| 2. Լուսաւոր մասն նկարուց։ Les clairs sont bien entendus dans ce tableau։

— Tirer un liquide au —. Լինուլ զըմպելին ի շիշս յետ

Digitized by Google

պարզելոյն։ — Tirer une affaire au —. (է֊խոսք.) գինեվաճառական մանրախուզիւ գործոյն մասունս խնդրոյն. լուսաւորել. պարզել։ [պատեան։

— † Sabre au —. թուր մերկեալ ի պատենից, մերկասր. ՚ր. ցայտնապէս. լուսաւորագոյնս։ Voir —. Voir —, fort —. (է֊խոսք.) գաղթիկ իմանալ, ի վերայ հասանել. լինել արդիւնս։ Parler —. խօսիլ նուրբ և սուր ձայնիւս։ Il parle — comme une femme. Parler — et net, haut et —. (է֊խոսք.) խօսիլ պարզ և մեկին, մեկին բանիւք, յայտնապէս, մեկնագոյնս և լուսաւորագոյնս։ — et net. Զամենայն ծախսն ի բաց հանելով։ — Semer, planter —. Ցրիւ, ցան առա և անգ անդրմանել, տնկել։

= ՎԿԱՅ. (ա) "Ա՛ր հասս չէ ոպիսոյ յուրև, այլ ի էիսրայէլ ճշմարտոյս։ որ ի սերմանէ խօսվն [coq] լեզի և գ' էդեն դղջել. ի այն որ խօսվն ու էդեն դղջել է, և այն որ ի խօսվն ի՛ բաս խոչ." Փիլիպպեանաւթիւն։

† **Claire, † Clairée** (է֊ր, է֊ր) է. էն. Շարբաթ [sirop] ոպիսակ չոքարի։

Clairement (է֊ր֊ման) ՚ս. ած. ցայտնապէս. յայտ յայտնգիտեան. ակնյայտնի։ De là on distingue — tous les navires qui sont dans le port։ ‖ 2. (է֊խոսք.) ցայտնապէս. ակնապէս. մեկին բանիւք. լուսաւորագոյնս. բացայայտաբար. բացերևակի։ Parler —. Expliquer — un passage։

Clairet (է֊ր) ած. ար. Vin —, կամ լոկ —. է. ար. Գինի ոչ յոյժ կարմիր. կարմրագոյն գինեակ։

— է. ար. Ըմպելի գինոյ յանուշահամ խառոց և ի գինւոյ խառնելոյ մեղրոք և շաքարաւ։

Claire-voie (է֊ր֊վուա) է. էն. Որմանծրպակ (պատրաքիզի) փակեալ ևւթի վանդակապատիս։ Des claires-voies։

— À —. Ած. ած. ած. ած. վանդակակերպ (գուռն, ցանկի)։ Entourer un bureau d'une enceinte à —։ ‖ 2. Անոթ, անգոյաց, ած. ցանցառ (կառուց)։ ‖ 3. ՚ցիր առա անդ (սերմանել)։ [ծառոց. ՚՚բացառատն։

Clairière (է֊ր֊իէր) է. էն. Տեղի յանտառի առանց

Clair-obscur (է֊ր֊օպ֊սիւր) է. ար. Խառնուած լուսոյ և առուերի (ի նկարս). ՚լուսաստուեր։

Clairon (է֊ր֊ոն) է. ար. ած. փող [trompette] արձայն. ՚արափող։ ‖ 2. Արձայն փողար. ՚արափողար։

Clairsemé, ée (է֊ր֊սէ֊մէ) ած. ցիր և ցան. առա անդ. անօր. ած. ցանցառ։ Les arbres sont clairsemés dans ce verger։

Clairvoyance (է֊ր֊վուայ֊անս) է. էն. կորովութիւն, արագիմացութիւն միտց. յառաջատեսութիւն։

Clairvoyant, ante (է֊ր֊վուայ֊ան, անթ) ած. † ած. ցիր բարւոք աներանելի. քաջատես։ ‖ 2. (է֊խոսք.) ցառատես. կորովամիտ։

Clameur (է֊մէօր) է. էն. ած. Աղաղակ, բարբառ (բազմամբոխի). ամբոխ ազազակի. կանչ և կառանչ։ Il s'éleva une — universelle. Les clameurs des femmes et des enfants։ ‖ 2. Աղաղակ. կառանչ. գոչիւն. բոզոք։ Grand Dieu, les clameurs du pauvre et de l'opprimé monteront jusqu'à vous։ ‖ 3. (է֊խոսք.) Լուսանք. ի֊շնամանք։ Braver les clameurs des sots։

— de haro. ած. ի Haro։

† **Clampin** (է֊լանբին) է. ար. ած. կաց և ծառայ զօրաքանդ. յետապնդաց զինուոր։ ‖ 2. Ծոյլ. պղերգ. (ած.)։ ցայս միտս լինի և էն. Clampine։ ‖ 3. կապ։

Clan (է֊լան) է. ար. ցեղ. առհմ. (ի Սկովտիա և յԻռլանդիա)։

Clandestin, ine (է֊լան֊տէ֊ան, ին՛) ած. ած. ի ծածուկ և հակառակ օրինաց գործեալ. գաղտագողի։ Écrit —. Assemblée clandestine. Mariage —. Գողտիկ ամուսնութիւն։ ‖ † 2. Ծածուկ. գաղտնի։ Lieu —։

Clandestinement (է֊լան֊տէ֊ին֊ման) ՚ս. Գաղտ. գողտրար։

Clandestinité (է֊լան֊տէ֊ին֊իտէ) է. էէ. ՚Գաղտագողութիւն։ La — empêche la validité d'un mariage։

Clapet (է֊լա֊է) է. ար. ՚կափոյր [soupape] շարժական (ջրհանի)։

Clapier (է֊լա֊իէ) է. ար. ած. Որջ, գազարք ճագարաց. ՚ճագարանոց։ ‖ † 2. Գառնկոց. բոզանոց. (ած.)։

Clapir (է֊լա֊իր) † բ. ն. Ձայն առնել ճագարի։

= Se —. բ. ա. Անիծոփիլ ճագարաց յորջս. ծակախիթ՝ որջամուտս լինել. զօդիլ։ [ալեաց։

Clapotage (է֊լա֊օ֊տաժ) է. ար. թեթեւ ընչ ծփանաք

Clapoter (է֊լա֊օ֊տէ) բ. ն. Ծփել ալեաց ծովու։ La mer clapote։ [(ծով, ալիք)։

Clapoteux, euse (է֊լա֊օ֊տէ, էօզ) ած. Ծփական

Clapotis (է֊լա֊օ֊տի) է. ար. սուռ Clapotage։

Clappement (է֊լա֊փման) է. ար. Շառաչուն լեզուոյ ուժգնակի անջատելոյ ի քմից։ [— sa langue։

Clapper (է֊լա֊փէ) բ. ն. Շառաչել (լեզուով)։ Il fait A. **Claque** (է֊լակ) է. էէ. ած. Հարուած ափով. (ընդ.)։ Donner une — sur les fesses à un enfant։ ‖ 2. Խուզք վարձելոց ծափահարաց (ի թէատրոնս)։ ‖ 3. Հազաբնափ [sandale] զոր ոտքանին կանայք ի վերայ մուճակաց [soulier] առ աղմոյ պահպանութիւն. ՚առմուճակ։

† — Emporter ses cliques et ses claques. Անհետ առնել զիւր կահ և կապզմունճ. (ած.)։

B. **Claque** (է֊լակ) է. ար. ՚փեղպյր կամ գլխարկ ծալածոյ. ՚ծալփեղպյր։ Un — est commode au bal։

Claquedent (է֊լակ֊դան) է. ար. ած. Աղքատ որ առատ և դողայ ի ցրտոյ. առատաճակարկոչ. (ած.)։ ‖ 2. Ընդոստաքոս. յոխորտաքոս. (ընդ. և խոչ)։

Claquement (է֊լակ֊ման) է. ար. ած. կրճիւն, կափկափիւն, կարկաչիւն (առատմանց)։ ‖ 2. Ըսպառնալիս, կռիւ (ձեռաց)։ ‖ 3. Ճողփիւն (խարազանի)։

Claquemurer (է֊լակ֊միւ֊ռէ) բ. ն. Արգելուլ զոք յանձուկ բանտի. բանտարգել առնել։ [(ընդ.)։

= Se —. բ. ա. Արգելուլ զանձն. փակիլ (ի անկնկի)։

Claquer (է֊լակ֊է) բ. ն. Շռնչել. շառաչել։ — des mains. Ծափ զծափի հարկանել. կռնչիլ ձեռաք։ — des dents. Կրճտել, կափկափել զատամունս. բարբաջել ատամամբ։ Faire — son fouet. Շառաչեցուցանել զխարազանին։

= բ. ն. ած. Ապտակահար առնել զոք։ ‖ 2. կռնչիլ ձեռաք. ծափել. ՚ծափահարել։ Ses amis seuls l'ont claqué։

Claquet (է֊լակ֊է) է. ար. փոքրիկ փայտ ի վերայ դռնան [trémie] ազդարար որ անդադար հարկանի շառաչմամբ։ Գ. առուն. Գ. չխչխիկ։ On entend le bruit du —։

† **Claqueter** (է֊լակ֊էր֊է) բ. ն. Ձայն առնել արագիլ [cigogne]։ [(ընդ.)։

Claqueur (է֊լակ֊էօր) է. ար. ՚Ծափահար վարձեալ.

Clarification (է֊լա֊ֆիկ֊սիոն) է. էէ. Պարզիչ, յառակիչ (զըմպելիս). պարզուն։ [vin։

Clarifier (է֊լա֊ֆիէ) բ. ն. Պարզել. յառակել։ — le

= Se —. բ. ա. ցառակիլ։

Clarine (է֊լա֊ին՛) է. էէ. Զանգակ ի պարանոցի ճանապարհաւոր անասնոց։

Clarinette (է֊լա֊ին֊էթ) է. էէ. ած. Զգի ինչ արծիթ. ՚նրբաստրինգ։ ‖ 2. ՚Նրբաստրինգահար։ C'est une excellente —։

Digitized by Google

† **Clarinettiste** (կլա-նի-էթ) ե. ար. տես Clarinette, 2։
† **Clarissime** (կլա-իս-իմ՛) ած. և ե. ար. Անուն ինչ պատուոյ. գերապայծառ։
Clarté (կլա-թե) ե. իե. 1. Լոյս. լուսափայլութիւն. պայծառութիւն։ La — du jour, du soleil, de la lune. Les hiboux fuient la —. Jouir de la — du jour, de la —. Ջարև տեսանել, կրկ. կեալ. (վերի ի բնաղծ.)։ Perdre la — du jour, la —. Ցարևէ անկանիլ. մնալ։ ‖ † 2. Լոյս. ջահ. լամբար։ Faire apporter de la —. Demander de la —։ ‖ 3. (է-խօ-ք.) Ցատակութիւն։ Le génie de la langue française est la —։ ‖ 4. Պայծառութիւն. թափանցականութիւն։ La — de l'eau, du verre։
Classe (կլա-ս) ե. իե. 1. Դաս. կարգ. դասակարգ։ Les diverses classes de la société. Les hautes classes. Les basses classes։ ‖ 2. Դաս. (ի բնական պատմութեան)։ Les naturalistes ont divisé chaque règne en plusieurs classes։ ‖ 3. Դաս (երիտասարդաց կոչեցելոց ի զինուորութիւն)։ La — de 1866, de 1869։ ‖ 4. Բաժանումն աշակերտաց գպրոցի. դաս։ Il y a ordinairement sept classes principales dans un collège. En quelle — êtes-vous? ‖ 5. Աշակերտաց գպրոցի։ La — a eu un congé։ ‖ 6. Տեղի, որոշ համար առնելոյ. Ս. դասատուն. *դասարան։ Il a été mis à la porte de la —։ ‖ 7. ժամանակ համար առնելոյ. *դասատուութիւն։ Pendant la —։ ‖ 8. Համար ուսմանց։ Il n'y a pas de — aujourd'hui։ ‖ 9. *Դասատուութիւն. *դասախօսութիւն։ Une — d'histoire։ ‖ 10. Դպրոց։ Cet enfant ne va pas encore en —։ [դրութիւն։
Classement (կլա-ըման) ե. ար. կարգուած. *կարգաւ.
Classer (կլա-ե) բ. ն. 1. կարգել. դասակարգել դասաւորել։ — des plantes. Il faut — tous ces papiers։ ‖ 2. Համարել. թուել. դնել. կարգել ի թիւ։ L'Iliade est classée parmi les chefs-d'œuvre de l'esprit humain։
Classification (կլա-իֆիգ-իօն) ե. իե. Դասաւորութիւն. դասակարգութիւն։
† **Classifier** (կլա-իֆիե) բ. ն. Դասակարգել։
Classique (կլա-իք) ած. 1. Դպրոցի. դասական։ Livres, exercices classiques։ ‖ 2. Ընտիր. հոյակապ. *դասընտիր (մատենագիր, մատեան)։ ‖ 3. Նախնի ցուցանց կամ հռովմայեցւոց (լեզու). դասական։
= ե. ար. Հոյակապ, ընտիր, *դասընտիր մատենագիր։
Clatir (կլա-թր) բ. ն. Հապատեզ հաղել շան գիտնալ երէկ. (խօսի)։
Claude (կլո) ած. և ե. Տխմար. թանձրամիտ. (ընթ.)։
Claudication (կլո-իգ-իօն) ե. իե. Կաղալը. կաղութիւն։
Clause (կլոզ) ե. իե. Պայման (դաշնաց, օրինաց)։ Mettre, insérer, ajouter une — dans un contrat։
† **Clausoir** (կլոզ-ուար) ե. ար. Վերջին քար (կամարի). առարտի քար։
Claustral, ale (կլո-ստրալ, ալ՛) ած. Վանական։ La vie claustrale. Les lieux claustraux։
Claveau (կլա-վո) ե. ար. 1. Քար միջնոյ պատուհասնաց կամ չորքկուսի դրանց. *սեպաքար։ ‖ 2. Ծագիկ սխտ խաշանց։ Quand le — se met dans un troupeau de moutons, il y fait de grands ravages։
Clavecin (կլա-վըն) ե. ար. Նուագարան ինչ մեծաղեզ թելով. *յարագաշնակ։ Le piano est un perfectionnement du —, et ce dernier instrument n'est plus en usage։ [ծագիկ սխտ(խաշինք)։
Clavelé, ée (կլա-վլե) ած. Հարեալ, սխտացեալ
Clavelée (կլա-վլե) ե. իե. տես Claveau, 2։
Clavette (կլա-վեթ) ե. իե. փոքրիկ բևեռ տապարակ։
Clavicule (կլա-վիգ-ը) ե. իե. 1. Բանալի փոքրիկ. *բանալեակ։ Վարի ևերէ ի բանն La — de Salomon. *Բանալեակ Սողոմոնի. գիրք ինչ կախարդանաց։ ‖ 2. Ոսկր ուսոց. անրակ։ [սուն)։
Clavicule, ée (կլա-վիգ-ը) ած. *Անրակաւոր (անաս-
Clavier (կլա-վիե) ե. ար. 1. Շղթայ, օղ բանալեաց։ ‖ 2. Շար ատեղանց կամ մատանց (երգչախի, գաշնակի). *ատեղնարան։
† **Claviforme** (կլա-վիֆորմ՛) ած. Ի ձև մեհեակի [massue]. *մեհեականման։ [և լայն։
Claymore (կլեյ-մոր) ե. իե. Սուսեր Սկովտացւոց մեծ
Clayon (կլեյօն) ե. ար. Վանդակ. կողով։
Clayonnage (կլեյօն-ոժ) ե. ար. Ցանկ ի չերտից [pieu] և յոստից։
Clef կամ **Clé** (կլե) ե. իե. 1. Բանալի. փականք։ Fermer une porte à — à la —. Un trousseau de clefs. Elle a les clefs de tout. Porter, présenter les clefs d'une ville à un prince. Fausse —. Փոխանորդ բանալեաց (ա). գաղտուկ, *գաղտնաբանալի։ Il pénétra dans la chambre, et ouvrit les armoires avec de fausses clefs. — fausse. Բանալի անպատշաճ փականացն։ — Mettre la — sous la porte. (է-խօ-ք. և ընթ.) Գաղտագնաց լինել յիւրմէ տանէ։ — Avoir la — des champs. տես ի Champ. — † Sous —. (է-խօ-ք.) Ի բանտի։ ‖ 2. (է-խօ-ք.) Անցք կամ բերդաքաղաքք ի ահագնանգլուխս, ընդ որ մտրիմք դիւրաւ մտանել յերկիրն. բանալի։ Les Thermopyles sont la — de la Grèce. Calais est une des clefs de la France։ ‖ 3. (է-խօ-ք.) Բանալի. միջնութիւն։ La — d'un roman, d'un ouvrage։ ‖ 4. Նշան ինչ յերաժշտութեան. բանալի։ Il y a trois clefs dans la musique : la — de *sol*, la — d'*ut*, et la — de *fa*։ ‖ 5. Գործի պնդելոյ կամ թուլացուցանելոյ զսղիս կամ զիմելս նաւագործանաց. Ս. բանակ։
— de pressoir. *Պուտատակ [vis] Հնձանի. Ս. պղտոսիկ (ր)։
— de voûte. Քար միջնավայրի կամարաց. պարտոյ քար (գ)։ [ծոցէ։ ի-
— Clefs de meute. տես ի Meute։
= Վկաբ. (ա) "Եղէ՛ք սմի սրտ ի-ծանուցէ բանալեաց, և բանայր զդուռն ներսոյն և ի-ծանուցէ զդրամ նորա." Վ.Հ. Բ. 350։ = (ր) "Պետրոսի. է ի Հնձանին կանգնեալ և խուզատեալ փայտն, որ մինչ չորքի՝ բարձրացուցանէ կամ իջուցանէ զգերանդին մանկանցին. լտ. Cochlea." Սահափ. Կամենիցացի, Բառարան Հայ-Լատին. = (գ) "Ի ի-ծրինն որ պրպտ անուանէն, և դրեալ մէջն ի վերջ ի-ծրոյնէ." Ագրիաս. Աշխարհագր.
Clématite (կլե-մա-թիթ) ե. իե. Ծաղիկ ինչ պատուհասնաց. *կլեմատիտ։
Clémence (կլե-մանս) ե. իե. 1. Անոխակալութիւն. անձիշատակութիւն. քաղցրութիւն. գթութիւն։ — divine. La — est la vertu des rois։ ‖ 2. Ներողութիւն։ On doit toujours espérer en la — d'un père։
Clément, ente (կլե-ման, անթ) ած. Անոխակալ. անձիշատակ. անդուրայուշ. քաղցր. բարեգութ. գթած։ Vainqueur —. Dieu est — et miséricordieux։
Clémentines (կլե-մանթին՛) ե. իե. իթ. Վճիռք, կանոնք քահանայապետին կղեմէսի են. կղեմէսեանք։
Cleneche, Clenchette (կլե-նշ, կլե-նշեթ) ե. իե. Լեզուակ մկլակի [loquet]։
Clephte (կլեֆթ) ե. ար. Լեռնական յոյն որ ասպատակէ զերկիր Տաճկաց։

Digitized by Google

Clepsydre (ելեբսիտր-ը) ե. եդ. ժամացոյց ջրոյ. *ջրաչափ։

† **Cleptomanie** (ելեբտօմանի) ե. եդ. Սովորութիւն գողանալոյ. *գողամոլութիւն։

Clerc (ելեր) ե. ար. 1. կղերիկոս. վիճակաւոր. պարբեգօտաւոր։ ‖ 2. Գրագէտ. գիտուն. (հլ.)։ ‖ 3. Դպիր. Ս. գրագիր (նօտարի, բարձապանի [huissier])։ Il y a tant de clercs dans cette étude. Maître —. Դպրապետ։ Pas de —. (ե-ր-ը. և ընդ.) Ցանցանք, վրիպանք առ անխորհրդութեան կամ առ տգիտութեան։ Compter de — à maître (բնիթերցիր զը ելե-ե = ՀԵՏ-Ը). Համաբ տալ եւեթ զարձաբոյն զոր ընկալեալ է և զնախաւց խրոց առանց այլոյ իրիք պատասխանատուութեան։

Clergé (ելեր-ժէ) ե. ար. կղեր. կղերականք. ուխտ մաղկականք. ուխտ քահանայութեան. վիճակաւորք. ժառանգաւորք. բեմնականք։ Le — séculier. Le — régulier։

Clérical, ale (ելե-րէ-ալ, ալ) ած. կղերական. ե. կղերացական։ [ricaux։

═ ե. ար. կուսակից կղերականաց. կղերական։ Les clé-

Cléricalement (ելե-րէ-ալ-ման) մ. իբրև կղերիկոս։

† **Cléricalisme** (ելե-րէ-ալ-իզմ) ե. ար. կղերականութիւն։

Cléricature (ելե-րէ-գ-թիւր) ե. եդ. կղերիկոսութիւն։

† **Cléromancie** (ելե-օման-է) ե. եդ. Գուշակութիւն. *վիճակընկէցութիւն։

† **Cléronomie** (ելե-ոնօմ) ե. եդ. Ըստ ժառանգութեան ընչից վիճակաւ. *վիճակաբաշխութիւն։

Clichage (ելիշ-ը) ե. ար. Յօրինելն հատատառն առեալ առակս շարադաց տպագրութեան։

Cliché (ելիշ) ե. ար. Հատատառն առեալ առակ շարադաց տպագրութեան։ Faire des corrections sur les clichés

Clicher (ելիշ) բ. ն. Հանել ի տախտակս հատատառն զպատկեր շարադաց [composition] տպագրութեան առ ի տպագրել բազում անգամ։ — un dictionnaire։

Client (ելի-ան) ե. ար. 1. Հովմայեցի որ էր ընդ պաշտպանութեամբ պատրկի. պաշտպանեալ. պաշտպանուար. ձեռակեան։ ‖ 2. Որ յանձն առնէ զպաշտպանութիւն կամ զպատհպանութիւն իրաւանց իւրոց խօսնակի [avocat], նօտարի, և այլն. ձեռակեան։ Cet avocat a beaucoup de clients։ Ցայս միտս լինի և եե. Cliente։ ‖ 3. Դատաստանատուր գատաւորից։ L'antichambre de ce magistrat était toujours pleine de clients։ ‖ 4. Գնող ի նոյն ի նմին վաճառականէ. *յատախորդ. (ա-ն. ծուխ). ե-լիէնթ։ (Ցայս միտս լաւ եւս առնէ Pratique)։

Clientèle (ելի-ան-թել) ե. եդ. 1. Պաշտպանատուրք. ձեռակեանք. (առ հին Հռովմայեցիս)։ ‖ 2. Պաշտպանութիւն։ Il était sous la — de Scipion։ ‖ 3. Ձեռակեանք (խօսնակի, նօտարի)։ Avoir une nombreuse —։ ‖ 4. *Ցաճախորդք։ (Ցայս միտս լաւ եւս առնէ Pratique)։

† **Clifoire** (ելիֆ-ուար) ե. եդ. *Ջրացայտ խողովակ մանկանց ի ծզօտոյ թանթրուենւոյ [sureau]։

Cligne (ելինե) ե. ար. Ակնարկել (զաչս)։

Cligne-musette (ելինե-ը-զ-վեր) ե. եդ. տես Cache-cache։

Cligner (ելինե) բ. ն. Ակնարկել (զաչս). Նայիլ կիսաբաց աչօք։ — les yeux, l'œil, կամ չէզոքաբար — de l'œil։

Clignotant, ante (ելինեօ-ան, անթ) ած. Սակաւ առեալ քիթ քիթ (աչք)։

Clignotement (ելինեօ-ը-ման) ե. ար. Սակաւ առեալ քիթ քիթելիք կամ թօշափումն արտեւանանց։ Il est sujet à un — d'yeux continuel։ [զարտեւանունս։

Clignoter (ելինեօ-թ) բ. ն. Սակաւ առեալ թօշափել

Climat (ելիմ) ե. ար. 1. Կլիմայ. բաժին։ Les anciens ne connaissaient que sept climats. Les géographes modernes ne comptent plus par climats, ils comptent par degrés de latitude։ ‖ 2. Կլիմայ. գաւառ. երկիր։ Changer de —. Les climats chauds։

Climatérique (ելիմ-ա-թէրիք) ած. Époque —. ժամանակ կենաց մարդոյ յորում լինին մեծամեծ փոփոխութիւնք ի մարմնի։ An — année —. Ա. մեծագոյն հօթնեւրորդ կենաց մարդոյ։ La grande —, կամ լոկ la —. ե. եդ. վաթսնեւրորդ երրորդ տարի կենաց մարդոյ։

† **Climatologie** (ելիմ-ա-լօժ-ի) ե. եդ. Ուսուցումն կլիմայից. *կլիմայաբանութիւն։

Clin (ելին) ե. ար. — d'œil. 1. Քիթ քիթ, քիթել ական։ En un — d'œil. Ի քիթել ական. յական թարթափել, թօշափել, թարթել. յանկատ ժամու։ ‖ 2. Ակնարկութիւն։ Faire un — d'œil à quelqu'un. Ակնարկել ումեք։

Clinique (ելինի) ած. Սահմանական։ Leçon —. Ուսումն բժշկութեան առ անկողնով հիւանդաց։

═ ե. եդ. 1. Ուսումն բժշկութեան առ անկողնով հիւանդաց։ ‖ 2. Հիւանդանոց ուր ուսանին աշակերտք զբբժշկութիւն առ անկողնով հիւանդաց։

— ե. ար. տես Grabataire։

† **Clinopode** (ելինօբօտ) ե. ար. Տունկ ինչ. տատ ատհան։

Clinquant (ելինգ-ան) ե. ար. 1. Փոքրիկ թիթեղն ոսկի, արծաթի. *շրշանակ։ Il y a beaucoup de — dans la garniture de cette robe։ ‖ 2. Թիթեղն ոսկեզօծ կամ արծաթազօծ պղնձոյ. *շրշանակ։ Les habits de théâtre sont ordinairement chargés de —։ ‖ 3. (ե-ա-ը.) Վերնազարդ բանք. ստոյգ պատճառանք (ի գիրս)։

† **Clio** (ելիօ) ե. եդ. Կլիոյ. մուսայ պատմութեան։

Cliquart (ելիգ-ար) ե. ար. Ագռ ինչ ընտիր քարի ի պէտս չինուածոց։ [յհց. (ընդ.)։

Clique (ելիգ) ե. եդ. ժողով գաւազանեաց, խաբեբա- † — Emporter ses cliques et ses claques. տես ի Claque, A.

Cliquet (ելիգ-ե) ե. ար. Փոքրիկ լծակ որ մտանէ յատամունս անուոյ մեքենայի և չտայ թոյլ անուոյն գառնալ յետս։

Cliqueter (ելիգ-ը-թե) բ. ն. Շաչել. կռնչել։

Cliquetis (ելիգ-ը-թի) ե. ար. Շաչիւն, շառաչիւն (զինուց, շղթայից)։

Cliquette (ելիգ-ետ) ե. եդ. 1. Գործի յերկուց կոտրոց ոսկերաց կամ փայտի զոր Հարկանեն ընդ միմեանս մատամբք։ ‖ † 2. Գուր զոր դնեն ձկնորաք յատակս առ իջուցանելոյ զայն ի խորս։

Clisse (ելիս) ե. եդ. 1. Փոքրիկ վանդակ կամ կողով առ ի քամել զպանիր։ (Որ և Éclisse)։ ‖ 2. Պատեանք ապակեղէն շշի ի կնիւնոյ [jonc]։ ‖ 3. տես Éclisse, 3։

Clissé, ée (ելի-ե) ած. *Կնիւնապատ։ Bouteille, dame-jeanne clissée։

† **Clisser** (ելի-ե) բ. ն. տես Éclisser։

Clitoris (ելիտօ-է) ե. ար. Փոքրիկ գործարան մսուր յամօթոյ կանանց և ամենայն մատակ չորքատանեաց. (ա-ի. Ծլիկ)։ [նախան, ազատմանդի)։

Clivage (ելիվ-ա) ե. ար. Հերձ, պատառատուած (վա-

Cliver (ելիվ) բ. ն. Ճեղքել, հերձել (զագամանդ լուսս խաւարցն փոխանակ ապակեղոյ)։

Cloaque (ելօ-ա) ե. ար. 1. Կոյանոց. գոյատանոց. աղբանոց։ Un — infect. Tomber dans un —։ ‖ 2. Տուն կամ քաղաք ապականի. կոյանոց։

— ե. եդ. Խղճալիկ քարաշէն և կամարապատ փոքրիկ ի հատուած

Digitized by Google

ազատգութեանց քաղաքի. գոյատարեր խոզովակ. լոպ՛: (Ամի ևեթ զգոյատարեր խողովակաց դահճին Հռովմայեցւոց. իսկ այժմուքս ասին Égout):

Cloche (ելշ) ե. իէ. 1. Զանգակ: Sonner, tinter, brimbaler les cloches. Les cloches sonnent. Toutes les cloches sont en branle. — Fondre la —. (է-ի-բ.) 1. Ձուռն ի գործ արկանել: ‖ † 2. Վաճառել (զկալաւածն) և բաժանել զարծաթն (ի ժառանգս): — N'être pas sujet au coup de —. Տէր լինել իւրում ժամնականին. լինել ինքնատէր, ազատ: Qui n'entend qu'une —, n'entend qu'un son. (առած.) Պարտ է լսել երկոցուն կողմանց, և ապա՛ թէ հատանել վճիռ:

‖ 2. Անօթ ինչ խոհակերոցի եփելոյ պատրաստ: ‖ 3. կոփածրիչ, ծածկիչ (սկաւառակաց կերակրոց կամ պանրոյ): ‖ 4. Զանգակ, ծածկիչ (գիրք անկոց): — Élever sous —. (է-ի-բ.) Գիրգ անուցանել: ‖ 5. Ս. Բուշտ. (ա-կ.): Il a des cloches aux pieds. Les brûlures font venir des cloches:

Clochement (ելշէ՛ն) ե. ար. կապալն. կաղութիւն:

Cloche-pied (à) (ա ելշ-բիէ) ա. առ. Միով ոտամբ (գնալ, ոստնուլ):

A. **Clocher** (ելշե) ե. ար. 1. Աշտարակ զանգակաց. Ս. զանգակատուն: — Course au —. Քրիստեացուածիւն զցան. կավք և զիսուրք: ‖ 2. Ս. Ծուխ. եկեղեցի: Il y a tant de clochers en France:

B. **Clocher** (ելշե) բ. ն. կաղալ. (ընթ.):

† C. **Clocher** (ելշե) բ. ն. Ծածկել զանգակօք (զգիրգ առանկս):

Clocheton (ելշէթո՛ն) ե. ար. Ս. Զանգակատուն փոքրիկ:

Clochette (ելշէթ) ե. իէ. 1. Զանգակիկ. Ս. բաժ, ‖ 2. Ծաղիկ զանգակաձև:

Cloison (ելուա՛զն) ե. իէ. 1. Նուրբ որմ ի տախտակաց կամ յայլուայ՝ յանջրպետութիւն սենեկաց տանն. միջնորմ. Գ. գառապատ: Leurs chambres ne sont séparées que par une —: ‖ 2. Թաղանթի խորշից (ականջանցից, պտղոյ). միջնացանկ: ‖ 3. Անջրպետ, առապատառ փորոցաց (ի մարդկեղէն մարմնի): La — des fosses nasales:

Cloisonnage (ելուազնո՛ժ) ե. ար. Գործ, գործուած միջնորմայ. միջնորմ: [խորշ. *խորշկէն:

Cloisonné, ée (ելուազնե) ած. Բաժանեալ ի խորշս

Cloître (ելո՛ուէթր) ե. ար. 1. Չորեքանկիւնի սրահ կամ ճեմելիք վանից. քառանկիւն: Les processions des religieux se font autour de leurs cloîtres. Se promener sous le —: ‖ 2. Վանք. արգելավանք. մենարան: Se retirer, s'ensevelir dans un —: ‖ 3. Վանական կեանք: ‖ 4. Տուն, բնակարան կանոնիկոսաց. *կանոնիկոսարան: Le — Notre-Dame:

Cloîtrer (ելո՛ուէթրե) բ. ն. Արկանել, մուծանել զոք բանի ի վանս միայնակեցաց:

= Se —. բ. ա. Մտանել ի վանս: Elle voulut se —:

Cloîtrier (ելո՛ուէթրիէ) ե. ար. կրօնաւոր լինակ ի վանս:

† **Clopémanie** (ելոբէմանի) ե. իէ. տես † Cleptomanie:

Clopin-clopant (ելոբէն-ելոբան) ած. առ. կաղս ի կաղս. կաղալակս. խեղկեղկս. (ընթ.): Aller —:

Clopiner (ելոբինե) բ. ն. Սակաւիկ ինչ կաղալ. (ընթ.):

Cloporte (ելոբո՛ռթ) ե. ար. Ճճի ինչ անթեւ և բազմոտանի որ գտանի ի խոնաւ և յանկոյս տեղիս. նետուկ. Ս. գլորուկ ճճի. Ս. գետնաճճի. ւէնեւէ. Խոտիկ պոռնիկ:

Clore (ելո՛ռ) [Je clos, tu clos, il clôt. չիք յագնակի. Je clorai. Je clorais. Clos. Que je close. Clos, ose.] բ. ն. 1. Խնուլ. փակել. առ ականել: — les passages, la bouche. — les yeux d'un homme mort ou mourant: (Ցայս միտս լաւ ևս ասի Fermer): — la bouche à quelqu'un. (է-ի-բ.) Խնուլ, կարկել զբերան ուրուք. լռեցուցանել: ‖ 2. Շուրջ պատել որմով, ցանկով. որմել. ցանկել: — un jardin, une ville. — de haies, de murailles: ‖ 3. (է-ի-բ.) Կնքել. փակել. դրուագագրել: — un traité, un testament, un compte:

= բ. ե. փակիլ: Cette porte ne clôt pas bien; quand vous y aurez fait telle réparation, elle clora mieux:

A. **Clos, ose** (ելո, ո՛զ) ած. տես. Clore բայի. փակեալ. Chambre bien close. Jardin — de murs. — Cheval — de derrière. Զի որոյ կարճք [jarrets] մերձ են յոյժ առ միմեանս. ձի մերձակարճ: — Les yeux —. 1. Աչօք փակելովք: J'irais là les yeux —: ‖ 2. (է-ի-բ.) Անխորհրդատրութ. յանխորհուրդս. յանխաւսուն: — Champ —. տես ի Champ, 4: — À huis —. տես ի Huis. — Lettre close. տես ի Lettre. — Bouche close. տես ի Bouche, 3. — Nuit close. տես ի Nuit. — Pâques closes. տես ի Pâque: [չափաբ:

B. **Clos** (ելո) ե. ար. Արտ, պլպի ցանկապատ, որմնապատ.

Closeau (ելոզո) ե. ար. Պարտիզիկ ցանկապատ:

Closerie (ելոզըր՛ի) ե. իէ. Կալուած փոքրիկ որոյ չեն եզինք ի պէտս հերկոց:

Clossement (ելոս-ը՛մն) ե. ար. **Closser** (ելոս-ե) բ. ն. տես Gloussement, Glousser:

Clôture (ելո՛ւթյո՛ռ) ե. իէ. 1. Շրջապատութիւն որմոց կամ ցանկի. ցանկ. որմած. որմարգելք: La — de ce parc est endommagée en beaucoup d'endroits: ‖ 2. (է-ի-բ.) Պատրոյ կատանաց կամ հատատուրաց չերանելոյ արտաքս ի վանից. արգելանք: Garder, rompre la —. Vœu de —: ‖ 3. (է-ի-բ.) փակումն. վախճան. հնձք. կատարած. բովանդակութիւն: La — d'une assemblée, d'une session, d'un compte, d'une discussion:

† **Clôturer** (ելո՛ւթյո՛ռե) բ. ն. Բովանդակել (զհաշիւ). հնձել, փակել (զվիճաբանութիւն):

Clou (ելու) ե. ար. 1. Բևեռ. հեղոյս. գամ: Pendre quelque chose à un —. Attacher avec des clous. Enfoncer, faire entrer un —. — Mettre une chose au —. Դնել ինչ ի գրաւի. (առած.): — Compter les clous de la porte. (է-ի-բ.) Պատել առ դրան ուրուք: Un — chasse l'autre. (առած.) տես ի Chasser: ‖ 2. Պտուկ [bouton] ծաղկանց մեխակենւոյ [giroflier] որ նմանի է բևեռի և վարի ի հատիկ մանան. Ս. մեխակ. (սպրս. պչխե, այսինքն՝ բևեռ փոքրիկ): Acheter de la muscade et du —: (Առ ևս — de girofle): ‖ 3. տես Furoncle: [ի խոչէ):

† **Clouement** (ելու-ը՛մն) ե. ար. Բևեռաւմն (Քրիստոսի)

Clouer (ելու-ե) բ. ն. 1. Բևեռել. հեղոսել. պնդել բևեռաձ. բևեռակապ պնդել. բևեռապինդ ամրացուցանել. գամել: ‖ 2. Բևեռել. կարել. մածուցանել. պնդել: Le trait perça son bouclier, et le lui cloua sur la poitrine: ‖ 3. (է-ի-բ.) Բևեռել: Une maladie cruelle me cloue dans mon lit:

Clouter (ելու-թե) բ. ն. Զարդարել (զսաւափ) ասեղներն կամ արծաթեղէն բևեռաձ: [գարծաց:

† **Cloutère** (ելու-թէռ) ե. իէ. փոքրիկ սալ բևեռաց

Clouterie (ելու-թը՛ռի) ե. իէ. 1. Գործարան, վաճառականութիւն բևեռաց: ‖ 2. Բևեռագործութիւն:

Cloutier (ելու-թիէ) ե. ար. Դարբին, վաճառական բևեռաց. բևեռագործ:

† **Cloutière** (ելու-թիէռ) ե. իէ. Տուփ բևեռաց բաժանեալ ի խորշս խորշս:

Clovisse (ելուիս) ե. իէ. խեցեմորթի ինչ ատամնի:

Digitized by Google

† **Clown** (կլաուն) ն. ած. Հասկնալ յանգղեկական կատակերգութիւնս, ի խաղս կրկնոց։

Cloyère (կլուա-յեր) ն. էգ. 1. Սակառ ատրճէից։ || 2. Ոտրիք մրոյ ամպաւոյ։ || † 3. Սակառ ինչ ձկանց։

Club (կլըպ, կլոպ) ն. ած. 1. Ընկերութիւն արանց որ ժողովին ի ատենանալ աւուրս առ ի խօսիլ զգործոց հասարակաց. երասս։ Un — qui s'assemble clandestinement։ || 2. Ընկերութիւն արանց գուշակելոց վասն հասարակաց իրիք նպատակի. երասս։ Le Jockey - —։

Clubiste (կլը-պիս-թ) ն. ած. Անդամ երասից. *երասական։

† **Clypéiforme** (կլիբէիֆօրմ) ած. վ. Հանանման։

Clysoir (կլիզ-ուար) ն. ած. Ագի ինչ գրիխի կամ ամճառի (ասմ. հօփա) ի կատարէ։ [ամճառի։

† **Clysopompe** (կլիզոբոմփ) ն. էգ. Ագի ինչ գրիխի կամ

Clystère (կլիս-թեր) ն. ած. Լուացուճի, ազդուճի փորոյ ընդ վայրարկուն [fondement]։ (Այժմ լաւ ևս ասի Lavement կամ Remède)։

† **Cnémide** (քնեմիտ) ն. էգ. Պանապան յոյն զօրականաց։

Coaccusé, ée (կօ-ակ-կիւզե) ն. *Ամբաստանականից։

Coacquéreur (կօ-ակ-կէօր) ն. ած. *Համատաքից։

† **Coacteur** (կօակթէօր) ն. ած. Հարկաժազով (առ հին Հռովմայեցիս)։

Coactif, ive (կօակթիֆ, իվ) ած. Սաստիկ։ Pouvoir —։

Coaction (կօակ-իօն) ն. էգ. Բռնադատութիւն. սաստ։

Coadjuteur (կօատ-ժիւթէօր) ն. ած. Գործակից (եպիսկոպոսի) որ օգնական լինի նմա ի կատարման պաշտամանն Քրիստ և ապա յաջորդէ զնա. սրբակից. օգնական։ — d'un archevêque, d'un évêque, d'un abbé։

Coadjutorerie (կօատ-ժիւթօր-ըրի) ն. էգ. Ազակցութիւն. օգնականութիւն (եպիսկոպոսի, և այլն)։

Coadjutrice (կօատ-ժիւթրիս) ն. էգ. Կուսանի կամ հասատատար աղջկից մնր վանաց։

† **Coagulant, ante** (կօագ-լան, անթ) ած. Մածուցիչ (կաթին). թանձրացուցիչ (արեան)։

Coagulation (կօագ-լա-իօն) ն. էգ. Մածնուլն (կաթին). թանձրանալն (արեան)։

Coaguler (կօագ-լե) բ. ն. Մածուցանել. կապել. խտացնել. թանձրացուցանել։ La présure coagule le lait։ = Se —. բ. ա. Մածնուլ. մնացուիլ. կապիլ. թանձրանալ։ Le sang extravasé se coagule։

Coagulum (կօագ-լըմ) ն. ած. 1. Թանձրացեալ, խտացեալ մնան (արեան, կաթին)։ || 2. Կիւրի թանձրացուցիչ, մնածուցիչ։ La présure est un —։

† **Coalile** (կօա-յիլ) ն. էգ. Ամբ ազգայ սչխարաց ոչ ազնիւ։ (Տես և † Écouailles)։

† **Coailler** (կօա-յե) բ. ն. Ընթանալ արագական շանց ցցուեալ ագռաւի։ (Տես և Quoailler)։ [բռնութիւն։

† **Coalescemee** (կօալէսանս) ն. էգ. Կցումն. միաւո-

Coaliser (se) (ը կօալիզե) բ. ա. Միաբանիլ. գաշնաւոր լինիլ. աղջակցիլ։ Toutes les puissances se coalisèrent en 1813 contre la France։

Coalition (կօալի-իօն) ն. էգ. Միաբանութիւն. գաշնաւորութիւն։

† **Coaltar** (կօլթար) ն. ած. Խայծգան [goudron] ի գետնածխոյ [houille]. *խայծգանածուխ։

† **Coarctation** (կօարկթա-իօն) ն. էգ. տես † Arctation։

† **Coassant, ante** (կօասան, անթ) ած. կարկաչուն. կարկաչաղ (ագռ գորտոց)։

Coassement (կօասման) ն. ած. կարկաչիւն (գորտոց)։

Coasser (կօասե) բ. ն. կարկաչիլ (գորտոց, գօղջ չից [crapaud])։ [ռականութիւն)։

Coassocié (կօասոսիե) ն. ած. Ջովզակից (ի վաճառ-

Coati (կօատի) ն. ած. Անասուն ինչ Ամերիկայ ի մեծութիւն կատուի։

Cobæa (կօպէա) ն. ած. } Տունկ ինչ Ամերիկայ պատա-
Cobée (կօպե) ն. էգ. } տուկ և կապուտակածաղիկ. *կոբեան։

Cobalt (կօպալթ) ն. ած. Մետաղ ինչ ապիտակ և դժուարահալ. *կոբալտ։

Cobaye (կօպոյ) ն. ած. Անասուն ինչ կրծող. հնդիկ խոզ. (Որ և † Cabiai, Cochon d'Inde)։

Coca (կօքա) ն. ած. (բուս Ակապիմոյ). ն. էգ. (բուս Լիպրէի). թուփ ինչ Պերուայ, զորոյ տերևս ուտիս ծամիցեն ոք՝ մոռնալ անասուղ օր մի և երկուս. *կոկայ։

Cocagne (կօքան-ի) ն. էգ. Հանգիստ. խրախուճիւն. (վր.)։ — Pays de —. Մտացածին երկիր առատութեան. երկիր լի ամենայն բարութեամբ. խրախոյան։ — Mât de —. կայմ ագռկի և բարձր զոր ցցեն ի գիւղական հանդէսս՝ զարդարեալ զծայր նորա ագռի ազգի մրցանակօք, և որ կարացեն ելանել մինչև ի գլուխ կայմին՝ առնուն զմրցանական. խրախուճեան կայմ։

Cocarde (կօքարտ) ն. էգ. 1. Նշան ինչ որ գնի ի գլխարկս կամ ի փեղպրս, որոյ գոյնք զանազանին բուս ազգաց. *գլխանշան։ On reconnut à leurs cocardes qu'ils étaient Français. La — espagnole est rouge։ || 2. Հանդոյց ժապաւենաց ի գլխագիրս կանանց։

Cocasse (կօքա) ած. Զուարճալի. *ծաղրաշարժ. (—ի.)։

† **Cocâtre** (կօքատր) ն. ած. Ագռաղաղ միրգի։ (Գրի և † Coquâtre)։

Coccinelle (կօքսինել) ն. էգ. Միջատ ինչ պատենաձև [coléoptère]. *կարմրաթեւիկ։ (Աստ և Bête à Dieu, Bête à bon Dieu)։

Coccyx (կօքսիս) ն. ած. Ոսկր փոքրիկ ի ստորին և յետին կողման կռնչոյ [bassin] մերդեղէն ժապաւոյ. **կկոց։

A. **Coche** (կօշ) ն. ած. Մեծ նաւակ ճանապարհորդաց և վաճառաց. համաչխարհիկ նաւ։ (Աստ և — d'eau)։

B. **Coche** (կօշ) ն. ած. 1. Մեծ կառք ճանապարհորդութեան. *չոկառք։ — Manquer le —. (կ-խ-ք. և ընդ.) կորուսանել զդիպող ժամանակն։ || 2. Ուղեկից նաւակալք ի մի կառս։ Le — dîna à tel endroit։ || † 3. կառք. (վր.)։

C. **Coche** (կօշ) ն. էգ. Մատակ խոզ. Ս. գոճեմայր։ (Որ և Truie)։

D. **Coche** (կօշ) ն. էգ. 1. կտրած։ Faire une — à un bâton. La — d'une flèche. Մատրին երկճղի ծայր նետի որ յետնոյ ի լար ազեղան. պայտիք (?). *սուփար. օխ ևիվ։ || 2. կտրած, նեղ ի վերայ փայտի հասարայ կամ հաշուեփայտի [taille]. վերնկ ևերնիչ։ (Աստ և Hoche)։

Cochenille (կօշընիյ) ն. էգ. Միջատ ինչ որ տայ ներկ կարմիր. **գոճան։ La — du Mexique vit sur le nopal, espèce de cactus։ [նաս։

Cochenilier (կօշընիյե) բ. ն. Ներկանել գոճան։

Cocher (կօշե) ն. ած. 1. կառավար։ || 2. *Համատատղութիւն հիւանդոյին կիսագնդին. կառավար։

Cocher (կօշե) բ. ն. 1. Ելանել աքաղաղի ի վերայ մարեաց. գ. թեքել։ || 2. Վերանալ, ելանել թռչնոյ ի վերայ իգին։

Cochère (կօշեր) ած. էգ. Porte —. *կառանցիկ դուռն։

Cochet (կօշե) ն. ած. Ագռաղաղ փոքրիկ. Ս. աքլոր։

Digitized by Google

Cochevis (խօշէվ) ե. ար. Աղտոյտ կատարաւոր. Գ. ագեղուկ. Գ. արեզածագ։ (Որ և Alouette huppée)։

Cochléaria (խօքլէար) ե. ար. Տունկ մը որոյ տերևք ունին գձև թասիկ [cuilleron] տարգալի. *տարգալախոտ։ (Որ և Herbe aux cuillers)։

Cochon (խօշն) ե. ար. 1. Խոզ. գոճան։ Les cochons aiment à se vautrer dans la fange. Gardeur de cochons. Խոզարած։ — de lait. Խճկոր։ ‖ † 2. Խոզնի։ Manger, faire cuire du —։ ‖ 3. (ածխ. և ած.) Աղբ աղտեղի, պիղծ, զազիր. խոզ։ ‖ 4. (ածխ. և ած.) Աղբ պորտաբոյծ, պորտապարար. խոզ։ ‖ 5. Կղկղանք (մեռոցաց)։

— de mer. տես Marsouin։

— d'Inde. տես Cobaye։

† = ած. Աղտեղի. զազիր. (ած.)։ Vous n'avez jamais rien vu de si —։

† **Cochonnaille** (խօշոնայլ) ե. եզ. Խոզենի. (ած.)։

Cochonnée (խօշնե) ե. եզ. Ծնունդ մի մեռոցակ խոզի։

Cochonner (խօշնէ) բ. ն. Ա. Ցնկնիլ մեռոցակ խոզի։ ՚բ. ն. Աղտել յոռի կամ ողտեղի օրինակաւ. (ած.)։

Cochonnerie (խօշնըրի) ե. եզ. 1. Ցոռի, անպիտան կերակուր. աղտեղութիւն. (ած.)։ On ne nous servit que des cochonneries։ ‖ 2. Խոզութիւն. աղտեղութիւն. զազրութիւն։ Cet homme est d'une — dégoûtante։ ‖ 3 Գարշելանութիւն. զազրանութիւն. աղտեղելանութիւն։

Cochonnet (խօշնէ) ե. ար. 1. Գուեայ մը երկաւասան կողմամբք։ ‖ 2. Նպատակ (գունդխաղու [jeu de boules])։

A. **Coco** (խօքօ) ե. ար. Հնդիկ ընկոյզ. *Նարգիլուկ. (պրս. Նարգիլ, Նարճիլ)։ Le — fournit un lait et une amande fort agréables au goût. Beurre de —. Une tasse de —. Un chapelet de —։ (Աւելն և Noix de —, Noix d'Inde)։

† B. **Coco** (խօքօ) ե. ար. 1. Անուն փաղաքշանաց տուեալ տղայոց և պատանեկաց։ Fais cela, mon —։ ‖ 2. Զուռ. Ս. Հաւկիթ. (մանկաւոյ լսարբառով)։ ‖ 3. Մանկական մուճակ (soulier). մուճակ մանկանց։ Une paire de jolis cocos։

— C'est un fameux —. Ազուշ ումն է. (ընտ.)։ C'est un joli —. Անգեղեայ, տգեղ ումն է. (ընտ.)։

C. **Coco** (խօքօ) ե. ար. Ըմպելի մը սմանանային ժամանակի ի մատուռատակէ [réglisse]. մատուռատակի ջուր։ Marchand de —։ [էէէ+ խօշըրը։

Cocon (խօքոն) ե. ար. Պատեանք (շերամոյ). Գ. բժոժ.

† A. **Cocote** (խօքօթ) ե. եզ. 1. Հաւ. (մանկաւոյ լսարբառով)։ La — appelle ses petits։ ‖ 2. Հաւ ի թղթոյ՝ խաղալիկ մանկանց։ Faire des cocotes։ ‖ 3. (ած.) Հաւիկ. (ասացեալ փաղաքշաբար առ աղջկունս)։ Ma —։ ‖ 4. Հաւիկ. կին խառնակեցիկ։ Les cocotes de Paris։

† B. **Cocote** (խօքօթ) ե. եզ. Սան [casserole] ինչ խոհակերոցի։

Cocotier (խօքօթիէ) ե. ար. Ազգ ինչ արմաւենեաց որ տայ զնարգիլակ. Հնդիկ ընկուզի. *Նարգիլակենի։

Coction (խօքսիօն) ե. եզ. 1. Եփելն. եփ։ ‖ 2. Եփելի, ամփոփումն, Հալումն (կերակրոց)։ Quand l'estomac est faible, la — ne se fait pas bien։

Cocu (խօքի) ե. ար. Աղբ որոյ կին գժբէ ամուսնական Հաւատարմութեան. **եղջերաւոր։ Il est —. Sa femme l'a fait —։

Cocuage (խօքիաժ) ե. ար. *Եղջերաւորութիւն։ Il souffre patiemment le —։

† **Cocufier** (խօքիֆիէ) բ. ն. Առնել եղջերաւոր։

† **Cocyte** (խօսիթ) ե. ար. Աւազակչեայ գետ դժոխոց. Կոկիւտոս։

Code (խօտ) ե. ար. 1. Գաղտածոյք, մատեան օրինաց. դատաստանագիրք. *օրինագիրք։ ‖ 2. Օրէնք։ ‖ 3. տես Codex։

Codébiteur, † trice (խօտեպիթէօր, դ-թէս) ե. Պարտակից։

† **Codéine** (խօտէին՛) ե. եզ. *Կալեկերպ [alcaloïde] գտեալ յափիոնի. *Ընափիան։ [զակից։

Codemandeur (խօտըմանտէօր) ե. ար. *Դատապետ։

Codétenteur (խօտեթընթէօր) ե. ար. *Պատգակից։

† **Codétenu** (խօտեթընը) ե. ար. *Կալանակից։

Codex (խօտէքս) ե. ար. Ժողովածոյք բժշկական գեղագրոց [ordonnance]։

Codicillaire (խօտիսիլլէր) ած. *Ցետագասական։ Legs —։ [տեսակ։

Codicille (խօտիսիլ) ե. ար. Ցաւելեալ կտակի. *յետ.

Codification (խօտիֆիքասիօն) ե. եզ. Ժողովիլն ի մի մատեան զգեան և ցիր օրէնս։

Codifier (խօտիֆիէ) բ. ն. Ժողովիլ ի մի մատեան զգեան և ցիր օրէնս։

Codille (խօտիյ) ե. ար. Faire, gagner —. Շահիլ առանց ինչ խաղալոյ։ [առ, պարգևընկալ։

Codonataire (խօտոնաթէր) ած. Ձոյգ պարգևառ։

Cœcum (-կէսօմ՛) ե. ար. տես Cæcum։

Coefficient (խօէֆիսիան) ե. ար. Գործակից թիւ (ի գրահաշուի). զուգադիր։ Dans 3 x, 3 est le — de x.

† **Coégal, ale** (խօէկալ, ալ՛) ած. Հաւասարակից. զաւակից. (անձինք առ իրարդութեան)։

† **Coégalité** (խօէկալիթէ) ե. եզ. Հաւասարակցութիւն։

Cœliaque (-լիաք) ած. տես Céliaque։ [գեղիչ։

Coercitif, ive (խօէրսիթիֆ, իվ՛) ած. Սահիչ. ար.

Coercition (խօէրսիսիան) ե. եզ. Իրաւունք արգելլոյ կամ յանդգնաւելոյ զդր. *սահմանութիւն. *արգելզգուածութիւն։

Coéternel, elle (խօէթէռնէլ, լ՛) ած. Միանչնաւակից. յաւիտեանակից։ Quelques philosophes païens ont cru que la matière était coéternelle à Dieu։ [թիւն։

† **Coéternité** (խօէթէռնիթէ) ե. եզ. Միանչնաւակցութիւն։

Cœur (եօր) ե. ար. 1. Սիրտ։ Les battements du —. Tant que le — me battra, me battra dans le *կամ* au ventre. տես ի Battre, բ. ն. 4. ‖ 2. Սիրտ. լանջք։ Il le pressa tendrement contre son —։ ‖ 3. (ածխ.) Սիրտ (ամենայն զգացմանց և կարեաց կամ կրից)։ Avoir le — navré, oppressé, serré de douleur, de tristesse. Son — nage dans la joie. Attendrir, toucher le — de quelqu'un. Son — était enflammé de colère. Avoir le — gros. տես ի Gros. Le — me le disait bien, me l'avait bien dit. Սիրտ իմ գնաց. (տե. Նախազգացութիւն ունեցայ)։ Aller au —. տես յ'Aller. De gaieté de —. տես ի Gaieté։ ‖ 4. (ածխ.) Սիրտ (յիշողութիւն զգացմանց)։ Vos bienfaits sont gravés dans mon —. Avoir quelque chose sur le —. Պահել ինչ ի սրտի, ի մտի. ընդ միտ առնել. խելք, ոխ պահել։ — Décharger son —. տես ի Décharger. Je veux en avoir le — net. տես ի Net. — Par —. ի բերան, ի թիւ (ուսանիլ, գիտել)։ (տե. բերնաւոց)։ Savoir un homme par —. (ածխ.) Գալ, ճարտար ճանաչել զդր։ ‖ 5. Սիրտ. խիղճ մտաց։ "Le jour n'est pas plus pur que le fond de mon —." RAC. *Phèd.* IV, 2. ‖ 6. Սիրտ. խառնուածք [tempérament] բարոյական։ Avoir bon —, un mauvais —. Vous connaissez la droiture de son —. — d'airain, de pierre, de marbre. Պղնձի սիրտ, աղիք.

Digitized by Google

սիրտ քարիզէն, ապառաժ. չորասիրտ. անգութ. անողորմ։ C'est un — endurci, cet homme a le — endurci. Խստասիրտ ոք է. յամառեալ է ի մեզս, ի չարիս։ — C'est un — d'or. Ազնուասիրտ ոք է։ — De tout mon —. Ցամենայն սրտէ իմմէ. բոլորով սրտիւ։ ‖ 2. Սիրտ. միտք. Նեղքին խորհուրդք։ Dieu sonde les cœurs. Dieu connaît les cœurs. Ատեաւէտ է Աստուած։ Il pénètre dans les replis les plus cachés du —. Ատենէ յալը նեղքին կամ ի ծածուկ խորշս սրտի։ — Vous lisez dans mon —. À — ouvert. Անկեղծութեամբ. հանդարտակութեամբ։ — Avoir le — sur les lèvres, sur la bouche, sur la main. (ֆր.) Հանդարտակ և անկեղծ կամ միտիտ լինել. (ալլ. սիրան և լեզուն մէկ ըլլալ)։ "On le trouvait toujours libre, naturel, ouvert, comme un homme qui a son — sur les lèvres." ՖԷՆ. *Tél.* XVI. — Abondance de —. տես յ'Abondance. — Se parler — à —. Ազատ ի սիրտ, ձեռն ի ձեռն, հանդարտակ խօսիլ։ ‖ 3. Սիրտ. սէր։ Régner sur les cœurs. Il sut gagner tous les cœurs. Mon — est à toi pour jamais. Perdre le — de sa maîtresse. Ces deux personnes ne font qu'un — et une âme, ne sont qu'un — et qu'une âme, ce n'est qu'un —. (ֆր.) Երկոցունց անձանցդ է սիրտ և անձն մի, է սիրտ մի և ոգի մի, է մի սիրտ և մի հոգի։ — Affaire de —. Գործ սուփանաց. (ընտ.) Mon —, mon petit —, mon cher —. Սիրելիդ իմ. լոյս աչաց իմոց. (ալլ. սիրտս). (սաստցուած փաղաքշական)։ ‖ 9. Սիրտ. անձն։ "Avez-vous un secret important, versez-le hardiment dans ce noble —." BOSS. *Duch. d'Orl.* Un joli —. տես ի Joli։ ‖ 10. Ըսանդգն. փոյթ։ Il a le — à l'étude. Avoir —, le — au métier. տես ի Métier. Avoir à — quelque chose. Յանիկալ, փափաքիլ իմիք։ — Tenir au —. 1. Լինիլ յանկալի, փափաքելի։ Ce qui me tient le plus au —։ ‖ 2. Տագնապակցուցանել. տանջել։ ‖ 11. Գօրաւորութիւն. պնդութիւն. արութիւն։ Homme de —. Ազր քաջասիրտ. (ալլ. սրտաւոր)։ Il a du —. Reprendre —. (ալլ. Սիրտ առնուլ)։ — Prendre son — à deux mains. (ֆր. և ընտ.) Զգնուլ զիւր քաջութիւն. պնդել զանձն։ — Faire contre mauvaise fortune կամ contre fortune bon —. (ֆր. և ընտ.) Անգրդուելի, անսասան կալ ի հարուածս. չվհատիլ ի չարաղէտ եղանց։ ‖ 12. Անսասանութիւն. ամուսնութիւն։ Être plein de —. Homme de —. Ազր ամուսին, ամուսնացեալ, զգայուն։ Grand —. Մեծանձնութիւն։ Un grand —. Ազր մեծանձն։ ‖ 13. Սաստիկ։ Le — lui bondit. Mal de —. Նեղիլն. թաղուկ սրտի. (ալլ. սիրտխառնուք)։ Avoir mal au —. Նոգոլ։ Si le — vous en dit. 1. Եթէ սիրտ ձեր առնու. եթէ ախորժիք, եթէ կամիք առնել։ ‖ 2. (ֆր.) Եթէ ունիցիք յօժարութիւն առ այդ։ — Se donner au — joie de quelque chose, s'en donner au — joie. Վայելել իւիք առատապէս. յոգիլ զմայիլ։ ‖ 14. Սիրտ. մէջ. միջոց. պարտ։ Il est logé au — de la ville. Le — du royaume. Միջնաշխարհ թագաւորութեանն։ Au — de l'hiver. Ի խոր ձմերայնի։ ‖ 15. Ներքին մասն (կաճառ ծառոյ). միջուկ (պտղոց). սերմ. Ս. արտուկ։ Du — de chêne. Cette pomme, cette poire est gâtée dans le —։ ‖ 16. Ինչ մի ի նմանութիւն սրտի. սիրտ։ Une croix d'or surmontée d'un —։ ‖ 17. Սրտանման կարմիր գոյն ի խաղս քարտախց. սիրտ. ♥։ Le — est atout։

† — du Lion. Ասոյլ մեծ և անխռովայ յԱստուծոյ առաքելատան. Ազքայրիկ. Հռետորելոս. Սիրտ Աստուծոյ։ (Որ և † Régulus, † Basilic)։

— Loin des yeux, loin du —. (առած.) Հեռի յաչաց. հեռի ի սրտէ. մոռնալութիւն [absence] ուծացուցանէ զսէր։

= De bon —, de grand —. Գթ. ած. Սրտի մտաք. ի բոլոր, յամենայն սրտէ. մտադիւր. ախորժ յօժարութեամբ. կամաւ կամակատարութեամբ։

† **Coévêque** (ֆօեվէք) ֆ. արբ. եպիսկոպոսակից։

Coexistant, ante (ֆօեկզիսթան, անթ) ած. Գոյակից։

Coexistence (ֆօեկզիսթանս) ֆ. իթ. Գոյակցութիւն. էակցութիւն. համագոյութիւն։ Les Ariens niaient la — éternelle du Verbe divin avec son Père։

Coexister (ֆօեկզիսթէ) բ. չ. կալ, լինիլ ի միասին. էակից, գոյակից լինել. էակցիլ։ [գոյց։

† **Coffin** (ֆօֆէն) ֆ. արբ. Ջրալից պատեհանք յետանի հնձանի։

† **Coffiner** (ֆօֆինէ) բ. ն. կորացուցանել։

= Se —. բ. ած. կորանալ։

Coffre (ֆօֆր) ֆ. արբ. 1. Արկղ. Ս. սնտուկ։ Le — au linge, à l'avoine. Enfermer, serrer dans un —. — Rire comme un —. (ֆր.) Ծիծաղիլ բերանաբաց. թալանալ ի ծաղուէ։ Ils riaient comme des coffres։ ‖ 2. Արկղ (ընչից)։ Coffre-fort. Արկղ հաստատեաս երկաթի կամ փայտակազմն ուր ի պահել զինչս. *հաստարկղ։ Les voleurs ont enfoncé son coffre-fort։ ‖ 3. Մասն կազաց յորում դնին բարձք. տապան։ ‖ 4. Մասն մարմնոյ պատեալ ի կողից. փոր։ Avoir le — bon. Ուտել և ըմպել բարւոք. (ընտ.)։ ‖ 5. Մարմին (չիկերեզ [bête fauve])։ ‖ 6. Փոր, կողք (երիվարի)։ [կէզ. (ընտ.)։

Coffrer (ֆօֆրէ) բ. ն. Արկանել ի բանտ. բանտարգել։

Coffret (ֆօֆրէ) ֆ. արբ. Արկղիկ. գզրոց։

Coffretier (ֆօֆրէթիէ) ֆ. արբ. Արկղագործ։

† **Cognac** (ֆօնեաք) ֆ. արբ. Ազգ ինձ օղւոյ. *բարկօղի։

Cognasse (ֆօնաս) ֆ. իթ. Վայրենի սերկեվիլ։

Cognassier (ֆօնասիէ) ֆ. արբ. Սերկեվիլ. այլ տեսակ։

Cognat (ֆօնա) ֆ. արբ. 1. Ազգական. արեան մերձաւոր։ ‖ 2. Ազգական ի կանանց կողմանէ։ Les agnats et les cognats։

Cognation (ֆօնասիօն) ֆ. իթ. Ազգականութիւն։

† **Cogne** (ֆօնէ) ֆ. արբ. կալառաւարակապ. ատրճական. (Ահ.)։

Cognée (ֆօնէ) ֆ. իթ. Տապար. կացին. փայտատ։ La — d'un bûcheron. — Jeter le manche après la —. (ֆր.) Լքանալ զգործ ինչ առ առաջակութեան կամ առ վհատութեան։

Cogne-fétu (ֆօնէֆէթիւ) ֆ. արբ. Որ յոյժ աշխատ լինի և աչ ինչ գործէ. զրուաստակ. (Ահ.)։

Cogner (ֆօնէ) բ. ն. 1. Հարկանել (ի բևեռն) առ ի վարսել կամ ի վարել։ — un clou, une cheville. † — un fétu. (ֆր.) Վատառակել ի անատիս։ ‖ 2. Հարկանել։ Se — la tête contre la muraille։ ‖ 3. Գան հարկանել. ծեծել. (Ահ.)։ Tu te feras —։ [à la porte։

= բ. չ. Հարկանել. բախել։ — contre la muraille. —

= Se —. բ. ած. 1. Ընդհարկանիլ։ Se — contre quelque chose։ ‖ 2. Հարկանել զմիմեանս. կռուիլ։ Ils se sont joliment cognés։

† **Cognition** (ֆօնիթիօն) ֆ. իթ. Իմացաղութիւն։

† **Cognoir** (ֆօնուար) ֆ. արբ. Փակն (գրաշարաց)։

Cohabitation (ֆօաբիթասիօն) ֆ. իթ. 1. Ինակակցութիւն. անակցութիւն. անկեցութիւն. համարձակութիւն։ ‖ 2. Ինակակցութիւն (առն և կնոջ). համաւարութիւն։

Cohabiter (ֆօաբիթէ) բ. չ. Ինակակից, համարձակ լինել (առն և կնոջ). կեալ ի միասին. կենակակիլ։ — avec une personne. Գիտել զկին. լինել, անկանիլ ընդ կնոջ։

Digitized by Google

Cohérence (կօհ-ռան) ի. իգ. Միաւորութիւն։

Cohérent, ente (կօհ-ռան, նթ) ած. Միաւոր։ Les grains du grès sont très cohérents։

† **Cohériter** (կօհ-իդ-թէ) բ. չ. ժառանգակից լինել։

Cohéritier, ière (կօհ-իդ-թիէ, իէր) ի. ժառանգակից. ժառանգաւոր։

Cohésion (կօհ-զիօն) ի. իգ. Յարակցութիւն։ La — est plus forte dans les corps solides que dans les corps liquides։

Cohobation (կօօպ-սիօն) ի. իգ. Վերստին թորելն [distiller]. *վերթորում։

Cohober (կօօպէ) բ. ն. Վերստին թորել զըմպելի ինչ (ըստ դեղագործաց). *վերթորել։

Cohorte (կօօրթ) ի. իգ. 1. Հինգհարիւրեան, վեցհարիւրեան գունդ հետեւակաց Հռովմայեցւոց. գունդ։ ‖ 2. Գունդ. գումարտակ. խումբ. (ի բանաստ.)։ De vaillantes cohortes։

Cohue (կօհ-ի) ի. իգ. 1. Ատեան փաքր։ ‖ 2. Խառնամբոխ բազմութիւն. ազգակալից ամբոխ. Ս. խուխայ։ Je ne veux point aller à cette assemblée, c'est une —, ce n'est qu'une —. Il y avait trop de — à ce bal։

Coi, oite (կուա, ուաթ) ած. 1. Խաղաղ. անխլիրտ։ On recommande aux malades de se tenir cois։ ‖ † 2. Հանգստասէր. անդորրասէր (առեղի)։

Coiffe (կուաֆ) ի. իգ. 1. Գլխոյ հանդերձ կամ զարդ (կանանց). գլխադիր։ ‖ 2. Թաղանթ [membrane] (ի գլուխ նորածին մանկան)։ ‖ 3. Թաղանթային պատեանք (զսափորակաւ [urne] մնամաց, ըստ անկագիտաց)։

Coiffé, ée (կուաֆէ) անյ. գէշ. Avoir le cerveau —. (կ-ի. և ընդ.) Լինել սրբեալ, գինեկէզ։ Être né —. 1. Ծնանիլ մանկան թաղանթի ի գլուխ։ ‖ 2. (կ-ի.) Լինել երջանիկ, բախտաւոր յոյժ։ — Il aimerait une chèvre coiffée. (կ-ի.) տես ի Chèvre։

Coiffer (կուաֆէ) բ. ն. 1. Ծածկել զգլուխն. գնել զգլխադիրն։ ‖ 2. Զարդարել զգլուխն։ Cette couronne de bluets la coiffe à merveille։ ‖ 3. Յարդարել, խոպոպել, հիւսել զվարս. գանգուրս յօրինել։ — une femme en cheveux. — sainte Catherine. (կ-ի.) Կալ սնալ ազգիւն առանց ամուսնութեան։ Sainte Catherine étant la patronne des demoiselles, on dit que la demoiselle qui ne se marie pas lui met la première épingle à vingt-cinq ans, la seconde à trente; et à trente cinq la coiffure est finie։ ‖ 4. Վրկանել, ընուլ. Ս. չափել զգլխով ուրուք (ջուր). (ընդ.)։ On le coiffa d'un seau d'eau։ ‖ 5. Ունել սրատեսութեան շունւոյ զվարսոյն զսկանջսն։ ‖ 6. (կ-ի. և ընդ.) Պակշռանեցուցանել. յիմարեցուցանել։ Se laisser — de chimères։ ‖ 7. (կ-ի. և ընդ.) Ա.րբեցուցանել։ Il ne faut que trois verres de vin pour le —։

— une bouteille. Սերկել զկնոցն ջրշի գինւոյ։

— Cette femme coiffe son mari. (կ-ի. և ած.) Գրժէ կինդ ամուսնոյ իւրում. պղծէ կինդ զանկողինս առն իւրոյ։

= Se —. բ. ա. 1. Ծածկել զգլուխ իւր։ Les Turcs se coiffent d'un fez ou d'un turban, les Français d'un chapeau։ ‖ 2. Յարդարել, յօրինել զիւր վարսս։ Elle met un temps infini à se —։ ‖ † 3. Ծածնուլ առաւգաստից ի կայմն։ ‖ 4. (կ-ի. և ընդ.) Ա.րբենալ։ Cet homme se coiffe souvent։

— Se — de quelqu'un. (կ-ի. և ընդ.) Պակշռոտիլ, հարկանիլ յոք։ Il s'est allé — de cette femme. Elle s'est coiffée de lui. — Se — d'une opinion. Գինել կարծիս ինչ ի մտի։

Coiffeur, euse (կուաֆէօր, էօզ) ի. Յարդարիչ, յօրինիչ վարսից. վարսավիրայ. *վարսայարդար։

Coiffure (կուաֆիւր) ի. իգ. 1. Գլխոյ հանդերձ, ծածկոյթ. գլխանոց։ Le turban est la — des Turcs. Le casque est la — de la grosse cavalerie։ ‖ 2. Զարդ գլխոյ (կանանց)։ Une — de fleurs։ ‖ 3. Յօրինուած, յարգարուածն վարսից։ — à la Ninon։

Coin (կուէն) ի. ար. 1. Գործի երկաթի կամ փայտեայ սրածայր առ ի հերձանել փայտս և քարինս. սեպ. երկիթ. ուռն. գ. փին։ Faire entrer le — dans une pièce de bois pour la fendre. On se sert aussi de coins pour serrer certaines choses։ ‖ 2. *Սեպաձև մանր գաւթապատից ղպճղամիւք [cheville]. **սեպ։ Des bas à coins d'or, d'argent։ ‖ 3. Ձակատ զօրաց երկաթանկիւնի։ ‖ 4. Կնքոց (գահկանաց)։ Le — du roi. Cette monnaie est marquée au — de... ‖ 5. (կ-ի-բ.) Կնիք. գրոշմ. նշան։ Cet ouvrage est frappé au — du génie։ ‖ 6. Անկիւն. խորշ։ Le — d'une rue. Se cacher dans le — d'une maison. Mourir au — d'un bois. (կ-ի-բ.) Մեռանիլ յանկեան ուրեք անտառի. մեռանիլ անդք անօգնական։ Jeu des quatre coins. Խաղ չորից անկեանց. (պես. Մածուն ծախեմ)։ Jouer aux quatre coins։ ‖ 7. Կտրան յանկիւնս անկեաց. *անկեանգատրան։ ‖ 8. Տատնիք. ծագք. ոտցք (կտաւոյ, թաշկինակի, ուտեստի)։ Les coins d'un mouchoir. Les coins du poêle, du drap mortuaire étaient tenus par... Les quatre coins de la terre, du monde, de la ville. Զորք ծագք երկրի, աշխարհի, քաղաքի։ ‖ 9. Անկիւն, ծայր (բերանոյ, ական)։ Regarder, observer du — de l'œil. Նայիլ, դիտել ծայրիւ ականն, ծայրիւք աչաց։ ‖ 10. Տեղի զուսպ և զերծ ի մարդկանէ. սեպհ ասկաւազնոց. անկիւն. խորշ։ Il vit tranquille dans un — de sa province. Un — de terre. Ափոյ միոջ գետին։ ‖ 11. Տեղի անտես յաչաց. անկիւն. խորշ։ Jetez cela dans un —. On chercha par tous les coins du logis։

— Le — du feu. տես ի Feu։

Coïncidence (կօյն-իդ-սն) ի. իգ. 1. Ծածկիլն (երկուց գծից) զմիմեանս (ըստ երկրաչափից). անկանիլն ի միմեանց վերայ. *համադրութիւն։ ‖ 2. (կ-ի-բ.) Դիպիլն ի միասին. *դուգադիպութիւն. *դիպակցութիւն։ La — de ces deux événements est très remarquable։

Coïncident, ente (կօյն-իդ, անթ) ած. 1. Որ ծածկին զմիմեանս (գիծք, ձևք). *համադիմ։ ‖ 2. Դիպակից. *զուգադէպ։

Coïncider (կօյն-իդ-էտ) բ. չ. 1. Ծածկիլ (երկուց գծից) զմիմեանս. անկանիլ, պատահիլ ի միմեանց վերայ։ ‖ 2. (կ-ի-բ.) Ի միասին դիպիլ։ Ces deux événements coïncidèrent։

Coing (կուէն) ի. ար. Պտուղ սերկևիլի. սերկևիլ. այլ։ Gelée, confiture de —. Être jaune comme un —. Տօսախեաց ունել զդէմս. ունել երեսս դեղնեալս։

Coïntéressé, † ée (կօյնդ-ընթ-ռէ) ի. Շահակից։

Coïon (կուա-յօն) ի. ար. Վ.ատ. անարի. (պես. կախկոկով). (ած. և գէպ.)։

Coïonner (կուա-յօնէ) բ. ն. 1. Ա.ռ վատս ունել զոք. (ած. և գէպ.)։ ‖ 2. Ծաղր առնել. (ած. և գէպ.)։

= բ. չ. 1. Անճառս կատակել. (ած. և գէպ.)։ ‖ 2. Վատանալ. (ած. և գէպ.)։

Coïonnerie (կուա-յօնը-ռի) ի. իգ. 1. Վատութիւն. անարութիւն. (ած. և գէպ.)։ ‖ 2. Անհեթեթ խեղկատակութիւն. (ած. և գէպ.)։

Digitized by Google

Colt (կօլթ, բառս Անգլիմիայ. կօլ, բառս Լիդրբի) ե. արք. Անմանական մերձաւորութիւն. մերձաւորութիւն. խառնիճ. զուգաւորութիւն. չարաչարութիւն. ամուսնութիւն։

Colouissance (կօլուիսանս) ե. կին. *Վայելքդուքիւն. (բառս իրաւագիտից)։

Coke (կօք) ե. արք. *Գեհանածխակ։

Col (կօլ) ե. արք. 1. Պարանոց. վիզ. ուլն։ Un — court։ ‖ 2. Պարանոց, խոզվակ (փամփշտի, արգանդի, բառս բժշկաց)։ ‖ 3. Վիզ (անօթոց, շշոյ)։ ‖ 4. Կիրճ ի մէջ երկուց լերանց. լերանցամիջք. անձուկք։ ‖ 5. Օձիք (շապկաց)։ Faux — . *Կեղծօձիք։ ‖ 6. Փողակապ. Ս. փողնոց. (—փ. վզնոց)։ Les militaires portent des cols noirs։ † **Colac** (կօլաօ) ե. արք. Պաշտօնեայ (Տէրտրիեան ՃՆնաց)։

Colarin (կօլարէն) ե. արք. *Մափոր [frise] խոյակի [chapiteau] սեակացի և դարպասի սեամբ. **օձիք։

† **Colas** (կօլա) ե. արք. Անխամիճ. ապուշ. (ընդ.)։

Colature (կօլատիւր) ե. կին. 1. Անցուցանելն զշուրբար [sirop] ընդ կտաւ ցանցառ. առ ի պարզել ի մրրոյն (բառս գեղագործաց). զտուածն։ ‖ 2. Պարզեալ, զտեալ բմբգիք կամ չորաբ։

Colback (կօլպաթ) ե. արք. *Մորթամիսոյր. ֆուլֆե։

Colchique (կօլշիք) ե. արք. Տունկ ինչ կանճրկաւոր [bulbeux], որ ունի ծաղիկս գեղեցիկս. ձիւնածաղիկ. Ս խըզաւաչ. Գ. սապատակ։ Le — est un violent poison, surtout pour le chien։ (Անգ եւս Tue-chien)։

Colcotar (կօլկօթար) ե. արք. կարմիր թթուածնատ [oxyde] երկաթոյ. Ս. կալկատար։ [տեսջ). Բժշ. = Վաւց. *կոլկոթար։ Անչ ուրուագ ծրինչի (այսինքն՝ սոխ։

Coléoptère (կօլէօպթէր) ած. եւ ե. արք. Անզգ ինչ միջատաց. պատեանաթեւ։ Le hanneton et les scarabées sont des coléoptères։

Coléra-morbus (կօլէրա-մօրպիս) ե. արք. տես [Choléra-morbus։

A. **Colère** (կօլէր) ե. կին. Բարկութիւն. ցասումն. սրամըտութիւն. զայրոյթ. զայրոյցք։ Cet accès de — passera. Attirer la — de quelqu'un sur soi. Mettre quelqu'un en —. Անձն զոք ի ցասումն. բարկացուցանել։ Se mettre en —. ի բարկութիւն շարժիլ, բրդիլ. բարկանալ։

B. **Colère** (կօլէր) ած. Բարկասիրտ. ցասկոտ։

Colérique (կօլէրիք) ած. Անբաղ առ ի բարկանալ. երազամիտ առ ցասումն. վազցասումն։

Coliart (կօլիար) ե. արք. Ջուկն ինչ ծովու նմանի կատաղածի [raie]։ [ղեցկերանգ. *կոլիբրի։

Colibri (կօլիպրի) ե. արք. Թռչուն ինչ փոքրիկ և գե-

Colifichet (կօլիֆիշէ) ե. արք. 1. Դանդաղժամայ, գոյզն իրաց. անասնք։ Il n'a que des colifichets dans son cabinet։ ‖ 2. Անշուշ, անպատշաճ զարդք։ Des maisons, des églises gothiques surchargées de colifichets։ ‖ † 3. Անյր, կին զարդարեալ անվայելուչ զարդուք։ ‖ 4. (փոխ.) Անպատշաճ զարդք կամ սեռեւեռանք (բառնից)։

Colimaçon (կօլիմասոն) ե. արք. տես Limaçon։

Colin-maillard (կօլէն-մայյար) ե. արք. Խաղ ինչ. Ս. աչխափ. *աչխափիկ խաղ. Գ. աչխափել. Գ. աչքկապարգաք. (պե. աչկապուք). Ինչ է փափաճ։

Colin-tampon (կօլէն-դանփօն) ե. արք. † Դափիւն թմբկաց Հիւսւսատացւոց։ — S'en moquer comme de Colin-Tampon. Ջունել ինչ փոյթ առնելն ցնդելք. (ընդ.)։

Colique (կօլիք) ե. կին. Խիթք. Ս. խոցատուկ. ատնջ։

Colis (կօլի) ե. արք. Անբիկ կամ ծրար վաճառաց. Հակ։

Colisée (կօլիզէ) ե. արք. Հռչակաւոր տեղիք-տարան ինչ ի Հռոմ զոր կատարց Վեսպեսիանոս. կոլոսէան։

Collaborateur, trice (կօլլաոռատէօր, դրիս) ե. Գործակից. վաստակակից. աշխատակից. երկակից. Համաստակ։

Collaboration (կօլլաոռասիօն) ե. կին. Գործակցութիւն. աշխատակցութիւն. երկախառնութիւն։

Collaborer (կօլլաոռէ) բ. չ. Վաստակիլ ի միասին. գործակից լինել։

Collage (կօլլաժ) ե. արք. 1. Պատուանդելն թուղթ յարմանս անկիկ։ ‖ 2. Օծանելն ասպնձամբ զերեսն՝ արպես զի մի՛ ծծեսցե զերանգն. *ասպնձում։ ‖ 3. Պարզելն (զգինի)։

Collant, ante (կօլան, անթ) ած. Որ քաշիկ իմն մնծնու ի մարմինն և բարւոք յանգչի (տարբաս [pantalon]). զուսպ. մնատզող։

Collatéral, ale (կօլլատէռալ, ալ) ած. 1. Կողմնական։ Nef collatérale։ ‖ 2. Ըստ առ ի կողմն կաս (ազգ գծակաց). կողմնական։

= ե. արք. Ազգական ըստ առ ի կողմն կայս. կողմնական ազգական։ Les collatéraux։

Collateur (կօլլատէօր) ե. արք. Որ ունի իրաւունս տալոյ եկեղեցականի պաշտօն ինչ հատուածոյ [bénéfice]։

A. **Collation** (կօլլասիօն) ե. կին. 1. Ինչ խնամանութիւն բաշխելոյ եկեղեցականաց զհատուածոյ պաշտամանցն։ ‖ 2. Տալն ումեք աստիճան կամ անուն ինչ պատուոյ։ ‖ 3. Համեմատութիւն (գործոց ընդ միմեանս կամ ընդ բնագրի)։ Il a fait la — de cette copie avec celle sur l'original։

B. **Collation** (կօլլասիօն) ե. կին. 1. Թեթեւ, դիպող կերակուր զոր առնուն կաթողիկեայք յաւուրս պահոց փոխանակ ընթրեաց. Թեթեւ ընթրիք։ ‖ 2. Կերակուր ընդ մէջ ճաշուս և ընթրեաց. Ս. հրամնիք. Ս. նախընթրակ. Գ. ակրատս։ On servit une magnifique, une superbe, une somptueuse —։ (Անգ եւս Goûter)։

A. **Collationner** (կօլլասիօնէ) բ. ն. 1. Համեմատել (զօրինակն ընդ բնագրին, կամ երկուս գիրս ընդ միմեանս). Ս. գիմընդդիմել (ա)։ ‖ 2. Ճշդրատել (զթերբեռս մատենից)։

= Վաւց. (ա) "Ես եչի էրեխայ ես (է հայ)՝ յաղբիւրեայ գոչեալ է յԱդաթոյ գոչողն, որ գիմընդդիմեցեալ ես հատածիցն էրինոյ յեռանդերջ ես վիշապիճն սա (ոչ) ոպոյի է ես ըստ բան բանի." Սմբ. Անսիզ Անա. ճաչքն. 3։

B. **Collationner** (կօլլասիօնէ) բ. չ. *Նախընթրել. (հէ.)։ Nous avons collationné ensemble։

Colle (կօլ) ե. կին. 1. Անլուր կամ նշոյ [amidon] լուծեալ ի ջուր առ ի մնծուցանել. Ս. ասլոյ. Համիս։ — de farine, d'amidon. — forte. Սոսինձ. սինձ. Ֆոսֆոլ։ — de poisson. Ձկան սոսինձ։ ‖ 2. Սուտ խրատ. ասաս. (ոճ.)։ Il lui a donné une —։

Collé, ée (կօլէ) անց. գերբ. 1. Պատեալ. մնծուցեալ։ ‖ 2. Պապանձեալ. անպատասխանի։ Il demeura —։

— Avoir les yeux collés sur une chose, sur quelqu'un. (փոխ.) Պատանիլ կատչիլ յինչ, յոք. կատաղցանել զաչս. յատեալ պշուցեալ հայել։

Collecte (կօլէքթ, կօլէքթ) ե. կին. 1. ժողովումն (հարցից)։ ‖ 2. Հաւաքումն (արոց, նուիրեաց). (պե. ժողվոյք)։ On a fait une — pour les pauvres։ ‖ 3. Աղօթք զոր ասեն լատին քահանայն ի պատարագի նախ քան զընթերցուածն։

Collecteur (կօլէքթէօր) ե. արք. 1. Հարկահան. Հարկաժողով։ ‖ 2. *Տրամաղով. *նուիրամաղով։

= ած. արք. Égout —. Գետաւարեր խողովակ ընդ երկրաւար հաւաքին ջուրք տյոց խողովակաց. Հաւաքիչ գետաւարեր խողովակ։

Collectif, ive (կօլէքթիֆ, իվ) ած. 1. Հաւաքա-

Digitized by Google

կան։ Un être, un tout — ։ ‖ 2. Որ եզակիան թուով բազմ մի՛ յուցանէ (անուն, ըստ քերականաց). բազմաձակաև։ Peuple, multitude, armée, sont des termes collectifs։ ‖ 3. Աբարեալ ի բազմաց. հաւաքական։ Travail — ։

Collection (թօլէքսիօն) ֆ. ից. Հաւաքուածն. ժողովածոյ. քազուածոյք։

Collectionner (թօլէքսիօնէ) բ. ն. Հաւաքել. ժողովել։ — des pierres précieuses, des autographes ։

Collectionneur, euse (թօլէքսիօնէօր, էօզ) ֆ. Հաւաքիչ. ժողովիչ։

Collectivement (թօլէքթիվման) մ. ժողովաբար. բազմաձակաբար. *Հաւաքարար. *Հաւաքօրէն։ L'homme, c'est-à-dire, tous les hommes, pris — ։

Collège (թօլէժ) ֆ. ար. 1. ժողով (պաշտօնակցաց)։ Le — des augures, dans l'ancienne Rome. Le sacré —. ժողով ծիրանաւորաց, կորդինալաց. Նախրական ասխա։ — électoral. Ընտրողական ժողով։ ‖ 2. Վարժարան (երկրորդական աստիճան). վարժոց։ Être en pension, être pensionnaire dans un — ։ ‖ 3. Աշակերտաց վարժարանի. վարժարանական։ Tout le — est à la promenade ։

— de France. Հաստատուածն հիմնարկեալ ի Պարիս քաղաքի յարքայէն Փրանկիսկոսէ Ա. ասկնոյ, ուր լինին հրապարակաւ և ձրի դասախօսութիւնք լեզուաց, բանասանելծուածեան, պերճախօսութեան և բարձր գիտութեանց. Գաղղիոյ Վարժոց ։

Collégial, ale (թօլէժիալ, ալ) ած. † Վարժարանի. վարժոցի ։ — Église collégiale, կամ լոկ — . ֆ. ից. *Կանոնիկոսական եկեղեցի։

Collégien (թօլէժիէն) ֆ. ար. Աշակերտ վարժարանի ։

Collègue (թօլէկ) ֆ. ար. Պաշտօնակից ։ Il est mon — au conseil d'État. Ce ministre ne veut pas d'un tel pour — ։

† **Collement** (թօլման) ֆ. ար. Կածուցանել. մնծուցանել։

Coller (թօլէ) բ. ն. 1. Կածուցանել, կցել սոսկիւ, առընձով. Ս. սոսկել. *առընձել. խոթ, խոթել ընդ խոչընդոտ ։ ‖ 2. Թանալ սոսկիւ. անցուցանել ընդ սոսկ. Ս. սոսկել։ Il faut — cette toile avant que de l'imprimer. Ce papier boit, parce qu'on ne l'a pas bien collé ։ ‖ 3. Կածուցանել. մնացուել. կցել. (ած. փակցնել. կպցնել)։ Le sang avait collé ses cheveux. Ses paupières étaient collées ensemble ։ ‖ 4. Դնել ի վերայ. մնծուցանել. հաւաքուցանել։ Il a collé son visage contre le mien ։ ‖ 5. (թօխոբ. և ընդ.) Պատուհանեցուցանել. ապ ի բերան առնել։

— du vin. Աբկանել ձկան սոսկին կամ ձուոյ ապիտակուց ի գինի առ ի գործել զայն պայծառագոյն ։

═ բ. ն. Կածնուլ (Հանգերձից) ի մարմինն. յանդգնիլ (ած)։ Ce pantalon, ce bas colle bien ։

═ Se — . բ. ա. Կածանիլ. մնացուիլ. կաուչիլ։

═ Վհմտ. (ած) "Կալի՛ հանգերձդ՝ն փակի ի՛ն ձայնան ի մարմնն ե քաղո՛ց յո(ր)էն։" Ոսկ. Ա Տիմ. Ը. 8որդ. 69։

Collerette (թօլէրէթ) ֆ. ից. փղակապ (կանանց)։

Collet (թօլէ) ֆ. ար. 1. Օձիք. գրապան. խոփ ։ — Prendre quelqu'un au — . 1. Բռնան Հարկանիլ զօձից ուրուք. մխել զձիւն յոր։ ‖ 2. (թօխոբ. և ընդ.) Բռնադատանել զոք լսել։ — Mettre la main sur le — à quelqu'un. Զերբակալ առնել. ունել զոք ։ — Prêter le — à quelqu'un. 1. Մարանչել, մեղամաղանել ընդ ուրուք։ ‖ 2. (թօխոբ. և ընդ.) Պատրաստ լինել ազատելոյ, կուսնելոյ ընդ ուրուք։ Il fait le docteur, je lui prêterai le — sur quelque matière que ce soit ։

‖ 3. Զարդ, կապ պարանոցի. փողակապ. Ս. փողնոց։ Empeser un — . Les gens à petit —, կամ թօխոբ. Les petits collets. Եկեղեցականք։ Le petit — . Կարգ, աստիճան եկեղեցականաց։ Prendre, quitter le petit — . C'est un — monté. (թօխոբ. և ընդ.) *Ստանալ կամ ձգել զկերպարանք կամ ձևանոյ սպրդ։ ‖ 4. Ստան անկոց ընդ արմատն և ընդ ծղօտն. արմուկ։ ‖ 5. Վարսի (նապաստակաց ի ցանկս)։

B. **Collet** (թօլէ) ֆ. ար. — de buffle. Բաճկոնակ [pourpoint] ի մորթոյ գոմշու առանց թեզանոց։

Colleter (թօլէթէ) [Je collète. Je collèterai.] բ. ն. Ունել զձիւնոց, զփոշեաց ուրուք։

═ բ. ն. Զգեզ վերմն կամ ցանցս (առ ըմբռնելոյ նապաստակս, ճագարս, կաքաւս)։

Colleur (թօլէօր) ֆ. ար. 1. Որ պատէ ձևարէն թղթով զարմանս անկին. *Թղթատածիչ ։ ‖ † 2. Սխալօր. (ած.)։

Collier (թօլիէ) ֆ. ար. 1. Պանեակ. քայտ. քայտամանեակ. կերպանդէտ ։ — de perles, de pierreries ։ ‖ 2. Անուր. խամ ։ Il mit un — au cou de son esclave ։ ‖ 3. Անուր (շան). Ս. շնհարք ։ — de chien ։ ‖ † 4. փակ կապելոյ զանասունս առ մորով. Գ. ծամ։ ‖ 5. Անուր (կառաձիգ երիվարի)։ Cheval de —, կամ լուկ — . երիվար կառաձիգ, կառավանա ։ — de misère. (թօխոբ. և ընդ.) Պանրանուր աշխատութիւն ։ ‖ 6. Ուլն, պարանոց (եզին). կերպան ։

Colliger (թօլիժէ) բ. ն. Պազկապաղ, քազուածոյս առնել. զընտիր ընտիրն միասհաւաք առնել. (ից.)։

Colline (թօլին') ֆ. ից. Բլուր. բարձրաւանդակ ։ — La double —. *Կրկնակատար բլուր. Գառնատ. (ըստ բառնատեղծից)։ (Որ և La double cime, le double mont)։

Collision (թօլիզիօն) ֆ. ից. Ընդհարաւմն. բախաւմն ։

Collocation (թօլօքասիօն) ֆ. ից. 1. կարգ հաստատմանն (պարտատէրց)։ On a fait la — de ses créanciers. Il a été payé suivant sa — ։ ‖ 2. Աբծաթի զոր ընդունելոց ի պարտատէրն ի կարգի իւրում։

Collodion (թօլլօդիօն) ֆ. ար. Բամբակեայ վառօդ լուծեալ յեթերի ի պէտս լուսանկարչաց. *կոլլոդիան ։

Colloque (թօլլօք) ֆ. ար. խօսակցութիւն. բանակցութիւն. զրուցաբանութիւն ։

Colloquer (թօլլօքէ) բ. ն. 1. Բաժանել ի կարգս կարգս (զպարտատէրս)։ ‖ 2. Ձեռներձել, դնել զոք (ի յոյս տեզ)։ On nous a fort mal colloqués ։

Colluder (թօլիւտէ) բ. ն. Միաբանել (ընդ ընդդիմակաց կողմանն ի վնաս այլոց). (ից.)։

Collusion (թօլիւզիօն) ֆ. ից. Գաղտ միաբանութիւն. դաւաճանութիւն։ [լսաիաան ։

Collusoire (թօլիւզուար) ած. Դաւազական. *գաւ.

Collusoirement (թօլիւզուարման) մ. Դաւաւնազ. գաւաճանութեամբ. գաղտ միաբանութեամբ ։

Collyre (թօլիր) ֆ. ար. Աբուռքին դեղ աչաց. Ս. շուփայ. Ս. կուլուսիայ ։

Colmatage (թօլմաթաժ) ֆ. ար. Բարձրացուցանելն գՀովտագոյն տեղիս [bas-fond] ապմամբ սկահաւան ջուրց ։

† **Colocase, † Colocasie** (թօլօքաս, թօլօքասի) ֆ. ից. տես Arum ։ [Հնծանաց)։

Colombage (թօլոմաժ) ֆ. ար. կարգ, շար (տանց, Ա. **Colombe** (թօլոմ) ֆ. ից. Աղաւնի. (ի պերճ առացուածս. իսկ ի Հառարակաց խօսս վերի Pigeon)։ La tendre, la fidèle —. L'Église est comparée à une chaste — ։

† Բ. **Colombe** (թօլոմ) ֆ. ից. 1. Փետրէ մեծ ։ ‖ 2. կոճղ (առակաւ ապօրծից). Գ. նաւասիշտան։

Colombier (թօլոմիէ) ֆ. ար. 1. Վերնատուն աղաւնեաց. Ս. աղաւնէտուն. Ս. աղաւնոց ։ Les boulins d'un

Digitized by Google

— . Attirer, faire venir les pigeons au — . (ֆոխ.) Ձգել գյումախորգս , գգնոզս : ‖ † Ֆ. Վ. երնասաուն (թէատրոնի : Ա. ե. Poulailler, †) : ‖ Ֆ. Թուղթ թիղ մեծագիր :

† **Colombette** (ֆոլոնգէտ) ֆ . էֆ . Ագգ թիղ ուսակի անկան :

A. **Colombin, ine** (ֆոլոնգի , ին') ած . Ի գոյն պատառնագի ապատնոյ . (ղ . այժմ սոսկ Gorge de pigeon) :

† B. **Colombin** (ֆոլոնգի՛) ֆ . ս . Գրատական նիւթ թիղ յորմէ կղկղի կապար :

Colombine (ֆոլոնգին՛) ֆ . էֆ . Ֆ . Սիրա (ապատնոյ , հատու) . Ի . հատիրա : ‖ † Ֆ. ատս Ancolie :

A. **Colon** (ֆոլի) ֆ . ս . Ֆ . երկրագործ . արգիւնարար . մշակ : Le pays manque de colons : ‖ Ֆ. Որ ի վարձու ատնի զերկիր՝ գաշտամբ հանելոյ հոգատնան ատառն ապատրանիցն : — partiaire. Մշակ որ բաժանէ զարգիւնս երկրին ընդ հողատիրոջն . բաժանաւոր մշակ : ‖ Ֆ. Որ բնակէ ի գաղթականութեան . գաղթական . գաղթօդր . վարատական . Un riche — :

† B. **Colon** (ֆոլի) ֆ . ս . Ֆ . Հատած բանի (ի յոյն քերականութեան . որ և Comma) : ‖ Ֆ. Կրկին կէտ (ի յոյն տատաչափութեան) :

Côlon (ֆոլի) ֆ . ս . Ստուար ապի թիղ . *գալարապի : Le — fait suite au cæcum :

Colonel (ֆոլնել) ֆ . ս . Հրամանատար գնդի [régiment] զօրաց . գնդապետ . գրուշ :

Colonelle (ֆոլնել՛) ած . էֆ . Compagnie — , կամ լուկ — . ֆ . էֆ . Ա. այլին գատակ գնդի հետևակազօրաց :

† — ֆ . էֆ . Կին գնդապետի : Madame la — :

Colonial, ale (ֆոլնիալ , ալ՛) ած . Գաղթականաց . գաղթականութեան : Produits coloniaux :

Colonie (ֆոլնի) ֆ . էֆ . Ֆ . Գաղութ . գաղթականք . գաղթականութիւն . խոխուտք . վարատականք : Envoyer, établir, fonder une — . Une — de Phocéens vint fonder Marseille : ‖ Ֆ. Գաղթականութիւն . երկիր գաղթականաց : Cologne était une — romaine. Marseille était une — des Phocéens : ‖ Ֆ. Գաղթականութիւն Անտիլեան հղղեաց Գաղղիացւոց : Il est mort aux colonies :

Colonisation (ֆոլնիզասիոն) ֆ . էֆ . Հատատանիլ գաղթականութիւն . *գաղթատրութիւն :

Coloniser (ֆոլնիզե) ֆ . ս . Բնակեցուցանել , նատուցանել ուրեք գաղթական . ատուքել ուրեք վարատականս . գաղութ հաստել ուրեք . *գաղթատրել :

Colonnade (ֆոլնատ) ֆ . էֆ . Կարգ սեանց . *սիւնազարդ տեմելի . *սիւնադար : La — du Louvre :

Colonne (ֆոլն՛) ֆ . էֆ . Ֆ . Սիւն . արձան . կոթող : — de marbre, de bronze. Dresser une — . Les colonnes d'Hercule. Լերինք կալպեայ և Աբիւլայ հնգցին Գիբրալտար , ուր համարէք ըստ նախնեաց ապատուած աշխարհի . արձանք Հերակլի . Հերակլեան արձանք : ‖ Ֆ. (ֆոխ.) Սիւն . մեյթ . հնգատ . հաստատութիւն : Les colonnes de l'État, de l'Église : ‖ Ֆ. Սիւն (իրկց մատենի) . սիւնակ : Les colonnes d'un journal. Ce dictionnaire est à deux colonnes : ‖ 4. Ա. այլք , բազուկ (զօրաց) : L'armée se divisa en trois colonnes, marcha sur trois colonnes :

— La — vertébrale. Ողնայար . աղնաշար :

Colonnette (ֆոլնէտ) ֆ . էֆ . Սիւն փոքրիկ . սիւնակ :

Colophane (ֆոլոֆան՛) ֆ . էֆ . Բեհեկեղ խէժ [térébenthine] չորացուցեալ , որով շփեն զնվռաս [archet] ջուխտ կաց և այլոց նմանագգի նուագարանաց . կալոփանեան խէժ :

Coloquinte (ֆոլոկինդ) ֆ . էֆ . Ագգ թիղ գատն վրընգոյ . իշկոյ վարունգ . գատն գգուտ . (արբ . հանգալ) . ապուճկղ ֆրֆուտ : Amer comme — :

Colorant, ante (ֆոլոռան , անդ) ած . Գունաւորիչ :

Coloration (ֆոլորասիոն) ֆ . էֆ . Ֆ . Գունաւորում թիւն : ‖ Ֆ. Խայծելն (պատղոց) . պատղախայծութիւն : La — des fruits par la chaleur du soleil :

Colorer (ֆոլորե) ֆ . ն . Ֆ . Գունաւորել . երգունել . երգունազարգել : Le soleil colore les fruits. Les nuages étaient colorés par le soleil couchant : ‖ Ֆ. (ֆոխ.) Գունել . գունագրել . բարկրել . զարգարել . պարկեշտացուցանել : — une injustice. Il a si bien coloré sa faute, sa lâcheté . . .

= Se — . ֆ . ա . Խայծել (խաղողոյ) . գունաւորիլ (պտղից) :

Coloriage (ֆոլորաժ) ֆ . ս . Գունելն զանազան երանգոյ . երփնագրութիւն : Le — des cartes de géographie :

Colorier (ֆոլորե) ֆ . ն . Գունաւորել , գունել պէս պէս երանգոյ . երփնագրել :

Coloris (ֆոլորի) ֆ . ս . Ֆ . Խառնուած երանգոց (ի նկարս) . երփունն . երփնաւորութիւն : Ce peintre est estimé pour son — . Ce tableau pèche par le — : ‖ Ֆ. Գոյն . մոյնք (երեսաց , պատղոց) : ‖ Ֆ. (ֆոխ.) Գունագեղութիւն (բանից) : Revêtir ses pensées d'un — gracieux :

Coloriste (ֆոլորիսդ) ֆ . ս . Ֆ . գաղթիգոյր նկարիչ . երանգիչ : C'est dans les écoles vénitienne et flamande qu'on trouve les meilleurs coloristes : ‖ Ֆ. Գունաւորիչ (պատկերաց) : ճայս մեռս վարի և յիւ . Une habile — : ‖ † Ֆ. (ֆոխ.) Ստանձնագիր գեղեցկաբան :

Colossal, ale (ֆոլոսալ , ալ՛) ած . Ֆ . ճազթ . մեծայոյզ . անարի . անճառնի . սկայագործ . վիթխարի : Statues, proportions colossales : (Ըստ Լիդրէի մոյթի ատել և յոյ . Des monuments colossaux) : ‖ Ֆ. (ֆոխ.) ճազթ . մեծայոյզ . լայնածաւալ . լայնատարած . ընդարձակ : Empire, pouvoir — :

Colosse (ֆոլոս) ֆ . ս . Ֆ . Անդրի սկայագործ , *սկայարձան . պատկեր անարի : Le — de Rhodes : ‖ Ֆ. (ֆոխ.) Ա. այր կամ գազան անճառնի , վիթխարի , յազթահասակ : ‖ Ֆ. (ֆոխ.) Տէրութիւն կամ տրքայ զօրաւոր յոյժ : Le — est tombé :

Colostrum (ֆոլոսթրոմ) ֆ . ս . Ա. այլին կաթն կանանց յետ ապարեքութեան . գալն . ապաղ :

Colportage (ֆոլբոռթաժ) ֆ . ս . Ֆ . Շրջեցուցանելն զվաճառս . շրջագնաց վաճառականութիւն : ‖ Ֆ. Շրջեցուցանելն մատեանս կամ պատկերս առ ի վաճառել . շրջող գրավաճառութիւն : La loi sur le — :

Colporter (ֆոլբորթե) ֆ . ն . Ֆ . Շրջեցուցանել զվաճառս կամ զգրեանս առ ի վաճառել : ‖ Ֆ. Պատմել , առաքածանել ամենուրեք զլուր կամ զզրպյց ինչ :

Colporteur (ֆոլբորթոռ) ֆ . ս . Ֆ . Պատառաւոր վաճառական . շրջող փերեզակ : ‖ Ֆ. Շրջող գրավաճառ : ‖ Ֆ. Որ վաճառէ զլրագիրս ի հրատարակս :

— Un — de nouvelles. (ֆոխ.) Պատմիչ զրուցաց , նորալրաց . *լրատարաւոմ :

Colure (ֆոլիւռ) ֆ . ս . երկաւ մեծ բալրակք որ հատանին զհատարակածն և զկինգանակամարսն ի չորս մասանս հաւասարս . Ֆ. ագաս :

Colza (ֆոլզ) ֆ . ս . Ագգ կազամբի , որոյ ատնգ տայ խաղ վառելի . գ. կաճճրակ (?) : [թիւն :

Coma (ֆօմ) ֆ . ս . Խոր քուն (ըստ բժշկաց) . թմրութիւն :

Comateux, euse (ֆօմատէս , էօզ) ած . թմրական :

Combat (ֆօպա) ֆ . ս . Ֆ . կռիւ . մարտ . պատե-

Digitized by Google

բազմ։ — sanglant, à outrance. Dans la chaleur կամ՝ au fort du — . — singulier. Պետամարտութիւն ։ (Որ և Duel)։ — naval. Ծովամարտութիւն. Նաւամարտութիւն ։ — sur mer. Ովկիանոսամարտութիւն ։ — de taureaux. *Եզամարտութիւն ։ — de coqs. — Être hors de — . Լինել անբաւական այլ եւս պատերազմելոյ ։ Mettre quelqu'un hors de — . Անկարող կացուցանել զոք պատերազմելոյ այլ եւ՝ վիրաւորելով զնա կամ մերկելով ի զինուց ։ ‖ 2. Կռիւ. Նահատակութիւն. Մրցութիւն. Ասպն ։ Les combats du cirque. Le — du ceste ։ ‖ 3. (ֆիգ.) Կռիւ. Մարտ ։ Le — des éléments, des vents ։ ‖ 4. (ֆիգ.) Բևեռը առանձին զմիմեանմէ. Նախանձակցութիւն ։ Ce fut entre eux un — de générosité ։

Combattant (ֆոիդ-տ) ե. ար. ած. Պատերազմող. պատերազմիկ. ռազմիկ. այր պատերազմի, կռուոյ ։ Une armée de trente mille combattants ։ ‖ † 2. Որ մարտանչին ընդ միմեանս մուրցայլ (այլ. բանդի). կռուող ։ On fut d'avis de jeter deux ou trois seaux d'eau sur les combattants ։ (Յայս միտս լինի և էթ. Combattante) ։

Combattre (ֆոիդ-տր-է) [խոնարհի իրրև զBattre.] բ. ն. ած. Պատռանչել. կռուիլ. մարտ գնել ։ — les ennemis. — vaillamment ։ ‖ 2. (ֆիգ.) Պատռանչել. կռուիլ. գոռալ. ագռոիլ. մրցիլ ։ — l'hérésie, les préjugés. Aristote combat souvent Platon ։

= բ. ն. Պատռանչել. կռուիլ ։ — contre les ennemis, contre les tentations. — pour . . . Պատերազմիկից լինել. Ղեպատ ի յաղթութիւնն լինել ։ Les maladies qui désolaient l'armée ennemie combattirent pour nous. — de civilité, de politesse avec quelqu'un. Զմիմեանմէ ելանել ի բանս կամ ի գործս պատուասիրականս, քաղաքավարականս ։

= Se — . բ. ա. ած. կռուիլ ընդ միմեանս ։ ‖ 2. կռուիլ ընդ անձին. ինքնասպառ, ինքնագոր լինել ։ L'auteur se combat lui-même ։

† **Combe** (ֆոիդ) ե. էգ. Հովիտ ։

Combien (ֆոիդ-ի-ն) ած. ած. Քանի՞. զինչ՞ բ. որպէ՞ս զի. ինչո՞ւ զի. — il m'est pénible de vous parler ainsi! Vous voyez — il vous aime ։ ‖ 2. Քանի՞. քանի՞ օն. քանի՞ հատ. ո՞րչափ. — de livres y a-t-il dans cette bibliothèque? — de fois ne le lui ai-je pas dit! Քանի՛ցս անգամ ասացի նմա զայդ ։ — vendez-vous cela? Քանո՞յ, քանի՞ գնով վաճառէք զայդ ։

= ե. ար. Գինք. (ընդ.) ։ Il veut me vendre sa charge, nous en sommes sur le — ։

Combinaison (ֆոիդ-ի-նէզ-ի) ե. էգ. ած. Զուգութիւն. զուգագրութիւն ։ Faire des combinaisons de chiffres, de couleurs, de lettres ։ ‖ 2. Միաւորութիւն. բազկացութիւն. (բան տպագրական) ։ L'eau est formée par la — de l'oxygène et de l'hydrogène ։ ‖ 3. (ֆիգ.) Հաշիւք, հնարագիտութիւնք (առ ի յաջողել յիմիք) ։ Faire bien ses combinaisons. Les combinaisons de la politique ։

Combiner (ֆոիդ-ի-ն) բ. ն. ած. Զուգել. զուգագրել. միաբանել. կարգել. յարգարել ։ — des lettres, des chiffres ։ ‖ 2. Միաւորել. (բան տպագրական) ։ — l'oxygène avec l'hydrogène ։ ‖ 3. (ֆիգ.) Յարգարել. յարմարել. կազմել ։ Ces deux généraux combinèrent habilement leurs opérations ։

= Se — . բ. ա. Զուգիլ. զուգագրիլ. միաւորիլ ։ Les quatre lettres *a*, *b*, *c*, *d*, se peuvent — de vingt-quatre manières différentes ։

† **Combleau, † Combleau,** կամ բան ամանոց

† **Comblan** (ֆոիդ-լ-ի, ֆոիդ-լ-ո) ե. ար. Աւուրք չուան ձգելոյ զինգանօթս, զգնդկնկէցս ։

A. **Comble** (ֆոիդ-լ-է) ե. ար. ած. Թափազուն մասն ։ Le — d'un boisseau ։ ‖ 2. (ֆիգ.) կատար. կատարած. գլուխ. վախճան. լրումն. գագաթին. ծայր ։ C'est le — de l'effronterie. Il a mis le — à ma félicité. Parvenir, arriver, monter au — de . . . Ելանել, հասանել ի ծայրս (փառաց, երջանկութեան) ։ Mettre le — à quelque chose. Լնուլ գչափն, գկապիճն ։ Pour — de . . . ի լրումն (ազտից, թշուառութեան) ։

B. **Comble** (ֆոիդ-լ-է) ած. ած. Լի. զեզուն. թափազուն. պատարուն ։ Boisseau — . La mesure est — . (ֆիգ.) Լցաւ չափն, կապիճն. (այլ. ա՛լ չափն լեցաւ.) ։ ‖ 2. Լցեալ ծայր ի ծայր, անկեամբքն հանգերձ ։ La salle de spectacle était — ։

C. **Comble** (ֆոիդ-լ-է) ե. ար. Պածկոց առաստաղաց. առաստաղք ։ Un — de charpente, de fer. — De fond en — . Ամբ. առ. առ ի Fond ։

Comblement (ֆոիդ-լ-է-մ) ե. ար. Լնուլն (գիտ) ։

Combler (ֆոիդ-լ-ե) բ. ն. ած. Լնուլ ։ — un boisseau. — la mesure. (ֆիգ.) Լնուլ գչափն, գկապիճն ։ ‖ 2. Լնուլ (գիտ). լիր արկանել ։ — un fossé, des vallées ։ ‖ 3. (ֆիգ.) Լնուլ, կատարել (գիտափաք, գցանկութիւնն առբուք) ։ Cette union combla tous ses vœux ։ ‖ 4. (ֆիգ.) Լնուլ. առլնուլ. կատարել. կատարեալ գործել. ի ծայրն հասուցանել ։ Il a comblé sa perfidie. Cette perte a comblé ses infortunes ։ ‖ 5. (ֆիգ.) Լնուլ (առբախտութեամբ). լի առնել (ուխիւ, ամօթով). յզկացուցանել (ընչիւք) ։ — une personne de joie, de biens, de bienfaits. — de présents. Զեղուլ յոք պարգեւս. պարգեւալից առնել ։ ‖ 6. Պեծապէս գոհ առնել ։ Vous me comblez ։

Combiète (ֆոիդ-լ-է-թ) ե. էգ. Հերձ (կճղակաց եղջերաց) ։

Combrière (ֆոիդ-ր-իե-ր) ե. էգ. Ցանց որոյոյ ձկուն մեծամեծս ։ [առ ի փորձել ։

Comburer (ֆոիդ-ր-է) բ. ն. Լնուլ ջրով զասկասս

Comburant, ante (ֆոիդ-ր-ան, անդ) ած. *Այրեցիկ (մարմին, բան տպագրական) ։

† **Combustibilité** (ֆոիդ-ս-թի-լ-ի-թէ) ե. էգ. Այրեցականութիւն ։

Combustible (ֆոիդ-ս-թի-լ-է) ած. Այրելի. այրեցական ։ La poix, le goudron, le soufre, le bois sec, sont des matières très combustibles ։

= ե. ար. Նիւթ հրոյ, որպիսի է ածուխ, փայտ, այլովքն հանգերձ. *կիզականութիւն ։ Cette province manque de — . La rareté des combustibles ։

Combustion (ֆոիդ-ս-թիո) ե. էգ. ած. Այրումն ։ L'air est nécessaire à la — ։ ‖ 2. Հրայրեցք ։ J'ai vu l'entière — de ce palais ։ ‖ 3. (ֆիգ.) Հրայրեցութիւն. ազմուկ. շփոթութիւն ։ Une étrange, une horrible — . Toute l'Europe était alors en — ։

Comédie (ֆոմ-տ) ե. էգ. ած. Կատակերգութիւն. Թատրերգութիւն ։ Cet acteur est mieux placé dans la — que dans la tragédie. Les comédies d'Aristophane, de Térence, de Molière, etc. ‖ 2. Թատերական խազարկութիւն (ոգեբերգութիւն, կատակերգութիւն, և այլն). Թատերախաղ ։ Jouer la — . Il y eut bal et — ։ ‖ 3. Թատր. Թէատրոն ։ Il est allé à la — voir le Cinna de Corneille, le Tartufe de Molière. Comédie-Française. Գաղղիական Թէատրոն ի Պարիս քաղաքի ։ ‖ 4. Կատակագուսանք. գուսանք ։ Toute la — doit paraître dans cette pièce ։ ‖ 5. Ազատաս յօրի-

Digitized by Google

նեղոյ կատակերգութիւնս. կատակերգութիւն: La — a été portée par Molière à une très grande perfection: ‖ 6. (ֆիգուր.) Գործ ծաղրաշարժ. կատակերգութիւն: C'était une vraie — de voir la dispute de ces deux hommes. Donner la —. Սպառ կացուցանել զանձն: Donner la — au public. Ցուցանել հրապարակաւ գնացս, ընթացս կամ վարս գայթակղեցուցիչս: ‖ 7. (ֆիգուր.) կատակերգութիւն. խաղ. կեղծիք: Tout cela n'est qu'une pure —. Toute la vie de cet homme n'a été qu'une longue —.

Comédien, ienne (ֆոդիէն, իէնն') ի. 1. կատակագուսան. գուսան. վարձակ: ‖ 2. (ֆիգուր.) կատակագուսան. կեղծաւոր:

† — ած. կերպարանակալ. առապատճէն: [չունիք:

† **Comessation** (ֆոմէսիօն) ի. իդ. Հացկերոյթ. խնճոյք.

Comestible (ֆոմէսթիպլ) ած. ուտելի: Champignons comestibles.

— ի. ր. Ընդար. նպարակ: Un impôt sur les comestibles. Marchand de comestibles. *Ընդարավաճառ:

† **Cométaire** (ֆոմէթէր) ած. Գիտուոր աստեղաց. *գիտաստղական:

Comète (ֆոմէթ) ի. իդ. 1. Գիտուոր, աստեղաստ, գիտուր աստղ. վարսաւ: ‖ 2. ժամապահ ձեռք: ‖ 3. խաղ ինչ քարտիսից. *վարսամխաղ:

Comices (ֆոմ-) ի. ր. յդ. ժողովք ժողովրդական (առ հին Հռովմայեցիս): Convoquer, dissoudre les —:

—ր. Խ. Comice agricole. երկրագործական ընկերութիւն:

Comique (ֆոմիք) ած. 1. կատակերգական. գուսանական: Pièce —. Le genre —. Poète —. կատակերգակ բանաստեղծ: ‖ 2. Սաղրալից. *ծաղրաշարժ: Visage, air —. Aventure —:

— ի. ր. 1. Ի կատակերգական. կատակերգութիւն: Cet auteur entend bien le —: ‖ 2. կատակերգակ. կատակերգու. Թաղերգիչ: Molière est le premier — français: ‖ 3. կատակագուսան: La troupe a un très bon —. C'est le — de la troupe. (ֆիգուր. և ընդ.) Ա.յրս այս է հատիկ կամ մինոյն ընկերութեանն: [ծաղրապէս:

Comiquement (ֆոմիքման) մ. *կատակերգօրէն.

Comite (ֆոմիթ) ի. ր. Ուսիկան (պարհակաւորաց Թիակավարաց [chiourme] ցուկանաւու):

Comité (ֆոմիթէ) ի. ր. *Մատնաժողով: Les membres d'un —. Nommer un —. — Petit —. փոքրիկ, ընտանեկան ընկերութիւն: Nous souperons ce soir en petit —:

Comma (ֆոմմա) (յդ. անգ.) ի. ր. † 1. Հատած բանի (ի յոյն քերականութենէն): ‖ † 2. Սորակէտ (ի յոյն քերականութենէն): ‖ 3. Ջանազանութիւն մեծագոյն կիսատանձնաի ի փոքրագոյն կիսատոտիմանէ (ըստ երաժշտաց). բաժանում: Les anciens reconnaissaient plusieurs —: ‖ 4. Ներկին կէտ (յհռոմայական լեզուս). *մանակէտ: (Որ և Deux-points):

Command (ֆոմմ) ի. ր. Ա.յր որոյ վրան առանձին ինչ ոք առանց յայտ առնելոյ զանոնն նպաս:

Commandant, † ante (ֆոմմոն, անթ) ած. † 1. Հրամայող. հրամայական: Un ton —. Une parole commandante: ‖ 2. Հրամայատար (զօրաց): Officier, capitaine —:

— ի. ր. 1. Հրամայատար. առաջնորդ. պետ. գլուխ: ‖ 2. Հրամայատար (զօրաց): Un — de place: ‖ 3. Հազարապետ. պետ. պետ: (Որ և Chef de bataillon):

Commande (ֆոմմոտ) ի. իդ. Գործ ապրանքարհալ (վաճառականաի, գործատրի). ապրանքարհութիւն. յանձնարարութիւն: On lui a fait plusieurs commandes. De fortes commandes. Ouvrage de —. Գործ յօրինեալ ըստ մատնատուր յանձնարարութեան. յանձնարարեալ գործ: — Maladie, joie de —. (ֆիգուր. և ընդ.) Գաճաճեալ, կերպարանաւոր, ոտա հիւանդութիւն, ուրախութիւն:

Commandement (ֆոմմանտման) ի. ր. 1. Պատուիրան. պատուէր. հրամանն: J'obéis à vos commandements: ‖ 2. Պատուէր (քրիստոնական): Attention au — ! ‖ 3. Օրինադիր, եղանակ պատուիրելոյ, հրամայելոյ: Il a le — doux, rude: ‖ 4. Պատուիրան. հրամանն: Les dix commandements de Dieu. Les commandements de l'Église: ‖ 5. Հրամատարութիւն. իշխանութիւն: Aspirer au —. Prendre le —. Bâton de —. տես ի Bâton, 1:

Commander (ֆոմմանտէ) բ. ն. 1. Պատուիրել. պատուէր տալ. հրամայել: Faites ce que je vous commande: ‖ 2. (ֆիգուր.) Շարժել, ածել, կրթել (ի հիացումն). ազդել (հիացումն, մեծարանս): — l'admiration, le respect, l'estime: ‖ 3. Լինել հրամատար, զօրագլուխ. զօրավար կալ. առաջնորդել: — les armées du roi, l'aile gauche. — l'armée navale, un vaisseau: ‖ 4. Պատուիրել (զօրաց): Il commanda le feu, l'attaque: ‖ 5. Տիրել ի վերայ. իշխել. հրամայել: ‖ 6. Յանձն առնել ինչ (արուեստագիտի, գործատրի, և այլն). ապապարել: — un ameublement, un tableau, un dîner: ‖ 7. (ֆիգուր.) կալ (միջնաբերդի) ի վերուստ կատի (քաղաքին). հայիլ (լերին) ի վերուստ (ի ձորն): La citadelle commande la ville:

— ի. ն. 1. Պատուիրել. պատուէր տալ: Dieu commande au soleil d'animer la nature. "Mentor . . . semblait — aux vents et à la mer." ՖԵՆ. *Tél.* VI. Մենտոր . . . թուէր պատել հովմոյն և ծովուն. (տես Մտի. Ղ. 26. Ղուկ. Ղ. 25): ‖ 2. Հրամայել տալ. իշխել. առաջնորդել: Le prince commande à ses sujets, le père à ses enfants, le maître à ses domestiques. Il faut savoir obéir pour savoir bien —. — à ses passions. (ֆիգուր.) Համ դնել կարեաց, կրից. տանձել, տանձաւորել զկարիս:

— Se —. բ. ա. 1. Պնդել զանձն: Il se commanda et contint son émotion: ‖ 2. (ֆիգուր.) Սանձալ պատուիրանաւ, հրամանաւ: La gaieté ne se commande pas. (առած. Զուարթութիւնն մեզ կամքէն չի կախուիր. զուարթութիւնն բանի չըլլար, չի հրամայուիր):

Commanderie (ֆոմմանտրի) ի. իդ. *Հատատոր պաշտօն [bénéfice] (կարգաց ինչ ձիաւարութեան [chevalerie]):

Commandeur (ֆոմմանտօռ) ի. ր. 1. Ձիաւոր որ ունէր պաշտօն ինչ հատատոր. *Հատընկալ: — de Malte. † Baume du — de Permes, կամ լոկ baume du —. Կերմեական ապրատամբ. դեղ ինչ: ‖ 2. Անուն պատուոյ ի կարգս ձիաւարութեան. հրամատար: — de la Légion d'honneur: ‖ † 3. Վերակացու (գերեաց):

— des croyants. Անուն պատուոյ ամիրապետաց [calife]. առաջնորդ հաւատացելոց:

Commanditaire (ֆոմմանտիթէր) ի. ր. *Գլխադրոյ:

Commandite (ֆոմմանդիթ) ի. իդ. 1. Ընկերութիւն յորում ամենք ասն ևթե զարծաթի իւրեանց փոխ տալոց իրիք գործակցութեան և պատասխանատուութեան, և այլք վաստակին առ ի ածել ի շահս զոյն արծաթի. *գործակցութիւն: Société en —: ‖ 2. Արծաթի զոր փոխ տայ գլխադրոյն: Il a versé sa —:

Commanditer (ֆոմմանդիթէ) բ. ն. փոխ տալ զարծաթի իւր (վաճառականի) մնանակցութեամբ շահուցն, այլ առանց իրիք գործակցութեան և պատասխանատուութեան. *գլխադրել:

Digitized by Google

Comme (թօմ՛) ս. 1. Իբրև. արպէս. հանգոյն. պէս. զերդ։ Il est hardi — un lion. Froid — glace. Faites — cela. — vous voulez. Որպէս զկարդ և կամիք։ C'est tout —. Մի և նոյն ինչ է. (ընդ.)։ — cela. տես ի Cela, 2. — il faut. տես ի Falloir. — si. Որպէս թէ. իբր թէ. իբր այն թէ։ Bien des hommes vivent — s'ils ne devaient jamais mourir։ ‖ 2. Զար օրինակ. օրինակ իմն. որպէս։ Les mots français en *tié* sont féminins, — *Amitié, pitié*, etc. ‖ 3. Գրեթէ. գոգ իմն. գոգցեա։ Il est — mort։ ‖ 4. Զի՛արդ. ա՛րպէս։ "Le voyez-vous — il vole ou à la victoire ou à la mort?" BOSS. *L. de Bourb.* — quoi. Զի՛արդ. արժ. օրինակաւ. (խրխ)։ Voilà — quoi je suis ici։ ‖ 5. Իբրև՛ զի. որպէ՛ս զի. զի՛արդ. քանզի՛։ — il est changé! — vous êtes aimable!

= ե. 1. Որպէս. զար օրինակ. ըստ օրինակի. արգուանակ։ — le soleil efface les autres astres, ainsi . . . ‖ 2. Ցորժամ. մինչդեռ։ — il était à Paris, la révolution éclata. "Vers le soir, — elle était seule avec Virginie, il entra chez elle un grand homme vêtu d'une soutane bleue." B. DE ST-P. *Paul et Virg.* ‖ 3. Որովհետև. քանզի։ — ses raisons paraissaient bonnes, on s'y rendit։

Commémoraison (թօմմէ-մօ-ռէզի) ս. նե. Յիշատակ (արարց)։

Commémoratif, ive (թօմմէմօ-ռաթիֆ, իվ) ած. Ցուշարար (տօն, հանդէս)։

Commémoration (թօմմէմօ-սիօն) ս. նե. Յիշատակութիւն. յիշատակ. յիշումն։ — La — des morts. Յիշատակ ննջեցելոց։

Commençant, ante (թօմ-մանդ, անթ) ս. Որ է յառաջին հրահանգս (արուեստից, գիտութեանց). սկանակ. սկսող։

Commencement (թօմ-մանման) ս. ար. 1. Սկիզբն. սկաւած։ Lire un livre depuis le — jusqu'à la fin. Un beau — d'année. Prendre — կամ son —. Սկիզբն առնուլ, առնել. սկսանել. սկզբնաւորիլ։ ‖ 2. Սկիզբն. սկզբնաւորութիւն. նախապատճառ. (առ զԱստուածոյ)։ Dieu est le — et la fin de toutes choses։

— յս. 1. Սկիզբն. սկզբնաւորութիւն։ Les commencements des grands États sont obscurs. "Tout le reste de sa conduite répondit à de si beaux commencements." BOSS. *le Tell.* ‖ 2. Սկզբնակայք (ա), առաջք, առաջին հրահանգք (արուեստի, գիտութեան)։ Les commencements sont toujours difficiles. Ամենայն ուրեք սկիզբն և առաջք գժուարինք են (ր)։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Որպէս վ առաքին հրահանգից և սխալանացն ինայխոխնիմէ և յոգիս նոցա խոտրելոնեան հիճաւորեցեալ." Սարկ. քահ. 36։ = (ր) "Ամենայն սկիզբ ունիցի և առաջն գժուարինք են." Որոկ. երր. թ. 499։

Commencer (թօմ-մանէ) բ. ն. Սկսանիլ. սկիզբն առնել, գնել. բանալ հարկանիլ։ — un ouvrage, un discours. — un élève. Ուսուցանիլ աշակերտի զսկզբնականս, զառաջին հրահանգս։ — un cheval. Անցուցանիլ ընդ առաջին կրթանս զձի թերավարժ։

= բ. ն. Սկսանիլ. սկիզբն առնուլ։ Notre année commence au premier janvier. Commençons par nous préparer, ensuite nous agirons. Պատրաստեցաք նախ զանձինս, և ապա գործեցաք։ Il avait commencé d'écrire sa lettre. Ils commencèrent à jouer։

= բ. անդ՛. Il commence à pleuvoir. Սկսանի լինել անձրև, անձրև գալ։ Il a commencé à faire nuit։

Commendataire (թօմմանդաթէր) ած. 1. Abbé —. Աշխարհիկ եկեղեցական որ վայելէր ի հասից արբայութեան իրիք. *հասարակալ, *հատատու արբայ։ ‖ † 2. *Հատատուր (արբայութիւն)։

Commende (թօմմանդ) ս. նե. *Հատատուր պաշտօն [bénéfice] արբայութեան իրիք շնորհեալ աշխարհիկ եկեղեցականի կամ առն աշխարհականի։

Commensal, †ale (թօմման-սալ, -լ՛) ս. Սեղանակից. սեղանորդ. հացակից. ճաշակից։ Nous sommes commensaux։

Commensalité (թօմման-սալիթէ) ս. նե. Սեղանակցութիւն. հացակցութիւն. ճաշոյ հաղորդութիւն։

Commensurabilité (թօմման-սուռապիլիթէ) ս. նե. Համաչափականութիւն։

Commensurable (թօմման-սուռապլ՛) ած. Համաչափական։ Tous les nombres entiers et fractionnaires sont commensurables entre eux։

Comment (թօմ՛) ա. 1. Զի՛արդ. ա՛րպէս։ Je ne sais — il peut subsister. — se porte-t-il? ‖ 2. Վա՞ստ է՞ր. առ ի՞նչ. առ ի՞մէ՞։ — vous êtes-vous avisé de venir ici?

= ս. ար. Զի՛արդն. արպէսն. հանգամանք իրաց։ J'ignore le —. Savoir le pourquoi et le — d'une chose. Գիտել զվասնէրն և զորպէսն իրիք։

Commentaire (թօմմանդէր) ս. ար. 1. Մեկնութիւն. լուծումն։ — sur la Bible, sur Aristote. Docte, savant —. — Cela n'a pas besoin de —. (ածաբ. և ընդ.) Զնոյն ինչ մեկնութեան պէտք. չունի այս պէտս մեկնութեան։ ‖ 2. (ածաբ. և ընդ.) Թիւր մեկնութիւն։ Il fait des commentaires sur les actions de tout le monde։

— յս. Գիշատակարանք։ Les Commentaires de César։

Commentateur, †trice (թօմմանդաթէօր, դրիս) ս. Մեկնիչ. լուծիչ։

Commenter (թօմմանթէ) բ. ն. Մեկնել. պարզել. մեկնօրէն անդրանիլ. մեկնապէս թարգմանել։ — la Bible։

= բ. ն. Թիւր մեկնել. կամայակրել։ Il commente sur tout։

Commérage (թօմէռաժ) ս. ար. Կնասի բանք. դէրդչիւնք. բարբանջ. (ընդ.)։ Des commérages de portier։

Commerçable (թօմէռսապլ՛) ած. տես Négociable։

Commerçant, ante (թօմէռսան, անթ) ած. 1. Վաճառականական (ժողովուրդ)։ ‖ 2. Վաճառաշունչ, բազմավաճառ (քաղաք)։

= ս. ար. Վաճառական. թանգար։ Un riche —։

Commerce (թօմէռս) ս. ար. 1. Վաճառականութիւն. շնորհավաճառ. առուրեառ. առուրեառութիւն։ — en gros, en détail. Le — enrichit un État. La paix entretient, fait aller, fait fleurir le —. La guerre paralyse le —։ ‖ 2. Վաճառականք։ Cette loi a mécontenté tout le —. Le haut —։ ‖ 3. (ածաբ) Տուրեառ. հաղորդութիւն. կցորդութիւն։ Avoir, entretenir — avec quelqu'un. Dans le — de la vie, du monde. "Les Égyptiens entrèrent en — avec les Grecs." BOSS. *Hist.* I, 7. Եգիպտացիք խառնակեցան, հաղորդեցան ընդ Ցոյնս։ ‖ 4. Օրինակ, եղանակ գնալոյ կամ կենակցելոյ ընդ այլս. կենակցութիւն։ Être d'un — agréable. "Vit-on jamais prince d'un — plus aisé, plus libre, plus commode?" BOSS. *L. de Bourb.* ‖ 5. Տուրեառ (նամակաց). *Թղթակցութիւն։ Ils entretiennent — de lettres կամ par lettres։ ‖ 6. Խօսակցութիւն. բանից ընկերութիւն, հաղորդութիւն։ "La prière est un — tendre avec votre Dieu." MASS. ‖ 7. *Ախորհուրդ հաղորդութիւն (առն և կնոջ). ամուսնութիւն։

Digitized by Google

— Jeu de —. Ազգ ինչ խազալ քարտիցից. խազ վաճառականութիւն։

Commercer (ծօփ-սե՛) բ. չ. 1. վաճառաշահ լինել. հաղորդիլ առևտուր ։ — dans le Levant. Cette nation commerce avec tous les peuples։ ‖ 2. (ծ-սբ.) Հաղորդիլ. կենակցիլ. կենաց կցորդ լինել։ C'est en commerçant avec les hommes qu'on apprend à les conduire։

Commercial, ale (ծօփ-սիալ, ա՛լ) ած. վաճառականութիւն. թանգարական. առևտրական. *առևտրական։ Règlements commerciaux. Opérations, entreprises commerciales։

Commère (ծօմ՛ԹԵ) ե. իե. 1. կնքամայր։ ‖ 2. կին ընկերանի. (ընթ.)։ Propos de —։ Ասի ևս զասնէ. Cet homme est une vraie —։

— Une bonne, une fine, une maîtresse —. Կին ուժգնասիրտ, այրատիրտ. (ընթ.)։

† **Commérer** (ծօփ-ր) բ. չ. Շատախօսել. (ընթ.)։

Commettant (ծօփ-տ՝) ե. ած. Որ հաստատէ այլոյ զօգուտն իւր, զյանձնանձանո գործոց իւրոց. *յանձնարար։ Rendre compte à ses commettants։

Commettre (ծօփ-ԹԷ) [խոնարհի իբրև զMettre.] բ. ն. 1. Ստանել, հիւսել (չուանս հաւսս)։ ‖ 2. կարգել. հաստատանել. հաստատել։ — un homme à un emploi. Il fut commis pour garder les prisonniers. Զահպան կարգեցաւ բանտարկելոցն։ ‖ 3. Աւանդել. հաստատել (ինչ ումեք). յանձն առնել (ի խնամն ուրուք). ընծեռանել։ J'ai commis cela à vos soins. "Ce fut à cette garde fidèle que la reine commit ce précieux dépôt." BOSS. *R. d'Angl.* ‖ 4. Ուրկանել ընդ միմեանս. բանս արկանել ընդ (այլն) և ընդ (կինն)։ — le père avec le fils։ ‖ 5. Դնել ի վտանգ. ի տագնապի կացուցանել։ N'ayez pas peur, je ne vous commettrai point. "Sans — l'autorité du roi son seigneur." BOSS. *R. d'Angl.* ‖ 6. Գործել (մեզս). յանցանել (յանցանս)։ — un péché, une faute, un crime. Ils commirent de grands excès։

— Se —. բ. ա. 1. Հաստատել զանձն. յանձն լինել։ ‖ 2. Դնել զանձն ի վտանգի։ Un honnête homme se commet, quand il entre en lice avec de tels adversaires։ ‖ 3. Ստանել, առնել զանձն։ "La reine, à peine sortie d'une tourmente si épouvantable, ose encore se — à la furie de l'Océan et à la rigueur de l'hiver." BOSS. *R. d'Angl.*

† **Comminution** (ծօմինասիօն) ե. իե. 1. Գուշակութիւն, ազգեցութիւն (առաուածասացաց բարկութեան)։ ‖ 2. Ահարկելի զգուշութիւն պատուհասացոյց բանից. (ձև ինչ ճառախոսական). սպառնացումն։

Comminatoire (ծօմինաթուար) ած. Սպառնալից. սպառնական։

† **Communuer** (ծօմինուե) բ. ն. Ստոր խորտակել. (քան վիրաբուժից)։

Commis (ծօփ) ե. ած. Դպիր, Ս. գրագիր (վաճառականի, տեղանաւորի, պաշտօնասացի)։ — voyageur. Շրջագ գրագիր վաճառականի։

Commise (ծօփզ) ե. իե. † 1. Դնելն ի վտանգի։ ‖ 2. Գրաւումն աւատի [fief] վասն յանցանաց ճորտին [vassal]։

Commisération (ծօմիզ-ասիօն) ե. իե. Վշտակցութիւն. կարեկցութիւն. ցաւակցութիւն. գթութիւն։

Commissaire (ծօփ-սԷ՛) ե. ա. 1. Որոմ յանձն ընկեր պաշտօն ինչ մեանաւոր և ուժգնամեակեայ. *յանձնակատար։ Le roi nomma des commissaires pour examiner, pour juger։ ‖ 2. Անգամ յանձնաժողովոյ։ — de police. տես ի Police. —-priseur. տես ի Priseur։

Commissariat (ծօփ-սիա) ե. ա. Գաշտօն յանձնակատարի. *յանձնակատարութիւն։

Commission (ծօփ-իօն) ե. իե. 1. Յանձնարարութիւն. պաշտօն։ Il a reçu — d'aller en tel lieu. Charger quelqu'un de quelque —։ ‖ 2. *Յանձնաժողով։ — d'enquête. Rapport de la —. — permanente։ ‖ 3. Գաւառ. պատգամ. հրովարտակ։ Il a reçu une — de son supérieur. Montrez-moi votre —։ ‖ 4. Իշխանութիւն առժամանակեայ։ Le temps de sa — expire bientôt. Il est allé en —։ ‖ 5. Հրամանաց ուղղանի հինեալ ըմբռնելոյ զինուս թշնամեաց։ ‖ 6. Գործ յանձնեալ. ուժգ. բանարարութիւն (ա)։ Ce domestique fait fort bien les commissions. Il est allé, on l'a envoyé en —. Donner une — à quelqu'un. Ի բանի առնել զոք։ ‖ 7. Վարձք բանարարութեան. *բանարարչեայ։ ‖ 8. Յանձնարարութիւն (գնելոյ)։ On lui envoie plusieurs commissions et point d'argent. C'est lui qui fait toutes les commissions de la province։ ‖ 9. Գործել (մեզս, յանցանս)։ Péché de —. Մեղք գործարարութեան (ընդդիմայարժանեալ Մեղաց զանցարարութեան, Péché d'omission, քան առաուածարանից)։

= ՎԿՍՏ. (ա) "Յորմ առաջ գնա հայրն իմ ի ապառաքեալն, Ինն, Երկնքի ի պահանջինին։ Ասի Նոյն. Յորմ Նինուէ ի վերայ էս էրչանին, ասա՝ Ինչ Ասպատած հօր իմոյ, էրկիս գնա։ Աչք յառար գնամ գնդիցիս առնիչ բանարարութեան նա ի ձեռս, ձանիս ևառան սիմ գրասրան և սրճին ընա." Վ.Հ. Բ. 257. — "Գանգլիան ասէ. Ավ գառ ինել ընաա առաքի իմ, Ինչ գնդէց ընաա։ Թագաւորն ասէ. ի բանի սրտել ընաա յայլ տեղ." Վ.Կ. Գանգալ.Հ. Բ. 200։

Commissionnaire (ծօփ-իօնԷ՛) ե. ա. 1. Որ գնէ կամ վաճառէ ի հաշիւ այլոյ. *յանձնակատար։ ‖ 2. Բանարար. բեռնակիր։ Les commissionnaires se tiennent ordinairement au coin des rues, ou aux portes des grandes maisons։

Commissionner (ծօփ-իօնե) բ. ն. Յանձն առնել ինչ. ուժգ. գործ ի ձեռն առել. ուժգ։

Commissure (ծօփ-սիւ՛ր) ե. իե. Կցուած (մեառանց ինչ մեարմնոյ)։

Commissurotomie (ծօփ-սիւրօթօմի) ե. ա. Ճանձն առնել ինչ. ուժգ. գործ ի ձեռն առել. ուժգ։

Commissure (ծօփ-իւ՛ր) ե. իե. Կցուած (մեառանց ինչ մեարմնոյ)։

Committimus (ծօփթիթիմ՛ուս) ե. ա. Հրամանի, ընդհանրական առաջի բարձրագոյն առանի։

Commodat (ծօմ՛ոտ) ե. ա. փոխ առնել ինչ ուժգ. ձրի՝ գաշտօնի ի բաց առելոյ զայն յետ չափ ինչ ժամանակի։

A. **Commode** (ծօմ՛օտ) ած. 1. Դիւրին. դիւր. հեշտ. դիպաղ. պատշաճ։ Habit, maison —. — à ceux qui montent à cheval։ ‖ 2. Բարեկեաց. բարեկեցիկ. հեշտակեաց (կեանք)։ ‖ 3. Բարեքաղց. քաղցր։ Être — dans la société։ ‖ 4. Ներող, ներողամիտ յոյժ։ C'est un mari —. Ասի զառնէ որ ընդ չառս առնէ (ա). չի առանելու կը զարնէ) զնառանակ գնացս կնոջ իւրոյ։ C'est une mère —. Ասի զկնոջն որ ասէ անչափ հանդարտակութիւն գառեր իւրում։ C'est un maître —. Ասի զառառնէ որ քաղցրութեամբ գնայ ընդ ոգառառնս իւր։ ‖ 5. Թեղ. մեղկ։ Une morale —։

B. **Commode** (ծօմ՛օտ) ե. իե. *Զգոցարար [à tiroirs] պահարան (կառուց, հանդերձից). *Հեշտագարան։

Commodément (ծօմ՛օտէման) ե. 1. Հեշտաբար. գիւրաբար. հանգառաբար։ Être logé —. Vous pouvez faire cela —. Vivre —. Բարի կեալ. բարեկեցիկ լինել։ ‖ † 2. Դիպաղագոյն։

Commodité (ծօմ՛օտիթ) ե. իե. 1. Հանգիստ. գիւր. հեշտ։ C'est un petit appartement où l'on a toutes ses

Digitized by Google

commodités. Pour plus de — : ‖ 2. Դիւրութիւն վայելելոյ իւիք : Le voisinage du parc nous procure la — de la promenade : ‖ 3. Դիպուած, ճահոզ ժամ. պատեհ. հանդիպում : Faites cela à votre — . Ընարէք զայդ յորժամ պատեհագոյնիք . հանգամանամբ ձերով արասջիք զայդ : ‖ 4. կառք : Avez-vous une — pour aller là?

— յդ. 1. Անձնդիւրութիւն. բարեկեցութիւն : Les commodités de la vie. Nous voulons trop avoir nos commodités. On n'a pas toutes ses commodités en ce monde : ‖ 2. շէմիշ. Ս. պատաւքնոց :

Commodore (բօմմօդօր) բ. ար. 1. Հրամանատար պատերազմիկ նաւուց (ի Հոլլանդիա) : ‖ 2. Վաստճան ինչ նաւապետութեան (Անգղիա և ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայ) :

Commotion (բօմմօ֊շիօն) բ. իգ. 1. Ուժգին սասանութիւն, երերումն : La poudrière sauta, et la — fut ressentie très loin : Ամի ևս ի֊ի֊ : Les grandes commotions qui bouleversent les empires : ‖ 2. (ի֊ի֊ :) Ամբոխաձեռն. յոյզք . շփոթումն իւիք : Cette nouvelle causa une grande — parmi le peuple : ‖ 3. Ուժգին երերումն (ի նեղբս ի մարմնի , բան բժշկաց) :

Commuable (բօմմ֊ուէպլ) ած. փոփոխելի (պատիժ) :

Commuer (բօմմ֊ուէ) բ. ն. փոփոխել, ամոքել, նուազեցուցանել (պատիժ, զրախտ) :

Commun, une (բօ֊ի, ւն') ած. 1. Հասարակաց. հասարակ. հասարակական : Le soleil, l'air sont communs. Puits, escalier — . Tout est — entre eux. La maison commune. տես ի Maison. Diviseur — . տես ի Diviseur : ‖ 2. Հասարակաց . միաբան. միաբանական : Le travail — resserre leur union. Faire cause commune. տես ի Cause, 4. — Faire bourse commune. տես ի Bourse, 2. — La vie commune. Միաբանական կեանք : — Qu'y a-t-il de — entre vous et moi? Զի՞ կայ իմ և ձեր . զի՞նչ միաբանութիւն է, կամ՝ կայ իմ ընդ ձեզ . "Leur histoire n'a rien de — avec celle du peuple de Dieu." BOSS. *Hist.* 1, 7. Զկայ ինչ պատմութեան նոցա և պատմութեան ժողովրդեանն Աստուծոյ : ‖ 3. Հասարակաց . համայնաբարոյական. համբերէն : L'intérêt — . L'opinion commune. D'un — accord. Հասարակ հաւանութեամբ . ի հասարակաց հաւանութենէ . ի հասարակ կամաց հաւանութենէ . միաբերան ձայնիւք հաւանութեամբ . իբրև ի մերոջ խորհրդոյ : — D'une commune voix. Միաձայն. միաձայնաբար. ընդ մի բերան. իբրև ի մերոջ բերանոյ . որպէս թէ ի մէկ ընդոյ . Ս. միաբերան : ‖ 4. Սովորական : C'est une chose bien commune. Rien n'est plus —, chez ce peuple, que de voir . . . Sens — . Հասարակաց միտք . ոգեյատիտ կարծիք : Le — peuple. Ռամիկն : ‖ 5. Աւատ. դիւրագիւտ. դիւրագիւն : Les melons sont fort communs cette année : ‖ 6. Հասարակ. հեռևակ. գոյդն. դուն գնաքոյդ : Il a fait un discours très — . C'est un prédicateur fort — : ‖ 7. Հասարակ. անշուք. գեղջուկ. ստամիկ : Il a l'air —, la figure commune : ‖ 8. Հասարակ. հասարակական (անուն, բան քերականաց) : Homme, cheval sont des noms communs. Verbes communs. Խոյք որ վերին միանգամայն ի ներգործական և ի կրաւորական միտս (ի յոյն քերականութեան). հասարակ բայք : Lieux communs. 1. Հասարակ տեղիք (ի ճարտասանութեան). աղբիւրք : ‖ 2. Հեռևակ, գոյդն, անշուք խնամուք :

— Année commune. Ընդ բարեբեր տարի և ընդ անբեր. ի հասարակ տարւոջ : (Որ և Bon an, mal an) :

= բ. ար. 1. Հասարակաց ինչք , քսակ : Il faut prendre cette dépense sur le — : ‖ 2. Մեծ մասն (մարդկան) : Le — des hommes, des lecteurs : ‖ 3. Ռամիկն : Un homme du — . Le — des martyrs. տես ի Martyr : ‖ 4. Գերեզմանատան . ծառայք . (յարբունեաւ , ի տունս իշխանաց) : Il a mangé à la table du — :

— յդ. Խոհակերոյք , սպասաւորք և հաստատուն (ի տունս մեծամեծաց) :

= En — . Ար. ար. ի միասին . հաստատակօրէն . ընդհերթեամբ : Vivre, travailler en — :

Communal, ale (բօ֊նալ, ւ) ած. Որ ի հասարակաց [commune]. հասարակութեան : Bois — :

= բ. ար. յդ. Communaux. Ագրաք յորս ունին իրաւունս արածելոյ գՀօտս իւրեանց բնակիչք հասարակութեան համ բազմամ հասարակութենէ . արօտք հասարակաց :

Communauté (բօ֊նօ֊թէ) բ. իդ. 1. Հասարակութիւն. հաղորդութիւն. մնանակցութիւն : — de plaisirs et de peines : ‖ 2. Հասարակութիւն ընչից կամ ասպատածոց (ամուսնոց) : Se marier sous le régime de la — : ‖ 3. Հասարակացն լինել (ընչից , կանանց) . հասարակութիւն : Certains utopistes ont proposé la — des biens, la — des femmes : ‖ 4. Հասարակ . ժողովուրդ . քաղաքացիք . Տէրութիւնն : L'intérêt de la — l'exige : ‖ 5. Դաս . ջոկ . գունդ : La — des notaires : ‖ 6. Միաբանութիւն . եղբայրութիւն : — religieuse. Entrer dans une — : ‖ 7. Վանք միաբանակեցոց . եղբայրանոց : Nous visitâmes la — :

Commune (բօ֊նի') բ. իդ. 1. Բնակիչք քաղաքի կամ աւանի [bourg] որ ունէին իրաւունս ինքնավարչութեան . հասարակութիւն : L'affranchissement, les privilèges des communes : ‖ 2. Բաժանութիւն երկրի որ վարի շահապետ [maire] և քաղաքավարչական [municipal] խորհրդեամբ. հասարակութիւն : La — de Sèvres. Il y a tant de feux dans cette — : ‖ 3. ժողով քաղաքավարչից գաւրիս քաղաքի կազմեալ յամին 1789. *հանրապետութիւն : ‖ 4. Պատարանք շահապէտ . *շահապատուն . *քաղաքապատուն : ‖ 5. Գաղափարիք . ժողովուրդ . (հակադրութեամբ Ազնուականաց) : La chambre des communes. Խոնարհագոյն Տներէսկ խորհրդարանին Անգղիոյ , ուր գումարին երեսփոխանք ընտրելոք ի քաղաքաց թագաւորութեանն. Տներէսկ երեսփոխանաց. խոնարհագոյն Տներէսկ :

— յդ. 1. Գիւղական ժողովուրդք. չինականք : Assembler, soulever les communes : ‖ 2. Գեօղն, արօտ հասարակաց :

Communément (բօ֊նէ֊ման) մ. Ած. հասարակ . սովորաբար : Cela se pratique — . À parler — , — parlant. Ըստ հասարակաց խօսից , կարծեաց :

Communiant, ante (բօ֊նի֊, անթ) բ. 1. Որ հաղորդի ի սուրբ խորհրդոյն. հաղորդական : Il y a eu tant de communiants à Pâques dans telle paroisse : ‖ 2. Որ ե ի տուս հաղորդելոյ, կամ որ կարող ե հաղորդել ի սուրբ խորհրդոյն. հաղորդական : Il y a tel nombre de communiants dans cette paroisse :

† **Communicabilité** (բօ֊նի֊կապիլիթէ) բ. իդ. Հաղորդականութիւն :

Communicable (բօ֊նի֊կապլ) ած. 1. Հաղորդելի. հաղորդական : Ce droit n'est point — : ‖ 2. Հաղորդակից : Ces deux appartements, ces deux rivières sont communicables :

Communicatif, ive (բօ֊նի֊կատիֆ, իվ) ած. 1. Հաղորդական. տարածական : Le rire est — : ‖ 2. Որ սիրե հաղորդել այլոց զիւր կարծիս , զխորհուրդս , զգիտութիւն. հաղորդասէր . հաղորդիչ : C'est un homme peu —

Digitized by Google

Communication (թօմ-նի-կա-սիօն) ե. իզ. 1. Հաղորդելի. հաղորդութիւն։ La — du mouvement, des idées։ ‖ 2. Պատուհանիկ, ընձեռանիկ ուժք (համակ կամ մնասեան քնչ, ոյլովքն հանդերձ). տուչութիւն։ On m'a donné — de cette lettre. Պատուհիկ, ընձեռանիկն, եռաւն ինձ զայն նամակ։ ‖ 3. Տեղեկութիւն։ J'ai une — à vous faire։ ‖ 4. Հաղորդութիւն. մանակցութիւն. կցորդութիւն. միաբանութիւն. հաւատարութիւն։ Avoir, entretenir des communications avec les ennemis de l'État. Հաղորդիլ, բանագնաց կամ թղթագնաց լինել ընդ թշնամիս Տերութեանն։ ‖ 5. Շաւիղ, անցք հաղորդութեան. հաղորդակցութիւն։ Les routes, les canaux sont des moyens de —. Couper la — d'une ville. Porte de —։

= ե. ն. Հաղորդել, հաղորդեցուցանել ի խորհուրդն սրբութեան, ի կենդանատար մարմինն և ի քաւիչ արիւնն Տեառն. տալ զօրէնան։ C'est son curé qui l'a communié։

Communion (թօմ-նիօն) ե. իզ. 1. Հաղորդութիւն (հաւատոց). կցորդութիւն. հաւատակցութիւն. դաւանակցութիւն. ուխտ։ Les diverses communions chrétiennes. Retrancher quelqu'un de la — de l'Église. Պերժել զոք ի հաղորդութենէ եկեղեցւոյ. տարապարել, որոշել ի հաղորդութենէ կցորդութեան։ La — des fidèles. Ուխտ, ժողով հաւատացելոց։ "Il n'y a pas de — entre Christ et Bélial." BOSS. Զինչ հաղորդութիւն Քրիստոսի ընդ Բելիար (ա)։ ‖ 2. Հաղորդութիւն. միաբանութիւն. հաւատարութիւն. ձայնակցութիւն։ Ces deux hommes sont en — d'idées, de sentiments։ ‖ 3. Սուրբ հաղորդութիւն. խորհուրդ սրբութեան. մարմին Տեառն. Գոհութիւն. օրհնէք. կցորդութիւն օրհնոց. հաղորդ։ Se préparer à la —. Faire sa première —. S'approcher de la — Պերձեալ ի սուրբ հաղորդութիւնն, յօրէնան։

= ՎԱՍՆ. (ա) "Զի՞նչ հաղորդութի՛ւն ի Քրիստոսի ընդ Բելիար։" եզնիկ, 151։

† **Communiqué** (թօմ-նիգե) ե. ած. Ազդ (վարչութեան առ լրագիրս)։

Communiquer (թօմ-նիգե) ե. ն. 1. Հաղորդել. հաղորդ առնել. մնանուաւրել. տալ։ L'aimant communique sa vertu au fer. Il lui communiqua sa maladie. Ես, փոխանց ի նա զախտ կամ զվիւանդութիւն իւր։ ‖ 2. Ցայտնել, պատմել, ծանուցանել (ուժք վիւր խորհրդ)։ Je lui ai communiqué mon intention։

= ե. ն. 1. Հաղորդիլ, հաղորդ կցորդ լինել (ուժք). հաւատարիլ, խոստնակիլ (ընդ ուժք). յանձնախել (առաք)։ — avec les savants. — avec un accusé. Տեառակից, խօսակից լինել ընդ սմբատատանելոյ։ — avec les ennemis. Բանագնաց ի թշնամիսն լինել։ Les Juifs ne communiquaient point avec les Samaritains. Ոչ երբէք խառնակէին Հրեայք ընդ Սամարացիս։ ‖ 2. Երթալ, տանիլ, հաւնել (ճանապարհն սուրք)։ Cette route, cette chambre communique à telle autre։

= Se —. ե. ա. 1. փոխել ի միմեանս. հաղորդիլ. տալ. անցանիլ։ Certaines maladies se communiquent facilement։ ‖ 2. Ունել հաղորդակցութիւն (երկուց սենեկաց ընդ միմեանս). հաղորդակցիլ։ Ces deux appartements se communiquent par un corridor։ ‖ 3. Ցայտանիլ, ի վեր հանիլ (ուժք վիւր խորհուրդս)։ ‖ 4. Հաղորդիլ (ընդ ուժք). ընդելակցիլ։ Il ne faut pas se — à tout le monde. Les princes d'Orient se communiquent rarement à leurs sujets։

Communisme (թօմ-նիսմ) ե. ած. Հաւասարակացն համարիլ (զինչս, զստացուածս). հաւասարակորդութիւն։

Communiste (թօմ-նիսդ) ե. կաւսակից հաւասարակորդութեան. հաւասարակորդ։

= ած. Հաւասարակորդական։ Les opinions communistes։

Commutatif, ive (թօմ-դ-դիֆ, իվ) ած. փոխանակութեան. փոխանակիչ։ Justice commutative. Contrat —։

Commutation (թօմ-դ-սիօն) ե. իզ. փոփոխումն, ամբոխումն (պատժոց)։ [թիւն։

Compacité (թօնի-սի-դե) ե. իզ. Հոծութիւն. խտու-

Compact, acte (թօնի-դ) ած. 1. Հոծ. հոծ և մած. սերտ. խիտ. թաղուն։ Les métaux les plus compacts sont les plus pesants. Substance compacte։ ‖ 2. (ի-խօ.) Թանձրահոծ. հոծ և խիտ. միաձոյլ։ Une foule, une masse compacte։ ‖ 3. Հոծ (տպաւորութիւն, հաւատ մեանդի)։

Compagne (թօնի-ոն-ե) ե. իզ. 1. Ընկեր։ Elle voulut être la — des dangers que son époux allait courir. Dans sa pension, cette jeune fille est très aimée de ses compagnes։ ‖ 2. Լծակից. հաղորդ, հաղորդակից կենաց. ղուգակից. կողակից. ամուսին (կին)։ Prendre, se choisir une —։ ‖ 3. Հաւանընկեր (անասնոց). ամուսին, վարուժան (տատրակի)։ La tourterelle gémit quand elle a perdu sa —։

Compagnie (թօնի-ոն-ի) ե. իզ. 1. Ընկերութիւն. ընկերք։ Une nombreuse —. Il fut bien reçu, lui et sa —. Tenir, faire — à quelqu'un. Կամ առ ուժք. (տե. մէկուն ընկերութիւն ընել)։ — Dame, demoiselle de —. Տիկին, օրիորդ առընկերակից, ընկերող (այլազգ տիկնոջ կամ օրիորդի)։ — De —. Ի միասին։ Nous irons là de —։ ‖ 2. Ընկերութիւն. ընկերակցութիւն (առ ի խաղալ, խօսակցել, և այլն)։ Introduire quelqu'un dans une —. Il est très aimable en —. Ետրե de bonne կամ bonne —. 1. Լինել բարեկիրթ, բարեխրատ։ ‖ 2. Լինել հաճոյական, խրատժելի։ — Ետրե de mauvaise կամ mauvaise —. 1. Լինել անխրատ, անկիրթ։ ‖ 2. Լինել տխուր, տհաճ։ ‖ 3. Ընկերութիւն, ժողով (գիտնոց, գրագիտաց)։ L'Académie française est une —։ ‖ 4. Միաբանութիւն, ուխտ (վանականաց)։ La — de Jésus. Միաբանութիւն Յիսուսեան կրօնաւորաց։ ‖ 5. Ընկերութիւն, զովղութիւն (գրամատուարց, վաճառականաց)։ — d'assurance. Les compagnies des chemins de fer. Règle de —. Ընկերութեան կանոն. (ի համարողութեան)։ Un tel et Cie. Ա.յս ոմն և ընկ.։ ‖ 6. Դասակ (զօրաց ընդ ձեռամբ հարիւրապետի [capitaine])։ — d'infanterie, de cavalerie. La — colonelle des anciens régiments d'infanterie։ ‖ 7. Աստիճան հարիւրապետի. հարիւրապետութիւն։ Vendre, acheter une —։ ‖ 8. Տարմ, երամ (կաքաւաց)։ — Bêtes de —. Պատաղ կինձք [sanglier] որ երամ երամ միասժողով շրջին։

Compagnon (թօնի-ոն-իօն) ե. զ. 1. Ընկեր. ընկերակից. ամենախոհ։ Cher, fidèle, ancien —. — d'école. Դպրոցակից։ — de voyage. Ուղեկից։ ‖ 2. Պաշտօնակից. աթոռատակից։ Compagnons d'armes. Զինաւորակիցք։ ‖ 3. Ընկեր. հաւասարակից։ Il ne peut souffrir ni — ni mai-

Digitized by Google

tre. Traiter quelqu'un de pair à — . Վարիլ ընդ ումեք իբրև ընդ ընկերի : ‖ 4. Օգնական (սրուեւտաւորի, ձեռագիտի, որմնաշինի). աստաւոր : — tailleur. Travailler à dépêche — . տես Dépêche compagnon (à) : ‖ 5. Աւր աշխոյժ, առոյգ : C'est un — . Être bon — . Արիւր զգինի, զհամմադամն, զզուարճութիւնս : Henri IV était bon — :

Compagnonnage (բոլիօնաժ) ի. ար. 1. Ստաւորութիւն յարուեստի. ժամանակ աստաւորութեան : ‖ 2. Ընկերութիւն համարուեստ գործաւորաց :

† **Compain** (բոլին) ի. ար. Ընկեր (դպրոցի) :

† **Compair** (բոլիր) ի. ար. Հաւասարակից :

Comparable (բոլիրաբլ) ած. Համեմատ. զուգական. հանգոյն : Y a-t-il rien de — à cela ?

Comparaison (բոլիրիզոն) ի. իդ. 1. Համեմատութիւն. կշռութիւն. կշռեալ համեմատութիւն. հաշիւ ընդդիմադրութեան. ընդդիմադրութիւն. բաղդատութիւն : Faire — d'une chose avec une autre. Mettre une chose en — avec une autre. Համեմատել. ի կշիռ մուծանել, մատուցանել : Cette chose ne peut entrer en — avec telle autre. Sans — . Անհամեմատ. անզուգական : Par — . Համեմատութեամբ. ըստ կշռոյ. առ : Cela n'est blanc que par — à une autre chose qui n'est pas si blanche. En քամ՝ † à — de. Առ համեմատութեամբ. ըստ համեմատութեան. առ համեմատ. առ հաւասարութիւն. առ յաչս : Ce n'est qu'un ignorant en — d'un tel. "Ils ne sont rien à — de sa grandeur." BOSS. *Mar.-Thér.* Ոչ ինչ են առ նորա մեծութեանն համեմատութեամբ, յաչս մեծութեան նորա : ‖ 2. Նմանութիւն : Il y a de belles comparaisons dans Homère. Beau comme le jour, Prompt comme l'éclair, sont des comparaisons. Sans — . (տե. Նմանցընել չբլայ) : Il a fait, sans —, comme le valet de la comédie :

Comparaître (բոլիրէթր) [Լծորդի իբրև զParaître.] բ. ն. † 1. Երևիլ, ելանել առաջի : ‖ 2. Երևիլ (յատենի). մտանել (յատեան) : — en justice, devant le tribunal de Dieu : [երևիլ (յատենի) :

Comparant, ante (բոլիրան, անթ) ած. և ի. Որ

Comparatif, ive (բոլիրաթիֆ, իվ) ած. Համեմատական. բաղդատական :

= ի. ար. Համեմատական, բաղդատական անուն (ըստ քերականաց) : *Meilleur, mieux* sont des comparatifs :

Comparativement (բոլիրաթիվման) ս. Ըստ համեմատութեան. համեմատութեամբ :

Comparer (բոլիրէ) բ. ն. 1. Համեմատել. կշռել. ի կշիռ մուծանել. ի կշիռ համեմատութեան բերել. առ միմեանս դնել. ընդ միմեանս հարկանել համեմատութեամբ. համեմատ դնել. օրինակել. բաղդատել : — Virgile et Homère. Nous comparerons la traduction avec l'original. Philologie comparée. Համեմատական լեզուաքննութիւն : ‖ 2. Համեմատել. հաւասարել. հաւասար դնել : Il n'y a point d'église qu'on puisse — à Saint-Pierre de Rome : ‖ 3. Նմանեցուցանել : Homère compare Diomède au milieu des Troyens à un lion au milieu d'une bergerie :

= Se — . բ. ա. 1. Համեմատել, հաւասարել զանձն : ‖ 2. Լինել համեմատական. համեմատիլ :

Comparoir (բոլիրուար) բ. ն. Երևիլ (յատենի). (տե. այժմ ասի Comparaître) :

Comparse (բոլիրս) ի. ար. Որ երևի ի թատերախաղս առանց ինչ խօսելոյ. **երևակ : (Որ և Figurant, ante) :

Compartiment (բոլիրթիման) ի. ար. 1. Խուց. խորան : Un tiroir à plusieurs compartiments. *Զգոց բազմախորշ : ‖ 2. Սենեկիկ : Diviser une grande pièce en compartiments : ‖ 3. Խորշ (շոգեկառուց) : Monter dans le même — : ‖ 4. Միաչափ բաժանումն ձևոց և գրծից (ի ձեղունս, ի յատակս, ի պատուհանս) : ‖ 5. Ոսկեզօծ զարդք (ի կողս մատենից) :

Comparution (բոլիրիւսիոն) ի. իդ. Ցանդիման լինիլն (առանի, դատաւորի) :

Compas (բոլի) ի. ար. 1. Կարակին. կարկին. էջիւր : Mesurer avec le — . Avoir le — dans l'œil. Ճշդիւ նկատել ըստ կշռելոյ ականն. (ընտ.) : ‖ 2. (փոխ.) Կարակին. կանոն. չափ : ‖ 3. Կարակին ծովու. *բևեռացոյց. *կողմնացոյց : (Որ և Boussole) : ‖ † 4. Փոքրիկ համաստեղութիւն հարաւային. կարակին :

Compassé, ée (բոլիսէ) ած. ածբ. 1. Կարգեալ. յարդարեալ : ‖ 2. Կշռեալ. կանոնեալ. *կանոնաւոր : Une vie compassée : ‖ 3. Զգոյշ : Être — dans ses discours :

Compasser (բոլիսէ) բ. ն. 1. Չափել կարկնաւ : ‖ 2. (փոխ.) Ըստ բաւականի կարգել, կշռել, յարդարել : — ses actions :

Compassion (բոլիսիոն) ի. իդ. Արգահատանք. վշտակցութիւն : Avoir — de la misère d'autrui. Exciter la — . Faire — . 1. ի գութ շարժել : ‖ 2. (փոխ.) Լինել արժանի արհամարհանաց : Ce que vous dites là fait — :

† **Compaternité** (բոլիթերնիթէ) ի. իդ. տես Compérage :

Compatibilité (բոլիթիպիլիթէ) ի. իդ. 1. Ցանկութիւն. միաբանութիւն (բառուց) : ‖ 2. Միակացութիւն (երկուց քաղաքական պաշտամանց) : La — des fonctions de ministre avec celles de député :

Compatible (բոլիթիպլ) ած. 1. Միաբան, յանկ, պատշաճ (իրք). համաբարոյ (անձինք) : ‖ 2. Միակաց : Ces deux fonctions sont compatibles :

Compatir (բոլիթիր) բ. ն. 1. Արգահատել. վշտակից, կարեկից լինել : Je compatis à votre douleur, affliction : ‖ 2. Տանել. ներել : — à la faiblesse humaine : ‖ 3. Միաբան կալ. կեալ ի միասին. միաբանիլ : L'esprit de Dieu ne peut — avec celui du monde. Pensez-vous qu'ils puissent — ensemble ?

Compatissant, ante (բոլիթիսան, անթ) ած. 1. Արգահատող. (տե. հատկիծ) : Cœur — . ‖ 2. *Արգահատական. գթալից : Regard — :

Compatriote (բոլիթրիոթ) ի. Գաւառակից. համաշխարհիկ. համագաւառ. *Տայրենակից :

Compendieusement (բոլիընիոզման) ս. Սակաւաբար. կարճ ի կարճոյ : [թիւն :

Compendium (բոլինիում) ի. ար. Համառօտա-

Compensateur, † trice (բոլիսատէր, տրիս) ած. † 1. Որ տայ զկշիռն. կշռարար. փոխարինիչ : ‖ 2. Միակշիռ. *Համակշիռ : Pendule — :

= ի. ար. *Կշռողակ : Une horloge munie d'un — :

Compensation (բոլիսասիոն) ի. իդ. 1. Կշիռ, փոխարէն հատուցումն. դարձ, անդրադարձ փոխարինի. փոխարէն դարձուած. *փոխարինութիւն. *Համակշռութիւն : ‖ 2. Փոխարինեալ կամ փոխադարձ հատուցումն (պարտուց) :

Compenser (բոլիսէ) բ. ն. 1. Կշռել, միակշռել. գործել (զպարտս). *Համակշռել : ‖ 2. Հատուցանել (զոյժն, զվնասն). դարձ փոխարինի հատուցանել. առնել դարձուածս փոխարինի. փոխարինել. *Համակշռել : Le gain de cette année compense la perte de la précédente. Rien ne compense la perte de l'honneur :

Digitized by Google

= Se —. բ. ա. *Համամիտել։

Compérage (բոլբէրաժ) է. ար. 1. Հոգևոր խնամութիւն ընդ հնդահայրն և ընդ հնդամայրը, կամ ընդ հնդահայրն և հնդամայրը և ընդ առնահայրն և առնամայրը. հնդահայրութիւն։ || † 2. Կցորդութիւն. հաղորդութիւն. ընկերութիւն։

Compère (բոլբէր) է. ար. 1. հնդահայր. առաջնորդ ընծայման։ || 2. Հայր մանկանն (վերաբերութեամբ հնդահօրն և հնդամօր). առնահայր։ || 3. (խոսք.) Կաստար, գործակից (խաբէբայի, շաղակրատի)։ Les charlatans ont ordinairement des compères։

† **Compère-loriot** (բոլբէր-լորիօ) է. ար. 1. տես Loriot։ || 2. տես Orgelet։

† **Compétemment** (բոլբէթաման) մ. Ձեռնհասաբար։ Il en parle —։

Compétence (բոլբէթանս) է. էթ. 1. Ձեռնհասութիւն. իրաւունք. իշխանութիւն. բանականութիւն։ Cette affaire est de la — de tel tribunal. Question de —։ || 2. Կարողութիւն գաւառիդ վճռաման ինչ, խօսիդ հմուտ թեամբ գիւրիմաց խնդիր. ձեռնհասութիւն։ La — de Vaugelas dans les questions grammaticales. Cela n'est pas de votre —. Չէք առ այս բանականն։ || 3. Ընտանձորդութիւն. յարձաթորութիւն. մրցակցութիւն. (իմ. այժմ առ Rivalité)։

Compétent, ente (բոլբէթան, անթ) ած. 1. Որ առնէ իրաւանս, իշխանութիւն, կարողութիւն (գաւառիդ). ձեռնհաս. բանական։ || 2. Օրինաւոր. պատշաճ։

Compéter (բոլբէթէ) բ. ն. 1. Անկանիլ. հասանիլ. պատշաճիլ։ Ce qui lui peut — dans cette succession։ || 2. Լինիլ յիշխանութենէն կամ ի ձեռնհասութենէն (առաւելիք, գաւառարի)։ Cette affaire ne compète point à tel tribunal։

Compétiteur, † trice (բոլբէթիթէօր, թրիս) է. Ընտանձդիմադէմ. մրցակից։ Ils étaient compétiteurs à l'empire։

Compétition (բոլբէթիսիօն) է. էթ. Ընտանձակցութիւն. մրցակցութիւն։ [խմբագրող։

Compilateur (բոլբիլաթէօր) է. ար. Խմբագիր.

Compilation (բոլբիլասիօն) է. էթ. 1. Խմբագրիլն. խմբագրութիւն։ || 2. Պատառան յօրինեալ քաղուածով այլոց մատենագրաց. ժողովածոյ մատենան. խմբագրութիւն։

Compiler (բոլբիլէ) բ. ն. Հաւաքել զբանս այլևայլ մատենագրաց. քաղել առնուլ. խմբագրել։

Compitales (բոլբիթալ) է. էթ. յթ. Տօնք զորս կատարէին Հռովմայեցիք ի գլուխս [carrefour] ի պատիւ առնական առատաձոց. *գլուխկանք։

Complaignant, ante (բոլբէնեան, անթ) ած. և է. Դատախազ. գատապանատար։

Complainte (բոլբէնթ) է. էթ. 1. Ողբ. հեծութիւն. աշխար. արտունջ. կեղերքական արտունջ։ Il fait de grandes complaintes sur les malheurs des temps։ || 2. Ողբական երգ. մրմունջ. գնդեան։ On a fait une — sur cet assassinat. La — du Juif errant։ || 3. Դատ. դատախազութիւն։

Complaire (բոլբէր) [Ծործէ իբրև զPlaire.] բ. ն. Հաճանիլ, զինջանիլ առ ի հաճելոյ զմիտս ուրուք. հաճել (զոք). հաճոյանալ, մտաշահոց լինիլ (ումիք)։ Il a fait cette démarche pour — à ses amis։

= Se —. բ. ա. 1. Հաճիլ. սիրել. սիրաժիլ։ Il se complaît à rendre service։ || 2. Գերճանալ. պանծալ. յօրհնալ։ Se — en sa propre beauté։

Complaisamment (բոլբէզաման) մ. 1. Հաճութեամբ. սիրաժանաբ. սիրոյ յօժարութեամբ։ Il m'a écouté —։ || 2. Անձնդավութեամբ. անձնյարգութեամբ. անձնահաճ անապարծութեամբ։ Il parle trop — de lui։

Complaisance (բոլբէզանս) է. էթ. 1. Փոյթ՝ խնամ հաճոյանալոյ ումիք. կամարարութիւն։ J'avais plus espéré de votre —. Abuser de la — de quelqu'un. Acte de —. Գործ առ ի հաճելոյ զոք։ || 2. Գործ առ ի հաճելոյ զմիտս ուրուք. կամարարութիւն։ Avoir de grandes complaisances pour quelqu'un։ || 3. Հաճութիւն. սիրոյ հաճութիւն. խնդութիւն։ Parler d'une personne avec —. Regarder avec un œil de —։ || 4. Անձնահաճութիւն. ինքնահաճութիւն։ Avoir une grande — pour tout ce qu'on fait։

— յե. Սէր. հաճութիւն. (բան գրոց սրբոց)։ Dieu dit dans l'Évangile: C'est ici mon fils bien-aimé, en qui j'ai mis toutes mes complaisances. Ահա Աստուած յԱւետարանին. Դա է որդի իմ սիրելի՝ ընդ որ հաճեցայ. (տես Մատթ. գ. 17)։

Complaisant, ante (բոլբէզան, անթ) ած. 1. կամակատար. կամարար. հաճոյակատար. հաճոյարար. մտահաճոյ (այլուս)։ Être — pour tout le monde. Se faire le ministre — des passions d'autrui։ || 2. Անձնահաճ. ինքնահաճ։

= է. Մարդահաճոյ. հեշտապաշտօնեայ։ Je n'aime pas les complaisants. Un vil —։

Complant (բոլբան) է. ար. Պատապատառնակ ծառք, որթատառնակք։ (Այժմ լաւ եւս տես Plant)։

† **Complanter** (բոլբանթէ) բ. ն. Խառն տնկել որթատառնակս և ծառս։

Complément (բոլբլէման) է. ար. 1. Լրումն. բովանդակութիւն։ Ce volume forme le — de l'ouvrage։ || 2. Խնդիր. (բան քերականաց)։ — direct. Հայցական խնդիր (բայի). խնդիր բնութեան։ — indirect. Խնդիր սեռի։

Complémentaire (բոլբլէմանթէր) ած. Լրացուցիչ։ Somme —. Jours complémentaires. Աւելեաց աւուրք տումարի առաջնոյ ընկերհաշտութեանն Գաղղիացւոց։

Complet, ète (բոլբլէ, թ) ած. Լի բովանդակ. ամբողջ. անթերի. կատարեալ։ La somme est complète. Un habillement —. L'ouvrage est —. † Être —. Լինիլ արբեալ. (ընդ.)։

= է. ար. Լրումն. լի բովանդակութիւն։ Ce régiment est au —, au grand —, passe կամ excède le —։

Complétement (բոլբլէթման) է. ար. Լրացուցանելն. լրումն։ Le — d'une collection։

Compléter (բոլբլէթէ) մ. Ամենեին. բնաւին. բոլորովին. լիալի. լի կատարեալ. ազդ բովանդակ. ապաւխապատ։ Cet homme est — fou. L'ouvrage est — achevé։

Compléter (բոլբլէթէ) [Je complète. Je compléterai.] բ. ն. Բովանդակել. լնուլ. կատարեալ, ամբողջ գործել։

Complétif, ive (բոլբլէթիֆ, իվ) ած. Որ վերի իրբև զինդիր (բառ, բան քերականաց). լրացուցիչ։

Complexe (բոլբլէքս) ած. 1. Խառն. բազմախառն. բազմամասն. բազմադիմի. յօդուածոյ։ Idée, question —։ || 2. Խառն. բազմայօդ (Թխ, բան Թուաբանից)։

Complexion (բոլբլէքսիօն) է. էթ. 1. Կազմուածք (մարմնոյ). խառնուած։ — sanguine. Robuste, délicate —։ || 2. Բնութիւն. բարք. միտութիւն։ Il est de — amoureuse, triste, gaie։

† **Complexionné, ée** (բոլբլէքսիոնէ) ած. Որ ունի

Digitized by Google

խառնուած կամ կազմուած (լաւ կամ յոռի)։ Bien —։ *Բարեկազմ։ Mal —։ *Ցռուկազմ։

Complexité (թոլիքս-ի-թէ) ե։ իե։ Բազմախառնուածութիւն. բազմամանուածութիւն։

Complication (թոլիքի-օ-սիօն) ե։ իե։ 1. Խառնակութիւն. մանուածք. *կնճռատութիւն։ Il y a dans ce roman une trop grande — d'aventures։ ‖ 2. Բազմամանուածութիւն (մեքենայից, գործեաց)։ ‖ 3. Կցորդութիւն. յարակցութիւն (սխտից, հիւանդութեանց)։

Complice (թոլիքս) ած. և ե։ Համակիր, գործակից, հաղորդ, կցորդ, համախորհուրդ (չարեաց). առաջ (անօրէնութեան). մեղսակից։ Révéler ses complices. Քեւկուցանել զմեղսակիցսն։ Le — d'un vol. Գողակից։

Complicité (թոլիքի-թէ) ե։ իե։ Գործակցութիւն, միաբանութիւն (ի չարիս). կցորդութիւն. մեղսակցութիւն։

Complies (թոլիք) ե։ իե։ յե։ *Ժամերգութիւն կամ երեկոյեան ժամուն. Հանգստեան ժամ. *եկեսցէ։

Compliment (թոլիքման) ե։ ու։ 1. Ընծայութիւն պատուոյ, մեծարանաց. պատուասիրական բանք. ողջոյն։ Toutes les compagnies allèrent faire — au gouverneur։ ‖ 2. Բանք ուրախակցութեան. (ած. շնորհաւորութիւն)։ Je lui fis — sur le gain de son procès, sur son mariage։ ‖ 3. Բանք ցաւակցութեան, վշտակցութեան։ — de condoléance։ ‖ 4. Պոռոտի, ընդունայն խոստումն։ Il vous fait des offres de service, mais c'est pur —։ ‖ 5. Անհաճոյ բանք։ On ne peut faire un plus mauvais —։

—յե։ Ողջոյն մեծարանաց. մեծարանք։ Il m'a chargé de vous faire mille compliments. Mes compliments à Mme votre mère. (ած. իմ մեծարանաց, կամ՝ իմ սիրոյ ողջոյններս ձեր տիկնին մօրը)։

Complimenter (թոլիքմանթէ) բ. ն. 1. Մեծարանս առնել. պատուասիրել բանիւք. ողջունել։ Comme il passait par telle ville, le maire alla le —։ ‖ 2. Ուրախանալ կից լինել. (ած. շնորհաւորել)։ Je l'ai complimenté sur son mariage։ ‖ 3. Վշտակից, ցաւակից լինել։ Il a été complimenté à l'occasion de la mort de son père։ ‖ 4. Գովել. դրուատել։ On l'a complimenté de son courage։

Complimenteur, euse (թոլիքմանթէօր, էօզ) ած. և ե։ Կարի իմն մեծարիչ. անչափ պատուադիր։

Compliqué, ée (թոլիքէ) անց. դերբ։ 1. Դժուարմանուած. բազմամանուած. մանուածոյ. խառնաշփոթ. *բազմակնճիռ. *դժուարակնճիռ. *կնճռատ. գ. պռճոտ։ Affaire compliquée։ ‖ 2. Բազմամանի, բազմայօդ (մեքենայ)։

Compliquer (թոլիքէ) բ. ն. 1. Խառնակել. *կընճռատել. գ. պռճել։ Un nouvel incident vint — l'affaire։ ‖ 2. Բազմամանի գործել (զմեքենայ)։

Complot (թոլիօ) ե։ ու։ Գաղտնի միաբանութիւն (ի չարիս). դաւ. դաւաճանութիւն։ Tramer des complots. Leur — a été découvert։

Comploter (թոլիօթէ) բ. ն. Միաբանել, համաշունչ լինել (ի չարիս). նիւթել. մեքենայել. *դաւագրել։ Ils complotèrent sa mort, sa ruine. Ils avaient comploté de le voler։ Ամի եւ անխնդիր. Ils complotent ensemble. *Դաւակից լինին։ [ւադր։

† **Comploteur** (թոլիլօթէօր) ե։ ու։ Դաւաճան. *գաւագրող։

Componction (թոլիոնկսիօն) ե։ իե։ Ցողջումն. ապրումն։ La — de cœur est nécessaire pour la véritable pénitence։ [Ընթացք. վարք. (ւղ.)։

Comportement (թոլիօրթըման) ե։ ու։ Գնացք. **Comporter** (թոլիօրթէ) բ. ն. Ներել. տանել. հանդուրժել. (ած. վերցնել)։ Le sujet ne comportait pas tant d'ornements։

= Se —. բ. ա. վարիլ. գնալ։ Il s'est bien comporté։

Composant (թոլիօզան) ե։ ու։ Կազմիչ մարմին (ի տարրագիտութեան)։ Les composants de l'eau sont l'hydrogène et l'oxygène։

† = —, ante. ած. կազմիչ. յօրինիչ։

A. **Composé, ée** (թոլիօզէ) անց. դերբ։ 1. կազմեալ. յօրինեալ։ L'organisation des animaux est la plus parfaite et la plus composée։ ‖ 2. Խառնեալ. խառնուածոյ. յօդեալ. յօդուածոյ։ ‖ 3. Բաղադրեալ (ծաղիկ, տերև, ըստ տնկագիտաց)։ ‖ 4. Ցօդուածոյ. բարդ (անուն, բառ, ըստ քերականաց)։ ‖ 5. Բաղադրեալ (ժամանակ բայից. որպէս, J'ai dormi, Il est sorti)։ ‖ 6. Ցարդարեալ. յարդարուն. կերպարանեալ. պարկեշտ։ Avoir un maintien —։

B. **Composé** (թոլիօզէ) ե։ ու։ 1. Խառնուածութիւն. յօդուած. բարդած։ L'homme est un — de corps et d'âme. Cet homme est un — ridicule d'ignorance et de présomption։ ‖ 2. Միասին կազմեալ իրերաց կամ ի բազմագոյն տարերց (ըստ տարրագիտաց). յօդուած։

Composée (թոլիօզէ) ե։ իե։ Անուն տոհմի [famille] իրիք անկոց, որոց ծաղիկք բազագրեալք են. բազագրեալ։

Composer (թոլիօզէ) բ. ն. 1. Խառնել. կազմել. յօդել. յօրինել։ — un remède avec divers ingrédients. L'ouvrage est composé de trois volumes. (ած. Գործն երիք հատորներէ բազկացեալ է)։ Il s'est composé une bibliothèque choisie. Գումարեաց ի պէտս իւր ընտիր ընտիր մատեանս։ ‖ 2. Շարել, տողել (ձեռագիրս տպագրութեան)։ La feuille est composée, mais elle n'est pas tirée։ ‖ 3. Պատճառագրել. համագրել. գիրս դնել. *Հեղինակել։ — un livre, un poème. "Vous qui composez les annales de l'Église." Boss. *le Tell.* ‖ 4. Ցարդարել, յօրինել (երգս)։ — la musique d'un opéra. — une messe։ ‖ 5. Ցարդարուն գործել, յարդարել (կերեսս կամ զչարժմունս իւր առ ի պարկեշտ երեւելոյ)։ Ils n'avaient pas eu le temps de — leur visage et leur maintien. Ils composèrent leur visage sur celui de leur chef. Ցարդարեցին զերեսան ըստ երեսաց առաջնորդին իւրեանց։

= բ. չ. 1. Շարագրել (աշակերտաց դպրոցի)։ — en prose, en vers։ ‖ 2. Իրաւախոհ լինել. միաբանիլ։ — avec ses créanciers. Composons à l'amiable։ ‖ 3. Ինձնատուր լինել. դաշնամբք. դաշինս կռել. վասն անձնատուր լինելոյ։ (Ցայս միտս ասի սովորաբար Capituler)։

= Se —. բ. ա. 1. Ցօդիլ. կազմիլ. յօրինիլ. բազկանալ։ Les éléments dont un corps se compose։ ‖ 2. Ցարդարել, պարկեշտ կազմել զանձն (ա)։ Ayez soin de vous — lorsque vous serez devant lui։

= Վկաց. (ա) "Պարկեշտ և նոպիւք վինչն ի ծխմբատացոնեան չնի." Խոր. Գ. կե. [երգոց)։

† **Composeur** (թոլիօզէօր) ե։ ու։ Ցօրինիչ (մատենից).

Composite (թոլիօզիթ) ած. խառն, *յոնականընթեան (ճարտարապետութիւն)։

= ե։ ու։ Կարգ ճարտարապետութեան խառն ի կորնթեան և ի յոնական ձևից. խառն, *յոնականընթեան ճարտարապետութիւն։

Compositeur (թոլիօզիթէօր) ե։ ու։ 1. Շարիչ (ձեռնագրաց տպագրութեան). *գրաշար։ ‖ 2. Ցօրինիչ (մատենից, բանաստեղծութեան)։ ‖ 3. Ցօրինիչ (երգոց երաժշտական). երգահան. նուագապարագար։

Digitized by Google

— Amiable — . տես ,յ'Amiable ։

Composition (ֆոյ֊ջի֊ֆոյ) ֆ. նբ. 1. Յօրինուած. յօրինուածք. կազմած. կազմուիլիւն. շինուած ։ La — d'une machine. La — du corps humain est admirable ։ ‖ 2. Շարքիլն (գիշանագրու տպագրութեան). շար (գիշանագրաց). շարած ։ ‖ 3. Բարգուիլիւն. կազմուիլիւն (անուանց, բառից) ։ ‖ 4. Խառնուած (գիզից, հատից). բազադրութիւն ։ Il entre telles et telles substances dans la — de ce remède ։ ‖ 5. Յօրինուած (բանից). մատենագրութիւն. հատագրութիւն. բանագրութիւն ։ Cet auteur est occupé à la — d'un nouvel ouvrage ։ ‖ 6. Յարդարիլն (զնուագս). յարգարուածք (երգից). *երգարդարութիւն ։ Ce ballet est de la — d'un tel ։ ‖ 7. Շարագրած. շարագրութիւն (աշակերտաց դպրոցի) ։ Une — sans faute ։ ‖ 8. Իրաւաբանութիւն. միարանութիւն ։ Venir à une — amiable. Un homme de bonne *race* de facile — . Ա՛յր դիւրահաւան, հեզ ։ Une fille, une femme de bonne *race* de facile — . Աղջիկ, կին որ դիւրաւ մնայն և տուր լինի անձին ։ ‖ 9. Դաշինք անձնատուրութեան ։ (Լատ. ևս Capitulation) ։ ‖ 10. *Դրամահան հատուցուածք (ընդ ոսկանութեան, ընդ թշնամանաց) ։ La — existait chez les anciens Grecs; elle est mentionnée par Homère. Le meurtre chez les Francs se rachetait par une — en argent ։

† **Compost** (ֆոյ֊օփ) ֆ. որ. Հող աղբախառն կամ կրախառն (ի պարարտացուցանել զանդս) ։

Composteur (ֆոյ֊օփ֊ո) ֆ. որ. Գործի անկիւնաւոր յորոյ վերայ կարգեն գրաշարն զնշանագիրս. *գրընկալ. *գրաժողով ։

† **Compotateur** (ֆոյ֊օփ֊ափ֊ո) ֆ. որ. Ըմպակից. հանգաստակից. Ս. կիզակիցկեր. (ընդ. և վկ.) ։

Compote (ֆոյ֊օփ) ֆ. նբ. 1. Հանգերձանք ինչ մնոյ աղաւնեաց ։ ‖ 2. Միրգ եփեալ ջրով և շաքարաւ. *չամչամրակ ։ Une — de poires, de pommes, d'abricots, de cerises ։ [չամրակ ։

Compotier (ֆոյ֊օփ֊իե) ֆ. որ. Խոր սկաւառակ չամրակ ։

† **Compréhensibilité** (ֆոյ֊ըհ֊ի֊հ֊ի֊լի֊թե) ֆ. նբ. Իմանալի լինելն. իմացականութիւն ։

Compréhensible (ֆոյ֊ըհ֊ի֊հ֊ի֊պլ) ած. Իմանալի. հասանելի. ըմբռնելի. բովանդակելի ։ [գակիչ. ըմբռնող ։

Compréhensif, ive (ֆոյ֊ըհ֊ի֊հ֊իֆ, իվ) ած. Բովան.

Compréhension (ֆոյ֊ըհ֊ի֊հ֊իօյ) ֆ. նբ. Ըմբռնելի մտաց. հասուածք. իմացութիւն. խելամտութիւն ։

Comprendre (ֆոյ֊ը֊ռ֊ը) [Ծնորդի իրրև զPrendre.] բ. ն. 1. Բովանդակել. փոկել. ընդգրկել ։ L'univers comprend tout qui est. L'Europe comprend plusieurs grands royaumes ։ ‖ 2. Հաշուել. արկանել (ընդ նովին ամբաստանութեամբ). յիշատակել ։ Dans ce tableau de la population, on n'a pas compris les étrangers ։ ‖ 3. (ֆ֊խ֊բ.) Ի միտ առնուլ. իմանալ. հասու լինել. կալ ի միտս (մնոց ուրուք) ։ Je comprends fort bien ce que vous me dites. Cela est difficile à — ։ ‖ 4. Լսել. գիտել. իմանալ (զլեզու). Ս. հատկանալ ։ Comprenez-vous l'anglais? Je ne comprends pas ces deux mots ։

= Se — . բ. ա. 1. Իմանալ, գիտել զմիմեանս ։ Des cœurs faits pour se — ։ ‖ 2. Լինել իմացեալ ։ Cela se comprend. Իմանի ապդ ։ [խան ։

Compresse (ֆոյ֊ը֊ս) ֆ. նբ. Բարձիկ (վիրաց). **կոտ

† **Compresseur** (ֆոյ֊ը֊ս֊ե֊ո) ֆ. որ. Ճնշիչ գործի (վիրաբուժից) ։ [կանութիւն ։

Compressibilité (ֆոյ֊ը֊ս֊ի֊պի֊լի֊թե) ֆ. նբ. *Ճնշականութիւն ։ L'air est — , l'eau ne l'est pas ։

Compressif, ive (ֆոյ֊ը֊ս֊իֆ, իվ) ած. Ճնշիչ (պատան, ըստ վիրաբուժից) ։

Compression (ֆոյ֊ը֊ս֊իօյ) ֆ. նբ. Ճնշիլն. Ճնշուիլ ։ La — de l'air ։ Ա՛ր և ֆ֊ը֊բ. Un système de — succéda aux excès de la liberté ։ [նայական ։

† **Comprêtre** (ֆոյ֊բ֊ռ֊ե) ֆ. որ. Երիցակից. քահա

Comprimer (ֆոյ֊բ֊իմ) բ. ն. 1. Ճնշել ։ — le bras avec un bandage. Front étroit et comprimé. Ճակատ նեղ և սեղմարակ յիրկոցուանց կողմանց ։ ‖ 2. (ֆ֊խ֊բ.) Ամանձել. նահանջել. արգելուլ ։ — un parti, les factions ։

Compris, ise (ֆոյ֊բ֊ի, իզ) ած. գիրբ. Comprendre բայբ. Y — . Ի միասին հաշուեալ. միանգամայն ։ Non — . Թող. ի բաց թողեալ. առանց. բաց ի ։ Non — la maison où il loge. La maison où il loge non comprise ։

Compromettant, ante (ֆոյ֊օ֊փ֊ո֊ի, անդ) ած. Որ ի տագնապի կամ ի վտանգի կացուցանէ. վտանգաւոր ։

Compromettre (ֆոյ֊օ֊փ֊ռ֊ը) [Ծնորդի իրրև զMettre.] բ. ն. Միխառնութեամբ թողուլ զգաստատան յընտրութիւն այլոց ։ Ils ont compromis de toutes leurs affaires entre les mains d'un tel ։

= բ. ն. Կացուցանել, գնել ի վտանգի. վտանգեցուցանել ։ N'ayez pas peur, je ménagerai si bien les choses, que je ne vous compromettrai pas ։

= Se — . բ. ա. 1. Գնել զանձն ի վտանգի ։ Il s'est bien compromis dans cette affaire ։ ‖ 2. Գնել զհամբաւ իւր ի վտանգի ։ Cette femme se compromet singulièrement ։

Compromis (ֆոյ֊օ֊մի) ֆ. որ. 1. Թողուլն զգաստատան յընտրութիւն այլոց ։ ‖ 2. Իրաւախոհութիւն ։

— Mettre en — . † 1. Վիճել. մաքառիլ ։ ‖ † 2. Գրաւել, ունել յարբունիս ։ ‖ 3. Ա՛րկանել ի վտանգ. ի տագնապի կացուցանել ։

† **Compromission** (ֆոյ֊օ֊մի֊իօյ) ֆ. նբ. Գործ կամ բան գնելոյ զանձն ի վտանգի ։

† **Comprovincial** (ֆոյ֊օ֊վի֊ն֊իա֊լ) ած. և ֆ. որ. Գաւառակից (եպիսկոպոս) ։

Comptabilité (ֆոյ֊թ֊ա֊պի֊լի֊թե) ֆ. նբ. *Հաշուակալութիւն ։ Il a mis beaucoup d'ordre dans sa — ։

Comptable (ֆոյ֊թ֊պլ) ած. 1. *Հաշուակալ ։ Officier, agent — ։ ‖ 2. *Հաշուակալութեան (պաշտօն) ։ ‖ 3. (ֆ֊խ֊բ.) Համապատասխան. համապատասխանաբար. պատասխանատու ։ Il n'est — à personne de ses actions ։

= ֆ. որ. *Հաշուակալ ։ C'est un bon — ։

Comptant (ֆոյ֊թ֊ան) ած. որ. Argent — . Ա՛րծաթ պատրաստական, առձեռն պատրաստ ։ Payer argent — . Առժամայն հատուցանել (ա) ։ Il refusa les billets, et il voulut de l'argent — . Prendre une chose pour argent — . (ֆ֊խ֊բ. և ընդ.) Դիւրաւ հատուցանել իմիք ։

= ֆ. որ. Ա՛րծաթ պատրաստական, առձեռն պատրաստ ։ Il amassa un gros — . Acheter au — . Առժամայն գնել (ր). Vendre au — . Վաճառել պատրաստական արծաթով ։

= ած. Acheter — . Առժամայն գնել ։ Payer — . 1. Առժամայն հատուցանել ։ ‖ 2. (ֆ֊խ֊բ.) Երախտեաց երախտիս, չարի չար հատուցանել վաղվաղակի ։

= Վկած. (ա) "Եթ֊ե էրչ֊ի էրչ֊ի֊ն֊ի֊ւ ֆ֊ս ա֊ս ֆեչ գ' ա֊ֆչի֊ն, այլ հա֊ֆա֊ա֊ցի֊ս գ֊ա֊ս ա֊ռ֊ի֊մայ ։" Տաղիթ, գ. 15 ։ = (ր) "Հ֊չի֊ն ՈՀ ա֊ւ էր֊ա֊ր ին֊ւ, այլ ա֊ռ֊ի֊մայ ֆ֊նե֊ր ։" Վ.Հ. Բ. 149 ։

Compte (ֆոյթ) ֆ. որ. 1. Համար. հաշիւ ։ Il sait le — de son argent. Faire le — du linge qu'on donne à la

Digitized by Google

blanchisseuse. — Mettre, faire entrer en ligne de —. (ֆոխաբ.) ի համեմատ, ի հաշիւ սրկանել։ — borgne. (ֆոխաբ. և ընդ.) ած. խառնակ հաշիւ։ ‖ 2. կոտորուտ հաշիւ։ — rond. Հաշիւ տատանուտ կամ հարիւրաւոր թուավք առանց կոտորից. բոլորակ հաշիւ։ — Au — (de ces gens). (ֆոխաբ.) Ըստ (արանցդ այդպիսի)։ — À ce —, à ce —-là. (ֆոխաբ.) Ապա թէ այդ այդպէս է. ըստ այդմ։ — Au bout du —. գբ. առ. տես ի Bout. — En fin de —. տես ի Fin. — À bon —. Դիւ բարձի։

‖ 2. Հաշիւ (մտից [recette] և ելից կամ ծախուց [dépense])։ Rendre ses comptes. Տալ զիւր համար, զհաշիւ։ Solder, arrêter, clore un —. Tenir les comptes chez un marchand. De — fait. Հաշուով. քաջ հաշուեալ։ — Faire une chose de — à demi avec quelqu'un. Հաւասարակիւ, բաժանել ընդ ումեք զծախան և զշահս։ — Être de bon —. ած. Հաւատարիմ լինել ի համարատուութեան իւրում. լինել անխարդախ։ ‖ 2. (ֆոխաբ. և ընդ.) Խօսել անկեղծութեամբ։ Soyez de bon —, vous ne vous attendiez pas à cette aubaine. — Faire le —, donner son — à un domestique. Տալ զվարձս ծառայի և արձակել զնա։ — Je lui ai donné son —. (ֆոխաբ.) Հատուցի նմա ըստ արժանի նորա։ — Il en a pour son —. (ֆոխաբ.) Ընկալաւ նա զիւր բաժին։ — Mettre quelque chose sur le — de quelqu'un. (ֆոխաբ.) Արկանել զմտմտի (յանցանս). գրել, վերագրել ինչ ումեք։ — Prendre, mettre une chose sur son —. (ֆոխաբ.) Առնուլ յիւր վերայ. յանձն առնուլ։ Ne vous mettez point en peine de lui faire des excuses, je le prends sur mon —. — Nous sommes fort inquiets sur son —. ի հոգս, ի տարակուսի եմք զնմանէ, զանձնէ նորա։ — Tenir — d'une somme à quelqu'un. Անցուցանել, գրել զգումար ինչ դրամոյ ի հաշիւ ուրուք։ — Tenir — à quelqu'un d'une chose. ած. Հատուցանել ումեք զինեան։ ‖ 2. (ֆոխաբ.) Շնորհ ունել։ — Faire son — de. Դնել ի մտի։ — Faire son — que. Վատահ լինել։ — Trouver son —. (ֆոխաբ. և ընդ.) Գտանել զիւր օգուտ, զիւր շահ։ — Vous ne trouverez pas votre — avec cet homme-là. (ֆոխաբ.) Մի՛ հակառակիք ընդ առնդ ընդ այգմիկ, զօրաւորագոյն կամ ճարտարագոյն եւս է քան զձեզ։ — Être loin de —, de son —. (ֆոխաբ.) Վրիպել, անկանել ի յուսոյն իւրմէ, ի կարծեաց իւրից։

‖ 3. Հաշիւ (ընդ վաճառականի, ընդ սեղանաւորի)։ Le crédit et le débit d'un —. Livre de —. Կարգագիր. *Հաշուագիր. հնոպ. փնթրէյ։ — courant. տես ի Courant։ ‖ 4. (ֆոխաբ.) Մեծարանք։ (Վարի ընդ բոյսն Faire և Tenir)։ Il ne fait, il ne tient aucun — de ce qu'on lui dit. Առ ոչինչ համարի զոր ինչ ասեն նմա։ ‖ 5. (ֆոխաբ.) Տիղկութիւն. զրոյց։ Demander —. Rendre — (d'un événement). — Տիղկացուցանել. զգացուցանել. զրոյց տալ. տալ գիտել։ "Il s'en retourna rendre — de sa commission." ՖԷՆ. *Tél.* III. Դարձաւ անդրէն տալ զրոյց գործոյ իւրմէ զոր գործէ չոգաւ։ Se rendre — de quelque chose. Հատուլ, խելամուտ լինել. ի վերայ կալ։ — rendu. Զրոյցք, պատմութիւն, յայտարարութիւն իրաց ինչ։ — rendu de la séance d'une assemblée législative. *Ատենագրութիւն օրէնագիր ժողովոյ իրիք։ ‖ 6. (ֆոխաբ.) Համար. պատասխանի. բան։ Demander —. Համար պահանջել։ Rendre —. Համար, բան տալ։ Nous devons — à Dieu de toutes nos actions. Je n'ai point de — à vous rendre։

— Chacun son —. (առած.) Իւրաքանչիւր ըստ իւրում կարգադրի. պարտ է զի իւրաքանչիւր ոք ընկալցի զիւր արժանն։

Compte-pas (ֆոխ–բ=) ած. արբ. տես Odomètre։

Compter (ֆոխտե) բ. ն. 1. Թուել. համարել. հաշուել. ընդ թիւ, ընդ համար անցուցանել. ի համար բերել, սրկանել. համար ունել։ — de l'argent, les heures, des soldats. — sur կամ par ses doigts. Համարել, հաշուել մատամբք։ — les heures, les jours, les minutes. (ֆոխաբ.). Համարել, թուել զժամն, զաւուրս, զվայրկեանս (առ անձկութեան) (ա)։ — par . . . Նշանաւոր գործել զաւուրս իւր (մեծամեծ յաղթութեամբք)։ Toutes les années de son règne furent comptées par des triomphes. — Cette jeune fille compte seize printemps. Վեշտասան գարունս տեսեալ է աղջկանդ. վեշտասանամեայ է աղջիկդ. (ի բնագրէ.)։ — les morceaux de quelqu'un. (ֆոխաբ. և ընդ.) Թուաւ և հշտաւ տալ զպէտս ուրուք։ — les morceaux à quelqu'un. Ունել զհամար կամ զհշուիս պատասանաց կամ ծախուց ուրուք։ — ses pas. 1. (ֆոխաբ. և ընդ.) Մեղմով երթալ։ ‖ 2. Գնալ, վազիլ զգուշութեամբ։ — tous les pas de quelqu'un. Զահել, դիտել զնէ և զմտաս ուրուք։

‖ 2. Հատուցանել։ Je lui ai compté mille francs։ ‖ 3. Համարել, կարգել ի թիւ. դասել։ Il était compté parmi nous. Ի թիւս մեր էր ընդ մեզ։ Je vous compte au nombre de mes amis. Rome comptait la Gaule parmi ses provinces։ ‖ 4. Համարել, թուել մի քան միոջէ։ Ceux qui mangèrent étaient au nombre de cinq mille, sans — les femmes et les petits enfants. Որք կերանն՝ էին տղք իրրև հինգ հազար, թող զկանայս և զմանկտիկ։ "Baruc, Daniel, sans — les autres." BOSS. *Hist.* II, 13. ‖ 5. Համարել. ունել զոք (առ իմաստուն, առ լաւս). (այլ. սակել)։ "Il comptait pour rien les hommes." ՖԷՆ. *Tél.* II. Առ ոչինչ համարէր զմարդիկ։ ‖ 6. Մեծ համարել։

= բ. ն. 1. Հաշուել։ Il sait lire, écrire et —։ ‖ 2. Բավանդակել, կնքել զհաշիւ։ Nous comptons chaque soir. — avec quelqu'un. Տեսանել զհաշիւն, զհամարն ընդ ումեք։ ‖ 3. Համար տալ։ J'ai compté de la dépense et de la recette։ ‖ 4. Դնել ի մտի. սրկանել ի միտ։ Il compte partir demain. Comptez-vous faire un long séjour dans la ville? (այլ. Գազաւոքը երկայն ժամանակ նստուլու, կամ՝ բնակելու միտք ունիք)։ "Il compte de se retirer dans un village." ՖԷՆ. *Tél.* XXIV. ‖ 5. Համարել. կարծել։ Comptez que vous me trouverez toujours prêt à vous servir։ ‖ 6. Վատահ լինել։ — sur ses forces, sur son savoir։ ‖ 7. Լինել համարեալ, ի համարի։ Il compte parmi les hommes les plus habiles de sa profession. Il a cessé de — parmi les vivants. Ոչ ևս է նա ի կենդանեաց համարի։ Cela ne compte pas. (այլ. Այս չի սեպուիր)։

— À — d'aujourd'hui. Սկսեալ յօրէս յայսմանէ։

= Se —. բ. ած. 1. Համարել զանձն։ ‖ 2. Լինել համարեալ. համարիլ։ Cela ne se compte pas։

= Վաղ. (ա) "Աչք հայեն իմ համարէ ըստ ոտն. և երկ յանդիմ, ձեռս վէրս է գրգռմանէն ցիւ." Տավրիթ. թ. 5. — "Ցանձն խոնար ըստ ոտն, և ընծայեցին զտղին յանդիման." Եփր. ի Նին. Հ. գ. 118։

Compteur (ֆոխտեօր) ած. արբ. † ած. Համարող. հաշուող։ ‖ 2. Գործի չափելոյ վերագաւթիւն մեքենայիւք. *Համարատացոյց։ ‖ 3. Գործի չափելոյ զորքանութիւն գազի [gaz] վառելոյ ի տունս, ի խանութս. *Համարատացոյց։

Comptoir (ֆոխտոար) ած. արբ. 1. Սեղան խանթից. *Հաշուատեղան։ Dame, demoiselle de —։ ‖ 2. Տուն վաճառականութեան. *Հաշուատան։

Digitized by Google

Compulser (թոյլ-ս֊ր) բ. ն. 1. Տեսանել զոսմոսրս կամ գնուտեանս (նոտարի) հրամանաւ դատաւորի։ ‖ 2. Խուզել, կրկտել, քննել (գնուտեանս, գնուտենագիրս). (-ի. պրպտել)։

Compulsoire (թոյլ-ս֊ս֊ր) է. ս֊. Տեսանելն զոսմոսրս կամ գնուտեանս (նոտարի) հրամանաւ գատաւորի։

Comput (թոյլ-տ) է. ս֊. Տոմարական հաշիւ. հասիկ ժամանակաց։ [նակի։

† **Computation** (թոյլ-տ֊ոյն) է. եկ. Հաշիւ ժամանակի։

Computer (թոյլ-տ) բ. ն. Համարել, հաշուել զժամանակս։ [մանակաց։

Computiste (թոյլ-տ֊ս֊տ) է. ս֊. Համարող ժամանակաց։

† **Comtal, ale** (թոյտ-լ, -լ՛) ած. կոմսի. *կոմսական։

Comtat (թոյտ) է. ս֊. կոմսութիւն։ վ. տրի եւ եր բ տան Le — Venaissin, կամ լոկ Le Comtat. կոմսութիւն Ավինեանի, որ ոեզհկան էր երբեմն Հռոմայ քահանայապետին եւ այժմ մասն է Գաղղիոյ։

Comte (թոյտ) է. ս֊. *Պատուանուն տղնուականութեան ի վեր քան զպարոնին. կոմս. Ս. գունդ։

Comté (թոյտե) է. ս֊. Իշխանութիւն, երկիր կոմսի. կոմսութիւն։ (իգական է բ տանն La Franche-Comté)։

Comtesse (թոյտե֊) է. եկ. Տիկին կոմս. կին կոմսի. *կոմսուհի։

Concasser (թոյկ֊ա֊ր) բ. ն. Լեռուլ, մանրել (ի ոան դի կամ յանկանի [mortier]). Ս. ձարձառ առնել. Ս. ձարձառել. Ս. ջանջխել։ — du poivre, du sucre, de la cannelle։

† **Concaténation** (թոյկ֊տ֊ն֊ոյն) է. եկ. Յեռուած. կապ։

Concave (թոյկ֊վ) ած. Գոգաձև. գոգաւոր. գոգեալ. հովաձև։ Le ciel nous semble — . Miroir — ։

Concavité (թոյկ֊վ֊տ֊է) է. եկ. 1. Գոգած. գոգաւորութիւն. գոգաձև կողմն։ La — d'un globe։ ‖ 2. Խոռոչք. խորփիք։ Les concavités d'une montagne, du cerveau։

† **Concave-concave** (թոյկ֊վ-թոյկ֊վ) ած. Գոգաձև յերկոցունց կողմանց. *երկգոգաւոր։

† **Concave-convexe** (թոյկ֊վ-թոյվ֊ս) ած. Գոգաձև միով կողմամբ և կորնիարդ միւսովն. *կորնիագոգ։

Concéder (թոյ-ս֊եր) բ. ն. 1. Շնորհել. պարգևել։ Ce droit lui fut concédé par tel prince։ ‖ 2. (է-ի֊բ.) Ընդրել. թող տալ. շնորհել։ Je vous concède ce point։

Concentration (թոյ-ն֊տ֊ոյն) է. եկ. 1. Ժողովուած ի կենդրոնի. *կենդրոնաւորութիւն. *կենդրոնացումն։ La — de la chaleur։ ‖ 2. (է-ի֊բ.) Ամփոփումն ի ձեռս միոյ ուրուք։ La — du pouvoir dans les mains d'un seul։ ‖ 3. Համագունդ, միաժողով ժողովուն (զօրաց) ի միում վայրի։ — de troupes։ ‖ 4. Ամփոփեալ (զմասանս մարմնոց, քան ատրբագիտաց)։

Concentrer (թոյ-ն֊տ֊ր) բ. ն. 1. Ժողովել, ամփոփել ի կենդրոն. *կենդրոնաւորել։ — les rayons solaires։ ‖ 2. (է-ի֊բ.) Բոլորել. կուտել. գումարել։ — toutes ses affections sur quelqu'un. — dans ses mains toute l'autorité. Ամփոփել յիւր ձեռս զբովանդակ իշխանութիւնն։ ‖ 3. Ամփոփել (զմասանս մարմնոց, քան ատրբագիտաց). ցնգեցուցանել (զկրի մասանս հեղձնիւթից)։ ‖ 4. Համագունդ ի մի վայր կոչել, գումարել (զզօրս). ի մի վայր կուտել։ ‖ 5. Ամագառնել, թաքուցանել (զասելութիւն, զբարեմտութիւն իւր)։

Concentrique (թոյ-ն֊տ֊ր֊ի֊ք) ած. *Համակենդրոն. *կենդրոնակից։ (որ և Homocentrique)։ [խորհուրդ։

Concept (թոյ-եբ֊տ) է. ս֊. Պատկեր, տեսիլ մտաց.

† **Conceptible** (թոյ-եբ֊տ֊ի֊պ) ած. Ցգանալի. (քան փիլիսոփայից)։

† **Conceptif, ive** (թոյ-եբ֊տ֊իֆ, իվ) ած. Ցգացող. (քան փիլիսոփայից)։ Faculté conceptive։

Conception (թոյ-եբ֊ոյն) է. եկ. 1. Ցղութիւն. սաղմնաւորութիւն։ Depuis la — jusqu'à l'enfantement։ ‖ 2. Ցղութիւն, տօն յղութեան (սրբոյ կուսին)։ ‖ 3. (է-ի֊բ.) Հասողութիւն. խմացութիւն։ Il a la — vive, facile, dure։ ‖ 4. (է-ի֊բ.) Ծնունդ մտաց. խորհուրդ. միտք։ Belle, grande, admirable — . — hardie, originale։

Concernant (թոյ-ս֊ն֊ան) նխ. Յաղագս. ի վերայ. (-ի. նկատմամբ)։ J'ai à vous dire quelque chose — cette affaire-là։

Concerner (թոյ-ս֊ն֊ր) բ. ն. Պատշաճել. պատշաճ, անկ լինել. հայել ի։ Cela concerne vos intérêts. Et pour ce qui concerne telle chose, je dirai que . . .

Concert (թոյ-ս֊եր) է. ս֊. 1. Միաբանութիւն. հաւանչութիւն. միաչնչութիւն. յօրինուածութիւն։ — d'opinions. Ils ne mirent pas assez de — dans leurs opérations. Le — européen. Եւրոպական միաբանութիւն. միաբանութիւն մեծամեծ ազգութեանց Եւրոպայ։ ‖ 2. Հանդէս երգոց, նուագածութեան. կացարդ. *Նուագախանդէս։ Donner un — . Aller au — . † Café- — . Երգեցիկ արուեստ։ ‖ 3. Միաձայն միաբանութիւն (երգոց կամ նուագարանաց). համաչնչութիւն. երգակցութիւն. դաշնակցութիւն. ձայնք խառնուածոյք։ "Sans doute leur — va commencer la fête." RAC. *Esth.* III, 2. Le bruit des vents et celui des eaux formaient un sauvage — qui flattait mon oreille. Un — de louanges. Միաձայն միաբանութիւն դրուատից, գովութեանց։

— յե. երգ. նուագք. դայլայլիկք. (ի բնատղ.)։ Prêtez l'oreille à mes concerts. Les concerts du rossignol։

= De — . ած. ա. ի միասին. միաբանութեամբ։

Concertant, ante (թոյ-ս֊ե֊տ, անտ) է. Երգեցիկ կամ նուագածու (ի կացարդս, ի նուագախանդիսի). կացարդական։ Il y avait douze concertants։

= ած. կացարդական։ Un duo — . Musique concertante։

Concerté, ée (թոյ-ս֊ե֊տե) անց. գերբ. 1. Ցօրինեալ. յարդարեալ։ ‖ 2. Ձգօն. խոհական։ ‖ 3. Պաճուճեալ. սեթևեթեալ. բնկրկ. արուեստակեալ։ Elle est trop concertée dans ses manières. Cet homme est fort — ։

Concerter (թոյ-ս֊եր-տ֊ր) բ. ն. 1. Խորհել միաբանութեամբ, ի միասին։ "Pour — avec lui les moyens de se venger." FÉN. *Tél.* IX. ‖ 2. Դաշնակութեամբ նուագել։

= Se — . բ. ա. խորհրդակցիլ։ Concertez-vous avec lui là-dessus։

Concerto (թոյ-ս֊եր-տօ) է. ս֊. Հաստատ երաժշտական վան միոյ նուագարանի՝ ձայնակցութեամբ և այլոց նուագարանաց։ Des concertos։

Concession (թոյ-ս֊ե֊ոյն) է. եկ. 1. Շնորհեալն ումեք իրաւանց կամ տնտեսութեան գնչ բարեշնորհութիւնս [privilège]. **արտաւնութիւն։ Cette compagnie a obtenu la — des mines. Ce privilège est une — de tel roi։ ‖ 2. Պարգևական երկիր (ի գաղթականութիւնս գաղղիացւոց). ‖ 3. (է-ի֊բ.) Հրաժարեալն (յիւրոց իրաւանց, ի կարծեաց). *զիջողութիւն։ Il nous a fait une grande — ։ ‖ 4. Զիջումն. (ձև ինչ ճարտարախոսութեան)։ [*արտաւնատէր։

Concessionnaire (թոյ-ս֊ե֊ոյն֊ն֊ր) է. *Ա. րտաւնաւոր.

Concetti (թոյչե֊տի) է. ս֊. յե. խորհուրդք կամ իմաստք պաճուճեալք այլ ոչ ըստիրք։

Digitized by Google

Concevable (Կոն-ընվ-ա-ԲԼ) ած. Իմանալի. Հասանելի։

Concevoir (Կոն-ընվ-ուար) [Conjug. like RECEVOIR.] բ. ն. 1. Յղանալ. ասղմնասիրել։ Le sein qui vous a conçu։ ‖ 2. (Կոնսբ.) Յղանալ մտօք. արկանել ի միտ. դնել ի մտի։ — une idée, un projet, un plan. — de la haine, de l'aversion pour quelqu'un. Ատելութիւն ընդել ընդ ումեք. (այլ. ատելութիւն զգալ մէկուն համար)։ — de l'amour pour quelqu'un. Ախտանալ ընդ ումեք սէր։ ‖ 3. Խորհել. զմտաս ածել. կարծել։ "Il est vrai, je n'ai pu — sans effroi Que Bajazet pût vivre et n'être plus à moi." RAC. *Baj.* II, 5. ‖ 4. Իմանալ. Հասու լինել. կալ ի վերայ։ Je ne conçois pas qu'un homme sage puisse s'oublier à ce point։ ‖ 5. Յայտ առնել (գրանս). կարգել։ Il fallait — cette clause en termes plus précis։

† **Conche** (Կոնշ) է. էգ. Երկրորդ աւազան (ադի)։

Conchite (Կոնքիթ) է. էգ. Խեցի քարացեալ. *խեցեքար։

Conchoïde (Կոնքոիտ) է. էգ. Գիծ մի կոր (ըստ երկրաչափից). *կոնքաձեւ։

† **Conchylien, ienne** (Կոնքիլիէն, իէնն') ած. Խեցուտ (հող)։ [թիւն։

Conchyliologie (Կոնքիլիոլոժի) է. էգ. *խեցեբանութիւն։

Conciergerie (Կոնսիէրժ-ըրի) է. էգ. 1. Բերդապահութիւն. բանտապահութիւն. տունապահութիւն։ ‖ 2. Բնակարան բերդապահի, բանտապահի, տունապահի։ ‖ 3. Բանտ ուր երբ դատարանի պարիս քաղաքի։ Il fut mené à la Conciergerie։

Concile (Կոնսիլ) է. ար. 1. Ժողով եպիսկոպոսաց և վարդապետաց եկեղեցւոյ. սիւնհոդոս. գումար. հոգեգումարութիւն։ Les quatre premiers conciles. L'Église assemblée en —. — œcuménique ou général։ ‖ 2. Ուխտ և կանոնք ժողովոց։ Collection des conciles. Le — de Trente n'est pas reçu en France pour les choses de pure discipline.

Conciliable (Կոնսիլ-ա-ԲԼ) ած. Միսրան. Հաւան. Հանգունաւոր։ Ces deux passages me semblent très conciliables։

Conciliabule (Կոնսիլ-ա-ԲԻուլ) է. ար. 1. Ժողով եպիսկոպոսաց հերետիկոսաց կամ ըստ ոչ օրինի գումարեալ. Ս. չարաժողով. *ժողովակ։ ‖ 2. Գաղտնի միաբանութիւն կամ ժողով (դասաճանից). *ժողովակ։ Ils tinrent plusieurs conciliabules։

Conciliant, ante (Կոնսիլի-ան, անթ) ած. Հաշտարար. Հաշտեցուցիչ. Խաղաղարար։ Homme, esprit —։

Conciliateur, trice (Կոնսիլի-ա-թէօր, թրիս) ած. և է. Հաշտեցուցիչ. Խաղաղարար. Հանդարտակեր։

Conciliation (Կոնսիլի-ա-սիօն) է. էգ. 1. Հաշտութիւն։ Travailler à la — des esprits։ ‖ 2. Միաբանութիւն (օրինաց կամ բանից որ թնաին կռուել ընդ միմեանս)։

Conciliatoire (Կոնսիլի-ա-թուար) ած. Հաշտութեան. Հաշտարար։ Moyen —։

Concilier (Կոնսիլի) բ. ն. 1. Հաշտեցուցանել. միաբանել։ — les nations ennemies։ ‖ 2. Միաբանել (գՀակառակեան միմեանց)։ — deux textes de lois, deux passages. — les Écritures։ ‖ 3. Սառանալ. շահել։ Sa douceur lui a concilié la faveur de tous. Se — les esprits. Se — l'attention des auditeurs. Ինքն ձգել գրաւել զունկընդրացն մտադրութիւն։

= Se —. բ. ա. Հաշտիլ. միաբանիլ։

Concis, ise (Կոնսի, իզ) ած. Որ ոսկաւազ ասէ բազում ինչ. սեղմ. կուռ։ Ecrire en — d'un style —. Écrivain —։

Concision (Կոնսիժի) է. էգ. Սեղմութիւն (բանից)։ Tacite et Montesquieu sont des modèles de —։

Concitoyen, enne (Կոնսիթուայեն, էնն') է. Քաղաքակից։

Conclave (Կոնքլավ) է. ար. 1. Ժողովեստղ Ծիրանաւորաց Յընտրութիւն Նորոյ քահանայապետի. *փակարան։ Dès que les cardinaux furent entrés dans le —։ ‖ 2. Ժողով Ծիրանաւորաց Յընտրութիւն Նորոյ քահանայապետի։ Ce — dura longtemps։

Conclaviste (Կոնքլաւիսթ) է. ար. Եկեղեցական ոք մնուանէ ընդ Ծիրանաւորի ի փակարանն. Հբ. պերբէտ։

Concluant, ante (Կոնքլու-ան, անթ) ած. Կնքիչ. ցուցիչ։ Passage —. Raison concluante։

Conclure (Կոնքլուր) [Je conclus, tu conclus, il conclut, nous concluons, vous concluez, ils concluent. Je concluais, nous concluions. Je conclus, nous conclûmes. Je conclurai. Je conclurais. Conclus, concluons. Que je conclue, qu'il conclue, que nous concluions. Que je conclusse, qu'il conclût, que nous conclussions. Concluant. Conclu, ue.] բ. ն. 1. Հաստատել. ասղմնել. ի գլուխ հանել. կնքել։ — une affaire. — une alliance. Կռել դաշինս. ուխտ դնել։ — la paix. Հաստատել զխաղաղութիւն, զՀաշտութիւն։ ‖ 2. Կնքել (զընթացս բանի). փակել, Հանգուցանել, յանգել (գրանն). գլուխ առնել (բանից). գլխաւորել։ C'est ainsi qu'il a conclu son discours։ ‖ 3. Յառաջ բերել Հետևանս (ըստ տրամաբանից). զՀետ բերել. իմաստասիրել. կնքել. ցուցանել. ընծայեցուցանել. ժողովել. *եզրակացուցանել։ Il conclut de là que... Ce fait établi, j'en conclus la nécessité de...

= բ. ն. 1. Հաստանել. վճիռ բերել. ասղմնել։ "Elle conclut qu'il n'y avait pas un moment à perdre." FÉN. *Tél.* VIII. Plusieurs des juges ont conclu à la peine de mort։ ‖ 2. Կնքել, փակել (խօսնակի [avocat]) զբանս. *եզրակացուցանել։ Cet avocat plaide longuement, et ne sait pas —. Avocat, concluez։

Conclusif, ive (Կոնքլու-զիֆ, իվ) ած. Կնքիչ. Հաստատիչ. *եզրակացուցիչ։ Proposition conclusive. *Donc* est une conjonction conclusive։

Conclusion (Կոնքլու-զիօն) է. էգ. 1. Կատարումն. կընքումն։ La — de ce traité, de cette affaire a présenté de grandes difficultés։ ‖ 2. Կատարած. կնիք. վախճան։ La — d'un roman, d'un discours։ ‖ 3. Կնիք, արդիւնք, եզք (խորհրդակցութեան)։ La — fut que l'on marcherait incontinent vers l'ennemi։ ‖ 4. Հետևութիւն (ըստ տրամաբանից). ընծայութիւն. կնիք. Հաստատութիւն. եզրակացութիւն։ Déduire une —. Sa — ne vaut rien։

—յէ. Խնդրուածք (յատենի, ի դատաստանի)։

= ս. Գլուխ բանից. կնիք բանիս. պարզապէս ասել. համառօտ ասել։ —, je n'en ferai rien։

Concoction (Կոնքոք-սիօն) է. էգ. առ Coction, 2։

Concombre (Կոնքոմպր-ը) է. ար. 1. Վարունգենի։ Semer, planter des concombres։ ‖ 2. Վարունգ. Խաշ։ Les cornichons sont de petits concombres։

Concomitance (Կոնքոմիթան-) է. էգ. Ընթացակցութիւն. զուգընթացութիւն. Յարակցութիւն։

Concomitant, ante (Կոնքոմիթան, անթ) ած. 1. Ընթացակից. զուգընթաց. Համընթաց. Յարակից։ Symp-

Digitized by Google

tômes, signes concomitants. ‖ 2. Զուգընթաց (ընթերցք, քան առաւածարանից).

Concordance (կոնկորտանս) ի. իգ. 1. Միաբանութիւն. համաձայնութիւն. ձայնակցութիւն. La — des témoignages. ‖ 2. Գիրք միաբանելոյ (զաստուածաշունչ գիրս, զոյնիսկ օրէնս ոչ թուին հակառակք միմեանց). համաբերգարան. La — des évangiles. ‖ 3. Ցանկ, քաղուածոյք ամենայն անուանց կամ բանից աստուածաշունչ գրոց. համաբերգարան. Chercher un passage, un mot dans la Concordance. ‖ 4. Համաձայնութիւն, յարմարութիւն (միանոյն բանի, քան քերականաց). La — du substantif avec l'adjectif, կամ et de l'adjectif. (Աե՛ե Accord).

ա. **Concordant, ante** (կոնկորտան, անտ) ած. Միաբան. համաձայն.

բ. **Concordant** (կոնկորտան) ի. ած. տես Baryton, ի. ած.

† **Concordantiel, elle** (կոնկորտանսիէլ, էլ՛) ած. Միաբանական (յանկ, ազգաւոր).

Concordat (կոնկորտա) ի. ած. 1. Դաշնաւորութիւն համաձայնոյ քահանայապետին ընդ թագաւորի ումեք վասն իրաց եկեղեցւոյ. Le — passé entre Léon X et François Ier. Le — de 1801. ‖ 2. Իրաւախոհութիւն (անանկացելոյ ընդ պարտատիրոս իւր).

Concordataire (կոնկորտատէր) ած. *Իրաւախոհ. համաբար (անանկացեալ).

Concorde (կոնկորտ) ի. իգ. Զուգութիւն. միաբանութիւն. միակամութիւն. Cela pourrait altérer la — qui règne entre eux.

Concorder (կոնկորտէ) բ. ն. 1. կիտալ միաբան միաբարց. համաձայն, համաչունչ լինել. Ces deux hommes ne pourront jamais —. ‖ 2. (փոխաբ.) Միաբանիլ. նմանիլ. Leurs témoignages ne concordent guère. Faire — deux articles d'une loi.

Concourir (կոնկուրիր) [Ծագեալ իրքն զCourir.] բ. ն. 1. Նպաստս լինել. ընթացակից, գործակից, ձեռնտու լինել. ընթացակցիլ. զուգընթանալ. Vous avez concouru avec moi au succès de cette affaire. Plusieurs causes durent — à produire cette révolution. Tout semblait — à son bonheur, à sa perte. ‖ 2. Ընդհանալ (երկուց գծից) ի մի և ի նոյն կէտ (քան երկրաչափից). համգիպել միմեանց. զուգընթանալ. ‖ 3. (փոխաբ.) Զմիմեանսիր եղանել, եղևեղս առնել. միցիլ. միցակցիլ. ի հակառակս եղանել. — pour le prix d'éloquence. Il a concouru avec un tel pour . . .

Concours (կոնկուր) ի. ած. 1. Համագունդ, խուռն ընթացք բազմութիւն. խուռն. Le — des curieux était très grand. Grand — de peuple, de monde. ‖ 2. Հանգիպութիւն. պատահումն. Selon le système d'Épicure, l'univers aurait été formé par le — fortuit des atomes. Un — de circonstances favorables. ‖ 3. Զուգընթացութիւն (երկուց գծից, քան երկրաչափից). ‖ 4. Ընթացակցութիւն. գործակցութիւն. Son — m'a été fort utile. ‖ 5. Մրցութիւն. միցութիւն. Le — est ouvert. Mettre au — une chaire de médecine.

† **Concrescible** (կոնկրեսիպլ) ած. Որում միտիւ թանձրանալ. թանձրանալի. *Թանձրական.

Concret, ète (կոնկրէ, էթ) ած. 1. Թանձրացեալ և խտացեալ. թանձրախիտ. Le camphre est une huile concrète. ‖ 2. Թանձրացեալ (անուն և թիւ, հակառակ վերացեալ [Abstrait]). ած. ած. Թանձրացեալ անուն. (օրպէս՝ թուղթ սպիտակ).

Concrétion (կոնկրեսիո) ի. իգ. 1. Թանձրացումն (կաթին, ձիւղ). ‖ 2. Կցիլն, յարիլն (հատատուն մասանց միմեանց). կցուած. — saline, pierreuse. ‖ 3. Մասուած. (քան բժշկից). Concrétions arthritiques, biliaires.

Concubinage (կոնկիւպինաժ) ի. ած. *Հարճատարութիւն. — scandaleux.

Concubinaire (կոնկիւպինէր) ի. ած. Որ կեայ ընդ կնոջ առանց լինելոյ ամուսնացեալ ընդ նմա. *Հարճատար.

Concubine (կոնկիւպին՛) ի. իգ. Հարճ. Ce n'est pas sa femme, c'est sa —.

Concupiscence (կոնկիւպիսանս) ի. իգ. Ցանկութիւն. տգիտական ցանկութիւն. Հեշտասիրութիւն. La — de la chair. Regarder avec des yeux de —. Հայել յայրաստութեամբ, յայրաստ, յայրատ և պատշաճ հայեցուածովք (ի գեղ կնոջ).

Concupiscible (կոնկիւպիսիպլ) ած. Ցանկական.

Concurremment (կոնկուռամանտ) ա. 1. Ի միասին. միանգամայն. Nous pouvons agir — . ‖ 2. Զմիմեանսիր եղանելով. ընդ հակառակ. միցելով. Ils briguaient — cette charge.

Concurrence (կոնկուռանս) ի. իգ. 1. Մրցութիւն. միցակցութիւն. Entrer en — avec quelqu'un. ‖ 2. Նպաստութիւն (ի մէջ վաճառականաց). La — tourne au profit des consommateurs. La — l'oblige à diminuer ses prix. ‖ 3. Հաւատարութիւն (իրաւանց, վճռակի). Venir en — avec tel et tel créancier.

— Jusqu'à —, jusqu'à la — de . . . Մինչև ի բովանդակութիւն. . . . Vous rembourserez jusqu'à — de tant.

Concurrent, ente (կոնկուռան, անտ) ի. Մրցակից. ախոյանակից. նախանձընդդէմ. Ils aspirent au même emploi, ils sont concurrents. Ce marchand a beaucoup de concurrents.

Concussion (կոնկիւսիո) ի. իգ. Հարստահարութիւն (ի հոգաբարձութեան գանձու Տէրութեանն). զրկութիւն. զրկանք և զրկանք. կոպանք. Le crime de —. Il a commis d'horribles concussions.

Concussionnaire (կոնկիւսիոնէր) ած. և ի. Հարկատահարիչ. կոպիչ. կոպահարիչ.

Condamnable (կոնտանապլ) ած. Եպերելի. պարսաւելի. դատապարտելի. Action, opinion —.

Condamnation (կոնտանասիո) ի. իգ. 1. Վճիռ դատապարտութեան. դատապարտութիւն. պատժապարտութիւն. դատաստան. Il n'attend que sa —. Il y a eu — contre lui. — Passer —. 1. Հատանել. ընդունել (ի դատաստանի). ‖ 2. (փոխաբ.) Զմիզանս յանձն առնուլ. (ասի. իբր միզքը կամ յանցանքը խոստովանիլ, ճանչնալ). ‖ 3. Դատապարտութիւն. պատիժ. Subir sa —. ‖ 3. (փոխաբ.) Գարտաւանք. եպերանք. Notre amour-propre souffre plus patiemment la — de nos goûts que de nos opinions.

— Manger et boire sa —. Դատաստանաւ անձին խոստովանել և ըմպել (անաբժանութեամբ հաղորդելով ի սուրբ խորհրդին. տես և կոր. ժԱ. 29).

— յե. Տուգանք և ծախք դատաստանի. [տեսել.

Condamné, ée (կոնտանե) անց. գ. ի. Դատապարտ. ի. Դատապարտեալ. պարտաւոր. Un — à mort.

Condamner (կոնտանե) բ. ն. 1. Դատապարտել. պարտաւոր, պատժապարտ առնել. Հատանել, գնել ի վերայ զվճիռ. (մեռնիլ). — quelqu'un à կամ à la mort, aux travaux forcés, à l'exil, à l'amende. ‖ 2. (փոխաբ.) Դատապարտել. պարտաւորել. բռնադատել. — quelqu'un au silence. Ses fonctions le condamnent à une extrême

Digitized by Google

assiduité : ‖ 2. Դատապարտ առնել. պարսաւել. հպարտել. խոտել : Cette façon de parler est condamnée par tous les gens de goût. Montanus condamnait les secondes noces : ‖ 4. Ա֊ահաւանել, խնուլ (զգուշանի, զպատուհասի) :

— un malade. Դատապարտել բժշկի զհիւանդ. յայտ առնել եթէ ոչ է ապրանաց հիւանդն :

= Se —. բ. ա. 1. Դատապարտ լինել. դատապարտիլ : ‖ 2. Ընդամէն զանձն դատապարտել. պարսաւարկիլ բանիւ բերանոյ իւրոյ : Il se condamne par son propre récit : ‖ 3. Զմիգանա յանձն առնուլ. (տե՛ս իւր միգքը կամ յանցանքը խոստովանիլ, ճանչնալ) : N'en dites pas davantage, je me condamne : ‖ 4. Պարսաւարկիլ, բանագտաւել զանձն : "Il se condamnait, en rendant les sceaux, à rentrer dans la vie privée." BOSS. *le Tell.*

† **Condensabilité** (խօ֊նս֊ա֊պի֊թէ) ե. իգ. *Ողջմանականաթիւն (մարմնոց, քան բնագիտաց) :

† **Condensable** (խօ֊նս֊ա֊պլ) ած. *Ողջմանական. գլանգլիլ. խտանալի : [ցին գործ :

Condensateur (խօ֊նս֊ա֊թէօ֊) ե. ար. Խտացուցանող :

Condensation (խօ֊նս֊ա֊սիօն) ե. իգ. Խտացուցանել. խտանալ. *Խտացումն. Թանգութիւն : La — de l'air s'opère par la pression :

Condenser (խօ֊նս֊ա֊ի) բ. ն. 1. Խտացուցանել. Թանգել. գնդել. սեղմել (զօդս, զգալոյշս) : Le chaud raréfie les corps, le froid les condense : ‖ 2. (տե՛ս բ.) Սեղմել, ամփոփել (զբան) : [գնդիլ :

= Se —. բ. ա. Խտանալ. Թանգիլ. Թանգանալ. յինքն

Condenseur (խօ֊նս֊ա֊թէօ֊) ե. ար. *Խտարար (շոգւոյ շարժ մեքենայից) :

Condescendance (խօ֊նտ֊ե֊նտ֊) ե. իգ. Ձիջուածն. *զիջողութիւն : Vous avez trop de — pour lui :

Condescendant, ante (խօ֊նտ֊ե֊նտ, անթ) ած. Որ զիջանի բան կամաց այլոց. զիջանող. կամաբար. (տե՛ս) :

Condescendre (խօ֊նտ֊ե֊նտ֊ր) [Ընդրկի իրրև զDescendre.] բ. ե. 1. Զիջանիլ (բան կամաց ուրուք). խոնարհիլ (առ ոք) : ‖ 2. Հաւանիլ : Je ne puis — à ce que vous exigez de moi :

† **Condigne** (խօ֊տինի) ած. Համեմատ. արժանաւոր. պատշաճ. զուգաչափ :

Condiment (խօ֊տի֊ման) ե. ար. Համեմունք : Le poivre, le sel, l'ail, etc., sont des condiments : [առնեակից :

Condisciple (խօ֊տի֊սի֊փլ) ե. ար. Աշակերտակից. ու֊

Condition (խօ֊տի֊սիօն) ե. իգ. 1. Պայման. առտիճան. կարգ. բանաւ. վիճակ : L'inégalité des conditions. Il fait trop de dépense pour sa —. La mort égale toutes les conditions "Hommes qui avaient vécu dans les plus basses conditions." FÉN. *Tél.* XVIII. ‖ 2. Պայման. Հանգամանք. արկիսաթիւն. բնութիւն : La — des choses humaines est d'être périssable. Les misères de notre — : ‖ 3. Պայման. յատկութիւն. արկածաթիւն : Cet ouvrage n'a pas les conditions requises, exigées, demandées. Une marchandise de bonne, de mauvaise — : ‖ 4. Ա֊նուականաթիւն : Il est homme de —. Ա֊նուական, ազնուազգի է : ‖ 5. Ուսայութիւն. ապառաժորութիւն : Entrer en —. Ce domestique est hors de — : ‖ 6. Պայման. վիճակ : Sa — a empiré. Améliorer sa — : ‖ 7. Պայման. գաշն. *Թէութիւն : Les conditions d'un marché, d'une capitulation. Vous lui imposez une — bien dure. Sous —. Պայմանաւ. գաշնադրի : — *sine quâ non.* Պայման անհրաժեշտ. (Թարգմանի ի լատինոյն՝ առանց որոյ ոչ) :

= À — que. ղգ. ած. Ուխտի թէ. բայց առկայն. գաշնեա եգեալ զի. գաշնադրի : Ոչի՛ն է և À — de. նխ. առ. J'ai reçu de l'argent, à — de partir demain :

† **Conditionnalité** (խօ֊տի֊սիօ֊նալ֊իթէ) ե. իգ. Պայմանաւորութիւն :

Conditionné, ée (խօ֊տի֊սիօ֊նէ) անց. դերբ. 1. Որպ է արպիսութիւն ինչ (լաւ կամ յոռի) : Bien —. Բարի. ազնիւ. ընտիր : Mal —. Ցոռի. վատթար. անպիտան : Un ouvrage bien —. Marchandises mal conditionnées : ‖ 2. (տե՛ս բ.) Որ ունի զկարեւոր կամ զպատշաճ յատկութիւնս (լաւութեան կամ յոռութեան) : Sottise bien conditionnée. Անմտութիւն մեծ. (ընդ.) : † Bien —. Ցագեալ, չգեալ ուսուիւզք և ըմպելիւզք : ‖ † 3. Պայմանաւոր. պայմանական :

Conditionnel, elle (խօ֊տի֊սիօ֊նէլ, ել՛) ած. Պայմանական. *Թէական : Notre contrat est — :

= ե. ար. Պայմանի, պայմանական եղանակ (բայից) : (Օրինակ ինձ. Je sortirais, si. . .) : [մնայուս :

Conditionnellement (խօ֊տի֊սիօ֊նէլ֊ման) ս. Պայմանաւ.

Conditionner (խօ֊տի֊սիօ֊նէ) բ. ն. Տալ զընդպհակառն կամ զպատշաճ հանգամանս. բարւոյք յօրինել : Bien — un drap :

Condoléance (խօ֊տօ֊լե֊ա֊նս) ե. իգ. Ա֊չառակցութիւն. ցաւակցութիւն : Compliment, lettre de — :

† **Condoma** (խօ֊տօ֊մա) ե. ար. Ազգ ինչ յամուքի [antilope] սարսուռնգին Բարեյոյսի. *կանգամ՝ :

Condor (խօ֊տօ֊ր) ե. ար. Ազգ ինչ անգղոյ [vautour] հարաւային Ա֊մերիկայ՝ մեծ քան զամենայն թռչունս. *կուռնատա. *վարազահատ :

† **Condottiere** (խօ֊տօ֊տիէ֊ր) ե. ար. 1. Հրամանատար. առաջնորդ (վարձկան զինուորաց յիտալիա) : Les condottieri : ‖ 2. Ինքնակամ, բախտախնդիր զինուոր :

Condouloir (se) (սը խօ֊տու֊լուար) բ. ա. Ա֊չառակից, ցաւակից լինել. (ւղ.) : Se — avec quelqu'un :

Conducteur, trice (խօ֊տի֊ե֊թէօ֊ր, թ֊րի֊ս) ե. 1. Առաջնորդ. վարիչ : Moïse était le — du peuple de Dieu. Le — d'une barque. Նաւուղիղ : Le — d'un omnibus. Ա֊րբիչ ձիոյ ընդհանրական կառաց. *կառուղիղ : ‖ 2. Ա֊նրակացու, վարպետ (գործատարաց, գաղտատուաց) : ‖ 3. Հաղորդիչ (ջերմութեան, եղկտրական զօրութեան) : On distingue les corps en bons et mauvais conducteurs du calorique, de l'électricité :

= ած. 1. Առաջնորդ : Thésée reçut d'Ariane un fil — dans le labyrinthe : ‖ 2. Հաղորդիչ (ջերմութեան) :

† **Conductibilité** (խօ֊նտ֊ե֊թի֊պի֊թէ) ե. իգ. *Հաղորդականութիւն :

† **Conductible** (խօ֊նտ֊ե֊թի֊պլ) ած. Հաղորդական :

Conduction (խօ֊նտ֊ե֊սիօն) ե. իգ. Ընդունիլ ի վարձս. վարձակալութիւն :

Conduire (խօ֊տի֊ր) [Je conduis, nous conduisons. Je conduisais. Je conduisis. Je conduirai. Je conduirais. Conduis, conduisons. Que je conduise, que nous conduisions. Que je conduisisse. Conduisant. Conduit, ite.] բ. ն. 1. Տանել. առնել. առաջնորդել : Il prit des guides qui le conduisirent. — un enfant à l'école. — un aveugle : ‖ 2. Ուղղել, վարել (կառս, զնաւ). կառավարել. նաւավարել. նաւապետել : Ce cocher conduit bien. — bien sa barque. (տե՛ս բ.) տես ի Barque : ‖ 3. Խոպոտացուցանել առաջի իւր. Հորգան առել. քշել : — les troupeaux aux champs : ‖ 4. Չհետ երթալ առ ի պատիս. յանգործել.

Digitized by Google

ուրիշից լինել։ Mes domestiques vous conduiront. Conduisez madame. "Et il nous conduisit au vaisseau." FÉN. *Tél.* VI. Ե՛ւ յուզարկեաց զմեզ ի նաւ անդր. (տես Գործք. Ի. 38)։ — une femme à l'autel. Ա՛մուսնանալ ընդ կնոջ։ ‖ 5. Տանիլ ընդ իւր. վարիլ։ Il se laissa — en prison։ ‖ 6. (ի-ւթ.) Հասուցանիլ, տանիլ (զոք ի թշուառութիւն). արկանիլ, ձգիլ (զոք ի խորխորատս կորստեան)։ Voilà où l'ont conduit ses folies! — à la gloire. — une chose à sa fin, à son terme. Ցանգ, ի գլուխ հանիլ։ ‖ 7. Ա՛ստղծագործել. վարիլ. կառավարիլ. հրամայիլ. իշխան կալ. լինել առաջնորդ։ — une armée, une flotte. Ce père conduit bien sa famille. Se laisser — par quelqu'un. — une danse. Լինել պարապետ։ ‖ 8. Գնացուցանել, խազացուցանել (գկառք ընդ խազովակս)։ ‖ 9. Տանիլ, հանիլ (ճանապարհի ուրեք)։ Prenez cette rue, elle vous conduira au boulevard։

— ի. ն. Տանիլ, երթալ, հանիլ, ելանիլ (ճանապարհի ուրեք)։ Ce chemin conduit à la ville։

— Se —. ի. ա. Գնալ. երթալ. կեալ. կեանս վարիլ. քերիլ։ Il s'est conduit vaillamment. Se — bien. Բարւոյ գնացս ցուցանիլ. բարւոյ քաղաքավարիլ։ Cette femme s'est toujours bien conduite։

Conduit (է-ւի-է) է. ած. Խողովակ. ցնցուղ. փող. ապուգայ։ — de pierre, de plomb. — d'eau. Les conduits par où la bile se décharge. Le — auditif։

Conduite (է-ւի-է-է) է. էթ. 1. Ա՛ստղծագործութիւն։ Être chargé de la — d'un aveugle, d'un troupeau։ ‖ † 2 Ա՛ստղծագործ։ "À vous mettre en lieu sûr je m'offre pour —." MOL. *Tart.* V, 6. ‖ 3. Ի՛ւղեկցութիւն առ ի պատիւ. յուզարկաւորութիւն։ Être chargé de la — d'un ambassadeur։ ‖ 4. Խողովակ, ապուգայ (ջրոյ). ջրմուղ։ ‖ 5. Խողովակ (գազի)։ — de gaz։ ‖ 6. (է-ւթ.) Ա՛ստղծագործութիւն. վարչութիւն. առնչութիւն. հրամայողութիւն։ La — d'un diocèse. Avoir la — d'une armée. Laissez-moi la — de cette affaire։ ‖ 7. Ճանապարհ. անանուխութիւն աստուածային։ La — dont Dieu s'est servi en cette rencontre։ ‖ 8. Յօրինուածութիւն (բանաստեղծութեան, ներբողի)։ ‖ 9. Գնացք, ընթացք վարուց. կենցաղավարութիւն. քաղաքավարութիւն. երեւելի. ած. Avoir une bonne, une mauvaise —. On ne comprend rien à sa —. La — de cette femme a toujours été sage։ ‖ 10. Բարի վարք։ Avoir de la —. Manquer de —։ ‖ 11. Խոհականութիւն. Հանճար. Հնարագիտութիւն։

Condyle (է-ւի-լ) է. ած. Ցօդելուստ (ոսկերաց, բաց անդամոգիտաց)։ Les condyles du fémur, de la mâchoire։

† **Condylome** (է-ւի-լո՛մ) է. ած. Ա՛ճելորգ մին բաւական ի նասառելոջ, ի ծննդական անդամն։

Cône (է՛ն) է. ած. 1. Կոն. Հնոտ։ Un cornet de papier, un pain de sucre sont en forme de —։ ‖ 2. Ա՛զգ բնչ միապատեան խեցւոյ. հնոտ։ ‖ 3. *Ջուսկերպ գուստաբութիւն կարծր և խիտ կեղեւոց (որպէս է սեռանիլ ի պատրն շշմեայ [pin]). ոստվրիլ. Ս. հնդամ։ (Որ և Strobile)։ ‖ 4. Կանանչ կազապարի երկաթի յոր արկանեն գմետաղ հալեալ. հնոտ։

Confabulation (է-ւի-ֆ-լու-ցիւն) է. էթ. Խօսակցութիւն ընտանեկան. (հզ.)։ [տանեբար. (հզ.)։

Confabuler (է-ւի-ֆ-լե) ֆ. ն. Խօսակից լինել ընդ.

Confection (է-ւի-ֆե-ցիւն) է. էթ. 1. Յօրինուած. կազմած։ La — d'un canal, d'un bâtiment։ ‖ 2. կատարումն. բովանդակութիւն։ Jusqu'à parfaite et entière —։ ‖ 3. Յօրինումն, կազմութիւն (վաճառաց, հանգերձից)։ Un magasin de —։ ‖ † 4. Հանգերձ, արկանելիք կազմ և պատրաստ։ Acheter une —։ ‖ 5. Դեղ ի փոշւոյ անկոց և ի շաքարէ [sirop] կամ ի մեղուէ. ճաշան։ — d'hyacinthe, d'alkermès։

Confectionner (է-ւի-ֆե-ցիո-նե) ֆ. ն. կազմիլ. յօրինել։

Confédératif, ive (է-ւի-ֆե-ռա-տիֆ, իվ) ած. Դաշնակցութեան։ Traité —։

Confédération (է-ւի-ֆե-ռա-սիո) է. էթ. 1. Դաշնակցութիւն. դաշնաւորութիւն։ La — suisse. La — des États-Unis d'Amérique։ ‖ 2. Ընկերակցութիւն. ազգակցութիւն։ Traité de —. Il y a — entre ces trois souverains։

Confédéré, ée (է-ւի-ֆե-ռե) անց. գերբ. Դաշնակից. դաշնաւոր. ազգակից։

— յե. Դաշնակիցք. ընկերակիցք։ Secourir ses confédérés։

Confédérer (se) (-ը է-ւի-ֆե-ռե) ֆ. ա. Դաշնաւորել. դաշնակից լինել։

Conférence (է-ւի-ֆե-ռան-) է. էթ. 1. Համեմատութիւն. բազդատութիւն։ — des textes, des passages։ ‖ 2. Խորհուրդ. խորհրդակցութիւն. բանակցութիւն։ Ils eurent de longues conférences ensemble։ ‖ 3. Ժողով դեսպանաց կամ դիւանագիտաց [diplomate]. *դեսպանաժողով։ La — de Londres։ ‖ 4. Մտաբաւումն կամ վիճաբանութիւն ուսանողաց առ ի կրթիլ ի հրապարակախօսութիւն. *Համեմատութիւն։ Des conférences de droit, de philosophie։ ‖ 5. Բանախօսութիւն ընտանեկան (յեկեղեցիս, ի դպրոցս, ի հասարակաց տեղիս). *Համեմատութիւն։ Les conférences de Massillon. Il fit avec succès des conférences publiques։

† **Conférencier** (է-ւի-ֆե-ռան-սիե) է. ած. Որ բանախօսէ գհոգևոր կամ զուսուցմունական դիւթաց. *Համեմատող։

Conférer (է-ւի-ֆե-ռե) [Je confère. Je conférerai.] ֆ. ն. 1. Տալ. շնորհել. ընձեռել։ — une charge, des privilèges, un bénéfice. — les ordres sacrés, le baptême։ ‖ 2. Համեմատել. ընդ միմեանս համեմատութեամբ հարկանիլ. բազդատել. Ս. գիմընդդիմիլ։ — deux manuscrits. — les lois grecques avec les lois romaines։

— ի. ն. † 1. Նպաստս, ձեռնտու լինել։ ‖ 2. Խօսիլ. խորհուրդ ի միջ առնուլ։ Les ambassadeurs conférèrent sur la paix. Il en a conféré avec un tel։ [վայրն անկոց։

Conferve (է-ւի-ֆե-ռ) է. էթ. Ա՛զգ բնչ ջրային և ծո.

Confesse (է-ւի-ֆե-սե) է. էթ. Խոստովանութիւն (մեղաց)։ Ա՛յրի ելեւ ի բանան Aller à —. Երթալ ի խոստովանութիւն։ Être à —. Revenir de —։

Confesser (է-ւի-ֆե-սե) ֆ. ն. 1. Խոստովան լինել (քահանայի զմեղս)։ — ses péchés, ses fautes։ ‖ 2. Խոստովանիլ. խոստովան, խոստոհ լինել. ինքնապատուհաս լինել (գյանցանացն)։ — sa faute, son crime, son erreur. Appliqué à la question, il ne confessa rien. Une faute confessée est à demi pardonnée. (—ած.) Մեղք որ խոստովանին, նուազագոյն լինին (ա). յորժամ խոստովանի ոք զնւբ յանցանս, դիւրաւ գտանէ թողութիւն։ ‖ 3. Խոստովանիլ. դաւանիլ. քարոզել։ Il ne craignit pas de — sa foi. — Jésus-Christ։ ‖ 4. Խոստովանութիւն առնուլ (ր). լսել գխոստովանութիւն. խոստովանեցուցանել։ Le prêtre qui l'a confessé։ Ա՛մի և անխնգիր. Ce prêtre dit la messe, mais ne confesse pas։

— Se —. ի. ա. 1. Խոստովան լինել (զմեղս). խոստովանութիւն առ (ի)։ Se — à Dieu, à un prêtre. Il faut se — au moins une fois l'an։ ‖ 2. Խոստովանիլ. վկայել զանձինն։ Se — coupable։

Digitized by Google

= ՎԿԱԲ. (ա) "Պիտի որ խոստովանին, նօսրագոյն լինի. և որ ան խոստովանին, ևս փառ պանդրանան." ՈՍԿ. ԵՐԲ. Լ.Ա. 563: = (բ) "Ու ե պարտ խոտան լուծանարէ ի նոանց խոստովանութիւն առնալ, քայց նոքա էլլե՛ւ մահս էջե և այլ երեց գերծ կենի." կանոնք. — "Իսկ որ խոստովանութիւն առնու յանփոփ և ի հարցմունքն նացութիւն լինի և խրատուն տրծայ, ան որ խոտ լուծանի." անդ. = (գ) "Վ.պանիալ է ցոսցն՝ խոստովանութիւն ուլ խոտի պալ." կանոնք. — "Հ. Ա.նոյն փոհանալ որ-ջան ե պալ վխոստովանութիւն: Պ. Ռիչլ վհմուն պիպոյ ե ընդրիլ. վ քազմուն պիկոսութիմբ մահ կոչնին. խոյ խոչ կնուի առալնորդել." Հարցմունք Աշխոյ Թագաւորի և պատասխանիք եպիկոպ:

Confesseur (կոնֆեսէօր) ն. ար. 1. Որոյ գաւանելալ է վհատառս վրիստոսի առանձնաձք չափ. խոստովանող. խոստովանահալ. գաւանեալ: Ce n'est pas un martyr, c'est un —: ‖ 2. Հայր խոստովանութեան. խոստովանահայր:

Confession (կոնֆեսիոն) ն. իգ. 1. Խոստովանութիւն (մեղաց). (տե. խոստովանանք): Faire sa — à Dieu seul, au prêtre. Le tribunal de la —. Recevoir la — de quelqu'un. Billet de —. — auriculaire. Confier quelque chose à quelqu'un sous le sceau de la —. (ածբ.) Պատմել ինչ ուսիք ընդ կնքով խոստովանութեան, *խոստովանաբար, գաշտիր չհանելոյ գլխի ի վեր: ‖ 2. Խոստովանութիւն (իրաց ինչ): — sincère, ingénue. Je le prouverai par votre propre —: ‖ 3. Խոստովանելն գիրքոստոս. գաւանութիւն: ‖ 4. Ցանկ և յայտարարութիւն մատանց հաւատոյ եկեղեցեաց քրիստոնէից. գաւանութիւն, նամակ հաւատոյ. հաւատանամակ: Signer une — de foi. La — d'Augsbourg:

Confessionnal (կոնֆեսիոնալ) ն. ար. Դարան խոստովանութեան յեկեղեցիս. Ս. խոստովանոց: Les confessionnaux de cette église:

† **Confessionniste** (կոնֆեսիոնիսթ) ն. ար. Լութերական ի գաւանութենէ Աւգսբուրգայ:

Confiance (կոնֆիանս) ն. իգ. 1. Հաւատացեալ կամ ապաստան լինելն յոք, յինչ. վստահութիւն: Mettre sa — en Dieu. Ապաստան լինել, խրախուսել յԱստուած: J'ai grande — en vous, en votre secours. Abus de —. Mettre sa — dans les richesses. Ապաստան լինել ի մեծութիւնս, յինչս: Homme, personne de —. Աւյր վստահելի, հաւատարիմ: En —, en toute —. Վստահութեամբ. անկասկած: Acheter de —. Գնել վստահութեամբ: ‖ 2. Համարձակութիւն. ազնիւրտութիւն: Aborder quelqu'un avec —. Aller au combat avec —: ‖ 3. Ցանձնապատանութիւն: Être plein de —. Mettre sa — en soi-même. Ցանձն ապատան լինել:

Confiant, ante (կոնֆիան, անթ) ած. 1. Վստահ. վստահալից: Une âme confiante: ‖ 2. Որ վստահ լինի մինչեւ զիւր գաղտնիս: Il est — jusqu'à l'indiscrétion: ‖ 3. Ցանձնապատան. ժպիրհ: C'est un homme —, plein de lui-même:

Confidemment (կոնֆիտաման) մ. 1. Վստահաբար: Je vous dis cela —: ‖ † 2. Վստահութեամբ. (ից.):

Confidence (կոնֆիտոնս) ն. իգ. 1. Վստահութիւն գաղտնեաց. մտերմութիւն: Faire — de quelque chose à quelqu'un. Il m'a fait — de son dessein. Զկեզնց ինձ մտերմաբար զիւր խորհուրդ: En —. Վստերմաբար. ի ծածուկ: Je vous dis cela en —: ‖ 2. Սիրա վստահութիւն: Il sut toujours se conserver dans la — du prince:

Confident, ente (կոնֆիտան, անթ) ն. Վստերմի խորհրդակից. մտերիմ. գիտակակից: Achate était le — d'Énée. Il fut trahi par son —:

Confidentiaire (կոնֆիտանսիէր) ն. ար. Որ ընկալեալ և արծաթի կամ այլ ինչ խոստանալով ստանդեալ գոյն օրսմ անկն է:

Confidentiel, elle (կոնֆիտանսիէլ, էլ) ած. Վստերմական. գաղտնի: Avis —:

Confidentiellement (կոնֆիտանսիէլման) մ. Վստերմաբար. գաղտնութեամբ. ի ծածուկ:

Confier (կոնֆիէ) բ. ն. 1. Վստահանալ (ի հաստատութիւն կամ ի խնամն ուրուք). Հաստատալ. աստանդել. յանձն ստանալ. դնել ի ձեռն ուրուք: — un dépôt. Je vous ai confié ce que j'avais de plus précieux et de plus cher: ‖ 2. Ցայտնել, պատմել, ի վեր հանել ստվեր մտերմաբար կամ ի ծածուկ (զիւր խորհուրդս, զգաղտնիս). վստահանալ: Je vous confie mes craintes, mon secret: ‖ 3. (ածբ.) Տալ. ընձեռանել, — des semences à la terre:

= Se —. բ. ա. 1. Վստահ, ապաստան լինել: Je me confie en vous. Se — en ses forces. Ցանձն վստահանալ, ապաստան լինել. ձեռն յանձին հարկանել: ‖ 2. Ցայտնել, պատմել (զիւր գաղտնիս, զխորհուրդս):

Configuration (կոնֆիկիւրասիոն) ն. իգ. Արտաքին կերպարանք. երեսք:

Configurer (կոնֆիկիւրէ) բ. ն. 1. Տալ կերպարանս. (ածբ): La cristallisation configure les sels de diverses manières: ‖ † 2. Կերպարանակից, հանգոյն ստանալ: "Il faut être configuré à sa mort [de J.-C.] pour participer à sa résurrection." BOSS.

Confinement (կոնֆինման) ն. ար. Ընկենուլն, անցուցանելն զոք սրբոք:

Confiner (կոնֆինէ) բ. չ. Սահմանակից, մերձաւոր լինել. առ երի կալ: La France confine avec l'Espagne. Les terres qui confinent à la forêt:

= բ. ն. Ընկենուլ, անցուցանել զոք սրբոք: On l'a confiné dans une île, dans un monastère:

= Se —. բ. ա. Աստանձնանալ. մեկնիլ: Se — au fond d'une province:

† **Confinité** (կոնֆինիթէ) ն. իգ. Սահմանակցութիւն:

Confins (կոնֆին) ն. ար. յգ. Սահմանք. եզք սահմանաց. *սահմանագլուխք: Sur les — du royaume. Régler les — d'un État. Aux — de la terre. (ածբ.) ի ծագս երկրի:

Confire (կոնֆիր) [Je confis, tu confis, il confit, nous confisons, vous confisez, ils confisent. Je confisais. Je confis, nous confîmes. Je confirai. Je confirais. Confis, confisons. Que je confise, que nous confisions. Que je confisse. Confisant. Confit, ite.] բ. ն. 1. Համեմբերել, եփել (շաքարաւ, մեղր, աղիւ և քացախով, օղով) պտուղս, ծաղիկս, բանջարս առ ի պահել. անուշացանել (ա): — des abricots, des coings, des petits pois, du verjus: ‖ † 2. Ցոլալ, յաղագ դնել զմերձս. ապաքել:

= ՎԿԱԲ. (ա) "Ե՛ր ինչ պ՛ապին (ստոսաբոսի [գլ. Stéchas]) վերուվ ունին և ի՛ր լուրով ի բերան առաքին՝ վերջ ունալ, պատ որ ասիք՝ լիրդ խնդրեն." Ալմ. Անդ. առաք. — "Տ՛ր . . . անոցած լերդ պատ գրամ." Մխ. Հեր. Լ. 82:

Confirmatif, ive (կոնֆիրմատիֆ, իվ) ած. Հաստատիչ: Arrêt — d'un jugement:

Confirmation (կոնֆիրմասիոն) ն. իգ. 1. Հաստատուն. հաստատութիւն: La — d'un jugement, d'un acte: ‖ 2. Հաստատութիւն. աստուգութիւն. ճշդութիւն: La

Digitized by Google

— d'une nouvelle. Ce fait mérite —. ‖ 2. Գրաշիմ. Le sacrement de —. L'évêque seul peut donner la —. Dans l'Église arménienne, le prêtre peut aussi bien donner la —. ‖ 4. Յուսդումն. Հաստատութիւն. (մեռանի ինչ ճառի, քան հաստատութեանց).

Confirmer (կոնֆիր-մե) ք. ն. 1. Հաստատել. ամրացուցանել. սերտել. Les persécutions ne servirent qu'à — l'Église naissante. ‖ 2. Հաստատել. առնել վաւերական. Le pape confirma les décisions du concile. — une alliance, un décret. ‖ 3. Հաստատել. յուսդանել. աստուգել. վկայել. L'expérience confirme que... Son témoignage confirme le vôtre. ‖ 4. Տալ գրաշիմ. գրաշիմել. L'évêque frappe légèrement, avec la main, la joue de celui qu'il confirme, pour lui apprendre qu'il doit être prêt à souffrir toute sorte de disgrâces pour J.-C. ‖ 5. (խոսք. և ած.) Ածել. ամրիք ապտակ. ապտակիկ զդէմ.

— Se —. ք. ա. 1. Հաստատիլ. յորմիլ. Se — dans une opinion. ‖ 2. Ստուգիլ. ճշգրտիլ. Ce bruit ne se confirme pas.

Confiscable (կոնֆիս-կա-պլ) ած. Գրաւելի. Toute marchandise de contrebande est —.

Confiscation (կոնֆիս-կա-սիօն) ք. իգ. 1. Ընծայ յարքունիս. ‖ 2. Ողացուածք հաստակաց յարքունիս. Le roi lui donna la — d'un tel.

Confiserie (կոնֆիզ-րի) ք. իգ. 1. Անուշարարութիւն. *շաքարագործութիւն. ‖ 2. Խանութ անուշարարի. *անուշարարոց. [*շաքարագործ.

Confiseur, euse (կոնֆիզ-էօր, էօզ) ք. Անուշարար.

Confisquer (կոնֆիս-կե) ք. ն. 1. Ընդնել, հաստանել, գրաւել յարքունիս. առնել յօգուտ. On confisqua tous ses biens. On confisque les marchandises de contrebande. Ses biens seront confisqués. Ինչք նորա յարքունիս, ի գանձն, ի գիմման երիվկին. առցին ինչք նորա. — C'est un homme confisqué. 1. (խոսք. և ընդ.) Հասեալ ի յոյս ի կենաց նորա. աշ և ապրանաց. ‖ 2. Վճարեալ է վասն նորա. յարգոյ վերայ իմեալ նասեալ է. ամենեքին խոկ ազգասացեալ է.

‖ 3. Ընծայել ի նմանց աշակերտի. (զմատեան արգելեալ).

On confisqua à cet élève plusieurs volumes de romans.

ա. **Confit, ite** (կոնֆի, իթ) ած. գերբ. Confire բոյի. Marrons confits. Prunes, cerises confites à l'eau-de-vie. — Être tout — en dévotion. (խոսք. և ընդ.) Ընկալ լինել բարեպաշտութեամբ, պաշտօնիսկութեամբ.

†բ. **Confit** (կոնֆի) ք. ած. 1. Ջուր ապի յոր թանայ խաղողիցդն զմորթս. ‖ 2. Կարաս ապղպէղոյ. ‖ 3. Ջուր թեփահատն ի կերակուր խաղոց.

Confiteor (կոնֆիդ-էօս) (յտ. անգ.) ք. ած. Ողորթք ապաշխարողի յառաջ քան զխառնովանութիւն և քահանայի ի սկիզբն պատարագին. խառնովանիմ. Dire son —.

Confiture (կոնֆիդ-թիւր) ք. իգ. Մրգոյ կամ արմատեղէնոյ շաքարաւ և մեղրաւ բանգակ. Confitures de groseilles, de prunes. Confitures candies, moisies, chancies.

† **Confiturerie** (կոնֆիդ-թիւ-րի) ք. իգ. տես Confiserie.

Confiturier, ière (կոնֆիդ-թիւ-րիէ, իէր) ք. *Բանագործ շաքարավաճառ.

Conflagration (կոնֆլա-կա-սիօն) ք. իգ. 1. Համարէն կիզումն. Հրայրութիւն. Il annonça que le monde finirait par une — universelle. ‖ 2. (խոսք.) Տագալումն քաղաքական կարգաց. դղրդումն. La — générale qui suivit la Révolution française.

Conflit (կոնֆլի) ք. ար. 1. Բախումն. ընդհարումն. կռիւ. (հզ.). Le — de deux armées. ‖ 2. (խոսք.) Մարտ. կռիւ. Le — des intérêts, des passions. ‖ 3. կապ, պայքար, վիճաբանութիւն վասն իրաւանց. Il s'est élevé un — de juridiction, il existe un — entre le tribunal de commerce et le tribunal de première instance.

ա. **Confluent, ente** (կոնֆլու-ան, անթ) ած. Կից. միախառնեալ. (բան բժշկաց). Petite vérole confluente, dont les boutons sont confluents.

բ. **Confluent** (կոնֆլու-ան) ք. ար. Կից, խառնուրդ (երկուց գետոց). գետախառնուրդ. Գ. կցուած. Le — de la Seine et de la Marne.

Confluer (կոնֆլու-ե) ք. չ. խառնիլ, միանալ, կցիլ (երկուց գետոց).

Confondre (կոնֆոն-տր) [Je confonds, nous confondons. Je confondais. Je confondis. Je confondrai. Confonds, confondons, qu'il confonde. Que je confondisse. Confondant. Confondu, ue.] ք. ն. 1. խառնել. խառնակիլ. Deux fleuves qui confondent leurs eaux. Dans le chaos, tous les éléments étaient confondus. La mort confondra leurs cendres. Nous confondîmes nos pleurs. ‖ 2. խառնակել. պղտորել. շփոթել. D'après le récit biblique, Dieu confondit les langues à la tour de Babel. ‖ 3. Ա.յլ ընդ այլոյ առնուլ. շփոթել. Ils se ressemblent tellement qu'il m'arrive de les —. Il ne faut pas — l'innocent et le coupable avec le coupable. ‖ 4. խառնել. միաւորել. միացուցանել. "Qu'ils confondent leur haine." RAC. *Andr.* I, 2. ‖ 5. Ցամքել առնել. ի գերեզ հանել. ցրել (զխոշհարդս ուրուք). Dieu confond l'orgueil des superbes. Dieu se plaît à — les vains projets des hommes. ‖ 6. Ընդերծանել. ափ ի բերան առնել. խնուլ, կարկել զբերան. պատկառեցուցանել. յայտնաշարել. բառնալ ի բերանոյ ուրուք ամենեքին զպատասխանիսն. Cette déposition a confondu l'accusé. Voilà un raisonnement propre à le —. ‖ 7. Ցապուշ կրել, արկանել, գարհուրեցուցանել. զարմացուցանել. Une telle insolence doit vous —. Cela confond ma raison, mon imagination. ‖ 8. Ամաչեցուցանել, պատկառեցուցանել (զոք անչափ գովութեամբ). Vos louanges, vos politesses me confondent. Vous me confondez par vos louanges.

= Se —. ք. ա. 1. խառնիլ. Une ligne qui se confond avec une autre. "Ils [les flots] vont tous ensemble se — en un abîme où l'on ne reconnaît plus ni princes, ni rois." BOSS. *Duch. d'Orl.* ‖ 2. խառնակիլ. շփոթիլ. եղծանիլ. վերթ ի վայր հարկանիլ. "Turenne meurt, tout se confond." FLÉCH. *Tur.* ‖ † 3. խնարհիլ. Se — de ses faiblesses. ‖ † 4. վիթիպիլ. սխալիլ. "Il est très possible que je me confonde." SÉV. ‖ 5. խուովիլ. շփոթիլ. Il parut se — dès la première question. Se — en remercîments, en respects. Յամաչիլ. ընդարհակալութիւնս, ուծծաքանս. (ընդ.).

Conformation (կոնֆոր-մասիօն) ք. իգ. կազմուած. յօրինուած. La — des parties d'un corps. Une bonne —. — vicieuse.

Conforme (կոնֆոռմ) ած. 1. Համեմատ. Հանգոյն. Հանգամանաւոր. հիւրպարանակից. համեմատեան. միաբան. La copie est — à l'original. Son humeur est — à la vôtre. ‖ 2. Կառավար. համեմատ. Mener une vie — à sa profession. Ses mœurs ne sont pas conformes à sa doctrine.

Conformé, ée (կոնֆոռ-մե) ած. Յօրինեալ. կազմեալ. Un corps bien —, mal —. Avoir les jambes mal conformées.

Digitized by Google

Conformément (տոյֆօռմէմ) ՛ս. Հանգոյն. ըստ. արժան։ Vivre — à son état։

Conformer (տոյֆօռմէ) բ. ն. Նմանեցուցանել. պատշաճեցուցանել. մխոցանել. կերպարանակից առնել։ — sa vie, ses actions à la doctrine de l'Évangile։

= Se —. բ. ա. 1. Նմանիլ. պատշաճիլ։ Se — au temps, aux circonstances. Se — au modèle. Առնել ըստ օրինակին։ ‖ 2. Հպատակիլ. Հպատակ գտանիլ յարդարել։ Je me suis conformé à vos ordres. Se — à la volonté de Dieu։

Conformiste (տոյֆօռմիսթ) ե. ա. Դաւանակից անգլիական եկեղեցւոյ։

Conformité (տոյֆօռմիթէ) ե. իթ. 1. Նմանութիւն։ Il y a une — parfaite entre ces deux choses. — de sentiments, d'humeurs, de goûts։ ‖ 2. Հպատակութիւն։ La — aux usages établis, à la volonté de Dieu։

= En — de. Ի. ա. Ըստ. Հանգոյն։ Il agit en — des ordres qu'il a reçus։

Confort (տոյֆօռ) ե. ա. 1. Օգնութիւն. Ձեռնտուութիւն։ Donner aide et —։ ‖ 2. Դիւր. Հանգիստ. Հանգըստութիւն. անձնդիւրութիւն։ Les Anglais ont un grand amour pour le —. Rien ne manque au — de cette maison։

Confortable (տոյֆօռթաբլ) ած. Հանգստաւէտ։ Un logement —։ [tout le —։

= ե. ա. Հանգիստ. Հանգստութիւն։ Il cherchait avant

Confortablement (տոյֆօռթաբլմէն) ՛ս. Հանգըստաւէտ։ Il est — logé։

Confortant, ante (տոյֆօռթան, անթ) } ած. տես
Confortatif, ive (տոյֆօռթատիֆ, իվ) } Fortifiant։

Confortation (տոյֆօռթասիօն) ե. իթ. Զօրացուցանելն. կազդուրումն. (ըստ բժշկաց)։ — de l'estomac, des nerfs։

Conforter (տոյֆօռթէ) բ. ն. 1. Զօրացուցանել. կազդուրացուցանել. (ըստ բժշկաց)։ ‖ 2. (փոխաբ.) Պնդել. քաջալերել. մխիթար մնաւոյցանել. (հնաոյ.)։ — les affligés, les mourants։

† **Confraternel, elle** (տոյֆռթէռնէլ, լ) ած. Եղբայրակցական։ [բակցութիւն։

Confraternité (տոյֆռթէռնիթէ) ե. իթ. Եղբայր-

Confrère (տոյֆռէռ) ե. ա. 1. Եղբայրակից։ Les confrères du saint sacrement։ ‖ 2. Եղբայրակից. կրօնակից. արուեստակից. Համարուեստ։ Ce médecin, cet avocat est fort estimé de ses confrères։

Confrérie (տոյֆռէ) ե. իթ. 1. Հոգեւարական եղբայրութիւն, ընկերութիւն։ ‖ 2. (փոխաբ. և ընդ.) Դաս. ճաշհուռ։ Il est entré dans la — des maris։

Confrontation (տոյֆռոյթասիօն) ե. իթ. 1. Կացուցանելն յանդիման միմեանց. *երեսաբանութիւն։ — de témoins. La — des accusés։ ‖ 2. (փոխաբ.) Համեմատութիւն. բազդատութիւն։ La — des écritures fit reconnaître le faux։

Confronter (տոյֆռոյթէ) բ. ն. 1. Երես առ երես կացուցանել (ա). յանդիման միմեանց կացուցանել. Խօսել երեսաբար։ — deux personnes ensemble. — les témoins à — avec l'accusé. Il a été confronté։ ‖ 2. Համեմատել. ընդ միմեանս հարկանել. առ իրեարս դնել. բազդատել. ՈՒ. դիմընդդիմել։ — la copie à l'original. — deux écritures, deux étoffes l'une avec l'autre։

= բ. չ. Ա. երի կալ. առհասնականից լինել։ "L'Égypte du temps des Perses ne confrontait point à la mer Rouge." MONTESQ. *Esp.* XXI, 9։

= Վկայ. (ա) "Իսկ նորա երես առ երես խոսեցաւ, այսինքն ցերեկոյն և ցերեկոյնն, դայր առել երեսիւն վրէնն չերեսս մերոցն." Վ.Հ. Ա. 654։

Confus, use (տոյֆի, իւզ) ած. 1 խառնեալ։ Tels et tels droits sont — et réunis en sa personne։ ‖ 2. խառնակ. խառնիխուռն. խառնաշփոթ։ Un amas —. Le chaos n'était qu'un assemblage — des éléments։ ‖ 3. Ալօտ. խառնաշփոթ։ Un bruit — s'éleva dans l'assemblée. Des voix confuses։ ‖ 4. Մթին. խրթին. գժուարիմաց. ազօտ։ Ce discours est si —, qu'on ne saurait l'entendre. Il ne m'en reste qu'un souvenir —։ ‖ 5. Ալմոռացութեամբ. ամօթահար. ամօթահարս։ Il était — de sa méprise. Il était tout — de l'honneur qu'on lui faisait. Je suis — de vos bontés. Ամօթով եմ ընդ բարութիւնս ձեր։ Vous me rendez —. Ամօթով առնէք զիս. պատկառեցուցանէք զիս։

Confusément (տոյֆի-զէմէն) ՛ս. 1. խառնիխուռն։ Des meubles entassés —։ ‖ 2. Ազօտաբար. ընդ ազօտ։ J'en ai entendu parler —։

Confusion (տոյֆի-զիօն) ե. իթ. 1. խառնակութիւն. շփոթութիւն. շփոթ։ Il a tout brouillé, il a mis tout en —. Il n'y a point eu de — à cette fête malgré l'affluence. La — des langues. խառնակումն, շփոթումն լեզուաց։ En —. խառնիխուռն. առանց կարգի։ Marcher en —։ ‖ 2. խռովութիւն. ազմուկ. ամբոխ։ Dans les temps de trouble et de —. Mettre en —. Վէր ի վայր հարկանել, եղծանել։ "Les Gracques mirent tout en —." BOSS. *Hist.* III, 7. ‖ 3. խառնակութիւն. անկարգութիւն։ La — des idées. Il y avait un peu de — dans ce qu'il nous a dit։ ‖ 4. ցաճախութիւն. առատութիւն. բազմութիւն. (վկ.)։ — de mets. Il y a une grande — de monde sur la place. Vous y trouverez de tout en —։ ‖ 5. Ամօթ. կորնչք։ Ce reproche le couvrit de —. Je l'avoue, à ma —. Խոստովանիմ զայն, յամօթ երեսաց իմոց։ Vos louanges me donnent de la —. Ամօթով առնէք զիս ձերովքդ գովութեամբդ։

Conge (տոյ) ե. ա. Չափ ինչ տարողութեան [capacité] ցուներց և հեղուկից։ Le — valait 3 litres 23 centilitres։

Congé (տոյէ) ե. ա. 1. Հրաման երթալոյ, մեկնելոյ, գալոյ. հրաժեշտ. արձակուրդ։ Donner — à un soldat. Il a obtenu son —. Il eut — de revenir. Ի՞սա հրաման գտանելոյ։ ‖ 2. ժամանակ զինուորութեան։ Mon — finit dans six mois։ ‖ 3. Ա. արձակուրդ (աշակերտաց գպրոցի)։ Un — de deux jours. Les élèves ont eu —. C'est demain —։ ‖ 4. Հրաման. թոյլտուութիւն։ Se marier sans le — de ses parents։ ‖ 5. *Անցագիր (վաճառաց)։ On peut expédier le vin; voici le —։ ‖ 6. Հրաժարեալն (յումեքէ). հրաժեշտ։ Prendre —. Տալ զոյգոյն հրաժարական. հրաժեշտ առնուլ. հրաժարիլ։ Il part dans deux jours, et il est allé prendre — de ses amis. Audience de —։ ‖ 7. Հանելն առնուտուրն զվարձակալ իւր. ելանելն վարձակալի ի տանէ։ Ce propriétaire a donné — à son locataire. Il ne veut plus loger là, il a donné — à son hôte. Signifier le —։ ‖ 8. Ա. արձակելն (զպաշտաւոր). արձակուրդ։ Ce domestique a demandé son —. Son maître lui a donné son —. Donner à quelqu'un son —, lui donner —. (փոխաբ. և ընդ.) Ա. տալ զոք ի տանէ իւմէ, կամ ի ինդրուածոցն, ի պատհանմանց. (տես. ճամբայ տալ)։ Il allait librement dans cette maison, mais depuis peu on lui a donné son —. Il recherchait cette fille en mariage, mais on lui a donné son —, il a eu son —։

Digitized by Google

† **Congédiable** (բոյնէ-ա-ըլ) ած. Որոյ ժամանակ վե-ճառութեանն լցեալ է. արձակելի։

† **Congédiement** (բոյնէ-ը-մ) ե. ար. Արձակելը, հանելը (զպաշտօնէ)։

Congédier (բոյնէ-ել) բ. ն. ա. Արձակել, ի բաց արձակել կամ առաքել (զպէրս, զպաշտօնէ)։ ‖ բ. Տալ (գնապանի) զնուիրգրութիւն հրաժեշտի։

Congelable (բոյնէլ-ա-ըլ) ած. Գաղելի։ Liquide —։

† **Congélateur** (բոյնէլ-ը-ը-ր) ե. ար. Ս. Սարքուած [appareil] առաւելեանելոյ. *առաւելարան։

Congélation (բոյնէլ-ա-ը-մ) ե. իե. ա. Պաղացանելը. սառելը. պաղութիւն։ La — de l'eau, du mercure։ ‖ բ. Պաղանման զարդ. գ. պաղլորակք. (բան ճարտարապետաց)։ Orner une fontaine de congélations։

Congeler (բոյնէ-ել) բ. ն. ա. Պաղացանել. հցել։ Le grand froid congèle l'eau։ ‖ բ. Թանձրացուցանել. մածուցանել (զձէթ, զարիւն)։ Ցայս միտս լաւ եւս ասի Coaguler, Figer)։

— Se —. բ. ա. ա. Պաղանալ. պաղիլ. հցիլ. ձուլիլ։ L'eau se congèle à la température zéro. Cette liqueur se congèlera promptement։ ‖ բ. Թանձրանալ. մածանիլ։ (Լաւ եւս Se coaguler)։ [animaux congénères։

Congénère (բոյնէնէ-ր) ած. Հաւանզգի։ Plantes,

Congénial, ale (բոյնէնի-ալ, ալ) ած. Գաւաչանի իւրոց բարուց, իւրաւոր բնութեան։ Des amusements congéniaux à son âge։

Congénital, ale (բոյնէնի-թալ, ալ) ած. ի ծնէ. ծննդակից. բնագոյն (հիւանդութիւն, բան բժշկաց)։

Congestion (բոյնէ-թիոն) ե. իե. ի մի վայր գիմելը (արեան, բան բժշկաց). *հաւմնեհաւանութիւն։ — sanguine, cérébrale։

Congiaire (բոյնիէ-ր) ե. ար. Պահեկան կամ առճիկ զոր ճապաղէին ժողովրդեան կայսերք հռովմայեցւոց. գանգիարիան։

Congiobation (բոյնիլ-ա-բիոն) ե. իե. կուտակութիւն փառաց կամ պատճառաց (բան ճարտարախօսաց)։

† **Congiober** (բոյնիլ-ը-բ) բ. ն. կուտել գնդաձև. գնդել։ — Se —. բ. ա. գնդաձև լինել. գնդանալ։

Conglomérat (բոյնիլ-ը-մա) ե. ար. Գումարութիւն զանազան գոյացութեանց. *շիգլոպոզ։

† **Conglomération** (բոյնիլ-ը-մ-ա-բիոն) ե. իե. Շիգլոկուտակելը (գոյացութիւնս զանազանս, անձինս բազումս)։

Conglomérer (բոյնիլ-ը-բ) բ. ն. ի մի վայր կուտակել. շիգլոկուտակել։ Glandes conglomérées. *Որդկուզաշար գեզգք (բան անդամոգիտաց)։

Conglutination (բոյնիլ-ութ-ի-նա-բիոն) ե. իե. ա. Պատճուցանելը. մածուցիլ. հցուցիլ. միաւորութիւն։ ‖ բ. Պատճուցիլ, թանձրանալն (արեան, հիւթոց)։

Conglutiner (բոյնիլ-ութ-ի-նե) բ. ն. ա. Պատճուցանել. հցել. ի միմեանս ածել։ ‖ բ. Պատճուցանել. թանձրացուցանել (զարիւն)։

Congratulation (բոյնի-գրաթ-իւ-լա-բիոն) ե. իե. Խնդակցութիւն. (տես. Շնորհաւորութիւն). (հլ. այժմ ասի Compliment, Félicitation)։

Congratuler (բոյնի-գրաթ-իւ-լե) բ. ն. Խնդակից, ուրախակից լինել. (տես. Շնորհաւորել). (հլ. այժմ ասի Complimenter, Féliciter)։

Congre (բոյնի-է) ե. ար. Ձձաձուկն ծովու։

Congrégamiste (բոյնի-կա-միս-թ) ե. ար. Անգամ հոգեւոր եղբայրակցութեան։

— ած. Écoles congréganistes. Դպրոցք ուղղափառ յեղբայրց քրիստոնէական գպրոցաց կամ ի կուսանաց ապրելոյ կարգաց։

Congrégation (բոյնի-կա-բիոն) ե. իե. ա. Ժողով. ժողովակցութիւն։ La — des fidèles. Ուխտ, միաբանութիւն հաւատացելոց. հռովմէական եկեղեցի։ ‖ բ. Ժողով (եղբարց, կրօնաւորաց, կուսանաց). ուխտ. միաբանութիւն. եղբայրութիւն։ — d'hommes, de filles. La — de l'Oratoire։ ‖ գ. եղբայրակցութիւն հոգեւորական։ ‖ դ. Ժողով (ծիրանաւորաց)։

ա. **Congrès** (բոյնի-ը) ե. ար. ա. Գումար, ժողով լիազօր պաշտօնէից տէրութեանց. *վիհմժողով։ Le — de Rastadt, de Vienne, de Berlin։ ‖ բ. Ժողով ծերակուտի և երեսփոխանաց (ի Միացեալ Նահանգս Ամերիկայ և ի Բելգիա)։ ‖ գ. Ժողով (գիտնաց). հաւմնժողով։ — scientifique, archéologique։

բ. **Congrès** (բոյնի-ը) ե. ար. Աւանդական հանդէս կամ փորձ կարգապրութեան կամ անկարգապրութեան ամուսնացս առաջի վիրաւորմէ և մանկաբարձաց։ Subir le —. Le — a été supprimé en 1667։ [տես ի Fusée։

Congrève (բոյնի-եվ) ե. իե. Fusée à la Congrève.

Congru, ue (բոյնի-ու) ած. ա. Ճշդիւթ. դիպող. պատշաճ։ Réponse congrue։ ‖ բ. Բաւական. համեմատ (չնորհք, բան աստուածծագանիկ)։

— Portion congrue. ա. Տարեկան թաշտակ ժողովրդապահի։ ‖ բ. (խոսք. և ընդ.) Նուազագոյն վարձք կամ թաշտակ։ On a mis tous ces employés à la portion congrue։

† **Congruent, ente** (բոյնի-ու-ան, անթ) ած. Գաւաչանի։

Congruité (բոյնի-ու-իթ) ե. իե. ա. Ազգեցութիւն, բաւականութիւն (չնորհաց, բան աստուածծագանիկ)։ ‖ բ. Գաւաչանութիւն. (հլ.)։ [գիպ։ Parler —։

Congrûment (բոյնի-ու-ման) մ. Ըստ պատշաճի. ա.

Conifère (բոնիֆ-ը-ր) ած. Որոյ պտուղն կոնաձև է (ծառ, օրինակ խմի չուճի [pin]). *կոնաբեր։

— ե. ար. Ս. Ծառ կոնաբեր։ La famille des conifères։

Conique (բոնի-ք) ած. ա. կոնաձև։ Miroir —. Un moule de forme —։ ‖ բ. *կոնական։ Sections coniques։

† **Conirostre** (բոնի-ո-ս-թր) ած. *կոնակտուց (թռչուն)։

Conjectural, ale (բոնյէքթի-ու-ալ, ալ) ած. Հաստատեալ ի վերայ կարծեաց. կարծական։ La médecine est une science conjecturale, un art —։

Conjecturalement (բոնյէքթի-ու-ալ-ման) մ. ի կարծ. կարծեօք. կռզմեալով։ Il ne parle de cela que —։

Conjecture (բոնյէքթի-ու-ր) ե. իե. Կարծիք հաստատեալ ի վերայ հաւանականութեանց. յեղակարծ կարծիք. *կռզմնաբիւն. խոխն։

Conjecturer (բոնյէքթի-ու-ր-ե) բ. ն. Յեղակարծ կարծել. յանձնիլ իմանալ. կռզմել. (տես. կասկել). խոխն նիմ։ — les choses futures. Un médecin ne fait souvent que —։

† **Conjectureur** (բոնյէքթի-ու-ը-ր) ե. ար. Որ սիրէ կռզմել. յեղակարծ կարծել. կռզմիչ։

Conjoindre (բոնյո-ին-ը-ր) բ. ն. † ա. Ցօդել. զօդել. կցել։ ‖ բ. Զուգել. լծակցել (ամուսնութեամբ)։ Il ne faut pas que l'homme sépare ce que Dieu a conjoint։

Conjoint (բոնյո-ին) ե. ար. Ամուսին. լծակից. ամուսնակից։ Le — survivant. L'un des conjoints։

Conjointement (բոնյո-ին-ը-ման) մ. ա. Ի միասին. միանգամայն. խառն։ Régner —։ ‖ բ. Միաբանութեամբ. միաբան։ J'agirai — avec vous. Agissons —։

Digitized by Google

Conjonctif, ive (կոնժոնկթիֆ, իվ) ած. † ած. Ցօդիչ. միաւորիչ։ ‖ Ած. Բաղհիւսական (մասնիկ կամ անուն, ըստ քերականաց)։ *Et, ni* sont des particules conjonctives. — Locution conjonctive. *Շաղկապօրէն ասացուած, (արդէն Bien que, C'est pourquoi)։

Conjonction (կոնժոնկսիոն) է. իդ. ած. Զուգաւորութիւն. միաւորութիւն. յարաբանութիւն։ — par mariage. — illicite։ ‖ Ած. Պատահելն միմեանց (երկուց մոլորակաց). հանդիպումն. հանդիպաւորութիւն։ Saturne et Vénus étaient en —։ ‖ Ած. Հանդիպութիւն (լուսնի և արեգական ի մի և ի նոյն կէտ կենդանակամարին)։ ‖ Ած. Ցօդ, յօդակապ բանից (ըստ քերականաց). շաղկապ։ — adversative, alternative կամ disjonctive, copulative։

Conjonctive (կոնժոնկթիվ) է. իդ. *Լորձնաթաղանթ [membrane muqueuse] ար միաւորէ զդունդ ական ընդ կոպն. *ակնատոզք։

† **Conjonctivite** (կոնժոնկթիվիթ) է. իդ. Տաղ [inflammation] ակնատոզից. *ակնաթոզտատակ։

Conjoncture (կոնժոնկթիւր) է. իդ. Հանդիպութիւն պատահարաց. *պատահակցութիւն։ Heureuse, triste, fatale —. Il sut profiter de la —. կարաց, կամ գիտաց օգտիլ ի պատահարացն հանդիպութենէ։

Conjouir (se) (սը կոնժուիր) բ. ն. Խնդակից լինել. (վր.)։

Conjouissance (կոնժուիսանս) է. իդ. Խնդակցութիւն. ուրախակցութիւն. (վր.)։

Conjugaison (կոնժիկեզոն) է. իդ. ած. Լծորդութիւն (բայից, ըստ քերականաց)։ — régulière, irrégulière. On divise ordinairement les verbes latins en quatre conjugaisons։ ‖ Ած. Զուգութիւն (ջլոց, ըստ անգամագիտաց). ամրակցութիւն։

Conjugal, ale (կոնժիկալ, ալ) ած. Ամուսնական։ L'amour, le lien, le devoir, le lit —. L'affection, la foi conjugale. † Les liens conjugaux։

Conjugalement (կոնժիկալման) մ. Ըստ օրինաց ամուսնութեան. ամուսնապէս։ Vivre —։

Conjuguer (կոնժիկե) բ. ն. Լծորդել (բայից)։ Ce verbe est difficile à —։ Ամի ևս անխնդիր. Cet enfant sait décliner et —։ [գուգիլ։

— Se —. բ. —. ած. Լծորդիլ (բայից)։ ‖ † Ած. Միաւորիլ.

† **Conjungo** (կոնժունկո) է. ար. ած. Ձև բանից պատկի, ամուսնութեան. (ընթ.)։ Prononcer le —։ ‖ Ած. Ամուսնութիւն. (ընթ.)։

Conjurateur (կոնժիւրատէօր) է. ար. ած. *Դաւակից. *երդմնակից. (վր. այժմ ասի Conjuré)։ ‖ Ած. երդմնեցուցիչ (գիւտց, մերկաց)։

Conjuration (կոնժիւրասիոն) է. իդ. ած. Դաւ, դաւաճանութիւն, դաւաճան նենգութիւն, *դաւակցութիւն, *երդմնակցութիւն (ընդդէմ արքայի կամ Տէրութեանն)։ Tramer une —. La — de Catilina, d'Amboise։ Ամի ևս է֊ոքն. La — des éléments։ ‖ Ած. երդմնեցուցանելն (զգևս)։ ‖ Ած. կախարդական բանք. քարիւնջիմանց խօսք. ժամանակք. չարժմունկք։ Le magicien commença ses conjurations։

— իդ. Պաղատանք. թախանձանք. ժառանգութիւն. յոդնութեամբ բանք։ Ses sanglots et ses conjurations ne purent le fléchir։

Conjuré (կոնժիւրե) է. ար. *Դաւակից. *դաւադիր։ C'est un des conjurés։

Conjurer (կոնժիւրե) բ. ն. ած. երդմնի և դաշնաւոր լինել (ի կորուսանել կամ ի ապականել զոք). դաւ դնել. *դաւադիր լինել. *դաւակցիլ։ Ils ont conjuré votre perte։ ‖ Ած. երդմնեցուցանել, հալածել, կշտամբել (զգևս)։ ‖ Ած. երդմնեցուցանել, հալածել (դիւթից զգևս). փարատել (զցաւս, զախտս). յուծուցանել (զմրրիկս)։ ‖ Ած. (է֊ոքն.) Հաշտեցուցանել, ազօթել, հաշտ առնել (զԱստուած ազօթիւք)։ — la colère céleste։ ‖ Ած. երդումն տալ. պաղատանել. ժառանգել. յոդոքս անկեալ ազաչել. մեծապազատ ազաչանս մատուցանել. մեծահոգի լինել։ Faites cela, je vous en conjure, je vous conjure։

— բ. լ. *Դաւադիր լինել, *դաւակիցիլ (ընդդէմ արքային կամ Տէրութեանն)։ Catilina conjura contre la république. Cet ambitieux était toujours prêt à —։ Ամենայնաբար և զդաւակցութենէ ընդդէմ ասկականց. — contre quelqu'un։

† **Connaissable** (կոնեսապլ) ած. Ճանաչելի։

Connaissance (կոնեսանս) է. իդ. Ած. Գանութիւն. ճանաչումն. գիտութիւն. տեղեկութիւն։ La — de Dieu. Գանութիւն Աստուծոյ. աստուածածանութիւն. աստուածգիտութիւն։ La — du bien et du mal. Être en âge de —. Հասանել ի չափ. ճանաչել զբարի և չար, զօրէն և զշահակ իւր։ Avoir — de. Ճանաչել. գիտել։ Donner —. Գանուցանել. զգացուցանել. տեղեկացուցանել։ Venir à la —. Գալ ի գիտութիւն կամ ի ծանօթութիւն (ուրուք). լսել. իրազեկ լինել։ Cela est venu à ma —. Եկն այդ յիմ գիտութիւն, յիմ ծանօթութիւն։ Prendre — d'une chose. Գնանել. հարց և փորձ, հարց և քննին առնել։ Agir, parler en — de cause. Գործել, խօսել գիտութեամբ և տեղեկութեամբ իրացն, իրըև իրագէտ։ Avoir une grande — de l'histoire. Գալ տեղեկութեամբ, համառօտ տեղեկութեամբ գիտել զպատմութիւն։ ‖ Ած. Ուշ. զգայութիւն։ Perdre toute —. Թալկանալ. ցնորիլ ի խելոց. Ս. ուշագնաց, Ս. ուշաթափ լինել։ Reprendre —. ՑՀին գալ. անձին գալ. գալ խելոց իւրոց. ուշանալ։ On lui fit reprendre —. Խելաբերեցին զնա։ ‖ Ած. Իրաւունք քննելոյ և գատելոյ (յատենի)։ La — de ce crime appartient à tel tribunal։ ‖ Ած. Ծանօթութիւն։ À cause de notre ancienne —. Faire — avec quelqu'un, faire la — de quelqu'un. Ծանօթանալ առմէք։ Nous fîmes — au bal de monsieur N. J'ai fait la — d'une femme très aimable։ ‖ Ած. Ծանօթ. Ce n'est pas un ami, c'est une simple —. Je vois toujours avec plaisir mes anciennes connaissances. Être, se trouver en pays de —. Ած. Ի մէջ ծանօթից գտանիլ։ Vous êtes ici en pays de —։ ‖ Ած. (է֊ոքն.) Խօսիլ զկրաց ինչ զոր գիտեմ ոք քաջ տեղեկաբար։ À présent que vous parlez une langue que j'entends, je suis en pays de —։ ‖ † Ած. Ամրուհի. (—ի.)։ Il est allé dîner avec sa —։

— charnelle. Գիտելի զկին. (ըստ աստուածաբանից)։

— Avoir — d'un navire. Նշմարիլ, տեսանիլ զնաւ ի ծովափինէ։

— սյ. Ած. Տեղեկութիւն. գիտութիւն. համառութիւն։ Cet homme a bien des connaissances, de grandes, de profondes, de vastes connaissances. Les découvertes qui étendent chaque jour le cercle de nos connaissances։ ‖ Ած. Ոանահունք երեց յորոց մարդի ճանաչիլ զտիս նորա և զվիճակութիւն։ [նայլոգ։

Connaissant, † ante (կոնեսան, անթ) ած. Ճանաչող։

Connaissement (կոնեսմանմ) է. ար. *Նշանաւոր գիր բեռանց ազխաղխելոց ի նաւի. *բեռնագիր։

Connaisseur, euse (կոնեսէօր, էօզ) է. իրագէտ. ճանաչող. քնարող. տեղեկակ։ Je ne me connais point en ces sortes de choses, je m'en rapporte aux connaisseurs.

Digitized by Google

Il est bon — en chevaux. C'est une bonne connaisseuse en fait de toilette. [tableaux.

— ած. Ճանաչող. Ընտրող. Il porta un œil — sur ces

Connaître (ընդԳր-է) [Je connais, tu connais, il connaît, nous connaissons. Je connaissais. Je connus, nous connûmes. Je connaîtrai. Connais, connaissons. Que je connaisse, que nous connaissions. Que je connusse, que nous connussions. Connaissant. Connu, ue.] բ. ն. ա. Ճանաչել. գիտել. Je ne connais cette personne que de nom, de réputation, de vue. Je le connais parfaitement. Voilà un chemin que je ne connaissais pas. Connaître Dieu. Je ne lui connais point de défauts. Se faire — . ա. Ծանօթս տալ. յայտնել զանձն, ճանուն իւր. ‖ բ. Տալ զանձնէ նշանակս. Ne plus — quelqu'un. Անծանօթի լինել յոմէ. չկամիլ ճանաչել զդէ. Depuis qu'il est en place, il ne connaît plus ses amis, il ne connaît plus personne. Je ne le connais ni d'Adam ni d'Ève. (ընդԳր.) Ջճանաչեմ ես զայրդ ոչ Ադամայ և ոչ Եւայ. անծանօթ է ինձ ամենևին այրդ.

‖ բ. Գիտել (գիմի). մտանել (առ. գին). լինել (ընդ. գնող). (ըստ գրոց սրբոց). Adam connut sa femme Ève, qui conçut et enfanta Caïn. ‖ բ. Գիտել. լսել. տեղեակ լինել. Vous connaissez mon malheur, mes peines. Je n'ai pas connu cet accident. ‖ գ. Գիտել (յատկէն). խելամուտ, հմուտ լինել (արուեստի). Il connaît le grec, les mathématiques. C'est un homme qui connaît bien la guerre. ‖ դ. Ցանկալ. հմտանալ. Le désir de — . ‖ ե. Գիտել. ճանաչել. ընտրել. արուել. — le bien et le mal. Il ne connaît pas sa main droite de sa main gauche. (ընդԳր. և ընդ.) Ոչ ճանաչէ զայլ և զհետակ իւր. չգիտէ զաջմէ կամ ընտրել ինչ. Je ne l'ai vu qu'une fois, mais je le connaîtrais entre mille. ‖ զ. Ճանաչել. գաղել. Le siècle qui posséda ce grand homme ne le connut pas. ‖ ը. Ճանաչել. գիտել. զգալ. On ne connaît point l'hiver à la Martinique. Vous êtes heureux de n'avoir jamais connu le mal de dents. ‖ թ. Գիտել. ճանաչել. Sa bouche n'a jamais connu l'imposture. En Angleterre, on ne connaît point la loi salique.

— բ. ն. Ունել իրաւանս գատելոյ, քննելոյ յատենի. Ce juge connaît des matières civiles et criminelles.

— Se — . բ. — . ա. Ճանաչել զանձն. "Connais-toi toi-même," est une des plus belles maximes de la philosophie ancienne. "Ծանիր զքեզ," մի է ի գեղեցկագոյն ասացուածից նախնեացն փիլիսոփայից. Ne plus se — . ա. Կորսանիլ (հիւանդի) զուշ իւր. ելանել ի խելոց. ‖ բ. Անբաւական լինել անձին. (տե. ինքնիմն գործ եղնել). "Alors cette femme ne se connaît plus; elle se répand en invectives, en menaces." DIDER. *Ess. s. Claude.* Ne pas se — . Ջգիտել. չճանաչել զչափ անձին, զանձին պայման. ‖ բ. Ճանաչել զմիմեանս. Nous nous connaissons depuis longtemps. ‖ գ. Լինել ծանուցեալ. Ճանաչել. L'arbre se connaît à ses fruits. Ի պտղոյ իւրմէ ծառն ճանաչի.

— Se — à կամ en quelque chose. Տեղեակ, գիտակ, խելամուտ լինել խմիք. (տե. բանի մի հասկանալ). Il se connaît en pierreries. Vous connaissez-vous à cela?

Connné, ée (ընծնի) ած. †ա. տես Congénital. ‖ բ. Համախառն (տերև, ըստ անկապեալոց). Les feuilles de plusieurs chèvrefeuilles sont connées

Connétable (ընծեԳտ-ԱԷ) է. ար. Պատերազմ գաղղիացւոց. Ս. գունդաւորչէ. Le — de France.

— է. իգ. կին պատերազմի գաղղիացւոց, գունդաւորչի. Madame la — .

Connétablie (ընծեԳտ-ԱԼի) է. իգ. *Իրաւասութիւն պատերազմոյ կամ մարտնչախնդ գաղղիացւոց ի վերայ զօրականաց.

Connexe (ընծնկ-է) ած. Յարակից. կապակալ. գրկախառն. Cette cause est — à telle autre.

Connexion (ընծնկ-իծի) է. իգ. կապակիր. կապակցութիւն. On ne voit pas la — de ces deux idées.

Connexité (ընծնկ-իԳ-Ե) է. իգ. Ակնարս. խնամուիթիւն. մերձաւորութիւն. Il n'y a point — entre ces deux affaires.

Connivence (ընծնիվ-ընս) է. իգ. ա. Անտես առնելն (զչար ինչ). անտեսութիւն. La — du père a été cause du désordre de ses enfants. ‖ բ. Ներգործութիւն, մտաբանութիւն (ի չարիս). Agir de — .

Conniver (ընծնիվ) բ. ն. Անտես առնել (զչար ինչ). հատարդ լինել (չարի).

Connu (ընծի-) է. ար. Պատճառ, ծանուցեալ ինչ. յայտնի. Pour procéder méthodiquement, il faut aller du — à l'inconnu.

Conoïde (ընծոյԳ) † ած. կանաձև.

— է. ար. *կանաձեւրդ մարմին (ըստ երկրաչափից).

Conque (ընծի) է. իգ. ա. Մեծ խեցի ինչ ծովային գագաթն. կոնք. Ս. ծովու խաբկիչ. On voyait dans ce tableau Vénus portée sur une — . ‖ բ. կոնք խեցեմորթի. Les conques n'ont ni tête ni cornes ni mâchoires. ‖ գ. փող Տրիտոնաց ի պատերազմն խեցւոյ (ըստ ասացածի). *խեցեփող. ‖ դ. Խորշ ականջի յորոյ խորս է լսազգական ցնդղոյն [conduit auditif] բերեան արտաքին. Ս. խոլիզեան.

Conquérant, ante (ընծի+Ռ-ած, -անԳ) ած. և է. Աշխարհակալ. երկրակալ.

Conquérir (ընծի+Ռ-է) [Ծնորդի իրրև զAcquérir.] բ. ն. ա. Տիրել (աշխարհի). Les Romains conquirent les Gaules. Les Français ont conquis l'Algérie. ‖ բ. (ընծ-է.) Շահել. ըմբռնել. ժառանգել. — tous les cœurs, le ciel.

Conquêt (ընծի+Ք) է. ար. Ինչք կամ գոյք զոր առնուն ապրն կամ կինն ի հաստարակութեան անդ առացուածոց. Վաթի խառն ընդ Acquêt. Elle a sa part dans les acquêts et conquêts.

Conquête (ընծի+Ք-Ե) է. իգ. ա. Աշխարհակալութիւն. Faire la — d'un pays. ‖ բ. երկիր, քաղաք ի բռնաւն արկեալ աշխարհակալութեամբ. աշխարհակալութիւն. Napoléon perdit toutes ses conquêtes. ‖ գ. (ընծ-է.) Ջինքն յանկուցանելն զսիրտ սիրոյ. սիրելն արաի ուրուք. գինուրև. ածելն զդէ. C'est une jeune et jolie personne qui fera bien des conquêtes.

† **Conquêter** (ընծի+Ռ-ել) բ. ն. Առանալ. (վէ.).

Consacrant (ընծն-ի-ած) ած. ար. L'évêque — , կամ լուկ — . է. ար. եպիսկոպոս ձեռնադրիչ կամ օծիչ այլոյ եպիսկոպոսի.

Consacrer (ընծն-ի-ել) բ. ն. ա. Նուիրել (Աստուծոյ, գործ). ձօնել. սրբել. օծանել. կատարել. — une église, — une personne à Dieu. Il consacra le nouveau temple à Jupiter. ‖ բ. Գաշնադրագործել (զմարմնին և զարիւնն Քրիստոսի). ‖ գ. Նուիրական առնել. մեծարոյ կացուցանել. Նուիրագործել. արքագործել. Le sang des martyrs a consacré ce lieu. "Il n'y a point de particulier qui ne se voie autorisé par cette doctrine . . à — ses erreurs." BOSS. *R. d'Angl.* ‖ դ. Աշխարհնուաղ, անեզծ առնել. Նուի-

Digitized by Google

բագործել։ Un monument fut élevé pour — le souvenir de cette victoire։ ‖ 5. (է֊ր֊բ֊.) Նուիրել. տալ. ծախել (գժտամոնակին յոգնիլս, յուսահատիս)։ ‖ 6. Վարքական առնել. հաստատել. ընդունել. նախընտրելի։ L'usage a consacré cette locution։

= Se —. բ. ա. 1. Նուիրել, ձօնել զանձն։ Se — à Dieu։ ‖ 2. Նուիրել, տալ զանձն։ Se — à l'étude des langues։

Consanguin, ine (է֊ո֊ն֊ի֊ն, ին՛) ած. Հայրհոգեր. միահոգեր (եղբայր, քոյր. ար և Frère, sœur de père)։

= է. ա֊ր. յն. Հայրհոգեր եղբարք։ Les consanguins et les utérins։

Consanguinité (է֊ո֊ն֊ի֊ն֊ի֊թ֊է, լատ Ակոտիմիոյ. է֊ո֊ն֊ի֊ն֊ի֊թ֊է, լատ Լիդրէի) է. իե. 1. Հայրհոգերութիւն։ ‖ 2. Ազգականութիւն. արեան, արեանակցութիւն. մերձաւորութիւն. (լատ հիերէական իրաւագիտից)։

Conscience (է֊ո֊ի֊ա) է. իե. 1. Գիտութիւն անձին. գիտակցութիւն։ Sitôt que nous avons la — de nos sensations։ ‖ 2. Խիղճ, վկայութիւն մտաց. խղճմտութիւն. գիտակցութիւն. Ս. խղճմտանք։ — délicate, scrupuleuse, timorée. La — bourrèle les méchants. Agir, parler contre sa —. Faire une chose pour l'acquit de sa —. Il a certaine chose sur la —. Ունիս նորա քաղաքականութիւն զինս։ Vous aurez cela sur votre —. Գաղտնախանձաւոր լինիլք ոչխարիկ։ Dire tout ce qu'on a sur la կամ sa —. Ոչինչ ծածկիլ յոգոց գիտէ ոք. (սլ. որպէս վայր ինչ ար ունի քսիլ)։ Faire կամ se faire une — d'une chose. Խղճիլ. խղճմտիլ։ Se faire une affaire de —. Գաղտանձնին վարկանիլ։ En sûreté de —. Ազատ ի մեղադրանաց մտացն խղճի։ En —, en bonne —. Ըստ օրինաց արգահատութեան. Ս. խղճմտանօք։ En bonne —, pouvez-vous me demander ce prix? ‖ 3. Խիղճ մտաց (լատ աստուածարանից). Ս. խղճմտանք։ Faire son examen de —. Directeur de —. Cas de —։ ‖ 4. Ունիս։ Վարի ևեթ ի բանան Mettre la main sur la —. Դնել զձեռն իւր ի վերայ արբոյին. բարւոք քննիլ զանձն իւր։ — † Se mettre quelque chose sur la —. Ընդունիլ, կլանիլ (բաժակ մի գինի). (ընդ.)։ ‖ 5. Օրական վաստակ գրաշարի՝ հատկիլ ի հարա մտացն խիղճ. Ս. խղճմտանք։ Une journée de —. Mettre un compositeur en —։

Consciencieusement (է֊ո֊ի֊ա֊իե֊զ֊ե֊ան) ած. Բարեզգածութեամբ. *խղճմտօրէն. *խղճի մտոք։

Consciencieux, euse (է֊ո֊ի֊ա֊իե֊, է֊զ) ած. Բարեզգած. խղճկոտ։ Il est — jusqu'au scrupule։

Conscient, ente (է֊ո֊ի֊, ա֊նթ) ած. Որ գիտակ է անձին. գիտակից։

Conscription (է֊ո֊ի֊բ֊ի֊օ֊ն) է. իե. Գրելն ի զինառութիւն վիճակաւ. *զինառութագրութիւն։ Être appelé pour la —։

Conscrit (է֊ո֊ի֊բ֊ի) է. ա֊ր. Գինուցեալ, նորակոչ, նորոգ զինուոր։ Exercer des conscrits։

= ած. ա֊ր. Les pères conscrits. Հարք առնականք, միախորհուրդք. *համագրեալք. (առեր զինակիսաստաց նախնոյն Հռովմայ)։ [օծիլ։

Consécrateur (է֊ո֊ի֊է֊ի֊ա֊ր) է. ա֊ր. Որ օծանէ.

Consécration (է֊ո֊ի֊է֊ի֊ա֊ի֊ո) է. իե. 1. Սրբելն. նուիրելն. օծումն։ La — d'un temple։ ‖ † 2. Կարգելն. առնմանելն։ La — de ce bâtiment à un service public։ ‖ 3. Քահանայագործութիւն (Հայոց և գինուոյ ի մեռելին և արեան Տեառն)։ ‖ 4. Վարքական առնելն. նախընտրագործութիւն։ Ce mot n'a pas reçu la — de l'usage։

Consécutif, ive (է֊ո֊ի֊է֊ի֊ւ֊ի֊ֆ, իվ) ած. 1. Ի միոյ կնի. զմիմեանց գՀետ. անընդհատաբար։ Pendant trois jours consécutifs. Աւուրս երիս զմիմեանց գՀետ։ ‖ 2. Որ գայ գկնի. *հետեւակից. *հետևորդ։ Un tremblement de terre et ses effets consécutifs։

Consécutivement (է֊ո֊ի֊է֊ի֊ւ֊ի֊ֆ֊ի֊ման) ած. Ի միոյ կնի. կարգաւ։ Il a eu — trois grandes maladies։

† **Conseigle** (է֊ո֊ի֊ղ֊լ) է. ա֊ր. Ցորեան, վարսակ համաձաքաստան։

Conseil (է֊ո֊ի֊ւլ) է. ա֊ր. 1. Խորհուրդ. խրատ։ Bon, sage —. Mauvais, pernicieux, dangereux —. Donner un —. Prendre — de quelqu'un. Խնդրիլ, հարցանիլ խորհուրդ։ ‖ 2. Խրատ (Աւետարանի, հակադրութեամբ Պատուիրանի)։ Ce n'est pas un précepte, ce n'est qu'un —։ ‖ 3. Խորհուրդ. միտք. գիտաւորութիւն։ Ne m'en parlez plus, le — en est pris։ ‖ 4. Խորհուրդ (Աստուծոյ)։ Il faut adorer les conseils de Dieu. Les conseils de Dieu sont impénétrables։ ‖ 5. Խորհրդակից. խրատու։ "Hazaël en avait fait son — et son ami." ՖԵՆ. *Tél.* VI. ‖ 6. Ջատագով. խօսնակ. փաստաբան։ Tout accusé a le droit de se choisir un —։ ‖ 7. Ամբոխ խորհրդոյ. խորհուրդ. ժողով։ Assembler le —. Les membres d'un —. Tenir —. Խորհիլ. խորհուրդ առնել, առնուլ։ — d'État. Խորհուրդ Տէրութեանն։ — des ministres. Խորհուրդ պաշտօնէից։ — de guerre. 1. Ռազմական խորհուրդ։ ‖ 8. Ջինուորական առեան։ ‖ 8. Խորհրդարան. խորհրդատուն։ Au sortir du —։

A. **Conseiller** (է֊ո֊ի֊ւյ֊ե) բ. ն. Խորհուրդ, խրատ առնել. խրատել. խորհրդակից. Բնկերիր լինիլ. գնել ի մեծ ուրուք։ Qui vous a conseillé cela? — à quelqu'un de faire une chose. Je vous le conseille en ami։

† = Se —. բ. ա. 1. Խնդրիլ խորհուրդ. հարցանիլ։ Conseillez-vous-en avec des gens de bien։ ‖ 2. Խնդրիլ խորհուրդ յանձնէ իւրմէ։

B. **Conseiller, ère** (է֊ո֊ի֊ւյ֊ե֊ր, ր֊) է. 1. Խորհրդական. խրատու. խրատիչ. Բնկերիր։ Sage, bon —. Le désespoir est un mauvais —. La passion est une conseillère dangereuse։ ‖ 2. Խորհրդական։ — d'État. — de préfecture։ [seillère։

— է. իե. Կին խորհրդականի. (հնաոյ)։ Madame la con-

Conseilleur (է֊ո֊ի֊ւյ֊ե֊ո֊ր) է. ա֊ր. Անժամ խրատու, խորհրդական։

Consentant, ante (է֊ո֊ա֊ն֊, ա֊նթ) ած. Հաճ և հաւանութեամբ (լատ իրատագիտից). ընդունողաբար։ Le mari est —։

Consentement (է֊ո֊ա֊ն֊ի֊ման) է. ա֊ր. Հաւանութիւն. Հաճութիւն։ — verbal, tacite, par écrit. Donner, refuser son — à quelque chose. Cela ne s'est pas fait de mon —. Ձիւրմէ ոչ. Համաձայնութեամբ իմով։ Du — de tous les auteurs anciens, telle fut l'origine de la guerre. Ըստ միաբան՝ միաձայն կարծեաց նախնեացն մտաւնոգրաց, այս եղև սկիզբն պատերազմին։

Consentir (է֊ո֊ա֊ն֊է֊ր) բ. ե. 1. Հաւանիլ. Հաճիլ. յանձն առնուլ. կամակից լինիլ։ Les parents ont consenti à ce mariage. Qui ne dit mot, consent. (ա֊ռ֊ած.) Որ լռէ՝ հաւանի։ ‖ 2. Թուլանալ, ծռիլ (մեսաներց նաւու.)։

= բ. ն. Հաւանիլ. Թոյլ տալ. չնորհիլ։

Conséquemment (է֊ո֊ի֊ե֊ա֊մ֊ա) ած. 1. Ըստիզ հետեւութեամբ. կարգաւ։ Raisonner —։ ‖ 2. Նմին իրի. հետեւապէս։ On a découvert qu'il avait des intelligences avec les ennemis, et — on l'a arrêté. — à cette doctrine. Ըստ այսմ՝ վարդապետութեան։

Digitized by Google

Conséquence (բոլ-կե-ան) ի. իգ. Հ. Հետեւութիւն. Հետեւանք. զՀետեւրիւանք։ Les conséquences qui découlent, qui résultent d'un principe. Un exemple de dangereuse —. Tirer à —. Ձանազարչ գործել պիտոյ նմանեաց. զՀետս բերել պիտ. եւ նման ինչ. ունել Հետեւանս։ Je lui accorderai sa demande, mais sans que cela tire à —։ ‖ Տ. Կարեւորութիւն։ J'ai des choses de la dernière — à lui dire. Un homme de —. Այր մեծարժէք, պատուական, հշանաւոր։ Une affaire de —. Կարեւոր ինչ իրը։

= En —. Ածւ. առ. Ըստ այմմ։ J'ai reçu votre lettre, et j'agirai en —։

= En — de. Նպ. առ. Ըստ։ En — de vos ordres։

A. **Conséquent, ente** (բոլ-կե-ան, -անդ) ած. Որ խոհական, գործել ըստ սկզբանց. որ իւրոց բանիցն զՀետս գնայ (ա). Հետեւական։ Être — à soi-même, à ses principes. Cet homme est — dans ses discours, dans sa conduite։

= ԿՏԱՏ. (Ա) "Որ ըստ սոյն՝ իւրոյ խրատոյ իւրոյն բանիցն զՀետ գնայ զի։" Կոչ. Ղուկ. 24։

B. **Conséquent** (բոլ-կե-ան) ի. առ. Երկրորդ մասն եզրաւածի ի բանական արուեստի կամ ի արտաքանութեան, որպ առաջին մասն կոչի Նախադրեալ. [Antécédent]. *Հետեւորդ. Հետեւութիւն. Յաջորդ։

= Par —. Ածւ. առ. Ի-ստի. ապա ուրեմն. Հետեւապէս։ Le soleil est levé, par — il fait jour։

Conservateur, trice (բոլ-կե-ատէօր, տրիս) ի. Հ. Պահապան. պահող։ Dieu est le créateur et le — de toutes choses։ ‖ Տ. Ի Երակաց. Քննութեան։ — du cabinet des médailles. — de la bibliothèque nationale։ ‖ Տ. Ազատութեան ի պաշտպան սկզբանց ընկերութեան բարեկարգութեան. պահպանողական։ Les conservateurs։

= ած. Հ. Պահապան. պահող։ Les lois conservatrices de nos libertés։ ‖ Տ. Պահպանողական։ Le parti —։

Conservation (բոլ-կե-սիօն) ի. իգ. Հ. Պահպանութիւն։ Veiller à la — d'un monument, de ses droits. L'instinct de la —. *Բնազդութիւն անձնապահպանութեան։ ‖ Տ. Ընդունելութիւն (նկարաց, անգրեաց)։ Un tableau d'une belle —։

A. **Conservatoire** (բոլ-կե-ատուար) ած. Պահպանիչ. (ըստ իրաւագիտաց)։ Acte, saisie —։

B. **Conservatoire** (բոլ-կե-ատուար) ի. առ. Տուն յոր ժողովին երգեմն զաղիկունս, զորս եւ զայրս առ ի պահելոյ զնոսա գրաւոր. *Զգաստարան։ ‖ Տ. Դպրոց երաժշտութեան. *Երաժշտանոց։ — de musique. Un élève du Conservatoire։

— des arts et métiers. Տեղի առ հաւաքեալ պահին օրինակք մեքենայից եւ գործոց եւ լինին դասախոսութիւնք զորաւնոցից. *արուեստասան։

Conserve (բոլ-կեւ) ի. իգ. Հ. Միրգ կամ բանջար եփեալ շաքարաւ. քաղցրաւենիք. Խ-իք։ — de roses, de framboises, de citron, de légumes։ ‖ Տ. *Պահածոյ առեղիք։ — de gibier, de petits pois։ ‖ Տ. Օգնական նաւ։ Ce vaisseau perdit sa —. Naviguer, aller, voguer de —. Նաւարկել, առեւկից լինել, երթալ նաւաց ի միասին։

— իգ. Ագգ աշխատից որ ոչինչ կարի առաւելացեալն զառաքինւոյս, եւ վարին ի պահպանութիւն ազաց. *աշխատաւոր։

Conserver (բոլ-կե-ուէ) բ. ն. Հ. Պահել։ — des fruits, des meubles։ ‖ Տ. Պահել. պահպանել։ Tout ce qui contribue à — notre vie. Il y a des lunettes qui conservent la vue։ ‖ Տ. Ամբողջ, վեհուկ պահել. պինդ առնել։ — une chose intacte։

= Se —. բ. ա. Հ. Պահիլ։ Les fruits ne se conservent pas cette année։ ‖ Տ. Կալ ճեալ. առնիլ բաւիլ։ Se — pur au milieu de la corruption générale։ ‖ Տ. Հոգ առնել, խնամ առնել առաքինութեան անձին։ Conservez-vous։

† **Conserviteur** (բոլ-կե-ըիթէօր) ի. ած. Ծառայակից. Համածառայ։

† **Considemce** (բոլ-իտ-ան) ի. իգ. Նկրկի. կքաւճ. վհատ։

Considérable (բոլ-իտ-էռապլ) ած. Հ. Հզօրապէս. ահաւոր. Նշանաւոր։ Un personnage fort —. Il tient un rang —։ ‖ Տ. Մեծ. կարեւոր. առատիկ։ Ouvrage, somme, avantage —. Armée —. Զօր ծանր. բազմահնար, յոլովահնար, առատաւր բանակ։ ‖ Տ. Գաստաւական. մեծարգի։ "Sa recommandation et la vôtre me sont fort considérables." sév.

Considérablement (բոլ-իտ-էռապլման) մ. կարի. մեծապէս։ Il a perdu — dans cette affaire։

Considérant (բոլ-իտ-էռան) ի. ած. Նախակարգ պատճառք։ Les considérants d'une loi։

Consideration (բոլ-իտ-էռ-սիօն) ի. իգ. Հ. Հզաւթիւն. խորհրդածութիւն. *Հետազոտութիւն։ Cela mérite —, demande une longue —. Mettre, prendre, faire entrer en —. Խորհել. ընդ խորհրդածութեամբ արկանել. (տե. խորհրդածութեան, հետազոտութեան առնուլ)։ ‖ Տ. Զգուշութիւն. ուշակալութիւն. մտազգուշութիւն։ C'est un homme qui n'apporte aucune — dans ce qu'il dit։ ‖ Տ. Ակնածութիւն. մեծարանք։ Avoir de la — pour quelqu'un. Երես առնել, ակն առնուլ ումեք։ Par — pour vous. Վասն ձեր երեսաց. առ սէր ձեր. Խ-իրբ-ը-ղ Իմն։ C'est à — de votre — qu'il l'a fait. De —. Կարեւոր. Հնաւանաւոր. մեծ։ Un homme de peu — de nulle —. Այր անհնչեան, վատանշան։ Je suis avec —, avec une parfaite — une haute —, avec une — distinguée. Իմ ամենայն, կամ խոբին մեծարանաց, ակնածութեամբ. (վերի յատուկ նամակաց)։ ‖ Տ. Կատարած. Հետաւոտութիւն։ Pesez bien toutes ces considérations. La — qui l'a fait agir։

—. իգ. Խորհրդածութիւնք։ Il a écrit des Considérations sur l'histoire de France։

Considérément (բոլ-իտ-էռ-ման) մ. Զգուշութեամբ. խոհականութեամբ։

Considérer (բոլ-իտ-էռէ) բ. ն. Հ. Հայիլ. ուշի ուշ նայիլ. սեամ մնալ Հայիլ. յաւելու Հայիլ. Հետանալ. զննել։ — un édifice. J'ai longtemps considéré cet homme-là pour le mieux reconnaître։ ‖ Տ. (Խ-իրբ.) Քննել Հետաւոտել. զմուտ ածել. խորհիլ. Հանդէս առնել. Հայիլ։ — une affaire sous tous ses aspects. Tout bien considéré. Զամենայն բարւոք կշռեալ։ ‖ Տ. Երես առնել. ակն առնուլ։ Un juge intègre ne considère ni les personnes, ni les recommandations։ ‖ Տ. Այ մեծարգիս, առ պատուականս առնել. մեծարոյ Համարիլ. ակն ածել։ C'est un homme que je considère beaucoup։ ‖ Տ. Հայիլ. Համարիլ. վարկանիլ։ Ses soldats le considéraient comme un père։

Consignataire (բոլ-իկ-ատէր) ի. ած. Հ. Ապահաւոր։ ‖ Տ. Ի ամեսականի կամ յանձնակատար [commissionnaire] առ որ առաքին նաւք կամ վաճառք. *վաճառապահ։

Consignation (բոլ-իկ-սիօն) ի. իգ. Ապահաւ. պահեստ։

A. **Consigne** (բոլ-իկնէ) ի. իգ. Հ. Հրամանք պահեստի. Հաստատեալ պատուէր. գործապահք։ Donner la —. Les factionnaires se transmettent la —. La — est de ne laisser entrer personne sans billet։ ‖ † Տ. Երդիկ. Հրամանք (զինուորի կամ աշակերտի)։

Digitized by Google

ե. **Consigne** (Կօ՝ն-ինյ) ի. ա՛. (ի. իէ. ըստ Ակադեմիոյ) Պահապան դրանց բերդաքաղաքի առ ի ունել զՀամայր օտարաց մտելոց ի քաղաքն. *օտարահամայր։

Consigner (Կօ՝ն-ինե) բ. ն. 1. Յանձնել տալ. ա. ւանդել. յանձն առնել։ — de l'argent։ || † 2. Գրել զՀամայր (վաճառաց)։ || 3. (ի-ի-բ) Յառաջ բերել (ի գիրս). արձանագրել. Նշանակել։ Ce fait est consigné dans nos annales։ || 4. Հրամայել տալ չէլևանել արտաքս (զօրաց կամ աշակերտաց գպրոցի)։ Les soldats furent tous consignés dans leurs casernes. L'école a été consignée. — quelqu'un à sa porte. Հրամայեր տալ չընդունել զոք։

= բ. ն. Հրամայել տալ (պահանորդի, գռնապանի)։ On lui a consigné d'empêcher les voitures de passer։

Consistance (Կօ՝ն-իսթանս) ի. իէ. 1. Հաստատութիւն. կայ և Հաստատուութիւն։ Les choses du monde n'ont point de — . Un bruit sans — . Անվաւեր, անհաստատ զրոյց։ Un esprit sans — . Անկայ, անհաստատ, չիզձիզուկ միտք։ Un homme sans — . Անյր անպատիւ, անամեծար։ Âge de — . կատարեալ հասակ։ || 2. Սերտութիւն. թանձրութիւն։ Faire évaporer un liquide jusqu'à — de sirop։ || 3. Բավանդակութիւն. պարունակութիւն։ La — de ce bois est de plus de cinq cents arpents։

Consistant, ante (Կօ՝ն-իսթան, անթ) ած. 1. Հաստատուն. սերտ։ Un homme — . Les corps consistants et les corps fluides։ || 2. Որ ունի, բավանդակէ։ Une terre consistante en bois, prés, vignes։ (Ա.իմ. յայս միտս լաւ եւս վայրն ներկայ դիրքոյ. Une terre — en bois եւայլն)։

Consister (Կօ՝ն-իսթե) բ. ն. 1. կալ ի կայի. կոլ. հաստատուն կալ։ "Sans quoi l'Église ne peut — ." BOSS. || 2. կալ. կայանալ։ La libéralité consiste moins à donner beaucoup qu'à donner à propos. (ած. Ա.ստուածեղնութիւնն կը կայանայ ոչ այնչափ շատ տալու որչափ ի դէպ ժամանակի տալուն վրայ)։ En quoi faites-vous — la sagesse? (ած. Իմաստութիւնը ի՞նչ բանի վրայ կը կայացնէք, կը կեցնէք)։ Le tout consiste à savoir . . . Ինգիր այն է գիտել . . . "Tout consiste à s'humilier sous la main de Dieu." BOSS. *Anne de Gonz.* || 3. Ունել. բավանդակել. լինել կազմեալ։ La flotte consistait en trente vaisseaux։

Consistoire (Կօ՝ն-իսթուաը) ի. ա՛. 1. ժողով, խորհուրդ Հոռովմայ քահանայապետին ընդ ծիրանաւորս։ Le pape tint — ։ || 2. Տուն, սենեակ խորհրդոյ Հոռովմայ քահանայապետին ընդ ծիրանաւորս։ || 3. ժողով, խորհուրդ (քաղքենականաց և Հրէից)։

Consistorial, ale (Կօ՝ն-իսթօռիալ, ալ՛) ած. 1. ժողովոյ Հոռովմայ քահանայապետին ընդ ծիրանաւորս։ Jugement — . Les avocats consistoriaux։ || 2. ժողովոյ բաղքենականաց կամ Հրէից։ Écoles consistoriales։

Consistorialement (Կօ՝ն-իսթօռիալման) ի. ժողովով կամ ի ժողովի Հոռովմայ քահանայապետին ընդ ծիրանաւորս։

Consolable (Կօ՝ն-օլաբլ՛) ած. Մխիթարելի։ Il y a des douleurs qui ne sont pas consolables։

Consolant, ante (Կօ՝ն-օլան, անթ) ած. Մխիթարական. մխիթարիչ։ Ce que vous me dites là n'est guère — ։

Consolateur, trice (Կօ՝ն-օլաթէօռ, թրիս) ի. Մխիթարիչ. սփոփիչ։ Dieu est le — des affligés։

= ած. Մխիթարիչ։ Ange, espoir — . L'esprit —, կամ յաի le — . Մխիթարիչն. Հոգին սուրբ։ (Որ և Paraclet)։

Consolatif, ive (Կօ՝ն-օլաթիֆ, իվ) ած. Մխիթարական։ (Կաւ եւս ասի Consolant, ante)։

Consolation (Կօ՝ն-օլասիօն) ի. իէ. 1. Մխիթարութիւն. սփոփութիւն։ Être privé de — . Écrire une lettre de — ։ || 2. Մխիթարութիւն. մխիթար։ Je n'ai point d'autre — que vous. Elle est le soutien et la — de ma vieillesse։

— Fiche de — . տես ի Fiche։

† **Consolatoire** (Կօ՝ն-օլաթուաը) ած. Մխիթարական։ Épître, discours — ։

Console (Կօ՝ն-օլ՛) ի. իէ. 1. Մասն ինչ ճարտարապետութեան արտաքս կարկառեալ քան զորմէ որ ի վեր ունի զպատկ [corniche] կամ զպատշգամ՛ [balcon]. ա. ։ || 2. կամ ինչ սենեկաց յորոյ վերայ դնեն անօթք, պղնձէք քանդակք, այլովքն Հանդերձ. Ս. դնաց։

Consoler (Կօ՝ն-օլե) բ. ն. Մխիթարել. մխիթար լինել, մատուցանել. սփոփել. փափագել. փարատազը տալ. փարատազել։ — la douleur, l'affliction de quelqu'un. Peu de chose suffit pour — un enfant։

= Se — . բ. ա. 1. Մխիթարիլ։ Il ne peut se — de la perte qu'il a faite. Se — avec Dieu։ || 2. Մխիթարել զմիմեանս. մխիթարակից լինել։

Consolidant, ante (Կօ՝ն-օլիտան, անթ) ած. կցողական (պատան [appareil] կամ գեղ)։

= ի. ա՛. կցողական գեղ։

Consolidation (Կօ՝ն-օլիտասիօն) ի. իէ. 1. Հաստատութիւն. Հաստատուութիւն։ La — d'un bâtiment qui menace ruine։ || 2. կցումն (վիրաց). միաւորութիւն։ || 3. Հաստատուն գործիքն (զպատրաս Տէրութեանն). *Հաստատագործութիւն։ [գործեալ։

Consolidé, ée (Կօ՝ն-օլիտե) անց. գիրք. Հաստատուն — ի. ա՛. յէ. Les consolidés. Հաստատուն պարտք անգլիական Տէրութեան։

Consolider (Կօ՝ն-օլիտե) բ. ն. 1. Հաստատուն գործել. ամրացուցանել. սերտել՛ — un édifice, une charpente, և ի-ի-բ. — une alliance, un traité։ || 2. կցել (զվէրս)։ || 3. Հաստատուն գործել, *Հաստատագործել (զպատրաս Տէրութեան՝ առհաւանելով գումար ինչ արծաթոյ ի Հաստատումն)։ || 4. Միաւորել, խառնել զվայելս պաղոյն ընդ տեսիական տէրութեան։

Consommateur (Կօ՝ն-օմատէօռ) ի. ա՛. 1. կատարիչ. (ըստ աստուածաբանից)։ J.-C. est l'auteur et le — de notre foi. (տես Եբր. ժԲ. 2)։ || 2. Որ գնէ ինչ ի պետութ (Հակադրութեամբ Producteur՛, ըստ քաղաքական անուանագիտից). սպառիչ։ La concurrence des producteurs est avantageuse aux consommateurs։ || 3. Որ ուտէ կամ ըմպէ ի ճաշարանս, ի պանդոկս։ À minuit on ne reçoit plus de consommateurs։

Consommation (Կօ՝ն-օմասիօն) ի. իէ. 1. կատարումն. լրումն. վախճան. բավանդակութիւն։ La — d'un ouvrage, d'une affaire. La — des siècles, des temps. կատարած աշխարհի։ La — du mariage. Ա.ստղին խառնիք, մերձաւորութիւն, ամվսութիւն նորոգ ամուսնացելոց։ || 2. Ուտիք. ծախումն. սպառումն. վատնումն։ Cette guerre a fait une cruelle — d'hommes. Faire une grande — de bois, d'eau, de sel։ || 3. Ըմպելիք կամ ուտելիք (ի պրճնացս). (—ի.)։ Jouer, payer la — ։ || 4. Սպառումն. (ըստ տնտեսագիտից)։ La production s'accroît en raison de la — . Objets de — . Սպառելի իրք։

Consommé, ée (Կօ՝ն-օմե) անց. գիրք. 1. Վճաբեալ. կատարեալ. ի գլուխ Հանեալ։ Le crime est — ։ || 2. կատարեալ. ամենակատար։ Prudence, sagesse consommée։

Digitized by Google

‖ 3. կատարեալ, ատարեալ (իմաստասիրեամբ). Համառ. ճարտար. Un homme — en science. Être — dans un art. ‖ 4. Փոխ. եփեալ. քաղեփ. Une soupe bien consommée.

2. **Consommé** (բոյ-օմ) ե. ար. Գարշրա արգանակ [bouillon] մսոյ քաղ եփելոյ. Un — de perdrix, de chapon. Il ne vit que de consommés.

Consommer (բոյ-օմ) բ. ն. 1. կատարել. վճարել. բավանգտակել. գլխատարել. յանգ, ի գլուխ հանել. ի կատար ածել, հատցանել. — une affaire. Dieu consomma en six jours l'ouvrage de la création. — un crime. — le mariage. Գիտեր զատաղինն զմիտեանս նորոգ ամուսնացեալց. զուգատարել. միրձատարել. ‖ 2. կատարեալ գործել. կատարելագործել. Les vertus qui consomment les saints. ‖ 3. Պատառել. ծախել. — des denrées, du vin, des fourrages. Ces confitures consomment beaucoup de sucre. (Ֆ.) Այս բանգիներս շատ շաքար կ'ուտեն). Ce poêle consomme beaucoup de bois.

— Faire — la viande. Փոխ եփել, քաղեփ առնել զմիս.

Consomptif, ive (բոյ-օնբ-թիֆ, իվ) ած. Ուտիչ, ապատիչ, մսրմնոյ (դեղ կիզուղական).

Consomption (բոյ-օնբ-բիո) ե. իե. 1. Ուտիք. ծախումն. ապատումն. La victime fut brûlée jusqu'à l'entière —. ‖ 2. Հիւծումն. ծերբաքթիւն. Ս. Հոգեմաշ. Tomber en —. Fièvre de —.

Consonance (բոյ-սոնս) ե. իե. 1. Զայնակցութիւն ականց. Հնչակցութիւն. ‖ 2. *Ընդհանայնութիւն, *Համանայնութիւն ի կատարած բառից. Les rimes sont des consonances. Dans la prose, on évite les consonances de mots.

Consonant, ante (բոյ-սոն, անթ) ած. 1. *Հնչակցական. Accord —. ‖ 2. *Ընդհանային, *Համանային, *Նմանաձայնելի (բառ).

Consonne (բոյ-սոն') ած. և ե. իե. Անձայն, բարբառակից նշանագիր. բազաձայն. Ձ-ընակից. ձայնորդ. Les lettres consonnes. Les voyelles et les consonnes.

Consorts (բոյ-սոր) ե. ար. յե. 1. Ընկերք. (բառ ի բառագիտից). Un tel et — ont été condamnés. ‖ 2. Հաճախորք (ի չարիս). Հաղորդք. կատակիցք.

Consoude (բոյ-սուտ) ե. իե. Ցուռկ ինչ որ ունի արմատ երկայն և գլանաձև՝ սեւ արտաքուստ և սպիտակ ի ներքուստ և անուշահամ. (Symphytum officinale, *Symphytum*). Բոյս ինչ — royale, որ է տունկ յոգնէ գլխատածոցկի [pied d'alouette] և ունի կծու սերմանիս. շամիչատակ (?). (լտ. Consolida regalis, Delphinium consolida).

Conspirant, ante (բոյ-սբի-, անթ) ած. Համագործ. ընդհատակից. Des mouvements alternativement conspirants et contraires. [*գաւակից.

Conspirateur (բոյ-սբի-ա-թոր) ե. ար. Դաւաճան. — —, trice. ած. Դաւաճան. Une pensée conspiratrice.

Conspiration (բոյ-սբի-ա-բիո) ե. իե. 1. Գաղտ միաբանութիւն (ընդդէմ Տէրութեանն). գաղ. գաւաճանութիւն. *գաւակցութիւն. — contre l'État. Ourdir une —. ‖ 2. Դաւ. մերձնայութիւն. Il y a une — contre vous.

Conspirer (բոյ-սբի-ր) բ. լ. 1. Միաբանել. Համագնալ. լինել. Հպատակ, ձեռնամուխ, գործակից լինել. *Ils conspirent au bien public. Tout le monde conspire à l'élévation, à la ruine de . . . ‖ 2. Դաշնաւոր, երդմնի, միաբան լինել. միաբանել (ի կործանել կամ ի պատնանել զոք). գաւաճանութիւն գնել. *գաւագրել. — contre le prince, contre quelqu'un. — ե. ն. Դիւթել. մեքենայել. գործել գործել. Ils ont conspiré la ruine de l'État. Il a conspiré ma mort.

Conspuer (բոյ-սբի-ր) բ. ն. Թքակոծ, թքակից, ամպծանակ առնել. թքանել. ապտանել. անարգել. (ընթ.). On le conspua partout où il osa se montrer.

Constable (բոյ-ս-թաբ) ե. ար. Գաշտանակապ առաքինաբեան (յԱնգլիա). առաքիան.

Constamment (բոյ-ս-թամ) մ. 1. Հաստատութեամբ. պնդութեամբ. Souffrir, aimer —. Soutenir — ce qu'on a avancé. ‖ 2. Հանապազ. անդադար. անփոփոխ. Il a été — heureux. Les astres suivent — la route qui leur fut tracée. ‖ 3. Ստուգութեամբ. (իլ.). Cette nouvelle est — vraie.

Constance (բոյ-ս-թանս) ե. իե. 1. Հաստատութիւն. պնդութիւն. անդրդուածութիւն. անմեզկութիւն. Invincible, inébranlable —. Opposer sa — à la douleur. Souffrir, endurer avec —. ‖ 2. Հանապազարդութիւն. Հաստատութիւն. Aimer avec —. La — de son amour, de son amitié.

Constant, ante (բոյ-ս-թան, անթ) ած. 1. Հաստատուն. անմեզկելի. անշարժ. — dans les tourments, dans l'adversité. ‖ 2. Անփոփոխ. անընդդատ. անյապդապդ. անյեղ. անյեղլի. անյեղյեղուկ. անեմեան. առնական. մշտական. Bonheur —. Tout change en ce monde, il n'y a rien de —. ‖ 3. Հաւաստի. ճշմարիտ. յայտնի. գուշակաւոր. Il est — qu'il a dit cela.

Constatation (բոյ-ս-թա-բիո) ե. իե. Հաստատութիւն. Համաստատութիւն.

Constater (բոյ-ս-թե) բ. ն. 1. Ճշդեմ. ստուգել. Je veux — le fait. ‖ 2. Հաստատել. ցուցանել. — une chose par procès-verbal. Toutes les pièces de la procédure constatent que . . .

Constellation (բոյ-ս-թել-բիո) ե. իե. Գարք, գարք բնեռական կամ Համաստուն աստեղաց. *Համաստեղութիւն. La Grande et la Petite Ourse sont deux belles constellations. Les douze constellations qui composent le zodiaque fixe. Երկաստան աստեղաստանք յորոց կազմի Համաստուն կենդանակամարն. — zodiacale. Աստեղաստուն. կենդանակերպ. կենդանաստեակ.

Constellé, ée (բոյ-ս-թել) ած. 1. Ցօրինեալ ի ներքոյ աստեղաստան կամ Համաստեղութեան երկիր (ըստ աստեղագիտից). որ ունի զնշան կամ զպատկեր աստեղաստան երկիր. Anneau —. Pierre constellée. ‖ 2. Աստեղազարդ. Les cieux constellés.

Conster (բոյ-ս-թր) բ. լ. և անդեմ. Յայտնի լինել, երեւիլ. (ըստ իրաւագիտից). (իլ.). Il conste par tel acte que . . .

Consternation (բոյ-ս-թեր-նա-բիո) ե. իե. Զարհուրանք խառն ընդ վշտութեան. պախուցումն. սրտաթափութիւն. Cela causa une telle — dans les esprits, que . . .

Consterner (բոյ-ս-թեր-նե) բ. ն. 1. Զարհուրեցուցանել. Հանդերձ վշտութեամբ. սրտապախ, սրտաթափ առնել. պախուցուցանել. պախեցուցանել. Cette nouvelle consterna les esprits. "Les rebelles étaient consternés." BOSS. *R. d'Angl.* Ըմանկաւորեակ կոյրն ապստամբք. ‖ † 2. Տապալել. յերկիր կործանել. (ԽՐ.).

† **Constipant, ante** (բոյ-ս-թիբ-, անթ) ած. Խստացուցիչ արտաքին.

Constipation (բոյ-ս-թիբ-բիո) ե. իե. Խստութիւն արտաքին. արտաքինապնդութիւն. Գ-ոդ.

Constiper (բոյ-ս-թիբ) բ. ն. Խստացուցանել, պնդել.

Digitized by Google

Ս. կապել զբռավոյն։ — † Un visage de constipé. (ետ-բ. և ընդ.) Տրտում սխուր, խոժոռագէմ երեսք։

Constituant, ante (ետի-տիտ-ուան, անտ) ած. ե. Հաստիչ, յօգիչ (մասն)։ ‖ Ջ. Սահմանադիր (իշխանութիւն, ժողով)։

† = է. էն. La constituante. Ժողով սահմանադիր։ = է. ար. Անգամ սահմանադիր ժողովոյ։

Constituer (ետի-տիտ-ե) բ. ն. ե. Դնել. կացուցանել. կարգել։ Je l'ai constitué mon procureur. Qui vous a constitué juge? Ո՞ կացոյց զձեզ դատաւոր։ — quelqu'un prisonnier. Ակնարկել զոք ի բանտ. բանտարգել առնել։ ‖ Ջ. Սահմանել. կարգել։ — une rente, une pension à quelqu'un։ ‖ Ջ. կազմել. յօգել. յօրինել։ L'âme et le corps constituent l'homme։ ‖ Վ. կարգել. *կազմաձերպել։ L'assemblée est constituée։ = Se — բ. ար. ե. կարգիլ. *կազմակերպիլ։ L'assemblée s'est constituée։ ‖ Ջ. Առնել զանձն. լինել։ Se — juge dans sa propre cause. Se — prisonnier. Տալ անձամբ զանձն ի բանտարգելութիւն։ [Եկեղեցական։

Constitutif, ive (ետի-տիտ-տիֆ, իվ) ած. կազմիչ.

Constitution (ետի-տիտ-ութի) է. էն. ե. Դնելն. կացուցանելն։ ‖ Ջ. Սահմանելն. կարգելն։ La — d'une rente։ ‖ Ջ. Հաստ. *եկամուտ։ Il a pour vingt mille francs de constitutions։ ‖ Վ. Սահմանադրութիւն (Տէրութեան)։ — monarchique. Violer la —։ ‖ Տ. Օրէնք. կանոնք. սահմանադրութիւն (եկեղեցական կամ քաղաքական)։ La — de tel empereur porte que... Les constitutions d'un ordre religieux։ ‖ Ց. կազմութիւն. յօրինուածութիւն։ La — du monde, des parties du corps humain, d'un discours։ ‖ Ը. խառնուած, կազմած (մարմնոյ)։ — robuste, délicate։

† **Constitutionnaire** (ետի-տիտ-ութիոներ) է. ար. Հպատակ կանգակի Հռովմայ քահանայապետին, որոյ սկիզբն է Ա-ծնէն (*Unigenitus*)։

Constitutionnalité (ետի-տիտ-ութիոնալիթէ) է. էն. Սահմանադրականութիւն։ La — d'une loi։

Constitutionnel, elle (ետի-տիտ-ութիոնէլ, էլ) ած. ե. Սահմանադրական։ Gouvernement, roi —։ ‖ Ջ. Համեմատ սահմանադրութեան. սահմանադրական։ La conduite de ce ministre n'est guère constitutionnelle։ ‖ Ց. կանոնից սահմանադրութեան. սահմանադրական։ Le parti —։ Ցայս միտս վարի և իբր է. ար. Tous les vrais constitutionnels pensent ainsi։ ‖ Վ. խառնուածոյ կամ կազմուածոյ մարմնոյն (հիւանդութիւն, ըստ բժշկաց)։

Constitutionnellement (ետի-տիտ-ութիոնէլման) ած. Ըստ օրինաց սահմանադրութեան. *սահմանադրօրէն։

Constricteur (ետի-տրիքթոր) ած. ար. Muscle —, կամ լուկ —. է. ար. կծկիչ մուկն (ըստ անգամոգիտաց)։

Constriction (ետի-տրիքսիո) է. էն. կծկութիւն. ծծկումն։ [հիչ. պնդիչ։

Constringent, ente (ետի-տրինճան, անտ) ած. կծկիչ.

Constructeur (ետի-տրուքթոր) է. ար. Որ գիտէ զարուեստ շինելոյ. շինող։ Le — d'une maison, d'un pont. — de vaisseaux. Նաւակառոյց. քաշտիկ։

Construction (ետի-տրուքսիո) է. էն. ե. Շինելն. շինուած. շինութիւն. կազմած։ La — d'une maison. Navire en —. — de vaisseaux. Նաւակառուցութիւն. նաւագործութիւն։ ‖ Ջ. Արուեստ շինոզաց. շինողութիւն։ Il entend bien la —։ ‖ Ց. Շինուած։ Faire de nouvelles constructions։ ‖ Վ. կազմութիւն, յօրինուած, դասաւորութիւն (բանից)։ — grammaticale, analytique, logique. La — de cette phrase est fort bonne. est vicieuse։

Construire (ետի-տրուիր) [Je construis, nous construisons. Je construisis. Je construirai. Que je construise. Que je construisisse. Construisant. Construit, ite.] բ. ն. ե. կառուցանել. շինել. հանգնել. կազմել։ — un palais, un bateau, une machine։ ‖ Ջ. (ետ-բ.) Ցօրինել։ — un poème, une pièce de théâtre։

Consubstantialité (ետի-սուպ-ստանտիալիթէ) է. էն. Իսկակցութիւն. համագոյութիւն. միանականութիւն (Հօր և Որդւոյ)։ Les ariens niaient la — du Fils avec le Père։

Consubstantiation (ետի-սուպ-ստանսիո) է. էն. Գոյակցութիւն հացի ընդ մարմնոյն Քրիստոսի (ըստ միաց Լութերականաց)։

Consubstantiel, elle (ետի-սուպ-ստանսիէլ, էլ) ած. Ի նմին էութեան (անձինք սուրբ Երրորդութեան). ի միասին էական. միանականական. իսկակից. էակից. համագոյ. համագոյակից. բնութիւնական. համաբնական. համաբնակից. գոյակից։ Le Fils est — au Père։

Consubstantiellement (ետի-սուպ-ստանսիէլման) ած. Իսկակցութեամբ։

Consul (ետի-լ) է. ար. ե. Թագաւոր. հիւպատոս (Հռովմայեցւոց)։ Créer, élire, faire des consuls։ ‖ Ջ. Անուն երից նախիչխան առնեակոյց՝ որոց յանձն էր վարչութիւն ընկերհաշտութեանն [république] Գաղղիացւոց ըստ սահմանադրութեան ատին Ըլի. Թագաւոր. հիւպատոս։ Premier —։ ‖ Ց. Գործակալ սէբաստիանն իրիք յօտար քաղաքի ի պաշտպանութիւն համեզդի վաճառականաց. հիւպատոս։ — de France à Smyrne։ ‖ Վ. Դատաւոր վաճառականաց. հիւպատոս։ Les tribunaux de commerce ont remplacé les juges-consuls։

Consulaire (ետի-լեր) ած. ե. Հիւպատոսական։ Dignité, pouvoir —. Les fastes consulaires։ ‖ Ջ. Որոյ կացեալ էր հիւպատոս (առ հին Հռովմայեցիս). *հիւպատոսար։ Homme, personnage —։ Ցայս միտս վարի և իբր է. ար. Un —։

Consulairement (ետի-լեր-ըման) ած. † ե. Իբրև զհիւպատոս (Հռովմայեցւոց)։ ‖ Ջ. Իշխանութեամբ գաւառաւորաց վաճառականութեան. հիւպատոսական գաւառաւորաբար։

Consulat (ետի-լը) է. ար. ե. Հիւպատոսութիւն. բգիշխութիւն (Հռովմայեցւոց)։ Le — était la première dignité dans la république romaine. Sous le — de Cicéron. Ի հիւպատոսէն, ի հիւպատոսութեան Կիկերոնի։ ‖ Ջ. Հիւպատոսութիւն. բգիշխութիւն (առ առաջնով ընկերհաշտութեանցն Գաղղիացւոց յամսն 1799–1804)։ Histoire du —։ ‖ Ց. Հիւպատոսութիւն (ի վաճառաշէտ քաղաքի)։ — général. Il a obtenu le — d'Alexandrie։ ‖ Վ. *Հիւպատոսարան։ Aller au —. La chancellerie d'un —։

Consultant (ետի-լտան) ած. և է. ար. ե. *խորհրդատու։ Avocat —։ ‖ Ջ. Որ հարցանէ խորհուրդ. հարցող։

Consultatif, ive (ետի-լտատիֆ, իվ) ած. *խորհրդատու։ Comité — de l'artillerie. Avoir voix consultative. Ունել ձայն խորհրդակցական. առնել իրաւունս յայս առնելոյ զինւր կարծիս։

Consultation (ետի-լտասիո) է. էն. ե. Հարցանելն խորհուրդ. հարցումն։ ‖ Ջ. Խորհրդակցութիւն (բժշկաց, իմաստից)։ La maladie est grave, on doit faire une —. Les avocats sont entrés en —։ ‖ Ջ. Գրաւոր խորհուրդ (բժշկաց). կարծիք գրով։ Il a signé sa —։

† **Consulte** (ետի-լտ) է. էն. Ատեան. ժողով։

Digitized by Google

Consulter (ընդ-լսել) բ. ն. ա. Հարցանել, խնդրել խորհուրդ։ — l'oracle, les devins, les médecins. — le miroir. (փոխ.) Հայիլ ընդ երեսս իւր ի հայելւոջ։ ‖ 2. Գիտել, յուզել, հայիլ։ — l'histoire, les auteurs, les astres։ ‖ 3. Խնդրել զխորհուրդ կամ զխորհրդակցութիւն ուրուք զիմիքեւ. (հնաոճ)։ — une maladie à un médecin. Cette affaire a été consultée aux meilleurs avocats։ — բ. ց. Խորհուրդ ի մէջ առնուլ. խորհրդակից լինել. խորհիլ։ Il en veut — avec ses amis. Les avocats ont consulté sur cette affaire։

= Se —. բ. ա. Հարցանել զանձն։ Se — soi-même. Irai-je ou n'irai-je pas? je me consulte։

Consulteur (ընդ-լսող) ե. ար. *Խորհրդատու։

† **Consumable** (ընդ-համ) ած. Ուտելի. ապառելի։

Consumant, ante (ընդ-համ, անդ) ած. Ուտիչ. ապառիչ։ Un feu —։

Consumer (ընդ-ու) բ. ն. ա. Ուտել, արբել, լափել, ապառնել, առնել (հրոյ). ուտել, վատնել, մսխել (ժամանակ զբրկաբար). վատնել, ապառնել (զինչս)։ Le feu consuma ce grand édifice en moins de deux heures. La rouille consume le fer. Il consume tout son bien en débauches։ ‖ 2. Հաչել. մսխել. ծխրել. ծնգրել։ Les ennuis, les chagrins le consument. Être consumé de regrets։ ‖ 3. Ուտել, մսխել (զաւուրս կամ զժամանակ իւր)։ J'ai consumé tout mon temps à cet ouvrage։

= Se —. բ. ա. ա. Արբել ծնգրել զանձն. Հալել մսխել. հիւծանիլ։ Il se consume de tristesse et d'ennui. "Je me consumais en regrets inutiles." FÉN. *Tél.* II. ‖ 2. Վատնիլ, ապառնիլ զիւր ինչս։ Il se consume en procès։ ‖ 3. Զուր ընթալ ընանալ։

Contact (ընդ-ուղ) ե. ար. ա. Շօշափումն. Հպառնութիւն։ Il y a des maladies qui se communiquent par le —։ ‖ 2. (փոխ.) Կցորդութիւն. Հաղորդութիւն. ազգակցութիւն։ Le commerce met en — les peuples les plus éloignés։

† **Contadin** (ընդ-ուկ) ե. ար. Գեղջկական. չինական. (վհ.)։

Contagieux, euse (ընդ-ախտ, ուղ) ած. ա. Որ փոխանցանելով է (հիւանդութիւն) (ա). *տարափոխիկ. *փոխադրական։ La peste est une maladie contagieuse։ ‖ 2. (փոխ.) Հաղորդական. տարածական։ Un vice, un exemple —. Le rire est —։ ‖ 3. Ընտանագործ. ժանտագործ. տարափանարար։ Air, principe —։

= ՎԱՍ. (ա) "Բիծ ինչ տխուրիւնն իմ այլ ինչ սիրտ ոչ փոխանցով էջն." Կամանիք. — "Զուրսին փոխոտեաց տունին, ճչ դ' ի նոցանի յայլ փոխոյն տիպն." Խոր. Գ. ք. — "Զնա՛ն հիւանդ տիպ ի նոսա փոխանցել սրտիս կիսր." Շող. Ընդդ. 86։

Contagion (ընդ-ախտ) ե. էն. ա. Տարածումն, յայլս փոխիլն (հիւանդութեանց, ախտից, մեղրութեանց). տարափոխութիւն։ ‖ 2. Ընտանագործ ցաւք. *տարափոխիկ հիւանդութիւն։ Il y a de la — en tel pays։ ‖ 3. Ընտանախտ. տարածութիւն։ On a besoin de grande police en temps de —։ (որ և Peste)։ ‖ 4. (փոխ.) Ընտան. տարափանարութիւն։ La — des mauvaises mœurs, de l'hérésie։

† **Contagionner** (ընդ-ախտել) բ. ն. Յայլս փոխել կամ ասել (զախտ, զհիւանդութիւն)։

† **Contagiosité** (ընդ-ախտութիւն) ե. էն. Փոփոխականութիւն, *փոխադրականութիւն (հիւանդութեանց)։

Contamination (ընդ-ինախտ) ե. էն. Զղծութիւն. (վհ.)։

Contaminer (ընդ-ինել) բ. ն. Զղծել. (վհ.)։

Conte (ընդ) ե. ար. ա. Պէտ. զրոյց։ Il sait des contes de toute sorte. C'est un — fort plaisant։ ‖ 2. Զառասպելութիւն մուացածին կամ հրաշալի գիպուած. վէպ. զրոյց. *մանրավէպ։ Contes de fées. Les contes arabes. Les contes de Perrault. — bleu. տես և Bleu. Ajouter au —. տես յ'Ajouter։ ‖ 3. Զառասպելութիւն անհաւատալուս գիպուած. վէպ. *մանրավէպ։ Les contes de Boccace, de La Fontaine. — gras. տես և Gras։ ‖ 4. Պատրոյգ բանք, պատրութիւն. առասպել. բանկին։ Il est venu me faire des contes pour m'engager à cela. Faire des contes. Պատասխանի արկանել. առաւ ի քմոյ պատմել։ — de bonne femme, de vieille, à dormir debout, de կամ à la cigogne, de ma mère l'oie, de Peau d'Âne. Պատրանքից և անհնարին առասպելք սրովք գլուխս ցանկին պատանուանք զմանկանս. պատանանց գրգռիչք, ազիճառանք. բոլորանք։ — en l'air. տես յ'Air։

Contemplateur, trice (ընդ-նիր-ող, ուհ) ե. Կիսատիչ։ — des merveilles de Dieu։

Contemplatif, ive (ընդ-նիր-ուիչ, իվ) ած. ա. Կիսատող. Հայեցողական։ Esprit —։ ‖ 2. Տեսողական, Հայեցողական (կեանք, հանգրաւութեամբ գործականին [Vie active])։ S'adonner à la vie contemplative։

= ե. ար. Կիսատող. Հայեցողք։ Les extases des contemplatifs։

Contemplation (ընդ-նիր-ումն) ե. էն. ա. Հայիլն. զննիլն. զննութիւն։ La — des astres. En — de. Հայեցեալ ի յաղագս. (վհ.)։ ‖ 2. Տեսողականութիւն. Հայեցողութիւն։ Une grande, une profonde —. Le goût de la solitude et de la —։

Contempler (ընդ-նիլ) բ. ն. ա. Յառնել, պարտեցեալ Հայիլ. ակնակապ լինել. զննիլ։ — le ciel, les astres, les merveilles de la création, une belle femme, un édifice։ ‖ 2. Զննել մուտ աչաց. մխս եդեալ ներսն. Հայիլ մուտք. Նկատել. խորհիլ — les choses divines։ ‖ 3. Խոկալ։ C'est un homme qui passe sa vie à —։

Contemporain, aine (ընդ-նիր-ումն, ինի) ած. և ե. ա. Ժամանակակից։ Hésiode a-t-il été — d'Homère? ‖ 2. Հանգիստանական. Հասակակից։ "Comme les vieux rochers contemporains du monde." DELILLE, *Imagin.* VIII.

Contemporanéité (ընդ-նիր-ան-ութ) ե. էն. Ժամանակակցութիւն։

Contempteur, † trice (ընդ-նիր-ող, ուհ) ե. Անարգող. անարգիչ. (վերի ի պերճ առացուածս)։ — des dieux։ [մուրհ։ (վհ.)։

Contemptible (ընդ-նիր-ելի) ած. Անարգ. արհամարհելի։

Contenance (ընդ-ին) ե. էն. ա. Տարողութիւն, ընդունակութիւն (անօթոց)։ ‖ 2. Ընդունակութիւն. տարածութիւն. մեծութիւն։ Ce parc est de la — de sept hectares։ ‖ 3. Կացք. կերպարանք. (փխ. կեցուածք)։ — grave, sérieuse, modeste, embarrassée. On voyait à sa — qu'il méditait quelque trahison. Perdre —. Խափել. շփոթիլ։ Faire bonne —. (փոխ.) Ինքնակալ լինել հաստատութեամբ. հաստատուն կալ։

Contenant, ante (ընդ-ին, անդ) ած. Բովանդակիչ. պարունակող։ La chose contenante et la chose contenue։

= ե. ար. Բովանդակիչ։ Le — est plus grand que le contenu. Ցորա՛մ իցէ ոք, այն յորա՛մ էն, քան զայն որ ի նմա էն՝ մեծ գտանի. (տես Ընթիկ, 23)։

Contendant, ante (ընդ-ին, անդ) ած. և ե. Նախանձընդդէմ. ախոյանական. մրցող։

Digitized by Google

Ս. կապիկ զրահավոր։ — † Un visage de constipé. (Ֆր. ևն։) Տրտում երես, խժռած դեմք երևոյթ։

Constituant, ante (Ֆր. կոնսթիթուան, անթ) ած. 1. Հաստիչ, յօգիչ (մասն)։ ‖ 2. Սահմանադիր (իշխանութիւն, ժողով)։

† = ֆ. Ֆր. La constituante. Ժողով սահմանադիր։ = ֆ. ած. Անդամ սահմանադիր ժողովոյ։

Constituer (Ֆր. կոնսթիթուէ) բ. ն. 1. Դնել. կացուցանել. կարգել։ Je l'ai constitué mon procureur. Qui vous a constitué juge? Ո՞ կացոյց զձեզ դատաւոր։ — quelqu'un prisonnier. Ուրկանել զոք ի բանտ. բանտարգել առնել։ ‖ 2. Սահմանել. կարգել։ — une rente, une pension à quelqu'un։ ‖ 3. կազմել. յօգել. յօրինել։ L'âme et le corps constituent l'homme։ ‖ 4. կարգել. *կազմել ներկայել։ L'assemblée est constituée։ = Se — ֆ. ած. 1. կարգիլ. *կազմակերպիլ։ L'assemblée s'est constituée։ ‖ 2. Առնել զանձն. լինել։ Se — juge dans sa propre cause. Se — prisonnier. Տալ անձամբ զանձն ի բանտարգելութիւն։ [Ֆացսելիչ։

Constitutif, ive (Ֆր. կոնսթիթութիֆ, իվ) ած. կազմիչ։

Constitution (Ֆր. կոնսթիթուսիոն) ե. Ֆր. 1. Դնելն. կացուցանելն։ ‖ 2. Սահմանելն. կարգելն։ La — d'une rente։ ‖ 3. Հաստ. *եկամուտ։ Il a pour vingt mille francs de constitutions։ ‖ 4. Սահմանադրութիւն (Տէրութեան)։ — monarchique. Violer la —։ ‖ 5. Օրէնք. կանոն. սահմանադրութիւն (եկեղեցական կամ քաղաքական)։ La — de tel empereur porte que... Les constitutions d'un ordre religieux։ ‖ 6. կազմութիւն. յօրինուածութիւն։ La — du monde, des parties du corps humain, d'un discours։ ‖ 7. խառնուած, կազմած (մարմնոյ)։ — robuste, délicate։

† **Constitutionnaire** (Ֆր. կոնսթիթուսիոնէր) ե. Ֆր. Հպատակ կանոնակի Հռովմայ քահանայապետին, որոյ սկիզբն է Ում-ինն (*Unigenitus*)։

Constitutionnalité (Ֆր. կոնսթիթուսիոնալիթէ) ե. Ֆր. Սահմանադրականութիւն։ La — d'une loi։

Constitutionnel, elle (Ֆր. կոնսթիթուսիոնէլ) ած. 1. Սահմանադրական։ Gouvernement, roi —։ ‖ 2. Համեմատ սահմանադրութեան. սահմանադրական։ La conduite de ce ministre n'est guère constitutionnelle։ ‖ 3. կուսակից սահմանադրութեան. սահմանադրական։ Le parti —։ Ցայս միտս վարի և իրք ե. Ֆր. Tous les vrais constitutionnels pensent ainsi։ ‖ 4. խառնուածոյ կամ հաստատուածոյ մարմնոյն (հիւանդութիւն, ըստ բժշկաց)։

Constitutionnellement (Ֆր. կոնսթիթուսիոնէլման) ած. Ըստ օրինաց սահմանադրութեան. *սահմանադրօրէն։

Constricteur (Ֆր. կոնսթրիքթօր) ած. Ֆր. Muscle —, հատ լուկ —. ե. Ֆր. կծկիչ մուկն (ըստ անդամոգիտաց)։

Constriction (Ֆր. կոնսթրիքսիոն) ե. ֆ. կծկութիւն. կծկումն։ [կծիչ. պնդիչ։

Constringent, ente (Ֆր. կոնսթրէնժան, անթ) ած. կրճատիչ։

Constructeur (Ֆր. կոնսթրուքթօր) ե. Ֆր. Որ գիտէ զարուեստս շինելոյ. շինող։ Le — d'une maison, d'un pont. — de vaisseaux. Նաւակառոյց. քաշտիկ։

Construction (Ֆր. կոնսթրուքսիոն) ե. ֆ. 1. Շինելն. շինուած. շինութիւն. կազմած։ La — d'une maison. Navire en —. — de vaisseaux. Նաւակառուցութիւն. նաւագործութիւն։ ‖ 2. Արուեստ շինողաց. շինողութիւն։ Il entend bien la —։ ‖ 3. Շինուած։ Faire de nouvelles constructions։ ‖ 4. կազմութիւն, յօրինուած, դասաւորութիւն (բանից)։ — grammaticale, analytique, logique. La — de cette phrase est fort bonne. est vicieuse։

Construire (Ֆր. կոնսթրուիր) [Je construis, nous construisons. Je construisis. Je construirai. Que je construise. Que je construisisse. Construisant. Construit, ite.] բ. ն. 1. կառուցանել. շինել. կանգնել. կազմել։ — un palais, un bateau, une machine։ ‖ 2. (Ֆր.) Ցօրինել։ — un poème, une pièce de théâtre։

Consubstantialité (Ֆր. կոնսպսթանսիալիթէ) ե. ֆ. Իակակցութիւն. համագոյութիւն. միասնականութիւն (Հօր և Որդւոյ)։ Les ariens niaient la — du Fils avec le Père։

Consubstantiation (Ֆր. կոնսպսթանսիասիոն) ե. ֆ. Գոյակցութիւն հացի ընդ մարմնոյն Քրիստոսի (ըստ միաց Լութերականաց)։

Consubstantiel, elle (Ֆր. կոնսպսթանսիէլ, իլ) ած. Ի նմին էութենէ (անձինք առ իրարս իրարոգութեան). ի միասին էական. միասնական. իակակից. էակից. համագոյ. համագոյակից. բնութենակից. համաբնական. համաբնակից. գոյակից։ Le Fils est — au Père avec le Père։

Consubstantiellement (Ֆր. կոնսպսթանսիէլման) ած. Իակակցութեամբ։

Consul (Ֆր. կոնսիւլ) ե. Ֆր. 1. Բգեստէր. հիւպատոս (Հռովմայեցւոց)։ Créer, élire, faire des consuls։ ‖ 2. Անուն երից նախիշխան առնեակալաց՝ որոց յանձն էր վարչութիւն ընկերհաշտութեանն [république] Գազղիացւոց ըստ սահմանագրութեան ասին Ընկ. բգեստէր. հիւպատոս։ Premier —։ ‖ 3. Գործակալ առևտրութեան իրիք յօտար քաղաքի ի պաշտպանութիւն համազգի վաճառականաց. հիւպատոս։ — de France à Smyrne։ ‖ 4. Դատաւոր վաճառականաց. հիւպատոս։ Les tribunaux de commerce ont remplacé les juges-consuls։

Consulaire (Ֆր. կոնսիւլէր) ած. 1. Հիւպատոսական։ Dignité, pouvoir —. Les fastes consulaires։ ‖ 2. Որոյ կացեալ էր հիւպատոս (առ հին Հռովմայեցիս). *հիւպատոսատար։ Homme, personnage —։ Ցայս միտս վարի և իրք ե. Ֆր. Un —։

Consulairement (Ֆր. կոնսիւլէրման) ած. † 1. Իրրև զհիւպատոս (Հռովմայեցւոց)։ ‖ 2. Իշխանութեամբ գաստատորոց վաճառականութեան. հիւպատոսական գաստատնաւ։

Consulat (Ֆր. կոնսիւլ) ե. Ֆր. 1. Հիւպատոսութիւն. բգեշխութիւն (Հռովմայեցւոց)։ Le — était la première dignité dans la république romaine. Sous le — de Cicéron. Ի հիւպատոսին, ի հիւպատոսութեան Կիկերոնի։ ‖ 2. Հիւպատոսութիւն. բգեշխութիւն (առ առաջով ընկերհաշտութեամբն Գազղիացւոց յամին 1799–1804)։ Histoire du —։ ‖ 3. Հիւպատոսութիւն (ի վաճառաշահ քաղաքի)։ — général. Il a obtenu le — d'Alexandrie։ ‖ 4. *Հիւպատոսարան։ Aller au —. La chancellerie d'un —։

Consultant (Ֆր. կոնսիւլթան) ած. և ե. Ֆր. 1. *Խորհրդատու։ Avocat —։ ‖ 2. Որ հարցանէ խորհուրդ. հարցող։

Consultatif, ive (Ֆր. կոնսիւլթատիֆ, իվ) ած. *Խորհրդատու։ Comité — de l'artillerie. Avoir voix consultative. Ունել ձայն խորհրդակցական. առնել խրատուն յայլ առնելոյ զկնի կարծիս։

Consultation (Ֆր. կոնսիւլթասիոն) ե. ֆ. 1. Հարցանելն խորհուրդ. հարցումն։ ‖ 2. Խորհրդակցութիւն (բժշկաց, իրաւաբանաց)։ La maladie est grave, on doit faire une —. Les avocats sont entrés en —։ ‖ 3. Գրատար խորհրդ (բժշկաց)։ Կարծիք գրով։ Il a signé sa —։

† **Consulte** (Ֆր. կոնսիւլթ) ե. ֆ. Ատեան. ժողով։

Digitized by Google

Consulter (կոն-լուդե) բ. ն. ֆ. Հարցանել. խնդրել խորհուրդ։ — l'oracle, les devins, les médecins. — le miroir son miroir. (կոթ.) Հայել ընդ հրեան խոր ի հայելւոջ։ ‖ 2. Գիտել. յուզել. հայել։ — l'histoire, les auteurs, les astres։ ‖ 3. Խնդրել զխորհուրդ կամ զխորհրդակցութիւն ուրուք զինքէ. (հնաոճ)։ — une maladie à un médecin. Cette affaire a été consultée aux meilleurs avocats։ — բ. չ. խորհուրդ ի մէջ առնուլ. խորհրդակից լինել. խորհիլ։ Il en veut — avec ses amis. Les avocats ont consulté sur cette affaire։

= Se —. բ. ա. Հարցանել զանձն։ Se — soi-même. Irai-je ou n'irai-je pas ? je me consulte։

Consulteur (կոն-լուդեօր) է. ա. *խորհրդատու։

† **Consumable** (կոն-իւմ-ապլ) ած. Ուտիելի. ապառնելի։

Consumant, ante (կոն-իւման, անդ) ած. Ուտիչ. ապառնիչ։ Un feu —։

Consumer (կոն-իւմե) բ. ն. ֆ. Ուտել, սրբել, լափել, ապառնել, ուտել (հրոյ). ուտել, վատնել, մաշել (ժամանակի զերծիկի). վատնել, ապառնել (զինւոյ)։ Le feu consuma ce grand édifice en moins de deux heures. La rouille consume le fer. Il consume tout son bien en débauches։ ‖ 2. Հոշել. մաշել. ծերբել. ծռգել։ Les ennuis, les chagrins le consument. Être consumé de regrets։ ‖ 3. Ուտիել, մաշել (զաւուրս կամ զժամանակ իւր)։ J'ai consumé tout mon temps à cet ouvrage։

= Se —. բ. ա. ֆ. Ուխտել ծռգել զանձն. հոշել մաշիլ. հիւծանիլ։ Il se consume de tristesse et d'ennui. "Je me consumais en regrets inutiles." ՖԵՆ. *Tél.* II. ‖ 2. Վազանիլ, ապառնել զինք ինչս։ Il se consume en procès։ ‖ 3. Ջուր լանիս լանալ։

Contact (կոն-թէթ) է. ա. ֆ. Շօշափումն. հպումնութիւն։ Il y a des maladies qui se communiquent par le —։ ‖ 2. (կոթ.) Կցորդութիւն. հպորդութիւն. ազէրս։ Le commerce met en — les peuples les plus éloignés։

† **Contadin** (կոն-թադին) է. ա. Գեղջկայ. չինական. (իշ.)։

Contagieux, euse (կոն-թաժիօ, իօզ) ած. ֆ. Որ փոխանցուիլ է (հիւանդութիւն) (ա). *տարափոխիկ. *փոխադրական։ La peste est une maladie contagieuse։ ‖ 2. (կոթ.) Հաղորդական. տարածական։ Un vice, un exemple —. Le rire est —։ ‖ 3. Ծանոտութիւն. ժանոտագործ. տարափանարար։ Air, principe —։

= ԿՍՅ. (ա) "Բնչ ինչ ախտաբեր ամ այլ ինչ սիր ի փոխելով իցի." ԿԱՆՈՆՔ. — "Զարբոյն փոխոյս առնէին, զի ի նոցանէ յայլ փոխոյն սիրն." ԽՈՐ. Գ. ի. — "Զբնութիւն հոգւոյ սիրն ի նոսա փոխելով որպես զիրս." ՇԻՆ. ԸՆԴԴ. 86։

Contagion (կոն-թաժի) է. իդ. ֆ. Տարածումն, յայլս փոխիլն (հիւանդութեանց, սխտից, մեղրութեանց). տարափոխութիւն։ ‖ 2. Ծանոտագործ ցաւք. *տարափոխիկ հիւանդութիւն։ Il y a de la — en tel pays։ ‖ 3. Ծանոտիս. սրածութիւն։ On a besoin de grande police en temps de —։ (Որ և Peste)։ ‖ 4. (կոթ.) Ծանոտ. տգեղանութիւն։ La — des mauvaises mœurs, de l'hérésie։

† **Contagionner** (կոն-թաժոնե) բ. ն. Ցայլս փոխել կամ տալ (զսխտ, զհիւանդութիւն)։

† **Contagiosité** (կոն-թաժիոզիթե) է. իդ. Փոփոխականութիւն, *փոխադրականութիւն (հիւանդութեանց)։

Contamination (կոն-թամինասիոն) է. իդ. Զղծութիւն. (իշ.)։

Contaminer (կոն-թամինե) բ. ն. Զղծել. (իշ.)։

Conte (կոնթ) է. ա. ֆ. Ւկէպ. զրոյց։ Il sait des contes de toute sorte. C'est un — fort plaisant։ ‖ 2. Պատմութիւն մտացածին կամ հրաշալի դիպուց. վէպ. զրոյց. *մանրավէպ։ Contes de fées. Les contes arabes. Les contes de Perrault. — bleu. տես Bleu. Ajouter au —. տես J'Ajouter։ ‖ 3. Պատմութիւն անհաւատալի դիպուց. վէպ. *մանրավէպ։ Les contes de Boccace, de La Fontaine. — gras. տես Gras։ ‖ 4. Սաստիկ բանք, պատմութիւն. առասպել. բանին։ Il est venu me faire des contes pour m'engager à cela. Faire des contes. Պատմիլ առկախել. առած ի քմոյ պատմիլ։ — de bonne femme, de vieille, à dormir debout, de fées à la cigogne, de ma mère l'oie, de Peau d'Âne. Ծաղրանքից և անհնարին առասպելք սրտիվ զրուցանին պատաւունք զհնութեանս. պատաւանոց գրգռիչք, ապիհասանք. բայազանք։ — en l'air. տես J'Air։

Contemplateur, trice (կոն-թէմ-պլա-թէօր, թրիս) է. Ակատիչ։ — des merveilles de Dieu։

Contemplatif, ive (կոն-թէմ-պլա-թիֆ, իվ) ած. ֆ. Ակատող. հայեցող։ Esprit —։ ‖ 2. Տեսողական, հայեցողական (կեանք, հակագրութեամբ Գործնականին [Vie active])։ S'adonner à la vie contemplative։

= է. ա. Ակատող. հայեցող։ Les extases des contemplatifs։

Contemplation (կոն-թէմ-պլա-սիոն) է. իդ. ֆ. Հայելի. զննելի. զննութիւն։ La — des astres. En — de. Հայեցեալ ի յաղագս. (իշ.)։ ‖ 2. Տեսողականութիւն. հայեցողութիւն։ Une grande, une profonde —. Le goût de la solitude et de la —։

Contempler (կոն-թէմ-պլե) բ. ն. ֆ. Յառնել, պղտեցնել հայել. սիրահատոյց լինել. զննել։ — le ciel, les astres, les merveilles de la création, une belle femme, un édifice։ ‖ 2. Զբաղ մտաց ոչոք. մեռ եգերալ նեռաւել. հայել մտաք. նեռաւել. խորհել։ — les choses divines։ ‖ 3. Խոհալ։ C'est un homme qui passe sa vie à —։

Contemporain, aine (կոն-թէմ-պօ-րէն, էն) ած. և է. ֆ. Ժամանակակից։ Hésiode a-t-il été — d'Homère? ‖ 2. Հանդիսաժամանակ. հաւասակից։ "Comme les vieux rochers contemporains du monde." DELILLE, *Imagin.* VIII.

Contemporanéité (կոն-թէմ-պօ-րա-նէի-թե) է. իդ. Ժամանակակցութիւն։

Contempteur, † trice (կոն-թէմփ-թէօր, թրիս) է. Անարգող. անարգիչ. (վերի ի պիրկ առացուածս)։ — des dieux։ [մուրհ։ (իշ.)։

Contemptible (կոն-թէմփ-թիպլ) ած. Անարգ. արհամ.

Contenance (կոն-թընանս) է. իդ. ֆ. Տարողութիւն, ընդունակութիւն (անօթոց)։ ‖ 2. Ընդարձակութիւն. տարածութիւն. մեծութիւն։ Ce parc est de la — de sept hectares։ ‖ 3. կացք. կերպարանք. (սխ. կեցուածք)։ — grave, sérieuse, modeste, embarrassée. On voyait à sa — qu'il méditait quelque trahison. Perdre —. Խաւսիլ. շփոթիլ։ Faire bonne —. (կոթ.) Դիմակալ լինել հաստատութեամբ. հաստատանալ կալ։

Contenant, ante (կոն-թընան, անդ) ած. Բովանդակիչ. պարունակող։ La chose contenante et la chose contenue։

= է. ա. Բովանդակիչ։ Le — est plus grand que le contenu. Ցորա՛մ իցէ ոք, այն յորա՛մ էն, քան զոյն որ ի նմա էն՝ մեծ գտանի. (տես Եղբիկ, 23)։

Contendant, ante (կոն-թընդան, անդ) ած. և է. Նախանձընդդեմ. ախոյանակից. մրցող։

Digitized by Google

Contenir (ծոդընիռ) [լծորդի իրրև գTenir.] բ. ն. 1. Տանել. ունել. ընդունել. առնուլ. բովանդակել. պարունակել. իւնդրա փակել։ Ce vase contient tant de litres. Cette salle de spectacle peut — deux mille personnes։ ‖ 2. Ոունել. տրգիռուլ։ Les gardes avaient peine à — la foule։ ‖ 3. (ծոխոբ.) Ոունել։ — quelqu'un dans l'obéissance։ ‖ 4. (ծոխոբ.) Նահանջել. անել. անձնատրել. տրգիռուլ. համ գնել. ի չափս ունել։ — ses passions։

= Se —. բ. ա. 1. ի չափս ունել, պնդել, բանաւորել, զանձն։ Peu s'en fallut qu'il ne s'emportât, néanmoins il se contint։ ‖ 2. Հաւատանել զանձն ի վերատակարդաց առաջնութեան. ժուժկալել։ Il est plus facile de s'abstenir que de se —։

Content, ente (ծոդո, անդ) ած. Գոհ. շատացեալ։ Il a le cœur —. Il ne sera pas — qu'il ne vous ait vu. Non — de le trahir, il le calomnie. Ոչ շատացեալ մատնութեամբն՝ զպարտուն և զնա. ոչ միայն մատնեաց զնա, այլ և զպարտուն և զնա։ Être — de soi. 1. Գոհ լինել զանձնէ. վկայել անձին եթէ ազատ է ի մեղադրանաց, անխիղճ է։ ‖ 2. Պատասխան կարծիս զանձնէ ունել։ — Je suis — de faire telle chose, pourvu que vous . . . Հաւանիմ առնել զայդ, միայն զի դուք . . . (ընդ.)։

= ե. ր. Avoir son — d'une chose. Ունել ինչ ի լիութեան բաւականի։

Contentement (ծոդոդընմո) ե. ր. Հաճութիւն. բերկրութիւն. ուրախութիւն. գոհունակութիւն։ Ses enfants lui donnent du —. Ce n'est pas —. Չէ բաւական։

Contenter (ծոդոդե) բ. ն. 1. Հաճել զոք կամ զիմաս ուրուք. գոհ առնել. նուաճել։ Il faut peu de chose pour le — ։ ‖ 2. կատարել. լնուլ. յագեցուցանել։ — ses désirs։ ‖ 3. Հաճել (զպարտաւորն)։ Հատուցանել։

= Se —. բ. ա. 1. Հաճել զիւր անձն, զիւր միտս. լնուլ զցանկութիւն իւր։ Il y a longtemps que je désire acheter cela, il faut enfin que je me contente։ ‖ 2. Շատանալ. գոհ, հաճ և հատան լինել։ Se — de peu. Contentez-vous de cela. Շատ լիցի ձեզ այդ։ [(խոբ)։

Contentieusement (ծոդո-իէոզընմո) մ. կռուով.

Contentieux, euse (ծոդո-իէ, իօզ) ած. 1. Որ ի քնդ. կռուով. կռուական։ Ce point est — entre les théologiens։ ‖ 2. կռգացող. բանեղող. վիճասէր։

= ե. ր. կռուական իրք։ Être chargé du —։

Contentif (ծոդոդիֆ) ած. Պնդիչ, հաստատիչ (պատահն, բառ վերաբերութեան)։

A. **Contention** (ծոդո-իօն) ե. իե. 1. Փոյթ. ջան. ճիգն։ ‖ 2. Անզբաղ մտադրութիւն։ ‖ 3. կապ. վիճաբանութիւն։

B. **Contention** (ծոդո-իօն) ե. իե. Պնդելն, հաստատելն (զանգամ բեկեալ, բառ վերաբերութեան)։

Contenu (ծոդընի) ե. ր. 1. Բովանդակեալն. պարունակեալն։ ‖ 2. Բովանդակութիւն. պարունակութիւն։ Le — de sa lettre։

Conter (ծոդե) բ. ն. Պատմել. պատմիլ. զրուցել։ — une histoire, des fables. En — de belles, կամ լուկ en —. Պատուածոց ազգաստատանց անկանել. բամբասել. (պեր. անուսի կամ սուտ բանիւ պատմել)։ En — à une femme. Առնել քաղցրախաւսն բանս ցկին. քծնիլ. քծնաբանել։

† **Conterie** (ծոդընի) ե. իե. Պատակեալ գործուածք ի հեռակայ։ [բայելի։

Contestable (ծոդեսդոպլ) ած. կռուական. երկմտելի։

Contestant, ante (ծոդեսդո, անդ) ած. Ընդդիմակից. հակառակորդ. հակառակող. վիճող։

Contestation (ծոդեսդոսի) ե. իե. 1. Ընդդիմակացութիւն. հակառակութիւն։ ‖ 2. կռիւ. վիճաբանութիւն. ժամբասութիւն։ ‖ 3. Դատ։

Conteste (ծոդեսդ) ե. իե. կռիւ. վիճաբանութիւն. գոռ. (իզ.)։ Անժամ վարի ևեմ ի բանն Sans —. Անառանց երկբայութեան, կասկած։

Contester (ծոդեսդե) բ. ն. Ուրանալ, մերժել, զանանալ (զերաւանս սրբոյ իրին)։ On lui conteste cette succession, cette terre։

= բ. ն. հակառակել. կռանիլ. վիճել. մաքառանիլ։ Ils ont longtemps contesté là-dessus։

Conteur, euse (ծոդեօ, իօզ) ե. 1. Պատմիչ։ — agréable։ ‖ 2. Յօրինիչ վիպոց. վիպասան. վիպապատում։ Les conteurs orientaux։ ‖ 3. Առասպելախօս. սուտախօս։

Contexte (ծոդեսդ) ե. ա. Յհանութիւն միաչար գրոց (մասն հատից, կապակի)։

Contexture (ծոդեսդո-իօ) ե. իե. 1. Հիւսուք. հիւսուածք. յօրանութիւն։ La — des os, des muscles։ ‖ 2. (ծոխոբ.) Անկուածք. կապակցութիւն. կարգ յարմարման։ La — d'un discours։

Comtigu, uë (ծոդիկ) ած. Կից. յար. մերձաւոր։ Deux jardins contigus. Ma maison est contiguë à la vôtre։

Contiguïté (ծոդիկիդե) ե. իե. Մերձաւորութիւն։

Continence (ծոդինո) ե. իե. ժուժկալութիւն (ի ցանկութեանց մարմնոյ). զգաստութիւն. արգութիւն։ — perpétuelle. Le don de —։

A. **Continent, ente** (ծոդինո, անդ) ած. 1. ժուժկալ. զգաստ։ ‖ 2. Որպ ասպն հանապազ հատատաբ լինի ի սկզբանէ մինչև ցվախճան (ջերմն, բառ բժշկացն). հատատաբ։ † = ե. ա. յե. Ազանգատութիւն ի գարուն որ կէսին ժուժկալութեամբ և խոտերին զամառանութիւն. ժուժկալ. յագեկութ. հնկրատացեալ։

B. **Continent** (ծոդինո) ե. ա. 1. երկիր. ցամաք։ L'ancien, le nouveau —։ ‖ 2. եւրոպական աշխարհ։ (բառ Անգղիացւոց)։ Voyager sur le —. Les peuples du —։

Continental, ale (ծոդինոլ, լ') ած. 1. Ցամաքային։ L'Amérique se divise en partie continentale et partie insulaire։ ‖ 2. եւրոպական. (բառ Անգղիացւոց)։ Les marchés continentaux։

Contingence (ծոդինժո) ե. իե. 1. Հնարաւորութիւն պատահելոյ կամ չպատահելոյ իրաց ինչ. *պատահականութիւն։ ‖ 2. Դիպուած. պատահումն։ Selon la — des cas։

— Angle de —. Անկիւն շօշափման. (բառ երկրաչափից)։

Contingent, ente (ծոդինժո, անդ) ած. Որպ մերձի պատահել կամ չպատահել. *պատահական. *դիպուածական։ C'est une chose contingente, sur laquelle il ne faut pas compter. Le futur —. *Պատահական հանդերձեալք։ — Portion contingente. Մասն, բաժին որ անկանի կամ հատանի իւրաքանչիւր ումեք. ասկ։

= ե. ր. 1. Մասն. բաժին։ Il lui revient tant de cette succession pour son —։ ‖ 2. *Զօրաբաժին։ Dans une confédération, chaque État fournit son —։

Continu, ue (ծոդինիւ) ած. 1. Միաչար. միապար. անընդհատ։ Étendue, quantité continue։ ‖ 2. ցաւ (ջերմն, բառ բժշկից)։ ‖ 3. Անընդհատ. անդադար. ցանկապտ. հանապազորդ. շարունակ։ Travail —. Dix jours continus de pluie. Un mouvement —։

= À la continue. մբ. ա. ժամանակաւ. ասկաւ, ի

Digitized by Google

յառաջագէմն լինել. (Ես.)։ À la continue il se lasse։

Continuateur, †trice (տոկդիխ-ուտօր, դ-ի) ե. ցառաջացուցիչ. շարունակիչ։ Tibère fut le — de la politique d'Auguste. Le — du Don Quichotte։

Continuation (տոկդիխ-ուտիօն) ե. խ. 1. ցաջորդութիւն. շար կարգի. շարունակութիւն։ Entreprendre la — d'une histoire։ ‖ 2. Տևելն. անդադարութիւն։ La — de la guerre, des troubles։ ‖ 3. Զգիլն, երկայնելն (զբոմ)։

Continuel, elle (տոկդիխ-ուել, ել՛) ած. Հաճապարհ. ջրդ. յանկարծ. անընդհատ. անհատ. անդադար. անգադար. անդադրում. անդադրելի. անընդմիջելի. շարունակարար։ Il étudie, il joue —։

Continuer (տոկդիխ-ու) բ. ն. 1. ցառաջ մնասցանել, խաղացուցանել, վարել, ձգել. յառաջացուցանել. անցուցանել յառաջ. շարունակել։ — sa lecture, ses études։ ‖ 2. Զգիլ. երկայնել։ — une galerie, une muraille։ ‖ 3. Գահել զդր ի պաշտամանն, յիշխանութեան։ On le continua dans son emploi։

— quelqu'un. Երթալ զհետ հետոց ուրուք. ընդ նոյն հետս ուրուք ընթանալ։ En plusieurs choses, Mazarin continua Richelieu։

— ե. ն. 1. ցառաջ մնասցանել (զնուր բանեան). ձգել յառաջ։ Continuez, je vous prie։ ‖ 2. Տևել. հաճապարհել։ Si le mal continue, on emploiera tel remède։ ‖ 3. Զգիլ. երկայնել։ Cette côte continue depuis tel endroit jusqu'à tel autre։

— à boire, de regarder quelqu'un. Ոչ դադարել յըմմ պիտոյ, ի հայհոյել ընդ ոք։

Continuité (տոկդիխ-ուիթէ) ե. խ. 1. Միասրութիւն. շարայարութիւն. շար կարգի. կցորդութիւն։ La — des parties. Solution de —. Ընդհատութիւն, անջատութիւն (մնասանց միմեանց ի վերայ)։ ‖ 2. Տևականութիւն. հանապազորդութիւն. շարունակութիւն։ La — de ce bruit m'importune։

Continûment (տոկդիխ-ումն) մ. Միշտ. անընդհատ. անդադար։ Il écrit — depuis le matin jusqu'au soir։

Contondant, ante (տոկդոդան, անդ) ած. Որ վնասարար առանց հատանելոյ կամ ծակելոյ (գործի, որպիսի են բիրտ, մնհակ [massue]). հարկանող։ Instrument —։

Contorsion (տոկդոսիօն) ե. խ. 1. Թխբրելն. ծռելն. գեղծումն. գալարումն։ La — d'une épée։ ‖ 2. Գրկումն (մրկանց կամ անգամոց մարմնոյ)։ La colique cause d'horribles, de cruelles contorsions։ ‖ 3. Ցամաձայն շարժումն։ Ce musicien fait de plaisantes contorsions lorsqu'il joue de son instrument։

Contour (տոկդուր) ե. ար. 1. Շրջանակ, ծիր (բոլորչի իրաց). բոլորակութիւն։ Le — d'une colonne. Les contours d'un beau sein. De charmants, de gracieux contours։ ‖ 2. Շրջապատութիւն։ Le — de Paris։ ‖ †3. Շուրջանակի առհասին, վայրէր. °շրջավայրէ. (Ես.)։

Contourner (տոկդուռնէ) բ. ն. 1. Նշանակել գշրջանակն. շուրջանակի ծիր ածել. շուրջ գրել։ — une figure։ ‖ 2. Գառնել, անցանել շուրջ գ... Ce fleuve contourne la ville։ ‖ 3. Թխբրել. ծռել։ La chaleur a contourné ce morceau de bois։

— Se —. բ. ա. Թխբրիլ. ծռիլ։ Sa taille se contourne։

Contractant, ante (տոկդրաքդան, անդ) անդ. Դաշնադիր։ Les parties contractantes, կամ լուկ Les contractants, ե. ար. յդ.

Contracte (տոկդրաքդ) անդ. Միաբանեալ, կարճեալ (հոլովումն կամ բայ ի յայն ձևրականութեան)։

A. **Contracter** (տոկդրաքդէ) բ. ն. 1. Դնել, հաստատել (ուխտ). առնել, կռել, գնել, հաստատել (գաշինս). գաշնաւոր լինել։ — alliance. — des dettes. Գրաւիլ, առնել, մնանել ընդ պարտաւոր։ ‖ 2. Շահիլ. առանալ։ — de bonnes, de mauvaises habitudes. — un vice. — amitié. Խառնել (զի. կապել) բարեկամութիւն ընդ ումեք։ — une maladie. Գրաւել ի ցաւս, ի հիւանդութիւն ինչ. սխալանալ։

B. **Contracter** (տոկդրաքդէ) բ. ն. 1. կծկել. ամփոփել։ La fureur contracte les muscles du visage։ ‖ 2. Միաբանել, կարճել (զերկաւս ձայնաւորս կամ զվանկս ի մի)։ On contracte À *le* en *Au*, *De le* en *Du*։

† **Contractif, ive** (տոկդրաքդիֆ, իվ) անդ. կծկիչ. ամփոփիչ։ [ամփոփելի։

Contractile (տոկդրաքդիլ՛) անդ. կծկելի. °կծկական.

Contractilité (տոկդրաքդիլիդէ) ե. խ. °կծկականութիւն։

Contraction (տոկդրաքսիօն) ե. խ. 1. կծկութիւն. կարկամութիւն. ամփոփումն։ ‖ 2. Միաբանեալ (երկուց ձայնաւորաց կամ վանկից ի մի)։

Contractuel, elle (տոկդրաքդուել, ել՛) անդ. Դաշնաւորական. պայմանական։

Contracture (տոկդրաքդուր) ե. խ. 1. Կարբիլն (սեան մնա ի խոյսին կոյս)։ ‖ 2. կարծրութիւն. խտութիւն (մկանց [muscle], լաս բժշկաց)։

Contradicteur (տոկդրադիքդօր) ե. ար. Ընդդիմադարան. հակառակարան. հակառակող. գիմագարձ։

Contradiction (տոկդրադիքսիօն) ե. խ. 1. Ընդդիմադարանութիւն. հակառակութիւն. ընդդիմադարձանութիւն. գիմագարձութիւն. հակաճառութիւն։ Cet avis a passé sans —. Esprit de —. Ոգի հակառակութեան, ընդդիմադարանութեան։ ‖ 2. Հակառակութիւն (բանից) ընդ միմեանս. ընդդէմ հակառակութիւն. հակառակախոսութիւն. հակառակութիւն։ *Être et n'être pas* implique —. Les contradictions de cet accusé l'ont perdu։

Contradictoire (տոկդրադիքդուար) անդ. Հակառակ. ընդդիմական. հակառակեան։ Des nouvelles contradictoires։

— Arrêt, condamnation —. Վճիռ կամ գատաստանագործութիւն յիւս լսելոյ զամբաստանութիւնն և զպատասխանութիւն. գիմախոսական վճիռ, գատաստանագործութիւն։

Contradictoirement (տոկդրադիքդուարմընդ) ած. Հակառակախոսութեամբ. հակառակաբար։ ‖ 2. Յիւս լսելոյ զընդդիմակաց կողմանն, զամբաստանութիւնն և զպատասխանութիւն. գիմախօսարար։ Il a été jugé —. Arrêt rendu —։

Contraignable (տոկդրէնիեպլ) անդ. Յար հնար ի բանադատանել. բանադատելի։

† **Contraignant, ante** (տոկդրէնիան, անդ) անդ. Տաղտուկ. անհանգիստ։

Contraindre (տոկդրէնտր) [Je contrains, nous contraignons, vous contraignez, ils contraignent. Je contraignais. Je contraignis. Je contraindrai. Contrains, qu'il contraigne, contraignons. Que je contraigne, que nous

Digitized by Google

contraignions. Que je contraignisse. Contraignant. Contraint, ainte.] բ. ն. ֆ. Պնդել. Ներել. (իշ.)։ Sa chaussure le contraint si fort, que . . . ‖ 2. Նեղել. տրգելուլ։ Je ne prétends pas vous —։ ‖ 3. Բռնադատանել զոք առնել զոր ինչ ոչ կամի. ստիպել. Տարկեցուցանել. բռնաբառնել, Տարկ առնել առնուլ։ On le contraignit de faire telle chose. On l'y contraindra par force։ ‖ 4. Բռնադատանել զոք առնեական իշխանութեամբ առնել կամ տալ ինչ։ Si vous ne me payez, je vous ferai —։

— La nécessité contraint la loi. (—ած.) Հարկն լուծանէ զօրէնս։

= Se —. բ. ա. Նեղել զանձն. Ներել։ Ne vous contraignez pas pour moi, je vous prie։

Contraint, ainte (Կոնդրեի, ինդ) ած. ֆ. Նեղեալ. (իշ.)։ — dans son habit։ ‖ 2. Նեղեալ. բռնադատեալ։ Joie contrainte. Il a l'air —։ ‖ 3. (Կոնթ.) Բռնազբօսիկ (ած)։

Contrainte (Կոնդրինդ) ի. ին. ֆ. Նեղութիւն, անձկութիւն, պնդութիւն (Հանդերձից, կօշկաց). (իշ.)։ ‖ 2. (Կոնթ.) Նեղութիւն. դժուարութիւն. բռնադատութիւն։ La — de la mesure, de la rime։ ‖ 3. Բռնադատութիւն. բռնութիւն։ Employer la —։ ‖ 4. Բռնազբօսութիւն, Ներզութիւն (ի պատկառանաց կամ յարկածութեան, այլովք Հանգերձ)։ La — qu'imposent les bienséances. "La chasse s'étant passée de part et d'autre dans une — perpétuelle." FÉN. *Tél.* VII.

— par corps. Ա. Ի կանանցն պարտատեառն զկոխադարձն ի բռնի առ ի բռնադատելոյ զնա Հատուցանել զոր ինչ պարտի։

Contraire (Կոնդրէր) ած. ֆ. Հակառակ. ընդդէմ. ընդդիմակ. Ներհակ։ Le froid et le chaud sont contraires։ ‖ 2. Ընդդիմակաց (Հողմ)։ Avoir le vent à — vent —. Le vent était — . Ընդդէմ էր Հողմն։ ‖ 3. Վնասակար։ Le café vous est —։ ‖ 4. Հակառակորդ. ընդդիմակաց։ C'est un homme qui m'a toujours été —։

= է. ա. Հակառակն. ընդդիմակն։ Je vois tout le — de ce qu'on m'avait promis. Les contraires se guérissent par les contraires. Հակառակաբն Հակառակքն բժշկին։

= Au — de. Ներ. ած. Հակառակ։ Aller au — d'une chose. Ընդդէմ կալ. դիմադարձ լինել։

= Au —, tout au —, bien au —. Գէ. ած. Ընդրին Հակառակն. ի Հակառակէն. Նոյ մեռանելոյ. Նոյ աւանիկ։ Vous dites que cela arriva de la sorte ; au —, il arriva que . . .

Contrairement (Կոնդրէրմանդ) մ. Հակառակ. Ներհակաբար։ Agir — aux dispositions de la loi։

Contralto (Կոնդրալդօ) է. ա. Ձայն ինչ երգեցողութեան. *Երգարարձր։

Contrariant, ante (Կոնդրարիան, անդ) ած. ֆ. Հակառակասէր։ Homme, esprit —։ ‖ 2. Նեղիչ. տագնապուկ. անհաճոյ։ Cela est bien —։

Contrarier (Կոնդրարիէ) բ. ն. ֆ. Հակառակել. ընդդէմ գառնալ, կալ։ Il me contrarie toujours։ ‖ 2. Ա. Երգելուլ. խափանել։ Un mouvement qui en contrarie un autre. Nous fûmes contrariés par les vents pendant notre navigation։ ‖ 3. Տրտմեցուցանել. (ընդ.)։ Je n'ai pas réussi, cela me contrarie։

Contrariété (Կոնդրարիէթէ) է. ին. ֆ. Հակառակութիւն. ընդդէմդարձութիւն։ La — qui existe entre le froid et le chaud։ ‖ 2. Չմիաբանութիւն. անմիաբանութիւն. տարաձայնութիւն։ — d'opinions, d'humeurs։ ‖ 3. Խոչ. խափան. արգել. դիմադարձութիւն։ Si j'ai réussi, ce n'est pas sans beaucoup de contrariétés։ ‖ 4. Դժհամակութիւն. (ընդ.)։ Les mauvais propos tenus sur son compte lui ont causé une vive —։

Contrastant, ante (Կոնդրաստան, անդ) ած. Ընդդիմակաց (կերպարանք ի նկարս)։

Contraste (Կոնդրաստ) է. ա. ֆ. Հակառակութիւն. չմիաբանութիւն։ — d'ombre et de lumière. — de caractères։ ‖ 2. *Ընդդիմատեսիլ կերպարանք. ընդդիմակ. *դիմադարձիկ։ Ce peintre entend bien le —, les contrastes. Ce morceau de musique offre des contrastes qui ne sont pas tous de fort bon goût. Le — de deux idées։

Contraster (Կոնդրաստէ) բ. ն. ֆ. Հակառակել, չմիաբանել լինել։ Sa conduite contraste avec son état։ ‖ 2. Ընծայեցուցանել ընդդիմակս, ընդդիմատեսիլ կերպարանս. կազմել. դիմադարձիկ։ Ces figures contrastent bien։

= բ. ն. *Ընդդիմատեսիլ միմանց կացուցանել. *դիմադարձիկ։ Ce peintre sait — les têtes, tout en leur conservant l'air naturel։

Contrat (Կոնդրա) է. ա. ֆ. Գաշն. *գաշնագրութիւն. պայման. ուխտ։ — bilatéral, unilatéral. Faire un —. Insérer une clause dans un —. — de mariage. Գ. Գրօրէնք։ ‖ 2. Գիր գաշնոյ. պայմանադիր. *պայմանագիր. *գաշնագիր։ Avoir son — dans sa poche. Déchirer le —։

Contravention (Կոնդրավանսիոն) է. ին. ֆ. Յանցանք (օրինաց, պատուիրանաց). օրինազանցութիւն. պատուիրանազանցութիւն։ — aux lois. Être en — avec les règlements։ ‖ 2. Յանցանք (կանանց ատելիանութեան [police]). *կանանազանցութիւն։ Les crimes, les délits et les contraventions։

† **Contrayerva** (Կոնդրայերվա) է. ա. Արմատ ինչ բժշկական՝ իբրև կարմրատակ պատաքաստ, ազիատակ ի նեղքատառ, և անուշահոտ. *գարմանիխոտ։

Contre (Կոնդր) նխ. ֆ. Ընդդէմ. հակառակ։ Parler — sa pensée. Faire une satire — quelqu'un. Marcher — l'ennemi. Խաղալ, զօրախաղալ լինել ի վերայ թշնամեաց։ Se mettre en colère — quelqu'un. Բարկանալ առ ոք կամ ի վերայ ուրուք։ Vous vous êtes indigné — moi. Յառնացեալ էք ընդ իս։ — la volonté de Dieu. Ա. ստուգիւ կամացն Աստուծոյ. առանց Աստուծոյ կամացն։ — toute attente. Ա. ի ստուգիւ ամենայն ակնկալութեան։ Pisser — la muraille. Միզել զօրմամբ։ Élever autel — autel. առնս յ'Autel։ ‖ 2. Հանդէպ. յանդիման։ ‖ 3. Ա. առ ընթեր. մերձ։ Sa maison est — la mienne։

— Par —. փոխարէն. (ասի ի վաճառականութեան)։

= մ. ֆ. Յանդիման։ ‖ 2. Հակառակ. ընդդէմ։ L'assemblée a voté —. Parler pour et —. Խօսել փոխանակ և ընդդէմ, *Ի կերպ գէմ։ [tout —։

= Tout — . Ամբ. ած. Ա. երի. առընթեր. կից։ J'étais = Ci- — . Ամբ. ած. առս ի Ci։

= Là — . Ամբ. ած. Ընդդէմ այսորիկ։

= է. ա. Հակառակն. ընդդէմն։ Soutenir le pour et le —։

† **Contre-accusation** (Կոնդրաքիւզասիոն) (յե. Des — - accusations) է. ին. Ամբաստանութիւն ընդդէմ առ բառնանութեան. *Հակամբաստանութիւն։

Contre-allée (Կոնդրալե) (յե. Des — - allées) է. ին. Կոզմիական ծառուղի։

Contre-amiral (Կոնդրամիրալ) (յե. Des — - amiraux) է. ա. ֆ. Երբորդ ծովակալ։ ‖ 2. Նաւ երրորդ ծովակալի։

† **Contre-appel** (Կոնդրափել) է. ա. Երկրորդ անուանակոչ։ Il n'était présent ni à l'appel ni au —։

Digitized by Google

Contre-approches (ֆռիւ-ափրօշ) ֆ. իթ. յտ. *Հակամերձաւթիւնք (պաշարելոց)։

Contre-balancer (ֆռիւ-պալանսէ) բ. ն. 1. Հաւասարակշռել. ունել. Հակակշռել։ Un poids qui en contre-balance un autre։ ‖ 2. (ֆիգ.) Ունել ի հաւասարութեան, ի կշիռ. չափս. Հակակշռել։ Leur puissance a longtemps contre-balancé la sienne։

= Se —. բ. ա. Հակակշռիլ. գտանիլ. Հակակշռիլ։

Contrebande (ֆռիւ-պանտ) ֆ. իթ. 1. Պատճառանք ընծայից յերկիր օտար վաճառս արգելեալս առանց զմաքսն հատուցանելոյ. *Ապրանքնկնդութիւն։ Faire la —. Marchandises de —. De —. (ֆիգ. և ընդ.) Ընդդէմ հրամանաց, օրինաց. գողացիկ. գողունի։ Un travail de —. Homme de —. Այր կասկածելի, յոր չէ մարթի վստահ լինել։ ‖ 2. Արգելեալ վաճառք։ Un bâtiment chargé de —։

Contrebandier, ière (ֆռիւ-պանտիէ, իեր) ֆ. *Պապանձնդ։ [ի վերայ։

Contre-bas (en) (ան ֆռիւ-պա) ած. ա. Վ. Երկաս

Contrebasse (ֆռիւ-պաս) ֆ. իթ. Յատարտամայնագոյն ձայն լուծակ։

Contre-batterie (ֆռիւ-պատըրի) (յթ. Des — batteries) ֆ. իթ. 1. *Հակաբախոց։ La batterie ayant été dressée, les ennemis firent aussitôt une —։ ‖ 2. (ֆիգ. և ընդ.) Հակառակ հնարք, միջնոյսութիւնք։ [ա. ան։

† **Contre-biais (à)** (ա ֆռիւ-պէ) ած. ա. ի հակառակ։

Contre-boutant (ֆռիւ-պու-թան) ֆ. ար. ան. Contrefort, 1։ [առ գործ ապրմ. արմիւ։

Contre-bouter (ֆռիւ-պու-թե) բ. ն. Հաստատ.

Contrecarrer (ֆռիւ-քարէ) բ. ն. Ընդդէմ կալ. Հակառակ լինել. (ընդ.)։ Il le contrecarre en toutes choses։

Contre-charme (ֆռիւ-շարմ) (յթ. Des — charmes) ֆ. ար. Թովչութիւն հակառակ կամ լուծիչ առաջինոյն։

Contre-châssis (ֆռիւ-շասսի) (յթ. անհ.) ֆ. ար. Երիվին պատառհան ապակեզէն կամ թղթեայ։

Contre-clef (ֆռիւ-քլէ) (յթ. Des — clefs) ֆ. իթ. Փոր յօրմէ կամ յայհակէ պատոյ քարի կամարաց։

Contre-cœur (à) (ա ֆռիւ-քյոր) ած. ա. Ակամայ. պատահիւս. ընդդէմ իւրոց կամաց։

Contre-coup (ֆռիւ-քու) ֆ. ար. 1. Ընդդիմահարութիւն։ La balle a donné contre la muraille, et il a été blessé du — ։ ‖ 2. (ֆիգ.) Ազդեցութիւն. արդիւնք։ Si on ruine votre associé, le — portera, retombera sur vous. "Les plus légères fautes ont de violents contre-coups." ՐՔՆ. *Tél.* XII. ‖ † 3. Յանկարծական ընդառաջութիւն (երիվարի)։

Contre-courant (ֆռիւ-քու-րան) ֆ. ար. Հակառակ ընթացք կամ հոսանք (գետոյ)։

A. **Contredanse** (ֆռիւ-դանս) ֆ. իթ. 1. կարգաւ ինչ գաղղիացւոց. գէմընդդէմ կարգաւ. *Հակապար։ Cette dame est engagée pour la prochaine —։ ‖ 2. Նուագ, եղանակ հակապարու։ Jouer une —։

†B. **Contredanse** (ֆռիւ-դանս) ֆ. իթ. Շինական կարգաւ ինչ Անգղիացւոց. *գիղձապար. (անգղ. Country-dance)։

Contre-digue (ֆռիւ-դիկ) (յթ. Des — digues) ֆ. իթ. Երկրորդ ամբարտակ։

Contredire (ֆռիւ-տիր) [ի յոգնակի երկրորդ գէմն առեմ. Ներկայի առ vous contredisez, նդիպակս և ի հրամայականին contredisez. յապն. ժամանակս լծորդի իրրև գDire.] բ. ն. 1. Հակառակիլ. բանընդդէմ լինել. ընդդէմ բանս գնել. ընդդիմաբանել. Հակառակաբանել։ L'accusé contredit les témoins sur ce point։ Այն և ան անխնդիր։ Cet homme aime à —։ ‖ 2. (ֆիգ.) Հակառակ լինել. ընդդէմ, հակառակ կալ. ընդդէմ գտանիլ։ Une telle loi contredit la nature։

= Se —. բ. ա. 1. Դիմագարձ, հակառակ լինել ան ձին. հակառակ անձին իւրում խօսիլ. քակիլ անձամբ անձին գիւր բանս։ Cet auteur se contredit en beaucoup d'endroits։ ‖ 2. կառնիլ (բանից) ընդ միմեանս. չհաւանիլ։ Ces deux propositions semblent se —։

Contredisant, ante (ֆռիւ-տիզան, անթ) ած. Հակառակաբար. դիմագարձ։ C'est un esprit —։

Contredit (ֆռիւ-տի) ֆ. ար. Հակառակ պատասխանի. հակառակութիւն։

= Sans —. ած. ա. Անանց ամենայն երկբայութեան. անշուշտ. արդարև։ Il est, sans —, le plus grand homme du siècle։

Contrée (ֆռիւ-տե) ֆ. իթ. Երկիր. գաւառ. կոզմն։ La grêle n'a ravagé qu'une partie de la —. Ce sont les meilleures terres de la —։

Contre-échange (ֆռիւ-եշանժ) (յթ. Des — échanges) ֆ. ար. փոխանակութիւն. արբաւաք. (խրբ)։

Contre-enquête (ֆռիւ-անգէթ) ֆ. իթ. Քննութիւն հակառակ քննութեան ընդդիմակաց կողմանն։

Contre-épaulette (ֆռիւ-եբոլէթ) ֆ. իթ. *Ականոզ սառանոց (զինուորական). սառանոցակ։

Contre-épreuve (ֆռիւ-եբրուվ) ֆ. իթ. 1. *Հակափորձ. (բան փորագրողաց)։ ‖ 2. (ֆիգ.) Ազօտ նմանութիւն։ Ce n'est qu'une pâle — de tel poème։ ‖ 3. Երկրորդ քաւէարկութիւն ի ժողովս ընդդէմ առաջարկութեանն զառաջինն քաւէարկելոյ. *Հակափորձ։

† **Contre-éprouver** (ֆռիւ-եբրուվե) բ. ն. Հաստել զհակափորձն։

Contre-expertise (ֆռիւ-եքսբէրթիզ) (յթ. Des — expertises) ֆ. իթ. Հակառակ քննութիւն փորձագիտաց կարգելոց ի դատաստանի։

Contrefaçon (ֆռիւ-ֆասոն) ֆ. իթ. Ընդօրինակել, խարդախել նմանութիւն. նմանագործութիւն։ Le — d'un livre, d'un dessin, d'une marque de fabrique։

Contrefacteur (ֆռիւ-ֆաքթէօր) ֆ. ար. Որ ընդօրինակաց նմանութեամբ. նմանագործ։

Contrefaction (ֆռիւ-ֆաքսիոն) ֆ. իթ. Խարդախել նմանագործութիւն։ — des monnaies. Դրամանկութիւն. գահեկանահատութիւն։

Contrefaire (ֆռիւ-ֆէր) [Ծործի իրրև գFaire.] բ. ն. 1. Նմանակցուցանել. կերպարանել։ — quelqu'un. — le chant du rossignol։ ‖ 2. Ձևանալ. կերպարանիլ։ — l'insensé, le sot. Անմիտ ձևանալ։ — le mort. Ի. Ուռուցիկ լինել։ ‖ 3. Նմանակցուցանել խարդախութեամբ. ընդօրինակել։ — un livre. — la signature de quelqu'un։ ‖ 4. Եղծանել. խանգարել։ Il a eu des convulsions qui lui ont contrefait tout le visage։

Contrefaiseur (ֆռիւ-ֆէզէօր) ֆ. ար. Նմանակցուցիչ (հայհի կամ չարժուածոց ապրոց, ձայհի անասանց). (խրբ)։

Contrefait, aite (ֆռիւ-ֆէ, թ) անց. փոխ. Contrefaire բայիւ. 1. Խարդախութեամբ նմանեալ. խարդախեալ։ Ouvrage —։ ‖ 2. Տգեղ. չարաձև։ Une taille toute contrefaite. Homme —։ [պատաս-հան։

† **Contre-fenêtre** (ֆռիւ-ֆընէթր) ֆ. իթ. Երկրի

Digitized by Google

Contre-fil (էօ՝ոդ-ը-ֆիլ) է. ած. Հակառակ կողմն։ Le — de l'eau։

Contre-finesse (էօ՝ոդ-ը-ֆինես) է. իգ. Նենգաւթիւն ընդդէմ նենգաւթեան. հնարք ընդ հնարիցդ. հակառակ հնարք. (խրի)։

Contrefort (էօ՝ոդ-ըֆօ՝) է. ած. 1. Որմ ի հաստատութիւն պարսպի. գ. գիմաձիր։ (Աստ և ա Contre-boutant)։ ‖ 2. փոքրիկ գօսի լերանց ի կողմանէ մեծի գօսւոյ. *հանգիպագօսի։

† **Contre-fraser** (էօ՝ոդ-ը-ֆրազե) բ. ն. Երդոգդ, վերջին անգամ թրել զՀայկեան կամ զպանգուսած հացի։

Contre-fugue (էօ՝ոդ-ը-ֆիւկ) է. իգ. Հակառակ փախուստ. (քան երաժշտից). *հակափախուստ։

Contre-garde (էօ՝ոդ-ը-կարդ) է. իգ. Ամրութիւն մեարտկոցի, հողաբլուղ։

Contre-hacher (էօ՝ոդ-ը-հաշե) բ. ն. Տաշած զտաշածով ածել (ի փորագրութեան՝ տե ի թանձրագրին և գարծելոյ զտաւերան և զերանգս)։ *հակատաշել։

Contre-hâtier (էօ՝ոդ-ը-հատիէ) է. ած. տես Hâtier։

Contre-haut (en) (ան էօ՝ոդ-ը-հո) մած. ած. Ի ներքոյս, ի ստորուստ ի վեր։

† **Contre-heurtoir** (էօ՝ոդ-ը-հեօ-դուար) է. ած. Երկաթի յոր հարկանի գռնահարն։

Contre-jour (էօ՝ոդ-ը-ժուր) (յթ. անփ.) է. ած. Հակառակ կողմն լուսոյ։ Les femmes aiment d'ordinaire le —։ == À —. մած. ած. Ի հակառակ լուսոյ (տեսանել զնկար)։

Contre-latte (էօ՝ոդ-ը-լատ) (յթ. Des —-lattes) է. իգ. Տախտակ զոր գնեն ի տանիս ընդ մէջ ծագերոց [chevron] ի հաստատութիւն կաւարաց [latte]. *գիմահաւար։

Contre-latter (էօ՝ոդ-ը-լատե) բ. ն. Դնել գիմահաւարս ի տանիս։

Contre-lettre (էօ՝ոդ-ը-լեդր-ը) (յթ. Des —-lettres) է. իգ. Գաղտնի յիշակար [acte] եղծիչ գաշնից առաջնոյ յիշակարի. *գաղտյիշակար։

Contremaître (էօ՝ոդ-մ՝եդր-ը) է. ած. 1. Երդոգդ նաւազապետ։ ‖ 2. Վերակացու գործատրաց. գործավար։

† **Contremandement** (էօ՝ոդ-ը-մանդ-ը-ման) է. ած. Հակառակ հրամանի։

Contremander (էօ՝ոդ-ը-մանդե) բ. ն. Հրամայել հակառակ առաջնոյ հրամանին. հակառակ պատուիրս հրամանաց առաջ։ On avait mandé cet officier, mais il a été contremandé. Il a contremandé sa voiture։

Contremarche (էօ՝ոդ-ը-մարշ) է. իգ. Հակառակ չու կամ խազացք զօրաց։ [խազացք ծովու։

Contre-marée (էօ՝ոդ-մարե) է. իգ. Հակառակ

Contremarque (էօ՝ոդ-ը-մարգ) է. իգ. 1. Երկրորդ նշան, գրաշմ։ Mettre une — à un ballot։ ‖ 2. Երկրորդ առմնական ելեւոյն ի թէատրոնէ առ ի մուտանել անդրէն վերջնոյն. *փոխառումն։

Contremarquer (էօ՝ոդ-ը-մարգե) բ. ն. Երկրորդ գրաշմ ի վերայ գնել. գնել երկրորդ նշան։ — un ballot de marchandises։

Contre-mine (էօ՝ոդ-ը-մին) (յթ. Des —-mines) է. իգ. 1. Ական ընդդէմ ականի. *ընդգիմամիսր ական։ ‖ 2. Ական ընդ բերդաւ առ ի պայթուցանել զոյն ի վերայ թշնամեաց յորժամ յարձակեալ ի ներքս գիմացեն։ ‖ 3. (էօ՝ոդ-ը-մին) Հնարք խափանելոյ զինեղութիւնս կամ զմիջնեղայութիւնս ուրուք։

Contre-miner (էօ՝ոդ-ը-մինե) բ. ն. Ական ընդդէմ ականի հատանել. հատանել ական ընդդիմամիսրս։

Contre-mineur (էօ՝ոդ-ը-մինօր) է. ած. *Ընդդիմափոր ականահատ։

Contre-mont (էօ՝ոդ-ը-մո՝) մած. ած. 1. Ի վեր կոյս։ Gravir —։ ‖ † 2. Գիւղիվայր (սերմանեալ, այսինքն արմատն ի վեր և ծղօտն ի վայր. ասի զսերմանեացն)։

† **Contre-mot** (էօ՝ոդ-ը-մօ) (յթ. Des —-mots) է. ած. 1. Գաղտնախանձ նշանաբանի [mot d'ordre] զօրաց։ ‖ 2. Երկրորդ նշանաբան զօրաց։

Contre-mur (էօ՝ոդ-ը-մ՝ը) է. ած. Որմ փոքրիկ կողմնակաւն ի հաստատութիւն պարսպ։

Contre-murer (էօ՝ոդ-ը-մ՝ուրե) բ. ն. Ամրաւանալ, ածել որմ ի կողմանէ։ La loi oblige, dans certains cas, à — les lieux d'aisances։

Contre-opposition (էօ՝ոդ-օբօզ-իսիօ՝ն) (յթ. Des —-oppositions) է. իգ. Ընդդիմակաց հակառակութիւն։

Contre-ordre (էօ՝ոդ-օ՝ռդր-ը) է. ած. Հակառակ հրամանի։

Contre-partie (էօ՝ոդ-ը-փառ-թի) է. իգ. 1. Հակառակ մասն. (քան երաժշտից)։ La basse est — du dessus։ ‖ 2. Երկրորդ ձայն. (քան երաժշտից)։ Chanter la —։ ‖ 3. (էօ՝ոդ-ը-փառ-թի.) Հակառակ կարծիք. ընդդիմակողմն։

† **Contre-passation** (էօ՝ոդ-ը-փա՝-սիօ՝ն) է. իգ. Անցուցանելն զՀրամանն՝ եգեալ ի թիկունս փոխանակագրի՝ յանուն այնորիկ յորմէ ընկալաւ զպահանակագիրն. *հականցուածութիւն։ [(զփոխանակագիրք)։

† **Contre-passer** (էօ՝ոդ-ը-փա՝-սե) բ. ն. *Հականցնել

Contre-peser (էօ՝ոդ-ը-փէզե) բ. ն. Հաստատակշիռ առնել. հակակշռել. (վ. այժմ ասի Contre-balancer)։

Contre-pied (էօ՝ոդ-ը-փիե) է. ած. 1. Հետաւորեալն շանց սրսկանաց զերիւն ընդ հակառակ հետս ասիցն. հակառակ հետք։ Les chiens avaient pris le — du cerf։ ‖ 2. (էօ՝ոդ-ը-փ.) Հակառակն։ Il fait tout le — de ce qu'on lui a dit։

† **Contre-pilastre** (էօ՝ոդ-ը-փիլ-ասդր-ը) (յթ. Des —-pilastres) է. ած. Կոյտ ընդդէմ մուխի. *հակամոյտ։

Contrepoids (էօ՝ոդ-ը-փուա) է. ած. 1. Հակառակակշիռ. կշիռ հաստատակշիռ. հակակէաս կշիռ. *հակաքարշ։ Le — d'une horloge։ ‖ 2. Զոգ հաստատակշռութեան պարտանախազգից. *կշռաձող. (լաս և ա Balancier)։

Contre-poil (էօ՝ոդ-ը-փուա՝լ) է. ած. Հակառակ կողմն հերաց։ À —. մած. ած. Ի վեր (ա)։ Étriller un cheval à —. Faire la barbe à —. Brosser un chapeau à —. (Աստ և ա À rebrousse-poil)։ — Prendre une affaire à —. (էօ՝ոդ-ը-փուա՝լ ընդ.) Բռնել հարկանել զիրաց ինչ յանյարմար կողմանէն։ — Prendre quelqu'un à —. խօսել կամ գործել առ ի զկծեցուցանելոյ զոք։ [տաս։ == Վկաս. (ա) "Օ՜նոր գէրասան մարդին մազի վեր." Բիժ. Գրաս.

Contrepoint (էօ՝ոդ-ը-փուէ՝ն) է. ած. 1. Ածանաս յօրինելոյ երգս՝ երկու կամ բազմագոյն ձայնիւք. երգագրութիւն. նոտագրութիւն։ Apprendre le —։ ‖ 2. Բազմաձայն երգ։

Contre-pointer (էօ՝ոդ-ը-փուէ՝ն-թե) բ. ն. 1. կարել գիմընդդէմ։ — une couverture, une jupe։ ‖ 2. Կանգնել գնդընկէցս ընդդէմ գնդընկէցաց թշնամեաց։ — un canon։ ‖ 3. (էօ՝ոդ-ը-փուէ՝ն-թե.) Հակառակել. խօսել ընդդէմ. (խրի)։

Contrepoison (էօ՝ոդ-ը-փուա՝զ՝ն) է. ած. 1. Անգեղայդ. դեղիմափ. հակառակադեղ. (որ և Antidote)։ ‖ 2 (էօ՝ոդ-ը-փ.) Անգեղայ. դեղիմափ։ Ce livre est le — des nouvelles doctrines։

Contre-porte (էօ՝ոդ-ը-փօ՝ռդ-ը) (յթ. Des —-portes)

Digitized by Google

ֆ. նէ. ա. Երկրորդ գօտեան (ամիսոցի)։ ‖ 2. Ա. բուսաքին, երկրորդ գօտեան (տան՝ ի կառուց)։ Նախագօտեան։

† **Contre-poser** (ֆոյդ-է-փօզ-ի) բ. ն. ա. Ոչ բարւոք գնել։ ‖ 2. Ա. ընդունանել վերիպակաւ հաշիւ մի ի կարգաւ գիրն, ի սուտորն. (բան վճռաւոր ակնոյց)։

† **Contre-promesse** (ֆոյդ-է-փռ-օ-ս) (յգ. Des — -promesses) ֆ. նէ. Գիր որով հրաժարէ ոք ի խոստացեալ նմա պարգեւէն։

Contre-proposition (ֆոյդ-է-փռ-օփ-ու-սիսի) ֆ. նէ. Հակառակ առաջարկութիւն։

† **Contre-protestation** (ֆոյդ-է-փռ-օդ-ս-դ-սիսի) ֆ. նէ. Բողոք ընդդէմ բազդոյ։

Contre-révolution (ֆոյդ-է-ռեվ-ու-սիսի) ֆ. նէ. Հակառակ յեղափոխութիւն։

Contre-révolutionnaire (ֆոյդ-է-ռեվ-ու-սիոնէր) ած. և ֆ. Հակառակ յեղափոխութեան՝ յեղափոխական։

† **Contre-ronde** (ֆոյդ-է-ռոնդ) ֆ. նէ. Երկրորդ շրջման գիշերապահաց։

Contre-ruse (ֆոյդ-է-ռուզ) ֆ. նէ. Հակառակ նենգ, խորամանկութիւն. (խրթ)։ [Ջոյն (նաւա.)։

† **Contre-salut** (ֆոյդ-է-սալ) ֆ. ա. Փոխարէն ող.

Contre-sanglon (ֆոյդ-է-սանկլոն) ֆ. ա. Փոկ բանալ ի գօտեդ [arçon] թամբի երիվարի, յոր անցուցեալ պինդն զգօտին կամ զքաշիկն [sangle]. *գօտեկալ։

Contrescarpe (ֆոյդ-ս-կռ-ս) ֆ. նէ. ա. Ջաւիղ բանակ արտաքին սրմոյ խրամոյ բերդի։ ‖ 2. Ճանապարհ սահ. բանծաւոտ (ի պատնէշս). գագաղ։ [կնիք փոքր։

Contre-seel (ֆոյդ-է-սել) (յգ. Des — -scels) ֆ. ա.

Contre-sceller (ֆոյդ-է-սել) բ. ն. կնքել փոքրիկ կնքով։ [ընդերագիր։

Contresceing (ֆոյդ-է-սին) ֆ. ա. Զեռնագիր ստ.

Contresens (ֆոյդ-է-սան) ֆ. ա. ա. Հակառակ միտք, խմացուած։ Vous prenez le — de mes paroles։ ‖ 2. Ծամարիտ, թիւր, վրիպակ մեկնութիւն։ Cette traduction est pleine de —։ ‖ 3. Ընթերնուլն օրինակաւ կամ եղանակաւ որ հակառակ է մեաց բանիցն. *հակիմաստ։ Sa manière de lire est un perpétuel —։ ‖ 4. Հակառակ կազմի կամ ոգեղութիւն (պատառոտաց [étoffe], կտաւոց)։

— À —. ած. ա. ա. Հակառակ մեաց մեանձագրին. ի հակառակ միտս։ Lire à —։ ‖ 2. Ընդ հակառակին. ի հակառակին։ Une dentelle cousue à —։

† **Contresignataire** (ֆոյդ-է-սինիա-թէր) ֆ. ա. Ա. ընդերագիր մեանձագրող։

Contresigner (ֆոյդ-է-սինի) բ. ն. Ա. ընդերագրել, արկանել ստ. ընդերագիր զերան մեանձագրիր. *ստորագրել։

† **Contre-taille** (ֆոյդ-է-թայլ) (յգ. Des — -tailles) ֆ. նէ. Գիծ ի վերայ գծի (ի փորագրութիւնս)։

† **Contre-tailler** (ֆոյդ-է-թայի) բ. ն. Գիծ զգծով ածել (ի փորագրութիւն)։

Contretemps (ֆոյդ-է-ռան) ֆ. ա. ա. Տարաժամութիւն. անպատշաճութիւն։ À —. ած. ստ. ի տարաժամ. յանժամ ժամանակի։ Parler, agir à —. À temps et à —. ժամու և տարաժամու. ի ժամու և ի տարաժամ։ ‖ 2. Ցանկարծակի բերք. խոչ. խափան։ Il est arrivé de fâcheux — dans cette affaire։ ‖ 3. Ոստանալն ի կարգաւ ի վերայ միոյ տոքն՝ մինչչև հգալ ի գլխին զմիւս ոտն։

Contre-tirer (ֆոյդ-է-թի-ռ) բ. ն. ա. Կրկին գրոշմել, տպել։ — une estampe։ ‖ 2. Հանել պատատարն կամ զգրչագին. (խրթ)։ — un tableau, un plan, une carte։

Contrevallation (ֆոյդ-է-վալ-ա-սիսի) ֆ. նէ. Փոս չէրատափակ փորեալ զբերդս առ ի հատանել զել և զմուտ։

Contrevenant, ante (ֆոյդ-է-վէ-նան, -անդ) ֆ. Ոք յանցանէ զկանոնաց ոստիկանութեան [police]. *կանոնազանց։

Contrevenir (ֆոյդ-է-վէ-նի) [Ծորդի իրեւ զVenir.] բ. ե. Ստահականել, անառատել, ընդդէմ գտանել (օրինաց). անցանել, զանել (զպատուիրանաւ, զօրինաց, զերդմամբ). զընկենուլ, հատանել (զհրամանէ)։ — à la loi, aux commandements de Dieu։

Contrevent (ֆոյդ-է-վան) ֆ. ա. Մեծ փեղկ պատուհանաց փայտեայ. խուփն։

Contre-vérité (ֆոյդ-է-վեր-ի-թէ) (յգ. Des — -vérités) ֆ. նէ. Բանք զոր պարտ է ի հակառակ միտս իմանալ. սխալմունք, հնդգնախաւսն բանք։ (Որպէս յորժամ ասիցի զվատ՝ երբ Աստր քաջ է)։

† **Contre-visite** (ֆոյդ-է-վիզ-իթ) ֆ. նէ. Երկրորդ այցելութիւն։ [պարս. Տարկաւոս։

Contribuable (ֆոյդ-ի-պիւ-ապլ) ֆ. ա. Հարկատ.

† **Contribuant** (ֆոյդ-ի-պիւ-ան) ֆ. ա. Ոք տայ կամ հատուցանէ զիւր բաժին. հանգանակիչ։

Contribuer (ֆոյդ-ի-պիւ-ե) բ. ե. և †ն. ա. Տալ, հատուցանել զիւր բաժին. հանգանակել։ — pour un tiers dans *կամ* à une dépense. Toute la province a contribué pour l'entretien des gens de guerre։ ‖ 2. Հարկս տալ թշնամեաց ստ. ի ճաղատրելոյ յաւարառութեանց։ Il a fait — toute la province. Ի հարկի կացոյց, ընդ հարկաւ էարկ կամ եգ զամենայն գաւառն։ ‖ 3. Նպաստս, ձեռնտու լինել։ — au succès d'une affaire։

Contribution (ֆոյդ-ի-պիւ-սիսի) ֆ. նէ. ա. Ա. ան զոր տայ ոք ի հատարակաց ծախս. բաժին. տակ. հանգանակ։ Il a donné tant pour sa —։ ‖ 2. Հարկ. բաժ։ — des portes et fenêtres. Contributions directes, indirectes. Ուղղակի, անուղղակի հարկք կամ բաժք։ ‖ 3. Հարկիք զորս բռնաւորք պահանջեն թշնամիք ի բնակչաց երկրի կամ քաղաքի։ Lever des contributions sur les vaincus. Mettre tout le pays à —. Mettre un auteur à —. (ֆխ-ֆ.) Գրաքէլ տանջել տեղիսութիւնս ի գրոց մեանձագրի ստ.

Contrister (ֆոյդ-ի-սթ) բ. ն. Տրտմեցուցանել. վշտացուցանել։ Il ne faut pas — ses amis։

Contrit, ite (ֆոյդ-ի, իթ) ած. ա. Բեկեալ. զղջացեալ. (բան ստուգածանոյց)։ Un cœur —։ ‖ 2. Տրտում. Թախծեալ։ Il était bien — de cette action։

Contrition (ֆոյդ-ի-սիսի) ֆ. նէ. Բեկումն, բեկութիւն, խորտակումն (սրտի). զղջումն։ Faire un acte de —։

Contrôle (ֆոյդ-ոլ) ֆ. ա. ա. Կրկին արձանագիր, տումար։ Le — du sceau, des exploits։ ‖ 2. Իրաւունք, գինք կրկին արձանագրութեան։ Payer le — d'un acte։ ‖ 3. Ընեակ, *գրասենեակ կրկին արձանագրութեան։ Aller au —։ ‖ 4. Ընդան ստուգագրաց զտամեակս ի մուտս թէաստրոնից. *ստուգատան։ On refusa son billet au —։ ‖ 5. Ստուգութիւն. ճշդաստութիւն։ Être chargé de l'inspection et du — d'une caisse։ ‖ 6. *կնիքագրաշէմ (ի վերայ ոսկեզինաց և արծաթեզինաց)։ Cette pièce de vaisselle est suspecte, elle n'a pas le —։ ‖ 7. (ֆխ-ֆ.) Գինաւորութիւն. խծրծծ։ Ce gouvernement ne veut pas de —։ ‖ 8. Ցանկ անուանց (զօրականաց, զօրագլխաց). անուանագիր։ Cet officier a été rayé des contrôles de l'armée։

Contrôler (ֆոյդ-ոլե) բ. ն. ա. Կրկին արձանագրել։ ‖ 2. Ստուգել. ճշդաստել։ — le monnayage։ ‖ 3. Դնել կնքա-

Digitized by Google

գրչի (ի վերայ տակելիների և արծաթեղինաց). *կնքագրոշմիչ. ‖ 4. (ֆոխ.) Գինել. La chambre contrôle le gouvernement. ‖ 5. (ֆոխ.) Խծրծել. ըստգտանել. Il contrôle tout ce qui se fait dans ma maison. Il contrôle sur tout.

Contrôleur (ֆոդրոլյոռ) ֆ. ռ. 1. Ստնանագրող. ‖ 2. Մաուգիչ. Տշդրտիչ (տակելինաց և արծաթեղինաց, տանտակաց ի թիէատրոնս). ‖ 3. (ֆոխ.) Գինիչ. պարտատագէտ. Ցայս միտս լինի և իգ. Contrôleuse.

— de la bouche. Տանապագետ [maître d'hôtel] տան խշխանի.

Controuver (ֆոդրուվել) բ. ն. Հնարել. տատիճեան (տա ի վնասակար ուղիք). տատ ի քմից տանեցծանել.

Controverse (ֆոդրովերս) ֆ. իգ. վիճաբանութիւն (գիրքդրոց ինչ հատատոց կամ փիլիսոփայութեան). մուքտատութիւն. հակաճառութիւն.

Controverser (ֆոդրովերսել) բ. ն. և չ. վիճել. մուքտատել. հակաճառել. Ils controversèrent longtemps cette question. Matière controversée. Նիւթ որ է ընդ ինդրով, ընդ վիճմանէ.

Controversiste (ֆոդրովերսիսդ) ֆ. ռ. Որ խօսի կամ գրէ մուքտատութեան վերայ հատատոյ. *պոլեմարսիստ. *պոլեմարտգիր.

A. **Contumace** (ֆոդիւմաս) ֆ. իգ. 1. Անհատատութիւն տմբատատանելոյ երեւելոյ յատենի, եւ տանելոյ տատելի գատատարանն. խատափել ի գատատանել. *գատատանցութիւն. Condamnation par —. ‖ 2. Հակատակութիւն. գիմադարձութիւն. (ընդ.) L'esprit de —.

B. **Contumace** (ֆոդիւմաս) տ. և ֆ. Որ խատափի ի գատատանել. *գատատանդ.

Contumacer (ֆոդիւմասել) բ. ն. Դատել իրրև գդատատանդ. (ի բ) Faire — un déserteur.

Contumax (ֆոդիւմաքս) տ. և ֆ. 1. տես Contumace, B. ‖ 2. Մատնդատող (հրատարակաց եկեղեցւոյ).

Contus, use (ֆոդիւ, իզ) տ. Ճմլեալ.

Contusion (ֆոդիւզիո) ֆ. իգ. Ճմլուածք. Ճմլածք. Il reçut dans sa cuirasse une balle qui lui fit une forte —.

† **Contusionner** (ֆոդիւզիոնել) բ. ն. Ճմլել. Ճմլեցուցանել. Chute qui le contusionna. Il s'est contusionné la jambe.

Convaincant, ante (ֆովինգան, անթ) տ. Ցաղթահատկելի. հատատնեցուցիչ. Cet argument est —.

Convaincre (ֆովինգր) [Ընդգի իրրև գVaincre.] բ. ն. 1. Ցաղթահատել. հատատնեցուցանել. — quelqu'un de quelque chose. J'ai fait ce que j'ai pu pour le —. ‖ 2. Ցուցանել (զանք յանցատոր, մատանիչ, տատ). Il fut convaincu de trahison. Ցուցաւ մատանիչ. Il a convaincu de mensonge son accusateur. Մատ եղոյց զամբատատանող իւր.

= Se —. բ. տ. 1. Խելամուտ լինել. տեզեկանալ. խմատնալ. Je veux m'en — par moi-même. ‖ 2. Հատատնեցուցանել զմիմեանս.

Convalescence (ֆովալեսանս) ֆ. իգ. Հատատատիճ յատաղջութեան. կազդուրութիւն. կազդուրութիւն. Prompte, longue, pénible —. Entrer en —. Ցատաղջութիւն արծարծիլ. կազդուրիլ ի հիւանդութենէ. անդէն յատաղին տատաղջութեան կազդուրիլ.

Convalescent, ente (ֆովալեսան, անթ) տ. և ֆ. Որ ի հիւանդութենէն արծարծի յատաղջութիւն. *գհատատաղջ. (պլ. հիւանդքաղ).

† **Convallaire** (ֆովալլեր) ֆ. իգ. տես Muguet.

Convenable (ֆովընապլ) տ. 1. Վատշատ. գիպատ. ճաշակ. պատկանատոր. Cet emploi n'est pas — à ses talents. Vous devriez choisir un temps plus — pour exécuter ce projet. ‖ 2. Չատեմատատ. պատշատ. Faire une dépense — à sa fortune. ‖ 3. Վատշատ. վայելուչ. Une tenue, une mise —.

Convenablement (ֆովընապլման) տ. 1. Ըստ պատշատի. վայելչապար. On ne m'a pas traité — ! ‖ 2 Ըստ. հանգոյն. J'agirai — à vos vues.

Convenance (ֆովընանս) ֆ. իգ. 1. Պիտանատութիւն. հատատատութիւն. համեմատութիւն. նմանատութիւն. յարմատութիւն. Ces choses-là n'ont point de — l'une avec l'autre, entre elles. — de caractère, de goût. ‖ 2. Վատշատութիւն. վայելչութիւն. C'est une conduite qui blesse toutes les convenances. ‖ 3. Դիպ. գիպատութիւն. Avoir une chose à sa —.

A. **Convenant, ante** (ֆովընան, անթ) տ. Վատշատ. պատշատական. գիպող. (ռլ.). [Թիւն. (ռլ.).

† B. **Convenant** (ֆովընան) ֆ. ռ. Դատչի. գաշնագրութ.

Convenir (ֆովընիր) [Ընդգի իրրև գVenir.] բ. չ. 1. Պատնել յատնէին. հատատնել. ընդատնել. խատատանել. (ցայս միտս տատնու օժտնդակ գÊtre և գնախադրութիւնն de). Convenez-vous de votre faute? Խատատանի՞ք գյատնացանս ձեր. Convenez que vous aviez tort. ‖ 2. Պիտանել. միտգան լինել. գատատանել, ձայնակից գատանիլ. Les historiens ne conviennent pas sur la date de cet événement. ‖ 3. Պիտանել. ատհմանել. (տե. խոսքը մէկ ընել). Ils sont convenus de se trouver en tel lieu, de faire telle chose. Étant convenu avec les ouvriers de leur donner un denier par jour. Ատկատ վարձս մշակացի՝ ատատքն գատհեկան մի. N'étais-tu pas convenu avec moi d'un denier? Ո՞չ գատհեկանի միով տակ արկեր ընդ իս. ‖ 4. Վատշատ լինել. պատշատել. վայելել. ճաշատարկ. ի գէպ, ի ճահ գալ. (ցայս միտս տատնու օժտնդակ գAvoir և գնախադրութիւնն à). Il ne vous convient pas de parler si fièrement. Cela convient à sa position. ‖ 5. Չատմայ, ընդունելի լինել. Cette étoffe ne me convient pas. Ce domestique ne me convient pas. (տե. Այս պատատարս իմ գործոյս չի գայր). ‖ 6. Հարկ, պարտ և պատշատ լինել. Il convient que cela soit ainsi.

= Se —. բ. տ. Վատշատիլ միմեանց. Nos goûts, nos caractères se conviennent parfaitement.

Conventicule (ֆովընդիգիւլ) ֆ. ռ. 1. Փոքրիկ ժողով. ‖ 2. Կածուկ և ապօրինատար ժողով. *ծածկաժող.

Convention (ֆովընսիո) ֆ. իգ. 1. Դաշի. գաշնագրութիւն. պայման. միաբանութիւն. Ils ont fait une — entre eux, que celui . . . "Quelle — peut-il y avoir entre J.-C. et Bélial?" Boss. *Hist.* II, 12. Ո՞րպիսի միաբանութիւն մարմին լինել Քրիստոսի ընդ Բելիարայ. ‖ 2. Լռելեայն հատատութիւն ընդունելոյ ի գիպեցիկ արատատատ կամ ի գործութիւնս կեղծիս ինչ և պայմանս. գաշնագրութիւն. Le théâtre ne peut se passer de certaines conventions. Signes, langage de —. Դաշնագրական նշանք, բարբառ. ‖ 3. Վրատագոյ կարգի ժողով երեսփոխանաց ժողովգիտան առ ի հատատատելոյ կամ փոփոխելոյ զատմնագրութիւն. Հատմախմբութիւն. La constitution des États-Unis a été rédigée par une —.

Digitized by Google

Conventionnel, elle (կոնվանսիոնել, ել՛) ած. Դաշնագրական։ Valeur conventionnelle։

— ած. ար. Անգամ ազգային համախմբութեան գումարեցաց յամի 1792. Համախմբական։ [Նաեւ թուն։

Conventualité (կոնվենթուալիթե) ած. եզ. վանական.

Conventuel, elle (կոնվենթուել, ել՛) ած. վանական։ Assemblée, messe conventuelle. վանական ժողով, պատարագ։

— ած. ար. ած. Որ տանի իրաւունս բնակելոյ հանապազ ի նոքին վանս. վանական։ ‖ ած. Անուն կարգի իրիք փրանկիսկեան կրօնաւորաց. վանական։

Conventuellement (կոնվենթուելման՛) մ. Ըստ կարգաց վանականաց։ Vivre —։

Convergence (կոնվերժանս) ած. եզ. Միաբանակս միջոցաւորութիւն (գծից)։

Convergent, ente (կոնվերժան, անթ) ած. ած. Միաբանակս (գծից)։ ‖ ած. Համանիշս, Համանշանակ (հրահանգութիւն գնդապետից համ բնդանօթից)։ Feu —։

Converger (կոնվերժե) բ. ն. Միանալ, ձգիլ, ընթանալ ի նոյն և ի մի կէտ։

Convers, erse (կոնվեր, երս) ած. Անշխատասէր (եզբարայր, քոյր ի վանս)։

† **Conversable** (կոնվերսապլ՛) ած. Ընդ որում մարդի կենակից համ խօսակից լինել համեմելի։

Conversation (կոնվերսասիո) ած. եզ. Խօսակցութիւն. զրուցաբանութիւն. բանից հաղորդութիւն։ — agréable, sérieuse, instructive. Reprendre la — où elle en était. La — tourna, tomba sur telle chose. Tourner la — sur une autre matière։

— criminelle. Մեղանչական հաղորդութիւն. շնութիւն։

Converse (կոնվերս) ած. եզ. Proposition —, համ լոկ — ած. եզ. Շրջուած, փոփոխ յատկագրութիւն համ նախագասութիւն։ Օրինակ իմն այս բան Nulle pierre n'est homme, շրջի ի Nul homme n'est pierre։

A. Converser (կոնվերսե) բ. ն. † ած. Կենակից, կենաց հցորդ լինել. ունել հցորդութիւն կենաց. կենակցիլ։ "Nous ne conversons plus qu'avec des ours affreux." LA FONT. *Fabl.* XI, 7. — avec les livres, avec les morts. (կոփոբ.) Գործակիլ յընթերցուածն նախնեացն մատենագրաց։ ‖ ած. Խօսակից լինել. անկանիլ զխօսիք. ի խօսս, ի բանս գալ. խօսակցիլ։ Se plaire à — avec les savants։

B. Converser (կոնվերսե) բ. ն. փոխիլ (դնդի զօրաց) զանգուածութիւն։

Conversion (կոնվերսիո) ած. եզ. ած. Դառնալն. շարժումն գառնարոյ։ ‖ ած. փոփոխելն (դնդի զօրաց) զանգուածութիւն։ — à droite, à gauche։ ‖ ած. Դառնալն. շրջելն. փոփոխումն։ La — des métaux vils en or։ ‖ ած. Շրջումն։ La — des rentes։ ‖ ած. Պարտ (ի քրիստոնէութիւն և յայլ ազգանգս)։ Demander à Dieu la — des âmes. La — au protestantisme, au mahométisme։ ‖ ած. Գալն (յանգուածութիւն, ի ճանապարհ)· զգաստանալն։ La — de ce mauvais sujet qui s'est enfin rangé։

Converti, ie (կոնվերտի) ած. Նորընծայ, նորաստեղծ, նորագարձ ի հաւատս. նորահաւատս։ Un nouveau —։

Convertible (կոնվերտիպլ՛) ած. Շրջելի. փոփոխելի։

Convertir (կոնվերտիր) բ. ն. եզ. Դարձուցանել. շրջել. փոխել։ Les alchimistes prétendaient — les métaux imparfaits en or. Aux noces de Cana, J.-C. convertit l'eau en vin. Ի հարսանիս կանայ՝ ջուրս արար զկարմիր գինի։ ‖ ած. Դարձուցանել (ի հաւատս). ածել (յաստաւածութիւն, ի կռապաշտութիւն, ի կռապաշտութիւն)։ — les païens, les idolâtres. Les — au christianisme։

— Se —. բ. ա. եզ. Դառնալ. շրջիլ. փոխիլ։ Les aliments se convertissent en chyle dans notre estomac։ ‖ ած. Դառնալ (ի հաւատս, ի զգաստութիւն)։

† **Convertissant, ante** (կոնվերտիսան, անթ) ած. Դարձուցիչ (ի հաւատս)։

Convertissement (կոնվերտիսման՛) ած. ար. Շրջումն. փոփոխումն։ Le — des espèces de monnaie։

Convertisseur (կոնվերտիսոր) ած. ար. Դարձուցիչ (ի հաւատս, ի զգաստութիւն)։

Convexe (կոնվեքս) ած. Գմբեթապարգ. գմբեթաձեւ. կորընթապարգ։ Un miroir, un verre —. La surface de la terre est —։

Convexité (կոնվեքսիթե) ած. եզ. Գմբեթապարգութիւն. կորընթապարգութիւն. Կորընթիք։

Conviction (կոնվիքսիո) ած. եզ. Ճանաչելին, խոստովանելն (զիւր յանցանս). յաղթահարութիւն։ La — du coupable։ ‖ ած. Խոհգութիւն. Համոզումն։ Une — profonde. Avoir l'intime — d'une chose։ ‖ ած. Հաւանութիւն. ընծայութիւն. ապացոյց. (օրէնք հնաս.)։ On l'accuse de divers crimes, et on a les convictions en main։

Convié (կոնվիե) ած. ար. Հրաւիրեալ (ի հացկերոյթի). կոչնական։ Il a bien reçu, bien traité les conviés։

Convier (կոնվիե) [Je conviais, nous conviions. Que je convie, que nous conviions.] բ. ն. եզ. Հրաւիրել. կոչել. ձայնել։ — à un festin, à un bal, à une assemblée։ ‖ ած. Հրաւիրել. յորդորել։ On nous convia de parler. Le beau temps nous convie à la promenade։

Convive (կոնվիվ) ած. Բարձակից. ատենապակից. խրախճանականից. բազմելական. բազմելականակից։ Tous les convives étaient de bonne humeur. Nous avions de charmantes convives։

Convocation (կոնվոքասիո) ած. եզ. Կոչումն (ի ժողով)։ La — d'une assemblée։

Convoi (կոնվուա) ած. ար. եզ. Պահպանաբար, նաւարանակիր ապրանք զօրաց. համբարձ. պաշար։ Préparer des convois. On a fait entrer un — dans la place։ ‖ ած. Զօրականք յանդիսաւորք նաւարանակիր ապրանից, համբարձուց։ Le — a été battu։ ‖ ած. Հանդէս, ամբոխ յանդիսաւորաց մեռելոյ. յանդիսաւորութիւն։ Le — passera par tel endroit. Être du —. Assister au —։ ‖ ած. Շարք կառաց յերկրաբանութեան. Կառատարմ. Կառախմբիւր։ Un — de voyageurs, de marchandises։ ‖ ած. Հանգէս, գումարութիւն նաւաց վաճառականաց զոր յանդիսին վասն զգաստութեան նաւաց պատերազմիկք։ Nous avions trois frégates pour escorter notre —։ ‖ ած. Պատերազմիկ նաւք յանդիսաւորք նաւաց վաճառականաց։ ‖ † ած. Ամբոխ, գաս գերեզաց համ բանտարկելոց զօրս վարեն ի միասին։

Convoitable (կոնվուատապլ՛) ած. Ցանկալի. (վկ.)։

Convoiter (կոնվուատե) բ. ն. Ցանկանալ. անձկանալ. ակն դնել. աչս արձակել։ — le bien d'autrui. Ընկերին ընչից ակն դնել։

Convoiteux, euse (կոնվուատո, եւզ) ած. և †. Ցանկացող. (վկ.)։ Être — de gloire։

Convoitise (կոնվուատիզ) ած. եզ. Ցանկութիւն. ախտաճարակութիւն. մոլեկան ցանկութիւն։ — déréglée, effrénée. Regarder quelque chose d'un œil de —։

Convoler (կոնվոլե) բ. ն. եզ. Երկրորդ, երրորդ ամուսնութիւն ամուսնանալ։ — en secondes, en troisièmes

Digitized by Google

noces։ Գնաւ ա՛րկք ասի և — à un second mariage։ ‖ 2. Մխ.ասիգ.ամ՛, կրկին ամուսնանալ։ Cette veuve a convolé։

Convoluté, ée (կոնվոլիւ-տե) ած. Գալարուած (տերև, բան անկագիտաց)։

Convolvulus (կոնվոլվիւ-լ-) ած. տես Liseron։

Convoquer (կոնվոկե) բ. ն. ի խորհուրդ կոչել. ժխ.խուռն կոչել. ժողովել. գումարել։ — un concile. Convoquons nos amis։

Convoyer (կոնվո-այե) [Ծնորդի իրրև զEmployer.] բ. ն. ցուզարկել. յուզարկաւոր, ուղեկից լինել։ — des navires, un train d'artillerie։ [զարկաւոր, ուղեկից։

Convoyeur (կոնվո-այեօր) ած. և ած. Նաւ յուղ.

Convulsé, ée (կոնվիւ-լսե) ած. կծկեալ, կարկամեալ ձգտմամբ (մկունք կամ անդամք, բան բժշկից)։

Convulsif, ive (կոնվիւ-լսիֆ, իվ) ած. 1. Որ ածէ շարժուածն ի վերայ մկանց. *մկնաձգատական։ Remède —։ ‖ 2. Հանդերձ շարժմամբ կամ ձգտմամբ մկանց. *մկնաձգգատական։ Rire —։

Convulsion (կոնվիւ-լսիօն) ած. նե. 1. կարկամութիւն, կծկութիւն մկանց։ Tomber, être en —։ ‖ 2. Ուժգին շարժուածն մկանց. *մկնաձգտութիւն։ Les convulsions de la rage, du désespoir։ ‖ 3. Հիւանդութիւն ինչ մանկանց. *մկնաձգտութիւն։ ‖ 4. (ած.) Ցոյգք. շփոթք. խռովութիւն։ De longues convulsions ont agité cet empire։

Convulsionnaire (կոնվիւ-լսիոնէր) ած. և ած. Որ ունի շարժուածն կամ ձգտուածն մկանց. *մկնաձգտաւոր։

Convulsivement (կոնվիւ-լսիվման) մ. ցուզմամբ մեծ. *մկնաձգտաբար։ Marcher, s'agiter —։

Coobligé (կոօպլիժե) ած. Պատասխանեց. *Համաձայնող։

Coopérateur, trice (կոօփերա-տէօր, տրիս) ած. Գործակից. վաստակակից. Համագործ։ Il trouva pour son entreprise de zélés coopérateurs։

Coopératif, ive (կոօփերա-տիֆ, իվ) ած. Գործակցական։ Le système —. Société coopérative։

Coopération (կոօփերա-սիօն) ած. նե. Գործակցութիւն։ Sa — m'a été fort utile dans ce travail։

Coopérer (կոօփերե) [Je coopère. Je coopérerai.] բ. ն. Գործակից, օգնական, նպաստ լինել. գործակցիլ. ի կատարումն։ — au succès d'une entreprise։

Cooptation (կոօփթասիօն) ած. նե. Շնորհական ընդունելութիւն (յընկերութիւն ինչ)։

Coopter (կոօփթե) բ. ն. Ընդունել զոք յընկերութիւն արուեստի, տովորական կարգաց կամ պայմանաց անգամակցութեան՝ ընտրմամբ իմն առնելով։

Coordination (կոօրտինասիօն) ած. նե. Համակարգութիւն. յարգարութիւն։ La — de tous les êtres։

Coordonnées (կոօրտոնե) ած. նե. յած. Համակարգեալք. (յերկրաչափութեան)։

Coordonner (կոօրտոնե) բ. ն. ցօրինեալ կարգել. կարգեալ յարգարել. Համակարգել։ Un système dont toutes les parties sont bien coordonnées entre elles։

Copahu (կոփա-իւ) ած. Բևեհնոյ խէժ Բրասիլայ. *կոպահ։ Baume, térébenthine de —։

† **Copain** (կոփեն) ած. տես † Compain։ [պալ։

Copal (կոփա-լ) ած. Ի.եմանի ինչ անուշահոտ. *կոպալ։

Copartageant, ante (կոփա-րթաժան, անթ) ած. և ած. Բաժանակից. բաժանորդ։

Copayer (կոփէյե) ած. Պատ. ինչ հարաւայինոյն Ամերիկայ երկնաբերձ՝ որ տայ զխէժն կոպահ. *կոպահենի։ (Գրի և Copaïer)։

Copeau (կոփօ) ած. Ցանկիզ. Ս. կոփանկ. Խնձոլ։ Brûler des copeaux. Gros, menus copeaux։

— Վեռն. "Զկո-փո-ւն գալիզոց սր և փոռնէր՝ խոխոռնաց էրնէր մալիկին". Շատ.քնաիր։

Copermutant (կոփերմիւ-տան) ած. Փոխառնակից։

Cophte (կոֆթ) ած. տես Copte։

Copie (կոփի) ած. նե. 1. Պատճէն. օրինակ. Համաստաւր։ — collationnée à l'original. Prendre, tirer — . Ընդօրինակել. գաղափարել. Համեմ գՀամաստաւրն։ Faire une — . Retenir, garder —։ ‖ 2. Պատկեր. կերպանապատիր։ Si la — vous plaît tant, que sera-ce de l'original? ‖ 3. Բնագիրք ձեռագիր կամ տպագրեալ զոր շարէ գրաշարն. օրինակ։ Le compositeur n'a pas assez de — pour achever la feuille։

Copier (կոփիէ) բ. ն. 1. Ընդօրինակել. օրինակել. գաղափարել. փոխագրել. տառնալ զպատճէնն։ — fidèlement, exactement։ ‖ 2. (ած.) Օրինակել, ճշգրտել յանձին. նմանողել լինել. նմանեցուցանել։ Ce jeune homme copie en tout son père. — la nature. Նմանողել լինել բնաւթեան. օրինակել զբնութիւնն։ Ce peintre a fidèlement copié la nature։

Copieusement (կոփիէզման) մ. Առատապէս։ Boire, manger, uriner —։

Copieux, euse (կոփիէ, էզ) ած. Առատ. յօրգ։ Faire un repas —. Faire une selle copieuse։

Copiste (կոփիսթ) ած. ար. 1. Գրիչ. գպիր. ընդօրինակիչ. գաղափարող. օրինակագիծ գծող։ C'est une faute de —։ ‖ 2. Նմանող։ Un écrivain né —։

† **Copremeur** (կոփրէմէօր) ած. ար. Ի միասին վարձաւոր. *վարձաւորակից։

† **Copronyme** (կոփրոնիմ) ած. ար. *Ազգանուն. կոպրանիմոս. անուն տուեալ կատանգնի Զի կայսեր կոստանդնուպօլսոյ, որ ի ժամ մկրտելոյն աղտեղեաց զստացանն տուբր։

† **Coprophage** (կոփրոֆաժ) ած. Ագռակեր (անասուն)։

Copropriétaire (կոփրոփրիէթէր) ած. Ի միասին տացիչ. տիրակից։

Copte (կոփթ) ած. և ած. ար. 1. Անուն քրիստոնէից եգիպտացւոց. զգիսի։ Un moine —. Les coptes sont de la secte des jacobites ou eutychéens։ ‖ 2. Լեզու զբգիտաց. զգիսերէն։ [գիսիա)։

† **Coptée** (կոփթե) ած. նե. Միաղգմանի հնչեցուցանել (զգլանգային)։

Copter (կոփթե) բ. ն. Միաղգմանի հնչեցուցանել (զգլանգային)։

Copulatif, ive (կոփիւ-լսիֆ, իվ) ած. Բազկիւտական, Ջոկամեան (շաղկապ)։ *Et* est une conjonction copulative։

— Copulative. ած. նե. Ջոկամեան շաղկապ։

Copulation (կոփիւ-լսիօն) ած. նե. Խառնիք. միբնաւորութիւն. շաղաշարաւմն. ամուսնութիւն։ Ակն զանասնաց. իսկ զառնէ և զինոջէ ասի — charnelle։

A. **Coq** (կոք) ած. ար. 1. Աքաղաղ. Հաւ. Ս. խոսոզ. Խօրօ։ Crête de —. Combat de coqs. Faire battre, faire jouter des coqs։ ‖ 2. Աբու (կուքաւթ, փասեանի)։ Le — de la perdrix. — faisan. — d'Inde (Հնդկ էօ գ'ենդ). Հնդկահաւ. (որ և Dindon)։ — de bruyère կամ des bois. Աղգ վայրկ ագռաղազդ որ բնակէ ի ցախս. *ցախաքլոր։ ‖ 3. Աքաղաղ Հողմացոյց (ի ծայրս գմբէթակատանց)։ Le — de telle église։ ‖ 4. (ած. և ընդ.) Ձոխագոյն կամ պատուականագոյն այլ գեղջ, շինի. Ս. ջոջ։ C'est le — du village։

Digitized by Google

—-des-jardins, menthe de —, herbe au —. Տատիկ ինչ տանուշահոտ սր վարսի ի բժշկութիւնեան. հատամ անանուխ. գ. լեզուանարուկ. խրատս. խոտխոտիկ։

n. **Coq** (կօք) ն. ար. խոհարկր (ի նաւի)։

Coq-à-l'âme (կօք-ա-լ'ամ') (յն. ածխ.) ն. ար. Անյօգ, կցկտուր բառիք. (ընդ.)։ Il m'a répondu par un —. Il fait toujours des —։

† **Coquard** (կօքար) ն. ար. 1. Աքաղաղ ծերացեալ։ ‖ 2. (կռիւ. և ընդ.) Ագռաւ. ախմար։ ‖ 3. Զոգ փասեանի և հաւու։

† **Coquâtre** (կօքաթր) ն. ար. տես † Cocâtre։

Coque (կօք) ն. իգ. 1. Ապտակին պատեանք ձուոյ. խեցեղ։ Les poulets, les perdreaux, courent au sortir de la —. Œufs à la —. Ս. Թռչնկրատով ձու. հալածիչ խոհարար։ — Ne faire que de sortir de la —. (կռիւ. և ընդ.) Ան ինչ հնչակ լինել ի ձուոյ. լինել տակաւին հասկնակ, մանուկ։ Il ne fait que de sortir de la —, et il ose déjà se permettre de parler sur ces choses-là. (տե. Հատկին հազիւ բիծ գուրս եկած՝ կը համարձակի այս բաներուն վրայ խօսիլ)։ ‖ 2. Պատեանք (շնորհոյ). գ. բժիժ. Խիտ կօշտութիւն։ ‖ 3. փոճակ, պատեանք, խեցեմորթ (ընկուզոյ, նշոյ). Ս. կեճոյ։ ‖ 4. Պարմին, իրան (նաւու)։

— du Levant. Գաւուղ ծառոյ իրիք Հնդկաց՝ զոր կեփոյ ձկանց ապրենան և ըմբռնին ձեռամբ. ձկան թմրիր։

Coquecigrue (կօքսիկրիւ) ն. իգ. † 1. Անասուն ինչ առասպելական։ (փոխաբանակ ասելոյ ուսիք սր խոգբ ինչ բան ոչինչ առց ձեզ, ասի Vous aurez des coquecigrues. Նշանակէ փոխաբանակ յայտ առնելոյ բան ոչ երբեք գիտցածդ այս ինչ իրը, ասի Telle chose arrivera à la venue des coquecigrues, Նման այնմ զոր մեք ասեմք՝ մինչ Պատգամին)։ ‖ 2. Բաղդագոտ. ցնորակոս։ Raisonner comme une —։ ‖ 3. Բաղդատանք. բարբանջք։ Il nous vient conter des coquecigrues, des coquecigrues de mer։

† **Coquefredouille** (կօքֆըտույ) ն. ար. Այր ապերասանի. ախմար։

Coquelicot (կօքլիքօ) ն. արբ. Ագռ կարմրածաղիկ խաչխաչի սր բառատնի ի մէջ ցորենոյ. հարանակ. հարանոյ ծաղիկ. կնգնիկ։ (Ագռ եւս Ponceau)։

Coquelourde (կօքլուրտ) ն. իգ. Ագռ ինչ պատա [anémone] ծաղիկ։

Coquelucheը (կօքլիշ) ն. իգ. 1. Կնգատ. վնգատ. (հվ.)։ — Être la — de la ville. (կռիւ. և ընդ.) Լինել պատուական՝ երեւելի ի քաղաքի. յոժարնեցուած բերան ճաղ։ Être la — des femmes: Լինել սիրելի յոչս կանանց։ ‖ 2. Հազ ինչ մանկանց. կռազոյս հազ. գ. կռուլուկ (?)։ La — est quelquefois épidémique։ [(ընդ.)։

Coquelucheux (կօքլիշի) ն. ար. Կնգատ. հնգղակի։

Coquemar (կօքմար) ն. ար. Ջեռուցիչ. կնյար։

† **Coquerelle** (կօքրել') ն. իգ. } տես Alkékenge։
Coqueret (կօքրե) ն. ար. }

Coquerico (կօքրիկօ) ն. ար. Ձայն ագռաւոցոյ. (տե. կռակռանիկիս). (ած.)։ Le coq chanta —. Հաւ խօսեցաւ։

† **Coquericquer** (կօքրիքե) բ. ն. Խօսիլ, կռակռանիլ (ագռաւոցոյ). Ս. գագացիլ։

Coquet, ette (կօքե, էթ) ած. և ն. Որ ցանկոյ հաճոյ լինել. պչրող։ Il ne fut jamais d'homme si —. Des manières coquettes. C'est une vraie coquette։

Coqueter (կօքէթե) բ. ն. Գչրիլ։ Il ne fait que —. Elle coquette tout le jour, avec tout le monde։

Coquetier (կօքէթիե) ն. ար. 1. Վաճառական ձուոց, հաւուց. *Ձուավաճառ. *Հաւավաճառ. ‖ 2. Կնահակ բերխորով [à la coque] ձուոց. *Ձուընկալ. սկահակ։

† **Coquettement** (կօքէթման) մ. *Գչրողաբար։

Coquetterie (կօքէթրի) ն. իգ. 1. Յանկուծիւն հաճոյ լինելոյ. (ասի սովորաբար գիանանց). պչրողութիւն. ընդվայրայոն պչրանք։ Cette femme a de nombreux adorateurs, sa — doit être satisfaite։ ‖ 2. Գնացք կամ բանիք սրովք կին սր ջանայ հաճոյ լինել. պչրողութիւն։ Faire des coquetteries à quelqu'un. Dire des coquetteries։ ‖ 3. Նազանք. պչրողութիւն։ Ce poète lit ses vers avec une espèce de —. C'est par une sorte de — que les personnes qui ont une jolie voix se font prier pour chanter։

Coquillage (կօքիյաժ) ն. ար. 1. Անասուն կամ գնասուն սր ունի խեցեղէն պատեանս. խեցեմորթ. ժժմանկ։ Il y a des coquillages de mer, d'eau douce et de terre։ ‖ 2. խեցի. խեփոր։ Une grotte de coquillages։

Coquille (կօքիյ) ն. իգ. 1. խեցեղէն պատեանք կակղամորթոց ինչ (որպիսիք են խաղողայլն [limaçon], ձկան ականկ [moule], պղպեղի հանգերձ). խեցի. խեփոր. սխփ։ Faire une collection de coquilles։ ‖ 2. խեճեզ (ձուոյ. սր և Coque)։ — Ne faire que de sortir de la —. (կռիւ. և ընդ.) տես ի Coque, 1. ‖ 3. փոճակ, խեցեմորթ (ընկուզոյ, նշոյ. սր և Coque)։ ‖ 4. Պատան ինչ գասուսպանի [poignée] սրոյ։ ‖ 5. Աղբ թղթոյ սոսնձելոյ յորոյ վերայ գրաշխատ է խեցի։ Ցայս միտս ասի և իրր ած. Papier —։ ‖ 6. Նշանագիր եգեալ վրիպակաւ փոխանակ այլոյ նշանագրի (ըստ տպագրողաց)։ Օրինակ լիմն ի հայոյմն եղեալ լինէր ձէյն փոխանակ ձէյն։ Faire des coquilles։ [*խեցերան։

A. **Coquillier** (կօքիյիէ) ն. ար. Ջողովածոյ խեցեաց.

B. **Coquillier, ière** (կօքիյիէ, իէր) ած. Յորում գտանին բազմութիւն խեցիք (քար, կաւ). *խեցեալ։

Coquin, ine (կօքէն, ին') ն. 1. խարեբայ. խարդախ. մեղմիկ. վատաշուէր։ Un tour de —. C'est un — qui trahirait son meilleur ami pour le moindre intérêt։ ‖ 2. Անարի. վատ։ Il a fui comme un —։ ‖ 3. Պատասպ ծոյլ, հեզգ։ ‖ 4. Պատահակ. վատաշուէր. շաղաշուտ. (տասպիսի ընդ խաղ կամ ի ժամու բարկութեան)։ Tais-toi, coquine! Un — de neveu։ ‖ 5. Պատուհաս կայտառ, աշխոյժ։ C'est un aimable petit —։

— ն. իգ. Կին խառնակեցիկ՝ սր գրժէ հոմանեաց իւրոց. *սիրագրուժ, գրուժական կին։ [մնուանալ։

† **Coquiner** (կօքինե) բ. ն. ի ծուլութիւն հասանիլ.

Coquinerie (կօքինրի) ն. իգ. 1. Գործ խարեբայական. խարդախութիւն։ Il m'a fait une —։ ‖ 2. Բարք խարեբայի, վատաշուէրի. չաղաշատութիւն։ Sa — est bien connue։

A. **Cor** (կօր) ն. ար. Ցրտութիւն ատից. կոշտ. գ. հանկրուկ. նոյր։ Avoir un — aux pieds. Extirper des cors։

B. **Cor** (կօր) ն. ար. 1. Գործի երաժշտական պղինձի կամ արծաթի և գալարուած. գալարափող։ La partie du — dans une symphonie. Jouer du —։ ‖ 2. փող (որորդաց)։ — de chasse. Chasser à — et à cri. Որսալ ի ձայն փողոց և ազմկաւ։ — Vouloir, demander à — et à cri. (կռիւ. և ընդ.) Խնդրել ուժգին, առատապէս, ամենայն զօրութեամբ։ ‖ † 3. *Գալարափողար։ C'est le premier — de l'Opéra։

† c. **Cor** (կօր) ն. ար. Ձափ ինչ Հրէից. քառ։

Corail (կօրայլ) ն. ար. Կորալիոն. Ս. բուսաս. Ծրճան։

Digitized by Google

La pêche du —. Des bracelets de —. Collection de coraux. — Une bouche de —, des lèvres de —. կարմրաչուր, կարմրանուկ, կարմրափայլ, կարմրիկ բերան, չրխունչ. (ի բնասգէտ.)։

Corailleur (քօռայեօռ) ած. և է. Որ սրսոյ կամ հանէ զկորալիոնն. *բռատաքաղ։

† **Corallé, ée** (քօռալե) ած. *Բռատախառն (գետ)։

Corallin, ine (քօռալէն, ին') ած. կարմրիկ, կարմրաչուր (չրխունչ). (ռլ.)։

Coralline (քօռալին') է. ին. Տունկ ինչ ծովայինն յատգէ գորտնըրդոյ [algue]։ La — est vermifuge։

† **Corallöide** (քօռալոյէտ) ած. *Բռատակերպ. *բռատանմանն։

Coran (քօռան) է. ռ. Մատեան օրինաց Մահմետի. կուրան. (արբ. քուրան)։ Lire le Coran։ (Աւելորդ և ոչ Alcoran)։

Corbeau (քօռպո) է. ռ. ի. Թռչուն ինչ մեծ սեւափետուր և գիշակեր. ագռաւ. կռաւաղ. քուղղ։ Le croassement des corbeaux. Servir de pâture aux corbeaux. Գիշ լինել ագռաւուց։ Noir comme un —. Որդ հերք են սեւաւ և երեսքն բծուխ. սեւաւ քրքիջ զագռաւ. տրկնասեւ. տրկնայերգ. Ս. ագռաւասեաւս։ ‖ Ջ. (էխոթ.) Դիմաբծաղ, խօմակիր ըմբռնելոցն ի ժանտախտէ. ագռաւ։ ‖ Յ. *Համառատզուխն ինչ հարուածոյին կիսադիպին. Աղռաւ։ ‖ Վ. Ոռա [console] գերանակալ. (ըստ Վարպետագործաց)։ ‖ Ե. Ձանկ երկաթի ձգելոյ զնաւս թշնամեաց. Գ. ագռաւաձև. (ռլ. այժմ սոսկ Grappin d'abordage)։

† — de mer. Ջուկն ինչ ծովայ. *Ծովագռաւ։

Corbeille (քօռպէյ) է. ին. ի. կազով, սաւառազան (ծաղկանց, մրգոց)։ Une — de fleurs, de fruits։ ‖ Ջ. Ջամբ բնչ, ռոկաւոր, սփռիչ (հացի)։ ‖ Յ. Նուէր զարգուց և հանգերձից զորս փեսային տայ հարսնին. սապատ։ Il a dépensé tant pour la —. Une — de mariage։ ‖ Վ. Ջարդ կազովածև. (ի Վարպետագործաց-Քեան)։ *կազովակ։

† **Corbeillée** (քօռպէյե) է. ին. կազով մի լի։

Corbillard (քօռպիյառ) է. ռ. ի. կառք մեծ. (ռլ.)։ ‖ Ջ. կառք (մեռելոց)։ Mettre un cercueil sur — dans le —։

Corbillat (քօռպիյա) է. ռ. Ջագ ագռաւաձև։

Corbillon (քօռպիյօն) է. ռ. ի. կազով փոքրիկ. *կազովակ։ On sert le pain bénit dans un —։ ‖ Ջ. խազ ինչ. *կազովակ։ (Que met-on dans mon —? այսինքն Ջի՞նչ գնէք յիմաւ կազովակի, Հարցանէ սեռ ի խազացուզաց. պատասխանելի է բռաւ յանգիտելս ի on, օրինակ ինչ Citron, Saumon, Cornichon. խոկ երէկ վրիպեցայն ոչ և առացոյն բռաւ այլայնագս, առաջի)։

Corbin (քօռքէն) է. ռ. Աղռաւաձև. (ռլ.)։ Bec-de-—, Bec-à-—. տես Bec-de-corbin։

† **Corbleu** (քօռպլէօ) Անբլ. Ցիշոց ինչ. (որ և Par la —)։ Բռաւ բառքն են Corps Dieu, այսինքն՝ մարմին Աստուծոյ. այլ զի մի՛ Հայհոյեցեք անանուն առըբ, փոխեալ են ի Corbleu։ [Նախնի ցաւնաց։

† **Cordace** (քօռդաս) է. ին. Անպատեհ կազմուածք ինչ

Cordage (քօռդաժ) է. ռ. Ջաւոյզ, պարանոց (նաւուց, սրմանչինաց)։

Corde (քօռդ) է. ին. ի. Աղի, լար (փանդռան [guitare], ջութակի [violon])։ Թել (գազանակի)։ — de կամ à boyau. — de métal, de cuivre. Détendre les cordes d'une guitare. Instrument à cordes. *Լարատար նուագարան։ Flatter la —. Մեղմով հարկանել զաղիան։ Toucher la grosse —. (էխոթ. և ընդ.) Ձգէխաւոր իրաց խօսել։ Ne touchez pas cette —. (էխոթ. և ընդ.) Մի՛ խօսիք զայդմ իրաց։ ‖ Ջ. Խազ. ձայն։ La voix de ce chanteur est belle dans les cordes élevées։ ‖ Յ. Ջուան. պարան. լար. կար. առաւաւան. ապաւանդակ։ La — d'un puits, d'une cloche. Étendre du linge sur une —. Un prisonnier lié, garrotté de cordes. — à trois cordons. Աւաւան երկբկիք, երկբկին։ Filer, tordre une —. Մանել, ոլորել չուան։ Échelle de —. Սանդուղք չուանեայ, չուանեզեն։ — † Chier des cordes. (էխոթ. և պիղ.) տես ի Chier։ ‖ Վ. Գագան (գնդի խազոյ [jeu de paume])։ Friser la —. ի. Փերել անցանել գնդակի խազոյն զպարանոյ։ ‖ Ջ. (էխոթ. և ընդ.) Լինել մերձ ի կործանումն, ի կորուստ. կալ ի վտանգի։ ‖ Յ. (էխոթ. և ընդ.) Լինել ի վտանգի ելանելոյ ի կախազան. մեղապարտ զերծեալ լինել ի կախազանէ։ ‖ Ե. Գագան, չուան, լար (պարանխազոցից)։ Danseur de —. Danser sur la —. (էխոթ. և ընդ.) Լինել ի վտանգի. կալ ի ճգնակատ տեղւոջ։ ‖ Զ. Լար (տզիզան)։ Mettre une — à un arc. Bander, tendre la —. Լարել զտզիզն։ Avoir deux կամ plusieurs cordes, plus d'une — à son arc. (էխոթ.) Լինել բազմահնար։ ‖ Է. Լար (տզիզան, բաս երկբաչափից)։ ‖ Ը. Աւաւան (գրաւկազմից)։ ‖ Թ. Ձոպան, չուան, խառան, լար, տառն (խեզդի, կախազանի)։ Cela mérite la —. La — au cou. Ջուան, խառան ընդ պարանոց. Ճոպան ի փորս. տառն ընդ անձն. խեզդ զպարանոցաւ արկեալ. (տե. վիզը չուան անցուցած)։ Ils se présentèrent au vainqueur pieds nus et la — au cou. Mettre la — au cou à quelqu'un. (էխոթ. և ընդ.) խեզդ ընդ անձն արկանել ումեք. խեզդ արկանել ումեք. կորուսանել զոք. պատճառ լինել կորուստեան ուրուք։ La trop grande indulgence de son père lui a mis la — au cou. — Filer sa —. (էխոթ. և ընդ.) Գործ արժանի կախազանի գործել. Ներքինել անձին իւրում մահ։ — Un homme de sac et de —. Ջարագործ. առաջակ. ապիրատ։ C'est un homme échappé de la —. (տե. Ջուանէ փախած է)։ ‖ Ժ. Թել (պատառազոյ [étoffe])։ Brûlez ce drap, si vous en voulez voir la —. Habit usé jusqu'à la —. (տե. Ջգեստ որ Թել Թել եզած է, որոյ Թելերքն կ'երեւան)։ ‖ ԺԱ. Ջափ ինչ փայտի. չուան։ Cent cordes de bois։ ‖ ԺԲ. Գրհուճ, ձգաւոյծ (մկանց [muscle])։ (ռլ.)։ — d'estrapade. տես ի Estrapade։

Cordeau (քօռդօ) է. ռ. ի. Լար (չինազոյց, արհեստից առ ի չափել և ազապրել [aligner])։ Des rues tirées au —։ ‖ † Ջ. Աւաւան. չուան։ ‖ † Յ. Ճոպան, չուան խեզդելոյ։ (Այժմ սոսկ Cordon)։

Cordelier (քօռդըլիէ) [Je cordelle. Je cordellerai.] բ. ն. Հիւսել (գհիւս) զօրէն չուանի։ [ա. առաւան։

Cordelette (քօռդըլէթ) է. ին. փոքրիկ չուան. ա.

Cordelier (քօռդըլիէ) է. ռ. կրօնաւոր փրանկիսկեան կարգի. չուանաւոր. չուանագօտի. կրաւոր եղբայր։ (Աւելի և Franciscain, Frère mineur)։ — Aller sur la haquenée, sur la mule des cordeliers. (էխոթ.) Երթալ հեծեալ յոտս ի ձեռին. երթալ կաղաք փրանկիսկեանք։

Cordelière (քօռդըլիէռ) է. ին. † ի. Ջգեստ բազմակազ զոր ածեն զմիջով փրանկիսկեան կրօնաւորք և հաւատաւորք։ ‖ Ջ. Լար զգինեալ ազնուական [armoiries] այրերաց և տղկանց պատուհասիրաց օրոց փրանկիսկեանք։

Cordelle (քօռդել) է. ին. *Նաւաձգիչ պարան։

Corder (քօռդե) բ. ն. ի. Գործել չուան. *չուանել։ — du chanvre։ ‖ Ջ. Գալարել (զարերս ծխախոտոյ)։ ‖ Յ. կապել չուանաւ (զբեռինս). վանգակել։ ‖ Վ. Ջափել չուանաձև (զփայտ)։

Digitized by Google

— Se —. բ. ա. 1. Հիւսիլ ի չուան։ Le gros chanvre ne se corde pas si bien que le chanvre délié։ ‖ † 2. Կապիլ (մեկէն անկոց, արմատաց)։ ‖ 3. Լինիլ չփնտիլ չուանաձև։ Le bois tortu ne se corde pas bien։

Corderie (բօրտըի) ե. իդ. 1. Արուեստանոց չուանաձևացնոց։ Ce port de mer a une très belle —։ ‖ 2. Չուանաձևելու արուեստ։ L'art de la —։

Cordial, ale (բօրտիալ, ալ') ած. 1. Զօրացուցիչ, կազդուրիչ գինի։ Le vin vieux est —. Des remèdes cordiaux։ ‖ 2. (բ-ով.) Անաչափ. ջերմեռանդ. ջերմ։ C'est un ami —. Son accueil fut très —. Des manières cordiales։ (Ցայս մեռոս ոչ միայն յարեկան յոգնակի)։

— ե. ած. Գինի զօրացուցիչ գինի։ De bons cordiaux։

Cordialement (բօրտիալման) մ. 1. Անաչափ. գինի մեռոք. խանդավառաբար։ Je vous aime —. Il m'a parlé —։ ‖ 2. Ցամենայն գինի, չգարշալով (ասելով)։

Cordialité (բօրտիալիթէ) ե. իդ. Սէր. գործք. խանդավառանք։ Il nous accueillit avec beaucoup de —։

Cordier (բօրտիէ) ե. ած. 1. Չուանաձև։ ‖ 2. Ձկնորս չուանաձև։ Ցայս մեռոս միայն ձկան եւ իրը ած. Pêcheur —։

Cordiforme (բօրտիֆօրմ') ած. Անաչափ, արուեստիկոյ (տերեւ, ըստ անկոցաձևոց)։

Cordon (բօրտո՛ն) ե. ած. 1. Մէկն մի ալեր կամ մանաւանդ աստառանի, չուանի. կուռ։ Une corde à trois cordons. Աստառան երիքկոնի, երիքկոնի։ ‖ 2. Չուան փոքրիկ. աստառան։ ‖ 3. Չուան (որով գանոգանին բանալը գգուանի)։ Demander le —. Tirez le —, կամ լուկ le —, s'il vous plaît։ ‖ 4. Լար (մետաքսեայ, բամպակեայ)։ — de soie։ ‖ 5. Ժապաւէն, լար (գլխարկի, փեշերբի)։ ‖ 6. Խրոց (ծոշկոց, մեռնակոց)։ N'être pas digne de dénouer կամ de délier les cordons des souliers de quelqu'un. (բ-ով.) Ոչ լինիլ բաւական լուծանիլ գիրոցս ծոշկոց ուրուք. ի վայր գառանիլ քան զայլ. (տես Մրկ. Ա. 7)։ ‖ 7. Խնդգան մեռոգոնոյ։ Le Grand Seigneur envoya le — à tel pacha։ ‖ 8. Ժապաւէն (կարգաց ձիաւորութեան)։ Le grand — de la Légion d'honneur. Le — bleu. տես ի Bleu։ ‖ 9. Գօտի չուանեայ (փրանկիսկեան կրօնաւորաց)։ ‖ 10. Լար. (քան անգամագիտաց)։ — spermatique, ombilical։ ‖ 11. Կարգ, շար (խնձորենեաց, տանձենեաց, այլոց)։ պարան։ ‖ 12. Շար, կարգ (ամրոց, կանգնեզաց)։ ‖ 13. Շրջանակ (քարանձ՝ յորմն)։ ‖ 14. Շղթայ զօրաց առ ի խափանել զնոսա եւ զմնալ քաղաքի, բերդի. չուան (2)։ La communication était interdite par un — de troupes. Établir un — sanitaire։ ‖ 15. Ծիր (դահեկանաց)։ Le — de cette pièce d'or a été rogné։

— վԱԳ. (2) "Չուան պահ արկին գիւրգան. տար ինքս ոչ խրկին տանել վան ամրոցին գնալոյն, խուզին եւ գնային." Թով. Պ. իդ. 142։ [չուանիկ։

Cordonner (բօրտնել) բ. ն. Ոլորել, մանել զօրէն

Cordonnerie (բօրտնըի) ե. իդ. 1. Կօշկագործութիւն. կարուածութիւն. օգտաձևութիւն։ Apprendre la —։ ‖ 2. Կարգած կօշկակարի. Ս. կօշկակարանոց. (վԼ.)։ ‖ 3 Ցնդգի գնդրկ գիւղին։ ՙԿօշկանոց։ [ւէին։

Cordonnet (բօրտնէ) ե. ած. Փոքրիկ լար, ժապաւ-

Cordonnier (բօրտնիէ) ե. ած. Կարուած. կօշկագործ. օգտագործ. Թաւագործ։

Corée (բօրե) ե. ած. տես Chorée, A.

† **Corégemee** (բօրեժոն) ե. իդ. Անաւակցութիւն խնամեակալի Տէրութեան։ [Տէրութեան։

† **Corégent** (բօրեժո՛ն) ե. ած. Անաւակից խնամեակալի

Coreligionnaire (բօրելիյիոնէր) ե. Կրանակից. հաւատակից. համանգրան. համնգաւան. ազգակիցից։

Coriace (բօրիաս) ած. 1. Կարծր, խիտ իրրև գիաշի (միս)։ ‖ 2. (բ-ով. և ընդ.) Անգամ. ճգնեմի։ C'est un homme —. Il est très —։

Coriacé, ée (բօրիասե) ած. Կարծր իրրև գիաշի. (խրճ)։

Coriambe (բօրիանպ) ե. ած. տես Choriambe։

Coriandre (բօրիանդր') ե. իդ. Տաւնկ ինչ, արտ աւնգլէն ախորժահամը են յոյժ. գինձ. փիլիլ։

Corindon (բօրնդո՛ն) ե. ած. Ակն ինչ պատուականի յոյժ կարծր. ՙգրանինգ։ La topaze orientale, le saphir, le rubis oriental, l'améthyste orientale, sont des corindons։

Corinthien, ienne (բօրնթիէն, իէնն') ած. Կորնթիական (կարգ ճարտարապետութեան, խոյակ)։

Coris (բօրի՛ս) ե. ած. տես Cauris։

Corme (բօրմ՛) ե. իդ. Գաւազ ինչ. սիճի. խնձոր։ (Անգ եւս Sorbe)։

Cormier (բօրմիէ) ե. ած. Ծառ ինչ կարմրափայտ որ տայ գոյն. խնձոր ազգէ։ (Անգ եւս Sorbier)։

Cormoran (բօրմօռան՛) ե. ած. Թռչուն ինչ ջրայնի երկայնավիզ և բարձրաստուն, որ կեայ ի ձկանց. ճնճղական հաւալուսան. ճնճղակեր թռչուն. ՙԶրագուսա։ En Chine, on se sert des cormorans pour pêcher։

Cornac (բօրնա՛կ) ե. ած. 1. փղապան։ ‖ 2. (բ-ով. և ընդ.) Գովիչ. գովաստան. գովասաց։ C'est le — de ce poète։

† **Cornachine** (բօրնաշի՛ն') ած. իդ. Poudre —. փոշի ինչ մանրագործական։

Cornaline (բօրնալի՛ն') ե. իդ. Ակն ինչ պատուականի կարմիր և փոքրս խաւիք թափանցիկ. սարգիսեան. ագիպ։

Cornard (բօրնառ) ած. և ե. ած. † 1. Եղջերաւոր։ ‖ 2. Անյր որ ունի կին ընացող. ՙՀեղջերաւոր. (դիւիչ)։

Corne (բօրն՛) ե. իդ. 1. Եղջիւր. պոզ. Ս. կռաչ։ — de taureau, de vache, de daim. Le bélier heurte de ses cornes. Être blessé d'un coup de —. Attaquer, prendre le taureau par les cornes. (բ-ով. և ընդ.) Բռնանի հարկանել գիրոց ինչ ի գժաւարագոյն կողմանէն։ — Montrer les cornes. (բ-ով. և ընդ.) Եղջիւր ածել. պաշտպանել անձին։ — Lever les cornes. Բարձրացուցանել, ամբառնալ գեղջիւրս. ըմբռաստանալ. ապստամբել։ — Porter, avoir des cornes. (բ-ով. և ընդ.) Ունել կին ընացող։ — d'abondance. տես ի'Abondance։ ‖ 2. Կռճակ, սմբակ (երիվարի, ջորւոյ, իշոյ)։ Ce cheval est difficile à ferrer, il a la — mauvaise։ ‖ 3. Ոտիր (մետաքսոյց). եղջիւր։ Apportez-moi la —, pour chausser mes souliers։ ‖ 4. փող եղջերայոյ (կովարածին)։ ‖ 5. Եղջիւր, անկիւն (սեղանոյ)։ Les cornes d'un autel antique. Chapeau à trois cornes. Գլխարկ եռկողմեայ երիքեղջիւր։ Faire une — à un livre. Ծալել զանկիւն իրի մետաքսի ի նշանակ։ ‖ † 6. Աղաչ (աւօրոյ)։ ‖ 7. Աւելիք եղջիւր (լուսնի)։ Les cornes d'un croissant։

— d'or կամ d'abondance. Եղաւոյանգիտ կաստանգնաւոր. ՙՈսկեղջիւր։

Corné, ée (բօրնե) ած. Եղջերաձեւ. եղջերանման։

Cornée (բօրնե) ե. իդ. Թափանցիկ և բանձրագոյն աստառ [tunique] ական. Ս. եղջերենի։ (Յաւելք մասնաւորաբար երկուս եղջերենիս, — transparente, որ էր ակրատիս եղջերենին, և — opaque, որ այժմ առ Sclérotique, և ած. Blanc de l'œil, Սպիտակուց, Ճարպ, Հրագոյս ական)։

Digitized by Google

A. **Corneille** (ծօ-ՆԵյ) է. իէ. Թռչուն մի, յայգիե ագռաւուց՝ փոքր քան զագաւս. որբ։ Les anciens ont dit que la — vit trois âges d'homme. — emmantelée. Bayer aux corneilles. (ծխոբ. և ընդ.) Հայել ընդ օգս ապշութեամբ, բերանաբաց։ — C'est la — d'Ésope կամ de la fable. (ծխոբ. և ընդ.) Ձայն ե նմանական կամ առակին. ասի զնմանե որ օտարին զարդուք պճնի, որ կդկդե գիրս հատուածովք այլոց մնասնագրաց։ (Նայն ե և C'est le geai paré des plumes du paon)։

† B. **Corneille** (ծօ-ՆԵյ) է. իէ. տես Lysimachie։

† **Cornement** (ծօ-ՆԷ/ՄԸ) է. ս. Գանգիւն, շշուկն (ականջաց). (պր. ականջին խօսիլը)։

Cornemuse (ծօ-ՆԷ-Ս) է. իէ. Տիկ հովուականաց. Ս. ակճառ. ֆայտա. Բաղպտ։ Jouer de la — : (ի քնաստղծ. առի և ած Musette)։

† **Cornéole** (ծօ-ՆԷօլ՛) է. իէ. տես Lysimachie։

Corner (ծօ-ՆԷ) բ. ն. Ա. փող Հարկանիլ հզջերեամբ. փող Հարկանիլ։ Le vacher a corné dès le matin։ ‖ Ջ. Խօսիլ փողով (ընդ. ականջս խլից կամ ի հեռաստանե ուրիք)։ ‖ Ց. (ծխոբ. և ընդ.) Ցուիլ ոստիպ յերդիցիլ կամ կրկնիլ զմի և զնոյն բանս։ Il a obtenu cela de lui, à force de lui — aux oreilles։ ‖ Դ. Ձայն ածիլ, գանգիլ, շշուկիլ (ականջաց). (պր. ականջը խօսիլ)։ Les oreilles me cornent. Les oreilles ont bien dû vous —. (ծխոբ. և ընդ.) Բազում խօսք հզին, բազում ինչ խօսելոցք զձենջ ի լինիլ ձերում մեկուսի. (պր. ձեր ականջներն անշուշտ շատ խօսեցան)։ (Աֆ և. Les oreilles doivent vous avoir bien tinté)։

= բ. ն. Ա. (ծխոբ. և ընդ.) փող, հռչակ Հարկանիլ. քարոզիլ. հրապարակագոյժ առնիլ։ Il a corné cette nouvelle par toute la ville։ ‖ † Ջ. Ցուցիլ զանկիւն (խիչից մնասնիկ, քարտիսից խազաս)։ ‖ † Ց. Հարկանիլ հզջերգը. հզջերցիլ. խեիկիլ։

† — les chiens. փող Հարկանիլ առ ի գրգռիլ կամ ի կոչիլ զշուներս որսականս։

Cornet (ծօ-ՆԷ) է. ս. Ա. փղբրիկ փող (հզջերեայ)։ — de vacher, de postillon. — à bouquin. փող հզջերեայ. *հզջերափող։ ‖ Ջ. *Լսելական փող. *Լսելափող։ Il est si sourd, qu'il n'entend qu'avec un —. — acoustique։ ‖ Ց. Թուղթ գալարեալ հզջերեամբ։ Un — de dragées, de tabac։ ‖ † Դ. Գործի հզջերեամբ շինչուցանելոյ զճրագաւնս եկեղեցւոյ. փնջոհ։ ‖ Տ. Տուփ (քուէից, տապկզուլանց). Ս. բուրդն (և)։ Jeter les dés avec le — : ‖ Զ. կապղամար. մելանաւտ։ Mettre de l'encre dans le — : ‖ Է. կակղամարթ ինչ յայգէ սինգէից [sèche]. կապղամար. աեւերիէգէս։ (Որ և Calmar)։

= վհաց. (և) "Բոբիկն. անօթիկ յորում արկանին քուէք, որով հերհեալք անկանին ի թաւլին. լտ. Fritillus. Աշխ. ճղճ. "Աբէնիմ պտոս ի չիոն բրէան ի գոբոսէն." Յատիկ. կամենիցացի, Բառարան Հայ-Լատին։

Cornette (ծօ-ՆԷԹ) է. իէ. Ա. Ականին գլխակ (կանանց)։ Elle était en —. — † Laver la — à une femme. (ծխոբ. և ընդ.) Կշտամբիլ, յանդիմանիլ զկին։ ‖ Ջ. Ցուցակակս փողային։ ‖ Ց. Ուրօշ (հեծելազօրու). (վր.)։ ‖ Դ. Դասակ [compagnie] հեծելոց. (վր.)։ ‖ Տ. *Երկեզջեր դրօշ (նաւու)։ La — se hisse à la tête d'un mât comme une flamme։

— է. ս. Դրօշակիր (հեծելոց). (վր.)։

Corneur (ծօ-ՆԷօ) է. ս. փողար։

Cornichе (ծօ-ՆԻՇ) է. իէ. Ա. Գլակ (շինուածոց)։ — dorique, ionique, corinthienne։ ‖ Ջ. Ցիօա (գրանց, գարանաց, ձեզուածո)։ — de plâtre, de marbre, de bois։

Cornichon (ծօ-ՆԻՇՈՆ) է. ս. Ա. եզջերաւ փոքրիկ. բազկուկ։ Les cornichons d'un chevreau։ ‖ Ջ. փոքրիկ վարունգ. տիպտ խշոյր. Ֆուլտլտի խշոյր։ Confire des cornichons։ ‖ † Ց. Ապուշ. (ռվ.)։

Cornier, † ière (ծօ-ՆԻԷ, ԻԷ) ած. Անկեան (ծխոց, մզոյ և շինուածո)։ Poteau, pilastre —։

Cornière (ծօ-ՆԻԷ) է. իէ. Խազուածք ջրոյ ի կցուածս ծխ երկուց մնասանց ատենից։

Cornillas (ծօ-ՆԻԼԱ) է. ս. Ջոգ որոյ [corneille]։

Cornouille (ծօ-ՆՈՒՅ) է. իէ. Պատղ ինչ կարմիր և թթուաշահամ ի մեծաբեհիւն ձիթապտղոյ. հոյն. գրգալ. եղեւնջէտ։

Cornouiller (ծօ-ՆՈՒՅԵ) է. ս. Ծառ ինչ կազմ ծրտափայտ որ առյ պչոյն. հոյնի. գաւառապտ. եղեւնջէտ ապտղ. — mâle, femelle. Le bois de — est tout plein de nœuds։

= վհաց. Կոտրտոյ թռչի ատկին ի գիրս Վ. Բարսղի կեսարացւոյ, Ե. 401, ըստ երկուց ընտիր գրչագրաց, և ոչ Գալտ որպէս ասեն ապատգիրն Ս. Զատկոյ և ամենայն բառատրքն։

Cornu, ue (ծօ-ՆՈ) ած. Ա. եզջերաւոր։ Bête cornue. Satyre —։ ‖ Ջ. (ծխոբ.) եզջերաւոր. անկիւնաւոր։ Un pain —. Une pièce de terre cornue։ ‖ Ց. (ծխոբ. և ընդ.) Անգէտ. տղմանգամ։ Raisons cornues. Raisonnements cornus։ ‖ Դ. (ծխոբ. և ընդ.) Խօլական. չնոպական. օտարոտի։ Visions cornues։

Cornue (ծօ-ՆՈ) է. իէ. Անօթ ինչ խեցեզէն կամ ապակեզէն ի պէտս տարրագիտից. *փուռնգ։

Corollaire (ծօ-ՈԼԷ) է. ս. Ա. Գաղափ, ինդիր (բանից)։ À ce qui a été dit, on peut ajouter pour —, comme —. . . ‖ Ջ. Հետեւութիւն (յառաջագրեալ բանից կամ նախագաւառութեան խրից, ի չափագիտութենէն)։

Corolle (ծօ-ՈԼ՛) է. իէ. Ա. Ծաղկի որ պատկ զգործարանս բնութեան. պատկ. չափրակ։ Les pétales d'une —։ [բաճ)։

Coronaire (ծօ-ՈՆԷ) ած. Թագաւոր (ընչերակ, ե- † — Or —. Գաղկ ոսկի զոր պարգեւէին քահանայք գաւառաց կամ ազգք սխալանկից հաւատոյ յարքունի ղօրավարի։

Coronal, ale (ծօ-ՈՆԱԼ, ԱԼ՛) ած. Յատկացեալ ճակատաց (ոսկր). պսակական։ Վ. ասի և իրը է. ս. Le —. Les coronaux։

Coroner (ծօ-ՈՆԷ) է. ս. Գաշտանակ արգարութեան Հանգլիա որ խոյզ և խնդիր առնէ պատճառաց բանի մնհնուանց։ [ծաղկեզ։

Coronille (ծօ-ՈՆԻԼ) է. իէ. Տատնկ ինչ ի թագաւոր

Coronoïde (ծօ-ՈՆՈՒ) ած. իէ. *Ականատակատաց (ծ- լատառ [apophyse] ոսկերաց, ըստ անգատոմագիտացն)։

† **Corossol** (ծօ-ՈՍՕԼ) է. ս. Գաշտ. կօրատալենտ. *կորոսալ։ [ատլենի։

† **Corossolier** (ծօ-ՈՍՕԼԻԷ) է. ս. Ծառ ինչ. *կարոս-

Corporal (ծօ-ՐՕ-ՌԱԼ) է. ս. Ա. Մարմնոյ զոր պարզէ քահանայն ի վերայ սեղանոյն և գնէ ի վերայ նորա զսկիհն և զնշխարն. Ս. մարմնական. Ս. շուշփոյ. Ս. գործառոյ։ Blanchir, empeser les corporaux։

† **Corporalier** (ծօ-ՐՕ-ՌԱԼԻԷ) է. ս. տես Bourse, 7։

Corporation (ծօ-ՐՕ-ՌԱ-ՍԻՕՆ) է. իէ. Ընկերութիւն. միաբանութիւն։ Entrer dans une —. — religieuse։

† **Corporéité** (ծօ-ՐՕ-ԷԻ-Տ) է. իէ. Մարմնաւորութիւն։

Digitized by Google

Corporel, elle (կօր-փօ-րել, լ') ած. 1. Մարմնաւոր. մարմնական. մարմնական: Dieu n'est point —. Les êtres corporels. ‖ 2. Մարմնաւոր. մարմնական: Plaisir —. Peine, punition corporelle.

Corporellement (կօր-փօ-րէլ-ման) ս. 1. Ըստ մարմնոյ (գաւառ.), գաւառականաբար). ‖ 2. Մարմնով. մարմնապէս. մարմնական (առանց զմտաց Ցիսուս ի սուրբ Հաղորդութեան).

Corporifier (կօր-փօ-փիէ) բ. ն. 1. Մարմնիզէն Հաստատել. (ի-րէն). Les hérétiques qui corporifiaient les anges. ‖ 2. Ծագրել ի մի մարմին (զնիւթ և զանձնաւորութիւն). մարմնացուցանել. (ի-րէն).

Corps (կօր) է. ար. 1. Մարմին: Les — vivants. Les membres du —. Le — humain. — N'être qu'un en deux —. (ի-ն.) Լինել մի սիրտ երկուց մարմնով (ա). լինել սիրտ բազմաց. — Faire de son — une boutique d'apothicaire. (ի-ն.) տես յApothicaire. — Passer sur le — d'une troupe ennemie. կոխան յերկիր զօրաբազմաց, փշրանալ զգունդ թշնամեաց. — Passer sur le — de quelqu'un. (ի-ն.) Գլխի անցանել. բան զոք. Հաստատել ի բարձրագոյն ատեանի իշխանութեան. — Faire rentrer dans le —. Հնազանդացանել. — Avoir le diable au —. (ի-ն.) տես ի Diable. ‖ 3. Մասն մարդկին մարմնոյ ընդ ազդրս և զոտիս [hanche]. կտիճ. անձնիկ. իրանիկ: Il a le — bien fait, mais les jambes un peu trop courtes. À mi-—. նիհար մարմնոյն (հազիւահաս ընդ գաւառականն). ‖ 4. Մարմին. (Հակադրութեամբ Հոգւոյ): Macérer, mortifier son —. Tant que l'âme me battra dans le —. տես ի Battre, բ. ր. 4. — Se tuer le — et l'âme. Ցաղմաշխան լինել յանօգուտս. (ընտ.): Il s'est tué le — et l'âme pour amasser de quoi vivre. — Faire folie de son —. Մասն և առաք լինել անձին ի գործս անօգուտս. Հիզալ զանձն ի պատճառութիւն. (առ գիւռնոց). ‖ 5. Անձն: Répondre de quelqu'un — pour —. Երաշխաւոր լինել փոխանակ անձին ումեք. առնել պատասխանի իրրև անձն ընդ անձին ումեք. — Faire bon marché de son —. Դնել զգլուխ իւր ի կշիռս. արկանել քաղաքութեամբ զանձն ի վտանգ. (ընտ.). — C'est un drôle de —, un — plaisant. Զատարկախօս պէ է. (ա-ն.). ‖ 6. Անձն ապրուստի: Le carrosse, le cocher du —. Les gardes du —. Անձնապահք, գլխապահք, իրիկնապահք արքային. ‖ 7. Հոգի. անձն. (Հակադրութեամբ ընչից կամ վնասուց): Il a perdu le — et les biens. Կորոյս զանձն կամ գիմաւոր իւր և զինչս: Un vaisseau qui a péri — et biens. (ա-ն. Նաւ մի որ կը կորուսի հոգիները և ապրանքները): ‖ 8. Մարմին. դի. դիակն. մնացուկ. մնացորդ. Mettre, porter un — en terre. Le — fut exposé. Embaumer un —. Faire l'anatomie d'un —. La résurrection des —. La campagne était toute couverte, toute jonchée de — morts. ‖ 9. Գիրութիւն. պարարտութիւն: Prendre du —. Գիրանալ. ‖ 10. Մարմին (Ցիսուս ի սուրբ Հաղորդութեան). Recevoir le — de Notre-Seigneur. ‖ 11. Վերնոյ մասն Հանդերձից, արկանելոց. մարմին. — de cuirasse, de jupe. ‖ 12. Կախեցանդ. (որ և Corset). ‖ 13. Մարմին. L'air, la terre, une pierre, un arbre, un animal, sont autant de —. — simple, composé. Les — célestes. Լուսաւորք երկնից, այսինքն՝ արեգակն, աստեղք, մոլորակք, արբանեակք և գիսաւորք. — Faire —. կապել մի մարմին. լինել միացեալ. Le bourgeon fait — avec l'écorce. ‖ 14. Գլխաւոր մասն իրիք. մարմին: Le — d'un édifice, d'un vaisseau. ‖ 15. Մարմնոյ (Հնազգի, ըստ ապրագրոյց). մարմին: La force de — d'un caractère. ‖ 16. Ժողովածոյք. քաղուածոյք. Le — de l'histoire de France par les bénédictins. Le — des poètes grecs. Le — du droit civil. ‖ 17. Թանձրութիւն. աստիճան: Ce papier, cette étoffe, ce sirop n'a pas de —, n'a pas assez de —. ‖ 18. Զօրութիւն: Un vin qui a du —. ‖ 19. (ի-ն.) Մարմին. ընդհանրութիւն. մեծատանութիւն: L'État est un — politique dont le souverain est le chef. Le — de l'Église. Մարմին եկեղեցւոյ (ո). սեռ, ժողով Հաւատացելոց. ‖ 20. Դաս. գունդ. կարգ. խումբ: Le — du clergé, de la noblesse. Les grands — de l'État. Le — de ville. Քաղաքապաշխատեան ատեանս կալք: (Այժմ ասի Le — municipal). Le — législatif. Օրէնադիր ժողով. Le — diplomatique. Դեսպանից սէրբուն հանդերձ ի մէյլբազազդէն սպրք. *Գեսպանախիյա: Repas de —. Հացկերոյթ ընդհանրութեան իրիք. ‖ 21. Գունդ, գնդապետակ, ջոկ (զօրաց): Il commandait un petit —, le plus grand —. L'armée était divisée en deux, en trois —. — d'armée. Բանակ: — de bataille. տես ի Bataille, 1. — de garde. տես ի Garde.

— Le — d'une devise. Զև Նշանագրոշմի իրիք.

— de délit. Ներանակ յանցանաց. (որպիսի է գիտութիւնք, գաւառ խորատակեալ). [ախտութիւն.

— de ballet. Գաւ կազմուչաց (ի Բալետարան). *կազմ.

— de logis, de bâtiment. Գլխաւոր մասն շինուածոյ՝ որիշ ի կողմնակոյս Թևաց. բուն շինուած.

— À bras-le—. Ած. ած. տես ի Bras.

— — à —. Ած. ած. Combat — à —. Գիրկընդիրկ. Lutter — à —. Գիրկ ընդ գիրկ խառնիլ. գրկախառն, գիրկընդիրկ լինել.

— À — perdu. Ած. ած. Յանխուսափ. Il se jeta à — perdu dans la mêlée, dans les entreprises.

— À son — défendant. Ած. ած. 1. Գաղտագողանալով անձին. S'il l'a tué, c'est à son — défendant. ‖ 2. (ի-ն.) Յանհաճոյ կամս. բանի. Je n'y ai consenti qu'à mon — défendant.

— En —. Ած. ած. Մխիթարեան. խմբագրին: Le parlement y alla en —. Ils assistèrent en —.

— Վեմ. (ա) "Ի խանձախ արեւմտեան ասցս երկասանց վանքն և կաթուղիկոս, որ ի գ հիւսուածն խոյոց խորհրդոյ երկիրն մարմնով և գոլ արտաքին կերպարանքովքն." Ղազ. Գամ. Աղաթ. 375. — (բ) "Ոչ ինչ պիղծ խոհանի և երկասանի վիպին եկեղեցոյ արտաքոյ վանդարհաւանութեան." Ոսկ. Հա. Ին. 319.

Corpulence (կօր-փիւ-լանս) է. էն. Թանձրամարմնութիւն. բազմամարմնութիւն. գիրութիւն: Cet homme est d'une grosse, d'une petite —.

Corpulent, ente (կօր-փիւ-լան, անտ) ած. Ցիր. մարմնիկ. շատակերց. գիրաազարար. անձնեաց.

Corpusculaire (կօր-փիւ-սիւ-լեր) ած. Հիւլեական.

Corpuscule (կօր-փիւ-սիւլ') է. ար. Մարմին յոյժ փոքր. մանրամասն փոշի: Les atomes sont des corpuscules. Corpuscules aériens. Փոշի մանրամասն որ խառնոյ ընդ օդս և անասնի յարժամ ճառագայթիք արեգականն մտանիցեն ի տունն ինչ խաւարին կամ հովանաւոր. Հազամասն. Հիւլէ: (Տես և Atome, 2).

Correct, ecte (կօ-րէկտ, րէկտ') ած. 1. Ճշգրիտ. յարմարակ. յարգաւոր. ողորկ. ուղիղ: Copie, écriture correcte. Dessin —. Un peintre —. Auteur —. Մատենագիր ողորկաբան կամ առաքագաղաւոր. ‖ 2. Ուղիղ. անթերի: Phrase, locution correcte.

Digitized by Google

Correctement (ֆօ-ռեկդէ-ման) ՛. Ուղիղ. ուղղութեամբ. յառաքութեամբ. ըստ կանոնի։ Il écrit, il parle, il imprime —։

Correcteur (ֆօ-ռեկդեօ-ր) ֆ. ար. ած. Ուղիչ. կշտամբիչ։ Sévère —։ ‖ Տ. Աստիճանագր. վարիչ. (ի վաճառ ինչ կրճատութեան)։ Le père —։ ‖ Տ. Ուղիչ, Ս. տրտագրիչ (ի տպարանս)։ ‖ Ա. Գինիչ (հաշուոց). (ԻՂ.)։

† ա. **Correctif, ive** (ֆօ-ռեկդիֆ, իվ) ած. Ուղիչ։ Châtiment —։

ե. **Correctif** (ֆօ-ռեկդիֆ) ֆ. ար. ած. Անփչիչ, մեղմացուցիչ նիւթ։ Le sucre est le — du citron։ ‖ Տ. (ֆիգ.) Անփչիչ, մեղմացուցիչ, անուշիչ բան։ (Օրինակ իմն, En quelque façon, pour ainsi dire, s'il m'est permis d'user de ce mot, և այլն)։

Correction (ֆօ-ռեկսիօն) ֆ. իթ. ած. Ուղղութիւն։ La — des défauts, des abus, des erreurs. Ce critique a fait une très bonne — dans un passage corrompu de Cicéron։ ‖ Տ. Ուղղութիւն. Ս. տրտագրութիւն։ La — des épreuves. La — de cette feuille exigera beaucoup de temps. Signes de —։ ‖ Տ. Ուղղութիւն. (ձև ինչ ճարտարախօսութեան)։ Օրինակ իմն. Je l'aime; que dis-je, aimer? je l'idolâtre. — Sauf —, sous —. Եթէ ոչ խորհիմ։ ‖ Ա. Անդրանիք (գեղոց)։ ‖ Ե. Խրատ. կշտամբութիւն։ — charitable, fraternelle. Je lui ai fait une petite —։ ‖ Ը. Զարհուրանք։ Il a subi la —. Maison de —. Ուղղութեան տուն. բանտ։ ‖ Թ. Խչխանութիւն. (խոչ)։ Les enfants sont sous la — du père։

Correctionnel, elle (ֆօ-ռեկսիօնել, իլ՛) ած. Ուղղութեան (պատիժ, տանջանք)։

Correctionnellement (ֆօ-ռեկսիօնելման) ՛. Յուղղութեան տանջանք (դատապարտել, պատժել)։

Corrégidor (ֆօ-ռեժիդօր) ֆ. ար. Աստիճան գաւառապետ (քաղաքի կամ գաւառի Սպանիացոց)։

Corrélatif, ive (ֆօ-ռելատիֆ, իվ) ած. Աձնչական, ՙյարընչական (բան)։ Օրինակ իմն հոչ և օդի, զի որ հայր է՝ հարկ է թէ իցէ նորա և որդի, և որ որդի է՝ հարկ է թէ գոյցէ նորա և հայր։

— ֆ. ար. Աձնչական, ՙյարընչական բան. առնչիչ։

Corrélation (ֆօ-ռելասիօն) ֆ. իթ. ՙԱձնչութիւն. ՙյարընչականութիւն. ազգակ. յանկութիւն. փոփոխ հաստատութիւն։ Les termes de *père* et de *fils* emportent —։

Correspondance (ֆօ-ռեսբօնդանս) ֆ. իթ. Տարբեառ, հաղորդութիւն նամակաց. Ս. թղթագնացութիւն. ՙթղթակցութիւն։ Notre — a été longtemps interrompue. Avoir une — avec quelqu'un։ ‖ Տ. Նամակագիր. թղթեան. թուղթք։ La — de Voltaire։ ‖ Տ. Հաղորդութիւն. կցորդութիւն։ Avoir des correspondances secrètes։ ‖ Ա. Հաղորդակցութիւն (վաճառականաց)։ Ce négociant a des correspondances dans toutes les villes de l'Europe։ ‖ Ե. Հաղորդակցութիւն (տեղւոջէ ի տեղի, կառաց ի կառս)։ La — entre ces deux villes a lieu par mer. Cet omnibus passe bien loin de chez moi, mais je prendrai la —։ ‖ Զ. Տանիակ հաղորդակցութեան (ի համաչխարհիկ կառս [omnibus])։ Qui est-ce qui a une —? ‖ Է. Համեմատութիւն. կցորդութիւն. կապ։ Une — parfaite règne entre toutes les parties de ce vaste ensemble։ ‖ Ը. Փոխադարձութիւն։

Correspondant, ante (ֆօ-ռեսբօնդան, անթ) ած. Զարհուրանք. Համեմատ. ՙՀամեմատաստանական։ Angles correspondants. Ce mot arménien n'a pas de — en français։

— ֆ. ար. ած. ՙԹղթակից։ Nous apprenons, par notre — de Paris, que . . . Il a des correspondants dans toutes les villes de l'Europe։ ‖ Տ. Խնամակալ (տանեաց պատանւոյ ի քաղաքի ուրեք)։ Ce jeune homme est allé demander de l'argent à son —։ ‖ Ե. ՙԹղթակից կամաւորագր։ — de l'Institut։

Correspondre (ֆօ-ռեսբօնդր) բ. ն. ած. Աձնիլ տարբեառ նամակաց. Ս. Թղթագնաց լինիլ. ՙԹղթակցիլ։ ‖ Տ. Ունիլ հաղորդակցութիւն. հաղորդակից։ Cette chambre correspond à telle autre par une galerie։ ‖ Տ. (ֆիգ.) փոխարինիլ (ոչ ըստ սիրոյ). տանիլ գոգնաւածս փոխարինի. փոխահատոյց լինիլ. (գնանաց)։ — à l'affection de quelqu'un։ ‖ Ա. Կշռիլ. ճահիլ. պատշաճիլ. ՙՀամեմատանախանձիլ։ L'aile gauche de cet édifice ne correspond pas avec l'aile droite։

— Se —. բ. ա. ած. Հաղորդակցիլ ընդ միմեանս։ Toutes les pièces de cet appartement se correspondent։ ‖ Տ. Գաւշանիկք միմեանց։ Ces deux pavillons se correspondent։

Corridor (ֆօ-ռիտօր) ֆ. ար. Ընդ և նաւրք անցք ի տան. փող։

Corriger (ֆօ-ռիժե) բ. ն. ած. Ուղղիլ. յարդարիլ. ի կարգ, յուղղութիւն առնել. շտկիլ ի լաւութիւն։ On corrige les défauts d'une personne, et on corrige une personne de ses défauts. Cette indigestion le corrigera peut-être de sa gourmandise։ ‖ Տ. Ուղղիլ. յգիել։ — un thème, un devoir, les défauts d'un tableau։ ‖ Տ. Ուղղիլ. Ս. տրտագրիլ։ C'est lui qui a corrigé les épreuves de tel livre։ ‖ Ա. Անդրանիլ. անուշիլ. բարեխառնիլ։ Il faut — la crudité de l'eau par un peu de vin։ ‖ Ե. Խրատել. պատուհասիլ. պատժիլ։ Il fut sévèrement corrigé։

— Se —. բ. ա. Գալ յուղղութիւն, ի լաւութիւն։ Ce jeune homme commence à se —։ [n'est pas —։

Corrigible (ֆօ-ռիժիպլ) ած. Ուղղելի։ Cet homme

Corroborant, ante (ֆօ-ռօպօրան, անթ)
Corroboratif, ive (ֆօ-ռօպօրատիֆ, իվ) ած. Զօրացուցիչ, կազդուրիչ (դեղ)։

— ֆ. ար. Դեղ զօրացուցիչ։

Corroboration (ֆօ-ռօպօրասիօն) ֆ. իթ. Կազդուրիչ. կազդուրութիւն։

Corroborer (ֆօ-ռօպօրե) բ. ն. ած. Զօրացուցանել. կազդուրեցուցանել։ Le vin corrobore l'estomac։ ‖ Տ. (ֆիգ.) Հաստատել. զօրութիւն իմն տալ։ — des preuves։

Corrodant, ante (ֆօ-ռօդան, անթ) ած. Մաշիչ. ծակիչ։ Substance corrodante։

— ֆ. ար. Մաշիչ գոյացութիւն։ L'eau-forte est un —։

Corroder (ֆօ-ռօդե) բ. ն. Ուտել. մաշել. վատնել. ապականել (ժանգոյ զէրկամբ)։ La rouille corrode le fer. Le poison lui a corrodé les intestins, les entrailles։

Corroi (ֆօ-ռուա) ֆ. ար. ած. Հանգերձանք (հաշոյ)։ ‖ Տ. Զանգուած, կոշտ կաւոյ (յատկութիւն աւազանաց, ազգերաց)։

Corroierie (ֆօ-ռուաթի) ֆ. իթ. ած. Խանութ խազախարդի. Ս. կաշեգործանց։ ‖ Տ. Խազախարգութիւն. փոկահանութիւն. փոկածուութիւն։

Corrompre (ֆօ-ռոմբր) [ընդարձ իբրև qRompre.] բ. ն. ած. Ապականել. խանգարել. եղծանել. զեղծուցանել. փչցնել։ La lecture des mauvais auteurs corrompt le goût. L'invasion des barbares corrompit le latin։ ‖ Տ. Ապականել. նեխել. ժանտացուցանել (ճաշակաց զօգս)։ ‖ Տ. (ֆիգ.) Ապականել, զեղծուցանել (զբարս)։ — les

Digitized by Google

mœurs d'un jeune homme. — la jeunesse. ‖ 4. (ֆիգուր.) Անփութութիւն. խանգարում. ապականութիւն. La négligence des copistes a corrompu bien des passages dans les auteurs anciens. ‖ 5. Թիւրութիւն. կամայականութիւն. — le sens d'un passage, d'un texte. ‖ 6. (ֆիգուր.) Անպատկառ (զգալ ընդհանրապէս գոյ գահամեծութիւն, այսինքն պարզապէս) (ա). Խաղատուրեան առնել. գաղտ խիղճ. վնգնել, հաւանեցուցանել (ընդհանրապէս, գործածուած). — par argent, par des dons, des présents. Il essaya de — ses juges. ‖ 7. Ապականել, խորտականել, զգեցնել (գիպոյ, գիծի).

— Se —. ր. ա. 1. Ապականիլ. Նեխիլ. La viande se corrompt rapidement dans les jours chauds et orageux. ‖ 2. (ֆիգուր.) Ապականիլ. խանգարիլ. Եզծանիլ. փչցիլ. Les mœurs se corrompent. [Յովհ. 594.

— վեպ. (ա) "Ապականեալ ապականիչ զապականն." Փիլ.

Corrosif, ive (ծօ-զիֆ, իվ) ած. Ապրիչ. վնասակար. L'arsenic est —. Sublimé —.

— ե. ա. Ապրիչ, մաշիչ գործ. Employer les corrosifs.

Corrosion (ծօ-զիժի) ե. իգ. Ապրութիւն. մաշուածութիւն.

Corroyer (ծօ-ուա-յե) [Ընդունի իրրև գEmployer.] բ. ն. 1. Յարդարել, կազմել, հանդերձել (գմորթի, գկաշի). ‖ 2. Յղկիլ ի խաղտութենէն (գփայտ). ապրկիլ. ‖ 3. Կռնել, բռնել գերկաթ՝ մինչդեռ կը կրակ էրկ. ‖ 4. Զանգանել կրակ (գկաշի, գասեղ).

Corroyeur (ծօ-ուա-յօր) ե. ա. Խազախարգ. մորթեղծ. Ս. կաշեգործ. Ս. ճան.

† **Corrude** (ծօ-ուտ) ե. իգ. Ապեղեկ վազրկ.

Corrupteur, trice (ծօ-բ-բ-թօր, դրիս) ե. 1. Ապականիչ. խանգարիչ. մոլորեցուցիչ. Cette femme est une dangereuse corruptrice de la jeunesse. Elle fut séduite par un vil —. ‖ 2. Կաշառիչ. La loi punit les corrupteurs de témoins. ‖ 3. Ընդդէմ, կամայականիչ (գրոց). — ած. Ապականիչ. ապականագործ. ապականարար. Or —. Une doctrine corruptrice.

Corruptibilité (ծօ-բ-բ-թի-լի-թե) ե. իգ. Ապականացութիւն. La — est attachée à tous les corps.

Corruptible (ծօ-բ-բ-թիպլ) ած. 1. Ապականացու. ապականելի. ապականակիր. Եզծանելի. Եզծակաւ. Il n'y a rien sous le ciel qui ne soit —. ‖ 2. (ֆիգուր.) Կաշառատակ. կաշառատու. C'est un homme très —.

Corruption (ծօ-բ-բ-ծիո) ե. իգ. 1. Ապականութիւն. խանգարութիւն. Եզծագործութիւն. ‖ 2. Ապականութիւն. խանգարութիւն. ապականութիւն. Il y a — dans ce texte-là. ‖ 3. Նեխ. փտաս. La — de l'air, de la viande. On a cru longtemps que les vers s'engendraient de —. ‖ 4. (ֆիգուր.) Ապականութիւն (բարուց). La — des mœurs, du siècle. ‖ 5. Կաշառատութիւն. կաշառ. Employer la — pour obtenir des suffrages. ‖ 6. Կաշառատութիւն. կաշառ. Ce juge est soupçonné de —. [բառ.].

Cors (ծօր) ե. ա. յ. Թագնուկ [andouiller] (եզկի.

Corsage (ծօր-սաժ) ե. ա. 1. Մասն մարմնոյ յատուկ մինչև ցգոգրկս [hanche]. կռնգ. ‖ 2. Կանացի մասն (հանդերձից կանանց).

Corsaire (ծօր-սեր) ե. ա. 1. Նաւ հինից կամ ապատահարարաց ծովու. Il fut poursuivi par un —. ‖ 2. Հէն, ապատահարար ծովու. ընկզմիչ. Ծովահէն. Les corsaires d'Alger, de Maroc. ‖ 3. (ֆիգուր. և ընդ.) Զօրաքաղ. C'est un —, un vrai —.

Corsé, ée (ծօր-սե) ած. 1. Թանձր. Drap —. ‖ 2. Զօրաւոր. Vin —. ‖ † 3. Աւազ (ճաշ). (ա.).

Corselet (ծօր-սլէ) ե. ա. 1. Թիւրեհ. Լանջապահակ, զրահ. ‖ 2. Լանջք (միջատաց, խեցգետնոյ).

Corset (ծօր-սէ) ե. ա. Լանջապինդ. Նեղընտակ կանանց. °պատճառանդ. Mettre un —. Serrer, lacer un —.

Corsetier, ière (ծօր-սէթիէ, իեր) ե. Ցօրինող պատճառանդից կանանց. °պատճառանդագործ.

Cortège (ծօր-թեժ) ե. ա. 1. Ընդհանրապէս առ ի պատիւ հրապարէր յատկութեան. Cet ambassadeur avait un très beau —. ‖ 2. Պարագայութիւն որ առգեալ երթան զինեալոց կին ի հանդիսի ուրեք. հանդէս. Il s'est trouvé sur le passage du —. ‖ 3. (ֆիգուր.) Ընդհանրապէս. ընթացիկ. Les infirmités sont le — de la vieillesse.

Cortès (ծօր-թես) ե. իգ. յ. Խորհրդարան (Պատանեացուց և Լուսաւառնացուց). Les — furent convoquées.

Cortical, ale (ծօր-թի-քալ, ալ) ած. Կեղեւական. պատեանական. [Ձրագիրգէ.

† **Cortiqueux, euse** (ծօր-թի-քէ, էօզ) ած. Թանձրուկեղ.

Coruscation (ծօր-ուս-քա-սիո) ե. իգ. փայլիւն. շողուն. La — d'un météore.

Corvéable (ծօր-վե-ապլ) ած. Գարատագան վատաւորելոյ ձրի. °կռատագարտ.

Corvée (ծօր-վե) ե. իգ. 1. Վատաւոր կամ ծառայութիւն ձրի, որ Տարեան [vassal] պարտէր իւրատ տանուտեառն կամ պարտիզ. Ս. կոտ. Ce seigneur chargeait ses paysans de corvées extraordinaires. ‖ 2. փափաք ապատահարկութիւն զորաց. Ս. կոտ. — pour aller chercher les vivres, le bois, etc. ‖ 3. (ֆիգուր.) Վատաւոր բանի, ապաժանելի և ապատանց ինչ շահից. պատկառութիւն. Ս. կոտ. անվայել. Ce que je fais est un travail ingrat, c'est une —, une vraie կամ une pure —. Épargnez-moi cette —.

Corvette (ծօր-վէթ) ե. իգ. փոքրիկ նաւ ինչ պատերազմական. °կորվետ.

Corybante (ծօ-բ-բանթ) ե. ա. Կռնբանտ. կորնբանտաց. կորնբանտական. [(կռքաւ.).

† **Corybantique** (ծօ-բ-բանթիք) ած. կորնբանտական

Corymbe (ծօ-բեմպ) ե. ա. Ողկոյզ (ծաղկանց կամ պտղոց). Les fleurs du lierre, du sorbier, sont disposées en —. [(տաւեղ).

Corymbifère (ծօ-բեմպիֆէր) ած. °Ողկոյզակիր. = ե. իգ. Տունկ ծաղկողկոյզ. La famille des corymbifères.

Coryphée (ծօ-բիֆէ) ե. ա. 1. Գլուխ, առաջնորդ պարու (ի թատերական նախնի ցաւնոց). պարապետ. պարտղուխ. դասապետ. ‖ 2. (ֆիգուր.) Գործակցուխ. յառաջակաց. Il est le — du parti. Pétrarque était le — des poètes de son siècle.

Coryza (ծօ-բիզ) ե. ա. Ապահիւծական [catarrhal] տապ [inflammation] լորձանային ազանդի քթափողոց. Հարբուխ սաստիկ. (տե և Rhume de cerveau).

Cosaque (ծօզ-ա) ե. ա. Ինակիչք ուրքանիկ՝ ուսապաց գաւառի՝ որ զինուորին ի Հիւծկրաինիա. խազախ. խիզախ. Les Cosaques du Don, de l'Ukraine.

— ե. իգ. Կազմուիլ խազախաց. Danser la —.

† **Cosciomancie** (ծօ-սիօ-մանսի) ե. իգ. Հմայութիւն գարձանացանելով զմուղ. °մուղահմայութիւն.

Coséante (ծօ-սե-անթ) ե. իգ. °Հատանագծիկ. °Հատնհատ. (ըստ երկրաչափից). [ֆեֆ].

Coseigneur (ծօ-սեն-եօր) ե. ա. Տիրակից ատատոյ

Cosinus (ծօ-սի-նուս) ե. ա. Ուղղակից (անկիւնի իրկը, ըստ երկրաչափից). [Թղ՝ գիզ].

Cosmétique (ծօզ-մե-թիք) ած. Գեղեցկացուցիչ (մոր-

Digitized by Google

= ֆ. սբ. Դեղ գեղեցկացուցիչ մորթի։ Un — dangereux։

Cosmique (ֆօսֆի) ած. 1. Տիեզերաց. տիեզերական։ Les espaces cosmiques։ ‖ 2. *Սպրդալուսական (լուսնիկն և մնացեալն աստեղաց. ասի գաստեղաց որ ելանեն կամ մնացեան ընդ արեգական)։ (Տես † Acronyque)։

Cosmogonie (ֆօսմոկոնի) ֆ. իգ. Գիտութիւն կազմութեան աշխարհի. *աշխարհածնութիւն։ La — d'Hésiode, de Buffon։ [կան։

Cosmogonique (ֆօսմոկոնիք) ած. *Աշխարհածնական։

Cosmographe (ֆօսմոկրաֆ) ֆ. սբ. Տիեզերագիր։

Cosmographie (ֆօսմոկրաֆի) ֆ. իգ. Աստեղաբաշխական նկարագիր աշխարհի. տիեզերագրութիւն։

Cosmographique (ֆօսմոկրաֆիք) ած. Տիեզերագրական։

Cosmologie (ֆօսմոլոժի) ֆ. իգ. *Աշխարհախօսութիւն. *տիեզերաբանութիւն։

Cosmologique (ֆօսմոլոժիք) ած. *Աշխարհախօսական. *տիեզերաբանական։

† **Cosmométrie** (ֆօսմոմեթրի) ֆ. իգ. Գիտութիւն չափուց տիեզերական անջրպետութեանց, հեռաւորութեանց. *տիեզերաչափութիւն։

Cosmopolite (ֆօսմոփոլիթ) ֆ. սբ. Քաղաքացի հասնօրէն աշխարհի. աշխարհաքաղաքացի։ Un — regarde l'univers comme sa patrie։

Cosse (ֆօս) ֆ. իգ. 1. Պատիճ. փոճակ։ — de pois, de fèves։ ‖ 2. Պատիճ (կարճաբերձ ինչ)։ — de genêt.

Cosser (ֆօսե) բ. ն. Հարկանիլ (խոյից [bélier]) գլխովն զգլխով. ազդրիլ. խիթիկիլ. եղջիւր ածել։

A. **Cosson** (ֆօսո) ֆ. սբ. Ուտիճ (ծառոց, ցորենոյ, ուրեմանց)։ [յիւռ յատանելոյ։

B. **Cosson** (ֆօսո) ֆ. սբ. Նորընծիկ բարեանուկ օրինաց

Cossu, ue (ֆօսիւ) ած. 1. Խոշորաւոր. պատուական։ Des pois bien cossus։ ‖ 2. (խօսք. և սկ.) Մեծատուն. հռչակաւոր։ C'est un homme —, bien —։

Costal, ale (ֆօսթալ, լ') ած. Կողից. կողային։ Nerfs, muscles costaux. Vertèbres costales։

Costume (ֆօսթիւմ) ֆ. սբ. 1. Ձեւք. սովորութիւն։ C'est la fidélité au — qui fait le mérite des compositions de ce romancier, de ce poète։ ‖ 2. Ձև. Հանգերձից. կերպարանք. տարազ։ Le — français. Le — des femmes de ce pays est assez pittoresque։

Costumer (ֆօսթիւմե) բ. ն. Զգեցուցանել. տգազացուցանել։ Ce peintre costume bien ses personnages. Elle avait costumé sa fille en bergère։

= Se —. բ. ա. Զգենուլ. տգազանիլ։ Se — en Turc։

Costumier (ֆօսթիւմիե) ֆ. սբ. Ի ծառայական զգեստուց կամ տարազաց թէատրոնի, կոչեցեալ. *տարազավաճառ։ Louer un domino chez le —։

† **Costus** (ֆօսթիւս) ֆ. սբ. Արմատ ինչ որ վաճառի է գեղարտոյս. քաւշ. կօստ։

Cotangente (ֆօթանժանթ) ֆ. իգ. *Շօշափողակից. (ըստ երկրաչափից)։

Cote (ֆոթ) ֆ. իգ. 1. Ծառն, բաժին (զոր պարտի հատուցանել հարկապարտ [contribuable] քաղաքացիք)։ ‖ 2. Ցուցակ (գնոց արժէքի գոց)։ ‖ 3. Նշանագիր. թիւ։ Ces pièces sont sous la — A. La — trois։

Côte (ֆոթ) ֆ. իգ. 1. Կող. Ս. քով։ Dieu forma Ève d'une — d'Adam. Il s'est cassé une —. Vraies côtes. Կեղրին կողք։ Fausses côtes. Նեղրին, ստորին կողք։ Rompre les côtes à quelqu'un. Թոխմագիլ զկողս ոմեքէ. գանալիից չարագան առնել. Հարկանիլ ատամակոփս։ — Mesurer les côtes à quelqu'un. (խօսք. և սկ.) Հարկանել զոք գատազանաւ, արկատոլիս [nerf de bœuf], ատամակոփմամբ առնուրի։ — Serrer les côtes à quelqu'un. (խօսք.) Ի նեղ տարկեալ տագնապել զոք։ — à —. Ադ. պս. Ծօս առ ծօս. մերձ առ մերձանս թիւակից. (պտ. քովի քով)։ Ils marchaient, ils étaient — à —. — à — d'un tel։ ‖ 2. կող. պատակ (անասնոց)։ — de bœuf, de cheval։ ‖ 3. (խօսք.) կող. զաբմ. զատակ։ Nous sommes tous de la — d'Adam։ ‖ 4. Մխիթն ձող կամ չիղ (ատերոց անկոց ինչ, ծղօտից և պատղոց)։ La carde n'est que la — qui est au milieu des feuilles de la poirée et du cardon. Pomme de reinette à côtes։ ‖ 5. Զատիկաւոր (լերին, բլուղ)։ — fertile, bien exposée, plantée de vignes. À mi— —. Ի միջին վայրի զատիկաւորին։ Une maison bâtie à mi— —։ ‖ 6. Ափն ծովու. ծովեզր։ Ce bâtiment est échoué sur la —, est à la —. On alluma des feux le long des côtes. Ranger la —. տես ի Ranger. Donner à la —. տես ի Donner. Mettre un navire à la —. Խրել զնաւ ի ծովեզրն։ Faire —. Նաւարկել լինել առ ծովափամբ։

Côté (ֆոթե) ֆ. սբ. 1. Ուսոն մարմնոյ մարդոյ կամ անասնոյ՝ յանիծոց միջոյ. ցազգրոս. կողին. Ս. քով։ Il reçut un coup d'épée dans le —. Se coucher sur le —. Ի կողին լինել. ընկողմանիլ. (պտ. քովինսի պառկիլ)։ Il a mal au —, un mal de —. (պտ. գովը կը ցաւի)։ — Se tenir les côtés de rire. Թավալանալ ի ծաղրանէ. Տատանիլ ի ծաղր անչափ. (պտ. սատակի խնամալ)։ (ընդ.)։ — Être sur le —. Կալ ի կողի. անյարիւր անկեալ գնալ ի մահիճս (առ հիւանդութեան)։ — Jeter, mettre quelqu'un sur le —. Տապալեալ զոք. կործան յերկիր զարկաւացանել. (պտ. գետին փռել)։ D'un coup d'épée il le jeta sur le —. — Être aux côtés de quelqu'un. Լինել առընթեր, առ երե սրտաբ։ — Mettre un bâtiment sur le —. 1. Խանարհեցուցանել (հովմոյ) վնաս ի մի կողի։ ‖ 2. Գետացուցանել (պտ. պատահեցնել) զնաւ (առ ի նորոգել)։ ‖ 3. Կողին. կողմ. թեր։ S'asseoir à l'un des côtés de la cheminée. Il est de l'autre — du bois. De l'autre —. Ի մերձաւոր, ի միւս անդեսակն. (ընդ.)։ Passons de l'autre —. De — et d'autre. Յերկուսից կողմանց. աստի և անտի. *երկաւատիք։ De tous côtés. Յամենայն կողմանց. ամենայն ուստիք. ամենուստի։ La foule accourait de tous côtés. Regarder de tous côtés. Հայիլ այսր անդր։ De quel — peut-on y entrer? Ընդ ո՞ր մուտիցի այդր մտանիլ։ Les bas côtés d'une église. տես ի Bas, A. 3. De mon —. (խօսք.) Յինէն կողմանէ. յինէն կուսէ։ Je vais, de mon —, prendre telle et telle mesure։ ‖ 3. կողին. կոյս. թեր։ Caton fut du — de Pompée. Il a Dieu de son —. Աստուած ի նորա կոյս է։ Se ranger, se mettre du — de quelqu'un. Լինիլ ի կողմանէ կամ ի թեր, ի կոյս առնուլ։ Mettre les rieurs de son —. տես ի Rieur։ ‖ 4. կողին. երես։ Les côtés d'une pyramide։ ‖ 5. կող (երկրաչանկեան)։ Les trois côtés d'un triangle։

= Du —, de. Նբ. սս. 1. Ի կոյս. ի կուսէ. ի կողմանէ։ Regardez du — du couchant. Placez-vous du — du président։ ‖ 2. Պատմ. Du — de la fortune, le revers que vous éprouvez est accablant։

= De —. Ադ. սս. 1. կողմնական. առ ի կողին։ Il faut vous tourner un peu plus de —. Regarder de —. 2. Հայիլ ծայրեա տիան։ ‖ 3. (խօսք.) Գաղ, ընդ տիամբ։

Digitized by Google

խնդիր հայել. հայել արհամարհութեամբ, քննաբ. (ապ. ծաւալ նայիլ)։

‖ 2. ի մի կողմ։ Mettez ce fauteuil de —, il gêne le passage. Mettre de —. 1. Դնել ի պահեստի (արծաթի)։ Il met tous les ans quelque chose de —։ ‖ 2. ի բաց գնել, թաղացուցանել. (ապ. մէկդի ձգել)։ J'ai laissé mon procès de — pour venir ici. — Mettre, laisser une personne de —. Ընդ վայր հարկանել զոք. անտես առնել. զանց առնել (զամամբ)։

= À —. Ար. աբ. ի կոզմանէ. կողմնական։ Marcher à —. Le coup passa à —. Donner à —. վրիպել ի նպատակէ։

= À — de. Նր. աբ. Առընթեր. առ. երբ. առ։ Ma maison est à — de la sienne. Passer à — d'une question. (ապ.) Զանց առնել դիտդրով. չլուծանել դիտդիրն։

Coteau (ծօթօ) ե. ար. 1. Ձոռ ի վայր բլրոյ. զառիվերակ։ — planté de vignes։ ‖ 2. Բլուր։ Les coteaux qui bordent la Saône. Sur le haut du —։

Côtelette (ծօթլէթ) ե. եդ. կող, պատակ (ոչխարի, տրծաս, խոզի). *կողիկ։

† **Cotepalis** (ծօթըպալի) ե. ար. կերպաս ի մեռոքաղ և ի մազէ ալծոց։

Coter (ծօթե) բ. ն. 1. Նշանակել (զգինս)։ ‖ 2. Նշանակել. առընթերագրել։ — à la marge le numéro d'un article։ ‖ 3. Դատապարտել այրուելիական կամ թագական կարգաւ։ — les pièces d'un procès։

Coterie (ծօթըի) ե. եդ. Ընկերութիւն. (ապր.)։ Langage, opinion de —. Faire — avec quelqu'un։

Cothurne (ծօթիւռն) ե. ար. 1. կօշիկ (նախնեացն ազնիւգուարց)։ ‖ 2. (ապ.) Ողբերգութիւն։ Chausser le —. 1. Ցօրինել ազնիւգութիւնս։ ‖ 3. Լինել ազնիւգոյ։ ‖ 3. Ողբերգաբար փքացեալ ոճով։

Côtier, ière (ծոթիե, իէր) ած. Ովվափնեայ. ծովեզերեայ։ Douane, population côtière. Navigation côtière. Նաւարկութիւն առ ծովեզերք. *առափնեայ նաւարկութիւն։ Pilote —, կամ լոկ —. ե. ար. Նաւուղիղ առ ձովակ նաւելոյ առ ծովափամբք. *ափնագէտ։

Côtière (ծոթիէր) ե. եդ. 1. Ովվեզերք. (խրթ)։ ‖ 2. առս Ados։

Cotignac (ծօթինյա) ե. ար. Բանգակ [confiture] (սերկեւիլ [coing]). անուշացած սերկեւիլ. այլ պուրկոսը։

Cotillon (ծօթիյոն) ե. ար. 1. Ներքին պարեգօտ (կանանց)։ — de serge. Aimer le —. (ապ. և ընթ.) Ցիտար լինել ի կանոյս. լինել խգաձեր, հնաձեր։ ‖ 2. Ներքին պարեգօտ (կանանց գեղջկից)։ ‖ 3. Ազգ մի կպաչուած. *վերջապար։ Le — ne se danse qu'à la fin des bals։

† **Cotinga** (ծօթինգա) ե. ար. Թռչուն մի Ամերիկայ գեղեցկափետուր։

Cotir (ծօթիր) բ. ն. Ձմլել, վիրաւորել (զպատուհաս). (ապ.)։

Cotisation (ծօթիզասիօն) ե. եդ. 1. Հանգանակութիւն։ Cette généreuse — produisit une somme plus que suffisante pour les besoins du moment։ ‖ 2. Բաժին իւրաքանչիւր ի հատուցանել. հանգանակ։ J'ai donné tant pour ma —։

Cotiser (ծօթիզե) բ. ն. Պահմանել զբաժին, զհանգանակի իւրաքանչիւր ուրուք։ On l'a cotisé à tant։

— Se —. բ. ա. Տալ միւր բաժին, զսակն. նպաստս լինել։ Il faut que chacun se cotise selon ses moyens։

Cotissure (ծօթիսիւռ) ե. եդ. Ձմլուած, վէրք (պատոց)։

Coton (ծօթո) ե. ար. 1. Բամբակ։ Toile, chemise de —. Se boucher les oreilles avec du —. Élever un enfant dans du —. (ապ. և ընթ.) փիքուշ անուցանել զմանուկ։ ‖ 2. Մազ աղուամազ (տերևաց ածկոց, պըտղոց). Ս. բուրդ. Գ. մազն։ ‖ 3. (ապ.) Տէգ, առաջին բոյս մօրուաց. մրազարդ մօրուք. մրազարդ բոյրք մօրուաց. այլ ինչ։ (Ամի և ա Duvet, Poil follet)։ Son menton commençait à se couvrir du premier —. Ամն ինչ սկսանէր բուսանել կամ ծագկել կամ արձակիլ ի ծնօտս նորա առաջին ատեն մօրուացն։

—-poudre, Poudre-—. *վառօդ բամբակեայ. *հրաբամբակ։ (Ամի և ա Fulmicoton)։

Cotonnade (ծօթոնատ) ե. եդ. կտաւ բամբակի։

Cotonné, ée (ծօթոնե) անց. գ. բ. 1. *Բամբակայից. *բամբակաւոր։ ‖ † 2. Պաշեալ. Հնացեալ (առագաստս նաւու)։ ‖ 3. Ծածկեալ մրազարդ մօրուօք (ծնօտք կամ այլք երիտասարդի)։ ‖ 4. կարճ և գանգրահեր (մազ)։

Cotonner (se) (ը ծօթոնե) բ. ա. 1. Ծածկիլ (առաւեաց) աղուամազ մազով. *բրդատիլ։ Le drap d'Espagne se cotonne։ Ամի և ա չէզոքօրէն. Cette étoffe cotonne։ ‖ 2. Ալծակիլ, բուսանիլ առաջին ատիպ մօրուաց. ծաղկիլ ի ծնօտս ատիպ մօրուաց. ատիպիլ, ընձիւղիլ մրազարդ մօրուաց. բողբոջիլ մրոյիր բուսոց մօրուաց ընդ ծնօտս. այն ինչ զառարծանալ մօրուաց ի ծնօտս. սկիզբն առնել մօրուաց գալոյ։ Ses joues commencent à se —։ ‖ 3. կակղանալ, թաւլանալ (պտղոց)։

† **Cotonnerie** (ծօթոնըի) ե. եդ. 1. Պշտակութիւն բամբակի։ ‖ 2. Անդաստան բամբակի. *բամբակաստան։

Cotonneux, euse (ծօթոնէ, էօզ) ած. 1. Ծածկեալ բրգով, աղուամազով. *բրդատ. *բամբակաւոր։ Tige, feuille cotonneuse։ ‖ 2. կակղացեալ, թաւլացեալ (պտուղ)։ ‖ † 3. (ապ.) Թոյլ։ Style —։

A. **Cotonnier** (ծօթոնիե) ե. ար. Բամբակենի։

B. **Cotonnier, ière** (ծօթոնիե, իէր) ած. Բամբակի (ճարտարութիւն, վաճառականութիւն)։

Cotonnine (ծօթոնին') ե. եդ. Խոշոր կտաւ բամբակաձէ և կանեփոխիճ՝ ի գործուած առագաստից նաւու։

† **Cotonnis** (ծօթոնի) ե. ար. կերպաս Հնդկաց խառն ի մեռոքաց և ի բամբակէ։

Côtoyer (ծոթուայե) [ծորդի իրրև qEmployer.] բ. ն. 1. Գնալ առընթեր ուրուք. (խրթ)։ Un vassal ne devait pas — son seigneur։ ‖ 2. Պատ անցանել (առ ցամաքաս, առ անառատաս). քերել (առ ափամէտ խորխորատի)։ — le rivage. Ամ. ցամաքաս նաւել։ L'armée ennemie côtoyait la nôtre. Բանակ թշնամեացն մեռ ի մեզ թևակից երթայր, երթայր թևակից զօրաւն մերոյ։

† = Se —. բ. ա. Պատ ի միմեանս թևակից երթալ։ Les deux armées se côtoyèrent longtemps։

Cotre (ծօթր) ե. ար. առս Cutter։

Cotret (ծօթր) ե. ար. 1. Խուրձն ատաց, խառուց։ Châtrer des cotrets. առս ի Châtrer։ ‖ 2. Յատ. կրկատ. խոխ։ Un coup de —, de l'huile de —. Հարուած գանի, գաւազանի. (ընթ.)։ Des jambes de cotrets. Խուռատասակ, նուրբ սրունք. չիօխ պոճոխ։

Cottage (ծօթաժ, ծօթէժ) ե. ար. Ամարանոց փոքրիկ։

Cotte (ծօթ) ե. եդ. Պատ զգեստու կանանց (գեղջկից) ի գօտւոյ մինչև ցոտս. *չրջազգեստ։ Donner la — verte. (ապ.) Ամրկանիլ զաղջիկ ի վերայ խաղոյ խաղալով ընդ նմա։ [կրօնաւորի վախճանելոյ։

— morte. Ծառանգութիւն զգեստուց, կահուց և ընչից

— de mailles. առս ի Maille, A. [(ռզ.)։

Cotteron (ծօթըռն) ե. ար. *Շրջազգեստ կարճ և նեղ.

Digitized by Google

Cotuteur, † trice (կոթիւթէօր, թրիս) ն. *խնամակից. *համխնամող։

Cotyle (կոթիլ) ն. իգ. 1. Ջափ ինչ տարողութեան առ նախնիս. որոշ։ ‖ 2. Խորշ ոսկեր՝ յոր յօդի այլ ոսկր (ըստ անդամագիտաց). որոշ։

Cotylédon (կոթիլէդոն) ն. ար. Բլթակ (սերմանց, ըստ տնկագիտաց)։ Les deux cotylédons d'un haricot։

Cotylédoné, ée (կոթիլէդոնէ) ած. *Բլթակաւոր (տունկ)։

Cou (կու) ն. ար. 1. Պարանոց. ուքն. փողք. վիզ. պոյտ։ Allonger le —. Avoir le — de travers. Լինել ծռաւիզ։ Tordre le — à un poulet. Խառնել զվիզս հաւուս. խառնել զվիզս յատլանէ։ La corde au —. տես ի Corde, 9. Se jeter, sauter au — de quelqu'un. Անկանիլ զպարանոցաւ կամ ի վերայ պարանոցի ուրուք. (այլ. մէկուն վիզը պլլուիլ, փաթթուիլ)։ Couper le — à quelqu'un. Հատանիլ զպարանոց, զվիզս. բառնալ զվիզս. գլխատել։ — Être dans l'eau jusqu'au —. Պարանոցատիպ ընկղմեալ լինել ի ջուրս. թաղեալ լինել ի ջուրս մինչև պարանոց իւր։ Այի և ընդ. Être plongé jusqu'au — dans les plaisirs, dans les affaires։ — Prendre ses jambes à son —. (ընդ. և ած.) Զոտս ամրաթաթալ փախչել. ամենապարել ի փախուստ. արանալ. ծպտիլ ընդ ոտս։ ‖ 2. Վիզ (անօթոց, շրջիկ։ Յայս միտս ասի և այս Col)։

Couard, arde (կուար, արտ) ած. վատ. անարթ. (ընդ.)։ Un homme —. Une âme couarde։

= ն. ար. վատ. անարթ։ C'est un franc —։

Couardement (կուարտմըն) մ. վատութեամբ։

Couardise (կուարտիզ) ն. իգ. վատութիւն։

† **Couchage** (կուշաժ) ն. ար. 1. Ագանիլն, օթիլն ի պանդոկի։ J'ai payé tant pour mon —։ ‖ 2. կազմածք անկողնոյ։

Couchant (կուշան) ած. ար. 1. Chien —. Շուն որ ի տեսանել անդ զորան՝ զտեղի առնու կամ պառա ի վայր անկանի ի գետին. շուն ետեղզկալ։ — Faire le chien — auprès de quelqu'un. (ընդ.) Շնթիլ. շողոքորթիլ։ ‖ 2. Soleil —. Արև ար ի մայրն մտանէ. մտանամուտ արեգական։ Il arriva au soleil —. Եկն եհաս ի մուտս արեգականն։ Depuis le soleil levant jusqu'au soleil —. Ցելուելոյ կամ ի ծագելոյ արեգականն մինչև ի մուտս նորա։

= ն. ար. 1. Արևմուտք։ Les pays du — ։ ‖ 2. (ընդ. և ի բնագր.) Արեւմտութիւն. նուազուածն. անկումն։

Couche (կուշ) ն. իգ. 1. Անկողին. մահիճք. (ի բնագէտ. և ի պերճ առացուածս)։ J'arrosai de pleurs ma — solitaire. Partager la — de quelqu'un. Հաղորդ լինել անկողնոյ ուրուք։ La — nuptiale. Souiller, déshonorer la — de quelqu'un. (ընդ.) Պղծել զանկողին ուրուք. թշնամանել, գողանալ զայլոյ ամուսնութիւն. մեանել ի վերայ օտարի ամուսնոյ. քունել ընդ կնոջ ուրուք։ Souiller la — nuptiale. Պղծել զանկողինս առն իւրոյ. անցանել կնոջ զամուսնութեան գաղտմբք։ ‖ 2. Փայտեղէն կազմած անկողնոյ. լաստ. տախտ. (ընդ.)։ ‖ 3. (ընդ.) Անկողինք. ամուսնութիւն։ Les fruits de sa —. Որդիք իւր։ Dieu a béni leur —. Օրհնեաց Աստուած զանկողինս նոցա. եղեն նոցա որդիք բազումք։ ‖ 4. կոտաւ որով պատեն զմանկունս. խորճուն. Այ. շոր։ Changer un enfant de couches։ ‖ 5. Ժամանակ յորում կին ոք անկեալ դնի յանկողնի ի պատճառս ծղսբերութեան. ընկղմանութիւն։ Être en —. Լինել յերկունս։ Femme en —. Կին ծնընդական. Այ. ծղսցկան։ Elle fit ses couches en tel endroit։ ‖ 6. Ննանելն. Այ. ազգաբերք. Այ. ազգաբերութիւն։ Il m'a mandé l'heureuse — de sa femme. Fausse —. Վիժելն. անցուցանելն. ապղնաւանցութիւն։ ‖ 7. Լինելն կնոջ յանկողնի իւրում ազգաբերութեան։ ‖ 8. Ածուս. Բոլը։ J'ai de bons melons sur cette couche-là։ ‖ 9. Խաւ, շար, կարգ, երեսք (հազոյ, պատոյ)։ Une — de sable, de houille. Il faut mettre une — de fraises, puis une — de groseilles, puis une — de sucre։ ‖ 10. Ուեփ (ի նկարս)։ ‖ 11. Ածաւթ զոր գնեն ի միջի (ի խազս ինչ քարտախից)։

Couchée (կուշէ) ն. իգ. 1. Օթեւան. իջեւան։ Nous nous rencontrâmes à la —։ ‖ 2. Ընթերիք և իջեւանելն առ զեւսրի ի պանդոկս։ Il nous en coûta tant pour notre —։

A. **Coucher** (կուշէ) բ. ն. 1. Դնել ի մահիճս. ընկղմանեցուցանել. ընկղմել. (այլ. պառկեցնել)։ — un enfant. Les plus proches parentes couchent la mariée։ ‖ 2. Գառացուցանել. տարածանել. արկանել. գնել։ On coucha le blessé sur un matelas. — une bouteille sur le côté. (ընդ. և ընդ.) Գամել, ուռայեցուցանել, թափել զշիշ գինւոյ։ — quelqu'un sur le carreau, par terre. (ընդ.) Անդէն առ ետեղ սպանանել կամ վիրաւորել զոք. անդէն ի տեղւոջն տապաստան արկանել, կործան յերկիր արկանել, յերկիր կործանել։ ‖ 3. Խոնարհեցուցանել զճիւղս [rameau] տնկոյ մինչև յերկիր և ծածկել հողով, որպէս զի արձակեցին արմատս. Այ. ի պառակ գնել. Այ. պառակեցուցանել։ ‖ 4. Խոնարհեցուցանել. հակել. (այլ. պառկեցնել)։ — le poil d'un chapeau. La pluie et le vent couchent les blés։ ‖ 5. Տարածանել։ — une couleur sur... ‖ 6. (ընդ.) Արձանագրել. գրել. գրոշմել։ — quelqu'un sur une liste. — un article en recette։ (Այժմ լաւ ևս ասի Porter)։ — par écrit. Ի գրի առնել, հարկանել. ի գիր, ընդ գրով արկանել։ Il ne suffit pas de faire cette promesse verbalement, il faut la — par écrit։ ‖ 7. (ընդ.) Դնել (արծաթ) ի խազս։ Il est grand joueur, il couche mille écus sur une carte։

— en joue. 1. Ուղղել ի նպատակն զիւր հրացան. առնուլ յոք նշան։ Il le tenait couché en joue pour le tirer։ ‖ 2. (ընդ. և ընդ.) Ցառեալ հայել. ակնակատոյց լինել։ Il était dans un coin, il la regardait, il la couchait en joue. Il recherche cette fille en mariage, depuis longtemps il la couche en joue։

= բ. ն. 1. Ընկղմանիլ. գոյանալ. (այլ. պառկիլ)։ — dans un lit, sur un matelas. — avec quelqu'un dans le même lit. Chambre à —. — sur la dure, sur la terre կամ à terre. Գետնախշտի լինել։ — sur le dos. Ցորտայս կալ, լինել. յորտայսեալ կալ. պառա ի վեր պարզել զինքն. (այլ. կռնակի վրայ պառկիլ)։ — dans son fourreau comme l'épée du roi, կամ լոկ — dans son fourreau. (ընդ.) Ընկղմանիլ հանգերձիւք։ — avec une femme. Ննջել, անկանել ընդ կնոջ։ ‖ 2. Ագանիլ. լուծանիլ. իջեւանիլ. օթագանիլ. օթեւանս առնել։ Il coucha dans une hôtellerie, à l'hôtellerie. — à la belle étoile, en plein air. (ընդ. և ընդ.) տես յ'Étoile։

= Se —. բ. ա. 1. Պառանիլ յանկողին. ընկղմանիլ։ Ils se sont couchés fort tard. Se — comme les poules. Վաղ մտանել յանկողին. (ընդ.)։ Allez vous —. (ընդ. և ած.) Մի՛ առնէք զիս աշխատս. երթայք յհանդ ի բաց։ ‖ 2. (ընդ.) Ի մուտս գառնալ, մտանել ի մայրն, մտանել (արեգ., աստեղաց)։ Le soleil se couchera bientôt. Quand le soleil fut couché. Իջրև արեգն ի մուտս եղև։

B. **Coucher** (կուշէ) ն. ար. 1. Պառանիլն յանկողին.

Digitized by Google

ընկերամեռուքեան։ J'étais à son —։ ‖ 2. Ապահովել ի պահպանումի։ Il ne paya rien pour son —։ ‖ 3. Օրինակ, եղանակ ընկերամեռելոյ։ Il est délicat pour le boire, pour le manger, et pour le —. Le — sur la dure. Գեռնասատրած անկողին. գեռնասատրածութիւն։ ‖ 4. Անկողին. կազմած անկողնոյ։ ‖ 5. (ի-ի-ի.) Մասանել, մուտք (արեւու, սատարգոյ)։

Couchette (ը-շէթ) ի. իէ. 1. Անկողին փոքրիկ. խշտեակ։ ‖ 2. Անկողին։ — † Un mignon de —. Պատանի չքնաղ և վայելչազարդ։ [քնաիկից։

Coucheur, euse (ը-շօր, էօզ) ի. Անկողնակից.

Couci-couci (ը-սի-ը-սի) ած. սս. Այսպէս և այնպէս. ոչ յոյժ բարւոք. (պե. սանկ նանկ)։ Êtes-vous content? Couci-couci։

Coucou (ը-ը-ը) ի. սր. 1. Թռչուն ինչ յատգէ անծեզոց [pie]. կկու։ Le — dépose ses œufs dans le nid des autres oiseaux։ ‖ 2. *Ձօճանաւոր ժամսհար Գերմանիոյ. կկու։ ‖ 3. Խազալիկ ինչ տղայոց. կկու։ ‖ 4. Անպատշաճ ելեկենի։ ‖ 5. Ազգ ինչ համայնաբերհիկ [public] կառաց ի շրջակայս Պարիս քաղաքի. կկու։ On est fort cahoté dans les coucous։

— Pain-de-—. տես Alléluia, 2.

Coude (ը-ը) ի. սր. 1. Արմունկ. գէրնեւ։ Il lui donna un coup de —. Il était appuyé sur son կամ sur le —. Manger avec ses amis en toute liberté, les coudes sur la table. — Hausser le —. (ի-ի-ի. և ընդ.) Անչափ, սաստիկ բմբռնել. զեղխել ի գինւոջ։ ‖ 2. Արմունկ (հանգերձից)։ Son habit est percé au —, par les coudes։ ‖ 3. Անկիւն (սրմոյ). ծոց (գետոյ)։ Cette muraille fait un —։ ‖ 4. Մասն բնոյ [ոսր] սրծոյ՝ ուստի ելանէ ուռն որ ասի գիտացող. սրմունկ (ա.)։

= Վկաբ. (ա) "Եյիոյն սատարէ յորս սրնի բռատասոյին ըստ ի գոյ բիւրս սատս սանկել, և ի գոմ գոմ սատ՝ բիւրս սրհզնոս, և յիւրատանէ սրգիան բիւրս ղատուիլս." Երեմիա. —"Հզօր սատ բռատիս, ցատն սրմունկ ծընիւս."

Coudée (ը-ի) ի. իէ. 1. Շափ երկայնութեան չափական մինչև ծայր մինչոյ ժառին, որ է սան մի և կէս. կանգուն։ Ս. սրմնկաչափ։ La — était fort en usage chez les anciens։

Cou-de-pied (ը-ը-բիէ) (յե. Des cous-de-pied.) ի. սր. Կցատած սրատան ընդ սաին. ուլն սոին։ (Ըստ անգամագիտաց տես Tarse)։

Couder (ը-ը-ի) բ. ն. Թխւրել, խոնարհեցուցանել ի ձև սրմնկան։ — une barre de fer։

Coudoyer (ը-ը-ա-յե) [Ծորդի իրրև զEmployer.] բ. ն. Հարկանել սրմկոցի. խթել սրմկամբ։

= Se —. բ. ս. Հպիլ ի միմեանս սրմկամբ։ Nous étions si serrés à table, qu'il était impossible de ne pas se —։

Coudraie (ը-ը-ր) ի. իէ. 1. Անատաս կազնեաց. կազնեաս։ ‖ † 2. Ցառատատեան. անատատակ։

A. **Coudre** (ը-ը-ր) ի. սր. տես Coudrier։

B. **Coudre** (ը-ը-ր) [Je couds, tu couds, il coud, nous cousons, vous cousez, ils cousent. Je cousais. Je cousis, nous cousîmes. Je coudrai. Couds, cousons, cousez, qu'ils cousent. Que je couse, que nous cousions. Que je cousisse, qu'il cousît. Cousant. Cousu, ue.] բ. ն. 1. կապել. կցել. զէհել։ — deux choses ensemble. — des boutons à un habit. — les bords կամ les lèvres d'une plaie, pour qu'elle se ferme plus promptement. — la peau du renard à celle du lion. (ի-ի-բ.) կարել զաղուաեանին ընդ առիւծենւոյն (ա). խառնել դիտրագիտութիւն ընդ զօրութեան։ ‖ 2. (ի-ի-բ.) կցել. խառնել. յօդել։ Il coud des citations à toutes ses phrases։

= Վկաբ. (ա) Աւ՛ն է բանն Լիւսանդրի, ի Պղատարքոս, Հ. Գ. էջ 318. "Ո-ր ոտ-ինին չհատնի, ան զարգ ի զատ-ինին իրել." Թրգմ. Հ. նգիա վ. Թռվմեան։

† **Coudrer** (ը-ը-ր) բ. ն. Թանալ զմորթս գիատսով։

Coudrette (ը-ը-էթ) ի. իէ. (վդ.) տես Coudraie։

Coudrier (ը-ը-իէ) ի. սր. Ծառ որ ասի զկազնի. կազնի. ֆընդէ պտղ։ La prétendue baguette divinatoire devait être faite de —։ (Աի և տես Coudre, Noisetier)։

Couenne (ը-ան') ի. իէ. 1. Գերբակ խորխ խոզի։ ‖ 2. Արատ, ապականութիւն (մորթոյ, ըստ բժշկից)։ ‖ 3. Դանդող (յերեսս արեան թանձրացեալ յամանի)։

Couenneux, euse (ը-ան-ը, էօզ) տե. Որ ունի դանդող ի վերայ. գանդաղամած։ Sang —. Angine couenneuse. *Պաշկակաց փողոցաւորութիւն. հիւանդութիւն յորում բուսանի ի փողս [gorge] թաղանի խիճ անընական։

Couette (ը-ուէթ, ը-ուէդ) ի. իէ. Անկողին փետրալից. (վդ.)։ [գրչութիւն Ա. բառացուց)։

Couffique (ը-ֆիք) տե. կուֆիական (նշանագիրք կամ

Couguar (ը-ու-ար) ի. սր. Պեծ և վայրենի կատու Ամերիկոյ. *կատուաութիւն։ (Որ և Lion d'Amérique, Tigre rouge, † Puma)։

Coulage (ը-ու-լաժ) ի. սր. 1. Պորուիճ։ Le — d'une pièce de vin։ ‖ 2. Վատնուիճ. ապատուիճ. (ընդ.)։ ‖ 3. Զուլուիճ։ Le — d'un bronze։

Coulamment (ը-ու-լամ) ի. Գիւբատաւ. անարգել. անաշխատ. (պե. սահուն կերպով)։ Il parle —. Cela est écrit —։

A. **Coulant, ante** (ը-ու-լան, լանթ) տե. 1. Պարան. հատասկան. խազաց։ Cette encre est bien coulante. Nœud —. Հանգոյց որ պնդի և թուլանայ առանց լուծանելոյ. շարժուն հանգոյց, խեզդ. *խեզդկապ։ ‖ † 2. Որ բղխէ առատութեամբ։ "Cette terre coulante de lait et de miel." BOSS. (տես և † Découlant)։ ‖ 3. (ի-ի-բ.) Անաշխատ. գիւբատհոտ. ծորածայ. (պե. սահուն)։ Ses vers sont bien coulants. Sa prose est coulante։

— Être — en affaires. Լինել գիւբատարար. (ընդ.)։

B. **Coulant** (ը-ու-լան) ի. սր. 1. Օղ (քայտասմանեակի [collier])։ ‖ 2. Գայտասմանեակ ինչ կանանց։ ‖ 3. Օղ։ Des coulants de bourse։

Coulé (ը-ու-լե) ի. սր. 1. Կապիլն, կցեալն (խազս երկուս յերաժշտութեան)։ Le — se marque par un trait en arc (⁀) placé au-dessus des notes liées։ ‖ 2. Գայլ ինչ կտրատուց։ (Աի և Glissé)։

Coulée (ը-ու-լե) ի. իէ. 1. Հասիլն. հասուիճ։ ‖ 2. Ազգ գրչութեան՝ յորում սամենայն նշանագիրք կապակալ են ընդ միմեանս. *շիզագիր։ ‖ † 3. Ընդ և նուրբ շուխիղ (հզջերսւք, ըստ որսորդաց)։ ‖ † 4. Սուտ հետք (երկոց)։

† **Coulement** (ը-ուլ-ման) ի. սր. Հոսուիճ. կաթիլն։

Couler (ը-ու-լե) բ. ն. 1. Հոսիլ. ծորիլ. խազալ։ Ce ruisseau, cette fontaine coule lentement, doucement, coule de source։ ‖ 2. Հոսիլ, կաթիլ, թռչիլ, իջանել, վիժիլ (արտասուաց, արեան). հոսիլ, սահիլ (գրատանց).

Digitized by Google

(ակ. վազել)։ Les larmes lui coulent des yeux. Le sang, la sueur lui coulait le long du visage, coulait abondamment։ ‖ 3. Սրբիլ, կաթել (ճրագի, ածգանց)։ Cette chandelle coule. Le nez lui coule. (ակ. Քիթը կը վազէ)։ ‖ 4. (ի-ի-բ.) Սահեալ անցանել. անցանել գնալ (ժամանակաց, աւուրց)։ Ses jours coulaient dans l'innocence. "Seize années d'une prospérité accomplie, qui coulèrent sans interruption." boss. *R. d'Angl.* ‖ 5. Ընկենլ. ծնանիլ. յառաջ գալ (չարեաց)։ ‖ 6. Հոսիլ, ըղձել, դիմել, խաղալ, յորդիլ (բանից, տողից)։ Tout ce qu'il dit coule de source. Ամենայն բանք նորա հոսին կամ դիմին իբրև յաղբերէ։ ‖ 7. Հոսիլ, ծորիլ, թօթափիլ (ծաղկանց)։ Ճաշ պտուղ։ Les vignes, les melons ont coulé։ ‖ 8. Սայթաքել. սողոսկիլ. վերծանիլ։ Comme il passait dans la rue, une tuile coula d'un toit et lui tomba sur la tête։ ‖ 9. Սողոսկեալ իջանիլ (ընդ ջուան)։ Il saisit la corde et se laisse — jusqu'à terre։ ‖ 10. Անցանիլ մեզմով, անոտնաձայն առնելով, գաղտագողի։ Coulez vite le long de cette muraille. — sur quelque chose. (ի-ի-բ.) Անցանել հարեւանցի ընդ գործ կամ ընդ խնդիր ինչ. (ակ. վրայէն սահիլ)։ Cet endroit était délicat, il a coulé dessus adroitement։ ‖ 11. Ընկղմիլ, սուզանիլ (նաւու)։ Ce navire a coulé bas, a coulé à fond։

= բ. ն. 1. Պարզել. քամել. մղել։ — un bouillon. — la lessive. Անցուցանել զկատարս կամ զպիտակեղէնս ընդ մոխրաջուր։ ‖ 2. Արկանել ի կաղապար. յօրինել կաղապարաւ. ձուլել։ — une statue, un bronze, une pièce de canon։ ‖ 3. Ընկղմել, ընկղմզանիլ, սուզանիլ (զնաւս)։ Un boulet perça la barque et la coula. — une question à fond. (ի-ի-բ. և ընդ.) ի խորս քննել զխնդիրն առանց ինչ զանց առնելոյ։ — quelqu'un à fond. (ի-ի-բ. և ընդ.) 1. կարկել, ըմբերանել զոք ի վիճաբանութեան։ ‖ 2. կործանել զոք։ Cet homme avait un grand crédit, on l'a coulé à fond։ ‖ 4. (ի-ի-բ.) Անցուցանել (զաւուրս). վարել (զկեանս)։ — d'heureux jours, des jours paisibles. — ses jours dans le repos։ ‖ 5. Սպրդեալ մուծանիլ. խառնիլ, արկանիլ, դնել ճարտարութեամբ իմն կամ մեզմով. (ակ. սահեցընել)։ Il a coulé quelques pièces de mauvais drap parmi celles qu'il m'a livrées. Il lui coula des louis d'or dans la main։

= Se —. բ. ա. Սպրդիլ. սողել. մտանել սանթիթ, մեզմով։ Coulez-vous doucement parmi les autres։

Couleur (ի-լեօ-) է. իէ. 1. Գոյն. երանգ. թոյր։ — naturelle, artificielle. — tirant sur le bleu. Գոյն որ հարկանի ի կապոյտ. (ակ. գոյն որ կապուտի կը քշուի, կը ջարնէ)։ Juger, parler d'une chose comme un aveugle des couleurs. (ա-ա-ի.) Առնել դատաստան, խօսել վիճակէ իբրև զկոյր զերանգաց։ Վարի յորականն ի բանան Le — de feu, le — de rose, de chair. Parmi ces rubans de différentes couleurs, j'aime mieux le — de feu. Ցոյլագոյն կամ ի պէսպէս ժապաւինացդ՝ նախասիրեմ զՀրեղագոյնն։ ‖ 2. Գոյն. երանգ. դեղ. թոյր. ներկ։ Broyer, préparer les couleurs. Cette étoffe a perdu sa —. Թափեալ է գոյն պատառոտիդ, կերպասուդ։ Couleurs amies. — locale. տես ի Local։ ‖ 3. Գոյն (զգեստուց՝ որիլ ի սպիտակէն, ի սևագոյն և ի գորշէ)։ Elle avait une robe de —։ ‖ 4. (ի-ի-բ.) Գոյն. երանգ. նկարագիրը. կնիք. դրոշմ։ La — de ce journal est encore indécise։ ‖ 5. Գոյն, նշան (քարտիսից խաղոյ)։ J'ai des quatre couleurs dans mon jeu. De quelle — tourne-t-il? ‖ 6. Գոյն երեսաց. մկան։ Bonne, mauvaise —. Cette personne a de belles couleurs. *Գեղամկան է սկրտ, կինդ։ Changer de —. Շրջիլ, փոխիլ, հատանիլ գունդ երեսաց. սլլատունիլ։ — Être haut en —. Լինիլ գունեան երեսաք, մանաւանդ։ Elle n'a pas de couleurs. Տժգոյն, ամկան է կինդ։ Il a repris ses couleurs. Ցինքն եկն. սրբծարծեցաւ. ազի նորա. (ակ. երեսին գոյնն իւր առեալ է կաւ)։ Reprendre —. (ի-ի-բ. և ընդ.) Սիւսանգամ պայծառանալ, ի պատիւ ելանիլ։ — Un homme, une femme de —. Աչր, կին ծնեալ ի սպիտակ և ի սեաւ ծնողաց. *խառնածին։ (Աի և Un mulâtre, Une mulâtre կամ mulâtresse)։ — Les pâles couleurs. տես Chlorose։ ‖ 7. կարմրութիւն (երեսաց)։ La — lui monta au visage։ ‖ 8. խառնուած երանգաց (ի նկարս)։ Ce tableau est d'une bonne —։ ‖ 9. (ի-ի-բ.) Գունագեղութիւն, պայծառութիւն (բանից)։ Son style a une — brillante։ ‖ 10. (ի-ի-բ.) Գոյն. երանգ. թոյր. կերպարանք։ Voir tout — de rose. Ջամենայն ինչ տեսանիլ վարդագոյն, գեղեցիկ։ "Voilà de quelle — sont les réflexions d'une personne de mon âge." sév. — Je ne sais de quelle — est son argent. տես *J'Argent*, 3. ‖ 11. (ի-ի-բ.) կերպարանք. գէմք. երեւոյթ։ Il l'a trompé sous — d'amitié։ ‖ 12. Գաղճատ. պատճառանք։ — séduisante. Revêtir un mensonge de belles couleurs։

—յէ. 1. Միագոյն, միանշան հանդերձ սպասաւորաց. (վ. այժմ սահ Livrée)։ ‖ † 2. Դրօշ. նշան։ Après un assaut acharné, les couleurs françaises flottèrent sur les remparts. Les couleurs nationales։

Couleuvre (ի-լեօ-ը) է. իէ. Ազգ անթոյն օձի. լորտուս։ — Avaler des couleuvres. (ի-ի-բ.) կլանել լեզի լեզի պատասա՝ առանց իշխելոյ տրտունջ լինել, ճիկ հանել։

Couleuvreau (ի-լեօ-ը) է. ա. Զազ լորտուսի։

Couleuvrée (ի-լեօ-ը) է. իէ. Տունկ ինչ՝ որոյ սրտմատ է մեզբորոզական. լօշտակ։ (Աի և Bryone)։

Coulevrine (ի-լը-ին՛) է. իէ. Ազգ ինչ հին երկայնաձև գնդընկեցի կամ թնդանօթոյ. *օձաբերդ։

A. **Coulis** (ի-լի) է. ա. Օշարակ [suc] գոյացութեամբ իրիք քաշել եփելոյ և քամելոյ ընդ կաւս. քամուք։ — de chapon, de perdrix, d'écrevisses։

B. **Coulis** (ի-լի) ած. ա. Vent —. Հոգմ սպրդեալ ընդ փեռեկումն ծերպից։ Il vient un vent — par cette porte։

Coulisse (ի-լի-) է. իէ. 1. փոզանձ փորուած՝ ընդ որ ելանել և իջանել պատուհան կամ գուռն. *ակօս։ Graisser la —։ ‖ 2. փեղկ. թեռ. պատուհան։ Fermez cette —։ ‖ 3. Նկարչին կտաւ յօրմէ և յայհակէ տեսլարանի ի թեատրոնս. **կողմանոց։ Le feu prit aux coulisses. Dans ce changement de décorations, les coulisses n'altèrent pas bien։ ‖ 4. Հանգրիմանումն, ամփոփումն հանդերձից՝ ընդ որ անցուցանին ժապաւէն կամ խրացս առ ի պնդել կամ ի թուլացուցանել զհանդերձն։ Serrer une —. — Faire les yeux en —, regarder en —. (ի-ի-բ. և ընդ.) Հայել ծայրիւ ական գաղտագողի. նայել խանդաղատանօք ծայրիւ ական։ ‖ 5. **կողմանոց (ի սակարանս [bourse])։ La — est une succursale du parquet pour les affaires exclusivement dites de jeu։

Coulissier (ի-լի-իէ) է. ա. Որ առնէ գործառնութիւնս ի կողմանոցի սակարանի. *կողմանոցաւոր։

Couloir (ի-լո-ար) է. ա. 1. Պարզուտ, Ս. քամից (կաթին)։ ‖ 2. Նեղ և նուրբ անցք (ի տան, ի թեատրոնս). փող։

Digitized by Google

Couloire (կու-լուար) ն. իգ. Ս. Զտրցուած. փոցխ։

Coulpe (կուլփ) ն. իգ. Յանցանք. մեղք. (բառ ստացածդ ստացականից)։ Par la confession la — est remise, et non pas la peine։

Coulure (կու-լուր) ն. իգ. 1. Հոսիլ. Հոսուած։ ‖ 2. Հոսիլ, ծորիլ, թօթափիլ (հասից խաղողից ի ծագիլ ժամանակին)։

Coup (կու. Un — audacieux, ընդերգիր կոյ կու-ծիս) ն. ած. 1. Հարուած. զարկուած։ Donner un — de bâton, de fouet. Recevoir un —. Détourner un —. Des injures ils en vinrent aux coups. Rouer de coups. — de poing, de pied. տես ի Poing, ի Pied. — Rabattre les coups. (կու-կ. և ընդ.) Խաղաղեցուցանել զարս գրգռեալս ընդդէմ միմեանց. Համոզակիր լինել։ — C'est un — d'un — d'épée dans l'eau. (կու-կ.) Թակարդաւ չար բերել. (ասի զանօգուտ չանից)։ Frapper des coups en l'air. (կու-կ.) Ընդ օդս կռուիլ. զօդս, զկռզմն կռնել. զբաչան անավաստակ լինել։ — Frapper un —, son —. տես ի Frapper։ — Casser le nez à coups d'encensoir. (կու-կ.) տես յ'Encensoir. — Avoir un — de hache à la tête. (կու-կ.) տես ի Hache։ ‖ 2. կամ։ Juger des coups. (կու-կ.) Անցանել կամ ի զնին կռուոյ։ — Sans — férir. տես ի Férir։ ‖ 3. Հարուած. վէրք։ Il est tout couvert de coups. Il tomba percé de coups. Անկաւ վիրաւորեալ։ — Le — de la mort. Հարուած որ ածէ զմահ. որ հասանէ վէրք։ — Le — de grâce. Յետին հարուածն գահին առ ի կարճել զկատանս տանջանաւորին։ ‖ 4. Բռնակուռ, հարուած (հրազինուց)։ Le bâtiment salua le fort de plusieurs coups de canon. Nous entendîmes un — de pistolet. — Fusil à deux coups. Երկփող հրացան։ (որ և Fusil à double canon)։ — de tonnerre. Ձայնիւն, ընդդունն որոտման։ ‖ 5. Խիզ (վառօդոյ, գնդակի ի հրազէնս). Հարուած։ Les soldats avaient chacun dix coups à tirer։ ‖ 6. Հարուած. վէրք։ Cette nouvelle lui porta un — mortel. Il supporte les coups du sort avec une noble résignation։ ‖ 7. Ձայն, գանգիւն, Հնչիւն, բախումն (զանգակի, կռանի)։ Le premier — de cloche le réveilla. J'entends les coups de tambour. Լսեմ զդափիւնս ի մէկ։ ‖ 8. Հարուած. չարժուած։ En quelques coups de balai la maison fut nettoyée. Un — de pinceau. — de chapeau. տես ի Chapeau, 1. — Traduire à coups de dictionnaire. (կու-կ. և ընդ.) տես ի Dictionnaire. — Donner à quelqu'un un — de main կամ d'épaule. (կու-կ. և ընդ.) Ձեռնտու լինել, օգնել։ — de bec, de dent, de langue, de patte. (կու-կ.) Հարուած լեզուի (ա). բանիւ կծծելիք. չարախոսութիւն։ — de filet. տես ի Filet. — de main. 1. Յարձակումն. արշաւանք յանկարծակաւ։ ‖ 2. Յանդուգն ձեռնարկութիւն։ — d'œil. 1. Հայեցուած. ակնարկութիւն։ Jetez un — d'œil sur ce tableau. Արկէք նայեցած մի ի պատկերդ։ Il nous a lancé un — d'œil furieux, menaçant. (—լիւն. Սոլեցիւն, սպառնալից ակնարկ մը նետուց կամ ձգեց մեր վրայ)։ ‖ 2. (կու-կ.) Աչակնութիւն. սքանչացում. Avoir un — d'œil excellent. Լինել սրատես, սրամիտ։ ‖ 3. Տեսիլ. տեսութիւն։ Le — d'œil en est charmant։ ‖ 9. Հարուած (հողմոյ, ալեաց, և այլն)։ Un — de vent fit écrouler une partie de la muraille. — de mer. 1. Ալեկոծութիւն կամ ծփանք կարճատև։ ‖ 2. Հարուած ա. հագին կոհակի։ — de soleil. Արեւահարութիւն։ ‖ 10. Դէպք կամ պարագայ անակնկալ։ — du ciel. — de bonheur, de malheur։ ‖ 11. Գործ։ Voilà un — d'étourdi. C'est un — de désespoir. Faire un mauvais —. Անել գործ չար. յանցանս գործել։ "Non, non; Britannicus est mort empoisonné; Narcisse a fait le —; vous l'avez ordonné." RAC. *Brit.* v, 6. Ոչ, ոչ. Բրիտանիկ մեռհադեզով ըսպանաւ. Դու եսուր ըղհրամանն, և Նարկիսոս կատարեաց։ — Faire un — de tête. Յախտանս և տանջանս խորհրդոյ գործել. (կու-կ.)։ — Faire des coups de tête. Գործել անհամարաբիւնս. (կու-կ.)։ — Faire un — de sa tête. 1. Գործել ինչ անձամբ անձին առանց զոք հարցանելոյ. առնել ինչ յիւրաց միտց. (կու-կ.)։ ‖ 2. Վխտալել վասն առանց խորհրդոյ գործելոյն։ — Manquer son —. Զսխոզել. վրիպել. չհասանել յիւր վախճան։ "Une de ces flèches qui n'ont jamais manqué leur —." FÉN. *Tél.* XX. — Porter —. 1. Ազդել. ուժգնապէս. տանել ազդեցութիւն մեծ. չանկանել ի գեռին։ Telle est la considération dont il jouit, que tout ce qu'il dit porte coup։ ‖ 2. Վնասել։ Cette entreprise a porté — à sa fortune։ ‖ 12. Անգամ. հատագ։ Un —, deux coups, trois coups. Il a réussi du premier —։ ‖ 13. Բաժակ (գինւոյ, օղւոյ)։ Boire un —. 1. Ըմպել գինի։ ‖ 2. Ազբենալ։ Il avait bu un —. — Boire à petits coups. Ըմպել ակաւ և առեղ առեղ։ Le — de l'étrier. տես յ'Étrier։ ‖ 14. Արկանիլն, ձգիլն (քարահան ի խաղս, առապիզս լանս կամ քաւեցոյս)։

— d'État. տես յ'État։

— Tout — vaille. տես ի Valoir։

= À — sûr. գր. առ. Յառաջիս. անշուշտ։

= Tout à —. գր. առ. Յանկարծ. անդէն։ Ce mal l'a pris tout à —։

= Tout d'un —. գր. առ. 1. ի միում հատագի. միանգամայն։ Il gagna mille écus tout d'un —։ ‖ 2. Յանկարծ. անդէն։

= — sur —. գր. առ. Կուտ զմիմեանց կնիք. մի զմիոյ կնիք զմիմեանց գնիս։ Il a eu trois maladies — sur —։

= Après —. գր. առ. տես յ'Après։

= À tous coups. գր. առ. Յամենայն վայրկենի. յանկ. յառաջաստ։ Il vient à tous coups me quereller։

= Pour le —. գր. առ. Յայսմ հատագի. այս անգամ։ Pour le —, il ne m'échappera pas։

= Encore un —. գր. առ. Խարձեալ առեմ։ "Encore un —, laissez-moi faire." FÉN. *Tél.* X.

= Վնաս. (ա) "Հարուած մրոյկ տուն եղեկիոյ, իւր հատցուած լիցի էդեռան պղծութ." Առակք, ԻԸ. 21. ("Le coup de verge fait une meurtrissure; mais un coup de langue brise les os." de Gen.)։

Coupable (կու-պաբլ) ած. 1. Յանցաւոր. պարտական. մեղապարտ. պատժապարտ. վրիժապարտ. տուժապարտ. պատճառաւոր։ C'est le plus — de tous. L'accusé fut déclaré —. Être — de sang. Գտրտական լինել մեղան. լինել արիւնապարտ։ Se rendre — du corps et du sang de J.-C. Գտրտական լինել մարմնոյ և արեանն Տեառն (անարժանութեամբ հաղորդելով սուրբ խորհրդոյն. տես և կոր. ԺԱ. 27)։ ‖ 2. Անօրէն. անաստուած. հեթանոսաւոր։ Pensée, dessein, action —։

= ն. ած. Յանցաւոր։ Frapper l'innocent et le —։

Coupage (կու-պաժ) ն. ած. Խառնել (ըմպ ի ցքի, գինի անօգ ի զօրաւոր գինի)։

Coupant, ante (կու-պան, -պանթ) ած. Հատու. սուր։ Ce couteau n'est pas assez —։

= ն. ած. Սայր, բերան (սրոյ)։ Le — d'un sabre։

Digitized by Google

A. **Coupe** (է՝՝բ) է. իէ. ֆ. Հատանելի. Հատուած. կըտրուած. La — des blés, des bois, des cheveux. ‖ 2. Հատեալ կամ հատանելի փայտք. ‖ 3. Տեղի ուսոի հատեալ իցէ ինչ. կտրած. Ս. կտրուք. Ce drap est beau à la —. ‖ 4. Կտրած (չինուածոյ՝ ասե ի ցուցանել զընդարձակութիւնն և զնեղքին մնասանցն յօրինուածութիւն). — perpendiculaire. ‖ 5. Կտրած, ձև (գրեաստուց). ‖ 6. (է՝՝բ.) Հատուած. բաժանուած. La — d'un poème, d'un ouvrage. ‖ 7. Օրինակ կամ եղանակ ինչ լոգալոյ՝ ձևելով կամ հատանելով զկնբա. Nager à la —. Faire la —.

B. **Coupe** (է՝՝բ) է. իէ. ֆ. Ա՛նօթ լմնկելոյ՝ ասասել լոյն քան եթէ խոր. ատաշտ. լմնգանակ. — d'argent, d'or. Boire dans une —. ‖ 2. Բաժակ. ատաշտ. (ի բնաստղծ.). Remplir sa — d'un vin frais. Boire la — jusqu'à la lie. (է՝՝բ.) Գտանել, թափել զլաւ գինի. քամել, ապատասել զմնբրան. (և ասի Boire le calice jusqu'à la lie). ‖ 3. *Հանճարեղութիւն ինչ հարասոյին կիսագնդին. Լմնգանակ.

A. **Coupé, ée** (է՝՝բէ) ած. գ. էբ. ֆ. Հատեալ. կտրեալ. ‖ 2. կտրատեալ (լերամնէք կամ ջրաղացթեաք երկիր). ‖ 3. Կրճատեալ. կտրեալ. Ս. կրատեալ (անասուն). ‖ 4. (է՝՝բ.) կտրատեալ, հատկտեալ (հեղեղականք ձայն). Voix coupée par les sanglots. ‖ 5. Կցկտուր (ած). ‖ 6. խառնեալ ջրով կամ անօր գինեաւ (գինի). Du vin — d'eau. ‖ 7. Ջրախառն. Lait, bouillon —.

B. **Coupé** (է՝՝բէ) է. ար. ֆ. կտաք մխանատարան. *կիսակառք. ‖ 2. *Մխանատարան մնան (յատաջակողմնան ճակղնիթաց կառաց [diligence], չորեկառաց երկաթուղեաց). *կիսակառք. Prendre une place dans le —. ‖ 3. Գայլ ինչ կաքաւուց.

Coupeau (է՝՝բօ) է. ար. Ա՛րտևան, կատար, գլուխ (լերին). (ից.) [Bêche, 2.

† **Coupe-bourgeon** (է՝՝բ—պ՝՝ուրժօն) է. ար. տես

† **Coupe-choux** (է՝՝բ—շ՝՝ու) է. ար. ֆ. Ա՛բեղայ արհամարհ, անարգ. Frère —. ‖ 2. Ա՛բեղայ. կրօնաւոր. (ապտ.).

† **Coupe-foin** (է՝՝բ—ֆ՝՝ուին) (յէ. անէ.) է. ար. Գործի հատանելոյ գխոտ, գխոտ գիրացեալ.

Coupe-gorge (է՝՝բ—գօրժ) (յէ. անէ.) է. ար. Ա՛տազական. աւազականոց. Ne passez pas dans ce bois, c'est un —, un vrai —. N'allez pas jouer en cet endroit, c'est un franc —.

Coupe-jarret (է՝՝բ—ժ՝՝ա) է. ար. Ա՛կամբուն. աւազակ. Il est toujours accompagné de coupe-jarrets.

Coupellation (է՝՝բէլլ՝՝ասիօն) է. իէ. Զատիլն (զարծաթի) յօտար նիւթոց.

Coupelle (է՝՝բէլ) է. իէ. Հալոց, քուրայ (ասկղոյ [և արծաթի]).

Coupeller (է՝՝բէլլէ) բ. ն. Ա՛րկանել ի բովս կամ ի հալոց (զոսկի, զարծաթի).

† **Coupe-paille** (է՝՝բ—բ՝՝այ) (յէ. անէ.) է. ար. Գործի հատանելոյ գյարդ.

Couper (է՝՝բէ) բ. ն. ֆ. Հատանել. կտրել. հատանել, արբել (զեղինգունս). փոքրել, վերսել, կտրել, յօդասել, հարթել (զհերս). հատանել, հատորել, պատասել, ճեղքել (փայտ). — en deux. Ընդ երկու հատանել, կրատրել. — en morceaux. Մանր մանր հատանել. — les ailes à un oiseau. Հարթել զթեւս թռչնոյ. Se — le doigt. Հատանել, վիրաւորել զինք մնան. Se faire — les cheveux. — À — au couteau. Թանձր, թանձրամած, թանձրահած (մէգ, ծուխ, արգանակ). (ընդ.). — la bourse à quelqu'un. Հատանել, գողանալ գքսակ ուրուք. — la gorge à quelqu'un. տես ի Gorge. — le visage à quelqu'un d'un coup de cravache. Հարկանել զդէմ մերակաւ յերեսս. — bras et jambes à quelqu'un. ֆ. (է՝՝բ. և ընդ.) կապուա կազդուրս առնել զդէմ ի զօրաբեկնէն. մերկել զզօրաբեկն ուրուք. ‖ 2. Արտակուր արտաքոփ առնել. արտակուր միջաբեկ առնել. լքուցանել. (պտ. առքը ձեռքը կտրել). — le mal à sa racine. (է՝՝բ.) Ա՛բմնատախիլ առնել, արմատոքի կամ բնաջինջ խլել զչարն. ‖ 2. Հատանել. ձևել. — un habit. Il s'entend bien à — les pierres. ‖ 3. կտրել. կրճատել. Ս. կրատել (զանասունս). ‖ 4. Ընել, խոփանել (զանցս, զճանապարհս). — le chemin à quelqu'un. խոփանել զնմ փախստ ուրուք. — les communications à une place assiégée. փակել զնմ և զմնաս բերդի պաշարելոյ. — les vivres à une ville assiégée. Ըմրանել, հատանել զկերակուր քաղաքի պաշարելոյ. ‖ 5. կտրել (ա). հատանել. անջրպետել. Les assiégés, ayant fait une sortie, furent coupés par les nôtres. ‖ 6. Բաժանել. ճեղքել. հատանել անցանել. À Trafalgar, les Anglais coupèrent la ligne française. Une chaîne de montagnes coupe toute cette province. ‖ 7. Ա՛նուել հատուածանիւ [atout] զքաղաքն հակառակորդին ի խաղս քարտիցդ. կտրել. Je coupe le carreau. ‖ 8. Հատանել, ընդմիջել (զբան ուրուք). ‖ 9. Գատասել (յրատոյ գշրթունս). ‖ 10. խառնել (գինի ի գինի, ի կաթն). — du vin blanc avec du vin rouge.

— court. (է՝՝բ. և ընդ.) Հատուածս, կարճատուածս հատանել. կարճատուածս կտրել. կարճախոսութիւն պատմել. հատուածել. (պտ. կարճ կտրել, կապել). Monsieur, point tant de paroles, coupez court. — court à quelqu'un. Թողուլ զբան յանկարծակի՝ առնելով ինձ պատասխանի հակիրճ և հատուած. Il voulait entrer en discussion, je lui coupai court. — court à quelque chose. կարճել. — court aux erreurs de la jeunesse.

— ած. ն. ֆ. Լինել հատուած, քաջահատ. հատանել. Ce couteau coupe bien, ne coupe pas. ‖ 2. Հատանել գքարտէսս խառնել՝ յետ ընդ միմեանս խառնելոյ. կտրել. J'ai mêlé les cartes, coupez.

— à travers champs, par le plus court chemin. Երթալ ընդ կարճագոյ ճանապարհ. գնալ զկարճ ի կարճագոյ ճանապարհն.

— Se —. բ. ա. ֆ. Վիրաւորել զանձն (դանակաւ, սրով, ածելեաւ). Elle s'est coupée à la main. ‖ 2. Հատանիլ. ճեղքիլ. հերձանիլ. պատասիլ. Le roc cède et se coupe aisément. ‖ 3. Հատանել զմիմեանս (գծից, ճանապարհաց). ‖ 4. (է՝՝բ.) Հակատակ անձին խօսել. քահկի անձամբ անձին զիւր բանս. On se coupe aisément quand on ne dit pas la vérité.

— Վաս. (ա) "Կտրէ՛ը ընդ ի ջրոցն, և ել՝՝ոտիան արար ինձ." Ջնորհ. 29. — "Ի՝՝ն ընդ ինչ անցեալ նմա զրոյն." անգ. 47.

Couperet (է՝՝բ՝՝ը) է. ար. Լայն և սասւար գանակ (մսավաճառաց և խոհակերաց). գհնոյ.

Couperose (է՝՝բ՝՝օզ) է. իէ. ֆ. Ա՛նուն տլ և տլ մետաղական ծծմբատեաց [sulfate] (ըստ նախնի տարբառ գիտից). արջասպ. ‖ 2. խաղատարտ (լերկոտ, ըստ բժշկաց).

Couperosé, ée (է՝՝բ՝՝օզէ) ած. Որ ունի խաղատարտ լերկոտ.

† **Coupetée** (է՝՝բ՝՝է) է. իէ. տես † Coptée.

Coupe-tête (է՝՝բ—թ՝՝էթ) է. ար. † ֆ. Գլխատիչ. գահճի. ‖ 2. խաղ ինչ մնանկանց ստանելոյ զմիմեանս.

Coupeur, euse (է՝՝բէօր, է՝՝օզ) է. ֆ. Հատանող. հատիչ. ‖ 2. Որ ձեզ զհանգերձս (ի խանութս գերձակաց).

Digitized by Google

ձևիչ։ ‖ 3. Չափիչ (պղծուզաց)· կիթող։ Il a loué deux hotteurs et dix coupeurs։

— de bourses. տես բ Bourse, 1։

Couple (կուբլ) ն· իգ· 1· Տուն (երկու սրտական շունչ)։ ‖ 2· Զույգ։ Une — d'œufs, de chapons, de serviettes. "Au bout d'une — d'années de pénitence." ST-SIM. Յետ երկուց ամաց ապաշխարութեան։ (Couple նշանակէ երկու բնչ նմանատեսակ որ զույգ են լսա պատահման, որպէս տեսաւ ի վեր անդր յօրինակդ· իսկ եթէ երկու բնչ ի բնէ զույգ էցեն, ոչ ասի Couple, այլ Paire. Une paire de gants, de souliers, de bas)։

— ն· սր· 1· Ամլիք· զույգ· լծակիցք· (այր և կին, տարփասիրք, սիրելիք, բարեկամք)։ Heureux —. Un joli — d'amants. Ce serait dommage de séparer un si beau —. Un — d'amis, de fripons, de tourterelles։ ‖ 2· Երկու հոգիք նաւուս՝ առանի և անառի աղեափայտին [quille]· լուծք, ամիլք կցորդութեան (ա)։

— վկաց. (ա) "Ազատնութիւն խորհին ըստ, ըստ ըստուգ ամբոխ կոչողութիւն բախեցան." Նար. Խն։

Coupler (կուբլե) բ· ն· 1· Երկու երկու լծել կամ կապել (զշուներս որսոց)։ ‖ 2· Միակեցուցանել (զերկուս սրս) ի միասին· (վլ·)։ ‖ 3· Կապել (զմիաուներս լաստի)։

Couplet (կուբլե) ն· սր· 1· Երկին ծղինիք։ ‖ 2· Հատուած քանից (ի թատերախաղս)։ Ce — a été dit parfaitement։ ‖ 3· Շար նմանակոչ ասիից· (որպէս ի հայսմն Քերդ· սրտի Շնորհալոյն, որոյ ամենայն ասիքն յանգին ին)։ Un — sur la rime en *in*. Les chansons de geste sont composées de couplets monorimes։ ‖ 4· Տուն (երգոց)։ Cette chanson est de quatre couplets։

— յո· նրգք· նուագք· տաղք։ De joyeux couplets. Que de couplets ont été faits sur cet événement!

Coupleter (կուբլէթե) [Je couplette. Je coupletais. Je coupletterai.] բ· ն· Քերդ արկանել զոր· չէր հանել ի քէրայ ատրաք· (վլ· այժմ ասի Chansonner)։

† **Coupleteur, † Coupletier** (կուբլէթեօր, կուբլէթիէ) ն· սր· փցուն, յատի տաղասաց։

Coupoir (կուբուար) ն· սր· կտրոց (գահկանաց)։

Coupole (կուբօլ) ն· իգ· 1· Գոգած, ներքին կազմ գմբեթք [dôme]· La — du Panthéon։ ‖ 2· Գմբեթ· La — de Saint-Pierre de Rome. La — du ciel. (կուբ·) Գըմբեթ, կամար երկնից։

Coupon (կուբո) ն· սր· 1· Գատառ, մնան (պատառատաց [étoffe], կտաւուց)· կտակրտ։ ‖ 2· **Կտրան (արժէքգրոց)։ Détacher le —։

Coupure (կուբիւր) ն· իգ· 1· Կտրուած· կտրած։ J'ai une — au doigt։ ‖ 2· Ան·ս կամ ջրատարն [canal] փոքրիկ ի հատուած ջրոց· կորիւ։ ‖ 3· Փոս չերտատփակ կամ պատնիշափակ յեակուսէ խրամէ։ Les assiégés furent chassés de la brèche, mais ils avaient fait des coupures qui arrêtèrent les assiégeants։ ‖ 4· (կուբ·) Յատուածոյ· *յատուածած։ L'auteur de cette pièce y a fait de nombreuses coupures։ ‖ 5· Հատուածած, կտրած (թղթադրամաց)։ Multiplier les petites coupures des billets de banque։

Cour (կուր) ն· իգ· 1· Գաւիթ· բակ։ — d'entrée. Toute la — était pleine de voitures. Basse- —. տես Basse-cour։ ‖ 2· Գաւիթ թագաւորական (ա)· ազգատոհմք սրբազանք· սրբազանիք· թագաւորանք· պալատն· աշխարհահռչակ գաւառն։ Je me rends à la —. Avoir bouche à *cour* en —. տես բ Bouche, 4. ‖ 3· Թագաւորն և խորհրդականք նորա· սրբազանիք։ Recevoir un ordre de la —. La — ne veut pas que . . . ‖ 4· Տէրութիւն· պետութիւն· սրբազանիք։ La — de France. Les trois cours du Nord sont d'accord։ ‖ 5· Գաշտանեակք, մարդիկ գրանն· սրբազանականք· գրանիկք։ La — est partie à la suite du roi։ ‖ 6· (կուխ·) Հիշատակաշնորհակ· կամնակատար։ Depuis qu'il est en place, il a une petite —։ ‖ 7· Մեծարանք· քծինք· շքապիր հպատակութիւն· Ս· գարգար։ Faire sa — au roi. Faire la — aux grands. Il y a longtemps qu'il fait la — à cette demoiselle, on croit qu'il l'épousera. (սխ· Շատ ժամանակէ ի վեր գարգար կ'ընէ այս օրիորդին, կը կարծուի թէ պիտի ամուսնանայ անոր հետ)։ ‖ 8· Ատեան [tribunal] (ըստ նախնեաց)։ — ecclésiastique, laïque. — de parlement։ ‖ 9· Բարձրագոյն ատեան (ըստ արդեաց)· Ս· գարգար։ La — de cassation, d'assises, d'appel։ ‖ 10· Դատաստանք· ատենակալք։ La — va en délibérer։

— plénière. տես բ Plénier։

— վկաց. (ա) "Գոգատատան էր խորհրդանն այն (խօսի Աբրահամ), իայց ետես ատատել պայծառութեան տան գերութեան իսկատուցց." Ոսկ· Աղերթ· Բ· 684. — "Անդրեա հրամիրելոն տան վիրջանէն պայծառութեան էր, և այր արքայն տան գերութեան իսկատուցանս." անդ· 691։

Courage (կուռաժ) ն· սր· 1· Սիրք, զգացումն սրտի· սիրտ։ Si j'en croyais mon —։ ‖ 2· Սիրտ· (ասի զանձանց)։ Enflammer les courages. "Jusqu'à ce que le grand prince . . . calma les courages émus." BOSS. *L. de Bourb.* ‖ 3· Այր արութիւն, ուժգնասիրտ, քաջասիրտ, քաջ։ ‖ 4· Ծանգուածին· փոյթ· (ընդ·)։ Je vous servirai de grand —, de bon —։ ‖ 5· Արթութիւն· քաջութիւն· քաջասրտութիւն· պանգութիւն։ Exciter, enflammer le —. Rehausser le — de *quelqu'un* à quelqu'un. Combattre avec —. Le — lui manque. Il manque de —. Donner —. Խրախոյս տալ· խրախոյս քաջալերութեան մատուցանել· քաջալերել։ Perdre —. Վհատել· լքանիլ։ Prendre, tenir son — à deux mains. (կուխ· և ընդ·) Զգենուլ զիւր քաջութիւն· պընդել զանձն։ (Ասի և Prendre son cœur à deux mains)։ ‖ 6· Խառատութիւն· խոտութիւն· քաջութիւն։ Auriez-vous bien le — d'abandonner vos enfants? Le traître eut le — de livrer son meilleur ami։

= Այդ· Քաջ լեր· քաջալերեայ· քաջալերեցարուք· Հա՛պա։ Allons, courage! Courage, mes amis! Bon courage!

Courageusement (կուռաժէօզման) ն· Արութեամբ· քաջութեամբ· սրիտարար· քաջապես· աներկիւղ։ Il s'est battu —. Il a souffert les tourments, la mort —։

Courageux, euse (կուռաժէօ, էօզ) ած· 1· Քաջ· քաջասիրտ· ուժգնասիրտ· արի· սրտեայ· հորովի։ Il est très —. Se montrer — dans le malheur։ ‖ 2· Արիական· սրտապինդ։ Action, réponse courageuse։

† **Couraillier** (կուռայիէ) ն· ղ· 1· Թափառական շրջիկ· յաճախ շրջիկ· (ած·)։ ‖ 2· (կուխ· և ած·) Կեալ անառականութեամբ։

Couramment (կուռաման) ն· Երագ· անդադրաբար· անարգել· գիւրաս (ընթեռնուլ, գրել)· (սխ· ջուրի պէս)։

Courant, ante (կուռան, անթ) ած· 1· Ընթացող։ Chien —. Շուն սրազ որ հետամուտ լինի նապատակի, եզջերուի, և այլն· ընթացագ շուն։ — Meule courante. Վէրին երկան· գ· վերնակ։ ‖ 2· Մշտագնաց· մշտախաղաց· ընթացեալ· գնդայան· Ս· գնացք (ջուր, վտակ)· (սխ· վազուկ· քալուկ)։ Se baigner dans l'eau courante։ ‖ 3· (կուխ·) Ընթացար· ատաջիկայ· այս· այժմեան· ընթացիկ։ Le mois —. Le terme —։ ‖ 4· Յորդի, յորգան

Digitized by Google

(դրամի)· *ընթացիկ (գին)· Acheter au prix —· ‖ 3. (ֆիգ.) Հասարակ. սովորական. *ընթացիկ· Il est chargé des affaires courantes·

— Main courante. տես ի Brouillard, B.

— Compte —· *Ընթացիկ հաշիւ· (երկուց վաճառականաց՝ յորում նշանակեալ են ապրանքն և առքն երկոցունց չէ՛ւրոց)·

= ած. ա. 1. Գնացք, ընթացք, խազացք, հոսանք (ջուրց)· Le — du fleuve est très rapide en cet endroit· ‖ 2. Հոսանք. յորձանք. փչերիք· Il y a sur cette côte des courants très dangereux. Carte des courants marins· ‖ 3. Հոսանք· — électrique. — d'air. Հոսանք հոզմոյ· La porte et la fenêtre ouvertes feront un — d'air. Il est dangereux de s'exposer à un — d'air· ‖ 4. (ֆիգ.) Ա.յր, *ընթացիկ ամիս· Le cinq du —· Dans le — de la semaine. Ընթացս եօթնեկիս· յայսմ եօթնեկի· ‖ 5. (ֆիգ.) Հասարակաց սովորութիւն· Le — du monde·

— Le — du marché. (ֆիգ.) Սերկեւան, այժմեա, *ընթացիկ գինք վաճառաց, վաճառանոցի, հրապարակի·

— Mettre, tenir quelqu'un au — d'une affaire. (ֆիգ.) Ձգացուցանել. տեղեկացուցանել· Je vous tiendrai, par mes lettres, au — des nouvelles. — Être au — d'une affaire. Տեղեակ, խելամուտ, իրազգած լինել·

= Tout —· Գլ. ած. 1. Ընդհանուրի. փութանակի. վազվզակի· On vint m'avertir qu'il était chez moi, je m'y rendis tout —· ‖ 2. Դիւրաւ. առանց աշխատութեան· Il lit tout —·

Courante (ֆ.) ած. 1. Ազգ մի հին կարգաւոր· On ne danse plus la courante· ‖ 2. Ոտվայնածանութիւն. Ս. փորանցութիւն. (ահ.). խոհ.

Courbatu, ue (ֆ.) ած. 1. Որոյ սրունք թմրելով կամ բրտացեալ են յաշագս մնալոյն յետ մեծի աշխատութեան (ձի)· ‖ 2. Վատառակութեամբ. խոնջ· Je me sens tout —·

Courbature (ֆ.) ած. 1. Թմրութիւն կամ բրտութիւն (սրունից երիվարի)· ‖ 2. Վատառակութեամբ խոնջութիւն· Sa maladie commença par une —·

Courbe (ֆ.) ած. կոր· Ligne, surface —·

= ած. 1. Կոր գիծ. (ըստ երկրաչափից)· Décrire une —· ‖ 2. կոր փայտ· ‖ 3. Ա.յտուածն (ի կարիս [jarret] ձիոյ)·

† **Courbement** (ֆ.) ած. Կորացուցանելն. կորանալն. կորացումն·

Courber (ֆ.) բ. ն. 1. Կորացուցանել. կամքամեցուցանել. ծռել· — en arc. Le trop grand faix a courbé cette poutre. Courbé de vieillesse. Ծռմռեցեալ ի ծերութենէ. Ս. երկուառակ· ‖ 2. Խոնարհեցուցանել. կքեցնել. կքեցուցանել· — les genoux, le dos, la tête·

= բ. ն. կքիլ, խոնարհիլ (ընդ բնատմբ)·

= Se —· բ. ա. 1. Կորանալ. խոնարհիլ· Cette branche se courbe. Se — pour ramasser quelque chose. Il devient vieux, il commence à se —· ‖ 2. (ֆիգ.) Խոնարհիլ· Je ne veux point me — devant l'idole·

Courbette (ֆ.) ած. Ընթացք ինչ ձիոյ. *կորավազք·

— ած. (ֆիգ.) Ազատ մեծարանք, պատուասիրութիւնք· Faire des courbettes. Ոգիլ առանձին ուրուք. պատուաղ իր լինել ատեանք նուաստութեամբ·

† **Courbetter** (ֆ.) բ. ն. Ընթանալ ձիոյ կորավազք, կորավազս·

Courbure (ֆ.) ած. կորացումն. կորութիւն· — d'une jante de roue, d'un arc. Les courbures de la colonne vertébrale· [բամբրգոյ·

† **Courcailler** (ֆ.) բ. ն. Ձայն առնել լուսամփոփոյ·

Courcaillet (ֆ.) ած. ա. 1. Ձայն լրտասմփոփոյ· ‖ 2. Փոքրիկ սուլակ [sifflet] ձգելոյ ի ծուղակ գլխամփոփոյ· (Տես և Appeau)·

† **Coureet** (ֆ.) ած. ա. Ցատոց մեծ. Գ. լոզ (?)·

Courée (ֆ.) ած. Խառնուածք ճարպոյ, ծծմբոյ և ածանի առ ի ծեփել զգոգ [carène] նաւուց· (Գրի և † Couret)·

Coureur (ֆ.) ած. ա. 1. Ընթացագ. քաջընթացիկ· C'est le meilleur — qu'on ait jamais vu· ‖ 2. Գաղընթացիկ. սուրհանդակ· Cet ambassadeur avait tant de coureurs. Les Turcs font porter des nouvelles par des coureurs avec une grande célérité· ‖ 3. Հեռաւոր ապատասուր կատաց. հետեւոյ· ‖ 4. Բազմոյժած. շատագրգիռ· C'est un grand —, un — perpétuel, on ne le trouve jamais à la maison. — de bals, de spectacles. Ա.յր կոքաւատեր, թատերատեր· — de nuit. Որ անապատ գառնայ ի տուն ի գիշերի· գիշերայած· — de filles. Որ գիգերի ի բազանոցս· լուսատեր· ‖ 5. Գաղթավազիկ, արագընթաց երիվար· Il était monté sur un —·

— ած. Լրտեղ, գետք հետեւոյք·

Coureuse (ֆ.) ած. Բազ. պոռնիկ·

Courge (ֆ.) ած. Ազգ ինչ գդմենւոյ և գդմոյ· չինկղ (?). կօղայ (?)·

Courir (ֆ.) [Je cours, tu cours, il court, nous courons, vous courez, ils courent. Je courais. Je courus, nous courûmes. Je courrai. Je courrais. Cours, courons, courez. Que je coure, que tu coures, qu'il coure, que nous courions. Que je courusse. Courant. Couru, ue.] բ. ն. 1. Ընթանալ. գիսիլ. սուրալ. վարգիլ· Où courez-vous ainsi? Ce cheval court comme un cerf. — à bride abattue, à toutes jambes. տես ի Bride, ի Jambe. — sus à quelqu'un. տես ի Sus. — sur. Ա.պատակիլ ի վերայ (հասացց). յարձակիլ, հարկանիլ ի վերայ· ‖ 2. Ապառալ. փախչիլ· ‖ 3. Մրցիլ յընթացս. ընթանալ. ապչաւիլ· Ceux qui couraient dans les jeux Olympiques. Faire — des chevaux. Ա.րշաւեցուցանել, ընթացուցանել զերիվարս· ‖ 4. Երթալ, գիսիլ փութանակի. ընթանալ. փութալ. ճեպիլ· Vous ne marchez pas, vous courez. — au médecin. — aux armes. Ի զէն ընթանալ. ընթանալ ի զէնս· — au plus pressé. Ա.ռ կարեւորն, առ փութացեալն ճեպիլ. (ած. նախ այն գործը առնել որ նոյն ժամուն կարեւորագոյնն է)· (Ա.մի և Aller au plus pressé)· — En courant. Ընթանալով. վեր ի վերոյ. Հարեւանցի (ընթեռնուլ)· Il ne faut pas dire son bréviaire en courant. — après quelqu'un, quelque chose. Ի խնդիր լինել՝ հրմիլ՝ ելանել ուսիք, խիք. խնդրել զոք. ցանկալ, գհետս լինել խիք· — après les honneurs, les richesses· ‖ 5. Շրջիլ. յօծիլ. զվայրագ գալ. (ած. առգիս առնգին երթալ գալ, վազվզառել)· Il court depuis le matin jusqu'au soir, on ne le trouve jamais chez lui· ‖ 6. Ծառալ (արգանց, մկանց, գորոց). (ած. վխտալ)· Les souris courent dans cette maison. Les poux courent sur cette chemise· ‖ 7. Հոսիլ, խազալ (ջուրց). առհիլ, վիժիլ (քրտանց)· Le ruisseau qui court dans la prairie. Le sang court dans les veines· ‖ 8. Շրջիլ, լինել (մտաւնիք յամենեցուն ձեռս). Հասանիլ, առաջանալ (Համբաւոյ յամենեցուն լսելիս). (ած. պղծարուիլ)· Il court un libelle infâme. Faire — un

Digitized by Google

livre. Le bruit court que... ‖ 9. Ես., ասրել (հետազոտություն, գաղց)։ Il a couru beaucoup de maladies cette année։ ‖ 10. (բոլոր.) Անցանել, ասհետ անցանել (ժամանակի)։ Le temps court insensiblement. Au temps կամ par le temps qui court. Ցայժմու ժամանակիս. (գնա.)։ ‖ 11. Զգել, երկայնել (լերին)։ երթալ (ճանապարհի)։ Ces montagnes courent du nord au sud. Le chemin court entre des vignes au bord du lac։

— à sa fin. տես բ Fin։

— բ. ն. 1. Ընթանալ, արշաւել (գհետ երթոց)։ գհետ պնդել։ — le cerf, le lièvre. le daim։ ‖ 2. Զհետ լինել (տեսիլք)։ Հետամուտ լինել։ — quelqu'un pour le prendre, le — l'épée dans les reins։ ‖ 3. (բոլոր.) Զհետ, ի բուն գիր լինել (խոհք)։ ընթանալ գհետ. տենչալ. ցանկալ։ — les honneurs. — la bague. տես բ Bague. — le cachet. տես բ Cachet, 3. ‖ 4. Ընթանալ (ընդ քաղաքն)։ յոտն երթալ շրջիլ (ընդ փողոցս)։ ասհետ շրջիլ (ի հրապարակս)։ J'ai couru toute la ville sans le trouver. — les rues. Être fou à — les rues կամ les champs. Լինել յիմար անհնարին, ասասիկ։ Il a couru toute l'Italie. Շրջիլ ընդ ամենայն իտալիա. հոսիլ զամենայն իտալիա։ — la poste, le grand galop. տես բ Poste, բ Galop. † — en guide. երթալ մերակովոր երիվարաւ՝ պէշտապիկ մի առաքհանգստակ [postillon] առաջի (ա)։ ‖ 5. Արշաւել. առաքաստակել։ Les ennemis laissèrent dans la place une garnison qui se mit à — toute la contrée։ ‖ 6. երթալ առեղ ուրիք. յաճախել. հանապազորդել. գեղգերել։ — les bals, les maisons de jeu. — la pretantaine, le guilledou. տես բ Pretantaine, բ Guilledou։ ‖ 7. Տարածանիլ. հռչակիլ։ Cette aventure court les salons. Cette nouvelle court les rues. Այս լուր կամ գրոյց ծանօթ է ամենեցուն. յամենեցուն բերանս կայ գրոյցդ։

— des bordées կամ des bords. ցալ և յահեակ պատառհաս նաւարկել. օգս առնել։ (որ և Louvoyer)։

— le bon bord. 1. Ապատառակել առագաստաց կամ հին նից ծովու բ վերայ նաւուց վաճառականաց։ ‖ 2. (բոլոր. և գնա.) Դեգերիլ, յաճախել ի բազանոցս։

— Je cours ma cinquantième année. Ի հատարել՝ բ ընտ կամ գյիսնեերորդ տարի կենաց իմոց։

— les aventures. Ի խնդիր լինել կամ ելանել նահատակութեանց. (տես պնաքնի ձիաւորաց [chevalier])։

— fortune, hasard, risque. տես բ Fortune, բ Hasard, բ Risque։

— վեց. (ա) "Քայլ գնաց քաղաքն պէշտապետ՝ գնացաքի գ առաջնորդ առաքի՝ պէշտապետ ելանէր ընդառաջ." Բիւզ. Գ. բաս. 56։ Գնացաքիդ ի ձէն (առաջոյ կողմն, յառաջ, առաջի) և նոյ (ձի, երիվար) պատրաստ ձայնիցն առաւգարանի՝ Հնծեալ ի ձի յառաջագնաց, յառաջն. քաց. Խիզախ մեհենք գ† Courir en guide այսպէս. courir la poste à cheval, ayant devant soi un postillon monté sur un autre cheval։

Courlis (բոլոր.) ե. ս. Թռչուն ինչ ջրային՝ որոյ ձիս է բարեհամ. ցիծ (?)։ L'ibis est une espèce de —։ (Այլ ևս Courlieu, բոլորքեօ)։

Couronne (բոլոր.) ե. իգ. 1. Պատ։ — de laurier, de lierre, d'olivier, de fleurs. Les Romains récompensaient les belles actions par diverses couronnes. — civique, murale, obsidionale, rostrale. Elle avait une — de roses։ ‖ 2. (բոլոր.) Պատ. բրարիւն. մրգանատ։ "Mes frères, vous serez ma — au jour de Notre-Seigneur." BOSS. ‖ 3. Թագ (տրքայից, իշխանից)։ պատ։ — royale, impériale, ducale. — d'épines. Պատ ի փշոց, փշեայ, փշեղէն (զոր եդին Հրեայքն ի գլուխ Յիսուսի առ առակէն)։ — La triple —. Երկրկին Թագ կամ պատ (Հռոմէից քահանայապետին)։ ‖ 4. (բոլոր.) Թագաւորական իշխանութիւն. Թագաւորութիւն. տրքայութիւն։ À son avènement à la —. Aspirer à la —. Disputer la —. Mettre la — sur la tête de quelqu'un. Կապել Թագ ի գլուխ ուրուք. Թագ դնել ումեք։ Héritier de la —. Թագաժառանգ. *գահաժառանգ։ ‖ 5. Թագաւորութիւն. տէրութիւն. պետութիւն։ La — de France. Les couronnes du Nord։ ‖ 6. Թագաւոր. տրքայ։ Les droits de la —. Les diamants de la —. Discours de la —։ ‖ 7. Պատ (փառաց որոց). երանութիւն։ La — de gloire, de justice։ ‖ 8. Պատ (եպիսկոպոսական). Ս. կուսակ. Գ. պաշէզիկ։ — d'évêque, de prêtre, de religieux. Il s'est fait faire la —։ (Այլ ևս Tonsure)։ ‖ 9. Փոքրիկ օրհնարան [chapelet] (որոյ կաւսին). պատ։ ‖ 10. երկաւ համամատզութիւնք հետախոյին և հարաւային կիսագնդից. Պատ։ — septentrionale, australe։ ‖ 11. Պատ, բատ, կաղ (արեգական, լուսնի)։ Այլ. վրայապար տես Halo)։ ‖ 12. Պատն ինչ տին երիվարի. պատ։ ‖ 13. Շրջանակ երկաթի ի գլուխս ցրցոց՝ որպէս զի մի՝ հերձային ցիցքն ի վարելն ի գետին։ ‖ 14. Ազգ ինչ թզենի. *Թագապտղոյ Թուզի. *Թագաթուզի։ (ցայս միտս վարի և իրբ ած. Papier —)։ ‖ 15. Դահեկան ինչ Անգղիոյ արծաթի՝ որ արժէ առ միաք 5 փրանկս և 81 հարիւրորդս. *Թագապրամ։ [պատ։

— des dents. Պատ առաստինց արտաքոյ քան գլխնգս.

— royale. Ազգ ինչ կորնգանի [mélilot]. *Շահպատ։ (Ընդ անուն է և յարաբերէնն խոնչ ի հրվի, Թագ արքայի, և ի պարսկերէնն շահ-ի-խոչ, շահախոչ)։

Couronné, ée (բոլոր.) անց. դերբ. 1. Պատեալ. Թագ ի գլուխ։ Tête couronnée. Պատեալաբ. կայսր. Թագաւոր։ La république de Venise avait le rang, les honneurs des têtes couronnées։ ‖ 2. Կառաբեալ. լցեալ (փափաք, ցանկութիւն)։ ‖ 3. Պատեալ. պատեալ. զարդարեալ։ Une vallée couronnée de forêts։

— Cheval —. Ձի վերաւորեալ ի ծառից, *ծնկավէր։

Couronnement (բոլոր.) ե. ս. 1. Թագադրութիւն. կալութիւն. Թագակապութիւն. Թագադրութիւն. պատկուն։ La cérémonie, le jour du —։ ‖ 2. (բոլոր.) Պատ. կատարումն։ Cette noble action fut le — de toutes les autres։ ‖ 3. Պատ, կատար (շինուածոց)։ La corniche est le — des ordres d'architecture։ ‖ † 4. Թագադնէ հատանելն (ջեսաս)։ ‖ † 5. Վերաւորիլն երիվարի ի ծառից։

Couronner (բոլոր.) բ. ն. 1. Զարգարել պատկաս. պատկել։ Les anciens couronnaient les victimes. Alexandre couronna le tombeau d'Achille. De simples fleurs couronnaient cette tête charmante։ ‖ 2. Թագ դնել (տրքայի կամ ի վերայ տրքայի). կապել Թագ (ի գլուխ տրքայի). պատկել. արտահաւրել։ — un roi, un pape. Il fut sacré et couronné։ ‖ 3. (բոլոր.) Թագաւորեցուցանել։ Ce monarque, avant de mourir, voulut — son fils։ ‖ 4. (բոլոր.) Պատկել. պատկազգեցուց առնել. մեծարել. չքեզացուցանել. փառաւորել. վարձատրել։ — la vertu. Dieu couronne les martyrs, les saints. Պատկաւորս ճեմարտուցանէ Աստուած զմարտիրոսս, զսուրբս։ ‖ 5. Պատկել, կատարել (գշինուածն)։ Un entablement couronne l'édifice։ ‖ 6. (բոլոր.) Պատկել. պատել. բակ առնուլ։ Plusieurs coteaux couronnent cette ville։ ‖ 7. Պատել զօրագ

Digitized by Google

գլուխ բաձրաւանդակի. եկանել զօրաց ի բլուր կամ ի բարձրաւանդակ ուրեք։ Le régiment, chassant devant lui l'ennemi, couronna la hauteur։ ‖ 8. Պսակաձեւ հաստանիլ (գաստա ծառոց)։ ‖ 9. (ի խոսք.) Պսակել. կատարել. ընծայ։ Il a couronné sa vie par une mort généreuse. Le succès a couronné son entreprise. — les vœux de quelqu'un։

= Se — բ. ա. 1. Պսակիլ. պսակաւորիլ։ Se — de fleurs։ ‖ 2. Թաղ կապել, գնել, առնուլ. թագաւորել։ ‖ 3. Պսակիլ. զարդարիլ։ Déjà les forêts se couronnent de feuillage։ ‖ 4. Վիրաւորիլ երիվարի ի ծունկն։

A. **Courre** (կուռ) բ. ն. Հալածել (շանց զէրէն)։ Laisser — les chiens. Լուծանել, արձակել զառան շանց՝ որպէս զի հետամուտ լիցին էրէղին։

= բ. ն. Ա.րշաւել, պնդիլ զկեա (էրէոց)։ — le cerf, le lièvre, le daim. — un cheval. Յանձարձակ արշաւեցուցանել զերիվարն։

B. **Courre** (կուռ) է. ար. Տեղի ուր կացուցանին զքերծ [lévrier]՝ յորում անդ զկինճ, զդայլ և զայլոսէս։

Courrier (կուռիէ) է. ար. 1. Սուրհանդակ. բանբեր հրեշտակ։ Envoyer, dépêcher, expédier un — . — de cabinet. Սուրհանդակ զոր առաքեն պաշտօնեայք վասն իրաց Տէրութեանն. պնդադեսպան։ — de malheur. (ի խոսք. և ընդ.) Գուժարեր հրեշտակ. բօթարեր. աւազակեր սուրհանդակ. գուժկան. ծանր խոտոր ներիէի։ (Այժ եւս Messager de malheur)։ ‖ 2. Թղթարեր. թղթատար. թղթաւար։ Le — de Lyon. Départ, arrivée du — ։ ‖ 3. Թղթատար կառք։ Voyager par le — . Le — a versé։ ‖ 4. (ի խոսք.) Նամակք զրոս առաքէ կամ ընդունի ոք ծովին թղթատարաւ. նամակաբեր. թղթեհան։ Faire son — . Lire son — ։ ‖ 5. Որ երթայ մտրակաւոր երիվարաւ։ J'ai rencontré quatre courriers. Toute la route était pleine de courriers։

Courrière (կուռիէր) է. էկ. Սուրհանդակ. ընթացող։ Այժ եւէթ ի բանաստեղծութեան գլուանոյ. La brillante, l'inégale — des nuits։

Courroie (կուռուա) է. էկ. Փոկ. խրացք։ Attacher avec des courroies. Les courroies d'une cuirasse. Les courroies du joug. Փոկք լծոյ. սամեռիք։ Allonger la — . 1. (ի խոսք.) Ինայեցուլ վարիլ առկաւ ընչիւքն զոր առնի ոք։ ‖ 2. Անդր քան զօրինաւոր չափն շահս շահել յիւրում պաշտամանն։

Courroucer (կուռուսէ) բ. ն. Ի բարկութիւն բերդել. ի ցասումն ածել. սրամտեցուցանել. (վարի ի պերճ սաստցուածս)։ Ses crimes ont courroucé le ciel։

= Se — բ. ա. Սրամտիլ. զայրանալ. ի ցասումն գալ. բերդիլ ի սրամտութիւն։ Quand la mer se courrouce։

Courroux (կուռու) է. ար. Ցասումն. զայրոյթ. բարկութիւն. սրամտութիւն. (ի բնատղծ. և ի պերճ սաստցուածս. իսկ ի հասարակաց խօսս ասի Colère)։ Le — de Dieu, d'un prince, d'un père. Juste — . Le — du lion, de la mer, des flots. La montagne en — vomissait des torrents de lave։

Cours (կուռ) է. ար. 1. Ընթացք. գնացք։ Le — naturel des choses. Tout a repris son — habituel. Interrompre le — d'une chose. Արգելուլ զընթացս իրիք. խափանել. կասեցուցանել։ Couper — à l'erreur. Կարճել զմոլորութիւն։ Voyage de long — . Տարագիմիկ նաւարկութիւն։ Capitaine au long — . Տարագնաց նաւապետ։ ‖ 2. Ընթացք, գնացք, շրջան (արեգական, աստղոց)։ Le — apparent du soleil est d'orient en occident։ ‖ 3. Ընթացք, գնացք, խազացք, հոսանք (ջուրց, գետոց)։ Cette rivière a un — rapide. Un — d'eau. Գետակ։ Donner — à ses larmes. Հեղուլ, թլուցանել արտօսր. արձակել յաչաց զարտօսր։ Donner — à une nouvelle, à une opinion. Տարածանել, հաւաստիկել զգրոյց, զկարծիս ինչ։ ‖ 4. Ընթացք. ընթացումն, խազացումն. շրջան։ La mort interrompit le — de ses victoires. Terminer le — de ses études։ ‖ 5. Ընթացք. ամանակաւածիւն։ Pendant le — des dix années qui viennent de s'écouler. Pendant tout le — de son règne։ ‖ 6. *Գաւախօսութիւն։ Suivre un — de chimie, d'algèbre։ ‖ 7. *Կատագիրք։ Ce professeur a publié un — de philosophie։ ‖ 8. Ընթացք, յարգ (դրամոց)։ Cette monnaie n'a plus — . Donner — forcé aux billets։ ‖ 9. Գին. արժէք. *արժանաւածիւն։ Acheter des marchandises au — de la place ou du marché։ ‖ 10. Երկայնութիւն։ Une tapisserie de dix mètres de — ։ ‖ 11. Տեղի ճեմելոյ. ճեմելի։ Nous allons souvent au — . Cours-la-Reine։

— de ventre. Որովայնածաւալութիւն. Ս. փորանցութիւն. (ապ. փորքշոտ)։ խոհ։

Course (կուռս) է. էկ. 1. Ընթացք։ Il est léger à la — . Aller au pas de — ։ ‖ 2. (ի խոսք.) Ընթացք. խաղացք. խազացումն։ La — précipitée du temps. Rien ne peut arrêter ce conquérant dans sa — ։ ‖ 3. (ի խոսք.) Ընթացք, գնացք (կենաց)։ Sa — fut longue et pénible։ ‖ 4. Ընթացք. արշաւան։ — de chars. *Կառաշրշաւք։ — de chevaux. Ձիընթացք։ Les courses du bois de Boulogne. Champ de — . Ձիընթացարան. Հիարձակարան. Ս. արշաւատեղ։ ‖ 5. Յարձակումն (յորդիընկէց խազս [tournoi])։ En trois courses il rompit trois lances։ ‖ 6. Երթեւեկ. երթեւեկութիւն։ Faire bien des courses par la ville։ ‖ 7. Ճանապարհորդութիւն. շրջագայութիւն։ Les courses de nos savants dans ce pays, en ont fait connaître les antiquités les plus curieuses։ ‖ 8. Երթ մի կառաց առեղծէ ի տեղի. ընթացք։ Prendre un fiacre à la — . Le prix des courses est fixé par des règlements de police։ ‖ 9. Վարձք ոստիկանի, կառավարի, բանտակրի։ ‖ 10. Ընթացք, գնացք, շրջանք (լուսատուաց, աստեղաց). գնացք, խաղացք (ջուրց)։ La lune poursuivait sa — paisible. La nuit était au milieu de sa — . Գիշերն ընդմիջէր. հասարակէր։ ‖ 11. Ա.րշաւանք. առպատակ. հէնք. հինաւանդութիւն։ Les ennemis firent des courses jusque dans telle province։ ‖ 12. Ապատուակութիւն (հինից ծովու). *Ծովահինութիւն։ Armer un vaisseau en — . Le traité de Paris en 1856 a aboli la — ։

Coursier (կուռսիէ) է. ար. 1. Երիվար (պատերազմի կամ արդիոկէց խաղուց) մեծ և գեղեցիկ. ոստ երիվար. երիվար ընտիր. (վարի ի բնատղծ. և ի պերճ սաստցուածս)։ — rapide, fougueux. Noble, généreux — . Monté sur un — ։ ‖ 2. *Գնդընկէց, *Թնդանօթ (յառաջկոզմեան նաւուց)։ ‖ 3. Խաղավակ ջրոյ (ազօրեաց)։

Courson (կուռսոն) է. ար. 1. Ոստ ծառոյ կարճահաս, կարճակատուր։ ‖ 2. Ոստ երիզոյ կարճակատուր։

Court, courte (կուռ, կուռթ) ած. 1. Կարճ։ Cheveux courts. Manteau — . Herbe courte. Cette robe est plus courte devant que derrière. Tirer à la courte paille. տես ի Paille. Faire la courte échelle. տես յ'Échelle. — Tenir quelqu'un de — . (ի խոսք. և ընդ.) Տալ ուժիք առկաւ ազատութիւն, համարձակութիւն։ Il n'est pas tout à-fait prisonnier, mais il est tenu de — . La mère de

Digitized by Google

cette demoiselle la tient de — : — Prendre quelqu'un de — . (ֆիգուր. և ընդ.) Տալ ուժգին ժամանակ առկուս (առ ի հաստատանալ) . ի նեղ արկանել : ‖ 2. կարճահասակ . կարճիկ . փոքր յաձնէն . (ընդ.) : Il est gros et — . Cette femme est courte et ramassée. Cheval — . Զի կարճամիջոցին : ‖ 3. Անպատահան . (ընդ.) : Il vint des gens qu'on n'attendait pas, et le dîner se trouva — . Le bouillon est un peu — , mettez-y de l'eau. — Avoir la vue courte. Լինել կարճատես , առկատես : (Ասի և Avoir la vue basse) : ‖ 4. (ֆիգուր.) կարճահաս (խնամատարելիության , միտք) : Avoir l'esprit — : ‖ 5. Որ ոչ ունի զօրինակաւոր կշիռն (գործի) . կարճել : ‖ 6. կարօտ . կարօտեալ . նուազեալ : Être, se trouver — d'argent. Պակաս արծաթի առկուս : Il ne put demeurer longtemps à Paris, il était — d'argent. Être — de mémoire, avoir courte mémoire. Պակաս յիշողութեան կարճ . մոռանալ դիւրաւ . ‖ 7. կարճ, կարճատեւ , առ ի , փոքրժամանակեան (կեանք) : La vie de l'homme est courte, est de courte durée. Il est mort après une courte maladie. En hiver les jours sont courts : ‖ 8. կարճ . կարճառօտ . համառօտ . հակիրճ (բանք) : Un sermon très — . Votre lettre est beaucoup trop courte. Harangue courte. Être — . կարճառանալ . լինել կարճառան : Pour le faire — , pour vous le faire — . Եւ զի ի կարճոյ համառիլ . և զի կարճառօտ կարեցից . այլ համառօտ խոկ առնել . և միանգամայնի խոկ առացեալ . (ահ.) : ‖ 9. կարճ . դիւրին . երագ . (պտ. փորձ.) : Les moyens les plus courts pour réussir. Le plus — expédient :

— Courte haleine. տես ի Haleine :

— Courte honte. տես ի Honte :

— ս. ած. կարճ : Savoir le — et le long d'une affaire. (ֆիգուր.) Գիտել զսկզբան և զվերջոյ իրաց ինչ . քաջ գիտել զամենայն հանգամանս իրին : (Ասի և En savoir les longues et les brèves) : — Le plus — . ի. կարճագոյն ճանապարհ : Quel est mon plus — ? ‖ 2. Դիւրագոյն հնարք : C'est là votre plus — , c'est le plus — pour vous :

— ած. կարճ : Couper — . տես ի Couper. Couper les cheveux très — . Մօտ կտրել , հատ առ արմատս կտրել զհիւսքս — : Se trouver — . (ֆիգուր.) Ցանհնարս մնանել . անհնարիլ . Ս. անճարանալ : Les souscriptions ne vinrent pas, et la compagnie se trouva — . — Demeurer, rester — , tout — . ի. Մնալ զոր առաջին կոյր առկ . վիճակել բանին յաւարտէ . կորաստանիլ զիրեն բանիցն : Elle est demeurée — après les premiers mots de son compliment : ‖ 2. Զապանձիլ . տես ի բերան լինել . ընդ անառարկութեամբ փակիլ : On l'accabla tellement de raisons, qu'il demeura — . — Tourner — . կարճ շրջանաւ դարձուցանել կառավարի զիւսան : Un cocher risque de verser quand il tourne — . — vêtu. Որ ունի հանդերձ կարճ . *կարճազգեաց : Une jeune fille — vêtue :

— Tout — . գլ. ած. ի. Միայն . լոկ . եւթէ . առանց այլ ինչ յաւելուած : Il me répondit un *Non* tout — : ‖ 2. Ցանկարծակի : Il s'arrêta tout — . Il s'en est retourné tout — :

Courtage (ֆրանս.) ս. ած. ի. Միջնորդութիւն վաճառաց . *վաճառաբերութիւն : ‖ 2. Վարձք միջնորդի . *միջնորդեալ : [կարճ և յայր :

Courtaud, aude (ֆրանս. ոդ, ոդ) ած. Այր , կին — ս. ած. ի. խառնիճ մնանակ . (առ արհամարհանաւք) : ‖ 2. Երիվար , շուն ապառ և ակընկալաւ : Ցայս միտս վարիճ և էգք ած. ած. Cheval, chien — :

Courtauder (ֆրանս.) բ. ն. ի բաց հատանել զակռանդս և զագիր (երիվարի) :

Court-bouillon (ֆրանս.) (յե. Des —s—s) ս. ած. Հանգերձանք ինչ ձկանց՝ ջրով , քացախով կամ ապխտակ գինեաւ , ազով և կոգեաւով :

Courte-botte (ֆրանս.) (յե. Des —s—s) ս. ած. Այր կարճահասակ . (ահ) :

Courtement (ֆրանս.) ած. կարճ ի կարճոյ . առհասարակ . համառօտաբար : "Il les [les choses passées] racontait — ." FÉN. *Tél.* II.

Courtepointe (ֆրանս.) ս. նե. փառաւոր ծածկոյթան կամ վերմակ անկողնոյ :

† **Courte-queue** (ֆրանս.) (յե. Des —s—s) ս. նե. 1. Կրակ [tortue] կարճագէտ : ‖ 2. Ագռ կարճակոթ հնառատոյ :

Courtier (ֆրանս.) ս. ած. Միջնորդ (վաճառաց) . *վաճառաբերող : — marron. տես ի Marron, B.

— de mariage. Միջնորդ , առիթ ամուսնութեան : Ցայս միտս լինի և նե. Courtière :

† **Courtil** (ֆրանս.) ս. ած. Պարտիզակ (առ երի առանց գիւղական) . (հզ.) :

Courtilière (ֆրանս.) ս. նե. Ագռ ինչ հազայատ արգան՝ ապականիչ պարտիզաց . *ամրաւառածգրիճ : (Ասի և Taupe-grillon) :

† **Courtille** (ֆրանս.) ս. նե. կազմունք արուարձանց հիւսիսոյ Պարիս քաղաքի՝ ուր են բազում կապչտից [cabaret]. կուրտիլ : Descente de la Courtille. Իջք կուրտիլի . գործ գիմահաւաքաց ի Պարիս քաղաք՝ յետ գիշերոյ գէր երկաքաղաքացւոյն պանդուխտ ի կուրտիլ :

Courtine (ֆրանս.) ս. նե. 1. Վարագոյր առկազնոց . արահակ . (հզ.) : ‖ 2. Որմ ի միջ երկուց մեծաքաղաց կամ հազաքաղաց [bastion]. միջնորմ :

Courtisan (ֆրանս.) ս. ած. 1. Աղջամանական . դրանիկ : Vieux — . C'est un adroit, un fin — : ‖ 2. Որ ջանայ հաճոյ լինել ումեք՝ յաւուրս օգտի կամ շահից . մարդահաճոյ . հեշտապաշտանեայ . փաղաքուշ : Cet homme n'a point d'amis, il n'a que des courtisans. Une coquette aime à se voir entourée de nombreux courtisans :

Courtisane (ֆրանս.) ս. նե. 1. Կին խառնակեցիկ վայելչաշուք . բազ . պոռնիկ . (առ զբազից նախնեացն ժողովրդոց և մեծամեծ քաղաքաց հնոյն Յունաց) : Corinthe érigea un temple à Vénus où plus de mille courtisanes furent consacrées. Les courtisanes de Rome, de Venise : ‖ 2. Բազ . պոռնիկ . (ի պերճ առացուածս) : Une vile — :

† **Courtisanerie** (ֆրանս.) ս. նե. Յատուկ հատապատուհասին . փաղաքշութիւն :

† **Courtisanesque** (ֆրանս.) ած. Պատեհաճեալ . ախեհեհեալ . արուեստակեալ :

Courtiser (ֆրանս.) բ. ն. Շուք գնել , մեծապանծ մնասցանել ումեք՝ յաւուրս օգտի կամ շահից . Ս. գործ պատ առնել : — les grands. Il courtise ce vieillard pour avoir sa succession. — une femme, une demoiselle. Զանալ ընդ միտս մնանել կամ հաճոյ լինել կնոջ, օրիորդի . Ս. գործատ առնել : Il est galant, il courtise les dames :

Court-jointé, ée (ֆրանս.) ած. Որոյ առջի ճախանցին [paturon] կարճ է (ձի , զամբիկ) :

Courtois, oise (ֆրանս. ուազ) ած. Խոհեխրատ . բարեկիրթ . ազնուական . **քաղաքավար : — aux dames. envers les dames. Il a des façons peu courtoises :

Digitized by Google

գնդուխ բարձրաւանդակի. եկանել զօրաց ի բլուր կամ ի բարձրաւանդակ ուրեք։ Le régiment, chassant devant lui l'ennemi, couronna la hauteur։ ‖ 8. Պսակաձև հատանել (զառատ ծառից)։ ‖ 9. (է-ի-բ.) Պսակել. կատարել. ընտ.։ Il a couronné sa vie par une mort généreuse. Le succès a couronné son entreprise. — les vœux de quelqu'un։

= Se — է. ա. 1. Պսակիլ. պսակատրիլ։ Se — de fleurs։ ‖ 2. Թագ կապել, դնել, առնուլ. թագատրիլ։ ‖ 3. Պսակիլ. զարդարիլ։ Déjà les forêts se couronnent de feuillage։ ‖ 4. Վ. իրատրիլ. երիվարի ի ծունկս։

A. **Courre** (է—ր) բ. ն. Հալածել (շանց զէրէն)։ Laisser — les chiens. Լուծանել, արձակել զոտան շանց՝ որպէս զի հետամուտ լիցին էրէին։

= բ. ն. Ա. բշտատել, պնդիլ զՀետ (էրէից)։ — le cerf, le lièvre, le daim. — un cheval. Յանձարձակ արշաւեցուցանել զերիվարն։

B. **Courre** (է—ր) է. ա. Տեղի ուր կացուցանեն զքեր. ծէտ [lévrier]՝ յորում անդ զկինճ, զդայլ և զայլոյս։

Courrier (է—րիե) է. ա. 1. Սուրհանդակ. բանբեր հրեշտակ։ Envoyer, dépêcher, expédier un — . — de cabinet. Սուրհանդակ զոր առաքեն պետրօնեայք վասն ի. բաց Տէրութեանն. պնդագեասան։ — de malheur. (է-ի-բ. և ընդ.) Գուժարեր հրեշտակ. բօթարեր. աւազուրեր սուրհանդակ. գուժկան. է-բս խոտեր ևԽիխէին։ (Աօհ եա Messager de malheur)։ ‖ 2. Թղթարեր. թղթատար. թղթատար։ Le — de Lyon. Départ. arrivée du —։ ‖ 3. Թղթատարաց կառք։ Voyager par le —. Le — a versé։ ‖ 4. (է-ի-բ.) Նամակք զոր առաքէ կամ ընդունի ոք ծովին թղթատարաւ. նամականի. թղթեան։ Faire son —. Lire son —։ ‖ 5. Որ երթայ մերձակաւոր երիվարաւ։ J'ai rencontré quatre courriers. Toute la route était pleine de courriers։

Courrière (է—րիեր) է. իդ. Սուրհանդակ. ընթացող։ Աօհ եւեթ ի բանաստեղծութեան գլուանոյ. La brillante, l'inégale — des nuits։

Courroie (է—րուա) է. իդ. փոկ. խրոց։ Attacher avec des courroies. Les courroies d'une cuirasse. Les courroies du joug. փոկք լծոյ. սամեակք։ Allonger la —. 1. (է-ի-բ.) Խնայելով վարիլ սակաւ ընչից զոր ունի աք։ ‖ 2. Ունդր քան զօրինաւոր չափն շահս շահել յիւրում պաշտամանն։

Courroucer (է—րուսե) բ. ն. Ի բարկութիւն գրգռել. ի ցասումն ածել. սրտմտեցուցանել. (վարի ի պերճ ասացուածս)։ Ses crimes ont courroucé le ciel։

= Se — է. ա. Սրտմտիլ. վայրանալ. ի ցասումն գալ. գրգռիլ ի սրտմտութիւն։ Quand la mer se courrouce։

Courroux (է—րու) է. ա. ցասումն. զայրոյթ. բարկութիւն. սրտմտութիւն. (ի բնատղ. և ի պերճ ասացուածս. խակ ի հատարուկաց խօսս ասի Colère)։ Le — de Dieu, d'un prince, d'un père. Juste —. Le — du lion, de la mer, des flots. La montagne en — vomissait des torrents de lave։

Cours (է—ր) է. ա. 1. Ընթացք. գնացք։ Le — naturel des choses. Tout a repris son — habituel. Interrompre le — d'une chose. Արգելուլ զընթացս իրիք. խափանել. կասեցուցանել։ Couper — à l'erreur. կարճել զմոլորութիւն։ Voyage de long —. Տարադիմիկ նաւարկութիւն։ Capitaine au long —. Տարագնաց նաւապետ։ ‖ 2. Ընթացք, գնացք, շրջան (արեգական, ամսոյ)։ Le — apparent du soleil est d'orient en occident։ ‖ 3. Ընթացք, գնացք, խազացք, հասանք (ջուրց, գետոց)։ Cette rivière a un — rapide. Un — d'eau. Գետափ։ Donner — à ses larmes. Հեղուլ, իջուցանել արտօսր. արձակել յաչաց զարտօսր։ Donner — à une nouvelle, à une opinion. Տարածանել, հաւաստիկ զգրոյց, զկարծիս ինչ։ ‖ 4. Ընթացք. ընթացուած. խազացուած. շրջան։ La mort interrompit le — de ses victoires. Terminer le — de ses études։ ‖ 5. Ընթացք. ամանաւանութիւն։ Pendant le — des dix années qui viennent de s'écouler. Pendant tout le — de son règne։ ‖ 6. *Դասախօսութիւն։ Suivre un — de chimie, d'algèbre։ ‖ 7. *Ուսուցիչք։ Ce professeur a publié un — de philosophie։ ‖ 8. Ընթացք, յարգ (դրամոց)։ Cette monnaie n'a plus —. Donner — forcé aux billets։ ‖ 9. Գին. արժէք. *արժանութիւն։ Acheter des marchandises au — de la place ou du marché։ ‖ 10. Երկայնութիւն։ Une tapisserie de dix mètres de —։ ‖ 11. Տեղի ճեմելոյ. ճեմելի։ Nous allons souvent au —. Cours-la-Reine։

— de ventre. Որովայնածութիւն. Ս. փորանցութիւն. (տե. փորքշտ.) խոհ։

Course (է—ս) է. իդ. 1. Ընթացք։ Il est léger à la —. Aller au pas de —։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Ընթացք. խազացք. խազացուած։ La — précipitée du temps. Rien ne peut arrêter ce conquérant dans sa —։ ‖ 3. (է-ի-բ.) Ընթացք, գնացք (կենաց)։ Sa — fut longue et pénible։ ‖ 4. Ընթացք. արշաւան։ — de chars. *Կառարշաւ։ — de chevaux. Ձիընթացք։ Les courses du bois de Boulogne. Champ de —. Ձիընթացարան. Ձիարձակարան. Ս. արշաւատեղ։ ‖ 5. Յարձակումն (յարգանդիկէց խազս [tournoi])։ En trois courses il rompit trois lances։ ‖ 6. Երթևեկ. երթևեկութիւն։ Faire bien des courses par la ville։ ‖ 7. Ճանապարհորդութիւն. շրջագայութիւն։ Les courses de nos savants dans ce pays, en ont fait connaître les antiquités les plus curieuses։ ‖ 8. Երթ մի կառաց առեալ ի տեղի. ընթացք։ Prendre un fiacre à la —. Le prix des courses est fixé par des règlements de police։ ‖ 9. Վարձք սուրհանդակի, կառավարի, բանտակրի։ ‖ 10. Ընթացք, գնացք, շրջանք (լուսատուաց, աստեղաց). գնացք, խազացք (ջուրց)։ La lune poursuivait sa — paisible. La nuit était au milieu de sa —. Գիշերն ընդմիջէր, հասարակէր։ ‖ 11. Ա. բշտատանք. առպատակ. հէնք. հինաւանդութիւն։ Les ennemis firent des courses jusque dans telle province։ ‖ 12. Ապատակութիւն (հինից ծովու). *Ծովահինութիւն։ Armer un vaisseau en —. Le traité de Paris en 1856 a aboli la —։

Coursier (է—սիե) է. ա. 1. Երիվար (պատերազմի կամ արդենիկէց խազաց) մեծ և գեղեցիկ. ասս երիվար. երիվար ընտիր. (վարի ի բնատղ. և ի պերճ ասացուածս)։ — rapide, fougueux. Noble, généreux —. Monté sur un —։ ‖ 2. *Գնդընիկէց, *Ինդանօթ (յատաջկոչմանն նաւուց)։ ‖ 3. Խազավուկ ջրոյ (ազօրեաց)։

Courson (է—սօն) է. ա. 1. Ոստ ծառոյ կարճահատ, կարճակտուր։ ‖ 2. Ուռ. արեղ կարճակտուր։

Court, courte (է—ր, է—րթ) ած. 1. Կարճ։ Cheveux courts. Manteau —. Herbe courte. Cette robe est plus courte devant que derrière. Tirer à la courte paille. առնս ի Paille. Faire la courte échelle. առնս յÉchelle. — Tenir quelqu'un de —. (է-ի-բ. և ընդ.) Տալ առիթ սակաւ ազատութիւն, հանգստութեան։ Il n'est pas tout à fait prisonnier, mais il est tenu de —. La mère de

Digitized by Google

cette demoiselle la tient de — ։ — Prendre quelqu'un de — . (ֆիգուր. և ընդ.) Տալ ումեքէ ժամնոսակ տակաւ (առած Հաստատանել) . ի նեղ արկանել ։ ‖ 2. Կարճահասակ . կարճիկ . փոքր յառնէնէ . (ընդ.) ։ Il est gros et — . Cette femme est courte et ramassée. Cheval — . 2ի կարճահասրիկն ։ ‖ 3. Անբաւական . (ընդ.) ։ Il vint des gens qu'on n'attendait pas, et le dîner se trouva — . Le bouillon est un peu —, mettez-y de l'eau. — Avoir la vue courte. Կիճել կարճատես , տակաւատես ։ (Աւելի եւս Avoir la vue basse) ։ ‖ 4. (ֆիգուր.) կարճատես (խնամատեսութիւն , միտք) ։ Avoir l'esprit — ։ ‖ 5. Որ ոչ ունի զօրինաւոր կշիռն (գործիքն) . կարճալ ։ ‖ 6. կարօտ . կարօտեալ . նուազեալ ։ Être, se trouver — d'argent. Պակաս արծաթէ տակաւ ։ Il ne put demeurer longtemps à Paris, il était — d'argent. Être — de mémoire, avoir courte mémoire. Պակաս յիշողութիւն կարճ . մոռանալ գիւրաւ ։ ‖ 7. կարճ, կարճատեւ , առ ալ , փոքրժամանակեան (կեանք) ։ La vie de l'homme est courte, est de courte durée. Il est mort après une courte maladie. En hiver les jours sont courts ։ ‖ 8. կարճ . կարճատեսակ . հատուածոտ . հատիկիկ (բանք) ։ Un sermon très — . Votre lettre est beaucoup trop courte. Harangue courte. Être — . կարճատրամանալ . լինիլ կարճատրան ։ Pour le faire — , pour vous le faire — . Եւ զի ի կարճոյ հատից . և զի կարճատակոս կարեցից . այլ հատուածոտ իսկ առնել . և միանգամայնի իսկ առացեալ . (ոճ .) ։ ‖ 9. կարճ . գիւրին . երագ . (գործ . կարուածք) ։ Les moyens les plus courts pour réussir. Le plus — expédient ։

— Courte haleine. տես ի Haleine ։

— Courte honte. տես ի Honte ։

— ած . ած . կարճեր ։ Savoir le — et le long d'une affaire. (ֆիգուր.) Գիտել զսակն և զերկար իրաց ինչ . քաջ գիտել զամենայն հանգամանս իրին ։ (Աւելի եւս En savoir les longues et les brèves) ։ — Le plus — . ած . կարճագոյն ճանապարհ ։ Quel est mon plus — ? ‖ 2. Գիւրագոյն հնարք ։ C'est là votre plus —, c'est le plus — pour vous ։

— ած . կարճ ։ Couper — . տես ի Couper. Couper les cheveux très — . Մօտ կտրել, հատ առ արմատս կտրել զՀիւրս — ։ Se trouver — . (ֆիգուր.) Յանհնարս մնանիլ . անհնարիլ . Ս. անձամբանալ ։ Les souscriptions ne vinrent pas, et la compagnie se trouva — . — Demeurer, rester —, tout — . ած . Մնանալ զուր առաջին կայր առել . վերջանալ բանին յառնէնէ . կարճատանիլ զիճիլ բանիցն ։ Elle est demeurée — après les premiers mots de son compliment ։ ‖ 2. Զապանիլ . ափ ի բերան լինիլ . ընդ անառարկելիութեամբ փակիլ ։ On l'accabla tellement de raisons, qu'il demeura — . — Tourner — . կարճ շրջանաւ գործանքանալ կառավարի զկառան ։ Un cocher risque de verser quand il tourne — . — vêtu. Որ ունի հանդերձ կարճ . կարճազգեաց ։ Une jeune fille — vêtue ։

— Tout — . Ած . առ . ած . Մերձի . լուկ . ևեթ . առանց այլ ինչ յաւելուած ։ Il me répondit un *Non* tout — ։ ‖ 2. Յանկարծակի ։ Il s'arrêta tout — . Il s'en est retourné tout — ։

Courtage (կուրթաժ) ն. ած . ած . Միջնորդութիւն վաճառաց . միջնաւորութիւն ։ ‖ 2. Վարձք միջնորդի . միջնորդեայ ։ [կարճ և յայր ։

Courtaud, aude (կուրթո, օտ) ն. Ած , հին — ն . ած . ած . խանիճ մնուկ . (ասի արհամարհական) ։ ‖ 2. Երիվար , շուն ազատ և ականջատ ։ Յայս միտս վերջի և իգր առ . ած . Cheval, chien — ։

Courtauder (կուրթոտե) բ . ն . ի բաց հատանել զակռանիլս և զպոչի (երիվարի) ։

Court-bouillon (կուր-պուլիոն) (յն. Des —s—s) ն . ած . Հանգերձանք մինչ ձկանց՝ ջուր, քացախ և կամ ապխտակ գինեաւ , ազով և կտաւով ։

Courte-botte (կուրտ-պոտ) (յն . Des —s—s) ն . ած . Ած , կարճահասակ . (սկ) ։

Courtement (կուրթման) ս. կարճ ի կարճոյ . առ կառուածք . հատուածոտիւք ։ "Il les [les choses passées] racontait — ." FÉN. *Tél.* II.

Courtepointe (կուրթըփուինթ) ն . իգ . փառատարած ծածկարան կամ վերմակ անկողնոյ ։

† **Courte-queue** (կուրտ-կիւ) (յն . Des —s—s) ն . իգ . 1. Կրայ [tortue] կարճապոչ ։ ‖ 2. Ազգ կարճակոխ կենաւորաց ։

Courtier (կուրթիե) ն . ած . Միջնորդ (վաճառաց) . *վաճառաբկու . — marron. տես ի Marron, B.

— de mariage. Միջնորդ , առիթ առնուանութեան ։ Յայս միտս լինի և իգ . Courtière ։

† **Courtil** (կուրթի) ն . ած . Պարտիզակ (առ երի առանց գիւղական) . (հզ .) ։

Courtilière (կուրթիլիեր) ն . իգ . Ազգ ինչ հազարոտիկ որդան՝ ապականիչ պարտիզաց . *առիւծատածզրիճ ։ (Աւելի եւս Taupe-grillon) ։

† **Courtilile** (կուրթիլ) ն . իգ . կազմանք արուարձանաց հիւսիսոյ Պարիս քաղաքի՝ ուր են բազում կապիլոյք [cabaret] . կուրտիլ ։ Descente de la Courtille. Իջք կուրտիլի . գործ գիմնիակոտաց ի Պարիս քաղաք՝ յոր պիշերոյ գէր երկքշտաթաւն պնդուցիկս ի կուրտիլ ։

Courtine (կուրթին') ն . իգ . 1. Վարագոյր առհասարակ . սրահակ . (հզ .) ։ ‖ 2. Որմ ի միջ երկուց մեծաքակոցաց կամ հաղարլոցց [bastion] . միջնորմ ։

Courtisan (կուրթիզան) ն . ած . 1. Աղբատախան . գրանիկ ։ Vieux — . C'est un adroit, un fin — ։ ‖ 2. Որ ջանայ հաճոյ լինիլ ումեքէ , յաւուրս օգտի կամ շահից . մարգահաճոյ . հեշտապաշտօնեայ . փաղաքուշ ։ Cet homme n'a point d'amis, il n'a que des courtisans. Une coquette aime à se voir entourée de nombreux courtisans ։

Courtisane (կուրթիզան') ն . իգ . 1. Կին խառնակենցաղիկ վայելչաշուք . բազ . պատնիկ . (տե զբազից նախնեաց ժողովրդոց և մեծամեծ քաղաքաց հնոյն Յունաստանի) ։ Corinthe érigea un temple à Vénus où plus de mille courtisanes furent consacrées. Les courtisanes de Rome, de Venise ։ ‖ 2. Բազ . պատնիկ . (ի պերճ առացուածս) ։ Une vile — ։

† **Courtisanerie** (կուրթիզանըրի) ն . իգ . Ստոյգ կառավարութիւն . փաղաքշութիւն ։

† **Courtisanesque** (կուրթիզանեսկ) ած . Գանազանեալ . անվեհեր . արուեստակեալ ։

Courtiser (կուրթիզե) բ . ն . Շուք գնել , մեծարանս մատուցանել ումեքէ , յաւուրս օգտի կամ շահից . Ս. գործպատ առնել ։ — les grands. Il courtise ce vieillard pour avoir sa succession. — une femme, une demoiselle. Զանազ ընդ միտս առնել կամ հաճոյ լինիլ կնոջ, օրիորդի . Ս. գործպատ առնել ։ Il est galant, il courtise les dames ։

Court-jointé, ée (կուրժուինթե) ած . Որոյ ոտքն ճախանոցին [paturon] կարճ է (ձի , զանգիկ) ։

Courtois, oise (կուրթուա , ուազ) ած . Խոտիխրատ . բարեկիրթ . ազնուական . **քաղաքավար ։ — aux կամ envers les dames. Il a des façons peu courtoises ։

Digitized by Google

Courtoisement (ֆ-ա-ֆ-ա-զ-ման) ն. Ազնուա-բարոյաբար. պատուախրութեամբ։ Il le reçut très —։

Courtoisie (ֆ-ա-ֆ-ա-զի) ֆ. իգ. 1. Պատուախրութիւն. *քաղաքավարութիւն։ Il l'a traité avec beaucoup de —։ ‖ 2. Ազնուութիւն։ Je vous remercie de votre —։

† **Court-pendu** (ֆ-ա-բ-ենդ-ի) ֆ. ած. տես Ca-[pendu։

Couru, ue (ֆ-ու-ի) անց. դերբ. Courir բայի. 1. Հալածեալ։ Cerf —։ ‖ 2. Ապատակեալ (ի թշնամեաց՝ երկիր)։ ‖ 3. Յանկացեալ։ Une place peu courue։

Couscous (ֆ-ու-ֆու) ֆ. ած. Ոնդակ ի յօշուածոյ մսոյ և յալերէ՝ ձիթով տապակեալ՝ կերակուր Արաբացւոց. (արբ. ֆ-ու-ֆու)։

Couseuse (ֆ-ու-զ-ող) ֆ. իգ. 1. Կին որ կարէ (զմանեան)։ ‖ † 2. Մէքենայ կարելոյ (զմանեան)։

A. **Cousin** (ֆ-ու-զէ) ֆ. ած. 1. Հօրեղբօրորդի։ ‖ 2. Մօրաքեռորդի։ ‖ 3. Հօրաքեռորդի։ ‖ 4. Մօրեղբօրորդի։ ‖ 5. (ֆ-ի-ֆ. և ընդ.) Բարեկամ։ Ils sont grands cousins. Si vous faites telle chose, nous ne serons pas cousins։

B. **Cousin** (ֆ-ու-զէ) ֆ. ած. Մժղուկ. մժեղ. ոխիր ոխերք։ Être mangé de cousins. Chasser les cousins. Les cousins l'ont fort importuné, l'ont tourmenté toute la nuit. — Être mangé de cousins, Avoir toujours des cousins chez soi. (ֆ-ի-ֆ. և ընդ.) Ունել յամառ ի տան իւրում հացկատակս՝ որ ասեն զանձինս ազգականս կամ բարեկամս։ Chasser les cousins. Վերժել ի տանէ զհացկատակս։ (Տես և Chasse-cousin)։

Cousinage (ֆ-ու-զի-ժ) ֆ. ած. 1. Ազգականութիւն հօրեղբօրորդւոց, մօրաքեռորդւոց, այլովքն հանդերձ. *եղբօրորդութիւն. (ընդ.)։ ‖ 2. Ազգականք. մերձաւորք. աբեհամասունք. ընտանեկանք. (ընդ.)։

Cousine (ֆ-ու-զի՛) ֆ. իգ. 1. Դուստր հօրեղբօր։ ‖ 2. Դուստր մօրաքեռւոյ։ ‖ 3. Դուստր հօրաքեռւոյ. Ս. Հօրքրօրաղուստր։ ‖ 4. Դուստր մօրեղբօր կամ քեռւոյ։

Cousiner (ֆ-ու-զի-նե) բ. ն. կոչել զոք հօրեղբօրորդի, ազգակցութիւ։

— բ. ն. Հացկատակ, սեղանատոյծ լինել (պատճառաւ ազգականութեան)։

Cousinière (ֆ-ու-զինի-էր) ֆ. իգ. Սրահակ անկողնոյ առ ի զգաւշութիւն մժղկաց. արկապան. ճրագնկէտ։ (Այժմ սովորաբար ասի Moustiquaire)։

Coussin (ֆ-ու-սէ) ֆ. ած. Բարձ (գլխոյ, արմկանց, ասից)։ — de voiture, de canapé։

Coussinet (ֆ-ու-սի-նէ) ֆ. ած. 1. Բարձ փոքրիկ. բարձիկ։ — qu'on met sous la cuirasse. Avoir sur la tête un pot au lait posé sur un —։ ‖ † 2. Ցորդ պատառակաւ զոր գնեն ծածկիչք յորկաց ընդ ականգղուք իւրեանց։ ‖ 3. Բարձիկ. (ի մեքենականաւթեան)։

Cousu, ue (ֆ-ու-զ) անց. դերբ. Coudre բայի. 1. Կարեալ. կցեալ։ Des souliers bien cousus. — Bouche cousue. (ֆ-ի-ֆ. և ընդ.) տես ի Bouche, 3. — Des finesses cousues de fil blanc. (ֆ-ի-ֆ. և ընդ.) տես ի Finesse։ ‖ 2. (ֆ-ի-ֆ. և ընդ.) Ծածկեալ (վերոգ)։ Être tout — de coups. Être tout — d'or. 1. Լինել համակ կամ համակեալ յոսկի. համակ զարդարեալ լինել ոսկւով կամ ոսկեզէն զարդուք։ ‖ 2. Լինել մեծատուն, ընչաւէտ յոյժ։

Coût (ֆ-ու) ֆ. ած. Գինք. ծախք. (բառ իրաւագիտից)։

Coûtant (ֆ-ու-տ) ած. ած. Սեպհական գինք. արժէքինք։ Je vous le donne, je vous le cède au prix —։

Couteau (ֆ-ու-ֆո) ֆ. ած. 1. Դանակ։ — de cuisine, de table. — de poche. կարոց։ — pliant, à ressort. — à lame d'argent, d'or. — à manche d'ivoire, de nacre. Boîte à couteaux. *Դանակաման. *դանակաֆիբ։ — de tripière. տես ի Tripier։ ‖ 2. Դանակ. գաշոյն. (ի բնասէր.)։ Il porta, il enfonça le — dans le sein qui l'avait nourri. Plonger le — dans le sein de quelqu'un. (ֆ-ի-ֆ.) Թաղել զսուրն ի կուրծս սրտիւք. վիրաւորել զոք յոգի. յանդիմանին սպանութիւն արկանել զոք։ ‖ 3. Սուսեր կարճ. (ի.)։ Son ennemi avait une épée de longueur, et lui n'avait qu'un —. Ils sont aux épées et aux couteaux, Ils en sont aux կամ à couteaux tirés. (ֆ-ի-ֆ.) Ի մեծի թշնամութեան են. (ա-ի. գանակ գանակի են)։ Jouer des couteaux. Պարանչել, կռուիլ սրով. (ա-ի.)։

— Manche de —. Խցեմորիի ինչ կրկնատիպ [bivalve]. *տոպին. ոխ-ինիկ։ (Առի և Solen)։

Coutelas (ֆ-ու-թլ-ա) ֆ. ած. 1. Սուսեր կարճ և լայն. վաղր։ — de Damas. Il lui a fendu la tête de կամ avec son —։ ‖ 2. Մեծ գանակ խոհակերտի. գաշնոյ։

Coutelier, ière (ֆ-ու-թլիէ, իէր) ֆ. Որ յօրինէ կամ վաճառէ գանակս, ածելիս, և այլն. Ս. գանակաբար։

Coutelière (ֆ-ու-թլիէր) ֆ. իգ. Պատեանք գանակաց սեղանոյ. *գանակաման. *գանակաֆիբ։ (Առ և ասի այժմ Boîte à couteaux)։

Coutellerie (ֆ-ու-թլ-ի) ֆ. իգ. 1. *Դանակարուեստ։ Il entend bien la —։ ‖ 2. Գործարան գանակաց. *գանակարարոց։ Établir une —։

Coûter (ֆ-ու-թե) բ. ն. 1. Լինել գնոյ։ Combien vous կամ que vous coûte cette étoffe? Քանի՞ գնեցէք զպատառագ, զկերպագ։ Ce cheval coûte plus qu'il ne vaut. Ի վեր քան զնա արժէ ձին երիվարիդ։ — cher, bon. Լինել ծանր գնոյ. լինել մեծագնի։ ‖ 2. Լինել պատճառ ծախուց. ծախք լինել (ա-մեզ)։ Combien coûte un cheval à nourrir? Ո՞րչափ ծախս ք բառնայնի երիվար։ Ses enfants lui coûtent beaucoup. Որդիք իւր ծախք մեծամեծք լինին նմա։ Ma nourriture ne me coûte rien. Զրկի ե կերակուր իմ։ ‖ 3. (ֆ-ի-ֆ.) Պատճառաք լինել (վնասուց, աչխատութեանց, ցաւոց)։ Cette imprudence lui coûta la vie. Այս անխոհրդութիւն եղև նմա մահաբեր։ Il vous en coûtera la vie. Տաժանելիք զկեանս ձեր։ Cet ouvrage lui coûte un grand travail. Այս գործ հասուցանէ նմա աշխատութիւնս մեծամեծս։ La victoire nous coûta cher. Յաղթագին եղև մեզ յաղթութիւնն. (ա-ի. յաղթութիւնն մեզի սուղ նստաւ)։ L'argent ne lui coûte guère. Խրթև գոյնէ ե արծաթ յաչս նորա. չՀամարի նա զարծաթ իբ ինչ. վատնէ զինչն։ — des larmes, des douleurs à quelqu'un. Ածել սուգ արտօսր, ցաւս։ ‖ 4. (ֆ-ի-ֆ.) Լինել ծանր կամ գժուարին։ Cela me coûte à dire. Ծանրանամ ասել զայդ։ Il coûte de renoncer à d'anciennes habitudes. Ծանր ե, գժուարին ե թողուլ զհինս սովորութիւնսն։ Rien ne lui coûte. Ձհնայէ նա յինչ. զամենայն ինչ յաչսն գնէ։ Tout lui coûte. Գժուարին ե նմա ամենայն ինչ։

— Coûte que coûte. Գանոյ թէ ինչ. զինչ գէզգ և ապրցին. (ա-ի. ինչ բլլայ բլլայ)։ (ընդ.)։

— Ըստ Ակոգիմիոյ և ըստ Լիդրէի, անցեալ գերբայն Coûté ճիայ անփոփոխ, զի Coûter չէզգը է. ապա ուրիշն գրելի է. Les vingt mille francs que cette maison m'a coûté. Les efforts, la peine que ce travail m'a coûté։ Այլ են բազմազի, յաւելու Ակոգիմիոյն, որ գրեն և այսպէս. Les vingt mille francs que cette maison m'a coûtés.

Digitized by Google

Les efforts que ce travail m'a coûtés, la peine qu'il m'a coûtée. Լիցքն խոսե զՀամմանայնութիւնդ ։

Coûteusement (ը-գ-ե-ը-ման) ſ. Բազում ծախիւք ։

Coûteux, euse (ը-գ-ե, ե-զ) ած. Բազում ծախուց կարօտ. մեծածախ. բազմածախ ։ Les voyages sont —։

Coutier (ը-գիե) ը. ար. Որ գործէ կաւաւս խիտս ։

Coutil (ը-գի) ը. ար. Կտիւ ինչ խիտ կաւաւղ ։

Coutre (ը-գր-ը) ը. ար. Դանակ երկաթի՝ յառաջ քան զխոփ [soc] արօրին՝ որ պատառէ զՀողն. գ. ձեռիչ ։

Coutume (ը-գիւ-մ) ը. իգ. ա. Սովորութիւն ։ Bonne, mauvaise —. Se défaire d'une —. Cela lui a tourné en —. Il a fait cela contre sa —. Ունար զայն ըստ ոչ սովորութեան իւրում ։ Avoir —. Սովոր լինել ։ Ce pommier a — de donner beaucoup de fruits ։ ‖ 2. Օրէնք. սովորութիւն ։ C'est la — en France de... Il a ramené, rétabli l'ancienne —։ ‖ 3. Քաղաքացոյց, մատեան քաղաքապաշխականի [municipal] իրաւանց կամ օրինաց. *սովորգիրք ։ Il a commenté la — de Bretagne։ ‖ 4. Չարկ. բաժ ։ La — qui se lève en tel endroit sur le vin, sur les vivres։

= De —. գբ. աա. Ըստ սովորութեան ։ Il en use comme de —. Plus gai que de —. Զատրճ ատելի քան զիւր սովորութիւն ։

A. **Coutumier, ière** (ը-գիւ-միե, իե-ր) ած. ա. Որ ատանձինն ինչ սովորութիւն է. սովորեալ. սովոր ։ Il est — de mentir. Être — du fait. Սովոր լինել (ի չար ինչ) ։ ‖ † 2. Սովորական ։ "Et mes yeux, éclairés des célestes lumières, Ne trouvent plus aux siens [de Pauline] leurs grâces coutumières." CORN. *Poly.* IV, 2.

— Droit —. Ընդհանր, սովորութեան իրաւունք ։

B. **Coutumier** (ը-գիւ-միե) ը. ար. Քաղաքացոյց, մատեան ատանձինն ինչ կամ քաղաքապաշխականի իրաւանց քաղաքի, գաւառի երկրի. *սովորգիրք ։ Le — de Normandie։

† **Coutumièrement** (ը-գիւ-միե-ման) ſ. Ըստ սովորութեան ։

Couture (ը-գիւ-ր) ը. իգ. ա. կարան ։ Des souliers à double —. Une robe sans —. Պատմուճան անկար ։ ‖ 2. կարկին. կարան ։ Cette — est aisée, est pénible ։ ‖ 3. Ուրուան գերձակաց. գերձակութիւն ։ Apprendre la —։ ‖ 4. Սպի (յերեսս) ։

= À plate —. գբ. աա. (ե-պ-բ. և ընդ.) Ցանհնարին հարուածս, հարուածս մեծամեծս (հարկանիլ զզօրս թշնամեացն) ։ Leur armée fut battue à plate —։

Couturer (ը-գիւ-ր-ել) բ. ն. Կտիւել սպիով (զերեսս) ։

Couturier (ը-գիւ-ր-իե) ը. ար. ա. Գերձակ. (հմ. այժմ սակ Tailleur) ։ ‖ 2. Որ բարւոք կարէ ։ Ce garçon est bon —։ ‖ 3. Մաւկն [muscle] ինչ սրատան. ծալիչ. Ցայս միտս վարի և երբ ած. ար. Muscle —։

Couturière (ը-գիւ-ր-իե-ր) ը. իգ. Կին գերձակ. Հանգերձարար ։

Couvain (ը-վին) ը. ար. ա. Ձուք (մեղուաց և այլոց միջատաց) ։ Les fourmis cherchent avec avidité le — des punaises։ ‖ † 2. Դաստարակ մեղ մեղուց. գ. չեչ ։

Couvaison (ը-վէ-զի) ը. իգ. Ժամանակ թխելոյ (հաւուց, թռչնոց) ։

Couvée (ը-վե) ը. իգ. ա. Ձուք եդեալք ի թռուխս ։ Il y avait tant d'œufs à la —։ ‖ 2. Ձագք ելեալք ի ձուոց։ La poule et toute sa —։ ‖ 3. (ե-պ-բ. և ընդ.) Ծնունդք. ճեաս ։ Le père, la mère, les enfants, sont tous fripons; toute la — n'en vaut rien ։

Couvent (ը-վան) ը. ար. ա Վանք. մենաստան. եղբայրանոց ։ Entrer dans un —. Menacer une fille du —, de la mettre au —։ ‖ 2. Վանականք. կրօնաւորք. հաւաստատք [religieuse]. եղբայրութիւն ։ Tout le — s'assembla pour l'élection de l'abbé, de l'abbesse։

Couver (ը-վե) բ. ն. ա. Թխել զձուս. ի ձուս, ի թռուխս դնել. դնել ի վերայ ձուց ։ Cette poule a couvé tant d'œufs ։ Այն ևս անկնգիր. Cette poule veut —։ ‖ 2. (ե-պ-բ.) Բռնել պահել. գազա պահել, պատրաստել. նեխել. երկնել ։ Cet homme couve de grands, de mauvais desseins. — des yeux. (ե-պ-բ. և ընդ.) Հայիլ խանդագաստանաց ։ Elle couve des yeux sa fille. L'avare couve des yeux son trésor ։

= ն. ը. (ե-պ-բ.) Ծածկել կալ. զօգել լինել ։ Le feu couve sous la cendre. C'est un feu qui couve sous la cendre. Կրակ ինն ի ծածկեալ յանթեզի. կայծակն ինն ի ծածկեալ յամեհն. (առ զկրից կամ զկարեաց ար վերատին բորբոքել ասեին) ։

= Se —. բ. ա. Պատրաստիլ գազատրար ։ Il se couve quelque chose de dangereux ։

Couvercle (ը-վե-ր-ել) ը. ար. Խուփն. ծածկիչ. կափարիչ ։ Le — d'un pot, d'une boîte, d'une écuelle ։

A. **Couvert, erte** (ը-վե-ր, ե-ր-տ) անց. գ-ից. Couvrir բոյի. ա. Յարկեալ. ծածկեալ ։ Maison couverte en tuile ։ ‖ 2. Ձգեցեալ. արկեալ զի-րև ։ Il n'était — que de simple serge ։ ‖ 3. Գլխածածկեալ. գլխագիր ի գլուխ ։ ‖ 4. (ե-պ-բ.) Գազարկեալ. պատրուակեալ (բանիք) ։ Je lui fis entendre en — à mots couverts, que... ‖ 5. կամարաձև. (ծառուղի [allée]) ։ ‖ 6. Պատսպիտ. անհատապիտ (երկիր) ։ ‖ 7. *Ամպամած. *ամպատ (օդ) ։ Le temps est bien —։ ‖ 8. Լցեալ, ամենալից (խորտկիք՝ սեղան). Համակեալ, բռնաբռնեալ (յարեան, ի քրտունս) ։ — de blessures. Վիրալից ։ ‖ 9. Պաշտպանեալ ։ "Marie est couverte de la vertu du Très-Haut." BOSS. Պատիեմ՝ Հովանացեալ է զօրութեամբ Բարձրելոյն ։ ‖ 10. Թաքուցեալ. ատագաստեալ. ծածկեալ. ծածուկ ։ "Quoi! vous le soupçonnez d'une haine couverte?" RAC. *Brit.* V, 1. ‖ 11. (ե-պ-բ.) Կեղծատրեալ. կեղծատր ։ C'est un homme —։ ‖ 12. Թանձր կամ խարին կտրիճ (գինի) ։

B. **Couvert** (ը-վե-ր) ը. ար. ա. Յարկ. ապաւէն. օթեւան ։ Donner le — à quelqu'un. Il n'y est pas nourri, il n'a que le —։ ‖ 2. Հովանի (ծառոց) ։ Ce jeune bois donne un beau —. Mettons-nous sous ce —։ ‖ 3. Պատրաստակ, պատեհանք, ծածկոյթ (նամակաց) ։ Cela est arrivé franc de port sous le — du ministre. Sous le — de l'amitié. (ե-պ-բ.) Ընդ կերպարանաւք բարեկամութեան ։

= À —. գբ. աա. Ընդ յարկաւ. յապահով վայրի ։ Il ne craint point la pluie, le mauvais temps, il est à —. Il s'est mis à —. Եմուտ ընդ յարկաւ ։ Mettre son bien, sa fortune à —. (ե-պ-բ.) Յանձնել տեղւոջ, կամ յանձի պահել զգաւշութեամբ զիւր ինչս, զառացաւածս. ամրապահեաս առնել. զեռուղ պահել. զերծուցանել ։

= À — de. գբ. աա. ա. Յապահով, յանդրութիւն և յանձի (ի մրրկէ, յանձրևաց) ։ Être à — de l'orage. "Mettez-la du moins à — des insultes du dehors." BOSS. *R. d'Angl.* Ամենայնիւ գոնեայ զնա յարտաքին յարձակմանց ։ ‖ 2. Ընդ հովանեաւ. ընդ պաշտպանութեամբ ։ Le régiment était à — d'un bois ։

c. **Couvert** (ը-վե-ր) ը. ար. ա. կազմուածք, ապարանք զգեստից (որպիսի են սփռոց [nappe], անձեռոցք, պնակք, պատառաքաղք, այլովքն համդերձ) ։ Mettre, ôter le —։

Digitized by Google

‖ 2. Ուզում եմ ևս մի ևս վասն մեկնումդ։ Mettez encore un — pour madame. Դիր ուզես մի ևս վասն տիկնոջդ։ Une table de quatre, de dix couverts. Սեղան *չորեքտասանակայ, *տասնոգուանակայ։ ‖ 3. Տասներկու և ուսուսուգրագ։ Une douzaine de couverts d'argent à filets. ‖ 4. Պահանջք տարբգալի, պատսպարգալի և գանոակի. *ապատսպարնոց։ Il porte toujours son — en voyage.

Couverte (ֆ-վեռթ) ֆ. իգ. 1. *կիսաեռանկար [émail] (ի վերայ խեցեղէն անօթոց)։ ‖ † 2. Պատեալ ծածկարան անկողնոյ (կինուրացոց)։ ‖ † 3. Զեղուն, ապխատակամանք, յարկ, Ս. ծածք (նաւի)։ Ներքին։

Couvertement (ֆ-վեռթըման) ֆ. ի ծածուկ. (իգ.)։

Couverture (ֆ-վեռթիւռ) ֆ. իգ. 1. Ծածկոյթ։ — de canapé, de fauteuil. ‖ 2. Թուղթ կամ կաշի (ի կազմել գիրս)։ կազմ. շապագիր։ (եթէ ի կաշւոյ կազմեալ իցէ մանաւանդ, ասի և Reliure)։ — de basane, de maroquin, de chagrin. Riche —։ ‖ 3. Ծածկարան, վերարկու (անկողնոյ)։ վերմակ։ Խոշոր։ — de laine, de soie. On l'a berné dans une —. Il est mauvais coucheur, il tire toute la — à lui, les draps et la —. Tirer la — à soi, de son côté. (ֆխօսք. և ընդ.) Սուտապագոյն առնուլ իւր գաժին։ ‖ 4. Ծածկոյթ (հրիվարի). սիմար։ ‖ 5. Ծածկոյթ (առանց [toit])։ յարկ։ Ս. ծածք։ La — est placée sur le comble. La — du toit est de chaume, de tuile, d'ardoise, de plomb, etc. ‖ † 6. Խաւանդ կալոյ առասլի սպքայի Պաղեստացւոց գլխադիր ի գլուխ։ ‖ 7. (ֆխօսք.) Ծած. պատրուակ. (նուէի)։ Sous — d'amitié. Quelle — peut-il donner à cette méchanceté? ‖ 8. Երաշխաւորութիւն. գրաւական։ Ce négociant me doit beaucoup, mais j'ai de bonnes couvertures.

Couverturier (ֆ-վեռթիւռիէ) ֆ. սգ. Ցորենագ, վաճառական վերարկուաց անկողնոյ. *վերմակավաճառ։

Couvet (ֆ-վե) ֆ. սգ. Զեռնի կրակարան (կանանց)։

Couveuse (ֆ-վեզ) ֆ. իգ. Հաս որ թխէ զնուռ. Գ. թխամայր. Գ. գաթիան։

Couvi (ֆ-վի) ած. սգ. Ջուլ ժողխեալ, ապականեալ։ Dans cette omelette, il y a quelque œuf — qui la gâte.

† **Couvoir** (ֆ-վուառ) ֆ. սգ. Ս. Սպասուած [appareil] թխելոյ զնուռ սրուեստական օրինակաւ. *թխարան։

Couvre-chef (ֆ-վռ-շեֆ) (յգ. Des —-chefs) ֆ. սգ. 1. Գլխարկ. Ս. շորփուշ. (այժմ ասի ընդ խազ)։ ‖ 2. Պատան գլխոյ (ըստ վերարուժից). գլխապատ։

Couvre-feu (ֆ-վռ-ֆեօ) (յգ. անե.) ֆ. սգ. 1. Խափան կրակարանի։ ‖ 2. Զանգակ գարշ առնելոյ ի տուն իւր, շինուցանելոյ գիշերին և զերագուշս։ Sonner le —։

† **Couvre-lit** (ֆ-վռ-լի) (յգ. Des —-lits) ֆ. սգ. Ծածկոց անկողնոյ։

Couvre-pied (ֆ-վռ-բիէ) (յգ. Des —-pieds) ֆ. սգ. 1. Փոքրիկ ծածկարան առից յանկողին։ ‖ 2. Ծածկարան անկողնոյ առ զարգուհ. օթոց։

† **Couvre-plat** (ֆ-վռ-բլա) (յգ. Des —-plats) ֆ. սգ. Կափարիչ սկահառակի. առհաս ֆոփոչ։

Couvreur (ֆ-վռօռ) ֆ. սգ. Ծածկիչ յարկաց. յարկիչ. յարկող։

Couvrir (ֆ-վռիռ) [Je couvre, nous couvrons. Je couvrais. Je couvris. Je couvrirai. Je couvrirais. Couvre, couvrons. Que je couvre, que nous couvrions. Que je couvrisse. Couvrant. Couvert, erte.] բ. n. 1. Ծածկել։ — une voiture avec la bâche. — de terre les racines d'un arbre. Se — le visage, la tête. Պատել, ծածկել զերեսս, զգլուխ իւր։ — le feu. Ծածկել մխոցով զկրակն. առնթեղ հարկանել. Գ. առնթեղել։ — la joue, la face à quelqu'un. Ածել ուժիք ապտակ. (ահ.)։ ‖ 2. Կափարցանել, դնել զխուփն։ — un pot։ ‖ 3. Ցորկել, ծածկել (պատանիս)։ — une maison en ardoises կամ d'ardoise, en tuiles կամ de tuile։ ‖ 4. Պատել. ծածկել։ — un canapé de toile de Perse։ ‖ 5. Զգեցուցանել. արկանել զմմամբ (հանգերձս)։ — les pauvres. Les vêtements qui le couvrent. Հանգերձք զորս արկեալ է վիրաւոր։ — un malade. Ծածկել բազում ծածկարանաւք կամ վերնոփոք զհիւանդն, որպէս զի մի՛ մեռանցի, կամ՝ զի քրտանացի։ ‖ 6. Ծածկել. ընուլ. խաւարել։ — un habit d'or. — la mer de vaisseaux. Ce cabriolet m'a couvert de boue. — la campagne de soldats. Ծածկել, խեռզել, պերմանել զդաշտն զօրօք։ — quelqu'un de plaies. Վէրս ի վերայ դնել ուժիք։ — de honte, de confusion. (ֆխօսք.) Ամօթապղից առնել. զգեցուցանել զամօթ. մուռնել ամօթով. ընդ ամօթ հարկանել։ ‖ 7. Ընդել, մուծանել ուռնել, ծածկել (խաւարի զերկիր, այգեաց զդաշտս). D'épaisses ténèbres couvrirent ses yeux. Une foule immense couvrait la place publique. ‖ 8. Պատապարել. պաշտպանել։ Il le couvrit de son corps. La citadelle couvre la ville. ‖ 9. (ֆխօսք.) Ծածկել. թաղուցանել. ապականել։ "Elle tâchait de — sous ces paroles menaçantes la joie de son cœur." ՌԱՆ. *Tit.* I. ‖ 10. Ծածկել. խոպոպել. զբռզել. պատրուակել. (այլ. պարտքեկել)։ On pourrait — sa faute, en disant que... ‖ 11. Բաւանալ, ընդել (զյանցանս, զմեղս)։ Une amnistie a couvert ce délit. ‖ 12. Ծածկել, թաղուցանել, հեղձուցանել (ազազակաւս զնոյն ուրուք)(ա). L'orchestre couvre la voix des chanteurs. Le bruit qui se faisait dans l'assemblée couvrait entièrement la voix de l'orateur. ‖ 13. (ֆխօսք.) Բաւական լինել։ Le produit de la recette n'a pas couvert les frais. (այլ. Հասոյիքն ծախքդ չի գոցեց)։ ‖ 14. Տալ երաշխաւորութիւն, գրաւական։ ‖ 15. Ընանել անասնոյ ի վերայ մատակի. վերանալ. Ս. վարել։ C'est un cheval anglais qui a couvert cette jument. Cette chienne a été couverte d'un — par un épagneul.

= Se —. բ. ա. 1. Զգենուլ. արկանել զիւրեն (հանդերձ)։ Couvert d'un manteau. Արկեալ զիւրեն կրկնոց, ձորձ։ ‖ 2. Զգենուլ հանգերձս ջերմինս, ջերմապահս։ Il fait froid, il faut se — davantage. ‖ 3. Հասանիլ, հասմանիկ լինել (յոսկի, ի քարինս պատուականս)։ Se — de diamants, de pierreries. ‖ 4. Ծածկել զգլուխն. դնել զգլխադիրն ի գլուխն։ Couvrez-vous, monsieur. ‖ 5. Լինել (հրապարակի մարգկամբ). ծածկիլ (երեսաց շատագունանալ)։ La place se couvrit de curieux. Voyez comme son visage se couvre d'une rougeur subite. Se — de honte. (ֆխօսք.) Զգենուլ, կրկնել զամօթ։ ‖ 6. Խաւանալ ամպովք (երկնից). ամպանալ. *ամպապատիլ։ Le ciel se couvre de nuages. Le ciel, le temps se couvre. ‖ 7. Պատապարիլ. պաշտպանիլ. ամրանալ։ "Le ruisseau dont il se couvrit sous le canon du retranchement de Schelestadt." BOSS. *L. de Bourb.*

= ՎԿՍՑ. (ա) "Ե՞ս ոչ ետրեսցան հնչմանք, եւ ետեսան վկուսք՝ զոտոցեալ լերան պաղեստինացւոյ." Գր. Նազիանզ. ի Ծնն. — "Թնդմանեա առնէին բոխելով զոտոցեան, զի ծովինչի լերան մանեան." Նանեան, մեկն. Աստազ.

Covendeur (ֆովանդէռ) ֆ. սգ. *վաճառագործից։

Coxal, ale (ֆօքսալ, ալ) ած. Ազդրոց [hanche]։ Os —։

Digitized by Google

Crabe (ֆ–ա) ֆ. ար. Ձ. Ջեռուն ինչ ծովու պատկառաւառուն [crustacé]. կարը. խեչափառ. ըղջնօղ. (որ և Cancre). ‖ † Ձ. առս † Pinnotère.

Crabier (ֆ–ագիե) ֆ. ար. Թռչուն ինչ Աժերիկայ որ կենայ ի խեչափառից. °կարըտաքառ.

Crac (ֆ–ֆ) Ձայն ճաքճառուելուն. ճաքճառիւն. (ընդ.). J'entendis —, c'était une solive qui éclatait. —, le voilà par terre! Ես առա ահեղաւ, կարծանեցաւ ի գետին. (ընդ.).

Cracbat (ֆ–ագ) ֆ. ար. Ա. Թուք. խառն. Gros —. Maison faite de boue et de —. (ֆոֆ.) Տուն շինեալ գոյախ և թքով, ի յոսի նեղիցդ. ‖ Ձ. Թիթեղն [plaque] պատուոյ բարձրագոյն կարգաց ձիաւորութեան [chevalerie]. (–Ֆ.).

Cracbement (ֆ–ագիմ) ֆ. ար. Թքանիլն. — de sang.

Cracber (ֆ–ագ) բ. ն. Ա. Թքանիլ. Թուք արձակել. Il ne fait que —. Il a craché en l'air, et cela lui est retombé sur le nez. (ֆոֆ.) Ձգեաց քար երկնադպող, եւ ի բարձունս, և ի գլուխ իւր անկաւ այն. չարագ խաղաղ եղև գոր արարն. — contre le ciel. Ա. (ֆոֆ.) Աչքանկիլ, առատիլ հայհոյութիւնս ի բարձունս. ձգել գհայհոյութիւն յերկինս. հայհոյիլ գԱստուած. ‖ Ձ. Ընդ վիհս քան գինքն հակառակիլ.

‖ Ձ. (ֆոֆ. և ընդ.) Ցայտիլ (գրչի). Cette plume crache. — բ. ն. Թքանիլ. Il crache du sang, le sang. — des injures. (ֆոֆ. և ընդ.) Ձգայտիլ բանս նախատանաց. թշնամանիլ զոք չարաչար.

Cracheur, euse (ֆ–ագօր, ագ) ֆ. Որ յամեսաչարգոյնս թքանէ. թքթքօղ.

Crachoir (ֆ–ագուար) ֆ. ար. °Թքաման. Խոփարան.

Crachotement (ֆ–ագոդիմ) ֆ. ար. Թքթքիլն. Il a un — perpétuel. [Թքթքիլ.

Cracheter (ֆ–ագոդ) բ. ն. Ա. Սաստ սաստ թքանիլ.

Craie (ֆ–Բ) ֆ. իգ. կաւճ. Խիղճիլ: Cela est blanc comme —. Marquer avec de la —.

Craindre (ֆ–ինդր) [Je crains, tu crains, il craint, nous craignons, vous craignez, ils craignent. Je craignais. Je craignis. Je craindrai. Je craindrais. Crains, qu'il craigne, craignons, craignez. Que je craigne, que nous craignions, que vous craigniez. Que je craignisse. Craignant. Craint. ainte.] բ. ն. Ա. երկնչիլ. զանգիտիլ. խիթալ: — la mort, la douleur, les maladies. C'est un homme qui ne craint rien. Ce malheur est à —. խիթալի են առյս ազէտք: Աոք և առ անխնդիր. On voit bien qu'il craint. ‖ Ձ. երկիւղած լինիլ. երկնչիլ (յԱստուծոյ). մեծարել. պատուիլ: C'est un homme craignant Dieu. Աայր է երկիւղած յԱստուծոյ, Ս. առաւածավախ: "Je crains Dieu, cher Abner." RAC. *Athal.* I, 1. — son père, sa mère.

— բ. ն. Ոչ համարձակիլ. վհատիլ. կասկածիլ. երկնչիլ. խիթալ: Ne craignons pas de parler en cette circonstance. Je ne crains pas de le dire. Համարձակիմ ասել ցայն: — Craindre պահանջէ ne ի յաջորդ բայն, եթէ իրն զոր նշանակէ չէցէ փափաքելի ինչ: օրինակ իմն. Il craint que son frère ne l'abandonne. երկնչի կամ խիթայ թէ գուցէ եղբայր իւր լքցէ զնա: Je crains que mon ami ne meure. երկնչիմ մի՛ գուցէ մեռանիցի բարեկամն: Իսկ եթէ փափաքելի ինչ իցէ իրն այն, պահանջի ne և pas. այպէս: Je crains que mon père n'arrive pas. երկնչիմ, կասկածիմ թէ հայր իմ ոչ հասանիցէ: Je ne crains pas qu'il n'arrive pas. Ոչ կասկածիմ թէ չհասանիցէ. յուսամ թէ հասանէ:

Crainte (ֆ–ինթ) ֆ. իգ. Ա. Ակ. երկիւղ. զգածմունք: La — de l'enfer, des jugements de Dieu. Il faut le tenir en —. Vos craintes ne sont pas fondées. L'état de ce malade inspire des craintes. Dans la — de quelque. Ձահի հարկաւ, երկուցեալ, առ ահի (թէ գուցէ անկանիցի): De — de quelque. Աս ահի (թէ գուցէ...). յերկիւղէ (դի մի՛...): De — qu'il ne perde son procès. Գուցէ կորուսանիցէ զդատ իւր. մի՛ գուցէ կորուսանիցէ զդատ իւր. (Ոչանակէ ելերկիւղ): De — qu'il ne soit pas puni. Գուցէ ոչ պատուհասանիցի. դի մի՛ թերևս անպատուհաս մեսցէ. (փափաքանաց և դի պատուհասելոյն): Աոք ևս — de malheur, d'accident: ‖ Ձ. երկիւղ պատճառանաց. երկիւղածութիւն: La — de Dieu. — filiale.

Craintif, ive (ֆ–ինթիֆ, իվ) –ն. երկչոտ. դիւրազգած.

Craintivement (ֆ–ինթիվման) ֆ. Ակն, երկիւղիւ, երկչոտութեամբ. (ընդ).

A. **Cramoisi, ie** (ֆ–ամուազի) –ն. խարին [foncé] կարմիր. բազմագոյն. բազմայրին: Velours —. Devenir tout —. (ֆոֆ. և ընդ.) Շիկնիլ, շառագունիլ (առ ամօթոյ կամ առ բարկութեան).

B. **Cramoisi** (ֆ–ամուազի) ֆ. ար. Ա. Գոյն խարին կարմիր. բազմ: Voilà un beau —. ‖ Ձ. Բազմայրին ներկաւած. Teindre une étoffe en —.

Crampe (ֆ–ամփ) ֆ. իգ. կարկամութիւն, կծկութիւն մկանաց [muscle] (ի սրտնեա և յաւա). Il lui prit une —, il fut saisi par une — en nageant. Avoir des crampes. — d'estomac. կծկութիւն մկանաց ստամոքսի.

Crampon (ֆ–ամփո) ֆ. ար. Ա. կռնափակ պահանջ. երկաթիկ. Attacher avec un —. ‖ Ձ. երկաթի կռնափակ ի հաստատութիւն լուսնկ [fer] ձիոյ. ‖ Ձ. խոզը (անիւոյ): La tige du lierre est pourvue de crampons.

Cramponner (ֆ–ամփոնէ) բ. ն. Հաստատել, պընդել երկաթիկ պահանջով, կռչակատց երկաթիվ. Il faut — cette pièce de bois. — des fers de cheval.

— Se —. բ. ա. Ա. խիզըս արկանել. խզբիկ. վհատ պընդլինել. կառչիլ. կռնաբիլ: La tige de cette plante se cramponne aux corps voisins. ‖ Ձ. Ա՝ածնուլ կալ. մնծանալ. (–ի. փակչիկ.): Il se cramponne si fort à ces barreaux, qu'on ne peut lui faire lâcher prise. ‖ Ձ. (ֆոֆ. և ընդ.). խիզըս արկանել. խզբիլ. Se — à la vie, à un espoir.

Cramponnet (ֆ–ամփոնէ) ֆ. ար. Ա. փոքրիկ երկաթի կռնափակ. ‖ Ձ. Ա՝ասն փականաց յորում խոզայ սոզնակն [pêne].

A. **Cram** (ֆ–ամ) ֆ. ար. կռնատն. կեռիք: Le — d'une arbalète. Hausser un rayon de bibliothèque de deux, de trois crans. Monter, descendre d'un —. (ֆոֆ. և ընդ.) Աիսվ ատեիճանաւ ելանել կամ իջանել. Depuis dix ans qu'il est dans cette administration, il n'a pas monté d'un —.

B. **Cram** (ֆ–ամ) ֆ. ար. Տունկ ինչ՝ որոյ արմատս է կծու և սաստկագոյն. °քրէն. (որ և Raifort sauvage).

Crâne (ֆ–ան) ֆ. ար. Ա. Կիսաւազակ գլխոյ. գանգ. Les Scythes s'abreuvaient de sang dans le — de leurs ennemis. ‖ Ձ. (ֆոֆ. և ընդ.) Ակ. խրոխտ և կռգացող.

— ած. խրոխտ. վէտ. (–Ֆ): Avoir l'air —.

† **Crânement** (ֆ–անման) ֆ. խրոխտաբար. վհատաբեմբեմ. (ընդ.). [բանաբիւնս. (ընդ.).

Crânerie (ֆ–անրի) ֆ. իգ. ցինխրոտանք. մեծամ

† **Crânien, ienne** (ֆ–անիէն, իէնն') –ն. Գանգոյ. °գանգայրին: Nerfs crâniens.

Digitized by Google

† **Craniographie** (ք-ՈՒնիօ-ագ) ք. իք. *Գանգագրութիւն։

Craniologie (ք-ՈՒնիօլօժ) ք. իք. *Գանգաբանութիւն։ (Աոի և Cranologie, ք-ՈՒնօլօժ, ք. իք.)։

† **Craniologiste, † Craniologue** (ք-ՈՒնիօլօժիսթ, ք-ՈՒնիօլոկ) ք. ու. *Գանգագէտ։

† **Craniomancie** (ք-ՈՒնիօմանսի) ք. իք. *Գանգագուշակութիւն։

† **Craniotome** (ք-ՈՒնիօթօմ) ք. ու. Գործիք հատանելոյ զոսկերս գանգոյ մանկան մեռելոյ յարգանդի մօրն. *գանգահատ։

Crapaud (ք-աօ) ք. ու. ած. Ագռ թունաւոր գորտոյ. գօդօշ։ — de terre, de marais. Le venin d'un —. Être chargé d'argent comme un — de plumes. Ջունիլ և ոչ մի փող, մի լումայ. (-ի.)։ ‖ 2. (ի-իաօ. և ընդ.) Ան/ր կարճահասակ և անգեղեայ։ C'est un vilain —։ ‖ † 3. Թիկնաթոռ. ինչ ցածագոյն։

Crapaudière (ք-աօդիէր) ք. իք. ած. Փագաստը գօդօշից. *գօդօշանոց։ ‖ 2. (ի-իաօ. և ընդ.) Ճահճախուռ, գիշին վայր։ Ce jardin est une —։

Crapaudine (ք-աօդին') ք. իք. ած. Փոր գտեալ ի գլուխս գօդօշից (ըստ կարծեաց նախնեաց). *գօդօշաքար։ ‖ 2. Ագռ ինչ խորակի ի մէջ ազատնոց։ ‖ 3. Թիթեղն կապարեայ առ ի խնուլ գրերան խազվակի ջրոյ։ ‖ 4. Էգ ծղնեի (դրանց)։ ‖ 5. Ցունկ ինչ հասմարեալ օգտակար վէրաց։ (Աոր և Sidéritis)։

Crapoussin, ine (ք-աօ-ուն, ին') ք. Ան/ր, կին կարճահասակ, յղոյր և կզպատարանձն. (-ի.)։

Crapule (ք-աիւլ) ք. իք. ած. Շռայլասէրութիւն. գինոպրութիւ։ Vivre dans la —. Il aime la —։ ‖ 2. Շռայլասէր ազգ։ N'allez pas avec ces gens-là: c'est de la —։

Crapuler (ք-աիւ-լէ) բ. ն. Շռայլասիլ. ի շռայլասէրս հասանիլ. (ի-իբի)։ [Հազ. *շռայլասիրաբար։

† **Crapuleusement** (ք-աիւ-լէօզ-ման) մ. Շռայլասիրաբար։

Crapuleux, euse (ք-աիւ-լէ, է-ղ) ած. ած. Շռայլասէր. կերող և արբեցող։ Homme —։ ‖ 2. Շռայլասական։ Avoir des goûts —։

† **Craquant, ante** (ք-ա-ան, անթ) ած. Ճանչող (ոտնիկ, մանճակ)։ Des souliers craquants։

† **Craque** (ք-ա-ք) ք. իք. Սուտ. մեծաբանութիւն. (-ի.)։

Craquelé, ée (ք-ա-քլէ) ած. Որոյ կիսաւուռծանկարն [émail] հերձասիլ է (*ճենապակի [porcelaine])։

Craquelin (ք-ա-քլէն) ք. ու. Պաք ցամաքս ինչ կոկուծ որ շաչէ ընդ ատամունս։

Craquement (ք-ա-քման) ք. ու. ած. Ճարճատիւն։ Avez-vous entendu le — de cette poutre? ‖ 2. Կրճտութիւն, կափկափութիւն, կարկաչութիւն (ատամանց)։ Un — de dents։ (Տես և Claquement)։

A. **Craquer** (ք-ա-ք) բ. ն. ած. Ճարճատիլ. ճայթիլ։ Un coup de vent rompit le mât, on l'entendit —. La glace craquait sous les pieds. Faire — ses doigts. Ճարճատեցուցանել զմատունս։ ‖ 2. Շաչիլ. շառաչիլ։ Les croûtes, le biscuit, craquent sous la dent։ ‖ 3. (ի-իաօ. և ընդ.) Ան/ր լինիլ ի կործանումն, յանկումն. ճարճատիլ։ L'opposition l'emporte, le ministère craque։ ‖ † 4. Ջայն առնել կռնկան [grue]. կռչիլ։

B. **Craquer** (ք-ա-ք) բ. ն. Պճծաբանիլ. գ. ձառելբ. (-ի.)։

Craquerie (ք-ա-քի) ք. իք. Պճծաբանութիւն. առաբանութիւն. (-ի.)։

Craquètement (ք-ա-քէթ-ման) ք. ու. ած. Յաճախ առ յաճախ ճարճատումն։ ‖ 2. կարկաչումն (արագլի [cigogne])։

Craqueter (ք-ա-քէթ) [Je craquète. Je craquetais. Je craquèterai. Craquetant.] բ. ն. ած. Յաճախ առ յաճախ ճարճատիլ (ազի ի մէջ հրոյ) (ա). (-ի. ճարճատիլ)։ Quand on jette du sel, du laurier dans le feu, on l'entend —։ ‖ 2. Ջայն առնել (արագլի). կրկռալ։

= վկաս. (ա) "Ձճարճատիլն նմանիցուսանիւ էլցն ճարճատիլ ի ներ հրոյն, զի այս նուխ է ևդիլն յայն հանիւ." Լմբ. գ.ազ.

Craqueur, euse (ք-ա-իօր, իօզ) ք. Պճծատուն. առաբան. (-ի.)։

Crase (ք-ազ) ք. իք. Խառնուածիւն ձայնաւորի կամ երկբարբառի կատարածի բառին ընդ ձայնաւորի կամ երկբարբառի սկզբան յաջորդ բառին (ի յոյն քերականութեան)։ Օրինակ ի՞մն καγὼ, փոխանակ καὶ ἐγὼ որ թարգմանի եւ ես։

Crassane (ք-աան') ք. իք. Ագռ ջրջրուկ ազգիւ տանձի։

A. **Crasse** (ք-աս) ած. իք. Թանձր. խաշրագոյն։ Humeur — et visqueuse. Ignorance —. (ի-իբ. և ընդ.) Թանձր տգիտութիւն։

B. **Crasse** (ք-աս) ք. իք. ած. Ագր կուտակել ի վերայ մարմնոյ կամ ի վերայ հանդերձից. կեղտ. կոպկ։ La — de la tête. des mains, du linge sale. Il est plein de —։ ‖ 2. կղկղանք (մետաղաց)։ ‖ 3. (ի-իբ. և ընդ.) Ագաստահմանութիւն. գձձութիւն. չարչուտականութիւն. (ի-իբի)։ Être né dans la —. Tirer quelqu'un de la —. Յագրոյ թափել զդը. բարձր առնել յագրեալ։ (Աոժմ յայս միտս ասի Tirer quelqu'un de la boue, de la poussière)։ ‖ 4. (ի-իբ. և ընդ.) Թանձրութիւն. չիմականութիւն։ La — de l'école։ ‖ 5. Զազիր, կծծի ագահութիւն։

Crasser (ք-ասէ) բ. ն. Լինուլ ազտով (գՀրացանի)։ = Se —. բ. ած. Լինուլ ազտով (Հրացանի)։ Ce fusil se crasse։

Crasseux, euse (ք-աս-ս, ս-ղ) ած. ած. Կեղտաւոր. ազտեղի։ Visage, cheveux —. Il est tout —։ ‖ 2. Ագահ յոյժ. կծծի։ Peut-on être si —? Վ.աթի եւս երբ ք. ու. Vivre en —։

= ք. Ան/ր, կին ազտեղի։ Un —. Petite crasseuse։

† **Crassicaude** (ք-ասսի-քօտ) ած. *Թանձրագիր (անասուն)։

† **Crassifolié, ée** (ք-ասսի-ֆօլիէ) ած. *Թանձրատերև (տունկ)։ [չուն)։

† **Crassigenne** (ք-ասսիժէն') ած. *Թանձրամեկ (ձը-

† **Crassirostre** (ք-ասսի-օսթր) ած. *Թանձրակտուց (թռչուն)։ [թեվի։

† **Crassisquamme** (ք-ասսի-սգամ') ած. *Թանձրաշերտ

Cratère (ք-ատ-իր) ք. ու. ած. Անօթ մեծ խառնելոյ գինեաւ և ջրով յորմէ ընտրին նախնիքն զաւշտս կամ զբաժակսն [coupe] կռչնականաց. առրկարան. խառնարան. խառնելիք։ ‖ 2. խառնարան. խառնելիք. բերան (ձրաշունչ կամ հրաբուղխ լերին)։ Le — du Vésuve, de l'Etna։

† **Craticulaire** (ք-ատիքիւ-լէր) ած. Վանդակակերպ։ Divisions craticulaires։

Craticuler (ք-ատիքիւ-լէ) բ. ն. տես Graticuler։

Cravache (ք-ավ-շ) ք. իք. Խարազան, մուրակ (ձիոյ)։

† **Cravacher** (ք-ավ-շէ) բ. ն. Խարազանել։

Cravan (ք-ավ-ն) ք. ու. ած. Թաչուն ինչ ջրային սեւափետուր ի մեծութիւն բազկի։ ‖ 2. Խեցեմորթ ինչ որ կուռի ի յատակս նաւաց։

A. **Cravate** (ք-ավ-ա) ք. ու. ած. Երիվար կուռատացի [croate] կամ լիքուանիացի։ ‖ 2. Զօրական թևիւ ևաձի։

Digitized by Google

B. **Cravate** (ֆ-ավ-ա) ֆ. իթ. փողպատ. Ս. փողնոց. Ս. վզանոց. Mettre sa —. Une — de chanvre. (ֆ-ավ-ա. և ընդ.) տես և Chanvre, 2.

Cravater (ֆ-ավ-ատ) բ. ն. կապել ուժգին զինվորական. = Se —. բ. ա. Դնել վիզը փողպատան.

Crayeux, euse (ֆ-ե-յո, ե-օզ) ած. *կաւճաձեւ. *կաւճային. *կաւճախառն. Terrain —.

Crayon (ֆ-ե-յոն) ֆ. ար. 1. Գրիչ կապարեայ. կապար (ձ). *կապարագրիչ. *մատիտ. — noir, rouge. Dessiner avec un —. Dessin au —. 2. (ֆ-ե-պ.) Որմնակ, եղանակ ծրագրելոյ [dessiner]. Un — moelleux, facile. 3. Ուրագրութիւն, ծրագիր [dessin] հանելու կապարով. Les crayons de cet artiste sont fort estimés. 4. (ֆ-ե-պ.) Նկարագիր. նկարագրութիւն. Je ne vous ai tracé qu'un léger — des événements qui précédèrent cette époque. 5. Ուրագիր. սաւեւրագիր. Il n'a pas encore commencé ce tableau, il n'en a fait qu'un —, que le —.

= վոհմ. (ձ) "Ուրիշ զգալիք ինքսիրն նոր կապարով նկարեն սրտերուդ է փափաքիմ, ու ոչ թէ ներքինիքս ըլլիս ընկերոջդ." Շն. Մաթ.

Crayonner (ֆ-ե-յոն-ե) բ. ն. 1. Ուրագրել կապարով, գրչաւ կապարեաւ. — une tête, un arbre. 2. Գծագրել. սաւեւրագրել. նախագրել. Cela n'est que crayonné. 3. (ֆ-ե-պ.) Նկարագրել, գրել համառօտիւ. Je vais vous — le caractère de cet homme.

Crayonneur (ֆ-ե-յոն-ո-ր) ֆ. ար. ցած ծրագրիչ կամ նկարիչ. Ce n'est pas un peintre, c'est un —.

A. **Créance** (ֆ-ե-ան) ֆ. իթ. 1. Հաւատալն. հաւատք. Cela ne mérite aucune —, n'est pas digne de —. Ne donnez aucune — à ce qu'il dit. Մի՛ հաւատայք բանից նորա. Donner — à une chose. Հաւատարմացուցանել. տալ առաջարկութիւն. Son caractère donne — à ses paroles. 2. Հաւատք (առաջարկութեան). (հոմանշ. տիժմ տես Croyance). La pureté de sa —. 3. Վստահութիւն. "Est-ce ainsi que vous abusez de la — que ces personnes d'honneur ont en vous?" PASC. *Prov.* 13. 4. Յանձնարարութիւն կամ հրահանգ [instruction] ծածուկ (առեւտրական յարցույց ցգնացողին). Il lui exposa sa —. Lettre de —. 1. Ընծայական, փիլոյական գիր գնացողի. Թուղթ ընծայութեան. *ընծայագիր. Cet ambassadeur a présenté ses lettres de —. 2. Թուղթ զոր առյ սեղանաւոր կամ վաճառականի որ ուղևորի սահմանի՝ որպէս զի ընկալցի արծաթ ըստ պիտոյից իւրոց կամ մինչև ի բանկագրութիւն գումարի իւրում առհասարակ. *ընծայագիր. Il a des lettres de — sur Londres.

B. **Créance** (ֆ-ե-ան) ֆ. իթ. 1. Իրաւունք պահանջելոյ գնառուցանէ գումարի իրից ործատուոյ. *պահանջ. — commerciale. Avoir une — sur quelqu'un. 2. *Ա-ք. *պահանջ. (տե. առնիւք). Sa — est bonne, est ancienne.

Créancier, ière (ֆ-ե-ան-իե, իե-ր) ֆ. Պարտատէր. փոխատու. (տե. առնիւքս որ). [բառնս].

Créat (ֆ-ե-ա) ֆ. ար. երկրորդ ձիավարժ (ի հեծելա-

Créateur (ֆ-ե-ատ-ո-ր) ֆ. ար. 1. Արարիչ. ստեղծիչ. հաստիչ. գոյատար. Dieu est le — du ciel et de la terre. Le Créateur. Recevoir son Créateur. Հաղորդել ի սուրբ խորհրդոյն. Հաղորդել օրհնացն. 2. Ստեղծիչ. Հայր. գաւակ. հնարագէտ. (ցայս մինս լինի և † իթ. Créatrice). Homère est regardé comme le — de l'épopée.

= —, trice. ած. Ստեղծիչ. հնարագիտաւ. La puissance d'un Dieu —. Génie —. Puissance créatrice.

Création (ֆ-ե-ա-ցիո) ֆ. իթ. 1. Ստեղծուածն (մնգդ.). լինելութիւն (աշխարհի, երկնից և երկրի). արարչութիւն. արարչագործութիւն. La — de l'homme, du monde. 2. Արարչութիւն աշխարհի. Depuis la —. L'an 5000 de la —. 3. Արարած. ստեղծուածք. համակերպք. հմտութիւք. սքանչելիք. Les merveilles de la —. 4. Հաստատուն. կարգելն. հաստատութիւն. Ils font tous les deux partie de ce corps depuis sa —. La — de la rente trois pour cent. 5. Գիւտ. հնարագործութիւն. Le roman peut être considéré comme une — des modernes. Les créations de l'industrie. 6. Ընտրութիւն. Le pape fit une — de cardinaux. Tel cardinal est de la — de tel pape. 7. Խաղալն գերասանի զդեր [rôle] ինչ ի թատրանի առաջին անգամ կամ նշանաւոր իմն օրինակաւ. ստեղծուած. Ce rôle fut une de ses plus belles créations.

Créature (ֆ-ե-ա-թ-ո-ր) ֆ. իթ. 1. Ստեղծուած. արարած. Dieu est admirable dans ses créatures. Le pécheur quitte le Créateur pour s'attacher à la —. Les créatures animées, inanimées. 2. Ընդն. Cet homme est la meilleure — du monde. Voilà une sotte —. 3. Կին անառակ, անարգ. Cette — -là le ruine. Aimeriez-vous cette —? 4. Արարած. (առ զմանկանց և զկանանց). Cet enfant est une jolie —, une aimable —. Pourquoi maltraiter cette pauvre —? Voilà une belle —. 5. (ֆ-ե-պ.) Ընդն որ պարտ զմեծութիւն իւր այլոմ. ձեռակերտ. ձեռագործ. C'est la — d'un tel. "Vous exigez de vos créatures une reconnaissance si vive, si marquée, si soutenue." MASS. *Pet. Car. Second dimanche.* 6. Ստրատնատ ընտրեալ յայս անուն քահանայապետէ. ձեռագործ. Les créatures de tel pape étaient en majorité dans le conclave.

Crécelle (ֆ-ե-ս-ել) ֆ. իթ. փայտեայ ժամնհար փոխանակ զանգակաց՝ յաւուրս մեծի հինգշաբաթին, ուրբաթին, և մինչև ցՀաւատարակ օր շաբաթին.

Crécerelle (ֆ-ե-ս-ե-ր-ել) ֆ. իթ. թռչուն ինչ արատական յայգէ բազէի. **հոգմիավար. իբև է օձն.

Crèche (ֆ-ե-շ) ֆ. իթ. 1. Ախոռ (եզանց, ոչխարաց. իսկ ձիոցն և գրաստուց տես Mangeoire). Mettre du foin dans la —. 2. Ախոռ յոր եգաւ Քրիստոս յայրին Բեթղեհեմի. La —, la sainte —. 3. *Յերեկեայ տեղի ապաստին ազգատոհմիկ մանկանց չև երկեմնից. մուտք.

† **Crécy** (ֆ-ե-ի) ֆ. իթ. Ադդ ինչ ազնիւ ատեզղենի [carotte]. Potage, purée à la —.

Crédence (ֆ-ե-դ-ան) ֆ. իթ. 1. փոքրիկ սեղան յեկեղեցիս՝ յորոյ վերայ գնին ժամանոցք [burette] և լոկան [bassin]. խորհրդանոց. ընծայանոց. ընծայարան. 2. Ատեան (ի կղերանոցս [séminaire]).

Crédencier (ֆ-ե-դ-ան-իե) ֆ. ար. Ատենապան. մատենադպար. (ի կղերանոցս).

Crédibilité (ֆ-ե-դ-իպ-իլ-ի-թ) ֆ. իթ. Հաւատալիս լինել. *հաւատացութիւն.

Crédit (ֆ-ե-դ-ի) ֆ. ար. 1. Համբաւ կարող լինելոյ ի հաւատացանել. բարի անուն. վարկ. Il a —, bon — chez les marchands. Il n'a point d'argent comptant, mais il a du —. 2. Ժամանակ զոր պարտատէրն չնորհէ իւրում փախատարտի. Accorder un long —. Acheter, vendre à —. Գնել, վաճառել առանց առաժամայն հատուցման. գնել, վաճառել *ապառիկ. վերնէնի ասիցն ալմէտ, ասիմէտ. Faire —, donner à —. Տալ (վաճառս) առանց խոգբելոյ զառաժամայն հատուցումն. *ապառիկ առալ. À —. (ֆ-

Digitized by Google

խոք. և ընդ.) Վայրապար. ի զուր. յանօգուտս։ Vous vous tuez à —. Vous vous donnez de la peine à —։ || 2. Արծաթ վասն պիտոյից ուրուք առ սեզանատուրն, առ վաճառականին. վարկ։ Il m'a ouvert chez son banquier un — illimité. Avoir un — chez un banquier. Lettre de —. Թուղթ արոյ զօրութեամբ մարթի առնուլ արծաթ յայնացիկ առ որս ուղղեալ է գիրն. *վարկագիր։ || 4. Գումարք դրամոյ կարգեալ ի պետս ինչ որոշեալս. վարկ։ — ordinaire, supplémentaire։ || 5. Մասն հաշուատմատետրի յորում նշանակին գումարք զոր ընդունի ոք յամէնէ կամ զոր պարտի նմա (հակադրութեամբ Débit ի). մուտք։ Portez cet article à mon —. Tout compte courant est tenu par — et par débit։ || 6. (ետաբ.) Հարստութիւն. իշխանութիւն. մեծարոյ կարծիք։ Il a grand —, beaucoup de — dans sa compagnie, à la cour. Il a employé tout son —. Il a perdu beaucoup de son —։ || 7. Հաստատութիւն. առաւգութիւն։ Cette nouvelle prend, acquiert beaucoup de —. Այս լուր կամ զրոյց հաստատի, առաւգի, *վերստանայ յոյժ։ || 8. Հաւատարմութիւն. վստահութիւն։ Des gens à qui l'on peut donner quelque —։

— agricole, industriel, commercial. Ընկերութիւն որ փոխ տայ զարծաթ իւր երկրագործաց, ճարտարաց, վաճառականաց. երկրագործական, ճարտարական, առևտրական վարկ։

Créditer (ե-կրիթե) բ. ն. Արձանագրել, նշանակել ի մուռս ուրուք զարծաթին զոր ընդունի ոք ի նմանէ կամ զոր պարտի նմա։ Je vous ai crédité de 500 fr. que vous m'avez versés։

Créditeur (ե-կրիթէօր) ե. ած. Որ ունի արծաթ յիւր մուռս կամ ի պահանդ՝ ի հաշուատմատետրի սեզուն առուրի կամ վաճառականի։

— ած. Compte —. Հաշիւ որ ցուցանէ զմուռս կամ զպահանդ ուրուք։

Credo (ե-կրօ) ե. ած. ն. Նշանակ, հանգանակ հաւատոյ. Հաւատոյամբ։ Dire le *Credo*։ || 2. Վարդապետութիւն կամ դաւանութիւն կրօնական, քաղաքական. հաւատոյամբ։ Il nous a laissé dans son livre son *credo* politique։

Crédule (ե-կրիւլ՛) ած. Դիւրահաւատ. դիւրահաւատան. բանաերթուած. վղովղկոտ ի հաւատալ։ Esprit, homme —։ [թեամբ։

† **Crédulement** (ե-կրիւլ-ման) մ. Դիւրահաւատանաբար։

Crédulité (ե-կրիւլ-իթե) ե. իե. Դիւրահաւատանութիւն։

Créer (ե-ե) [Je crée, tu crées, il crée, nous créons, vous créez, ils créent. Je créais, nous créions, vous créiez. Je créai, nous créâmes. Je créerai. Je créerais. Crée, créons, créez. Que je crée, que nous créions, que vous créiez. Que je créasse. Créant. Créé, éée.] բ. ն. ն. Ստեղծանել. արարչագործել. ի հաստատին ածել. ածել ի չէից ի գոյ. ի գոյ, ի լինելութիւն ածել։ Dieu a créé toutes choses de rien. Dieu créa l'homme à son image։ || 2. Ստեղծանել. գտանել. հնարել. հաստել։ — des mots. La paléontologie a été créée par Cuvier. Se — des difficultés. Ստեղծանել յանձին գժաւարութիւնս. յարուցանել անձամբ ունձին գժաւարութիւնս։ || 3. Խաղալ գերաստանի զգեր [rôle] ինչ առաջին անգամ կամ նշանաւոր իմն օրինակաւ. ստեղծանել։ || 4. կազմել. կազմացանել. յարուցանել։ — une législation nouvelle. — une marine formidable, une armée։ || 5. Ստեղծանել (ա). կարգել. հաստատել. անկել։ — des magistrats. Le roi, par son ordonnance du . . . créa tant de pairs. — une académie, des emplois։ || 6. կարգել. առհմանել. հաստատել։ — une rente, une pension։

— վկած. (ա) "Մխոյ հարցիան սակս ճահակբռնիան պարհաս պետին և զնանգեան իմացան . . . նա (խոհատուրն) ստիպէ գտաստուր և իւնանա." Աբգ.

Crémaillère (ե-կրեմայիեր) ե. իե. կառածագ երկաթի որ ունի կառուածս [cran] և զորմէ կախեն ի խոհակերցաց զանս և զայլ ամանս առ ի ջեռուցանել ինչ ի կրակին. գ. կըլլենպարտ։ Baisser, hausser la — d'un cran, de deux crans. Pendre la —. Առնել նաւակատեան նորոյ բնակարանի՝ կոչելով ի հացկերոյթի զբարեկամս իւր. գ. կախել զկըլլենպարտ։

Crémaillon (ե-կրեմայիօն) ե. ած. փոքրիկ կըլլենպարտ կախեալ զմեծագոյն կըլլենպարտէ։

Crémaster (ե-կրեմաստէր) ած. ած. Le muscle —, կամ լուկ —. ե. ած. Մուկն առ կախեալ (երկուորեանց [testicule]. (առ և Suspenseur)։

Crémation (ե-կրեմասիօն) ե. իե. Այրելի (զդիականաց). *դիակիզութիւն։ On a proposé de substituer la — à l'inhumation։

Crème (ե-ք՛մ) ե. իե. 1. Թանձրագոյն մասն կաթին յորմէ առնի կագի [beurre]. սեր. գ. սերուց. գ. մասն. եայտ։ Fromage de —, à la —. Voilà de la — qui est aigre։ || 2. (ետաբ. և ընդ.) Ազնուագոյն մասն. ընտիր ընտրեալն. ուզեզ։ Il n'y a plus rien à gagner, on a pris toute la —։ || 3. Կերակուր ինչ ի կաթնահ և ի ձուոց. սեր։ — à la fleur d'orange, au chocolat։ || 4. Ըմպելի ազնիւ. սեր։ — de Moka, de cacao. — des Barbades. Բարբադեան, Ականիլեան սեր։

— de tartre. Գինեմզուր պարզեալ զոր ըմպին ի գինոյ սերուց գինեմզրոյ. եղեալ ի ջուր։ Purger avec de la — de tartre։

Crément (ե-կրման) ե. ած. Յաւելուած վանիկի կամ վանիկից (ի լատինականէն քրտականաբերեան)։

Crémer (ե-կրե) բ. ն. Ստանիկի կաթին սերով. գ. խարսիրել. (այլ. սեր կապել)։ En été le lait crème plus qu'en hiver։

Crémerie (ե-կրէմ՛ըի) ե. իե. Խանութ կաթնավաճառի, ձուավաճառի։ [բաւէա (կաթին)։

Crémeux, euse (ե-կրիօ, եօզ) ած. *Սերաս. *սերաձև.

Crémier, ière (ե-կրիէ, իեր) ե. *Սերավաճառ. *կաթնավաճառ։

† **Crémone** (ե-կրմն՛) ե. ած. Ջուրնակ [violon] յորինեալ ի կրեմոնա քաղաքէ Իտալիոյ. կրեմոնացի ջուրնակ։

Créneau (ե-կրնո) ե. ած. 1. ծայրք, կեռքք, առաջմունք (ի կառուցս պարսպաց, աշտարակաց)։ Étant monté au haut du mur, il s'attacha à un —։ || 2. Որմնածակ (առ արձակել հրացանս. ասի և նա Meurtrière)։

Crénelage (ե-կրնըլաժ) ե. ած. Ցօրինեալ ծիր [cordon] (ի թանձրութեան գահկանաց)։

Crénelé, ée (ե-կրնըլե) անց. բէրբ. 1. ծայրաւոր (ա) (աշտարակ, պարիսպ)։ || 2. *Հերձակերտ (տերկք անկոց, †թնք միջատաց)։

— վկած. (ա) "Ես ի նմանէ և անդր չինեաց պատրաս ծայրաւոր էրբիս պատասխան." Խոր. գ. ծիր.

Créneler (ե-կրնըլե) [Je crénelle. Je crénellerai.] բ. ն. 1. ծայրաւոր գործել (զպարիսպ)։ || 2. ծանեալ գործել (զանիւ)։ — une roue de machine։ || 3. Ցօրինել ծիր (ի թանձրութեան գահկանաց)։

Digitized by Google

Crénelure (է-նել-լը-) է. իգ. Ձայնաւորը, ատամնաձեւ գործած։ ‖ 2. Ձայնաւորը, ատամնաձեւ կտրածք (յիշելբա ակռաց անկաց)։

Créole (է-ոլ) է. Ծնեալն յԱմերոպացւոյ ի գազթականութեան. *գազթածին։ Un —. Une —։

Créosote (է-ոզոթ) է. իգ. Գոյացութիւն ինչ զոր հանեն ի խայծգանակ [goudron] և որոյ համ է կիզողական՝ և հատն ատամիկ և անախտած. *մնատպահ։ La — est employée contre le mal de dents։ [շղարշի։

† **Crêpage** (է-պաժ) է. ար. Ցօրինուածած, գործուածած

ա. **Crêpe** (է-պ) է. ար. ած. Գաւառաս ինչ ի նուրբ ատրոյ համ ի մեռոցաւոր ատլասիկ ինչ խոպոպելոյ. շղարշ. ա-ըլ-նիկ։ — blanc, noir, rose. Le — noir sert principalement pour le deuil։ ‖ 2. Միաս շղարշ (որով պատանն ի շլան ատպ գիներորը [chapeau], գլաղոսիկ, գլուսոր)։ Il porte un — à son chapeau։ ‖ 3. (է-պ. և է-ոպ-պ.) Գազ, ատատրը գիշերոյ. խաւար. մռայլ։

— de Chine. Ձինական շղարշ. *կրկնակ [châle] թեթեւ մեռոցաւոր գլոր ազանին կանայք յատկապէս։

ր. **Crêpe** (է-պ) է. իգ. Հատակոյ ինչ յոլերկ, ի շլաքարկ, ի ձուոց և ի կոգւոյ կամ ի ճարպոյ եփեալ ի ատապակի [poêle]։ Manger des crêpes։

Crêper (է-պէ) բ. ն. խոպոպել. գանգրել. գանգուր յօրինել։ — une étoffe, des cheveux։

= Se —. բ. ա. ած. խոպոպիլ, գանգրիլ (հիւրաց)։ ‖ † 2. խոպոպել (գլուխ հիւրս)։ [կամ ի գամէ [plâtre]։

Crépi (է-պի) է. ար. Միոք սրմոյ ի շաղախոյ [mortier]

Crépin (Saint-) (սէ-է-պէն) է. ար. ած. Գործիք, կաշի և կապմած (կարուածիք [cordonnier])։ ‖ 2. Փոսկ գործ ձեռաց կարուածիք։ [գոյս խուր. (ոտ.)։

— Perdre tout son saint-crépin. կորուսանիլ զամենայն

Crépine (է-պին') է. իգ. ած. Վոպր. վերջուածք։ La — d'un lit, d'un dais։ ‖ † 2. Թագաւորի (ճարպոյ գուռանց)։ [մանրուածոյ մոյ։

† **Crépinette** (է-պինէթ) է. իգ. կերակուր ինչ ի

Crépir (է-պիր) բ. ն. ած. Միփիլ (շաղախով կամ գամով)։ ‖ 2. կիսաւուած գործիլ (ի վերոյ կաշւոյ)։ ‖ 3. խորշիլ, եփիլ (գմոգ ի ջրի ատ ի գանգուր գործելոյ)։

Crépissage (է-պիս-սաժ) է. ար. Միփիլն. ծեփ։

Crépissure (է-պիս-սիւր) է. իգ. Միփած. ծեփ։

Crépitation (է-պիթ-սիօն) է. իգ. Ճարճատիւն (բոցոյ, կամ ապի ի մէջ հրոյ)։ [ինչ նուրբ։

† **Crépodaille** (է-պէօ-դայլ) է. իգ. Շղարշ [crêpe]

Crépon (է-պօն) է. ար. Գաւառաս ինչ ատատեայ կամ մեռոցաւոր՝ նման շղարշի։

Crépu, ue (է-պիւ) ած. Գանգուր. Ս. գանգուլ։ Les nègres ont les cheveux crépus։

Crépuscule (է-պիւ-սքիւլ) է. ար. ած. Ալօտ լոյս յետ մթնանալոյ արեգական. լոյս երեկորեան. ազատմնալոյս (ա). *վերջալոյս. (տե. մթնշաղ)։ ‖ 2. Սկիսականացուն արեւելից. լուսնաատեսիլ լոյս առաւօտուս. աշխարհ. ազատմնալոյս. (տե և Aube)։

= վեմ. (ա) "Ինչու օդն գարնանեայս ի ազատնալոյս խլի, ցոգտոյ հատին ըմն սլիներոյն ի տոլորն." Մագին. Գծ. Լ. 256։ Խոկ ի Հայս ցարգ ատի Ալեքսիոսիլ սկսանիլն լուսնատնալ, սպիտականալն արեւելից։

Créquier (է-կիէ) է. ար. Սալորի վայրի. մռամիթ (?)։

Cresane (է-զէն') է. իգ. տես Crassane։

Crescendo (է-շէնտօ, է-սէնտօ) մ. Անձկութեամբ. ատեհաս ատատկացութեամբ զձայնն (յերգս)։

= է. ար. (յտ. անէ.) Աստիճանաւ ամենեւին ձայնիդ յերգս։ Ce — est magnifique։

Cresson (է-սօն) է. ար. Խոտ ինչ բուսանիլ ի ջրատեղւոջ. ջրկոտիճ. տես Բերխ։ (Որ և — d'eau, de ruisseau, de fontaine)։ — alénois. — des prés, — élégant. տես Cardamine. — d'Inde. տես Capucine, 1։

Cressonnière (է-սօ-նիէր) է. իգ. Տեղի ուր խոտ ատ. խոտ բուսանի ջրկոտիճ. *ջրկոտիճոց։

Crésus (է-զիւս) յտ. ած. ար. կրեսոս. վերջին թագաւոր Լիւդացւոց։ [կրեսոս։

= է. ար. (է-զիւս.) Ալր ընչաւէտ, մեծատուն յոյժ.

Crête (է-է) է. իգ. ած. կատար (ապառաժոյ, հատու). Գ. բլուկ. Խփէ։ Ce coq a la — droite, pendante. Un pâté, un potage avec des crêtes de coq. Lever la —. (է-պէ. և ընդ.) Ամբառնալ զպարանոց իւր. գլուխ ամբառնալ. հպղիւր ատնել. ամբարհատնել։ — Baisser la —. (է-պէ. և ընդ.) ցածնալ ի հպարտատիճանէ. անկանիլ ի զօրաթիւնէ։ — Rabaisser la — à quelqu'un, donner sur la — à quelqu'un. (է-պէ. և ընդ.) Ընդատնանել, ցածուցանել զամբարտատնութիւն ատրաք։ ‖ 2. փնտիլ փետրոց ի գլուխս թռչնոց ինչ (օրինակ իմն՝ արտատաթ). կատար. ցցուածք. Գ. բլուկ։ (Որ և Huppe)։ ‖ 3. Գագաթն (ատղատրոյ)։ ‖ 4. Գագաթն. կատար. գլուխ. արտեհատն։ La — d'un toit, d'un rocher, d'une montagne։ ‖ 5. Հզգակոյս ատ փոսով՝ ատհմանի երկուց անգատատնոց։

Crêté, ée (է-է) ած. ած. *կատարուած. *ցցուածատուր։ Un coq bien —։ ‖ † 2. Ալլոգոյն կատարուս (ատատնի ի կինկը)։

Crête-de-coq (է-է-դը-կօ) է. իգ. Տունկ ինչ որոյ ծագիկ է ատղատարատեհիկ. ազատզարդ կատար. խօրօ խնձոր։ Des crêtes-de-coq։ [հատ ատրհանիլոյ)։

† **Crételer** (է-է-լէ) բ. ն. կարկառիլ (հատու յետ

Crétin (է-է-էն) է. ար. ած. Որ ախտացեալ է կրետնատիճատմբ. *կրետին։ Les crétins des Alpes, du Valais. La plupart des crétins sont sourds et muets։ ‖ 2. (է-պէ. և ընդ.) Աղտուշ. թատնձրատիճատ։

Crétinisme (է-է-էն-իզմ) է. ար. ած. Հիւանդութիւն ինչ լեռնականաց Ալպեատյց. *կրետնատիճութիւն։ ‖ 2. (է-պէ. և ընդ.) Անհնարին ատղատիճութիւն, թատնձրատնատիճութիւն։

† **Crétique** (է-է-իք) ած. ար. Տես † Amphibraque։

Cretonne (է-է-ոն') է. իգ. կտաւ ինչ սպիտակ և հատատ որոյ ատէչ [chaîne] է ի կանեփոյ և թեզան [trame] ի վշոյ [lin]. *կրետատնեան կտաւ. *կրետոն։

Cretons (է-է-էօն) է. ար. յտ. ած. Շարպ ատրջատոյ և սչխարհ (ի կերպակուր շանց արտկանաց)։ ‖ † 2. Շարպ խոզինի։

Creusement (է-է-զ-ման) է. ար. Բրիչն. փորիչն. (խրիչ)։

Creuser (է-է-զէ) բ. ն. ած. փորիլ. բրիլ. պեղիլ. փոսիլ. փոսացուցանիլ։ — la terre, une pierre, le tronc d'un arbre։ Ած և ատ անխնգիր. — bien avant. On trouva un trésor en creusant. — un puits. փորիլ, հատատնիլ հոր կամ ջրհոր։ — un fossé. փորիլ, հատատնիլ փոս։ — sa fosse կամ son tombeau. (է-պէ.) փորիլ զիւր գերեզմանն. խանդատրիլ անչափութեամբ զանձինն ատատղնութիւն։ Se — le cerveau. (է-պէ. և ընդ.) կարի յոյժ ուշատատ ատնիլ. զիւր միտս ատ ի գատանիլ կամ խնամիլ ինչ։ ‖ 2. Մտաբրիլ զ.յատակս նատատահանգամի. խորհիլ։ ‖ 3. (է-պէ.) գնանիլ ի խորհիդ. հետազօտիլ զխորս. մտանիլ յանդատատանս (խնդրոյն)։ — une question, un sujet։

= Se —. բ. ա. գոգատնալ. փոսատնալ. փոսիլ։ Ce vieil arbre commence à se —։

Digitized by Google

Creuset (է-եօվ) է. ար. ի. Անօթ խեցեղէն կամ մետաղեայ՝ յորում հալեն զոսկի և զարծաթ. հալոց. հրահալոց. քուրայ. Ս. բանակ. է-եա։ Éprouver, épurer l'or et l'argent dans le —. Passer par le —։ ‖ Ջ. (է-եաբ.) Հալոց. քուրայ։ Cette pensée s'évapore au — du bon sens. Son âme s'est épurée au — du malheur։ (Տես և Fournaise, 2)։

A. **Creux, euse** (է-եւ, եօզ) ած. ի. Գագաթալ. գագաթուր. փոր. անամէջ։ Ce bâton est —. Ce pilier n'est pas massif, il est — en dedans. Dent creuse. Il n'y en a pas pour sa dent creuse. ի. Այդ կերակուր չէ բաւականն և ոչ միում առաւմանն նորա. (ածա. անոր և ոչ մէկ ակռայիւն կը բաւէ)։ ‖ Ջ. (է-եաբ.) Այդչափ շուհք ոչ են բաւականն ընդարաղցութեան նորա։

‖ Ջ. խոր։ La rivière est fort creuse en cet endroit. Fossé, chemin —. — vallon. խորանալ։ ‖ Ջ. Գագաթցեալ. փոսացեալ (ակտք, աչք)։ Avoir les joues creuses. "Ses yeux — et austères se changent en des yeux bleus d'une douceur céleste et pleins d'une flamme divine." ՖԷՆ. *Tél.* XXIV. ‖ Վ. Ընդոյն, գաստրկ, սիրն (արուեստից)։ Avoir le ventre —։ ‖ Տ. (է-եաբ.) Միտ. անուտ. ընդունակ. երազական. ցնորական։ Esprit —. Idée, imagination creuse։

— Viande creuse. (է-եաբ. և ընդ.) կերակուր որ ոչ անուցանէ կամ ոչ յագեցուցանէ։ Les écrevisses sont viande creuse pour un homme de bon appétit. — Se repaître de viandes creuses. ցանգդյս և յանէս գրօսանել մտօք. ցնորեալ գանդաչել. անանիկ անուտ յուսով։

= ի. Sonner —. Ձնդել թափուր, գաստրկ։ Cette statue sonne —. Songer —. Ընդունայնս յերազել. բանգագուշել։

B. **Creux** (է-եւ) է. ար. ի. խառոչ. փորոք. սար։ Le — d'un arbre, d'un rocher. Tomber dans un —. Le — de la main. Ափ։ Plein le — de la main. Որչափ ափով միով. սակաւ ինչ։ Vous avez bien peu de haricots pour un plat; il n'y en a que plein le — de la main. — Le — de l'estomac. Աբատքին փորոք ընդ առաւմանէն և ընդ կուրծս. փորոք առաւմանէ։ — Le — de l'aisselle. Ս. Անձամիջ։ ‖ Ջ. կաղապար։ Un — de plâtre, d'acier։ ‖ † Տ. Գագ, խորշ (առաւգաստի նաւուց)։ ‖ Վ. (է-եաբ.) Ընդոյնութիւն. ընդունայնութիւն։ Je trouve un grand —, bien du — dans ces fictions de l'esprit։

† **Crevaille** (է-ըվայլ) է. իէ. Շուայտութիւն. գինարբուք. (ած.)։

Crevasse (է-ըվաս) է. իէ. Պատառուածք, ծերպ (սրմղ)։ — պատառուածք, Ս. մգուղ (երկրի ի ցամաքութենէ). — փապարած (ձեռաց ի ցրտոյ). (ածա. ճաքատուածք)։ Il y avait une — à la muraille. La grande sécheresse fait des crevasses à la terre. Avoir des crevasses aux pieds, aux mains։

Crevasser (է-ըվասե) բ. ն. Պատառել. փապարել։ Le froid lui a crevassé les mains։

= Se —. բ. ած. Պատառիլ, խորխորիլ, ակռիլ (երկրի ի ցամաքութենէ). փապարիլ (ձեռաց կամ ոտից ի ցրտոյ). (ածա. ճաքատառիլ)։

A. **Crevé, ée** (է-ըվե) անց. գերբ. և է. Un gros —, une grosse crevée. Այր, կին գերապարար, կարի յոյր. (ած.)։ Manger, boire, rire comme un —. Ուտել, ըմպել, ծիծաղել անչափ։ [զգեստուց ինչ)։

B. **Crevé** (է-ըվե) է. ար. *Ճեղքած (թեզանիաց [manche]

Crève-cœur (է-ըվ-էեօր) (յե. անէ.) է. ար. Անձկութիւն սրտի. (ընդ.)։

Crever (է-ըվե) [Je crève. Je crèverai.] բ. ն. ի. Պայթուցանել. պատառել։ Cette forte charge creva le canon. — un sac à force de le remplir։ ‖ Ջ. (է-եաբ. և ընդ.) կարի յոյժ յագեցուցանել, արբուցանել. պայթուցանել. երգիծուցանել։ Je ne saurais plus manger, voulez-vous me —? ‖ Տ. կարի յոյժ աչքատես առնել (զերկիւղս). պայթուցանել. պատառել։

— les yeux à quelqu'un. Բրել, փորել, հանել, խուզտեցուցանել զաչս ուրուք։ — Cela crève les yeux. (է-եաբ. և ընդ.) կարի խոչ յայտնի, ակնհարկ են իրգք։

— le cœur. (է-եաբ.) Հեղձուցանել զսիրտ. գալարել զաղիս ուրուք։ [նէ-ծք)։

† — Que la peste te crève. Ս. Գրօղ սատկիցի գքեզ. (ած.)։

= բ. ն. ի. Պայթիլ. պատառիլ. հերձնուլ։ Ce sac crèvera, si vous l'emplissez tant. Son fusil lui creva dans la main. — de graisse, d'embonpoint. Լինիլ անգրացեալ, կարի յոյր. (ընդ.)։ — de santé. (է-եաբ. և ընդ.) Լինիլ քաչառազչ։ — d'argent, de biens. (է-եաբ. և ընդ.) Լինիլ ընչաւէտ յոյժ։ — d'envie. (է-եաբ. և ընդ.) Պայթիլ, հեղձանիլ, երգիծանիլ նախանձու. (ածա. նախանձէն ճաքիլ)։ — de rage. (է-եաբ. և ընդ.) Հերձնուլ ի սաստիկ բարկութենէ։ — de rire. (է-եաբ. և ընդ.) Թաւլանալ, լուծանիլ ի ծաղուէ. (ածա. խնտալէն ճաքիլ, մնրիլ)։ — de faim. (է-եաբ. և ընդ.) Սատակիլ, լուծանիլ ի սովոյ. լինել նօթի յոյժ։ ‖ Ջ. Պայթիլ, երգիծանիլ (խորտկաք). ուտել անչափ։ Manger jusqu'à —։ ‖ Տ. Սատակիլ. մեռանիլ. (ասի զանազանաց, եւս և զմարգոյ՝ արհամարհանաց կամ բարկութեամբ)։ Ce chien avala du poison, et il en creva. "Mme d'Elbeuf a pensé —." ՏԷՎ.

= Se —. բ. ած. Պայթիլ։ Une bulle de savon qui voltige et se crève. Se — de boire et de manger. Պայթիլ խորտկաք և երգիծանիլ բազում գինւով։

Crevette (է-ըվէտ) է. իէ. Ագռ ինչ փոքրիկ խեցգետնոյ [écrevisse]. կարիդաս. Ս. ծովու մարախ. ի-է։ (Աս և Chevrette)։

= ՎԿԱՑ. "Ձայսպէս լսահր. Ծովու մրկնէն, որ է ի-է-էն." Բժշ. "C'est ainsi, (գրէ Լիդրէ ի բառն Langouste,) que les crevettes sur les côtes de Normandie sont appelées sauterelles." իսկ ի-է պատրիկ ձայնիւ նշանակէ Ճախարձ, որպէս և ի գաղղիերէն լեզուի Chevrette ասի Այծ փոքրիկ և Ծովու մարախ։ Crevette զԱյծիկ և զԱմարախոյ կոչեսզանուն վասն առաստակոյին։

Cri (է-ի) է. ար. ի. Աղաղակ. գոչիւն. ճիչ. ճչիւն. ձայն. կանչ. կանչիւն. բարբառ. ազաղակիկ։ Un — aigu et perçant. Pousser, jeter des cris. Աղաղակ բառնալ, դնել, արձակել. ճիչ առնուլ, բառնալ. կոտաչ, զգաչիւն բառնալ։ — Pousser des cris de joie. խրախոյս ուրախութեան հարկանիլ (ա)։ "On poussa d'abord de grands cris de joie." ՖԷՆ. *Tél.* XVI. — Jeter, pousser, crier, faire les hauts cris. (է-եաբ. և ընդ.) Բողոք բարձեալ աղաղակել. բողոքել. գառնապէս։ Cette innovation fit jeter les hauts cris. — N'avoir qu'un —, ne jeter qu'un —. Ձչել անլսելս բերանով, անընդհատ։ Ce pauvre malade n'a qu'un —, tant la douleur est vive։ ‖ Ջ. Հակերճ բանք զոյս ասէ զք ի ձայն բարձր. ազաղակ։ Un — d'alarme se fit entendre. Le — de Vive le roi! Des cris séditieux. — public. Բարբառ քաջոյզի, Ս. մռնչեաց։ (վ.)։ Chasser à cor et à —. տես ի Cor, B. 2. ‖ Տ. (է-եաբ.) կա-

Digitized by Google

ատչ. բողոք. քուքք. հեծութիւն (զրկելոց, որբոյն և այրեաց). Dieu entend les cris de l'opprimé, des veuves et des orphelins. ‖ 4. (է-ւթ.) կարծիք. ձայն. Il n'y a qu'un — sur telle personne, sur telle chose. Il n'y a qu'un — contre lui. Le — public. Ձայն ժողովրդեան. Հաստատակաց կարծիք. Apaiser le — public. ‖ 5. (է-ւթ.) Ձայն. գոչումն. նեղքին դրգռումն. Étouffer le — de la conscience. Le — de l'amour maternel, du sang. ‖ 6. Գոչիւն, մռնչիւն, պոչիւն, ձայն, բարբառ (անասնոց). ‖ 7. Եղանումն, °կռնչիւն (ագռաւի). ճռնչիւն (դրան).

Վրդ. (ա) "Խրախոյս հարկանին ասխոսիւնն յոսկն. Զասքճոյղ վնաս Աստուած տիրեսցի." Ն. Լմբ. յԱնառակին.

Criailler (է-իւյէ) բ. ն. 1. Ճչել, կռնչել, ագաղաղակել սաստ և վտան չնչին ինչ իրաց. (ասի. կռնչոտ բառ. պոռնչոտաւ). (ընդ.). ‖ 2. Յանդիմանել, սաստել, քրթմնջել սաստ. (ընդ.).

Criaillerie (է-իւյէրի) է. իե. Ճչիւն. կռնչիւն. ագաղաղակ. (ասի. կռնչոտ բառ. պոռնչոտաք). (ընդ.).

Criailleur, euse (է-իւյէօր, իօզ) է. Ագաղակող. քրթմնջող. (ընդ.).

Criant, ante (է-իան, -անդ) ած. Որ ասի բողոքել գոռոզանալ. մեծ. անհնարին. չտրուչար. Une injustice criante. Cela est —.

Criard, arde (է-իար, -արտ) ած. 1. Որ ճչէ կամ ագաղաղակէ սաստ. ճչող. կռնչող. (ընդ.). Un enfant —. Dettes criardes. (է-իար. և ընդ.) Դժկին ինչ պարտք զրոյց ցՀաստատացումն խնդրել թախանձանօք գործատուին, վճռաւոխանն. ‖ 2. Խիստ, չտրամեալ (ձայն, նուագարան). ‖ 3. °խժատ (կտաւ). ‖ 4. (է-իար.) Անյարմար (երանդ՝ ի նկարս). ‖ 5. Որ յանդիմանէ սաստէ և ագաղաղակաւ. Il est — de son naturel. Ցայս մեռաւ վարի և իրր է. C'est un grand —. Vous êtes une grande criarde.

† **Criblage** (է-իլաժ) է. ար. խարբալումն.

Crible (է-իլ) է. ար. Մաղ. խարբալ. Ս. փակէ. մաղ. նկար. է-ւլար.

Criblé, ée (է-իլե) անց. գերբ. Մաղեալ. — Être — de dettes. (է-իար.) Լի պարտաւոր լինել. բազում պարտաուռնել. — Être — de petite vérole. Լինել արածաւոր ի ծաղկէ սխատ. լինել ծաղկոտ. փչէ պօլ-էլ օլմէք.

Cribler (է-իլե) բ. ն. 1. Մաղել. խարբալել. — du blé. ‖ 2. Մակաուռ. — quelqu'un de coups de stylet. Les balles ont criblé ce mur.

Cribleur, euse (է-իլէօր, իօզ) է. խարբալիչ.

† **Cribleux, euse** (է-իլէ, իօզ) ած. Մաղաուռակ, ագնգաուռաուռակ (ակր գանգղ. որ և Ethmoïde).

† **Criblier** (է-իլիէ) է. ար. Մաղագործ.

Criblure (է-իլիւր) է. իե. խառնուռմունգ նեխելք. Ս. մաղուռնգք. Գ. մաղագլուխ. On donne les criblures aux volailles. [թռչս). °մաղուռած.

Cribration (է-իպ-ասիւն) է. իե. Մաղիլն (զդիզոց.

Crie (է-ի) է. ար. Մկնին ագռնաբարձ.

Crie erac (է-իէ է-ռ) է. ար. Ճարճատիւն. ճայթիւն.

† **Cri-cri** (է-ի-է-ի) (չէ. Des cri-cris.) է. ար. Ընտանի ծղրիդ [grillon]. Գ. արուսիկ.

Criée (է-իե) է. իե. 1. Ագաղակ քարոզի (վաճառելոյ զառացուածս ուրուք իրաւամբք դատաստանի). ‖ 2. Վաճառուելիք ամբոխաւ [enchères]. Les ventes à la — qui se font à la halle.

Crier (է-իե) [Je criais, nous criions, vous criiez. Que je crie, que nous criions, que vous criiez. Je crierai կամ Je crîrai.] բ. ն. 1. Ագաղակել. գոչել. ճչել. զագաղակ բառնալ, հարկանել. Ne faites pas — cet enfant. Le chien battu criait. ‖ 2. Ագաղակել. խօսել բարձրաձայն. Il est tellement sourd qu'il faut — pour se faire entendre. Il ne saurait discuter sans —. ‖ 3. Ագաղակել, կարգալ (առ ոք). Ձայն ածել (ուժգնք). Ձայն առալ. Ձայն արկեալ առել. Ձայնել. J'ai beau lui — de se détourner, il ne m'entend pas. ‖ 4. Բողոքել. ազգ առնել. վկայութիւն դնել. Il y a longtemps que je lui crie d'être sage, de prendre garde à lui. La conscience nous crie qu'une telle action ne saurait être juste. ‖ 5. Առել բան կամ բանս ինչ. ագաղակելով. ագաղակել. գոչել. — miracle, aux armes, au voleur, au feu. — famine, misère. (է-իե. և ընդ.) Զօրով, զասաւազանաց արտունք ուռնել. — vengeance. (է-իե.) Բողոքել վրէժխնդրութիւն. Cette injustice crie vengeance. Le sang du juste crie vengeance կամ լոկ crie. — merci, haro. տես ի Merci, ի Haro. ‖ 6. Խօսել. բարբառ լինել (արեան Քրիստոսի). ‖ 7. Աստել. կշտամբել. (ասի. պոռալ պոռչտալ). Elle a bien crié après lui. ‖ 8. Տանջել, քրթմնջել բարձրաձայն. բողոք առնել. բողոքել. Tout le monde crie de cela, crie contre ce ministre. "Il est le premier à — contre les dépenses excessives." FÉN. *Tél.* XIII. — à l'injustice, à l'oppression. Բողոքել ընդդեմ անիրաւութեան, հարատաւ հարուածեան. ‖ 9. (է-իե.) Ագաղակել, կարդալ (առ Աստուած). պաղատանս մատուցանել. — au Seigneur, vers Dieu. ‖ 10. (է-իե.) Ճռնչել, շառաչել (դրան, փականաց). Cette porte crie. L'essieu crie et se rompt. — Ses boyaux lui crient. կարկաչեն, Ս. գաղտան ազիքն. (ասի.). ‖ 11. Քարոզ կարգալ. ծանուցանել. On a crié à son de trompe que chacun balayât le devant de sa porte.

= բ. ն. 1. Առել ագաղաղակելով. ագաղակել. գոչել. Debout sur le rivage, il lui cria ses adieux. — les hauts cris. Բարձրաձիչ ձայն արձակել. ագաղաղակել, ճչել մեծաձայն. ‖ 2. Ագաղաղակել. հռչակ հարկանել. պատմել. Il ira — cela partout. ‖ 3. Քարոզ կարգալ. ազգ առնել. ծանուցանել. — un objet perdu. — des meubles. Հանել յայծոսրգ զկարասիս.

Crierie (է-իէ) է. իե. Գոչիւն. ճչիւն. (ընդ.). Faites cesser cette —. Que gagnez-vous avec toutes vos crieries?

Crieur, euse (է-իէօր, իօզ) է. 1. Ագաղակող. ճչող. C'est un — perpétuel. ‖ 2. Քարոզ. Ս. մանանախկ. Բեսբ. Un — public. ‖ 3. Վաճառող որ չրջի և գոչէ ընդ փողոցս.

Crime (է-իմ) է. ար. 1. Մանր յանցանք. անմբր. ինաս. Le — de meurtre, de faux. Un — politique. — de lèse-majesté. տես ի Lèse. Commettre un —. Se rendre complice d'un —. Je ne trouve en lui aucun —. Ես ինաս ինչ ի նմա ոչ գտանեմ. ես և ոչ մի ինչ պատճառս գտանեմ ի նմա. ‖ 2. Յանցանք. մեղք. L'ingratitude est un —. J.-C. a porté la peine de nos crimes. C'est un — d'avoir abattu de si beaux arbres. Faire un — à quelqu'un d'une chose, imputer à —. Յանցանս համարիլ. ‖ 3. Գատաժողարար. վրիժապարտ. յանցաւոր. Châtier le —. Le — allait tête levée.

Criminaliser (է-իմինալիզէ) բ. ն. Առաքել զգատ ինչ քաղաքական յատեան անբաղձին.

Criminaliste (է-իմինալիսթ) է. ար. °Իրաւագէտ ծանր յանցանաց. °անբաղձին. °անբագէտ.

Digitized by Google

Criminalité (ը-լիմ-ի-նա-լի-թէ) ե. լէ. *Ոճրականութիւն։

Criminel, elle (ը-լիմ-ի-նել, լ') ած. ա. Ոճրագործ. Ընտասպարտ. վճիտապարտ։ Il est —, fort —. Femme criminelle. Être — de lèse-majesté։ ‖ ս. Եղեռնասար. անարժան. անօրէն։ Attachement, dessein —. Passion criminelle։ ‖ ս. *Ոճրագործական. *ոճրաքննին։ Code, juge, tribunal —. Législation criminelle։

= ե. ր. ա. Ոճրագործ։ La prison, les cachots où l'on met les criminels։ ‖ ս. *Ոճրագործական գատաւորութիւն։ Poursuivre quelqu'un au —։ [մեկնել)։

— Au —. (ը-նօ-բ.) Ի չար միտս, չարաչար (իմանալ, մեկնել)։

Criminellement (ը-լիմ-ի-նել-ման) մ. ա. *Ոճրաբար. *ոճրապէս։ Agir —։ ‖ ս. Ցասեղի ոճրագործաց (գատել)։ ‖ ս. Չարաչար, ի չար կողմն (իմանալ, մեկնել, առնուլ)։

Crin (ը-րէն) ե. ր. ա. Հեր, մազ (մորդոյ. ասի ընդ. կամ ոչդ.)։ Il a le — noir. Prendre au —, aux crins. Ունել զհերաց ուրուք։ Se prendre au —, aux crins. Ունել զմիմեանց հերաց. կռուիլ։ ‖ ս. Հերք. վարսք. գեղք. (ի բնատղ.)։ La Discorde aux crins de couleuvre. La comète aux crins étincelants։ ‖ ս. Չար, մազ (ձիոյ, արջառոց, առիւծու)։ Le — du cou, de la queue d'un cheval. Se tenir, s'attacher aux crins d'un cheval. Les crins d'un lion. Tamis de —. ս. Չարմուղ։ Matelas de —. Ունկողին ձարեայ։ [թաք [violon]. (ընդ.)։

Crinerin (ը-նի-ը-րէն) ե. ր. Ցոսկ, անպիտան կա.

Crinier (ը-րին-իէ) ե. ր. *Չարագործ։

Crinière (ը-րին-իէր) ե. լէ. ա. Գեղք պարանոցի (ձիոյ, առիւծու). բարշ։ Longue, épaisse —. Le lion hérissa sa —։ ‖ ս. Գեղք (առատաբարի զօրաց)։ ‖ ս. (ը-նօ-բ.) Ցոսկ հերք կամ կեղծամ [perruque]։

Crinoline (ը-րի-օլ-ին') ե. լէ. ա. Գատասա [étoffe] ինչ ձարեայ։ Casquette de —։ ‖ ս. Ներքին շրջազգեստ կանանց առ ի գործել ուռուցիկ զգեստին գատասա [robe]. ի-լ-ը-օ-ֆ։

† **Crinon** (ը-րի-օն) ե. ր. Որդն ինչ յոտից անասնոց։

† **Criocère** (ը-րի-օ-ս-էր) ե. ր. Միջատ ինչ պատանեաթեաւ՝ ճասակաւր արմատաց. խոյեղջիւր։

Crique (ը-րի-ք) ե. լէ. Փոքրիկ ծոց կամ խորշ ծովու։

Criquet (ը-րի-ք) ե. ր. ա. Անգ ինչ թռչուղ միջատից։ Les criquets dévastent souvent les pays qu'ils traversent։ ‖ ս. Զի փոքրիկ և յոտն։ ‖ ս. Անյր կարճահասակ և անոյժ։

Crise (ը-րիզ) ե. լէ. ա. Ձգնաժամութիւն հիւանդութեան՝ յորում կամ հիւանդութիւնն յոտնկոյս բնութեանն, կամ բնութիւնն՝ հիւանդութեանն. Ս. բուրհան. (սրբ. ա-ը-հան)։ Bonne, mauvaise —. Cette — l'a sauvé։ ‖ ս. (ը-նօ-բ.) Ձգնաժամ [périlleux] կամ իրաւմամբ [décisif] վայրկեան. երկուաք. տագնապ. *Ճգնաժամ։ Nous approchons de la —. Les affaires sont dans un état de —. Une — politique très dangereuse. — ministérielle. Ժամանակ յոյսս պատճառեալք Տէրութեան տուեալ են զիւրեանց հրաժարականն, և չև ևս այլք կարգեալք են փոխանակ նոցա. պատճառական տագնապ, երկուաք։

Crispation (ը-րի-սբ-ա-լի) ե. լէ. ա. Գալարուածք. խորշմիլն։ ‖ ս. Կծկուածք, կծկութիւն (ջղաց)։

— Donner, causer des crispations. (ը-նօ-բ.) Զայրացուցանել։ La seule vue de cet homme lui cause des crispations։

Crisper (ը-րի-սբէ) բ. ն. ա. Գալարել (հրոյ զմագաղաթ, կամ ցրտոյ զմորթ)։ Le feu crispe le parchemin։ ‖ ս. (ը-նօ-բ.) Զայրացուցանել։ Votre nonchalance me crispe. Les cris aigus de cet enfant me crispent։

= Se —. բ. ա. ա. Գալարիլ։ Les cheveux se crispent à une forte chaleur։ ‖ † ս. Զայրանալ։

Crispin (ը-րի-սբէն) ե. ր. ա. Պատառար (ի կատարկերգութիւնս)։ Jouer les crispins։ ‖ † ս. Փոքրիկ երկնոց [manteau] (վասն կանանց և տղայոց)։

Criss (ը-րի-ս) ե. ր. Դաշոյն Պալայեցւոց։ (Ոմանք գրեն Crid, ը-րի-տ, ազ ուղիղ)։ [մեռնց)։

† **Crissement** (ը-րի-ս-ման) ե. ր. Կրճռուածք (ատամանց)։

Crisser (ը-րի-ս) բ. ն. Կրճռել, կափկափել (ատամանց)։

Cristal (ը-րիս-թալ) ե. ր. ա. *Գաւառրգ [quartz] ինչ կարծր և թափանցիկ. վանական. ակն վանի, վանեայ։ — de roche. Flambeau de —։ ‖ ս. Ապակ ինչ ապակուց պատրաստ և երևելի կամ թափանցիկ. ապակի առանաւտակ. բիւրեղ. Ս. պլօր. (պոտ. պ-լը-ր)։ — de Venise, de Bohême. Un flacon de —. Ce lustre n'est pas de — de roche, il n'est que de — fondu կամ factice։ ‖ ս. Պահք, կամ բիւրեղեայ։ Magasin de cristaux. Servir des fruits sur des cristaux։ ‖ ա. (ը-նօ-բ. և ի ք-ովք.) Պատանկերպ, առանաւտակ, ակնանկիտ, վճիտ, յոտակ ջուրք (տղբիւր, վտակի)։ Le — d'une onde pure։ ‖ ե. Հատատուն մարմնոյն բազմանիստ կամ բազմանկոդման՝ ուստրեակալ անկիւնս անկիւնաս. բիւրեղ։ Les cristaux de sel marin sont cubiques։

Cristallerie (ը-րիս-թալ-լէ-րի) ե. լէ. ա. Պուեստ գործելոյ անօթս կամ կապս բիւրեղեայս. *բիւրեղագործութիւն։ ‖ ս. Գործատան բիւրեղեայ անօթոց կամ կապուց. *բիւրեղագործատան։ La — de Baccarat։

Cristallin, ine (ը-րիս-թալ-ին, ին') ած. ա. Պատանկերպ, առանաւտակ, առանդրակ, վճիտ, ակնանկիտ, յոտակ (ջուր). (ի բնատղ.)։ Les eaux cristallines d'un frais ruisseau։ ‖ ս. Բիւրեղեայ. (քան տարրագիտաց)։ Formes cristallines. Une substance à l'état —։

= ե. ր. Պատանկերպ հիւթ աչաց. Ս. առանձին։

Cristallisable (ը-րիս-թալ-լի-զ-ապլ) ած. *Բիւրեղանալի։

Cristallisation (ը-րիս-թալ-լի-զ-ա-սիօն) ե. լէ. ա. Գաղութ մասանց գոյացութեան իրիք. *բիւրեղացութիւն։ — naturelle, artificielle։ ‖ ս. Բիւրեղեայ մածառած, կցառած։ De belles cristallisations։

Cristalliser (ը-րիս-թալ-լի-զէ) բ. ն. Պատանացուցանել. *բիւրեղացուցանել։ La glace est de l'eau cristallisée. Alun cristallisé. Ս. Պալլէղ. Ս. պաղ չալիղ։ Le sucre dépuré et cristallisé s'appelle du sucre candi. Շաքար զտեալ և պաղեալ կոչի պաղչաքար։

= բ. ն. ար և. Se —. բ. ա. Պաղեալ խառանալ իրրև գվանական. պաղիլ. *բիւրեղանալ։

Cristallographie (ը-րիս-թալ-լօ-կրա-ֆի) ե. լէ. *Բիւրեղագիտութիւն. *բիւրեղագրութիւն։

† **Cristalloïde** (ը-րիս-թալ-լօ-իտ) ած. *Բիւրեղակերպ։

† **Criste marine** (ը-րիս-թ մա-րին') ե. լէ. տես Christe marine։

† **Cristi** (ը-րիս-թի) ն.դ. Ցիշոց ինչ. (Հանապատութիւն Sacristie բառին, ար և այլով ազատութեամբ ասի † Sapristi)։ Cristi! que j'ai envie de dormir!

Criterium (ը-րիթ-է-րի-օմ') ե. ր. Նշան որով ճանաչի կամ որոշի ճշմարտութիւն իրիք. *կրիտերիան։ La vraisemblance est un — insuffisant de la vérité historique։

† **Criticisme** (ը-րիթ-ի-սիզմ) ե. ր. Գատողականութիւն. (քան գհանաի փիլիսոփայի դերմանացւոյ)։

Critiquable (ը-րիթ-ի-գ-ապլ) ած. *Գննագատելի։ Les meilleurs ouvrages sont critiquables։

Digitized by Google

A. **Critique** (ք-ռիթիք) ած. ն. խստագնահատական. *քննադատական: Observations, notes critiques: ‖ 2. փիլիսոփայական. պարզաբանական. *բծախնդիր: Esprit —: ‖ 3. ճգնաժամային. (բուն բժշկ.) Phénomènes, signes critiques. Temps, âge —. ժամանակ յորում գագարել գաշտան [règles] կանանց: — Jour —. ն. Օր գաղտաստանի (ա). օր յորում բուն Հիպակրատական՝ կամ հիւանդութիւնն յազթէ քան բնութիւնն, կամ բնութիւնն հիւանդութեանն: ‖ 2. Օր գաշտանի կանանց:

‖ 4. Տագնապային. տագնապալից. վտանգաւոր. գժուարին: L'instant — est venu. Se trouver dans une position —:

= ՎԿԱՒ. (ա) "Ձքնագրհան [գր. Crise] ըստ Հոմոմի գործոց օր ասին ընդ հիւանդոյս նշոյն և ընդ բնութիւնն, որպես ընդ երկոս գործակից: Իսկ Աբուկիւ և Գուրիւ բնագիրն ասին, և գիտին պատերազմի օր նշոյնպես ընդ հիւանդոյս նշոյն և ընդ բնութիւնն. զի յոմանս աւուրս իմ յոյնիկ հիւանդոյս նշոյն բնութիւնն, նա ելս էորիւ. իմ յոմանիկ բնութիւնն հիւանդոյս նշոյն, և գործակից լինի ընդ նմա." ՄԽ. Հիր. Ցաչքն. Ջերմ. մխիթ. 1:

B. **Critique** (ք-ռիթիք) է. ար. ն. գնահատ (մնատնագրութեանց, գեղարուեստից). քննադատ. *քննագատ. *բանագատ: — plein de goût. C'est un — fort judicieux: ‖ 2. գնահատ, գատաւոր, խստզարկ (վարուց այլոց). քննախնդիր տգետ. կրքոտ. պարսաւագէտ. *բծախնդիր: C'est un — fâcheux:

C. **Critique** (ք-ռիթիք) է. իկ. ն. *գնագատութիւն, քննադատութիւն (մնատնագրութեանց, գեղարուեստից). *բանագատութիւն: La — est aisée, et l'art est difficile. — littéraire. Soumettre un écrit à la — de quelqu'un: ‖ 2. Դատաստան քննադատի. *քննագատութիւն: C'est une des meilleures critiques qui aient été faites: ‖ 3. Ընտրութիւն, խստզրզութիւն (յիրս պատմութեան, բանասիրութեան). *քննագատութիւն: Ce philologue manque de —: ‖ 4. Խծրծել. եզեր. ըստգատանք. պարսաւագիտութիւն: Rien n'est à l'abri de sa —: ‖ 5. *գնահատութիւն. *քննագատ: La — lui a reproché telle chose:

Critiquer (ք-ռիթիք) բ. ն. ն. գնահել, ի քնին արկնել գատել (գնատնագրութեան). *քննագատել. *բանագատել: — un ouvrage, un auteur. Vous critiquez ce vers mal à propos: ‖ 2. Խծրծել. ըստգատանել. եզերել: — les actes d'un ministre. Il critique tout le monde:

† **Critiqueur** (ք-ռիթիքօր) է. ար. Մոլեալ ի պարսատագիտութիւն. պարսատագէտ:

Croassement (ք-օասմն) է. ար. կռինչք, կռնչիւն, կռաս կռաս (ագռաւաց):

Croasser (ք-օասր) բ. ն. կռչել, կռնչել (ագռաւաց). Ս. գագաղել:

A. **Croc** (ք-օ) Զայն խորտակմանն իրաց ընդ առաջմնոյն: Cela fait — sous la dent:

B. **Croc** (ք-օ) է. ար. ն. երկաթ կամ փայտ կորակուռց, կեռ. ճանիկ. Ս. գար. Գ. ագռաւուկ. կնիկ: Pendre de la viande au —. Pendre son épée au —, mettre les armes au —. (ֆիգր.) Թողուլ զգինուորութիւն: — Mettre un procès au —, le pendre au —. (ֆիգր. և ընդ.) Գագաթեցուցանել զգատն: ‖ 2. Զգ. գաւազան ճանիկաւոր. ֆանեա: — de batelier. Tirer avec un —: ‖ † 3. Ճանիկաւոր գործի ինչ երկրագործաց: ‖ 4. Կեռիք, ժանիք (անասնոց): Ce mâtin a de grands crocs. Les crocs d'un cheval: (Աի և Crochet): ‖ † 5. ճանիկ, Ս. մկրատ (խեցգետնոյ [écrevisse]. ար և Pince):

—յէ. կռաճաղ պերևէշտք [moustaches]: Ce grenadier a une belle paire de crocs: Աի և Des moustaches en croc:

Croc-en-jambe (ք-օ-ն-ժ-նդ) (յէ. Des crocs-en-jambe, ք-օ-ն-ժ-նդ) է. ար. կարթէն, թաթէն զատս (սահքին ի գերկընդխառն կռաւթ). Ս. կեռ տալն. այլ ի կրկ: Il lui a donné le —. Ս. կեռ ետ նմա:

A. **Croche** (ք-օչ) ած. կար և խեզաթիւր. գէչ: Il a la jambe —, le genou —:

B. **Croche** (ք-օչ) է. իկ. կար նշան (յերաժշտութեան). կարճ: Double, triple, quadruple —. կրկին, երեքկին, չորեքկին կարճ:

Croches (ք-օչ) է. իկ. յէ. Ագծան ունելոյ զատաչէկ շանթս [barre] երկաթոյ ի վերայ տանչ:

Crochet (ք-օչե) է. ար. ն. փոքրիկ երկաթ կամ փայտ կորակուռց. փոքրիկ ճանիկ: Un — à pendre une montre, de la viande. Ce volet est retenu en dedans par un —: ‖ 2. Աահղն կռաճաղ. *կեռասահղն: Broder au —: ‖ 3. Գործի հանելոյ զատղին յարգանդէ: ‖ 4. կացատար երկաթ կապղատարաց [serrurier] առ ի բանալ զփականս արց կորաւտալ է բանալի. Գ. ագռաւուկ. Ֆուլտն էլչէ: (Տես և Rossignol): ‖ 5. *շանկաւար գաւազան (փերթաքաղալից [chiffonnier], ձկնորաց): ‖ 6. Գործի ինչ կշռելոյ. կշռարդ. *տռիսք: (Ար և Peson, Romaine): ‖ 7. կեռիք, ժանիք (ձիոց, շանց, օձից): (Ար և Croc): ‖ 8. կար մնատնիք ինչ անասնոց. կարճ: ‖ † 9. եղջիւրիք (ճիրանոց արծուոյ): ‖ 10. Ոլոր վտրկից մեծուցեալ ի ճակատս կամ յերանուն [tempe] կանանց. Ս. կուլակ. (վլ.): ‖ 11. Ցանկարծակի փոխելն զճանապարհ իւր: Faire un —. կորթել (ա). ոլորել: Il a fait un — pour m'éviter. La route fait un — en cet endroit:

—յէ. ն. Շալակ, բառնալի (բեռնակրաց): Porter les crochets. Être sur les crochets, aux crochets de quelqu'un. (ֆիգր.) Լինել ի շալակ ուրուք. կեալ այլոյ ծախուք: ‖ 2. փակագիծ անկիւնաւոր [ ]: Mettre entre des crochets les mots d'un texte qui sont interpolés:

= ՎԿԱՒ. (ա) "Անդր ի-ուրիեչին էբրե ֆոռն վոռոռնոռ է ֆրոյ Տէմրիէ." Բ Մակ. ժԲ. 10. — "Ցայլ ի-ուրիեալ ըստ անէրեսիչ յոլոյն ի-ուրիեալ հասեալ ի-ոյր վինչ սաֆոպահ զբոյն Հայոց է ի-ղմահ." փրպ. 379. — "Ընդ այլ ի-ուրիել (ի-ուրիե՞լ) սապոպահ յոլիուրն Հայոց սահնին." ԲՀԼՂ. Գ. իգ. 141. — . "Ա՛դ սերեցոռ անդր, և երեկ [ինչ] ետ վԱՒերինչ և պեռուրիերդ." Սմբ. Պատ. 119:

† **Crochetable** (ք-օչէթաբլ) ած. Զոր մտրճի բանալ կոցուտր երկաթով կապղատարաց [serrurier]:

Crocheter (ք-օչէթե) [Je crochète. Je crochèterai.] բ. ն. ն. Բանալ կոցուտր երկաթով. Ֆուլտն էլչէտչի ոչ ֆոփ: ‖ 2. Բանալ խորտակելով զփականն:

Crocheteur (ք-օչէթօռ) է. ար. Բեռնակիր:

— de serrures, de portes. Գող որ բանայ խորտակելով զփականս, զդրուռս:

Crochu, ue (ք-օչ-) ած. կար. Ս. կեռ: Un morceau de fer —, très —. Nez —. Doigts crochus. Mains crochues. Avoir les mains crochues. (ֆիգր.) Լինել մէտ ի գազանալ:

Crocodile (ք-օգոդիլ) է. ար. Տիտեռն. կոկորդիլոս. (արբ. ԲԼՀՀ): Il y a des crocodiles dans le Nil et dans quelques autres fleuves. Le — feint, dit-on, de gémir pour attirer sa proie. — Larmes de —. (ֆիգր.) Աստ, կեղծաւորեալ արտասուք առ ի խորել զոք. տիտռանն արտասուս: Ne vous laissez pas toucher aux larmes de cette femme, ce sont des larmes de —:

Digitized by Google

Croire (է՛ռռռ) [Je crois, nous croyons, vous croyez, ils croient. Je croyais, nous croyions. Je crus, nous crûmes. Je croirai. Je croirais. Crois, croyons, croyez. Que je croie, que nous croyions, que vous croyiez, qu'ils croient. Que je crusse. Croyant. Cru, ue.] բ. ն. 1. Հաւատալ։ J'ai de la peine à — cela. Il croit cette histoire, ce conte. Il ne croit pas les médecins։ || 2. կարծել. համարել. կարծիս ի մտի դնել. կարծիս առնուլ։ Que va-t-on — de moi? Vous ne sauriez — combien cela me contrarie. Elle crut que c'était le jardinier. Ինձս այսպէս թուեցաւ թէ պարտիզպանն էր։ Je crois bien. Ոչ ինչ են զարմանք։ Il n'aime plus cette personne, je crois bien, elle n'est plus la même. Je lui crois du courage. կարծեմ եթէ քաջ ոք է։ || 3. Ունել զոք (առարքար, առ լուռ, առ իմաստուն)։ On le crut fou։

— En — quelqu'un. Հաւատալ ումեք։ À l'en —, s'il faut l'en —. Ըստ նորա բանին. ըստ նորա կարծեաց։ En faire —. Հաւատացուցանել. խրել։

= բ. ն. Հաւատալ։ Je crois sur sa parole. À la première prédication des apôtres, beaucoup de Juifs crurent. — aux astrologues, à l'astrologie. — en Dieu։

= Se —. բ. ա. 1. Ջանձն (առ լուռ, առ արքարս) ունել. համարել զանձն։ Cet homme se croit habile։ || 2. վստահ լինել յանձն. հաւատալ անձին. յանձնապատան լինել։ "Gardez-vous bien de vous — trop vous-même." ՌԵՆ. *Tél.* XXIV.

Croisade (է՛ռռռզ՛) է. էէ. 1. Ա՛րշաւանք խաչազգեաց կամ խաչակիր զօրաց քրիստոնէից ի վերայ Մահմետականաց յուղաւորութիւն սուրբ տեղեացն. *խաչակրութիւն։ Prêcher la —. La — contre les Sarrasins։ || 2. Ա՛րշաւանք ի վերայ հերետիկոսաց։ La — contre les Albigeois։ || 3. (է՛ռռբ.) Ա՛րշաւանք։ — contre les préjugés։ || † 4. *Հաւատաւորութիւն ինչ հակարշաւին բևեռին. խաչ հարաւոյ։ (Որ և Croix australe կամ du Sud)։

† **Croisat** (է՛ռռռզ՛) է. ա. խաչագրօշմ գաղհիկան արծաթի դինուցուց. *խաչագրամ։

Croisé (է՛ռռզե) է. ա. Քրիստոսի խաչարարձ, խաչազգեաց, խաչակիր։ L'armée des croisés. Les croisés s'emparèrent de Jérusalem, le 6 juillet 1099։

Croisée (է՛ռռզե) է. էէ. 1. Լուսամուտ. պատուհան։ || † 2. կիսք ճանապարհաց։

Croisement (է՛ռռզ՛մ՛) է. ա. 1. խաչանձև. հատումն։ || 2. խառն խառնակութիւն (համանազգի այլ օտարազգեաց անասնոց) (ա)։ Cette race de moutons a été fort améliorée par son — avec les mérinos։

= ՎԿԱԾ. (ա) "Ա՛զգ ընդ օձ, ռռռգ՛° այլազգի այլակերպ ի հրաւիրէ ի հրաւիրէն ինչ գեղ եղջ՛ նմանել՝ ընդ յանդիմանելիսն ի խորհրդ խռնակոխնին." փիլ. կնդ. 159։

Croiser (է՛ռռզե) բ. ն. 1. Դնել ի ձև, ի նմանութիւն խաչի։ — les bras. — les jambes. Ոտն զոտամբ տրկանանել։ Se — les bras. 1. խաչանմանն դնել զձեռս ի վերայ կրծից։ || 2. (է՛ռբ.) Ընդգրկել, հցել զձեռս ի վերայ լանջից. կծկել զձեռս. հանգուցանել զձեռս ի ծոցի. դատարկ կալ։ — le fer. 1. Բախել ընդ միմեանս զսուսերս (ի մենամարտութեան)։ || 2. կուռել, մարտնչել սրով։ — la baïonnette. կարկառել յառաջ կղակ զնժոյր սրնի։ Ils croisèrent la baïonnette pour résister à cette charge de cavalerie։

|| 2. Ածել զմիաեռմիք (զդրօշակս զգեստու)։ || 3. Հատանել անցանել. անցանել ընդ։ Cette route croise celle qui va de Paris à Lyon. L'éclair croise l'éclair. փայլակն զփայլակն լանէ, ատրպէ։ — quelqu'un. (է՛ռբ.) խափանել զոք։ || 4. Ջնջել գրչաւ. (լաւ եւս Barrer, Biffer)։ || 5. խառնել ի խառն խառնակութիւն (զնմանազգի այլ զօտարացեղ անասունս)։ — des moutons français avec des mérinos։

— les rimes, les vers. Տաղաչափել խառն յանգիւք։

= բ. ն. 1. Զմիմեամբք գալ (գրօշակաց զգեստու)։ Cet habit croise trop։ || 2. ցածել, երկնկել (պատերազմիկ նաւուց ի ծովափանս, առաջի մեծից նաւատեղեաց)։ — à vue de terre, au large։

= Se —. բ. ա. 1. Հատանել զմիմեանս ի ձև խաչի։ Le point où deux lignes, deux chemins se croisent։ || 2. երթալ (երկուց անձանց կամ երկուց իրաց) զնոյն ճանապարհն հակառակ ուղղութեամբ. հատանել զմիմեանս։ On se croise souvent sans se rencontrer. Nous nous croisâmes en route. Nos deux lettres se croisèrent։ || 3. (է՛ռբ.) խափանել զմիմեանս։ Ils se croisent dans leurs entreprises։ || 4. Տալ զանձն ի խաչակիր զինուորութիւն. մնանել ի համար խաչակիր զօրաց. *խաչակրել։ || 5. Միաբանիլ, աջակցիլ (ընդդէմ խռովչաց կամ հերետիկոսաց)։ Les rois se croisèrent contre la Révolution française։ || 6. խառնիլ (անասունք) ի խառն խառնակութիւն։ Le loup peut se — avec le chien։ || † 7. Ընտել (դերձակաց) տափոփեալ տիւք. գ. ծալապատիկ նստել. գազգալ էսբմէ։

† **Croisette** (է՛ռռզէթ) է. էէ. 1. խաչ փոքրիկ (ի կնիքս)։ || 2. Բոյս ինչ գաշտաց։ || 3. Ագգ ինչ քարի. *խաչարդ։

Croiseur (է՛ռռզվո՛ռ) է. ա. ցածող նաւ պատերազմիկ. *յածուսրակ։

Croisière (է՛ռռզվէ՛ռ) է. էէ. 1. ցածանք (պատերազմիկ նաւուց)։ La — a duré trois mois։ || 2. կոչմանք ծովու ուր յածին պատերազմիկ նաւք։ La Manche est une mauvaise —։ || 3. Գումարտակ յածնաւորակաց, յածող նաւաց։ Une forte, une nombreuse —։

Croisillon (է՛ռռզվլ՛ի) է. ա. թև, լծակ, խառարձակ խաչի։

Croissance (է՛ռռսսոն) է. էէ. Ա՛ճումն։

A. **Croissant, ante** (է՛ռռսսոն, ռնդ) ած. Որ ամէն. ամենայն։ Un bruit sans cesse —. Haine croissante։

B. **Croissant** (է՛ռռսսոն) է. ա. 1. Զև լուսնի մինչև ի հինգ և ի վեց աւուրս. մնահիկ։ La lune est dans son —. Les cornes du —. Պատհիկզղէնլըք։ || 2. Պատկանեալ ինչ։ Cela est en forme de —. Les armes de l'empire turc sont un —։ || 3. Դրօշ ահրութեանն Տաճկաց. մնահիկ. (ի ընտագծ. և ի պերճ աստղաւածս)։ Mahomet II arbora le — sur les murs de Constantinople։ || 4. (է՛ռբ.) Տէրութիւն Տաճկաց, Օսմանեանց. Պատհիկ։ L'empire du —. Abattre, relever le —։ || 5. Պատգամակ։ || 6. Պատկանեալ վարագուրակաւ ի պղնձոյ կամ յերկաթոյ. մնահիկ։ || † 7. Նկանակ, պղպակունդ մնահանձև. մնահիկ. կէս լուսիկ։

Croît (է՛ռռռ) է. ա. Ա՛ճումն (հասից, աչխատից)։

Croître (է՛ռռռդ՛ր) [Je crois, tu crois, il croît, nous croissons, vous croissez, ils croissent. Je croissais. Je crûs, tu crûs, il crût, nous crûmes, vous crûtes, ils crûrent. Je croîtrai. Je croîtrais. Crois, croissons. Que je croisse, que nous croissions. Que je crusse. Croissant. Crû, ue.] բ. ն. 1. Աճիլ. առնուլ աճումն. զարգանալ. մեծ լինել։ — en peu de temps, à vue d'œil, insensiblement. Ces animaux croissent jusqu'à tel âge. Les herbes,

Digitized by Google

les arbres croissent. — en beauté, en sagesse. Ջարգանաւ գեղեցկութեամբ, իմաստութեամբ։ Se laisser — la barbe, les cheveux. Աճեցուցանել զմօրուս, զհեր (ա)։ Ne faire que — et embellir. ǁ 1. Աճել և զարգանալ աղջկան հասակաւ և գեղեցկութեամբ։ ǁ 2. Աճել. յառաջել։ Une passion qui ne fait que — et embellir։ ǁ 3. Աճել, յառաջ գալ (անկոց յերկրի ուրիք). բուսանել։ Il ne croît pas de blé en ce pays. La vigne ne croît pas dans les pays du nord։ ǁ 4. Աճել (լուսնի, առուոց). առուտրանալ, զայրանալ, առատանալ (գեղոյ յառաջից). զայրանալ, առատանալ (ցաւոց). յառաջել, բազմանալ, զօրանալ, թանձրանալ (ազտազտկի, չարեաց)։ La lune commence à —. Les jours croissent. Les pluies ont fait — la rivière. Անձրեւք առուտրացուցին զգետն, զվտակին։ Le tumulte allait croissant. Նրբանալ և թանձրանալ ազմուկն։ ǁ 4. Աճել. բազմանալ։ La population crût beaucoup en peu de temps. Ses biens croissent։

= բ. ն. Աճեցուցանել. յառաջեցուցանել. բազմացուցանել. (ի բնաւորէ. և ի պէրճ առացուածս)։ Cet honneur va — son audace։

= ՎԱՍԻ. (ա) "Աճեցուցեալ զհեր և զմօրուս, որպէս չէր հարկն." Ն. Լմբ. Թուղթ առ Լեւոն Թագր. 239։

Croix (թ-ուա) ե. իե. 1. խաչ։ Le supplice de la —. La — était le supplice des voleurs, des esclaves, etc. ǁ 2. խաչն քրիստոսական. խաչ. փայտ խաչի. խաչափայտ. քառաթեւ։ J.-C. est mort en — pour le salut du genre humain. La — a été sanctifiée par la mort de J.-C. Notre -Seigneur, étant étendu sur l'arbre de la —. Invention de la sainte —. Տօն գիւտի քրիստոսական խաչին ի հեգնեալ ձերբ կոստանդիանոսի. խաչգիւտ. (մայիս 3 ըստ Լատ.)։ Exaltation de la sainte —. Տօն վերացման կամ բարձրութեան խաչին ի գազդոթա ի հերակլէ զկնի չորքսաստան ամաց գերութեան նորա ի խոսրովայ արքայէ Պարսից. խաչվերաց. (սեպտեմբեր 14 ըստ Լատ.)։ ǁ 3. (թ-ուխ.) խաչ. քրիստոնէութիւն. կրօնք քրիստոսական։ L'étendard de la —. Faire triompher la —։ ǁ 4. (թ-ուխ.) խաչ. հնազանդութիւնք. վիշտք. տառապանք։ Il faut que chacun porte sa — en ce monde. Il a eu bien des — en sa vie։ ǁ 5. Պատկեր, նմանութիւն քրիստոսական խաչին. խաչ։ On porte la — à la procession. Le bâton de la —. Arborer la —. Aller au-devant de quelqu'un avec la — et la bannière. (թ-ուխ.) տես ի Bannière, 3. ǁ 6. խաչաձեւ զարդ. խաչ։ — d'évêque. Les femmes portent quelquefois, pour ornement de cou, de petites — d'or, d'argent, de diamants. Prendre la —. Գրիլ զվիճասար խաչակիր. մոռանիլ ի կարգ խաչակիր զօրաց։ ǁ 7. Դնիլն, գիր ի ձեւ խաչի։ Les pétales des crucifères sont disposés en —. Avoir, mettre les jambes en —. Ոտն զոտորմէ տրկանանել։ ǁ 8. Նշան երկուց խաչաձեւ գծից. խաչ։ Faire une — au bas d'un acte quand on ne sait pas signer. Il faut faire la —, une — à la cheminée. (թ-ուխ. և ա-ձ.) գ. Ուժիմ խաչելեցեք. (ասի յորժամ երիտ ոք ի տուն ուր չէր գնացեալ ի բազում ժամանակաց հետէ)։ ǁ 9. Շքանշան խաչի. խաչ։ La — de Malte, de la Légion d'honneur. Il a reçu la —. Distribuer des —։ ǁ 10. Հակառակ կողմն պատկերագրի [face] դահեկանին։ — ou pile. տես ի Pile։

— Le signe de la —. Նշան խաչի. տեսանողգրութիւն։ Faire le signe de la —. Խաչանշան, նշան տերունական առնել. խաչանիշ հնչիլ զդէմս. տեսանողգրել, հնչիլ զինքն. հանել խաչ. խաչակնքել. (տե և se Signer)։

— de par Dieu, — de Jésus. Պնաւիկս այրուձիներից. Ս. այրենարան. (խաչ, օգնեա ինձ)։

— australe կամ du Sud. *Հասմասառեւտրեան հին հարաւային կիսագնդին. Հարաւային խաչ. խաչ հարաւայ։

† — Pierre de —. Քար հին. *խաչարգ։

Cromlech (թ-օմլեխ) ե. ս. Շար քարանց շուրջանաձեւ ուղղորդ կանգնելոց ի նախնի կիւրացւոց. *շրջաքար։

Cromorne (թ-օմ-որն) ե. ս. 1. փողք երգեհոնի։ ǁ † 2. Ազգ հին փողոյ. *կորափող։

A. **Croquant, ante** (թ-օ-կ, անթ) ած. Որ շտապէ ընդ առաջիմութեան. կակուղ։ Biscuit —. Tourte croquante։

B. **Croquant** (թ-օ-կան) ե. ս. Աւր ոգորմելի. գոյզն ազ. (ընդ. և ի.)։

Croquante (թ-օ-կանթ) ե. իե. Հասակաւոյ հին կակուղ։

† **Croque-abeilles** (թ-օ-քաբիլ) (յե. անե.) ե. իե. Ազգ հին երաշտահաւաս [mésange]. մեղուաքաղ։

Croque-mitaine (թ-օ-փ-թէն') (յե. Des- --mitaines.) ե. ս. Շինուած երեկոյթիւ մանկանց. չտեսիլակ։

Croque-mort (թ-օ-մոր) (յե. Des — -morts.) ե. ս. Դիակիր. *գազազաքարձ. (-ձ.)։

Croque-note (թ-օ-նօթ) (յե. անե. կամ Des — -notes.) ե. ս. 1. փցաւն երաժիշտ։ ǁ 2. երաժիշտ վարժապետ առանց ճաշակի։

Croquer (թ-օ-կե) բ. ն. Շաչիլ ի ներքոյ առատանց։ Une gimblette qui croque sous la dent. Ces fraises sont pleines de gravier; elles croquent sous les dents։

= բ. ն. 1. Ուտել հին որ շաչէ ընդ առատանալիք. էքլէր էքլէր եթեթ։ — des pralines։ ǁ 2. Ուտել անյապաղ. լափել։ Il croqua deux poulets en moins de rien. Cet enfant est gentil à —. (թ-ուխ. և ընդ.) Ցոյժ սիրուն է մանուկդ։ Elle est jolie, gentille à —, elle est à —։ ǁ † 3. Հրապուրել (զկին, զաղջիկ)։ ǁ 4. Յառաջագրել. *ուրուագրել։ Ce dessin n'est que croqué. — le marmot. (թ-ուխ. և ընդ.) Պպասել բազում ժամանակս. սպասել ընդ երկար։ Il m'a fait — le marmot pendant plus de deux heures։

= À la croque au sel. ած. — —. Ականի եւեթ հասմեմատ. (ընդ.)։ Des artichauts, des radis à la croque au sel. — Je le mangerais à la croque au sel. Կուզ զնա ի մի պատառ, միանգամայն. ցանկ նմա եթէ ի՛մ խնդ ես ձեռնհաս։

Croquet (թ-օ-կե) ե. ս. Հասակաւոյ հին նուրբ և կակուղ։

Croquette (թ-օ-կէթ) ե. իե. Տապակեալ գնդակ յորոյ կամ ի գետնախնձորոց։ Croquettes de riz, de pommes de terre։ [լափիչ։

† **Croqueur, euse** (թ-օ-կօր, կօզ) ե. ցափշտակիչ.

Croquignole (թ-օ-կինիօլ) ե. իե. 1. Հասակաւոյ հին կակուղ։ ǁ 2. Հարուած մկրճին մատամբ ի գլուխ կամ ի քիթս. գ. պլիտրիկ. գ. պանդ. ֆլօ-ր։

Croquis (թ-օ-կի) ե. ս. Յառաջագիր. *ուրուագիր։ Le — d'un dessin. Faire le — d'une figure, d'un groupe։

Crosse (թ-օս) ե. իե. 1. Հովուական ցուպ կամ գաւազան (եպիսկոպոսի, արքայի). Ս. ճեկան։ Il officia avec la — et la mitre։ ǁ 2. կռածուպ մանկան (խաղաս մանկանց). Ս. ճեկան։ ǁ 3. Բաւն (հրացանի). *հրացանաբաւն։ Ils l'assommèrent à coups de —. † Mettre la — en l'air. Գլխիվայր դարձուցանել զհրացանս. անձնատուր լինել զօրաց կամ գազտրել ի մարտնչելոյ։

† — de l'aorte. Ս. ճեկան արտի. (ըստ անգամագիտաց)։

Crossé, ée (թ-օսե) ած. Պատկանակիր, *ճեկանաւոր (արքայ)։

Digitized by Google

Crosser (է֊օ֊ս) բ֊ ն֊ խաղալ ճոկանաւ զգնդի խաղ։ = բ֊ ն֊ 1. Մղել ճոկանաւ զգնդակս, զքար։ ‖ 2. (է֊խ֊ բ֊ և ընդ֊) Արհամարհանաք գնալ կամ վարիլ ընդ ումեք։ † = Se — ֊ բ֊ ա֊ կռուիլ֊ (ահ֊)։

Crossette (է֊օ֊է֊) է֊ է֊ Ուռ սրինդ կամ սար թզենւոյ՝ յորմէ առնի չայ [bouture]։

Crosseur (է֊օ֊ս֊ր) է֊ ա֊ Խաղացող ճոկանաւ ի գունդխաղս։ Cette allée est pleine de crosseurs։

Crotale (է֊օ֊ռ֊լ) է֊ ա֊ 1. Նուագարան ինչ նախնեաց֊ ճախգարան։ ‖ 2. Ագգ թունաւոր օձից, յորոց ստկի է յուժաւոր օձն [serpent à sonnettes]։

† **Crotaphite** (է֊օ֊ֆիէ) ած֊ ա֊ Le muscle —, կամ լսկ — ֊ է֊ ա֊ Մուկն ծամելոց, իրանանց։

Crotte (է֊օ֊է) է֊ է֊ 1. Ագբ֊ կու֊ ապտուր (ոչխարաց, այծից, ճագարաց)։ ‖ 2. Ցիխ (փողոցաց)֊ գալ֊ Les rues sont pleines de —֊ Il y a de la —, un pied de — sur votre habit։

Crotté, ée (է֊օ֊է) ած֊ դէպի֊ 1. Ցեխաւ֊ գեաւթաթախ֊ տղմաթաթաւ։ Un habit —, tout —֊ Être — comme un barbet. տես ի Barbet. Il fait bien — dans les rues. Տղմաւ են յոյժ փողոցք։ ‖ 2. (է֊խ֊ բ֊ և ընդ֊) Աղտեղի֊ ապրմելի։ Il a l'air —֊ Un poète —֊ Բանաստեղծ ապրմելի, փցուն։ [— son pantalon։

Crotter (է֊օ֊է) բ֊ ն֊ Պղծել տղմով֊ ցեխաւել։ = Se — ֊ բ֊ ա֊ Ցեխաւիլ։ Prenez garde de vous —։

Crottin (է֊օ֊է֊ն) է֊ ա֊ Ագբ, թրիք, կու (ձիոց)֊ ապտուր (խաշանց)։ [ախտի֊ ծագկոտ։

† **Crotu, ue** (է֊օ֊է֊) ած֊ Ուռածկեալ ապեզք ծաղիկ

Croulant, ante (է֊ու֊լան, անդ) ած֊ Որ կործանիլ կամ ի կործանել կայ֊ խորխուր֊ խախուտ֊ զպզփազփուն֊ փլատ։ Un édifice —։

Croulement (է֊ու֊լ֊ման) է֊ ա֊ կործանումն։ Le — d'un bastion, d'une terrasse։

Crouler (է֊ու֊լե) բ֊ ն֊ 1. Տապալիլ֊ կործանիլ֊ փլանիլ։ Ce bâtiment croule, va —։ Աստ ևս է֊խ֊ բ֊ Un empire qui croule։ ‖ 2. Տապալիլ, երկրի֊ծանիլ (շտեմարանաց ի բազմութենէ մթերից)։ "Ses greniers crouleront sous leur charge pesante." SEGRAIS, *Géorg.* I.

† = բ֊ ն֊ 1. Տատանիլ֊ սասանեցուցանիլ֊ (ձգ֊)։ ‖ 2. Արկանիլ զնաս ի ծով։

— la queue. Շարժիլ երկդ զագին առ երկիւղէ։

Croulier, ière (է֊ու֊լիե, իէր֊) ած֊ Անկայ֊ անհաստատ֊ սասանական֊ զպզփազփուն (գետին)։

Croup (է֊ու֊բ) է֊ ա֊ Փողոցաւութիւն [angine] մանկանց ի տհաս հասակի֊ *ախրտախեղդ֊ է֊ոլ ոզոն։

Croupade (է֊ու֊բ֊ատ) է֊ է֊ Ընդոստումն ինչ ձիոյ՝ ամիսփսիլով զսրունսն յետակողմանն ընդ պորտիւն։

Croupe (է֊ու֊բ) է֊ է֊ 1. Գաւակ (երիվարի)֊ Belle —֊ Ce cheval n'a point de —֊ Monter en —֊ Հեծանիլ, ելանիլ ի գաւակ երիվարին՝ յետուստ վերկլակին որ է ի վերայ թամբին։ Avoir sa femme en —։ ‖ 2. Սնարք, գլուխ (լերին)։ ‖ 3. (է֊խ֊ բ֊) Ռաժին, մնան շահաց֊ (ձգ֊)։

Croupé, ée (է֊ու֊բե) ած֊ Un cheval bien —, une jument bien croupée. Ձի, ճայիկ առողջագուակ, Ս֊ գաւեղ։

Croupier (է֊ու֊բիե) է֊ ա֊ 1. Ընկեր խաղոյ֊ խաղակից։ ‖ 2. Շահակից։

Croupière (է֊ու֊բիէր) է֊ է֊ Փակ որ անցեալ ընդ ագետակ երիվարին՝ հաստատի ի թամբն զգաւակսն֊ ապնուլար֊ է֊ոզոն։ Serrer la — d'un cheval. Tailler des croupières. 1. Ջարդել հեծելազօրս զպղնուլարս այրուձիոյ թշնամեաց֊ զհետ պնդել հեծելոց թշնամեաց։ ‖ 2. (է֊խ֊ բ֊) Աշխատս առնել, տուաւապեցուցանել զոք։ Je lui taillerai des croupières։

Croupion (է֊ու֊բիօն) է֊ ա֊ 1. Ցետոյք, *գաւակիկ (հաւուս)։ ‖ 2. Սատրին ծայր ողնայարի մարդոյ֊ *ապնածայր֊ (ընդ֊)։ Se démettre le —։

Croupir (է֊ու֊բիր) բ֊ ն֊ 1. Մրդեալ, թաթաւեալ կալ, յապտեղութեան (հիւանդաց, տղոյց)։ Cet enfant croupit dans ses langes, dans son ordure։ ‖ 2. (է֊խ֊ բ֊) Մրդեալ կալ (յսխտս)֊ թաթաւեալ թաւալեալ կալ (ի մեզս, ի տգիտութեան)֊ ներկանիլ, ընկղմիլ (ի չարութիւն)։ — dans le vice, dans l'oisiveté, dans l'ignorance։ ‖ 3. Ապականիլ ջուրց յանշարժութենէ֊ լճանալ֊ մօրանալ֊ գեղխիլ։ ‖ 4. Նիւթիլ֊ փտիլ։ De la paille qui croupit dans une mare։

Croupissant, ante (է֊ու֊բիս֊ան, անդ) ած֊ Դանդաղամած֊ լճացեալ֊ մօրացեալ֊ գեղխեալ֊ ժոդովածդ (ջուրք)։ L'eau croupissante des marais et des étangs։

† **Croupissement** (է֊ու֊բիս֊ման) է֊ ա֊ Մօրանալն (ջրոց)֊ գեղխանք։

Croustillant, ante (է֊ու֊ս֊թիյ֊ան, անդ) ած֊ Որ շուչէ ընդ առաջմամբք իբրև զկեզև հացի֊ կակուծ։

Croustille (է֊ու֊ս֊թիյ) է֊ է֊ 1. Փոքրիկ կեզև (հացի)֊ (ընդ֊)։ ‖ † 2. Դիպչն ճաշ, ընթրիք։

Croustiller (է֊ու֊ս֊թիյե) բ֊ ն֊ Ուտել ի կատարած ճաշոյ զկեզևս հացի առ ըմպելոյ և յերկար դեգերելոյ ի սեղանի։

Croustillement (է֊ու֊ս֊թիյ֊մ֊ման) ս֊ խեզկատակութեամբ֊ (ընդ֊ և խօսի)։

Croustilleux, euse (է֊ու֊ս֊թիյե, եօզ) ած֊ Կատղութիւն֊ զուարճալի֊ համարձակ֊ (ընդ֊)։ Ce passage est un peu —֊ Des contes —։

Croûte (է֊ու֊է) է֊ է֊ 1. Կեզև (հացի)։ Du pain où il y a bien de la —֊ Ce pain est tout en —֊ Vous mangez toute la —, et vous laissez la mie. Casser la — կամ une — avec quelqu'un. (է֊խ֊ բ֊ և ընդ֊) Ագ տանուլ, տգ և հաց ուտել ընդ ումեք֊ ճաշել ընտանութեամբ ընդ ումեք։ ‖ 2. Կեզև֊ կեզևանք։ Il s'est fait une — de tartre autour du tonneau. La — terrestre։ ‖ 3. Թեփք (մրթոյ ի հիւանդութիւնս ինչ)։ Quand une gale sèche, il s'y forme une —֊ Croûtes de lait. Թեփք գլխոյ և երեսաց մանկանց տղոյց֊ քերքէշ֊ է֊ոֆ։ (Տես և † Achores, Gourme)։ ‖ 4. Նկար հնացեալ և անացեալ֊ (ընդ֊)։ ‖ 5. Նկար յոռի։ [ցի)֊ (ընդ֊)։

Croûtelette (է֊ու֊է֊լէթ) է֊ է֊ Փոքրիկ կեզև (հա֊

† **Croûtier** (է֊ու֊է֊իէ) է֊ ա֊ Ցոռի նկարիչ։

Croûton (է֊ու֊է֊ոն) է֊ ա֊ 1. Կեզև ծայրի հացի։ ‖ 2. Պատառ կեզևոյ հացի։ Donnez-moi un —։ ‖ 3. Փոքրիկ կտորք կեզևոյ հացի խորովելոյ կամ տապակելոյ։ Mettre des croûtons sur des épinards. Purée aux croûtons։ ‖ 4. (է֊խ֊ բ֊ և ընդ֊) Անպատեհ նկարիչ։

Croyable (է֊ռ֊այ֊ա֊պլ֊ե) ած֊ Հաւատալի֊ արժանահաւատ֊ հաւատարիմ։ C'est un homme —֊ C'est ce qui rend la chose plus —։ [delà du —։ = է֊ ա֊ Արժանահաւատութիւն։ Ce récit va bien au

Croyance (է֊ռ֊այ֊անս) է֊ է֊ 1. Հաւատալն֊ հաւատք֊ վստահութիւն։ J'ai — en lui, en ce qu'il dit. Cela ne mérite aucune —։ ‖ 2. կարծիք֊ միտք։ Cela est arrivé contre la — de tout le monde։ ‖ 3. Հաւատք֊ գաւանութիւն։ La — des chrétiens, des Juifs. Renoncer

Digitized by Google

à sa —։ ‖ 4. Հաստատ. կործիք։ Il persista jusqu'à la fin dans ses croyances philosophiques։

Croyant, ante (ք-ո-յան, անդ) ած. Հաւատացեալ։ Une âme, une nation croyante։

= ի. Հաւատացեալ։ Abraham est appelé le Père des croyants. Commandeur կամ chef des croyants. տես ի Commandeur. Les vrais croyants. Ճշդահաւատքն։

A. **Cru** (ք-ր) ե. ր. 1. Աճումն։ Ces arbres ont bien poussé, voilà le — de cette année։ ‖ 2. Խիր, արգիւնք, պտուղ (երկրի)։ "Son vin noir et grossier mais désaltérant et sain est du — de sa vigne." J. J. ROUSS. *Ém.* III. ‖ 3. Երկիր։ Ce foin est de mon —. Ce vin-là est d'un bon —. Cette histoire est de votre —. (ք-ով. և ընդ.) Զկիր գիւս է այդ պատմութիւն։ C'est de votre — que vous dites cela. (ք-ով. և ընդ.) ի ձերոց մտաց ասէք կամ կորկատէք կամ հնչիք զայդ. ձեր բանք են այդպիսիք։

B. **Cru, ue** (ք-ր) ած. 1. Հում (միս, պտուղ)։ ‖ 2. Դժուարաբաշխ. ահաւ. *դժուարամարս։ Le concombre est très —, il n'en faut guère manger։ ‖ 3. Կեղի (ջուր)։ ‖ 4. Անչափած. անկազմ։ Cuir —. Soie crue. Մետաքս որ ոչ լուացեալ է և ոչ ներկեալ. անթափ մետաքս։ (Ասի և ու Soie écrue)։ ‖ 5. (ք-ով.) Անողորկ. անհարթ. խակ։ Ce n'est encore là que sa pensée toute crue։ ‖ 6. Սաստիկ (գոյն՝ ի նկարս)։ ‖ 7. (ք-ով.) Չախորժական. գժնդակ. խիստ. բիրտ։ Voilà un discours bien —. Il lui a fait une réponse fort crue։ ‖ 8. Անպատեհ, անվայելուչ (բանք)։ Ils ont tenu devant elle des discours un peu trop crus։

= À —. վր. ու. ի մերկուց. ի վերայ մերկատարը անդամոց։ Botté, chaussé à —. Monter un cheval à —. Հեծանիլ ի նի անթամբ և անծածկոյթ։

Cruauté (ք-ո-ոփ) ե. իե. 1. Անգթութիւն. անապրանութիւն։ Grande —. Exercer sa — sur des innocents։ ‖ 2. Գործ անգթութեան. անգթութիւն։ Les cruautés de Néron։

Cruche (ք-ուչ) ե. իե. 1. Անօթ խեցեղէն որ ունի ականջ [anse] և ի սովորաբար լայնաբերան և նեղաբերան. սափոր. կուժ. կահպար. գեղին. գեղնիկ։ — pleine d'huile, d'eau, de vin. Aller querir de l'eau avec une —. — Tant va la — à l'eau qu'à la fin elle se casse կամ qu'enfin elle se brise. (առած.) կուժ ջրոյ բնկանի ի ճանապարհի ջրոյ. յարժամ արկանէ զը ստակ զանձն ի վտանգս, հանապազ ընծանի ի նոսին. աստ պարտիզ աստ խոտանոց ետուր։ ‖ 2. (ք-ով. և ընդ.) Անմիտ. պանդպիր։ Que cet homme est —! Quelle —! Vous tourmentez trop cet enfant, vous le ferez devenir —, vous le rendrez —։ [(ք-ուի)։

Cruchée (ք-ուչ) ե. իե. Սափոր կամ կուժ մի լի.

† **Crucherie** (ք-ուչ-ր) ե. իե. Անմտութիւն. պանդպարութիւն. (ընդ.)։

Cruchon (ք-ուչն) ե. ր. Կուժ փոքրիկ. գաւակ։

Crucial, ale (ք-ու-ի-ալ, ալ) ած. Խաչանման։ Incision cruciale։

Crucifère (ք-ու-իֆ-ր) ած. 1. Խաչակիր (սիւն, կոթող)։ ‖ 2. *Խաչածաղիկ (տունկ)։

= ե. իե. Տունկ որոյ թերթք [pétale] ծաղկանցն խաչաձև կարգեալք են. *Խաչածաղիկ տունկ։ Une —. Le cresson. le chou appartiennent à la famille des crucifères։

Crucifié (ք-ու-իֆի) ե. ր. Խաչեալ. խաչելեալ։

Crucifiement կամ **Crucifîment** (ք-ու-իֆի-ման) ե. ր. 1. Խաչահանութիւն. խաչելութիւն։ Le — de Notre-Seigneur։ ‖ 2. Նկար խաչելութեան գրիստոսի. խաչելութիւն։ Le — de Rubens։ ‖ † 3. Պուտուցումն (մարմնոյ)։

Crucifier (ք-ու-իֆիե) բ. ն. 1. ի խաչ հանանել. խաչել։ Les Juifs crucifièrent Notre-Seigneur։ ‖ 2. (ք-ով.) ի խաչ հանանել, ապտանանել (զանդ ամն մարմնոյ). մեռուցանել, հարկանել (զանձն)։

Crucifix (ք-ու-իֆի) ե. ր. Պատկեր ցիսուսի բեւեռեալ ի խաչի. խաչելութիւն։ Un — de bois, d'ivoire, d'or. Baiser le —. Se mettre aux pieds du —։

† **Cruciforme** (ք-ու-իֆ-ր) ած. Խաչաձև։

Crudité (ք-ու-տիտ) ե. իե. 1. Հումն լինել. Ս. Հմութիւն։ La — des viandes, des fruits։ ‖ 2. Հում կերակուրք։ Manger des crudités։ ‖ 3. Ցաւ ստամոքսի ի դժուարաբաշխ կերակրոց։ ‖ 4 (ք-ով.) Անվայելչութիւն, անճաշակութիւն, բրտութիւն (բանից)։ La — des injures qu'Achille dit à Agamemnon dans l'Iliade d'Homère։

† **Crudivore** (ք-ու-տիվոր) ած. տես † Omophage։

Crue (ք-ր) ե. իե. 1. Յորոյզք, յորուցումն (ջուրց, գետոց). (գետոց) յորոյզք։ La — des eaux, du Nil։ ‖ 2. Աճումն։ Cet enfant, cet arbre n'a pas pris toute sa —։

Cruel, elle (ք-ու-ել, ել՛) ած. 1. Անգութ. անողորմ. անապրոյն. վիրապ։ Un tyran —. Le — Henri VIII fit périr plusieurs de ses femmes. Ses plus cruels ennemis. Ոխերիմ իշնամիք նորա։ Ամի ևս զիրաց. Un ordre —. Une politique cruelle et ambitieuse։ ‖ 2. Դառն, դժնդակ, անանուէր (պատերազմ)։ Une guerre longue et cruelle։ ‖ 3. Խիստ. անհամբոյր. անողոք. աստամբակ։ Père, tuteur —։ ‖ 4. Դժնդակ. դառն. ցաւագին. անհանգստաբժանական։ C'est un — supplice, une cruelle mort. J'ai fait une perte bien cruelle. On lui fit de cruels reproches. կշտամբեցաւ դառնապէս։ ‖ 5. Որ մերժէ զհմայնիսն [amant] իւր (կին). պատառող։ Beauté cruelle. Elle fut longtemps cruelle. Cette femme passe pour n'être pas cruelle. Գիւրաւ մնայն և տուր լինի անձինն կինդ. (ընդ.)։ ‖ 6. Տաղտկալի. ծանրաստաղատուկ։ Ցայս միտս վերի նախադասս գոյատկանին. Un — homme, Une cruelle femme։

Cruellement (ք-ու-ել՛ման) ք. 1. Անողորմ. անխնայ. անգթաբար կամ։ Il l'a fait mourir —։ ‖ 2. Չարաչար. աստիկ. կարի. (ընդ.). — laid։

Crûment (ք-ու-ման) ք. Խստիւ. անխնայ։ Il lui est allé dire tout — que . . . Dire — de fâcheuses vérités։

Crural, ale (ք-ու-ալ, ալ՛) ած. Բարձից [cuisse]. *բարձական։ Le muscle, le nerf —. La veine crurale. † Les nerfs cruraux։

† **Crusca** (ք-ուս-ք) ե. իե. Académie de la Crusca. Ակադեմիա կրուսկայի. կամաւս Տասասանակալ ի փլորենտիա յամին 1582 առ ի կատարելագործութիւն խօսելոյն բարբառոյն։ (Crusca յիտալացւոց լեզուէ թարգմանի թեփ ալիւր)։

Crustacé, ée (ք-ու-ստ-ե) ած. Ողկոյզաոտնեան (զկաւն, անասուն)։ L'écrevisse est crustacée։

= ե. ր. Ողկոյզաոտնեան։ L'écrevisse, le homard, les crabes sont des crustacés։

Cruzade (ք-ու-զատ) ե. իե. Դահեկան ինչ Լատինաստանեայց, որոյ հինն [vieille] է ոսկի և արժէ 3 փրանկս և 30 հարիւրորդս, իսկ նորն [neuve] է արծաթի և արժէ սակաւիկ ինչ պակաս քան զերիս փրանկս. *Խաչադրամ։

† **Cryomètre** (ք-իո-մ-թր) ե. ր. Գործի չափելոյ զաստակութիւն ցրտոյ. *ցրտաչափ։

Crypte (ք-իփտ) ե. իե. 1. Գետնափոր գերեզմանի

Digitized by Google

(յեկեղեցւոջ)։ ‖ 2. Պատեան ինչ ի մարմնի. *գեղձիկ։ (Ոմանք յայս միտս վարեն յարականն։ Ասի և Follicule)։

† **Cryptobranche** (կռիպտօ-պրանշ) ած. Որ ընչէ ծածկեալ ականջօք կամ խռիվք [branchie]. *ծածկախռիկ. *ծածկականջ։

Cryptogame (կռիպտօ-գամ) ած. Որոյ գործարանք պտղաբերութեանն ծածկեալ են (առունկ). *գաղտատեր։ = է. իգ. *Գաղտատեր առունկ։ Une —։

Cryptogamie (կռիպտօ-գամի) է. իգ. Դատափարգութիւն գաղտատեր անկոց (ըստ գրութեանն Լ. Ինչէի)։

Cryptographie (կռիպտօ-գրաֆի) է. իգ. տես Stéganographie։

† **Cryptonyme** (կռիպտօնիմ) ած. *Ծածկանուն (մանաւանդ գրութիւն, մատենագիր)։

Cubage (կիւ-պաժ) է. ար. } **Cubature** (կիւ-պատիւր) է. իգ. } Խորանարդն գործել։

Cube (կիւպ) է. ար. 1. Մարմին խորանարդ, վիճակողմանի. կիւբիկոն. քառակ։ Les dés dont on se sert au jeu de trictrac ont la forme de cubes։ ‖ 2. Թիւ խորանարդ. քառակ։ Le — de 2 est 8. Élever un nombre au —։ = ած. Խորանարդ։ Mètre, pied —։

† **Cubèbe** (կիւ-պէպ) է. ար. Բժշկական առունկ ինչ Հնդկաց. Հնդիկ պղպեղ։ [un nombre։

Cuber (կիւ-պե) բ. ն. Խորանարդ գործել։ — un solide,

Cubique (կիւ-պիք) ած. Խորանարդ. քառական։ Forme —. La racine — d'un nombre։

Cubital, ale (կիւ-պիթալ, լ) ած. Ուղիղ [avant-bras]. *ծղոակրային։ Nerf —. † Muscles cubitaux։

Cubitus (կիւ-պիթիւս) է. ար. Ոսկր ծղոյ՝ յարմկանէ մինչև ցդաստակ. *ծղոսկր։

† **Cucuméracé, ée** (կիւ-կիւ-մէ-րա-սէ) ած. *Վարունգանառակ. *վարունգանման։

Cucurbitacée (կիւ-կիւ-պիթա-սէ) ած. իգ. Plantes cucurbitacées կամ լոկ Cucurbitacées. է. իգ. յած. Ազգ առարածառակ առկաղնոց անկոց, յորոց առկի են սեխ, վարունգ, գդում, և այլն. *գդմանառակ։

Cucurbite (կիւ-կիւ-պիթ) է. իգ. Սարբին մանր թորանոցի [alambic]. *գդմակ։

† **Cucurbitin** (կիւ-կիւ-պիթէն) է. ար. տես Ténia։

Cueillette (կէօյլէթ) է. իգ. 1. Քաղելն, կիթելն (զնիւթ ապառաղս, զխնձորս, զսանձս, զինուշս)։ ‖ 2. Հաւաքումն (արոց, հնձրոց). (փիլ. ժողովոգք). (վդ. այժմ առ Collecte)։ Faire une — pour les pauvres։

— Charger un navire en —, à la —. Ակնազխել զնաւբեռնաւորք ապրեալ վաճառականաց։

† **Cueilleur, euse** (կէօյլէօր, էօզ) է. Աբռնաժողով. պտղաքաղ. կիթող։

Cueillir (կէօյլիր) [Je cueille, nous cueillons. Je cueillais. Je cueillis. Je cueillerai. Je cueillerais. Cueille, cueillons, cueillez. Que je cueille, que nous cueillions. Que je cueillisse. Cueillant. Cueilli, ie.] բ. ն. Քաղել. կիթել. Հաւաքել։ — des fruits. — des fleurs. Քաղել, հաւաքել ծաղկունս։ — des palmes, des lauriers. (փոխ.) Առնուլ զպատկ յաղթութեան. Նշան յաղթութեան կանգնել. յաղթել։ — un baiser. (փոխ.) Քաղել համբոյր (ի շրթանց կնոջ)։ Il cueillit un baiser sur ses lèvres։

Cueilloir (կէօյլուար) է. ար. Պահարան [panier] ուր դնին քաղեալ պտուղք. կիթոց. քաղելոց։

† **Cuider** (կիւ-իտէ) բ. ն. Համարել. կարծել։

Cuiller, և ըստ սմանց Cuillère (կիւ-յէր) է. իգ. Տարգալ. Ս. դգալ. փուչ։ — d'étain, d'argent, de vermeil. — à soupe, à café. — à pot. Ս. Շերեփ. սեպտ։

— Herbe aux cuillers. տես Cochléária։

Cuillerée (կիւ-յէրէ) է. իգ. Տարգալ մի։ Une — de potage, de sirop։ [գալի. թասի. ափ։

Cuilleron (կիւ-յէրոն) է. ար. Գոգաւոր մասն տարգալ. A. **Cuir** (կիւր) է. ար. 1. Թանձր մորթ անասնոց ինչ. կաշի. խարխ։ L'âne et le mulet ont le — extrêmement épais et dur. L'épaisseur du — qui couvre l'éléphant։ ‖ 2. Մորթի անասնոց այնչափեալ ի մանրեցին և յարգարեալ. կաշի։ Préparer, apprêter, tanner des cuirs. — de vache. — de Hongrie. — de Russie. Կաշի կովու յարգարեալ ի Հնդաստանէ. ռուսական կաշի. Բէլլէրն։ — bouilli. Եփեալ կաշի։ Seau, tabatière de — bouilli. Տմոյն, ժժգոյն երեսք։ ‖ 3. Կաշի (որպէսզի զանձելի)։ — à raser։ ‖ 4. Մորթի (մարդոյ). (ընդ.)։ Entre — et chair. Ընդ մորթով։ Le — chevelu. Գիսաւոր մորթ։ B. **Cuir** (կիւր) է. ար. Ա.յժ ընդ ապրոյ կցելն ի կաստառած գաղղիերէն բառից t փոխանակ s ի, կամ s փոխանակ t ի, կամ կցելն ուր չէր պարտ ասիեալին. (ահ.)։ Օրինակ իմն j'étai-t à la campagne, il étai-z à la campagne, j'ai-z été. Faire un —, des cuirs։

Cuirasse (կիւ-րաս) է. իգ. 1. Պահպանակ լանջից և թիկանց. թիկնապահ և լանջապահ տախտակք. զրահք. լանջապահակ. Ս. ճօշան. (պրս. չէհ. տրք. ճէվշեն)։ — d'acier, de cuir. — à l'épreuve de la balle. Le coup ne fit que blanchir sur sa —, fit une tetine à sa —. Il a toujours la — sur le dos. Endosser la —. Le défaut de la —. 1. Անջրպետ ընդ զրահս և ընդ այլ մասունս տպատանգիութեան. կցուած զրահից. կտրատանգք (?)։ Il fut blessé au défaut de la —։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Տկարակազմն ուրուք։ Il a trouvé le défaut de la —։ ‖ 3. Երկաթատպաս ամրութիւն (նաւից). զրահք։

Cuirassé, ée (կիւ-րասէ) ած. դերբ. 1. Զրահեալ. զրահաւորեալ. զրահաւոր։ Il marchait toujours —. Vaisseaux cuirassés։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Զրահեալ. կազմ և պատրաստ։ Il croyait le surprendre, mais il l'a trouvé bien —։ ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) Անայեցեալ. խստացեալ. պատաժեալ (սիրտ)։ — aux affronts, contre les remords։

Cuirasser (կիւ-րասէ) բ. ն. 1. Զգեցուցանել, զրահ ուրուցանել ուժիք զրահս. զրահել։ ‖ 2. Պատել զրահիւք (զնաւ). զրահել։

= Se —. բ. ա. 1. Զգենուլ զրահս. զրահաւորիլ։ ‖ † 2. Քարացուցանել, խստացուցանել զսիրտ իւր։ Se — contre les remords։

Cuirassier (կիւ-րասիէ) է. ար. Հեծեալ զրահավոր. զրահաւոր. պատեհազէն։

Cuire (կիւր) [Je cuis, nous cuisons. Je cuisais. Je cuisis. Je cuirai. Je cuirais. Cuis, cuisons. Que je cuise, que nous cuisions. Que je cuisisse. Cuisant. Cuit, ite.] բ. ն. 1. Եփել։ — un gigot, des côtelettes. Ce boulanger cuit beaucoup de pain tous les jours։ ‖ 2. Թրծել, խրովել (ապիւս)։ — de la brique. Un fourneau à — de la brique. Թրծոց աղիւսոյ։ ‖ † 3. Ա.յրել զոք կենդանւոյն. կորուսանել հրով. (ընդ.)։ ‖ 4. Եփել (հրոյ, ջերմութեամբ). Un feu doux et modéré cuit un rôti à point։ ‖ 5. Եփել, հասուցանել (արեգական զպտուղս)։ Le soleil n'est pas assez chaud pour — les melons։ ‖ 6. Եփել, ամոքել, հալել (առաջիքսի զկերակուրս)։ Il y a des aliments que l'estomac a peine à —։

Digitized by Google

— բ. ը. ֆ. Եփիլ։ Il faut que cette viande cuise dans son jus։ ‖ 2. Կակծիլ. ցաւիլ։ Je me suis brûlé, la main me cuit. Les yeux me cuisent comme du feu։

— En — . բ. անդիր. Il m'en cuit. (Խոսք. և ընդ.) Չիպիլ է մեզ խմոց. զղջացնել, սաբրացնել եմ։ Il vous en cuira quelque jour. Զղջասիլիք յաւուրը միում։

Cuisant, ante (կյի-կյան, անդ) ած. կծու. կծուցող. կիծ. կսկծական. ապատիկ. խայթիչ։ Une douleur cuisante, և ֆիգ. Des soucis, des remords cuisants։

Cuisine (կյի-կյին՛) ե. իդ. ֆ. խոհանիքոց. խոհարարոց. խոհանոց. Ս. ապատափեցոց։ — claire, obscure. Batterie de — ։ ‖ 2. Ս պատասխոյք խոհանիքոցի. խոհանիքը. °խոհանիքեան։ Il a laissé sa — à Paris։ ‖ 3. (Խոսք.) Ս ափսրական կերակուր կամ խորակիկ ատան. խոհ։ Maigre, pauvre — . Je ne pus longtemps m'accommoder d'une telle — . Faire la — . խոհանիքիլ։ Flaireur de — . Հոգհատակ. պատասարգոյծ. անգանարգոյծ։ Être chargé de — . (Խոսք. և ընդ.) Լինիլ գերատարոյ։ ‖ 4. խոհանիքոսթիւն։ Savoir la — . La — française, turque։

Cuisiner (կյի-կյինի) բ. ը. Եփիլ կերակուրս. խոհանիքիլ. խոհարարծիլ. (ընդ.)։ Ce garçon cuisine un peu, cuisine assez bien։

Cuisinier, ière (կյի-կյինիր, իեր) ե. խոհանիր. խոհարար. խոհանոց. ամանարար. խորակարար. Ս. ապատափեցոց. Ս. մուժաւոր։

Cuisinière (կյի-կյինիե) ե. իդ. Անօթ թանապակոյ [de fer-blanc] ատ. ի խորովելոյ գմիս։ (Որ և Rôtissoire)։

† **Cuissage** (կյի-կյաժ) ե. ար. Իրաւունք տանուտեառն կամ պարանի [seigneur] գնելոյ զարտն իւր յանկոզին նորահարսին յառաջնում ամի գիշերի հարսանեացն, եւս և՝ քանելոյ ընդ նորահարսին յառաջնումն գիշերի։ Le droit de — était d'ordinaire racheté à prix d'argent։

Cuissard (կյի-կյար) ե. ար. Պահպանակ բարձից. բարձապան։

Cuisse (կյի-կյ) ե. իդ. Ստան մարմնոյ մարդոյ և անասնոց յազդերաց [hanche] միջնէ ի ծունկս. բարձ. երանք. Ս. ճուտն. պարս։

— Une — de noix. Զորբորդ մասն ընկուզոյ. Գ. պճեղն։

Cuisse-madame (կյի-կյս-մատամ՛) (յտ. Des cuisses -—) ե. իդ. Ապղ ինչ տանձի երկայնաձև, որոյ մսրճի է գեղջին և կարմիր։ (Կոյ ամ. հանճ՛ պարսս, կերակուր ինչ ի մանրատածոյ մսոյ)։

Cuisson (կյի-կյոն) ե. իդ. ֆ. Եփելն. եփ։ Il manque à ce pain un peu de — . Hâter la — . Pain de — . Հոգ եփելոյ ի տան. Խիստ եփելոյ է։ ‖ 2. Կակիծ. ապրումն։ Je sens une horrible — dans ma plaie։ [կնճիռ։

Cuissot (կյի-կյո) ե. ար. Բարձք եղջերուի, այծեմանի,

Cuistre (կյի-կյար-ը) ե. ար. ֆ. Պատասխար գպրոցի։ Un — de collège։ ‖ 2. Գնդեռ խմաստակ։

Cuite (կյի-կյտ) ե. իդ. ֆ. Թրծիլն (գաղիւս). Թրծուածն։ La première, la seconde — ։ ‖ 2. (Հոգբ) եփելոյք միանգամեայն։ Toute la — est perdue։

Cuivre (կյի-կյը-ը) ե. ար. ֆ. Ստասղ ինչ կարմրորակ. պղինձ. գոեղս։ — rouge. Cuvette, chandelier, monnaie de — . Graver sur une planche de — , sur — . jaune. Խառնուած պղնձոյ և զինկի [zinc]. արոյր. էէրինճ. (որ և Laiton)։ ‖ 2. Գատկեր գրօշիլ ի վերայ պղնձոյ. տախտակ պղնձի։ Acheter les cuivres d'un ouvrage։ ‖ 3. Նուագարան փչոզական պղնձի. պղնձի։ Les cuivres dominent dans cet orchestre։

Cuivré, ée (կյի-կյը) ած. Ի գոյն կարմրիր պղնձոյ. պղնձագոյն։

Cul (կյ) ե. ար. ֆ. Ցետոյ կողմն մարդկեզէն մարմնոյ՝ հանդերձ երկատանաւք [fesse] և նստոյ տեղեաւ [fondement]. յատակք. յետոյք. Ս. առք։ (Ա. յո բառ, որպէս և ամէն նոյն ատացուածք որ նավուն կոզմին, ընդհանրական՝ նա մնացուածոյ անվայելուչ համարելի են բազում ազգք)։ Il tomba sur son — , sur le — . Il était assis sur son — comme un singe. Il lui a donné des coups de pied au — , dans le — , du pied au — . Avoir le — sur la selle. ֆ. Լինիլ հեծեալ ի ձի։ ‖ 2. Լինիլ յանդ բազմեալ, նստեալ։ — La tête a emporté le — . Անկաւ գլխովայր։ — Donner du pied au — à quelqu'un. (Խոսք.) Արկանիլ, արտաքսիլ զոք ամօթալից խայտառակութեամբ (ի տանէ իւրմէ)։ — Montrer le — . ֆ. Ցունիլ զգեստս պատատասուցանել. ցուցանիլ զյետոյս իւր. (Ա.)։ ‖ 2. Երկնչիլ. զանգչանիլ. (Ա.)։ — Arrêter quelqu'un sur — . (Խոսք. և ընդ.) Ընդանիլ, արգելուլ, ատեակապիլ զոք։ Le feu de l'infanterie arrêta la cavalerie sur — . — de plomb. (Խոսք. և ընդ.) Ա. յր նստատեր և աշխատատեր։ C'est un — de plomb et une tête de fer. — Cul-de-jatte. (Խոսք. և ընդ.) Ա. յր խիզ սրոյ գատացեալ են սրունք և բարձք [cuisse]. ծնրադարձ։ De pauvres culs-de-jatte։

‖ 2. Նստոյ տեղի. Նստատեղի. վայրարկու. որբան։ (Որ և Anus, Fondement)։ Péter plus haut que le — . (Խոսք. և պիղ.) Զեռնամուխ լինիլ յիրս որ ի վեր են քան զինք կարգաւորելոյն։ ‖ 3. Ցատակ. Ս. առք։ (Պարկեշտ բառիւ ասի Fond)։ Le — d'une bouteille, d'une barrique. Mettre un tonneau sur — . ֆ. Կանգնել զտակառ ի վերոյ յատակի իւրոյ։ ‖ 2. (Խոսք. և ընդ.) Թափիլ, քամիլ, ունայնացուցանիլ զտակառն։

‖ 4. Ցետին կողմն (կառաց)։ Il fut lié au — de la charrette, et fouetté par les carrefours։

— Cul-de-lampe. ֆ. Զարդ ձեզուտն ի նմանութիւն յատակաց կանթեղի եկեղեցւոյ. °կանթեղատակ։ ‖ 2. Զարդ ինչ ի կատարած գրոց կամ գլխոց մատենի. °կանթեղատակ։ Édition ornée de culs-de-lampe։

— Cul-de-sac. Անել ընդափոզոց։ Des culs-de-sac. (Ա. յժմ լաւ և ասի Impasse)։

— Cul-blanc. տես Bécassine։

Culasse (կյի-լաս) ե. իդ. Ցատակ (գնդակնկոցի կամ թընդանօթոյ, հրացանի)։ Charger un canon, un fusil par la — ։

Culbute (կյի-լպի-ը) ե. իդ. ֆ. Գլխիվայր թաւալումն. Գ. գլխիկ. Գ. կլմպշտիկ. Գ. ազլապոլտ. Ք-ը։ Faire la — . ֆ. Գլխիվայր թաւալիլ. Ս. գլխիվարիլ. Գ. գլխիկել. Ք-ը էընի։ ‖ 2. (Խոսք. և ընդ.) Անհանել յանկարծակի ի մեծութենէ, ի պատուոյ. իջանել նատել յանկարծակի յաղբոյ վերայ. Ինէն Ք-ը ինչ։

‖ 3. Անկումն. գլորումն։ En descendant les degrés, il a fait une horrible — ։

Culbuter (կյի-լպի-ը) բ. ն. ֆ. Գլխիվայր, ի կոր կործանիլ. տապալիլ։ Il le culbuta de haut en bas des degrés, du haut d'une montagne. Il l'a poussé rudement, et l'a culbuté. — l'ennemi. Խորտակել և ի փախուստ դարձուցանիլ զզօրս թշնամեաց։ ‖ 2. (Խոսք. և ընդ.) Ի կոր կործանիլ. արկանիլ զոք յիշխանութենէ, ի պատուոյն։

— բ. ը. ֆ. Անկանիլ, թաւալիլ, գլորիլ գլխիվայր. զտլմիլ երթալ. գտլմտրիլ. Ս. գտաիվարիլ. Ս. գլխիվարիլ. Ինէն Ք-ը ինչ։ Il fit un faux pas, et culbuta du haut en bas de l'escalier։ ‖ 2. (Խոսք. և ընդ.) Ի կոր կոր-

Digitized by Google

ծանիլ. անկանիլ ի մեծութենէ, ի պատուոյ։ Ce banquier a culbuté։

Culbutis (կիւլ-պիւ-տի) ե. ար. խառնիխուռն կոյտ իրաց կործանելոց. (ընդ.)։ [ջոց)։ զնոս։

Culée (կիւ-լե) ե. իե. փայտակոյտ կամարակալ (կամըրջի)։

Culer (կիւ-լե) բ. ն. ցնոս յետս երթալ (նաւու)։

† **Culeron** (կիւ-լը-ռի) ե. ար. Մասն ազնուլարի [croupière] ձիոյ որ անցանէ ընդ ազեւտակին. Ս. ազեւկալ։

Culier (կիւ-լիէ) ած. ար. Boyau —. Ս. Ուռաղի։ (Լատ. եւ Rectum)։

Culière (կիւ-լիէր) ե. իե. Ա. կաշեայ գօտի կամ քաշլիկ [sangle] երիվարի զգաւակաւ առ ի պինդ ունել զկազմանած [harnais]։ || Բ. Աւազանի քարեղէնի յոր իջանեն ջուրք ի խողովակաց առնելոց։

Culinaire (կիւ-լի-նէր) ած. խոհակերութեան (առարուստ, հանգերձանք). խոհագործական։

Culminant (կիւ-լի-նան) ած. ար. Point —. Ա. Միջօրէական կէտ աստեղ. *բարձրակէտ։ || Բ. Բարձրագոյն ծայր։ Le point — d'une chaîne de montagnes։ || Յ. (փոխ.) Վերջին կէտ, ծագ. կատար բարձրութեան։ Le point — de sa fortune, de sa puissance։

Culmination (կիւլ-մի-նա-սիօն) ե. իե. Հասանելն (աստեղ) ի կատար իւրոյ բարձրութեան. վայրկեան անցանելոյ (աստեղ) ընդ միջօրէականն շրջանակին։

Culot (կիւ-լօ) ե. ար. † Ա. Ցատակ [cul] մանկան. *առիկ։ Si tu n'es pas sage, je te donnerai sur ton — || Բ. խանարհագոյն, ցածագոյն մասն (կանթեղի եկեղեցւոյ, որոյ վերին մասն տար Panache)։ || Յ. Զոյլ ոսկւոյ կամ արծաթոյ միացեալ ի յատակս հալոցաց [creuset] զկնի հալելոյն։ || Դ. Մրճաղեալ ազդ յատակի ծխափողոյ [pipe]։ || Յ. Ձագ հաւոյ կամ թռչնոյ ծնեալ հուսկ վերջին. յետնածին։ || Ճ. Ցետնածին կորիւն (շան, ճագարի)։ || Է. Վերջին ծնունդ. յետին զաւակ. (—ած.)։ || Ը. Ցետին ընկերք, կամ վերջին անգամ ընկերութեան։

† **Culottage** (կիւ-լօ-թաժ) ե. ար. Սեացուցանելն ծխելով զատորին կողմն ծխափողոյ. (—ած.)։

Culotte (կիւ-լօթ) ե. իե. Ա. Մասն զգեստու արանց՝ ի միջոց մինչև ցծունկս. հանգերձ բարձից. տարազ։ (Տես և Chausses)։ — de drap, de velours, de peau. Une paire de culottes. Apportez-moi mes culottes. Dans cette maison c'est la femme qui porte la —. (փոխ.) Այս կին ճոխանոյշ ի տանն առաւել քան զայր իւր. այս կին տիրաբար գործէ ի տանն։ (Ասի եւս Cette femme porte les chausses)։ || Բ. Մասն ինչ բարձից [cuisse] եզին։ || † Յ. Սեացեալ մասն (ծխափողոյ)։

Culotter (կիւ-լօ-թէ) բ. ն. Ա. Զգեցուցանել ումեք տարազս։ — un enfant։ || † Բ. Ցօրինել, կարել հանգերձս բարձից, տարազս։ Ce tailleur culotte bien։

— une pipe. Սեացուցանել ծխելով զատորին կողմն ծխափողոյ. (—ած.)։

= Se —. բ. ա. Ագանիլ զիւր տարազան։ Il ne peut pas se —։ [տարազաց։

Culottier (կիւ-լօ-թիէ) ե. ար. Ա. ազմատեսական կաշեայ

† **Culottin** (կիւ-լօ-թին) ե. ար. Ն. տարազ. (ձկ.)։

Culpabilité (կիւլ-պա-պի-լի-թե) ե. իե. Ցանցաւորութիւն. պատժապարտութիւն։ Sa — est prouvée։

Culte (կիւլ-թ) ե. ար. Ա. Պաշտօն. ազաս. (Աստուծոյ, դից)։ Le — du vrai Dieu. Le — des idoles, des faux dieux. La pompe du — catholique. La simplicité du — protestant։ || Բ. Կրօնք։ La liberté des cultes. Interdire, abolir, rétablir un —. Renoncer au — de ses pères. Ցհաս կալ, հրաժարիլ ի հարցն կրօնից, հաւատոց, օրինաց։ || Յ. խորին մեծարանք, յարգանք. պաշտօն։ Elle est pour son amant l'objet d'un véritable —։

Cultivable (կիւլ-թիվ-ապլ) ած. Մշակելի։

Cultivateur (կիւլ-թիվ-ա-թօր) ե. ար. Մշակ. արդիւնաբար։ Ce pays manque de cultivateurs. Il est le fils d'un riche —։

= ած. ար. Մշակ։ Les peuples cultivateurs։

Cultiver (կիւլ-թիվ) բ. ն. Ա. Գործել, գործանիլ զերկիր. մշակել։ — un champ, un jardin, les vignes. — les plantes. Գործանիլ զտունկս։ || Բ. (փոխ.) Պատապիլ, զեգերիլ (յատամնոս). մշակել։ — les sciences, les lettres, les arts։ || Յ. (փոխ.) Մշակել. վարժել. հրահանգել։ Il a cultivé mon enfance. — son esprit, sa mémoire։ || Դ. (փոխ.) Մշակել, ատծել (գրասիրամութիւն, զսէր ազգաց)։

Culture (կիւլ-թիւր) ե. իե. Ա. Մշակութիւն։ La — des champs, des vignes. La — de cette plante exige beaucoup de soin։ || Բ. Անգ մշակութիւ. արտարայ. հարատունք։ L'étendue des cultures. Le bon état des cultures։ || Յ. Գործանի. խնամք։ — du blé, de la vigne, du chanvre։ || Դ. (փոխ.) Գիտերութիւն (յատամնոս, յարատեւս). մշակութիւն։ La — des sciences, des arts։ || Ե. (փոխ.) Մշակութիւն. վարք. հրահանգ. կրթութիւն. գատարարակութիւն։ Un esprit sans —։

Cumin (կիւ-մէն) ե. ար. Տունկ ինչ որոյ սունգք վարին ի չամիմանս. չամանի. տիմի։ † — des prés. տես Carvi։

Cumul (կիւ-միւլ) ե. ար. Ա. կուտակիլ. խառնիլն. (ըստ իրաւագիտաց)։ Le — des peines։ || Բ. Վարել միանգամայն պաշտօնս բազումս, կամ վայելել յայլեալ թոշակս։ Le — de deux chaires n'est pas interdit։

† **Cumulard** (կիւ-միւ-լար) ե. ար. Որ վայելէ միանգամայն յայլեալ թոշակս, յայլեալ պաշտօնեայից վարձս. (ընդ.)։

Cumulatif, ive (կիւ-միւ-լա-թիֆ, իվ) ած. կուտակական. (ըստ իրաւագիտաց)։ [մայն։ Statuer —։

Cumulativement (կիւ-միւ-լա-թիվ-ման) մ. Միանգամայն։

Cumuler (կիւ-միւ-լե) բ. ն. Ա. կուտել. գումարել. խառնել. (ըստ իրաւագիտաց)։ — plusieurs genres de preuves։ || Բ. Վայելել միանգամայն ի վարձս այլեալ պաշտօնեայից։ — des places, des traitements։

† **Cumulus** (կիւ-միւ-լիւս) ե. ար. *Ամպակոյտ։

Cunéiforme (կիւ-նէ-իֆ-որմ) ած. Ա. *Սեպաձև. *սեպանման։ Os —. Écriture —. *Սեպաձև, *բևեռաձև գրչութիւն Ասորեստանեայց, Պարսից և Պարթից. *սեպագիրք։ L'écriture — est formée de figures en fer de lance ou en clous diversement combinées։ || Բ. *Նմանաձև. (ըստ անկագիտաց)։ Feuilles, pétales cunéiformes։

Cupide (կիւ-փիտ) ած. Ա. Ցանկագաղ. (ձկ.)։ || Բ. Ագծամասեր. ընչաքաղց. մամոնապաշտ։

Cupidité (կիւ-փի-տի-թե) ե. իե. Ա. Տիւնչանք. ցանկութիւն։ || Բ. Ագծասիրութիւն. ընչաքաղցութիւն։ "Dans ce pays heureux la — était étrangère." MONTESQ. *Lett. pers.* 12.

† **Cupidon** (կիւ-փի-տօն) յտ. ան. ար. Դիք սիրոյ և ցանկութեան (ըստ առասպելին). Երոս. կուպիդոն։

† **Cuprifère** (կիւ-փրի-ֆէր) ած. Պղնձախառն. *պղնձաբեր։ Minerai —։

Cupule (կիւ-փիւ-լ') ե. իե. Սորերն մասն խոզկաղնոյ [gland]. *տոշակ։ [Ce mal est —։

Curable (կիւ-րա-պլ) ած. Բժշկական. գարմանելի։

Digitized by Google

Curaçao (էւ-րաս) է. ար. Ըմպելի յօդւոյ, ի կեղեւոյ գառն նարնջից և ի շաքարէ. *նարնջօղի։

A. **Curage** (էւ-րաժ) է. ար. Մաքրելն։ Le — d'un puits, d'un canal, d'un ruisseau, d'un port։

B. **Curage** (էւ-րաժ) է. ար. Տունկ ինչ կծուահամ. *ջրատղեղիկ։ (Որ և Poivre d'eau, † Hydropiper)։

Curare (էւ-րառ) է. ար. Թոյն որով դեղեն վայրենիք հարուածեցին Ամերիկայ զնետս իւրեանց։

Curateille (էւ-րատէյ) է. իգ. Խնամակալութիւն (որբոյ, անկարողի, ըստ իրաւագիտաց). տածողութիւն. ե-եցի։ Être dispensé de la tutelle et de la —. On lui donna la — de . . .

Curateur (էւ-րատէօր) է. ար. Խնամակալ (որբոյ, անկարողի, ըստ իրաւագիտաց). տածիչ. հոգատար. ե-ող։

Curatif, ive (էւ-րատիֆ, իվ) ած. Բուժիչ, դարմանիչ, տածողական (դեղ, հնարք)։ Les remèdes curatifs et les remèdes préservatifs։ [տածողական։

Curation (էւ-րասիօն) է. իգ. Դարմանն բժշկութեան.

Curatrice (էւ-րատրիս) է. իգ. կին տածիչ, հոգատար։ Elle est — de son mari, de ses enfants։

Cureuma (էւ-րէւ-մա) է. ար. Տունկ ինչ Հնդկաց, որոյ արմատս ներկանէ ի գոյն դեղին. Հնդիկ քրքում. Գ. գեղին կոճ։ (Այլ և Safran d'Inde կամ des Indes)։

A. **Cure** (էւ-ր) է. իգ. Ած. խնամ. փոյթ։ Il n'a — de rien։ ‖ Բ. Դարմանն բժշկութեան. տածողութիւն։ Belle, grande — . — merveilleuse, heureuse, admirable. Il n'a pas réussi dans cette —։

B. **Cure** (էւ-ր) է. իգ. Ած. գաղտվերգապետութիւն։ — de village. Donner, conférer une —։ ‖ Բ. Տանն ժողովրդապետի. Ս. ծխատուն. *քահանայատուն։ La — est trop éloignée de l'église։ (Յայս միտս ասի և Presbytère)։

Curé (էւ-ր) է. ար. գաղտվերգապետ. Ս. ծխական քահանայ։ — de Paris. Le — et les paroissiens. Ս. Ծխականք քահանայ և ծուխք նորա։ — de village, de campagne. Գեղջկական։

Cure-dent (էւ-ր-դան) է. ար. փոքրիկ և սրածայր գործի մաքրիչ ատամանց. *ատամնաճակրկիտ. *քչփորիկ. Գ. ակռայ փոչխիչ։ — d'or, d'argent. Se faire un — d'une plume, d'une paille, d'un brin de fenouil. Des cure-dents։

Curée (էւ-ր) է. իգ. Ած. Բաժին սրսկեան շանց յօրոյ հղկիցուք, նպատաստակի. սրսուածոյ։ (Իսկ սրսուածոյն հնձի կամ վարազի ասի Fouaille)։ Donner la — aux chiens. Sonner la —. Faire —. Ածել շանց զերծն յօրում քան գհատանել սրսուրդին։ Un chien âpre à la —. Շուն մոլեալ կամ խանձեալ յորսուածոյն։ Être âpre à la —. (է-ի-ի.) Լինել ընչաքաղց կամ շահասէր յոյժ։ ‖ Բ. Կեր. կերակուր. ճարակ։ "[le Sénat] Dont plus de la moitié piteusement étale Une indigne — aux vautours de Pharsale." CORN. *Pomp.* I, 1։

† **Cure-langue** (էւ-ր-լանկ) է. ար. Գործի մաքրելոյ զլեզուս։ Des cure-langues։

Cure-môle (էւ-ր-մոլ) է. ար. Մկրճոյ սրատաքս պեղելոյ զաթիղ ի նաւահանգիստս։

Cure-oreille (էւ-ր-օրէյլ) է. ար. փոքրիկ գործի զականջն մաքրելոյ. Ս. ականջկրկիտ. (որբ. իւլ)։ Des cure-oreilles d'or, d'argent, d'ivoire։

† **Cure-pied** (էւ-ր-բիէ) է. ար. Գործի մաքրելոյ զնեռքերն կազմի ոտին ձիոյ։ Des cure-pieds։

Curer (էւ-ր) բ. ն. Սրատաքս պեղել (զաղտեղութիւնս, զխոզ կամ զաթիղ յերկորայ, նաւահանգստի). մաքրել։ — un puits, un canal, un port, un égout. Se — les dents, les oreilles. Մաքրել զնեռ ատամանս, զականջս. Գ. փոչխել։

† **Curète** (էւ-րէտ) է. ար. Քուրմ կիւբելեայ. կուրետ. կուրետացի։ (Տես և Corybante)։

Cureur (էւ-րէօր) է. ար. Մաքրիչ. պեղիչ։ — de puits, de retraits։

Curial, ale (էւ-րիա-լ, ա-լ) ած. գաղաւրդապետի. գաղաւրդապետական։ Droits curiaux. La maison curiale. Ս. Ծխատուն. *քահանայատուն։

Curie (էւ-րի) է. իգ. Ած. Տասներորդ մասն միոյ ցեղի [tribu] (առ հինն Հռովմայեցւոց). առհմ։ Romulus partagea le peuple romain en trois tribus, et chaque tribu en dix curies։ ‖ Բ. Տուն խորհրդոյ (ծերակուտին Հռովմայեցւոց)։ ‖ Յ. Ներակայս (ի քաղաքս Հռովմայեցւոց)։ ‖ † Դ. Վարչութիւն քահանայապետական կամ պապական իշխանութեան։

Curieusement (էւ-րիէօզ-ման) մ. Ած. խնամով. հատուածով։ "Les Égyptiens conservaient — les corps morts." BOSS. *Hist.* III, 3։ ‖ Բ. Քննաբերութեամբ. հետազնոտութեամբ. *հետազրբրատր։ Observer, s'enquérir —։

Curieux, euse (էւ-րիէ, իէզ) ած. Ած. փոյթ. հոգատ. ուշակալ։ "Platon, — observateur des antiquités." BOSS. *Hist.* III, 4. "On peut croire que les Assyriens étaient peu connus du côté de l'Occident, puisqu'un poète [Homère] si savant et si — d'orner son poème de tout ce qui appartenait à son sujet, ne les y fait point paraître." ID. *ib.* ‖ Բ. Որ ցանկայ ուսանել, տեսանել կամ լսել նոր ինչ. հետազրբիր։ Je suis — de voir la fin de cette affaire. "Nos soldats furent — de voir le pays." FÉN. *Tél.* X. Այն և զբրաց. Un désir —. Հետազրբիր, բազմախոյզ ցանկութիւն։ Des questions curieuses։ Յայս միտս վարի և իբր ե. ար. Ce spectacle attire les —. La foule des —։ ‖ Յ. Հարցասէր. քննասէր. յորդորախոյզ։ C'est un homme —, qui ne néglige aucune occasion de s'instruire։ ‖ Դ. Որ ցանկայ գիտել զայլոց իրս կամ զգաղտնիս. ընդվզողախոյզ. ընդվզաքնին. գաւառկախոյզ. աւելանդիբ. զրախնդիբ. հետազրբիր. խուզարկ։ Les habitants de cette petite ville sont — à l'excès. Ne soyez pas si — que de fouiller dans mes papiers։ Յայս միտս վարի և իբր ե. Je hais les —. Il faut punir cette petite curieuse։ ‖ Ե. Որ ցանկայ կատել, ժողովել չքնաղ կամ անօգտագիտս իրս. *անօգտախոյզ։ Il est — de vieux livres. Elle est curieuse de fleurs։ Յայս միտս վարի և իբր ե. ար. Le cabinet d'un —. Les — recherchent beaucoup cette variété de tulipe։ ‖ Զ. Նորանշան. զարմանալի. չքնաղ. չնաշխարհիկ. *հետազրբրաշարժ։ Travail —. Voilà qui est —. Bête curieuse. Գ. Անասուն չքնաղ կամ անօգտագիտս որ շարժէ զամենեցուն հետազրբրութիւն։ ‖ Բ. (է-ի-ի. և ընդ.) Անձն զոր կամի ոք տեսանել իբրև զանասուն անօգտագիտս. նորանշան, չնաշխարհիկ անասուն։ = է. ար. Նորանշան, զարմանալի ինչ։ Le — de l'affaire est que . . .

Curion (էւ-րիո) է. ար. Տհմայինն քուրմ Հռովմայեցւոց. առհմապետ։

Curiosité (էւ-րիօզ-իթ) է. իգ. Գ. փոյթ. խնամ. հոգատարութիւն։ "Pour moi qui ai peut-être examiné leur vie avec autant de — que personne." ST-ÉVREM. ‖ Բ. Յանկուիչն տեսանելոյ կամ ուսանելոյ նոր ինչ. հետազրբրութիւն. քննասիրութիւն. հարցասիրութիւն. լսասիրութիւն.

Digitized by Google

խուզարկություն. բազմախուզություն: Louable —. Satisfaire, contenter sa —. Interroger avec —. Հարցանել մանրախուզիւ: "Vous dépeindre ce fameux pays, digne de votre —." FÉN. *Tél.* VIII. Նկարագրել քեզ զերկիրն աշխարհագրագրող, արժանի քումգ հարցասիրութեան: ‖ 3. Տարագայթ հետազրզրութիւն. ընդվզրախուզութիւն. ընդվզրախուզութիւն: Il eut la — d'écouter à la porte. Sa — fut punie: ‖ 4. Կէր, ցանկութիւն չքնաղ իրաց: Avoir la — des tableaux: ‖ 5. Ածոյր, չքնաղ, շնաշխարհիկ իրք: Magasin de curiosités:

† **Curoir,** † **Curon** (կիւ—ուար, կիւ—ոն) է. ար. Գաւազանի մնգրևոյ զարոր. Գ. ծամնակ:

Cursif, ive (կիւ—ւիֆ, իվ) ած. Ս. Ընտր, *ընթացիկ (գիր, գրչութիւն): [Anglaise]:

= է. ներ. Cursive. *Ընտրգիր. *ընթացիկ գիր: (Որ և

Curule (կիւ—ուլ) ած. Chaise —. փղոսկրեայ գահ կամ թիկնաթոռ (նախնի ատենակալաց Հռովմայեցւոց): Magistrats curules. Ատենակալք Հռովմայեցւոց որ նստէին ի փղոսկրեայ գահոյս:

Curviligne (կիւր—վիլինի) ած. *կորագիծ (ձև երկրաչափութեան): [ուակատուց (թուչուն):

† **Curvirostre** (կիւր—վի—ոստր) ած. կորակատուց. կըռ—

† **Curvité** (կիւր—վիտէ) է. ներ. տես Courbure:

Cuscute (կիւս—կիւտ) է. ներ. Տունկ ինչ փնասակար, որոյ ծղօտ կառնեալ յոյլ տունկո՝ հեղձուցանէ զնոսին. գայլախատ. բամբիկնին. բամբատուկ. (տրբ. տ—ը—ր): (Աի և Barbe-de-moine):

A. **Custode** (կիւս—տօտ) է. ներ. ն. Ս. տրադպիր. (Վլ.): ‖ 2. կոզմեական վարադպիր տաճ. սեղանոյ կամ խորանի: ‖ 3. Ծածկոց, քող հաղորդատփոյ [ciboire]:

† B. **Custode** (կիւս—տօտ) է. ար. ն. Տեղապահ գաւառապետական առաջնորդի (վեցարուր արեղոյիցն [capucin]): ‖ 2. Պահապան (ի թանգարանս [musée] խաւիսոյ):

Cutané, ée (կիւ—տանե) ած. Մորթոյ: Muscle —. La gale est une maladie cutanée: [Նաւրբ մորթ:

Cuticule (կիւ—տիկիւլ) է. ներ. Վ. երևի մորթ (մաշեցոյց).

Cutter (կօտ—էր) է. ար. Նաւ ինչ պատերազմիկ միաչոյր. *կոտրայ: (Գրի և Cotre): [ծանի:

Cuvage (կիւ—վաժ) է. ար. Մնալն, հեւալն գինւոյ ի հնձանի:

Cuve (կիւվ) է. ներ. ն. Անօթ մեծ փայտեղէն՝ յորում ճմլի կամ կոխի խաղող, կամ յոր դնեն զգինի նոր հանդերձ ողկուզիւք՝ որպէս զի եռայցէ. հնծան: — de vendange: ‖ 2. կարաս (նաթօտանեղկաց): — de teinturier:

Cuveau (կիւ—վո) է. ար. փոքրիկ հնծան. *հնծանակ:

Cuvée (կիւ—վե) է. ներ. Հնծանն մի լի:

Cuvelage (կիւ—վլաժ) է. ար. Տախտակամած պատելն զնեղրքին կողմն քանահորոց [puits de mine]:

Cuveler (կիւ—վլե) [Je cuvelle. Je cuvellerai.] բ. ն. Տախտակամած պատել զնեղրքին կողմն քանահորոց առ ի պինդ ունելոյ գհողն:

Cuver (կիւ—վե) բ. ն. Մնալ, հեւալ գինւոյ ի հնձանի: C'est du vin qui n'a point cuvé:

= բ. ն. — son vin. ն. (կ—ր—բ. և ընդ.) Նիջել առ ի սթափելոյ յարբեցութենէն, ի գինւոյն. թափել զգինի: ‖ 2. Յածնուլ. Հանդարտել. կակղանալ: Il faut lui laisser — son vin:

Cuvette (կիւ—վեթ) է. ներ. Անօթ լուանալոյ զձեռս. լական: — d'argent, de porcelaine. Le pot et la —:

Cuvier (կիւ—վիե) է. ար. Տաշտ լուանալոյ մեծրաջրով զկտաւս կամ զպատահագնեղէնս:

Cyanhydrique (սիանհիտրիք) ած. *կապուտատակաջրական (թթու, ըստ տարրագիտից):

Cyanogène (սիանօժին') է. ար. *Գազ ինչ անգոյն՝ ի բարակածնէ [azote] և ի ընածխոյ [carbone]. *կապուտատակածին:

† **Cyanomètre** (սիանոմէթր) է. ար. Գործի ինչ քնագիտաց. *կապուտատակչափ:

Cyanure (սիանիւր) է. ար. Միաւորութիւն [combinaison] կապուտատակածնի ընդ պարզ մարմնոյ խմիք. *կապուտատակաւոր: [ճաշակ. կիւսթոս:

Cyathe (սիաթ) է. ար. փոքրիկ անօթ ինչ նախնեաց.

Cyclamen (սիկլամէն') է. ար. Տունկ ինչ, որոյ արմատ է կծու [âcre] և սխորժելի խոզից. արջատակ: (Որ և Pain-de-pourceau):

Cycle (սիկլ) է. ար. Շրջ, շրջան (արեգական, լուսնի): Le — solaire, lunaire, de l'indiction. — épique. Վ. իպատանութիւնք կամ բանաստեղծութիւնք նախնի ժամանակաց ցուեաց. գիւցազնական շրջան, պարբերութիւն: Le — de Charlemagne. Վ. իպատանութիւնք ժամանակի մեծին կարոլոսի. կարոլոսեան շրջան, պարբերութիւն:

Cyclique (սիկլիք) ած. Պարբերական (բանաստեղծ, բանաստեղծութիւն):

† **Cyclobranche** (սիկլոպրանշ) ած. *Բոլորախիկ. *բոլորականջ (ձուկն): [չափից:

Cycloïde (սիկլոիտ) է. ներ. Շրջակերպ գիծ (ըստ երկրաչ.

Cyclone (սիկլոն') է. ար. (ներ. ժամանց) փոթորիկ որ գործէ զնաւս մեծ ի ցամաքի կամ ի ծովս՝ պատահակելով զինքեանս. *հիկլոն: Les cyclones sont fréquents dans la mer des Indes:

Cyclope (սիկլոփ) է. ար. ն. Անուն անճառնի հսկայից՝ որ մի ևնէր ակն ունէին բոլորակ ի ճակատանն (ըստ առասպելոյց). հիկլոպացի. հիկլոպական. *բոլորականեայ: L'antre des cyclopes. Quelques récits mythologiques donnent les cyclopes pour forgerons à Vulcain: ‖ † 2. Հին ինչ ժողովուրդ Արկածիոյ. հիկլոպացիք:

Cyclopéen, enne (սիկլոփէին, էն') ած. հիկլոպացւոյն (շինուած, ձեռակերտ): Quelques antiquaires donnent aux monuments cyclopéens le nom de Pélasgiques:

† **Cyclostome** (սիկլոսթօմ') ած. *Բոլորաբերան (ձուկն):

Cygne (սինի) է. ար. ն. Հաւ ինչ ջրային՝ սպիտակափետուր և երկայնավիզ. կարապ. փոր. Ինչ է—: La blancheur du —. Les anciens croyaient que le — chantait mélodieusement lorsqu'il était près de mourir. En Australie il y a des cygnes noirs. Être blanc, blanche comme un —. Լինել սպիտակամորթ: Le chant du —. (է—ի—ն.) Վ. երգին երգ մեծի երաժշտի կամ բանաստեղծի: ‖ 2. (է—ի—ն.) Բանաստեղծ, ճարտարախօս, երաժիշտ հռչակաւոր. կարապ: Le — de Mantoue. Կարապն Մանտուայ. Վ. իրգիլ: Le — thébain. Կարապն Թերսացւոց. Պինդար: ‖ 3. *Հմտաստեղծութիւն հիւսնայնին կիսաձևգին. կարապ:

Cylindre (սիլինդր—ը) է. ար. ն. Գլան. ղուլան. օձ—ղը: — de marbre, de bois, de verre. Les cylindres d'un laminoir: ‖ 2. Գլան մեծ՝ քարկոչէն կամ փայտեղէն՝ փշրելոյ գհոշտս հողոյ, հարթելոյ զերկիր. Գ. լոգքար: Il faut faire passer le — sur ces allées: (Աի և Rouleau): ‖ 3. Խեցեմորթի ինչ գլանաձև. *գլան: (Որ և Rouleau, կամ լաւ և Volute):

† **Cylindrer** (սիլինդրե) բ. ն. ն. *Գլանաձև գործել: ‖ 2. Անցուցանել ընդ գլան (գկերպաս):

Digitized by Google

Cylindrique (-ինդրիք) ած. *Գլանաձև.

Cymaise (-իզ) է. իգ. տես Cimaise.

Cymbalaire (-ինպալեր) է. իգ. Տունկ մը կապուտ ծաղիկներ ունեցող, որ բուսանի ի վերայ որմոց.

Cymbale (-ինպալ) է. իգ. Գործի մը երաժշտական պղինձի. ծնծղայ. զիլ. Jouer des cymbales.

Cymbalier (-ինպալիե) է. ար. Որ հարկանէ զծնծղան. ծնծղահար. Le — du régiment.

Cymrique (-իմրիք) ած. Կիմրեան (լեզուն կիլտացոց). Le dialecte, la langue —. (Գրի եւս Kymrique).

— է. ար. Կիմրեան լեզուն. Le — se parle dans le pays de Galles.

Cynégétique (-ինեժետիք) ած. Որսոց. որսական. Exercices cynégétiques.

— է. իգ. Արուեստ որսալոյ, կամ որսալոյ շահիլք. *որսաբանութիւն. Traité de —.

Cynips (-ինիփս) է. ար. Միջատ մը պատանեաբեր որ դառնի ի վերայ կաղնեաց, վայրի վարդենեաց, թզենեաց.

Cynique (-ինիք) ած. 1. Շնական. կիւնիկեան. Diogène, philosophe —. La philosophie —. || 2. Շնական. իջեր. անամօթ. Homme — et bravant les convenances. || 3. Շնական. լկտի. ազահագի. պիղծ. Être — dans son langage. Vers cyniques.

— է. ար. Շնական, կիւնիկեան փիլիսոփայ. կիւնիկոս. Diogène le Cynique. Les cyniques étaient mordants et sans pudeur. [մօթաւորեամբ.

† **Cyniquement** (-ինիքման) մ. *Շնականօրէն. անամօթաբար.

Cynisme (-ինիզմ) է. ար. 1. Շնական փիլիսոփայութիւն. ազանդ կիւնիկեանց. շնականութիւն. || 2. Շնականութիւն. յղութիւն. անամօթաբարութիւն. Le — de son langage est révoltant.

Cynocéphale (-ինոսեֆալ) է. ար. Շնագլուխ կապիկ. (Որ և Babouin).

Cynoglosse (-ինոկլոս) է. իգ. Տունկ մը որ վարի ի բժշկութեան. *շանալեզու. (Աբ և Langue-de-chien).

Cynosure (-ինոսիւր) է. իգ. *Հանապատղութիւն մը հիւսիսային բեւեռին. փոքր Արջ. *Շնագէտ. (Որ և Petite Ourse).

Cyprès (-իփր) է. ար. 1. Ծառ մը ուղղաբերձ և յարտաւանս. նոճ. նոճի. սարդ. կիպարիս. սերկ. Allée de —. Chez les anciens, le — était l'emblème du deuil. Planter des — autour d'un tombeau. || 2. (ենթ.) Նոճ. մահ. սուգ. արտմուտիւն. Les — funèbres. Changer les myrtes, les lauriers en —. [ճառատան.

† **Cyprière** (-իփրիեր) է. իգ. Անտառ նոճեաց. *Նոճ.

Cyrénaïque (-իրենայիք) ած. Կիւրենեական (ազանգ կամ վարդապետութիւն փիլիսոփայական, որ կատարած ամենայն բարութեան գՀեշտութիւնն դնէր).

Cyrillien, ienne (-իլլեն, իէնն') } ած. Կիւրեղեան
Cyrillique (-իլլիք) } (սլաւուներէնք կամ նշանագիրք Իւսուաց, Սերուիացւոց և Բուլղարաց, առեղծեալք ի սրբոյն Կիւրեղէ).

† **Cystalgie** (-իսթալժ) է. իգ. Զգայնի ցաւ փամփշտի [vessie]. *փամփշտացաւութիւն.

Cystique (-իսթիք) ած. Պաղնիկաձև փամփշտի (շինւածք, խազուածք).

Cystite (-իսթիթ) է. իգ. *փամփշտաբորգ. (բան բժշկից).

Cystotome (-իսթօթոմ) է. ար. Գործի հատանելոյ զփամփուշտն. *փամփշտահատ.

Cystotomie (-իսթօթոմի) է. իգ. Հատանելի զփամփուշտն առ ի հանելոյ արտաքս զքարն. *փամփշտահատութիւն. [գեղեցիկ.

Cytise (-իթիզ) է. ար. Թուփ մի որ ունի ծաղիկս

Cyzicène (-իզիքէն) է. ար. Ի Կրնատուն. (ի տունս նախնեաց Յունաց). [Tsar).

Czar (ցար) է. ար. Կայսր Իւսուաց. *ցար. (Լաւ եւս

Czarienne. Ի Տիկին կայսրն Իւսուաց. (Լաւ եւս Tsarienne).

Czarine (ցարին') է. իգ. Դշխոյ, կայսրուհի Իւսուաց. *ցարուհի. (Լաւ եւս Tsarine).

Czarowitz (ցարովից) է. ար. Թագաժառանգ որդի կայսեր Իւսուաց. (Լաւ եւս Tsarowits).

D

DAD

D (դի, դը) է. ար. Չորրորդ նշանագիրը և երրորդ բաղաձայն գաղղիական այբուբենիդ.

Da (դա) Պատնիկ որ կցի ընդ մեկբայն Oui և Non և ընդ բացասականն Nenni. Oui-da. Արդարև. ամենևին իսկ այս տրտիս է. Non-da, Nenni-da. Ոչ ընաւ. ամենևին ոչ. արդարև իսկ ոչ.

A. **Dactyle** (տաքթիլ) է. ար. Չափ մի չոյն և լսարին բաղաձայնաձայնութեան յերկայնէ և յերկուց ազօտաց [brève]. ասեղն.

† B. **Dactyle** (տաքթիլ) է. ար. Ճռւքմ կիւբեկիւայ.

Dactylique (տաքթիլիք) ած. Պատկանական (չափ, տաղք).

† **Dactylolalie, † Dactylologie** (տաքթիլոլալի, տաքթիլոլոժի) է. իգ. Արուեստ նշանացի խօսելոյ խլից և համրից. *մատնախօսութիւն. (Որ և Chirologie).

† **Dactyloptère** (տաքթիլոպթեր) ած. և է. ար. Պատառնաթև. ազգ ձկանց.

Dada (տատա) է. ար. 1. Ձի. (մանկտւոյն բարբառով).

DAG

Un petit —. Aller à —. † Son — demeura court à Lérida. Հատած երգիծական երգոյ յօրինելոյ ի վերայ իշխանին կոնդէի [Condé] որ ոչ կարաց առնուլ զքաղաքն Լերիդա, այլ յ'ծուխ դարձաւ իմն օրինակաւ պատշաճիկ յարս անկարող գատաստանին մերձենալ ի կին. "Il avait trouvé une occasion favorable [auprès de la Champmeslé], et cependant oserais-je le dire? Son — demeura court à Lérida." sév. || 2. Գաւազան հեծելութեան (մանկանց).

— C'est son —. (ենթ. և ընդ.) Այս է նորա արժէ ջերմ ցանկութիւն, կամ իղձ.

Dadais (տադե) է. ար. Ապուշ. անմիտ.

† **Dagon** (տագոն) է. ար. Դիք փղշտացւոց՝ մարդակերպ ի վերոյ և ձկնակերպ ի ստորին կողմանէ. Դագոն.

Dague (տակ) է. իգ. 1 Աղգ մի դաշոյնի [poignard]. գաշնակ. || † 2. խորագոյն չուանիակ ի հարկանել գնաւազս. (ուղ.). [հզօրագոյն.

— յե. երկու փոքրիկ և արածայր հղօրագոյն երկաժանի

Digitized by Google

Daguer (դայե) բ. ն. ¶. Հարկանել գաշտնիս. (Վլ.)։ ¶ 2. Վերանալ եղջերուի յիղն [biche]· զուգիլ եղջերուի ընդ եղջին։ ¶ 3. Երագագոյնս թռանիլ (վարուժնակի կամ սրսակոն հասս)։ ¶ † 4. Հարկանել այծից գլխով. խեթել։ Prends garde, ce biquet te daguera։ (Տես և † se Doguer)։

Daguerréotype (դայերէոթիփ) է. ար. ¶. Արուեստ հանելոյ զպատկերս մեծ սենեկի [chambre obscure] ի վերայ մետաղեայ թիթեղան. *դագերատիպութիւն։ Faire faire son portrait au —։ ¶ 2. *Դագերատիպ գործք։ ¶ † 3. *Դագերատիպ պատկեր։

† **Daguerréotyper** (դայերէոթիփել) բ. ն. Ի նկարս հանել զագերատիպ գործառս. *դագերատիպել։

† **Daguerréotypie** (դայերէոթիփի) է. էթ. Դագերեան պատկերահանութիւն։

Daguet (դայե) է. ար. եղջերոս մետաղ տարեկոր, կամ մի և կէս տարեկոր։

Dahlia (դալիա) է. ար. Տունկ ինչ գեղածաղիկ. *գարգինայ. *դահլենական։ — jaune, rouge, simple, double. Semer des dahlias։

Daigner (դենյե) բ. ն. Արժանի առնել, համարել. անգործ լինել (ա). Հաճել. բաւականանալ. չափաւորս կից լինել. ինքնդին պոյսըմէ, երևի։ Il n'a pas daigné lui faire réponse. Զարար արժանի պատասխանի նմա տալոյ։ Cet homme demande que vous daigniez l'écouter. Աւրս այս խնդրէ զի անգործ լինիջիք լսել նմա։ Daignez agréer mes respectueux hommages. Անգործ լերուք, կամ՝ հաճեցարուք ընդունել զիմ խոնարհ մեծարանս. (վարի յաւարտ նամակաց ի գրելն առ մեծ ոմն)։

= ՎԿԱՅ. (ա) "Ի սոցին պղծոյ փս չէիլ ընդ հանապազ անգործս լինիջիր." Թուղթ Սահ. առ Պրակ. Սափ. Բ. 148. — "Աղաչեր ընս զի անգործս լիցի ել ի տպէսցոյանել զնոսայն նորս." Եփր. Համառ. Հ. Բ. 67։

† **Daillot** (դայլօ) է. ար. տես † Andaillot։

Daim (դեն) է. ար. ¶. Շիկերկ [bête fauve] փոքր քան զեղջերու և մեծ քան զայծեամն [chevreuil]· եղջյայծեամն։ Les daims ont leur bois plat et palmé։ ¶ 2. Մարթ եղջյայծեամեան։ Des gants de —։

Daine (դեն', կամ ըստ որարգաց դէն') է. էթ. Եղջյայծեամն մատակ։

† **Daintiers** (դենդիէ) է. ար. յտ. Երկուարթիք եղջերուի։

Dais (դե) է. ար. ¶. Հովանոց. *տանդհովանի (որբոյ տեղանոյ, թագաւորական գահու)։ Un — garni de franges. Sous le —. (է-խոք. և է բնագրի.) ի գահոյս թագաւորութեան։ "Les flammes... forment un — sur sa tête sans le toucher." VOLT. *Mœurs*, 9. Բոցն առագաստանաձև գիպեանայ, կամ՝ խորանաձև առագաստակ զգլխով նորա առանց ի նա մերձենալոյ։ ¶ 2. Ցարկ, կամար, հովանոցակ (տերևոց, գալարեաց). (է բնագրի.)։ ¶ 3. Հովանոց, *տանդհովանի (ընդ որով շրջեցուցանեն զպրսութիւն արքոյ)։ Porter le —. Tenir les cordons du —։

Dallage (դալաժ) է. ար. ¶. Սալայատակ։ ¶ 2 Ցատակելն սալաքարիւ. *սալարկութիւն։

Dalle (դալ') է. էթ. ¶. Սալաքար։ Une cuisine pavée de dalles։ ¶ 2. տես Darne։

Daller (դալե) բ. ն. Ցատակել սալաքարիւ. Ս. սալարկել. Ս. սալակապ առնել։

Dalmatique (դալմատիք) է. էթ. † ¶. Պատմուճան [tunique] ինչ Հռովմայեցւոց ոպիտակ և եզերածիրանի. գալմատական պատմուճան։ ¶ 2. Հանդերձ զոր ապանին դշտակիզք [aube] սարկաւագք և կէս սարկաւագք (տես Լատինացիոն)· Ս. Թաւկալակ (ա)։

= ՎԿԱՅ. (ա) "Գալմատիկայ, որ ի Իտալիէ սարկաւագէ." Պաշտ. Ջամկ. [տաղտկալի ջուրց։

Dalot (դալը) է. ար. Ծակ ի կողս նաւացք ի հոսանս † **Daltonisme** (դալթոնիզմ) է. ար. Ախտ ինչ աչացք չկարելոյ սրոշել ի միմեանց զգոյնս. *դալտոնականութիւն։

Dam (դամ) է. ար. Վնաս. (Վլ.)։ À son —, à mon —։ — La peine du —. Պատիժ գատապարտելոյ ի դժոխս զրկեալ լինելոյ ի տանջանսն Աստուծոյ։

† **Damaras** (դամարա) է. ար. Կերպաս ինչ Հնդկաց։

Damas (դամա) է. ար. ¶. Կերպաս ինչ մետաքսեղէն՝ ծաղկեալ կամ նկարակերպ. գամասկեան կերպաս. *գամասկոս։ — cramoisi, jaune, vert. — de Venise, de Gênes, de Lyon. Lit de —։ ¶ 2. Պատառս [étoffe] ինչ ծաղկեալ սարեղէն, բամբակեղէն կամ կտաւի. *գամասկ։ ¶ 3. Սպասեր պողպատեայ գամասկեան. Ս. գմբշկ։ ¶ 4. Գամասկեան պողպատ. Ս. գմբշկ։ ¶ 5. Ազգ ինչ ասլորդ. գամանի. Շամ էրէէ։ — rouge, blanc, noir, violet, gris, musqué. Prune de Damas։

Damasquiner (դամասքինե) բ. ն. Ցետս գիծս ակոսս կամ արծաթեայ (յերկաթի, ի պողպատ)։

Damasquinerie (դամասքինըի) է. էթ. Արուեստ յետոյ ասկի կամ արծաթի (յերկաթեն)։

Damasquineur (դամասքինօր) է. ար. Դրսատգիչ (երկաթեայ) ասկւով կամ արծաթով։

Damasquinure (դամասքինիւր) է. էթ. Դրսատգ ասկւոյ կամ արծաթեայ (յերկաթեն). գամասկեան գրսատգ։ La — de cette épée est fort belle։

Damassé (դամասե) է. ար. կտաւք սեղանոյ ծաղկեալք իրրև զկերպաս գամասկացի. գամասկեան կտաւ։

Damasser (դամասե) բ. ն. Գործել կտաւս ծաղկեալս իրրև զկերպաս գամասկացի. *գամասկել։

Damassure (դամասիւր) է. էթ. Գամասկեան ճաշմունկք կամ պատկերք ի կտաւս. *գամասկածք։ La — de cette nappe est fort belle։

A. **Dame** (դամ') է. էթ. ¶. Կին տանուտեառն կամ պատրոնի [seigneur]. տիկին։ La — du village, du château. Notre-Dame. Աստուածածին. Տիրամայր։ Աս և զեկեղեցեաց նուիրելոց որոյ կոչին. Notre-Dame de Paris. Տիրամայրն Պարիսի։ ¶ 2. Կին ազնուական արամ պատասխարկեր ձիաւոր [chevalier] սմն. տիկին։ Combattre, mourir pour sa —. La — de ses pensées։ ¶ 3. Կին արամբ կամ ամուսնաւոր. տիկին։ Une jeune —. Comment se portent vos dames? Ma chère —, cela m'est impossible։ ¶ 4. Տիկին. (առ պատուասիրաբար զամենայն կանանց և աղջկանց)։ Être poli avec les dames. Plaire aux dames. Dans ce bal, les toilettes des dames étaient fort élégantes. Il nous manquait une — pour compléter le quadrille. Grande —. Տիկին տոհմիկ, ազնուատոհմ։ Les dames de France. Դատերք արքայի Գաղղիացւոց։ ¶ 5. Տիկին. (անուն պատուոյ)։ Les dames de la cour. — d'atour, de compagnie. տես d'Atour, ի Compagnie։ ¶ 6. Տիկին. (առ գՀասատատարոց կամ զկուսանաց և զկանանիկոսուհեաց)։ Les dames du Sacré-Cœur. Les dames chanoinesses de Remiremont։ ¶ 7. Դէյեզ. (ի խազս քարտախից)։ La — de pique, de cœur, de trèfle, de carreau։ ¶ 8. Դէյեզ. (ի ճաարտակի [échecs])։ — blanche, noire. La — est la meilleure pièce des échecs. Aller à —. Ելանել ի վերջին խորշ ճաարտակի. ելանել ի դշեյեզութիւն։ (Առ և առ Reine)։ ¶ 9.

Digitized by Google

**քար, **վահանակ (ազիւսախաղու)։ Jeu des [dames] de dames. *Ազիւսախաղ. փամ օյանաս։ Jouer aux dames։ ‖ 10. Քար եւնալ ի վերջին խորշ ազիւսախաղուն. ազատ քար. գշխոյ։ — damée. Prendre, battre une —. Aller à —. Եւնանել ի վերջին խորշ ազիւսախաղուն. եւնանել ի գշխոյսութիւն. փամյա ընէմէ։ ‖ 11. **քար, **վահանակ (սապալու) [trictrac]։ Poser une — sur une flèche։

— d'onze heures. Տունկ մի ազխատկածազիկ՝ որոյ սրատաքին կողքն թերթիկն [pétale] կանաչ է։

B. **Dame** (փա՛) յն։ Եա՛րե. սրգաքե՛։ Mais, —, oui. Oh! — non։

C. **Dame** (փա՛) ե. իե. Թուխ (ջրաց)։

Dame-jeanne (փա՛ժան) ե. իե. Մեծ շիշ գինւոյ՝ խեցիգէն կամ ապակիգէն. հադազակ. փակճանա։ Une — clissée. Des dames-jeannes։

Damer (փա՛ր) բ. ն. Դնել ի վերայ հակառակորդին քարի կամ վահանակի՝ որ եւնանէ ի վերջին խորշ ճատրակին կամ ազիւսախաղուն՝ մխւս եւս քար կամ վահանակ օրպէս զի սրսիւացի յայլոցն։ Ma pièce est à dame, damez-la. — le pion à quelqu'un. (ֆոխբ. և ընդ.) Գնել. անցանել. զանցանել. գերազանցել։

Dameret (փա՛ըր) ե. սր. Ա՛յր պճնող և իգասէր։

Damier (փա՛ե) ե. սր. Տախտակ ազիւսախաղուն. *ազիւսախարան։

Damnable (փանա՛ը) ած. 1. Արժանի յանիւխանելիս գտանելոյ գործոց. գտանելի։ Une pensée, une action —։ ‖ 2. Գտանելի. զանազան. գարշելի։ Avancer des maximes damnables։

Damnablement (փանա՛ըման) ս. Գտանելի ի մեծ օրինակաւ. չարաչար. (խօսի)։ Il a abusé — de la confiance qu'on avait en lui։

Damnation (փանափո՛ն) ե. իե. Գտանելութիւն ի սանձանս գժոխոց. յանիւխանելական գտանելութիւն։

Damné, ée (փանե) անց. գ՚երե. 1. Գտանելեալ ի գժոխս. *գժոխագտեալ։ — C'est son âme damnée. (ֆոխբ. և ընդ.) տես յ՚Âme, 4. ‖ 2. Անիծեալ. թշուառական. (ընդ.)։ Cette damnée affaire me fait perdre tout mon temps։ [un —։

— ե. սր. Գտանելեալ ի գժոխս։ Souffrir comme

Damner (փանե) բ. ն. 1. Գտանել ի գժոխս։ Dieu damnera les méchants. Dieu me damne! Ով և օն արասցէ ինձ Աստուած. Աստուածով. (ձև երդմանն)։ Dieu me damne! c'est tout son portrait։ ‖ 2. Արժանի գտանելութեան կացուցանել. գտանելել։ Ce péché damne ceux qui le commettent։ ‖ 3. Արժանի գտանելութեան համարել. գտանելել։ Ces fanatiques damnent tous ceux qui n'ont pas leur croyance։

— Faire — quelqu'un. (ֆոխբ.) Ի լինել, ագիտացուս առնել զոք։ Il a une femme qui le fait —։

= Se —. բ. ա. 1. Անձն գտանելութիւն ի վերայ անձին։ ‖ † 2. Զայրանալ. կատաղել. հայհոյել։

Damoiseau (փամուազո՛) ե. սր. 1. Պատանի ազնուական։ (որ և Damoisel)։ ‖ 2. Երիտասարդ շքագիր կամ քծնող կանանց։

Damoiselle (փամուազե՛լ) ե. իե. Օրիորդ ազնուական. Ս. սամօլէլ։

Danaïde (փանա՛ի) ե. իե. Դանայոսհի. անուն յիսնից գտանելոց Դանաոսի արքայի Արգիւսցւոց, որք բաց ի միոյէն հինգերեսնեւսորս կոխնդիկս՝ սպրդանաք հօր իւրեանց՝ սպանին զարս իւրեանց յառաջնում անգ հարսանեացն դիշերի, և գտատապարտեցան ի ծակ կուրաս կամ ի տաւկաս ամանաց ջուր ի գժոխս։ C'est le tonneau des Danaïdes. (ֆոխբ.) կարաս է այդ Դանայոսհեաց. ոչ այլ ինչ է այս, այլ ի ծակ կարաս արկանել՝ ամանաւ կրել ջուր. (առ գիրեաց որ լինին անընդհատ և մեծամեծ ծախք)։ Cette entreprise coûte beaucoup et ne rapporte rien, c'est le tonneau des Danaïdes։

Dandin (փանդէ) ե. սր. Ապաւշ. (ընդ.)։ Un grand —։

† **Dandinant, ante** (փանդինան, անդ) ած. Երերուն. *ճօճական։ Une démarche dandinante։

Dandinement (փանդինըման) ե. սր. Անընդհատ երերում մարմնոյ։

Dandiner (փանդինե) բ. ն. Տատանել, տարուբերել զանձն անվայելուչ իմն օրինակաւ. (ընդ.)։ Il ne fait que —։ = Se —. բ. ա. նոյն։

Dandy (փանդի) (յե. Dandys, կամ ըստ անգղիականին Dandies) ե. սր. Ա՛յր պճնասէր և հետևող նորաձևութեանց։

Dandysme (փանդիսմ՛) ե. սր. Իարք, գնացք պճնասիրի. զարդասիրիկ բարք։

Danger (փանժե) ե. սր. 1. Վտանգ. տագնապ։ Grand —. Se mettre en —. Արկանել զանձն ի վտանգ։ Mettre en —. ի տագնապի, ի վտանգի կացուցանել։ Être hors de —. Ձերծանիլ ի վտանգէ։ ‖ 2. Վնաս. (ընդ.)։ Il n'y a point de — d'entrer, vous ne dérangerez personne. Quel — y a-t-il de lui parler? Il n'y a pas de —. Ձիք երկիւղ. անհոգ լերուք. (Ֆ.)։ Certes je ne lui prêterai plus d'argent, il n'y a pas de —։

Dangereusement (փանժըզըման) ս. Յատակաձեւ, չարաչար (հիւանդացեալ). կարևվէր (խոցեալ, վիրաւորեալ)։

Dangereux, euse (փանժըե, եօզ) ած. 1. Վտանգաւոր. ճգնաժամ։ Maladie dangereuse. Il est — de s'égarer la nuit dans les forêts։ ‖ 2. Վտանգաւոր. հիւանդակար։ Prenez garde, c'est un homme bien —։

† A. **Danois, oise** (փանուա, ուազ) ած. և ե. Դանիացի։

B. **Danois** (փանուա) ե. սր. Ազգ շուն սրսականի՝ ազխատակ սեռախայտ. դանիցի շուն։

Dans (փան) նե. 1. ի. ի մէջ։ Être — la chambre. Insérer un article — un journal. Mettre quelque chose — une cassette. Être — ses meubles. Ունել իւր առանձինն կամ և կարասի։ — le besoin. Եթէ պէտք ինչ լինիցին։ — sa joie il n'ouvrit pas la porte. Ի խնդալոյն, կամ՝ առ խնդին ոչ երաց զդուռն։ — sa colère. Առ բարկութեանն. (տե. բարկութենէն)։ ‖ 2. Ըստ։ Il entend cela — le sens de saint Augustin։ ‖ 3. Ետս։ Il arrivera — trois jours. Cet ouvrage sera fini — six mois. Ա՛յս գործ կատարեսցի յետս վեց ամսոյ, յամսիս վեց։

— Dans l'intention de, à l'effet de. Faire une chose — l'intention d'être utile. Առնել ինչ գիտաւորութեամբ օգտակար լինելոյ։

Dansant, ante (փանան, անդ) ած. 1. *Կարաւատեր։ "Jamais je n'ai vu une petite fille si dansante naturellement." sév. ‖ 2. *Կարաւայորդոր։ Une musique dansante։ ‖ 3. *Պարանոցիկ։ Une soirée dansante. *Պարանոցիկ երեկոյթ։

Danse (փան) ե. իե. 1. Կարաւածք. պար. պարանոցիկք։ Une fort jolie —. Exécuter une —. Maître de —. *Կարաւուսուցչ։ Entrer en —. 1. ի պար անցանել. մխիլ ի պար։ Il entra le dernier en —։ ‖ 2. (ֆոխբ. և ընդ.) Մխիլ, մխլամուխ լինել ի գործ ինչ։ — Mener la —. տես ի Mener.

Digitized by Google

— Donner une — à quelqu'un. (ֆոխաբ. և ոճ.) Հարկանել զոք չարաչար. արբուցանել ուժգին. ուժգին տաւտակել։ || 2. Երգ, նուագ, եղանակ կաքաւուց։ Jouer toutes sortes de danses։ || 3. կաքաւարան. (ոճ.)։ Aller à la —. Revenir de la —։ [ղացութիւն։

— sur la corde. Լարախաղացութիւն. Ս. պարանախաղ.

— de Saint-Guy. տես Chorée, B.

Danser (դան-ել) բ. ն. կաքաւել. պարել. կայիլա հարկանել։ — avec légèreté, avec grâce. J'ai beaucoup dansé au dernier bal. — sur la corde. 1. խաղալ ի վերայ լարանի կամ պարանի ձգելոյ։ || 2. (ֆոխաբ.) Լինել ի վտանգի, ի գժտարին կամ յանտոյգ վիճակի։ — Ne savoir sur quel pied —. (ֆոխաբ. և ընդ.) Յանհնարս մնանիլ. (այլ. ճարը հատանիլ. ի՛նչ ընելը չգիտանալ)։ — Faire — les écus. (ֆոխաբ. և ընդ.) Առնել ծախս բազմաման. վատնել զինչս։ — Faire — l'anse du panier. (ֆոխաբ. և ընդ.) տես ի Panier։

= բ. ն. կաքաւել. պարել։ — une valse։

Danseur, euse (դան-ըօր, եօզ) է. 1. Պարող. *պարուհի։ Il y avait à ce bal plus de danseurs que de danseuses. Յայնմ պարահանդիսի բազմագոյն եւս էին պարողք քան եղեւ պարուհիք։ Quelle est votre danseuse? || 2. կաքաւիչ. պարաւոր. խաղալիկ (թատրոնի)։ —, danseuse de l'Opéra. —, danseuse de corde. Լարախաղաց. Ս. պարանախաղաց։ (Որ և Acrobate, Funambule)։

† **Dansoter** (դան-օթ-ել) բ. ն. Դոյզն ինչ կաքաւել, պարել. (ընդ.)։ On a dansoté hier soir։

Daphné (դաֆնէ) է. ծ. Թուփ ինչ՝ որոյ տերեւք նմանին նոյն տերեւոց դափնւոյ. *դափնեկ։

† **Darade** (դա-ատ) է. իգ. } տես Alaterne։
† **Daradel** (դա-ատէլ) է. ծ. }

Dard (դար) է. ծ. 1. *Ակռաձեւայր գաւազան որ. ձակելի ձեռամբ. սլաք. տէգ։ Jeter, lancer un —։ || 2. Խայթոց, շիթոց (կարճի, մեղուի)։ || 3. Լեզու (օձի)։ Le reptile agitait son triple —։ || † 4. (ֆոխաբ.) Սլաք (բանից). բանք կսկծելիք, խոցոտիչք։ || 5. Երգ գործարան ծաղկանց. *խգայ։ (Որ և Pistil)։ || 6. Ադգ ինչ ծածան [carpe] ձկան։ (Որ և Vandoise)։

Darder (դար-դէ) բ. ն. 1. Հարկանել, խոցոտել սլաքաւ կամ տէգաւ։ — une baleine։ || 2. Արձակել (ջահէգ, զգաշղայի)։ || 3. (ֆոխաբ.) Արձակել (արեգական ջերմառատ յորձիս)։

— un regard. (ֆոխաբ.) Ակնարկել, Հայիլ յոք (խանդաղատանաւք, լի ցասմամբ)։ — un regard furieux. Տիգս մեղկեցին աչաց խաղալ ի վերոյ ուրուք։

† **Dare** (դար') յՅնթ. Փութ ասական. (ոճ.)։ Dare, dare, dare, voilà un homme qui vient en cabriolet։

Dariole (դար-իօլ') է. իգ. կարկանդակ ինչ տերախառն։

† **Dariolet, ette** (դար-իօլէ, եթ) է. Ս. առաջ կամ ազխին կաւաւ տեառն կամ տիկնոջ իւրոյ. (վէ.)։

Darique (դար-իք) է. իգ. Ոսկի դահեկան նախնի Պարսից. դարեհական։ La — d'or valait environ dix-huit francs cinquante-quatre centimes de notre monnaie։

Darne (դար-նէ) է. իգ. Պատառ, մասն մեծի ձկան։ (Ս երբ ասի և ս Dalle)։

Darse (դար-ս) է. իգ. Ընդքնակողմն նաւահանգստի. (բառ նաւավարաց Միջերկրական ծովու)։

† **Dartos** (դար-տօս) է. ծ. Մաշկ երկաւորեաց կցեալ ընդ փոշտն [scrotum]։

Dartre (դար-դր) է. իգ. Հիւանդութիւն ինչ մորթոյ. ոջլին. խիւխիւք։ — farineuse. Un malade couvert de dartres։

Dartreux, euse (դար-դրէօ, եօզ) ած. 1. Ոջլեան. *ոջլինային։ Affection dartreuse։ || 2. Ոջլինաւոր։ Un enfant —։ Ցայս միտս վարի և իրք է. Un —, une dartreuse։

Dataire (դա-թէր) է. ծ. Պաշտօնեայ ինչ ի գիւանի Հռովմայ քահանայապետից. *թուականագիր։

Date (դատ) է. իգ. Թուական. թուականութիւն։ La — d'une lettre, d'un contrat, d'un événement. La — en est très ancienne. Sans —. 1. Որոյ չիք թուական (նամակ). անթուական։ || 2. (ֆոխաբ.) Հինաւրեայ։ "Et ces arbres sans —, et ces rocs immortels." LAMART. *Harm.* I, 11. — De nouvelle, de fraîche —. Նոր. նորագ. այժմեան։ Une connaissance de nouvelle —. De vieille —. Հին։ Une amitié de vieille —. Prendre —. 1. Դիւրանալ, նշանակել զժամանակն։ || 2. Օր, ժամանակ ասհմանել. ժամադրել։ Je ne puis aller dîner aujourd'hui chez vous, mais je prends — pour la semaine prochaine։

Dater (դատ-ել) բ. ն. Գրանալ, գնել զթուականն։ — une lettre. Sa lettre est datée de Londres. Նամակ նորա ունի կամ կրէ զթուական Լանգլիոյ։

= բ. ն. 1. Սկսեալ լինել յայս ինչ ժամանակի։ L'invention de l'imprimerie date du quinzième siècle. Անգլտութիւն ի հնագոյնսանկարգ գործն հնարեալ է գիւտ տպագրութեան։ Notre amitié date de loin։ || 2. Սկսանել հաշուել յայս ինչ ժամանակէ։ À — de ce jour. Սկսեալ յայսմ օրէ։

Daterie (դատ-էր) է. իգ. 1. Աստան ինչ Հռովմայ քահանայապետից՝ յորում գրին թուականք հրամայոյից, տուչութեան հաստատ պաշտօնէից. աստան թուականագրութեան։ || 2. Պաշտօն թուականագրի. *թուականագրութիւն։ Le pape a donné la — au cardinal un tel։

A. **Datif** (դատ-իֆ) է. ծ. Տրական հոլով։

B. **Datif, ive** (դատ-իֆ, իվ) ած. կարգեալ, կացուցեալ յասանել կամ ի գաւառս. տուչական։ Tuteur —. Curatelle dative։

Dation (դասիօն) է. իգ. Տալն. տուչութիւն։

Datisme (դատ-իզմ) է. ծ. կրկնութիւն նոյնանշան անուանց կամ բառից։ Oh! oui, je suis aise, content, satisfait, ravi de vous voir։ [խօսք։

Datte (դատ) է. իգ. Պտուղ արմաւենւոյ. արմաւ.

Dattier (դատ-իէ) է. ծ. Ծառ ինչ. արմաւենի։ Այն և իսկ ծ. ծ. Palmier —։

Datura (դատ-իւրա) է. ծ. Տունկ ինչ ի տոհմէ շնախաղղոյ [solanum] քնածաւ և թանաւոր. *տատուրկակ. (պրս. խ-ութ-ուրա)։ (Տես և Stramonium)։

Daube (դօպ) է. իգ. Եփոյ ինչ մսոյ ի մսեղմազ կրակի՝ առանձինն ինչ հանդերձանաւք։

Dauber (դօպ-ել) բ. ն. 1. Հարկանել մանրացեալ կըաուփս հանել. (այլ. բանցի զարնել)։ (ոճ.)։ || 2. (ֆոխաբ. և ընդ.) Ծաղր առնել. թերամանիլ. չարախօսել։ || † 3. Եփել զմիս ի մեզմ կրակի առանձինն ինչ հանդերձանաւք։

= Se —. բ. ա. կառուիլ. (այլ. ծեծկռտիլ)։ Ces écoliers se sont bien daubés։ [(ընդ. և խօսք)։

Daubeur (դօպ-էօր) է. ծ. Ա.յայանող. չարախօս.

Dauphin (դօֆին) է. ծ. 1. Մեծ ձուկն ինչ ծովու՝ ի տոհմէ կիտապգեաց [cétacés]. դելփին. խնաւոչ դելէզ։ Le marsouin est une espèce de —։ || 2. Համառատեղութիւն հիւսիսային կիսագնդին. Դելփին։ || 3. Անուն ինչ հին իշխանութեան ի Գաղղիս։ || 4. Անգրանիկ արգի թագաւորին Գաղղիացւոց. անգրանիկ տրգոյ տրգի։

Dauphine (դօֆին') է. իգ. կին անգրանկանն յորգիս թագաւորին Գաղղիացւոց։

Digitized by Google

Daurade (դոռատ) է. իգ. Ձուկն ինչ Մի[illegible]կերկրական ծովու. (Ա. յլ և Dorade, Ս. Ոսկեձուկն).

D'autant (դոթան) ած. սա. տես յ'Autant.

Davantage (դավանթաժ) ս. 1. Աւաւել. և ևս. Vous avez de l'argent, mais il en a —. Je n'en sais pas —. ‖ 2. Ա. յլ. այլ և ս. Vous êtes pressé, ne restez pas —.

† **Davidique** (դավիտիք) ած. Դաւթեան. գաւթական (առացուած, բանաստեղծութիւն).

Davier (դավիե) է. ած. 1. Գործի հանելոյ գառաջին. առաջնահան. ‖ 2. Գործի վարելոյ գշրջանակս առկառի.

De (դը) նխ. 1. ի, յ (բացառական). Délivrer quelqu'un de prison. Ազատել, արձակել զոք ի բանտէ. D'où vient-il? Il vient de l'église. Որտե՞ գայ. Ցհկեղեցւոյն. De la tête aux pieds. Ցառից մինչև ի գլուխ. De soi. Ի ինքեան իւրմէ. յանձնէ իւրմէ. ինքն ըստ ինքեան. ըստ ինքեան De soi, rien n'est permanent sur la terre. Cela s'entend de soi. Ա[illegible]դ իմանի ինքնին. Séparer l'ivraie d'avec le froment. Ընտրել, որոշել, մեկնել, զառաւցանել զորոմն ի ցորենոյն. Aller de ville en ville. Երթալ քաղաք ի քաղաք, քաղաքէ ի քաղաք. De père en fils. Որդի ի հօրէ. De côté et d'autre. Ցերկացուանց կողմանց. առատ և անառատ. *երկառատիք. De façon ou d'autre. Ա[illegible]յպէս կամ այնպէս. ‖ 2. Զ(բացառականաւ). Que pensez-vous de cela? Զի՞նչ խորհիք զայսմանէ. Médire de quelqu'un. Զարհասանել զոմանէ. Parler d'une affaire. Խօսել զգործոյ կամ զկրից ինչ. ‖ 3. Ըստ. Cela n'est pas de mon goût. Ոչ է այդ ըստ իմոյ ճաշակի. ‖ 4. Ընդ. Il est jaloux de votre gloire. Նախանձի ընդ փառս ձեր. ‖ 5. Ա. յոգւոյս. Pleurer de joie. Լալ առ ինքեան, ի ինքնութենէն. De peur d'un plus grand mal il céda. Ցերկի ևս, կամ՝ զկրկուս առ երկիւղ մեծագոյն չարեաց. Mourir de faint. Մեռանիլ առ քաղցի, ի քաղցոյ, ի սովոյ. ‖ 6. Զի. որպէս զի. Dites-lui de venir. Ասացէք նմա զի եկեսցէ. Les habitants de la ville prièrent Jésus de s'éloigner de leur terre. Գաղաքացիքն ազաչեցին զՅիսուս զի գնասցէ ի սահմանաց նոցա. (տես Մատթ. Ը. 34).

— ի մերս՝ լեզուի. De pain. Մի կտոր հացի. Un morceau de pain. Գաւաթ մի ջուր. Un verre d'eau fraîche. Բաժակ մի կրոյ ցուրտ կամ տաք. բաժակ մի ցրտի կրոյ (ա). Le livre de Pierre. Մատեանն Պետրոսի. La maison de mon ami. Տունն բարեկամիս. կամ՝ գործակատարս. Frapper du pied la terre. Բախել առաջի զերկիր. գոփել առաջի. Envelopper de paille. Պատել յարդիւ. "Prosternée aux pieds de J.-C., elle les arrosa de ses larmes, elle les essuya de ses cheveux." BOURD. Անկեալ առ առան Յիսուսի՝ եթաց զոյնս արտասուս իւրովք և հերով իւրով ընդհատց. Il est tailleur de profession, de sa profession. Արուեստիւ, կամ՝ յարուեստէ գերձակ է. Մերթ թագաւորի ածանցիւք կամ բարձ ածականաւ. Une couronne d'épines. Պատակ փշոյ, փշեղէն, ի փշոց. փուշ պատակ. Une table de marbre. Սեղան կճեայ, ի կճոյ. Marchand de vin. Գինեվաճառ. Un homme de haute taille. Այր բարձրահասակ. Dictionnaire des rimes. *Ցանգատան. Maître de danse. *կարաւանապետ. Denys d'Halicarnasse, Faustus de Byzance, և այլք այնպիսիք Թագաւորին Դիանեսիոս Ալիկառնասցի, Փաւստոս Բիւզանդացի, և այլն. Մերթ ոչ ընաս Թագաւորին ի մեզ, որպէս. Se proposer de faire une chose. Դնել ի մտի առնել ինչ. On lui conseille de partir. Խորհուրդ՝ խրատ տան նմա մեկնել, գնալ ի բաց. Je tâcherai de vous satisfaire. Ջանացայց գոհ առնել զձեզ. Le mois de janvier. Ցունուար ամիս. Le fleuve du Rhône. Գետն Հռոդանոս կամ Րոդան. կազմին առվին նախագրութեամբ և բազում մանկտօրէն առացաւածք, որպէս. De jour. Ի տուէ. զցերեկ. De nuit. Գիշերի. գիշերոյն. զգայդ. De jour, la chouette se cache dans les trous, et de nuit elle va chercher sa pâture. De nouveau. Նորոգ. վերստին. De propos délibéré. Կամաւ. խորհրդով.

— De եգեալ ի մէջ մխոյ և նորին բանալ կրկնելոյ՝ ցուցանէ զառաւելազանցութիւնն ըստ երբայական ոճոյ, որպէս. Le saint des saints. Սրբութիւնն կամ առաքին սրբոց, այն է՝ սրբագոյն վայր տաճարին Երուսաղեմի. Le Cantique des cantiques. Երգ երգոց (Սաղմոնիկ). օրհնութիւն օրհնութեանց. L'être des êtres. Էից էակ, այն է՝ Աստուած. Vanité des vanités, et tout est vanité. Ոչնչութիւն ունայնութեանց, ամենայն ինչ ընդունայն է. անառակ անառակաց, ամենայն ինչ անառակ է.

— Զաւանան առվին նախագրութեամբ և բազում գաղղիաբանութիւնք. Ma fille vient de mourir. Դուստր իմ արդ ևս վախճանեցաւ. Ceci est de vous à moi. Ի մէջ մեր երկացուն կացցէ բանս այս. Si j'étais de vous comme de vous. Եթէ էի ես փոխանակ ձեր. եթէ ի տեղւոջ ձեր էի. Aussitôt les ennemis de s'enfuir et de jeter les armes. Թշնամիքն նոյնհետայն ամաչապարկեցին ի փախուստ և ի զէնըզինկեցութիւն. Il s'éloigna tout honteux, et nous de rire. Մեկնեցաւ նա ամօթալից, և մեք սկսաք ծիծաղել. Ils étaient de trente à quarante. Էին արք իրրև երեսուն կամ քառասուն. Je serai chez vous de cinq heures à six. Եկից առ ձեզ ի հինգ ժամէ մինչև ցվեց. Quel chien de métier! Որպիսի՛ անշահ կամ վատթար արուեստ. Des hommes m'ont dit. Արք ոմանք ասացին ինձ. De pauvre il devint riche. Որ տղքատն էր, կամ՝ տղքատն մեծացաւ. յաղքատութենէն եհաս ի մեծութիւն, յընչութիւն. Il y eut cent hommes de tués. Սպանան արք հարիւր. Il aima mieux périr que de se rendre. Լաւ հաճեցաւ մեռանիլ քան թէ լինիլ անձնատուր. Lequel des deux était le plus éloquent, de César ou de Cicéron? կեսար և Կիկերոն՝ ո՞ քան զս պերճախօս էին (բ). (Որմանիք ի քերականաց ուղղագոյն ևս համարիցին ասել. Lequel des deux était le plus éloquent, César ou Cicéron? կամ՝ Lequel des deux, César ou Cicéron, était le plus éloquent?) C'est à vous de parler. Ձեզ վայել է՝ անկ է՝ պատշաճ է՝ արժան է խօսել. De ce que. տես ի Ce.

— De է ևս նշանակ ազնուականութեան. Madame de Sévigné. Տիկինն Սեւինեէ, կամ՝ սիկինն Սեւինեէ. Ցայս միտս De վարի ընտանեբար և իրբ է. ած. Il a ajouté un de à son nom. Il a pris le de.

= վկաց. (ա) "Գոյին չխօտ ու հարին հոգւոյթրեա, այլ հաց և ու արիւն, այլ բոխակ ի շրտի կրոյ." Ոսկ. Մատ. բ. 6. Ցօրգ. 658. = (բ) "Բուրեացն ատրուէն և կրեաց՝ ո՞ տան ը հարուստ էին." Եղնիկ. 70.

A. **Dé** (տե) է. ած. 1. Տապակզուլուիք. քառեայ. կոյ. — à jouer. Jeter les dés. Les dés ont la forme de cubes. C'est un coup de — կամ՝ de dés. (էտիմ. և ընդ.) Բախտի գործ է. Tout est coup de — dans ce monde. Avoir le —. Լինել առաջին յարկանել զքառեայն. À vous le —. 1. Ձեր է կարգն արկանելոյ զքառեայն. Ձեզ անկ է խաղալ. ‖ 2. (էտիմ. և ընդ.) Ձեզ անկ է խօսել, գործել. — Flatter le —. 1. Մեզմով արկանել զքառեայն՝ յաւազիւել զի փոքր ինչ թիւ եկեսցէ. զգուշել զքառեայն.

Digitized by Google

‖ 2. (ֆիգուր. և ընդ.) Խօսել մեզմով զրպարտական կամ զանհաճոյ ինչ իրաց. խօսել ճարտարապետ բանիւք. քաղաքավարել։ En lui annonçant cette nouvelle, il a flatté le —. — Tenir le — dans la conversation. (ֆիգուր. և ընդ.) Տիրանալ իշխել խօսակցութեանն։ — Le — en est jeté. (լտ. Alea jacta est). (ֆիգուր. և առած.) Արկած քաջութեան. հաստատուն ցաւ. վճռացաւ։

‖ 3. Խորանարդ քարեզէն ի ներքոյ սեանց, անօթոց. կիւբիկան։ Le piédestal est composé d'une base, d'un — et d'une corniche։

B. **Dé** (դե) է. ած. Ս. Մատանի, Ա. մատանոց (գերձակաց). Էյ-վի-է։ — à coudre. — d'or, d'argent։

† **Débâcher** (դեպ-ճէ) բ. ն. ի բաց առնուլ զվայն կամ զծածկոյթ սայլի։

Débâclage (դեպ-ճլաժ) է. ած. Մաքրելն զնաւահանգիստ կամ զգետ ի գաւառիկ նաւաց. *նաւահանգուիճութիւն։

Débâcle (դեպ-ճլ) է. իգ. 1. տես Débâclage։ ‖ 2. Լուծումն, հալումն սառանց գետոյ. *սառնահալութիւն։ ‖ 3. (ֆիգուր. և ընդ.) Գահակոծումն. քայքայումն։ Cet accident commença la — de sa fortune։

Débâclement (դեպ-ճլ-ման) է. ած. 1. տես Débâclage։ ‖ 2. Ժամանակ հալելոյ սառանց գետոյ. (Խոլի)։

Débâcler (դեպ-ճլե) բ. ն. 1. Բառնալ, հանել զգաւառիկ նաւս ի նաւահանգստէ։ ‖ 2. ի բաց բառնալ զնիգն (դրան). բանալ (զդուռն). (Ահ.)։ — une porte, une fenêtre։

= բ. ն. Լուծանիլ, հալիլ (գետոյ)։

Débâcleur (դեպ-ճլեօր) է. ած. Ոստիկան հանելոյ զգաւառիկ նաւս ի նաւահանգստէ. *նաւահան։

Débagouler (դեպ-ակ-լե) բ. ն. փոխել. (փէդ)։

= բ. ն. (ֆիգուր.) Զգայլել, ժայթքել, վիժել (բանս նախատանաց). (փէդ)։ — un torrent d'injures։

Débagouleur (դեպ-ակ-լեօր) է. ած. Լուտացող. (փէդ)։

† **Débâillonner** (դեպ-այ-ոնե) բ. ն. 1. ի բաց առնուլ ի բերանոյ զգայլն։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Ազատ առնել (զմիտս), զտպագրութիւն)։ — la presse։

Débaillage (դեպ-այ) է. ած. Լուծանիլն զծրարս բեռանց։ (Որ և Désemballage)։

Déballer (դեպ-լե) բ. ն. Լուծանել զծրարս բեռանց. բանալ զկահս, զպերճս։ (Որ և Désemballer)։ — des marchandises, des meubles։

† = անկոպէր. ինել ի ցոյց զվաճառս։

Débandade (դեպ-անդ-ատ) է. իգ. † Գահակոծումն, ցրուումն (զօրաց)։ La — fut générale։

= À la —. Ազ. առ. Խառնիխուռն. (ընդ.)։ L'armée, les troupes s'en allèrent à la — . — Mettre tout à la — (ֆիգուր. և ընդ.) Զամենայն վեր ի վայր հարեալ խառնակել. (տե. առձն բան առնի ի վերայ ընել)։ — Vivre à la —. Կեալ անկարգութեամբ. ընդվայրասուն լինել։

Débandement (դեպ-անդ-ման) է. ած. Գահակոծումն, ցրուումն (զօրաց)։ Il y eut un — général։

A. **Débander** (դեպ-անդե) բ. ն. 1. Գահկել, արձակել, լուծանել զպատան (վիրաց)։ — une plaie։ ‖ 2. ի բաց առնուլ զպատանն յաչաց։ On débanda les yeux du parlementaire։ ‖ 3. Թուլացուցանել (զաղեղն լարեալ)։ Se — l'esprit. (ֆիգուր.) Հանգիստ, գուշ, ոգի առնուլ ի մտաւորական վաստակոց. արձարծիլ յաշխատութենէ մտաց. հանգչիլ։

† = բ. ն. Բարկանալ. զայրանալ. (Խոլի)։

= Se —. բ. ած. 1. ի բաց առնուլ զպատանն յաչաց իւրոց։ ‖ 2. Թուլանալ (ազեզան). Ս. լարթափիլ։ — Le temps se débande. (ֆիգուր.) Ամպամանալ օդն ի ցրտոյն. (Ղ.)։

B. **Débander** (դեպ-անդե) † բ. ն. Վայրավաստին ցրուել (զզօրս). ցան և ցիր կացուցանել։ [քայիլ։

= Se —. բ. ած. ցրուիլ (զօրաց). ցանիլ ցրուիլ. քայ-

A. **Débanquer** (դեպ-անգե) բ. ն. Շահիլ ի խաղս ինչ քարտախից զամենայն արծաթի խաղատեղին [banquier]. *սեղանաթափ առնել։ On le débanqua deux jours de suite։

† B. **Débanquer** (դեպ-անգե) բ. ն. Մեկնիլ ի Նոր Երկիր յետ զբաս լինելոյ որոց ձուկնկան [morue]։

Débaptiser (դեպ-պդիզ) բ. ն. փոխել զանուն սբսւքի։

= Se —. բ. ած. 1. փոխել զիւր անուն. անանանափոխել զինքն։ Il jugea à propos de se —, pour mieux dérouter les limiers de la police։ ‖ 2. Հրաժարիլ ի մկրտութենէն։ — Je me ferais plutôt — que de consentir à cela. (ֆիգուր. և ընդ.) Լաւ համարիմ հրաժարիլ ի մկրտութենէս քան առնել զայդ։

† **Débarbariser** (դեպ-պ-պդիզ) բ. ն. Գարմանացնել ի մխիթարական վայրենի բարուց. ածել ի քաղաքականութիւն։

Débarbouiller (դեպ-պ-այլե) բ. ն. Մաքրել, լուանալ (զերեսս)։ — un enfant. Se — le visage։

= Se —. բ. ած. 1. Լուանալ զիւր երեսս։ Allez vous —։ ‖ 2. (ֆիգուր. և ընդ.) Ելանել ի ծանծաղ. պրծանիլ ի դժուարին ինչ քրտաց։ Débarbouille-toi comme tu pourras։

Débareadère (դեպ-ա-պ-եր) է. ած. 1. Տեղի ի նաւահանգիստս թափելոյ զբեռինս, զվաճառս. *թափարան։ ‖ 2. Տեղի ուր գան հասանելն և ուսոյն ի բաց մեկնին շոգեկառք. հանգրուան։ (Որ և Embarcadère)։

Débardage (դեպ-պ-աժ) է. ած. Թափելն զփայտ ի նաւէ։ [ածից ի նաւէ, ի նաւակէ։

Débarder (դեպ-պ-դե) բ. ն. Թափել զբեռինս փայ-

Débardeur (դեպ-պ-դեօր) է. ած. Որ թափէ կամ հանէ զփայտ ի նաւուց. *փայտահան։

Débarquement (դեպ-պ-քման) է. ած. 1. Թափելն նաւու զբեռինս, զնաւորդս։ Après le — des marchandises, de tous les passagers։ ‖ 2. Ելանելն ի նաւէ ի ցամաք։ Il fut arrêté à son —։

Débarquer (դեպ-պ-քե) բ. ն. Թափել նաւու զնաւորդս, զբեռինս. հանել արտաքս ի նաւէ։ — des marchandises, des troupes, du canon. Où allez-vous nous —?

= բ. ն. Ելանել ի ցամաք։ Nous débarquâmes en tel endroit, à tel port. Un nouveau débarqué. (ֆիգուր. և ընդ.) Ա. որ այն ինչ հասանել կամ եկեալ է ուրեք. այր նորեկ։

= է. ած. Ելանելն ի ցամաք։ On l'attendait au —։

Débarras (դեպ-ա) է. ած. Զերծումն. ազատութիւն. (ընդ.)։ Les voilà partis, c'est un grand —։

† **Débarrassement** (դեպ-ա-սման) է. ած. 1. ի բաց բառնալն զխոչ և զխոչընդոտ։ ‖ 2. Զերծուցանելն. զերծումն։

Débarrasser (դեպ-ա-սե) բ. ն. 1. ի բաց առնել, բառնալ զխոչ և զխոչընդոտ։ — les rues, les chemins։ ‖ 2. Թափել. ազատել. զերծուցանել։ Cette nouvelle l'a débarrassé d'une grande inquiétude։

= Se —. բ. ած. Թափել՝ քակել զանձն, ինքնաթափել, փարատիլ (հիմքէ, յուսէքէ)։ Il avait une affaire fort ennuyeuse, mais il s'en est débarrassé. Elle s'est débarrassée des importuns. Se — de quelqu'un Ձանձրանալ և Պզտնանալ զոք։

Débarrer (դեպ-ե) բ. ն. ի բաց բառնալ զնիգ կամ զպարսպնական գրան։

Digitized by Google

Débat (դեպ) ի. ար. կռիւ. կռիւ. Հակառակութիւն։ Être en — de quelque chose. Entre voisins il y a toujours quelques débats։

— իր. Վիճաբանութիւն. պայքար։ Les débats du parlement anglais. La clôture des débats։

Débâter (դեպ=դե) բ. ն. Հանել՝ առնուլ ի բաց գՀամեան։ — un cheval, un âne. — C'est un âne débâté. (ֆիգ. և ընդ.) տես յԱne, 2. [աւերել։

† A. **Débâtir** (դեպ=դի) բ. ն. Քակել (գշինուածը)։

† B. **Débâtir** (դեպ=դի) բ. ն. Քակել, լուծանել (գՀաստատեալ կառոյն)։

Débattre (դեպ-դ-է) [Լծորդի իբրև գBattre.] բ. ն. Վիճել. մրգաւել. պայքարել. բանակութիւն լինել. Հակառակել։ — une question. Nous avons plusieurs fois débattu ce point-là. — le prix d'un objet. Հակառակիլ ի գնոյ իրի։

— Se —. բ. ա. Հարաւահարիլ (ձ). Թաւթաւ խաղալ. Ս. Թաւէիքըլել. Ս. ցանցիլ յոյսկոյս և յոյնկոյս. Գ. Թըրպըրտալ. ընդՀարել։ Un poisson qui se débat dans l'eau. Un oiseau qui se débat quand on le tient. Il s'est longtemps débattu contre les gardes qui l'ont arrêté. Se — des pieds et des mains. Se — comme un forcené։

— վՏՏ. (ձ). "Նէ ընդՀարիցի՝ ոչ ըմբռնիցի զնա. նա հարուած հարեալ փրթանիս, տանջ ոչ կրեալ սրտնոյ զնա հարցոյ." Վ. Ա. 714. — "Թէրթ պիտան (այտահարն), ինչ դիցնան . . . ի՞ց կո ասի, և ոչ տեսնին. Ի՞նչու գոյոյ Հաղիւ ի՞ցան տանջանքն." Եղէ. Ընծ. ժԶ. 348. — "Երբ ընկոյն ի վերն հանին — Նըքին նա ի՞նչիքիւ." Տագ. սերդ. — "Գայլն տեսնու յոյս ունի, և տեսու ցանկալ յոյսոյս և յոչիսոյ." Վրդ. Առակ։

Débauche (դեպշ) ի. Ա. 1. Անլափութիւն կերակրոց և ըմպելեաց. չուայտութիւն. զեղխութիւն։ Faire —, la —. Aimer la —։ ‖ 2. Խրախճանութիւն. գինարբուք. (ընդ.)։ Nous avons fait hier une petite —։ ‖ 3. Անառակութիւն. անկարգութիւն. ազակատանք։ C'est un homme plongé dans la —. Se jeter dans la —։

Débauché (դեպշե) ի. ար. Անառակ. խառնադնոց. չուայտաւէր. զեղխ։ C'est un —, un grand —, un vieux —։

† **Débauchement** (դեպշըման) ի. ար. Մոլորեցուցանելը յանառակութիւն։

Débaucher (դեպշե) բ. ն. 1. Ածել յանառակութիւն. զեղծուցանել. մոլորեցուցանել։ — une fille. Les mauvaises compagnies l'ont débauché։ ‖ 2. Հրապուրել. Հանել (զծառայ ի տէրունէ, զգործաւոր ի գործոյն)։ — un domestique, un ouvrier։ ‖ 3. Յորդորել ի դաւաշքութիւն (զզբօսակիս)։ ‖ 4. Ի բաց գարձուցանել զոք ի վաստակոցն կամ յաշխատութենէն ի պատճառս զբօսանաց. ոթափիկցուցանել։ Un de ces jours j'irai vous —. Il faut le —, le mener à la campagne։

— Se —. բ. ա. 1. Ցանառակութիւն, յաղակատանս Համաձայիլ։ (այլ. անկարգութեան զոյնել)։ ‖ 2. Թողուլ զիւր գործս. գալ ի գործոց առնուլ։ Laissez là les affaires pour un jour ou deux, et débauchez-vous։

Débaucheur, euse (դեպշեօ, էօզ) ի. Զեղծուցիչ. մոլորեցուցիչ։ C'est un — de filles. Cette femme est une débaucheuse։

Débet (դեպ) ի. ար. Պնացորդ պարտուց. պարտիք։

Débiffer (դեպիֆֆե) բ. ն. Խանգարել. տգեղանալ. ակարացուցանել. (ընդ.)։ Visage, estomac débiffé։

Débile (դեպիլ՝) ած. Տկար. անզօր. անոյժ։ Un enfant —. Avoir l'estomac —. Une plante —։

Débilement (դեպիլըման) մ. Տկարաբեմամբ։

Débilitant, ante (դեպիլիթան, անթ) ած. Տկարացուցիչ. (բուս բժշկաց)։ Un régime —. La diète est débilitante։

— ի. ար. Դեղ տկարացուցիչ։

Débilitation (դեպիլիթասիօն) ի. Ած. Տկարացուցանելը. տկարանալը. *տկարացումն։

Débilité (դեպիլիթե) ի. Ած. Տկարութիւն։ — de cerveau. Une grande — de nerfs, de jambes, d'estomac։

Débiliter (դեպիլիթե) բ. ն. Տկարացուցանել. կասեցուցանել ի զօրութենէ։

† **Débiller** (դեպիլլե) բ. ն. Ագռաւել, լուծանել զկապս նաւամէիջ գրատարաց։

Débine (դեպին՝) ի. Ած. Զաչտութիւն. Հախտղանք. (ոՀ.)։ Il est tombé, il est dans la —։

† **Débiner** (դեպինե) բ. ն. 1. Խանգարել. եղծանել. (ոՀ.)։ ‖ 2. Զարմախօսել. (ոՀ.)։

Débit (դեպի) ի. ար. 1. Ցամաք վաճառուճի. *արվաճ. (արբ. բիվճ)։ Il y a du — dans cette boutique. Ces étoffes sont hors de mode, elles n'ont plus de —. Marchandises de bon —, de mauvais —. Վաճառք գիւրին, դժուարին ի վաճառել։ ‖ 2. Վաճառականութիւն (գինւոյ, ըմպելեաց)։ ‖ 3. Խանութ. կրպակ։ ‖ 4. Իրաւունք վաճառելոյ վաճառս ինչ՝ արտ մենավաճառ սեպհականէ ի Տէրութենէն։ Obtenir un — de tabac, de poudre, de cartes։ ‖ 5. Պատճառ Հաշուատմատանիք յօրուամ նշանակին գուամուրք Հատուցիցելք ուսմք (Հաւատարութեամբ Crédit բ). Եղք։ J'ai passé telle somme à votre —։ ‖ 6. Փայատհատութիւն։ ‖ 7. (ֆիգ.) Օրինակ կամ եղանակ խօսելոյ, պատմելոյ, կարգալոյ. ասացուածք. կարգացուածք։ Il a un — froid, pénible. Cet orateur a une grande netteté de —։ ‖ 8. Ջափ ջրոյ բղխելոյ յազբերէ։ Le — de cette fontaine est considérable։

Débitant, ante (դեպիթան, անթ) ի. Վաճառող. վաճառականն։ Un — de tabac. *Ծխավաճառ։ Un — de vin. Գինեվաճառ։

Débiter (դեպիթե) բ. ն. 1. Վաճառել (մանր մանր կամ յաճախ)։ — des denrées. — en gros, en détail։ ‖ 2. Ագռանագրել, նշանակել յիւր ուրուք զարծաթն զոր Հատուցիցել ի քէ ուսմք. արձանագրել զոք իրրև պարտապան։ Je vous ai débité de mille francs։ ‖ 3. Հատանել ընդ երկայնութիւն (զփայտ)։ ‖ 4. Ջափել, նշանակել զերկայնութիւն կամ զմեծութիւն (փայտից)։ ‖ 5. Ազցնել (զքար, զիւծ)։ ‖ †6. Ցօշել, Հատանել (զմխ ի ապանգանոցս [boucherie])։ ‖ 7. (ֆիգ.) կարգալ. ընթեռնուլ։ — son rôle, un discours։ ‖ 8. Պատմել. բարբառել. ասել. խօսել։ — des mensonges, des nouvelles։ ‖ 9. Բղխել, ասլ (ազբեր ջուր)։ Cette fontaine débite tant de litres par jour։

A. **Débiteur, euse** (դեպիթեօ, էօզ) ի. Պատմիչ, ասող (ստութեանց, առասպելից, նորալուրց)։

B. **Débiteur, trice** (դեպիթեօ, դրիս) ի. Պարտապան. փոխապարտ։ [զպարտս ուրուք։

— ած. ար. Compte —. Հաշիւ որ յուցանէ զիւր կամ

Déblai (դեպլե) ի. ար. 1. Հող արտաքս պեղեալ. *պեղած։ On emploiera ce —, ces déblais à combler le fossé voisin։ ‖ 2. Ագրաւս պեղելն գՀող։ Le — du terrain։ ‖ 3. (ֆիգ. և ընդ.) Ագաւորն, Թափելն (ի տաղտկացուցչէ առանէ)։ Voilà ces importuns partis; c'est un bon —։

† **Déblaiement** (դեպլեման) ի. ար. տես † Déblayement։

Digitized by Google

† **Déblatération** (դեպլատերասիոն) ֆ. իթ. Լեզուագարութիւն։

Déblatérer (դեպլատերե) բ. ն. Խօսիլ ընդ երկար և աստակութեամբ ընդդէմ ուրուք. լեզուագործիլ (գուժիքէ)։ Il a passé deux heures à — contre moi։

† **Déblayement** (դեպլէյման) ֆ. ար. Աւրտաքս պեղելն (գՀողը)։

Déblayer (դեպլէյե) [Ծնորդի իրրև գPayer.] բ. ն. 1. Աւրտաքս պեղել, ի բաց բառնալ (գՀողն)։ ‖ 2. Պաքրել, յարգարել (գտուն, գսրահ)։

Déblocage (դեպլոքաժ) ֆ. ար. Փախչիլն գշրջօնս, այսինքն գշրջեալ նշանագիրս (ի շարասիս տպագրութեան)։

† **Débloeus, † Débloquement** (դեպլոքիս, դեպլոքման) ֆ. ար. Բառնալն գշրջափակ պաշարումն (քաղաքի)։

Débloquer (դեպլոքե) բ. ն. 1. Սպրիպել գԶինուորս ի բաց բառնալ գշրջափակ պաշարումն։ — une place։ ‖ 2. Փախչիլ գշրջօնս, այսինքն զնշանագիրս շրջկալս սր եգեալ են առ ժամն փախանակ բուն նշանագրացն։

Déboire (դեպուար) ֆ. ար. 1. Ցոսի համ որ ձեայ ի բերանի յետ ըմպելոյ։ Liqueur qui laisse du —։ ‖ 2. (ֆոխաբ.) Դառնութիւն. տրտմութիւն. տագնապ։ Les plaisirs ont leur —. Il a éprouvé bien des déboires։

Déboisement (դեպուազման) ֆ. ար. Պատառելը ծառից։

Déboiser (դեպուազե) բ. ն. Կտրել զանտառս երկրի իրից. ծառակատար առնել. Պծառազերծել։ Depuis qu'on a déboisé les montagnes le cours des fleuves est devenu moins régulier։

Déboîtement (դեպուատման) ֆ. ար. Խախտիլն ոսկերաց. Պոսկրաթափութիւն։ (Ըստ բժշկաց տես Luxation)։

Déboîter (դեպուատե) բ. ն. 1. Խախտել (զոսկր)։ (Ըստ բժշկաց տես Luxer. տես և Démettre, Disloquer)։ La chute qu'il a faite lui a déboîté un os. Il tomba de cheval et se déboîta le bras։ ‖ 2. Ձեղքել, բաժանել ի միմեանց. քակել։ À force de pousser la porte on l'a toute déboîtée։

= Se —. բ. ա. 1. Խախտիլ, թափիլ (ոսկեր յիւրմէ տեղւոջն) (ա)։ ‖ 2. Փակիլ (տախտակաց տեղւանդ)։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Զէյջ՝ պեխել զօձիս ինչ ոչ ի պեպեցն ի պեղեցն ի պեղես պատճառաց. յորմէ յերկիր պեղլոյն խոխրէյջ և յընկերին մոպէյջ, վե՛րդ ոսկեան իսկ մարմնոյն ապոկոնէլ կինի." Ոսկ. եփես. ժԱ. 793։

Débonder (դեպոնդե) բ. ն. 1. Բառնալ, Հանել գկացանն։ — un étang, un tonneau. — son cœur. (ֆոխաբ.) Հեզուլ զսիրտ իւր. թափել զփղձուկ սրտին։ ‖ 2. Լուծանել (գխտաութիւն որովայնի). (ընդ.)։ Il était fort constipé, cette médecine l'a débondé։

= բ. ն. 1. Աւրտաքս հոսիլ (ջրոց աւազանի) յորգութեամբ և արագ արագ։ ‖ 2. (ֆոխաբ. և ընդ.) Զեղուլ. զեղուլ։ Les pleurs qu'elle avait longtemps retenus débondèrent à la fin։

= Se —. բ. ա. 1. Աւրտաքս հոսիլ (ջրոց աւազանի) յորգութեամբ և արագ արագ։ L'étang s'est débondé։ ‖ 2. Աւրտաքս եղանել յորգութեամբ (կարեաց մարմնոյ յետ մեծի որովայնագործութեան)։

Débondonner (դեպոնդոնե) բ. ն. Բառնալ գխըցանն (ի տակառէ)։

Débonnaire (դեպոնէր) ած. Հեզ. հեզահամբոյր։ Un prince —. Caractère —. Un mari —. Աւր սր համբերէ գրժտանաց կնոջ իւրոյ։

Débonnairement (դեպոնէրման) մ. Պհաղցրութեամբ. հեզութեամբ. (հնաոյ)։

Débonnaireté (դեպոնէրթէ) ֆ. իթ. Պհաղցրութիւն. հեզութիւն. (հնաոյ)։

Débord (դեպոր) ֆ. ար. Ցորդելն (հիւթից մարմնոյ, մաղձոյ). զեղումն. (իշ.)։ [գսե. զեղուլից։

† **Débordant, ante** (դեպորման, անթ) ած. Որ զեղ-

Débordé, ée (դեպորե) ած. Զեղեալ. անառակ. ապերասան. լոյծ. ցոփ։ C'est un jeune homme fort —. Une femme débordée. Mener une vie débordée։

Débordement (դեպորմման) ֆ. ար. 1. Ելանելն (գետոյ). զեղումն։ Le — du Nil, de la Seine։ ‖ 2. ՑորդաՀոսանք, վիժանք (հիւթից մարմնոյ)։ Avoir un — de bile։ ‖ 3. (ֆոխաբ.) Ցարձակումն (անկարգ հրապարակաց, խառնաժամութեամբ ապստամբակոչաց). հրապուռն։ Le — des barbares dans կամ sur l'empire romain։ ‖ 4. (ֆոխաբ.) Անչափութիւն. յաճախութիւն. առատութիւն։ Un — de mauvais livres. "L'effroyable — de mille sectes bizarres." BOSS. R. d'Angl. ‖ 5. (ֆոխաբ.) Ընկիք. յորձանք (ի շնութիւն, գովութեանց)։ ‖ 6. (ֆոխաբ.) Անառակութիւն. զեղխութիւն. ցոփութիւն։ Vivre dans le —. Le — des mœurs։

† **Débordément** (դեպորմման) ֆ. Անկարգաբար։

Déborder (դեպորդե) բ. ն. 1. Աւրտաքս եղանել (գետոյ յիւրմէ փոսոյն). եղանել (ա). յորդել. զեղուլ։ La Seine avait débordé et inondait les prairies։ ‖ 2. Ելանել (մաղձոյ յիւրմէ տեղւոյն) (բ)։ La bile déborde. Les humeurs débordent։ ‖ 3. (ֆոխաբ.) Զեղուլ. զեղանիլ։ Sa fureur déborde. La colère déborde de son cœur։ ‖ 4. Պխնել Համառատել, խառնիխուռն. յորդիլ։ ‖ 5. Աւրտաքս եղանել, կարկառիլ։ Cela déborde d'un pied, déborde trop։ ‖ 6. Պհինել (մակուկի ի նաւէ). Ի ըստեղրիլ։ Les chaloupes débordèrent, dès qu'elles virent le feu au brûlot։

= բ. ն. 1. Անցանել (ջրոց) ըստ ափունս. եղանել արտաքս։ ‖ 2. Անցանել զկողիք (նաւակի կամ նաւատորմի թշնամեաց)։ ‖ 3. (ֆոխաբ.) Անգրտգոյն երթալ, կամ անցուցանել քան զդէմ. անդրտգոյնիլ։ Si vous soulevez le flot populaire, il vous débordera. Եթէ յարուցանիք զկոհակ կամ զյորձանս ժողովրդեանն, անդրտգոյնեցնե նա ընդ ձեզ։ ‖ 4. Ի բաց բառնալ զզարգ եզերաց, զԹևիփ [bordure]։ — une jupe, un chapeau։

= Se —. բ. ա. 1. Ելանել, յորդիլ, զեղուլ (գետոյ)։ Le Nil, en se débordant, fertilise les terres qu'il inonde։ ‖ 2. Ելանել (մաղձոյ յիւրմէ տեղւոյն)։ ‖ 3. (ֆոխաբ.) Հեղուլ. զեղուլ. սփռիլ. հեղեղատար հոսիլ, թափիլ։ C'est de la Suède que se débordèrent ces multitudes de Goths qui inondèrent l'Europe. Se — en injures contre quelqu'un. (ֆոխաբ.) Վիժիլ, զգայանալ նախատինս ընդդէմ ուրուք. նախատակծ առնել զոք։ ‖ 4. Պհինել (նաւուս կամ նաւակի յայլմէ նաւէ). Հեռանալ. Ի ըստեղրիլ։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Հաղթէրէյ Նէլսըն ֆեռմ որ ևս ալ վիքտօրիա ֆեռոց տանի, այլ ծովս Նլանդ են, յորմմ Նլսնի ընս վերկիր եէդոցսոց՝ արիասցանել զսինեան բոյս երկրին." Բրս. Վ.կց. Գ. 56. — "Ես չեմ բաղմ ժամանակս ոչ Նլ ֆեռն (Նէլսըն) . . . Նրնի ոչ Նլեսցի տարկասցին, որ Նաֆտցնել ե է տան այդ անասն, ոչ Նլանի Նսրդ . . ևս արարիս Նորս տզրնս՝ Նլ Նսրդ ֆեռոյն." Վ.Հ. Ա. 598, 599. — "Ցալտեռ Նէլսըն ։ Ցէլսնինն Նորս պատասին վնս Նիրս զատատան, Նրդնէլվ զանտին Նրոյն ատատանդոյին ֆալ զգրսնիւն." Նանտոս, մեկն. Ատատ. = (բ) "Անատատել յայնչափ գոյանատրնիւնին գնիզ Նլանի յանտոյն (մարգին) ևս լինի տպոկոնէլ տվնտոյն մարմնոյն." Ոսկ. եփես. ժԲ. 828։

Digitized by Google

† **Débosser** (դեպօ-ս) բ. ն. Լուծանել զծայր չուանի որ պինդ ունի զպարանն։

Débotté (դեպօտե) ած. արտ. Հանելի զիօշիկս. Հատանելն (ուրիք)։ Le — du roi. Il me reçut à son —։ (Գրի և Débotter)։ [զիօշիկս։

Débotter (դեպօտե) բ. ն. Հանել յոտից ուրուք — Se —. բ. ա. Ռահանալ զիօշիկ իւր. Լուծանել զիօշիկս յոտից իւրից։

Débouché (դեպու-շե) ած. արտ. 1. Բերան, ելք (կրճից, ձորոյ). (Ձորա)բերան։ ‖ 2. (ենթբ.) Ելի ազատք. Հնարք. գտանել. ճանապարհ։ Chercher un — pour se tirer d'affaire. d'embarras։ ‖ 3. (ենթբ.) Ճանապարհ գիւրացուցանելոյ գվաճառուածն կամ զարտադրս առաքուածն վաճառաց. հզագ.։ Cette province manque de débouchés pour l'écoulement de ses produits. Ouvrir des débouchés au commerce։ [բան (խազվածք)։

A. **Débouchement** (դեպու-շմն) ած. արտ. Ռահանալի զբե-

B. **Débouchement** (դեպու-շմն) ած. արտ. 1. Բերան (կրճից, ձորոյ). (Ձորա)բերան։ ‖ 2. (ենթբ.) տես Débouché, 2.

A. **Déboucher** (դեպու-շե) բ. ն. 1. Բանալ (զշիշ). Հանել զխցանն։ ‖ 2. Բանալ (զդուռն, զանցս). ի բաց բառնալ գխոչս։

B. **Déboucher** (դեպու-շե) բ. ն. 1. Ելանել ի կրճէ. անցանել յընդարձակ վայր։ L'armée déboucha des montagnes dans la plaine. L'armée déboucha au point du jour։ ‖ 2 Թափել, անկանել, մտանել (գետոյ ի ծով)։ Le Rhône débouche dans la Méditerranée։ ‖ 3. Ելանել, Հանել (փողոցի ի հրապարակն)։

Déboucler (դեպու-կլե) բ. ն. 1. Ազատել, լուծանել զկապ [ardillon] օղոյ կամ ապտակի [boucle]։ — une ceinture, des souliers։ ‖ 2. ի բաց Հանել զծայրի կամ զմասուկ ձիոյ զօգտաճնեցուին որ արգելու զնա ի խառնիլ։ ‖ 3. Խանգարիլ զգանգուր վարսից։

= Se —. բ. ա. 1. Լուծանիլ ոլորի օղոյ։ Mon soulier s'est débouclé։ ‖ 2. Խանգարիլ գանգրիտել Հերաց։ Sa perruque s'est toute débouclée։

Débouilli (դեպու-յի) ած. արտ. Եռացուցանելի ի ջուր գներկանիւթ զգուստա [étoffe] առ ի փորձել զգոյնն։

Débouillir (դեպու-յիր) [Լծորդի իրրև զBouillir.] բ. ն. Եռացուցանել ի ջուր գներկանիւթ զգուստա առ ի փորձելոյ զգոյնն, կամ առ ի վերստին ներկանելոյ։

Déboulonner (դեպու-լընե) բ. ն. ի բաց բառնալ զգաւառ բևեռս (մեքենայից, գործեաց)։

Débouquement (դեպու-քմն) ած. արտ. 1. Ելանելի (նաւի) ի կրճէ։ ‖ 2. Ընդարձ, կիրճ ի ծով կզգեաց։

Débouquer (դեպու-կե) բ. ն. Ելանել (նաւու) ի կրճէ, ըստ կիրճս։

Débourber (դեպուռ-բե) բ. ն. 1. Մաքրել, ի բաց բառնալ զմօր, զտիղմն։ — un fossé, un étang։ ‖ 2. Հանել ի ցառաք (զայլ կամ զկառս ի մեղս կամ ի մօրի) (ա)։ — une charrette, une voiture։ (Որ և Désembourber)։ ‖ 3. Ուրկանել զձուկն ի ջուր յոտակ առ ի մաքրելոյ ի ապականամուխնենէն. գ. յոտակ կրել։ Faire — un poisson։

= վեմ. (ա) "Ի-ր և հոյլ ի պիղծոլ յոտանէն՝ ի-պղծել ծոյր անգին ի հօրէն. և ինձ ի-սոլ-ոլանն գտոյլ գվերհոսիս հանգիստ ապիսոյն վճռոն հանել վիրիվորն ի ցոյտ, անվհնեց փոքրոյ նման ի-սլոյ յերկնէն հնձանիդ."

Débourrer (դեպուռ-ռե) բ. ն. † 1. ի բաց Հանել զմասղ կամ զառն. *առնամաշտիկել։ — une selle։ ‖ † 2. ի բաց Հանել զքուռ կամ զխծխոտս (ի ծխափողոյ [pipe])։ ‖ 3. ի բաց Հանել զքուռ կամ զխծուծ (հրացանի)։ ‖ 4. (ենթբ. և ընդ.) Հրահանգիլ ըստ աշխարհական կարգաց (զերիտասարդ խոժ). ուսուցանել զշրխարհական կարգս։ ‖ 5. Հրահանգիլ, կրթիլ (զերիվար)։

Débours (դեպուռ) ած. արտ. (ից.) տես Déboursés։

Déboursement (դեպուռ-սմն) ած. արտ. Հանելի արծաթի ի քսակէ. Հատուցումն. (Խրճի)։

Débourser (դեպուռ-սե) բ. ն. Հանել արծաթի ի քսակէ. Հատուցանել. ծախել։ Il n'a déboursé que peu d'argent pour cette emplette. Il a acheté une terre, et il l'a payée sans rien —։

Déboursés (դեպուռ-սե) ած. արտ. յկ. Արծաթի Հանեալ ի քսակէ. ծախք։ Il a donné un mémoire de ses —։ Մարիկ ևս ասել միայնոյր. Le tailleur ne demande que son déboursé։

Debout (դըպու) ած. կանգուն. կանգնաւոր. ուղղորդ։ Mettre une colonne, une table —. կանգուն կացուցանել, կանգնել զսիւն, զսեղան։ Se tenir —. կալ, յառնել, ուղղորդ։ Manger —. ՈՒտել յոտնկիսից, յոտն կալով (ա)։ Être —. 1. Ոչ լինել (առն) կործանեալ. կանգուն կալ։ ‖ 2. Լինել յարուցեալ, զարթուցեալ ի քնոյ. (տե. առաջ վրայ բլլալ)։ Tout son monde était —, dès le matin։ ‖ 3. Լինել յարուցեալ ի հիւանդութենէ։ Il se porte mieux, il est —. Dormir —, tout —. Ննջել յոտնկիսից. (տե. առաջ վրայ քնանալ. առաւօտ կուռ ունի նալ)։ Conte à dormir —. (ենթբ. և ընդ.) Զառասխի խօս, զրոյց ձանձրալի։

— Vent —. Ընդդիմակաց, հակառակ հողմի. (ըստ նաւավարաց)։ Nous avions le vent —, vent —։ (Ցայս միաս ամենայն գրէն De bout)։ [et partons։

= Նչդէ. Ելի՛. յոտն կաց. արի՛ք. յոտն կացէք։ —

= վեմ. (ա) "Կոչէի յոտ և յոտ ի ներսն և յոտնկիսից առել ու զայլ ինչ յոյժ առակ, եթե ու զանազանաց ընկերիցն." Ոսկ. Եփես. էի. 927. — "Ցոտն կալ ճանապարհէն գնայիւն." Ա. Հ. Ա. 570։

† **Déboutement** (դեպու-տմն) ած. արտ. Մերժելի (առնէ) զպահանջանս ուրուք։

Débouter (դեպու-տե) բ. ն. Մերժել (առնէ) զպահանջանս ուրուք. վճարել զոք ի պահանջատենէն։ Le tribunal l'a débouté de sa demande։

Déboutonner (դեպու-տնե) բ. ն. Լուծանել զկոճակս (հանգերձից)։ — son habit, son gilet. — Rire, manger à ventre déboutonné. (ենթբ.) Մեծապել, ուռել անչափ։

= Se —. բ. ա. 1. Լուծանել զկոճակս (իւրոց հանգերձից)։ Je me déboutonnai pour respirer plus à l'aise։ ‖ 2. Լուծանիլ կոճակաց (հանգերձից)։ Mon gilet s'est déboutonné։ ‖ 3. (ենթբ. և ընդ.) Խօսել համարձակ. յայտնել զսիրտ իւր։ Se — avec ses amis։

Débraillé, ée (դեպու-յե) ած. գործ. (ենթբ.) Համարձակ. անպատկառ։ Un jeune homme —. Des manières débraillées։

Débrailler (se) (ը դեպու-յե) բ. ա. Մերկանալ անպատկառաբար զլանջս, զորովայն։ Se — devant tout le monde։

Débrider (դեպու-իդե) բ. ն. 1. ի բաց Հանել զպատեաց (երիվարի, գրաստու). պարուրացեալ առնել։ ‖ 2. Պարուրացեալ առնել (զերիվարն) առ ի Հանգչելոյ։ Il est temps de —. La cavalerie venait de —, quand tout à coup on vit paraître les ennemis. Sans —. (ենթբ. և ընդ.)

Digitized by Google

Անգութ, անդադար (վաստակել). անընդհատ (ննջել)։ J'ai travaillé, dormi sept heures sans —։ ‖ 3. (ի-նախ. և ընդ.) փութիանակի գործել. գ. իջևանատեղ։ Il a bientôt débridé son bréviaire։ ‖ † 4. կլանել, լափել (կերակուր). (ո-գ.)։ ‖ † 5. ի բաց բառնալ (ի միրաց) կիրելը մոլութիւն։

Débris (դեպ-ի) ե. ու. 1. բեկոր։ Les — d'un vase, d'une statue, d'un édifice qui vient de s'écrouler. Il ne put rien sauver du *կամ* des — de son navire։ ‖ 2. (ի-նախ.) նշխար. մնացորդ. հատակատոր։ Cette monarchie périt, et plusieurs États se formèrent de ses —. Rassembler les — de sa fortune։ ‖ 3. (ի-նախ. և ընդ.) Մնացուածք (կերակրոց). նշխար. ատոպակ։ Les — d'un repas, d'un pâté։ ‖ † 4. (ի-նախ.) Աւերած. խորտակուած. բեկուած։ (ցայս միտս վարի մխաբար)։ "Les royaumes sortis du — de ce premier empire." BOSS. *Hist.* III, 4. "Convenons qu'au milieu de la dépravation et de la décadence des mœurs publiques, le monde a encore sauvé du —, des restes d'honneur et de droiture." MASS. *Pet. Car. Gloire.* ‖ 5. Վնաս. (վ.)։ [լուծուած։

Débrouillement (դեպ-ույ-ման) ե. ու. Պարզիչ.

Débrouiller (դեպ-ույ) ե. ն. 1. Լուծանել. քակել։ — du fil, de la soie։ ‖ 2. կարգել. յարդարել։ — des papiers, des pièces։ ‖ 3. (ի-նախ.) Լուծանել զկնճռած. պարզել. ճեղնել։ — une intrigue, un mystère։

= Se —. ե. ա. † 1. Պարզիլ։ Le sens de cette phrase se débrouille. Les affaires se débrouilleront։ ‖ † 2. Պարզիլ, յառաջիլ (օգոց)։ "Le ciel commença à se —." VOLT. *Lett.* ‖ 3. Ելանել ի ծանծաղ. հանել զանձն յանգստութիւն։ Laissons-le se —։

Débrutir (դեպ-ի-դի) ե. ն. Ցղիել. ազորիել։ — un diamant, un marbre։ [ազորիուած։

Débrutissement (դեպ-ի-դի-ման) ե. ու. Ցղիուած.

Débucher (դեպ-ուչ) ե. ն. Ելանել (եղջերուն) յանտառէն, ի մեցատեղց։

= ե. ն. Հանել (գէրն) յիւրմէ իջեւէն [fort]։

= ե. ու. Ելանել (էրէզ) յիւրմէ իջեւէն։

Débusquement (դեպ-ուսքման) ե. ու. Հալածել, մերժել զոք (ի դիպան վայրէ)։

Débusquer (դեպ-ուսքե) ե. ն. 1. Հալածել, մերժել զոք (ի գիպան վայրէ)։ Les ennemis s'étaient postés sur une hauteur, nous les en débusquâmes à coups de canon։ ‖ 2. (ի-նախ. և ընդ.) Հանել, կորզել զպաշտօնն ի ձեռաց ուրուք։ Il était entré dans le ministère, mais on l'en a débusqué։

Début (դեպ-) ե. ու. 1. Առաջին հարուած (ի գուռնդխաղս, ի մանգանական գուռնդխաղս [billard] առ ի սեանել ճե ո'վ առաջին խաղալոց իցէ. սկզբնաւորութիւն։ Voilà un beau —։ ‖ 2. (ի-նախ.) Սկիզբն. սկսուած. սկիզբն սկսուածոյ։ Voilà un beau —. Ce — promet. Au — de la maladie. Le — d'un discours։ ‖ 3. Առաջին շարադրած (մատենագրի). առաջին քարոզնէք (ա). սկզբնաւորութիւն։ Œdipe est le — tragique de Voltaire։ ‖ 4. Առաջին խաղ (գերասանի). սկզբնաւորութիւն։ Cet acteur a terminé ses débuts։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Այսօրիկ ինչ չիմց բանիցս պատուղ, երկնչիմ ի նախայ . . . առաջին տրտունջ իմոյ նորաբոյս հատոյս, որ գիրկ տէրէ տէրեցուր խոտոր բարեաց." Խոր. Հատիկ. 324։

Débutant, ante (դեպ-ու, անդ) ե. Սկսնակ. (գերասան, մատենագիր)։ Le — et la débutante ont été fort applaudis. Un — dans la carrière des lettres։

Débuter (դեպ-ու) ե. ն. 1. Խաղալ, մղել զառաջինն (զգնդակն)։ Cette fois, c'est à moi à —։ ‖ 2. (ի-նախ.) Սկիզբն առնել. սկսանիլ։ Le poème débute par une invocation à Vénus։ ‖ 3. (ի-նախ.) Սկիզբն առնել (յառաջադիմի գիտութեանց, գրականութեան)։ — dans la carrière des sciences, dans les lettres։ ‖ 4. (ի-նախ.) Խաղալ (դերասանի) զառաջինն ի թէատրոնի. սկիզբն առնել։ Il a débuté par tel rôle, dans telle pièce։

= ե. ն. ի բաց առնել ի նպատակէ (զգնդակ)։

Deçà (դը-) Նխ. ած. Ցայսմ կուսէ. առաք. յայսկոյս։ La Provence est — les Alpes. — et delà la rivière. Առաք և անդր գետոյն։ Jambe —, jambe delà. ֆ. Աւրկեալ զառ յայսկոյս և յայն. *Հնծեղջաբար. (ընդ.)։ (որ և À califourchon)։

— et delà. գբ. ած. Ցայսկոյս և յայնկոյս. այսր և անդր. առ և անդ։ "Peuples qui erraient — et delà sur des chariots." BOSS. *Hist.* II, 7.

— De —, par —. Նխ. ած. Ցայսմ կուսէ, կազմանէ։ De —, par — la montagne։ [Venez par —։

— De —, par —. գբ. ած. Ընդ այս. յայսմ կուսէ։

— En — de. Նխ. ած. Առաք. յայսմ կուսէ։ En — de la rivière. La flèche est en — de toi. ի քէն և այսր է փքինն։

† — Au —. գբ. ած. Ցայսկոյս. յայսմ կուսէ։ Un Français dira, en parlant du Rhin, que la France est au —, et l'Allemagne au delà։ [Alpes։

† — Au — de. Նխ. ած. Առաք. յայսմ կուսէ։ Au — des

† **Décachetage, † Décachètement** (դեկ-էթաժ, դեկ-էթէթման) ե. ու. Լուծանիլն զկնիքն։

Décacheter (դեկ-էթէ) [Je décachette. Je décachetterai.] ե. ն. Բեկանել, լուծանել, քակել զկնիքն. *կնքաւանել։ — une lettre, un paquet։

= ՎԿԱՑ. "Զգուշ եղերմանիք ու բանայ, և կնիքդ ու բեխանի, և չեզ ընդ ու ցոյանի." ԵՂՇ. Թուղ. 295. — "Նայեցիր և պատուին յոյնսմ ընդունելոյն· առնէին ու վերադրէին լուծանելոյ վրան և ու ճեղուլ վի ներէս էրէսլըն ընթերանալոյ. այլ նախ առաքին յոյնսդին ընդունէին [զգ. Suscription, Adresse] յանէին, և անդառձ առանելոյ պատուղն." Յակ. յշ. ոչ. զանց առնելոյ զվերագիր առաքածոյին գրոց. Հ. Գ. 287։ [քնար։

† **Décacorde** (դեկ-էօռ) ե. ու. Տասնաղի. գաւթեան

† **Décadaire** (դեկ-աէր) ած. Պատշաճեալ ի տասնեակս ընկերհաշտական [républicain] տարւոյ Գաղղիացւոց. տասնօրեայ։

Décade (դեկ-) ե. իե. 1. Ամեն մասանի իրիք բաժանեալ ի տասն գպրութիւնս կամ ի գիրս. *տասնմասնեալ գպրութիւն. տասնեակ։ Les Décades de Tite-Live։ ‖ 2. Տասնօրեայ ժամանակ. տասնեակ։ Les mois grecs étaient divisés en décades։

Décadence (դեկ-դան) ե. իե. 1. Ամա լինելն (տան) յանկումն, ի կործանումն. (խրի)։ Cette maison tombe en —։ ‖ 2. (ի-նախ.) Նուազումն. վատթարութիւն։ La — d'un empire, des lettres, du commerce։ ‖ 3. Անկեալ, նուազեալ, վատթարեալ ժամանակ (հասմէնեական գերդաստանի)։ Les poètes latins de la —։

Décadi (դեկ-դի) ե. ու. Տասներորդ և վերջին օր տասնօրեայ շաբաթիս ընկերհաշտական տարւոյ Գաղղիացւոց. տասներորդ։

Décaèdre (դեկ-աէտր) ած. և ե. ու. *Տասանիստ. *տասանիզեան (հաստատուն մարմին, լատ երկրաչափից)։

† **Décagonal, ale** (դեկ-ոնալ, -լ) ած. Տասանկիւնի։

Digitized by Google

Décagone (դեկ-ագո՛ն) ած. և է. ար. Տասանկիւն. (բառ հրէայ-ապիկց)։ Un bassin —. Un —։

Décagramme (դեկ-ագրա՛մ) է. ար. Զափ տասանց գրամից. *տասնագրամ՝։

† **Décaissement** (դեկէս-էման) է. ար. Հանելն յարկիզէ։

Décaisser (դեկէս-ել) բ. ն. Հանել յարկիզէ։ — des marchandises, des orangers։ [*տասնամսեայ։

Décalitre (դեկ-ալիթր-է) է. ար. Զափ տասանց լտրից. *տասնալտրեայ։

Décalogue (դեկ-ալո՛գ) է. ար. Տասնաբանեայ, տասընպատուիրանի օրէնք, պատուիրանք։ Les tables, les préceptes du Décalogue։

† **Décalque** (դեկ-ալք) է. ար. Հանելն, գրաշրջին գծագրահանութիւն [calque] ծրագրի [dessin] կամ պատկերի իրիք ի վերայ այլոյ թղթոյ կամ կաւոյս։

Décalquer (դեկ-ալքե) բ. ն. Հանել, գրաշրջել գծագրահանութիւն ծրագրի կամ պատկերի իրիք ի վերայ այլոյ թղթոյ կամ կաւոյս։

Décaméron (դեկ-ամէռո՛ն) է. ար. Պատմեան պատմութեանց ղուկասեայց ի տասն աւուրս. տասնօրեայ։ Le Décaméron de Boccace։

Décamètre (դեկ-ամէթր-է) է. ար. Զափ տասանց մետրից. *տասնամետր։ [կան։

† **Décamétrique** (դեկ-ամէթրի-ք) ած. *Տասնամետրական։

Décampement (դեկ-անփման) է. ար. Բառնալն, խազաց-ցանելն զբանակին. չուս։

Décamper (դեկ-անբե) բ. չ. ած. Բառնալ, խազաց-ցանել զբանակին. բառնալ. չուել։ (Որ և Lever le camp)։ "Le Parthe a décampé, pressé par d'autres guerres Contre l'Arménien qui ravage ses terres." CORN. *Rodog.* I, 6. "Enfin, l'ennemi décampe; c'est ce que le prince attendait." BOSS. *L. de Bourb.* ‖ Ց. (դեկ-ան. և ընդ.) Արբառ. ի փախուստ ամենապարել, առաքնապել։ Décampons; il est temps։

† **Décanal, ale** (դեկ-անալ, ալ՛) ած. *կապերդեցական։

Décanat (դեկ-անա) է. ար. ած. Զաթոռ աւագութեան ի ծոցովի եկեղեցականաց, ի կամաւոր աւուցչաց [faculté]. *կարգերդեցութիւն։ Le — du sacré collège, de la faculté des lettres։ ‖ Ց. ժամանակ պաշտամանն կարգերդեցու. *կարգերդեցութիւն։ Pendant son —։

† **Décandre** (դեկ-անդր-է) ած. *Տասանդամեայ (տունկ)։

Décandrie (դեկ-անդրի) է. իգ. Դասակարգութիւն տունկոց՝ որոց ծաղկի ունի տղամայր [étamine] տասն (ըստ գրութեան Լ. Լինեէի). *տասնդամեայութիւն։

† **Décanniller** (դեկ-անիյել) բ. չ. ի բաց գնալ, մեկնել յոչ կամն. (—ի.)։

† **Décaniser** (դեկ-անիզե) բ. չ. Լինել զաւագ, լինել աւագապահ կարգերդեցու. (ի.)։

Décantation (դեկ-անտասիո) է. իգ. Թափելն մեզմով յայլ տարան զհեղանիւթ յատակեալ։

Décanter (դեկ-անտե) բ. ն. Թափել մեզմով յայլ տարան զհեղանիւթ յատակեալ. (ասի ըստ ասրբագրեալց և ըստ գիտագործից)։

A. **Décaper** (դեկ-ապե) բ. ն. Քաղել, ի բաց առնուլ զաղան (յերեսաց մետալից)։ — du cuivre։

B. **Décaper** (դեկ-ապե) բ. չ. Անցանել (նաւս) ընդ աս-բառանդ, ընդ հրատանգան։ [թիւն։

Décapitation (դեկ-ապիթասիո) է. իգ. Գլխատա-

Décapiter (դեկ-ապիթե) բ. ն. ած. Հատանել, բառնալ, առնուլ զգլուխ (գատապարտելոյ). գլխատել. կտրատիլ. կտրատիճատել. գլխով պատուհաս առնել։ Il fut condamné à être décapité։ ‖ Ց. (դեկ-ապ.) Բառնալ զգլուխ կամ զգլխատուրս (ընկերութեան)։ — une société, un corps։

† **Décapode** (դեկ-ապօդ) է. ար. Ստակին կարգ ոտնկապատանիից [crustacés], որպիսի են խեցգետին [écrevisse], տատակոս [homard], կարիճ կամ խեչափառ [crabe]. *տասնոտանի։

† **Décapole** (դեկ-ապօլ) է. իգ. կողմն ինչ հրէաստանի. Դեկապօլիս. Տասն քաղաքք։

Décarreler (դեկ-արէլե) բ. ն. Փակել զպատս յատակի։ — une chambre, une cuisine։

Décastère (դեկ-ասթէր) է. ար. Զափ ինչ փայտից. *տասնատանր։

Décastyle (դեկ-ասթիլ) է. ար. Շինուած տասնասիւնեան։

Décasyllabe (դեկ-ասիլլապ) ած. և. *Տասնվանկեան (բառ, որպիսի է Thesaurochrysonicocrisides՝ գլուսաւոր քերթողի հատուածոյ)։ ‖ Ց. *Տասնվանկեան (տող չափ բանից)։ Cette pièce de vers est écrite en décasyllabes։ Ց այս միտս վարի և իրր է. ար. Un poème écrit en décasyllabes։

Décatir (դեկ-ատի-ր) բ. ն. Բառնալ, եղծանել զփայլիւն (տուեալոց)։ [լիւն (տուեալոց)։

Décatissage (դեկ-ատիսաժ) է. ար. Բառնալն զփայլիւն

Décaver (դեկ-ավ) բ. ն. Շահիլ ի խաղս ինչ քարտախից զամենայն արծաթ հակառակորդին։

Décéder (դեսէդե) [il décède; il décédera; il décéderait.] բ. չ. Մեռանիլ, վախճանիլ (իւրով մահս). վճարիլ ի կենցաղոյս. անցանիլ, երթալ յաշխարհէ։ Il est décédé à l'âge de quatre-vingt-dix ans։

† **Décelndre** (դեսէնդր-է) բ. ն. Լուծանիլ զոր ինչ ածեալ և ոք զմիջով։ — son épée։ [նախ-իւն։

Décèlement (դեսէլման) է. ար. Ցայտնելն. յայտնութիւն։

Déceler (դեսէլե) [Je décèle. Je décèlerai.] բ. ն. Ցայտնել, ի մէջ ածել (գիտակաւ ցեալն). գաղտակ լինել։ Il s'était caché chez son ami, on l'a décelé. Il ne veut pas être connu, n'allez pas le —. — un secret, un crime։ ‖ Ց. Ցայտնել. ցուցանել։ Son action décèle une âme corrompue։

— Se —. բ. ա. Ցայտնել զանձն։

† **Déceleur** (դեսէլէր) է. ար. Ցայտնիչ. գաղտակ։

Décembre (դեսանդր-է) է. ար. Դեկտեմբեր ամիս. (ըստ մերձ՝ քաղդ)։ [չտբար։

Décemment (դեսամման) ս. Ըստ պատշաճի. վայելչապէս

Décemvir (դեսէմվի-ր) է. ար. Անուն տասանց տասնակալաց ընկերհաշտութեանն հռոմայեցւոց. տասնակառ։

Décemviral, ale (դեսէմվի-ռալ, ռալ՛) ած. Տասնակառաց. տասնակառական։ Autorité décemvirale։

Décemvirat (դեսէմվի-ռա) է. ար. Իշխանութիւն տասնակառաց հռոմայեցւոց. տասնակառութիւն։

Décence (դեսան-) է. իգ. և. Վայելչութիւն. պատշաճութիւն։ Il n'est pas de la — de faire telle chose։ ‖ Ց. Հանգամանութիւն. պարկեշտութիւն (ի բանս, ի գնացս)։ Il a une grande — dans ses expressions et dans son extérieur. Cette femme est toujours vêtue avec beaucoup de —։

Décennal, ale (դեսէննալ, ալ՛) ած. Տասնամեան։ Magistrature décennale. Prix décennaux. Fêtes décennales. Հանգէսք և տօնք տասնհերսրդ ամի թագաւորութեան կայսերաց հռոմայեցւոց. *տասնամեակ։

Décent, ente (դես-ան, անթ) ած. և. Վայելուչ. պատշաճ։ Cette conduite n'est pas décente pour un magistrat։ ‖ Ց. Հանգամանաւոր. պարկեշտ։ S'exprimer en termes peu décents։

Digitized by Google

Décentralisation (դե-սանդ-րա-լի-զա-սիօն) ե. ինչ. *Տարակենդրոնացում ։ — administrative ։

Décentraliser (դե-սանդ-րա-լի-զե) բ. ն. *Տարակենդրոնել ։ [խոքեզատիր ։

† **Décептif, ive** (դե-կեպ-տիֆ, իվ) ած. Խաբեական.

Déception (դե-կեպ-սիօն) ե. ինչ. Ձ. Գաղտանք. խաբեություն ։ Cela s'est fait sans fraude ni — ։ ‖ Տ. Վրիպելը ի յուսոյ. *յուսազրկություն ։ Il a éprouvé dans sa vie bien des déceptions ։

Décerner (դե-սեռնե) բ. ն. Ձ. Սահմանել (պատիժ, պատուհաս) ։ Les lois ne décernent aucune peine contre ce méfait ։ ‖ Տ. Հատուցանել (պարգեւս, վարձս) ։ Շնորհել. տալ ։ Le monarque voulut — des récompenses à la valeur. — la palme à quelqu'un. (ե-խոսք.) տես ի Palme ։

Décès (դե-ս) ե. ս. Մահ (բնական). եղք, հրաժարումն յաշխարհէ. (ըստ իրաւագիտաց) ։ Constater le — d'une personne. Vente après — . Il y a eu cette année, dans Paris, plus de naissances que de — ։

Décevable (դե-սէվ-ապլ) ած. Որ դիւրաւ կամ վազ խաբի. դիւրախաբ. վաղապատիր. (խոսք) ։

Décevant, ante (դե-սէվ, վանդ) ած. Գաղտիր. պատրիչ. պատրազական. խաբէական ։ Espoir — ։

Décevoir (դե-սէվ-ուար) բ. ն. Խաբել. պատրել ։ Ces propositions ne tendent qu'à vous — ։

═ Se — . բ. ա. Խաբել զանձն. խաբիլ ։

Déchaîné, ée (դե-շէ-նե) անց. դերբ. Ձ. Ազատեալ ի կապոյ, ի շղթայից ։ Un chien — ։ ‖ Տ. (ե-խոսք.) կապակտաւոր. *շղթայազերծ. առատակ ։ Le bruit des vents déchaînés. Des passions déchaînées ։

Déchaînement (դե-շէն-ման) ե. ս. Ձ. Ազատիլն ի կապոյ, ի շղթայից ։ ‖ Տ. (ե-խոսք.) Զայրուցք. կատաղութիւն ։ On ne vit jamais un pareil — ։

Déchaîner (դե-շէ-նե) բ. ն. Ձ. Ազատել ի կապոյ, ի կապանաց. լուծանել զշղթայս, ձերկաթս ։ — un chien. On déchaîna les captifs ։ ‖ Տ. (ե-խոսք.) Գրգռել ։ Il déchaîne toute sa cabale contre vous. Dès que les passions populaires sont déchaînées, il est difficile de les calmer ։

═ Se — . բ. ա. † Ձ. Ի բաց թօթափել վէրս շղթայս ։ ‖ Տ. (ե-խոսք.) Շնչել (հողմոց) զայրագին, ուժգնակի ։ Les vents se déchaînèrent avec furie. La tempête qui s'était déchaînée s'apaisa à la fin ։ ‖ Տ. (ե-խոսք.) կատաղել. գազանիլ. զայրանալ ։ Je ne sais pourquoi il se déchaîne si fort contre vous ։ [der ։

† **Déchalander** (դե-շա-լան-դե) բ. ն. տես Désachalander ։

Déchanter (դե-շան-թե) բ. ե. Ձ. Խնկանալ. խոնարհիլ ։ Il faudra — . Je le ferai — ։

Déchaperonner (դե-շա-փե-ռոն-ե) բ. ն. Ի բաց առնուլ գկաշեայ գլխանաց (որոսկան հաւու) ։

Déchargе (դե-շարժ) ե. ինչ. Ձ. Թափիլն գբեռնից. Ս. բեռնաբակացումն. *բեռնաթափութիւն ։ Faire la — des marchandises, des colis ։ ‖ Տ. Թեթեւացուցանիլն գբեռն, գծանրութիւնն ։ La — d'un plancher ։ ‖ Տ. Ազատելն միանգամայն բազում հրացկնոց. միախառնեալ հրդգունիւն ։ Une — d'artillerie, de mousqueterie. "Leur effroyable — met les nôtres en furie." boss. *L. de Bourb.* Une — de coups de bâton. Խառն հարուածք գանից. բրածեծ գան. (ընդ.) ։ (Որ և Une charge de coups de bâton) ։ ‖ Տ. Բեռնան, ծակ աւազանի ընդ որ արտաքս հոսին ջուրք ։ Pratiquer une — ։ ‖ Տ. Շտեմարան (ջուրց գետոյ, աղբեր, ջրամբարք [citerne]). ջրակոյս ։ ‖ Տ. (ե-խոսք.) Հոսումն, վիժուածք (հիւթոյ մարմնոյ) ։ ‖ Ժ. Ցեղի ի տունս ուր պահի այն ամենայն որ չէ պիտանի ի հանապազորդ կերակուրս. կուտոց ։ Portez cela dans la — . Pièce de — ։ ‖ Տ. Գիր յայտ առնելոյ եթէ հատուցեալ է ուրուք զիւր պարտս. *հատուցագիր ։ On lui a donné une — de tout. On ne saurait lui rien demander, il a sa — ։ ‖ Ժ. Թեթեւութիւն. ափոփութիւն. գիւր ։ C'est une — considérable pour l'État. Je dois avouer pour la — de ma conscience que . . . Պարտ է ինձ խոստովանիլ առ ի վեմ միաս անխիղճ առնելոյ, եթէ . . . ‖ ԺԱ. Վկայութիւն ի նպաստ ամբաստանելոյ. բարւոք վկայութիւն ։ Il n'a rien dit à la — de l'accusé. Témoins à — . Բարեխաւսք վկայք ։

Déchargement (դե-շարժ-ման) ե. ս. Թափիլն գբեռնից (նաւուց, սայլից). *բեռնաթափութիւն ։

† **Déchargeoir** (դե-շարժ-ուար) ե. ս. Գլան զորով պատէ ատրճանակն զկապարն ։

Décharger (դե-շարժե) բ. ն. Ձ. Թափել զբեռինս ։ — des marchandises, des pierres, du blé ։ ‖ Տ. Ի բաց առնուլ զբեռինս (երկվարիւ, կառաց) ։ — un cheval, une voiture, un navire ։ ‖ Տ. Թեթեւացուցանել (զբեռն, զծանրութիւնն) ։ — une poutre qui fléchit. — le plancher. (ե-խոսք. և ընդ.) Ելանել, մեկնել ի սեռնիկէ ։ — un arbre. Ցապատել զաւելորդ ուղիչս կամ ճիւղս ծառոյ ։ — son ventre, son estomac. Թափել գյաւելուածս արտաքինի (a) ։ ‖ Ձ. (ե-խոսք.) Թեթեւացուցանել. ազատել ։ Cette province était accablée d'impôts, on l'a un peu déchargée. — sa conscience. Անհոգ առնել զիւր միտս ։ Je dis cela pour — ma conscience. — son cœur. Հեղուլ զսիրտ իւր. Թափել զփզձուկ սրտին. (տե. ինչ ար սրտին վրայ առնի դուրս թափիլ) ։ Ma patience est à bout, il faut que je décharge mon cœur. — sa bile, sa colère. (ե-խոսք.) Թափել, հեղուլ յոր գլաստաւին, զբարկութիւն սրտմտութեանն. Թիւնաթափ լինել ։ ‖ Տ. Բարի վկայել (զմարտասանելոյ). արդարացուցանել (β) ։ Ils l'avaient chargé d'abord, mais ensuite ils l'ont déchargé. — d'accusation. Ցայտ առնել զանմեղութիւն կամ զանյանցութիւն ամբաստանելոյ ։ ‖ Ժ. Ազատ կացուցանել զոք (ի պարտեաց). արձակել ։ — quelqu'un d'une dette, d'une obligation. Je l'ai déchargé de ce soin. Il me déchargea de cette commission désagréable ։ ‖ Ի. Ջնջել ի հաշուէ զպարտս հատուցեալս ։ — un compte, son livre ։ ‖ Տ. Ազատել (հրացէնս) ։ — son fusil sur quelqu'un. — un coup. Հարկանել ։ Il lui déchargea un coup de sabre sur la tête. Եհար թրոլիս գգլուխ նորա ։ — un coup de poing. Հարկանել մատրցայգի (տե. բառիցի). կռփել. կռփահարել ։ ‖ Ժ. Թափել, ի բաց հանել (ի հրազինուց) գլիցս, այսինքն զգնդակն և զվառօդն ։ Il est prudent de — les armes dont la charge est ancienne ։

═ բ. ն. Գործել արտաս, բիծս ։ Cette encre décharge ։

═ Se — . բ. ա. Ձ. Թափել զբեռն յանձնէ. ընկենուլ զբեռն ։ Se — d'un fardeau. Se — sur quelqu'un d'une affaire, du soin d'une affaire. Ընկենուլ յոր զկիր իրս (դ). յանձն առնել ուրուք զհոգաբարձութիւն իրիք ։ "Vous vous déchargez sur nous de tout ce qui vous concerne." boss. *Visite*, 2. — Se — d'une faute sur un autre. Ընկենուլ զկիր յանցանս ի վերայ այլոյ ուրուք (դ) ։ ‖ Ջ. Աստաքս հոսիլ (ջուց). Թափիլ (գետոյ ի ծով) ։ ‖ Տ. Թափիլ (դուռնոյ) ։

═ Վկս. (a) "Մոլիսորսան Նեվոլ եվս ի խրեսոյ ինչ մոլհոյ, և փնոյ ի յոլին նասին խոչել պատերսածս սրովյնի."

Digitized by Google

ՎԼ. p. 243. — (β) "Գնաւ յորմէ է գտանգամն ասէն գտ-գտգտրսե, և ոչ է վնասէց վն ուրգտրացուցանէ." Ն. Լմր. Մգ. — (γ) "Ալ-ցնմ զ' յորմէ զմնայն ինչ է ծէ ընկնացուսչ' հա-հատեցէ ինչ գտաչ ուգտչ ինչ էդեէ է գտգտնց." Յոհ. Եփես. ծԱ. 8տրգ. 799. — "Ընկնաց է Տէր վհոտ տս." Մգ. Մգ. 23. — (γ) "Ցանգտգտչ է ձրաց գփանց ընկնացն գմանգանան ի-ցնանց." Եփր. Ալբար. p. 21.

Déchargeur (դէշ-ժէօր) ի. ար. Թափիչ բեռանց. *բեռնահան. [Թիւնն.

† **Décharmer** (դէշ-մէ) բ. ն. Լուծանել զԹովչու-

Déchârné, ée (դէշ-նէ) անց. գէրբ. 1. Մերկացեալ ի մսոյ (ոսկր). Ս. մսաթափ. ‖ 2. Վատահ. ծիւրեալ: Visage —. Mains décharnées. ‖ 3. (էնթոբ.) Ցամաք, մերկ (ոճ բանից).

Décharner (դէշ-նէ) բ. ն. 1. Փերել զմիս (յոսկերաց). (մսագրել (զսակերս) ի մաքսիաց. ‖ 2. Սիւրեցուցանել. Cette maladie l'a fort décharné. ‖ 3. (էնթոբ.) Կտրտատ կոշտատ առնել, մերկացուցանել ի զարգաց (ընճառն). Il décharne son style, et croit le rendre simple.

† — Se —. բ. ա. Սիւրիլ. Ս. մսաթափիլ. Ce cheval se décharne.

† **Décharpir** (դէշ-ժիր) բ. ն. Ջարտ ի կատաղ ի մերկանց թափիլ. քակիլ ի մէմեանց զկատաղս. "Andrès et Trufaldin, à l'éclat du murmure, Ainsi que force monde accourus d'aventure, Ont à les — eu de la peine assez, Tant leurs esprits étaient par la fureur poussés. MOL." *l'Étour.* v, 14.

— վՏՏՏ. "Թերդիր և զբրատն անյիսել յարտանել ի-ւրէ ինքնէ-գործ ի տան զարտ ի խոտէ ի գիմանց քնդիլ." Յոհ. Մատ. ծԹ. 8տրգ. 233. — "Մէ' իոյնէ և ծուգ ատեղիս, այլ ի գիմանց տանիցէ (զնատաղն)." անդ. 232. — "Զօրեն հանգչելիս ջնդիլ ի գիլ անկասել տանիցեն զնէտն." փիլ. Տեսական.

Déchaumer (դէշ-մէ) բ. ն. 1. Փաղել, ի բաց բառնալ զխոզանն. ‖ 2. Վեր ի վերոյ հերկել զերկիրն.

Déchaussé, ée (դէշ-սէ) անց. գէրբ. Moines, carmes déchaussés. Յանգալատար կրօնաւորք, կարմելականք. (Որ և Déchaux).

Déchaussement (դէշ-ծման) ի. ար. † 1. Հանելն յատից զմոյկս, զմուճակս. ‖ 2. Ջատանելն զատատմանս ի ընդաց. ‖ 3. Բաժակիլն, բրևլն շուրջ զծառատիզ.

Déchausser (դէշ-սէ) բ. ն. 1. Հանել յատից ատբառ զմոյկս, զմուճակս. բակացուցանել. — son maître. N'être pas digne de — quelqu'un. (էնթոբ.) Ոչ լինել բատանան լուծանել զերբացս կօշկաց ուրատ. ի վայր գտանիլ քան զոգ. (տես Մրկ. Ա. 7). (Որ և N'être pas digne de dénouer *ում* de délier les cordons des souliers de quelqu'un). ‖ 2. (էնթոբ.) Ալատքս պակել զՀող ի հիմանց արմտի. բակացուցանել. ‖ 3. (էնթոբ.) Մերկացուցանել, մաշել ծառոց զհիմանս արմտի. բակացուցանել. ‖ 4. (էնթոբ.) Շուրջ փորել զծառատիզ. բաժակիլ. Les jardiniers déchaussent les arbres pour mettre du fumier au pied. ‖ 5. (էնթոբ.) Ջատանել զատատմանս ի ընդաց. — une dent avant de l'arracher. Il ne faut pas se frotter les dents rudement, parce que cela les déchausse.

— Se —. բ. ա. 1. Բականալ զիւր մոյկս *ում* զմուճակս. լուծանել զմուճակս յատից. ‖ 2. Անջատիլ ատատմանն ի ընդաց.

Déchaussoir (դէշ-ծուար) ի. ար. Գործի բաժանելոյ գլխոց յատատմանց.

Déchaux (դէշ) ած. ար. Carmes —. կարմելականք որ ոչ ատգանին գուբգայս, այլ ատանգալս *ում* հագաթափս ևէին. ատանգալատար կարմելականք. [(ած.).

† **Dèche** (դէշ) ի. էթ. Ագքատութիւն. հիքսութիւն.

Déchéance (դէյ-նս) ի. էթ. 1. Նուազուածն. անկումն. ‖ 2. կորուստ (իրատանց, ըստ իրատագիտաց). ‖ 3. Անկանիլն ի թագաւորական պատուոյն. *գահընկեցութիւն. La — de Louis XVI prononcée par l'assemblée.

Déchet (դէյ) ի. ար. Նուազութիւն. կորուստ. Il y a du — dans la fonte des monnaies. Ալի ևս էրեք. Il y a déjà bien du — dans son talent, dans sa beauté.

Décheveler (դէշվէլէ) [Je déchevelle. Je déchevellerai.] բ. ն. Խատնատիլ զՀերս.

† **Déchevêtrer** (դէշվէդրէ) բ. ն. տես Délicoter.

Déchiffrable (դէշիֆրապլ) ած. Լուծանելի. ընթեռնելի. Un chiffre qui n'est pas —. Lettre, écriture —.

Déchiffrement (դէշիֆրման) ի. ար. Լուծուածն, ընթերցուածն (ծածուկ գրութեանց, անյայտ նշանագրաց, երամշտական խաղից).

Déchiffrer (դէշիֆրէ) բ. ն. 1. Լուծանել (ընծածուկ գրութիւնս, զանյայտս նշանագիրս). ‖ 2. Լուծանել, ընթեռնուլ, հանել (զգիր յոսկ *ում* խանգարեալ). — un manuscrit, de vieux parchemins. Cela est si mal écrit, que je ne saurais le —. ‖ 3. (էնթոբ. և ընդ.) Ի վեր հանել. հատատ, խնդատմատ լինել. Cette affaire était difficile, il nous l'a bien déchiffrée. Je ne saurais — toute cette intrigue. — quelqu'un. Հատատ, խնդատմատ լինել բատ-ատց *ում* խորհրդոց ուրատք. ‖ 4. Լուծանել, հանել (զխատղ երամշտութեան յատատիսատ անգ. տեսուածեան).

Déchiffreur (դէշիֆրօր) ի. ար. Լուծիչ, մեկնիչ, ընթերցող (ծածուկ, անյայտս *ում* խանգարեալ գրութեանց). Ալի ևէի վերագրատ. Un habile, un excellent, un mauvais —.

Déchiqueter (դէշիքէտէ) [Je déchiquette. Je déchiquetterai.] բ. ն. Հերձատել. հերձատել. կտրատել. Ս. խզբատել. (ած. բզիկ բզիկ ընել). — une feuille de papier, une volaille. On a laissé des ciseaux à la portée de cet enfant, il s'en est servi pour — sa chemise.

Déchiqueture (դէշիքէտիւր) ի. էթ. կտրատածք (պատատած [étoffe]). (վէ.).

Déchirage (դէշիրաժ) ի. ար. Փակիլն (զփայտս լատի *ում* զատաքատիս նատակի).

Déchirant, ante (դէշիրան, անթ) ած. Ագիսզարմ. կսկծագին. կսկծեցուցիչ. Un spectacle —. Des cris déchirants.

Déchiré, ée (դէշիրէ) անց. գէրբ. 1. Գատատեալ. պատատատած. Un vêtement —. Être —, tout —. Ունել զգեստս պատատատածս, քմքմեալս. — Cette femme, cette fille n'est pas tant, n'est pas si déchirée. (էնթոբ. և ընդ.) Չէ ինչ ատգել կինդ, ատղկիկդ. ‖ 2. Կտրելքեալ, քանցեալ (մորմին). ‖ 3. Փակեալ (նատատ). ‖ 4. (էնթոբ.) Հերձեալ. պատատատեալ. [տես և Chien, 1. — Chien hargneux a toujours l'oreille déchirée. (ած.).

Déchirement (դէշիրման) ի. ար. 1. Գատատատմն. Le — des habits était parmi les Juifs une marque de douleur et d'indignation. ‖ 2. (էնթոբ.) Կսկիծ. մորմոքատմն. ազատաթրշանք. — de cœur. ‖ 3. Պատատիկ ցատ ատղեաց. La colique cause des déchirements d'entrailles.

— յի. (էնթոբ.) Գատատատմունք. հերձատածք. պատատատմունք. երկպատատութիւնք. L'Europe est en proie à de grands déchirements.

Digitized by Google

Déchirer (դեշիրե) բ. ն. 1. Պատառել. ցնդել. հերձանել. ցաւատել։ — un habit, une lettre, du papier. Le tigre déchire sa proie. Il s'était déchiré la main. Le voile du temple fut déchiré du haut en bas. Վարագոյր տաճարին պատառեցաւ, ցնդեալ, հերձաւ վերուստ մինչ ի վայր։ — une blessure. տես ի Blessure, 2. — l'oreille, les oreilles. (փոխ.) Վիրաւորել, խայթել (խոսքով մի) զականջս։ ‖ 2. Գոկել (զաչսախտով հատակին)։ ‖ 3. Կեղտել, քանցել, հերձաւել (հարուածով զմարմին)։ ‖ 4. (փոխ.) Պատառել. պատակտել. երկպառակել. երկփեղկել։ L'État était déchiré par diverses factions. L'Église était déchirée par un schisme։ ‖ 5. (փոխ.) Կսկծեցուցանել. մորմոքեցուցանել։ Ce spectacle déchire le cœur, déchire. Այս տեսարան գնցու, ճմլէ զսիրտս. (աշխ. այս տեսարանս մորդուն սիրտը կը կտրատէ, կատր կատր կ'ընէ)։ — les entrailles. Գոլորել զաղիս։ Le spectacle de leurs souffrances me déchire les entrailles։ ‖ 6. (փոխ.) Զարախօսել. ֆշնամանել. Ս. ճշալ։ — son prochain. — la réputation d'un honnête homme. — quelqu'un à belles dents. Ներանալիր բամբասել զոք. չարախօսել զոմէ մէ պատակտել։

= Se —. բ. ա. 1. Պատառել, կեղտել զանձն։ ‖ 2. Պատառիլ. ցնդիլ։ Ma robe s'est déchirée։ ‖ 3. (փոխ.) Գնցուիլ, ճմլիլ (սրտի)։ Je sentis mon cœur se —։ ‖ 4. (փոխ.) Զարախօսել զմիմեանց։ Trop souvent les auteurs se déchirent entre eux, se déchirent les uns les autres։

Déchirure (դեշիրիւր) է. իգ. Պատառուածք. հերձ։ Il y a une — à votre habit։

Déchoir (դեշուար) [Je déchois, tu déchois, il déchoit, nous déchoyons, vous déchoyez, ils déchoient. Je déchus. Je décherrai. Je décherrais. Déchois, déchoyons. Que je déchoie, que nous déchoyions. Que je déchusse. չեք ներկայ գերբայ. Déchu, ue.] բ. ն. 1. Անկանել. յանկասկածութիւն իջանել։ — de son rang, de son poste, de sa réputation։ ‖ 2. Նուազիլ. տկարանալ։ Son crédit, sa fortune, sa réputation, commencent à —։

Déchouer (դեշուե) բ. ն. տես Déséchouer։

Déchu, ue (դեշիւ) անց. գերբ. Déchoir բայի. 1. Անկեալ. վայրանկեալ։ Il est fort — dans l'estime du public. "Bientôt cet État, que vous croyez —, sera la merveille de l'Hespérie." ՐԵՆ. *Tél.* XXII. Les anges déchus. Անկեալ, վայրանկեալ, տապրանկեալ հրեշտակք։ ‖ 2. (փոխ.) Անկեալ, ֆափեալ (ի պատուոյն, յաստիճանէն). վրիպեալ (ի յուսոյ)։

Déciare (դեսիար) է. ար. Տասներորդ մասն կալի [are). *տասներդակալ։

Décidé, ée (դեսիտե) անց. գերբ. 1. Հաստատեալ. վճռեալ. որոշեալ. ստհմանեալ։ Une chose décidée։ ‖ 2. Հաստատ. հաստատուն։ Son style n'a point de caractère —։

Décidément (դեսիտեման) ս. Հաստատութեամբ. հաստատ։ Prendre — son parti. —, cet homme est fou։

Décider (դեսիտե) բ. ն. 1. Վճիռ տալ հաստատել (ի վերայ իրաց զորոց երկբայութիւն է կամ հակառակութիւն). վճռել։ L'Église a décidé ce point։ ‖ 2. Վճարել. վճռապատել. զրոյս առնել. զրոյս առնուլ։ "Les deux rivaux décidèrent leur querelle à Pharsale." BOSS. *Hist.* I, 9. Նախանձորդքն երկոքին վճռեր, կամ՝ զրոյս արարին կռուոյն իւրեանց ի փարսաղ։ ‖ 3. Հաւանեցուցանել. յորդորել։ C'est lui qui m'a décidé à vous écrire. Je suis décidé à partir. Եղեալ է իմ ի մտի մեկնիլ, գնալ ի բաց։ ‖ 4. Հաստատել. ստհմանել. որոշել. վճարել. վճռել։ Eh bien, que décidez-vous? Ils ne purent rien —. Ոչ ինչ կարացին վճարել։ Il fut décidé que . . . Հաստատեցաւ այս բան ի խորհրդեանն, զի . . . եկաց այս բան ի խորհրդին, թէ . . .

= ր. ն. Վճիռ տալ. վճռել. գտանել։ Ne décidons jamais à la légère. — de (quelque chose). Հրամայեն տալ. անօրինել. կարգել. կարգաւորել։ C'est à vous à — de ma fortune. Ի ձեզ ձեր է բարիս իմ։ — de (faire quelque chose). Դնել՝ հաստատել ի մտի, դնել զկամն իւր (առնել ինչ)։ Il a décidé de renvoyer son domestique։

= Se —. բ. ա. 1. Վճարիլ. ի գլուխ հանիլ։ Dans ces temps de barbarie, tout se décidait par la force։ ‖ 2. Հաստատել. որոշել. ստհմանել։ Il est bien lent à se —։

— Se — pour quelqu'un, pour quelque chose. Ի ինդ ի կողմն ուրուք. նախասիրեալ ընտրել զոք, զիրս ինչ։ Les électeurs se décidèrent pour son compétiteur. La victoire se décida pour eux. Նոցա եղև յաղթութիւն (ա)։

= ՎԱՍՏ. (ա) "Եթէ ինչ ինդ յոգւոյին, ընտրեցէք ընտրեալս նոցա զոգս ընդհեղեղ." ԵԶՂ. Գ. 165։

Décigramme (դեսիկրամ) է. ար. Տասներորդ մասն գրամի. *տասներդագրամ։ [*տասներդագրեակ։

Décilitre (դեսիլիթր) է. ար. Տասներորդ մասն լտեր.

Déciller (դեսիյել) բ. ն. տես Dessiller։

Décimable (դեսիմապլ) ած. Տասներորդելի։ Champ —։

Décimal, ale (դեսիմալ) ած. † 1. Տասներորդական. տասներորդական։ Une matière décimale։ ‖ 2. Տասներորդական (հաշիւ, թիւ, կասրակ, ի հատուածս թիւեան)։

= է. իգ. Décimale. Տասներորդ թիւ։

Décimateur (դեսիմատէօր) է. ար. Որ ունէր իրաւունս առնելոյ տասներորդս. տասներորդիչ։

Décimation (դեսիմասիօն) է. իգ. Պատանելի, պատժելն մի ի տասանց վիճակաւ. տասներորդութիւն։

A. **Décime** (դեսիմ) է. իգ. Յակ [taxe] զոր տալիս թագաւորի եկեղեցականք։ [տասներդ։

B. **Décime** (դեսիմ) է. ար. Տասներորդ մասն փռանկի.

Décimer (դեսիմե) բ. ն. 1. Ամի ի տասանէ պատանել, պատժել վիճակաւ. տասներդել։ On décima les vaincus, les rebelles։ ‖ 2. (փոխ.) Կսկծել. (աշխ. ջարդել)։ Ce régiment fut décimé par le feu de l'ennemi։

Décimètre (դեսիմէթր) է. ար. Տասներորդ մասն մետրի. *տասներդամետր։ [տրամկան։

† **Décimétrique** (դեսիմէթրիք) ած. *Տասներդամետրական։

Décintrement (դեսինթրման) է. ար. Բառնալն պատուհանագործ շինուածս կամարացս։

Décintrer (դեսինթրե) բ. ն. Բառնալ պատուհանագործ շինուածս կամարացս։

† **Décirer** (դեսիրե) բ. ն. Գերել, ի բաց հանել զմոմն։

Décisif, ive (դեսիզիֆ, իվ) ած. 1. Իրաւվճիռ. որոշիչ։ Un combat —։ ‖ 2. Հաստատ, հաստատուն (վճիռ, դատաստան)։ Un arrêt, un jugement —։ ‖ 3. *Վճռաշահ. *վճռատու. վճռական։ Les jeunes gens sont ordinairement plus décisifs qu'il ne faudrait. Prendre un ton —։

Décision (դեսիզիօն) է. իգ. 1. Վճիռ. գատաստան։ Cela est contraire aux décisions des conciles. On attend la — du roi, du ministre։ ‖ 2. Դնելն ինչ ի մտի. որոշումն։ Prendre ou former une —։ ‖ 3. Հաստատութիւն, պինդութիւն մտաց։ Il manque de —։

Décisivement (դեսիզիվման) ս. Վճիռ իմն տալով. հաստատութեամբ. *վճռապէս։ Parler, prononcer —։

Digitized by Google

Décisoire (տեցիզուար) ած. Որոշիչ։ Serment —։

Décistère (տեցիսթեր) ք. ար. Տասներորդ մասն մետրի. *տասներորդաչափ։

Déclamateur (տեկլամատէօր) ք. ար. 1. Գերծ ատենախօս, հրապարակախօս. (հնաոճ)։ C'est un excellent —, un mauvais —։ ‖ 2. Հանճար ուսուցիչ պերճախօսութեան (իր գրոցս նախնեաց)։ ‖ 3. Ճարտարախօս կամ մեսմերիզիոգիր կոկոզաբան [emphatique]. *ճամարտակ։ Un — ridicule, fatigant։

— ած. կոկոզաբան։ Ton —. Un style —։

Déclamation (տեկլամասիոն) ք. էթ. 1. Արուեստ հրապարակախօսութեան՝ պարապատրաստուած շարժմունքով և ձայնիւ. պերճ ատենախօսութիւն, հրապարակախօսութիւն։ La — est une des parties de l'art oratoire. — oratoire, théâtrale. Avoir la — belle, noble. Avoir une mauvaise —։ ‖ 2. Հրահանգք ատենական պերճախօսութեան (Քաղեր Հաւաստից)։ Les déclamations de Quintilien։ ‖ 3. Կոկոզաբանութիւն. *ճամարտակութիւն։ Il y a un peu de — dans ce discours, dans cet ouvrage ‖ 4. Ձառ անիմաստ՝ ունայն յիմաստից։ Ce discours n'est qu'une ennuyeuse —։ ‖ 5. Թղթամանիկ ճառ. Թղթամանիք։ Son plaidoyer ne contient que des déclamations contre sa partie։

Déclamatoire (տեկլամատուար) ած. 1. Գերծ ատենախօսութեան (տրտնեաս)։ ‖ 2. Փքացեալ, ուռուցիկ (բանք)։

Déclamer (տեկլամէ) բ. ն. Ճառել, կարդալ, ազդել պերճախօսութեամբ, պարապատրաստուած ձայնիւ և շարժուածովք։ — un discours. Il a déclamé son rôle avec âme։ Ած է ա անիմիգիր. Un acteur qui déclame bien։

— բ. ն. Յարձակիլ, խօսել բանիւք (ի վերայ ուրուք, խրճիք). արձակիլ զնէզս (առ ոք)։ Il déclame toujours contre les personnes en place. — contre le luxe։

Déclaratif, ive (տեկլարատիֆ, իվ) ած. Յայտարար. յայտնիչ։

Déclaration (տեկլարասիոն) ք. էթ. 1. Յայտարարութիւն. յայտնութիւն։ — publique, solennelle։ ‖ 2. Հրապարակութիւն (պատրաստի)։ ‖ 3. Համար. Թիւ։ Donner à ses créanciers une — de son bien, de son avoir։ ‖ 4. Խոստովան լինելի գնէր սէր կամ զուարճանս. յայտարարութիւն. (առ գործոց)։ Faire une — d'amour, sa —։ [ցնէ։

Déclaratoire (տեկլարատուար) ած. Յայտնիչ. ցուց.

Déclaré, ée (տեկլարէ) ած. Բացագէմ. բացագիմի։ Ennemi, ami —. Partisan —։

Déclarer (տեկլարէ) բ. ն. 1. Յայտ առնել. յայտնել. ծանուցանել. ցուցանել. *յայտարարել։ — son amour, sa passion, sa volonté. Nous déclarons y adhérer. Les employés de la douane, de l'octroi demandent aux voyageurs: n'avez-vous rien à —? Il lui déclara ses desseins. Պերճացաւ նմա գնէր խորհուրդս։ — la guerre. Յայտ առնել պատերազմ ի վերայ... ազդ առնել պատերազմ առ... Հրապարակել, (պտ. բառիս) պատերազմ։ La France déclara la guerre à l'Autriche. — la guerre à quelqu'un, à quelque chose. (ենթբ.) Յայտ առնել պատերազմ ի վերայ... Bossuet avait déclaré la guerre à Fénelon pour le quiétisme։ ‖ 2. Կարգալ. քարոզել. նշանակել։ — rebelle. On le déclara coupable de haute trahison։ ‖ 3. Գտանել լինել. ի վէր հանել։ — ses complices։

— Se —. բ. ա. 1. Յայտնել զանձն։ Il s'est déclaré l'auteur de ce livre։ ‖ 2. Յայտնի լինել. երեւել. ի յայտ բերեալ գալ։ La maladie se déclare։ ‖ 3. Յայտնել, մերկանալ զիւր միտս։ Il ne veut point se — là-dessus։ ‖ 4. Լինել ի կողմն կամ ի թիւրէ ուրուք. Թիւն ածել ուժիք. ձեռս առալ յոգ։ Le public s'est déclaré pour lui. La victoire s'est déclarée pour nous. Մեր եղև յաղթութիւն։ ‖ 5. Ընդդէմ գտանալ ուժիք. յառնել ի վերայ ուրուք։ "Maxence se déclara contre Constantin." BOSS. *Hist.* II, 10.

† **Déclencher** (տեկլանշէ) բ. ն. Վերացուցանել զկէզուակ մղլակի [loquet] առ ի բանալ դդուռն։

† **Déclic** (տեկլիք) ք. ար. 1. *Զսպանակ [ressort] յորոյ ի բաց բառնալն՝ սկսանի շարժիլ մեքենայն։ ‖ 2. *Զսպանակ ցցահար ոտիանի [mouton]։

Déclin (տեկլէն) ք. ար. 1. Անկումն. խոնարհումն. նուազումն։ L'empire penchait vers son —. Le — du jour. Խոնարհիլ ասուրն։ Le — de la vie. Վախճան, կատարած կենաց. մահ։ Le — de la lune. Պակասիլ, հիւծանիլ լուսնի. Ի. փուլ։ ‖ 2. *Զսպանակի արով ատելիք կոյծհանի [chien] հրացանից անկանի ի վերայ սկայհակին [bassinet]։

† **Déclinabilité** (տեկլինապիլիթէ) ք. էթ. Հոլովելիին լինել անուանց, բառից. հոլովականութիւն։

Déclinable (տեկլինապլ) ած. Ընդունակ հոլովից. հոլովական. հոլովելի։ Nom, adjectif —։

Déclinaison (տեկլինէզոն) ք. էթ. 1. Խոտորումն. հակելի։ ‖ 2. Հոլովումն (անուանց, բառից)։

Déclinant, ante (տեկլինան, անթ) ած. 1. Որ նուազ զի կամ ակսրանայ։ Pouvoir —։ ‖ 2. Հակաձ։ Cadran, plan —։

Déclinatoire (տեկլինատուար) ած. Ընդունելոյ զիբառաստութիւն ատենի իրիք. հրաժարական. *մերժական։ Exceptions, fins déclinatoires։

— ք. ար. Ենդրելի ելանել յայլ ատեան։

Décliner (տեկլինէ) բ. ն. 1. Խոտորիլ։ — vers le sud, vers l'est։ ‖ 2. (ենթբ.) Խոնարհիլ. անկանիլ. նուազիլ. ակսրանալ։ Sa fièvre décline depuis peu. Ses forces déclinent beaucoup. Son génie commençait à —. Le jour commence à —. Օրն սկսանի ատրաժամիլ. տիւն սկսանի կարճանալ։

— բ. ն. 1. Ոչ ճանաչել վերատեսութիւն ատենի իրիք և ենդրել ելանել յատեան այլոյ գատաւորի. մերժել։ — la juridiction, la compétence d'un juge, d'un tribunal։ ‖ † 2. (ենթբ.) Հրաժարիլ. ի բաց կալ։ Il déclina l'honneur qu'on voulait lui faire։ ‖ 3. Հոլովել (զանուանս, ըստ քերականաց)։ — un nom. — son nom. (ենթբ. և ընդ.) Անկ, յայտ առնել զնէր անուն։ Il fut obligé de — son nom։ [Un terrain —։

Déclive (տեկլիվ) ած. Ձառ ի վայր. առ ի թաւալ։

Déclivité (տեկլիվիթէ) ք. էթ. *Ձառիվայրութիւն։ La — d'un terrain։ [un moine։

† **Décloîtrer** (տեկլուատրէ) բ. ն. Հանել ի վանաց։ —

Déclore (տեկլոր) [Ետրդի իրրև գClore.] բ. ն. Գաղել, գցանկի, գրրմնծս։ — un jardin, un champ. Un jardin déclos. Պատել անցանկ։ [գրևեռս։

Déclouer (տեկլուէ) բ. ն. Թափել, հանել, խլել

Décochement (տեկոշման) ք. ար. Արձակիլն զնետ. նետաձգութիւն։

Décocher (տեկոշէ) բ. ն. 1. Ձգել, արձակել նետս։ ‖ 2. (ենթբ. և ընդ.) Արձակել (բառս նախատանաց, գոհութեան)։

Décoction (տեկոգսիոն) ք. էթ. Ըմպելի բժշկական

գոր կազմին եռացուցանելով ի լուր գեղս կամ առնկս. Ս. մեղուխ. (արբ. խմիպոխ)։ Faire une — de mauve. Boire une —։

† **Décognoir** (դեքոյնուար) ի. ար. տես † Cognoir։

Décoiffer (դեքուաֆէ) բ. ն. 1. ի բաց առնուլ գլխածկոյթ կամ զգործս գլխոյ։ Décoiffez cet enfant. Sa femme de chambre la décoiffait։ ‖ 2. խառնակել զհեր։ Le vent l'a toute décoiffée։ ‖ † 3. (ի խոբ.) Հանել ի մտաց ուրուք զխորհուրդ ինչ։ ‖ 4. (ի խոբ. և ընդ.) ի բաց հանել զգլխածկոյթ խցանի շշոյ. ըմպել զշիշ գինւոյ։

= Se —. բ. միջ. 1. խառնակել, խառնակել զիւր հեր։ ‖ 2. ի բաց առնուլ զիւր գլխածկոյթ կամ զգործս գլխոյ։ Elle est occupée à se —։ ‖ 3. խառնակել զմիմեանց հեր։ Ces deux femmes se sont prises aux cheveux, et se sont décoiffées l'une l'autre։

† **Décolérer** (դեքոլէրէ) բ. չ. ցածնուլ, զիջանիլ, գադարել ի բարկութենէ. (ահ.)։ Il n'a pas décoléré de toute la journée։

Décollation (դեքոլասիոն) ի. իգ. Գլխատումն (ցամբ. Յովհաննու Մկրտչի)։ [ատակ)։

† Ա. **Décollement** (դեքոլման) ի. ար. Հատանիլն (գառա-

Բ. **Décollement** (դեքոլման) ի. ար. Անջատումն, կտրվումն (իրիք մածուցիկոյ սոսընձով կամ ոսկորիւ)։

Ա. **Décoller** (դեքոլէ) բ. ն. Հատանել զպարանոց. գլխատել։

Բ. **Décoller** (դեքոլէ) բ. ն. Անջատել, կտրիլ (զմածուցիկոյն սոսնձով կամ ոսկորիւ)։

= Se —. բ. միջ. Անջատիլ (իրաց մածուցիկոյց սոսընձով կամ ոսկորիւ)։ Des ais qui se décollent։

Décolleter (դեքոլէթէ) [Je décollète. Je décollèterai.] բ. ն. Հատանել զօձիս պարեգօտի՝ այնպէս զի երևեսցին պարանոցն և ուսքն. *օձատել։

= Se —. բ. միջ. Կրճատել (կնոջ) զուս և զպարանոց։

Décoloration (դեքոլորասիոն) ի. իգ. Կորուսանիլն գիւր գոյն. գունատութիւն։ La — de la peau։

Décolorer (դեքոլորէ) բ. ն. եղծանել զգոյնն. գունատել. ժաժգունել. *գունաթափ առնել։ La maladie l'a toute décolorée. Le vinaigre décolore les lèvres։

= Se —. բ. միջ. եղծանիլ գունոյ. գունատիլ. ժաժգունիլ։ Son teint s'est décoloré։

Décombrer (դեքոմպրէ) բ. ն. Բառնալ զփլածս, զաւերածս, զաղտեղութիւնս։ — une rue, un passage։

Décombres (դեքոմպր) ի. ար. յգ. Կոյտ փլածից կամ աւերակաց շինուածոյ. փլածք. Ս. փլատակք։

† **Décommettre** (դեքոմետր) բ. ն. Քակել (գչուան հիւսեալ)։

Décomposer (դեքոմփոզէ) բ. ն. 1. Լուծանել զմարմին ինչ յիւր պարզական մասունս. *տարրաքայքայել. *տարրալուծել։ ‖ † 2. Ժաժանել զրատմանկիւն յերկքանկիւնս (յերկրաչափութեան). *տարրալուծել։ ‖ † 3. Հանել զպատարիչս [facteur] յարտադրելոյ [produit] (ի. Համարտղութեան)։ ‖ 4. Ապականել։ La chaleur décompose les matières animales։ ‖ 5. (ի խոբ.) եղծանել. ապականել։ La maladie, la mort avait décomposé ses traits։

= Se —. բ. միջ. 1. Ապականիլ։ Une liqueur qui se décompose։ ‖ 2. եղծանիլ. այլայլիլ։ À la lecture de l'arrêt, son visage se décomposa, tous ses traits se décomposèrent։

Décomposition (դեքոմփոզիսիոն) ի. իգ. 1. *Տարրալուծութիւն. *տարրալուծութիւն։ La — chimique d'une substance։ ‖ 2. (ի խոբ.) Ժաժանիլն ի պարզագոյն մասունս. *տարրալուծութիւն։ La — d'une idée, du discours. La — d'un mot en ses éléments։ ‖ 3. Ապականութիւն։ La — du sang, des humeurs։ ‖ 4. (ի խոբ.) եղծումն. այլայլութիւն։ La — du visage, des traits։

Décompte (դեքոմթ) ի. ար. Հատանիլն կամ հատածն ի հաշուէ։ Il y a tant de —. Trouver du — dans une affaire. (ի խոբ. և ընդ.) Ս. իւրոց լինել ի յաւագին խրամէ։ Il attend cent mille francs de cette affaire, mais il y trouvera bien du —։

Décompter (դեքոմթէ) բ. ն. 1. Հատանել ի հաշուէ։ Sur ce qu'on lui doit, il faut — ce qu'il a reçu։ ‖ 2. (ի խոբ. և ընդ.) Նահատիցս ցանել զկարծիս։ Il avait de grandes prétentions, mais il a eu à —։

† **Déconcertement** (դեքոնսերթմուն) ի. ար. 1. խանգարումն. եղծումն։ Le — des mesures qu'il avait prises։ ‖ 2. (ի խոբ.) խռովութիւն. այլայլութիւն։

Déconcerter (դեքոնսերթէ) բ. ն. 1. խանգարել զհամաձայնութիւն երգոց միաբանութեան (ա), զմիաձայն միաբանութիւն երգոց կամ նուագարանաց։ Il ne faut qu'une voix discordante pour — toutes les autres։ ‖ 2. խանգարել. եղծանել։ "La transpiration, diminuée ou facilitée, déconcerte ou rétablit toute la machine du corps." ՖԷՆ. *Tél.* XVII. ‖ 3. (ի խոբ.) խռովել. շփոթել. պղտորել։ Cette victoire déconcerta les alliés. Cela déconcerte tous mes projets. Il faut peu de chose pour le —։

= Se —. բ. միջ. † 1. կորսուանիլ զմիաձայն միաբանութիւն։ Des voix qui se déconcertent։ ‖ 2. խանգարիլ. եղծանիլ։ "Que verrons-nous dans notre mort qu'une vapeur qui s'exhale, que des esprits qui s'épuisent, que des ressorts qui se démontent et se déconcertent?" BOSS. *Duch. d'Orl.* ‖ 3. (ի խոբ.) խռովիլ. շփոթիլ։ C'est un homme qui se déconcerte aisément։

= ՎԻՍԱ. (ա) "Անհաւասար եղանչ՝ անկոմ ասի ե ընի որ խանդրիչ ե եղանչ, ե պայնայնութիւն երգոց փոքանութիւնն խանդրիչ." Ղևոնդ. վ. Հ. ԲԻ. 674։

† **Déconfès, esse** (դեքոնֆէս, ս) ած. Անխոստովան (մեռանիլ)։

Déconfire (դեքոնֆիր) [Ծորգի իբրև զConfire.] բ. ն. 1. Անհնարին հարուածս հասուցանել (ի վիճակի իշնամեաց). չարաչար հարկանել, խորտակել (զզօրս իշնամեաց). (վլ. այժմ սակ ընդ խաղ)։ ‖ 2. (ի խոբ. և ընդ խոչ) Ըմբիշ բանել. պատպանձեցուցանել։

Déconfiture (դեքոնֆիթիւր) ի. իգ. 1. Անհնարին, մեծ բեկումն (զօրաց). սաստիկ կոտորած. (վլ.)։ Grande, sanglante — ։ ‖ 2. (ի խոբ.) կոտորած. (տես. ջարդ)։ Les chasseurs firent une grande — de gibier. Որսորդքն մեծ ինչ նախճիրս որոց կոտորեցին։ Il y avait à ce repas quantité de volailles, force pâtés, etc., on en fit une belle, une grande —։ ‖ 3. (ի խոբ. և ընդ.) Բնաւին կործանումն (վաճառականի, տեղանատրի)։ Les banqueroutes qu'il a essuyées ont été cause de sa —։ ‖ 4. Անկարութիւն (պարտապանի) հատուցանելոյ։ Tomber en —։

Déconfort (դեքոնֆոր) ի. ար. Սրտաբեկութիւն. վհատութիւն. (վլ.)։

Déconforter (դեքոնֆորթէ) բ. ն. Սրտաբեկ առնել. լքուցանել. (վլ.)։

= Se —. բ. միջ. Լուծանիլ. լքանիլ. վհատիլ. (վլ.)։

Déconseiller (դեքոնսէյէ) բ. ն. 1. Շրջել զմիտս ուրուք. շրջել, ի բաց դարձուցանել զոք ի խորհրդոցն։

Digitized by Google

Vous ferez ce que vous voudrez, je ne vous conseille ni ne vous déconseille : ‖ 2. Խորհուրդ տալ մի՛ առնել ինչ : Je ne lui conseille ni ne lui déconseille cette entreprise :

Déconsidération (դեփօ-իդե-սիօն) ի. իթ. Արհամարհանք. անկանգնի՛ր համբաւոյ, անվայելչութիւն. Les — s attirent le mépris : Արհամարհանքը կը գրաւէ անարգանքը :

Déconsidéré, ée (դեփօ-իդե-) ած. դերբ. Համարհամբաւ : Un homme, un corps —s : Արհամարհեալ մարդ, մարմին :

Déconsidérer (դեփօ-իդե-) բ. դ. Արհամարհել. անվայելչացնել. անպատիւ առնել : Sa conduite l'a déconsidéré. = Se —. բ. ա. Արհամարհել զիւր համբաւ, զպատիւ : Il se déconsidère par sa conduite :

Déconstruire (դեփօ-դիւ-իր) բ. դ. Քակել (զշինուածս). լուծանել (զմեքենայի մի). [թևել :

Décontenancer (դեփօ-թընօ-) բ. դ. Խռովել. շփոթել. = Se —. բ. ա. Խռովիլ. շփոթիլ :

Déconvenue (դեփօվընիւ) ի. իթ. Ձախողանք. չյաջողութիւն. (ընդ.) : Il m'a conté sa — :

Décor (դեքօր) ի. ար. Ն. Նկարք (սենեկաց) առ ի զարդ : Cet architecte entend bien le —. C'est un habile peintre en — : ‖ 2. Զարդ տեսլարանի թատերաց. **վիժակ : Les décors de cet opéra sont splendides :

Décorateur (դեքօրա-թէօր) ի. ար. Զարդարիչ (սենեկաց, թատերաց) :

Décoratif, ive (դեքօրա-թիֆ, իվ) ած. Զարդու. զարդական : Peinture décorative. Les arts décoratifs :

Décoration (դեքօրա-սիօն) ի. իթ. Ն. Զարդ. զարդարանք : La — d'un édifice, d'un salon : ‖ 2. **վիժակք (տեսլարանի թատերաց) : Il y a un changement de — à chaque acte de cette pièce : ‖ 3. *Պատուանշան. *շքանշան : Porter une —. La — de la Légion d'honneur :

Décorder (դեքօրտե) բ. դ. Քակել, լուծանել զկռնանին :

Décorer (դեքօրե) բ. դ. Ն. Զարդարել. պատուհճել : La salle était magnifiquement décorée. Le jardin est décoré de statues : ‖ 2. (ենթ.) Զարդարել. շքեղացուցանել : Ils décorent du nom de château une misérable bicoque : ‖ 3. Տալ զշքանշան. պատուել շքանշանաւ : — quelqu'un de l'ordre du Saint-Esprit : ‖ 4. (անեղծ.) Տալ զշքանշան Լեգէանի պատուոյ : Il est décoré. Ունի զշքանշան Լեգէանի պատուոյ :

† **Décorner** (դեքօրնե) բ. դ. Թափել զեղջիւրս (կովու, եզին) : Deux larges mains, dont les doigts noueux semblent de force à — un bœuf :

Décortication (դեքօրթիքա-սիօն) ի. իթ. Կեղևելն :

Décortiquer (դեքօրթիքե) բ. դ. Կեղևել, գերծուլ զկեղև ծառոյ. *կեղևազերծ առնել :

Décorum (դեքօրօմ) ի. ար. Վայելչութիւն. բարեվայելչութիւն : Garder, observer, blesser le — :

Découcher (դեքու-շե) բ. ն. Ննջել արտաքոյ անկողնի իւրոյ. (ընդ.) : Ce mari ne découche point d'avec sa femme. Այրս այս ննջել միշտ ի նմին անկողնի ընդ կնոջ իւրում : ‖ 2. Ննջել արտաքոյ տան : Il ne veut point que ses domestiques découchent :

= բ. դ. Սխալել զդէպ տալ զիւր անկողին. վարել, մերժել զդէպ յանկողնոյ իւրմէ. (ընդ.) : Dans un hôtel on ne découche personne :

† = Se —. բ. ա. Յառնել. զարթնուլ ի քնոյ. (հզ.) :

Découdre (դեքու-տր-) [լծորդի իբրև զCoudre.] բ. դ. Ն. Քակել զկարանն : ‖ 2. վիրաւորել, պատառել, կեղեքել (գնձի [sanglier] վիժակօք զբազմայն արտակաս շան. (հզ.) : = բ. ն. (ենթ. և ընդ.) Ձեռն ի գործ առնել, սկսիլ (ի կռիւ, ի խաղ) : L'ennemi s'avance, nous aurons à en —. Apportez-nous des cartes, un trictrac, je vois bien que monsieur en veut — :

= Se —. բ. ա. Քակիլ, լուծանիլ (կարանի) : Cela commence à se —. Leur amitié se découdra bientôt. (ենթ. և ընդ.) Ընդ հուպ քակեացի բարեկամութիւն նոցա. ընդ հուպ լիցին կոզոքակ. (հնաոյ.) : Les affaires se décousent, commencent à se —. Տակաւ ձախողին իրքն :

† **Découenner** (դեքուան-նե) բ. դ. Ձերծանել, ի բաց հանել զխորխ խոզի :

† **Découlant, ante** (դեքու-լան, -նթ) ած. Որ բղխէ (ակաթէն և զմեղր, երկիրն աւետեաց ըստ գրոց սրբոց) : (Տես և Coulant, A. 2) : [թևեն :

Découlement (դեքու-լըման) ի. ար. Ծորումն. կաթումն :

Découler (դեքու-լե) բ. ն. Ն. Հոսիլ. ծորիլ. կաթիլ : La sueur découle de son front : ‖ 2. (ենթ.) Բղխիլ. ծնանիլ. յառաջ գալ : Les biens et les maux découlent d'un même principe :

Découpage (դեքու-բաժ) ի. ար. Կտրատումն :

Découper (դեքու-բե) բ. դ. Ն. Մանր մանր, անդամ անդամ հատանիլ. յօշել. յօշատել. կտրատել : — un poulet, un chapon : ‖ 2. Ճաթել, գծիլ (դանակաւ զմարմին) : Se — le bras avec un couteau : ‖ 3. Կտրել, հատանիլ արուեստապէս (զգեստաւոր [étoffe], զտաւէտ, զթուղթ). կտրատել : ‖ 4. Հանել զպատկերս ի կտաւոյ, ի թղթոյ շուրջ հատանելով. կտրատել : — une image, une estampe avec un canif :

Découpeur, euse (դեքու-բէօր, եօզ) ի. Կտրտիչ :

Découple (դեքու-բլ) ի. ար. Լուծանելն գլուխն երկուց որսական շանց : (Ար և ս Découpler) :

Découpler (դեքու-բլե) բ. դ. Արձակել, լուծանել զսուն որսական շանց՝ որպէս զի հետամուտ լիցին էրէնին : — des gens après quelqu'un. (ենթ. և ընդ.) Արձակել սրս զինի ուրուք առ ի խուճ [maltraiter] կամ լկել գնա. — Être bien découplé. (ենթ. և ընդ.) Լինել զօրաւոր և առոգաստակ :

= ի. ար. տես Découple :

Découpoir (դեքու-բուար) ի. ար. Կտրտիչ գործիք :

Découpure (դեքու-բիւր) ի. իթ. Ն. Մանր մանր կտրելն (զկաւաս, զթուղթ). կտրատումն : ‖ 2. Մանր մանր կտրածք (ի կտաւոյ, ի թղթոյ). կտրատածք : Cette — représente des enfants qui jouent :

Décourageant, ante (դեքուրաժան, -նթ) ած. Լքուցիչ : Des obstacles décourageants :

Découragement (դեքուրաժըման) ի. ար. Լքումն. վհատութիւն. որտաթափութիւն : Être, tomber dans le —. Se laisser aller au — :

Décourager (դեքուրաժե) բ. դ. Լքուցանել. վհատեցուցանել. ի վհատութիւն ածել. որտաթափ առնել : Cette nouvelle découragea fort les soldats. Il est découragé de travailler, du travail :

= Se —. բ. ա. Լքանիլ. լուծանիլ. վհատիլ :

Découronner (դեքուրօնե) բ. դ. Ն. Առնուլ զթագն ի գլխոյ. թագընկէց առնել : Un souverain découronné. Արքայ թագազուրկ : ‖ 2. (ենթ.) Բառնալ զգլուխն, զկատարն : Le vent a découronné cet arbre :

Décours (դեքուր) ի. ար. Ն. Մաշումն, նուազելն, պակասիլն, հիւծանիլն, փոքրկանալն (լուսնի). Ս. փուլ : ‖ 2. Նուազելն (հիւանդութեան). (Խոբ) :

Digitized by Google

Décousu, ue (դե-ու-զ-) ած. տե՛ր. Découdre բայի. Քակեալ (հանդերձ)։

— adv. (է-ր-բ.) Անկարգ, անմիաբան (բանք)։ Style —։

— s. m. Անկարգութիւն (բանից)։

Décousure (դե-ու-զ-ր) ս. իգ. 1. Քակուած։ Cela n'est pas déchiré, ce n'est qu'une —։ ‖ † 2. Վէրք սրատական չեն ի վերիվայից կնճիռ։

Découvert, erte (դե-ու-վ-ր, ե-ր) ած. տե՛ր. Découvrir բայի. 1. Բաց. հոլանի։ Avoir le visage, le sein —։ ‖ 2. Անծածուկ գլխով. գլխիւրաց. բացագլուխ։ Se tenir — devant quelqu'un։ ‖ 3. Անարկ (կառք)։ Voiture découverte։ ‖ 4. Անփայտ. անծառ։ La Beauce est un pays —։ ‖ 5. Առանց պաշտպանութեան։ Cette ville est découverte du côté du levant։ ‖ 6. Գտեալ։ L'Amérique découverte par Christophe Colomb։ ‖ 7. Նշմարեալ։ L'ennemi — de loin։ [արձակով։

— À deniers découverts. Առժամայն, պատրաստական

— À visage —. Ած. ած. 1. Բացատ երեսաք. առանց քօղոյ, պատրուակի. երես-երէս։ Dans ce pays, les femmes ne vont jamais à visage —։ ‖ 2. (է-ր-բ.) Մերկաբերան. ազատապէմ. յայտ յանդիման. յայտնապէս. ընդ երէս։ Agir à visage —. C'est un homme franc, qui se montre à visage —։

— À —. Ած. ած. 1. Անկարկ. ի բացի։ Il n'y avait ni portes ni fenêtres, nous étions à —. Se promener à —։ ‖ 2. Առանց պաշտպանութեան կամ պատապարութեան (ի հրձգութեանց թշնամեաց)։ On était à — dans la tranchée։ ‖ 3. (է-ր-բ.) Յայտ յանդիման. յայտնապէս։ Il lui dit la chose tout à —. Tout est à nu et à — devant les yeux de Dieu. Ամենայն ինչ մերկապատրանաց կայ առաջի աչաց Աստուծոյ։

— s. m. Արծաթի զոր պարտի ազ և աչ ունի ի քառակի. (տե՛ր. բաց)։ Les découverts du trésor։

Découverte (դե-ու-վ-ր-տ) ս. իգ. Գիւտ։ La — d'un trésor, de l'Amérique. Faire des découvertes en astronomie. Envoyer à la —. Դէտ, լրտես արձակել ընդ առաջն ընդառաջել թշնամեաց։ Aller à la —. Դէտ երթալ. երթալ առնուլ գՀանդամանս բանակի թշնամեաց։

Découvreur (դե-ու-վ-ր-ո՛ր) ս. տե՛ր. Գտիչ. գտող։ Le — du nouveau monde fut traité comme un criminel։

Découvrir (դե-ու-վ-ր-) [Ծորդի իրրև զCouvrir.] բ. ն. 1. Բանալ. հոլանիլ։ — un plat, un panier. — un homme qui est dans son lit։ ‖ 2. Մերկանալ (կնոջ) զաւս և զլանջս։ Une femme qui se découvre la gorge։ ‖ 3. Առանց պաշտպանութեան թողուլ. առաւազրծել։ — la frontière en rappelant les troupes dans l'intérieur, en démolissant les places fortes։ ‖ 4. Գտանիլ. կալ ի վերայ։ — un trésor. On ignore qui a découvert la boussole. Colomb a découvert l'Amérique։ ‖ 5. (է-ր-բ.) Յայտնել. պատմել. յառաջել. յայտ ածել. ի վեր հանել. պարզել։ Il m'a découvert son secret, son cœur. Il vint leur — tout ce qu'il savait du complot։ ‖ 6. Նշմարել. առնուլ։ On découvrait les vaisseaux de la flotte ennemie։ ‖ 7. (է-ր-բ.) Իմանալ. ի վերայ կալ։ On a découvert le mystère. Je parviendrai bien à — la vérité sur tout cela։

— Se —. ր. ա. 1. Ի բաց առնել. բառնալ զծածկոյթ իւր. (տե՛ր. բացուիլ)։ Ce malade s'est découvert en s'agitant dans son lit։ ‖ 2. Յայտնել զիւր անձն. յայտնիլ. (տե՛ր. բացուիլ)։ Je ne me suis découvert qu'à lui seul, tous les autres ignorent qui je suis։ ‖ 3. Ապաիւրել, մերկանալ գլխոյ իւրմէ. ի բաց առնուլ գխոյր գլխոյն (ա)։ բանալ գգլուխ։ Se — par respect devant quelqu'un։ ‖ 4. Մերկանալ (կնոջ) զաւս և զլանջս։ Cette femme se découvre trop։ ‖ 5. Դնել զանձն ի վտանգի։ Ce soldat se découvre trop։ ‖ 6. Յայտ, ի վեր գալ. յայտնիլ։ L'avenir se découvrait à leurs yeux։

= Վկայ. (ա) "Յոր ինն նայիլ ոտ նոփոխ, էիր ինքս-ուրէն իմն տո-տիս առնելոյ նոյ ի քաց առեալ վերայ էլայն." Թ. Աբէր. b. է. 332։

Décrasser (դե-ր-ս՛) բ. ն. 1. Մաքրել, սրբել զազան, գկեղտն, գկորկն։ — la tête, les mains. — du linge. Մաքրել առաջին ջրով զմեծագոյն ազտս կաւեանց, ապա ապակեղինաց։ ‖ 2. (է-ր-բ. և ընդ.) Հրահանգել. կրթել։ On le mit quelque temps au collège pour le —։ ‖ 3. (է-ր-բ. և ընդ.) Անձն ի պատիւ կամ յազնականութիւն զազատատոհմ ոք։

= Se —. ր. ա. 1. Մաքրել, սրբել զանձն. մաքրիլ։ Prendre un bain pour se —։ ‖ 2. (է-ր-բ.) Հրահանգիլ. կրթիլ։ [նարկութիւն։

Décréditement (դե-կ-ր-դ-ման՛) ս. տ. Անուա-

Décréditer (դե-կ-ր-դ-ե) բ. ն. 1. Վատանուն, անուանարկ առնել։ La mauvaise foi décrédite un négociant։ ‖ 2. (է-ր-բ.) Գձձել զմեծարոյ կարծիս ազգաց. անմեծար, անարգ յառացանել։ On a cherché à me — dans son esprit։

= Se —. ր. ա. Անուանարկ լինել. գձձիլ։

Décrépir (դե-կ-րէ՛ր) բ. ն. Քերել զծեփն. Ս. ծեփատաշել։ [ծեփատաշութիւն։

Décrépissage (դե-կ-րէ-ս-ժ) ս. տ. Քերելն զծեփ.

Décrépit, ite (դե-կ-րէ՛, է-տ) ած. Զատատացեալ (ծեր). զատատ (ծերութիւն)։

Décrépitation (դե-կ-րէ-ր-սիո՛ն) ս. իգ. Ճարճատիւն (ազի ի մէջ հրոյ)։ (Իր և Crépitation)։

Décrépiter (դե-կ-րէ-ր-տ) բ. ն. Ճարճատել (ազի կամ տերևոց գոփնոյ ի մէջ հրոյ)։ Le sel marin décrépite quand on le jette dans le feu. Les feuilles du laurier décrépitent en brûlant։ (Տես և Craqueter)։

Décrépitude (դե-կ-րէ-ր-տ-ու-տ) ս. իգ. Զատատութիւն. խոր, երկար ծերութիւն։

Décret (դե-կ-ր) ս. տ. 1. Վճիռ. հրովարտակ. °հրամանագիր։ — impérial, du pape. Rendre, publier un —։ ‖ 2. (է-ր-բ.) Հրամանք։ Les décrets du ciel, du destin, du sort։ ‖ 3. Ժողովածոյք կանոնաց, սահմանագրութեանց և վճռոց եկեղեցւոյ հարց։ Les commentateurs du Décret։ ‖ 4. Հրամանք ձերբակալ առնելոյ զոք, կամ զրաւելոյ զինչս ուրուք։ Lancer un — contre quelqu'un. Maison mise en —։

Décrétale (դե-կ-ր-է-լ՛) ս. իգ. Հրովարտակ, նամակ նախնի քահանայապետից Հռոմայեցւոց։

— adj. Ժողովածոյք հրովարտակաց կամ նամակաց նախնի քահանայապետից Հռոմայեցւոց։

Décréter (դե-կ-րէ-ր) բ. ն. 1. Զառաւէր առալ հրովարտակաւ. հրամայիլ. հրամանագրել։ — une levée en masse. Nous avons décrété et décrétons ce qui suit։ ‖ 2. Հրամանաւ առալ ձերբակալ առնել զոք։ — un homme de prise de corps։ ‖ 3. Վաճառել զճառաւ առնիւք (զկալուածս ուրուք)։

Décri (դե-կ-ր՛) ս. տ. 1. Գձձուածքիւն. անարգութիւն. կեղտ անուն։ Tomber dans le —. Il est dans le —։ ‖ 2. Հրամանաւ խափանելոյ կամ նուազելոյ (զընթացս գահեկանաց)։

Digitized by Google

Décrier (դեքրիէ) [լծորդի իրրև գCrier.] բ. ն. 1. Աղարտել. անուանարկ առնել. գձձել զմեծարոյ կարծիս ումեք։ Il en dit beaucoup de mal, et le décrie partout։ ‖ 2. Խափանել, նուազեցուցանել (զընթացս գործոց)։ (ից.)։ ‖ 3. Արգելուլ (զվաճառս)։ (ից.)։ Les marchandises anglaises furent décriées։

= Se —. բ. ա. Անուանարկ առնել զանձն։ Cette femme s'est fort décriée par sa mauvaise conduite։

Décrire (դեքրիր) [լծորդի իրրև գÉcrire.] բ. ն. 1. Նկարել, նկարագրել, յայտնապէս կացուցանել բանիւ։ Ce poète décrit bien une bataille. Comment — sa fureur? ‖ 2. Գրաչղել. գծել. ձգել։ — une courbe, un demi-cercle։

Décrocher (դեքրօշէ) բ. ն. Զկրծուլ, ի բաց առնուլ (զկախեալն)։ — un tableau։ [décroché։

= Se —. բ. ա. Զկրծանիլ. անկանիլ։ Le rideau s'est

Décroire (դեքրուար) բ. ն. Զանաւատել. մերժել. (ընդ.)։ Je ne crois ni ne décrois։ [նուազումն։

† **Décroissance** (դեքրուասանս) ե. նե. Նուազիլն։

Décroissement (դեքրուասմանի) ե. ա. Նուազիլն. նուազումն։ Le — de la rivière, des jours։

† **Décroît** (դեքրուա) ե. ա. Նուազիլն, հիւծանիլն լուանի (ի վերջինում քառորդի)։ Ս. փուլ։

Décroître (դեքրուատր) [լծորդի իրրև գCroître.] բ. ն. 1. Նուազիլ (լուրց գեղոյ)։ զկնանիլ ի լիութենէ։ ‖ 2. կարճիլ, փոքրկանալ (աւուրց)։

Décrottage (դեքրօթաժ) ե. ա. Մաքրելն զտիղմն։

Décrotter (դեքրօթէ) բ. ն. 1. Զտիղմն ի բաց պարզել, մաքրել։ — des souliers, un manteau։ ‖ † 2. (ից. ե. ընդ.) Հբաշխանգիլ. կրճել։ ‖ † 3. Ոսանլ անխարժանաբ. (ահ.)։ — un dindon, une volaille։ [ցին կօշկաց։

Décrotteur (դեքրօթէօր) ե. ա. Մաքրիչ, փայլեցուց։

Décrottoir (դեքրօթուար) ե. ա. Երկաթ կամ փայտեայ խազանակեայ մաքրելոյ զտիղմ կօշկաց (առ գրան առան կամ անձկի)։ [բնլոյ զտիղմ կօշկաց։

Décrottoire (դեքրօթուար) ե. նե. *Խազանակ մաքրելոյ։

Décruc (դեքրիւ) ե. նե. Նուազումն, զկնանիլն (լուսց)։

Décruer (դեքրիւէ) բ. ն. Լուանալ (զմետաքս) մխրճելով յառուղ քան զներկանիլն։

Décrûment (դեքրիւման) ե. ա. Լուանալն մխրճելով (զմետաքս)։

Décrusement (դեքրիւզման) ե. ա. Արկանիլն զթժաժս [cocon] շերամոյ ի լուր եռացեալ։

Décruser (դեքրիւզէ) բ. ն. Արկանիլ զթժաժս շերամոյ ի լուր եռացեալ, որպէս զի գիւրաւ ելանց քաշկոցի մետաքսն։

Déçu, ue (դեսիւ) անց. դերբ. Décevoir լծոյ. Խաբեալ. պատրեալ։ Ses espérances ont été déçues, Il a été — de ses espérances. Ելբիպեցաւ, անկաւ ի յուսոյն իւրմէ. չնհաս իւրաւնն ակնկալութիւնն։

Décuire (դեքիւիր) [լծորդի իրրև գCuire.] բ. ն. Արկանիլ լուր ի քաղէիճ շերամն կամ ի բանգակին [confiture] առ ի գործել անօրապոյին։

= Se —. բ. ա. Դառնալ և լինիլ ըրի (բանգակաց որ չնցանն քաղ եփեալ). ըրանալ. լուծանիլ։

Décuple (դեքիւբլ) անց. Տասնապատիկ։ Nombre —։

= ե. ա. Տասնապատիկ։ Il a gagné le — de ses avances։

Décupler (դեքիւբլէ) բ. ն. Տասնապատկել. յաւելուլ տասնապատիկ. տասնապատիկ գործել։

Décurie (դեքիւրի) ե. նե. 1. Դասակ տասն զինուորաց հռովմայեցւոց։ ‖ 2. Դասակ. ըոկ։

Décurion (դեքիւրիոն) ե. ա. Տասնապետ. (առ նախնի հռովմայեցիս)։

Dédaigner (դեդենիէ) բ. ն. 1. Արհամարհել. խառնել. խշտրել. քամահել։ Cette nation dédaigne toutes les autres։ ‖ 2. Անարժան, առ ոչինչ համարել. արհամարհել։ Vous dédaignez mon amitié, mes services. Il dédaignait de nous parler. — les grandeurs, les richesses։

Dédaigneusement (դեդենիւզման) ա. գամահապար. արհամարհանաբ։ Regarder, traiter —։

Dédaigneux, euse (դեդենիւ, իւզ) անց. 1. Արհամարհող. արհամարհոտ։ Caractère —. Beauté fière et dédaigneuse։ ‖ 2. Արհամարհոտ. քամահական։ Des regards —. Une réponse dédaigneuse։

Dédain (դեդին) ե. ա. Արհամարհանքն. քամահանաբ։ Il lui témoigna beaucoup de —. Essuyer les dédains de quelqu'un. Արհամարհանքն կրել յումեքէ։

Dédale (դեդալ) ե. ա. 1. Քառիղ. լաբիւրինթոս։ ‖ 2. (ից. բ.) Քառիղ։ Ne vous engagez pas dans ce — d'intrigues։

Dedans (դըդան) ա. ի ներքս։ Je le croyais hors de la maison, il était —. Donner —. 1. Անկանիլ, հարկանիլ (յորոգայթս)։ ‖ 2. (ից. ե. ընդ.) Խորին, պատրիլ իրրև զանձին։ — Mettre quelqu'un —. 1. Արկանիլ զոք ի բանտ։ ‖ 2. (ից. ե. ընդ.) Խաբել. պատրել. արկանիլ զոք ի հազս։ ‖ † 3. Արբեցուցանել. (պե. գինովցնել)։

= Là —. դբ. ա. Անդր ի ներքս։ Il est là —. Entrez là —. Je n'entre pas là —. (ից. ե.) Չքնեմ ես զայդ. չմտանեմ ես յայդ խնդիր։

= En —. 1. ի ներքս։ On fait sentinelle en —։ ‖ 2. ի ներքսատա։ La porte était fermée en —։

= En — de. նբ. ա. En — de la ville. ի ներքս ի քաղաքին. ներքոյ քաղաքին։

= Au —. դբ. ա. 1. Ընդերատա։ Le pays est en paix au — et au dehors։ ‖ 2. (ից. բ.) ի ներքս ի մէջ. յոգւոջ։ Il y a au — quelque chose qui nous avertit։

= Au — de. նբ. ա. Au — de la ville. ի ներքս ի քաղաքին. ներքոյ քաղաքին։ Ce qui se passait au — de moi. Որ ինչ կրէր յիս. զոր ինչ զգայի յոգւոջ իմում։

= Par —. դբ. ա. ի ներքսատա։

= ե. ա. 1. Ընդերքին կողմն. ներքնակողմն։ Le —, les — d'une maison։ ‖ 2. Ընդերքինն (երկրի իրրև, հակապատճառեամբ Արտաքին կամ Օտար Տէրութեանց)։ Je crains le — et non pas le dehors, disait M. Guizot peu de temps avant la révolution de Février։

Dédicace (դեդիքաս) ե. նե. 1. Նուաճակառք (առ ճարին երկաւագեմի)։ ‖ 2. Նուաճակառք, օծումն (եկեղեցւոյ, մատրան)։ ‖ 3. (ից. բ.) Ընծայումն, նուիրումն (մատանւոյ)։ Accepter une —։

Dédicatoire (դեդիքատուար) անց. Épître —. Թուղթ որով ընծայէ ոք ումեք մատեան, այլազգի հանգերձ. ընծայական թուղթ, գիր։

Dédier (դեդիէ) բ. ն. 1. Նուիրել. ձօնել. որրել. օծանիլ։ Ils dédièrent le nouveau temple à Minerve. — une église, une chapelle։ ‖ 2. (ից. բ.) Ընծայել, մատուցանել (ումեք զգիրս ինչ)։

Dédire (դեդիր) [ի յոգնակի երկրորդ գէմս ասելմ. ներկայի ասի vous dédisez, նոյնպէս և ի հրամայականին dédisez. յայլ ժամանակս լծորդի իրրև գDire.] բ. ն. Մերժել, չառնուլ յանձն զբանս կամ զգործս ուրուք։ N'allez pas me —։

Digitized by Google

= Se —. բ. ա. 1. Դառնալ ի բանից իւրից։ Les témoins se sont dédits. Il n'y a pas à s'en —. (է-ր-բ. և ընդ.) Զիք հնար յետս դառնալոյ. որ ինչ եղև եղև։ ‖ 2. Զկալ ի խոստմանն. ստել խոստմանն. չպահել զբանս իւր։ Il avait offert cent écus, il s'en est dédit։

Dédit (դեդի) է. ած. 1. Դառնալն ի բանից իւրոց. չկալն ի խոստման։ Avoir son dit et son —. տես ի Dit. B. ‖ 2. Տուգանք զոր յանձն առնու որ չատաղճանել եթէ գարձցի ի դաշնացն (ա). տուգանք, վճնասկ դաշնալուծութեան։ Il y a un —. Payer le —։ ‖ 3. Մուրհակ տուգանաց դաշնալուծութեան. *տուգանագիր։ Le — fut déposé chez un notaire։

= ՎԿԱԳ. (ա) "Որ գոռնայ ի գալանդն՝ վճնէ, որպես հրամայէ օրէնն վճնել տոյն." Մխ. Գոշ.

Dédommagement (դեդոմաժմանի) է. ած. Հատուցումն, փոխարէն վնասուց։ Dix mille francs de —։ Ասի ևս է-ր-բ. C'est un bien faible — de la perte que j'ai faite։

Dédommager (դեդոմաժե) բ. ն. Հատուցանել, առաջ վճասն կամ զվճնասկան. տալ փոխարէն վնասուցն։ Il m'a amplement dédommagé de la perte que j'ai faite։ Ասի ևս է-ր-բ. Un moment de plaisir dédommage d'une longue souffrance։

= Se —. բ. ա. Առնուլ փոխարէն իւրոյ վնասուն։

Dédorer (դեդոր) բ. ն. Նգծանել զոսկին, զոսկեզօծութիւնն. *ոսկեթափ առնել. *ոսկեթափել։ À force de toucher à ce cadre-là, vous le dédorez։

Dédoublement (դեդուպլըման) է. ած. Ի մի ոտաղմ [rang] կարգելն զզօրս տողելոյս ի կրկին ոտաղմն։

Dédoubler (դեդուպլե) բ. ն. 1. Ի մի ոտաղմ կարգել զզօրս տողելոյս ի կրկին ոտաղմն։ ‖ 2. Ընդ երկու բաժանել (զզօրս, զչակերտս դպրոցի)։ ‖ 3. Փակել, Հանել զառաստան։ — un manteau, un habit։

Déduction (դեդուկսիոն) է. էթ. 1. Հատանելն, բարձումն ի հաշուէ. նուազութիւն։ Faire, demander une —. Il redoit tant, — faite des acomptes qu'il a payés։ ‖ 2. Մանրապատում պատմութիւն. (է-ր-բ)։ Faire une longue — de ses plaintes։ ‖ 3. Հետևութիւն. ընծայութիւն. Cette — n'est pas exacte, elle est fausse։ ‖ 4. Ազգ ինչ շարադրութեան [synthèse], յորում ելանէ ոք ի պատճառէն յարդիւնս, ի սկզբանց ի հետևութիւնս, յընդհանրականէն ի մասնաւորն (հակադրութեամբ Մակածութեան [Induction]). *տրամածութիւն։

Déduire (դեդուիր) բ. ն. 1. Պակասեցուցանել. նուազեցուցանել. հատանել. Հանել ի բաց. բառնալ։ Il y a tant à — sur cette somme։ ‖ 2. Մանր պատմել, համառօտել. մի ըստ միոջէ հատուածել. մի մի, մի ըստ միոջէ թուել, ասել, գրել։ — son fait. — par le menu։ ‖ 3. Զհետ բերել. ընծայեցուցանել. խնամատարել. հետևեցուցանել։ On peut en — que . . .

† = Se —. բ. ա. Զհետ գալ. հետևիլ։ Cela se déduit clairement des prémisses։

Déduit (դեդուի) է. ած. 1. Զուարճութիւն. զբօսանք. (հլ. այժմ ասի ընդ խաղ)։ Mener joyeux —։ ‖ † 2. Ախտ օրսոց (այսինքն սպասաւորք, շունք և վարուժնակք)։

Déesse (դեես) է. էթ. Աստուածուհի. դիցուհի. դիցանայլ. գիք։

Défâcher (se) (սը դեֆաշե) բ. ա. Ցածնալ ի բարկութենէ. (ընդ.)։ S'il est fâché, qu'il se défâche։

Défaillance (դեֆայ-եանս) է. էթ. 1. Նուազութիւն. պակասութիւն. դադարումն։ La — de la ligne masculine fit passer le trône dans une autre famille։ ‖ † 2. Նուազութիւն, պակասութիւն, խաւարումն (լուսաւորից). (հլ. այժմ ասի Éclipse)։ ‖ 3. Տկարութիւն։ Ce n'est point maladie, c'est — de nature։ ‖ 4. Թալուկ. նուաղումն. (ած. մարելիք)։ Tomber en —. Il lui a pris une —։ ‖ 5. Զգելն մարմնոց ինչ (օրինակ իմն՝ ազի) զխոնաւութիւն օդոց և լուծանելն ի նմին. (քան նախնի քիմիարարաց. այժմ ասի Déliquescence)։

Défaillant, ante (դեֆայ-եան, անդ) ած. 1. Որոյ ժառանգք հատեալ են (պիծ ազգականութեան)։ ‖ 2. Նուազեալ. թալացեալ. տկարացեալ. անզօր։ Rappeler sa force défaillante. "Ses chevaux fougueux, ne sentant plus sa main défaillante . . ." FÉN. *Tél.* xx.

= է. Որ չերեսի յատանի. *գատապարտից։ Le — a été condamné։

Défaillir (դեֆայ-եիր) [Je défaus, tu défaus, il défaut, nous défaillons, vous défaillez, ils défaillent. Je défaillais. Je défaillis. J'ai défailli. Je défaudrai. Je défaudrais. Que je défaille, que nous défaillions. Que je défaillisse. Défaillant. † Défailli, ie.] բ. ե. 1. Պակասիլ. (հլ.)։ Toutes choses commençaient à leur —։ ‖ 2. Տկարանալ։ Il se sent — de jour en jour։ ‖ 3. Պակասիլ. նուաղիլ. թալկանալ. ուշաթափիլ. անկանիլ ի մեռաց. (ած. մարիլ)։ Je me sentis —. Je la vis prête à —։

Défaire (դեֆեր) [Լատդի իրեև զFaire.] բ. ն. 1. Լուծանել. քակել։ Pénélope défaisait, la nuit, l'ouvrage qu'elle avait fait le jour. Alexandre ne pouvant — le nœud gordien, le coupa. Ce que l'un fait, l'autre le défait. Զոր մին չինէ, միւսն քակէ, ևղծանէ։ ‖ 2. Տկարացուցանել. ծխրել։ La maladie a bien défait cet homme։ ‖ 3. Խորտակել, լսկանել, կոտորել (զզօրս թշնամեաց). պարտել. ի պարտութիւն մատնել։ Après avoir défait les ennemis. César défit Pompée à Pharsale։ ‖ 4. (է-ր-բ.) Գկնել. զանցուցանել. ծածկել. (հլ.)։ Quand elle arrive au bal, elle défait toutes les autres femmes։ ‖ 5. Պատանել. մեռուցանել. (ընդ.)։ Cette malheureuse a défait son fruit, son enfant։ ‖ 6. Թափել. ազատել. զերծուցանել։ Défaites-moi de cet importun։

= Se —. բ. ա. 1. Լուծանիլ. քակիլ։ Sa cravate s'est défaite. Le mariage s'est défait. Լուծաւ, եղծաւ ամուսնութիւն, պսակ։ ‖ 2. Պատկանիլ. տկարանալ։ Ces sortes de vins ne sont pas de garde, ils se défont aisément։ ‖ 3. Խռովիլ. չփոթիլ։ Courage, ne vous défaites pas։ ‖ 4. Ելծակել, թափել զանձն (ի կապանաց, ի ձեռաց ունելեաց). թօթափիլ. զերծանիլ։ Il se défit de ses liens։ ‖ 5. Հրաժարել. յետս, ի բաց կալ (ի վաստիճար սովորութեանց). թողուլ ի բաց (զսովոի). յանձնել ի բաց չատանել։ Se — d'une mauvaise habitude։ ‖ 6. Ախտակիլ. հանել. արտաքսել (զնաապ)։ ‖ 7. Վաճառել։ Il veut se — de sa maison, de son cheval։ ‖ 8. Մեռուցանել. տալ սպանանել. կորուսանել. յարեև արկանել։ Se — de son ennemi։ ‖ 9. Անձին առնել. վերթովին երթալ. իւրովին վախճանիլ. սպանանել զանձն. (ընդ.)։ Dans son désespoir, il se défit lui-même։

Défait, aite (դեֆէ, էթ) անց. գերբ. Défaire բայի. 1. Լուծեալ. քակեալ։ Un nœud —։ ‖ 2. Մխրճեալ. հիւծեալ։ — par les maladies et les fatigues։ ‖ 3. Ալլոյլեալ. այլագունեալ։ Je l'ai vu avec un visage fort —։ ‖ 4. Պարտեալ. խորտակեալ։ Une armée défaite։

Défaite (դեֆէթ) է. էթ. 1. Պարտութիւն. քակումն.

Digitized by Google

խորտակումն (զօրաց)։ Sanglante —։ ‖ 2. Դիւրավաճառ լինել. վաճառումն։ Ces marchandises-là sont de —. De mauvaise —. Դժուարին ի վաճառել։ De bonne —. Դիւրին ի վաճառել։ ‖ 3. Գատճառանք։ Il m'a donné une —. Voilà une mauvaise —։

Défalcation (դէֆ-ալ-սիօն) ի. իգ. Նուազեցուցանելն, բարձումն ի հաշուէ։

Défalquer (դէֆ-ալգ) բ. ն. Նուազեցուցանել, հատանել, բառնալ ի հաշուէ։

Défaut (դէֆօ) ի. ս. 1. Պակասութիւն. նուազութիւն. չգոյութիւն. անչքութիւն։ Le — de blé, le — de subsistance a forcé la garnison de se rendre. — de courage, d'esprit. À *կամ* Au — de. Ել. ա. Առ ի չգոյէ. առ չգիւտ. առ ի չգիւտից. վասն չլինելոյ. փոխանակ։ À — d'autres armes, il prit une barre de fer. Si, à son —, je puis vous être utile, disposez de moi։ ‖ 2. Զերևելն յատանէ. չգտանելն ի դատաստանի. *դատազանգութիւն։ ‖ 3. Վրայ, թերութիւն (մարմնոյ). թերութիւն, անկատարութիւն (բարուց)։ Cette femme est belle, mais elle a un — dans la taille. Chacun a ses défauts։ ‖ 4. Թերութիւն, Ս. պղծ (յարուեստս)։ Il y a bien des défauts dans cette statue. Cette pièce de porcelaine a un —։

— Le — des côtes. 1. Ստան մարմնոյ ուր յանգին կողք. անակուշ։ ‖ 2. Մէջց կողից. Ս. կողամէջք։

— Le — de la cuirasse. տես ի Cuirosse, 1։

— Être en —. 1. Կորուստանել շանց որսականաց զհետս ատից երբեմ և կտաւել յընթացից։ ‖ 2. (ւոխաբ. և ընդ.) Վհրիպել. սխալիլ։

— Relever le —. Վերստին գտանել շանց զհետս երբեմ։

— Prendre, trouver quelqu'un en —. Գտանել զոք ի զեղծի, ի պակասութեան։

— Mettre en —. Ի դերև հանել. վերսկեցուցանել։

Défaveur (դէֆ-վէօ) ի. իգ. 1. Ելանելն յաչաց. *երեսընկեցութիւն։ Il est tombé en —. Il est en —։ ‖ 2. *Համբաւախոսութիւն։ Le papier de cette maison de commerce est en —, en grande —։

Défavorable (դէֆ-վօ-ռապլ) ած. 1. Հակառակ։ Ce juge m'a été — dans mon procès։ ‖ 2. Զախողակ. անյարմար. *անպատեհաբար։ Au milieu des circonstances les plus défavorables։

Défavorablement (դէֆ-վօ-ռապլ-ման) մ. Զախողակի. *անպատեհաբար. *անպատեհապարտիկ։

Défécation (դէֆէք-սիօն) ի. իգ. 1. Պարզումն քան պիլեաց ի մրոյ. Ս. ըմվղումն։ ‖ † 2. Ախտաքո վատառումն (առ լորդաց մարմնոյ)։ [տար

† **Défectible** (դէֆէքթ-իպլ) ած. Անկատար. թերակատար։

Défectif, ive (դէֆէքթիֆ, իվ) ած. Թերակատար. պակասաւոր (բայ, որպիսի է Choir. *կամ* † անուն, օրինակ իմն Ténèbres, որ ոչ ասի միաբար. Fat, որոյ չիք իգ.)։

Défection (դէֆէք-սիօն) ի. իգ. Թողուլն, լքանելն զոք, զկողմ ուրուք, ձեռնթափութիւն. քակումն։ Ce prince fut effrayé de la — presque générale de ses alliés։

† **Défectionnaire** (դէֆէք-սիօ-նէր) ի. ս. Որ ձեռնթափ լինի յաւժակէ։ Il y a eu de nombreux défectionnaires։

† **Défectionner** (դէֆէք-սիօ-նէ) բ. ն. Ձեռնթափ լինել յաւժակէ. թողուլ զոք *կամ* զկողմ ուրուք։

Défectueusement (դէֆէքթ-ուէզ-ման) մ. Թերակատարութեամբ. (խօսի)։

Défectueux, euse (դէֆէքթ-ուօ, ուէզ) ած. Թերի. թերակատար. արատաւոր։ Des marchandises défectueuses։

Défectuosité (դէֆէքթ-ուզ-իթ) ի. իգ. Թերակատարութիւն։ Avoir une — dans la taille։

Défendable (դէֆ-ան-տապլ) ած. Պաշտպանելի։ Cette place n'est pas —. Cette partie d'échecs n'est pas —։

Défendeur, eresse (դէֆ-ան-տէօր, ըր-ես) ի. *Պահանջընդդէմ (հակագրութեամբ պահանջողի [Demandeur], զոր իրաւագիտացք)։

Défendre (դէֆ-ան-տր) [լծորդի իրրև գRendre.] բ. ն. 1. Պաշտպանել. պահել. պաշտպան, ձեռնասու, վերմնորհիկ լինել։ — quelqu'un au péril de sa vie. Il le défendit contre plusieurs assassins qui s'étaient jetés sur lui. — sa patrie, son honneur, sa cause. À son corps défendant. Ել. ա. տես ի Corps։ ‖ 2. Պաշտպանել (յաւանի). ջատագով մնանել։ Cet avocat nous a bien défendus։ ‖ 3. Բարեխօս, միջնորդ լինել։ ‖ 4. Պատապարել. պատապարան լինել։ La montagne défend cette maison des vents du nord։ ‖ 5. Հրաժարեցուցանել. արգելուլ. կարճել. չհրամայել. չտանուլ ուժիւ յանձն. փակել ինչ յաւժակէ։ — quelque chose sous peine de la vie. On lui défendit le vin. Հրաժարեցուցին զնա ի գինւոյ։ Adam mangea du fruit défendu. Ադամ եկեր ի հրաժարեցուցեալ, *կամ* ի պատուիրեալ, *կամ* յարգելեալ պտղոյն (ա)։ La loi mosaïque défend de faire cuire le chevreau dans le lait de sa mère. Օրէնք մովսիսականք չհրամայեն զուլ ի մօր կաթին եփել (բ)։ Je t'ai défendu de manger de ce fruit. Պատուիրեցի քեզ չուտել ի պտղոյ անտի. չհրամայեցի քեզ ուտել ի պտղոյ անտի։ Il défendit qu'aucun étranger entrât dans la ville. Պատուէր ետ զի մի' ոք օտարական մտցէ ի քաղաքն։ — sa porte, faire — sa porte à quelqu'un. Պատուէր տալ դռնապանին կամ պատասուրի *ոչ ընդունել զոք։

= Se —. բ. ա. 1. Պաշտպանել անձին, զանձն. ընդդէմ կալ. զդէմ ունել։ Se — contre un assassin. Il se défendit vaillamment։ ‖ † 2. Ընդդիմակալ, խեռել, անատակ (երիվարի)։ ‖ 3. Առնել ընդ անձին պատասխանի. ջատագով անձին մնանել։ Cet accusé a voulu se — lui-même։ ‖ 4. Անձնապահ լինել. զգուշանալ։ Défendez-vous des séductions, des charmes de cette femme. "Quel philosophe pourrait se — de la flatterie?" ՌԵՆ. *Tél.* XII. ‖ 5. Պատապարել զանձն. պատապարիլ։ Porter un manteau pour se — du froid։ ‖ 6. Հրաժարել. չտանուլ յանձն։ On voulait le forcer d'aller dans cette maison, mais il s'en est défendu։ ‖ 7. Ժխտել. ուրանալ։ On dit qu'il est marié, il s'en défend très fort։ ‖ 8. Ցեաս կալ. սպգնուլ զանձն։ "Il ne peut se — d'aimer cette vertu douce." ՌԵՆ. *Tél.* XV.

= Ասաց. (ա) "Նիւ ուրեք ի հրաժարեցուցեալ էր պրեք." Սամ. կամիջ. — "Ի ճաշուն հրաժարեցուցեալ պրէչն." անգ. — "Զուրուանայնն օրինօք առհասարակ պահան լուանայն, եւ ոչ ոք հրաժարեցուցեալ ներելոյ, և ոչ ոք չկարէ և ելուած և չնուած." Նար. խրատ. 518. — "Ու և ուրեքուլ է պրեքեալ ծուրն, այլ զրուցան ասուած ուրեքուլ." Եզն. ի. 61։ = (բ) "Զուլ է մօր խոհն ընդունել եփել." Եզնիկ. 277. (տես եւս ելք. իգ. 19). — "Ու ուրեքուլ է պղպղ ծուրն, յոր հաւն ընդունցեալ էրինուլ." Եզն. ի. 61։

† **Défenestration** (դէֆընէ-ստրա-սիօն) ի. իգ. La — de Prague. *Պատուհանընկեցութիւն Պրագայի. ընկենուլն լուզրակականաց լուսնեմիացւոց ի պատուհանաց խորհրդարանն Պրագայի (1618) վերկուս ի չորից քաղաքավաեառց, որով եղև սկիզբն երեսնամեայ պատերազմին։

Digitized by Google

Défense (դէֆ-ան-ս) է. էգ. 1 Պաշտպանութիւն։ Prendre les armes pour la — de son pays, de la religion. Être dans le cas de la légitime — de soi-même. Embrasser la — de quelqu'un. Պաշտպան լինել, *կանգնիլ առ մահ։ ‖ 2. Ժանիք, առաջնութիւնք, վերժակք (կնճմի, փղի, գիսաստղի)։ ‖ 3. Ջատագովութիւն (սմբաստանելոյն). պատասխանատուութիւն։ Qu'avez-vous à dire pour votre —? Il publia sa —։ ‖ 4. Արգել, — à qui que ce soit de passer en tel endroit, de toucher à telle chose։

— է. Աւերութիւնք (բերդի)։ Abattre, ruiner les défenses d'une place։

Défenseur (դէֆ-ան-սէօր) է. ր. 1. Պաշտպան. վերամարտիկ։ — de la patrie, de la foi։ ‖ 2. Ջատագով. խօսնակ. *փաստաբան։ Il a choisi un bon —։

Défensif, ive (դէֆ-ան-սիֆ, իվ) ած. Պաշտպանիչ. պաշտպանական. պաշտպանողական։ Le casque, la cuirasse, le bouclier, sont des armes défensives. Alliance offensive et défensive. Վիճաբանական և պաշտպանողական դաշնաւորութիւն։

= Défensive. է. էգ. Պաշտպանութիւն անձին։ Être, se tenir sur la —. Պաշտպանիլ ևեթ անձին. կալ միայն յիւրում պաշտպանութեան ևեթ։

Déféquer (դէֆէգ) բ. ն. Պարզել զմթութիւն, զպղտոն (հեղանիւթից)։

Déférant, ante (դէֆէր-ան, անթ) ած. Որ գիւրաւանոյ, զիջանի. հլու։

Déférence (դէֆէր-անս) է. էգ. Յիջումն հանդերձ ակնածութեամբ. ակնածութիւն. պատկառութիւն. հպատակութիւն։ Avoir de la — pour l'âge, pour le mérite, pour la dignité de quelqu'un; lui rendre de grandes déférences։

Déférent (դէֆէր-ան) ած. ր. Canal, conduit —. Խողովակ երկաւորեաց՝ ընդ որ աչքին ելանէ արտաքս. *սերմնահանութեան խողովակ։

Déférer (դէֆէր) [Je déférerai. Je déférerais.] բ. ն. 1. Տալ. առնդրել. մատուցանել։ Les cardinaux lui déférèrent le pontificat. "Il défère le commandement de l'armée à Polymène." ՖԷՆ. *Tél.* XIII. ‖ 2. Պատուել (պատուոյր). ամբաստանել։ — quelqu'un à la *կամ* en justice։

= բ. ն. Զիջանել (վասն մեծարանաց). տեղի տալ. անուղղ. հպատակութիւն իմն ցուցանել։ — à l'âge, au mérite de quelqu'un. — à l'avis, aux opinions des autres։

Déferler (դէֆէր-լէ) բ. ն. Պարզիլ, ափռել (զառագաստս նաւի)։

= բ. ն. որ և † Se —. բ. ա. Պարզիլ, տարածանիլ աւելաց ի ծովափունս և փշրիլ փրփրագէզ։ "Les vagues se déferlaient en énormes voûtes qui se roulaient sur elles-mêmes en mugissant et en écumant." B. DE ST-P. *Paul et Virg.*

Déferrer (դէֆէր-ե) բ. ն. 1. Ի րաց հանել զերկաթն։ — une malle, une roue։ ‖ 2. Ի րաց հանել զլուսնիս ոտից (երիվարի, ջորւոյ). *լուսնատափել։ — un cheval des quatre pieds. Un cheval déferré. Երիվար որոյ լուսինք թափեալ են յոտից. *լուսնատափ։ — Être déferré d'un œil. (է-խօ-բ. և ա-ֆ.) Լինել միխանի, ակնապակաս։ ‖ 3. (է-խօ-բ. և ընդ.) Խաւսիլ. պատանձնցուցանել։ C'est un homme qu'on déferre aisément։

= Se —. բ. ա. 1. Անհանել լուսնիք յոտից (երիվարին). *լուսնատափել։ ‖ 2. Գանկիլ, լուծանիլ երկաթից (խրտցից [lacet])։ ‖ 3. (է-խօ-բ. և ընդ.) Խաւսիլ. շփոթիլ։

Défet (դէֆ) է. ա. Ակնկրդ թերի մնասնի առ ի փոխանակիլ ընդ յոսի թերւոյ։

† **Défeuillaison** (դէֆէօյ-եզ) է. էգ. Թօթափիլն տերևոց (ծառոյ). տերևաթափութիւն։

† **Défeuiller** (դէֆէօյ-ե) բ. ն. Թօթափիլ զտերևս (ծառոյ)։

= Se —. բ. ա. Թափիլ (ծառոյ) ի տերևոց։

Défi (դէֆի) է. ր. 1. Ջոյնասուր լինելն (ի կռիւ, ի մրցնակռուութիւն). մրցնասրութիւն. կոչ։ Envoyer un — à quelqu'un. Un insolent —։ ‖ 2. Ցոյս առնել մահ երէկ անցասական ի նա առնել իրս ինչ։ On le mit au — de passer la rivière à la nage. Ջմրնասուր եղեն նմա անցանել ընդ գետն ի լուղ։

Défiance (դէֆի-անս) է. էգ. կասկած. անվստահութիւն. երկմտութիւն. խէթ։ Être dans la —. Entrer en —. Sans — Անկասկած. յանկասկած։

Défiant, ante (դէֆի-ան, անթ) ած. կասկածոտ. անվստահ։ C'est un homme —, fort —. Avoir un caractère —։

Déficit (դէֆի-իթ) է. ր. Պակասութիւն (հաշուի, հաւաքի). *պակասորդ։ Combler le —. Il y a plusieurs déficit *կամ* déficits dans cet inventaire։

Défier (դէֆիէ) [Je défiais, nous défiions, vous défiiez. Que je défie, que nous défiions, que vous défiiez.] բ. ն. 1. կոչել (ի կռիւ). յառաջ կոչել. մրցնասուր լինել. մրցի տալ. յառապարէգ կարգալ. գրգռել։ ‖ 2. Ցոյս առնել մահ զանգրամարհութիւն նորա ի գործել իրս ինչ. մրցնասուր լինել. յառաջ կոչել։ Vous me menacez de me battre, je vous en défie. Պատանայք հարկանիլ զիս, այլ ոչ ի մեր կարողութիւն, իշխանութիւն։ Je vous défie de deviner cette énigme. Ցառաջ կոչեմ զձեզ, մրցնասուր լինիմ ձեզ գտանել զայս առեղծուած։ ‖ 3. (է-խօ-բ.) Ցրտահարել ի վերայ, երթալ ի վերայ ընդ առաջ, մրցնասուր լինել (վտանգաց, մահու). գիմագրաւել։ — les dangers, la mort, les tempêtes։ (Տես և Affronter, 2. Braver, 1)։

= Se —. բ. ա. 1. Գրգռիլ, մրցի տալ միմեանց։ Ces deux ennemis se défiaient l'un l'autre։ ‖ 2. Չլինել վստահ. կասկածել. թերանալ (յուժկէ)։ C'est un homme dont il faut se — Je me défie de ses caresses։ ‖ 3. Խորհիլ. զմուտ ածել։ Je ne me serais jamais défié que vous dussiez m'abandonner ainsi։

Défigurer (դէֆիկ-ուր-ե) բ. ն. 1. Անշքացուցանել. ապականել. խոթարել (գէրեաս)։ La petite vérole l'a tout défiguré։ ‖ 2. եղծանել. խանգարել։ — un tableau, une statue, en voulant les retoucher։ Աթ և է-խօ-բ. — le langage par la manie du néologisme։

= Se —. բ. ա. Անշքացուցանել զիւր երեսս։ Elle se défigura, pour n'être pas exposée à la brutalité du vainqueur։

Défilage (դէֆիլ-ա) է. ր. Պատառելն, ճմռելն, լմելն (գհին կապերտս կամ գձիացոտս առ ի յօրինել թուղթ)։

†A. **Défilé** (դէֆիլ) է. ր. Ճիւղաւիք, հիւսուիք լմեալք (ի յօրինել թուղթ)։

B. **Défilé** (դէֆիլ) է. ր. 1. Պատառս պատառս անցանելն զօրաց ի հանդիսի. տագաս. *տագանցութիւն։ À la fin de la revue il y eut un beau —։ (Ցայս միտս գրի մերթ և Défiler)։ ‖ 2. Անձուկք. կիրճ. կապան։ Un pays de défilés, plein de défilés. S'engager dans un —։ ‖ 3. (է-խօ-բ.) Անհնութիւն։ Le voilà dans un étrange —։

Digitized by Google

A. **Défiler** (դեֆիլե) բ. ն. Գահել, շղարց, գլար (մարգարտաց)։ — des perles, un collier, un chapelet. — son chapelet. 1. (է-ը-բ.) Անհ. մի ըստ միոջէ զոր ինչ գիտէ ազ։ ‖ 2. Անձահել, յոյզ ի շնամանս զինչ և գայցէ ի բերան։ = Se —. բ. ա. Գահիլ, լուծանիլ (շարցոյն մարգարտաց)։ Le chapelet se défile. (է-ը-բ.) տես ի Chapelet, 2։

B. **Défiler** (դեֆիլե) բ. ն. Զահել, պատապարիլ զամբոխ ի գնդակոծութենէ թշնամեաց ընդ երկայնութիւն։

C. **Défiler** (դեֆիլե) բ. ն. 1. Երթալ առաջաւ մի զմիոյ ետին։ — un à un, deux à deux։ ‖ 2. Գաւառիկ գաւառիկ անցանել զօրաց ի հանդիսի. *առջանցիլ։ Après la revue, on fit — les troupes par compagnies։

= է. ա. տես Défilé, B. 1։

Défini, ie (դեֆինի) անց. դերբ. Որոշեալ. առհմանեալ։ Passé, prétérit —. Անցեալ սրոշեալ. կատարեալ. (ժամանակ ինչ բայից, ըստ քերականաց)։ Օրինակ իմն J'allai, je bus։

† = է. ա. Որոշեալն։

Définir (դեֆինիր) բ. ն. 1. Սահմանել. սրոշել. հաստատել։ On ne peut — le temps et le lieu auquel cela arriva։ ‖ 2. Տալ զատհմանի իրիք. առհմանել. ճանկել։ On ne peut — les couleurs. On définit le triangle, une figure qui a trois côtés et trois angles։ ‖ 3. (է-ը-բ.) Տալ զնշանակս, զծանօթս ուրուք։ Définissez-moi un peu cet homme-là. Je vais vous le — en deux mots։ ‖ 4. Սահմանել. վճռել։ Les conciles ont défini que...

Définissable (դեֆինիսաբլ) ած. Սահմանելի։

Définiteur (դեֆինիթեր) է. ա. Խորհրդական (ընդհանրական կամ գաւառական առաջնորդի կրօնաւորաց)։

Définitif, ive (դեֆինիթիֆ, իվ) ած. Սահմանիչ. վերջնական։ Règlement, résultat —. Jugement, arrêt —։

= En définitive. գբ. ա. 1. Սահմանիչ, հնչեղ, վերջնական գաւառառանաս։ Il a gagné son affaire en définitive։ ‖ 2. Ի վախճանի. հատակ յհատ. *վերջապէս։ En définitive, que voulez-vous? que prétendez-vous?

Définition (դեֆինիսիոն) է. էթ. 1. Սահման. նկարագիր։ — juste, exacte. Faire une —. La — d'un mot։ ‖ 2. Սահման. առհմանագրութիւն. որոշումն. վճիռ։ Avant la — du concile sur cette matière։

Définitivement (դեֆինիթիվման) մ. 1. Հաստատապէս. հաստատութեամբ. ճշդիւ. որոշապէս. որոշակի։ Il veut savoir — à quoi s'en tenir։ ‖ 2. Նիզրէ, վերջնական գաւառառանաս։ L'affaire a été jugée —։

† **Définitoire** (դեֆինիթուար) է. ա. Ժողովարան առաջ խորհրդականաց (ի վանորայս ինչ)։

Déflagration (դեֆլագրասիոն) է. էթ. † 1. Անհանծախ հրայրութիւն։ "Que l'univers finirait par une — générale." DIDEROT. (տես և Conflagration, 1)։ ‖ 2. Կիզումն (մարմնոյ իրիք, ըստ առարտգիտաց)։ [ցիկց։

Déflécbir (դեֆլեշիր) բ. ն. փախել ի գնացից, յընթացից. = բ. ն. խոտորիլ. չնդիլ։ — du but։

Déflegmation (դեֆլեգմասիոն) է. էթ. Զարգելն (զքմպելի ազգէն) ի չրէ մնասանցն։

Déflegmer (դեֆլեգմե) բ. ն. Զարգել (զքմպելի ազգէն) ի չրէ մնասանցն։

Défleurir (դեֆլեուրիր) բ. ն. Ցազգէնիկէց, ծաղկաթափ լինել։ Quand la vigne vient à —։

= բ. ն. Թօթափիլ (հազմոյ, կարկաչ) զծաղիկս։

† **Déflexion** (դեֆլեքսիոն) է. էթ. Լինդ տալ կոզմ գառնալն. խոտորումն։

† **Défloraison** (դեֆլորեզոն) է. էթ. Թօթափիլն, հանելն ծաղկանց. ծաղկաթափութիւն։

Défloration (դեֆլորասիոն) է. էթ. Անպատճառն զկոյս. խարդաւանութիւն կուսի. *կուսապղծութիւն։ Il ne parut aucune marque, aucun signe de —։

Défiorer (դեֆլորե) բ. ն. 1. Անրիծանել զապրիծ ի կուսութենէ. ապականել, խարդաւանել, լկել, բառնագառել զկոյս։ ‖ 2. (է-ը-բ.) Ապականել զգեզեցկութիւն կամ թօթափիլ զծաղիկ (ինքնին իրիք)։ — un sujet։

† **Défoliation** (դեֆոլիասիոն) է. էթ. Անհամեմ տերևաց ծառոյ յառաջ քան զժամանակն. տարաժամ տերևաթափութիւն։

Défoncement (դեֆոնսման) է. ա. 1. Հանելն զյատակս (տախտակս)։ ‖ 2. Խորագոյնս հերկելն (զերկիր)։

Défoncer (դեֆոնսե) բ. ն. 1. Հանել զյատակ (տաքոս)։ ‖ 2. Խոռոչել (զճանապարհ)։ Les voitures trop chargées défoncent les routes les plus solides. Chemin défoncé. Ճանապարհ խոռոչացեալ։ ‖ 3. Խորագոյնս, ի խոր հերկել (զերկիր)։ ‖ 4. Լմել մերթեզօրծաց ոսկւոք զերկրեալ հողի կողմ։ ‖ † 5. Պաղել զգլուարել, քակեալ յգլուխ (զզօրս)։

Déformation (դեֆորմասիոն) է. էթ. Եզծումն, խանգարումն ձևոյ. *ձևազեղծութիւն։

Déformer (դեֆորմե) բ. ն. Եզծանել, խանգարել զարտաքին երեւոյթն կամ զձև. *ձևազեղծել։ — un chapeau, un soulier. Un corset déforme la taille։

† **Défouir** (դեֆուիր) բ. ն. Հանել արտաքս զթաղեալն. քակտելազանել։

Défourner (դեֆուրնե) բ. ն. Հանել ի հնոցէ (զհաց)։

† **Défrai** (դեֆրե) է. ա. Հատուցանելն, մատակարարելն զծախան։

Défraîchir (դեֆրեշիր) բ. ն. Եզծանել զաւագութենէ, զպայծառութենէն (նորագ արկանելոց, կերպասաց)։ Le soleil a défraîchi cette étoffe։

Défrayer (դեֆրեյե) [Ծորգի իրիք զPoyer.] բ. ն. Հատուցանել, մատակարարել զծախս ուրուք։ Il l'a reçu en grand seigneur, et l'a défrayé avec toute sa suite։

— la compagnie de bons mots, de plaisanteries. (է-ը-բ. և ընդ.) Զատարճացուցանել զընկերութենէն կամ զբանան ծագրածութեամբք, կատակարանութեամբք։

— la compagnie. (է-ը-բ. և ընդ.) Ուրախ և կատակ կալ ամենեցուն. առակ և ծանակ լինել։

— la conversation. 1. (է-ը-բ. և ընդ.) Անասել քան զայլս ամենեսին խօսել. տիրանալ, իշխել խօսակցութեանն։ Par son esprit il défrayait les conversations։ ‖ 2. Լինել նուիր խօսակցութեան։ Il défraya la conversation par sa mésaventure։

Défrichement (դեֆրիշման) է. ա. 1. Անօրագիրն առնել զխոպան։ ‖ 2. Խոպան տրօրագրեալ։

Défricher (դեֆրիշե) բ. ն. 1. Խլել զմոլախոտս, զմացառս և զփուչս խոպանի կամ անգործ երկրի առ ի հնահել զայն. ցեղուլ զկորդ։ — un champ, une terre. Donner des terres à — dans les pays nouvellement découverts։ ‖ 2. (է-ը-բ.) Սկսանիլ հնահել։ Les premiers qui défrichèrent la littérature sanscrite։ ‖ 3. (է-ը-բ. և ընդ.) Զարգել. հարթել. յատակել. (ւ-ւբ)։ Cette affaire était bien épineuse, il est parvenu à la —։

Défricheur (դեֆրիշեր) է. ա. Անօրագիր, հերկարար խոպան երկրի։ [սից։

Défriser (դեֆրիզե) բ. ն. Եզծանել զխոպոպս վար-

Digitized by Google

Défroncer (ռեֆռոնսե) բ. ն. Պարզել, կրկնուածս, գնալս։ — une jupe. — le sourcil. (ֆիգ.) Պարզել, զճակատն. դէմն զուարթագին ցուցանել։

Défroque (ռեֆռոք) ե. իգ. 1. կարասեակ և զգեստ կուսիք (կրօնաւորի վախճանելոյ)։ La — d'un moine appartient à l'abbé։ ‖ 2. Ընչին, դիպուն կարասեակ զոր թողու ոք։ Il nous a laissé sa —։ ‖ 3. Հանդերձ ի բաց թողեալ, ի բաց ընկեցիկ։ Outre ses gages, ce domestique a la — de son maître։

Défroquer (ռեֆռոքե) բ. ն. Զերծուլ, ի բաց հանել յատկէն զգեստ կամ կերպարանս վանականութեան. հանել ի վանից. *կնգզեթափ առնել։ On travaille à le —։ = Se —. բ. ա. թողուլ զկարգ վանականաց. *կնգզեթափ լինել։

† **Défuner** (ռեֆիւնե) բ. ն. Զերծուլ, թափել զկայսի ի չուանաց. *չուանազերծ առնել։

Défunt, unte (ռեֆիւն, ռեֆիւնթ) ած. և ե. վախճանեալ. ննջեցեալ. հանգուցեալ։ Le roi —. La défunte reine. Les enfants du —. La pauvre défunte. Prier Dieu pour les défunts։

Dégagé, ée (ռեկաժե) ած. բեյ. 1. թափեալ, ազատեալ ի գրաւոց. գրաւաթափ։ Montre dégagée et retirée du mont-de-piété։ ‖ 2. (ֆիգ.) թօթափեալ, վերծեալ (ի հոգոց, ի կապանաց). անզբաղ. թափուր. փոքոտ։ Un esprit — de préjugés։ ‖ 3. Մաքրեալ ի խափանչաց (անցք, ճանապարհ)։ ազատ։ La voie publique dégagée et rendue libre. Des logements dégagés les uns des autres. Degré —. Գաղտնի սանդուղք (սենեկի)։ = ած. Արձակ. համարձակ. ազատ։ Air —. Taille dégagée։

Dégagement (ռեկաժման) ե. ա. 1. թափելն, ազատելն ի գրաւոց. գրաւաթափութիւն։ Le — des effets déposés au mont-de-piété։ ‖ 2. կատարելն զիւր բանի, զխոստումն։ ‖ 3. Ի բաց առնուլն զիւր խոստումն։ ‖ 4. (ֆիգ.) Ազատանալն, դատարկանալն (ի հոգոց). անզբաղութիւն։ Dans ce — de tous soucis il put vaquer librement à l'étude։ ‖ 5. Արձակուիմն, բանալն (անցից, ճանապարհի)։ Le — de la voie publique. Le — de la poitrine։ ‖ 6. Համարձակութիւն (բանից, գնացից)։ ‖ 7. Անցք, ելք սենեկի ի սենեակ. առանցք։ Pratiquer un —։ ‖ 8. կողմնական, ծածուկ ելք, անցք։ Escalier, porte de —։ ‖ 9. Արձակուիմ, ցոլանալն (գոյոյ)։

Dégager (ռեկաժե) բ. ն. 1. թափել ի գրաւոց. զգրաւաթափ առնել։ — sa vaisselle, ses pierreries. — sa parole. 1. (ֆիգ.) Ի բաց կոչել, դարձուցանել զիւր բանս ուստի դաշնացն ոչ պահիոյ։ ‖ 2. կալ ի խոստմանն իւրում. կատարել, ինուլ զիւր բանս։ Je vous avais promis votre argent tel jour, je viens — ma parole, le voilà. — quelqu'un de sa parole. Ազատ կացուցանել զոք ի խոստմանէն։ — un soldat. Հանել, ազատել ի զինուորութենէ։

‖ 3. թափել. արձակել. ապատել. լուծանել. կորզել արտաքս։ "Pour — l'âme de l'amour du monde." PASC. *Prov.* 5. ‖ 3. Բանալ (զանցս). ի բաց առնուլ զխոչ և զխոթ, զխափանիչս (ճանապարհի)։ — un passage, la voie publique. — une province. թափել, արկել զերկիրն ի թշնամեաց։ — les appartements. Արձակ ի սիմեանց կարգել զնոնեակս տան։ ‖ 4. Զերծուցանել, թափել, յափշտակել (զոք ի ձեռաց ուներից կամ յարձակողաց)։ Il l'a dégagé du milieu des ennemis. Je le dégageai de ses liens. Արձակեցի, լուծի զնա ի կապանացն։ ‖ 5. Արձակել (զգոծարանս մարմնոյ, բան բժշկաց)։ — la tête, la poitrine։ ‖ 6. Արձակել. բնդարձակել. դիւրել։ Cet habit dégage bien la taille։ ‖ 7. Ջատանել. անջատել. (բան տարրից իրաց)։ — l'acide qu'une substance renferme, à l'aide d'un autre acide։ ‖ 8. Արձակել, բուրել (հոտ)։ Cette substance dégage une odeur sulfureuse։ ‖ † 9. Հատանել զաւելորդ մասունս (քարի, բան արմատեղինաց). յատպաւել։

= Se —. բ. ա. 1. թափել զանձն, թօթափիլ, ազատանալ, դատարկանալ (ի հոգոց)։ ‖ 2. Անջատել զանձն, փրծանիլ (ի գերկաց ուրուք)։ ‖ 3. Արձակիլ, բանալ (անցից)։ ‖ 4. Արձակիլ, ցոլանալ (գոլշոյ). բուրիլ, բղխիլ (հոտոյ)։

Dégaine (ռեկէն') ե. իգ. Անհեթեթ, ծաղրալից, շինական կերպարանք, ձև. (ընդ.)։ Quelle —!

Dégainer (ռեկէնե) բ. ն. Հանել, մերկել, քամել զուր ի պատենից. սուր հանել, մերկանալ։ Վարի սովորաբար անխնդիր։ Il fallut —. On l'a forcé à —։

= ե. ր. Brave jusqu'au —. Որ ի տան սուր շղացուցանէ. որ բաղում ինչ խաստանայ և ոչ ինչ կատարէ. յախուռնախօս։

† **Dégaineur** (ռեկէնօռ) ե. ր. Սուսերաձիգ. սուսերամարտ։ [զձեռնոցս։

Déganter (ռեկանթե) բ. ն. Հանել զձեռնոցս, = Se —. բ. ա. Հանել զիւր ձեռնոցան։

Dégarnir (ռեկառնիր) բ. ն. կապտել, զերծուլ (զզարդս, զկազմածս). մերկացուցանել։ — une chambre des meubles qu'elle contenait. — un vaisseau de ses agrès. — une place. թափուր թողուլ, տկարացուցանել զերեսն նուազեցուցանելով զմեան ինչ զորոց կամ սպրուց պատերազմի։ — un arbre. ցապատել, քշտել, կաճոպել զաւելորդ ոստս ծառոյ։

= Se —. բ. ա. 1. Մերկանալ. դատարկանալ. թափուր (ի տեղոյց) լինել (թէատրոնի). (ռազ. պարպուիլ)։ Les bancs se dégarnissaient, la salle se dégarnissait peu à peu, et bientôt il n'y eut plus personne։ ‖ 2. Տերևընկեց լինել (ծառոյ)։ ‖ 3 թօթափիլ (մերոց)։ Sa tête commence à se — de cheveux, կամ լոկ à se —։ ‖ 4. թեթևացուցանել զիւր հանդերձս. թեթև ագանել։ Il s'est enrhumé pour s'être dégarni trop tôt։

Dégât (ռեկա) ե. ա. 1. Ապականութիւն. վնաս. տաքր։ La grêle, l'orage a fait de grands dégâts. Les bêtes fauves font bien du — dans les terres։ ‖ 2. Անչափ, խոլ վատնումն, ծախումն։ On fait un grand — de bois, de vin dans cette maison։

Dégauchir (ռեկոշիր) բ. ն. 1. Ղորկել. կոփել. տաշել։ ‖ 2. (ֆիգ. և ընդ.) Ուղղել, յերկրպագել զխոտորեալն։ — un jeune homme։ [ղորկելն։

Dégauchissement (ռեկոշիսման) ե. ա. Ցղկելն։

Dégel (ռեժել) ե. ա. Հալումն ձեանց, սառնամանեաց։ Le temps s'est adouci, nous aurons du —։

† **Dégelée** (ռեժլե) ե. իգ. Հարուածք գանից. (ֆամ.)։ Il a reçu une bonne —։

Dégeler (ռեժլե) [Je dégèle. Je dégèlerai.] բ. ն. 1. Հալել, լուծանել զգազան, զառանամանեաց։ Le vent du sud a dégelé la rivière։ ‖ † 2. Ջեռուցանել. (ընդ.)։ "Il fallut tous les fagots de la petite maison pour le —." HAMILT. *Gramm.* 9.

= բ. չ. որ և Se —. բ. ա. Լուծանիլ, հալիլ սառնամանեաց։ La rivière dégèle, se dégèle։

Digitized by Google

= բ. անբիմ. Լուծանիլ, հալիլ սառնամանեաց։ Il dégèle. Il a dégelé cette nuit։

Dégénération (դեժենե-սիօն) է. էթ. Օտարանալն. այլասերութիւն. *տարատեսակութիւն։ La — des races, des plantes։

Dégénérer (դեժենե-ր) բ. ն. 1. փոխիլ յիւրմէ բնութենէն. օտարանալ. այլասերիլ. *տարատեսակիլ։ Le blé dégénère dans un mauvais terrain։ ‖ 2. Օտարանալ. խորթանալ։ — de ses ancêtres, de la piété de ses ancêtres. — dans l'esprit de quelqu'un. Ցաչեց եկանել ուրուք։ ‖ 3. Դառնալ, շրջիլ, փոխիլ (ի չար, յառաւել կամ ի նուազ չար)։ La liberté dégénérait en licence. La guerre de la Fronde dégénéra en plaisanterie. Le cours de ventre dégénère souvent en dysenterie։

Dégénérescence (դեժենե-սանս) է. էթ. *Այլասերազութիւն. այլասերութիւն։

Dégingandé, ée (դեժինկ-նտե) ած. Բնկերկեալ. լուծեալ. քայքայեալ. (ընտ.)։ C'est un homme tout —։

Dégluer (դեկլ-ե) [Je dégluais, nous dégluïons, vous dégluïez. Que je déglue, que nous dégluïons, que vous dégluïez.] բ. ն. ի բաց քերիլ ղսոսինձն, ղսոսպն։ — un bâton. Se — les mains. — un oiseau. Ձերծուցանել ղձռչուն ի ասըննդապատ գաւազանէ։ — les yeux. (տխուր.) Ձրիժն յաչաց ի բաց պարզիլ (ա)։

= Se —. բ. ա. Թափիլ (թռչնոյ) ղանձն, պրծանիլ ի ասանձապատ գաւազանէ։

= ՎԱՍՏ. (ա) "Ղ— Ե ոչ ընդ ֆատալիս— ուրեքօրն հայել ի-գէջ, գորոխ ղղղորբ-ՔԻՆ ալցոյ' ղգոյն Ե զինքն ի բոց գորժիլ." եղնիկ. 6։ [բժշկոց)։

Déglutition (դեկլ-պե-սիօն) է. էթ. Կլանիլն. (բժ

Dégobiller (դեկօ-զիյե) բ. ն. փսխել. (գէնէ.)։

Dégobillis (դեկօ-զիյի) է. ու. փսխած. (գէնէ.)։

† **Dégogner (se)** (ս դեկոկնե) բ. ա. Բնկերկիլ. առնել շարժմունս բնկերկու։

Dégoiser (դեկո-զե) բ. ն. 1. Ճռուողիլ, ճճռուիլ (թռչնոց)։ ‖ 2. (տխուր.) Ասել զոր պարտ էր լռել. (ղէ.)։ Ce prisonnier a dégoisé։

= բ. ն. Շատախօսիլ։ Cette femme aime bien à —։

† **Dégommer** (դեկոմ-մե) բ. ն. 1. ի բաց բառնալ գինէժն. *տարախիժիլ։ ‖ 2. (տխուր. և ծաղ.) Հանել ղզոր ի պաշտամանէ։

Dégonflement (դեկոնֆլ-ման) է. ու. Իջուցանելն զսպառուն. խլնանելն ալյտմանէ. զնոռուն։

Dégonfler (դեկոնֆլ-ե) բ. ն. Իջուցանել զսպառուն զնոռուցանել։ — une vessie, un ballon։

= Se —. բ. ա. Ջիլնանիլ, զնոռիլ ալյտմանէ։ Un ballon qui se dégonfle. Cette tumeur commence à se —։

Dégorgement (դեկոր-ժմ-ման) է. ու. 1. փսխելն. ժայթքելն։ ‖ 2. Հոսուածն (ջրոց, ազտեղութեանց)։ ‖ 3. Աբուռաջս հոսուածն, եկանելն (մազձոյ, հիւթոց)։ ‖ 4. Մաքրելն (գիալի, գաւթ, գկաուռ)։

† **Dégorgeoir** (դեկոր-ժուար) է. ու. 1. Եզք, գուռն (ատհանոց)։ ‖ 2. Գործի կողպարարի [serrurier] գաւառ. կացուցանելոյ զթարթիծս [mortaise]։ ‖ 3. Հերթուն մագրելոյ զնոսկ թնդանօթոյ կամ պատառելոյ զպատեանս վառօդոյ։

Dégorger (դեկոր-ժե) բ. ն. 1. փսխել. ժայթքել. գարձուցանել։ Polyphème dégorgeait en dormant les débris des malheureux qu'il avait dévorés։ ‖ 2. Բառնալ (զանցս կամ զխոզովակ խցեալ)։ ‖ 3. Լուանալ, մաքրիլ (գիալի, գաւթ, գնոռուած)։ ‖ 4. Արկանել գձուկն ի ջուր յատակ առ ի մաքրելոյ ի ազտիւթութենէն. գ. յատակջրել։ (Տես և Débourber. 3)։

= բ. ն. Յարգիլ. գեղուլ. եկանել։ Si cet égout vient une fois à —, il infectera tout le quartier։

= Se —. բ. ա. 1. Բառնալ (խցեալ անցից)։ ‖ 2. Հոսիլ. անկանել. գեզանիլ։ Des rivières qui cherchent à se — dans l'Océan։ ‖ 3. Մաքրիլ (ատրոյ, ձկանց ի ազտիւթենէ)։ — Faire — des sangsues. Գամիլ գաղբուկս։

† **Dégoter** (դեկոտե) բ. ն. 1. ի վայր արկանել քարիւ կամ գնգակաւ (գչիշ եգեալ ի բարձու իրը նպատակ). (ընտ.)։ Voyez cette bouteille placée sur un piquet, je vais la —։ ‖ 2 (տխուր. և ընտ.) Հանել, վանել զոք ի տեղւոյն, ի պաշտամանէն։

Dégourdi, ie (դեկուրտի) անց. գերբ. 1. Աշափեալ ի թմրբութենէ (անգամ)։ ‖ 2 եզկացեալ (ջուր)։

= ած. և է. Շարտար. արթուն. կայտառ. խորամանգ։

Dégourdir (դեկուրտիր) բ. ն. 1. Աշափել ի թմրբութենէ (զանգամս ընդարմացեալս). փարատել զթմրբութիւնն։ — ses jambes. Se — les mains. Nous le secouâmes pour le —։ ‖ 2. (տխուր. և ընտ.) Զարթուցանել. կայտառ, շրյտ գործել։ — un jeune homme։ ‖ 3. Ջեռուցանել զջուր սակաւիկ մի։

= Se —. բ. ա. 1. Աշափիլ ի թմրբութենէ։ Je me suis un peu dégourdi en marchant։ ‖ 2. եզկանալ (ջրոյ)։ Pendant que vous parliez, votre eau se dégourdissait. Faire — de l'eau. Ջեռուցանել զջուր սակաւիկ մի։

Dégourdissement (դեկուրտիսմ-ման) է. ու. Աշափումն (ընդարմացեալ անգամաց)։

Dégoût (դեկու-) է. ու. 1. Զախորժութիւն կերակրոց. յոփրութիւն։ Il a un si grand —, qu'il ne peut manger de rien։ ‖ 2. Խորշումն ի կերակրոց ինչ. պակասումն (ա)։ Il a du — pour la viande, pour le poisson։ ‖ 3. (տխուր.) Խորշումն. գարշումն (ո). չկամութիւն. ատելութիւն։ Il lui a pris un grand — pour cette personne. Avoir du — pour l'étude, pour le monde։ ‖ 4. (տխուր.) Տաղտուկ. ատհաճութիւն. յոփրութիւն։ Il fut abreuvé de dégoûts. Il connaît tous les dégoûts du métier։

= ՎԱՍՏ. (ա) "Մի ինչ-ու-ոչ ոմանց բաղձան բերէ Ե յօժարութիւն, Ե նոյն' այլոց սաստիկ հիւանդ Ե գոլոտիկ." Կղեմաղ. = (ո) "Կինոցաշյո ֆուլտ Ե ապիլ-ՔԻՆ' նուռ օձ-ՔԻՆ Ե ինչ-ֆուձ-ՔԻՆ." Ն. Կմբ. Սգ.

† **Dégoûtamment** (դեկու-գամ) ած. Գարշելեցուցիչ ձեւ օրինակաւ. գարշելապէս։ Manger —։

Dégoûtant, ante (դեկու-գան, -նդ) ած. 1. Գարշելեցուցիչ. գարշելի. գարշ. զազիր։ Malpropreté dégoûtante։ ‖ 2. (տխուր.) Զախորժելի. ձանձիր. տաղտուկ։ Il arrive bien des choses dégoûtantes dans la vie։

Dégoûté, ée (դեկու-գե) անց. գերբ. Տաղտկացեալ. յոփրացեալ։ — † N'être pas —. 1. Ցանկալ խիճ որամ գժուարին է հասանելի. (ընտ.)։ ‖ 2. Արհել, ախորժել զբանբ կամ զգալիս ինչ։

= է. ու. Faire le —. Ցազել. քնքշիլ։

Dégoûter (դեկու-գե) բ. ն. 1. Արկանել ի ցանկութենէ կերակրոց. հատանել, բառնալ զախորժանս. Ս. կապել զբարբն։ La vue de ce mets m'a dégoûté։ (Որ և Ôter l'appétit. առ ›'Appétit, 2)։ ‖ 2. Ցափրացուցանել. տաղտկացուցանել. գարշելեցուցանել։ Ils m'ont dégoûté du poisson à force de m'en faire manger։ ‖ 3. (տխուր.) Խորշելեցուցանել. կասկցուցանել։ Il voulait acquérir cette maison, mais le prix l'en a dégoûté։ ‖ 4. (տխուր.) Տաղտկացուցանել. ձանձրացուցանել։ La prolixité dégoûte le lecteur. Il est dégoûté de la vie, de tout։

Digitized by Google

— Se — . բ. ա. Տաղտկանալ. յափրանալ։

Dégouttant, ante (դէկ-ու-թան, անթ) ած. Որ կաթէ։ — de sang. Արիւնաթոր։ — de sueur. Քրտնաթոր։

Dégoutter (դէկ-ու-թէ) բ. ն. Հոսիլ չիթ չիթ. կաթիլ. թորիլ. ծորիլ. իջանիլ։ La sueur lui dégouttait du front. Les cheveux, le front lui dégouttent de sueur. Քրտինն կաթիլ-ցուցանէն հերք, երեսը նորա։ — S'il pleut sur moi, il dégouttera sur vous. (առած.) Բաժանորդ լինելը յաղագս թշուառութեանց եւ թշուառութեանց։

Dégradant, ante (դէկ-ա-դան, անթ) ած. Անարգ. վատթար. ամօթալից։ Un vice —։

A. **Dégradation** (դէկ-ա-դա-սիւն) է. իզ. Ի. Ընկճումն ի պատուոյ, յիշխանութենէ. արկանիլն յաստիճանէն, ի կարգէն. †բարձրնկեցութիւն։ La — d'un magistrat, d'un militaire. La — d'un prêtre. կարգընկեցութիւն քահանայի։ || 2. (էպ-բ.) Անարգութիւն. գձձութիւն։ La — des âmes est une suite de la servitude։ || 3. Ա. եր. ապականութիւն. խոտորումն։ La — des monuments publics est punie par la loi։

B. **Dégradation** (դէկ-ա-դա-սիւն) է. իզ. Աստիճան աստիճան նուազութիւն (լուսոյ, ատուկերաց, երանգաց)։

A. **Dégrader** (դէկ-ա-դէ) բ. ն. Ի. Լուծանել, հանել յիշխանութենէ, ի գործոյն. ընկճուիլ, քարշել ի պատուոյն. հանել զպատիւն ի բաց. ընկճուիլ յաստիճանէ, ի կարգէ։ — un gentilhomme, un magistrat. — un prêtre. Խլել զքահանայի ի կարգէն. կարգընկեց առնել։ || 2. (էպ-բ.) Անարգ, արհամարհ գործել. գձձել։ — la majesté du trône։ || 3. Ա. եր. ապականել. խոտորել։ Ce tremblement de terre a dégradé beaucoup d'édifices. † — une muraille. կործանել աստի՛ զորմէ։

— Se — . բ. ա. Ի. Ջանալին շուք տրկանել. անկանիլ, իջանիլ ի պատուոյն, յաստիճանէ. իջնիլ յանարգութիւն. նուաստացուցանել զանձն։ Le flatteur se dégrade par ses lâches adulations։ || 2. Խոտորիլ։ Cette maison se dégrade tous les jours davantage։

B. **Dégrader** (դէկ-ա-դէ) բ. ն. Նուազեցուցանել աստիճանաւ (զլոյս, զսուուերս ի նկարչութեան)։

† — բ. ն. տր և † Se — . բ. ա. Նուազել, մեղմանալ աստիճանաւ (երանգաց ի նկարչութեան)։ [Հանդիերձին։

Dégrafer (դէկ-ֆէ) բ. ն. Լուծանել զճարմանդ

Dégraissage (դէկ-ռէ-սաժ) է. ր. Ա. Մաքրել յաղտոյ (զպատառաձ, զհանդերձս). †կեղտոյհանութիւն։

Dégraissement (դէկ-ռէս-ման) է. ր. Ա. Մաքրութիւն (հանդերձից) յաղտոյ։

Dégraisser (դէկ-ռէ-սէ) բ. ն. Ի. ի բաց պարզել զճարպ կամ զպարարուութիւն (հասմնանաց, արգանակի)։ || † 2. Նուազեցուցանել զհանդիպումնութիւնն, զդիրութիւնն. նրբացուցանել. (ընդ.)։ Faites de l'exercice, cela vous dégraissera։ || 3. (էպ-բ. և ընդ.) Զերծուիլ, բաժանալ մնան ինչ յանիրաւ առացուածոց ուրուք։ Ce financier avait fait des gains énormes, mais on l'a bien dégraissé։ || 4. (էպ-բ.) Ողողել գերփիլ, առնուլ տանիլ (հեղեղաց զպարարուութիւն երկրի)։ || 5. Ա. Մաքրել (զպղտն, զկեղտոն). (զբիծն, զսրատն) ի բաց պարզել։ — un habit, un chapeau։

— le vin. Բառնալ զհանդերձութիւն գինւոյ։

Dégraisseur, † euse (դէկ-ռէ-սէր, էօզ) է. Ա. Մաքրիչ աղտոյ, արատոյ (հանդերձից). †կեղտահան։

† **Dégrappiner** (դէկ-ռաբ-պի-նէ) բ. ն. Ջգել, զերծուցանել ճանկիւք զնաւն ի միջոյ առաւծամանեաց։

† **Dégraveler** (դէկ-ռաւ-լէ) բ. ն. Ա. Մաքրել (գխաղտոմկ) ի մանրախըճճէ, ի մրրոյ։

Dégravoiement կամ **Dégravoiment** (դէկ-ռաւ-ուա-ման) է. ր. Փորելն, խորելն ջրոյ զյատակս սրմոց։

Dégravoyer (դէկ-ռաւ-ուա-յէ) [Ընդդէմ իրրև զEmployer.] բ. ն. Փորել, խորել ջրոյ զյատակս սրմոց։

Degré (դը-կրէ) է. ր. 1. Աստիճան (սանդղոյ). որպէս սանդղոյ աստիճան։ Les degrés d'un escalier. Monter, descendre les degrés։ || 2. Աստիճան. սանդուղք։ Un — de dégagement. Un — extrêmement raide։ || 3. (էպ-բ.) Աստիճան. կարգ. պատիւ։ Il s'est élevé de — en —. Il est dans un haut — d'élévation։ || 4. (էպ-բ.) Աստիճան։ Passer par tous les degrés du crime։ || 5. (էպ-բ.) Աստիճան։ Dans les facultés, il y a trois degrés, celui de bachelier, celui de licencié et celui de docteur։ || 6. Աստիճան (տգգակարուութեան). տգգ. պատիկր. (տլ. պորտ)։ Grégoire le Grand fut le premier qui défendit les mariages jusqu'au septième —։ || 7. Աստիճան. (ի բնագիտութեան, յերկրաչափութեան, յաստեղագրաշխութեան)։

— Par degrés. Գբ. ա. Աստիճան քան զաստիճան. աստիճան աստիճան. աստիճան յաստիճանէ։ Le son s'affaiblit par degrés։

Dégréement (դէկ-ռէ-ման) է. ր. Ա. Երկացուցանելն զնաւս ի սարուութեանց [agrès]. †սարուզերծութիւն։

Dégréer (դէկ-ռէ-ե) [Ընդդէմ իրրև զGréer] բ. ն. Ա. Երկացուցանել, զերծուլ զնաւս ի սարուութեանց. †սարուզերծել։

Dégrèvement (դէկ-ռէվ-ման) է. ր. Թեթեւացուցանելն (զՀարկս). Թեթեւութիւն (Հարկաց)։

Dégrever (դէկ-ռէվ) [Je dégrève. Je dégrèverai.] բ. ն. Թեթեւացուցանել (զՀարկս)։ [Նաստատեմ։

† **Dégriller** (դէկ-ռի-եէ) բ. ն. Հանել ի վանոց, ի մեռ

Dégringolade (դէկ-ռէնկ-ոլատ) է. իզ. Անկումն. գահավիժութիւն. (ընդ.)։

Dégringoler (դէկ-ռէնկ-ոլէ) բ. ն. և ե. Ի. Իջանել չատագոյն (ընդ սանդուղս). Ա. զառիվարիլ. (ընդ.)։ Il a dégringolé les montées. On lui a fait — l'escalier. Il a dégringolé jusqu'en bas։ || 2. Գլորիլ, հասիլ վերուստ ի վայր. գահավիժ, գարտնաս լինել. (ընդ.)։ La voiture a dégringolé dans un précipice։

† **Dégrisement** (դէկ-ռիզ-ման) է. ր. Ի. Ապաֆեցուցանելն, սի ապիրլն ի գինւոյ. սի ապրութիւն։

Dégriser (դէկ-ռիզ) բ. ն. Ի. Ապաֆեցուցանել ի գինւոյ, յարբեցութենէ. (ընդ.)։ Le sommeil l'a dégrisé։ || 2. (էպ-բ. և ընդ.) Փարատել զպատրանս, զսկնհպալութիւն. զգաստացուցանել։ Cet échec l'a un peu dégrisé։

† = Se — . բ. ա. Ապաֆիլ ի գինւոյ. թաֆիլ զգինի. լրջանալ յարբեցութենէ։

† **Dégrossage** (դէկ-ռօս-ա) է. ր. Նրբելն. անօսրելն։

† **Dégrosser** (դէկ-ռօս-ե) բ. ն. Անցուցանել ընդ կարգան [filière] զսակի կամ զարծաթ առ ի նրբել։

Dégrossir (դէկ-ռօս-իր) բ. ն. Ի. Ցղեել ի խոշորութենէ. տաշել. կոփել. Հարթել։ — une pièce de bois, un bloc de marbre։ || 2. (էպ-բ.) Սուսերագրել. Հավանագրել։ — les figures d'un tableau. — un discours։ || 3. Պարզել. լուծանել զկնճիռն։ — une affaire։ || 4. Ջնջել զհոշորագոյն վրիպակս տպագրութեան առաջինն փորձոյն. (խոսքի)։

Déguenillé, ée (դէկ-ընի-եէ) ած. Պատառատուն, քաքաճեալ. Հանդերձիւք. ցնցոտաւոր։

Déguerpir (դէկ-ուէր-փիր) բ. ն. Թողուլ, լքանել (զյատակութիւնն, զիւր սեպհական տունն)։

Digitized by Google

= բ. ը. Ելանել ի տեզէ-ոչինն առ Հարկին, յահատոյ կամն. (ընտ.)։

Déguerpissement (դեկերբիս-ման՛) ե. արբ. ա. Թողում (գժտառանգութիւնեն)։ ‖ † Բ. Ելանելն ի տեզէ-ոչինն առ Հարկին։

Dégueuler (դեկէօլե՛) բ. ը. ա. Փսխել. զգայուել. (դիէդ)։ ‖ † Բ. (էխոբ. և դիէդ) ժայթքել, զգայուել, վիժել (բանս նախատանաց)։

Déguignonner (դեկինիոնե՛) բ. ն. Ձկրթուցանել ի չարջարթնեն, ի ձախազանաց (ի խազատ). (ընդ.)։

Déguisement (դեկիզման՛) ե. արբ. ա. Ակռակերպութիւն. ակռակերպք։ Il sera difficile de le reconnaître sous ce —։ ‖ Բ. (էխոբ.) Կեղծատրութիւն։ Il est incapable de —։

Déguiser (դեկիզե՛) բ. ն. ա. Ակռակերպել։ On le déguisa en femme. Une fausse barbe déguise bien un homme։ ‖ Բ. Փսխել (զէր անուն, զձայն կամ զգրութիւնն զի մի ծանիցի)։ ‖ Գ. (էխոբ.) Թաքուցանել. ծածկել. ատազաստակել. պատրուակել. քողարկել։ — son ambition sous des dehors modestes։ ‖ Դ. Ակռափոխ, այլ ընդ այլոյ ընծայակցուցանել, յուցանել, պատմել, ասել։ — la vérité. On ne vous dit pas tout, on vous déguise le fait։

= Se —. բ. ա. ա. Ակռակերպիլ. յայլակերպս, յանծանաչելիս փոխել. ծպտիլ. այլափոխել, այլանչանալ. զինքն։ Se — en moine։ ‖ Բ. (էխոբ.) Ծածկել զինքր միաս։

Dégustateur (դեկիւ-տաթէօր) ե. արբ. Ճաշակիչ (ըմպելեաց). Ա. Համտեսս։

Dégustation (դեկիւ-տասիօն) ե. իթ. Ճաշակելն (գըմպելս). Ա. Համտեսութիւն։

Déguster (դեկիւ-տե՛) բ. ն. Ճաշակել (գըմպելիս). Նախըմպել. Ա. Համտեսել։ [վարաց)։

† **Déhaler** (դեհալե՛) բ. ն. Զգեխ. Հանել. (բան նաւա-

= Se —. բ. ա. (էխոբ. և ա.) Զկրծանիլ ի գժտառքին ինչ իրաց. ի ծանծաղ, յանդպրր ելանել։

Déhâler (դեհա՛լե) բ. ն. Ջնջել (գհզով իւքը) զանգակահակել իխուխիւն երեսաց։

Déhanché, ée (դեհա-նշե՛) անց. պերբ. ա. Որպ ազգ. գերբ խորտակեալ կամ խախտեալ են. մինջաքեկ. *ազգրատ։ Cet homme est tout —. Un cheval —։ ‖ † Բ. Վ. ատաստակաբեկ. խոնջ։ ‖ Գ. (էխոբ. և ընտ.) Որ բեկբեկին ի գնացս իւր. (ասի. կոտրատաւելով քաղաղ)։ Cette femme est toute déhanchée։

† **Déhanchement** (դեհա-նշմա՛ն) ե. արբ. Բեկբեկ գնացք։ Certains déhanchements qui sont plus d'une courtisane que d'une femme du monde։

Déhancher (se) (ը դեհա-նշե) բ. ա. Բեկբեկիլ ի գնացս. (ասի. կոտրատաւելով քաղաղ)։

† **Déharder** (դեհա-տե՛) բ. ն. Արձակել գշտաիս արտաքսին կապեալս չորս չորս կամ վեց վեց։

Déharnachement (դեհա-նաշմա՛ն) ե. արբ. Ի բաց բառնալն զկապշմանս (գրատոաս, երիվարի)։

Déharnacher (դեհա-նաշե՛) բ. ն. Ի բաց բառնալ զկապշմանս (գրատոաս)։

Déhiscence (դեհի-սանս՛) ե. իթ. Ինքնաբացութիւն (մասանց ինչ ծագկանց, ըստ անկագիտաց)։

Déhiscent, ente (դեհի-սան, անթ՛) անց. Ինքնաբաց (մասունք ծագկանց)։ [և Éhonté)։

Déhonté, ée (դեհոնթե՛) անց. Անամօթ. լիրբ։ (Որ

Dehors (դըհո՛ր) ած. Արտաքս. արտաքոյ. ի դուրս։ Je le croyais dedans, il est —. Il est allé —. Եմ արտաքս, ի դուրս։ Mettre quelqu'un —. (էխոբ.) Արտաքսել. հանել (զպատասխանի)։ Cet homme est de —. Եկ, եկեալ, օտարաշխարհացի ումն է. ոչ է քնաշխարհիկ. (ասի. գրանցի է)։ Ce bâtiment va mettre —. Ընդնգամուխ լինելոց է նաւագ. ի խորն խազալոց է նաւագ. (ասի. ոյդ նաւագ խոր ծովը պիտի երթայ)։

= Au —. դբ. ած. ա. Արտաքոյ։ Une colonie sans défense au — et au dedans։ ‖ Բ. (էխոբ.) Արտաքին կերպարանաք. ի վերին երեսս։ [son։

= Au —. նե. ած. Արտաքոյ (տանն)։ Au — de la mai-

= De —. դբ. ած. Արտաքուստ. ի դուրսս։ Il vient de —։

= En —. դբ. ած. Արտաքուստ կուսէ, կազմանէ։ La porte s'ouvre en —. Être en —, tout en —. (էխոբ. և ընտ.) Լինել անկեզծ կամ միամիտ յոյժ. զերբան ի բերանէ ածել։

= En — de. նե. ած. Արտաքոյ (քաղաքին)։ — Cela est en — de la question. (էխոբ.) Արտաքոյ է այդ խնդրոյն։

= Par —. դբ. ած. Արտաքուստ։ Faire le tour par —։

= Par —. նե. ած. Արտաքոյ (քաղաքին)։ Il passa par — la ville։

= ե. արբ. ա. Արտաքին կողմն. արտաքինն։ Cette maison paraît belle par le —։ ‖ Բ. Արտաքին, օտար ազգք, տէրութիւնք. արտաքինք։ Ce qui était à craindre alors, c'était non le dedans, mais le —։ ‖ Գ. (էխոբ.) Արտաքին, վերին կերպարանք։ Il cache une âme double sous de beaux —. Garder les —. Պատկառ կալ արտաքին կերպարանացդ. յարգարել զարտաքին երեսս. (ասի. արտաքին երեսդ/ինդրը պահել)։ Sauver les —. Գործել առանց ցուցանելոյ արտաքուստ եպերելի կամ պարսաւելի ինչ։

—յե. Արտաքին և յատաւջակարկառ ամրութիւնք քերդի։

A. **Déicide** (դեյի-սի՛դ) անծ. Աստուածասպան. քրիստոսասպան. աիրտասպանուս. խաչահանուս. (ազգն Հրէից)։ Un peuple —։ [քրիստոսասպանութիւն։

B. **Déicide** (դեյի-սի՛դ) ե. արբ. Աստուածասպանութիւն.

Déification (դեյիֆիգ-սիօն՛) ե. իթ. Աստուածացութիւն. աստուածապատրութիւն։ La — d'Auguste։

Déifier (դեյիֆիե՛) [Je déifiais, nous déifiions, vous déifiiez. Que je déifie, que nous déifiions, que vous déifiiez.] բ. ն. Դնել ի կարգի աստուածոց. աստուածացուցանել։

Déisme (դեյի՛զմ) ե. արբ. Աղանդ աստուածեանց։

Déiste (դեյի՛ս) անծ. և ե. Որ Հաստատ միտի թէ գուցէ Աստուած և այլ ինչ ոչ ընդունի. աստուածեան։ Les philosophes déistes. C'est un —։

Déité (դեյիտե՛) ե. իթ. Աստուածութիւն. (աստուածկամ աստուածութիւն, գիք կամ գիցանիս. վերի ի բնաւորէ.)։

Déjà (դեժա՛) ած. ա. Արդէն իսկ. այժմէն իսկ։ Il est — arrivé. Cet enfant marche —։ ‖ Բ. Արդէն. վազ. վազ իսկ։ — le soleil était sur l'horizon. Si ce jeune homme continue ses dérèglements, il sera — vieux à trente ans։

Déjection (դեժէքսիօն՛) ե. իթ. Արտաքս վտարումն (ստէղծագործ մարմնոյ). ապականիչ ուռճ։ Faciliter la —, les déjections։ [dantes։

—յե. Արտաթորութիւնք. կղկղանք։ Déjections abon-

Déjeter (se) (ը դեժէթե՛) բ. ա. Ծռանալ, ծռիլ (փայտի)։ Ces ais se déjettent, se sont déjetés։

A. **Déjeuner** (դեժէնե՛) բ. ը. Ածուլ, ուտել նախաճաշ. *նախաճաշիլ։ — de café, de chocolat. J'ai déjeuné d'une côtelette. J'ai déjeuné avec quelques amis։

B. **Déjeuner** կամ **Déjeuné** (դեժէնե՛) ե. արբ. ա.

Digitized by Google

ձեռշ առաւօտուս. նախաճաշ։ Qu'avez-vous mangé à votre — ? — chaud, froid. — à la fourchette. Ընթրեցաշ հանդերձ մսով և գինեաւ. նախաճաշ պատառաքաղաւ։ — C'est un — de soleil. (ֆիգուր. և ընդ.) կարի դիւրաբեկ թափանցիկ գոյն պատառաքող [étoffe]։ ‖ 2. Ափսեայ [plateau] շաքարամանի, սկահակի [tasse] և սկահակալի [soucoupe]։ Un — de porcelaine։

Déjoindre (դեժ-ուէնտր) բ. ն. Քակտել. զատուցանել. մեկնել։ C'est la sécheresse qui a déjoint ces ais։

= Se —. բ. ա. Քակտիլ, քակիլ, անջատիլ (տախտակաց, քարանց)։

Déjouer (դեժ-ուե) բ. ն. Ոչ բարւոք խաղալ. կորսուանել զխաղն. (ընդ.)։

= բ. ն. խափանել, ցրել, վընասիցուցանել, ի դերև հանել (զխորհուրդս ուրուք, զդատ)։

Déjue (դեժիւ) ե. ա. ժամանակ զարթնելոյ հաւուց, թռչնոց. (ոչ.)։

Déjucher (դեժիւշե) բ. ն. ն. Ելանել (հաւուց) ի թառէ [juchoir]։ ‖ 2. (ֆիգուր. և ընդ.) Արուարս ելանել ի բարձր տեղւոջէ։ Je vous ferai bien — de là։

= բ. ն. (ֆիգուր. և ընդ.) Հանել, վանել, մերժել զոք ի բարձր տեղւոջէ։

Déjuger (se) (ը դեժիւժե) բ. ա. Փոխիլ, գաւանել յառաջինն կարծեաց։

Delà (դըլը) նե. ա. Յայնմ կողմանէ. յայնկոյս, անտի (գետոյն). անդր քան (զԼեառնն)։ — la rivière, les monts։

— Deçà et —. հբ. ա. Յայսկոյս և յայնկոյս. այսր և անդր. աստ և անդ։ Il va deçà et — pour chercher fortune. Il a cherché longtemps deçà et —։

— De —. նբ. ա. Յայնմ կողմանէ. անտի։ Les peuples de — les monts։ [un peu en —։

— En —. հբ. ա. Հեռագոյն. բացագոյն։ Mettez-vous —

— Par —. նբ. ա. Անդր քան (զծով). (քան երկիր) անդր։ Par — le cap de Bonne Espérance։

— Au —. հբ. ա. ն. Յայնմ կողմանէ. անտի։ Un Français dira en parlant du Rhin, l'Allemagne est au —։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Եւս առաւել։ J'ai regagné mon argent, et au —։

— Au — de. նբ. ա. ն. Անդր քան։ Au — des mers. du Rhin. La flèche est au — de toi. Ի քէն և անդր է փքինն։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Անդր, անդրագոյն, առաւել քան։ Au — de mes espérances. Au — de ses forces. Առաւել, ի վեր քան զկար իւր։

Délabré, ée (դելապրե) ած. դերբ. ն. Պատառեալ, քակտեալ (հանդերձ)։ Être —. Ունել զգեստս պատառատառուն. (ընդ.)։ ‖ 2. խաթարեալ. աւերեալ. ապականեալ։ Une maison délabrée։ ‖ 3. խանգարեալ (առաքինութ, առողջութիւն)։

Délabrement (դելապրըման) ե. ա. ն. Ապականութիւն. հնութիւն. անկումն. կործանումն։ Le — d'un vêtement, d'un édifice։ ‖ 2. Տկարութիւն, խանգարումն (առողջութեան)։ ‖ 3. Վատթարութիւն. յոռի վիճակ, պայման։ Le — de ses affaires։

Délabrer (դելապրե) բ. ն. ն. Պատառել։ — une tapisserie։ ‖ 2. Ապականել. խանգարել. խաթարել. անպիտան առնել։

= Se —. բ. ա. խանգարիլ. անպիտանանալ։

Délacer (դելասե) բ. ն. ն. Լուծանել զկրացս, զժապաւէնն։ — un corset։ ‖ 2. Լուծանել զժապաւէնս պախճաւանդի [corset] կնոջ։ Elle est évanouie, il faudrait la —։

= Se —. բ. ա. ն. Լուծանիլ (կրացից, ժապաւէնաց)։ ‖ 2. Լուծանել զիւր ժապաւէնս։ Elle ne peut pas se — elle-même։

Délai (դելե) ե. ա. ն. Յամբերութիւն. հերաւում. Ս. Համբեր. յերկաքանգութիւն. փութիւն։ Demander un —։ ‖ 2. Պանդոգանք. յապաղումն. յամառգ։ J'irai sans —. Գնացից անգանդաղ, անյապաղ։

Délaissement (դելե-սման) ե. ա. ն. Անօգնականութիւն. անառատութիւն։ Il est dans un grand —։ ‖ 2. Թողուլն (ինչ սմանէ, քան իրաւագիտաց)։ Le — d'un héritage։

Délaisser (դելե-սե) բ. ն. ն. Թողուլ ի ձեռանէ, անօգնական. ընդ վայր հարկանել. լքանել. զերծուլ յսմանէ զօգնականութիւնն իւր։ Dieu ne délaisse jamais ceux qui espèrent en lui. — sa femme։ ‖ 2. Թողուլ (ինչ սմանէ, քան իրաւագիտաց)։ Il lui a délaissé cet héritage։ ‖ 3. Դադարել (ի դատ վարելոյ)։

† **Délaiter** (դելեթե) բ. ն. Քամել ձեռաք զկիճուկ [petit-lait] կոգւոյ. Ս. բառիցամ առնել։

= Վկաս. "Աբ մահան ե ինձ, կեղ է ծէն զդեղերն և հեր խոտոր և եթէ յերկն գնեց ու ինչ սրտիս զգոնէր, ապա սո՛ր է յեր և սրա ինձ-ըմ՛ սա ըրդաս, և այլն կեղ է ինձն և ելիս վերեն ելու- ու՛ ելեր հեր սա սրա ինձ-ըմ՛ և կնիկ ել(է)ինէ, ցահկեցս և պահի." Գիմաքանութիւն։

Délardement (դելարդըման) ե. ա. Տաշելն բանբակ (զքար, զփայտ)։

Délarder (դելարդե) բ. ն. Տաշել բանբակ (զքար, զփայտ, զնկերքին կողմն տապակեանց առնդղոց)։

Délassement (դելասըման) ե. ա. ն. Հանգիստ. գիւր։ Après tant de travaux, il faut du —։ ‖ 2. Պատապանն ախորժական. սիրափառութիւն։ Le — de la chasse։

Délasser (դելասե) բ. ն. Արծարծել յաշխատութենէ. հանգուցանել. սիրափեցուցանել։ Le sommeil m'a délassé։

= Se —. բ. ա. Հանգչիլ. հանգիստ առնուլ։

Délateur, trice (դելատէօր, դրիս) ե. Ամանիչ. ամբաստան. առաւնիճառ. գաղտող։ Les délateurs furent communs sous le règne de Tibère։

Délation (դելասիօն) ե. էթ. Ամանութիւն. ամբաստանութիւն։ Les tyrans ont toujours encouragé la —։

Délatter (դելատե) բ. ն. ի բաց բառնալ զկաւարս [latte] առանեաց։

Délavé, ée (դելավե) անց. դերբ. Ջրի (երանգ. ներկ)։ — Foin —. Խար, խոտ անձրևաւթաթախ, ցօղաշար։ — Pierre délavée. Ակն պատուականն ակար գունով։

Délaver (դելավե) բ. ն. ն. Տկարացուցանել ջրով (զգոյնս)։ ‖ 2. Ողողել։

Délayant (դելէյան) անհ. ա. Ածեցուցիչ լուծութեան արեանն և հիւթոց (դեղ)։

= ե. ա. Դեղ ածեցուցիչ լուծութեան արեանն և հիւթոց։

Délayement (դելէյըման) ե. ա. Լուծանիլն ի ջուր։

A. **Délayer** (դելէյե) [Լծորդի իբրև զPayer.] բ. ն. ն. Լուծանել, հալել ի ջուր. թրմել. Ս. յարուցանել ջրով — de la farine, des jaunes d'œufs։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Լայնել, տարածանել (զբանս)։

† B. **Délayer** (դելէյե) բ. ն. (ոչ.) տես Dilayer։

† **Délayure** (դելէյիւր) ե. էթ. Ջանգանելն, շաղելն ջրով (գոլիւր և զխմոր)։

Delcatur (դելքատիւր) (յե. անէ.) ե. ա. Նշանագիր կամ զբաղ ինչ (ի շարաձօ տպագրութեան). ընկճացի։

Digitized by Google

† **Délébile** (դելէպիլ՛) ած. Ջնջելի։

Délectable (դելէքթաբլ՛) ած. Հեշտական. բերկրական. համեղ. ախորժական. քաղցրախորժ։ Lieu, mets —. Un vin, un séjour —. Rien n'est plus — que . . .

Délectation (դելէքթասիօն) ե. էք. Հեշտութիւն. բերկրութիւն. զուարճութիւն։ Faire quelque chose avec —. Boire, manger avec —. † — morose. Հեշտանալն մտաց ընդ չար կամ ընդ վատթար ինչ՝ առանց գիտակցութեան զոյն գործելոյ (ըստ բարոյախօս առաւածաբանից). մտաւարական ախորժութիւն։

Délecter (դելէքթէ) բ. ն. Հեշտացուցանել. պարբերել. զուարճացուցանել։ Tout ce qui délecte les sens։

— Se —. բ. ա. Հեշտանալ. զուարճանալ. բերկրիլ։ Se — à l'étude, aux beaux-arts։

Délégation (դելեկասիօն) ե. էք. 1. Կարգելն զոք ի պաշտօն ինչ. կացուցանելն փոխանորդ. թելեկոլութիւն։ || 2. Պարտիզակ որով պարտապանն անցուցանէ ի պարտատէրը իւր զարծաթի զոր պարտի ոք ինքեան։

† **Délégatoire** (դելեկատուար) ած. Յանձնարարական, ընծայութեան (թուղթ, գիր)։

Délégué (դելեկե) ե. ած. Թելոկալ. փոխանորդ։

Déléguer (դելեկե) բ. ն. 1. Յանձն առնել զարժանի ինչ. կացուցանել թելոկալ, փոխանորդ։ || 2. Պահմանել ի տաւարացուին։ — un fonds pour le payement d'un créancier։ || 3. Անցուցանել պարտապանի ի պարտատէր իւր զարծաթի զոր պարտի ոք ինքեան։

Délestage (դելեսթաժ՛) ե. ած. Հանելն զնաւախիճն։

Délester (դելեսթե) բ. ն. Հանել, թափել զնաւախիճն։ [խիճն։

Délesteur (դելեսթեօր) ե. ած. Որ թափէ զնաւա-

Délétère (դելետէր) ած. Վնասակար առաղջութեան. մահաբեր. ժանդաբեր։ Plantes, sucs délétères. Un gaz —։

† **Déliaque** (դելիաք) ած. Դիւլս կղզւոյ (որ մի է ի Բալեար կղզեաց կամ ի Մեկլեպտից). դիւլեան։

Délibérant, ante (դելիպերան, անթ) ած. Քննիչ, խորհրդակալ (ժողով)։

Délibératif, ive (դելիպերատիֆ, իվ) ած. 1. Voix délibérative. Իրաւունք արկանելոյ քաւեալ կամ վճռակ ի ժողովի խմբի. Ձեռնաւորական ձայն։ || 2. Բազխոհական. խրատատուական. (ազգ. պերճախոսութեան)։

Délibération (դելիպերասիօն) ե. էք. 1. Խորհուրդ. խորհրդակցութիւն. քննութիւն. բազխոհութիւն. Longue —. On mit en — si on déclarerait la guerre։ || 2. Խորհրդածութիւն։ Décision prise après mûre —։ || 3. Վճիռ. ատհմին. արդչութիւն։ La — du conseil fut qu'on négocierait la paix։ [faire mûrement délibérée։

A. **Délibéré, ée** (դելիպերե) ած. Գերբ. Քննեալ։ L'affaire —.

— De propos —. Ակ. ած. Խորհրդով. կամաւ։

— ած. Ազատ. արձակ. համարձակ։ Marcher d'un pas —։

B. **Délibéré** (դելիպերե) ե. ած. 1. Գազանի, Գանփակ խորհուրդ (գաւառաւորաց)։ || 2. Վճիռ առնելոյ խորհուրդ գազանի։

Délibérément (դելիպերեման) մ. Հաստատաբար մտաւ. համարձակ. արիաբար. համակաւ։ Marcher —։

Délibérer (դելիպերե) բ. ն. 1. Խորհուրդ առնել, ի մէջ առնուլ. ի խորհուրդ մտանել. խորհրդակից լինել. խորհիլ. քննել։ — d'une chose. On a longtemps délibéré sur cette affaire. Il a longtemps délibéré sur ce qu'il devait faire։ || 2. Վարանիլ. ընդ բանս ածիլ։ "Contre un tel ennemi [l'amour] le vrai courage consiste à fuir sans —." FÉN. *Tél.* VII. || 3. Պահմանել. հաստատել. արուեստել։ J'ai délibéré de faire telle chose։

— ե. ն. Գիտել. խորհիլ։ Voilà ce qui a été délibéré։

Délicat, ate (դելիքա, ատ) ած. 1. Փափուկ. դիրգ. քնքուշ։ Peau, couleur délicate. Main délicate et potelée. Ces plantes sont très délicates։ || 2. Փափուկ. փափկասուն. տկար։ Cet enfant est extrêmement —։ || 3. Փափուկ. նուրբ. նրբեղէն. անօսր։ Dentelle délicate. Trait —։ || 4. Փափուկ. վայելուչ. ազնիւ. չքնաղ։ Art, pinceau —. Ce sculpteur a le ciseau —։ || 5. (ֆիգուր.) Դժուարին. *Դժուարընկնելի. վտանգաւոր։ La question, la conjoncture est délicate։ || 6. (ֆիգուր.) Փափուկ. նուրբ. գաղտնիկ. Հանճարեղ։ Expression délicate. Tour —։ || 7. (ֆիգուր.) Կիրթ. ընտրագ (միտք, ճաշակ)։ || 8. Զգայուն. ընդմիտասար. *Դիւրաբզդայ։ Il est — et facile à piquer։ || 9. Երկիւղած. խղճմտագ։ Il a une conscience très délicate. Amant —։ || 10. Զոր դժուարին է հաճել. դժուարահաճ։ Vous êtes bien —։ || 11. Փափուկ. ազնիւ. անուշահամ. ախորժահամ. համեղագամ (կերակուր)։

— Avoir le sommeil —. Ունել քուն անօսր, թեթեւ։

— ե. 1. Դժուարահաճ։ Les délicats sont malheureux; rien ne saurait les satisfaire։ || 2. (ֆիգուր.) Որոյ նուրբ է զգայութիւն կամ կիրթ ճաշակն. նրբահայեաց։ Les défauts de cet ouvrage échappent à la foule, mais les délicats les aperçoivent։

Délicatement (դելիքաթման) մ. 1. Փափկութեամբ. դիրգութեամբ։ N'élevez pas les enfants trop —։ || 2. Պեզմով. քաղցրութեամբ։ Touchez la plaie —։ || 3. Նրբութեամբ. փափկութեամբ։ Cela est — travaillé։

Délicater (դելիքաթե) բ. ն. Փնքուշ անուցանել (զմանուկ). քնքշացուցանել. (կր.)։

Délicatesse (դելիքատես) ե. էք. 1. Փափկութիւն. նրբութիւն. անօսրութիւն։ La — des fils que l'araignée produit։ || 2. Փափկութիւն. տկարութիւն։ La — de cet enfant։ || 3. Փափկութիւն. նրբութիւն. ազնուութիւն. վայելչութիւն։ Travail remarquable par la — de l'exécution։ || 4. (ֆիգուր.) Փափկութիւն. նրբութիւն. վայելչութիւն (բանից, զգացմանն)։ || 5. Փափկութիւն. գրգանք. քնքշանք. մեղկութիւն։ Élever un enfant avec trop de —. La — des Orientaux։ || 6. (ֆիգուր.) Զգայնութիւն. ճարտարութիւն. խնամք։ Cette affaire veut être traitée avec beaucoup de —։ || 7. *Դիւրաբզդայութիւն։ "Il faut respecter les rois et ménager leur —." FÉN. *Tél.* XII. || 8. Երկիւղածութիւն։ C'est pousser la — trop loin։ || 9. *Դժուարահաճութիւն։ "J'ai une furieuse — pour tout ce que je porte." MOL. *Préc.* 10. || 10. Փափկութիւն. անուշահամ քաղցրութիւն. համեղութիւն (կերակրոց)։ La — des mets, du vin. Les délicatesses de la table. համեղք կերակրոց. համեղագանք։

Délice (դելիս) ե. ած. Հեշտութիւն. զուարճութիւն։ Quel — d'être avec des gens d'une société agréable!

— էք. յ. Հեշտութիւն. զուարճութիւն. փափկութիւն. գրգանք. վայելք. անոյշք։ Les délices du paradis, de la campagne. Goûter les délices de la vie. Il la contemplait avec délices. Lieu de délices. Վայր անուշից, գրգանաց. գրգարան։ "Il est les délices de ceux qui vivent avec lui." FÉN. *Tél.* XXI. Հեշտալի է նա կենակցաց իւրոց։

Délicieusement (դելիսիոզմ՛ան) մ. 1. Հեշտութեամբ. փափկութեամբ։ Vivre —։ || 2. Սքանչելի, վայելուչ, զգանշելի ձեւ օրինակաւ։ Cette dame est — habillée։

Digitized by Google

Délicieux. euse (տելի-էօ, էօզ) ած. 1. Հեշտասկան. բերկրական. *գրգռալի։ Un lieu, un séjour —. Mener une vie délicieuse։ ‖ 2. Քաղցրահամ. անուշահամ. անուշակ։ Mets, vin —. Parfums —. Խունկք անոյշք. խունկք անուշութեան։ ‖ 3. Սիրուն. գեղանչելի։ Une toilette délicieuse. "Nous avons lu et relu plusieurs fois votre lettre; elle est délicieuse." sév.

Délicoter (տելիքօտե) † բ. ն. Հանել զծամ [licou] (երիվարի)։

= Se —. բ. ա. Հանել (երիվարն) զիւր ծամից։

Délictueux, euse (տելիքտի-ւօ, էօզ) ած. *Յանցագործական. յանցական։ Fait —։

Délié, ée (տելիե) ած. 1. Նուրբ. նրբին. անօթ. քարակ։ Fil —. Toile déliée։ ‖ 2. (է-խօսք.) Խորամանկ. ճարտար։ C'est un homme fin et —։

† **Déliées** (տելիե) է. էդ. յգ. Պատուր (եղջերուի)։

Délier (տելիե) [Je déliais, nous déliions, vous déliiez. Que je délie, que nous déliions, que vous déliiez.] բ. ն. 1. Լուծանել. արձակել. քակել։ — un paquet, un fagot. Sans bourse —. Առանց ինչ հատուցանելոյ։ Sa langue fut déliée. (է-խօսք.) Լուծան կապանք լեզուի նորա։ N'être pas digne de — les cordons des souliers de quelqu'un. (է-խօսք.) տես և Cordon, 6. ‖ 2. (է-խօսք.) Լուծանել. արձակել։ On l'a délié de son serment, de ses vœux։ Ան և ան ինդրէր. L'Église a le pouvoir de lier et de —։

Délimitation (տելիմի-թասիօն) է. էդ. 1. Որոշեալ գատհմանում. կետատհտրութիւն. *սահմանագծութիւն։ Demander la — de ses propriétés։ ‖ 2. Սահման։ Changer les délimitations։

Délimiter (տելիմիտե) բ. ն. Որոշել զսահմանս. սահմանս դնել, կարգել, գատհտցանել. *սահմանագծել։

Déliméation (տելիմե-ասիօն) է. էդ. Գծագրութիւն. գծագիր։

† **Délinéer** (տելինեե) բ. ն. Գծագրել։

Délinquant, ante (տելինգ-, անթ) է. Յանցաւոր. վնասատու։ [(իզ.)։

Délinquer (տելինգե) բ. չ. Յանցանել. մեղանչել.

Déliquescence (տելիքե-սանս) է. էդ. Զգելի մատրմանց ինչ (օրինակ իմն՝ ազի) գհանաւութիւն օդոց և լուծանելի ի նմին. *խանաւտլուծութիւն։ (Տես և Défaillance, 5)։

Déliquescent, ente (տելիքե-սան, անթ) ած. Որ լուծանի ի խոնաւութեան օդոց (մատրմին). *խանաւտլոյծ։

Délirant, ante (տելիր-, անթ) ած. 1. Խելացնոր. մոլագնաց։ ‖ 2. (է-խօսք.) Ցնորական. զառանցական. բանգտաշնչական (մտաց)։ Imagination délirante։ ‖ 3. (է-խօսք.) Անպատճառ, անչափ (ուրախութիւն)։

Délire (տելիր) է. ած. 1. Խելացնորութիւն. մոլագնութիւն. զառանցութիւն (հիւանդի)։ Cet homme est tombé en —. On espère que son — cessera avec la fièvre։ ‖ 2. (է-խօսք.) Ցնորումն. զառանցութիւն. բանգտագնշանք. գանգատանք։ Le — de l'amour, de la joie, des passions։ ‖ 3. (է-խօսք.) Ագին, մեղմութիւն (քերթողական)։ Le — poétique։ [չէ. բանգտագնշէ։

Délirer (տելիր) բ. չ. Ցնորիլ. զառանցել. գանգատնշել.

Delirium tremens (տելիր-իում տր-մէնս) է. ած. Պաղդողական զառանցութիւն կամ խելացնորութիւն (որոց զերծանին ոգելից բմպելեաց, բան բժշկաց)։

ա. **Délit** (տելի) է. ած. Յանցանք։ — politique, de presse. Commettre un —. La peine n'était pas proportionnée au —. Traité des délits et des peines. Les crimes, les délits et les contraventions. Ոճիրք. յանցանք և կանանաւզանցութիւնք։ Le corps du — de —. տես ի Corps. En flagrant —. տես ի Flagrant։

բ. **Délit** (տելի) է. ած. կոզմն կամ երես քարի հակառակ կոզմանն իւրոյ ի քարահատս։ Mettre une pierre en —. Les granits n'ont ni lit ni —։

Déliter (տելիտե) բ. ն. 1. Հակառակ բանն ատզղութեանն գնել զքարն ի շինուածս։ Les pierres se fendent, se dégradent quand elles sont délitées։ ‖ † 2. Ոչղել. առագանել զրով (գիրը)։

† = Se —. բ. ա. Հերձանիլ, պատառակիլ քարի բնականի ատզղութեանն։

Délitescence (տելիթե-սանս) է. էդ. Փարատութիւն (ցաւոց, ախտեան, բան բժշկաց)։

Délivrance (տելիվ-անս) է. էդ. 1. Ազատութիւն. փրկութիւն։ La — des captifs, d'un prisonnier, du peuple de Dieu։ ‖ 2. Ատանդումն. յանձնառարութիւն. տուչութիւն։ La — de la chose vendue։ ‖ 3. Ս. Տղաբերք. Ս. ազատութիւն։ Cette femme a eu une heureuse —։ (Որ և Accouchement)։ ‖ 4. Արտաքս վտարումն (ազատ առնելոյ կամ տղընկերի)։

Délivre (տելիվր) է. ած. Պատեանք կամ թաղանթք ատղի. տղա. Ս. տղընկերք. Գ. գեղ. (որ և Arrière-faix. Secondines)։

Délivrer (տելիվրե) բ. ն. 1. Ազատել, արձակել (գգեղի, զբանտականն). փրկութիւն, թողութիւն առնել։ ‖ 2. Ազատել. փրկել. ապրեցուցանել. թափել։ Il délivra son pays des tyrans. Ils les délivrèrent du joug des barbares. Եաթնին զԼուծն բարբարոսաց ի պարանոցէ նոցա։ Il fut délivré d'entre — de leurs mains. Ի est délivré des misères de cette vie։ ‖ 3. Ատանդել. տալ. յանձն առնել։ — de la marchandise։ ‖ 4. Օգնել ծննդական կնոջ. ծնուցանել։ La sage-femme l'a délivrée heureusement։ ‖ 5. Արտաքս հանել զտղա ատզղին կամ զտղընկերն։ Cette femme est accouchée, mais elle n'est pas entièrement délivrée։ [նիւ։ ‖ 2. Ս'ատանել։

= Se —. բ. ա. 1. Թափել, ազատել զանձն. զերծաս-

Délogement (տելոժ-ման) է. ած. 1. Բնակափոխութիւն. տեղափոխութիւն։ ‖ 2. Զատ (զօրաց). (իզ.)։

Déloger (տելոժե) բ. չ. 1. փոխել զբնակութիւնն. ելանել ի տեղւոջէն։ Il fut obligé de — avant la fin de son bail։ ‖ 2. Անցանել գնալ. չատել. մեկնել։ — sans trompette, sans tambour ni trompette. (է-խօսք. և ընդ.) Պեկնել լռելեայն, գաղտագողի։

= բ. ն. 1. Հանել զոք (ի տուներ, ի սենեկէ)։ On l'a délogé pour vous recevoir։ ‖ 2. Հանել ի տեղւոջէն, հալածել, փոխատական առնել (զզօրս թշնամեաց)։

Déloyal, ale (տելուա-յալ, ալ) ած. Ընդգատաւոր. թերուզիչ. անուզիչ։ Ami —. Procédé —։

Déloyalement (տելուա-յալման) ս. Ընդգատութեամբ. նենգաս. գրժանօք։

Déloyauté (տելուա-յոտե) է. էդ. Ընդգատութիւն. անուզութիւն։

† **Delphinium** (տելֆինիում) է. ած. տես Pied-d'alouette.

† **Delphique** (տելֆիք) ած. Դելփիական։

Delta (տելտա) է. ած. 1. Զորրորդ նշանագիր և երրորդ բաղաձայն այրփարեաց Յունաց, որպ ձև է այսպիսի. Δ. դելտայ։ ‖ † 2. Երկրանկիւն շուրջ պատեալ ի ճառագայթից՝ խորհրդական նշանակ սուրբ Երրորդութեան։ ‖ 3. Զև երկրի երկրանկիւնի ի միջ գլխաւոր ա-

Digitized by Google

ասիոց գետոյ ի թափիլ իւրում ի ծով. գետաբոյ (ա)։ Le — du Nil։

— վկաս. (ա) "Ի սմա տեսի յԵգիպտոս՝ ոչ ինչ Դետաբոյ, և ոչ ետիցին ոչո՛ նմանի վտին տեսանել (յօրինակին լցեալ) քանի, ոչ և անուանի Պտղոմեա." Պլաս. Տիմ. 83։

Deltoïde (տելտօիտ) ած. ոչ. Muscle —, կամ լոկ —. ե. ոչ. "Իսկայապակերպ մուսկն (ուսոց, ըստ անդամոցխոսից)։

Déluge (տելուժ) ե. ոչ. 1. Ջրհեղեղ. ջրհեղեղ, ազգ ջուրց։ Le — de Deucalion, d'Ogygès։ ‖ 2. Չամաշխատհամեան ջրհեղեղ. ջրհեղեղ ջուրց, համաշջուրց։ Le — universel. Avant, après le —. Passons au —. (ետիսբ.) Եկեցուք, անցցուք ի ջրհեղեղն. կարճառօտս հատցուք. եկեցուք ի նոյն ժամ ի խնդիրն։ ‖ 3. (ետիսբ.) Հեղեղ. ուղիք. յորդութիւն։ Un — de feu. Un — de sang. Հեղիք, ճապաղիք արեան։ Un — de larmes. Հեղեղք, ուղիք արտասուաց. յորդահոսան արտասուք։ Un — d'injures. Հեղեղք, յորձանք. վիժմանք նախատանաց։ [կայսեր.

Déluré, ée (տելիւրե) ած. Անբիծ. արիթեամիտ.

Délustrer (տելիւսթրե) ե. ն. Բառնալ, ի բաց հանել զփայլուն. *փայլատակել։ — une étoffe։

Déluter (տելիւթե) ե. ն. ի բաց հանել զմրան կամ զշղարթն [lut] (անօթոց)։

† **Démaeler** (տեմայլե) ե. ն. Խառնել երկաթի գամասպանաս զապակի հալեալ։ (Որ և † Macler)։

Démagogie (տեմագոյի) ե. իգ. Ժամկավարութիւն։

Démagogique (տեմագոյիք) ած. Ժամկավարական։

Démagogue (տեմագոգ) ե. ոչ. Կաւազակից ամբոխավարութեան. ամբոխավար։

— ած. Ժամկավար։ Un orateur —։

Démaigrir (տեմեկրիր) ե. լ. Անցանել վատնութեանն կամ նիհարութեան. (ընտ.)։ Sans être engraissé, il a pourtant démaigri։

— ե. ն. Նրբել։ — une pierre, une pièce de bois։

Démaillioter (տեմայիոտե) ե. ն. Հանել ի խանձարջոց (զմանուկ)։

Demain (տըմէն) տ. պ. ագիւ։ — soir, au soir. Venez —։

— ե. ոչ. Ցր վաղուն. վաղիւ։ Vous avez tout — pour y songer. Avant que — soit passé. Remettre à —. 1. Թողուլ յոր վաղուն։ ‖ 2. պ. ագուանել ի վաղիւ առնել. ի միւս օր առնել. (պէս. օրէ օր ձգձգել)։ — D'ici à —. Ընդ այս ժամ և ընդ վաղիւ։ — Aujourd'hui pour —. Յամենայն առաւր. յամենայն խոկ վայրկենի. յանկարծակի. (ընտ.)։ Il peut, aujourd'hui pour —, nous quitter et nous laisser dans l'embarras։

Démanchement (տեմանշման) ե. ոչ. 1. Հանելի զմկաքիս. եղանելի ի տեղիսն։ ‖ † 2. (ետիսբ.) Գանակոուածն. քայքայուածն։

Démancher (տեմանշե) ե. ն. 1. Հանել զմեզեխն, դրուանն։ — une cognée, un balai։ ‖ † 2. (ետիսբ.) Գանակուածել. քայքայել։

— Se —. բ. —. 1. Ելանիլ մեզեխն։ Un couteau qui se démanche։ ‖ 2. (ետիսբ. և ընտ.) Գանակիլ. քայքայիլ։ Ce parti commence à se —։

Demande (տըմանտ) ե. իգ. 1. Խնդիր. խնդրուած. հայցուած։ Il a fait la — d'une place. Rejeter une —. À la — générale. Ի խնդրոյ կամ ըստ խնդրոյ հասարակաց։ ‖ 2. Խնդրեալ իրն. խնդիր. խնդրելին. հայցելին։ On vous accorde votre —։ ‖ 3. Գիր խնդրոյ. *խնդրագիր։ Adresser une — au ministre։ ‖ 4. Խնդրելն զաղջիկ ի ծնողացն (յամուսնութիւն). խնդիր։ ‖ 5. Պահանջանք (ի գատաստանի)։ Former une —. Il fut débouté de sa —։ ‖ 6. Հարցուած. հարցումն։ Un livre par demandes et par réponses. Պատասխան հարցմանցդ և պատասխանոցդ, *հարցապատասխան։ Belle — ! la belle — ! Գիտեցիք հարցուած. առանց խոկ երկմտութեան. անշուշտ։ Si je veux cela? belle — !

Demander (տըմանտե) բ. ն. 1. Խնդրել. հայցել։ — de l'argent, du temps, une grâce, une faveur. Je vous demande votre amitié. Je ne demande pas mieux. Ե՛ս ևս զայդ կամիմ. այդ են և իմ կամք. հաւանիմ. առնումս յանձն. (ընտ.)։ Nous ne demandons pas mieux que de partir։ ‖ 2. Պատրանալ։ Il demande de porte en porte. Ի գռնէ ի գռնէ (պէս. գռնեգռնէ) մուրանայ։ ‖ 3. Պահանջել (ի գատաստանի)։ — le payement d'une dette։ ‖ 4. Խնդրել. ցանկալ։ Il demande à parler, à venir vous voir. Je vous demande de m'écouter։ ‖ 5. Խնդրել. պահանջել։ Cela demande explication. Cela demande de grandes dépenses։ ‖ 6. Կամել առնանել զոք. խնդրել։ On est venu pour vous —. On vous demande. (պէս. Ձձեզ կ'ուզեն)։ Աւի և ես. † — après quelqu'un. Խնդրել զոք (ի տեսութիւն, ի խօսակցութիւն)։ ‖ 7. Հարցանել. խնդրել։ — le nom, la demeure de quelqu'un. — des nouvelles. Demandez-moi pourquoi. Ե՛ս ոչ ևս ինչ գիտեմ զպատճառսն. (ընտ.)։ Demandez-moi pourquoi il s'est mis en colère։

— une jeune fille. Խնդրել զաղջիկ յամուսնութիւն։

— Se —. բ. —. 1. Հարցանել ցանձն։ Je me demande d'où cela peut venir։ ‖ 2. Հարցանել զիմեամս. խնդրել ընդ միմեանս։ Ils se demandaient ce que cela voulait dire. Խնդրէին ընդ միմեանս թէ զինչ էր լինելն այն։

Demanderesse (տըմանտրէս) ե. իգ. տես Demandeur, 3.

Demandeur, euse (տըմանտօր, էօզ) ե. 1. Խնդրող. մուրացիկ։ Je fuis les demandeurs։ ‖ † 2. Հարցանող. հարցող։ ‖ 3. Պահանջող (ի գատաստանի)։ Cette femme est une —. Demanderesse։

Démangeaison (տեմանժեզոն) ե. իգ. 1. Պարմանջուածք։ Il éprouve de vives, de grandes démangeaisons։ ‖ 2. (ետիսբ. և ընտ.) Պարմանջուածք. անձուկ, փափաք մեծ։ Avoir une grande — de parler, d'écrire։

Démanger (տեմանժե) բ. լ. Պարմանջիլ. կծել։ Ses dartres lui démangent. La langue lui démange. (ետիսբ. և ընտ.) Անձուկ յոյժ ունի խօսել։ La main lui démange. կարի քան ցանկայ կաւազիլ, հարկանել, գրել։ Les pieds lui démangent. կամի մեկնիլ, գնալ ի բաց։ Le dos lui démange. Կա արժանի գանի գործ. (պէս. կանակը կը քերուի. ծեծ կ'ուզէ)։

Démantèlement (տեմանթէլման) ե. ոչ. Քանդուածք, կործանուածք (պարսպաց, ամրոցաց)։

Démanteler (տեմանթէլե) [Je démantèle. Je démantèlerai.] բ. ն. Քանդել, քակել, կործանել, աւազակել, փլուզանել (պարսպաց, ամրութիւնս)։

Démantibuler (տեմանթիպիւլե) բ. ն. 1. Թափել, ջախջախել, խորտակել զծնօտս. ծնօտաքակ առնել։ Crier à se — la mâchoire. (պէս. Պնօտաքակ բլլալու չափ ազաղակել)։ ‖ 2. (ետիսբ. և ընտ.) Քանդել, քայքայել (զմեսաստնա մեքենայի, գործոց)։

Démarcation (տեմարկասիոն) ե. իգ. Նշանակութիւն, որոշելի զասմանս։ Ligne de —. 1. Գիծ սահմանի ձգեալ բևեռէ ի բևեռ. ի քահանայապետէն Ալեքսանդրէ Ձե յա-

Digitized by Google

մին 1493, որով սուրան ի բաժին Լանգեդոցայ արևելեան Հնդիկք, և Պաղեստացւոց՝ արևմտեանքն. *սահմանագիծ։ ‖ 2. *Սահմանագիծ։ Tracer une ligne de — entre deux États, deux héritages։ Ակն եւս է ինձ. La ligne de — qui sépare la physique de la chimie։

Démarche (դեմարշ) է. իգ. 1. Գնացք. ընթացք. քալուածք. քայլ. (տե. քալուած)։ — noble, timide. Je connus bien à sa — qu'il avait quelque chose qui l'agitait։ ‖ 2. (ի-ի-ական.) Գնացք. ընթացք. երթևեկ. վարք։ On observe toutes ses démarches։ ‖ 3. (ի-ի-ական.) Ջոր ինչ առնել զբ առ ի յաջողել յիմիք. հնարք. երթևեկ։ Faire des démarches pour obtenir une place, pour arriver à un but. (տե. Միջոցներ բանեցնել պաշտօն մի առանելու, նպատակի մի հասանելու համար)։

Démarier (դեմարիէ) բ. ն. Քակել զատատատանել ի միմեանց զամուսինս. լուծանել զպատկի։

= Se — . բ. ա. Անջատիլ, քակիլ ամուսնացք ի միմեանց։

† **Démarque** (դեմարք) է. ած. Վերհագուին սահմանակալ [magistrat] սուտնի (առ նախնի ցՅյն). գեմարքոս։

Démarquer (դեմարքէ) բ. ն. ի բաց հանել զնշանս։ — du linge, un livre։

Démarrer (դեմարէ) բ. ն. Լուծանել զմալուխ կամ զկառան [amarre] նաւի։ (որ և † Désamarrer)։

= բ. չ. 1. Առագաստ պարզել, վերացուցանել. մեկնել (նաւու)։ Le navire démarra, nous démarrâmes du port par un beau temps։ ‖ 2. Թող մալխոց նաւու։ ‖ 3. Մեկնիլ. ի բաց գնալ։ Ne démarrez pas de là։

Démasquer (դեմասքէ) բ. ն. 1. Բառնալ, ի բաց առնուլ զդէմս, մերկանալ զպատրուակին, զդիմակին. *դիմակաթափ առնել։ C'est faire insulte à un homme qui est en masque, que de le — ։ ‖ 2. (ի-ի-ական.) Ի բաց առնուլ զպատրուակին. յայտնել, յանդիմանել, մերկանալ (զկեղծաւորութիւն, զկեղծաւորութեան ուրուք)։ [ծածկեալ։

— une batterie. (ի-ի-ական.) Բառնալ, հոլանիք զերիւտանի

= Se — . բ. ա. ի բաց առնուլ զիւր պատրուակին. բառնալ զերեսս իւր։ [զկայմն նաւի։

Démâtage (դեմատաժ) է. ած. Բառնալն, խորտակիլն

Démâter (դեմատէ) բ. ն. 1. Բառնալ զմեծր կայմն [bas mât] նաւի։ ‖ 2. Խորտակել զկայմն նաւի. *կայմահատ առնել։ — un vaisseau à coups de canon. C'est le vent qui l'a démâté։

= բ. չ. Թափիլ նաւու ի կայմից. *կայմահատ լինել։

† **Dème** (դեմ) է. ած. Աւան, գաւառակ Աթտիկէի։

Démêlé (դեմէլե) է. ած. կռիւ. կռիւ. հակառակութիւն։ [նեղն։

† **Démêlement** (դեմէլման) է. ած. Պարզիչն. լուծումն

Démêler (դեմէլե) բ. ն. 1. Պարզել. լուծանել. — un écheveau de fil. — les cheveux. Պարզել զհերս ի սանրէ. սանրել զհերս։ ‖ 2. Որոշել. մեկնել. բաժանել. զատանել. անջատել։ — le bon grain d'avec le mauvais։ ‖ 3. (ի-ի-ական.) Պարզել. մեկնել. մեկին գործել։ — une affaire, une difficulté. "Elle ne pouvait — ses pensées confuses." FÉN. *Tél.* I. Ոչ կարէր զմիգ մտացն փարատել։ ‖ 4. Կարգել. յարգարել. ուղղել (զիւր իրս, զգործս)։ "Elle démêle ses affaires pour aller s'établir à Paris." SÉV. ‖ 5. (ի-ի-ական.) Նշմարել. ճանաչել. ընտրել։ J'eus de la peine à le — dans la foule։ ‖ 6. Որոշել. ընտրել, զատանել ի միմեանց։ On démêle aisément le vrai dévot d'avec l'hypocrite։ ‖ 7. (ի-ի-ական.) Իմանալ. ի վերայ կալ. հասու լինել։ — les pensées des autres։

— la voie. Կալ սրատրդաց ի վերայ ճշմարիտ հետոց եղջերուի զորոյ գՀետս արշաւեն (ա). գտանել զերեզման։

— Avoir à — . Հակառակել. կռուիլ։ Qu'avez-vous à — ensemble?

= Se — . բ. ա. 1. Պարզիլ. լուծանիլ։ Cet écheveau se démêle facilement։ ‖ 2. փրծանիլ, փրծանիլ (ի գրկաց կամ ի ձեռաց ուրուք)։ Le prisonnier se démêla d'entre les mains des gendarmes et s'échappa։ ‖ 3. (ի-ի-ական.) Մեկնիլ. սրոշիլ. անջատիլ։ ‖ 4. (ի-ի-ական.) Թափիլ զանձն. զերծանիլ։ Il sut habilement se — de cet embarras։

= ՎԱՍԻ. (ա) "Այլ ի-ի ի-ի իրիս հոգոյի (լսանն) ի սար հիպն, ւոյ Լուկաչ ի վերայ ճլմոյիս հիպոյն, և անդի յաւել ընդ աղաչս հրեալ ընկանայ." Բրս. Վ. կց. թ. 191։

Démêloir (դեմէլուար) է. ած. Սանրար անօթ սատմանիք առ ի պարզել զհերս. *սանրատատանոց։

Démembrement (դեմանբրման) է. ած. 1. Յօշատիճ. յօշատած։ Le — d'un sanglier tué à la chasse։ ‖ 2. (ի-ի-ական.) Բաժանումն ի մասունս մասունս. պատառատումն. քայքայումն. *անդգամատութիւն։ Le — d'une province։

Démembrer (դեմանբրէ) բ. ն. 1. Անգամ անգամ յօշել. յօշ յօշ, պատառ պատառ, անդգամութիւն կատարել։ Les bacchantes déchirèrent et démembrèrent Penthée. Je me ferais plutôt — et mettre en pièces que de consentir à cela. Թէեւ և անդգամութիւն զյօգս իմ կատարիացեն, չառից զայդ յանձն (ա)։ ‖ 2. (ի-ի-ական.) Ի մասունս մասունս Հատանել. պատառել. բաժանել. *անդգամատել։ — un État։

= ՎԱՍԻ. (ա) "Եթէ և անգամթիւ զյօգս իմ կտորիացես, ոչ ատեմ զՀնօրհնութիւնդ զայդ."Վ.Հ. Ա. 626։

Déménagement (դեմէնաժման) է. ած. Փոխելն, տանելն զկարասի յայլ աւան։

Déménager (դեմէնաժէ) բ. ն. Հանել, տանել այլուր զկարասի տան։ — ses meubles, ses livres։

= բ. չ. 1. Տանել այլուր զկարասի տան. չուել. *փոխհակրիլ. (տե. կրուիլ). Ինչ նիմէ։ Nous avons déménagé hier։ ‖ 2. (ի-ի-ական. և ընդ.) Ելանել ի տեզէ-տեղիէն։ Allons, allons, déménagez tout à l'heure. — Sa raison, sa tête déménage. Տղայանալ ծերգ։ ‖ † 3. (ի-ի-ական. և ած.) Մեռանիլ. չուիլ։

† **Déménageur** (դեմէնաժէօր) է. ած. Որ փոխէ զկահ կամ զկարասիս տանէ ի տուն. կահակիր։

Démence (դեմանս) է. իգ. 1. Յիմարութիւն. խելագարութիւն։ Il fut interdit pour cause de — . Tomber en — . Անկանիլ ի մտաց. ի-ի-ական ի խելագ. խելագարիլ։ ‖ 2. խելայեղութիւն. անմտութիւն. շարքշարութիւն. փոխելութիւն. խօլութիւն։ Tout un peuple en — . C'est le comble de la — . Անհնարին խելայեղութիւն է։

Démener (se) (ը դեմնէ) բ. ա. Հարատահարիլ. շարժիլ. շարժկոծիլ. Ա. ի-ի-ական. ըստ-ըստ։ Il se démène comme un possédé։ (Տես և se Débattre)։ Ակն եւս է ի-ի-ական. և ընդ. Il s'est bien démené pour cette affaire։

Démenti (դեմանդի) է. ած. Յանդիմանութիւն առատութեան. առատ առնիլն։ Il s'est battu en duel pour un — . Donner un — . Առատ յանդիմանել. յանդիմանիլ զառատութեանն։ En avoir le — . (ի-ի-ական. և ընդ.) Ամօթ հրել վասն գործոյն չպչպելոյ։

Démentir (դեմանդիր) բ. ն. 1. Առատ առնել. ի սուտ Հանել. յանդիմանել զառատութեանն։ S'il dit cela, je le démentirai։ ‖ 2. ի սուտ Հանել. ժխտել. ուրանալ. մերժել։ — une nouvelle. Démentez cet écrit, si vous l'osez. —

Digitized by Google

sa promesse. Մոռնալ, գրժնել խոստմանն. ոչ կալ ի խոստմանն: ‖ 3. (փոխ.) Հակառակիլ. չմիաբանիլ. ընդդէմ ելանիլ. հերձանիլ: Ses actions démentent ses discours. Sa mort n'a point démenti sa vie. Որպէս եկեցին այնպէս և մեռաւ: ‖ 4. (փոխ.) Իրս անարժանս (իւրում ազնուականութեանն) գործել (ա). մերկանալ, մոռանալ (զինք պատիւն): — sa noblesse, sa naissance, sa gloire:

= Se —. բ. ա. 1. Ուտա առանիլ զմիմեանս: ‖ 2. Ի ոտա հանիլ զանձն. հակառակ անձին իւրում խօսիլ: Il se dément lui-même à tout propos: ‖ 3. Մոռնալ խոստմանն. չպահել զբանս իւր: ‖ 4. կտտիլ, թուլանալ (յիւրմէ առաքինութենէ, յիւրոց ազնուական բարուց). թողուլ զինք պայմանին: L'homme vraiment vertueux ne se dément jamais: Ամի ևս զիրաց. Sa fermeté s'est un moment démentie. Cet ouvrage se dément un peu vers la fin, il n'est pas partout de la même force: ‖ † 5. Խախտիլ, փեռեկիլ (չինուածոց, որմոց):

= ՎԱՍ. (ա) "Անարգանս ազնուականութենէն էրդս էրդնէս յօրմամ վերայն ինձմանէս." Ոսկ. Եփես. ԺԴ. ցորդ. 825:

Démériter (տեմէրիթէ) բ. ն. Ցայտց ելանիլ. անկանիլ յիրեսաց ուրուք. անարժան գտանիլ: Je n'ai point démérité de vous, auprès de vous.

Démesuré, ée (տեմ/ըզիւրէ) ած. Անչափ. ստոյգ պայմանի. սաստիկ: C'est un homme d'une grosseur démesurée: Ամի ևս էրդս. C'est un homme d'une ambition démesurée: [կապէս. անհնարին:

Démesurément (տեմ/ըզիւրեման) մ. Անչափ. սաստ.

Démettre (տեմէթրէ) [Լծորդի իրրև զMettre.] բ. դ. 1. խախտիլ (զոսկերս): Il lui a démis le poignet. Se — le bras: ‖ 2. Ընկենուլ (ի պատուոյն, ի պաշտամանէն): ‖ 3. Վտարիլ զոք ի պահանջանացն: (Որ և Débouter):

= Se —. բ. ա. 1. Թափիլ, խախտիլ (սակս ի տեղւոյն): ‖ 2. Հրաժարիլ. ի բաց կալ (ի պատուոյն, ի պաշտամանէն): Dioclétien se démit de l'empire:

Démeublement (տեմէուպլըման) ած. ի բաց բառնալ զկահ և զկարասի տան:

Démeubler (տեմէուպլէ) բ. դ. Ի բաց հանիլ, բառնալ զկարասի տան. թափիլ զտուն, զսենեակ:

= ՎԱՍ. "Հրաման տայի տեղեացն ինձնէ զտանն, գնդլնել հրամայէի տեղեացին պահանել զտանն." Ղևս. ԺԴ. 36. — "Եթէ ինչ ուսումնական է, ասիացի ոչ է գանն իսիչ' պիտի երևեր. վասն որոյ ինձմէ յաճախելոցն է ինց հանիլն գիւրաւին, և տգետ գտտեղացի նուիրն." Ոսկ. ի Հարիւրապետն. Հ. Բ. 721:

Demeurant, ante (տեմէրան, անթ.) ած. Որ բնակէ. բնակեալ: L'adresse porte à M. un tel — à Paris:

= ած. ոչ Պատ. Պատճառեալ: Il y a dans cette compagnie cinq ou six hommes de mérite, le — ne compte pas:

= Au —. ած. ած. Ա./լով ամենայնիւ. Հանդերձ այնու: Il est un peu vif; mais, au —, bon garçon.

Demeure (տեմէօր) ած. իգ. 1. Յապաղումն. դանդաղանք: "Sans plus longue —, Il lui dit en deux mots..." LA FONT. *Fianç.* Être en — avec ses créanciers. Անցեալ լինիլ ժամադրութեան Հատուցմանն: Être en — envers quelqu'un. (փոխ.) Մնալ պարտապան (երախտեաց ուրուք): Il y a péril en la —. Վնասք գործին ի հեզգալոյ. սակաւիկ ինչ գանդաղանաց մարթի լինիլ վնասակար: Mettre quelqu'un en — de. Սխալիլ զոք հատուցանել զնւր պարտս, կատարել զխոստումն: ‖ 2. Ժամանակ բնակութեան. բնակելն. բնակութիւն: Il n'a pas fait longue — à sa campagne: ‖ 3. Տուն բնակութեան. բնակութիւն. բնակարան. օթևան. կայանք: Belle, agréable —. Choisir, établir sa — quelque part. Changer sa —, de —. Jésus dit dans l'Évangile: Il y a plusieurs demeures dans la maison de mon Père. Ասէ Յիսուս ՅԱետուրեանին. Ի տան Հօր իմոյ օթևանք բազումք են. (տես Յոհ. ԺԴ. 2): † La dernière —. Դիր Հանգստեան. վերջին բնակարան. գերեզման: ‖ † 4. Թաւուտք անտառաց յորս ամփոփին եղջերուք. կապաղ:

= À —. ած. ած. Մնայուն. կայուն: Poser un vitrage à —. Labourer à —. Վերջին անգամ վարել զանդ յառջ քան զսերմանիլ. Semer à —. Սերմանիլ զոսերմանիս ի տեղւոջ ատոմ չեն տեղափոխելոց տունկքն: On sème à — le persil, le cerfeuil:

Demeurer (տեմէօր) բ. ն. 1. կալ. կալ Ունել. զտեղի, վկայ առնուլ: (Ցայս միտս առնու օժանդակ զÊtre): Mon cheval est demeuré en chemin. Nous demeurâmes en arrière. — chez soi. 2. Զկնայնել արտաքս ի տանէ, յերկրէն: ‖ 3. Ոչ թողուլ զիւր կեանս, զպայմանն: — ferme. Պինդ, հաստատուն կալ: Ne pas — en place. Զկարել կալ, գագարել աւրքք. յար ի շարժմանն լինել: — en arrière, en reste. (փոխ.) Մնալ պարտապան: — sur la place, sur le carreau. Ած հետգ, անդէն ի տեղւոջն, անդէն ի նմին տեղւոջ տապաստ անկանիլ. սպանեալ լինել: — sur son appétit. տես յAppétit, 2. — d'accord. տես յAccord, 1. — en beau chemin, fort en — là. (փոխ. և ընդ.) Զտեղի առնուլ ի հատարակ ծանոթապարհ. յետս կալ ի ձեռնարկութենէն որոյ յօժարութեանն չէք երկբայութիւն. (տե. կէս ճամբան կանգ առնուլ): Le travail en demeura là. Ի ժամակատար Պատ վառատակ, աշխատութիւնն: L'affaire n'en demeurera pas là. Ոչ կացցէ Պատճառ անդէն գործն. յառաջ խաղացցէ գործն. (տե. գործն հան պիտի չՊատ, հետեւանքներ պիտի ունենայ): Demeurons-en là. 1. Զտեղի առցուք առաջ առաջէն. մի' ևս խօսակցութ զայսմանէ: ‖ 2. Ընդարձակ կալցուք զայս ինչ: (Յայս միտս ասի նաև Demeurons-en à cela): — court, tout court. տես ի Court, ած.

‖ 3. կալ. յամել. յերկարել: (Ած. օժանդակ զAvoir): Il a demeuré longtemps en chemin: ‖ 4. կալ. գագարել. քնանկել. օթևանս առնել, ունել. առնել, հանել աւրքք աւուրս: (Ած. օժանդակ զAvoir): — à la campagne, à la ville. Il a demeuré trois ans à Rome. եկաց, արար ի Հռովմ ամս երիս: ‖ 4. (փոխ.) կալ Ունել. տևել. յերկարել: (Ած. օժանդակ զÊtre): "Demeurez dans votre pensée, et faites ce qu'il vous plaira." MOL. *Bourg. gent.* III. 10. — dans le péché. Յաճախել ի մեզս: ‖ 5. Մնալ (ուժիք): (Ած. օժանդակ զÊtre): Dans la vente à l'encan, ce livre, très poursuivi, m'est demeuré. — sur le cœur, sur l'estomac. Ծանրանալ, նստիլ (կերակրոց) ի վերայ ստամոքսին. Գ. սրկիլ: Ce que j'ai mangé m'est demeuré sur l'estomac. — Cela lui est demeuré sur le cœur. (փոխ. և ընդ.) Ոխս մեծերեալ պահել ի սրտին: [une cicatrice:

= բ. անգ. Մնալ. կալ Ունել: Il lui est demeuré

Demi, ie (տըմի) ած. կէս: Un mètre et —. Un — mètre. Deux mètres et —. Une heure et demie. Toutes les — -heures. Dans un an et —. ի տարւոջ և ի կիսում: En diable et —. (փոխ.) տես ի Diable. Faire une chose

Digitized by Google

de compte à — avec quelqu'un. տես թ Compte, 2. S'affliger sans sujet ni —. Տրտմել անպատճառ, առանց իրիք պատճառանաց։ Avoir raison et demie pour parler. Ունենալ լիուլի իրաւունս խօսելոյ։

═ ած. ար. կէս։ Quatre demis valent deux unités։

═ ած. էդ. ի. կէս։ Un quart, un tiers, une demie։ ‖ 2. կէս ժամ. կիսաժամ։ La demie vient de sonner։

═ ա. կիսով չափ. կէս։ Demi-mort. կիսամեռ։ Demi-nu, nue. *կիսամերկ։ Demi-cuit. կիսափակաց։

═ À —. Ած. առ. կիսով չափ. կէս իմն. կէս ի կէս. կիսավին։ La statue était à — voilée. Faire les choses à —. Ոչ առնել զամենայն ինչ զոր պարտ էր առնել. (տե՛ս կիսակատար գործ առնուլ, ընդ.)։

— Demi-dieu, Demi-frère, Demi-métal, Demi-monde, Demi-sœur. տես Dieu, Frère, այլովքն հանդերձ։

† **Demi-ceint** (դէմի-սէն) (յդ. Des —-ceints.) ած. ար. Արծաթեայ գօտի կանանց առակականաց. (ից.)։

Demi-cercle (դէմի-սէրքլ) (յդ. Des —-cercles.) ած. ար. կէս շրջանակ. կիսաբոլոր։ Ranger des sièges en —. կարգել զոմն առս կիսաբոլոր։

Demi-fortune (դէմի-ֆո-տիւն') (յդ. Des —-fortunes.) ած. էդ. կատաք ինչ չորքանուեան միանձն։

Demi-lune (դէմի-լիւն') (յդ. Des —-lunes.) ած. էդ. Ամրութիւն ինչ բերդից. *կիսալուսին։

Démission (դեմիսիոն) ած. էդ. ի. Հրաժարեալն (յիշխանութենէ). հրաժարութիւն. **հրաժարական։ — volontaire, forcée. On n'a pas voulu recevoir, accepter sa —. Donner sa — d'un emploi en faveur de quelqu'un։ ‖ † 2. Հանելն զոք (յիշխանութենէ, ի պաշտամանէ)։

Démissionnaire (դեմիսիոներ) ած. և ած. Հրաժարեալ։ [բաց կալ։

† **Démissionner** (դեմիսիոնել) բ. ն. Հրաժարել. ի

Démocrate (դեմոքրատ) ած. ար. Կռապաշիկ, սիրող ռամկապետութեան. ռամկապետական։

Démocratie (դեմոքրասի) ած. էդ. Ռամկապետութիւն. հրապարակական կալութիւն։ La république d'Athènes était une pure —։ [կան։

Démocratique (դեմոքրատիք) ած. Ռամկապետական.

Démocratiquement (դեմոքրատիք-ման) ա. Ըստ օրինաց ռամկապետութեան. *ռամկապետօրէն։

† **Démocratiser** (դեմոքրատիզել) բ. ն. Ածել ի ռամկապետութիւն. մեծանալ ռամկապետութիւն։

═ բ. ն. Ցուցանել զանձն ռամկապետական։

† **Démoder** (դեմոդե) բ. ն. Խափանել զնորելոն [mode]։

Demoiselle (դէմուազել) ած. էդ. ի. Աղջիկ, կին ազնուական, տհմիկ. (ից.)։ Ce bourgeois a fait la folie d'épouser une —։ ‖ 2. Օրիորդ. աղջիկ։ Une jolie —. Une — bien faite. Rester —. կալ միամիտ առանց տմուտնութեան։ Être encore —. Ոչ լինել տակաւին տմուտնացեալ։ — d'honneur. ի. Աղջիկ ազնուատոհմ՝ չքաղիր դշխոյի կամ իշխանակնոջ. օրիորդ չքաղիր։ ‖ 2. Աղջիկ չքաղիր հարսին յեկեղեցւոջ. օրիորդ։

‖ 3. Միջատ ինչ որ ունի չորս թեւս թաղանթապատեղս, առչս մեծամեծս, և մարմնին երկայն յոյժ. չերեփակոճ. չերեփապէս։ (Որ և Libellule)։ ‖ 4. Գլանաձեւ թռչուն առլարկուաց։ (Որ և Hie)։ ‖ † 5. Շինչ ընտացանելոյ զանկոզինս. **մանազան։ (Որ և Moine)։

— de Numidie. Աղգ ինչ կռնկան Աֆրիկեացւոց աշխարհին. նումիգական հաւ. *նումիգաճաւ։

Démolir (դեմոլիր) բ. ն. ի. Քակել. քանդել. առպալել. փլուզանել։ — une maison, un mur։ ‖ † 2. Ցկրկիր կործանել. զարկուցանել զդեանի. (ա.)։ — son adversaire։ [պալիչ։

Démolisseur (դեմոլիսէօր) ած. ար. Քանդիչ. առ

Démolition (դեմոլիսիոն) ած. էդ. Քանդումն. առպալումն։

— յդ. Բնակութք քանդեալ շինուածոյ. քակածք։ Les démolitions de cet édifice ont été bien vendues։

Démon (դեմոն) ած. ար. ի. Այր բարի կամ չար (ըստ կարծեաց հեթանոսաց). ագի. քաջ։ Le — de Socrate։ ‖ 2. Այր ոխղծ, չար (ըստ քրիստոնէից). ագի չար. գէս։ Les démons de l'enfer. Une troupe de démons։ ‖ 3. Իշխանն դիւաց. գիւապետ. առաջնորդ։ Les ruses du —։ ‖ 4. (ե-ֆ-). Այր չարագէտ, առաջնորդող։ Faire le —. Ցարուցանել, յուզել ազմուկ։ Un petit —. *Դիւաւոկ. մանուկ առաջնակ։

Démonétisation (դեմոնէդիզասիոն) ած. էդ. Բառնալն զարժէս գահեկանաց։

Démonétiser (դեմոնէդիզել) բ. ն. Բառնալ զարժէս գրամոց, թղթադրամոց։

Démoniaque (դեմոնիագ) ած. և ած. ի. Դիւահար. այսահար. այսակիր. այսոտ։ ‖ 2. (ե-ֆ-. և ընդ.) Այր, կին մոլեգին, կատաղի, առաջնորդող։

Démonographe (դեմոնոգրաֆ) ած. ար. *Դիւագիր. *դիւագրող։

Démonographie (դեմոնոգրաֆի) ած. էդ. Ճառ զդիւահարութենէ և զաղգեցութենէ գիւաց. *դիւագրութիւն։

† **Démonolâtre** (դեմոնոլատր) ած. ար. Դիւապաշտ. առաջնորդապաշտ։ [թիւն։

† **Démonolâtrie** (դեմոնոլատրի) ած. էդ. Դիւապաշտու-

† **Démonomancie** (դեմոնոմանսի) ած. էդ. Դիւահմայութիւն։

Démonomanie (դեմոնոմանի) ած. էդ. Այգ մտագնաթութեան՝ յորում կարծէ ոք զանձն գիւահարեալ. դիւամոլութիւն։

Démonstrateur (դեմոնսթրատէօր) ած. ար. Ցուցիչ, ուսուցիչ (առնկագիտութեան, մարդկայնամոլութեան)։

Démonstratif, ive (դեմոնսթրատիֆ, իվ) ած. ի. Ցուցիչ. ցուցական. ապացուցական։ Argument —։ ‖ 2. կացրդական. ցուցական. (ազգ պերճախոսութեան)։ Ցայս միտս վարի և իրր ած. ար. Cela est bon dans le —։ ‖ 3. Ցուցական (դերանուն, ըստ քերականաց)։ ‖ 4. Որ յայս առնէ արտաքին նշանագր զսէր իւր, այլովքն հանդերձ. *ցուցակատր. (ընդ.)։ Cet homme n'est pas —, mais on peut compter sur lui, mais son cœur est excellent։

Démonstration (դեմոնսթրասիոն) ած. էդ. ի. Պատճառաբանութիւն [raisonnement] որ յայս առնէ կամ ցուցանէ ակնհարև. ապացուցութիւն. ապացուցումն. յանդիմանութիւն։ — claire, nette, incontestable. Faire la — d'une proposition։ ‖ 2. Պատճառ հաւանութեան. ցոյցք. ընծայութիւն. հանդէս. ապացոյց։ Ces faits sont la meilleure — que l'on puisse donner de . . . ‖ 3. *Պատասխանութիւն յորում դնի առաջի աշակերտաց ուսումն ինչ մարմնոյ, առնկ ինչ, այլովքն հանդերձ. ցուցապատութիւն։ ‖ 4. Նշանակ (սիրոյ, մտերմութեան). ցոյցք. ցուցակութիւն։ Il lui donne, il lui fait tous les jours de grandes démonstrations d'amitié. De grandes démonstrations de joie։ ‖ 5. Պատիր չարժմանք կամ խաղացք զօրաց. ցոյց։

Démonstrativement (դեմոնսթրատիվման) մ. Ցայսպէս յանդիմանութեամբ. յայսպատճէս։

Digitized by Google

Démonter (տե՛մոնթե) բ. ն. 1. Ընկենուլ, ի վայր ընկենուլ, յերկիր կամ ի վայր կործանել յերիվարէն։ Dans la joute, son adversaire le démonta։ ‖ 2. Ա՛նուլ, կապուլ յումեքէ զերիվարն, զգրաստն։ Il a rencontré des voleurs qui l'ont démonté։ ‖ 3. Չանել զկրաճանապարհորդութիւնն (ի նաւագնացէ)։ — un capitaine։ ‖ 4. Քակել. քակուիլ։ — une machine. Bâiller à se — la mâchoire. ցօրանջիլ մասամբ։ (ընդ.)։ ‖ 5. Ի յուզեանել զգէնգէնիկեց յիւրմէ հաստոցէ [affût]։ ‖ 6. Ընդհատան առնել հարուածովք գնդակաց զթնդանօթս թշնամեաց զի մի՛ կարասցեն արձակել։ — la batterie de quelqu'un. (է՛ոխ.) ի գերեւ հանել, ցրել զշնորս ուրուք։ ‖ 7. (է՛ոխ.) Խանգարել։ Cela lui démonta la cervelle։ ‖ 8. (է՛ոխ.) Շփոթել. խառնել. յապշութիւն կործանել։ Cette objection le démonta tout à fait։

= Se —. բ. ա. 1. Քակիլ։ ‖ 2. (է՛ոխ.) Խանգարիլ։

Démontrable (տեմո՛նթրապլ) ած. Զոր մարթի և պատճառաւք ցուցանել. ցուցանելի։

Démontrer (տեմո՛նթրե) բ. ն. 1. Ցուցանել. ապացուցանել. ընծայեցուցանել. յանդիմանել։ — une proposition։ ‖ 2. Ցուցանել. յայտ առնել. յայտնել. նշանակել։ Le calme de son visage démontre la paix de son âme։ ‖ 3. Ա՛ուղի ապացոյց ցուցանել (զանգամ ինչ մարթիոյ, զաւանիկ ինչ)։

Démoralisateur, trice (տեմո՛ռալիզաթո՛ր, թրի՛ս) ած. Ապականիչ, խանգարիչ բարուց։

Démoralisation (տեմո՛ռալիզա՛սիո՛ն) է. իգ. 1. Ապականել զբարս. ապականութիւն բարուց։ ‖ 2. Ի՛ հաստատուցանելն. լքուցանելն։

Démoraliser (տեմո՛ռալիզե) բ. ն. 1. Ապականել, զեղծուցանել զբարս։ ‖ 2. Ի՛ հաստատուցանել. լքուցանել։ Les revers avaient démoralisé cette armée։

Démordre (տեմո՛ռտր) բ. ն. 1. Թողուլ զհաճեալն։ Les dogues d'Angleterre ne démordent jamais, ils se laissent plutôt tuer que de —։ ‖ 2. (է՛ոխ. և ընդ.) Կանել. գադարիլ. յետս կալ։ Il n'a point voulu — de cette poursuite։

Démotique (տեմոթի՛ք) ած. Ռամկաց. ռամկական. ժողովրդական. (գիր, դրչութիւն եգիպտացոց)։

Démoucheter (տեմուշէթե) [Je démouchette. Je démouchetterai.] բ. ն. ի բաց հանել զկոշկ ծայրի սրոյ (ի սրախաղութեան)։

† **Démouler** (տեմուլե) բ. ն. Հանել ի կաղապարէ։

† **Démouvoir** (տեմուվո՛ար) բ. ն. Կասեցուցանել. շրջել ի խորհրդոց։ (Ի.)։

Démunir (տեմունի՛ր) բ. ն. Ղատազերծուցանել զՀամ. բարս կամ զառաջմամբերս բերդի։

= Se —. բ. ա. Հանել ի ձեռաց (զարծաթն կալեալ ի պահեստի). թափուր ձգել։

Démurer (տեմիւրե) բ. ն. Քակել, բանալ (զդուռն կամ զլուսամուտս արմտոյ)։

Démuseler (տեմիւզլե) [Je démuselle. Je démuselerai.] բ. ն. ի բաց հանել զդեղակապ անասնոյ։

Démaire (տենէ՛ր) ած. Տասնական. տասնաւորական։ Nombre —։

Démantir (տենոլթի՛ր) † բ. ն. Հանել յումեքէ զգրաւն։

= Se —. բ. ա. 1. Թողուլ, հանել ի ձեռաց զգրաւն։ ‖ 2. Մերկանալ, թօթափիլ (յընչից, ի տաւցաւածոց)։

Démationaliser (տենասիոնալիզե) բ. ն. Բառնալ զազգային հնաբարքն, զազգայնութիւնն։

= Se —. բ. ա. Հրաժարիլ, ի բաց կալ յազգայնութենէ իւրմէ։ [սեալն։

Dénatter (տենատե) բ. ն. Քակել, արձակել զհիւ-

† **Dénaturaliser** (տենատիւրալիզե) բ. ն. Հանել յումեքէ զիրաւունս ընդիկ քաղաքացւոյ։

Dénaturé, ée (տենատիւրե) ած. տես. Որոյ փոխեալ է բնութիւնն։ De l'alcool —։

= ած. Փոխեալ զբնութիւն մարդկեղէն. ամբարիշտ. անողորմ (արդի, հոյր, մոյր)։

Dénaturer (տենատիւրե) բ. ն. 1. Փոխել, շրջել զբնութիւնն։ — des objets volés։ ‖ 2. Ի՛ աճառաւել, փոխանակել (զինչս իւր)։ ‖ 3. Ա՛յլ ընդ այլոյ պատմել, ցուցանել։ — un fait։ ‖ 4. Ա՛յլայլել, կամնակորել, թիւրել, խեղաթիւրել (զբանս, զմիտս ուրուք)։ ‖ 5. Ապականել, եղծանել զբարս։

= Se —. բ. ա. Եղծանիլ. այլայլիլ։

Dendrite (տենտրի՛թ) է. իգ. Քար յորոյ վերայ գրուածք ասեաւորին նմանութիւնք թփոց, ծառոց. °Ծառաքար։

† **Dendrobate** (տենտրոպատ) ած. Ծառագնաց, °Ծառակոխ (անասուն)։

† **Dendrographie** (տենտրոկրաֆի՛) է. իգ. Ճառ զծառոց. °Ծառագրութիւն։ [նմանի։

† **Dendroïde** (տենտրոի՛տ) ած. Ծառակերպ. ծառա-

† **Dendrolithe** (տենտրոլի՛թ) է. ար. Ծառ, թուփ քարացեալ։ [թիւն։

† **Dendrologie** (տենտրոլոժի՛) է. իգ. °Ծառաբանու-

Dénégation (տենեկասիո՛ն) է. իգ. Ժխտելն. ուրանալն։

Déni (տենի՛) է. ար. † 1. Ուրանալն։ ‖ 2. Մերժուիլն. զգլացուիլն։ Lorsqu'un fils refuse de nourrir son père, c'est — d'aliments։

Déniaiser (տենիէզե) բ. ն. 1. Խորագէտ առնել, ուսուցանել. արթնամտիլ, զգուշագոյն գործել. (ընդ.)։ Il était fort simple, mais son voyage à Paris l'a un peu déniaisé։ ‖ 2. Խաբել. (ընդ.)։ Il s'est laissé — par un escroc։

= Se —. բ. ա. Խորագէտ ուսանիլ. զգուշագոյն լինիլ։

A. **Dénicher** (տենիշե) բ. ն. 1. Հանել (զթռչնիկն) ի բունոյ։ ‖ 2. Գտանել, իմանալ զտեղի բնակութեան ուրուք։ Enfin je suis parvenu à — mon débiteur։ ‖ 3 (է՛ոխ. և ընդ.) Հանել, մերժել, հալածել զոք ի տեղւոջէն։ — les voleurs de leur retraite։

= բ. ե. 1. Թռչուլ (թռչնոյ) զբոյնն։ ‖ 2. (է՛ոխ. և ընդ.) Փախչել ուազեագաւ. որանալ։ Les ennemis eurent peur, ils dénichèrent aussitôt։ [գրքի։

B. **Dénicher** (տենիշե) բ. ն. Հանել (զարձան կամ զանի-

Dénicheur (տենիշո՛ր) է. ար. Որ հանէ զնուագս թռչնոց ի բունոյ։ — Un — de merles. (է՛ոխ. և ած.) Ա՛յր ճարտար և շահագէտ։ Un — d'antiquités. (է՛ոխ.) Գտիչ հնութեանց։

Denier (դընիէ) է. ար. 1. Արծաթ ինչ հաւասարագոյն որ արժէր զաւասիկն աստրս [as] տասան և ապա աստրս վեշտասան. դինար. գահեկան։ Judas vendit Notre-Seigneur pour trente deniers. ցուգա մատնեաց զՏէր մեր ընդ երեսուն արծաթոյ։ Le — de la veuve. 1. Ողորմութիւն զոր ասէ ազքատ ոք. խրկուէշ, լուսմոյ ապրուստի։ (Տես Մրկ. ժԲ. 42. Ղուկ. իԱ. 1, 2)։ ‖ † 2. Սակաւ ինչ դրամական աղքատի. սահաւ լուսմոյ։

‖ 3. Չին ինչ արծաթի և սակի և պղինձ գաղղիացւոց. դինար։ Le — de saint Pierre. Դինար արքայի Գերմանաց. հարկ զոր յաւուրջ ժամանակաւս Հռոմայեցւոցն Հռոմէական քահանայապետին Անգղիացիք. իսկ առ մեզ՝ արծաթի զոր

Digitized by Google

ժառանգին. կամ ոգեկիսայք ի պէտս քահանայապետին։ — à Dieu. Ս. Ի. ման [arrhes] սակարկութեան կամ վարձակալութեան իրիք. առհաստատչեայ։ À la différence des arrhes proprement dites, le — à Dieu ne s'impute point sur le prix։ ‖ 2. Արծաթ. դրամ։ Il l'a acheté de ses deniers, de ses propres deniers. Les deniers publics. Դրամ հասարակաց. արծաթ. Տէրութեան, քաղաքի։ Vendre quelqu'un à beaux deniers comptants. 1. Ստանալ զոք ընդ արծաթով, կաշառակերութեամբ։ ‖ 2. Գնել զոք ճարտասանութեամբ, խորամանկութեամբ. (տե՛ս մեկը ծախել, վաճառել)։ À deniers découverts. տես ի Découvert։ ‖ 4. Շահ, առաւելք (գրամատուէից)։

— de fin, de loi. 1. Աստիճան զուտութեան կամ մաքրութեան (արծաթոյ). օրինաւոր կշիռ։ ‖ 2. Արծաթի զուտ, մաքուր։ L'argent pur s'appelait de l'argent à douze deniers։

Dénier (դենիէ) [Je déniais, nous déniions, vous déniiez. Que je dénie, que nous déniions, que vous déniiez.] բ. ն. 1. Ուրանալ. յանդիման կալ. ժխտել։ — un crime, une dette։ ‖ 2. Չտալ. զլանալ. ժլտիլ։ Le père ne peut — les aliments à son fils։

Dénigrant, ante (դենիկրան, անդ) ած. Ապտակիչ։

Dénigrement (դենիկրըման) ած. Ապտակումն. աղտոտութիւն։ Ce mot ne s'emploie guère que par —։

Dénigrer (դենիկրե) բ. ն. Ապտակել զոք. աղտաղտել զնոսա ուրուք. (տե՛ս մեկուն վրայ մեր քսել)։

† = Se —. բ. ա. 1. Անձամբ զնանձն աղտոտել։ ‖ 2. Ապտակել զմիմեանս։

† **Dénigreur** (դենիկրօր) ած. Ապտակիչ։

Dénombrement (դենոմպրըման) ած. 1. Թուելն զանձինս. աշխարհագիր. աշխարհաւմար. հանդէս. հանդէս հաւմարոյ. հաւմար հանգիսի։ Tous les cinq ans on faisait à Rome le — des citoyens։ ‖ 2. Թուելն զերս. հաւմար. հանդէս։ Le — des vaisseaux qui composaient cette flotte։

Dénombrer (դենոմպրե) բ. ն. Հանդէս հաւմարոյ, հաւմար, աշխարհագիր առնել. ընդ թիւ անցուցանել. թուել։ Joseph et Marie vinrent se faire — à Bethléem. Յովսէփ և Մարիամ եկին ի Բեթղեհէմ մտանել յաշխարհագիր։

Dénominateur (դենոմինատէօր) ած. Անուանիչ. յայտարար (կոտորակաց հաւմարոզութեան)։ Dans la fraction ¾, 4 est le —։

Dénominatif, ive (դենոմինատիֆ, իվ) ած. Յատկանուանական։ Terme —։

Dénomination (դենոմինասիօն) ած. Յատկանուն. յատկանշութիւն. անուանումն։ Dans les arts et dans les sciences, il ne faut rien changer sans nécessité aux dénominations reçues։

Dénommer (դենոմե) բ. ն. 1. Անուանել. յանուանէ նշանակել։ ‖ 2. Տալ անուն կամ իմիք անուան. անուանագրել։

Dénoncer (դենոնսե) բ. ն. 1. Յայտ առնել. հրատարակել։ — la guerre. — un traité. Ստանալ զպատառումն գաշնացն ժամանակի։ ‖ 2. Ազդ առնել. ծանուցանել. զեկուցանել։ "Les sages lui dénoncèrent qu'il mettait tout l'État en péril." BOSS. *R. d'Angl.* ‖ 3. Ստանալ. գտանել, ամբաստանի լինել։ — un crime, un coupable։

Dénonciateur, trice (դենոնսիատէօր, տրիս) ած. Ստանիչ. գուշակ. ամբաստան։

Dénonciation (դենոնսիասիօն) ած. 1. Յայտարարութիւն. ազդարարութիւն. հրատարակութիւն. ծանուցումն։ — de guerre։ ‖ 2. Ամբաստանութիւն. մատնութիւն։ Une — calomnieuse։

Dénotation (դենոտասիօն) ած. Նշանակելն. (վդ.)։

Dénoter (դենոտե) բ. ն. Նշանակել. նշանել. ցուցանել. յայտ առնել։ Cela dénote un naturel pervers։

Dénouement կամ **Dénoûment** (դենուման) ած. 1. Արձակիլն, լուծանիլն գկանգոյց։ ‖ 2. (ի խոսք.) Լուծումն կնճռոտ [intrigue] կամ հանգուցի (վիպասանութեան, թատերական խազուց)։ Le — de cette pièce est heureux, est naturel, ne vaut rien։ ‖ 3. Նպատ, գրաւ (գժամարին իրաց հինչ)։

Dénouer (դենուե) բ. ն. 1. Լուծանել, արձակել, քակել (գկանգոյցն)։ — sa ceinture, un ruban. — la langue. (ի խոսք. և ընդ.) Լուծանել զլեզուս. արտաքոսել։ ‖ 2. (ի խոսք.) Շոյտ, կայտառ, առատ գործել. *կայտառացուցանել։ — un enfant, le corps։ ‖ 3. (ի խոսք.) Լուծանիլ, պարզիլ զկնճիռն (թատերական խազուց)։

= Se —. բ. ա. Լուծանիլ. արձակիլ։

Denrée (դոռե) ած. 1. Վաճառք. Ս. ապրանք։ C'est une bonne —, une mauvaise —։ ‖ † 2. Ցամբ վաճառք։ Il n'y a que de la — dans cette boutique։ ‖ 3. Ամենայն ինչ որ վաճառի ի կերակուր մարդոյ և անասնոյ. ուտեստ. հասմբուրք։ Denrées alimentaires, coloniales. Le prix, la cherté des denrées։

Dense (դոս) ած. Խիտ. ոեղմ. հած. (հակադրեալ Անգոյութի [Rare])։ Air, vapeur —։

Densité (դոսիթե) ած. Խտութիւն (ոսկւոյ, անգկի). թանձրութիւն (մետի)։

Dent (դան) ած. 1. Ատամն. Ս. ակռայ։ Avoir mal aux dents. Une — gâtée. Claquer, grincer des dents. Dents incisives. Զորք ատամունք առաջակողմանի ծամելոյ՝ որ հատանեն զկերակուրս. Կերծանող ատամունք. *Կերծատամունք։ Dents canines, angulaires, œillères. Զորք ատամունք ընդ մէջ կերծատամնոց և լեառատամնոց. Ընիկ ատամունք. *Շնատամունք։ Dents molaires, mâchelières. Վերջին ատամունք ծամելոյ. ազօրիք. *Լեառատամունք։ Dents de lait. Գիան առաջին ատամունք մանկանց՝ որ թօթափին ի հասակի հօմն կամ ութ ամաց. *Կաթնատամունք։ Dents de sagesse. Զորք վերջին լեառատամունք որ բուսանին ի քառասնից մինչև ցերեսունամեայ. իմաստութեան ատամունք։ Faire ses dents. Հանել ատամունս. ատամնանալ։ Cet enfant a beaucoup de peine à faire ses dents. Avoir la mort entre les dents. (ի խոսք.) Լինել ծեր յոյժ, կամ ատատիկ հիւանդ. Հասեալ լինել ի գուռն գերեզմանի։ Vouloir prendre la lune avec les dents. (ի խոսք.) Խնգրել զանհնարինս։ Être armé jusqu'aux dents. (ի խոսք. և ընդ.) Կուռ վառեալ լինել զինուք։ Être savant jusqu'aux dents. (ի խոսք. և ընդ ծաղ.) Կարի իմաստուն լինել։ Manger de toutes ses dents. Ուտել կարի շատ և փուքմանակի. քերթանալեր, ամենայն բերանով ուտել։ Manger du bout des dents. Ուտել ծայրիւք ատամանց, ակամայ։ Il n'y en a pas pour sa — creuse. տես ի Creux, A. 1. Mordre à belles dents. Խածանել ուժգնի։ Avoir les dents longues, bien longues. (ի խոսք.) Լինել ծոխի կամ անառատ յոյժ։ Parler, gronder entre les dents. Ընդ ատամունս, կամ ի կաղ ընդ քմծին կիսաբերան խօսել, մնդմալ։ Rire du bout des dents. (ի խոսք.) Ուիծաղել ծայրիւք շրթանցց, ակամայ. վեր ի վերոյ ծիծաղել։ Desserrer les dents. տես ի Desserrer։

Digitized by Google

‖ 2. Ատամունք, կեռիք, ժանիք (անասնոց, գազանաց)։ Les dents d'un brochet, d'une vipère, d'un loup. Avoir une — contre quelqu'un. (ֆ-խ-բ.) Ունա պահել ընդ ումիք։ Avoir une — de lait, garder une — de lait contre quelqu'un. (ֆ-խ-բ.) Ունա մի-թերևայս ունել ընդ ումիք ի բազում ժամանակաց հետէ։ Déchirer à belles dents. 1. Ցօշ յօշ պատառել։ ‖ 2. (ֆ-խ-բ.) Բերանակալիք բամբասել զոք. չարախօսել զումիքէ ոտանկապէս։ — Coup de —. 1. Խածուած։ ‖ 2. (ֆ-խ-բ.) Հարուած լեզուի. լունք կսկծելիք. թշնամանիկ բանք։ Montrer les dents. Ցուցանել (անասնոյ բարկացելոյ) զկիր ատամունս. ցուցանել ժանիս խածոյ (ա)։ Montrer les dents à quelqu'un. (ֆ-խ-բ.) Ցուցանել թէ կարող է անձին պաշտպանել։ Ils voulaient l'attaquer, mais il leur a montré les dents. — Parler à quelqu'un des grosses dents. (ֆ-խ-բ.) Կշտամբել զոք խստագոյնս. ատամել. սպառնալ։ Malgré ses dents. (ֆ-խ-բ.) Հակառակ կամաց նորա. հեծծուկս առնելով նմա։

‖ 3. Ատամունք (երիվարաց)։ On connaît l'âge des chevaux aux dents. Prendre le mors, aux dents. le frein, aux dents. 1. Առնուլ զսանձս յատամունս (ո). ատամկակել ձիոյ և չլսել հնձելոյն կամ կառավարին։ Les chevaux prirent le mors aux dents, et entraînèrent la voiture. ‖ 2. (ֆ-խ-բ. և ըստ.) Անձնակատար, ատնձարձակ լինել. հեզսիրտ զսանձն ի կարծս կամ յախտս իւր։ ‖ 3. (ֆ-խ-բ. և ըստ.) Ի բարկութիւն բերել յանկարծակի։ On lui a fait un léger reproche, il a pris le mors aux dents. ‖ 4. (ֆ-խ-բ. և ըստ.) Թօթափել զհեզսրտութիւն, զզգուշութիւն. պատսպարել փութով զնոգութիւնսմ (յուսմունս, յաշխատութիւնս)։ À présent il étudie beaucoup, il a pris le mors aux dents. — Ce cheval est sur les dents. Պարատառել է երիվարդ։ Être sur les dents. (ֆ-խ-բ.) Կարի խիճ խանջ և վատառակարկ լինել. պարատառել լինել։ Mettre quelqu'un sur les dents. (ֆ-խ-բ.) Աշխատ առնել զոք չափաչար։

‖ 4. Ժանիք (փղի)։ Les dents d'éléphant sont de l'ivoire brut. ‖ 5. Ատամն (սանրոյ)։ Les dents d'un peigne, d'un râteau. Les dents d'une scie. Ատամունք, մնչար սղոցի։ Un couteau qui a des dents. Ս. Սղոցաբերան դանակ։ ‖ 6. Սուր և անկիւնաւոր ծայր լերանց. ժայռ. կեռիք։

— -de-loup. փոքրիկ գործի ինչ ատրկելոյ կամ կսկելոյ զիտուզիմ, զմնգատոտիմ. Ս. իզիմակ։

— -de-lion. տես Pissenlit.

= ՎԱՍՑ. (ա) "Երիկ ծոնէ խոնոյ ինչ ցօ-ցանիցեն, լսօ-րիւն երկնաւորին բերանոյ ընդ պատնէշս-ցօր." Նար. կՋ. = (ո) "զիանգ է քաց չէր նա է նախնեան-րինէ" զնոյնս յատամանս ասել, ատելզ լինասս-րինէ կնան է նմանէ առնասլ ու հանիքս-ցնել." փիլ. Նար. Ա. 36. — "Ըստ ուրիկ խոտերս չէոյ ոչ զնոյն յատամանս առնուն և արտաս պանին զհինանը." Լ. ծ. փիլ.

A. **Dentaire** (տ-նիր-) ած. Ատամանց. *ատամնային։ Artères, nerfs dentaires։

B. **Dentaire** (տ-նիր-) ած. Ազգ խաչածագիկ [crucifère] անկոց, որոց արմատք են ի կերպարանս լերատատամանց [dent molaire]. *ատահունակ։

Dental, ale (տ-նա-լ, -լ՛) ած. *Ատամնային (նշանագրիք)։ D, T, etc., sont des lettres dentales։

= Dentale. է. իէ. Բազաձայն կամ նշանագիր ատամնային։ [հին, տեղի)։

Denté, ée (տ-նէ) ած. ժանեաւոր, ատամնաւոր (ա-

Dentée (տ-նէ) է. իէ. 1. Խածատանք քերծէդ [lévrier] յերէն։ ‖ 2. Հարուած վրիժակաց կամ ժանեաց կնճիռ։ [նանձև։

Dentelé, ée (տ-նէ-լէ) ած. Ատամնաւոր. ատամ-

† **Denteler** (տ-նէ-լէ) բ. ն. Ատամնաւոր, ատամնանձև գործել։

Dentelle (տ-նէ-լ՛) է. իէ. Ազնագործք ինչ նուրբ օղիւք. *ժանեակ. ֆանթել։ — de fil, de soie. Manchettes à — de —։

Dentelure (տ-նէլ-ր) է. իէ. 1. Ատամնանձև քանդակ։ ‖ 2. Ատամնանձև կարատածք։

† **Denter** (տ-նէ) բ. ն. տես Endenter։

† **Dentieulé, ée** (տ-նիէլ-լէ) ած. Ատամնաւոր. ժատատաւոր։

Dentier (տ-նիէ) է. ր. 1. Գոտ, ցանկ ատամանց. (ընդ. և խոսի)։ Cet homme a un beau —։ ‖ 2. Շար արուեստական ատամանց. *ատամնաշար։

Dentifrice (տ-նիֆ-րս) է. ս. Փոշի կամ փոշի մաքրիչ և պահպանացուցիչ ատամանց։ Poudre —։ [կանց. *ատամնախտուց։

† **Dentirostre** (տ-նիր-ոս-տր) է. ս. Ազգ ինչ ճնճղըղ-

Dentiste (տ-նիս-ս) է. ս. Բժիշկ ատամանց. *ատամնապոյժ։ Վարի և իրր ած. Chirurgien —։

Dentition (տ-նիս-իօն) է. իէ. Բուսանիլն ատամանց. ատամնաւորութիւն։

Denture (տ-նիս-ր) է. իէ. 1. Շար, պար ատամանց. ատամնուիք։ ‖ 2. ժանիք, ատամունք (անասն.)։

Dénudation (տ-նիւ-տ-իօն) է. իէ. Մերկանալն, թափիլն մազոյն ինչ մնարինոյ յիւրոց բնական պատեհիցն (ըստ վիրաբուժից). տեղաւործութիւն։

Dénuder (տ-նիւ-տ) բ. ն. 1. Մերկացուցանել զմազն ինչ մնարինոյ կամ զսակերս ի բնական պատեհիցն. տեղաւործել։ ‖ 2. Ի բաց հանել զկեղև ծառոյ. *կեղևազերծ առնել։

= Se —. բ. —. Մերկանալ. տեղաւործիլ։

Dénué, ée (տ-նիւ-ե) անց. գերբ. և ած. Մերկ. թափուր. ամոյի (յընչից, յօգնականութենէ)։ — d'argent, de biens et de toutes choses. — de support, d'assistance. † Nouvelle dénuée de fondement. Անհիմն զրոյց, լուր։

Dénuement կամ **Dénûment** (տ-նիւ-մ) է. ս. Ամոյութիւն (ի կարևորաց, յօգնականութենէ). չքաւորութիւն։ Il est dans un grand — de toutes choses, կամ լուկ dans un grand —։

Dénuer (տ-նիւ-ե) բ. ն. Մերկացուցանել. զրկել։ La fortune l'a dénué de tout։

Dépaqueter (տ-բ-ք-էր) [Je dépaquette. Je dépaquetterai.] բ. ն. Բանալ, լուծանել, քակել զծրարն։

Dépareiller (տ-բ-ր-եյ-լե) բ. ն. Անզոյգ գործել. զատանել զզոյգս։ — une douzaine de mouchoirs. — des livres, en perdant des volumes. Des gants dépareillés. *Զուգակորոյս թաթպանք կամ ձեռնոցք։

Déparer (տ-բ-ր-ե) բ. ն. 1. Մերկացուցանել ի զարդուց. զերծուլ զզարդս։ Il faut — l'église pour la tendre en deuil. — la marchandise. Առնուլ զընտիր ընտիրն (մրգոց)։ ‖ 2. Տգեղ առնել. անչքացուցանել։ Ce pavillon dépare toute la maison։

Déparier (տ-բ-ր-իե) բ. ն. Անզոյգ գործել։ — des gants, des souliers, des pigeons։ [անլոյս։

Déparler (տ-բ-ր-լե) բ. ն. Լռել, դադարիլ ի խօ-

Départ (տ-բ-ր) է. ր. 1. Զատանիլն զսակի կամ զարծաթ յօյլ քրիստոնեի [métallique] հնչեցոց։ ‖ 2.

Digitized by Google

Պահանջել. երթ. չափ։ Faire des préparatifs de —. Hâter, retarder son —։

Départager (տեբ-ար-գա-ժե) բ. ն. Բառնալ զհաւասարութիւն քուէից երկոցունց կողմանց։ On a nommé un troisième, un cinquième arbitre pour — les voix։

Département (տեբ-ար-գը-մ[ա]ն) է. ար ։ Բաժանում. բաշխուածք. (ռզ.)։ Faire le — général des tailles։ ‖ ։ Պատճառ երկրի. բաժին. վիճակ։ Le — de Brest, de Toulon։ ‖ ։ Պատճառ, բաժին վարչութեան իրաց Տեղուեաց. պաշտօնատան։ Le — de la justice, de la guerre, des cultes։ ‖ ։ Պէտ մի յատուածոյ և վեց բաժանմանց աշխարհին Գաղղիոյ. բաժին։ Les départements furent substitués aux provinces en 1790. Le — de la Seine։ ‖ ։ Գաւառք (Գաղղիոյ, հակադրութեամբ գարիս քաղաքի)։ Le bruit en a couru dans Paris et dans les départements։ ‖ † ։ Բնակութիւն. քնակարան։

Départemental, ale (տեբ-ար-գը-մ[ա]ն-թալ, ա-լ) ած. Գաւառաց (Գաղղիոյ)։ *Գաւառական։ Les budgets départementaux։

Départie (տեբ-ար-գի) է. իզ. Պահանջել. երթ. (ռզ.)։

Départir (տեբ-ար-գիր) բ. ն. ։ Բաժանել։ Cela a été départi entre tous les habitants։ ‖ ։ Բաշխել. շնորհել։ — des faveurs։

= Se —. բ. ա. Կատել. ի բաց, յետս կալ։ Se — de sa demande. Il ne s'est jamais départi de son devoir։

Dépasser (տեբ-ա-ս) բ. ն. ։ Անցանել անդր քան զ... անցանել քան... — les limites. — les ordres qu'on a reçus. Աւելի քան զհրամայեալսն կատարել։ ‖ ։ Անցանել, զանցանել (զոմանմբ, քան զք). յառաջ անցանել. յառաջել (քան զք)։ Il nous a dépassés à moitié route. Quand je les eus un peu dépassés. Իբրև սակաւ մի անցի քան նոսա։ ‖ ։ Բարձրագոյն, երկայնագոյն լինել։ Il le dépasse de toute la tête. Բարձր է քան զնա գլխով չափ ի վեր։ ‖ ։ Ցառաջ կոյս կարկառիլ (տան քան զայլ առունս)։ ‖ ։ Արտաքս հանել, ձգել (ժ ապաւէն)։

Dépavage (տեբ-վաժ) է. ար. Հակել զասլոյատակ փողոցաց։ [զոցաց։

Dépaver (տեբ-վե) բ. ն. Հակել զասլոյատակ փո-

Dépayser (տեբ-էյ-զե) բ. ն. ։ Խախտել, Հանել զոք յաշխարհէն կամ ի գաւառէն և առաքել այլուր։ Ce jeune homme n'a pas l'accent de sa province, parce qu'on l'a dépaysé de bonne heure. Il l'avait dépaysée, espérant lui faire oublier ses chagrins։ ‖ ։ Տալ կորուանել ուժիք զճանապարհ իւր։ Les sinuosités de la route le dépaysèrent tellement qu'il ne savait plus où il était։ ‖ ։ (է-ւթ-բ.) Ա. ընդ այլոյ կարծեցուցանել։ ‖ ։ (է-ւթ-բ.) Հանել զոք ի սահմանաց իւրոյ գիտութեանն. յօտար նիւթ ածել։ Il cherchait, par cette question, à me —. — Se trouver dépaysé dans une société. Տեսանել յընկերութեան խմբէ անձինս բազում անծանօթս. գտանիլ օտար յընկերութեան։

= Se —. բ. ա. Ելանել ի հայրենի երկրէն. ըստ աշխարհ ելանել. օտարանալ ի հայրենեաց։ Cette famille s'est dépaysée։

Dépècement (տեբէ-ջ[ը]-մ[ա]ն) է. ար. Ցօչելն. յօշումն։ Le boucher fit le — de son bœuf։

Dépecer (տեբէ-ս) [Je dépèce. Je dépècerai.] բ. ն. Հատանել ի մսուռնս մսուռնս. յօշել։ — de la viande, un vieux bateau։

Dépêche (տեբէշ) է. իզ. ։ Նամակ զկրաց Տէրութեան։ Une — du gouvernement. Les dépêches d'un ministre, d'un ambassadeur։ ‖ ։ Նամակ, թուղթ (վճռական, սեպհական. ուղարկաց, եւ և առանձնականաց)։ Avez-vous terminé vos dépêches? ‖ ։ Լուր, զրոյց հեռագրական. *Հեռագրալուր։ — télégraphique. Envoyer, recevoir une —։

Dépêche compagnon (ա) (— տեբէշ ք[ո]մ-պան-ի[ո]ն) Ազ. ա. Travailler à dépêche compagnon. փութանակի և վարկպարագի կամ անհոգութեամբ գործել։ — Se battre —. կռուիլ, մարտնչիլ առատկութեամբ։

Dépêcher (տեբէշէ) բ. ն. ։ փութանակի, վազ առարկել (զգործն). (ընթ.)։ Dépêchez ce que vous avez à faire. Il dépêcha ses petites affaires. Dépêchez, dépêchons. (տեբէշէր). փութացարուք. փութացուք։ ‖ ։ փութանակի, արագ արագ ուտել. (ընթ.)։ — son repas։ ‖ ։ (է-ւթ-բ. և ընթ.) Պատանանել։ Il eut bientôt dépêché un des brigands qui l'attaquaient. Il en a beaucoup dépêché. Զբազումն յարձակեալ է նորա ի հանդերձեալ աշխարհն. (ասի զազէս բժշկէ)։ ‖ ։ Ձեռագործ, ասիպագործ, փութապէս առաքել (գեպատեան, առաքհանգակ, զրոյց)։

= Se —. բ. ա. Ձեռիլ. փութալ. աճապարիլ։ Dépêchez-vous de partir։

Dépeindre (տեբէյնդր) [ծ[ո]բդի իբրև զPeindre.] բ. ն. Նկարել, յանդիման կացուցանել բանիւ։ Il dépeint les choses si vivement qu'on croit les voir, qu'il semble qu'on les voie։

Dépenaillé, ée (տեբէնայ-յե) ած. Զգեցեալ պատառատուն. պատեալ ի գրգիռս. ցիցատար. (ընթ.)։ — Visage —. (է-ւթ-բ. և ընթ.) Ի գծեալ, խաթարեալ երեսք։

Dépenaillement (տեբէնայ-յ[ը]-մ[ա]ն) է. ար. Վզեակք և պատառատուն հանդերձք. գձուձ կերպարանք. (ընթ.)։

Dépendamment (տեբէն-դա-մ[ա]ն) մ. ի ձեռն. Հպատակութեամբ. (Իսքի)։ L'âme agit souvent — des organes։

Dépendance (տեբէն-դա-ն) է. իզ. ։ Կախիլն զոմանէ, զիմէ. ազէրս. յանկութիւն. Հպատրդութիւն. **կախատուն։ L'étroite — qui unit toutes nos facultés։ ‖ ։ Երկիր, գաւառ մնան այլոյ երկրի կամ գաւառի. մնան։ Cette terre est de la — de la mienne։ ‖ ։ Հպատակութիւն։ S'affranchir de toute —. Les enfants sont dans la — de leurs parents։

—ս. ։ Ցարտկից մնասունք։ Vendre une terre avec toutes ses appartenances et dépendances։

Dépendant, ante (տեբէն-դա-ն, -նդ) ած. ։ Որ կախի, կախեալ (զոմանէ, զիմէ)։ Les effets dépendants des causes։ ‖ ։ Հպատակ. ի ձեռանէ այլոյ։ C'est un homme entièrement — d'un tel։ ‖ ։ Ընկճեալ. նաւաճեալ։

† = է. ար. Հպատակ. իշխանաւոր։

A. **Dépendre** (տեբէն-դր) բ. ն. ։ ի բաց առնուլ, կորզել զկախեալն։ — un tableau։ ‖ ։ Արձակել, քակել զկախեալն։ La foule dépendit l'homme attaché au gibet։

B. **Dépendre** (տեբէն-դր) բ. չ. ։ կախեալ կալ. կախիլ (զոմանէ, զիմէ)։ L'effet dépend de la cause. Cela dépend de vous. ի ձեր ձեռս է այդ. ի ձեզ ապաստան է. (առ. այդ բանդ ձեր ձեռքն է, ձեզմէ կախեալ ունի)։ ‖ ։ Լինել մնան իրիք։ Ce territoire ne dépend pas de la France։ ‖ ։ Հպատակ, ընդ ձեռամբ, ընդ իշխանութեամբ լինել։ Les enfants dépendent de leurs pères. Ne — de personne. Ne — que de soi. Լինել ինքնատէր, ինքնիշխան։

Digitized by Google

c. **Dépendre** (տէփ-ենդր-է) բ. ն. Կախել. (ապ. ծախել) · (վլ.)· Je suis à vous à vendre et à —. Հոգւով եմ ձեզնով եմ. ապրիլք ինձ զինչ և կամիք· (Ոմանք ասեն à pendre et à — ալ ուղիղ)·

Dépens (տէփ-ան) է. ու. յն. Ց. Կախք· Vivre aux — d'autrui. S'enrichir aux — du public, des contribuables. Aux — de. (է-ս-բ.) Վ. ասելագաս (կենացն). Ընտանք (առատաձեռնեան)· չհնայելով (յիւր առատաձեռնութեան)· կոչառնեալով (զիւր պատիւ)· Rire, s'amuser aux — de quelqu'un. (է-ս-բ.) Սիծաղել հնդկելով զոք· զբօսնալ խաղ առնելով զոք· Devenir sage à ses —. (է-ս-բ.) Ջգաստանալ, զգօնանալ, խմաստնանալ իւրովք վնասուք, առաժիւք անձին· "Il devint sage à ses —; il se réjouit d'avoir été malheureux." ՖԷՆ. *Tél.* XXI. ‖ Ջ. Կախք գաստատանի զոր պարտատիրեալն հատուցանէ այնմիկ որ յապրեցաց գաստին իւրում·

Dépense (տէփ-ոն-) է. ած. Ց. Կախք· վճռնակք· De folles dépenses. Des dépenses ruineuses. Sa — excède ses revenus. Ne pas regarder à la —· ‖ Ջ. Հաշիւ ծախուց· ծախք· ելք· Chapitre de —. Porter en —. La — excède la recette. Բազում են ելք և գումարեալ մուտք (ձ)· ‖ Ջ.(է-ս-բ. և ընդ.) Կախք· Il a fait inutilement une grande — d'esprit, d'érudition· ‖ Վ. Պատան· շահմարան· Serrez cela dans la —·

= ՎԱՍՑ. (ձ) "Եթէ բազում են մատք, և գործարարք նմա, այնպէս ընդ սփոհս հալածէ· Իսկ եթէ գործարար մատ, և սուսեր նմա, այնպէս ընդ անասոն ի." Դաւ. Ասիա. Սահմ. Խմաստասիր· ի. 210·

Dépenser (տէփ-ոն-ս) բ. ն. Ց. Կախել. Ս. մսխել. (սլ. ծախսել)· Il a dépensé tout son argent comptant· Ասէր եւս անխնդիր· Il aime à —· ‖ Ջ. (է-ս-բ. և ընդ.) Կախել. վատնել. ապատնել· — son temps, sa vie·

Dépensier, ière (տէփ-ոն-իէ, իէր) ած. և է. Ց. Որ սիրէ առնել ծախս բազումս. ծախքիչ· Un homme fort —. C'est un grand —· ‖ Ջ. Վնասակացու մատանի (ի վնասուցոյս). մատանագան. մատանակալար·

Déperdition (տէփէր-տի-իշն) է. իէ. Նուազութիւն, պակասութիւն (զկենդանեացն, լուսոյ, զօրութեանն մարմնոյ)·

Dépérir (տէփէր-իր) բ. կ. Ց. Տկնալ նուազիլ, ապատիլ, սակաւանալ· Տիւծանիլ· Cet enfant dépérit à vue d'œil. Sa santé dépérit tous les jours· ‖ Ջ. Խաթարիլ· հզծանիլ· Ces meubles, ces monuments dépérissent·

Dépérissement (տէփէր-իս-ման) է. ու. Ց. Տակնալ կամ առ սակաւ սակաւ սկսանելն. ապատութիւն ուժոյ. նուազութիւն· Le — de sa santé· ‖ Ջ. Խաթարութիւն· Le — de ses meubles·

† **Dépersuader** (տէփէրսուէյտ-ար) բ. ն. Շրջիլ զոք ի խորհրդոյն· *մարհամոզել·

Dépêtrer (տէփէթր-ս) բ. ն. Ց. Ազատել, լուծանել զանակապար (ելքն, ձիոյ)· ‖ Ջ. (է-ս-բ.) Թափիլ· Հանել. ազատել· Je parvins à le — de l'embarras où il s'était jeté·

= Se —. բ. ա. Թափիլ, Հանել զանձն. ելանել· Se — d'un bourbier·

Dépeuplement (տէփէօփլ-ման) է. ու. Ց. Անմարդացուցանելն. անմարդանալն. անմարդութիւն. *անմարդացումն· Les guerres continuelles causent le — des États· ‖ Ջ. Թափուր առնելն (զկնոց ի ձկանց)·

Dépeupler (տէփէօփլ-ս) բ. ն. Ց. Անմարդի թափուր ի բնակչաց կացուցանել, առնել (զերկիր, զքաղաքն)· մարդաթափ առնել. անմարդացուցանել· ‖ Ջ. Պատառել, կոտորել (զերբս անտառաց, զձկունս ձկնոցի [étang])· թափուր առնել (զանտառս յերկոց, զձկնոց ի ձկանց)·

= Se —. բ. ա. Թափիլ, ամայանալ ի բնակչաց· մարդաթափ ի բնակչաց լինել· անմարդանալ· անմարդիլ·

Dépiécer (տէփիէս-ր) բ. ն. ասս Dépecer·

Dépilatif, ive (տէփիլ-ա-թիֆ, իվ) ած. *Հերթափ (գեղ)· [*Հերթափ ախտութիւն·

Dépilation (տէփիլ-ա-իշն) է. իէ. Թօթափումն հերաց·

Dépilatoire (տէփիլ-ա-թուար) է. ու. Դեղ հերթափ·

Dépiler (տէփիլ-ս) բ. ն. ասս Épiler· [լինել·

= Se —. բ. ա. Թօթափիլ անասնոյ ի մազից· *մազաթափ

Dépiquage (տէփիք-ոյժ) է. ու. Հանելն գցորեան ի հատիկ՝ փշրելով զօրանն ընդ ոտիւք ջորւոց, ձիոց կամ եզանց. կոսումն·

A. **Dépiquer** (տէփիք-ս) բ. ն. Ց. Ի բաց քակել, լուծանել գթափանցանց կարանն [piqûre]· ‖ Ջ. Տանել անկիւ այլուր զմատաղատունկն· ‖ Ջ. (է-ս-բ. և ընդ.) փարատել զարամբութիւն, զդժկամակութիւն. զուարթացուցանել· Le gain de ce procès l'a un peu dépiqué de toutes ses pertes·

= Se —. բ. ա. Ց. Ցածնալ ի բարկութենէ, ի դժկամակութենէ· ‖ † Ջ. Ազնուել զվրէժ·

† B. **Dépiquer** (տէփիք-ս) բ. ն. կոսալ զօրան ընդ ոտիւք ջորւոց, ձիոց կամ եզանց·

Dépister (տէփիս-թր) բ. ն. Ց. Գտանել զհետս (կրէից)· ‖ Ջ. (է-ս-բ. և ընդ.) Գտանել զհետս (ասբաք)· On eut quelque peine à — cet intrigant· ‖ † Ջ. Սուրբ-բել, վրիպեցուցանել ի ճշմարիտ հետց (զշնուն սրտականս, զերկնադրակս որ զհետս պնդին գողոց)·

Dépit (տէփի) է. ու. Տրտմութիւն խառն ընդ ատելութիւն ինչ բարկութեամբ. դժկամակութիւն. մղձկիլն սրտի. մղձուկ· "Les victoires de Maurice firent mourir de — Chosroès." BOSS. *Hist.* I. 14. Խորով մեռաւ առ մղձկիլ սրտին ընդ յաղթութիւնս Մաւրկայ (ա)· Faire — à quelqu'un. Հեծուկս առնել ումեք· Faire quelque chose par — de —. Առնել ինչ ի հեծուկս, Ս. հեծկով (բ)·

= En — de. Ներ. ած. Հակառակ ի հեծուկս. ընդ հնդգն· J'en viendrai à bout en — de lui. En — de tous les obstacles. Faire quelque chose en — du sens commun, du bon sens. (է-ս-բ. և ընդ.) Առնել ինչ յոռատակս, չարաչար·

= ՎԱՍՑ. (ա) "Ես իբրև նոխս նին անարգանօք և վարուցս ինամբ գործեալ եմ ի պարբերվիս, վիշս էութ ի հղացուցս ինինն . . և առ մղձկիլ սրտին՝ սկիւթեր ինի յո՛ նուէրք վինս գառնասրինն." ԵՊՂ. Ը. 252· = (բ) "Ես ի վերայ այսր ածնոյն հրամայեմ օրհնութ որ վինչ հեծկով և ինօր վասն ըստրինան ընտի՝ նա վճարեմ չեր տալիք." Սմբ. Օրէնք·

Dépiter (տէփիթ-ս) բ. ն. Հեծուկս առնել ումեք. դժկամակ գործել զոք. զայրացուցանել·

= Se —. բ. ա. Դժկամակ լինել. զայրանալ· — Se — contre son ventre. Ց. Զհզել (մանկանց) առ բարկութեան ի կերակուր ինչ կամեակ կամ անարժելի. (ընդ.)· ‖ Ջ. (է-ս-բ. և ընդ.) Մերժել առ բարկութեան զանարժելի ինչ· (Որ և Bouder contre son ventre)·

Dépiteux, euse (տէփիթ-ո, ոզ) ած. Ց. Նեզասատ· ցասկոտ· (վլ.)· ‖ Ջ. Որ ոչ գտանայ այսրէն յարժամ վրիպի յարայն (տես սրտական)·

Déplacé, ée (տէփլ-ս) ած. գերբ. Ց. փոխեալ ի տեղւոջէն· ‖ Ջ. փոխեալ ի պատշաճութենէն·

= ած. Որ չէ ի տեղւոջ իւրում. արտաքոյ իւրոյ տեղւոյ. արտատեղի. անպատշաճ. անպատեհ· Cette personne est déplacée dans cette société. Propos déplacés·

Digitized by Google

Déplacement (դեբլա-սման) ե. ար. 1. Չանելն, եւլանելն ի տեղւոջէն. տեղափոխութիւն։ Le — des bornes d'un champ։ ‖ 2. փոխելն, ընկենուլն զոք ի պաշտամանէ։

Déplacer (դեբլա-ս) բ. ն. 1. փոխել, շարժել ի տեղւոջէն. տեղափոխել։ Il déplace tout dans sa chambre։ ‖ 2. Ածուլ, գրաւել զտեղի ուրուք։ Vous étiez là, je n'ai garde de vous —։ ‖ 3. փոխել, Հանել զոք ի պաշտամանէ։ [խնդրոյն։

— le point de la question. (ֆիգուր.) փոխել զնիւթ

= Se —. բ. ա. փոխիլ ի տեղւոջէ. տեղափոխիլ։

= Sans —. գբ. ա. Ա՛ա հատիկ. անդէն և անդ։ Nous terminâmes l'affaire sans —։

Déplaire (դեբլէր) բ. ն. 1. Չլինել հաճոյ. ոչ թուիլ բարւոք յայտ ուրուք. չար թուիլ։ Cela lui déplaît à la mort։ ‖ 2. Խառնացուցանել. բարկացուցանել։ Je ne dis pas cela pour vous —։

= բ. անդ. Qu'il ne vous en déplaise, ne vous déplaise. Մի՛ թուիցի ձեզ դժուար. ընդ այն մի՛ ինչ դժուարիցիք. մի՛ դժկամիակ լինիցիք։

= Se —. բ. ա. 1. Ոչ հաճել ընդ ումեւ։ ‖ 2. Դժկամակ լինել. տաղտկալ. ձանձրանալ։ Je me déplais en cette ville։ ‖ 3. Չսիրտրժել (անկոց զհող երկրին, անասնոց զօդս գաւառին)։

† **Déplaisamment** (դեբլեզ-ման) ս. Անհաճոյ կամ չսիրտրժական իմն օրինակաւ։

Déplaisance (դեբլեզ-նս) ե. իթ. 1. Չլինելն հաճոյական. անհաճոյութիւն։ La — de cette habitation. Prendre quelqu'un en —. Չհաճել ընդ ոք։ ‖ 2. Դժկամակութիւն. չսիրտրժութիւն։

Déplaisant, ante (դեբլեզ-ան, անթ) ած. 1. Անհաճոյ. չսիրտրժական. դժկամակ. տաղտուկ։ Un homme —։ ‖ † 2. Տհաճ. դժգոհ։

Déplaisir (դեբլեզիր) ե. ար. 1. Տհաճութիւն. դժկամակութիւն. դժգոհութիւն. տաղտուկ։ Son fils ne lui a jamais donné aucun sujet de —։ ‖ 2. Վիշտ. ցաւ սրտի։ C'est avec — que je me vois contraint de vous en parler։

† **Déplantation** (դեբլանդասիո) ե. իթ. Ա՛յլուր տանելն տնկել զծառս։

Déplanter (դեբլանդե) բ. ն. 1. Հանել և տնկել այլուր (զծառ, զտունկ). *փոխատնկել։ — un noyer. Cet homme ne fait que planter et —։ ‖ 2. Խլել, Հանել զտունկս։ — un bosquet։

† **Déplanteur** (դեբլանդեօր) ե. ար. Խլիչ տնկոց։

Déplantoir (դեբլանդուար) ե. ար. Գործի հանելոյ և այլուր տնկելոյ (զծառիկս, զտունկս)։

† **Déplâtrer** (դեբլատրե) բ. ն. Ի բաց Հանել զգեստն։

Déplier (դեբլիե) բ. ն. Պարզել, բանալ (զծալեալն, զկրկնեալն). տարածանել։ — une serviette, un paquet։

Déplisser (դեբլիս-ե) բ. ն. Պարզել զկրկնուածս կամ զփոիս։ — une jupe։

Déploiement կամ **Déploiment** (դեբլուա-ման) ե. ար. 1. Պարզելն. տրձակելն։ Le — d'un drapeau։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Ցուսալութիւն։ La France fait un — de forces considérables։ [պարեալ կնիք վաճառաց։

† **Déplomber** (դեբլոնբե) բ. ն. Ի բաց Հանել զկնիք։

Déplorable (դեբլո-ռապլ) ած. 1. Ակրատասելի. աւադելի. աշխարելի. եղկելի. լալոյ, արտասուաց, ողբոց արժանի։ Un événement —. Sa situation est —։ Ասի եւս զանձանց ի պիրճ առացուածս. Famille —. Un père —։ ‖ 2. ցուռի կամ չար յոյժ. (ընդ.)։ Un style, un choix —։

Déplorablement (դեբլո-ռապլման) ս. Ոչ բարւոք. չարաչար։ Il a plaidé mon affaire —։

Déploré, ée (դեբլո-ռե) ած. գերբ. † Որոյ չիք յոյս բժշկութեան. որոյ չիք ակնկալութիւն գարձի (մեղաւոր)։ անբժշկական. անյոյս։

Déplorer (դեբլո-ռե) բ. ն. Աւաղել. աշխարել. արտասուել. լալ. ողբալ։ — la misère humaine, la mort de quelqu'un։

Déployer (դեբլո-այե) [Ծորդի իրրև գEmployer.] բ. ն. 1. Ա՛ձակել, պարզել (զդրօշ). սփռել, պարզել (առագաստ). արձակել, առարծանել (թռչնոյ զթեւս)։ † — ses jambes. Զոտս արձակեալ փախչէր. (ընդ.)։ Rire à gorge déployée. տես ի Gorge։ ‖ 2. Տարածանել, սփռել (զզօրս)։ ‖ 3. (ֆիգուր.) Ներհեցուցանել. ցուցանել։ — toute son éloquence, tout son savoir, toutes ses forces։

= Se —. բ. ա. Պարզիլ. սփռիլ։ La voile se déploie։

Déplumer (դեբլիւ-մե) բ. ն. Թափել, փետել զփետուրս (թռչնոյ). *փետրաթափ առնել։ (Լաւ եւս ասի Plumer)։

= Se —. բ. ա. 1. Թափել (թռչնոց զմիմեանց փետուրս։ ‖ 2. Մերկանալ ի փետրոց. փոփոխել զփետուրս. *փետրաթափ լինել։ Les oiseaux se déplument pendant la mue։ ‖ † 3. Մերկանալ (գլխոյ մազոյ) ի հերաց. (ընդ.)։ Vous commencez à vous —։

Dépolir (դեբօլիր) բ. ն. Ի բաց բառնալ զփայլիլն. աղօտագոյն գործել. *փայլատել։ Le feu dépolit le marbre։

Dépolissage (դեբօլի-ժ) ե. ար. *փայլատումն (ապակւոյ)։

Déponent (դեբոնան) ած. ար. Որոյ նշանակութիւնն ի ներգործական, իսկ վերջատարութիւնն կրաւորական (բայ, ի լատիներէն քերականութեան). Հաւատակ։ Վերբ եւ իրր ե. ար. Les déponents։

† **Dépopularisation** (դեբօբիւ-լարիզասիո) ե. իթ. Ելանելն յայտից ժողովրդեան։

Dépopulariser (դեբօբիւ-լարիզե) բ. ն. Հանել յայտից ժողովրդեան. առնել առնել յայտս ժողովրդեան։

= Se —. բ. ա. Ցաչել ելանել ժողովրդեան. կորուսանել զժողովրդականութիւնն։

† **Dépopulateur, trice** (դեբօբիւ-լատէօր, դ-ր) ած. Մարդածախ (հարուածք հիւանդութեան)։

= ե. ար. Որ մարդաթափ, անմարդի կացուցանէ. մարդածախ։

Dépopulation (դեբօբիւ-լասիո) ե. իթ. Պատահիլն, նուազելն ընակչաց երկրի. անմարդութիւն. *անմարդացուցմն։

Déport (դեբօր) ե. ար. 1. Հրաժարելն (դատաւորի ի դատելոյ, իրաւ ընտրի ի տալոյ իրաւունս)։ ‖ 2. Իրաւունք տանուտեառն կամ պարոնի [seigneur] առնելոյ զեկս [revenu] աստատի [fief] յատակեալում անդ ամի յետ մեռանելոյ աստացչին։

= Sans —. գբ. ա. Անյապաղ. անդանդաղ. իսկ և իսկ։

Déportation (դեբօրտասիո) ե. իթ. Տարագրութիւն անդարձ, մշանջենաւոր. չկօթակ։

Déporté (դեբօրտե) ե. ար. Ընկեցեալ, տարագրեալ յանդարձ և ի հեռաւոր օտարութիւն. *չկօթական։

Déportement (դեբօրթման) ե. ար. Վարք. գնացք. կենցաղավարութիւն. (վլ.)։

— յե. Վատթար, յոռի գնացք։ Elle a été chassée pour ses déportements։

Déporter (դեբօրտե) բ. ն. Ընկենուլ, տարագրել

Digitized by Google

զոք ի հեռաւոր և յանգիստ հեռաւորութիւն. չհօթակ առնել։ Ils furent tous déportés à Cayenne, à la Guyane։

= Se —. բ. ա. ի բաց, յետս կալ. կասել. հրաժարիլ։ Il s'est déporté de la poursuite de ce procès։

Déposant, ante (տեփ֊զան, -նդ) ած. և ե. Վաստիկ, վկայ. վկայ։ Tels et tels témoins déposants. Tous les déposants disent la même chose։

— ե. Աւանդատու։

Déposer (տեփ֊զել) բ. ն. 1. Իջուցանել ի գետին (զբեռն). ի վայր դնել։ Il déposa son fardeau։ ‖ 2. (ե֊խոք.) Հաստատել ընկենուլ յանձնել (զխաւսութիւն, զկտրատուածքն). մեկուսի, ի վայր դնել (զաւետարանն). ի բաց թօզալ, թաղցուցանել, ընկենուլ։ ‖ 3. Դնել, կասել (զաղաքաւթիւնս ընդ արմվ)։ ‖ 4. Թօզալ մրուր։ Le Nil dépose chaque année un limon fécond։ Ալի եւ անիծգիր. Cette liqueur dépose։ ‖ 5. Դնել ի պահ, ի պահեստ. յաւանգ տալ. աւանդել։ — un testament chez le notaire. — sa canne à la porte d'un spectacle։ ‖ 6. Տալ յիրաշխաւորութիւն։ ‖ 7. ի բաց կալ, տեղի տալ (յիշխանութենէ). մերժեալ ընկենուլ (զիշխանութիւն)։ Sylla déposa la dictature։ ‖ 8. Ընկենուլ, մերժել, հանել զոք յիշխանութենէ, ի պաշտաւնէ, ի պաշտաւնանէն։ — un empereur, un évêque. On le déposa de son emploi։ ‖ 9. ի վայր առնուլ, իջուցանել (զվարագոյր)։

— բ. ն. Զբոյց տալ. վկայութիւն դնել յաւետիս։ Tels et tels ont déposé en sa faveur, contre lui։

Dépositaire (տեփ֊զիթէր) ե. Աւանդատու։

† **Dépositeur, trice** (տեփ֊զիթէօր, դ֊իս) ե. Որ դնէ ի պահ զնւբ վաճառս։

Déposition (տեփ֊զի֊սիւն) ե. իգ. 1. Ընկենուլն յիշխանութենէն, ի պաշտաւնէն։ La — d'un évêque. La — d'un roi. Գահընկեցութիւն արքայի։ ‖ 2. Զբուցաւորութիւն, վկայութիւն յաւետիս։

Déposséder (տեփ֊զէտէ) բ. ն. կորզել, զրկել զոք ի տաւղաւածոց, ի ժառանգութենէ. հանել զտաւղաւածս ուրուք. հանել զոք յիշխանութենէ։

Dépossession (տեփ֊զի֊սիւն) ե. իգ. Հանելն, անկանելն ի տաւղաւածոց. զրկումն։

Déposter (տեփ֊զթէ) բ. ն. վանել, հալածել ի տեղւոջէն (զզօրս թշնամեաց)։

Dépôt (տեփ֊ո) ե. ս. 1. Աւանդ. պահեստ։ Le — fut rendu fidèlement. Mettre en —. Աւանդել. դնել ի պահեստի։ ‖ 2. Դնելն. գիր։ Le — d'un corps dans un caveau provisoire։ ‖ 3. Աւանդելն ինչ ուստիք. դնելն ի պահեստի։ Le — est un contrat de bonne foi։ ‖ 4. Մրուր. Ս. ախտիք։ ‖ 5. կոյտ թաղտոյ ի մսոյն իսկ մնրելոյ. խզխզուք։ (Ըստ բժշկաց ասի Abcès)։ ‖ 6. Տեղի պահեստի. պահարան։ — de cannes, de parapluies. — d'armes. Զինանոց։ Le — des archives. Ցխնամապահ ասեն. գիւան։ ‖ 7. Մթերանոց. շտեմարան։ Ce propriétaire a établi un — de ses vins à Paris։ ‖ 8. կոյտն զրոյց որ ուշ կարեն երթալ ընդ բանակին։ ‖ 9. Մարդկան նորընծայ զօրաբանից։

— de mendicité. Ագքատանոց։

Dépoter (տեփ֊զթէ) բ. ն. 1. փոխել (զգինի, զըմպելիս) աման յամանդ։ ‖ 2. Հանել զաուտիկ յագկերբ կամ ի թաղարէ հանդերձ հողով և անկիլ պլլուր։

† **Dépotoir** (տեփ֊զթուար) ե. ս. Տեղի կուտակոյ զաղբ հանելոյ ի գաւառանոցաց։ [(հերաց, հեղձամղձ)։

Dépoudrer (տեփ֊ուտրէ) բ. ն. Թօզի ածիլ զգիսոյ

Dépouille (տեփ֊ույ) ե. իգ. 1. Մարմ (անասնոց կամ գազանաց ի բաց զերծեալ)։ Hercule se revêtit de la — du lion de Némée։ ‖ 2. Խորխ (օձից, զեւռնաց)։ ‖ 3. (ե֊խոք.) Մարմին (մարդոյ մեռելոյ). գի։ La —, les dépouilles d'une personne. La — mortelle։ ‖ 4. Հանգերձք և կարասիք զոր թաղուս վախճանեալն. կազապուռա (ձ)։ Il eut la — du défunt. La — d'un moine appartenait à l'abbé։ ‖ 5. կազապուռա. կապուռա. աւար. առ և ապուռա։ Il voulait me déposséder et s'enrichir de mes dépouilles. Les dépouilles d'un ennemi tué։ ‖ 6. (ե֊խոք.) Հանգիստ. արդիւնք։ La — de cette année est bonne։

= ՎԱՍԱ. (ձ) "Նա ի֊զգոյժ վախճանելոյ տանուտիրանց ի տեղի և յոխտ գնալ և դառնալ, և ոչ ինչ անկեն գիւղն ի գնալ գիտելի և դէպի, և անկոչին, երբեմն ի վերս." Կանոնք Ս. Սահակայ. Հոփ. բ. 112։

Dépouillement (տեփ֊ույլմէն) ե. ս. 1. կազապանել. զրկումն։ ‖ 2. Հրաժարիլն յաշխարհէ. մերկանալն ինքնակամ ի վայելչութեանց աշխարհի։ ‖ 3. Բովանդակութիւն (հաշուի)։ ‖ 4. Համար (քուէից, վիճակաց)։ Քուէհամար։

Dépouiller (տեփ֊ույլէ) բ. ն. 1. կորզել, հանել զմորթն. մորթազերծ առնել. մորթել։ — un lièvre, une anguille։ ‖ 2. ի բաց զերծուլ յուժիքէ զհանգերձէն. մերկացուցանել զոք ի հանգերձից. առաւազերծ առնել։ On l'a dépouillé de tous ses habits։ ‖ 3. կապտել (հագմոց զծառս). մերկացուցանել ի տերևաց, ի պտղոց։ ‖ 4. Գողալ, կիթել (զբերս երկրի)։ ‖ 5. Մերկանալ զինք հանգերձս, յիւրոց հանգերձից. (վասն ի պերճ առաջաւածս)։ — ses vêtements. — le vieil homme, se — du vieil homme. (ե֊խոք.) Մերկանալ զհին մարդն, զհին մարդկութիւնն. ի բաց մերկանալ, ի բաց թօթափել զմարդն հին. թաղուլ զհին մարդկութիւնն. (ըստ առաւածգիրն գրոց՝ ի բաց թաղուլ զանգիտանն և զվատթար սովորութիւնս. իսկ ըստ. Նշանակէ՝ թաղուլ զնւբ հին սովորութիւնս։ Տես կազապ. գ. 9. Եփես. գ. 22)։ ‖ 6. (ե֊խոք.) Զամբիռ ի յիս ընկենուլ, մերկութ ի վայր գնել. հաստատել ընկենուլ յանձնել (զաւետարանութիւն). ի բաց թօթափիլ (զչարութիւն)։ ‖ 7. կոզապանել. կապտել. կապուռա կազապուռա առնել, թաղուլ. մերկանալ. զերծուլ, ասմայլ առնել (յընչից, ի զարդուց)։ Les voleurs l'ont entièrement dépouillé։ ‖ 8. Բովանդակիլ (զհաշիւն)։ ‖ 9. Համարել (զթիւ քուէից)։

= Se —. բ. ա. 1. ի բաց հանել զնւբ հանգերձս. մերկանալ։ ‖ 2. ի բաց մերկանալ, ի բաց ընկենուլ օձից զխորխն։ Les serpents se dépouillent tous les ans։ ‖ 3. Մերկանալ, կազապտիլ (ծառոց ի տերևաց)։ ‖ 4. Մերկանալ (ի զարդուց). թօթափիլ, թափուր լինել (յընչից). ի բաց կալ (ի տաւղաւածոց)։ ‖ 5. ի բաց մերկանալ (զիշխանութենէն). իջանել (ի պաշտաւնէն)։ ‖ 6. (ե֊խոք.) ի բաց ընկենուլ թօթափիլ, յանձնել ի բաց հաստանիլ (զչարութիւն, զկտրատութիւն)։ Se — du vieil homme. տես Dépouiller, ի 5։

Dépourvoir (տեփ֊ուրվուար) բ. ն. Մերկացուցանել (ի կարեւորից)։ Il ne faut pas — de munitions une place de guerre։

= Se —. բ. ա. Մերկանալ, սնանկանալ (ի կարեւորից)։ Il s'est dépourvu de tout pour élever ses enfants։

Dépourvu, ue (տեփ֊ուրվիւ) ած. գ֊իւթ. Dépourvoir բա, բ. Թաթուր (յընչից). սնանկացեալ (ի գիտութենէ). անլուժ, անմտան (յիմաստասիրութենէ)։

Digitized by Google

= Au —. ԱՖ. ա. Prendre quelqu'un au —. Ընդա-
խտա, զնդի, ի զնդեի դառնալ զրգ։

Dépravation (դեբ-ավ-սիո) ե. եէ. 1. Ապականու-
թիւն, յոռ ութիւն (բարուց, հիւթոց մարմնոյ, ճաշակի)։
‖ 2. Խանգարմունք, վնասակ (գրութեանց յընդօրինակողաց
ի գրչագիրս մատենագրութեանց նախնեաց)։ La — du
texte d'Eschyle le rend souvent inintelligible։

Dépravé, ée (դեբ-ավե) ած. դերբ. Ապականեալ.
յոռի. վատթար։ Âme dépravée. Mœurs dépravées։

Dépraver (դեբ-ավե) բ. ն. Ապականել. խանգարել.
յոռացուցանել։ Cela déprave l'estomac։ Ասի եւս էդ-բ.
La lecture des mauvais auteurs lui a dépravé le goût։

† **Déprécatif, ive** (դեբ-եկ-ատիֆ, իվ) ած. Աղեր-
զական։

Déprécation (դեբ-եկ-սիո) ե. եէ. 1. Երկիւղալից
աղաչանս մատուցանելն առ Հանդիպելոյ թագուհեան. պա-
ղատանք։ ‖ 2. Աղերսանք. (չեմ ինչ ճարտարախօսեմեան)։

† **Déprécateur, trice** (դեբ-եկ-ատէօր, դ-իս) ած.
Որ ի վայր հարկանէ. խոտ/չ։ Un langage —։
= ե. ա. խոտիչ։ Les dépréciateurs de l'alliance an-
glaise։ [գնուճ։

Dépréciation (դեբ-եէ-սիո) ե. եէ. Տժգնելն. *տրժ-

Déprécier (դեբ-էս-իե) բ. ն. 1. Ի վայր արկանել
քան զինչ արժէ վաճառն. նուազեցուցանել զարժէսն.
տժգնել։ — une marchandise։ ‖ 2. Ի վայր հարկանել,
արկանել. նուարգել։ Vous dépréciez trop cet homme։

Déprédateur, trice (դեբ-եդ-ատէօր, դ-իս) ած.
Աւարառու. յափշտակող. հինաւվանդ։ Une nation con-
quérante et déprédatrice։
= ե. ա. Յափշտակող. հարստահարող։ Ce ministre est
un grand —։

Déprédation (դեբ-եդ-սիո) ե. եէ. 1. Աւարառու-
թիւն հանդերձ ապականութեամբ. հինաւվանդութիւն.
հինաւվանդք. հինահարստութիւն. վնասգումն. գերփոնք։ ‖ 2.
Յափշտակութիւն. հարստահարութիւն։ Les déprédations
qui se commettent dans un État։

Dépréder (դեբ-եդե) բ. ն. Աւար հարկանել գործե-
լով ապականութիւնս. գերփել. վնասել. (խօսի)։

Déprendre (դեբ-ան-դր) [Ընդրկի իրրեւ զPrendre.]
բ. ն. Բաժանել. մերկնել. անկաւել։
= Se —. բ. ա. Ծածկել զանձն. զերծանիլ։ Cet oiseau
s'était pris à la glu et ne pouvait s'en —։

† **Dépresser** (դեբ-ես-ե) բ. ն. Հանել ի բաց ի մամլոյ։

† **Dépressif, ive** (դեբ-ես-իֆ, իվ) ած. Ճնշիչ։

Dépression (դեբ-ես-իո) ե. եէ. 1. Ջնաւորին. զի-
ջումն. գագանումն։ Une — de terrain։ ‖ † 2. Ջիջումն (հե-
ղանիւթից ինչ ի մուղաւանակ խողովակս)։ ‖ 3. Ինաման
տապարտութիւն (մասանց ինչ մարմնոյ)։ ‖ † 4. (է-բ.)
Ի վայր հարկանելն կամ արկանելն զրգ։ ‖ † 5. *Տժգնումն
(վաճառաց)։

Déprier (դեբ-իե) բ. ն. Ի բաց առնուլ զկոչումն,
զհրաւէրն. (ալ. հրաւէրը եւս առնուլ)։

Déprimé, ée (դեբ-իմե) ած. դերբ. Ջնաւեալ. զի-
ջեալ։ Le sol — en cet endroit։
= ած. 1. Ճնշեալ. տապարակ։ Un front —։ ‖ † 2. Տկար
(չարժք կամ թնդիւն երակի)։

Déprimer (դեբ-իմե) բ. ն. 1. Գագել, փոսել (հա-
մաձուծով զոսկերս գլխոյ)։ Le coup a déprimé les os du
crâne։ ‖ 2. (է-բ.) Ի վայր հարկանել, արկանել. տղարդ-
ատել։ Les méchants déprimeni la vertu։ ‖ 3. (է-բ.)
Նկուն առնել. խանարհեցուցանել. զքջուցանել. զնաւեա-
ցուցանել (կեպարատութիւն)։ [ատլ. անաբգել։

Dépriser (դեբ-իզե) բ. ն. Ի վայր հարկանել. խո-

De profundis (դե բ-ոֆնտիս) ե. ա. Ի խորոց կար-
դացի. վերկրորդ սաղմոս սազաշխարութեան։

† **Dépromettre** (դեբ-օմ-էթ) բ. ն. Գաւանիլ ի
խոստմանէ։

† **Dépucelage** (դեբ-ուսլաժ) ե. ա. խարգաւանութիւն
կուսի. *կուսապղծութիւն. (փեր.)։

Dépuceler (դեբ-ուսլե) բ. ն. Ապականել, խարգա-
ւանել զկոյս. (փեր.)։

† **Dépuceleur** (դեբ-ուսլօր) ե. ա. Ուն — de nour-
rices. Յոխորտալուն. (փեր.)։

† **Dépucellement** (դեբ-ուսէլման) ե. ա. խարգա-
ւանութիւն կուսի. (փեր.)։

Depuis (դըբ-ի) նե. 1. ի. յ (բացատական)։ — le
premier jusqu'au dernier. Malade — douze ans. Չի-ամիզ
յամենց երկոտասանից, երկոտասանամեայ. (ալ. տասներ-
կու տարիէ ի վեր հիւանդ)։ — quand? կամ — combien
de temps? Քանի՞ ժամանակք են յորմէ հետէ. (ալ.
ո՞րչափ տասնէ ի վեր. ո՞րչափ տասն է ար. երբէ՞ն ի վեր)։
— longtemps. Ի վաղուց հետէ։ — le jour où. Յօրէ յոր-
մէ. յորմէ օրէ. (ալ. այն օրէն ի վեր յորմէ)։ Tous
les prophètes — Samuel. Ամենայն մարգարէքը որ ի Սա-
մուէլէ եւ այսր։ — peu. Ոչ բազում ժամանակք են զի
(եկն)։ ‖ 2. Յետ. զկնի։ Il est venu — moi։
= ած. Ասա. յետոյ. յետ այնորիկ։ Qu'est-il arrivé —?
= — que. ղլ. ա. Յորմէ հետէ. յետ որոյ։ — que vous
êtes parti։

Dépuratif, ive (դեբիւ-ատիֆ, իվ) ած. Սրբիչ
(արեան կամ հիւթոց, գեղ)։ Վ. արբ եւ իրր ե. ա. Un —։

Dépuration (դեբիւ-ասիո) ե. եէ. Զատումն։ La —
d'un métal, d'une liqueur։ [(գործ)։

Dépuratoire (դեբիւ-ատուար) ած. Սրբիչ, զտիչ

Dépurer (դեբիւ-ե) բ. ն. Սրբիչ. զտել. պարզել։

Députation (դեբիւ-տասիո) ե. եէ. 1. Առաքեալ պատ-
գամաւորս, հրեշտակս. պատգամաւորութիւն. հրեշտա-
կութիւն։ — solennelle։ ‖ 2. Գաշտօն երեսփոխանի, պատ-
գամաւորի. երեսփոխանութիւն. պատգամաւորութիւն։
Aspirer à la —։ ‖ 3. Երեսփոխանք. պատգամաւորք։ La
— d'un département։ ‖ † 4. Աշխատհախազբ ժողով (քեր-
մանական կայսրութեան)։

Député (դեբիւ-տե) ե. ա. 1. Պատգամաւոր. հրեշ-
տակ. դեսպան։ Athènes envoya trois députés à Lacé-
démone։ ‖ 2. Երեսփոխան. պատգամաւոր։ L'élection d'un
—. La chambre des députés։

Députer (դեբիւ-տե) բ. ն. Առաքել զրգ հրեշտա-
կութեամբ. պատգամ/ել պատգամաւոր։ [տալք։

Déracinement (դե-արսինման) ե. ա. Խլելն արմա-

Déraciner (դե-արսինե) բ. ն. 1. Արմատաքակ առ-
կոտորել խլել. տակակոտոր առնել. արմատախիլ կատա-
րել. խլել յարմատոց։ — un arbre. Les grands vents dé-
racinent quelquefois les arbres։ ‖ 2. Արմատաքակ խլել.
ի բաց հատանել. շուրջ կտրել (զբրատութեան ապակ, գին-
ծի [verruc])։ ‖ 3. (է-սէ.) Խլել. բառնալ ի միջոյ. կար-
ճել զսպամտուս։ — un abus, une erreur։

Dérader (դե-ադե) բ. չ. Ի բաց մղիլ նաւս ի նա-
ւահակից՝ բառնալ հողմոյն կամ յարձանաց։

† **Dérager** (դե-այե) բ. չ. Գագաթել, ցածնալ ի
բարկութենե. (ահ.)։

Digitized by Google

Déraidir (դե-ռէտիր) բ. ն. Թուլացուցանել զպղպ-կեալն, զձգաեալն։

= Se —. բ. ա. Թուլանալ ձգտեալ կամ պրկեալ իրիք։

Déraillement (դե-այլման) ս. ած. Ելոյզ եկեղ-ծանելն կառաւորմի [convoi] յերկաթուղւոյն. *արտաւղումն։ (Ըստ Լիդրէի գրելի և Dérailement, տե-ռէլման)։

Dérailler (դե-այե) բ. ն. Ելոյզ եկեղծանել կա-ռաւորմի յերկաթուղւոյն. *արտաւղիլ։ (Ըստ Լիդրէի գրե-լի և Dérailer. տե-ռէյե)։ [մասութիւն։

Déraison (դե-ռեզոն) ս. էգ. Անհանճարասի-թիւն. ան-

Déraisonnable (դե-ռեզոնապլ) ած. Անհանճար. անբանաւոր։

Déraisonnablement (դե-ռեզոնապլման) մ. Անհանճարաբար. անմտաբար։

Déraisonner (դե-ռեզոնէ) բ. ն. Խօսիլ անհան-ճարս. յիմարիլ. բանգագաչիլ։ Le malade commençait à —. Ils déraisonnaient à qui mieux mieux։

Derangement (դե-ռանժման) ս. ած. 1. Վրդո-վումն. շփոթութիւն. խառնակութիւն։ Le — des meubles dans une chambre։ ‖ 2. (փոխ.) Խափան լինելն գործոց ուրուք. խափանումն։ Je crains de vous causer du —։ ‖ 3. Անհարթութիւն, խանգարումն (առողջութեան)։ ‖ 4. Անկարգութիւն։ Les excès de la débauche et du —։ ‖ † 5. Ոչ բավայիածութիւն. Ս. փորանցութիւն։ — de corps։

Déranger (դե-ռանժէ) բ. ն. 1. Խախտել ի տեղւոյն իւրմէ (գիրաստա, գրիտուգիծ). վրդովել. շփոթել. խառնակել։ ‖ 2. Հանել զոք ի տեղւոջէն. անհանգիստ առնել։ Il dérangea tout le monde pour aller à sa place. Je ne veux point — ces dames։ ‖ 3. Խափանել զոք ի գործոց. խափան լինել գործոց ուրուք։ Pourvu que cela ne vous dérange point։ ‖ 4. Գարծել անհարթութիւնս (ի մարմնի). խանգարել (առողջութիւնն)։ ‖ 5. (փոխ.) Խանգարել (զմիտս). խանգար ածել (մտաց)։ Cela lui a dérangé le cerveau։ ‖ 6. Ջատածանել զոք (յանկարգութիւնս). (ս. անկարգութեան մէջ ձգել)։ Les mauvaises compagnies l'ont dérangé։

= Se —. բ. ա. 1. Խանգարիլ (մեքենայի)։ ‖ 2. Ելոյզ ի տեղւոջէն։ Je me suis dérangé pour le faire mieux placer։ ‖ 3. Թողուլ զիւր գործս (առ ի հանճելոյ զոք)։ ‖ 4. Խանգարիլ, տղմիլ (մտաց)։ ‖ 5. Ջատածանիլ, հատանիլ յանկարգութիւն. (տե. ինքզինք անկարգութեան տալ)։

† **Déraper** (դե-ռափէ) բ. ն. Ի բաց հանել զսղկոյզս յատաղ քան զմմիլել զխաղոյն։

Dératé, ée (դե-ռատէ) ած. գերբ. Որոյ ի բաց հա-նեալ է փայծաղն. *փայծաղանեծափ։ Un chien —. Courir comme un chien —, կամ գոյականաբար comme un —. Աբաց և յերկար ընիծանալ. (ընդ.)։ C'est un —, une dératée. (փոխ. և ընդ.) Ջուտարի, ատելագ ոք է։

Dérater (դե-ռատէ) բ. ն. Ի բաց հանել զփայծաղն (շան)։ On a quelquefois dératé des chiens, pour voir s'ils en seraient plus agiles։

Derby (դէր-պի) ս. ած. Ձիընթացք մինչ յԱնգղիա և ի Գարզիա։ Gagner le prix du —, կամ gagner le —։

Derechef (դը-շէֆ) մ. Դարձեալ. մեւսանգամ. նո-րոգ. (հնաոյծ)։

Déréglé, ée (դե-ռեյլէ) անց. գերբ. Խանգարեալ։ Avoir le pouls —. Une horloge déréglée։

= ած. 1. Անկարգ (կեանք, յառնիսութիւն, բազմա-թիւն)։ ‖ 2. Խառնակեցիկ. խառնակեաց։

Dérèglement (դե-ռեյլման) ս. ած. 1. Անկարգա-թիւն (օգոց, եզանակաց, հիւթոց մարմնոյ). խառնակա-թիւն։ ‖ † 2. Որովայնածութիւն. Ս. փորանցութիւն։ ‖ 3. Անկարգութիւն. անառակութիւն. խառնակեցիկ կեանք։

Déréglément (դե-ռեյլման) մ. Անկարգաբար (խոսի)։ Vivre —։

Dérégler (դե-ռեյլե) բ. ն. 1. Խանգարել (զմիքինոյ, զմեքենայոյ)։ ‖ 2. Վրդովել զկարգս, զբարեկարգութիւն. (հնաոյծ)։ — un collège, un couvent։ ‖ 3. (փոխ.) Ջա-ւատծանել յանկարգութիւն. ապականել զբարս։

= Se —. բ. ա. 1. Խանգարիլ։ ‖ 2. Հատանիլ յանո-կարգութիւն։

Dérider (դե-իտէ) բ. ն. 1. Ջնջել զխորշս, զխոր-շոմն, զկարկամութիւնս։ Pommade pour — le front. Պարզել զճակատն. փարատել ի ճակատէ զխորշս, զխոշոմն։ ‖ 2. (փոխ.) Զաւարճացուցանել։ C'est un homme si sévère, que rien ne saurait le —։

= Se —. բ. ա. 1. Անհետ լինել խորշից կամ խոշոմից։ ‖ 2. (փոխ.) Զաւարճանալ։ Il ne se déride jamais։

Dérision (դե-ռիզիւն) ս. էգ. Ախտն առնելն արհա-մարհանաց. պղպանուամբ. պղպանութիւն։ La couronne d'épines que l'on mit sur la tête de J.-C. par —. Պատճէն փշեղէնն զոր եդին ի գլուխ Քրիստոսի առ ատելէ, խաղ առնելով զնա։ C'est une — que d'offrir cent francs pour un pareil travail։

Dérisoire (դե-ռիզուար) անց. *Ախպանական։ Offres dérisoires։ [օրինակաւ։

† **Dérisoirement** (դե-ռիզուարման) մ. *Ախպանական

Dérivatif, ive (դե-ռիվաթիֆ, իվ) անց. 1. Ի բաց գար-ձուցիչ, խոտորեցուցիչ (ճանապարհի հիւթոց՝ գիւղ)։ Քայլ մխաս վարկ և իրք ս. բ. Un —։ ‖ † 2. Ածանցական (բայ, ըստ քերականաց)։

Dérivation (դե-ռիվասիւն) ս. էգ. 1. Ընդ այլ շրջիլն, խոտորեցուցանելն (զընթացս ջրոց, հիւթոց մարմնոյ)։ ‖ 2. Օրինակ կամ եզանակ ելանելոյ կամ ծագելոյ նոյնատեսակ բառից մի ի միոնէ. ածանց։ (Որպէս ի Battre բայէ Batteur, Battage և Battoir բառք)։

Dérive (դե-իվ) ս. էգ. Խոտորիլն (նաւու յիւրմէ ճանապարհէ). *գլորտաւղումն։ Aller, être en —. Ա. և գնաց լինել, յափշտակիլ նաւու ի յորձանաց։ Être en —. Տուեալ լինել (նաւակի, լաստի) տարտղի և քերթղի (և). տարտրբերիլ. երթալ ըստ հովմանն, ըստ ալեաց։

= ՎԱՍ. (և) "Ա՛պա ինքս իմ-նոր-ինքն հովմանն ի վերայ ընկոյց, գնա-նալ լինէին գարշտի և քերթղի." Մ՛ենէն. Գ. 438։

Dérivé, ée (դե-իվէ) անց. գերբ. 1. Շրջեալ յիւրմէ ընթացից (գիտ)։ ‖ 2. Բղխեալ. եղեալ։ Notre âme est dérivée de celle de Dieu։ ‖ 3. Ածանցական. ածանց. (ըստ քերականաց)։ Քայլ մխաս վարկ և իրք ս. բ. Le verbe *Courir* et ses dérivés։

A. **Dériver** (դե-իվէ) բ. ն. Մեկնիլ (նաւու) ի յատնկէ։

B. **Dériver** (դե-իվէ) բ. ն. 1. Ընդ այլ շրջիլ, այլուր գարձուցանիլ, խոտորեցուցանիլ (գհոսանս գիտոյ, գհիւթս մարմնոյ)։ ‖ 2. Ածանցուցանիլ (զբառս, ըստ քերականաց)։ Հանել յառաջ ածել։

= բ. ն. 1. Շրջիլ, գառնալ, խոտորիլ (ջրոց)։ ‖ 2. (փոխ.) Բղխիլ. ելանել. ծագիլ. սնանիլ ակիզբն։ C'est de là que dérivent tous nos malheurs։ ‖ 3. Ածանցիլ. (ըստ քերականաց)։

C. **Dériver** (դե-իվէ) բ. ն. Խոտորիլ նաւու յիւրմէ ճանապարհէն (ի բանաւորեանէ հովմանց կամ ալեաց)։

† **Dermaptère** (դե-մաթ-թէր) անց. Մաշկաթև։

Digitized by Google

— ե. ած. Ցոհմ [famille] առանուանք անառանոց որ թռչին մայրիկներն թևք, որպիսի է չղջիկներն [chauve-souris]. մայրիկաթև։ (Աբ եւս † Dermoptère)։

† **Dermatalgie** (դեր-մատ-ալժի) ե. էկ. *Մորթացաւութիւն։

† **Dermatologie** (դեր-մատ-օլոժի) ե. էկ. *Մորթաբանութիւն։ (Ր եւ † Dermologie)։

† **Dermatose** (դեր-մատոզ) ե. էկ. Հիւանդութիւն մորթոյ. *մորթախտութիւն։

Derme (դերմ) ե. ած. Մորթ (մարդոյ)։

† **Dermologie** (դեր-մոլոժի) ե. էկ. տես † Dermatologie։

† **Dermoptère** (դեր-մոփ-թեր) ած. տես † Dermaptère։

Dernier, ière (դեր-նիէ, էր) ած. 1. Յետին. վերջին. հատակ յետին։ Il arrive toujours le —. Rendre le — soupir։ ‖ 2. Անցեալ. նախընթաց։ Dimanche —. L'année, la semaine dernière։ ‖ 3. Յետին (ծառայ). յետին, կրասեր (վարժապետաց). արուզ։ ‖ 4. Յետին, վերջին, անհնարին, մեծագոյն (անմտութիւն, չարիք)։ On l'a traité avec le — mépris. Le — supplice. Գլխատութիւն։

— ե. վերջին։ Il est le — de sa classe. Le — des hommes. Տուգն ամենայն մարդկան. անարգ, թշուառաւոր քան զամենայն մարդիկ։ Il ne veut jamais avoir le —. (ե-խոս. և ընդ.) (տե. խօսքի տակ ՇԱԼ չուգիր)։

Dernièrement (դեր-նիէր-ըման) մ. Յառաջ քան զուարբա զայսօրիկ. ոչ բազում ինչ աւուրք են. չին ինչ բազում ժամանակք. (տե. վերջին, մօտ օրերը. մօտերս)։ Il arriva — un étrange accident։

Dérobé, ée (դե-օպե) անց. գերբ. 1. Գողացեալ։ ‖ 2. Գողունի, գաղտնի, անյայտ (ասեղնագործ, դաստն)։ ‖ 3. փեճակեալ (ոտամբ կամ բակլայ)։

— À la dérobée. Ած. տս. Գաղտագողի. գանխուռ. գանխլորար։ Ils ne se voient qu'à la dérobée։

Dérober (դե-օպե) բ. ն. 1. Գողանալ գաղտուկ. շորթել. շորթիլ։ On m'a dérobé mon argent։ ‖ 2. (ե-խոս.) Առնուլ ինչ յոմանէ հնարագիտութեամբ կամ յանկարծակի. գողանալ. յափշտակել. թափել։ — un baiser. — à quelqu'un le secret qu'il ne voulait pas révéler. թափել յոմանէ զգաղտնիսն զոր ոչ կամէր ի վեր հանել։ — à quelqu'un la gloire qui lui est due։ ‖ 3. (ե-խոս.) Գողանալ, թափել, հանել, վերծուցանել զոք (ի նեղութենէ, ի մահուանէ, ի բարկութենէ ուրուք)։ — un homme à la fureur du peuple։ ‖ 4. Գողանալ. ծածկել. թաքուցանել. գանխլացուցանել։ "Une noire tempête déroba le ciel à nos yeux." ՖԵՆ. *Tél.* I. — sa marche. Ջուռլ գանխուռլ ի զօրաց թշնամեաց։ ‖ 5. փոճակել, կեղծել (զոտամբ կամ զբակլայ)։

— Est bien larron qui larron dérobe. (տե.) Գողն ի գողոյն գողացաւ, Առատածծ եռեռ զարմացաւ։

— Se —. բ. տ. 1. Գողանալ զինքն, յափշտակել զանձն (ա), ծածկիլ (յաչաց բազմութեանն). շորել զանձն (ի ձեռաց ուրուք). պրծանիլ։ Se — à tous les yeux, à la poursuite des ennemis։ ‖ 2. Մեկնիլ, արտաքս յուժիկէ. թագալ զոք։ "Télemaque se dérobe du camp pendant la nuit." ՖԵՆ. *Tél.* XVIII. Գիշերապահաց եղև Տելեմաքոս գագաթ ի բառնակէն։ ‖ 3. Թաքուցանել զանձն. թաքչիլ։ ‖ 4. (ե-խոս.) կիտանիլ, գագդոջիլ (ծնգաց)։ "Mes genoux se dérobaient sous moi." ՖԵՆ. *Tél.* IV.

— ՎԱՍՏ. (ա) "Աւետեաց խոստով էտրնաւ զինն յոտոցդ՝ ՅԻՏՈՒ ՆՈՒԻՒ ՂԱԶԱՐՆ ԻՍՐ." Մատթ. ի Դիմն. — "Յոյժ նուազ վինն, յորեմ յոչխարաց զանձն յոտց նոցա." Իգն. մեկն. Ղուկ.

† **Dérochage** (դե-օշաժ) ե. ած. Մաքրելն, զանձն զերեսս սակաւ, արծաթոյ, պղնձոյ։

Dérogation (դե-օկա-սիո) ե. էկ. փոփոխումն (յօրէնս, ի գաշինս)։ [նաց, գաշանց)։

Dérogatoire (դե-օկա-թուար) ած. փոփոխիչ (օրէնաց, գաշանց)։

Dérogeance (դե-օժան) ե. էկ. Գործ որով անկանէր ազնուականն ոչ յիւրոց իրաւանց և յատանձինն բարեշնորհութեանց։

Dérogeant, ante (դե-օժան, անթ) ած. փոփոխիչ (օրինաց, գաշանց). կորուսիչ իրաւանց ազնուականութեան (գործ)։

Déroger (դե-օժէ) բ. ն. 1. Մասնանիլ փոփոխումն ինչ (ի գաշինան, յօրէնս, ի սովորութիւնս). խոտորիլ (ի սովորութենէ)։ — à une loi։ ‖ 2. Պղտանչիլ, վնասիլ (իրաւանց ուրուք). ապաւաղիլ (զիշխանութիւն, զիրաւունս ուրուք)։ — aux droits de quelqu'un։ ‖ 3. Առնել իրս ինչ որով կորուսանէր ոք զազնուականութեանն իրաւունս և զատանձինն բարեշնորհութիւնս. անկանիլ, իջանիլ յատնուական պատուոյն. տուժիլ զազնուականութենէն։ — à noblesse։ Աբ եւս անկանիլ. — en se mettant dans le commerce։ ‖ 4. Գործիլ գործս անարժանս (իւրեանց վիճակի)։ ‖ 5. Զիջանիլ. խնայողիլ. (հնգն.)։ Il voulut bien — jusque-là։

Déroidir (դե-օյտիր) բ. ն. տես Déraidir։

Dérougir (դե-օժիր) բ. ն. ի բաց բառնալ, ջնջիլ զկարմրութենէն։

— բ. պ. ած եւ Se —. բ. տ. կարմրատանիլ զկարմրութենէն։

† **Dérouillement** (դե-օյիէման) ե. ած. Արբելն զժանգ. սրբիլն ի ժանգոյ։

Dérouiller (դե-օյիե) բ. ն. 1. Զժանգն ի բաց քերել, պարզել, սրբել, անկլատել։ — des armes։ ‖ 2. (ե-խոս. և ընդ.) Կրթիլ. յղկիլ։ Le commerce du monde l'a dérouillé։

— Se —. բ. տ. 1. Մաքրիլ ի ժանգոյ։ ‖ 2. (ե-խոս.) Աբծարծանիլ զկնր գիտութենէն։ Il y a longtemps qu'il n'a vu du latin, il aurait besoin de se — un peu։ ‖ 3. Կրթիլ. հրահանգիլ։ Ce jeune homme commence à se —։

Déroulement (դե-օլման) ե. ած. Պարզելն, բանալն գգալարեալ ինչ։

Dérouler (դե-օլե) բ. ն. 1. Պարզել, բանալ զգալարեալն։ — une étoffe։ ‖ 2. Ծաւալել, տարածանիլ (գետոյ զնր ջուրս ի գաշտին)։ Un fleuve déroule ses eaux dans les campagnes։ ‖ 3. (ե-խոս.) Պարզել. յանդիման կացուցանել. պատմել։ Il déroulait à nos yeux le tableau des événements de cette grande époque։

— Se —. բ. տ. 1. Պարզիլ (գալարեալ իգիտ)։ ‖ 2. Պարզիլ. ծաւալիլ։

Déroute (դե-ութ) ե. էկ. 1. Տագնապափայի փախուստ, խուճապուն զօրաց պարտելոց կամ ահաբեկելոց. խուճապական փախուստ։ Dans la —, il se fit un grand carnage. Mettre l'ennemi en —. Ի փախուստ խուճապեցուցանել զիշնամին. խուճապական առնել։ ‖ 2. (ե-խոս.) Անկումն. կործանումն։ La — de sa fortune. Mettre quelqu'un en —. խուճապեցուցանել. ըմբռնցանել. կործել։

Dérouter (դե-ութե) բ. ն. 1. Ընտրիւրել. խոտորեցուցանել. մոլորեցուցանել։ Nous étions dans le bon chemin, vous nous avez déroutés։ ‖ 2. (ե-խոս.) խուճապել. շփոթել. խռովել։ Ce qu'on lui a dit l'a dérouté։ ‖ 3. (ե-խոս.) Վնաս ի վերայ առնել, հզծանել զհնարս սեպուաք։ Cet événement l'a totalement dérouté։

Digitized by Google

Derrière (դե-ռիէր) նխ. 1. Ցետոյ (ածական, գրաձեռ). Յետնատան (օրմոյն). ի թիկունս, ի թիկանց, գթիկամբք լերանն, տան). ի ներքոյ (վերածական). — la porte. Il était assis — vous. Les mains liées կամ attachées — le dos. Կապեալ ձեռս յետս. ձեռս յետս կապելովք. կապեալ գձեռս ի վերայ թիկանց։ Regarder — soi. Հայիլ յետս. Հայիլ ի թիկունս իւր։ Ils fuyaient à toute bride sans regarder — eux. Պանձարձակ եղեալ փախչէին՝ առանց հայելոյ ի թիկունս իւրեանց։ ‖ 2. Ջհետ. գկնի։ Ses gens venaient — lui. Laisser quelqu'un bien loin — soi, կամ մակրայօրէն bien loin —. (ֆոթ.) Անցանել զանցանել զամենեսեան. գլեռ. գերազանցել։ [— Regarder —։ — ն. Ցետս. յետոգոյն. գկնի։ Je l'ai laissé bien loin — Sens devant —. գբ. ած. Ընդ հակառակն. շրջեալ։ — Par —. գբ. ած. Ցետս կողմանէ. ի թիկանց։ C'est un traître, il m'a frappé par —։

— է. ած. 1. Ցետոյ կողմն (տան, գլեռոյ). Թիկունք։ Porte de —. 1. °Ցետոյկողմեան գռան տան, շինուածոյ։ ‖ 2. (ֆոթ.) Ձանապարհ փախստի։ ‖ 3. Ցետոյ մասն, թիկանց կողմն (նաւի). խեղք։ ‖ 3. Ցետոյ կողմն (մարդոյ մարգի և անասնոց ինչ՝ հանգերձ երասանաձք [fesse] և նոցայ տեղեաց կամ որբանոց [fondement]). յետոյք. յետոտան. գռտակ։ S'écorcher le —. Montrer le —. 1. Ունել զգեստս պատատատուն. ցուցանել զյետոյս իւր. (ֆ.)։ ‖ 2. (ֆոթ. և ընդ.) փախչել ի կռուի. °թիկնադարձոյց լինել։

— Les derrières d'une armée. 1. Վերջին գունդք բանակի։ ‖ 2. Երկիր զոր ձգէ բանակի ի թիկունս. թիկունք բանակի։

Dervicne, Dervis (դեր-ուիշ, դեր-ուիս) ս. ած. կրօնաւոր մուհամետական. (տպտ. դերուիշ, որ նշանակէ Աղքատ)։

Des (դե) ցօդ յոգնական՝ որ է ամփոփումն de նախադրութեան և les յօդի և վերի յոգնականն և յիգականն։

Dès (դե) նխ. Անգատին (ի տգիտական հասակէն). ի (հնոց ժամանակաց) հետէ։ — l'enfance. — sa source. — demain. ի վաղուց հետէ. (տպտ. վաղուընէ)։ — lors. գբ. ած. տես ի Lors. — là. գբ. ած. տես ի Là. — que. նդ. ած. 1. Ընդ (երևելի). իսկ և իսկ իրրև (եկից)։ — qu'il parut. — que je serai arrivé։ ‖ 2. Որովհետև։ — que vous le souhaitez. "La piété est en honneur — qu'elle a de grands exemples pour elle." MASS. *Pet. Car. Purif.* ի պատուի է բարեպաշտութիւն՝ ուր մեծամեծ օրինակք ի ցին նորա։

† **Désabusement** (դեզաբ-ուզ-ման) ս. ած. Զերծուցանելն, զերծուիլն ի պատրանաց։

Désabuser (դեզաբ-ուզ) բ. ն. Զերծուցանել, թափել զոք ի պատրանաց. ազատել ի մոլորութենէ, ի մեղմոլորութենէ։ Vous êtes dans l'erreur, je dois vous —։

— Se —. բ. ած. Ձանազիլ զմոլորութիւնն. զգաստանալ։

Désaccord (դեզաքօր) ս. ած. 1. Չմիաբանութիւն, հակառակութիւն կարծեաց. տարաձայնութիւն. °անհամաձայնութիւն։ Ces discussions amenèrent le —, et le — les brouilleries։ ‖ † 2. Չմիաբանութիւն, անյարմարութիւն (հնչագործանաց)։

Désaccorder (դեզաքօրտե) բ. ն. † 1. Ապականել զրգռութիւն ի մէջ (ընտանեաց)։ ‖ 2. Խանգարել զմիաբանութիւն կամ զյարմարութիւն (ազեաց կամ լարից հնչագործանի) (ա)։ Il a désaccordé mon violon, mon piano։

— Se —. բ. ած. Խանգարիլ միաբանութեան կամ յարմարութեան (ազեաց հնչագործանի)։

— վկած. (ա) "Անհաստատ խրթնայր՝ անկարմ ակն ի ընի ար. պայթելոյ-ընի հրեղ գաբանութիւնն խանգարէր." Ընգզած. վ. Հ. Բ. 674. — "Ա- է քնել անյարմարութեան՝ բաւական է ե գ ակ էգելել." Դե. Ակդ. Յաճմ. խմնաստիր. Գ.

Désaccoupler (դեզաքուփլե) բ. ն. Անջատել, բաժանել ի միմեանց զզոյգս։ — des chiens, des draps de lit։

Désaccoutumance (դեզաքուդիմանս) ս. նկ. Ապաւանութիւն, թողութիւն զսովորութեանն. (վզ.)։

Désaccoutumer (դեզաքուդիմե) բ. ն. Հաւատանել յուժիքե զսովորութեանն։ On aura bien de la peine à le — du vin։

— Se —. բ. ած. Թողուլ, մերժել, ի բաց ընկենուլ զսովորութիւն. հատանիլ, կտրիլ, մեկնիլ ի սովորութենէ։ Il s'est désaccoutumé du jeu, de mentir։

Désachalander (դեզալալանտե) բ. ն. Տալ կորուսանել զյաճախորդս. թափուր կացուցանել ի յաճախորդաց։ [ծուցանել զքաղցն։

† **Désaffamer** (դեզաֆամե) բ. ն. Անցուցանել, յաղ.

Désaffection (դեզաֆէքսիո) ս. նկ. Ատելութիւն ի սիրոյ սրտէ. ատելութիւն։

† **Désaffectionner** (դեզաֆէքսիոնե) բ. ն. Ատեցուցանել ի սիրոյ սրտէ։

— Se —. բ. ած. Ատենալ։

† **Désageneer** (դեզաժենե) բ. ն. Եղծանել, խանգարել զյօրինուածութիւն (գործեաց, մեքենայից)։

Désagréable (դեզագրեապլ) ած. Անհաճոյ. անախորժելի. չախորժական. չախորժելի. գժկամակ։ Personne, figure —. Ce fruit a un goût —. Cela est — à voir։

† — բ. ն. Ոչ հաճել. ոչ առնուլ յանձն։

B. **Désagréer** (դեզագրէե) բ. ն. տես Dégréer։

Désagrégation (դեզագրեկասիո) ս. նկ. Անջատումն (մասանց միմեանց)։ [տանա միմեանց)։

Désagréger (դեզագրեժե) բ. ն. Անջատել (զմասանց միմեանց)։

Désagrément (դեզագրեման) ս. ած. 1. Ընդդութիւն. տաղտուկ։ C'est un grand — que d'avoir des procès։ ‖ 2. Վրաս, թերութիւն (մարմնոյ)։ Cette tache au visage est un grand —։

† **Désaimanter** (դեզեմանթե) բ. ն. Զրկացուցանել զմագնիսական զօրութենէն։ [Եւ տիրել։

† **Désaimer** (դեզեմե) բ. ն. Դադարել ի սիրելոյ. ոչ

Désajuster (դեզժիւսթե) բ. ն. Եղծանել. խանգարել։ — la parure de quelqu'un։

† **Désaliaitement** (դեզալիէթման) ս. ած. Դադարիլն ի գինացուցանելոյ։

† **Désaliaiter** (դեզալիէթե) բ. ն. Դադարել ի գինացուցանելոյ (գինոյ)։ [բաւալոյծ։

† **Désaltérant, ante** (դեզալթերան, անթ) ած. °Ա-

Désaltérer (դեզալթերե) բ. ն. Շիջուցանել, յագուցանել, հարկանել, բժշկել, ազդել զծարաւն. (տպ. ծարաւը անցընել, մարել)։

— Se —. բ. ած. Շիջուցանել զիւր ծարաւն. ըմպել։

† **Désamarrer** (դեզամարե) բ. ն. տես Démarrer։

† **Désancher** (դեզանշե) բ. ն. ի բաց հանել զնիզուակ (փչոցական նաւագործանի)։ [(վզ.)։

Désancrer (դեզանգրե) բ. ն. խարիսխ վերացուցանել.

Digitized by Google

† — բ. ն. (է-խ-բ.) Հանել զոք (ի սեզւոջէ ուր հաճոյ էջէ նմա կալ). հանել (ինչ ի մեռաց ուրուք)։

Désapparelller (դէ-զ-բ-ռ-յէ-լ-յե) բ. ն. տես Dépareiller։

Désapparier (դէ-զ-բ-ռ-իէ) բ. ն. Անջատել զզոյգս բաղկաց (ապանանելով զարուն կամ զէգն)։

Désappointement (դէ-զ-բ-ուէ-նդ-մ-ն) է. ար. Վրիպելն, անկանելն ի յուսոյ. յուսազրկութիւն։

Désappointer (դէ-զ-բ-ուէ-նդ-է) բ. ն. 1. Հանել, մերժել ի համարոյ զօրաց. (ռ.) — un soldat, un capitaine։ ‖ 2. (է-խ-բ.) ի դերև հանել զյոյս։ Cela dut bien le —։

Désapprendre (դէ-զ-բ-ռ-ա-նտ-ր) [Ընդդէմ իրրև զPrendre.] բ. ն. Մոռանալ զուսանելն։ Il a désappris ce qu'il savait։ Այն եւս անխնդիր. Cet enfant, bien loin d'apprendre, désapprend tous les jours։

Désapprobateur, trice (դէ-զ-բ-ռ-օ-պ-ա-թ-ո-ր, թ-ր-իս) ած. և է. Որ ոչ հաճի. խոտիչ։

Désapprobation (դէ-զ-բ-ռ-օ-պ-ա-թ-իւն) է. իգ. Չհաճութիւն. խոտելն. ըստգտանք։ Votre — l'a chagriné։

Désappropriation (դէ-զ-բ-ռ-օ-փ-ր-ի-ա-թ-իւն) է. իգ. 1. Թողուլն զիւր ստացուածս. (իրդ)։ ‖ 2. Հրաժարելն յընչից, ի ստացուածոց։

Désapproprier (դէ-զ-բ-ռ-օ-փ-ր-իէ) † բ. ն. Մերկացուցանել ի սեպհական ստացուածոց։

= Se —. բ. ա. Մերկանալ, հրաժարել յիւրոց ստացուածոց, յընչից։

Désapprouver (դէ-զ-բ-ռ-ու-վ-է) բ. ն. Ոչ հաճել. խոտել. հակերկել. ըստգտանել։ Tout le monde désapprouve sa conduite. Je ne désapprouve pas que . . . Հաւանիմ զի . . .

† **Désarborer** (դէ-զ-ա-ր-պ-ո-ր-է) բ. ն. 1. կործանել զկանգնեալն։ ‖ 2. կործանել զկայմս նաւի։

Désarçonner (դէ-զ-ա-ր-ս-ո-ն-է) բ. ն. 1. Ընկենուլ ի թամբէ, ի ձիոյ. ընկենուլ յերկիր յերիվարէ. ձիընկէց առնել։ ‖ 2. (է-խ-բ. և ընդ.) կարկել. պապանձեցուցանել. բմբերանել։

Désargenter (դէ-զ-ար-ժ-ան-է) բ. ն. 1. Եղծանել զարծաթն, զարծաթազօծութիւնն։ Le feu a désargenté ces flambeaux։ ‖ 2. (է-խ-բ. և ընդ.) Մերկացուցանել զոք յառաձեռն պատրաստ արծաթոյ. ընչազրկել։ Les frais de noce l'ont entièrement désargenté։

= Se —. բ. ա. Եղծանիլ արծաթազօծութեանն։

Désarmement (դէ-զ-ա-ր-մ-ման) է. ար. 1. Մերկացուցանելն ի զինուց. զէնրնկեցութիւն. զինաթափութիւն։ Le — de la garnison։ ‖ 2. Վրձակելն զզինուորս յիւրաքանչիւր տեղիս. զինաթափութիւն։ ‖ 3. Ի բաց ոտաուցանելն զառաջի հակառակորդին (ի պատերազմի)։ ‖ 4. Մերկացուցանելն զնաւ պատերազմիկ ի կազմածոց իւրոց։

Désarmer (դէ-զ-ա-ր-մ-է) բ. ն. 1. Ի բաց առնուլ զզէնս կամ զպատերազմինութիւն ուրուք։ Après le combat, il se fit — par son écuyer։ ‖ 2. Ի բաց կորզել, հանել յուժգին զզէնն, զպատերն. մերկել ի զինուց. զէնրնկէց առնել. զինազերծել. զինաթափել։ On se jeta sur lui pour le —. On désarma la garde nationale։ ‖ 3. Ի բաց ոտաուցանել ի ձեռաց հակառակորդին զպատերն (ի պատերազմութեան)։ ‖ 4. (է-խ-բ.) Զէնընկէց առնել. յաւծուցանել. հանգարտեցուցանել. ողոքել։ — la colère du ciel. Ses pleurs me désarmèrent։ ‖ 5. (է-խ-բ.) Մերկացուցանել, կապտել, կողոպտել զոք (յիշխանութենէ)։ Ces princes que la mort a désarmés de leur puissance։ ‖ 6. Մերկացուցանել զնաւ պատերազմիկ ի կազմածոց։ ‖ 7. Ի բաց հանել զդնդակն ի զնդրնկէց, ի թնդանօթից։

= բ. ն. Վրձակել զզինուորս յիւրաքանչիւր տեղիս. զինաթափել։

† **Désarrimer** (դէ-զ-ա-ր-ի-մ-է) բ. ն. Վրդովել, վեր ի վայր առնել զկարգ բեռանց գետնիզից ի լցաբանի [cale] նաւուն։

Désarroi (դէ-զ-ա-ռ-ուա) է. ար. Շփոթութիւն. խառնակութիւն. վրդովումն. (ընդ.)։

Désarticulation (դէ-զ-ա-ր-թ-իք-ու-լ-ա-ցիւն) է. իգ. Հատանելն զանգամ ի յօգս. յօգակտրութիւն։

Désarticuler (դէ-զ-ա-ր-թ-իք-ու-լ-է) բ. ն. †Յօգակտրել։

Désassembler (դէ-զ-ա-ս-ան-պ-լ-է) բ. ն. Ցրուել, լուծանել (զչարս տախտակաց)։

† **Désassociation** (դէ-զ-ա-սո-ս-ի-ա-ցիւն) է. իգ. Ցրուածութիւն ընկերութեան։ [թիւնն։

† **Désassocier** (դէ-զ-ա-սո-ս-իէ) բ. ն. Ցրուել զընկերութիւնն։

Désassortir (դէ-զ-ա-ս-ո-ր-թ-իր) բ. ն. Զատանել ի միմեանց զյարմարեալն կամ զպատշաճեալն։ On a désassorti ces porcelaines, ces diamants։

Désastre (դէ-զ-ա-ս-թ-ր) է. ար. Անհնարին ազէտք. մեծ թշուառութիւն։

Désastreusement (դէ-զ-ա-ս-թ-ր-ու-զ-ման) ս. Ազետալի ինն օրինակաւ. չարաչար։ La fête a fini —։

Désastreux, euse (դէ-զ-ա-ս-թ-ր-ո, ուզ) ած. Ազետալի. աղիտաւոր. գառնաղէտ. ազգայր. թշուառակեան. մեծազեաւն։ Événement —. Mort désastreuse։

† **Désattrister** (դէ-զ-ա-թ-ր-իս-թ-է) բ. ն. Ամոփել զոք ի տրտմութենէ. սփոփել։

Désavantage (դէ-զ-ա-վ-ան-թ-ա-ժ) է. ար. 1. Վնաս. կորուստ։ L'affaire a tourné à son —։ ‖ 2. Զանբաղութիւն. անյաջողութիւն. ձախողութիւն. նաւազութիւն։ Avoir du — au jeu. Le — du poste։

† **Désavantager** (դէ-զ-ա-վ-ան-թ-ա-ժ-է) բ. ն. 1. Վնաս առնել։ ‖ 2. Նուազեցուցանել զբաժին ժառանգի առ ի մեծացուցանել զբաժինս այլոցն։

Désavantageusement (դէ-զ-ա-վ-ան-թ-ա-ժ-ո-զ-ման) ս. ի վնաս իւր, ոչ յօգուտ իւր (ամուսնանալ, վաճառել). ոչ բարւոք, պարապաւանաբար (խօսիլ զսուտքէ)։

Désavantageux, euse (դէ-զ-ա-վ-ան-թ-ա-ժ-ո, ուզ) ած. Վնասակար. ձախող. անյաջող։ Cette affaire m'a été fort désavantageuse. Mariage —. Poste —։

Désaveu (դէ-զ-ա-վ-ո) է. ար. 1. Զառնուլն յանձն, մերժելն զբանս կամ զգործս (պատգամաւորի կամ փոխանորդի իւրոյ). չընդունելութիւն։ Il exigea de ce prince un — formel de la conduite tenue en cette occasion par son ambassadeur։ ‖ 2. Ուրանալն. յայտնաբար լինելն. ժխտելն։ J'ai son —. Le — d'un enfant légitime, — de paternité. Ոչ ճանաչելն որդի իւր զմանուկ ծնեալ յիւրմէ կնոջէ։ ‖ 3. Ի բաց, յետս կոչումն։ Il fit un — public de sa doctrine։

Désaveugler (դէ-զ-ա-վ-ո-լ-է) բ. ն. Բառնալ զկուրութիւն մտաց ուրուք. բանալ, լուսաւորել զաչս մտաց։

Désavouer (դէ-զ-ա-վ-ու-է) բ. ն. 1. Զառնուլ յանձն, մերժել զբանս կամ զգործս (փոխանորդի իւրոյ)։ — un ambassadeur։ ‖ 2. Ոչ ընդունել. մերժել (զՆոսա բնչ իրրև անարժան)։ On doit — de pareils moyens։ ‖ 3. Յայտնաբար լինել (զբանս իւր կամ զգործս). ուրանալ. ժխտել։ Vous l'avez dit, vous n'oseriez le —։ ‖ 4. Յայտնաբար լինել (յուժգին, յիմիքէ). ոչ ճանաչել (զոք իւր որդի,

Digitized by Google

ապրդահան)։ — quelqu'un pour son parent. Cette mère dénaturée a désavoué son enfant. — sa signature։ ‖ 5. (փոխբ.) Ետերել. խոսել. գաղտպատել։ Des principes que la morale désavoue։ ‖ 6. Ցնոս կոչել (վիրք բանս)։ Il désavoua tout ce qu'il avait dit d'injurieux contre elle։

Desceller (դե-սել) բ. ն. 1. ի բաց հանել զկնիքն։ ‖ 2. Թափել, կորզել զմածուցիկն գոմով [plâtre] կամ կապարաւ։ Il faut — ces gonds։ ‖ †3. Հարթել, ազատել (զապաւիկ, զհոյակն)։

Descendance (դե-սեդ-նս) ե. իգ. 1. Սերունդ. ծագումն։ ‖ 2. Սերունդ. ծնունդ. զաւակ։ La — de Hugues Capet։

A. **Descendant, ante** (դե-սեդ-ան, անդ) ած. Որ իջանէ։ La marée descendante, կամ լոկ le — ։ ե. ս. Ջիջանելն լուսոյ ծովու ի լիսեհնէ. անզատաւութիւն։

— Nœud —. Կէտ յորում մոլորակ մի հատանէ անցանէ զճիրն խաւարմանի ի հիւսիսոյ ի հարաւ. հանգոյց վայրկեան։

— Signes descendants. Աստեղատունք կամ կենդանակերպք ընդ որս անցանէ արեգակն յամսառնայնին արեւադայից կամ ի փոփոխմանց [solstice] ի ձմերկան արեւադայս կամ ի փոփոխմանս։

— Ligne descendante. Աստիճան ապրդականութեան ըստ ի խաւարհ հուսկ. սերունդք։

B. **Descendant, ante** (դե-սեդ-ան, անդ) ե. Սերունդ. ծնունդ. զաւակ։ Une descendante de ces Grecs . . .

— Descendants. ե. ս. յե. Որդիք. զաւակք ս. զկնի մեր գալոց են ապրդք։ C'est un de ses descendants. Nos descendants jouiront des travaux de leurs ancêtres։

Descendre (դե-սեդ-ր) բ. չ. 1. Իջանել. վայրկենել. վայրագիրել։ — d'un arbre, de cheval, de voiture. — à la cave, dans un puits. Il a descendu bien promptement. Il était monté, il est descendu. — au tombeau, dans la tombe. au cercueil. Իջանել ի գերեզմանն (Ա). մտանել. (վարի ի բնասէն.)։ — en soi-même, dans sa conscience. (փոխբ.) Քննել զիւր մտացն խիղճ։ ‖ 2. (փոխբ.) Իջանել (ի պատուոյն, ի թագաւորական աթոռոյն). ի բաց կալ, տեղի տալ (յիշխանութենէ)։ ‖ 3. Ելանել (ի դասէ ի ցածմանը)։ — à terre. Nous descendîmes dans une île։ ‖ 4. Թափիլ (տապատակաւորաց կամ հինից յերկիր ուրեք ընդ ծով)։ Les Sarrasins descendirent en Espagne։ ‖ 5. Թափիլ (տապատակաւորաց յերկիր ուրեք հարաւակողմն). Les Goths, les Lombards descendirent en Italie։ ‖ 6. Իջանել (առ ուժիք, ի պանդոկի) (Բ). ագանել. լուծանիլ. սիհանոս առնել։ Il alla — chez un de ses amis. Il descendit à l'hôtel de France։ ‖ 7. Իջանել, զիջանել, ցածնալ (ջրոց, ծանրաչափի)։ La marée descend։ ‖ 8. (փոխբ.) Իջանել. խոնարհիլ։ Il descendit jusqu'à la prière. — dans le détail d'une affaire. Մինչ ի մանուհան իջանել (Գ). քննել մանրամասնաբար։ ‖ 9. (փոխբ.) Խոնարհիլ. նուաստանալ։ "Quoi! je pourrais — à ce lâche artifice." CORN. *Rodog.* III, 3. ‖ 10. Իջանել. սերիլ. կարգիլ գալ։ (ցոյս միտս առնուս օժանդակ զÊtre)։ Il descend de Charlemagne. "Qui [les Stuarts] descendaient de ces rois antiques, dont l'origine se cache si avant dans l'obscurité des premiers temps." BOSS. *R. d'Angl.*

— բ. ն. 1. Իջուցանել։ — un cercueil dans la fosse. Descendez ce tableau։ ‖ 2. Իջանել։ — une montagne. Իջանել ի լեառէ։ — un escalier. Իջանել ընդ սանդուխս։ Les degrés que nous avons descendus si vite. — un fleuve, une rivière. Իջանել ընդ գետ. երթալ զգետն խանարհ. (աշխ. գետն ի վար իջնել, երթալ)։ Il descendit le Danube jusqu'à son embouchure. — la garde. տես ի Garde։

— ՎԱՍՆ. (Ա) "Իջիր ի ելեւէնէն, — եղեւնեաց զրժոխս." Շար. ցաշր. բժ. — (Բ) "Ե- յվեր ելոյ զՏ-էն — սա սրսո՛ իջնալն եր ես, և սակ ցես. Լ-ել եմ ես ինէն այլ ի զրուխն ես եմսա լըսես ի գան տսո՛." Եւս. Պատ. Ա. ժգ. 63։ — (Գ) "Ես- էն էիւթէլ պտրտ ե, պ զսինն ինչն գնալ է հանուան իլանելվ ու ոտ էրե զհատ ոձել էս՛ խոսվանել, ին և բէս անեմ լանայ." Ղար. խրատ. 528։

† **Descension** (դե-սեն-սի) ե. իգ. Վայրկեան (աստեղ, լուս ատեղապաշխ)։

† **Descensionnel, elle** (դե-սեն-սիոնել, ել) ած. Վայրկենական։ Mouvement —. Différence descensionnelle. Ջանապանութիւն, խոիր ընդ ուղիղ և ընդ խաստղնակ վայրկեան ատեղ. Վայրկենական զանազանութիւն։

Descente (դե-սանդ) ե. իգ. 1. Իջանելն. էջք. վայրէջք։ La — du Saint-Esprit sur les apôtres. La — d'un ouvrier dans une carrière, dans un puits. Pendant la —։ ‖ 2. Իջուցանելն. իջուցումն։ La — de cette cloche ne sera pas facile. Une — de croix. Պատկեր յորում Նկարեալ կայ մարմինն Քրիստոսի զոր իջուցանեն ի խաչէ։ ‖ 3. Ջառ. ի վայր. զառ. ի թափ։ La — est rude։ ‖ 4. Արշաւանք (ընդ ծով կամ ընդ ցամաք)։ Les Anglais firent une — en Flandre. "Je désirais qu'il fît une — dans l'île de Carpathie." FÉN. *Tél.* XIII. ‖ 5. Խողովակ (ջրոց)։ Une — de plomb։ ‖ 6. Ոլորտաձեւութիւն։ (Որ և Hernie)։

— de lit. Գորգ փոքրիկ առ անկողնով. առագաստակ։

— de justice, de police. Ենթակայութիւն գատաւորի կամ ատենականութեան։

† **Descripteur** (դե-սքրիբ-թոռ) ե. ս. Նկարագրող։

Descriptif, ive (դե-սքրիբ-թիֆ, իվ) ած. Նկարագրական։ Poésie descriptive. Géométrie descriptive. Քիւտագրական երկրաչափութիւն։

Description (դե-սքրիբ-սիոն) ե. իգ. 1. Նկարագրութիւն. նկարագիր։ La — d'un palais, d'un jardin. Faire une —։ ‖ 2. Ակրանագիր. ցանկ։ Le procès-verbal de saisie contient la — des meubles։

Désécheur (դե-սե-շոռ) բ. ն. Հանել ի ծանծաղ (զնաւ խրեալ)։ (Մերթ ասի և Déchoueur)։

Désembaliage (դե-սանպալ-ժ) ե. ս. Լուծանիլն զծրարս բեռանց։ (Որ և Déballage)։

Désemballer (դե-սանպալ-լե) բ. ն. Լուծանել զծրարս բեռանց. բանալ զկապս, զպերճս։ (Որ և Déballer)։

Désembarquement (դե-սանպարգ-մանի) ե. ս. Ակտաքս հանիլն ի նաւէ (զբեռինս) յառաջ քան զմեկնիլն կամ ի կէս ճանապարհին։ Le — des marchandises։

Désembarquer (դե-սանպարգ-ե) բ. ն. Հանել ի նաւէ (զբեռինս) յառաջ քան զմեկնիլն կամ ի կէս ճանապարհին։

† **Désembellir** (դե-սանպելլ-իր) բ. ն. Տգեղացուցանել։ — բ. չ. որ և Se —. բ. ա. Տգեղանալ։

Désembourber (դե-սանպուռ-բե) բ. ն. տես Débourber, 2։

Désemparer (դե-սանփառ-ե) բ. չ. Թողուլ զվայրն. մեկնիլ. ի բաց գնալ։ Les ennemis qui étaient devant la place ont désemparé. Je n'ai point désemparé de la ville. Sans — . Ած. ա. Ան հեռի. անդէն ի նմին տեղւոջ։ L'assemblée voulut statuer sans —։

Digitized by Google

= բ. ն. 1. Թողուլ (դքաղաքն). մեկնիլ։ — la ville, le camp։ ‖ 2. Խորտակիլ զկայմն և զկազմուածս նաւուս. *կայմահատար առնել։

Désempeser (դեզանբէզ) բ. ն. Թուլացուցանել, ի բաց հանել զշտհ [empois] պատառուածց [étoffe]։

Désemplir (դեզանբլր) բ. ն. Պակասել ինչ գառատութենէ. թափիլ մեան մի։ Il faut — cette malle, elle est trop pleine։

= բ. չ. Ne — point. Ոչ թափիլ. ոչ գառատկանալ. լի լինել միշտ (տան, քաղաքի)։ [plir։

= Se —. բ. ա. Դառատկանալ։ Sa bourse se désem-

Désenchantement (դեզանշանթըման) է. ար. 1. Լուծանիլն զկախարդանս։ ‖ 2. (փոխբ.) Լուծանիլն զպատրանս մտաց ուրուք։

Désenchanter (դեզանշանթէ) բ. ն. 1. Լուծանել զկախարդանս։ ‖ 2. (փոխբ.) Բժշկել, ազատել զոք ի մոլեկան ինչ յօժարութենէ. զգաստացուցանել։ On aura bien de la peine à — ce jeune homme։ ‖ 3. (փոխբ.) Լուծանել զպատրանս մտաց ուրուք։ À l'âge de trente ans il était déjà désenchanté de tout։

Désenclouer (դեզանքլուէ) բ. ն. 1. Թափել, հանել զբևեռս (յոտից երիվարի)։ ‖ 2. Թափել, հանել զբևեռս (ի ծակէ ինդանօթի)։

Désencombrer (դեզանքօղրէ) բ. ն. 1. Ի բաց առնուլ զփլատս, զփլատակս։ ‖ 2. Ազատել զկոչ և զխուճ, զխափանիչս (ի ճանապարհէ)։

Désenfiler (դեզանֆլէ) բ. ն. Քակել զշար (մարգարտաց)։

= Se —. բ. ա. Քակիլ (շարոցի մարգարտաց)։ [մանն։

† **Désenflement** (դեզանֆլըման) է. ար. Զիջանիլն այտուցի։

Désenfler (դեզանֆլէ) բ. ն. Զիջուցանել, պնաուցանել զայտուցին։ — un ballon։

= բ. չ. ար և Se —. բ. ա. Զիջանիլ, պնաուիլ այտուցն։

Désenflure (դեզանֆլիւր) է. ին. Զիջուցն այտուցին։

† **Désenfumer** (դեզանֆիւմէ) բ. ն. փարատել ծուխ (ի սենեկէ)։

† **Désenivrement** (դեզանիվրըման) է. ար. Սթափեցուցանելն, սթափիլն ի գինւոյ. սթափութիւն։

Désenivrer (դեզանիվրէ) բ. ն. 1. Սթափեցուցանել ի գինւոյ։ Le sommeil l'a désenivré։ ‖ 2. (փոխբ.) Սթափեցուցանել. զգաստացուցանել։

= բ. չ. ար և Se —. բ. ա. Սթափիլ ի գինւոյ, յարբեցութենէ. թափիլ զգինի։ Cet homme ne désenivre point. Այրս այս արբեալ է միշտ։ Il a besoin de dormir, pour se —։

† **Désenlacer** (դեզանլասէ) բ. ն. 1. Ի բաց հանել ի հաղորից (զթաչուն)։ ‖ 2. (փոխբ.) Զերծուցանել զոք ի հաղորից, ի թակորդէ։

† **Désenlaidir** (դեզանլէտիր) բ. ն. Նուազեցուցանել զգեղեցկութիւն։ [րոյիծ։

Désennuyer (դեզանհւյէ) բ. ն. փարատել զձանձրոյթ.

= Se —. բ. ա. փարատել վերս ձանձրութիւն. սթափիլ ի ձանձրութենէ։ Jouons pour nous —։

Désenrayer (դեզանրէյէ) [ընդդէմ իրրև զPayer.] բ. ն. Հանել ի բաց զարգելոյկ սանուոյ կամ զանուակալ (կառաց). արձակել զանիւս ի կապոյ։

Désenrhumer (դեզանրումէ) բ. ն. Բժշկել զՀարբուխն։ Le beau temps m'a désenrhumé։

Désenrouer (դեզանռուէ) բ. ն. Բժշկել զկերկեղբուքն կոկորդի։

Désensabler (դեզանսաբլէ) բ. ն. Հանել ի ծանծաղ զնաւակ խրեալ յաւազի։ [զնաւակն։

† **Désenseigner** (դեզանսէնիե) բ. ն. Պառաջուցանել

Désensevelir (դեզանսէվլիր) բ. ն. Հանել արտաքս ի գերեզմանէ. ի բաց զերծուցանել զպատանս մեռելոյ։

Désensorceler (դեզանսօրսըլէ) բ. ն. Ազատել ի դիւթութենէ, ի կախարդանաց։ Այի եա ի՛նքն. On ne peut le — de cette fatale passion։

Désensorcellement (դեզանսօրսելման) է. ար. Ազատիլն ի դիւթութենէ, ի կախարդանաց։

Désentêter (դեզանթէթէ) բ. ն. Բառնալ ի մտաց ուրուք զյամառեալ կարծիսն. յիւռս կասեցուցանել. (ընդ. և խոսիլ)։ On ne saurait le — de cette femme։

† **Désentortiller** (դեզանտօրթիլէ) բ. ն. Պարզել զգալարուածն։

† **Désentraver** (դեզանտրավէ) բ. ն. Արձակել զպատնակապս (երիվարի)։

† **Désenverguer** (դեզանվէրկէ) բ. ն. Ի բաց առնուլ զառագաստն յառագաստակալէ։ (Որ և † Déverguer)։

† **Déséquiper** (դեզէգիբէ) բ. ն. Արկուցանել զնաւս ի կազմուածց, ի նաւահանգիստ։

A. **Désert, erte** (դեզէր, էրթ) ած. Անապատ. ամայի. անբնակ. անշէն։ Pays —. Campagne, ville déserte։

B. **Désert** (դեզէր) է. ար. Անապատ։ Un immense —. Les déserts de la Libye, de la Thébaïde. Se confiner, se retirer dans les déserts. Parler, prêcher dans le —. (փոխբ. և ընդ.) խօսիլ, քարոզել յանապատի. չլինիլ լսելի։

Déserter (դեզէրթէ) բ. ն. 1. Թողուլ (զերկիրն). փախուստեայ գնալ։ — la province, la maison paternelle։ ‖ 2. փախչիլ ի զինուորութենէ. դասալիք, փախուստեայ լինել։ — l'armée, les drapeaux։ ‖ 3. (փոխբ.) Դասալիք լինել. հաւատածթիլ (յընկերութենէ)։ — son parti, la bonne cause։

= բ. չ. 1. Ի բաց գնալ (ի սենեկէ, ի տանէ). փախչիլ։ La fumée me fera — de la maison։ ‖ 2. Դասալիք լինել։ Il a déserté du régiment. — à l'intérieur. Դասալիք լինել ի ներքս յաշխարհին։ — à l'ennemi. Անցանել, յաւելուլ ի կողմն թշնամեաց (ա)։ Un soldat qui déserte à l'ennemi est puni de mort։

= ՎԿԱԲ. (ա) "Եւ Աթսզ զբոցն անցեալ է ի՛ւղ Եբոանդա՛ն ընդէն." Խոր. Բ. խզ. — "Եւ էբէլ Եբոխոթըլ ու էբոխոբ յոյնկերն, .. անբեն վռվռալն մեծ ընդ գ.. ապրամբեալ է Բաբուրէն Յունց է ի՛ւղ Բզնաժան յաւելբեն." Ագ. Լատ. Ի՛ծ. 113։

Déserteur (դեզէրթօր) է. ար. 1. Դասալիք. գնացական։ Poursuivre, punir un —։ ‖ 2. (փոխբ.) Դասալիք։ — de la foi de ses pères։

Désertion (դեզէրսիո՛ն) է. ին. 1. փախչիլն ի զինուորութենէ. դասալքութիւն. հաւատածութիւն։ ‖ 2. (փոխբ.) Հաւատածիլն (յընկերութենէ). դասալքութիւն։ Nous ne vous pardonnerons pas votre —։

— d'appel. Կորուսանիլն զիրաւանս բողոքելոյ. (վլ.)։

Désespérade (դեզէսբէրատ) † է. ին. Գործ յուսահատութեան։ À la —. Ած. ա. Յուսահատութեամբ. (վլ.)։

Désespérance (դեզէսբէրանս) է. ին. Անյուսահատութիւն։

Désespérant, ante (դեզէսբէրան, անթ) ած. Որ յանյուսահատութիւն արկանէ. վհատական. լքուցիչ։

Désespéré, ée (դեզէսբէրէ) անց. գործ. 1. Յուսահատ. յուսակտուր. յուսահարեալ։ — de la mort de son fils։ ‖ 2. (փոխբ. և ընդ.) Վհատացեալ. նեղեալ։ Je suis

Digitized by Google

— de vous avoir fait attendre. ‖ 3. Աֆֆայր. Une affaire, une situation désespérée. ‖ 4. Որոյ չեք ակնկալութիւն (յաջողելոյ՝ գործ, բժշկելւոյ՝ հիւանդ). անյոյս. անհնար. անհնարաւոր. "Il le traitait comme un malade — qu'on abandonne." ՐԵՆ. *Tél.* VII. ‖ 5. Անուղղայ. C'est un jeune homme tout à fait —.

= է. կատաղի. Se battre en —. կատաղել. գոռալանալ. Courir, crier comme un —. Ընթանալ, ազաղակել տմեղային զբրութեամբ.

Désespérément (տէսփէրեման) ſ. Յուսահատ. անհնարին. (խրթ). Il est — amoureux.

Désespérer (տէսփէրել) բ. ն. Յուսահատ, յուսահատութիւն, անյոյս լինել. յանյուսութիւն հասանիլ. յուսահատիլ. անյուսանալ. Je désespère de venir à bout de cette affaire. Je désespère que cette affaire réussisse.

= բ. ն. Յուսահատ, անյոյս առնել. յանյուսութիւն արկանել. յուսահատել. Cela me désespère.

= Se —. բ. մ. Յուսահատ լինել. հատանիլ զյոյս իւր. անկանիլ ի յուսահատութիւն.

Désespoir (տէսփուար) է. ս. Ա. Յուսահատութիւն. անյուսութիւն. Quelquefois le — redouble le courage. En — de cause. Ա. Ա՛ր ի ապաւէնէ հնարից (յանձն առնուլ, հաւանիլ). Ա. Ոչ բաղում յուսով. սակաւ ինչ յուսով յաջողելոյ (ձեռնամուխ լինել յինչ).

‖ 3. Անհնարին թախծութիւն. յուսահատութիւն. Cette nouvelle l'a plongé dans le —. Tomber dans le —. Անկանիլ ի յուսահատութիւն. ‖ 3. Դժկամութիւն. անհաճութիւն. վիշտ. Je suis au — de ne pouvoir faire ce que vous désirez de moi.

Déshabillé (տէշապիյէ) է. ս. Առաւիւն, անպատշաճ արկանելիք կանանց. (ապ. ասան հագուստ). — du matin. Elle était en —. Elle est fort jolie dans son —.

Déshabiller (տէշապիյէ) բ. ն. Հանել զհանգերձ ուրուք. ի բաց վերծանել յուրմէ զհանգերձն. մերկացուցանել ի հանգերձից. Dites à ma femme de chambre qu'elle vienne me —. — saint Pierre pour habiller saint Paul. (է. բ.) Մերկացուցանել ի հանգերձից զսբրն Պետրոս առ ի զգեցուցանել զսբրն Պօղոս. գործան առնել անպատեհութեան իմիք սլսով անպատեհութեամբ.

= Se —. բ. մ. Ա. Մերկանալ զհանգերձն. ի բաց մերկանալ (ա). (ապ. հանուիլ). Se — pour se mettre au bain. ‖ 3. Ի բաց հանիլ (քահանայի զգեստեան զդեստն). Aller se — dans la sacristie. ‖ 3. փոխել զիւր հանգերձս. (ապ. փոխուիլ). Je vais me —, et je reviens à l'instant.

= ՎԱՍ. (ա) "Յանիւցս ի՞նչ ընծայեսցուք ի նմա (ի ծիրն), և ի բաց ձգելոցիկ լասցս ի ծիրն, և ի զատ երկալ գործոց." Գամ. Ա՛ղբ. 88.

Déshabité, ée (տէշապիթէ) ած. Թափուր ի բնակչաց. անբնակ. անմարդաբնակ. Pays —.

Déshabituer (տէշապիթուէ) բ. ն. Հասանիլ յուսումբէ զսովորութիւնն. կարճել զսովորութիւնն. Il faut le — de cela.

= Se —. բ. մ. Թաղալ, ի բաց ընկենուլ, մերժել զսովորութիւնն. հատանիլ, կարճիլ, մեկնիլ ի սովորութենէ. Il est difficile de se — du tabac, de l'usage du tabac.

Déshérence (տէհէրանս) է. է. Իրաւունք Տէրութեան գրաւելոյ զինչս անժառանգ վախճանելոյ. Droit de —.

Déshériter (տէհէրիթէ) բ. ն. Տարտգիր առնել, տարտգրաժին՝ անբաժին հանել, զրկել զոք յիւրմէ ժառանգութենէ. Son père l'a menacé de le —.

Désheurer (տէվէուրէ) բ. ն. Վրդովիլ զկարգ ժամուց սովորական զբաղմանց ուրուք. Cette visite me désheure.

Déshonnête (տէսընէթ) ած. Անպատկան. լկար. Langage —. Gestes, pensées déshonnêtes. Les lieux déshonnêtes. Լկատարք.

Déshonnêtement (տէսընէթման) ſ. Անպատկանաբար. լկտութեամբ. Parler —.

Déshonnêteté (տէսընէթթէ) է. է. Անպատկանութիւն. լկտութիւն. (խրթ).

Déshonneur (տէսընէօր) է. ս. Անպատուութիւն. անարգանք. ամօթ. խայտառակութիւն. Un jeune homme qui fait — à ses parents. Souffrirons-nous ce —?

Déshonorable (տէսընօրապլ) ած. աես Déshonorant.

† **Déshonorablement** (տէսընօրապլման) ſ. Անպատիւ. ի մեծ օրինակս. անպատուագոյր.

Déshonorant, ante (տէսընօրան, անթ) ած. Անպատիւ. անպատուական. անարգ. անարժան. Un affront —. Une action, une conduite déshonorante.

Déshonorer (տէսընօրէ) բ. ն. Ա. Անպատիւ առնել. անպատուել. թշնամանել. խայտառակել. առակ և ծանակ առնել. — quelqu'un par des médisances. Cette action vous déshonore. ‖ 3. Խայտառակել, անարգել, ապականել, պղծել (զկին, զկոյս). ‖ 3. Նախմեծարանել. առաքեալս ածել. ազատագրել. Ces révélations déshonorent sa mémoire. ‖ † 4. Անշքացուցանել. եղծանել. ապերազուցանել.

= Se —. բ. մ. թշնամանել զանձն. անձամբ առնել անձին թշնամանս. անձամբ զանձն ածել յանարգանս. զանձին շուք արկանել. Vous vous déshonorez par une telle conduite.

† **Déshumaniser** (տէսիւմանիզէ) բ. ն. Մերկանալ զոք ի մարդկիզէն բարուց.

Desiderata (տէզիտէրատա) է. ս. յէ. Թերի միաւորք գիտութեան կամ վարդապետութեան, այլովքն հանգերձ, որոց ըզձալի է կատարելագործութիւնն. ըզձակաք. Bacon a signalé les — des sciences. Մարթի եւս առնել միաբար Un desideratum, (եոյ տէզիտէրատում).

† **Désidératif, ive** (տէզիտէրատիֆ, իվ) ած. Ըզձական (բայ). [կիր. ծանուցիչ.

Désignatif, ive (տէզինատիֆ, իվ) ած. Նշանակական.

Désignation (տէզինասիօն) է. իէ. Ա. Տալն զծանօթս ուրուք կամ իրիք յայտարար նշանակիք. նշանակ. ծանօթութիւն. նկարագիր. Cette — est si précise, qu'on ne peut s'y tromper. ‖ 3. Ցուցանելն, ընտրելն (զոք իւր փոխանորդ). անուանումն.

Désigner (տէզինէ) բ. ն. Ա. Տալ զծանօթս ուրուք, իրիք. նշանակել. ցուցանել. յայտ առնել. Il nous a si bien désigné les lieux, qu'on ne saurait s'y méprendre. ‖ 3. Նշանակել, ցուցանել, սահմանել (օր, տեղի). Désignez-moi le temps et le lieu. ‖ 3. Նշանակել. նշաւակ առնել. — quelqu'un à la haine publique. ‖ 4. Ցուցանել. ընտրել. կարգել. կացուցանել. Auguste désigna Tibère pour son successeur.

† **Désillusion** (տէզիլլիւզիօն) է. իէ. փարատումն մոլորեալ պատրանաց.

† **Désillusionner** (տէզիլլիւզիոնէ) բ. ն. ի բաց փարատել զպատրանս մոլորց.

Désincorporer (տէզինքօրբօրէ) բ. ն. Ա. Անջատել, բաժանել զյօգեակսն ի մի մարմնի. ‖ 3. Հանել, զա-

Digitized by Google

առանձ իր գնդէ զգաստակ [compagnie] մի զինուորաց։

Désinence (դեզինանս) ե. էթ. կատարած, վերջ, *վերջաւորութիւն (առնուանց, բառից)։

Désinfatuer (դեզինֆատուէ) բ. ն. Հանել, փարատել ի մտաց ուրուք զմոլեկան կամ զչամբուշ կանխակալութիւնան [prévention]. ի բաց փարատել զպատկառութիւնն։

= Se —. բ. ա. փարատիլ պատկառութիւնան։ Il ne voit plus cette femme, il s'en est désinfatué։

Désinfectant, ante (դեզինֆեքթան, անթ) ած. Որ ի բաց արկ զմանաւսհոտութիւնս, զապականիչ օդս (հիւթ, գեղ). *մանաւսհոտած։ Vapeur — ։

Désinfecter (դեզինֆեքթէ) բ. ն. Մաքրել յապականիչ օդոց. ի բաց արկել զմանաւսհոտութիւնն. բառնալ զապականութիւն ախտին, հիւանդութեանն։ — un vaisseau, du linge, l'air։

Désinfection (դեզինֆեքսիոն) ե. էթ. Մաքրիւն զապականիչ օդս. բառնալն զապականութիւն ախտին, հիւանդութեանն։

Désintéressé, ée (դեզինթերեսէ) ած. Որ չունի շահս յիրս ինչ։ Pour moi, je suis tout à fait — dans cette affaire։ Որ ոչ ցանկայ շահուց. *անշահասէր։ C'est un homme —, s'il en fut jamais։ Անաչառ (դատաւոր)։

Désintéressement (դեզինթերեսման) ե. ար. Ջինգրիլն զանձին շահ. *անշահասիրութիւն։ Faire preuve de —. Montrer un extrême —։

Désintéressément (դեզինթերեսեման) ած. *Անշահասիրութեամբ։

Désintéresser (դեզինթերեսէ) բ. ն. Հանել զոք հատուցանելով զինաւն։ Vous n'y perdrez rien, on vous désintéressera։

† = Se —. բ. ա. Ելանել ի գործոյ խնդրէ՝ առնիթար պահելով զիւր շահս։

† **Désinviter** (դեզինվիթէ) բ. ն. ասս Déprier։

Désinvoiture (դեզինվուատիւր) ե. էթ. Շարժուածք վոյիւրէ. վոյիչութիւն։

Désir (դեզիր. լատ. ամանց **Desir**, դէսիր) ե. ար. Անձուկ. ցանկութիւն. առնչանք. փափագանք. բաղձանք։ — vif, ardent, extrême. Le — de plaire. Brûler de —. Satisfaire son —, ses désirs։

Désirable (դեզիրապլ. լատ. ամանց **Desirable**, դէսիրապլ) ած. ցանկալի. առնչալի. փափագելի. բաղձալի։ La santé est un bien très —։

Désirer (դեզիրէ. լատ. ամանց **Desirer**, դէսիրէ) բ. ն. Անձկանալ. ցանկանալ. առնչանալ. փափագել. բաղձալ։ — les richesses. — ardemment. Il y a longtemps que je désirais de vous rencontrer. Je désire le voir, amenez-le-moi. Ne laisser rien à —. Լինել կատարեալ, ամենակատար յիւրաքանչիւր առաքին։ Se faire —. (առ.) Ցանկրէն բառնալ, քաշիլ). (ընդ.)։ Ընդմանալ։ Je vous désire toutes sortes de prospérités։ Ցանկալ. ակն դնել. աչս արձակել։ Vous ne désirerez point la femme de votre prochain։

Désireux, euse (դեզիրէ, էօզ. լատ. ամանց **Desireux, euse**, դէսիրէ, էօզ) ած. Ցանկացող։ — de gloire։

Désistement (դեզիսթէման) ե. ար. Ի բաց կալն (ի գատաստանագրութենէ, ի բողոքոյ). *Յետակացութիւն։

Désister (se) (ը դեզիսթէ) բ. ա. Ի բաց կալ. Հրաժարիլ։ Se — d'une plainte, d'un appel։

† **Desman** (դեսման) ե. ար. Անասուն ինչ միջատակեր երկոյթագի ար կերպ ի գետակերս. *դեսման։

† **Desmographie** (դեսմոկրաֆի) ե. էթ. Նկարագիր կապոց [ligament] մարմնոյ. *կապագրութիւն։

Désobéir (դեզոպէիր) բ. չ. ա. Անհնազանդ լինել. անհնազանդել։ — au prince, à ses parents։ ‖ 2. Անցանել (զօրինաց, զպատուիրանաւս). առաւնգանիլ։ — à la loi, à un commandement։

Désobéissance (դեզոպէիսան) ե. էթ. Անհնազանդութիւն. անլսողութիւն. առաւնգանութիւն։ — au prince, à la loi։

Désobéissant, ante (դեզոպէիսան, անթ) ած. Անհնազանդ. անլսող. անհպատ։ Fils —։

Désobligeamment (դեզոպլիժաման) ած. Ցմարգութեամբ։

Désobligeance (դեզոպլիժանս) ե. էթ. Ցմարգութիւն. չինախանութիւն։ Il est d'une — extrême։

Désobligeant, ante (դեզոպլիժան, անթ) ած. Ցմարդի։ Un homme —. Il lui a fait une réponse désobligeante։

Désobligeante (դեզոպլիժանթ) ե. էթ. Ագգ ինչ անձուկ կառաց վասն երկուց։

Désobliger (դեզոպլիժէ) բ. ն. Ընդղել, վշտացուցանել զոմիսա ուրուք։ Il m'a fort désobligé. Vous me désobligeriez beaucoup en n'acceptant pas։

Désobstruant, ante (դեզոպտրուան, անթ) } ած.
Désobstructif, ive (դեզոպտրուքթիֆ, իվ) }
*Բացողական (գեղ)։ Վարի և իրր ե. ար.

Désobstruer (դեզոպտրուէ) բ. ն. Ի բաց բառնալ զխափանիչս (փողոցի, անցից), գխոչ և գխուփ։ — une rue։ ‖ 2. Բանալ (գխցկալ խոզովակս մարմնոյ). (իմ.)։

Désoccupation (դեզոքիւպասիոն) ե. էթ. Անգործութիւն. գաւառկութիւն. (խօսի)։

Désoccupé, ée (դեզոքիւպէ) ած. Անգործ. գաւառկ։ C'est un homme qu'on trouve rarement —. Mener une vie désoccupée։

† **Désoccuper (se)** (ը դեզոքիւպէ) բ. ա. Գաւառկանալ (ի հոգւոց)։ Il faut se — de tout autre soin que de...

Désœuvré, ée (դեզէվրէ) ած. և ե. Անգործ. գաւառկ. գաւառկակեաց. պարապուրդ։

Désœuvrement (դեզէվրման) ե. ար. Անգործութիւն. գաւառկութիւն։ Il passe sa vie dans le —։

Désolant, ante (դեզոլան, անթ) ած. 1. Յաւտակին. տրտմեցուցանող. թախծալից։ Une nouvelle désolante։ ‖ 2. Ի ժնդակ. Ձանձրալի։ Il se fait bien attendre; cela est —։ ‖ 3. Տաղտկալի. անբմբերելի. (ընդ.)։ Cet homme est —, avec ses vers։

Désolateur (դեզոլատէօր) ե. ար. 1. Աւերիչ. ապականիչ. (խօսի)։ Ce conquérant fut le — de l'Asie։ ‖ † 2. Ընդղիչ. վշտացուցիչ։

† = —, trice. ած. Աւերիչ. ապականիչ. աշխարհաւեր։ Un conquérant —. Des hordes désolatrices։

Désolation (դեզոլասիոն) ե. էթ. 1. Աւեր. աւերած. ապականութիւն։ Horrible —. La peste a causé une grande — dans ce pays. L'abomination de la —. առս l'Abomination։ ‖ 2. Անհնարին թախծութիւն. առաւիկ տրտմութիւն։ Toute cette famille est plongée dans la —։

Désolé, ée (դեզոլէ) անց. դերբ. 1. Աւերեալ. առապատուցեալ։ Une ville désolée par la peste։ ‖ 2. Մենատեալ. ամայի։ Un lieu —. "Que le monde voit peu de ces veuves dont parle saint Paul, qui, vraiment veuves

Digitized by Google

et désolées, s'ensevelissent, pour ainsi dire, elles-mêmes dans le tombeau de leurs époux!" Boss. *Anne de Gonz.* ‖ 2. Թախծեալ։ Il est — de cette perte։

Désoler (դեզոլե) բ. ն. 1. Ավերել, յուսահատ և յուսակտուրթիւն գործացանել. անապատ, աւերակ առնել։ — un pays, une province։ ‖ 2. Աբկանել յանհոգութիւն տրտմութիւն. վշտացուցանել յոյժ. առ մեծ հառաչանս ածել։ La mort de son ami le désole. La mauvaise conduite de son fils le désole։ ‖ 3. Աչխատասիրս, անհանգիստ առնել (զոք թախանձանօք). զկծեցուցանել. ձանձրել։ Les solliciteurs le désolent. Les mouches, les cousins nous désolaient։

— Se —. բ. միջ. Լինել ի մեծի տրտմութեան. վշտանալ յոյժ։ Il se désole nuit et jour. Sa mère se désolait de son absence։

† **Désopilant, ante** (դեզոբիլան, անդ) ած. Որ յանչսափ ծազր շարժէ. անհնարին ծազրաշարժ։

Désopilatif, ive (դեզոբիլատիֆ, իվ) ած. Բացիչ խցեալ անցից մարմնոյ (բժշ)։ [խցեալս մարմնոյ։

Désopilation (դեզոբիլասիոն) ս. իգ. Յանկարծ զանցս

Désopiler (դեզոբիլե) բ. ն. Յանկարծ զանցս խցեալս մարմնոյ։ — la rate. (ֆոլոբ. և ընդ.) Յանչսափ ծազր շարժել. մեծաձայն ծիծաղեցուցանել. զուարճացուցանել։ Cette scène burlesque nous a désopilé la rate։

Désordonné, ée (դեզորդոնե) ած. 1. Անկարգ։ Une maison désordonnée։ ‖ 2. Անչափ. ապարպայման. անհնարին. առատիկ։ Un appétit —. Des dépenses désordonnées։ ‖ 3. Անկարգ. խառնակեցիկ։ Mener une vie désordonnée։

Désordonnément (դեզորդոնեման) ս. 1. Անկարգաբար, անառակութեամբ (կեանք). (խոսի)։ ‖ 2. Առանց չափոյ (սիրել, վխտալ, զբօսորգութիւն). (խոսի)։

† **Désordonner** (դեզորդոնե) բ. ն. Վրդովել, վեր ի վայր առնել, եղծանել զկարգն։

Désordre (դեզորտր) ս. ած. 1. Անկարգութիւն. խառնակութիւն. չփոթութիւն։ Ses vêtements étaient en —. Voilà une chambre en grand —։ ‖ 2. Առատաձեռնութիւն. ատար։ Les troupes ont passé sans faire aucun —։ ‖ 3. Ցմղձ, ամբոխուածն (մասց)։ Le — de son esprit, de ses idées. Il a l'esprit en —։ ‖ 4. Ցմղձ. խառնուածութիւն. չփոթք. չփոթութիւն. ազմուկ։ De graves désordres éclatèrent dans cette province։ ‖ 5. Անկարգութիւն. անառակութիւն։ Il a toujours vécu dans le —. S'abandonner à toutes sortes de désordres։ ‖ 6. Անհարթութիւն, խանգարուածն (ի մարմնի)։

Désorganisateur, trice (դեզորկանիզատեր, տրիս) ած. 1. Խանգարիչ յօրինուածոյ մարմնոյն. (ըստ բժշկաց)։ ‖ 2. (փոխ.) Խանգարիչ, եղծիչ, ապականիչ կարգաց, ընկերութեան, բարեկարգութեան։

Désorganisation (դեզորկանիզասիոն) ս. իգ. 1. Խանգարուածն (գործարանի իրիք մարմնոյ, ըստ բժշկաց)։ La — du poumon, du foie։ ‖ 2. (փոխ.) Խանգարուածն, եղծուածն, քակտուածն (կարգաց, կազմակերպութեան)։ La — de l'administration։

Désorganiser (դեզորկանիզե) բ. ն. 1. Խանգարել, եղծանել զյօրինուածուածութիւն գործարանաց մարմնոյ. (ըստ բժշկաց)։ Le cancer désorganise les tissus qu'il envahit։ ‖ 2. (փոխ.) Խանգարել զկազմակերպութիւնն։ — un service public։

— Se —. բ. միջ. Խանգարիլ յօրինուածութեան գործարանաց մարմնոյ, կամ փոխ. կազմակերպութեան (ընկերութեան)։

Désorienter (դեզորիանթե) բ. ն. 1. Տալ կորուսանել զարևելակողմն։ Nous étions sans boussole, la brume acheva de nous —։ ‖ 2. Մոլորեցուցանել։ Il croyait me —, en me conduisant par ces détours։ ‖ 3. (փոխ.) Խաւսիլ. չփոթել։ Il fait le savant; mais quand on le met sur quelque question un peu difficile, on le désoriente։

Désormais (դեզորմե) ս. Յայսմ հետէ. յայսմ հետէ յառաջ. առաջ յառաջ. յայսմ օրէ և անդր։ Soyons — plus sages։ [զգաստ։

† **Désorner** (դեզորնե) բ. ն. Զկրծուել, ի բաց հանել

Désossement (դեզոսման) ս. ած. Ի բաց հանելն զոսկերս (հատու, հնդկահատու). *ոսկրազերծութիւն։

Désosser (դեզոսե) բ. ն. Ի բաց հանել զոսկերս (հատու, նապաստակի, ձկան). *ոսկրազերծ առնել։ Un lièvre désossé. Նապաստակ ոսկրազերծ։

Désourdir (դեզուրտիր) բ. ն. Քակել զկիճեալն, զանհատածն. (խոսի)։ Pénélope désourdissait la nuit la toile qu'elle avait faite le jour։

Désoxydation (դեզոքսիտասիոն) ս. իգ. Ի բաց հանելն զթթուատծինն կամ զժանգն (մետաղի)։

Désoxyder (դեզոքսիտե) բ. ն. Ի բաց հանել ի մետաղոց զթթուատծինն բոլորովին կամ ի մասին։

Désoxygénation (դեզոքսիժենասիոն) ս. իգ. Ի բաց հանելն զթթուատծին ի խառնուատծոյ կամ ի բազադրութենե գոյացութեան իրիք։

Désoxygéner (դեզոքսիժենե) բ. ն. Ի բաց հանել զթթուատծին ի խառնուատծոյ կամ ի բազադրութենե գոյացութեան իրիք։ On désoxyde les oxydes et les sels formés d'oxydes; mais on désoxygène les corps qui ne sont pas des oxydes, des sels, ou dans lesquels l'oxygène est en simple mélange et non en combinaison chimique։

† **Despotat** (դեսբոտա) ս. ած. Իշխանութիւն, երկիր գեսպոտի, կոչմանակալի. *գեսպոտութիւն։

Despote (դեսբոտ) ս. ած. 1. Թագաւոր որ իշխէ ըստ կամս անձին և որթականաբար. գերիշխան (ա). բռնակալ. գազազ։ Les despotes de l'Asie։ ‖ 2. Կոչմանակալ (Աբրահիմ և Վլասիոց յառաջին ժամանակս աերութեան Տաճկաց). *գեսպոտ։

— Վկաս. (ա) "Մեր ամենայն երեսս գերիշխող ի քրիստոս, և ոչ մի արարած երես առնուլ. եթէ ծագերիշխին և քրիստոս երես հանուրդ մի ամենայն, ամենուն երկնի և հանուրդ բանիւնն խանգիր." Եզն. Բ. 55. — "Մեր էնանոնիան երես հանուրդ ոչ քրիստոս." անդ. Ը. 296։ Գերիշխ կամ գերիշխող ած է առ. Եղիշեայ կոչմանակալ կամ կոչմանակալ, թեզպետ և առաւելագոյնիցքն ի գերիշ բառէ, որ է կոչմանի. զի եղիշէ վասն իրը նոյնանշան գերիշխող և հանուրդ։ Despote ե յունականն Δεσπότης, որ ծագի ի առնակրիա բառիցն *dasa*, Գերիշ, կոչմանի, երկիր, և *patis*, Պետ։

Despotique (դեսբոտիք) ած. *Գերիշխանական. բռնաւորական. գազազական։ Autorité, gouvernement —։

Despotiquement (դեսբոտիքման) ս. *Գերիշխանաբար. գազազաբար։ Gouverner —։

Despotisme (դեսբոտիզմ) ս. ած. Աբծակ և անարգել իշխանութիւն. *գերիշխանութիւն. բռնակալութիւն. գազազութիւն։ Le — des souverains de l'Asie. Le — le plus tyrannique։ [զութիւն։

† **Despumation** (դեսբիւմասիոն) ս. իգ. *Փրփրացու-

Digitized by Google

† **Despumer** (դե-պիւ-մե) բ. ն. փրաղել, ի բաց մաքրել գիրփուր ըմպելեաց. *փրփրաքաղել։

Desquamation (դե-սքուա-մա-սիօն) ե. եզ. Անկաւած մն, բաժանուած վերնամորթ [épiderme] ի կեղևանա կեղևանաւ։

† **Dessaboté, ée** (դե-սա-պօթե) ած. Որոյ սմբակն թափեալ է (երիվար). *սմբակաթափ։

Dessaisir (se) (սը դե-սե-զիր) բ. ա. թողուլ յոյլ ոք. առ այլուս. Տանել ըստ ձեռս։

Dessaisissement (դե-սե-զի-սման) ե. ար. թողուլն յոյլ ոք. Տանելն ի ձեռաց։

Dessaisonner (դե-սէզնե) բ. ն. Ոչ մշակել կամ ոչ սերմանել ըստ ժամանակի։

Dessalé, ée (դե-լե) ած. գերբ. 1. Որոյ ի բաց պարզեալ է ազուխտիւնն. *աղաթափ։ Morue dessalée։ ‖ 2. (ֆիգ. և սով.) Աղու. Խորամանգ։ Un homme —։ Ցայս միտս վարի և իջր ե.

Dessaler (դե-լե) բ. ն. Ի բաց պարզել զաղի ճաշակս, զազուխտիւնն. *աղաթափել։ — des harengs. — une sauce trop salée. On dessale l'eau de mer en la distillant։

Dessangler (դե-սանգլե) բ. ն. Լուծանել զգօտի կամ զքաշկ (երիվարի, ջորւոյ)։ [յուգիչ։

Dessséchant, ante (դե-սէշան, շանդ) ած. Ցամաքեցուցանելի։

Dessséchement (դե-սէշ-ման) ե. ար. 1. Ցամաքեցուցանելն. ցամաքիլն. ցամաքութիւն. սարսատուն։ Le — d'un marais։ ‖ 2. Ցամաքութիւն, վատիլն (մարմնոյ)։

Dessécher (դե-սէյե) բ. ն. 1. Ցամաքեցուցանել. սարսատեցուցանել. ազատել (զճահիճս, զջրկէզս). չորացուցանել, գօսացուցանել (զասուկս)։ ‖ 2. Ցամաքեցուցանել, ծիւրեցուցանել (զմարմին)։

= Se —. բ. ա. Ցամաքիլ. չորանալ. գօսանալ։

Dessein (դե-սէն) ե. ար. 1. Մտագիր։ Le — d'un poème, d'une tragédie։ ‖ 2. Միտք. խորհուրդ. գիտաւորութիւն. գիտաւոն. առաջարկութիւն։ Avoir — de voyager. Être l'instrument des desseins de quelqu'un. Il y va avec —. Entreprendre quelque chose de — formé. Ձեռն արկանել յինչ խորհրդով։ Avoir des desseins sur . . . Մտադիրել։

= À —. գբ. ած. խորհրդով. գիտամբ. Ս. Հոգի։ Je l'ai fait à —. À — de lui parler. Որպէս զի խօսեցի ընդ նմա։ Ce qu'il en dit, c'est à — que vous en fassiez votre profit։ [գիտամբն։

Desseiler (դե-սէյլե) բ. ն. Ի բաց առնուլ, բառնալ

Desserre (դե-սէր) ե. եզ. Être dur à la —. Լինել կարկամ ի տալ. Խշշել օլմե։ (Որ և Être dur à la détente)։

Desserrer (դե-սէ-րե) բ. ն. Թուլացուցանել գործել. արձակել։ Cette ceinture vous serre trop, desserrez-la. — les dents. 1. Բառնալ զատամունս կամ զբերան ուրուք։ ‖ † 2. (ֆիգ. բ.) Խօսիլ։ — Ne pas — les dents. (ֆիգ. և ընդ.) Ոչ բառնալ զբերան. լուռ և անխի կալ։ — un coup de pied, un coup de fouet, un soufflet. (ֆիգ. և ընդ.) Հարկանել յանկարծակի և ուժգին ազգայի, խարազանաւ. ապտակ ածել։

Dessert (դե-սէր) ե. ար. 1. Վերջին մասն ընթրեաց յորում առաջի գնին պտուղք, միրգք, հաստակայք. ազանգեր։ Servir le —. Մատուցանել ազանգեր։ Manger une poire à *ում* pour son —. Assiettes de —։ ‖ 2. Ժամ առանգեր մատուցանելոյ, առաւելոյ. ազանգեր։ Il arriva au —։

Desserte (դե-սէրթ) ե. եզ. 1. Մնացորդք կերակրոց։ Donner la — aux pauvres։ ‖ 2. Պաշտօն քահանայի տեղապահի ժողովրդապետի կամ մատրանապետի։

Dessertir (դե-սէր-տիր) բ. ն. Ի բաց հանել ի ճանճակէ [chaton] զքար պատուանդան։

Desservant (դե-սէր-վան) ե. ար. Քահանայ առեղապահ ժողովրդապետի, մատրանապետի։

Desservir (դե-սէր-վիր) [Ծագեալ իբրև զ Servir.] բ. ն. 1. Բառնալ զսպասս սեղանոյ։ Desservez la table, *ամր* առնդիր Desservez։ ‖ 2. Ջարիս հատուցանել. Ընտել։ Il vous a desservi auprès d'un tel։ ‖ 3. Լինել զառեղ ժողովրդապետի, մատրանապետի։ — une cure։ ‖ 4. Բժշկել. (—ի. բանիլ)։ Cette diligence dessert toutes les localités des environs։

Dessiccatif, ive (դե-սիք-գիֆ, իվ) ած. Ցամաքեցուցիչ (դեղ, օծանելիք [onguent])։

= ե. ար. Ս. Ցամաքագեղ։ Un bon —։

Dessiccation (դե-սիք-սիօն) ե. եզ. Ցամաքեցուցանելն. չորացուցանելն։

Dessiller (դե-սիյլե) բ. ն. Անկատել, մեկնել զաչս անանուանս կցեալս։ (Գրի և Déciller)։ Ses paupières étaient tellement collées ensemble, qu'on a eu de la peine à les —. — les yeux de *ում* à quelqu'un. (ֆիգ.) Բանալ զաչս ուրուք. լուծանել, փարատել զպատրանան։

= Se —. բ. ա. Բառնալ (աչաց)։

Dessin (դե-սէն) ե. ար. 1. Պատկեր ծրագրեալ կամ պարսա, գրչաւ, վրձնաւ. ծրագիր. ծրագրութիւն։ — au crayon, à la plume, colorié. Des dessins de Raphaël, de Jules Romain։ ‖ 2. Արուեստ ծրագրելոյ. ծրագրութիւն։ Apprendre le —։ ‖ 3. Գծագրելն չորչորանակի (գկերպարանս, գբաղաքակութիւնս մարմնոյ). չորչագրութիւն։ — correct, exact. Le coloris de ces figures est bien entendu, mais le — n'en est pas correct։ ‖ 4. Նկար, նկարագերազանցութիւն (կերպասաց)։ Cette étoffe est d'un joli —. Le — d'un papier de tenture։ ‖ 5. Օրինակ. *յատակագիծ։ Le — d'un bâtiment, d'un jardin։

Dessinateur, † trice (դե-սինա-թէօր, դրիս) ե. Ծրագրիչ. ծրագրող։

Dessiner (դե-սինե) բ. ն. 1. Ծրագրել (կազապրով, գրչաւ, վրձնաւ) (ա)։ — une figure d'après nature. — un paysage։ ‖ 2. Գրաչ, քաշիկ երևեցուցանել (հանդերձից զարար կամ զձև մարմնոյ, զպայմանս անգամից)։ Un vêtement qui dessine bien les formes։

= բ. չ. 1. Ծրագրել։ — au crayon. L'art de —։ ‖ 2. Շուրջ գրել, գծագրել չորչորանակի (զբաղաքակութիւնս կերպասանաց կամ մարմնոյ ի նկարս)։ Ce peintre colorie mieux qu'il ne dessine։

= Se —. բ. ա. 1. Երևել, նկարիլ (առուերաց յորմն). Տպաւորանալ, երևել (լերին ի հեռատեսանէ)։ ‖ 2. Չափ բառնալ, ածել (բաղաքակութեանց մարմնոյ)։ Cette jeune personne a beaucoup grandi, les formes de sa taille commencent à se —։

= Վկաց. (ա) "Որոյ զպատկեր ինքնատիպ նախ էապրով Տրէր արուեստաւորն ի փայտէ, և ապա ծիրանաթոյր գոյիւ ներկեցոյցանի." Շիր. Մամ. [ջրաչոյ)։

A. **Dessoler** (դե-սօլե) բ. ն. Հատանել զներքան (ձիոյ, B. **Dessoler** (դե-սօլե) բ. ն. փափախել զկարգ ատրուց հերկելի երկրի։ [ծոյլն։

Dessouder (դե-սու-դե) բ. ն. Ետրգել, Տալել զմետ

† **Dessoufrer** (դե-սու-ֆրե) բ. ն. Ի բաց հանել զծծմբն։

Dessouler (դե-սու-լե) բ. ն. Սթափեցուցանել ի գինւոյ. (—ի.)։ La peur l'a dessoulé։

Digitized by Google

=բ. չ. որ և † Se — . բ. ա. Ա֊ափիլ ի գինւոյ, յորբուցանէ . զգաստանալ ի գինւոյ . ի֊ափիլ զգինի . (ա֊ ·) ·

Dessous (դէ֊ս֊) ſ. ի ներքոյ · Voyez sur la table, cherchez dessus et — . Mettre — . Զգեանել, յերկիր կոծանել զոք ի կռուի · Sens dessus — . տես ի Sens ·

— Là- — . գբ. ա. Ընդ տվաւ ·

— Ci- — . գբ. ա. ած ի ներքոյ . ընդ տվաւ . (վարի ի տապանագիրս) · Ci- — gît un tel · ‖ 2. ցառաջագէմ կոյս (ճառի) . եւ յառաջ կոյս . յառաջիկայոգ . խոնարհագոյն . ի ներքոյ · Comme on le verra ci- — ·

— En — . գբ. ա. ի խոնարհս. ի ներքս. ի ներքոյ կոզմանէ · Un pain brûlé en — . Regarder en — . Հայել առանց ամբառնալոյ զաչս . Հայել ի կոզմանէ ·

— Par- — . գբ. ա. ի ներքոյ կոզմանէ. (ա֊. տակի կոզմէն) · Il le prit par- — ·

— Par- — . նխ . ի ներքոյ (Հանգերձից) . ընդ (տեզանով) ·

— Au- — . գբ. ա. ի վայր . ի խոնարհ կոյս . ի խոնարհ · Notre village est situé près du pont; le vôtre est bien au- — . Les enfants de l'âge de deux ans et au- — . Ա֊անիկս յերկեմնից և ի խոնարհ, ի խոնճ ·

— Au- — de. նխ. ա. ի վայր, ի խոնարհ քան զ . . . Être assis au- — de quelqu'un. Au- — du genou, du sein. Le thermomètre est au- — de zéro ·

— De — . գբ. ա. Vêtement de — . Ներքին հանգերձ . ներքնազգեստ . առօրնակ ·

— նխ. Ընդ (տեղով) · J'ai cherché inutilement dessus et — le lit. De — la table. ի ներքս առ ի տեզանոյն . ներքս առ ի տեզանոյն · De — terre. ի ներքս առ յերկրէ ·

= է. ս. Առօրեայ, ներքին, խոնարհագոյն կոզմն · Le — d'une table, d'une étoffe. Le — est plus beau que le dessus. Le — des cartes. տես ի Carte, 3. Avoir le — . (է֊ւ֊բ ·) Ընկուն լինել . ի պատուհասէն մնասնիլ ·

Dessus (դէ֊ւ֊) ſ. ի վերոյ . ի վերոյ · Ce qui est sous la table, mettez-le — . Jetez de l'eau — . Sens — dessous. տես ի Sens ·

— Là- — . գբ. ա. ի. ցայնր վերոյ · Mettez ce livre là- — · ‖ 2. (է֊ւ֊բ ·) Զայսմանէ . առ այս · Que n'a-t-on pas écrit là- — ? "Mesurez là- — ce que vous devez au Seigneur." MASS. *Pet. Car. Respect.* Ա֊յսր չափեցէք զոր պատուիրէն առ Տէր · ‖ 3. Եւ անդէն . յետ այնորիկ · On lui déclara qu'il n'obtiendrait rien : là- — il se retira ·

— Ci- — . գբ. ա. Վերագոյն . ի վեր անդր · Voyez ce qui a été exposé ci- — ·

— En — . գբ. ա. ի վերոյ կոզմանէ . ի վերոյ · Cela est noir en —, et blanc en dessous · [par- — ·

— Par- — . գբ. ա. ի վերոյ . ի վերոյ · Il passa, il sauta

— Par- — . նխ. ա. ի. Զ(հանգերձիւք) . զ(յանկով) · Il porte un grand manteau par- — son habit. Il sauta par- — la haie · ‖ 2. (է֊ւ֊բ ·) Ա֊ատել . անդր իսկ · Je lui ai donné dix francs par- — ce que je lui devais. — En avoir par- — les yeux, la tête. ի. (է֊ւ֊բ . և ընդ ·) Լինել առատակացեալ կամ յատկացեալ իւիք · ‖ 3. Լինել զբազկեալ յոյժ . (ա֊. զբազմուհիք աչէք չկարենալ բանալ) ·

— Par- — tout. գբ. ա. ի վեր, նախ քան զամենայն ·

— Au- — . գբ. ա. ի վերոյ . ի վերոյ · Au- — étaient écrits ces mots. Les enfants de cinq ans et au- — . Ա֊անկոյ ի հնգամեայից և ի վեր ·

— Au- — de. նխ. ա. ի վեր քան զ . . . ի վերոյ · Au- — de la montagne. Au- — de la porte étaient écrits ces mots. Être au- — des faiblesses humaines. (է֊ւ֊բ ·) Ոչ ինչ մարդկօրէն ախտանալ · Cela est au- — de ses forces. (է֊ւ֊բ ·) ի վեր, առաւել և այդ քան զկարր նորա · Courage au- — des périls. Ա֊առաքի, անհնարին քաջութիւն · Être au- — de l'opinion. Ոչ ինչ փոյթ ունել զկարծեաց այլոց · Être au- — du vent. (է֊ւ֊բ ·) Լինել յամրի . ոչ ինչ երկնչել · † Venir au- — de. ի գլուխ հանել . վճարել ·

— De — . նխ . ց(երեսաց) . ի(սեղանոյ) ·

= է. ս. գ. Վերին մասն . վերնակազմն . երեսք · Le — est plus beau que le dessous · ‖ 2. Վերին յարկ, գտսխան · ‖ 3. Մածկոյթ (սեղանոյ) · ‖ 4. երեսագիր, վերագրութիւն (նամակի) . *Հասցէ · Mettre le — à une lettre ·

— Avoir, gagner, prendre le — . (է֊ւ֊բ ·) Շահիլ . յաղթել . գեր ի վերոյ լինել . գլխել . զօրանալ ·

Destin (դ֊ւ֊ն) է. ս. գ. Ճակատագիր . բախտ . բաշխք . բաշխք բախտից . բախտաբաշխ հրամանք . կարեալ հրամանք . խմորմին · Les arrêts du — . Eusèbe nous a conservé un long fragment de l'ouvrage où Bardesane combattait le destin ou la fatalité · ‖ 2. Բախտ . վիճակ · On ne peut fuir son — . C'est le — des grands hommes · ‖ 3. կեանք . (ի բնասղծ .) · Il a terminé son —, ses destins. Trancher, abréger le — de quelqu'un ·

Destinataire (դ֊ւ֊ն֊ա֊ր֊) է. Ա֊ր յուղարկի նամակ կամ վաճառ ինչ ·

Destination (դ֊ւ֊ն֊ա֊ցիւն) է. իգ. գ. կարգաւճ . որոշումն . առհմանումն · La — de l'homme ici-bas · ‖ 2. Յառհմանել, նկատակալ, ժամադրեալ, ժամադիր տեղի · Partir pour sa — . Arriver à — . Հասանել ի տեղի իւր ·

Destinée (դ֊ւ֊ն֊է) է. իգ. գ. Ճակատագիր . բախտ . խմորմին · Être soumis à la — · ‖ 2. Բախտ . վիճակ · S'abandonner à sa — · ‖ 3. կեանք . (ի բնասղծ .) · Finir sa — . Վճարել զկեանս . լուծանել զկեանս իւր . մեռանել · Trancher la — de quelqu'un. Ա֊րկանել զոք ի կենաց, յարեւէ . ազանանել ·

Destiner (դ֊ւ֊ն֊է) բ. ն. գ. կարգել . առհմանել · Savons-nous à quoi le ciel nous destine ? Il a destiné cet argent aux կամ pour les pauvres. Destiné à l'immortalité. Ճակատագրեալ յանմահութիւն · ‖ 2. Պատրաստել. պահել (ուխտ վարձս, հատուցմունս) · Le prix qui vous est destiné. Վարձք որ ձեզ, որ կան ձեզ, որ կան և պահին, որ պատրաստեալ պահին ձեզ · Il était destiné à périr de cette manière. Պահեալ կայր նմա մեռանել զայս օրինակ · [առնել ինչ ·

† — de faire quelque chose · Հաստատել, գնել ի մասն

Destituable (դ֊ւ֊ս֊տ֊ի֊ւ֊ա֊բ֊լ) ած. Զոր մերթ է ընկենուլ (ի պատուոյն, յաստիճանէն) . ընկենելի ·

Destituer (դ֊ւ֊ս֊տ֊ի֊ւ֊է) բ. ն. գ. Հանել, ընկենուլ, մերժել, լուծանել զոք (յիշխանութենէ) . փոխել զոք (ի գործոյն, ի պաշտաման) . *պաշտօնընկէց, *բարձընկէց առնել · On l'a destitué de son emploi · ‖ 2. Մերկացուցանել . ի֊ափուր առնել · Un homme destitué de tout secours. Ա֊յր ամենայն յօգնականութենէ · Une crainte destituée de fondement. Ա֊ին, անատ, անհիմն երկիւղ ·

Destitution (դ֊ւ֊ս֊տ֊ի֊ւ֊ցիւն) է. իգ. Ընկենուլն զոք, մերժիլն (ի պաշտաման) . *պաշտօնընկենցութիւն . *բարձընկենութիւն · [պատերազմիկ · (զ.) ·

Destrier (դ֊ւ֊ս֊տ֊ր֊իէ) է. ս. գ. երիվար ասպնմատուս,

Destructeur, †trice (դ֊ւ֊ս֊տ֊ր֊ու֊կ֊տ֊էօ֊ր, ս֊տ֊ր֊իս) ած. և է. Ապականիչ . աւերիչ . կործանիչ · Fléau — . Un animal — . Les Grecs furent les destructeurs de Troie ·

Destructif, ive (դ֊ւ֊ս֊տ֊ր֊ու֊կ֊տ֊իֆ, իվ) ած. Ապակա֊

Digitized by Google

նիչ. եղծիչ. խանգարիչ։ Principe — . Doctrine destructive de toute morale։

Destruction (դէս-դ-է-ծիւն) ե. եչ. ն. Ա. եր. կործանումն։ La — de Carthage, du temple de Jérusalem։ ‖ 2. (է-ս-բ.) Ջնջումն. բնաւրդի բարձումն։ La — d'une famille, d'un empire, de l'hérésie։

Désuétude (դէս-ե-է-ու) ե. եչ. խափանումն (սովորութեան, օրինաց)։ Cette loi est tombée en — ։

Désunion (դէս-ունիւն) ե. եչ. ն. Զատումն. քարքաշումն (տիրատակաց)։ ‖ 2. Բաժանումն. անջատումն։ La — de deux cures։ ‖ 3. (է-ս-բ.) Բաժին. երկպատակութիւն. պառակտութիւն. անմիաբանութիւն։ C'est lui qui a mis la — dans cette famille։

Désunir (դէս-ունի-) բ. ն. ն. Զատել. քակել. անջատել։ ‖ 2. (է-ս-բ.) երկպատակել. պառակտել. երկփեղկել. բաժանել։ C'est l'intérêt qui unit et désunit les princes։

= Se — . բ. ա. Զատիլ, ճեղքիլ, ի միմեանց։

† **Désusité, ée** (դէս-ուիթ) ած. Խափանեալ (սովորութիւն, բառ.)։

Détaché, ée (դէթ-ի) անց. գերբ. ն. Ա. բաժանեալ. բաժանեալ։ ‖ 2. Ազատ. Հառաջկոիր։ Un recueil de pièces détachées. Pensées détachées։ ‖ 3. Անջատեալ. մեկնեալ. քակեալ։ "Vous êtes trop — des richesses pour . . ." ՖԷՆ. *Tél.* VI. ‖ 4. Մեկնեալ, տգաստ (ի կարեաց, յերկրաւորաց)։

— Pièces détachées, forts détachés. Անջատ մասնաբաժինք (որ գաստիճանք են ի գլխաւոր բերդէն)։

Détachement (դէթ-աչ-մ) ե. ար. ն. Անջատումն, հեռանալն, տգաստ լինել (ի շահուց անձին, ի կարեաց, յաշխարհէ)։ ‖ 2. Գունդ զօրաց անջատելոց ի բանակ բանակէն և առաքելոց ի գործ ինչ մասնաւոր. Ջոկատ։ Envoyer un — d'infanterie, de cavalerie à la découverte։

A. **Détacher** (դէթ-ի) բ. ն. ի բաց պարզել զտգան, զբիծս։

B. **Détacher** (դէթ-ի) բ. ն. ն. Ա. բաժակել, լուծանել ի կապանաց։ — un forçat, un chien։ ‖ 2. կորզել. ի բաց առնուլ, բառնալ. (պտ. փրցնել)։ — un fruit de l'arbre. — un tableau. — ses yeux d'un objet. (է-ս-բ.) Անջատել, մեկնել զաչս իւր յիմէիք։ ‖ 3. Լուծանել. քակել։ — un ruban, une jarretière։ ‖ 4. Անջատել. մեկնել. զատուցանել։ Détachez vos bras du corps։ ‖ 5. Գայթակղ երեւեցուցանել (զաչերս մարմնոց ի նկարս). (պտ. գաւթս ցանքս քեցնել)։ Ce peintre ne sait pas — ses figures։ ‖ 6. (է-ս-բ.) Անջատել, մեկնել, քեցնել, հեռացուցանել (ի բանակէն, ի սիրոյ աշխարհի)։ ‖ 7. Ա. բաժակել զմասն ինչ զօրաց ի վերայ թշնամեաց. զօրաչատոյց առնել, լինել զօր հատանել։ On détacha mille hommes pour investir la place։ ‖ 8. Ա. բաժակել զկնի ուրուք. առաքել հետամուտս։ — des gendarmes contre quelqu'un։

— un soufflet. Ապտակ ածել յանկարծակի և ուժգնութեամբ. (ընդ.)։ — une ruade. Աքացել, կիցս ընկնուլ յանկարծակի և ուժգնութեամբ. (ընդ.)։

= Se — . բ. ա. ն. Անջատիլ. զերծանիլ. փրթանիլ։ Un clou, une épingle qui va se — . Un bloc énorme se détacha de la montagne։ ‖ 2. Ընդանալ. յայտնի լինել (կարմիր ծագկանց ի վերայ սեռութեան)։ ‖ 3. (է-ս-բ.) Անջատիլ, մեկնիլ, որոշիլ, հեռանալ (յուսիքէ, յաշխարհէ)։

† **Détacheur** (դէթ-իչ-ու) ե. ար. Բծաչան. Կերտաչան։

Détail (դէթ-այլ) ե. ար. ն. Բաժանումն ի մասունս մասունս։ Le — d'un quartier de viande։ ‖ 2. Պատ մասն, առ առեալ առեալ վաճառելն։ Ce marchand en gros fait aussi le — . Magasin de — ։ ‖ 3. Պատրաստեան հաշիւ. Մանրամասնութիւն։ Les détails d'un compte։ ‖ 4. Պատ մասնաւորութիւն (գիտից կամ իրաց ինչ). առանձինն, մասնաւորապէս գէպք. Մանրամասնութիւն. Մանրամասնաբանութիւն։ Les détails de ce procès excitent la curiosité. Descendre dans le — . Պատիլ ի մանաւանդ իջանել. քննել մանրամասնապէս։ Il descend aux moindres, aux plus petits détails de l'administration։ ‖ 5. Պատրաստեալ, գոյգն իրք. Մանրամասնութիւն։ Il a l'esprit de — . C'est un homme de — ։ ‖ 6. Պատրաստութիւն (ի մասնաւորագրութեան, ի ճարտարապետութեան)։ Exceller dans les détails. Des beautés de — ։

= En — . դր. ա. ն. Պատ մասն, առ առեալ առեալ, փոքրաչափ (ա) (վաճառել)։ Débiter en — . Vente en — . Vendre en gros et en — . Վաճառել մեծաւ և փոքրաւ։ Marchand en gros et en — . Վաճառական մեծի և փոքրաւ։ ‖ 2. (է-ս-բ.) Ըստ մասանց, մասնաւորապէս, մասնաւորել, մինչ ի մանաւանդ իջանելով, մանր (պատմել, գրել). մանրապատում (գրել)։ Il nous a raconté le fait en — ։ (Յայս միտս ասի եւս Avec —).

= ՎԱՍՑ. (ա) "Եւ այր ի-նիցէ ի՞ և բանըզս փեխ և ծախի՞, և այլոքի՞ զինել խօրչ բանըզսյն, և իրէսս ետալի՞. ինձս ինդ փեխ և ծախի՞." Վ.Հ. ք. 254. ո թղթ.

Détaillant (դէթ-այլ-ան) անց. և ե. ար. Պատրաստ վաճառա։

Détailler (դէթ-այլե) բ. ն. ն. Պատ մանր հատանել. յօշել։ — un bœuf à la boucherie։ ‖ 2. Պատ մասն, փոքրաչափ վաճառել։ Les épiciers détaillent les denrées qu'ils ont achetées en gros։ ‖ 3. Պատմել ըստ մասանց, մանրապատմաբար, մի ըստ միոջէ. մանրապատում առնել։ Il nous a détaillé toute l'histoire։

Détailleur (դէթ-այլեօ-ր) ե. ար. (վճ.) տես Détaillant։

† **Détailliste** (դէթ-այլիս-թ) ե. ար. Պատանեցեալ մանրապատում։ [ճառս։

Détalage (դէթ-ալ-ժ) ե. ար. Ջաղվիլն, ծրարիլն զվաճառս։

Détaler (դէթ-ալե) բ. ն. Ջաղվիլ, ծրարիլ զվաճառս։ On détale ces marchandises tous les soirs։

= բ. չ. ն. (է-ս-բ. և ա-ձ.) Խոյս առալ վաղվաղակի և յոյժ կամաց. ի փախուստ ամենապարիկ. արագանալ։ Quand il m'aperçut, il détala bien vite։ ‖ † 2. Թափիլ, երագս ընթանալ (երիվարի)։

Détalinguer (դէթ-ալինկ) բ. չ. ի բաց առնուլ զպարան խարտիճ հատաց։ Le capitaine ordonna de — ։

† **Détaper** (դէթ-ափե) բ. ն. Բանալ զերեսան գնգընկեցաց։

Déteindre (դէթէնտր-է) բ. ն. եղծանիլ զգոյն. Գունատափ առնել. Գունաթափիլ։ Le soleil déteint toutes les couleurs։

= բ. չ. ար և Se — . բ. ա. Թափիլ գունոյ. ի բաց Թքանել զգոյնն. ապականիլ. գունատիլ. Գունաթափ լինել։

Dételer (դէթէ-լ-ե) [Je dételle. Je détellerai.] բ. ն. ի բաց արձակել (ի կառաց՝ զերիվարս, յարօրայ՝ զեզինս). լուծանել։

= ՎԱՍՑ. "Իբրև չէ սմանս չէս հանգիստ նահապետ-ինան է ետուսն է ի բաց արձակել." Նահ. կազմ. ժե։

Détendre (դէթէնտր-է) [Ծնորդի իրրև qTendre.] բ. ն. ն. Թուլացուցանել (զլար ազեղան, զչաման պրկեալ)։ Il faut quelquefois — l'arc. (է-ս-բ.) Զհաղ է երբեմն երբեմն Թուլացուցանել զազեղն (ա)։ Se — l'esprit, — son esprit. (է-ս-բ.) Հանգիստ առնել, դադ, ազի առնուլ ի մտաւորական

Digitized by Google

վատաւակաց · արծաթծիլ յաշխատութենէ մնաց · հանգչիլ · (որ և se Débander l'esprit) · ‖ 2. ի բաց բառնալ, ժողովիլ (զբաշխած [tapisserie], զվրանս բառնալիք) · ‖ 3. Միւրիացաւ ցանիլ (զանիւրակ ի վարագուրաց, ի սրահաց, յանկողնից) · [թափիլ ·

= Se —. բ. ա. Թուլանալ (լարի ազեղան) · Ս. լարս. = Վեցե. (և) "Եթէ սրտաթիլ տան գլխին լուծին վիշտն, կ'ելլելիք հիվանդ. պիտոյ ի երեխեն երեխեն տալ նոցա խոյլ" Վ. Հ. բ. 118 ·

Détenir (տէթընիր) [լատ. բերդի զTenir.] բ. ն. 1. Գրաւել, առ խը առնիլ (զայլոց առացուածս) · — le bien d'autrui · ‖ 2. Ա. խը առնիլ զոք բանի. արգելուլ · ‖ 3. Բանտարգել առնիլ. արկանիլ ի կալանս. գնել ի պահեստս ·

Détente (տէթանթ) ե. իե. 1. Բիլիակ բոխոցի [batterie] հրացանից · *Ձգան · Presser la —. Le pistolet est armé, ne touchez pas à la —, le coup partirait · ‖ 2. Ա. բռնակիկն, թուլացուցանիչն զձգան հրացանի · Fusil aisé à la —. Հրացան *գիւրաձգիկ · Fusil dur à la —. Հրացան *կարծրաձգիկ, *դժուաւրաձգիկ · — Être dur à la —. (էթր. և ած.) Լինիլ կարկամ ի տալ. իշխել օլմէ · (որ և Être dur à la desserre) ·

Détenteur, trice (տէթանթէօր, թրիս) ե. Սեպհական. պահօղ · Légitime, injuste — ·

Détention (տէթանսիո) ե. իե. 1. Ունելի, պահելի առ խը · La — d'une somme, d'un bien · ‖ 2. կալանաւորութիւն. կալանք. բանտարգելութիւն · — préventive, arbitraire · [բանտապահ ·

Détenu (տէթընիւ) ե. ս. Ա. բռնելոցիան. կալանաւոր ·

Détergent, ente (տէթէրժան, անթ) ած. տես Détersif · [plaie ·

Déterger (տէթէրժէ) բ. ն. Մաքրել. սրբել · — une

Détérioration (տէթէրիօրասիո) ե. իե. Խանգարութիւն · Tout locataire est responsable des détériorations faites durant son bail · [կանիլ ·

Détériorer (տէթէրիօրէ) բ. ն. Խանգարել. ապականիլ · = Se —. բ. ա. Խանգարիլ · Cette maison se détériore ·

Déterminable (տէթէրմինապլ) ած. Զոր սահմանի գառանիլ կամ իմանալ ճշգրտիւ · Une quantité — ·

Déterminant, ante (տէթէրմինան, անթ) ած. Հաւանեցուցիչ. յորդորիչ · Ce motif est — ·

Déterminatif, ive (տէթէրմինաթիֆ, իվ) ած. Ցատկացուցիչ. (լատ քերականաց) · Օրինակ իմն յայտ բան La lumière du soleil, Լոյս արեգական, soleil և յատկացուցիչ lumière բառք · Adjectif — · Ա. մարի և իրք ե. ս. Un mot et son — ·

Détermination (տէթէրմինասիո) ե. իե. 1. Սահմանելի, որոշելի զնկատագիր կամ զառանձնաւորութիւն (անկոյ իրիք կամ անասնոց) · ‖ 2. *Ցատկացուցանելի. (լատ քերականաց) · ‖ 3. Դնելի, հաստատելի ի մտի. որոշումն · Je n'attends que sa — · ‖ † 4. Համարձակութիւն. անվեհերութիւն · Il marcha avec — à l'assaut ·

Déterminé, ée (տէթէրմինէ) անց. գերբ. 1. Որոյ առհասարակ կամ հաստատեալ է նկատագիրն, առանձնաւորութիւնն (առանկ, անասուն) · Un genre de plantes — par les botanistes · ‖ 2. Սահմանեալ. որոշեալ. հաստատեալ · ‖ 3. Ա. ծեալ. գրգեալ. շարժեալ · ‖ 4. Որ եւ գնալ է ի մտի. հաստատեալ · Bien — à ne pas céder · ‖ 5. Սատարիկ. անհնարին · Chasseur, buveur, joueur — · ‖ 6. Որ ուներ անդառնալի միտս (ի վտանգից, ի մեհուանէ) · Համարձակ. անվեհեր · խիզախ · Soldat — · = ե. ս. Չար · յաւակաս · Il ne faut pas le fâcher, c'est un — ·

Déterminément (տէթէրմինէման) ս. 1. Յայս յանդիման · ճշգիւ · Je vous ai marqué — ce qu'il y avait à faire · ‖ 2. Հաստատութեամբ. ամենայնիւ · Il l'a voulu — · ‖ 3. Անվեհեր. համարձակութեամբ · Les troupes allèrent — à l'assaut ·

Déterminer (տէթէրմինէ) բ. ն. 1. Սահմանել, հաստատել զնկատագիր, զառանձնաւորութիւն (առմիոց անդից կամ անասնոց) · ‖ 2. Գառանել, իմանալ, նշանակել ճշգրտիւ · — la distance qu'il y a du soleil à la terre. — une chose par le calcul · ‖ 3. Որոշել զնշանակութիւն բառի իրիք (լատ քերականաց) · *Յատկացուցանել · Օրինակ իմն յայտ բան Le livre de Pierre, Պատառանն Պետրոսի, de Pierre բառք յատկացուցանեն զնշանակութիւն livre բառի, զի մատեանն Պետրոսի է, և ոչ այլոց առարք · ‖ 4. Վճիռ հաստատել. վճռել. որոշել. հաստատել · C'est un point que l'Église a déterminé · ‖ 5. Ածել, գրգռել, շարժել, յորդորել, հաւանեցուցանել զոք առնել ինչ · C'est moi qui l'ai déterminé à cela. — de faire une chose. Դնել ի մտի առնել ինչ · Il a déterminé de rebâtir sa maison · ‖ 6. Պատճառք լինել. ներել · Les écarts de régime déterminent des maladies ·

= Se —. բ. ա. Դնել ինչ ի մտի. որոշել. հաստատել ·

Déterrer (տէթէրէ) բ. ն. 1. Ա. բառաքս հանել կամ պեղել (գերեզմանեայն ընդ հազով) · ընդելուզանիլ · — un trésor, une statue antique · ‖ 2. Ա. բառաքս հանել զգէն ի գերեզմանէ · բրել ի գերեզմանէ զերազարկն (և) · Sur le bruit que cet homme était mort par le poison, on l'a déterré · ‖ 3. (էթր.) Գառանել. հանել. յայտնել ·

= Վեցե. (և) "Զոսկերս քոյին ի գերեզմանաց անտի բրեցից, հան, յայտնեցին ընձեզ." Կոչ. Ընծ. բ. 24-25. — "Մինչև ոչոխեր անտի հարցն բրեցց ի գերեզմանաց." Խոր. Գ. ԽԳ. — "Զքաշվալն բրել ես յոսկոս ցամաքեցոցանել." Մխ. Եբեմ.

† **Déterreur** (տէթէրէօր) ե. ս. 1. Որ բրէ ի գերեզմանաց զդիակունս առ ի վտանգելոյ բժշկից (յԱնգղիա). գերեզմանականիկ. դիակող · ‖ 2. (էթր.) Գտիչ. գտակ. յայտնիչ ·

Détersif, ive (տէթէրսիֆ, իվ) ած. Մաքրիչ վիրաց (դեղ) · Վարի և իրք ե. ս. Un bon — ·

† **Détersion** (տէթէրսիո) ե. իե. Մաքրելի զվէրս ·

Détestable (տէթէսթապլ) ած. 1. Գարշելի. չարաշուք · Un crime — · C'est un homme — · ‖ 2. Ցած յոյժ. (ընթ.) · Le temps est —. Du vin — ·

Détestablement (տէթէսթապլման) ս. Ցած յոյժ. չարաչար · (ընթ.) · Chanter, écrire — ·

Détestation (տէթէսթասիո) ե. իե. Գարշելի. գարշանք. գարշութիւն. խորշանք · La — du péché ·

Détester (տէթէսթէ) բ. ն. Հայհոյել. երդնուլ · Ne faire que jurer et — ·

= բ. ն. 1. Խորշիլ մերժել, խորշիլ գարշիլ (յանմեքէ, յիմեքէ) · L'ingratitude de cet homme fait qu'on le déteste. — ses péchés, son crime. Les Égyptiens détestaient tous les pasteurs de brebis. Գարշելի էր Եգիպտացոց ամենայն հովիւ խաշանց · ‖ 2. Ատել չարաչար · Je déteste l'hiver ·

= Se —. բ. ա. Գարշիլ յանձնէ իւրմէ ·

Détirer (տէթիրէ) բ. ն. Ձգել երկայնել, պարզել. ձգանել ·

† = Se —. բ. ա. Ձգիլ (ի յօթանջելէն) · (ընթ.) ·

Digitized by Google

† **Détiser** (դէթիզէ) բ. ն. ի բաց առնուլ զխանձոյս ի հրոյ։ [առածն։

Détisser (դէթիսէ) բ. ն. գործել, լուծանել զկիսեալ։

Détonant, ante (դէթոնան, անթ) ած. Որ ճայթէ շառաչմամբ. *ճայթական։ Substance détonante։

Détonation (դէթոնասիոն) է. իգ. ճայթելն շառաչմամբ (վառօդոյ). բոմբիւն։ Une forte —. Le bruit d'une —։

Détoner (դէթոնէ) բ. ն. ճայթել շառաչմամբ. *բոմբիլ։ Faire — de la poudre։

Détonner (դէթոնէ) բ. ն. ն. Զարտաւզիլ յուզիլ ձայնէ երգոյն. երգել ձախ ձայնիւ։ Il a l'oreille juste, il entend bien quand on détonne։ ‖ Ած. (է.խօսք.) Անպատկան, անյարմար լինել։

Détordre (դէթօրտր) [լծորդի իբրև զTordre.] բ. ն. Գործել զգալարումն. բանալ։ Détordez ce linge pour l'étendre. Se — le pied, le poignet. Գալարել, ճմլել զիւր ոտն, զդաստակն. (ղ. այժմ ասի se Fouler le pied, le poignet)։

= Se —. բ. ա. Գործիլ (գալարիլոյն)։ Ce fil se détord։

Détorquer (դէթօրկէ) բ. ն. կամակորել, ծռամտել, խեղաթիւրել, բանագործել (զբանս)։

Détors, orse (դէթօր, օրս) ած. Գործեալ, քաշկեալ, լուծեալ ի գալարմանէ կամ յոլորածոյ. *ոլորտ։

† **Détorse** (դէթօրս) է. իգ. (ղ.) տես Entorse, Foulure։

Détortiller (դէթօրթիյէ) բ. ն. Գործել, լուծանել զգալարեալն։

† **Détouper** (դէթուբէ) բ. ն. ի բաց առնուլ զխցան ծակոյ։ — ses oreilles. (է.խօսք.) Ունկնդիր լինել մտազբաղիւրեամբ։ — des terres. Խոել զփուշս անգոց։

† **Détoupillonner** (դէթուբիյոնէ) բ. ն. Գիշտել զաւելորդ ճիւղս (նարնջենեաց)։

Détour (դէթուր) է. ար. ն. Դարձուած. անկիւն (ճանապարհի, փողոցի)։ Le — de la rue. Il l'attendit à un —։ ‖ Շրջան. մանուածապատ շրջան։ La rivière fait là un —, fait plusieurs détours։ ‖ Ճանապարհ բազմամանուածոյ ընդ որ գժուարին է գնալ. ծռամտութիւն, կամակոր շաւիղք. մանուածապատ շրջանք։ Il connaît tous les détours de ce bois. Les détours du cœur. (է.խօսք.) Խորշք և ծածուկք սրտի։ ‖ Խոտոր, խոտորնակ, երկայն ճանապարհ։ N'allez pas par là, vous prenez un trop grand —. Prendre des détours. (է.խօսք.) Պատատիլ զերկայն ճանապարհս։ Pourquoi tant de détours? parlez-moi franchement. Ա՛ա խմ՛ այդ պատ ի պատոյ բանիք խօսեցարուք հանդարտակ։ ‖ Ած. (է.խօսք.) Հնարք. հնարս գիտութիւն։ Le — est fin. Voilà un — que je n'avais point prévu. Être sans —. Սիրտ անմանկ ունել. լինել անկիրթ, անխորհուրդ։

Détourné, ée (դէթուրնէ) անց. դերբ. ն. Հեռացեալ. խոտորեալ (ի ճանապարհէ)։ ‖ Զարտուղի. ապականացեալ (ճանապարհ)։ ‖ Ած. (է.խօսք.) խոտոր. կողմնակի. *անուղղակի։ Il prit, il employa des voies détournées, des moyens détournés. Reproche —. Sens —։

Détournement (դէթուրնըման) է. ար. † ն. Ի մի կողմն դարձուցանելն, շրջելն։ — de tête։ ‖ Ած. Ի բաց բառնալն նենգաւորեամբ. խորէն։ — de fonds, de titres։

Détourner (դէթուրնէ) բ. ն. ն. Խոտորեցուցանել. գարձուցանել. հեռացուցանել։ — quelqu'un de son chemin. — un coup։ ‖ Ած. Ընդ ա՛յլ շրջել՝ գարձուցանել (զգետ, զջուր) (ա). փոխել (զընթացս գեղոյ)։ — un ruisseau, le cours de l'eau. "Le commerce est comme certaines sources: si vous voulez — leur cours, vous les faites tarir." ՖԷՆ. *Tél.* III. ‖ Ած. Ի մի կողմն, ի մի կողմն, ի բաց գարձուցանել (զերեսս, զաչս). խոտորեցուցանել (զաչս, զլսեկիս)։ — son visage. Il détourna la tête pour ne pas me voir։ ‖ Ած. Ի բաց բառնալ նենգաւորեամբ. խորել։ On l'accuse d'avoir détourné ces fonds։ ‖ Ած. (է.խօսք.) խոտորեցուցանել. խիւրել։ — quelqu'un de la droite voie, et le pousser au mal։ ‖ Ած. (է.խօսք.) Գարձուցանել զոք (ի չարեաց). զաւածանել, ի բաց գարձուցանել զոք (ի խորհրդեներէն). շրջել (զմիտս սրտոյ)։ — du mal, du péché. Tâchez de le — de ce projet։ ‖ Ած. կամակորել, խեղաթիւրել, ծռամտաբար, սոսկանգիլ, բբեռնազբօսել (զբանս)։ — le sens d'un passage, d'une loi։

= բ. ն. խոտորիլ. գառանալ։ Quand vous serez arrivé à une croix, détournez à gauche։

= Se —. բ. ա. ն. խոտորիլ (ի ճանապարհէ, և է.խօսք. ի չարեաց). խիւրիլ (յուժիքէ). խուսափիլ. խոյս տալ։ ‖ Ած. ի բաց գարձուցանել զերեսս։ Elle se détournait, afin qu'on ne pût la voir։ ‖ Ած. Գառանալ (բարկութեան սրտոյ յուժիքէ)։ ‖ Ած. (է.խօսք.) կասեալ խափանիլ (յիբաց պարտուց). յրուանալ (յուժիքէ)։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Յանիրաւօրէն ընդ կրճել հրեալ սրբոյն Շուշանայ նահատակ... հարին զերեսս ընդ սա՛յլ աչիցն դիեսն, և խորխին վրայն սրբոյն Շուշանայ." Բիւզ. Ե. խզ. 220. — "Ե՞ յորմա՛ ընդ սա՛յլ գարձուցանիցէ զնա (զերբն), գարչիլ պղծութիւրէ հեղոյս." Մխ. Գոշ. Ա.մակաբ. ճմա.

Détracter (դէթրաքթէ) բ. ն. և ն. Վատ ինչ ասել, վատ խօսել զուժիքէ. ազազատել։ — un homme illustre, la vertu. — de son prochain։

Détracteur (դէթրաքթէօր) է. ար. Ագազատիչ։ C'est un — d'Homère, des anciens։

= ած. ար. Ագազատիչ։ Un esprit —։

Détraction (դէթրաքսիոն) է. իգ. Ագազատանք. չարախօսութիւն։ La — contre le prochain։

Détranger (դէթրանժէ) բ. ն. Հալածել, խոտորել զանառաւնս ապականիչս պարտիցաց (օրինակ իմն գիտութեան)։

† **Détraquement** (դէթրաքմըման) է. ար. Խանգարումն. հզծումն։

Détraquer (դէթրաքէ) բ. ն. ն. Եղծանել (զբարձրաց ընթացս երկվորիւ)։ Celui qui a monté ce cheval l'a détraqué։ ‖ Խանգարել. հզծանել։ — une horloge, և է.խօսք. Cela lui a détraqué le cerveau, Cet aliment lui a détraqué l'estomac։

= Se —. բ. ա. Խանգարիլ. հզծանիլ։

Détrempe (դէթրանփ) է. իգ. ն. Ջրախառն ներկ. *ջրանկար։ Peindre en —. Mariage en —. (է.խօսք. և ընդ.) *Ագօրինաւոր հաղորդութիւն առն և կնոջ ընդ կերպարանաց ամուսնութեան. սուտ, կերպարանաւոր ամուսնութիւն։ ‖ Ընկոյզ ջրախառն երծանգոյզ. *ջրանկար։

A. **Détremper** (դէթրանփէ) բ. ն. կակղել, թանալ (ջրով, կամ այլմամբ). թրմել։ — de la chaux avec de l'eau, de la farine avec du lait, des œufs։

B. **Détremper** (դէթրանփէ) բ. ն. ի բաց բառնալ զմուխ պղպվատոյ՝ չղաղցուցանելով զայն ի կուր։

Détresse (դէթրես) է. իգ. ն. Անձկութիւն սրտի. անգոհութիւն։ Cris de —։ ‖ Տառապանք. խարտանք. վտանգ։ — Signal de —. Նշան որով ազգ առնեն նաւորդք եթէ կան ի վտանգի և խնդրեն օգնութիւն. Նշան տագնապութեան։

Digitized by Google

Détriment (տէթրիման) ի. ած. 1. Վնաս. ապիկ։ Grand —. Cela va, tourne à mon —. Il n'acquit tant de richesses qu'au — de sa réputation, de son honneur։ ‖ 2. Նշխար, Ջարդուփշուր (մարմնոց, խեցեաց). (իմ. այժմ յայս միտս ասի Détritus)։ [Հատած]։

† **Détriter** (տէթրիթէ) բ. ն. Ճմլիլ (ձիթապտուղս, † **Détritoir** (տէթրիթուար) ի. ած. Ա. ձիթաճմլիչ ձիթապտղաց. Ս. ձիթապտղոց. Ս. ձիթահանգ։

Détritus (տէթրիթիս) ի. ած. Նշխարք, կտոր նշխարաց (անկից, քարանց)։

Détroit (տէթրուա) ի. ած. 1. Ձիւղ ծովու ընդ միջ երկուց ցամաքաց համ կղզեաց որ ոչ ինչ հեռի իցեն ի միմեանց համ ընդ միջ կղզւոյ և ցամաքի. նեղուց. կիրճ։ Le — de Gibraltar, de Magellan. Passer le —. Անցանել ընդ նեղուցն Մանիկեայ [Manche]։ ‖ 2. Անձուկ. կիրճ. հապան։ Le — des Thermopyles։ (Այժմ ասի Défilé)։ ‖ 3. (իմ.) տես District։

Détromper (տէթրոնպէ) բ. ն. Լուծանել, փարատել զպատրանս սրտից. Թափել ի մոլորութենէ։ Vous avez une opinion dont je veux vous —. Cette lettre le détrompa։ = Se —. բ. ած. Թափիլ ի պատրանաց։

Détrônement (տէթրոնման) ի. ած. Ընկենուլն, անկանիլն յաթոռոյ. *գահընկեցութիւն։

Détrôner (տէթրոնէ) բ. ն. 1. Ընկենուլ յաթոռոյ, ի թագաւորական իշխանութենէ. մերժել ի թագաւորութենէ. հանել ի սէրտութենէ. Թագընկէց, *գահընկէց առնել։ — un roi, un empereur. La révolution qui détrôna Jacques II. ‖ † 2. (է.խօս.) Ընկենուլ զոք ի յաւատ. նուազեցուցանել։ Cette dame, qui régnait dans les salons, a été détrônée par une beauté qui l'a éclipsée։

Détrousser (տէթրուսէ) բ. ն. 1. Ա. բանալ, ի վեր խլուցանել զհանդերձեալն, զհանդերձս։ — sa robe։ ‖ 2. (է.խօս. և ընդ.) Ա. ապտակել, կողոպտել, սեռ առնել (զանցաւոր, զսուգաս)։

Détrousseur (տէթրուսէօր) ի. ած. Հափշտակող. Ճանապարհակտուր. յիւրատակ. սպանող. (իմ.)։

Détruire (տէթրուիր) բ. ն. 1. Քակել, կործանել, փլուզանել, սրբել, սատակել (ա) (զշինուածս)։ — un palais, une forteresse, une église. Troie fut détruite de fond en comble par les Grecs։ ‖ 2. (է.խօս.) կործանել։ Les barbares ont détruit l'empire romain։ — եղծանել. ապականել։ Le temps détruit tout. L'âge détruit la beauté։ — Սատակել, Ընկճել (զանասունս վնասակարս)։ — les animaux nuisibles։ — կոտորել, ապականել (զզըրս)։ — une armée։ ‖ 3. (է.խօս.) կորսուանել զոք. արկանել ի կեղծս, ի մեծութենէ, յիշխանութենէ։

= Se —. բ. ած. 1. կործանիլ. սրբիլ։ Ces bâtiments se détruisent tous les jours, faute de réparations։ ‖ 2. եղծանիլ զմիմեանս. միմեանց սատակիլ (ր)։ ‖ 3. Ապանանիլ զանձն. անձին առնել. զբնաւրվին երթալ։ Le malheureux s'est détruit։

= վհած. (ա) "Ես նվա է ապրիլ Տէրն զփնտռի զլսլսան ըսրլ գնահատիչն չէ։ Ա.ստուած զվիրտահ, և նհան սրչնիչս զվիչ է գիշ նրչանին է նրչանիլ Տէրն զլսլսան յրս բնակիլ եր է նոս զվիչ." Ծնն. ժթ. 29. — "գնրիչնն, սր է Ա.գնապրչ գհրհան, է էյլերսիանց ապսպիչ." եւս. գիր. բ. = (ր) "Հոչսալ գիմանց են հող և ըսրլ, և գիմրչ ապսպին." բրս. վ.եգ. գ. 53։

Dette (տէթ) է. էէ. 1. Պարտք. պատիճ։ Contracter, faire des dettes. Être criblé de dettes. — véreuse. Dettes actives, passives, criardes. Payer, acquitter une —. Avouer une համ la —. Խոստովան լինել զպարտուն։ Avouer, confesser la —. (է.խօս. և ընդ.) Խոստովան լինել իբս ինչ զոր համեր ոք ծածկել։ Payer sa — à la nature համ la — de la nature. (է.խօս.) Զհատուցանել պարտուն հատուցանել զբնութեանն օրինաց (ա). երթալ զնամանս պարտ համանաց երկրի. մեռանիլ։ ‖ † 2. Բանս պարտպատճառ. (ա.խ. ծած)։ Il est à la —։

= վհած. (ա) "Թիւիր ե վհատուիս պարտն հատուցիր զինուիիան օրինաց, ասին չէտում տալուիիան մ ծայ ատ գէ յատիան." Ոսկ. ի Լուս. ճառ. Ա. Հ. Բ. 825. — "կատներ ին է.ան յատ Հ տան վերնէն է.ր նա զպարտս հատան հատացնիչն Տէրան." վ. Հ. Ա. 13։

Deuil (տէօյլ) է. ած. 1. Տրամութիւն մեծ (ընդ չար ինչ արկածս, ընդ մահ սիրելեաց). ատգ։ La perte de plusieurs navires, corps et biens, jeta ce port de mer dans le —. Plonger dans le —, mettre en —. Ցնատացանել զոք ի ատգ. Հատուցանել ատմեք ատգ։ ‖ 2. Հանդերձ ատգի. Թատիք։ S'habiller de —. Être en — de quelqu'un. Habit, voiture de —. Հանդերձ, կառք ատգի։ Prendre le —. Ա.գի Հանդերձ ատգանիլ. Թատիք զգենուլ. ի Թատիս Համառիլ. արշնաղգեատ լինել. ատգ առնուլ, ատնիլ. ի ատգ մտանիլ։ † Porter le — de sa blanchisseuse, Ունել շապիկս ապտակիս. (ընդ.)։ † Avoir les ongles en —. Ունել եղնգունս ապտակիս. (ընդ.)։ ‖ 3. Ժամիք Հանգերձեալք ատգի։ Donner tant à une veuve pour son —։ ‖ 4. Ժամանակ, տուրք ատգի։ On a abrégé les deuils։ ‖ 5. Հանդէս ապգատիանաց և բարեկամաց որ երթան յատկարտատրք վախճանելոյն. ատգատրք։ J'ai vu passer le —. Mener, conduire le —. կարապետել յատկարտատրաց, ատգատրաց։

Deutérocanonique (տէօթրոկանոնիք) ած. Որ չէր զատ ընծայիլն ի կանոնի ատատատծոչնէ գրոց և ապա յատելոտ (մատեան). *երկրորդականան։

† **Deutérogame** (տէօթրոկամ) է. տես Bigame, 3։

Deutéronome (տէօթրոնոմ) է. ած. Հինգերորդ գիրք համ գպրութիւն Մովսէսի. երկրորդաւրէն օրինաց։

Deux (տու) ած. թատ. 1. երկու. երկուք. կրկին։ — et — font quatre. Ils sont —. — à —. երկու երկու։ Il régna pendant — ans. Թագաւորեաց զերկուսամ։ Avant — jours. երկուսրբ յառաջ։ De — jours l'un. Որ ընդ միջ։ Tous —, tous les —. երկոքին եւս. երկուքեանէնէր։ Je les ai vus tous — ensemble, tous les —. Partager en — parties համ en —, couper en —. Ընդ երկու բաժանել, հատանել, կտրել։ Donner, piquer des —. 1. Խփանս ի կուշտ առնել երիվարին յաջմէ և յահեկէ։ ‖ 2. (է.խօս. և ընդ.) Բազում փոյթ ի գործ արկանել։ — J'ai — mots à vous dire. Բան ինչ է ինձ ընդ ձեզ. ունիմ ինչ ասել ձեզ։ N'en faire ni un ni —, համ ni une ni —. Դնել ինչ ի մոռ, արգիլել վարվարելոյ։ Il n'y a pas — voix là-dessus. Ա.մինեցուն նոյն են կարծիք. (ընդ.)։ Promettre et tenir, c'est —. Ա.յլ է խոստանալ, և այլ է կատարել զխոստումեն. (ընդ.)։

‖ 3. երկրորդ։ Page —. Henri deux համ II, roi de France։ = է. ած. 1. երկու։ Le produit de — multiplié par cinq։ ‖ 2. երկրորդ օր ամսոյ։ Le — de mars, համ le — mars։ ‖ 3. երկու Թատանշանն։ Ce — est mal fait։ ‖ 4. երկուակ. *երկուանոց. (ի խաղս քարտախաղ)։ Un — de cœur։ ‖ 5. երկուակ. (ի խաղս տապալոյ)։ Amener cinq et —, double-—։

Deuxième (տէօզիէմ) ած. երկրորդ։ Je suis le —

Digitized by Google

sur la liste. Loger au — étage, համ լոկ au —. Ինակել յերկրորդ յարկի համ գաղթականի տան։

Deuxièmement (դեւքիէմ-ման) ն. երկրորդ անգամ. ի երկրորդ։

† **Deux-points** (դեւ-բուէ) է. ա. յ. Ա՝ակակէտ. Ի՝ղձակէտ. (յետադասական լեզուս. ար և Comma)։

Déva (դեվ) է. ա. Աստուած. (ըստ հնդիկ դիների). — ոգի չար. գև. (ըստ պարսիկ դիների)։

Dévaler (դեվալե) բ. ն. 1. Իջուցանել. (ահ.). — du vin à la cave։ ‖ 2. Իջանել (ընդ սանդուխս)։ — les degrés։ = բ. ն. Իջանել. (հլ. և ահ.)։

Dévaliser (դեվալիզե) բ. ն. Կողոպտել զինչս, զկապրուստ ուրուք. մերկացուցանել. անասզիծել։

Devancer (դէվանսե) բ. ն. 1. Հասանել վաղագոյն քան ղոք. անցանել, գանցանել (զոմանք, ըստ ոք). յառաջել (քան ղոք)։ — quelqu'un à la course. Il a devancé le courrier. — le jour, la lumière. Վաղագոյն ելեալ յառաջ քան զնդասանեալն. կանխել ընդ առաւօտն։ ‖ 2. երթալ յառաջագոյն, յառաջել. կարապետել։ Les éclaireurs devancent l'armée։ ‖ 3. Լինել ի վերոյ քան ղոք (ի հանդիսս)։ Je l'ai toujours devancé en pareille cérémonie։ ‖ 4. Լինել, կալ յառաջ համ նախ քան ղոք (ժամանակաւ)։ Ceux qui nous ont devancés dans la carrière։ ‖ 5. կանխել։ J'allais vous voir, mais vous m'avez devancé։ ‖ 6. (է-ի-բ.) Անցուցանել զանցուցանել (զոմանք). դէմ. գերազանցել։ Il devança tous ses rivaux։

Devancier, ière (դէվանսիէ, իէր) է. Նախորդ։ Cet auteur a beaucoup profité de l'ouvrage de son —։ — ս. յ. Նախնիք։ Imitez l'exemple de vos illustres devanciers։

Devant (դէվան) ած. 1. Առաջի. հանդէպ. ընդդէմ։ Assis — le feu. Passer — quelqu'un. Il se promenait — la maison։ ‖ 2. Առաջի. զառաջեաւ. յանդիման։ Il a prêché — le roi. Je vous jure — Dieu. Être — Dieu. Լինել մեռեալ, վախճանեալ։ Avoir de l'argent — soi. Ունել արծաթ ի պահեստի։ ‖ 3. Յառաջ քան. նախ քան։ C'est mon ancien, il marche — moi։ = ա. 1. Առաջի. յառաջ։ Courez —. Vous alliez —; lui allait après։ ‖ 2. Յառաջագոյն. նախ։ — Ci— . ած. ած. տես ի Ci. — Sens — derrière. ած. ած. տես ի Sens։

† — que. աղ. ած. Յառաջ, նախ քան. մինչև։ "Couronnons-nous de roses, — qu'elles soient flétries." boss. — que de venir ici. — que mourir։ = է. ս. 1. Առաջք. յառաջակողմն։ Le — d'une robe, d'une maison. Loger sur le —. Les pieds de —. Il bâtit sur le —. (է-ի-բ. և ընդ.) Գիրանոյ. առաջապահոյ. առաջքանոյ։ Elle bâtit sur le —. (է-ի-բ. և ընդ.) Հաստատանոյ տրամոյն նորա. առնն ընդդէմ. (առ գյղի հնոլէ)։ ‖ 2. Նախապատան առաջակողմեան անգանոյ համ խորանի եկեղեցւոյ. (տե. խորանի գոգնոց)։ Un — d'autel։

— Prendre, gagner le —, les devants. Յառաջընթաց լինել. յառաջանալ քան ղոք. յառաջել. կանխել։ Prendre les devants. (է-ի-բ.) Հպատակ, պատրաստակամ յառաջագոյն զամենայն ինչ որ կարելոյն է։

— Au— . ած. ած. Ընդ. առաջ։ Le prince arrive, allons au—։

— Au— de. նխ. ած. Ընդ առաջ. ի հանդիպառութիւն։ Aller, venir, envoyer, se porter au— de quelqu'un. Conrir au— . (է-ի-բ.) Ընդ առաջ վրէժալ (փորձութեանց)։

— Par— . ած. ած. Յառաջոյ կողմանէ։ Il le saisit —։ — Par— . նխ. ած. Առաջի. յանդիմանել։ — notaire։

Devantier (դէվանդիէ) է. ս. Կիսածածանելի (կանանց ժողովրդեան). (տե. գոգնոց). (հլ. և ընդ.)։

Devantière (դէվանդիէր) է. էն. փոր ի բաց պարիսգոտ կանանց առ ի հնծանելոյ ի ձի առանաբար։

Devanture (դէվանդիւր) է. էն. Առաջոյ կողմն (առանց, խանութից). ճակատ։

Dévastateur, trice (դեվաստաթէօր, դրիս) առ. Աւերիչ. ապականիչ։ Un torrent —։ = է. ս. Աւերիչ։

Dévastation (դեվաստասիւն) է. էն. Աւեր. ապականութիւն. քանդումն։ Les dévastations des torrents։

Dévaster (դեվաստե) բ. ն. Ասպատակ, աւերակ առնել. յապականութիւն գնել, գործս յանձնել. աւերել. քանդել։ Les ennemis ont dévasté cette province։

† **Déveine** (դեվէն') է. էն. Զանբաղութիւն. ձախողանք (ի խաղս)։ [խաչափից)։

Développée (դեվլոփէ) է. էն. Գործած. (ըստ երկ.

Développement (դեվլոփման) է. ս. 1. Գործիլն, բանալն զպատասխանութեն, զծրագիրն։ Le — d'une pièce d'étoffe։ ‖ 2. Աճումն. զարգացումն։ Le — d'un bourgeon, և է-ի-բ. Le — de l'intelligence։ ‖ 3. Առակի առնելի մնոյ բանիւ ասացեալ. մնոյ բազմաբանութեան ընծայութիւն։ Cela exigerait d'assez grands développements։ ‖ 4. Յառաջանումն. ծաւալումն։ Ce général avait donné trop de — à son aile droite։

Développer (դեվլոփէ) բ. ն. 1. Բանալ զծրագիրն, զծրագն։ — un paquet։ ‖ 2. Գործել, բանալ զպատասխանելն, զդէպսիցն։ — une tapisserie. Le rouleau fut développé։ ‖ 3. Դիւրանալ ի վերոյ յատակագծի զսղկեալ մնոյն քարանց, կամարոյ (ըստ ճարտարապետաց)։ ‖ 4. Աճեցուցանել. զարգացուցանել։ La chaleur développe les germes des plantes։ Առի եւ է-ի-բ. — l'intelligence d'un enfant։ ‖ 5. Առակի առնել. յանդիման կացուցանել (բանիս)։ — le sujet d'un ouvrage։ ‖ 6. Գործել. մեկնել. ծանուցանել։ ‖ 7. ի գործ արկանել։ "Île éternellement mémorable par les conférences de deux grands ministres, où l'on vit — toutes les adresses et tous les secrets d'une politique si différente." boss. *Mar.-Thér.*

= Se —. բ. ա. 1. Գործիլ (գալարիլոյն)։ ‖ 2. Յառաջանալ. ծաւալիլ. ածիլ։ L'armée se développa dans la plaine։ ‖ 3. Աճիլ. զարգանալ. մեծանալ։ Cet arbre se développe rapidement։

Devenir (դեվէնիր) [ընդգիր իրրև գVenir.] բ. ն. Լինել։ — grand. Մեծանալ։ — sage. Իմաստանալ։ De riche qu'il était, il est devenu pauvre. Որ մեծատանէն էր՝ աղքատացաւ։ Qu'êtes vous devenu? Զի՞նչ եղեւ, զի՞նչ պատահեաց ձեզ. ո՞ւր էիք։ Je ne sais ce qu'il est devenu. Ոչ գիտեմ զի՛ եղեւ նմա։ Que deviendrai-je? Զի՞նչ լինիցի ընդ իս։ Que sont devenus vos serments? Ցո՞ դնացին, յո՞ չգան երդմունքք ձեր։ — à rien. Փըրկանալ. նուազիլ. սչնչանալ։

† **Déventer** (դեվէնթե) բ. ն. Զերծուցանել զատագոյսս ի հոգմոյ։

Dévergondage (դեվէրգոնդաժ) է. ս. Անզսպատակամանատակութիւն. լկտութիւն։

Dévergondé, ée (դեվէրգոնդե) առ. և է. Անզսպատակամ. անամօթ. լկտի։

Digitized by Google

† **Dévergonder (se)** (ը տեվըկոնդե) բ. ա. Ցանասիրութիւնի, ի լկտութիւն հասանիլ. անամօթիլ. լկտնալ։

† **Déverguer** (տեվըկե) բ. ն. առս. † Désenverguer։

† **Déverrouiller** (տեվըռույե) բ. ն. ի բաց առնուլ զնիգս գրան կամ պատուհանի։

Devers (տըվեր) նխ. կամ (տիզ). յ(սրեւէս) կողմ. գէպ ի (հասարհանգիստն). մօտ ի (քաղաքն). (ւգ. այժմ առաք Vers կամ Près de)։

— Par—. նխ. առ. ած. ի նեռնէն (խրատմ առնել, պատիժ). առ (խրթ պատիժ)։ ‖ 2. Աստղի, յատնէն (գատաստանէն)։

Dévers, erse (տեվեր, ըրս) ած. Որ ոչ է ուղիղ (պատ). թեքուրծուղ։

— է. ած. Թեքուրծութիւն, շեղութիւն (փայտի)։

A. **Déverser** (տեվերսե) բ. ն. Թեքուրծել, կորացուցանել, քանարհեցուցանել (գիպայս)։

— բ. ն. Թեքուրծիլ (պատիժ)։ Un mur qui déverse։

B. **Déverser** (տեվերսե) բ. ն. Թափիլ (գկնօքս ի ափզաղջ յայլ ափզի)։ [dans le canal։

— Se —. բ. ա. Թափիլ (գրաց)։ Les eaux se déversèrent

Déversoir (տեվերսուար) է. ած. Տեղի ընդ որ արտաքս հոսի գնդուն մնասն կնուրց։

Dévêtir (տեվետիր) [լծորդի իրրև գVêtir.] բ. ն. Զնեղծուլ, ի բաց մերկանալ գհանգերձն։

— Se —. բ. ա. 1. Թերեւանալ ի հանգերձից. թերեւս ափզանիլ։ ‖ 2. Թողուլ յայլ ոք. առ այլոյ (գնեղ առաքինութիւն)։

Dévêtissement (տեվետիսման) է. ած. Թողուլն յայլ ոք (գնեղ առաքինութիւն, գժառանգութիւնն)։

Déviation (տեվիասիո) է. նէ. Խոտորումն. շեղութիւն։

Dévidage (տեվիտաժ) է. ած. Կարժս գործնէն. պատանի ի ծծիկ։

Dévider (տեվիտե) բ. ն. 1. Ուռնուլ կարժատաս գթելը յիւղ. կարժս [écheveau] գործել։ ‖ 2. Գառնել գկարժս ի ծծիկ [peloton]. ծծիկս գործել։ ‖ † 3. (է.խօսք.) Գործել. լատնանիլ. մեկնիլ։

Dévideur, euse (տեվիտօր, էօզ) ած. և է. Որ կարժս, ծծիկս գործէ։

Dévidoir (տեվիտուար) է. ած. Ս. կարժատ։

Dévier (տեվիե) † բ. ն. Թեքուրծիլ։

— բ. ն. ար և Se —. բ. ա. Խոտորիլ. Թեքուրծիլ. շեղիլ։

Devin, † ine (տէվէն, ին') է. Որ առաքինասիրն գատ շահէ զանյայտս իրս, գհանգերձեանցն. խղճ. ըզնպատատուտ. գէտ. Հարցուկ։ Consulter les devins. Aller au —։

— Le —, կամ † ած. ած. Le serpent —. Ագգ ինչ յայտ Թանգամ և ատեղ օձի։

Deviner (տէվինե) բ. ն. 1. Գառանիլ, գատշահիլ առաքինասիրն գպատառնիս, գանյայտս իրս. Հմայիլ։ On ne saurait — l'avenir. Il prétendait — où était caché le trésor։ ‖ 2. Գատշահիլ. իմանալ. կռպտիլ. (ուր. կատարիլ)։ Devinez ce que j'ai fait aujourd'hui։ ‖ 3. Գառանիլ (գատաստպիլն, գատերգնատեան). առեղծանիլ։ — une énigme, une charade։

— Se —. բ. ա. 1. Լինիլ գատշահիլ. գատշահիլ։ Cela se devine aisément։ ‖ 2. Իմանալ, գատշահիլ զմիմեանս։ Nos cœurs s'étaient devinés։

† **Devinette** (տէվինէթ) է. նէ. Գ. Գառիտուկ։

Devineur (տէվինօր) է. ած. 1. Ա. Հնար. գէտ. խղճ. ըզնպատատուտ։ (Յայս միտս լինի նէ. Devineresse). ‖ 2. Որ գատի ի կարծ, կռպտիզ. կռպտիլ. գատշահ։ (Յայս միտս լինի նէ. Devineuse)։

Devis (տէվի) է. ած. 1. Նկատագիր պայմանի կամ օրինակի չինուածոյ՝ հանգերձ հաշուով ծախուցն։ Faire un —. Donner le — d'une maison։ ‖ 2. Խօսք, խոստացութիւն ընտանեկան. (իգ.)։

Dévisager (տեվիզաժե) բ. ն. 1. Յանել, խոժոռիլ գերեսս հղնգամիք կամ մռայլք. մռայլանալ։ Ce chat est méchant, il vous dévisagera։ ‖ 2. Հայել յերեսս ատելի կամ ճանաչել գնա. (ած.)։

Devise (տէվիզ) է. նէ. † 1. Բառ ածուածոյ, բառիւն (վասնի, ըստ ինքնարանից)։ ‖ 2. Խորհրդաւոր նշ կամ պատկեր՝ հանգերձ հակիրճ առակաւոր բանիւ, նշանագրոյն։ Le corps, l'âme de la —. La — de Louis XIV était un soleil qui éclaire un monde, avec ces mots: *Nec pluribus impar*։ ‖ 3. Հաւատօս բան առակաւոր. Նշանագրոյն։ Օրինակ խմե. Paix et peu, Chacun à son tour, պլուզիզ հանգերձ։

Deviser (տէվիզե) բ. ն. Խօսակից լինիլ. գրանիքս անիանիլ. (ընդ.)։ Ils devisaient ensemble։

Dévisser (տեվիսե) բ. ն. ի բաց հանիլ, լուծանիլ գպտուտասին։

Dévoilement կամ **Dévoilement** (տեվուատման) է. ած. 1. Խանարհեցուցանելն, շեղելն (գխոզովակ ծխատանաց, գրաց)։ ‖ 2. Որովայնածութիւն. ‖. փսրատցութիւն. խոռչ։

Dévoilement (տեվուատման) է. ած. 1. Ի բաց բառնալ նոյն գքողն։ ‖ 2. (է.խօսք.) Ցայտնութիւն. մեկնութիւն։

Dévoiler (տեվուատե) բ. ն. 1. Ի բաց բառնալ գքողն, հոլանի առնել. հոլանիլ։ Il l'a dévoilée, malgré sa résistance. — une statue։ ‖ 2. (է.խօսք.) Գաղատ առնել գխոռատատուր կամ գկռպտան յոյսիտից։ ‖ 3. (է.խօսք.) Մերկատնալ. յայտնել. ի յայտ ածել. ի վեր հանիլ։ — un secret։

— Se —. բ. ա. 1. Ի բաց առնուլ գքողն յերեսաց իւրոց։ ‖ 2. (է.խօսք.) Ցայտնի լինիլ. յայտնիլ. ի վեր գալ։

A. **Devoir** (տըվուար) [Je dois, tu dois, il doit, nous devons, vous devez, ils doivent. Je devais. Je dus. Je devrai. Je devrais. Que je doive, que tu doives, qu'il doive, que nous devions, que vous deviez, qu'ils doivent. Que je dusse. Devant. Dû, due.] բ. ն. 1. Գառնել։ Je dois quatre cents francs à mon marchand de vin. C'est un homme qui doit beaucoup. Doit monsieur un tel à un tel, pour fournitures... Doit. Պատճառ հաշուատետնի ուր արձանագրի արծաթին զոր պարտի ոք կամ զոր ընկալաւ է. պարտիք։ Doit et avoir. Գառնիք և պատճառ։ — Il m'en doit, կամ je lui en dois. (է.խօսք. և ծած.) Խնդրից գիրք գրեալ ի ընդհանուր խնդիր ի հանանել։ ‖ 2. Գառաւագան, շնորհաւագան լինիլ (ատենք)։ L'auteur a dû le succès de sa pièce au talent des acteurs. Il ne dut son salut qu'à la fuite. Փախստականն շնհիցաւ զապրիլն (Ա)։ Xerxès, à qui je dois le jour կամ la vie. Գանգրատս՝ որ զկեանն ինձ եցոյց (Բ)։ Je lui dois tous mes maux. Նա է պատճառ ամենայն ապրանից իմոց։ Cette colline doit son nom à tel événement. Բլուրս այս կոչաւ գնոր անուն յայտ ինչ գործոյ։ ‖ 3. (Նախադասս անորիչ գերբայի.) Tous les hommes doivent mourir. Ամենայնքոյ են ամենայն մարդիկ. կայ ձեռ մեռանիլ ամենայն մարդոյ։ Il doit partir demain. Պիտիանայի վաղիս։ Je dois chanter ce soir. Գառիմ, կամ պիտի ինձ երգիլ, երգեցից յայսմ երեկոյի։ ‖ 4. Գիտել, արժան, պարտ և պատշաճ լինիլ. վայելել։ Un bon ouvrier doit être plus employé qu'un autre։

— Dussé-je mourir. Թէպէտ մեռանիլ և հատանիցէ ինձ։

— Se —. բ. ա. 1. Գարտահան լինիլ։ On se doit à soi-même de respecter les bienséances։ ‖ 2. Գարտահան լինիլ գանձն։ On se doit à sa famille, à sa patrie, à ses amis։

Digitized by Google

= ՎԱՍՏ. (ա) "Զի՞նչ խօսիս ինձ վերնոյս (Մովսես). նա սասանի ձեռք սակն ինձ ելիցս լռեաց՝ երկիցս, և ելոյծ զմարդն զայն զպարսիկն, և խօսեցաւ և ետուն զանձն". ՈՍԿ. ԵԲԲ. ԻԶ. 541։ = (բ) "Գանգի և գերեզման, ոչ զլսան ինչ նոցա, գի՛ տանիս ձեռն սակաւ չեզոտ զբոս երկրէն." ԳԱՄ. Ա. ՀԱՐ. 106։

2. Devoir. (դէվուար) է. ար. 1. Պարտք. պատշաճք։ S'acquitter de son —. Remplir ses devoirs. Regarder quelque chose comme un —, s'en faire un —. Traité des droits et des devoirs. Le — conjugal. Ամուսնական պարտք. մերձաւորութիւն առն և կնոջ։ Il est de mon — de... Զարս անձին համարիմ... իրաւունս համարիմ, վարկանիմ... Tenir, maintenir quelqu'un dans le —. Ձևնել զոք ի հպատակութեան, ի հարկի։ Se ranger à son —. Առնել, կատարել զնա պարտս։ Se mettre en — de faire une chose. Ձեռն ի գործ արկանել. բուռն հարկանել. ակիզբն առնել։ ‖ 3. Մեծարանք. պատուագրութիւն։ Aller rendre ses devoirs à quelqu'un. Ելլ առնել ումեք ում. ի մեռուստացանել նմա զպարսիս մեծարանաց։ Rendre à quelqu'un les derniers devoirs, les devoirs funèbres, ար և les derniers honneurs. Հատուցանել ումեք զկնի յետին ուսուր պարսիս (ա). Հատուցանել զվերջին պարսան. յուզարկել զվախճանեալն։ "La princesse à qui nous rendons les derniers devoirs." BOSS. *Anne de Gonz.* ‖ 3. Թարգմանութիւն կամ շարադրութիւն առեալ աշակերտաց ի յօրինել. համարք ուսմանց։ Faire ses devoirs. Un — difficile։ ‖ † 4. Ընկերակցութիւն (գարծառարաց)։

= ՎԱՍՏ. (ա) "Համայն ընտ բնական ասէրպութիւնն, գանիսն և զնարտարս էինն հարցանելն զնոսա յինչէ սասոր պատճ, ուրմանէ օգնեսոր խոլմանն առնել և պատանոց։ Այլ և ապիերգութիւնս արտօրհնասուս խոնարհել գնա ի երկնքանէն յաղերսիմ սին." ԳԱՄ. Դ. ՀՐ. 407։

Dévole (դեվոլ՝) է. ին. Ոչ կարելի շահիլ զամենայն ձեռս (ի խազս ինչ քարտախաղ)։ Il pensait gagner, et il a fait la —, il est en —։

Dévoler (դեվոլե) բ. ն. Ոչ կարել շահիլ զամենայն ձեռս (ի խազս ինչ քարտախաղ)։

1. Dévolu, ue (դեվոլիւ) ած. Անկեալ, անցեալ, փոխանցեալ (յոք զօրութեամբ իրաւանց ինչ)։ Cet objet lui a été — à la criée։

2. Dévolu (դեվոլիւ) է. ար. Ընդունելի զպարշան ինչ հատուած [bénéfice] փոխանակ անգաստականի ստացք։ — Jeter son *dévolu* sur quelqu'un. sur quelque chose. (է. խոսք. և ընդ.) Անկ գնել. ընտրել։

Dévolutaire (դեվոլե-դեր) է. ար. Որ ընկալեալ է զպարշան ինչ հատուած փոխանակ անգաստականի ստացք. °փոխանցուած։ [յատուցանց կամ իրաւանց ինչ)։

Dévolution (դեվոլե-սիւն) է. ին. փոխանցութիւն (առաջ.

Dévonien, ienne (դեվոնիեն, իէն՛) ած. Դեւոնեան (գետին կամ կազմութիւն երկրի, ըստ երկրաբանից)։

Dévorant, ante (դեվոր-ան, անթ) ած. 1. Զարատասող. ձրձիտ. լափելիզող (գազան, տապիծ)։ ‖ 2. Ախորժակ. անհնարին (քաղց, ծարաւ)։ ‖ 3. (է. խոսք.) Ժպտելի. ազատելի. մելեկան (հոգի)։ ‖ 4. Դժնդակ (օդք)։

† **Dévorateur, trice** (դեվոր-ադեր, դրէս) ած. Ուտիչ։

Dévorer (դեվոր-է) բ. ն. 1. Ուտել, ծախել, փաղաղել (գազանաց զորան). գէշ գէշ պատառել։ Il a été dévoré par les lions, par les tigres. La Fable dit que Saturne dévorait ses enfants. † Se — le bras, la jambe. Ուտտիկ քարել զբազուկ կամ զոտուն ինք. (ընդ.)։ ‖ 2. Կլանել, ուտել անյագաբար. լափել. լափլիզել. Տանելիաճ լինել, առնել։ Les crocodiles dévorent quelquefois des hommes. Il eut dévoré le tout en un moment։ ‖ 3. (է. խոսք.) Ուտել, ծախել, վատնել, փաղաղել (գինի)։ ‖ 4. (է. խոսք.) Ուտել, լափել, լիզուլ, փաղաղել (հրոյ). ծախել. ոչնուել։ Les flammes ont dévoré ces chefs d'œuvre. Le temps dévore tout. C'est une terre qui dévore ses habitants. Երկիր մարդածախ կամ մարդավար է բնակչաց իւրոց. (առ զերկիրն արոյ բնակիչք են կարճակեաց. տես Թիւք. ԺԳ. 33. Նեղեկ. Լ. 13, 14)։ Les pays équatoriaux dévorent les Européens։ ‖ 5. (է. խոսք.) Ուտել, լիզուլ, լիզաջիկ առնել (զօրաց զերկիրն). ոչնուել. կլանել։ L'armée dévorait le pays։ ‖ 6. (է. խոսք.) Լափել (ի սովոյ). Հիւծիլ (ի ծարաւոյ). տապիլ (ջերմանէ)։ La faim, la soif, la fièvre le dévore. Être dévoré d'ambition. Լափիլ, նեղիլ ի փառասիրութենէ։ ‖ 7. (է. խոսք.) Ակնդատարար ընթեռնուլ. լափել։ Il ne lit pas les livres, il les dévore։

— en espérance. (է. խոսք.) Ակն գնել խիզ՝ յուսով ընդունելոյ զոչն ընդ հաւ. — des yeux. Հայել խանդաղատանաք և ցանկութեամբ. աչն հգեալ հայել։ Il la dévorait des yeux. — ses larmes, ses chagrins. Ուռնել, արգելուլ զարտասուսն. հեղձուցանել, չկոյանել, չցուցանել արտաքոյ զվիշտն։ — un affront. տես *J'Affront*, 1. — les difficultés. Յաղթել գժուարութեանց։

= Se —. բ. ա. Ուտել, լափել զմիմեանս։ Les brochets se dévorent les uns les autres։ [խնչ։

† **Dévoreur, euse** (դեվոր-իօր, իօզ) է. Պատուիչ. ծախիչ։

Dévot, ote (դեվո, օդ) ած. 1. Ակրոց հոգեւարական հրաւանգաց. պատշաճասէր. Քրմասանդն։ Les âmes, les personnes dévotes. Être — à la Vierge։ ‖ 2. Պատշաճասիրական. Քրմասանդն։ Avoir l'air —, l'extérieur, le maintien —։ ‖ 3. Ան երկար, հեզձուսարեալ պատշաճասէր, Քրմասանդն։ Louis XI fut un prince — et cruel. Cet homme si — ne craint pas d'exercer l'usure։

= է. 1. Պատշաճասէր. Քրմասանդն։ On ne peut trop estimer les vrais dévots։ ‖ 2. Հեզձուսարեալ պատշաճասէր, Քրմասանդն։ Ne vous y fiez pas, c'est un —։

— C'est une de ses dévotes. Մի ի ի խառնավանագրաստերց նորա. (առ զկնոջէ ար ի ընդ հոգեւար ասպետութեամբ քահանայի)։

Dévotement (դեվոդ-ման) ած. Պատշաճութեամբ. Քրմ՝ եռանգմամբ։ Entendre — la messe։

Dévotieusement (դեվոթիօզ-ման) ած. Պատշաճութեամբ. (վդ.)։ [սէր. Քրմասանդն։

Dévotieux, euse (դեվոթիօ, իօզ) ած. Պատշաճասէր.

Dévotion (դեվոթիւն) է. իդ. 1. Սէր հոգեւարական հրաւանգաց. պատշաճութիւն. °Քրմասանդութիւն։ Personne pleine de —. Il a beaucoup de —. Être tout confit en —. (է. խոսք. և ընդ.) Անհամ լինել պատշաճութեամբ։ ‖ 2. Ուսա, կերպարանեալ պատշաճութիւն։ ‖ 3. Գործք, հրաւանգք պատշաճութեան։ Je n'ai pas voulu interrompre votre —. Après avoir fait toutes leurs dévotions au tombeau du prophète, ils repartirent. Faire ses dévotions. Հաղորդել մարմնոյն Քրիստոսի, առ բրբ օրինացն։ ‖ 4. Ցարիլն յոք. Հպատակութիւն։ Ma — pour vous est sans bornes. Être à la — de quelqu'un. Հպատակութիւն մատուցանել ումեք. լինել ումեք կամակատար, հաճոյակատար։

Digitized by Google

Dévoué, ée (տե-վուե) ած. գիրք. ած. Նուիրեալ. Ձօնեալ։ Une jeune fille dévouée à la vie religieuse։ ‖ ած. Նուիրեալ (ուժիք, խմիք). քիքնասուաէր. *անձնասուաէր։ Il lui est tendrement —. Être — à sa patrie. Je suis votre — serviteur, կամ ընդ. votre —, votre très —, votre tout —. *Անձնասուաէր ծառայ մեր. մերդ անձնասուաէր. (վերջի յառաջաբան համեմատ)։

Dévouement կամ **Dévoûment** (տե-վուման) ած. գր. ած. Նուիրելի. նուիրասէր։ Le — de la fille de Jephté։ ‖ ած. *Անձնասուաէրասիրութիւն. հաճոյատրասիրութիւն։ Il sert ses amis avec un — sans exemple. Un — sans bornes։ ‖ ած. կացուցանել զանձն ի վտանգի կամ ի տապանալի (առ սէր ընկերին կամ հայրենեաց). նուիրասէր. անձնատրասիրութիւն (ա)։ Le — de d'Assas. Le — des médecins pendant cette épidémie։

— վկ. (ա) "Անդրադարձիան ի նուիրման ի յոյն, Ահասիլ ի." Գէ. ի.

Dévouer (տե-վուե) բ. ն. Նուիրել. Ձօնել. մատուցանել։ Il a dévoué ses enfants au service de la patrie. — quelqu'un à la haine publique. Նշանակ առնել զոք հասարակաց ատելութեան։ — sa tête. Դնել զգլուխ իւր ի կչիռս. արկանել զանձն ի վտանգս։ "Pendant cinq ans il dévoua sa tête aux fureurs civiles." BOSS. *le Tell.*

— Se —. բ. ա. ած. Նուիրել զանձն։ Se — à la vie monastique։ ‖ ած. Դնել զանձն ի վերայ սրբոց. գնել, առել, մատուցանել զանձն (ի մահ՝ առ ի փրկիլ զոք)։ Le Fils de Dieu voulut se — pour nous. Il se dévoua généreusement pour le sauver. Se — pour son pays։

Dévoyé, ée (տե-վոյե) ած. գիրք. ած. Մոլորեալ. խաւարեալ։ ‖ ած. Թիւրեալ։ Un tuyau —։

— բ. գր. Ramener les dévoyés. Դարձուցանել զմոլորեալսն ի փրկութեան ճանապարհն։

Dévoyer (տե-վոյե) [Ածական իրրեւ զEmployer.] բ. ն. ած. Շասեցուցանել. զարհուրեցուցանել. խաւարեցուցանել. մոլորեցուցանել։ Ce guide l'a dévoyé։ (Յայս միտս լաւ եւս առի Égarer)։ ‖ ած. Թիւրել (զխաղավարկ ծխահանից, գաւառանոցաց)։ ‖ ած. Տալ սրտվայնասութիւն։ Ces fruits l'ont dévoyé։

— Se —. բ. ա. Մոլորիլ. խաւարիլ։

Dextérité (տեխ-տե-իթէ) բ. իթ. ած. Ձեռնհասութիւն, կարողութիւն, ճարտարասութիւն (մտաւոր, ձեռաց). սրտզանազանութիւն. (աշխ. ճարպկութիւն)։ Il joue des gobelets avec une grande —։ ‖ ած. (բոխոբ.) Ձեռնհասութիւն, կարողութիւն (մտաց). հնարագիտասութիւն։

Dextre (տեխ-տրէ) ած. Ձեռ, աջոյ (կողմ, ի կնիքս)։

— բ. իթ. ած. Ձեռ ձեռն. աջ. (հն.)։ "Il tira du manteau sa — vengeresse." BOIL. *Lutr.* v. ‖ ած. Ձեռնհասն. աջ. (հն.)։ Assis à la — de Dieu։

Dextrement (տեխ-տրըման) մ. Ձեռնհասութեամբ. ճարտարասութեամբ. (հն.)։

Dextrine (տեխ-տրին՝) բ. իթ. Նիւթ ինչ խժոյին եգիպտացորենի խաւարեցուցանէ յոլ զբեհեազսեմն ճառագայթից լուսոյ։

Dey (տե) բ. գր. Կուսակալ նախնի ազբսութեանն Ալգիրացոց. գաչ։ Le — d'Alger։

Dia (տի-) ի ձախակողմն. (բառ սայլորդաց)։

Diabète (տիաբէթ) բ. գր. Հիւանդասութիւն յորդ եւ շռայլաբախտան միզելոյ. Ս. անդաստրիկ. *գաղցրամիզասութիւն։

— վկ. "Ախտ այն ցան զբեհեազսեա ասէին, վ հանց իր անասնի, այլ ասիրած ի, վ հասարկին ի անասնէ եւ գաճիկն վ ըղբղբել. այլ իր ըղբղբն անասնի այս ի որ գիտաս ասին, որ ֆարգմանի անցնիմ." ֆիշ. [Une affection —։

Diabétique (տիաբեթիք) ած. *գաղցրամիզական։ — բ. գր. *գաղցրամիզասէր։ Un —։

Diable (տիաբլէ) բ. գր. ած. Հրեշտակ չար. այս պիղծ, չար. գէն։ Être possédé du —. Լինել գիւահար, այսահար։ Une tentation du —. Chasser les diables։ ‖ ած. Խշխանն գիւաց. գիւազարս. սատանայ. սադայել. բանսարկու։ — Loger le — dans sa bourse. (բոխոբ. ի ընդ.) Զսատնել սատանին ինչս ի քսակին։ — Le — bat sa femme et marie sa fille. Աստ ած. յոյժ սակաւ ի վերին եղեալս կամ սուտ միանգամայն։ — Le — n'y perd rien. Ի վերին եղեալս կամ սուտ ժամանակ ինչ թաղուցանէ այրդ զիւր կիրս, կամ չառնէ յայս զինզուխիւնս իւր։ — Le — ne le lui ferait pas faire. Դժուարին է յոյժ սուղ ոմն առնել զիրդ զայդ։ — Tirer le — par la queue. Հազիւ կարել ժողովել կամ հայիլ ալեւոր զատարն ածխին. կեալ մեծաւ նեղութեամբ։ — Le — était beau quand il était jeune. Գեղեցիկ է մերս երիտասարդութիւն՝ նա եւ յայրդ կամ ի կին ագիլ։ — Cette femme a la beauté du —. Չէ ինչ գեղեցիկ կինգ, այլ հաճոյ է մատաղութեամբն։ — Avoir le — au corps. ած. Չգիւ ի մարմնի առնել. լինել բռնաւ, առատիկ, մոլեկան։ ‖ ած. Լինել ճարտար յոյժ կամ կրտիլ (յորսահաւս), կամ զգրաւոր յոյժ, առատիկ գոլ։ ‖ † ած. Լինել զօրաճակի։ — Se donner au —. ած. Ցանձնառասիլ հաւատանել. անկանիլ ի յուսահատութիւն. յուսահատիլ։ ‖ ած. Անբանիւ գրաւոր չափ վատանալ. անհնարին աշխատս լինել. (աշխ. արբան գրանիք մնալ)։ Je me suis donné au — inutilement pour que la chose réussît. — Il ne faut pas se donner au — pour faire cela. Չէ ինչ գժուարին գործ։ — Je me donne au —, le — m'emporte si... կամ du —, au — si... Ծի՛ եւ ծի՛ տրատցէ ինձ Աստուած, եթէ... Ս. գրօք տարցի գիս, եթէ... (ձեռք երգմնոյ առ ի հաստատել կամ ի ժխտել զբան ինչ)։ — Que le — vous emporte. Ս. Գրօք տարցի գձեզ։ — Envoyer au —, à tous les diables, donner au —. Անիծանել, նզովել, մերժել բարկութեամբ։ — Allez au —, à tous les diables. (աշխ. կորստեցէ՛ք. կորստէ՛. կորի՛ր)։ — Au — le sot qui a fait telle chose. Ս. Գրօք տարցի զանիման որ տրտք զայդ։ — Au —. Ծի՛ անդր. ի բաց տար։ Fi, fi! au —! — Être au —. Լինել կարի հեռի, ի հեռաստան տեղիք. (աշխ. գժոխքին ծայրն ըլլալ)։ Il est au —, en Amérique, je crois. — † Il m'a fait aller au — vauvert. տես † Vauvert. — S'en aller au —, être à tous les diables. ած. Կորնչիլ. չիք լինիլ։ Mon chapeau, emporté par le vent, s'en est allé à tous les diables։ ‖ ած. Վերակիլ. ի գիրեն հլանալ. չհանիլ ի գլուխ։ L'affaire s'en va au —. — Faire le —, faire le — à quatre. ած. Ցարատցանել տգմութիւն, չփոխութիւն մեծ։ ‖ ած. Անբանիւ գրաւոր չափ աշխատս լինել. բազում ջան յանձին առնել. (աշխ. արբան գրանիք մնալ)։ — Dire le — contre quelqu'un. Ստահակաբար չարախօսել զանձինք, բամբասել զոք։ — Cela ne vaut pas le —. Ոչ ինչ արժէ այդ։ — Un vent de —. Հով գիւաշունչ, բանաշունչ, առատիկ։ Un froid de —. Ցիւառատաստ, գժնդակ ցուրտ։ Une pluie du —. Անձրեւ առատիկ, մեծ։ Une — de pluie. Անձրեւ ջրառատիկս։ — Comme tous les diables. Ստատիկ յոյժ։ Il a de l'esprit comme tous les diables. Il a un esprit de tous les diables։

Digitized by Google

‖ 3. (է-ից-ի.) Ա՛յր սատանայատ, դիւապրկաց, մոլեկան. չարագէտ։ C'est un —, un vrai —, un — incarné, un petit —. Un méchant —։ ‖ 4. Ա՛յր սատանի հնարագիտ, ճարտար, զօրաւոր, քաջ։ C'est un — pour l'adresse, pour la force. Ce — d'homme trouve toujours des expédients։ Ա՛նի և գնահատից. Cette — de femme fait de moi tout ce qu'elle veut։ ‖ 5. Ագռ ինչ կրկնակ և շատ չուռ չունչառնան [toupie]։ ‖ 6. Կոտ ինչ յորաւ մարմնի յատն կալ։ ‖ 7. Սպլակ ինչ կրկոյ բնութիւն։ ‖ 8. Ագռ ինչ թաւշոյ Անահիտեան կղզեաց. *գիւաշտաս։

— Un grand —. Ա՛յր բարձրահասակ և բնակրնկեալ։

— Un bon —. Ա՛յր բարեհամբոյր, զուարթ։

— Un pauvre —. Ա՛յր հիք և աղքատիկ. սատակեալ ի սատակելոց։

= À la —. Ֆր. աս. 1. Ա՛ստիպարակի. անհիմնութիւն. կարի յոյժ. (ընդ.)։ Cela est fait à la —։ ‖ 2. Զարաչար։ Il nous a donné un ragoût à la —։

= En —, կամ En — et demi. Ֆր. աս. Յատակի. ուժգին. անչափ. կարի։ Frapper en —, en — et demi. Cette eau-de-vie est forte en —։

= Նայէ։ Ա՛յ. բա՛րե։ —! comme vous y allez։

Diablement (տիւ-պլը-ման) ՛ա. Անչափ. անհնարին. կարի յոյժ. (ընդ.)։ Cela est — chaud. Voilà une femme — laide։

Diablerie (տիւ-պլը-ի) է. իզ. 1. Յատանայութիւն. կախարդութիւն։ Il y a là de la —։ ‖ 2. Դիւահարութիւն. այլայլութիւն։ La — de Loudun։ ‖ 3. (է-ից-ի. և ընդ.) Գիւական, սատանայական, գաղանի գործակցութիւն։ Il y a quelque — là-dessous։ ‖ 4. Դիւական չարութիւն. սատանայութիւն։

Diablesse (տիւ-պլէս) է. իզ. † 1. Էգ սատանայ։ ‖ 2. Կին գժուարբարոյ։ ‖ 3. Կին ժանտ, սատանայաձև, չարագէտ. ժանտակին։

— Une grande —. Կին բարձրահասակ և բնակրնկեալ։ — Une bonne —. Կին բարեհամբոյր, զուարթ։ — Une pauvre —. Կին սատակեալ, հիք։

Diablotin (տիւ-պլօ-թէն) է. ած. 1. Դեւ փոքրիկ. պատկեր փոքրիկ դիւի. *դիւաւոկ։ Un tableau où on a représenté des diables et des diablotins qui tentent saint Antoine։ ‖ 2. (է-ից-ի.) Մանուկ սատակ, սանհնչեալ. *դիւաւոկ։ ‖ 3. Ագռ ինչ շոքարեզինոց ի կուշհասայ [chocolat] պատեալ մանր մանր շոքարաձև։

Diabolique (տիւ-պօլիք) ած. 1. Յատանայական. դիւական։ Tentation —։ ‖ 2. (է-ից-ի.) Դիւական. չար. հնարակար։ Méchanceté, invention —։ ‖ 3. (է-ից-ի. և ընդ.) Քաղի յոյժ։ Un ragoût —։ ‖ 4. Դժուարին յոյժ. դժնդակ։ Un travail —։

Diaboliquement (տիւ-պօլիք-ման) ՛ա. Դիւականի պարանհասիս, չարաբնեռմամբ. դիւապարտ։

Diachylon (տիւ-ջիլ-ոն) }
Diachylum (տիւ-ջիլ-ոմ՛) } է. ած. Պակազանի [emplâtre] յօշարակէ [suc] անհոց ինչ։

Diaconal, ale (տիւ-կօ-նալ, ալ՛) ած. Սարկաւագի, սարկաւագութեան (պաշտօն)։

Diaconat (տիւ-կօ-նա) է. ած. Սարկաւագութիւն։

Diaconesse, Diaconisse (տիւ-կօնէս, տիւ-կօնիս) է. իզ. 1. Կին սարկաւագ. սարկաւագուհի. սարկաւագական պաշտօն։ ‖ 2. Կին ազքատասատած, հիւանդասատած (սատրաղբսկանս). սարկաւագուհի։

† **Diaconique** (տիւ-կօնիք) է. ած. Տեղի մերձ յեկեղեցի սուրբ պահքին նրբեռն զպատան պատարագի. սարկաւագաց. սարկաւագասան։

† **Diacoustique** (տիւ-ա-ուսթիք) է. իզ. *Տրամաբանութիւն. (ըստ բնագիտաց)։

Diacre (տիւ-ագր) է. ած. Սարկաւագ. գիակոն։

Diadème (տիւ-ադէմ՛) է. ած. 1. Պատօղ (նախնի թագաւորաց, դշխոյից)։ Ceindre sa tête, son front d'un —։ ‖ 2. Թագ. թագաւորութիւն. (ի պերճ սատցաւածս)։ L'éclat du —. Ceindre le —. Թագ կապել. թագաւորել, լինել թագաւոր, դշխոյ։ ‖ † 3. Վարսակալ. ծամնիկալ (կանանց)։

† **Diagnose** (տիւ-ինոզ) է. իզ. Գիտութիւն հիւանդութեանց յախտացոյց նշանաց։

Diagnostic (տիւ-ինոս-տիք) է. ած. Բուսոյս ճանաչելոյ գհիւանդութիւնս յբուժանչելոյն նշանաց. *տրամածանօթութիւն։ Le — et le prognostic կամ le pronostic. Il n'est pas fort sur le —։

Diagnostique (տիւ-ինոս-տիք) ած. Ախտացոյց, սքանչագուշակ (նշանք)։

† **Diagnostiquer** (տիւ-ինոս-տի-կե) բ. ն. Ճանաչել գհիւանդութիւն ի նշանաց անտի իւրոց։

Diagonal, ale (տիւ-կօն-ալ, ալ՛) ած. Որ ձգի յանկիւնէ յանկիւն (գիծ). անկիւնադական։ [չիզ։

= Diagonale. է. իզ. Անկիւնագիծ։ — † En —. Ա. ի

Diagonalement (տիւ-կօն-ալ-ման) ՛ա. *Անկիւնագծօրէն. ած. ի չիզ։

† **Diagramme** (տիւ-կա՛մ) է. ած. 1. Գծագրութիւն. գծագիր։ ‖ 2. Չև կամ յօրինուած գծից առ ի ցուցանել զատազերկութիւն ինչ. տրամագիծ։

Dialecte (տիւ-լէկտ) է. ած. Ա. անձինն բարբառ գաւառի իրիք. գաւառաբան, գաւառական, հզկրական բարբառ։ La Grèce avait quatre dialectes principaux : l'ionien, l'attique, le dorien et l'éolien։

Dialecticien, † ienne (տիւ-լէկ-տի-սին, իէն՛) է. Որ խորհի կամ մտաբան ըստ կանոնաց բանականն արուեստի (logique). *տրամաբանական։

A. **Dialectique** (տիւ-լէկտիք) է. իզ. Ա. բուսոյս մտաբանելոյ կամ վիճաբանելոյ ըստ կանոնաց. *տրամաբանութիւն։

† B. **Dialectique** (տիւ-լէկտիք) ած. Գաւառաբան, հզկրական բարբառոյ։ Les différences dialectiques։

Dialectiquement (տիւ-լէկտիք-ման) ՛ա. Ըստ կանոնաց տրամաբանութեան. *տրամաբանօրէն։

Dialogique (տիւ-լօժիք) ած. Տրամախօսական։ Platon a donné à ses écrits la forme —։

Dialogiste (տիւ-լօժիսթ) է. Պատանագիր տրամախօսութեանց. տրամախօսող. (խօսի)։

Dialogue (տիւ-լոգ) է. ած. 1. Խօսակցութիւն. զրուցատրութիւն. (ընդ.)։ Je n'aime pas tous ces dialogues։ ‖ 2. Պատանագրութիւն ձևով խօսակցութեան. տրամաբանութիւն. տրամախօսք։ Les dialogues de Platon։

Dialoguer (տիւ-լոգե) բ. ն. 1. Խօսակից լինել. զրուցել անկանել. (ընդ.)։ ‖ 2. Խօսակից առնել. յօրինել ի ձև խօսակցութեան։ Cet auteur entend bien l'art de —։

= բ. ն. Խօսակից առնել։

Diamant (տիւ-ման) է. ած. 1. Ադամանդ. եւքոս։ — d'une belle eau. Épingle de —. Bague de diamants։ ‖ † 2. Պատանի ագռամանդակաչ։ Il lui passa un — au doigt։ ‖ 3. *Ադամանդածանգր գործի տապակեզօծից ի հասանել զապակին և գմոյնլիս. ագռամանդ։

Diamantaire (տիւ-մանթէր) է. ած. տես Lapidaire։

Digitized by Google

† **Diamanter** (տիա-մանդե) բ. ն. Ջարդ ածիկով, ծածիկով ապամանդել։ [բեր (գնաքն)։

† **Diamantifère** (տիա-մանդիֆեր) ած. *Ալմասնագործ։

† **Diamantin, ine** (տիա-մանդեն, ին') ած. Կարծր իբրև ալմաստ. ապամանդեայ։ [փական։

Diamétral, ale (տիամեդրալ, ալ') ած. Տրամագծային։

Diamétralement (տիամեդրալման) ն. Ի. Ուղիղ ի ծայր տրամագծային. *տրամագծափակ։ Les deux pôles sont — opposés, opposés l'un à l'autre։ ‖ Ջ. (փոխաբ.) Ալմաստնման, բոլորվին (հակառակ)։ Ces deux hommes sont — opposés։

Diamètre (տիամեդր) ե. ար. Երկայնաչափ. տրամագիծ։ Le — divise la circonférence en deux parties égales. Le — de la tête, d'une colonne։

† A. **Diane** (տիան') յս. ած. ից. Ա. Ալասհիս. գիշերահի տրաց և լուսնի (ըստ Լատինացոց)։ ‖ Ջ. Լուսին. (ի բնասգիր.)։ Ջ. **Diane** (տիան') ե. ից. Դափնեն ինդկիի, *Թմբկահարման ընդ տրիտոնացանել զզուրս կամ զնուագս։ Battre la —. En mer et dans les ports, la — est suivie d'un coup de canon։

Diantre (տիանդր) ե. ար. Գեմ. ասատանայ. (մեղմաբան ասացուած փոխանակ Diable բառի, որ վերի իբր քաղաքավարութեան կամ յիշոց)։ Au — soit le fou! Ի Գրօղ տարցի գիմարն։ Un — de chemin. Ձանապարհ գժուարին, գժնդակ։ [յիշ տրիզանայ [emplâtre]։

Diapalme (տիա-պալմ') ե. ար. Ալգի ինչ ցանկապատ։

Diapason (տիա-պազն) ե. ար. † Ջ. Ոկտաերդ ձայն յիրաժշտութեան (ըստ ցունաց և ըստ Լատինացոց)։ ‖ Ջ. Ցահճան ատաղճանաց ձայնի կամ նուագատանի ի բանաստեղծութեան միջև ի բարձրագոյնն կամ ի տրատգոյնն։ Le — de la clarinette a cinq ou six notes de plus que celui de la flûte. — † Se mettre au — de quelqu'un. (փոխաբ.) Գաստչանել զանձն կարծեաց կամ ճաշակի ուրուք։ — † Hausser le —. Բարձրացուցանել զձայն իւր։ ‖ Ջ. Երկաթիզ գործի ինչ զգալափակի որ տայ զատաձնման la քանի (յիրաժշտութեան երաժշտութեան)։ *Երկմատնակ։

Diaphane (տիաֆան') ած. Երևելի. պատճառ. Թափանցիկ։ L'air est plus — que l'eau. Le cristal est —։

Diaphanéité (տիաֆանէիդէ) ե. ից. Գայճառութիւն. *Թափանցութիւն. Թափանցիկ բնութիւն։

Diaphorèse (տիաֆորէզ) ե. ից. Փրանութիւն. (ըստ բժշկաց)։

Diaphorétique (տիաֆորէդիք) ած. Փրանարար. քրանգուցիչ (գեղ)։ Վարի և իբր ե. ար. Un —։

Diaphragmatique (տիաֆրագմադիք) ած. *Պատճառայ։ Nerfs, veines diaphragmatiques։

Diaphragme (տիաֆրագմ') ե. ար. Ի. Ուղի [muscle] ըստ և նարբ յայժ որ բաժանէ զլանջս յորովայնէ. առաջագասաց արաք. միջնապատրոյ. *առաջանի։ ‖ Ջ. Միջնացանկ. (ըստ անկատրաց)։ [առագ. (ըստ բժշկաց)։

† **Diaphragmite** (տիաֆրագմիդ) ե. ից. *Պատճառաբանութիւն։

Diapré, ée (տիապրէ) անց. գործ. և ած. Գունաւորեալ. ապրիչ ապրիչ երանգօք. երփնագործ. գոյնագոյն։

Diaprer (տիապրէ) բ. ն. Գունաւորել (ծաղկանց գմայրգս) պէսպէս երանգօք. երփնանկարել զարդարել։

Diaprure (տիապրիւր) ե. ից. Երփն երփն գունաւորութիւն. (զչ.)։ La — des prés։

Diarrhée (տիարէ) ե. ից. Որովայնածութիւն. Ի. փորանցութիւն. (ազ. փորքշուք)։ ի-հոմ։ Avoir la —. Fruit qui donne la —. Որովայնանց պատճ։

† **Diarrhéique** (տիարէիք) ած. Որովայնածութեան։ Flux —։

— ե. ար. Որ ունի որովայնածութիւն. որովայնած։

† **Diarthrose** (տիարթրոզ) ե. ից. Ցօգուտած որ թոյլ առյ ոսկերաց շարժիլ յատնական կոպմանս. *տրատմյօգուտած։

Diastase (տիաստազ) ե. ից. Բաժանութիւն երկուց մերձաւոր ոսկերաց. (ըստ վերաբանութեան)։

Diastole (տիաստոլ) ե. ից. Ընդարձակութիւն սրտի և շնչերակաց. *Թոպանք։ La systole et la — du cœur։

Diastyle (տիաստիլ) ե. ար. Շինուած սրոյ սիւնք հեռի են ի միմեանց ըստ չափու երկրաչափի տրամաչափից միջոցաւորեան բնութեանց. *տրամասփուն շինուած։

† **Diatessaron** (տիատէսարոն) ե. ար. Դիզ ինչ յարմատոյ բոգոյ [gentiane] և սրգնատակի [aristoloche ronde], յեղջերոյ պտղոյ [baies de laurier] և ի գմաստ։

Diathèse (տիաթէզ) ե. ից. Գայմանն խառնուածոյ բնութեան՝ որով ոք ախտանայ առէպ կամ առնորաբար այս ինչ հիւանդութեամբ. տրատնագրութիւն։

Diatribe (տիատրիպ) ե. ից. Ի. Դատն և տատանիկ քննագատութիւն։ ‖ Ջ. Բառնն և թշնամանալից բանք։

† **Diaule** (տիոլ) ե. ից. Ալգի ինչ կրկին սրնգի կամ փողոյ ցունաց. երկտարտակ փողք։ (Որ և Double flûte)։

— Վկաս. "Ալյոլս հրամայեցից զերկտարտակ փողսն գնդիւ գիշերական զտատն նուագ պատճառել առնել." Գամ. Ալբեր. 70. — "Իսկ իսմինեա զերկտարտակ փողսն գնդիւն գործական պատճառել յորմոցիւ զտանջն ինչ." անդ. 74։

† **Dibraque** (տիպրատ) ե. ար. Ձափ յոյն և լատին բանաստեղծութեան յերկուց տաղաւոյց [brève]. *երկտաղաւ։

† **Dichoptère** (տիոփդեր) ած. Երկթռնիկ։

Dichorée (տիոռե) ե. ար. Ձափ յոյն և լատին բանաստեղծութեան յերկուց մեծատարից [chorée]. *երկատեղ։

Dichotome (տիոտոմ') ած. Ի. երկճիղ. *երկհերձ. (ըստ անկագիտաց)։ La tige du gui est —։ ‖ Ջ. կիսատունդ. կիսատյօ. (ասի զլանաղ յորժամ կէս գնգին միայն լուսատար երևիցի)։

Dichotomie (տիոտոմի) ե. ից. Ի. երկհերձութիւն. (ըստ անկագիտաց)։ ‖ Ջ. կիսագատունդ կիսպատրանք (լուսնի)։

Dicotylédone (տիկոտիլէտոն') ած. Որոյ սերմն սունկ երկուս բլիթս (տատնկ)։ *երկբլիթակ։

— ե. ից. *երկբլիթակ տատնկ։ Les légumineuses sont des dicotylédones։

Dictame (տիկտամ') ե. ար. Տատնկ ինչ անուշհոտ յատգէ զուխտակի [origan]; զոր նախնիքն Կանդուխին օգտատկար վիրաց. ողիսզուսկ (ա). գնդուսկ. խառիճփոտ. կերէտ օխտ։ Le — de Crète. Les anciens ont dit que le cerf, blessé d'une flèche, allait chercher le —, et que —, dès qu'il en avait mangé, le fer tombait de sa plaie։

— Վկաս. "Ինչ է կերտի յորմոմ այն նետից հարեալ, այն ար ինչ ոչնզտին՝ ինդրէ, և կերտալ գերբաս ինչ թնդելոյ կին." Փիլ. կենդ. 144. — "Ինտ գ Կոյ, գերտամ յ'ատեն, ար ֆրանգ գեր(ֆ)տամ յ'ատեն." Ոմշ. [մտաց.) (նորի)։

Dictamen (տիկտամեն') ե. ար. Թելադրատրութիւն (խղճի

Dictateur (տիկտատեօր) ե. ար. Ալտեղակալ [magistrat] վերհագոյն զար կառնատանեաց Հռոմէական Հանրապետութեան [république] կալար ի վտանգի գինեատար. հրամանատար։

Dictatorial, ale (տիկտատորիալ, ալ') ած. *Գինեատարական։ Des pouvoirs dictatoriaux։

Dictature (տիկտատիւր) ե. ից. Ի. *Գինեատարութիւն

Digitized by Google

թիւն. Հրամանատարութիւն: Exercer la —. Sylla abdiqua, déposa la — : ‖ 2. Ա.բձակ, բացարձակ իշխանութիւն. *Գիկտատորութիւն: L'assemblée confia la — à un général.

Dictée (դիքթե) ի. իթ. 1. Թելագրելը ուժգ ճառ կամ նամակ. Թելագրութիւն: Écrire sous la — de quelqu'un. La — est finie: ‖ 2. Բան թելագրեալ (աշակերտաց գրոցի). Թելագրութիւն. առացած: Il y a bien des fautes d'orthographe dans cette —.

Dicter (դիքթե) բ. ն. 1. Անել ինչ ուժգ առ ի գրել. Թելագրել: — une lettre à son secrétaire, un thème à des écoliers: Ասի եւս անհնդիր. On prétend que César dictait à plusieurs secrétaires en même temps: ‖ 2. (ի-ի-բ.) Թելագրել. ազդել. ուսուցանել. Ս. առնե ասել. On a dicté à cet accusé toutes ses réponses: ‖ 3. (ի-ի-բ.) Պահանջել. կարգել. գնել ի վերայ: — des conditions, des ordres, des lois:

Diction (դիքսիո) ի. իթ. 1. Օրինակ կամ եղանակ ասելոյ, բերեւնոյ. առացուած. կարգացուած: Cet orateur a une — lourde et traînante: ‖ 2. Գոյնուն, ած բանից. առացուած: — élégante, vicieuse:

Dictionnaire (դիքսիոներ) ի. ար. Ս. Բառագիրք. *բառարան: Le — de l'Académie française, կամ լուկ de l'Académie. — français-arménien. — de poche. — des rimes. *Ցանգարան: Traduire à coups de —. Թարգմանել ծանուցմամբ բառագրաց. (ընտ.): Un — vivant. (ի-ի-բ. եւ ընտ.) կենդանի բառարան. այր հմուտ յոյժ:

Dicton (դիքթո) ի. ար. 1. Առացուած. առած. (ընտ.): C'est un — populaire: ‖ 2. Բան զուարճալի, կծու. (ընտ.):

Dictum (դիքթում) ի. ար. (խոսք). տես Dispositif, 3.

Didactique (դիտաքթիք) ած. Վարդապետական: Le genre —:

= ի. ար. Վարդապետական մատենագրութիւն:

= ի. իթ. Վարդապետական արուեստ:

Didactiquement (դիտաքթիքման) մ. Վարդապետօրէն. (խոսք):

† **Didactyle** (դիտաքթիլ) ած. 1. Երկամճղակ, կճղակահերձ, կճղակաբաշխ (անասուն, որպիսիք են եզն, ոչխար, այծ): ‖ 2. Չափ ինչ յոյն և լատին բանաստեղծութեան յերկուց առնգից [dactyle]. *Երկատակն:

Didelphe (դիտելֆ) ած. *Կրկնարգանդ (անասուն): = ի. ար. *Կրկնարգանդ անասուն: Les sarigues appartiennent à l'ordre des didelphes: (Տես և Marsupiaux):

† **Didrachme** (դիտրաքմ) ի. ար. Երկդրամեան. գիդրաքմոյ:

† **Didymalgie** (դիտիմալժի) ի. իթ. Ցաւ երկուորեակաց:

Didyme (դիտիմ) ած. Երկմանեակ. երկամեան. (քան անկագիրաց): Racine —:

† **Didymite** (դիտիթ) ի. իթ. *Երկոցատող. *ամրոդատող. (քան քժշկաց):

Dièdre (դիէտր) ած. *Երկանիստ (անկիւն):

Diérèse (դիէրէզ) ի. իթ. Բաժանումն երկքառքատի յերկուս վանկս. (որպէս ի լատիներէնն լիզուէ vitaï փոխանակ vitæ). անկատումն:

Dièse (դիէզ) ի. ար. Նշան ինչ երաժշտութեան (♯) կէս աստիճանաւ բարձրացուցանելոյ կամ սրելոյ զձայնն. **սրեկ. *կիսատուր:

= ած. *Կիսատուր: Cette note est —:

Diéser (դիէզե) բ. ն. Դնել կիսատուր առաջի խազի իրիք (յերաժշտութեան). բարձրացուցանել զխազն կէս աստիճանաւ:

A. **Diète** (դիէթ) ի. իթ. 1. Գոյնման անձգեան. անուձգ: — lactée, végétale: ‖ 2. Ձգուշութիւն, ժուժկալութիւն հիւանդի ի կերակրոց. Ս. պատրաստութիւն. ֆերհէզ. — rigoureuse. Mettre un malade à la —. Faire —:

B. **Diète** (դիէթ) ի. իթ. † 1. Ըրագնաց, միոյ ասելոյ ճառնախարհ: ‖ 2. Ժողով: La — helvétique. La — de Pologne:

Diététique (դիէթէթիք) ած. Վերաբերեալ կամ կազդուրելոյ զառաջութիւնն (կանանց):

= ի. իթ. Արուեստ պահպանելոյ կամ կազդուրելոյ զառաջութիւնն:

Diétine (դիէթին') ի. իթ. Ա.ահմանական ժողով: Les diétines de Pologne:

Dieu (դիո) ի. ար. 1. Աստուած: Il n'y a qu'un seul Dieu. Nous adorons tous le même Dieu. Mettre sa confiance, son espérance en Dieu. Il est devant Dieu. Վկայ ճանեալ է. մեռեալ է: Entre Dieu et soi. Ի ծածուկ: S'il plaît à Dieu, avec l'aide de Dieu, Dieu aidant. Թէ Աստուած ասցէ. եթէ Տէր կամեցի. Աստուծոյ օգնականութեամբ. Աստուծով: Dieu merci, grâce à Dieu. Տեառն շնորհ. Աստուծոյ գոհութիւն: Devant Dieu, Dieu m'est témoin, Dieu m'en est témoin, sur mon Dieu. Վկայ է ինձ Աստուած: Plaise à Dieu, plût à Dieu. Ո՛չ ասպր. երանի՛ թէ. օ՛չ թէ. յանիմ՛ բն: À Dieu ne plaise, Dieu m'en garde կամ préserve. Մի՛ արասցէ Աստուած. քա՛ւ լիցի. մի՛ լիցի (ինձ սբանալ զՇնորհաբաշխութիւն). փա՛ռք աստ: Dieu vous assiste, bénisse. տես յ'Assister, ի Bénir. Dieu vous entende. Լսելիցէ Աստուած զձայն ձեր: Votre enfant guérira. — Dieu vous entende. — Pour l'amour de Dieu. տես յ'Amour, 1. Le lever-— Dieu. տես Lever-Dieu. La fête-— Dieu. տես ի Fête. Le bon Dieu. 1. Աստուած. ամենաբարին Աստուած: ‖ 2. Նշխար քահանայագործեալ. մարմին Տեառն: On lève le bon Dieu: ‖ 3. Վերջին թաշակ: Il a reçu le bon Dieu. — Dieu! Mon Dieu! Grand Dieu! Juste Dieu! Bon Dieu! Pour Dieu! Տե՛ր Աստուած (ա). ա՛վ Տէր. (ձայնարկութիւնք զարմացման, հրացման, ցաւոց, երկիւղի): — Qui donne aux pauvres prête à Dieu. (առակ.) Փոխ տայ Աստուծոյ՝ որ ազքատի ողորմի. որ ազքատի ազքատին՝ Աստուծոյ փոխ տայ. Աստուած հատուցանէ վարձս որոց ազքատին ազքատաց. (տես Ա.ակք, ժԹ. 17):

‖ 2. Հաստատած. աստուած. գիք: Les faux dieux. Les dieux de la Fable, de l'Olympe. Dieux! grands dieux! Ո՛վ գիք: Jurer ses grands dieux. տես ի Jurer. Demi-dieu. Կիսաստուած. կիսագիք: ‖ 3. (ի-ի-բ.) Աստուած: L'argent est le — du jour. Elle adore son mari; c'est son tout, c'est son —. Ils se font un — de leur ventre. Աստուած նոցա որովայն իւրեանց է. աստուածացուցեալ են զորովայն իւրեանց:

= Վկաց. (ա) "Տէր Աստուած, ինչ փ՚նդ.նան ի խոտս այս փոսան գերբուն հատասուրն." Վ.հ. Ա. 275-276. ՝ Թրգմ.

Dieudonné (դիէօթնե) ի. ար. Աստուածատուր. (անուն տուեալ որդւոց Թագաւորի, իշխանի):

Diffamant, ante (դիֆֆամ՚, անթ) ած. Ազարիչ. Discours —:

Diffamateur, † trice (դիֆֆամատէօր, տրիս) ի. Ազարիչ. չարաչահմուտ. Insigne —:

Diffamation (դիֆֆամասիո) ի. իթ. Ազարիչն գՀամբաւ ուրուք. չարաչահմուտութիւն:

Diffamatoire (դիֆֆամատուար) ած. Ազարիչ. *ազարական: Discours, libelle —:

Digitized by Google

Diffamé, ée (տիֆֆա-ե) ած. գրբ. ած. Զարհամարհված. չարահամբաւ. անուանարկած։ ‖ † ած. Ագաս (առած, խ կնիքս)։

Diffamer (տիֆֆա-ել) բ. ն. ած. Զարհամարհել, վատաբանել առնել. չարահամբաւել. ապտրանք զՀամքառ. *անուանարկել։ ‖ ած. Թշնամանել. անպատիւ առնել։

Différemment (տիֆֆերա-ման) մ. Ա.յլապէս. այլապէսութեան. տարբերապէս։ Je pense bien —. Il a raconté l'affaire — de ce qu'elle s'est passée։

Différence (տիֆֆերան-) է. եր. Խորհ. այլակերպութիւն. միջոց. տրաշուեմ. տարբերութիւն։ La — qui est, qui existe entre nous. Il y a grande — entre... Բազում ինչ է միջն կայ ընդ... բազում միջոց է, բազում ինչ տրաշուեմ է ընդ... Faire, sentir la — de. Խորհել, ընտրել, տրաշել է միմեանց։ À la — de... Ա.յլապէս, օտար է (փիլիսոփայից անուն սր...)

Différencier (տիֆֆերան-իել) [Je différenciais, nous différenciions, vous différenciiez. Que je différencie, que nous différenciions, que vous différenciiez.] բ. ն. Խորհել, տրաշել, միմեանց է միմեանց։ Une bonne définition doit — le genre de l'espèce։

Différend (տիֆֆերան) է. ս. ած. Հակառակութիւն. վիճաբանութիւն։ ‖ ած. Խորհ ընդ գինան զոր պահանջէ վաճառողն և այլ գնողն. միջին գինք։

Différent, ente (տիֆֆերա-, -նտ) ած. ած. Ա.յլակերպ. օտար. տարբեր։ Ils sont différents d'humeur et de langage։ ‖ ած. Ա.յլևայլ. պէսպէս. տգղի տգղի. զանազան։ Ce mot a différentes acceptions. Par différentes voies։

Différentiel, elle (տիֆֆերան-իել, ել) ած. Ա.յլակերպական. տարբերական։ Calcul —։

Différentier (տիֆֆերան-իել) բ. ն. Անանուղ զփոփոխական քանակի իրիք զաճառնէ յանհնարն փոքր։

A. **Différer** (տիֆֆեր) բ. ն. Թազուղ այլևայլ ժամանակի. յապագայել. յաճելացանել։ — un paiement. — de jour en jour. Որ ի յօր առնել, յերկարաձգել. օր յօրէ, օր յօր յապագայել. վազուձեալ ի վազիւ առնել. (աբբ. օրէ օր ձգձգել)։

— բ. ն. Ցապագայել. յաճել։ J'ai différé à le dire. Ne différez point d'y aller. Sans —. Անյապաղ։

B. **Différer** (տիֆֆեր) բ. ն. ած. Ա.յլակերպ, ընդհատ լինել. զանազանիլ. տարբերիլ։ Mon opinion diffère beaucoup de la sienne։ ‖ ած. Չմիաբանել ի կարծիս. այլապէս կարծել։ Les historiens diffèrent entre eux sur ce point. — d'opinion, d'avis։

Difficile (տիֆֆիլ) ած. ած. Դժուարին։ Un travail —. Un mot — à prononcer. Բառ դժուարահնչիւն։ ‖ ած. Դժուար. դժուարին. խիստ (ճանապարհ, լեառն)։ ‖ ած Դժնդակ, ամբարտաւան, վրդովելից (ժամանակի)։ ‖ ած. Դժուարքաշ։ C'est un homme très — à vivre։ ‖ † ած. Խրտչոտ (երիվար). ած. Խրչան։ ‖ ած. Զոր դժուարին է հաճել. դժուարճաշակ. դժուարահաճ։ Être — sur les aliments։ Յայս միտս վատ և իրր է. ս. Faire le —, la —։

Difficilement (տիֆֆիլ-իմ) մ. Դժուարաւ։

Difficulté (տիֆֆիլ-ուտ) է. եր. ած. Դժուարութիւն։ La — d'un travail. Dévorer les difficultés. տես ի Dévorer։ ‖ ած. Դժուարամատնացութիւն. խրթնութիւն. մթութիւն (բանից)։ Les difficultés de Thucydide։ ‖ ած. Դժուարութիւն. կրճիմ. արգել։ Apporter une —. Faire naître des difficultés։ ‖ ած. Խնդրական, դժուարալոյծ հարցաւորք, առբանական. խնդիր. խնդրական։ Il me vient une — dans l'esprit. Ce qui tranche toute —։ ‖ ած. Հակառակութիւն. կռիւ. (ընդ.)։ Avoir une — avec quelqu'un։

= Sans —. մբ. առ. Անշուշտ. արդարև։ Je m'y rendrai sans —։

Difficultueux, euse (տիֆֆիլ-ուէ-ւս, ուզ) ած. Դժուարահաճան. դժուարաբարբոյ. դժուարամիտ։ C'est un homme, c'est un esprit fort —։

Difforme (տիֆֆոր՛) ած. Դժկերպ. ամեհ. տարաձև. ապիղ։ Visage —. Une jambe —. Ce bâtiment est —։

Difformer (տիֆֆոր-մել) բ. ն. Խանգարել զձև (դահեկանաց). ամեհել։

Difformité (տիֆֆոր-միթ) է. եր. Դժկերպութիւն. ամեհութիւն. տարաձևութիւն։ Les loupes, la bosse, sont des difformités. La — d'un membre, d'un bâtiment։

Diffraction (տիֆֆրա-ք-շիւն) է. եր. Խառտրումն (ճառագայթից լուսոյ). ազատմնգրումն։

Diffus, use (տիֆֆիւ, իւ-զ) ած. † ած. Սփռեալ. սփիւռ. տարածեալ։ "L'esprit est — dans toute la substance de l'âme." DIDER. ‖ ած. Որ տարածանէ զիւր ճիւղս [rameau] (առանիկ). *տարածամիւռ. ճղճղկէն։ ‖ ած. Երկայնաբան (մանաւանդիր). մեծամիտ, երկայնատարած (բանք). ճապաղ։

Diffusément (տիֆֆիւ-զե-ման) մ. Երկայնատարած բանիւք. *ճապաղաբար։ Parler —։

Diffusion (տիֆֆիւ-զիւն) է. եր. ած. Սփռումն. ծաւալումն. ճապաղաբանութիւն։ La — de la lumière, du son։ ‖ ած. Երկայնաբանութիւն. *ճապաղաբանութիւն։

Digastrique (տիյ-գաս-եիք) ած. *Երկփորք (մուկն [muscle], զոր անդամագիտացք)։

Digérer (տիժէր-ե) բ. ն. ած. Կարգել. յարդարել։ Il y a de bonnes choses dans ce livre, mais elles sont mal digérées. "Le sénat devait — toutes les affaires." BOSS. *Hist.* III, 7. ‖ ած. Հալել, ամրոքել, ի հալումն ածել (զկերակուրս). ած. մարսել։ Il n'a pu — son dîner։ Ամի եւ անկնդիր. Il digère bien։ ‖ ած. (է-ե-բ.) Գինել. կշռել։ "Il faut du temps pour bien — ce que m'envoie M. Phelippeaux." BOSS. ‖ ած. (է-ե-բ. և ընտ.) Տանել, համբերել լուսաբեմեալ (հակառակաց). կլանել։ Cela est dur à —. Ծանր է, դժուարին է այդմ համբերել, հաւատալ։

Digeste (տիժէսթ) է. ս. *Քահանայապետական քաղաքացիական օրինաց ցուսումնականաց. Կանոնադրակ։ Le Digeste, qu'on nomme aussi les Pandectes, est divisé en cinquante livres։ [գիտաց։

Digesteur (տիժէս-թէօր) է. ս. Անօթ հնէ տարբերաւ. † **Digestible** (տիժէս-թիպլ) ած. Դիւրահալ (կերակուր). ած շուտահալ։

Digestif, ive (տիժէս-թիֆ, իվ) ած. ած. Հալեցոյց զկերակուրս (գործարան մարսելոյ). հալողական. ած. մարսողական։ L'appareil —. Les organes digestifs։ ‖ ած. Որ նպաստս լինի առ ի հալել զկերակուրս. հալողական. ած. որ ընկերէ մարսողութեան. ած. մարսական. ած. մարսեցնող։ Remède —. Pastilles digestives։

Digestion (տիժէս-թիւն) է. եր. Հալումն, ամրոքումն կերակրոց. ած. մարսելութիւն. ած. մարսողութիւն։ Cela aide à la —. Ces viandes sont de dure —. Cela est de dure —. (է-ե-բ. և ընտ.) Դժուարին է, ծանր է այդմ համբերել, հաւատալ։ [ջիլք)։

Digital, ale (տիժիթ-ալ, ալ) ած. Մատանոյ (երակք,

Digitale (տիժիթ-ալ) է. եր. Տունկ ինչ որոյ ծաղիկն է ի ձև գլխիվայր մատանոյի գերձակաց. *մատանոյակ։ — blanche, pourprée։

Digitized by Google

Digitaline (դիժիթալին՛) ֆ. իգ. Գոյացութիւն թունաւոր՝ հանուած ի ծիրանագոյն մատանոցակէ. *ընտմատանոցակ։ [անգլ.]։

Digité, ée (դիժիթե) ած. Մատնաձև. (տերեւ, տերև)։

† **Digitigrade** (դիժիթիկրատ) ած. Որ գնայ ի վերոյ ծայրից մատանց (անասուն). *մատանագնաց։

Digne (դինե) ած. 1. Արժանի. արժանաւոր. բաւական. (ի բարի միտս)։ Il est — de récompense, d'être admiré. — d'éloges. Արժանաւոր գովութեան. արժանագով։ — de créance, de foi. Արժանի հաւատարմութեան. արժանահաւատ. հաւատարիմ։ N'être pas — de dénouer les cordons des souliers de quelqu'un. Ոչ լինիլ բաւական լուծանիլ գիրացս կօշկաց ուրուք. (տես Մրկ. Ա. 7)։ Seigneur, je ne suis pas — que vous entriez dans ma maison. Տէր, չեմ բաւական եթէ ընդ յարկաւ իմով մտցես. (տես Մատ. Ղ. 8)։ || 2. Արժանի. արժանաւոր. (ի չար միտս)։ — de mépris, de punition. — de châtiment. Արժանապատիժ։ Il est — de mort, de la mort. Մահապարտ է։ Il n'est pas — de vivre. Ոչ է պարտ կեանս (ա)։ || 3. Արժանապատիւ. արժանաւոր. լաւ. ազնիւ։ (Ցայս միտս գնի միշտ նախադաս գոյականին)։ Un — successeur. Յաջորդ արժանապատիւ (ո)։ Ce — serviteur ne voulut point trahir son maître։ || 4. Արժանաւոր. պատշաճ։ Avoir des sentiments dignes de sa naissance։ || 5. Չամեաս. ծանր։ Parler d'un ton —։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Վասն զի պարտ ինձ՝ վասն այսորիկ ոչ կոչել ինձ, ի պոյս տեառնէ." Գաւթ. ժա. 98. = (ո) "Եիեպէտեն Անթիոքոս... նորին արժանապատիւ լինել սկսեր (գիծ) ինչին." Ղ. Լմբ. առ Լեւոն թագր. 231։

Dignement (դինեման) ած. 1. Արժանապէս. բաւականի։ Il a été — récompensé։ || 2. Վայելչապէս. բաւականի պատշաճի։ S'acquitter — de sa mission։

Dignitaire (դինիթեր) ած. Այր պատուաւոր. պատուական։ Les grands dignitaires de l'État։

Dignité (դինիթե) ֆ. իգ. 1. Աստիճան, պատիւ, բարձ, գահ (քաղաքականութեան, իշխանութեան). աստիճան, պատիւ (եկեղեցականութեան). տուգութիւն։ — royale, épiscopale կամ de l'épiscopat. Élever à une —. Parvenir aux plus hautes dignités։ || 2. Արժանաւորութիւն. ազնուականութիւն. բարձրութիւն. պերճութիւն։ Il comprit toute la — de son sujet։ || 3. Պատիւ, շնորհ անձին. արժանապատուութիւն։ Compromettre sa —. Il a perdu toute —։ || 4. Չամեասութիւն. ծանրութիւն։ Ses manières sont pleines de —։

† **Digresser** (դիկրեսե) բ. ն. Խոտորիլ ի կարգէ բանին։

Digression (դիկրեսիոն) ֆ. իգ. 1. Խոտորում (մերկրասից յարեգակնէ)։ || 2. Խոտորում (ի բանս, ի կարգէ բանիցն)։ Longue, courte —. Se perdre dans des digressions։

Digue (դիկ) ֆ. իգ. 1. Թումբ. ամրաբարտակ։ Couper, rompre une —. Les digues de Hollande։ || 2. (փոխ.) Թումբ. ամրաբարտակ. արգել։ Quelle — opposer à une telle licence?

† **Diguer** (դիկե) բ. ն. տես Endiguer։

Dilacération (դիլասերասիոն) ֆ. իգ. Պատառումն. (բան վէրաբաժից)։ La — de la peau։ [բաժից)։

Dilacérer (դիլասերե) բ. ն. Պատառել. (բան վէրա-

Dilapidateur, trice (դիլապիտեր, տրիս) ած. Վատնիչ. վատնաւոր։ Ministre —։

= ֆ. ար. Վատնիչ. վատնաւոր։ C'est un —։

Dilapidation (դիլապիտասիոն) ֆ. իգ. Վատնութիւն, վատնաւորութիւն (գանձուց Տէրութեան)։

Dilapider (դիլապիտե) բ. ն. Վատնել և ընդվազը ծախել (զգանձս Տէրութեան). վատնել. վատնաւորել։

Dilatabilité (դիլատապիլիթե) ֆ. իգ. *Սփռականութիւն. *ընդլայնականութիւն։

Dilatable (դիլատապլ) ած. *Սփռական. *ընդլայնական։ L'air est extrêmement —։

Dilatant (դիլատան) ֆ. ար. Բացիչ, ընդարձակիչ գործի վիրաբուժից. *բացատրան։

Dilatateur (դիլատատեր) ֆ. ար. Բացիչ գործի վիրաբուժից. *բացատրան։

† = ած. ար. Բացիչ, ընդարձակիչ (մկունք [muscles])։ Վարի և իրր ֆ. ար. Les dilatateurs։

Dilatation (դիլատասիոն) ֆ. իգ. Ընդարձակելն։ La — d'une plaie, de l'air։ [Dilatateur, ֆ. ար.

Dilatatoire (դիլատատուար) ֆ. ար. (խոչ). տես

Dilater (դիլատե) բ. ն. Ընդարձակել. բանալ։ La tristesse resserre le cœur, mais la joie le dilate։

= Se —. բ. ա. 1. Ընդարձակիլ։ L'air se dilate par la chaleur։ || † 2. Սփռիլ. տարածանիլ։ "Le nouveau peuple se dilate jusqu'aux extrémités de la terre." boss. *Hist.* II, 7. [—։

Dilatoire (դիլատուար) ած. Յապաղիչ. գաւառ։ Moyen

Dilayer (դիլեյե) [Ծորգի իրրև զPayer.] բ. ն. Յապաղել. (վէ.)։ — un payement։

= բ. ն. Որ ի յօր առնել. (այլ. օրէ օր ձգձգել)։

Dilection (դիլեքսիոն) ֆ. իգ. 1. Սէր։ La — du prochain։ || 2. Սէր. սիրելութիւն։ Salut et —. Ողջոյն և սէր։ J'ai écrit à votre —. Գրեցի սիրելութեանդ ձերոյ. (այսպէս գրէին Հայաստեայց քահանայապետն և կայսրն Գերմանիոյ ի նամակս իւրեանց առ իշխանս անուանս)։

Dilemme (դիլեմ) ֆ. ար. *Երկաբանած. *երկայրութիւն. երկասլրի բանք։ Poser un —. Il fut enfermé dans un — dont il ne put se tirer։

Dilettante (դիլեթթանթ) ֆ. ար. 1. Սիրող (իտալական) երաժշտութեան. անձնատուր յերաժշտութիւն. երգասէր։ Des dilettanti։ || 2. Սիրող գեղարուեստից։

Dilettantisme (դիլեթթանթիզմ) ֆ. ար. Մատնիկ սէր (իտալական) երաժշտութեան, գեղարուեստից։

Diligemment (դիլիժաման) մ. 1. Խնամով. հաւատարիմ. հոգատարձութեամբ. (խոչ)։ J'ai examiné —։ || 2. փութով. փութոյ պնդութեամբ։ Travailler —։

Diligence (դիլիժանս) ֆ. իգ. 1. Խնամ. փոյթ. հոգատարութիւն. ուշակալութիւն։ Faire —, ses diligences, toutes ses diligences. Բազում փոյթ յանձին ունել։ || 2. Դատաստանագործութիւն. պահանջանք։ Faire ses diligences contre quelqu'un։ || 3. փոյթ. ճեպ։ Travailler avec —, en —. Faire —. փութալ ճեպել. ամառապարել։ En —. փութով. փոյթ ընդ փոյթ։ || 4. կառք ինչ հասարակաց [public] երթեղնիցս. ճեպընթաց. *պնդակառք։ Prendre la — de Bordeaux։

Diligent, ente (դիլիժան, ժանթ) ած. 1. փոյթ. ջանասէր. ժրաջան (աշակերտ)։ || 2. ժիր. ժրագլուխ. շուտ (պատառաւոր, մշակ, առաքհանդակ)։ || 3. Արագընթաց (քայլ, դիմացք)։ Marcher d'un pas —։

Diligenter (դիլիժանթե) բ. ն. ճեպեցուցանել. փութացուցանել։ Il faut — cette affaire։

= Se —. բ. ա. ճեպիլ. փութալ։ [պելի ինչ։

Diluer (դիլե) բ. ն. Արկանել, յաւելուլ ջուր յըմ-

Digitized by Google

Diluvien, ienne (տիլ-վիեն, իէնն') ած. 1. Ջրհեղեղի. *Ջրհեղեղեան։ Terrains diluviens։ ‖ 2. (խոսք.) Ցօրգահեղեղ. անգամարափ (անձրեւք)։

Dimanche (տիմանշ) ե. արզ. Կիրակուորքի. կիւրակէ. *Աէրգեան օր։ Observer, sanctifier le —. — gras. Բուն բարեկենդան։ Le — des brandons, des Rameaux. տես և Brandon, և Rameau։

Dîme (տիմ) ե. իգ. Տասանորդ։ Les Juifs payaient la — aux lévites. La — des blés, du vin։

Dimension (տիմանսիոն) ե. իգ. Տարածութիւն մարմնոց ընդ սահմանի գոյութեան, այսինքն ընդ երկայնութիւն, ընդ լայնութիւն և ընդ խորութիւն կամ ընդ բարձրութիւն. զաւսւթիւն. մեծութիւն։ Il a pris toutes les dimensions de ce bâtiment. — Prendre ses dimensions. (խոսք. և ընդ.) Չափնոյն զգուշութիւն կամ զկնարս ի կիր արկանել։

— ՎԱՍ. "Երկայնութիւնն և լայնութիւնն՝ խորութիւն տիեզ, որ է դէպ ի ներս. բարձրութիւնն՝ որ վերէն վարս ի ներս." Փիլ. Տասնորդ. — "Զերկրիս չեն մարմոց սակ գոյութիւն, խորութիւն, բարձրութիւն, լայնութիւն." Ամսօր. և Դիան. [տասանորդիլ։

Dîmer (տիմէ) բ. ն. և ե. Աճուրդ զատանորդ.

Dîmeur (տիմօր) ե. արզ. Տասանորդիչ. տասնաժողով։

† **Diminuendo** (տիմինուէնտօ) ած. Տակաւ նուազեցուցանելով զձայնն (յերգս)։

Diminuer (տիմինուէ) բ. ն. Նուազեցուցանել. փոքրացուցանել։ — l'épaisseur d'une planche. — sa dépense։ — բ. ն. 1. Նուազել. փոքրկանալ։ Ses forces diminuent. Les jours ont diminué։ ‖ 2. Անհետանալ. Ս. Ներկարանալ. Ս. վատանալ։ Cet enfant dépérit, il diminue à vue d'œil։

Diminutif, ive (տիմինութիֆ, իվ) ած. Նուազական (բառ, կամ կատարած և ձև բառից)։ Որպէս Fille, fillette. Diable. diablotin, և ի Հայսմէն Բոյն, բունիկ. Ամէն, սրունակ։

— ե. արզ. 1. Նուազական անուն, բառ։ La langue italienne abonde en diminutifs։ ‖ 2. փոքրիկն. փոքրիկ օրիորդակ, պատկեր։ Ce jardin est un — de celui des Tuileries։

Diminution (տիմինուսիօն) ե. իգ. Նուազութիւն. պակասութիւն։ — de prix. La — de l'eau dans les puits։

Dimissoire (տիմիսուար) ե. արզ. Թուղթ հատանելի եպիսկոպոսի ձեռնադրելոյ քահանային իւրոյ յայլոմէ եպիսկոպոսէ։ Donner, obtenir un —։

Dimissorial, ale (տիմիսորիալ, ալ') ած. Lettres dimissoriales. տես Dimissoire։

† **Dimorphe** (տիմօրֆ) ած. Երկկերպ. երկկերպական։

Dinanderie (տինանտըրի) ե. իգ. Անօթք արուրիք։ La — tire son nom de Dinant. ville de la Belgique։

† **Dinandier** (տինանտիէ) ե. արզ. Արուեստաւոր, վաճառական արսւրի անօթոց. *արուրագործ։

† **Dinar** (տինար) ե. արզ. Որոկ դահեկան ինչ Արեւելից՝ որ արժէր փրանկ 12. դինար։

† **Dînatoire** (տինատուար) ած. արզ. Déjeuner —. Ճաշակերոյթ նախաճաշ։ (Լաս և տես Déjeuner-dîner)։

Dinde (տէնտ) ե. իգ. Մարի հնդկահաւոյ. էգ հնդկահաւ։ Une — truffée։

— ե. արզ. տես Dindon, 1։

Dindon (տէնտօն) ե. արզ. 1. Հնդիկ հաւ. *հնդկահաւ. Ս. գառն (ա). Գ. ճարակ. Հինդ խաւարտ։ — à la broche. — froid։ (Աես և Coq d'Inde. խոկ բազմաբոյս Dindons տես զարհաց և զիգաց. Un troupeau de dindons. Garder les dindons. 1. Արածել զհնդկահաւս։ ‖ 2. (խոսք. և ընդ.) Զանխոհ կհանս կհաս ի գիտից. (սխ. գիւղը քաշուած տղրիկ)։

‖ 3. (խոսք. և ընդ.) Ապուշ. պանդիդոր։ C'est un —։

— ՎԱՍ. (ա) "Գոռթիլ հասցն խորիզ խոյտոտ,
Մէկ էզնեան ինքզիւ խոյտոտ,
Գահ ի էրէրէրէ ու գիւղնայր,
Ցեղեան քացոնէ ու ատս լինէր."

Ցովհաննէս վարդապետ, Տաղ թուչնոց. հրատարակեալ ի Մոսկո լրագրի, 2 գիկտ. 1879, ն. ա. — "Կոթիլ. հնգաձ հաւ. գլ. Dindon." Ինափ. Գաւառականեան, ժողովածոյք օտարազգի բանաւորի նոր ընտիրեւանցոց լեզուի մէջ մուած, Ս. Պետերբուրգ, 1870. էջ 15։

Dindonneau (տէնտոնո) ե. արզ. Ձագ հնդկահաւաց։ Élever des dindonneaux։ [պահպանել հնդկահաւաց։

Dindonnier, ière (տէնտոնիէ, իէր) ե. Աճուրդ, — ե. իգ. Օրիորդ գիւղկեայ։

Dinée (տինէ) ե. իգ. 1. Ճաշ յիջևանի։ ‖ 2. Իջևան ճանապարհորդաց։

A. **Dîner** (տինէ) բ. ն. Ճաշել (ի հասարակ ասւսւր, քան բնակչաց գիւղից կամ փոքրիկ քաղաքաց). ընթրել (յիրիկոյն, քան բնակչաց մեգրաքաղաքաց)։ Bien —, mal —. Donner à —. Inviter, prier à —. — d'un poulet. Nous dînerons ce soir ensemble. — par cœur. (խոսք.) Զանց առնել զճաշով կամ զընթրիսն յոչ կամաց։ S'il ne vient à l'heure, il dînera par cœur։

B. **Dîner, կամ քան սմանց Dîné** (տինէ) ե. արզ. 1. Ճաշ (ի հասարակ ասւսւր). ընթրիք (յիրիկոյն)։ Faire un bon —. J'étais de կամ à ce —. Après —, le —։ ‖ 2. կերակուրք ճաշոյ, ընթրեաց։ Le — est sur la table. Avoir de la peine à digérer son —։

Dînette (տինէտ) ե. իգ. Ճաշ կամ ընթրիք զոր ասսւն մանկունք խաղալով կամ ընդ պատճառաւ խրատանց. *Ճաշիկ. (ընտ.)։ Faire la —։

Dineur (տինօր) ե. արզ. 1. Ճաշակից. ընթրակից. սեղանակից։ J'étais un des dîneurs։ ‖ 2. Ճաշակեր։ Un beau —. Շատակեր։

Dinosaurien (տինոսօրիէն) ե. արզ. Սողուն ինչ վիթխարի բրածոյ. *Հսյատեզէզ։

Dinotherium (տինոթերիօմ') ե. արզ. Անասուն ինչ վիթխարի բրածոյ. *Հսյատեզեան։

Diocésain, aine (տիոսեզէն, էն') ե. Որ է ի վիճակի եպիսկոպոսի. վիճակեալ. *Թեմական։ — de Paris. Les mandements d'un évêque sont adressés à ses diocésains։

— ած. *Թեմական (եպիսկոպոս, ժամագիրք)։

† — ե. արզ. *Թեմական եպիսկոպոս։

Diocèse (տիոսէզ) ե. արզ. Վիճակ, սահման եպիսկոպոսի. Թեմ։ Il y a tant de paroisses dans ce —։

Diœcie (տիսի) ե. իգ. Դասակարգութիւն անկաց՝ որոց արու ծաղիկք են ի վերայ մերոյ ցօղնոյ, և էգ ծաղիկք ի վերայ այլոյ (ըստ Լինեէի). *երկատունութիւն։ La mercuriale, le chanvre, le saule, appartiennent à la —։

Dioïque (տիօիք) ած. *Երկատունեայ (տունկ)։

† — ե. իգ. *Երկատունեայ տունկ։ Le chanvre est une —։

Dionée (տիոնէ) ե. իգ. Տունկ ինչ Ամերիկայ. *գիանէա։

Dionysiaque (տիոնիզիաք) ած. Գինեխառն. բանկքասեան. ազանդատրամադասական։ Le culte —։

— ե. իգ. յն. Տօնք ազանդատրամադասականք։ (Որ և Dionysies)։

† **Dioptre** (տիօպթր) ե. իգ. Գործի ինչ գետնաչափից. դիտակաձայ։

Digitized by Google

Dioptrique (դիօպթրիք) ե. իգ. Ուսումն, գիտութիւն լուսոյ. *ընդհայեցողութիւն։
= ած. *Ընդհայեցողական։ Télescope —։

Diorama (դիօրամա) ե. ար. *Տեսամատեսարան։

† **Dioscures** (դիօսքիւր) ե. ար. յն. Անուն երկուսրեակ հզրարցն կաստորի և Պոլիդեւկեայ (ի յոյն դիցաբանու. թիւն). դիտակութիւնք. Աբրամազդայ մանկունք։

† **Dipétale** (դիփեթալ) ած. երկիթերթի (ծաղիկ)։

† **Diphtérie** կամ **Diphtérite** (դիֆթերի, դիֆթերիթ) ե. իգ. Հիւանդութիւն ինչ յորում կազմին կամ ձևանան սուտ թաղանթք [membrane] ի մարմնի. *կեղծամշակութիւն։

Diphtongue (դիֆթոյկ) ե. իգ. երկրարբառ. երկձայն։

Diplomate (դիփլոմատ) ե. ար. *Դիւանագէտ։ Un habile —. Cet événement trompa les calculs des diplomates։
= ած. ար. Գործ դիւանագէտ։ Un ministre —։

Diplomatie (դիփլոմաթի) ե. իգ. Ա. *Դիւանագիտութիւն։ Étudier la — ։ Բ. Դիւցազնական կարգ. *դիւանագիտութիւն։ Se destiner à la —։

A. **Diplomatique** (դիփլոմատիք) ած. *Դիւանագիտական։ Langage, agent —. Relations diplomatiques. Corps —. տես ի Corps, 19։

B. **Diplomatique** (դիփլոմատիք) ած. Որ պատկանի գիւտութեան հրովարտակաց։
= ե. իգ. Գիտութիւն հրովարտակաց։ [Նագիտօրէն։

† **Diplomatiquement** (դիփլոմատիքման) մ. *Դիւանագիտաբար։

Diplôme (դիփլոմ) ե. ար. Ա. հրովարտակ (արքունի, իշխանական, քահանայապետական)։ ‖ Բ. Գիր վկայական՝ արուել շնորհի ումեք պատուանուն կամ աստիճան ինչ ի գիտնական ընկերութեան իմիք. *վկայագիր։ — d'avocat։

† **Diplopie** (դիփլոփի) ե. իգ. Հիւանդութիւն ինչ աչաց՝ կրկին տեսանելոյ զատարկայս. *կրկնատեսութիւն։

† **Dipsade** (դիփսատ) ե. իգ. Օձ սրոյ խայթուածք սրկանէ ի ծարաւ և ի ծարաւս անհնարին. ծարաւական քարր. ծարիր։
= վկաս. "Պաղմն յօթևալ ոչ ծանեաս լսեիր ի ծարաւական տարին յանէծելի վիշն սրսհեր." Տօնական. — "Սրբ. օձ նմանն քարրի, յորմէ հիմ է ազ հարցի՝ ի ծարաւոյ մեռանիլ. լատ. Dipsas." Սահմ. կոմնիդացոյցի, բառատրան Հայ-Լատինեարէն։ իսկ յ'ԲՌ Օրէնս, Ը. 15, թարգմանեալ է Սրսատ. "Ա՛ն ալեկ ընդ անապատն մեծ և ընդ ահագին, սրբ օձն խածանիլը և խորհի և ծարաս։"

Diptère (դիփթեր) ած. ար. երկիթևեան (միջատ, որպիսիք են ճանճ և մժիկ)։
= ե. ար. երկիթևեան միջատ։

† **Diptote** (դիփթոթ) ած. *երկհոլով (բառ)։

Diptyques (դիփթիք) ե. ար. յն. Ա. Տախտակք յորոց վերոյ գրէին Հռովմայեցիք զանուանս բազկաթից և գլխաւոր տուներակալաց. տիփտիկոն։ ‖ Բ. Պատեան յորում արձանագրէին ի վանս և յեկեղեցիս ինչ զանուանս եպիսկոպոսաց և բարերարաց յիշելեաց ի պատարագի. տիփտիկոն։

† **Dipyrrhique** (դիփիրիք) ե. ար. Զոյգ ինչ յոյն և լատին բանաստեղծութեան յերկուց անգոյտից, այսինքն ի չորից պզտոյց [brève]. *երկանգայս։ (Որ և † Procéleusmatique)։

A. **Dire** (դիր) [Je dis, tu dis, il dit, nous disons, vous dites, ils disent. Je disais. Je dis, nous dîmes. Je dirai. Je dirais. Dis, qu'il dise, disons, dites, qu'ils disent. Que je dise, que tu dises, qu'il dise, que nous disions, que vous disiez, qu'ils disent. Que je disse. Disant. Dit, dite.] բ. ն. Ա. Ասել։ — du bien, du mal de quelqu'un. Il ne dit pas tout ce qu'il pense. Il ne sait ce qu'il dit. Que ne le disiez-vous? Partez, vous dis-je. "Je ne dis rien des soins de l'ambition." MASS. Զհոգոց փառասիրին ինչ ոչ ասացից. զհոգս փառասիրին ընաւ ի բաց խոկ թաղից. թազում ասել զհոգս փառասիրին։ J'ai un mot à vous — . Բան ինչ է ինձ ընդ ձեզ. ունիմ ինչ ասել ձեզ։ Qui vous dit, qui vous a dit que...? Ո՞ր բանիւ ասէք կամ կարծէք. ո՞ ասաց ձեզ եթէ... Je ne dis pas que . . . Ոչ զայն ինչ ասեմ, զի . . . Mais dis-moi. Բայց ազէ գու ևի ասաս ցիս։ Se — quelque chose à soi-même. Ասել ի մտի իւրում, ընդ միտս իւր։ խորհիլ ի միտս իւր։ Ils se disaient entre eux. Խորհէին ընդ միմեանս։ Ils se disaient l'un à l'autre. Ասէին մի ցմի, ցմիմեանս։ Ils se sont dit des injures. Եդին միմեանց թշնամանս։ On dit, dit-on. Ա. Ասի բան. ասի, հասմբասի եթէ . . . ‖ Բ. ե. ար. Համբաւ. զբոյց. լուր։ C'est un on dit. Il ne faut pas ajouter foi à tous ces on dit։
‖ Բ. Ասել. կարգալ. ընթեռնուլ։ — sa leçon. Cet acteur a mal dit son rôle. — la messe. Պատարագանել պատարագ։ ‖ Գ. Պատմել. զրուցել։ "Je vais — les douleurs de l'Église persécutée." CHATEAUBR. *Mart.* 4. ‖ Դ. Կարծել։ Qu'en dites-vous? Զինա՞րդ թուի ձեզ։ Qui l'eût dit? Ո՞ր սրտաւք կարծեալ էր զայն այնպէս։ Vous diriez que, on dirait que... Գոգցես. գոյր ասել թէ։ "Vous diriez qu'il soit devenu un autre David." BOSS. *le Tell.* — On dirait d'un fou. Անկեալ թուի ի մտացն. (տե. խենթի պէս կը գործէ, կը խօսի)։ ‖ Ե. Ասել. ազդ առնել. պատուիրել։ Allez lui — de venir. "Ma sœur m'avait dit de ne pas vous le — ." MOL. *Mal. imag.* II, 11. Vous n'avez qu'à —, je partirai immédiatement. Ասացէք միայն, եւս՝ հրամայեցէք, և մեկնեցայց իսկ և իսկ։ ‖ Զ. Պատուհասանել (գինու)։ J'ai trouvé ces objets si chers que je n'en ai rien dit։ ‖ Է. Ասել. յայտ առնել. զգացուցանել. ծանուցանել։ "Et ce poison vous dit les volontés du roi." RAC. *Mithrid.* V, 2. Cette femme a de beaux yeux, mais ils ne disent rien. (տե. Այս կինս գեղեցիկ աչքեր ունի, բայց առանց կենդանութեան եւս՝ բացատրութեան)։ ‖ Ը. Նշանակել։ Que veut — ce retard? Que veut — ce mot? Զի՞նչ նշանակէ այս բան. զի՞նչ են միտք բանիս։ Cela ne dit rien. Այդ ցաւանակ եւս՝ նշանակէ ոչ ինչ։

— Trouver à — . Ա. Գտանել ինչ արժանի պատասխ. խծծել։ (Ցայս միտս լատ. ևս ասի Trouver à redire)։ ‖ Բ. Նշմարել զմեկուսութիւն եւս՝ զբացակայութիւն ուրուք, զպակասութիւն իրիք։ On vous a trouvé à — dans cette compagnie. On a trouvé à — à cette somme։

— Il y a bien à — . Ա. Բազում ինչ ի միջի կայ (ընդ երկսեանն). բազում ինչ խորհ ի միջի է. (տե. մեծ խորհ կայ)։ Il y a bien à — entre ces deux personnes։ ‖ Բ. Բազում ինչ պիտոյ է։ Il y a bien à — que je n'aie mon compte։

— Si le cœur vous en dit. տես ի Cœur, 13.

— En — . Յանդգնանալ. կշտամբել։

— Se le faire — . Ոչ ինչ փոյթ ցաւցանել. վրանիլ. երկմտիլ։ Ne pas se le faire — . Բազում փոյթ ցաւցանել։

— Pour ainsi — . տես յ'Ainsi, ՛.

— Qu'est-ce à — ? Զի՞նչ է այս. զի՞նչ ինչ ,յայս ասելիցէ այս. այդ զի՞ է զի (տրտնջէս)։ Qu'est-ce à —? vous murmurez։

— Ce n'est pas à — pour cela que . . . Ce n'est pas

Digitized by Google

à - que . . . Մի՛ ինչ կարծիցիք եթէ (և ես իցեմ ի նոցանէ)։

— Cela est bientôt dit. Դիւրին է ասել զայդ։

— Cela va sans —, il va sans — que . . . տես J'Aller։

— Cela soit dit en passant, soit dit en passant. (տե՛ս *Անցս-ցարբաս, *անցս-ցակի ըսելով)։

— Ce que j'ai dit est dit. (տե՛ս խօսքս խօսք է · ինչ որ խոստացայ՝ պիտի կատարեմ՝)։

— Le qu'en dira-t-on. Ըսելք որ ասին զուսմիքէ։ Se moquer du qu'en dira-t-on։ [տես. այս է։

— C'est-à-dire. յղ։ տե՛ս։ Այսինքն։ տես՝. այսինքն տե՛ս։

— Se —. բ. տ. ն։ Ասել, համարիլ զանձն։ Il se dit votre parent։ ‖ 2. Ասացեալ լինել։ Cela se dit partout. Ասի այդ ամենայն տեղիք։

3. **Dire** (տի՛ր) է · ս։ Բան · ատացուած։ Le — des témoins. Leurs dires ne sont pas concordants. Au — de. Ըստ ասելոյ, ըստ ասից, ըստ վկայութեան (ՀմՄատց)։ Le bien-dire. տես Bien-dire։

Direct, ecte (տի՛ռեքթ, ռեքթ՛ · յատկանէն ըստ ամենից հնչի † տի՛ռ) ած · ն։ Ուղիղ · ուղղորդ · ուղղակի։ Chemin —. Voie, route directe. Mouvement —։ ‖ 2. Ամենից մերձնորդի · ուղղակի։ Rapport —. Correspondance, communication directe։

— Contributions directes. տես ի Contribution, 2։

— Complément կամ régime —. Հայցակեան խնդիր (բայի)։ խնդիր անուն։

Directe (տի՛ռեքթ՛) է · ին · Ուղղակի ասաս [fief] տան-տուաստանն կամ պատուին [seigneur] · *ուղղատան։

Directement (տի՛ռեքթըմ՛ն) ս. ն։ Ուղղակի · ուղղորդ · գիպ ուղիղ · պարզ ուղիղ։ Je vais me rendre — à Paris։ ‖ 2. Ամենից մերձնորդի · ուղղակի։ Il s'adressa — au roi։

Directeur, trice (տի՛ռեքթէռ, թրիս) է · ն։ Ուղղիչ, վարիչ (թատրոնի, գործատուին, գպրոցի)։ ‖ 2. Ուղղիչ · գահերէց · նախագահ։ Le — de l'Académie française։ ‖ 3. Տեսուչ, վերակացու (ի պաշտաման ինչ Տէրութեան)։

— de conscience, կամ լոկ —. Հոգեւոր հայր։

= ած · Ուղղիչ · վարիչ։ Comité —։

Direction (տի՛ռեքշն) է · ին · ն։ Ամենագիտութիւն։ Il connaissait les chemins et se chargea de la — de la troupe։ ‖ 2. Վարչութիւն (թատրոնի, գպրոցի)։ ‖ 3. Հոգատարութիւն · վերակացութիւն։ La — générale des postes։ ‖ 4. Կողմն ընդ որ երթայ ոք · ուղղութիւն։ Quelle — ont-ils prise en partant?

Directoire (տի՛ռեքթուառ) է · ս։ ն։ Ուղղիչ, վարիչ ժողով · *վարչատուն։ Le — fédéral de la Suisse։ ‖ 2. Ժողով հնգից գլխաւորաց Տէրութեանն Գաղղիացւոց յամին 1795. *վարչատան։ Membre du Directoire։ ‖ 3. Տեղացոյց · աւետարանացոյց։

† **Directorat** (տի՛ռեքթուռա) է · ս։ Պաշտօն վարչի, ուղղչի · վարչութիւն։

Directorial, ale (տի՛ռեքթուռիալ, ալ՛) ած · վարչական։ [վարիչ։

Dirigeant, ante (տի՛ռիժան, անթ) ած · Ուղղիչ։

Diriger (տի՛ռիժե) բ. ն · ն։ Ուղղել, գործադացնել (ատրճանք զառն, զտաս) · — ses regards vers կամ՝ sur un objet. Des poursuites furent dirigées contre lui. (տե՛ս Իւրեան գեմ՝ գտաս բացուեցաւ)։ ‖ 2. վարել · առաջնորդել։ — des travaux, une compagnie։

= Se —. բ. տ. ն։ Գեմ՝ երթալ երթալ (ի պալատն)։ Il se dirigeait vers le château։

Dirimant, ante (տի՛ռիման, անթ) ած · Որ անվաւեր կացուցանէ զպատահն (արգել) · քակտիչ, եղծիչ։

Discale (տի՛սքալ՛) է · ին · Նուազութիւն կշռոյ կամ ծանրութեան վաճառաց՝ ի բաց չքթելով կամ ցնդելով տաժկութեանն։ La — d'une botte de soie qui est séchée։

† **Discaler** (տի՛սքալե) բ · ե · Նուազել վաճառաց ի կշռոյն, ի ծանրութենէն։

† **Disceptation** (տի՛սեքթասիօն) է · ին · Մտքտատում կենդանի բարբառով կամ ի ձեռն գրոյ։

Discernement (տի՛սեռնըմ՛ն) է · ս։ ն։ Որոշիչն · մեկնիչն · ընտրութիւն։ Il saura faire le — des innocents et des coupables։ ‖ 2. Որոշիչն (աչօք)։ À une telle distance le — des couleurs est impossible։ ‖ 3. Խորհիչն · խորութիւն։ "Le — des viandes à certains jours." BOURD. ‖ 4. Ընտրողութիւն · ճանաչողութիւն · գաւազութիւն · ընտրող արուեստին։ Il a beaucoup de —. L'âge de —. Հասակ յորում սկսանի մանուկն որոշել զլաւ ի բարւոյ, գիտել զբարի և զլաւ · հասակ ընտրողութեան։ Agir sans —. Գործել անընտրողաբար · գործել առանց գիտելոյ երթ բարի կամ լաւ իցէ գոր գործէն։

Discerner (տի՛սեռնե) բ · ն · ն։ Որոշել · մեկնել · զատանել · ընտրել՝ "Qui vous a discernée de ces âmes infidèles dont le monde est si plein?" MASS. ‖ 2. Որոշել (աչօք) · նշմարել։ À l'aide du microscope on discerne les plus petits objets։ (Ցայս միտս լաւ ես տես Distinguer)։ ‖ 3. Ընտրել, զատանել, որոշել ի միմեանց · խորհել՝ — le bon du mauvais, le bien d'avec le mal. Il discerna la vérité։

Disciple (տի՛սիփլ) է · ս։ Աշակերտ։ On peut être le — d'Aristote; mais c'est Alexandre qui fut son élève։

Disciplinable (տի՛սիփլի՛նապլ) ած · կրթելի · հրահանգելի։ [Mesure, peine —։

Disciplinaire (տի՛սիփլինէռ) ած · *կարգապահական։

Discipline (տի՛սիփլի՛ն) է · ին · ն։ Խրատ · կրթութիւն · հրահանգ։ Élevé sous une bonne —, sous une — sévère։ ‖ † 2. Աշակերտութիւն։ "Démocrite, après avoir demeuré longtemps sous la — de Leucippe, résolut d'aller dans les pays étrangers." FÉN. *Démocr.* ‖ 3. կանոն · կարգ և օրէնք · բարեկարգութիւն · *կարգապահութիւն։ La — ecclésiastique et religieuse. Se conformer à la —. Observer, maintenir la —։ ‖ 4. կանոն, հրահանգ (գինուորաց) · *կարգապահութիւն։ La — fait la force des armées։ ‖ † 5. վարդապետութիւն · գիտութիւն։ ‖ 6. Խրատական · խոշտկիչ (կրօնաւորաց, ապաշխարողաց)։ Des coups de —։ ‖ 7. Ձաղկանք։ Se donner une rude —։

Discipliner (տի՛սիփլինե) բ · ն · ն։ կարգաց և կանոնաց հպատակ առնել · բարեկարգել։ — une maison։ ‖ 2. Հրահանգել (զզօրականս)։ ‖ 3. Ձաղկել։ Il fut discipliné en plein chapitre։

= Se —. բ. տ. ն։ Հրահանգիլ։ ‖ 2. Ձաղկել զանձն։

Discobole (տի՛սքոպոլ՛) է · ս։ Ընծիթ որ ընկենոյր սկաւեղս ի մրցանս · *սկաւեղընկէց։ Cette statue représente un —։

† **Discolore** (տի՛սքոլո՛ր) ած · *Տարագոյն · այլագոյն։

Discontinu, ue (տի՛սքոնթինիւ) ած · Ընդհատական · ընդհատակալ։

Discontinuation (տի՛սքոնթինիւէ՛շն) է · ին · Ընդհատումն։ La — des travaux։

Discontinuer (տի՛սքոնթինիւե) բ. ն · Դադարեցուցանել առ ժամանակ մի · ընդհատել։ — un ouvrage. — de travailler։

Digitized by Google

= ք. ն. Դադարել առ ժամանակ մի։ La pluie a discontinué seulement quelques jours, puis elle a recommencé։ [առաքեալ։

Discontinuité (տի-սքոնթինուի-թէ) ե. իէ. Ընդհատութիւն։

Disconvenance (տի-սքոնվընանս) ե. իէ. Անհամաձայնութիւն. անյարմարութիւն. անպատշաճականութիւն։ — d'âge, d'humeur։ [պատշաճական։

† **Disconvenant, ante** (տի-սքոնվընան, անթ) ած. Անյարմար։

Disconvenir (տի-սքոնվընիր) [Ծնորդի իրրև զVenir.] ք. ն. 1. Հակառակիլ. ուրանալ։ Vous ne sauriez — qu'il ne vous ait parlé, քան qu'il vous a parlé. Vous ne sauriez — de m'avoir dit cela. Il n'en est pas disconvenu։ ‖ † 2. Չլինել պատշաճ. չմիաբանիլ։ (Ցայս միտս առնու օժանդակ զAvoir)։ Ces deux propositions disconviennent։ ա. **Discord** (տի-սքոր) ե. ար. Չմիաբանութիւն. հակառակութիւն. տարաձայնութիւն. (վարի ի բնապէ. և ի պերճ ասացուածս)։

բ. **Discord** (տի-սքոր) ած. ար. Անյարմար (նուագարան)։

Discordance (տի-սքոր-դանս) ե. իէ. Անմիաբանութիւն. անյարմարութիւն։ — des sons, des caractères։

Discordant, ante (տի-սքոր-դան, անթ) ած. 1. Անմիաբան. անհնչեան։ Opinions discordantes։ ‖ 2. Անյարմար (ձայն, նուագարան)։

Discorde (տի-սքորտ) ե. իէ. 1. Հեղ. հեղուկութիւն. անդադարութիւն. անմիաբանութիւն. երկպառակութիւն. պատերազմ։ La — se mit parmi eux. Discordes civiles. Ընտանի, տնհմային հեղուկութիւնք։ ‖ 2. Դիցուհի երկպառակութեանց (քան առասպելին)։ Հեղ։ Les flambeaux de la Discorde. Pomme de discorde. 1. Խնձոր հեղուկութեան. խնձոր զոր արկ աստուածուհին Հեղ ի մէջ դից՝ գրեալ ի վերայ նորա. Գեղեցկագունին (ի դիցուհեացն), և յորոյ առնս գրգռեցաւ հակառակութիւն ի մէջ Հերայի, Աթենասայ և Աստղկան։ ‖ 2. (ե-պ.) Խնձոր հեղուկեան. առիթ, ներք հակառակութեան ի մէջ բարեկամաց։

Discorder (տի-սքոր-դէ) ք. ն. † 1. Չլինել միաբան։ Ces caractères discordent։ ‖ 2. Անյարմար լինել, չմիաբանել (ձայնիք, նուագարանաց)։

Discoureur, euse (տի-սքու-րէօր, էօզ) ե. Բազմախօս. առատաբան. ճառասող. (ընդ.)։ C'est un grand —։

Discourir (տի-սքու-րիր) [Ծնորդի իրրև զCourir.] ք. ն. 1. Ճառս արկանել խօսել, ճառ ի մէջ առնուլ (զիրաց ինչ). ճառել։ Socrate passa le dernier jour de sa vie à — de l'immortalité de l'âme։ ‖ 2. Ճառասակ. երկայնաբանել. երկայնաբան լինել։ Ne faire que —. Միասի և անչահ բանս բարբառել։ ‖ † 3. Խօսել։ "Discourons d'autre affaire." MOL. *Femmes sav.* II, 8.

Discours (տի-սքուր) ե. ար. 1. Խօսք. բան. զրոյց։ Point de — superflus. Changeons de —. Tenir des — offensants. C'est un autre —. Զնի ինչ բանք զոյգժամանէ։ ‖ 2. Ճառ. Հրապարակախօսութիւն. ասնենաբանութիւն։ Prononcer, lire un —. — en vers, en prose. Un — improvisé։

Discourtois, oise (տի-սքուր-թուա, ուազ) ած. Տմարդի. անքաղաքավար։ Langage —։

† **Discourtoisement** (տի-սքուր-թուազ-ման) ած. Տմարդաբար։

Discourtoisie (տի-սքուր-թուազի) ե. իէ. Տմարդութիւն. անքաղաքավարութիւն։

Discrédit (տի-սքրե-տի) ե. ար. Կորուստ վարկի, համբաւոյ։ Le — des billets de Law, des assignats, a ruiné beaucoup de gens. Le — où tombe une opinion։

Discréditer (տի-սքրե-տի-թէ) ք. ն. Տալ կորուսանել զվարկն. անհաւանարկ առնել։ *անհաւանարկել։

Discret, ète (տի-սքրէ, էթ) ած. 1. Տարբոյշ, ասքանչելաս, անչեղաս (քանակութիւն կամ քանակի ի չափագիտութեան, որպէս թիւք, հատք չեզրի յորինոյ)։ L'arithmétique a pour objet la quantité discrète։ ‖ 2. (ե-պ.) Զգուշ ի բանս իւր և ի գործս. ընտրող. չափաւոր. խոհական։ Il est extrêmement —։ ‖ 3. Խորհրդապահ. *գաղտնապահ։ Un homme —։

Discrètement (տի-սքրէթ-ման) մ. Ընտրաբար. խոհականաբար։ En user —. Parler —։

Discrétion (տի-սքրե-սիօն) ե. իէ. 1. Ընտրողութիւն. ճանաչողութիւն. գաղտողութիւն։ L'âge de —։ ‖ 2. Զսպ. չափաւորութիւն. համ. խոհականութիւն։ User d'une chose, d'une permission avec —. Agir avec —. S'en mettre, s'en remettre à la — de quelqu'un. Թողուլ, պատասան առնել ինչ մի ի գաղտասան կամ յընտրողութիւն ուրուք։ Se mettre à la — de quelqu'un. Անձնատուր լինել ի կամս ուրուք։ Être à la — de quelqu'un. Լինել ի ձեռս ուրուք. կախիլ զսմիքէ։ "Le salut de l'Hespérie sera à votre —." RÉN. *Tél.* XI. ‖ 3. Խորհրդապահութիւն. *գաղտնապահութիւն. զգուշութիւն։ Il est plein de —. On peut compter sur sa —։ ‖ 4. Խաղ յորում թոզեալ է ի կամս այնորիկ որ կորսանէն՝ առժիլ զոր ինչ կամիցի։ Gagner, perdre une —։

= À —. Ած. առ. Ըստ կամս. ըստ հաճոյից։ Pour le pain, vous en aurez à —. (առ.) Հաց՝ որչափ որ կ'ուզիք)։ Se rendre à —. Անձնատուր լինել զօրաց ի կամս յազթողին առանց ինչ պայմանի։

Discrétionnaire (տի-սքրե-սիօ-նէր) ած. *Ճանաչողական, ընտրողական (իշխանութիւն գաղտասարք)։

Discrétoire (տի-սքրե-թուար) ե. ար. Ժողովարան, ժողով առաջնորդաց ի մենաստանս ինչ։

† **Discrimen** (տի-սքրի-մէն') ե. ար. Զատման երակհատութեան ճակատաս։ [յօսեփ։

† **Disculpation** (տի-սքիւլ-պասիօն) ե. իէ. *Արդարացուցանել։

Disculper (տի-սքիւլ-պէ) ք. ն. Արդարացուցանել. անպարտ յուցանել, երևեցուցանել։ Ses amis le disculpèrent de ce qu'on lui imputait։

= Se —. ք. ա. Արդարացուցանել զանձն։

Discursif, ive (տի-սքուր-սիֆ, իվ) ած. Որ հանէ պատճառաբանութեամբ առաջարկութիւն ինչ յայլմէ առաջարկութենէ (կարգաւորի մարդոյ). ընտրող. բանասար. (ե-պ.)։

Discussion (տի-սքիւ-սիօն) ե. իէ. 1. Քննութիւն հանդերձ վիճմամբ. վիճաբանութիւն. բանակռուածութիւն. պայքար։ Cela peut fournir matière à —. Sans entrer dans de nouvelles discussions. Les discussions d'une assemblée législative։ ‖ 2. Ս. Է. կոչ. Հակառակութիւն։ Il a eu une — au jeu։ ‖ 3. Ցղջ և խնդիր ընչից պարապանին առ ի վաճառել։ [մնասք. պայքարիլ։

Discutable (տի-սքիւ-թաբլ) ած. Անկեալ ընդ վիճմունս։

Discuter (տի-սքիւ-թէ) ք. ն. 1. Պահել քննել հանդերձ վիճմամբ. վիճել. վիճաբանիլ. ի պայքար գալ, մնայեալ ընդ ուսկր. ի խղճ և ի խնդիր արկանել. պայքարիլ. բանակռուիլ լինել։ — un fait, une question։ Աման և անխնդիր. Discutons, et ne disputons pas. Վիճեցուք, այլ մի կռուեցուք։ ‖ 2. Ցուզել և վաճառել զինչս պարապանին։

Disert, erte (տիզե-ր, ե-պ) ած. Գեղաբանիկ. յորդաբան։ Il est plutôt — qu'il n'est élégant. Un discours —։

Digitized by Google

Disertement (տիզ-եր-ման) ն. գեղեցկախոսութեամբ. (Ռ-ուբ)։

Disette (տիզեթ) ե. իգ. 1. Նուազութիւն (ուտելեաց, հարկաւորուց)։ Année de —։ ‖ 2. (ենթբ.) կարօտութիւն. չքաւորութիւն։ — de mots, d'idées։

Disetteux, euse (տիզեթօ, եօզ) ած. կարօտ. չքաւոր. անուշադ. (վլ.)։

Diseur, euse (տիզօր, եօզ) ե. Ասող. պատմիչ։ — de riens. Մեծարան. անուշաբան. ունայնաբան։ — de bons mots. կատակաբան։ —, diseuse de bonne aventure. տես յ'Aventure, 2.

Disgrâce (տիս-գրաս) ե. իգ. 1. Եղանելի յայտց. *Եղծանիկացութիւն։ On ignore la cause, le sujet de sa —. Tomber en —. Եղանել յայտց։ ‖ 2. Չարիք. ազէտք. *դժբախտութիւն։ Il lui est arrivé une —։ ‖ 3. Անշնորհութիւն. անվայելչութիւն։ Cette femme est jolie, mais elle a de la — dans le maintien։

Disgracié, ée (տիս-գրասիե) անց. դերբ. 1. Շնորհազրկած. յայտց եկեալ։ Un ministre —։ Ցայս միտս վերբ և իբր ե. ած.։ ‖ 2. Անշնորհ. անվայելուչ. ապիզ։ On ne saurait voir une personne plus disgraciée. Il est fort — de la nature։

Disgracier (տիս-գրասիե) բ. ն. Ընկենուլ զոք յերեսաց։ Le roi l'a disgracié. Faire —. Ցայլոց հանել։

Disgracieusement (տիս-գրասիէզման) մ. Անշնորհ, անվայելուչ օրինակաւ։

Disgracieux, euse (տիս-գրասիօ, եօզ) ած. 1. Անշնորհ. անվայելուչ։ Un homme —։ ‖ 2. Անհաճոյ. չսիրաժամական։ Son accueil fut —։ [gation։

† **Disgrégation** (տիս-գրեկասիօն) ե. իգ. տես Désagré-

Disjoindre (տիս-ժուեն-տր) բ. ն. 1. Ցանկել. քակքակիլ։ (Ցայս միտս ասի և.ս Déjoindre)։ La sécheresse a disjoint les jantes de cette roue։ ‖ 2. Զատանել, անջատանել (զգատս, ըստ իրաւագիտաց)։

= Se —. բ. ա. Ցանկել. Ս. մէկմէկ անալ։

Disjonctif, ive (տիս-ժոնգթիֆ, իվ) ած. Անջատական, սրտհակեան (բառ, շաղկապ, արդէս ou, soit, ni)։

= Disjonctive. ե. իգ. Անջատական շաղկապ։

Disjonction (տիս-ժոնգսիօն) ե. իգ. 1. Բաժանումն. անջատումն. քակումն։ ‖ † 2. Չեղչումն բաղդիատական կամ չսկսմանեան [copulatif] շաղկապաց։ Օրինակ իմն յայսց բանս. *Գնանեցաւ, խնդրեցաւ, գտաւ, պատժեցաւ, ի սուբ ապաւինեցաւ։" Բ Մկբ. ԺԳ. 21։ (Աստ և.ս †Asyndète)։

Disjoncteur (տիս-ժոնգթէօր) ե. իգ. 1. Ցանկաւորիչ (մեքենայի)։ ‖ 2. Խախտումն (ոսկերաց). *ոսկրախտումն։ ‖ 3. Բաժանումն խմբից զօրաց ի տեղիս տեղիս։

Disjoncteur (տիս-ժոնգթէօր) ե. ած. 1. Ցանկաւորիչ (մեքենայի)։ ‖ 2. Խախտիչ, խախտող, Հանիչ (զոսկր ի տեղւոյն)։ (Որ և Déboîter)։ ‖ 3. Ցօդակոտոր, յօդաբաժան առնել (ասեղնագործ)։ ‖ 4. Բաժանիչ զզօրս ի տեղիս տեղիս, ի քաղաքս քաղաքս։

† **Disparaissant, ante** (տիս-բա-րէսան, անթ) ած. Որ անհետ լինի։

Disparaître (տիս-բա-րէթր) [Ետորգի իրրև գParaître.] բ. ն. 1. Աներեւոյթ, անյայտ, անհետ, հետաքրքրեալ, չեք յայտց լինել. անյայտանալ. անհետանալ. անհետիլ. չգտանիլ. չքանալ։ Le fantôme a disparu à nos yeux. Je les vis — dans l'épaisseur de la forêt։ ‖ 2. Մեռնիլ, հետանալ (յաշխարհէ)։ — de la scène du monde։ ‖ 3. փախչիլ հապճեպով. սրանալ. անյայտանալ։ Un tel a fait banqueroute, et a disparu. Elle est disparue։ ‖ 4. կորնչիլ. յանկարծակի. անյայտանալ։ J'avais des gants, ils ont disparu։

Disparate (տիս-բա-րատ) ած. Անհամեմատ. այլակերպ։ Voilà des ornements bien disparates։

= ե. իգ. Զժիաբանութիւն. անհամաչափութիւն։ Il y a trop de — entre ces couleurs. Ces choses font —։

Disparité (տիս-բա-րիթէ) ե. իգ. Անհամաչափութիւն. անհամեմատութիւն։

Disparition (տիս-բա-րիսիօն) ե. իգ. Անհետանալի. աներեւութիւն։ La — subite de cette personne alarma sa famille. La — d'une comète։

† **Dispendieusement** (տիս-բան-տիէզման) մ. Բազում ծախիւք։ [ծածաքաչ. բազմաճաչ։

Dispendieux, euse (տիս-բան-տիօ, եօզ) ած. Մեծ-

Dispensaire (տիս-բան-սեր) ե. ած. 1. Գիրք դեղոց կազմելոյ. *դեղապիրք։ ‖ 2. Զրի բժշկարան ազգաստաց։ ‖ † 3. Տեղի ուր զինեն զբոլոր բժիշկք կարգեալք ի Տերութենէ. *զինարան։

Dispensateur, trice (տիս-բան-սատօր, տրիս) ե. Հաւասարապահ. մեսակարար. բաշխող։ Sage, juste — des bienfaits du prince. — des récompenses. Ս. արձատասպյց։

Dispensation (տիս-բան-սասիօն) ե. իգ. Մասնակարարութիւն. բաշխումն։ — des grâces, des récompenses։

Dispense (տիս-բանս) ե. իգ. 1. Հրամանն. թոյլատուութիւն։ — de manger de la viande, d'épouser une parente։ ‖ 2. Ազատ կացուցանելն (ի պահց, ի կանոնաց). *անօրինութիւն։ — de jeûner, de faire maigre։

Dispenser (տիս-բան-սե) բ. ն. 1. Բաշխել. մեսակարարել։ — les trésors du ciel։ ‖ † 2. Թողացուցանել (ոմեք զպատասխրեալ կամ զարգելեալ ինչ)։ (Ռ.)։ ‖ 3. Ազատ կացուցանել (զոք ի պահց, ի կանոնաց). արձակել. **անօրինել։ — du jeûne. — d'aller à la guerre. Dispensez-moi de parler là-dessus. Թող ասէք ինձ լռել զայդմանէ. կալարուք զիս հրաժարեալ ի խօսելոյ զայդմանէ։

Disperser (տիս-բէր-սե) բ. ն. 1. Ցանել ցրուել. ցիր և ցան հանել. սփռել։ — les débris de quelque chose։ ‖ 2. Ցան և ցիր կացուցանել. վայրավատին ցրուել. դիր և տար (մեր?) առնել. վարատել. ի փախուստ դարձուցանել. (—վ. ցիրուցան ընել)։ La force armée dispersa les séditieux. Les Juifs furent dispersés après la destruction du temple։

= Se —. բ. ա. Ցրուիլ. վարատիլ։

Dispersion (տիս-բէր-սիօն) ե. իգ. 1. Ցրումն. սփռումն. ցան և ցիր ցնդումն։ La — des rayons lumineux. Les dispersions d'Israël. Ցրուեալքն Իսրայելի. (ըստ առաջաբեղէն գրոց՝ ցրուեալ ցեղք որդւոցն Իսրայելի)։ ‖ 2. Ցրումն, վայրավատնումն, փախուստ (զօրաց)։

† **Dispondée** (տիս-բոն-տե) ե. ած. Ձափ ինչ յայն և լսմին բանաստեղծութեան յերկուց հատուրիցն, այսինքն ի չորից երկարաց. *երկհատրոյր։

Disponibilité (տիս-բոն-իլիթէ) ե. իգ. Լինելի տրամադրելի. *տրամադրականութիւն։ Être, mettre en —։

Disponible (տիս-բոն-իպլ) ած. Զոր տիրէ ե տրհետնել ի կիր. վարելի. պատրաստական. տրամադրելի։ Une somme —։

Dispos (տիս-բո) ած. ած. Թեթեւանդամ. կոյտաւ։

Disposer (տիս-բոզե) բ. ն. 1. կարգել. յարդարել. յօրինել։ Il avait bien disposé ses troupes, son artillerie. L'architecte a bien disposé les appartements de cette

Digitized by Google

maison. ‖ 2. Հանդերձել. կազմել. պատրաստել. On a disposé cette salle pour le bal. ‖ 3. Ցժարեցուցանել. հաւանեցուցանել. Je l'ai disposé à vous bien recevoir. Le monde est plutôt disposé à croire le mal que le bien. Մարդիկ յօժարագոյնք են առաւել չարին քան բարւոյն հաւատալ.

= ք. չ. 1. Կանխմտածել. հրամայել. տրամադրել. La Providence en a autrement disposé. L'homme propose et Dieu dispose. (աստ.) Խորհուրդք մարդկան, կամք Աստուծոյ. մարդ առաջագրէ, Աստուած տրամադրէ. յաջողութիւն խորհրդոց մարդոյն յերկնից կախի. ‖ 2. Օտարացուցանել, վաճառել (զապրանս, զկալուածս). Les mineurs ne peuvent — de leur bien. ‖ 3. Վարել իւրք կամ ամենայն ըստ կամաց իւրոց. անօրինել. տրամադրել. Il dispose de tout dans cette maison. Ամենայն ինչ ի ձեռն նորա է յայսմ տան. Dieu a disposé de lui. Առ ինքն կոչեաց զնա Աստուած. Հանգեաւ. մեռաւ.

= Se —. ք. աւ. 1. կարգիլ. յօրինիլ. Comme les feuilles se disposent admirablement sur leurs tiges! ‖ 2. Պատրաստիլ. հանդերձիլ. Se — à la mort, à un voyage.

A. **Dispositif, ive** (տի-ըզ-իֆ, իվ) ած. Պատրաստիչ (գիրք). (իշ.).

B. **Dispositif** (տի-ըզ-իֆ) ե. ար. Ամեն օրինաց, հրամայութեանց կամ վճռոց յօրում բովանդակեալ է առհմանեալ իրն. առհմանողական.

Disposition (տի-ըզ-իսի) ե. խե. 1. կարգաւորութիւն. յօրինուածութիւն. La — des lieux était favorable à la cavalerie. ‖ 2. կարգելն, գաւառաբերն զբանս (ի հռետորական արուեստի). կարգաբանութիւն. La rhétorique a trois parties: l'invention, la —, et l'élocution. ‖ 3. կարգելն զգօրս առ ի ճակատ տալ. Prendre ses dispositions. ‖ 4. Գոյանալ խառնուածոյ, առաղջութեան. տրամադրութիւն. La — habituelle du corps. Être en bonne —. Լինել քաջառողջ. Être en mauvaise —. Լինել վատառողջ. ‖ 5. Պատրաստականութիւն, տրամադրութիւն (մտաց). Sonder les dispositions de quelqu'un. "Mentor profita de cette heureuse —." ՖԵՆ. *Tél.* XI. ‖ 6. Մխուրթիւն. բերուն. La taille de cet enfant a quelque — à se contourner. ‖ 7. Ցանկութիւն. Il a de grandes dispositions à l'étude. ‖ 8. Մխոք. գիտաւորութիւն. Sa — à vous servir est manifeste. ‖ 9. Իշխանութիւն կարգելոյ, տրամադրելոյ ըստ իւրոց կամաց. տրամադրութիւն. Tout est ici à ma —. Ամենայն ինչ հրամանի իմում ներայ առաւ. ‖ 10. Հրամանն տալն վասն իւրոց ընչից (ի կտակի). ‖ 11. Վճիռ, կարգագրութիւն (օրինաց).

— յե. Հանդերձանք. պատրաստութիւն. Il faisait ses dispositions pour partir.

Disproportion (տի-սբո-փոսի-սիօն) ե. խե. Անհամեմատութիւն. անչափակցութիւն. անհաւասարութիւն.

Disproportionné, ée (տի-սբո-փոսի-սիոնե) ած. Անհամեմատ. անհաւասար. աննման. Un mariage —. Ces partages sont bien disproportionnés. "Des louanges disproportionnées à vos actions." ՖԵՆ. *Tél.* IV.

† **Disproportionner** (տի-սբո-փոսի-սիոնե) ք. ն. Եզծանել զհամեմատութիւնն. անհաւասար գործել.

Disputable (տի-սփի-թա-պլ) ած. Զորմէ մարթի է վիճել. վիճական. Cette question est —.

† **Disputailler** (տի-սփի-թա-յե) ք. չ. Բանակաբար լինել առեղ և հերկաբազդիս. (ընթ.).

† **Disputaillerie** (տի-սփի-թա-յըռի) ե. խե. Առեղ և ընդ հերկոր բանակաուսութիւնք. (ընթ.).

† **Disputailleur, euse** (տի-սփի-թա-յոր, եօզ) ե. կապացոյզ. բանիրոյզ.

† **Disputant** (տի-սփի-թան) ե. ար. Վիճող.

† **Disputation** (տի-սփի-թա-սիօն) ե. խե. Վիճաբանութիւն. վիճաւճիռ.

Dispute (տի-սփի-թ) ե. խե. 1. Վիճաւճիռ զբանիգրոց աստուածաբանութեան, փիլիսոփայութեան կամ գիտութեան. մտաբաւճիռ. վիճաբանութիւն. Ouvrir la —. Les disputes de l'école, des philosophes. ‖ 2. կռիւ. կռիւ. Il y a une — dans la rue.

Disputer (տի-սփի-թե) ք. չ. 1. Վիճել զբանիգրոց աստուածաբանութեան, փիլիսոփայութեան. վիճաբանել. մտաբանել. — sur telle proposition. ‖ 2. Վիճել. բանակաւիլ լինել. կռուիլ. գաւաթարիլ. De quoi disputez-vous entre vous? Զի՞նչ վիճիք ընդ միմեանս. զի՞նչ են բանիգ վասն որոց վիճիք ընդ միմեանս. Il ne faut pas — des goûts. — sur la pointe d'une aiguille. (փոխ.) աստ յ'Aiguille, 1. ‖ 3. (փոխ.) Ընախանձ հակառակութեան գնել, ի հակառակութիւն մտանել ընդ ումեք (վասն գիջելիքութեան, հանձարոյ). եւիւլը առնել. Nérou et Domitien disputent de cruauté. Il dispute de luxe avec les plus riches.

= ք. ն. կռուիլ, մրցիլ ընդ ումեք զերոց ինչ. — un prix, l'empire, la victoire. — la préséance. Քարձակութիւ լինել. — le terrain. տես ի Terrain. Le — à quelqu'un. Համարիլ ումեք զանձն հաւասար (ի գիջելիքութեան). Se — une personne, une chose. Զմիմեամբք եւնիլ կամ առնել (առ ի յանկուցանել զերբոյ ուրուք, առ ի առանձնել ինչ). Plusieurs villes se disputent l'honneur de lui avoir donné le jour. (պլ. Շատ քաղաքներ մէկմէկու ձեռքէ յափշտակել կը ջանան իւր ծննդավայրն եղած բլլալու պարծանքը).

Disputeur, † euse (տի-սփի-թոր, եօզ) ած. և ե. Վիճող. վիճաւեր. բանակաբեր.

Disque (տիսք) ե. ար. 1. Այլ քարեղէն կամ երկաթեղէն՝ տափարակ՝ բոլորաձև և յոյժ ծանր, որով խաղային նախնիք. սկաւեզ. Lancer le —. ‖ 2. Սկաւեզ, անիւ, ամման (արեգական, լուսնի). ‖ 3. Սկաւեզ (ծաղկանց կամ տերեւոց, ըստ ունկագիտաց). ‖ 4. Սկաւառակ երկաթի՝ կարմիր մրով կազմեալ և ոսկեայ մխոցիկ՝ որ նշանակէ եթէ արձա՞կ իցէ երկաթուղին թէ խափանեալ.

Disquisition (տիս-կիզ-իսի) ե. խե. Քննութիւն. խաւզարկութիւն. (Աւելորդաբար ասի Recherche, Investigation).

† **Dissecteur** (տի-սեկ-թոր) ե. ար. Որ հատանէ զանդամս. անդամահատ.

Dissection (տի-սեք-սիօն) ե. խե. Հերձուլն զմեռեալ մարմնոյ. անդամահերձութիւն.

Dissemblable (տի-սան-պլա-պլ) ած. Անման. այլանման. Ces deux frères sont bien dissemblables.

† = ե. ար. յե. Անմանութիւն. Անմանութիւնք. Անմանութիւնք. անաւն եւնոմեան ազգանգաւորաց որ ուսուցչանէն թէ ազ նմանել որդի Հօր.

Dissemblance (տի-սան-պլանս) ե. խե. Անմանութիւն.

Dissémination (տի-սե-մի-նա-սիօն) ե. խե. Ցրուումն. սփռումն. La — des graines. La — des hommes sur toute la surface de la terre.

Disséminer (տի-սե-մի-նե) ք. ն. Ցիր և ցան հասանել. սփռել. ցանել ցրիւ. ցրուել.

= Se —. ք. ա. Ցրուիլ. սփռիլ.

Dissension (տի-սան-սիօն) ե. խե. Երկպառակութիւն. տարաձայնութիւն. Vivre en —. Dissensions civiles.

Digitized by Google

Dissentiment (դի-սան-թի-ման) ի. ս. Տարաձայնություն, տարակերպություն կարծեաց. *անհամաձայնություն։ Les dissentiments font naître les discordes։

Disséquer (դի-սե-կե) բ. ն. 1. Հերձանել զմասունս դիական կամ անկից ատ ի քննել. *անդամահերձանել։ ‖ 2. (ի-ի-բ.) Հատառոտել, ճշդիւ քննել զամենայն մասունս (մասնիւն). մանր կրկտել։

Disséqueur (դի-սե-կօր) ի. ս. *Անդամահատ։ Վարպետ եւ ճարտար վերլուծող. Un bon, un habile — ։

Dissertateur (դի-սեր-տա-տօր) ի. ս. Ձանձրացուցիչ. (ազգ.)։ C'est un ennuyeux — ։

Dissertation (դի-սեր-տա-սիո) ի. եր. Քննութիւն խնդրոյ իրիք (պատմութեան, դիտութեան, տարակոյս հանդիպած) կենդանի բարբառով կամ ի ձեռն գրոյ. քննախոհութիւն։

Disserter (դի-սեր-տե) բ. ն. Ձառս արկանել, ճառս ի մէջ առնուլ (գիրոյց իրիք). Ճառել. քննախոհել։ Il a savamment disserté sur ce point de chronologie։

Dissidence (դի-սի-տան-ս) ի. եր. Հերձուած. պատակառութիւն։ Cette proposition a produit une — fâcheuse։

Dissident, ente (դի-սի-տան, տանդ) ած. 1. Որոյ օտար են կրօնք ի մեծագոյն մասանէն կամ ի բուն եկեղեցւոյն. տարակրօն. տարադաւանդ. օտարաւանութեամբ։ Secte dissidente։ ‖ 2. Որ ունի օտար կարծիս ի ժողովէ ուրիք. տարակարծիք. տարամիտ։ Parti — ։

= ի. ս. Տարակրօն. տարամիտ։

Dissimilaire (դի-սի-մի-լեր) ած. Այլանման. տարաձեւ. տարակերպ. չհամազգի։ [թիւն։

† **Dissimilitude** (դի-սի-մի-լի-տիւտ) ի. եր. Անհամանաւ-

Dissimulateur, trice (դի-սի-միւ-լա-տօր, տրի-ս) ի. Ծածկամիտ, կերպարանող։ Homme — . C'est un — ։

Dissimulé, ée (դի-սի-միւ-լե) անց. կրկր. Ծածկաւոր. տարակերպեալ (առ ի խաբել)։

= ած. և ի. Որ թաքուցանէ զիւր միտս, զխորհուրդս. ծածկամիտ. կերպարանող։ Homme — . C'est un — ։

Dissimuler (դի-սի-միւ-լե) բ. ն. 1. Թաքուցանել. ծածկել. տարակարծել. տարադաւանել։ — sa haine, son amour. Se — (sa faiblesse) à soi-même. Թաքուցանել յանձնէ իւրմէ (զիւր տկարութիւնն). չլինել խոստովան։ Ասի և առ խնդիր. La prudence veut qu'on dissimule quelquefois։ ‖ 2. Ընդ չտես առնել. անտես լինել. (ած. չտեսանելս զարնել)։ — un affront, une injustice։

† = Se — . բ. ա. Թաքուցանել զանձն. Թաքչիլ. ծածկիլ. (ընդ.)։ Il se dissimula au milieu de la foule։

Dissipateur, trice (դի-սի-պա-տօր, տրի-ս) ած. և ի. Վատնիչ. վատնողական. օձռոզ։ Un gouvernement — . Un grand — . C'est un — ։

Dissipation (դի-սի-պա-սիո) ի. եր. 1. Ցրումն. վատնութիւն։ ‖ 2. Ցիզումն (խոհաւութեան երկրի)։ ‖ 3. Անչափ և անօգուտ ծախք ընչից. վատնողական. խոշոր ապականութիւն։ Il 'est ruiné par ses dissipations. La — des finances։ ‖ 4. Ապափսումն. զբօսանք։ Il vous faut de la — ։ ‖ 5. Ցրումն, ցիզումն, քայքայումն (մտաց). (ածա. ցրուածութիւն)։ La — de son esprit est cause qu'il ne fait rien։ ‖ 6. Ցնդութիւն։ Vivre dans la — ։

Dissipé, ée (դի-սի-պե) անց. կրկր. 1. Ցրուեալ. վատնեալ. փարատեալ։ ‖ 2. Ցրուեալ, ցիզեալ, քայքայեալ (միտք)։ Ce jeune homme a l'esprit —, est fort — ։ ‖ 3. Զբաղեալ զաշխարհս. զբօսասէր. զեղխ։ C'est un homme fort — . Une vie dissipée։

Dissiper (դի-սի-պե) բ. ն. 1. Ցրուել, քայքայել, փարատել, հալածել, ջնջել (արեգական զխաւարն). ցանել, ցրուել, հասել (հողմոց զփոշի)։ ‖ 2. (ի-ի-բ.) Փարատել (զերկիւղ ուրուք). արձակել զոք (զերկիւղէ). ազատ առնել, տպրեցուցանել զոք (ի կասկածանաց)։ — les craintes, les terreurs de quelqu'un։ ‖ 3. Պերծել յանձնէ իւրմէ կամ ի մտաց իւրոց (զերկիւղ)։ ‖ 4. Ցրուել, վատնել, վայրագավատնել, վարատել (զգօրս). խոյլ, ի բաց մերժել (զամբոխ)։ — une armée. La police dissipa les attroupements։ ‖ 5. Ցրուել, վատնել, ծախել (զինչս)։ ‖ 6. Պաշել, ծախել (զժամանակն յանօգուտ պէտս, յանհոգութիւն և ի անառիս)։ — son temps en de frivoles occupations։ ‖ 7. Պատճեցուցանել. զբօսուցանել։ Venez avec nous, cela vous dissipera։

= Se — . բ. ա. 1. Ցրուիլ, քայքայիլ, փարատիլ (խաւարք). փարատիլ (ծխոյ, երկիւղի). ցանիլ, ցրուիլ (ամբոխի)։ ‖ 2. Պատճիլ. զբօսնուլ։ Vous auriez besoin de vous — un peu։

Dissolu, ue (դի-սո-լիւ) ած. 1. Անառակ. խառնակեաց. լկտի։ C'est un homme fort — . — dans ses paroles։ ‖ 2. Լոյծ, զեղխ, զեղծ (կեանք, վարք)։

† **Dissolubilité** (դի-սո-լիւ-պի-լի-տե) ի. եր. Լուծականութիւն։

Dissoluble (դի-սո-լիւ-պլ) ած. Լուծանելի. (բան տարբապիտաց)։ (Տես եւ Soluble)։

Dissolument (դի-սո-լի-ման) մ. Անառակութեամբ (կեալ). (խրի)։

Dissolutif, ive (դի-սո-լիւ-տիֆ, իվ) ած. Լուծիչ։

Dissolution (դի-սո-լիւ-սիո) ի. եր. 1. Լուծումն. քայքայումն (մասանց միմեանց)։ Tomber en — ։ ‖ 2. Լուծանել զգայացութիւն ինչ ի հեղանիւթ (բան տարբապիտաց). լուծումն։ La — du sel dans l'eau։ ‖ 3. Թակառումն (միմեանց և հոգւոյ). անկաստումն, որբշումն (հոգւոյ ի միմեանց). լուծանիլն յաշխարհէ։ La — du corps et de l'âme։ ‖ 4. (ի-ի-բ.) Ցայգայումն, քակտումն, կործանումն (Տէրութեան)։ Les causes de la — de l'empire romain։ ‖ 5. Լուծումն, քակտումն, արձակումն (ընկերութեան, քաղաքական ժողովոց). լուծումն (ամուսնութեան)։ ‖ 6. (ի-ի-բ.) Անկարգութիւն. անառակութիւն. զեղխութիւն. ցոփութիւն։ La — des mœurs. Il s'est plongé dans toutes sortes de dissolutions։

Dissolvant, ante (դի-սոլ-վան, վանդ) ած. Լուծիչ. քակտիչ։ [régale est le — de l'or։

= ի. ս. Լուծիչ հեղեղ. (բան տարբապիտաց)։ L'eau

Dissonance (դի-սո-նան-ս) ի. եր. Ձմիաբանութիւն, անյարմարութիւն ձայնից (չերգս)։

Dissonant, ante (դի-սո-նան, նանդ) ած. Անյարմար, անմիաբան, տրաստնուագ (ձայն, նուագարան)։

Dissoner (դի-սո-նե) բ. ն. Անյարմար, տրաստնուագ լինել (ձայնի)։

Dissoudre (դի-սու-տր) [Je dissous, nous dissolvons. Je dissolvais. J'ai dissous. † Je dissolus. Je dissoudrai. Je dissoudrais. Dissous, qu'il dissolve, dissolvons, dissolvez, qu'ils dissolvent. Que je dissolve. † Que je dissolusse. Dissolvant. Dissous, dissoute.] բ. ն. † 1. Լու-

Digitized by Google

ծանեալ, քակեալ (գՀանգոյցս)։ ‖ 2. Լուծանեալ, հալեալ գՀատատատուն մարմինս ի հեղանիւթի (բան տարրագիտից)։ L'eau dissout le sucre, le sel։ ‖ 3. (է-ի-բ.) Գաղափ. քայքայեալ. կործանեալ։ Après la mort d'Alexandre, son empire fut dissous։ ‖ 4. (է-ի-բ.) Լուծանեալ (զամուսնութիւն, զընկերութիւն, զժողով)։ Parmi les catholiques, il n'y a que la mort qui puisse — le mariage։

= Se —. բ. ա. Լուծանիլ։

Dissuader (տի-սու-ատ) բ. ն. Շրջել զմիտս, զխորհուրդս ուրուք. զատածանել զոք ի խորհրդոց. *տատրհամզել։ On l'a dissuadé de partir։ [րուք. (ի-բ)։

Dissuasion (տի-սու-զիւն) է. իե. Շրջիչ զմիտս ու.

Dissyllabe (տի-իլ-ղ) ած. Երկավանկ (բառ)։

= է. ս. Բառ երկավանկ։ [Mot, vers —։

Dissyllabique (տի-իլ-ղիք) ած. *Երկվանկական։

Distance (տի-տանս) է. իե. 1. Անջրպետ. անջրպետութիւն. բացարձակութիւն. բացատ. միջոց. հեռաւորութիւն. հեռակացութիւն (տեղւոց)։ La — d'une ville à l'autre. Tenir quelqu'un à —. 1. Ձառայ ուղիք իմյոլ յառաջ մատչիլ։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Ձառայ ուղիք մուտ. չառանել զոք հուպ յանձն իւր։

‖ 2. Միջոց (ժամանակի)։ Du siège de Troie à la naissance de J.-C., il y a une — d'environ douze siècles։ ‖ 3. (է-ի-բ.) Անջրպետութիւն. կրճիմ. խորոց. միջոց. մեկուսութիւն (ընդ Աստուծոյ և ընդ արարածն, ընդ աչերն և ընդ ծաւալին)։ Du Créateur à la créature, la — est infinie. կարի մեծապէս զատուցեալք են յիրերաց միջոցս Աստուծոյ և արարածոց։ Il y a une grande — entre . . . Բազում ինչ ի միջի կայ ընդ (կաւեզէնն) և ընդ (ոսկեզէնն)։

Distancer (տի-սան-ս) բ. ն. Անցանել երիվարի զայլ երիվարաւ (ի հիընթացս)։ [ձակ։

Distant, ante (տի-սան, անդ) ած. Հեռի. բացար.

Distendre (տի-սան-դր) [Ծորդի իրրև գTendre.] բ. ն. Ձգանել. պարզեալ պրկել. ուռուցանել։ Son estomac est distendu par des gaz։ [ցաւ։

Distension (տի-սան-շիւն) է. իե. Ձգուածի. ուռու.

Distillateur (տի-տիլ-ատ-որ) է. ր. Թորիչ։

Distillation (տի-տիլ-շիւն) է. իե. 1. Թորուածի. Ս ընչահանուածի։ La — se fait dans des alambics, dans des cornues, ou dans des matras։ ‖ 2. Թորեալ ինչ. *Թորուած։ Voilà de belles distillations։ [reil —։

Distillatoire (տի-տիլ-ատ-ուար) ած. Թորիչ։ Appa-

Distiller (տի-տիլ) բ. ն. 1. Ծորեցուցանել կամ կաթ. կաթեցուցանել։ Ses lèvres sont comme des lis qui distillent la plus pure myrrhe։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Կաթեցուցանել, հեղուլ, թափել յոր (զբարկութիւն, զթոյնս իւր)։ — sa rage. — sur quelqu'un le venin, le poison de la calomnie։ ‖ 3. Ճգնեցուցանել ընդմէջ եռմամբ զԹուչկան մատուռնս հեզանիւթից և խաղացուցանել ցրուածեալ թեամբ. թորել. Ս. ընչահանել։ — du vin pour en faire de l'eau-de-vie. † Se — le cerveau. (է-ի-բ.) Աշխատասանիլ զիւր միտս։ [de la voûte։

= բ. ն. կաթիլ. ծորիլ։ Des gouttes d'eau distillaient

† = Se —. բ. ա. Լինել թորեալ. թորիլ։ — Se — en pleurs. Ցնդիլ յարտասուս, ընդ արտասուս։

Distillerie (տի-տիլ-ր) է. իե. Գործատան թորիչ, ընչահանիչ. *Թորագործատան։

Distinct, incte (տի-տինկ, և ըստ ամանց տի-տինկտ և տի-տինկթ յարեւմտեան, իսկ յԱրեւելեան տի-տինկթ') ած. 1. Զատ. որիշ։ Ce sont deux choses entièrement distinctes։ ‖ 2. Ցատակ. մեկին. պայծառ։ Une voix distincte։

Distinctement (տի-տինկթ-ման) ած. 1. Ցատակ. յատակապէս. որոշաբար. որոշակի. Համարձակ (ասել)։ ‖ 2. Մեկնապէս. յայտնապէս. որոշակի (ասել)։

Distinctif, ive (տի-տինկթիֆ, իվ) ած. Որոշիչ. յայտարար։ Caractère, signe — . Marque distinctive։

Distinction (տի-տինկ-շիւն) է. իե. 1. Որոշումն. բաժանումն։ Bible imprimée sans — de versets։ ‖ 2. Խորհ. խորամիտութիւն. ընտրութիւն։ Il fit transporter les blessés sans — de Français ou d'ennemis. La — du bien et du mal. Որոշիլն, ընտրիլն զչար ի բարւոյ։ ‖ 3. Որոշումն. առանձնաւորութիւն։ La — des rangs. Les distinctions sociales. Personnage, homme de —. Այր նշանաւոր, ականաւոր, հռչակաւոր։ ‖ 4. Գաստիւ. շուք։ Il aime les distinctions. Traiter quelqu'un avec —։ ‖ 5. Ա յայնկսութիւն. ազնուութիւն։ Il a beaucoup de —։

Distingué, ée (տի-տինկ) անդ. դերբ. 1. Որոշեալ. զատուցեալ։ ‖ 2. Ընչանաւոր. ականաւոր. երեւելի։ C'est un de nos savants les plus distingués։ ‖ 3. Ա յայնկսուած. ընտիր. ազնիւ։ Des manières distinguées։

Distinguer (տի-տինկ) բ. ն. 1. Զատանել, ճանաչել ի միմեանց. որոշել. (գչար ի բարւոյ). ընտրել (ի մէջ որոյն և պղծոյն, զեմնատուեանն յանմահէն). խորհիլ. զատազատանել։ — un chien d'avec un loup. — l'ami d'avec le flatteur. — le bien et le mal։ ‖ 2. Որոշիլ (աչօք). նշմարել. ճանաչել (գձայնս). գանազանել։ Il était si tard, qu'on ne pouvait plus — les objets։ ‖ 3. Նշանաւոր, երեւելի առնել. բարձրացուցանել։ Voilà ce qui distingue ce grand siècle։ ‖ 4. Ձառուցանել, ընտրել (զոք յայլոց). պատուել։

= Se —. բ. ա. 1. Զատանիլ. որոշիլ. առանձնանալ։ ‖ 2. Երեւիլ։ Les maisons commençaient à se — sur le rivage։ ‖ 3. Նշանաւոր, երեւելի լինիլ։ Son style se distingue par l'élégance։ [բան չափաւ։

Distique (տի-տիք) է. ս. Երկվարսեան, *երկատող

Distordre (տի-տօռ-դր) [Ծորդի իրրև գTordre.] բ. ն. Ծռել. խեղաթիւրել։ Une attaque d'apoplexie lui avait distordu la bouche։

= Se —. բ. ա. Ծռիլ. խեղաթիւրիլ։

Distors, orse (տի-տօռ, օռս) ած. Ծուռ. ծռեալ։

Distorsion (տի-տօռ-շիւն) է. իե. Ծռումիւն։

Distraction (տի-տռ-ագ-շիւն) է. իե. 1. Յաժանումն. անջատումն։ ‖ 2. Գայթայթումն, ցրումն, յանծնեք, գբաւանք (մտաց). *Անուշադրութիւն։ Sa — est quelquefois plaisante. Faire une chose par —. Գործել ինչ ի յափշտակութենէ մտաց, մտամոլորութեամբ։ ‖ 3. Զբօսանք. ախտումն. Թարթափանք։ Vous auriez besoin de —։

Distraire (տի-տռ-ը) [Ծորդի իրրև գTraire.] բ. ն. 1. Յաժանել. անջատել. քակել։ On a distrait cette province de sa domination։ ‖ 2. Շրջել զմիտս, զխորհուրդս ուրուք. ի բաց դարձուցանել, զատածանել զոք ի խորհրդոց. կասեցուցանել։ Rien n'a pu le — de cette résolution funeste։ (Յայս միտս լաւ եւս ասի Détourner)։ ‖ 3. Ցրել, քայքայել, ի բաց դարձուցանել, այլոր անդր մտածել զմիտս ուրուք։ Il ne faut pas — les gens qui travaillent։ ‖ 4. Ախտել զմիտս ուրուք ի տրտմութենէ. զբօսացուցանել։

= Se —. բ. ա. 1. Գայթիլ. անջատիլ։ ‖ 2. Ախտիլ ի տրտմութենէ։ ‖ 3. Զբօսնուլ. զբաղիլ։ ‖ 4. Աչք ուրուք զբօսանիլ, յանծիլ, ազատմտիլ (մտաց)։

Digitized by Google

Distrait, aite (տի-տրե, էթ) ած. տրերի. Distraire բայի. ¶ 1. Ցանկալ. անկասկած. ¶ 2. Ցրուած, ցնդած մտաց. *անուշադիր. *անմտադիր. Il est toujours —. Regarder d'un œil —. Վ՚եր ի վերոյ հայիլ.

† **Distrayant, ante** (տի-տրեյան, անդ) ած. Զբօսական. զբաղիչ.

Distribuer (տի-տրիպ-ուե) բ. ն. ¶ 1. Բաշխիլ. բաժանիլ. — des aumônes, des grâces, des récompenses. Ces conduits distribuent l'eau dans les différentes parties de la ville. ¶ 2. Բաշխիլ. կարգիլ. որոշիլ. Servius distribua les citoyens romains en six classes. ¶ 3. Բաշխիլ գրաշրերի ի բջիջս [cassetin] դիշանագիրս յիւս ազգագրութեան. — Se —. բ. ա. Ի՚նքնիլ բաշխուիլ. բաշխիլ.

Distributeur, trice (տի-տրիպ-ուր, տրիս) է. Բաշխող. մասնակարար.

Distributif, ive (տի-տրիպ-ութիֆ, իվ) ած. ¶ 1. Բաշխելոյ. բաշխական. Les propriétés distributives qui procurent dans le corps vivant la nutrition. ¶ 2. Բաշխող (վարձուց և պատժոց). բաշխական. բաշխազական. բաշխատուր. La justice distributive. ¶ 3. Բաժանական (անուն կամ բառ, հոգագրութեամբ բազմանականի [Collectif], քան քերականաց). *Chacun* est un pronom —.

Distribution (տի-տրիպ-ութիոն) է. իե. ¶ 1. Բաշխումն. բաժանումն. La — du sang dans les artères. — des prix. Գործադրաշխութիւն (ի գործոցս). ¶ 2. Բաժին (կանոնիկոց ոք առ ի՚նքեանց գոյանին առատածոյին պաշտամանց). ¶ 3. Բաշխումն. կարգումն. La — des parties d'un discours.

Distributivement (տի-տրիպ-ութիվ՚ման) ած. ի բաժանական միտս. (քան քերականաց).

District (տի-տրիգ. քան տլոց հնչիւն եւս տի-տրիգթ, տի-տրի) է. ու. ¶ 1. Վիճակ իշխանութեան (դատաստանի). Un juge ne peut juger hors de son —. Cela n'est pas de mon —. (է-նթ-ք. և ընդ.) Չէ ինձ անկ, ոչ է ինձ տրժան քննել գոյդ. ¶ 2. Գիւղաքար մեան գատաստ. շրջանակ. Chef-lieu de —.

A. **Dit, dite** (տի, տիթ) անց. տրերի. Dire բայի. ¶ 1. Ասացեալ. Un discours bien —. Cela —, il partit. Զայս իրրև ասաց՝ մեկնեցաւ. ասաց և մեկնեցաւ. Se le tenir pour —. Ոչ իշխել կրկնել զիւր բանս. Se tenir pour —. Վ՚ասաց լինել գի... À l'heure dite. ի ժամանակիսալ, ի ժամոգիր ժամուն. ¶ 2. Անուանեալ. կոչեցեալ. յորջորջեալ. Charles V, — le Sage.

— Ledit, ladite. Նախասացեալ, յառաջասացեալ, նախիշատակեալ (տյրն, քազգի).

B. **Dit** (տի) է. ու. ¶ 1. Ասացուած. ասած. Les dits et gestes des anciens. Il a son — et son dédit. Զմորթի վասոյ լինել ի նորա բանս. զոր ասոյր խոստանայ՝ վաղիւ չատանալ յանձն. ¶ 2. Ասած. Le — du bœuf.

† **Dithéisme** (տիթէ-իզմ) է. ու. Երկաստուածական վարդապետութիւն (զրադաշտական կրօնից). երկաստուածութիւն.

Dithyrambe (տիթի-ռանգ) է. ու. ¶ 1. Փիւորերգական բանաստեղծութիւն ի պատիւ Պապանգոսոյ [Bacchus] և գինւոյ. երկազանեան մեծաձիրգ. *գիթիրամբ. ¶ 2. Ազգ ինչ չափաւ բանից. *երկգանեան ասղ. *գիթիրամբ. ¶ 3. (է-նթ-ք. և ընդ.) Անչափ, ասրատպոյման գովութիւն. *գիթիրամբ. Il entonna un — en son honneur.

Dithyrambique (տիթի-ռանգ) ած. ¶ 1. *Երկգանեան, *գիթիրամբեան (բանաստեղծութիւն, երգ). ¶ 2. (է-նթ-ք. և ընդ.) Անչափ, ասրատպոյման, *գիթիրամբեան (գովութիւնք, գրուատիք).

Dito (տիթօ) Ոյնն. ասացեալն. Vingt sacs de café à tant; trente *dito*, à tant.

Diton (տիթո՞) է. ու. Միջոց երկուց ասաքճառաց [ton] (յերաժշտութեան). *երկասաքճառ.

† **Ditrochée** (տիթրօ-ւե) է. ու. տես Dichorée.

† **Dittographe** (տիթրօ-ֆ) է. ու. Գրչեան կամ թուղթ կրկնագիր. [մեղսութիւն.

† **Diurèse** (տիւ-ռեզ) է. իե. Առատ մեզն. *յորգառ.

Diurétique (տիւ-ռեթիք) ած. Որ յորգարէ զմեզն կամ ասյ մեզ (դեղ). Ս. գ. յորգարար. *մեզայորգար. *մեզընծուցիչ. Remède —. Le vin blanc est —.

— է. ու. Դեղ մեզայորգար. [հանապազից).

Diurnal (տիւ-ռնալ) է. ու. Օրական ժամագիրք (քա-

Diurne (տիւ-ռն) ած. ¶ 1. Օրական (չորժամեայ երկրի). ¶ 2. Որ փիթիթ և փակի ի ծաղիկն (ծաղկի). ասեղնագործ. ¶ 3. Որ ի տուէ թռչնին (արտական հասք, օրինակ ինձ, բազէ և անգղ). ասեղնագործին. *ցերեկաթռչուն.

† **Diva** (տիվ) ած. և է. իե. Առատածոյին. սքանչելի. (ոսի գՀռչականան վարձակաց կամ զերգիցիկ կանանց յիսուսական թատրոնս). La — Malibran.

Divagation (տիվ-ա-իոն) է. իե. ¶ 1. Թողուլն արձակ (զինասակար անասունս). La — des animaux malfaisants est punie d'une amende. ¶ 2. (է-նթ-ք.) Հեռանալն ի խնդրոյն. խոտորումն ի կարգէ բանից. Վ՚արթ բազմոցաբար. Se perdre dans des divagations. ¶ 3. Բանգագուշանք. զառանցանք (առն անկելոյ ի մտաց կամ յերեսաց).

Divaguer (տիվ-ակ) բ. ն. † ¶ 1. Բանգագուշել, թափառական, թափառել շրջիլ. այոր անդր յածիլ. թափառիլ. (Վ.): "Je n'étais plus qu'une âme errante qui divaguait çà et là dans la campagne pour user les jours." LAMART. *Graz.* IV, 2. ¶ 2. Արձակ, ընդ վայր շրջիլ կամ յածիլ (զինասակար անասունք, առն յերեսաց կամ կատաղ.). ¶ 3. (է-նթ-ք.) Հեռանալ ի խնդրոյն. ելանիլ, խոտորիլ ի կարգէ բանից. ¶ 4. (է-նթ-ք.) Բանգագուշիլ. զառանցիլ. Il a le délire, il divague.

Divan (տիվան) է. ու. ¶ 1. Աղքատանի սենեակ խորհրդոյ Տաճկաց. գիւան. խորհրդարան. (տրք. տիվան). Le — impérial. ¶ 2. Առեան. դատարան (Տաճկաց). ¶ 3. Բազմոց. բազմոցական. ակոյր. S'étendre sur un —. ¶ 4. Գաղտաբոծոյք արարածական բանաստեղծութեանց. գիւան. Goethe a composé un recueil de poésies orientales qu'il a nommé —. [գինւոյ. (Վ. և ընդ.).

A. **Dive** (տիվ) ած. իե. La — bouteille. Առատածոյին շիշ.

B. **Dive** (տիվ) է. ու. Գե. (ի պարսիկ կնշոյն). (տրա. տիվ). Les dives et les péris. Գեղ և պարսիկք. (Տես և Déva).

Divergence (տիվեր-ժանս) է. իե. ¶ 1. Խոտորումն երկուց գծից կամ ճառագայթից ի միմեանց. *տարամիտութիւն. *բացահայեցութիւն. ¶ 2. (է-նթ-ք.) Անմիաբանութիւն (կարծեաց). տարաձայնութիւն. — d'opinions, d'idées.

Divergent, ente (տիվեր-ժան, անդ) ած. ¶ 1. Որ երթան և խոտորին ի միմեանց (գիծք). *բացահայեաց. *տարամիտ. ¶ 2. (է-նթ-ք.) Անմիաբան, անհամաձայն (կարծիք).

Diverger (տիվեր-ժե) բ. ն. ¶ 1. Երթալ և խոտորիլ ի միմեանց (գծից, ճառագայթից). ¶ † 2. (է-նթ-ք.) Օտարանալ, խոտորիլ ի միմեանց (կարծեաց).

Divers, erse (տիվեր, էրս) ած. ¶ 1. Բազմատիպ. բազմակերպ. բազմապիսի. Un objet —. On continua la campagne avec des succès —. ¶ 2. Այլ և այլ. պէսպէս. տղդի տղդի. գունակ գունակ. Les — sens d'un mot. Les opinions diverses.

Digitized by Google

— յմ. բազում։ Il a parlé à diverses personnes։

Diversement (տիվեր-ըման) ս. Անյարզ. տյլափոփոխ. պէսպէս օրինակաւ։ Les historiens en parlent —։

Diversifier (տիվեր-իֆիէ) [Je diversifiais, nous diversifiions, vous diversifiiez. Que je diversifie, que nous diversifiions, que vous diversifiiez.] բ. ն. Գունակս գունակս փոփոխել. պէսպէս գործել. *պէսպիսացուցանել։ — les mets, les plaisirs։ [սանալ։

= Se —. բ. ա. Գունակս գունակս փոփոխիլ. *պէսպիսանալ։

Diversion (տիվեր-ժիո) է. իէ. 1. Խռովարկուցանելը ի ճանապարհէ գՀետամտեալ թշնամին. *զատածութիւն։ Il est entré dans le pays ennemi pour faire — ։ ‖ 2. (է-խոբ.) Ի բաց՝ տյլուր գործուցանելը (զմիտս սրտմտելոյ ուրուք, զխօսակցութիւնն)։ *զատածութիւն։ Cette — rompit à propos l'entretien։

Diversité (տիվեր-իթէ) է. իէ. Բազմատիպի, գունակ գունակ կերպարանք. ազգէ ազգէ օրինակ. բազմակերպութիւն. *պէսպիսութիւն։ — de religion, d'opinions։

Divertir (տիվեր-թիր) բ. ն. 1. Ի բաց գործուցանել (զՀարուածս). խռովարկուցանել։ ‖ 2. (է-խոբ.) Զառածանել զրաք (ի խորհրդոցն). շրջել (զմիտս ուրուք)։ ‖ 3. Ցիծաւիլ զրաք (ի սրտմտութենէ)։ ‖ 4. Զբօսուցանել. զուարճացուցանել։ Le bal la divertit beaucoup։ ‖ 5. Խաղալ, գազանալ (զաւանդն). վաստակ գործոյ կամ անչափ ծախիւք (զպէտս ինչ, զգանձս Տէրութեան)։

= Se —. բ. ա. 1. Խռովարկել. ինքնիրիլ։ ‖ 2. Զբօսանուլ. զուարճանալ։ Nous nous sommes bien divertis։ ‖ 3. Խաղալ, ծաղր առնել. կատակել։ Ces messieurs voulaient se — à mes dépens։

Divertissant, ante (տիվեր-թիսան, անթ) ած. Զբօսանելի. զուարթարար։ Ce spectacle est fort —։

Divertissement (տիվեր-թիսման) է. ս. 1. Զբօսանք. զուարճութիւն. սիրափանք։ La chasse est pour lui un grand —. Les divertissements du carnaval. Ուրախութիւնք աւուրց բարեկենդանի։ ‖ 2. Գազանալն (զաւանդն). վաստակ գործոյ կամ անչափ ծախիւք (զպէտս Տէրութեան)։

Dividende (տիվիտանտ) է. ս. 1. Բաժանելի թիւ (ի Հանդարզութեան)։ ‖ 2. Բաժին (միոյ միոյ ի պարտատերաց, ի բազդրդաց [actionnaire])։

Divin, ine (տիվէն, ին') ած. 1. Աստուածային. աստուածական. աստուածեղէն։ La puissance divine. Les personnes divines. Անձինք աստուածութեան. Հայր, Որդի, Հոգի։ ‖ 2. Աստուածական. գուշակական։ Les oracles divins։ ‖ 3. (է-խոբ.) Աստուածային. սքանչելի. չքնաղ. չնաշխարհիկ։ Le — Platon. Beauté divine։

Divinateur, trice (տիվինաթէօր, թրիս) ած. և է. Գուշակող. գուշակ։

Divination (տիվինաթիօն) է. իէ. Գուռիր սրաւեալ գուշակելոյ զՀանդերձեալս. ըղձութիւն. Համոյութիւն։

Divinatoire (տիվինաթուար) ած. Ըղձական (սրտաւառ). Համոյական (գաւազան)։

Divinement (տիվինման) ս. 1. Յաստուածութեան. աստուածապէս։ ‖ 2. (է-խոբ.) Աքանչելապէս։ Cette femme chante —։

Diviniser (տիվինիզէ) բ. ն. 1. Դնել յաստուածոց խորհուրդ. աստուածացուցանել։ Auguste fut divinisé։ ‖ 2. (է-խոբ.) Անչափ բարձրացուցանել. աստուածացուցանել։ C'est un enthousiaste qui divinise tout ce qu'il aime։

Divinité (տիվինիթէ) է. իէ. 1. Աստուածութիւն. աստուածայնութիւն։ La — du Verbe։ ‖ 2. Աստուածութիւն. Աստուած։ Honorer la Divinité։ ‖ 3. Յաստուած. դիք։ Les divinités du Styx։ ‖ 4. (է-խոբ.) կին չքնաղագեղ. աստուածութիւն։ La — que j'adore։ [(խորհ)։

Divis (տիվ) է. ար. Բաժանութիւն. (ըստ իրաւագիտաց).

† **Divisément** (տիվիզման) ս. Ուրոյն ուրոյն։

Diviser (տիվիզէ) բ. ն. 1. Բաժանել. կտրել (ի մասունս մասուն)։ — un corps avec un instrument tranchant. — un sermon en trois points։ ‖ 2. Բաժանել (զիրիւս ի Համարզութենեան)։ ‖ 3. (է-խոբ.) Բաժանել. երկփեղկել. պատակաւել։ L'intérêt a divisé cette famille։ — de, d'avec. . . Բաժանել, մեկնել, անջատել (յուսմեկէ, յիմեկէ)։ "Ces mers qui divisent la Grèce d'avec l'Italie." FÉN. *Tél.* XII.

Diviseur (տիվիզէօր) ած. և է. ար. Բաժանիչ, բաժանարար (թիւ, ի Համարզութենեան)։ Commun — . Բաժանիչ Համարակաց։ [թիւն։

Divisibilité (տիվիզիպիլիթէ) է. իէ. Բաժանականութիւն։

Divisible (տիվիզիպլ) ած. Բաժանական. բաժանելի։

Division (տիվիզիօն) է. իէ. 1. Բաժանութիւն. սրաշուիւն։ La — d'un sermon. — par chapitres. Գլխակարգութիւն (մասանի)։ ‖ 2. Մասն բաժանեալ ի բնաւէն կամ ի բազմէն. բաժին։ Une — territoriale, administrative։ ‖ 3. Բաժին հրկուց կամ հրից վաշտից [brigade] Հետևակազօրաց կամ Հեծելազօրաց. Համաստ. *զօրաբաժին. ֆէրէ։ Général de —. Զօրապետ Համաստած զօրաց. *Համաստածապետ. ֆէրիէ։ ‖ 4. Բաժին հրից պատերազմիկ նաւաց. Համաստած. *նաւաբաժին։ ‖ 5. Բաժանութիւն. (ի Համարզութենեան)։ Il ne sait pas faire la —։ ‖ 6. (է-խոբ.) Բաժին. Հերձուած. հրկպտակութիւն. անմիաբանութիւն։ Semer, fomenter la —. Il y a —, de la — entre eux։

Divisionnaire (տիվիզիոնէր) ած. Բաժնի հրից վաշտից (տեսուչ). բաժնի հրից աշակերտաց (վաթսնպետ). Համաստածական։ Monnaie —. Համաստածական դրամ։ † — Général —, կամ լուխ —. է. ար. Զօրապետ Համաստածի զօրաց. *Համաստածապետ։

Divorce (տիվոր-) է. ար. 1. Օրինաւոր լուծումն ամուսնութեան առ կենդանեսս առնեն և կնոջ. *պատակալուծութիւն։ Le —, autorisé par le Code Napoléon, fut aboli dans les premières années de la Restauration. Demander le —։ ‖ 2. (է-խոբ.) Բաժանութիւն. անջատութիւն։ Faire — avec. . . Հրաժարիլ (յայլեսէ, ի գործոնից)։ ‖ 3. (է-խոբ.) Բաժին. հրկպտակութիւն։ Ce mari et cette femme sont dans un continuel —։

Divorcer (տիվոր-) բ. ն. Արձակիլ, քակիլ ամուսնոց ի միմեանց։ Ils ont divorcé. Elle a divorcé d'avec lui. Cette femme a divorcé hier. Cette femme est divorcée depuis longtemps։

Divulgation (տիվլ-իո-ժիօն) է. իէ. Աչխարհապայծառանիլն. Հրապարակութիւն։ La — d'un secret։

Divulguer (տիվլ-իկ) բ. ն. Աչխարհապայծառ, հրապարակապայծառ առնել. Համարձակ Հարկանիլ. Համարձակիլ. Հրապարակիլ։ — un secret, une nouvelle։ [բար։

† **Divulsion** (տիվլ-ըժիօն) է. իէ. Խլելն, կորզելն բռնաբարութ, կամ վարեալ գոյականօրէն. Nous sommes dix [տ-] . Un dix [տ-] de cœur. տէղ նախադաս ձայնաւորի կամ անձայն հ. Dix [տէզ] arbres, Dix [տէղ] hommes. տ նախադաս բաղձայնի կամ Համարակին հ. Dix [տ] francs. Dix [տ] harengs. իակ Dix-sept, Dix-huit, Dix-neuf,

Digitized by Google

հնչյուն տիւ-օ, տիւ-էյ-ք, տիւ-ենթ) ած. թիւ. ի. Տասն։ Neuf plus un égale —։ ‖ 2. Տասներորդ։ Page —. Le pape Léon dix համ X.

— է. ար. ի. Տասն։ —, multiplié par trois։ ‖ 2. Տասներորդ օր ամսոյ։ Il doit arriver le — de ce mois։ ‖ 3. Գասախօս խաղալ ար ուսնի տասն կէտս. *տասանոց։

— Conseil des Dix. Ժողով իշխ ընկերհաշտութեանն վենետկեցւոց ի տասանց ազնուականաց. Տասանց ժողով։

Dixième (տիզիեմ') ած. Տասներորդ։

— է. ար. Տասներորդ մասն. տասանորդ։

Dixièmement (տիզիեմման) ի. Տասներորդ անգամ. տասներորդ։

Dizain (տիզեն) է. ար. ի. Տասնկարգեան, *տասանաստղեան չափաւ բան։ ‖ 2. Տուն մի օրհնաբանի [chapelet]. տասնեակ։

Dizaine (տիզէն') է. էդ. ի. Տասնեակ. տասն։ Une — de personnes։ ‖ 2. Տասնաւոր թիւ։ Les dizaines et les centaines։

Dizainier, Dizenier (տիզէնիէ, տիզընիէ) է. ար. Գնա մասին իրիք թաղի քաղաքի. *գաշտապետ։

Dizeau (տիզո) է. ար. Շեղջ տասն խրձանց ցորենոյ, խաղոյ. տասնեակ։

† **Djérid** (ճէրիտ) է. ար. Աղգնընկէց խազ (Աբաբացւոց, Տաճկաց). Գ. արծաթօտ (?). (արբ. ճէրիտ)։

Djinn (ճին) է. ար. Ա. յս, ոգի չար. (ըստ Աբաբացւոց. ճին)։ [հրամբչուհեան։

Do (տո) (յտ. ան է.) է. ար. Աստղին խազ երգարուական

Docile (տոսիլ') ած. ի. Հլու. հաւան. բարեհաւան. դիւրալար. ունկնդիր (արդի, մանուկ, աշակերտ)։ Un élève fort — aux leçons de ses maîtres։ ‖ 2. Հաւան, համբոյր (անասուն)։ Le cheval, le chien sont des animaux dociles. Un bœuf — au joug։

Docilement (տոսիլման) ի. Մտադիւրութեամբ. *հլուարար։ Recevoir — un conseil։

Docilité (տոսիլիտէ) է. էդ. Հլութիւն. հլուականութիւն. ունկնդրութիւն։

Docimasie (տոսիմազի) է. էդ. Աստեան փորձելոյ համ գնահատ գմետաղս. *մետաղափորձութիւն. *մետաղագնահատութիւն։

Docimastique (տոսիմաստիք) ած. փորձական. գնահատական։ Métallurgie —։

Dock (տոք) է. ար. ի. Աւազան ընդարձակ ար մասնաձեն նաւք առ ի թափել համ ապրանքել գրեհիս։ ‖ 2. Տեղի չինութեան նաւուց. *նաւապարծարան։ ‖ 3. Մթերանոց (վաճառաց)։

Docte (տոքտ) ած. ի. Գիտուն. հմուտ։ Un — jurisconsulte։ ‖ 2. Գիտնական. *հմուտիւք։ De doctes leçons։

— է. ար. Գիտուն. հմուտ։

Doctement (տոքտըման) ի. Գիտնապար. հմուտապար։

Docteur (տոքտօր) է. ար. ի. Վարդապետ. ուսուցիչ։ Saint Thomas était appelé le Docteur angélique, Roger Bacon le Docteur admirable, etc. Les docteurs de l'Église. Les docteurs de la loi. Վարդապետք օրինաց Հրէից. օրինականք. օրէնսուսոյցք. (ըստ Նորոց Կտակարանաց)։ ‖ 2. Վարդապետ (աստուածաբանութեան, իրաւագիտութեան, բժշկութեան)։ — en théologie. Prendre le bonnet de —։ ‖ 3. Բժիշկ. (ընդ.)։ Consulter son —. —, que pensez-vous de mon état? ‖ 4. Վարդապետ. ճարտար. հմուտ. անգլուխ. (ընդ.)։ C'est un grand — aux échecs։

Doctoral, ale (տոքտօրալ, ալ') ած. Վարդապետական։ [տօրէն։

† **Doctoralement** (տոքտօրալման) ի. Վարդապետ-

Doctorat (տոքտօրա) է. ար. Աստիճան, կարգ, պատիւ վարդապետութեան. վարդապետութիւն։

† **Doctoresse** (տոքտօրես) է. էդ. ի. Կին վարդապետ. վարդապետուհի։ ‖ 2. Կին բժիշկ. *բժշկուհի։

Doctrinaire (տոքտրինէր) է. ար. ի. Գահանալ ի կարգէ գրիստոսական Վարդապետութեան. վարդապետական։ Վարդ և իրր ած. ար. Un prêtre —։ (Նոյն է և Père de la Doctrine chrétienne)։ ‖ 2. Վարդապետական. (անուն քաղաքագիտաց ոմանց)։

Doctrinal, ale (տոքտրինալ, ալ') ած. Վարդապետական։ Un résumé —. Avis —. Կարծիք վարդապետ աստուածաբանութեան ի հաւատոյս. վարդապետական կարծիք։ Des avis doctrinaux։

Doctrine (տոքտրին') է. էդ. ի. Վարդապետութիւն (փիլիսոփայութեան, կրօնից, գիտութեան)։ La — de Platon, de saint Thomas։ ‖ 2. Կարծիք։ — politique, juridique։ ‖ 3. Գիտութիւն (ի հաւատոյս, ի փիլիսոփայութեան)։ Profonde —. Ce livre est plein de —։

— chrétienne. Կարգ համ վերանութիւն ինչ քահանայից ար ուսուցանեն ժողովրդեան զկրօնս. Գրիստոսական Վարդապետութիւն։

— Frères de la Doctrine chrétienne. Աշխարհիկ կրօնաւորք ար ուսուցանեն մանկանց ժողովրդեան զսկզբունս կրօնից և ուսմանց. եղբարք Գրիստոսական Վարդապետութեան։ (Որ և Frères ignorantins, համ լոկ Frères)։

Document (տոքիւման) է. ար. Գրաւոր հաւաստիք, հաստատութիւն. յիշատակարան։ Un — précieux. Documents relatifs à l'histoire de France։

Dodécaèdre (տոտեքաէտր) է. ար. *երկասանանիստ մարմին. (ըստ երկրաչափից)։

† **Dodécagonal, ale** (տոտեքագոնալ, ալ') ած. *երկասանանկիւնի։

Dodécagone (տոտեքագոն') է. ար. *երկասանանկիւն ձև. (ըստ երկրաչափից)։ [(տուն)։

† **Dodécandre** (տոտեքանտր) ած. *երկասանանտղամայ

Dodécandrie (տոտեքանտրի) է. էդ. Դասակարգութիւն անկոց՝ որոց ծաղիկ ունի երկասան արձայս [étamine] (ըստ գրութեան Լինեէի). *երկասանանտղամայութիւն։ [մուկ։

† **Dodeliner** (տոտլինէ) բ. ն. ճօճել, տատանիլ մեզ-

Dodiner (se) (ը տոտինէ) բ. ա. ի. ճօճիլ, տատանիլ։ ‖ 2. (խոսք.) Երգել և գգուել զանձն. փափկանալ։ Il est toujours à se —։

Dodo (տոտո) նչ. ի. Ուտ փաղաքշական զար տակ տալն տատն ցմանուածն առ ի ննջեցուցանել. ննջեցո. օրօր. Նէնէ։

— է. ար. ի. Քուն. Նիրհ. (մանկտւոյն բառարան)։ Նէնէ։ Faire —. Ննջել։ ‖ 2. Անկողին։ Aller à —. երթալ (մանկանց յանկողին, ի ննջել։ Il est dans son —։

Dodu, ue (տոտու) ած. Գեր. յոյր. պարարտ. Ս. Թարգ. (սլ. Թախշկ). (ընդ.)։ Cette femme est dodue. Des bras dodus. Des pigeons dodus։

Dogaresse (տոկառես) է. էդ. *Ինքնուհի (ընկերհաշտութեանց [république] վենետկաց և Գենուայ)։

Dogat (տոկա) է. ար. *Դքսութիւն (ընկերհաշտութեանց վենետկաց և Գենուայ)։

Doge (տոճ) է. ար. Դուքս, Ս. տուկ (ընկերհաշտութեանց վենետկաց և Գենուայ)։ Le palais des doges։

Digitized by Google

Dogmatique (դօկմատիք) ած. 1. Հրամայական. վարդապետական։ Terme, style —։ ‖ 2. Որ ընդունի իբր աստված զկարծիս ինչ (փիլիսոփայութիւն, փիլիսոփայ, հակադրութեամբ Սկեպտիկեան փիլիսոփայութեան և փիլիսոփային)։ Հրամայական։ Platon est un philosophe —։ ‖ 3. Որ վարդապետի կամ ուսուցանէ ճոխութեամբ, վճիռ հաստատելով. վարդապետական։ Il est très —։

Dogmatiquement (դօկմատիքման) մ. 1. Հրամայական, վարդապետական կարգօք. հրամայականապէս բանիւք։ Traiter une matière —։ ‖ 2. Ճոխութեամբ. վճիռ հաստատելով. *վճռաբար։ Parler —։

Dogmatiser (դօկմատիզէ) բ. ն. 1. Ուսուցանել (խաւար, թիւր) վարդապետութիւնս. վարդապետել։ ‖ 2. Վարդապետել, ուսուցանել ճոխութեամբ, իշխանութեամբ։ Il dogmatise sur tout. On est ennuyé de l'entendre —։

Dogmatiseur (դօկմատիզէօր) է. ար. Որ վարդապետ ճոխութեամբ։ C'est un grand —։

† **Dogmatisme** (դօկմատիսմ) է. ար. Վարդապետութիւն հրամայագրաց։

Dogmatiste (դօկմատիսթ) է. ար. 1. Որ հաստատէ զփիլիսոփայական ուսուցմունսն. հրամայագիր։ ‖ 2. Որ ընդունի կամ յանձն առնու զվարդապետութիւնս առանց ծանրանալ, bկկրկնալ. հրամայագիր։

Dogme (դօկմ) է. ար. 1. Հիմնական կամ անհակառակելի սկզբունք (կրօնից, հաւատոց, փիլիսոփայութեան). հրամայ (հաւատոց). հրամայական բան. առաքինական հրամայ։ Le — de l'immortalité de l'âme. Les dogmes de la foi sont immuables, mais la discipline peut recevoir des changements։ ‖ 2. Հրամանք, հրամայական բանք քրիստոնական կրօնից։ Attaquer le —. Bossuet fut l'oracle du —. Professeur de —. Ուսուցիչ կրօնագիտութեան. *կրօնաւարց։ [*գաւգրայ։

Dogre (դօգր) է. ար. Նաւ ինչ վաճառականութեան.

Dogue (դօգ) է. ար. Գաւազանի չունն յայլ[illegible]դամ, որոյ ցառուկ է սեաւ և առաքարակ, շրթունք թանձր և կախեալք. Ս. գամբռ շուն։

† **Doguer (se)** (ը դօգէ) բ. ա. Հարկանել գլխով զմիմեանս (ոչխարաց, խոյից). խեթկել։ (Տես և Daguer, 4, և Cosser)։

Doigt (դուա) է. ար. 1. Մատն։ Les cinq doigts de la main. Les quatre doigts et le pouce. Le — indicateur. Le — du milieu. Le — annulaire. Le — auriculaire կամ le petit —. Les doigts du pied. Compter par, sur, avec ses doigts. 1. Համարիլ, հաշուիլ մատամբք։ ‖ 2. (է. խոթ.) Մատիր, հաւատառեաւ համարիլ, հաշուիլ։ — Les doigts lui démangent. (է. խոթ. և ընդ.) կարի ինն ցանկայ գործել ընդգէմ առնդ։ — Montrer quelqu'un du doigt ou au —. (է. խոթ.) Մատամբ, ի մեանէ ցուցանել զոք իբրև զանուանարկ կամ իբրև զարժանի ծաղուս. մատնացոյց առնել. խայտ առնել զոք հրապարակաւս։ C'est un homme qu'on montre au —. — Donner sur les doigts à quelqu'un. 1. Հարկանել, խրատել զոք (ձեռամբ)։ ‖ 2. (է. խոթ.) Հաւատացանել ուսմունք վինաս։ ‖ 3. Կշտամբել. պատուհասել։ — Avoir sur les doigts. Պատիժս կրել. կշտամբիլ. ծաղր լինել։ — Se mordre les doigts. Կծել զմատունս կամ վերնգուեղս ատամամբք։ Se mordre les doigts d'une chose. (է. խոթ.) Զղջանալ. ատրճանալ։ — Ne faire œuvre de ses dix doigts. Ի գաւառութեան հաստատել. անգործ կալ։ — Toucher du doigt ou au —. (է. խոթ.) Մատամբ շօշափել. ակռանել, խմանալ յայտնապէս։ — Se mettre le — dans l'œil. (է. խոթ. և ած.) Վնաս առնել անձին. հանել զանձն իւր մատամբ իւրով։ — Mettre le — sur quelque chose. (է. խոթ. և ընդ.) Գտանել. գուշակել։ — Avoir de l'esprit au bout des doigts. (է. խոթ. և ընդ.) Լինել ճարտար յոյժ ձեռագործ։ — Avoir de l'esprit jusqu'au bout des doigts. (է. խոթ. և ընդ.) Լինել հանճարեղ յոյժ։ — Savoir une chose sur le bout du —. (է. խոթ.) տես ի Bout, 1.

‖ 2. Մատն (անասնոց)։ — de canard, de bécasse. Les doigts des chats sont armés de griffes։ ‖ 3. Մատուն (թռչունի կամ ձեռնոցի)։ ‖ 4. Մատն. մատնաչափ։ L'épée lui entra de trois doigts dans le corps. Un — de vin. Որչափ մատամբ մխով, ասկաւիկ ինչ գինի։ Cette femme se met un —, deux doigts de rouge sur le visage. Այդ կին ծեփէ զերեսսն անգոյր բազում։ Un — de rouge Նշանակէ եւս ասքիք Պահասիկ ինչ անգոյր. "Il faut un — de rouge, c'est fatal." G. DROZ, *M. Mme et Bébé, Bal d'ambassade.* — Être à deux doigts de sa ruine, de sa perte. (է. խոթ.) Ի ներքս մեռ ի կործանումն. լինել մերձ ի կորուստ. (տե. իբր կորուսեալն ներկա մնաս հեռի ըլլալ)։

— Le — de Dieu. (է. խոթ.) Մատն Աստուծոյ։ Le — de Dieu est ici. On y voit, on y reconnaît le — de Dieu։ = À lèche-doigts. տե. տես ի Lécher։

A. **Doigter** (դուատէ) բ. ն. Դնել, խազացուցանել զմատունս ըստ պատշաճի առ ի հարկանել զլուծակ [violon], զդաշնակ։ Il a une manière de — fort vicieuse։

B. **Doigter** կամ **Doigté** (դուատէ) է. ար. Օրինակ կամ եղանակ խազացուցանելոյ՝ փոփոխելոյ զմատունս ի վերայ դաստակիառիզ [manche] լուծակի կամ սահղանց [touche] դաշնակի. մատնափոխութիւն։ Ce maître a un excellent —. Cette sonate est belle, mais le — en est très difficile։

Doigtier (դուատիէ) է. ար. 1. Գաւհպանակ մատանի. *մատնապահ։ Un — de cuir։ † 2. Մատանոց պղնձի։

Doit (դուա) տես ի Devoir, A, 1.

Doi (դօլ) է. ար. Նենգ. խարէութիւն։ Il y a eu — dans le contrat։

† **Dolabre** (դօլապր) է. իգ. Տապար ինչ պատերազմական ի մերկին գործած. գալապր։

Dolage (դօլաժ) է. ար. Տաշուածն. քերուածն։

Dolce (դօլչէ) մ. գեազդրիկ. (լատ. երաժշտ.)։

Doléance (դօլեան) է. իգ. Տրտունջ. ողբ. *կնգնէրջ։ Faire, conter ses doléances։

Dolemment (դօլամ) մ. ցաւագին. ողբագին. (ընդ.)։ Parler —։

Dolent, ente (դօլան, անթ) ած. Վշտագին. ցաւագին։ Il est toujours —. Une voix dolente։

Doler (դօլէ) բ. ն. Հարթել. տաշել. քերել (գաւազան, գերբաս տախտակ)։

† **Dolie,** † **Dolique** (դօլի) է. ար. Գ. Սեւ պղտիկ. Գ. պղտիկ լոփաս. պիծրէ-ըղէ։

Doliman (դօլիման) է. ար. Երկայն վերարկու ինչ Տաճկաց որ ունի նեղ թեզանին և կամարակ ի գաւառակի. *գալման. փօլման. փօլման։

Dollar (դօլար) է. ար. Արծաթի գահեկան Միացեալ Նահանգաց Ամերիկայ, որ արժէ 5 փրանկ և 40 կամ 48 հարիւրորդս [centime]. *գալլար։

Dolman (դօլման) է. ար. Թեզանաւոր թիկնոցակ հուսարաց [hussard]։

Digitized by Google

Dolmen (դօլմէն՛) է. ար. Երկաքարեան մեհեանի գրաքիգ, կիլոպացոց. *քարաեղան։

Doloire (դօլուար) է. իթ. Տապար, ատրակ (ատակատաշորմոց)։

Dom (դոմ) է. ար. *Վանատանեան բնեռգիքեան կրօնաւորաց, կուսիանացոց. աէր. *գոմ։ Dom Calmet։

Domaine (դօմէն՛) է. ար. 1. Իշխանագութիւն. տասցուած (ընչից, արարոց)։ Cela est du — d'un tel։ ‖ 2. Վիճակ. կալուած։ Avoir un petit —. Voilà où finit son —։ ‖ 3. կալուածք Տէրութեան, որոց հիք [revenu] երթան ի գանձն. հասարակաց կալուածք։ Le — public. Le — de l'État, le — est inaliénable. Le — de la couronne. Պատցուածք սեպհականք արքունի. արքունի կալուածք։ ‖ 4. Հոգատարձութիւն հասարակաց կամ արքունի կալուածոց։ Plaider contre le —։ ‖ 5. (փոխաբ.) Վիճակ. ժամանգութիւն. տացուած։ "Toutes nos pensées qui n'ont pas Dieu pour objet sont du — de la mort." BOSS. *Duch. d'Orl.* ‖ 6. (փոխաբ.) Վիճակ. կալուած. տհմանք։ Cette question est du — de la politique. Agrandir le — d'un art։ ‖ 7. Իշխանութիւն. տէրութիւն։ Dieu a un — supérieur et absolu sur nous։

Domanial, ale (դօմանի՛ալ, ալ՛) ած. Հասարակաց կամ արքունի կալուածոց։ Droit —. Biens domaniaux։

Dôme (դոմ՛) է. ար. 1. Գմբէթ։ Le — de Saint-Pierre à Rome. Le — des Invalides։ ‖ 2. Եամար։ "L'antique alléluia de Jacob fait retentir le — des églises." CHATEAUBR. *Génie*, I, 1, 7. — de verdure, de feuillage։ ‖ † 3. Գլխատար, մայր եկեղեցի (ի քաղաքս Խաալիոյ և Գերմանիոյ)։ Le — de Milan։ ‖ † 4. կոփարկէ (բուրաստան)։

Domestication (դօմէսթիգօսիօն) է. իթ. Ընտելացուցանել (անասնոց)։

Domesticité (դօմէսթիսիթէ) է. իթ. 1. Վիճակ ծառայութեան. ծառայութիւն։ La — a remplacé l'esclavage։ ‖ 2. Ծառայք. ծառայութեամբ. գերգաստանիկք։ La — d'une maison։ ‖ 3. Վրանեկութիւն, հպատակութիւն (անասնոց)։ La plupart des animaux dégénèrent dans l'état de —։

Domestique (դօմէսթիք) ած. 1. Տնական. ընտանի։ Des soins, des chagrins domestiques. L'hygiène —։ ‖ 2. Տնական. ընտանի. ատհմային. ներքին (հակագրութեամբ Վրաստանեայն [Étranger])։ Troubles, guerres domestiques։ ‖ 3. Տնական, ընտանի, ընտաստան, ընտել, ձեռնընտել (անասուն)։ Le chat — et le chat sauvage. Un animal à l'état —։ ‖ 4. Ծառայական։ État, fonction —։

= է. ար. 1. Ծառայ. ազատաստար. գերգաստանիկ։ Prendre un —։ ‖ 2. Ծառայք. ազատաստրք. գերգաստան։ Il a changé tout son —։ ‖ 3. Վաստին իրք. ստուն։ Je ne veux point qu'on se mêle de mon —։

† — Le grand —. Մեծ գիմնալիկոս. (անուն զօրավարի տրեպիզեան բանակաց առ Մաորին կայսրութեամբ)։

= է. իթ. Վզտին։ Il a une — intelligente et fidèle։

Domestiquement (դօմէսթիքման) ած. 1. Իբրև զծառայ. (խօսք)։ ‖ 2. Ընտանեբար. ընդհանրութեամբ. (խօսի)։

Domestiquer (դօմէսթիք) բ. ն. Ընտանեցուցանել. ընդհանրացուցանել. ի հատիրայր ածել (զվայրի անասունս)։

Domicile (դօմիսի՛լ) է. ար. Բնակութիւն. բնակարան. տուն։ Il a établi, fixé son — à Paris. Violation de —. La femme n'a point d'autre — que celui de son mari. Changement de —։

= À —. ած. ար. ի տան. ի բնակարանի։ Bains à —։

Domiciliaire (դօմիսիլիէր) ած. Visite —. Վայելութիւն բնակարանի ատրաք հրամանաւ գատաստարի. տնանական պյցկութիւն։ [գբնակութիւն. բնականալ։

Domicilier (se) (սը դօմիսիլիէ) բ. ա. Հաստատել

† **Domifier** (դօմիֆիէ) բ. ն. Բաժանել զերկինս յերկուս տասան տասնզատուածս. (ըստ տասնզատիկաց)։

Dominant, ante (դօմինան, անթ) ած. 1. Տիրող. գէխատար։ Goût —. Religion dominante. Տիրող կրօնք։ ‖ 2. Իշխեցող։ Il est le seigneur — de tout le quartier. † Seigneur dominant. տես Dominateur։

Dominante (դօմինանթ) է. իթ. Տիրող խազ. (ըստ երաժշտաց)։

Dominateur, trice (դօմինատէօր, դրիս) է. Տէր. իշխեցող. հրամանատար։ — de l'univers. Տիեզերակալ։ Les dominateurs des nations։

† — է. ար. Աստղ զօրատարագոյն ի ժամագիտեան կիսոր [horoscope] խմիք (ըստ ախտարաց կամ ըստ տասնզատիկաց). տանատէր։ (հմր և † Seigneur dominant)։

= ած. Իշխեցող. տիրող. տիրապետող։ Un esprit —։

Domination (դօմինասիօն) է. իթ. Տէրութիւն. տիրապետութիւն. տիրոզութիւն. իշխանութիւն։ — tyrannique. Vivre sous la — française. L'esprit de —։

— Les Dominations. Տէրութիւնք. չորրորդ դասս Հրեշտակաց։

Dominer (դօմինէ) բ. ն. 1. Տիրել (աշխարհաց կամ ի վերայ աշխարհաց). տիրապետել (ծովուց)։ Alexandre domina sur l'Asie։ ‖ 2. (փոխաբ.) Տիրել (ի վերայ ժողովոյ կամ ընկերութեան իրիք). շահիլ տիրել (փառատիրութեան ի սիրս ատրաք). տիրել (կերպարանաց ինչ ի նկարս խմիք)։ Il domine au conseil, dans sa compagnie. Cette figure domine dans le tableau։ ‖ 3. (փոխաբ.) Բարձրանալ (քան զայլս թիկամբք չափ ի վեր յոմիսի ատրաք). անցանել բարձրութեամբ (ըստ . . .). Հայել (աշտարակի) ի վերատաս (ի նորն). կալ (միմեանցերգին) ի վերատաս քան (քաղաքին). տիրել։ Sa tête domine au-dessus de la foule. La citadelle domine sur la ville։

= բ. ն. Տիրել։ Ce ministre domine le prince. La citadelle domine la ville։

= Se —. բ. ա. Տիրել անձին իւրում։ Dans cette circonstance il sut se —։

Dominicain, aine (դօմինիքէն, քէն՛) է. կրօնաւոր, հատատաստար կամ կուսան գոմինիկեան։

† = ած. Ընդհանրհաչուութեան կղզոյն սրբոյն Դոմինիկեայ. գոմինիկեան։ Le gouvernement —։

Dominical, ale (դօմինի՛քալ, ալ՛) ած. Տէրունական. աէրունեան։ L'oraison dominicale. Տէրունական աղօթք. Հայր մեր։ Lettre dominicale, կամ լոկ Dominicale. է. իթ. Եօթնեբեակ. *կիւրակադիր։

= Dominicale. է. իթ. Զարոզ կիւրակէից։

Domino (դօմինօ) է. ար. 1. *Թիկնոցակ զոր ազանին քահանայք ձմերայնի յեկեղեցւոջ։ (կաս և Camail)։ ‖ 2. կնգզատար պարեգօտ [robe] ինչ զոր ազանին գիմակատորք ի պարահանդէս. *գոմինոյ։ — noir, rose. Elle était en —։ ‖ 3. *Գիմակատար որ զգեցեալ է պարեգօտ կնգզատար ի պարահանդիսի. *գոմինոյ։ Je n'ai pu reconnaître le — qui m'a parlé. Des dominos։ ‖ 4. Խազ ինչ քսան և ատի ոսկրեզէն կամ փղոսկրեայ կտորովք. *գոմինոյ։ Jouer au —, aux dominos։ ‖ 5. Մէն մի ոսկրեզէն կամ փղոսկրեայ կտոր գոմինոյի. *գոմինոյ։ Les points de ce — sont effacés։

Digitized by Google

Dominoterie (դոմինոտըռի) ֆ. իգ. Գլխնագգին, մանր-մունրակերպ թուղթք ի պէտս խազոց։

Dominotier (դոմինոտիէ) ֆ. ար. Ցօրինող, վաճառա-կան գլխնագգին թղթոց։

Dommage (դոմաժ) ֆ. ար. 1. Վնաս, ապականու-թիւն (արտորէից գործեալ ի կարկաէ, յանասնոց)։ Les dommages faits par la grêle sont grands։ ‖ 2. Վնաս. տոյժ. տոյժ տուգանաց. կորուստ։ Grand, notable —. Causer du —. Le — n'est pas grand. C'est —, c'est bien grand —, quel —! Վնաս մեծ է զի (ոչ եկիր այն օր). (աստ. մեզք ար [այն օրը չեկար])։ Quel — que vous ne soyez pas venu ce jour-là!

— Dommages et intérêts, dommages-intérêts. Հատու-ցումն վնասու կամ տուժից ուրուք. վճռնակք։

Dommageable (դոմաժապլ) ած. Վնասակար։ — au public։ [n'est pas —։

Domptable (դոնդապլ) ած. Նուաճելի։ Ce cheval

† **Domptaire** (դոնդեր) ֆ. ար. Եզն մէնալ կամ վար-ժեալ զոր լծեն յարօր առ ընդելացուցանելոյ զնոսն արմտիս կամ անվարժ։

Dompter (դոնդե) բ. ն. 1. Նուաճել. հնազանդել. առնահաւրել։ César dompta les Gaulois. — la sédition։ ‖ 2. (ենթբ.) Նուաճել. հնազանդել։ — ses passions, sa colère։ ‖ 3. Նուաճել, հնազանդել (զամէհի կամ զվայ-քնէք անասունս)։ — un cheval, un taureau։

Dompteur (դոնդեօր) ֆ. ար. Նուաճող։

Dompte-venin (դոնդը-վընէն) ֆ. ար. Տունկ մի զոր յանցեալ ժամանակս համարէին թէ նահատ է։ Le — est une espèce d'asclépias։

A. **Don** (դո) ֆ. ար. 1. Տուրք. ձիր. պարգև. նուէր։ Faire un — à quelqu'un. De riches dons. Il lui fit — d'une terre, de son cœur. Je n'ai pas acheté ce livre, c'est un — de l'auteur։ ‖ 2 Տուրք, ընդհանր, ձիրք (Աստուծոյ, բնու-թեան)։ Le ciel, la nature l'enrichit, le combla de ses dons, de ses plus beaux dons. Les dons de la terre. Բերք, պտուղք, արգիւնք երկրի։ Avoir le — des langues. Ունել զշնորհս լեզուաց. (աստ զԱստուածոյ, և զայնոցիկ որ ստանին գիւրաս զնորս)։ Avoir le — des larmes. Ունել զշնորհս արտասուաց. արտասուել լաս կամն, գիւրաս. (աստ ընդ խաղ)։ ‖ 3. Ընծայ. պարգև. գոհա-նումն։ "Il me nourrit des dons offerts sur son autel." RAC. *Athal.* II, 7. Corrompre un juge par des dons. Ապականել զդատաւոր պարգևօք, գոհանմամբք. կաշա-ռակեր առնել։ ‖ 4. Պարգևատուութիւն. պարգև. (յա-նանութեան)։

B. **Don** (դո) ֆ. ար. Տէր. (պատուանուն ազնուականաց ի Սպանիա և ի Լուսիտանիա)։ Don Juan de Tolède։

Doña (դոնիա) ֆ. իգ. Տիկին. (պատուանուն տոհմիկ կանանց ի Սպանիա և ի Լուսիտանիա)։ Doña Inez de Castro։ [կալ։

Donataire (դոնատեր) ֆ. Պարգևառու. պարգևեալ։

Donateur, trice (դոնատէօր, դօրիս) ֆ. Պարգևա-տու. պարգևիչ։

Donation (դոնասիօն) ֆ. իգ. 1. Պարգևատրութիւն. պարգև. Faire, accepter une —. Révoquer une —։ ‖ 2. Մուրհակ [acte] պարգևատրութեան, պարգևաց։

Donatisme (դոնատիսմ) ֆ. ար. Ազանդ գանատեանց։

Donatiste (դոնատիստ) ֆ. Դանատեան. անուն ա-զանդատարաց քրիստոնէից Աֆրիկեցւոց աշխարհին ի Դ դարու։

Donc (դոկ) ի միջ բանին և նախադաս բազաձայնի. Allons donc [դոկ] nous promener. դոկ ի սկիզբն և ի կա-տարած բանին. Donc [դոկ] vous devez l'aider. Venez donc [դոկ]. դոկ ի միջ բանին և նախադաս ձայնաւորի. Votre frère est donc [դոկ] arrivé.) չ. 1. Ուրեմն. ապա ուրեմն։ Je pense, — j'existe. Խորհիմ, ուրեմն գոմ։ Il respire, — il vit։ ‖ 2. Ապէ. խոկ արդ. և արդ։ Dites — ce qu'il y a. Venez —. Répondez —։

Dondon (դոնդո) ֆ. իգ. Կին կամ ազջիկ յոյր և առատգանձն. (ընդ.)։

Donjon (դոնժո) ֆ. ար. 1. Աշտարակ գլխիկի՝ հա-մապատասն և ժայռատար [crénelé]. մնհարձան։ ‖ 2. Դի-մանաց (գատաստանագրաց [comble] տան)։

Donjonné, ée (դոնժոնե) ած. Աստհարձանակալ (աշ-տարակ կամ գլխակ, ըստ հնդատիպաց)։

Donnant, ante (դոնան, անդ) ած. Ապառաձեռն, տրաստէր. (ընդ.)։ Il n'est pas —. Donnant donnant, կամ En donnant donnant. (առած.) Տուք և առցի. (աստ. տուր ար առնուս)։

Donne (դոն') ֆ. իգ. Բաշխանաւն քարախաղոյ ի խազոս։

Donné, ée (դոնե) անց. գերբ. 1. Տուեալ։ ‖ 2. Տուեալ, մատնեալ (յատաք, ի յափշտակութիւն)։ ‖ 3. Տուեալ (ա), ծանօթ (բիւր, քանիսնութիւն կամ քանակ ի չափագիտութեան)։ Le nombre —. Dans un temps —. ի ստմանեալ ինչ ժամանակի։

= ՎԱՍՑ. (ա) "կոփմ ներգուծիթ իւրս անկնան հատուց ի-վեղ ի վերայ տոնելոց էնէց. և նկեղ տոնել էին ա, բ." Ե-կղեց.

Donnée (դոնե) ֆ. իգ. Ակն յորոյ վերայ հիմնի պատ-ճառաբանութիւն [raisonnement] ինչ. հիմն։ En partant de cette —. Des données fausses, chimériques։

Donner (դոնե) բ. ն. 1. Տալ. պարգևել։ Que vous donnera-t-on au jour de l'an? Le roi lui a donné une pension։ ‖ 2. Տալ, ազդմիլ (ազգատաց)։ Qui donne aux pauvres prête à Dieu. առն ի Dieu, 1. ‖ 3. Տալ. շնորհել։ — sa fille en mariage à quelqu'un. La femme qu'il s'est donnée. կինն զոր էրած, ընդ որում ամուսնացաւ։ Se — un ennemi, un maître. Ստանալ զոք ատեր, տէր իւրում անձին։ Se — du bon temps. առն ի Bon, A. 1. ‖ 4. Տալ, հրամել, հաստացանել ումեք (վիշտս). պատճառ լինել։ — de la peine à quelqu'un. Հատուցանել ումեք աշխա-տութիւն։ Se — de la peine. Աշխատիլ. վատանկիլ։ Don-nez-vous la peine de vous asseoir. Յանձն առնիք բազմիլ. աղաչեմ բազմիցարուք. (աստ պատուատրիքարար կամ քաղաքավարութեամբ)։ ‖ 5. Տալ, փոխել յայլս (զոխա կամ գիմանգութիւն ինչ)։ Il est à craindre que cet enfant ne donne la coqueluche à ses frères։ ‖ 6. Տալ ի ձեռս ուրուք. ընծայել. մատուցանել։ — un paquet au messager. Je le lui ai donné à lui-même. Donnez-moi mes habits։ ‖ 7. Յանձն առնել. ստանդել։ Il lui en a donné la garde, le soin։ ‖ 8. Տալ, մատուցանել, գրկել, վերագրել, ընծայել (ինչ ումեք). Համարիլ։ À qui en donne-t-on la faute? On donne un tel pour amant à cette femme. Quel âge donnez-vous à cette femme? Քանի՞ ինչ ամաց համարիք զկինդ։ ‖ 9. Տալ, յուցանել (նշանս ա-նախտութեան, կենաց)։ Il ne donnait plus aucun signe de vie։ ‖ 10. Թագուլ. թաղ տալ (ինչ բախտին)։ ‖ 11. Յատչել, ի միջ բերել. ընծայիցուցանել։ — ses raisons. — pour prétexte։ ‖ 12. Տալ. մատուցանել. մատակար-բել։ — des remèdes, les sacrements. — un soufflet.

Digitized by Google

Պատուհանել, ածել, հանել տպաւոկ։ — un coup de poing. Հանել կատփ. կափահարել. հարկանել մատքցածք, (փ. բանիք)։ — un coup de pied. Հարկանել ոտքածք, տռամբ։ — un coup de pied chez quelqu'un. Երթալ ի տուն ուրուք (մերայն թէ ոչ ինչ կարի հեռի իցէ այն)։ ‖ 12. Տալ, բերել (երկրի պտուղս)։ Ces terres ont beaucoup donné l'année dernière։ Այս եւս անխնդիր. Les pêchers ont donné avec abondance։ ‖ 14. Տալ. թոյլ տալ. թոդուլ. ներել։ "Qui me donnera que vous veniez dans mon âme pour en prendre possession!" MASS. Այս եւս անդիմօրէն. "Puisqu'il t'est donné d'entrer dans le royaume de la nuit." FÉN. *Tél.* XVIII. Որովհետեւ շնորհեցաւ քեզ մուտ յարքայութիւն գիշերոյ։ ‖ 15. Թաժանել, բաշխել (զբարեաս ի խաղաս)։

— la vie. 1. Այ լոյս ածել. ծնանիլ։ (Յայս միտս ասի եւս — le jour, l'être)։ ‖ 2. Դարձուցանել ի կեանս. յաւազլութիւն ածել, գործուցանել. ապաքինել։ Il était très malade; l'air de la campagne lui a donné la vie։ ‖ 3. (փոխ.) Շնորհել զկենդանութիւն. բերկրեցուցանել. զուարճացուցանել։ Cette bonne nouvelle lui a donné la vie։

— la mort. Այծել, հասուցանել մահ ի վերայ ուրուք. սպանանել։ Se — la mort. Անձին առնել. զեւրովքին երթալ. (փ. ինքզինք սպանանել)։

— sa vie, son sang pour quelqu'un, pour quelque chose. Դնել զանձն իւր ի վերայ ուրուք, իրիք. տալ, դնել զանձն ի մահ վասն ուրուք, իրիք. հեղուլ զարիւն իւր ի վերայ ուրուք, իրիք. փոխանակել զկեանս կամ զանձն իւր վասն ուրուք, իրիք. տալ զանձն ի մահ փոխանակ ուրուք, իրիք։

— quelqu'un, quelque chose pour... Կամել կարծեցուցանել, յանգիմանս կացուցանել, ընծայեցուցանել զոք (իրրեւ խորամանկ), կամ իրս ինչ (իրրեւ քան զամենայն ապիրս, գեղեցիկ)։ Je vous donne cet homme-là pour le plus grand fourbe։

— à dîner, à souper, à manger. — un repas, un festin. Ճաշել, կարծել ճաշ, ընթրիս, հաց. տալ ընթրիս (ա). առնել կերակուր, խրախճութիւն. Ս. սեղան տալ։

— croyance. Հաւատալ։ — des bornes à son ambition. Չափաւորել զիւր փառասիրութիւնն։ — des pleurs, des regrets. Արտասուել. ցաւիլ։ — jour, heure. Օր, ժամ տալ, առհմանել։ Se — l'air gai. Զուարթ գէմս ցուցանել. զուարթագին կերպարանիլ։ Se — des airs, de grands airs. տես *J'Air*, B. — un arrêt, une sentence. Վճիռ տալ, մատուցանել, հատանել։ — le sein, — à teter à un enfant. Ծիին տալ ընծայել մանկան (ո). գիկցուցանել։

— à boire et à manger. Վճռուկս ուտելիս և ըմպելիս (ի պանդոկապետ)։ — à choisir. Ցընտիր առնել ումեք. առաջի առնել յընտրութիւն։ — à rire. Ծաղր և ծանակ առնել, կացուցանել զանձն։

— En — à quelqu'un, lui en — d'une. Խարել զոք. առնել ումեք։ En — d'une այն եւս զկնայլ որ գրժէ առն խրատ կամ լինի ընդ առն ընդ պլուր. այն նոյնպէս զառնէ որ հրապուրէ կամ արկանէ ի պատրանս զպլուր կին։ En — à garder à quelqu'un. Հաւատացուցանել զոք առաքեալ եմք. խարել։

— En — du long et du large à quelqu'un, lui en — tout du long de l'aune. 1. Պատկապէս գոն հարկանել, գանակոծել։ ‖ 2. Հաւատացուցանել. խարել։

— Se — une montre, un habit. Գնել իւր ժամացոյց, հանգերձ։ — Se — garde. Զգուշանալ. անձնապահ լինել։ S'en —։ Տալ, հեղուլ զանձն ի զուարճութիւնս։ Se — au cœur joie de quelque chose. տես ի Cœur, 13.

— l'alarme, une baie, la bande, bataille, beau, carrière, une cassade, la chasse, cours, bon exemple, parole, la main. տես Alarme, Baie, C. Bande, A, 6. Bataille, այլավքն հանգերձ։

= Ք. ը. 1. Ծռել (թաթախել)։ ‖ 2. Ընդհարկանիլ. բաղխիլ։ La voiture donna contre la muraille։ ‖ 3. Գիպկացուցանել. հարկանել ի պատառն։ ‖ 4. Հարկանել։ — du bâton à quelqu'un. Ս. Ցրուել տալ ուժիք. հարկանել զոք բրուի, գաւազանաւ։ — sur la figure կամ sur le nez à quelqu'un. Ս. Տալ զերեսս ուրուք. հարկանել զոք յերեսս։ Ne savoir où — de la tête. (փոխ.) Չգիտել թէ զի՞նչ առնել իցէ. յանհնարս մնալ. (փ. ճարը հատնիլ)։ — du nez en terre. Հարկանիլ, առագալիլ ի բերանս. անկանիլ ի վիրայ երեսաց իւրոց. (փ. բերանքօք ի վայր հիմաւ)։ — à la côte. Խրիլ դաւաս ի ցամաքին, կամ դաւարկիլ։ ‖ 5. Հարկանիլ (ձեռն յերեսս). ընդել (հարմայ յաւազասոս)։ — dans la tête. Ի գլուխն առալ (գինւոյ). հարկանել, բաւրիլ ի գլուխն. լինել գլխապտոյտ. (փ. գլուխ զարնել)։ Le soleil ne donne dans les yeux. (փ. Աբեղն աչքս կը մռնէ, աչացս կը զարնէ)։ ‖ 6. Յարձակիլ. հարկանիլ ի վերայ։ Le régiment donna vaillamment, et fut très maltraité։ ‖ 7. Հայիլ (պատուհանի ի պատրէզ). հանել (դրան առն ի փողոց ինչ)։ La fenêtre donne sur le jardin։

— dans un piège, dans un filet. 1. Հարկանիլ յորոգայթս. առկանել ի ծուղակ, ի վարս։ ‖ 2. (փոխ.) Անկանիլ ի ծուղակ, ի կափարս, ի խարդ, ի պատրանս. խաբիլ։ — dedans. տես ի Dedans. — dans une rue. Պատուհանել ի փողոց ինչ։

— dans... (փոխ.) Հարկանիլ յոգ, յհին. գՀնար լինել ումեք, խմիք։ — dans une femme. Հարկանիլ ի կին. տափիլ ի կնոջ։ — dans le libertinage. Հաստատիլ յանառակութիւն. (փ. անառակութեան զարնել)։ — dans le sens de quelqu'un. Յարիլ ի կարծիս ուրուք. լինել ումեք համամիտ, համաձայնութիւն։ — dans les yeux, dans la vue de կամ à quelqu'un. Խաղալ, զոչոնիլ զաչս ուրուք։ — dans l'œil, dans les yeux, dans la vue à quelqu'un. Հանգոյ լինել ումեք. ակնահաճոյ երեւիլ։ [տալ։

— à. 1. Խածանիլ (ձկանց գխանն)։ ‖ 2. (փոխ.) Հաւատալ։

— à tout. Զհամամուխ լինել, միխ յամենայն ինչ։

— du cor. Փոզ հարկանել։

— sur les nerfs. Գրգռել զկիլս. (փ. ջիլերուն գպչիլ)։

= Se —. ք. ա. 1. Տալ զանձն։ ‖ 2. Լինել տաճեալ։ Cela ne se vend pas, cela se donne։ ‖ 3. Լինել վաճառեալ։ Cela se donne partout à tel prix։ ‖ 4. Անձնատուր լինել (յապիտականին)։ ‖ 5. Լինել առն. ամուսնանալ (կնոջ)։ ‖ 6. Անձնամատն լինել (կնոջ)։ Elle s'est donnée à lui։ ‖ 7. Հրատարակիլ (մատեանի)։ Il s'est, depuis quelque temps, beaucoup donné de brochures sur les affaires publiques։ [զանձն իւր մեծատուն։

— Se — pour riche. Կարծեցուցանել, երեւեցուցանել

= Վկաց. (ա) "Եւ նմին ժամուն ծագեալ ծուխ ի վերայ ընդ ընդէն Դամասկ." Բ Թագ. Գ. 35։ = (ո) "Եւ է ի ժամուէ ընդ ուրեք առաջին Աննոյ, ե ընդայս. գայր ոգին հանգոյն." Ճռքնա.

Donneur, euse (տնիչ, իչ) ի. Տալող. առնիչ։ — d'avis. Խրատու։ — d'eau bénite։

Dont (տոն) գնբ. Ոյր. որոյ. որոց։ Ces fleurs, — les couleurs sont si brillantes, n'ont point d'odeur. Այս

Digitized by Google

ծագիկք՝ որոց գոյնք ոչուշափ պոյծառ են՝ չունին ինչ հոտ։ — Զորդ. զօրոց։ La nature, — nous ignorons les secrets. Բնութիւնն՝ զորդ անգիտանալիք մեք զգազանիս։ — Ցօրմէ. յօրոց. աւաղ։ Les héros — il tire son origine. Դիւցազունք յօրոց սերեալ է։ — Որով. զրովք։ L'arme — il l'a frappé. Զէնն որով եհար զնա։ — Զորմէ. զորոց։ L'homme — vous parlez. Ա֊յրն զորմէ խօսիք։

Donzelle (դօնզէլ՛) է. իգ. ած. ազջիկ. (ասի արհամարհանաց)։ ‖ 2. Զաւկն ինչ ծովու. *ծովաքաղբ։

Dorade (դօ֊ռատ) է. իգ. ած. Ձուկն ինչ ծովու ոսկեթեփ. Ս. ոսկեձուկն. տի֊ուրիւ պ֊ուղուց։ ‖ 2. Խոճանասեզևան համանասեզաբիւն ինչ հարաւային. Ռոխիսիա. Ս. ոսկեձուկն։ (Ար և Xiphias)։

Doradille (դօ֊ռատիյ) է. իգ. տես Cétérac։

† **Dorage** (դօ֊ռաժ) է. ած. ած. Օծանելի ոսկով. *ոսկեզօծանի։ ‖ 2. Ուրախալի ձայնով վերկոս հասանելից։

Doré, ée (դօ֊ռե) անց. դերբ. ած. Օծեալ ոսկով. ոսկեզօծ։ De l'argent —։ ‖ 2. Ոսկի. ոսկեգունիկ։ "Il faudrait craindre peu pour la toison dorée." CORN. *Tois.* ı, ı. ‖ 3. Ոսկեփայլ. ոսկեգոյն։ Des cheveux d'un blond —. Fumées dorées, կամ լուկ † Dorées. է. իգ. յգ. Դեղին ազատաբ եղջերաբ։

Dorénavant (դօ֊ռենավան) մ. ցայսմ՝ հետէ. յայսմ հետէ յառաջ. յայսմ օրէ և անդր։ Soyez plus exact —։

Dorer (դօ֊ռե) բ. ն. ած. գաւսել, օծանիլ, գրուագել ոսկով. Ս. ոսկեզրել. *ոսկեզօծել։ — un calice. — un livre sur tranche. — une pilule, la pilule. տես բ Pilule։ ‖ 2. (է֊փոխ. և բ խոպան.) ցոսկի գոյնս ներկանիլ (արեգական զծագրս լերանց)։ ‖ 3. Ուրախիլ ձայնով վերկոս հասանելից։

— Se. — բ. ա. Ներկանիլ ի գոյնս ոսկւոյ։ Les moissons commencent à se —։ [*ոսկեզօծիլ։

Doreur, euse (դօ֊ռօր, եօզ) է. Օծանող ոսկով.

Dorien, † ienne (դօ֊ռիէ, իէնն՛) ած. Դորացի. գորական (բարբառ, երգածշտահմիւն)։

— է. ած. Բարբառ գորացի։ Le — était parlé dans le Péloponèse։ [Ճարտասրագիտահմիւն)։

Dorique (դօ֊ռիք) ած. Դորական (բարբառ, կարգ

— է. ած. ած. Դորական բարբառ։ ‖ 2. Դորական ճարտասրագիտահմիւն։

Dorloter (դօ֊լօթե) բ. ն. Փնջշնջուցանել. գգուել. (ընդ.)։ Cette mère dorlote son enfant։

— Se. — բ. ա. Գրգիլ և գգուիլ. փափկանալ։

Dormant, ante (դօ֊ման, անդ) ած. ած. Որ ննջէ։ La belle au bois —. Գեղանին ննջող յանառատ. (մանրասիզ ինչ)։ Աստ և գոյականօրէն † Les sept dormants. Եօթեն մանկունք նփեսոսի որք փախուցեալք ի հալածանաց յայր ինչ Ողքոս լերին՝ հրամանաւ Դեկոսի կայսեր կամ խցան գուռք սղրին, և մանկունքն ի քուն կացին մինչև ի թագաւորիլ Փոքսն Թէոդոսի։ ‖ 2. (է֊փոխ.) Ա֊ռանց գնացից և առանց շարժելոյ (ջուր). Ներկեալ (ա). անշարժ. եռանգական. գագարեալ. կայուն։ ‖ 3. Կառգական։ Châssis, pont, pêne —։

— է. ած. ած. Կառգական շրջանակ [châssis] ի ևգ գրան կամ պատուհանի։ ‖ 2. Ափսեայ [plateau] յորոյ վերայ գնին պղնակք ի սեղանի. եռանգական ափսեայ։

— վկ. (ա) "Իբրեւ վհուն եղանատոր և գարմանատոր ջուն֊ցրմեն՝ հրպէտ մոխրոտեալ վերնի հրամանի է յատակս նեղուին Ներհակ կրհոցն." Նար. ժԱ. [Հատեր. (ընդ.)։

Dormeur, euse (դօ֊մօր, եօզ) է. գնացող. Ներ֊

Dormeuse (դօ֊մէօզ) է. իգ. ած. Ազգ ինչ մեծի կառաց ուր մնրթի ննջել. *ննջակառք։ ‖ † 2. Թիկնաթոռ յորում մնրթի ննջել. *ննջաթոռ։

Dormir (դօ֊միր) [Je dors, tu dors, il dort, nous dormons, vous dormez, ils dorment. Je dormais. Je dormis. J'ai dormi. Je dormirai. Je dormirais. Dors, qu'il dorme, dormons. Que je dorme, que nous dormions. Que je dormisse. Dormant.] բ. ն. ած. Ննջել. քնանել. ի քուն կալ։ — d'un profond sommeil, profondément. Avoir envie de —. — comme un loir, comme une marmotte. Ննջել խորին զառնէա, խորին զմիաարի. խոր ի քուն ննջել։ — debout. տես բ Debout. — sur l'une et l'autre oreille, sur les deux oreilles. ած. Խոր ի քուն ննջել։ ‖ 2. (է֊փոխ. և ընդ.) Լինիլ յոգաստվի։ † — avec une femme. Ննջել ընդ կնոջ զգիշերին. քնանել. (քան առաւաւածծելն գրոց)։ — la grasse matinée, (այսինքն pendant la grasse matinée). Ննջել միշև ի հասարակ օր. (ա֊լ. չառ քնանալ. ած. ելնել առկոզելն)։ Ղ֊նդ֊ապէս յորժամ ասի — plusieurs heures, Ննջել ժամն բազումս, խմս — pendant plusieurs heures. վեան որդ գրելի է Les douze heures que j'ai dormi, և ես dormies. † — sa réfection, (այսինքն autant que la réfection l'exige). ցագնալ քնով։ ‖ 3. (է֊փոխ.) Ննջել. ի քուն կալ. անհոգ կալ, գայթալ։ Tu dors, Brutus. Laisser — ses capitaux, ses fonds. Անշահ թողուլ զարծաթ, զդրամագլուխ իւր։ Laisser — une affaire. Թողուլ ի միտկողմն, ի բաց թողացուցանել զգործ ինչ։ ‖ 3. (է֊փոխ.) Անշարժ, գագարեալ կալ (ջուրց). Ներհակ։ Il n'y a point de pire eau que l'eau qui dort. (առած.) Չկայ վատթարագոյն քան զջուր ներհակել. զգոյշ լեր անձին քումմ ի ծածկամիտս և ի լուսամուտս առանձ։ Cette toupie, ce sabot dort. Ած յորժամ պտղէս արագ շրջի չունչնան միոչ թաւալ անշարժ կալ։ — comme un sabot. (է֊փոխ.) Խոր ի քուն ննջել։

† — բ. ն. Ննջել։ — son sommeil. Ննջել զքուն իւր. (վարի ի պերճ առացաւածս)։ "Dormez votre sommeil, riches de la terre, et demeurez dans votre poussière." BOSS. *le Tell.* (տես Ագ. Հե. 6. իմ. Սազ. ժԵ. 13)։

— է. ած. Գնաց։ Cette affaire l'occupe à un tel point, qu'il en perd le —։

Dormitif, ive (դօ֊մ֊իֆ, իվ) ած. Քնացուցիչ (դեղ)։

— է. ած. Դեղ քնացուց։

† **Dormition** (դօ֊մ֊իսիօն) է. իգ. Ննջումն (արբոյ կուսին)։

Doronic (դօ֊ռոնիք) է. ած. Ցաւնի ինչ արոյ ծաղկիկ և տպիտակ և ճառագայթաձեւ. Ս. գարաւնաճ. (արբ. գարաւնիկ, գարաւնիճ)։

Dorsal, ale (դօ֊սալ, ալ՛) ած. Թիկնոց. *պղնապին։ Les muscles dorsaux. L'épine dorsale. Ողնայար. պղնաշար։ Consomption, phtisie dorsale. Աւրաճակախտաբիւն (վկ.)։

— է. ած. Մաւկն [muscle] թիկնոց. (բան անդամագիտից)։ [Նահապետ. (ազգ Հինց)։

† **Dorsibranche** (դօ֊սի֊պրանշ) ած. *Ողնաթաթիկ։ *ողնաթաթիկ։

Dortoir (դօ֊ռ֊ուար) է. ած. Աւրհ հասարակաց ննջելոց է վանս, է գաւրացս, է հիւանդանոցս. *ննջարան։

Dorure (դօ֊ռիւր) է. իգ. ած. Դրուագ ոսկւոյ. ոսկի։ ‖ 2. Օծանելի ոսկով. *ոսկեզօծանի։ Cet ouvrier entend bien la —։ ‖ † 3. Հանգերձանք ձուոյ մետղ ի ծեփիլ զերկաս հասանելից։

† **Doryphore** (դօ֊ռիֆօր) է. ած. Ազգ ինչ պատուհասիւ մետղատիպ գետնախնձորոյ [pomme de terre]։ Թաւգամանի է յատնականէն Նիւ֊Յ֊ռք, զի ասի ծամածռիւն իմն ներգործի ի կուրծան։

Digitized by Google

Dos (դո) ի. ար. 1. Թիկունք. ազն. մկանունք. Ս. ետևակ։ On lui lia les mains derrière le —. Coucher sur le —. տես թ Coucher, բ. ը. 1. L'épine du —. Ողնաշար. ազնաշար։ Le — lui démange. (փոխ. և ընդ.) Պատմուճին մկանունք նորա. բրս արժանի գանի գործել. (տե. կանեմք կը քերսէ. ծեծ կ'ուզէ)։ Faire le gros —. 1. Ընտանացանել կառավ. կիթիկունս յոյժ. գգուել ոք ձեռ կամ ի ժամ բարեհաճեան։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ընդունել. ամբարտաւանել։ — Plier le —. 1. Տեղի տալ. զիջանել։ ‖ 2. Կորանալ, խոնարհիլ (առ աղի հզօրի)։ — Être sur le —. Լինել ընկողմանեալ, ի մահիճս. կալ ի հոգի։ — Tourner le —. 1. Դարձուցանել կիթիկունս։ ‖ 2. Թիկունս գարձուցանել զօրաց ի պատերազմի. Թիկունս տալ. Թիկնապարձոյց լինել։ La plupart des siens ont tourné le —։ ‖ 3. Չհաւանակ չառնել անել։ Il tourne le — où il veut aller։ ‖ 4. Դարձուցանել յոդ զիթիկունս. արհամարհել, անտես առնել զոք։ — Tourner le — à la mangeoire. տես թ Mangeoire. — Avoir beaucoup d'affaires sur le —. (փոխ.) Ընդելալ, ծանրաբեռնեալ լինել գործովք, հոգովք։ — Mettre les gens — à —. Ի բաց արձակել զբիրուս կապացոյս կամ զհակառակորդս առանց իրաւացուցանելոյ և ոչ գիտի։
‖ 2. Նիստ, Թիկունք (երիվարի, ջորւոյ)։ ‖ 3. Թիկունք (աթոռոյ)։ Un banc à —. Թիկնաստր, Թիկնոցից նստարան։ ‖ 4. Ոտն (գանակի, ածելւոյ)։ ‖ 5. Վերին երեսք (ձեռքին, ատրճ)։ ‖ 6. Թիկունք, կոզք (մուտնի)։ ‖ 7. Մերկասեռնք (ծովու, ալեաց)։ "Nous montions sur le — des vagues." ՐԱՆ. *Tél.* IV.
— En — d'âne. տես յÂne, 1.

Dosage (դոզաժ) ի. ար. Նշանակել, սահմանել զբաւն չափ դեղոց։

Dose (դոզ) ի. թ. 1. Չափ (դեղոց)։ On ne saurait bien composer un remède, si on n'en connaît la —. Une forte —։ ‖ 2. (փոխ.) Չափ։ Avoir une forte — d'amour-propre, une légère — d'esprit։

Doser (դոզե) բ. ն. Նշանակել, սահմանել զբաւն չափ դեղոց։

† **Dosse** (դոս) ի. թ. Մի ի կողմանց վիզի [osselet, ատ. ոսկր] որ ի կարճնիարդ. Գ. կռնակ. Կ.։

Dossier (դոսիե) ի. ար. 1. Թիկունք, Յենարան (աթոռոյ, բազմոցի)։ ‖ 2. Տախտակ անարից անկողնոց. Հնարակալ։ ‖ 3. Գործ. Le — d'une procédure. Examiner, dépouiller un —։

Dot (դօ) ի. թ. 1. Օժիտ. պաշտաւտակաւն. Թախանձք. կոխիք. Ս. պատիգ. Ճիհիվ։ Apporter une — considérable. Cette pauvre fille n'a point de —։ ‖ 2. Օժիտ (տատասարք, կուսանաց)։ [Deniers dotaux։

Dotal, ale (դօտալ, ալ) ած. Օժտի. Հօժտական։

Dotation (դօտասիօն) ի. թ. 1. Կարգել, սահմանել հաւտ կամ մուտս [revenu] (եկեղեցւոյ, վանաց, իշխանի)։ ‖ 2. Հարք. մուտք։ La — de la Légion d'honneur։

Doter (դօտե) բ. ն. 1. Տալ օժիտս, պաշտաւտակաւն. օժտել. Ս. պատգել։ — de pauvres filles. Ce père a doté sa fille de trente mille francs։ ‖ 2. Կարգել, սահմանել հաւտ. օժտել։ — une académie։ ‖ 3. (փոխ.) Օժտել. Ճոխացուցանել։ Les grâces dont la nature l'avait dotée։

Douaire (դուէր. բառ սմանց դուայր) ի. ար. Ինչք առաւելք յառնէ կիներն վասն ժամանակի ալրութեան. Ս. առաւելր. Ս. մասր։ Assigner le —։

Douairière (դուէրիէր. բառ սմանց դուայրիէր) ած. ի. Տատրատար, Մահրընկալ (ալրի ազնուատոհմ)։ Reine, duchesse —։
— ի. ի. Կին անցեալ զատուրբ. պատաս. (ընդ.)։

Douane (դուան') ի. ի. 1. Պարգ։ Payer la —. Les bagages des ambassadeurs sont exempts de douanes։ ‖ 2. Հոգատարձուիթիւն մաքսի. մաքս։ Directeur général des douanes։ ‖ 3. Պարգաւոր. մաքսատուն։ Les ballots furent saisis à la —։

Douanier (դուանիէ) ի. ար. Պարգաւոր։
— —, ière. ած. Պարգի. Մաքսական։ Union douanière։

Doublage (դուպլաժ) ի. ար. † 1. տես Doublon, 2. ‖ 2. Թիթեղուածք պղնձի տաւ ի պատել զգօգ [carène] նաւուց։

Double (դուպլ) ած. ի. 1. Կրկին. կրկնապատիկ. երկպատիկ. երկաւիր։ — mesure, — poids. Չափ կրկին, կշիռ կրկին։ — deux. Կրկին երկուք. (ի խաղս տասպատիկ)։ գիւղ։ Un — rang de colonnes. Une valeur, une force — d'une autre. Ce fut un — malheur. La — cime, colline, le — mont. տես թ Cime, թ Colline, թ Mont։ ‖ 2. Կրկնակ (Նշանագիրք. բառ քերականաց, որպէս æ յ'ա և յ'e Նշանագրաց, կամ x որ հնչի cs)։ ‖ 3. Խաւ ի խաւ, բազմ (ծագկի)։ ‖ 4. (փոխ.) Պատատիկ. զօրաւոր։ — bière. Encre —. — fripon. Պատատիկ խաբեբայ։ ‖ 5. Երկիմաստ. երկիմտաւ. երկդիմի։ C'est un homme —. C'est une âme —։
— Tenue des livres en partie —, կամ à partie —. Օրինակ հաշուակալութեան որով յոյժ ի լինի միանգամ միոյն պարտատիրոն և պարտապանն. Կրկնաւորութիւն հաշուակալութեան։
— ի. ար. 1. Կրկինն. կրկնապատիկ։ Gagner le —. Jouer à quitte ou à —, à quitte ou —, quitte ou —. 1. Խաղալ վերջին անգամ, որով ազատանայ ի պարտուց որ կորոյսեան միանգամ, կամ կրկնապատիկ չհնի որ չհնգաւն միանգամ. խաղալ յոչաւտուն կամ ի կրկնուն։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Չամենայն ինչ ի վատանգ արկանել առ ի պրծանելոյ ի գժատարին ինչ իրաց։ ‖ 3. Գաղտնի. օրինակ. Հաւատարին։ Le — d'un traité։ ‖ 4. Կրկին օրինակ (մատենի). (տե. կրկին ձեռք)։ Avoir des doubles dans sa bibliothèque։ ‖ 4. Գնձանի գրամ ինչ գաղտնեցուց որ արժէր երկուս դինարս [denier]։
— Mettre, plier en —. Կրկնել. ծալել։
† — ի. ի. Աստիճին առաջինն որամայնոց [ruminant]։ (որ և Panse, և մերթ Herbier)։
— ած. Կրկին. կրկնապատիկ։ Payer — . Voir —։
— Au —, en —. Ած. ած. Կրկին. կրկնապատիկ. երկպատիկ։ Payer, acheter au —. Mettre les morceaux en —. (փոխ. և ընդ.) տես թ Morceau։

Doublé, ée (դուպլե) անց. գործ. Կրկնեալ. կրկնապատկեալ։ Une somme doublée. † C'est un hypocrite — d'un débauché. (փոխ.) Կեղծաւոր ի մեանգամայնի և լկտի։

Doubleau (դուպլո) ի. ար. Պատար մեղկ [solive] առաստաղամածից։

Double-canon (դուպլ-կանօն) (յհ. Des — s — s.) ի. ար. Նշանագիր ինչ ապագրութեան։

A. **Doublement** (դուպլման) ած. Կրկնակի. կրկին. երկպատիկ. երկակի։ Il est — coupable։

B. **Doublement** (դուպլման) ի. ար. 1. Կրկնելն. կրկնապատիկ գործելն։ — des consonnes։ ‖ 2. Ցերկաւս աստիճ [rang] կարգելն զզօրս առղեալս ի մի աստիճ։

Doubler (դուպլե) բ. ն. 1. Կրկնել, կրկնապատիկ գործել. կրկնել. կրկնապատկել։ — le nombre, la dépense. — les ած ածելւոյ. — ses morceaux. տես թ Morceau. — le

Digitized by Google

pas. Ոտքեր զենիթացս. երիթով տրտգտգին. տրտգել։ ‖ 2. Ցերկաւս ատգմն [rang] կարգել զզօրս տողեալս ի մի ատգմ։ ‖ 3. Գաւազել տատատատել. *տատատատել։ — un manteau. — de soie, de toile։ ‖ 4. Գաւազել (գնալս) տախտատկզբ, պղնձի թիթեղատիք։ ‖ 5. Կրկնել. ծալել։ — une serviette։ ‖ 6. Լինել զանգի գլխատար դերատանին ի թեատրանս. խաղալ ի տեղի գլխատար դերատանին։

— un cap. Անցանել նաւատ ընդ տորատանդ, ընդ հրատանդան։ — un autre bâtiment. Անցանել նաւատ զայլով նաւատ։

= Բ. Լ. Կրկին լինել. կրկնել։ Leur nombre a plus que doublé։

Doublet (դու-պլէ) է. տր. ի. Ադամանդ կամ ակն պատատականի խարմեալ կամ տատ յերկուց կտորոց բիւրեղի [cristal] յորոց ի կցատածն գնի թերթ ինչ գունատատր. կրկնակ։ Ce n'est pas un rubis, c'est un —։ ‖ 2. Կրկնակ, զոյգ (ի տատկերագրութեան [dé])։ Il n'amène que des doublets։

Doubleur, euse (դու-պլէօր, էօզ) է. Որ կրկին գնէ ի վերայ ջարհակի կամ մանողի [rouet] գլուխդ կամ գմեատգբս։

Doublon (դու-պլոն) է. տր. ի. Ոսկի գահեկան ինչ Սպանիացւոց, որ տրժէր երեսին 20 փրանկս և. 38 հարիւրորդս, կամ 40 փրանկս և. 76 հարիւրորդս, կամ 81 փրանկս և. 52 հարիւրորդս, իսկ ատ մեզ տրժէ 26 փրանկս. *դատ բլոն։ ‖ 2. Կրկին շարեալ գրաշարի գլատ ինչ (ի տպագրութեան). *կրկնաշրատած։ ‖ † 3. Որդի [veau] երկեմեան. մսգի։

Doublure (դու-պլիւ-ր) է. էթ. ի. Ընդերն կատ հանդերձից. տատատ. տ-ներ։ ‖ 2. Որ խաղայ ի թեատրանս փոխանակ գլխատար դերատանին։ Ce comédien est la — d'un tel։

Douce-amère (դուս-ամէր) (յթ. Des douces-amères, դուս-ամէր) է. էթ. Ագգ ինչ ընկատզդոյ [solanum] որ վարի ի բժշկութեան։

Doucâtre (դու-քատր) տ. Անհամ քաղցր. չխորժելի քաղցրահամ։

Doucement (դուս-ման) ս. ի. Մեղմով. հեզիկ. հեզաբար. հանդարտիկ (հարկանել, շփել, հպիլ)։ ‖ 2. Մեղմով. հանդարտիկ. Ս. յուշիկ. Ս. կամկար (գնալ, աշխատիլ)։ ‖ 3. Հեզաբար. մեղմական, դաշն ձայնիւ. մեղմիկ (խօսել)։ ‖ 4. Խաղաղիկ (ի քուն կալ, ննջել)։ Sommeiller —. Vivre — dans la solitude։ ‖ 5. Մեղմով. անոսանաձայն առանելով. Ս. կամաց։ Il faut marcher — dans la chambre d'un malade. Je me glissai — auprès de lui։ ‖ 6. Գաղցրաբեռամբ. Հանդարտաբեռամբ. Հեզաբեռամբ (լսել, խրատել)։ ‖ 7. Հանդաստաւսմբ. ըստ Հեշտի։ Passer le temps — avec ses amis։ ‖ 8. Ախտիկ մի բարւոք։ Comment va le malade? Assez —, tout —, bien —։ ‖ 9. Հանդարտաբար՛ց. ի չափս կոչիչը զանձն։ —, monsieur; vous oubliez les égards qui sont dus à mon âge։

† **Doucerette** (դուս-ռէթ) է. էթ. Ագիկ կամ կին որ կերպարանի քաղցրատարց. *կեզծանպշ։

† **Doucereusement** (դուս-ռէօզման) ս. Կերպարանաբար քաղցրութեամբ։

Doucereux, euse (դուս-ռէ, էօզ) տ. ի. Գաղցր չխորժական (գինի, պտուղ)։ ‖ 2. (ֆիգուր. և ընդ.) Կերպարանաւոր քաղցր. պատճառեալ քաղցրատարց. *կեզծանպշ։ C'est un homme —. Il a l'air —։

= է. տր. Faire le — auprès des femmes. Գծենել, գաղտրիկ բանս ատել կանանց։

Doucet, ette (դուսէ, էթ) տ. և է. Գաղցրիկ. անուշակ. (ընդ.)։ Air —. Mine doucette. C'est une petite doucette. Faire le —, la doucette. Գաղցրիկ, անուշակ ձեւանալ։

Doucette (դուսէթ) է. էթ. Բանջար ինչ որ ուտի իբր ազցան։ (Տես և Mâche)։

Doucettement (դուսէթման) ս. Մեղմով. հանդարտիկ. (ընդ.)։ Il s'en allait tout —։

Douceur (դուսէօր) է. էթ. ի. Գաղցրութիւն. անուշութիւն։ La — du sucre, de son chant, de l'haleine, d'un parfum։ ‖ 2. Գաղցրութիւն. անուշութիւն. մեղմութիւն։ La — de l'air, de la température, du climat։ ‖ 3. Գաղցրութիւն. քաղցրաբարութիւն. հեզութիւն։ Naturel enclin à la —։ ‖ 4. Գաղցրութիւն. անդյշք. հեշտութիւն. վայելք։ Goûter la —, les douceurs de la vie. Les douceurs de la liberté։ ‖ 5. Շահ. վարձք։ Faites cela, il y aura quelque petite — pour vous։

— յթ. Գաղցրական, քծնի, գազտրիկ, *շաղամախառն բանք։ Conter, dire des douceurs à une femme։

= En —. Գի. տտ. Մեղմով. հանդարտաբեռամբ։ — Prendre les choses en —. Ոչինչ զչարել (ընդ բանս անհաճոյս)։

Douche (դուշ) է. էթ. Ջուր ցայտեալ զօրութեամբ ի վերայ տխատացեալ մասին մարմնոյ. ցայտատած։ Donner la — une —. Recevoir la —. Prendre la —, les douches։

Doucher (դուշէ) բ. ն. Ոռգանել ցայտմամբ ջրոյ զախտատցեալ անգամս։ On m'a douché le genou։

Doucine (դուսին') է. էթ. Գէտք [moulure] պատկի [corniche] չինատածոյ՝ գազաձև ի վերուստ, գմբեթատրգ ի ներքուստ։

Douair (դուար) բ. ն. Ցգկել, ազարկել (գՀայելն)։

Douelle (դուէլ) է. էթ. ի. Աբտաքին կամ ներքին կողմն քարի կամարի։ ‖ 2. Կտրատացմն կամարի։

Douer (դուէ) բ. ն. ի. Կարգել տատոյր կամ մեհր [douaire]. *մեհրել։ Il a doué sa femme de tel revenu։ ‖ 2. Պարգեւել. շնորհել. զարգարել։ Dieu l'a doué d'une grande vertu. La nature a doué cette fille d'une grande beauté։

Douille (դույ) է. էթ. ի. Ինամէջ [creux] և գլատնաձև մասն բահի, յոր մտանէ մեղեխն, կամ սրունկ [baïonnette] յոր մտանէ փող [canon] հրացանի. ապն. գ. կոթատա։ ‖ † 2. Խաղավակ (ի կազմանէ տարատածի [appareil] թ-արելոյ [distiller])։

Douillet, ette (դույէ, էթ) տ. ի. Կակուղ. փափուկ (անկողին, բարձ, մարմ)։ ‖ 2. Գիրգ. փափուկ. քնքատ։ Il ne faut pas être si —։ Ցայս մխատ վարի և իբր է. C'est un —, une douillette։ [մարդոյիոյ։

Douillette (դույէթ) է. էթ. Թեթև զգեստ ինչ ատ-

Douillettement (դույէթման) ս. փափկութեամբ։ — couché sur un bon lit։

Douleur (դուլօր) է. էթ. ի. Ցատ (մարմնոյ)։ Sentir, éprouver une —, de la — dans un membre. Une — aiguë։ ‖ 2. Ցատ. վիշտ. կսկիծ։ La — que je ressentis de cette perte. Être accablé, navré de —։

— յթ. Ցատք երկանց. երկունք (ծննդականի)։ Elle est dans les douleurs. Les grandes douleurs ont commencé. — Les douleurs de la mort. Երկունք մտհատ. (տես Սղ. ժԼ. 5)։ "Eucharis brûle d'un feu plus cruel que toutes les douleurs de la mort." ՖԵՆ. *Tél.* VII. [Նիլ. (Վլ.)։

Douloir (se) (ը դուլուար) բ. տ. Ողբալ. վշտապ-

Douloureusement (դուլուրէզման) ս. Ցատագին. տղմտագին. կսկծագին։ Il se plaignait —։

Digitized by Google

Douloureux, euse (դու-լու-ռո, ռօզ) ած. 1. ցաւագին։ Un mal —. Une plaie douloureuse։ ‖ 2. ցաւած։ Il a le pied —. La partie douloureuse։ ‖ 3. ողորմելի, ողորմագին, վշտագին, տառապագին (հիմնաբեռն, բառքրտած, հայհոյուած, ձայն)։ կսկծալի (կոծ, ողբ)։

† **Doura, † Dourah** (դու-րա) է. ար. տես Sorgho։

† **Douro** (դու-ռօ) է. ար. Կատկան ինչ Պարսից ար տրժէ 5 փռանկս և 40 հարիւրորդս, կամ 5 փռանկս և 19 հարիւրորդս. *դուրայ։

Doute (դու-թ) է. ար. 1. կերկուանք. երկմտութիւն. երկբայութիւն. երկեան։ Flotter dans le —. Avoir du —. Lever tous les doutes. Est-ce qu'il peut y avoir du — à cela? Mettre, révoquer en —. ցերկբայս, երկմիտ լինել (զկնի կամ յիմիքէ)։ Hors de —. Աներկբայ. ստոյգ. անշուշտ։ À n'en pas —. (աշխ. Անհնարին է երկբայել չափ)։ ‖ 2. թերահաւատութիւն։ ‖ 3. Տարակոյս. տարակուսանք. խնդիր (խղճի, հաւատոց)։ Ce cas de conscience n'a pas été si bien éclairci, qu'il ne me reste encore quelque —։ ‖ 4. կասկած. խէթ. երկիւղ։ Dans le — d'un accident fâcheux, il faut prendre ses précautions։

= Sans —. ած. ած. 1. Աւանդ երկբայութեան. անշուշտ. անտարակոյս։ C'est là sans — une très belle action։ ‖ 2. Ըստ հաւանական կարծեաց. *հաւանականօրէն։ Il arrivera sans — aujourd'hui։

Douter (դու-թե) բ. ն. 1. ցերկուանալ. երկմտիլ. երկբայանալ. երկմիտ, յերկբայս լինել. կեղծակարծել։ — du succès. de tout. Ne — de rien. J'en doute. Je doute qu'il vienne. երկբայիմ թէ գայցէ. կարծեմ ոչ գայ։ Je ne doute pas qu'il ne vienne. Ոչ երկբայիմ թէ գայ. ոչ կարծեմ թէ չգայ. անշուշտ եկեսցէ։ — de quelqu'un. Զլինել յոք վստահ. թերահաւատել. յօժմիքէ. ի կասկածի լինել՝ կամ զօժմիքէ։ ‖ 2. Տարակուսիլ. մնայնել ի տարակոյս. յերկուանալ։ Il n'a jamais douté des mystères de la religion։ ‖ 3. վարանիլ. այլոց անդր հարկանիլ (մնացք կամ ի միտս)։ Il doutait de recevoir un tel présent։

= Se —. բ. ած. կարծել. գուշակել։ Pouvais-je me — qu'il dût venir si tôt? Il ne se doute pas de ce qui va lui arriver. (աշխ. Միտքն չանցնիր թէ իրեն ի՛նչ պիտի պատահի)։

Douteusement (դու-թէզ-ման) ած. երկբայաբար. երկմտաբար. յերկուանաց. (նոյն)։

Douteux, euse (դու-թէ, ռօզ) ած. 1. ցերկուական. երկբայական. կեղծակարծ։ Un succès —. La leçon du manuscrit est douteuse. "La victoire demeura longtemps douteuse entre les deux peuples." BOSS. *Hist.* I, 8. ցազգաբախտն եկաց ընդ երկար յերկբայս ի մէջ ազգացն երկացուցանց։ ‖ 2. ցերկուանալի. կասկածաւոր։ Homme —. Probité douteuse։ ‖ 3. երեւելի. Ս. չրջմոլի։ Une réponse douteuse։ ‖ 4. Աղօտ (լոյս)։ ‖ 5. երեմիա. երկբայ. յերկուանալ։ ‖ 6. երկչոտ. կասկածոտ։

= է. ար. Անյայտ, անստոյգ, երկբայական ինչ։ Risquer le certain pour le —։

A. **Douve** (դու-վ) է. իգ. 1. Շերտ, կողք (տախտակ)։ Tailler une —։ ‖ † 2. փոս (յերեսս անգոց)։ ‖ † 3. Քանակութիւն գաւազանի (աշխ. քարաժայռի մէջ փորուածի)։

B. **Douve** (դու-վ) է. իգ. Հրանունկ [renoncule] ճահճայ ջուրակար յոյժ անուանոց։ La grande —. La petite —։

† C. **Douve** (դու-վ) է. իգ. Որդն ինչ ջուրակար որ գտանի ի լերկս ոչխարաց. Ս. թիթեղ։

= Վկաս. "Պ—ն (խոզի գեղ է) ոչխարաց ինչ ցաւ, և պիտանի չիքոյ." Տագ. ի վերայ խոզի։ Ցարդ լսի ի Հայս թիթիղ կամ թիղանի որդն ինչ անհաս գոյացեալ ի սիրս կամ ի լերկս ոչխարաց, որպ պատճառաք կարծի յոմանց խոտն երկնկուզի։

Doux, douce (դու, դու-ս) ած. 1. գաղցր. անոյշ։ Amande, orange douce. Le miel, le sucre sont —. Vin —. գաղցուս. խաղմնուղ. վէս։ ‖ 2. Անուղի. անհամ։ Une sauce trop douce։ ‖ 3. գաղցր, անոյշ (ջուր լճաց և գետոց)։ — Marin d'eau douce. Նաւավար գետաց. նաւավար անհմուտս. (ընդ.)։ Médecin d'eau douce. (ֆիզիք. և ընդ.) Բժիշկ որ տայ գեղս տիպարս, անոյժս. յոռի, անբուսնաց բժիշկ։ ‖ 4. գաղցր. անոյշ. անոյժ. անբուժական. հաճոյական։ Une douce odeur. Un — zéphyr։ ‖ 5. գաղցր, քաղցրիկ, անոյշ, մեղմախառն, ամոքախառն, բաղնիսառն (օդ)։ Il fait bien —. Մեղմախառն են օդք։ ‖ 6. գաղցր, քաղցրանիրհ, անոյշ, խաղաղական (քուն)։ ‖ 7. կակուղ. հեշտ (ամպագնիք, զսահիվայր)։ ‖ 8. գաղցրիկ, քաղցրասէր, գազարիկ, հեզիկ, մնար (անձրեւ)։ ‖ 9. Մեղմ, Ս. հանդարտ, Ս. մեղմիկ (կրակ)։ ‖ 10. Լերկ (բաղաձայն ըստ քերականաց, օրինակ իմն b, g, d, հակագրութեամբ թաւ [Fort] բաղաձայնից, որ են p, k, t)։ ‖ 11. (ֆիզիք.) գաղցր։ Il est — de vivre en liberté. Faire les yeux — à une femme. Հայել խանդաղատասիրեամբ ի կին. ջանալ ընդ միտս մնանել կնոջ, գտանել շնորհս առաջի կնոջ։ Billet —. տես ի Billet, 1. ‖ 12. (ֆիզիք.) գաղցր (լուծ). գիւրին, հեշտ, հեշտական (ծառայութիւն)։ ‖ 13. գաղցր. հեզ. մտրգասէր։ Un homme —. Des mœurs douces. — comme un agneau։ ‖ 14. Ընտանի, ձեռնընդեղ, մարդընտել (առնասուն)։ Ce chien est —։ [contraires։

= է. ար. գաղցրն։ L'amer et le — sont deux qualités

= ս. գաղցր. քաղցրասիրեամբ։ Filer —. ի խնարհասիրեան, ի չափաւ ունել զանձն առաջի տղօրի. չհանել ճիկ. լուռ կալ. մեղմանալ։ [կալ զանձն։

= Tout —. նդ. ած. Հանգարտաբար. մեղմով. ի չափաւ

Douzaine (դու-զէն') է. իգ. երկոտասան մի. *երկոտասանեակ. *երկվեցեակ։ Vendre des serviettes par —, à la —. Par douzaines. Nous étions une — à table. Deux douzaines. Չորք վեցեակք։ Demi-—. վեցեակ։ Un peintre à la —. (ֆիզիք. և ընդ.) Անարուեստ, փցուն նկարիչ։

Douze (դու-զ) ած. թուա. 1. երկոտասան։ Les — apôtres. Les — signes du zodiaque։ ‖ 2. երկոտասան. երկոտասաներորդ։ Chapitre —։

= է. ար. 1. երկոտասան։ Le produit de — multiplié par cinq։ ‖ 2. երկոտասաներորդ օր (ամսոյ, լուսնի, հիւանդութեան)։ Le — du mois. Որ օր երկոտասան էր ամսոյն։

Douzième (դու-զիէմ') ած. երկոտասաներորդ. երկոտասան։ La — année։

= է. ար. 1. երկոտասաներորդ։ Il est le — sur la liste։ ‖ 2. երկոտասաներորդ օր ամսոյ։ ‖ 3. երկոտասաներորդ մաս։

Douzièmement (դու-զիէմ-ման) ած. երկոտասաներորդ անգամ։

Douzil (դու-զ) է. ար. Ոտք [cheville], բութակ (առ ի խնուլ զծակ տախտակի։ Որ և Fausset)։

† **Doxologie** (դօքսօլօժի) է. իգ. վերջին առն ոտանաւոր, որպ սկիզբն է փառք Հօր. փառաբանութիւն։

Doyen (դու-այէն) է. ար. 1. *կարգերէց, աւագ (ի ժողովի եկեղեցականաց, գպրոցի բժշկութեան կամ իրաւագիտութեան)։ Le — du sacré collège. *կարգերէց Հռոմէական գպրոցին. առաջին ծերանաւոր-եպիսկոպոս։ ‖ 2.

Digitized by Google

ծերակատի. ծերակատի. Հնագոյն աւատրքք։ Le — des maréchaux de France։

Doyenné (դոայէնէ) է. ար. ած. Գաւառ, աստիճան կարգադրչաց. *կարգադրչաց իշխան։ || Ս. Քահանայութիւն, առաջ կարգադրչաց։ Aller au —։ || Ս. Տանձ մի աշնանային գիւղացոյ։ Un bon Poire de —։

Drachme, Dragme (տրաչմ, ձ) է. իգ. ած. Կշիռ մի ցուեաց, որ էր 3 գրամից և 24 հարիւրորդագրամից. գրամ. գրամանկշիռ. փերհի։ || Ս. Արծաթի մի ցուեաց որ արժէր հարիւրորդս 96. գրամ. դրախմ։ (Աս. մեզք Drachme հելլենական Տէրութեանն արժէ 1 փրանկ)։

† **Dracocéphale** (տրաքոսեֆալ) է. ար. Տունկ մի որ ունի մեծ և կապոյտ ծաղիկս. *առիւծվիշապ։

Draconien, ienne (տրաքոնիէն, իէնն) ած. Դրակոնեան (օրէնք)։

† **Draconite** (տրաքոնիթ) է. իգ. *վիշապաքար։

Dragage (տրաժաժ) է. ար. Մաքրելի գետատակ գետաց համ նաւահանգստից աւազապահան գործառ։

Dragée (տրաժե) է. իգ. ած. Նուշ, կապկի շաքարատաւ. *շաքարապատ. պտղի, քաղցր լուծեալ։ Avaler la —. (փոխ. և ընդ.) Համբերել դժնդակ մի իրաց։ || Ս. Մանր գնդակք կապարեայ (յորսալ թռչունս)։ || Ս. Խառնուրդ սրճառանց, վերն [vesce] և ապուան զոր անկեն ի կերակուր ձիոց։ — Tenir la — haute à quelqu'un. (փոխ. և ընդ.) Տալ ումեք սպառնալ ընդ երկար որում փափաքէն։

Drageoir (տրաժուար) է. ար. Փոքրայ մանր մանր շաքարեղինաց։

Drageon (տրաժոն) է. ար. Նոր շառաւիղ [rejeton] ընձիւղեալ յորմէսոց անկոց. շաքիլ։

Drageonner (տրաժոնէ) բ. ն. Արձակել նոր շառաւիղս յորմէսոց. շաքիլել։

Dragoman (տրագոման) է. ար. տես Drogman։

Dragon (տրագոն) է. ար. ած. Գազան սաստկակերակ որ ունէր մնագլխ, թեւս, և աստուն օձի. վիշապ։ Le — qui gardait le jardin des Hespérides։ || Ս. Վիշապ. վիշապ անդնդային. սատանայ. (քան սատանածեղէն գրոց)։ Le — infernal։ || Ս. (փոխ. և ընդ.) Կին գժուարաբարոյ, ցասկոտ. վիշապ (ա)։ Խարտեաշիկ։ Cette femme est un vrai —։ || Ա. (փոխ. և ընդ.) Մանուկ սատակ. վիշտոյ։ C'est un vrai —, un petit —։ || Ե. Անձն զօրաց մի հեծելոց. *վիշապական. *գրակոն։ Le casque d'un —. Colonel de dragons. Գնդապետ վիշապազօրաց։ || Զ. Մողէզ [lézard] մի հնգկոյս թաղանթաթև։ || Է. *Համանասեռուս թիւն մի հրաթռչին կիսագնդին. վիշտոյ։ La tête et la queue du —. Հանգոյցք լուսնի ի վերոյ խաւարման ծրին. Ս. ստատ և գլանագ (ո)։ || Ը. Բիծ մի ի բիբս ձիոյ և մօրգոյ։ Il a un — dans l'œil։

= ՎԱՍ. (ա) "Ես յիս այնըչափ սանգսգոհանաց և խընամանաց անյիւսլ նոգիցի (կինն) էիբիս գիչլոյ գ և վիսրամանի, խոչիցի գնասոյս, գասպիս անիցի գսյրն անգր, էիբիս գսհգիս գիսլ նավս ֆօրձ էնսրիցիս." Ոսգ. եփես. ժ.ի. 833։ = (ո) "Յօրիմ է գսմ ինդանանիրգի գիսին սրէգօն և լսսին, և յամ էդի ձնդգիան լսսնի, և անգ գիսին ինանչ սմգին խոչգսլ սատգ, և յամ գնանան." Վ.բգ. Գամ. 137։

Dragonnade (տրագոնատ) է. իգ. Հալածանք զոր յորոյց Լուդովիկ ժ.ի սրքոյ Գազղիացւոց ի վերոյ բողոքականաց առ ի բանադատակրոյ զնոսա գաւանել ի կաթոլիկեական հաւատս. *գրակոնաւորիթիւն։ Les dragonnades de Cévennes։

Dragonne (տրագոն') է. իգ. ձեռատուն (ասկի, արծաթի, ատուեայ) ի զարգ երասխակալի [poignée] սրոյ։

† **Dragonneau** (տրագոնօ) է. ար. Որդի մի ի լանմնան ի մարգկեղէն մնագնէ. **վիշապակ։

Dragonnier (տրագոնիէ) է. ար. Ծառ մի ազգ մեծ և ատուար և նմման արմատենով, յորմէ ծորէ ի տապ ատարս ամերան խէժ շատ շարքն կամ եգերաց արիւն [sang-de-dragon]. *վիշապածառ։

A. **Drague** (տրագ) է. իգ. Ա. *Աւազահան, *խճահան գործի գետաց, ջրհորց։ || Ս. Մեծ ատեան որով քերեալ գ.յատակս ծովու որոյ ատրճս և ձկան ակամբս [moule]։ (Գրի և. † Drège, † Dreige)։

B. **Drague** (տրագ) է. իգ. Գաթի որ ձեայ ի կամարայի յիւս եփելոյ գգարեջուր. Ս. արօտանք։ On donne la — à manger aux chevaux։ (Տես և. Drêche)։

Draguer (տրագէ) բ. ն. Ա. Մաքրել գ.յատակս գետաց ատազահան գործառ։ || † Ս. Որսալ ատաքիս, ուլս կանղս։ [ի գործի աւազահան։

Dragueur (տրագիօր) ած. և է. ար. Նաւակ յորում **Drainage** (տրէնաժ) է. ար. Ցամաքեցուցանելի գետնաւ գետինս ի ձեռն ատորերկրեայ խողովակաց։

Drainer (տրէնէ) բ. ն. Ցամաքեցուցանել գետնաւ գետինս ի ձեռն ատորերկրեայ խողովակաց։

Dramatique (տրամատիք) ած. Ռանդագործական. գաւառական։ L'art, le genre —։ || Ս. Ռանդագործ, *թատրերգակ (քերթող, մատենագիր)։ Artiste —. կատակագաւառ։ || Ս. Ցուցիչ. *օրաշարժ։ Situation, sujet, récit —։ = է. ար. Ռանդագործական, գաւառական արուեստ։

Dramaturge (տրամատիւժ) է. Ցօրինիչ թատերական խաղուց. բանագործ. (պզտ.)։

† **Dramaturgie** (տրամատիւժի) է. իգ. Արուեստ յօրինելոյ թատերական կամ գաւառական խաղս. բանագործութիւն. (պզտ.)։

Drame (տրամ) է. ար. Թատերական խաղ ազգերգական կամ կատակերգական. բանագործութիւն։ || Ս. Ազգ մի թատերական խաղուց՝ չափաւ կամ արձակ բանիւ՝ մինչեւ իսկ ընդ ազգերգութիւն և ընդ կատակերգութիւն. բանագործութիւն։

Drap (տրա. Un drap [տրա] étoffé. Des draps [տրա] étoffés) է. ար. ած. Հատ ատաւ. ատաւ. Ս. չուխայ. ըսհա։ Habit de —. — mortuaire. Մածկոյթ գագազոյց. գիտպատիկ ծածկոյթ, օվեց։ — d'or. Գիտպակ ոսկեթել։ — de soie. կերպաս։ || Ս. Զատատաւակոյ, կտաւ անկոնցոց. անդան. Ս. ատաւան։ Une paire de draps. — de dessus, de dessous, sans couture. De la toile pour faire des draps. (տլ. Կատանցաս կտաւ.)։ Entre deux draps. ցանկապնի. ի մահճիս. (ընդ.)։ Mettre quelqu'un dans de beaux draps blancs. ած. Զարհասանել յոյժ զանձէն։ || Ս. Արկանել զոք ի ատգնատ։ [ատլտոյ, ատանձի։

† — d'or. ած. Ազգ ինչ կակաչի [tulipe]։ || † Ս. Ազգ ինչ

Drapé, ée (տրապէ) անց. գերբ. ած. Գաւառակ թատերական ատեանս, թ խոսք։ Tambours drapés։ || Ս. Աստեղ. թատ. (տերեւ անկոց)։

Drapeau (տրապօ) է. ար. ած. Կապկաս հնամաշ. ցինցոտի. թրատշոյ։ Ս. քաղբ. (Վ. ալիժ ատի Chiffon)։ Le papier se fait avec de vieux drapeaux de linge։ || Ս. Դրօշ. նշան։ Le — tricolore, national. La hampe d'un —. Des drapeaux pris aux ennemis, sur les ennemis. Attacher un mouchoir au bout d'une perche en guise de —. Être sous les drapeaux, sous le —. (փոխ.) Լինել ի զինուորութեան։ Se ranger sous les drapeaux de quel-

Digitized by Google

qu'un. (ֆիգուր.) Լինել ի թերի՝ ի կազմե ուրուք։ ‖ 3. (ֆիգուր.) Զինուորութիւն. բանակ։ L'honneur du —։

Draper (դրափել) բ. ն. 1. Ծածկել թուխ ասուեաւ ի նշան պգոյ. պատել, համակել թխամգ։ — un carrosse de noir։ ‖ 2. Պատել, զարդարել սրահակք [tapisserie]։ — un lit, une fenêtre։ ‖ 3. Զգեցուցանել լայն հանդերձ. — une figure։ ‖ 4. (ֆիգուր. և ընդ.) Զարմանալ յոյժ զուարճալէ. ծաղր առնել զոք. (աշխ. հագուստեղծել)։ On l'a bien drapé։

— Se —. բ. ա. Ցարդարել գուսանի վիւր հանդերձս ըստ օրինակի նախնեացն ցուեաց կամ հնամոլութեացս։ — Se — dans sa vertu. (ֆիգուր. և ընդ.) Պանծալ, շնչել, ցոյցս առնել առաքինութեամբն։

Draperie (դրափըի) ե. եէ. 1. Գործարան ասուեաց, հնախոյտից. *ասուեգործանոց. *հնախոյտարան։ ‖ 2. Վաճառականութիւն ասուեաց, հնախոյտից. ասուիս. ասուեղէնք։ ‖ 3. Լայն հանդերձք պատակերաց (ի նկարս)։ ‖ 4. Սրահակք [tapisserie]։ Des tentures disposées en draperies, relevées en draperies։

Drapier (դրափիե) ած. և է. ա. Ասուեգործ. *ասուեվաճառ. *հնախոյտգործ. *հնախոյտավաճառ։

Drastique (դրաստիք) ած. Ազդու, զօրաւոր (արբա. գեղ [purgatif])։ Վայրի եւս իրր է. ա. La bryone est un —։

Drêche (դրէշ) ե. եէ. եփած [marc] գարւոյ յորմէ յորինեալ է գարեջուր. Ս. սրօսանք։ (Տես և Drague, B.)։

† **Drège** (դրէժ) ե. եէ. 1. տես Drague, A. 2. ‖ 2. Սիանար երկաթի բաժանելոյ զկտաւատ [graine de lin] ի ծղօտից։

† **Drége** (դրէժ) բ. ն. Գալ զվուշ երկաթի ատեաղով։

† **Dreige** (դրէյ) ե. եէ. տես Drague, A. 2.

† **Drelin** (դրելին) ե. ա. Զոյն, հնչիւն զանգակի։

† **Dressage** (դրեսաժ) ե. ա. Հրահանգիլն (զանասունս, զերիվարս)։

† **Dresse** (դրես) ե. եէ. կաշի զոր գնեն կօշկակարք ընդ մէջ երկուց ներքանաց [semelle] կօշկաց։

Dresser (դրեսե) բ. ն. 1. Ուղղել (զականջս). հանգնել (կայմ)։ Ce cheval dresse les oreilles. — l'oreille. (ֆիգուր.) Ուղղել, շտկանջել զականջս. ուշին գնել մնացգրաթեամբ։ Faire — l'oreille. (ֆիգուր.) Զարթուցանել զմտապգրաթիւն, զուշ։ ‖ 2. կանգնել. կացուցանել (անգրիս, արձանս)։ — des statues. — des autels. Ուղղել, կանգնել անգամս։ ‖ 3. Հանդերձել. յօրինել. կազմել։ — la table. — une volaille pour la mettre à la broche. — un lit. Երկանել անկողին։ — une tente. Հարկանել խորան, առագաստ։ — un piège pour prendre des loups. Լարել որոգայթի յերմանել գայլս։ — un piège, des embûches à quelqu'un. (ֆիգուր.) Լարել ուսմբ որոգայթս. գարան գործել։ ‖ 4. Ուղղել, հարթել, յղկել (զսախտակ, զփայտ). ազդրիկ շտրշանակի (գգարիկս)։ ‖ 5. Ցօրինել (սախտակ աշխարհագրից, յատակագիծ)։ ‖ 6. Արձանացուցանել գրավ. ի գրի հարկանել։ — la minute d'un acte։ ‖ 7. Հրահանգել. կրթել. վարժել. յօժին կացուցանել։ — un soldat. — un chien à la chasse, un cheval pour la guerre։

— բ. ն. 1. Ցցուիլ, քաշմիլ, Ս. կանգնիլ, (աշխ. տրնկուիլ) (հերաց)։ Les cheveux me dressent à la tête. (ֆիգուր.) Ցցուին, քաշմին հերք իմ. հեր գլխոյ իմոյ խուզանք. սոսկալիքն գայ զսակրգոս։ Cela fait — les cheveux à quelqu'un sur la tête. (ֆիգուր.) Ցտա կացուցանել, խրմնացուցանել, հարթուցանել այգ զհերս. երկիւղ և սոսկումն ածել։ ‖ † 8. Ընդ ուղղորդս մնալ ընթանալ (որսական շան). վարել զհշմարիտս հետս երթայ։

† — par les fuites. Դէպ ուղիղ ընթացեալ փախչիլ (երկիղ, ըստ սրսրդաց)։

— Se —. բ. ա. 1. Կանգնիլ կալ. կանգնուն կալ։ Un cheval qui se dresse sur les pieds de derrière. Զի ծառացեալ ի վերայ առից յետակոզմանն։ Se — sur la pointe du pied. Ցառն ի մնան յատուցեալ կալ. (աշխ. առքին մնանելոյն վերայ երթալ)։ ‖ 2. Ցցուիլ, քաշմիլ, խոզանիլ, ծառանալ (հերաց). [հոց, շանց)։

† **Dresseur** (դրեսէօր) է. ա. Հրահանգիչ (անասնոց)։

Dressoir (դրեսուար) է. ա. կահ յորոյ վերայ շարին կարգաւ անօթք, սեղանակք. պահակք. Գ. գարան. ըստ։

Drille (դրիյ) է. ա. Զինուոր. զօրական. (իշ. և անս.)։ — Un vieux —. 1. Զինուոր հինօրեայ. (ընդ.)։ ‖ 2. Ախր հնացեալ խորամանկութեամբ, անառակութեամբ. (ընդ.)։ — Un bon —. Ընկեր գուարթացուցիչ. (ընդ.)։ — Un pauvre —. Հէք. առաւպահակ. (ընդ.)։

† **Driller** (դրիյել) բ. ն. Ընթանալ. օրանալ. (անս.)։

Drilles (դրիյ) է. եէ. յէ. Հնոտի կապերտք առ ի գործել թուղթ. ցնցոտիք. Ս. քարբշք։

† **Drillier** (դրիյիէ) է. ա. տես Chiffonnier, A. 1.

Drisse (դրիս) է. եէ. *Կրօշմիգ, *առագաստանվիգ չուան։

Drogman (դրօգման) է. ա. Թարգման (Ալեպեալը)։ Ֆերճիման։ (Նոյն և և Trucheman կամ Truchement)։

A. **Drogue** (դրօգ) է. եէ. 1. Նիւթ գեղոց (բժշկութեան կամ նարօտաներկութեան)։ ‖ 2. Դաւելիաքոյ, յատկ վաճառք։

B. **Drogue** (դրօգ) է. եէ. Խաղ ինչ քարտիսի զինուածոց և նաւավարաց, յորում՝ որ կորսուանէն գնէ ի քիթ իւր կասար ինչ երկնիզ փայտի. *ցուկախաղ։ Jouer à la —. Le jeu de la —։

Droguer (դրօգե) բ. ն. 1. Տալ հիւանդի գեղս բազմս։ ‖ † 2. Խառնել գեղ (ի գինի, յըմպելիս). ժանաւացուցանել։

— Se —. բ. ա. Ածուիլ գեղս բազմս։ Il se drogue trop, c'est ce qui ruine sa santé։

Droguerie (դրօգըի) է. եէ. 1. Վաճառականութիւն գեղարուեստից. գեղավաճառութիւն։ ‖ 2. Գեղարուեստ. գեղք։

Droguet (դրօգէ) է. ա. Պատառ [étoffe] ինչ ասուեղոյ կամ կիսրգասեղոյ։ [բազմութիւն։

† **Drogueur** (դրօգէօր) է. ա. Բժիշկ որ ասոյ գեղս

Droguier (դրօգիե) է. ա. 1. Տուփ գեղոց. *գեղատունն։ ‖ 2. ժողովածոյք գեղոց. *գեղպահոյս։

Droguiste (դրօգիսթ) ած. և է. ա. Որ վաճառէ նիւթս գեղոց. գեղավաճառ։

A. **Droit, droite** (դրուա, դրուատ) ած. 1. Ուղիղ. ուղղորդ։ Une ligne droite. Voilà le — chemin, le plus — chemin։ ‖ 2. կանգուն. կանգնաւոր։ Il est — sur ses pieds։ ‖ 3. (ֆիգուր.) Ուղիղ. արդար. արդարակոտոր. անխարդախ. անանձնագ։ Un homme — et simple. Avoir une intention droite։ ‖ 4. (ֆիգուր.) Ուղիղ. ողջամիտ։ La droite raison. Cet homme a l'esprit —. le sens —։ ‖ 5. Ազդ. աջոյ։ La main droite. L'aile droite d'une armée. Être le bras — de quelqu'un. (ֆիգուր.) տես ի Bras, 3. Il ne connaît pas sa main droite de sa main gauche. (ֆիգուր.) տես ի Connaître, 6.

— ս. Ուղիղ. ուղղակի։ Écrire —. Le coup lui donna — dans la poitrine. Հարուածն դիպաւ կշռակի ի կուրծսն։ Aller — devant soi. Երթալ ի հանդէպ երեսաց իւրոց։ Marcher —. 1. Դէպ ուղիղ, հանդէպ գնալ։ ‖ 2. (ֆիգուր.)

Digitized by Google

ուղիղ, ուղղութեամբ գնալ. բարեաց գնացս ցուցանել. կատարել զնիւբ պարտս։

† = է. ար. Prendre, chasser, avoir, tenir le —. Ընդ ուղղորդս մտանալ ընթանալ (որսական շուն)։

= է. իդ. 1. Ուղիղ գիծ. (յերկրաչափութեան)։ ‖ 2. Ակնակողմն։ La — d'une armée. Donner la — à quelqu'un. Բազմիցս ցուցանել զաք յայլմէ իւրմէ առ ի պատիս։ ‖ 3. Ակ. այլոյ ձեռն։

= À droite. Ած. առ. Յաջակողմն. յայլ. ընդ այլմէ։ Tourner à droite. À droite et à gauche. 1. Յայլ և յահեակ. յայոկողս յայնկոյս։ Frapper à droite et à gauche։ ‖ 2. Յայլմէ և յահեկէ. առատ և անախ. ամենատես։ Il entend à droite et à gauche différents propos sur son compte։ [troupe fit un à droite։

= À droite. է. ար. Պատանալն զօրաց յայլ կողս։ La B. **Droit** (տրուա) է. ար. 1. Արդարութիւն։ Cela est contre tout — et raison. J'ai pour moi le — et la raison։ ‖ 2. Իրաւունք։ Il a le — pour lui. Question de —. À bon —. Կարի խոկ յիրաւունս. յիրաւի։ C'est à bon — qu'il se plaint. — Faire — à quelqu'un. Դատ առնել ումեք։ — Donner — à quelqu'un. Տալ ումեք իրաւունս. իրաւացուցանել զոք։ — À qui de —. Առ որ ըստ իրաւանց անկ իցէ. առ որ անկն է։ L'héritage échut à qui de —։ ‖ 3. Իրաւունք. իշխանութիւն։ Avoir — sur la vie de quelqu'un. Ունել իշխանութիւն ի վերայ կենաց ումեք։ Les Romains avaient — de vie et de mort sur leurs esclaves. Հռովմայեցիքն իշխանութիւն ունէին ի վերայ գերեաց իւրեանց սպանանել և կենդանացուցանել։ Les droits d'un père sur ses enfants. J'ai — sur cette terre. De quel — fait-il cela? — de pêche, de chasse։ ‖ 4. Օրէնք. կանոնք. իրաւունք։ Cela est de — divin, de — humain, de — commun. Le — commercial. Le — français. — public, des gens. Հասարակաց օրէնք. ազգաց իրաւունք։ ‖ 5. Իրաւագիտութիւն։ Étudier le —. École de —. Docteur, étudiant en —։ ‖ 6. Իրաւունք. քաւք. Հարկ։ Droits d'octroi, de douane, d'ancrage. — sur le vin։ ‖ 7. Վարձք առեալ ումեք ըստ սահմանելոյ օրինաց, կանոնաց. իրաւունք։ — de consultation, de présence. Le — alloué à un officier ministériel pour ses vacations։

= De —, de plein —. Ած. առ. Իրաւամբք. յիրաւանց. ամենայն իրաւամբք։

= À tort et à —. Ած. առ. Ցիրաւի կամ յանիրաւի։ Il veut ce qu'il veut, à tort et à —։

= À tort ou à —. Ած. առ. Իրաւամբք կամ առանց իրաւանց։ À tort ou à —, il se prétend lésé։

Droitement (տրուատման) ած. 1. Արդարութեամբ. ուղղութեամբ։ Agir —։ ‖ 2. Խնամատարութեամբ. հանճարով։ Il pense —։

Droitier, ière (տրուատիէ, իէր) ած. Որ աջոյ ձեռամբն վարի ի գործ. *ձախամեանակ։ [ժողով)։

† = է. ար. Ակնակողմեան երեսփոխան (ի քաղաքական

Droiture (տրուատիւր) է. իդ. 1. Ուղղութիւն մտաց. ազնիւութիւն։ Force et — d'esprit։ ‖ 2. Ուղղութիւն. արդարութիւն. անաչառութիւն։ Agir avec —. La — du cœur։ [envoyer cela en —։

= En —. Ած. առ. Պէտ ուղիղ. ուղղակի։ Il faut lui

Drolatique (տրոլատիք) ած. *Պատշաճաբար։ Contes drolatiques։

Drôle (տրոլ) ած. Նախանձայն. նորօրինակ. զուարճալի. (ընդ.)։ Cet homme-là est bien —. Avoir une tournure —, une — de tournure. Un conte fort —. C'est un — de corps. տես ի Corps, 4.

= է. ար. 1. Խորամանկ. (ալե. վարպետօրէն. առատանորդի)։ C'est un — bien rusé. Ah! monsieur le —, vous osez . . .‖ 2. Նաստիակ. չարաչարաբար։ Vous êtes un mauvais —։

Drôlement (տրոլման) ած. Նախանձայն, զուարճալի իմն օրինակաւ։ Il s'est tiré — d'affaire։

Drôlerie (տրոլրի) է. իդ. 1. Խնդակատակութիւն. ծաղրածուութիւն։ Voilà une plaisante —։ ‖ † 2. Կինոսի, դժպին իրք։ [խառնաձեռնաց. (ընդ.)։

Drôlesse (տրոլես) է. իդ. Կին կամ աղջիկ անարգ,

Dromadaire (տրոմատէր) է. ար. Ազգ արագընթաց ուղտաց որ ունի մի ևւթ կատակէն [bosse]. տաճիկ ուղտ. հեծիւն տեւից։ (որ և Chameau d'Arabie)։

Drome (տրոմ) է. իդ. Խարիսխն, արցունք կայմից և առագաստից նաւու։

† **Drosomètre** (տրոզոմէդր) է. ար. *Ցօդաչափ։

† **Drosse** (տրոս) է. իդ. Ագաւանդակ, չուան (Թնդանօթի, զնկի)։ [գործոց։

† **Drouine** (տրուին') է. իդ. Գարկ շրջող կաթսայից

† **Drouineur, †Drouinier** (տրուինէր, տրուինիէ) է. ար. Շրջող կաթսայագործ։

† **Drousser** (տրուսե) բ. ն. Գզել (զասր)։

† **Drousseur** (տրուսէր) է. ար. Գզիչ (ասրոյ)։

Dru, drue (տրի) ած. 1. Խիտ. կուռ. Թանձրախուռն։ Ces blés sont fort drus. Une pluie drue et menue։ ‖ 2. Ա-պյդ. կայտառ։ Vous voilà bien — aujourd'hui։ ‖ 3. Որոյ թեզք հաստատեալ են և ճարէ թռչել (ձագ թռչնոյ). Թեւակուռ։ Ces moineaux sont drus, ils sont drus comme père et mère։

= ած. Խիտ տես խիտ (սերմանել). խիտ տես խիտ և կուռ (անձրևել, տեղալ)։

Druide (տրուիտ) է. ար. Քուրմ նախնի Գաղղիացւոց. *դրուիդ. *գերբուիդ։

Druidesse (տրուիտես) է. իդ. Քրմանոյշ նախնի Գաղղիացւոց. *դերբուիդուհի։

Druidique (տրուիտիք) ած. *Դերբուիդական։ Culte —։

Druidisme (տրուիտիսմ) է. ար. Կրօնք, կերպ գերբուիդաց. *դերբուիդութիւն։ Les Romains anéantirent le —։

Drupe (տրուպ) է. ար. և բան ամանց †իդ. Պտուղ մտաւ և միակորիզ (որպիսիք են սալոր, կեռաս, գեղձ)։

Dryade (տրիատ) է. իդ. Ցաւերժահարսն չհասպետ անտառաց. *Ծառանոյշ. *Դրիատ։

Du (տի) Ցօդ. արական, խառնեալ ի նախադրութենէն de և ի յօդէն le, որ առնէ սեռական, գործիական և բացառական։ Les bords — Rhin. Ափունք Հռենոսի։ Frapper — pied la terre. Բախել առաստ զերկիր։ Je viens — camp. Ի բանակէն գամ։ Միրի Թարգմանի Ա. — temps de Cicéron. Առ Կիկերանիս. խոկ Manger — pain Թարգմանի Ուտել հաց։

A. **Dû** (տի) ած. Դերբ. Devoir բայի. Un acte en due forme. Դաշն, արարուած, մուրհակ գրեալ պատշաւ-շաճ ձեւովք Համաձայնոտ օրինաց։ Jusqu'à due concurrence. Մինչև ի բավականութիւն (գումարին, քանակին)։

B. **Dû** (տի) է. ար. 1. Որ ինչ անկանի ումեք. իրաւունք։ Demander son —. Je ne réclame que mon —։ ‖ 2. Պարտք։ (Վ.)։ C'est le — de ma charge։

Dualisme (տիւալիսմ) է. ար. Երկուաբութիւն սկզբանց կամ արմատաց բարւոյ և չարի (ըստ Մանիքեացւոց կամ ըստ հնչարին Զրադաշտայ). երկրպամատեան ազանդ։

Digitized by Google

† **Dualiste** (դիւ-ա-լիս-թ) ած. երկաբմնաւեան ազանդոյ. երկուաբաշխեան։ Le système —։
— է. ար. երկաբմնաւեան ազանդասէր։
† **Dualité** (դիւ-ա-լի-թէ) է. իէ. երկուաթիւն. երկուաբաշխեան։
† **Duarchie** (դիւ-ար-քի) է. իէ. տես † Dyarchie։
Dubitatif, ive (դիւ-պի-թա-թիֆ, իվ) ած. երկբայական (չափակ, յատաջդասութիւն կամ նախադասութիւն)։
Dubitation (դիւ-պի-թա-սիօն) է. իէ. երկբայութիւն. (ձև. ինչ ճարտարխօսութեան)։ [լատ.։
† **Dubitativement** (դիւ-պի-թա-թիվ-ման) մ. երկբայաբ.
A. Duc (դիւք) է. ար. Դաւքս. Ս. տուկ։ Monsieur le —. Les fils des empereurs de Russie prennent le titre de Grand-duc։
B. Duc (դիւք) է. ար. եգջերաւոր բու. կաւկամ (?)։
Ducal, ale (դիւ-քալ, լ') ած. Դքսի. դքսական։ Palais —, grand-ducal։
Ducat (դիւ-քա) է. ար. Դաւհական ինչ ոսկի որ արժէ 10 կամ 12 փրանկ քան տեզերաց. *դուկատ։ (կայ և դուկաս արծաթի 5 կամ 6 փրանկաց)։
Ducaton (դիւ-քա-թոն) է. ար. Ա.րծաթի դաւհական ինչ Հոլլանդիոյ և Վենետկոյ, որ արժէ 5 կամ 6 փրանկ. *դուկատոն։
Duché (դիւ-շէ) է. ար. երկիր, իշխանութիւն դքսի. դքսութիւն. Ս. տուկութիւն։ Il n'y a plus de duchés en France. Le grand-duché de Bade։
Duchesse (դիւ-շես) է. իէ. Ա. կին դքսի. *դքսուհի։ — douairière. La grande-duchesse de Bade։ ‖ † Բ. Բազմոց ինչ։
† **Ducroire** (դիւ-քրուա-ռ) է. ար. Վարձք շնորհեալ յանձնակատարի [commissionnaire] որ երաշխաւոր լինի այնոցիկ որոց վաճառէ զվաճառն։
Ductile (դիւք-թիլ') ած. Որուսի մեղքի է կռիլ, ձգիլ, պատրիլ և տարածանիլ առանց բեկանելոյ (ոսկի, տպոտկի)։ տարածուն։ L'or est le plus — de tous les métaux։
Ductilité (դիւք-թիլ-իթ) է. իէ. Տարածականութիւն (ոսկւոյ, տպակւոյ)։
Duègne (դիւ-էյնի) է. իէ. կին խնամեալ և կամ տաքնեալ երեսաց օրիորդի, մանկամարդ կնոջ։ Sa — ne la quitte pas un moment։
A. Duel (դիւ-էլ) է. ար. Մենամարտ կռիւ. մենամարտութիւն։ Se battre en —. Մենամարտիլ։
B. Duel (դիւ-էլ) է. ար. երբարդ թիւ է յոյն և ի տանտ կրիա քերականութեան, տասցեալ ի վերայ երկուց. երկուական, երկուաբաշխեան թիւ։ [կռիւ։
Duelliste (դիւ-էլ-լիս-թ) է. ար. Մենամարտիկ. մենա.
Duire (դիւ-իր) բ. ն. Գաղջանալ. վայելել. (վղ. և ընդ.)։ Cela ne vous duit-il pas? Cela ne me duit pas։
† — բ. ն. Հրահանգել (զվարժ ժնաիս, զբարեկան հաւս)։
Dulcification (դիւլ-սիֆիքա-սիօն) է. իէ. Քաղցրացուցանել. ամոքումն։
Dulcifier (դիւլ-սիֆիե) բ. ն. Քաղցրացուցանել. ապաշխել. ամոքել. (բան զեղագործից)։
Dulcinée (դիւլ-սինե) է. իէ. Աբեկեալ կին. սիրուհի. *քաղցուհեակ. (ասի ընդ խաղ)։ Il était aux pieds de sa Dulcinée։
† **Dulciter** (դիւլ-սիթե) մ. Քաղցրութեամբ. հանդարտութեամբ. (ասի ընդ խաղ)։
Dulie (դիւ-լի) է. իէ. Պաշտօն մեծարանաց առ սուրբս. պատուհաբկութիւն առ սուրբս։ Le culte de —։
Dûment (դիւ-ման) մ. Որպէս արժանն է. բուռ պատշաճմի։ Il a été — averti. La chose a été — constatée։
Dune (դիւն') է. իէ. Բլուր աւազոյ, աւազակոյտ (ի ծովեզերս). **դուին։
— վկայ. "Ես ևս զարմանալն էրէի վերս անգամին յոտ ի, պատրաս հաշտասուր լինել, որ բուռ պարծելն լիզուին Դանին ասի, որ ի-բերեմ ինձ բնտր." Խոր. Գ. ը. Ըստ կիմրեան [cymrique] լեզուի dun, և բուռ ստորին բրետոնական [bas-breton] tun նշանակէ բլուր, բարձրաւանդակ։ Նոյն է և յատնական ὄσῦνον, և լատիներէն dunum։
Dunette (դիւ-նէթ) է. իէ. Բարձրաւանդակ տեզի խեղաց [arrière] նաւին. **դաւնակ։
Duo (դիւ-օ) է. ար. երկձայն, *երկդարձի նաւագ։ Chanter, exécuter un — . — de flûte. De beaux duos. — d'injures, de compliments. (էրեսբ. և ընդ.) փափաք, երկաղմնիկ բարեացանք, մեծարանք. աւելուածս բարեացանաց, մեծարանաց։ [տասնեակ։
† **Duodécimal, ale** (դիւ-օ-դե-սի-մալ, լ') ած. երկա.
Duodénum (դիւ-օ-դե-նոմ') է. ար. Աղացքին մեան նաւրբ տզեաց. *տասներնատզի։
Duodi (դիւ-օ-դի) է. ար. երկրորդ օր տասնօրեայ շաբաթաս ընկերհաշտական [républicain] տարւոյ Գազգեսցւոց. երկուշաբաթի։
Dupe (դիւ-բ) է. իէ. Ո. Որ խաբի. խաբած։ C'est la — d'un tel. C'est sa —. Nous fûmes la — de son stratagème. Nous fûmes les dupes de ses stratagèmes։ ‖ Բ. Անձն դիւրախաբ, վազապատիր։
Duper (դիւ-բե) բ. ն. Խաբել. պատրել։
Duperie (դիւ-բը-ի) է. իէ. Ա. Խաբէութիւն։ C'est une franche —։ ‖ Բ. Խաբիլն. ապշութիւն։
Dupeur (դիւ-բեօռ) է. ար. Խաբեբայ. պատրէլ։ Un — d'oreilles. Պատանեպիր կամ բանաստեղծ և ճարտարախօս, որպ բանք այնպէս իմն զաւրեմացուցանեն զլսելիս՝ մինչև ծածկել ղիերութիւնս խնամոցն. պատրէլ. կռնիջաց։
Duplicata (դիւ-բլի-քա-թա) (յտ. ած.) է. ար. Գաւաճեն. հաւաստուրն։ On lui a envoyé les — de plusieurs dépêches։
† **Duplicatif, ive** (դիւ-բլի-քա-թիֆ, իվ) ած. Կրկնապատկիչ։
Duplication (դիւ-բլի-քա-սիօն) է. իէ. Կրկնաւմն. կրկնապատկումն։ La — du cube։
† **Duplicature** (դիւ-բլի-քա-թու-ռ) է. իէ. Կրկնակաւ, ծալեալ լինելն. կրկնաւած։
Duplicité (դիւ-բլի-սի-թե) է. իէ. Ա. Լինելն կրկին. կրկնութիւն։ Ce verre est taillé de façon qu'il cause une — d'images du même objet։ ‖ Բ. (էրեսբ.) երկդիմի, երկիօս բարք. խարդախութիւն. նենգաւթիւն։
Duplique (դիւ-բլիք) է. իէ. փոխարէն, կրկին պատասխանի (յատենի). (վղ.)։
Dupliquer (դիւ-բլի-ե) բ. ն. Կրկին տալ պատասխանի (յատենի). (վղ.)։
Dupondius (դիւ-բոն-դիո-ս) է. ար. Դրամ ինչ Հռովմայեցւոց որ արժէր տասրս [as] երկաւս. *երկասար։
Duquel (դիւ-կել) տես Lequel։
Dur, dure (դիւ-ռ) ած. Ա. խիտ. կարծր. բիրտ. պինդ։ Le fer est un métal très —. Du bois — à fendre. Une pierre dure à casser. Du pain —. Un lit —. Œuf —. Ս. Գնդախառոյզ ձաւ։ ‖ Բ. Դիժաւորին (ի Հալել կամ ի մարսել, յեփել, ի վաճառել)։ Cela est de dure digestion. տես ի Digestion. Être — à la desserre, à la détente.

Digitized by Google

(ֆրանց.) տես ի Desserre, ի Détente, 2. ‖ 3. Դաժան [âpre], Ս. պինդ (գինի)։ ‖ 4. խիստ, խստասիրտ, դժնդակ լսելեաց (ձայն)։ ‖ 5. խիստ. անհարթ. անողորկ։ Son dessin est correct, mais —. Ces contours sont durs։ ‖ 6. խիստ. դժնդակ. ծանր։ Une réprimande bien dure. Il est — de se voir calomnier. Les chartreux mènent une vie dure. Կարտուսեանք կեանս վարեն խիստ, խստամբեր, խստակրօնս։ ‖ 7. խիստ, դժնդակ, կարեւոր, կապանձեան (ձմեռն)։ — Les temps sont durs. Դժուարին է կեալ յայժմու ժամանակիս՝ զի ծանրագին են համբերք կամ պակասեան գործք։ ‖ 8. խիստ. խստասրտոտ. առատձեռակ. ամուրդի։ Cet homme est — et sec. Il est fort — pour ses domestiques. Il lui refusa en termes durs։ ‖ 9. Որ տանի աշխատութեանց. տկուն։ Un homme — au travail, à la peine. Avoir la vie dure. Դժուարամահ, դժուարամեռ լինել. (սլ. Հիւանդութեան կամ ուրիշ մահաւան պատճառներու դիմանալ)։ Rendre à quelqu'un la vie dure. Նեղել, լկել, առատապճոյտանել զոք։ — Être — d'oreille, avoir l'oreille dure. (ֆրանց.) Ծանրալուր լինել։ Avoir la tête dure, l'entendement —. Լինել ծանրամիտ, թանձրամիտ. աչ խմանալ գիւրաւ։

= ſ. Դժուարաւ (լսել)։ Il entend —։

= Dure. ֆ. իգ. Մերկ, տրամ գետին. երկիր. տախտակամած։ Coucher sur la —. Գետնախշտի լինել. ի գետնի քուն լինել։ [heur —։

Durable (դիւ-րապլ) ած. Տեւական։ Ouvrage, bon-

Duracine (դիւ-րասին՝) ֆ. իգ. Դեղձ ինչ կարծրասիծ։

† **Durandal** (դիւ-րան-դալ) ֆ. իգ. Սուսեր Հռոլանդեայ. սուսեր նախնի ձիաւորաց [chevalier]։

Durant (դիւ-րան) նխ. Ընդ (ամն տասն). ի ժամանակի (հալածանաց). առ (ի ապաւարութիւնեմբ. . .). ի (ձմեռան)։ — toute sa vie. Ի բովանդակ, ընդ ամենայն կեանս իւր։ Six ans —։ [*Hist.* II, 3.

† — que. լ. Մինչդեռ։ "— que le peuple errait." BOSS.

Durcir (դիւ-րիր) բ. ն. կարծրացուցանել. տրամացուցանել. պինդել. պինդացուցանել։ L'air durcit le corail։

= բ. լ. որ և Se —. բ. ա. խստանալ. կարծրանալ. բրտանալ. տրամնանալ. պնդիլ։ Le chêne durcit dans l'eau. Faire — un œuf. Ս. Պնդախորով առնել զձուս։

Durcissement (դիւ-րիս-ման) ֆ. ար. կարծրանալն. կարծրութիւն։ Le — des os par le progrès de l'âge։

Durée (դիւ-րե) ֆ. իգ. Տեւումն. տեւականութիւն. ընդերկարութիւն։ La — du monde. Un règne de longue —. Երկարատեւ թագաւորութիւն։ De courte —. *Կարճատեւ։ Sa joie fut de courte —. Ոչ յաւէտից ուրախութիւն նորա։ De —. Տեղ. տկուն. (սլ. դիմացկուն)։

Durement (դիւ-րման) ſ. ած. խիստ ինչ օրինակս։ Être couché —։ ‖ 2. խստիւ, խստագոյնս, խստութեամբ (տալ պատասխանի, խօսիլ, գնալ ընդ ուժգր)։

Dure-mère (դիւ-ր-մեր) ֆ. իգ. Ուրարքին և կարծրագոյն միզն կամ պարուրակ [membrane] ուղղայ. *խաւանիի։

Durer (դիւ-րե) բ. լ. ած. Տեւել. տեւել բաւել. կալ մնալ։ Les pyramides d'Égypte, si anciennes, durent encore. Sa colère ne dura pas longtemps. Ոչ ընդերկար կալաւ բարկութիւն նորա։ ‖ 2. Պահիլ ընդ երկար (զգեստուց, կարասեաց). (սլ. դիմանալ)։ Ce drap dure beaucoup։ ‖ 3. Տեւել, տեւել բաւել, ձգիլ, յերկարաձգիլ, յերկարիլ (ժամանակի)։ L'hiver dure encore։ ‖ 4. Նրկայն թաւիլ (ժամանակի)։ Le temps nous a bien duré pendant votre absence։ ‖ 5. Տեւել. տեւել բաւել. ձգել զաւուրս. կեալ։ "Son fils ne dura guère." BOSS. *Hist.* I, 7. ‖ 6. Տեւել. տոկալ. ժուժալ. համբերել. հանդուրժել։ Ne pouvoir — de chaud, de froid. Ne pouvoir — avec quelqu'un. Չկարել կեալ ընդ ուժիք։

Duret, ette (դիւ-րե, եդ) ած. Սակաւիկ մի կարծր. (սլ. կարծրկին). (ընդ. և խօսի)։ Ce mouton est un peu —։

Dureté (դիւ-րէ-թէ) ֆ. իգ. ‖. Խտութիւն. կարծրութիւն. բրտութիւն. պնդութիւն։ La — du fer, d'un lit։ ‖ 2. Ա. յատուկ խիստ (ի մարդիկ). Ս. պինդ այտոյց։ — de ventre. Խտութիւն արտաքնի. արտաքնադրութիւն. փսիր (որ և Constipation)։ ‖ 3. Ծանրալուր լինել (ականջաց). **ծանրութիւն։ ‖ 4. Խստութիւն. ամուրդութիւն։ Grande — de cœur. La — pour les pauvres։ ‖ †5. Ցամաքութիւն։ La — du travail։ ‖ 6. Խշտրութիւն. անհարթութիւն։ — de prononciation, de style։ ‖ 7. Խտութիւն, դժնդակութիւն (օդոց)։ [beaucoup de duretés։

— à. Բառք խիստք. ի շնամանիկ բանք։ Il lui a dit

Durillon (դիւ-րիլ-ոն) ֆ. ար. Ի բուռս թիւն (յատս, ի ձեռս)։ Ս. տես։ (Տես և Cal, Calus)։

† **Durillonner (se)** (ը դիւ-րիլ-ոնե) բ. ա. Ի բուռս նալ, կարծրանալ (ոտից, ձեռաց). տեռիլ։

Duriuscule (դիւ-րիւ-սքիւ-լ) ած. փոքր մի կարծր. (սլ. կարծրկին). (ասի ընդ խաղ)։ Le pouls est —։

Duumvir (դիւ-օմ-վիր) ֆ. ար. Ական երկուց առնեակալաց [magistrat] կամ դատաւորաց Հռոմէացւոց. *երկապետ։

Duumvirat (դիւ-օմ-վիրա) ֆ. ար. *Երկապետութիւն։

Duvet (դիւ-վե) ֆ. ար. ‖. *Ադաւորոյս փետրիկք (հաւուց, թռչնոց)։ Ces petits moineaux ont encore leur —. Oreiller de —։ ‖ 2. Անկոզին փետրալից։ ‖ 3. Տեզ, առաւօտին բոյս մօրուաց. մրազարդ մօրուք. մրագիր բոյսք մօրուաց. այլ խիւղ։ À peine un léger — paraissait-il sur son visage։ (Տես և Coton, 3)։ ‖ † 4. Մազ ազուամազ (չորքոտանեաց)։ ‖ 5. Մազ ազուամազ (մրգոց, տերևաց, ծղօտից)։ Ս. բուրդ. Գ. մազ։ (որ և Coton)։

† **Duveté, ée** (դիւ-վէ-թէ) ած. Ի մանր մանր փետրովք։

Duveteux, euse (դիւ-վէ-թէ, թօզ) ած. ‖. Ի մանր մանր փետրովք (թռչուն). (խօսի)։ ‖ 2. Ս. Բրգաձև (դեղձ, պտուղ)։

† **Dyarchie** (դիւ-արշի) ֆ. իգ. Իշխանութիւն երկուց համիշխանից, թագակցաց. *երկիշխանութիւն։ (որ և † Duarchie)։

Dynamique (դինա-միք) ֆ. իգ. Ուսումն շարժիչ զօրութեանց. *շարժաբանութիւն։ [voir —։

= ած. Շարժմանն. շարժող. շարժիչ։ Problème —. Pou-

Dynamisme (դինա-միզմ) ֆ. ար. Վարդապետութիւն որ համարի եթէ Նիւթին շարժի ներքին ինչ զօրութիւնք. ուժականութիւն։

Dynamite (դինա-միթ) ֆ. իգ. Գործացութիւն ինչ պայթուցիկ. **ուժանակ։

Dynamomètre (դինա-մոմ-էթր) ֆ. ար. Գործի ինչ ի բնագիտութեան. *ուժաչափ։

Dynaste (դինաստ) ֆ. ար. Հարուստ. պետ։

Dynastie (դինա-տի) ֆ. իգ. Ցաքվրգութիւն թագաւորաց միոյ և նորին ազգի. Հարստութիւն։ Le fondateur d'une —. Les dynasties d'Égypte sont fort embrouillées։

Dynastique (դինա-տիք) ած. Հարստութեան։ Les intérêts dynastiques։

Dyscole (դիս-քօլ) ած. Դժուարալուծ. (խօսի)։

Digitized by Google

† **Dyscrasie** (տիս-կրա-զի) ե. իէ. Ցուր խառնուած հիւթից մարմնոյ (բան բժշկաց). վատախառնութիւն։

Dysenterie (տիս-այդ-է) ե. իէ. Ցաւ աղիոց հանդերձ արբնախտաւոր արտաքսութեամբ [dévoiement]. թանգ. վատացութիւն։ La — se mit dans l'armée. Le cours de ventre dégénère souvent en —։

Dysentérique (տիս-այդ-էրիք) ած. *Թանգական։ Flux —։

Dyspepsie (տիսփէփ) ե. իէ. Դժուարաս հալելի կամ մարսելի կերակրոց. դժուարահալութիւն։

Dysphagie (տիս-ֆա-ժի) ե. իէ. Դժուարաս կլանելի. *դժուարակերութիւն։

Dyspnée (տիսփնէ) ե. իէ. Դժուարաշնչութիւն։

† **Dystocie** (տիս-տո-սի) ե. իէ. Դժուարածնութիւն։

Dysurie (տիս-ուրի) ե. իէ. Դժուարութիւն միզելոյ. ‖ ած. դժուարամիզութիւն։

E

EAU

E (է) ե. ու. Հինգերորդ նշանագիր և երկրորդ ձայնաւոր գաղղիական այբուբենիդ։

Eau (օ. յդ. Les eaux, լէզ) ե. իէ. 1. Ջուր։ — courante, croupissante, dormante, stagnante, jaillissante. — de source կամ — vive, salée, de puits, de fontaine, de pompe, de pluie. — claire. Faire de l' — claire. (է-էօք.) տես ի Clair. 6. — rougie. Ջուր խառնեալ ոսկեաբեկ թնձ գինով։ — battue. Ջուր ծածկեալ սմնան յատմնոյ։ — blanche. տես ի Blanc, 1. Un buveur d' —. տես ի Buveur. Boire l'iniquité comme l' —. տես յ'Iniquité. — Aller à l' —. տես յ'Aller. Porter de l' — à la rivière, porter l' — à la mer. (ատ-է.) փայտ տանել յառնատաս. տանել ափիկ գլուխ ինչ ոք տրտնէն գտանել տանգ տատատութեամբ։ Tenir quelqu'un le bec dans l' —. (է-էօք.) ճանկ յատացատցանել գոք։ Vert d' —. Գոյծատկանաչ։ — Mettre de l' — dans son vin. (է-էօք.) Ջիջանել ի ցատմանէ, ի պատճանջմանց. մեզմնատալ. ցատծնուլ։ ‖ 2. Ջուր. ծով. գետ. լիճ։ Se jeter à l' —. Lancer un navire à l' —. Mise à l' — d'un bâtiment. Aller au fond de l' —. Le navire fendait les eaux. Les grandes eaux. 1. Ցատգացք, յատգութիւն, տեսանի ջուրց գետոց յառնդնատաց կամ ի ձեռնց։ ‖ 2. *Ջրախաղութիւն հատնոցէն շատրատատնաց [jet d'eau]։ — Nager en grande —. (է-էօք.) տես ի Nager. — Être en grande —. (է-էօք.) Լինել ի լիութեան, ի բարութեան, յատպահովի։ Marin d' — douce. տես ի Doux. — Pêcher en — trouble. 1. Որսալ ի պղտոր ջրի։ ‖ 2. (է-էօք.) Օգուտ քաղել, շահել շահս ի խառնակութեան կամ ի չիմանութեան հատարակաց կամ տատանձնական գործոց. է-լը-ւէր-ը թ-է-էօք. — Tomber dans l' —. (է-էօք.) ի գերեվ ելանել. չորգել. (տ-ը. ջուրը իյնալ)։ — Revenir sur l' —. (է-էօք.) կանգնիլ ի կործանմանէ. հատատատիլ վերնատին ի մեծութեան նախնի. (տ-ը. ջրին երեսը ելնել)։ — Battre l' —. (է-էօք.) տես ի Battre, 1. — Se jeter à l' —. Հեգձնալ կամաւ ի ջուրս. տրկանել գանձն ի գետս, ի ծով։ Se jeter dans l' —, se mettre à l' —. Ընտանել ի ջուր։ — Les eaux sont basses chez lui. (է-էօք.) Ձկը նորա տրծաքի. տկատնի չգատորել։ — Nager entre deux eaux. տես ի Nager. — C'est un coup dans l' —. (է-էօք.) տես ի Coup, 1. — Faire venir l' — au moulin. (է-էօք.) տես ի Moulin. — Faire — Լինալ հատաս ջրով. ջուր ի հնձոցս ընդունել, տանուլ։ Faire de l' —. Ատնալ, համբարել ջուր քաղցր (ի պէտս հատարգոց)։

‖ 3. Անձրեւ։ Il tombe de l' —. Le ciel est couvert, nous aurons de l' —։ ‖ 4. Ջուր, օշարակ [suc], հիւթ (պտղոց, բանջարոց)։ Ces pêches, ces melons ont beaucoup d' —։ ‖ 5. Ատատատաք։ Fondre en —. Հեղուլ տրատոր բազատմ. տրտգանիլ տրատատաք։ ‖ 6. Թատք. տատգութ։ L' — en vient à la bouche, Cela fait venir l' — à la bouche. տես ի Bouche, 4. ‖ 7. Ֆիրան։ L' — lui coulait du front. Il est tout en —. Գլխովին ի քրատնա է համակեալ։ Suer sang et —. (է-էօք. և ընդ.) Ընդ քրտան և ընդ տատժյժ գալ. տրեատմբ քրտամբ չափ վատատակ լինել. տրբուն և ջուր քրտանել. քրտնալից աշխատութիւն յանձն առնուլ. (տ-ը. տրբուն քրտինք մնանել)։ ‖ 8. Հիւթ, ջուր (մարմնոյ)։ Ampoules pleines d' —։ ‖ 9. Ջուր. մէզ. ‖. Լուծանի։ Lâcher, faire de l' —. Ատնել գջուր իւր. ջուր հեղուլ. ‖. Լուծութիւն։ ‖ 10. փայլուն (ագատմանդի, մարգարտաց)։ Donner — à un drap, à un chapeau. փայլեցուցանել գատաւ, գգեզոյր կամ գդեմարկ։

— Voie d' —. 1. Ջուր երկաւց գաւլից լորնրաց. երկատ գղլ լրոյ։ ‖ 2. Ծակ ի գագ [carène] նաւի ընդ որ մտատնէ ջուր։

— Eau-de-vie. Օգի. ցքի։ Eaux-de-vie. — de Cologne. կոլոնիական ջուր. ջուր ինչ անուշահոտ։ — des carmes, կամ — de mélisse. Ջուր կարմելականաց (ի թրմնչեատց)։ — de rose. վարդաջուր։

— Eau-forte. 1. *Ծանատաջուր. *բորակական թթու [acide azotique կամ nitrique]։ ‖ 2. փորագրութիւն ժանատաջրով։ Les eaux-fortes de Rembrandt. — régale. Ջուր լուծիչ ատկաց. *արքայաջուր։

— mère. Ջուր ապի և թանձր. (բան տարբագիտաց)։

—յդ. Eaux. 1. Ցայգք ջրոց. շատրուան։ ‖ 2. Գերեզման ջուրք. *ջրայաջուրք։ Faire une cure d'eaux. Les eaux de Spa։ ‖ 3. Բազանիք քրէական ջրոց։ Aller aux eaux։

— Eaux et forêts. տես ի Forêt։

Ébahir (ս') (ս'եպ-ի-ր) բ. ա. Զարմանալ մեծապէս. հիանալ. (ընդ.)։

Ébahissement (եպ-ի-սման) ե. ու. Զարմանք. հիացումն. (ընդ.)։ Cet événement a causé un — général։

Ébarber (եպ-արպ) բ. ն. 1. Շուրջ կտրել, յատատել զկազմեալսն մարմնոյն (փետրոց), զատելորդ մնատնս (եզերաց գահկանաց, իլզոց). գերծուլ։ ‖ † 2. Հատատնել զարմատս արձոյ որ բուսանին առ երկրաւ։

Ébarboir (եպ-արպատար) ե. ու. Գործի գերծլոյ գկազմեալսն մարմնոյն փետրոց, ատլավքն հանգերձ. *գերծոց։ [*գերծած։

† **Ébarbure** (եպ-արպիւր) ե. իէ. Ցատատնալ մատն.

† **Ébardoir** (եպ-արդուար) ե. ու. Երկգոզմանի քերիչ հիւսանց։

Digitized by Google

Ébat (բա) ի. ար. 1. Խաղալն. խայտալն. խաղ. խայտանք։ Վարի բազմաթար. Les ébats d'un mouton dans la plaine։ ‖ 2. Զբօսանք. զուարճութիւն։ Prendre ses ébats։ [առնք. (հլ.)։

Ébattement (բատըման) ի. ար. Զբօսանութիւն. զբօ-

Ébattre (s') (ս'բատր) բ. ա. 1. Խաղալ. խայտալ։ ‖ 2. Զբօսանիլ. զուարճանալ։

Ébaubi, ie (բոբի) ած. Ապշեալ. հիացեալ. (ընդ.)։

† **Ébaubissement** (բոբիսման) ի. ար. 1. Ցօրինելն զնախապիծն։ ‖ 2. Լմնելն բրտի ձեռագ գկաս։

Ébauche (բոշ) ի. իգ. 1. Գծագրութիւն գլխաւոր մասանց նկարուց, քանդակաց. նախագիծ. Ս. թատր։ ‖ 2. (փոխ.) Նախագիծ։ Cette tragédie n'est pas achevée, ce n'est qu'une —։

Ébaucher (բոշե) բ. ն. 1. Գծագրել զգլխաւոր մասունս (նկարուց). յօրինել զնախագիծն. նախագծել։ ‖ 2. Ցգկել, ողորկել (գփայտ)։ ‖ 3. Հանդերձել. կազմել։

Ébauchoir (բոշուար) ի. ար. Գործի քանդակագործաց փայտեայ կամ փղոսկրեայ յօրինելոյ զնախագիծն. գրչ։ (Որ և Amorçoir)։

Ébaudir (բոդիր) † բ. ն. Զուարճացուցանել. (հլ.)։ = S' —. բ. ա. Զուարճանալ. (հլ.)։

Ébaudissement (բոդիսման) ի. ար. Զուարճանալն. զուարճութիւն. (հլ.)։

† **Ébe** կամ † **Ebbe** (բե) ի. իգ. Նահապետին Ջրոց ծովոյ. սահմանութիւն։ (Որ և Reflux, Jusant)։

Ébène (բեն') ի. իգ. Հնդիկ փայտ (սևաթոյր). սպնիազ. երնեաս. սպանօզ։ — noire, verte, blanche, grise. Travailler en —. Des cheveux d' —. (փոխ.) Հերք սպնիազեայք, քաչաճք։ L' — de ses cheveux. Սևութիւն հերոց նորա։ [նիազի։

Ébéner (բենե) բ. ն. Ներկանել գփայտ ի գոյն սպ-

Ébénier (բենիե) ի. ար. Ծառ ինչ Հնդկաց։ *Երնենի։

Ébéniste (բենիսդ) ի. ար. Հիւսն կահուց յոսպնիազ և յայլոց փայտից. *Երնենագործ. *սպնիազագործ։

Ébénisterie (բենիսդըի) ի. իգ. 1. *Երնենագործութիւն։ ‖ 2. Գործած սպնիազի։ Magasin d' —։

† **Éberner** (բեռնե) բ. ն. տես Ébrener։

† **Éblonite** (բլոնիդ) ի. ար. Անուն սպանդատարաց Ա գարան որ Համմարէնի գիրքոտաս մարդ գուշնագեայ և ծնեալ յամուսնութենե Մարիամա և Յովսեփայ. տրիտ. նացի. երևնացի։ (Լուծն ազգատ կոչի ի լեզուն Հերքայեցի)։

† **Ébiseler** (բիզըլե) բ. ն. Ծակել ի ձև ձագարի։

Éblouir (բլուիր) բ. ն. 1. Շլատուցանել զաչս յաւտահութեամբ լուսոյն. խաղալ զաչս. (ալ. այլ տե՛ս նուլ)։ Le soleil éblouit la vue, les yeux, nous éblouit. La neige, la blancheur de la neige éblouit։ ‖ 2. (փոխ.) Խաղալ, զօշտալ զաչս (մտաց). կախարդել. հրապուրել։ Être ébloui de l'éclat des richesses, par les richesses։

Éblouissant, ante (բլուիսան, անդ) ած. 1. Որ խաղալ զաչս (փայլատակունք, լոյս). ակնախիտ։ ‖ 2. (փոխ.) Ակնախոհ, զօշտիչ, կախարդիչ (գեղ)։

Éblouissement (բլուիսըման) ի. ար. 1. Շլատումն, խաղատումն աչաց։ Il est impossible de regarder le soleil sans —։ ‖ 2. Միտգնիլն աչաց. մոլագնութիւն։ Il me prit un tel —, que je n'y voyais plus։ ‖ 3. (փոխ.) Գատրանք, մոլորութիւն (մտաց)։

Éborgner (բոռնիե) բ. ն. 1. Թրել զմի ակն. մխականի գործել։ Une branche d'arbre l'a éborgné à la chasse։ ‖ 2. Վնասել լուսոյ աչաց ուրուք. (ընդ.)։ ‖ † 3. Հատանել զաւելորդ ակնեաւս [yeux] պղպեասս ծառոց։

† **Ébotter** (բոդե) բ. ն. 1. Հատանել զգլուխ բևեռի, գնդատգան։ ‖ 2. Հատանել, քշտել զմեծամեծ ատոս ծառոց։

† **Ébouer** (բուե) բ. ն. ի բաց բառնալ զաիքմ փողոցաց։ [pouffer (de rire)։

† **Ébouffer (s')** (ս'բուֆե) բ. ա. — de rire. տես s'É-

† **Ébouillanter** (բուիյանդե) բ. ն. Ալիկանել զբոժոժս [cocon] շերամից ի ջուր եռացեալ առ ի առաւելից զՀարսանեակսն [chrysalide]։

Ébouillir (բուիյիր) բ. ն. Նաւազել (Համեմատաց) ի շատ եռալոյ, եփելոյ։

Éboulement (բուլմըման) ի. ար. Փլուզումն. տապալումն։ L' — d'une muraille, des terres։

Ébouler (բուլե) † բ. ն. Փլուզանել. կործանել։ = բ. ն. ար և S' —. բ. ա. Փլանել. կործանիլ։ Cette pile de bois va s' —։

Éboulis (բուլի) ի. ար. Կոյտ փլեալ կամ կործանեալ հողոյ, աւազոյ. փլած։

Ébourgeonnement (բուրժոնըման) ի. ար. Հատանել զաւելորդ պտուկս պղպեասս ծառոց։

Ébourgeonner (բուրժոնե) բ. ն. Ճաճոպել, Հատանել զաւելորդ պտուկս պղպեասս ծառոց։ [մեծ։

† **Ébourgeonnoir** (բուրժոնուար) ի. ար. Ցատոց

† **Ébouriffant, ante** (բուրիֆան, անդ) ած. Անկործելի. զարմանալի. (ասի ընդ խոպ.)։

Ébouriffé, ée (բուրիֆե) ած. 1. Խառատացեալ հերուվք։ Cette femme est tout ébouriffée։ ‖ 2. Խառատացեալ, դիտախիտ (հերք)։ Avoir les cheveux ébouriffés։ ‖ 3. (փոխ.) Խառվեալ. շփոթեալ։ Il est tout —։

Ébousiner (բուզինե) բ. ն. ի բաց Հատանել ծայրիս մրճոյ զկակուղ երեսս կոփածոյ քարանց։

† **Ébraisoir** (բրեզուար) ի. ար. Քի Հացագործաց Հանելոյ ածուռքս ի Հնոցէ զածախ շիկեալ։

Ébranchement (բրանշըման) ի. ար. Հատանիլն, բեկանիլն զոստս. ատոստքանցութիւն։

Ébrancher (բրանշե) բ. ն. Հատանել, բեկանել զոստս ծառոց. ատոստքանց, ատոստրեկ առնել. *ատոստրեկել։ Le vent a tout ébranché ce chêne։

† **Ébranchoir** (բրանշուար) ի. ար. Ցատոյ երկայնակոթ. գ. լոգ (?). գ. բրդճաղ (?)։

Ébranlement (բրանլըման) ի. ար. 1. Տատանումն. երերս։ L'— des vitres par les commotions du tonnerre։ ‖ 2. (փոխ.) Դեգեռումն. դրդռումն. դղրդումն. տատանութիւն։ L'— des trônes, des États, des fortunes։

Ébranler (բրանլե) բ. ն. 1. Շարժել. տատանել։ — une cloche։ ‖ 2. Խորխորել, խախտել, դրդռել (զորմունս). տատանել (զՀիմունս երկրի)։ Le canon de l'assiégeant avait ébranlé la muraille։ ‖ 3. Դղրդել. խռովել։ Le feu d'une batterie formidable ébranla la première ligne de l'ennemi։ ‖ 4. (փոխ.) Դրդռեցուցանել. գեղեռցուցանել. տատանեցուցանել. խախտել. յոզդոզել։ La ligue ébranla le trône des Valois. Il ébranla ma résolution։ = S' —. բ. ա. 1. Շարժիլ. երերիլ. տատանիլ։ Les voûtes du temple s'ébranlèrent։ ‖ 2. Շարժիլ առ ի յառաջ խաղալ. գրդիլ։ Deux régiments s'ébranlèrent pour charger l'ennemi։ ‖ 3. Ելանիլ, դղրդիլ, քակիլ (զօրաց առ ի գառնալ ի փախուստ)։ "Les Suédois consternés s'ébranlèrent, et, le canon ennemi continuait à les écraser." VOLT. *Charles* XII, 4. ‖ 4. (փոխ.) Ինդռեալ. խախտիլ. յոզդոզիլ (մտաց)։

Digitized by Google

Ébraser (եպ-ռազե) բ. ն. Լայնել ի ներքուստ առ. ի շիշ գխոշ գբան կամ պատուհան։

Ébrécher (եպ-ռեշե) բ. ն. 1. Պղտգաձև գործել, ապականել (զսայր սուսերի, գանակի, ածելւոյ)։ S'— une dent. Ինկանել, խուռել զմի մանր ատամն իւրոյ։ ‖ 2. (փոխ.) Խուռել. Նուազեցուցանել։ Ses folles dépenses ont ébréché sa fortune։

Ébrener (եպ-ըներ) բ. ն. Սրբել զգազր խանձարրատպատ մանեկան. (տիե.)։

Ébriété (եպ-ռիե-) ֆ. իգ. Ա. բրեցուբիւն ինեին։

† **Ébrouage** (եպ-ռուաժ) ֆ. ա. Ա. բկանելն զսոր ի ինեփաքար։ [ընդ. հոլզան (filière)։

† **Ébroudage** (եպ-ռուդաժ) ֆ. ա. Ա. ղուցանելն զինել զինեվ ընդ հոլզան։

† **Ébroudir** (եպ-ռուդիր) բ. ն. Ա. ղուցանել, հանել զինեվ ընդ հոլզան։

Ébrouement (եպ-ռուման) ֆ. ա. 1. փնչելն, Ա. փնչոցումն (շնոյանի անասնոց)։ ‖ 2. փնչելն, խորխալն (ձիոյ առ. ասի)։

A. **Ébrouer** (եպ-ռուե) բ. ն. Լուանալ, ընդ ջուր անցուցանել (զինաս կամ զկերպաս առ. ի մաքրել յաղտից)։

B. **Ébrouer** (s') (ս'եպ-ռուե) բ. ա. 1. փնչել, փնչոցալ (շնասանի անասնոց). Գ. պռնչել։ ‖ 2. փնչելն, խորխալ (ձիոյ առ. ասի)։

† **Ébrouesse** (եպ-ռուես) ֆ. իգ. տես † Écaleuse։

† **Ébrousser** (եպ-ռուսե) բ. ն. Տերևաթափ առնել զծառս։

Ébruiter (եպ-բիթե) բ. ն. Ա. շխոսիցանել, հրապարակագոյժ առնել. Հաչակ հարկանել. Հրապարակել։ — S' —. բ. ա. Հրապարակագոյժ լինել. Հաչակիլ։ Cette nouvelle commence à s' —։

Ébuard (եպ-ուար) ֆ. ա. Երիթ [coin] փայտեղէն յոյժ կարծր՝ որ վարի ի հերձանեալ զփայտ։

† **Ébûcheter** (եպ-ըշթե) բ. ն. Ջաղել կրկուտս փայտից առ. ի կապիլոյ որոցակս։

Ébullition (եպ-ուլիսիո) ֆ. իգ. 1. Եռալն, եռանգն (ջրոյ) ի հրատաք. եռացումն։ ‖ 2. *Ա. ղուցական եռացումն ի վերոյ մորթոյ. (բան բժշկաց)։

† **Éburné, ée** (եպ-ուրնե) ած. *փղոսկրանման։

Écaché, ée (եկ-ե) անց. դերբ. 1. Ճմլեալ. տափարակեալ։ ‖ 2. Տափուկ (քիթ)։ (ընտ.)։ [կնիլ։

† **Écachement** (եկ-ըշման) ֆ. ա. Ճմլելն. տափարակումն։

Écacher (եկ-ե) բ. ն. 1. Ճմլել. տափարակել. (սլ. տափկիցնել. ափկել)։ — un limaçon, en marchant dessus. Il s'est écaché le doigt։ ‖ † 2. Լմել [pétrir] զմոմ առ. ի կաղացուցանելոյ։ [գնալ թնելոց)։

† **Écacheur** (եկ-ըշոր) ֆ. ա. Տափարակիչ (մետաղ.)։

Écaille (եկ-այ) ֆ. իգ. 1. Թեփ (ձկանց, սողնոց)։ Les écailles d'une carpe։ ‖ 2. Գաւառանք (ասորւեր, կրայի). Խեցգի. Գ. կօտ։ ‖ 3. Թեփք մորթոյ ի հիւանդութենս ինչ. Թեփուկ։ ‖ 4. (փոխ. և ընտ.) Գաւառնատք կատարութեան մեռոց. կիզևանք։ Les écailles lui sont tombées des yeux. Անկան յաչաց նորա կիզևանք բաւական աչք նորա. (տես Գործք, թ. 18)։

Écaillé, ée (եկ-այե) անց. դերբ. 1. Փերեալ ի թեփոց (ձուկն). *Թեփափերծ։ ‖ 2. Հանեալ ի պատեանից (ասորւ)։ *պատանեազերծ։ ‖ 3. Որ բաժանի կիզևանս կիզևանս, խուռ խուռ։ Peau écaillée։ ‖ 4. Թեփոտ. Թեփոտորիք։ Animaux écaillés։

A. **Écailler** (եկ-այե) բ. ն. 1. Փերել զթեփս (ձկան)։ ‖ 2. Հանել ի պատեանից կամ ի խեցւոյ (զասորւ)։

— S'—. բ. ա. Թօշափիլ կիզևանս կիզևանս (ներկոց հնապրուզ, ծեփոյ). կիզևիլ։

B. **Écailler, ère** (եկ-այե, եր) ֆ. *Ոսորվաճառ։

Écailleux, euse (եկ-այիօ, իօզ) ած. 1. Որ բաժանի կիզևանս կիզևանս, խուռ խուռ։ Ardoise écailleuse։ ‖ 2. Թեփոտ. Թեփափորիք։

A. **Écale** (եկ-ալ) ֆ. իգ. 1. Դալար կեղև (ընկուզոյ, հշոյ). Ա. փուշ. Ա. պտղոյ։ (Տես և Brou)։ ‖ 2. Գաւառանք (սլիսառանց, բաղկոյիր). Ա. պարկուճ։ ‖ 3. Խեցեղ [coquille] (ձուկ)։

† B. **Écale** (եկ-ալ) ֆ. իգ. տես Escale։

Écaler (եկ-ալե) բ. ն. ի բաց վերծուալ զդալար կեղևն (ընկուզոյ). Ա. փրաթափել. Գ. պտղոկիլ։

— S'—. բ. ա. Ելանել ի պտղոկէ, ի պատենից։

† **Écaleuse** (եկ-ալօզ) ֆ. իգ. Կին որ բանկանի ընկոյզս. *ընկուզաբաղկ կին։ (Որ և † Éboueuse)։

† **Écalure** (եկ-ալը) ֆ. իգ. Կեղև, խորխ (խոհուերի)։

† **Écanguer** (եկ-ինկե) բ. ն. Լուալ, փչրել զկանեփ կամ զվուշ առ. ի զատանելոյ ի յոտից։

† **Écaqueur** (եկ-ակեր) ֆ. ա. տես Encaqueur։

Écarbouiller (եկ-արպուիյե) բ. ն. Ճմլել. լեալ. (սլ.)։ Il lui a écarbouillé la tête, la cervelle։

Écarlate (եկ-արլատ) ֆ. իգ. 1. Կարկ ծիրանի, շիկակարմիր։ Rouge comme —, comme de l' —. Des yeux bordés d' —. (փոխ. և ընտ.) Աչք կարմրատիպ։ ‖ 2. կտաւ ատուք ծիրանագոյն։ Manteau d' —։ ‖ † 3. Որդան կարմիր։

— ած. Ծիրանի. շիկակարմիր։ Du drap —։

† **Écarlatin** (եկ-արլատին) ֆ. ա. կտաւ ինչ ատուք ծիրանագոյն։

Écarlatine (եկ-արլատին') ած. իգ. տես Scarlatine։

Écarquillement (եկ-արկիյմըն) ֆ. ա. Բանալն (զաչս, զբերանս). (ընտ.)։

Écarquiller (եկ-արկիյե) բ. ն. — les yeux, les jambes. Բանալ զաչս, զբերանս. (ընտ.)։

A. **Écart** (եկ-ար) ֆ. ա. 1. Գատաեալ ի բաց եգեալք ի խաղս. (սլ. մեկուն հանած ձգած քարտեհանելը)։ Ne touchez pas à votre —։ ‖ 2. Որտանն ի կողմն. խոտորումն։ Son cheval a eu peur, il a fait un —։ ‖ 3. (փոխ.) Հեռանալն, խոտորումն, ելանելն ի կարգէ բանին։ Les écarts d'un avocat։ ‖ 4. (փոխ.) Խոտորիլն, զատածանք (յոգւոյ ճանապարհէ, ի զգաստութենէ). զատածանք։ Les écarts de la jeunesse։

— À l' —. Ած. ա. Միկուսի. առանձինն։ Tirer quelqu'un à l' —. Առնուլ զոք միկուսի, ի մի կողմն։ Mettre à l' — 1. Դնել ի միակողմն. պահել։ Il met à l' — une partie de son revenu pour les besoins imprévus։ ‖ 2. Թողուլ ի միակողմն։ Mettons nos intérêts à l' —։

† B. **Écart** (եկ-ար) ֆ. ա. Զորքարգ մնան վհանի (ի հնիքս)։

A. **Écarté, ée** (եկ-արտե) անց. դերբ. 1. Միկնեալ. զատուցեալ։ ‖ 2. Ամանձնացեալ, անխուռ, վերծ, զատանց (անդր)։ [զատեալ յերկուց։

B. **Écarté** (եկ-արտե) ֆ. ա. Խաղ ինչ քարտիսից խաղ։

Écartèlement (եկ-արտելման) ֆ. ա. Ի չորս մասանելն պատառելն (զմնհատարտ). *չորսհերձուածն։

Écarteler (եկ-արտլե) բ. ն. 1. Ի չորս մասուանս պատառել (զմնհատարտ) ի չորից ձիոց։ ‖ 2. Ի չորս բաժինս բաժանել (զմնհան, բան հնքագիտոց)։

Écartelure (եկ-արտլը) ֆ. իգ. Բաժանումն (մնհանի) ի չորս բաժինս։

Digitized by Google

Écartement (եքս-ար-թման) է. ած. 1. Միմիանցն. զատանալն. L' — des doigts. ‖ 2. Բաժանուածք, պատառուածք (տախտակաց, սրմոյ).

Écarter (եքս-ար-թե) բ. ն. 1. ի բաց դնել (զաւելորդ քարեակս ի խաղաւ). ‖ 2. Միմիանել, զատուցանել, բաժանել (զարուն, զբազուկս). Écartez vos jambes. Il écarta tout doucement le feuillage et aperçut la jeune fille. ‖ 3. ի բաց առնուլ (զվարագոյր, զբօդ). ‖ 4. ցրուել, վարել (հոգմոյ զամպս). մերժել, խոյել, ի բաց պարզել (զամբարձն). հալածել, վարատել (զթշնամիս). ‖ 5. Հեռացուցանել. քեցել. անջատել. On l'écarta du lit de sa mère mourante. ‖ 6. խոտորեցուցանել. թիւրել. — quelqu'un de la bonne voie.

= S'—. բ. ա. 1. Միմիանիլ. զատանիլ. ‖ 2. Միմիոիլ. խոտորիլ. հեռանալ. խորշիլ. մերժիլ. Écartez-vous de lui. Ne vous écartez pas. Միմ' մերձիք ասեմ. ‖ 3. (է-թ-բ.) Հեռանալ, ելանել (ի խնդրոյն, ի կարգէ բանին). սրտաքոյ սրշտալ (խնդրոյն). սրտաքոյ ելանել (ի խնդրոյն).

† **Écatir** (եքս-թիր) բ. ն. տես Catir.

† **Écaudé, ée** (եքսօ-դե) ած. 1. Որոյ չիք կամ հատեալ է ապիկ, ձեռ. կրճատ. Ս. ապատ. ‖ 2. կարճապոչ.

† **Ecbolique** (եքս-ոլիք) ած. Աբուղս վատորիչ, վիժեցուցիչ (դեղ).

Ecce homo (եքս-ե օմ) է. ար. 1. Պատկեր կամ արձան Փրկաւորի փշովք պսակելոյ. Աւր ցաւոց. (Քարզմանի ի լատինոյն Ահա այրդ. տես Ցհ. ԺԹ. 5). ‖ 2. (է-թ-բ. և ընդ.) Աւր գեհենաւս և վերիս յայժ. C'est un *ecce homo*.

Ecchymose (եքսիմոզ) է. իդ. կապուտակեալ, սեւացեալ կամ դեղնեալ նշան հարուածոց.

Ecchymosé, ée (եքսիմոզե) ած. Որ ունի կապուտակեալ կամ սեւացեալ նշան հարուածոց.

Ecclésiaste (եքլեզ-ափ) է. ար. ժողովող. եկեղեսիաստէս. (անուն միոյ ի գրոց Սողոմոնի).

Ecclésiastique (եքլեզ-ափ-թիք) ած. եկեղեցական. = է. ար. 1. եկեղեցական. կղերական. քահանայ. ‖ 2. Գիրք իմաստութեան Յեսուայ որդւոյ Սիրաքայ. Զգօնութիւն.

Ecclésiastiquement (եքլեզ-ափ-թիքման) ս. իբրև զեկեղեցական. եկեղեցականապէս. Il vit —.

† **Eccoprotique** (եքսօփ-ո-փրիք) ած. Որ սրբէ կամ լուծանէ մեղմով (դեղ).

Écervelé, ée (է-սէր-վելե) ած. և է. Թափեալ ուղեղ. Թեթեւամիտ. (այլ. բռամբակը նօսր). Tête écervelée. C'est un jeune —. Agir en —.

Échafaud (է-շաֆօ) է. ար. 1. Տախտակամած բարձրաւանդակ շինուածոց. ՙլատատակ. Ce bâtiment est achevé, il faut ôter les échafauds. ‖ 2. Բարձրաւանդակ հանդիսատեսից. Հայելարան. ‖ 3. Բեմ գլխատութեան. կատափեալ. Porter sa tête sur l'—. Mourir sur un —. Monter à l'—.

Échafaudage (է-շաֆօ-ժ) է. ար. 1. կանգնելն, կազմիլն զլատատակ շինուածոց. ՙլատատակագործք. Il en a coûté beaucoup pour l'—. ‖ 2. կազմած լատատակաց. Un — en planches. ‖ 3. (է-թ-բ.) Հանդերձանաց. պատրաստութիւն. Tout cet — fut en pure perte. ‖ 4. (է-թ-բ.) կատարեալ անոթախտատատատատ բանից. Tout ce bel — s'écroule devant les faits.

Échafauder (է-շաֆօ-դե) բ. ն. ար և † S'—. բ. ա. կանգնել, կազմել շինուածոց զլատատակ. ՙլատատակել.

† = բ. ն. (է-թ-բ.) Հանդերձել, պատրաստաձև (զմտատեսութիւն ինչ).

Échalas (է-լա) է. ար. Զոգ յոր կապին միշտիք զբոյթատատունկն. քարեակ. Ս. ատրճոյ. Գ. բատճառբ. Botte d'—. Planter, ficher, arracher des —. — C'est un vrai —. (է-թ-բ. և ընդ.) Զոգոյ նմանի. (ատի զերկիթացեալ կամ գյոյժ վերիս և նուբր անձնէ).

= վ.ա.ա. "Հնոց մըտի այծոյ ծոյն ծոյն և ըսին ի քէր ւոպին, մի անքնա պահիսյի պտուղն. այսպես Աստուած օրինօրն ծոյնքոյն ատար վիճանալ սկսին." Գէ. մերին. կտ. — "Որպես ատհիսատատյ այծիսյ՝ երկնաւոր ւոմ ծոյս նիշոյս ծոյն և ամիատանն ըրքին ի բուշնատն, մի անքնա պահիսյի պտուղն." Գա. քհ. մերին. կտ.

Échalassement (է-լա-սման) է. ար. ցցելն ձագս (սպղտոյ). ՙձագացրցուածք.

Échalasser (է-լա-սե) բ. ն. Զագաբարձ առնել գայգի. ձագս ցցել մերձ սպղտոյ. [յատատց.

Échalier (է-լիե) է. ար. ցանկ, ցանկապատս անգոյ

Échalote (է-լոտ) է. իէ. Ագգ ինչ փոքրիկ խատրոյ [ail]. ատկաղնիկ խատր.

Échanerer (է-նէ-ռե) բ. ն. Հատանել ատիզնաձև, մանկաձև. — le collet d'un manteau.

Échanerure (է-նէ-ռ-ռ) է. իէ. Ատիզնաձև, մանկաձև կտրած. Les bassins de barbier ont une — qui s'appelle aussi *gorge*.

† **Échandole** (է-նդոլ) է. իէ. Ընդրբ և փոքրիկ տախտակ ի ծածկոյթ յարկաց. Գ. կաւաբ. (Տես և † Aisseau, Bardeau).

Échange (է-նժ) է. ար. 1. փոխանակութիւն. L'— d'une chose contre une autre. L'— des produits. Libre —. Ագատ փոխանակութիւն. (քոտ սահմանադրութեան). En — de. փոխանակ. փոխարէն. ‖ 2. (է-թ-բ.) Տուրկատատ. Un — de notes diplomatiques, de lettres. Un — de compliments, d'injures.

Échangeable (է-նժոտիք) ած. փոխանակելի.

Échanger (է-նժե) բ. ն. 1. փոխանակել. On a échangé les prisonniers. ‖ 2. (է-թ-բ.) Տալ և առնուլ (խնդատատան, հարատածս). Ils échangèrent quelques injures, quelques coups de poing, et la querelle en resta là.

† **Échangiste** (է-նժիսթ) է. ար. Libre —. Ագատ փոխանակիչ.

Échanson (է-նսոն) է. ար. Պատատար բաժակի (ա) (ատատատածոց, արքայի, իշխանի). մատատատակ գինեպաշտ. Ganymède est l'— des dieux. L'— de Pharaon. Տախատապետն փարատունի.

= վ.ա.ա. (ա) "Ես ատա է-նէ-լ յանմանէ, ւոպարժանէր լինէ իւնարին և ատատար բաժակն նօր, և յեր այսորիկ վերձնուլ և հատատան ւոպարնոյ՝ ատա լինի ձեռն [chevalier)." Ն. Լմր. մերին. Գատր. 60.

Échansonnerie (է-նսոն-ռի) է. իէ. 1. Պատատակ, գինեպաշտութ ատրճատն. ‖ 2. Ագրատնի մատատան գինոյ.

† **Échant** (է-նդ) է. ար. Միմոյց ընդ մէջ երկուց կարգաց այգեաց. այգեմէջք.

Échantillon (է-նդիլիոն) է. ար. 1. կտատրակ կատարոյ կամ ատակատ ինչ մատան ցորնոյ, գինւոյ, որ ցուցանի իբրև օրինակ կամ փորձ. առգին. ցոյց. Montrer, donner un —. La pièce ne se rapporte pas à l'—. ‖ 2. Զօրութիւն և մեծութիւն (ատատզեաց նատու).

Échantillonner (է-նդիլիոնե) բ. ն. և 1. Հատատնել կտատրակս պատատատ [étoffe] յօրինակ, ի փորձ. ‖ † 2.

Digitized by Google

կարգել, կաղմել զառգինս կամ զօրինակս վաճառաց։ ‖ 3. Համեմատել ընդ օրինաւոր չափոյն կամ ընդ կշռոյն. *ստժանաչափ, ստժանակշիռ գործել։

Échappade (եշ-պա) ѳ. էթ. Վրիպուած գրոցի [burin] ի վերայ փայտի փորագրելոյ։

Échappatoire (եշ-պա-թուար) ѳ. էթ. Պատեհ պատճառանք առ ի փախչելոյ ի գժտութենէ, ի խնգրոյ. խուսափանք. կարկառանք. ճարտարանք. (ընթ.)։

Échappé, ée (եշ-պե) ած. դերբ. փախուցեալ. վերծեալ։ — de la prison. C'est un homme — de la corde. (առած. Զուանեհ փախեան է)։

= ѳ. սր. Un — des Petites-Maisons. (խոսք. և ընթ.) Ցխմոր. խելագար։ Un — de prison. Աւր որ ունի զգեստս ազատեղիս կամ կերպարանս կասկածելիս։

Échappée (եշ-պե) ѳ. էթ. † 1. փախչելին. փախուստ։ ‖ 2. (խոսք.) Վրիպուածք. վրիպականք. զառածանք։ C'est une — de jeune homme։

— de vue. Ընդ և անձուկ տեսիլ ի միջոյ բլրոց, անտառաց, ատենց։ — de lumière. Լոյս որ անցեալ ընդ միջ երկուց մարմնոց՝ լուսաւորէ զմնան ինչ ներքուստ (քան նկարչացդ)։ Հեղուածք լուսոյ։

= Par échappées. Ածական. Ընդհատաբեմամբ և գազատագրօրէն (գործել ինչ)։

Échappement (եշ-պըման) ѳ. սր. 1. Աւրացաքս եւ լանալն (չգուշոյ) բանաւոր եամբ, առատակաբեամբ։ ‖ 2. Մասն ինչ մեքենայիւ որ չափաւորէ կամ կանոնաւորէ զշարժումն։

Échapper (եշ-պե) բ. չ. 1. փախչիլ. խոյս տալ։ (Աւնու զնախագրութենէն de)։ — de prison։ ‖ 2. Զերծանիլ, վերծանիլ, ճողոպրիլ (ի ձեռաց ուրուք, ի մերկէ). ազատիլ, անձնազատ լինիլ (ի մնհանահ, ի սրոյ, ի հետամուտից)։ (Աւնու զնախագրութենէն de և à)։ — des mains des ennemis, du naufrage, d'un danger. — à la poursuite des ennemis, à la mort, au danger. Ceux qui échappèrent au massacre, se réfugièrent à . . . Մնացեալքն ի սրոյն կամ ի կոտորածէն փախաւեալ անկան ի . . . (ա)։ Vous ne m'échapperez point. Ոչ երկիք ի ձեռաց իմոց. չիք ձեզ պրծանել ի ձեռաց իմոց. ատաղիք զոր ինչ կամիմ։ ‖ 3. (խոսք.) Վրիպիլ (ի յաւոյ, յիշխանութենէ, ի յազգութենէն)։ L'autorité lui échappa. Զօրձեալ ի նմանէ իշխանութենն (բ)։ Ce dernier espoir allait aussi lui — . Laisser — l'occasion. Կորուսանել զդէպ ժամանակին. (առ. պատեհ առիթք փախցնել)։ ‖ 4. Զերծանել, վերծանիլ, վրիպիլ (յաչաց, ի գիտութենէն ուրուք)։ Des insectes si petits qu'ils échappent à la vue. Rien n'échappe à sa pénétration։ ‖ 5. Զերծանել յաչաց յիշատակաց. անկանել, ելանել, ատնհել ի մտաց։ J'ai beau chercher dans mon esprit, son nom m'échappe. Cela m'avait, m'était échappé de la mémoire։ ‖ 6. Անկանել (մատենի, գրչի, տառերի) ի ձեռաց. վերծանիլ (?)։ La plume lui échappa. Le livre qu'il lisait échappa de ses mains. Laisser — un cri, un soupir. Ձեռ արձակել. յագաց հանել։ ‖ 7. Աւրնել կամ ասել ինչ յանխորհուրդս։ Laisser — une faute. Ce mot m'est échappé. Ի բանն ընդ շրթունս իմ. ատացի զայդ յանխորհուրդս. (առ. բերնէս փախաւ)։ La patience lui échappe. Սպառել, (առ. կը հատնի) համբերութիւն նորա։ ‖ 8. Զերծանիլ, ազատիլ ի հիւանդութենէ։ Les médecins assurent qu'il échappera։

= բ. ն. խուսափիլ, վերծանիլ (ի վտանգաց, յորոգայթից)։ — le danger. L'— belle. տես ի Beau։

= S'— . բ. սր. 1. փախչիլ. վերծանիլ։ S'— de prison։ ‖ 2. խազալ, հասնիլ, իջանիլ (ջրոց, արտասուաց). ելանիլ (ծխոյ ընդ ծերպս)։ L'eau s'échappe par une fente du rocher։ ‖ 3. (խոսք.) ի գերև ելանիլ. վրիպիլ։ Elle vit s'— le dernier espoir qui lui restait։ ‖ 4. (խոսք.) Աւանիլ կամ ասել ինչ անվայելուչ կամ պարսաւելի. զառածանիլ։ Il s'est échappé jusqu'à injurier ce vieillard։

= ԿԱՍ. (ա) "Մնացեալքն ի սրոյն փախուցան ի լեռն յանդս հայրենեաց." Բ. Աթար. Բ. ղ. 122։ = (բ) "Թափառօրսնեիքն՝ որ պղծեսս յերկրին նոցա՝ ասեն ընդ ի յիոն ցուվեցոս ապանդի եղեալ իւրոյ." Եփր. մեկն. Գ. թագ. 418։ = (գ) "Ամեն չիմայ ինդինիլ պայր յերեխա ի վերնատունն ապարանից իւրոց, և ինքն ի նեղսոյ ելաւ հրամայեր պղտիկն առնել. որ վերծեալ յանպատն, անյա ի վերայ նորա և խորտիկոյ պատն և ասպնիջս." Խոր. Բ. լե։

Écharde (եշ-արտ) ѳ. էթ. փուշ, չիղ ելեալ կամ մնալով ընդ մորմնին. խուչ։ Il lui entra une — sous l'ongle։

Écharder (եշ-արտե) բ. ն. խրել զակաքանս, զուռզատփաշս։ — un champ, une prairie։

Écharner (եշ-արնե) բ. ն. գերել, մաքրել զմիսն ի մորթոյ կամ ի կաշւոյ։

Écharnoir (եշ-արնուար) ѳ. սր. Դանակ մորթեւգործաց քերելոյ զմիս ի մորթոյ։

Écharnure (եշ-արնիւր) ѳ. էթ. 1. Միս ի բաց հանեալ ի մորթոյ կամ ի կաշւոյ։ ‖ 2. գերելն զմիս ի մորթոյ։

Écharpe (եշ-արփ) ѳ. էթ. 1. կամար, գօտի ածեալ յատակ ժամանակաւ ուսընդունուխ, իսկ զորգիս՝ զմիջով. լայնակամար (ա)։ Les officiers municipaux, les commissaires de police, etc., ont une — tricolore. Changer d'—. (խոսք. և ընթ.) Շորթել զկարծիս, զմիտս. անցանել յայլոյ կողմ։ ‖ 2. Զօրգ ինչ կանանց։ Une — de dentelle, de soie։ ‖ 3. կատ. կռնակաւ զպարանոցն առ ի բառնալ զբազուկ վիրաւորեալ կամ անաշցեալ. *բազկակալ։

= En —. Ած. սր. 1. Աւ ի շիղ. կողմնակի։ Coup de sabre donné en —. Le canon tirait en — կամ d'écharpe։ ‖ 2. Ուսընդունուխ։ Le grand cordon de plusieurs ordres se porte en —։

= ԿԱՍ. (ա) "Զլսոյն ոչ գործէին կոպիս, այլ ծօրէ ընդ ծէլ էր կոպիս." Ոսկ. Յոհ. Ա. սր. 581։

† **Écharpement** (եշ-արփըման) ѳ. սր. Աւ ի շիղ խազագք կամ գնացք զօրաց։

Écharper (եշ-արփե) բ. ն. 1. կարծրվէր խոցել զերբ առաւերաւ, գանակաւ։ Il lui a écharpé le visage, le bras։ ‖ 2. (խոսք.) Ընդ առաւ հանել, անհնարին կոտորել, (առ. առատիկ ջարդել) (զզօրս)։ Ce régiment fut écharpé։

† **Échars, arse** (եշ-արս, արս) ած. 1. Որ պակաս է քան զօրինաւոր կշռեն կամ գխառնուածն (գահկանն). *թերակշիռ։ ‖ 2. Տկար և չիզչիզուկ (հողմ)։

= ѳ. սր. *Թերակշռութիւն (գահկանի)։

† **Écharser** (եշ-արսե) բ. ն. Նուազեցուցանել զօրինաւոր կշռեն (գահկանաց)։

= բ. չ. Տկարանալ, փոփոխիլ (հողմոյ). (ից.)։

† **Écharseté** (եշ-արսըթե) ѳ. էթ. *Թերակշռութիւն (գահկանի)։

Échasse (եշ-աս) ѳ. էթ. փայտ երկայն՝ ունելով առանդակ կամ նեցուկ ի կոզմանէ, որով վարին առ անցանել ընդ ճահճախուռ վայրս և կամ առ բարձր երեւելոյ. փայտառն. փայտառուածք։ Վարի բազմարար. Marcher avec des échasses. Être monté sur des échasses. 1. Նստիլ լինել ի վերայ փայտառնից։ ‖ 2. (խոսք. և ընթ.) Լինել երկայնատրուն։ ‖ 3. խօսել ուռուցիկ կամ փքացեալ բառիւք. պոռոտորանալ։

Digitized by Google

Échassier (եշասիե) ե. ար. Թարձրաոտանի, բարձրոտիկաց հաւ (որպիսի է արագիլն [cigogne]).

Échauboulé, ée (եշոբուլե) ած. Որ ունի մնլաքաղց. *մնլաքաղոտ.

Échauboulure (եշոբուլիւր) ե. էթ. Փոքրիկ ապուռներ կարմիր եռացեալ ի վերայ մարմնոյ ի տապէ ուռուցման, որ և տայ քորել յոյժ. Ս. մնլաքաղ. (ահ.).

Échaudé (եշոդե) ե. ար. Թխեալ հաւասեալ ինչ ի ձուոց, ի կոգւոյ և յաղի.

Échauder (եշոդե) բ. ն. 1. Խարշատել ջրով եռացեալով. Le maladroit m'a échaudé. S'— la main. ‖ 2. Լուանալ ի ջուր եռացեալ. — un vase de verre. ‖ 3. Ընկճանիլ ի ջուր եռացեալ գլխոցիկոր, գՀաւ, առ ի մոգրիլ ի մուզոց, ի փետրոց.

— S'—. բ. ա. 1. Խարշատիլ ջրով եռացելով. Elle s'est échaudée en retirant la marmite du feu. ‖ 2. (ետխոբ. և ընդ.) Վնաս կրել. աուժիլ. Il craint d'être échaudé, de s'y —.

Échaudoir (եշոդուար) ե. ար. 1. Տեղի լուանալոյ ի ջուր եռացեալ. ‖ 2. Ընօթ, կաթսայ ջրոյ եռացելոյ.

Échauffaison (եշոֆեզո̀ն) ե. էթ. Եռալն, բորբոքիլ մարմնոյ ի տապոյ. Ce n'est pas une maladie, ce n'est qu'une —.

Échauffant, ante (եշոֆան, անթ) ած. 1. Ջերմացուցիչ (կերակուր, գինի). ‖ † 2. Խաւսացուցիչ սրտվայնի (կերակուր). (ահ.).

Échauffement (եշոֆման) ե. ար. 1. Ջեռուցանիլն. Ջերմանալն. Ջեռուցումն. ‖ 2. Ջերմութիւն, տապ (մարմնոյ). L'— du sang. ‖ † 3. Խաւսութիւն սրտվայնի. սրտվայնապուծութիւն. (ահ.). ‖ † 4. *Ջերմամիզութիւն [blennorragie] թեթեւ.

Échauffer (եշոֆե) բ. ն. 1. Ջեռուցանել. Ջերմացուցանել. Le soleil échauffe la terre. ‖ 2. Տապացուցանել (զմարմինն). Les liqueurs alcooliques échauffent le corps. ‖ 3. (ետխոբ.) Վնասել. բորբոքել.

— les oreilles à quelqu'un. (ետխոբ. և ընդ.) Ձայրացուցանել զոք բանիւք.

— le sang, la bile, la tête à quelqu'un. (ետխոբ.) Ցասել, զբարկութիւն, զմտաղէ ուրուք. գրգռել ի ցասումն. սրտմնտացուցանել. զայրացուցանել.

— S'—. բ. ա. 1. Ջերմնալ. Ջեռնուլ. La chambre commence à s'—. Il s'est échauffé à marcher. ‖ 2. Տապանալ, տապել (արեւն). Il s'est échauffé en travaillant trop. ‖ 3. (ետխոբ.) Վնասիլ. բորբոքիլ. Leur courage s'échauffe dans la mêlée. ‖ 4. (ետխոբ.) Ձայրանալ. սրտմնտիլ. ‖ 5. (ետխոբ.) Ձայրանալ. աստակնանալ. La dispute, la guerre s'échauffe.

Échauffourée (եշոֆուրե) ե. էթ. 1. Յախուռն, անհամեմատ, անխորհուրդ գործ. (ընդ.). Il a fait une étrange —. ‖ 2. Անակնկալ բախումն կամ պատահումն զօրաց. Ce ne fut pas un combat, ce fut une —.

Échauffure (եշոֆիւր) ե. էթ. Կարմիր բիծ ի վերայ մարմնոյ.

Échauguette (եշոկեթ) ե. էթ. Փայտեայ գիտանոց պահապնոցաց.

Échauler (եշոլե) բ. ն. տես Chauler.

† **Échaumer** (եշոմե) բ. ն. տես Chaumer.

Échéance (եշեոն) ե. էթ. 1. Օր պայմանի, ժամանակիր ժամանակ հատուցման (ա). ժամանակաբաժին. *պայմանաժամ. L'— du premier payement. L'— d'une lettre de change. ‖ 2. Ժամանակաձգիւս. Le délai d'un ajournement ne comprend pas le jour de l'—.

— Վկաս. (ա) "Յ—ոյ պայմանի հատուցման խոյս պղծ եկ՝ ի չեր— ծր պայ պղծոյ ետխոյ." Շն. Ընդհ. 80.

Échec (եշեկ. յոգ. Des échecs, տես Եշեկ) ե. ար. 1. Բռնադատութիւն, ապատնաւեմն ապրեալի համ գչխոյի (ի ճատրակի). — au roi et à la dame. Mettre le roi en —. Faire —. — et mat. (եշեկ ե մատ) Պաշարեալն ապրեալի (ի ճատրակի). (պրս. շահ մատ, պայմանն Ալրեալ մեռաւ). Faire le roi — et mat. Donner — et mat à quelqu'un, faire quelqu'un — et mat. (ետխոբ. և ընդ.) Ընդնանել զանցանել զոմանէ. գեր ի վերայ լինել. գերազանցել. Tenir en —. (ետխոբ.) Ալրգելուլ (ղոք). խափան լինել (խորհրդոց ապրանք). ‖ 2. (ետխոբ.) Վնաս. կորուստ. չյաջողութիւն. C'est un grand — à sa fortune. Tant d'échecs ne découragèrent point cet auteur. ‖ 3. Անհնարին հարուածք, կապտած զօրաց. Ce général reçut un — en se retirant.

Échecs (եշե) ե. ար. յգ. 1. Խաղ ինչ ի վերայ սահմանի բաժանելոյ ի 64 խորշս, զոր խաղան երկուս ամենեք՝ մին մի ապի արձանագք [pièce] և ապի վհատականգք [pion]. Ս. ճատրակ. տես Jouer aux —. On ne perd aux — que par sa faute. ‖ 2. Ալբանգք և վհատականգք ճատրակի. Des — en ivoire կամ d'ivoire, de buis.

Échelette (եշլէթ) ե. էթ. 1. Փոքրիկ սանդուղք կախեալ գՀատիկաճ [bât] գբաստոս առ ի բառնալոյ օրայս, որպիսիս խոտոյ կամ յորդի. ‖ 2. Գ. թարվառոյ [ridelle] առաջակազմեան սայլակի.

Échelle (եշել) ե. էթ. 1. Շարժական սանդուղք, սանդուղք. Monter à l'—, avec une —. Tenir l'—, le pied de l'—, de peur qu'elle ne glisse. L'— rompit. — de corde. Սանդուղք չուանեայ, չուանեզեն. — double. Երկրացիկ սանդուղք. Après lui il faut tirer l'—. (առած.) Ոչ ի մարթ առնել լուսոգին քան զոր արար Նա. Faire la courte —. Կցել մարդոյ զձեռս իւր, որպէս զի կարասցէ ոք գնել անդ զմի սան և անտի հրանալ յուսան, և այնպէս հասանիլ յոստս ծառոյ կամ ի պատուհան տան. կամ՝ մեռուցանիլ ուսիկ զիմիսնոս իւր իրրև պատուանգան, որպէս զի կարասցէ լինել նա հրանալ ի տանէն ինչ բարձր. պէս վերծ. ‖ † 2. կախաղան. ‖ 3. Գիծ բաժանեալ ի մեռուս հատասարս առ ի նշանակելոյ գչափ մեռուց յարչխարհացոյց տախտակս, կամ՝ մեռոցից և ձագչափից ի յոստահպիծս. սանդուղք. Prendre la distance sur l'—. — Faire quelque chose sur une grande —, sur une petite —. (ետխոբ.) Գործել ինչ մեծաս չափով, փոքր չափով. ‖ 4. Վճռաչաշտ քաղաք ի Միջերկրականն ծովուն յարեւելս կոյս. (որպիսիք են Զմիւռնիա, Բերիա [Alep], Գահիրէ. ասի և զծովեզերեայ վաճառաշահ քաղաքաց Հնդկաց). վճռաստանիք. C'est la plus fameuse — du Levant. Il a visité toutes les échelles. Faire —. տես Faire escale.

Échelon (եշլոն) ե. ար. 1. Աստիճան (շարժական սանդղոց). սրոչ. սանդղատեղեան. Il posait le pied sur le premier —. ‖ 2. (ետխոբ.) Աստիճան. Il est arrivé par échelons, d'— en —, au grade de général.

— Disposer des troupes par échelons. տես Échelonner.

Échelonner (եշլոնե) բ. ն. Կարգել զզօրականս զմիմեանց հետ գոյգն ինչ հեռաւորութեամբ, որպէս զի կարասցեն միմեանց ձեռն տալ. տատիճանել.

— S'—. բ. ա. Աստիճանիլ (զօրաց).

† **Échenal** (եշենալ) ե. ար. Փայտեզէն խողովակ առնեաց. (Տես և Chenal, 3).

Digitized by Google

† **Échène, † Échénéide** (է-ին', է-ինէիտ) ի. ա. Ձուկն ինչ ծովու. նաւակալ. եքինէիս։ (Տես և Rémora)։

Échenillage (էշէնիյաժ) ի. ա. Գաղէլն զթրթռուրս ծառոց. *թրթրազաղութիւն։

Échenillier (էշէնիյել) բ. ն. Գաղէլ, սատակել զթրթռուրս ծառոց։ Si vous n'échenillez pas vos arbres, il n'y restera pas une feuille։

Échenilleur (էշէնիյէօր) ի. ա. ա. Մշակ սատակիչ թրթրոց. *թրթրազաղ։ ‖ Բ. Ազգ թրթրակեր թռչնոց։

Échenilloir (էշէնիյուար) ի. ա. Գործի քաղէլոյ զթրթռուրս ծառոց. *թրթրազաղոց։

Écheveau (էշըվո) ի. ա. Գումարութիւն թելոց կանեփոյ, մետաքսի, սորոյ բոլորանձև կրկնելոց. Ս. կարժ. Ս. կաժ. Գ. խիր։ On coupe la centaine pour dévider l'—։

Échevelé, ée (էշէվըլե) ած. Հերարձակ. արձակահեր. գիսաճաղաղ. վարսս մերկացեալ։ Une femme échevelée. Cet enfant est tout —։

Échevin (էշըվէն) ի. ա. Ատենակալ քաղաքապետ խոկան [municipal]։ Les maire et échevins d'Orléans։

Échevinage (էշըվինաժ) ի. ա. Պաշտօն քաղաքապետական ատենակալի։

† **Échif, ive** (էշիֆ, իվ) ած. Որկորեալ, անյագ (շուն կամ հաւ որսական)։

Échine (էշին') ի. իզ. ա. Ողնայարք. ողնաշարք։ Il s'est rompu l'—. Բեկաւ ողն նորա. ողնարեկ եղև։ Il était crotté jusqu'à l'—. Courber, plier l'—. (է-ի-բ.) Կորացնել. նուաղել առաջի ուրուք նուաստութեամբ։ Longue —, maigre —. Ուխտեալ և ծնգեալ ազ. վախտ յոյժ. (ա-ձ.)։ ‖ Բ. Ջորդ ինչ խոյակաց յանիկական անանց. *ողնեակ։ (Որ և Ove)։

† **Échiné, ée** (է-ինե) ած. Փշալից. փշոտ. (ոսպիսի է բուճուճն [bogue] մաշկամրգոյ)։

Échinée (էշինե) ի. իզ. Ա՛տան թիկանց խազի։

Échiner (էշինե) բ. ն. ա. Բեկանել զողն, զողնոյսարք. ողնարեկ առնել։ Il lui a donné sur les reins un coup de bâton qui l'a échiné։ ‖ Բ. (է-ի-բ.) Սպանանել. կոտորել։ Les paysans échinèrent tous les fuyards. —de coups. Գանակից չարագան առնել. թագել. կոչկճել։

† **Échinoderme** (է-ինոդէրմ) ած. *փշամորթ. (ազգ ճառագայթեանձև [radiaire] անասնոց)։

Échiqueté, ée (էշիքէթե) ած. Բաժանեալ ի չորս կոյս խորշս կամ յաղէւատակս (վահան, զոր կնքագիրացք)։

Échiquier (էշիքիե) ի. ա. ա. Տախտակ ճատրակի. *ճատրակարան։ ‖ Բ. Ատեան եւիմնից Անգղիա. *եւիմնարան։ La cour de l'Échiquier. Le chancelier de l'Échiquier. Ատենակալ եւիմնարանի։ ‖ Գ. Ուռկան ինչ չորքկուսի։

Écho (է-ո) ի. ա. ա. Կրկնեալ բարբառ. արձագանգ։ Il y a de l'— ici. Faire —. Les échos des bois, des vallons, des montagnes. Il y a des échos qui répètent jusqu'à sept fois. Les échos répondaient à sa voix. Adorer l'—. (է-ի-բ.) Աիրել զվնասութիւն, զաւանդնութիւն, զվանիսալ կեանս։ ‖ Բ. (է-ի-բ.) Որ կրկնէ, երկբարբառէ զայլոյ բանս. արձագանգ։ Cet homme n'est que l'— d'un tel. Se faire l'— des sottises d'autrui։

— յր. ան. իզ. Ցաւերժահոգիան գաւառ Օդոյ. Աբձագանգ։ La nymphe Écho. La triste Écho։

Échoir [il échoie կամ il échet, ils échoient կամ ils échéent; il échut, ils échurent; il écherra; il écherrait; qu'il échoie; qu'il échût: échéant; échu, échue.] բ. ն. ա. Վիճակիլ. անկանել. հասանել. եւանել։ Il espère que le bon lot lui écherra. Cela lui est échu en partage։ ‖ Բ. Անկանել, հասանել (ժամադիր ժամանակի հատուցմանն)։ Le premier terme échoit à la Saint-Jean. Cette lettre de change est échue։

— Si le cas y échoit կամ y échet, s'il y échet, le cas échéant. Ըստ գեպ լինի։

A. **Échoppe** (էշոփ) ի. իզ. Փոքրիկ կրպակ փայտակերտ և որմայից։ On a fait abattre les échoppes qui étaient autour de cette église։

B. **Échoppe** (էշոփ) ի. իզ. Գրիչ կամ գրոց պողովատիկ փորագրելոյ ի վերայ պղնձոյ։

Échopper (էշոփե) բ. ն. Գրել, գծել պողովատիկ գրչաւ ի վերայ պղնձոյ։

Échouage (էշուաժ) ի. ա. Խրիլն (նաւու)։

Échouement (էշուման) ի. ա. Խրիլն (գնաւ)։ — volontaire, forcé։

Échouer (էշուե) բ. ն. ա. Խրիլ (նաւու)։ Notre vaisseau échoua, nous échouâmes sur un banc de sable. La frégate échoua contre un rocher։ Ասի և գկիտաց. On trouva une baleine qui avait échoué à կամ sur la côte։ ‖ Բ. (է-ի-բ.) Ձայղել, չհլանալ ի գլուխ. ի գերև եւանել։ N'entreprenez pas cette affaire, vous y échouerez. Leur tentative échoua complètement։

— բ. ն. Խրել (գնաւ)։ Ce pilote échoua son bâtiment։

Échu, ue (էշ-) ած. գ-ից. Էհոիր բայի. վիճակեալ. անկեալ. հասեալ։

Échumer (է-իմե) բ. ն. Հատանել գկատարս ծառոց։ — les saules։ (Որ և Étêter)։ [գխիմ։

Éclaboussement (էկլ-ոս-ման) ի. ա. Ցոյտն

Éclabousser (էկլ-ոսե) բ. ն. Ցոյտել, *ցոյտացուցանել զտիղմ ի վերայ ուրուք կամ իրիք։ Un cabriolet m'a éclaboussé. Un cheval qui galopait a éclaboussé mon manteau։

Éclaboussure (էկլ-ոս-ը-ր) ի. իզ. Ցոյտք, ցոյտուկք տղմոյ։ Votre manteau est couvert d'éclaboussures։

Éclair (էկլեր) ի. ա. ա. Փայլակն. փայլատակն։ On ne voyait qu'à la lueur des éclairs. Les éclairs nous aveuglaient. Prompt, rapide comme un —, comme l'—. Հանգիտարագ փայլական. փայլակնարագ։ Ses yeux lançaient des éclairs. (է-ի-բ. և է-ի-գ.) Փայլատակունք յաչաց նորա արձակէին կամ թօթափէին։ ‖ Բ. Փայլատակումն. փայլիւն. շողիւն։ Un — de soleil à travers la pluie. Les éclairs de l'épée։ ‖ Գ. Շողումն, պայծառջումն (զաւեալ ասկւոյ կամ արծաթոյ, քան տարբագիտաց)։ (Որ և Fulguration)։ ‖ † Դ. Հատեալ կամ կարկանդակ ինչ։

Éclairage (էկլեր-ժ) ի. ա. Սովրական լուսաւորութիւն փողոցաց քաղաքի, թատերաց. *լուսաւորումն։ Il en coûte tant par an pour l'— de la ville. — au gaz։

† **Éclairant, ante** (էկլեր-ան, անթ) ած. Լուսաւոր. լուսաւորիչ։

Éclaircie (էկլեր-սի) ի. իզ. ա. Լուսաւոր մասն երկհատ յերկինս ի ժամանակի մեսաթափ կամ ի մէջ ամպոց (քան նաւորդաց)։ Il eut une courte, une légère —։ ‖ Բ. տես Clairière։

Éclaircir (էկլեր-իր) բ. ն. ա. Պայծառացուցանել. յատակ, յատակագոյն գործել. յատակել։ Le vent a éclairci le temps. Cela sert à — la vue։ ‖ Բ. Քինչ գործել, ընչել, փայլեցուցանել (զգինս, զանօթս)։ ‖ Գ. Նաւսպեցուցանել (զմանրուքն)։ անօսրացուցանել։ — une sauce,

Digitized by Google

un sirop. ‖ 4. Ցուցադրանք (գեղարվեստի, գիտության) անօրացուցանել. — une forêt. La fusillade éclaircissait les rangs. ‖ 5. (ի-ի-բ.) Լուծանել, փարատել (կերկեանը մտաց, զտարակուսանս). լուսաւորել. լուսաբանել. պարզել. — un doute, une difficulté. Cet auteur éclaircit bien des vérités. ‖ 6. Տեղեկացուցանել. ուսուցանել. խելամուտ առնել. — quelqu'un de quelque chose.

= S'—. բ. ա. 1. Պայծառանալ. պարզիլ. Le temps, le ciel s'éclaircit. (տե. Օդը, երկինքը կը բացուի). ‖ 2. Պարզիլ, յայտնիլ (բմտիկնոց). ‖ 3. Նուազիլ (խտութեան, թանձր). անօրանալ. L'âge vient, les cheveux s'éclaircissent. ‖ 4. Պարզիլ. լուսաւորիլ. ‖ 5. Տեղեկանալ. ուսանիլ. խելամուտ լինիլ. Il faut s'— sur cette affaire.

Éclaircissement (էքլէր-իսման) ի. ր. Մեկնութիւն. լուսաբանութիւն. L'— de ce passage.

Éclaire (էքլէր) ի. իէ. տես Chélidoine.

Éclairé, ée (էքլէրե) ած. գէրբ. 1. Լուսաւորեալ. La terre éclairée par le soleil. Être logé, nourri et —. Ունենալ բնակարան, գարմանն կերակրոց և ճրագ. ‖ 2. (ի-ի-բ.) Լուսաւորամիտ. լուսամիտ. C'est un homme fort —, un esprit fort —.

Éclairer (էքլէրե) բ. ն. 1. Լուսաւորել. պայծառացուցանել. La lune éclaire nos nuits. Ce flambeau éclaire toute la salle. ‖ 2. (ի-ի-բ.) Լուսաւորել, բանալ զմիտս. Être éclairé des lumières de la foi. ‖ 3. Կարգել զլոյս (ի նկարս). լուսցուցանել (զնկարս). Ce peintre éclaire bien tous ses tableaux. ‖ 4. Լոյս յայտնոյ առնել. ճրագ ցուցանել. Jean, éclairez monsieur. (Յայս միտս առէր երբեմն և — à quelqu'un). ‖ 5. Կիտել. լրտեսել. Cet homme est suspect, on éclaire toutes ses démarches.

— sa marche. Կիտելոք որոնել զինեալ վերակիրն յառաջ քան զչուս բանակին. դարանապահ առնել.

= բ. ն. 1. Տալ զլոյս. լուսաւորել. Cette bougie éclaire mal. ‖ 2. Փայլիլ. շողալ. Les vers luisants éclairent pendant la nuit.

= բ. անդր. փայլատակել. Il a éclairé toute la nuit.

= S'—. բ. ա. 1. Լուսաւորիլ. ‖ † 2. Չայիհ Չայիհել խըր լոյս, ճրագ. Il faut bien de l'argent à Paris pour se loger, se nourrir, se chauffer, s'éclairer.

Éclaireur (էքլէրէօր) ի. ա. Զօրական որ երթայ լրտեսել վերակիրն. դէտ. լրտես. [չուն).

† **Éclamé, ée** (էքլա-մե) ած. Յանկուկ, Թեւաթափ (Թռչուն).

† **Éclampsie** (էքլան-սի) ի. իէ. տես Convulsion, 3.

Éclanche (էքլանշ) ի. իէ. Ուս ոչխարի մանկլոյ (ըստ մսավաճառաց).

Éclat (էքլ) ի. ա. 1. Կոտոր, պատառ, Հատոր (փայտի կամ քարի խորտակելոյ, ամբի պայթուցելոյ). բեկոր. Un — d'une branche rompue. Les lances des deux chevaliers volèrent en éclats. Il fut blessé d'un — de bombe. ‖ 2. Պայթիւն, Ճայթիւն, Թնդիւն (որոտման) Ճարճատիւն (փայլատակմանց, շանթի եղ). ‖ 3. Կարկաչանք, քրքիջ (ծաղրու). Ժեծաձայն ծաղր. Rire aux éclats. Քրքիջ բառնալ. Ժեծաձայն, Ժեծամեծ քրքիջք. Ils firent de grands éclats de rire. ‖ 4. (ի-ի-բ.) Շառաչումն. շշուկ. աղմուկ. (տե. շշնկոց). Cette affaire fait —, fait de l'—, grand —. (տե. Ա.յս գործս շշուկ, մեծ շշուկ կը հանէ). Craindre l'—. Faire —. 1. Հռչակել, Տրապառնակել (զգաղտնիս). ‖ 2. Յարուցանել աղմուկ. ‖ 3. Փայլիլն. շողիւն. պայծառութիւն. Նշոյլ. On ne saurait soutenir l'— du soleil. L'or mat n'a point d'—. L'— des yeux. ‖ 6. (ի-ի-բ.) Շուք. չքեղութիւն. պայծառութիւն. փառաւորութիւն. L'— de ses belles actions. Il a paru avec — à la cour.

Éclatant, ante (էքլ-թան, անթ) ած. 1. Պայծառ. մեծապայծառ. փայլուն. պատպատկուն. շողաւոր. Une éclatante blancheur. Լուսափայլ սպիտակութիւն. Une lumière, une robe éclatante. ‖ 2. Հնչական (ձայն փողոց). սաստկաձայն (ճառագոյնք իմաստից). ուժգին (աղաղակ). ‖ 3. (ի-ի-բ.) Պայծառ, Տոյտկապ (յաղթութիւն). երեւելի, շքեղ, շքեղաշուք (փառք, գործք). փառաւոր, Հրաշափառ (վկայութիւն, առաքինութիւն).

— de gloire. Ցօրացեալ, յոյժ ցնծալի, պսակեալ փառաք.

Éclater (էքլ-թե) բ. ն. 1. Խորտակիլ պատառ պատառ (փայտի, ոսոց ծառոյ). La branche trop pliée éclata. ‖ 2. Պայթիլ (ականի, կամքառյի շոգենաւու). ‖ 3. Բորբոքիլ (Հրդեհի, Հրոյ). (տե. պոռթկալ). L'incendie, le feu éclata pendant la nuit. ‖ 4. Ճայթել (որոտման). ‖ 5. (ի-ի-բ.) Հատանիլ (ի Հ շնամանս, ի կշռամբանս). Հարկանիլ (յարտաստուս). (տե. պոռթկալ). — en injures, en reproches, en pleurs et en cris. ‖ 6. Ցայտնի լինել. ի յայս գալ. ի վեր ելանել. "Votre zèle pour moi visiblement éclate." MOL. *l'Étour.* v, 3. ‖ 7. (ի-ի-բ.) Բորբոքիլ, զարթնուլ, յայտնիլ (բարկութեան). յառնիլ, ի վեր բղխիլ (խռովութեան). Sa colère a éclaté. De graves désordres éclatèrent dans cette province. (տե. Մեծ անկարգութիւնք ծագեցան այս գաւառիս մէջ). Faire —. 1. Զարթուցանել (զբարկութիւն, զատելութիւն ուրուք). ‖ 2. Ցայտ առնել, յայտնել, ցուցանել (զնախանձ իւր, զսէր). ‖ 3. Շքեղացուցանել. երեւելի առնել. "Les héros qui ont fait — leur courage dans les combats." FÉN. *Tél.* XIV. ‖ 8. Փայլիլ. փայլատակիլ. շողալ. Le soleil éclatait au haut du firmament. L'or éclate dans sa parure.

— de rire. Մեծաձայն, մեծամեծ քրքիջ. քրքիջ բառնալ. կարկաչել. ճարճատիլ. ծաղրս. Ս. բարկ ծիծաղել.

= S'—. բ. ա. Խորտակիլ պատառ պատառս. Ce bois s'est éclaté.

Éclectique (էքլէքթիք) ած. Ընտրական (փիլիսոփայութիւն, փիլիսոփայ).

= ի. ա. Ընտրական փիլիսոփայ.

Éclectisme (էքլէքթիս-մ) ի. ա. Ընտրական փիլիսոփայութիւն. ընտրականութիւն.

Éclipse (էքլիփս) ի. իէ. 1. Խաւարումն, Նուազութիւն, պակասութիւն (լուսնի, արեգական). — partielle, totale, annulaire, centrale. Prédire les éclipses. ‖ 2. (ի-ի-բ.) Խաւարումն. Նուազումն. Il n'y a point de gloire qui ne souffre quelquefois des éclipses.

— Faire une —. (ի-ի-բ. և ընդ.) Զհք յայլոց, անբաւ լինել յանկարծակի.

Éclipser (էքլիփս-ե) բ. ն. 1. Խաւարեցուցանել, Նուազուցանել (լուսնի զարեգական, երկրի զլուսին). La lune éclipse quelquefois le soleil. ‖ 2. (ի-ի-բ.) Նուազեցուցանել. մանրեցուցանել. ծածկել. անցուցանել. անցանել զանցանել. գերազանցել. Corneille éclipsa tous ses prédécesseurs. Sa gloire éclipsa toutes les renommées contemporaines.

= S'—. բ. ա. 1. Խաւարիլ, Նուազիլ, չքանալ (լուսաւորոց). Le soleil commença à s'— à telle heure. ‖ 2. Զհք յայլոց, անբաւ ելանել, անհետ լինել. անյայտանալ.

Digitized by Google

չքաոսիլ։ J'avais mis là des papiers, je ne les retrouve plus, ils se sont éclipsés։

Écliptique (եքլիբթիք) է. իէ. Արէ խաւարմանն. *խաւարածիր։ [mes écliptiques։

= ած. խաւարմանն (լուսատարաց)։ Conjonction —. Ter-

Éclisse (եքլիս) է. իէ. † Ձ. Շերտ, կտոր (փայտի)։ ‖ Բ. Նուբբ տախտակ ի յօրինել թմբուկս, կողս ջուխտակի [violon]. Գ. խեմ. էնֆուվր։ ‖ Յ. Նիզ և նուբբ տախտակ ի հաստատութիւն բեկեալ անդամոյ. *տախտաձեռ (Որ և Clisse. տես և Attelle)։ ‖ Վ. Ջամից (պանրոյ, մածնոյ)։ (Որ և Clisse)։

Éclisser (եքլի-ս) բ. ն. կապել, պնդել տախտակօք կամ տախտաձեռօք զանդամ բեկեալ։

Écloper (եքլոբե) բ. ն. կաղացուցանել։

= S'—. բ. ա. կաղանալ։

Éclore (եքլօր) [il éclôt, ils éclosent; il est éclos; il éclora; il éclorait; qu'il éclose; éclos, éclose.] բ. չ. Ձ. Ելբառքս ելանել ի ձուոյ. ծնանիլ։ Voilà des poussins qui viennent d'—. Les petits sont éclos։ ‖ Բ. փըթիթ ել. կիլլ (ծաղկանց)։ Ces fleurs écloront bientôt. Le soleil fait — les fleurs։ ‖ Յ. Ցագել։ Le jour est près d'—։ ‖ Վ. (է-ի-բ.) Ցագել. ի վեր երևել. յայտնիլ. բըզխել։ Les grands génies que ce siècle vit —. On vit — vingt systèmes à la fois։

Éclosion (եքլոզիօն) է. իէ. Ձ. Ելանելն, ծնանիլն ի ձուոյ։ ‖ Բ. փըթիթելն (ծաղկանց)։ ‖ Յ. (է-ի-բ.) Ցագուճն։ L'— d'une idée։

Écluse (եքլու-զ) է. իէ. Ձ. Շինուած ի քարանց կամ ի հողոյ ի գետս՝ ի ջրանցս՝ կազմեալ դրամբք, յորոց ի բանալն կամ ի փակելն հոսին կամ արգելուն ջուրք. աստհանք։ L'— d'un moulin. Les portes, les vannes d'une —։ ‖ Բ. Գուռն (աստհանաց)։ Lever, baisser l'—, les écluses։

Écluséе (եքլու-զե) է. իէ. Ջուր հոսեալ ընդ աստհանս ի բանալ գրանցն. ջուր աստհանաց։

† **Écluser** (եքլու-զե) բ. ն. Ձ. Անցուցանել զնաւակ ընդ աստհանս, ընդ գուռն աստհանաց։ ‖ Բ. փակել, արգելուլ աստհանաց, գրամբք աստհանաց։

Écluser, † ière (եքլու-զե, իէր) է. վ. Երակացու աստհանաց. *աստհանապան։

† = ած. իէ. Porte écluslère. Գուռն աստհանաց։

Écobuage (եքօպիւ-ժ) է. ա. Խորխորիլն զերկաս անդոյ և այրիլն զխոտս ար ծածկեն զայն. խանձոզումն։

† **Écobue** (եքօպիւ) է. իէ. Ագր ինչ ի թիոյ [pelle] երկրագործաց։

Écobuer (եքօպիւ-ե) բ. ն. Խորխորիլ զերկաս անդոյ և այրիլ զխոտս ար ծածկեն զայն. խանձոզիլ։

Écœurer (եքէօ-ր) բ. ն. Տաղտկացուցանել։

Écofrai կամ **Écofroi** (եքօֆ-ե, եքօֆուա) է. ա. *Պեզանաստախտակ (մորթեգործաց)։

Écoinçon կամ **Écoinson** (եքուէն-ոն) է. ա. Ձ. Կող ար դնի յանկիան սենեկի։ Une armoire en —։ ‖ Բ. Անկիւնաքար (գրան, պատուհանի)։

Écolâtre (եքօլ-թր-ը) է. ա. Գահանայ վերակացու գպրոցի մայր եկեղեցւոյն։

École (եքօլ) է. իէ. Ձ. Գպրոց (սկզբնական). աշակերտաստանաց։ — primaire. Une — de village. Maître, maîtresse d'—. Faire l'— buissonnière. տես ի Buissonnier. — Prendre le chemin de l'—. տես Prendre le chemin des écoliers. — Dire les nouvelles de l'—, կամ՝ révéler les secrets de l'—. Հրապարակել, ի վեր հանել զկրս ինչ ընկերու-

թեան իրիք՝ գորմէ պարտ էր լռել։ ‖ Բ. Դպրոց (բարձրագոյն)։ — des langues orientales, polytechnique, normale, de médecine. — de peinture, de musique, d'équitation. Վարժոց նկարչութեան, երաժշտութեան, հեծելութեան։ L'École des arts et métiers. Վարժոց արուեստից և ձեռագործոց։ Vaisseau-—. Նաւ արքունի յորում հրահանգին գեղընտիր նաւազք Տէրութեանն. նաւ վարժից։ ‖ Յ. Աշակերտք, ուսուցիչք, պատասուրք գպրոցի։ Toute l'— est à la promenade։ ‖ Վ. Արդապետութիւն աստուածաբանութեան և փիլիսոփայութեան ըստ ազգ դպրոցաց միջին դարու. գպրոց։ Saint Thomas d'Aquin est appelé l'Ange de l'—. Ce sont des termes de l'—։ ‖ Ե. Դպրոց, տուն, աղանդ, վարդապետութիւն (փիլիսոփայից)։ L'— de Platon, d'Aristote։ ‖ Զ. Դպրոց, ազ (նկարչութեան)։ L'— vénitienne, flamande. Faire —. Ունել (արուեստագիտի կամ մնաւանդպրի) հետեւողս բազումս։

— Faire une —. Ձ. Ոչ նշանակել մուածմամբ կամ նշանակել խառնիխուռն գիծս շաչեալս ի խաղս տապղոջ [trictrac]։ ‖ Բ. (է-ի-բ. և ընդ.) Գործել գործ անհնձար. վրիպիլ. անմտանալ։

Écolier, ière (եքօլիէ, իէր) է. Աշակերտ։ — de rhétorique. Le maître et les écoliers. Վարժապետն և աշակերտք կամ դպրոցականք։ J'ai été son —. Prendre le chemin des écoliers. (է-ի-բ. և ընդ.) Պատասիլ զերկայն ճանապարհս. զբօսանել, յամել յոտիւք (բաց ազդութեան ծոյլ աշակերտաց որ երթան ի դպրոց)։

† = ած. ա. Papier —. Թուղթ ինչ ի պէտս աշակերտաց դպրոցի։

Éconduire (եքօնդի-ր) բ. ն. Ձ. Արտաքս հանել զոք (ի տանէ, յընկերութենէ). արտաքսել. վտարել։ ‖ Բ. Ձառնուլ յանձն, մերժել (պնդրուածս ուրուք). վտարել զոք (ի խնդրուածոյն)։ Je lui avais fait une prière, mais j'ai été éconduit։

† **Éconduite** (եքօնդի-թ) է. իէ. Վտարելն. մերժելն։

Économat (եքօնօմա) է. ա. Տնտեսութիւն։ L'— d'un collège։ ‖ Բ. *Գրասենեակ անտեսի. *անտեսատուն։ Aller à l'—։ ‖ Յ. Հոգաբարձութիւն, մնաստակարարութիւն եկեղեցական հասից ի խափանուածի [vacance] աթոռոյ եպիսկոպոսի, արքեպի.

A. **Économe** (եքօնօմ) է. ա. Ձ. Վերակացու ծախուց տան, դպրոցի, հիւանդանոցի, վանաց. անտես. անօքէն. մնաստակարար. Ս. կանոնաս. վէրլուա։ Un sage, un habile —։ ‖ Բ. Հոգաբարձու, յանձնառիչ եկեղեցական հասից ի խափանուածի աթոռոյ եպիսկոպոսի, արքեպի.

= ած. Տնտես, մնաստակարար (կրօնաւոր, հետատուր)։ Le père —. La mère —։

B. **Économe** (եքօնօմ) ած. Որ խնայելով մնաստակարարէ զծախս տան. տնտարար. տնկալուչ։ Il est fort —. C'est une femme —. Être — de louanges, de paroles. (է-ի-բ.) Խնայել զեղջս ի գովութենէ, ի բանից. տակաւ գովել, խօսել։

Économie (եքօնօմի) է. իէ. Ձ. Տնտեսութիւն. մնաստակարարութիւն։ On voit régner chez lui une — admirable. — politique. Քաղաքական տնտեսութիւն։ ‖ Բ. Խնայութիւն. խնայողութիւն. ճշդութիւն։ Vivre avec —. Vivre d'—. Une — mal entendue. Il n'a point d'—։ ‖ Յ. Արծաթ զոր դնէ ոք ի պահեստի խնայելով յիւր ծախս. արծաթի, դրամ խնայութեան։ Le montant de ses petites économies։ ‖ Վ. (է-ի-բ.) կարգ. յօրինուածութիւն. յար-

Digitized by Google

դարաւմն։ Cela trouble toute l'— du corps humain. C'est renverser toute l'— d'un État։

Économique (եքօնօմիք) ած. ք. Տնտեսական։ Science, sagesse —։ ‖ Ջ. Որ նուազեցուցանէ ջնաքա. խնայական. *խնայողական։ Cheminée —։

= է. իէ. Տնտեսութիւն. (Խոսք)։

Économiquement (եքօնօմիքման) մ. ք. Խակաւ ծախք. *խնայօրէն։ Vivre —։ ‖ † Ջ. Ըստ սկզբանց քաղաքական անտեսութեան. *տնտեսօրէն։ Traiter — une question։

Économiser (եքօնօմիզե) բ. ն. ք. Պատուկարտել ըստ պատշաճի. տնտեսել։ Il a bien économisé les revenus de cette terre։ ‖ Ջ. խնայել։ — le bois, la chandelle։

Économiste (եքօնօմիսթ) է. ած. *Տնտեսագէտ. *տընտեսասէր։ Un savant —։

Écope (եքօփ) է. իէ. Թի փայտեայ գոգաւոր առ. ի թափելոյ արտաքս զջուրս նաւակի. գ. մակոյ։ (Որ և Sasse)։

† **Écopereche** (եքօփերէշ) է. իէ. Պէքնայ ինչ բեռնատարի։

Écoree (եքօռե) է. իէ. կեղև (ծառոց, նռան, նռըննջի)։ Cet arbre a l'— tendre, mince. On fait des étoffes avec l'— de certains arbres. Il ne faut pas juger de l'arbre par l'—. (ռոսէ.) Ոչ է պարտ դատել զծառ ի կեղևոյն. ոչ է պարտ դատել ըստ ասէ. (ալք. պէտք չէ դատել երևութին կամ երևցածին համեմատ)։ ‖ Ջ. (է-խօք.) Ա՛րտաքին կերպարանք. կեղև։ Vous vous arrêtez à l'—, il faut pénétrer plus avant։

† **Écoreement** (եքօռըման) է. ած. կեղևելին (ջծառ.)։

Écoreer (եքօռե) բ. ն. Քերել, գերծատ զկեղև ծառոց. կեղևել։ — des aunes, des peupliers։

Écorché (եքօռշե) է. ած. Գաւակեր մորթազերծ՝ որպ տեսանին մկունք [muscle] (ըստ նկարչաց)։

† **Écorche-cul** (ա) (= եքօռշ-քիւ) գբ. ած. ք. Պղատով ի յետոյն. գ. ատազաւորիկ. (ընդ.)։ Ces enfants jouent à —։ ‖ Ջ. (է-խօք. և փնիչ) Բանի. ակամայ։ Il n'a rendu ce service qu'à —։ [մորթելին։

Écorchement (եքօռշըման) է. ած. կորզելին զմորթ.

Écorcher (եքօռշե) բ. ն. ք. կորզել, զերծանել, ի բաց հանել զմորթն. մերկ ի մորթոյ առնել. մորթել։ — un cheval, une anguille։ ‖ Ջ. կորզել զմասն ինչ մորթոյ, կամ կեղևոյ ծառոյ. Պ. սկրթել. ՚ըշըմօք։ Vous m'avez écorché la jambe. La selle a tout écorché ce cheval. Թամբն տեսեալ է բոլորովին զերիվարդ, կամ՝ զողն երիվարիդ (ա)։ Les charrettes en passant ont écorché cet arbre։ ‖ Ջ. Քերթել (յատի գինւոյ զբմին, զկոկորդ). վիրաւորել (խիստ ինչ ձայնի կամ անյարմար երգոց զլսկանչս)։ Ce vin est si âpre, qu'il écorche le palais. Un jargon barbare qui écorche les oreilles. — une langue. Ոչ ուզիղ խօսել զլեզու ինչ։ Jamais beau parler n'écorcha la langue. (ռոսէ.) Բանք բարիք կամ ազնիւք ոչ երբեք մանչին զլեզու. լաւ է միշտ խօսել ազնիւ կամ վայելուչ օրինակաւ։ ‖ Ա. (է-խօք. և ընդ.) Ա՛ատել քան զարժանն պատհանջել զդինւ. լերկել. մերկացուցանել. կեղեքել. Պ. սկրթել. Պ. պոլոկել. Գ. պապոկել. ՚ոյմէ։ C'est une hôtellerie où l'on écorche les gens։

= S'—. ք. ած. կորզել զմասն ինչ մորթոյ իւրոյ. Պ. սկրթել զինքն։ Je me suis écorché à la main։

= Վհաց. (ա) "Զքոյ ձեր է-պոլօրթալ [crevasser] նն է ՚ոյնչ, և պըշոյ ձեր գեօրթալ նն է է-ոյթալէ." Եղշ. Ը. 313. — "Վ՚ոյն չէոյ որ պէն պեօրէ." Վ՚ատ. յիթ. 209։ Ընդհակառակ յայտնարէն Δέρειν է Écorcher։ Իակ ըստ այլոց Տեղ և Տեսի Cal, Durillon, † se Durillonner։

Écorcherie (եքօռշըի) է. իէ. ք. Տեղի մորթելոյ զանասունս մեռեալս. *մորթանոց։ ‖ Ջ. (է-խօք. և ընդ.) Գանդակ յորում կեղեքին ուղեմորք առարապայմանն գնովք. (Խոսք)։

Écorcheur (եքօռշօր) է. ած. ք. Պորթիչ (մեռեալ անասանց)։ ‖ Ջ. (է-խօք. և ընդ.) կեղեքիչ. (պանդակապետ կամ վաճառականն)։

Écorchure (եքօռշօռ) է. իէ. կեղեքածք մորթոյ. Պ. սկրթուածք. Պ. սկրթուք. ՚ըշըմՔ։

† **Écorer** (եքօռե) բ. ն. տես † Accorer։

Écorner (եքօռնե) բ. ն. ք. խորտակել զեղջիւր (անասանց)։ — un taureau։ ‖ Ջ. Բնկանել զեղջիւր, զանկիւն (սեղանոյ, քարի)։ ‖ Ջ. (է-խօք. և ընդ.) վաճառել, վատնել (զմասն ինչ իւրոց առաջուածոց). նուազեցուցանել (զհռչակ ուրուք). խոտել։

Écornifler (եքօռնիֆլե) բ. ն. կրծել, կծանել հացկատակութեամբ ընթրիս, ճաշ. պատառատրոյծ լինել. (ընդ.)։ Il va — un dîner où il peut։

Écornifleric (եքօռնիֆլըի) է. իէ. Հացկատակութիւն. (ընդ. և Խոսք)։

Écornifleur, euse (եքօռնիֆլեօռ, եօզ) է. Հացկատակ. սեղանատրոյծ. պատառատրոյծ. (ընդ.). փսիաոռ։

Écornure (եքօռնիւռ) է. իէ. Հատուած անկեան (սեղանոյ) խորտակելոյ։

† **Écossain** (եքօսէն) գբ. ած. ք. Grain —. ցորենահատ որ ոչ որոշի ի ծանծոյն [bale]։

† **Écossais, aise** (եքօսե, եզ) գբ. և է. Պկովտացի։

= է. ք. Պկովտացերէն, սկովտական լեզու։

Écosser (եքօսե) բ. ն. Ջերծատ ի պատեհից, ի գաղար փաճակոյ (զլոբւոյ, զբակլայ). փաճակել։ (Որ և Dérober)։

Écosseur, euse (եքօսեօռ, եօզ) է. փաճակիչ (ոլոբւոյ, բակլայից)։

A. **Écot** (եքօ) է. ած. Բաժին իւրաքանչիւր բարեկեցի [convive] ի հասարակաց կոչունս. հանգանակ. Պ. ասփկութիւն. հաւիֆանկ։ Chacun son —. Il paye bien son —. (է-խօք. և ընդ.) Բարւոք հատուցանէ նա զիւր հանգանակն (իւրովք զուարճաբանութեամբ)։ Il a bien payé son —. Ուրախ արար, զուարճացոյց զմիզ (աւետեաքն զոր ետ, երգիչով, այլովքն հանդերձ)։ ‖ Ջ. Կան հանգանակք (ի պանդոկսն)։ Il y a deux écots dans ce jardin. Parlez à votre —. (է-խօք.) Ընդ ձերն, ընդ ձեր ընկերան խօսեցէք. (այլ. ձեզի հետ խօսող չկայ. ձերինն-բուն հետ խօսեցէք)։ ‖ Ջ. Մտաք կերպակրոց (ի պանդոկսն)։ Un seul a payé l'— pour tous։

B. **Écot** (եքօ) է. ած. ք. կածղ (ծառոյ)։ ‖ Ջ. կատոր փայտ. կրկատ։ Il recueillit quelques petits écots dans le sentier։ [ի կնիքս)։

† **Écoté, ée** (եքօտե) ած. Պատաւեակ, ատատքանց (կածղ

† **Ecôter** (եքոթե) բ. ն. Բառնալ, ի բաց հանել զմիջին ձող կամ զչիղ (տերևաց ծխախոտոյ)։

† **Écouailles** (եքուայլ) է. իէ. յէ. Ա՛ար ոչ ապիւ կարեալ ընդ լարձիւք [cuisse] և ընդ ապիտակաս ոչխարոյ։ (Տես և † Coaille)։

† **Écouane** կամ † **Écouenne** (եքուան՛) է. իէ. Խարտոց (դահեկանաց)։

† **Écouaner** (եքուանե) բ. ն. Ցօրինաւար կշռեն ածել զդահեկանս խարտեչով զաւելորդ մասանն։ [Նեփ)։

† **Écoucher** (եքուշե) բ. ն. Հանդերձել (զվուշ, զկուշ, զկուշ

† **Écouer** (եքուե) բ. ն. Հատանել զոզի անասանց։

Digitized by Google

† **Écouffe** (եէ-ֆֆ) ե. -ր. Ագգ ինչ ցեղ [milan].

Écoulement (եէ-լմ) ե. -ր. 1. Հոսուածք, խազացուածք (ջրոց). || 2. Ծորուածք (հիւթոց մարմնոյ). բղխուածք (գաշտանի). || † 3. *Ջերմամիզուքիւն [blennorragie] բժ. Ք. (-ՀԱ.). || 4. Խազացուածք (վաճառաց). վաճառուածք: Ouvrir un débouché qui favorise l'— des marchandises. || 5. Անցանելի (գօրաց, ամբոխի) ընդ տեղի ինչ նեղ.

Écouler (s') (-'եէ-լե) բ. -. 1. Հոսիլ (ջրոց). L'eau s'écoule. Faire écouler l'eau. Հոսեցուցանել զջուր. || 2. (ե-ի-բ.) Կորնչիլ, ապառիլ (արծաթի դ, մեծութեանց). || 3. (ե-ի-բ.) Անցանել, առհաս անցանել (ժամանակի, ամաց). || 4. Երթալ, մեկնիլ զմէջտեղ զկնի (ամբոխի). առաջորիլ. La foule, la presse s'écoule. Il faut laisser écouler la foule. || 5. (ե-ի-բ.) վաճառիլ հեռագնեալ (վաճառաց). (-ել. քշուիլ). Faire écouler des marchandises. Խազացուցանել, վաճառել զվաճառս. (-ել. քշել). Յայս միտս վաթսի և իրը բ. ն. Il eut beaucoup de peine à écouler sa marchandise, ses produits.

† **Écoupe** (եէ-բ) ե. ի. Ափ (նաւու).

† **Écourgée** (եէ-ուժ) ե. ի. տես Escourgée.

Écourgeon (եէ-ուժն) ե. -ր. տես Escourgeon.

Écourté, ée (եէ-ուրե) ած. դերբ. 1. Որ կորեալ, մնասկաուր (հանդերձ). || 2. Որոյ հատեալ են ականջք կամ ապի (անասուն). ականջատ. կրճատ. կոճատ. Ս. ագռաս. || 3. Համառօտեալ (պատմուքիւն).

Écourter (եէ-ուրե) բ. ն. 1. Որս կորել, յոյժ կարճել (գՀերս, գՀանդերձ). || 2. կտրել զագի կամ զականջս (ձիոյ, շան). կրճատել. (Տես և Courtauder, Bretauder). || 3. (ե-ի-բ.) կտրի Համառօտել. Il fallait abréger cette scène, mais vous l'avez écourtée.

Écoutant, ante (եէ-ու-, անդ) ած. Լսող. ունկնդիր. Avocat —. խօսնակ կամ փաստաբան բացընկեցիկ, որ առ ի լսել ևեթ երթայ յատեանն. (տես ընդ խազ). — ե. -ր. Ունկնդիր. (տես ընդ խազ). Ce beau discours ravit les écoutants.

A. **Écoute** (եէ-ուտ) ե. ի. 1. Տեղի ունկն դնելոյ ականաւորաբար. *ունկնդրոց. Il y avait des écoutes dans les collèges, dans les couvents. Être aux écoutes. (ե-ի-բ.) Ի-շ ունել. ունկն դնել. || † 2. *Ընդերնաղի [galerie] առաջի մարդեի լսել զվաստակ ականահատաց [mineur] բժշկ. մեաց. *ունկնդրոց.

† — յե. Ականջք (վարազի).

= ած. ի. Sœur —. Հաւատաւոր որ երթ-ոյ ընդ այլսւմ հաւատաւորի ի խօսարանն առ ունկն դնելոյ խօսից եկելոցն. ունկնդրող քոյր.

B. **Écoute** (եէ-ուտ) ե. ի. 2. ուան պարզելոյ և ձգելոյ զառագաստս նաւի. լարածիգ չուան: Larguer les écoutes.

Écouter (եէ-ուե) բ. ն. 1. Լսել. ունկն դնել. ունկընդիր լինել. (-ել. մտիկ ընել, գնել). Écoutez-moi attentivement. Je suis venu ici pour —. Nous écoutions le murmure de la cascade. — aux portes. Ունկն դնել առ դուրս (ա). N'— que d'une oreille. (ե-ի-բ. և ընդ.) Լսել ծայրեւք լսելեաց. ունկն դնել վեր ի վերոյ. — quelqu'un en confession. Խոստովանութիւն առնուլ. լսել զխոստովանութիւն. խոստովանեցուցանել. — Un écoute s'il pleut. 1. Աղօրիք որոյ ջուր պակասել յոճախ, կամ որ վարի ևեթ ջրով առհասարակ [écluse]. || 2. (ե-ի-բ.) Ա.յր վիճակաւ, որ ի դիպէն ինչ գժուարութիւն եանց կոտակել իւրեանոյ. || 3. (ե-ի-բ.) Խոստանալ, ակնկալել իւրեան անասի. || 4. Ունկն դնել. ունկնդրել. անսալ. հնազանդել. Ce prince écoute les flatteurs. Cet enfant ne veut — personne. — la voix de la nature.

= S'—. ի. -. 1. Խօսել ծանրութեամբ կամ յոյժ հաճելով ընդ իւր բանիւն. Il s'écoute parler. || 2. Հոգ ունել զառաղջութենէ իւրմէ. (-ել. ինքզինքը մտիկ ընել). Il s'écoute trop.

= վՀԱՑ. (ա) "Ե- Ա-ըը- -ունն դներ -ս գրան խրոնին, ժանգ չեղոյ նոցա իրը." Ա՛ն. ժԼ. 10. — "Անէրտ-ի-ն ի հրգոյ" -ունն դնել -ս գ-ս-." Սիրաք. ԻԱ. 27.

Écouteur, euse (եէ-ու-, ե-ղ) ե. † 1. Լսող. ունկնդիր. || 2. Որ ունկն դնէ հեռագրքրութեամբ բանից այլոց. C'est un — aux portes.

Écouteux (եէ-ու-ե) -ած. -ր. Cheval —. Երիվար չուկանջոտ, Հարիչոտ.

Écoutille (եէ-ու-իլ) ե. ի. Զորքկուսի ծակ իջանելոյ ի խորշս նաւի. *իջանելիք. Fermer les écoutilles.

† **Écoutoir** (եէ-ու-ուա-) ե. -ր. *Լսելափող (որոց ծանր իցեն ականջք). (Ա.յժ՝ տես Cornet acoustique).

Écouvillon (եէ-ու-իլն) ե. -ր. 1. Զնջման հնոցի հոցաւարաց. գ. փայտիկ. գ. փայտոց. || 2. Գաւազանն մագրիչ գնդըննկեցաց. գ. փայտիկ. գ. փայտոց.

Écouvillonner (եէ-ու-իլնե) բ. ն. Արկել, ընկել զՀնոց, զգնդըննկեց. գ. փայտել.

Écran (եէ-ան) ե. -ր. Պահպանակ ի հրոյ. *Հրարգել. — monté sur un pied. — qu'on tient à la hand. Il se mit devant moi pour me servir d'—.

Écrasant, ante (եէ-ռ-ն, անդ) ած. Ձմլիչ. Ջախջախիչ. Forces écrasantes. Բազմածանեան, յոլովածանեան բանակ. զօր ծանր յոյժ.

Écrasé, ée (եէ-ռե) անց. դերբ. 1. Ձմլեալ. Ջախջախեալ. || 2. (ե-ի-բ.) Տափարակ յոյժ. Comble —. Nez —. Քիթ տափանէ. || 3. կարճ (հասակ).

† **Écrasement** (եէ-ռզ-մն) ե. -ր. Ձմլուածք. Ջախջախուածք.

Écraser (եէ-ռե) բ. ն. 1. Ձմլել. Ջախջախել. La poutre tomba et lui écrasa la tête. — un insecte avec le pied. — des raisins dans un pressoir. || 2. (ե-ի-բ.) Խորտակել. բեկանել (զզօրս թշնամեաց). || 3. Պատասխոցուցանել. վաստակաբեկ առնել. Ce travail m'écrase. — un peuple d'impôts. Ընդել զժողովուրդն տարապայման հարկօք. ծանրացուցանել զՀարկս ի վերայ ժողովրդեան. || 4. Նկուն առնել. եղծանել. կործանել. Il est écrasé par son rival. || 5. Յաղթահարել. ափիբերան առնել. — quelqu'un dans une discussion.

† **Écrelet** (եէ-ըլե) ե. -ր. տես † Lécrelet.

Écrémer (եէ-ւմ) բ. ն. 1. Քաղել, առնուլ զսեր կաթին. || 2. (ե-ի-բ. և ընդ.) Յառնել, առնուլ զբարի բարւոյն կամ զպիտանագոյն մասանն. Il a écrémé cette bibliothèque, ce cabinet de médailles.

† **Écrémoir** (եէ-ւմուա-) ե. -ր. Տարգալ քաղելոյ զսեր կաթին.

† **Écrémer** (եէ-ւմ) բ. ն. Հարիլ, յղկել զվերին կամ զտարին մետաղին նշանագրոյց ձուլելոյ.

Écrêter (եէ-ռէ) բ. ն. 1. Հատանել գկատար կամ զբրուկ աքաղաղոյ. — un coq. || 2. *Գնդակածել, խորտակել գկատարս (պարսպի, մնարակոցի).

Écrevisse (եէ-ռիս-) ե. ի. 1. Խեցգետին. կարկինոս. Ս. քարժանակ. (արլ. -ուրեքոն). Եռնիխ. — de mer, d'eau douce. Soupe aux écrevisses. Yeux d'—. Երկու փոքրիկ և կարծր նիւթք որ գտանին ի ստամոքսի խեց-

Digitized by Google

գետնոյ, որով վաթսին երբեմն ի բժշկութիւն. Ս. քարժանկի սչք. (արր. ՝ի՝նէ ահերեաւ). ՝ի՝նէ՛ի ներս՝ ։ ‖ 2. Աստղատուն կենդանական բոլորակին. խեցգետին. (արր. պ՛՝ըճի ահերեան)։ (Որ և Cancer)։ Le soleil entre dans le signe de l'Écrevisse vers la fin de juin։

Écrier (s') (՝նէ՛՝ի՛) բ. ա. Աղաղակել. գոչել. ճչել. զաղաղակ բառնալ։ — d'admiration, de frayeur, de douleur։

Écrille (նէ՛՝իյ) է. իզ. վանգակ որով արգելուն ձգեալ ի ձկնոցի [étang]։ (Որ և † Égrilloir)։

Écrin (նէ՛՝ին) է. ար. Արկղիկ, գոլոց (ականց պատուականաց)։

Écrire (նէ՛՝իր) [J'écris, nous écrivons. J'écrivais. J'écrivis. J'écrirai. J'écrirais. Écris, écrivons. Que j'écrive. Que j'écrivisse. Écrivant. Écrit, ite.] բ. ն. ա. Գրել։ J'ai écrit quelques mots sur ce papier. Il sait lire et — . Enseigner, montrer à — . Cela est écrit de sa main. Ce qui est écrit est écrit. Որ ինչ գրեցաւ գրեցաւ. ած ինչ փոփոխեցի յորոց գրեցաւն։ ‖ 2. Արձանագրել. գրոշմել։ ‖ 3. Գրել, յղել առաքել (թուղթ)։ Je lui ai écrit deux ou trois fois, il ne me fait point de réponse. Je vous écrirai de Paris. — de bonne encre, de la bonne encre à quelqu'un. տես յ'Encre։ ‖ 4. Գրել. մատենագրել. համառօտագրել։ — une histoire. Il a écrit ses mémoires։

Écrit (նէ՛՝ի) է. ար. ա. Գիր. գրուածք։ Il tira un — de sa poche. Mettre, rédiger, exposer, consigner, coucher par — . Ի գիր, ի գրի առնել. ընդ գրով արկանել. ի գրի հարկանել։ Mettez-moi cette adresse par — ։ ‖ 2. Ձեռագիր. յիսկայր. մուրհակ։ Signer un — . Vous ne pouvez pas le nier, j'en ai votre — ։

Écriteau (նէ՛՝իթո՛) է. ար. Տախտակ, գիր ծանուցման. ի՛՝ֆի՛ա։ Il a mis — sur sa porte pour annoncer que sa maison est à louer, est à vendre. On pendit le condamné avec un — devant et derrière, qui marquait son crime։

Écritoire (նէ՛՝իթուար) է. իզ. ա. Ս. Գրչատուփ։ — de poche, de bureau։ ‖ 2. կազմատար. մելանաման։ (Որ և Encrier)։

Écriture (նէ՛՝իթիւր) է. իզ. ա. Գիր. գրուածք։ Toutes ces écritures ont passé sous vos yeux։ ‖ 2. Աստուածային գրոց. գիր. գրչութիւն։ On leur attribue l'invention de l'— . Ի նոցանէ կարծի լեալ գիւտ գրոյն, գրագիւտն։ — difficile à lire։

— L'Écriture, l'Écriture sainte, les Écritures, les saintes Écritures. Գիր. Գիրք սուրբ. աստուածեղէն, աստուածտուր, աստուածաշունչ Գիրք։ Concilier, accorder les Écritures. (ի՛՝ի՛՝ի՛.) Միաբանել զբանս որ ի՛՝ուին միմեանց հակառակք։ [tures։

— յ՛՝. Պատասխանական գրութիւնք։ Fournir les écri-

Écrivailler (նէ՛՝իվ՛յէ՛) բ. չ. և †ն. Երկայն և յոռի մատենագրել. (ընդ.)։

† **Écrivaillerie** (նէ՛՝իվ՛յէ՛՝ի՛) է. իզ. Յանկուցիւն մատենագրելոյ. (ընդ.)։

Écrivailleur (նէ՛՝իվ՛յէ՛ր) է. ար. Փցուն, յոռի մատենագիր որ գրէ բազում. Ս. գրչագրիկ. (ընդ.)։

Écrivain (նէ՛՝իվէն) է. ար. ա. Գրիչ. գպիր։ — public։ ‖ 2. *Հաշուակալ (ի նաւս Տէրութեան). Ս. գրագիր (ի նաւս վաճառականաց)։ ‖ 3. Մատենագիր. շարադիր։ Les meilleurs écrivains du dix-huitième siècle։ Ամի և գիանանց. Mme de Sévigné est un grand — ։

† **Écrivant, ante** (նէ՛՝իվէն, ՝ի՛թ) ած. Գրիչ։

Écrivassier (նէ՛՝իվ՛ասիէ) է. ար. փցուն մատենագիր որ գրէ բազում. Ս. գրչագրիկ. (ընդ.)։

A. **Écrou** (նէ՛՝ու) է. ար. Ծակ յոր մտանէ պտուտակն [vis]. եզ պտուտակ։ [գէղուխեան ուրուք)։

B. **Écrou** (նէ՛՝ու) է. ար. Արձանագրութիւն (բանտարգելուխեան։

Écrouelles (նէ՛՝ուէլ՛) է. իզ. յ՛. Ամուսին գեղձից [glandes] պարանոցի. խոշ/. Ս. խոցք. ուռճ։ (Որ և Humeurs froides. խակ քան բժշկաց ասի Scrofules)։

Écrouer (նէ՛՝ու՛է) բ. ն. Արձանագրել ի մատեանի զորն յորում արկանի ոք ի բանտ և զպատճառս բանտարգելութեան. արկանել ի բանտ։ Il fut écroué à Sainte-Pélagie։

Écroues (նէ՛՝ու) է. իզ. յ՛. Համար, արձանագրութիւն ծախուց ալրգուհի տեղանոյ։

Écrouir (նէ՛՝ուի՛ր) բ. ն. կռել, կոփել զմետաղ առանց ի հուր մխելոյ առ. ի գործել զայն խառգոյն։

† **Écrouissage** (նէ՛՝ուի՛սաժ) } է. ար. Խառգոյն
Écrouissement (նէ՛՝ուի՛սման) } գործելն զմետաղ կոփելով։

Écroulement (նէ՛՝ուլման) է. ար. կործանումն. տապալումն. փլուզումն։ L'— d'un édifice, և է՛ի՛ֆ. L'— d'un empire։

Écrouler (s') (ս՛նէ՛՝ուլէ) բ. ա. Տապալիլ. կործանիլ. կործանիլ. փլանիլ. հոսիլ։ La maison s'écroula. Vous ferez écrouler la maison։ Ամի ևս է՛ի՛ֆ. Sa fortune s'est écroulée։ [հացի. կեզևիլ զհաց։

Écroûter (նէ՛՝ուտէ) բ. ն. Ի բաց հանել զկեղև

Écru, ue (նէ՛՝ու) ած. Որ չէ լուացեալ (մետաքս, կտաւ). անիմ ափ։ (Տես և Cru, B. 4)։

† **Ectozoaire** (նէ՛՝ոզոէ՛ր) է. ար. Որդն որ կեայ ի վերոյ մարմնոյ մարդոյ և անասնոց. *մարմնաբոյծ որդն։ L'acare de la gale est un — ։

Ectropion (նէ՛՝ո՛փիօն) է. ար. Արտաքս շրջիլն ոտորիկն կոպոյ [paupière] ականց. *կոպաշրջութիւն։ (Որ և Éraillement)։ [իւ եանց մարմնոյ (գեղ)։

† **Ectyliotique** (նէ՛՝իլիո՛թիք) ած. Ծախիչ, մաշիչ բրատուր։

Écu (նէ՛՝ու) է. ար. ա. Վահան, ասպար (նախնի ձիաւորաց [chevalier])։ Il avait son — percé de traits։ ‖ 2. Տախտակ զինանշանաց [armoiries]. վահան։ — écartelé. L'— de France։ ‖ 3. Դահեկան ինչ արծաթի որ արժէր երբեմն երիս փրանկս, իսկ առ մեզ արժէ փրանկս հինգ. վահանակ։ — de trois livres. Un — de cinq francs։ Իակ յորժամ ասիցի առանձինն Mille écus, Cent mille écus, իմն երկք հազար փրանկք, երկք հարիւր հազար փրանկք։ ‖ 4. Արծաթի. ինչք. մեծութիւն։ Il a des écus. Mettre — sur — . Գանձել. ինչս մի հերել։ Faire danser les écus. տես ի Danser. Il est cuit C'est le père aux écus. (է՛՝ի՛ֆ.) Հայր է նա գանձի (ա). (առի քառանեքար զբնչաւէտ անձնէ). աւրն պատաղ։ ‖ † 5. Թուղթի ինչ փոքրագիր։

= Վկաբ. (ա) "Մինչև ի՛՝իւ չի՛՝իսն ապիկն անուն պատրաստեաց զնա Նոյ՝ Հայր գանձի. վ ուրիս ի՛՝ուէ ի ուխ, պատի աստուխ ան վկաստաց գնծուէր." Ղևոնագ. Գամ.

Écubier (նէ՛՝ուպիէ) է. ար. Ծակ բոլորշի յատակէ կողմանն նաւու ընդ որ անցանէ պատան խարսխի։

Écueil (նէ՛՝էյ) է. ար. ա. Վէմ կամ ապառաժ ի ծովու ծածկեալ առ ջուր՝ վտանգաւոր նաւարկաց. ծովածածուկ քար (ա). խոչի։ Donner sur un — . Ce vaisseau s'est brisé contre un — ։ ‖ 2. (է՛՝ի՛ֆ.) Խոչ. վտանգ։ Le monde est plein d'écueils։

Digitized by Google

= ՎԱՍՏ. (Ա) "Մի՛ ոք լինիցի ծղրիդ նենգաւոր, ուստի՛ եւ ի ձավձաձալ տրանց ոչ երթիցին անհնարին նաւաքիւռքիւռնէ." Մակ. Բ Տիմ. Թ. Յարդ. 264 ։ = "Որպես յորմէ՛ պիղծ վերնիներն ուխտեն, ու զայլ իւր ուրս նիւթ ու զաստատուցց ևս պիղծ ևս գինոյ ոչ ընդ ձավ ձաձիւալ էին, և երանեաց." Մակ. Մա. Բ. ժե. Յարդ. 600 ։ = "Ըստ ի ներկոյ ձավս գինոյ, ոչ ուրուք իւր կրավ ձաձիւալ ևս." Բրս. ընդդէմ մահմետայ ։ = "Մահմետիւն գինի ընդ կրավ ե. նիւթ բուիւալ երիցիս է նա, զիւրեանն ներեալ." Նիզամ, Լ 636 ։

Écuelle (եքիւ-ել՛) է. իէ. Սկուտակ խոր. սկուտեղ ։ — d'argent, de terre, de bois. Prendre l'— aux dents. Ասաղել ի կերակուր. սկսանել ուտել ։ — Rogner l'— à quelqu'un. (է-ի-բ. և ա-Ա.) Հատանել ի մեջերից, ի հատից կամ ի մատից [revenu] ուրուք ։ — † Propre comme une — à chat. Կարի ապտակել. (խակ քան այլոց՝ սուրբ, ջինջ, մաքուր, զի կատու լիզելով սրբէ զսկուտակն) ։ — Mettre tout par écuelles. (է-ի-բ.) Ամանել ծախս մեծամեծս. չհնայել ինչ ի ծախս (ատ ի բարւոք մեծարել զՏիրն) ։ — Qui s'attend à l'— d'autrui a souvent mal dîné. (ա-ա-է.) Որ հայի ի ձեռս այլոց՝ բազում այն է զի Ցաղ նոքի ։

— Écuelle-d'eau. Տանկ ինչ ճահիճ ։

Écuellée (եքիւ-ել) է. իէ. Սկուտակ մի լի ։

Éculer (եքիւ-լե) բ. ն. խանգարել զձև կրկանց [talon] կօշկաց կոխելով ի վերայ ներքին ։ Cet enfant marche mal, il écule ses souliers ։

Écumant, ante (եքիւ-ման, -նդ) ած. Ա. փրփրալից. փրփրագեզ (ծով, ալիք) ։ ‖ Բ. փրփրեցեալ (երիվար) ։

Écume (եքիւ-մ՛) է. իէ. Ա. փրփուր ։ L'— de la mer, de la bière, d'un pot qui bout ։ ‖ Բ. փրփուր, լորձունք (երիվարի, շան) ։ Ասի և զմարդոյ ։ Quand cet homme est en colère, l'— lui sort de la bouche ։ ‖ Գ. փրփուր (երիվարի) ։ Ce cheval était couvert d'— ։ ‖ Դ. (է-ի-բ.) կղկղանք, տղա (մահառոյց) ։

— de mer. Ագգ քիթն և սպիտակ հողոյ. °ծովափրփուր ։ Une pipe d'— de mer ։

Écumer (եքիւ-մե) բ. ն. փրփրել ։ La mer écume. — de rage, de colère. փրփրել կատաղութեամբ, սրամտաւթեամբ ։

= բ. ն. Ա. գաղել, ժողովել զփրփուր (սրգանոցի, գինւոյ եռացելոյ). °փրփրաքաղել ։ — le pot, la marmite. — les marmites. (է-ի-բ. և ընդ.) Հատկաւոր մնանել այլոց. կեալ հատկաւորութեամբ ։ — les mers, les côtes. (է-ի-բ.) Ապատակել հինարար ի ծովս, ի ծովեզերս ։ ‖ Բ. (է-ի-բ. և ընդ.) գաղել, ժողովել ատոր անտի ։ Il va partout — des nouvelles ։

Écumeur (եքիւ-մօ) է. ա. — de marmites, de table. Պատառաբոյծ. սեղանաբոյծ. հատկաւոր ։ — de mer. Ընկզմիչ. հէն ծովու. °ծովահէն ։

Écumeux, euse (եքիւ-մօ, եօզ) ած. փրփրալից. փրփրագեզ. (ի բնական.) ։ Flots —. Bouche écumeuse ։

Écumoire (եքիւ-մուար) է. իէ. Տարգալ մեծ և ծակաձէն քաղելոյ զփրփուր. °փրփրահան ։

Écurer (եքիւ-ր) բ. ն. Սպրկել (զկղտոր). սրբել, ընկել, շփել (զպղտաս կամ զանօթս խոհանոցի) ։ (Տես և Curer) ։

Écureuil (եքիւ-ռեօլ) է. ա. փոքրիկ չորքատանի ինչ ծառաձիոց յազգէ կրծողաց. °Հովանոցիկ. °սկիւռ. °քնճոյղ ։ L'— se couvre, s'ombrage de sa queue ։

Écureur, euse (եքիւ-ռօ, եօզ) է. Սպրկիչ, սրբիչ (անօթաց խոհանոցի) ։

Écurie (եքիւ-ռի) է. իէ. Ա. Ախոռատուն. ախոռ ։ Mettez ces chevaux à l'— ։ ‖ Բ. կառք, երիվարք և ախոռապանք (արքայի, իշխանի). ազգատուն ։ L'— du prince est partie ։

Écusson (եքիւ-սօն) է. ա. Վահան (զինանշանաց) ։ L'— de France ։ ‖ Բ. Ազգ ինչ պատուատուփոյ. °կնգամապատրոյս ։ Greffer en —. Ce jardinier fait très bien un — ։ ‖ † Գ. Զարդ ինչ ճարտարապետական յարմնոյս. սապակ ։ [նեղ ։

Écussonner (եքիւ-սոնե) բ. ն. °կնգամապատրոյս առնել ։

Écussonnoir (եքիւ-սոնուար) է. ա. փոքրիկ դանակ կամ դուր կնգամապատրոյս առնելոյ ։

Écuyer (եքիւ-յե) է. ա. Ա. ջինակիր. վահանակիր ։ Un chevalier accompagné de son — ։ ‖ Բ. Ազատ. ազնուական ։ Un tel, — ։ (Անգղիերէն Squire, Esquire) ։ ‖ Գ. Ախոռապետ (արքայի, իշխանի) ։ — cavalcadour. Le grand — de France ։ ‖ Դ. Որ ձեռն տայ իշխանի կամ իշխանուհւոջ ատ ի հեծանել ի կառս և ազդեցից լինի նմին. շքադիր ։ L'— de la princesse ։ ‖ Ե. Հրահանգիչ ձիոց. ձիավարժ ։ Quel est l'— qui tient ce manège? ‖ Զ. Ուսուցիչ հեծելութեան. °հեծելուսոյց ։ Il apprend à monter à cheval chez tel — ։ ‖ Է. Որ բարւոք ձիավարէ ։ Cet homme est bon — ։ ‖ Ը. Որ խազայ ձիով ի թէատրանի. ձիախաղաց ։ Une troupe d'écuyers ։

— tranchant. Յօշիչ մսոյ ի սեղանի արքայի, իշխանի ։ — de bouche, de cuisine. Խոհանեղապատ արքայի, իշխանի ։

Écuyère (եքիւ-յեր) է. իէ. Կին որ խազայ ձիով ի թէատրանի. կին ձիախաղաց ։

= À l'— . Ած. ատ. Bottes à l'— . Սեծ կօշիկք հեծանելոյ ի ձի ։

Eczéma (եքզեմ) է. ա. Հիւանդութիւն յորում եռան փոքրիկ փամփուշտք ի վերայ մարմնոյ. եռք ։

Edda (էտտ) է. իէ. Քաղաքածոյք գիտցուածութեան նախնի հիւսիսական ժողովրդոց. Եդդայ ։ Les Eddas ։

Eden (էտեն) է. ա. եգեմ. Ադեն. եդեմական գրախտ, գրգաբան. Ադեն գրախտ, գարատան. դրախտ փափկութեան ։

† **Édénien, ienne** (էտենիեն, իենն՛) } ած. եգեմական. ադենային ։
† **Édénique** (էտենիք)

Édenté, ée (էտ-ընտե) անց. գերբ. Որոյ բերափեալ են ատամունք. ժողատ. Գ. ակատապլիճ. Une vieille édentée ։

= է. ա. իէ. Ագգ անասնոց որ ոչ ունին ներքատատմունս [dents incisives]. °անատատմունք ։

Édenter (էտընտե) բ. ն. † Ա. Թափել զատամունս ։ La vieillesse nous édente tour à tour ։ ‖ † Բ. Խլել զատամունս ուրուք (ատ ի ատնջանս). ատամնախիլ առնել ։ ‖ Գ. Խորտակել զատամունս (ոտից, ականարոյ) ։

Édicter (էտիկտե) բ. ն. կարգել, սահմանել (հրամայական, օրինաց) ։ Les peines édictées par la loi ։

† **Édicule** (էտիկիւլ) է. ա. փաքրիկ տաճար, շինուած ։

Édifiant, ante (էտիֆիան, -անդ) ած. Շինիչ, շինուիճական (վարք, քաղաքավարութիւն). Հոգեշահ, կենսաւոյց (բանք, խրատ) ։ Il mène une vie très édifiante. Il a fait un sermon fort —. [շինարար. (էտրի) ։

Édificateur (էտիֆիգատէօր) է. ա. Շինող. շինիչ ։

Édification (էտիֆիգասիօն) է. իէ. Ա. Շինուած (ատ ճարի, ապարանից) ։ L'— du temple de Jérusalem fut réservée à Salomon ։ ‖ Բ. (է-ի-բ.) Շինուիճութիւն. օրինակ բարւոք ։ Faire les choses pour la gloire de Dieu et pour

Digitized by Google

l'— du prochain. ‖ 3. Տեղեկութիւն. գիտութիւն. խելամտութիւն. Pour votre — vous saurez . . .

Édifice (էտիֆի) ի. ար. 1. Շինուածք. (ասի գեղեցկագործ տպարանից, գաւաճարք, զեկեղեցւոյ). Grand, superbe, bel —. Les édifices publics. Élever, construire un —. ‖ 2. (է-խօս.) Շինուածք. յօրինուածք. կազմած. L'— social. L'— féodal s'écroulait de toutes parts.

Édifier (էտիֆիէ) բ. ն. 1. Շինել, կառուցանել (տպարան, տաճար). ‖ 2. (է-խօս.) Շինել զոք. տալ օրինակ բարի. — le prochain, ses domestiques. Cet homme prêche d'une manière qui édifie. ‖ 3. Տեղեկացուցանել. Je veux vous — là-dessus.

Édile (էտիլ) ի. ար. Վերակացու շինուածոց և խաղուց (առ Հռովմայեցւովք). քաղաքապետ. քաղաքօրէն. օրինաքաղաք. — curule, plébéien. (Առ և այժմ զքաղաքապետից մեծի քաղաքի). [Շինուածապետական.

† **Édilitaire** (էտիլիթէր) ած. Քաղաքապետական.

Édilité (էտիլիթէ) ի. իգ. 1. Քաղաքապետութիւն. Շինուածապետութիւն (առ հինն Հռովմայեցւոց). Obtenir, exercer l'—. ‖ 2. Քաղաքապետութիւն (մեծամեծ քաղաքաց արդեաց). L'— parisienne. (Տես և Municipalité).

Édit (էտի) ի. ար. Հրովարտակ. Հրամանաւ արքունի. Les édits des empereurs romains. La révocation de l'— de Nantes. L'— des duels. Les édits contre les duels.

Éditer (էտիթէ) բ. ն. Հրատարակել (մատեանս, փորագրութիւնս, վիմագրութիւնս).

Éditeur (էտիթէօր) ի. ար. Հրատարակիչ (գրոց մատենագրի ուրուք).

Édition (էտիսիօն) ի. իգ. Հրատարակութիւն, տպագրութիւն, տիպ (մատենի). — princeps. La première, la seconde — d'un ouvrage. Le Racine de l'— de Didot. Toute l'— a été saisie.

† **Édosser** (էտօսէ) բ. ն. 1. Բառնալ զերեսս հողոյ հանդերձ արմատովք անկոց և տանել այլուր. ‖ 2. Ի քաց քամել զկուր մորթոց առ ի կալմել մագաղաթի.

Édredon (էտրըտօն) ի. ար. 1. Մանր փետրիկք ազգի իրիք բադու հիւսիսակողմանց նկուսպայի. Un couvre-pied d'—. ‖ 2. փետրից ծածկարան ստից յատկորնի.

Éducable (էտի-կապլ) ած. Կրթասիրակելի. Ce peuple est arriéré, mais il est intelligent et —.

† **Éducateur** (էտի-կատէօր) ի. ար. Կրթասիրակ.

Éducation (էտի-կասիօն) ի. իգ. 1. Կրթասիրակութիւն. — nationale. Traité d'—. Se livrer, se consacrer, se vouer à l'— de la jeunesse. Son — a été négligée. Maison d'—. Տուն յոր ընկալեալ լինին մանկունք առ ի դաստիարակութիւն. Դաստիարակարան. ‖ 2. Գիտութիւն սովորութեանց աշխարհի, ընկերութեան. դաստիարակութիւն. կրթութիւն. Il est sans —. Անհրահանգ, անխրատ ոք է. Il manque tout à fait d'—. ‖ 3. Հրահանգել, վարժել (զանասունս). L'— d'un cheval. ‖ 4. Բուծումն, սնուցումն (հօտից, մեղուաց). L'— des vers à soie. Շերամապուծութիւն. ‖ 5. Տածումն, դարմանն (անկոց). [ցանկալն (զդեղս).

Éducoration (էտի-կօ-սիօն) ի. իգ. Քաղցրացուցանել.

Éducorer (էտի-կօրէ) բ. ն. Քաղցրացուցանել, անուշել (զդեղս).

Éduquer (էտի-կէ) բ. ն. Կրթասիրակել. կրթել. (ՀԱ.). Un enfant bien éduqué, mal éduqué.

Éfaufiler (էֆոֆիլէ) բ. ն. Հանել թելս (ի թեզանէ [trame]).

Effaçable (էֆա-սապլ) ած. Ջնջելի. եղծանելի. Cette écriture est — avec de l'eau-forte.

Effacement (էֆա-սման) ի. ար. Ջնջելն. Ջնջուածն. եղծումն. L'— des lettres d'un manuscrit.

Effacer (էֆա-սէ) բ. ն. 1. Ջնջել. եղծանել. Le temps a effacé les traits et les couleurs de ce tableau. Il faut — ces mots-là. ‖ 2. Եղծանել (զդեղ). Cette femme était belle, mais le temps a effacé sa beauté. ‖ 3. (է-խօս.) Ջնջել. անյիշատակ առնել. մոռացուցանել. — ses péchés par ses larmes. — le souvenir d'un événement. ‖ 4. (է-խօս.) Ցածկել. անցուցանել. անցանել զանցանել. դէրիվէրոյ լինել. գլել. Ce poète a effacé tous ses contemporains. Dans ce bal, elle effaçait par sa beauté toutes les autres femmes.

= S'—. բ. ա. 1. Ջնջիլ. եղծանիլ. Des couleurs qui s'effacent. Vos bienfaits ne s'effaceront jamais de ma mémoire. ‖ 2. Ցետս առնել զմարմին իւր կամ զուսս. (ՀԱ. ետս քաշուիլ). Il se effaça pour éviter le coup.

Effaçure (էֆա-սուռ) ի. իգ. Ջնջուածք. եղծուածք. Cette page était pleine d'effaçures. [բնոյ).

† **Effanage** (էֆան-ա) ի. ար. Թօթափելն զտերևս (ցո-

Effaner (էֆանէ) բ. ն. Հատանել, թօթափել զտերևս (ցորենոյ). [տերևոց (ցորենոյ).

† **Effaneur, euse** (էֆանէօր, էօզ) ի. Թօթափիչ

† **Effanures** (էֆանիւռ) ի. իգ. յ. Թօթափեալ տերևք (ցորենոյ).

Effarement (էֆա-ըման) ի. ար. Խռովութիւն. ամբոխումն. Dans leur —, ils se précipitèrent vers une issue trop étroite et s'y firent étouffer.

Effarer (էֆա-րէ) բ. ն. Խռովեցուցանել. ամբոխել.

= S'—. բ. ա. Խռովիլ. ամբոխիլ. Pourquoi vous — de si peu de chose?

Effaroucher (էֆա-ռու-շէ) բ. ն. 1. Ահարեկ սրտարեալ փախուցանել (զանասունս). Հարթուցանել. խռնճոպել. — le gibier, des pigeons. — les pigeons. (է-խօս.) Հարթուցանել. սարսուցանել, հեռացուցանել (տարապայմանի գնովք) զյաճախորդս խանութին. ‖ 2. (է-խօս. և ընդ.) Խրտուցանել. խորշեցուցանել. Si vous lui faites cette proposition, vous l'effaroucherez.

= S'—. բ. ա. Խրտչիլ. Հարթչիլ. սարսչիլ. Mon cheval s'est effarouché.

Effectif, ive (էֆէքթիֆ, իվ) ած. 1. Իսկական. իրականապուն. ‖ 2. Կատարիչ (խոստմանց կամ խորհրդոց իրաց). (ընդ.). C'est un homme —, sa parole est effective.

= ի. ար. Բուն թիւ (բանակի). L'— de son armée n'était que de vingt mille hommes.

Effectivement (էֆէքթիվման) մ. Ուղիղ. արդեամբք. իրօք. Cela est arrivé —. "Il y brisa — sa roue." FÉN. *Tél.* v.

Effectuer (էֆէքթուէ) բ. ն. Յարդիւնս ածել. արդիւնաւորել. արդիւնացուցանել. կատարել. Il a effectué ses promesses.

= S'—. բ. ա. Յարդիւնս գալ. արդիւնանալ. կատարիլ. Ces projets ne tarderont pas à s'—.

† **Efféminat ion** (էֆէմինա-սիօն) ի. իգ. Կնացուցանելն. կնասուիլն.

Efféminé, ée (էֆէմինէ) անց. դերբ. Կնամարդի. կանացի. կանանցաբարոյ. կնատ. Թուլամորթ. խնհէշ. Cœur —. Mœurs efféminées. վարք և իրք ի. ար. Un jeune —. [հեշտաբար.

† **Efféminément** (էֆէմինէման) մ. կանանցարար. խե-

Digitized by Google

Efféminer (էֆֆէմինէ) բ. ն. իգացուցանել. ինացուցանել. խնդչացուցանել. մեղկել։ Les voluptés efféminent l'âme et le corps. Le luxe efféminе une nation։

Effendi (էֆֆէնտի) է. ած. պատուանուն առ Տաճիկս. տէր. էֆֆէնտի։ (Ազատաբութիւն յոյն բառին Αὐθέντης, ինքնիշխան, Տէր)։

Effervescence (էֆֆերվէսանս) է. իզ. ած. եռացումն, եռանդն (հեղուցս, արեան)։ ‖ Ձ. (փոխաբ.) եռանդն, յուզք (մտաց, հասակի երիտասարդութեան)։ Calmer l'— des esprits. La première — de l'âge des plaisirs։

Effervescent, ente (էֆֆերվէսան, անթ) ած. եռացկոտ. եռանդուն։ Liquide —, և փոխ. Une tête effervescente։

Effet (էֆֆ) է. ած. ած. Արդիւնք, արգասիք (յատուկ ի գիտելոյ ի պատճառէ իմիքէ)։ Point d'— sans cause. Remonter des effets aux causes։ ‖ Ձ. Արդիւնք, գործ (ընդդիմամբաժանեալ լսելոյ բանից)։ Des paroles ils en vinrent aux effets. L'— suivait la parole. Գործն չհետ երթայր բանից, զինք բանին խազայր. բանքն արդիւնք լինէին. ժամանեցին արդիւնքն՝ բանիցն (Ա)։ ‖ Ձ. Ազդել, գալ յարգելոյն. արդիւնք. հատարուած. վճարուած. *գործագրութիւն։ Mettre à —. Ածել յարգելոյն, ի գործ, ի հատարուած. գործով հատարել (զատաչարկութիւնն) (ո). արգելոյնացուցանել. *գործագրել։ La chose est demeurée sans —։ ‖ 4. Ազդեցութիւն։ Les menaces ne font sur eux aucun —. Ոչ գնան առ նոսա բանք սպառնալեաց (գ). ոչ ինչ ազգեն նոցա սպառնալիքք։ Faire un bon, un mauvais —. (տես. Ազէտ, գեղ ազդեցութիւն ընել)։ ‖ 5. Ցարգաւառ թուղթ. *փոխառնագրիր. *փոխառնագիր։ Souscrire, escompter un —. Les effets publics. *Ազգերթուղթք։

—յր. ած. Հանդերձք. կարասիք։ Emporter ses effets։ ‖ Ձ. Գոյք. արարք. առացուածք. ինչք։ Abandonner ses effets à ses créanciers։

— À quel —? Ընդ սպասս. վասն ո՞ր. առ իմի՞։

— Pour cet —, À cet —. Ած. առ. Առարիկ սպասս. յայս առիս. նմին իրի։

— En —. Ած. առ. ած. Արգեամբ. իրօք. ճշմարտիւս։ "Reine longtemps de nom, mais en — captive." RAC. *Mith.* 1, 2. ‖ Ձ. Արդարև. ապաքէն։ "Car en — il n'y a que deux états dans la vie: le célibat et le mariage." CHATEAUBR. *Génie*, 1, 1, 8. [s'instruire։

— À l'— de. Նախ. առ. Ցպատգամ։ Il voyage à l'— de [illegible]. (Ա) "Ա՜ռ. Մի՛ և՝ նովքի ի տեղ պատուական և ընտրեալ գնիցէ քան զայդ, և ինձնէն ընտանեաց վաղվաղակի." Մխիթ. ծն. 206։ — "Եւ ասէ ցնոսն զինէ բանին խաղայր, և հրամանէ ինձնէն ընդ առնոյն տալոյն սիրելոյ եւ." Եւս. Գամ. Ը. ժէ. 665։ — "Եւ վազվազակի բանին արդիւնէ զինէնին." Ոսկ. Մա. Բ. ա. 409։ — զանձնէնէն արդիւնէն՝ բանիցն, զի առաւել ընդունելոյն ընդունելին." անդ, Բ. զ. 470։ = (ո) "Գործիչ ընտրեալ յանձնել, զառաքելութիւնն նորընդրոյն ընդունել ընտրելոյ. ընդնեցաւ." Գնա. Դ. ը. 393։ = (գ) "Գնացէք (Ինձնեղուտիւ) նեքն ոչ զինան առ նոսա բանի ապաստանելոյ և ազատելոյ." Եզեկ. Ը. 298։ [ձեռ։

Effeuillaison (էֆֆէույէզոն) է. իզ. Տերևաթափութիւն առեղեաց։

† **Effeuillement** (էֆֆէույէման) է. ած. թափաթափութիւն տերեւաց։

Effeuiller (էֆֆէույէ) բ. ն. ած. Տերևաթափ առնել։ — une branche d'arbre, la vigne։ ‖ Ձ. թափել, խլել զթերթս (վարդի)։ — une rose։ [թափ լինել։

= S'—. բ. ած. Տերևքնկեց, տերևաթափ, սաղարթաթափ։

† **Effeuilleur, euse** (էֆֆէույէօր, էօզ) է. թափաթափիչ տերեւաց ծառոց։ [տերևակոչյա։

† **Effeuillure** (էֆֆէույէր) է. իզ. Տերևք թափաթափեալք.

A. **Efficace** (էֆֆիքս) ած. ած. Ազդու. զօրաւոր։ Ce remède est — contre les poisons. Moyen, discours —։ ‖ Ձ. Արդիւնագործ, յաջողիչ, գործօնեայ (ընծրհք, ըստ առաւածաբանից)։

B. **Efficace** (էֆֆիքս) է. իզ. առս Efficacité։

Efficacement (էֆֆիքասման) մ. Ազդու օրինակաւ. ազդոզապէս. հզօրագոյնս։ Il a travaillé — à la paix։

Efficacité (էֆֆիքասիթէ) է. իզ. ած. Ազդեցութիւն. ազդոզութիւն. զօրութիւն։ L'— d'un remède։ ‖ Ձ. Արդիւնաւորութիւն, յաջողութիւն, *գործօնէութիւն (շնորհաց, ըստ առաւածաբանից)։

Efficient, ente (էֆֆիսիան, անթ) ած. Արարչական (պատճառք)։ Le soleil est la cause efficiente de la chaleur։

Effigie (էֆֆիժ) է. իզ. Պատկեր. կերպարանք։ Cette médaille est à l'—, porte l'— de tel prince. Exécuter un criminel en —. Դնել ի կախաղանի զպատկեր մահապարտի փախուցելոյ. իսկ առ մեզ՝ ձագել զպատկեր կամ զանուն մահապարտի փախուցելոյ, կախելով զայն զգեստն ապանութեան և գրեալ ի վերոյ առնուածն զառաջինն։ [հապարտ փախուցեալ)։

† **Effigier** (էֆֆիժիէ) բ. ն. Պատժել ի պատկերին (զմահապարտ փախուցեալ)։

† **Effilage** (էֆֆիլաժ) է. ած. Քակելն (գործոյ) թելս թելս։

A. **Effilé, ée** (էֆֆիլէ) ած. Նուրբ և երկայն. Նրբին. Նրբաւար (հասակ, մեսուածք)։

B. **Effilé** (էֆֆիլէ) է. ած. *Ծոպաւար հանդերձ սպոյ։

Effiler (էֆֆիլէ) բ. ն. Քակել (գործոյ) թելս թելս. քակել զթելեզեան. *ծոպաւորել։ — une toile։

= S'—. բ. ած. Քակիլ (թելից)։ Bougier le bord d'une étoffe, de crainte qu'elle ne s'effile։ [ասւց)։

Effilocher (էֆֆիլօշէ) }
Effiloquer (էֆֆիլօքէ) } բ. ն. Հանել զթել (կերպասան կամ քանակաձև [minéral] հնխթոց)։

† **Effilure** (էֆֆիլիւր) է. իզ. Թել հանեալ ի կտաւոյ։

Efflanquer (էֆլանքէ) բ. ն. Սիւրել. վատել. նիհարեցնել (զերիվար)։ — un cheval à force de le faire travailler։

Effleurer (էֆլյօրէ) բ. ն. Թօշափել, քաղել զծաղիկան։ — un rosier։ ‖ Ձ. Գծել, յառել (աստեղի զնբնաւ մոլորեցոյ). մեռ անցանել, քերել (նաւակի առ ափամբք)։ Le coup d'épée lui a effleuré la poitrine. La barque effleurait le rivage։ ‖ Ձ. (փոխաբ.) Հարեանցի անցանել (ընդ խնդիր ինչ). ծանծաղագոյն ասել։ Il ne va jamais au fond des choses, il ne fait que les —։

Effleurir (էֆլյօրիր) }
Effleurir (s') (սէֆլյօրիր) } բ. ա. Բորբոսիլ (քրեհաւան կամ քանակաձև [minéral] հնխթոց)։

Efflorescence (էֆլօրէսանս) է. իզ. ած. Ակիզբն փթիթելոյ (ծաղկանց)։ ‖ Ձ. Բորբոս, *ծաղկոզութիւն (քրեհաւան հնխթոց)։ Il y a des pyrites qui tombent en —։ ‖ Ձ. Ած որ ծածկէ զըրմանս յորս գտանի ազբատակ կամ քարագ [salpêtre]. բորբոս։ ‖ 4. Ած յատակն փոքրիկ (ի վերոյ մորթոյ, ըստ բժշկաց)։

Efflorescent, ente (էֆլօրէսան, անթ) ած. † ած. Որ սկսանի ծաղկիլ (առնդ)։ ‖ Ձ. Բորբոսեալ։

Effluence (էֆֆլուանս) է. իզ. Արտահոսութիւն (ճահճաց, հիւթակարասնութեան)։

Effluent, ente (էֆֆլուան, անթ) ած. Արտահոսող (հիւթ հիւթակարասն)։

Digitized by Google

Effluve (էֆլ-ւ) ե. ար. Ս. Մասնիկ անտեսանելի յո. լացեալ ի մարմնոց ի ճախճախուտ վայրս, և յորոց յա. ւաջ գայ կերմն. օդահոս. ‖ Բ. *Մագնիսական հասանք, աքաոհասուքիւն։

Effondrement (էֆֆոդ-ման) ե. ար. Ս. Խորագոյն քրած երկիր։ ‖ Բ. կործանումն. աստիճանումն։ Un — de rochers, և է-ի-ե. L'— d'un empire։

Effondrer (էֆֆոդ-ր) բ. ն. Ս. Խորագոյնս քրել զեր. կիր և արկանել ազբ։ ‖ Բ. Խորտակել. բեկանել։ — une armoire, un coffre։ ‖ † Բ. կլքեալ իմանալ (զտախտա. կամնծն)։ ‖ Գ. Թափել գիտրոտի (հաւս.)։ (ձգ.)։

— S'—. բ. ա. Տաստիճանալ կործանիլ. կլքեալ նստել, իջանել։ Le feu ayant gagné la chambre à coucher, le plancher s'effondra։

Effondrilles (էֆֆոդ-իլ) ե. եթ. Ա. Ըռուբ (արգա. նակի [bouillon])։ (Որ և † Fondrilles)։

Effoncer (s') (ս'էֆֆոն-ս) բ. ա. Ջամբնալի լանա լանալ. լանաձիազբ, մեծապէսն լինել. լանալ. ճգնել. հնարել. գուն գործել։ S'— de soulever un fardeau. Ne vous efforcez point à parler։

Effort (էֆօր) ե. ար. Ս. Ջան. փոյթ. ճիգն։ Faire tous ses efforts pour... Ջամբնալի լանա լանալ։ Faire de vains efforts. Ջուր լանա լանալ. զրուքան, ընդվայրա. լան լինել։ Faire — sur soi-même. Բռնագա. ստել, բռնաուսրել զանձն ի գործ ինչ անհաճոյ։ Le succès couronna leurs efforts. Nous unirons, nous réunirons nos efforts։ ‖ Բ. Բռնաւթիւն, աստիճանութիւն (լուրց, հոգմոց)։ L'— de l'eau a rompu cette digue. Cet arbre n'a pu résister à l'—, aux efforts du vent։ ‖ Գ. Ս. Ա. ղեթ. թափանցիկ (ի վերացուցանելոյ զրևան ծանր). (ա-ի.)։ Il s'est donné un —։

Effraction (էֆ-ա-է-ի) ե. եթ. Խորտակումն (դրանց, պատուհանաց, դարպանաց ի գաղտ)։ Vol avec —։

Effraie (էֆ-ր) ե. եթ. Ա. գդ ինչ կոտակատաց բուոյ, որոյ փետուրքն ապիտակք են՝ սև-սխոյտ ընդ որովայնիւն, գլուխն բոլորակ, և առքն փետրազգեցիկք։ Հաւ-ապատակր։ (Որ և Fresaie)։

Effrayant, ante (էֆ-էյ-ան, -անդ) ած. Ս. Ա. հատ յոյժ. զարհուրեցուցիչ։ Un spectacle —։ ‖ Բ. Զարհուրանական, զարհուրեցուցիչ, Ս. զահանգիլն, Ս. ահընկէց (երազ)։ Un songe —։

Effrayer (էֆ-էյ-ե) [է-ռդի իրև գPayer.] բ. ն. Զարհուրեցուցանել. ահագնել առնել։

= S'—. բ. ա. Զարհուրիլ. զահանգիլ. զահի հարկանիլ։

Effréné, ée (էֆ-է-ե) ած. † Ս. Ա. նեղասան և անքաւիչ (ձի ի կինքս). մերկ։ (Որ և Gai)։ ‖ Բ. (է-ի-ե.) Ա. նասնձ. ապերասան. արձակերասանական։ Langue, ambition effrénée. Luxe —։

† **Effrènement** (էֆ-է-նէ-ման) է. ար. Ս. անձնաթանգու. քիւն (կարեաց, ցանկութեանց)։ [երկրին։

Effriter (էֆ-իդ-ե) բ. ն. Ս. պատռել, քաղել գհիւթ

Effroi (էֆ-ռա) է. ար. Ս. Զարհուրանք. արհաւիրք. ահափեաք։ Un — mortel. Porter, répandre l'—. Trembler, pâlir d'—։ ‖ Բ. գասնձառք, առիթ զարհուրանաց. զարհուրանք։ Ce conquérant a été l'— et la terreur de la terre entière։

Effronté, ée (էֆ-ռնդ-ե) ած. և է. Ա. իրր. յրևնէ. լպիրշ. անամօթ։ Il est bien —. Des regards effrontés. C'est un —, une effrontée։

Effrontément (էֆ-ռնդ-ման) մ. Ա. իրաբար. լրտա. քեամբ. անամօթաբար։ Soutenir — un mensonge։

Effronterie (էֆ-ռնդ-է) է. եթ. Ա. իրտաքիւն. լպրշանք. անամօթաքիւն։ Il a eu l'— de le menacer։

Effroyable (էֆ-ռա-յ-ապէ) ած. Ս. Զարհուրելի. ռա. կասլի. ահեղ։ Un spectacle —. Il faisait des serments effroyables։ ‖ Բ. Ա. ահագնագոյն ապեղ. արհաւրատեսակ. ժահգեմ։ Cette femme est —։ ‖ Գ. Ա. նչափ. անհնարին. ռատիկ։ Elle est d'une laideur —. Il fait une dépense —։

Effroyablement (էֆ-ռա-յ-ապէման) մ. Ա. ռատակ. պես. կարի յոյժ։ Il mange —. Elle est — laide։

† **Effumer** (էֆ-ւմ-ե) բ. ն. Ա. գործոցս. ցանել (զգայծա. ռութիւն մտաին իրիք նկարուց)։

Effusion (էֆֆ-ւժի) է. եթ. Ս. Հեղուածք։ L'— du vin dans les sacrifices։ ‖ Բ. Հեղուածք, ճապաղիք (արեան). (արեան)հեղութիւն։ Il y eut une grande — de sang dans ce combat։ ‖ Գ. (է-ի-ե.) Զհղուածք, ռատատութիւն (որսի)։ Parler avec — de cœur, avec —։

Éfourceau (էֆ-ռու-ո) է. ար. Ս. Ոյլ երկանիկ կրկին կամիզս ծռաց, ռատաց գերանս։

† **Égagre** (է-կ-ր) է. եթ. գոզ, այծ վայրի։

Égal, ale (է-կ-լ, -լ') ած. Ս. Հաւասար. հաւասարակ. համեմատ. զոյգ. զուգական, նմանն. հղիա։ Deux poids égaux. Deux choses égales à une troisième, sont égales entre elles. — en nombre. Զուգութիւն. հաւասարութիւն. հաւասարակութիւն. նդյնչափ թուով։ ‖ Բ. Որ ունի զնոյն իրա. ւունս ընդ այլում (ռատուի օրինաց). հաւասար։ Les Français sont égaux devant la loi։ ‖ Գ. Հարթ հաւասար. անդուլալական. անփափուկ. մինակերպ։ Un mouvement, un style —. Son pouls est très —։ ‖ Դ. գազգատարոյց. լաւատարոյց։ Un caractère —։ ‖ Ե. Հաւասար. անխախիտ։ Qu'on l'approuve, qu'on le blâme, tout lui est —. գովութիւն և պարսաւ հաւասար են ռատուի նորա։ ‖ Զ. Հարթ. միաշարի։ Un chemin bien —. Une allée bien égale։

= է. Հաւասար. հաւասարակից։ Vivre avec ses égaux. Elle est votre égale. D'— à —. Իրրև հաւասարք, հաւասարակիցք։ Qui n'a pas d'—, sans —. Ա. նզուգական, անհամեմատ (երջանկութիւն)։

= À l'— de. նե. ա. Հաւասար. հանգոյն. զօրէն. իրրև։ Il est craint à l'— du tonnerre։

† **Égalé, ée** (է-կ-ե) ած. Ա. պիտակախայտ թիկամբք (հաւ. արտակն)։

A. **Également** (է-կ-ման) է. ար. Հաւասարելի գործոյ ժամանակութեան. բաշխաւմբ ի հաւասարութիւն մասանց ժամանակութեան։

B. **Également** (է-կ-ման) մ. Հաւասար. հաւասարա. պէս. միաչափ. զմի օրինակ։ Il les estime —. Il est chéri et respecté —։

Égaler (է-կ-ե) բ. ն. Ս. Հաւասար գործել. հաւա. ռատել։ — les portions. La mort égale tous les rangs, tous les hommes։ ‖ Բ. Հաւասար գռանիլ. հաւասարիլ։ La recette égale la dépense. Deux multiplié par cinq égale dix։ ‖ Գ. Հաւանիլ ի չափ ուրուք. հաւասարիլ։ Ce prince égale Alexandre. Cet auteur a égalé les anciens։ ‖ Դ. Համեմատել. նմանեցուցանել։ Il n'y a personne qu'on puisse lui —։ ‖ Ե. Հարթել (զգետին)։ (Յայս միտս լաւ ևս ռատ Égaliser)։

= S'—. բ. ա. Ս. Հաւասարիլ։ ‖ Բ. Ա. նմանիլ, գնահ զանձն հաւասար ուժիք։ Il s'égalait aux plus savants։

Égalisation (է-կ-լ-ի-զի) է. եթ. Հաւասարելի (զգործոյ ժամանակութեան). հաւասարապարծութիւն։

Digitized by Google

Égaliser (է-գ-ի-) բ. ն. 1. Հաւասար գործել. հաւասարել. հաւասարիլ։ — les lots d'un partage։ ‖ 2. Հաւասար կտրել. հաւասարիլ։ — les cheveux, la barbe։ ‖ 3. Հարթել։ — un terrain, un chemin։

Égalitaire (է-գ-ի-թ-) ած. Հաւասարասէր. հաւասարական։ La France est une société —։

Égalité (է-գ-ի-) ս. իգ. 1. Հաւասարութիւն. զուգութիւն. զուգահաւութիւն։ — de deux lignes, de deux angles. L'— devant la loi. — d'âge. Հաւասակցութիւն։ L'— des conditions est une chimère։ ‖ 2. Հաւասարութիւն. միօրինակութիւն. միակերպութիւն։ L'— du mouvement, du pouls, de la respiration։ ‖ 3. Հաւասարութիւն, հարթ հաւասարութիւն (ագարակ)։ ‖ 4. Հարթութիւն։ L'— d'un terrain։

† **Égalure** (է-գ-ու-) ս. իգ. Սպիտակ խայտուցք (ի թիթեռնոյ սրտակաձև հաւուց)։ (Տես և † Aiglure)։

Égard (է-գար) ս. ար. 1. Հայեցք, հայեցի (յաղաչանս, յարժանաւորութիւն ստրաց). աչի առնուլն, երեսս առնելն (ստից)։ Avoir —։ Ունի առնուլ. աչի ածել. երեսս առնել։ Il aura quelque — à ma prière. Vous n'avez eu nul — à mes représentations։ ‖ 2. Ակնածութիւն. մեծարանք. (առ. Նկատմամբ)։ Par — pour vous. Վասն ձեր երեսաց. առ աչս ձեր. խոհեմութեանդ իմոյ։ Avoir de grands égards pour quelqu'un. Manquer aux égards que l'on doit à quelqu'un։

— Eu — à. Նկատաւել զ... միտ եդեալ ի... Eu — à la nature de l'affaire։

— À certains égards. Ինչ իմիք. յիրս իրս։ À tous égards. Ամենայնիւ. ամենայն իրաց. ամենայն գիտիք. յամենայն գիտից, կողմանց. (առ. ամէն նկատմամբ)։ Il mérite à tous égards votre estime, votre amitié։

— À l'— de. նբ. ած. 1. Յաղագս։ À l'— de ce que vous disiez. (առ. Նկատմամբ, գալով այն բանին զոր կ'ըսէիք)։ ‖ 2. Ած. Համեմատութեամբ. յայս։ La terre est petite à l'— du soleil։

Égaré, ée (է-գ-) անց. գործ. 1. Մոլորեալ։ — dans les bois։ ‖ † 2. Ցրուեալ. ցանեալ։ On apercevait quelques grappes égarées sur la treille։ ‖ 3. Խաբեալ. պատրեալ։ Le public — par de faux bruits։ ‖ † 4. Ցրուեալ, ցնդեալ, զրօսեալ, ազամոլեալ (միտք)։ ‖ 5. (է-գ-) Մոլորեալ (յաւազաքինաւեան չաւազաց)։ Ramener les brebis égarées։ Յայս միտս վարի և իրք †։ Les malheureux égarés։

Égarement (է-գար-) ս. ար. 1. Մոլորիլն (ի ճամբայէ)։ Après un long —, ils revinrent dans leur chemin։ ‖ 2. (է-գ-) Մոլորութիւն (միտաց). միտամոլորութիւն։ ‖ 3. Խանգարումն (միտաց, խելոց)։ ‖ 4. (է-գ-) Մոլորութիւն. վրիպանք. զաւածանք։ Il est revenu des égarements de sa jeunesse։ ‖ † 5. Կռրաւանդիլն։

Égarer (է-գար) բ. ն. 1. Խաւարեցուցանել, թիւրեցնել (յաւազիչ ճանապարհէն). զարտուղի հանել. շտեղծել։ Notre guide nous égara։ ‖ 2. Ցնծեցուցանել։ "Nous n'irons plus dans les prairies, Égarer d'un pas incertain nos poétiques rêveries." LAMART. *Médit.* I. 25. ‖ 3. Ից գիտել թե զինչ եղև (թաղինեան, մտանեանն). կորուսանել։ — son mouchoir, ses gants. J'ai égaré ces papiers, ils ne sont pas perdus։ ‖ 4. (է-գ-) Մոլորեցուցանել. վրիպեցուցանել։ Défiez-vous de ce faux ami, il pourrait vous —. — l'esprit. Խանգարել զգիտս. արկանել ի միտս։ Ce terrible événement lui a égaré l'esprit։

— S'—. բ. ած. 1. Մոլորիլ. զարտուղի, շտա սրտուղի անկանիլ։ Je m'égarai dans la forêt. Je me suis égaré d'une lieue։ ‖ 2. (է-գ-) Մոլորիլ. վրիպիլ։ Beaucoup de philosophes se sont égarés dans la recherche de la vérité։ ‖ 3. Ցածեցուցանել զիիս. դանդաչիլ։ "Je ne m'égare point dans ces vastes désirs." RAC. *Esth.* III, 4. ‖ 4. Զաւանցիլ. բանգագաւշիլ։ Son esprit s'égara. Je sens que je m'égare։

† **Égarrotté, ée** (է-գ-օ-) ած. Վիրաւորեալ յաչս (երիվար)։ *աչխաւիր։ (Որ և † Garrotté, ée)։

A. **Égayer** (է-յ-) [Ենգրգի իրբև զPayer.] բ. ն. 1. Զուարթացուցանել. ուրախ, խրախ առնել։ — la conversation, un malade։ ‖ 2. Պայծառ, զարգարուն, ծաղկալից յօրինել (գրանս). զուարթ գործել (գինեաւր). զուարթացուցանել։ ‖ 3. Ցոպաւել զաւելորդ ատղէզս ծառոց. կտուրել։

B. **Égayer** (է-յ-, է-յ-) բ. ն. տես Aiguayer։

Égide (է-իդ) ս. իգ. 1. Վահան վասն Աթենասայ. *եգիս։ ‖ 2. (է-գ-) Պաշտպանութիւն. ապաստան. պատսպարարան. հովանի։ Placé sous l'— des lois. Il me sert d'—։

Égilops (է-իլ-օփս) ս. ար. փորրիկ և կարծր կեղ [ulcère] ի ներքին անկիւնն կոպից [paupière]։ [քինի։

Églantier (է-լ-ան-տիե) ս. ար. վարդենի վայրի. մասն.

Églantine (է-լ-ան-տին') ս. իգ. Ծաղիկ մասրենւոյ։

Église (է-լիզ) ս. իգ. 1. Ժողով, սբոց հաւատացելոց. եկեղեցի։ Les Pères de l'Église. L'Église d'Orient ou l'Église grecque. L'Église d'Occident ou l'Église latine. L'Église arménienne։ ‖ 2. Պապական, հանդիսական եկեղեցի. եկեղեցի։ Le pape est le chef visible de l'Église. En face de l'Église. տես և Face. Il fut retranché de la communion de l'Église։ ‖ 3. Եկեղեցական վիճակ. եկեղեցի։ Entrer dans l'Église։ ‖ 4. Եկեղեցականք. կղերք։ Rendre honneur à l'Église։ ‖ 5. Տաճար քրիստոնէից. եկեղեցի։ — cathédrale. Consacrer une —. Aller à l'—։

Églogue (է-լկ) ս. իգ. Հովտական բանաստեղծութիւն. *հովաերգութիւն։ Les Églogues de Virgile։

† **Égohine, † Égoine** (է-գ-ին') ս. իգ. փորրիկ ոչոց հաւանելոյ զաստ ծառոց։ [լինիլ։

† **Égoiser** (է-գ-ի-զ) բ. ն. Զանձնէ եւեր խօսել. անձնագով

Égoïsme (է-գ-ո-իզ) ս. ար. 1. Ինքնասիրութիւն. անձնասիրութիւն։ Un sot —. Les calculs de l'—. L'amour de soi devient vicieux par l'excès, et alors il s'appelle —։ ‖ 2. Ագահ փիլիսոփայից որ զանձին գոյութիւն եւեր ճշմարիտ համարին. ագահագ եսասիրութիւն։

Égoïste (է-գ-ո-ի-) ած. և ս. Անձնասէր. ինքնասէր. անձնասիրդիր։ C'est un homme fort —. C'est un —, une —։

† **Égoïstique** (է-գ-ո-իս-տիք) ած. Անձնասիրական։

† **Égorgement** (է-գ-ո-ժ-) ս. ար. Փողոտումն. խողխողումն։

Égorger (է-գ-ո-ժ) բ. ն. 1. Փողոտել, վէնաւլ (զոչխար, զեզն)։ ‖ 2. Փողոտել. խողխողել. ապականել. սրախողխող առնել։ Les habitants égorgèrent toute la garnison։ ‖ † 3. Ցարտպոյմեան գինս պահանջիլ (յիջևանաւորաց պանդոկի). կողոպտել. Ի պոկիկ։ (Տես և Écorcher, 4)։ ‖ 4. (է-գ-ո-ժ. և ընդ.) Վնաս մեծ հատուցանել աւժիք. փոզտել. խեղդել. կործանել։ Dans l'embarras où je suis, me demander de l'argent, c'est m'—։

— S'—. բ. ած. Փողոտել զմիմեանս։ Ces deux hommes se sont égorgés pour un mot։

Digitized by Google

† **Égorgeur, euse** (է֊օ֊ր֊է֊օ֊, է֊օ֊ղ) ե. փողոտիչ. խողխողիչ։

Égosiller (s') (ս'է֊օ֊ղ֊իլ֊է) բ. ա֊. ե. կերկերել կոկոսրգի ի բազում աղաղակելոյ. պատառատել լինել գոչելով (ա)։ Il s'égosille, il s'est égosillé à force de crier։ ‖ 2. երգել (թռչնոց) ընդ երկար և բազմաձայն։ Cette fauvette s'égosille։

= Վկաս. (ա) "Զօրհնաղաղ պոռոտել քնի՛ գոչելով, ի բաց ելոյեւ ի տեառնոյ, յերդելոյ, յոչհնելոյ, և ալ լսեն." Մեկն. Գծ. խդ. բառոյ. 368։

Égout (է֊ու) ե. ա֊. ե. Ջուր կաթեալ. հոսանք ջուրց։ Se tenir sous l'— du toit։ ‖ 2. խոզովակ ընդ որ հոսին աղտեղի ջուրք և խոհերք [immondices] քաղաքի. գայառարեր խոզովակ. *կոյափող։ L'— est bouché, les eaux regorgent. Les égouts de Paris։

† **Égoutier** (է֊ու֊տիե) ե. ա֊. Մաքրիչ կոյափողից։

Égoutter (է֊ու֊տե) բ. ն. ե. ցամաքեցուցանել զջուրս կամ զխոնաւութիւն երկրի բանալով առուս։ Faire des saignées pour — les terres basses։ ‖ 2. ցամաքեցուցանել (զանօթս լուացեալս խոհակերացի, զերեզս)։ ‖ 3. գամել (զշճուկ մնծնոյ)։

= S'—. բ. ա. գամիլ (պանրոյ)։ Laisser faire égoutter. գամել զշճուկ մնծնոյ, զջուր պանրոյ։ [քամիլոյ։

Égouttoir (է֊ու֊տուար) ե. ա֊. Տախտակ, վանդակ

Égoutture (է֊ու֊տիւ֊ր) ե. է֊. Մնացուածք գինւոյ ի շերշի. քամուածք. (ընդ.)։ Ils ont bu tout le vin, je n'ai eu que l'—, que les égouttures։

Égrainer (է֊կրէ֊նե) բ. ն. տես Égrener։ [զոգոյ)։

† **Égrappage** (է֊կրա֊բաժ) ե. ա֊. կորզելն զՀատս (խաղողոյ)։

Égrapper (է֊կրա֊բե) բ. ն. կորզել զՀատս (խաղողոյ)։

† **Égrappoir** (է֊կրա֊բուար) ե. ա֊. Գործի կորզելոյ զՀատս (խաղողոյ)։

Égratigner (է֊կրատիգնե) բ. ն. ե. ցտել, պատառել (երեսնգամիք, ասղամբ, փշովք) զմարմին. մնագլցտել. Ս. ճանկռտել։ Le chat l'a égratigné։ ‖ 2. (է֊կրա֊բ.) վիճաբանել սաստիկ, չարաբասել զսահմանիկ ինչ։ ‖ 3. վէր ի վերոյ հերկել (զանգն)։

= S'—. բ. ա. Ս. ճանկռտիլ զմիմեանս։

Égratignure (է֊կրատինիե֊ր) ե. է֊. ե. կեղեքածք մարթոյ. *ճանկռտուք։ Une — sur le visage. Se faire une —։ ‖ 2. վէր թեթեւ։ ‖ 3. Սպի կեղեքածոյ։ Il joue avec le chat et a les mains pleines d'égratignures։

Égravillonner (է֊կրավիյոնե) բ. ն. թօթափել զՀող յարմատոց ծառոյ հանելոյ։ [մնդիկս։

Égrenage (է֊կրէ֊նաժ) ե. ա֊. Հանելն զՀատս, զսերմ.

Égrener (է֊կրէ֊նե) բ. ն. ե. Հանել զՀատս (ցորենոյ ի հասկէ), զսերմանիկս (ի փաճոկէ)։ — des épis, du fenouil։ ‖ 2. թօթափել, կորզել զՀատս (խաղողոյ)։ — du raisin։

† — son chapelet. Անցուցանել մի առ մի ընդ մէջ մատանց զՀատս օրհնաբանի, համարչէ. (ապ. օրհնաբան, համարիչ գործընկալ)։ [կայտառ. աշխոյժ. (ընդ.)։

Égrillard, arde (է֊կրիյար֊դ, ա֊ր֊դ) ա֊. և ե.

† **Égrilloir** (է֊կրիյուար) ե. ա֊. տես Écrille։

Égrisé (է֊կրիզե) ե. ա֊. } փոշի ադամանդի առ
Égrisée (է֊կրիզե) ե. է֊. } ազորկելոյ զանգործ ադամանդս։

Égriser (է֊կրիզե) բ. ն. Ոգորկել զագամանդ շփելով ընդ այլում անգործ ադամանդի։

Égrisoir (է֊կրիզուար) ե. ա֊. Անօթ յոր ծազվի փոշի երկուց անգործ ադամանդից։

Égrugeoir (է֊կրիժուար) ե. ա֊. Անկան (ամ. հալան) փայտեայ յարմար մանրի ազ, շաքար։

Égruger (է֊կրիժե) բ. ն. Լեռնալ, մանրել յանկանի (ղազ, գշաքար)։

Égueulement (է֊կէօլման) ե. ա֊. խանգարումն, խորտակումն բերանոյ (գնգընկեցի)։

Égueuler (է֊կէօլե) բ. ն. ե. խորտակել, բեկանել զվիզ, զբերան (խեցեղէն կամ ապակեղէն անօթոց)։ Elle a égueulé sa cruche, son pot։ ‖ 2. խանգարել, խորտակել զբերան (գնգընկեցի, թնգանօթոյ)։ Le boulet a égueulé cette pièce։

= S'—. բ. ա. խանգարիլ բերանոյ (գնգընկեցի)։

—S'— de crier, à force de crier. կերկերել կոկորդի ի բազում աղաղակելոյ. պատառատել լինել գոչելով. (ած.)։ (Տես և s'Égosiller)։

Égyptien, ienne (է֊ժիբ֊սիեն, ենն') ե. † ե. եգիպտացի։ ‖ 2. գ. բառոյ. *գնչու. վիճաբան։ (Որ և Bohémien)։

† = ած. եգիպտական. եգիպտացի։ [թիւն։

† **Égyptologie** (է֊ժիբ֊տո֊ժի) ե. է֊. *եգիպտաբանու֊

† **Égyptologue** (է֊ժիբ֊տո֊լոգ) ե. ա֊. *եգիպտաբան։

Eh! (է) ած. վ֊ր֊. ը֊ղ֊ծ֊ան. Ը՛հ. է՛հ՛. բա՛րե։ Eh! qui aurait pu écrire, croire cela? [le croiriez-vous?

— Eh bien. ած. ա֊. Ուրեմն. ապէ. իսկ արդ։ Eh bien,

Éherber (է֊էր֊բե) բ. ն. տես Sarcler։

Éhonté, ée (է֊ոն֊տե) ած. Անամօթ. անպատկառ. լիրբ։ (Որ և Déhonté)։

Éhouper (է֊ու֊պե) բ. ն. Հատանել գհատարս (ծառոց)։

Eider (է֊իտ֊ր) ե. ա֊. Ազգ ինչ փափկափետուր բազում հիւսախոտզմանց եւրոպոյ։

Éjaculateur (է֊ժէ֊կիւ֊լա֊թ֊ր֊) ած. ա֊. *ցայտեցուցիչ սերմանն (մանկն [muscle], խազովակ). *սերմնացայտ։

Éjaculation (է֊ժէ֊կիւ֊լա֊սիո֊ն) ե. է֊. ե. ցայտումն (սերմանն)։ ‖ 2. (է֊կ֊ջ.) Հանուածս և կերմանկերմ ազօթք. *ալաքսական ազօթք։ [ցանել (առասանոց ինչ թռչնոց)։

Éjaculer (է֊ժէ֊կիւ֊լե) բ. ն. Արձակել, *ցայտեցու֊

† = բ. ն. *ցայտեցուցանել (զսերմն)։

† **Éjection** (է֊ժէ֊քսիո֊ն) ե. է֊. տես Déjection։

Élaboration (է֊լաբ֊ո֊րա֊սիո֊ն) ե. է֊. կազմումն. հանդերձումն։ L'— du chyle, և է֊կ֊ջ. L'— d'une idée։

Élaborer (է֊լաբ֊ո֊րե) բ. ն. կազմել. հանդերձել. պատրաստել։ L'estomac élabore les aliments, և է֊կ֊ջ. Il élabore péniblement ses idées։

Élagage (է֊լա֊ժ) ե. ա֊. ե. կամճոպելն (զոստս ծառոց)։ ‖ 2. Ոստք հատեալք. յօս։

Élaguer (է֊լա֊կ) բ. ն. ե. ցատաւել, հատանել զաւելորդ ուղէղս ծառոց. կոճոպել. քշտել։ ‖ 2. (է֊կ֊ջ.) ցատաւել, ի բաց պարսպել (զաւելորդ մնասունս ճառին)։ Cet exorde a besoin d'être élagué։

Élagueur (է֊լա֊իո֊ր) ե. ա֊. ցատաւիչ (ծառոց)։

A. **Élan** (է֊լան) ե. ա֊. ե. Ոտ֊ժգին վազք. ոստումն։ Les élans du cerf. Il fit un grand — et se sauva d'entre les mains de ceux qui le tenaient. Prendre son — pour sauter. (տես. ցատկելու. համար այժ առնուլ)։ ‖ 2. (է֊կ֊ջ.) եռանդն. ջերմեռանդութիւն։ Des élans de patriotisme, de dévotion. Les élans du cœur։

B. **Élan** (է֊լան) ե. ա֊. Ազգ ինչ հիւսախոտային եղջերուաց։

Élancé, ée (է֊լան֊ս) ած. գ֊ծ֊ր. ե. ցարձակեալ (գկնի սրտից)։ Un chien — après sa proie։ ‖ 2. Արձակեալ, ոստացեալ (նետ յաղեղանէ)։ ‖ 3. Նուրբ և բարձր (հասակ)։ ‖ 4. Բարձրարուն (ծառ)։

Digitized by Google

Élancement (էլան-ըմ՛) ե. ար. † 1. Ոտասուն։ ‖ 2. (փոխ.) Բաւանգագին անձուկ հոգւոյ (առ Աստուած). ըղձութիւն սրտի։ Les élancements de l'âme vers Dieu։ ‖ 3. Սպրատուր ցաւ ի մատին իմոյ մարմնոյ. Ս. խոցոտիկ։ Cette piqûre me cause de grands élancements dans le doigt։

Élancer (էլան-ա՛) բ. ն. Ա. բձակիլ ուժգին. (խոյր)։ — բ. չ. կախծիլ մատին իրիք մարմնոյ. Ս. խոցոտիլ. Ս. օքմալ։ Le doigt m'élance։

— S'— . բ. ա. 1. ցարձակիլ. գիմիլ. խոյանալ. պարսիլ։ Le chien s'élança sur lui. Il s'élança au travers des ennemis։ ‖ † 2. Ա. մլեատնալ (հասակի)։ La taille de cette jeune fille s'élance։

Élargir (էլար-ժի՛) բ. ն. 1. Լայնել. ընդարձակել։ — un habit, un fossé։ ‖ 2. Հանել, ազատել ի բանտէ։ Il a été élargi en donnant caution, moyennant caution։

— S'— . բ. ա. 1. Լայնանալ. ընդարձակիլ. անդորրանալ։ Mes souliers se sont trop élargis. Le fleuve s'élargit en cet endroit։ ‖ 2. Ընդարձակիլ զվիճակ, գկալուածք իւր։ Il s'est élargi du côté de la rivière։

Élargissement (էլար-ժիս-ըմ՛) ե. ար. 1. Լայնելն. լայնութիւն։ L'— d'un canal, d'une rue։ ‖ 2. Ազատութիւն ի բանտէ։ Il a obtenu son —։

Élargissure (էլար-ժիւ-ր՛) ե. իե. ցաւելուած ի լայնել (զգեստ, գկօշիկ)։

Élasticité (էլաս-տիս-իթ՛) ե. իե. *Զգականութիւն. *առաձգութիւն։ L'— d'une lame d'acier, և փոխ. Ce pays est doué d'une grande —, il se rétablira vite։

Élastique (էլաս-տի՛ք) ած. Զգական. *առաձգական։ Les gaz sont très élastiques. Balle —. Gomme —. տես Caoutchouc։

— ե. ար. Զգական զսպանակ։ Remettre un —։

Elbeuf (էլպէօֆ՛) ե. ար. կտաւ աստառի, Ս. չուխայի նպատակաւոր։

Eldorado (էլտօ-րա՛տօ) ե. ար. երկիր առատութեամբ և գրգռանաց. էլդորադո՛։ Ce pays est un véritable —։

Éléatique (էլե-ատի՛ք) ած. Ելէական (ազանգ փիլիսոփայից ցունաց)։

Électeur (էլեքտէօր՛) ե. ար. 1. Ընտրող. ընտրիչ։ Les électeurs s'assembleront demain pour élire les députés։ ‖ 2. Իշխան ընտրող նախնի կայսերաց Գերմանիոյ. *կայսրընտիր։ L'— de Saxe։ ցայս միտս լինի իե. Électrice, կին կայսրընտիր։

Électif, ive (էլեքտի՛ֆ, իվ) ած. Ընտրութեամբ. ընտրելով. ընտրական։ Le pape est —. Royaume —։

Élection (էլեքսիո՛ն) ե. իե. 1. Ընտրութիւն։ L'— d'un député. Vase d'—. Ա. յր ղր ընտրեաց Տէր ի կատարիլ նովաս զխորհուրդս իւր. անօթ ընտրութեան, ընտիր։ ‖ 2. Ա. տեան հարկաց, բաժին։ Il fut condamné par l'—։

† **Électivité** (էլեքտիվ-իթ՛) ե. իե. Ընտրականութիւն։

Électoral, ale (էլեքտօ-ռա՛լ, ռա՛լ) ած. 1. Ընտրութեան. ընտրական։ Cens, droit —. Loi, réunion électorale։ ‖ 2. *կայսրընտիր. կայսրընտրական։ Palais —. Prince —. Ա. նգրանիկ որդի կայսրընտրի։

Électorat (էլեքտօ-ռա՛) ե. ար. 1. Գաւառ, տարածեան կայսրընտրի. *կայսրընտրութիւն։ ‖ 2. երկիր, տարածեան կայսրընտրութեան. *կայսրընտրութիւն։ ‖ † 3. Իրաւունք ընտրելոյ (վերնափախանս)։

Électricité (էլեքտրիսիթ՛) ե. իե. *Ելէկտրականութիւն։ L'éclair et l'explosion de la foudre sont des phénomènes de l'—։

Électrique (էլեքտրի՛ք) ած. *Ելէկտրական։

† **Électriquement** (էլեքտրիք-ըմ՛) ս. *Ելէկտրական-պէս։

Électrisation (էլեքտրիզ-ասիո՛ն) ե. իե. *Ելէկտրականացուցանել։

Électriser (էլեքտրիզ-ե՛) բ. ն. 1. Տալ զօրութիւն ելէկտրական. *Ելէկտրացուցանել։ — un corps positivement, négativement. — quelqu'un։ ‖ 2. (փոխ.) Վարակել բարքիւք։ Son exemple les électrisa։

— S'— . բ. ա. *Ելէկտրանալ։

Électro-aimant (էլեքտրօ-էմ՛ան) ե. ար. Երկաթ մագնիսացուցեալ ելէկտրական հոսանիւք։ On emploie les électro-aimants pour construire les télégraphes électriques։

Électro-magnétisme (էլեքտրօ-մագնեթիզ՛մ) ե. ար. *Ելէկտրական մագնիսականութիւն։

Électromètre (էլեքտրօմ՛եթր) ե. ար. Գործի ինչ ընդգիտաց. *Ելէկտրաչափ։ [ած. *Ելէկտրաչափ։

† **Électromoteur, trice** (էլեքտրօմօ՛թօր, թրի՛ս) ած.

Électro-négatif, ive (էլեքտրօ-նեկ՛աթիֆ, իվ) ած. *Ելէկտրանուազ։

Électrophore (էլեքտրօֆ՛օր) ե. ար. Գործի ինչ ընդգիտաց. *Ելէկտրակիր։

Électro-positif, ive (էլեքտրօ-փոզ՛իթիֆ, իվ) ած. *Ելէկտրաւուազ։

Électroscope (էլեքտրօսքո՛փ) ե. ար. Գործի ինչ ընդգիտաց. *Ելէկտրադէտ։

Électuaire (էլեքտիւ-ե՛ր) ե. ար. Դեղ ի փոշւոյ և ի շարաթէ [sirop] հանգերձեալ շաքարաւ կամ մեղրով. մաճուն։ — laxatif։ (Տես և Confection, 5)։

Élégamment (էլեկ-ամ՛ան) ս. Վայելուչ. վայելչապէս։ Être — paré. Écrire, parler —։

Élégance (էլեկ-անս՛) ե. իե. 1. Վայելչութիւն. ազնուութիւն։ L'— des formes, des contours, de la taille, d'une parure, d'un meuble։ ‖ 2. Գեղեցկապէս յարմարութիւն (բանից). ազուրկութիւն. վայելչութիւն։ — sans affectation. Parler avec —, sans —։ ‖ 3. Զարդութիւն. յատակութիւն. (ըստ չափագիտաց)։ L'— d'une solution։

Élégant, ante (էլեկ-ան՛, անթ՛) ած. 1. Վայելուչ. ազնիւ. ընտիր. շնորհալից։ Costume —. Un discours —. Style —։ ‖ 2. Ոգեկարան։ Auteur —։

Élégiaque (էլեժ-ի՛ք) ած. *Ելեգերգական (բանաստեղծութիւն, բանաստեղծ)։

— ե. ար. *Ելեգերգու. *Ելեգերգակ։

Élégie (էլեժի՛) ե. իե. Տխրական բանաստեղծութիւն. եղեգերգութիւն։ — amoureuse, tendre, plaintive։

† **Élégir** (էլեժի՛ր) բ. ն. Նրբել (գփայտ)։

Élément (էլե՛մ) ե. ար. 1. Տարր. բնութիւն. յատիհիւթ։ Les quatre éléments. Le combat des éléments. Les cartésiens n'admettaient que trois éléments. Le liquide —. Ն. ոյ, խառնուածք տարր. ծով։ ‖ 2. Տարր (որովք յօգի կամ կազմի ինչ)։ La famille est l'— de la société. Les mots sont les éléments du discours. Des éléments de prospérité։ ‖ 3. Վայր յորում կեաց և շարժի անասուն ինչ. տարր։ L'— du poisson est l'eau. Être dans son —. (փոխ.) Լինել ի տեղւոջ յորում ախորժ ոք կայ. լինել յիւրում տարրի։ ‖ 4. (փոխ.) Զարուեստն ախորժական, հաճոյական. տարր։ L'étude, la guerre est son —։

— յե. Տարերք, սկզբունք, առաջին նշանագիրք, *սկզբնատարերք (գիտութեան իրիք)։ Apprendre les éléments d'une science. Il en est aux éléments, aux premiers

Digitized by Google

éléments. Տակաւին յառաջին նշանագիրքն, ի նշանագիրքն սկզբան կայ։

Élémentaire (էլէմանթէր) ած. 1. Տարրական։ Les corps élémentaires։ ‖ 2. Տարրական. սկզբնական։ La géométrie —։

Éléphant (էլէֆան) է. ար. 1. փիղ. ֆիլ։ La trompe d'un —։ ‖ † 2. (փոխ. և ընդ.) Յառաջ և առաջ ոք. փիղ։ C'est un —, un vrai, un gros —։ ‖ † 3. Ազգ ինչ [ցեղ]. փիղ։

Éléphantiasis (էլէֆանդիազ) է. իթ. Ելեփանդիական բորոտութիւն։ [փղական։ ‖ 2. Փղակերպ։

† **Éléphantin, ine** (էլէֆանթէն, ին') ած. 1. փղի։

Élevage (էլէվաժ) է. ար. Բուծանէ, անուցանէ (ընտանի անասունս)։ L'— des bestiaux. Գամաթարբուծութիւն։

Élévateur (էլէվատէօր) ած. ար. Բարձրացուցիչ (մուկն [muscle], ըստ անդամոգիտութ.)։

— է. ար. 1 Բարձրացուցիչ մուկն։ L'— de l'œil։ ‖ † 2. Ապառաժ [appareil] ամրառնալոյ գնաց. ամրառնալիք։

Élévation (էլէվասիոն) է. իթ. 1. Բարձրացուցանելն. բարձրանալն. բարձրութիւն. Համրարձումն։ Il faut donner plus d'— à cette muraille. L'aérostat parvint à une très grande —։ ‖ 2. Բարձրացուցանելն քահանայի ի պատարագի զհիւրն ի տես ժողովրդեան. վերացումն։ L'— de l'hostie. On était à l'—։ (Ուր և Lever-Dieu)։ ‖ 3 Բարձրաւանդակ. լերա։ Il monta sur une —։ ‖ 4 Ուղղահայեաց կտրած [coupe] շինուածոյ ի գիծից կամ ի ճառէ. բարձրութիւն։ Faire les plans et élévations d'un bâtiment։ ‖ 5. Աճումն, բարձրացումն (գնոց)։ ‖ 6. Հասանելի պատուոյ, առաքինեաց։ Il lui doit son —։ ‖ 7. Մեծութիւն. ազագութիւն. շքաք. պատիւ։ "Le malheur de ceux qui naissent dans l'—." ՖԷՆ. *Tél.* XVI. ‖ 8. Ազնուականութիւն, վհուկութիւն (մտաց, ազգոյ). մեծանձնութիւն։ Il a beaucoup d'— dans l'âme. On remarque une grande — dans ses sentiments, dans ses pensées։ ‖ 9. Համրառնալն զիրաս, ի վեր ընծայեցուցանելն զաղերս իւր առ Աստուած։ L'— du cœur à Dieu։

1. Élève (էլէվ) է. 1. Հետևողն աշակերտ. աշակերտ։ Son — s'est montré fort reconnaissant envers lui. Elle a été mon —։ ‖ 2. Աշակերտ (դպրոցի)։ Conduire les élèves à la promenade։

2. Élève (էլէվ) է. իթ. տես Élevage։

Élevé, ée (էլէվէ) ած. ներբ. 1. Բարձրացեալ. վերացեալ։ Le ballon — en l'air։ ‖ 2. Բարձր։ Un lieu —. Une température élevée։ ‖ 3. Մեծ. վեհ. բարձր. ազնուական։ Un caractère —։ ‖ 4. Դաստիարակեալ. կըրթեալ. հրահանգեալ։ — au collège. Bien —. Բարեկիրթ. Mal — . Անկիրթ։

Élever (էլէվէ) բ. ն. 1. Բարձրացուցանել. վերացուցանել. ամրառնալ։ — un mur d'un mètre. — des eaux par le moyen d'une pompe։ ‖ 2. (փոխ.) Բարձրացուցանել. յառաջ ձգել. Հառուցանել, Հանել, տնկել զոք (յաջագութիւն, ի փառս)։ — quelqu'un aux dignités, aux honneurs. Louis XIV éleva Colbert au ministère։ ‖ 3. Բարձրացուցանել. բարձր առնել. գովել. Հռչակեցուցանել։ — quelqu'un jusqu'aux nues, jusqu'aux cieux. վերացուցանել զոք մինչև յամպս, մինչև յերկինս. երկնաչափ բարձրացուցանել. երկնաբարձրագոչս գովել, Հռչակեցուցանել։ "Les combats d'Ulysse et sa sagesse furent élevés jusqu'aux cieux." ՖԷՆ. *Tél.* I. ‖ 4. (փոխ.) Ամբառնալ, ի վեր ընծայեցուցանել (զսիրտ կամ զմիտս իւր առ Աստուած)։ Élevez vos cœurs. — son âme à Dieu vers Dieu։ ‖ 5. (փոխ.) Ազնցուցանել, բարձրացուցանել (զգինս, զարժէս)։ ‖ 6. Բարձրացուցանել (զբարբառ, զձայն իւր). տալ, խօսել բարձրաձայն։ — la voix. — la voix en faveur de quelqu'un. (փոխ.) Հրապարակաւ ջատագով լինանել առանց։ ‖ 7. Կանգնել, կառուցանել (անգրի, ապարանս). յարուցանել (Հզօրբուրս)։ ուզղել (սեղան). կամնզել (աշտարակ)։ Une statue fut élevée à ce grand homme. — autel contre autel. տես *Autel*, 2. ‖ 8. (փոխ.) Յարուցանել, զարթուցանել, [—ի. Հանել] կռիւ, կռիւ. ծնուցանել (երկպառակութիւն ի միտս ուրուք)։ — une dispute, une contestation. Vous élevez là une difficulté bien étrange. La lecture de ce livre a élevé des doutes dans mon esprit։ ‖ 9. Բառնալ (ճիչ, ազաղակ)։ La foule éleva de grands cris։ ‖ 10. Բարձրացուցանել (ս). սնուցանել. բուծանել։ C'est le devoir d'une mère tendre d'— elle-même son enfant։ Աթ և զանասունս. Les paons sont difficiles à —։ ‖ 11. Դաստիանել (տուներս, ծառս)։ ‖ 12. (փոխ.) Պատուհասակել. կրթել. վարժել. Հրահանգել. ընդ Հրահանգս Հանել։ Ce jeune homme fut très bien élevé. Il a été élevé dans la religion catholique։

= S'— . բ. ն. 1. Բարձրանալ. ամրառնալ. վերանալ. հլանիլ։ Des îles s'élèvent du sein des flots. S'— dans la nue, jusqu'aux nues. Ցամքս կցեալ Հասանիլ. մինչև յերկինս կցիլ (գազափանց լերանց, ծխոյ)։ Les vapeurs qui s'élèvent de la terre. Գոլորշի որ ցուլանայ կամ փոզի յերկրէ (ո)։ ‖ 2. Ցառնիլ. ընդդէմ, Հակառակ կալ։ Les Ninivites s'élèveront au jugement contre les Juifs. Mon péché s'élèvera contre moi։ ‖ 3. Կառափիլ (ամրառնանութեանց ի վերոյ ուրուք)։ Des charges considérables s'élevaient contre lui։ ‖ 4 Ցառնիլ (ազմկի, Հզմնոյ, մրրկի)։ Une dispute s'est élevée. Ձարիւառ կաց։ Il s'éleva une tempête, un vent violent։ ‖ 5. Ելանիլ (ի), Հառանիլ (ի ծուոյ ազանելոցն ի Հոգւոյ)։ Leur nombre ne s'élevait pas à plus de dix mille. Le total s'élève à plus de vingt mille francs։ ‖ 6. Ածանուլ։ À la moindre irritation sa peau s'élève partout. Un rien lui fait élever toute la peau։ ‖ 7. կանգնիլ (շինուածոց). Հառաստիլ (գպրոցաց)։ ‖ 8. (փոխ.) Ամրառնալ, Հառանիլ (ի մեծութիւն, յառաջադիմութիւն). բարձրանալ։ S'— aux premières charges de l'État։ ‖ 9. Բարձրացուցանիլ զանձն. ամրառնալ. Հպարտանալ. ամբարհաւաճիլ. մեծամտիլ։ Celui qui s'élève sera abaissé։

— Ա. Կոր. (ա) "Որդիս ինոյ և թագչասցի." Ես. Ա. 2. — "Որդիս ինոյ և անասցի." Եզնիկ. 82. Զգօն. Գ. 79։ = (ո) "Ի ելբրուզն՝ որ ի սրտի երկրի ի վեր ցուլանոյ." Եզնիկ. 219. — "Ցորմէ ընդունիչ երկիր պտուղբիւռ և ջիւրմբիւռ սրիւռն, ելոյ յերկրէ օդ՝ վերանոյ ելանել ի նմանութիւն գոլորշոյ." Բրս. Վ. եց. Ա. 14։ = (գ) "Որ գնդեմ ապստիցան ի ոտ և ի ասր, և ասոյ երիս երկն ի հարիւր և ի չոտն քիւր." Եւս. պատ. Գ. է. 166։ [անասնարոյծ. ձիարոյծ։

Éleveur (էլէվէօր) է. ար. Դաստիանիչ անասնոց, ձիոց։

Élevure (էլէվիւր) է. իթ. Փոքրիկ այտուցիկ ի վերոյ մարմնոյ. պալար։ [դիցաբանութեան)։

Elfe (էլֆ) է. ար. Ոգի օդոց (ըստ սկանդինաւեան

Élider (էլիտէ) բ. ն. 1. Ոչ Հնչել կամ ոչ ծառել ի տաղաչափութեան զնոյնատար ինչ ի կատարած բառի որոյ յաջորդ բառն սկսանի ձայնաւորաւ. կրճատել։ (Օրինակ ինն ի գազկերերն լեզուի Pégase est rétif, և յիտալերէն լեզուի glorioso acquisto, երկոքեան ևս Հնգավանկ)։ ‖ 2.

Digitized by Google

ջնջիլ, ի բաց պատասխիլ ի գրչութեան զնոյնասար ինչ առածքի բաւական որ սխալանք ձայնաւորաց. կրճատիլ։ (Որպէս s'il, փոխանակ դրելոյ si il)։

Éligibilité (էլիժիպիլիթէ) ե։ իէ։ *Ընտրացուիթիւն։

Éligible (էլիժիպլ) ած։ Որում մարթի ընտրիլ. ընտրելի։ Il n'est point —, il n'a point l'âge requis։ Չէ արի եւս իրը ե։ տ։

Élimer (էլիմէ) բր։ ն։ Մաշիլ. (Խոսք)։

— S'— ։ բ։ ա։ Մաշիլ (զգեստուց)։ (Խոսք)։

Élimination (էլիմինասիոն) ե։ իէ։ Մերժուած. ի բաց հանուած։

Éliminer (էլիմինէ) բ։ ն։ Մերժիլ. ի բաց հանել, ջնջիլ։ On a éliminé plusieurs noms de la liste des candidats։

† **Élingue** (էլինկ) ե։ իէ։ Զօտան ինչ բնահարտի ի նաւս։

Élire (էլիր) [Լծորդի իրրև qLire.] բ։ ն։ Ընտրիլ։ — un roi, un député. — à la pluralité des voix։

Élision (էլիզիոն) ե։ իէ։ Կրճատուած (ձայնաւորի)։

Élite (էլիթ) ե։ իէ։ Ընտիր ընտրեալ։ L'— de la noblesse. Troupe, soldats d'— · Ա.րքնտիր գունդ, զօրք · ընտրեալ։ J'ai eu l'— de ses livres։

Élixir (էլիքսիր) ե։ ա։ Որպ · *խքսիր · (տարբ · եւ իսիր)։

Elle (էլ) դերբ · իէ։ Նա · Նէ։ — lui parla. Que fait- — ? Viendra-t- — ? Julie est- — venue ?

Ellébore (էլլեպոր) ե։ ա։ Տունկ ինչ որ Հասմարէր երբեմն բուժիլ խելագարութեան, և այժմ վարի իրր սրբագործել. վրացի կոճ. եղերսաս։ — blanc. Սպիտակ վրացի կոճ. ած զեօղնիկ։ — noir. Սեաւ վրացի կոճ. ըստ զեօղնիկ։ Avoir besoin d'— · (իսիսբ ·) կարօտ լինիլ վրացի կոճոյ լինել ասակաւիկ մի բանաձ։

Ellipse (էլլիբս) ե։ իէ։ ն։ կրճատուածն միոյ կամ բազում բառից կարեւորաց ի լրումն բանին (ըստ քերականաց)։ *զնդզլուածն։ ‖ Զ։ Գիծ ինչ կոր յերկրաչափութեան. *թերագիծ։ [երկրաչափից)։

Ellipsoïde (էլլիբսօիտ) ե։ ա։ *Թերագնդերգ · (ըստ

Ellipticité (էլլիբտիսիթէ) ե։ իէ։ † ն։ Չհզչականութիւն (բանից, ըստ քերականաց)։ ‖ Զ։ *Թերագնդական կերպարանք ձևոյ իրրև յերկրաչափութեան. *թերագնդականութիւն։

Elliptique (էլլիբտիք) ած։ ն։ *Չհզչական (առարտած, ըստ քերականաց)։ ‖ Զ։ *Թերագնդական (ձև, կերպարանք)։

Elliptiquement (էլլիբտիքման) մ։ ն։ *Չհզչմամբ. *զնդզլօրէն։ ‖ † Զ։ *Թերագնդրէն։

Elme (Saint-) (սէնթ-էլմ) ե։ ա։ Feu Saint-Elme. Լոյս երևեալ ի ծայրս կայմից նաւուց կամ ի մկանունս ջաղաց · *երասանիկ։ (Ձինք կոչէին զայս լոյս կաստոր և Պոլիդեւկիա)։

Élocution (էլոգիուսիոն) ե։ իէ։ ն։ Պայման բանից. առածք։ — nette, facile, élégante, triviale։ ‖ Զ։ Պատճառ հաւատարեալոյն որ ստացանել ընտրել զբանս և կարգել ըստ պատշաճի. վայելչաբանութիւն։

Éloge (էլոժ) ե։ ա։ ն։ Բան ի գովութիւն ուրուք. գրառուածք. ներքագիան։ Il a fait l'— d'un tel. L'— de Bossuet, de Racine։ ‖ Զ։ Գովութիւն. գովեստ. գրառուածք։ Donner des éloges à quelqu'un. C'est au-dessus de tout —. Ի վեր է այգ քան զամենայն գովութիւն. (առած. որչափ որ գովուի՝ քիչ է)։

Élogieux, euse (էլոժիէ, էօզ) ած։ Գովական. գրառուածական։ Parler de quelqu'un en termes —։

Éloigné, ée (էլուանյե) ածց · գեր։ ն։ Հեռացեալ. հեռի։ Lyon est plus — de Paris que Dijon։ ‖ Զ։ Հեռաւոր (ժամանակի). բացագնակ, հեռաւոր (տեղի)։ ‖ Զ։ Հեռի, օտար (ի շշմարտութենէ)։ Ce récit est — de la vérité. Être bien — de faire une chose. (էխոբ ·) Ոչ ունել դիտաւորութիւն կամ կարգութիւն առնելոյ ինչ։ Je ne serais pas — de faire ce que vous dites. (առած · Ա.յնչափ ընդդիմութիւն չունիմ ընելու ինչ որ գուք կ'ըսէք)։ Être — de son compte. (էխոբ ·) Վրիպել, անկանիլ ի յուսոյն իւրմէ կամ ի կարծեաց իւրոց։

Éloignement (էլուանյէման) ե։ ա։ ն։ Հեռացուցանելն. հեռանալն. հեռացուած։ L'— des personnes les plus suspectes։ ‖ Զ։ Հեռաւորութիւն. մեկուսութիւն։ Je ne me console point de votre —։ ‖ Զ։ Հեռաւորութիւն, բացագնակութիւն (տեղեաց). անդրկիսաւութիւն (ժամանակաց)։ L'— de nos demeures nous empêche de nous voir souvent. Dans l'—, կամ en l'—· Ի հեռաւանն։ Dans l'—, on voit des bergers։ ‖ 4։ Ցապազումն։ ‖ 5։ Հակառակութիւն. անարիւթիւն. խորշումն։ Avoir de l'— pour quelqu'un, pour le travail։

Éloigner (էլուանյե) բ։ ն։ ն։ Հեռացուցանել. հեռի առնել։ Éloignez cette chaise du feu. — quelqu'un de ses parents, de son pays. "Il éloigne des sujets capables." MASS. *Pet. Car. Tentations.* Ցեաս առնի զպիտակսն ի հպատակս (և)։ ‖ Զ։ Ցապազել։ — un payement. Toutes ces difficultés éloignent la paix։ ‖ Զ։ Հեռի, ի բաց առնել. մեկնել, յանձնէ. հանել ի մտաց. մերժել։ Éloignez de vous ces tristes pensées։ ‖ 4։ (էխոբ ·) Պարտաւորացանել. օտարացուցանել. ուծացուցանել։ Rien n'est plus capable d'— les cœurs, les esprits։

— S'— ։ բ։ ա։ ն։ Հեռանալ. մեկնիլ։ Il s'éloignait à pas lents. Le sommeil s'est éloigné de mes yeux. Մերժեցաւ քուն յաչաց իմոց. քուն հատաւ յերեսաց իմոց. փախեաւ յինէն քունն։ ‖ Զ։ Օտարանալ. զանազանիլ։ Leur doctrine s'éloignait peu de la sienne։

= ՎԱՍ. (և) "Զանիւթն զանազանան յատուկ հոգեացներ, և զանձնայն զբնութեան յիւրս գաներ." ԲՂՂ. Բ. 29։

Éloquemment (էլոգամմէ) մ։ Ճարտարախօսութեամբ. պերճախօսութեամբ։ Écrire, parler —։

Éloquence (էլոգանս) ե։ իէ։ ն։ Ճարտարախօսութիւն. պերճախօսութիւն։ L'— de la chaire, de la tribune. Un discours plein d'—։ ‖ Զ։ Ա.րուեստ հաւատարեալն. հաւատարութիւն։ Les règles de l'—։

Éloquent, ente (էլոգան, անթ) ած։ Ճարտարախօս. ճարտարարան. պերճարան. բանիոյ։ Homme —. Ce discours est fort —. Des larmes éloquentes. Silence. geste —։

Élu, ue (էլ-) անց · գեր։ Élire բայի։ Ընտրեալ։ Beaucoup d'appelés et peu d'élus։

= ե։ ա։ ն։ Ընտրեալ։ Les élus du peuple. Le nouvel —. Նորընտիրն։ ‖ Զ։ Ընտրեալ (յԱստուծոյ). յատկացեալ ի դէն հրաւիրեալ, առաքինեալ։ Le bonheur des élus։

Élucidation (էլիւսիտասիոն) ե։ իէ։ Լուսաբանութիւն. մեկնութիւն։ L'— d'un texte obscur։

Élucider (էլիւսիտէ) բ։ ն։ Լուսաբանել. լուսաւորել։ Il élucida beaucoup de passages des auteurs anciens։

Élucubration (էլիւքիւպրասիոն) ե։ իէ։ ն։ Գիշերաբոյսն վաստակ. ամենագիշեր ուշնութիւն։ Mettre au jour le fruit de ses élucubrations։ ‖ Զ։ Պատճառել գիշերաբոյսն ուշնութեամբ։ Il va bientôt publier ses doctes élucubrations։

Digitized by Google

† **Élucubrer** (ել-կիւ-պրե) բ. ն. Ցօրինել մնոտեան ինչ ամենագիշեր ուշնութեամբ։

Éluder (ել-դե) բ. ն. Փախչել (ի խնդրոյ, ի խոստմանէ). ի գերև հանել։ — une question. — les artifices de quelqu'un։

Élysée (ելիզե) է. ար. ա. Կայան դիւցազանց և առաքինեաց ի գծոխս (ըստ առասպելաց). Ելիսեան։ Entrer dans l'Élysée։ ‖ † բ. Պալատն ի Պարիս քաղաքի Յելիսեան դաշտս. Ելիսեան։

= ած. ար. Les champs Élysées. Ելիսեան դաշտք. (ըստ առասպելաց)։ † Champs-Élysées. Ցառաջերդ ճեմելի ինչ ի Պարիս. Ելիսեան դաշտք։

Élyséen, enne (ելիզեեն, էնն') ած. Ելիսեան. Ելիսական (հանգիստս, դաշտք, ըստ առասպելաց)։

Élysiens (ելիզիեն) ած. ար. յե. Champs —. Ելիսեան դաշտք. (ըստ առասպելաց)։

Élytre (ելիթրը) է. ար. Վերին թև պատնէշեն [coléoptère) միջատաց. *վերնաթև։

Elzévir (էլզեվիր) է. ար. Ստանալ տպագրեալ ի ԺԶ դարու և ի մուտս ԺԷ ին ի Հոլլանդացի Էլզեւիրական կոչեցելոց Էլզեվէրք. Էլզեվէր։ Un — bien conservé. La collection des elzévirs։

Elzévirien, ienne (էլզեվիրեեն, էնն') ած. Ելզեվիրեան (տպագրութիւն)։ [րութիւն։

† **Émaciation** (էմասիասիօն) է. իզ. Ընդգեւացում. Ծխաբ

Émacié, ée (էմասիե) ած. Ընդգեւացեալ. Ծղգեալ ծխրեալ։ Sa figure était pâle, émaciée։

Émail (էմայլ) է. ար. ա. *Կիսատաճանկար. Գունք։ Les couleurs de l'— sont inaltérables. Portrait en —։ ‖ բ. Գործուած կիսատաճանկարու։ Il est connaisseur en émaux։ ‖ գ. (է-նոյ. և է ինոպէ.) Երփն երփն, գունակ գունակ, նարօտք (ծաղկանց)։ L'— d'un parterre, d'une prairie։ ‖ դ. Կիսատաճ (ատամանց)։ Certaines maladies attaquent l'— des dents։

Émailler (էմայլե) բ. ն. ա. Զարգարել, յօրինել կիսատաճանկարաւ. *կիսատաճանկարել։ — une bague, de la porcelaine։ ‖ բ. (է-նոյ. և է ինոպէ.) Զարգարել, երփն երփն՝ ի գոյնագոյն երանգս պաճուճել (ծաղկանց). գեղերփնել։ Des prés émaillés de fleurs. Մարգք ծաղկազգեաք։ "Mille fleurs naissantes émaillaient les tapis verts dont la grotte était environnée." FÉN. *Tél.* I.

Émailleur (էմայլէօր) է. ար. *Կիսատաճանկարիչ։

Émaillure (էմայլիւր) է. իդ. ա. Բուսեալ կիսատաճանկարելոյ. *կիսատաճանկարչութիւն։ Il excelle dans l'—։ ‖ բ. Գործ կիսատաճանկարու։ — délicate։

Émanation (էմանասիօն) է. իդ. ա. Բղխումն. վերածխութիւն (հոտոց)։ Des émanations fétides, pestilentielles։ ‖ բ. Ուագումն. բղխումն։ L'— de la lumière, du Verbe։

Émancipation (էմանսիբասիօն) է. իդ. ա. Ազատութիւն ի տեսչութենէ խնամակալի. ձերբազատութիւն։ L'— d'un mineur։ ‖ բ. Ազատութիւն։ L'— des esclaves։

Émancipé, ée (էմանսիբե) ած. գերբ. Ազատեալ. ձերբազատ։ Mineur —։

Émanciper (էմանսիբե) բ. ն. ա. Ազատ առնել յիշխանութենէ հայրենի, ի տեսչութենէ խնամակալի. ձերբազատել։ Ce père a émancipé son fils. Un mineur est émancipé de plein droit par le mariage։ ‖ բ. Ազատել։ — le peuple։

= S'—. բ. ա. ա. Ազատանալ. ձերբազատիլ։ ‖ բ. Եղնել ըստ չափ. չկալ ի պատշաճ պայմանին, ի սահմանս պատշաճից։ Vous vous émancipez trop. Il s'est émancipé à lui parler peu respectueusement։

Émaner (էմանե) բ. չ. ա. Բղխել, արձակել, ցոլանալ, բուրել, ծխել (հոտոյ)։ Des odeurs méphitiques qui émanent d'un cloaque։ ‖ բ. (է-նոյ.) Բղխել. ծնանել. ելանել. յառաջ գալ։ Un acte qui émane de la puissance souveraine։ ‖ գ. Բղխել. ծագիլ։ Le Verbe émane du Père éternel։

Émargement (էմարժմա) է. ար. Գրելն ի լուսանցս. առընթերագրութիւն։

Émarger (էմարժե) բ. ն. ա. Հատանել զլուսանցս (գրոց, պատկերաց)։ ‖ բ. Գրել, առարագրել ի լուսանցս հաշուոյ իրիք. առընթերագրել։ ‖ գ. (անխնգիր) Ընդունել զիւր տարեւոր վարձս։

† **Émasculer** (էմասքիւլե) բ. ն. ի բաց հատանել զանդամականս (անասնոց)։

Embabouiner (անբապուինե) բ. ն. Հաւանեցուցանել, յօժարեցուցանել զոք քաղցրախաւս բանիւք, ազդանոք. Գ. լոլոզել։

Emballage (անբալաժ) է. ար. Մրարիլն, կապիլն (գրեհինս). պատատանք։ L'— a coûté tant. L'— d'une bibliothèque. Toile d'—։

Emballer (անբալե) բ. ն. ա. Մրարել (գրեհինս). պատատանել. վանդակել։ ‖ բ. (է-նոյ. և ընդ.) Ցուղարկել, առաքել զոք։ On l'a emballé dans une voiture։ ‖ † գ. (է-նոյ. և ար.) Ակրկանել զոք ի բանս. բանակել։ ‖ † դ. (է-նոյ. և ար.) Պատրել զոք ճարտասանութեամբ։

† = S'—. բ. ա. ա. Ելանել ի կառս. մեկնիլ. (ընդ.)։ ‖ բ. Պատատուիլ, փաթաթաթիլ զգեստուք. (ընդ.)։ Si vous voulez sortir par ce grand froid, emballez-vous bien։ ‖ գ. Առնուլ ձեռ զանձս յատամանաս. (ար.)։ (Որ և. Prendre le mors aux dents)։

Emballeur (անբալէօր) է. ար. ա. Մրարիչ (բեռանց, վաճառաց). պատատիչ. վանդակիչ։ ‖ † բ. (է-նոյ. և ար.) Պատրիչ. խաբազ։

Embarcadère (անբարքադեր) է. ար. ա. Տեղի թափելոյ կամ ազխատելոյ ի նաւահանգիստս զբեհինս, զվաճառս. *Թափարան։ ‖ բ. Տեղի ուր գան հատանեն և ուսոն ի բաց մեկնին չոգեկառք, չոգենաւք. Հանգրուան։ (Որ և. Débarcadère)։ [նաւ։

Embarcation (անբարքասիօն) է. իդ. Կառ. Նաւակ.

Embargo (անբարկո) է. ար. Արգել ելանելոյ օտար նաւաց ի նաւահանգստեայ Տէրութեանն։ Mettre —, un —. Lever l'—։

† **Embariller** (անբարիյե) բ. ն. Ակրկանել ի տակառակս (գինւոյ, գիտուղ չոր)։

Embarquement (անբարքմա) է. ար. Ուռճանիլն, մտանելն ի նաւս. *Նաւամուտք։ — de troupes, de marchandises։

Embarquer (անբարքե) բ. ն. ա. Ուռճանել, տանել, ածել ի նաւս։ — l'armée, des marchandises։ ‖ բ. (է-նոյ.) Ագիլ, արկանել զոք (ի գործ ինչ չար)։

= S'—. բ. ա. ա. Մտանիլ, ելանել ի նաւս։ Il s'embarqua sur un paquebot. S'— sans biscuit. (է-նոյ.) տես ի Biscuit, 1. ‖ բ. (է-նոյ.) Միջամուխ, ձեռնամուխ լինել (ի գործ ինչ չար)։

Embarras (անբարա) է. ար. ա. Արգել, խափանուած, խէթ և խուճ (ճանապարհի)։ Il y a toujours de l'— dans cette rue. Un — de voitures. Faire de l'—, des

Digitized by Google

—. (ֆոխաբ. և ընդ.) Մեծ ոմն ձեռնաձ. ճոխանալ. ‖ 2. Խառնակութիւն. շփոթութիւն. J'ai trop de meubles, cela met de l'— chez moi. L'— de ses affaires inquiète ses créanciers. — de la langue. Դժուարութիւն յօդելոյ ոչ գոյնա. ծանրութիւն լեզուի. ‖ 3. Ձգաւորութիւն. առատակուսութիւն (ա). Cette famille est dans un grand —. ‖ 4. Հոգ. նեղութիւն. Se trouver dans un — inextricable d'affaires. ‖ 5. Տարակոյս. տարակուսանք. վարանք, ծուռիք մտաց. *մնաստանդնութիւն. Il avait l'— du choix. Sortir, se tirer d'—. ‖ 6. Խռովութիւն, ամրոխումն, յոյզք, տագնապ մտաց. Tout le monde s'aperçut de son —. [(ընդ.).

† — Mettre une fille dans l'—. Ցղացուցանել զաղջիկ.

= ՎԱՍՏ. (ա) "Ցորքմ խոպոչս-ին՝ վրիչն հասանչե, փոսանիլվ ղլուսոյս-ին և զոքանչս-ին զարդարանին՝ ոչ ոչրե." Ա՝անդ. 66.

Embarrassant, ante (ոդոսան, անդ) ած. 1. Խափանիչ. նեղիչ. Les bagages sont embarrassants dans une marche. ‖ 2. Դժուարին. աչխատեցուցիչ (հարցաւած, խնդիր).

Embarrassé, ée (ոդոսա) անց. դերբ. 1. Խափանեալ (ճանապարհ, փողոց). ‖ 2. Պատատեալ. շղթեալ. "Dans les rênes lui-même il tombe —." RAC. *Phèd.* v. 6. ‖ 3. Ընդեալ. — par le fardeau qu'il portait. ‖ 4. Ծանրաբեռ (լեզու). ‖ 5. Տարակուսեալ. վարանեալ. ‖ 6. Խռովեալ. ամրոխեալ. Il était —. ‖ † 7. Ցղի (կին որ ոչ է ամուսնացեալ).

Embarrasser (ոդոսա) բ. ն. 1. Խափանել. Cette charrette embarrasse le chemin. Voilà un lit qui embarrasse cette chambre. ‖ 2. Շաղել. շաղապատել. պատատել (ի ֆոկորդի, ի առուսնս). On embarrasse le bœuf dans une corde. ‖ 3. (ֆոխաբ.) Ընկանել ի սարգանի, ի վարանս. վարանեցուցանել. խռովել. Ce que vous dites m'embarrasse fort. Il est fort embarrassé de répondre. ‖ 4. (ֆոխաբ.) Խառնակել. շաղապանել. *կնճռատել. — une affaire, une question.

= S'—. բ. ա. 1. Շաղիլ. պատիլ. շաղիլ. Il s'embarrassa dans des cordes. ‖ 2. Կորսանանել զինել բանին. խռովիլ. ‖ 3. կազալ (լեզուի). կակազիլ. Sa langue s'embarrasse. ‖ 4. Խռովիլ. շփոթիլ. À la première question, il s'embarrasse. ‖ 5. Հոգ, փոյթ ունել. "Il ne s'embarrassait point de tous mes chagrins." FÉN. *Tél.* XIII.

† **Embarrer** (ոդոս) բ. ն. Ընկանել ինչ կամ ընկակ ի ներքոյ բեռին առ ի վերացուցանել զայն.

=S'—. բ. ա. Շաղիլ առից երկարի ի փայտն անջրպետութեան [barre] առագաստին. [ծոց).

Embasement (ոդոսէմ) է. ա. Խարիսխ (շինուած.

† **Embastillier** (ոդոսթիլիե) բ. ն. 1. Ընկանել զաղ ի բանտ արքունի. ‖ 2. Պատել զքաղաք մեհենարանաց, ամրութեամբ. [կամքի շրջանակաց.

Embatage (ոդոտաժ) է. ա. Պատուն զանիւս երկ.

Embâter (ոդոթե) բ. ն. 1. Հասեցնել. Ս. պատրաստել. — un cheval, un âne. ‖ 2. (ֆոխաբ. և ընդ.) Ծանրաբեռնել. առաջակացուցանել. On l'a embâté d'une affaire bien désagréable.

Embâtonner (ոդոթոնե) բ. ն. Վառել զաղ գաւազանաւ. բիր ի ձեռն առալ. (ընդ. և խոսի).

Embatre (ոդոտրը) բ. ն. Պատել զանիւս (սայլի) գօղութ [bande], այսինքն երկաթի շրջանակաց. Գ. մարնել.

Embauchage (ոդոշաժ) է. ա. 1. Ածելն, ձգելն գործաւորս ի գործարան ուրեք. ‖ 2. Ցժարեցուցանելն զզինուորս ի գաւազանութիւն. Le crime d'— est puni de mort.

Embaucher (ոդոշե) բ. ն. 1. Ածել, ձգել գործաւորս ի գործարան ուրեք. ‖ 2. Հանել զգործաւորս ի գործարանէ և ձգել յայլ գործարան. ‖ 3. Հնարիւք լինել զինուորեցուցանել. ‖ 4. Հրապուրել, յօժարեցուցանել զզինուոր ի դասալքութիւն.

Embaucheur (ոդոշէօր) է. ա. 1. Որ ածէ, ձգէ գործաւորս ի գործարան ուրեք. ‖ 2. Հրապուրող ի զինուորութիւն, ի դասալքութիւն. [կաց).

Embauchoir (ոդոշուար) է. ա. Կապազաթար (կօշ-

Embaumement (ոդոմըմ) է. ա. Ջմռանիլն (դդի).

Embaumer (ոդոմե) բ. ն. 1. Լնուլ հոտով անուշութեան. խնկել. խնկահոտ գործել (ա). Les citronniers embaument l'air. Cette liqueur embaume la bouche. ‖ 2. Խնկել, ջմռանել (դդի).

= ՎԱՍՏ. (ա) "Շնչմբ ոչ ի նոցունք զիերչաւար զբան խնկահոտ ֆորեր, ու հանգարտին ընկալ զրնկան լ ատնէր անուշութիւնբ." ՓԻԼ. ԿԵՆԴ. 464.

Embaumeur (ոդոմէօր) է. ա. Ջմռանիչ (դիականց).

Embéguiner (ոդեկինե) բ. ն. 1. Ցածկել զգլուխ գդակաւ, պատել վարշամակաւ. ‖ 2. (ֆոխաբ.) Գրաւել, ըմբռնել զմիտս. պակշռատեցուցանել. On l'a embéguiné de cette femme.

= S'—. բ. ա. Հարկանիլ ի սէր. պակշռտիլ. զակատիլ.

Embellie (ոդելի) է. եղ. կարճատև գեղեցկութիւն օդոյ յետ մրրկի (ըստ նաւավարաց).

Embellir (ոդելիր) բ. ն. Գեղեցկացուցանել. զարդարել. — une maison. La parure embellit cette femme. Les plaisirs qui embellissent notre existence.

= բ. ն. որ և S'—. բ. ա. Գեղեցկանալ. Cette jeune fille embellit de jour en jour. Ne faire que croître et —. տես ի Croître, 1. [զեցկացուցիչ.

† **Embellissant, ante** (ոդելիսան, անդ) անց. Գե-

Embellissement (ոդելիսըմ) է. ա. 1. Գեղեցկացուցանելն. զարդարելն. Cet homme travaille beaucoup à l'— de sa maison. ‖ 2. Գեղեցկութիւն. զարդ. Les embellissements d'une ville.

Emberlucoquer (s') (սոդերլյոկե) բ. ա. Ցամուռանալ պնդիլ, յարիլ անխորհրդաբար ի կարծիս ինչ.

Embesogné, ée (ոդեզոնե) անց. Բազմահոգ. (ընդ.). Vous voilà bien —. Un homme —.

† **Embêtant, ante** (ոդեթան, անդ) անց. Տաղտուկ. տաղտկալի. (փիլ.). [(փիլ.).

† **Embêtement** (ոդեթըմ) է. ա. Տաղտկութիւն.

† **Embêter** (ոդեթե) բ. ն. Տաղտկացուցանել. (փիլ.).

Emblavage (ոդլավաժ) է. ա. Սերմանելն ցորեան.

Emblaver (ոդլավե) բ. ն. Սերմանել ցորեան.

Emblavure (ոդլավյուր) է. եղ. Դաշտ ցորենոյ.

Emblée (d') (դոդլե) ած. ա. Անգէն վազվազակի, առանց ուրուք ընդդիմակացութեան (ընտրել զոք). ա. առաջին յատկանշմամբ (առնուլ զքաղաք). Il a été élu, nommé d'—. Emporter, prendre une ville d'—.

Emblématique (ոդլեմատիք) անց. Խորհրդաւոր. խորհրդական (պատկեր). Figure —.

Emblème (ոդլեմ) է. ա. 1. Խորհրդաւոր պատկեր. Des boucliers ornés d'emblèmes. ‖ 2. Խորհրդական նշան. նշան. Les emblèmes de la royauté.

† **Embler** (ոդլե) բ. ն. Ցափշտակել. գողանալ. (հլ.).

† **Embobeliner, †Embobiner** (ոդոպելինե, անդ)

Digitized by Google

† **Élucubrer** (էլ-կիւ-պր-) բ. ն. ցօրինել մտածեան ջիղ ամենագիշերը ուշնութեամբ։

Éluder (էլ-ուդ) բ. ն. փախչիլ (ի խնդրոյ, ի խաղմանէ). ի գերև հանել։ — une question. — les artifices de quelqu'un։

Élysée (էլիզե) է. ու. ։. կայան գիւցազանց և առաքինեաց ի գժոխս (ըստ առասպելաց). Ելիսիոն։ Entrer dans l'Élysée։ ‖ †։. Գալատեան ի Գարիս քաղաքի Յելենեան դաշտս. Ելիսիոն։

— ած. ու. Les champs Élysées. Ելիսեան դաշտք. (ըստ առասպելաց)։ † Champs-Élysées. Ուսումնարան ճեմելի ջիղ ի Գարիս. Ելիսեան դաշտք։

Élyséen, enne (էլիզեեան, էնն') ած. Ելիսեան. Ելիսական (հանգիստս, դաշտք, ըստ առասպելաց)։

Élysiens (էլիզիէն) ած. ու. յե. Champs —. Ելիսեան դաշտք. (ըստ առասպելաց)։

Élytre (էլիթր-ը) է. ու. վերին թեւ պատեանաթեւ [coléoptère] միջատաց. *վերնաթեւ։

Elzévir (էլզեվիր) է. ու. Ուսանիլ տպագրիլ ի ԺԶ դարու և ի մեսս ժէ ին ի Հոլլանդացի հրատարակչաց կոչեցելոց Էլզէվիրք. Էլզեվիր։ Un — bien conservé. La collection des elzévirs։

Elzévirien, ienne (էլզեվիրեան, իէնն') ած. Ելզեվիրեան (տպագրութիւն)։ [րութիւն։

† **Émaciation** (էմասիասիօն) է. իե. Ընդգեղումն. ծխացում։

Émacié, ée (էմասիէ) ած. Ընդգեղեալ. ծնգեալ ծխելեալ։ Sa figure était pâle, émaciée։

Émail (էմայլ) է. ու. ։. *կիսաուծանկար. գոյն։ Les couleurs de l'— sont inaltérables. Portrait en —։ ‖ ։. Գործուած կիսաուծանկարու։ Il est connaisseur en émaux։ ‖ ։. (է-խ-. և է ԽՈՒՊՆ.) Երփն երփն, գունակ գունակ, նորոք (ծաղկանց)։ L'— d'un parterre, d'une prairie։ ‖ ։. կիսաուծ (առասպանց)։ Certaines maladies attaquent l'— des dents։

Émailler (էմայիէ) բ. ն. ։. Զարդարել, յօրինել կիսաուծանկարաւ. *կիսաուծանկարել։ — une bague, de la porcelaine։ ‖ ։. (է-խ-. և է ԽՈՒՊՆ.) Զարդարել, երփն երփն՝ ի գոյնագոյն երանգս պաճուճել (ծաղկանց). գեղերփնել։ Des prés émaillés de fleurs. Մարգք ծաղկազգեստք։ "Mille fleurs naissantes émaillaient les tapis verts dont la grotte était environnée." FÉN. *Tél.* I.

Émailleur (էմայիէօր) է. ու. *կիսաուծանկարիչ։

Émaillure (էմայիէր) է. իե. ։. Ասուեսս կիսաուծանկարելոյ. *կիսաուծանկարչութիւն։ Il excelle dans l'—։ ‖ ։. Գործ կիսաուծանկարաս։ — délicate։

Émanation (էմանասիօն) է. իե. ։. Բղխումն. վերածխութիւն (հոտից)։ Des émanations fétides, pestilentielles։ ‖ ։. Ուգումն. բղխումն։ L'— de la lumière, du Verbe։

Émancipation (էմանսիբասիօն) է. իե. ։. Ազատութիւն ի ստրկութենէ խնամակալի. ձերբազատութիւն։ L'— d'un mineur։ ‖ ։. Ազատութիւն։ L'— des esclaves։

Émancipé, ée (էմանսիբէ) անց. դերբ. Ազատեալ. ձերբազատ։ Mineur —։

Émanciper (էմանսիբէ) բ. ն. ։. Ազատ առնել յիշխանութենէ հայրենի, ի տկարութենէ խնամակալի. ձերբազատել։ Ce père a émancipé son fils. Un mineur est émancipé de plein droit par le mariage։ ‖ ։. Ազատել։ — le peuple։

= S'—. բ. ա. ։. Ազատանալ. ձերբազատիլ։ ‖ ։. Եղնել ըստ չափ. չկալ ի պատշաճ պայմանին, ի սահմանս պատշաճից։ Vous vous émancipez trop. Il s'est émancipé à lui parler peu respectueusement։

Émaner (էմանէ) բ. չ. ։. Բղխիլ, արձակիլ, ցլանալ, բուրիլ, ծխիլ (հառագ)։ Des odeurs méphitiques qui émanent d'un cloaque։ ‖ ։. (է-խ-.) Բղխիլ. ծնանիլ. ելանիլ. յառաջ գալ։ Un acte qui émane de la puissance souveraine։ ‖ ։. Բղխիլ. ծագիլ։ Le Verbe émane du Père éternel։

Émargement (էմարժմըն) է. ու. Գրելն ի լուսանցս. առընթերագրութիւն։

Émarger (էմարժէ) բ. ն. ։. Չառանիլ զլուսանցս (գրոց, պատկերաց)։ ‖ ։. Գրել, տարագրել ի լուսանցս հաշուոյ իրիք. առընթերագրել։ ‖ ։. (անխնգիր) Ընդունել, զնուբ տուրսեսք վարձս։

† **Émasculer** (էմասկիւլէ) բ. ն. ի բաց հառանիլ զարբանեան (անասանց)։

Embabouiner (անպապուինէ) բ. ն. Հաւանեցուցանել, յօժարեցուցանել զոք քաղցրախառն բանիւք, ազդանզք. Գ. լոլոզել։

Emballage (անպալաժ) է. ու. Մրարիլն, կապելն (զբեռինս). պատատանք։ L'— a coûté tant. L'— d'une bibliothèque. Toile d'—։

Emballer (անպալէ) բ. ն. ։. Մրարել (զբեռինս). պատատել. վանդակել։ ‖ ։. (է-խ-. և ընդ.) Ցուզարկել, առաքել զոք։ On l'a emballé dans une voiture։ ‖ †։. (է-խ-. և ա-.) Ածկանել զոք ի բանս. բանտել։ ‖ †։. (է-խ-. և ա-.) Պատրել զոք ճարտարապանութեամբ։

† = S'—. բ. ա. ։. Եղանել ի կառս. մեկնիլ. (ընդ.)։ ‖ ։. Պատատիլ, փարատութիւն զգեստուց. (ընդ.)։ Si vous voulez sortir par ce grand froid, emballez-vous bien։ ‖ ։. Առնուլ ձիոյ զսանձս յատամունս. (ա-.)։ (Որ և Prendre le mors aux dents)։

Emballeur (անպալէօր) է. ու. ։. Մրարիչ (բեռանց, վաճառաց). պատատիչ. վանդակիչ։ ‖ †։. (է-խ-. և ա-.) Պատրիչ. խարազ։

Embarcadère (անպարգադէր) է. ու. ։. Տեղի ափելոյ կամ ապաստանելոյ ի նաւահանգիստս զբեռինս, զվաճառս. *ծափարան։ ‖ ։. Տեղի ուր գան հառանին և ուսոք ի բաց մեկնին չոգեկառք, չոգենաւք. Հանգրուան։ (Որ և Débarcadère)։ [նաւ։

Embarcation (անպարգասիօն) է. իե. Կուբ. Նաւակ.

Embargo (անպարգօ) է. ու. Ածել եղանելոյ օտար նաւաց ի նաւահանգստեսք Տերութեանն։ Mettre —, un —. Lever l'—։

† **Embariller** (անպարիլէ) բ. ն. Ածկանել ի տակաւակս (զվառօդ, զիմաստ չար)։

Embarquement (անպարգմըն) է. ու. Ուսծանիլ, մտանիլն ի նաւս. *նաւամուտք։ — de troupes, de marchandises։

Embarquer (անպարգէ) բ. ն. ։. Ուսծանիլ, ամբառնալ, ածել ի նաւս։ — l'armée, des marchandises։ ‖ ։. (է-խ-.) Ուղել, արկանել զոք (ի գործ ինչ չար)։

= S'—. բ. ա. ։. Ուսանիլ, եղանել ի նաւս։ Il s'embarqua sur un paquebot. S'— sans biscuit. (է-խ-.) տես ի Biscuit, 1. ‖ ։. (է-խ-.) Միջամուխ, ձեռնամուխ լինել (ի գործ ինչ չար)։

Embarras (անպարա) է. ու. ։. Ածկել, խափանուած, խէթ և խուճ (ճանապարհի)։ Il y a toujours de l'— dans cette rue. Un — de voitures. Faire de l'—, des

Digitized by Google

— . (ֆոխ. և ընդ.) Մեծ սեղ ձեռնարկել. ճոխանալ։ ‖ 2. Խառնակութիւն. շփոթութիւն։ J'ai trop de meubles, cela met de l'— chez moi. L'— de ses affaires inquiète ses créanciers. — de la langue. Դժուարութիւն յօդելոյ ոգեաւոր. ծանրութիւն լեզուի։ ‖ 3. Գործարութիւն. տարակուսութիւն (ա)։ Cette famille est dans un grand —. ‖ 4. Հոգ. նեղութիւն։ Se trouver dans un — inextricable d'affaires։ ‖ 5. Տարակոյս. տարակուսանք. վարանք, ծուռիք միտց. *միտաստանջութիւն։ Il avait l'— du choix. Sortir, se tirer d'—։ ‖ 6. Խափանութիւն, ամրոխումն, յղյղք, տագնապ միտց։ Tout le monde s'aperçut de son —։ [(ընդ.)։

† — Mettre une fille dans l'—. Ցղացուցանել զաղջիկ. = ՎԱՍԻ. (ա) "Ցուրխ խանգրուրիւն վրիչն հասնիդ, փոսանիլվ զլխաորութիւն և զտուխտութիւն պարտադին։" Մանգ. 66։

Embarrassant, ante (ոդ-ռասան, անդ) ած. 1. Խափանիչ. նեղիչ։ Les bagages sont embarrassants dans une marche։ ‖ 2. Դժուարին. աշխատեցուցիչ (հարցուածք, խնդիր)։

Embarrassé, ée (ոդ-ռասե) անց. դերբ. 1. Խափանեալ (ճանապարհ, փողոց)։ ‖ 2. Պատատեալ. շղթեալ։ "Dans les rênes lui-même il tombe —." RAC. *Phèd.* v. 6. ‖ 3. Նեղեալ։ — par le fardeau qu'il portait։ ‖ 4. Մանրախօս (լեզու)։ ‖ 5. Տարակուսեալ. վարանեալ։ ‖ 6. Խռովեալ. ամրոխեալ։ Il était —։ ‖ † 7. Ցղի (կին որ ոչ է ամուսնացեալ)։

Embarrasser (ոդ-ռասե) բ. ն. 1. Խափանել։ Cette charrette embarrasse le chemin. Voilà un lit qui embarrasse cette chambre։ ‖ 2. Շաղել. շաղապատել. պատատել (ի ֆոկսրդի, ի տուռուին)։ On embarrasse le bœuf dans une corde։ ‖ 3. (ֆոխ.) Ակրկանել ի տարակոյս, ի վարանս. վարանեցուցանել. խռովել։ Ce que vous dites m'embarrasse fort. Il est fort embarrassé de répondre։ ‖ 4. (ֆոխ.) Խառնակել. շուգանել. *կնճռատել։ — une affaire, une question։

= S'—. բ. տ. 1. Շաղիլ. պատիլ. շաղիլ։ Il s'embarrassa dans des cordes։ ‖ 2. Կորստանել զինել բանին. խռովիլ։ ‖ 3. Կաղալ (լեզուի). կակազիլ։ Sa langue s'embarrasse։ ‖ 4. Խռովիլ. շփոթիլ։ À la première question, il s'embarrasse։ ‖ 5. Հոգ, փոյթ ունել։ "Il ne s'embarrassait point de tous mes chagrins." ՌԵՆ. *Tél.* XIII.

† **Embarrer** (ոդ-ռե) բ. ն. Ակրկանել ինգ կամ ընկոյզ ի նեղքի բեռին առ ի վերացուցանել զայն։

= S'—. բ. տ. Շաղիլ առից երկարի ի փայտն անջրպետութեան [barre] պատատանի։ [ծոց)։

Embasement (ոդ-զմ) ած. Խարիսխ (շինուած.

† **Embastillier** (ոդ-ռդիլե) բ. ն. 1. Ակրկանել զոք ի բանտ տրքուանի։ ‖ 2. Գաղել զքաղաք մահարձանօք, ամրութեամբք։ [կամրի շրջանակօք։

Embatage (ոդ-ռա) ած. Գաղելն զսնիւս երկաթի շրջանակօք։

Embâter (ոդ-ռե) բ. ն. 1. Հասեցնել. Ս. պատանել։ — un cheval, un âne։ ‖ 2. (ֆոխ. և ընդ.) Ծանրաբեռնել. տարակուսեցուցանել։ On l'a embâté d'une affaire bien désagréable։

Embâtonner (ոդ-ռոնե) բ. ն. Վառել զոք գաղաղանաւ. բիր ի ձեռն տալ։ (ընդ. և խոլ)։

Embatre (ոդ-ռր) բ. ն. Գաղել զանիւս (սայլի) գօղիք [bande], սյսրիկն երկաթի շրջանակօք։ Գ. մարնել։

Embauchage (ոդ-շ) ած. 1. Ածելն, ձգելն գործաւորս ի գործարան ուրեք։ ‖ 2. Յօժարեցուցանելն զոք. նաւորս ի գաղտ. քութիւն։ Le crime d'— est puni de mort։

Embaucher (ոդ-շե) բ. ն. 1. Ածել, ձգել գործաւորս ի գործարան ուրեք։ ‖ 2. Հանել զգործաւորս ի գործարանէ և ձգել յայլ գործարան։ ‖ 3. Հնարիք լմն զինուորեցուցանել։ ‖ 4. Հրապուրել, յօժարեցուցանել զզինուորս ի գաղտ. քութիւն։

Embaucheur (ոդ-շեօ) ած. Որ ածէ, ձգէ գործաւորս ի գործարան ուրեք։ ‖ 2. Հրապուրող ի զինուորութիւն, ի գաղտ. քութիւն։ [կաց)։

Embauchoir (ոդ-շ) ած. Կապազար (կօշ.

Embaumement (ոդ-մ) ած. Զմռսութիւն (դիակաց)։

Embaumer (ոդ-մե) բ. ն. 1. Լնուլ հոտով անուշ. Խնկել. խնկահոտ գործել (ա)։ Les citronniers embaument l'air. Cette liqueur embaume la bouche։ ‖ 2. Խնկել, զմռսել (զդի)։

= ՎԱՍԻ. (ա) "Շնչմէն ոչ ի նոցանէ զնիչն ելոյ հոտ ի բերէ, ոչ հանգրուկն ընկալ զնեկն լի առնէ անուշ հոտութեամբ." ՓԻԼ. ԿԵՆԴ. 464։

Embaumeur (ոդ-մօ) ած. Զմռսիչ (դիակաց)։

Embéguiner (ոդ-կնե) բ. ն. 1. Ծածկել զգլուխ գդակաւ, պատել վարշամակաւ։ ‖ 2. (ֆոխ.) Գրազել, բմբռնել զմիտս. պակշռեցուցանել։ On l'a embéguiné de cette femme։

= S'—. բ. տ. Հարկանիլ ի սէր. պակշռիլ. զակառիլ։

Embellie (ոդ-լի) ած. Լարճաման գեղեցկութիւն օդոց յետ մրրկի (լատ նաւավարաց)։

Embellir (ոդ-լր) բ. ն. Գեղեցկացուցանել. զարդարել։ — une maison. La parure embellit cette femme. Les plaisirs qui embellissent notre existence։

= բ. ն. որ և S'—. բ. տ. Գեղեցկանալ։ Cette jeune fille embellit de jour en jour. Ne faire que croître et —. առած ի Croître, 1։ [ղեցկացուցիչ։

† **Embellissant, ante** (ոդ-լս, անդ) ած. Գեղ.

Embellissement (ոդ-լս) ած. 1. Գեղեցկացուցանելն. զարդարելն։ Cet homme travaille beaucoup à l'— de sa maison։ ‖ 2. Գեղեցկութիւն. զարդ։ Les embellissements d'une ville։

Emberlucoquer (s') (ս'ոդ-կ) բ. տ. Ցանձնառել պնդիլ, յարիլ անխորհրդաբար ի կարծիս ինչ։

Embesogné, ée (ոդ-զ) ած. Բազմահոգ. (ընդ.)։ Vous voilà bien —. Un homme —։

† **Embêtant, ante** (ոդ-ռ, անդ) ած. Տաղտուկ. տաղտկալի. (գեղ.)։ [(գեղ.)։

† **Embêtement** (ոդ-ռմ) ած. Տաղտկութիւն.

† **Embêter** (ոդ-ռե) բ. ն. Տաղտկացուցանել. (գեղ.)։

Emblavage (ոդ-լ) ած. Սերմանելն ցորեան։

Emblaver (ոդ-լե) բ. ն. Սերմանել ցորեան։

Emblavure (ոդ-լ) ած. Դաշտ ցորենոյ։

Emblée (d') (դ'ոդ-լե) ած. Անդէն վազվազակի, առանց ուրուք ընդդիմանկացութեան (քաղել զոք). առաջին յարձակմամբ (առնուլ զքաղաք)։ Il a été élu, nommé d'—. Emporter, prendre une ville d'—։

Emblématique (ոդ-գ) ած. Խորհրդաւոր. խորհրդական (պատկեր)։ Figure —։

Emblème (ոդ-գ) ած. 1. Խորհրդաւոր պատկեր։ Des boucliers ornés d'emblèmes։ ‖ 2. Խորհրդական նշան. նշան։ Les emblèmes de la royauté։

† **Embler** (ոդ-լե) բ. ն. Յափշտակել. գաղանալ։ (վկ.)։

† **Embobeliner, †Embobiner** (ոդ-ոդ-կ, ոդ-

Digitized by Google

պոքին) բ. ն. Հրապուրել զոք քաղցրախառն բանիւք. գ. լոլոզել, (Տես և Embabouiner)։

Emboire (s') (ս'ան-ուար) բ. ա. Նուազիլ, ընկղմիլ (երանգաց նկարուս)։

= բ. ն. Օծանիլ ձիթով կամ հալեալ մոմով (գկօղպազար, որպէս զի մի՛ մածցի ի կողան ներքին հալելի)։ Emboire d'huile un moule de plâtre։

Emboîtement (անդուա-թըման) է. ու. Միացուած. յօդուած։ L'— des os, d'un os dans un autre։

Emboîter (անդուա-թե) բ. ն. Ագուցանել. խառնել ընդ միմեանս. կցել մի ի մի։ — des tuyaux, des ais. — le pas. ¶. Երթալ զօրաց կուռ զմիմեանց կնի, այնպէս զի ասն զինուորի ոչ գայն ցվնտ՝ դիցի ի տեղւոջ ուր էր ասն այնորիկ ոչ գնայ առաջի. ընդխառնել զքայլափոխս։ ‖ †2. (է-ի-բ.) Զիջանիլ. հպատակիլ։

= S'—. բ. ա. խառնիլ. կցիլ։ Ces deux os s'emboîtent l'un dans l'autre. Ces pièces de bois s'emboîtent exactement։

Emboiture (անդուա-թիւր) է. իե. 1. Տեղի յօդելոյ. կցուած։ L'— des os։ ‖ 2. Ագուցումն։ — bien juste։

Embolie (անոլի) է. իե. Խցումն շնչերակի ի դանդողէ [caillot] որեան կազմելոյ ի մածագոյն շնչերակի։

Embolisme (անոլի-զ̌ը) է. ու. Յաւելուած մերոյ սահեան (քան ժամանակագրաց նախնի ցուցից)։

Embolismique (անոլի-զ̌իք) ած. Աւելեաց (ամիս, տարի, քան ժամանակագրաց նախնի ցուցից)։

Embonpoint (անոյ̆ն-ուէ̆ն) է. ու. Գիրութիւն։ Avoir de l'—, trop d'—. Prendre de l'—. Il a beaucoup perdu de son —։ Ասի և զանասնոց. Ces bœufs, ces chevaux ont repris leur —։

Emborduror (անդոր-թիւր) բ. ն. Պատել շրջանակաւ (զնկարն). (Խրիմ)։

Embossage (անդոս-ա̆ժ) է. ու. Կապակին զնաւ մալխազ [amarre] առաջոյ և յետուստ կողմանէ։

Embosser (անդոս-է) բ. ն. Կապել մալխազ զնաւ պատերազմիկ առաջոյ և յետուստ կողմանէ, որպէս զի կարող լինի զդէմ ունել բանուելեան հոսանացն կամ հողմոյն և մատուցանել առ ի պատերազմ զմի կող իւր ևեթ։

Embouché, ée (անդու-շե) ած. գերբ. † Ասլագին բերանով (փող ի զինանշանս [blason])։

† — Cheval —. 1. Երիվար ասնձ ի բերան։ ‖ 2. Երիվար ար անասոյ ասնձաց, դիւրաբռասան։

— Être mal —. (է-ի-բ. և ընդ.) Լինել լկտերան, զազրաբերան, լրբաբոս։

Emboucher (անդու-շե) բ. ն. 1. Առնուլ, դնել ի բերան (զնաւագարան փչողական)։ — une flûte, une trompette. — la trompette. 1. (է-ի-բ. և ի բնագր.) Բարբառել պերճ կամ վսեմ օրինակաւ։ ‖ †2. փող հարկանել. առարփողել. աշխարհաքարող առնել. հռչակել։ ‖ 2. Սանձս ի բերան դնել (երիվարի)։ ‖ 3. (է-ի-բ.) Բանս ի բերան դնել ումեք. ուսուցանել ումեք զինչ ասելոց իցէ. թելադիր լինել։ Il l'a bien embouché։

= S'—. բ. ա. թափիլ, խառնիլ, անկանիլ (գետոյ ի ծով կամ յայլ գետ)։ La Marne s'embouche dans la Seine։

Embouchoir (անդու-շուար) է. ու. 1. Սանն բերանոյ (փողոյ, որնգի). բերան։ ‖ 2. տես Embauchoir։

Embouchure (անդու-շիւր) է. իե. 1. Բերան (փողոյ, որնգի)։ ‖ 2. Օրինակ կամ եղանակ դնելոյ զնաւագարան փչողական ի բերան. *բերանադրութիւն։ L'— de la flûte traversière est difficile։ ‖ 3. Սանն ասնձաց որ ճմլէ զկղակս երիվարի. գանգանաւանդ։ (Որ և Canon)։ ‖ †4. Բերան (շրջի, հնոցի). բերան (թնդանօթոյ. յայս միտս լաւ և ասի Bouche)։ ‖ 5. Բերան (գետոյ). *գետաբերան։

Embouer (անդու-է) բ. ն. Ապականել ոտմով. շաղախել. (-ում.)։

Embouquement (անդու-քըման) է. ու. Մուտք (նեղցի, կրճի)։ [ւս) ընդ կիրճս։

Embouquer (անդու-քե) բ. ն. և †ն. Մատնել (նաւ)։

Embourber (անդուր-բե) բ. ն. Ապրկանել, վարել ի տղմուտ տեղի, ի մօր։ Ce cocher nous a embourbés. — quelqu'un dans une mauvaise affaire. (է-ի-բ. և ընդ.) Ապրկանել, մղել զոք ի գործ ինչ գժնդակ։

= S'—. բ. ա. թաղիլ, ընկղմիլ ի տղմուտ վայրի, ի մօրի։ La voiture s'est embourbée. Ce cocher, ce charretier s'est embourbé. Jurer comme un charretier embourbé. տես ի Charretier, A. 1։

Embourrer (անդուր-բե) բ. ն. տես Rembourrer։

Embourser (անդուր-սե) բ. ն. Ապրկանել ի քսակին (զարծաթի)։ Ce que nous jouons est pour les pauvres, et non pour —. † — des coups de bâton. (է-ի-բ.) Առնուլ ի կուշտ գան. ըմպել գան. (այլ. ծեծ ուտել)։

† **Embout** (անդու) է. ու. Երկաթի կամ պղնձի ծայր (գաւազանի, հովանոցի). *ծայրապանակ։

† **Emboutefilier** (անդու-թեյլէ) բ. ն. Ապրկանել, դնել ի շիշ։ — de la bière, de l'encre։

Emboutir (անդու-թիր) բ. ն. Գաւաթ անագազօծ կապարաս զգարդ փայտեղէն առ ի պահել ի փայտ (քան ճարտարապետաց)։

Embranchement (անդրա-նշըման) է. ու. 1. Կիցք (երկուց կամ բազմաց ճանապարհաց). ճանապարհակիցք։ Il y a une auberge à l'— de ces deux routes։ ‖ 2. Երկրորդական երկաթուղի կցեալ ընդ մեծի երկաթուղւոյ. *ճիւղաւորութիւն։ ‖ †3. Երկրորդական գօտի լերանց զատուցեալ ի մեծէ գօտւոյ. բազուկ։ ‖ 4. *ճիւղաւորութիւն (խաղովակաց)։

Embrancher (անդրա-նշե) բ. ն. Կցել (խաղովակս, երկաթուղիս, ճանապարհս)։

= S'—. բ. ա. կցիլ (երկաթուղւոյ, ճանապարհաց)։ Ce chemin de fer s'embranche avec celui de l'ouest։

Embrasement (անդրա-զըման) է. ու. 1. Հրդեհ. հրայրեցութիւն. կիզումն։ L'— de Troie. Une légère étincelle peut causer un grand —։ ‖ 2. (է-ի-բ.) խառնութիւն, տպմուկ մեծ։

Embraser (անդրա-զե) բ. ն. 1. Հրդեհել. ապրել. հրոյ ճարակ տալ։ — une maison, une ville։ ‖ 2. (է-ի-բ.) վ̇առել. բորբոքել. առկորիլ։ La religion les embrase d'un saint zèle։

= S'—. բ. ա. 1. վ̇առիլ։ Cette matière s'embrase facilement։ ‖ 2. (է-ի-բ.) վ̇առիլ. բորբոքիլ։ Mon imagination s'embrasait à de tels récits։

Embrassade (անդրա-սա-թ) է. իե. Գրկանք. ողջագուրանք. (ընթ.)։ Ils se firent mille embrassades։

† **Embrasse** (անդրա-սե) է. իե. Երեզ վարագուրական։

Embrassement (անդրա-սըման) է. ու. Գրկախառնութիւն. փարուածք. ողջագուրանք։ Un long, un tendre —. Leur contestation finit par des embrassements։

—յե. Սիրախառնութիւն. խառնք. ամուսնութիւն. շաղշարուածք։ Embrassements légitimes, illégitimes. Achille naquit des embrassements de Thétis et de Pélée։

Embrasser (անդրա-սե) բ. ն. 1. Ընդգրկել. գրկել. փարիլ։ — étroitement. Cet arbre est si gros, que deux

Digitized by Google

personnes ne sauraient l'—. — les genoux de quelqu'un. փարիլ, պաաիլ զծնգաք ուբաւք (յազգ.). բաւան հարկանիլ զծնգաց ուբաւք (ա)։ Il se jeta aux pieds de son père, et lui embrassa les genoux։ ‖ 2. Գիրկս արկանիլ (զամենայն կամ ուժիւք)։ ընդ գիրկս խառնիլ (ուժիւք)։ գիրկ ընդ խառն լինել. գրկախառնիլ. ընդգրկիլ, գրկիլ (զոք)։ փարիլ (զամենայն)։ Il embrassa son père avec effusion։ Բազում ուրախ նշանակիւ եւս չամբուրիլ, ազգաւորիլ (առանց գրկախառնուելեան)։ — un enfant, une dame. — tendrement։ ‖ 3. (փոխաբ.) Գիրկս արկանիլ, պաաիլ (ծովու զցամաքաս) (ր)։ շաղիլ պաաիլ, մանեալ պաաիլ (բաղեզան զծառաւ)։ La mer embrasse la terre. Le lierre qui embrasse un ormeau։ ‖ 4. (փոխաբ.) Բռնադատիկ (աչօք)։ շուրջ առեալ բռնադատիկ, ի նեղս փակիլ (մուտք) (ֆ)։ ամփոփիլ. ընդգրկեալ ունել։ Il embrassa d'un regard tout le champ de bataille. — par la pensée toute la terre habitable avec toutes ses mers et tous ses pays. Cette question embrasse bien des matières. Ce royaume embrasse plusieurs provinces. Que la vue ne peut pas —. Աչօքս բռնադատեալ ի սահմանս մեծ տեղւոյ (ֆ)։ ‖ 5. (փոխաբ.) Ընդգրկիլ. ընդունիլ. ազգաւորիլ. յանձն առնուլ։ — la défense, la cause de quelqu'un. Պաշտպան կալ ումեք. լինել ի կողմն ուրուք։ — le christianisme. Նախիրիլ քրիստոնէութեան. ընդունիլ զքրիստոնական կրօնս։ — la vie religieuse. Ընդունիլ զկենցաղական վանականութեան. առանալ զվարս միայնակեցութեան. ի վանականաց կարգ եւլանել. կրօնաւորիլ։ — la profession des armes։ ‖ 6. (փոխաբ.) Բռնադատիկ (զիրաց ինչ, զգեզ ժամանակի)։ L'occasion est belle, il faut l'—. Vous n'avez pas embrassé l'occasion. կարաւորք զգեզ ժամանակին. (աստ. պաաիս առիթը փախուցիք)։

— Qui trop embrasse mal étreint. (առած.) Մինուճար առն անհնար է մինով ձեռամբ ձմերուկս ունել երկու (բ). Էն ֆոքէօ պէ էօյնօփօ օզլմը։

= S'—. բ. ա. փարիլ, պաաուտիլ, գրկախառնիլ զմիմեանս. գիրկ ընդ գիրկ խառնիլ. համբուրիլ զմիմեանս։ Ils se sont embrassés։

= ՎԱՍԻ. (ա) "Զկինն ի քաց ընկեց վտվտալէ, և պտիւտ ծնանիցի հասանիր էութիւր և ալտիր փղնուցս ևս նվաւ խաղաղութեանն." Վ.Հ. Ա. 238։ — "Զոտիւտ ձնօր պտիւտ ասեն՝ խնդրիր հանիլիտ ի ձմեռն." ասեղ. 104։ — "Զքաֆասօրսան ձգտացի քաւան նհոր." Յակ. Վրդ. Հ. Գ. 369։ = (ր) "Բարւէ և էեվէյէլ ի ձովէ խաղալ ժամանակէ . . յոյժամ . . խոր խաղալութիւնք և վիրհատակն սիրով էէրնօրհնել պտիւտ նայեր պշմահատան." Բրս. Վ.Եց. Գ. 78։ = (ֆ) "Զոհինչ ձոտս տիեզերաց ալիտրհիս վտվտալէ յոհան քաֆէթ հարիցին փտւ ըստլ ասեալ բովանդակիլ." կոչ. Ընծ. Զ. 89։ = (ֆ) "Ինչ յոյժ գիձանիտր էյնպտրան . . անհասանան ի գեհենիքն ալեաց." Թ. ԵՒրծր. Ա. գ. 27։ = (ե) "Ասլ և պիտրաիս բանս պէր էրնալ ևս ի ձահաւէ ասէ, թէ Մեսիա պտն անհնար ի երկու ճանապարհս գնալ, մի գիվ յերեքն ձգտալ անել երկու." Մովսէս վարգապետ նրբնկացի, պաաուտիանի և Տրապիզոն ասա. հաստատեալ երկեցն Գրիգոր։

† **Embrasseur, euse** (անգ-ասէօր, էօզ) է. Գրկաձեր. համբուրատեր. (ընտ.)։

Embrasure (անգ-պիւր) է. էն. Ո. Որմանծերպ (տրձակելոյ գնդակիցս)։ ‖ 2. Որմածակ (գրան, պատուհանաց)։ ‖ 3. Շեղութիւն (տրմոյ ի ծակս պատուհանաց)։

Embrener (անգ-ընէ) բ. ն. Շաղախել, ազանգել ազբով (մանկան). Ա. ազբոտել. (ա. քաքոտել). (փէչ)։ = S'—. բ. ա. † Ո. Թաւթաւիլ ազբով (մանկան). (փէչ)։ ‖ 2. (փոխաբ. և փէչ) Ամիջամուխ լինել, թաւթաւիլ (ի գործ ինչ յոտն կամ դժնդակ)։

† **Embrever** (անգ-էվէ) բ. ն. Ագուցանել, խառնել զփայտ ի փորուածն։

Embrigader (անգ-իկ-ատէ) բ. ն. Ո. Կազմել զերկուս գունդս [régiment] զօրաց ի մի վաշտ. *վաշտացուցանել. *վաշտել։ ‖ 2. ի մի գունդ խառնել, հաւաքել։ — des agents de l'autorité։

Embrocation (անգ-ոփ-իօն) է. էն. Հեղուլն մեզմով գեղ ինչ պարապս կամ ճարպաւոր ի վերայ ախտացեալ անդամոց (բուս բժշկաց)։

Embrocher (անգ-օշէ) բ. ն. Հարկանիլ (զմիս) ի շամփուր. շամփրել։ — la viande, une volaille. — quelqu'un. (փոխաբ. և ամ.) Թափ անցուցանել ընդ որ զուսրն. շամփրել։ [Brouillamini, 2.

† **Embrouillamini** (անգ-ռույլ-ամինի) է. ս. տես

Embrouillement (անգ-ռույլ-ման) է. ս. Խառնակութիւն. շփոթութիւն։ — d'affaires, d'esprit։

Embrouiller (անգ-ռույլէ) բ. ն. † Ո. Խառնակել (զթել, զկարժո [écheveau]). ‖ 2. (փոխաբ.) Խառնակել. շուազանել։ Il a embrouillé l'affaire. Il m'a embrouillé l'esprit։

† — les voiles. Ամիսփել զառագաստս։

= S'—. բ. ա. † Ո. Խառնակիլ (թելոց). Ա. ընկղկիլ։ Ces écheveaux se sont embrouillés։ ‖ 2. (փոխաբ.) Խառնակիլ։ L'affaire s'embrouille։ ‖ 3. (փոխաբ.) Կորսանալ զթել բանիցն, մտածութեանցն։ Il s'embrouille aisément։

† **Embruiné, ée** (անգ-իւինէ) ած. տես Bruiné։

Embrumé, ée (անգ-իւ-մէ) ած. Մթագնեալ. մառախլապատ. (բուս հատավարից)։ Un horizon —։

Embryogénie (անգ-իօյինի) է. էն. կազմութիւն և զարգացումն սաղմի. *սաղմնածնութիւն։ [թիւն։

† **Embryologie** (անգ-իօլօյի) է. էն. *Սաղմնաբան-

Embryon (անգ-իոն) է. ս. Ո. Սաղմն որ սկսանի նկարիլ [se former] յարգանդի մօրն. սաղմն։ — Ce n'est qu'un —. Ասի էփոխ. և արհամարհանօք զասնէ յոյժ կարճահասակ։ ‖ 2. Տունկ չէ եւս աճեցեալ կամ զարգացեալ. սաղմն։

Embryonnaire (անգ-իոնէր) ած. *Սաղմնական։ État —։ [տութիւն։

† **Embryotomie** (անգ-իօտօմի) է. էն. *Սաղմնհա-

Embûche (անգ-իւշ) է. էն. Դարան. սրոգայթ. Ո. քմին։ Ils tombèrent dans l'— qu'on leur avait dressée. Tendre des embûches։

Embuscade (անգ-ուսգատ) է. էն. Ո. Դարան (զօրաց)։ Dresser, préparer une —. Donner, tomber dans une —. Se mettre, se tenir en —. Մտանել ի դարան. դարանանալ։ ‖ 2. Դարանակալ, դարանամուտ զօրականք։

Embusquer (անգ-ուսգէ) բ. ն. Մտծմանել ի դարան. ի դարանի առնել, կացուցանել։ Il embusqua une troupe déterminée։

= S'—. բ. ա. Դարանամուտ, դարանակալ լինել. դարանամուտ. դարանանալ։

Émender (էմ-անդէ) բ. ն. Ուղղել. փոփոխել. (բուս իրաւագիտաց)։ La cour, émendant, ordonne . . .

Émeraude (էմ-էօտ) է. էն. Ակն ինչ պատուականի կանաչագոյն. զմրուխտ. պ-փ-էրէյտ։ — d'Orient, orientale, du Brésil. Un vert d'—։

Digitized by Google

† **Émère** (էմ՛ր) ն. ած. տես Émérus։

Émergence (էմ-ժ-ան՛) ն. իգ. Ա. բուսաբս ելանելն ճառագայթի լուսոյ ի միջավայրէ [milieu] իմիջէ. արտաժագումն։

Émergent, † ente (էմ-ժ-ան՛, անդ՛) ած. † ած. Որ ի ցածնուլ ջուրց ի վեր երևի (երկիր)։ ‖ 2. Ա. բուսածագեալ (ճառագայթի լուսոյ)։

Émerger (էմ-ժէ՛) բ. չ. † ած. Ամբառնալ, ելանել (կղզւոյ ի միջոյ ծովու)։ On voit des îles — du sein de la mer։ ‖ 2. Ծագիլ. արտածագիլ։

Émeri (էմ՛ը-ի) ն. ած. Քար մի կարծր երկաթախառն, որոյ փոշին վարի յոզորկել զկանաս պատուականս և զմետաղս. գոյլախազ. զմանիրտեան քար։

Émerillon (էմ՛ը-յլ-ոն) ն. ած. Թռչուն մի արագական։

Émerillonné, ée (էմ՛ը-յլ-ոն՛) ած. կայտառ. զուարթ. սթափ. (ըստ.)։ Je vous trouve bien — aujourd'hui. Elle a l'œil —։

Émérite (էմ-ժ-իթ՛) ած. ած. Որ հանգչի ի բազմամեայ ուսուցչութենէն և վայելէ ի հասս պաշտամանն (վարժապետ). հանգստական։ Professeur —։ ‖ †2. (ած-ած-ի՛.) Հնացեալ (արբշիռ, ատահակ). ծերացեալ (յարբշռութեան, ի ատահականութեան)։ Un buveur —։

Émersion (էմ-ժ-ի՛ն) ն. իգ. ած. Ամբարձումն (կղզւոյ ի միջոյ ծովու)։ ‖ 2. Ա. բուսաբս ելանելն (մոլորակի ի ստուերէ արեգական)։

Émérus (էմ-ժ-ո՛ս) ն. ած. Թուփ մի, վայրի ամեաղ։

† **Émerveillement** (էմ-վ-եյ-ը՛մ-ան) ն. ած. Ա. քանչացումն. հիացումն։

Émerveiller (էմ-վ-եյ-ե՛) բ. ն. Ա. քանչացուցանել. հրաշացուցանել. զարմացուցանել։ Cela a émerveillé tout le monde։

= S'— բ. ա. Ա. քանչանալ. հրաշանալ։ [թիւն։

† **Émétieité** (էմ-ժէ-ի-իթ՛) ն. իգ. Որ ծածացուցիչ զօրու-

Émétique (էմ-ժէ-ի՛ք) ն. ած. Դեղ որ ծածացուցիչ ծարբախառն. մաղձադեղ։ Prendre de l'—. On lui a donné de l'—։ Ա. ի և զայլոց մաղձադեղոց. L'ipécacuana est un —։

= ած. Որ ծածացուցիչ (դեղ)։

Émétiser (էմ-ժէ-ի-զ՛) բ. ն. խառնել մաղձադեղ. լմմ. պեղի ինչ։ — une tisane։

† **Eméto-cathartique** (էմ-ժ-ո-գ-ա-թ-ա-ր-թի՛ք) ած. Որ ծացուցիչ և արբիչ (դեղ)։

Émettre (էմ-ժ-է՛թ) [Լծորդի իրրև զMettre.] բ. ն. ած. Ա. բանակել (արեգական զճառագայթս)։ ‖ 2. ի գուբս տալ, հանել ի շրջանն՝ ի շրջաբերութիւն, դնել ի շրջանի (տոմս ոսկւոյ դրամանոցի)։ ‖ 3. (էմ-ժ-ի՛թ.) Յայտ առնել. յայտնել. — son avis, une opinion, un vœu։

Émeute (էմ-ժ-ո՛ւթ) ն. իգ. Յուզումն ամբոխալից. ամբոխապատամբութիւն։ — populaire. Apaiser une —։

† **Émeuter** (էմ-ժ-ո՛ւ-թ) բ. ն. Յապստամբութիւն գրգռել։

Émeutier (էմ-ժ-ո՛ւ-թիէ) ն. ած. Ամբոխարար. խռովարկու։

Émier (էմ-իէ) բ. ն. Պանրել, փշրել չիվելով։

Émietter (էմ-իէ-թ-է) բ. ն. Բրդել, մանրել, փշրել (գինւոյ, զկարկանդակ)։

Émigrant (էմ-ի-գ-ան) ն. ած. Որ երթալ պանդխտիլ կամ հաստատ. պանդխտիլ. նժգնիչ։ Le grand nombre des émigrants annonce la misère d'un pays։

= —, ante. ած. Պանդխտիլ։ Troupe émigrante։

Émigration (էմ-ի-գ-ա-սիո՛ն) ն. իգ. Պանդխտանալն. պանդխտութիւն. նժգնիչութիւն։ Les émigrations se multiplièrent, malgré les défenses de l'autorité։

Émigré, ée (էմ-ի-գ-է) ն. Որ երթալ պանդխտիլ. պանդխտեալ։

Émigrer (էմ-ի-գ-է) բ. չ. Ելանել ի հայրենեաց, թողուլ զերկիր իւր և երթալ բնականալ յայլ երկիր. հաստատ, պանդխտիլ երթալ. աշխել նժգնիչութեամբ. պանդխտանալ. նժգնիչանալ։ — d'Europe en Amérique։

Émincer (էմ-ին-ս-է) բ. ն. Հատանել ի շերտս նուրբս (զմիս)։

† **Émine** (էմ-ի՛ն) ն. իգ. տես Hémine։

Éminemment (էմ-ին-ա-մ՛ան) ած. Բարձրագոյն պայմանաւ, օրինակաւ. գերազանցապէս։ Il possède — cette science, cette vertu։

Éminence (էմ-ին-ան-ս) ն. իգ. 1. Բարձրաւանդակ. բարձրութիւն։ Monter sur une —։ ‖ † 2. Ա. բարձրութիւն. ազնուութիւն։ L'— de la science։ ‖ 3. Գերճանութիւն. (անուն պատուոյ ծիրանաւորաց)։ Son Éminence le cardinal un tel. Գերճայազատիս ծիրանաւորին այս անուն։

Éminent, ente (էմ-ին-ան, անդ՛) ած. 1. Բարձր. բարձրաւանդակ։ Un lieu —։ ‖ 2. (էմ-ին-ան՛.) Բարձրագոյն (առաքինութիւն). մեծ (վարանգ). երևելի. հռչակաւոր։ D'une éminente vertu. Qui a des qualités éminentes. Occuper un poste — à la cour. Un danger — peut n'être pas imminent։

Éminentissime (էմ-ին-ան-թ-ի-սի՛մ) ած. գեր. Գերճայազատիս. պերճափայլ. (անուն պատուոյ ծիրանաւորաց)։

Émir (էմ-իր՛) ն. ած. 1. կայսեռական կամ մեծ ցեղապետ (առ Արաբացիս). ամիրայ։ L'— Abd-el-Kader։ ‖ 2. Պատգամաւոր Օսմանեան ի կողմանէ կանանց. ամիրայ։

Émissaire (էմ-ի-սէ՛ր) ն. ած. Գաղտնի պատասխրակ։ Il a fait semer ce bruit, donner cet avis par ses émissaires։

= ած. ած. Bouc —. տես ի Bouc, 1։

Émission (էմ-ի-սիո՛ն) ն. իգ. 1. Ա. բանակումն. բղխումն։ L'— des corpuscules odorants. — de voix։ ‖ 2. Հանելն ի շրջան, ի շրջաբերութիւն. տալն ի գուբս։ — de nouvelles pièces de monnaie, de papier-monnaie, de billets de banque։ [սրթն)։

— des vœux. Հանդիսական ատենագրութիւն (կրօնաւ-

Emmagasinage (ան-մ-ակ-ազ-ի-նաժ՛)
† **Emmagasinement** (ան-մ-ակ-ազ-ին-ը՛մ-ան) } ն. ած. Համբարումն ի շտեմարան. շտեմարանումն։

Emmagasiner (ան-մ-ակ-ազ-ի-նէ) բ. ն. Շտեմարանել. համբարել։ — des marchandises։

Emmaigrir (ան-մ-է-գ-ր-իր) բ. ն. տես Amaigrir։

† **Emmaillotement** (ան-մ-այ-ո-թ-ը՛մ-ան) ն. ած. Պատեճն ի խանձարուրս։

Emmailloter (ան-մ-այ-ո-թէ) բ. ն. Պատել ի խանձարուրս. խանձարրապատել։

Emmanché, ée (ան-մ-անշ-է) անց. գերբ. Ա. լայնգոյն մեղեխաւ (տապար կամ գերանդի, ի կնիքս)։

Emmanchement (ան-մ-անշ-ը՛մ-ան) ն. ած. † ած. Ա. բռկանել, դնել մեղեխ։ ‖ 2. Ա. գուբս մի, ընդխառնումն (անդամոց մարմնոյ, քան նկարչաց)։

Emmancher (ան-մ-անշ-է) բ. ն. 1. Ա. բռկանել, դնել մեղեխ։ — un balai, une faux։ ‖ 2. (էմ-ան-ս. և -ա.) Բուռն հարկանել. սկսանել։ Cette affaire est mal emmanchée։

Emmancheur (ան-մ-անշ-իո՛ր) ն. ած. Որ արկանէ մեղեխս։ Un — de couteaux։

Emmanchure (ան-մ-անշ-ու՛ր) ն. իգ. *Ձեղքուած, *բացուած թեզանեաց առ ուսով։ Cette — est trop large։

Emmannequiner (ան-մ-ան-է-կ-ին-է) բ. ն. Դնել ի տակառ թուփս կամ առնկա հանգերձ հոգով արմատոցն։

Digitized by Google

Emmantelé, ée (ան֊ման֊թէ֊լե) ած. Corneille emmantelée. Կզգ ինչ սրտիդ՝ սրոյ մի մեան մարմնոյն է անտաւ, և միւսն՝ գորշ։ (Ըստ թմբչնաբանից տես Corneille mantelée)։ [գեաղ։

† **Emmargouillé, ée** (ան֊մար֊գու֊յե) ած. Կղտոտ։

† **Emmariner** (ան֊մա֊րի֊նե) բ. ն. տես Amariner։

Emméler (ան֊մե֊լե) բ. ն. Խառնակել (զթել֊ս, զմեամբս)։ Ս. շնկղկել։

Emménagement (ան֊մե֊նադ֊ման) ե. սր. Զետեղելն յայլուամ տան զիւր կահ և զկարասիս։

Emménager (ան֊մե֊նա֊յե) † բ. ն. Փոխել, տանել այլուր զկահ և զկարասիս աւրուք։ [բասի։

— բ. ն. Զետեղել յայլուամ տան զիւր կահ և զկարասիս։

— S'— . բ. — ն. Զետեղել յայլուամ տան զիւր կահ և զկարասիս. (սկս. անգաւարուիլ)։ Il lui a fallu huit jours pour s'— ։ ‖ Ջ. Հայթայթել, հանդերձել զկահ և զկարասիս։ Il s'emménage peu à peu։

Emménagogue (ան֊մե֊նոգ) ած. °Դաշտանաւիրար (գեղ)։ L'armoise est —։

† — ե. սր. Գեղ դաշտանաւիրար։

Emmener (ան֊մէ֊նե) բ. ն. Ի բաց տանել. խաղացուցանել, տանել ընդ իւր։ Emmenez cet homme, je vous prie. Il l'a emmené dans sa voiture. Ils emmenèrent les femmes captives. Գերի՝ ի գերութիւն վարեցին զկանայս։

Emmenotter (ան֊մէ֊նո֊թե) բ. ն. Ակռանել ձեռակապս։

Emmiellé, ée (ան֊մի֊լե) անց. դերբ. ն. Մեղրեալ. մեղրաւոր։ Une tranche de pain emmiellée։ ‖ Ջ. (է֊խոսբ. և ընդ.) Մեղրակաթ, մեղրահոտ, քաղցրախառն, աղքատկան (բանք)։

Emmieller (ան֊մի֊լե) բ. ն. ն. Օծանել մեղաւ։ — les bords d'un vase. — le mors aux jeunes poulains pour les y accoutumer։ ‖ Ջ. Խառնել, արկանել մեղր. մեղրել։ — du cidre, du vin d'Espagne։

Emmiellure (ան֊մի֊լիւ֊ռ) ե. իգ. Մեղրախառն օծմունք [cataplasme] (տան ձիոց)։

† **Emmineur** (ան֊մի֊նէօռ) ե. սր. Ջափող ոզի։

† **Emmitonner** (ան֊մի֊տո֊նե) բ. ն. Գառնել կակուղ հանդերձիւք։

Emmitoufler (ան֊մի֊տու֊ֆլե) բ. ն. Գառատառել, պատառել զոք կամ զգլուխ և զպարանոց աւրուք մուշտակաք, ձորձավք. ձորձապատ առնել. ձորձապատել. (ընդ.)։

— S'— . բ. — . Ջորձապատիլ. (ընդ.)։ Elle aime à s'—։

Emmortaiser (ան֊մո֊տէ֊զե) բ. ն. Ագուցանել ի բորբն [mortaise] (գեղայր տախտակի)։

Emmotté, ée (ան֊մո֊տե) ած. Հողապատ արմատով (ծառ, տունկ)։ °գղձախառն։

Emmuseler (ան֊մու֊զէ֊լե) բ. ն. տես Museler։

Émoi (է֊մուա) ե. սր. Աղմուխումն (յերկիւղէ կամ ի հոգոց)։ յուզումն. յոյզք։ Grand —. Un doux —. Mettre en —. Աղմուխել. յուզել. ազմկել։

Émollient, ente (է֊մո֊լի֊ան, անթ) ած. կակղացուցիչ. կակղանալի (ապեղանի, ծեփելիք [cataplasme])։ La farine de graine de lin est émolliente։

— ե. սր. Գեղ, ապեղանի կակղացուցիչ։

Émolument (է֊մոլ֊ման) ե. սր. Շահ. վարձք։ Il n'a reçu aucun — dans cette affaire։

— յե. ն. Վարձք. անուն։ Ce précepteur a de bons émoluments։ ‖ Ջ. °Դիպուածոյական շահք (պաշտամանի իրիք)։

† **Émolumenter** (է֊մոլ֊մանդե) բ. ն. Շահել. շահս կարգել։ Il ne cherche qu'à —։

Émonctoire (է֊մոնգ֊թուառ) ե. սր. Ծակ կամ խողովակ մարմնոյ ընդ որ արտաքս վաթրին ատելութիւնք, (սրպիսիք են վտարք [pore], քթածակք, ականջք). վաթրելիք։

Émondage (է֊մոն֊տա) ե. սր. Արբիլն (զծառս)։

Émonder (է֊մոն֊դե) բ. ն. ն. Աւքրել զծառս ի ցամաքեալ ատաց, ի մաժառից, յօտար անկաց. սրբել (ա). յատանել։ ‖ Ջ. (է֊խոսբ.) ցապատել։ Dans ce discours il y a beaucoup à —։

= վԿաց. (ա) "Ախնայն ատ սր չէ ի ս ս ել բերէր պտուղ, երբէ չէս. ս ախնայն սր բերէր պտուղ՝ սրբէ չէս, զի ատուրել ս պտղաբերէ չէզէ." ցհ. ժԲ. 2. — "Սրբէ ս հատէր ըս յատնոզսն օրինի." Մաշտոց. — "Մլուխ կ ատպատնայն ախտայն, սրզ ե֊ռնգես սյոր հատէ. նրին յօտիւս ն՝ երբեցէ, նրին սրբիւս՝ հատրեցէ." Գր. Տղայ, պատասխանի թղթոյ վարդապետացն Հայոց հիւսիսայնոյն կողմանց. 84-85։

Émondes (է֊մոնդ) ե. իգ. յե. Ատելորզ ատաք ի բաց հատանելք. յօտք։

† **Émondeur** (է֊մոն֊դէօռ) ե. սր. ն. ցատանող. յատիչ։ ‖ Ջ. Խորթել ինչ ցորեղոյ։

Émotion (է֊մո֊ւո) ե. իգ. ն. ցուզումն. շարժումն։ Il a de l'— dans le pouls. Il a trop marché, cela lui a donné, lui a causé de l'—։ ‖ Ջ. ցուզումն. յոյզք. սմբ լսախումն։ De douces, de tendres émotions. Parler avec —. Il n'en eut pas la moindre —։ ‖ Ջ. Աղմուկ. յատզումն. խաւսուբիւն։ Calmer l'— populaire։

† **Émotionner** (է֊մո֊իո֊նե) բ. ն. ցուզել. խռովել։

† **Emottage** (է֊մո֊տա) ե. սր. Մանրելն զգղձուներս։

Émotter (է֊մո֊տե) բ. ն. Մանրել, փխրել զգղձուներս, զկոշտս հողոյ։ [հողոյ։

† **Émotteur** (է֊մո֊տէօռ) ե. սր. Մշակ մանրիչ գղձանց

† **Émottoir** (է֊մո֊տուառ) ե. սր. Տափան փշրելոյ զգբզձուներս հողոյ։

Émoucher (է֊մու֊շե) բ. ն. ն. Քշել զճանճս։ — un cheval։ ‖ † Ջ. Հարկանել. ծեծել։ ‖ † Ջ. ժողովել զՀատս ցորեղոյ ծեծելոյ։

— S'— . բ. — . Քշել յանձնէ զճանճս։ Les chevaux s'émouchent avec leur queue։

Émouchet (է֊մու֊շե) ե. սր. Հաւ ինչ սրատկան նմանն ճուտակի [épervier]։

Émouchette (է֊մու֊շէտ) ե. իգ. °ցանցկիչն, ցանցկերպ ծածկոյթ առ ի պահել ի ճանճից ղձի. °ճանճապահ։ (Տես և Chasse-mouches)։

Émouchoir (է֊մու֊շուառ) ե. սր. Ագի ձիոյ սրով քշէն պայտատրք [maréchal] զճանճս ի բևեռել անդ զլուսինան [fer] յատս երիվարի. °ճանճվճան։

Émoudre (է֊մու֊տր) [Լծորդի իրրև զMoudre.] բ. ն. Սրել, թքքել ի վերայ յեսանի. յեսանել։

Émouleur (է֊մու֊լէօռ) ե. սր. ցեսանիչ. սրիչ։

Émoulu, ue (է֊մու֊) անց. դերբ. Émoudre բայի. ցեսանեալ. սրեալ. թքքեալ։ Combattre, se battre à fer —. ն. կռուիլ ի զինամբցութիւնս յեսանասուր զինուք։ ‖ Ջ. (է֊խոսբ. և ընդ.) Սաստիկս մտքատել. ջերմագոյնս վճռել։ — Être frais — du collège. (է֊խոսբ. և ընդ.) Ա֊յն ինչ նորաթեքք եղեալ լինել ի դպրոցէ։

A. **Émousser** (է֊մու֊սե) բ. ն. ն. Բթել, բլշեցուցանել (զածելի, զսուր)։ ‖ Ջ. (է֊խոսբ.) Բթել. սակաւցուցանել. նուազեցուցանել։ L'habitude émousse le plaisir։

= S'— . բ. — . ն. Բթիլ, շլանալ, բլշանալ (սրոյ)։ ‖ Ջ. (է֊խոսբ.) Բթիլ. սակաւանալ։ Leur sensibilité s'était émoussée։

Digitized by Google

B. **Émousser** (էմու-) բ. ն. Մաքրել, ի բաց քաշել զմամուռսա ծառոց։

Émoustiller (էմուսթիյե) բ. ն. Ուրախ առնել. զուարթացուցանել. (ընթ.)։ Le vin de Champagne émoustille։ [Une scène émouvante։

Émouvant, ante (էմուվան, անթ) ած. ցուզիչ։

Émouvoir (էմուվուար) [ծագիչ իրրև զMouvoir] բ. ն. 1. Շարժել։ ‖ 2. ցուզել. ամբոխել. խռովել։ Cette drogue émeut les humeurs, la bile, et ne purge pas. — la bile de quelqu'un. (ներ. և ընթ.) ցուզել զմեզն, զբարմունս ախտ։ ‖ 3. (ներ.) ցարուցանել, զարթուցանել, ծնուցանել (կոգ.)։ յուզել, շարժել (խնդիրս)։ ‖ 4. (ներ.) Գրգռել (յապստամբութիւն, ի խռովութիւն)։ Les factieux tentèrent d'— la multitude։ ‖ 5. (ներ.) ցուզել (զգութս)։ յուզել։ Elle sut l'— par ses larmes et ses prières. Ce spectacle émeut fortement։

= S'—. բ. ա. 1. ցուզիլ (գիտց)։ յուզիլ։ À ces souvenirs de son enfance il s'émut։ ‖ 2. Զայրանալ. սրտմտիլ։ ‖ 3. ցուզիլ. ամբոխիլ. խռովիլ։ Le peuple commençait à s'—։ ‖ 4. ցառնել (վիճի, կռուոյ)։ Il s'émut une grande querelle։

Empaillage (անփայյաժ) ե. ս. Հիւսիլն յարդիւ (զաթոռս)։ Ընուլն յարդիւ (զանասունս)։

Empailler (անփայյե) բ. ն. 1. Հիւսել յարդիւ (զաթոռս)։ ‖ 2. Լնուլ յարդիւ (զանասուն մեռեալ)։ ‖ 3. Գատել, ծածկել յարդիւ (զտունկս)։

Empailleur, euse (անփայյոր, էօզ) ե. Որ հիւսէ յարդիւ (զաթոռս). որ լնու յարդիւ (զանասուն կամ զթռչուն մեռեալ)։

Empalement (անփալման) ե. ս. *ցցահանութիւն։ L'— est un des plus cruels supplices։

Empaler (անփալե) բ. ն. Ի ցից, ի փայտ հանել. վարսել ի ցից։

Empan (անփան) ե. ս. Չափ երկայնութեան ի ծայրէ բռնի մինչև ի ծայրն ճկութիւն. թիվ։ Long d'un —։

Empanacher (անփանաշե) բ. ն. ցցունազարդ յօրինել։ — un casque։

Empanner (անփանե) բ. ն. կասեցուցանել կամ նուազեցուցանել զընթացս նաւուն։

Empaqueter (անփաքթե) բ. ն. Սրսրել։ — du linge, des livres։

= S'—. բ. ա. 1. Գատատիլ, պատիլ հանդերձիւք. ձորձապատիլ. (ընթ.)։ Il s'empaqueta dans son manteau։ ‖ 2. (ներ. և ընթ.) Դիզանիլ, կուտիլ ի կառս։

Emparer (s') (ս'անփառե) բ. ա. 1. Ունել (զժառանգութիւն ուրուք). ի բռնի արկանել, զրուսմբ ածել (զոք). տիրել (քաղաքի)։ ‖ 2. (ներ.) Ունել զոք (ահի, դողմանն). առնուլ զոք (սարսափ, վհատութեան, թմրութեան)։ La colère s'est emparée de moi. Հարաւ յիս սրտմտութիւն։ Une sainte fureur s'empara de lui. Ըմբռնեաց զնա սուրբ խին մեղեդնութիւն։

Empatement (անփաթման) ե. ս. տես Empattement։

Empâtement (անփաթման) ե. ս. 1. Մաղումն։ L'— des mains։ ‖ 2. Ընաձն, պարարելն (զկաւս հայոց խիք)։ ‖ 3. Թանձրանալն, ծանրանալն (լեզուի)։

Empâter (անփաթե) բ. ն. 1. Շաղախել, թմբիաւել հայոյս կամ հայոյանմանն նիւթով (զձեռս)։ Cela m'a empâté les mains։ ‖ 2. Պարարել (զկաւս հայոց խիք)։ ‖ 3. Թանձրացուցանել (զբարձս նկարուց). նկարել թանձր երանգաք։ ‖ 4. Թանձրացուցանել (զլեզու)։

Empattement (անփաթման) ե. ս. Հիմն, խարխոխ (որմոյ)։

Empaumer (անփոմե) բ. ն. 1. Ըմբռնել զգնդակն մինչով ափոյ կամ գնդակարի և այսրէն արձակել աժգնութեամբ։ ‖ 2. (ներ. և ընթ.) Ի բռնէն, ի մեանեակ արկանել զոք. գերել զոք ի կամս և ի խորհուրդս իւր։

— la voie. Վարել որսական շանց զհետս երէից։

— une affaire. (ներ. և ընթ.) Բռնի հարկանել ճարտարութեամբ զիրաց ինչ. ճարտարք գիտել։

Empaumure (անփոմ) ե. եր. 1. Մասն թաթպանի կամ ձեռնոցի ի ճեղքուածոյ մեռոցից մինչև ի բոյնն. ափ։ ‖ 2. Վերին մասն գլխոյ եզջերուի։

Empêché, ée (անփեշե) ած. գերբ. 1. Արգելեալ. խափանեալ։ ‖ 2. Որ կրէ դժուարութիւն. որ գժուարի, ծանրանայ։ Voilà un homme bien — à rendre ses comptes։ ‖ 3. Տարակուսեալ։ En recevant cette proposition il fut bien —։

= ե. ս. Faire l'—. Ձգտուլամ իւիք զբաղեալ ցանձն ցուցանել. (ածխ. առասիկ զբաղեալ մարդս կերպիր ցուցընել, ծախիլ)։

Empêchement (անփեշման) ե. ս. Արգել. խափան. խոչ։ Apporter de l'— à quelque chose. Mettre — à un mariage. — de la langue. Ծանրութիւն լեզուի։

Empêcher (անփեշե) բ. ն. Արգելուլ. խափանել. խափան առնել. ընդդէմ կալ։ — le jugement d'un procès. Cette muraille empêche la vue. Cette digue empêche les inondations. La pluie empêche d'aller se promener, empêche qu'on n'aille se promener։

= S'—. բ. ա. Արգելուլ զինքն (ի ծիծաղելոյ, ի խօսելոյ). կարճել զանձն, հրաժարիլ, ի բաց կալ (ի խոսելոյ)։ Il ne put s'— de rire. (ածխ. Զի կրցաւ ինաստլը բռնել)։

Empeigne (անփէյնե) ե. եր. Երեսք, կոշկի երեսաց (մուճակի [soulier])։ [(գնեաս). (ղզ.)։

Empemner (անփէմնե) բ. ն. Փետրազարդ յօրինել

Empereur (անփերոր) ե. ս. 1. Կայսր. ինքնակալ։ Les empereurs romains. L'— de Russie։ ‖ 2. Կայսր գերմանիոյ։ ցայս միտս յորժամ վարիցի առաջինն՝ գրէ գլխագիր Էիւ. Les troupes de l'Empereur։

† **Emperler** (անփերլե) բ. ն. Մարգարտազարդ յօրինել։

Empesage (անփեզաժ) ե. ս. Օծանելն, օծումն շտվ. *շտհուն։

Empesé, ée (անփեզե) ած. գերբ. 1. Օծեալ շտվով. *շտհեալ։ ‖ 2. (ներ. և ընթ.) Արուեստակեալ. պաճուճեալ։ Quelle femme empesée! Un air —։ ‖ 3. Արուեստական. բանագբօսիկ (ոճ բանից)։ Style —։

Empeser (անփեզե) բ. ն. Օծանել շտվով. *շտհել։ — un mouchoir. Cela est empesé trop ferme. — les voiles. Արսկել ջուր յառաջագոյս նաւի առ ի խիտ գործելոյ զկտաւն։ [շտհով զկտաւիս. *շտհիչ։

Empeseur, euse (անփեզոր, էօզ) ե. Որ օծանէ

Empester (անփեսթե) բ. ն. 1. Ապականել (ժանտ ախտիւ)։ Cet hôpital fut un foyer qui empesta la ville։ ‖ 2. Լնուլ ժանտ հոտով. ժահտհոտ առնել։ Cet égout empeste le voisinage։ ‖ 3. (ներ.) Ապականել (մեղս վարգապետութեամբ)։

Empêtrer (անփետրե) բ. ն. † 1. կապել առնապատզք (զերիվար արօտական)։ ‖ 2. Պարաւանդել, շաղել (ի տառաւնս)։ Il s'est empêtré les pieds։ ‖ 3. (ներ.) Շաղել, արկանել զոք (ի գործ ինչ գժնդակ կամ վտանգաւոր)։ — quelqu'un dans une méchante affaire։

Digitized by Google

= S'—. բ. ա. Շաղխալ պատիլ։ Ce cheval s'est empêtré dans les traits։

Emphase (անգլ.) է. իգ. Սեթևեթեալ պերճաբանութիւն (բառից, կարգադրուածոյ). Ճառաբանութիւն։ Parler, déclamer avec —։

Emphatique (անգլ.) ած. Ճառատ. Ճառաբանական. Խոկալարան։ Discours, ton —։

Emphatiquement (անգլ.) մ. Ճառանի. Ճառաբանաբար։ Cet homme parle —։

Emphytéose (անգլ.) է. իգ. Երկայնաժամանակեայ վարձակալութիւն կալուածոց. *Անկորգութիւն։

Emphytéote (անգլ.) է. Երկայնաժամանակեայ վարձակալ կալուածոց. *Անկորգ։

Emphytéotique (անգլ.) ած. *Տնկորգական։

Empierrer (անգլ.) բ. ն. Քարակել, պատել քարամբք (ղեմանապարհ, ղուլաղան)։

† **Empiété, ée** (անգլ.) ած. Գերեզգական, քաջկան (շուն կամ հաւ որսական)։

Empiétement (անգլ.) է. ար. Ցափշտակութիւն (սահմանաց կամ իրաւանց ուրուք)։

Empiéter (անգլ.) բ. ն. ն. Ցափշտակել (բազէի պէս)։ ‖ Ց. Ցափշտակել, առնել, Հատանել (պատհմանս ընկերին). Յինքն ընդունել (ծովս զափունս)։ Il a empiété sur moi plus d'un arpent. La mer empiète sur les côtes։ ‖ Ց. (է-ի-բ.) Ցափշտակել, Յինքն կորզել, անձին ընծայել (պայլոյ իրաւանս կամ զիշխանութիւն)։ Vous avez empiété sur ma charge, sur mon autorité։

Empiffrer (անգլ.) բ. ն. ն. Խճողել, ուռուցանել պարարոյն ուրուք անչափ կերակրովք. (պե. ակռիցնել)։ — un enfant de confitures. Vous empiffrez cet enfant։ ‖ Ց. Գէր և յոյր գործել։

= S'—. բ. ա. ն. Անչափ ուտել. մեզգայլել. (պե. ակռիլ)։ ‖ Ց. Գիրանալ. առատապտղանալ։

† **Empiffrerie** (անգլ.) է. իգ. Խճողութիւն. մեզգայլութիւն։

Empilement (անգլ.) է. ար. Կուտեալն. գիզում։

Empiler (անգլ.) բ. ն. Կուտել. գիզանել։ — du bois, des livres, des boulets, du fumier, des écus։

† **Empirance** (անգլ.) է. իգ. Նուազութիւն, ապականութիւն (ապականիալիքից կամ վնասուց հնութ.)։

Empire (անգլ.) է. ար. ն. Իշխանութիւն. տէրութիւն. Ճոխութիւն։ Exercer un — despotique dans sa maison, sur sa femme. Il a beaucoup d'— sur l'esprit d'un tel։ ‖ Ց. Ազգեցութիւն. իշխանութիւն։ Les femmes ont un — absolu sur l'esprit des hommes։ ‖ Ց. Միտքն հնձան իշխանութիւն, պետութիւն, թագաւորութիւն. կայսրութիւն։ L'— des Grecs, des Romains. Tenir les rênes de l'—. Ce peuple avait l'— de la mer. La chute des empires. Le Bas-Empire. տես և Bas, 3. Le céleste—. Թագաւորութիւն, աշխարհ ձիներց. երկնային պետութիւն։ ‖ 4. Գերմանական կայսրութիւն։ Les princes de l'Empire. Relever de l'Empire։ ‖ 5. Երկիր, սահմանք տէրութեան. թագաւորութիւն. կայսրութիւն։ Étendre, reculer les bornes d'un —։ ‖ 6. Ժամանակ թագաւորութեան, կայսրութեան. թագաւորութիւն. կայսրութիւն։ Cet événement se passa sous l'— de Charlemagne։

— L'— des morts. Սանգարամեռք. առասիրկրեալ կայանք մեռելոց (ըստ կարծեաց հնախոսաց)։

Empirer (անգլ.) բ. ն. Ցառացուցանել. զայրացուցանել։ Les remèdes n'ont fait qu'— son mal։

= բ. ն. ն. Ցառանալ. զայրանալ (ցաւոց)։ Sa maladie empire։ ‖ Ց. Ցառանալ։ Ses affaires empirent tous les jours։

Empirique (անգլ.) ած. Փորձական (բժիշկ, բժշկութիւն)։

= է. ար. ն. Փորձական բժշկապապետ։ ‖ Ց. Փորձական բժիշկ. շաղակրատ։ C'est un — qui le traite։ [պէս։

Empiriquement (անգլ.) մ. Փորձականաբար։

Empirisme (անգլ.) է. ար. ն. Փորձական բժշկապետութիւն. փորձականութիւն։ ‖ Ց. Փորձական բժշկութիւն։

Emplacement (անգլ.) է. ար. ն. Դիպան վայր (շինելոյ, կառուցանելոյ)։ Voilà un bel — pour une maison։ ‖ Ց. Տեղի. վայր։ — à vendre։ ‖ † Ց. Զետեղելն (զաղ ի սեղանոցս)։

Emplâtre (անգլ.) է. ար. ն. Սպեղանի։ Appliquer, mettre, ôter, lever un —. Mettre un — à une affaire. (է-ի-բ. և ընդ.) Ածել, առաջապատել զիձերութիւնս իրաց ինչ։ ‖ Ց. (է-ի-բ. և ընդ.) Ամբ հիւանդաւոր։ C'est un —. Elle a un — de mari։

Emplette (անգլ.) է. իգ. ն. Գնել. գնումն։ Mauvaise —. Faire — de. Գնել։ Faire des emplettes։ ‖ Ց. Գնեալ իրաց. գնածք։ Je vais vous montrer mes emplettes։

Emplir (անգլ.) բ. ն. Լնուլ։ — une bouteille, un sac։ = S'—. բ. ա. Լ ի լինել։ Le navire s'emplissait d'eau։

Emploi (անգլ.) է. ար. ն. Վարձն իւրք. *Կիրառութիւն. *Գործածութիւն։ L'— de ce moyen n'est pas sans danger. Faire un noble — de son argent, de ses talents։ ‖ Ց. Պարապումն. զբաղումն։ ‖ Ց. Պաշտօն. պատ. բարձ։ Être sans —. C'est un homme qui cherche de l'—. Il a eu de grands emplois։ [կիր արկանել։

Employé, ée (անգլ.) անց. գերբ. ի գործ, ի = է. ար. Պաշտօնատար։ Des employés de chemin de fer։

Employer (անգլ.) [J'emploie, tu emploies, il emploie, nous employons, vous employez, ils emploient. J'employais, nous employions, vous employiez, ils employaient. J'emploierai. J'emploierais. Que j'emploie, que nous employions, que vous employiez. Que j'employasse. Employant. Employé, ée.] բ. ն. ն. Վարել, պաշտել իւրք. ի կիր, ի վար, ի գործ արկանել. *Գործածել։ — son bien à de folles dépenses. Bien — le temps, son temps։ ‖ Ց. ի գործ առնել, կացուցանել, վարել զաղ. գործ, պաշտօն տալ. ասմիք. *Գործածել։ — un grand nombre d'ouvriers. "Capitaine qu'Adraste, par jalousie, n'avait jamais voulu —." ՖԵՆ. *Tél.* XXI. ‖ Ց. ի ձեռն առնուլ, յիր արկանել, ի վար առնուլ զաղ։ Vous l'avez employé pour réussir dans votre candidature։

= S'—. բ. ա. ն. Լինել ի կիր արկեալ. ի կիր արկանիլ. պաշտիլ։ Ce mot ne s'emploie pas en ce sens։ ‖ Ց. Զբաղիլ. պարապիլ։ Je m'y emploierai avec joie։

Emplumer (անգլ.) բ. ն. Զարդարիլ փետրովք. փետրազարդ յօրինել։

Empocher (անգլ.) բ. ն. ն. Ածկանել, գնել ճեպով ի գրպանն. *Գրպանել։ — de l'argent, des fruits, des gâteaux։ ‖ Ց. (է-ի-բ. և ընդ.) Կլանել (բանս կշտամբ լանաց առանց իշխելոյ բերան բանալ)։ Son chef lui adressa des mots très durs qu'il fallut bien —։

Empoigner (անգլ.) բ. ն. ն. Ունել զաղ բռամբ. բռան հարկանել զասմիքն. բռնել։ Il l'empoigna par le bras, par les cheveux։ ‖ Ց. Ձերբակալ առնել։ Il fut empoigné par les gendarmes։

Digitized by Google

Empois (անբոա) ե. ս. Ոլայ [colle] ի Ներայէ [amidon] յօծանել զկաուախս. Գ. շհ. է օլ։

Empoisonné, ée (անբոազնե) ած. գերբ. 1. Թունաւորեալ. գեղեալ։ Un mets —։ ‖ 2. (է ոխ բ.) Թունաւորիչ. չարաթոյն (բանք, վարդապետութիւն)։

Empoisonnement (անբոազնըման) ե. ս. Թունաւորեալ. Թունաւորութիւն. գեղասուութիւն։ L'— est un crime capital։

Empoisonner (անբոազնե) բ. ն. 1. Թունաւորել. գեղել. Թունաւորել։ — des viandes, un fruit։ ‖ 2. Ախտացանել ուժգն գեղ մուհս. ապա ուժգն սրբութեամբ. գեղահարել. Թունաւորել։ Le bruit est qu'on l'empoisonna. Il mourut empoisonné. Մեռաւ գեղահար եղեալ. ապա նաւ մուհագեղով։ ‖ 3. Լինաւ, ապականել ժանտ հոտով։ Cela empoisonne toute la salle։ ‖ 4. (է ոխ բ.) Թունել. գառնացուցանել։ Ce souvenir empoisonnait mon existence։ ‖ 5. (է ոխ բ.) Դիզել. ապականել. վերջուցանել։ Cette doctrine a empoisonné beaucoup d'esprits։ ‖ 6. (է ոխ բ.) կամակորել. ի չար անդր մեկնել. չարաչար մեկնել։ Les médisants empoisonnent tout։

= S'—. բ. ս. Գեղով անձին առնել. գեղ առնուլ անձամբ իւրով. գեղահար լինել։

Empoisonneur, euse (անբոազնիօ, իօզ) ե. 1. Գեղառու։ ‖ 2. (է ոխ բ. և ընդ.) Ցոռի, փցուն խոհակեր։

Empoisser (անբոասե) բ. ն. տես Poisser։

Empoissonnement (անբոասոնըման) ե. ս. Ախտանել զմանրերամ ձկունս ի ձկնոց [étang]. *Ձկնաբուծութիւն։ [րերամ ձկունս ի ձկնոց. *Ձկնարկել։

Empoissonner (անբոասոնե) բ. ն. Ախտանել զմանրերամ ձկունս ի ձկնոց։

Emporté, ée (անբօրթե) ած. և ե. Ջայրացկոտ. վազգացուածի։ Homme —. Un caractère violent et —. C'est une folle, une emportée։

Emportement (անբօրթըման) ե. ս. 1. Բորբոքումն. յղյք։ — de colère, de haine, d'amour։ ‖ 2. Ջայրուցք. արամուութիւն։ Il est sujet à l'—, à des emportements։

Emporte-pièce (անբօրթ-բիես) (յե. ած.) ե. ս. 1. Հատիչ գործի. կարատիչ։ ‖ 2. (է ոխ բ. և ընդ.) *Նրբագիծ արան կակուղացուցիչ։

Emporter (անբօրթե) բ. ն. 1. ի բաց առնել. առնել ընդ իւր. բառնալ։ Il a emporté tous ses livres. Que le diable vous emporte, le diable m'emporte si . . . տես ի Diable, 2. ‖ 2. Աբկեալ առնել. յափշտակել։ L'inondation a emporté les ponts։ ‖ 3. Տանել. յափշտակել։ Les voleurs ont tout emporté. — une place, une ville. Տիրել բերդի, քաղաքի։ ‖ 4. (է ոխ բ.) Ած և գնաց առնել. յափշտակել, առեալ տանել (ցասմամբ, կարեաց)։ La colère l'emporta bien loin. "Mais où m'emporte mon zèle, si loin de mon triste sujet?" Boss. *R. d'Angl.* ‖ 5. (է ոխ բ.) Ցափշտակել, տանել դաք (հիւանդութեան). կոտորել (ժանտախտի զրնակիչս քաղաքի). մուհ ի վերայ ածել։ La fièvre l'a emporté։ ‖ 6. փորատել, ջնջել (զբիծս). փախստական առնել, ցոծուցանել (գեղով իրիք զՔրիմն)։ ‖ 7. Հատանել. կտրել. խլել։ Le boulet lui emporta un bras. — la pièce. (է ոխ բ. և ընդ.) Մաղր առնել յանխնայ, չարաչար։ ‖ 8. (է ոխ բ.) Ցափշտակել (զընդպատակն, զմիցանուկն). տանել, առանալ (զյաղթութիւն). ընդառնել, յինքն տանել (զերկխանութիւն)։ Il emporta le prix sur tous ses rivaux. — la balance. տես ի Balance, 1. ‖ 9. կշռել ծանրագոյն, առաւելագոյն։ À volume égal, l'or l'emporte de beaucoup sur l'argent։ ‖ 10. (է ոխ բ.) Գլխել. գեր ի վերոյ լինել. յաղթել։ Le diamant l'emporte sur toutes les autres pierreries. Virgile et Horace l'emportent sur tous les poètes latins։ ‖ 11. Ածել ընդ իւր. չկնաս բերել. ձգել զկնի։ Dans quelques pays, la condamnation à mort emporte la confiscation des biens։

= S'—. բ. ս. 1. Չլսել (ձիոյ կառավարի կամ հեծելոյն). առաչակել։ Son cheval s'emporta։ ‖ 2. Ցափշտակել. ձգտիլ. վարել գնալ. ելանել ըստ չափ։ Ce conquérant s'emporta jusqu'aux plus folles entreprises։ ‖ 3. Զայրանալ. արամտիլ։ S'— contre quelqu'un. Il s'emporte pour rien։

Empoter (անբօթե) բ. ն. 1. Դնել ի Թագարի (զտունկն)։ ‖ 2. Աբկանել յանօթս (զքաղցրաւենիս). ամմանել։

Empourpré, ée (անբուբրե) ած. գերբ. Կիրսանեգոյն. Կիրսանեգոյն. ծիրանեգոյն։

Empourprer (անբուրբրե) բ. ն. Կիրսանեգոյն ներկանել. ծիրանացուցանել. (ի բառազբ.)։ Le soleil couchant empourprait le ciel de ses derniers rayons։

= S'—. բ. ս. Կիրսանեգոյն ներկանիլ։ L'horizon s'empourprait։

Empreindre (անբրէնտր) [լծորգի իրրև զAtteindre.] բ. ն. Տպաւորել. գրոշմել։ — une figure, une marque։

= S'—. բ. ս. Տպաւորիլ. գրոշմիլ։ Leurs pas s'étaient empreints sur la neige, sur le sable։

Empreinte (անբրէնթ) ե. իգ. Տիպ. տպաւորութիւն. գրոշմ։ L'— d'un cachet, d'une médaille։

Empressé, ée (անբրեսե) ած. փոյթ. փութկոտ։ C'est un homme fort —. Des soins empressés։

= ե. ս. Faire l'—. Բազում փոյթ ցուցանել։

Empressement (անբրեսըման) ե. ս. փոյթ. յորդոր փոյթ. չուքափութիւն. յառաջամտութիւն։ Il a beaucoup d'— à vous servir. Accueillir quelqu'un avec —։

Empresser (s') (սանբրեսե) բ. ս. 1. փութալ. ճգիլ. ամաչպարել։ S'— de parler. Je m'empressai de l'avertir։ ‖ 2. Ցուցանել ուժգն սէր, մեծարանս յորգոր փութով, յորգորամտութեամբ. չուքափել։ ‖ 3. փութալ (ճաշել զդաք, օգնել ուժգն). յառաջամտել լինել։ S'— à plaire à quelqu'un։

Emprisonnement (անբրիզընըման) ե. ս. Աբկանելն ի բանտ. բանտարգելութիւն. բանտարկութիւն։

Emprisonner (անբրիզընե) բ. ն. 1. Աբկանել ի բանտ. բանտարգել առնել. բանտարկել. բանտել։ ‖ 2. Աբգելուլ. փակել։

Emprunt (անբրէ) ե. ս. փոխ. փոխառութիւն։ Faire un —. Recourir à la voie des emprunts. — forcé։

= D'—. ած. ս. Ցանօթի առեալ. մուրացածոյ։ Érudition, esprit d'—. Beauté, vertus d'—։

Emprunté, ée (անբրէնթե) ած. գերբ. 1. Ցանօթի առեալ. փոխ առեալ։ De l'argent —։ ‖ 2. Մուրացածոյ. կամուռս. կարկատուն։ Un pouvoir —։ ‖ 3. Ստուգ. պատճառեալ։ Charmes empruntés։ ‖ 4. Բռնի. բանագործեալ. անբնական։ Un air —։

Emprunter (անբրէնթե) բ. ն. 1. Ցանօթի առնուլ. փոխ առնուլ։ — de l'argent, un cheval. J'ai emprunté de cent à mon oncle dix mille francs։ ‖ 2. (է ոխ բ.) Ածուլ (ա). ընդունել։ La lune emprunte sa lumière du soleil։ ‖ 3. (է ոխ բ.) Ցանօթի առնուլ. ի վար առնուլ զդաք. պաշտիլ իւրից. *գործածել։ — la plume, le crédit de quelqu'un։ ‖ 4. Ածուլ առաւելեամբ (զկերպարանա-

Digitized by Google

ատ.ագինաւթեան, մարգասիրաւթեան)։ — le masque de la vertu, le langage de l'humanité։

= Վահ. (ա) "(Լ...ին) յորիւ-ոանէ ... ատեաւ լինի գլուխն." Փիլ. Նախ. Բ. 92։

Emprunteur, euse (անբ-ուղթօր, ուզ) է. փոխառու։ Le prêteur et l'—։

Empuantir (անբ-ուղթ) բ. ն. Լինալ, ապականել չար հոտով։ Cet égout empuantit tout le quartier։

Empuantissement (անբ-ուղթ-ըմն) է. ար. ժանապահութիւն։ [մին խմիք մարթողի։

Empyème (անբիէմ) է. ար. կոյտ թարախոյ ի մարմնոյ։

Empyrée (անբ-ր) է. ար. 1. Հրեղէն երկինք. վերին եթեր. (ըստ կարծեաց հնախոհաց)։ ‖ 2. երկինք. երջանիկ կացարք. յարկք լուսոյ. բազմերան կոյանք։ Les dieux de l'Empyrée։

= ած. Հրեղէն։ Le ciel —։

Empyreumatique (անբ-իւմատիք) ած. խանձրահոտ։ Une odeur —։

Empyreume (անբ-իւմ) է. ար. Հոտ խանձրահոտ. խանձրահոտութիւն. խանձիր։

Ému, ue (իմ-) ած. դիւրիզ. Émouvoir բոյլ. 1. Շարժեալ. յուզեալ։ ‖ 2. ցուզեալ. ամբոխեալ։ ‖ 3. ցուզեալ. գորովեալ. խանգաղատեալ։

Émulateur, † trice (իմ-ուլաթօր, թրիս) է. Նախանձաւոր։

Émulation (իմ-ուլսիօն) է. իգ. Բարեյորդոր նախանձ. նախանձաւորութիւն։ Noble, belle, louable —. L'— a augmenté son ardeur pour l'étude. L'— porte à imiter les grandes actions։

Émule (իմ-ուլ) է. Նախանձընդդէմ. ախոյեանակից։ Il est l'— d'un tel. Carthage était la digne — de Rome։

Émulgent, ente (իմ-ուլժան, անթ) ած. երիկամանց (երակք, ընչերակք). կիծիչ։ [est —։

Émulsif, ive (իմ-ուլսիֆ, իվ) ած. կիծելի։ Le chénevis

Emulsion (իմ-ուլսիօն) է. իգ. կիծած (ի հիւթոյ սերմանց)։ Faire une — avec des amandes. L'orgeat est une —։

Émulsionner (իմ-ուլսիոնի) բ. ն. խառնել կիծած յըմպելի ինչ (ըստ գիղացործոց)։

A. **En** (ան) նխ. 1. ի (գաղղիա). յ(ամերան)։ Être — France. Voyager — Italie. Voir — songe. De ville — ville. Գաղաք ի քաղաքէ. քաղաքէ ի քաղաք։ De dimanche — dimanche. Կիրակիէն ի կիրակի։ Il est — vous de . . . ի ձեր ձեռս է, ասէր է.ք (կիցուցանել կամ ձեռուցանել զնա)։ Autant qu'il était — lui. Որչափ իւր գալ էր. ըստ իւրում կարի։ Autant qu'il est — moi. Որչափ յիս է կար. որչափ իմովանն։ Tous ont péché — Adam. Ադամեա ամենեքին մեղան։ ‖ 2. Ի գրեա. որպէս։ — maître. Տիրաբար։ Agir — roi. Գործել թագաւորաբար։ ‖ 3. (նախադաս անցեալ գերբայի) — mourant. Ի մեռանելն. ի ժամ մահուան։ — tremblant. Դողալով։ Le mal va — augmentant. երթայ և աճէ ախտն, ցաւն։

— թարգմանի եւս գործիականաւ. Aller — voiture. երթալ կառաք։ կամ ածանցիւք և բարդ ածականաւ. — feutre. Թաղեայ։ — pyramide. Բրգաձև։ S'habiller — homme. Զգենուլ հանդերձ առնացի։ — français. Ի լեզու գաղղիական. գաղղիերէն։

— tant que. 1. Որչափ։ — tant que besoin sera։ ‖ 2. Իրրև. որպէս։ — tant qu'ennemis, il les combattit; — tant que blessés, il veilla à leur salut։

— D'aujourd'hui — huit. Ցայսմ օրէ ցուէի օր։

— avant, — bas, — dedans. Գր. ած. տես Avant, Bas, A., Dedans։

B. **En** (ան) գեր. յ(ր). 1. Անտի. յայնմանէ։ Vient-il de la ville? Oui, il — vient։ ‖ 2. Անկորիկ. զայնմանէ. ի նմանէ։ Cette affaire est délicate, le succès — est douteux. N'— doutez pas. Pourquoi vous — étonnez-vous? Ընդ այն զի՞ զարմանայք։

— գաղղիապանութիւնք. — être pour son argent. կատաղանել, տաժել զինչս իւր։ C'— est fait. վճաբեալ է։ — planter. Դրժել կնոջ ամուսնոյ իւրոյմ։ — avoir à quelqu'un, s'— donner, — donner d'une, — venir aux mains, — vouloir à quelqu'un. տես Avoir, Donner, Main, Vouloir։

Émaillage (էմ-այ) է. իգ. ի կիր արկանելն զժամանակ ինչ բայի փախանակ այլոյ ժամանակի։

Enamourer (s') (ս'անամուրե) բ. ա. Հարկանիլ ի սէր. (ապ. սիրահարիլ)։ Il s'enamoura follement de cette coquette։ [պատահել երկարօրէն։

† **Énarrer** (էնարե) բ. ն. երկայնապատում շարել։

Enarrhement (անարըմն) է. ար. տես Arrhement։

Enarrher (անարե) բ. ն. տես Arrher։

† **Énaser** (էնազ) բ. ն. ճմլել զքթիի։

Encablure (անգաբլիւր) է. իգ. Հեռաւորութիւն հարիւր և քսան գրկաց, այսինքն գրեթ թէ երկերիւր մետրից (ըստ նաւավարաց)։

Encadrement (անգադրըմն) է. ար. 1. Զտահելի շրջանակաւ։ L'— de ce tableau coûtera tant։ ‖ 2. Շրջանակ։ Un bel —։

Encadrer (անգադրե) բ. ն. 1. Զտահել շրջանակաւ (զպատկերս)։ ‖ 2. Շուրջ պատել։ Des haies d'aubépine encadraient cette prairie։ ‖ 3. (փոխաբ.) Պատճանել, խառնել ի նեղքս։ Il a fort habilement encadré l'éloge du prince dans son discours։

Encadreur (անգադրօր) է. ար. Որ պատահ շրջանակաւ զպատկերս. *շրջանակիչ։

Encager (անգաժե) բ. ն. 1. Դնել ի լարանոցի, ի վանդակի (զթռչունս)։ ‖ 2. (փոխաբ. և ընդ.) Բանտարգել առնել. բանտել։ On l'a encagé։

Encaisse (անգէս) է. իգ. Դաւմար գրամոց յարկիզ։

Encaissé, ée (անգէսե) ած. դիւրիզ. 1. Եդեալ յարկիզ։ Orangers encaissés. L'argent —։ ‖ 2. Սեպացեալ ափամբք (գետ, ճանապարհ)։ ‖ 3. Շուրջ պատեալ ի բարձրաւանդակաց (քաղաք, ձոր)։

Encaissement (անգէսմըմն) է. ար. 1. Դնելն յարկիզ։ L'— d'une marchandise, d'un oranger։ ‖ 2. Գանձումն։ L'— d'une traite։

Encaisser (անգէսե) բ. ն. 1. Դնել յարկիզ. *արկիզել։ — des marchandises։ ‖ 2. Գանձել։ — des fonds։ ‖ 3. Պատել ի մէջտեղ (գետ)։

Encan (անգան) է. ար. *Աճուրդ։ Il y aura un — demain, dans telle rue. Vendre à l'—. Mettre à l'—. Հանել յաճուրդ։

Encanailler (անգանայե) բ. ն. խառնել ընդ խաժամուժ մարդկան. մնծանել յընկերութիւն ինչ ապականաւորիս, անարգս։ [մարդկան։

= S'—. բ. ա. կցարդ լինել, ընկերանալ խաժամուժ

Encapuchonner (s') (ս'անգապիւշոնե) բ. ա. 1. Ծածկել զգլուխ իւր գլխանոցաւ։ ‖ † 2. (փոխաբ.) Սառնալ զվարս մխայնակեցութեան. կրօնասարել։ ‖ 3. խոնարհեցուցանել զիոյ զբերանն յերբասծն կամ ի լանջսն։

Digitized by Google

Encaquement (-կէ-կէմ՝) է. ար. Աղբկանելը ի տակառակ (զձկունս)։

Encaquer (-կէ-կե) բ. ն. 1. Աղբկանել ի տակառակ։ — des harengs։ ‖ 2. (է-ի-բ.) կուտել. դիզանել։ Ils sont encaqués là comme des harengs։

† = S'—. բ. ա. խառնիլ կամ զմիմեանս։

Encaqueur, euse (-կէ-կեօր, եօզ) է. Որ արկանէ ի տակառակ (զձկունս)։

En-cas (-կա) է. ար. տես ի Cas։

Encasteler (s') (ս' -կէ-ս-թէլ-ե) բ. ա. Անձկանալ, կծկիլ կրկանց [talon] երիվարի։

Encastelure (-կէ-ս-թէլ-ը) է. էկ. ցաւ ոտին երիվարի յանձկանալոյ կամ ի կծկելոյ կրկանցն։

Encastrement (-կէ-ս-թր-էմ՝) է. ար. 1. Ագուցանելն. ագուցուածք։ ‖ 2. կցուած. յօդուած։

Encastrer (-կէ-ս-թր-ե) բ. ն. Ագուցանել. խառնել. ընդելուզանել։ Il faut — ce tableau dans le lambris։

Encaustique (-կէ-ո-ս-թիք) է. էկ. 1. Ներկարուեստ մոմով և հրով։ Peindre à l'—. Ներկել մոմախառն եղանգաք. արծնել։ ‖ 2. խառնուած մոմոյ և բևեհնոյ խիժի առ ի փայլեցուցանել զփայտեղէն կահս։

= ած. էկ. Մոմախառն եղանգաք (նկարչուեստն)։

Encavement (-կէ-վէմ՝) է. ար. Ինել ի մուռանի (զգինի)։

Encaver (-կէ-վե) բ. ն. Դնել ի մուռանի (զգինի)։

Encaveur (-կէ-վեօր) է. ար. Որ դնէ ի մուռանի (զգինի)։

Enceindre (-սէ-ընտր-է) [Ծորդի իրրև զAtteindre.] բ. ն. Շուրջ պատել. ածել (փոս, պատնէշ, պարիսպ)։

Enceint, einte (-սէ-ին, ինթ) ած. տես. Enceindre բայի. Շուրջ պատեալ։

A. **Enceinte** (-սէ-ինթ) է. էկ. 1. Շրջանակ, շրջապատութիւն (արմից, փոսից, քաղաքի). արմատ. պարիսպն։ ‖ 2. Մի՛ջավայր տեղոյ պարսպելոյ. տեղի շրջապատեալ. քաղաքամ՝։ Il y avait une — réservée pour le prince et pour sa suite. L'— d'une ville։ ‖ 3. Սրահ ընդարձակ։ L'— d'un tribunal։

B. **Enceinte** (-սէ-ինթ) ած. էկ. Femme —. Կին յղի, ծանրացեալ. Ս. պատկղմոր։

Encens (-սան) է. ար. 1. Խունկ։ L'— croît dans l'Arabie. L'arbre qui porte l'—. — Donner, offrir, brûler de l'—. Պատուցանել, ծխել խունկս (առաջի դից, ի վերայ սեղանոյ)։ — mâle. Որձ խունկ։ ‖ 2. (է-ի-բ) Խունկ. դրուատիք. գովութիւն. աղաչանք։ Cet homme aime l'—։

Encensement (-սան-սէմ՝) է. ար. Խնկարկութիւն։ Faire des encensements autour d'un cercueil։

Encenser (-սան-սե) բ. ն. 1. Արկանել խունկս. խնկել. խնկարկել։ — une idole, les autels, le peuple։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Անչափ գովել. խնկել. փաղաքշել։ Ils sont tous à l'—. — les défauts de quelqu'un։

Encenseur (-սան-սեօր) է. ար. Խնկարկու. շռայլաբար. գրուատիչ։

Encensoir (-սան-սուար) է. ար. 1. Նաւրուատ. խնկանոց։ — Casser le nez à coups d'—, donner de l'— par le nez. (է-ի-բ. և ընդ.) Գովել առատակատարութեամբ յերեսս։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Իշխանութիւն. քահանայութիւն։ Il tient le sceptre et l'—։ ‖ 3. *Հանճարեղութիւն ինչ հարուստին կիսագիտի. Նաւրուատ. Սեղան։ (Ար և Autel)։

Encéphale (-սեֆ-լ՝) է. ար. Գործարանք բովանդակելոյ ի փորուածի գանգոյ. *Ներգանգ։

Encéphalique (-սեֆ-լիք) ած. *Ներգանգական։

Enchaînement (-շէն-էմ՝) է. ար. † 1. Կապելն շղթայիւք. շղթայակապութիւն։ L'— des forçats։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Շար կարգի. յետուստին. առջան. կապակցութիւն։ Un — de malheurs. L'— des idées։

Enchaîner (-շէ-նե) բ. ն. 1. կապել շղթայիւք, ատրազք. հարստահ կապանօք. շղթայել։ — un chien, un prisonnier։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Ընդ լծով կացուցանել. նուաճել։ — un peuple, une ville։ ‖ 3. (է-ի-բ.) Շարեալ առնել. յետուստ։ Il a bien enchaîné toutes ces propositions։ ‖ 4. Գերել. յինքն յանկուցանել։ Sa beauté enchaîne tous les cœurs։ ‖ 5. (է-ի-բ.) Զարտասանգել (երկիւղի զսաս սրտից). կապել, կարկեցուցանել (զհոգմս). կաշկանդել. արգելուլ։ La surprise et la peur enchaînent ses pas։

Enchaînure (-շէ-նը-ր) է. էկ. Շղթայածեւ, շղթայատող յետուստ (օգակաց, թելոց)։

Enchanté, ée (-շէ-նթե) ած. բ. էկ. 1. կախարդեալ։ Les jardins enchantés d'Armide։ ‖ 2. Ախտացեալ. զբաղչացեալ։ — de sa nouvelle acquisition։ ‖ 3. Սիրալի. զբաղչելի։ Que cette maison est belle! c'est une demeure enchantée։

Enchanteler (-շէ-նթ-էլ-ե) բ. ն. 1. Արկանել, գիզանել (զփայտս) ի փայտանցն։ ‖ 2. Ինել (զառակտուց գինւոյ) ի վերայ հատատոցց [chantier]։

Enchantement (-շէ-նթէմ՝) է. ար. 1. կախարդանք. կախարդութիւն. գիւթութիւն։ Les enchantements de Médée. Comme par —. Իբր կախարդանաք թմեն։ Le mal cessa comme par —։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Զարմանք. զարմանալիք. *սքանչելիք։ C'était une succession d'enchantements։ ‖ 3. Ուրախութիւն, զուարճութիւն մեծ։ Cette nouvelle l'a mis dans l'—։

Enchanter (-շէ-նթե) բ. ն. 1. կախարդել. գիւթել։ ‖ 2. (է-ի-բ.) կախարդել. զուշ և զուրուշ մնգել. սքանչացուցանել։ Cette femme est belle et artificieuse, elle l'enchantera։ ‖ 3. Զուարճացուցանել։ Cette musique, cette pièce m'a enchanté։

Enchanteur, eresse (-շէ-նթեօր, է-ր-ես) է. կախարդ. գիւթ։ [sie enchanteresse։

= ած. կախարդիչ. գիւթիչ։ Regard —. Musique, poé-

Enchaperonner (-շէ-փէ-ոն-ե) բ. ն. 1. Ծածկել գլխանոցաւ (զսրսական հաւս)։ ‖ 2. Ինել զգլխանոց ագոյ ի գլուխ։

Enchâsser (-շէ-սե) բ. ն. 1. Ընդելուզանել, շրջանակել (ականս պատուականս ի մուռանաւորջ). ագուցանել (զպատկերք ի շրջանակ)։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Ընդելուզանել, մուծանել, խառնել ի նեղքս, հիւսել (ի ճառին զպատմութիւն, զվկայութիւն ինչ)։ — un passage, une citation dans un discours։ [գելուզուած։

Enchâssure (-շէ-սը-ր) է. էկ. Ընդելուզանելն. ընդելուզուած։

† **Enchatonner** (-շէ-թոն-ե) բ. ն. Ագուցանել ի ճանակն [chaton] (զակն պատուականն)։

Enchausser (-շէ-սե) բ. ն. Ծածկել յարդիւ կամ տղրով զբանջարս առ ի ապիտակացուցանել և կամ առ ի պահել ի ցրտից։

Enchère (-շէր) է. էկ. 1. ցաւելումն գնոց յաճրդի։ Mettre une —. Cela a été adjugé à la seconde —. Folle —. Աճեցուցանելն յանգգնութեամբ զգինս յաճրդի և ոչ կարել հատուցանել. խօլ առաւելութիւն գնոց յաճրդի։ Payer la folle — de quelque chose. (է-ի-բ.) Տալ

Digitized by Google

վճիժս վերջոյ ժողովութեանն, պանծալութեանն։ ‖ 2. *Ա-ճուրդ։ Vendre à l'—, aux enchères։

Enchérir (–ղիէ–ր–) բ. ն. Ա՛ճեցուցանել, առաւելուլ զգինս։ — une maison sur quelqu'un, au-dessus de quelqu'un, par-dessus quelqu'un։ Ա՛մի և զվաճառացս. Ce marchand enchérit ses produits։

— բ. չ. 1. Ա՛ճեցուցանել, առաւելուլ զգինս։ Il a fait venir des gens pour —։ ‖ 2. (վերաբ.) Առաւելուլ. գլխ. գերազանցել։ Néron enchérit sur la cruauté de Tibère։ ‖ 3. Ա՛ճել (գնոց). Ս. ազանալ։ Les blés ont fort enchéri, sont fort enchéris։

Enchérissement (–ղիէ–ր–ը՛մ) է. ս. Ա՛ճումն գնոց։ L'— du pain, des vivres։

Enchérisseur (–ղիէ–ր–ող) է. ս. Ա՛ճեցուցիչ գնոց յաճրդի. *առաւելապատ։ Vendre quelque chose au plus offrant et dernier —։

† **Enchevauchure** (–ղէ՛ճվ–) է. եէ. Դնելն, յերեսս ցուցանելն ի վերայ միմեանց։ [կապիլ։

† **Enchevêtrement** (–ղէ՛վ–ը՛մ) է. ս. Խառնաշփոթ։

Enchevêtrer (–ղէ՛վ–) բ. ն. 1. Դնել զձեամ [licou] (երիվարի)։ ‖ † 2. (վերաբ.) Խառնակել։

— S'—. բ. ս. 1. Շաղիլ, պատահակ ասից երիվարի ի փակ ծառին [licou]։ ‖ 2. (վերաբ.) Շաղիլ, շլանալ պատահել (ի գործ ինչ գժտաբերն)։

Enchevêtrure (–ղէ՛վ–ր–) է. եէ. 1. Խառնաձած կամ գործմարքութիւն մորդակաց ի տախտակամած ծի անդնկին առաջի վառարանի։ ‖ 2. Վէրք ասից երիվարի շաղիլոյ ի փակ ծառին։

Enchifrènement (–ղէֆ–ր–ը՛մ) է. ս. Ցցումն ածգանց ի հարբուխ։ [հարբուխիլ։

Enchifrener (–ղէֆ–ը՛ն) բ. ն. Խնուլ զածգանս

† — S'—. բ. ս. Խնուլ ածգանց։

† **Enchiridion** (–ղէ–ր–իդ–) է. ս. Առձեռն, փոքրիկ մատենիկ (նպիակատակ փիլիսոփայի)։ գրկոյք։

Enchymose (–ղէ՛մ) է. եէ. Ի՛մմումն արեան յածնօթա մարմնոյ (բառ բժշկաց)։

Enclave (–ղլ–վ) է. եէ. 1. Երկիր պատեալ այլով երկրաս. երկիր խառնեալ յայլ երկիր։ Cette terre fait une —, une longue — dans la vôtre։ ‖ 2. Երկիր. վիճակ։ La principauté de Monaco était une — de Gênes։

Enclavement (–ղլ–վը՛մ) է. ս. Խառնելն զերկիր յայլ երկիր. խառնուածն երկրի յայլ երկիր։

Enclaver (–ղլ–վ) բ. ն. 1. Խառնել, յատկել զերկիր ինչ յայլ երկիր։ Il veut — cette pièce de terre dans son parc։ ‖ 2. փակել. ի մէջ փակել։

Enclin, ine (–ղլի՛ն, ին՛) ած. Ախոտ. մեղ և յօժար. յորդոր (ի չարութիւն, ի մեղանչել)։ Il est — au mal։

† **Encloître** (–ղլ–ուր–) բ. ն. ասս Cloîtrer։

Enclore (–ղլը–) [ծորդի բրբև զClore.] բ. ն. 1. Գառանլ սրմամբ, ցանկով. պատրանակ, ցանկաւել փակել. ցանկապատել. ցանկել։ ‖ 2. փակել. ի մէջ, ի ներքս փակել։ Il a enclos ce bois dans son parc։

Enclos (–ղլը՛) է. ս. Տեղի շրջապատեալ սրմամբ, ցանկով. սրմանի. ցանկապատ. քարշաքորմ։

Enclouer (–ղլը–ր) բ. ն. 1. Վիրաւորել բնեռաւոր (զոտն երիվարի ի լուանալ [ferrer] անդ գնաս)։ ‖ 2. Խնուլ բնեռաւոր (զձակ թնդանօթի գլ)։ բնեռալ։ Ils abandonnèrent leur canon, après l'avoir encloué։ [*խոչապիլ։

— S'—. բ. ս. Վիրաւորիլ (ոտին երիվարի) ի բնեռաւ.

Enclouure (–ղլը–ր–) է. եէ. 1. Վէրք ոտին երիվարի ի բնեռաւ. Ս. խոչապութիւն։ ‖ 2. Վէրք ասին երիվարի ի խորագոյնս բնեռանմանէ լուանին [fer]։ ‖ 3. (վերաբ. և ընդ.) Խոչ. գժապարտութիւն։ Voilà où est l'—։

Enclume (–ղլի՛մ) է. եէ. Սալ (դարբնոց). Եօթն։ L'— d'une forge, d'un orfèvre. Battre, frapper sur l'—. Plus dur qu'une —։ [փոքրիկ։

Enclumeau, Enclumot (–ղլի՛մ–ո) է. ս. Սալ

† **Encoche** (–ղէօչ) է. եէ. ասս Coche, D, 2։

Encocher (–ղէօչ–ր) բ. ն. 1. Դնել զաստփար [coche] նետի ի վերայ լարի աղեզան. օէ ֆղիֆ–ֆ։ ‖ † 2. Առնել կտրած կամ դիշ ի վերայ փայտի համարայ [taille] կամ հաշուափայտի։

Encoffrer (–ղէօֆ–ր) բ. ն. 1. փակել, մէջ երկել յարկէզ. (ընդ.)։ ‖ † 2. ասս Coffrer։

Encognure, Encoignure (–ղէօղն–ր) է. եէ. 1. Անկիւն երկաւոր արմից։ ‖ 2. կամ դնելի յանկեան անկնկի։

Encollage (–ղէօլ–ժ) է. ս. 1. Օծումն սոսկնձով։ ‖ 2. Սոսինձ։ [սրճնձել։

Encoller (–ղէօլ–ր) բ. ն. Օծանել սոսկնձով. *սոսկնձել։

Encolure (–ղէօլ–ր) է. եէ. 1. Գարանաց (երիվարի)։ ‖ 2. (վերաբ. և ընդ.) կնրպարանք. գէմք։ Il a l'— d'un sot։

Encombrant, ante (–ղէօղ–ող, –ղ–) ած. Խափանիչ. խափանարար։ Des marchandises encombrantes։

Encombre (–ղէօղ–ը) է. ս. Խափան. խափանութիւն. (ընդ.)։ Je suis arrivé sans —։

Encombrement (–ղէօղ–ը՛մ) է. ս. Խափանելն (գնանապարհ)։ Խափանումն։ Pour éviter l'—, les voitures entreront par un côté, et sortiront par l'autre։

Encombrer (–ղէօղ–ր) բ. ն. Խափանել, փակել (զանցս, զնանապարհ)։

Encontre (à l') (= լ–ղէօղ–ը) ած. ած. 1. Ընդդէմ. հակառակ։ Je ne vais pas à l'— de ce que vous dites։ ‖ † 2. Ընդ առաջ։ [լսակարկառ չինուածք։

Encorbellement (–ղէօ–ղբէլ–ը՛մ) է. ս. Յառաջ

Encore (–ղէօ–. ի չափառ բանս գրի և Encor) ՛. 1. Տակաւին. դեռ. դեռ և ս։ Il vit —. J'attends —։ ‖ 2. Ւարձնել. և և. այլ և ս։ J'en veux —. Donnez-nous — à boire։ ‖ 3. Բա։ J'ai — beaucoup de choses à vous dire. Բա բազում ինչ ունիմ ասել ձեզ։ Il est — plus riche que son frère. Ընչեզագոյն և քան զեղբայր իւր։ ‖ 4. Բա այն։ Ce mot n'est guère usité que dans telle science, — ne l'emploie-t-on que rarement. Այս բառ վարի յայսոյ նիշ գիտութեան, և այն՝ դառն ուրեք։ ‖ 5. Գէթ. գանգ. փորձ ած։ — s'il voulait se relâcher sur ce point, on pourrait lui accorder le reste։

— Mais — · Ա՛յլ և։ Non seulement il n'est pas savant, mais — il est très ignorant. Ոչ միայն գիտուն չէ, այլ միայն զի գիտուն չէ, այլ և կարի տգէտ է։

— Mais —? Ապէ. հարկ։ Dites vos raisons. — Je ne veux pas. — Mais —? Ասացէք զձեր պատճառս։ — Ոչ կամիմ։ — Ապէ։

= — que. ղեմ. ած. Թէպէտ և։ — qu'il soit jeune, il ne laisse pas d'être sage։

Encorné, ée (–ղէօ–ր) ած. Եղջերաւոր. (ընդ.)։ Un bélier haut —. Խոյ բարձրեղջիւր։

† **Encorner** (–ղէօ–ր) բ. ն. 1. Հարկանել եղջերօք. եղջերցել. խեթկել։ ‖ 2. (վերաբ. և դէպ.) Եղջերաւոր [cocu] առնել։

Encourageant, ante (–ղ–ուրաժ–ող, –ղդ) ած. Քաջալերական. քաջալերիչ. խրախուսական։

Digitized by Google

Encouragement (անդ-ուա-ժ-ման) ե. ու. Քաջալերանք. քաջալերութիւն. խրախոյանք։

Encourager (անդ-ուա-ժէ) բ. ն. Քաջալերել տալ, ժառանգանել. քաջալերել. խրախուսել. արտապնդել։ L'exemple du général encouragea l'armée. Ils m'encouragèrent à continuer։

Encourir (անդ-ուր) [լծորդի իրրև Courir.] բ. ն. Անկանիլ (ընդ պատժով). ածել ի վերայ անձին, շահել անձին (բանադրանս, զարհամարհանս ժողովրդեան)։ — les peines portées par la loi. Il avait encouru excommunication, l'excommunication։ [(հրացանի)։

Encrassement (անդ-ռաս-ման) ե. ու. Աղտոտիլն

Encrasser (անդ-ռաս) բ. ն. Աղտոտել։ La poudre qu'on mettait sur la tête encrassait les habits։

= S'—. բ. ա. Աղտոտանալ։ La peau s'encrasse quand on n'a pas soin de se laver։ ‖ 2. (ետ-ը. և ընդ.) Ցանաւրգութիւն իջանել, նուաստացուցանել զանձն (կեղծաւորութեամբ վատագոյն մնալդիան)։

† **Encratite** (անդ-ռատիտ) ե. ու. Անուն աղանդաւորաց քրիստոնէից որ խոստին զանձնաւորութիւն և զմտակրութիւն. եղկրատացի. եղկրատիտ. ժուժկալ։ (Որ և Continents)։

Encre (անդ-ը) ե. էթ. Թանաք. դեղ. սեւակ. սեւագեղ. գրագեղ. մելան։ Tache d'—. Bouteille à —. — rouge. կարմրագեղ։ — de la Chine կամ de Chine. Ճենական թանաք։ Écrire de la bonne — կամ de bonne — à quelqu'un. (ետ-ը. և ընդ.) Գրել ուրուք ծանրութեան բան։ — C'est la bouteille à l'—, Être dans la bouteille à l'—. (ետ-ը. և ընդ.) տես ի Bouteille, 1։

Encrer (անդ-ր) բ. ն. Օծանիլ թանաքաւ (զգլանն, ըստ տպագրողաց). *Թանաքել։

Encrier (անդ-էյ) ե. ու. կապամար. մելանոց։

Encroué (անդ-ու-ր) ած. ու. (Ծուռ) անկեալ ի վերայ ոտից ծռած և շաղեալ ընդ սուտ նորա։

Encroûter (անդ-ռու-թէ) բ. ն. Ծեփել շաղախով (զբեմ)։

= S'—. բ. ա. Պատիլ կեղևով իւրում։ Un pédant encroûté. (ետ-ը. և ընդ.) Ծրդեալ յիմնատակութեան։

Encuirasser (s') (ս'-անդ-ուիր-ռա-ր) բ. ա. Թանձրանալ ազտոյ մարմնոյն, շտակաց, զգեստուց. կարծ յոյժ աղտեղանալ. կարկ առնուլ. (ընդ. և խրթ)։ Il est si sale, que son linge et ses habits s'encuirassent։

Encuver (անդ-ւեր) բ. ն. Արկանել ի հնծան (զգինի), ի տաշտ (զկտաւիս ստ ի լուանալ)։

Encyclique (անդ-սիգլիք) ած. էթ. Lettre —, կամ լուկ —. ե. էթ. Շրջաբերական թուղթ, շրջանառնակ (Հառաջնոյ քահանայապետին զինգրոյ ինչ հաւատոց կամ վարդապետութեան)։

Encyclopédie (անդ-սիգլոբէտի) ե. էթ. ի. Բազմադաւթիւն համօրէն գիտութեանց. ներշրջանակք։ Il est impossible qu'un seul homme acquière l'—։ ‖ 2. *Հաւմայնագիտակ մատեան կամ բառարան (յորինեալ ի փիլիսոփայից գաղղիացւոց յԺԸ դարուն)։

Encyclopédique (անդ-սիգլոբէտիք) ած. Ներշրջանական. *Համայնագիտական։ Dictionnaire —, և ետ-ոբ. Une érudition —։

Encyclopédiste (անդ-սիգլոբէտիսթ) ե. ու. Պատասխանագիր համօրէն գիտութեանց։

Endécagone (էնտ-էգ-ոն') ած. տես Hendécagone։

Endémique (անդ-միք) ած. Սեպհական ազգի կամ գաւառի իրիք (հիւանդութիւն). գաւառային։ La lèpre était — en Judée, en Syrie։

Endenté, ée (անդ-անդէ) ած. գերբ. ժանեւոր, սուսմեռուր (տախիւ)։ — Être bien —. ի. Ունել սաստիկս գեղեցիկս։ ‖ 2. (ետ-ը. և ընդ.) Ուսել կարի քաջ սեթեւեթանաւք։ [(ատուզ, մկրտեցոյն)։

Endenter (անդ-անդէ) բ. ն. Դնել ժանիս, սուսմեռուս

Endetter (անդ-էդէ) բ. ն. Ընդ պարտուք արկանել. (ուր. պարտուց ներքև ձգել)։

= S'—. բ. ա. Անկանիլ, գրաւիլ ընդ պարտուք։

Endèvé, ée (անդ-էվէ) ած. և ե. Աժժոյժ. մոլի. մոլեգին։

Endèver (անդ-էվէ) բ. ն. Գայթիլ, հեղձնուլ ի բարկութենէ. կատաղիլ. (ած.)։ Il endève de voir qu'on ne lui parle pas. Faire — quelqu'un։

Endiablé, ée (անդ-իաբլէ) ած. ի. Ախտակիր. գիւաշունչ։ ‖ 2. Դիւագին. մոլեգին։ Esprit —. Un chemin —. Ճանապարհ գժուարին կամ յոտն յոյժ։

= ե. Պոլի. մոլեգին։ C'est un —. une endiablée։

Endiabler (անդ-իաբլէ) բ. ն. Պոլեգնիլ. կատաղիլ։ Il endiable d'avoir perdu son argent. Faire — quelqu'un։

† **Endiamanté, ée** (անդ-իամանթէ) ած. *Ադամանդակապ. *ադամանդազարդ։ [թմբզք։

Endiguement (անդ-իկ-ման) ե. ու. Արգելուկն գետոյ թմբզք. յորուցանել, կանգնել թումբս ընդդէմ ջրոց։

Endiguer (անդ-իկէ) բ. ն. Գնգել, արգելուլ գետոյ թմբզք. յորուցանել, կանգնել թումբս ընդդէմ ջրոց։

Endimancher (անդ-իմանչէ) † բ. ն. Զգեցուցանել տօնականս, ազնիւ հանդերձս. (ընդ.)։ — des enfants։

= S'—. բ. ա. Ագանիլ հանդերձս ազնիւս, տօնականս. (ընդ.)։ [կամն. հիւթոյս։

Endive (անդ-իվ) ե. էթ. Եղերդ [chicorée] պտղաբոյս։

† **Endobranche** (անդ-ոպ-անչ) ած. *Ներքնախռիկ. *ներքնակամնջ (ձուկն)։

Endoctriner (անդ-ոկ-թրի-նէ) բ. ն. Վարդապետել. տեղեկացուցանել. խրատ տալ. (ընդ.)։

Endolori, ie (անդ-ոլո-րի) ած. գերբ. Ցաւած. ցաւագին։ J'ai le bras —։

Endolorir (անդ-ոլո-րիր) բ. ն. Ցաւեցուցանել։ La marche avait endolori ses pieds։

† **Endommagement** (անդ-ոմ-մաժ-ման) ե. ու. Վնաս։

Endommager (անդ-ոմ-մաժէ) բ. ն. Վնասել։ La grêle a endommagé les fruits. Le mur est fort endommagé des coups de canon։

† **Endormant, ante** (անդ-որ-ման, մանթ) ած. ի. Քնածու։ ‖ 2. (ետ-ը.) Քնածու. տանջակսկիծ։ Une histoire endormante։

Endormeur, † euse (անդ-որ-մոր, մոզ) ե. ի. Խաբեբայ. փաղաքուշ։ ‖ † 2. Քնածու. ձանձրացուցիչ։

Endormi, ie (անդ-որ-մի) ած. գերբ. ի. Ննիրհալ։ ‖ 2. (ետ-ը.) Քնէած. քնեալ. անհոգ. գանգատկոտ. տարտամ։ C'est un homme —, un esprit —. Avoir l'air —։

Endormir (անդ-որ-միր) բ. ն. ի. Ննջեցուցանել. ներհեցուցանել։ — un enfant։ ‖ 2. (ետ-ը.) Ի քուն տանել. քուն ածել. քուն ի վերայ ածել (երկայնատեւութեամբ, անհամ պատմութեամբ)։ Ce livre endort. La conversation de cet homme m'endormait։ ‖ 3. (ետ-ը.) Խաբել. պատրել. թմրեցուցանել։ Il l'a endormi de belles paroles, avec de vaines espérances. — la vigilance de quelqu'un։ ‖ 4. Ցածուցանել (զգաւռ). թմրեցուցանել (զանդամ ինչ)։

= S'—. բ. ա. ի. Ննիրհել. ի քուն լինել, մտանել.

Digitized by Google

քնով անկանել։ Je me suis endormi vers les trois heures. S'— du sommeil de la mort, de la tombe. Ննջել մահանգիստ քնով. մեռանիլ։ S'— dans le Seigneur, du sommeil des justes. Ի Տէր ննջել. հանգչիլ ի Քրիստոս, ի Տէր. ննջիլ զքուն կամ զնինջ արդարոց. մեռանիլ։ ‖ 2. (ֆիգ. և ընդ.) Անհոգանալ. յանհոգս լինիլ։ C'est un homme qui ne s'endort pas. Il s'est trop endormi sur cette affaire։

Endos (անդո՛) ը. արտ. տես Endossement։

Endosmose (անդոսմո՛զ) ը. իգ. *Ներքնամզություն։

Endosse (անդո՛ս) ը. իգ. Ըմեռն. ծանրութիւն. աշխատութիւն. (ընդ.)։ Vous en aurez l'—. Donner l'—։

Endossement (անդո՛սմ[ա]ն) ը. արտ. Գործառնականին, առանգելի յայլ որ գիտնական փոխանցութիւն. *շահակութիւն։ Mettre l'—, son — sur une lettre de change։

Endosser (անդո՛սել) բ. ն. 1. Զանձամբն արկանել՝ առնուլ, ըստ անձին առնուլ (զկնա, հանդերձս). զգենուլ։ — la cuirasse։ ‖ 2. (ֆիգ.) Գնել գործ դժուարին ի վերայ ուրուք։ On l'a endossé de cette mauvaise commission։ ‖ 3. Յայլ որ գործառնականել, առանգել կամ փոխանցել զփոխանակագիրն. շահակել։

Endosseur (անդոսո՛ր) ը. արտ. Շահակիչ, փոխանցող (փոխանակագրոյ)։

Endroit (անդրուա) ը. արտ. 1. Երեսք (պատառաւոյ [étoffe])։ L'envers et l'—. Voilà l'— de ce drap. Étoffe à deux endroits։ ‖ 2. Կողմն. կոյս։ Se montrer par son bel —, par son mauvais —, par un vilain —. C'est son — faible. Տկարակողմն նորա է։ ‖ 3. Տեղի. վայր։ Voici l'— où l'on veut bâtir։ ‖ 4. Հատուած, դրուագ (բանի)։ Il y a un bel — dans ce discours։

Enduire (անդուի՛ր) բ. ն. Ծեփել։ — une muraille de plâtre, une barque de goudron։

Enduit (անդուի՛) ը. արտ. Ծեփ։ Un — de plâtre։

Endurant, ante (անդուրան, անդ) ած. Համբերող։ Ce n'est pas un homme —. Il n'est pas d'humeur endurante։

Endurcir (անդուրսի՛ր) բ. ն. 1. Կարծրացուցանել. խստացուցանել. բրտացուցանել։ Le grand air endurcit certaines pierres։ ‖ 2. (ֆիգ.) Խստացուցանել, քարացուցանել (զբնութեան)։ C'est un cœur endurci. Խստասիրտ որ է։ ‖ 3. Զօրացուցանել. պնդակազմ յարդարել։ Le travail endurcit le corps։ ‖ 4. (ֆիգ.) Ընդհատացանել (ընդ գժուարին)։ Il est bon d'— de bonne heure les jeunes gens au travail, aux privations։

— S'—. բ. ա. 1. Կարծրանալ. խստանալ. բրտանալ։ La plante des pieds s'endurcit à force de marcher. Le corail s'endurcit à l'air։ ‖ 2. (ֆիգ.) Խստանալ, քարանալ, սալանալ (սրտի)։ ‖ 3. (ֆիգ.) Ընդհատանել (ընդ խիստս, ընդ գժուարինս)։ ‖ 4. Յամառիլ. խստանալ. կալ ինալ (ի չարիս, ի հնազանդութեան)։ S'— dans le crime, au crime։

Endurcissement (անդուրսիսմ[ա]ն) ը. արտ. 1. Խստանալի. խստութիւն։ ‖ 2. (ֆիգ.) Խստասրտութիւն։ Tomber dans l'—, l'— de cœur։

Endurer (անդուրե՛) բ. ն. 1. Կրել (չարչարանս). առանել (վշտաց). համբերել, ժուժկալել (քաղցոյ, ծարաւոյ)։ Les peines, les tourments que j'endure. — un grand froid, la faim։ ‖ 2. Թազուլ. նեղել. թոյլ տալ։ N'endurez pas qu'on fasse tort à votre famille։ (Յայս մասին լաւ եւս տես Souffrir)։

† **Énéide** (էնէիտ) ը. իգ. *Դիւցազներգութիւն վէպ-գիրքոյ զանցից Էնիասոյ. Էնիական։

Énergie (էնէրժի) ը. իգ. 1. Զօրութիւն. առաքութիւն. ազդեցութիւն։ L'— d'un remède, des passions։ ‖ 2. Կորով, կորովութիւն (խմաստից, բանից)։ Il y a dans les prophètes des expressions d'une grande —։ ‖ 3. Ազդեցիկ, ազդական զօրութիւն (առաւծոյ, ըստ առաւծոյ)։

Énergique (էնէրժիք) ած. Զօրեղ. զօրաւոր. ազդոյ. առաքիչ։ Remède, âme, style —։

Énergiquement (էնէրժիքմ[ա]ն) մ. Զօրեղապէս. ազդոզաբար. առաքականաբեմն. զօրեղ բանիւք։ Il lui parla —. Il s'exprime —։

Énergumène (էնէրգիւմէն') ը. 1. Դիւահար. չարահար. չարակիր։ Exorciser un —։ ‖ 2. (ֆիգ.) Մոլի. կատաղի. գիւահար։ Crier, s'agiter comme un —։

Énervant, ante (էնէրվան, անդ) ած. Զլասիչ։ Une chaleur énervante։

† **Énervation** (էնէրվասիո[ն]) ը. իգ. 1. Անդրկին հրով զկարճս [jarret] և զծնունկս ուրուք. *կարճանակիզութիւն։ ‖ 2. (ֆիգ.) Զլասանք. զլաստութիւն. ակարութիւն։

† **Énervement** (էնէրվմ[ա]ն) ը. արտ. Զլասութիւն. ակարութիւն։

Énerver (էնէրվե) բ. ն. † 1. Անդրկի զկարճս և զծնունկս ուրուք։ ‖ 2. Հատանել, կտրատել, գիւցազնել զձիս. անձիկ առնել. զլաստել. ակարացուցանել. մեզկել։ Ses débauches l'ont énervé. Un long repos avait énervé son courage։ Լինաց գոգաւոր։

Enfaîteau (անֆէթո) ը. արտ. կղմինդր կաւարի տապարեայ ի ծածկոյթ կաւարի տանիաց։

Enfaîtement (անֆէթմ[ա]ն) ը. արտ. Տախտակ կապարեայ ի ծածկոյթ կաւարի տանիաց։

Enfaîter (անֆէթե) բ. ն. Յարկել կաւապարեայ տախտակաւ կամ գոգաւոր կղմինդրաւ զկաւարի տանիաց։

Enfance (անֆանս) ը. իգ. 1. Մանկութիւն. տղայութիւն։ Dès mon —. Dans mon —. Dans la plus tendre —. Sortir de l'—։ ‖ 2. Մանկաւայ խրք, բանք. տղայութիւն։ C'est une vraie —. Faire des enfances։ ‖ 3. (ֆիգ.) Տղայութիւն. սկիզբն։ L'— du monde, de la société, de l'art։

Enfant (անֆան) ը. արտ. 1. Տղայ. մանուկ։ On est — jusqu'à l'âge de dix ou douze ans. Un bel —. Tenir un — sur les fonts baptismaux. Il est aussi innocent que l'— qui vient de naître. Անմեղ է իբրև զարդի ծնեալ մանուկ։ Faire l'—. Մանկան խոզիզք կամ խոզալիզք զբօսանալ։ ‖ 2. Որդի. զաւակ. ծնունդ։ Il eut plusieurs enfants. Il perdit ses enfants en bas âge. Mal d'—. Յուբկանդ։ Faire un —. 1. Ծնանիլ (կնոջ) մանուկ։ ‖ 3. Տալ (առն ցկին իւր) որդի։ Traiter quelqu'un en — de bonne maison. Խրատել, պատուհասել խստութեամբ։ — de troupe. Որդի զինուորի անուանել ի զինուորացուցս ծախսուք Տէրութեան. *զինուորորդի։ — trouvé. Մանուկ բացընկեցիկ, ընկեցիկ, գտանել ի բացի։ L'— prodigue. Անառակ որդի (ըստ Աւետարանի)։ Enfants de France. Իւսաներք և դուստերք արքային Գաղղիացւոց։ ‖ 3. Որդի. հետևող. աշակերտ։ Les enfants de la liberté et de l'égalité. Enfants de Saint-François. Որդիք սրբոյն Փրանկիսկոսի. փրանկիսկեան կրօնաւորք։ ‖ † 4. Զաւդ, հնբիւն (անասնոց)։

— de chœur. տես ի Chœur, 7։

† — terrible. Մանուկ սր զլուխալն յայլոց զումեքն

Digitized by Google

երթայ և ասէ նմա անմեղաբար և կարևվէր խոցէ զնա։ (Օրինակ իմն. Dites-moi donc, monsieur, qui est-ce qui a inventé la poudre? papa dit que ce n'est pas vous. Ասէ ասա ինձ, պարոն, ո՞ հնարեաց զվառօգ. Հայրիկն ասէ եթէ հնարողն չէցես դու. il n'a pas inventé la poudre ասի զվախմարէն)։

—չ. Որդիք. զաւակ։ Nous sommes tous enfants d'Adam. Les enfants d'Israël։

— է. էդ. Աղջիկ։ Ma belle —. La pauvre —։

— ած. Տղայ. մնուածկ։ Tout — qu'il était. Un peuple —։

Enfantement (անֆան-դը-ման) է. ու. Ծնանելն. ծնուանդ. Ս. ազատիրքը. Ս. ազատիրութիւն։ Faciliter, hâter l'—. Les douleurs de l'—. Ցաւք երկանց։ Femme en travail d'—. Կին ծննդական։

Enfanter (անֆան-դե) բ. ն. ա. Ծնանել։ Heureuse la mère qui l'a enfanté! ‖ 2. (է-ի-բ.) Երկնել, ներբել (խորհուրդս). յառաջ ածել. ի լոյս հանել։ ‖ 3. Երկնել զգք (ի գրիչառս. քան առաւածածնէն գրոց՝ արժանաւոր կացուցանել զգք գրիչառսի և կենացն յաւիտենականաց)։

Enfantillage (անֆան-դէյ-ժ) է. ու. Մանկաւոյ իրք, բանք. ազայութիւն։

Enfantin, ine (անֆան-դէն, ին') ած. Մանկական. ազայական։ Visage —. Voix enfantine։

Enfariné, ée (անֆա-իե) անց. գերբ. *Ալևւրատեալ։ — Être — d'une science. (է-ի-բ. և ըե.) Լինել ներկեալ գիտութեամբ իւիք. ունել գոյն ինչ ակզիկութիւն զգիտութենէ իմիք։ — Venir la gueule enfarinée. (է-ի-բ.) Գալ յանխորհուրդս և խոլ իմն վտանգութեամբ։

Enfariner (անֆա-իե) բ. ն. Շաղախել ալիրբ. ալևւր ցանել. թաւիաւել յալևւր. *ալևւրատել։ Un bouffon qui s'enfarine le visage։

=S'—. բ. ա. *Ալևւրատիլ։

Enfer (անֆեր) է. ու. ա. Ստորերկրեայ կայանք սգաւոց մեռելոց (ըստ կարծեաց հեթանոսաց). դժոխք. տանդատանիք։ (Ցայս միտս վերի բազմիւրար)։ Les enfers comprenaient le Tartare pour les méchants, et les Champs-Élysées pour les justes. Orphée alla chercher Eurydice aux enfers։ ‖ 2. Տեղի տանջանաց գատապարտելոց (ըստ քրիստոսական կրօնից). գժոխք. գեհեն։ Le feu, les tourments de l'—. Les puissances de l'—։ ‖ 3. Տեղի ուստի հնան հրիշտոս պհոգիս արդարոց ,յետ մեռհուն իւրոյ. գժոխք։ (Ցայս միտս վերի բազմիւրար)։ J.-C. est descendu aux enfers։ ‖ 4. Դժոխականք. դեւք։ L'— en gémit. L'— se déchaîne contre lui։ ‖ 5. (է-ի-բ.) Դժոխք. ապտնակ. չփոթութիւն։ Mettre le scandale et l'— dans sa maison։

— D'—. Սաստիկ։ Un feu d'—։

Enfermé, ée (անֆեր-մե) անց. գերբ. փակեալ։

=է. ու. Sentir l'—. տես ի Renfermé։

Enfermer (անֆեր-մե) բ. ն. ա. Փակել. արգելուլ. յարգել արկանել։ — quelqu'un dans sa chambre, un cheval à l'écurie։ ‖ 2. Արկանել զգք (ի բանտ, ի վանս, ի յիմարանոց)։ C'est un homme à —։ ‖ 3. Դնել (ի մանահի, ի գաւազանի). պահել։ — le sucre, le vin. — des habits dans une armoire։ ‖ 4. Շուրջ փակել, պատել։ — un parc de murailles, de haies։ ‖ 5. Բովանդակել. ունել. առնել։ Son cœur n'enferme point une méchanceté si noire. Ce passage enferme beaucoup de vérités։

=S'—. բ. ա. Արգելուլ զինքն, արգելեալ փակել զանձն (ի սենեկի)։ — S'— dans un cloître. Մտանել ի վանս. լինել կրօնաւոր, հաւատաւոր։

Enferrer (անֆե-ր) բ. ն. Մխել, վտռնել (զսուր կամ զեզեգ ի մարմին ուրուք)։ — son adversaire։

=S'—. բ. ա. ա. Վիրաւորել զինքն սրով, անկանել զսրով հակառակորդին։ Il s'est enferré lui-même։ ‖ 2. (է-ի-բ. և ըե.) Ընդունիլ բանիւ բերեալ իւրոյ։ Son argument prouve le contraire de ce qu'il veut établir, il s'est enferré lui-même։

† **Enfieeler** (անֆի-ըլ-ե) բ. ն. ա. Կապել. առաւանաւ։ ‖ 2. Պնդել շուրջանակի առաւանաւ (զգէմսարկ ի վերայ կաղապարի)։

† **Enfiévrer** (անֆիե-ր-ե) բ. ն. ա. Ախտացուցանել ջերմամբ։ Ces lieux malsains l'ont enfiévré։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Խորբոքել. վառել։

Enfilade (անֆիլ-դ) է. էդ. ա. Տող, կարգ, շար սենեկաց, որոց դրունք են ի միւսմ գծի։ Une longue — de chambres. Il y a une belle — dans ce bâtiment։ ‖ 2. Տողք, շար (բանից, անուանց)։ Une longue — de phrases, de noms bizarres։

Enfiler (անֆիլե) բ. ն. ա. Անցուցանել զսպաղանի ընդ ծակ (ասղան). (գի. գերձանն անցընել)։ — une aiguille։ ‖ 2. Ցեռուլ, շարել, ի շարի արկանել (մարգարիտս, ուլունս)։ — des perles։ ‖ † 3. Վիրաւորել կազմանէ ի կողմն. ի ափ հանել (զսուրն)։ ‖ 4. (է-ի-բ.) Ցեռուլ, տուզել (երկայն բանս). պատմել։ ‖ † 5. Խոթել. պատրել. (ա.)։ ‖ 6. *Գնդակածծել ընդ երկայնութիւնն։ Le feu de la place enfile cette tranchée։

— un chemin, une rue. Խաոարել, մնանել ի ճանապարհ, ի փողոց ինչ։ — la venelle. տես ի Venelle. — le degré. Իջանել հապճեպով ընդ սաստիճանս տանդզոց առ ի փախուստ։

† **Enfilure** (անֆիլ-ը) է. էդ. Ցեռուածն (մարգարտաց, և է-ի-բ. բանից)։

Enfin (անֆեն) ած. ա. Գլուխ ամենայնի. գլուխ բանիւք. և կատարած. և վախճան. (տե. վերջապէս)։ —, pour abréger. — il m'a dit que... ‖ 2. Ցեռոյ ապա. ուրեմն. (տե. վերջապէս)։ —, je vous trouve. Il arriva —։

Enflammer (անֆլա-մե) բ. ն. ա. Բորբոքել. վառել. բոցացուցանել։ Il ne faut souvent qu'une étincelle pour tout —. En un moment, tout le palais fut enflammé։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Խորբոքել. վառել։ Le vin enflamme le sang. — la colère de quelqu'un. Ce discours enflamma leur courage. Ses yeux ont enflammé bien des cœurs։

=S'—. բ. ա. Խորբոքիլ. վառիլ։

Enflé, ée (անֆլե) անց. գերբ. ա. Ուռուցեալ. այտուցեալ. ուռայց. այտայց։ Il a le corps tout —։ ‖ 2. Ուռուցեալ ի փչմանէ. փչեալ. փքացուածոյց։ Un ballon —։ ‖ 3. Այտուարացեալ. ածիցեալ։ Un compte —. Un son —։ ‖ 4. (է-ի-բ.) Ուռուցեալ, այտուցեալ, փքացեալ (հպարտութեամբ). լցեալ (յանդգնութեամբ)։ ‖ 5. Ուռուցիկ, կաւատական (բանք)։ [Նեոյ (ի Նատա)։

† **Enfléchure** (անֆլե-չ-ը) է. էդ. Սանդաւզք չուա.

Enfler (անֆլե) բ. ն. ա. Ուռուցանել. այտուցանել. առատմեցուցանել։ L'hydropisie enfle le corps։ ‖ 2. Ուռուցանել. փչել. փչեցուցանել։ — un ballon. la joue, ses joues։ ‖ 3. Այտուարացուցանել, զայրացուցանել (սրտիւ, անձրևաց զգետս)։ Les pluies ont enflé la rivière։ ‖ 4. (է-ի-բ.) Այտուարացուցանել. ածիցուցանել. կատաղեցուցանել (զծախս, զբանս)։ ‖ 5. (է-ի-բ.) Այտուկուցուցանել (զքաջութիւն, զանկակուղութիւն ուրուք)։ ‖ 6. (է-ի-բ.) Փքացուցանել. տմբարհատածիցուցանել. հպարտ-

Digitized by Google

ասպուցանել։ La prospérité l'a extrêmement enflé. Il est enflé de sa victoire։

— բ. ը. ոտանալ. ասուպրանալ։ Le bras piqué enflait à vue d'œil. Les venins font — le corps։

— S'—. բ. ա. 1. ոտանալ. ոյանալ. ասրսմիլ։ Ses jambes commencent à s'—։ ‖ 2. ոտանալ, խորշ առնուլ, գոգ գործել (առագաստից)։ "Les voiles s'enflent d'un vent favorable." ՖԵՆ. *Tél.* XIV. ‖ 3. Զայրանալ, ասասկանալ (գեռաց յանդիմանից)։ ‖ 4. Աճիլ. մեծանալ. ասուսպանալ։ ‖ 5. (ի-բ.) փքալ. ամբարհաւանճիլ. բարձրանալ (սրտի)։ Il s'enfle d'orgueil. Il ne faut pas s'— des bons succès։

Enflure (ոֆլ-ը) ե. իկ. 1. ոտուցումն. ոյասումն։ L'— produite par l'hydropisie։ ‖ 2. (ի-բ.) Աղյասումն հզօրասէքեան. փքանք. փքացումն. ամբարհասնանքիւն։ ‖ 3. (ի-բ.) կուսակումն, փքանք (բանից)։ L'— du style։

† **Enfonçage** (ոֆոն-ժ) ե. ս. Դնելն յատակս (առկասաց)։

Enfoncé, ée (ոֆոն-է) ած. գ-ից. 1. Մխեալ. վարսեալ։ Des pieux enfoncés dans le sol de la rivière։ ‖ 2. Խոր։ Une alcôve enfoncée. Avoir les yeux enfoncés dans la tête. Լինել խորակն։ Avoir la tête enfoncée entre les deux épaules. Լինել կարճապարանոց, կարճավիզ։ ‖ 3. (ի-բ.) Ընկղմեալ (ի խորհուրդս, յուսմունս)։

Enfoncement (ոֆոն-ը-մ) ե. ս. † 1. Վարսելն. մխելն. ցցելն։ L'— d'un clou dans la muraille։ ‖ 2. Խորասկասւքն (գրան)։ ‖ 3. Խոռչք. խորշ. ապրք։ Un — de terrain։ ‖ 4. Խորք. յետապոյն կողմն։ Dans l'— de la scène on voit un palais։ ‖ † 5. Խորշ (ծովու, նաւահանգստի)։

Enfoncer (ոֆոն-ս) բ. ն. 1. Մխել. վարսել. վարկել. ցցել. ընկղմել. թաղել, խորագոյն նետանցանել (զսուր, զնիզակ ի կուրծս ուրուք)։ — un vase dans l'eau, un pieu en terre. Il lui enfonça son épée dans le corps. — son chapeau. 1. Խորագոյնս իջուցանել զգլխարկն։ ‖ 2. (ի-բ. և ընդ.) Զնգել. զմխել. գօսևսրիլ. մխլամնել լինել. քաջուխեասիլ։ ‖ † 3. Ցազխել. գեր ի վերոյ լինել. (ՀԱ.)։ Il l'a enfoncé։ ‖ 4. Խորասկել։ — une porte. La bombe enfonça la voûte de la cave. — une porte ouverte. (ի-բ. և ընդ.) Զարծիլ յայլեուխեասիլ մուտացանին վտանգաց։ ‖ 5. Փլուզանել, քակել, տապալել, պատառել կամ հերձուլ վեր ի վար (զգոնդ իշխասիլոց)։ ‖ † 6. Կենալ ի խորմէ. (ՀԸ.)։ ‖ † 7. Դնել յատակս (առկասւքն)։

— բ. ը. 1. Ընկղմիլ, ուսզանիլ (նաւու). թաղիլ (ի ծովի)։ La nacelle enfonça. — dans un bourbier jusqu'aux oreilles. Պատանցայեալ ընկղմիլ ի մօրասի։ ‖ 2. (ի-բ.) Խորագոյնս մուտնիլ, խորասնուխ լինել (ի խնգիր ինչ). ի խորս իջանիլ (խնգրոյ իրիք)։

— S'—. բ. ա. 1. Ընկղմիլ. ուսզանիլ. մխրճիլ. թաղիլ։ Le vaisseau s'enfonce dans les vagues։ ‖ 2. Մտանիլ ի խորս (անառուսք). խորասնուխ լինել։ "Je m'enfonçai dans une sombre forêt." ՖԵՆ. *Tél.* II. ‖ 3. (ի-բ.) Ի յատակս, ի խորս (չորուխեան) հասանիլ. թաքաւիլ (յանառակ ցանկութիւնս)։ ‖ 4. Փլանիլ. հսոիլ։ Le plancher s'enfonça։ ‖ 5. (ի-բ.) Ընկղմիլ։ S'— dans l'étude, dans de profondes rêveries։

Enfonceur (ոֆոն-ս-օ) ե. ս. Խորասկիչ։ Վ. սրի եւ ի-բ. ի բանն Un — de portes ouvertes. Մեծաբան ար պարծիլ յայլեուխեասիլ մուտացանին վտանգաց կամ հրապուրմամբ ազգիկան անկելոյ ի կուսուխեանէ։

Enfonçure (ոֆոն-ս-ը) ե. իկ. 1. Խորասք. գոգասք. խոռչք. փորք։ Il y a plusieurs enfonçures dans le pavé de cette rue։ ‖ 2. Ցասակի ատխասակք (ատկասւք, անկողնոյ)։

Enforcir (ոֆօ-ս) բ. ն. Հզօրագոյն, ամրագոյն գործել. զօրացուցանել։

— բ. ը. ար և S'—. բ. ա. Զօրագոյն լինիլ. զօրանալ։

† **Enformer** (ոֆօ-մ) բ. ն. Դնել ի կաղապարի (զդլխարկ)։

Enfouir (ոֆու-ր) բ. ն. 1. Թաքուցանել ի ներքոյ երկրի. թաղել. ընդ-ամ-ել։ — un trésor, de l'argent։ ‖ 2. Թաքուցանել. ծածկել։ Ils avaient enfoui ce manuscrit dans une armoire, parmi de vieilles paperasses. Il ne faut pas — le talent que Dieu nous a donné. (ի-բ.) Ոչ է պարտ թաքուցանել, ծրարել զառաղանդ կամ զքանքար զոր եա մեզ Աստուած։

— S'—. բ. ա. 1. Որջանալ (անասնոց) ի ներքոյ երկրի։ ‖ 2. Ոսզանիլ, զօղիլ (յատանձնաւորեան)։

Enfouissement (ոֆու-ս-ը-մ) ե. ս. Թաքուցանելն ընդ հողով. թաղումն։

Enfouisseur (ոֆու-ս-օ) ե. ս. Որ թաքուցանէ (զինչսն) ի ներքոյ երկրի. (սրծածիծս)ծրար։

Enfourcher (ոֆուռ-ս) բ. ն. Հեծանիլ ի նմ' սրկեալ զոսս յոյս կոյս և յոյն. երանս ածեալ հեծանիլ։ Cette femme enfourche un cheval comme ferait un cavalier։

† **Enfourchure** (ոֆուռ-ս-ը) ե. իկ. 1. Մասն յոսս ընդ երկու բաժանի ծառն։ ‖ 2. Մասն մարմնոյ ընդ ոտք երանաց կամ բարձից [cuisse] (բառ հեծելուսուցց). Ս. ուքամիջ. Ս. ուքամէջ։

Enfourner (ոֆու-ռ-ն) բ. ն. Ածրկանել ի հնոց։ — du pain, de la pâtisserie։ [բաշտր սկսանիլ։

— Bien —, mal —. (ի-բ. և ընդ.) Բարւոք կամ չսա-

— S'—. բ. ա. (ի-բ. և ընդ.) Մխիլ. միջամտել լինիլ։ Il s'est enfourné dans une mauvaise affaire։

Enfreindre (ոֆ-ր-ի-ն-դ-ր) [Ծնորդի իրրև զAtteindre.] բ. ն. Անցանել բառ (օրէնս). դրժել (ուխտի). լուծանիլ, հատանիլ (գհրամանս)։ — les lois, un traité, des ordres։

Enfroquer (ոֆռօ-ս) բ. ն. Առնիլ կրօնաւոր. (ՈՒԲ.)։ Il n'est bon à rien, il faut l'—։

Enfuir (s') (ս'-ոֆ-ր) բ. ա. 1. Փախչիլ։ S'— de la prison. Vous me ferez enfuir։ ‖ 2. (ի-բ.) Սահել անցանել, սրանալ (ժամանակի)։ Le temps s'enfuit. Mon bonheur s'est enfui pour jamais։ ‖ 3. Սորել, կոխել (գինւոյ սրտառքոյ սմանի)։ Prenez garde, votre vin s'enfuit։

Enfumer (ոֆ-մ) բ. ն. † 1. Ծխել։ Le vent a changé, et la cheminée enfume la chambre։ ‖ 2. Ածուցանել ծխով. ծխատել. մրել։ — des verres։ ‖ 3. Ընդել ծխով։ Vous allez nous — avec ce bois vert։ ‖ 4. Առասպ հանել ծխով (զմիղուս ի փեթակէ (ա), զաղուէս յորջոյ). Ս. մխուցանել։

— ՎԿԱՑ. (ա) "Որպէս ծուխ ի հալածել զբեզս, և յայնմ ասնան զերծին նորա զչսպրոքիսն." Վ.Հ. Ս. 573–4. — "Հալածին զնոսա իբրև ծուխ ծխոյ." ԵՓԲ. ԵԼՔ.

Engageant, ante (ոֆ-ժ-ան, անտ) ած. Յանկուցիչ. Հրապուրիչ։ Toutes ses manières sont engageantes. C'est une personne fort engageante։

Engagement (ոֆ-ժ-ը-մ) ե. ս. 1. Դնելն ի գրաւ. գրաւագրութիւն. գրաւականութիւն։ — de meubles։ ‖ 2. Խոստումն. յանձնառութիւն. պայման։ Être tenu par un

Digitized by Google

— écrit. C'est un — sacré. Faire honneur à ses engagements. *տես* թ Honneur։ ‖ 3. Կապանք, *Հանգոյցք* (*ամուսնութեան, սիրոյ*)։ — de cœur. Un tendre —։ ‖ 4. Յորդորումն։ ‖ 5. Ինքնակամ զինուորութիւն։ Contracter un — dans un corps de troupes։ ‖ 6. Վարձք ինքնակամ զինուորելոյ։ Son — est de tant։ ‖ 7. Կռիւ. *մարտ*։ Les avant-postes des deux armées ont eu un —. L'— devint général։

Engager (ան-ժե) բ. ն. 1. Դնել թ գրաւ. գրաւատալ. գրաւականել։ — ses vêtements. — sa parole. (ի-նի.) Ետան տալ. խոստանալ։ — son cœur. (ի-նի.) Տալ ումեք զսիրտ իւր. սիրել։ Les jeunes gens engagent leur cœur facilement։ ‖ 2. Սփոփել. բռնադատել. Հարկ ի վերայ դնել։ Cette charge engage à beaucoup de dépenses. Cela n'engage à rien։ ‖ 3. Գրել (զինուորս). *ժողովել* (*նաւազս*)։ ‖ 4. Մուծանել. շղթել. շաղեալ պահել։ — une chose dans une autre. S'— le pied dans l'étrier en tombant de cheval։ ‖ 5. Հաղորդ առնել. մխրանիցուցանել։ — dans un parti. — quelqu'un dans ses intérêts։ ‖ 6. Յորդորել. Հաւանիցուցանել. Համոզել։ On l'engageait à continuer, mais il n'en a rien fait։ ‖ 7. Հրաւիրել։ — quelqu'un à dîner։

— un domestique. Ուսուցանել ի վարձու ունել. առնուլ ծառայ։ [գրգռել, սկսանել զպատերազմ։

— le combat. Նախաձեռն ի խառնուածն մարտին առնել.

= S'—. բ. ա. 1. Գրաւիլ (ընդ պարտուք). աճեցուցանել, գիպանել (զկնի պարտս)։ Il est endetté, et il s'engage tous les jours de plus en plus։ ‖ 2. Երաշխաւոր լինել, մնանել։ Il s'était engagé pour son gendre, il a fallu payer։ ‖ 3. Ցանձն առնուլ. խոստանալ. պայմանել ի սառաւծն։ Je m'engage à vous servir dans cette affaire. S'— par serment. Գրաւիլ, փակիլ զանձն ընդ երդմամբ։ ‖ 4. Գրիլ (զինուոր). մտանել (ի գունդ ինդանօթ ատիպ զօրաց)։ ‖ 5. Մտանել (յանտառ). խորամուխ լինել։ S'— dans un bois, dans un défilé։ ‖ 6. Շաղեալ պատիլ։ Cette perdrix s'est engagée dans les filets։ ‖ 7. Ցառնել. բորբոքիլ (կռուոյ, կագոյ)։ La querelle s'engagea par un incident fortuit։ ‖ † 8. Ախտանալ (գործարանաց մարմնոյ)։ La poitrine s'engage. Sa tête s'engageait։

Engagiste (ան-ժիսդ) է. ա. Գրաւառու (տգրաւնի կալուածոց)։

Engainer (ան-նե) բ. ն. 1. Արկանել ի պատեանս։ — des couteaux։ ‖ 2. Շուրջ պատել (տերեւոց զծղօտն)։

† **Engallage** (ան-լաժ) է. ա. Ներկանկոյ գխտորով. *գխտորումն*։

† **Engaller** (ան-լե) բ. ն. Անցուցանել ընդ գխտոր. ներկանել գխտորով. *գխտորել*։

† **Enganter** (ան-նդե) բ. ն. 1. Մերձենալ (ի նաս ինամոյն)։ ‖ 2. (ի-նի-բ.) Ցինդն յանկուցանել. տրկանել ի հրապոյրս։

† **Engaver** (ան-վե) բ. ն. 1. կուտ լսմբել ինձոց ձագուց իւրանց։ ‖ 2. *տես* Gaver։

Engeance (ան-ան) է. իէ. 1. Ազգ (հաւուց, բազմուց)։ Ces canes sont d'une belle —։ ‖ 2. Չարմ. ճետ. ծնունդ (*մարդոյ*)։ Maudite, mauvaise —, և ի-նի-բ. — de vipères։

† **Engeigner** (ան-նեն)բ. ն. խաբել. (վշ.)։

Engelure (ան-ըր) է. իէ. Ախտումն մատանոյ ձեռաց և ոտից ի ձմերան հանգերձ մորմնջմամբ և ցաւով. (տե. ձմեռնակ)։

A. **Engendrer** (ան-դրե) բ. ն. 1. Ստեղծանել։ *Աթ ևեթ զարուաց. որպէս*, Abraham engendra Isaac. Աբրահամ ծնաւ զԻսահակ. Նոյնպէս ասի և զՀօրէն Աստուծոյ. Dieu le Père engendre le Fils. Հայր ծնանի զՈրդի։ ‖ 2. Ստեղծանել. բղխել. յառաջ ածանել. Նիւթել։ Le mauvais air engendre des maladies. L'oisiveté engendre le vice։

= S'—. բ. ա. Ստեղծիլ։ L'or s'engendre dans les entrailles de la terre. Les vers qui s'engendrent dans les cadavres։

† B. **Engendrer** (ան-դրե) բ. ն. 1. Տալ ուժիք փեսայ։ ‖ 2. փեսայացուցանել զոք ինքեան։

Engerber (ան-ժեր) բ. ն. 1. Որոյ կապել։ ‖ 2. կուառել։ — des tonneaux de vin։

Engin (ան-ժին) է. ա. 1. Հնարք. Հնարագիտութիւն։ Mieux vaut — que force։ ‖ 2. Աւօթ հնարական. գործի։ Il fallut élever du canon à force d'engins pour battre la place։ ‖ 3. Քեռնադարձ մեքենայ։ ‖ 4. Մեքենայ պատերազմի (*յառաջ քան զգիւտ թնդանօթոց. ասի և այժմ զգործեցս ինչ պատերազմի*)։ Engins de guerre։ ‖ † 5. Որոգայթ. ծուղակ։

† — յե. կազմուածք սրտոյ։

Englober (ան-լոբ) բ. ն. ժողովել, խառնել ի մի։

Engloutir (ան-լու-տիր) բ. ն. 1. Կլանել անյագաբեմութեամբ։ Il engloutit les morceaux sans les mâcher։ ‖ 2. (ի-նի-բ.) Կլանել. յինքն գրաւել (*զայլս ինչս, զժամանակաւթիւնն*)։ ‖ 3. (ի-նի-բ.) Կլանել. ընկղմեցուցանել. ընկղմիլ. սուզանիլ. ծածկիլ։ La mer a englouti bien des vaisseaux, bien des richesses։ ‖ 4. Վատնել. ծախել. փոշիացնել։ Il a englouti en peu de temps toute cette riche succession։

Engloutissement (ան-լու-տիս-ման) է. ա. Սուզումն. ընկղմումն։ L'— d'une ville pendant un tremblement de terre։

Engluer (ան-լու-ե) [J'engluais, nous engluïons, vous engluïez. Que j'englue, que nous engluïons, que vous engluïez.] բ. ն. 1. Օծանել, պատել սոսկեղբ [glu]։ — de petites verges pour prendre des oiseaux։ ‖ † 2. Ընդունել, որսալ սոսկեղբ։ — des oiseaux։

= S'—. բ. ա. 1. Շաղեալ պատիլ (*թռչնոց*) յոսկեղ։ ‖ † 2. Անկանիլ ի հազս, ի ծուղակ։

† **Engommer** (ան-ժոմ-մե) բ. ն. *տես* Gommer։

Engoncer (ան-ժոն-սե) բ. ն. Թաղել, պատեալ պնգել օձևաց հանդերձի զպարանոցն։ Cet habit vous engonce։

Engorgement (ան-ժոր-ժման) է. ա. 1. Խցումն (խողովակաց)։ ‖ 2. Ս. կալուածոյ. (*բան բժշկոց*)։ Il est malade d'un — au foie. L'— des glandes։

Engorger (ան-ժոր-ժե) բ. ն. Խնուլ (զանցս, զխողովակս)։ Les immondices ont engorgé cet égout։

= S'—. բ. ա. Խնուլ. խցանիլ։ Ce tuyau s'engorge։

Engouement կամ **Engoûment** (ան-ժու-ման) է. ա. 1. Խցումն (որկորայ, խողովակաց մարմնոյ)։ ‖ 2. (ի-նի-բ.) Մոլեկան հիացումն, աքանչացումն։ Son — pour cet ouvrage, pour cette personne est étrange, est extrême, est inconcevable։

Engouer (ան-ժու-ե) բ. ն. Խնուլ (զորկորն)։

= S'—. բ. ա. 1. Խնուլ (*որկորայ*)։ Il s'engoue à force de manger avec gloutonnerie։ ‖ 2. (ի-նի-բ.) Հարկանիլ ի սէր (*ուրուք, իրիք*)։ [Նման. ընկղմեցանիլ։

Engouffrer (ան-ժու-ֆրե) † բ. ն. Անդնդասոյզ առ-

= S'—. բ. ա. 1. Անդնդասոյզ լինել. խորասուզիլ

Digitized by Google

յանգունդս։ Le Rhône s'engouffre à quatre lieues au-dessous de Genève, et reparaît à un quart de lieue de là։ ‖ 2. Մտանել (հոգմից) յանձուկ ինչ վայրս մեծաւ աստիճանաբերմամբ։ Le vent s'engouffrait dans la cheminée։

Engouler (անգու-լե) բ. ն. կլանել. (ահ.)։ Ce chien engoule tout ce qu'on lui jette։

Engoulevent (անգու-լըվան) է. ար. Թռչուն ինչ գիշերային լայնակուց. *այծագիսց։

Engourdir (անգուռտիր) բ. ն. Ընդարմացուցանել. թմրեցուցանել։ Le froid engourdit les mains։

= S'—. բ. ա. Ընդարմանալ. թմրիլ։

Engourdissement (անգուռտը-ման) է. ար. Ընդարմացումն. թմրութիւն։ L'— des jambes, և է-բ. Il est dans un étrange —։

Engrais (անգրե) է. ար. 1. Բուսաց պարարտութեան (հաւուց)։ Mettre des chapons à l'—. Mettre des bœufs à l'—. Ճարակեցուցանել գիշին ի մսեղս պարարտարար։ ‖ 2. Պարարտութիւն, ազգ (անդից)։ — végétaux, animaux։

Engraissement (անգրե-ման) է. ար. 1. Պարարտումն (անասնից)։ S'occuper de l'— des bestiaux։ ‖ 2. Գիրանալն. գիրութիւն։

Engraisser (անգրեսէ) բ. ն. 1. Պարարել. բուել (զանասունս)։ — des poulets, des cochons, des bestiaux։ ‖ 2. Պարարել, օծանել իւղով։ ‖ 3. Արատել, ազտեղել ճարպով։ (Յայս միտս լաւ եւս առի Graisser)։ ‖ 4. Պարարել, պարարտացուցանել (զանդս)։ — des terres avec du fumier, avec de la marne։ ‖ 5. (է-բ.) Ագանիլ մեծանալ, ընչանալ. մեծացուցանիլ. (ած. Հարստացնիլ)։

= բ. ն. Գիրանալ։ Cette personne a beaucoup engraissé depuis un an։

= S'—. բ. ա. 1. Գիրանալ. պարարտանալ. առատանալ։ ‖ 2. (է-բ.) Առատանալ ընչիք. մեծանալ. (ած. Հարստանալ)։ S'— dans une affaire. S'— du sang de la veuve et de l'orphelin։ ‖ 3. Թանձրանալ (գինւոյ). (ից.)։

† **Engraisseur** (անգրեսէր) է. ար. Պարարիչ, բուիչ (անասնից)։ [բուծս (գոցրեան)։

Engranger (անգրանժէ) բ. ն. Ժողովել ի շտեմարան։

Engravement (անգրավ-ման) է. ար. Խրիլն. խրումն։

A. **Engraver** (անգրավէ) բ. ն. 1. Խրել (զնաւ)։ ‖ † 2. Մտծծկել աստղով։

= բ. ն. ար և S'—. բ. ա. Խրիլ։ La chaloupe engrava. Notre bateau s'est engravé։

† B. **Engraver** (անգրավէ) բ. ն. փորագրել. քանդակել։

Engrêlure (անգրե-լիւր) է. իե. Զարդ ինչ ժանեակաց [dentelle]. կիսաուռած։

Engremage (անգրե-մաժ) է. ար. Խառնուածն առատմանց անուաց ընդ միմեանս։

A. **Engrener** (անգրե-նէ) բ. ն. 1. Արկանել ի գոխն [trémie] (զցորեան)։ ‖ 2. (է-բ. և ընդ.) Բուսանիլ հարկանել. ակռանիլ։ La chose fut mal engrenée et elle échoua։ ‖ 3. Պարարել ընդգովք (զանասունս)։

B. **Engrener** (անգրե-նէ) բ. ն. Խառնիլ առատմանց ատենաց ընդ միմեանս։ (Որ և S'—. բ. ա.)։

= բ. ն. Արկանել ջուր ի ջրհան՝ նախ քան զսկսանել ածել զայն ի շարժումն։ — une pompe։

Engrenure (անգրե-նիւր) է. իե. Խառնուածն առատմանց անուաց։ [թռավիթիչ։

Engri (անգրի) է. ար. *Ընձառիւծ [léopard] ինչ Ե-

Engrosser (անգրոսէ) բ. ն. Ցզայացուցանել զկին. (ծիե.)։

† **Engrosseur** (անգրոսէր) է. ար. Ցզայացուցիչ. (ծիե.)։

Engrumeler (անգրումըլէ) † բ. ն. Ոլոռան ոլոռան մածուցանել, թանձրացուցանել (զարիւն, զկաթին). ոլոռանալ. Ս. փսորիլ (կաթին)։ Lorsque le sang s'engrumelle. Cela fait engrumeler le lait։

† **Enguenillier** (անգընիյէ) բ. ն. Զգեցուցանել գերգլիս, ցնցոտիս։

= S'—. բ. ա. Զգենուլ գերգլիս, ցնցոտիս։

† **Engueuler** (անգէուլէ) բ. ն. Զգայլել թշնամանս, լուտանս. (ծիե.)։

† **Enguichure** (անգիչիւր) է. իե. Լար (փողոյ սրոսգաց. գրի և † Anguichure)։ [կեռոյ պատկաց։

† **Enguirlander** (անգիռլանտէ) բ. ն. Ջարգարել ծաղիկս, գինեամբ։

Enhardir (անհառտիր) բ. ն. Համարձակեցուցանել. ժանեցուցանել. զօրացուցանել։ — quelqu'un à faire une chose. Ce bon succès l'avait enhardi։

= S'—. բ. ա. Համարձակիլ. ժանիլ։ Il s'est enhardi à parler en public։

† **Enhardissement** (անհառտիս-ման) է. ար. Համարձակեալն. Համարձակութիւն. ժանութիւն։

Enharmonique (ընառմոնիք) ած. Զօրագգականեր ձայնիւք (քան երաժշտից). ներգաշնակեան։ Genre, intervalle —։ [Harnachement։

† **Enharnachement** (անհառնաշ-ման) է. ար. տես Enharnacher։

Enharnacher (անհառնաշէ) բ. ն. տես Harnacher։

Énigmatique (էնիկմատիք) ած. Ասակական. *առնդծական. մթին։ Sens, discours —. C'est un personnage —։ [կան բանիւք. ասակաւ։

Énigmatiquement (էնիկմատիք-ման) մ. Ասակաւ։

Énigme (էնիկմ) է. իե. Ասակ. առնդծուած. ասարկուած. Հանգոյց բանիք. Ս. Հանելուկ։ Deviner une —, le mot d'une —. Proposer une —։ Այս ևս է-բ. La nature est une grande — proposée à l'intelligence du sage։

Enivrant, ante (անիվրան, անդ) ած. Արբեցուցիչ։ Vin —, և է-բ. Louanges enivrantes։

Enivrement (անիվր-ման) է. ար. Արբեցութիւն։ L'— de l'amour, de la volupté, des passions։

Enivrer (անիվրէ) բ. ն. 1. Արբեցուցանել։ Il l'a enivré. Il est aisé à —. Le vin, la bière enivre. La fumée du tabac enivre։ ‖ 2. (է-բ.) Արբեցուցանել. սպարբեցուցանել։ Les louanges dont ils l'enivrent։

= S'—. բ. ա. Արբենալ. գինեհարիլ։ Cet homme s'enivre tous les jours, և է-բ. S'— des éloges qu'on reçoit. S'— de son vin. (է-բ.) Մեծամեծ կարծիս առնել զանձնէ. յամառաբար պնդել ի կարծիս իւր։

† **Enjalouser** (անժալուզէ) բ. ն. Նախանձուկս արկանել. նախանձեցուցանել։

Enjambé, ée (անժանգէ) ած. գիւրք։ Être haut —. Լինել բարձրահասակն, բարձրաքեաց. (ընդ.)։

Enjambée (անժանգե) է. իե. Քայլ մեծ. մեծաքայլութիւն. շէնք։

Enjambement (անժանգ-ման) է. ար. Կապաւորած խմբատից չափոյ բանից ի սկիզբն յաջորդ տողին։

Enjamber (անժանգե) բ. ն. Վազել, ոստնուլ (զերկու աստիճանաք ասանգեալ, զգետով). Գ. շէքել։ — deux marches à la fois։

= բ. ն. 1. Բանալ զարուն (առ անցանել զգետով, զցանկով). քայլել։ Il ne faut qu'— pour passer le ruisseau։

Digitized by Google

‖ 2. Մեծ ոգեշունչ բեմադրել։ Գ. շնչահեղել։ Voyez comme il enjambe! ‖ 3. կարկառիլ (գերանի զոլորվ գերանաւոր)։ ‖ 4. կատարիլ խմաւորից չափաւ բանից ի սկիզբն կամ ի միջոյն յայլորդ տողին։ (Որպէս այս բան ի Patelinեայ ի Դատաստանաւորք [Plaideurs] կատակերգութեանն, Ա. գ.

"Mais j'aperçois venir madame la comtesse
De Pimbesche . . .")։

‖ 5. ցափշտակել (զսահմանս ընկերին)։ (ընդ.)։ Il a enjambé sur l'héritage de son voisin։

Enjaveler (ոն-ժաւ-լէ) բ. ն. Տարածանել զսկօսիս զցորեան կամ զվարսակ հնձեալ զի ցամաքեացին։

Enjeu (ոն-ժէօ) է. ս. Ա. Ծածկեալ եգեալ ի խաղս։ On quitta la partie, et chacun reprit son — ։

Enjoindre (ոն-ժոյնտր) բ. ն. Հրամայել, պատուիրել։ — expressément quelque chose. On enjoignit à tous les officiers de se rendre à leur poste։

Enjôler (ոն-ժոլէ) բ. ն. Պատրել, հրապուրել, ազդեցուցանել բանիւք. ի բանս հրապուրանաց արկանել։ (ընդ.)։ — une femme, une fille։

Enjôleur, euse (ոն-ժոլէօր, էօզ) է. Պատրիչ. հրապուրիչ. շողոմարար. (ընդ.)։

Enjolivement (ոն-ժօլիվ-ման) է. ս. Գաճուճանք. զարդարանք։ Il a fait bien des enjolivements à sa maison։

Enjoliver (ոն-ժօլիվէ) բ. ն. Զարդարել. գեղեցկացուցանել։ Il a enjolivé son cabinet, son jardin։

= S'—. բ. ա. Գեղեցկանալ։ Si à son âge elle croit s'— avec tous ses rubans, elle se trompe beaucoup։

Enjoliveur (ոն-ժօլիվէօր) է. ս. Զարդարիչ։ (ընդ.)։

Enjolivure (ոն-ժօլիվ-ր) է. իգ. Փոքրիկ զարդ։

Enjoué, ée (ոն-ժու-է) ած. Զուարթ. խրախուսիչ։ Cette femme est très enjouée. Il a l'esprit —։

Enjouement կամ **Enjoûment** (ոն-ժու-ման) է. ս. Զուարթութիւն։ Cette personne a beaucoup d'—։

† **Enjouer** (ոն-ժու-է) բ. ն. Զուարթ գործել. զուարթացուցանել։ [սէր կնոջ։ (ընդ.)։

† **Enjupponner** (s') (ս'-ոն-ժիւ-պո-նէ) բ. ա. Հարկանիլ ի

Enkysté, ée (ոն-կի-սթէ) ած. *Թաղանթածածկ. *Թաղանթապատ (բան բժշկից)։ Tumeur enkystée։

Enlacement (ոն-լաս-ման) է. ս. Հիւսուած. մնջնուած. շաղումն. շարամանութիւն։

Enlacer (ոն-լա-սէ) բ. ն. ա. Հիւսել, խառնել ընդ միմեանս. շարամանել։ — des rubans, des branches d'arbres։ ‖ 2. Գնդել զոք (ի մէջ բազկաց իւրոց). ճապաստիլ (օձի զոմանս). ըմբռնել. պատել շուրջանակի։ — quelqu'un dans ses bras. Le reptile les enlaça de ses replis։

= S'—. բ. ա. ա. Շաղիլ պատիլ, շաղապատիլ (ընդ միմեանս). շաղիլ (ի ստուն)։ Les lianes s'enlacent dans les forêts vierges. S'— dans un piège։ ‖ 2. Գիրկ ընդ գիրկ խառնիլ։ Les deux lutteurs s'enlacent։

Enlaidir (ոն-լէ-տիր) բ. ն. Տգեղացուցանել։ Il y a des personnes que la parure enlaidit. Cette cicatrice l'enlaidira beaucoup։ [jours։

= բ. ն. Տգեղանալ։ Cette femme enlaidit tous les

= S'—. բ. ա. Տգեղացուցանել զինքն։ Cette femme s'enlaidit en se fardant։

Enlaidissement (ոն-լէ-տիս-ման) է. ս. Տգեղացուցանելն. տգեղանալն. տգեղութիւն։

Enlèvement (ոն-լէվ-ման) է. ս. ա. Բառնալն. ի բաց տանելն։ L'— des décombres, des boues։ ‖ 2. ցափշտակութիւն, առևանգութիւն (կնոջ, աղջկան)։ L'— de Proserpine, des Sabines։ ‖ † 3. Ա. ա. (բերդի)։

Enlever (ոն-լէվէ) [J'enlève. J'enlèverai.] բ. ն. ա. Համբառնալ. վերացուցանել։ On enlève les plus grosses pierres avec une grue։ ‖ 2. ցափշտակել. տրկտալ տանել (հեղեղաց զկամուրջս)։ Cette crue subite a enlevé tous les ponts։ ‖ 3. ի բաց բառնալ, տանել։ Il faudra faire — ces matériaux։ ‖ 4. Բառնալ (զմարմին, զդի). տամփսիլ (զմարմինս անկելոց ի պատերազմի)։ ‖ 5. ի բաց առնալ (յոմանէ). առնուլ։ ‖ 6. Հանել (զբերդ ի ձեռաց թշնամեաց). տիրել։ En une seule campagne, il enleva les meilleures places des ennemis։ ‖ 7. ցափշտակել. խլել։ Les voleurs ont tout enlevé։ ‖ 8. ցափշտակել (ա), տանել զոք (հիւանդութեան)։ Une pleurésie l'a enlevé en peu de jours։ ‖ 9. Գնել փութաձանակի (զմատեան նոթատետր՝ միջնէն տպատուել օրինակաց ի տակաւ ինչ ժամանակի). գրատել միանգամայն (զվաճառս)։ ‖ 10. ցափշտակել, առևանգել, հափտփել, տանել (զկին ատրուաք կամ զաղջիկ)։ Pâris enleva Hélène. Cette jeune fille s'est laissé —։ ‖ 11. ի բաց հանել, կորզել (զկեղտ)։ ‖ 12. Բառնալ. հանել. մաքրել (զբիծս)։ Ce savon enlève les taches։ ‖ 13. Ձերբակալ առնել. առնել։ Il fit — cet homme en vertu d'un décret de prise de corps։ ‖ 14. Առնել ինչ փութաձանակի. (ընդ.)։ Enlevez-moi cela։ ‖ 15. (փոխ.) ցափշտակել (զոք, զմիտս կամ զսիրտ ատրուաք)։ Cet orateur enlève son auditoire։

= S'—. բ. ա. ա. վերանալ։ Le ballon s'enleva dans les airs։ ‖ 2. Անջատիլ։ L'écorce de cet arbre commence à s'—։

= Ածա. (ա) "ցոչոնքն յափշտակեցան (ցօ-ճո-ճան) ի վերանալ-նի-նն գնալ." Ոսկ. Բ Տիմ. Ի. ցորդ. 240։

† **Enleveur** (ոն-լէվ-օր) է. ս. ցափշտակող։ — de femmes. Առևանգ։ — d'enfants. Մանկագող։

Enlevure (ոն-լէվ-ր) է. իգ. տես Élevure։

† **Enliasser** (ոն-լիա-սէ) բ. ն. Ծրարել։

Enlier (ոն-լիէ) բ. ն. Կցել զբարիս և զպղիւս սբմէյ ընդ միմեանս՝ կարգելով զբարիս ընդ երկայնութիւնն և զպղիւս ընդ լայնութիւն։

Enligner (ոն-լին-նէ) բ. ն. կարգաւալ տողել, կանգնել ի մի տողութիւն։

† **Enlisement** (ոն-լիզ-ման) է. ս. Խրելն. խրուիլ։

† **Enliser** (ոն-լիզէ) բ. ն. Խրել յատակի։

Enluminer (ոն-լի-նէ) բ. ն. ա. Գունել. գունաւորել. երփնագրել։ — des images, une carte de géographie։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) կարմրացուցանել։ L'ardeur de la fièvre lui avait enluminé le teint, le visage. S'— le visage, la trogne. կարմրանալ ի աստղիկ գինեաց, ի շատ ըմպելոյ. ըմպիլ անչափ. Ս. չհիմաստակել։

= S'—. բ. ա. կարմրացուցանել անգուտքաս զգլխի երեսացն. ի անգոյր շպարիլ, նկարիլ զերեսս։ Elle a beau s'—, elle n'en paraît pas plus jeune։

Enlumineur, euse (ոն-լի-նէօր, էօզ) է. Գունաւորիչ (պատկերաց)։

Enluminure (ոն-լի-նիւ-ր) է. իգ. ա. Ա. գունաւորութիւն. երփնագրիչ. երփնագրութիւն։ Il entend bien l'—։ ‖ 2. Գունաւորութիւն. երփնագրութիւն։ L'— de cette estampe n'est pas soignée։ ‖ 3. կարմրութիւն (երեսաց)։ ‖ 4. (փոխ.) Ա. գարդարանք, անբանիմանք (բանից)։ [կեղծիք։

† **Ennéagonal, ale** (էննէ-ագ-ոնալ, ալ) ած. Իննանկեան ձև։

Ennéagone (էննէ-ագոն') է. ս. Իննանկիւն ձև։

Digitized by Google

† **Enméandre** (ան-ե-ան-դր) ած. Որ ունի բնն սրճոյս [étamine] (բուսկ). *Ինսարձայ։

Enméandrie (ան-ե-ան-դր) ի. իգ. Դասակարգութիւն անկոց՝ որոց ծաղկի ունի սրճոյս տասն (քսան գրութիւնն Լինեայ). *Ինսարձայութիւն։

Ennemi, ie (ան-է-մի) ի. ած. Թշնամի. Հակառակորդ. Ս. Չարակամ։ Dieu nous ordonne d'aimer nos ennemis, de pardonner à nos ennemis. Se faire un —, des ennemis. — capital, déclaré, mortel, implacable. L'— du genre humain, կամ լոկ l'—. Թշնամին, Հակառակորդն կենաց կամ ազգի մերդկան. առաջոյ։ ‖ 2. Թշնամի (ի պատերազմի)։ Battre, repousser l'—, les ennemis. Mettre l'— en fuite. Passer, déserter à l'—. Անցանել, յառնել ի կողմն թշնամեաց։ ‖ 3. Թշնամի. առեցոյ։ — des procès, du travail, des affaires։ ‖ 4. Թշնամի. Հակառակ։ L'eau et le feu sont des ennemis. Cette herbe est ennemie de la vigne։ ‖ 5. Թշնամի. Ընդառակար։ Le café est — des nerfs։

— Le mieux est l'— du bien. (առած.) տես ի Bien։

— ած. Թշնամի. Հակառակ։ Des peuples ennemis. L'armée ennemie։

Ennoblir (ան-ո-պլիր) բ. ն. Ազնուացուցանել։ Ces sentiments vous ennoblissent à mes yeux. Cette idée est commune, mais l'expression l'ennoblit։ (Անդր և և Anoblir)։

Ennui (ան-ուի) ի. ար. 1. Վիշտ. Նեղութիւն։ Cette affaire lui a donné beaucoup d'—. Un homme accablé d'ennuis. Cela sert à adoucir, à charmer les ennuis. Tromper son —, ses ennuis. Վիպափիլ ի նեղութեանց իւրոց։ ‖ 2. Ձանձրութիւն. առազակութիւն։ On ne saurait entendre cette lecture sans —, sans mourir d'—. Tomber dans un — profond։

Ennuyant, ante (ան-ուի-յան, անդ) ած. Ձանձրը. Ձանձրացուցիչ. առազակալից։ Cela est fort —. Quel temps —!

Ennuyer (ան-ուի-յե) բ. ն. Ձանձրացուցանել. Ձանձրը, Ձանձրոյթ առնել. ուժգ. նեղել։ Ce prédicateur ennuie tous ses auditeurs. Cela m'ennuie à la mort։

— բ. անդր. Il ennuie à qui attend. Որ ազապահն Ձանձրանայ։ Il t'ennuie avec moi. Ձանձրանաս ընդ իս կալով։

— S'—. բ. ա. Ձանձրանալ. առազակալ։

Ennuyeusement (ան-ուի-յոզ-ման) ի. Ձանձրացուցիչ կերպ օրինակաւ. Ձանձրութեամբ։ Passer la journée —. Il m'a raconté fort — toute son histoire։

Ennuyeux, euse (ան-ուի-յե, եօզ) ած. Ձանձրը. Ձանձրացուցիչ. առազակալից։ Temps —. Livre —։

Énoncé (ե-ոն-սե) ի. ար. Յառաջադրութիւն։ Un simple —. L'— d'une vérité։

Énoncer (ե-ոն-սե) բ. ն. Ասել, Ճառել, արտայայտել յատակորոշ. յոռակառուցուած առնել։ Ce n'est pas tout que de bien penser, il faut savoir bien — ce que l'on pense։

— S'—. բ. ա. Յայտ ածել զիւր միտս. ի յայտ բերել զիւր խմբառս։ S'— avec facilité, clairement։

Énonciatif, ive (ե-ոն-սիա-տիֆ, իվ) ած. Յայտնիչ (բանք)։

Énonciation (ե-ոն-սիա-սիօն) ի. իգ. 1. Յայտ առնելն բանիւ կամ գրով. յայտնութիւն. յայտարարութիւն. առացուած։ L'— d'une condition dans un contrat։ ‖ 2. Յառաջադրութիւն։ Une — affirmative ou négative։

† **Énoptromancie** (ե-ոբ-տրո-ման-սի) ի. իգ. *Հայելեսմայութիւն։

Enorgueillir (ան-որ-կոյլիր. ամանք ու բարբառք հնչին ինո-կոյլիր) բ. ն. Հպարտացուցանել. ամբարհաւանճացուցանել։ Les succès l'enorgueillissent։

— S'—. բ. ա. Հպարտանալ. ամբարհաւանճիլ. մեծամտիլ. պերճանալ։

Énorme (ե-ոռմ) ած. 1. Անհնարին (մեզք). անչափ, տարապայման (ծախք)։ Crime, faute —. Frais, laideur, ingratitude —։ ‖ 2. Անհնին մեծութեամբ. վիթխարի. տհպին (հասար քարի). յայտնամարմին (վարազ)։ Un colosse d'une grandeur —. Անդրի առաւակազէս մեծ, աստկավիթխարի։ Un — bloc de granit։

Énormément (ե-ոռմ-ման) ի. Անհնարին. առատ. կապէս։ Il est — grand, gros։

Énormité (ե-ոռ-միթ) ի. իգ. 1. Դժնդակութիւն, անչափ ծանրութիւն, առատակութիւն, առաւարութիւն (յանցանաց)։ L'— d'un crime, du fait։ ‖ 2. Գոթծ անաթծան, ամօթալի։ Commettre des énormités։ ‖ 3. Անհնարին մեծութիւն. անչափութիւն. վիթխարութիւն։ L'— de sa taille, de sa grosseur։

Énouer (ե-նու-ե) բ. ն. Պոկրիլ (գկուռ առուն) ի չիւղոց և յարտեզութեանց։

Enquérant, ante (ան-կե-ան, անդ) ած. Հետաքրքիր. ընդվզողական. (ընդ. և ած.)։

Enquérir (s') (ս'-ան-կե-իր) [Je m'enquiers, tu t'enquiers, il s'enquiert, nous nous enquérons, vous vous enquérez, ils s'enquièrent. Je m'enquérais. Je m'enquis. Je m'enquerrai. Je m'enquerrais. Enquiers-toi, qu'il s'enquière, enquérons-nous. Que je m'enquière, que nous nous enquérions, que vous vous enquériez, qu'ils s'enquièrent. Que je m'enquisse. Enquérant. Enquis, ise.] բ. ա. Հարցաքննել. խուզիլ. յոյզ և խնդիր առնել։ Enquérez-vous soigneusement de cela. Il faut s'— de la vérité du fait։

Enquerre (ան-կեր) բ. ն. Հարցաքննել. խուզիլ. (ձև.)։

Enquête (ան-կեթ) ի. իգ. 1. Քննութիւն առանձական՝ հարցմամբ վկայից. Հարցաքննութիւն. Հարցկափուր։ Procéder à une —. L'— a été faite devant tel juge։ ‖ 2. Խուզարկութիւն հրամանաւ վարչութեանն զինգրոց ինչ վաճառականութեան կամ ճարտարութեան. յուզքննութիւն։ Ordonner une — sur les fers. Nommer une commission d'—։

Enquêter (s') (ս'-ան-կեթ-թե) բ. ա. Հարցանել. Հետազօտել. խնդրիլ. տեզեկանալ. (ձև.)։ Je m'en suis enquêté partout. — Ne s'— de rien. Ձանձ ինչ փոյթ ամենևին զիմքէ. (ձև.)։ [(գաւառաբ.)։

Enquêteur (ան-կեթ-թո) ած. ար. Քննիչ, խուզարկու.

† **Enquinauder** (ան-քին-ոտ) բ. ն. Գաղրիլ, Հրապուրիլ ազգքական բանիւք։ [կանխ.։

† **Enracinement** (ան-ռա-սին-ման) ի. ար. Արմատացրմանալ։

Enraciner (ան-ռա-սին) † բ. ն. 1. Արմատացուցանել։ ‖ 2. (ի-նե-բ.) Արմատացուցանել. յարմատել. Հաստատել։

— S'—. բ. ա. 1. Արմատ առնուլ, արձակել. արմատանալ։ Les arbres ne peuvent s'— dans ce mauvais terrain։ ‖ 2. (ի-նե-բ.) Արմատանալ. արմատիլ. Հաստատիլ։

Enragé, ée (ան-ռա-յե) ած. գ. իգ. բ. 1. կատաղի։ Un chien —։ ‖ 2. (ի-նե-բ.) կատաղեալ. գազանացեալ. առաւել զայրացեալ։ Il est — de voir que . . . — Manger de la vache enragée. (ի-նե-բ.) կեալ մեծաւ նեղութեամբ և տառապանաց։

— ի. կատաղի. մոլեգին։ Mais c'est un — que cet homme-là! Se battre comme un —։

Digitized by Google

Enrageant, ante (ան-ժան, անթ) ած. կատաղեցուցիչ. դժնդակ. (ընկ.)։ Cela est —։

Enrager (ան-ժե) բ. չ. 1. կատաղիլ. (վշ.)։ Ce chien a été mordu; il est à craindre qu'il n'enrage։ ‖ 2. (փոխ-բ.) Տանջիլ (դժնդակ ցաւով)։ Il enrage des dents, du mal de dents։ ‖ 3. (փոխ-բ.) Նեղիլ. յոյժ (քաղցիւ, ծարաւով). բորբոքիլ անհնազանդ (ուսանելոյ, խաղալոյ, խօսելոյ)։ Il enrage de faim, de jouer։ ‖ 4. (փոխ-բ.) կատաղիլ. կատաղենալ. մոլեգնիլ. զայրանալ։ Il enrage de voir son ennemi dans ce poste։

Enraiement կամ **Enrayement** (ան-եմ) է. ու. կապելն զանիւ ի զսահիվայրի։

A. **Enrayer** (ան-եյե) [Ծորդի իբրև գPayer.] բ. ն. 1. Դնել զճգուղս [rais] (սեռոց)։ ‖ 2. կապել զանիւն ի զսահիվայրի։

═ բ. չ. (փոխ-բ. և ընդ.) Դադարել. զկայ առնուլ։ Vous faites trop de dépense, je vous conseille d'—։

B. **Enrayer** (ան-եյե) բ. ն. Ջատոջին սկսօն պատառել։

A. **Enrayure** (ան-եյե-ր) է. իգ. Շղթայ կամ երկաթ կապելոյ զանիւն. *անուակալ. Ս. սրգելակ։

†B. **Enrayure** (ան-եյե-ր) է. իգ. Ա. ատոջին սկսօ։

Enrégimenter (ան-եժիմանթե) բ. ն. Գունդ կազմել. ի գունդ խառնել։ — des compagnies, des soldats։

Enregistrement, Enregîtrement (ան-ըժիսթր-ըմ) է. ու. 1. Արձանագրութիւն. արձանագիր։ L'— des actes publics։ ‖ 2. Վկայութիւն վասն արձանագրի։ Lisez l'—։

Enregistrer, Enregîtrer (ան-ըժիսթրե) բ. ն. Արձանագրել. ի մատեանի հարկանել։

Enrhumer (ան-իւմե) բ. ն. Ախտացուցանել հարբոխիւ։ Le moindre changement de temps l'enrhume։

═ S'—. բ. ա. Ախտանալ զհարբոխ։

Enrichir (ան-իշի) բ. ն. 1. Ընչաւէտ գործել. մեծացուցանել. ճոխացուցանել. (պտ. հարստացնել)։ Ce trafic l'a bien enrichi։ ‖ 2. Զարդարել. պայճառել։ — un livre de figures. Une broderie enrichissait son habit. Une bague enrichie de diamants. Ա՛ատանի սպամանդազարդ։ ‖ 3. (փոխ-բ.) ճոխացուցանել։ — la science de nouvelles découvertes։ [հարստանալ)։ ‖ 2. Զարդարիլ։

═ S'—. բ. ա. 1. Ընչաւէտ լինել. մեծանալ. (պտ.

Enrichissement (ան-իշ-ըմ) է. ու. 1. ճոխացուցանելն. ճոխացումն։ Un sage emploi de mots étrangers peut contribuer à l'— d'une langue։ ‖ 2. Զարդ. զարդարանք։ L'— d'un habit, d'un palais։

Enrôlement (ան-ոլմ) է. ու. 1. Զինուորեցուցանելն. զինուորիլն. *զինուորագրութիւն։ Son — a été forcé, volontaire. Faire des enrôlements։ ‖ 2. Ստանալ գիր զինուորելոյ։ Signer son —։

Enrôler (ան-ոլ) բ. ն. Գրել զինուոր, ի զինուորութիւն. *զինուորագրել։ — des soldats. — des matelots. Գրել նաւազս։

═ S'—. բ. ա. 1. Ա՛ատանիլ ի զինուորութիւն. ի զինուորութիւն մատուցանիլ զանձն. զինուորիլ. *զինուորագրիլ։ S'— dans l'infanterie։ ‖ 2. Ա՛ատանիլ, խառնիլ (յընկերութիւն ինչ)։ S'— dans une compagnie, dans une troupe de comédiens։

† **Enrôleur** (ան-ոլօր) է. ու. *Զինուորագրող։

Enrouement կամ **Enroûment** (ան-ում) է. ու. Կերկերումն (կոկորդի)։

Enrouer (ան-ու) բ. ն. Տալ կերկերել (կոկորդի)։ Le brouillard, le serein l'a enroué. Ses efforts pour se faire entendre de ses auditeurs l'ont enroué։

═ S'—. բ. ա. կերկերիլ։ S'— à force de parler, de crier։

† **Enrouillement** (ան-ույ-ըմ) է. ու. Ժանգոտիլն. ժանգոտհարութիւն։

Enrouiller (ան-ույե) բ. ն. տես Rouiller։

Enroulement (ան-ուլմ) է. ու. 1. Գալարումն. պատառումն։ L'— des feuilles dans le bourgeon։ ‖ 2. Զարդ գալարուն (ի ճարտարապետութեան)։ La volute est un —։

Enrouler (ան-ուլ) բ. ն. Գալարել. պատառել։ Un singe qui enroule sa queue autour d'une branche, pour s'y suspendre։

═ S'—. բ. ա. Գալարիլ։

Enrubanner (s') (ս'ան-ու-նե) բ. ա. Զարդարիլ ժապաւինաք. ժապաւինիլ։

† **Enrue** (ան-ու) է. իգ. Ա՛կօս լայն։

Ensablement (ան-ապլմ) է. ու. 1. Խցումն ջրանցից աւազով. կայտ աւազոյ։ ‖ † 2. Լնուլն աւազով։

Ensabler (ան-ապլե) բ. ն. 1. Խրել գնաւակ յաւազուտս (գետոյ, վտակի)։ ‖ † 2. Ծածկել աւազով։

═ S'—. բ. ա. Լնուլ աւազով։ Ce chenal s'ensable graduellement։

Ensacher (ան-ակ) բ. ն. Արկանել ի քուրձ, ի պարկ։ — des noix, des pommes, du grain։

† **Ensafraner** (ան-ֆրանե) բ. ն. տես Safraner։

Ensaisiner (ան-եզինե) բ. ն. Հաճել առանուանեան կամ պարոնի [seigneur] ընդ նոր վարձակալն կալուածոց իւրոց։ [գլխելն արեամբ։

† **Ensanglantement** (ան-անլանթըմ) է. ու. Շաղախել, թաթաւել արեամբ. յարեան առնել։ La blessure qu'il reçut ensanglanta ses habits. — la terre. Շաղախել, լնուլ զերկիր արեամբ. առնել արիւնհեղութիւնս բազումս։

† **Enseignant, ante** (ան-էնյան, անթ) ած. Ուսուցիչ։

Enseigne (ան-էնյ) է. իգ. 1. Նշան. նշանակ։ Donner de bonnes, de fausses enseignes. À bonnes enseignes. Արաշխատութեամբ. ապահովութեամբ։ À telles enseignes que . . . եւ նշանակ բերին այն է զի . . J'ai été chez vous; à telles enseignes que votre portier m'a dit, etc. ‖ 2. Նշանակ (կրպակաց, խանութից)։ Une auberge où pend pour — le Cheval blanc. Coucher à l'— de la lune, de la belle étoile. (փոխ-բ.) Նիրհել ի հերքոյ օդոյ, բացօթեայ։ ‖ 3. Նշան. դրօշ։ Les enseignes romaines étaient des aigles. Marcher, combattre sous les enseignes de quelqu'un։ ‖ 4. Պաշտօն դրօշակրի (ի նախնի գաղղիական հետեւակազօրս). դրօշակրութիւն։ Son fils obtint une —։

— de diamants, de pierreries. Վարդ ադամանդեայ կամ ի քարանց պատուականաց, զոր կրէին երբեմն առ ի զարդ։

— À bon vin il ne faut point d'—. À bon vin point d'—. (—ով.) Գինի ապիւր՝ չկնդրէ նշանակ. որ ինչ բարին է՝ ոչ է կարօտ հռչակման։

═ է. ու. Նշանակիր. դրօշակիր։

Enseignement (ան-էնյըմ) է. ու. 1. Ուսուցանելն. ուսուցութիւն։ La carrière de l'—. L'— primaire, secondaire. Սկզբնական, երկրորդական ուսուցութիւն։ — individuel, mutuel, simultané. *Առանձնավարժ, *փրեբոյվարժ, *Համայնավարժ ուսուցութիւն։ ‖ 2. Խրատ

Digitized by Google

պատուէր։ Il n'a guère profité des bons enseignements qu'on lui a donnés։

—յգ. Վկայութիւնք. մուրհակք. (հլ.)։

Enseigner (ոն-ենեի) բ. ն. 1. Նշանակել. ցուցանել. ուսուցանել։ — le chemin le plus court à un voyageur égaré. Enseignez-moi sa maison։ ‖ 2. Ուսուցանել։ — le latin, le dessin, l'escrime։ ‖ 3. Աշակերտել (զոք). վարդապետել. խելամուտ առնել։ — la jeunesse, les ignorants, des enfants։

Enselli, ée (ոն-եղի) ած. 1. *Խորաքաղմուկ (ձի)։ ‖ 2. *Խորամիջ (նաւ)։

Ensemble (ոն-ոդլը) ս. 1. Ի միասին. միաբան. հաւասարակ։ Voyager, vivre —. Ils sont sortis —։ ‖ 2. Միանգամայն. միահաղոյն։ Il fut convenu que les deux adversaires tireraient —. Il était tout — hardi et prudent։ ‖ 3. Բովանդակ. ամբողջ։ Vendre le tout —։

= է. ած. 1. Միաբանութիւն. միութիւն։ Ces soldats commencent à mettre de l'— dans leurs mouvements։ ‖ 2. Բովանդակութիւն. *ամբողջութիւն։ Tout cela forme un assez bel —։ ‖ 3. Բովանդակ. բովանդակութիւն։ L'— des nations européennes։

Ensemencement (ոն-ըմ-ընմ) է. ած. Սերմանահանութիւն. սերմանացանութիւն. Ս. ցանք։

Ensemencer (ոն-ըմ-ընս) բ. ն. Սերմանահանել. Ս. ցանել։ — un champ, une terre։

A. **Enserrer** (ոն-եռ-ե) բ. ն. փակել. ունել. բովանդակել. (հլ.)։ Tout ce que le monde enserre։

B. **Enserrer** (ոն-եռ-ե) բ. ն. Դնել (զառնիկս) ի ջերսցս, ի ձմերցս։ — des orangers։

Ensevelir (ոն-եօվելիր) բ. ն. 1. Դնել ի գերեզմանի. թաղել. ծածկել. (ի պերճ ասացուածս)։ "Son corps fut enseveli avec les mêmes honneurs et la même pompe que ceux des rois légitimes." ROLLIN, *Hist. anc.* ‖ 2. (է-ե-բ.) Թաղել. ծածկել։ Ce sont des faits qu'il vaut mieux — dans l'oubli։ ‖ 3. Պատել պատանօք (զմեռեալն). գիտապատել. ջոգել։ Il est mort si pauvre, qu'il n'a pas laissé un drap pour l'—։

= S'—. բ. ա. 1. Թաղել. ծածկիլ։ Ce commandant s'est enseveli sous les ruines de sa place։ ‖ 2. (է-ե-բ.) Ապառնիլ, ջոգիլ (յաւանձնառութեան). ընկղմիլ (ի տըրտմութեան)։ S'— dans la retraite, dans la solitude։

Ensevelissement (ոն-եօվելիս-ը-մ) է. ած. Դիապատութիւն։

† **Ensevelisseur, euse** (ոն-եօվելի-եօ, եօզ) է. Դիաշարդ. դիապատիկ։

† **Ensifolié, ée** (ոն-իֆօլիե) ած. Սրատերև (առնկ)։

† **Ensiforme** (ոն-իֆօրմ) ած. Սրաձև (տերև)։

† **Ensiler** (ոն-իլե) բ. ն. Ամրականել, պահել զցորեան ի հոր [silo]. Ս. հորել։

† **Ensoleillé, ée** (ոն-օլեյիե) ած. *Արևաւոր։

Ensorceler (ոն-օռ-ըսել) բ. ն. 1. կախարդել. դիւթել։ Ce paysan prétendait qu'on lui avait ensorcelé ses vaches։ ‖ 2. (է-ե-բ.) Յիմարեցուցանել սիրով. կախարդել։ Cette femme a ensorcelé ce jeune homme։

Ensorceleur, euse (ոն-օռ-ըսեօռ, եօզ) է. կախարդիչ. դիւթ։

Ensorcellement (ոն-օռ-սելմ) է. ած. 1. կախարդանք. դիւթութիւն. ազանդութիւն։ ‖ 2. (է-ե-բ.) Սոլեկան առփանք. մոլի սէր. յարուցեալ անհանգիստ։ Dans sa passion pour cette femme, il y a de l'—։

Ensoufrer (ոն-ե-ֆ-ե) բ. ն. տես Soufrer։

† **Ensouple** (ոն-ե-բլը)
† **Ensuble** (ոն-ե-ուլը) է. էգ. փայտ յորոյ վերայ դնեն առէշն [chaîne] առ ի գործել զկտաւ. առաջի առաջանկաց։

Ensuite (ոն-ե-իդ) մ. Ապա. յետ այնորիկ։ Travaillez d'abord, vous vous amuserez —. Vous irez là —։

— de. նխ. ած. Ցետ. զկնի։ — de cela, de quoi։

Ensuivant (ոն-ե-իվն) ած. ած. Որ զկնի գայ. յաջորդ. (հլ. այժմ առ Suivant)։ Le dimanche, le mois —։

Ensuivre (s') (ս'-ոն-ե-իվ-ը) բ. ա. 1. Զկնի, զհետս գալ։ Le premier chapitre et tout ce qui s'ensuit։ ‖ 2. Զհետս, յաջորդ գալ. բղխել. ծնանիլ։ Un grand bien s'ensuivit de tant de maux։

= բ. անդ. Il s'ensuit. Զհետս գայ. հետևի. ժողովի։ Il s'ensuivra que . . .

Entablement (ոն-տ-ուլը-մ) է. ած. 1. Հուսկ վերջին կարգ քարանց արմոյ, յորոյ վերայ հանդչին հիմնատձգութիւնք յարկի։ Un — couronne l'édifice։ ‖ 2. Պատան չինուածոյ ի վերայ գլխոյ սեան, կազմեալ ի քովթարէ [architrave], ի ծոփորոյ [frise] և ի պատկէ [corniche]. թաւկազգ։

Entaché, ée (ոն-տ-ե) անց. գ-էրբ. 1. Վարակեալ, զգածեալ (բորոտութեամբ)։ ‖ 2. (է-ե-բ.) Ներկեալ (ապիսութեամբ)։

Entacher (ոն-տ-ե) բ. ն. 1. Ապականել, վարակել զոք (հիւանդութեամբ). (խոբի)։ ‖ 2. (է-ե-բ.) Արատել։ Cet arrêt l'a entaché en quelque sorte dans son honneur։

Entaille (ոն-տ-այ) է. էգ. 1. կարած (ի մարմնի)։ Il a reçu dans le bras un coup de sabre qui lui a fait une grande —։ ‖ 2. փորած (ի փայտի, ի քարի)։ Une — profonde. Faire des entailles dans une poutre։

Entailler (ոն-տ-այե) բ. ն. կարել. փորել։ — une poutre pour y emboîter des solives։

Entaillure (ոն-տ-այե-ր) է. էգ. տես Entaille։

Entame (ոն-տ) է. էգ. Առաջին պատառ. կամ հատուած (հացի)։

Entamer (ոն-տ-ե) բ. ն. 1. Առնուլ սակաւիկ ինչ մնան ի բնուէն կամ ի բոլորէն. հատանիլ զառաջին պատառն. կծանիլ։ — un pâté, un melon, une pièce de drap։ ‖ 2. կարել։ — la peau. Le coup lui entama l'os։ ‖ 3. (է-ե-բ.) Վնասել։ — la réputation de quelqu'un. Ապստամբել զանուն, զհամբաւս ուրուք։ ‖ 4. (է-ե-բ.) Ընկղմիլ (զգունդ ի շնամարտս)։ Dès que la cavalerie eut entamé la première ligne, tout le reste prit la fuite։ ‖ 5. (է-ե-բ.) Սկսանիլ. բանալ հարկանիլ։ — une affaire։

— quelqu'un. 1. (է-ե-բ. և ընդ.) Յափշտակել զերաւս ուրուք։ ‖ 2. Յաղթել. գերի ի վերայ լինել։ C'est un rude argumentateur, qu'il n'est pas facile d'—։ ‖ 3. Տալ գործել առիւք ընդդէմ իւրոց պարտուցն, իւրոց մուաց։ C'est un homme qui se laissera facilement —։ ‖ 4. Հասու լինել, ի վերայ հասանիլ մտաց ուրուք։ C'est un homme impénétrable, on ne sait par où l'—։

Entamure (ոն-տ-ը-ր) է. էգ. 1. տես Entame։ ‖ 2. կարած։ Le coup lui a fait une légère —։

Entassement (ոն-տ-ըս-մ) է. ած. կոյտ. շեղջակոյտ։

Entasser (ոն-տ-ս) բ. ն. Շեղջել. շեղջակուտել. կուտել. գիզանիլ. ածել ի դէզ։ — des livres dans une chambre, des gerbes, des écus։ [տիչ։

† **Entasseur** (ոն-տ-սեօռ) է. ած. կուտիչ. շեղջակու-

Digitized by Google

Enrageant, ante (ան-ռա-ժան, անթ) ած. կատաղեցուցիչ. դժնդակ. (ընկ.)։ Cela est —։

Enrager (ան-ռա-ժե) բ. չ. 1. կատաղիլ. (կղ.)։ Ce chien a été mordu; il est à craindre qu'il n'enrage։ ‖ 2. (փոխբ.) Տանջիլ (դժնդակ ցաւով)։ Il enrage des dents, du mal de dents։ ‖ 3. (փոխբ.) Նեղիլ յոյժ (քաղցիւ, ծարաւով). բորբոքիլ անհնչանաք (ուտելոյ, խաղալոյ, խօսելոյ)։ Il enrage de faim, de jouer։ ‖ 4. (փոխբ.) կատաղիլ. կատաղեիմալ. մոլեգնիլ. զայրանալ։ Il enrage de voir son ennemi dans ce poste։

Enraiement կամ **Enrayement** (ան-ռէ-ման) է. ած. կապելն զանիւ ի զսահիվայրի։

A. **Enrayer** (ան-ռէյե) [ծորդի իբրև զPayer.] բ. ն. 1. Դնել զճղուզս [rais] (սեռուց)։ ‖ 2. կապել զանիւն ի զսահիվայրի։

= բ. չ. (փոխբ. և ընկ.) Դադարել. զկայ առնուլ։ Vous faites trop de dépense, je vous conseille d'—։

B. **Enrayer** (ան-ռէյե) բ. ն. Ջատաղնի սկօան պատառել։

A. **Enrayure** (ան-ռէյ-ուռ) է. իգ. Շղթայ կամ երկաթ կապելոյ զանիւն. *անուակալ. Ս. սրգելակ։

†B. **Enrayure** (ան-ռէյ-ուռ) է. իգ. Ատաղնի սկօա։

Enrégimenter (ան-ռեժ-ման-թե) բ. ն. Գունդ կազմել. ի գունդ խառնել։ — des compagnies, des soldats։

Enregistrement (ան-ռէժ-թրո-ման) է. ած. 1. Ագրանաւգրութիւն. արձանագիր։ L'— des actes publics։ ‖ 2. Վկայութիւն վճռոյ արձանագրի։ Lisez l'—։

Enregistrer (ան-ռէժ-թրե) բ. ն. Ագրանաւգրել. ի մատեանի հարկանել։

Enrhumer (ան-ռիւ-մե) բ. ն. Ախտացուցանել հարբուխ։ Le moindre changement de temps l'enrhume։

= S'—. բ. ած. Ախտանալ զհարբուխ։

Enrichir (ան-ռիշ-իր) բ. ն. 1. Ընչաւէտ գործել. մեծացուցանել. ճոխացուցանել. (ապ. հարստացնել)։ Ce trafic l'a bien enrichi։ ‖ 2. Զարդարել. պայճառել։ — un livre de figures. Une broderie enrichissait son habit. Une bague enrichie de diamants. Ա՛ատանի ադամանդազարդ։ ‖ 3. (փոխբ.) ճոխացուցանել։ — la science de nouvelles découvertes։ [հարստացնել)։ ‖ 4. Զարդարիլ։

= S'—. բ. ած. 1. Ընչաւէտ լինել. մեծանալ. (ապ.

Enrichissement (ան-ռիշ-իս-ման) է. ած. 1. ճոխացուցանելն. ճոխացումն։ Un sage emploi de mots étrangers peut contribuer à l'— d'une langue։ ‖ 2. Զարդ. զարդարանք։ L'— d'un habit, d'un palais։

Enrôlement (ան-ռոլ-ման) է. ած. 1. Զինուորագրութիւն. զինուորիլն. *զինուորագրութիւն։ Son — a été forcé, volontaire. Faire des enrôlements։ ‖ 2. Ագրանագիր զինուորելոյ։ Signer son —։

Enrôler (ան-ռոլ-ե) բ. ն. Գրել զինուոր, ի զինուորութիւն. *զինուորագրել։ — des soldats. — des matelots. Գրել նաւազս։

= S'—. բ. ած. 1. Ա՛տանիլ ի զինուորութիւն. ի զինուորութիւն մտանուցանել զանձն. զինուորիլ. *զինուորագրիլ։ S'— dans l'infanterie։ ‖ 2. Ա՛տանիլ, խառնիլ (յընկերութիւն ինչ)։ S'— dans une compagnie, dans une troupe de comédiens։

† **Enrôleur** (ան-ռոլ-որ) է. ած. *Զինուորագրող։

Enrouement կամ **Enroûment** (ան-ռու-ման) է. ած. Կերկերութիւն (կոկորդի)։

Enrouer (ան-ռու-ե) բ. ն. Տալ կերկերել (կոկորդի)։ Le brouillard, le serein l'a enroué. Ses efforts pour se faire entendre de ses auditeurs l'ont enroué։

= S'—. բ. ած. Կերկերիլ։ S'— à force de parler, de crier։

† **Enrouillement** (ան-ռու-յ-ման) է. ած. Ժանգոտիլն. ժանգոհարութիւն։

Enrouiller (ան-ռու-յե) բ. ն. տես Rouiller։

Enroulement (ան-ռու-լ-ման) է. ած. 1. Գալարութիւն. պատառումն։ L'— des feuilles dans le bourgeon։ ‖ 2. Զարդ գալարուն (ի ճարտարապետութեան)։ La volute est un —։

Enrouler (ան-ռու-լե) բ. ն. Գալարել. պատառել։ Un singe qui enroule sa queue autour d'une branche, pour s'y suspendre։

= S'—. բ. ած. Գալարիլ։

Enrubanner (ս') (ս'-ան-ռիւ-պա-նե) բ. ած. Զարդարիլ ժապաւինաւ. ժապաւինիլ։

† **Enrue** (ան-ռիւ) է. իգ. Ա՛կօս լոյն։

Ensablement (ան-սա-պլ-ման) է. ած. 1. Խցումն ջրանցից աւազով. կայմ աւազոյ։ ‖ † 2. Լնուլն աւազով։

Ensabler (ան-սա-պլե) բ. ն. 1. Խրել զնաւակ յաւազս (գետոյ, վտակի)։ ‖ † 2. Ծածկել աւազով։

= S'—. բ. ած. Լնուլ աւազով։ Ce chenal s'ensable graduellement։

Ensacher (ան-սա-շե) բ. ն. Ա՛րկանել ի քուրձ, ի պարկ։ — des noix, des pommes, du grain։

† **Ensafraner** (ան-սաֆ-ռա-նե) բ. ն. տես Safraner։

Ensaisiner (ան-սէզ-ի-նե) բ. ն. Հաճել տանուտեառն կամ պարոնի [seigneur] ընդ նոր վարձակալն կալուածոց իւրոց։ [գլխեղն արեամբ։

† **Ensanglantement** (ան-սան-լան-թ-ման) է. ած. Շաղախել, թաթաւել արեամբ. յարեան առնել։ La blessure qu'il reçut ensanglanta ses habits. — la terre. Շաղախել, ընդել զերկիր արեամբ. առնել արբունհղելութիւնս բազումս։

† **Ensanglanter** (ան-սան-լան-թե) բ. ն. Շաղախել, թաթաւել արեամբ. յարեան առնել։ La blessure qu'il reçut ensanglanta ses habits. — la terre. Շաղախել, ընդել զերկիր արեամբ. առնել արբունհղելութիւնս բազումս։

† **Enseignant, ante** (ան-սէ-նան, անթ) ած. Ուսուցիչ։

Enseigne (ան-սէ-նե) է. իգ. 1. Նշան. նշանակ։ Donner de bonnes, de fausses enseignes. À bonnes enseignes. Ընտիրութեամբ. ապահովութեամբ։ À telles enseignes que . . . Եւ նշանակ իրին այն է զի . . J'ai été chez vous; à telles enseignes que votre portier m'a dit, etc. ‖ 2. Նշանակ (կրպակաց, խանութից)։ Une auberge où pend pour — le Cheval blanc. Coucher à l'— de la lune, de la belle étoile. (փոխբ.) Ննջել ի ներքոյ օդոյ, բացօթեայ։ ‖ 3. Նշան. դրօշ։ Les enseignes romaines étaient des aigles. Marcher, combattre sous les enseignes de quelqu'un։ ‖ 4. Պաշտօն դրօշակրի (ի նախնի գաղղիական հետևակազօրս). դրօշակրութիւն։ Son fils obtint une —։

— de diamants, de pierreries. Վարդ ադամանդեայ կամ ի քարանց պատուականաց, զոր կրեին երբեմն առ ի զարդ։

— À bon vin il ne faut point d'—, À bon vin point d'—. (առած.) Գինի տղին՝ չկենդրէ նշանակ. որ ինչ բարին է՝ ոչ է կարօտ հռչակման։

= է. ած. Նշանակիր. դրօշակիր։

Enseignement (ան-սէ-նէ-ման) է. ած. 1. Ուսուցանելն. ուսուցութիւն։ La carrière de l'—. L'— primaire, secondaire. Կրքնական, երկրորդական ուսուցութիւն։ — individuel, mutuel, simultané. *Ա՛ռանձնավարժ, *խրբաւարժ, *համայնավարժ ուսուցութիւն։ ‖ 2. Խրատ

Digitized by Google

պատուէր։ Il n'a guère profité des bons enseignements qu'on lui a donnés։

—յդ. ի կայուքիւնք. մուրհակք. (իշ.)։

Enseigner (ան-ենեի) բ. ն. 1. Ցուցանել. ուսուցանել։ — le chemin le plus court à un voyageur égaré. Enseignez-moi sa maison։ ‖ 2. Ուսուցանել։ — le latin, le dessin. l'escrime։ ‖ 3. Աշակերտել (զոք)։ վարդապետել. խելամուտ առնել։ — la jeunesse, les ignorants, des enfants։

Enselé, ée (ան-ելե) ած. 1. *Խորաքամակ (ձի)։ ‖ 2. *Խորամիջ (նաւ)։

Ensemble (ան-ոմպլ) մ. 1. Ի միասին. միաբան. հաւասարակ։ Voyager, vivre —. Ils sont sortis —։ ‖ 2. Միանգամայն. միահաղոյն։ Il fut convenu que les deux adversaires tireraient —. Il était tout — hardi et prudent։ ‖ 3. Բովանդակ. ամբողջ։ Vendre le tout —։

= ե. տր. 1. Միաբանութիւն. միութիւն։ Ces soldats commencent à mettre de l'— dans leurs mouvements։ ‖ 2. Բովանդակութիւն. *ամբողջութիւն։ Tout cela forme un assez bel —։ ‖ 3. Բովանդակին. բովանդակութիւն։ L'— des nations européennes։

Ensemencement (ան-ըմ-ան-ըմ) ե. տր. Սերմանաշխանութիւն. սերմանացանութիւն. Ս. ցանն։

Ensemencer (ան-ըմ-ան) բ. ն. Սերմանել. Ս. ցանել։ — un champ, une terre։

A. **Enserrer** (ան-ար) բ. ն. փակել. ունել. բովանդակել. (իշ.)։ Tout ce que le monde enserre։

B. **Enserrer** (ան-ար) բ. ն. Դնել (զառունկս) ի կերպս, ի ձմերցս։ — des orangers։

Ensevelir (ան-եվէլիր) բ. ն. 1. Դնել ի գերեզմանի. թաղել. ծածկել. (ի պերճ սաւանս ածս)։ "Son corps fut enseveli avec les mêmes honneurs et la même pompe que ceux des rois légitimes." ROLLIN, *Hist. anc.* ‖ 2. (ե-ր.) թաղել. ծածկել։ Ce sont des faits qu'il vaut mieux — dans l'oubli։ ‖ 3. Գաղել պատանօք (զկեանսն). դիտապատել. ըզգել։ Il est mort si pauvre, qu'il n'a pas laissé un drap pour l'—։

= S'—. բ. ա. 1. Թաղել. ծածկել։ Ce commandant s'est enseveli sous les ruines de sa place։ ‖ 2. (ե-ր.) Սուզանիլ, ղօղել (յաւազանձնութեան). ընկղմիլ (ի տրտմութեան)։ S'— dans la retraite, dans la solitude։

Ensevelissement (ան-եվելիս-ըմ) ե. տր. Դիտապատութիւն։

† **Ensevelisseur, euse** (ան-եվելիս-եր, եզ) ե. Դիտաւարդ. դիտապատիկ։

† **Ensifolié, ée** (ան-իֆոլիե) ած. Սրատերև (առուն)։

† **Ensiforme** (ան-իֆորմ) ած. Սրանձև (տերև)։

† **Ensiler** (ան-իլե) բ. ն. Ամրականել, պահել զցորեան ի հոր [silo]. Ս. հորել։

† **Ensoleillé, ée** (ան-ոլէյիե) ած. *Արեւոտ։

Ensorceler (ան-որ-սելե) բ. ն. 1. կախարդել. դիւթել։ Ce paysan prétendait qu'on lui avait ensorcelé ses vaches։ ‖ 2. (ե-ր.) Յիմարեցուցանել սիրով. կախարդել։ Cette femme a ensorcelé ce jeune homme։

Ensorceleur, euse (ան-որ-սելեր, եզ) ե. կախարդիչ. դիւթ։

Ensorcellement (ան-որ-սելմ) ե. տր. 1. կախարդանք. դիւթութիւն. աղանդաւորութիւն։ ‖ 2. (ե-ր.) Սոլիկան առփանք. մոլի սէր. յորտնին անհանճար։ Dans sa passion pour cette femme, il y a de l'—։

Ensoufrer (ան-ուֆրե) բ. ն. տես Soufrer։

† **Ensouple** (ան-ուփլ)
† **Ensuble** (ան-ուպլ) } ե. իգ. փայտ յորոյ վերայ գնի առէջն [chaîne] առ ի գործել զկտաւ. առտի առայնանկաց։

Ensuite (ան-ուիդ) մ. Ապա. յետ այնորիկ։ Travaillez d'abord, vous vous amuserez —. Vous irez là —։

— de. նե. աո. Ցետ. զկնի։ — de cela, de quoi։

Ensuivant (ան-ուիվան) ած. տր. Որ զկնի գայ. յաջորդ. (իշ. այժմ առ Suivant)։ Le dimanche, le mois —։

Ensuivre (s') (ս'-ան-ուիվր) բ. ա. 1. Զկնի, զհետ գալ։ Le premier chapitre et tout ce qui s'ensuit։ ‖ 2. Զհետ, յաւազ գալ. ըղխել. ծնանիլ։ Un grand bien s'ensuivit de tant de maux։

= բ. անդր. Il s'ensuit. Զհետ գայ. հետեւի. ժողովի։ Il s'ensuivra que . . .

Entabiement (ան-տապլըմ) ե. տր. 1. Հուսկ վերջին կարգ քարանց արտից, յորոյ վերայ հանգչին հեծանաձգութիւնք յարկի։ Un — couronne l'édifice։ ‖ 2. Մասն չինուածոյ ի վերայ գլխոյ սեան, կազմեալ ի քովիծաքէ [architrave], ի ծոփարոյ [frise] և ի պսակէ [corniche]. թակապաղ։

Entaché, ée (ան-տալե) անց. գ-էրբ. 1. Վարակեալ, զգածեալ (բորոտութեամբ)։ ‖ 2. (ե-ր.) Ներկեալ (աստհութեամբ)։

Entacher (ան-տալ) բ. ն. 1. Պատկանիլ, վարակել զոք (հիւանդութեամբ). (խրխ)։ ‖ 2. (ե-ր.) Արատել։ Cet arrêt l'a entaché en quelque sorte dans son honneur։

Entaille (ան-տայլ) ե. իգ. 1. կտրած (ի մարմնի)։ Il a reçu dans le bras un coup de sabre qui lui a fait une grande —։ ‖ 2. փորուած (ի փայտի, ի քարի)։ Une — profonde. Faire des entailles dans une poutre։

Entailler (ան-տայլե) բ. ն. կտրել. փորել։ — une poutre pour y emboîter des solives։

Entaillure (ան-տայլիւր) ե. իգ. տես Entaille։

Entame (ան-տամ) ե. իգ. Առաջին պատառ. կամ հատուած (հացի)։

Entamer (ան-տամե) բ. ն. 1. Առնուլ սակաւիկ ինչ մնան ի բնաւէն կամ ի բոլորէն. հատանիլ զառաջին պատառն. կծանիլ։ — un pâté, un melon, une pièce de drap։ ‖ 2. կտրել։ — la peau. Le coup lui entama l'os։ ‖ 3. (ե-ր.) վնասել։ — la réputation de quelqu'un. Արատել զանուն, զհամբաւ ուրուք։ ‖ 4. (ե-ր.) Ընկերկել (զգունդ թշնամեաց)։ Dès que la cavalerie eut entamé la première ligne, tout le reste prit la fuite։ ‖ 5. (ե-ր.) Կռանիլ. բառնալ հարկանիլ։ — une affaire։ — quelqu'un. 1. (ե-ր. և ընդ.) Յափշտակել զիրաւանէն ուրուք։ ‖ 2. Յաղթիլ. գեր ի վերոյ լինիլ։ C'est un rude argumentateur, qu'il n'est pas facile d'—։ ‖ 3. Տալ գործել ասելիք ընդդէմ խրոց պատրաստ, խրոց մտաց։ C'est un homme qui se laissera facilement —։ ‖ 4. Հասու լինիլ, ի վերոյ հասանիլ միտաց ուրուք։ C'est un homme impénétrable, on ne sait par où l'—։

Entamure (ան-տա-ր) ե. իգ. 1. տես Entame։ ‖ 2. կտրած։ Le coup lui a fait une légère —։

Entassement (ան-ասըմ) ե. տր. կոյտ. շեղջակոյտ։

Entasser (ան-աս) բ. ն. Շեղջել. շեղջակուտել. կուտել. գիզանիլ. ածել ի դէզ։ — des livres dans une chambre, des gerbes, des écus։ [տիչ։

† **Entasseur** (ան-ասեր) ե. տր. կուտիչ. շեղջակու-

Digitized by Google

Ente (ենթ) ե. էթ. 1. Պատուաստանի ճիւղ ինչ յայլ ծառ. պատուաստ. Ս. ճղապատառոյս. ‖ 2. Տունկ պատուաստուած։ ‖ 3. փայտ մեղեխի վրձնի նկարչաց։

† **Entées** (ենթե) ե. էթ. յե. Պատուր հղջերուի կամ հղին [biche] կցեալ երկու երկու։

† **Entéléchie** (ենթելեքի) ե. էթ. Կատարեալութիւն. (բառ Արիստոտելի)։

† **Entement** (ենթըմն) ե. ար. Պատուաստանի։

Entendement (ենթենտըմն) ե. ար. 1. Իմացութիւն. միտք։ L'— humain. L'—, la mémoire et la volonté sont trois facultés de l'âme։ ‖ 2. Ընտրողութիւն. զգայմունութիւն։ Il n'a point d'—. Il faut avoir perdu l'— pour se conduire ainsi։

Entendeur (ենթենտօր) ե. ար. Ունկնդիր։ À bon — salut. (առած.) Ումբ մտացի փրկիլ զանձն. որ ի միտ առնու զառաջեալն՝ պարտի յօգուտ ի կիր արկանել զայն։ À bon — peu de paroles. (առած.) Մտացեալն բաւական են և սակաւ բանք։

Entendre (ենթենտր) բ. ն. 1. Ունկնդիր ի մտի. կամիլ։ En disant cela j'entends parler de lui, non de vous։ ‖ 2. Գիտանձնիլ։ J'entends que vous restiez avec moi. J'entends qu'on m'obéisse et qu'on n'obéisse qu'à moi։ ‖ 3. Հաճիլ. կարծել։ J'ai toujours entendu que l'acte serait enregistré։ ‖ 4. Հաւանիլ. յանձն առնուլ։ Il ne veut — à nulle proposition. Les conditions parurent si dures aux assiégés qu'ils ne voulurent point y —։

= բ. ն. 1. Լսիլ։ — du bruit. J'entends parler dans la chambre à côté. Je l'ai entendu dire. (առած. Լսեցի որ ասացեր կ'քաւէր)։ Avez-vous entendu parler de votre frère? (առած. Զեր եղբօրէ վասն լուր ունիք)։ Faire —. Լսելի առնել. լսեցուցանել. լուացուցանել։ — dur. Դժուար լսու լսիլ։ Il n'entend pas de cette oreille-là. (փոխաբ.) Ոչ հաւանեցաւ նա այդմ։ ‖ 2. Լսիլ. ունկն դնել. ականջ. (առած. մտիկ ընել, դնել)։ Il est bon d'— les deux parties. Que ceux qui m'entendent me jugent. — en confession, կամ լսկ —. Առնուլ, լսել, ընդունել գխոստովանութիւն ուրուք. ընդունող լինել խոստովանութեան. խոստովանեցուցանել։ — la messe. Տեսանել զպատարագ։ À l'—. Եթէ նմա լուիցեմք. եթէ արժան իցէ լսել նմա. եթէ կամիցի ոք հաւատալ բանից նորա. քան նորա քան նից։ À les — ils ne sont pas coupables։ ‖ 3. Լսել (Հայցուածոց ուրուք). ընդունիլ։ Entendez ma prière. Dieu entendit ses vœux։ ‖ 4. Լսել, գիտել (զլեզու ինչ). խմնամել. Հասու լինել. ի միտ առնուլ. Ս. Հասկանալ։ Il n'entend pas un mot de français. — le sens d'un auteur. L'affaire est tellement embrouillée, que je n'y entends plus rien. — à demi-mot. Donner à —, laisser կամ faire —. Տալ ումեք գիտել. Ս. Հանկացուցանել։ Il m'a donné à — que vous me blâmiez։ ‖ 5. Կամիլ ասել։ Qu'entendez-vous par ces paroles? ‖ 6. Գիտել. սեղեակ, Հմուտ լինել։ — le commerce, les affaires. Il entend bien son métier. — finesse, malice à quelque chose. Ի չար միտս խմնամել. չարաչար մեկնիլ։ Ne pas — malice à quelque chose. Առնել կամ ասել ինչ առանց չար գիտութեան։ — raillerie. Ծաւծալ, Հանդարտակ կատակի. (առած. կատակ վերցնել)։ Ne pas — raillerie. Դժկամակիլ ընդ կատակն. ընդ միտս տանիլ. (առած. կատակ չդիտանալ)։ — la raillerie, la plaisanterie. Լինել Հանճարեղ ի կատակաբանութիւն. (առած. կատակէ Հասկնալ)։ — raison. առնս ի Raison. Ne rien — à quelque chose. Չլինել առատ. անբաւական լինել։ Il n'entend rien à gouverner. (առած. Վարչութենէ ամենևին չի Հասկընար)։

= S'—. բ. ա. 1. Լսիլ, լուս լինել։ Sa voix ne s'entend pas. Un bruit affreux s'entend։ ‖ 2. Լսել զմիմեանց բանս։ Le bruit est si grand qu'on ne peut s'—։ ‖ 3. Իմացեալ լինել. լինել իմնանալի. իմնանիլ. լսիլ։ Ce mot peut s'— de diverses manières։ ‖ 4. Իմնանալ զմիտս միմեանց։ Nous nous entendons à demi-mot։ ‖ 5. Միաբանիլ. բանս դնել ընդ միմեանս։ S'— avec les ennemis. Nous nous entendrons à cet égard. (առած. [Գնոյն վրայ] կը միաբանինք, կամ չենք ընծր)։ ‖ 6. Գիտել. սեղեակ, Հմուտ լինել. (առած. բանի մը Հասկնալ)։ Il s'entend à faire valoir une terre. Il s'entend en musique։

Entendu, ue (ենթենտ) ած. գերբ. Entendre բայի. 1. Լսելի։ Le tonnerre — de loin։ ‖ 2. Իմացեալ։ Cette phrase diversement entendue par les traducteurs. C'est —. Բարւոք է։ ‖ 3. Տեղեակ. Հմուտ։ Un homme — aux affaires։

— Bien —. Բարւոք յօրինեալ, կարգեալ։ Un repas, un appartement bien —. Mal —. Անհանճար։ Un zèle mal —. Une économie mal entendue։

= Bien —. գբ. առ. Անշուշտ. այո. ինքնին իսկ յայտ է։ Viendrez-vous comme vous l'avez promis? Bien —։

= Bien — que. լոյ. ար. Բայց սակայն. միայն թէ. թէպէտ և։ Voilà la règle, bien — qu'il y a des exceptions։

= է. Faire l'—, l'entendue. (առած. Բանէ, գործէ Հասկըցող ձևանալ)։

Entente (ենթենթ) է. էթ. 1. Իմաստ, միտք (բանի)։ Un mot à double —, à deux ententes։ ‖ 2. Գաղտնի յօրինուած (անդամոց), ճարտար խառնուած (երանգաց ի նկարս)։ ‖ 3. Տեղեկութիւն. Հմտութիւն. խելամտութիւն։ Cet auteur a l'— de la scène։ ‖ 4. Միաբանութիւն. միակամութիւն. Հաւանչայնութիւն։ Il règne entre les membres de cette famille une — parfaite։

Enter (ենթե) բ. ն. 1. Պատուաստանել ճիւղ ինչ յայլ ծառ. պատուաստանել։ — un poirier, un pommier։ ‖ † 2. Պատուաստել, կցել, ազուցանել (տախտակս Հաստոցափս միմեանս)։

† **Entéralgie** (ենթերալժի) է. էթ. Աղեցաւութիւն։

Entérinement (ենթերինըմն) է. ար. Դատաստանական Հաստատութիւն։

Entériner (ենթերին) բ. ն. Վաւերական, Հաստատուն գործել դատաստանաւ։

Entérite (ենթերիթ) է. էթ. Տագ [inflammation] աղեաց (բառ բժշկաց). *աղեատագ։

† **Entérolithe** (ենթերոլիթ) է. ար. Քար ընդերաց։

† **Entérologie** (ենթերոլոժի) է. էթ. *Ընդերաբանութիւն։ [տութիւն։

† **Entérotomie** (ենթերոթոմի) է. էթ. *Ընդերահա-

Enterrement (ենթերըմն) է. ար. 1. Թաղումն։ Assister à un —. — sans pompe, sans cérémonie։ ‖ 2. Յուղարկաւորութիւն. յուղարկութիւն. գնացք։ Voir passer un —. Être d'un —։

Enterrer (ենթերե) բ. ն. 1. Թաղել, ծածկել յերկրի։ — son or, ses bijoux. — de l'argent dans une cave։ ‖ 2. Թաղել. ծածկել. երկրի, հողոյ, գերեզմանի առակ։ On l'a enterré avec beaucoup de pompe. — en terre sainte, dans un cimetière. La vestale fut enterrée vivante։ ‖ 3. Թաղել, ծածկել զոք (ահերակաց)։ La maison tomba et les débris l'enterrèrent. Être enterré

Digitized by Google

sous les décombres d'un édifice ; ‖ 4. (ի-բ.) Ծածկել. թաքցնել ; — son secret, ses talents ;

= S'— . բ. ա. 1. Լինել թաղված. թաղվել ; Les morts ne s'enterrent pas dans l'enceinte des villes ; ‖ 2. (ի-բ.) Մտնել, ըլլալ (ի խորս առանձնաւթեան, մեկուսութեան) ; S'— dans une province, dans son château ;

† **Enterreur** (-ներ-եօր) ի. ար. թաղիչ ;

En-tête (-ի-դէդ) ի. ար. *Գլխագրութիւն ; Faire imprimer des en-têtes de lettres ;

Entêté, ée (-ներդէ) ած. դերբ. 1. Գլխագարկած ; — par des fleurs très odoriférantes, par la vapeur du charbon ; ‖ 2. Գրաւած մտագ ; ‖ 3. Յամառ. կամակատ. (-պ. պնդագլուխ) ;

Entêtement (-ներդէմ) ի. ար. † 1. Ի գլուխն առնել (գինւոյ, հոտոց) ; L'— par des parfums ; ‖ 2. (ի-բ.) Յամառութիւն. (-պ. պնդագլխութիւն) ;

Entêter (-ներդէ) բ. ն. 1. Ի գլուխն առ. (-պ. գլուխ գարնել) ; Ce parfum est trop fort, il m'entête. Le charbon entête ; ‖ 2. (ի-բ.) Ազդկանել, ընդ. գգլուխ (շոգւով հոտառութեան, մեկուսութեան). Հոտառացուցանել ; Les louanges entêtent. Sa grandeur l'entête ; ‖ 3. (ի-բ.) Գրաւել, ըմբռնել գիտուս ; Qui vous a entêté de cette personne ? ‖ † 4. Ազուցանել գլուխ (ի ծայր պնդառգոն) ;

= S'— . բ. ա. 1. Զգլխել (սմամբ կամ խնդք). Հարկանել (յոգ, յինչ). (-պ. խելքդ մեկտ մը կամ բանի մը առ) ; Il s'est entêté de cette femme, de ce roman ; ‖ 2. Յամառել. կամակալել ; Il s'entête dans cette détermination ;

Enthousiasme (-ուզ-ա-սմ) ի. ար. 1. Աստուածային մոլութիւն (սիրելւոյից, հարցկին գիւթիւոյ). աստուածածարութիւն. կախազանք ; ‖ 2. Աստուածերկին ազդեցութիւն (մտագարթից, բանաստեղծոյ). ոգեւն ; L'— poétique. Quand l'— le prend, le saisit ; ‖ 3. Ե-անդուածին (պատերազմական, կրօնական) ; L'— guerrier, patriotique. Ce discours les remplit d'— ; ‖ 4. Ուրախութիւն մեծ. ընծայութիւն. հրճուանք ; Il fut accueilli avec — ; ‖ 5. Հիացում աստիկ. յափշտակութիւն ; Son — pour cet auteur, pour cet ouvrage, l'aveugle ;

Enthousiasmer (-ուզ-ա-սմէ) բ. ն. Յափշտակել, վառել գինաս ; La lecture de ces vers m'a enthousiasmé ;

=S'— . բ. ա. Յափշտակիլ, վառիլ մտագ ;

Enthousiaste (-ուզ-ա-սթ) ի. 1. Մոլեալ, յափշտակեալ աստուածային իմն ազդեցութեամբ. աստուածային ; ‖ 2. Եռազատ որ կարծէ գանձն աստուածային ; ‖ 3. Որ զբանչանայ կամ սխրանայ (ընդ որ կամ ընդ իրս ինչ). *մոլեզանչ ;

Enthymème (-ին-թի-մ) ի. ար. Հաւաքաբանութիւն [syllogisme] յերկուց յաւաղդրութեանց կամ ի նախադասութեանց, յորոց առաջինն կոչի Նախորդ [Antécédent], և երկրորդն Հետևորդ [Conséquent]. եզրակած ; (Ա.յսպիսի է այս բան՝ Ջանաւար կարգեսիսն կամ օրըդն Գոյանի. "Խորհիմ", ապա ուրեմն գամ. (Je pense, donc je suis) ;

Enticher (-ներ) բ. ն. 1. Ազդկանել (զգաստաղ). (ի-բ.) ; ‖ 2. (ի-բ.) Ազդկանել գոք (ի-բ. կամ մտագ կարծեցք) ; On le soupçonnait d'être entiché d'hérésie ;

† = S'— . բ. ա. 1. Շաղախել, ծրգիլ (յարտաս) ; ‖ 2. (ի-բ.) Հարկանիլ ի սէր ; Il s'enticha d'une comédienne et il l'épousa ;

Entier, ière (-ներ, ի-ր) ած. 1. Ողջ. ամբողջ. ողջոյն. բոլոր. բովանդակ ; L'univers —. Le gâteau est encore —. Conserver sa réputation entière ; ‖ 2. Որ չէ կտրեալ (ասրս երիվար) ; ‖ 3. Յամառ ; C'est un homme —, — Tout —. 1. Ողջոյն ; Le pays tout — se souleva ; ‖ 2. Բոլորովին. ամենևին ; Il se donne tout — à l'étude, à son pays ;

= ի. ար. 1. Բովանդակին. բովանդակութիւն. լրութիւն ; Ce passage est rapporté dans son —. En son —. Ողջ բովանդակ. որպէս և էրն. յառաջինսւմ վիճակի ; Remettre les choses en leur — ; ‖ 2. Ամբողջական իմն (ի համարոգութեան) ;

= En — . ած. —. Ողջոյն. լինով ; J'ai lu l'ouvrage en — ;

Entièrement (-ներէ-ը-մէ) մ. Բոլորովին. բնաւին. սպառապատ. լինով ; — ruiné. Abandonner —. Se livrer — à l'étude, au jeu ;

Entité (-ներ-թէ) ի. ին. *Իւակութիւն. էութիւն ;

Entoilage (-ներ-ա-լաժ) ի. ար. 1. Ծածուցանելն ի վերոյ կտաւոյ ; Cet — est mal fait ; ‖ 2. կտաւ առ ի մեծուցանել ինչ ի վերոյ ;

Entoiler (-ներ-ա-լէ) բ. ն. 1. Ծածուցանել ի վերոյ կտաւոյ ; — une carte de géographie ; ‖ 2. Պնդել, հաստատել ժանեակս [dentelle] ի վերոյ կտաւոյ ;

† **Entoir** (-ներ-ուար) ի. ար. տես Greffoir ;

† **Entomolithe** (-ներ-օ-լիթ) ի. ին. Միջատ քարացեալ ;

Entomologie (-ներ-օ-լո-ժի) ի. ին. *Միջատաբանութիւն ; [նական ;

Entomologique (-ներ-օ-լո-ժիք) ած. *Միջատաբա-

Entomologiste (-ներ-օ-լո-ժիսթ) ի. ար. *Միջատաբան ;

† **Entomophage** (-ներ-օ-ֆաժ) ած. *Միջատակեր ;

† **Entonnement** (-ներ-ը-մէն) ի. ար. Արկանելն ի տակառ. *տակառագրութիւն ;

A. **Entonner** (-ներ-նէ) բ. ն. Ամանալ, արկանել ի տակառ. *տակառագրել. *տակառալ ; — du vin, du cidre ;

= S'—. բ. ա. Մտանել (հողմոյ) յանձուկ ինչ վայրս մեծաւ ասստակութեամբ ; (Տես և s'Engouffrer, 2) ;

B. **Entonner** (-ներ-նէ) բ. ն. 1. Սկսանել զերգն. հնչեցնել ձայնի արձակել ; — le *Te Deum* ; ‖ 2. Երգել. նուագել ; — des cantiques, une chanson grivoise ;

Entonnoir (-ներ-նուար) ի. ար. Ձագար. խոնի ; — de fer-blanc, de verre. En —. *Ձագարաձև ;

Entorse (-ներս) ի. ին. Գալարուածք, գիշուածք (գոտ. տակի, տրին). *տրցք ; Je me suis donné une — au poignet. (-պ. Գաստակս ոլորեցաւ, գոտրնաւ) ; — Donner une — à quelqu'un. (ի-բ. և ընդ.) Վիճար ինչ հասուցանել ուժգն. նուազեցուցանել զիշխանութիւն կամ զգաստիս ուրուք ; Donner une — à un texte. Ոտնակոծել, բանագրծել, ծռմռծռել, խեղաթիւրել զբանս ; Donner une — à la vérité. Ա.յլայլել, եզծանել զճշմարտութիւնն ;

Entortillage (-ներ-տէյլ-ա-ժ) ի. ար. † 1. Գաստառուածք, խառնակութիւն (Թելոց) ; ‖ 2. (ի-բ.) Շարժմանութիւն, մանուածք երկդիմի կամ սեթևեթութեամբ աստեղծուց (ի ճառի) ;

Entortillé, ée (-ներ-տէյլէ) ած. դերբ. Գաստ ի գաստ, մանուածոյ (բանք) ;

Entortillement (-ներ-տէյլ-ը-մէն) ի. ար. 1. Գաստառուածք. գալարուածք. գալար ; L'— d'un serpent, du lierre, de la vigne ; ‖ 2. (ի-բ.) Գաստ ի գաստ բանք. խառնակութիւն, մթութիւն (բանից) ;

Entortiller (-ներ-տէյլէ) բ. ն. 1. Գաստառել.

Digitized by Google

գալարել. Ս. փաթթել. (-ի. գլլել)։ Entortillez cela dans un linge, dans du papier։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Խառնակել, — son style, ses phrases։ ‖ † 3. Թակարդապատ առնել. շաղապատել ի թակարդս։ On vous a si bien entortillé que vous avez consenti։

= S'—. բ. ա. 1. Պատիլ, ճապաստիլ, շարամանիլ (օձի գմռրմեռով ուրուք). շաղեալ պատիլ, մնանեալ պատիլ (որթոյ գնչդատեաւ)։ ‖ 2. Պատատիլ զգեստուք. ձորձապատիլ։ S'— dans son manteau։

Entour (-ուր-ր) է. ս. 1. Շուրջանակի վայրք. շրջեակ։ Վ. ասրի ևեթ բազմութեամբ. Les entours des Tuileries։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Մօտակայք. առընթերակայք։ Cet homme est gouverné par ses entours. Savoir bien prendre les entours. Ուրալ զմօտակայսն ուրուք։

= À l'—. հբ. ած. տես Alentour։

Entourage (-ուր-ռաժ) է. ս. 1. Շուրջանակի զարդ. շրջանակ։ — de perles, de diamants։ ‖ 2. (է-ի-բ. և ընդ.) Մօտակայք. ընթերակայք։ Cet homme a un mauvais —։

Entourer (-ուր-ռե) բ. ն. 1. Շուրջ պատել (զքաղաք պարսպով). շուրջ փակել (ցանկով). ածել (փութ, պատուհշ). շրջապատել։ ‖ 2. ի մէջ առնուլ, պաշարել (զոք). բակ առնուլ (զմմամբ)։

= S'—. բ. ա. Ուզել ի մօտ (զիմաստունս) (ա)։ Il voulut s'— des hommes les plus sages, les plus habiles։

= վկած. (ա) "Ուզել է ծր վիճաբանս և ի խորհուրդս առնել, և զանգր ու ծպեցուցանել." փրպ. 281։

Entournure (-ուր-ռնիւր) է. իէ. Ագիզնաձև կտրած (անթի հանդերձից)։

† **Entozoaire** (-ուզ-զոր) է. ս. Անասուն որ կեայ ի մարմնի այլոց անասանց. *ներքակեաց։

Entr' accorder (s') (ս'-անդր-ռ-ռ-ր) բ. ա. 1. Միաբանիլ։ ‖ † 2. Շնորհել, ներել միմեանց։

Entr' accuser (s') (ս'-անդր-ռ-ի-ր) բ. ա. Ամբաստանի լինել զմիմեանց։

Entr' acte (-անդր' -ռ-ր) է. ս. 1. Անջրպետ ի մէջ երկուց արարուածոց ի թատերախաղս. *միջանգեալ։ Faire de longs entr'actes։ ‖ 2. խաղ ի մէջ երկուց արարուածոց. *միջախաղ։ (Յայս միտս լաւ ևս սակ Intermède)։

Entr' aider (s') (ս'-անդր-եր-ր) բ. ա. Օգնել միմեանց։

Entrailles (-անդր-այլ) է. իէ. յէ. 1. Ընդերք. աղիք. փորոտի։ Il a une colique qui lui déchire les —. Les anciens consultaient les — des animaux, des victimes։ ‖ 2. Ընդերք (մօր). արգանդ. մէջ։ Le fruit de vos —։ ‖ 3. (է-ի-բ.) Ընդերք. խորք. ալք. ակրա։ On fouille dans les — de la terre pour en tirer les métaux։ ‖ 4. (է-ի-բ) Ազիք. զաւակ. ծնունդ։ S'armer contre ses propres —։ ‖ 5. (է-ի-բ.) Ազիք. գութ. գորով։ — paternelles. Cette femme a des — de mère pour cet enfant։ [մեանս։

Entr' aimer (s') (ս'-անդր-եմ-ր) բ. ա. Սիրել զմիմեանս։

Entrain (-անդր-են) է. ս. 1. Զուարթ ուխտուն։ Cet homme a de l'—, n'a pas d'—։ ‖ 2. Եռանդուն. աշխոյժ։ Étudier avec —. Je n'ai aucun — aujourd'hui։ ‖ 3. խաղացք. ոգի։ Cet opéra a de l'—։

Entraînant, ante (-անդր-ներ, -ներ) ած. Յափըշտակիչ. յանկուցիչ։ Un style —. Une éloquence entraînante։

Entraînement (-անդր-ներ-ման) է. ս. ի քարշ սրտկաւ տանելն, երթալն. յափշտակութիւն։ L'— des passions։

Entraîner (-անդր-ներ) բ. ն. 1. ի քարշ սրտկաւ տանել. ձգեալ, ազխաղխեալ, սրտկաւ տանել. յափշտակել (ա)։ Le torrent entraînait des arbres. — quelqu'un dans sa ruine։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Յափշտակել (զոք կամ զմիտս ուրուք). առաջնոյց առնել. քարշել. ձգել։ Il a dit de si fortes raisons, qu'il a entraîné tout le monde dans son sentiment։ ‖ 3. (է-ի-բ.) Ձգել, ազխաղխեալ ձգել զկնի կամ գհետ իւր. պատճառ, առիթ լինել։ La guerre entraîne avec soi après elle bien des maux։

= վկած. (ա) "Հարա ե ընկա ըն ի ժեն, ի' ենաչ յոճըլ ե ընդ նմա' յափշտակեցեալ զնէս ընդ իւրեան ի խռովս յանդաստանդս." վ.հ. բ. 99։ [comble]։

Entrait (-անդր-ե) է. ս. Գերան ինչ առաստաղաց

Entrant, ante (-անդր-ան, -անդ) ած. 1. Որ մտանէ. մտող։ Les personnes entrantes։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Որ ոգերդեալ մտանէ. ընդմտաս։ C'est un homme dont le caractère a je ne sais quoi d'—։

= է. ս. Les entrants et les sortants. Մուտք և ելք. ելեալք և մտեալք։ [գմիմեանս։

Entr' appeler (s') (ս'-անդր-ափ-լե) բ. ա. կոչել

Entrave (-անդր-ավ) է. իէ. 1. Յառնակապ (ձիոյ). ճախանաց։ On a mis une — à cet animal pour l'empêcher de traverser la haie. Mettre des entraves à un cheval։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Յառնակապ. կապանք։ Briser ses entraves։

Entraver (-անդր-ավ) բ. ն. 1. կապել առնակապզք (զձի)։ ‖ 2. (է-ի-բ.) խոչընդոտեմ, խափան լինել. արգելուլ։ — des opérations, la marche des affaires։

Entr' avertir (s') (ս'-անդր-ավ-երթ-ր) բ. ա. Ազդ առնել միմեանց։

† **Entr' avouer (s')** (ս'-անդր-ավ-ու-ե) բ. ա. Գաւտիլ, խառնավան լինել միմեանց։

Entre (-անդր-ը) նխ. 1. ի մէջ. ի միջի. ընդ մէջ։ Tours est — Paris et Bordeaux. Il était assis — nous deux. Un état moyen — la pauvreté et les richesses. Mettre quelqu'un — quatre murailles. Ապրգելուլ զոք ի մէջ չորից որմոց. արմատգիլ առնել. արկանել ի բանտ. բանտել։ Nager — deux eaux. տես ի Nager. Être — deux vins. Գոգ իմն, կէս իմն արբեալ լինել։ Être — deux âges. տես յ'Âge, 3. — quatre yeux. (Հնչի ֆորը-ը-գ-ի-ե) Միայն ընդ միայն։ Regarder quelqu'un — les deux yeux. Ակնկատգոյց լինել. յառեալ, պշուցեալ հայիլ յոք։ — les bras, ի վիզոյ լսակաց. ի գիրկս։ — les mains de. ի ձեռն. ի ձեռս։ Mon bonheur est — vos mains. — quatre planches. ի դագաղս։ — ciel et terre. Il a fini ses jours — ciel et terre. Վ.ճարեաց զնուր կեանս ընդ երկինս և ընդ երկիր, պատինքն կախեցաւ։ Être — la vie et la mort. Լինել ի մէջ կենաց և մահու (ա). յոգիան ապաստան լինել. կալ ի մեծի վտանգի. մերձ ի մահ լինել։ Dans cette tempête nous fûmes deux jours — la vie et la mort. — deux soleils. Ցելից սրեգական միմեանց ցմուռս։ — la poire et le fromage. տես ի Fromage. — chien et loup. տես ի Chien, 1. Soit dit — nous կամ լսկ — nous. ի միջի մերում կացցէ այս բան. մի' ոք գիտասցէ զայս. (-ի. խօսքը մեջերնիս)։ ‖ 2. Ընդ։ L'accord conclu — la France et l'Angleterre. Ils disaient — eux. Աւելին ընդ միմեանս։ Qu'y a-t-il de commun — vous et moi? տես ի Commun, 2. Que le Seigneur soit juge — vous et moi. Դատս սրտացէ Տէր ընդ քս և ընդ ձեզ։ — cavaliers et fantassins, il y avait six mille hommes. Ընդ հեծեալ և ընդ հետևակ էին սրք վեց հազար (ո)։ ‖ 3. ի (մեռեալս). ի գարգի, ի հո-

Digitized by Google

մարքի (առաջադեմց, անձնահիմ)։ Il fut trouvé — les morts։ — autres. Ցայլոց մինչ։ Յորս։ J'ai vu les plus beaux tableaux de Rome, — autres la Transfiguration de Raphaël. Brave — les braves. Քաջաց քաջ. քաջ ի քաջաց. անհնարինն քաջ։

— D'—. ի. (բացառական)։ Quel est celui d'— vous qui . . . ? Ո՞վ ի ձէնջ։ On l'a retiré d'— ses mains։

— Վեպ. (ա) "Զանկիս ի գէլ կինոց և համա խրխոլ՝ անյագին ընկնիս խորոխ համրնին." Ագաթ. Յաղքն. 7։ — (բ) "Եթէ կամիս հանգիստ համարան վրնասան և միշ հաւատ այլ ընդ հնձոլ և ընդ հեգնուկ։" Եղշ. ե. 474. — "Ընդ արհամարհոցն և ընդ փետրվիճան ապրիցան այլ ինքն սաքն հաւատ." Բ. Կրթր. ե. բ. 339։

Entre-bâiller (անդր-ը-պայլէ) բ. ն. Թերբացամ բանալ, Թերբացամ և կիսաբաց առնել (դղուածն)։ Ս. ծերբակել։

Entre-baiser (s') (ս'անդր-ը-պէզել) բ. ա. Համբուրել զմիմեանս։ [նել զմիմեանս։

† **Entre-battre (s')** (ս'անդր-ը-պադր-ը) բ. ա. Հարկաբանել զմիմեանս։

† **Entre-blesser (s')** (ս'անդր-ը-պլէսէ) բ. ա. Վիրաբուծել զմիմեանս։

Entrechat (անդր-շա) է. ա. Ոստումն Թևերեւ՝ յորում ամբ հարկանին երազուածեամբ ընդ միմեանս։

† **Entre-chercher (s')** (ս'անդր-ը-շէրշէ) բ. ա. Խընդրել զմիմեանս։

Entre-choquer (s') (ս'անդր-ը-շոգէ) բ. ա. 1. Բախիլ ընդ միմեանս. ընդհարիմիլ։ En courant ils se sont entrechoqués. Deux armées prêtes à s'—։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Հակառակիլ, կռուիլ ընդ միմեանս։ Ces deux hommes s'entre-choquent sans cesse։

† **Entre-clore** (անդր-ը-կլօր) բ. ն. Վիր ի վերայ փակել (զաչս)։

Entre-colonne (անդր-ը-կօլ)
Entre-colonnement (անդր-ը-կօլոնման) } է. ա.
Անդրպատս ի մէջ սեանց. Ս. սիւնամէջք։ Dans les entre-colonnes։ [ձանապէզ զմիմեանս։

† **Entre-connaître (s')** (ս'անդր-ը-կոնէթր-ը) բ. ա.

† **Entre-consoler (s')** (ս'անդր-ը-կոնսօլէ) բ. ա. Մխիթարել զմիմեանս. միխիթարակից լինել։

Entrecôte (անդր-ը-կոթ) է. ա. Հատած մսոյ ի մէջ երկուց կողից եղեալ. Ս. կողամէջք։

† **Entre-coupe** (անդր-ը-կուփ) է. է. Անդրպատս ի մէջ գնդատանէ կամարաց. *կամարատմէջք։

Entrecouper (անդր-ը-կուփէ) բ. ն. 1. Ջնել, կտրատել ի բաժին բաժին. կոտրատել։ Des canaux entrecoupaient les jardins։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Բնկրկնել, կտրատել (ա), ընդ մէջ հատանել (զբանս)։ Son discours était entrecoupé de digressions. Les soupirs entrecoupaient sa voix, ses paroles։

— S'—. բ. ա. Հատանել (գծից) զմիմեանս։ † S'— la gorge. Անցատանել զաուր ընդ միմեանց փայտ. փայտատել զմիմեանս։ [300։

— Վեպ. (ա) "Եթ- ատեր ար- նա խրատիւ յոյնէ-." Վէ. Ս.

Entre-croiser (s') (ս'անդր-ը-կրուասէ) բ. ա. Հատանել (գծից) զմիմեանս ի ձև խաչի։

† **Entre-cuisse** (անդր-ը-կիս) է. ա. Ատան մարմնոյ ի մէջ երկուց բարձից. Ս. ազատմէջ. Ս. ազմէջ։

Entre-déchirer (s') (ս'անդր-ը-դեշիրէ) բ. ա. 1. Պատառել զմիմեանս։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Զրպարտել սատակել զմիմեանց։ [բել (զբանց) զմիմեանս։

† **Entre-défaire (s')** (ս'անդր-ը-դեֆէր) բ. ա. կտրատել, սատակել զմիմեանս։ ‖ 2. Եղծանել, ապականել զմիմեանս։

Entre-détruire (s') (ս'անդր-ը-դեդրուիր) բ. ա. 1. կտրատել, սատակել զմիմեանս։ ‖ 2. Եղծանել, ապականել զմիմեանս։

Entre-deux (անդր-ը-դու) է. ա. 1. Անջրպետ։ Ôter l'— qui sépare deux chambres. L'— des épaules։ ‖ † 2. (է-ի-բ.) Ընդ մէջ անկեալ բնչ իրք խոփան կամ արաշիք. միջնորմ. կրճիմ։ "Il y a des amusements de passion ou de vanité qui dissipent et qui mettent quelque — entre Dieu et nous." ՖԷՆ.

— ե. Ու իրկին իմն. (ոչ ցուրտ և ոչ ջերմ. ոչ կոպիտ և ոչ փափուկ)։ Fait-il froid? Entre-deux. Ce mouton est-il dur ou tendre? Entre-deux։

Entre-dévorer (s') (ս'անդր-ը-դեվորէ) բ. ա. Ուտել, ծախել զմիմեանս։

† **Entre-dire (s')** (ս'անդր-ը-դիր) բ. ա. Ասել ցմիմեանս։ [միմեանց։

Entre-donner (s') (ս'անդր-ը-դոնէ) բ. ա. Տալ

Entrée (անդր) է. է. 1. Մտանելի. մուտք։ L'— des juges au tribunal. Faire son —. L'— d'un vaisseau dans le port։ ‖ 2. Մտծաշուք հանդէս մտից. մուտք։ L'— du roi, de la reine, d'un ambassadeur. L'— triomphante d'une armée dans une ville conquise. Joyeuse —. Մտծաշուք հանդէս մտից Թագաւորաց փլանգրացաց։ ‖ 3. Իրաւունք մտանելոյ (ի Թէատրան ազանց ինչ հատուցանելոյ). մուտք։ Cet auteur a son —, ses entrées à la Comédie-Française։ ‖ 4. Իրաւունք դռնէլոյ յատնէի։ Le gouverneur de Paris avait — au parlement. Avoir — au conseil d'État։ ‖ 5. Մտանելի, մուտք (ի գպրոց). ընդդանելութիւն։ Depuis son — au collège, cet élève a fait beaucoup de progrès. L'— au séminaire։ ‖ 6. Մուտք, դուռն (քաղաքի, տան). մուտք, բերան (ծովածոց)։ ‖ 7. Բերան (կօշկաց, գլխարկի)։ ‖ 8. (է-ի-բ.) Մուտք։ Depuis son — au barreau. Solon donna — dans les affaires publiques à tout le peuple. L'— dans le monde. Մտանելի յաշխարհ. ծնանելի. ծնունդ։ ‖ 9. (է-ի-բ.) Մուտ. սկիզբ. պատճառք։ Cette innovation donnerait — à beaucoup de désordres. Donner — à un abus։ ‖ 10. Մուտք, սկիզբն, գլուխ (տարւոյ, ամսոյ)։ L'— du mois. À l'— de l'hiver։ ‖ 11. Մուտք վասն մուծանելոյ վաճառս ի քաղաք. բաժ մտից։ ‖ 12. Աւազին խաչք, կերակուրք սեղանոյ. *նախասպաս։

— D'—. ած. ա. Զատանելին. անգէն ի սկզբան. (իզ.)։

† **Entre-fâcher (s')** (ս'անդր-ը-ֆաչէ) բ. ա. Գժտիլ ընդ միմեանս։

Entrefaites (անդր-էֆէթ) է. է. յած. Sur ces — Մինչ այս միջ այն. յայնմ ժամանակի, վայրի։

Entrefilet (անդր-էֆիլէ) է. ա. Հատուած յօդուածի լրագրի։ [կանել զմիմեանս։

Entre-frapper (s') (ս'անդր-ը-ֆրապէ) բ. ա. Հարկանել

† **Entre-frotter (s')** (ս'անդր-ը-ֆրօթէ) բ. ա. Շփիլ ընդ միմեանս։

Entregent (անդր-ժան) է. ա. Ճարտարութիւն վարելոյ ընդ մարդկան. *մարդավարութիւն. (ընթ.)։

Entr' égorger (s') (ս'անդր-եկօրժէ) բ. ա. Փայտատել, խողխողել զմիմեանս։ [միմեանս։

Entre-haïr (s') (ս'անդր-հայր) բ. ա. Ատել զմիմեանս։

† **Entre-heurter (s')** (ս'անդր-հէօրթէ) բ. ա. Ընդհարկանիլ ընդ միմեանս։

Entrelacement (անդր-լասման) է. ա. Հիւսուածք. շաղուածն։ L'— de ces guirlandes est fait avec goût։

Digitized by Google

Entrelacer (անդ-լաս-ել) բ. ն. Հիւսել. շաղել. խառնել (բազուկ ընդ բազուկ)։

— S'—. բ. ա. Հիւսիլ։ Des branches qui s'entrelacent։

Entrelacs (անդ-լաս) ե. ս. ի. Հիւսակէն, խառնաձեւ զարդք (ի ճարտարապետութեան)։ ‖ 2. Խառնաձեւ զարդք արհեստ կամ տերևաց (ի նկարչութեան)։

Entrelardé, ée (անդ-լառ-ե) ած. դերբ. Ճարպախառն (միս)։ [Նման ի միսն ճարպ խոզնի։

† **Entrelardement** (անդ-լառ-ման) ե. ս. Խառնում։

Entrelarder (անդ-լառ-ել) բ. ն. ի. Խառնել ի միսն ճարպ խոզնի։ ‖ 2. Խառնել ի կարևոր ոճս խոհս, գործեղիկ, կենդանագրնի։ ‖ 3. (փոխաբ. և ընդ.) Խառնել. հիւսել. յեռաւել. մուծանել։ — un discours de vers, de citations latines։

Entre-ligne (անդ-լին) ե. ս. Անկրկին ընդ միջ երկուց տողից, կարգաց. Ս. տողամիջք։ Il ne faut pas écrire dans l'—, dans les entre-lignes։

† **Entre-louer (s')** (ս'անդ-լու-ել) բ. ա. Գովել զմիմեանս։ [(յուսնի) ի միջոյ (տերևաց)։

Entre-luire (անդ-լուիր) բ. ն. Ծագել, փայլել։

Entre-manger (s') (ս'անդ-մանջել) բ. ա. Ուտել (ձկանց) զմիմեանս. (խոյն)։

† **Entre-mangerie** (անդ-մանջի) ե. Հաստացանել միմեանց միս։ *զմիմեանակերութիւն։

Entremêler (անդ-մեռ) բ. ն. Խառնել։ — des fleurs rouges parmi les blanches. Paroles entremêlées de soupirs. Հատաչախառն բանք։

Entremets (անդ-մե) ե. ս. Կերակուրք յետ խոտովածոյ և նախ քան զպաղեցուցն [dessert]. *Խաշամիջք։ Des œufs au jus sont un —. On servit à l'—, pour l'—, telle chose։

Entremetteur (անդ-մեթէօր) ե. ս. Միջնորդ։ Il a été l'— de cette affaire։

Entremetteuse (անդ-մեթէօզ) ե. Կին միջնորդ. պատեհութեան. կատաս։

Entremettre (s') (ս'անդ-մեթր) բ. ա. Ի միջ ձանձրանալ. միջնորդ լինել։ Il s'entremet pour lui faire avoir sa grâce։

Entremise (անդ-միզ) ե. Միջնորդութիւն։ Il leur offrit son —. Il se servit de l'— d'un tel։

† **Entre-mordre (s')** (ս'անդ-մորտր) բ. ա. Խածանել զմիմեանս։

† **Entr' empêcher (s')** (ս'անդ-ամբէշէ) բ. ա. Խափանել, արգելուլ զմիմեանս։

Entre-nœud (անդ-նէ) ե. ս. Անկրկին ընդ միջ ծնկակապ կապոյ կամ հանգուցից ցօղոյ. Ս. վրանակամիջք։ Les entre-nœuds d'une tige։

Entre-nuire (s') (ս'անդ-նուիր) բ. ա. Վնասել միմեանց։ [կից լինել։

† **Entre-parler (s')** (ս'անդ-պառլե) բ. ա. Խօսել։

Entrepas (անդ-պա) ե. ս. տես Amble։

Entre-pereer (s') (ս'անդ-պէրսէ) բ. ա. Ծակել, վիրաւորել զմիմեանս։

Entrepont (անդ-պո) ե. ս. Միջնայարկ (նաւի)։

Entreposer (անդ-պոզել) բ. ն. Դնել զվաճառս ի պահեստի մերձերանոցի։

Entreposeur (անդ-պոզէօր) ե. ս. ի. Պահապան վաճառաց ի պահեստի մերձերանոցի։ ‖ 2. Պահապան և վաճառող վաճառաց որք սեպհականն են Ցերտութեան։ Un — des tabacs։

Entrepositaire (անդ-պոզիթէր) ե. ս. Որ գնի վաճառս ի պահեստի մերձերանոցի։

Entrepôt (անդ-պո) ե. ս. Պահեստի մերձերանոց (վաճառաց)։ [զմիմեանս։

Entre-pousser (s') (ս'անդ-պուսէ) բ. ա. Մղել

Entrepremant, ante (անդ-պրընման, անդ) տ. ի. Որ ձեռն արկանէ յիրս ինչ համարձակութեամբ, առանց վհատելոյ. իրահամարձակ։ Un homme actif et —. ‖ 2. Ցանգուցեալ. ժպիրհ։ Cet homme est bien —. Il est d'humeur entreprenante։ ‖ 3. Ա. Որ ձեռներէց ի կանայս։ Un jeune homme —. Un homme très peu — près des femmes։

Entreprendre (անդ-պրընտր) [Ծագումն բառիս Prendre.] բ. ն. ի. Ուսանել հարկանել. ձեռն արկանել. ձեռն ի գործ առնել. ձեռնամուխ լինել. ձեռնարկել։ — un voyage, une guerre. — de traduire un auteur. Il n'ose rien —. ‖ 2. Ցանձն առնուլ (զշինութիւն տան իրիք կամ զմատակարարութիւն համրարուց ասկեաց գնովք)։ Cet architecte a entrepris tel bâtiment pour telle somme. Il a entrepris de fournir les vivres pour tel prix։ ‖ 3. (փոխաբ. և ընդ.) Ձեռնամուխ լինել, յարձակել (յոգ)։ Vous courez grand risque d'être malmené, s'il vous entreprend։ ‖ 4. Ջանալ, ինչպէս յանկարծանել զոք, ածել զոք զիւրև։ ‖ 5. Ընդարմացուցանել (զանգամն միսքիզ)։ Un rhumatisme lui entreprend toute la jambe։

— բ. ն. ի. Ձեռն արկանել, ձեռնամուխ լինել յոգ. յափշտակել (զիրաւունս ուրուք)։ — sur son voisin, sur les droits de quelqu'un։ ‖ 2. Համարձակել ի վերայ ուրուք. ջանալ կորուսանել զոք. ձեռնարկել յոգ։ Il a entrepris sur la vie de son bienfaiteur. César entreprit sur la liberté du peuple romain։

Entrepreneur, euse (անդ-պրընէր, էզ) ե. ի. Որ ձեռն արկանէ յինչ. ձեռնարկու։ Le projet échoua, et les entrepreneurs furent obligés d'y renoncer։ ‖ 2. Որ յանձն առնու (շինել զտուն, մատակարարել զհամարուստ ասկեաց գնովք). *գործառու։ Un — de bâtiments, de vivres։

Entrepris, ise (անդ-պրի, իզ) տես. գերբ. Entreprendre բայի. ի. Կեղեալ։ La conquête de la Perse entreprise par Alexandre։ ‖ 2. Լուծեալ. ընդարմացեալ (անգամ)։ — d'un torticolis. Il a le bras —։

Entreprise (անդ-պրիզ) ե. Ձեռնարկութիւն. առաջարկութիւն. գործ։ Échouer dans une —. Belle, hardie, grande, glorieuse, vaste —։ ‖ 2. Ցանկագութիւն (իրաւանց ուրուք). ձեռնհասութիւն. ձեռնարձակութիւն։ C'est une — sur la prérogative royale. C'est une — contre le droit des gens։

Entre-quereller (s') (ս'անդ-քերելե) բ. ա. կռուիլ, կռուել ընդ միմեանս։

Entrer (անդր) բ. ն. ի. Մտանել։ — dans la ville, dans une chambre, dans un bois, dans une voiture, dans un bateau, dans le port կամ au port. Faites-le —. Ա բարձք զնա մտանել. մտածք զնա. (գլ. ի-ոգ ներս գոյ)։ ‖ 2. (փոխաբ.) Մտանել։ — à l'Académie, au collège, dans un hospice. — au service. Ջինուորիլ։ — dans une famille. Խնամանալ. ազգակառնիլ։ — en ménage. Ամուսնանալ։ — en religion. Մտանել ի վանս. կրօնաւորիլ։ — en condition, en place. Լինել ծառայ. մտանել ի ծառայութիւն։ ‖ 3. (փոխաբ.) Մտանել. սկսանիլ. սկիզբն առնել։ — en charge, en fonction. — en convalescence. Ցառողջութիւն սրծարծիլ. սկսանիլ հոգեբուիլ ի հի-

Digitized by Google

ատեգութիւն։ — en conversation. Ի խոսս գալ՝ մտանել ընդ ատեգ։ — à table. Մտանել ի ճաշ. բազմել ի սեղան։ Ils ne font que d'— à table. — en chaleur, en amour, en rut. Ջեռնուլ, կազիլ (մասին անասնոց)։ — en comparaison, en parallèle. Մտանել ի կշիռ։ — en composition. Խրատիս չլինել։ — en danse. Անցանել ի պար։ — en colère, en fureur. Ի ցասումն մտանել. ի բարկութիւն բրդիլ. զայրագնիլ։ ‖ 4. (փոխ.) Ի վերայ կալ. խոհս առնել, հասու լինել։ — dans la pensée de quelqu'un, dans le sens d'un auteur. — avant dans une science. Տարրանալ, մտանել, իջանել ի խորս գիտութեան իրիք. խոր քաջ հմտանալ։ Bien — dans l'esprit de ses rôles. Ճարտար ձեռացուցանել գերասանի ի խաղս։ ‖ 5. (փոխ.) Հատանել. հաճել. յանձն առնուլ։ — dans les sentiments, dans les idées de quelqu'un. "Protésilas entre maintenant dans toutes vos vues pour le bien public." ՖԵՆ. *Tél.* XIII. ‖ 6. կցորդ, հաղորդ լինել (ցաւոց, վշտաց ուրուք). (ցաւս)կիզ, (վշտաս)կիզ լինել։ "Elle feignit même d'— dans sa douleur." ՖԵՆ. *Tél.* I. ‖ 7. Գործակից, համակից լինել. միաբանիլ։ — dans un complot, dans une intrigue, dans une guerre։ ‖ 8. Մխիլ, մտանել (ի քննութիւն իրիք, ի ճառն). բանն հարկանել (զրանէն)։ — en matière. *Voy.* ի Matière. — dans le détail des choses. Գիտել մանրախոյզ, մանրամասնաբար։ ‖ 9. Մտանել. (տասցեալ վիրաց)։ Le vaisseau entra dans le port. La voiture entra dans la cour. La haine est entrée dans son âme. Ցմուա՛ մտաս եգիտ ատելութիւն ի սիրտ նորա։ Faire — quelque chose dans la tête de quelqu'un. ‖ Խելամտացուցանել. (փոխ. գլուխը խոթել)։ On ne peut rien lui faire — dans la tête։ ‖ 10. Դնել ի մտի ուրուք. ածել ի հասու։ J'ai essayé de lui faire — cela dans la tête։

‖ 11. Մտանել. բովանդակիլ։ Cela n'entrera pas dans votre poche, dans votre sac. Ոչ տարցի զայդ գրպանդ ձեր, քսակ ձեր։ Որ քան անգիմբէրն. Combien entre-t-il de tonneaux dans cette cave ?

— en jugement. Մտանել ի դատաստան. դատել. Աստուածոյ զմարգիկ. (ըստ աստուածաճգէն գրոց)։ — en tentation. Մտանել ի փորձութիւն. փորձիլ. (ըստ աստուածաճգէն գրոց)։

— Faire —. Մուծանել. յառուլ. խառնել։ Faire — quelque chose dans un livre, dans un discours։

† — p. n. Մուծանել. մտացուցանել։ Il faudra — ce piano par la fenêtre. Entrez la voiture dans la remise։

† **Entre-regarder** (=ղր-է-ղի-տել) p. n. Հայիլ գաղտագողի։

— S'—. p. m. Հայիլ ընդ միմեանս։ "Les vieillards s'entre-regardèrent en souriant." ՖԵՆ. *Tél.* V.

Entre-répondre (s') (s'=ղր-է-ր-պատ-խ) p. m. Տալ միմեանց պատասխանի։

Entre-secourir (s') (s'=ղր-է-ն-օգն-ել) p. m. Զհետս լինել միմեանց։

Entresol (=ղր-է-ս) s. m. Բնակարան, սենեակ ընդ մէջ գետնայարկի և առաջին գաւթկանի. միջնայարկ։ Il loge à l'—. Un bel —։

† **Entre-sourciller** (=ղր-է-ս-ուր-ել) s. m. Անջրպետ ընդ մէջ յօնից. Ս. յօնամէջք։

† **Entre-soutenir (s')** (s'=ղր-է-ս-ուդ-ել) p. m. Թիկունք, ձեռնկալաւ լինել միմեանց։

Entre-suivre (s') (s'=ղր-է-ս-ել) p. m. Երթալ զմիմեանց զկնի. յաջորդել զմիմեանս։ Les jours et les nuits s'entre-suivent։

Entretaille (=ղր-է-ս) s. f. Ն. ուրբ քանգակ։

Entre-tailler (s') (s'=ղր-է-ս-ուլ) p. m. Վիրաւորել միոյ զբուն հարկանելով ընդ միմեանս։

Entretailliure (=ղր-է-ս-ի) s. f. Վէրք ի որուն միոյ ի հարկանելոյ ընդ միմեանս։

Entre-temps (=ղր-է-տ) s. m. Անջրպետութիւն ժամանակի. (ի.)։

† — *v.* Մինչ այս միջն այն. յայնմ ժամանակի։ — il arriva։ [Entretien։

Entretènement (=ղր-է-ն-մ) s. m. (ից.) *voy.*

† **Entreteneur** (=ղր-է-ն-ող) s. m. Բուծող։ — de filles. Բոզապետ. Ս. բոզապետ։

Entretenir (=ղր-է-ն) [ածական իրիք զTenir.] p. n. 1. Զինք ունել. ունել ի միասին։ Cette pièce de bois entretient toute la charpente։ ‖ 2. Պահել ի բարւոք պայմանի կամ ի վիճակի. տածել. յանձնձնել։ — un bâtiment, une route. — une maison en l'absence de ceux qui l'habitent. — une armée. (=ի.) Բանակ մը ազգի վրայ պահել)։ ‖ 3. Վատ և բարբոջ, անչքնչ պահել (զՀաւր). ամրապղ, անարատ, անշրջելի պահել (զբարեկամութիւն, զխաղաղութիւն)։ Les vestales entretenaient le feu sacré. Les bons offices entretiennent l'amitié. — une correspondance. *Թղթակից լինել. *Թղթակցիլ։ — commerce avec des intelligences avec les ennemis. Բանագնաց ի թշնամիսն լինել։ ‖ 4. Բուծանել. սնուցանել. տածել։ Tout contribue à — son illusion. — quelqu'un d'espérances. Սնուցանել, պարարել, խնդացուցանել զոք առատ յուսով։ ‖ 5. Հոգալ զծախս, տալ զկեաս ուրուք. գործմանել ընչիւք. բուծանել. սնուցանել։ — une nombreuse famille. — des filles. Բուծանել, արածել զբազս։ ‖ 6. Խօսել. խօսակից լինել։ Je l'ai entretenu familièrement dans son cabinet։ [գիսարան։

— une plaie, un cautère. Ածել, ի. աթեցնել զքաց,

= S'—. p. m. 1. Զինք ունել զմիմեանս։ Ces deux pièces de bois s'entretiennent։ ‖ 2. Պահել ինձ. կալ մեալ։ Cette femme s'entretient toujours fraîche։ ‖ 3. Խօսակից լինել։ Ils s'entretinrent de bagatelles. S'— par lettres. S'— avec Dieu. Խօսակցել, խօսակից լինել, խօսել ընդ Աստուծոյ։

Entretien (=ղր-է-ն) s. m. 1. Վարիք գործմանելոյ (զբնասիս, զզգեստ). գործման. տածումն։ Pourvoir à l'— d'une famille, d'une garnison։ ‖ 2. Գործմանն (անասնոց)։ ‖ 3. Վարիք վասն հանգերձից. հանգերձապիճ։ Il donne tant à son neveu pour son —։ ‖ 4. Ներգործութիւն կամ ծախք պահելոյ ի բարւոք վիճակի (զմանատպարհս, զկամուրջ)։ ‖ 5. Խօսք. խոսակցութիւն. բանակցութիւն։ Nous eûmes un long — ensemble. L'— tomba sur tel sujet. (=ի. խոսակցութիւնն այս ինչ ներհակ վշտի դարձաւ)։ Faire l'— du public, de toutes les sociétés. Լինել ի խոս կամ ի զբոյցս ժողովրդական։

Entretoile (=ղր-է-ղ) s. f. Զարգ ժանեկաւոր [de dentelle] ի մէջ երկուց շերտից կտաւոյ։

Entretoise (=ղր-է-զ) s. f. Պահանգ փայտ, տախտակ կամ նիգ [barre] երկաթի ի հաստատութիւն կամ ի միաւորութիւն փայտակոյտն կամ երկաթեղէն կազմուածոց ի շինուածս։

† **Entre-toucher (s')** (s'=ղր-է-դ-ել) p. m. Դպել, հիպ լինել։

Digitized by Google

† **Entre-tromper (s')** (ս'անդր-ը-դրոյիկ) բ. ա. Խաբել զմիմեանս։ [զմիմեանս։

Entre-tuer (s') (ս'անդր-ը-դր-ե) բ. ա. Սպանանել

† **Entre-voie** (անդր-ը-ը-ա) ե. էփ. Ճանապարհ ընդ մէջ երկուց երկաթուղեաց. *միջուղի։

Entrevoir (անդր-ը-ա) [ետրդի իբրև զVoir.] բ. ն. 1. Ընդ աղօտ, ազօտապէս տեսանել։ Il ne voit pas distinctement, il ne fait qu'—։ ‖ 2. (փոխ.) Վ. եր ի վերայ, ընդ աղօտ իմանալ։ Nous ne faisons qu'— la vérité։ ‖ 3. Յառաջագոյն տեսանել. յառաջատես լինել. նախատեսել։ J'entrevois de grands obstacles։ ‖ 4. Չարեաճոյն իմն տեսանել։ Je n'ai fait que l' —։

= S'—. բ. ա. 1. երեսանել, երեսել միմեանց. *տեսակցիլ։ Ils s'entrevirent dans telle maison։ ‖ 2. Յայց ելանել միմեանց. (հնաոյ)։

Entrevous (անդր-ը-ը) ե. ա. Ընդերակս ի մէջ մատրակաց [solive] տախտակամած. *միտրակակմէջ։

Entrevue (անդր-էփ-) ե. էփ. *Տեսակցութիւն. բանակցութիւն։ L'— d'Annibal et de Scipion. Ils ont eu plusieurs entrevues։

† **Entripaillé, ée** (անդր-էփ-այլէ) ած. Փաղդիեղ. թանձրապորտ. (ընթ.)։

† **Entr' œil** (անդր-եյլ) (սխ. անէ.) ե. ա. Ընդերակս ընդ մէջ աչաց. աչամէջք։ [(խոսք)։

Entr' ouïr (անդր-ու-ր) բ. ն. Ընդ աղօտ լսել.

Entr' ouvrir (անդր-ու-վ-ր) բ. ն. 1. Կատարեալ (դիրկիբ, զկնիս ծովու)։ ‖ 2. Թերացանիլ, տակաւին մի բանալ (զդուռն, զաչս). Ս. ծերպել։

= S'—. բ. ա. Պատառիլ (երկիր, կամարք, որմոյ). Թերացանիլ բանալ (դրան, աչաց)։

Enture (անդր-ը) ե. էփ. Ակն (պատուաստոյ)։

† **Énucléation** (էնէ-կլե-ասիօն) ե. էփ. 1. Ընտրութիւն հանելն հատմամբ զպղտութեան ի մատրիայ։ ‖ 2. (փոխ.) Լուծումն, պարզումն (դժուարութեան)։

Énumérateur (էնիւ-մե-ռա-թէօր) ե. ա. Թուող. (խօսք)։ [ղեկան. (խօսք)։

Énumératif, ive (էնիւ-մե-ռա-թիֆ, իվ) ած. Թուական.

Énumération (էնիւ-մե-ռա-սիօն) ե. էփ. 1. Թուումն. Համար։ Une longue —. Faire l'—։ ‖ 2. Թուումն (մատանց, ի ճարտասանութեան)։ L'— des parties est un des lieux communs de la rhétorique։ [ըստ մեծի։

Énumérer (էնիւ-մե-ր) բ. ն. Թուել, Համարել մի

† **Énurésie** (էնիւ-րեզի) ե. էփ. Մեզաբաղձութիւն։

Envahir (անվ-իր) բ. ն. 1. Բռնաբար առնել, բռնացեալ առնել (զաշխարհն, զժառանգութիւն ուրուք). բռնանալ ի վերայ (գաւառաի իրիք)։ Son armée eut bientôt envahi leur territoire. Il a envahi mon bien, mon héritage։ ‖ 2. Ընդունել, առնել (հրդեհի պանասան). մոլիլ (փլոց յանդի)։ Tout un quartier était envahi par le feu. Les mauvaises herbes envahissent ce champ։

Envahissant, ante (անվ-իսան, անթ) ած. Որ բռնացեալ առնի. յափշտակող. ախրող։ L'armée envahissante. Une ambition envahissante։

Envahissement (անվ-իս-ման) ե. ա. Բռնացեալ առնելն. յափշտակութիւն։ L'— de la Russie par Napoléon en 1812. Les envahissements de la mer sur les terres։

Envahisseur (անվ-իս-ը) ե. ա. Որ բռնացեալ առնի. յափշտակող։

† **Envasement** (անվ-ազ-ման) ե. ա. Կայս սրկախառն աւազոյ (ի նաւահանգստի)։

† **Envaser** (անվ-ա) բ. ն. Լնուլ սրկախառն աւազով։ = S'—. բ. ա. Թաղիլ ի սրկի։

† **Enveililoter** (անվ-այ-ո-թ) բ. ն. Կատել զխառն բարդս բարդս ի դաշտի։

Enveloppe (անվ-էլ-ո-փ) ե. էփ. 1. Պատեան. ծածկոյթ. պահարան։ L'— d'un paquet. Papier, toile d'—. L'— d'une lettre. Պատուական թղթոյ, նամակի։ Mettre une lettre sous —. Sur l'— était écrit, À Monsieur . . . Enveloppes du fœtus. Թաղանթք, մղանք (կ. մրգի), Ս. փառաղմի։ ‖ 2. Ա. բառական կերպարանք. երեսոյթ։ Sous une — épaisse, il cache un esprit fin et délié։

Enveloppé, ée (անվ-էլ-ո-փէ) անց. դերբ. 1. Պատեալ։ — dans son manteau. Ces livres sont enveloppés avec soin. Avoir l'esprit — dans la matière. (փոխ.) Լինել թանձրամիտ։ ‖ 2. (փոխ.) Պատրատական, քողատեղեալ (բանք)։ Discours —. Parler d'une manière enveloppée։

† **Enveloppement** (անվ-էլ-ո-փ-ման) ե. ա. Պատեալ. պատատեալ։

Envelopper (անվ-էլ-ո-փ) բ. ն. 1. Պատել. պատատել. ծրարել. Ս. փաթաթել։ — des étoffes, des habits, des marchandises. La toile qui enveloppe ces marchandises։ ‖ 2. Շուրջ պատել, պատրուել. պաշարել. ի մէջ առնել։ — l'ennemi. Un tourbillon de poussière les enveloppa։ ‖ 3. Թակարդատատ առնել. թակարդել։ — une dupe։ ‖ 4. Ի նեղս փակել. խառնել. պատրուել. առեալ սրկանալ։ — quelqu'un dans une accusation, dans un crime, dans un procès։ ‖ 5. Պատրկել. մթագնել։ Une noire tempête enveloppa le ciel։ ‖ 6. Ծածկել. թաքուցանել։ On a enveloppé cette vérité de fables ridicules։ [teau։

= S'—. բ. ա. Պատել. պատատել։ S'— dans son man-

Envenimer (անվ-էն-ի-մ) բ. ն. 1. Սպանանել թունաւոր. թունել. գեղել։ Il y a des reptiles qui enveniment les herbes dans lesquelles ils séjournent։ ‖ 2. (փոխ.) Զայրացուցանել (զվէրս)։ Il a envenimé sa plaie en la grattant։ ‖ 3. (փոխ.) Դառնացուցանել. պատճառացուցանել։ — l'esprit de quelqu'un. Il l'a envenimé contre moi։

Enverger (անվ-եր-ժ) բ. ն. Հիւսել մանր մանր ասուիք ազդրոյ [osier]. *ազդրահիւս առնել։

Enverguer (անվ-կ-ը) բ. ն. Կապել զառագաստ յառագաստակալն։

Envergure (անվ-կ-ը-ր) ե. էփ. 1. Երկայնութիւն (առագաստակալի)։ ‖ 2. Տարածութիւն թևից թռչնոց ծայր ի ծայրէ։ Le condor a, dit-on, jusqu'à dix-huit pieds d'—։

A. **Envers** (անվ-ը) նխ. Ա. Ingrat — ses bienfaiteurs. Ա. եր խոտ առ երախտաւորս իւր։ — et contre tous. Ընդդեմ ամենեցուն։

B. **Envers** (անվ-ը) ե. ա. 1. Ընդդէմ երեսք (պատուաստոց). կողմն կարանի. գ. շրջօն։ L'— de cette étoffe est presque aussi beau que l'endroit. Cette étoffe n'a ni endroit ni —. Velours à deux —. երկդիմի թաւիշ։ Gens à deux —. (փոխ.) երկդիմի, խորտախ մարդք։ ‖ 2. (փոխ.) Հակառակն։

= À l'—. գբ. ա. 1. Ընդհակառակն. շրջեալ. երեսք ի վեր։ Mettre sa chemise, ses bas à l'—. (առ. խր շապիկը, իւր գուլպաները ներսըս դուրս հագնիլ)։ Avoir la tête, la raison à l'—. (փոխ.) Միտս թիւրս առնել. ոչ առնել ուղիղ կամ առողջ միտս։ Tomber à l'—. առս Tomber à la renverse. Ses affaires sont à l'—. (փո-

Digitized by Google

խոբ.) Զախռոլին իրք նորա։ ‖ 2. (փոխոբ.) Վէր ի վայր (առապալիլ զխորհուրդս սրտից)։

A. **Envi (à l')** (ա լ'անի) ած. տս. Նկնելու առնելով զմիմեանց, մի զմիով. զմիմեանց կլանելով։ Ils étudient à l'—, à l'— les uns des autres։

† B. **Envi** (անի) ած. տր. Ախծոյի եդեալ ի մէջն ի խաղս ինչ քաջախոհ։ [—։

Enviable (անի-ոլը) տն. Նախանձելի։ Une position —.

Envie (անի) ած. ից. 1. Տրամաբանութիւն ընդ երջանկութիւն կամ ընդ յաջողութիւնս ուրուք. նախանձ. մխիթար. խանդաղատանք. չարակնութիւն. յաչազութիւն։ L'— le dévore. Être rongé d'—. Avoir une mortelle — contre quelqu'un. Porter —. Նախանձ բերել. նախանձել։ Regarder d'un œil d'—, jeter un œil d'—. Չարակնել. նախանձել. ակն դնել (ընչից ընկերին)։ Il ne faut pas regarder d'un œil d'— le bien d'autrui. Faire —. Նախանձաբեկ առնել. նախանձ, նախանձահար արկանել. ի նախանձ գրգռել։ ‖ 2. Տնչանք. ցանկութիւն. փափագ. յաժարութիւն։ Avoir —. փափագել. ցանկալ։ Avoir une extrême — de dire, de savoir. L'— lui a pris d'aller à Rome. Je brûle, je meurs d'— de vous revoir. Passer son —. Հարկանել զփափագ ցանկութեան։ L'— lui en est passée. Շիջաւ փափագ կամ ցանկութիւն նորա։ ‖ 3. Ցանկութիւն, պէտք (ասուելոյ, ըմպելոյ, ննջելոյ)։ J'ai grande — de boire, de dormir. — de vomir. *Նոզկանք. (գլ. սիրախառնուք)։ Avoir —. Գէաս ունել մանկանց երիվարելոյ յազարահէգն։ ‖ 4. Ախտանառնալ ցանկութիւն յոյն կանանց ասելոյ զքաղասկաթ կամ զանառելի իրս. Գ. արատերք (?) (ա)։ — de femme grosse։ ‖ 5. Ինծ ի ծնէ։ Qu'est-ce que cette marque qu'il a au visage? C'est une —։ ‖ 6. Թել մորթոյ շուրջ գերգնդամբք. Գ. քղքիմ. նչխոն ֆըձնոզը։

= վհմ. (ա) "Թոռն. փափագ բազմանաց սրտի յոյն կոնանց, որք փափագին իրի իմիք, որ լսուս Հայոց աշխարհօրէն ասի Ախատուերք, և Թուրքերէն Ավետիս." Տ. Գէորգ, Բառապիրք Պարսկերէն-Հայերէն։

Envieilli, ie (անեյի) ած. գերբ. 1. Ի երացեալ. հնացեալ։ ‖ 2. (փոխոբ.) Խոտացեալ. յամառեալ։ Pécheur —։ (Տես եւս ասի Endurci)։ ‖ 3. (փոխոբ.) Հնացեալ. հինաբոյս։ Erreurs, habitudes envieillies։ (Տես եւս ասի Invétéré)։

Envieillir (անեյի-) բ. ն. (խրբ). տես Vieillir։

Envier (անիե) բ. ն. 1. Նախանձել. մխիթալ. խանդալ. չարակնել. յաչազել։ — le bonheur d'autrui. Tout le monde l'envie. Je ne lui envie point sa fortune։ ‖ 2. Ցանկանալ. փափագել։ Voilà le poste que j'envierais le plus։ ‖ 3. Չարակնել. ագահել. չտալ։ Ne m'enviez pas l'honneur de mourir avec vous։

Envieux, euse (անիե, եօզ) ած. 1. Նախանձոտ. չարակնոզ. յաչազկոտ։ Être — du bien d'autrui. Un esprit —։ ‖ 2. Նախանձոտ. նախանձալից։ Un regard —։ ‖ 3. Ցանկացող. ունչացոզ։

= տ. Նախանձոտ։ Un — n'a jamais de repos։

Enviné, ée (անինե) ած. Գինեհոտ (ամանն)։

Environ (անիո) նխ. Մօտ. մերձ։ — ce temps. Չայնու ժամանակաւս։ — la neuvième heure. Չինեներորդ ժամուս։

= ած. Գրեթէ. գոգ իմն. *Շուրջ շուրջանակի։ Il était — dix heures. Ժամ էր իրրև տասնեւրորդ։ Il avait — trente ans. Էր ամաց իրրև երեսնից. Հուզ էր գրեթէ ամաց երեսնից։ Une armée de dix mille hommes —, կամ d'— dix mille hommes. Բանակ սրասից սրպէս թէ տասն հազարաց։ — cinq cents hommes. Հինգ հարիւր սրասից չափ։ — cent francs. Հարիւր փրանկի չափ։ [կոյ։

Environnant, ante (անի-ոնան, անդ) ած. Շրջապատ.

Environner (անի-ոնե) բ. ն. 1. Շուրջ պատել. շրջապատանել. ածել (փոս կամ պարիսպ զքաղաքաւս)։ — une ville de hautes murailles. Փակել զքաղաքը բարձր պարսպաւք, պարսպաւք բարձրաբերեան։ ‖ 2. Շուրջ կալ, բանակ առեալ կալ (զամբոխն). պահպանել զոք։ Les gardes qui environnaient le prince. Nous sommes environnés d'une foule d'ennemis. Շուրջ զմեզ սնածեալ ասխիմք զբազմութիւն թշնամեաց։

Environs (անիո) ած. տր. յէ. Մերձաւոր, շուրջանակի վայրք. շրջակայ. շրջակ։ Paris et ses —։

Envisager (անիզ-ժե) բ. ն. 1. Հայել ընդ երեսս սրտաւ։ Dès que je l'eus envisagé, je le reconnus։ ‖ 2. (փոխոբ.) Դէմ յանդիմանս դնաւել մտաւք։ Je n'ose — l'avenir. — la mort sans en être ému։ ‖ 3. (փոխոբ.) Հայել. խորհել. զմտաւ ածել։ — les suites d'une affaire։

Envoi (անէ—) ած. տր. 1. Ցրիչն. առաքումն։ Faire un — de marchandises par terre. Lettre d'—։ ‖ 2. Ցրեալ ինչ. յղեալն. յղելին։ J'ai reçu votre —։

Envoiler (s') (ս'անէ—ե) բ. տ. Ծորանալ (երկաթոյ, պղպեղասպոյ)։

Envoisiné, ée (անէ—զինե) ած. Որ ունի դէպս իմն. (ընդ.)։ Il est fort bien, fort mal —։

Envoler (s') (ս'անելե) բ. տ. 1. Թռուցեալ գնալ. թռչիլ։ Une mouche qui s'envole. Le moindre bruit fait envoler cet oiseau։ ‖ 2. (փոխոբ.) Ապահալ անցանել. ի բաց սրանալ։ Le temps s'envole։

Envoûter (անէ-ութե) բ. ն. Պատառել, ալրել, չարչարել զմոմիզէն պատկեր սրուք՝ ալեղէս իմն համաքելով եթէ և նոյն անձք անցանիցեն ընդ ատէր պատկերին։

Envoyé, ée (անէ—յե) անց. գերբ. Առաքեալ. յղեալ։ Un messager — à la hâte։

= ած. տր. Հրեշտակ. պատգամաւոր։

= ած. ից. Envoyée. Կին հրեշտակի, պատգամաւորի։

Envoyer (անէ—յե) [J'envoie, tu envoies, il envoie, nous envoyons, vous envoyez, ils envoient. J'envoyais, nous envoyions, vous envoyiez. J'enverrai. J'enverrais. Envoie, envoyons, envoyez. Que j'envoie, que tu envoies, qu'il envoie, que nous envoyions, que vous envoyiez, qu'ils envoient. Que j'envoyasse. Envoyant. Envoyé. ée.] բ. ն. 1. Ցրել. առաքել. արձակել. յուղարկել. տալ առնել, բերել, տանել։ — un courrier, un exprès. — un paquet par la diligence. — demander quelque chose à quelqu'un. Ils se sont envoyé des présents. Եռան տալ միմեանց ընծայս։ — quelqu'un à la mort. 1. Տալ, մատնել զոք ի ձեռս դահճաց։ ‖ 2. (փոխոբ.) Ցուզարկել զոք ի մահ. կացուցանել զոք ի մահատիպ վտանգի։ — promener, paître, coucher. (փոխոբ. և ընդ.) Պարժել, ի բաց արձակել զոք քաջազգաւս։ — au diable, à tous les diables. տես ի Diable, 2. — quelqu'un dans l'autre monde, կամ *ad patres*. Ցուղարկել զոք յանառ աշխարհն, առհասարակ իւր։ Լուծանել, կարճել զոք ի կենաց. (տես ան-դիմ աշխարհը զրկել)։

‖ 2. Արձակել. առաքել։ La lumière que le soleil nous envoie. Le vin envoie des fumées à la tête։

† **Envoyeur** (անէ—յեօր) տ. տր. Առաքիչ. յղիչ։

Digitized by Google

Éolien, ienne (ե-ո-լի-ե՛ն, ի-ե՛ն՛) ած. Եոլական. հեոլյացի. հեոլիան։ Le dialecte —. Harpe éolienne. տես և Harpe։

= է. ար. Եոլական բարբառ։ L'— a été suivi par Sapho et par Alcée։

Éolipyle (ե-ո-լի-փի-լ) է. ար. Գործի մի՝ ընագիտության համար. °հեոլոգատուն։

Éolique (ե-ո-լի-ք) ած. Եոլական. հեոլիան։ Le dialecte —.

Épacte (է-փա-քթ) է. իգ. Վերադիր տարի։ Par l'— on connaît l'âge de la lune։

Épagneul, eule (է-փ-նիո-լ, իո-լ՛) է. Գիսատար շուն կամ քաճ որսական. տազնոս։

† **Épagomène** (է-փ-ո-մե՛ն) ած. ար. Jours épagomènes. Հինգ ամենից առաջը եգիպտական տոմարի։

Épais, aisse (է-փե՛, ե՛-) ած. ած. Թանձր (որմ, տախտակ, կտաւ)։ || 2. Աղտոտ (հագուստ)։ || 3. Խիտ, կուտակ (հերք). Թանձր, Թանձրախիտ, Թաւ (անտառ)։ || 4. Թանձր, հոծ, Թանձրահոծ (մէգ, ծուխ). Թանձրամած (խաւար)։ || 5. (է-խօսք.) Թանձրամիտ. տգէտ։ Être —. Ignorance épaisse. Թանձր, խոր տգիտութիւն։

= է. ար. Թանձրութիւն։ Une pierre qui a deux pieds d'— [être semée si —։

= ած. Խիտ առ խիտ. Թանձր։ Cette graine ne doit pas être semée si —։

Épaisseur (է-փե՛-սօր) է. իգ. ած. Թանձրութիւն (որմի, տախտակից)։ || 2. Թանձրութիւն (խաւարի). խտութիւն, անղմուկութիւն, հոծութիւն (օդոյ)։ L'— d'un bois. Թաւ մէկտեղ անտառի. Թաւուտը։

Épaissir (է-փե՛-սիր) բ. ն. Թանձրացուցանել։ Les vapeurs épaississent l'air։

= բ. ն. ած. Աղտոտանալ (հագուստի). տգիտանալ։ Cet homme épaissit beaucoup depuis quelque temps։ || 2. Թանձրանալ. խտանալ. հոծիլ։ Le bouillon épaissit en cuisant։

= S'—. բ. ա. ած. Թանձրանալ։ Le sirop s'épaissit։ || 2. Աղտոտանալ։ Sa taille s'épaissit։ || 3. Թանձրանալ, խաչդրանալ (լեղուի)։

Épaississement (է-փե՛-սիս-մա՛ն) է. ար. Թանձրացուցանելն. Թանձրանալն. Թանձրութիւն. հոծութիւն։

Épamprage (է-փ-ռաժ)
Épamprement (է-փ-ռ-մա՛ն) } է. ար. Ի լաց յատելն զաւելորդ ուռս և զանիրեւս որթոյ։

Épamprer (է-փ-ռե) բ. ն. Ի լաց յատել զաւելորդ ուռս և զանիրեւս որթոյ։

Épanchement (է-փ-նշ-մա՛ն) է. ար. ած. Հեղում. հոսում. սփռում։ L'— du vin dans les libations que faisaient les anciens։ || 2. Արտաքս եկանելն հիւթից մարմնոյ յիւրմանց ամանոյն. վիզումն։ — de sang, de bile։ || 3. (է-խօսք.) Ջհեղումն (սրտի)։ — du cœur. Doux, tendres épanchements. Les épanchements de l'amitié։

Épancher (է-փ-նշե) բ. ն. ած. Հեղուլ մեղմով։ — du vin, de l'huile. — sa bile. տես և Bile, 2. || 2. (է-խօսք.) Ըղձիլ կամ տալ առատութեամբ, սփռիլ, ղեղուցանիլ (երկրի զպտուղս). վիզուլ, վիզուցանիլ (զտուրս)։ Les fruits que la terre épanche de son sein. — ses dons, ses bienfaits. — son cœur. Մերկանալ զծածուկս սրտի, զխորհուրդս. հեղուլ, սփռիլ զբերս իւր։

= S'—. բ. ա. ած. Սփռիլ։ Les eaux s'épanchent en cascades։ || 2. Ջհեղուլ (հիւթից մարմնոյ)։ || 3. (է-խօսք.) Սփռիլ, հեղուլ զսիրտ իւր։ Mon cœur a besoin de s'—։

† **Épandage** (է-փ-նտաժ) է. ար. Տարածանելն զպղը կամ զպարարտութիւն զանդովք։

Épandre (է-փ-նտր) [Ծարպի իրրև զRendre.] բ. ն. ած. Տարածանիլ. սփռիլ (ծովու կամ գետոյ զջուրս)։ Ce fleuve épand ses eaux dans la campagne. — du fumier dans un champ։ || 2. Հեղուլ (զարիւն)։ || 3. (է-խօսք.) Հեղուլ առատութեամբ, վիզուլ, վիզուցանիլ (վերաբերեալ)։

= S'—. բ. ա. Տարածանիլ. սփռիլ. հեղուլ։

† **Épanneler** (է-փ-ննէլ-ե) բ. ն. Ցգիկս ի խաչվրայ թիանէ (գիսոյ)։ [tion, 3.

Épanorthose (է-փ-նո-ռթո՛զ) է. իգ. տես Correc-

Épanouir (է-փ-նու-իր) բ. ն. † ած. Փթթիլ (ծաղկից)։ "Semblable à une jeune plante . . . elle épanouit ses fleurs odoriférantes avec mille couleurs nouvelles." ՖԷՆ. *Tél.* IX. || 2. (է-խօսք.) Գարգիլ. բանալ։ La gaieté épanouit le visage. — la rate. Զատրթութացուցանել։

= S'—. բ. ա. ած. Փթթիլ, կդդիլ (ծաղկանց)։ Un bouton de rose qui s'épanouit. Le soleil fait épanouir les fleurs։ || 2. (է-խօսք.) Զատրթանալ (երեսաց)։ || 3. Զատրճանալ. ուրախանալ։

Épanouissement (է-փ-նու-իս-մա՛ն) է. ար. ած. Փթթիլն (ծաղկանց)։ || 2. (է-խօսք.) Զատրթութիւն։ L'— du cœur, du visage։

Éparcet (է-փ-ռսէ) է. ար.
† **Éparcette** (է-փ-ռսէթ) է. իգ. } տես Esparcette։

† **Éparchie** (է-փ-ռքի) է. իգ. Իշխանութիւն եպարքոսի. եպարքոսութիւն։ [րի. տե՛ս յաւելուածոց տակ Ruer)։

Éparer (s') (ս'-է-փ-ռե) բ. ա. Կիցս ընկենուլ (երիվա-

Épargnant, ante (է-փ-ռինյ, անթ) ած. Խնայող. ճշդող։ Un homme —։

Épargne (է-փ-ռինյ) է. իգ. ած. Խնայութիւն. խնայողութիւն։ Il a amassé de grands biens par son —։ || 2. Արծաթի ժողովուլ կամ եղեալ ի պահեստի խնայութեամբ. արծաթ, գրամ խնայութեան։ Il vit de ses épargnes. Acheter une maison avec — de ses épargnes. Caisse d'—. Գանձարան խնայողութեան։ || 3. Գանձ արքունի։ Billet de l'Épargne։ (Ա. ԺԺ տես Trésor)։

— Poire d'—, կամ ըստ † —. Ազգ մի ընկուզի տանձի։

Épargner (է-փ-ռինե) բ. ն. ած. Խնայել (ի ծախս)։ Ճշդել։ — son bien, son argent. Nous n'avons guère de provisions, il faut les —։ || 2. (է-խօսք.) Խնայել։ — ses pas, ses démarches. Ne rien —. Զամենայն հնարս հնարել. զամենայն գործ գործել։ "Surtout il avait ordre de ne rien — pour faire mourir le jeune Télémaque." ՖԷՆ. *Tél.* xx. S'— quelque chose. Խնայել ումեք (յընդվզիլ աշխատութեանց). անաշխատ պահել զանձն (ի հոգոյ իրիք) (ա)։ Vous cherchez en vain à me persuader, épargnez-vous ce soin, — quelque chose à quelqu'un. Խնայել մի՛ յոյժ. անաշխատ պահել զոք (ի գժնդակ մի՛ իրաց). արգիլուլ զոք յաշխատութենէ (ո)։ Je vous épargnerai ce soin, cette peine, cet embarras. Épargnez-moi cette douleur, cette honte. Մի՛ ածէք ի վերայ իմ զայդ ցաւ, զայդ ամօթ։ || 3. Խնայել. անխայտել. վերտալ. անձն ածել (ծերոյն, տղայոց)։ — la vieillesse, l'enfance, les vaincus։

= S'—. բ. ա. Խնայել ի մեմեանս։ Les combattants ne se sont pas épargnés։ [գրարի։

— Ne pas s'—. Ասել զանձնէ զամենայն մի՛ զչար և

— Je ne m'épargnerai pas. Ոչ անխայտեցից յանձն իմ. տարարից զամենայն մի՛ որ պատան է։

= ՎԿԱՏ. (ա) "Ես ի ճշմարտի վԱստուծոյ, զի միւս անուղ-

Digitized by Google

խոտ պահեցեք յոտնէ ձեր հարցման ի ղպտասխանէն.» փրող. 291։ — (ծ) «ի պատերազմն.. Նիզուսոտ է ձեր անէն ետնանեցան է էշխոյ բարձու ազատէն ու ազանին զրգիս էշխանց, զրանս զ սրտիկեն չնիբոյնեն յանապատինն անոյ էշխանն բնակեցան էշխանց.» եփր. ցես. 311։

Éparpillement (էբ-բիյման) է. ար. ցրուում. ճապաղում։ L'— de la lumière. L'— de ses troupes lui fit perdre la bataille։

Éparpiller (էբ-բիյե) բ. ն. 1. ցրուել. ճապաղել։ — de la paille, de la cendre, des papiers։ ‖ 2. (է-խոս.) վ. ասանել. վատնել. — son argent։

† **Éparque** (էբ-ար) է. ար. Անուն նախկին քաղաքապետաց [préfet] կառավարչապետի. եպարքոս։

A. **Epars, arse** (էբ-, -ս) ած. 1. ցրուեալ. յանձալ. ցան և ցիր. վատրաժանին։ Les Juifs n'ont plus de patrie, ils sont — dans tous les pays du monde։ ‖ 2. Ձգապատել. արձակեալ (վարսք, հեր)։ Avoir les cheveux —։ [ամվարսաց)։

† B. **Épars** (էբ-) է. ար. փայլակին անորոտ. (բան նա-

Éparvin (էբ-վին) է. ար. Ա.յտուածին ի կարճին [jarret] ձիոյ. ոտպատան։ (Գրի և Épervin)։

Épaté, ée (էբ-տե) անց. դերբ. 1. Ընդարձակ (բաժակ)։ ‖ 2. կարճ և ատփուած (քիթ)։ Les nègres ont le nez —։

Épater (էբ-տե) բ. ն. 1. Բնդարձակել զբան (բաժակի)։ ‖ † 2. Զարմացուցանել. ապշեցուցանել. (ահ.)։ Cette réponse l'a épaté։

Épaulard (էբ-լար) է. ար. Զուկն ինչ մեծ որ կ նմանի գլխին. ոռկայ։ (Որ և Orque)։

Épaule (էբ-լ) է. եզ. Ուս։ Cet homme a une — plus haute que l'autre. Il porte un fardeau sur l'—. Il est plus haut que vous de toutes les épaules. Լայնուք չափ ի վեր ե քան զձեզ։ Il a les épaules larges, de larges épaules. Թիկնաւէտ, թիկնուղ է։ — de mouton, de veau. Hausser, lever les épaules. Զատանի ի վեր ամբառնալ ի վեր առանել (ի նշանակ տհաճութեան, արհամարհանաց). (—ի. ատերը ի ծովի վրայ)։ Donner un coup d'— à quelqu'un. (է-խոս. և ըստ.) Թիկունդ, ձեռնտու լինել։ Prêter l'— à quelqu'un. (է-խոս. և ըստ.) Զուտն տալ ատնդ։ Regarder quelqu'un par-dessus l'—. (է-խոս. և ըստ.) Հայել յոք արհամարհանօք։ Faire quelque chose par-dessus l'—. (է-խոս.) Զատանել. չգործել։ Payer par-dessus l'—. (է-խոս.) Ոչ հատուցանել զիւր պարտս։

† — de mouton. 1. Տապար ինչ ատաղձագործաց։ ‖ 2. Ա.ատգատատ ինչ նաւու երկաթնկինի։

Épaulé, ée (էբ-լե) անց. դերբ. Վ. իրաւորեալ յատտ (երիվար)։

† — Une bête épaulée. 1. (է-խոս.) Ագլիկ անկեալ ի կառատեհնէ, ատականեալ։ ‖ 2. Ա.յր անկարգ, անհանճար։

Épaulée (էբ-լե) է. եզ. 1. Ա.յժ ատաց տա ի մէկ ինչ։ On a roulé cette pierre par épaulées. Faire une chose par épaulées. (է-խոս. և ըստ.) Գործել վարկատրաւի և ընդհատատութեամբ։ ‖ 2. Ա.տան ինչ տա ալեակոծման ալեաց։

Épaulement (էբ-լման) է. ար. Հաղորդութ ի պահպանութիւն ի հրձգութենէ թշնամեաց։

Épauler (էբ-լե) բ. ն. 1. Բնդունել, խախտել զտա (անատանց)։ ‖ 2. (է-խոս. և ըստ.) Թիկունդ լինել, օգնել։ Je vous épaulerai de tout mon pouvoir։ ‖ 3. Զատատրել զգրա հազորդով ի հրձգութեանց թշնամեաց։ ‖ 4. Ցնցուցանել զկրացանն ի վերայ ուսոյ տա ի արձակել. Ս. ատել։

= S'—. բ. ա. 1. Վ. իրաւորիլ (անատանց) յատա։ ‖ † 2. (է-խոս. և ըստ.) Օգնել միմեանց։

Épaulette (էբ-լէթ) է. էք. 1. Ուս (պարեգօտի կատանց)։ ‖ 2. փոքրիկ երես [bande] կատարի յատա շապկաց։ ‖ 3. Ուատանց (զինուորականաց)։ Les soldats portent des épaulettes de laine, et les officiers des épaulettes d'or, d'argent։ ‖ 4. Ա.տիճան (տալորի [officier])։ Obtenir l'— Հատանել յատտիճան տալորի։ [ուատատան։

† **Épaulière** (էբ-լիեր) է. էք. Զահպանակ ուսոց։

Épave (էբ-լ) ած. Մոլորեալ, կորատեալ, անտէր (անասուն, ինչք)։ Un cheval —. Des biens épaves։

= է. էք. կորատեալ ինչ. կորատեայ։ Les épaves appartiennent à l'État։

Épeautre (էբ-տր) է. ար. և ըստ ամենից † էք. Ա.ղգ ինչ ցորենոյ, որոյ հատք մանուածք են և թաթիք քան զհատս սովորական ցորենոյ և դժուարատ որոշին ի ծանծաղ [bale]։

Épée (էբե) է. էք. 1. Սուր. սուսեր։ La garde, la poignée, la pointe, la lame, le fil, le plat d'une —. Se battre à l'—. Tirer l'—. Զգել, քաշել, քարշել զսուր։ Remettre l'— dans le fourreau. Ա.րկանել զսուր ի պատեանս։ Il lui enfonça l'— jusqu'à la garde, jusqu'aux gardes. Ils avaient l'— nue. Սուսերամարտ էին։ L'— de Damoclès. Դամոկլէսեան սուսեր. ասի է-խոս. զմեռատատատ կամ զվերահաս վտանգէ որ ապատնոյ յանմեղն վայրկենի։ Il a fait un beau coup d'—. (է-խոս. և ըստ.) Գործ, անմտութեան գործոց, վնասից։ Un coup d'— dans l'eau. (է-խոս. և ըստ.) տես ի Coup, 1. Poursuivre, presser l'— dans les reins. 1. Շատագ ատաղնատի ի վերայ հատագանել ի չնամարաց. նեղեալ չտատիկ զի չնամարս ի պատերազմի։ ‖ 2. (է-խոս.) Ի նեղ արկանել, վտանգել զոք բանիւք։ Emporter une chose à la pointe de l'—. 1. Ա.տանել ինչ ի սուր ատէգ նիզակի. (—ի. որոյն ծայրովք ձեռք ձգել, ատանել)։ ‖ 2. (է-խոս.) Ա.տանել ինչ մեծաս նեղութեամբ, ձգատիք։ Mettre son — au service de l'étranger. Զինուորել յօտար բանակի։ Son — ne tient pas dans le *կամ* au fourreau. (է-խոս. և ըստ.) Թեքատատել և սուսեր նորա. ցանգ պատրատատ է ի մերկանալ զսուր, ի կռուել։ Ils en sont aux épées et aux couteaux. (է-խոս.) տես ի Couteau, 3. Se faire blanc de son —. (է-խոս.) Գարծել յիւր քաղաքեան։ Mettre, faire passer quelque chose du côté de l'—. (է-խոս. և ըստ.) Դնել. արծաթի ի պահեստ, յամնուր տեղւոջ։ Se laisser dire quelque chose d'injurieux l'— au côté. Ցանել նախատատանս առանց բերան բանալոյ. (ըստ.)։ — de chevet. Սուսեր եգեալ ընդ անտրիւք վատն գիշերապշին յարձակմանց։ L'Iliade d'Homère était l'— de chevet d'Alexandre. (է-խոս.) Ա.լեքսանդր ունէր միշտ ընդ անտրիւք գիւղական Հոմերի։ C'est son — de chevet. Զամենայն ինչ ի ձեռն առնէ պատրիկ վճարէ։ — à deux mains. Սուսեր երկայն և լայն զոր ատնէին երկտատմբ ձեռագք։ — flamboyante. տես ի Flamboyant։

‖ 2. Զինուորութիւն։ Il a quitté la robe pour l'—, pour prendre l'—։ ‖ 3. (է-խոս.) Սուր. սուսեր. քաղաքութիւն։ Il ne doit son élévation qu'à son —։

† — de mer. Զուկն ինչ ծովու. քաղքինի. ոռկայ. էսպադոն։ (Որ և Espadon)։

Épeler (էբ-լե) [J'épelle, J'épelais, J'épellerai.] բ. ն. Կէր զբերս կոխկրտով բարձր գնդեցնոյս. ածիլ զտիւղբայս. հնգել։

Digitized by Google

Épellation (էբէլասիւն) ի. էգ. Հեգելը. հեգումն։

Épenthèse (էբ-անթէզ) ի. էգ. ցաւելուած ձայնադրի կամ վանկի ի մէջ բառից։

Épenthétique (էբ-անթէդիք) ած. ցաւելուածական (նշանագիր)։ Lettre —։

Éperdu, ue (էբէրդիւ) ած. ած. խուճապահար. շտապեալ։ Elle sut qu'on attaquait son mari, elle courut aussitôt tout éperdue pour le secourir։ ‖ † ած. Սաստիկ, անհնարին, կսկծագին (սէր)։ ‖ ած. ցնծութեամբ (սիրով)։ Tout — d'amour։ [ամբ չափ, կատարեալ (սիրել)։

Éperdument (էբէրդիման) ք. ըստ ցնծագին սիրով, ապ.

Éperlan (էբէրլան) ի. ած. փոքրիկ ձուկն ինչ ծովու, որ մինչդեռ դալարն է՝ բուրէ զհոտ մանուշակի։ L'— tout frais et sortant de l'eau sent la violette։

Éperon (էբէռն) ի. ած. ած. խթան (կօշկաց)։ Ce cheval est vif, il a plus besoin de bride que d'—. Donner de l'—. Enfoncer l'—. Ce cheval est sensible à l'—. Chausser de près les éperons à quelqu'un. (ֆոքոբ. և ընդ.) Հալածականի վարել զոք ի մեծաւտառ. (իշ.)։ Donner un coup d'— jusqu'à un certain endroit. (ֆոքոբ. և ընդ.) Ընթանալ փութանակի, ճեպով. ճեպիլ։ (Լաւ եւս ասի Donner un coup de pied)։ Ce cheval n'a ni bouche ni —. տես ի Bouche, 6. ‖ ած. կարի ստից ազաղակի. բիս։ ‖ ած. կարի ի յոտաչափագործեան արուեստ շտից. բիս։ ‖ ած. Բիս (ծաղկանց)։ Le calice de la capucine, les pétales de la violette ont un —։ ‖ ած. Ոստ կարճ և ուղիղ։ ‖ ած. Նաւացառուկ։ L'— des galères antiques était armé de fer։ ‖ ած. Արածայր խարտակ ի խորտակել զալիս ի մեծաւ նաւաշտանգամի։ ‖ ած. Արածայր մեղրի օրմնց. գ. դիմագիր։ ‖ ած. Խորշք, կարկամութիւնք յանկիւնս ածից ծերոց. (ընտ)։

† —de la Vierge կամ de chevalier. տես Pied d'alouette։

Éperonné, ée (էբէռնե) ած. ած. Որ ունի խթանս յոտս. *խթանաւոր։ Il est botté et —, tout prêt à monter à cheval։ ‖ ած. *Բոտաւոր (ազաղաղ, շուն, բաժակ կամ թեւերի ծաղկանց)։

— Avoir les yeux éperonnés, կամ Être —. (ֆոքոբ. և ընդ.) Խորշս, կարկամութիւնս ունել յանկեանս աչաց։

Éperonner (էբէռնե) բ. ն. ած. խթանս ի կուշտ առնել երիվարի. խթել։ ‖ ած. (ֆոքոբ.) Խթել. զարթուցանել։ C'est une intelligence un peu lente qui a besoin d'être éperonnée de temps en temps։ ‖ † ած. Ագուցանել ուժիք խթանս ի կօշիկս։

Éperonnier (էբէռնիէ) ի. ած. ած. Օրինիչ, վաճառական խթանի կօշկաց, սանձաց, սապանդակաց. սանձարար. *սանձավաճառ։ ‖ ած. Ագզ ինչ սիրամարգի ձևնաց որ ունի կրկին բիսս յերկոսին ոտս. ճեռակաձև սրբամարգ։ [louette։

† **Éperonnière** (էբէռնիէր) ի. էգ. տես Pied d'a-

Épervier (էբէրվիէ) ի. ած. ած. Հաւ ինչ որսական յազգէ բազէից. ճուռակ։ ‖ ած. Ուսկան ինչ ձկնորսաց։

Épervière (էբէրվիեր) ի. էգ. Ս.ազիկ ինչ։

Épervin (էբէրվի) ի. ած. տես Éparvin։

Éphèbe (էֆէպ) ի. ած. Պատուհաս ի չափ հասակաւ (տղայական ցաւնովք). պատանի. հասմկաւ։

Éphélide (էֆելիտ) ի. էգ. Բիծ ի վերայ մարմնոյ, յերեսս, ի ձեռս. (պէս. ցան)։

Éphémère (էֆեմէր) ած. ած. Որ կեաց օր մի եւ եւթ (միջատ, ծաղիկ). միօրեայ։ ‖ ած. Միօրեայ (ջերմին)։ ‖ ած. Աւօրեայ. օրաւոր. սակաւժամանակեայ. վայրկենական։ Bonheur, puissance —։

= ի. ած. Ագզ միօրեայ միջատի։

† = ի. էգ. Տունկ ինչ Ամերիկայ եւ Հնդկաց. միօրեայ։

Éphémérides (էֆեմէրիտ) ի. էգ. յգ. ած. *Օրագրութիւն (մոլորակաց)։ Les Éphémérides d'Argolus. Consulter les éphémérides։ ‖ ած. Պատառիկք, տախտակք նոյն օրեայ դիպաց գործոց դարուց. օրագրակք։ Mettre des — en tête d'un journal։ ‖ † ած. Գաւառագրութիւն կենաց ազգաց ըստ ատենից. *օրագրութիւնք։ Les Éphémérides d'Alexandre։

† **Éphialte** (էֆիալտ) ի. ած. տես Cauchemar, Incube։

Éphod (էֆոտ) ի. ած. Վարագոյս քահանայից երբեմն յիջուց ազգակալ զգեստիւք եւ զլանջիկք. եփոդ։

Éphore (էֆոր) ի. ած. Անուն հնգից տեղապետ ատենից կալաց լակեդեմոնացւոց. պարէտ. ի վերայ ակնածու։

= ՎԿՍՁ. "Ես նմանի ի վերայ սիրածոցդ իշխանութիւն առնելոյ ինձ, տանիլ սա պղտոտութիւնս ալ ետքիցդ." փիլ. Դ.աթ. Բ. 80։

Épi (էբի) ի. ած. ած. Հատ։ — de blé, d'orge, de froment, de seigle. — bien garni. Quand les blés sont en épis, montent en —։ ‖ ած. փունջ (մօրուաց, հերաց)։ ‖ ած. տես Spica։ [ձեւս։

— d'eau. Բոյս ինչ ճահճաց որ ունի ծաղիկս հասկաձև։

† — celtique. տես Nard։ [*Հասկաւորութիւն։

† **Épiation** (էբիասիւն) ի. էգ. Կազմելիք, ամեհիք հասկի.

† **Épicarpe** (էբիքարբ) ի. ած. *Վերնամարմնի (պտղոց)։

Épice (էբիս) ի. էգ. Բուվիճայք. Համեմունք։ Le clou de girofle, la muscade, le poivre, le gingembre, sont des épices. C'est de l'Inde que nous viennent presque toutes les épices. Pain d'—. Հաց յոյերկ համեմուղ, ի մեղրկ եւ ի բուվիճայից. Համեմունս հաց։

—յգ. ած. Շաքարեղէնք։ À la fin du repas, on apporta le vin et les épices։ ‖ ած. (ֆոքոբ.) Վարձք, տուրք գատաւորաց։

Épicé, ée (էբիսե) անց. գործ. ած. Համեմեալ։ Ragoût —։ ‖ ած. (ֆոքոբ.) Կծու. կծռամիտ։ Pamphlet fortement —։

† **Épicéa** (էբիսեա) ի. ած. տես Picéa։

Épicène (էբիսէն) ած. Որ ասի խառն զարուաց եւ զիգաց (անուն, ըստ քերականաց). մակաւասար։ Les mots Enfant, caille, éléphant, renard, hirondelle, sont épicènes։

= ՎԿՍՁ. "Սերտ ին երբէ. արուն, էգուն, չեզս. և ին անդ ար յարելսն ի նոսա այլ ևս երկուս, հասարակ [Commun], և մասնաւոր. և ի հասարակ չէ, ըստ. էգ մասնաւոր՝ ծնանել, տէր." թր. գիրք.

Épicer (էբիսե) բ. ն. ած. Համեմունս բուվիճայից, համեմունիս. համեմել։ ‖ ած. (ֆոքոբ. և ընդ.) Ակնատել գատաւորի վարձս, տուրս։ Ce juge épice rudement։

† **Épicérastique** (էբիսերաստիք) ած. Ամերձիչ կծուցուցիչ հիւթից մորթոյ (գեղ)։

Épicerie (էբիսըրի) ի. էգ. ած. Բուվիճայք. Համեմունք։ Il trafique en —։ ‖ ած. Վաճառականութիւն բուվիճայից. *Համեմունավաճառութիւն։ Il est dans l'—։

Épichérème (էբիսէռեմ) ի. ած. Ագզ ինչ հատուցուածանութեան [syllogisme]. ձեռնարկութիւն։

† **Épichorien, ienne** (էբիսորիէն, իէնն) ած. Գաւառայնի (առաւուածք ցուեցից)։

Épicier, ière (էբիսիէ, իէր) ի. *Համեմունավաճառ։

Épicrâne (էբիքրան) ի. ած. Պատուհաս մորթոյ որ շուրջ պատնի կամ ծածկէ զգանգն. *վերգանգ։

† **Épicuréisme** (էբիքիւրէիզմ) ի. ած. տես Épicurisme։

Digitized by Google

Épicurien, ienne (ԷՓԻԿՈՒՌԻԵՆ, ԻԵՆ') ած. Եպիկուրական։ Le système —. La morale épicurienne։

— ե. 1. Եպիկուրայ. հետևուրեան։ ‖ 2. Մարմնասէր. հեշտասէր։ C'est un —, un franc —։

Épicurisme (ԷՓԻԿՈՒՌԻՍՄ') ե. ած. 1. Վգտնդ, վարդապետութիւն հետևուրեանց. *հետևուրայութիւն։ ‖ 2. Մարմնասիրութիւն. հեշտասիրութիւն. ցանկասիրութիւն։

Épicycle (ԷՓԻՍԻԿԼ') ե. ած. փոքրիկ բոլորակ ըստ նախնի աստեղաբաշխից, որպ հինդրան էր ի շրջանակի մեծագոյն բոլորակի. *մանրաշրջան։

Épicycloïde (ԷՓԻՍԻԿԼՈԻԴ) ե. Նե. Գիծ ինչ կոր (ըստ երկրաչափից). *մանրբոլորակ։

Épidémie (ԷՓԻԴԷՄԻ) ե. Նե. Հիւանդութիւն որ ի միում ժամանակի և ի միում տեղւոջ հարկանի ի բազմութեան. համաճարակ հիւանդութիւն։ L'— du choléra. Il régnait une — dans le pays։ [գութիւն)։

Épidémique (ԷՓԻԴԷՄԻՔ) ած. Համաճարակ (հիւանդ.

Épiderme (ԷՓԻԴԵՐՄ') ե. ած. Վ երկին մորթ մարմնոյ. *վերնամորթ։ — Cet homme a l'— sensible. (է.-բ.) Դիւրաւ գլխուրի կամ դժուարին տրտղ։

† **Épididyme** (ԷՓԻԴԻԴԻՄ') ե. ած. *Պահանջարկիք։

A. **Épier** (ԷՓԻԵ) բ. ն. Հասկ արձակել. *հասկաւորել։ Les blés commencent à —։

B. **Épier** (ԷՓԻԵ) բ. ն. Դիտել. լրտեսել։ On épie toutes vos démarches. Je le fais —. — les mouvements de l'ennemi. — l'occasion, le moment d'agir. (է.-բ.) Պահասել, առնաալ գիպուղ ժամանակի. ժամուպահ լինել։

Épierrement (ԷՓԻԵՐ-ԸՄԸՆ) ե. ած. Պատրելն ի քարանց. *քարազատութիւն։ L'— d'un champ։

Épierrer (ԷՓԻԵՐԵ) բ. ն. Հարթել, մաքրել ի քարանց. Պ. քարազատ առնել։ — un terrain, un carreau։

Épieu (ԷՓԻԵ) ե. ած. Գաւազան սրասրգաց յորոյ ծայրն է երկաթ լայն և սուր. սուբին։

Épigastre (ԷՓԻԳԱՍԹՐ') ե. ած. Վ երկին մասն որ վերնի. *մանրստվերն։ [կան։

Épigastrique (ԷՓԻԳԱՍԹՐԻՔ) ած. *Պահասրստվերնական։

† **Épigeonner** (ԷՓԻԺՈՆԵ) բ. ն. տես Pigeonner։

Épiglotte (ԷՓԻԳԼՈԹ) ե. Նե. Վճառ [cartilage] ձուաձև ի վերին կողման խռչափողոյ [larynx] յհետևսէ լեզուի, որ ի ժամ կլանելոյ ծածկէ զձայնարանն [glotte] և չտայ թոյլ կերակրոց և ըմպելեաց մտանել յսմանս շնչոյն. մանկաբերան. հոգեզրիք. Պ. գիրկ. Պ. կոտրիկ։

Épigrammatique (ԷՓԻԳՐԱՄՄԱԹԻՔ) ած. *Վերատաստական (բանաստեղծութիւն)։

Épigrammatiste (ԷՓԻԳՐԱՄՄԱԹԻՍԹ) ե. ած. Ցօրինիչ վերատաստութեանց։

Épigramme (ԷՓԻԳՐԱՄ') ե. Նե. 1. Բանաստեղծութիւն ինչ համառօտ՝ ըստ նախնեաց. իսկ ըստ արդեաց՝ բանաստեղծութիւն համառօտ որ ատարթի կծու կամ ծիծաղեցուցիչ բանիւ. *վերատատութիւն։ Il y a peu de sel dans cette —։ ‖ 2. (է.-բ.) Բան խածանող, կատաղեցուցանող։ Cette louange est si exagérée, qu'elle a l'air d'une —։

Épigraphe (ԷՓԻԳՐԱՖ) ե. Նե. 1. Վ երկնագիր, արձանագիր (չինատածիւ իրիք առ ի նշանակել թէ յինչ պէտս կատարցիալ իցէ կամ թէ յորո՛ւմ ժամանակի. ւղ. այժմ ասի Inscription)։ ‖ 2. Համառօտ վկայութիւն ի սկիզբն ճառի կամ գիրոյ մատենի. քնարան։ Il a pris pour — tel vers d'Homère, de Virgile։

Épigraphie (ԷՓԻԳՐԱՖԻ) ե. Նե. Գիտութիւն արձանագրութեանց։ [Style —։

Épigraphique (ԷՓԻԳՐԱՖԻՔ) ած. Վերձանագրական։

Épilatoire (ԷՓԻԼԱԹՈՒԱՐ) ած. Թօթափիչ հերաց. *հերաթափիչ։ Pâte, onguent —։

Épilepsie (ԷՓԻԼԷՊՍԻ) ե. Նե. Թալկացումն յանկարծակի հանդիպեալ ուժգին շարժմունքն միանց. վերնատութիւն. որբազան ցաւ. Պ. քնատարութիւն. տարտ։ (Որ և Mal caduc)։

Épileptique (ԷՓԻԼԷՊԹԻՔ) ած. 1. Վերնատութեան։ Convulsions épileptiques։ ‖ 2. Վերնատ. Պ. քնատար։ Cette personne est —։

— ե. Վերնատ. Պ. քնատար։

Épiler (ԷՓԻԼԵ) բ. ն. 1. Խլել, թափել գհերս։ En prenant le bain, quelques personnes se font —։ ‖ † 2. Խլել զսպիտակ մազ գլխոյ։ Il se fait — pour cacher son âge։ [մազգ գլխոյ։

† **Épileur, euse** (ԷՓԻԼԵՈՒ, ԵՈՒԶ) ե. Խլիչ սպիտակ

Épillet (ԷՓԻԼԼԷ) ե. ած. Հասկիկ. (ըստ անկագիտացց)։

Épilogue (ԷՓԻԼՈԳ) ե. ած. *Վերջաբան ի կատարած առակի, ճառի, մնատենի. վերջաբանութիւն. ի վերջոյ բանի։

Épiloguer (ԷՓԻԼՈԳԵ) բ. ն. և ն. Ըստգտանել. խնդծել։ C'est un homme qui épilogue sur tout. — les actions d'autrui։

Épilogueur, †euse (ԷՓԻԼՈԳԵՈՒ, ԵՈՒԶ) ե. Ըստգտող. պարտատգէտ. բանակրկիտ։

Épinard (ԷՓԻՆԱՐ) ե. ած. Բանջար ինչ. սպանախ. (պրս. իսֆանաճ. արբ. իսֆանաճ, իսֆինաճ. ասո. ըսֆանախ)։ Վարի եւիթ բազմութեաբ (ըստ Վկագիսիցց). Un plat d'épinards. Les épinards ont été apportés d'Orient en Espagne։

† — Épinard du Malabar, de l'Inde, d'Amérique. տես Baselle rouge. † Épinard de la Chine. տես Baselle blanche. † Épinard-fraise. տես Blette։

† **Épineer** (ԷՓԻՆԵ-Ե) } բ. ն. տես Énouer։
† **Épinceter** (ԷՓԻՆՍԷ-ԸԹԵ) }

† **Épinçoir** (ԷՓԻՆՍՈՒԱՐ) ե. ած. Պատճ առկարկուաց։

Épine (ԷՓԻՆ) ե. Նե. 1. Թուփ փշալից. Պ. փշենի։ Une haie d'épines. — blanche. տես Aubépine. Être sur les épines, sur des épines. (է.-բ.) Լինել յանձկութեան կամ ի տագնապի մեծի։ ‖ 2. փուշ (տնկոց). խոշ։ Une — l'a piqué. Il lui est entré une — dans le pied, dans le doigt. Une — au pied. (է.-բ.) խոշ ընդ. առն. խոշ ի գարշապարի. վարտիք. տարտիկատանիք. տապնատ։ — du dos կամ dorsale. Ողնայարք. ազնաշար։

— յե. փուշք. խոշք. դժուարութիւնք։ La vie est hérissée d'épines. "Les mariages ont assez d'épines sans cette amertume." ՖԵՆ. *Tél.* XXIII.

A. **Épinette** (ԷՓԻՆԵԹ) ե. Նե. Ղուագարան ինչ լարաւոր որ ունի քառասուն և ինն ստեղնս [touche]. *փետրահար։

B. **Épinette** (ԷՓԻՆԵԹ) ե. Նե. Վդդ ինչ հզևնոյ [sapin] Վմերիկայ։

Épineux, euse (ԷՓԻՆԵ, ԵՈՒԶ) ած. 1. Փշալից. փշամբ. փշատ։ Arbres —։ ‖ 2. (է.-բ.) Փշալից. փշատ. գժուարին։ Affaire, question épineuse. La carrière des lettres est épineuse։ ‖ 3. (է.-բ.) Դժուարտրտրոց. վիշտ։ Un homme, un esprit —։

Épine-vinette (ԷՓԻՆ—ՎԻՆԵԹ) ե. Նե. Թուփ ինչ փշալից, որ ունի կարմիրիկ պտուղս մանուշա և թթուտ. ծռբենի. ծռ. կոծռատ. ձմռատատ (?). ամպերպուխ։ Sirop, confiture d'—։

Épingle (ԷՓԻՆԳԼ') ե. Նե. 1. Գ. Գնդիկ. *գնգատակն.

Digitized by Google

ֆոխլա։ — blanche, noire. Attacher avec une —. — à cheveux. Mettre une — sur sa manche. Ա. Հանգոյց ի թաշկինակին առ ի յիշել ինչ (ա)։ Tirer son — du jeu. (ֆոխ.) Զերծանել Հնարիւք ի գժուարութեն ինչ իրաց, ի վտանգէ։ Être tiré à quatre épingles. Լինել կարի խիտ զարդարեալ և պաճուճեալ. (ընդ.)։ Discours tiré à quatre épingles. (ֆոխ. և ընդ.) Գաճաճազարդ, սեթեւեթեալ բանք։ On jetterait une — qu'elle ne tomberait pas à terre, d'une — ne tomberait pas par terre. Ոչ անկանէր առեղն ի գետին. (առած գիմանձրախիտ ամբոխէ). (այլ. առեղ ձգելու տեղ չի կայր)։ Coups d'épingles. (ֆոխ. և ընդ.) Հարուածք գնդասեղան. թեթեւ թշնամանք, չարախօսութիւն։ ‖ 2. *Գնդասեղն (զարդու կանանց)։ — de diamant։

— pl. (ֆոխ.) Զարդք վասն կնոջ կամ գաւառաց ուրոյն։ Ce sont les épingles de madame։

= Վեմ. (ա) "Ա.դա խոստանայր տալ Զոբէմանին զբօսաւոր իր, վասն որոյ ըստ իւրեանց սովորութեանն հանէին դնէ ի ճերմակ ֆօտան Մինչեւ երկնի որդեաւ ի նէյն լինի այնմ իրի." Այս. Ուռաց. կ. 244. — "Որդեա և այլ հատուածս առնէն, իտալ իմ իրէվ վճռան իոգին, վ յոյն հայեցեալ չեվիոյ գյորճ ըֆտան." Երզն. մեկն. Աստ. 484։

† **Épingler** (էփէնկլե) բ. ն. 1. Հաստատել գնդասեղամբ։ ‖ 2. Ծակել առգամբ (զիամիսուշ թնդանօթի գ)։

Épinglette (էփէնկլէթ) ի. իգ. 1. Աւեղն երկաթի առ ի ծակելոյ զիամիսուշ թնդանօթից. Գ. գնդիկ։ ‖ 2. Աւեղն ի թել կոշ արուրի [de fil d'archal] առ ի բառնալ զծակ հրացանի. Գ. գնդիկ։

Épinglier, ière (էփէնկլիէ, իէր) ի. *Գնդասեղնաբար. *գնդասեղնավաճառ։

Épinière (էփինիէր) ած. իգ. Moelle —. Ուղեղ ողնի, ողնայարի, ողնայարական. Ս. ողնածուծ։

Épiniers (էփինիէ) ի. ած. յտ. Փշուտք, փշոլից թաւուտք յորս ամիպոփին էրէք։

†A. **Épinoche** (էփինօշ) ի. իգ. Ձկնիկ ինչ գետոյ։

†B. **Épinoche** (էփինօշ) ի. ած. *Խաշհուէ ինչ ապխիւ։

Épiphanie (էփիֆանի) ի. իգ. Յայտնութիւն. առաւածայայտնութիւն։ (Որ և Le jour des Rois)։

Épiphonème (էփիֆոնէմ) ի. ած. Գոչումն ի կատարածի ճառին կամ պատմութեանն (ըստ ճարտասանից)։ մակագանչութիւն։

Épipleon (էփիփլէոն) ի. ած. Թաղանթ ինչ մեծ ի վիրոյ աղեաց. *մակաթաղանթ։

Épique (էփիք) ած. Գիւցազնական. *գիւցազներգական։ La poésie —. L'Iliade, la Jérusalem délivrée, sont des poèmes épiques. Cycle —։

Épiscopal, ale (էփիսքոփալ, ալ') ած. Եպիսկոպոսական։ La dignité épiscopale. Ornements épiscopaux։

— Épiscopaux. ի. ած. յտ. Եպիսկոպոսական պատմուզք յԱնգլիա. եպիսկոպոսականք։

Épiscopat (էփիսքոփա) ի. ած. 1. Պատիւ եպիսկոպոսի. եպիսկոպոսութիւն։ ‖ 2. Ժամանակ իշխանութեան եպիսկոպոսի. եպիսկոպոսութիւն։ Pendant son —։ ‖ 3. Եպիսկոպոսութիւն. եպիսկոպոսք. եպիսկոպոսականք։ L'— français. Il fait honneur à l'—։

Épisode (էփիզոտ) ի. ած. Աւանդինն դէպք կցեալ ընդ գլխաւոր գործոց (ի բանաստեղծութեան, ի վիպասանութեան, ի նկարուս). գրուագ։ Un — bien amené, intéressant. L'— d'Aristée dans les Géorgiques de Virgile։

Épisodique (էփիզոտիք) ած. Եկամուտ, *գրուագական (գէպք ի բանաստեղծութեան, ի վիպասանութեան)։ Action, personnage —։

† **Épispadias** (էփիսփատիաս) ի. ած. Թերութիւն ինչ առնի անդամոյ կամ վարցի. *վերածակութիւն։

Épispastique (էփիսփաստիք) ած. Գրգռիչ մնջիմոյ և արտաքս ձգիչ հիւթոց. *արտաձգական։ Les cantharides, la moutarde, l'ail sont épispastiques։

= ի. ած. Դնել արտաձգական։ Appliquer un —։

Épisser (էփիսէ) բ. ն. Կցել ղէւտանս նաւու հիւսելով զկուղան [toron] ընդ միմեանս։

Épissure (էփիսիւր) ի. իգ. Կցելն զծայրս չուանաց նաւու հիւսելով զկուղան ընդ միմեանս։

Épistolaire (էփիսթոլէր) ած. *Նամակագրական։ Style, genre —։

= ի. ած. Պատառագիր նամակաց. նամակագիր։ Mme de Sévigné et Voltaire sont les meilleurs épistolaires français։

† **Épistolier, ière** (էփիսթոլիէ, իէր) ի. Պատառագիր նամակաց. նամակագիր։

Épistolographe (էփիսթոլոկրաֆ) ի. ած. Հին մատենագիր նամակաց. նամակագիր։ Les épistolographes grecs, latins։

Épistyle (էփիսթիլ) ի. ած. տես Architrave։

Épitaphe (էփիթաֆ) ի. իգ. *Տապանագիր. *գերեզմնագիր։ Mettre, graver une —։

Épitase (էփիթազ) ի. իգ. Պատ թաւսերգական քերթուածոյ, յորում գտանին գլխաւոր գէպք և հանգոյց խաղոյն։ [(ըստ նաւասվարաց)։

† **Épite** (էփիթ) ի. իգ. փոքրիկ երկիթ [coin] փայտակոյ

Épithalame (էփիթալամ) ի. ած. Երգ առագաստի, հարսանեկան. *հարսաներգ։

Épithème (էփիթեմ) ի. ած. Տեղական դեղ չոր կամ կակուղ, սրիչ յօծանելեաց [onguent] և ի սպիզանուց (emplâtre). *մնկագեղ։

Épithète (էփիթէթ) ի. իգ. Վերագիր։ Dans les expressions, *Nuit obscure, ombrage frais*, les mots *obscure, frais*, sont des épithètes. Une belle —. — oiseuse. Ces vers sont trop chargés d'épithètes։

Épitoge (էփիթօժ) ի. իգ. փակեղն [chaperon] նախագահի խորհրդարանին Գաղղիացւոց։

Épitomé (էփիթոմէ) ի. ած. Գաղտածայք. համառօտութիւն գրոց։ — de l'histoire romaine։

Épître (էփիթր) ի. իգ. 1. Թուղթ. գիր. նամակ (նախնի մատենագրաց)։ Les Épîtres de Cicéron, de saint Paul, de saint Jérôme։ ‖ 2. Թուղթ, նամակ չափաւոր. — en vers. Les Épîtres d'Horace, de Boileau, de Pope. — dédicatoire։ ‖ 3. Ընծերգուած (ի պատարագի)։ La messe en est à l'—. Le côté de l'—. Ա.ջակողմեան աւագ խորանի յեկեղեցիս յորժամ մատանէ զբ ի դասն։

† **Épitrite** (էփիթրիթ) ի. ած. Չափ յոյն և լատին բանաստեղծութեան յերից երկարաց և յոգւոյ [brève]. մակաւանկ. մակաւորդ. վերաւանկ։

Épizootie (էփիզոօթի) ի. իգ. Հիւանդութիւն ճարակելոյ յանասունս ի միասին և ի նմին ժամանակի. *պատճառախտութիւն։ [Maladie —։

Épizootique (էփիզոօթիք) ած. *Պատճառախտական։

† **Éplaigner** (էփլէնիէ) բ. ն. Գզել (զկտաւ առաւել կամ զչուխայ)։

† **Éplaigneur** (էփլէնիօր) ի. ած. Գզիչ առաւելոյ կտաւոց։

Digitized by Google

Éploré, ée (էփլո-ր) ած. Արտասուալից։ Une femme éplorée. Elle entra tout éplorée։

Éployé, ée (էփլուա-յե) ած. Թևատարած (թռչուն ի զինանշանս [armoiries])։

Épluchage (էփլի-լաժ) } **Épluchement** (էփլիշ-ման) } ե. ած. Մաքրիլն (զկերատուս, գլուխ, զրանիքս)։

Éplucher (էփլի-լե) բ. ն. 1. Մաքրել ի չիւզից (գլուխ, գնհատքս)։ || 2. Մաքրել, յատակել (զբանիքս, զորիզ)։ (ած. բառիկել)։ — de la salade, du riz։ || † 3. Կեզևել (զընկոյզ)։ || † 4. Խլել (զմոլախոտս անգոց)։ || 5. (էֆոռ.) Որոնել. քննել. մանր կրկտել։ — la vie, les actions de quelqu'un։

= S'—. բ. ած. Մաքրել անասնոց զիւրեանց մազս, թռչնոց զկուրծանց փետուրս։ Les oiseaux s'épluchent avec leur bec։

Épluchеur, euse (էփլի-լեօր, եօզ) ե. 1. Մաքրիչ (աստուածց, բանիքարոց)։ || 2. (էֆոռ.) Որոնիչ. քննիչ։ Un grand — de mots։

Épluchoir (էփլի-լուար) ե. ած. Գործի մաքրիլոյ (գլուխ, գիշուգի)։

Épluchure (էփլի-լիւր) ե. իե. Աւելորդք. Գ. ժամ։ Chercher dans les épluchures։

Épode (էփօտ) ե. իե. Երգարտ և վերջին մասն քնարերգական բանաստեղծութեան Յունաց. վերերգութիւն։

Épointer (էփուէնթե) բ. ն. Բևեկանել զծայրն (սաղաւն, գանակի). ծայրատել։

† **Épointiller** (էփուէնթիյե) բ. ն. տես Énouer։

Épois (էփուա) ե. ած. իս. Ցոզկուկք [cors] գոգաթան եզջերուաց։

Éponge (էփոնժ) ե. իե. Սպունգ. ասիճնուկ. սպիզ (ա). օֆնիւ։ Passer une — imbibée d'eau sur une table pour en ôter les ordures. Pêcheur, marchand d'éponges. *Սպնդագործ. *սպնդավաճառ։ Ce drap boit l'eau comme une —. Boire comme une —. Կաւրի չատ ըմպիլ. (ընդ.)։ Presser l'—. 1. (էֆոռ. և ընդ.) Սեղմիլ զոր սակ ի բաց զառանէն յանիրաւի։ || 2. Աւանալ, կորզիլ յասմիկս ածծելի։

= Ասած. (ա) "Սպունդն սման ի ջրոյ ու ի ծովն լինի, ոչ մոգուիւ սմոյ անասնին." Զբեր. կիմ. (պրս. խուզ նշանակէ Սմոյ, և նզիւ [այսինքն՝ Սմոյ փորրիկ] նշանակէ Սպունգ)։

Éponger (էփոնժե) բ. ն. Ջնջիլ, սրբիլ սպնդով։ — une voiture. Épongez vite cette encre։

† = S'—. բ. ած. Ջնջիլ զիւր քրտան։

† **Épongier** (էփոնժիե) ե. ու. Որ կրէ կամ առնէ սպունգ. *սպնդաբարձ։

Éponyme (էփոնիմ) ած. ու. L'archonte —, կամ լոկ —. ե. ու. Աստղին յինուանց որդանակից Լիճնացուց յորոյ անուն կոչէր սորին. անուանագիր։

Épopée (էփոփե) ե. իե. Ռիւթագրական բանաստեղծութիւն. *գրուցապնորգութիւն։ L'Iliade, l'Énéide, la Jérusalem délivrée sont des épopées։

Époque (էփօք) ե. իե. 1. Ժամանակ նշանաւոր գործոց. գարագլուխ։ Les principales époques de l'histoire. L'— du déluge. Faire —. Կազմիլ գարագլուխ։ Ces choses-là font — dans notre vie։ || 2. Ժամանակ։ J'étais à cette — très loin de Paris. L'— de son mariage. Notre — a été marquée par de grands événements։

† **Époudrer** (էփուտրե) բ. ն. տես Épousseter։

Épouffé, ée (էփու-ֆե) ած. Ոգեռապատ. շնչատպատ. (ընդ.)։ Il est venu tout — nous apporter cette belle nouvelle։ [(—ֆ.)։

A. **Épouffer (s')** (ս'էփու-ֆե) բ. ած. Փախչիլ. սրամտիլ։

B. **Épouffer (s')** (ս'էփու-ֆե) բ. ած. — de rire. Լուծանդիլ, խռովանալ ի ծաղռէ։ (Որ և † s'Ébouffer de rire, Pouffer de rire)։

Épouiller (էփու-յիյե) բ. ն. Որոնել, քաղել զոջիլս ուրուք. Ս. քննել. (ուիե)։ Une mère qui épouille son enfant։ [s'épouille։

= S'—. բ. ած. Որոնել զիւր ոջիլս։ Un gueux qui s'épouille։

Époumoner (էփու-մոնե) բ. ն. Աշխատ առնել զխռոց. շնչատպատ գործել։ Cette lecture m'a époumoné։

= S'—. բ. ած. Ոգեռապատ, շնչատպատ լինիլ։

Épousailles (էփու-զայլ) ե. իե. յե. Հանդէս կատարման ամուսնութեան, պատիւ։ Les parents assistèrent aux —։

Épouse (էփու-զ) ե. իե. Հարսն. ամուսին. կին։ Une tendre, une chaste —. La future —. Les épouses de J.-C. Հարսունք Քրիստոսի. Հաւատաւորք. կուսանք։

† **Épousé** (էփու-զե) ե. ու. Ամուսին. փեսայ։

Épousée (էփու-զե) ե. իե. Հարսն։ Mener l'— à l'église. Marcher comme une —. Սիզմիզ գնալ. Հանգստական խաղալ. (պրս. Հարսի պէս քալիլ)։

Épouser (էփու-զե) բ. ն. 1. Կին առնիլ, առնուլ, առնուլ կնութեան. ամուսնանալ։ Il épousera sa cousine։ || 2. Կինիլ առն. առնուլ իւր այր։ Cette veuve a épousé un jeune homme։ || 3. (էֆոռ.) Յարիլ. կցորդ, Հաղորդ լինիլ. միաբանիլ։ Je n'épouse aucune opinion, — les intérêts, la querelle, la cause de quelqu'un։

= S'—. բ. ած. Ամուսնանալ։ Ils s'aimaient depuis longtemps, enfin ils se sont épousés։

Épouseur (էփու-զեօր) ե. ու. Որ կամի կին առնիլ. յանկացող ամուսնութեան. *Հարսնառնդիչ։ Je ne veux point de galants pour ma fille, je veux un —։

Épousseter (էփու-սէթե) [J'époussète. J'époussèterai.] բ. ն. 1. Թօշափիլ խազանակաւ զփոշի (Հանգերձից)։ — un manteau, un tapis։ || 2. (էֆոռ. և ընդ.) Գան Հարկանիլ։ Je l'épousseterai comme il faut։

† **Époussetoir** (էփու-սէթուար) ե. ու. Ս. վրձին (սիմնագործոց)։

Époussette (էփու-սէթ) ե. իե. Խազանակ, *առիլակ (թօշափելոյ զփոշի կարասեաց, Հանգերձից)։

† **Épouti** (էփու-պի) ե. ու. Ամա սաստկութ, չոխռոյիչ։

† **Époutir** (էփու-պիր) բ. ն. տես Énouer։

Épouvantable (էփու-վէնթաբլ) ած. 1. Զարհուրելի։ Un spectre, une vision —։ || 2. Անհնարին. չարաչար։ Laideur, faim —. Bruit, fracas —։

Épouvantablement (էփու-վէնթաբլման) մ. Սաստկապէս. չարաչար. անհնարին։ Cet homme est — laid։

Épouvantail (էփու-վէնթայ) ե. ու. Խրտուիլ. *խրտուիլակ. էօրէս-լու-է։ Mettre des épouvantails sur les cerisiers. Un — à կամ de chènevière. տես ի Chènevière։

Épouvante (էփու-վէնթ) ե. իե. Զարհուրանք յանկարծական. արհաւիրք։ L'— l'a pris, l'a saisi. Ils ont pris l'—. Terrible —. Donner, causer de l'—։

Épouvantement (էփու-վէնթման) ե. ու. Զարհուրանք բանիք. խռովանք։

Épouvanter (էփու-վէնթե) բ. ն. Սրհանիլ արհաւիրս ի վերայ ածուք. ահարեկ առնիլ. զարհուրելիացուցանել։ Ces menaces l'ont épouvanté. Un rien, tout l'épouvante։

Digitized by Google

= S'—. բ. ա. ԶահՀի մեծի Հարկանիլ. զարՀուրիլ։

Époux (էբու) է. ար. փեսայ. այր։ Son cher —. Le futur —. Les —. Հարսն և փեսայ. այր և կին։ De jeunes —։

Épreindre (էբրէնտր) [լծորդի իբրև զAtteindre.] բ. ն. գեամել մեռաամբք. Ս. բռնկամ առնել։

Épreinte (էբրէնթ) է. էփ. 1. Ումեք, ընդվայր և ցաւագին պեաք ունելոյ ի կարիս մորթոյ. խիթք արբանի. նիփ. իւ ապրշ։ Վ. արի բազմաբար. La bile cause des épreintes. Avoir, sentir des épreintes։ (Աի և Ténesme)։ ‖ † 2. կաս, ապք (ջրազատեսուց [loutre] և այլոց անասնոց)։

Éprendre (s') (սբէնտր) [լծորդի իբրև զPrendre.] բ. ա. Հարկանիլ ի սէր։ Il s'éprit de cette femme. Ils s'éprennent de toute sorte de folles doctrines։

Épreuve (էբրէվ) է. էփ. 1. փորձ. Հանգէս։ Faire l'— d'une machine nouvelle, d'un canon. Je vous donne cette montre à l'—. Les francs-maçons font subir des épreuves à ceux qui entrent dans l'ordre. Mettre la fidélité de quelqu'un à l'—. փորձել զՀաւատարմութիւն ումեք։ Une cuirasse à l'— des flèches. Զրահ ուր ոչ գծեն նետք, անգծելի նետից։ À l'— des bombes. Անքանդանելի ի ռմբից։ Cela est à l'— du feu. Ոչ ինչ առնանէ, ոչ ինչ կարէ գամագիա լինել այգմ Հուր. անապզդականի, անգամագիւտ է ի Հրոյ։ Courage à toute —. Անդրդուելի, անխախտելի քաջութիւն։ Un ami à toute —. Բարեկամ յոր մարթի վստահ լինել յամենայն դէպս. բուն, սերտ բարեկամ։ ‖ 2. փորձութիւն. փորձանք. վիշտ. նեղութիւն. ազէատք։ Il soutint courageusement l'—, toutes les épreuves de la mauvaise fortune։ ‖ 3. թուրթ սրբագրութեան (քան ապագրողաց). փորձ։ Ces épreuves sont chargées de corrections. Cet auteur veut voir trois épreuves avant de laisser tirer։

Épris, ise (էբրի, իզ) ած. դերբ. s'Éprendre բոլի. Հարեալ (ի սէր). վառեալ, բորբոքեալ (բարեկութեամբ)։ Il est — d'amour pour cette femme։

Éprouver (էբրուվե) բ. ն. 1. փորձել. զփորձ առնուլ. առնուլ զչափ, զՀանգէս։ — un canon, une cuirasse. — la probité, le savoir de quelqu'un։ ‖ 2. Ունանել, գիտել իւրով խոկ փորձով. փորձել։ Il éprouva, à ses dépens, qu'il ne faut jamais trop compter sur ses amis։ ‖ 3. Զգալ (զցաւս, զցաւ). կրել (վիշտս)։ On éprouve sur cette montagne un froid très rigoureux։ ‖ 4. Կրել (փոփոխութիւնս)։ Le prix de ces denrées éprouve de fréquentes variations։

† = S'—. բ. ա. 1. փորձիլ։ ‖ 2. փորձել զանձն։ ‖ 3. փորձել զիմեանս։

Éprouvette (էբրուվէթ) է. էփ. 1. փորձիչ գործ. *փորձանակ։ ‖ 2. Անօթ ինչ ապակեղէն ի պէտս ստորագիտոց. *փորձանակ։ ‖ 3. Ապտ ինչ վերաչափ գործոյ [sonde]. *փորձանակ։ [un chien։

Épucer (էբիւսէ) բ. ն. Որոնել, քաղել զլուս։ — = S'—. բ. ա. Որոնել, քաղել զիւր լուս։

Épuisable (էբիւիզաբլ) ած. Ապառնելի. (խորի)։

Épuisement (էբիւիզման) է. ար. 1. թափելիս, ցամաքեցուցանելիս (զջուրս)։ ‖ 2. Անհամնելի ի զօրութենէ. անզօրութիւն. (այլ. ուժաՀատութիւն)։ ‖ 3. (էսխաբ.) Ապառումն (գանձուց Տէրութեան)։

Épuiser (էբիւիզե) բ. ն. 1. ցամաքեցուցանել (զաղբիւրս, զջուրս)։ ‖ 2. Հատանել զոյժ. ի զօրութենէ արքանել. (այլ. ուժաՀատել)։ On l'a épuisé par d'abondantes saignées. Ses débauches ont épuisé ses forces։ ‖ 3. Գարտառեցուցանել. ագեռագտա առնել (Թախանձանօք, չատախօսութեամբ)։ Vous m'épuisez։ ‖ 4. Ապառնել (զՀնութի, զպարարտութիւն երկրի)։ ‖ 5. (էսխաբ.) Ապառնել (զինչս). ծախել (զգօրս). (այլ. Հատցընել)։ — les richesses d'un pays. Leurs ressources étaient épuisées. Il avait épuisé toute sa patience. Ապառնալ էր Համբերութիւն նորա։ — sa colère sur quelqu'un. Թափել, Հեղուլ յոք զսմինայն, զբոլոր բարկութիւն իւր։ J'épuiserai sur eux mes flèches. Զնետս իմ ապառնեցից ի նոսա (ա). Թափեցից զատարկացուցից ի նոսա զնետս իմ։ ‖ 6. Թափել (զսմինայն այժ իւր և զզօրութիւն). ի կիր արկանիլ (զսմինայն Հնարս)։ — tous ses efforts, toutes sortes d'artifices։

= S'—. բ. ա. 1. Հատանիլ, ապառիլ (ազբիւր, Համբարս)։ ‖ 2. Վաճառիլ սմինայն օրինակաց մատենի իրիք. Հատանիլ. ապառիլ։ Une édition qui s'épuise rapidement։ ‖ 3. Թափել զիւր զոյժ և զզօրութիւն։ S'— en efforts inutiles։ ‖ 4. Հիւծանիլ, ծերբիլ (յաշխատութենէ, ի վերգ խուզութեանց)։ ‖ 5. Ապառնալ, ծախել (զիւր ինչս)։ "Son État s'épuise d'argent et d'hommes." ՐԵՆ. *Tél.* XII.

= ՎԿԱՁ. (ա) "Զնետս իմ ապառնեցից ի նոսա." Բ Օր. Լ.Բ. 23. — "Ի՛ւ յօրմէ Թափեաց և գոպարելոցդ զմինայն նոքա իւր (ապտանոյ ի ցՁ), և ոչ ծայ և ոչ ի լոյր խորհուրդ... յօրմէ և ոչ ի ինչ հնարս ծայ բանասարկին, այլ գոպարելոցդ զմինայն զզօրութիւնս իւր, և ապա երևեցոյց զզօրութիւնն իւր Աստուած." Ոսկ. Անգլի. Զ. 747։

Épulons (էբիւլոն) է. ար. յն. Գուրմք Հաւմոյեցւոց բարձրերդք ի կուչունս յօրինեալս վասն դից։ [դիզ)։

Épulotique (էբիւլոտիք) ած. Ախտագործան (վիրաց՝ = է. ար. Դեղ ախտագործան։ Un bon —։

Épuration (էբիւռասիոն) է. էփ. Սրբելիք. զտիլն։ L'— du sang, des métaux, des huiles, des mœurs։

Épure (էբիւռ) է. էփ. 1. Ուրագիծ (շինուածոյ գծեալ ի վերայ սրմոյ կամ յատակի)։ L'— d'une voûte, d'une colonne։ ‖ 2. Գիծք և կէտք գծեալք ի վերայ մակարդակի ած ի լուծանել զինդիր ինչ ձևագրական երկրաչափութեան [géométrie descriptive]։

† **Épurement** (էբիւռման) է. ար. Սրբելիք. մաքրելիք։

Épurer (էբիւռե) բ. ն. 1. Սրբել. զտել. մաքրել. ջնջել. յատակել։ — de l'eau en la filtrant. Le feu épure les métaux։ ‖ 2. Սրբել, յղկել, ազարկել (զլեզու ինչ)։ Cet auteur a contribué à — la langue։

Épurge (էբիւռժ) է. էփ. Ագգ ինչ կապանչանման [tithymale] լուծիչ և ործացուցիչ. քաւիկան։

† **Équanimité** (էգուանիմիթե) է. էփ. Հաստատութիւն ոգւոյ։

Équarrir (էգուարիր) բ. ն. 1. Հատանել յաղիղ անկիւնս (զքար, զտախտակ)։ ‖ 2. Զորքերկուսի գործել։ — une glace։ ‖ 3. ցօշիլ (զանասուն մեռեալ կամ զինեալ)։

Équarrissage (էգուարիսաժ) է. ար. 1. Տաշած, Հաստատած չորքերկուսի։ ‖ 2. ցօշումն (գիականց գրատուց, խշոց)։

Équarrissement (էգուարիսման) է. ար. Հաստատնելն, Հաստատած չորքերկուսի։ L'— d'une pierre։

Équarrisseur (էգուարիսէօր) է. ար. ցօշիչ (մեռեալ կամ զինեալ գրատուց)։

Équateur (էգուատէօր) է. ար. Հասարակած։ Les peuples qui habitent sous l'—։

Digitized by Google

Équation (է-ում) ֆ. իգ. Հաւասարութիւն (ի գրահաշուի)։ — du premier, du second degré։

Équatorial, ale (է-ում-ը-ի-ալ, ալ՛) ած. Հասարակած։ Les climats équatoriaux։

Équerre (է-էր) ֆ. իգ. *Ուղղանկիւնաձիւգ գործիք. Գ. գիւղ. Գ. ձեւ։ Dresser à l'—. Ce bâtiment n'est pas d'—։

Équestre (է-կ-ը-ը) ած. Ձիաքաղաքական. Քաւոր (անգրի, պատկեր)։ Statue, figure —. L'ordre —. Կարգ ձիաքաղաքից, ձիաւորաց [chevalier] հաւմիայեցաց։

Équiangle (է-ի-անկլ) ած. Հաւասարանկիւն. գուսանկիւն։

† **Équicrural** (է-ի-կ-ու-ալ) ած. ար. տես Isocèle։

† **Équidifférent, ente** (է-ի-տ-ֆ-ա, անդ) ած. Որ հաւասար սլլակերպ են ի միմեանց. *զուգասլլակերպ։

† **Équidistance** (է-ի-տ-ս-անս) ֆ. իգ. Հաւասար հեռաւորութիւն. *զուգանջրպետ։

Équidistant, ante (է-ի-տ-ս-ան, անդ) ած. Հաւասար հեռաւոր։ Les lignes parallèles sont équidistantes։

† **Équille** (է-իլլ) ֆ. իգ. Ձրագայր խազալիկ ինչ միանգամայ։

Équilatéral, ale (է-ի-լ-ը-ալ, ալ՛) ած. Որոյ ամենայն կողքն կամ կողմանքն հաւասար են (երկքանկիւն)։ Հաւասարակող. Հաւասարակողմ. զուգակողմն։

Équilatère (է-ի-լ-ը-էր) ած. Որոյ կողքն կամ կողմանքն հաւասարք են կոպիտ սլլոյ ձեւոյ (յերկրաչափութեան)։

Équilibre (է-ի-լ-իպր) ֆ. ար. ի. Հաւասարակշռիւն կշիռ. զուգակշռութիւն. *Հաւասարակշռութիւն։ Cela est en —. Dans un juste —. Perdre l'—. Անհանգիստ ի հաւասարակշռիւն կոպիտ. (ան. Հաւասարակշռութիւնը կորացնիլ)։ ‖ ֆ. (է-ի-պր.) Կշիռ խառնուած. արդար, յօրինուած, հաւասարակշիռ չափ. զուգակշիռ հաւասարութիւն։ L'— des pouvoirs dans un gouvernement. Faire, tenir l'—. ի կշիռ չափու ունել։ ‖ ֆ. Զոյգ և կշիռ բանիսխանութիւն. բարեկշիռ խառնուած (հիւթոց մարմնոյ)։

Équilibrer (է-իլ-ը-ր) բ. ն. Հաւասարակշռիւ, զուգակշռիւ գործիլ. զուգակշռիլ։ — des balances, les recettes et les dépenses։

† **Équilibriste** (է-իլ-ը-իս-տ) ֆ. Որ խազոյ հաւասարակշռութեամբ. *կշռախաղաց։

Équinoxe (է-ի-ն-օ-ս) ֆ. ար. Հաւասարութիւն, հաւասարակիւն տուընջեան և գիշերոյ. զուգօրութիւն. հաւասարօրութիւն։ L'— du printemps, d'automne։

Équinoxial, ale (է-ի-ն-օ-ս-ի-ալ, ալ՛) ած. Հասարակօրեայ։ Les points équinoxiaux. Ligne équinoxiale. Գիծ հաւասարութեան տուընջեան և գիշերոյ. Հասարակած։ Fleurs équinoxiales. Ծաղիկք որ ի սահմանեալ ինչ ժամու փթթին և փակին. ծաղիկք հասարակօրեայք։

Équipage (է-իփ-ա) ֆ. ար. ի. Նաւագործ. նաւավարք. *Նաւազեան։ Le bâtiment a péri, mais on a sauvé l'—։ ‖ ֆ. Հանգերձանք. կազմած. կազմութիւն. ապարք (օրաց, շինութեան ատոյ)։ — de chasse, de construction։ ‖ ֆ. կառք, երիվարք, սպասաւորք։ Son — est parti, est arrivé. Les équipages du prince։ ‖ ֆ. Ազխ բանակի (զորիսք են սպլլք, գրասարք, վրանք, սլլովքն հանգերձ)։ Les équipages de l'armée։ ‖ ֆ. կառք տան հանգերձ խարազք սարգք. գնդապ։ La plupart des gens riches ont un —, ont —. Il est venu avec son —։ ‖ ֆ. Հանգերձք. զգեստք. ձև հանգերձից։ Cet homme est en fort mauvais —։

Équipe (է-իփ) ֆ. իգ. ի. Դաս գործաւորաց։ Une — dans une gare de chemin de fer։ ‖ ֆ. Նաւակք կապելք ընդ միմեանս, որ երթան առագաստաք կամ ձգին ի նաւագործից։ [Հաւրդ։

Équipée (է-իփէ) ֆ. իգ. Գործ անհանճար, անխոհ. **Équipement** (է-իփ-ը-ման) ֆ. ար. Հանգերձանք, կազմութիւն (նաւու, զօրաց)։

Équiper (է-իփէ) բ. ն. ի. Հանգերձիլ, կազմիլ (զնաւ) սարքութեամբ, պատրաստ։ ‖ ֆ. Հանգերձիլ զգեստաւք։ — un soldat, un cavalier. Il a bien équipé son fils avant de l'envoyer au collège. Il a été bien équipé. (է-իփ. և ընդ.) Գոլ խոկ խուզաւ, ծազր եղև։

— S'—. բ. ա. ի. Հանգերձիլ զանձն։ Il n'a pas de quoi s'—։ ‖ ֆ. Զգենուլ հանգերձս (ծազրալիցս)։ Peut-on s'— de la sorte?

Équipollence (է-իփ-ո-լանս, է-իփ-ո-լանս) ֆ. իգ. Հաւասար զօրութիւն, հաւմիզօրութիւն (յաստղագործութեանց կամ նախագաստութեանց ի բանականն ապաւեսաք [logique])։

Équipollent, ente (է-իփ-ո-լան, է-իփ-ո-լան, անդ) ած. Հաւասար. հաւասարաչափ. զուգաչափ. (վզ.)։ Le profit est — à la perte։ [l'—։

— ֆ. ար. կշիռ. հաւասարն. (վզ.)։ Je lui ai rendu — À l'—. գր. ած. Ըստ հաւմիմասի. ըստ չափոյ. (վզ.)։

Équipoller (է-իփ-ո-լէ, է-իփ-ո-լ) բ. ն. և ը. Հաւասարել. (վզ.)։ Le gain équipolle la perte. Une chose qui équipolle à l'autre։

† **Équipondérance** (է-իփ-ո-ան-ս-ան) ֆ. իգ. Հաւասար ծանրութիւն. *զուգածանրութիւն։

Équitable (է-իդ-ա-պլ) ած. Արդար. արդարակրաւ։ Un juge —. Des gens peu équitables. Jugement —։

Équitablement (է-իդ-ա-պլ-ման) մ. Արդարութեամբ։ Il faut juger — de toutes choses։

Équitation (է-ի-թ-ա-սիոն) ֆ. իգ. ի. Ուսուցանել ի ձի հեծանելոյ. ձիավարութիւն։ Apprendre l'—։ ‖ ֆ. Հեծանելն ի ձի. հեծելութիւն։ L'— est recommandée par les médecins en certains cas։

Équité (է-իդ-ե) ֆ. իգ. Հաւասարաչափ արդարութիւն. արդարակրաւ ատենութիւն։ Il juge avec —. Contre toute —. Selon l'—։

† **Équivalemment** (է-իվ-ա-լամ-ան) մ. Հաւասարապէս։

Équivalence (է-իվ-ա-լանս) ֆ. իգ. Հաւմիզօրութիւն։

Équivalent, ente (է-իվ-ա-լան, անդ) ած. Հաւմիզօր. Հաւասար. զուգական։ Je lui donnerai un héritage —. Une expression équivalente à une autre։

— ֆ. ար. կշիռն. Հաւասարն։ On lui offrit l'—։

Équivaloir (է-իվ-ա-ուար) [Ծագեալ ի բրբև գValoir.] բ. ը. ի. Արժել. Հաւասար։ Une once d'or équivaut à quinze onces d'argent։ ‖ ֆ. Հաւասար լինել։ Cette réponse aurait équivalu à un refus։

Équivoque (է-իվ-ո-ք) ած. ի. երկդիմի, երկշաւիղ, կապակրկին (բանք, սաստուած)։ ‖ ֆ. Զգալի միտքն է անել սլլական կարծիս. կեղակարծ։ Réputation, mérite, vertu, signe —. Un homme —. Ամբ յոր չմտերիմ հաւասար, վասն ի լինել. ամբ երկմիտ, երկխօս։

— ֆ. իգ. Երկդիմի միտք, բանք. *Համարանաւթիւն։ — grossière, fade. Basses équivoques. Il faut éviter les équivoques։ [ներք։

Équivoquer (է-իվ-ո-ք) բ. ը. Վարիլ երկդիմի բա-

† = S'—. բ. ա. Ամբ ինչ ընդ սլլոյ խօսիլ. սխալիլ ի խօսս։

Digitized by Google

Érable (է-ռաբլ) ի. ար. Ծառ. ինչ որ բազանի է բարեխառն երկիրս, կարծրափայտ, և խորատաքար կեզևով, տերև քառ նման տերևաց որթոյ. գդգիր. պիծխի։ Le sycomore est une espèce d'—. Sucre d'—. Broussin d'—։

Éradication (է-ռատիքասիոն) ի. իգ. Խլելն, խլումն արմատաց։

Érafler (է-ռաֆլե) բ. ն. Ցտեղ ոսկաւիկ ինչ զմարմինն. Ս. ակրիմել։ Cette épingle, cette épine m'a éraflé։

Éraflure (է-ռաֆլիւր) ի. իգ. Դիպչն ինչ կեզեքածք մարմնոյ. Ս. ակրիմատք։

Éraillement (է-ռայմ-ման) ի. ար. Ա. բոլոքս շրջիլն աստրին կոպոյ ուկան. *կոպաշրջութիւն։

Érailler (է-ռայե) բ. ն. Ցաւասակել. *ծաւասակել։ — du satin. Avoir les yeux éraillés. Ունել աչս կարմրաթեղս, կամ կոպս շրջեալս։

Éraillure (է-ռայիւր) ի. իգ. *Ցաւասասածք, *ծաւասածք (պատառատաց)։

Érater (է-ռատե) բ. ն. տես Dérater։

† = S'—. բ. ա. (փոխաբ. և ընդ.) Շնչասպառ լինել ի բազում ընդհանուրոյ։

Ère (է-ր) ի. իգ. Ք. Թուականութիւն. թուական։ L'— des Olympiades, des Séleucides։ ‖ 2. Դարագլուխ։ Une — nouvelle commence. L'— de la liberté d'un peuple։

Érèbe (է-բ) ի. ար. Ադջամղձին ալք կամ խորք գժոխոց (ըստ առասպելից). գժոխք. երեքտա։ Les monstres de l'Érèbe։

Érecteur (է-բեգթեօր) ած. ար. Կանգնիչ, լարիչ (մասանց ինչ մարմնոյ՝ մատկն [muscle])։

= ի. ար. Կանգնիչ կամ լարիչ մատկն։ [մարմնոյ)։

Érectile (է-բեգթիլ) ած. Կանգնական (հիւսուածք

Érection (է-բեգսիոն) ի. իգ. Ք. Կանգնումն (անդրպոյ, տաճարի)։ ‖ 2. (փոխաբ.) Հաստատութիւն. Հաստատութիւն։ L'— d'un tribunal, d'une commission։ ‖ 3. Ուղղիչն, կանգնումն, լարումն (առնի անդամոյ կամ վարագի). ուռնութիւն (?)։ [լաւ ուրուք. ազատրանիչ զոք։

† **Éreintement** (է-ռէնթ-ման) ի. ար. Կործանիչն զհամ։

Éreinter (է-ռէնթե) բ. ն. Ք. Բեկանել, խորտակել զմէջս. մէջատակ առնել։ ‖ † 2. Գան հարկանել. *գանահոծել։ ‖ 3. (փոխաբ. և ընդ.) Գործատուիցս ցանել։ Il éreinte tous ses employés։ ‖ † 4. Կործանել զիշխանութիւն, զհնախութիւն, զհամարաս ուրուք։

= S'—. բ. ա. Միջատակ լինել։ Il fit un si grand effort qu'il s'éreinta։ [նահեցական (կենդանք)։

Érémitique (է-բեմիթիք) ած. Ա. Անապատական. միայնական։

† **Érémont** (է-բեմո) ի. ար. տես Armon։

Érésipélateux, euse (է-բեզիփէլաթիօ, իօզ) ած. *Օձուցաւային։ (Լաւ և գրելի է Érysipélateux)։

Érésipèle (է-բեզիփէլ) ի. ար. Բորբոքումն մարմնոյ հանդերձ այտուածմբ և ջերմուժբ. ծաւալումն հրոյ. Ս. օձիկ ցաւ. Ս. օձուցաւ. Էրիսիփէլ։ (Լաւ և գրելի է Érysipèle)։

Éréthisme (է-բեիթիսմ) ի. ար. Գրգռութիւն. (ըստ բժշկաց)։

Ergastule (է-ռգաս-թիւլ) ի. ար. Բանտ վասն զերեաց դատապարտելոց ի դառնապարտ աշխատութիւնս (առ Հռովմայեցիս)։

Ergo (է-ռկո) ը. Արդեամն. ապա ուրեմն. (ընդ.)։

Ergot (է-ռկո) ի. ար. Ք. Սուր եղունգն ի յետին կողմանն ստին աքաղաղոյ. բիտ։ (Որ և Éperon)։ Un coq qui monte sur ses ergots. Se tenir, se lever, monter sur ses ergots. (փոխաբ. և ոճ.) Ոտանի բարկութեամբ, խրոխտանգք։ ‖ 2. Կարճ յառաջակոչման օրանոց շանց. բիտ։ ‖ † 3. տես Argot, B. ‖ 4. Հիւանդութիւն ինչ ցորենոյ, հատարոյ [seigle]. ժանգ. փուտ։

Ergotage (է-ռկոթաժ) ի. ար. Զառիր, խարեպատիր պատճառաբանութիւնք, Տալի-Տալի-անդք բանից։

Ergoté, ée (է-ռկոթե) ած. Ք. *Բռատար (ազգազգ, շուն)։ ‖ 2. Ջանգահար (հատարոյ)։

A. **Ergoter** (է-ռկոթե) բ. չ. Ք. Հակառակիլ, վիճիլ խարեպատիր Տալի-Տալի-անդք բանից, պատիր պատճառաբանութեամբ։ ‖ 2. (փոխաբ.) Խծբծիլ. ըստգտանիլ։ Il ergote sur tout։

† B. **Ergoter** (է-ռկոթե) բ. ն. տես Argoter։

Ergoterie (է-ռկոթրի) ի. իգ. տես Ergotage։

Ergoteur, euse (է-ռկոթիօր, իօզ) ի. ա. Խարեպատիր պատճառաբանութեամբ։

† **Ergotisme** (է-ռկոթիսմ) ի. ար. Ա. Կեր վիճելոյ. վիճաբանութիւն։ [Տարատային. Եբրայեան։

Éridan (է-բիտան) ի. ար. *Համառատ գետութիւն ինչ

Ériger (է-բիժե) բ. ն. Ք. Կանգնիլ (տաճար). ուղղել (սեղան). յարուցանել, կացուցանել, հաստատել (անգրծ) — un temple, un autel. — une statue à quelqu'un։ ‖ 2. (փոխաբ.) Հաստատել. կարգել. կացուցանել. անկել։ — un tribunal. — une église en cathédrale։ ‖ 3. (փոխաբ.) Փոխել. յիշուլ. շրջել։ Les hommes érigent souvent leur folie en sagesse։

= S'—. բ. ա. S'— en docteur, en savant. Զվարգապետի, զգիտնոյ ինեկն ածել. առնել զանձն վարգապետ, գիտուն։ S'— en juge des fautes d'autrui. Դատաւոր այլոյ յանցանաց նստել։

Érigne կամ **Érine** (է-ռինե, է-ռին') ի. իգ. Փոքրիկ ունելիք ինչ վիրաբուժից. *սայր։

Érigone (է-ռիգո') ի. իգ. Ա. տեսակ աստղատառն կուսին. կոյս. կուսանուկ. երիգոն։ (Որ և Vierge)։

† **Érinnye** (է-բինի) ի. իգ. Ա. Անուն կատաղեաց գժոխոց (ըստ առասպելից)։ (Որ և Furie)։

† **Ermaillé, † Ermailli** (է-ռմայե, է-ռմայի) ի. ար. *Գանրագործ (ի հնդկաստան)։

Ermin (է-ռէն) ի. ար. Մաքուր մազանելոյ և ելանելոյ վաճառաց (Ա. Ալեհեր)։

Erminette (է-ռմինէթ) ի. իգ. Ա. զգ տապարի կորցնիթարգ [convexe] երկաթով առ ի հարձել և առաշել գփայտ. ուրագ. փետրէ։ (Գրի և Herminette)։

Ermitage (է-ռմիթաժ) ի. ար. Ք. Անապատութիւն միայնակեցի. անապատ. միայնանոց. *Ճգնաստան։ ‖ 2. Վանք անապատականաց, միայնակեցաց։ ‖ 3. (փոխաբ.) Տեղի, առուն զուարթ և զերծ ի մարգկանէ. մենաստան։

Ermite (է-ռմիթ) ի. ար. Ա. Անապատաւոր. անապատական. միայնակեաց. ճգնաւոր։ Les ermites de la Thébaïde։

† **Éroder** (է-ռոտե) բ. ն. տես Corroder։

† **Érosif, ive** (է-ռոզիֆ, իվ) ած. տես Corrosif։

Érosion (է-ռոզիո) ի. իգ. տես Corrosion։

Érotique (է-ռոթիք) ած. Տ. փական։ Poème, chanson, délire —։

= ի. ար. *Սիրերգական բանաստեղծ։

Érotomanie (է-ռոթոմանի) ի. իգ. Խանգարումն մտաց ի սաստիկ տենչանոց. *տենչամոլութիւն։

Erpétologie (է-բիեթոլոժի) ի. իգ. տես Herpétologie։

Errant, ante (է-ռան, անթ) ած. Ք. Պղտեալ. մոլորական. թափառական։ Peuples errants. Hordes errantes. Le Juif —. Mener une vie errante. Պղտական,

Digitized by Google

թափառական, անասուն անկարգ շրջիկ։ Étoiles errantes. Մոլորական, մոլար, գնդյուն, շարժուն աստեղք. մոլորակք։ (որ և Planète)։ ‖ 2. Մոլորեալ (ի խնդիրս հասանելոյ)։ (Խրի)։ Ցոյս մխաս վարի և իրր ե։ ար։ Ramener les errants։

Errata (երրաթա) ե։ ար։ Ցանկ վրիպակաց տպագրութեան մնացեալ։ Il a marqué ces fautes-là dans l'—. Les — sont nécessaires dans les livres։ (Արաբ. ասել մխոյթ և վրիպակ Erratum, երրաթ)։

Erratique (երրատիք) ած։ † 1. Որոյ չիք հաստատուն բնակութիւն։ ‖ 2. Անկարգ, անկանոն (կերպիւ)։ ‖ 3. Ցածախոհ (վէմ, քարաժայռ)։

Erre (էր) ե։ իգ։ 1. Գնացք։ Aller grand'—, belle —. 1. Երթալ շեպով։ ‖ 2. (ետեր. և ընդ.) Բազում ծախս առնել։ [vaisseau։ ‖ 3. Աւրագութիւն ընթացից նաւուս։ Diminuer l'— d'un —յե։ Հետք, շաւիղ (հզկերսի)։ — Suivre les erres, aller, marcher sur les erres de quelqu'un. (ետեր. և ընդ.) Երթալ զհետ հետոց ուրուք. ընդ նոյն հետս, ընդ հետս շաւղաց ուրուք ընթանալ։

Errements (էրմն) ե։ ար։ յե։ Ընթացք. գնացք։ Suivre les anciens —։

Errer (էր) բ։ չ։ 1. Մոլորեալ շրջիլ. թափառիլ։ — par ſամ dans la campagne. — de côté et d'autre, çà et là։ ‖ 2. (ետեր.) Մոլորիլ. վրիպիլ։ — dans la foi. Il n'y a personne qui ne soit sujet à —։

Erreur (էրեր) ե։ իգ։ 1. Թափառանք. յածանք. (վարի ի պերճ ասացուածս)։ Les erreurs d'Ulysse։ ‖ 2. (ետեր.) Մոլորութիւն. պատրանք։ Il est revenu de son —. Vous croyez qu'il est franc avec vous: —։ ‖ 3. Մոլար վարդապետութիւն, կարծիք. խառնութիւն. մոլորութիւն։ — dans la foi, en matière de foi. Combattre l'—. On a condamné ses erreurs։ ‖ 4. Վրիպանք. սխալութիւն։ — de date. Sauf — de calcul։

— յե։ Վհատանք, անկարգութիւնք, զեղծութիւնք (երբեմն հասարակական հասարի)։ Il est bien revenu de ses erreurs. Les folles erreurs de la jeunesse։ [(գեղ)։

Errhin, ine (էրին, ին') ած։ Ինգանց. անգական

Erroné, ée (էրոնե) ած։ Մոլորական. վրիպական։ Opinion, proposition erronée։

† **Erronément** (էրոնեման) ս։ Մոլորութեամբ։

Ers (էր) ե։ ար։ Տունկ ինչ արոյ տերեւք են նմանք տերեւոց ոսպան։

Erse (էր) ած։ Le dialecte —, ſամ լոկ —. ե։ ար։ Բարբառ կելտական արամ վարին բնակիչք Կալվոսիոյ. գայելական։ (Աստ և Gaélique)։ [մրոնաւ։

† **Érubescence** (էրուպեսան) ե։ իգ։ Կիսանեղին կարմրանք։

† **Érubescent, ente** (էրուպեսան, անդ) ած։ Որ սկսանք կարմրանալ։

Érucage, **Éruca**go, **Éruca**gne (էրուգաժ, էրուգո, էրուգն) ե։ ար։ Բոյս ինչ նման սոսկեկի [roquette] բուսեալ ի մէջ ցորենոյ, որ սոյ փնչել։

Éructation (էրուկտասիօն) ե։ իգ։ Փուք սաստիկաթափ ար եղանիւ ճայնի մնամբ ընդ բերանն. զգայութիւն. զգայուածք. Ս. Հզեռաց. Ս. քերքուրտ. (ած. սասի Rot)։

Érudit, ite (էրուտի, իտ) ած։ 1. Հմուտ. բազմահմուտ. բազմուսումն։ Il est — et se connaît en inscriptions։ ‖ 2. Հմտական. °Հմտալից։ Un ouvrage —։

= ե։ ար։ Հմուտ։ C'est un —, un de nos érudits։

Érudition (էրուտիսիօն) ե։ իգ։ Հմուտութիւն. բազմահմուտութիւն. բազմուսումնասիրութիւն. La sûre — d'un du Cange. Profonde, vaste, rare —, Livre plein d'—։ [գեղեց. ժանգամնաւ։

Érugineux, euse (էրուժինո, էօզ) ած։ ձանձրային։

Éruptif, ive (էրուպտիֆ, իվ) ած։ 1. °Հրաբղխային։ Les volcans et leurs phénomènes éruptifs։ ‖ 2. Խաւցաման (կերպիւ, բան բժշկաց)։

Éruption (էրուպսիօն) ե։ իգ։ 1. Ուժգին և յանկարծական բղխումն կամ ժայթքումն (հրաշունչ կամ հրաբուղխ լերին). հրաշնչութիւն։ L'— d'un volcan, du Vésuve։ ‖ 2. Ցրտաւաստ բղխումն (արեան, հիւթոց մարմնոյ)։ ‖ 3. Խաղ (խաղալ արարից ի վերայ մարթոյ)։

† **Érynge** (էրինյ) ե։ իգ.
† **Éryngion** (էրինյիօն) ե։ ար. } Բոյս ինչ փշալից. երինգեակ։

† **Érysimon** (էրիզիմն) ե։ ար։ Տունկ ինչ խաչածաղիկ [crucifère]. Ս. ատիկայ խոտ։

= ՎԱՍԻ. "Հասիլ ել ըստ ֆիսոն, որ Հայերն ասկիս խոտ ասեն և հոտած բիւրմն ասի. և ինչն խոտ ճ և որ յատերներքոն խնձն և ի ներկերն ին բռանի, և իր տերևոն ասկիս ին լսան, . . և պատպասիրն սրտայնի." Ամիրա. Անգ. Անագ.

Érysipélateux, euse (էրիզիպելատօ, էօզ) ած. տես Érésipélateux։

Érysipèle (էրիզիպել) ե։ ար։ տես Érésipèle։

† **Érythrocéphale** (էրիթոսեֆալ) ած. Կարմրագլուխ։

Es (Ֆ առաջի բաղաձայնի. bachelier ès [Ֆ] lettres. այլ սմանք Հնչեն ես. իսկ ès arts Հնչի եզ սա) նե. փոխանակ ասելոյ en les. ի մէջ. ի (դպրութիւնս). յ(սրտեսասս). ի (ձեռս)։

Escabeau (էսքապո) ե։ ար։ }
Escabelle (էսքաբել) ե։ իգ։ } Աթոռակ առանց բազկաց և առանց թիկանց. պատառանդան։ La terre est appelée dans l'Écriture l'escabeau des pieds de Dieu. Remuer ses escabelles. 1. Նլանել ի տանէ. փոխել զիւր բնակութիւն. (Ղև.)։ ‖ 2. (ետեր.) Փոխել զիւր վիճակ։

Escache (էսքաշ) ե։ իգ։ Ձուանձ. սանձք [mors]։

Escadre (էսքադր) ե։ իգ։ Գումարատակ պատերազմիկ նաւուց ընդ ձեռամբ ծովակալի։ [բրիկ նաւաց։

Escadrille (էսքադրիյ) ե։ իգ։ Գումարատակ փոքր։

Escadron (էսքադրօն) ե։ ար։ 1. Խումբ հեծելազորաց յերից կամ ի չորից գասակաց [compagnie]։ Un — de cuirassiers, de lanciers, de chasseurs։ ‖ 2. Գունդ. գումարատակ (հեծելոց կամ հետևակաց)։ Il partagea sa troupe en deux escadrons։

Escadronner (էսքադրոնե) բ։ չ։ Շարժել, խաղալ հեծելազորաց։ Ces troupes escadronnent bien։

Escalade (էսքալատ) ե։ իգ։ 1. Յարձակումն զօրաց առնդղովք. նլանելն առնդղովք ի պարիսպ։ Monter à l'—. Tenter l'—. Ils emportèrent la place par —։ ‖ 2. Մտանելն գողոյ ի տուն կամ ի պարսէզ՝ անցանելով զցանկովք, զերմով։ Les circonstances d'— et d'effraction aggravent le délit։

Escalader (էսքալատե) բ։ ն։ 1. Յարձակիլ, վերելանկիլ (ա), նլանիլ առնդղովք (ի պարիսպս)։ — une forteresse. Les géants voulaient — le ciel։ ‖ 2. Մտանիլ (գողոյ) ի տուն ընդ պատուհանս կամ անցանելով զցանկովք, զերմով։ Les voleurs ont escaladé ce mur, la maison։

= ՎԱՍԻ. (ա) "Վերելանկ գոհ գոյն, և առնդղոյ սմանք վերելանիւ հեղեսն յսկսին." Ցես. կիմ. 487։

Digitized by Google

Escale (ես-կա՛) ե. իգ. † Քաղաք ծովեզերեայ ի Միջերկրական ծովս։ Faire —. Խարխոխ արկանել։ (Որ և † Faire écale, Faire échelle)։

Escalier (ես-կա՛յ) ե. ար. Սանդուղք (տան, շինուածոյ). Լանջելիք։ — en fer à cheval, en limaçon, en escargot. Monter, descendre l'—. Le palier d'un —։

Escalin (ես-կա՛ն) ե. ար. Արծաթի դրամ ինչ Հոլլանդիոյ, որ արժէ դրեթէ վաթսուն և հինգ հարիւրորդս [centime]։ [ա.ց մսոյ։ Une — de veau։

Escalope (ես-կա՛լ) ե. իգ. Կերակուր ինչ ի պատա-

Escamotage (ես-կա՛ո-թաժ) ե. ար. Ձ. Անհետ տանել ինչ շուարեցուցմամբ ձեռին. Ս. ամպագործութիւն։ ‖ Բ. (ես-կա՛ո.) Հնարիւք խաղ գողանալու։

† **Escamote** (ես-կա՛ոթ) ե. իգ. Գնդակ ամպագործաց։

Escamoter (ես-կա՛ո-թե) բ. ն. Ձ. Անհետ, չիք յայտ առանել ամպագործաց շուարեցուցմամբ ձեռին (գլխահայոյ, գդնդակ, գլքատէաս)։ ‖ Բ. Հնարիւք խաղ, մեզմով գողանալ։ Un filou lui escamota sa bourse։

Escamoteur (ես-կա՛ո-թէօր) ե. ար. Ձ. Ս. Ամպագործ։ ‖ Բ. (ես-կա՛ո.) Գազանակծիծ գող։ (Յայս մխոս լինի † իգ. Escamoteuse)։ [ի բաց սրանալ. (ա՛հ.)։

Escamper (ես-կա՛նփե) բ. ն. Ամպագործել ի փախուստ.

Escampette (ես-կա՛նփէթ) ե. իգ. Prendre la poudre d'—. Թոյլ առեալ փախչիլ։

Escapade (ես-կա՛փատ) ե. իգ. Ձ. փախուստ, խուսափանք (ի պարտուց պատշաճից)։ C'est une — d'écolier։ ‖ † Բ. խեաբելիւթիւն (երիվարի)։

Escape (ես-կա՛փ) ե. իգ. Բուն սեան մնոտ ի խարխախն։

Escarbot (ես-կա՛ռպո) ե. ար. Ագռ ինչ բզզոյ [scarabée]. կոյտգնդիկ։

Escarboucle (ես-կա՛ռպու-կլը) ե. իգ. Ակն ինչ պատուական կարմրագոյն. կարմիր յակինթ. կայծ։

† **Escarbouiller** (ես-կա՛ռպու-յե) բ. ն. տես Écarbouiller։ [զգօտւոյ։

Escarcelle (ես-կա՛ռսել՛) ե. իգ. Քսակ մեծ կախեալ

Escargot (ես-կա՛ռկո) ե. ար. Ս. խեղջուկ [limaçon] կամ Ս. խեղջուկ մեծ։ Manger des escargots. Escalier en —. Լանջելի շրջանակաձև։ (Որ և Escalier en limaçon)։

Escarmouche (ես-կա՛ռմուշ) ե. իգ. Պատա, կռիւ ի մէջ յաւաջապահ զօրաց. *թերամարտ։ Vive, légère —։

Escarmoucher (ես-կա՛ռմու-շե) բ. ն. Ձ. *Թերամարտիկ լինել։ On ne combattit point, on ne fit qu'—։ ‖ Բ. (ես-կա՛ռ. և ընդ.) Բանակռիւ լինել։

Escarmoucheur (ես-կա՛ռմու-շէօր) ե. ար. Յաւաջապահ զօրաց. *թերամարտիկ. (վէ.)։

Escarole (ես-կա՛ռօլ) ե. իգ. Ագռ ինչ լայնատերև եղէրգի [chicorée]։ Salade d'—։ (Գրի և Scariole)։

Escarotique (ես-կա՛ռօ-թիք) ած. Կիզիչ. կիզողական (գեղ)։ Ա՛սրի և իբր ե. ար. Un —։

Escarpe (ես-կա՛ռփ) ե. իգ. Հողակոյտ կամ սրմ որ կայ ի վերոյ կողմանէ փոսոյ կամ խրամոյ յեց ի բերդին։

Escarpé, ée (ես-կա՛ռփե) անց. դերբ. Սեպ. սեպաձեալ. գժաւարառեղ։ Rocher, chemin —։

Escarpement (ես-կա՛ռփ-ման) ե. ար. Զառիվեր, զառիթափ սասոյիկ. սեղ։

Escarper (ես-կա՛ռփե) բ. ն. Հատանել ուղղորդ վերուստ ի վայր. *սեպացուցանել։ On a escarpé cette montagne pour la rendre inaccessible։

† = S'—. բ. ա. Սեպանալ։

Escarpin (ես-կա՛ռփէն) ե. ար. Պատճառ [soulier] թեւ. ար ոչ ծածկէ զուլն սահին [cou-de-pied] և սահի մի միայն ներքնայն [semelle]. *ներքնատճառ։ — Jouer de l'—. (ես-կա՛ռ. և ա՛հ.) փախչիլ. ի բաց սրանալ։

—յե. Տանջանաւորաց ինչ պրկիլոյ գլխոց։

Escarpolette (ես-կա՛ռփօլէթ) ե. իգ. Կախազանաւ խաղ. Ս. ճօլօլիկ. Ս. ճօլօրիկ. Գ. յահուրիկ. Գ. ճճանիկ. սալընճատ։ Se mettre à cheval sur l'—. Le jeu de l'—։

A. **Escarre** (ես-կա՛ռ) ե. իգ. Սեաւ կեղև վերոյց. թարախարգել։

B. **Escarre** (ես-կա՛ռ) ե. իգ. Գաւառատածծ. փեռնիկաւճ. (վէ.)։ Le canon a fait une grande — dans ce mur։

Escaveçade (ես-կա՛վէսատ) ե. իգ. Ձգելն գլխուշակ [caveçon] առ ի հնազանդել գերիվարս. *կարճատձգութիւն։

Escient (ես-սի՛ան) ե. ար. À son —. Գիտութեամբ իւրով։ À mon —. Գիտութեամբ իմով։ À bon —. Ձ. Գիտութեամբ։ ‖ Բ. Հաւաստեալ. ճշմարտութեամբ։

Esclaire (ես-կլէր) ե. ար. Հաս սրսակաւ երկայնամասրին և քաղքենաբիչ։

Esclandre (ես-կլա՛նտր) ե. ար. Ձ. Վկանիկ. ժխոր։ Je ne veux point d'— dans ma maison. Faire, causer de l'—. ցաղիլ, յարուցանել ազմուկ։ Faire un — à quelqu'un. կոգիլ ընդ ումեք հրապարակաւ։ ‖ † Բ. կաթ. կոպ. (վէ.)։

Esclavage (ես-կլա՛վաժ) ե. ար. Ձ. Գերութիւն. սաքրկութիւն. սաքրկանք։ Rude, dur, cruel, perpétuel —. L'abolition de l'—։ ‖ Բ. (ես-կա՛.) Գերութիւն։ L'amour est un —. Cet emploi est lucratif, mais c'est un véritable —։ ‖ Ց. Ջարդ ինչ լանջից ազատանդեալ կամ ի քարանձ պատուականաց։

Esclave (ես-կլա՛վ) ե. Գերի. սաքրկ. վաճառանդի։ Délivrer, racheter, affranchir des esclaves. Platon vendu comme —. Une jeune —. Dès qu'un — touche la terre de France, il est libre. Être — de sa parole. (ես-կա՛.) կալ հաւատարմութեամբ ի խոստմանն։

— աե. Գերի. սաքրկ։ Une femme —. Une âme —. (ես-կա՛.) Ոգի սաքրկ, անարդ, գձուձ։

† **Escobar** (ես-կո՛պար) ե. ար. Կեղծաւոր ճարտար ոք գիտէ լուծանել յօգուտ անձին զգժաւարին խնգիրս խղճի. եակոբար։ (Անուն ճիսուսեան կրօնաւորի ապաքինացեալ)։

Escobarder (ես-կո՛պար-դե) բ. ն. Վարել երիդիմի բանիւք առ ի խաբել զոք. (ընդ.)։

Escobarderie (ես-կո՛պար-դըրի) ե. իգ. Ճարտարութիւն. ճարտարապանք. Հայիմ Հայիմանք բանից. (ընդ.)։

† **Escoche** (ես-կո՛շ) բ. ն. Հարկանել ափով զՀայս [pâte] պաքցամասի առ ի մի զանգուածի առնելոյ։

Escoffion (ես-կո՛ֆիօն) ե. ար. Ձին ինչ գլխապիր տոհկաձեան կանանց։

Escogriffe (ես-կո՛կրիֆ) ե. ար. Ձ. Ցանգուզան յափշտակող. (ընդ.)։ ‖ Բ. Ահր բարձրահասակ և կոպտապանձն։

Escompte (ես-կո՛մթ) ե. ար. Հատանելն մնան ինչ ի գումարէ արծաթոյ որ հատուցանի յառաջ քան զոր պայմանին. *զեղչ։ Il a pris tant pour l'—. Le taux de l'—։

Escompter (ես-կո՛մթե) բ. ն. Ձ. Հատանել մնան ինչ ի գումարէ արծաթոյ ի հատուցանելն յառաջ քան զպայմանաժամն. զեղչել։ Quand un banquier paye une lettre de change avant l'échéance, il escompte l'intérêt du temps։ ‖ Բ. (ես-կա՛.) Վաղ ծախել, վաղ առնել (գժաւանգաւճութիւնն). վաղ մնալ (գիւր կեանս, գերիտասարդական հասակն)։ [Un banquier —։

Escompteur (ես-կո՛մթէօր) ած. և ե. ար. Զեղչող։

Digitized by Google

Escope (Ես-կոփ) ե. իգ. տես Écope։

A. **Escopette** (Ես-կոփէդ) ե. իգ. Ատր. ինչ հին հրացանի։

†B. **Escopette** (Ես-կոփէդ) ե. իգ. փոքրիկ թի փայտեայ առ ի թափելոյ արտաքս գՋուրս. փոքրիկ մկոլշ։ (Տես և Écope)։ [գուսի հրացանից. (Վլ.)։

Escopetterie (Ես-կոփէդ-ըի) ե. իգ. Ամբոխումն բանդակաց։

Escorte (Ես-կոռդ) ե. իգ. Գունդ, զօրական յուզարկաւոր։ Ne vous hasardez pas à traverser ce pays-là sans bonne —. Marcher sous bonne —. Il partit sous l'— de trois cavaliers։ Պարձի տակ և զմիով. Je vous servirai d'—, je vous ferai —. Ուղեկից, յուզարկաւոր ձեզ եղէց։

Escorter (Ես-կոռդէ) բ. ն. Ուղեկից լինել վասն պահպանութեան կամ վասն զգուշութեան. յուզարկաւոր երթալ։ On détacha un corps de cavalerie pour — le bagage. Il a des ennemis, il se fait toujours bien —. Je vous escorterai jusque chez vous։

Escouade (Ես-կուադ) ե. իգ. Դասակ (հեռաւոր կամ հնծեալ զօրականաց ի ձեռանէ տասնապետի)։

Escourgée (Ես-կուրժէ) ե. իգ. Խարազան, մտրակ բազմափակ. սկետայ։ Fouetter avec des escourgées։

Escourgeon (Ես-կուրժոն) ե. ար. Ադդ հին վազուհասակ գարւոյ. *տուզրոն։

Escousse (Ես-կուս) ե. իգ. Երթալն յեռս յեռս առ քաջագոյն տանելոյ. (ընդ. և Խոլն)։

Escrime (Ես-կրիմ) ե. իգ. Հրահանգք զինաշարժութեան, սուսերամարտութեան. *որախազութիւն. *զինախազութիւն։

Escrimer (Ես-կրիմէ) բ. ն. ն. սպրժիլ ի որախազութեան. զինս շարժել։ Ces deux hommes escriment tous les jours l'un contre l'autre։ ‖ †2. (Ես-կրիմ.) Զամենայն կանս կռանալ. զամենայն գործ գործել։ ‖ 3. (Ես-կրիմ. և ընդ.) Վիճիլ. հաւաիլ։

= S'—. բ. ա. † ն. կռաւիլ։ Il s'escrimait de sa canne et parait les coups de balai։ ‖ 2. (Ես-կրիմ.) Վարժիլ. հրահանգիլ։ Il s'escrime du matin au soir à faire des vers։

— S'— de quelque chose. Գիտակ ինչ. գիտակ վարիլ իւիք։ Joue-t-il du violon? Il s'en escrime un peu։

— S'— des pieds et des mains. Ոտիւք և ձեռօք աշխատս լինել (առ ելանել ի տեղի ինչ բարձր)։

Escrimeur (Ես-կրիմօր) ե. ար. Տեղեակ սուսերամարտութեան, զինաշարժութեան. Ս. որախազաց։

Escroc (Ես-կո) ե. ար. *Ընծղուկծիծ գող. խարեբայ։

Escroquer (Ես-կոսկէ) բ. ն. ն. կծանել, գողանալ հնարիւք թեթ, նենգաւ։ Il m'a escroqué une montre, un cheval. — un dîner. Ոսաել ճաշ անկոչ։ ‖ 2. Խաբել. նենգել։ Il escroque tout le monde։

Escroquerie (Ես-կոսկըի) ե. իգ. Գողանալն խաբանօք. խարեբայութիւն։

Escroqueur, euse (Ես-կոսկօր, էօզ) ե. Ար կը ծանեի կամ գողանայ խաբանօք։ C'est un — de livres։

Esculape (Ես-կիլոփ) յտ. ան. ար. Դիք բժշկութեան (առ նախնիս). Ասկլեպիոս։ [culape։

— ե. ար. Բժիշկ ճարտար. Ասկլեպիոս։ C'est un Es-

† **Esherber** (Եշ-երպ) բ. ն. տես Éherber։

Ésope (Էզոփ) յտ. ան. ար. Ասակիոս յոյն՝ չարատես և ատելագործ. Եսովպոս։ — C'est un Ésope. Եսովպոս ամէ է. ասի ընդ. չարագործողի և զանգիջելոյ առնէ։

Ésotérique (Էզօթէրիք) ած. Ներքին, գաղտնի (վարդապետութիւն նախնի փիլիսոփայից ամանց)։

Espace (Եսփաս) ե. ար. ն. Տարածք, տարածութիւն (վայրաց)։ Un grand, un petit —. Ce bois occupe l'— d'une lieue. Se perdre dans les espaces. (Էսփաս.) Բանդագուշիլ. ցնորակած լինել։ ‖ 2. Ատիճ, անձրագիտ, ղատած (ժամանակի)։ Dans l'— de six mois, d'un an։

= ե. իգ. կապարկոյ անձրագիտ բաւութիւն ի չարածս տպագրութեան. բացատ։ Mettre une — entre deux mots։

Espacement (Եսփասման) ե. ար. Բացատ. մէջտղ. անձրագիտութիւն։ L'— des colonnes։

Espacer (Եսփասէ) բ. ն. ն. կարգիլ տարբն ի միմեանց. անձրագիտել։ — des arbres։ ‖ 2. կարգիլ, գնել անձրագիտս ընդ մէջ բաւութ և տպագիտ (ի չարածս տպագրութեան). *բացատել։ Ce compositeur n'espace pas bien les mots։

† = S'—. բ. ա. Տարածանիլ։

† **Espade** (Եսփադ) ե. իգ. Թուր փայտեայ (ծեծելոյ զկանեփ)։ [(զկանեփ)։

† **Espader** (Եսփադէ) բ. ն. Ուծել փայտեայ թրով

Espadon (Եսփադոն) ե. ար. ն. Սուսեր մեծ և լայն զոր անէին երկոքումբք ձեռօք։ ‖ 2. Սուսեր (որախազութեան)։ Se battre à l'—։ ‖ 3. Ձուկն ինչ ծովու. Թուք. *Թրաձուկն. քոխփիկ. ԵՒՐՔ ԴՈՒՐՔ։ L'— fait une guerre acharnée à la baleine։ [սերաս։

Espadonner (Եսփադոնէ) բ. ն. ն. մարիլ, մրցիլ սուսերամարտութեան։

† **Espadrille** (Եսփադրիյ) ե. իգ. Պղկ ինչ որպ երեսք են ի կտաւոյ և ներքեան [semelle] ի հիւսուածոյ կեմոյ [sparte]. Գ. խարտուկ։

† **Espagnol, ole** (Եսփանիոլ, օլ) ած. Սպանիացի. սպանիական։ Le gouvernement —։

= ե. ար. Լեզու սպանիական։ En —. Սպանիերէն։

Espagnolette (Եսփանիոլէդ) ե. իգ. ն. կեղրպատ ինչ բարակ սպանիական։ ‖ 2. կապճած երկաթի փակելոյ զպատուհանս. *սպանոսակ։

† **Espale** (Եսփալ) ե. իգ. Տեղի ընդ մէջ խելոյց [poupe] և առաջին նաւաբանի թիավարաց յուկանաւս։

Espalier (Եսփալիէ) ե. ար. ն. կարգ, շար պտղաբեր ծառոց՝ որոց ատոք կապիտք ինչ յոմանց կամ յարիւ [treillage]. կազմանոց։ ‖ †2. Որմ յարոյ վերայ կապեալ են ատոք ծառոց։ ‖ †3. Յատաղձանիս թիավարաց յուկանաւս։

† **Espalme** (Եսփալմ) ե. ար. տես Spalme։

Espalmer (Եսփալմէ) բ. ն. տես Spalmer։

Espar (Եսփար) ե. ար. † ն. Ծուկ (ձիդանօթոց)։ ‖ 2. Գերան եղևնեայ ի կազմել կայմն փոքանց։

Esparcette (Եսփարսէդ) ե. իգ. տես Sainfoin։

† **Esparer** (Եսփարէ) բ. ն. Շփել զմորթս կնիւնով [jonc]։

† **Espartille** (Եսփարդիյ) ե. իգ. տես † Espadrille։

Espèce (Եսփես) ե. իգ. ն. կերպարանք հացի և գինւոյ ի Գոհութեան խորհրդեան. տեսակ։ Communier sous les deux espèces։ ‖ 2. Տեսիլ, պատկեր (մետց)։ Espèces claires, confuses։ ‖ 3. Տեսակ. ազգ։ Marchandises de toutes les espèces. Ամենազգի, ամենազան վաճառք։ ‖ 4. Խաւանուած (գեղոց)։ ‖ 5. Ազգ ազգք բժշկական անկոց, ծագկանց, սերմանեաց։ ‖ 6. Բաժանութիւն սեռի կամ ազգի. տեսակ։ Les quadrupèdes sont un genre dont le lion, le cheval, etc., sont des espèces. L'— humaine. Ազգ մարդկան. մարդկային սեռ։ ‖ 7. Ար ի հաստատակ տեղեաց ի ճարտարիւսութեան. տեսակ։ ‖ 8. Դիպուած. բան գեղք. (ըստ իրաւագիտաց)։ Cet argument ne vaut rien dans l'—։

Digitized by Google

— յե. Դահեկանք ոսկւոյ և արծաթոյ։ Les espèces d'or et d'argent. Payer en espèces sonnantes։ Մարթի առնել միայնակ և † Espèce. L'— est rare dans sa bourse։

Espérance (ե-սպէ-ռանս) ե. էգ. 1. Յոյս. ակնկալութիւն։ — bien fondée, mal fondée. Concevoir des espérances. Ce jeune homme donne de grandes espérances. Il a surpassé, il a trompé nos espérances. Il a répondu à nos espérances. Se repaître, se nourrir d'espérances. Vivre d'—, en —. Perdre —, toute —. Mettre son — en Dieu. L'— fait vivre. Il est déchu de ses espérances. Dévorer en —։ ‖ 2. Անձն կամ իր յոր դնէ զոր գոյոյս իւր. յոյս։ Ce fils est l'— de toute sa famille։

† — յե. Ժառանգութիւն որում ոչն ունի զոր ի մեռանել ոգւոյ. ակնկալութիւն։ Elle a dix mille écus de rente et des espérances։

Espérer (ե-սպէ-ռէ) բ. ն. Յուսալ. ակն ունել։ — une récompense. Il espérait obtenir tel emploi։ Վարի և անխնդիր. Espérez et prenez courage։ Եւ և իր ըոյ չէզոք. J'espère en Dieu. Peut-on — de vous revoir?

Espiègle (ե-սպիեղլ) ած. և ե. Աւրթուն և չարաճճի (մանուկ, աղջիկ). (ընդ.)։

Espièglerie (ե-սպիեղլ-ռի) ե. էգ. *Չարաճճութիւն. (ընդ.)։ [լոյնափոզ։

Espingole (ե-սպէնկոլ) ե. էգ. Հրացան ինչ կարճ և

Espion, onne (ե-սպիոն, ո') ե. Լրտես. դէտ։ Il faut avoir des espions dans l'armée ennemie, pour être instruit de ses mouvements. À la guerre, on fusille les espions quand on les découvre. — double, double —, qui sert les deux partis։

Espionnage (ե-սպիոնաժ) ե. արա. Լրտեսութիւն։

Espionner (ե-սպիոնէ) բ. ն. Լրտեսել. դիտել։ — les ennemis։ Ոմի ևս անխնդիր. Il ne fait qu'—։

Esplanade (ե-սպլանատ) ե. էգ. Տեղի հարթ և արձակ առաջի շինուածոյ, բերդի. *Հարթավայր։ L'— des Invalides։

Espoir (ե-սպուար) ե. արա. Յոյս. ակնկալութիւն։ — trompeur. Vain, doux —. Mettre son — en Dieu։ Մարթի առնել բազմութեամբ Espoirs ի բանաստեղծութեան և ի պերճ առացուածս. De doux, de vains espoirs։

Espontoon (ե-սպոնտոն) ե. արա. Տէգ. մկունդ։

Esprit (ե-սպրի) ե. արա. 1. Ոգի. շունչ։ L'— souffle où il veut։ ‖ 2. Հնչիլն ի հատագէն (ի յոյն քերականութեան)։ — rude. Թանձրացեալ նշան։ — doux. Փշիկ մեղմ հնչելոյ։ ‖ 3. Եակ անմարմին և մտաւորական. Հոգի։ Dieu est un —. Le Saint-Esprit. Հոգի Սուրբ. երրորդ անձն աստւրբ Երրորդութեան։ Les esprits. Հոգիք. Հրեշտակք, դեւք։ L'— du démon. (ե-սպ.) Ոգի դիւական. Խորհուրդ չար։ — follet. տես ի Follet։ ‖ 4. Երևումն մեռելոյ. Հոգեգէշ. ոգի։ On leur dit qu'il revenait des esprits dans cette maison-là։ ‖ 5. Ոգի. շունչ. կեանք։ Rendre l'—. Փչել, հատուցանել, աւանդել զոգի. մեռանել։ ‖ 6. Ոգի. ոգիք։ Reprendre ses esprits. 1. ի միտս լինել. ուշքերբել. յիշեն գալ. անձին գալ. գոյ խելոյ իւրոց։ Faire reprendre à quelqu'un ses esprits. Խելաբերել զոք։ ‖ 7. (ե-սպ.) Անձին զոյ. զօրանալ. (տե. ինքզինքը գտնել)։

‖ 7. Ոգի (գինւոյ, ծծմբոյ)։ ‖ 8. Հոգի (մորթոյ)։ L'— est plus noble que le corps. Seigneur, dit saint Étienne en mourant, recevez mon —. Être ravi en —. Յափշտակիլ. լինել ի զարմացման։ L'— est prompt, et la chair est faible. տես ի Chair, 6. En —. Հոգւով։ Je suis en — au milieu de vous. Les esprits bienheureux. Ոգիք որ են յարքայութեան երկնից. ոգիք երանելոք։ ‖ 9. Շնորհք, աստւրբ Աստուծոյ. ոգի։ L'— de prophétie. L'— d'Élie se reposa sur Élisée։ ‖ 10. Միտք։ Cultiver son —. Avoir un — vif et pénétrant. Avoir l'— borné, bouché. S'emparer de l'— de quelqu'un. Ջուշ և զարթուշ մտից զարթուք. տիրել ի վերայ մտաց ուրուք։ Se mettre bien dans l'— de quelqu'un. Ցինքն յանկուցանել զոք. գտանել ընդհանուր ախորժ ուրուք։ Mettre en l'—. Դնել, արկանել ի միտս. թելադիր լինել։ Venir en l'—. Գալ ի միտս (խորհրդոց)։ "Chacun disait ce qui lui venait dans l'—." ՖԷՆ. *Tél.* v. Perdre l'—. Անկանել ի մտաց. յիմարիլ։ Présence d'—. Արթնութիւն մտաց. պատրաստաբարբառութիւն։ ‖ 11. Հանճարարանութիւն. հանճարամտութիւն. հանճար։ Il n'y a point d'— dans cette réponse. Homme d'— Այր հանճարեղ։ Faire de l'—, courir après l'—. Ջանալ յուցանել զհանճար։ Avoir de l'— au bout des doigts, jusqu'au bout des doigts. տես ի Doigt, 1. ‖ 12. Ոգի. բնութիւն. բարք։ Un — remuant, turbulent, inquiet, brouillon։ ‖ 13. Ոգի. անձն։ C'est un des meilleurs esprits de l'assemblée։ ‖ 14. Ոգի. կարծիք. զգացմունք։ L'— de famille, de parti, de caste, de corps. L'— monarchique, républicain։ ‖ 15. Ոգի. սկզբունք. միտումն իւն։ L'— d'une législation. Avoir l'— de son état, de son âge. Ճանաչել զպատշաճս իւրոյ վիճակին, հասակին։ ‖ 16. Ցանկութիւն։ Il a l'— des affaires, du commerce. L'— mathématique։ ‖ 17. Ոգի, միտք, զօրութիւն, խմաստ (բանի)։ Ils n'ont pas saisi l'— de ce poète, de la loi. La lettre tue et l'— vivifie. Գիրն սպանանէ այլ հոգին կեցուցանէ. պարտ է հոյել ի միտս բանին և ոչ ի բառսն։ ‖ 18. Ցուցիք փիլտրոց ի գլխապիրս կանանց։

— Bel —. Գրաբանութեան գրականութեան, գիտելեաց գրութեանց։ Un bel —. Այր որոյ միտք զարդարեալ են գիտելիք առեղծութեամբ. *գիտելեգագէտ միտք։ C'est un bel —, un de nos beaux esprits։ Առի և զկանանց. Une femme bel —։ [կրօնից։

— Un — fort. Այր արհամարհատ հասարակաց մտաց,

Esquicher (ե-սքիչ) բ. ն. Տալ զխոնարհագոյն քարտէան ի reversi խաղալ առ ի չառնուլ ձեռս։

= S'—. բ. ա. 1. Նոյն ընդ վերնոյն։ ‖ 2. (ե-սքի. և ընդ.) Խոյս տալ յսակեալ զիւր կարծիս. չկամիլ լինել հաղորդ կոպդոյ խմիք։

Esquif (ե-սքիֆ) ե. արա. Փոքրիկ նաւակ. նաւակիկ. կուբ։ Un léger, un frêle —։

Esquille (ե-սքիյ) ե. էգ. Բեկոր փուխալ կամ խորտակեալ ոսկեր (ըստ վիրաբուժից)։

Esquinancie (ե-սքինան-սի) ե. էգ. Փղաշտաւութիւն։ (Ըստ բժշկաց ասի Angine)։

A. **Esquine** (ե-սքին') ե. էգ. Գամակ, մէջք ձիոյ. (տե. այժմ ասի Reins)։

B. **Esquine** (ե-սքին') ե. էգ. տես Squine։

Esquipot (ե-սքիբօ) ե. արա. Գանձանակ խեցեղէն։

Esquisse (ե-սքիս) ե. էգ. Նախագիծ (նկարու.)։ — au crayon, à la plume, au pinceau. Faire l'— d'un tableau։ Առի ևս ե-սքիս. L'— d'un poème։

Esquisser (ե-սքիսէ) բ. ն. Յօրինել զնախագիծն. նախագծել. առաւէրագրել։ — une figure, un paysage, և ե-սքիս. — le tableau d'une époque։

Esquiver (ե-սքիվ) բ. ն. և ե. Խոյս տալ. խուսափիլ։

Digitized by Google

Il esquiva le coup. Il poussa son cheval contre moi, j'esquivai adroitement.

= S'—. բ. ա. ի բաց մեկնիլ գազատագալի, լռելեայն. գազատագոյց լինել. (ա֊ն. Ֆծրկիլ գնել).

Essai (է֊ս) է. ս. ն. փորձ. Հանդիսա. Faire l'— d'une machine, d'un remède. Prendre un domestique à l'—. Faire — de ses forces. փորձել զոյժ իւր. Ս. ուժփորձ առնել. Faire l'— de la hardiesse de quelqu'un. Աճուռալ զճարտկա, զկամ քաջալերեան ուրուք. Coup d'—. Աւաղքին փորձ, Հանդիսա. ‖ 2. Սակաւ բիչ մասն (գինւոյ, վաւաղոյ) որ ցուցանի իրրև օրինակ կամ փորձ. առգին. Envoyer des essais de vin. ‖ 3. փոքրիկ չիշ կամ արուակ առ ի ճաշակել զգինի. ‖ 4. Աւաղքին փորձ (ի մտաճնագրութեան, ի գիշատուածս). երախտագրեր. *նախափորձ. Les essais de ce jeune homme donnent de grandes espérances. Faire l'— en petit d'un tableau. ‖ 5. Շարագրած յօդուած մտաճնագրին խօսի վերի ի վերոյ գիտութեան. ճաշակ. փորձ. Essais de géométrie. — sur la peinture. Les Essais de Montaigne.

Essaim (է֊ն) է. ս. ն. Գունդ, գնդակ, պարս, Հոլով (մեղուաց). — d'abeilles. L'— alla se poser sur une branche d'arbre. ‖ 2. Գունդ (մարդկանց). ‖ 3. (է֊ս֊բ.) Գունդ. գաս. ամբոխ. Հոլով. Il sortit du Nord des essaims de barbares qui se précipitèrent sur l'empire romain.

Essaimer (է֊ս֊մ) բ. ն. Եղանել ձագուց մեղուաց արտաքո ի փեթակէն. Cette ruche a essaimé.

Essanger (է֊ս֊ն֊ժ) բ. ն. Լուանալ ջրով զկաուս յառաջ քան զանցուցանելն ընդ մնդրալոյր.

† **Essart** (է֊ս) է. ս. ն. Անդ խոպան արօրագրեալ.

Essartement (է֊ս֊ր֊թ֊մ) է. ս. Խլելն զփուշ խոպան անդաց առ ի հերկել.

Essarter (է֊ս֊ր֊թ) բ. ն. Խլել զոստնկա և զփուշ խոպան անդոյ առ ի հերկել.

† **Essayage** (է֊ե֊յ֊ժ) է. ս. ն. փորձելն. փորձ.

Essayer (է֊ե֊յ) [լծորդի իրրև qPayer.] բ. ն. ի փորձ մտաուցանել. փորձել. — un cheval, un habit, ses forces. — des souliers à quelqu'un. — de l'or, de l'argent.

= բ. ն. 1. փորձել. Il veut — de tout. Essayez-en. ‖ 2. փորձիլ. Լանալ. — à կամ de marcher. J'ai essayé de le persuader.

= S'—. բ. ա. փորձել զանձն. փորձել զկաք, զոյժ իւր. S'— à nager, à la course.

Essayeur (է֊ե֊յ֊ո) է. ս. ն. 1. փորձիչ ոսկւոյ և արծաթոյ ի փոզերանոցի. *դրամափորձ. ‖ † 2. փորձիչ (Հանդերձից. յայս մխոս լինի և †էէ. Essayeuse).

Esse (է֊ս) է. էէ. 1. Բևեռ երկաթեայ ի ծայր առնակի [essieu] կառուց որ պինդ ունի զանիւն. *առնակալ. ‖ 2. Եարդի ի ծայր լծակի [fléau] կշռոց զորմէ կախին լարքն. *լարակալ. ‖ 3. Երկաթ կորակուռց ի ձև S նշանագրի.

† **Esseau** (է֊ս) է. ս. տես † Aisseau.

† **Esseigler** (է֊ս֊լ֊ե) բ. ն. Քաղել զՀամեմն ի մէջոյ ցորենոյն.

† **Essémimer** (է֊ս֊մ֊ի֊ն) բ. ն. տես Disséminer.

Essence (է֊ս֊ան֊ս) է. էէ. 1. Նախնութիւն. իսկութիւն. իսկ. Dieu est l'— première. L'— de l'homme. ‖ 2. Ազգ (փայտից, ծառոց). Un bois d'— de chêne. ‖ 3. Իւղ անուշահոտ և քաղցական կամ դեղական մեղեալ ի ծաղկանց. իւղ. — de rose, de roses. Վարդի իւղ. Կոն էօզ. — de cannelle.

Essénien (է֊ս֊է֊ն) է. ս. ն. Անուն ազանդաւորաց Հրէից որ կէին մեքանուխեամբ, Հրաժարէին յամուսնութենէ և ըմպէին ջուր ևեթ. Յեսեան.

Essentiel, elle (է֊ս֊ան֊սի֊էլ, էլ) ած. 1. Յատուկ; La rondeur est essentielle au cercle. ‖ 2. Նշանաւոր. կարեւոր. La justice est la vertu essentielle d'un roi. Il ne faut pas oublier ce mot, il est —. ‖ 3. կարեւոր, սիրա, բուն (բարեկամ). Ami —. ‖ 4. Պղեալ ի ծագկանց (իւղ). *մղածոյ.

= է. ս. ն. Գլխաւորը, կարեւորը մասն. L'— est de faire cela, est que vous le fassiez. C'est là l'—.

Essentiellement (է֊ս֊ան֊սի֊էլ֊մ) ս. 1. Անգամին ի բնէ. յէութենէ. իսկապէս. Un naturel — mauvais. ‖ 2. կարի յոյժ. Il aime — ses amis. Il m'a obligé —.

Essette (է֊է֊թ) է. էէ. Պարզ [marteau] հինչ որպ մի գլուխ և բալորչի և միւսն սայրաձեւ.

Esseulé, ée (է֊ս֊ե֊ու֊լ) ած. Թոզեալ լքեալ յամենեցունց. անոք. (ընդ. և խրի).

Cet homme est entièrement —.

Essieu (է֊սի֊ո) է. ս. ն. փայտ կամ երկաթ որպ ծագք մտանեն ի թաթս [moyeu] անուաց կառուց. սեան. սրնդակ. փինկլ.

Essor (է֊օ֊ր) է. ս. ն. 1. Ելանելն (թռչնոց). սլացութիւն. սլացք. Un aigle qui prend son —, l'—. Un — rapide. ‖ 2. (է֊խ֊բ.) Ելացք. Son âme, prenant l'—, s'élève vers Dieu. Les arts, l'industrie, prirent bientôt leur —. Donner l'— à son génie, à sa plume. Տալ բնաւիչս խրատուն Հանճարոյ, իւրում գրչի. խօսիլ կամ գրել պերճաւութեամբ կամ Համարձակութեամբ.

† **Essorant, ante** (է֊ս֊օ֊ր֊ան, անթ) ած. Սխոտաց թեւք և յատակալ յորիգսին (թռչնոյն ի զինանշանս).

Essorer (է֊ս֊օ֊ր) բ. ն. Դնել զկաուս առաջի օդոյ առ ի ցամաքեցուցանել.

Essoriller (է֊ս֊օ֊ր֊ի֊լ֊ե) բ. ն. 1. Հատանել զականջս. — un chien. ‖ 2. (է֊խ֊բ. և ընդ.) Պօա կարել զՀերս. Qui vous a ainsi essorillé?

† **Essoucher** (է֊ս֊ու֊շե) բ. ն. Խլել զարմն կամ զանիւն ծառոց. [չտապատ.

Essoufflé, ée (է֊ս֊ու֊ֆլե) անդ. գիւրբ. Պգեալ. չքնաչտապատ.

Essoufflement (է֊ս֊ու֊ֆլ֊մ) է. ս. ն. Լինելն ընչատապատ. ընչատապատութիւն.

Essoufflier (է֊ս֊ու֊ֆլե) բ. ն. Շնչատապատ առնել. Vous montez trop vite, cela vous essoufflera.

= S'—. բ. ա. Շնչատապատ լինել. Je me suis essoufflé à monter cet escalier. [ցանկալ. *չորքան.

Essui (է֊ս֊ի) է. ս. ն. Տեղի սարտածանելոյ, չորացու.

Essuie-main (է֊ս֊ի֊մէն) (յե. անե. կամ Des essuie-mains) է. ս. ն. կտաւ սրբելոյ զձեռս յետ լուանալոյ. գաւառատակ.

Essuyer (է֊ս֊ի֊յե) [J'essuie, nous essuyons. J'essuyais, nous essuyions, vous essuyiez. J'essuierai. J'essuierais. Essuie, essuyons. Que j'essuie, que nous essuyions, que vous essuyiez. Essuyant. Essuyé, ée.] բ. ն. 1. Ջնջել, սրբել (գրիչրան, զրուբ, զփոշի). Il est tout en sueur, tout en eau, il faut l'—. Essuyez cette table. S'— les mains, le visage. — les larmes de quelqu'un. (է֊խ֊բ.) Ջնջել, սրբել, մաքրել զարտասուս ուրուք. Համառնել զարտօսր յերեսաց (ա). մխիթարել. — les plâtres. 2. (է֊խ֊բ. և ընդ.) Ինակել զառաջինն ի նորաշէն տան. ‖ 3. Կրել զառաջին գժուարութիւնս իրաց ինչ.

Digitized by Google

‖ 2. ցամաքեցուցանել. սոքսուսել։ Le vent, le soleil essuie la terre qui a été trempée par la pluie։ ‖ 3. (ի-նի-ր.) կրել (աշխատութիւնս). համբերել (նախատանաց, կշտամբանաց). տանել (անիրաւութեանց)։ — de grandes fatigues. — les dédains de quelqu'un. կրել սրհամարհութիւն յուժիք։ — le feu de l'ennemi. ընդունել հարուածս գնդակեցից կամ թնդանօթոց, հրացանից։

= ՎԿԱՅ. (ա) "գոնէ նկատ Աստուած զսիրելոյն արտօսր յերեսաց նորա." ցայտն. Ի. 17. ("Et Dieu essuiera de leurs yeux toute larme." de Gen.) — "Ջնկճեսցի զսիրելոյն արտօսր յաչաց նորա." ամգ. ԻԱ. 4։ — "Զի հատցի գսիրելոյն զսիրելոյն արտօսր յսիրելոյն երեսաց." Ագաթ. Հզ. 439։

Est (ի-ս) ե. ար. ա. Արեւելք. կողմն արեւելից։ Les pays qui sont à l'—. Le vent souffle de l'—։ ‖ 2. Հողմ արեւելից։

Estacade (ի-ս-թա-դ) ե. իե. Թուփն ի շերտից [pieu] կամ ի ցցոց ի մէջ գետոյ կամ ջրանցից։ Il vint un débordement d'eau qui rompit l'—։

Estafette (ի-ս-ֆէ-թ) ե. իե. Սուրհանդակ որ երթայ հանդիպոյց ի հանգուցէ [d'une poste à l'autre]. պնդապետ. պան։ Faire parvenir un avis par des estafettes, par —։

Estafier (ի-ս-ֆիե) ե. ար. ա. Պատուար զինեալ և զգեցեալ համազգեստ [livrée] (Իտալիա)։ Ce cardinal a tant d'estafiers։ ‖ 2. Պատուար բարձրահասակ (ի գաղղիա). (խոչ)։ ‖ 3 Ռոզարդած. Ա. բազարած։

Estafilade (ի-ս-ֆի-լա-դ) ե. իե. ա. կտրած, վէրք մեծ յերեսին. (ընտ.)։ Il a reçu une — sur le nez։ ‖ 2. Գատառատած (հանգերձից). (ընտ.)։

Estafilader (ի-ս-ֆի-լա-դե) բ. ն. Հերձատել, վիրաւորել զերեսս. (ահ.)։

Estame (ի-ս-թ) ե. իե. Մանուածք ի բրգեայ թելից։ Bas d'—։

Estamet (ի-ս-թե) ե. ար. Գատառած ինչ սառնակայ։

Estaminet (ի-ս-թի-նե) ե. ար. Տեղի սուրճ ըմպելոյ և ծխելոյ. *արճարան. *ծխատան։

Estampage (ի-ս-թան-պ) ե. ար. Դրոշմելն, տպաւորելն զպատակեր, զնիքը։

Estampe (ի-ս-թանփ) ե. իե. ա. Գատակեր գրոշմեալ ի վէրայ թղթոյ ի ձեռն պղնձակերտն, պղտվատիկ կամ փայտակերտն տախտակի փորագրելոյ. պատկեր։ Le cabinet des estampes։ ‖ 2. Գործի ծակելոյ զսուսինս [fer] ձերց։

Estamper (ի-ս-թանփե) բ. ն. ա. Դրոշմել, տպաւորել զպատակեր, զնիքը։ On estampe la monnaie avec le balancier։ ‖ 2. տես Étamper։ ‖ † 3. Դրոշմել շանթիւ սլինքն շազացեալ երկաթով (զսահմանելի գերիս)։

Estampille (ի-ս-թանփիլ) ե. իե. Դրոշմ. նիքը։

Estampiller (ի-ս-թանփիլե) բ. ն. Դրոշմ ի վէրայ գնել. դրոշմել։ [տից։

† **Estelin** (ի-ս-թելին) ե. ար. կշիռ, չափ 28 ½ գարեհաս-

Ester (ի-ս-թե) բ. ն. Ցանգիմեան լինել սառնի։

Estère (ի-ս-թեր) ե. իե. Փախտիճ [natte] ի կիսունոյ [jonc]։

Esterlin (ի-ս-թեր-լին) ե. ար. Դրամ ինչ հին։

Esteuble (ի-ս-թեօ-պլ) ե. իե. տես Éteule։

† **Esthe** (ի-ս-թ) ած. Խոհանոցային (բարբառ, լեզու)։

Esthétique (ի-ս-թէ-թիք) ե. իե. Գիտութիւն կանոնաց գեղեցկութեան, գեղեցկին. արուեստ գեղեցիկ ճաշակի. *գեղեցկագիտութիւն։

† = ած. *Գեղեցկագիտական։ Appréciation —։

† **Esthiomène** (ի-ս-թիօ-մէն) ած. Ծախիչ, մաշիչ (հիւզ)։

Estimable (ի-ս-թի-մա-պլ) ած. Յարգար. յարգելի. *արժանայարգ։ Un auteur, un livre —. Avoir des qualités estimables։

Estimateur (ի-ս-թի-մա-թեօր) ե. ար. ա. Որ հատանէ գինս. *գնահատ։ Prendre un —։ ‖ 2. Ճանաչող։ Juste — de la vertu, du mérite։

Estimatif, † ive (ի-ս-թի-մա-թիֆ, իվ) ած. *Գնահատական։ Un état, un devis —։

Estimation (ի-ս-թի-մա-սիո) ե. իե. *Գնահատութիւն։ Je m'en rapporte à l'— des experts. Juste —։

Estime (ի-ս-թիմ) ե. իե. ա. Մեծարոյ կարծիք զոր ունի ոք զսմանէ կամ զիմաքէ. յարգ. (տես. հաւանութիւն)։ J'ai pour lui une — particulière, la plus haute —. Honorer quelqu'un de son —. Être en grande —. Լինել մեծարգի։ ‖ 2. կարծիք։ ‖ 3. Ի կարծ կամ մերձաւոր հաշիւ։ Ce pilote s'est trompé dans son —։

Estimer (ի-ս-թի-մե) բ. ն. ա. Գինս հաստատել. (տես. գին կարել. սպեղծանել)։ On estime ce cheval mille francs. Combien estimez-vous cette maison? ‖ 2. Ունել առ պատուական, առ լաւ. մեծ, յարգի համարել։ On estime fort cet homme-là. Il n'est guère estimé dans sa compagnie։ ‖ 3. Համարել. կարծել։ Il estimait cette place imprenable։ ‖ 4. Համարել, հաշուել կարծելոք։

= S'—. բ. ա. ա. Ունել մեծարոյ կարծիս զանձնէ։ Souvent on s'estime trop։ ‖ 2. Ունել զմիմեանս առ պատուականս, առ լաւս։ Ils s'estiment réciproquement։ ‖ 3. Համարել զանձն երանելի։ Je m'estime heureux d'avoir pu lui plaire։ [fleurs, maladies estivales։

Estival, ale (ի-ս-թի-վալ, լ') ած. Ամառնային։ Plantes, † **Estive** (ի-ս-թիվ) ե. իե. ա. Հաստարմակաշխիկն կշիռ, *հաստատարմակշռութիւն երկոցունց կողմանց հաւասար։ ‖ 2. Բամբակեայ կամ սառնեղէն ազխամոզիք հաւասար։

Estoc (ի-ս-թ) ե. ար. ա. Աբր (ծառոյ)։ Couper un arbre à blanc —. Հատանել զծառ. հատատար հողոյ։ — Être réduit à blanc —. (ի-նի-բ.) Հող և մերկիր լինել. քակիլ նասիլ յատղեայ վէրայ. ի թշուառութիւն իջնել ծրարեալ նասիլ. ամենեին խակ անասնկանալ։ ‖ 2. Ջարմ. ցեղ. (հլ.)։ Être de bon —. Biens de côté — et ligne. Ինչք ազգատոհմի։ Dites-vous cela de votre —? (ի-նի-բ. և հլ.) ի նէնջ սակք զայգ. ի մուսց ձերոց սակզծեալ սակք զայգ։ ‖ 3. Սուսեր նետ և երկայն։ ‖ 4. Սայր, ծայր սուսերի։ Frapper d'— et de taille. Հարկանել ի սայր և ի բերան սուսերի։

— Brin d'—. տես ի Brin։

Estocade (ի-ս-թօ-կա-դ) ե. իե. ա. Հարուած սուսերի (ի մրտիաղաւթեան)։ Il lui allongea deux ou trois estocades coup sur coup։ ‖ 2. (ի-նի-բ. և ընտ.) Յարձակումն յանկարծակի. (հլ.)։ ‖ 3. Խոդրելն յանկարծակի յուժիք արձակ. (հլ.)։

Estocader (ի-ս-թօ-կա-դե) բ. ն. ա. Հարկանել, վիրաւորել սուսերաբար։ ‖ 2. (ի-նի-բ. և ընտ.) Մարտաւիլ. վիճաբանել. (հլ.)։ Il y a plaisir à les voir —։

Estomac (ի-ս-թոմ) ե. ար. ա. Ստամոքս։ Se remplir l'—. Les ruminants ont plusieurs estomacs. Charger l'—. տես ի Charger, 4. Demeurer sur l'—. տես ի Demeurer. Son — ne digère point։ ‖ 2. կարծք. լանջք։ Recevoir un coup dans l'—։ ‖ † 3. Ախինք (կնոջ). (ահ.)։ Elle a de l'—։

Estomaquer (s') (ս'ի-ս-թոմ-ա-կե) բ. ա. ա. Դժկամանել լինել. զչարել. (ընտ.)։ ‖ † 2. Ոգեապատ լինել ապազգակելով. (ընտ.)։

Digitized by Google

Estompe (Էսթոնփ) ե. Ել. Արածայր գլանիկ կաշեայ կամ թղթեայ առ ի ստրածանել զկապարն ի վերայ թղթոյ։ Dessin à l'—։

Estomper (Էսթոնփե) բ. ն. Տարածանել զկապար ի վերայ ծրագրի [dessin] ծայրիւ թղթեայ կամ կաշեայ գործւոյ։

Estouffade (Էսթուֆ) ե. Ել. Հանգերձանք մսոյ եփելոյ ի փակ անօթի։ (Լատ. եւ Étouffade, Étouffée)։

Estrade (Էսթրատ) ե. Ել. 1. Ճանապարհ։ (Վիլ.)։ Battre l'—. Շուրջ յածել ընդ գաշտս առ ի լրտեսել զկայանս և զշարժմունս թշնամեացդ. (Վիլ.)։ Batteurs d'—. 1. Լրտեսիք. գէտք։ ‖ 2. Որ գաւառի չրջին ընդ ճանապարհս. հրապարակիչ շրջիկ։

‖ 2. Բարձրագոյն տախտակամած (ի սենեկի, ի սրահի, առ ի դնել անկողին, գահոյս). գարեւանդակ։

Estragon (Էսթրոն) ե. Ագգ ինչ անուշահոտ գնգծածագին [armoise], զոր գնեն յազգեանս և ի համեմունս կերակրոց։

Estramaçon (Էսթրամասոն) ե. Ել. 1. Սուր ինչ երկայն և երկայրի։ ‖ 2. Հարուած ի սայր սուսերի։

Estramaçonner (Էսթրամասոնե) բ. ն. Հարկանել ի սայր սուսերի. (Լրի)։

Estrapade (Էսթրափ) ե. Ել. 1. Զգեալն չուանաւք զպատժապարան ի վեր և թողուլն ուժգին ի վայր. *Լրտռնգուխիւն։ Corde d'—. Չուան լրտռնգուխեան։ ‖ 2. փայտ, ցից լրտռնգուխեան։

Estrapader (Էսթրափե) բ. ն. Զգել չուանաւք զպատժապարան ի վեր՝ ձեռս յետս կապելովք, և թողուլ ուժգին ի վայր. *լրտռնգել։

Estrapasser (Էսթրափասե) բ. ն. Կարի խիճ աշխատասանել (զերիվարն)։

† **Estrasse** (Էսթրաս) ե. Ել. տես Strasse։

† **Estropiat** (Էսթրոփիա) ե. Ել. Պուռացիկ հաշմանդամ։

Estropié, ée (Էսթրոփիե) ած. գ. Խեղ. խեղանդամ. հաշմ։

Estropier (Էսթրոփիե) բ. ն. 1. Անգիտաբար առնել զանդամ մնրեցիոյ հարուածով կամ վիրաւք. խեղել։ Il a reçu dans le bras, dans le genou un coup de feu qui l'a estropié։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Պակսել (զանազան կամ գրաս ինչ ուշ կարևլով ուզղախօսել կամ ուզղագրել)։ ‖ 3. (փոխ.) կամնահարել (զմիտս բանին)։

Estuaire (Էսթուէր) ե. Ել. 1. Ծովախին որ ծածկի ջրով ի լիութեան ջուրց կամ ի մակընթացութեան։ ‖ 2. Բնթրան (գետոյ)։

Esturgeon (Էսթուրժոն) ե. Ել. Մեծ ձուկն ինչ ծովու որ մնանէ ի գետս. Ս. Թառափ(?). Ս. Թառխուս (?). Ձկոյն գուբռ։ Les œufs de l'— constituent un aliment très recherché dans le Nord, sous le nom de caviar։

—Վեցե. "Թառափ. ծովայինն պատուականն ձուկն որ գինեփս գէզ ի գլուխն ունի. լս. Acipenser. Աշխ. լգ. Թառափ ի ստյգաց, ու յոյժ սիրի ի վեր փոն վերուկոնիւն ասեն." Յառեփ. կատինեցացի, Բառարան Հայ-Լատին. — "Թառխուս. ձուկն մեծ ու գէր որ ի ծովէ մտանէ ի գետս գեռն՝ ի վեր կոյս լցալուով, ուր գերացեալ ու մեծացեալ զառաս ձուս հանէ, զոր խալվոր կոչիմք. ապա ազատեալ միան ընդ բոլոր Լիհատաստն ու յայլ տեղիս մերձակայս ստորիալ վաճառաք. (մերուն. Թուխուս). լս. Porcus marinus. Huso. Աշխ." Ղազնի, անգ։

Ésule (Էսիւլ) ե. Ել. Ագգ ինչ ափսորփուդ [euphorbe] որ վարի ի գիղդրայս։

Et (է) ը. ե. Le feu — l'eau. Chanter — danser. — fût-il, — fussiez-vous. Թէ և. Թէպէտ և։ Il faut les combattre, — fussent-ils trois contre un. Et cætera (Էթ-Էթէրա). Ալլովքն հանգերձ. և այլն և մի ըստ միոջէ. և այլն. և որ զկնի. և որ ի կարգին է։ Գրի համառօտեալ Թեամբ etc. Վարի և իբր ե. ս. Le reste n'est exprimé que par un et cætera. Mettre trois et cætera de suite։

Établage (Էթաղաժ) ե. ս. Վարձք եզնանոցի կամ տապատանի [écurie] վասն եզին կամ ձիոյ։

Étable (Էթաղէ) ե. Ել. Կազմք եզանց, կովուց, խաշանց, խոզից. գոմ։ — à bœufs. Եզնանոց. եզնոց։ — à brebis. փարախ։ — à porcs. *խոզանոց։

Établer (Էթաղե) բ. ն. Դնել ի գոմի, յատապատանի։

Établi (Էթաղի) ե. ս. Անգանատախտակ (հիւսանց, գերձակաց). *գործատեղան։

Établir (Էթաղիր) բ. ն. 1. Հաստատել. գնել. կարգել։ — les fondements d'un édifice. On établit des boutiques sur le champ de foire։ ‖ 2. Նստուցանել, բնակեցուցանել (ազգք զպրիակեան, գերթս)։ ‖ 3. եաւցուցանել, կարգել (գաւառաւորս)։ Il établit des juges d'une probité reconnue։ ‖ 4. Դնել զոք ի բարւոք կամ ի հաստատուն վիճակի, ի պաշտպանի. զետեղել։ Il a bien établi tous ses enfants։ ‖ 5. Անձնանցուցանել (զպղծիկ)։ ‖ 6. Յուցանել. ապացուցանել. ընծայեցուցանել։ — une vérité, une proposition de géométrie։

— S'—. բ. ա. 1. Հաստատել զիւր բնակութիւն. բնակեանալ. վերակիլ։ Ils se sont établis en province։ ‖ 2. Զետեղել. նոստել։ Il s'établit sans façon au coin du feu։ ‖ 3. Զետեղել, ամրանալ (զօրաց ի տեղւոջ ազրաց)։ ‖ 4. Առնել իւր վիճակ. հաստատել ի վիճակի խնդր։ S'— convenablement dans le monde։ ‖ 5. Անձնանալ։ ‖ 6. Նստել (գաւառաւք ապրել յանցանաց)։ S'— juge des actes d'autrui։ ‖ 7. Պատա գտանել. առնուլ հաստատութիւն. հաստատիլ։ Expression qui aura peine à s'—։

Établissement (Էթաղիսման) ե. ս. 1. Հաստատեալն. կարգեալն. հաստատութիւն։ L'— d'une fabrique. L'— du christianisme։ ‖ 2. Տեղի յորում հաստատ ազ գրնակութիւն իւր, զասն վաճառականութեան։ ‖ 3. Հաստատիլ. հաստատութիւն. մնալ։ L'— des Européens dans les Indes։ ‖ 4. Զետեղիլն, ամրանալն (զօրաց)։ ‖ 5. Բաժանումն (զօրաց) ի կայանս կայանս։ ‖ 6. (փոխ.) Գաշտան. վիճակ։ Procurer un — à quelqu'un։ ‖ 7. Զետեղիլն. ամուսնացուցանիլն. ամուսնութիւն։ Ce père a été heureux dans l'— de ses filles։ ‖ 8. Հաստատեալն պատճառաք. յուցանիլն. ընծայութիւն։ L'— d'un fait, d'un droit։ ‖ 9. Հաստատութիւն. հիմնարկութիւն։ Les hôpitaux et autres établissements de charité։ ‖ 10 Գործատուն։ [քայլ Գաղղիացւոց։

—յե. Գաղաւածոյք օրինաց սրբոյն Լուսաւորչի տը-

Étage (Էթաժ) ե. ս. 1. Դասիկան. յարկ։ Premier, second —. Loger au quatrième —. Maison à trois étages. Տուն երկայարկեան, եռայարկ։ ‖ 2. (փոխ.) կարգ. տատիճան։ Des gens de bas —, de haut —, de tout —. Sot à triple —. Յեռին անմիտ։

Étager (Էթաժե) բ. ն. 1. փորել, վիրաւ (գհիւս) տատիճանաւս։ ‖ 2. կարգել տատիճանաւս. տատիճանել։ — des redoutes։

— S'—. բ. ա. Աստիճանիլ զմիմեանս. կարգիլ, կարգեալ կալ մի գմիով։ Les maisons s'étageaient sur le coteau։

Digitized by Google

Étagère (էթաժ֊էր) ի. իգ. Աստիճանաւոր գոգաման. Գ. գաւրակ։

Étai (էթէ) ի. ար. 1. Պոյթ, ձեղուկ փայտակայ (խարխուլ պատից)։ Mettre un —, des étais à une muraille. L'appuyer avec des étais։ ‖ 2. Չաւան հաստատուն֊թան կայմից ետեւ զի մի՛ անկցին յետս կոյս։

Étaim (էթէն) ի. ար. Երկայն ասր պարզեալ ի տանարկ. ապետապգին մնան գգեալ ատաւ. Ս. պրծի։

Étain (էթէն) ի. ար. Անագ. Ս. կլայակ. գալայ։ Vaisselle, cuiller d'—։

Étal (էթալ) ի. ար. 1. Սեղան (մսավաճառաց)։ ‖ 2. Խանութ մսավաճառի. մսավաճառանոց. ապանդպանոց։ Ce boucher est riche, il a plusieurs étaux։

Étalage (էթալաժ) ի. ար. 1. Դնելն արտաքս կամ ի ցոյց (վաճառս)։ Mettre à l'—։ ‖ 2. Վաճառք եզիցելք ի ցոյց։ ‖ 3. Բաժ կամ սակ վասն գնելոյ ի ցոյց (վաճառս)։ ‖ 4. (էթաժ.) Սիբեւեխտանք, պատճառանք (կանանց)։ Quel luxe! quel —! ‖ 5. (էթաժ.) Ցոյց. շռշոկանք։ Faire — de son esprit, de ses richesses. Cette brochure renferme un grand — d'érudition։

Étalagiste (էթալաժիսթ) ած. եւ ի. ար. Որ գնէ ի ցոյց վաճառս ի փողոց եւ ի հրապարակս։

Étale (էթալ) ած. իգ. Հարի֊հաւասար (ծով ի ժամու ամենից կամ նուազելոյ չափոյն)։ La mer est —։

Étaler (էթալէ) բ. ն. 1. Դնել, հանել ի ցոյց (վաճառս)։ Les marchands étalent leurs marchandises les plus nouvelles. — sa marchandise. (էթաժ. եւ ընդ.) Փքուել (ընդ զարդս խոր). պարծել (ի գիտութիւն իւր). ցոյց առնել։ ‖ 2. Գործել. տարածանել։ — une carte de géographie, une robe. — son jeu. Տարածանել, ցուցանել ի խաղս զամենայն քարտէսս իւր։ ‖ 3. Ցուցանել. յայտնի առնել։ ‖ 4. Աւանդել. դնել առաջի։ ‖ 5. (էթաժ.) Ցուցանել պարծանաք. ցոյց առնել. հրապարակացոյց առնել (ա)։ շռշոկել։ — un grand luxe. Il aime trop à — son savoir։

= S'—. բ. ա. Տարածանիլ. (ընդ.)։ S'— sur l'herbe, pour se reposer։

= Վկաց. (ա) "Հրապարակացոյց առնէ զինածախն ի ծախ ֆասն, և պարսաւս էդիսկ ի գաւառականսն." Նեղոս, էջ. 656։

Étalier (էթալիէ) ած. և ի. ար. Որ վաճառէ զմիս ի ապանդպանոցի ի հաշիւ մսավաճառի. առաջար մսավաճառի։

Étalinguer (էթալինկե) բ. ն. կապել (պղպատան [câble]) ի լուծն [organeau] խարսխին։

A. **Étalon** (էթալո̀) ի. ար. Զի խարսխի զոր բաւծանեն յառագաստանս առ ի պահպանութիւն ապզին. յովատակ։ Ce cheval est bon à servir d'—. Il a tant d'étalons dans son haras. † Âne —. էշ խարսխ։ (Տես և Baudet, 2)։

B. **Étalon** (էթալո̀) ի. ար. Օրինակ օրինաւոր չափոց կամ կշռոց։ Fixer l'— d'une mesure։

Étalonnage, Étalonnement (էթալոնաժ, էթալոնմա̀ն) ի. ար. Դնելն ի վերայ զնշանակ ուղղութեան չափոց կամ կշռոց։

A. **Étalonner** (էթալոնէ) բ. ն. Ցանել յովատակի կամ արու ձիոյ ի վերայ ճապկի կամ մատակի։

B. **Étalonner** (էթալոնէ) բ. ն. Դնոյշել ի վերայ չափուց կամ կշռոց զինիք ուղղութեան։

Étalonneur (էթալոնէօր) ի. ար. Ոստիկան ուղղութեան չափուց և կշռոց. զննագատաւս։

Étamage (էթամաժ) ի. ար. Օծանելն անագաւ. Տանագազօծումն։

Étambot (էթամպօ) ի. ար. Հիճան ինչ ի ծայր խելացց նաւուն։ L'étrave et l'—. L'— sert de support au gouvernail։

Étamer (էթամէ) բ. ն. Գառնել, օծանել, գրաւագիլ անագաւ. Տանագիլ. Ս. կլայակել։ — une marmite. Casserole étamée. Տանագազօծ սան։ — une glace. Օծանել անագաւ և անգիով գՀայելի։ [Տանագիչ։

Étameur (էթամէօր) ի. ար. Որ օծանէ անագաւս.

A. **Étamine** (էթամի̀ն) ի. իգ. 1. Գաւառաս [étoffe] ինչ թեթեւ՝ առաւելչին կամ մեծագործակ։ Robe d'—։ ‖ 2. Հիւսուածք անօսր ի մազոյ կամ ի մետաքսէ կամ ի բրդոյ սա ի մազել հրդագոյնս զլինելս կամ զգեղչի. Ս. շար։ — Passer par l'—. 1. (էթաժ. և ընդ.) Հաւաստեալ, մտնել և խոտիս քննել. (պտ. մտազէ անցընել)։ Il faut passer ces opinions par l'—։ ‖ 2. Անցանել ընդ կրկնոն, ընդ հանգէտս փորձութեանց։ ‖ 3. Լինել քննեալ հաւաստեալ, խոտիս. (պտ. մտազէ անցընիլ)։ Cet ouvrage a passé par l'—, par une rude —։ ‖ 3. Գաւառաս առ ի քաղել գբմգիկելս. Ս. ջանջիլ (?) (ա)։ Passer une médecine par l'—։

= Վկաց. (ա) "Դէր ի ջանջիլն — փաֆ." Բժշ.

B. **Étamine** (էթամի̀ն) ի. իգ. Անուն գործարանի ծագք կանց. Ս. սրձայ։ La plupart des fleurs ont plusieurs étamines. Les étamines et le pistil։

= Վկաց. "Իբ սրչան (էթամինգրմի) ւրցի ւոս կնայ, և նա ւիկն գեղին ւոս կնայ." Ալիքս. Անգ. անագ. — "ի Հայաստան սրչո կամ սրչան կոչեն գծիզն կամ զգաւնն խաղոյ որ ունի սերմն. բակ զոյն խաղ որ Թէպէտև նգիտասնասակ է այլ չունի ինչ սերմն՝ կոչեն նէ." Հ. Պաւկ. վ. Լինդինեան, Ներ Հայաստան, 40։

Étaminier (էթամինիէ) ի. ար. կատաւագործ մազի։

† **Étampe** (էթանփ) ի. իգ. Գործի ծակելոյ գերկաթի։ (Տես և Estampe, 2)։

Étamper (էթանփէ) բ. ն. Ծակել բաւ ծակս ի լուսինս [fer] ձիոց։ — gras. Ծակել զլուսինս ձիոց մեծս ի նեղքին եզերս։ — maigre. Ծակել զլուսինս ձիոց մեծս յորատքին եզերս։

Étamure (էթամիւր) ի. իգ. Օծանելն անագաւ. անագ։

Étanche (էթանշ) ած. Որ ոչ կարէ մտանել ջուր. անմտանելի ջրոյ։ Un tonneau —. Un navire —։

Étanchement (էթանշմա̀ն) ի. ար. Փակարկուցանելն գՀոսանելն (արեան, ջրոյ)։

Étancher (էթանշէ) բ. ն. 1. Փակարկուցանել գՀոսանելն (ազբեր, արեան)։ † — ses larmes. Փակարկել յարտասուելոյ. արբել զարտասուս։ — la soif. Փակարկուցանել, չիջուցանել, Հարկանել զծարաւն։ Un hydropique ne peut — sa soif։ Այն եւս ի՛նդ. — la soif des richesses։ ‖ 2. խնալ (զծակ ընդ որ ջուրք մտանեն ի նաւն)։

Étançon (էթանսո̀ն) ի. ար. Ցիցուկ, մեզի փայտակայ։

Étançonner (էթանսոնէ) բ. ն. Ի վեր առնել, Հաստատել մեռելիս. մեզիս տալ։ — une muraille։

Étang (էթան) ի. ար. Ջրակոյս փակեալ գրաստիք յարտս բաւծանեն ձկաւնս. ձկնաստանիք. ձկնոց։ Empoissonner, peupler, vider un —։

Étape (էթաբ) ի. իգ. †1. Հրապարակ վաճառաց. (ւկ.)։ ‖ 2. Քաղաք վաճառաշահ (ուր իջեւանին և միւներին զվաճառս). (ւկ.)։ Cette ville est une bonne —։ ‖ 3. Պաշար, Համրարք զօրաց ի ճանի։ Fournir l'— aux soldats. Recevoir son — en argent։ ‖ 4. Միջոցաց Համրարաց զօրաց որ չունին։ ‖ 5. Տեղի ուր ապահին զգիշերն զօրականք ի

Digitized by Google

չափ. օթեան։ Arriver à l'—. մեռ ի Brûler։ ‖ 8. Միջոց, հեռաւորութիւն յօթեանէ օթեան։ Cette — est longue։

Étapler (էդ-պլէ) ե. ա. *Պաշտպանել (զօրաց)։

État (էդ) ե. ա. ած. Վայելեալ. Հանգամանք. վիճակ։ Bon, mauvais, heureux, malheureux, pitoyable —. Je vois ses affaires en mauvais —. Il est dans un — à faire pitié. — civil. Վիճակ ծննդեան, խնամութեան և ընտանեկան իրաւանց սրտաբ. քաղաքացին վիճակ։ S'informer de l'— de la santé de quelqu'un. Հարցանել զոգջունէ սրտաբ։ Être en — de. Կարող, առակ, բաւական լինել։ Il n'est pas en — de faire cette dépense. Être hors d'— de. Ոչ կարել։ "Le pilote était hors d'— de connaître le danger." ՐԵՆ. *Tél.* IV. Mettre quelqu'un en — de. Կարող առնել, բաւական գործել զոք։ Mettre quelque chose en —. Կարգել յարդարել. պատրաստել լաւ պայմանի։ Tenir une chose en —. ած. Ունել պատրաստ, ի պատրաստի։ ‖ 2. Զինգ ունել. վեռել, հաստատուն պահել։ Il faut mettre des liens de fer pour tenir ces poutres en —։ ‖ 3. Պահել որպէս ինչ էրն։ En l'—. Եւ ի այս այսպէս է։ En l'—, il ne serait pas prudent d'aller plus avant. En tout — de cause. Որ զինչ և իցէ. (ած. ինչ որ ալ ըլլայ)։ Faire — de. ած. Ունայ լինել (յոգ, յինչ)։ Faites — de cette somme. Faites — que vous aurez cette somme dans quinze jours։ ‖ 2. Դնել ի մտի։ Je fais — de partir tel jour։ ‖ 3. Ունել (առ լաւս, առ պատասխանի). Մեծարել Համարիլ։ Je fais beaucoup d'— de cet homme-là։ ‖ 4. Համարիլ. կարծել։ Je fais — qu'il y a là vingt mille hommes։ ‖ 2. Համար. ցանկ. արձանագիր։ L'— des officiers de la maison d'un prince։ ‖ 3. Վիճակ. պայման. առաքինան. բախտ։ Il ne faut pas avoir des goûts au-dessus de son —։ ‖ 4. Օրինակ, եղանակ կենաց. վիճակ։ Tenir — de prince. Կեալ իշխանապաշտ, արքայապաշտ։ Tenir un grand —. Կեալ մեծապաշտ փառասիրութեամբ։ Avoir un grand — de maison. Ունել գերդաստանաց բազմութիւն, գաւակս ծառայից։ ‖ 5. Արուեստ. վիճակ։ En Égypte, le fils était obligé d'embrasser l'— de son père։ ‖ 6. Զև վարչութեան ազգի կամ ժողովրդեան իրիք. տէրութիւն։ — monarchique, républicain։ ‖ 7. Տէրութիւն. պետութիւն։ Ministre d'État. Պաշտօնեայ Տէրութեան։ Le chef de l'État. Գլուխ տէրութեանն. Թագաւոր, կայսր, գահերէց, գիկատոր, այլազգի Հանգերձ։ Homme d'État. Այր Տէրութեան. այր պետական։ Richelieu, Cromwell et Frédéric II de Prusse furent de grands hommes d'État. Coup d'État. Յանկարծ Հարք վարչութեան առ պրծանել ի վտանգէ խիզախ յորում գտանի Տէրութիւնն. պետական Հարուած։ Այս և ե. բ. զբաշխել կամ վերացմար իրաց ինչ ի գործս կարեւորս. Ce mariage fut un coup d'État dans cette famille. Affaire d'État. (ե. բ. և ընդ.) Գործ ծանր, կարեւոր։ ‖ 8. Երկիր, վիճակ Տէրութեան. Նահանգ։ Les États du Grand-Seigneur. Dans toute l'étendue des États de ce prince. Les États-Unis. Միացեալ Նահանգք (Ամերիկայ)։

— Le tiers —. Մասն ժողովրդեան Գաղղիացւոց որ չէր ոչ ի Համարի եկեղեցականաց և ոչ յազնուականաց. երբեմն կարգ. ատմիկք։

— pl. ընդհ. Երեսփոխանաց այլևայլ կարգաց ժողովրդեան։ Les états généraux կամ լոկ les états. Ժողով երից կարգաց աէրութեան Գաղղիոյ յեկեղեցականաց, յազնուականաց և ի ատմից [tiers état]. աշխարհախոսմէ ժողով։ Les États-Généraux. Տէրութիւն Հալանդիոյ (բաս սասցատեղ ժԷ դարուն)։

État-major (էդ-մաժօր) ե. ա. ած. Սպարք [officier] և ենթասպարք [sous-officier] որ չունին զինուորս ընդ իւրեանց. սպասպարք։ ‖ 2. Աւագ զօրապետք բանակի. սպայապետք. երևելիք հարք։

Étau (էդօ) ե. ա. Սեմուռ (գարբնաց, ոսկերչաց)։

Étayement (էդէյ-ման, էդէյէման) ե. ա. Հաստատուն մուխիւք. հաստատութիւն։

Étayer (էդէյե) [ընդրկի իրրև զPayer.] բ. ն. Տալ, գնել մեյրա (խարխուլ սրմոյ). հաստատել մուխիւք։

Été (էդե) ե. ա. Ամառն. ամառայնի։ — chaud, brûlant. Bel —. Habit, appartement d'—. Se mettre en —. Միջամտել վշտաբերս ձմերայնոյ և զգինուլ թեթեւս. (ընդ.)։

Éteignoir (էդէնիւաար) ե. ա. ած. Գործի շիջուցանելոյ զմոմս. խափուցիչ։ ‖ † 2. (ե. բ.) Խափուցիչ, խափանիչ (պարգացման, յառաջադիմութեան)։

Éteindre (էդէնդր) [ընդրկի իրրև զTeindre.] բ. ն. ած. Շիջուցանել (զհուր). խափուցանել, անցուցանել, ի մոռս գործնացանել (զքրագն)։ — la lumière des yeux. (ե. բ. և բ. ած.) Հատանել զարեւն յաչաց. արկանել յորեւէ. մեռուցանել։ — une race. Ազգաս, անհետ, անուանգ առնել. անճիտել։ ‖ † 2. Ալկանել, մեռ զբկամ սարաչէկ ի ջուր ցուրս։ ‖ 3. (ե. բ.) Շիջուցանել, ցածուցանել (զեռանդն, զբարկութիւն). շիջուցանել, յափուցանել (զծարաւ)։ ‖ 4. (ե. բ.) Շիջուցանել. եզծանել. անհետ առնել. ընկել (զյիշատակ)։ ‖ 5. Գագաթեցուցանել (զհասս հաստատացանելով զգլուխն). շիջուցանել. հաստատացանել (զպարոս)։ ‖ 6. Նուազեցուցանել (զլոյս ի նկարս)։

= S'—. բ. ա. ած. Շիջանել. խափուլ. անցանել։ Le feu s'éteint, և ե. բ. Une ardeur qui s'éteint։ ‖ 2. (ե. բ.) Հատանիլ, ընկիլ, սպառիլ (զբարի)։ Cette famille s'est éteinte։ ‖ 3. Մեռանիլ խաղաղական հանգստեամբ. շիջանիլ։ Elle s'éteignit doucement entre les bras de ses enfants։

Éteint, einte (էդէն, էնթ) անց. գերբ. Éteindre բայի. ած. Շիջեալ։ ‖ 2. (ե. բ.) Շիջեալ (ալիք). նուազեալ (ձայն)։ ‖ 3. Ընկեալ (զբարի)։

Étendage (էդանդաժ) ե. ա. ած. Ձուանք ձգեալք առ ի ցամաքեցուցանել զթուղթս, զկտաւս. ձգանք։ ‖ 2. Տեղի տարածանելոյ, չորացուցանելոյ. ձգարան։

Étendard (էդանդար) ե. ա. ած. Դրօշ. Նշան։ Déployer, arborer, planter un —. Lever, arborer l'— de la révolte. (ե. բ.) Վերացուցանել, կանգնել զդրօշ. սպառատմբութեան. սպառատմբել. գլուխ ամբառնալ։ ‖ 2. Դրօշ (հինգլաղրաս)։ Se ranger sous l'—։

Étendoir (էդանդուար) ե. ա. Ձող կոխելոյ զթերթս տպագրութեան ի վերոյ չուանաց առ ի ցամաքեցուցանել։

Étendre (էդանդր) բ. ն. ած. Տարածանել։ — du beurre sur du pain. — le parchemin. (ե. բ. և ընդ.) առնս ի Parchemin. — la courroie. Տարածանել զերբ չահ կամ զերբաւանս անգր քան զչափ իւրոյ իշխանութեան։ (Որ և Allonger la courroie)։ ‖ 2. Տարածանել (զհանդերձ իւր վերկրաս, զկտաւս առ ի չորացուցանել). արկանել առարածաց. պարզել. մեկնել. (ած. փռել)։ ‖ 3. Ձգել (զբազուկ, զձեռն). (ած. երկնցնել)։ ‖ 4. Գառացուցանել. առխաստատարկ. արկանել ի առխաստատար. յօրսայանել. (ած. պառկեցնել)։ — un blessé sur un lit. — un

Digitized by Google

homme par terre. — un homme sur le carreau, l'— mort sur la place. (ֆ-ի-բ.) Անգէն ի տեղւոջն տապալա սրկանիլ զոք. անդէն սա. եաեզ սպանանիլ, գիտեա-ւալ կացուցանիլ. գիտապատա յերկիր կործանիլ: ‖ 5. Ընդարձակիլ. լայնիլ: — un sujet. — son empire, sa domination: ‖ 6. Զգիլ. հասուցանիլ: — la vue. Զգիլ, հա-ասուցանիլ զհայեցուածս իւր ի հեռաստան ուրեք (ա): C'est un plaisir d'— la vue sur cette belle campagne. "Que servirait à Louis d'avoir étendu sa gloire partout où s'étend le genre humain?" BOSS. *Mar.-Thér.* ‖ 7. Ածկանիլ, խառնիլ, յատկանալ (ջուր ի գինի, ի ցեղ):

= S'— . բ. ա. 1. Տարածանիլ: L'or s'étend sous le marteau: ‖ 2. Գայթիլ. (պտ. պատկիլ. փռուիլ. երկրնաւալ): Ils se sont étendus sur le gazon: ‖ 3. Զգիլ. հասանիլ: Leur empire s'étendait jusqu'à tel fleuve. Aussi loin que la vue peut s'—. Որչափ ակն բաւէ (ո). (պտ. մինչև ուր որ միտքս ալիքը կ'երթայ, կը հասնի): De cette terrasse on voit aussi loin que la vue peut s'—. Autant que la voix peut s'—. ցոր վայր հասանի ձայն: ‖ 4. Տևիլ. բաւիլ: La vie de l'homme ne s'étend guère au delà de cent ans:

— S'— sur quelque sujet. երկայնագոյնս զբանն տարածանիլ (գ), լայնագոյնս ճառիլ զիրաց ինչ. (պտ. երկայն, մանրամասն խօսիլ. երկրնաւալ. տարածաբիլ):

= ՎԿՍՑ. (ա) "Զ-ոնչ բ-ոսկան չէիլ հ-ասուցանել զհայեցո-ած ի-ր յ'երկնքէն վայրն ու կան ի գիւղ." ԲՐՈ. Վ. կց. Զ. 429: = (ո) "Ես և ու ալտալաս ո-ւ կարե պնակս ընալ զօգտ' ուրուք ինչ ոմն բ-ոլորի, և ու ըիել ինչ ի բացատ նայելք." ՅՈԿ. եփես. ժԹ. ցորգ. 875: — "Ե- բնկեցց տգիւր յուրա-բ-ոլոր, . . և երկց ատ հասարակ ուրուք ոմն բ-ոլորց." Ագաթ. ճբ. 553: = (գ) "Ագռ պնասհարս ի վեր երևնալ չկարաս-ընեմ զաչբահամ ի նախնմն. սկզբն սրսրիալ երկայնագոյն գոնն գոյնալով ի Մ-ովսես հասանել." Ագաթան. բ առաքն Պատմութեան:

Étendu, ue (էթ-ան-դիւ) ած. տե՛ս Étendre բայի. 1. Տարածեալ: ‖ 2. Լայնատարած, մեծատարած, ընդարձակ (անասուն, թագաւորութիւն). լայնանիստ (գաշտ):

Étendue (էթ-ան-դիւ) ե. իգ. 1. Տարածութիւն. պարզատած. լայնատարածութեան. լայնաձիգ (ծովու, երկնից): ‖ 2. Տարածութիւն մարմնոց ընդ երկայնութիւն, ընդ լայնութիւն և ընդ խորութիւն: L'— d'une ligne, d'une surface: (Տե՛ս Dimension): ‖ 3. Ընդարձակութիւն, տարածութիւն (երկրի, թագաւորութեան): ‖ 4. Տևականութիւն: ‖ 5. Ընդարձակութիւն, երկայնութիւն (ճառի):

— d'esprit. Ընդարձակութիւն, լայնութիւն միտաց. ընդարձակամտութիւն:

Éternel, elle (էթ-եր-նել, ել՛) ած. 1. Անսկիզբն և անվախճան. յաւիտենական. յաւէտ. մշտնջենաւոր: Il n'y a que Dieu qui soit —. Le Père —: ‖ 2. Որոյ չկայ վախճան, թէպէտ և իցէ սկիզբն. մշտնջենաւոր. անանց. անանցական. անվախճան: Le bonheur — du paradis. La gloire, la damnation éternelle. La ville éternelle. Քաղաքն յաւիտենական. Հանգիստ: Le sommeil —. Քունն յաւիտենից. մահ. (ի բառարձ.): † Un homme —. Այր ձանձրացուցիչ:

= ե. ած. Յաւիտենականն. Աստուած: L'Éternel soit béni:

Éternelle (էթ-եր-նել՛) ե. իգ. տե՛ս Immortelle:

Éternellement (էթ-եր-նել-ման) մ. 1. Ի յաւիտենից: Dieu existe —: ‖ 2. Յաւիտեան. անվախճան: Le bonheur des élus durera —: ‖ 3. Յաւէտ. միշտ. Հանապազ: Resterez-vous là —?

Éterniser (էթ-եր-նիզ) բ. ն. 1. Յաւիտենական առնել. մշտնջենաւորել. յաւէտացուցանել: "Cet ouvrage est un monument qui éternisera sa honte." RÉN. *Tél.* XXII. — son nom. Անուն իւր անուն յաւիտենական. մշտնջենաւորել զանուն իւր: ‖ 2. Յերկարաձգել. ձգել երկայնել: — un procès:

= S'— . բ. ա. 1. Մնալ յաւիտեան. մշտնջենաւորիլ. յաւէտանալ: ‖ 2. Անանց թագուլ անուն:

Éternité (էթ-եր-նի-թէ) ե. իգ. 1. Յաւիտեանք. անանց, անանցական, անսպառ յաւիտեանք. յաւէտ մշտնջենաւորութիւն. Յաւիտենականութիւն: L'— de Dieu. De toute —. Ի յաւիտենից: ‖ 2. Յաւիտենական, մշտնջենական, հանգերձեալ կեանք. Յաւիտենականութիւն: Il ne songe point à l'—:

† **Éternue** (էթ-եր-նիւ) ե. իգ. տե՛ս † Ptarmique:

Éternuement կամ **Éternûment** (էթ-եր-նիւ-ման) ե. ած. փռնչիւն. Ս. փռնչաստաք:

Éternuer (էթ-եր-նիւ-ե) բ. ն. փռնչել. փռնչել. Ս. փռնչաստալ: Le rhume fait —. Il éternue souvent:

† **Éternueur, euse** (էթ-եր-նիւ-էօր, էօզ) ե. փռնչող:

Étésien (էթ-էզիէն) ած. ած. Vents étésiens. Հիւսիսային հովմունք որ ընդ յամառայնի ի Միջերկրական ծովուն զաւստրս քաղաստուն. տարեկոր, տարեկան հովմք:

= ՎԿՍՑ. "Անդիտարս գիրեալ աստրս տաստան. վնա Մ-ովսիսոյնի Տրնոր խնդրն, տանգ այնպէս ժամանակ գարնան հովմն հնդն." Եւս. գր. Ա. 331: — "Որոնք (ի հովմս ընդն) յամառայնի, որ գարնան ընդն, խառնարդ սահելով յարեւելս նայն և ի վիսիսոյնի." Արիստ. Աշխարհագր.

Étêtement (էթ-էթ-ման) ե. ած. Հատանելն զստաս գագաթի ծառոյ:

Étêter (էթ-էթ) բ. ն. 1. Հատանել զկատարս (ծառոյ): ‖ 2. Ի բաց հանել զգլուխ (բևեռաց, գնգաստոյց):

Éteuf (էթ-էօ. յաւաղ քան զձայնաւոր կամ զանձայն h հնչի էթ-էօֆ) ե. ած. Գնգակ խաղալ. (խոլն):

Éteule (էթ-էօլ՛) ե. իգ. Խոզան: (Որ և Chaume).

Éther (էթ-էր) ե. ած. 1. Վերին և նուրբ օդ. եթեր. արփի: ‖ 2. *Հեղանիւթ ինչ ազելից և թաւչական կամ ցնդական (քան տարրագիտաց). եթեր: Un flacon d'—. Respirer l'—:

Éthéré, ée (էթ-էր-է) ած. Վերին օդոց. եթերական: Corps —. La voûte éthérée. Երկրական, արփիական կամարք, երկինք: [եթեր:

† **Éthérifier** (էթ-էր-իֆիէ) բ. ն. Շերժել, գարձուցանել

Éthérisation (էթ-էր-իզ-իսիօն) ե. իգ. *եթերացումն:

Éthériser (էթ-էր-իզե) բ. ն. 1. Խառնել եթերաւ. շերժել յեթեր. *եթերացուցանել: — un liquide: ‖ 2. Թմրեցուցանել եթերաւ: — un malade qui doit subir une opération douloureuse:

Éthique (էթիք) ե. իգ. Գիտութիւն բարոյականի. *բարոյագիտութիւն. Հանգարտազգական խմաստասիրութիւն: La logique, l'—, la physique:

— ած. Անուն գրոց ինչ Արիստոտելի. Բարոյականք. Բարոյական մատենագրութիւնք: Les Éthiques d'Aristote:

† = ած. Բարոյական: Préceptes éthiques:

Ethmoïdal, ale (էթ-մօ-իտ-ալ) ած. Պղպատանման: Les os ethmoïdaux:

Ethmoïde (էթ-մօ-իտ) ած. ած. Os —, կամ լակ —. ե. ած. Ոսկր ինչ գանգոյ ծակատակէն. մատղատանակ, պղպատանման ոսկր: (Որ և † Cribleux):

Ethnarchie (էթ-նար-քի) ե. իգ. 1. Իշխանութիւն

ազգապահպան. ազգապահպանութիւն։ ‖ 2. Գաւառ ընդ իշխանութեամբ ազգապահի։ [ազգապահ։

Ethnarque (էթնարք) ѣ. ար. Իշխան գաւառի. Ethnique (էթնիք) ած. ա. Հեթանոս. հեթանոսական (բուս հեկեղեցական մնասնոգրաց. սյլապես առ Gentil, Païen)։ Les nations ethniques։ ‖ 2. *Ազգանուն ազգական (բուս). (խոլ)։ Français est un mot —։

Ethnographe (էթնոգրաֆ) ѣ. ար. Ազգագիր։

Ethnographie (էթնոգրաֆի) ѣ. իդ. Ուսումն և նկարագիր սյլմնոյ ազգաց. ազգագրութիւն։ [կան։

Ethnographique (էթնոգրաֆիք) ած. Ազգագրական.

Ethnologie (էթնոլոգի) ѣ. իդ. Ազգախոսութիւն. ցեղաբանութիւն։ [ցեղաբանական։

Ethnologique (էթնոլոգիք) ած. Ազգախոսական.

Ethnologue (էթնոլոգ) ѣ. ար. Ազգախոս. ցեղաբան։

Éthologie (էթոլոգի) ѣ. իդ. Ձառագ զբարուց և զսովորութեանց. *բարախոսութիւն։

† **Éthologue** (էթոլոգ) ѣ. ար. *Բարախոս։

Éthopée (էթոփէ) ѣ. իդ. Նկարագիր բարուց ուրուք. բարառնութիւն։

† **Éthos** (էթոս) ѣ. ար. տես Ithos։

Étiage (էդիաժ) ѣ. ար. Ցեսին նուազութիւն (ջուրց գետոց)։ [ծովու յուսզական ազի։

Étier (էդիէ) ѣ. ար. փոս, առու ընդ որ մնանեն ջուրք

Étincelant, ante (էդիսլան, անդ) ած. ա. Լուսաճաճանչ, լուսանշոյլ, շողաւոր (աստեղք). լուսարձակ, բացանշոյլ, պայծառջուն, փայլակնացայտ (ակնունք)։ ‖ 2. Կայծակնացայտ, փայլակնացայտ, հրացայտ (աչք)։

Étinceler (էդիսլէ) բ. ն. Կայծակունս, փայլատակունս արձակել. փայլատակել. շողալ։ Il y a des étoiles qui étincellent plus que d'autres. Ses yeux étincelaient de fureur։

Étincelle (էդիսէլ') ѣ. իդ. Կայծ. կայծակն։ Quand on bat les cailloux avec un briquet, il en sort des étincelles. Une petite — peut causer un grand embrasement։ Ան և է-ի-ոբ. Il n'a pas une — de courage, la moindre — de génie։

Étincellement (էդիսէլման) ѣ. ար. ա. Արձակել կայծակունս։ ‖ 2. փայլիւն, փայլատակութիւն, շողիւն, հարկայծք (աստեղաց)։

Étiolement (էդիոլման) ѣ. ար. Նիհարութիւն, գունատութիւն անկաց ի ծմռակային կամ յանկոյս տեղիս. *ծմռութիւն։

Étioler (էդիոլէ) բ. ն. Ապականել, նիհարանալ ծմռակայն տեղւոջ զսունկս. ծմռակեցուցանել։ L'obscurité étiole les plantes։ [կանաչ. (ած. ճահիճ)։

= S'—. բ. ա. Նիհարանալ, տկնիլ անկաց ի ծմռակի. ծմռանալ

Étiologie (էդիոլոգի) ѣ. իդ. † ա. Ուսումն պատճառաց իրաց. *պատճառագիտութիւն։ ‖ 2. Գիտութիւն հիւանդութեանց պատճառաց. *պատճառագիտութիւն։

Étique (էդիք) ած. ա. Ախտացեալ զախտ ծխրատական։ Devenir —. Fièvre —. տես Hectique։ ‖ 2. Մարմին. վախճան։ Corps, visage —։

Étiqueter (էդիքէդէ) [J'étiquète. J'étiquèterai.] բ. ն. Գնել զպիտակին կամ զգիրն ի վերոյ։ Les apothicaires étiquètent leurs fioles։

Étiquette (էդիքէդ) ѣ. իդ. ա. *Թղթիկ կամ գիր համառօտ եգեալ ի վերոյ օրուանէից, ծրարիդ. պիտակ։ Juger, condamner sur l'— du sac, sur l'—։ (է-ի-ոբ.) Գատել, դատապարտել զկնի ինչ ըստ օրագրին կնքուածոյ և առանց մշդիւ քննելոյ։ ‖ 2. Կարգ. սովորութիւն (արքունեաց)։ L'— de la cour. L'— veut que . . . Ան և զգաստատիպ սովորութեանց ի մէջ առակեանաց. Cet homme est fort sur l'—. Bannir toute espèce d'—։

Étirer (էդիրէ) բ. ն. Գաղձել. ձգանել. երկայնել։ — du linge, du coton։ [նուլն). (ընդ.)։

= S'—. բ. ա. Ձգիմ (ի յօրանջելն կամ ի զարթնուլ)։

Étisie (էդիզի) ѣ. իդ. Մխրճական ախտ։ (Տես և Phtisie)։

Étoffe (էդօֆ) ѣ. իդ. ա. Ոստայն կամ հիւսուածք ի մետաքսոյ, ի բրդոյ, ի բամբակէ, ի մետղից, ի թելից սակաւ կամ առատաբար. պատառ։ — de soie. Կերպաս։ — de laine. Կապերտ բրդեայ։ C'est une belle — que le velours։ ‖ 2. Նիւթ (ի գործուած փեղուրից կամ գլխարկաց)։ ‖ 3. (է-ի-ոբ.) Նիւթ։ "L'— me manque quelquefois pour remplir mes lettres." սեվ. ‖ 4. (է-ի-ոբ և ընդ.) Հանգամանք. պայմանն։ Il a l'— d'un général։

— յէ. Մարթ մնալելոյ ինձանագրաց, արբագրութեանց, այլոցն հանդերձ, զոր պահանջէ տպագրիչն ի մեսեր նագրէն։ Il m'a compté tant pour les étoffes։

Étoffé, ée (էդօֆէ) անց. բէրբ. ա. Պատառաւալիր (անկողնի, կտաւ)։ Un lit bien —. Un homme bien —. (է-ի-ոբ.) Ա. Ար բարուք զգեցեալ։ Maison bien étoffée. Տան արդ կահ և կարասի ազնիւ է։ ‖ † 2. Գէր։

Étoffer (էդօֆէ) բ. ն. Բարուք հանդերձանել, յարգարել պատառօք (զանկողին, զկտաւ)։

Étoile (էդոալ) ѣ. իդ. ա. Աստղ անխաղաց, անմոլար, բեհեռեալ [fixe]. աստղ։ Le lever, le coucher d'une —. La scintillation des étoiles. La nuit est belle, on voit briller les étoiles. L'éclipse fut si grande, qu'on vit les étoiles en plein jour. — polaire. — du matin, du soir, du berger. Աստղ առաւօտու. արեւմտեան. հրեկտեայ. գիշերավար։ — filante, tombante. Թափեալ, սլացեալ, առհասլ, թափիչ աստղ. Ս. աստուղ։ Loger, coucher à la belle —. (է-ի-ոբ. և ընդ.) Ագանիլ ի հեղբոյ օդոյ, բացօթեայ, ի բացի. ի բացեայ օթատանիլ։ — Faire voir à quelqu'un les étoiles en plein midi. ա. (է-ի-ոբ. և ընդ.) Հարկանիլ զոք ուժգին յերեսս, ի գլուխ, և շրռուացանիլ զինս։ ‖ 2. Հառաւացուցանիլ, խարխլել զոք։ — (Մարթի առանիլ Étoile և զգնայուն կամ զմոլորական աստեղաց, այլ յատկապէս զբառն errante. Les étoiles errantes)։ ‖ 2. (է-ի-ոբ.) Ձակատագիր. բախտ։ Son — est d'être aimé des grands. Son — pâlit. Être né sous une heureuse, sous une fâcheuse —։ ‖ 3. Զարդ աստղանման. աստղ։ Un manteau parsemé d'étoiles։ ‖ 4. *Շքանշան աստեղանման. աստղ. *աստղանշան։ ‖ 5. Աստղանման բնական (շրջի, ապակւոյ)։ Il est prudent de vider les bouteilles qui ont une —։ ‖ 6. Աստղանման նշան (ի շարադրութեան). *աստղանշան։ Madame trois étoiles, կամ Համառօտութեամբ Mme * * *. Տիկինն այս անուն. տիկինն երեք աստեղանման. տիկինն * * *։ (Տես և Astérisque)։ ‖ 7. Պիտակ նիշ (ի ճանապարհ ձիոց, եզանց)։ ի Հայաստան Միրամ կոչի եզն որ ունի պիտակ նիշ ի ճակատն (ա)։ ‖ 8. Կնիք ճանապարհաց յատնատառ. կնիք ծառաւելեաց։

— de mer. տես Astérie։

= ՎԱՍՏ. (ա) "Ե- փա- օրն ինոց լինաց ի սկսա վրէն, ի Իրգան Եգիպտ, ի նա անկա ատալն խոխն ի ցցեցաս խոխ ի ինր նորս խոխանցին, ի նրն սա ընա ի նրն ի գետան գնացն ինոյ, ի ընդ ատալ Եգնալ Բաբելոն ի սահին նիւ գոյ ի Բերն սրտին հաւատալն." Վարդան, Աւանգ. ժ. Միրամ լոի ցարդ ի բերանս Հայ գիւղականաց։

Digitized by Google

Étoilé, ée (էթ-ո-յե) ած. գերբ. ած. Աստեղազարդ. Le ciel est —. ‖ 2. Աստեղանման. Anis —. տես Anis. Chardon —. տես Chardon. ‖ 3. Որ ունի բեկած աստեղանման աստեղաձաւ. Carreau —.

† **Étoilement** (էթ-ո-լը-ման) ե. ած. Աստեղանման բեկած.

Étoiler (էթ-ո-լե) բ. ն. ած. Աստեղազարդ յօրինել. ‖ 2. Լուսաւորել հանգոյն աստեղ.

= S'—. բ. ա. Բեկանիլ (ապակւոյ) աստեղանման.

Étole (էթօլ) ե. իե. Ուրար քահանայական. (տե. փարաքար). On n'administre point les sacrements sans l'—. Les prêtres faisant fonction de diacres portent l'— en écharpe.

Étonnamment (էթոնաման) մ. Զարմանալի ինն օրինակաւ. զարմանապէս. Cet enfant profite —.

Étonnant, ante (էթոնան, անթ) ած. ած. Պատճառական. "Ô nuit désastreuse! ô nuit effroyable! où retentit tout à coup comme un éclat de tonnerre cette étonnante nouvelle: Madame se meurt, Madame est morte!" boss. *Duch. d'Orl.* ‖ 2. Զարմանալի. Նուաստ. Adresse, érudition étonnante. Ce qu'il y a d'— en cela, c'est que . . . Եւ այն են զարմանք՝ զի. և զարմանալի այն է՝ զի.

Étonnement (էթոնման) ե. ած. ած. Սաստանութիւն (գլխոյ, ուղղ.). (խոսք). ‖ 2. (էթ-ո-ը.) Պատճառական. "La colère de Dieu le tenait dans un profond —." boss. *Hist.* II, 8. ‖ 3. Զարմացումն. Je ne reviens point de mon —. L'— était peint sur tous les visages. Au grand — de tout le monde. ‖ 4. Քանչացումն. ղաստանչանք. Հիացումն. Cette action fera l'— des siècles futurs. Être ravi d'—.

Étonner (էթոնե) բ. ն. ած. Սաստանեցուցանել (զգլուխ). Ce coup lui a étonné la tête. ‖ 2. (էթ-ո-ը.) Պատճառական. "On le vit — de ses regards étincelants ceux qui échappaient à ses coups." boss. *L. de Bourb.* ‖ 3. Զարմացուցանել. Vous l'étonnerez bien quand vous lui direz cela.

= S'—. բ. ա. ած. Պատճառ. յապաղել. շրանալ. Il ne s'étonne de rien, il ne s'étonne pas du bruit, pour le bruit. ‖ 2. Զարմանալ. Je m'étonne de votre ami qui vous abandonne.

Étouffade (էթու-ֆատ) ե. իե. տես Étouffée.

Étouffant, ante (էթու-ֆան, անթ) ած. Պղձկուցիչ. Temps —. Chaleur étouffante.

Étouffé, ée (էթու-ֆե) ած. գերբ. ած. Հեղձեալ. Viandes étouffées. Ըստ գերց որոց՝ մխ անասնոց զորս պատանեկին առանց հեղղոյ զարիւնն. հեղձուցեալ. հեղձուցիկ. ընդհեղձուցիկ. ‖ 2. Հեղձուցիկ. (տե. խղճուկ). Cris, soupirs étouffés.

Étouffée (էթու-ֆե) ե. իե. Հանդերձանք մսոյ եփելոյ ի փակ անօթի. Pommes de terre à l'—.

Étouffement (էթու-ֆը-ման) ե. ած. † ած. Հեղձուցանելն, հեղձուցանելն (զհատ, զերդիկն). ‖ 2. Պատրաստնչուածութիւն. գժուարաշնչութիւն. շնչորգելութիւն.

Étouffer (էթու-ֆե) բ. ն. ած. Հեղձուցանել. Հեղձամղձուկ առնել. Il a été étouffé d'un catarrhe. Cette nourrice en dormant a étouffé son enfant. Hercule étouffa le redoutable Antée. Que la peste t'étouffe! Գրօղ սարցի գքեզ. (անէծ). ‖ 2. Հեղձուցանել (զերդիկն, զածախ). շիջուցանել. ‖ 3. (էթ-ո-ը.) Հեղձուցանել, ցածուցանել (զապատամբութիւն). կոտնել (զմեղսրութիւնս). ‖ 4. Հեղձուցանել (ջերմակոր խոտոց զցորեանն). Les mauvaises herbes étouffent le blé. ‖ 5. (էթ-ո-ը.) Թաղուցանել, ծածկել, հեղձուցանել (զաղաղակ, զձիչս, զցաւ). — les cris de quelqu'un. Je ne saurais — ma douleur. (Տես և Couvrir, 12).

= բ. ն. Հեղձնուլ. շնչարգել լինել. Ouvrez la fenêtre, on étouffe ici. Délacez cette femme, elle étouffe. — de rire. (էթ-ո-ը. և ընդ.) Թաւալիլ, լուծանիլ ի ծաղուէ. (տե. խնասալէն մարիլ). — de rage. Հեղձնուլ և մղձկիլ բարկութեամբ. [Հուցանել զմիմեանս.

† = S'—. բ. ա. ած. Հեղձանիլ. S'— de crier. ‖ 2. Հեղձուցանել.

Étouffoir (էթու-ֆուար) ե. ած. ած. Անօթ ինչ սրամ ծածկեալ շիջուցանեն զՀուր. ‖ 2. Փոքրիկ խոյր կաուսոյք որ անկանին ի վերայ լարից դաշնակի. *Հեղձակ.

Étoupe (էթուփ) ե. իե. Խաշտագոյն մասն կանեփի կամ վշոյ. խծուծ. խուիւթ. Boucher avec de l'—. Mettre le feu aux étoupes. (էթ-ո-ը. և ընդ.) Բարբաքել, գրգռել (զապատամբութիւն, զկռիւ).

Étouper (էթու-փե) բ. ն. Խնուլ խծօվ. — les fentes d'un tonneau. S'— les oreilles. Խնուլ բամբակաւ զականջս.

Étoupille (էթու-փիլ) ե. իե. Բամբակեայ պատրոյգ (հրապնուց).

Étoupillon (էթու-փիլ-լոն) ե. ած. Փոքրիկ պատրոյգ ի խծօվ զոր մուծանեն ի ծակ թնդանօթոյ առ ի պահել զլիցքն [charge] ի խանաւութենէ.

Étourderie (էթուռտ-ռի) ե. իե. ած. Անխորհրդութիւն. անհամաձարութիւն. Il est d'une — inconcevable. ‖ 2. Գործ անխորհուրդ, անհամաձար. Ce sont là de vos étourderies.

Étourdi, ie (էթուռտի) անց. գերբ. ած. Սաստանեալ, գրգռեալ (ի հարուածոյ). ‖ 2. Ընդարմացեալ. Թմրեալ (անգամ մնջմեայ). (խոսք).

= ած. և ե. Անխորհուրդ. անհամաձար. C'est un jeune homme bien —. Voyez cette étourdie.

= À l'étourdie. Բռ. ած. Անխորհրդաբար. անհամաձարաբար. յախուռն. Agir à l'étourdie.

Étourdiment (էթուռտիման) մ. Սաստից խորհրդոյ. անհամաձարաբար. Il fait toutes choses si — que . . .

Étourdir (էթուռտիր) բ. ն. ած. Սաստանեցուցանել հարուածով (զգլուխ, զուղեղ). ‖ 2. Թմրեցուցանել. Le tabac étourdit l'homme. ‖ 3. Ձշխատ առնել ազդակաւ զլսելիս. գրգռել զուշին. (տե. գլուխ առնել). — les oreilles. Vous nous étourdissez par votre caquet. Ces enfants nous étourdissent. ‖ 4. Ընդարմացուցանել, թմրեցուցանել (զցաւս). — la grosse faim. (էթ-ո-ը. և ընդ.) Հարկանել, ցածուցանել զքաղց ուտելով սակաւիկ ինչ. ‖ 5. Զբաղեցուցանել զմիտս ուրուք. ‖ 6. (էթ-ո-ը.) Պատճառական. յապաղել առնել. շրառուցանել. Ce coup imprévu les a fort étourdis. ‖ † 7. Առնել կիսեփեաց (զմիս). սակաւիկ մի ջնարուցանել (զկարի). Տես և Dégourdir, 3.

= S'—. բ. ա. ած. Ընդունիլ. գրաւեալ լինել (ի ցնորս). Il s'étourdit de chimères. ‖ 2. Զբօսնուլ, զբազիլ առ ի բաց գարձուցանել զմիտս ի խորհրդոյ իմիք. Il s'est étourdi sur cette perte. "Je tâchais de m'— moi-même par l'ébranlement de mes passions." FÉN. *Tél.* VIII.

Étourdissant, ante (էթուռտիսան, անթ) ած. ած. Դղրդիչ ականջաց (ազազակ). ‖ † 2. Պատճառական.

Étourdissement (էթուռտիս-ման) ե. ած. ած. Պատճառութիւն, անզգայութիւն, թմրութիւն (ի սաստիկ հարմանէ կամ ի յուզմանէ). ‖ 2. Խռովութիւն ուղղոյ (յհանդերձ ի տեղի բարձր կամ ի հակառակ յանգստութեան խորհրդոց).

Digitized by Google

(–լի· գլխու պտոյտ· գլխու գառնալը)։ ‖ 2. Ալմուկ, չքաւորեան մտաց։ Le premier — passé, on parvint à calmer sa douleur։

Étourneau (էթ–ուռնօ) է· ար· ի· Թռչուն մը ունի փոքրիկ և գորշ պիտակ ի վերայ սեաւ փետրոց· աստղաստուած· աստղ· գղզղ[ե]ղէն։ Les étourneaux ne vont que par bandes։ ‖ 2. (է·խոսք· և ընդ·) Ա.յր ծանծաղամիտ։ ‖ 3. Երիվար սրոյ մազք են գորշ գիշատգոյն։ Ձայս միտս վարի և իջր ած· ար· Un cheval —։

Étrange (էթ–ռնժ) ած· Օտարոտի· Ընտրութեակ· Նոքանշեան· անասվոր։ Il y a des coutumes bien étranges dans ce pays-là. Événement —· Voilà un homme —։

Étrangement (էթ–ռնժման) ſ· Ընտանշան, անասվոր ձեւ օրինակաւ· կարի չափ։

A. **Étranger, ère** (էթ–ռնժե, էր) ած· ի· Օտար· օտարոտի· այլազգի։ Les coutumes, les langues étrangères. La guerre étrangère. Օտարական, արտաքին պատերազմ։ Affaires étrangères. Արտաքին գործք կամ յարաբերութիւնք Տէրութեան։ Nous vous sommes devenus étrangers. Օտարացաք մեք ի ձէնջ։ ‖ 2. Օտար· անծանօթ· անհաղորդ։ Je suis tout à fait — à cette affaire. Ա.յդ գործոյ ամենևին օտար եմ (ա)։ Il est — à la musique. Անանձնական, անհմուտ է երաժշտութեան։ ‖ 3. Անընտանի· անքաւն։ Il se targue d'un mérite qui lui est —։ ‖ 4. Անծանօթ։ Les traits de cet homme ne me sont pas étrangers։

= է· ար· ի· Ազգ, ժողովուրդ օտար։ L'— envahit la France։ ‖ 2. Երկիր օտար։ Vivre à l'—· Les ouvrages français qui s'impriment à l'—· Passer à l'—· Երթալ յօտարութիւն։

= է· Օտարական· օտարաչխարհիկ· օտարազգի· եկ։ Il a épousé une étrangère. Il ne faut repousser ni le pauvre ni l'—։

= Վ.Հ.Տ· (ա) "Ա.յդ անսահման ալեկիզութ.յունդ ինձ վառ սրտ հրշներ, և ալ սարսամ· քաշ էդոյդ էոզնդ սիրնեին օտար եմ." Վ.կ· Ա.թանագինեայ, Հ· Ա· 60։

† B. **Étranger** (էթ–ռնժե) բ· ն· Օտարացուցանել· մերժել· հեռացուցանել։

= S'—· բ· ա· Օտարանալ· հեռանալ։

Étrangeté (էթ–ռնժէթ) է· ից· Օտարութիւն· անասվորութիւն· [Թ.աշխարհ, ապշեցուցիչ։

† **Étranglant, ante** (էթ–ռնլըն, նթ) ած· Ցաղ–

Étranglé, ée (էթ–ռնլե) անց· գ.երբ· ի· խեղդեալ· խեղդամահ։ ‖ 2. Ընկ· անձուկ։ Le corps de la guêpe est — par le milieu։

Étranglement (էթ–ռնլըման) է· ար· ի· խեղդուն· խեղդ։ Des indices d'—։ ‖ 2. Անկուութիւն· նեղութիւն։ L'— des vaisseaux gêne la circulation du sang։

Étrangler (էթ–ռնլե) բ· ն· ի· խեղդել· խեղդամահ, հեղձամահ առնել։ Il le tenait à la gorge, et voulait l'—· Ce morceau l'a étranglé։ ‖ 2. (է·խոսք·) Ընկ և անձուկ գործել· — un corridor։ ‖ 3. Ա.ֆթափել (զբանս)։ Il a étranglé son sujet, sa scène. — une affaire. Դառնալ ինչ վէր ի վերոյ քննութեամբ· վճռել զգործ ինչ փութանակի առանց քոլ քննելոյ։

= բ· ը· Հեղձնուլ։ Secourez-moi, j'étrangle. — de soif. Լինել ծարաւէ յոյժ· հքաղել ի ծարաւոյ։

= S'—· բ· ա· ի· խեղդել զանձն· խեղդիլ։ Il s'étrangla dans la prison։ ‖ 2. Հեղձնուլ (ի բազում ապաղաքէղոյ)։

† **Étrangleur** (էթ–ռնլյօր) է· ար· խեղդիչ։

Étranguillon (էթ–ռնյլիոն) է· ար· փոշացաւութիւն (ձիոց, եզանց)։ — Poire d'—· Ազգ ինչ ժանտ տանձի։ (Տես և Poire d'angoisse)։

Étrape (էթ–ռփ) է· իգ· Ա.մանգազակ (խազանի)։

Étraper (էթ–ռփե) բ· ն· կարել մանգազակաւ (գխազանն)։

Étrave (էթ–ռվ) է· իգ· Հիծան ինչ յատակզգեստեան նաւուն։ Le mât de beaupré s'appuie sur l'—։

A. **Être** (Էթր) [Je suis, tu es, il est, nous sommes, vous êtes, ils sont. J'étais. Je fus. Je serai. Je serais. Sois, qu'il soit, soyons, soyez, qu'ils soient. Que je sois, que tu sois, qu'il soit, que nous soyons, que vous soyez, qu'ils soient. Que je fusse. Étant. Été.] բ· ը· ի· Լինել· եմ։ La terre est ronde. Il était négociant. Qui sait si nous serons demain? Vous n'étiez pas encore au monde, կամ Vous n'étiez pas encore, lorsque . . . Զե և ծնեալ էր ձէր յարժամ· . . Il n'est plus. Ոչ և է ևս· անցեալ է յաշխարհէ· մեռեալ է։ Cela est, cela n'est pas. Ճշմարիտ է ապգ· չէ ճշմարիտ։ — bien avec quelqu'un. Լինել սիրով ընդ ումեք։ — bien. Լինել ի քաղցրութեան, քաղաքավարի։ ‖ 2. Լինել, կալ (ի տեղւոջ ուրեք)։ Soyez ici ou là, que m'importe? — ailleurs. (է·խոսք·) Ա.յլուր լինել կամ գրօսանել մտաց։ Répétez, je vous prie, j'étais ailleurs. Ազաչեմ երկրորդեցէք, զի միտք իմ այլուր էին, միտք իմ չէին ասա ինձ (ա)։ ‖ 3. Լինել (ուրեք)։ Cette maison est à moi. — à quelqu'un. Լինել ի ծառայութեան ուրուք։ Je suis tout à vous. Պատրաստ եմ ի հաճել զձեզ յամենայնի· ձեր եմ ամենևին։ ‖ 4. Լինել· կալ· գտանիլ։ Ma famille est à la campagne. Nous sommes au mois de janvier. Vous n'êtes pas à ce que je vous dis. Ոչ գնեք միտս, ոչ ունիք աչք բանից իմոց։ Il est toujours à se plaindre. Տրտնջէ նա միշտ։ — à plaindre, à blâmer. Արգահատանաց, պարսաւանաց արժանի լինել։ Cela est à vendre. Վաճառելի, Ս· ծախու է։ Il est à désirer . . . փափագելի է . . . ‖ 5. Լինել· եմ։ Cette tragédie est de Corneille. Cette statue est de marbre. — de l'avis, de l'opinion de quelqu'un. Կարծիքից, *Համաձայնիք լինել ումեք· Համամիտս գտանիլ։ Il ne m'est de rien. Ոչ ինձ ոգեպահանջ։ ‖ 6. Ել· լինել· (բայ օժանդակ)։ Je suis aimé de mon père. Ա.կրեցեալ եմ ի հօրէն իմմէ։ Ils sont tous morts. Մեռեալ են, մեռան ամենեքեան։ Elle s'est cassé le bras. Ինկաւ բազուկ նորա։ ‖ 7. Երթալ· գնալ։ Il a été à Rome. Գնացեալ է ի Հռոմ։ (իմն՝ գնացեալ է ի Հռոմ և գտեալ այրէն, իսկ յարժամ ասիցի Il est allé à Rome, իմն՝ ի ևէ՝ գնաց կամ չգայաւ ի Հռոմ ուստի չև է գտեալ)։ "La comédie de Racine m'a paru belle, nous y avons été." sév.

— Être ընդ en մտանկան· Où en est l'affaire? Ցո՞ր վայր հասեալ է գործն· յորպիսո՞ւմ վիճակի գտանի գործն Il ne sait où il en est. Ոչ գիտէ զինչ գործէ։ En êtes-vous là? Հասատասո՞ւք այդմիկ· կամ այդ իցէ խորհուրդ կամ գիտութիւն ձեր։ Où en sommes-nous? Ցո՞ր վայր եմք հասեալ· զի՞նչ գործելոց իցիմք· (տե· ո՞ւր ինք)։ Il en est pour son argent. Տա՛ժ եգաւ, գոլոյս զինչ ինչ էր։ Je ne sais ce qui en est. Ոչ գիտեմ զճշմարիտն, զարգասրն, զասպգն։ Il n'en est rien. Ոչ է ճշմարիտ, ուղիղ· սուտ է։

— Être ընդ y մտանկան· Madame y est-elle? Իգի՞ տիկինն ի տունն։ Je n'y suis pour rien. Ոչ ասիմ ես մտան յիրիդ յայդմիկ։ Vous n'y êtes pas. Ոչ խնայպ· ոչ

Digitized by Google

տուէք ի միտ զոր ասեմն. ոչ կարացէք գտանել զառիղծուածն։

— Être ընդ ce գերազանցան. C'est ce que je désirais. Այդ էր և իմ ցանկութիւն, փափագ։ C'est vrai. Ճշմարիտ է։ Ce fut un grand homme que César. Մեծ մարդ եղև կեսար։ Est-ce que? Միթէ. արդեօք։ C'est à vous de. Ձեզ անկ է, պատշաճ է, վայել է, արժան է (խօսել)։ C'est à vous à. Ձեր է կարգն (խօսելոյ)։ Ce que c'est que de nous. Ահա՜ասիկ վիճակ մեր. ահա թէ որպիսի՛ բնչ իցիմք։ C'est-à-dire. տես ի Dire։

— après quelque chose, après quelqu'un. տես յ'Après, 2.

— pour quelqu'un. Լինել ընդ ումեք, ի կողմն ուրուք. թեկն ածել ումեք։ Dieu est pour nous։

— que de, — de. Si j'étais que de vous. տես ի De։

— անդե՛ր. Il est. Ի. ներ։ Il est des hommes que la résistance anime. Menteur s'il en fut jamais. Ումանք որպիսի չեզեն որ երբեք. ասասիկ ասանկաու։ Autant qu'il est en moi. Որչափ իմովանն. որչափ կարող եմ. ըստ իմում կարի։ Il n'est pas en moi de le faire. Ոչ է յիմ ձեռս առնել զայդ։ Toujours est-il. Այս ասացի ես զի։ Vous soutenez cet homme, toujours est-il qu'il a commis une mauvaise action. Il n'est que de . . . Լաւ եւս է . . . Il n'est pommes que de Normandie. Ականատգին խնձորք գան ի Նորմանդիայ։

— Soit! (Հնչի ասօղ) Բարւոք է. քաջ է։ Vous le voulez; soit! j'irai avec vous. Ainsi soit-il. Եղիցի՛. ամէն։

— N'était l'amitié que j'ai pour vous. Եթէ ոչ վասն բարեկամութեանն էր զոր ունիմ ընդ ձեզ (ո). (տե՛ս եթէ չըլլար այն բարեկամութիւնն զոր ունիմ ձեզի հետ)։

— Fût-il, fussiez-vous. Թէպէտ և։ Fût-il coupable ou non. "Fussiez-vous au fond des abîmes, la main de Jupiter pourrait vous en tirer." FÉN. *Tél.* VI. Ne fût-ce qu'un jour. Թէպէտ և օր մի միայն իցէ։

— Cela étant. Եւ զի այս այսպէս է։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Զի՞նչ ասացիր յիս յԱստուած, զի գրե՛ր իմ այլոյր ինձ." Վ. Հ. Բ. 115։ = (ո) "Եթէ ոչ վասն գոյութիւնի գնասցուք մերոյն երբ, ապագայ արուր յայտնի հոգանիցէ." Գ Մակ. Ե. 18։

B. **Être** (էդ՛ր) է. ար. ն. Էութիւն. գոյութիւն։ Dieu nous a donné l'—. Le non-—. Ոչէութիւն։ ‖ 2. Է. էակ. գոյ. եղանութիւն. լինելութիւն։ Tous les êtres ont leurs lois. Les anges sont des êtres purs et incorporels. Dieu est un — incréé. L'Être suprême, souverain. Գերագոյն է, Գոյ. Աստուած։ L'Être des êtres. Էից էակ. Աստուած։ — de raison. Էակ որ ի միտս միայն է. մտացածին էակ, իրք։ Une montagne d'or, un palais de diamant, sont des êtres de raison։ ‖ 3. Անձն. արարած։ Un pauvre petit —. Մանուկ չիւանդ։ Un cher petit —. Quel — vil et méprisable! ‖ 4. կենդանի. ծնունդ։ "Mais n'as-tu point appris de qui j'ai reçu l'—?" CORN. *Œdipe*, V, 4. ‖ 5. *Իրականութիւն. ճշմարտութիւն։ En tout il préférait l'— au paraître։ [նեզցնել)։

Étrécir (էդ՛րէսի՛ր) բ. ն. Նեղ, անձուկ գործել. (տե՛ս S'—. բ. ա. Անձուկ լինել. (տե՛ս նեղնալ)։

Étrécissement (էդ՛րէսիսման) է. ար. Անձուկ առնել, լինելն. անձկութիւն։ L'— du lit de la rivière accélère le cours de l'eau։ [անձկութիւն։

† **Étrécissure** (էդ՛րէսիսիւր) է. էթ. Նեղութիւն.

Étreindre (էդ՛րէնտր) [Ծնորդի իրրև qAtteindre.] բ. ն. 1. Գնդել, կապուիլ (գխոտի գորոց, զորցակ). պարապնդել։ Étreignez ce fagot։ ‖ 2. Գնդել (ի գիրկս)։ Il l'étreignit si fortement qu'il lui fit perdre la respiration։

Étreinte (էդ՛րէնթ) է. էթ. 1. Գնդելն. պնդութիւն։ L'— d'un nœud։ ‖ 2. Գնդելն զոք ի գիրկս իւր. գրկախառնութիւն։ Les étreintes de l'amitié. Une — amoureuse։ ‖ 3. Հանգոյց. կապ։

Étrenne (էդ՛րէն՛) է. էթ. 1. Պարգև նորոյ տարւոյ. *կաղանդեայ։ (Յայս միտս վարի բազմիագաբար)։ Recevoir des étrennes։ ‖ 2. Ասացին արծաթ զոր առնու կրպակաւորն յառաւօտն. նախան. սիքհա։ Je n'ai rien vendu aujourd'hui, voilà mon —. Dieu vous donne bonne —! ‖ 3. Առաջին վայելուած, կիրարկութիւն. սիքհա։ Ce linge est neuf, vous en aurez l'—։

Étrenner (էդ՛րէնէ) բ. ն. 1. Տալ կաղանդեայ. *կաղանդել։ Il l'a étrenné d'une montre։ ‖ 2. Գնել զառաջինն ի կրպակաւորէ։ Étrennez-moi, je n'ai encore rien vendu aujourd'hui։ ‖ 3. Զառաջինն ի կիր արկանել (գհանդերձ)։

= բ. ն. Վաճառել զառաջինն. զառաջինն առնուլ արծաթի ի վաճառաց։ Je souhaite que vous étrenniez!

Êtres (էդ՛ր) է. ար. յե. Անլեալ մնասունք (տան)։

Étrésillon (էդրէզիյն) է. ար. Միջի փայտեայ։

Étrésillonner (էդրէզիյնէ) բ. ն. ի վեր առնել, հաստատել մնալիքը։

Étrier (էդրէյ) է. ար. 1. Ասպանդակ. Խզկնիկ։ Porter les étriers courts, longs. Tenir l'— à quelqu'un lorsqu'il monte à cheval. Pied de l'—. Ոտն ասպանդակի. ձախ ոտն վերինակի։ Courir à franc —. Ասնձաթձակ արշաւացուցանել զերիվարն։ Perdre, vider les étriers. Ջերծանել ասպանդակաց յոտից. անկանիլ ի ձիոյ. ձիընկեց լինել։ Le vin, le coup de l'—. Գինի հրաժեշտի։ ‖ 2. Գաւան (երակի տեղի). **ասպանդակ։ ‖ 3. փոքրիկ սակր (ականջաց). **ասպանդակ։

† **Étrière** (էդրէյե՛ր) է. էթ. փոկ հանդերձեալոյ զասպանդակս ի վերայ թամբի։ (Տես և Porte-étriers, Trousse-étriers)։

Étrille (էդրէյլ) է. էթ. 1. Քերիչ (ձիոց)։ Donnez un coup d'— à ce cheval։ ‖ 2. (էխոբ. և ա.) Գանգակ կամ գինեասուն ուր կեղեքին ուզիւղը ասպասպոյտնեան գնովք։ (Տես և Écorcherie, 2)։ ‖ † 3. Ապգ բնչ խեչփաւխ [crabe]։

Étriller (էդրէյլէ) բ. ն. 1. Յարգարել քերչաւ (զձի). քերել։ ‖ 2. (էխոբ. և ընտ.) Հարկանել. ասնջիլ։ On l'a étrillé comme il faut, d'importance։ ‖ 3. (էխոբ.) Խնդրել ասպասպոյտնեան գինս (ի պանդոկատէր). լերկել. մերկացուցանել. Ս. ակրճել. Ս. պոլոկել. ոչխել։ (Որ և Écorcher, 4)։

Étriper (էդրիփէ) բ. ն. ի բաց Հանել գքաղքերթ կամ գփորտի (անասնոց)։ — un veau, un cochon։

— Aller à étripe-cheval. (էխոբ. և ա.) Ասասկագոյնս արշաւացուցանել զերիվարն։

Étriqué, ée (էդրիէ) ած. Նեղ. անձուկ։ Cet habit, ce rideau est bien —։

Étrivière (էդրիվիե՛ր) է. էթ. փոկ զգեստ կախի ասպանդակին. *ասպանդակակալ։ Raccourcir une —։

— է. 1. Հարուածք գանի (փակով ասպանդակին)։ Donner les étrivières à quelqu'un. Menacer quelqu'un des étrivières։ ‖ 2. (էխոբ. և ընտ.) Թշնամանք. չարչարանք։

Étroit, oite (էդրուա, ուատ) ած. 1. Անձուկ. Նեղ։ Habit —. Chemin —. Ճանապարհ անձուկ, նուրբ և նեղ։ ‖ 2. (էխոբ.) Անձուկ, ամփոփ (չրջանակ)։ Ses affections se renferment dans un cercle —. D'étroites limites. Les bornes étroites du journal ne permettent pas de traiter

Digitized by Google

toute sorte de questions. ‖ 3. (էթ-թ.) Սկրտ (մխալանութիւն, բարկամանութիւն). ‖ 4. (էթ-թ.) Խիտ (կանոնք, պատուք, լուծ). Les frères mineurs de l'étroite observance. La voie étroite, le chemin —. Նեղ արահետ. Նեղ, անձուկ ճանապարհ. (ըստ Աւետարանին՝ ճանապարհ փրկութեան).

= À l'—. ձբ. ած. Ցանձուկ վայրի. յանձուկս. Vous êtes logé fort à l'—. Être, vivre à l'—. (էթ-թ.) Լինել, գտանիլ ի նեղի. կեալ չքաւորութեամբ.

Étroitement (էթ-ոյթ-ման) ս. 1. Ցանձուկ տեղւոջ. Vous êtes logé bien —. ‖ 2. Զնդացեալ. պնդով. ամուր. Ils se tenaient embrassés —. ‖ 3. (էթ-թ.) Սկրտիւ. Ils sont — liés. ‖ 4. Խստիւ. Observer — le carême. ‖ 5. Խստագոյն (պահել զրանաւորկեանն). ‖ 6. Ցայտնապէս. ի վեր քան զամենայն. On lui a — défendu.

Étroitesse (էթ-ոյթ-ես) է. նկ. Նեղութիւն. անձկութիւն. վայրի ևեթ էթ-թ. L'— du cœur. Նեղսրտութիւն. — d'esprit.

Étron (էթ-ոն) է. ած. Գինդ աղբ կամ ապականութեան և անասնոց ինչ. Գ. կոլոզ. (տիե).

Étronçonner (էթ-ոնճոնել) բ. ն. Ապա կոտրել զգտգտելն (ծառոյ). [Vase —. La langue —.

Étrusque (էթ-ուզ) ած. Ետրուրական. հռչուրացի. = է. ած. Ետրուրական բարբառ.

Étude (էթ-ուտ) է. նկ. 1. Ուսումն. Passer les jours et les nuits à l'—. L'— des mathématiques. ‖ 2. Ուսումն. տեղեկութիւնք. գիտութիւն. վարժք. Avoir de l'—. Faire de bonnes, de mauvaises études. Le cours des études. Traité des études. Faire ses études. Ասնուլ զՀրատարակս ուսմանց. ‖ 3. Նախապատրաստական աշխատութիւն. Ուսումնասիրութիւն. Les études d'un chemin de fer. Mettre un projet de loi à l'—. ‖ 4. Օրինակ. պատկեր (նկարուց, անդրեաց). Une — de paysage. Les études de Raphaël. Tête d'—. Գլուխ ծրագրական յօրինածոյ նորոգ ուսանելեաց. ‖ 5. Փոյթ. խնամ. Ջան. Il se fait une — de lui plaire. ‖ 6. Ուսանող ձև. սենեակ ուսանողաց. Ուսումնատեղիք. Elle plaît sans —. Cela sent la gêne et l'—. ‖ 7. Սենեակ ուսանելոյ. ‖ 8. Ուսումնարան. Գրատարան (ի գպրոցս). Les études de ce collège sont vastes et bien aérées. Salle d'—. Maître d'—. Հսկող աշակերտաց ի ժամս ուսման և հանգստեան. ‖ 9. Գրասենեակ (նօտարի). Acheter une —. [droit.

Étudiant (էթ-ուտի) է. ած. Ուսանող. Un — en

Étudié, ée (էթ-ուտէ) անդ. դերբ. 1. Ուսեալ. ‖ 2. Խնամով խորհեալ, գրեալ, յօրինեալ. ‖ 3. Զամուճեալ. սերտեալ. անբնական.

Étudier (էթ-ուտէ) բ. ն. Ուսանիլ. — en droit, en médecine. Il étudie nuit et jour.

= բ. ն. 1. Ուսանիլ. — le grec, les mathématiques. ‖ 2. Ուսանիլ ի բերան. (տե. բերնաց առնիլ). — un sermon, un discours, son rôle. ‖ 3. Խորհիլ, գրել խնամով. Cette partie de votre discours demandait à être plus étudiée. ‖ 4. Գտնել, գիտել խնամով. ուսումնասիրել. — les phénomènes de l'électricité. J'ai longtemps étudié cet homme-là, et je ne le connais pas encore bien. "Les étrangers y viennent en foule — nos mœurs." MASS. *Pet. Car. Purif.*

= S'—. բ. ած. † 1. Լինիլ ուսեալ. Le grec s'étudie moins aujourd'hui qu'autrefois. ‖ 2. Ճգնիլ. Հնարիլ. ջանալ. Je m'étudierai toujours à vous plaire.

† **Étudiste** (էթ-ուտ) է. նկ. Գրչագիր, պահարանիկ (թղթոց).

Étui (էթ-ի) է. ար. Պատեհանոց. տուփ. պահարան. — de bois, de carton. — de chapeau. — à aiguilles. Ասղանոց. — de couteaux. Դանակատուփ. Դանակապատիճ. — de mathématique. Տուփ գործեաց չափագիտութեան.

Étuve (էթ-ւ) է. նկ. 1. Սենեակ, տեղի քրտնելոյ. քրտնարան. Son salon est chaud comme une —. ‖ 2. Տեղի ջերմ ած. ի ցամաքեցուցանել (պատուղս, զշաքար). Ջերմատեղեակ.

Étuvée (էթ-ւե) է. նկ. Հանգերձանոք մսոյ եփելոյ իւրով շոգւոյս. Շոգեփեաց միս.

Étuvement (էթ-ւըմ) է. ար. Լուանալն (զվէրս).

Étuver (էթ-ւե) բ. ն. † 1. Դնել ի հնացի կամ ի ջերմատեղեակ. ‖ 2. Լուանալ մեզմով (զվէրս).

Étuviste (էթ-ւիս) է. ար. Բաղանատեղեաց. (Աւժմ լաւ և ասի Baigneur).

Étymologie (էթիմոլոժի) է. նկ. 1. Գիտութիւն ստուգաբանութեան. ստուգաբանութիւն. Les règles de l'—. ‖ 2. Ստուգաբան բառի. ստուգաբանութիւն. Rechercher l'— d'un mot, en donner l'—. Véritable, fausse —. Un dictionnaire —. La science —. [գաբանօրէն.

† **Étymologiquement** (էթիմոլոժիքըման) ս. Ստուգ.

Étymologiste (էթիմոլոժիս) է. ար. Ստուգաբան.

Eubage (եօպաժ) է. ար. Դաս գերբնութեաց կամ նախնի քրմաց գաղղիացւոց որ պարապէին յուսումն բնական գիտութեանց, ստեղծագործութեան և Տիեզերութեան. *եւբակ. *եւբակ. [Ծառ. ինչ Աւետարանին.

† **Eucalyptus** (եօ-կալիպ-թուս) է. ար. Գեղեցիկ և մեծ

Eucharistie (եօ-ա-ռիսթի) է. նկ. Պատմին և արեւն Քրիստոսի ընդ կերպարանօք հացի և գինւոյ. խորհուրդ Գոհութեան. սուրբ հաղորդութիւն. օրէնք. Շնորհ. Le mystère de l'—. Recevoir l'—.

Eucharistique (եօ-ա-ռիսթիք) ած. Խորհրդոյ Գոհութեան. սրբոյ հաղորդութեան. Les espèces eucharistiques.

Eucologe (եօ-ղոլ) է. ար. Գիրք պաշտամանց եկեղեցւոյ և գլխաւոր ծէսից. (Ըստ Լիդդելի գրելի է Euchologe). [մարմնոյ. քաղաքականութիւն.

Eucrasie (եօ-ղրազի) է. նկ. Ա.ազգ խառնուածք

Eudiomètre (եօդիոմէթր) է. ար. Գործի չափելոյ զյատակութիւն օդոց. *պարզաչափ.

Eudiométrie (եօդիոմէթրի) է. նկ. Ա.բանեան վերլուծանելոյ զգազս ի ձեռն պարզաչափ գործոյ. *պարզաչափութիւն. [փական.

Eudiométrique (եօդիոմէթրիք) ած. *Պարզաչափ.

Eufraise (եօֆրէզ) է. նկ. Տունկ հինգ զոր ի կիր արկանէին երբեմն ի հիւանդութիւնս աչաց. (Ոչ և † Brise-lunette, † Casse-lunette).

Euh ! (եօ) ձ. Ոչ. զարմանի, երկիւղի, տագնապի. Է՛ՀՀ. բա՛րե. Euh ! avait-il fait cela ? Իսկ Euh ! euh ! Նշանակէ Այոյիկս և այոյիկս. (տե. առնիլ հանիլ). Comment va le malade ? — Euh ! euh !

Eulogie (եօլոժի) է. նկ. 1. Հաց օրհնեալ ի պատարագի. մասն. ‖ 2. Բնկեալ նշխարք սրբոյ հաղորդութեան (յիւրեղեցիս ցուսաց).

Euménide (եօմենիդ) է. նկ. Անուն կատաղեաց դժոխոց. Եւմենիդք. (Ոչ և Furie, † Érinnye). [գեաց.

† **Eumolpe** (եօմոլփ) է. ար. Որդի ինչ Քաւոսակոս այ-

Digitized by Google

Eunuque (ևնիւ֊է) ի. ար. † 1. Պահապան արքունի աննկի. Ներքինի (ոչ կուրս)։ "Par toute l'Écriture le nom d'— se prend souvent pour un valet de chambre, ou en général pour tout officier servant auprès de la personne d'un prince sans marquer aucun défaut personnel." FLEURY, *Mœurs des Israël.* ‖ 2. Պահապան կանանոցի կրաւորկ. Ներքինի. կուրս։ Les eunuques du sérail. — noir. — blanc. Le chef des eunuques. Ներքինապետ։ Faire —. Ներքինացուցանել. Ներքինի խզել։

Eupatoire (եւփատուար) ի. իե. Տունկ մի բժշկական. Ս. պատերիան։

Euphémique (եւֆեմիք) ած. Մեղմական։ Tour, expression —։ [կեղծ ասացուածք։

Euphémisme (եւֆեմիզմ) ի. ար. Մեղմական, պարծ.

Euphonie (եւֆոնի) ի. իե. 1. Բաղցրածայնութիւն. ձայն քաղցրածայն։ ‖ 2. Բաղցր հնչումն. քաղցածայնութիւն. (ըստ քերականաց)։

Euphonique (եւֆոնիք) ած. Եգեալ վասն քաղցածայնութեան (նշանագիր). քաղցածայնական։ Որպէս vas-y, փախանակ ասելոյ va-y; viendra-t-il, փախանակ ասելոյ viendra-il։

Euphorbe (եւֆօրպ) ի. իե. Տունկ մի որ ունի հիւթ կաթնոյին, կծու և կիզաղական. ափորփի։ Les tithymales sont des euphorbes. La gomme-résine d'— est un drastique violent։

Euphorbiacées (եւֆօրպիասե) ի. իե. յգ. Ազգ մի անկաց. *ափորփատառնկաք. *ափորփոյինք։

† **Euphraise** (եւֆրեզ) ի. իե. տես Eufraise։

† **Européaniser** (եւրոփէականիզե) բ. ն. *Եւրոպացուցանել։

Européen, enne (եւրոփէի, էն') ած. Եւրոպացի. եւրոպական. եւրոպեան։ Les mœurs européennes. À l'européenne. Ըստ եւրոպական ձեւոյ, տարազու, սովորութեան։

Eurythmie (եւրիթմի) ի. իե. 1. Գեղեցիկ, պատշաճաւոր յօրինուածք (մեսուոց չինուածոյ, մերմնոյ ի նկատս, հասուածոց երաժշտութեան)։ ‖ † 2. Կանոնաւոր թնդիւն (երակի, ըստ բժշկաց)։

Eustache (եւստաշ) ի. ար. փղբրիկ գանակ խոշորագործ և փոյտակոփ։

Eux (եւ) [յե. ար. il և lui դերանուանց] դէպ. Նոքա։ Ce sont — qui ont commencé le combat. Ils ont eu querelle entre —։

Évacuant, ante (էվակիուան, անթ)
Évacuatif, ive (էվակիուատիֆ, իվ)
ած. Որ շարժէ զարտաքս ելանելն կամ տոյ փախել (դէղ). վտարական։ Remède —։ Սպարի և իբր ի. ար. Les évacuants l'ont soulagé։

Évacuation (էվակիուասիո) ի. իե. 1. Դատարկելն. ունայնացուցանելն։ L'— d'un hôpital։ ‖ 2. Ելանելն արտաքս (զօրաց ի քաղաքէ, ի բերդէ)։ ‖ 3. Ելանելն արտաքս (հիւթոց կամ աւելորդաց մերմնոյ). թափումն. *տապալիմաւթիւն։ — par haut et par bas. Ձառ ի վեր և ձառ ի վայր խոզխոլանք։ ‖ 4. Աւելորդք մերմնոյ արտաքս ելեալք. ելք. կղկղանք։ Les évacuations étaient de mauvaise nature։

Évacuer (էվակիուե) բ. ն. 1. Ելանել (զօրաց) արտաքս (ի բերդէ, ի քաղաքէ)։ La garnison fut obligée d'— la place tel jour։ ‖ 2. Ելանել արտաքս (ի տեղւոջէ, ի սրահէ)։ Le public a évacué la salle։ ‖ 3. Հանել արտաքս (ի մերմնոյ զհիւթս). թափել։ Remède pour — la bile։ = բ. ն. Թափել հղկղանս, կամ փսխել։ Il prit de l'émétique, et évacua beaucoup։

Évader (s') (սէվէտե) բ. ա. Գաղտ փախչիլ. արձակիլ. (պտ. կծիկը դնել)։ Les prisonniers se sont évadés. Le coup fait, il s'évada. On le fit évader. Փախուցին զնա։

Évagation (էվագասիո) ի. իե. Ցածանք, ցրուումն, քայքայումն (մուսց)։

Évaluable (էվալուաբլ) ած. *Գնահատելի։ Ce n'est pas un dommage —։

Évaluation (էվալուասիո) ի. իե. 1. *Գնահատութիւն։ Faire l'— de quelque marchandise։ ‖ 2. Ի կարծ հաշիւ։

Évaluer (էվալուե) բ. ն. 1. Գինս հատանել, արկածանել. *գնահատել. (պտ. արժեցնել)։ ‖ 2. Ի կարծ հաշուել։ La durée de l'éclipse fut évaluée à dix minutes։

Évangélique (էվանժէլիք) ած. 1. Աւետարանական։ Doctrine —. Mener une vie —։ ‖ 2. Աւետարանական. բաղդատական։ Ministre —. La Suisse a des cantons catholiques et des cantons évangéliques։ [ատրք։ = ի. ար. իե. Աւետարանականք. բաղդատականն ազգանդամք։

Évangéliquement (էվանժէլիքման) մ. Ըստ Աւետարանի։ Vivre, prêcher —։

Évangéliser (էվանժէլիզե) բ. ն. Քարոզել զԱւետարանն. աւետարանել։ — les nations։ Աթ եւս անխնդիր։ Saint François-Xavier a évangélisé dans le Japon։

Évangéliste (էվանժէլիսթ) ի. ար. Աւետարանիչ. աւետարանագիր։

Évangile (էվանժիլ) ի. ար. Աւետարան։ Annoncer, prêcher l'Évangile. Les ministres protestants prennent le titre de Ministres du saint Évangile. Les quatre Évangiles. Զորեքգլխեան Աւետարան. չորք Աւետարանք։ Le côté de l'évangile. Ձախակողմն սուրբ խորանի յորժամ մուտնէ ոք ի գոյն. (իսկ ձախակողմն ասի Le côté de l'épître)։

Évanouir (s') (սէվանուիր) բ. ա. 1. Ձիր յաչաց լինել. պակասիլ. անհետանալ։ Ce météore n'a fait que paraître un moment, et s'est évanoui. Mon bonheur s'est évanoui comme un songe. Գնահատաց, թէպէտև երջանկութիւն իմ իբրև զերազ։ "Toutes mes bonnes résolutions s'évanouissaient." FÉN. *Tél.* IV. Աճնոյն խորհուրդք իմ բարիք սուզանէին (ա)։ Faire évanouir. Ի դերև հանել, ցրել (զխորհուրդս սուրբս)։ ‖ 2. Թալանալ. նուազիլ. ուշագնոց, ուշանդափ լինել. (պտ. մերիլ)։ À cette nouvelle elle s'est évanouie. Faire évanouir quelqu'un. (պտ. Մեհեան վրայ մերկելիք բերել)։

— Faire évanouir une inconnue. Ի բաց բառնալ, ջընջել զանծանօթին ի հաւատարմութենէ (ի գրահաշուի)։

= ՎԱՍՏ. (ա) "Այլ երթ ընդ-ի-ն գիտի ըստ-ոյց (գլաձոյ), անդրեն վազվզել ամենայն խորհուրդս սուղանին." Ոսմանց. Սուտակք. Զ.

Évanouissement (էվանուիսման) ի. ար. † 1. Աներեւոյթ լինելն. փարատիլն։ L'— d'une vision։ ‖ 2. Թալանալն. թալուկ. (պտ. մերկելիք)։ Il est revenu de son —. Avoir de fréquents évanouissements։ ‖ 3. Ջնջումն (անծանօթի, քանորդութեան կամ քանակութեան իրիք ի գրահաշուի)։ [*գոլորշացումն։

† **Évaporable** (էվափօրապլ) ած. Ցնդելի. գնդական։

Évaporation (էվափորասիո) ի. իե. 1. Ցնդումն մատանց հեղանիւթոյ ի ձեռն հրոյ, արեգական, օդոյ. վերածխութիւն. *գոլորշացումն։ En chimie, toute distilla-

Digitized by Google

tion se fait par — : ‖ 2. (ֆիգուր. և ընդ.) թեթևամտություն : Il y a un peu d'— dans son fait :

Évaporé, ée (էվ-փո-ռե) ած. դերբ. ցնդեալ. գոլորշացեալ : Liqueur évaporée :

= ած. և ֆ. թեթևամիտ. ծանծաղամիտ :

Évaporer (էվ-փո-ռե) բ. ն. 1. ցնդել, լուծանիլ ի գոլորշի. *գոլորշացուցանել : ‖ 2. (ֆիգուր.) թափիլ, հեղուլ (զմտածին, զսրտմտութիւնն) :

= S'—. բ. ա. 1. ցնդիլ յօդս. լուծանիլ ի շոգի. գոլորշանալ : L'esprit de vin s'évapore aisément. Faire évaporer une liqueur à feu lent. Գոլորշացուցանել զընծակելի ի մեղմոյ կրակի : ‖ 2. (ֆիգուր.) ցնդիլ, ցրուիլ (ի ցնորս, յընդունային խորհուրդս) : ‖ 3. (ֆիգուր. և ընդ.) թեթևանալ մտօք. լինել ծանծաղամիտ : Commencer à s'— :

Évasé, ée (էվ-զե) ած. դերբ. լայն. լայնեալ : Un verre trop —. Nez —. *Լայնապինչ քիթք :

Évasement (էվ-զ-ման) ե. ա. լայնել. լայնութիւն :

Évaser (էվ-զե) բ. ն. լայնել, ընդարձակել (զծակն) :

Évasif, ive (էվ-զիֆ, իվ) ած. խուսափական (պատասխանի) :

Évasion (էվ-զիօն) ե. իզ. փախուստ. խուսափանք : Favoriser l'— d'un prisonnier : [նակաս :

† **Évasivement** (էվ-զիվ-ման) մ. խուսափական օրի-

Évêché (էվ-շե) ե. ա. 1. վիճակ, թեմ եպիսկոպոսի : L'— de Chartres est fort étendu : ‖ 2. պատիւ, աստիճան եպիսկոպոսութեան. եպիսկոպոսութիւն. դիտաղութիւն : Aspirer à l'— : ‖ 3. ի նպաստ եպիսկոպոսանոց : On érigea cette ville en —. ‖ 4. Եպիսկոպոսանոց. եպիսկոպոսարան : Il est logé à l'— :

Éveil (էվեյ) ե. ա. Ակն. ազդարարութիւն : C'est lui qui m'en a donné l'—. Être, se tenir en —. կալ ի զգուշի, արթուն :

Éveillé, ée (էվեյե) ած. դերբ. 1. Զարթուցեալ : — par le bruit : ‖ 2. Արթուն և զարթուն. զարթուր. կայտառ : Il a l'air —. Ա՛զարի և իրր ե. C'est un —. C'est une petite éveillée : ‖ 3. Արթուն. մուտգիր. ուշկուռ. փութիկաս : C'est un homme fort — sur ses intérêts :

Éveiller (էվեյե) բ. ն. 1. Զարթուցանել ի քնոյ : Le moindre bruit l'éveille. On m'est venu — ce matin à cinq heures : ‖ 2. (ֆիգուր.) Զարթուցուցանել : ‖ 3. (ֆիգուր.) Զարթուցանել. գրգռել : —la jalousie, les soupçons :

= S'—. բ. ա. Զարթնուլ. յառնել ի քնոյ. թօթափել զքուն : S'— au bruit. Elle s'est éveillée en sursaut. On emporterait la maison, qu'il ne s'éveillerait pas :

Événement (էվ-ենման) ե. ա. 1. Դէպք. դիպուած. պատահար : — heureux, funeste, inattendu : ‖ 2. Եղբ, կատարած (իրաց) : Cette affaire a eu un — heureux. L'— de ce procès est douteux :

= À tout —. գբ. ած. Ըստ դէպս զկարդ և իցէ. զինչ և դէպք տայցեն. յամենայն դէպս :

Évent (էվան) ե. ա. 1. Դնել առաջի օդոյ (զհանգերձս, զվաճառս) : Mettre des marchandises à l'—. Avoir la tête à l'—. (ֆիգուր. և ընդ.) Լինել թեթևամիտ, (տե. բառիւքդ նոսր) : ‖ 2. Ախտականիլ, ախտականութիւն յօդոյ : Du vin, du lard qui sent l'— : ‖ 3. Փչակ ընչից. ընչահան :

Éventail (էվան-թայլ) ե. ա. Հովհարաձ. Un — d'ivoire. Les bâtons d'un —. Vendre des éventails :

Éventailliste (էվան-թայլիսթ) ե. ա. Ցօրինող հովհարաց. *Հովհարավաճառ :

Éventaire (էվանթեր) ե. ա. *Ոստրայհիւս ափսեակ [plateau d'osier] (մինգամայնաձառաց, ձկնավաճառաց) :

Éventé, ée (էվանթե) ած. դերբ. Ախտականեալ յօդս (մխ, գինի) :

= ած. և ֆ. Անխորհուրդ. թեթևամիտ. ծանծաղամիտ :

† **Éventement** (էվանթըման) ե. ա. 1. Հովհարահարելն : ‖ 2. Դնելն առաջի օդոյ : ‖ 3. Հանելն ի վեր, յայտնելն (զգաղտնի խորհուրդս) :

Éventer (էվանթե) բ. ն. 1. Հովհարահարել. հովել : Les princes d'Asie ont toujours des gens qui les éventent quand ils dînent : ‖ 2. Դնել, պարզել առաջի հողմոյ, օդոյ. օդոյ տալ, ցուցանել : Il faut — un peu ce meuble : ‖ 3. Խառնել հոտաւէտ կամ թթով զցորեան զի մի՛ ապականեսցի : ‖ 4. Ախտականալ (զխմոր, զընծակելիս) դնելով առաջի օդոյ : ‖ 5. (ֆիգուր.) ի վեր հանել, յայտնել (զգաղտնի խորհուրդս). ի վերայ կալ (գաւազանաւթիեանն) : ‖ 6. Գտանել (որսական շանն) զնորագ հետս երէից : ‖ 7. Զարթնել առաւօտուան առաջի հողմոյ :

= S'—. բ. ա. 1. Հովհարահարել զանձն : S'— avec un mouchoir : ‖ 2. Ախտականալ, տկտրանալ յօդոյ : Ce vin s'éventera si on ne bouche la bouteille. Ne laissez pas éventer le vin :

Éventoir (էվանթուար) ե. ա. Հովհարահար հրոյ ի խոհակերոցի. (տե. հրատարր) :

Éventrer (էվանթրե) բ. ն. 1. Հերձուլ զորովայնն : — un bœuf, une carpe : ‖ 2. Հատանիլ, հերձուլ (զկարկանդակ) : [s'éventre par point d'honneur :

= S'—. բ. ա. Հերձուլ զորովայն իւր : Le Japonais

Éventualité (էվանթիւ-ալիթե) ե. իզ. 1. *Պատահականութիւն : L'— d'une clause : ‖ 2. Անյայտ, հանդիպեալ դէպք : Les éventualités de la guerre :

Éventuel, elle (էվանթիւ-էլ, էլ) ած. Դիպուածական. պատահական : Tout cela n'est qu'—. Profits éventuels : [իմն. ըստ պատահման :

Éventuellement (էվանթիւ-էլման) մ. ի դիպաց

Évêque (էվե) ե. ա. Եպիսկոպոս. տեսուչ. դիտող. վերակիտող : On l'a fait —. Nommer, préconiser, sacrer un —. — *in partibus infidelium*, կամ լուկ — *in partibus*. տես In partibus. Un chien regarde bien un —. (առած.) Զպատառ ոչ դէտրիլ յորժամ կրտսերագոյնն հայեցցի ի նա. պետն ինչպէս նստած ե՞լ : [լեզուի չան :

† **Éverrer** (էվեր-ե) բ. ն. Հատանիլ զբիլ ինչ ի ներքոյ

† **Éversif, ive** (էվեր-սիֆ, իվ) ած. Քանդիչ. կործանիչ :

Éversion (էվեր-ժիօն) ե. իզ. կործանումն (քաղաքի, Տերուբիեան) : (խրթ) :

Évertuer (s') (ս'էվեր-թիւ-ե) բ. ա. Ընտրել. ճգնիլ. ջանալ : Il a beau s'— pour se tirer d'affaire, il n'y peut parvenir. Il faut un peu s'— :

Éviction (էվիք-ժիօն) ե. իզ. Վերջանիլ յիրաւանց առաջնոյ տիրոջ իրիք :

Évidemment (էվիտամման) մ. 1. Ակն յայտնի եղեալ. յայտ յայտնի եղեալ. բացերևակի : Prouver —. ‖ 2. Արդարև : —, vous êtes dans l'erreur :

Évidence (էվիտանս) ե. իզ. Ակն յայտնի եղեալ յայտնութիւն. ակներև ընծայութիւն. *ակներևութիւն : Cela paraît avec —. Démontrer jusqu'à l'—. Se rendre à l'—. Ընդունիլ ի հարկէ զանհակառակելի ինչ : Se refuser à l'—. Հակառակիլ զանհակառակելի իրաց ինչ. Mettre en —. 1. Ակներև, յայտ յայտնի եղեալ : ‖ 2. Դնել յերևան, յակնառած :

Digitized by Google

Eunuque (ևնիւ֊ք) ի. ած. † 1. Պահապան ապրանքի անունի. Ներքինի (ոչ կուրս)։ "Par toute l'Écriture le nom d'— se prend souvent pour un valet de chambre, ou en général pour tout officier servant auprès de la personne d'un prince sans marquer aucun défaut personnel." FLEURY, *Mœurs des Israël.* ‖ 2. Պահապան կանանոցի կրտսեր. Ներքինի. կուրս։ Les eunuques du sérail. — noir. — blanc. Le chef des eunuques. Ներքինապետ։ Faire —. Ներքինացուցանել. Ներքինի խզել։

Eupatoire (եւփատուար) ի. իգ. Տունկ մի բժշկական. Ս. պատերիան։

Euphémique (եւֆեմիք) ած. Մեղմական։ Tour, expression —։ [կեղծ առացուած։

Euphémisme (եւֆեմի֊զ) ի. ած. Մեղմական, պարբերութիւն. Ձայն քաղցրաձայն։ ‖ 2. Քաղցր հնչուածք. քաղաձայնութիւն. (քան քերականաց)։

Euphonique (եւֆոնիք) ած. Եդեալ վասն քաղաձայնութեան (հնչմանագիր). քաղաձայնական։ Որպէս vas-y, փախանակ առելոյ va-y; viendra-t-il, փախանակ առելոյ viendra-il։

Euphorbe (եւֆօռպ) ի. իգ. Տունկ մի որ ունի հիւթ կաթնոյին, կծու և կիզազգական. ափորփի։ Les tithymales sont des euphorbes. La gomme-résine d'— est un drastique violent։

Euphorbiacées (եւֆօռպիասէ) ի. իգ. յգ. Ազգ մի հնկոց. *ափորփիատեսակք. *ափորփիայինք։

† **Euphraise** (եւֆրեզ) ի. իգ. տես Eufraise։

† **Européaniser** (եւրոփէոնիզէ) բ. ն. *Եւրոպացուցանել։

Européen, enne (եւրոփէն, էնն') ած. Եւրոպացի. եւրոպական. եւրոպեան։ Les mœurs européennes. À l'européenne. Ըստ եւրոպական ձեւոյ, տարազու, սովորութեանց։

Eurythmie (եւռիթմի) ի. իգ. 1. Գեղեցիկ, պատշաճաւար յօրինուած (մնասանց չինուածոյ, մնրմնոյ ի նկատս, հատատածի երաժշտութեան)։ ‖ † 2. Կանոնաւոր թնդիւն (երակի, քան բժշկոց)։

Eustache (եւստաշ) ի. ած. Փոքրիկ դանակ խոշորագործ և փոյտակոփ։

Eux (եւ) [յէ. ած. il և lui գերանունաց] պէս. Նոքա։ Ce sont — qui ont commencé le combat. Ils ont eu querelle entre —։

Évacuant, ante (էվաքիուան, անթ)
Évacuatif, ive (էվաքիուատիֆ, իվ) } ած. Որ շարժէ զարտաքս ելանելն կամ տալ փախել (դէղ). վտարական։ Remède —։ Սարի և իբր ի. ած. Les évacuants l'ont soulagé։

Évacuation (էվաքիուասիօն) ի. իգ. 1. Դատարկելն. ունայնացուցանելն։ L'— d'un hôpital։ ‖ 2. Ելանելն արտաքս (զօրաց ի քաղաքէ, ի բերդէ)։ ‖ 3. Ելանելն արտաքս (հիւթոց կամ ասելորդաց մարմնոյ). թափումն. *ապապիժութիւն։ — par haut et par bas. Ցառ ի վեր և ցառ ի վայր խողխոջանք։ ‖ 4. Ասելորդք մարմնոյ արտաքս ելեալք. ելք. կղկղանք։ Les évacuations étaient de mauvaise nature։

Évacuer (էվաքիուէ) բ. ն. 1. Ելանել (զօրաց) արտաքս (ի բերդէ, ի քաղաքէ)։ La garnison fut obligée d'— la place tel jour։ ‖ 2. Ելանել արտաքս (ի տեղւոջէ, ի սրահէ)։ Le public a évacué la salle։ ‖ 3. Հանել արտաքս (ի մարմնոյ գհիւթս). թափել։ Remède pour — la bile։ = բ. ն. Թափել կղկղանս, կամ փսխել։ Il prit de l'émétique, et évacua beaucoup։

Évader (s') (սէվէտէ) բ. ա. Գազաւ փախչիլ. արտաշաւ. (այլ. կծիկը դնել)։ Les prisonniers se sont évadés. Le coup fait, il s'évada. On le fit évader. Փախուցին զնա։

Évagation (էվաղասիօն) ի. իգ. Ցրուածք, ցրուիլ, քայլքայումն (մտաց)։

Évaluable (էվալիուապլ) ած. *Գնահատելի։ Ce n'est pas un dommage —։

Évaluation (էվալիուասիօն) ի. իգ. 1. *Գնահատութիւն։ Faire l'— de quelque marchandise։ ‖ 2. Ի կարծ հաշիւս։

Évaluer (էվալիուէ) բ. ն. 1. Գնել հատանել, արկատանել. *գնահատել. (այլ. արժեքցնել)։ ‖ 2. Ի կարծ հաշուել։ La durée de l'éclipse fut évaluée à dix minutes։

Évangélique (էվանժէլիք) ած. 1. Աւետարանական։ Doctrine —. Mener une vie —։ ‖ 2. Աւետարանական. բաղդատական։ Ministre —. La Suisse a des cantons catholiques et des cantons évangéliques։ [ազգ։ = ի. ած. յէ. Աւետարանականք. բաղդատական ազանդս։

Évangéliquement (էվանժէլիքման) մ. Ըստ Աւետարանի։ Vivre, prêcher —։

Évangéliser (էվանժէլիզէ) բ. ն. Քարոզել զԱւետարանն. աւետարանել։ — les nations։ Անի եւս անթափ դիր. Saint François-Xavier a évangélisé dans le Japon։

Évangéliste (էվանժէլիզ֊թ) ի. ած. Աւետարանիչ. աւետարանագիր։

Évangile (էվանժիլ) ի. ած. Աւետարան։ Annoncer, prêcher l'Évangile. Les ministres protestants prennent le titre de Ministres du saint Évangile. Les quatre Évangiles. Չորեքգլխեան Աւետարան. Լրեք Աւետարանք։ Le côté de l'évangile. Ձախակողմն սուագ խորանի յորժամ մուտնէ ոք ի գաւան. (հակ աջակողմն ասի Le côté de l'épître)։

Évanouir (s') (սէվէնուիր) բ. ա. 1. Ձիք յաչաց լինել. պակասիլ. անհետանալ։ Ce météore n'a fait que paraître un moment, et s'est évanoui. Mon bonheur s'est évanoui comme un songe. Պակասեաց, թափեաւ երջանկութիւն իմ իբրեւ զերազ։ "Toutes mes bonnes résolutions s'évanouissaient." FÉN. *Tél.* IV. Աննայն խորհուրդք իմ բարիք սուաղանէին (ա)։ Faire évanouir. ի գերեւ հանել, ցրել (զխորհուրդս ուրուք)։ ‖ 2. Թալանիլ. հատակել. ուշագնաց, ուշաթափ լինել. (այլ. մաքրել)։ À cette nouvelle elle s'est évanouie. Faire évanouir quelqu'un. (այլ. Մեկուն վրայ մաքրելիք ըներել)։

— Faire évanouir une inconnue. ի բաց բառնալ, ջընջել զանծանօթն ի հաւատատրութենէ (ի գրաշարս)։

= Վկայ. (ա) "Այլ նոքա վշտիկն գոյն ըստացեալ (գլխոյ), անդրեն վերադարձան տխուր խորհրդոք սատկանին." Ղեւմզ. Ադակք. Ջ.

Évanouissement (էվանուիսման) ի. ած. † 1. Անդրեւոյթ լինելն. փոքրասիրտ։ L'— d'une vision։ ‖ 2. Թալանալն. թափուկ. (այլ. մաքրելիք)։ Il est revenu de son —. Avoir de fréquents évanouissements։ ‖ 3. Ջղեւմն (անծանօթի, քանորդութեան կամ քանահատութեան իրիք ի գրաշարս)։ [*գողորշական։

† **Évaporable** (էվափօրապլ) ած. Ցնդելի. ցնդական

Évaporation (էվափօրասիօն) ի. իգ. 1. Ցնդումն մասանց հեղանիւթոյ ի ձեռն հրոյ, արեգական, օդոյ. վերածութիւն. *գողորշացումն։ En chimie, toute distilla-

Digitized by Google

tion se fait par — : ‖ 2. (ɛ-ւթ-ք. և ընդ.) թեթևամտու-թիւն : Il y a un peu d'— dans son fait.

Évaporé, ée (է-վ-ր-) ած. դիւրք. ցնդեալ. գո-լորշացեալ : Liqueur évaporée.

= ած. և ե. թեթևամիտ. ծանծաղամիտ.

Évaporer (է-վ-ր-) բ. ն. 1. ցնդել, լուծանիլ ի գո-լորշի. *գոլորշացուցանել : ‖ 2. (ɛ-ւթ-ք.) թափել, հե-ղու-լ (զմտազն, զարամադրութիւն).

= S'—. բ. ա. 1. ցնդիլ յօդս. լուծանիլ ի շոգի. գո-լորշանալ : L'esprit de vin s'évapore aisément. Faire évaporer une liqueur à feu lent. Գոլորշացուցանել զըմզիկըի ի մեղմիղ կրակի : ‖ 2. (ɛ-ւթ-ք.) ցնդիլ, ցրուիլ (ի ցնորս, յընդհանուր խորհուրդս) : ‖ 3. (ɛ-ւթ-ք. և ընդ.) թեթևա-նալ մտօք. լինել ծանծաղամիտ : Commencer à s'—.

Évasé, ée (է-վ-) ած. դիւրք. լայն. լայնեալ : Un verre trop —. Nez —. *Լայնապտին քիթք.

Évasement (է-վ-ը-մ) ե. ած. Լայնել. լայնութիւն.

Évaser (է-վ-) բ. ն. Լայնել, ընդարձակել (զծակն).

Évasif, ive (է-վ-իֆ, իվ) ած. խուսափական (պա-տասխանի).

Évasion (է-վ-ժն) ե. իե. փախուստ. խուսափանք : Favoriser l'— d'un prisonnier. [նակաս.

† **Évasivement** (է-վ-իվ-մ) մ. խուսափական օրի-նակ.

Évêché (է-վ-) ե. ած. 1. վիճակ, թեմ եպիսկո-պոսի : L'— de Chartres est fort étendu. ‖ 2. պատիւ, աստիճան եպիսկոպոսութեան. եպիսկոպոսութիւն. դի-տազութիւն : Aspirer à l'—. ‖ 3. Քաղաք եպիսկոպոս-նիստ : On érigea cette ville en —. ‖ 4. Եպիսկոպոսանոց. եպիսկոպոսարան : Il est logé à l'—.

Éveil (է-վ-յ) ե. ած. Ազդարարութիւն : C'est lui qui m'en a donné l'—. Être, se tenir en —. Կալ ի զգուշի, արթուն.

Éveillé, ée (է-վ-յ-) ած. դիւրք. 1. Զարթուցեալ : — par le bruit. ‖ 2. Արթուն և զուարթուն. զուարթ. կայտառ : Il a l'air —. Վ.արթ և իրը ե. C'est un —. C'est une petite éveillée. ‖ 3. Արթուն. մտազիր. ուշիակալ. փութիկաս : C'est un homme fort — sur ses intérêts.

Éveiller (է-վ-յ-) բ. ն. 1. Զարթուցանել ի քնոյ : Le moindre bruit l'éveille. On m'est venu — ce matin à cinq heures. ‖ 2. (ɛ-ւթ-ք.) Զուարթացուցանել. ‖ 3. (ɛ-ւթ-ք.) Զարթուցանել. գրգռել : —la jalousie, les soupçons.

= S'—. բ. ա. Զարթնուլ. յառնել ի քնոյ. թօթափել զքուն : S'— au bruit. Elle s'est éveillée en sursaut. On emporterait la maison, qu'il ne s'éveillerait pas.

Événement (է-վ-ը-մ) ե. ած. 1. Դէպք. դիպուած. պատահարք : — heureux, funeste, inattendu. ‖ 2. Բլբ, կատարած (իրաց) : Cette affaire a eu un — heureux. L'— de ce procès est douteux.

= À tout —. գբ. ած. Որպէս զկարդ և իցէ. զինչ և դէպք ապագին. յամենայն դէպս.

Évent (է-ւ) ե. ած. 1. Դնելն առաջի օդոյ (զկան-գերձս, զվաճառս) : Mettre des marchandises à l'—. Avoir la tête à l'—. (ɛ-ւթ-ք. և ընդ.) Լինել թեթևամիտ, (ած. բառիւքը նօսր). ‖ 2. Պատկանիլն, պատկանութիւն յօդոյ : Du vin, du lard qui sent l'—. ‖ 3. Փոքր ծակ [narine] (կենդից) : ‖ 4. Ծակ ընկղոյ. ընչասան.

Éventail (է-վ-ը-յ) ե. ած. Հողմահար : Un — d'ivoire. Les bâtons d'un —. Vendre des éventails.

Éventailliste (է-վ-ը-յ-իւ-ս) ե. ած. Ցօրինող Հող-մահարաց. *Հողմահարաբ.

Éventaire (է-վ-ը-ր-) ե. ած. *Ոզբաշխիւ ափսեայ [plateau d'osier] (մրգավաճառաց, հնդավաճառաց).

Éventé, ée (է-վ-ը-) ած. դիւրք. Պատկանեալ յօ-դոյ (մխ, գինի).

= ած. և ե. Անխորհուրդ. թեթևամիտ. ծանծաղամիտ.

† **Éventement** (է-վ-ը-մ) ե. ած. 1. Հողմահարելն : ‖ 2. Դնելն առաջի օդոյ : ‖ 3. Հանելն ի վեր, յայտանելն (զգաղտնի խորհուրդս).

Éventer (է-վ-ը-) բ. ն. 1. Հողմահարել. հովել : Les princes d'Asie ont toujours des gens qui les éven-tent quand ils dînent. ‖ 2. Դնել, պարզել առաջի հոդմոյ, օդոյ. օդոյ տալ, ցուցանել : Il faut — un peu ce meuble. ‖ 3. Խառնել հոտաւէտ կամ թխուի զցարեան դի մի' ապա-կանացի. ‖ 4. Պատկանել (զքամբր, զըմզիկըիս) գնելով առաջի օդոյ. ‖ 5. (ɛ-ւթ-ք.) ի վեր հանել, յայտանել (զգաղտնի խորհուրդս). ի վերայ կալ (գաւազանաւթեանն). ‖ 6. Գտա-նել (որսական շան) զնորոգ հետս երկոյ. ‖ 7. Զարգել առաջաստ առաջի հոդմոյ.

= S'—. բ. ա. 1. Հողմահարել զանձն : S'— avec un mouchoir. ‖ 2. Պատկանիլ, տկտրանալ յօդոյ : Ce vin s'éventera si on ne bouche la bouteille. Ne laissez pas éventer le vin.

Éventoir (է-վ-ը-ւար) ե. ած. Հողմահար հրոյ ի խոհակերոցի. (տե. հրահար).

Éventrer (է-վ-ը-ր-) բ. ն. 1. Հերձուլ զորովային : — un bœuf, une carpe. ‖ 2. Հատանել, հերձուլ (զկար-կանդակ). [s'éventre par point d'honneur.

= S'—. բ. ա. Հերձուլ զորովային իւր : Le Japonais

Éventualité (է-վ-ը-ա-լի-տ) ե. իե. 1. *Պատահա-կանութիւն : L'— d'une clause. ‖ 2. Անյայտ, հանդիպ-ձեալ գէպք : Les éventualités de la guerre.

Éventuel, elle (է-վ-ը-ա-լ, լ) ած. Դիպուածա-կան. պատահական : Tout cela n'est qu'—. Profits éven-tuels. [ինն. ըստ պատահման.

Éventuellement (է-վ-ը-ա-լ-մ) մ. ի դիպաց

Évêque (է-վ-) ե. ած. Եպիսկոպոս. տեսուչ. դիտող. վերակացու : On l'a fait —. Nommer, préconiser, sacrer un —. — *in partibus infidelium*, կամ լոկ — *in partibus.* տես In partibus. Un chien regarde bien un —. (ած-ե.) Զպատահի ոք զչարիս յորժամ կրասերագոյնն հայհոյի ի նա. պատճառ ինչոյ խոսափ օլմպ. [լեզուի շան.

† **Évertuer** (է-վ-ը-ւ) բ. ն. Չատանել զինչ ինչ ի ներքոյ

† **Éversif, ive** (է-վ-ը-իֆ, իվ) ած. Գետնդիչ. կործանիչ.

Éversion (է-վ-ը-ժն) ե. իե. Կործանումն (քաղաքի, Տերութեան). (ե-ւր).

Évertuer (s') (ս'է-վ-ը-ւ-ը) բ. ա. Ճնարել. ճգնիլ. ջանալ : Il a beau s'— pour se tirer d'affaire, il n'y peut parvenir. Il faut un peu s'—.

Éviction (է-վ-իք-ժն) ե. իե. Պերմութիւն յիրաւանց ստա-ցուածոյ իրիք.

Évidemment (է-վ-ի-մ) մ. 1. Ակն յայտնի իմանի. յայտ յայտնի իմանի. բացերևաբար : Prouver —, ‖ 2. Արդարև : —, vous êtes dans l'erreur.

Évidence (է-վ-ի-) ե. իե. Ակն յայտնի իմանի յայտ-նութիւն. ակներև ընծայութիւն. *ակներևութիւն : Cela paraît avec —. Démontrer jusqu'à l'—. Se rendre à l'—. Ընդունել ի հարկէ զանհակառակելի ինչ : Se refuser à l'—. Հակառակիլ զանհակառակելի իրաց ինչ : Mettre en —. 1. Ակներև, յայտ յայտնի ցուցանել : ‖ 2. Դնել յերևանի, յակնառեսի.

Digitized by Google

Évident, ente (էվիտան, տէնթ) տե՛ս. յայտնի. ակնհայտ. բացերև. Péril —. Vérité évidente. Il est — que . . .

Évider (էվիտէ) բ. ն. 1. փորել, փողածել. — un canon de pistolet, une flûte. ‖ 2. Հատանել ազեղնածել. — le collet d'une robe. ‖ † 3. Ցօրինել խարտոցաւ (զատկօտաձև փորուածս գլխոց ապրանց). ‖ 4. Ի բաց Հանել զշահ [empois] (կտաւուց). Ce col est trop dur, est trop ferme, il faut l'—.

Évidoir (էվիտուար) է. ար. Գործի ծակելոյ (զոր բնդգ, զփողս). [բոյնի).

Évier (էվիէ) է. ար. Լուացարան (տնօճախ խոհանի).

Évincer (էվինսէ) բ. ն. 1. Հանել գտաւատատանաւ ի ձեռաց ուրուք (զատաղուածն). Il a été évincé de cette maison par jugement. ‖ 2. Հանել յուսիկէ գտաւով (զպաշտօնն, զգործ ինչ շահաւոր).

Évitable (էվիտապլ) տե՛ս. խուսափելի. Ce malheur était facilement —.

Évitage (էվիտաժ) է. ար. Դատաստան նաւու յերեսաց հազմոյ կամ ջուրցն հոսանաց.

Évitée (էվիտե) է. իգ. 1. Ընդարձակութիւն (գետոյ, ջրանցից) բաւական առ ի գտանալ նաւու հանդարտակ. ‖ 2. տես Évitage.

Éviter (էվիտե) բ. ն. 1. խոյս տալ. խուսափիլ. խոտորիլ. խորշիլ. — un coup, un piège, les périls. En écrivant, il faut — les équivoques. — les regards de quelqu'un. ‖ 2. Զերծանիլ. ճողոպրիլ. On ne peut — sa destinée.

† — quelque chose à quelqu'un. Խնայիլ յուսիկէ (զշնորհս, զձանձրութիւն). Ասացուած ոչ ընծիր. տանելի է Épargner quelque chose à quelqu'un.

= բ. չ. Դատանալ (նաւու).

= S'—. բ. ա. խոյս տալ, խորշիլ ի միմեանց.

Évocable (էվկապլ) տե՛ս. Զոր միտրի է յայլ առեան ձգել (գատ). (խօսի).

Évocation (էվկասիօն) է. իգ. 1. Կոչելն զգեա կամ զոգիս մեռելոց. դիւահանութիւն. դիւահարցութիւն. մեռելահարցութիւն. ‖ 2. Զգելն զգատ ինչ յայլ առեան.

Évocatoire (էվկատուար) տե՛ս. Որ տայն պատճառս ձգելոյ զգատն յայլ առեան. Cédule —. Հեռագիր կամ մուրհակ ձգելոյ զգատն յայլ խորհրդարան.

† **Évoé, † Évohé** (էվէ) Ձայն սրով կրթողին զԱպանդատամեան կամ զԲակքոս ի տօնս նորա. եւայհ.

Évoluer (էվլիւէ) բ. չ. Շարժիլ (զօրաց, նաւուց).

Évolution (էվլիւսիօն) է. իգ. 1. Ելանելն արտաքս (տերևոց կամ անկոց). ‖ 2. Շարժուածն զօրաց ի փոխել զդիրս. *Շրջափոխութիւն. Faire exécuter des évolutions à un régiment.

Évoquer (էվկէ) բ. ն. 1. կոչել (զգեա). ի վեր բերել (զմեռեալս). ‖ 2. (փոխ.) Շրջիլ զբանս առ ոգիս մեռելոց. L'orateur évoqua les mânes du héros dont on osait outrager la mémoire. ‖ 3. (փոխ.) Զարթուցանել (զյիշատակ իրիք). — un souvenir. ‖ 4. Ցայլ առեան ձգել (զգատն). ‖ 5. Ել. ինչն ձգել (զգատն). Le parlement évoqua à soi l'affaire.

† **Évulsion** (էվլսիօն) է. իգ. Ի բաց Հանելն. խլելն (զոսկր, զատամն).

Ex (էքս) Ex-ministre. Երբեմն պաշտօնեայ. պաշտօնեայ յառաջ ժամանակս.

Ex abrupto (էքսապրուպտօ) ած. ա. Առանց պատրաստութեան. ափ յափայ (խօսիլ).

Exacerbation (էքսասէրպասիօն) է. իգ. Զայրացումն (ախտի, հիւանդութեան).

Exact, acte (էկզաքտ, ակտ' ամենեք յատկանին հընչելոյն † եկզ.) ած. 1. Ընշուշտ, անսուտ (պատմագիր). Հաւատարիմ (ի բանս իւր). Historien, traducteur —. Il faut être — à tenir sa parole. ‖ 2. ՃիշտՃշդրիմ, Հաւատաւոր (քննութիւն, Հարց, պատմութիւն).

Exactement (էկզաքտման) ած. ՃշդիՃշդրիմ. Հաւատաւորապէս. S'acquitter — de ses devoirs.

Exacteur (էկզաքտէօր) է. ար. † 1. Պահանջող. ‖ 2. Անիրաւ հարկապահանջ. կեղեքիչ. — impitoyable.

Exaction (էկզաքսիօն) է. իգ. † 1. Պահանջելն. պահանջանք. ‖ 2. Անիրաւ պահանջանք, հարկապահանջութիւն. կեղեքումն.

Exactitude (էկզաքթիթիւտ) է. իգ. 1. Փոյթ. խնամ. Il y apporta toute l'— possible. Je loue votre —. ‖ 2. ՃշդրտութիւնՃշդութիւն. Un calcul d'une grande —.

Exagérateur, trice (էկզաժէռատէօր, տրիս) է. Աճեցուցիչ, տասնապատուցիչ բանից.

† **Exagératif, ive** (էկզաժէռատիֆ, իվ) ած. Աւելացուց, տասնապատուցիչ (բանք).

Exagération (էկզաժէռասիօն) է. իգ. 1. Աւելութիւն, տասնապատութիւն բանից. աւելացուց բանք. *Չափազանցութիւն. Tomber dans l'—. C'est par — qu'il s'exprime ainsi. ‖ 2. Աւելութիւն, տասնապատութիւն (կերպարանաց ի նկարս, շարժուածոց). *Չափազանցութիւն.

Exagérer (էկզաժէռէ) բ. ն. 1. Աճեցուցանել, տասնապատուցանել բանիւք. Il exagère trop les défauts, le mérite de cet homme. ‖ 2. Յառաջացուցանել (զկերպարանս ի նկարս).

Exaltation (էկզալթասիօն) է. իգ. 1. Վերացուցանելն. բարձրացուցանելն. L'Exaltation de la sainte croix. տես ի Croix, 2. ‖ 2. Վերարձումն (յատուկ քահանայապետութեան). ‖ 3. Վերացուցանելն, զարումն (ազի, ծըծդմտոյ, քան նախնի քիմիարարոց). ‖ 4. Կատար բարձրութեան (գնայուն առեղծց կամ մնլորակաց). բարձրութիւն. ‖ 5. (փոխ.) Բարձրութիւն. փառաւորութիւն. ‖ 6. (փոխ.) Բարձրութիւն. առատիկ եռանդն. L'— des esprits. Parler avec —. ‖ 7. Գրգռութիւն. (ըստ բժշկաց). Il a de la fièvre, de l'—.

Exalter (էկզալթէ) բ. ն. 1. Կարի յոյժ գովել. վերացուցանել. բարձրացուցանել. բարձր առնել. Louer Dieu, — son saint nom. On ne peut trop — le mérite de cet écrivain. ‖ 2. Վերացուցանել. զովել. (ըստ նախնի քիմիարարոց). — de l'antimoine. ‖ 3. (փոխ.) Վառել. բորբոքել. եռանդն ածել. Le récit de ces grandes actions l'exaltait. ‖ 4. (փոխ.) Գրգռել. Des méditations prolongées lui ont exalté l'esprit.

= S'—. բ. ա. Վառիլ. բորբոքիլ. C'est un esprit qui s'exalte facilement.

Examen (էկզամէն. ըստ ոմանց էկզամէն') է. ար. 1. ՔննութիւնՀանգէս. Faire l'— d'un livre. Après mûr —. Le libre —. ‖ 2. ՔննութիւնՀարցապատ. — oral, écrit. Pour se faire recevoir avocat, médecin etc., il faut passer des examens, subir des examens. Se préparer à un —. [քննիչ.

Examinateur, trice (էկզամինատէօր, տրիս) է.

Examiner (էկզամինէ) բ. ն. 1. Միտ եդեալ, մտադրութեամբ Հայել. աչալ մանր Հայիլ. Plus j'examine cette personne, plus je crois la reconnaître. ‖ 2. քննել.

Digitized by Google

ի հարց և ի քնին ուրկանել. հարցափորձ առնել։ — à fond un compte. — un écolier. — quelqu'un sur la médecine։ — S'—. բ. ա. ն. գննել զանձն։ ‖ †Ջ. Նայիլ քնդ մխմխանա։

Examthème (եկզ-ԹԷմ՛) է. ար. եռաչը կարմրաթ. *թեանց կամ կարմիր բծից ի վերայ մարթոյ. բիծ։*

Exarchat (եկզ-ար-ա) է. ար. ն. Պատն Ռաւենայ ընդ *իշխանութեամբ մարզպանի. մարզպանութիւն։* L'— de Ravenne։ ‖ Ջ. Զաշտան, պատիս մարզպանի (Հռաւենայ). *մարզպանութիւն։* (Ակագիմիայն գրէ Asiarcat և Asiarque, Exarchat և Exarque)։

Exarque (եկզ-ար-ք) է. ար. ն. Բռևմնեան կառավարչ *կայսերաց կառաւանդնապոլսի ի Հռաւենա. մարզպան։* L'— de Ravenne։ ‖ Ջ. Պիսկոպոս յոյն՝ ոյցելու գառա*ւաց յերեսաց պատրիարքին. *եպարքոս։* La dignité d'— répond à celle de légat։

Exaspération (եկզ-ասփ-ա-սիւն) է. իդ. ն. Անհնա*բին սրամտութիւն։* ‖ † Ջ. տես Exacerbation։

Exaspérer (եկզ-ասփ-ե-ր) բ. դ. ն. Ջայրացուցանել, *սրամտեցուցանել յոյժ։* Ce nouvel outrage l'a fort exaspéré։ ‖ Ջ. Ջայրացուցանել (զցաւս, քան բժշկաց)։

† **Exaucement** (եկզ-ո-ծման) է. ար. Ընդունելութիւն *խնդրուածոց։*

Exaucer (եկզ-ո-ս) բ. դ. Լսել ազաչանաց. ընդունել *զպաղատանս. առնկատիր լինել։* Dieu exauce les prières des humbles. Dieu a exaucé son peuple։

† **Exaudi** (եկզ-ու-ի) է. ար. Հինգերորդ կիւրակէ յինանց։ Dimanche de l'Exaudi։ [(վերջապահանել, խօսել)։

† **Ex cathedra** (եկս է-ԹԷդ-ր-ա) գբ. ա. Յաթոռ ոյ

Excavation (եկս-ք-ա-սիւն) է. իդ. ն. Գիզուած։ L'— des fondements de cet édifice a coûté beaucoup։ ‖ Ջ. *Խոռչք. փորուած։* Cette — n'est pas assez profonde։

† **Excaver** (եկս-ք-ու-ի) բ. դ. Գիզել. բրել։

Excédant, ante (եկս-կ-ա-ն, -նդ) ած. ն. Յաւելեալ. *առեալ։* Les sommes excédantes։ ‖ Ջ. (է-ս-բ.) Անչա*փաբանութիւն. տաղտկացուցիչ։* Le bavardage de cet homme est —։ [Un — de recette։

Excédent (եկս-կ-ա-ն) է. ար. Աւելորդ. յաւելուած։

Excéder (եկս-կ-է-տ) բ. դ. ն. Անցանել, ելանել քան *չափ, քան սահման։* Il a excédé son pouvoir, les ordres qu'il avait reçus։ ‖ Ջ. Լինել աւելի. առաւելուլ. անցա*նել։* La recette a excédé la dépense. Յաղուստ են մուտք և գումարեալ ելք։ Une dette qui excède cent francs։ ‖ Յ. Կոշտանել. Թապել. *գանգատ ածել։* — quelqu'un de coups։ ‖ Դ. Կարի իմն աշխատ առնել. պարտաւորեցու*ցանել։* Cette course m'a excédé։ ‖ Ե. Տաղտկացուցանել. *նեղել։* Vous m'excédez par vos railleries։

— S'—. բ. ա. Ա*ռատակարկ լինել. պարտաւոր։* S'— à la chasse. S'— de travail, de débauches։

Excellemment (եկս-ել-ա-մ) ած. Կարի քաջ. գիզե*ցիկ (առն, գրի, երգի)։*

Excellence (եկս-ել-ա-ն) է. իդ. ն. Գերազանցութիւն. առաւելութիւն. գերազանցութիւն։ L'— d'un remède, d'un fruit, d'un mets. En quoi consiste l'— de cette musique? Avoir une grande idée de sa propre —. Մեծ *ոճ կարծել զինքն. մեծամեծ կարծիս ունել զանձնէ. (ընդ.)։* ‖ Ջ. Վ*սեմութիւն. (անուն պատուոյ գեսպանաց, պաշտօնէից Տէրութեանն)։* Son Excellence, *քան Հանճա*ռութեամբն* S. E. l'ambassadeur. . . *Վսեմափայլ գես*պանն։* J'ai écrit à S. E. Գրեցի առ Վ*սեմափայլ (պաշ*տօնեայն)։* S'il plait à Votre Excellence։ — Par —. գբ. ա. ն. Քաղցրելապէս։ Cela est beau par —։ ‖ Ջ. Ըստ *առաւելապանցութեան. առաւելապէս։* Aristote, le philosophe par excellence. C'est par — que Salomon est appelé le Sage։

Excellent, ente (եկս-ել-ա-ն, -նտ) ած. Անճիւ. ընտիր. *ազանելի. գերազանց։* — vin. Remède, goût —. C'est un — homme։

Excellentissime (եկս-ել-ա-նդ-ի-մ) ած. ն. Անճա*ռեծագ. (առնուն պատուոյ սինկլիտոսաց Վ*նենեսիկ)։* ‖ Ջ. *կարի ընտիր. (ընդ.)։* Il nous a donné d'un vin —։

Exceller (եկս-ել) բ. չ. Առաւել գտանիլ. զանազա*նել. գլիլ. գերազանցել։* Ceux qui excellent aujourd'hui dans les beaux-arts. Cet homme excelle à nager. Les chevaux arabes excellent sur la plupart des autres chevaux։

Excentricité (եկս-ան-դ-ի-ս-ի-տէ) է. իդ. ն. *Վանդիսանութիւն. *կենդրոնանազանցութիւն. (քան երկրաչափ. փից)։* ‖ Ջ. (է-ս-բ.) Անյանգգաստութիւն։ Il se faisait remarquer par son —, par ses excentricités։

Excentrique (եկս-ան-դ-ի-ք) ած. ն. *Վանդիսենդրան. *կենդրոնանազանց. (քան երկրաչափից)։* Cercles excentriques։ ‖ † Ջ. Հետի ի միջնավայրաց քաղաքի. *տարակենդրան. *տարակենդրան։* Quartier —։ ‖ Ջ. (է-ս-բ.) Անյանգգաստ։ Un homme —։

Excepté (եկս-կէփ-է) նխ. Բաց ի. ուրոյն ի. տարաքոյ։ Toutes ses filles sont mariées, — la plus jeune. Excepté une femme. Բաց ի միոյ կնոջէ։ ‖ Ածա Excepté է նխ. և ածոյ անհամաձայն. խոկ ի յետագասէնէ՝ համաձայն առնլի է Une femme exceptée, զի յոյժ ամէ է անց. գերբի. նդնպէս ածի Excepté les princes, les princes exceptés։

— que. ղգ. ա. Բայց միայն զի. (տե. այսու տարբեր*բառութեամբ որ)։* Ils se ressemblent parfaitement, — que l'un est un peu plus grand que l'autre։

Excepter (եկս-կէփ-է) բ. դ. Ածանել, Հանիլ ի քաց։ On accorda l'amnistie aux rebelles, mais en exceptant les chefs։

Exception (եկս-կէփ-իւն) է. իդ. ն. Հանիլն ի քաց. *բարձանի. *բացառութիւն։* Faire — de . . . Sans —։ ‖ Ջ. *Պատասխանատուութիւն. պատճառ. (քան իրաւագիտաց)։* J'ai une — toute prête contre cette demande։

— À l'— de. նխ. ա. Բաց ի։ À l'— d'un seul։

Exceptionnel, elle (եկս-կէփ-իւն-ել, էլ՛) ած. ն. *Բացառական։* Clause, disposition exceptionnelle։ ‖ Ջ. Ա*ռաքինի սովորական կարգաց. արտաքոյ կարգի. նորանշան. *բացառական։* C'est d'un bon marché —. Un mérite —։

† **Exceptionnellement** (եկս-կէփ-իւն-ել-ա-մ) ած. *Բացառական օրինակաւ, եղանակաւ. *բացառապէս։*

Excès (եկս-է) է. ար. ն. Յաւելեալ, առեալի մեան. (ի *չափագիտութեան [mathématiques])։* L'— d'une ligne sur une autre։ ‖ Ջ. (է-ս-բ.) Աառաւելութիւն. անչափութիւն. անչափ առաւելութիւն. *չափազանցութիւն. *ծայրայեղութիւն։* L'— du froid, du chaud. — de travail, de bonté. Tomber d'un — dans un autre. Louer, blâmer avec —. — de pouvoir. *Իշխանազանցութիւն։* ‖ Ջ. Անառակութիւն. անկարգութիւն։ Les — de la jeunesse hâtent la vieillesse. Faire un petit —. — de boire et de manger. Ըմպելեաց և կերակրոց զեղխութիւն։ ‖ Դ. Բռնութիւնք. *իշխանութիւնք։* Se porter à des —. Les — commis en sa personne։

— À l'—. գբ. ա. Յանչափս. անչափ։ Être libéral jusqu'à l'—. Porter l'insolence jusqu'à l'—։

Digitized by Google

Excessif, ive (ե֊ք֊սիֆ, իվ) ած. Անչափ. առաս֊պաշմեան. *չափազանց։ Un froid —. Misère, austérité, dépense excessive։

Excessivement (ե֊ք֊սիվ֊ման) մ. Աւանց չափոյ. անչափ. յանչափս. կարի յոյժ։ Il est — gros։

Exciper (ե֊քսիփ) բ. ն. ի. պատճառել, բազբատիլ (զբացառութիւն ինչ, քան իրաւագիտաց)։ — d'une longue prescription։ ‖ 2. Ածիլ ի վկայութիւն։ Il excipa de plusieurs actes։

Excipient (ե֊քսիփի֊ան) ած. ար. Լուծիչ, խառնիչ, միաւորիչ նիւթ (քան դեղագործաց)։

Excise (ե֊քսիզ) ած. անս. Accise։

Exciser (ե֊քսիզե) բ. ն. Հատանել (մեան ինչ ի մարմնոյ, զոյսուածն)։

Excision (ե֊քսիժի֊ան) ած. Հատանելն (զոյսուածն, կամ ծիւթ [verrue])։ [թիւն։

Excitabilité (ե֊քսի֊թապիլի֊թե) ած. *Գրգռականու֊

Excitable (ե֊քսի֊թապլ) ած. Դիւրագրգիռ. *գրգռական։ Tempérament —։

Excitant, ante (ե֊քսի֊թան, ան֊թ) ած. Գրգռիչ (դեղ)։ Վարի և իրր ած. ար. C'est un bon —։

† **Excitateur, trice** (ե֊քսի֊թա֊թէօր, դ֊ր֊ս) ած. Գրգռիչ, յուզիչ (խռովութեանց)։ [Excitant։

Excitatif, ive (ե֊քսի֊թա֊թիֆ, իվ) ած. (խօսք). անս

Excitation (ե֊քսի֊թա֊սիո֊ն) ած. Գրգռութիւն։ L'— des esprits, և քան բժշկից L'— d'un organe։

† **Excitement** (ե֊քսիթ֊ման) ած. ար. Գրգռութիւն։ L'— des esprits։

Exciter (ե֊քսի֊թե) բ. ն. ի. Գրգռել. դրդել. յորդորել։ — quelqu'un au travail. — les peuples à la révolte։ ‖ 2. Խրախուսել. քաջալերել։ Ce capitaine excitait les soldats par son exemple։ ‖ 3. Գրգռել. զայրացուցանել։ Il ne faut pas — ces animaux։ ‖ 4. Շարժել (զբարկութիւն, զնախանձ ուրուք). շարժել, ածել զոք (ի հիացմանն, ի գութ). զարթուցանել, յարուցանել (ազմուկ)։

† **Exclamatif, ive** (ե֊քսլա֊մա֊թիֆ, իվ) ած. Բացագանչական (առոգուած, ձեւ)։

Exclamation (ե֊քսլա֊մա֊սիո֊ն) ած. ի. Գոչումն (ուրախութեան, հիացմանն, զարմանացման, բարկութեան). բացագանչութիւն։ Faire une —, des exclamations, de grandes exclamations. Point d'—. Հիացական նշան (ի քերականութեան, ար է ! ինքնագիտական լեզուս և՛ ի հայոյանս. տես և՛ Point admiratif)։ ‖ 2. Բացագանչութիւն. (չէ ինչ ճարտարախօսութեան)։

Exclamer (s') (ս'ե֊քսլա֊մե) բ. ա. Գոչել. բացագանչել։ Il n'y a pas tant à s'—։ (Քան Լիտրէի տեսիլ է Exclamer, բ. ն.)։

Exclure (ե֊քսլիւ֊ր) [J'exclus, tu exclus, il exclut, nous excluons, vous excluez, ils excluent. J'excluais, nous excluions, vous excluiez. J'exclus, nous exclûmes. J'exclurai. J'exclurais. Exclus, qu'il exclue. Que j'exclue, que nous excluions, que vous excluiez. Que j'exclusse. Exclu, ue. Excluant. յ'ածիլ գարուն ատացեալ է անց. գերբ. Exclus, use.] բ. ն. ի բաց, արտաքս հանել. արտաքսել. ի միջոցէ ածել. առարգրել։ On l'a exclu de la compagnie, de l'assemblée dont il faisait partie. Ils ont exclu de leurs temples toute espèce d'ornements. Être exclu. Արտաքս մնալ։ [մերժիլ զմիաւորս։

= S'—. բ. ա. ի. ի բաց կալ։ ‖ 2. ի բաց հանել,

Exclusif, ive (ե֊քսլիւ֊զիֆ, իվ) ած. ի. Որ ի բաց հանէ զայլս. արտաքսիչ. *արտաքսական։ Un droit —, — de tout autre։ ‖ 2. Որ ոչ ընդունի զայլոց կարծիս։ L'esprit de parti rend —։

Exclusion (ե֊քսլիւ֊զիո֊ն) ած. ի. Արտաքսումն. մերժումն։ Quand on proposa un tel, toutes les voix allèrent à l'—. Prononcer une —։

= À l'— de. նե. ա. Բաց ի։ À l'— d'un tel։

Exclusivement (ե֊քսլիւ֊զիվ֊ման) մ. ի. Հանեալ արտաքս. ի բաց թողեալ։ ‖ 2. Միայն. *մի միայն։ Il se consacre — à l'étude des mathématiques։ ‖ 3. Ցհատ չուեալ ի միասին։ Depuis le mois de mai jusqu'au mois d'octobre —. Ի մայիս ամսոյ մինչև ի կատարած սեպտեմբեր ամսեան։

Excommunication (ե֊քս֊ք֊միւ֊նի֊քա֊սիո֊ն) ած. ի. Որոշումն ի հաղորդութենէ եկեղեցւոյ. բանագրանք։ Fulminer, lever l'—. Encourir l'—. À peine d'—. Sentence d'—։ [Բանագրեալ։

Excommunié, ée (ե֊քս֊ք֊միւ֊նիե) անց. գերբ. և ած. ար.

Excommunier (ե֊քս֊ք֊միւ֊նիե) բ. ն. Ընդվեալ մերժել, արուշել ի հաղորդութենէ եկեղեցւոյ. առարգիր առնել, առարգրել եկեղեցւոյ. բանիւ սաստիմանական կապել. բանադրել։ On l'a menacé de l'—։

Excoriation (ե֊քս֊ք֊ո֊րի֊ա֊սիո֊ն) ած. ի. Թեթև վէրք մորթոյ. Ս. սկրիւռ։

Excorier (ե֊քս֊ք֊ո֊րիե) բ. ն. ի բաց հանել, յանել սակաւիկ ինչ զմորթէն. Ս. սկրիւռել։

† **Excorticatiion** (ե֊քս֊ք֊որ֊թի֊քա֊սիո֊ն) ած. ի. տես Décorticatiion։

† **Excortiquer** (ե֊քս֊ք֊որ֊թի֊քե) բ. ն. տես Décortiquer։

Excrément (ե֊քս֊ք֊րե֊ման) ած. ար. ի. կղկղանք (մերժեայ, որպիսի են ազր, մէզ, քրտան, այլովքն հանգիրն)։ ‖ 2. Աւելիք, աւելորդք մարմնոյ. կղկղանք. ազր. տգեղ. տգեղանալ։ Gros excréments. — de la terre, de la nature, du genre humain. (ե֊ք֊բ֊) կղկղանք ազգի մարդկան. փցուն, տրամագ ոք։

Excrémenteux, euse (ե֊քս֊ք֊րե֊մե֊ն֊թէօ, էօզ)
Excrémentiel, elle (ե֊քս֊ք֊րե֊մե֊ն֊սիել, ել')
Excrémentitiel, elle (ե֊քս֊ք֊րե֊մե֊ն֊թի֊սիել, ել') ած.
Արտաքս ընկնելի. տգեղական. աւելորդ։

Excréteur, † trice (ե֊քս֊ք֊րե֊թէօր, դ֊ր֊ս) ած. Ազիչ կղկղանաց (անօթ կամ խազական մարմնոյ). արտաքս վտարական։

Excrétion (ե֊քս֊ք֊րե֊սիո֊ն) ած. ի. Արտաքս վտարումն, վհատումն (աւելորդաց մարմնոյ). արտազատութիւն. արտաթորութիւն։ ‖ † 2. Աւելիք, կղկղանք (մարմնոյ)։

Excrétoire (ե֊քս֊ք֊րե֊թուար) ած. տես Excréteur։

Excroissance (ե֊քս֊ք֊րուա֊սան֊) ած. ի. Աւելորդ, աւելի միս (ի մարմնի)։ Les verrues, les loupes sont des excroissances։ ‖ 2. Ոլորգոյս, առարգարս ոյսուածն (ի վերոյ ծառոյ)։ Le tronc de ce chêne, de cet orme est couvert d'excroissances։

Excursion (ե֊քս֊քիւ֊րսիո֊ն) ած. ի. Շրջագայութիւն։ Des excursions botaniques։ ‖ 2. (ե֊ք֊բ֊) Խառնուածք (ի կարգէ բանից)։ ‖ 3. Հրոսումն. ապատակ. յարձակումն։ Ils revinrent de leur —, emmenant des prisonniers et du butin։ [գնոց։

† **Excursionniste** (ե֊քս֊քիւ֊րսիո֊նի֊սթ) ած. ար. Շրջող։

Excusable (ե֊քս֊քիւ֊զապլ) ած. Որ մերժելի արդարանալ. անմեղադրելի։ Il est bien —. Délit —։

Excusation (ե֊քս֊քիւ֊զա֊սիո֊ն) ած. ի. Պատասխանաս֊

Digitized by Google

զատութիւն. պատճառ. (ըստ նախնի ընտրագիտաց. այժմ տես Excuse)։

Excuse (ԷՒՓՒԶ) ե. իզ. 1. Պատճառ որով արդարացուցանէ ոք զանձն կամ զայլս. անմեղագրութիւն. չմեղագրութիւն։ — valable. Mauvaise —. Donner, apporter, alléguer, présenter une —. Il a pris pour — le mauvais temps. Sa jeunesse lui servira d'—։ ‖ 2. Պատճառանաց. քաղցրացեալ։ ‖ 3. Պատատիանատուութիւն. պատճառ. (ըստ ընտրագիտաց)։

— Faire — կամ des excuses à quelqu'un. Խնդրել յանձէ չմեղագրութիւն։

— Je vous fais —, je vous fais bien —. Թաղութիւն արարէք. ներեալ ինք. (ընդ.)։ Il n'est pas encore venu? Je vous fais —, il est venu et il est reparti։

Excuser (ԷՒՓՒԶԱ) բ. ն. 1. Յառաջ բերել պատճառս առ ի արդարացուցանել զոք. չառագով մնուցանել, լինել։ Il l'a excusé auprès du roi։ ‖ 2. Ի բարացուցանել. անմեղագիր առնել, լինել։ Après l'avoir entendu, on ne peut s'empêcher de l'—։ ‖ 3. Ներել. թողուլ։ Il faut — ce léger oubli. On doit — les fautes de la jeunesse։ ‖ 4. Ազատ առնել զոք (ի ճաշէլոյ). առնել զոք հրաժարել։ Il m'a invité à dîner, je l'ai prié de m'en —. Excusez-moi. Կալարուք զիս հրաժարեալ։ Vous resterez avec nous? — Excusez-moi, je ne le puis. Vous m'excuserez. Անհնազագիր լերուք։ Vous m'excuserez, si je ne vous accompagne pas plus loin։

= S'—. բ. ա. Արդարացուցանել զանձն։ Ils s'en sont excusés sur ce qu'ils n'avaient pas d'ordre. S'— de faire une chose. Հրաժարել յառնելոյ ինչ։ S'— sur un autre. Զայլով ընկենուլ զյանցանս. յայլ ոք կրթիռ զյանցանան. — Qui s'excuse s'accuse. (ա—ւ.) Որ արդարացուցանէ զանձն մինչէ ամբաստանեալ, յայտ առնէ թէ է յանցաւոր։

Excat (ԷՒՔՍԱՏ) ե. ար. 1. Հրամանն առեալ քահանայապէտ յեպիսկոպոսէ կասարելոյ զպաշտօն քահանայական ի վիճակի այլոյ եպիսկոպոսի. եւցէ։ Avoir son — en bonne forme. Cet évêque a expédié plusieurs —։ ‖ 2. Հրամանագիր արարոց եւ անելոյ. եւցէ։ Donner un —. Donner à quelqu'un son —. (Էփ. և ընդ.) ի բաց արձակել զոք։

Exécrable (ԷՔՍԷՔՐԱԲԼ) ած. 1. Գարշելի. առելի. ծանր։ Forfait —. C'est un homme —։ ‖ 2. Ցոսի յոյժ։ Que dites-vous de ce livre? — Il est —։

Exécrablement (ԷՔՍԷՔՐԱԲԼԻ) մ. Զարհուրելի յոյժ։ Il versifie —։

Exécration (ԷՔՍԷՔՐԱՏԻՈՆ) ե. իզ. 1. Նզովք. անէծք։ Prononcer les exécrations les plus terribles qu'il soit possible d'imaginer։ ‖ 2. Գարշութիւն։ Digne de l'— de tous les gens de bien. Avoir en —. Գարշել։ ‖ †3. Զգծութիւն (սրբութեանց)։

Exécrer (ԷՔՍԷՔՐԱ) բ. ն. Գարշել. նզովել։ Tout le monde l'exècre. Ce ministre s'était fait — par sa tyrannie։

Exécutable (ԷՔՍԷՔՈՒԱԲԼ) ած. Կատարելի. *գործագրելի։ Projet —։

Exécutant, †ante (ԷՔՍԷՔՈՒԱՆ, ԱՆՏ) ե. Նուագած։ Il y avait à ce concert vingt exécutants։

Exécuter (ԷՔՍԷՔՈՒԱ) բ. ն. 1. Ցարդիւնս ածել. գործով կատարել. կատարել. *գործագրել։ — un dessein, un projet, un testament. J'exécuterai vos ordres։ ‖ 2. Ի բերանէ (ձայք, անգրի)։ ‖ 3. Նուագել (հատուած ինչ երաժշտութեան)։ — un morceau de musique sur le piano։ ‖ 4. Գրաւել զստացուածս պարտապանի ատենական հրամանաւ առ ի վաճառել։ Faire — les meubles de son débiteur. — militairement une ville. Բռնագատել զինուս զօրութեամբ զբնակիչս քաղաքի (ի հատուցումն տուգանաց, այլովքն հանգերձ)։ ‖ 5. Գլխատել. գլխով պատուհաս առնել։ — un criminel. — militairement un soldat. Պատժել մահու զինուոր։

= S'—. բ. ա. 1. կատարիլ. *գործագրիլ։ Cela ne peut s'— facilement։ ‖ 2. Հաւանիլ առնել ինչ ընդդէմ խրոց շահուց ըստ պահանջելոյ արդարութեան, խոհականութեան։ Vous voyez que je m'exécute de bonne grâce։ ‖ 3. Վճռել զստացուածս իւր որովհ զի մի գրաւեցին։

Exécuteur, trice (ԷՔՍԷՔՈՒԵՈՒ, ԳԻՃ) ե. 1. կատարիչ։ L'— de l'entreprise. — testamentaire. *կատակատար։ ‖ 2. Դահիճ։ L'— de la haute justice, des hautes œuvres. Il fut livré à l'—։

Exécutif, ive (ԷՔՍԷՔՈՒԻՖ, ԻՎ) ած. *Գործագիր (իշխանութիւն)։ Pouvoir —։

† = ե. ար. *Գործագիր իշխանութիւն։

Exécution (ԷՔՍԷՔՈՒՏԻՈՆ) ե. իզ. 1. կատարած, վճարումն. *գործագրութիւն։ L'— d'une entreprise, d'un dessein. Cela demande une prompte —. Mettre à —. Ցարդիւնս ածել. գործով կատարել. կատարել։ Homme d'—. Աչք գործոյ։ ‖ 2. Գայմանն, օրինակ յօրինելոյ (նկարաց, անգրեաց). յօրինուած։ ‖ 3. Նուագելն. նուագածութիւն։ L'— de ce quatuor est parfaite, est mauvaise։ ‖ 4. Վճռաւումն առացուածոց պարտապանին գատաստանաւ։ Saisie—. Գրաւումն կարասեաց պարտապանին առ ի վաճառել։ ‖ 5. Գլխատութիւն. գլխով պատուհաս, պատիժ։ L'— du condamné aura lieu demain։

— militaire. 1. Մահու պատիժ վճռեալ ի զինուորական առեն։ ‖ 2. Աւեր, վնաս գործեալ ի զօրականաց առ ի պատուհասել զընակիչս քաղաքի կամ առ ի բռնագատել ի հատուցումն տուգանաց. զինուորական պահանջանք, բռնութիւնք։

Exécutoire (ԷՔՍԷՔՈՒԱՈՒԱՐ) ած. *Գործագրական. *գործագրելի։ Les lois sont exécutoires en vertu de leur promulgation. Jugement —, nonobstant appel։

= ե. ար. *Հրամանագիր բռնագատելոյ զոք ի հատուցանել զծախս։

Exégèse (ԷՔՍԵԺԷԶ) ե. իզ. Բան առ բան մեկնութիւն (քնագրի իրիք, առաուածեղէն գրոց). մեկնութիւն։

† **Exégète** (ԷՔՍԵԺԷԹ) ե. ար. Մեկնիչ (գրոց սրոց)։

Exégétique (ԷՔՍԵԺԷԹԻՔ) ած. Մեկնողական։ Commentaire —։

A. **Exemplaire** (ԷՔՍԱՆՊԼԱՐ) ած. 1. Որ մարթի լինել օրինակ բարւոյ. երկիւղածարդ։ Vie, piété, vertu —։ ‖ 2. Որ պատուի զարհուրեցուցանել իրրեւ օրինակ. օրինակական։ Punition —։

B. **Exemplaire** (ԷՔՍԱՆՊԼԱՐ) ե. ար. 1. Օրինակ. գաղափար։ — de vertu, de chasteté։ ‖ 2. Նախանկար տիպք. նախատիպ պատկեր. նախագաղափար. սկզբնատիպ. յարատեան։ L'univers, selon Platon, est un — de la divinité։ ‖ 3. Օրինակ (մատենից, պատկերաց)։ On a imprimé, on a tiré cet ouvrage à deux mille exemplaires. Faire saisir les exemplaires d'un livre։

† **Exemplairement** (ԷՔՍԱՆՊԼԵՐԻ) մ. Իրրեւ օրինակ. յօրինակ այլոց։

Exemple (ԷՔՍԱՆՊԼ) ե. ար. 1. Օրինակ։ Bon, mauvais, dangereux —. Les exemples conduisent plus effica-

Digitized by Google

cement à la vertu que les préceptes. Donner bon —, le bon —. Օրինակ բարի տալ, ցուցանել. Montrer l'—. ‖ 2. Օրինակ ցուցանելի. յորացոյց. Servir d'— à la colère de Dieu. Rome a été un — de la justice de Dieu. ‖ 3. Օրինակ. Հաւատարն. Ce que vous dites là est sans —. Անօրինակ իմն է զոր ասէք. Je vous en trouverai cent exemples dans l'histoire. ‖ 4. Օրինակ (գրչութեան). Un bel — d'anglaise, de coulée.

= Par —. Ած. սա. ած. Ջոր օրինակ. օրինակ իմն. որպէս. Par —, il est certain que . . . (Ցայս մեռս ասի եւս լակ Exemple). ‖ 2. Բա՛րէ. օ՛ն անդր. (ընդ.). Par —, voilà qui est fort, voilà qui est bien singulier!

= À l'— de. Նախ. սա. Ըստ օրինակի. À l'— de ses ancêtres. Il voulut, à leur —, se montrer généreux.

A. **Exempt, empte** (եկզ, զթ) ած. ած. Ազատ (ի զինուորութենէ). Être — du service militaire. — d'impôt. Ազատհարկ. ‖ 2. Ազատ, մեկուսի, ի բացեայ, ի վեր (ի ցանկութենէ, ի բարկութենէ). անմասն (ի պարապատառնոց).

B. **Exempt** (եկզ) ած. զր. ած. Պաշար (հնծելոց). ‖ 2. Պահապետ (ասիկոնութեան [police]). ‖ 3. Եկեղեցական ազատ յիշխանութենէ եպիսկոպոսի տեղապահ.

Exempter (եկզդէ) բ. ն. Ազատ կացուցանել, առնել. — quelqu'un de tutelle, de curatelle. — de tout impôt. Ազատհարկ առնել.

Exemption (եկզպ-ութ) ած. ած. Ազատութիւն. առանձինն առաքելութիւն. — de service. — d'impôts. Ազատհարկութիւն.

Exequatur (եկզէ-ատ-ուր) (յե. առ.) ած. զր. ած. Հրամանագրութեան. կառավարեաց. ‖ 2. Իշխանութիւն առաքեալ հիւպատոսի այլոյ ազերութեան առ ի կառավարել զիւր պաշտօնն. կառավարեաց. Ce consul a reçu son —.

Exercer (եկզ-էր) բ. ն. ած. Կրթել. վարժել. հրահանգել. թելադրել. — des conscrits au maniement des armes, des écoliers à la gymnastique, des chiens à la chasse. ‖ 2. Շարժել. — ses bras, ses jambes. ‖ 3. ի գործ արկանել. — son éloquence, ses talents, sa plume. ‖ 4. Փորձել. — la patience de quelqu'un. ‖ 5. Վարել (զարուեստս բժշկութեան, զիշխանութիւն). — la médecine, l'autorité souveraine. ‖ 6. Հանգէս առնել (յաւուրս տեառնի, անգիտութեանն). ցուցանել (մեղադրութիւն). (տե. բանեցնել). — sa clémence, sa charité, sa cruauté. — une grande surveillance, une surveillance active sur quelqu'un, sur quelque chose. Հսկել խնամով ի վերայ ումեք, իրիք. (տե. խնամ հսկողութիւն ընել).

= S'—. բ. ա. ած. ի վարժի կալ. հրահանգիլ. S'— à faire des armes, à tirer de l'arc. ‖ 2. Լինել գործադրեալ. գործադրիլ. La fraude s'exerce impunément. La bienfaisance s'exerce de tous côtés.

Exercice (եկզ-ութ) ած. զր. ած. Կրթութիւն. վարժք. հրահանգք. Cela ne s'apprend que par un long —. ‖ 2. Զինուորական վարժք, մեզք, հրահանգք. L'— du fusil. Aller à l'—. ‖ 3. Շարժութիւն, կրթութիւն մարմնոյ. մարմնակրթանք. Le jeu du billard est un bon —. L'— est bon pour la santé. Faire de l'—. ‖ 4. Տառապանք առնել. ‖ 4. (ած-բ. և ընդ.) Ընդունելութիւն. աշխատութիւն. վաստակ. S'il m'attaque, je lui donnerai de l'—. Il donne de l'— à ses gens. ‖ 5. Հրահանգք (կրօնից, բարեպաշտութեան). Les édifices consacrés à l'— du culte. ‖ 6. Գործ պաշտամանն. կառարութիւն. L'— d'une profession, du pouvoir. ‖ 7. Վարիլն (իրաւամբք իւիք). ի գործ արկանելն. L'— d'un droit, d'un privilège. ‖ 8. Ժողովումն և կիրարկութիւն հարկաց. *Հարկաբաշխութիւն. Cela est compris dans l'— courant. L'— de 1880.

Exérèse (եկզ-էզ) ած. ած. ի բաց հատանելն (զաւելորդ կամ զվնասակար մասանս մարդկեղէն մարմնոյ). պարսաբուժն.

Exergue (եկզ-ուկ) ած. զր. Ներքնակողմն դահեկանի յորում դնի թուականն և մեկնագրութիւնն. *առարեաքանդիթն.

Exfoliation (եկս-ֆոլի-ութ) ած. ած. ած. Անկումն (կեղևից ծառոց) ի թերթս թերթս նաւրբս և ցամաքեալս. ‖ 2. Բաժանումն, անկումն ի թերթս թերթս կամ ի թիթղանս թիթղանս (փտեալ մասանց ոսկերաց, աճառաց [cartilage]).

Exfolier (s') (ս'եկս-ֆոլիէ) բ. ա. ած. Անջատիլ, անկանիլ (կեղևից ծառոյ) ի թերթս թերթս. ‖ 2. Անկանիլ, բաժանիլ (ոսկերաց կամ աճառաց փտելոց) ի թերթս թերթս.

Exhalaison (եկսալէզն) ած. ած. Գոլորշի, բուրումն ցոլացեալ ի մարմնոց. օդաչոտք. վերածխութիւն. *արտաշունչութիւն. — douce, agréable. Des exhalaisons fétides.

Exhalant (եկսալան) ած. զր. Արտաքս ընդոգ (անօթի մարմնոյ). վերածխիչ.

Exhalation (եկսալի-ութ) ած. ած. ած. Բռնակիլն (գոլորշիս). բուրելն (հոտ). ‖ 2. վերածխութիւն.

Exhaler (եկսալ) բ. ն. ած. Բուրել, արձակիլ, հոտկանել (հոտ). արձակել (շոգի, գոլորշի). Ces fleurs exhalent une douce odeur. Les ruisseaux des rues exhalaient une odeur infecte. — son âme, la vie. Արձակել, փչել, հանել զոգի. մեռանիլ. ‖ 2. (ած-բ.) Թափել, հեղուլ (զցասումն). յայտանել (զցասումն). — sa colère contre quelqu'un. — sa douleur.

= S'—. բ. ա. ած. Ցոլանալ, ծխել, վերածխիլ (հոտից). ցոլանալ (ծխոյ, գոլորշեաց). L'odeur qui s'exhale d'une rose. ‖ 2. Ցնդիլ. գոլորշանալ. L'éther s'exhale rapidement. ‖ 3. Յայտնիլ. ի վեր գալ, երևիլ. Leur colère a pu s'— librement. [(արմտ, առն).

Exhaussement (եկսոսման) ած. զր. Բարձրութիւն

Exhausser (եկսոս) բ. ն. Բարձրացուցանել. — un mur, un plancher.

Exhérédation (եկսէրէտա-ութ) ած. ած. Մերժումն ի ժառանգութենէ.

Exhéréder (եկսէրէտ) բ. ն. Տարապատճառ հանել, զրկել ի ժառանգութենէ. Son père l'exhéréda.

Exhiber (եկսի-ուր) բ. ն. Ցանգիման կացուցանել. մուծուցանել. ցուցանել. ընծայիցուցանել. — ses titres. On a contraint ce négociant à — ses livres.

Exhibition (եկսի-բի-ութ) ած. ած. ած. Ցանգիման կացուցանելն, ցուցանելն (զդաշնագիր, զանցագիր). ‖ 2. Ցուցանելի. (ընդ.). ‖ 3. Ընդելութիւն ի հանգիման, ի ցոյց (զանասունս, զնկարս). [թացուցիչ.

† **Exhilarant, ante** (եկսիլա-ան, անթ) ած. Ջուարթ.

† **Exhortatif, ive** (եկսը-տա-տիֆ, իվ) ած. Յորդորական.

Exhortation (եկսը-տա-ութ) ած. ած. Յորդորութիւն. յորդորակ. Votre — sera sans effet. Il s'efforça de les encourager par ses exhortations.

Exhorter (եկսը-տէ) բ. ն. ած. Յորդորել. համոզել. — à la paix, à l'union. — un malade à mourir en bon chrétien. ‖ 2. Խրախուսել. քաջալերել. — des troupes avant le combat.

Digitized by Google

Exhumation (Եկզ-հու-սիօն) ե. իե. Հանելն ստուգելս ի գերեզմանէ։

Exhumer (Եկզ-հ) բ. ն. ս. Հանել ստուգելս, բրել ի գերեզմանէ։ On ordonna que le corps serait exhumé։ ‖ 2. (Ե-հ-բ.) Ի վեր բերել (ի մուռացութենէ). Հանել. գտանել։ Cet historien a exhumé des noms, des faits oubliés jusqu'à lui։

Exigeant, ante (Եկզիժան, անդ) ած. Բազում՝ ինչ խնդրող. պահանջող։ Vous êtes bien —։

Exigence (Եկզիժան) ե. իե. ս. Պահանջատութիւն. պահանջումն։ Il est d'une — insupportable։ ‖ 2. Կետք. պիտոյք. Տարի։ Selon l'— du cas, des affaires։

Exiger (Եկզիժե) բ. ն. ս. Պահանջել։ — le payement d'une dette. Cet impôt est aboli, on ne l'exige plus. Les ouvriers exigeaient un salaire plus élevé։ ‖ 2. Խընդրել բանաւորք պհատուցումն. պահանջել։ On exigea d'eux un tribut énorme։

Exigibilité (Եկզիժիլիթե) ե. իե. *Պահանջականութիւն։ L'— d'une dette։

Exigible (Եկզիժիպլ) ած. Պահանջելի։

Exigu, uë (Եկզիկ-) ած. Դժուղ. փոքրիկ։ Un repas —. La somme était fort exiguë։

Exiguité (Եկզիկ-իթե) ե. իե. Անկատարութիւն. նուազութիւն. փոքրկութիւն։ L'— de ses ressources։

Exil (Եկզիլ) ե. ս. Աքսորք. աքսորանք։ Le bannissement est infamant, et l'— ne l'est pas. Envoyer en —. Aller en —. Il est revenu de l'—, de son —. Son ambassade est un honorable —։

Exilé, ée (Եկզիլե) ե. Աքսորեալ. վտարանդի։

Exiler (Եկզիլե) բ. ն. ս. Ընկենուլ, տալ յաքսորս. աքսորել. աքսորհատնել աստել։ On l'exila du royaume։ ‖ 2. Մերժել (զձեռ յերեսաց իւրոց)։

= S'—. բ. ա. ի բաց գնալ. մեկնիլ։ Il s'est exilé de la ville, du monde. Il s'est exilé à la campagne։

Existant, ante (Եկզիս-տան, անդ) ած. Որ է. որ կայ. գոյ։ Toutes les créatures existantes։

Existence (Եկզիս-տան-) ե. իե. ս. Գոյութիւն. էութիւն. եղելութիւն։ L'— de Dieu. L'— d'un peuple, d'un complot։ ‖ 2. կեանք։ Il est fatigué de l'—. Ceux à qui je dois l'—. Moyens d'—. տես բ Moyen, B. ‖ 3. Անմեռնութիւն. վիճակ։ C'est un homme qui a une belle —. Une — équivoque։

Exister (Եկզիս-տե) բ. չ. ս. Լինել. գոյանալ. լինիլ. կալ։ Toutes les créatures qui existent։ ‖ 2. Լինել ի միջի. կալ. գտանիլ։ Ce monument n'existe plus depuis longtemps։ ‖ 3. Կենալ։ Quand j'aurai cessé d'—։

Exocet (Եկզո-է) ե. ս. Ձուկն ինչ ծովու. թռչուն ձուկն։ (Որ և Muge volant, Poisson volant)։

Exode (Եկզո-տ) ե. ս. ս. Երկրորդ գիրք մեծագործութեանն հնգամատեանին. գիրք Ելից. Ելք։ ‖ 2. Վերջին մասն ազգաբանութեանց ցուցանց. ելք։

† **Exoine** (Եկզո-ան') ե. իե. ս. Վկայական գիր վասն չկարելոյ երևիլ յատենի։ ‖ 2. Գիր վկայութեան վասն չկարելոյ կատարել զպաշտօն ինչ՝ ոս. Հիւանդութեան կամ ոս. բացակայութեան։

Exomphale (Եկզոմֆա՛լ) ե. իե. Ս. Ուղիափութիւն պորտոյ. *պորտաբերափութիւն։

Exonération (Եկզոնե-ռա-սիօն) ե. իե. Ազատութիւն (ի զինառարութենէ, ի հարկաց)։ — du service militaire, d'impôts։

Exonérer (Եկզոնե-ռե) բ. ն. Ազատ կացուցանել։

Exophtalmie (Եկզոֆթա-լմի) ե. իե. Ելանելն ական արտաքս յակնակապճէն։ [չանաց. (Ե-րբ)։

Exorable (Եկզո-րապլ) ած. Լսող, ընդունող ագաչանաց. աղաչափ. առատիկ յոյժ։ Il dépense —։

Exorbitamment (Եկզո-պիդա-ման) մ. Անհնարին. անչափ. առատիկ յոյժ։ Il dépense —։

† **Exorbitance** (Եկզո-պիդան-) ե. իե. Անչափութիւն. առաքապայմանութիւն։

Exorbitant, ante (Եկզո-պիդան, անդ) ած. Անչափ. առաքապայման. անհնարին։ Il est d'une taille, d'une grosseur exorbitante. Dépense exorbitante։

Exorciser (Եկզո-սէզե) բ. ն. ս. Հանել, մերժել զդեւս. երդմնեցուցանել. կշտամբել։ — les démons. — un possédé։ ‖ 2. (Ե-հ-բ.) Յորդորել. (Ե-րբ)։ Ils l'ont tant prêché, tant exorcisé, qu'à la fin il s'est rendu։

Exorcisme (Եկզո-սիզ՛մ) ե. ս. Երդմնեցուցանելն, հանելն զդեւս. *երդմնեցուցչութիւն։

Exorciste (Եկզո-սիզ՛տ) ե. ս. Երդմնեցուցիչ. կշտամբիչ դիւաց։ L'ordre d'— est un des quatre mineurs։

Exorde (Եկզո՛ռտ) ե. ս. ս. Ասացիքն մեան ճառի. նախախօսք բանի. յառաջաբան։ Cet — est trop long, trop court. Il entre en matière sans —, sans faire d'—։ ‖ 2. Սկիզբն. սկառած։ La conclusion est digne de l'—։

Exosmose (Եկզո-մո՛զ) ե. իե. *Ապատարկումն։

Exostose (Եկզո-տո՛զ) ե. իե. Ապատումն (ոսկրոյ)։

Exotérique (Եկզոդե-րիք) ած. Ապատաքին, հասարակաց (վարդապետութիւն նախնի փիլիսոփայից ոմանց, հակադրեալ Ésotérique)։ La doctrine — d'Épicure։

Exotique (Եկզոդիք) ած. Եկամուտ. առաք. առաքաշխարհեայ։ Plantes, végétaux exotiques, և ե-հ-բ. Usages, mœurs exotiques։

Expansibilité (Եք-բան-ի-պիլիթե) ե. իե. *Փափականալութիւն, *ընդլայնականութիւն (օդոյ, գոլորշեաց)։

Expansible (Եք-բան-ի-պլե) ած. *Փափակական. *ընդլայնական։

Expansif, ive (Եք-բան-իֆ, իվ) ած. ս. *Ընդլայնական։ Fluide —։ ‖ 2. (Ե-հ-բ.) Հաղորդական. Հաղորդական։ Une bonté, une âme expansive. Cet homme est peu —։

Expansion (Եք-բան-իօն) ե. իե. ս. Ընդարձակութիւն (օդոյ կերևութեամբն)։ ‖ 2. Յերկարձակութիւն (ժամանից ինչ մինչ ժամանակ)։ ‖ 3. (Ե-հ-բ.) Զգեղումն (արուեստ)։ Avoir beaucoup d'—։

Expatriation (Եք-բա-պրի-ասիօն) ե. իե. Հանելն, ելանելն, զրկումն ի հայրենեաց։

Expatrier (Եք-բա-պրիե) բ. ն. Աքսորել զդէմ ելանել ի հայրենեաց. ընտ աշխարհ հանել. մերժել ի հայրենի գաւառէն։

= S'—. բ. ա. Ընտ աշխարհ ելանել. ելանել ի հայրենի երկրէն. առաքանալ ի հայրենեաց։

Expectant, ante (Եք-բէքթան, անդ) ած. Որ ապասէ (պաշտաւանան կամ հատուցման իրիք). ապասող. ակնկալու։

Expectatif, ive (Եք-բէքթա-թիֆ, իվ) ած. Որ ապասի իրաւունս ապառնոյ, ակն ունելոյ։ Grâce expectative. Շնորհք ապառնոյ։

† **Expectation** (Եք-բէքթա-սիօն) ե. իե. Ապառնութիւն. ակնկալութիւն։

Expectative (Եք-բէքթա-թիվ) ե. իե. Ապառնութիւն. ակնկալութիւն. յոյս։ Il est toujours, il vit toujours dans l'—. Une douce, une agréable —։

Expectorant, ante (Եք-բէքթո-րան, անդ) ած. Մաքրիչ կրծոց (գեղ)։ Սորի և իրր ե. ս. Un bon —։

Digitized by Google

Expectoration (Խ-ՊԷԿՏՕ-ՍԻՕ) ֆ. ԷՖ. Ընկճումն արտաքս (գաւելորդ և վնասուր հիւթոս կրծոց)։

Expectorer (Խ-ՊԷԿՏՕ-Ր) Բ. Ն. Ա բտաքս ընկճնալ, թքանիլ (վնասուր հիւթս կրծոց)։

A. **Expédient** (Խ-ՊԷԴԻ-Ի) ած. ած. Օգտակար. շահաւէտ. ի դէպ։ Il est — de faire cela։

B. **Expédient** (Խ-ՊԷԴԻ-Ի) ֆ. ած. Հնարք. գաւրք. ելի ազագք։ Trouver un —. Գտանիլ ելի ազագս, զերս իրաց. խմնամալ հնարս ինչ։ Être fécond, fertile en expédients. Լինել բազմահնար, բազմամիտ։ Être, en être aux expédients. (տե՛ս Ծայր և վերջին միջոցներու գիմել ստակ ձեռք ձգելու համար)։

Expédier (Խ-ՊԷԴԻԷ) Բ. Ն. 1. Ա տաքել. յղել. — un ballot par le chemin de fer. — un courrier, une estafette։ ‖ 2. Վճարել, ի գլուխ հանիլ փութանակի։ — une affaire, la besogne. Expédiez-moi cela au plus tôt։ ‖ 3. Ծանուցանիլ փութանակի։ ‖ 4. Վաղ ծախել (գինւոյ, գհամբարս)։ ‖ 5. Կարծանիլ (գաղք)։ Ils avaient porté beaucoup d'argent au jeu, ils furent promptement expédiés։ ‖ 6. Փութանակի մահացուցանիլ։ Ce patient n'eut guère à languir, il fut promptement expédié։ ‖ 7. Բան ած բան ընդօրինակիլ։ [pédie։

† = S'—. Բ. ած. Փութալ. ճեպիլ։ Allons, qu'on s'expédite։

Expéditeur, † trice (Խ-ՊԷԴԻ-Թ-Ո, Տ-Ի-Ս) ֆ. Ցղիչ, առաքիչ (վաճառաց)։

Expéditif, ive (Խ-ՊԷԴԻ-Թ-Իֆ, Ի-Վ) ած. Փոյթ. շտապ։ C'est un homme — en affaires. Un copiste —. Ա բտագիր գործիր, գրիչ, ընդօրինակիչ, գագաթագրող։

Expédition (Խ-ՊԷԴԻ-Սիօն) ֆ. Ի-Ն. 1. Ա տաքումն, յառաքութիւն (վաճառաց)։ ‖ 2. Վաղ կատարումն. վճարելն արագ արագ։ Pour la plus prompte — des affaires, on lui adjoignit telle personne. Homme d'—. Ա յր որ վաղ կատարէ զգործս. այր գործոյ։ ‖ 3. Ճեպ. փոյթ. ժրութիւն։ Je ne vous demande point de faveur, mais seulement —, de l'—։ ‖ 4. Ա բշաւանք։ L'— de Xercès contre la Grèce. L'— d'Égypte. — navale։ ‖ 5 Ընդօրինակութիւն. օրինակ, պատճէն վաւերական։ L'— d'un arrêt, d'un brevet։ [expéditions։

—յֆ. Նամակատար. թղթեհան։ Ce courrier attend ses

Expéditionnaire (Խ-ՊԷԴԻ-Թ-Իօ-Ն) ած. և ֆ. Ր. 1. Գաւառատիչ, յուղարկիչ (վաճառաց)։ ‖ 2. Ընդօրինակիչ պաշտօնական. գործ վաւերական պատճենից։ Il est — au ministère de l'intérieur։ ‖ 3. Գործակալ յընդգանիլ կամ ի փութացուցանիլ զկոնգակս և զկրամանագիրս յարքունեաց Հառվնայ քաղաքապետին։

= ած. Ա բշաւանաց. արշաւոց։ Armée, corps —։

Expérience (Խ-ՊԷՐ-Ի-Ն) ֆ. Ի-Ն. 1. Զգիտի առնուլն. գիտի։ L'— nous a appris que... Curieuse, nouvelle —. Faire l'— d'une chose. Զգիտի առնուլ։ ‖ 2. Գիտի. գիտութիւն. տեղեկութիւն. Հմուտ տեղեկութիւն. կրկին ծանօթութիւն. *գիտնականութիւն։ Il a vieilli dans le métier, il a une longue —, beaucoup d'—. Croyez-en ma vieille —. Un jeune homme sans —. Բ-ղխասարգ տնտիպ։

Expérimental, ale (Խ-ՊԷՐ-Ի-Մ-Ա-Լ, Ա-Լ) ած. Գիտական. *գիտնական։ Physique, philosophie expérimentale. † Résultats expérimentaux։

Expérimentateur, † trice (Խ-ՊԷՐ-Ի-Մ-Ա-Տ-Ո-Ր, Տ-Ի-Ս) ֆ. գիտնի. գիտնող։ [*գիտնականութիւն։

† **Expérimentation** (Խ-ՊԷՐ-Ի-Մ-Ա-Տ-Սիօն) ֆ. Ի-Ն. գիտ.

Expérimenté, ée (Խ-ՊԷՐ-Ի-Մ-Ա-Ն-Թ) անց. գ-ի-Ր. 1. գիտնական։ Les remèdes les plus expérimentés sont les plus sûrs։ ‖ 2. գիտ. Հմուտ. տեղեակ։ Un médecin fort — — dans l'art կամ au fait de la guerre. Իրաց պատերազմի տեղեակ. Հմուտ պատերազմիկ իրաց. պատերազմագիտութիւն։

Expérimenter (Խ-ՊԷՐ-Ի-Մ-Ա-Ն-Թ) Բ. Ն. գիտնալ. գգիտն առնուլ։ J'ai expérimenté la vertu de ce remède։

† = S'—. Բ. ած. Ցառանիլ, տեղեկանալ ի գիտնոյ։

Expert, erte (Խ-ՊԷՐ, Ր-Տ) ած. գիտ. տեղեակ. խելամուտ. կիրճ և կոխ։ Il est — en chirurgie. C'est un homme —։

= ֆ. ած. Իրագէտ իրաց ինչ որ կարգի ի գատաստանի կամ ի գատաստանասուրաց քննիչ և տեղեկացուցիչ. *գիտնական։ S'en rapporter au dire des experts։

Expertise (Խ-ՊԷՐ-Թ-Իզ) ֆ. Ի-Ն. Ա յցելութիւն, քննութիւն գիտնական կարգելոց ի գատաստանէ։ On a nommé des architectes pour faire l'— des réparations de ce bâtiment։

Expertiser (Խ-ՊԷՐ-Թ-Իզ-Ե) Բ. Ն. գննիլ, *գնահատել (գիտնական կարգելոց ի գատաստանէ)։ — le dégât։

† **Expiateur, trice** (Խ-ՊԻ-Ա-Թ-Ո-Ր, Տ-Ի-Ս) ած. գաւելիչ. մեղսաքաւիչ։

Expiation (Խ-ՊԻ-Ա-Սիօն) ֆ. Ի-Ն. 1. գաւաւութիւն։ Il souffre tout avec patience pour l'— de ses péchés. Un si faible châtiment ne suffit pas pour l'— de ce crime։ ‖ 2. Զոհ քաւութեան, Հաշտարար։ Sacrifice d'—. Expiations publiques, solennelles. La fête des expiations. Տօն քաւութեան (Հրէից)։

Expiatoire (Խ-ՊԻ-Ա-Թ-Ո-Ր) ած. գաւութեան. քաւիչ. մեղսաքաւիչ։ Sacrifice, victime —. Chapelle —։

Expier (Խ-ՊԻԷ) Բ. Ն. գաւել. սրբել գյանցանս։ — ses péchés par ses prières, par ses larmes։

Expirant, ante (Խ-ՊԻ-Ռ-ան, ան-Թ) ած. 1. Ա ւրթ ի մեռանիլ. օրհասական. ագեվար. *մահամերթ։ Un malade —. Nous la trouvâmes expirante։ ‖ 2. (ֆ-Պ-Թ.) Ա-կայծեալ (լոց). Հանգչեալ (ձայն)։

Expiration (Խ-ՊԻ-Ռ-Սիօն) ֆ. Ի-Ն. 1. Տուր շնչոյ. շնչելն։ La vie ne peut se soutenir sans l'inspiration et l'—։ ‖ 2. Կատարած. վախճան։ À l'— de l'année։ ‖ 3. ժամանակակից պայմանի. *պայմանաժամ։ L'— d'un bail։

Expirer (Խ-ՊԻ-Ր) Բ. Ն. Տալ գշունչ. շնչել։ — l'air։

= Բ. չ. 1. Փչել, Հանիլ, կատարել, Հատուցանիլ զգի. վախճանիլ. մեռանիլ։ Il a expiré entre mes bras։ ‖ 2. Լնուլ, կատարիլ (կիսի, պայմանաժամ). Հատանիլ ի վախճան։ Ce temps expiré, aucune réclamation ne pourra être admise. L'année de son exercice est expirée. Mon bail a expiré hier։ ‖ 3. (ֆ-Պ-Թ.) Շիջանիլ (բոցոյ, լուսոյ). Նուազիլ։

Explétif, ive (Խ-ՊԼԻ-Թ-Իֆ, Ի-Վ) ած. Ա զթքատուհ եգելոյ (բառ, մնանիկ). ի տարմաւոր։ (Օրինակ ինձ յայս բան. Prenez-moi ce mouchoir, moi է ի տարմաւոր. ո բոյմ նման է և ի չայուժս. "Ա ւէք ինձ չորս ասպետս չորս, և հեղէք ի վէրսդ ոդչակիզիդ." Գ թագ. ժԱ. 34)։

Explicable (Խ-ՊԼԻ-Ք-ԱԲԼ) ած. Կ բերելն ի մեկնել. մեկնելի։

Explicateur (Խ-ՊԼԻ-Ք-Ա-Տ-Ո-Ր) ֆ. Ր. Ա մեկնիչ (իրաց ի տեսիլ եգելոց)։ L'— d'un panorama։

Explicatif, ive (Խ-ՊԼԻ-Ք-Ա-Թ-Իֆ, Ի-Վ) ած. Ա մեկնիչ. մեկնաղակաս։ Notes explicatives։

Explication (Խ-ՊԼԻ-Ք-Ա-Սիօն) ֆ. Ի-Ն. Ա մեկնութիւն.

Digitized by Google

յայտնագործութիւն. բացատրութիւն։ Je vous donnerai l'— de ce passage. Cela demande —։

Explicite (ե֊ք֊փ֊է֊ր) ած. յայտնի. մեկին. բացայայտ։ Volonté, clause —։

Explicitement (ե֊ք֊փ֊է֊ք֊ս֊ի) մ. յայտնապէս։ Cela n'est pas — énoncé dans l'acte։

Expliquer (ե֊ք֊փ֊լ֊ի֊ք) բ. ն. ս. Մեկնել. յայտնաբանել. լուսաբանել. բացատրել։ Comment expliquez-vous ce passage de Platon? Cela est difficile à —։ ‖ 2. Մեկնել (զպատճառս)։ — un phénomène. Je ne puis m'— votre conduite. Չկարեմ իմանալ զքեզ֊ոյս ձեր։ ‖ 3. յայտնել. ցուցանել։ — ses intentions, sa pensée։ ‖ 4. Ուսուցանել։ Ce professeur explique la géographie։ ‖ 5. Մեկնել. իմաստասիրել։ Cet écolier commence déjà à — Cicéron. Expliquez-moi en français ce passage latin։

— S'—. բ. ա. ս. յայտ առնել, բացատրել զխորհուրդս կամ զմիտս իւր։ Je ne sais si je m'explique bien, si vous me comprenez. Je le ferai expliquer կամ s'—։ ‖ 2. Լինել մեկնեալ, յայտնաբանեալ. մեկնիլ։ Cela peut s'— de deux façons։ ‖ 3. Մեկնիլ միմեանց։ Ces deux passages s'expliquent l'un par l'autre։

Exploi (ե֊ք֊պ֊ո֊ա) է. ս֊ր. ս. Գործ երևելի (ի պատերազմանս). նահատակութիւն. արիական հանդգնութիւն։ Grand, bel —. Il s'est signalé par ses exploits։ ‖ 2. Գիր նախիրքի [huissier] առնել առ ի կոչել զոք ի դատաստան, առ ի գրաւել զինչս ուրուք։

Exploitable (ե֊ք֊պ֊ո֊ա֊թ֊ա֊լ) ած. ս. Ջոր մարթի է շահեցուցանել (երկիր, անասուն). *շահագործելի։ ‖ 2. Ջոր մարթի է գրաւել և վաճառել գատաստանաւ։

Exploitant (ե֊ք֊պ֊լ֊ո֊ա֊ն) ած. ս֊ր. Որ գրէ և մատեանե գիր (կոչելոյ յատեան, գրաւելոյ զինչս ուրուք)։ Huissier — par tout le ressort։

† — է. ս֊ր. Շահեցուցիչ, *շահագործող (երկրի, անասնաբի, մետաղաց)։

Exploitation (ե֊ք֊պ֊ո֊ա֊թ֊ի֊ո֊ն) է. իդ. *Շահագործութիւն։ L'— d'une terre, d'une mine, d'un chemin de fer։

Exploiter (ե֊ք֊պ֊ո֊ա֊թ֊ե) բ. ն. ս. Շահեցուցանել. *շահագործել։ — une propriété, une mine, un brevet։ ‖ 2. Շահել շահս անիրաւս. (տե՛ս կիծել)։ — une place, un emploi, la crédulité publique. Cet entrepreneur exploite ses ouvriers։

— բ. չ. ս. Գործել գործս քաղաքեան. (տե՛ս ընդ խաղ)։ — sur les grands chemins. Աւազակել յանդուներն ճանապարհս։ ‖ 2. Գրել և մատուցանել գիր (կոչելոյ յատեան, գրաւելոյ զինչս ուրուք)։ Cet huissier exploite bien։

Explorateur (ե֊ք֊պ֊լ֊ո֊ր֊թ֊ո֊ր) է. ս֊ր. † ս. Խուզարկու. քննիչ։ ‖ 2. Աշխարհագէտ։

† — —, trice. ած. Քննիչ։

Exploration (ե֊ք֊պ֊լ֊ո֊ր֊ա֊թ֊ի֊ո֊ն) է. իդ. ս. Աշխարհագէտ քննութիւն. աշխարհագիտութիւն։ Voyage d'—։ ‖ 2. Քննութիւն. քննութիւն։

Explorer (ե֊ք֊պ֊լ֊ո֊ր) բ. ն. ս. Դիտել, աշխարհագէտ առնել, աշխարհագիտել (զերկիրս)։ Il voulut — ces contrées. Les mers que ce navigateur a explorées։ ‖ 2. (ե֊ք֊ք֊ո֊ք֊.) Քննել. քննել։

Explosible (ե֊ք֊պ֊լ֊ո֊ւ֊ի֊ք֊ա֊լ)
Explosif, ive (ե֊ք֊պ֊լ֊ո֊ւ֊ի֊ֆ, ի֊վ) } ած. *Պայթուցիկ։ Des balles explosibles։

Explosion (ե֊ք֊պ֊լ֊ո֊ւ֊ի֊ո֊ն) է. իդ. Պայթիւն. ճայթիւն։ L'— d'un volcan, d'une mine, d'un magasin à poudre, և ք֊ր. L'— de la haine, de la colère։

† **Expolition** (ե֊ք֊ս֊ո֊լ֊ի֊ա֊ն) է. իդ. Զև ինչ ճարտարութեամբ բաղմօրինակ յիշելոյ զմի և զնոյն խնամատար ի խորագոյնս տպաւորել ի միտս ունկնդրաց. բազմիմաստակ ձև։ [բազ։

Exportateur (ե֊ք֊ս֊փ֊ո֊ր֊թ֊ո֊ր) է. ս֊ր. *Արտահանող։

Exportation (ե֊ք֊ս֊փ֊ո֊ր֊թ֊ի֊ո֊ն) է. իդ. ս. *Արտահանութիւն. *վաճառատարութիւն. *վաճառատանաւութիւն։ Faire des lois contre l'— des grains. Commerce d'—. *Վաճառատարիկ առևտուր. *արտահանութեան վաճառականութիւն։ ‖ 2. Վաճառք արտաքս հանելոյք կամ առեալք յերկրէն։ Comparer annuellement l'— avec l'importation, les exportations avec les importations։

Exporter (ե֊ք֊ս֊փ֊ե) բ. ն. Առաքել, տանել զվաճառս կամ զրեր երկրին յայլ երկիր. *արտահանել։

Exposant, ante (ե֊ք֊ս֊ո֊զ֊ա֊ն, ա֊նդ) է. ս. Պատճառք։ Les raisons de l'— sont... ‖ 2. Որ գնէ վաճառս իւր ի տես հասարակաց (յարուեստասիրութիւն). *վաճառատէր։ Les exposants furent très nombreux։ ‖ 3. Յայտարար թիւ (ի գրաստաշարս)։

A. **Exposé, ée** (ե֊ք֊ս֊ո֊զ֊ե) ած. տե՛ս. ս. Եդեալ առաջի, ի տես։ Des tableaux exposés à la vue du public. Maison exposée au soleil. Ս. Արեգակնէ, Ս. արեգնեմ տուն։ ‖ 2. Եդեալ նշանակ։

B. **Exposé** (ե֊ք֊ս֊ո֊զ֊ե) է. ս֊ր. Պատմութիւն. յայտարարութիւն։ — rapide, sommaire, succinct. Faire un —։

Exposer (ե֊ք֊ս֊ո֊զ֊ե) բ. ն. ս. Դնել ի տեսիլ, ի ցոյց, առաջի։ — un corps mort. — un criminel sur l'échafaud. — en spectacle. Հրապարակատես, հրապարակատեսիլ առնել։ — le saint sacrement. Դնել զարբունիսն ի վերոյ բազմոցի։ — du linge au soleil. Դնել զկտաւս ընդդէմ արեգական (առ ի չամնաքեցուցանել)։ ‖ 2. Ընկեցիկ առնել, ընկենուլ (զմանուկ)։ Œdipe fut exposé. La loi punit ceux qui exposent leurs enfants. — un enfant dans une rue, à la porte d'un hospice։ ‖ 3. Վտանգ (զքեզ կամ առս գտանկանս)։ ‖ 4. Կացուցանել. զգուշել։ Il faut prendre garde à bien — ce bâtiment. — au nord։ ‖ 5. Վտանգել ի վտանգ. դնել ի վտանգի, ի տագնապի։ — au péril, au danger. Il a exposé sa vie pour le salut de son pays. Եդ զկեանս իւր ի բաւին, եդ զգլուխ իւր ի կըշիռս առ ի փրկել զգաստաս իւր։ Être exposé à la raillerie. Լինել նշանակ ծաղրոյ։ ‖ 6. Յանգիմանս առնել. ընծայեցուցանել. ցուցանել. յայտ առնել. ծանուցանել։ — l'objet de sa mission, ses sentiments, ses pensées։ ‖ 7. Մեկնել. պատմել։ — une doctrine, une théorie։

— aux bêtes féroces. Վտականել. կուր արկանել գազանաց. գազանընկէց առնել։ Saint Ignace fut exposé aux bêtes farouches։

— S'—. բ. ա. ս. Լինել եդեալ ի տեսիլ, ի ցոյց։ Les produits de l'industrie et des arts s'exposent à des intervalles réglés։ ‖ 2. Ի տագնապի, ի վտանգի կացուցանել զանձն. ընկենուլ զանձն իւր յատակ. մատնել, տալ զանձն։ S'— à la mort. C'est s'— inutilement que de vouloir passer ce bras de mer à la nage։ ‖ 3. Կալ առաջի (առաջի արեգական)։ S'— à l'ardeur du soleil։

Exposition (ե֊ք֊ս֊ո֊զ֊ի֊ո֊ն) է. իդ. ս. Դնելն առաջի կամ ի տես. առաջնագրութիւն։ L'— du saint sacrement. Il en fit l'— aux yeux de tout le monde։ ‖ 2. Հանգէս արուեստից, ճարտարութեանց. *արուեստահանգէս։ La

Digitized by Google

première — universelle eut lieu à Londres, en 1851. ‖ 2. Ընկերակից առնել (զմանուկ). L'— des enfants est un crime. ‖ 4. Նախա. նայեցաց. դիր. Ce palais est dans une belle —. ‖ 5. Յայտարարութիւն. պատմութիւն. Il a fait l'— de cette affaire fort nettement. ‖ 6. Մեկնութիւն. L'— de la foi, par Bossuet. L'— du système du monde, par Laplace. ‖ 7. Աստղագրութիւն (բանաստեղծութեան, պերճաբանութեան). L'— d'une pièce de théâtre. L'— du sujet, dans un poème.

A. **Exprès, esse** (ե-քս-ե, ս) ած. Յայտնի. մեկին. լաւատար. Cela est en termes — dans le contrat. La loi est expresse sur ce point.

= ե. արբ. Յանձնել. զրուցատար. Envoyer un —.

B. **Exprès** (ե-քս-ե) ս. կամաւ. խորհրդով. դիտմամբ. Ա. հոգեմ. Il a fait bâtir cet appartement — pour recevoir ses amis. Il le fait — pour me fâcher. Des chaînes commandées — pour quelqu'un. Շղթայք արարեալք յոմանէ ուրուք (Ա).

= ԿՍԱՒ. (Ա) "Պատարտ եին և ծանանէ (յղկայն) . . . զոր է նոցա իւր անուն գտանել կը ասենլ ստեղծն." փիլ. 158. — "Ա.գ- նին ժեղե բազմոր է ս անուն ելելմանին, ըզ ևել բասակալ է ելբոնն ելաչն է յոլոնիանն լսելլ զին բասանենին." Ագաթ. 483.

Express (ե-քս-ես) ած. և ե. արբ. Ձիավարիթացց շոգեկառք. Le train —. Nous sommes arrivés par l'—.

Expressément (ե-քս-ե-ս-մ) ս. Յայտնապէս. մեկին. Cela est énoncé — dans le contrat.

Expressif, ive (ե-քս-ե-ֆ, իվ) ած. Ն. Նշանական, յայտական, յայտանշան, ազդական (բառ, շարժուածք). Ce terme me semble bien —. Un geste, un silence —. ‖ 2. Կենդանի (ձայնեցուածք).

Expression (ե-քս-ե-ս) ե. իգ. Ն. Քաամիլն զօշարան կամ զՀիւթ [suc] իրիք. Ճմլուած. Ճնշուած. մզուած. Huiles tirées par —. ‖ 2. (ե-քս-.) Զայնման բանից. բան. խօսք. առացուած. Belle, noble, élégante, forte —. User d'une — basse et populaire. Au-dessus, au delà de toute —. Զոր չէ մարթի բանիւք յայտ առնել, վճռարկ բանիւ. ի վեր, անդր քան զբան. ‖ 3. Նկարագիր. յայտարարուածք. արտայայտութիւն. L'— de la joie, de la douleur. Le graveur a bien rendu l'— de ce tableau. ‖ 4. Անձնաւորութիւն. Victor Hugo était la plus haute — de la littérature romantique. ‖ 5. Բացատրութիւն. (քան չափագիտ.). Une — algébrique. Réduire à sa plus simple —. (-ի. Ուր պարզագոյն բացատրութեանը դարձնել). 75/100 réduit à sa plus simple — est 3/4. Réduire quelque chose à sa plus simple —. (ե-քս-.) Նաւագիտ. ցանել կամ փոքրկացուցանել զիրս ինչ որչափ մարթին է.

Exprimable (ե-քս-իմ-ա-պլ) ած. Ձառալի. ասելի. Il n'est pas — combien nous avons souffert.

Exprimer (ե-քս-իմ-ե) բ. ն. ն. Քամել. ճնշել. մզել. — le jus d'une orange, d'un citron. ‖ 2. (ե-քս-.) Յանդիման կացուցանել, յայտ առնել, վճռարկ (բանիւ). արտայայտել. — sa douleur par des larmes, par des cris. Je ne saurais trouver de termes assez forts pour — ma reconnaissance. ‖ 3. Նշանակել. յայտնել. L'antiquité nous parle de l'écume d'un cheval qu'une éponge jetée par dépit sur un tableau exprima parfaitement.

= S'—. բ. ա. Յայտ առնել (զիւր խորհուրդս, զմիտս). S'— par gestes, par signes.

Ex professo (ե-ք բ-ո-ֆես-ո) ած. ա. Իրեն սեպհական ըզ բազում հաւատառեաւ. ամով. ճախագոյնս. Il en parle —. Il a traité cette matière —.

Expropriation (ե-քս-ո-բ-ո-ս-իւն) ե. իգ. Մերկացուցանել զոք ի առացուածոյն. — pour cause d'utilité publique. Le jury d'—.

Exproprier (ե-քս-ո-բ-իե) բ. ն. Մերկացուցանել զոք ի առացուածոյն. Հանել յուժկէ զառացուածն.

† **Expugnable** (ե-քս-բ-ն-ա-պլ) ած. Զոր մարթի և առնուլ, զրաւմի ածել. գիւրառիկ. Gibraltar n'est pas —.

Expulser (ե-քս-պլ-ս) բ. ն. ն. Վերմել. Հալածել. արտաքսել. վարել. On l'expulsa de sa maison. Les Espagnols ont expulsé les Maures. Platon voulait qu'on expulsât les poètes de sa république. ‖ 2. Ն. բառքս վտանել. ի բաց մղիել. մերժել. ի բաց անցուցանել. — du corps les mauvaises humeurs.

Expulsif, ive (ե-քս-պլ-սիֆ, իվ) ած. Վ. առթական, արտաքսիչ (դեղ).

Expulsion (ե-քս-պլ-սիօն) ե. իգ. Ն. Բառքսումն. մերժումն. վտարումն. Depuis l'— des Juifs. ‖ 2. Ն. բառքս վտարումն (յառ հրէից մարթին).

† **Expurgation** (ե-քս-բ-ո-կ-ս-իօն) ե. իգ. Ն. Սպրդիլն (զմանուկն յանհամառ առացուածոց, ի պատասխան վարդապետութեանց). ‖ 2. տես Émersion, 2.

Expurgatoire (ե-քս-բ-ո-կ-ա-թուար) ած. Index —. Յանկ գրոց արգելելոց ի Հռովմայ քահանայապետէն մինչև մարբեսցին և սրդիացին. յանկ գրոց մարբելեսց.

Expurger (ե-քս-բ-ե) բ. ն. Սպրդիլ զմանուկն (յանհամառ առացուածոց կամ ի պատասխան վարդապետութեանց).

Exquis, ise (ե-քս-ի, իզ) ած. Ն. Համով. անուշահամ. ընտիր (խորտիկ, գինի). ‖ 2. Ընտիր. ապնիւ. փափուկ. Travail —. Cela est fait d'une manière exquise.

† **Exquisement** (ե-քս-իզ-մ) ս. փափկութեամբ. Sculpture — travaillée.

Exsangue (ե-քս-ան) ած. Նուազեալ, պակասեալ յարեանէ. *արիւնապակաս.

† **Exspuition** (ե-քս-բ-ս-իօն) ե. իգ. Ա. բառքս թքանելն.

Exsuccion (ե-քս-ս-ուս-իօն) ե. իգ. Խմելն, ծծելն, ձգելն (զարիւն, զՀիւթս).

Exsudation (ե-քս-ս-ուտ-իօն) ե. իգ. Քրտնութիւն.

Exsuder (ե-քս-ս-ուտ) բ. ն. Ելանել արտաքս իրրև զքրտան. Le sang exsude quelquefois par les pores.

Extant, ante (ե-քս-թ, անթ) ած. Որ կայ. որ է. (ի.).

Extase (ե-քս-թ-զ) ե. իգ. Ձարմացումն, յափշտակութիւն մտաց. Être ravi en —. Tomber en —. ‖ 2. (ե-քս-.) Հիացումն. ոգեղջացումն. Il la contemplait avec —.

Extasier (s') (ս'-ե-քս-թ-զ-իե) բ. ա. Հիանալ. ոգեղջանալ. On ne peut entendre cette belle musique sans s'—.

Extatique (ե-քս-թ-թ-իք) ած. Ձ. Հիացական. Ravissement, transport —. ‖ 2. Հիացնել. յափշտակեալ մտաք. Un esprit —. Վարի ևս իրք †ե. Les extatiques.

Extenseur (ե-քս-թ-ե-ն-ս-որ) ած. արբ. Երկայնիչ, ձգիչ (մուկն). Les muscles extenseurs du bras.

= ե. արբ. Մուկն երկայնիչ, ձգիչ.

Extensibilité (ե-քս-թ-ս-ի-պ-իլ-ի-թե) ե. իգ. Տարածականութիւն. *Ձգականութիւն. L'— de l'or est très grande.

Extensible (ե-քս-թ-ս-իպլ) ած. Տարածուն. տարածական. *Ձգական. L'or est le plus — de tous les métaux.

Extensif, ive (ե-քս-թ-ս-իֆ, իվ) ած. Ն. Տարածիչ.

Digitized by Google

Force, puissance extensive : ‖ † 2. Ընդարձակ (նշանակութիւն բառի) : Ce mot est pris dans un sens —.

Extension (է-քս-ի-ոն) ի. իդ. 1. Տարածութիւն. ձգուածք : L'or est susceptible d'une — prodigieuse : ‖ 2. Թուլանալն. ծռուլութիւն : L'— d'un nerf, d'un tendon : ‖ 3. (է-քս-բ.) Աճումն. ընդարձակումն : L'— de son autorité : ‖ 4. Ընդարձակելն զմիաս բանին. ընդարձակ միտք : Par —. Ընդարձակ մտօք, առմամբ. *լայնաբար : Ce mot signifie, désigne aussi, par —, telle chose :

Exténuation (է-քս-է-ն-ու-ի-ոն) ի. իդ. 1. Նիհարին ախտութիւն. նեղգեալութիւն. *ուժաթափութիւն : L'— d'un malade par une longue fièvre : ‖ 2. (վ.) տես Atténuation, 2.

Exténuer (է-քս-է-ն-ու-ե) բ. ն. 1. Տկարացուցանել յոյժ. նեղգեալ. անուժացուցանել : Ses débauches l'ont exténué : ‖ 2. (վ.) տես Atténuer, 3.

Extérieur, eure (է-քս-է-ռ-իէօր, իօր') ած. 1. Արտաքին : Les parties extérieures du corps : ‖ 2. Օտար աշխարհաց. արտաքին : Le commerce —. Ministre des relations extérieures. (այժմ տես Ministre des affaires étrangères) :

= ի. ած. 1. Արտաքին կողմն : Nous entendîmes du bruit à l'— : ‖ 2. Օտար երկիր : Des nouvelles de l'— : ‖ 3. Արտաքին կերպարանք. արտաքինն. երեսք : L'— de ce bâtiment est beau. Si vous en jugez par l'—. Les faux dévots n'ont que de l'— :

Extérieurement (է-քս-է-ռ-իէօր-ը-մ-ան) ս. 1. Արտաքուստ. արտաքոյ : Cette maison est belle — : ‖ 2. (է-քս-բ.) Արտաքին դիմօք. ի վերին երեսս. (տե՛ս գրուածոց. երեսանց) : Ce n'est qu'— qu'il est dévot :

Exterminateur, trice (է-քս-է-ռ-մ-ի-ն-ա-թէօր, թրի-ս) ած. Սատակիչ. կոտորիչ : Glaive —. L'ange —. Հրեշտակն որ կոտորեաց զանգրանիկս Եգիպտացւոց. սատակիչ, սպանանիչ, *անգրանիկսպառ հրեշտակն :

= ի. ած. Սատակիչ. կոտորիչ : Hercule fut l'— des monstres et des brigands :

Extermination (է-քս-է-ռ-մ-ի-ն-ա-իօն) ի. իդ. Բնաւթարթ ջնջուածք, սատակումն : L'— d'un peuple. La guerre de Rome et de Carthage fut une guerre d'— :

Exterminer (է-քս-է-ռ-մ-ի-ն) բ. ն. 1. Բնաւթարթ, բնաջինջ առնել. ջնջել. սատակել : — les loups d'une forêt. — une troupe de voleurs : ‖ 2. Ջնջել զզարմ և զազգ. ազգաւ կորուսանել. ազգաւ, անունդ առնել. անճառնել. սատակել : Il menaçait de l'—, lui et toute sa race :

Externat (է-քս-է-ռ-նա) ի. ած. 1. Դպրաց արտաքին աշակերտաց. *ցերեկօթիկ դպրոց : ‖ † 2. Պատս ուսանողի բժշկութեան ի հիւանդանոցս :

Externe (է-քս-է-ռն) ած. Արտաքին : Les causes externes des maladies. Médicament pour l'usage —.

= ի. ած. 1. Արտաքին, ցերեկութեան, *ցերեկօթիկ աշակերտ դպրոցի : Les pensionnaires et les externes : ‖ 2. Ուսանող բժշկութեան որ ապատ առնի հիւանդաց ի հիւանդանոցս. արտաքին :

Extinction (է-քս-թին-ք-ի-ոն) ի. իդ. 1. Շիջուցանելն. *շիջուցումն. շիջումն : L'— d'un incendie : ‖ 2. (է-քս-բ.) Ջնջումն. բնաջինջ բարձումն : L'— des abus : ‖ 3. Սպառումն (ցեղի). ազգահատութիւն : L'— d'une race, d'une famille, d'une maison, d'une ligne : ‖ 4. *Շիջուցումն (պարտուց) : L'— d'une dette, d'une rente :

— Jusqu'à —. Մինչև ի սպառել. մինչ ի սպառ : Disputer, crier, poursuivre jusqu'à — :

Extirpateur (է-քս-թիր-բ-ա-թէօր) ի. ած. 1. Խլիչ. ջնջիչ. (խոսք) : — des vices : ‖ † 2. Գործի մշակաց խլելոյ գիշատակար խոտս :

Extirpation (է-քս-թիր-բ-ա-իօն) ի. իդ. 1. Խլելն արմատս (գիշատակար տունկս, գայտուածս մարմնոյ) : ‖ 2. (է-քս-բ.) Ջնջումն. բարձումն : L'— des vices, des hérésies :

Extirper (է-քս-թիր-բ) բ. ն. 1. Արմատաւք խլել : — les mauvaises herbes, un cancer : ‖ 2. (է-քս-բ.) Խլել, ջնջել, բնաջինջ բառնալ (զչար սովորութիւնս, զվհղծութիւնս) : — les abus : ‖ 3. Սատակել ազգաւ-ազգս. անճառնել. անճիտել : — une race :

Extorquer (է-քս-թօր-ք) բ. ն. Առնուլ բռնութեամբ. կորզել. յափշտակել : — de l'argent à quelqu'un. On lui a extorqué sa signature :

Extorsion (է-քս-թօր-ս-իօն) ի. իդ. Յափշտակութիւն. հարստահարութիւն. կեղեքումն : Il a été puni pour ses extorsions :

† **Extra** (է-քս-թրա) ի. ած. 1. Ինչ մի զոր առնէ ոք արտաքոյ կարգի. (ընդ.) : ‖ 2. Զոր ինչ աւաւ ոք աւելի քան զաւանդ. առաքութիւն, աւելի քան զառաքեալն : Faire un —. Une bouteille de vin d'—. Des — :

† **Extra-budgétaire** (է-քս-թրա-պ-ու-տ-ժէ-թ-ր) ած. Արտաքոյ հաշուացուցի : Dépenses extra-budgétaires :

Extractif, ive (է-քս-թրա-քթիֆ, իվ) ած. 1. Զգիչ արտաքս. անջատիչ : ‖ † 2. Հանեալ ի տնկոց : Principes extractifs :

Extraction (է-քս-թրա-քս-իօն) ի. իդ. 1. Հանելն արտաքոյ. արտաքսումն : L'— d'un clou enfoncé dans une planche. L'— d'une balle, d'une dent : ‖ 2. Հաւտանելն (զառիկ, զարծաթի ի բաւուց) : L'— des métaux : ‖ 3. (է-քս-բ.) Տոհմ. ազգ : Il est d'illustre, de basse —. Արգասէ երևելի. վատաստիճան ոք է : Cacher son — : ‖ 4. Հանելն զարմնոյ թաւոյ (ի համաբորոքութեան). երեսգուծ :

† **Extrader** (է-քս-թրա-տ) բ. ն. Տալ, աւանդել (զփախստական) ի ձեռս բնիկ սահմանաց :

= Վկած. "Եթ- ար- պ-ր-ի-ւ, ար- ֆ-ո-ռ-ն-ա-լ ինն վա-ն ե-ր-ի-պ-ա-ն-ե-ն և ինն ի ռ-ա-զ-ա-ր-ն ի-ա-յ-ե, ի-ա- և ե- ի ն-ե- ն-ռ-." Եզր. Ա. 13 :

Extradition (է-քս-թրա-տ-ի-ոն) ի. իդ. Տալն, աւանդելն (զփախստականն) ի ձեռս բնիկ սահմանաց : Il s'était réfugié en pays étranger; le gouvernement demanda son — :

Extrados (է-քս-թրա-տօ) ի. ած. Արտաքին և գմբեթարդ կողմն (կամարի) :

Extradossé, ée (է-քս-թրա-տօ-ս-է) ած. Որոյ արտաքին երեսք գմբեթարդ են (կամար) :

† **Extra-fin, ine** (է-քս-թրա-ֆ-ին, ին') ած. Կարի ազնիւ : Liqueurs extra-fines :

Extraire (է-քս-թրէր) [Ծնրդի իրրև qTraire.] բ. ն. 1. Հաւանելն, հանել (քարինս ի քարահաւաց). հանել (փուշ յոտանէ, շաքար ի ճակնդեղէ). մղել (իւղ) : — des pierres d'une carrière, une épine du pied. — l'huile de quelque substance : ‖ 2. Քաղել առնուլ (բան ինչ ի գրոց, յօդուածս ի լրագրոյ) : Il a extrait ce passage d'un dialogue de Platon : ‖ 3. Ստյրագրել առնել. համառօտել (զմատեան) : — un livre : ‖ 4. Հանել արմատս (ի համարտզութեան). երեսգուծանել :

Extrait (է-քս-թրէ) ի. ած. 1. Գոյացութիւն հանեալ կամ մղեալ յայլմէ գոյացութենէ. մուղ : — de guimauve, de réglisse, de Saturne : ‖ 2. Քաղուածոյք. քաղուած :

Digitized by Google

Je ne connais pas l'ouvrage entier, mais j'en ai lu des extraits. ‖ 3. Հասնել-առնել-թիւն. Ծայրագաղ հասնել-առնել-թիւն. Faire l'— d'un livre, d'un procès. ‖ 4. Վկայագիր (քաղել հանել յարձանագրել ծննդեան, մկրտութեան, թաղման). — de naissance.

Extrajudiciaire (է-տրա-ժիւ-տիէր) ած. Ատեանէ դուրս առնուած. Acte —.

Extrajudiciairement (է-տրա-ժիւ-տիէր-ման) մ. Օրինակաւ, պայմանաւ որ է ատեանէ դուրս առնուած.

† **Extra-muros** (է-տրա-միւ-րոս) հբ. ած. Ատեանէ պարսպաց քաղաքի (բնակիլ).

Extraordinaire (է-տրա-որ-տինէր. բան Լիդրէի է-տրա-որ-տինէր) ած. 1. Ատեանէ կարգի. Séance, événement —. Employer des moyens extraordinaires. ‖ 2. Անսովորական. Նորընչան. Նորօրինակ. Նորացոյց. անօրէն. *տարաոյժ. Un génie —. Il est d'une avarice, d'une laideur —. ‖ 3. Օտարոտի. օտար. սլլանգակ. Habit, coiffure —. Quel langage —!

— Procédure —. *Ոճրագործին դատավարութիւն. (Այժմ ասի Procédure criminelle).

— է. ար. 1. Ինչ մի ատեանէ կարգի. օտար ինչ իր. C'est pour lui un — que de boire du vin. ‖ 2. Մարդ ատեանէ սովորականի. L'— monte à tant. ‖ † 3. Ճաշ լաւած (լրագրոյ).

Extraordinairement (է-տրա-որ-տինէր-ման. բան Լիդրէի է-տրա-որ-տինէր-ման) մ. 1. Ատեանէ կարգի. Les circonstances qui pourraient survenir —. ‖ 2. Կարի մեծ. անչափ. Il est — riche. ‖ 3. Նորօրինակագոյնս. Նորանշան մեծ օրինակաւ. Elle est coiffée fort —.

† **Extra-utérine** (է-տրա-իւ-թերին') ած. էգ. Ատեանէ արգանդի (յղութիւն).

Extravagamment (է-տրա-վա-ման) մ. Անհեթեթ. անմտօրէն. (Խրթ). Il s'habille —.

Extravagance (է-տրա-վա-նս) է. էգ. 1. Այլանդակութիւն. անպատեհութիւն. խօլութիւն. Il n'y a pas moyen de le guérir de son —. ‖ 2. Գործ, բան անհանճար. Il a dit mille extravagances.

Extravagant, ante (է-տրա-վա-ան, անդ) ած. Այլանդակ. օտարոտի. անհեթեթ. C'est un homme —. Discours —.

— է. Այլանդակ. C'est un —. C'est une extravagante.

Extravagante (է-տրա-վա-անդ) է. էգ. Կանոնական դրութիւնք ինչ Հռովմայ քահանայապետից ժողովեալք և յաւելեալք ի վերայ կանոնական իրաւանց. Ատրաստեդիք. Cela est dans les Extravagantes. La seconde Extravagante.

Extravaguer (է-տրա-վակ) բ. ն. Բանգագաչիլ. զառանցիլ. քարտանջիլ. Il a une fièvre qui le fait —. Il a le cerveau blessé, voyez comme il extravague.

Extravasation (է-տրա-վա-զա-սիօն) է. էգ. Զեղում (հեղման մարմնոյ) արտաքս. արտաոսքզեղում. L'— du sang, de la bile.

Extravaser (s') (ս'է-տրա-վա-զէ) բ. ա. Թափիլ արտաքս. զեղանիլ. Quand le sang vient à s'—. Un effort violent est capable de faire extravaser le sang. [tion.

Extravasion (է-տրա-վա-զիօն) է. էգ. ակս Extravasa-

Extrême (է-տրէմ) ած. 1. Հուսկ (հզր, առհասն). L'— limite. À l'— frontière. — vieillesse. Խոր, յետին ծերութիւն. ‖ 2. Վերջին, յետին, առաջիկ, անչափ, անհնարին (ուրախութիւն, թշուառութիւն). խոր (ազքատութիւն). ‖ 3. Ւարի չերմ կամ կարի ցուրտ (կլիմայ). ծայրագոյն. ‖ 4. Որ չկայ ի չափս. որ անցանէ քան չափ. ծայրայիզ. Cet homme est — en tout. (աշխ. Այս մարդս ամէն բանի ծայրը կ'անցնի).

— է. ար. Ծայր. վերջին ծայր. Pousser, porter tout à l'—. Զուանել ինչ ամենևին չափ. չկալ ի չափս. յերկալ ի ծայրագոյնս. Les extrêmes. Ցեաին եւ կոխս ծայրք իրիք. ծայրագոյնք. Les extrêmes se touchent. Le froid et le chaud sont les deux extrêmes.

Extrêmement (է-տրէմ-ման) մ. Անհնարին. մեծագոյն. կարի յոյժ. — beau, laid. Il vous aime —.

Extrême-onction (է-տրէմ-ոնկ-սիօն) է. էգ. Վերջին օծանեալ. Il a reçu, on lui a donné l'—.

Extrémité (է-տրէ-մի-թէ) է. էգ. 1. Ծայր. ծագ. Les deux extrémités d'une ligne. ‖ 2. Շատագոյն տագնապի. ազէտք տարակուսի. Նեղութիւն. յետին թշուառութիւն. Il n'a pas de quoi vivre, il est réduit à l'—, à la dernière —. "Vous voyez en quelle — sont réduits les alliés." FÉN. *Tél.* XVII. Pousser quelqu'un à l'—, aux extrémités. Կարի զայրացուցանել զոք. ‖ 3. Բռնութիւն. Il s'est porté contre lui aux extrémités les plus odieuses. ‖ 4. Այսակութիւն. մեծութիւն. L'— du danger où je me trouve. ‖ 5. Ծայրայիզք խառնուրդ. *Ծայրայիզութիւն. անչափութիւն. Passer d'une — à l'autre. Toutes les extrémités sont vicieuses. ‖ 6. Ցեաին վայրկեան. N'attendez pas à l'— pour arranger cette affaire. ‖ 7. Ցեաին վայրկեան, յետին պահ կենաց. Il est à l'—, à toute —, il se meurt. La place est à l'—. (Ազնիւ.) Ի նեղ մեծ հասեալ է ամրոցն. ի մեծի վտանգի կայ. ոչ եւս կատարեաին ժուժկալ լինել ամրակալքն.

— է. 1. Անգամք մարմնոյ. Les extrémités supérieures. Վերին ծայրք. բազուկք և ծղիք [avant-bras]. Les extrémités inférieures. Ստորին ծայրք. երանք կամ բարձք [cuisse] և սրունք. ‖ 2. Մարդք ձեռաց և ոտից. Il est mourant, il a les extrémités froides.

Extrinsèque (է-տրէ-նէ-կ) ած. Ատեաքին (պատճառք). Maladie qui est due à des causes extrinsèques. Valeur —. Ատեաքին արժէք (գնահատից).

† **Extrinsèquement** (է-տրէ-նէ-կէ-ման) մ. Ատեաքին օրինակաւ. յատեաքին պատճառաց.

Exubérance (էկզ-ու-պէր-ան-ս) է. էգ. Ցորգութիւն. առատաբերութիւն. — de végétation.

Exubérant, ante (էկզ-ու-պէր-ան, անդ) ած. Ցորգ. յորգառատ. անչափ. Style —.

Exulcération (էկզ-ուլ-սէ-ռա-սիօն) է. էգ. Թխիճ կեզ.

Exulcérer (էկզ-ուլ-սէ-ր) բ. ն. Գառճառել թխիճ իմն կեզ. L'arsenic exulcère les intestins.

† **Exultation** (էկզ-ուլ-տա-սիօն) է. էգ. Ցնծութիւն.

† **Exulter** (էկզ-ուլ-տէ) բ. ն. Ցնծալ. (Խրթ).

Exutoire (էկզ-ու-ուար) է. ար. Խարան. խոէք.

Ex-voto (է-քս-վո-թօ) (յթ. անգ.) է. ար. Գաւակեր ոսխոխ նուիրեալ հեղինակաց. նուէր ոսխոխ. արգասիք նուէր. Appendre, suspendre des —.

Digitized by Google

F

F (էֆ) է · իէ · Վ հնգերորդ նշանագիրը և չորրորդ բաղաձայն գաղղիական այբուբենից։ Une grande F. խոշոր չափի ֆը, մայրական է. Un F majuscule։ [Թեան։

Fa (ֆա) է · ար · Չորրորդ խազ եւրոպական երաժշտության։

Fabagelle (ֆաբաժել՛) է · իէ · } **Fabage** (ֆաբաժ) է · ար · } Բույս մի որ ունի տերևա նման անմուխք կամ փրփրեմի [pourpier] և է առատակիր արգանց արոտների. սա կապարունի։ (Աբ և a Faux câprier)։

Fable (ֆաբլ) է · իէ · 1· Սուտասք, առասպանոյշ պատմություն. առասպելական ստեղծուած, առաքանութիւն. առասպել. բանին։ — extravagante, absurde. Vous nous contez des fables։ ‖ 2· Աստվածք (հեթանոսաց). աստվածբանություն։ Les dieux, les divinités de la Fable. Dictionnaire de la Fable. Les fables du paganisme։ ‖ 3· Առակ. առասպել։ Les fables d'Ésope, de Phèdre, de la Fontaine. La moralité d'une —։

— Être la — de tout le monde, du peuple. Լինել առակ ղշուակի ամենեցուն. ծանոթ և առակ լինել. առակ լինել ամենայն երկրի։

Fabliau (ֆաբլիո) է · ար · Աստվածք, վէպ չափաւ։ Les anciens fabliaux։

† **Fablier** (ֆաբլիէ) է · ար · 1· Աստվածբանք. առասպելարան. առակագիր։ ‖ 2· Գիրք աստվածաց, առակաց։

† **Fabrecoulier, † Fabreguier** (ֆաբրէգուիէ, ֆաբրէգիէ) է · ար · տես Micocoulier։

† **Fabrègue** (ֆաբրէկ) է · իէ · Տունկ մի որ ունի տերևա նման ծոմիթքնի [serpolet]։

Fabricant (ֆաբրիգան) է · ար · 1· Արուեստագործ։ — de draps, de chapeaux, de poteries. — d'étoffes de soie. Կերպատագործ։ ‖ 2· Տէր գործարանի կերպատուց. առքատագործ։ Les fabricants de Lyon։

Fabricateur, † trice (ֆաբրիգատէօր, դրիս) է · 1· Շարտատրապետ. շինող։ Le — souverain. Ամենեցուն, մեծատանը շարտատրապետն. ամենագործ արարիչն. տարածքին ամենայնի, հաստատակաց. Աստուած։ ‖ 2· (է·իբ·) Հայր. շարտատրապետ. գտող. (ի չար միտս)։ — de calomnies, de fausses nouvelles. — de fausse monnaie. Դատեկանահատ. գրամանկոփ։

Fabrication (ֆաբրիգասիոն) է · իէ · 1· Ցօրինուած. յօրինուելի։ La — des chandelles, de la porcelaine, և է·իբ· La — d'un faux testament։ ‖ 2· Չեռագործական շարտատրութիւն. առարուագործութիւն։ (Որ և Industrie manufacturière)։

Fabricien, Eabricier (ֆաբրիսիէն, ֆաբրիսիէ) է · ար · Հոգաբարձու (հասից եկեղեցւոյ)։

Fabrique (ֆաբրիք) է · իէ · 1· Շինուած, շինութիւն (եկեղեցւոյ)։ La — d'une église paroissiale։ Աթոռ և պշինութեանց որ զարգարեն զպատուհասն, օրինակ խիճ կամուրջ, աշտարակ, ատենակք, խրճիթ։ Une — élégante, pittoresque։ ‖ 2· կազմուած. գործած. յօրինուելի։ La — des draps, des monnaies։ ‖ 3· Գործարան. գործանոց. Ս. գործատուն։ Établir, monter une —. Les ouvriers d'une —. Cela est hors sort de sa —. (է·իբ· և ընդ·) Գնա նորա է. սուտ է քանց իւրոց առեղծեալ է։ ‖ 4· Գործատուէր, արուեստատուէր (գործարանի)։ Toute la — est en émoi։ ‖ 5· Սուտք, հատք, գործք (եկեղեցւոյ)։ La — de cette église est très riche. Le conseil de —։ ‖ 6· Հոգաբարձութիւն (հասից եկեղեցւոյ)։ Adressez votre réclamation à la —։

Fabriquer (ֆաբրիքէ) բ · ն · 1· կազմել. գործել. յօրինել. ձեռագործել. ձեռակերտել. արուեստագործել։ — des draps, des chapeaux։ ‖ 2· (է·իբ·) ցօրինել ստութեամբ (կռակ). կռփել, հատանել (ստա կամ տարագրեմ գաղհեկտոն)։ ‖ 3· (է·իբ·) ցօգել. հգկցել. հնարել. ստա ի քանց կարկատել (զրպարտութեան, պատմութեան)։ — un mensonge, une calomnie։

Fabuleusement (ֆաբլիոզման) ս. Աստակեսաբար. առասպելօրէն. առասպելագր։ Cette histoire est écrite —։

Fabuleux, euse (ֆաբլիո, իոզ) ած · 1· Սուտ յօգ. առասպելայօգ. առասպելական. առասպելագործ։ Livre —. Histoire fabuleuse։ ‖ 2· Աստվածց (հեթանոսաց). առասպելական։ Les divinités fabuleuses։ ‖ 3· (է·իբ·) Չհաստատելի. չքնաղ։ Il a gagné une fortune fabuleuse։ [պելարկու։

Fabuliste (ֆաբլիսթ) է · ար · Աստակագիր. առասպ.

Façade (ֆասատ) է · իէ · Երեսք, ճակատ (շինուածոց)։ La — qui regarde la rivière. La — du Louvre։

Face (ֆաս) է · իէ · 1· Երես. գէմք։ La — humaine. Dieu détourne sa — du pécheur. Se couvrir, se voiler la —. Ծածկել զերեսս իւր (առ ամօթալիութեան, առ ամենից). Հոգի զգլխով լինել։ Une — de carême. (է·իբ· և ընդ·) տես ի Carême, 1. Sa — s'allonge. (է·իբ·) Դէմքն ի խանարհ կախին. անկանին խանարհին երեսք նորա. (ալ· քիմք կը կախել)։ Tomber la — contre terre. Անկանիլ ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր, ի վերայ գլխոյց, կործանի ի վերայ երեսաց, բերան ի վայր. յերկիր կործանիլ ի բերան հարեալ. ի բերան տապալիլ. յերկիր յերես անկանիլ. (ալ· բերանքս ի վայր իյնալ)։ Couvrir la — à quelqu'un. տես ի Couvrir, 1. Un homme à deux faces, à double —. Աստ երկդիմի, խարգախ։ Faire —. 1· Չգէմ առնել (յարձակազգաց)։ ‖ 2· Կալ (զօրաց) ճակատ առ ճակատ. ճակատել։ Nous faisions — à l'ennemi։ ‖ 3· (է·իբ·) Հոգալ։ Pour faire — à cette dépense։ ‖ 4· Հայել. առնել հայեցուածս հանդէպ. կալ հանդէպ։ Cette maison fait — à une grande boutique։ ‖ 5· Երեսք (գահեկանի յորում գրոշմեալ են տիպք կերպարանաց թագաւորաց). պատակերագիր։ Jouer à pile ou —. տես ի Pile։ ‖ 6· Գոյնք. երանգք. մօրուսաթանկք. գնոնդ։ Il a les faces dégarnies։ ‖ 7· Չափ համեմատութեանց մարգկեղէն մարմնոյ (ի նկարս և յանգրիս). գէմք։ ‖ 8· Ճակատ, առաջակողմն (շինուածոց)։ ‖ 9· Երեսք (երկրի). գէմք (երկրաչափական մարմնոց). մկանանք (ջուրց)։ ‖ 10· Տեսիլ. տեսարան. կերպարանք։ Depuis quelques années, Paris a changé de face։ ‖ 11· (է·իբ·) Կերպարանք, պայման, հանգամանք (իրաց)։ Cette mort changea toute la — des affaires։

— À la — de. նխ · ած · Աստղի երեսաց. յանդիման. հանդէպ։ À la — de la justice, des autels. À la — du

Digitized by Google

Je ne connais pas l'ouvrage entier, mais j'en ai lu des extraits. ‖ 3. Հատուածաբար. ծայրաքաղ. հատուածաբար. Faire l'— d'un livre, d'un procès. ‖ 4. Վկայական (քաղեալ հանեալ յարձանագրէ ծննդեան, մկրտութեան, թաղման). — de naissance.

Extrajudiciaire (է-տրա-ժիւ-տի-սիէր) ած. Արտաքոյ դատաստանի. Acte —.

Extrajudiciairement (է-տրա-ժիւ-տի-սիէր-ման) մ. Օրինակաւ, պայմանաւ որ է արտաքոյ դատաստանի.

† **Extra-muros** (է-տրա-միւ-րոս) գլ. ած. Արտաքոյ պարսպաց քաղաքի (բնակիլ).

Extraordinaire (է-տրա-որ-տի-նէր) ած. ըստ կիզբի է-տրա-որ-տի-նէր) ած. ի. Արտաքոյ կարգի. Séance, événement —. Employer des moyens extraordinaires. ‖ 2. Անասովորական. հարանշան. հորինուածական. հարացոյց. անսար. *առաւաւոտեր. Un génie —. Il est d'une avarice, d'une laideur —. ‖ 3. Ծառրամի. ծառր. սլլանգական. Habit, coiffure —. Quel langage —!

— Procédure —. *Ոճրագործին գատաւորութիւն. (Այժմ սոսկ Procédure criminelle).

— ի. ած. ի. Ինչ մի արտաքոյ կարգի. ծառր ինչ իր. C'est pour lui un — que de boire du vin. ‖ 2. Ժամիք արտաքոյ սովորականի. L'— monte à tant. ‖ † 3. Ցաւելուած (լրագրոյ).

Extraordinairement (է-տրա-որ-տի-նէր-ման. ըստ կիզբի է-տրա-որ-տի-նէր-ման) մ. ի. Արտաքոյ կարգի. Les circonstances qui pourraient survenir —. ‖ 2. Կարի մեծ. անչափ. Il est — riche. ‖ 3. Ընդհանրականապէս. հորանշանի մեծ օրինակաւ. Elle est coiffée fort —.

† **Extra-utérine** (է-տրա-իւ-թէրին') ած. ենթ. Արտաքոյ արգանդի (յղութիւն).

Extravagamment (է-տրա-վաղ-ման) մ. Անհեթեթաբար. անճաշակ. (խօսիլ). Il s'habille —.

Extravagance (է-տրա-վաղ-նս) ե. ենթ. ի. Այլանդակութիւն. անպատեհութիւն. խօլութիւն. Il n'y a pas moyen de le guérir de son —. ‖ 2. Գործ, բան անհանճար. Il a dit mille extravagances.

Extravagant, ante (է-տրա-վաղ-ման, նդ) ած. Այլանդակ. ծառրատ. անհեթեթ. C'est un homme —. Discours —.

— ե. Այլանդակ. C'est un —. C'est une extravagante.

Extravagante (է-տրա-վաղ-նդ) ե. ենթ. Պահմանագրութիւնք ինչ Հռովմայ. քահանայապետից ժողովելք և յառելեալք ի վերայ կանոնական իրաւանց. Voilà des Extravagantes. La seconde Extravagante.

Extravaguer (է-տրա-վաղ-կել) բ. ն. Բանգագաչել. գառանցել. քարկանչել. Il a une fièvre qui le fait —. Il a le cerveau blessé, voyez comme il extravague.

Extravasation (է-տրա-վա-զա-սիօն) ե. ենթ. Ջիզումն (հեղուց մարմնոյ) արտաքս. արտաղեզումն. L'— du sang, de la bile.

Extravaser (s') (ս'է-տրա-վա-զել) բ. ա. Թափիլ արտաքս. վազանիլ. Quand le sang vient à s'—. Un effort violent est capable de faire extravaser le sang.

Extravasion (է-տրա-վա-զիօն) ե. ենթ. տես Extravasation.

Extrême (է-տրէմ) ած. ի. Հուսկ (եղք, առհասն). L'— limite. À l'— frontière. — vieillesse. Խոր, յետին ծերութիւն. ‖ 2. Վերջին, յետին, առաջիկ, անհնարին (ապրանաւաճառութիւն, թշուառաւաճառութիւն). Խոր (աղքատութիւն). ‖ 3. Կարի չափ կամ կարի յաւրս (կլիմայ). ծայրագոյն. ‖ 4. Որ չկայ ի չափս. որ անցանէ ըստ չափ. ծայրայեղ. Cet homme est — en tout. (այլ. Այս մարդս ամէն բանի ծայրը կ'անցնի).

— ե. ած. Ծայր. վերջին ծայր. Pousser, porter tout à l'—. Զանազանել ինչ ամենևին չափ. չկալ ի չափս. յերազալ ի ծայրագոյնս. Les extrêmes. Ցետին երկու ծայրք իրիք. ծայրագոյնք. Les extrêmes se touchent. Le froid et le chaud sont les deux extrêmes.

Extrêmement (է-տրէմ-ման) մ. Անհնարին. մեծապէս. կարի յոյժ. — beau, laid. Il vous aime —.

Extrême-onction (է-տրէմ-ոնկ-սիօն) ե. ենթ. Վերջին օծումն. Il a reçu, on lui a donné l'—.

Extrémité (է-տրէ-մի-թէ) ե. ենթ. ի. Ծայր. ծագ. Les deux extrémités d'une ligne. ‖ 2. Շատագ տագնապ. պէտք աստիճան. հնգութիւն. յետին թշուառութիւն. Il n'a pas de quoi vivre, il est réduit à l'—, à la dernière —. "Vous voyez en quelle — sont réduits les alliés." FÉN. *Tél.* XVII. Pousser quelqu'un à l'—, aux extrémités. կարի ցայրացուցանել զոք. ‖ 3. Բռնութիւն. Il s'est porté contre lui aux extrémités les plus odieuses. ‖ 4. Աստուածութիւն. մեծութիւն. L'— du danger où je me trouve. ‖ 5. Ծայրայեղ խստութիւն. *ծայրայեղութիւն. անչափութիւն. Passer d'une — à l'autre. Toutes les extrémités sont vicieuses. ‖ 6. Ցետին վայրկեան. N'attendez pas à l'— pour arranger cette affaire. ‖ 7. Ցետին վայրկեան, յետին պահ կենաց. Il est à l'—, à toute —, il se meurt. La place est à l'—. (ֆոթ.) Ի հնդ մեծ հատեալ է ամրոցն. ի մեծի վտանգի կայ. ոչ ևս կարացեն ժամ կալ լինել ամրականքն.

— յե. ի. Անգամք վերինք. Les extrémités supérieures. Վերին ծայրք. բազուկք և ձեռք [avant-bras]. Les extrémités inférieures. Ստորին ծայրք. երկանք կամ բոթք [cuisse] և ոտունք. ‖ 2. Ծայրք ձեռաց և ոտից. Il est mourant, il a les extrémités froides.

Extrinsèque (է-տրէ-նէք) ած. Արտաքին (պատճառք). Maladie qui est due à des causes extrinsèques. Valeur —. Արտաքին արժէք (գահեկանաց).

† **Extrinsèquement** (է-տրէ-նէք-ման) մ. Արտաքին օրինակաւ. յարտաքին պատճառաւք.

Exubérance (էկզ-ուպ-րանս) ե. ենթ. Յորգութիւն. առատաբերութիւն. — de végétation.

Exubérant, ante (էկզ-ուպ-րան, նդ) ած. Յորդ. յորդառատ. անչափ. Style —.

Exulcération (էկզ-ուլ-սէ-սիօն) ե. ենթ. Թարախ կեզ.

Exulcérer (էկզ-ուլ-սէր) բ. ն. Գառնաառնել թարախ ինն կեզ. L'arsenic exulcère les intestins.

† **Exultation** (էկզ-ուլ-տա-սիօն) ե. ենթ. Ցնծութիւն.

† **Exulter** (էկզ-ուլ-տէր) բ. ն. Ցնծալ. (խօսիլ).

Exutoire (էկզ-ու-տուար) ե. ա. Խարան. խոց.

Ex-voto (է-կս-վո-տօ) (յե. անգ.) ե. ա. Գաւակեր ասխարհ նուիրեալ եկեղեցւոյ. նուէր ասխարհ. արգաւակիր նուէր. Appendre, suspendre des —.

Digitized by Google

F

F (էֆ) է. իգ. Վեցերորդ նշանագիրը և չորրորդ բաղաձայն գաղղիական այբուբենից։ Une grande F. խոշոր չորժամ հնչյուն ունի, արտասան է. Un F majuscule։ [Թեան։

Fa (ֆա) է. ար. Չորրորդ խազ եւրոպական երաժշտութեան։

Fabagelle (ֆաբաժել՛) է. իգ. } **Fabago** (ֆաբագո) է. ար. } Բոյս մի, որ ունի տերևս նման անմուռկի կամ փրփրիկի [pourpier] և է տատակել արգանց սրտալյնի. sorte de Faux câprier)։

Fable (ֆաբլ) է. իգ. 1. Պատյօգ, առասպանվյած պատմութիւն. առասպելական ստեղծուած, առասպանութիւն. առասպել. բանիկն։ — extravagante, absurde. Vous nous contez des fables։ ‖ 2. Աստղերը (հեթանոսաց). աստղաբաշխանութիւն։ Les dieux, les divinités de la Fable. Dictionnaire de la Fable. Les fables du paganisme։ ‖ 3. Առակ. առասպել։ Les fables d'Ésope, de Phèdre, de la Fontaine. La moralité d'une —։

— Être la — de tout le monde, du peuple. Լինել առակ ծաղրական ամենուցուն. ծանակ և առակ լինել. առակ լինել ամենայն երկրի։

Fabliau (ֆաբլիօ) է. ար. Առասպել, վէպ չափաւ։ Les anciens fabliaux։

† **Fablier** (ֆաբլիե) է. ար. 1. Աստղաբաշխագիր. աստղաբաշխարան. առասկագիր։ ‖ 2. Գիրք առասպելաց, առակաց։

† **Fabrecoulier, † Fabreguier** (ֆաբրէգուիե, ֆաբրէգիե) է. ար. տես Micocoulier։

† **Fabrègue** (ֆաբրեկ) է. իգ. Տունկ մի, որ ունի տերևս նման ծաղիրընի [serpolet]։

Fabricant (ֆաբրիգան) է. ար. 1. Արհեստագործ։ — de draps, de chapeaux, de poteries. — d'étoffes de soie. Կերպասագործ։ ‖ 2. Տէր գործարանի կերպասաց. տարազագործ։ Les fabricants de Lyon։

Fabricateur, † trice (ֆաբրիգատէօր, տրիս) է. 1. Շարադրագրող. շինող։ Le — souverain. Արարիչն, մեծագործն, ճարտարապետն. ամենագործ արարչին. արարքին ամենայնի, հաստատիչ. Աստուած։ ‖ 2. (է. իգ.) Հայր. ճարտարապետ. գործ. (ի չար միտս)։ — de calomnies, de fausses nouvelles. — de fausse monnaie. Դաւհեանհայր. գրամսակաւ։

Fabrication (ֆաբրիգասիօն) է. իգ. 1. Յօրինուած. յօրինուիլ։ La — des chandelles, de la porcelaine, և է. իգ. La — d'un faux testament։ ‖ 2. Շինագործական ճարտարութիւն. տարազագործութիւն։ (Որ և Industrie manufacturière)։

Fabricien, Fabricier (ֆաբրիսիեն, ֆաբրիսիե) է. ար. Հոգաբարձու (հասից եկեղեցւոյ)։

Fabrique (ֆաբրիք) է. իգ. 1. Շինուած, շինութիւն (եկեղեցւոյ)։ La — d'une église paroissiale։ Սի և պշինութեանց որ զարդարին զպատրէզս, օրինակ իմն կամարջ, աշտարակ, սեւեռակ, խորխիճ։ Une — élégante, pittoresque։ ‖ 2. կազմուած. գործած. յօրինուիլն։ La — des draps, des monnaies։ ‖ 3. Գործարան. գործանոց. Ս. գործատուն։ Établir, monter une —. Les ouvriers d'une —. Cela est sorti de sa —. (է. իգ. և ընդ.) Գնաց նորա է. առաւ ի քմոյ խրատ առեղծեալ է։ ‖ 4. Գործատուզք, արհեստատուզք (գործատանի)։ Toute la — est en émoi։ ‖ 5. Մատաղ, հատոյ, զարդք (եկեղեցւոյ)։ La — de cette église est très riche. Le conseil de —։ ‖ 6. Հոգաբարձուք (հասից եկեղեցւոյ)։ Adressez votre réclamation à la —։

Fabriquer (ֆաբրիգե) բ. ն. 1. կազմել. գործել. յօրինել. ձեռագործել. ձեռակերտել. արհեստագործել։ — des draps, des chapeaux։ ‖ 2. (է. իգ.) Յօրինել առասպէլ (կռապ). կռփել, հատանել (առաւ կամ առաջգործեալ գահեկանս)։ ‖ 3. (է. իգ.) Յօդել. կցկցել. Հարիլ. առաւ ի քմոյ կարկատել (զրպարտութիւն, պատմութիւն)։ — un mensonge, une calomnie։

Fabuleusement (ֆաբլէզէման) ս. Առասպելաբար. առասպելօրէն. առասպելօք։ Cette histoire est écrite —։

Fabuleux, euse (ֆաբլիօ, իօզ) ած. 1. Պատյօգ. առասպելայօգ. առասպելական. առասպելապատում։ Livre —. Histoire fabuleuse։ ‖ 2. Աստղեաց (հեթանոսաց). աստղաբաշխական։ Les divinités fabuleuses։ ‖ 3. (է. իգ.) Զհաւատալի. չքնաղ։ Il a gagné une fortune fabuleuse։ [պեմբրոկ։

Fabuliste (ֆաբլիսթ) է. ար. Առակագիր. առակ։

Façade (ֆասատ) է. իգ. Երեսք, ճակատ (շինուածոց)։ La — qui regarde la rivière. La — du Louvre։

Face (ֆաս) է. իգ. 1. Երեսք. դէմք։ La — humaine. Dieu détourne sa — du pécheur. Se couvrir, se voiler la —. Ծածկել զերեսս իւր (առ որոմնիթեան, առ ամենեցունց). Ամրն զպլխով լինել։ Une — de carême. (է. իգ. և ընդ.) տես ի Carême, 1. Sa — s'allonge. (է. իգ.) Ի՛նվազին ի խռնարհ կախին. անկանին խռնարհին երեսք նորա. (ար. քիթը կը կախէ)։ Tomber la — contre terre. Անկանիլ ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր, ի վերայ գմոյց, կործանի ի վերայ երեսաց, բերան ի վայր. յերկիր կործանիլ ի բերան հարեալ. ի բերան տապալիլ. յերկիր յերես անկանիլ. (ար. բերանը ի վայր խյիտալ)։ Couvrir la — à quelqu'un. տես ի Couvrir, 1. Un homme à deux faces, à double —. Արիր երկդիմի, խարդախ։ Faire —. 1. Զգեմ առնել (յարձակողաց)։ ‖ 2. Կռիւ (զօրաց) ճակատ առ ճակատ. ճակատիլ։ Nous faisions — à l'ennemi։ ‖ 3. (է. իգ.) Հոգալ։ Pour faire — à cette dépense։ ‖ 4. Հայիլ. առնել հայեցուածս հանդէպ. կող հանդէպ։ Cette maison fait — à une grande boutique։ ‖ 5. Երեսք (գահեկանի յորում գրոշմեալ են տիպք կերպարանաց թագաւորի). պատկերագիր։ Jouer à pile ou —. տես ի Pile։ ‖ 6. Գունդ. խրանդ. մօրուսարմանիք. վիճակ դէմք։ Il a les faces dégarnies։ ‖ 7. Ձափ համեմատութեանց մերդկեցին մերմեայ (ի նկարս և յանգրիս). դէմք։ ‖ 8. Ճակատ, առաջնակողմն (շինուածոց)։ ‖ 9. Երեսք (երկրի). դէմք (երկրաչափական մերմին)։ Մկանունք (ջուրց)։ ‖ 10. Տեսիլ. տեսարան. կերպարանք։ Depuis quelques années, Paris a changé de —։ ‖ 11. (է. իգ.) Կերպարանք, պայման, հանգամանք (իրաց)։ Cette mort changea toute la — des affaires։

— À la — de. Նխ. ած. Առաջի երեսաց. յանդիման. հանդէպ։ À la — de la justice, des autels. À la — du

Digitized by Google

soleil. ցանգիմեան արեգակեան (ա). յայտնի առաջի արեգակեան. հրապարակաւ։ "Elle fut hier mariée à la — du soleil." sév.

= De —. հբ. ած. ցերեկաց-կողմնակ. յառաջոյ կուսակ։ Nous voyons tout le palais de —։ [տեսանելն։

= De prime —. հբ. ած. Անդէն ի սկզբանն. անդէն ի

= En —. հբ. ած. ի. ցառաջոյ կողմնակ։ Voir quelque chose en —. Regarder quelqu'un en —. ի. Պչուցեալ հայել յերեսս ուրուք։ ‖ 2. (փոխ.) Հայիլ յերեսս ուրուք. գալ առաջի ուրուք։ Osez-vous bien, après cela, me regarder en —? Regarder la mort en —. (փոխ.) Ոչ ինչ զանգիտիլ ի մնալուանէ։

‖ 2. Հանգէպ. յանդիմանի։ Ce château a en — un fort beau canal. La maison d'en —. Տունն որ ի հանդիպոյ, որ կայ ի հանդիպոյ։ ‖ 2. ցերեսս։ Louer quelqu'un en —. ցերեսս գովել զոք։ Reprocher en —։

= En — de. նխ. ած. Հանդէպ. յանդիմանի, առաջի երեսաց։ Se placer en — de quelqu'un. ի. կանգնիլ կալ առաջի ուրուք։ ‖ 2. (փոխ.) Հակառակ կալ ումեք։ — En — de l'Église. Առաջի պաշտօնէից եկեղեցւոյ և քան կանանաց նորին (ամուսնանալ)։

= — à —. հբ. ած. Դէմ յանդիմանի, երես առ երես (առնանիլ զոք). գէմ առ դէմ, բերան ի բերան (խօսիլ)։

= Վկաց. (ա) "Ա՛ր զանձն իւրեան յանդիմանէր, և առակիս զրոյս առաքէ Տէրն յանդիման ուրեքեան." Թուխ. ԽԵ. 4. — "Ոչ էպէտ ինչ իմ ծածուկ ոգորելին զմարդկին, որպես առակ զոմ էպէտ, զի նոքա ի ծածուկ, և ոչա յայտնի առաքէ ուրեքեան, ի հրապարակս և յանդիման." Ոսկ. ես. Ի. 43. — "Ոչ գոյն ի ծէնչերէ, այլ և ի փառընկեան յանդիման ուրեքեան անխոչէր ոգորեր ցանկալեան (Աբրապէր)." Թ. Աբծր. Ա. ժա. 78։

† **Facé, ée** (ֆասէ) ած. Être bien —. Լինիլ ազնիւ կամ գեղեցիկ երեսաք. լինիլ բարեգէմ. (ընթ.)։

Facétie (ֆասէսի) է. իե. Ծաղրս բանք, գործ. ծաղրածութիւն. կատակ։ Un livre de facéties։

Facétieusement (ֆասէսիէզման) մ. Ծաղրաբար. զուարճալից բանիւք։ Il nous a conté cela —։

Facétieux, euse (ֆասէսիէ, իօզ) ած. ի. Զուարճալից, ծաղրալից (բանք)։ ‖ 2. կատակախօս. *զուարճաբան։ Un homme très —։

Facette (ֆասէտ) է. իե. Անկիւնաւոր երեսք, անկիւն (ադամանդի)։ Diamant taillé à facettes. Les insectes ont des yeux à facettes։

Facetter (ֆասէտէ) բ. ն. Անկիւն անկիւնս հատանել կամ յզկել (ադամանդ)։

Fâcher (ֆաշէ) բ. ն. ի. Տրտմեցուցանել. վշտացուցանել։ Cet événement me fâche beaucoup. Vous ne voulez pas venir; j'en suis fâché, mais j'irai sans vous. Ոչ կամիք գալ. վիշտ է ինձ, (ապ. կը ցաւիմ). երթալոյ առանց ձեր. (ընթ.)։ Seriez-vous fâché d'être riche? (ապ. Չէ՞ք ուզեր հարուստ լլլալ). (ընթ.)։ Soit dit sans vous —. (ապ. Մի՛ վշտանայք ըսելուս). (ընթ.)։ Soit dit sans vous —, vous êtes quelquefois un peu brusque։ ‖ 2. Զայրացուցանել. գառնացուցանել. ի ցասումն ածել։ Prenez garde de le —. Il est bien fâché contre vous։

= բ. անբ. Il me fâche. ցաւէ ինձ։ Il me fâche de vous quitter։

= Se —. բ. ն. ի. Զչարել. գժգոհել. խոժոռիլ. գժգոհել. գժկամիլ. գժկամակ լինել։ C'est un homme qui se fâche de tout։ ‖ 2. Տրտմիլ. վշտանալ։ ‖ 3. Զայրանալ. սրամտիլ. ցասնուլ։ Je me suis fâché contre lui. Parlons sans nous — ։ ‖ † 4. Գժանալ ընդ միմեանս։ Ils se sont fâchés sans motif։

Fâcherie (ֆաշըրի) է. իե. ի. Գժկամակութիւն. տրտմութիւն. (ընթ.)։ Sa — ne durera pas։ ‖ 2. Գժտութիւն։ Il y a un peu de — entre eux։

Fâcheusement (ֆաշէզման) մ. Զանպատ ինն օրինակս. ձախողակի։ Cet incident est survenu bien —։

Fâcheux, euse (ֆաշէ, իօզ) ած. ի. Զանպատ. գժնդակ. տխրական. անհաճոյ։ — accident. Fâcheuse nouvelle. Il est — de կամ que. Անհաճոյ ինն է։ ‖ 2. խոժոռ, խոժոռաւոտ (երեսք, հպեցուածք)։ ‖ 3. Գժուարին. անհարթ։ Chemin, passage —. Un climat —։ ‖ 4. Դըժուարաբարոյ. վէս. անհամբոյր. տհաճ։ On ne sait comment vivre avec lui, c'est un esprit —։ ‖ 5. խոտ, գառն, գժնդակ, աղետաբար (առեր)։ ‖ 6. Տաղտուկ։ Quel — personnage!

= է. Անյր, կին տաղտուկ։ C'est un —։

Facial, ale (ֆասիալ, ալ) ած. երեսաց։ Nerf, angle —։

Faciende (ֆասիէնտ) է. իե. Դատաստանութիւն. (իր.)։

Facies (ֆասիես) է. ած. Տեսիլ երեսաց (հիւանդի)։ Le — est mauvais։

Facile (ֆասիլ) ած. ի. Դիւրին. հեշտ. անձկան։ C'est une chose —. Victoire —. Lieu de — abord. Տեղի դիւրամատոյց, դիւրամերձենալի։ Cela vous est — à dire. Դիւրին է ասել. (ապ. դիւրին դիւրին կ'ըսէք). (ընթ.)։ ‖ 2. Հեշտաբնակ, դիւրահաս (մեռանողիդիր)։ Xénophon est —։ ‖ 3. Անդաշխատ։ Un style naturel et —. Des vers faciles։ ‖ 4. Հեզ. հասկոյր. բարեբարոյ։ C'est un homme —, — à vivre. Être d'un naturel doux et —։ ‖ 5. Անչափ ներողամիտ։ Je ne l'aurais pas cru si —։ ‖ 6. Որ դիւրաւ մտանի և ատաք լինի անձին (կին)։ C'est une femme —, et qui a déjà eu plusieurs intrigues։

Facilement (ֆասիլման) մ. Դիւրաւ. դիւրաբար. հեշտութեամբ. անձկան. դիւրով և թեթեւով։

Facilité (ֆասիլիթէ) է. իե. ի. Դիւրին լինել. հեշտ լինել. դիւրութիւն։ La — d'un travail, d'un moyen։ ‖ 2. Դիւրին օրինակ կամ եղանակ. դիւրութիւն։ Nous aurons la — de nous voir tous les jours. Cela se peut faire avec —։ ‖ 3. ցոլոգակութիւն։ Cet enfant n'a aucune —. Cet écrivain a une grande —, une — prodigieuse։ ‖ 4. Անշխատութիւն։ Son style a de la grâce et de la —։ ‖ 5. Դիւրընկալ բարք. դիւրաբարութիւն։ Il est d'une grande — en affaires։ ‖ 6. Անչափ ներողամտութիւն։ C'est votre — qui est cause de ce désordre։

—յե. ժամանակ յերկարաձգութեան, յապաղման առ հաստատեալս. համբերութիւն։ Ses créanciers lui donnèrent des facilités։

Faciliter (ֆասիլիթէ) բ. ն. Դիւրին գործել, ընծայեցուցանել. դիւրել։ — les moyens de réussir։

Façon (ֆասոն) է. իե. ի. ցօրինուած. յօրինուած. (ընթ.)։ Cet ouvrage est de ma —. Il me lut des vers de sa —։ ‖ 2. Անշխատութիւն, վաստակ (գործատուրք, դերձակի). տուրգ։ Payer la — d'un habit. Un ouvrier qui fait payer ses façons trop cher։ ‖ 3. Գործուած. յօրինուած. տրոր. ձև։ La — de cette étoffe est belle. Il a un habit d'une — toute particulière. En bonne —. Ըստ օրինաց. ըստ կանոնաց. օրինաւոր։ C'est un contrat en fort bonne —։ ‖ 4. Պշուկութիւն (երկրի)։ Donner une première — à la vigne, à la terre։ ‖ 5. Օրինակ. եղանակ. պայման. կերպարանք. տուրգ։ C'est sa —. Il s'est comporté d'une

Digitized by Google

étrange — . À la — des Turcs. Chacun à sa — . En aucune — . Ոչ ինչ խոք . ոչ բնաւ . ամենևին ոչ : Je ne veux entendre parler de lui en aucune —, en nulle — . (տե . բնաւ և ոչ մէկ կերպով չեմ ուզեր որ իւր խօսքն ըլլայ) : En toutes façons. Ըստ ամենայնի . ամենևին : De toute — . Թէ՛ այոպէս և թէ՛ այնպէս . որ զինէ և իցէ : De — ou d'autre. Այոպէս կամ այնպէս : S'en donner de la bonne — . ¶ . Անչափ ուտել . լնուլ խորտիկք . (տե . ազէկ ուտակէն ուտել խմել) . (—ական) : ¶ 2. Անհնչ ծախս մեծամեծս : ¶ 3. Մեծ ինչ կորուստս կրել ի խաղս : — En donner de la bonne — à quelqu'un. ¶ . Խաղտանգել . չարչարել . գանակոծել . *գանահարծել : ¶ 2. Պատուհասս կած առնել . կշտամբել : — de voir. կարծիք : — de penser. Խորհուրդ . մտածութիւն : — de parler. Օրինակ , պայմանն բանից . առարկած :

¶ 6. Ազգ . կարգ . տոհմիճան . (ընդ .) : Des gens d'une certaine — : ¶ 7. Կերպարանք . դէմք : Les enfants ont de petites façons qui plaisent. Il a d'étranges façons avec moi : ¶ 8. Խժռարութիւն (հաւանելոյ , ընդունելոյ) : Après bien des façons, il consentit à ce qu'on lui demandait. Que de façons ! ¶ 9. Խնամք . փոյթ : Cela ne mérite pas qu'on y apporte tant de façons :

— յե . ¶ . Հանգերձանք . կազմութիւն : Donner à la morue les façons dont elle a besoin : ¶ 2. Աղուեսաբակեալ , պատճառեալ դէմք . բնակերկութիւն . (տե . կասկածուած) : C'est une femme pleine de façons : ¶ 3. Անչափ քաղաքավարութիւն , պատուասիրութիւնք , մեծարանք . բնակերկութիւն . *ծնկածնկանք : Ne faites point tant de façons. Il fait des façons pour accepter ce présent. Sans — . ¶ . Պարզ . անպատճոյճ : Un dîner, un homme sans — : ¶ 2. Ընտանեբար . հաճարձակութեամբ : Mettez-vous à table avec nous sans — :

= De la — . գր . ած . Աղուեսի . զայս օրինակ :

= De — que. ւղ . ած . Աղուեսի զի :

Faconde (ֆաքոնտ) է . ից . ¶ . Ճարտասանաբանութիւն . պերճախօսութիւն . (խօսի) : ¶ 2. Լեզուանութիւն . բազմաբանութիւն :

Façonner (ֆասոնէ) բ . ն . ¶ . Ի յարդ և ի կերպարանս ածել . յօրինել : — un morceau de bois : ¶ 2. Զարդարել . պատճուճել : — un vase, une étoffe : ¶ 3. Գործել , վարել , մշակել (գերկիր) : ¶ 4. (փոխ .) Հրահանգել . կրթել : L'usage du monde l'a façonné : ¶ 5. Ընդելուցանել : Je l'ai façonné à mes manières :

= բ . ը . Ցուցանել գժուարութիւնս (ընդունելոյ) . հրաժարել : (Աղուեսի լաւ ևս ասի Faire des façons) :

= Se — . բ . ած . Ընդելանալ : Ils se sont façonnés au joug :

Façonnier, ière (ֆասոնիէ , իէր) ած . կարի խիճ շքապիր , ակնածու . Ա . բնակերկ . (տե . կասկածուած) : Que vous êtes — !

† = է . կերպարանեալ առաքինի :

Fac-similé (ֆաք-սիմիլէ) է . ար . ձշգրտահան նմանութիւն . նմանահան ճշգրտութիւն . ճշգրիտ օրինակ : Le — d'une signature. Des — :

Factage (ֆաքթաժ) է . ար . ¶ . Տանելի , փոխադրելի գնճատս (յերկաթուղւոյ ի խանութ վաճառականի) : ¶ 2. Վարձք (բեռնակրի երկաթուղեաց) :

Facteur (ֆաքթէօր) է . ար . ¶ . Ցօրինող երաժշտական գործեաց : — de pianos. *Դաշնակահարար : — d'orgues : ¶ 2. Անանձիւ . արտադրիչ . (ի համարտութեան) : ¶ 3. Գործակալ (սեզանաւորի , վաճառականի) : Il a un — à Amsterdam : ¶ 4. *Թղթատարչի . *նամակատարչի . Le — n'a pas apporté de lettre : ¶ 5. Բեռնակիր (երկաթուղեաց) :

Factice (ֆաքթիս) ած . ¶ . Արուեստական . չիճածոյ . Ա . զուգածոյ . (տե . չինածս) : Ce bézoard n'est point naturel, il est — . Cinabre — : ¶ 2. (փոխ .) Անբնական . ինքնագիւտ . կղկղեալ . պատճառեալ . առաւկերպարանեան : Une sensibilité — :

Factieux, euse (ֆաքսիէ , իօզ) ած . ¶ . Աղմկիչ . խազմնարար . ամբոխարար : C'est un esprit — : Այոր և իցէ է . ար . On a banni les — : ¶ † 2. Աղմկալից , բաշտոզ , խառնակարգ (ժամանակ) :

Faction (ֆաքսիոն) է . իդ . ¶ . Բաժին , խումբ զգեստաւորեցից , խազմնարարաց . հերձուած : La — des Guelfes, des Gibelins : ¶ 2. Կալն զինուորի ի պահս . պահպանութիւն . պահակերութիւն : Faire sa — :

Factionnaire (ֆաքսիոնէր) ած . և է . ար . Զօրականն պահանորդ , պարեկապան :

† **Factorage** (ֆաքթորաժ) է . ար . Իրաւունք , վարձք գործակալի վաճառականաց :

Factorerie (ֆաքթորըրի) է . իդ . Տան գործակալաց վաճառականաց յօտար երկրի . *վաճառատուն : (Ըստ Լիդրէի տալի և Factorie) :

Factotum (ֆաքթոթոմ) է . ար . Հոգարարձու ամենայն իրաց տան . ամենագործ : Les valets haïssent les factotums :

Factum (ֆաքթոմ) է . ար . ¶ . Գաւմնութիւն կամ յայտարարութիւն իրաց դատի , գաւառատուն . յիշատակարան . (լե . այժմ ասի Mémoire) : ¶ 2. Ենամուկ , գիր ամբաստանութեան , չաստագովութեան անձին . *ամբաստանագիր : Les factums qu'il publia contre eux ne produisirent aucun effet :

Facture (ֆաքթիւր) է . իդ . ¶ . Ցօրինուած . յարդարութիւն (երգոց , նկարուց) : La — de ce tableau est bonne : ¶ † 2. Ձափ մեծութեան (փայտից երգիանի) : ¶ 3. Թուղթ կամ ցուցակ յորում նշանակին արչափութիւն , ազգ և գինք վաճառաց . արձան : Dresser une — . Présenter sa — :

† **Facturer** (ֆաքթիւրէ) բ . ն . ¶ . Ցօրինել : ¶ 2. Ցօրինել զցուցակ իրաց վաճառելոց . գրել զարձանն :

† **Faculе** (ֆաքիւլ) է . իդ . Լուսաւոր բիծ (յարեգակն) . *ջահիկ :

Facultatif, ive (ֆաքիւլթաթիֆ, իվ) ած . ¶ . Որ տայն իրաւունս կամ իշխանութիւն (հովուական թղթի [bref] Հռոմայեցւ քահանայապետին) : ¶ 2. Որ թողու ազատ բան կամն առնել կամ ոչ առնել : Cette disposition de la loi n'est que facultative :

† **Facultativement** (ֆաքիւլթաթիվման) մ . Ըստ կամս :

Faculté (ֆաքիւլթէ) է . իդ . ¶ . Կար . իշխանութիւն . իրաւունք . ազատութիւն : Si tu veux sortir, en as-tu la — ? La loi interdit aux mineurs la — de disposer de leurs biens : ¶ 2. Կարողութիւն , զօրութիւն (մտաց , հոգւոյ) : La — de penser : ¶ 3. Զօրութիւն : L'aimant a la — d'attirer le fer : ¶ 4. Ցաջողակութիւն . բաւականութիւն . առագանգ . քանքար : Il n'avait pas les hautes facultés qu'exige un pareil emploi : ¶ 5. Կամաւ ուսուցչաց (աստուածաբանութեան , իրաւագիտութեան , բժշկութեան , գիտութեանց և դպրութեանց) : ¶ 6. Կամաւ ուսուցչաց բժշկութեան . Բժշկանոց : On consulta la Faculté. Les membres de la Faculté :

— յե . կար . կարողութիւն . ինչք . գոյք : Chacun a été taxé selon ses facultés. Outrepasser ses facultés :

Fadaise (ֆատէզ) է . իդ . Անհամ ընդունայնաբանու-

Digitized by Google

քիւն, անառակ. անհամեմատութիւն։ Il ne dit que des fadaises։

Fade (ֆ-դ) ած. 1. Անհամ. չափաւորական։ Une sauce —. Se sentir le cœur —. (ի-իմ.) Գարշել։ ‖ 2. (ի-իմ.) Անհամ. անառակ. ցածր. պիծ։ Un discours, une conversation —. Une couleur —։

Fadement (ֆադ-ման) ս. Անհամ, ցածր, պիծ օրինակաւ։ Tout ce qu'il dit, il le dit —։

Fadeur (ֆադ-ուր) է. իե. 1. Անհամութիւն։ La — d'un mets։ ‖ 2. (ի-իմ.) Անհամութիւն. ցրտաւթիւն (բանից, կերպարանաց)։ ‖ 3. (ի-իմ.) Անհամ, ցածր գովութիւնք, փաղաքշանք։ Dire des fadeurs à une femme։

Fagot (ֆա-ո) է. ր. 1. Խուրձն ասաց. տրցակ. սղին։ Fagots secs, verts, de sarment. Brûler un —. L'âme d'un —. *mêm* J'Âme. Prendre l'air d'un — *fam* un air de —. *mêm* J'Air, A. Être habillé comme un —. (ի-իմ. և -ած.) Լինել զգեցեալ անճաշա, անկերեւոյթ։ † Être tout en un —. Կծկիլ. ամփոփիլ։ Sentir le —. 1. (ի-իմ.) Ունել նշմարանս, երկնանս հերետիկոսութեան։ ‖ 2. Լինել կասկածելի։ Vous confier cette jeune fille! oh que non! vous sentez le fagot. — Il y a fagots et fagots. (-ած-ի.) Գոյ խորը ընդ անձինս ատելութեանց, ընդ իրս նդիւզգիս. (-ի. տրցակ կայ, տրցակ ալ կայ)։ ‖ † 2. Խուրձն, ծրար (համակաց, կաւատաց)։ "J'ai reçu un — de lettres des Lavardins." sév. ‖ 3. (ի-իմ.) Բարբանջք. յաղագանք։ Cette nouvelle est un —. Conter, faire des fagots. Խօսել բանս անառակս, ընդաւնայնս, անհաւատալիս։

Fagotage (ֆա-ո-տաժ) է. ր. 1. Կապելն տրցակս (փայտի)։ ‖ 2. Փայտ մանր. կրկուռս։ Il n'y a que du — dans ce bois։ ‖ † 3. (ի-իմ. և ընդ.) Գործ փութանակի և անհոգութեամբ արարեալ։

Fagoter (ֆա-ո-տե) բ. ն. 1. Կապել զփայտ տրցակս. տրցակել։ ‖ 2. (ի-իմ. և ընդ.) Խառն ի խառն կարգել։ Qui a fagoté cela ainsi? ‖ 3. Անհեթեթս զգեցուցանել։ Peut-on — un enfant de la sorte! ‖ † 4. Կարկատել (առաստակս). Նորոգել (չարիս)։

Fagoteur (ֆա-ո-տեօր) է. ր. 1. Որ կապէ զփայտ տրցակս. տրցակիչ։ ‖ 2. (ի-իմ. և ընդ.) Փցուն մտածնաց, երգ, երգահան։

Fagotin (ֆա-ո-տին) է. ր. † 1. Տրցակ փոքրիկ։ ‖ 2. Կապիկ զգեստաւոր. կապիկ ամպարտաց [bateleur]։ ‖ 3. Հագիս. խեղկատակ։ ‖ 4. Ցուրտ ծաղրածու։

Fagoue (ֆա-ու) է. իե. Գեղձ [glande] ինչ ի վերին կազմին կրծոց անասնոց։

† **Faguenas** (ֆա-ղը-նա) է. ր. Ճանապարհաւորութիւն (աղաչանաց, հիւանդ անացն)։ (ղ.)։

Faible (ֆե-պլ) ած. 1. Տկար. ապիկար. անզօր. անդամագ։ La femme est plus — que l'homme. Avoir les jambes faibles. Il est encore — de sa maladie. Dans un âge —. Ի տխեղծ, ի հանգիտակ, յանախականն հասակին։ Աստ և զմտաւորական կարողութեանց. Notre — raison. Une tête —։ ‖ 2. (ի-իմ.) Աղքատ. տգեղատեսիլ. փոնաքիս. փոնաքեղ. C'est un écrivain — et froid։ ‖ 3. Տկար. թոյլ. անարի. կնաւ. Cette mère est bien — pour ses enfants. Ce bon mais — monarque était plus aimé que respecté։ ‖ 4. Նուազ. գումարքանդ. չնչին։ Une — quantité. Un — revenu։ ‖ 5. Ջրի, լոյծ (գինի)։ ‖ 6. Աղօտ. նուազ (լոյս, յիշատակ)։ Il ne m'en reste qu'un — souvenir։ ‖ 7. Նօսրք։ Cette poutre, cette corde est trop —։ ‖ 8. (ի-իմ-ի.) Տկար. թերակատար։ Le côté — d'une chose։

= է. ր. 1. Տկար. անուաստ։ Protéger le — contre le fort։ ‖ 2. Տկարութիւն։ Le — d'une poutre։ ‖ 3. (ի-իմ-ի.) Տկարագոյն մասն. ակտարակղմն։ Voilà le — de la cause, de l'affaire։ ‖ 4. (ի-իմ-ի.) Գլխաւոր թերութիւն. տկարակողմն։ C'est son — que le jeu. C'est là son —։ ‖ 5. (ի-իմ-ի.) Անչափ մխաւթիւն, խնամք, սէր։ Il a un — pour cet enfant։

= Du fort au —, Le fort et le —, Le fort portant le —. Ած. —. Ընդ զօրաւարն և ընդ տկար. մխանգամանդն սահեալ. ի միասին համամբաշալ։ Quatre chevaux porteront tout cela, du fort au —. Les terres de cette ferme valent tant l'arpent, le fort portant le —։

Faiblement (ֆե-պլմ-ման) ս. 1. Տկարաբերաբար։ ‖ 2. Թաւլաբերաբար. թաւլակի։ Résister, attaquer —։

Faiblesse (ֆե-պլե-սա) է. իե. 1. Տկարութիւն. տգեղ կարութիւն. անատագութիւն։ J'ai pitié de sa —. La — du corps։ ‖ 2. Թաւլանալն. թաւլուկ. նուազութիւն. (տի, մարդկեղք)։ Tomber en —. Revenir d'une —. Ունչարերել, զգաստանալ. զգալ խելոց իւրոց։ ‖ 3. (ի-իմ-ի.) Ագգաստութիւն (բանից)։ ‖ 4. (ի-իմ-ի.) Տկարութիւն. թաւլութիւն։ Ce père est d'une — inexcusable. La — humaine։ ‖ 5. Անչափ մխաւթիւն, խնամք, գորով։ Avoir de la — pour quelqu'un։ ‖ 6. Հրապարիլն (կնոջ). տկարութիւն։ Cette première — la perdit de réputation. Elle sut faire oublier ses faiblesses։ ‖ 7. Նրբութիւն (չափի, գերանի)։ ‖ 8. Նուազութիւն. տկարութիւն։ Malgré la — du nombre ils voulurent combattre։

Faiblir (ֆե-պլի-) բ. ն. Տկարանալ։ Il sentit son courage —. Ce vin faiblit. Le vent faiblit։

Faïence (ֆա-յան-) է. իե. Խեցի, խեցեզէն փաւենսեան քաղաքէն Իտալիոյ. փաւենսեան խեցի. *փաւեակ։ La — tire son nom de Faenza ville d'Italie, où elle fut inventée. Un service de —։

Faïencerie (ֆա-յան-ըր-ի) է. իե. 1. Գործատան փաւենսեան խեցեզինաց. *փաւեակհան։ Établir une —։ ‖ 2. փաւենսեան խեցեզէնք։ Articles de —։

Faïencier, ière (ֆա-յան-իե, իեր) է. Բրուտ, վաճառական փաւենսեան խեցեզինաց. *փաւեակագործ։

† = ած. փաւենսեան խեցեզինաց։ L'industrie faïencière։

† **Faille** (ֆայլ) է. իե. Ագգ ինչ սահուն կերպասաց. *փալուկ։

Failli (ֆա-յի) է. ր. Անկած վաճառականի. *անանկացեալ։ Les créanciers d'un —։

Faillibilité (ֆա-յի-պի-լի-) է. իե. Սխալականութիւն։

Faillible (ֆա-յի-պլ) ած. Սխալասէր. սխալական. գոյիմ ոմն։ Tout homme est —։

Faillir (ֆա-յիր-) [Je faux, tu faux, il faut, nous faillons, vous faillez, ils faillent. Je faillais, nous faillions. Je faillis, nous faillîmes. Je faudrai, nous faudrons. Je faudrais, nous faudrions. † Que je faillisse, que nous faillissions. Faillant. Failli, ie.] բ. ն. †1. Վրիպակել (ի նպատակէն)։ ‖ 2. Ջանդ առնել. (վր.)։ J'irai là sans —. Երթայց անդր անվրէպ։ ‖ 3. Սխալիլ. վրիպակել. մոլորիլ։ Les plus doctes sont sujets à —. Cet auteur a failli en beaucoup d'endroits։ ‖ 4. Ցանցանալ. մեղանչել։ Il est dans notre nature de —։ ‖ 5. Կործել. տեղի տալ։ Cet édifice a failli par le pied։ ‖ 6. Պառանալ առաջ յերեկս կոյս. խոնարհիլ առաջ. (վր.)։ À jour faillant. Ի տարաժամել առաւուն. (վր.)։ À jour failli. Ցեւս գառանալոյ առաւուն յերեկս կոյս. (վր.)։ ‖ 7. Պակասիլ. նուազիլ։ La mémoire lui faillit tout à coup. Le cœur me faut. 1. Պակասեալ. եմ

Digitized by Google

ի քաղցէ· պահանջել սպառնալ և սգի իմ. (տե· անօթութենէն սիրտս կ'անցնի, մարելիք ինւ գայ վրաս)։ ‖ 2. Հառաչէ սիրտ իմ։ Elle sentit son cœur — et se mit à pleurer։

‖ 3. Չկարել հաստատանել· *անանկանալ· (տե· կատր ընկնել)։ Ce banquier, ce négociant a failli։ ‖ 4. փորր միտս եւս և (անկանել)· միրձ լինել ի (մեռանել)։ J'ai failli mourir. փորր միտս եւս և մեռանէի. սակաւիկ մի պիտեցայ մեռանել· (տե· քիչ միաց, մազ միաց պիտի մեռնէի)։ Il faillit être ministre։ Մերձ ասի եւս և de նախագրութեամբ։ Il faillit à être ministre. J'ai failli de tomber։

Faillite (ֆայլիթ) ե· իգ· Անկարութիւն (վաճառականի) հաստատանելոյ· *անանկութիւն։ Cette société a fait —։

Faim (ֆեմ) ե· իգ· 1· Քաղց· սովաւութիւն· (տե· անօթութիւն)։ Avoir —, grand'—· La — a contraint les assiégés de se rendre. Étourdir la grosse —· տես յ'Étourdir, 4. Apaiser sa —· Անցուցանել, յանձուցանել, հարկանել զքաղցն· Հարկանել զփափագ քաղցի· զսաստնագ քաղցին գադարեցուցանել· Լեալ զքաղց, զսովաւութիւն իւր։ Il est mort de —· Mourir de —· 1· Լինել ձգիտեալ, ձգտելով· (տե· անօթութենէ մեռնիլ· սաստիկ անօթի ըլլալ)։ Donnez-moi à manger, je meurs de —։ ‖ 2· Մեռանիլ, սատակիլ ի սովոյ· մեռանիլ առ քաղցի· սովամահ կորնչիլ· լինել չքաւոր յոյժ։ Ses parents le laissent mourir de —· — canine. տես ի Canin։

‖ 3· Սով։ "Le peuple à qui la — se faisait déjà craindre." RAC. *Théb.* I, 3. ‖ 4· (ֆիգուր·) Տնչէլանք· ցանկութիւն։ La — insatiable des richesses, des honneurs։ (Ցայս միտս սաստ լաւ եւս Soif)։

Faim-valle (ֆեմ-վալ) ե· իգ· Ախտ քաղցու ձիոց· ձիական քաղց։

Faine (ֆէն) ե· իգ· Խաղող, պտուղ փիկանի [hêtre]։

Fainéant, ante (ֆենեան, անդ) ած· և ե· Ծառարկ· գաւառկանձն· գաւառկակաց· ծոյլ· անգործ· գործասէրաց։ Écolier —· C'est un grand —, une grande fainéante։

Fainéanter (ֆենեանդէ) բ· ն· ի գաւառկութիւն հաստատիլ· գաւառկ կալ· ձծուլութեան զՀեռ լինել։

Fainéantise (ֆենեանդիզ) ե· իգ· Գաւառկութիւն· անգործութիւն· ծուլութիւն։ Vivre, croupir dans la —· La — est un plus grand vice que la paresse։

A. **Faire** (ֆէր) [Je fais, tu fais, il fait, nous faisons (ֆէզոն), vous faites, ils font. Je faisais (ֆէզէ), nous faisions (ֆէզիոն)· Je fis. Je ferai. Je ferais. Fais, qu'il fasse, faisons (ֆէզոն), faites, qu'ils fassent. Que je fasse, que tu fasses. qu'il fasse, que nous fassions, que vous fassiez, qu'ils fassent. Que je fisse. Faisant (ֆէզան)· Fait, faite.] բ· ն· 1· Ածանիլ· Հաստիլ· ստեղծանիլ։ Dieu a fait l'homme à son image. Dieu a fait toutes choses de rien. Tous les jours que Dieu fait. Զօր ամենայն· (տե· ամէն Աստուծոյ օրը)։ ‖ 2· Ծնանիլ (կնոջ որդի)· Հանիլ (տալոյ ստամոնաւոր)· Une femme qui fait de beaux enfants. Quand une bête a fait ses petits. — un enfant à une femme. Ցղացուցանիլ զկին։ ‖ 3· Ածանիլ (հաց, հանդերձս)· գործել (կերպասս, բնհիզ)· յօրինել· կազմիլ· հանգծանիլ· չինիլ։ — du pain, une maison. Les abeilles font le miel։ ‖ 4· Ցօրինիլ· յօրգործիլ· հանդերձանիլ· կորգիլ։ — le dîner, le déjeuner։ ‖ 5· Ցօրինիլ· գործիլ· համեցգրիլ· ճաշակագրիլ· գծանիլ (կերս)։ — un poème, des vers։ ‖ 6· Նկարիլ։ — les animaux. Ce peintre ne fait que le paysage։ ‖ 7· Վճարիլ, կատարիլ (գործ ինչ)· գործիլ· ածանիլ։ — un meurtre, des sottises. — le bien, le mal. Ce que j'ai fait, j'ai cru le devoir —· La grêle a fait du dégât։ ‖ 8· Ածիլ (զոք յոպատասխանս բանից)· գործացուցանիլ (զոք ի քրեականէ ինչ)։ "Que de tous tes sujets il fasse des rebelles." CORN. *Perthar.* III, 3. ‖ 9· Ածիլ ի վերայ, հասուցանիլ (չարիս)· պատճառ լինիլ· նիւթիլ· առնիլ· յորտուցանիլ (ազմուկ)։ — du mal à quelqu'un. — peur, honte, plaisir, envie. Une femme qui a fait de grandes passions. "Ce qui flatte les souverains fait d'ordinaire le malheur des sujets." MASS. *Pet. Car. Tentations.* Ce remède me fit du bien. Օգտակար ինձ եղև գեղն։ ‖ 10· Ցկրճանիլ· J'avais fait du blé d'hiver, il n'a pas réussi։ ‖ 11· Գաղիլ· կիծիլ· հաստանիլ (խոտ)։ Les cultivateurs ont fait beaucoup de légumes cette année. — les foins, de l'herbe։ ‖ 12· Վճառանիլ։ Ce négociant fait les eaux-de-vie։ ‖ 13· Ցօրինիլ· յորգարկիլ· կազմիլ· (տե· կարգի գնիլ· շտկիլ)։ — une chambre, un lit. — la barbe. տես ի Barbe, A. 1. ‖ 14· Ածանիլ· կատարիլ· պահիլ։ — ce que Dieu ordonne. — son devoir. — la quarantaine. — une fête. Տան կատարիլ· տօնիլ· տօնախմբիլ։ — les Rois, la Saint-Jean. — le lundi. Զրտօնիլ գործատրի յաւուր երկուշաբթոն փախանակ աշխատելոյ· (տե· երկուշաբթի բռնիլ)· (ահ·)։ ‖ 15· կազմիլ· կրթիլ· ընդելացուցանիլ· Ce général a fait de bons officiers. Les voyages l'ont fait à la fatigue։ ‖ 16· երթալ· առնիլ, հաստանիլ (ճանապարհ)։ — du chemin. Un homme qui fait deux lieues par heure. — son chemin. (ֆոթոթ·) տես ի Chemin, 3. ‖ 17· խառնիլ (զքարտէսս խազոյ նախ քան զբաշխումն)· (որ և Battre կամ Mêler les cartes)։ ‖ 18· կուտիլ· մերձենալ· շահիլ· առնալ։ Faire des amas ses provisions. Voilà tout l'argent qu'il a pu —· Il a fait de très beaux bénéfices. — fortune. Շահիլ ինչս բազումս· (տե· Հարստութիւն գիզիլ)։ ‖ 19· Պարապիլ, գիտենալ յաւուրմն· ուսանիլ։ — ses humanités, son apprentissage. — son temps. Նուիլ, կատարիլ զժամանակն (գինուորութեան)· Ces idées ont fait leur temps. Անցեալ է ժամանակ գաղափարացդ այդոցիկ։ ‖ 20· կատարիլ, գործիլ (զգործ բժշկի, սարկաւագի)· Տատանիլ (ի վաճառականութիւն)· գալ զ(արուեստիս)· — la médecine, le commerce, le diacre։ ‖ 21· Ծառայիլ· սպաս Հարկանիլ։ Ce domestique a fait beaucoup de maisons. Այս սպասաւոր մեռալ է ի ծառայութիւն բազում տերանց· (տե· այս ծառան շատ տուն մտած ելած է)։ ‖ 22· Անկանիլ (ի հիւանդութիւն)· Il a fait une maladie de langueur։ ‖ 23· Ածանիլ, նամատանդանիլ (զոք թագաւոր)· կացուցանիլ, կարգիլ (զոք ի պաշտօն, յիշխանութիւն ինչ)· Les évêques du temps des Carlovingiens faisaient et défaisaient les rois. — de l'Académie. Ընտրիլ զոք անգամ Ակադեմիոյ, կամատրգ։ ‖ 24· Ածանալ (զոք բարեկամ, թշնամի)· J'ai fait un ami. Se — un ennemi, des ennemis։ ‖ 25· կերպարանիլ, ձեւանալ (մարգարէ)· երևեցուցանիլ (զանձն յիմար)· — le mort. Ս· Ստամեռուկ լինիլ։ ‖ 26· Չամարիլ· կարծիլ· դնիլ։ On le faisait mort, mais il se porte bien։ ‖ 27· Չառանիլ գինս· (տե· արժեցնիլ)· Combien faites-vous le mètre de velours? — Dix francs։ ‖ 28· կարգիլ (հաս, ատեխս)։ ‖ 29· Ածիմ· լինիմ· (սացիալ զանատանց և զբոյից ի քերականութեան)· *Cheval* fait au pluriel *che-*

Digitized by Google

vaux. Aimer fait au futur *j'aimerai*։ ‖ **20.** Զապարանհեղին պէտս վճարել։ Ce malade fait tout sous lui. (տե՛ս Ա.յս հիւանդս տեղը կ'ընէ)։ — de l'eau. տես *J'Eau*, 9. ‖ **21.** (նախադասս անարիշ գերբայի) Տալ (լարբառել)։ J.-C. a fait entendre les sourds et parler les muets. Քրիստոս խլից լսել եւ համրից խօսել. Քրիստոս ի բան գործոյց զխուզը եւ համրից եւս խօսել։ — taire. Լռեցուցանել։ — marcher des troupes. Յաղացուցանել զզօրս։ L'opium fait dormir. Քուն ածէ ափիոն։ Se — aimer, haïr. Սիրելի, ատելի զանձն ընծայեցուցանել։ Se — annoncer. Le professeur se fit montrer le cahier de l'élève. Le sang de ces héros dont tu me fais descendre. Արիւն գիւցազանցն՝ յորոց համարիս զիս իջեալ, ակերեալ։ Faire faire. Տալ առնել։ "Télémaque . . . prend ces armes, don précieux de la sage Minerve, . . qui les avait fait faire à Vulcain." ՖԵՆ. *Tél.* XVII. Se faire faire la barbe. Տալ սափրել զնա ի մօրուս։

— Se —. Առնել, գտանել, առանալ անձին։ Il se fit des amis dans le sénat. Se — fête d'une chose. Ուրախանալ։ Se — honneur ou gloire de quelque chose. Համարել ինչ անձին պատիւ, փառս։ [յօրանալ։

— gloire, vanité de quelque chose. Պանծալ. պարծել.

— ce qu'on veut de quelqu'un. Տանել և բերել զոք ըստ կամաց իւրոց. (տե՛ս ուզածին պէս գործածել մէկը)։

— N'avoir que —. ‖. Չունել ինչ գործ։ "Vous êtes un sot de venir vous fourrer où vous n'avez que —." MOL. *Méd. malgré lui.* I, 2. ‖ **2.** Ոչ ինչ առնել պէտս. չլինել պիտոյ։ Je n'ai que — de vos discours։

— Je ne puis, je ne sais que — à cela. Ոչ ինչ կարեմ ես յիրիդ յայդմիկ։ [գործել։

— N'en rien —. Զառնել զայն՝ զորմէ բանք իցեն. ոչ

— quelque chose à quelqu'un. Առնել ինչ ընդ ոք կամ առնուք. մեզանչել. վնաս հասուցանել. (տե՛ս մեկուն բան մը ընել)։ Moi qui n'ai jamais rien fait à personne։

— des siennes. Գործել անհանճարս, երիտասարդական անմտութիւնս, չազաչտութիւնս։ Il a fait des siennes. Vous avez fait des vôtres. Ils ont fait des leurs։

— le nord, le sud. Նստել ի հիւսիս, ի հարաւ կոյս. (քան հասաւարաց)։

— sa tête. Բռնանալ հղջերաց հղջերուի։

— Qu'est-ce que cela vous fait? Ջի՞նչ առ ձեզ այն. ձեզ զի՞նչ փոյթ է. (տե՛ս ձեզի ի՞նչ)։

— En — à sa tête. Գնալ, գործել ըստ կամս անձին. (տե՛ս խելքին եկածը փչածը ընել)։

— En — à quelqu'un pour un bras. Խոյանակել, բեկանել զլապտակ ուրուք (ի կռուի)։

— l'admiration, des armes, le bec à quelqu'un, besoin, côte, eau, maison nette, la planche, des recrues. տես Admiration, Arme, այլովքն հանգերձ։

— ɜ. ն. ‖. Առնել. գործել։ Laissez-moi —. Ցիմ վերայ հոգ այդ։ ‖ **2.** կատարել. ի գլուխ հանել. վճարել։ Je n'aurais jamais fait si je voulais vous en faire le détail։ ‖ **3.** Գործել. ազդել։ L'argent fait plus auprès de lui qu'aucune recommandation։ ‖ **4.** Առնել. կրկնել. տալ պատասխանի. (ընդ.)։ J'irai avec vous, lui fis-je։ ‖ **5.** Վճարել զպէտս իւր. (տե՛ս տեղը ընել)։ Cet enfant a fait dans sa chemise. — dans ses chausses. տես *ի* Chausses, 1.

— bien. Միաբանիլ. պատշաճ լինել։ Le bleu et le jaune font bien l'un avec l'autre. — mal. Ոչ միաբանիլ. չլինել պատշաճ։

— bien à quelqu'un. Ընդունել զոք պատուով, սիրով։

— Fasse le ciel que . . . Ո՛ տայր. եղիցի։

— pour quelqu'un. Ունել զտեղի ուրուք. լինել տեղապահ, գործակալ, երաշխաւոր։

— dans les draps. Լինել վտանգաւորեան առուեստ կատարուց, ի չարեաց։

— C'est à — à lui de. Նորա գործ է. նա միայն կարող է։ C'est à — à lui d'ordonner une fête. C'est à — à vous à parler ainsi. Ոչ է ձեզ պատշաճ խօսել զայս օրինակ։

— Ne — que. Il ne fait que jouer. Ոչ ինչ առնէ բայց միայն խաղալ. յանգ զխաղալ գայ. (տե՛ս խաղալէ զատ ուրիշ բան չըներ)։ Ne — que croître et embellir. տես *ի* Croître. 1. Je n'ai fait que le voir. Տեսի եւեթ զնա։ "Ces beaux lieux, loin de modérer sa douleur, ne faisaient que lui rappeler le triste souvenir d'Ulysse." ՖԵՆ. *Tél.* I.

— Ne — que de. Il ne fait que de sortir. Ասժմիկ եւ գնաց. այժմ եւ ելանէ։ Il ne fait que d'arriver. Արդ եւս եհաս. (տե՛ս գեռ հիմիս հասաւ, նոր հասաւ)։

= ɜ. անդեմ. Il va — de l'orage. Յառնելոց է մրրիկ։ Il fait froid. Յուրտ են օդք։ Il fait beaucoup de poussière. (տե՛ս Աստակ փոշի կայ)։ Les chaleurs qu'il a fait l'année dernière։

= Se —. ɜ. ա. ‖. Լինել, եզանիլ (բժիշկ, կրօնաւոր)։ Se — Turc. Տաճկանալ։ Se — vieux. Ծերանալ։ Elle s'est faite religieuse. Նմուսս ի կարգ հաստատուցաւ, կուսանաց։ Se — belle. Զարդարիլ, պաճուճիլ (կնոջ)։ ‖ **2.** Զարգանալ. լինել կատարեալ։ C'est un jeune homme qui se fera։ ‖ **3.** Գտնուանալ, լաւանալ (գինւոյ, պանրոյ)։ ‖ **4.** Լինել. կատարիլ. ի գլուխ ելանել։ Notre connaissance s'est faite à l'armée. Si la paix se fait. On veut que tout se fasse par moi։

— Se — à. Ընդելանալ. կրթիլ. վարժիլ։ Se — à l'esclavage. Le cheval se fait au bruit des armes։

— Se laisser —. Ոչ կալ հակառակ. (ընդ)։

= ɜ. անդեմ. Il se fait tard. Տարաժամէ օրն։ Il se fit un grand silence. Լռեաց լուռթիւն մեծ։

— et dire sont deux. (առած.) Ընդ բան և ընդ գործ՝ բազում է խորոց. այլ է ասել և այլ է առնել։

— Paris ne s'est pas fait en un jour. (առած.) Պարիս ոչ շինեցաւ ի միում աւուր. մեծամեծ գործք վճարին ժամանակաւ։

B. **Faire** (ֆԷր) է. ար. ‖. Առնելի. գործ։ Il y a loin du vouloir au —։ ‖ **2.** Արարուած. արար. գործած. յօրինուած։ Ce tableau est d'un beau —։

Faire le faut (ֆԷր լը ֆո) է. ար. Գործ անհրաժեշտ, կարեւոր։ C'est un —։

Faisable (ֆըզաբլ) ած. ‖. Առնելի. հնարաւոր։ Cela est, n'est pas —։ ‖ **2.** Օրինաւոր։

Faisan (ֆԷզան) է. ար. Հաւ ինչ որ կեայ յառատս. փասիան. Ած. վայրի հաւուկ. ախոյեան. խոշոր խոշոր։ Les premiers faisans sont venus des bords du Phase, fleuve de la Colchide. — doré. Ոսկեփետուր փասիան։ Coq —. Արու փասիան։

Faisances (ֆըզանս) է. իգ. յգ. Զոր ինչ յանձն առնու վարձակալն առ վարձատուին արտադրյ տակիսաւ վարձուց։

Faisande (ֆԷզանդ) ած. իգ. Poule —. Իգ փասիան։

Faisandeau (ֆԷզանդո) է. ար. Զաղ փասիանի։

Faisander (ֆԷզանդե) † ɜ. ն. Տալ մսոյ երեայ զհամ փասիանի՝ պատճառով առ ժամանակ ինչ։

Digitized by Google

= Se —. բ. ա. Ա.ռնուլ (մեղ երէց) զհամ փասիանին։ Des perdrix qui se faisandent trop. Vous avez trop laissé faisander ce lapin.

Faisanderie (ֆէզանդրի) է. իգ. Տեղի անասնանոց զփասիանս. *փասիանոց։

Faisandier (ֆէզանդիէ) է. ար. Անասնապետ, բանիլ փասիանից. *փասիանապետ։

Faisane (ֆէզան') ած. իգ. Poule —. Իգ փասիան։

Faisceau (ֆէսօ) է. ար. Խուրձն։ — d'armes, de piques, de lances, de flèches, d'herbes, de verges. Mettre les fusils en —. — de rayons lumineux.

— յե. Խրձունք գաւազանաց՝ ունելով տապար ի միջին, նշանակ իշխանութեան հիւպատոսից, գիկտատորից և պրետորաց առ նախնիս Հռոմայեցիս. խրձունք։ Prendre les faisceaux. Ա.ռնուլ զխրձունս. ամբառնալ ի պատիւ հիւպատոսութեան։ Déposer, rendre les faisceaux. Ի բաց դնել զխրձունս. ի բաց կալ ի հիւպատոսութեան պատուոյն։

Faiseur, euse (ֆէզէօր, եօզ) է. և. Ա.րարող. գործիչ. յօրինիչ։ — de malles, d'almanachs. Faiseuse de corsets. Cela est du bon —, de la bonne faiseuse. Ա.ի և գմատենագրաց. Un — de livres, de vers. C'est un — de phrases. ‖ † Ջ. Ա.իրող, նորութեան, նորահնութեանց, փափաքութեանց։ ‖ Ց. Որ ձեռնամուխ լինի յիրս ոչ պատուական. ձեռնագործ։

† **Faisse** (ֆես) է. իգ. Ջաւան ազոլեայ [d'osier] (պատելոյ զկոզովս)։ [(զկոզովս)։

† **Faisser** (ֆես) բ. ն. Գաւառ ազոլեայ չուանաւ Ա.

A. **Fait, faite** (ֆէ, ֆէտ) ած. գերբ. Faire բոյի. և. Ա.րարեալ. յօրինեալ։ Un tertre — de main d'homme. Aussitôt dit, aussitôt —. տես յ'Aussitôt. Voilà qui est —. Հաստատեալ եմ (մեկին). Հաստատեալ է նա (գաղ)։ Être bien —. Լինել անձնագեղ և պատշաճ անգամիք. լինել բարեկազմ, վայելչակազմ։ Être mal —. Լինել կազապարանձև և անգեղեալ։ ‖ Ջ. Պատրաստ. կազմ (ազանելիք)։ Ce tailleur vend des habits tout faits. ‖ Ց. Սովորեալ. ընդել։ Il n'est pas encore — à ce métier. ‖ Վ. Բաւական. յանգ. առատ. կարգ։ Cet homme n'est pas — pour un pareil emploi. Cette nouvelle était faite, bien faite pour l'affliger. ‖ Ե. Ջգեցեալ։ Être — comme un voleur. ‖ Ը. Ի չափ հասեալ. հասուն հասակաւ. կատարեալ (այր)։ C'est déjà un homme — . Ի չափ հասեալ է. (առ զպատանեկէն)։ "Je me croyais déjà un homme —." FÉN. *Tél.* III. ‖ Թ. Հրահանգեալ, մեկեալ, վարժեալ (երթվար)։ ‖ Ժ. Եփեալ, հասուն (պանիր)։ ‖ Ժ. Հաստատեալ, ընկալեալ (ած բանից)։ Les idiotismes sont des phrases faites. [բանէն անցած է)։

— C'en est —. Վ.ճարեալ է. կատարեցաւ. (այլ. բանը

— C'est — de moi. Վ.ճարեալ է վասն իմ. կորեալ. վա՛յ է ինձ. (այլ. բանս լմնցած է)։ "Mentor m'abandonne, c'est — de moi." FÉN. *Tél.* VII.

— Ce qui est — est —. Ջինչ եղե՝ ասէ եղե. որ ինչ եղե՝ եղե. (այլ. եղածն եղած է)։

B. **Fait** (ֆէ) է. ար. և. Գործ. իրք. իրաւութիւն։ Joindre le — à la menace. On lui impute des faits graves. Ces faits ne laissent aucun doute sur sa culpabilité. Au — et au prendre. Յորժամ գործել կամ խօսել հասանիցէ։ Prendre quelqu'un sur le —. Ըմբռնել զոք անդէն (ի գործութեան). Հասանել ի վերայ անդէն ի գործելն։ Les hauts faits. Մեծամեծ, երևելի գործեան. գործք քաջութեան։ Voie de —. Բռնութիւն. Հարստահարութիւն. Voies de —. Հարուածք. բռնիբիք. վէրք։ Prendre — et cause pour quelqu'un. տես ի Cause, 4. ‖ Ջ. Դէպք. դիպուած. հանգամանք իրաց։ C'est un — unique dans l'histoire. Il parla pendant une heure sans dire un mot du —. Aller, venir au —. Մատչել ի քննութիւն բուն իսկ խնդրոյն։ Au —. և. Ջի՞նչ խնդիր յինէն։ ‖ Ջ. Ջամենայն բարւոք կշռեալ։ — C'est un —, il est de — que. Ցայտնի է զի. (այլ. իրազուրկ է ար)։ Il est de — que Cicéron parla ainsi. Être sûr de son —. և. Գիտել ինչ առաւելութեամբ։ ‖ Ջ. Ա.նիւրմիտ լինել զյայլազանութեանէ ձեռնարկութեանն. — Entendre bien son —. Լինել ճարտար յիւրում արուեստի։ Être au — de quelque chose. Ճարտար գիտել. քաջ տեղեակ լինել։ Mettre au —. Խնդրատու առնել. տեղեկացուցանել։ Se mettre au — de quelque chose. Տեղեկանալ։

‖ Ց. Իրք. իրազութիւն։ Les sciences reposent sur l'observation des faits. ‖ Վ. Գոյացք. վարք. ընթացք վարուց։ Il y a un peu de folie dans son —. ‖ Ե. Ինչ մի պատշաճ ուժգին. պատշաճ։ Cet emploi serait bien son —. Cette fille n'est point votre —. ‖ Ը. Պատահ. բաժին։ On a partagé la succession, chacun a eu son —. Donner à quelqu'un son —. (փոխաբ. և ընդ.) Տալ ուժգին զիւր բաժին. առնել հատուցումն. խնդրել վրէժ։ Avoir son —. (փոխաբ. և ընդ.) Ընդունել զիւր բաժին, զպատիժ։ Dire à quelqu'un son —. Խօսել ընդ ուժգին առաքութեամբ, խստութեամբ։ ‖ Ժ. Ա.րարք. գոյք. ինչք։ Son — consiste en des pierres de prix.

= Dans le —, Par le —. Ած. ած. Ա.րգեամբք։

= De —. Ած. ած. և. Գործով. արգեամբք։ Il n'était roi que de nom, un autre l'était de —. ‖ Ջ. Ա.րարեալ. ճշմարտութեամբ. առաքիս. (ընդ.)։ On annonça qu'il viendrait bientôt; et, de —, un quart d'heure après il arriva.

= En — de. Նմ. ած. Ցիրս. ի մասին. ի խնդիրս. ի նիւթս. En — de littérature, de religion. Maître en — d'armes.

= Si —. Ած. ած. Ա.յո. արդարև. ապաքէն. (—Ա.)։ Vous ne me connaissez pas? — Si —, je vous connais bien.

= Tout à —. Ած. ած. Ա.մենևին իսկ. ամենայն իրօք. բոլորովին։ Il est tout à — ruiné.

Faitage (ֆէտաժ) է. ար. և. Փայտ առաստաղաց (comble) առն՝ յորոյ վերայ հանգչին ծագիցք [chevron]. պղնձեայ առնեաց։ ‖ Ջ. կատար կամ ծածկոյթի տաքհանայ՝ կատարի առնեաց։ ‖ Ց. Հարկ վասն կատարի առնեաց. *ցառհարկ։

Faite (ֆէտ) է. ար. և. Բարձրագոյն մասն շինուածոյ. կատար։ Le — d'une maison, d'un temple, d'une tour. ‖ Ջ. կատար. գլուխ. գագաթն։ Le — d'un arbre, d'une cheminée. Monter au —. ‖ Ց. (փոխաբ.) Գագաթն. ծայր. ծագ։ Monter au — des honneurs, de la gloire.

Faitière (ֆէտիէր) ած. իգ. կատարի առնեաց։ Tuile, lucarne —. [Լուսանցդայց երգ։

= է. իգ. և. Գագաթար կղմինաբ կատարի առնեաց։ ‖ Ջ.

Faix (ֆէ) է. ար. Բեռն. ծանրութիւն։ Succomber, plier sous le —. Ces colonnes portent un — prodigieux.

Fakir (ֆակիր) է. ար. տես Faquir.

Falaise (ֆալէզ) է. իգ. Քարաժայռ սեպացեալ ի ծովափանս. խարակ։

Falaiser (ֆալէզե) բ. ն. կոծել ալեաց ծովու զքարս, զապառաժս։ La mer falaise. [ձնաց)։

Falarique (ֆալարիկ) է. իգ. Հրձիգ նիզակ (նախ-

Falbala (ֆալպալ) է. ար. Երէզ [bande] լայն շուրջ

Digitized by Google

զգեստ օմիւք կանանց կամ զվարդուքդք : Robe, jupe à — . Rideaux garnis de falbalas :

† **Falcirostre** (ֆալ-օ-ռ-ը) ած . կռնակուց , մանգղակուց (թռչնոյ) : [լեռնական գինի :

† **Falerne** (ֆալ-ը-ն) ե . ա . Գինի հին Իտալիոյ . փա-

Fallace (ֆալ-ս) ե . իե . խարեպատիւն . նենգ . (հ.) :

Fallacieusement (ֆալ-սիէօզ-ման) մ . խարեպա-պես . նենգաբար . նենգասէր իմն օրինակաւ : Agir — :

Fallacieux, euse (ֆալ-սիէ, էօզ) ած . խարեբայ . նենգասէր : Esprit, serments — . Politique fallacieuse :

Falloir (ֆալ-ուար) [il faut ; il fallait ; il fallut ; il faudra ; il faudrait ; qu'il faille ; qu'il fallût ; fallu.] բ . ն . անդէմ . 1 . Պիտի . պիտէր . պիտեցաւ . պիտոյ է . պէտք են : Il faut faire telle chose. Il a fallu le payer. Que vous faut-il encore ? S'il faut, s'il fallait . . . Եթէ հասանէ, հասանէր : Quand même il me faudrait mourir avec vous, je ne vous renoncerai point. Եթէ մեռանիլ ևս հասանիցէ ընդ քեզ՝ զքեզ ոչ ուրացայց : ‖ 2 . Պարտ է . հարկ է : Il ne faut pas croire tout ce qu'on dit. Il vous faudra faire ce voyage. C'est ce qu'il faudra voir. Տեղս-ը զայն : Il veut me faire ôter mon emploi : c'est ce qu'il faudra voir : ‖ 3 . Ունի , պատշաճ , պարտ և պատշաճ , արժան լինիլ : Aimer comme il faut. Սիրել արդէս պարտ է , ըստ արժանւոյն : Un homme, une femme comme il faut (հնչի ֆօ յ ֆո) . Ա.յր , կին բարեվարս , բարեկիրթ :

— Il s'en faut beaucoup կամ de beaucoup. Բազում ինչ պակաս է . բազում ինչ պիտոյ է . քաջ ի բաց հեռի է նա ի . . . Il s'en faut beaucoup que l'un soit du mérite de l'autre. Բազում ինչ պիտոյ է տալ-ասարել միոյն վասասկոյ միւսոյն : — Il ne s'en est guère fallu que . . . փոքր մի՛ւս ևս , սակաւիկ մի՛ւս ևս և (տալասոյի բանից նորա) : — Peu s'en est fallu, Peu s'en faut. Սակաւիկ մի պիտեցաւ (անկանել) . սակաւիկ ինչ պիտոյ և (մեռանէր) : Il s'en est peu fallu qu'il n'ait été tué. փոքր մի ևս , փոքրս իմն և սպանեալ էր : — Tant s'en faut que. տալ . — . Այնչափ հեռի (ի հաւանելոյ) զի . . . ոչ միայն ոչ (հաւանի) , այլ և ոչ իսկ . . .

= Si faut-il que, (հ.) , Encore faut-il que. տալ . — . Պարտ է զի : Encore faut-il que je sache à quoi m'en tenir :

A. **Falot** (ֆալ-ո) ե . ա . Լապտեր մեծ (ի կառատոյ) : Porter un — au bout d'un bâton :

B. **Falot, ote** (ֆալ-ո , օթ) ած . Ծաղրալից . զուարճալից . (ընտ .) : Conte — . Aventure falote :

= ե . ա . Ծաղրածու : Faire le — . Ծաղրածու ձևանալ :

Falotement (ֆալօթէ-ման) մ . Ծաղրալից իմն օրինակաւ :

A. **Falourde** (ֆալ-ուրտ) ե . իե . Շիղկ , խուրձն չորից կամ հնդից պրկելի կոճղից : [(Տես և † Besolet) :

† B. **Falourde** (ֆալ-ուրտ) ե . իե . Ծիծառն ծովային :

Falsificateur (ֆալսիֆիէ-թէօր) ե . ա . Որ յօրինէ զսուտն . խարեպախիչ . նենգիչ . *սքսորար :

Falsification (ֆալսիֆիէ-սիօն) ե . իե . Սուտ յօրինուած . նենգում նմանութիւն : La — des denrées alimentaires, des monnaies :

Falsifier (ֆալսիֆիէ) բ . ն . 1 . Յօրինիլ զսուտն . նմանեցուցանիլ նենգութեամբ : — l'écriture, un cachet. — de la monnaie. Կնճռել զգաշխատն : — les clefs. Ածել , յօրինել փոխանորդ բանալեաց : ‖ 2 . Ապականել (զգինի) ալ իմն ի նեղքս խառնելով . ժանռացուցանել . խարդախել : ‖ 3 . Նենգել , կամակորել , եղծանել կամակորութեամբ (զբանս գրոց) :

Falun (ֆալ-ուն) ե . ա . Հող խեցուս (ի պատրաստութիւն անգոց) : [վերայ անգոց :

Faluner (ֆալ-ունէ) բ . ն . Ածրականել հող խեցուս ի

Falunière (ֆալ-ունիէր) ե . իե . Բանք խեցուս հողոյ :

Fâme (ֆա՛մ) ե . իե . Համբաւ . անուն բարի . (հ.) :

Famé, ée (ֆա-մէ) ած . Որ ունի համբաւ (բարի կամ չար) : Bien — . Բարեհամբաւ . բարեանուն : Mal — . Կեզ-ուանուն . վատանուն . անուանարկ :

Famélique (ֆա-մէլ-ի) ած . Սոված . սովալլուկ . սովաբեկ . քաղցաւար : Estomac, auteur — : Ա.ստրի ևս իբր ե . ա . Il a bien l'air, le visage d'un — :

† **Fameusement** (ֆա-մէօզ-ման) մ . Կարի յոյժ . անհնարին . առատակ . (ս.) : Il est — bête :

Fameux, euse (ֆա-մէ, էօզ) ած . Անուանի . համբաւաւոր . հռչակաւոր : — conquérant, écrivain, voleur, brigand. Ville, bataille fameuse. Porter un nom — . Pays — . Երկիր աշխարհագրական :

† **Familial, ale** (ֆա-միլ-ա, -լ՛) ած . Ընտանեաց . ընտանեկան : Organisation familiale. Liens familiaux :

Familiariser (ֆա-միլ-իէ-զէ) բ . ն . Ընտանեցուցանել . ընդելուցանիլ . վարժել . սովորեցուցանել : — quelqu'un avec le travail. Se — le style d'un auteur. Ցինքն առնուլ , իւրացուցանիլ , ի-ւր առնել զոճագիտական առացուածս մատենագրի ուրուք :

= Se — . բ . ա . Ընտանեանալ . ընդելանալ . վարժիլ : Se — avec le danger, avec une langue étrangère :

Familiarité (ֆա-միլ-ի-թէ) ե . իե . 1 . Ընտանութիւն . ընդելութիւն : Ils vivent dans la plus grande — : ‖ 2 . Չամբարձակութիւն : Prendre, se permettre des familiarités avec quelqu'un. Avoir des familiarités avec une femme. Չամբարձակ լինել ընդ կնոջ . վայելիլ զսէր կնոջ :

Familier, ière (ֆա-միլ , իէր) ած . 1 . Ընտանի . ընդելական : C'est un de ses amis les plus familiers : ‖ 2 . Ընտանի . ընտանեկան (բանք , գնացք) : Entretien — . Langage — . Ils vivent dans un commerce très — : ‖ 3 . Ընտանի . ձևաընդել . մտերգընտրել . համբոյր (անասնոյ) : ‖ 4 . Ընտանի . ընդելական . սովորական : Ce défaut est — aux auteurs. L'allégorie est très familière aux poètes grecs : ‖ 5 . Ընդել . մեռ և ընտանի . ծանօթ : Cette langue lui est familière. Ընդել է նա , մեռ և ընտանի է նա պրպմ լեզուի :

= ե . 1 . Ընտանի . ընտանեական : C'est un des familiers du prince, du ministre : ‖ 2 . Պաշտօնեայ (հաւատոցընտրութեան [inquisition]) :

Familièrement (ֆա-միլ-իէր-ման) մ . Ընտանութեամբ . ընտանեբար : Vivre — avec quelqu'un. Ils s'entretenaient — ensemble :

Famille (ֆա-միյ) ե . իե . 1 . Գերդաստան . ծառայք (առ հինեան Հռովմայեցւոց) : ‖ 2 . Դուռն , տուն , մարդիկ (ծիրանաւորի կամ մեծամեծաց յիսուկիս) : La — d'un cardinal : ‖ 3 . Ազգատոհմ (ոչխարին հաշտ , մայր , արդիք , եղբարք , հօրեղբարք , մօրեղբարք , հօրեղբօրորդիք , այլովքն հանգերձ) . ընտանիք . տուն : Entrer dans une — par alliance. Sa — est très nombreuse. La — de sa femme : ‖ 4 . Ընտանիք (ոչխարին հաշտն , մայրն և արդիք) : Il ne se plaît que dans sa — . J'ai passé huit jours dans cette aimable — . Sa — augmente de jour en jour. Père de — . Այր ամուսնաւոր որ ունի արդեակս . առուռատէր . (ս.) . ընտանեաց տէր) : Mère de — . Կին ամուսնի որ ունի արդեակս . մեռնեամայր . առատիկին : ‖ 5 . Տոհմ (խաչց ,

Digitized by Google

անասնոց)։ Ces deux plantes, ces deux animaux sont de la même —. La — des labiées, des crucifères։

† **Familleux, euse** (ֆա-մ-յ-ե, ե-ւզ) ած. Աղյուզ, լաւատկեր (բառէ)։

Famine (ֆա-մին') է. իգ. 1. Սով։ Il y eut disette, après vint la —. Prendre une ville par —։ ‖ 2. Սով. քաղց։ Pressé par la —, le loup brave le danger։

Famage (ֆա-նաժ) է. ար. 1. Ցամաքեցուցանելը ի գաշտի վխտս հնձելոյ։ ‖ 2. Վարձք ցամաքեցուցանելոյ վխտս ի գաշտի։ ‖ 3. Հանդերձն ասրևք (անկոյ իրիք)։

Fanaison (ֆա-նեզն) է. իգ. ժամանակ ցամաքեցուցանելոյ վխտս ի գաշտի։

Fanal (ֆա-նալ) է. ար. 1. Լապտեր (նաւուց, բերանոյ նաւահանգստից)։ Mettre le — au grand mât. Le vaisseau amiral porte tous ses fanaux allumés la nuit, pour marquer la route au reste de l'armée։ ‖ † 2. Լապտեր, կանթեղ (փողոցաց)։ Les milliers de fanaux qui éclairent pendant la nuit les grandes villes։ ‖ 3. (է-ւոթ.) Լապտեր. առաջնորդ. *ուղեցոյց։

Fanatique (ֆա-նա-տիկ) ած. 1. Երազատես. մոլեկան. մոլի։ Les illuminés, les trembleurs étaient fanatiques։ ‖ 2. Մոլեռանդ. *մոլեռանդն. *կրօնամոլ։ Un prédicateur —. Des doctrines fanatiques։ Վարի և իրը է. Il y a des fanatiques dans toutes les religions. Un — de l'antiquité։

Fanatiser (ֆա-նա-տիզ) բ. ն. Մոլեռանդանձ, մոլեռանդն գործել. մոլեգնեցուցանել։ Il les fanatisa par ses prédications furibondes։

Fanatisme (ֆա-նա-տիզմ) է. ար. 1. Երազատեսութիւն. մոլեգնութիւն. մոլութիւն։ C'est un vrai —։ ‖ 2. Խոլ եռանդն, անչափ նախանձաւորութիւն (կրօնից). մոլեկան, մոլեգին, *մոլեռանդն նախանձ. *մոլեռանդութիւն. *կրօնամոլութիւն։ Les excès du — religieux, du —. Le — de la liberté։ [հետացաց։ Danser le —։

Fandango (ֆան-գո) է. ար. կաքաւաբ ինչ Սպանիոյ։

Fane (ֆան') է. իգ. 1. Տերև ցամաքեալ անկեալ ի ծառոյ։ ‖ 2. Տերևք ի վերոյ անկոց։ ‖ 3. Տերև կամ խոտ ի խշոխ անասնոց. Ս. ծեղ։ ‖ 4. Գոտեանք (ծաղկանց ծաղկաստրկի [anémone] և հրանջնկան [renoncule])։

Faner (ֆա-նե) բ. ն. 1. Դարձուցանել ի գաշտի վխտս հնձելոյ առ ի ցամաքեցուցանել։ ‖ 2. Թառչամեցուցանել. թառամեցուցանել։ Le grand hâle fane les fleurs։ ‖ 3. Թառփել, եղծանել զծաղիկ գունոյն (երեսաց, կերպասուց)։

= Se —. բ. ա. 1. Ցամաքիլ. թառչամիլ։ Des fleurs cueillies se fanent promptement։ ‖ 2. (է-ւոթ.) Եղծանիլ (գեղոյ). թառամիլ։ Cette femme commence à se —. Sa beauté se fane։

Faneur, euse (ֆա-նեօ-, ե-ւզ) է. Մշակ որ ցամաքեցուցանէ ի գաշտի վխտս հնձելոյ։

Fanfan (ֆան-ֆան) է. ար. 1. Մանիկ. տղայիկ. (մանկիւղ բարեսռաւոյ)։ ‖ † 2. Պատուշ։ C'est un grand —։

Fanfare (ֆան-ֆա-ր) է. իգ. 1. Նուագ ի բարբառս փողոց, գալարափողոց [cor]. երգ, ձայն փողոց։ Une joyeuse —. Sonner des fanfares։ ‖ 2. Պատմէ փողահարաց։ La — de cette ville se rendit à la fête։ ‖ † 3. (է-ւոթ.) Հպարտ յաղթութեան. մեծաբանութիւն։

† **Fanfarer** (ֆան-ֆա-ր) բ. ն. Հպարտիլ փողովք, գալարափողովք։

Fanfaron, † onne (ֆան-ֆա-ռոն, ռն') ած. 1. Որ պանծայ ի քաջութիւն իւր. անձնգով. անձնաւարտ. (այլ. պարծենկոտ)։ Il est brave et — en même temps։ ‖ 2. Որ յաչգոյն իւր մեծաբանէ. պարծուկ. անապարծ։ Il n'est pas brave, il n'est que —։ ‖ 3. Պատապարծիկ. անապարծական։ Air —. Discours, propos fanfarons։

= է. 1. Պանծագով. անձնաւարտանծ։ ‖ 2. Պարծուկ. անապարծ։

Fanfaronnade (ֆան-ֆա-ռոնադ) է. իգ. Պանծագովութիւն. անապարծութիւն. մեծաբանութիւն։ Quelle ridicule —! [ծիւ։

† **Fanfaronner** (ֆան-ֆա-ռոնե) բ. ն. Մեծաբանիլ. պարծիլ։

Fanfaronnerie (ֆան-ֆա-ռոն-ի) է. իգ. Պատապարծիկ բարք. մեծաբանութիւն։ C'est pure —։

Fanfreluche (ֆան-ֆրը-լ) է. իգ. Դուզնաքեայ, գանգարժեայ զարդ. պղպջակ։

Fange (ֆան-ժ) է. իգ. 1. Տիղմ. գայտ. ցեխ։ Il est tombé dans la —. Il est tout couvert de —։ ‖ 2. (է-ւոթ.) Տիղմ. ցեխ. գձուութիւն. անարգութիւն։ Il est né dans la —. Tirer quelqu'un de la —. Հանել զոք ի տղմոյ. յաղբոյ թօթափիլ. բարձր առնել, բարձրացուցանել յաղբեաց։ (Աի և Tirer quelqu'un de la boue, de la poussière)։ ‖ 3. Խոհրք. անառակութիւն։ Être plongé dans la — des voluptés du monde։

Fangeux, euse (ֆան-ժե, ե-ւզ) ած. 1. Տղմուտ. ցեխոտ։ Un chemin tout —։ ‖ † 2. Գեռաթաթախ. տղմաթաթաւ։ — comme un pourceau։

Fanion (ֆա-նիօն) է. ար. տես Fanon, A. 1.

A. **Fanon** (ֆա-նոն) է. ար. 1. Դրօշ փոքրիկ ի ծայր նիզակի. *նիզակադրօշ։ (Յայս միտս ասի և Fanion)։ ‖ † 2. Լայն ապարանջանք (ի զինանշանս)։ ‖ 3. Բազպան յահեակ բազուկ (լատին քահանայից). բազկուբար. ձեռնաբար։ (Սովորաբար ասի Manipule)։ Le — doit être de même étoffe que l'étole։ ‖ 4. Որթի կախեալ ընդ պարանոցաւորչաց, հնդիկ հաւուց. *աւելամորս։ ‖ 5. Եղջերուոյ թիւիզունք ի քիմս կիտաց, կիտասաց [baleine]։ ‖ 6. Փունջ մազից առ կոճիւք ձիոյ։

—յե. Պամբ, ծոպք, առատունք (խաչի եպիսկոպոսաց)։

B. **Fanon** (ֆա-նոն) է. ար. Ցարդալից պատան (բևեռաւ սակերաց)։ Appliquer les fanons։

Fantaisie (ֆան-թե-զի) է. իգ. 1. Երեւակայութիւն։ (Այժմ ասի Imagination)։ Habit de —. Հանգերձ նորաձևեան, օտարոտի, որ չէ ըստ սովորական ձևոյ կամ տարազու։ Un objet de —. Զնաչխարհիկ, չքնաղ, նորաձևան իրք։ Un nom de —. Կեղծ անուն։ ‖ 2. Միտք. խորհուրդ. կարծիք։ Ceci m'est venu en —. Ôtez cela de votre —. Il a en — qu'il se porterait mieux s'il changeait d'air։ ‖ 3. Հաճոյք. քմիք. կամք. յօժարութիւն. կինչգիտութիւն. ճաշակ։ Vivre à sa —. Il m'a pris — de faire cela. Ս. Խնդրեաց բարքս և տարաբ զայդ (ա)։ ‖ 4. Սէր, առփանք երգահանցուկ։ Son amour n'était qu'une —. Néron se prit de — pour une affranchie nommée Acté։ ‖ 5. Ցանկարծական բերումն. խանգ։ Quelle — vous a pris? Cet homme a des fantaisies ridicules. Se passer la — d'une chose. Կատարել զնւբ կամս, զյանկուսթիւն անձին իւրոյ։ (Տես և Boutade, և Caprice, 2)։ ‖ 6. Ինքնագիւտ, մտացածին առեղծուած (ի նկարչութեան)։ Des arabesques entremêlées de figures d'hommes et d'animaux sont des fantaisies։ ‖ 7. *Խանգերգ. (ըստ երաժշտաց)։ — pour le piano։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Խնդրեաց բարս և կերայ (արմա)." Վ.Հ. Ր. 26։

† **Fantaisiste** (ֆան-թե-զիս-թ) ած. և է. ար. Նկարիչ, մտանձնագիր ինքնագիւտ առեղծմանց։

Digitized by Google

† **Fantasia** (ֆ–ն–ի–ա–զ–ի–ա) է. ենթ. Զինուածակ խազք, *ձիաթաղուխի եւն (Ասլուացուց).

† **Fantasiaste** (ֆ–ն–ի–ա–զ–ի–ա–ս–թ) է. ած. Անուն տղան. գաւառաց որ հաճախէին թէ առաւել ինչ էր և նմանուածքեւն մարմինն գրիաասակ և թէ չարչարանքն ցնորք և առաչք էին. երեւութական.

Fantasmagorie (ֆ–ն–թ–ա–զ–մ–ա–գ–ո–ր–ի) է. ենթ. երեւեցուցանելն պատկերս ուրուականս. *ուրուացուցչութիւն.

Fantasmagorique (ֆ–ն–թ–ա–զ–մ–ա–գ–ո–ր–ի–ք) ած. *Ուրուացուցչական. *ուրուատեսիկ. Apparition —. [սիկ.

† **Fantasmatique** (ֆ–ն–թ–ա–զ–մ–ա–թ–ի–ք) ած. *Ուրուատես.

Fantasque (ֆ–ն–թ–ա–ս–ք) ած. ած. խիտ. խեղաթիւր. խիզախ. La mule est un animal —. Homme, esprit —. ‖ Ած. Ա.յլանդակ. անհեթեթ. նորանշան. օտարոտի. Habit, opinion —.

Fantasquement (ֆ–ն–թ–ա–ս–ք–ը–մ–ա–ն) ած. Անհեթեթօրէն. նորանշան ինի օրինակաւ. (խօսի). Il s'habille —.

Fantassin (ֆ–ն–թ–ա–ս–ի–ն) է. ած. Զօրական հետեւակ. Il avait quatre mille fantassins et huit cents chevaux.

Fantastique (ֆ–ն–թ–ա–ս–թ–ի–ք) ած. ած. Մտացածին. ցնորական. *երեւակայական. Un être —. ‖ Ած. Ա. աչքք, ուրուական (տեսիլ). Vision —.

Fantoccini (ֆ–ն–թ–ո–չ–ի–ն–ի) է. ած. յն. Խաղ պատճառաց պատանաց. (լսած խաւլերէն). Aller voir les —.

Fantôme (ֆ–ն–թ–ո՛մ) է. ած. ած. Ուրուական մեռելոյ. ուրուա. ագի. — hideux, épouvantable. Oreste voyait souvent devant lui le — de sa mère, qu'il avait tuée. ‖ Ած. (է–ւթ–ի.) Ա.յր վախտ յոյժ. ուրուական. Ce n'est plus qu'un —. ‖ Ած. (է–ւթ–ի.) Ա. աչքք երեւութ, նմանութիւն. երեւակերպ ցնորք. ստուեր. կերպարան. Ce prince n'a nul pouvoir, ce n'est qu'un — de roi. Un vain — de bonheur, de gloire. ‖ Ած. ցնորք. խօլական ցնորք. բանգագաւշանք. երազ. մտացածին խորհուրդ. Cet homme se forme des fantômes pour les combattre.

Fanum (ֆ–ն–օ՛մ) է. ած. Մեհեան. տաճար.

Faon (ֆ–ն) է. ած. ած. Որթ եղնի [biche]. եղնորթ. Un — de biche. Avec la légèreté d'un —. ‖ Ած. Ուլ այծեմեան. Un — de chevrette. ‖ Ած. նոթիւն, ձագ (տաւարծու).

Faonner (ֆ–ն–ն–ե) բ. ն. Ծնանիլ եղանց որթ ս. եղնորթս ծնանիլ. Cette biche a faonné.

Faquin (ֆ–ա–ք–ի–ն) է. ած. † ած. Բեռնակիր. (հղ.). ‖ Ած. փայտեղէն կամ յարդեղէն նպատակ արդելնկեցաց. ‖ Ած. Ա.յր ոչնչաքեայ և անապարծ. Ce n'est qu'un —.

Faquinerie (ֆ–ա–ք–ի–ն–ը–ր–ի) է. ենթ. Գործ կամ բարք ոչնչաքեայ և անապարծ առն.

Faquir (ֆ–ա–ք–ի–ր) է. ած. կրօնաւոր մահմետական. *փառկիր. (արբ. ֆ–ե–ք–ր, Ալգքուան). [leur].

† **Farais** (ֆ–ա–ր) է. ած. Ուտելիան բաստրազայից [corail.

Farandole (ֆ–ա–ռ–ա–ն–տ–ո–լ) է. ենթ. Ազգ ինչ ձեռն ի ձեռն կաքաւաց. Danser une —, la —.

Faraud (ֆ–ա–ռ–ո՛) է. ած. Որ ագահի հանգերձս գեղեցիկս և յօրանոյ կամ սիգոյ նոքազք. (–ի.).

Farce (ֆ–ա–ռ–ս) է. ենթ. ած. Միս յօշեալ և համեմեալ պղր ընուն ի փոր հաւուց կամ ի կարկանդակս. լիցք. ‖ Ած. կերակուր ի յօշուածոյ բանջարոց, խաւոց. ‖ Ած. թատերախաղ ծաղրալից. խեղկատակութիւն. *դառնչաս. On joue une — après la tragédie. ‖ Ած. խեղկատակութիւն. C'est une vraie —. Faire une — à quelqu'un. Ա.անել ուժիք անհամ կատակս. (–ի.).

Farceur, † euse (ֆ–ա–ռ–ս–ո–ր, է–ւզ) է. ած. խեղկատակ. հաւպիս. ‖ † Ած. երիտասարդ, տղոյիկ խառնապետոց. (–ի.). Il s'est attaché à une grande farceuse du quartier.

Farcin (ֆ–ա–ռ–ի՛ն) է. ած. գաս [gale] ինչ ձիոց, ջորեաց. Le feu est un bon remède pour le —, pour guérir le —.

= Վկաց. Ցուրն կոչի գազգիերէն ձայնիւ ի Գրասատս բժշկարանին. "Ցաղթ ֆուրն: Ա'ր տղիտալ ևվիճիտր որ ինա հաթէ՛ն ը–ր, ա– չէի գիտրն ուրէր տղի ը–ն յիւիւանն." տես Բազմավէպ, 1867, էջ 356.

Farcineux, euse (ֆ–ա–ռ–ի–ն, է–ւզ) ած. ած. գասաս (ձի). ‖ † Ած. գասոյ ձիոց. Affection farcineuse.

Farcir (ֆ–ա–ռ–ի) բ. ն. ած. Լնուլ հանգերձանգք, յօշուածով մսոյ զփոր. (հաւուց). — des poulets, des pigeons, une carpe. Se — l'estomac. (է–ւթ–ի. և ընդ.) խճողել, խծկել զարմոյնն. ‖ Ած. (է–ւթ–ի.) Լնուլ անհնարին. խճողել. — la tête d'un enfant de règles inintelligibles. — un livre de grec et de latin.

† **Farcissure** (ֆ–ա–ռ–ի–ս–ս–ը–ր) է. ենթ. ած. Լնուլն զփոր (հաւուց, աղաւնեաց). ‖ Ած. Յօշուածն մսոյ (որով լնուն զփոր հաւուց).

Fard (ֆ–ա–ռ) է. ած. ած. Ներկոյր (կարմիր կամ սպիտակ). Le — gâte le teint à la longue. Elle met du —. ‖ Ած. (է–ւթ–ի.) Ներկոյր. կեղծիք. պատրուականութիւն. C'est un homme sans —. ‖ Ած. (է–ւթ–ի.) Ներկոյր. առնու պատճառանգք բանից. վերնազարդ բանք. Il y a plus de — que de vraies beautés dans ses discours.

Fardeau (ֆ–ա–ռ–տ՛ո) է. ած. ած. Բեռն. Lourd —. Se charger, se décharger d'un —. ‖ Ած. (է–ւթ–ի.) Բեռն. տարապարտմանն հարկք. ‖ Ած. (է–ւթ–ի.) Բեռն. ծանրութիւն. des ans. Vous me délivrez du — qui pesait sur mon cœur. Le —

A. **Farder** (ֆ–ա–ռ–տ–ե) բ. ն. ած. Ներկել անգոյր զերեսաց. ներկել զերեսս ի անգոյր. անգուրել. շպարել. On lui a fardé le visage. Se — le visage. ‖ Ած. (է–ւթ–ի.) Ազգել զերեսութիւնս (վաճառաց). գեղեցկել երեւեցուցանել. գեղչերեսել. անգուրել. — un drap, sa marchandise. ‖ Ած. թաքուցանել. ծածկել. քողարկել. պատրուակել. առապատել. — la vérité. ‖ Ած. գծագրել, ահիւ ահիւ յառաջ գարդուք (գրանս). — son langage, un discours.

= Se —. բ. ա. ի անգոյր շպարիլ. անգուրիլ.

B. **Farder** (ֆ–ա–ռ–տ–ե) բ. ն. ած. Ազգել իմանիլ (որմոյ, շինուածոյ) ընդ իւրով ծանրութեամբ. գ. խեղդիլ. ‖ Ած. գագառնուլ, խորշ առնուլ (առագաստից նաւուց).

Fardier (ֆ–ա–ռ–տ–ի–ե) է. ած. Սայլ յատկապէս անուանգ ի կրել հաստատ քարանց, անդրիս.

Farfadet (ֆ–ա–ռ–ֆ–ա–տ) է. ած. ած. Ճուճղիկ. ագի. Une troupe de farfadets. ‖ † Ած. Ա.յր թիթեւասիտ.

Farfouiller (ֆ–ա–ռ–ֆ–ու–յ–ե) բ. ն. Ցուզել, արտնել վեր ի վայր հարկանելով. խիւ արկեալ յուզել. (ընդ.).

= բ. ն. վեր ի վայր հարկանել. խառնակել. (ընդ.). On a farfouillé mes papiers.

Fariboles (ֆ–ա–ր–ի–պ–ո–լ) է. ենթ. Միասին խրք. բազազանգք. բարբանջ. (ընդ.). Ce n'est là qu'une —. Vous nous contez des fariboles.

Farinacé, ée (ֆ–ա–ր–ի–ն–ա–ս–ե) ած. ած. *Ալիւրանման. *ալիւրատեսակ. ‖ Ած. Մանրելի իրրև գալիւր.

Farine (ֆ–ա–ր–ի՛ն) է. ենթ. ած. Ալիւր. ասն. —de seigle, d'orge, de fèves. Un cataplasme de — de graine de lin. De même —. (է–ւթ–ի.) Նմանագգի, հանգոյն (իրք, տրք). ‖ Ած. Ալիւր (ցորենոյ). Vous êtes tout blanc de —. Fleur de —. Ալիւր գերմանկ յոյժ. նաշխհ. Ս. շոսմնազ ալիւր. Folle —. Ագնատգոյն նաշխհ.

Digitized by Google

† **Farimer** (ֆա-ի՛մե) բ. ն. Ալևրը ցանել (ի վերայ ձկան ուռ. ի տապակիլ). *Ալևրոտել։ [կոզմանի։

Farinet (ֆա-ինե) է. ար. Փուռեայ գրոշմամբ մետ-

Farineux, euse (ֆա-ինո, ինզ) ած. 1. *Ալևրատեսակ. *ալևրանման։ Substances farineuses։ ‖ 2. *Ալևրատ. *ալևրոտիկ։ Ces pommes de terre sont très farineuses։ ‖ 3. *Ալևրատուր։ Les feuilles de cette plante sont farineuses։ ‖ 4. Թեփատ. *Թեփատուր. ապիտակացեալ։ Dartre farineuse։

— է. ար. *Ալևրատ գոյացութիւնք։ Donner des — à un convalescent։

Farinier (ֆա-ինիե) է. ար. Ալևրավաճառ։

† **Farinière** (ֆա-ինիե՛ր) է. էդ. տես Huche, 3.

† **Farlouse** (ֆար-լուզ) է. էդ. Թռչուն մի. տրաստյտ մորդաց. *Խոլտրաստյտ։

Farniente (ֆար-նիէնթ) է. ար. Անուշակ անգործութիւն, զատարկութիւն. (ընդ.)։ (Բառ իտալերէն Fare niente, Գործել ոչինչ)։

† **Faro** (ֆա-ռո) է. ար. Ագռ ինչ լուկիական գարեջրոյ։

Farouch կամ **Farouche** (ֆար-ուշ) է. ար. Ագռ ինչ առուտուտ [trèfle]. *Խոլզիտակ։

Farouche (ֆար-ուշ) ած. 1. Անընդել. անձեռնընդել. անընտանի. անհամբոյր. վայրենի. սմկհի (անասուն, գազան, երիվար)։ Apprivoiser une bête —։ ‖ 2. Անընտանի մտրգասեռաց. խրաչող։ Il était — dans sa jeunesse։ ‖ 3. Խիստ. դժնեայ. գժնդակ. վայրագ. վայրենի։ Un maître —։ ‖ 4. Անհագնահոգեաց, գժնեայ (աչք, դէմք). անընդել (դէմք)։ Regard, mine, œil —։ ‖ 5. Անհագին ի մտրսի (զօրականն). կատաղի. գազանացեալ։ ‖ 6. Անգութ. անողորմ. անապոյ։ Peuples farouches. Cœur —։

Farrago (ֆար-ռակո) է. ար. 1. Խառնուրդ այլևայլ սերմանց։ ‖ 2. (է՛խոսք. և ընդ.) Խառնուրդ այլևայլ իրաց. *Խառնակիպ։ Ce livre est un vrai —։

† **Farsange** (ֆար-սանժ) է. էդ. տես Parasange։

Fasce (ֆաս) է. էդ. Անդիս մեան վահանի ի զինանշանս որ ընդ մէջ հատանէ զվահանն. ժապաւէն։

Fascé, ée (ֆա-սե) ած. Բաժանեալ ի ժապաւէնս զոյգս լայնութեամբ և իմաւով. *զուգաժապաւէն։

Fasceule (ֆասէ՛ուլ) է. ար. 1. Ձափ խառոց կամ անկոց զորս մորթի է առնել ընդ անիմով (ըստ գիզապործոց). անիմանոցիկ։ ‖ 2. Տետրակ։ Il a publié le troisième — de son ouvrage։

† **Fascie** (ֆասի) է. ար. Ծղօտ կամ ճիւղ [rameau] անկոյ որ երկոյնի և լայնատոյ իւրեք զժապաւէն։

— էդ. յտ. Գիծք, նիշք ի պատեանս խեցեմորթից։

Fascié, ée (ֆասիե) ած. 1. *Գծաւոր. *խոյտապիծ (խեցեմորթի)։ ‖ † 2. Լայնեալ և երկոյնեալ (ծղօտ կամ ճիւղ անկոց)։

Fascinage (ֆասինաժ) է. ար. 1. Կապելն, պատրաստելն խրձուն ի լնուլ զխրամն բերդից։ ‖ 2. Շեղջ կոյտ ի խրձանց։

Fascinateur, trice (ֆասինատէօր, տրի՛ս) ած. Կախարդիչ։ Un sourire, un regard —։

Fascination (ֆասինասիօն) է. էդ. 1. Կախարդելն. կախարդանք. յօյլատութիւն։ L'entêtement qu'elle a pour lui tient de la —։ Այս ևս է՛խոսք. Cette étrange — des esprits se conçoit à peine։ ‖ 2. Կախարդիչ ազդեցութիւն։ La — que le serpent exerce, dit-on, sur le rossignol։

Fascine (ֆասի՛ն) է. էդ. Խուրձն յոտաց ի լնուլ զխրամն, ի յարդարել զճանապարհս. ճեղան։ On envoya des soldats jeter des fascines dans le fossé, porter des fascines։

Fasciner (ֆասինե) բ. ն. 1. Կախարդել. յօյլատել։ Il croyait qu'on l'avait fasciné par un maléfice։ ‖ 2. (է՛խոսք.) Թովել. պատրել. շլացուցանել։ L'amour fascine les yeux. Il avait su — les esprits։

† **Fasciole** (ֆասիո՛լ) է. էդ. տես † Douve, C.

Fasséole (ֆասէո՛լ) է. էդ. Ագռ ինչ լուկիատ [haricot]։

† **Fashion** (ֆաշի՛ն) է. էդ. Նորաձևութիւն առաջ տրանց։

Fashionable (ֆաշնաբլ) ած. Նորաձևութեան (զգեստք, գնացք)։

— է. Այր կամ կին սիրող նորաձևութեանց. տգրկիկ։

Fasier (ֆա-զիե) բ. ն. Ուխել առաջատոյից նաւուս յորժամ չկացեն հողմակոիւք։

Faste (ֆաս) է. ար. 1. Շուք. շքեղութիւն. պերճանք. պերճութիւն. ճոխաճոխութիւն. փառաւորութիւն։ Le — royal. Le — qui environne la grandeur։ ‖ 2. Սքանչանք. նազանք. պարծանք. մեծապանծութիւն։ Faire les choses avec —. Il étale un grand —։ ‖ 3. Ցոյց. շուքանք։ Ce — de vertu ne m'en impose point։

Fastes (ֆաս) է. ար. յտ. 1. Տոմարական տգիւսակք կամ տախտակք նախնի հռովմայեցւոց. կտզանագրգոյց։ Les Romains marquaient dans leurs — les jours de leurs fêtes, de leurs assemblées publiques, de leurs jeux. Les — consulaires. Իւրք հռովմայոյ, ցանկ անուանց հիւպատոսից, գիկատատրաց և հռովմայականաց։ ‖ 2. (է՛խոսք.) Ցիշատակաց մեռելանաց. տարեւր պատմութիւնք. հատորս կաց արձանագիրք։

Fastidieusement (ֆաստիտիէզմա՛ն) ս. Տազտկալից օրինակաւ։ Je n'entendis jamais converser plus —։

Fastidieux, euse (ֆաստիտիէ, էզ) ած. Տազտկալից. ձանձիր։ Un écrivain, un ouvrage —. Des détails —։

Fastigié, ée (ֆաստիժիե) ած. Զուգաթերթ և կատարհոսի (ճիւղք [rameau])։

Fastueusement (ֆաստիւէզմա՛ն) ս. Շքով. շքեղութեամբ. պերճութեամբ. մեծաշուք փառաւորութեամբ։ Il est entré — dans la ville. Vivre —։

Fastueux, euse (ֆաստիւ, էզ) ած. 1. Պերճասէր. փառասէր. պերճ. սէգ։ Un homme —։ ‖ 2. Պերճական. մեծապանծ. մեծաշուք. շքեղաշուք։ Un — équipage։ ‖ 3. Սէգ. սմբարտաւան. հպարտ։ Des titres —. Des pensées fastueuses։

Fat (ֆա՛տ, †ֆա) ած. և է. ար. † 1. Անմիտ. ծանծաղամիտ. ապուշ. (ւզ.)։ ‖ 2. Անձնագով. անձնահաճ. ինքնահաճ. յինքնահայեցից. մերթ։ ‖ 3. Պճնող առ կանայս։ Ce jeune homme est un peu —։ ‖ 4. Պճնող. զարդ տրիպատ։

Fatal, ale (ֆաթա՛լ, լ՛) (յտ. ար. Fatals, այլ գործ ուրեք վերի.) ած. 1. Որոյ ճակատագրին անճառապարտելի է. տգիտաւոր։ Le tison — de Méléagre. Le cheveu — de Nisus։ ‖ 2. Յամմանեալ ի ճակատագրէ. անհրաժեշտ։ Décret, arrêt —. Quand l'heure fatale est arrivée, a sonné. Le terme — de notre vie. Հարկաւոր ժամանակութիւն կենաց (ւն)։ ‖ 3. Անգիտաւոր. չտրտղելոյ. եղեռնաւոր. գժբնագոյ։ Amour — au repos. La bataille de Pharsale fut fatale à la république romaine. Ce lieu — où tant de gens ont péri. Depuis cette fatale époque. Le coup —. Օրհասի, օրհասական, մեռհարեր հարուած։

= վկաս. (ւ) "Ուիրտնի խ, և ի հրչուտ խոփոխ-ին ինչ։" Գր. Նազ. ի Մկրտ.

Fatalement (ֆաթալմա՛ն) ս. 1. Ըստ ճակատագրի.

Digitized by Google

անհրաժեշտ բախտիս. ի հրամանաց։ ‖ 3. Եղեւնասաւ իմն օրինակաւ. ձախազական. (տե՛ս արտաքոյ կարգի դժբախտութեամբ)։ Il arriva — que . . .

Fatalisme (ֆա-տա-լի՛զ) ե. ս. Կրօնք ճակատագրաբաժեան. բախտաքաշի կրօնք։ Le — règne dans la religion musulmane։

Fataliste (ֆա-տա-լի՛տ) ե. ս. Որ զամենայն ինչ զճակատագրէ կամ զբախտից և զհրամանաց կախէ. *ճակատագրական։

= ած. *Ճակատագրական։ Doctrine —։

Fatalité (ֆա-տա-լի-տե՛) ե. իե. 1. Ճակատագիր. բաշխիք բախտից. կապակաւ հրամանաց. իմաստին։ Croire à la —։ ‖ 2. Ակէտք. տրկածք. չտրտնջաբաժանելութիւն։ Par une certaine —. Je ne sais quelle — me poursuit։

Fatidique (ֆա-տի-դի՛ք) ած. Գուշակ ճակատագրի, հրամանաց. բախտագիտաց. (վասն ի գնացեալ. և ի պերճ ասացուածս)։ Le vol — des oiseaux։

Fatigant, ante (ֆա-տի-գա՛ն, -ն՛տ) ած. 1. Աշխատակցուցիչ. խանդակաւն. տաժանաւոր։ Travail, exercice —։ ‖ 2. Ձանձիք. ծանրատաղտուկ. անդրսելի։ Conversation fatigante. Un homme —։

Fatigue (ֆա-տի՛գ) ե. իե. Աշխատաւթիւն. խոնջաթիւն. երկիք. վաստակ. տաժանաւթիւն. Ս. յոգնաւթիւն։ Être excédé de —. Les fatigues de la guerre։

Fatiguer (ֆա-տի-գե՛) բ. ն. 1. Աշխատ առնել. վաստակեցուցանել. պարտաւանեցուցանել. Ս. յոգնեցուցանել։ — un cheval. Cette charge me fatigue beaucoup. Se — la poitrine։ ‖ 2. Ձանձրացուցանել. տաղտկացուցանել. թախանձեցուցանել։ Il fatigue tout le monde du récit de ses aventures. Il me fatigue par ses visites։ ‖ 3. Տաղտկացուցանել (ա), յանխնայ վարել (զերկիր, զանդաստան)։ ‖ 4. Խաբխարել, քրքրել տակ (գհող)։

= բ. ն. 1. Աշխատ լինել. վաստակիլ. տառապիլ։ Les soldats fatiguèrent beaucoup dans cette marche. Fatigué du chemin. Վաստակեալ ի ճանապարհէն. աշխատեալ յոտս։ ‖ 2. Ուժեալ կածել (նաւս յալեաց)։

= Se —. բ. ա. խանջիլ. պարտաւանիլ. յոգնիլ. աշխատիլ։ Je me suis fatigué à la chasse. Mes yeux commencent à se —։ [Բ Օր.

= Վկաս. (ա) "Ե՞ վերկէն ի՛ր' փապտ-ա-տանիցես." կխրգ.

Fatras (ֆա-տռա՛) ե. ս. Բազմախուռն կոյտ. խառնիխուռն գումարութիւն. *խառնակոյտ։ Un — de livres, de papiers, և ֆ-ով. Un — de paroles։

† **Fatuaire** (ֆա-տի-ե՛ր) ե. ս. Գուշակ հանդերձելոց. անաստուած անյայտից։

Fatuité (ֆա-տի-իտե՛) ե. իե. 1. Անմիտ, անհանճար անձնգովութիւն. յինքնահաճութիւն. մերսաւթիւն։ N'admirez-vous pas la — de cet homme? Quelle —! ‖ 2. Բան անձնգովութեան։ Il a dit une grande —։ ‖ † 3. Ցնծութիւն։

† **Faubert** (ֆո՛ր) ե. ս. Աւել նաւուց չուանեայ։

† **Fauberter** (ֆո՛ռ-տե՛) բ. ն. Արբել զձեղուն [pont] նաւու չուանեայ աւելլուս։

Faubourg (ֆո՛ռ-ռ) ե. ս. 1. Կոզմն քաղաքի արտաքոյ շրջապատութեանն և գրանց. արուարձան. արձակաշրջիք. բացատ. զատուցիկք։ On a enfermé les faubourgs dans la ville։ ‖ 2. Թաղ։ Le — Saint-Germain, à Paris։ ‖ 3. Բնակիչք արուարձանաց. արուարձանեայք։ Soulever les faubourgs։

Faubourien, †ienne (ֆո՛-ռու-իէն, -իէնն') † ած. Արուարձանաց. արուարձանական։ Des manières fauboutiennes։ [արուարձանական։

= ե. ս. Բնակիչ արուարձանաց Պարիս քաղաքի.

Fauchage (ֆո՛-շա՛ժ) ե. ս. 1. Հնձիլն մանգաղաւ։ ‖ 2. Վարձք հնձողի։ [հնձոց։

Fauchaison (ֆո՛շէզո՛ն) ե. իե. Ատեանք, ժամանակ

† **Fauchard** (ֆո՛շա՛ռ) ե. ս. Ցաւաց երկայնի երկայնակոթ. Ս. կշռ. (?)։

Fauche (ֆո՛շ) ե. իե. 1. Հունձք։ La — a été bonne, excellente։ ‖ 2. Ժամանակ հնձելոյ։ La — est prochaine։

Fauchée (ֆո՛շե) ե. իե. Հունձք զոր մարթի ե հնձել ի միում աւուր կամ առանց զդերանդին արկանել. հունձք մի։

Faucher (ֆո՛շե) բ. ն. 1. Հնձել. հատանել, հարկանել գերանդեաւ (զխոտ, զՀատնձս)։ — l'herbe, de l'orge. † — le grand pré. Վարկ թիակաւ ի յահճատեղս։ ‖ 2. (ե-ով-ի.) Հնձել. կոտորել։ La mitraille fauchait des rangs entiers։ ‖ † 3. (ե-ով-ի.) կարճել. ի բաց պատրել. բառնալ ի միջոյ։ — les abus, les préjugés։

= բ. ն. Ընթանալ ձիով՝ ի ներքս ալբիւրով զերքիան, այսինքն զորբանան առաջոյ։

Fauchet (ֆո՛շե) ե. ս. 1. Գ. փոցք [râteau] խոտոյ՝ փայտեայ առատմունքաւ։ ‖ † 2. Մանգաղակ հատանելոյ ցաւաս ծառոց։

Fauchette (ֆո՛շե-տ) ե. իե. Ցաւաց։

A. **Faucheur** (ֆո՛շե-ո՛ր) ե. ս. Հնձող արտորայոց. արտուտնձ. գ. գերդանդաւոր։ Mettre les faucheurs dans un pré։

B. **Faucheur** (ֆո՛շե-ո՛ր)
Faucheux (ֆո՛շե-ո) ե. ս. Ագգ ինչ սարդի որ ունի երկայն, նուրբ և թաւ սրունս. *գաշատարդ։

† **Fauchon** (ֆո՛շո՛ն) ե. ս. Ցաւաց, մանգաղակ ցորեկնական արմտեաց։

Faucille (ֆո՛-սի՛լ) ե. իե. Մանգաղ։ Faire tomber les épis sous la —. Mettre la — dans la moisson d'autrui. (ե-ով-ի.) Արկանել մանգաղ յամ ընկերին. յափշտակել զայլոյ պաշտօն, զարուեստ։ (Տես Բ Օր. ԻԳ. 24)։

† **Faucilier** (ֆո՛-սի-լե՛) բ. ն. Հնձել մանգաղաւ։

Faucillon (ֆո՛-սի-լո՛ն) ե. ս. Մանգաղակ. յաւաց։

Faucon (ֆո՛կո՛ն) ե. ս. Ճագէ։ L'aire d'un —. Dresser un — pour la chasse. Porter un — sur le poing։

Fauconneau (ֆո՛կո՛-նո՛) ե. ս. † 1. Ձագ բազէի. գաւազ։ ‖ 2. *Գնդաբանիկ. *Ինգանաձի ինչ փոքրիկ. *բազէակ։

Fauconnerie (ֆո՛կո՛-նը-ռի՛) ե. իե. 1. Արուեստ վարժելոյ գբազէս և զվարուժնակս [oiseau de proie] յորսորդութիւն. *բազէպահաւթիւն։ ‖ 2. Որս, որսորդաւթիւն վարուժնակաց։ La — et la vénerie exigent de grandes dépenses. Aimer la —։ ‖ 3. Տեղի անուանեալոյ, կրթելոյ զվարուժնակս. *բազէարան. *վարժնակարան։

Fauconnier (ֆո՛կո՛-նիէ) ե. ս. Հրահանգիչ բազէից, վարուժնակաց. *բազէավարժ։ Des gants de —. Grand —. Գլուխ բազէակալաց, բազէակրաց տերեանի։ Monter en —. Հեծանիլ ի ձի յայլմէ կողմանէ և այլ սաւմն՝ քան օրինակի բազէակրաց։

Fauconnière (ֆո՛կո՛-նիէ՛ր) ե. իե. 1. Մախաղ բազէակրաց։ ‖ 2. Գայլասակ կապարաւ ընդ թամբի երիվարի. նետակեղեւ։

† **Fauder** (ֆո՛դե) բ. ն. Կրկնել, ծալել ընդ երկայնաւթիւն։ — une étoffe de laine։

† **Faufil** (ֆո՛ֆի՛լ) ե. ս. Ասղանի հարևանցի կարելոյ։

Faufiler (ֆո՛ֆի՛լե) բ. ն. 1. Հարևանցի կարիլ. կցել։ On n'a fait que — cet habit pour l'essayer։ ‖ † 2. (ե-ով-ի.)

Digitized by Google

Սպրդեալ մուծանել. սպիցուցանելով մուծանել։ C'est un espion qu'on a faufilé dans notre société։

†— բ. ն. Հաղորդել. ընկերակցել։ — avec des princes։

— Se —. բ. ա. ն. Թաղեհամուբերեն խառնել. բարեկամիլ։ Il s'est faufilé avec un tel։ ‖ 2. Սպրդել մուծանել. սպրդել. սպռակել. ի ներքս անկանել կամ մուծանել յաբամբի. մուծանել սահիթի, գաղտագողի։ C'est un homme qui se faufile partout։

† **Faufilure** (ֆոֆիլ-ա) ե. իգ. Հարմանցի կարան. կցան։

† **Faulde** (ֆոլտ) ե. իգ. փոս ածխագործաց. *ածխագուբ։

Faulx (ֆո) ե. իգ. տես Faux, A.

Faune (ֆոն') ե. ա. Շահապիտ գաշտաց՝ ոչխակերպ և ոտիւք. մարդապատ քաղ. պոչ։ Les faunes et les satyres։ [*փառնոյ։

— ե. իգ. Անասունք, նկարագիր անասնոց գաւառաբ իրիք։

Faussaire (ֆոսէր) ե. ա. ն. Ղմսնեցուցիչ նենգաւորեմբ. *սքաւարար։ Être poursuivi comme —։ ‖ † 2. Գաղտիչ. խաբեբայ. սուտախօս։

Fausseement (ֆոսէման) ս. ն. Սուտիւեամբ։ Il soutient — telle chose։ ‖ 2. Յանիրաւ։ Être accusé —։

Fausser (ֆոս-ե) բ. ն. ն. Սուրճ, դրժել (ատիսք, երգմանն, գաշինն). ջրել, լուծանել, քակել (զնախան). չկոլ (ի խոստմանն)։ — son serment, sa parole, sa promesse. — le sens de la loi, d'un texte. Թիւր մեկնել զօրէնս. բանագրօսել զդիրս. կամնկուրել. սասանգել։ — compagnie. ն. ի բաց գնալ գաղտագրաբ՝ առանց ինչ խնդրելոյ հրաժեշտ։ ‖ 2. Յետ խոստումն առլոյ չգտանել ի ժողովի ուրիք։

‖ 2. Եղծանել. խանգարել. ապականել։ — la voix, l'esprit։ ‖ 3. Ուռել, ինքրիլ (զբանակի, զերկաթի). խանգարել (զինամանս). ‖ 4. Գաւառաւել (զզրահս). ինտի անցանել։ La flèche, faussant la cuirasse, lui entra bien avant dans le corps։

† — la cour, le jugement. Անիրաւ կարգալ զգարպան, զգաւառաւորս. անիրաւ ցուցանել զմեխս, զգաւառակիք։

— բ. ն. Երգել, նուագել սխալ կամ ձախ ձայնիւ, **ձախագուժիլ։ Il fausse, en chantant։

— Se —. բ. ա. ն. Սուիլ։ Cette règle s'est faussée։ ‖ 2. Ձախանալ (ձայնի)։ La voix de ce chanteur commence à se —։

A. **Fausset** (ֆոս-ե) ե. ա. Սուր, նուրբ, կանացի ձայն. *Ինքաձայն։ Chanter en —. Prendre le —։

B. **Fausset** (ֆոս-ե) ե. ա. Բայի կամ բուխակ [cheville] (առ ի խնալ զնակ առակաւի). (տե և Douzil)։

Fausseté (ֆոսէ-ե) ե. իգ. ն. Սուտիւեան. սուտ։ La — de cette nouvelle a été reconnue. — d'écriture, de date. C'est une — manifeste։ ‖ 2. Սուտ։ Il m'a dit une —, cent fausse tés. Une histoire pleine de fausse tés. Գաւառաբիչն առաքեամբ զանգեալ։ ‖ 3. Խարդախութիւն. կեղծաւորութիւն. նենգաւորութիւն։ Il est d'une grande —։

† **Fausseur** (ֆոսէօր) ե. ա. ն. Որ անիրաւ կարգայ զգաւառաւորս։ ‖ 2. Որ խոտագրաւ. երդմնազանց։

Faute (ֆոտ) ե. իգ. ն. Յանցանք. սխալանք. վրիպանք. ջնաս։ — légère, pardonnable, grave. Faire, commettre une —. Retomber dans la même —. Rejeter la — sur un autre։ ‖ 2. Ա. րիպանք. վրիպակ։ — d'impression, d'orthographe, de grammaire. À la guerre il n'y a point de petites fautes։ ‖ 3. Թերութիւն։ Il y a bien des fautes dans cette toile, dans cette broderie։ ‖ 4. Պատ-

ճառութիւն. պակասութիւն. կարօտութիւն։ On eut — de blé. Պատճառաց, պակասանաց յորժամն։ Il y avait — d'argent. Faire —. Զգակասել։ Ses conseils nous font —. Se faire — de. Ի բաց, յետս կալ (յարտաստուիլոյ)։ Ne pas se faire — de quelque chose. Լինել, անկասիր վարիլ իւիք։ Ne vous faites pas — de mes services. — † S'il arrivait կամ s'il venait — de lui. Եթէ հասանիցէ նմա մեռանել։ ‖ † 3. Զատաստանած, ծերպ (ի կապարձելէն խաղավակի)։

— — de. Նի. ա. Ա. ի չգոյէ. առ չքաւի. առ ի չգիւտից. յանգիստս. վասն չլինելոյ։ "Et le combat cessa — de combattants." CORN. *Cid*, IV, 3. Il n'a pu faire achever sa maison, — d'argent. (—ի. Դրամի չգոյութենէն կամ զգակասութենէն՝ չի կրցաւ իւր տան շինութիւնը լմնցընել)։ À — de quoi. Եթէ ոչ կարասցէ առնել զայդ...

— Sans —. Ա. ա. Անվրէպ. անշուշտ։ J'y serai demain sans —։

Fauteuil (ֆոտիւյ) ե. ա. ն. Աթոռ բազկաւք և թիկնակիք. թիկնաթոռ. *բազկաթոռ. գահոյիք։ Se mettre sur կամ dans un —։ ‖ 2. Գահերիցութիւն, նախագահութիւն (ի ժողովս)։ Il céda le — à un autre։

Fauteur, trice (ֆոտէօր, տրիս) ե. † ն. Գաշնապան. նպաստաւորմամբ. ձեռնկալու։ ‖ 2. Սատար. օգնական (ամբարշտութեան, չարեաց)։ — de rebelles. Les fauteurs d'un crime, d'une hérésie։

Fautif, ive (ֆոտիֆ, իվ) ած. ն. Սխալասար. սխալական. մոլորական։ La mémoire des vieillards est ordinairement fautive։ ‖ 2. Ի սխալանաց բազմանալով։ Errata — . Impression fautive։

Fauve (ֆով) ած. շէկ. շիկագոյն։ Poil —։

— Les bêtes fauves, կամ լոկ —. ե. ա. Ագռ հզկիբուաց, այծեամանց և էշայծեամանց [daim]. շիկերէ։

— ե. ա. շէկ գոյն։ Plumage tirant sur le —։

Fauvette (ֆովէտ) ե. իգ. Թռչուն ինչ փոքրիկ շիկագոյն և գեղեցկածայն. սպռալճակ (?). *շիկահաս։ Le chant de la —. — à tête noire. Ս. Թխակասար։

A. **Faux** (ֆո) ե. իգ. Գերանգի։ — tranchante. Chariot, char armé de —. Գերանգազէն կառք։

B. **Faux, fausse** (ֆո, ֆոս) ած. ն. Սուտ. սոյագ. պատիր։ — témoignage. Ce qu'il dit est —. Fausse nouvelle, histoire, allégation. Les — biens d'ici-bas. Avoir — կամ un — air de quelqu'un. տես J'Air, B. 2. ‖ 2. Թիւր. մոլար. խոտոր։ Fausse doctrine, maxime. Religion fausse։ ‖ 3. Սուտ. սնոտի. ընդունայն. սպռազպատ (երկիւղ, յոյս)։ Fausse joie, honte, crainte. Flatter quelqu'un d'une fausse espérance. Սուտ յուսով խնդացուցանել զոք։ ‖ 4. Անբնական. անբուն. անհպատակ. սոսկալի։ Tableau — de couleur. Le — goût qui règne dans cet ouvrage։ ‖ 5. Սխալ. պատիր։ Calcul, argument, raisonnement —։ ‖ 6. Անմիաբան, անյարմար (գաշնակութիւն). ձախ (ձայն)։ — accord. Voix fausse. Une fausse corde. Ա. լի անկազմ (ա), անյարգարար, անգաշնակ, որ չէ լարեալ որպէս արժանն է։ Une corde fausse. Ա. լի անյարգարելի; բնաւին անյարմար ի գաշնակութիւն ընդ այլսն։ ‖ 7. Սխալ։ Un — mouvement. Prendre une fausse route. Faire fausse route. Faire un — pas. ն. Գիտել. սոյթ ածել։ ‖ 2. (ե-ած.) Սխալել. մոլորիլ. յանցանել։ Il a fait beaucoup de — pas dans sa vie։

‖ 3. Խարդախեալ. նենգեալ։ Fausse monnaie. Զրպճ, սպռախտ, սպռատգեալ, սուտ գահկան։ — poids. Կշիռ նենգաւորեան (ո)։ Fausse signature։ ‖ 9. Կեղծ (հիրք,

Digitized by Google

ձեռնաք, առատաձեռնք). խարխեալ (ակն պատառակուն, ապտակուած)։ ‖ 10. Սուտ. պատճառել. կերպարանել. ձևացնել (առաքինութիւն, խոնարհութիւն)։ ‖ 11. Սուտ. առասանուն. մնլաբանուն։ Un — ami. Un — Louis XVII. Un — prophète. — dévot. Սուտասանուն, կերպարանեալ, կեղծաւորեալ պաշտօնեայ։ ‖ 12. խարդախ. խարերայ նենգաւոր։ C'est un homme — · Cœur — · Cet homme a le regard —։ ‖ † 13. Ջար։ ‖ 14. Սուտ. (բառ բնապատմից)։ — câprier. Սուտ կապարինի, այն է առանին Fabago. — argent. տես Mica. — diamant. տես Zircone։

— bond, — brillant, — col. — frais, — jour, — monnayeur, — saunage, — semblant, — titre, fausse clef, fausse couche, fausse porte, fausses côtes, և այլն. տես Bond, Brillant, այլովքն հանգերձ։

= ե. ս. 1. Սուտքիւն. առաւ։ Discerner le — d'avec le vrai. Plaider le — pour savoir le vrai. (ե-ով.) Ա՛յլ ընդ այլոյ խառել տա ի տուտգիլ ինչ յատկէն (Գ), տա ի հանել բանս յատկէն · զոլ-ըէէ զօլս խոխմէ։ — Être dans le —. խաբիլ։ ‖ 2. Անմիտութիւն, *անխելքութիւն (ձայնի). սխալ ձայն (յերգս)։ ‖ 3. Ընծգել նմանութիւն։ Commettre, faire un — · — en écriture privée, en écriture authentique. S'inscrire en —. 1. Գաղտնագրել լինել զնենգեալ կամ զխարդախեալ մուրհակաց, արտուսուագց։ ‖ 2. (ե-ով. և ընդ.) Բացեալ ի բաց ուրանալ (զբանս ուրաք)։

= ս. 1. Սուտքիւնս. առաւ։ Raisonner —. Dater —. Jurer —։ ‖ 2. **Ձսխալագիր (երգիլ)։

= À —. Գէ. առ. Սուտքիւնս. յանիրաւի. առարապարտուց։ Accuser à —. Aller à — en quelque endroit. Երթալ ուրեք ի զուր. ոչ գասանել զար խնգրէն. սին եղանել. (ընդ.)։ — Frapper à —. 1. Ոչ ուղիղ հարկանել մրճով (զբևեռն)։ ‖ 2. (ե-ով.) Զուր, յանիրաւի (կշտամբել, պատժել)։ — Porter à —. 1. Ոչ բարւոք յինաւ (գործոց) ի շինուածս։ ‖ 2. (ե-ով.) Ոչ բարւոք հատատաւել կամ ցուցանել։ Ce raisonnement porte à —։

= Վեմ. (ա) "Ահա-առաջ եղբայր՝ անօգ ոք ընէ ոք խանդուխէ ի եղբոյց, և գայթակղութիւն երկոց գոքանչութեան խանդուխէ." Ընդաս, ժԱ. 674։ = (ո) "Այս առնի ընտա ի խորտակութիւն վճռաց, ոչ ելանէ ներհակութեան զայթ յաղնահատին զիջողական և զգուշոց." Գիտ. Զ. ե. 474։ = (Գ) "Զոր օրինակ մարդանել (երկնէն) առ Աստուածն ա՛յլ ընդ այլոյ երկեր, զի ի նմանե ոգորէիցեր զերծն, նայելով և ասէ." Ոսկ. Մտ. Ա. ժգ. 185։

Faux-fuyant (ֆո-ֆյ-յան) ե. ս. 1. Ձանազարհ զանխուսել կամ կոզմանական։ ‖ 2. Ընդ և նոսրք շուխիլ յանասուս. հրաւիրածան։ ‖ 3. (ե-ով.) խուսափանք. պատճառանք։ Avoir recours à un —. Chercher des faux-fuyants։

Faveur (ֆա-վեռ) ե. ներ. 1. Ընդառաջմամբ զոլց, պաշտպան լինելն ուժիք. նպաստաւորութիւն. պաշտպանութիւն. թեւարկութիւն. օճան։ La — des grands est fort inconstante. Trouver — auprès de quelqu'un. Սուտ գտանել առ ուժիք։ Les faveurs de la fortune. (ե-ով.) Ուժգութիւնք. պատիւք։ Billet de —. Զրի առնուակ ի ձեռաքսնէ։ ‖ 2. Գտանելի շնորհս յայլս ուրուք. պատիւ. ընդունելութիւն. յարգ. Sa — est grande auprès du prince. Sa — augmente, diminue։ ‖ 3. Շնորհք. երեսխոիք. բարեբարութիւն։ Il le combla de faveurs. C'est une — que je n'oublierai jamais. Obtenir les faveurs du roi. Գտանել շնորհս առ այլի ոչ ոք։ ‖ 4. Շնորհք գտանել առ այլի ինաչ. ինչ առնի սիրոյ։ Il n'a jamais obtenu d'elle la moindre — · Il l'abandonna après en avoir obtenu les dernières faveurs. Elle lui a accordé ses faveurs։ ‖ 5. Ներողութիւն. քաղցրութիւն։ Les juges l'ont traité avec —. Lettres de —. Թուղթք ընծայութեան. (իմ. այժմ սոյ Lettres de recommandation)։ ‖ 6. Ժապաւէն նեղ։ Nouer un paquet avec une —։

= En — de. Ներ. առ. 1. Վասն. յաղագս։ On lui pardonna en — des belles actions qu'il avait faites։ ‖ 2. Ի նպաստ. ի շնորհս։ Il a fait un testament en — de son neveu. Le jugement est en votre —։ ‖ 3. Ցօգուտս։ "Ce que les dieux ont fait en votre —." ԲԷՆ. *Tel.* IV. Se déclarer en — de quelqu'un. Լինել ի կողմն ուրուք։ — Prévenir en — de quelqu'un. Ուրծարգոյ ընծայեցուցանել զոք յառաջագոյն։

= À la — de. Նե. առ. Il s'est sauvé à la — de la nuit. Փախեաւ օգնականութեամբ գիշերոյ, զգիշեր իւր օգնական գործակից գտեալ, գիշերախառն, գիշերային։

† **Faveux, euse** (ֆա-վե, եզ) ած. Նմանի խոտոիկ մեղու։ Teigne faveuse. Գանջութիւն ժանաւոհատ։

Favorable (ֆա-վո-ռաբլ) ած. 1. Նպաստաւոր. նպաստամատոյց. հաշտ. համբոյր. օգնական։ Se rendre quelqu'un —. Հաշտ, նպաստաւոր առնել զոք ինքեան։ Il obtint une réponse —։ ‖ 2. Աչող. յաջողակ (հոգի, բախտ). բարեպատեհ (պատահումն)։ Avoir un vent —. Occasion, événement —. Le temps lui est —. Ժամանակին աչողեալ ի նմա։ ‖ 3. Արժանի ներելոյ։ Sa cause est toute —։

Favorablement (ֆա-վո-ռաբլ-ման) ս. 1. Ախորժութեամբ. յօժարութեամբ. քաղցրութեամբ. հեշտութեամբ (ունկն դնել, լսել)։ On l'a écouté —։ ‖ 2. Նպաստաւոր իմն օրինակաւ։ Juger — de quelqu'un։

Favori, ite (ֆա-վո-ի, իտ) ած. Սիրելի. սիրական. հանձայական. սխտիժ։ Horace est mon auteur —. Elle aime le bleu, c'est sa couleur favorite. La sultane favorite. C'est son cheval —։

= ե. Շնորհագիւս սիրեցեալ. շնորհագիւս. յանի սաւեալ. սիրելի։ Le — d'un roi. Cette actrice est la favorite du public. Les favoris de la fortune. (ե-ով.) Մեծատուն. ընչեղ։

= ե. ս. Մօրուք ծնօտից. *կոզմնամօրուք։

Favoriser (ֆա-վո-իզե) բ. ն. 1. Նպաստ, նպաստամատոյց, ձեռնտաւ լինել. ձեռն տալ. օգնել. յաչսգիլ. պաշտպանել։ Il est favorisé du prince. — la fuite de quelqu'un։ ‖ 2. Շնորհել։ Elle n'a pas même daigné le — d'un regard։

† **Favoritisme** (ֆա-վո-իդիս-մ) ե. ս. Իշխանութիւն, ազգեցութիւն սիրելեաց (տղոյն)։

† **Favus** (ֆա-վուս) ե. ս. Թեփ (գանջութեան [teigne])։

Fayence (ֆա-յան), այլովքն հանգերձ. տես Faïence։

† **Fayol** (ֆա-յօ) ե. ս. Լոբեաս [haricot] չոր. (բառ նաւավարաց)։

Féage (ֆե-ա) ե. ս. 1. Դաշն առատի։ ‖ 2. Կալուած, ժառանգութիւն առատի։

Féal, ale (ֆե-ալ, ա-լ) ած. Հաւատարիմ. (յորդունի հրովարտակս)։ (իմ.)։ À nos amés et féaux։

= ե. ս. Ջերմեռանդ բարեկամիկ. սէր, բուռն բարեկամ. (ընդ.)։ C'est mon —։

Fébricitant, †ante (ֆե-պրի-սի-թան, անթ) ած. և ե. Ջերմեռան. ջերմեռանդ։ Un homme —. C'est un pauvre —։

Fébrifuge (ֆե-պրի-ֆուժ) ած. Ջերմեռացածոյց (գիզ)։

Digitized by Google

Un remède, une plante — : Վ. արի և իր ֆ. ար. Le quinquina est un excellent — : (Ա. ահ և Antifébrile).

Fébrile (ֆեպրիլ՛) ած. ի. Ջերմեռեական : Chaleur — : ‖ 2. (ֆ-ռ-բ.) Բուռն. տաստիկ (եռանդին) : Une ardeur — :

Fécal, ale (ֆեքալ, ալ՛) ած. Matière fécale. Ա. պատառ. տպարահիզք. կղկղանք (մորդոյ և անասնոց) :

Fèces (ֆեսես) ֆ. իգ. յ. ի. Պրուբ. Ս. ախծինք. Ս. գիրս : ‖ 2. կղկղանք. տպատառ. (բուս բժշկոց) :

Fécial (ֆեսիալ) ֆ. ար. Հռոմի խաղալական Ա. բամնոզ գայ (առ Հռոմիայեցիս) : Les féciaux étaient sacrés et inviolables :

Fécond, onde (ֆեկոն, ոնտ) ած. ի. Բազմածնունդ. բազմածին. յոլովածին. ծննդական. բազմաբերզուն (կին, մատակ անասնոց) : Les femmes de ce pays sont très fécondes : ‖ 2. Ցուռի. բերրի. պտղաբեր. առատաբեր. արգաւանդ. քաղցաբեր. բարեբեր (անդ, երկիր) : ‖ 3. Ցրգաբուղի. առատարուղի (ազբիւր) : ‖ 4. (ֆ-ռ-բ.) Ա. բգաւառար. արգաւանդ. բերնաւէտ. ծննդական (միտք) : ‖ 5. Շահեկան. պտղաբեր (անձրև, ջերմնեռի) : Une pluie douce et féconde :

† **Fécondance** (ֆեկոնտանս) ֆ. իգ. Կարգաւորիչ արգաւառարիչ. *բնաշնարարութիւն :

Fécondant, ante (ֆեկոնտան, անտ) ած. Բնաշնաւորիչ. արգաւառարիչ : Chaleur, pluie fécondante :

Fécondation (ֆեկոնտասիոն) ֆ. իգ. Բնաշնաւորութիւն. արգաւառարութիւն : Les œufs qui n'ont pas reçu la — ne produisent rien. — artificielle :

Féconder (ֆեկոնտե) բ. ն. ի. Ա. բգաւառարիլ. բնաշնաւարիլ. պտղաւարիլ : Dès que la femelle a été fécondée : ‖ 2. Զարթառացուցանել. պտղաբեր առնել : La pluie a fécondé nos campagnes :

Fécondité (ֆեկոնտիտե) ֆ. իգ. ի. Ծննդականաւութիւն. արգաւառարութիւն : La — d'une femme : ‖ 2. Պտղաբերութիւն. քաղցապտղութիւն. արգաւանդութիւն : La — de la terre : ‖ 3. (ֆ-ռ-բ.) Ծննդականաւութիւն. արգաւանդաւութիւն (մտաց) :

Fécule (ֆեքիւլ՛) ֆ. իգ. Սպիտակ փոշի նման նշոյլի [amidon] ի քամածոյ արմատաց կամ սերմնահաց ինչ. *փեկուլ : [խառնուրդ (բժշկից) :

Féculence (ֆեքիւլանս) ֆ. իգ. Զպատառութիւն. մրբառ

Féculent, ente (ֆեքիւլան, անտ) ած. ի. Պրտղից. մրբախառն : ‖ 2. Որ առնի նշոյլ. *նշոյատար. *սոլիւբառ : Aliment — :

Fédéral, ale (ֆեդերալ, ալ՛) ած. Դաշնաւորական : Système — . Les gouvernements fédéraux :

† **Fédéraliser** (ֆեդերալիզե) բ. ն. Դաշնաւոր առնել. ի դաշնաւորութիւն ածել :

Fédéralisme (ֆեդերալիզմ՛) ֆ. ար. Դաշնաւորական հասկնողութիւն, վարչութիւն :

Fédéraliste (ֆեդերալիզդ՛) ֆ. ար. Կառավարից դաշնաւորիլ վարչութեան :

Fédératif, ive (ֆեդերատիֆ, իվ) ած. ի. Դաշնաւորական : Gouvernement, pacte — : ‖ 2. Դաշնակից. դաշնաւոր : La Suisse, les États-Unis, sont des États fédératifs :

Fédération (ֆեդերասիոն) ֆ. իգ. ի. Դաշնաւորութիւն. դաշնակցութիւն : La — américaine : ‖ 2. Գումարուածն երեսփոխանից Համերկրի ազգային պահանդաց և բանակաց Գազղիացւոց, որ գումարեցան ի Զարթ քաղաքի Ա. բեռնատ դաշտին յամին 1790 ի 14 յուլիսի. ժողով դաշնակցութեան :

Fédéré, ée (ֆեդերե) ած. և ֆ. Դաշնաւոր. դաշնակից. ուխտակից : Les cantons fédérés. Les fédérés de 1792 :

Fée (ֆե) ֆ. իգ. Զարիկ ըզնպատուած և զարմանագործ. *ըզնանդ : La baguette d'une — . Contes de fées :

† = ած. Դիւթական յըզնանուշց :

† **Féer** (ֆեե) բ. ն. Զգեցուցանել զօրութիւն գիւթական. կախարդիլ :

Féerie (ֆե-ռի) ֆ. իգ. ի. Ա. բուտառ, Հնարք ըզնանուշց. գիւթութիւն. կախարդանք : Il fut transporté à Babylone par art de — : ‖ 2. Դիւթական թատերախաղ : *Les sept châteaux du diable* sont une — magnifique :

Féerique (ֆե-իք) ած. ի. Դիւթական. կախարդական : ‖ 2. Ա. քանդելի իրրև զդիւթութիւն. *դիւթահրաշ : Spectacle — :

Feindre (ֆեդր-է) [Ընդդէմ իրրև զTeindre.] բ. ն. ի. կերպարանիլ. կեղծաւորիլ. պատճառիլ. փոխելապատճառ լինիլ : En feignant d'aller à la chasse, il se sauva. — une maladie, d'être malade. Խօթապատճառ լինիլ : — de dormir. Գնոյ պատճառ լինիլ : — d'être fou. Զևանալ մոլութիւն. յիմիլ ձևանալ. ժխտիլ գյիմարութիւն : — de ne pas entendre. Զլսելոյն, չլսելոյն առնիլ. (տե. առ խուլ ըլլալ) : ‖ † 2. Հաւնարիլ. կարծել. գնել : ‖ 3. Սուտ ծանիլ. Հնարիլ : Ce poète a feint des héros qui n'ont jamais existé. — à quelqu'un. Պատմիլ ումիք առաքինասիր : "Il lui feint qu'en un lieu que vous seul connaissez, Vous cachez des trésors par David amassés." RAC. *Athal.* I, 1. ‖ 4. Ցերկբայս լինիլ. վարանիլ : Il n'a pas feint de le lui déclarer : ‖ 5. Թեթև իմն կազալ : Il est guéri de sa goutte, mais il feint encore un peu du pied gauche. Ce cheval feint d'un pied :

Feint, einte (ֆեն, ենդ) անց. գերբ. Feindre բայի. պատճառեալ. կերպարանեալ. առաւ : De feintes caresses. Porte, fenêtre feinte. կեղծ գուռն, պատուհան. (բուս ճարտարապատկառց) :

Feinte (ֆենդ) ֆ. իգ. ի. կեղծիք. կերպարանութիւն. պատրանք. պատճառանք : Toute sa dévotion n'est que — . Parler sans — : ‖ 2. կեղծիք, գիւտ, Հնարք (բառնասկզբից) : ‖ 3. Հարկանիլն ի սրախաղութեան զՀակառակորդ իւր ի տեղւոջ յորում ոչ ունի ապն : Faire une — : ‖ 4. Թեթև իմն կազալութիւն (ձիոյ) (ձ) :

= Վ. (ձ) կայ Ցնշոտ ի Գրաստաս բժշկարանին, որ թուի գազղիերէն ձայնիդ Feinte, կամ Թերեա Morfondure. "Գրաստ որ ֆնշոտ լինի՝ հնաոյ խիտ և լոյծ պիտի, խաղնա էլլանի և ածին զզովութիւն, էտպես ոտքին, . . փոխալ էոտ և դիտ էոյլ էոտիք, և ինչ ընդդէմ դիտ նշանի ի յոտն." առեա Բազմավէպ, 1867, էջ 353 : [ախտութիւն : (էշ.) :

Feintise (ֆենդիզ) ֆ. իգ. Բարդ կեղծաւորի. կեղծաւորութիւն :

Feld-maréchal (ֆելտ-մարեշալ) ֆ. ար. Պատրաստակ (ի բանակս հիւսիսական պետութեանց). Ս. մարտալախտ : [*գաշտապետ :

Feldspath (ֆելտսբաթ) ֆ. ար. Գետ բնչ սպառազէտ.

Félé, ée (ֆելե) անց. գերբ. Հերձեալ (անօթ) : *գեղեալ : "Semblable à un vase précieux mais —, d'où s'écoulent toutes les liqueurs les plus délicieuses, le cœur de ce grand capitaine ne pouvait rien garder." FÉN. *Tél.* XVI. — Avoir la tête fêlée, le timbre —, le cerveau — . (ֆ-ռ-բ. և ընդ.) Լինիլ բախած, ապուխտ մի յիմար. (տե. ուղեղը ճաթած բլլալ) :

Fêler (ֆելե) բ. ն. Գեղալութիւն գործել (յապակիէն, յանօթ խեցեղէն). Հերձանիլ. գծել. *գեղել :

Digitized by Google

= Se —. բ. ա. Հերձանիլ (անօթի ապ.). գ. ամէն առնուլ. գ. ամիլ. (պ. ճաթիլ). Ce vase se fêlera, si on l'approche trop près du feu. [վնասուիլ).

† **Félibre** (ֆելիպր-է) է. ար. Բանաստեղծ (ի լեզու պրո.

Félicitation (ֆելիսիթասիօն) է. էդ. Խնդակցութիւն. (պ. շնորհաւորութիւն). Je lui ai écrit une lettre de —. Recevez mes félicitations.

Félicité (ֆելիսիթե) է. էդ. Երանութիւն. երջանկութիւն. La — éternelle. Jouir d'une parfaite —.

Féliciter (ֆելիսիթել) բ. ն. Խնդակից լինել. խնդակցիլ. ուրախակից լինել. (պ. շնորհաւորել). Je vous félicite de votre succès. Je l'ai félicité sur son mariage.

= Se —. բ. ա. Համոզուիլ զանձն երանելի. ուրախ լինել. Je me félicite d'avoir fait un si bon choix.

Félin, ine (ֆելէն, ին') ած. կատուայ. *կատուական. La race féline. Ազգ կատուաց. Des manières félines. (ե. խ.) *կերգծանդալ և նենգաւոր գնացք, կերպարանք.

Fellah (ֆելլա) է. ար. Գիւղական, մշակ եգիպտացի. *փելլահ. (արբ. ֆելլահ, Մշակ, շինական).

Félon, onne (ֆելօն, ոն') ած. և է. ի. Պատառմէր ի անառանձ խըմէ և գաւաճանող (ծագ. [vassal]). սիրագրուժ. սիրանենգ. սիրամոռանիչ. սիրագաւ. ‖ Ա. Անգութ. անողորմ. գժնեայ. չար. Cœur, regard —.

Félonie (ֆելոնի) է. էդ. ի. Պատառմուածութիւն (ծագեալ ի անառանձ խըմէ). սիրագաւութիւն. սիրագրժութիւն. Crime de —. ‖ † Ա. Դժնեայութիւն. անգթութիւն.

Feloucque (ֆելուք) է. էդ. Նաւակ մեզ, նեզ և երկայն՝ որ առագաստաւք և թիակօքը վխտանաւոյն վարի. *փելուկէ.

Félure (ֆելիւր) է. էդ. ի. Գեղ. գեղութիւն. փեռեռուածք. պատառուածք. գ. ամէն. ‖ † Ա. Կակուղիկ ինչ յիմարութիւն. *բախածութիւն. Ա. շշորթ. (պ. ճաթածութիւն). Il a une —.

Femelle (ֆէմել') է. էդ. ի. Իգ. մնասակ. La — du singe. La vache est la — du taureau. ‖ Ա. Իգ. կին. Dans plusieurs coutumes, les mâles excluaient les femelles. Աչի ես ընդ խազ. Ne vous fiez point à cette femme, c'est une dangereuse —. Une gentille —.

= ած. Իգ. Une perdrix mâle, une perdrix —. Un palmier mâle, un palmier —. C'est un démon —. (ե. խ. և ընդ.) Զարագիւ ամն է կինդ. (առի գլուր կնոջէ).

Féminin, ine (ֆեմինէն, ին') ած. ի. կանացի. կանայիկան. կնոջական. Les ruses, les grâces féminines. Le sexe —. Ազգ կանանց. իգական առհաւ. սեռ. էգ սգգին. ‖ Ա. Իգական (անուն, ըստ քերականաց).

= է. ար. Իգական սեռ. (ի քերականութեան). Le masculin et le —. Cet adjectif ne s'emploie qu'au —. Ած ածական վարի ևեռի իգատար, իգականի.

Féminiser (ֆեմինիզե) բ. ն. ի. Իգական գործել (զանուն ինչ). *իգականացուցանել. ‖ † Ա. Կնացուցանել. իգացուցանել. մեզկել. — les manières.

Femme (ֆամ') է. էդ. ի. Կին. Une — mariée. Une jolie, une belle —. Une — auteur, peintre, poète. Un homme habillé en —. Ած զգեցեալ հանդերձ կանացի. այր զգեցեալ կանացի. Bonne —. ի. Կին բարեբարոյ. ‖ Ա. Կին անցեալ զաւակրբք. պառաւ. Des contes de bonne —. Պառաւանց գրգչիւնք. Des remèdes de bonne —. Պառաւական դեղ. ‖ Ա. Կին ամսիկ, շինական. — de chambre. Կին սենեկապան սիկնոջ սրբաւք. ազախին սենեկի. — de charge. Կին վերակացու հանգերձից, արծաթեղինաց, և ոյլն. կին անկալուչ. — de ménage. Տնտեսուհի կին. — publique, de mauvaise vie, perdue. Բազ. պառնիկ. ‖ Ա. Կին առնակին. ամուսին. Mari et —. Il aime beaucoup sa —. Il rend sa — heureuse. — grosse. Prendre —. Կին ածել, առնել. ամուսնանալ. Le diable bat sa —, et marie sa fille. տես և Diable, 2. ‖ † Ա. Վիրաւոր. (ընդ.). À chaque instant il change de —. ‖ † Ա. Իգ (անասնոց). "Le castor est jaloux, et tue quelquefois sa — pour cause ou soupçon d'infidélité." CHATEAUBR. *Amér.*

—յե. Ազանձնայք. Նամբիչսք. Elle appela ses femmes.

Femmelette (ֆամլէթ) է. էդ. Ա. Կին թեթեւամիտ, ագէտ. (ընդ.). ‖ Ա. (ե. խ.) Այր թուլասիրտ, անառիթ. (ընդ.).

Fémoral, ale (ֆեմօրալ, ալ) ած. *Բարձրային. *բարձոսկրային. Muscles fémoraux. Hernie fémorale.

Fémur (ֆեմիւր) է. ար. Ոսկր բարձից կամ երանաց [cuisse]. *բարձոսկր. Le — est le plus grand des os du corps humain.

Fenaison (ֆընեզըն) է. էդ. Ա. Հնձելի գիտ. ‖ Ա. Ամսեանակ հնձոց խոտոյ. Հասանք. Pendant la —.

Fendant (ֆանտան) է. ար. Ա. Հարուածք արագ վերուստ ի վայր. (ից.). ‖ Ա. Պարծանք. մեծամտութ. (ընդ.). Faire le —. Ընծայեցուցանել. Ճոխանալ.

Fenderie (ֆանտըրի) է. էդ. Ա. Հատանելի գերկաթի գաւազանս գաւազանս. ‖ Ա. Դարբնոցք երկաթի գաւազանաց.

Fendeur, euse (ֆանտօր, էօզ) է. Որ կտորէ կամ պատառէ. ճեղքիչ. — de bois. փայտատիպատոր. փայտաւհար. Un — de naseaux. (ե. խ. և ից.) Պարծանք. մեծամտութ. [ազգանուն.

— է. ար. Դարբին որ հատանէ գերկաթի գաւազանս գաւ.

† **Fendillement** (ֆանտիյմըն) է. ար. Պայթատրիճ (փայտի).

Fendiller (se) (ը ֆանտիյել) բ. ա. Պայթատրիճ, ճեղքիլ, փեռեռիլ (փայտի). [գործ.

Fendoir (ֆանտուար) է. ար. Պատառիչ, ճեղքիչ

Fendre (ֆանտր-է) բ. ն. Ա. Պատառել. Հերձանել. ճեղքել. — en deux. — la tête d'un coup de sabre. — du bois. Պատառել, կտորել, ճեղքել փայտ. — la terre avec une charrue. Պատառել, ցկլուլ գերկիր արօրով. — la tête à quelqu'un. (ե. խ. և ընդ.) Տանջել, պատիժ ցանել զոլուխ ումեք ի բազմութենէ ազգազգին. փեռեռել գակռնջս ումեք. (պ. գլուխը տանիլ). — le cœur à quelqu'un. (ե. խ.) Գնչուլ գսիրտ զազիս, գպղտորել զոգիս զորովոյն ումեք. ճմլիչ ցաւս ցանել գսիրտ ումեք. (պ. սիրտը կտոր կտոր ընել). — un cheveu en quatre. (ե. խ.) տես ի Quatre. Il gèle à pierre fendre. (պ. Ահագին ատեր է որ քարերն անգամ կը ճաթին. ատեաիկ ատեր է). ‖ Ա. Պատառել. Հերձուլ. Un navire qui fend l'eau, les vagues. Un oiseau qui fend l'air. — une foule, la presse. Յայսկէս յայնկոյս առնել, հերձուլ, ծակել զամբոխն.

= բ. ն. Հերձանիլ. ալարի ևեռի ե. խ. Le cœur me fend. Գնչուլ սիրտ իմ. գնչուն տալիք իմ. La tête me fend. Պայթի գլուխս, պայթի գլուխ իմ (ի քաշոց կամ ի բազմութենէ ազգազգի).

= Se —. բ. ա. Ա. ճեղքիլ. պատառիլ. փեռեռիլ. բանալ. ակռիլ (երկրից). խորխորիլ, յաւատիլ (երկրի). Ce bois se fend aisément. La terre se fend de chaleur. Les eaux de la mer Rouge se fendirent en deux pour donner passage aux Israélites. Cela fait fendre le cœur. (պ. Ասրգուս սիրտը կտոր կտոր կ'ընէ). ‖ Ա. Ապրկաուիլ

Digitized by Google

(ի տրախտազուբեան) գալ որանեն։ ‖ † 3. Ալանիլ ծախս ատելի քան վնաս ազդուբիւնն. (ահ.)։ Il s'est fendu de cent francs։

Fendu, ue (ֆընտ) ած. տեսք. Fendre բոյլ. Հերձեալ. ճեղքեալ։ Des yeux bien fendus. Աչք մեծաձակաց և երկայն։ Avoir la bouche fendue jusqu'aux oreilles. Ունիլ բերան ատամնակոփս մեծ։ Cheval à naseaux bien fendus. Ձի որոյ քթափողքն արձակք կամ մեծաբացք են. ձի *լայնանցիկ։ Un homme bien —. Աչյր որ ունի բարձս [cuisse] և արտաքս երկայնս. երկայնաբարձ. բարձրաթարս։

Fenestré, ée (ֆընեսթրե) ած. տես Fenêtré։

Fenêtrage (ֆընեթրաժ) է. ս. կարգ պատուհանաց. պատուհանիք։

Fenêtre (ֆընեթր) է. իգ. 1. Պատուհան. լուսանցոյց։ Se mettre à la —. Mettre la tête à la —. — à balcon. Sauter par la —. Jeter son argent, jeter tout par les fenêtres. (ածա.) Վառանիլ, ծախիլ զինչ ինչս խոլ ատաստուբեամբ։ ‖ 2. Թև, փեղկ պատուհանի. պատուհան։ Ouvrir, fermer les fenêtres։

Fenêtré, ée (ֆընեթրե) ած. Ծակոտկէն. վանդակաձեւ. (քան անկոգքատց)։ Feuille fenêtrée. Le fruit du pavot est —։

† **Fenêtrer** (ֆընեթրե) բ. ն. 1. Բանալ պատուհանս. պատռիլ տոպրակիս զպատուհանս։ ‖ 3. Ծակել. ծակտաբել։ — un linge։ [մորգ. *խոտանոց։

Fenil (ֆընիլ, ֆընի) է. ս. Հոմբարանոց խոտից. Ս.

Fenouil (ֆընուլ) է. ս. 1. Բոյս ինչ անուշահոտ գեղձածոպիկ. հատ. սամիթ. Ս. ածպիան. բրգինի։ Le — est une sorte d'aneth. — d'eau կամ sauvage. Ծամիթ վայրենի. շուշմայ։ ‖ 2. Ունդ սամիթ. սամիթ։ Du — confit։

Fenouillet (ֆընույլե) է. ս. 1. Խնձոր ինչ սամիթահոտ։ ‖ 2. Խնձորի սամիթահոտ։

Fenouillette (ֆընույլեթ) է. իգ. 1. Ցքի հանձալ ի սամիթ. *սամիթօգի։ ‖ 2. տես Fenouillet։

Fente (ֆընթ) է. իգ. Պատառատածք. ծերպք. փուռ. հատ։ Regarder par la — de la porte. La — d'une muraille. Ճակատածք պատի. պատածերպ. պատածակ։ Les fentes des rochers. Ծերպք, հերձք, փապք վիմից, քարատծպատից։ Bois de —. *Ձիզքատծոյ փայտ։ Greffe en —. տես ի Greffe, B. [դահնոյ։

† **Fentoir** (ֆընտուար) է. ս. Դանակ մնդպօրծոց.

Fenton կամ **Fanton** (ֆընդն) է. ս. 1. Զարիքկուսի շիքա կամ գատազան երկաթոյ։ ‖ 2. Երկաթ որ կատատաւ ընդ արմն գղգիլանակ վառարանի։ ‖ 3. Երկաթ ծխատանի կամ ծխնելուղի։

Fenugrec (ֆընիւկրէկ) է. ս. Բոյս ինչ որոյ ունդ է ատամնահոտ. հոգհոտիմ. բլիճինի. վիճն։ (Որ և †Sénégré)։

Féodal, ale (ֆեօտալ, ալ) ած. Ազատաբ. *ատատաց կան։ Seigneur —. Droits féodaux։

Féodalement (ֆեօտալման) ր. Ըստ ատատականի բ. բատանց. *ատատականաբար։ Saisir une terre —։

Féodalité (ֆեօտալիթե) է. իգ. 1. Հանգամանք ատատաբ. *ատատականատբիւն։ ‖ 2. Հպատակութիւն կամ պարտիք ճորայ [vassal] առ տանուտէրն կամ առ պարոնն։ ‖ 3. *Ազատական վարչութիւն. *ատատականատբիւն։ L'abolition de la —։

Fer (ֆեր) է. ս. 1. Երկաթ։ Mine de —. Battre le —. Կոփել, կռնել զերկաթի։ Barre de —. Շանթ, քծատար երկաթոյ։ Faire rougir du —. Շոգացուցանել, տարաչէկ գործել զերկաթի։ Chemin de —. տես ի Chemin, 2. Les différentes sortes de fers. — Gouverner avec un sceptre de —. (էսխաբ.) Վարել, կառավարել գատազանաւ երկաթեայ։ — Une santé de —. (էսխաբ.) Երկաթի առողջութիւն։ ‖ 2. Սպառ, սէպ, ծայր (հիզախի)։ ‖ 3. Սպառ (որախազութեան)։ Battre le —. 1. Ընդելանիլ ընդ հրահանգս զինուց. զէնս շարժել. ատանիլ զարախազութիւն։ ‖ 2. (էսխաբ. և ընդ.) Ուատանիլ երկայն ժամանակս։ Il y a longtemps qu'il bat le —։

‖ 4. Գործք երկաթի. երկաթ. գանակ։ Le chirurgien qui porte le — dans les tissus vivants։ ‖ 5. Ազգեան հանելոյ զմանուկն յարտվոյնէ մօրն յարժամ կնիկի գժատրածին. երկաթ։ On l'a tiré du sein de sa mère avec le —, avec les fers։ (Որ և Forceps)։ ‖ 6. Երկաթ. սուր. սատակ. թատր. նետն. (ի բնատպ. և ի պիրճ ատացատածս)։ Il tomba sous le — d'un meurtrier. Un — homicide. Ceux que le — avait épargnés. Ընացեալքն, զերծեալքն ի սրոյն (ա)։ Porter le — et la flamme dans un pays. Հրով և սրով գատել զաշխարհն։ ‖ 7. Երկաթ սպրդիկ կատաւտաց, զգեստատց. *սրգատ. ի-ին։ — à repasser. Passer le — sur une dentelle։ ‖ 8. Գինձի կամ թանապատեայ [de fer-blanc] ծայր (խրատցից, ժապատինաց)։

— de cheval, կամ լոկ —. Երկաթ զոր բնեռանն յատս ձիոց, ջորեաց, իշոց. լատքն. *պապտա. նալ։ Mettre un — à un cheval. Un — qui loche. Tomber les quatre fers en l'air. 1. Յօրապտել անկանիլ (ձիոյ, ջորւոյ, իշոյ)։ ‖ 2. (էսխաբ. և ընդ.) Յօրապտել անկանիլ (մարգոյ). (ա՛ր. կռնական վրայ իյնալ, պատակիլ)։ ‖ 3. Յապտաշ, ի զապտատատեաց կրթիլ։

— à cheval. 1. Պանգատագ մահկանաձ որ ունի երկատա բազրիս [rampe]։ ‖ 2. Պահկանաձ պատատար ի պարկապտա։ — En — à cheval. Պահկաբար. մահկանաձ։

—յե. 1. Երկաթիք. շղթայք. կապանք. ատրիք. ատնատկապք և ձեռատակապք։ On le chargea de fers։ ‖ 2. (էսխաբ.) Երկաթիք. լատ. գերատբիւն։

— Վհատ. (ա) "Պատանքն ի օրդն էսխապան եին յատաբս հայերաց." թ. Ալբար. ի. գ. 122։

Fer-blanc (ֆեր-պլան) է. ս. կատած, թիթեղն երկաթի մխտալ ժանատպրով [eau-forte] և անագատ. թատնագ. բներներ։ Cafetière de —. *Ալամանեան թանապատեայ։ Des fers-blancs։

Ferblanterie (ֆերպլանթրի) է. իգ. 1. *Թանապատգործատբիւն։ ‖ 2. Ամօթք թանապատեայք. *Թանապատիզնք։

Ferblantier (ֆերպլանթիե) ած. և է. ս. Վաճառատական, յարհնագ թանապատեայ անօթից. *Թանապատագործ։

Fer-chaud (ֆերշո) է. ս. տես † Pyrosis։

Féret (ֆերե) է. ս. Ազգ ինչ արիւնագարկ [hématite]. պատնիական արիւնագարկ։ [—։

Férial, ale (ֆերիալ, ալ) ած. Արգոյ տատաբ։ Office

Férie (ֆերի) է. իգ. 1. Օր պարապոյ. շաբաթատաին. հանգիստ. (առ. Հատվիայեցիս)։ ‖ 2. Օր ատնական. օր պատպոյ։ ‖ 3. Սէն մի օր հօթնեկի բաց ի շաբաթէ և ի կիրակէէ. արգոյ օր. օր գործոյ։ Faire l'office de la —, faire la —։

Férié (ֆերիե) ած. ս. Օր ատնական (հրամայեալ յԱստուծոյ)։ Les dimanches et jours fériés։

† **Férin, ine** (ֆերէն, ին) ած. Զար. գժգական. ատատիկ (կեղ [ulcère], հազ)։

Férir (ֆերիր) բ. ն. Հարկանիլ. (հ.)։ Վարի հերի ի բանն Sans coup —. 1. Ատանց կռատոյ. ատանց հեզմանն

Digitized by Google

առեան. առանց դարծի պատերազմի։ On prit la ville sans coup —։ ‖ 2. (ֆերաբ. և ընդ.) Դիւրաւ և անվնաս. առանց ընդդիմակացութեան։

† **Ferlage** (ֆեր-լաժ) ե. արգ. Ամփոփելի վաստագաստառ։

Ferler (ֆեր-լե) բ. ն. Ամփոփել վաստագաստառ։

† **Ferlet** (ֆեր-լէ) ե. արգ. Գործի ատրածանելոյ վիճակը առաջ ի յառնիքեցուցանել։

Fermage (ֆեր-մաժ) ե. արգ. Վարձք ագարակի։

† **Fermail** (ֆեր-մայլ) ե. արգ. Ճարմանդ (մետաղի)։ Un gros volume bien relié et garni de fermaux d'argent։

Fermant, ante (ֆեր-ման, անդ) ած. Որ փակի բանալեաւ. փակելի։ Meuble —. À jour —. Պատ ընդ երկաթ ի գառնալ, ի ատրաժանել աւուրն։ À portes fermantes. Ի ժամ գրանցն փակելոյ. ի փակել գրանցն։

A. **Ferme** (ֆեր-մ) ած. 1. Որ ոչ է թոյլ. սերտ. սեղմ (մարմին, առնիք)։ Ce poisson a la chair —. Terre —. Հաստատատուն երկիր. յատնիք։ ‖ 2. Հաստատուն. անխախտ. անշարժ. հաստատակամ։ Ce plancher est —. Être — sur ses pieds, à cheval։ ‖ 3. Պնդակազմ. ուժեղ. զօրաւոր։ Avoir la main —, les reins fermes։ ‖ 4. Վարժ. կիրթ. համարձակ. անվեհեր։ Cet enfant, lorsqu'il écrit, n'a pas la main —. Cela est peint d'un pinceau —։ ‖ 5. (ֆերաբ.) Անյոդդոդդ. անդիմադրուն. հաստատուն։ Demeurer — dans sa résolution. Rester — dans la foi։ ‖ 6. Որ ոչ միհատի կամ լքանի. պնդակազմ. ուժգնասիրտ. աներկիւղ։ Une âme, un courage —։ ‖ 7. Հաստատուն։ Une volonté —. Une — espérance։

— ս. Հաստատութիւն. պնդութիւն. զօրութիւն. ամուր։ Tenir quelque chose bien —. Frapper —. Faire —. Ձանգի ունել (զօրաց) ի փախստեան և մարտնչել ընդ հետամուտսն։ Se tenir —, Demeurer —. Պինդ, հաստատուն կալ։ Tenir —. Դիմակալ լինել. զդեմ ունել քաջութիւն. հաստատուն կալ։

— De pied —. Ած. առ. 1. Ամուր յիտս յիտս երթալոյ (պատերազմել). առնապահանջ։ Combattre de pied —։ ‖ 2. Անխոցոյց ի տեղւոջէն (ազատել ուժիք)։ Il y a deux heures que je vous attends ici de pied —. "Don Francisco de Mellos l'attend de pied —." BOSS. *L. de Bourb.* — Attendre quelqu'un de pied —. (ֆերաբ. և ընդ.) Անվեհեր, աներկիւղ խիզախել ընդդէմ ստրուք։

— Այո՛։ Օ՛ն. Տա՛պա։ Allons, —, mes amis!

B. **Ferme** (ֆեր-մ) ե. իգ. 1. Տալն ի վարձու. տակ վարձու. վարձ։ Donner à —. Տալ ի վարձու. վարձել։ Prendre à —. Առնել ի վարձու. վարձել։ La — des chaises d'une église։ ‖ 2. Գործակալութիւն հարկաց տրքանի. հարկաժողովութիւն։ Il a fait sa fortune dans les fermes։ ‖ 3. Ագարակ, կալուածք, վիճակ (առնալ ի վարձու)։ Acheter une —։ ‖ 4. Տուն վարձակալի (կալուածոց)։ La cour d'une —։

C. **Ferme** (ֆեր-մ) ե. իգ. 1. Վիմակ [décoration] (առաջարանի թերատրանի)։ Les fermes représentent une colonnade, un arbre, etc. ‖ 2. Հիմնանձգութիւնք, առաստաղակալք (յարկի)։

Fermé, ée (ֆեր-մե) անց. կրկ. 1. Փակեալ. փակ։ Une porte fermée. Les yeux fermés. (ֆերաբ.) Աչեզք կոփացեալք. ամենայն վստահութիւնամբ. առանց քննութեան։ J'ai signé les yeux fermés։ ‖ 2. Պատեալ արմով, ցանկով. ցանկապատեալ. ցանկեալ։ Un terrain —։

— Nuit fermée. տես ի Nuit։

Fermement (ֆեր-մէնմ) ս. Հաստատութեամբ. զօրութեամբ. պնդապէս։ S'appuyer —. Soutenir — son avis։

Ferment (ֆեր-ման) ե. արգ. 1. Խմոր։ La levure de bière est un bon —։ ‖ 2. (ֆերաբ.) Խմոր։ Un — de discorde։

† **Fermentaire** (ֆեր-մանդեր) ե. արգ. Որ պատրաստէ խմորուն հացիս (որպէս են ցորք). *խմորամատակ։ (Տես † Azymite)։

† **Fermentatif, ive** (ֆեր-մանդատիֆ, իվ) ած. Խմորիչ։ Une matière fermentative։

Fermentation (ֆեր-մանդասիօն) ե. իգ. 1. Խմորումն. եռալն. եռանդն։ — vineuse, alcoolique, acide, putride։ ‖ 2. (ֆերաբ.) Եռացումն. յայգք. բորբոքումն։ Calmer, apaiser la — des esprits։ [ցանկ. (վէ.)։

Fermenter (ֆեր-մանդէ) † բ. ն. Խմորել. եռացնել = բ. ե. 1. Խմորիլ. եռալ։ La pâte fermente։ ‖ 2. (ֆերաբ.) Եռալ. յուզիլ. բորբոքիլ։ Les esprits, les têtes fermentent. L'ambition fermentait dans son âme։

Fermer (ֆեր-մե) բ. ն. 1. փակել. առականել. սեղմել. (պր. գոցել)։ — une chambre, une armoire, une malle. — une porte, les portes. փակել զդուռն. գնել, ընդգէմ գնել, առնուլ, ի միմեանս ածել զդրունս։ — la porte sur soi. Զգնել զդուռն զկնի իւր (ա). փակել զդուռն ընդգէմ իւր, ի վերայ իւր։ — une voûte. Գնել զպատուար քար [clef] կամարի։ — un cours d'assises. Գնել զաւետարան քար կամ զվերջին քար շինուածոյ։ ‖ 2. փակել (զծորակ [robinet]). ձգել (զվարդապղպ)։ ‖ 3. խփել, պնդել (զգիր). փակել (զթուղթ կամ զնամակ). կափուցանել (զաչս). խնուլ (զբերան, զլսելիս)։ — les yeux à une personne qui vient d'expirer. կափուցանել զաչս մեռելոյ։ — les yeux de կամ à quelqu'un. (ֆերաբ.) կափուցանել զաչս ուրուք. կալ առ երի օրհասականի։ — les yeux sur quelque chose. (ֆերաբ.) Ընդ չառս առնել. լինել իրրև չառնահալ (ո). անուշս կերպարանիլ. (պր. չի տեսանելու զարհնել)։ Elle ferme les yeux sur les fautes de son fils. — les yeux à quelque chose. կափուցանել, խնուլ զաչս ընդգէմ (ճշմարտասիրութեան)։ — Je n'ai pas fermé l'œil de toute la nuit. (պր. Բոլոր գիշերը աչքերս ամենևին չի գոցեցի. բոլոր գիշերը քունս չեկաւ)։ — la bouche à quelqu'un. (ֆերաբ.) խնուլ, կարկիլ, առնել զբերան ուրուք. ափրբերան առնել. բմբերանել. պատանձեցուցանել. զբանան ընդ բերան վարել։ — son cœur à quelqu'un. 1. (ֆերաբ.) փակել զդուռն իւր առ ի յուսիքէ (ոմն). ոչ ևս սիրել զայք։ ‖ 2. Ցրածկել զխորհուրդս իւր յուսիքէ։ — son cœur à quelque chose. կարճել զանձն, հրաժարիլ (ի գործոնեայ)։ — l'oreille aux louanges, aux médisances։

‖ 4. կնքել, կցել (զվէրս)։ ‖ 5. խնուլ. փակել։ Des bancs de sable ferment l'entrée du port։ ‖ 6. փակել, առնել, արգելուլ, պաշարել (զանցս, զճանապարհս)։ Une armée fermait le passage։ ‖ 7. Գառնել (արմով կամ ցանկով). ածել (պարիսպ զքաղաքաւ)։ — une ville, un parc. — de haies, de fossés։ ‖ 8. (ֆերաբ.) փակել։ — un atelier. On ferme les théâtres pendant plusieurs jours de la semaine sainte։ ‖ 9. փակել. բանադատակել. գլխաւորել. կնքել։ — une liste, une session législative։ [Նահին։

— la marche. Գալ, երթալ հետոյ իսոյ քան զամե-

= բ. ե. փակիլ. ազխիլ։ Cette porte ferme bien։

= Se —. բ. ա. փակիլ։ Cette porte se ferme d'elle-même. Mes yeux commençaient à se —։

= Վասն. (ա) "Եւ ա- նոսա Պաւղ արտասոյ դրանն, եւ զդասն

Digitized by Google

չէիս գիտէ իւր." Մին. ժթ. 6. — "Ե՞ էակից գրատանն ընդ-դեմ իւր և ընդդէմ սրտից իւրից." Դ թագ. Դ. 5. — "Զա-գաղթո՞ց հալածական ոմն էիլծուվ, և էակի՞ գրատան է վիշտ." Լմբ. առ Լեւան թգր. 218: = (ռ) "Ե՞ վ ոչ՝ էիշս գեսա-նիցն հոգիմանն, ընդդիցն վերծ անուշեանց նորա, . . եղէ էիշս ցնծութ." Մեկն. Գծ. Լթ. 329: = (ց) "Տեսանիցէ վիշտյչ իւր իւրօրհուլ էութ, և էակից գեսին իւր առ է նմանէ." Ա ցող. Գ. 17:

Fermeté (ֆեռմ՚էթէ) ե. էէ. 1. Ամրաթիւն. սեղմութիւն: La — des chairs: ‖ 2. Հաստատութիւն. ամրութիւն. պնդութիւն: Ces pilotis ont peu de —: ‖ 3. Զգաստութիւն. զօրութիւն: La — du jarret, du poignet: ‖ 4. Հանճարեղութիւն. վարժութիւն: Ce chirurgien n'a pas assez de — dans la main: ‖ 5. (էխոբ.) Անխոտորութիւն: Parler, répondre avec —. La — de son regard: ‖ 6. Զգաստութիւն (ի վիշս, ի խոհականս). արութիւն. քաջութիւն: Il montra une grande — au milieu des tourments, dans le péril:

Fermeture (ֆեռմ՚էթիւռ) ե. էէ. 1. Ազիք: Cette — de boutique est très solide: ‖ 2. Փակելի. փակուիլ: La garde prend les armes à la — des portes:

Fermier, ière (ֆեռմիէ, էռ) ե. 1. Որ ի վարձս ունի (գաղարակս, գառն խաղուց, գսիմառս եկեղեցւոյ). վարձակալ: ‖ 2. Երկրագործ. աշխարհագործ: ‖ 3. Հարկաժողով. հարկահան: — général. Les fermiers généraux:

Fermoir (ֆեռմուառ) ե. ռ. 1. Ազիք, ճարմանդ (մատանեաց): Des fermoirs d'or, d'argent: ‖ 2. Դուռ [ciseau] (առաջնագործուց, քանդակագործուց):

Féroce (ֆերոս) ած. 1. Ամրանախանձ. արիւնաթրծուռ: Les bêtes féroces. Գազանք (արտիսք են առիւծ, վագր): ‖ 2. Գազանաբարոյ. գազանամիտ. դժնեայ: Un despote, un peuple —. Cœur, caractère —: ‖ 3. Գազանական. գազանային: Un regard, une joie —: ‖ † 4. Անհնարին. առատիկ. չարաչար. (ընդ.): J'ai un appétit —:

Férocité (ֆերոսիթէ) ե. էէ. 1. Գազանաբարոյութիւն: La — du lion, du tigre: ‖ 2. Գազանաբարոյութիւն. անագորանոյութիւն. անդթաբարոյութիւն: La — de ce barbare ne put être adoucie:

Ferraille (ֆեռայ, յ) ե. էէ. Հնամաք երկաթեղէնք:

Ferrailler (ֆեռայյէ) բ. ն. 1. Բախել զսուսերս ընդ միմեանս. շառաչիցուցանել զսուսերս: ‖ † 2. Զկնին շարժել անհմտապէս, ընդդէմ կանանց (ի սրախաղութիւնն). ոչ բարւոք մրցել սուսերաւ: ‖ 3. Մրցել, խաղալ սուսերաւ. կռուիլ: C'est un mauvais sujet, qui n'aime qu'a —: ‖ 4. (էխոբ. և ընդ.) կապիլ, վիճիլ առաքիս:

Ferrailleur (ֆեռայյէռ) ե. ռ. 1. Վաճառական հնամաք երկաթեղինաց: ‖ 2. Մրցող սուսերաւ. սուսերամարտ. *զինամրցիկ: C'est un grand —: ‖ 3. (էխոբ.) Հաւատարար. կռապարզ. վիճասէր:

Ferrandine (ֆեռանտին՚) ե. էէ. կերպաս մետաքսահէղ [à chaîne de soie] առաւք կամ մազիզէն կամ բամբակեայ թելանաւ [trame]. *փեսանդին:

Ferrandinier (ֆեռանտինիէ) ե. ռ. Ոստայնանկ փեսանդին կերպասու:

Ferrant (ֆեռան) ած. ռ. Maréchal —. Գարբինն լուսնազ երկաթոցս, ջորւոց. Ս. պայտար. նալբնդ:

Ferré, ée (ֆեռե) անց. դերբ. 1. երկաթապատ. երկաթածայր: Un bâton —. Gueule ferrée. (էխոբ. և ռհ.) առն ի Gueule. — Mangeur, avaleur de charrettes ferrées. (էխոբ.) առն ի Charrette: ‖ 2. Ս. Լուանեալ (երկիւղ, ջրով): Être —, — à glace sur un sujet. (էխոբ. և ընդ.) Գալ սեզնակ, կիրճ և կոխ լինել: ‖ † 3. Խոտան. չիքոտ (ամ գրասիճան). (խոչ):

— Eau ferrée. Ջուր յոր մխեալ է երկաթի հրացեալ կամ ժանգառեալ. *երկաթամուխ ջուր:

— Chemin —. 1. Ամրմ և քարուտ ճանապարհ: ‖ 2. Ճանապարհ յարդարեալ ի խճից [caillou]. *խճուղի:

— Voie ferrée. *երկաթուղի:

Ferrement (ֆեռման) ե. ռ. 1. Գործի երկաթի: ‖ 2. Ալքման (վասն գժուարածին կանանց): ‖ 3. Շղթայակապութիւն (պարհակառուց [forçat]):

—յէ. երկաթի կապմանք (մեքենայի, շինուածոյ):

Ferrer (ֆեռե) բ. ն. 1. Գամել, գրաւագել երկաթով: — une porte, un bâton, des roues: ‖ 2. Գամել (ոսկւով, արծաթով, պղնձով): Cette cassette est ferrée d'or: ‖ 3. Ագուցանել պղինձ կամ թանաք [fer-blanc] (ի ծայրս խրացից, ժապաւինաց): — des lacets, des aiguillettes: ‖ 4. Բևեռել լուսինս (յոտս ձիոց, ջորւոց). Ս. լուանել (ա): — un cheval des quatre pieds, le — tout à neuf. Ce cheval est ferré d'or. Լուսինք այսր երիվարի ասկեղէնք են: Un cheval difficile à —. Cet homme n'est pas facile à —. (էխոբ. և ընդ.) Դժուարին է վարել զայրդ. դժուարին է ածել զայրդ ի հաւան: † Se laisser —. (էխոբ.) Լինել հլու, հնազանդ: — la mule. (էխոբ.) Գնել ինչ վասն ուրուք և ասելի քան զարժէքինան պահանջել ի նմանէ:

= վկաց. (ա) "Գայ էրկին, և էր նոր լուանայ, և ասէ. Իմ ինանայն էրեալ էայ է սրեալ իմ, նայէ էրգասչէ և գեսիր ինչ սրէրէ գասդայ իմ: . . . Ե՞ էայն ասացաց և գնաց է էրգալ. . . և նա ձեզ էրէր զգուշութիմբ երեսս չնայոտ էայլոն և էսիլեսիոց." Վարդան, Ասակ:

Ferret (ֆեռե) ե. ռ. Ասեաղեայ ծայր (խրացից, ժապաւինաց): Un — d'aiguillette: [սինա ձիոց:

† **Ferretier** (ֆեռէթիէ) ե. ռ. Ասրճ գարբնելոյ գլուս.

Ferreur (ֆեռէռ) ե. ռ. Որ ագուցանէ մետաղեայ ծայրս: — d'aiguillettes:

Ferrière (ֆեռիէռ) ե. էէ. 1. Ամրոց լուանի երկաթոց: ‖ 2. կաշեայ քսակ երկաթի գործեաց գործոնի:

† **Ferrique** (ֆեռիք) ած. *երկաթական. (քոս սորբաթթուոց): Acide —: [ւազանաց:

† **Ferron** (ֆեռո) ե. ռ. Վաճառական երկաթի գա-

Ferronnerie (ֆեռոնէրի) ե. էէ. 1. Գործարանոց, խանութ խոշոր երկաթեղինաց: ‖ † 2. Փոքրիկ գործուածք երկաթեղէնից:

Ferronnier, ière (ֆեռոնիէ, էռ) ե. Վաճառական երկաթեայ գործուածոց. երկաթավաճառ:

Ferronnière (ֆեռոնիէռ) ե. էէ. Զարդ ճակատաս կանանց. ճեղենակ:

Ferrugineux, euse (ֆեռիւժինէ, էօզ) ած. *երկաթախառն: Terre, eau ferrugineuse:

= ե. ռ. *երկաթախառն գեղք:

Ferrure (ֆեռիւռ) ե. էէ. 1. Գրաւագ, կապմած երկաթի. երկաթեղէնք: La — d'une porte. Les ferrures du gouvernail: ‖ 2. Բևեռելի լուսինս (ի սմբակս ձիոց, ջորւոց). *լուանազութիւն: ‖ 3. Օրինակ բևեռելոյ լուսնոյ. *լուանազութիւն: — à la française, à la hongroise: ‖ 4. Լուսինք (ձիոյ): [(առաջնատեից նաւուս):

† **Ferse** (ֆեռս) ե. էէ. Բարձրութիւն և լայնութիւն

Fertile (ֆեռթիլ՚) ած. 1. Բերրի. պտղաբեր. բազմա-

Digitized by Google

բեր. պարարտ. հիւթեղ. յատկութիւն. արգաւանդ. քաղցր. հող (երկիր): ‖ 2. Բարերար (առ, առն): ‖ 3. (ի-ի-ւ.) Լցեալ. պատրաստուն (խորամանկութեամբ): Un homme — en expédients, en inventions. Ա՛յր բազմահնար, բազմահնաստ (միտք): ‖ 4. (ի-ի-ւ.) Արգաւանդ, արգաւաւոր, բերրաստ (միտք):

Fertilement (ֆե-ր-թիլ-ման) ած. Արգաւաւորի իմն օրհնական. առատութեամբ. (ի-ւ):

Fertilisant, ante (ֆե-ր-թիլ-զան, -զանթ) ած. Պարարտացուցիչ: Engrais fertilisants: [գործ.

Fertilisation (ֆե-ր-թիլ-զա-սիոն) ե. իգ. Պարարտութիւն.

Fertiliser (ֆե-ր-թիլ-զե) բ. ն. Յուսալ, պարարտ գործել. պարարտացուցանել: Les engrais fertilisent les terres:

Fertilité (ֆե-ր-թիլ-թե) ե. իգ. Ա. Պարարտութիւն. քաղցրերանութիւն. պարարտաւթիւն (երկրի, անգաստաց): ‖ 2. Առատութիւն, լիութիւն (բերց): Année de —. Ա՛մ բարերար: ‖ 3. (ի-ի-ւ.) Արգաւանդութիւն. արգաւաւորութիւն. ծնողականութիւն (մտաց):

Féru, ue (ֆե-ր-ւ) ած. բեր. Հարեալ. Ա. Վ.ի. բռնարեալ (երիվար): ‖ 2. (ի-ի-ւ. և ընդ.) Հարեալ ի սէր: Il est — de cette femme. (ած. Ա՛յդ կնոջ զարհուրած է): ‖ 3. Զբաղեալ. զայրացեալ: Il est — contre un tel:

Férule (ֆե-ր-ւլ) ե. իգ. Ա. Տունկ ինչ որ բռնանի ի Ջերմ գաւառս. նարթէս: Chez les anciens, la tige des férules servait à faire des attelles pour contenir les fractures, et à châtier les écoliers: ‖ 2. Կռփարան փայտակոյ կամ կաշեայ՝ հարկանելոյ զարմ մանկանց գործոցի. Թաթ: Un maître d'école qui a toujours la — à la main. Tenir la —. Ա. Ինձ վարժապետ գործոցի: ‖ 3. (ի-ի-ւ. և ընդ.) Ընդ գաւազան իշխանութեան. վարել: ‖ 3. Հարուած Թաթի, կռփարանի: Administrer des férules. Il a eu une —: ‖ 4. (ի-ի-ւ.) Իշխանութիւն խրատ: Être sous la — de quelqu'un:

† **Fervemment** (ֆե-ր-ղա-ման) ած. Աղաչանօք. եռանդագին. ջերմիւթեամբ. *եռանդագործ. (ի-ւ): Prier —: (Լաւ եւս ասի Avec ferveur):

Fervent, ente (ֆե-ր-ղան, -ղանթ) ած. Ջերմ. եռանդաւոր. եռանդուն. յորեռանդն: Un religieux très —. Un zèle —. Une fervente prière:

Ferveur (ֆե-ր-վո) ե. իգ. Եռանդն. եռանդութիւն. ջերմեռանդութիւն: Prier Dieu avec —. Une — passagère:

Fescennin, ine (ֆե-ս-ենին, ին') ած. Փնաբանական (բանաստեղծութիւն հասարակաց, որ էր կարի անհամեստ):

Fesse (ֆե-ս) ե. իգ. Ա. Երասան. յասուկ: La —, les fesses d'un homme. Donner sur la —, sur les fesses. Les fesses d'un singe: ‖ 2. Երասան, գառակ (հոյ): ‖ 3. Ցետոյ կողմն, յետոյք (ճանց):

† **Fesse-cahier** (ֆե-ս-ե-իե) (յե. Des —-cahier կամ cahiers) ե. ար. Օրինակագիծ. ընդօրինակիչ գրոց. (ար-ր):

Fessée (ֆե-ս) ե. իգ. Հարուած յերասանաց. (ընդ.):

† **Fesse-maille** (ֆե-ս-մայ) ե. ար. տես Pince-maille:

Fesse-mathieu (ֆե-ս-մաթիւ) (յե. Des —-mathieux) ե. ար. Ագահ. ագահագործ. ագահ վաշխառու:

Fesser (ֆե-ս) բ. ն. Ա. Հարկանել ի յետոյսն. ծեծել զերասանսն: — un enfant: ‖ 2. Գառակել. պատառ հատանել. (ընդ.): ‖ † 3. Ծեծել զդինագործուն ի վերոյ կողին:

— son vin. (ի-ի-ւ. և ած.) Ըմպել գինի բազում:

Fesseur, euse (ֆե-ս-ո, ս-ուզ) ե. Հարկանող յերասանսն. խազկիչ. (ընդ.):

Ա. **Fessier** (ֆե-սիե) ե. ար. Երասանաց. յետոյք. (ընդ.): Il lui donna sur son —. Un gros —:

Բ. **Fessier, ière** (ֆե-սիե, իէր) ած. Երասանաց (մուճի, չիլ, երակ):

= ե. ար. Ա՛ուճի [muscle] երասանաց:

Fessu, ue (ֆե-ս-ւ) ած. Որ ունի երասանս մեծս. մեծայառատ. (ընդ.):

Festin (ֆե-ս-տէն) ե. ար. Սեղան, ընծրիք բազմախորտիկ. խնջոյք. կոչունք. խրախութիւն. հացկերոյթ: — somptueux, splendide, magnifique. Inviter à un —. — de noces. — royal:

Festiner (ֆե-ս-տի-ն) բ. ն. կոչունս, խրախութիւն առնել. խրախանալ. (ընդ.):

= բ. ն. Պատուել զոք առատ կոչնովք. առնել ուրուք ընծրիս բազմախորտիկս. մեծաշուք գործել. (տես ընդ խազ):

Festival (ֆե-ս-տի-ալ) (†յե. Festivals) ե. ար. Հանդէս, կատարք երաժշտական:

Feston (ֆե-ս-տո) ե. ար. Հիւսուած ծաղկանց, տերևաց և ասոց կախեալ առ ի զարդ գրոցն և զարանց. գրանգ: Le portail de cette église était orné de festons le jour de telle fête:

Festonner (ֆե-ս-ծն) բ. ն. † Ա. Զարդարել գրանգագ: ‖ 2. Ընկարել, զարդարել, հատանել ի ձև գրանգաց: — les bords d'une draperie:

Festoyer (ֆե-ս-ւա-յե, ֆե-ս-ւա-յե) [ընդրգի խրբև զEmployer.] բ. ն. Պատուել զոք խնջոյիւք. առնել ուրուք ընդունելութիւն. (ընդ.): — ses amis:

† **Festucaire** (ֆե-ս-թէ-քէր) ե. ար. Որդի ինչ ագեաց:

Fête (ֆէթ) ե. իգ. Ա. Օր տօնական. տօն. կատարք: — solennelle. Célébrer, solenniser une —. Les fêtes des Égyptiens, des Romains, des Juifs: ‖ 2. Տօն (քրիստոնէից): Une grande —. Une petite —. Les dimanches et fêtes. Garder les jours de —. La Fête-Dieu, կամ La Fête du saint sacrement. Տօն մարգոյ և սրբոյն Յհաննէ: Fêtes fêtées կամ chômées. Տօնք Հրամայեալք: Fêtes carillonnées. տես ի Carillonner. Fêtes mobiles. տես ի Mobile: ‖ 3. Օր տօնի անուան ուրուք: Payer sa —. Ա՛նդել կոչնոյ յաւուր տօնի անուան իւրոյ: Je vous souhaite une bonne —. (այլ. Ի՛ր ընարհաւորեմ ձեր անուանդ): ‖ † 4. Տարեպտական հանդէս. *տարեգործ: — de naissance: ‖ 5. Հանդէս. ուրախութիւն. խրախութիւն. կատարք: Les fêtes données à l'occasion de la paix. Une — de village. Les fêtes ont duré trois jours. Un feu d'artifice termina la —. Les garçons de la —. տես ի Garçon. Faire — à quelqu'un. Ա՛նդել ուրուք ընդունելութիւն մեծ. (ընդ.): Faire — à quelque chose. Ա՛ծծապէս յանկալ իմիք: Faire — d'une chose à quelqu'un. Ցուսացուցանել զոք յիւր ինչ. խնդացուցանել զոք յաւուրս իրիք. (ընդ.): Se faire une — de quelque chose. Ուրախանալ ի միտս իւր: Se faire de —. Զանձն ի նեղս խառնել. ինքնին շինամոխ ունել լինել:

Fêter (ֆէթ) բ. ն. Ա. կատարել զտօն. տօն խմբել. տօնել. յիծծալ. — la Saint-Jean: ‖ 2. կատարել, տօնս խմբել զտօն անուան ուրուք. (ընդ.): ‖ 3. Ա՛նդել ուրուք ընդունելութիւն մեծ. առնել խրախուն ի պատիւ երևոյ ուրուք: [գինի բազում:

† — la bouteille. Սիրել զգինեաց գիգերան. ըմպել

Fetfa (ֆէթֆա) ե. ար. Վ.ճիռ, գառատիկք (գինպետի Տաճկաց). ֆեթվա:

Fétiche (ֆէթիշ) ե. ար. կուռք (սեռամոլթիւն Ա՛փրի-

Digitized by Google

ֆէթ)։ Porter un — au cou։ Կրել մի ոսկեզօծէն. Les dieux fétiches. Les divinités fétiches։

Fétichisme (ֆէթիշիզմ) է. ար. 1. Կռապաշտութիւն (սեռամոլթից ամբիծներուց)։ ‖ † 2. (խոսք.) Ցորիւն յոք կամ յիքս ինչ կռապէն. կրել պաշտօն։ Le — de la royauté։

Fétide (ֆէթիտ) ած. Զարհուռ. ժանտահոտ. ժահահոտ. գարշահոտ. գաժանահոտ։ Une vapeur, une odeur —։

Fétidité (ֆէթիտիթէ) է. իգ. ժահ. ժանտահոտութիւն. գարշահոտութիւն։ La — de l'haleine։

Fétoyer (ֆէթուայե) բ. ն. տես Festoyer։

Fétu (ֆէթիւ) է. ար. Շիղ, ասղ յարդի։ — Tirer au court —. տես Tirer à la courte paille։

— Fétu-en-cul. Թռչուն ինչ ի միջոցի ազատիկ, որ գառանի ի միջ երկուց արևագարձից. ՙյարգառատուն։ (Այլ եւս Paille-en-cul, Paille-en-queue, Oiseau des tropiques)։

A. **Feu** (ֆէ) է. ար. 1. Հուր. կրակ։ Les anciens regardaient le — comme un des quatre éléments. L'action du — sur les corps. Le culte du —. Կրակապաշտութիւն. Հրապաշտութիւն։ Les adorateurs du —. Կրակապաշտք. Հրապաշտք։ Faire sortir du — d'un caillou. Հուր ծնուցանել ի կայծքարէ։ Une pluie de —. Կրակարկր, կրակատեղից, Հրախառն անձրև։ La montagne vomissait des feux. Prendre —. 1. Բորբոքիլ. վառիլ։ Les matières sèches prennent — très facilement։ ‖ 2. (խոսք.) Ի բարկութիւն բերդիլ. զղջապնդիլ. (պտ. կրակ կորիլ. բռնկիլ)։ — Faire — des quatre pieds. (խոսք.) Զամենայն ջանս ջանալ։ Vomir — et flamme. Հուր բաց զգայնել (Հրաշունչ կամ Հրաբուղխ լերին)։ Jeter — et flamme. (խոսք.) Հուր և բաց ընդել. բարկանալ սաստկապէս. (պտ. կրակ կարիլ)։ — Mettre le — aux étoupes. (խոսք. և ընդ.) տես J'Étoupe։

‖ 2. Հրդեհ. Հրայրացք։ Les ravages du —. Le — dura plusieurs jours. La ville était toute en —. Crier, courir au —. Mettre le — à une maison. Հուր Հարկանել զտանէ. Հրձիգ առնել։ Mettre le — dans les affaires, dans l'affaire. (խոսք.) Ցնդել, կեզել, նեղել զինքն. պատասառեցուն զիմոխապատրան գործուցանել անգրէն զգայրան (և)։ ‖ 3. Հրատ. խարոյկ. կրակ։ Les feux d'un bivouac. Le — commence à prendre, à s'allumer. Faire, allumer du —. Լուցանել Հուր, կրակ. խարոյկ արկանել, լուցանել. կրակ գնել։ Le — ne brûle pas, ne veut pas brûler. Prendre un air de —, կամ l'air du —. տես J'Air, A. Un — d'enfer. Հրատ մեծ, սաստիկ։ Passer une chose au —. Անծիւ ինչ գրացուկ. անցուցանել ընդ Հուր։ Un — de paille. 1. (խոսք.) Վաղուչէզ, երազանցուկ եռանդն, սէր։ ‖ 2. Դիպող խառնուածութիւն։ — Jeter de l'huile sur le —. 1. Աւելանել նէթ ի կրակն. եւս քան զեւս բորբոքել նիւթ զկրակն։ ‖ 2. (խոսք.) Ցասուցանել բազում՝ նիւթս փայտից ի Հուր բորբոքեալ (ո). եւս քան զեւս գրգռել զբարկութիւն, զչարթս։ Couvrir le —. տես ի Couvrir, 1. Cuire à petit —. Նուիրել մեզմ Հրով, Ս. մեղմագով, Ս. մեղմագ, Ս. Հանդարտ կամ Ս. Ներաղ կրակով։

‖ 4. Աւրիլն զոր կենդանագին. խարոյկ. Հուր։ Le supplice du —. Brûler à petit —. Ա. սակաւ սակաւ աւրիլ (զգաստապատուհաս)։ Le — de l'enfer. Հուր գժոխոց։ ‖ 5. Աւրելի ջանիւք, Հրացեալ ջանիւք. խարան։ Il faut appliquer le — aux plaies faites par la morsure des chiens enragés. Bouton de —. տես ի Bouton։ ‖ 6. Հնոց (երկաթագործաց)։ ‖ 7. Ա. բանակաւճի Հրազինուց. Հրձգութիւն. Հրացանաւթիւն։ Essuyer le — de l'ennemi. Faire — sur quelqu'un. Ա. բանակել յոք զՀրազինն. (պտ. կրակ ընել)։ Éteindre le — կամ les feux de l'ennemi. Անպիտան առնել Հարուածովք զնդակաց զՀրազանօթս թշնամեաց զի մի՛ կարասցին արձակել։ — Être, se trouver entre deux feux. (խոսք.) Ի մէջ երկուց անհնարին իրաց պատահել կալ. անցնել կալ, նեղեալ լինել ի մէջ երկուց անհնարութեանց վտանգից (Գ). (պտ. երկս արդ մէջ ընկալ)։ Arme à —. Հրացան գործիք, մեքենայք (որպիսիք են Հրացան, ատրճանակ, թնդանօթ, և այլն). ՙՀրազէն։ Bouche à —. տես ի Bouche, 7. Coup de —. 1. Ա. բանակաւճի Հրացանի։ On entendait des coups de — dans le bois։ ‖ 2. Վէրք ի Հրացանէ։ Il avait un coup de — à la jambe. — Faire long —. 1. Ցամք գնալ, յամր արձակել (Հրացանի)։ ‖ 2. (խոսք.) Ցերկարել (գործոյ իրիք)։ — Faire faux —. Զգնալ, չարձակիլ (Հրացանի)։

‖ 8. Կրակարան. վառարան։ Chambre à —. Il n'y a qu'un — dans cet appartement. Le coin du —. Անկիւն վառարանի ուր նստի ոք առ ի ջերմանալ։ Le coin du — est bon quand il neige. Գեղջը է նստիլ յանկիւն կամ առ երի վառարանի յորժամ ահագին ձիւն։ ‖ 9. Ցուխ. երգ. ընտանիք (յատուկն կամ ի գիւղաքաղաքի)։ Il y a cent feux dans ce village. N'avoir ni — ni lieu. Զանիկ առն. անառուն անյարկ չգիկլ. կեալ երերեալ և առաստանիալ։ ‖ 10. Ջահ. լամբար։ Il est défendu de chasser, de pêcher au —. Il y avait des feux allumés sur la côte. Les soldats marchaient le fer et le — dans les mains։ ‖ 11. Լապտեր. կանթեղ։ Mettre des feux sur des vaisseaux։ ‖ 12. Հրատ (զոր վառեն յամեաղբս)։ Aucune adjudication ne doit être faite qu'après l'extinction de trois feux։ ‖ 13. (խոսք.) Ցուկեւսած վարձուց (գառանոց կամ գերատառնոց ի թէատրոն)։ Cet acteur a tant pour ses feux։ ‖ 14. Հրեղէն օդերևոյթ։ On vit des feux briller dans l'air. Le — du ciel. Հուր երկնից. կրակատեղից, Հրացան բարկութեան. շանթ. կայծակն։ — follet. տես ի Follet։ ‖ 15. Ցոց, լոյս (արեգական, սաստկոյց)։ Les feux du firmament, de la nuit. Աստեղք։ ‖ 16. Ջերմութիւն, տապ (արեգական)։ Les feux d'un soleil brûlant. Les feux de l'été։ ‖ 17. (խոսք.) Շողիւն, փայլիւն (ականց պատասականաց)։ Ce diamant, ce rubis jette beaucoup de —։ ‖ 18. (խոսք.) Հուր (աչաց)։ Il a les yeux pleins de —. Հրաչեայ է. բացակն է։ Le — lui sort par les yeux. Հուր յաչաց նորա արձակի. կայծակունք յաչաց նորա Թօթափին. կայծակունս յաչացն փայլատակեցուցանէ։ ‖ 19. (խոսք.) Տաղ (ի մարմնի). (պտ. սաստիկ տաքութիւն)։ Le — de la fièvre. Être tout en —. Լինել ամենևին տապացեալ։ Le piment met la bouche en —։ ‖ 20. (խոսք.) Եռանդն. բռնութիւն. սաստկութիւն (բարկութեան, նախանձու)։ Le premier — de la colère. Cela diminua le — de son zèle. Le — de la jeunesse. Jeter son —, tout son —. 1. Թափել, հեղուլ զցասումն։ ‖ 2. Թափել, ապաւել զնա անդր Հանդարտին։

‖ 21. (խոսք.) Եռանդն. աչխոյժք. կայտառութիւն։ Ce peintre, ce poète a beaucoup de — dans l'imagination։ ‖ 22. (խոսք.) Ազգեցութիւն. ՙներշնչութիւն (բանաստեղծից)։ Être plein d'un beau —։ ‖ 23. (խոսք.) Հոգիք, սրտիկք (ցանկութեան). եռանդն, բռնութիւն (սիրոյ)։ Le — dont il brûle. Nourrir dans son âme des feux criminels։ ‖ 24. (խոսք.) Հուր. յղյղք. ոչնչուկ. խռովութիւն. շփոթութիւն։ Toute l'Europe est en —. Rallu-

Digitized by Google

mer le — de la guerre. Mettre en —. Հուր արկանել. յարուցանել, զարթուցանել, բորբոքել, շարժել աղմուկ, կռիւ, պատերազմ։

— Feux de joie. Կրակ կամ հրատ զոր լուցանեն ի բարձրաւանդակս կամ ի հրապարակս ի նշան ուրախութեան. կրակավառութիւն։

— d'artifice. տես յ'Artifice։

— Un ruban couleur de —. Ժապաւէն հրագոյն։ Le couleur de —. տես ի Couleur, 1.

— volage. Կարմրութիւն վաղանցուկ յերեսս կամ ի պատանոցս կանանց և աղջկանց։

— volant. տես Échauboulure։

= Գաղ. (ա) "Ոչ պարտ երբեք եր՝ նեղել ևեղբ գոյնոցն. նել անդրեն զղարտն." Ալ. Թեոդ. կնասրացուց, Հ. Ա. 553. — "Իբրև նվաղ և պակաս զնա ի գոյնէ զոր ինչ պարտիր նմա." Զգօն, Բ. 37. — "Թևակոփ և ևրկ ոտիկ ի վերոյ ևոցեալ գեռանիցեի զղահանկըզեն." Ոսկ. Մատ. Ա. երես. Յարգ. 353։ = (բ) "Սկսաս սՀլ և խորհուրդ յաւելուլ, ևէր ած զի ի հոգ բարեպաշտ յաւելուլ բազմ նեղս ևպարեց." Եզնկ. Ա. 14։ = (գ) "ի գել երկոց անհնարին ևրոց պատրեալ ևմ." Ոսկ. Փիլիպ. Ա. Յարգ. 356. — "Եթ սրտ ևէրս յանհնարոց ի գել երկոց պահել անցել ևմ վտանգէ." Գիտ. Ը. գ. 525. — "Երկ զրոսիքն ընդրեցէք, ևպիսիզրսիքն ըր պահեր, . . և համարձակել և ասել, երկիւղ գեղ է ևոցա ոչ ևրեցեմ. նեվալ եմ ի գել երկոցն. և զինչ ևպրեցէք." Եփր. ի Ցնն. Քրիստոսի. Հ. գ. 10։

B. **Feu, feue** (ֆեօ) ած. վախճանեալ. ննջեցեալ. հանգուցեալ։ Ա,յս ածական եթէ դիցի յառաջ քան զյօդն կամ զսեռական գերանունն՝ ձեայ անփոփոխ. feu la reine, feu ma mère, feu les rois de Suède et de Danemark. իակ ի յետապատիլն՝ հանգուցեալին. la feue reine, les feus rois de Suède et de Danemark։

Feudataire (ֆեօտաԷր) ած. *Ազատատու։

Feudiste (ֆեօտիսթ) ած. և ած. որ. Տեղեակ աստատական իրաւանց կամ նիւթոց. *աստատագէտ։ Un docteur —. Un savant —։

Feuillage (ֆեույաժ) ած. ած. Հանդերձն տերեւք կամ ատպրիք (անկոց, ծառոց)։ — touffu, épais. Se retirer, se mettre à couvert sous un կամ sous le —։ ‖ Տերեւալից, տերեւազարդ տոպր։ La porte était ornée de —։ ‖ Զարդ ի նմանութիւն տերեւոց. զարդ տերեւաձեւ։ Damas à grands feuillages։

Feuillaison (ֆեույեզոն) ած. ած. Ցուտնէն, բուսանելն տերեւոց. վարսատարութիւն։ Le temps, l'époque de la —. Տերեւարուղի ժամանակ։

Feuillant (ֆեույան) ած. որ. ած. Խստակրօն միայնակեաց կիստերկեան, բեռնարգեան. փուլինացի։ ‖ Ան. գամ ընկերութեան իրիք չափաւորեալ Բազատատրականաց Գաղղիացւոց, որ գումարէին յամին 1791 ի նախնի մենաստանի փուլինացոց ի Գարիս քաղաքի. փուլինացի։

A. **Feuillantine** (ֆեույանթին՝) ած. ած. Խստակրօն հաւատաւոր կամ կուսան կիստերկեան. բեռնարգեան. փուլինուհի։ [ի Բերիս Բերիս. ծաղ։

B. **Feuillantine** (ֆեույանթին՝) ած. ած. Հաստատ ինչ

Feuillard (ֆեույար) ած. որ. † ած. Ոտոք տերեւալից ի կերակուր անասնոց. Գ. տես։ ‖ Ոստ մնչկամրգատց [châtaignier] կամ ատառնոյ ճեղքեալ յերկուս (ի յօրինել շրջանակս տակառաց)։

Feuille (ֆեույ) ած. ած. ած. Տերև. տոպրիք։ Cet arbre est bien garni de feuilles, a perdu ses feuilles. Les feuilles de cette plante se mangent en salade. Un amas de feuilles sèches. Ցամաք տերևաթափոյս։ Le bruit, le murmure des feuilles agitées par le vent. Ըսասաբեն, շրշիւն, խարշափ տերևոց տատանելոց ի հովմոյ։ La chute des feuilles. Ժամանակ թօթափելոյ տերևոց. տերևընկեց, տերևաթափ ժամանակ. աշուն. Ս. տերևթափ։ Vin. bois de deux, de trois feuilles. Գինի կամ փայտ երկերեքեան, երիցամեան։ — † Faire voir les feuilles à l'envers. Անկանիլ, քաշիլ ընդ կնոջ ի ծառատատանի, յանառաք. (փեշ.)։ ‖ 2. Թերթ (ծաղկանց, որ ըստ անկագիտաց ասի Pétale)։ Une — de rose։ ‖ 3. Զարդ տերևաձև. տերև։ Une broderie en feuilles d'olivier։ ‖ 4. Թերթ. Թիթեղն. խերևէշ։ — de fer-blanc. De l'acajou en feuilles. Cette ardoise se détache par feuilles. Une — d'or, d'argent։ ‖ 5. Թև (փեղկից, հողմաբգելից)։ ‖ 6. Թիթեղն սակի կամ արծաթի (եդեալ ի ներքոյ սականց պատառականաց)։ ‖ 7. Թերթ (քարտ)։ Il y a 25 feuilles dans une main de papier. Une — blanche. Une — écrite։ ‖ 8. Թերթ. *լրագիր. *օրագիր։ — périodique. Les feuilles du soir։ ‖ 9. Տետր. յիշատակարան. ստնանագիր։ — de présence. տես ի Présence։

— volante. տես ի Volant։

Feuillé, ée (ֆեույե) ած. ած. Տերևաւոր. տերևազարդ. վարսատար։ Tige feuillée։ ‖ 2. Ա,յլագոյն տերևավք (տունկ ի զինանշանս)։

= ած. որ. Նիկոր տերևոց կամ ծառոց։

Feuillée (ֆեույե) ած. ած. Տաճար, հովանոց տերևազարդ. յարկ տերևապատ։ Danser sous la —։

Feuille-morte (ֆեույ-մոռթ) ած. անփ. ի գոյն չամուքեալ տերևոյ։ Couleur, ruban —։

= ած. որ. Գոյն չամուքեալ տերևոյ։

Feuiller (ֆեույե) բ. ն. ած. Նկարել տերևս։ ‖ † 2. Տերևալից, տերևազարդ լինել (ծառոյ). տիսծանիլ տերևովք։ Ces arbres commencent à —, կամ † à se —. բ. ա.

Feuillet (ֆեույե) ած. որ. ած. կէս թերթ (թղթոյ, քարտիսի)։ Un — contient deux pages։ ‖ 2. թաղանթ. թիթեղն. խերևէշ։ ‖ 3. Երրորդ ատամնքս (ստճայոց). Գ. Հազարթերթիկ։

Feuilletage (ֆեույէթաժ) ած. որ. ած. Ա,րուեստ ծալ ծալ յօրինելոյ գՀատուկոյս [pâtisserie]։ ‖ 2. Ծալ ծալ Հատուկոյք։

Feuilleter (ֆեույէթե) [Je feuillette. Je feuilletterai.] բ. ն. ած. Շրջել, դարձուցանել գԹուղթս գրոց. *Թղթատել. Գ. շրտել։ ‖ 2. Ընթերնուլ Հարևանցի, վեր ի վերոյ. *Թղթատել։ ‖ 3. Քննել, յուզել զդէպս. *Թղթատել։ Pour éclaircir cette question, il a fallu — bien des livres։ ‖ 4. Թերթս թերթս կամ ծալ ծալ յօրինել (գՀատուկոյս)։

Feuilleton (ֆեույէթո՛) ած. որ. † ած. Տետրակ ստԹիթեղեան. (ըստ գրականզմից)։ ‖ 2. Բանաստեղծական յօդուածք ի ներքոյ լրագրի. *Թերթաձև։

Feuilletoniste (ֆեույէթոնիսթ) ած. որ. Որ գրէ յօդուածս ի ներքոյ լրագրաց. *Թերթագիր։

Feuillette (ֆեույէթ) ած. ած. Տակառ ինչ գինւոյ որ առնի 135 լտրից չափ։

† **Feuilliste** (ֆեույիսթ) ած. որ. Ս. Գրչագրակ, Ս. գծողական լրագրաց. (ազդ.)։

Feuillu, ue (ֆեույի) ած. Տերևալից. տերևախիտ. վարսալից։ Arbre —. Tige bien feuillue։

Feuillure (ֆեույիւր) ած. ած. փորուածք յար մեռանեն

Digitized by Google

թևք պատառհանաց և դրանց արպէս զի քաղ փակեսցին։

Feurre (ֆեօր) է. ը. ցորդ։ Une gerbe de —. — Faire la gerbe de — à Dieu, (որ առաջեալ է ազատազատ թեամբ Faire à Dieu barbe de feurre). Տալ ի տատասնորդ քահանային զխատանն արտյոց։

† **Feutier** (ֆեօդիե) է. ը. կրակատեղ. հրատեղ. (ի առնիս մեծամեծաց)։ Le — des Tuileries։

Feutrage (ֆեօդրաժ) է. ը. ցօրինելն թաղ. *թաղագործութիւն։

Feutre (ֆեօդր) է. ը. ս. թաղ. փեւր։ Tapis de —. Chapeau de —։ ‖ ած. գլխարկ թաղեայ, կամճեայ. ած. թաղակ։ Il portait un —։ ‖ † ած. ցուռ գլխարկ։ ‖ † ած. *կնոտակոշիկ [bottine] թաղեայ։ ‖ ած. Ատ (ի պէտս թաղի բագործուց)։

Feutrer (ֆեօդրե) բ. ն. ս. ցօրինել թաղ ի մազոյ կամ յատուածոց. *թաղացուցանել։ ‖ ած. Լինալ մազամ (գթաղիլն)։ [que la laine se feutre։

= Se —. բ. ա. *թաղանալ։ C'est à force d'être foulée, Feutrier (ֆեօդրիե) ած. և է. ը. *թաղագործ։

Fève (ֆեվ) է. էդ. ս. Տունկ ոլոռան. ոլոռն. բակլայ. պոլը։ Un champ de fèves. Quand les fèves sont en fleur։ ‖ ած. ոլոռն. բակլայ։ Écosser des fèves. Purée de fèves. Plat de fèves։ ‖ ած. Հաս ոլոռնաձև. ոլոռն։ — de haricot. Լոբիա։ — d'Égypte. Գաուազ նուիրական լոտոսի [lotus sacré]. դանգ (?). եգիպտացի բակլայ։ † — de Saint Ignace. Սերմն անկիր իրիք փիլիպպեան կղզեաց, որ է գաւազ և թունաւոր. *խիկասոր. *պլուտա։ ‖ ած. Որդն փակեալ ի պատառանս. *Տարանեակ։

Féverole (ֆեվրոլ) է. էդ. ս. Ոլոռն փոքրիկ (ի կերակուր անասնոց)։ ‖ ած. Զոր լոբիոտ [haricot].

Février (ֆեվրիե) է. ը. Ծառ ինչ ձնհաց և հիւսուածոյին Ամերիկայ, որ ունի կոճղ փշալից. *ոլոռնենի։ En France, on cultive le — dans les jardins d'ornement։

Février (ֆեվրիե) է. ը. փետրուար. փերբուար ամիս. (լատ մեզ՝ մերեկան)։

Fez (ֆեզ) է. ը. Գլխակ Արեւելեայց ի կարմիր կամ ի ոսկեհատակ ատրպյ. *փէս. ֆես։

Fi (ֆի) ած. ատհամարհանաց, էօյլուֆիեան, ափլուֆիեան, եղիւնաց. Օ՜ն անգր. ի բաց ատր։ Fi! c'est mal, c'est honteux. Fi, fi! au diable. Vous tremblez? fi donc! (առ. Նը գողնա՜ք. ամօ՛թ ձեզ, ամօ՛թ նախատանաց)։ Fi du plaisir que la crainte peut corrompre. Կորեցի՛ն Հաճոյք զոր ատելիանէ երկիւղ։ Faire fi d'une chose. Արհամարհել. անգոանել։

Fiacre (ֆիակր) է. ը. ս. Հրապարակի կառք։ Il est venu dans un —։ ‖ ած. կառավար։ Donner pour boire à un —։ ‖ ած. ցուռ կառք։

Fiançailles (ֆիոնսայլ) է. էդ. յե. խոստումն ամուսնութեան առաջի քահանայի. խոստումն. առնիսոսութիւն. *Հարանիսոսութիւն. (առ. նշանառաք)։ Faire, célébrer les —։

Fiancé, ée (ֆիոնե) ած. դերբ. խոստեալ։

= է. ը. Ընկալուչ. խոստեայր. (առ. նշանած)։ Elle attend son —. Elle est partie avec son —. Սպասէ իւրոյ խոստեալոյն արամէն։ [(առ. նշանած)։

= է. էդ. Ակռիկ խոստեալ առն. խոստեալ. առնակոյս.

Fianeer (ֆիոնէր) բ. ն. ս. խոստանալ ամուսնութիւն առաջի քահանայի. խոստ յոմանս. (առ. նշանառնել)։ Il avait fiancé cette fille։ ‖ ած. կոստարկ քահանայի զՀանդէս. խոստան. ած. նշանել։ Après que le curé les eut fiancés։ ‖ ած. խոստանալ ամուսնութիւն, զորդի իւր ի փեսայութիւն. ած. ձեռնառնել. ած. նշանել։ Un tel fiance aujourd'hui son fils, sa fille։ † **Fiasco** (ֆիասքո) է. ը. Ձախողանք, չյաջողութիւն (թատերախաղաց)։ Faire —. Ձախողել. չյաջողել (թատերախաղաց)։

† **Fiat** (ֆիատ) ած. եղիցի՛։ Puisque vous le voulez, —։

Fibre (ֆիպր) է. էդ. ս. Ընդերք և երկայն թելք մարմնոց. նեարդ։ L'allongement, le relâchement des fibres։ ‖ † ած. Ակռիք, լարք, թելք (քաղբի, ի բանաստեղծութեան). ‖ ած. երկայն թելք անկոց. ած. մազմզուկք։ ‖ ած. (է-ւնք.) Դիւրագրգռութիւն։ Cet homme a la — sensible. Արագ առ ի բարկանալ կամ արագ առ ի դչարել է այրդ։

Fibreux, euse (ֆիպրե, էզ) ած. Լի մանր թելմազք. կազմեալ ի մանր թելից. նեարդաձայն։

Fibrille (ֆիպրիլ՛) է. էդ. Ընդերք փոքրիկ. *նեարդիկ։

Fibrine (ֆիպրին՛) է. էդ. Կաթի նեարդից. *քնանեարդ։ Séparer la — du sang։ [նման։

† **Fibroïde** (ֆիպրօիդ) ած. Ընդերքաձեւակ. նեարդաձև.

† **Fibule** (ֆիպիւլ՛) է. էդ. Ճարմանդ։

Fic (ֆիկ) է. ը. Թզանման պտուղն ի մորենի։

† **Ficaire** (ֆիկեր) է. էդ. Տունկ ինչ մորգաց. փոքրիկ Հազմանփայտ [chélidoine]։

Ficeler (ֆիսլե) [Je ficelle. Je ficelais. J'ai ficelé. Je ficellerai. Ficelant.] բ. ն. կապել առաստանել. առաստանել։ — un paquet։

† = Se —. բ. ա. Զարգարիլ. պատճառիլ. (առ.)։ [նաց։

Ficelier (ֆիսլիե) է. ը. կարժան [dévidoir] առաստա-

Ficelle (ֆիսել՛) է. էդ. ս. Առաստան. լար։ Lier avec de la —։ ‖ ած. (է-ւնք. և ընդ.) Հնարք. հայթհայթ ածք։ On voit la —։ ‖ † ած. Գող. խարեբայ. (առ.)։

Fichant, ante (ֆիշան, անթ) ած. Որ ի վերաստ արձակի (հուր). *լարձրաստեղաց։ (Այժմ ասի Feu plongeant)։

Fiche (ֆիշ) է. էդ. † ս. Ալարանի. ցցիլ։ Ce pieu a un mètre de —։ ‖ ած. Ճարմանդ (դրանց, պատառհանաց, դարանաց)։ ‖ ած. փղոսկրեայ նշան ի խաղս փոխանակ արծաթոյ կամ դրամի. *ռակրանիէ։ Il a perdu douze fiches. — de consolation. ս. *Ռակրանիէ զոր իբր առաւելութիւն առնու որ չահեցաւն ի խաղս ինչ յայնցանէ որ կորուսին. *ռակրանիէ միխիթարութեան։ ‖ ած. (է-ւնք. և ընդ.) Աստելութիւն. միխիթարութիւն։ Il était presque ruiné; mais il vient de recueillir un petit héritage: c'est une — de consolation։

‖ ած. փոքրիկ պատառ (առաւարաթղթոյ)։

A. **Ficher** (ֆիշե) բ. ն. ս. ցցել. վարսել. վարել. մխել. (առ. խրճել)։ — un pieu en terre. — un clou։ ‖ ած. (է-ւնք.) կառուցանել, պլուցանել, յատել զաչս ի. պլուցել հայել։ Avoir les yeux fichés en terre. Ընդ գետին պլուցեալ հայիլ. զգետինն հայելի արարեալ նշմարել։ Avoir les yeux fichés sur quelque chose։ ‖ † ած. խառնել. ի ներքս մուծանել։ "Nous fichons quelquefois de l'italien dans nos lettres." SÉV.

† = Se —. բ. ա. ելանել (փշոյ ընդ ատն). մխիլ։ "Une épine aiguë se fiche dans son pied." FÉN.

B. **Ficher** (ֆիշե) † բ. ն. ս. Ակռանել, գնել անփութաբար. (առ.)։ Il a fiché sa redingote dans un coin։ ‖ † ած. Տալ. (առ.)։ — le fouet. Հարկանել խարազանաւ։

= Se —. բ. ա. † ս. Ակռանիլ զանձն. անկանիլ. (առ.)։ Il s'est fichu par terre։ ‖ ած. Ատր առանել. (առ.)։ Il s'est fiché քամ՝ fichu de moi։

Digitized by Google

Fichet (ֆիշե) ե. ար. Փղոսկրեայ նշան խազուց չափելոց ի տապալտոջ։

† **Fichoir** (ֆիշուար) ե. ար. Երկմիղ, երկժանի ձող։

A. **Fichu, ue** (ֆիշը) ած. ա. Անհեթեթ. անպատահ. անհամ. (տխեղ.)։ Un — compliment։ ‖ † Ջ. Կարատահալ. կարծանեալ. (ընդ.)։ Il est —։ [սիրոյ։

B. **Fichu** (ֆիշը) ե. ար. Թաշկինակ պարանոցի կանանց.

Ficoïde (ֆիկոյտ) ե. իե. Ագգ տնկոց արոց տերևք մուսաք են և ծաղիկքն ճառագայթածաձև։

Fictif, ive (ֆիկտիֆ, իվ) ած. Անիգ. կեղծ. առասպօգ։ Des êtres fictifs. Valeur fictive. Entrepôt —։

Fiction (ֆիքսիօն) ե. իե. ա. Կեղծիք. կցկցումք. կերպարանութիւն. խաբէութիւն։ — poétique։ ‖ Ջ. Ա՛առասպել. առաս. կեղծաւորութիւն։ Il m'a dit telle chose, mais c'est une pure —։

Fictivement (ֆիքթիվման) մ. Կեղծեալք. կարծեալք։

Fidéicommis (ֆիտէիքոմի) ե. ար. Հրամայական [legs] կամ պարգև առեալ ումեք՝ գաշտմբ առանդելոյ զայն բազմացնիլն կամ քան մեռանին ի ձեռս այլոյ ուրուք. առանդաւել ժառանգութիւն. *Հաւատաուրութիւն։

Fidéicommissaire (ֆիտէիքոմիսեր) ած. *Հաւատառական։ Héritier, substitution —։

— ե. ար. Որում յանձնելի և առանդաւել ժառանգութիւն. **Հաւատառար։ On oppose l'héritier — à l'héritier fiduciaire։

Fidéjusseur (ֆիտէժիւսէօր) ե. ար. Երաշխաւոր։

Fidéjussion (ֆիտէժիւսիօն) ե. իե. Երաշխաւորութիւն։

Fidèle (ֆիտել) ած. ա. Հաւատարիմ. մեծարիմ. միամիտ. ախտակալ. ախտապահ. անենից։ Sujet, serviteur, ami, mari —. Être — à sa promesse, à ses serments։ ‖ Ջ. Որ ոչ խորհ կամ չգաղտոյ. Հաւատարիմ։ Un caissier —։ ‖ Յ. Հաւատարիմ. ճշմարտաբան. ճշգրիտ. ստոյգ. Հաւատալի։ Historien, traducteur, copiste —. Copie, rapport —։ ‖ 4. Հաւատացեալ. ազգահաւատ։ Le peuple —։

— ե. ա. Բարեկամ Հաւատարիմ. (ընդ.)։ C'est son —։ ‖ Ջ. Հաւատացեալ։ L'Église est l'assemblée des fidèles։

Fidèlement (ֆիտելման) մ. Հաւատարմութեամբ. մեծարիմաբար։ Servir —։

Fidélité (ֆիտելիտե) ե. իե. ա. Հաւատարմութիւն. Հաւատ. միամտութիւն. մեծարմութիւն. ախտապահութիւն։ — inviolable, à toute épreuve. Garder — à son prince. Պահել Հաւատարմութիւն կամ միամտութիւն առ թագաւոր իւր։ Prêter serment de —։ ‖ Ջ. Հաւատարմութիւն. ճշդրտութիւն. ճշմարտութիւն։ La — d'un historien, d'un récit։

Fiduciaire (ֆիտիւսիէր) ած. ա. Որում Հաւատացեալ է պարգև կամ հրամանք ինչ՝ գաշտմբ առանդելոյ զայն ի ձեռս այլոյ ուրուք. առանդաւոր։ Héritier —։ ‖ Ջ. Վաստհութեան (գրաւ, որպիսի են թղթադրութիւն և առմնակք գրամանացի)։

Fief (ֆիէֆ) ե. ար. Վիճակ տաքնաւական ընդ իշխանութեամբ առնուաւորաւն կամ պարանի այլոյ վիճակի և պարգևեալ ուժիք գաշտմբք իւրիք. վիճակ պարգևական. տաւար։ Se jouer de son —. *տես ի* Jouer. Franc-—. Ա՛առասպարգևեալ անառոհմ կամ չինական մարգոյ։

Fieffé, ée (ֆիէֆե) ած. գերբ. ա. Ա՛առնաւոր։ Homme —։ ‖ Ջ. Գարգևական (երկիր, վիճակ)։ ‖ Յ. (ընդ. և ընդ.) Վատաիկ. անհնարին (արբևցող, ագահ)։

Fieffer (ֆիէֆե) բ. ն. Տալ աւառաս. պարգևեալ վիճակ։

Fiel (ֆիել) ե. ար. ա. Պտղէ անառանոց. լեզի։ — de bœuf préparé. La vésicule du —։ ‖ Ջ. (ընդ.) Լեզի. գառնութիւն. վիշտք։ Se nourrir de —. Abreuver quelqu'un de —։ ‖ Յ. (ընդ.) Լեզի. քէն. սիք. առելութիւն։ Il y a bien du — dans cet écrit. Décharger, répandre son — sur quelqu'un. Պարառիթաւ, թխնաթաւ լինել յոք։

† — de terre. *տես* Fumeterre, petite Centaurée։

Fiente (ֆիէնթ) ե. իե. ա. Ագբ. կոս. քակոր. թրիք (անառանոց)։ — de vache. — de loup. Պատուր գայլոյ։ ‖ Յ. Ծիրա, ագբ (ազաւնեաց, ծիծառանց, ճնճղկանց)։

Fienter (ֆիէնթե) բ. ն. Ի. Ագբանել, Ս. թրքանել (առնառանոց)։

A. **Fier** (ֆիե) [Je fiais, nous flions, vous fiiez. Que je fie, que nous flions, que vous fiiez.) բ. ն. Հաւատառել. առանձել. ապաւառան, յանձն առնել. առել ի ձեռս։ Je lui fierais tout ce que j'ai au monde։

— Se —. բ. ա. Հաւատառել զանձն. վստահ լինել. ապաւինիլ. խրախուսել (յոք)։ Je ne me fie qu'à *կամ* qu'en vous. Fiez-vous-en à moi. Se — en ses propres forces. Ջեռն յանձին հարկանել. վստահ լինել յանձն։

B. **Fier, ère** (ֆիե, ֆիէր') ած. † ա. Վայրենի. հարթէղ։ Perdrix fières։ ‖ Ջ. Խոզանացեալ բարշիւք (առիւծ ի գինանշանս). ազատանակամազ։ ‖ Յ. Աներկիւղ. քաջ. յանդուգն. խիզախ. խրոխտ. ատ։ Les plus fiers et les plus habiles généraux. De fiers coursiers։ ‖ 4. Սէգ. մեծամտիտ. պանծացող. ամբարհաւատ. ամբարտաւան։ Une femme très fière. La noblesse de ce pays est extrêmement fière. Démarche fière. Ատ, սիգաբայլ ընթացք։ Être, se tenir, se montrer — de quelque chose. Հպարտանալ. ամբարհաւանիլ. սիգալ. պանծալ. պերճանալ։ ‖ 5. Ազնուական. ազնիւ. մեծանձն։ Cœur, caractère —։ ‖ 6. Վատասիկ, անհնարին (լերք). աւժգին (համբոյր, հարուած). (ընդ.)։ ‖ † 7. Գժնգակ. գժնեայ. (վշ.)։

Fier-à-bras (ֆիե-ա-պրա) (յտ. անէ.) ե. ար. Որ մեծամարմնոց կատարէ. մեծապարան. պարծուկ. (ընդ.)։

Fièrement (ֆիէրման) մ. ա. Ամբարտաւանութեամբ. ճոխութեամբ. սիգանօք։ Regarder quelqu'un —։ ‖ Ջ. Գոյութեամբ. առնաբար։ ‖ Յ. Գարթ, սիգալով (չրջիլ)։ ‖ 4. Վատասիկս (ձկտամբնիլ). (ահ.)։

Fierte (ֆիէրթ) ե. իե. Վատրբնիկալ արկղ, ահոթ. (վշ. *այժմ առ* Châsse)։

Fierté (ֆիէրթե) ե. իե. ա. Յանդգնութիւն. անհնարհնութիւն. խրոխտութիւն։ Sa — l'abandonne, il tremble։ ‖ Ջ. Ամբարտաւանութիւն. մեծամտութիւն. պերճանք. սիգանք. նազանք. շքեղութիւն։ Rabattre la — de quelqu'un։ ‖ Յ. Վարձանդնութիւն. ազնուութիւն։ Il a une noble —։ ‖ 4. Ընծայութիւն (երանգաց ի նկարս)։

Fièvre (ֆիէվր) ե. իե. ա. Ջերմն. տենդ. ըմբիծ։ — continue, intermittente, éphémère, typhoïde, jaune. Le froid, le feu de la —. La fièvre l'a quitté. Ի՛ոզ զնա ջերմն։ Les fièvres qui règnent dans ce canton. — de cheval. *տես ի* Cheval, 1. ‖ Ջ. (ընդ.) Ցոյզք. խռովութիւն։ † **Fiévreusement** (ֆիէվրեզման) մ. Յուզմամբ. առգնապատ։

Fiévreux, euse (ֆիէվրե, եզ) ած. ա. Ջերմեաւ. տենդաբեր (երկիր)։ ‖ Ջ. Ջերմեաւ. Ջերմեական. Ջերմաւ։ Un tempérament —։ Ցոյս մեռս վարի և բերբ ե. ար. Il y a beaucoup de — dans ce pays։ ‖ † Յ. (ընդ.) Եռացկոտ. առատիկ. անհնարին։ Une ardeur fiévreuse։

Digitized by Google

Fiévrotte (ֆիէվրոթ) ե. էխ. Դժգոհ, թնթռա ջերմ. (ընդ. և խոչ.)։ [(ֆլ.)։

†A. **Fifi** (ֆիֆի) ե. ած. Ստքրիչ կցյանոցաց, ապրանոցաց։

†B. **Fifi** (ֆիֆի) ե. ած. ն. Ստանկիկ. (ընդ.)։ ‖ 2. Ս. Թըռչնակ. Հաւիկ. (ընդ.)։

Fifre (ֆիֆր) ե. ած. ն. Ազգ մի արտաքին գործիք. *օրագրինգ։ Au son du — et du tambour։ ‖ 2. *Ազատական գործակատար։ C'est le meilleur — de l'armée։

† **Figaro** (ֆիկարօ) ե. ած. Սափրիչ, վարսավիրոյ խորհրդանիշ. (ընդ.)։

Figement (ֆիժման) ե. ած. Թանձրացումն. պաղումն։

Figer (ֆիժե) բ. ն. Թանձրացուցանել. մածուցանել. առուցանել (գինարգ, գձէղի, գարգանակ)։

— Se — . բ. ա. Մածնուլ, թանձրանալ (ձիթոց). պաղիլ (գործեան)։ L'huile se fige très facilement։

† **Figneler** (ֆինելե) բ. ն. Զարդարել. պչրել. (ած.)։

Figue (ֆիկ) ե. էգ. Թուզ. Խոխր։ Figues d'été, d'automne. Un cabas de figues. — sèche. Պաղատիս թզոյ. չորաթուզ. չիր թզոյ։ Moitié —, moitié raisin. ն. (ե. խոխ.) Ոչ կոմոյ և ոչ ակամայ. Թէ կամաւ կամաւ և ոչ կամաւ։ ‖ 2. Ըստ մասին բարի և ըստ մասին չարի։ Il m'a fait un accueil moitié —, moitié raisin։ ‖ 3. Ոչ ոք կատարեալ և ոչ առանց կատարի։ Il en a fait un éloge moitié —, moitié raisin. — Faire la — . (ե. խոխ.) Ար հաւատարիմ. խրատիլ. ծաղր, խաղ առնել։ [թզենիք։

Figuerie (ֆիկըրի) ե. էգ. Պատատուն թզենեաց.

Figuier (ֆիկիե) ե. ած. Թզենի։ On connaît plus de cent espèces de figuiers. — sauvage. Թզենի վայրենի, կատագենի։ — d'Inde. Հնդիկ թզենի։ —-bananier. տես Bananier։

† **Figuline** (ֆիկիլին') ե. էգ. Անօթ ի թրծուած հողոյ [en terre cuite]։ [նուլ կերպարան։

† **Figurable** (ֆիկիրապլ) ած. Որուան գործի զգա-

Figurant, ante (ֆիկիրան, անթ) ե. ն. կերպարան. պարապար. գեղարար. խաղալիկ (ի թէատրոն)։ ‖ 2. Որ երևի ի տեսլարանի, ի թէատրոնի առանց ինչ խօսելոյ. **երևակ։

Figuratif, ive (ֆիկիրատիֆ, իվ) ած. ն. *կերպարանացոյց, *օրինակացոյց, *տեղագրական (յատակագիծ, տախտակ)։ ‖ 2. *Ձևագրչի (գրչութիւն, որպիսի են նաիբական նշանագիրք եգիպտացոց)։ ‖ 3. կազմիչ, յօրինիչ ժամանակաց ինչ բայից (գիր ի յոյն քերականութեան)։ ‖ 4. Օրինակական. առակական. խորհրդաւոր։ Tout était — dans l'ancienne loi։

Figurativement (ֆիկիրատիվման) ս. ն. Օրինակաբար. առակաբար. խորհրդով։ Tous les mystères de la nouvelle loi sont compris — dans l'ancienne։ ‖ † 2. Ցուցանելով զկերպարանս։ Représenter un pays — ։

Figure (ֆիկիր) ե. էգ. ն. Արտաքին կերպարան (մարմնոց). կերպարան. կերպ. ձև. արար. տեսիլ. պատկեր. նմանութիւն։ La — de la terre, d'une pyramide. Les diverses figures qu'affectent les cristaux. Le dieu prit la — d'un cygne, d'un vieillard։ ‖ 2. կերպարանք (մարդոյ). երեսք. դէմք։ Avoir une belle — . La jolie — d'enfant! ‖ 3. կերպարան. երևոյթ։ Un orgueil qui se cache sous la — de l'humilité. Faire — . ն. (ե. խոխ.) երևիլ. լինիլ յատաճման կամ ի վիճակի խմբի։ Cet homme fait une fort bonne — à la cour. (—չ. Ար մարդս որքանութեաց մէջ շատ աղէկ գիրք կամ տատիճան ունի)։ ‖ 2. ի մեծի շքի լինել. փառաւոր երևիլ. լինիլ երևելի, Ս. յերևանի։ — Faire quelque — auprès du roi. Լինել պատուական յաչս արքայի։

‖ 4. Ձև, պատկեր (ազգի ազգի գործեաց, անասնոց, անկոց)։ ‖ 5. Պատկեր մարդոյ. առնապատկեր (ի նկարս, ի քանդակս)։ — équestre, de bronze. Ces figures n'ont pas d'expression։ ‖ 6. Անգրի, առնապատկեր (ի յատուկս նաւուց առ զարդուէ)։ ‖ 7. Դէմ, ձև (կաքաւուց)։ ‖ 8. Գաթաէս խաղուց պատկերագրով (սյսինքն արքայ, դշխոյ և սպասակ [valet]). պատկեր։ ‖ 9. Նշան, նկարագրութիւն (յերկրաչափութեան)։ ‖ 10. Ձև, արդուածք (յերկրաչափութեան)։ — carrée, triangulaire. Tracer une — sur un tableau։ ‖ 11. Ձև բանից (ի ճարտարախօսութեան և ի քերականութեան)։ Figures oratoires. Une — hardie։ ‖ 12. Օրինակ. առակ. առակ օրինակի. նշանակ. տիպ. խորհուրդ. պատկեր։ L'agneau pascal était une — de l'eucharistie։

Figuré, ée (ֆիկիրե) ած. գերբ. ն. կերպարանեալ. օրինակեալ. նկարեալ։ ‖ 2. Նմանահաւան, ճշդապահան (օրինակի)։ Les fac-similés sont des copies figurées։ ‖ † 3. Զգեցեալ։ ‖ 4. Անլուսափոխ, սյլաբանական (մեռք բանից)։ Le sens — d'un mot. Langage, style — ։

— ե. ած. Անլաչրջիկ յորջորջումն. սյլափոխ մեռք բանից. փոխաբերութիւն։ Le propre et le — . Ce mot est pris au — . Այս բառ առեալ է ի փոխաբերական միտս, սյլափոխ բանիս, *փոխաբերաբար։

Figurément (ֆիկիրեման) մ. Անլաւագիկ յորջորջմամբ. առակաբար. ի փոխաբերական միտս. *փոխաբերաբար։ Parler — . Cela ne se dit que — ։

Figurer (ֆիկիրե) բ. ն. † 1. Ածել ի կերպարանս, ի յատկ։ ‖ 2. Ածել ի գէմս նկարաց կամ քանդակաց. կերպարանել. տպաւորել. նկարել. երևեցուցանել. նմանեցուցանել. ձևացուցանել։ Ces bas-reliefs sont si effacés, qu'on ne peut pas démêler ce que le sculpteur a voulu — ։ ‖ 3. Լինել ի կերպարանս. բերել զնմանութիւն։ La corolle de la capucine figure un capuchon։ ‖ 4. Ցանդգիման առնել. բերել ի գէմս. ընծայեցուցանել. երևեցուցանել։ "Ce Dieu . . . N'est point tel que l'erreur le figure à vos yeux." RAC. *Esth.* III, 4. Se — . Ինկարել ի միտս. ածել զմտաս. հաւատալ։ Figurez-vous deux armées prêtes à en venir aux mains. Je me le figurais grand et maigre։ ‖ 5. Ցուցանել, նշանակել առակաբար. տպաւորել. օրինակել. գաղտիպարել։ Les Égyptiens figuraient l'année par un serpent qui se mord la queue. L'immolation de l'agneau pascal figurait l'immolation de J.-C. sur la croix։

— բ. ն. 1. Պատշաճել. միաբան լինել։ Ces deux tableaux figurent bien de chaque côté de la cheminée։ ‖ 2. Բարւոք կատարել միաբանութեամբ։ Ces danseurs figurent bien ensemble։ ‖ 3. Անցանել կամ (երևակաց [figurant] ի տեսլարանս թէատրոնից). երևիլ։ Vous n'aurez pas un mot à dire, vous ne serez là que pour — ։ ‖ 4. Գոլանիլ. լինիլ. երևիլ։ — dans une cérémonie. Son nom ne figure plus sur la liste des candidats։ ‖ 5. փառաւոր, նշանաւոր լինիլ։ Il a longtemps figuré à la cour։

Figurine (ֆիկիրին') ե. էգ. ն. Արձան փոքրիկ. *արձանիկ։ ‖ 2. Ստեր պատկեր (ի գլխատոր նկարս)։

Figurisme (ֆիկիրիսմ) ե. ած. վ. արդապահատութիւն օրինակականաց։

Figuriste (ֆիկիրիսթ) ե. ած. ն. Պատկերագործ ի գաճոյ [plâtre]։ ‖ 2. Որ զհին կտակարանն օրինակ նորոյն համարի. օրինակական։

Digitized by Google

Fichet (ֆիշե) ե. ած. փղոսկրեայ նշան խազուց շտհելոց ի տապալոզ։

† **Fichoir** (ֆիշուար) ե. ած. երկմիղ, երկժանի ձող։

A. **Fichu, ue** (ֆիշյ—) ած. ա. Անհեթեթ. անպատահ. անհամ. (տիեզ.)։ Un — compliment։ ‖ † բ. կարուսակալ. կարծանեալ. (ընտ.)։ Il est — ։ [պիրոզ։

B. **Fichu** (ֆիշյ—) ե. ած. թաշկինակ պարանոցի կանանց.

Ficoïde (ֆիկոյտ) ե. իե. Ագգ անկոց սրոց տերևք մեուտք են և ծաղիկքն ճառագայթածածկ։

Fictif, ive (ֆիքթիֆ, իվ) ած. Անիգ. կեղծ. առաջօգ։ Des êtres fictifs. Valeur fictive. Entrepôt — ։

Fiction (ֆիքսիո) ե. իե. ա. կեղծիք. հցկցանք. կերպարանութիւն. խաբէութիւն։ — poétique։ ‖ բ. Ա-առակել. առաս. կեղծաւորութիւն։ Il m'a dit telle chose, mais c'est une pure — ։

Fictivement (ֆիքթիվման) մ. կեղծեալք. կարծեալք։

Fidéicommis (ֆիտեյքոմի) ե. ած. Հրեաստ [legs] կամ պարգև առեալ ուխտք՝ գաշտմբ առանդելոյ զոյն բոլորովին կամ քուա մասին ի ձեռս այլոյ ազգաց. առանդեալ ժառանգութիւն. *Հաւատաուրութիւն։

Fidéicommissaire (ֆիտեյքոմիսեր) ած. *Հաւատաուրական։ Héritier, substitution — ։

— ե. ած. Որում յանձնելի է առանդեալ ժառանգութիւն. **Հաւատաուր։ On oppose l'héritier — à l'héritier fiduciaire։

Fidéjusseur (ֆիտեյսյոր) ե. ած. երաշխաւոր։

Fidéjussion (ֆիտեյսիո) ե. իե. երաշխաւորութիւն։

Fidèle (ֆիտել) ած. ա. Հաւատարիմ. մնաւորիմ. միաժիտ. ուխտակալ. ուխտապահ. անձնանգ։ Sujet, serviteur, ami, mari — . Être — à sa promesse, à ses serments։ ‖ բ. Որ ոչ խարէ կամ չգաղանոյ. Հաւատարիմ։ Un caissier — ։ ‖ գ. Հաւատարիմ. ճշմարտախօս. ճշգրիտ. ստոյգ. Հաւատալի։ Historien, traducteur, copiste — . Copie, rapport — ։ ‖ դ. Հաւատացեալ. ազգաւոր։ Le peuple — ։

— ե. ա. Բարեկամ Հաւատարիմ. (ընտ.)։ C'est son — ։ ‖ բ. Հաւատացեալ։ L'Église est l'assemblée des fidèles։

Fidèlement (ֆիտելման) մ. Հաւատարմութեամբ. մնաւորութեամբ։ Servir — ։

Fidélité (ֆիտելիտե) ե. իե. ա. Հաւատարմութիւն. Հաւատաւ. միաժիտութիւն. մնաւորութիւն. ուխտապահութիւն։ — inviolable, à toute épreuve. Garder — à son prince. Պահել Հաւատարմութիւն կամ միաժիտութիւն առ թագաւոր իւր։ Prêter serment de — ։ ‖ բ. Հաւատարմութիւն. ճշգրտութիւն. ճշմարտութիւն։ La — d'un historien, d'un récit։

Fiduciaire (ֆիտյսիեր) ած. ա. Որում Հաւատացեալ է պարգև կամ հրեաստ ինչ՝ գաշտմբ առանդելոյ զոյն ի ձեռս այլոյ ազգաց. առանդաւոր։ Héritier — ։ ‖ բ. Վաստհութեան (գրաւ, որպիսի են թղթադրութիւն և ստորագիր գրամանագիր)։

Fief (ֆիֆ) ե. ած. Վիճակ տգնաւորական ընդ իշխանութեամբ առանձնաւորն կամ պարանի այլոյ վիճակի և պարգևեալ ումիք գաշտմբ իւիք. վիճակ պարգևական. առաս։ Se jouer de son — . տես ի Jouer. Franc- — . Ա-առաս պարգևեալ անառահմ կամ չինական մարգոյ։

Fieffé, ée (ֆիֆե) ած. գերբ. ա. Աստուածառաս։ Homme — ։ ‖ բ. Գազգականական (երկիր, վիճակ)։ ‖ գ. (ե-ութ. և ընտ.) Աստուիկ. անհնարին (արբեցող, ագահ)։

Fieffer (ֆիֆե) բ. ն. Տալ աստաս. պարգևել վիճակ։

Fiel (ֆիել) ե. ած. ա. Պաղձ անասնոց. լեզի։ — de bœuf préparé. La vésicule du — ։ ‖ բ. (է-ութ.) Լեզի. գառնաւթիւն. վիշտք։ Se nourrir de — . Abreuver quelqu'un de — ։ ‖ գ. (է-ութ.) Լեզի. քէն. սիք. առելութիւն։ Il y a bien du — dans cet écrit. Décharger, répandre son — sur quelqu'un. Պարապաթափ, թխնաթափ լինել յոք։

† — de terre. տես Fumeterre, petite Centaurée։

Fiente (ֆիուդ) ե. իե. ա. Ագբ. կու. քակոր. թրիք (անասնոց)։ — de vache. — de loup. Պատուր գայլոյ։ ‖ բ. Թիրա, ագբ (ազաւնեաց, ծիծառանց, ճնճղկանց)։

Fienter (ֆիուդե) բ. ն. Ս. Ագբել, Ս. թրքել (անասնոց)։

A. **Fier** (ֆիե) [Je fiais, nous fions, vous fiiez. Que je fie, que nous fions, que vous fiiez.) բ. ն. Հաւատալ. աւանդել. ապաստան, յանձն առնել. առել ի ձեռս։ Je lui fierais tout ce que j'ai au monde։

— Se — . բ. ա. Հաւատալ զանձն. վստահ լինել. ապաստիղել. խրախուսիլ (յոք)։ Je ne me fie qu'à moi qu'en vous. Fiez-vous-en à moi. Se — en ses propres forces. Ջեռն յանձին հարկանել. վստահ լինել յանձն։

B. **Fier, fière** (ֆիե—, ֆիէր') ած. † ա. Վայրենի. հարթչոդ։ Perdrix fières։ ‖ բ. Խոզանացեալ բարշիւք (առիւծ և գինանշանս). ազատանամարազ։ ‖ գ. Աներկիւղ. քաջ. յանդուգն. խիզախ. խրոխտ. ատ։ Les plus fiers et les plus habiles généraux. De fiers coursiers։ ‖ դ. Սէգ. մեծամիտ. պանծացեալ. ամբարհաւատ. ամբարտաւան։ Une femme très fière. La noblesse de ce pays est extrêmement fière. Démarche fière. Ատ, սիգաբայլ ընթացք։ Être, se tenir, se montrer — de quelque chose. Հպարտանալ. ամբարհաւատնել. սիգալ. պանծալ. պերճանալ։ ‖ ե. Ազնուական. ազնիւ. մեծանձն։ Cœur, caractère — ։ ‖ զ. Աստուիկ, անհնարին (լիրբ). ամբիծ (համբայր, համբաւած). (ընտ.)։ ‖ † է. Պիծդակ. գիծնակ. (ոչ.)։

Fier-à-bras (ֆիե—ա—պրա) (յտ. անգ.) ե. ած. Որ մեծամեծս կատաբէ. մեծապան. պարծանկ. (ընտ.)։

Fièrement (ֆիերմա՛ն) մ. ա. Ամբարտաւանութեամբ. ճոխութեամբ. սիգանօք։ Regarder quelqu'un — ։ ‖ բ. Գայլութեամբ. առնաբար։ ‖ գ. Պարծ, սիգալով (չրջիլ)։ ‖ դ. Աստուիկ (դշտամբնել). (ոչ.)։

Fierte (ֆիերթ) ե. իե. Ամբրջնակալ արկղ, անօթ. (ոչ. այժմ տես Châsse)։

Fierté (ֆիերթե) ե. իե. ա. Յանդգնութիւն. աներկիւղութիւն. խրոխտութիւն։ Sa — l'abandonne, il tremble։ ‖ բ. Ամբարտաւանութիւն. մեծամտութիւն. պերճանք. սիգանք. նազանք. շքեղութիւն։ Rabattre la — de quelqu'un։ ‖ գ. Մեծանձնութիւն. ազնուութիւն։ Il a une noble — ։ ‖ դ. Ամբիծութիւն (երանգաց ի նկատս)։

Fièvre (ֆիեվր) ե. իե. ա. Ջերմն. տենդ. ըմբռնմ։ — continue, intermittente, éphémère, typhoïde, jaune. Le froid, le feu de la — . La fièvre l'a quitté. Ցիտզ զնա ջերմն։ Les fièvres qui règnent dans ce canton. — de cheval. տես ի Cheval, 1. ‖ բ. (է-ութ.) Ցոյզ. խռովութիւն։

† **Fiévreusement** (ֆիեվրեոզման) մ. Յուզմամբ. ապշնապաս։

Fiévreux, euse (ֆիեվրե, էոզ) ած. ա. Ջերմեալ. տենդապարիր (երկիր)։ ‖ բ. Ջերմեալ. Ջերմեական. Ջերմաւոր։ Un tempérament — ։ Ցոյս մեռս վարի և իրք ե. ած. Il y a beaucoup de — dans ce pays։ ‖ † գ. (է-ութ.) Եռացման. ապատիկ. անհնարին։ Une ardeur fiévreuse։

Digitized by Google

Fiévrotte (ֆիէվրոթ) ե. իթ. Դժգէտ, թերթեւ ջերմեր. (ընդ. եւ խօրթ)։ [(ֆէվ.)։

†ա. **Fifi** (ֆիֆի) ե. ար. Մանրիկ կոյանոցաց, ապրանոցաց.

†բ. **Fifi** (ֆիֆի) ե. ար. ի. Մանկիկ. (ընդ.)։ ‖ 2. Ս. Թըռչնակ. հաւիկ. (ընդ.)։

Fifre (ֆիֆր) ե. ար. ի. Ազգ մի չափազանց սրընդիմ. *օրապրնդ։ Au son du — et du tambour։ ‖ 2. *Զօրավարի սրընդահար։ C'est le meilleur — de l'armée։

† **Figaro** (ֆիկաօ) ե. ար. Սափրիչ, վարսավիրոյ խորհրդակից. (ընդ.)։

Figement (ֆիժման) ե. ար. Թանձրացումն. պղտումն։

Figer (ֆիժե) բ. ն. Թանձրացուցանել. մածուցանել. առուցանել (գինարգ, գձէթ, գարգանակ)։

— Se — . բ. ա. Մածնուլ, թանձրանալ (ձիթոյ). պղտիլ (պրեան)։ L'huile se fige très facilement։

† **Figneler** (ֆինիօլե) բ. ն. Զարգարիլ. պչրիլ, (ա՛կ.)։

Figue (ֆիկ) ե. իե. Թուզ. ինձիր։ Figues d'été, d'automne. Un cabas de figues. — sèche. Չաղատախ թզոյ. չորաթուզ. չիր թզոյ։ Moitié —, moitié raisin. ի. (ֆոթոբ.) Կէս կամոյ եւ կէս ականոյ. թէ կամաս կամաս եւ աչ կամաս։ ‖ 2. Ըստ մնացին բարի եւ ըստ մնացին յոռի։ Il m'a fait un accueil moitié —, moitié raisin։ ‖ 3. Կէս կատարեալ եւ կէս ատանց կատարի։ Il en a fait un éloge moitié —, moitié raisin. — Faire la —. (ֆոթոբ.) Աբհամարհել. խշարել. ծաղր, խաղ առնել։ [թզենիք։

Figuerie (ֆիկըր) ե. իե. Պատատառն թզենեաց.

Figuier (ֆիկիե) ե. ար. Թզենի։ On connaît plus de cent espèces de figuiers. — sauvage. Թզենի վայրենի, կատագենի։ — d'Inde. Հնդիկ թզենի։ —-bananier. տես Bananier։

† **Figuline** (ֆիկիլին') ե. իե. Անօթ ի թրծուած հողոյ [en terre cuite]։ [նաւ կերպարանս։

† **Figurable** (ֆիկիրապլ) ած. Որուն մարթի զգեւ-

Figurant, ante (ֆիկիրան, անթ) ե. ի. կազմարիչ. պարարար. գիշատար. խաղալիկ (ի թէատրոնս)։ ‖ 2. Որ երեւի ի տեսլարանի, ի թէատրանի ատանց ինչ խօսելոյ. **երեւակ։

Figuratif, ive (ֆիկիրատիֆ, իվ) ած. ի. *կերպարարնացոյց, *օրինակացոյց, *տեղագրական (յատակագիծ, տախտակ)։ ‖ 2. *Չևագրոյ (գրչութիւն, որպիսի են նուխրանական նշանագիրք եգիպտացւոց)։ ‖ 3. կազմիչ, յօրինիչ ժամանակաց ինչ բայից (գիր ի յոյն քերականութեան)։ ‖ 4. Օրինակական. տատակական. խորհրդատար։ Tout était — dans l'ancienne loi։

Figurativement (ֆիկիրատիվման) մ. ի. Օրինակաւ. տատակաւ. խորհրդով։ Tous les mystères de la nouvelle loi sont compris — dans l'ancienne։ ‖ † 2. Յուցանելով զկերպարանս։ Représenter un pays — ։

Figure (ֆիկիր) ե. իե. ի. Ա.րտաքին կերպարան (մարմնոց). կերպարան. կերպ. ձեւ. արար. տեսիլ. պատկեր. նմանութիւն։ La — de la terre, d'une pyramide. Les diverses figures qu'affectent les cristaux. Le dieu prit la — d'un cygne, d'un vieillard։ ‖ 2. կերպարանք (մարդոյ). երեսք. դէմք։ Avoir une belle —. La jolie — d'enfant! ‖ 3. կերպարան. երեւոյթ։ Un orgueil qui se cache sous la — de l'humilité. Faire —. ի. (ֆոթոբ.) Բերեւել. լինել յատաճնան կամ ի վիճակի խմիք։ Cet homme fait une fort bonne — à la cour. (ա՛կ. Ա.յս մարդս արքունեաց մէջ շատ ազէկ դիրք կամ տատիճան ունի)։ ‖ 2. ի մեծի շքի լինել. փառաւոր երեւել. լինել երեւելի, Ս. յերեւանի։ — Faire quelque — auprès du roi. Լինել պատուական յաչս արքայի։

‖ 4. Չև, պատկեր (ազգի ազգի գործեաց, անասնոց, անկոց)։ ‖ 5. Պատկեր մարդոյ. տատնապատկեր (ի նկարս, ի քանդակս)։ — équestre, de bronze. Ces figures n'ont pas d'expression։ ‖ 6. Անգրի, տատնապատկեր (ի ցուկս նաւուց առ զարդուհէ)։ ‖ 7. Դէր, ձեւ (կաքաւուց)։ ‖ 8. Քարտէս խաղուց պատկերակիրգ (այսինքն արքայ, դշխոյ և պատանակ [valet])։ պատկեր։ ‖ 9. Նշան, նկարագրութիւն (յերաժշտութեան)։ ‖ 10. Չև, արգուածք (յերկրաչափութեան)։ — carrée, triangulaire. Tracer une — sur un tableau։ ‖ 11. Չև բանից (ի ճարտասիսութեան և ի քերականութեան)։ Figures oratoires. Une — hardie։ ‖ 12. Օրինակ. տատակ. տատակ օրինակի. նշանակ. սիպ. խորհուրդ. պատկեր։ L'agneau pascal était une — de l'eucharistie։

Figuré, ée (ֆիկիրե) ած. գերբ. ի. կերպարանեալ. օրինակեալ. նկարեալ։ ‖ 2. Նմանահան, ճշդարտահան (օրինակի)։ Les fac-similés sont des copies figurées։ ‖ † 3. Զգեցեալ։ ‖ 4. Ա.յլափոխ, այլատացիկ (միտք բանից)։ Le sens — d'un mot. Langage, style — ։

— ե. ար. Ա.յլաչրջիկ յորջորջումն. այլափոխ միտք բանից. փոխաբերութիւն։ Le propre et le —. Ce mot est pris au —. Ա.յս բառս առեալ է ի փոխաբերական միտս, այլափոխ բանիւ, *փոխաբերաբար։

Figurément (ֆիկիրեման) մ. Ա.յլատացիկ յորջորջմամբ. տատակաւ. ի փոխաբերական միտս. *փոխաբերաբար։ Parler —. Cela ne se dit que — ։

Figurer (ֆիկիրե) բ. ն. † ի. Ածել ի կերպարանս, ի յարդ։ ‖ 2. Ածել ի գէմս նկարաս կամ քանդակաս. կերպարանել. տպաւորել. նկարել. երեւեցուցանել. նմանեցուցանել. ձեւացուցանել։ Ces bas-reliefs sont si effacés, qu'on ne peut pas démêler ce que le sculpteur a voulu — ։ ‖ 3. Լինել ի կերպարանս. բերել զնմանութիւն։ La corolle de la capucine figure un capuchon։ ‖ 4. Ցանգիման առնել. բերել ի գէմս. ընծայեցուցանել. երեւեցուցանել։ "Ce Dieu . . . N'est point tel que l'erreur le figure à vos yeux." RAC. *Esth.* III, 4. Se — . Ինկարել ի միտս. ածել զմտաս. Հաւատալ։ Figurez-vous deux armées prêtes à en venir aux mains. Je me le figurais grand et maigre։ ‖ 5. Ցուցանել, նշանակել տատակաս. տպաւորել. օրինակել. գաղափարել։ Les Égyptiens figuraient l'année par un serpent qui se mord la queue. L'immolation de l'agneau pascal figurait l'immolation de J.-C. sur la croix։

— բ. չ. ի. Պատշաճիլ. միտանալ լինել։ Ces deux tableaux figurent bien de chaque côté de la cheminée։ ‖ 2. Բարւոք կատարել միաբանութեամբ։ Ces danseurs figurent bien ensemble։ ‖ 3. Անցանել կամ (երեւակաց [figurant] ի տեսլարանս թէատրանից). երեւել։ Vous n'aurez pas un mot à dire, vous ne serez là que pour — ։ ‖ 4. Գտանիլ. լինել. երեւել։ — dans une cérémonie. Son nom ne figure plus sur la liste des candidats։ ‖ 5. Փառաւոր, նշանաւոր լինել։ Il a longtemps figuré à la cour։

Figurine (ֆիկիրին') ե. իե. ի. Արձան փոքրիկ. *արձանիկ։ ‖ 2. Մանր պատկեր (ի գլխատար նկարս)։

Figurisme (ֆիկիրիսմ) ե. ար. Վարդապետութիւն օրինակականաց։

Figuriste (ֆիկիրիսթ) ե. ար. ի. Պատկերագործ ի գաճոյ [plâtre]։ ‖ 2. Որ զհին կտակարանն օրինակ նորոյն համարի. օրինակական։

Digitized by Google

Fil (ֆիլ) ե. ար. 1. Թել (կտանելիք, կտաւոյ)։ || 2. Ասղան. Թել. քուղ. գերձան։ — à coudre. Une aiguillée de —. Mon — s'est cassé. Des bas de —. *Գերձանեայ գուլպայ։ Des finesses cousues de — blanc. (ֆոլաք. և ընդ.) տես ի Finesse, 7. De — en aiguille. (ֆոլաք. և ընդ.) տես յ'Aiguille։ || 3. Թել ոստայնի. ոստայն. շաղամաթ։ Trancher le — des jours de quelqu'un. (ֆոլաք. և ի բնագրէ.) Խզել զոստայն կենաց ուրուք. Հատանել զթել կենաց. Հատանել զարեւն յաչաց ուրուք։ || 4. Թել (իբրեւ ցց, ասրգիլ)։ Une araignée suspendue à son —. Fils de la Vierge, de Notre-Dame. տես Filandres։ || 5. Լար, թել (պատճառաց պատահանաց)։ || 6. Թել (ասկղ, արծաթի)։ — d'archal. տես յ'Archal։ || 7. Թելք (փայտից, քարանից, մոմ). երակ։ || 8. Սայր (սուսերի). բերան (սրոյ)։ Passer au — de l'épée. Անկանիլ ի սուր սուսերի, ի բերան սրոյ. Տարկանիլ բերանով սրոյ. ի սուր սուսերի կոտորել. ընդ սուր հանիլ. սրոյ ճարակ տալ. (տե. Թրի անցքնիլ)։ Donner le — à un couteau. Սրել, Թելքել զդանակ։ Avoir le —. (ֆոլաք. և ա.) Ճարտար, խորամանկ լինել։ || 9. Հոսանք, գնացք (ջուրց)։ Le — de l'eau est la direction de son cours naturel. Suivre le — de l'eau. Երթալ զգետն խոնարհ. երթալ գետովն։ Aller contre le — de l'eau. (ֆոլաք.) Ի դժուարինս ձեռն արկանիլ։ || 10. (ֆոլաք.) Տող. ոտղան. Թել. շար. կարգ. յեռուն։ Perdre le — de son discours. Կորսուանիլ զթել բանիցն։ Reprendre le — de son discours. Դարձեալ ի կարգ բանիցն ի վեր եւնել։ [մարգարտակ։

— de perles. Շար, քայտամանեակ մարգարտաշարք,

— à plomb. Լար ուղղութեան շինողաց, հիւսանց. Ս. ատամնալար։ [գմուռ, գմեռաքս). մանած։

Filage (ֆիլաժ) ե. ար. Մանելն, սլորելն (գկտանեաւ, գմարմնոց)։ Les filaments de l'asbeste, de l'amiante։

Filaire (ֆիլեր) ե. եղ. Որդն ինչ Թելանման ի մարդկեղէն մարմնի. *վիշապակ։ (Որ և † Dragonneau)։

Filament (ֆիլամն) ե. ար. Մանրամանր Թելք (անկոց, մարմնոց)։ Les filaments de l'asbeste, de l'amiante։

Filamenteux, euse (ֆիլամնդե, եօզ) ած. Լի մանր մանր Թելովք. *բազմաթել։

Filandière (ֆիլանդիեր) ե. եղ. կին մանիչ։

= ած. եղ. Les trois sœurs filandières. Պարկայք որ հիւսանն և խզեն զոստայն կամ զԹել կենաց մարդկան. մանիչ քոյր. *մանողակք։

Filandres (ֆիլանդր) ե. եղ. յե. 1. Թելք ոստայնի սարդից Թաւուցեալք ընդ օդս ի ժամանակս աշնային. աշնանային Թելք։ (Որ և Fils de la Vierge, de Notre-Dame)։ || 2. *Մանրաթելք կամ նեարդք (մոմ)։

Filandreux, euse (ֆիլանդրե, եօզ) ած. 1. *Նեարդալից (միս). *բազմաթել (բանջար)։ || 2. *Բազմաթել (քար)։ || 3. (ֆոլաք.) Երկայնաձիգ, մանուածոյ, բազմամանուածք (բանք). երկայնագուն (մատենագիր, ճարտարբանիս)։

Filant, ante (ֆիլան, անդ) ած. Որ հոսէ մեղմով. *մեղմածոր։ Un liquide onctueux et —.

— Étoile filante. տես յ'Étoile, 1.

† **Filardeau** (ֆիլարդո) ե. ար. Մանր կռնկաձուկն [brochet]։ [ւոր, *բազմերակ (քար)։

† **Filardeux, euse** (ֆիլարդե, եօզ) ած. *երակաւոր։

Filasse (ֆիլաս) ե. եղ. Թելք հանելք ի կեղևոյ կանեփոյ, վշոյ. քուղ։

Filassier, ière (ֆիլասիե, եր) ե. Որ գործէ կամ վաճառէ զքուղ. *քղագործ։

Filateur (ֆիլատեօր) ե. ար. Տէր մանարանի։

Filature (ֆիլատիւր) ե. եղ. 1. Գործարան մանելոյ. *մանարան։ — de soie. *Մետաքսամանոց։ — de laine. *Ասրամանոց։ || 2. Արուեստ մանելոյ. մանողութիւն։

File (ֆիլ) ե. եղ. 1. կարգ. շար. տող. ոտղան։ Une longue — de gens qui vont un à un. Suivre la —. À la —. Տղեակ զչետ միմեանց. մի ըստ միոջէ ի կարգ անկեալ. տողաբար. (տե. Իբարու եւանէ)։ || 2. Գաւակարգք զօրաց մի զմիոյ կնի և տողաբար կարգելոց. ռազմ. Serrer les files. Chef de —. տես ի Chef, 4.

Filé (ֆիլե) ե. ար. Թել. ասկղ կամ արծաթի։

Filer (ֆիլե) բ. ն. 1. Ոլորել ի միասին զԹելս կանեփի, վշոյ, ասոս, մետաքսի. մանել. Նիւթել։ — au fuseau, au rouet։ || 2. Ոլորել. մանել. Հիւսել (չսաւան). — sa corde. (ֆոլաք. և ընդ.) տես ի Corde. 9. || 3. Թելս Թելս ձգել զոսկի կամ զարծաթի. Հանել ընդ կորզան. կորզել։ || 4. Մանել, պատել ասկւով կամ արծաթով (զմետաքսեայ Թելս)։ — sur soie, sur fil։ || 5. Մանել (չերամից և սարդից զԹելն). Հիւսել. անկանել։ Une araignée qui file sa toile։ || 6. (ֆոլաք. և ի բնագրէ.) Հիւսել. անկանել. ոստոյնագործել։ Les Parques lui filent une belle vie. — le parfait amour. Սիրել կատարեալ սիրով։ || 7. (ֆոլաք.) Ոլորել. Նիւթել. կազմել, յառաջացուցանել. Ճարտարութեամբ։ Cette intrigue, cette scène est bien filée։ || 8. Թուլացուցանել, խաղացուցանել (զչուան նաւս)։ || 9. Իջուցանել (զառակաս գինւոյ ի չաեամարան ատրճիկրեայ)։ [խողոս։

— la carte. Գաղանալ Ճարտարութեամբ զքարտէսն ի

= բ. ն. 1. Թուլանալ (չուանի նաւոց)։ || 2. Երթալ տողաբար մի զմիոյ կնի. մի ըստ միոջէ ի կարգ անկեալ երթալ։ Pendant que les troupes filaient։ || 3. Ալանալ. Թռչել. շողալ։ Une étoile qui file. Un navire qui file bien։ || 4. Մեկնիլ. ի բաց գնալ. արձակ. (տե.)։ Allons, filez. Il faut —. — doux. (ֆոլաք. և ընդ.) տես ի Doux, ած. || 5. Հոսիլ, ծորիլ անընդհատ կամ զօրէն ձիթոյ։ Ce sirop file. || 6. Երկայնիլ Թելս Թելս (կաւաւղ և մաղտղ նիւթոյ իրիք). Ս. դերձանիլ (ա)։ La glu file aisément. || 7. Արձակիլ (կանեփեղին) մուխ Թանձր. Ս. մխալ։ Cette lampe file։ || 8. Խորտալ, կռնչիլ (կաւաւոյ)։

= վ.պաց. (ա) "Ադիկ մեղրին նշանն այս է, որ . . . երբ մեխն՝ մեխի՝ դիրքն է, ելլ որ լրբե՝ յիրէն, և երբ ի բարձրե վայրե՝ ի տա՛ և ի յոլ իջնե, յիրտսի." Վ.ատ. մշալ. 196։

Filerie (ֆիլըի) ե. եղ. Մանարան կանեփոյ։

Filet (ֆիլե) ե. ար. 1. Նուրբ, մանր Թել. *Թելուկ։ Le — de la vie. (ֆոլաք.) Ոստայն, Թել կենաց։ || 2. Բնբանակապ (ձիոյ)։ || 3. Զարդ գծանձև. գիծ։ Un — règne autour de l'encadrement։ || 4. Զարդ գծանձև չորքկուսի ի խոյակս դռոցն սեանց. մանեակ։ || 5. Թելք (անկոց, մարմնոց). Ս. մազմզուկք։ || 6. կապ (լեզուի, ծնգկի [prépuce])։ (Տես և Frein)։ || 7. Մաղ Թիւնից եզին, եղջերուի, վարազի ընդ երկայնութիւն աղնւացարին. լար։ || 8. Դոյզն ինչ հոսանք (ջուրց)։ Cette fontaine ne donne qu'un — d'eau. (տե. Աչս աղբիւրս դերձանի բարակութեամբ ջուր կու տայ)։ — de vinaigre. Սակաւիկ ինչ քացախ խառն ընդ համեմունս. կամի մի քացախոյ։ Un — de voix. (ֆոլաք.) Դոյզն, աղօտ, նուրբ ձայն։ || 9. Ցանց, ուռկան, արձոյլ (ձկանց). վարմ (թռչնոց)։ Tendre des filets. Jeter le —. Coup de —. Սրկանիլ զուռկանն յորս ձկանց. ցանցարկ։ Il a pris tous ces poissons d'un seul coup de —. Prendre d'un seul coup de — plusieurs

Digitized by Google

voleurs. (ֆիգուր.) Ընկերանալ մեծագումարի գողս բռնելու։ ‖ 10. (ֆիգուր.) Ծուղակ. ախոռա. հաղբք. կախում. որոգայթ. թակարդ։ Elle sut l'attirer dans ses filets. Ils le firent aisément tomber dans leurs filets. Donner dans un — . տես ի Donner, բ. ը. ‖ 11. Ցանցակերպ, հիւսակէն գործուածք. ցանց։ Un — de soie retenait ses cheveux. Une bourse au — ։ ‖ 12. Ոլոգան (գնդախաղը [jeu de paume])։ La balle est dans les filets։

Fileur, euse (ֆիլէօր, էօզ) է. Մանիչ. Նիւթիչ։

Filial, ale (ֆիլյալ, ալ) ած. Որդիական։ Amour, respect — . Elle fut un modèle de piété filiale։

Filialement (ֆիլյալման) մ. Իբրև զորդի. որդիաբար։

Filiation (ֆիլյասիօն) է. իե. 1. Որդի ի հօրէ պայմանաւորութիւն. կարգ ծննդոց։ La — de cette famille est bien établie depuis trois siècles։ ‖ 2. Որդեւորութիւն. ծնունդ. բղխաւոն։ La — légitime se prouve par l'acte de naissance։ ‖ 3. (ֆիգուր.) Ազերս. զօգ. կապակցութիւն։ Il y a — entre toutes ces associations partielles. La — des idées։

Filiculе (ֆիլիքիւլ) է. իե. Ազգ ինչ գիւաձարիւ [capillaire]։ La — est pectorale։

Filière (ֆիլիէր) է. իե. † 1. Աստառան բազկավարժից ի հրահանգիլ զվարուժնակս։ ‖ 2. Գործի կիթելը յօրինելոյ. կորզան. *թելայհան. հերծիծ։ Il faut faire passer cet or par la — . Passer par la — . (ֆիգուր. և ընդ.) Անցանել ընդ կորզան. ընդ խիտս և ընդ երկայն փորձ անցանիլ։ Une — de gens. (ֆիգուր. և ընդ.) Բազում մարդիկ ընդ սրոց ձեռս անցանել իր ինչ։ Il faudra que votre pétition passe par toute une — d'employés։ ‖ † 3. Ծակ յօրմէ ասրդք և թրիմուրք հանին զիթելս ասասյնի իւրեանց։

Filiforme (ֆիլիֆօրմ) ած. Նմանբր իբրև զիթել. *թելանման. *թելանկաձ։

Filigrane (ֆիլիկրան) է. սբ. 1. Հիւսակէն, ցանցակերպ գործուած (ասկերչաց). վիֆի իտ։ Un chapelet de — ։ ‖ 2. Հնչման գործարանի թղթոց գրոշմելոյ ի թուղթան։

Filin (ֆիլին) է. սբ. Ջուանա (նաւաս)։ Les haubans, les écoutes, les amarres, etc., sont de — ։

Filipendule (ֆիլիփընտիւլ) է. իե. Ազգ ինչ ասպիրանկի [spirée]։

† **Fillage** (ֆիյաժ) է. սբ. Օրիորդութիւն. կուսաս։

Fille (ֆիյ) է. իե. 1. Դուստր։ Il vient de marier sa — . Elle est — du roi. Petite-fille. Աղջիկ թոռն։ Les filles de Mémoire. Դստերք Միմոնիոնիայ. մուսայք. (վարի ի բնաբան.)։ Les filles d'enfer. Դստերք դժոխոց. կատաղիք. եմինիայք։ (որ և Furie)։ Filles de France. Դստերք արքայի և դշխոյի Գաղղիացւոց։ ‖ 2. Աղջիկ. գուստր։ Elle est accouchée d'une — , d'une petite — . Est-elle déjà grande — ? Ասի զաղջկանէ արդ հասե գաշտանին զատալինն։ ‖ 3. Աղջիկ. օրիորդ։ Une jeune — . Une vieille — . Rester — . կալ միալ ատանց ամուսնութեան։ ‖ 4. Կատան. հաստատուր։ Les filles du Calvaire։ ‖ 5. (ֆիգուր.) Գուստր, շառաւիղ (մեծատոհմի կամ կանգնած իրիք)։ ‖ 6. Աղջիկ. ազախին։ Donner quelque chose à la — , en payant la dépense. — de chambre. տես Femme de chambre։ ‖ 7. Աղեաց. բազ. պոռնիկ։ Aller chez les filles. Fréquenter les filles. — de joie, — publique։

— d'honneur. 1. Օրիորդ ազնուական շքախիբ դշխոյի կամ իշխանականոջ. օրիորդ շքախիբ։ (որ և Demoiselle d'honneur)։ ‖ 2. Օրիորդ առքինեւրակաց հարսին յառաջ պատկագրութեան. օրիորդ շքախիբ։

Fillette (ֆիյէթ) է. իե. Ազջիկ փոքրիկ։ Gentille — ։

Filleul, eule (ֆիյէօլ, էօլ) է. Որդի, գուստր մկրտութեան. սան։

Filoche (ֆիլոշ) է. իե. Ազգ ինչ մանածոյ, ասղանուշ։

† **Filoir** (ֆիլուար) է. սբ. Գործի մանելոյ։

Filon (ֆիլօն) է. սբ. Երակ (մետաղաց, գեանածխոյ)։ Rencontrer un — en creusant. Ce — est riche, est pauvre։

Filoselle (ֆիլոզել) է. իե. Ազգ ինչ խոշոր մետաքսի։

Filou (ֆիլու) է. սբ. 1. Գաղտագիծիծ, ճարտար գող. հատաս. քաղաքահատաս. Un — lui a pris sa montre. Les gendarmes ont arrêté plusieurs filous։ ‖ 2. Նենգաւոր ի խաղս. *խաղագրաւ։

Filouter (ֆիլուտե) բ. ն. 1. Հնարիւք իմն գողանալ. հատանել։ Il m'a filouté ma bourse. Il passe sa vie à — ։ ‖ 2. Նենգել, դրժել ի խաղս։ Ne jouez pas avec lui, il vous filoutera։

Filouterie (ֆիլուտըրի) է. իե. Ճարտար, գաղտագիծ գողութիւն. Հեռանգարշութիւն։ Il ne vit que de filouteries։

Fils (ֆիս. բառ Լիդբէի ֆիլ.) է. սբ. 1. Որդի. արգեակ։ — adoptif, naturel. — aîné, puîné. Il a trois — . Le Fils de l'homme. Որդի մարդոյ. Քրիստոս. (բառ գրոց սրբոց)։ Le — de Dieu. Որդի Աստուծոյ. աստուածորդի. Քրիստոս։ Les — de Mars. Մանկունք Արեայ. մարտիկք. պատերազմողք. (վարի ի բնաբան.)։ Les — d'Apollon. Մանկունք Ապոլլոնի. բանաստեղծք։ ‖ 2. Արու մանուկ. ուստր. (տե. մանչ զաւակ)։ De ce mariage naquirent deux — et une fille։ — Un beau — . Երիտասարդ պճնող։

Filtrant, ante (ֆիլտրան, անթ) ած. Ջամիչ, մղիչ (թուղթի, կտաւ, քար)։

Filtration (ֆիլտրասիօն) է. իե. 1. Մղելն. պարզիլն. մղուելն. քամուած։ — de l'eau par le sable։ ‖ 2. Ջամուելն մեղմոյ և սլյեաց հեղուց մերձնոյ յօրինէ. քամուած։

A. **Filtre** (ֆիլտր) է. սբ. Թուղթի կամ կտաւ կամ ասաղ մղելոյ, քամելոյ. Ս. պարզատ. Ս. քամանց։ Faire passer une liqueur par le — ։

B. **Filtre** (ֆիլտր) է. սբ. տես Philtre։

Filtrer (ֆիլտրե) բ. ն. Մղել. պարզել. քամել։ — du petit-lait. Pierre à — ։

= բ. ը. որ և Se — . բ. ա. 1. Անցանել ընդ պարզատ, ընդ քամանց. մղել. պարզիլ. քամիլ։ ‖ 2. Մղիլ, անցանել (ջրոյ ընդ մանր մանր երակս հողոյ, ընդ նստրբ ծերպս վիմանց)։

Filure (ֆիլիւր) է. իե. Օրինակ, եղանակ մանելոյ. մանուած. մանածք։ On connaît le drap à la — ։

A. **Fin** (ֆին) է. իե. 1. կատարած. վախճան. ապատուած. վերջ. ատար։ Il n'y a que Dieu qui n'ait ni commencement ni — . Discours sans — . La — d'un règne. Il voulut rester jusqu'à la — du spectacle. À la — du dixième jour. Ջկնի ատենից ասասնց ի գլուխ եկանելոյ։ Du commencement jusqu'à la — . Ի սկզբանէ մինչև ի կատարած, մինչև ի ծայր։ Jusqu'à la — . Մինչև ի վախճան. մինչև յգոյն. յգոյն. ի տպատ (տերեւ զրք)։ Mettre — à. Դադարեցուցանել. զրաւ առնել (պատերազմի)։ La nuit mit — au combat. Mettre à — . կատարել. ի գլուխ, յանգ հանել. վճարել։ Mener une chose à bonne — . Ի գլուխ հանել յաջողութեամբ։ Tirer, toucher, courir à sa — . Լինել մօտ ի ապատուին, ի վախճան. (տե. հատնելոյ, լրանալոյ վասյ բլլալ)։ Ma provision de bois court à sa — . Prendre — . Ի գլուխ եկանել։ Faire une — . Ամուսնանալ. կին առնել. (ընդ.)։ Il faut bien faire

Digitized by Google

une —. N'avoir ni — ni cesse. ¶ 1. Ջանալ ամենևին ազատուած։ C'est un travail qui n'a ni — ni cesse։ ¶ 2. Ջանալ ամենևին դադար և դադար։ Il n'eut ni — ni cesse qu'il n'eût obtenu ce qu'il demandait։

¶ 2. Կատարումն. վախճան. ելք յաշխարհէս. ելք. վախճանաւոր եղ. կէտ վճարմանն կենաց. կէտ կենցաղոյս. օրհաս մահու. մահ։ Il voyait approcher sa —. Je sens que ma — est prochaine. Ce prince eut une — tragique, funeste. Faire une bonne —, une belle —. Կեանել զգաստութեամբ և ապաշխարութեամբ. մեռանիլ քրիստոնէապար։ Faire une — misérable. ¶ 1. Կեանել ի թշուառութեան, հիքապար։ ¶ 2. Զարհուրանք մահուամբ ելանել ի կենաց. չարամահ լինել։ — Tirer à la —, à sa —. Մերձ լինել զգիան հանել. յոգւոցն պարզիլ ապատանի լինել. մերձ լինել ի մեռանիլ։

¶ 3. Կատարումն. վախճան. կէտ. նպատակ. միտք. դիտաւորութիւն. գիտումն։ Quelle — se propose-t-il? À quelle — avez-vous fait cela? Որո՞վ դիտաւորութեամբ արարէք զայդ։ À cette —, à ces fins. Ցայս ասակ. վասն այսորիկ։ Un cheval à toute —. Ձի հեծանելի և կառանձիք։ À telle — que de raison. ¶ 1. Բարւոք մտօք. օգտակար դիտաւորութեամբ։ ¶ 2. Ձիարշ և իջեր. յամենայն գէպս։

¶ 4. կէտ. նպատակ (էից, մարդոյ)։ Tout dans le monde est fait pour une —։ ¶ 5. Խնդիր, պահանջումն (ի գաւառաբանի)։

— Les quatre fins de l'homme. Չորք վախճանք մարդոյ. (քառ աստուածաբանից՝ մահ, դատաստան, արքայութիւն, գժոխք)։

= À la —. ԱՔ. ԱԾ. Ցհետոյ ապա. (տե. վերջապէս)։ À la — il est convenu de tout. Ընդի է և ասի. À la — des fins, En — finale։

= En — de compte. ԱՔ. ԱԾ. Ցհետոյ ապա. ուր ցբերմն. (տե. վերջապէս)։

B. **Fin, fine** (ֆէն, ֆին՝) ած. ¶ 1. Ջուտ. մանրաւոր (ոսկի, արծաթի)։ ¶ 2. Ընտիր. ազնիւ. արքայական։ Moutarde, épice fine. Cet homme n'a que du vin —. Fine fleur de farine։ ¶ 3. Համեղ. ազնիւ. փափուկ. անոյշ. պատուականն (խորտիկք, կերակուրք)։ Des mets fins et recherchés։ ¶ 4. Խաւն. ճշմարիտ (ակն պատուականն, մարգարիտ)։ ¶ 5. Ձարտար. իրագէտ. առեղեակ. Ա. հասուկ։ Un — connaisseur։ ¶ 6. Գինքուշ. փափուկ. վայելուչ։ Des contours fins et gracieux։ ¶ 7. Ածօր. նուրբ. նրբենի. մանր։ La pointe de cet instrument est trop fine. Du sable —. Pluie fine. Անձրև մանրիկ։ Une toile fine. Կտաւ բարակ, բարակամած։ ¶ 8. Սուր, արագ (հասուն. լեզիք, լեզիք)։ ¶ 9. Նուրբ, հանճարեղ (պատասխանի, կատակ)։ ¶ 10. Կորովի, սուր (միտք)։ ¶ 11. Խորագէտ. խրատամանակ. հնարագէտ. մեքենաւոր։ C'est un — matois. Le renard est un animal très —։

— Le — fond. (ֆոնֆ. և ած.) Ներքնագոյն խորք. ներքին ալք։ Au — fond de la mer. Il vient du — fond de la Russie։

— Le — mot. ¶ 1. (ֆոֆ. և ընդ.) Հասուկ վերջին բան։ Dire le — mot. Ցայտնել զիւր միտս։ ¶ 2. Իւն պատճառք։ Je vais vous dire le — mot de l'affaire։

† — seul, fine seule. Ա. մենևին միայնիկ։

= ած. ¶ 1. Ոսկի. արծաթի։ C'est du —։ ¶ 2. Ոսկի կամ արծաթի մնան խառնուածոյ իրիք։ Tirer tout le — qui est contenu dans un alliage։ ¶ 3. (ֆոֆ. և ընդ.) Գիտաւոր, հասկան, ներքին մտան։ Savoir le fort et le — d'un art. Գոյ ամենակատար գիտել զտգիտանս ինչ։

— Faire le —. Խորագէտ ձևանալ։

Finage (ֆինաժ) է. ած. Ա. Ամհմանն. վիճակ։ Cette maison est dans le — de telle paroisse։

Final, ale (ֆինալ, ալ՝) ած. ¶ 1. Ա. երջին. վախճանական. կատարածային։ Compte —. Jugement —. La cadence finale d'un air. En fin finale. (ած.) տես ի Fin, A. †չգ. ած. Phénomènes finals կամ finaux։ ¶ 2. Մինչև ի մահ, մինչ ի ապատ (անզգուշութիւն, խստատրտութիւն մեղաւորի)։

— Cause finale. Ա. երջին, գիտաւորական վախճան. = է. էգ. Finale. ¶ 1. Ա. երջին վանկ։ On met l'accent sur la finale de ce mot։ ¶ 2. Ա. երջին հնչումն (ձայնի)։ ¶ 3. Գխաւար աղի կամ լար նուագարանի յորում ատաղ երգն. ատաղին լար։

Finale (ֆինալ՝) է. ած. Մխածային նուագ ի վախճան տարատածոյ թատերգութեան. *վերջանուագ։ Des finales։

Finalement (ֆինալմ՝ն) ս. Ցհետոյ ապա. ուր ստ բնեմն. (տե. վերջապէս). (ընդ.)։

Finance (ֆինանս) է. էգ. ¶ 1. Ա. րծաթի պատրաստական, առձեռն պատրաստ. ինչք։ Moyennant —. Les finances commençaient à lui manquer։ ¶ 2. Ա. րծաթի հատուցիկ արքային առ ի գնելոյ զերաւանս ժողովելոյ գՀարկս ինչ։ ¶ 3. Գործակալութիւն եւմտից արքունի։ Entrer dans la —։ ¶ 4. Ա. անել մեծամեծ գործառնութիւնս գրամական. *արծաթաւորութիւն։ Un homme de —. La haute —. Մեծամեծ անգանաւորք, արծաթաւորք։

—էգ. ¶ 1. Դրամական հանգամանք կամ վիճակ ուրուք. (ընդ.)։ Il est mal dans ses finances։ ¶ 2. Մատուք և ելք Տէրութեան. եւմտից։ L'administration, le maniement des finances. Ministère des finances. *եւմտատուն։ ¶ 3. Տնտեսութիւն, յանձնանձնութիւն գործակալութեան եւմտից արքունի։ Employé aux finances։ ¶ 4. Ա. րուեստ մատակարարելոյ կամ յանձնանձնելոյ զեղծմտատս Տէրութեան. *գանձատնեսչութիւն։ Il sait bien les finances։

Financer (ֆինանս՝ե) բ. ն. Հատուցանել ինչ (ակամայ կամ ատելի քան գչափն). տալ արծաթի. (ընդ.)։

= բ. ն. Տալ ցարքայ արծաթի առ ի գնել վերաւանս ժողովելոյ գՀարկս ինչ. (ւզ.)։

Financier (ֆինանս՝իէ) է. ած. ¶ 1. Ըմ առանձ մեծամեծ գործառնութիւնս գրամական. *արծաթաւոր։ Un gros, un riche —։ ¶ 2. Ա. տարածակալ իրաւանց կամ բաժից արքունի. բաժապահ։ Les exactions des financiers։ ¶ 3. Տեղեակ գրամական գործառնութեանց. *եւմտագէտ։ Un habile —։ ¶ 4. Մեծատուն. քնչեղ. (ընդ.)։

= —, ière. ած. ¶ 1. եւմտից արքունի. *եւմտական։ Système —. Laissons de côté la question financière։ ¶ 2. Իւղորակ (գրչութիւն, գիր)։

= Financière. է. էգ. Խորտիկ ինչ ի կատարած և յերիկամանց ագռաւազոց և ի սնկանց։ Un vol-au-vent à la —։

Finasser (ֆինասս՝ե) բ. ն. Խորամանկել, նենգել առնարգ օրինակաւ. (ընդ.)։

Finasserie (ֆինասըի) է. էգ. Ա. նարգ խորամանկութիւն. (ընդ.)։

Finasseur, euse (ֆինասիօ՝, իօզ) }
Finassier, ière (ֆինասիէ, իէր՝) } է. Ա. նարգ խորամանկ, նենգաւոր. (ընդ.)։

Finaud, aude (ֆինո, ո՝դ) ած. Խորամանկ. չարամանկ. (ընդ.)։ Un paysan —։ Ա. արի և իրր է. ած. C'est un —։

Finement (ֆինըմ՝ն) ս. ¶ 1. Նուրբ յօրինուածով. ա-

Digitized by Google

բանւոտասաւոր թիմ մանրագործութեամբ։ Une broderie — faite. Du lin filé — . կտաւ բարակամանի։ ‖ 2. Հանճարով. հանճարագործ. խմաստութեամբ։ Cela est — pensé։ ‖ 3. խելքը. ճարտարութեամբ. հնարքը (բմբռնել զքո, պատրել)։

Finesse (ֆինէս) ե. էից. 1. Նրբութիւն. սրութիւն. հանճար։ Il y a beaucoup de — dans cette plaisanterie. Réponse pleine de —։ ‖ 2. Նրբութիւն. փափկութիւն. վայելչութիւն. ազնուութիւն։ La — des contours dans une figure։ ‖ 3. Նրբութիւն. ճարտարութիւն. փափկութիւն. շնորհ։ — de ciseau, de pinceau, de burin։ ‖ 4. Նրբութիւն. անօրութիւն. մանրութիւն. մանրագործութիւն։ Du linge d'une grande — . La — des cheveux։ ‖ 5. Ընտրութիւն. արուգութիւն (հատուածից, ակռանից)։ ‖ 6. Նրբութիւն, կորովութիւն (մտաց). փափկութիւն (ճաշակի)։ Entendre — à quelque chose. տես J'Entendre, բ. ն. 6. Faire — d'une chose. Ծանկել, թաքուցանել ինչ զոր չէր պարտ. (ընդ.)։ ‖ 7. Ձարտարամտութիւն. խորամանկութիւն. նենգութիւն. հնարիմացութիւն։ Suppléer à l'habileté par la — . — de renard. Des finesses cousues de fil blanc. (ֆրանց.) Անհանճար խաբէութիւն։

Finet, ette (ֆինէ, էտ) ած. Բազմամանի. նենգաւոր. (ընդ. և խոլի)։

Finette (ֆինէտ) ե. էից. Գաստառ [étoffe] ինչ տաւարեայ կամ բամբակեայ զոր դնեն իրրև առտուա հանգերձից։

Fini, ie (ֆինի) ած. գերբ. 1. կատարեալ. վախճանեալ։ C'est une affaire finie։ ‖ 2. խնամով յանգ հանեալ. խնամով յօրինեալ. գեղայօրէն։ C'est un tableau —։ ‖ † 3. Հրաշանգեալ. քաջիմաստ (երիվար)։ ‖ † 4. կատարեալ. ամենակատար. (ընդ.)։ C'est un voleur —։ ‖ 5. փակեալ ընդ աստմանաւ. աստմանաւոր։ Un être —. L'esprit de l'homme est —։

— ե. ած. 1. Վախճանաւոր։ Le — et l'infini։ ‖ 2. կատարելութիւն. կատարումն. ճշդութիւն (յարուեստս)։ Ce travail est d'un beau —։

Finir (ֆինիր) բ. ն. 1. կատարել. վախճանել. ի գլուխ, յանգ հանել (զբանս, զգործ ինչ). կատարել, վճարել, յանգել (զկեանս, զաւուրս իւր)։ — un discours, une affaire, un ouvrage. — ses jours dans la pénitence։ ‖ 2. Զրաւ առնել (պատերազմի). գտանել (զարհեստիս). L'instant qui va — sa vie. Վերջին վայրկեան կենաց նորա։ ‖ 3. Պատուել, քաջել (զպատուակ)։ ‖ 4. Ցօրինել, յարդարել կարի խնամով (զնկար)։ ‖ † 5. Ի կատարումն ածել (զհրաշանգոն երիվարի)։

— բ. ն. 1. Դադարել, զկոյ առնուլ (ի գործելոյ, ի խօսելոյ). վախճան առնել։ Finissez donc, vous me faites mal. Cet enfant ne finira pas, si on ne le châtie. — de parler, de jouer. Ne pas — . 1. Չդադարել ի խօսելոյ զբերաց ինչ։ Il ne finissait point sur ce sujet։ ‖ 2. Լինել (բաղկաց) առատապէս երկայն։ — Je ne finirais pas à vous raconter tous ses hauts faits. Ոչ եղէց բաւական առ ի պատմել ձեզ զամենայն քաջութիւնս նորա։ — En — . Զրաւ առնել. ի կատար ածել, հատուցանել։ ‖ 3. կատարել. վախճանիլ. զրաւ լինել. յանգ երթանել։ Le sermon finissait. Tout finit en ce monde. Ամենայնի գոյ կատարած յայսմ աշխարհի։ Une félicité qui ne finit point. Անապատ, անկէտ, անվախճան, անաւարտ երանութիւն։ ‖ 3. ցանգիլ. կատարիլ. աւարտիլ։ Ce mot finit par une voyelle. Այս բառս յանգի ի ձայնաւոր։ — en pointe. ցանգիլ ի չիշատակի. (ասպ. արծայիլ վերջանալ)։ ‖ 4. Ունել (իրաց) երբ. վճարիլ։ Cela finira mal. Զարտաւ վճարեցցի այդ. (ասպ. առար ծայրըլ գէշի պիտի երթայ)։ Il a fini par se marier à l'âge de soixante-dix ans. Ուր ուրեմն ամուսնացաւ մինչդեռ զեօթանասնամեայ էր. (ասպ. վերջապէս ամուսնացաւ եօթանասուն տարուան հասակին մէջ)։ ‖ 5. կատարիլ. վախճանիլ. վճարիլ. մեռանիլ. երանիլ ի կենաց։ Ainsi finit ce prince։

† — Se — . բ. ա. 1. վախճանիլ. դադարիլ։ "Là est le terme du voyage; là se finissent les gémissements." BOSS. *le Tell.* ‖ 2. կատարիլ. գալ ի կատարումն, ի գլուխ (մարգարէութեան)։

† **Finissant, ante** (ֆինիսան, անթ) ած. Հատեալ ի վախճան։ Notre société finissante։

† **Finisseur** (ֆինիսէօր) ե. ար. Որ աւարտէ զշարժուածս ժամացուցից. աւարտող։

† **Finiteur** (ֆինիթէօր) ած. ար. Cercle — . Ցահմանիչ. *հարիզոն. (հլ.)։ [հայտնի։

† **Finito** (ֆինիթօ) ե. ար. Վերջին բովանդակութիւն

Finnois, oise (ֆինուա, ուազ) ած. Ֆինական (բառ. խօսակ ի Ֆինլանդիա [Finlande], ի Լապոնիա և ի Հաւնգարիա)։ Les langues finnoises sont dites aussi ouraliennes։

— ե. ար. Ֆինական բարբառ, լեզու։

† **Fin-or** (ֆին—օր) ե. ար. Տանձ ինչ փոքրիկ և բոլորակ ի ձև շաքարանան [toupie]։

Fiole (ֆիօլ) ե. էից. Փոքրիկ շիշ ապակեղէն. սրուակ. փոշտակ. ապակեակ։ — à médecine. Une — de sirop։

† **Fioler** (ֆիօլե) բ. ն. Ընդել գինի. (ոչ.)։

Fioritures (ֆիօրիթիւր) ե. էից. յե. Թրթռաւն գեղգեղանք։

Firmament (ֆիրմաման) ե. ար. 1. Հաստատուն անդրակամ որ բաժանէ զկուրս վերինս ի ներքոյ ներքնոց (ըստ աստուածաշունչ գրոց). Հաստատութիւն. զոյապակ երկնից։ ‖ 2. երկինք։ Les astres qui brillent au —. Les feux du —. Աստեղք երկնից։

Firman (ֆիրման) ե. ար. Հրովարտակ, *հրամանագիր արքայի Տաճկաց. արքունի հրամանագիր. (պրս. ֆէրման. սանսկրիտ *pramana*, Հրաման, իշխանութիւն)։

Fisc (ֆիսք) ե. ար. 1. Գանձ արքունի. արքունիք. հաստատակաց գանձ. դիմոս։ Les droits du —։ ‖ 2. Տեղւոյն գանձուց արքունի. գանձապետութիւն։ Les employés du —։ ‖ † 3. (ռչ.) տես Fief։

Fiscal, ale (ֆիսքալ, ալ) ած. 1. Գանձուց արքունի. *գանձային. դիմոսական։ Droits fiscaux. En matière fiscale։ ‖ 2. Նախանձաւոր, նախանձայոյզ գանձուց արքունի. *դիմոսախնդիր։ C'est un homme très —։

— ե. ար. Հոգաբարձու գանձուց արքունի. դիմոսական։

Fiscalité (ֆիսքալիթէ) ե. էից. 1. Օրէնք, իրաւունք արքունի գանձուց. *դիմոսականութիւն։ Il entend bien la —։ ‖ 2. Նախանձաւորութիւն գանձուց արքունի. *դիմոսախնդրութիւն։ Esprit de —։

Fissipède (ֆիսսիբէտ) ած. 1. Թռամատհարկ (անասուն, որոյհի են շուն, կատու, գայլ)։ ‖ 2. *Հերձաոն (թռչուն)։

† **Fissipenne** (ֆիսսիբէն') ած. Հերձաթև և (միջատ)։

† **Fissirostre** (ֆիսսիրոսթր) ած. *Հերձակտուց (թռչուն)։

Fissure (ֆիսիւր) ե. էից. Գաստառուած. փեռհատուած. ծերպք. հերձ. *ճեղքուած։ — de la peau. La lumière pénétrait par une — de la cloison։

† **Fiston** (ֆիսթօն) ե. ար. Որգեակ. (ոչ.)։

Digitized by Google

Fistule (ֆիս-տիւ-լ՚) ե· իզ· ակռ [ulcère] նեզոպերան և լայնոյատակ· կեղտակ· խոխա· — lacrymale, salivaire. — à l'anus, au fondement· Ի սովորական խոսս Fistule ասի գիեզանկէ նատասեզոջ կամ սրբանի [anus]· Faire l'opération de la —·

Fistuleux, euse (ֆիս-տիւ-լո, եօզ) ած· 1· ցազգէ կեզանկի (վէրք)· *կեզանկոյին· ‖ 2· փար· անասկջ· փոզանձև· (բոս անկոպիտաց)· Tige fistuleuse. Les feuilles de l'oignon sont fistuleuses·

Fixation (ֆիքսասիո՚ն) ե· իզ· 1· Հաստատանէլ· պնդելն· La — d'un poteau dans la terre. La — d'une aiguille de boussole· ‖ 2· Գործելն հաստատուած գլոյծ կամ գցնդացեան մարմնոյ· մածուցումն· La — de l'oxygène· ‖ 3· Սահմանելն (ժամանակ, գինս)·

Fixe (ֆիքս) ած· 1· Նեզոպակալ· կայուն· հաստատուն· անշարժ· Point —· Le baromètre est au beau —· Les étoiles fixes, կամ լոկ les fixes· ե· իզ· ոյ· Անխոզաց, անմոլար, բևեռական, հաստատուն առանգք· Avoir la vue կամ le regard —, les yeux fixes. Անքթիթի ակամն, անեի արեի ատչգք հայեէ յոգ, յինչ· Idée —· Սկեռական գաղափար· սկեռումն· ‖ 3· Հաստատուն· անփոփոխ· անյիզյիզուկ· Prix —· Il n'y a dans le monde rien de —· ‖ 3· Սահմանեալ (օր)· ոսկեալ (վարձք)· ‖ 4· Անցնգելի ի հոդ (մարմին, բոս ատրոգիտաց)· հաստատուն·

= ե· ած· 1· Հաստատուն վարձք, թոշակ· Son — est de 1200 francs· ‖ 2· Հաստատուն մարմին·

Fixement (ֆիքս-ը՚մ) մ· գլուցեալ, անքթիթի ակամն (հայեիլ)· On ne peut regarder — le soleil·

Fixer (ֆիքս) բ· ն· 1· Հաստատել· հարսեալ· պնգել· սեռեալ· — au moyen d'un clou, d'une épingle. — une persienne agitée par le vent. — ses yeux, ses regards sur quelqu'un, sur quelque chose. Ածանել կատչել յոք, յինչ· կառուցանել, պշուցանել, յառել զաչս յոք, յիրս ինչ· (տե· աչքերը անկիլ, սեռեալ)· — les regards. Առինքն ձգել, յանկուցանել գՏպիտացուածս. միապիշ առնել· "La France surtout, qui depuis longtemps fixe tous les regards de l'Europe." MASS. *Pet. Car. Exemples.* ‖ 2· (ֆ-ք-բ·) Դրոշմել· ի գրի հարկանել· — ses idées sur le papier· ‖ 3· (ֆ-ք-բ·) Նկարել· — quelque chose sur la toile· ‖ 4· (ֆ-ք-բ·) Հաստատուն, անփոփոխ գործել· սեռեալ· — une imagination vagabonde. Les grands écrivains qui ont fixé notre langue· ‖ 5· Գրաւել, յանկուցանել (զսիրտ ուրուք)· Aucune femme ne saurait le —· ‖ 6· Սահմանել· կարգել· Le combat doit — nos destinées. — son choix sur quelqu'un. Ընտրել զոք· — son attention sur un objet. Ընդ մտաւ մանր հայեէ· ուշի ուշով նայել· ‖ 7· Հաստանել (գինս)· ‖ 8· Սահմանել (օր, ատեն)· ժամնշանակել· ժամադիր լինել· Ayant donc fixé un jour avec lui. ի կամ եգեալ նմա օր մի· ‖ 9· Բնակեցուցանել· զետեղել· Le commerce nous a fixés dans ce port· ‖ 10· Հաստատել (զիւր բնակութիւն)· բնակիլ· Il a fixé sa demeure à Paris· ‖ 11· Հաստատուն գործել· պնդել· մածուցանել (գցնդականն մարմինս)·

= Se —· բ· ա· 1· կառչել· կառչիլ· մածնալ կալ· Les coquillages se fixent aux rochers· ‖ 2· (ֆ-ք-բ·) Բևեռիլ· հարսիլ· "L'homme ne rencontre rien ici-bas où son cœur puisse se —." MASS. ‖ 3· Վճռանալ· Il a résolu de se —· ‖ 4· Գալ յաղգութիւն, ի ճանապարհ գգաստանալ· ‖ 5· Յորիլ յիրս ինչ· հաստատել զանձն յինչ· À quoi vous fixez-vous? (տե· Ի՞նչ բանի որչափ կաս տալ)· ‖ 6· Հաստատել զիւր բնակութիւն· Il se fixa à Naples·

Fixité (ֆիքս-իթ) ե· իզ· 1· Հաստատութիւն· պնդութիւն· Un esprit sans —· ‖ 2· Անքթիթի բացութիւն (աչաց)· Le lion recula devant la — impérieuse de son regard —· ‖ 3· Տակալն առաջի հոգոյ· անշնգականութիւն· La — de l'or· [Ա բևեռնէլ սյց)·

† **Flabellum** (ֆլա-պէլլո՚մ) ե· ա· Գլուց· (յեկեղեցիս

Flaccidité (ֆլա-ք-սիդ-իթ) ե· իզ· կակղութիւն, թուլութիւն (մարմնոյ)· La — des chairs·

† **Flache** (ֆլաշ) ե· իզ· 1· Սալաքար յատակի փողոցաց խորատակեալ կամ խոռոչացեալ· ‖ 2· խոռոչք (ի փայտս, ի քարինս)· ‖ 3· կեզեւեալ կողմն փայտի· ‖ 4· ձահիճ (յատոտուկ)·

Flacon (ֆլա-կո՚ն) ե· ա· 1· Արուսակ· ապակեակ· կամփակ· — d'argent. Un petit — d'or. Un — d'eau de senteur· ‖ 2· Շիշ (գինւոյ)· Un — de vin. Ils vidèrent beaucoup de flacons·

Flagellant (ֆլա-ժէլլան) ե· ա· Անուն ազանգատացեալ ժԳ դարուն որ անձամբն զանձինս խարազանէին հրապարակաւ· խարազանող· La secte des flagellants·

Flagellation (ֆլա-ժէլլա-սիո՚ն) ե· իզ· 1· խարազանումն (Քրիստոսի և մարտիրոսաց)· La — de Notre-Seigneur, de saint Gervais· ‖ 2· Նկար խարազանելոյ Քրիստոսի· La Flagellation de tel peintre· ‖ 3· խարազանելն զանձն· Le pape Clément VI défendit les flagellations publiques·

Flageller (ֆլա-ժէլլե) բ· ն· 1· Գան հարկանել, տանջել մարակաւ· խարազանել· մտրակել· Pilate fit — Notre-Seigneur· ‖ 2· (ֆ-ք-բ·) կոշկոճել քաքաւմբք բանից· գըռռվել· եպերել· Il a été vigoureusement flagellé·

= Se —· բ· ա· 1· խարազանել զմիմեանս· ‖ 2· խարազանել զանձն· Il se flagellait jusqu'au sang·

Flageoler (ֆլա-ժօլե) բ· ն· 1· Դողալ, գոզդոջիլ (սրունգ ձիոյ յաշխատութենէ կամ առ ակռտութեան)· ‖ 2· կիսոտիլ (ծնգաց մարդոյ)· Les jambes de cet homme lui flageolent·

A. **Flageolet** (ֆլա-ժօլե) ե· ա· Սրինգ ինչ սրամային· Danser au son du —· Être monté sur des flageolets. (ֆ-ք-բ·) Լինել սրտնեա յոյժ նաւբրա·

B. **Flageolet** (ֆլա-ժօլե) ե· ա· Ագգ ինչ մանր և պատուական լոպիասի [haricot]· (Բոս Լիդրբեի տեսչի է Fageolet)·

Flagorner (ֆլա-գօռնե) բ· ն· և ն· փազուզիլ յամօթս և անարգ օրինակաւ· ստկել· շնիթել· (ընտ·)· Il est entouré de parasites qui le flagornent. Il va — aux oreilles de son maître·

Flagornerie (ֆլա-գօռն-ը՚ի) ե· իզ· Անարգ և հանապազորդ փազուզչանք· ստկանք· (ընտ·)·

Flagorneur, euse (ֆլա-գօռնօ, եօզ) ե· Ստաւակաւոտ· փազուզուչ· (ընտ·)·

Flagrant, ante (ֆլա-գռան, անթ) ած· Որ գործի ի նմին իսկ ժամու (յանցանաց)· En — délit. Անգէն իսկ ի գործ յանցանացն (ըմբռնեալ զոք)· Le voleur fut pris en — délit. Ըմբռնեցաւ գողն ինքնայանձապէս, գողն ի ձեռն, մինչդեռ իսկ ի գործ գողութեանն էր·

Flair (ֆլէր) ե· ա· 1· Հաստատին· հաստատուն· ‖ 2· Հաստատելիք (շան)· *հաստատութիւն· Ce chien a le — excellent·

Flairer (ֆլէր-ե) բ· ն· 1· Զգալ, ճանաչել հաստատելիք· հաստատել· Ս· հաստիլ· (տե· հոտոտիլ)·

Digitized by Google

Quand les chiens flairent la bête. Flairez un peu cette rose։ ‖ 2. (ֆ-ւխ-ք. և ընդ.) Ա.ռնուլ զհոտ. իմանալ յառաջագոյն. գուշակել, J'avais flairé cela։

Flaireur (ֆլ-ռօ) ե. ար. Որ հոտոտի։ Վ.արի եւեի ի բանն — de table, de cuisine. Հոգեառակ. պատառաքարշ. անզանազարար. (ընդ.)։

† **Flamand, ande** (ֆլ-մ, -ադ) ած. Փլանդրիական. փլանդրիացի։

= ե. ար. Փլանդրիական բարբառ։

Flamant (ֆլ-մ) ե. ար. Հաւ ինչ բարձրաքեաց և կարմրափետուր. փիւնակաթեւ։ (Որ և Bécharu, Phénicoptère)։

Flambant, ante (ֆլ-նդ, -ադ) ած. 1. Բոցաբեղ. բորբոքեալ։ Un tison —. Un habit tout — neuf. Ջգեաս նոր ամենեին. (ա.)։ ‖ 2. *Բոցաճաճ. բոցատեսիլ. (բան կենդրանից)։

† **Flambart** (ֆլ-նդ-ռ) ե. ար. 1. Նաւ ինչ փոքրիկ նաւամարտական։ ‖ 2. Ածուխ կիսայրեալ։ ‖ 3. Ընկեր ուրախութեան. (ընդ.)։

Flambe (ֆլ-նդ) ե. եք. 1. Ագգ ինչ շուշանի. շուշան ճահճաց։ (Որ և Iris des marais)։ ‖ † 2. Բոցեղէն, *բոցաճաճ սաւր (հրեշտակաց պահապանաց դրախտին, ի նկարս)։

Flambé, ée (ֆլ-նդե) ած. դէպ. (ֆ-ւխ-ք. և ընդ.) Կարուսեալ. կործանեալ։ Cet homme est —. Cette affaire est flambée։

Flambeau (ֆլ-նդօ) ե. ար. 1. Ջահ (ի մոմոյ). լամբար։ — de cire jaune, de cire blanche. Certaines divinités de la Fable, telles que l'Amour, l'Hymen, la Discorde, Bellone, etc., sont ordinairement représentées avec un — à la main. Les flambeaux de la nuit, les célestes flambeaux. Լամբարք, լուսաւորք գիշերոյ. լամբարք երկնից. երկնային լամբարք. աստեղք։ Le pâle — de la nuit, des nuits. Լուսին։ Le — du jour, du monde. Արեգական։ Allumer le —, les flambeaux de l'hymen. (ֆ-ւխ-ք. և ի բնագր.) Լուցանել զջահ հարսանեկան. ամուսնանալ։ ‖ 2. Ճրագ. մոմեղէն։ Allumez des flambeaux. Apportez des flambeaux։ ‖ 3. Աշտանակ. ճրագարան։ — d'or, d'argent, de bronze։

— Mettre au —. Հաստատանել արծաթի ապաստաւորաց ի գինս քաղաքին խաղաղ։

† **Flambée** (ֆլ-նդե) ե. եք. Խարոյկ խրճանց, խաւուց։

Flamber (ֆլ-նդե) բ. ն. Արձակել բոց. բորբոքիլ. առնչորիլ. ցոլանալ։ Le bois sec flambe promptement։

= բ. ն. 1. Ածել զբոցով. անցուցանել ընդ հուր. (գի. կրակի ցուցանել)։ — une chemise։ ‖ 2. Խանձել (զմանրիկ փետուրս հաւուց կամ զմուազ խոզից)։ ‖ † 3. (ֆ-ւխ-ք.) Վ.ատնել, ծախել (զիւր ինչս խոլ ատաստաբեւեամբ)։ Il a flambé sa fortune en peu de temps։ ‖ † 4. Մերկացուցանել յընչից. ընչաթափ առնել։

Flamberge (ֆլ-նդ-ռ) ե. եք. † 1. Սուսեր Հռոմանդեայ և այլոց ամանց ձիաւորաց [chevalier] (բան նախնի վիպասանից)։ (Տես և † Durandal)։ ‖ 2. Սուր. սուսեր. (ասի ընդ խաղ)։ Mettre — au vent. Մերկանալ զսուրն ի պատենից. քաշել զսուրն։

Flamboyant, ante (ֆլ-նդ-ոյ-, -ադ) ած. Բոցաճաճանչ. հրացայտ. շողաւոր. շողափայլ. *շողշողուն։ Astre, œil, éclat —. Épée flamboyante. Բոցեղէն սուր։

Flamboyer (ֆլ-նդ-ո-յ) [Ընդրդի իբրև զEmployer.] բ. ն. փողփողել. շողալ. շողշողել. փայլատակել (զինուց, ականց պատուականաց)։ On voyait — les épées։

Flamme (ֆլ-մ) ե. ար. Գուբա՛ Հռովմայեցւոց. փլոմմեհան, քօզուռա քուրմ։

A. **Flamme** (ֆլ-մ) ե. եք. 1. Բոց։ La — du foyer. Volcan qui jette des flammes. Il fut dévoré par les flammes. Passer quelque chose par la —. Ածել զբոցով։ Porter le fer et la — en կամ dans un pays. տես ի Fer, 6. Jeter feu et —. (ֆ-ւխ-ք. և ընդ.) տես ի Feu, A. 1. Flammes du Bengale. Բենգալեան բոց. ազգ ինչ հրախաղասիրեան։ ‖ 2. (ֆ-ւխ-ք. և ի բնագր.) Եռանգն, հուր սիրոյ. հրայրք. առիւծք. սէր։ — criminelle, incestueuse, adultère. Brûler d'une secrète —, d'une pudique —։ ‖ 3. Ս. Սրածայրք դրօշ ի կայմս. *բոցիկ։ ‖ 4. Բոցանման զարդ. բոց։ ‖ † 5. Շողիւն. փայլուձն։ La — de l'émeraude։

B. **Flamme** (ֆլ-մ) ե. եք. Նշանակ (ձիոց)։

Flammèche (ֆլ-մէշ) ե. եք. կայծ. կայծակն։ Il ne faut qu'une petite — pour causer un grand embrasement։

† **Flammerole** (ֆլ-մ-ռօլ) ե. եք. Օգահոտք, *արաստաչնուքիւն (ճահճաց)։

—յե. Հուր երկնաւոր ի ծայրս կայմից. *երասմիկ։ (Որ և Feu Saint-Elme)։ [renoncule]։

† **Flammette** (ֆլ-մէտ) ե. եք. Ագգ ինչ հրանընկան

Flan (ֆլ-) ե. ար. 1. կարկանդակ ինչ ի սերոյ, ի ձուաց և յայլերէ։ ‖ 2. Դահեկան կամ մերաձ [jeton] առնդիր, անդրայմ։

Flanc (ֆլ-) ե. ար. 1. կող. կուշտ։ Le — droit. Le — gauche. Il reçut un coup dans le —. Presser les flancs de son coursier. Le lion se bat les flancs avec sa queue. Être sur le —. (ֆ-ւխ-ք. և ընդ.) կող ի կողի (ա). անկեալ դնել. հիւանդացեալ ի մահիճս։ Voilà trois semaines qu'il est sur le —. (որ և Être sur le côté). Battre du — կամ des flancs. Հինինալ, Ս. հնալ (երիվարի ի բազում ընթացից)։ Se battre les flancs pour quelque chose. (ֆ-ւխ-ք.) տես ի Battre, 1. ‖ 2. Ծոց. ազիք. որովայն։ Il lui plongea le couteau dans le —։ ‖ 3. Որովայն (կնոջ). արգանդ. մէջ. ընդերք. (ի բնագրէ.)։ Le — qui t'a conçu։ ‖ 4. Խինդք. խառնչք. տորք. խորշք (քաղաքամարգաց)։ ‖ 5. կող (նաւու). կողայիք, զառիվայր (լերին)։ ‖ 6. կողմն։ Le — d'une armée. Attaquer l'ennemi en —. Prêter le —. (ֆ-ւխ-ք. և ընդ.) Յանձն ձգել (խծբիծս, եգերանս)։ Prêter le — au ridicule. Ծաղրս արժանի կացուցանել զանձն։

= վկաց. (ա) "կ-այր ինչն ի կոպ ե ասէր." Վ.Հ. Բ. 297. (բ թ.րգմ. "ի հնազանդութիւն անկոյ գնոյր ե յանկնէ." 298)։

Flanconade (ֆլ-նկ-ադ) ե. եք. Հարուած ի կուշտ դարձուցանելով արտաքս զդաստակն (ի սրախաղութեան)։

Flandrin, †ine (ֆլ-նդ-ռէն, -ին') † ած. Փլանդրիական։

= ե. ար. Ա.յր ձոզ և ներքաւոր. այր բարձրահասակ և վտիտ։

Flanelle (ֆլ-նէլ') ե. եք. Գաստառ թելեայ ի բրդոյ. *ասաւեակ։ Gilet de —. Porter de la — sur la peau։

Flâner (ֆլ-նէ) բ. ն. Ցածել ընդ փողոցս. պարապորդ շրջիլ. զժոյրզբ գալ։

Flânerie (ֆլ-նէ-ի) ե. եք. Պարապորդ յածումն. *գաստարկաշրջութիւն։ [*գաստարկաշրջիկ։

Flâneur, euse (ֆլ-նէօ-, էօզ) ե. Գաստարկայած.

A. **Flanquer** (ֆլ-նկէ) բ. ն. 1. կանգնել մատուկս ի կողմանէ. լինել իբրև պատասար կամ ամրութիւն։ Des bastions qui flanquent la courtine. Des casemates qui flanquent un fossé։ ‖ 2. կանգնեալ կող առ երի։ Trois ou quatre plats flanquaient cet énorme pâté։ ‖ 3. Պաշտպանել, պատապարել ի կողմանէ։ Un régiment de cava-

Digitized by Google

lerie flanquait la division. Գունդ հեծելազօրաց պատապարսպէր ի կողմանէ հետեւածն կամ զղօրաթաժինն։

B. **Flanquer** (ֆլանկե) բ. ն. Ընկենուլ, արձակել ուժգին. (ահ.)։ — une assiette à la tête de quelqu'un. — un soufflet à quelqu'un. Պատակ ածել ումեք։ — quelqu'un à la porte. (աբ. Դանէն գսբա ընել կամ ներսէ մէկը)։

= Se —. բ. ա. Անկանիլ. (ահ.)։ Se — par terre, dans la boue։

† **Flanqueur** (ֆլանկեօր) է. ար. կողմնապահ զօրական։

Flaque (ֆլաք) է. էթ. փոքրիկ լըճակոյս դանդազամած [croupissant] ջրոյ. Ջրաշիղջ։ Il y a des flaques d'eau dans ce chemin։

Flaquée (ֆլաքե) է. էթ. Ջրացանութիւն. արտաւճ։

Flaquer (ֆլաքե) բ. ն. Ցանել, արտել, արձակել (ջուր յերկաս աւրուք). (ընդ. և խոլ)։

A. **Flasque** (ֆլասք) ած. 1. Թոյլ. կակուղ։ Des chairs flasques. Le ballon se vida d'air et devint —։ ‖ 2. Մեղկ. ակար. անջիղ։ Un homme —. Les grands chevaux sont ordinairement flasques։

B. **Flasque** (ֆլասք) է. ար. Պատար փայտ յերկուց կողմանց հաստոցի [affût] բռնդանօթից. *կողմափայտ։

†c. **Flasque** (ֆլասք) է. էթ. Գաւակ վառօդոյ արտրդաց։

† **Flatir** (ֆլատիր) բ. ն. Հարկանիլ (զգաստկանս) ի վերայ ասլի։

† **Flatoir** (ֆլատուար) է. ար. Մեծ կաւան հարկանելոյ զդաստկանս։

Flâtrer (ֆլատրե) բ. ն. Շանթիւ [fer rouge] դրոշմել զմակաւս շան խածելոյ առ ի պահել զնս ի կատաղութենէ։

Flatté, ée (ֆլատե) ած. դերբ. Գովաւոր. փաղաքշեալ։ Portrait —. Պատկեր գեղեցիկս երեւեցուցեալ. պատկեր գեղերեսեալ։

Flatter (ֆլատե) բ. ն. 1. փաղաքշել (ձեռամբ զմանուկ, զերիվար). քծնիլ (շան՝ ձեռով). քծնիս տալ. ի քծնիս հարկանիլ. գգաւել. շողոքորթել. շոյմամբ։ — un enfant. — un cheval avec la main. Le chien flatte avec la queue. Le chien flatte son maître. — la corde. տես ի Corde, 1. — le dé. տես ի Dé, A. ‖ 2. (ի-ս-բ.) Մեղմ գործանի մատուցանել (ցաւոց մարմնոյ, վիրաց). ազդել։ On ne guérit point les grands maux en les flattant։ ‖ 3. Ցածուցանել. մեղմացուցանել. սփսփել. փոփոգել։ — la peine, la douleur, le chagrin de quelqu'un։ ‖ 4. Զուարճացուցանել. պատրել։ La musique flatte l'oreille. Le bon vin flatte le palais։ ‖ 5. Զուարճացուցանել. ընուլ խնդութեամբ, համբուրեամբ։ Cela doit bien — le cœur d'une mère. Une telle préférence me flatte։ ‖ 6. Անչափ գովել զոք առ ի համբաւանալ նմա. ազդել. փաղաքշել. պաշտօն առնել. պաշտօն առնելով գովել. մարդասիրաբանալ. շողոքորթել. շողոմել։ Les hommes aiment ordinairement ceux qui les flattent. Elle aime à s'entendre —։ ‖ 7. Արգասցուցանել հպերեղի համբոյկասարսուռութեամբ. պսպրել, անուշանալ (զախտս ուրուք)։ Je ne saurais — les passions. les défauts de mes amis։ ‖ 8. Աւաւել քան զոր են՝ գեղեցիկ երեւեցուցանել զոք ի նկարս. գեղերեսել։ Le peintre l'a un peu flattée. Les peintres flattent toujours. Ce miroir flatte։ ‖ 9. Զաւրել. խաբել։ Je ne veux point que mon médecin me flatte. je veux qu'il me dise nettement l'état de mon mal։ ‖ 10. Ցուսացուցանել. խնդացուցանել զոք յուսով իրիք. Հայեցուցանել զոք (ի կարծիս անոտիս)։ "Ne m'as-tu pas flatté d'une fausse espérance?" RAC. *Brit.* III. 6. "Bek, qui l'avait flatté d'une victoire assurée, pris et blessé dans le combat." BOSS. *L. de Bourb.*

= Se —. բ. ա. 1. Մեծամեծ կարծիս զանձինս առնել. մեծամեծս խմանալ զանձինս։ Il est ridicule de se —. "Il ne faut pas se —; les plus expérimentés dans les affaires font des fautes capitales." BOSS. *R. d'Angl.* ‖ 2. Զարծել. պերճանալ. մեծամտիլ. յօրանալ. քքուել. հպարտանալ։ Se — de sa naissance, de ses talents։ ‖ 3. Խնդալ. ուրախ լինել։ Je me flatte de mon choix։ ‖ 4. փաղաքշել, ազդել, շողոքորթել զմիմեանս։ ‖ 5. Սփսփել զանձն յուսով. անանիլ յուսով. յուսալ. փարատազգս անձին տալ։ Il se flatte qu'on aura besoin de lui։ ‖ 6. Կարծել. խոստանալ անձամբ անձին։ Il se flatte que vous approuverez sa conduite։

Flatterie (ֆլատրի) է. էթ. Պատա կամ անչափ գովութիւն. փաղաքշանք. մարդասիրանութիւն. ազդանք. քծնողական բանք. շողոմարար համբուրեաւթիւն. շողոմք. շողոքորթութիւն։ Lâche, honteuse, basse —. Une — délicate. Parler sans —։

Flatteur, euse (ֆլատէօր, էօզ) ած. 1. Քծնող. շողոքորթ։ Le chien est un animal —։ ‖ 2. Անխոժակեան. համբոյկեան։ Un espoir —. Il a toujours quelque chose de — à vous dire։ ‖ 3. Գովութեան, համբուրեան, փաղաքշանաց (բանք). *շողոմախառն։ Un murmure — s'éleva dans l'assemblée. La princesse lui adressa des paroles flatteuses։ ‖ 4. Ազդիչ. փաղաքուշ. շողոքորթ։ Je ne veux point d'amis flatteurs. Un langage —. Miroir —. Հայելի գեղեցկագոյն երեւեցուցիչ։

= է. Մարդասիրաբար. ազդիչ. փաղաքուշ. շողոմարար. շողոքորթ։

Flatteusement (ֆլատէզման) մ. Քաղցրախառն բանիւք. փոփոքշանօք. (խոլ)։

Flatueux, euse (ֆլատիւ-ս, էօզ) ած. Փքացուցիչ որովայնի (կերակուր)։ *փքուտ. Ս. քամնուտ։

Flatuosité (ֆլատիւ-ոզիտե) է. էթ. Փուք որովայնի. Ս. քամի. *փքուտութիւն։ Être sujet aux flatuosités։

Fléau (ֆլեօ) է. ար. 1. Գաւազան (ցորեան ծեծելոյ)։ Battre le blé avec un —, au —։ ‖ 2. Աստուածատպատիժ, աստուածատաւք, աստուածահար բարկութիւն. աստուածատաւսս հարուած. աստուածատհարուած. հարուած Աստուծոյ. (առ զանձանց և վիրաց)։ Attila est appelé le — de Dieu. La peste, la famine, la guerre, sont de terribles fléaux։ ‖ 3. Չարիք. ազէտք. արկածք. պատիժ։ La goutte, la gravelle. et les autres fléaux dont le corps humain est menacé. C'est un grand — pour un père, qu'un mauvais fils։ ‖ 4. Աւր ծանրատատաղտուկ. (ընդ.)։ ‖ 5. Լծակ կշռոց. լուծ։ ‖ 6. Ընդ, գանապահ փայտեայ կամ երկաթի (կառանցիկ դրան [porte cochère])։

† **Flebile** (ֆլեպիլ) ած. ար. Ողբաձայն, աշխարտագէս (երգ, ըստ երաժշտաց)։

A. **Flèche** (ֆլեշ) է. էթ. 1. Նետ. փքին. հրձակ։ Le fer, le bois d'une —. Tirer une —. Faire — de tout bois. (ի-ս-բ.) Զամենայն քար շարժել. զամենայն հնարս հնարել. զամենայն կանս կանալ. զամենայն պատեարս պատճարել։ Ne savoir plus de quel bois faire —. (ի-ս-բ.) Զգտանիլ ինչ եւի ապագս. յամենայնս միտանիլ. անհնարիլ. անձատանալ. (աբ. Ճարը կտրիլ)։ ‖ 2. *Ընտանեաւ նշան (առ ի ցուցանել յոյնխարհացոյց տախտակս զկոմ հիւսիսի կամ զընթացս գեռոց). նետ։ ‖ 3. *Ընտանեաւ ինչ. նետ։ Elle avait une — d'or dans ses cheveux. † —

Digitized by Google

de savon. Οճառ նետուածև զոր արկանեն գոչեակք ընդ վայրաբոկս [anus] մանկանց առ ի լուծանել զցաւոյն նոցա։ ‖ 4. Փայտ երկայն որ կցէ զյետին մասն կառացք ընդ առաջնոյ մասին. առամ։ La — se rompit. Un carrosse qui porte sur la —։ ‖ 5. Սուր ծայր (զանգակատան). սլաք։ (Այն և տերմ Aiguille)։ La — de Strasbourg։ ‖ 6. Ամրութիւն ինչ բերդի. *փքին։ (Իր և Bonnette)։ ‖ 7. Լեզուակ (տապալուոյ [tric-trac] յորոյ վերայ գնին վտհանակքն)։ (Տերմ առ և Lame)։ ‖ 8. Փոքրիկ հատուտիզութիւն ինչ հիւսիսային կիսապատին. Ընտ։

B. **Flèche** (ֆլէշ) է. իէ. Շերտ մսոյ ի թիկանց խոզի՝ յառաց մինչև ի բարձս [cuisse]. լար։

† **Fléchar** (ֆլեշ) բ. ն. Վերանալ, ելանել խոյս ի մտքին. զուգաւորել խոյոց և մտքաց։

Fléchir (ֆլեշ-իր) բ. ն. 1. Կրկնել. ծռել. կորացուցանել. կքեցուցանել. խոնարհեցուցանել։ — la tige d'un arbre. — le genou, les genoux. 1. Ծռանիր կրկնել, խոնարհեցուցանել, կքեցուցանել, գնել. ի գուգս հարկանել, անկանել, իջանել. ընդգճիլ ի ծունկն. գճիլ. ծնրադրել։ ‖ 2. (է-ի-բ.) խոնարհեցուցանել, կորանալ։ ‖ 3. (է-ի-բ.) խոնարհեցուցանել, զիջուցանել, լուծանել (զգազանագործութիւն սուսք). կակղել. ի գութ ածել։ — ses juges, la férocité d'un barbare. — la colère de Dieu. Յածուցանել, սղոքել զդարկութիւն Աստուծոյ։

= բ. չ. 1. Կորանալ. կքիլ. խոնարհիլ. իջանել (գերանաց ի ծանրութենէ)։ ‖ 2. Կրկնիլ (ծնգաց)։ Il faut que tout genou fléchisse au nom de Jésus։ ‖ 3. (է-ի-բ.) Զիջանել. առկի տալ։ Tout le monde fléchissait devant lui։ ‖ 4. Լուծանիլ ի պնդութենէ, ի խստութենէ. խոնարհիլ. յածնուլ. կակղանալ։ Il commence à —. Quoi qu'on fasse, je ne fléchirai pas։ ‖ 5. Տկարանալ (զբաց առաջի թշնամւոյն)։ L'aile droite commençait à —։

† = Se —. բ. ա. 1. Կրկնիլ. խոնարհիլ։ ‖ 2. Զիջանալ. առկի տալ։

† **Fléchissable** (ֆլեշ-ասապլ) ած. Դիւրին ի կրկնել, ի ծռել. գիւրապուճ. կակուղ։

Fléchissement (ֆլեշ-իս-ման) է. ար. 1. Կրկնելն, խոնարհեցուցանելն (ծռելը)։ ‖ 2. Կրկնուած, ծռութիւն (գերանի)։

Fléchisseur (ֆլեշ-իսէօր) ած. ար. Կրկնիչ, կորացուցիչ (մուկն [muscle])։ Վարի և իրր է. ար. Les fléchisseurs du genou։

† **Flegmagogue** (ֆլեկմ-ակ) ած. Մաքրիչ մսազատոյ (գիւղ). *մսազատալած. *մսազատավար։

Flegmatique (ֆլեկմ-ատիք) ած. 1. Մազատատ։ Tempérament —։ (Յայս միտս գրի և Phlegmatique)։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Մազատակիր. *յղուատրտուղ. (ա. պազատրեան)։ C'est un homme très —։

Flegme (ֆլեկմ) է. ար. 1. Մի ի չորից հիւթից մարմնոյ (ըստ նախնեաց բժշկապետաց). մազատ։ (Յայս միտս գրի և Phlegme. տես և Pituite)։ ‖ 2. Խոզ. խուխ։ Il a jeté beaucoup de flegmes, des flegmes sanguinolents։ ‖ 3. (է-ի-բ.) Անդրկութիւն. Հանդարտութիւն. (ա. պազատրեանութիւն)։ Modérez votre bile, ayez un peu plus de —. Son — m'étonne։ [Phlegmoneux։

Flegmon, Flegmoneux. տես Phlegmon,

A. **Flétrir** (ֆլետ-իր) բ. ն. 1. Խամրել. թառամեցուցանել. թառչամեցուցանել (ծաղկի)։ ‖ 2. Թափել զծաղկի (գունոյն). բառնալ զպայծառութիւն (երանգաց)։ Le grand air flétrit les couleurs։ ‖ 3. (է-ի-բ.) Թառամեցուցանել. եղծանել. ապականել (զգեզ երեսաց, զառաքս մանկութեան)։ L'âge flétrit le teint, la beauté. Les chagrins ont flétri sa jeunesse։ ‖ 4. Լքուցանել. սրտաբեկ առնել։ Le malheur flétrit l'âme։

= Se —. բ. ա. Թառամիլ. թառչամիլ. խամրիլ. անցանել։ Les fleurs se flétrissent du matin au soir. Ma jeunesse s'est flétrie dans les larmes։

B. **Flétrir** (ֆլետ-իր) բ. ն. 1. Դատապարտել հրապարակել շանթիւ (զպատժապարտս)։ Il fut condamné à être flétri par la main du bourreau։ (Տես և Flâtrer)։ ‖ 2. Դատապարտել։ Un ouvrage flétri par un décret de Rome։ ‖ 3. (է-ի-բ.) Նշաւակել. խայտառակել. ազարտել. առակ և ծանակ առնել. նախմայտցուցանել. ազատազրել. ածել առատրաս։ Les tyrans que l'histoire a flétris. Un homme que plusieurs condamnations ont déjà flétri։

= Se —. բ. ա. Անպատուել զանձն. զանձին չուք սրկանել։ [րիչ. ապականիչ։

†A. **Flétrissant, ante** (ֆլետ-իս-ան, անթ) ած. խամ

B. **Flétrissant, ante** (ֆլետ-իս-ան, անթ) ած. Նշաւակիչ. խայտառակիչ։ Un arrêt —։

A. **Flétrissure** (ֆլետ-իս-իւր) է. իէ. Թառչամիլն (ծաղկանց, երանգաց). թառչամութիւն. թառամութիւն։

B. **Flétrissure** (ֆլետ-իս-իւր) է. իէ. 1. Դատաստ (պատժապարտաց) շղագրեալ երկաթով. ազատագրում. ազատախարան։ On lui a trouvé une — sur l'épaule։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Ինձ. կեզտ անուն։ C'est une — à un homme que d'avoir fui dans le combat։

Fleur (ֆլէօր) է. իէ. 1. Ծաղիկ։ Un papillon qui vole de — en —. Un arbre chargé de fleurs. Une prairie émaillée de fleurs. Une — fraîche éclose. Ընտրափթիթ, *գեռափթիթ ծաղիկ։ Cueillir une —. La vigne est en —. Ծաղկեալ է որթն։ La vigne a passé —. Ոչ թօթափեցան ծաղիկք որթոց։ — de lis. տես ի Lis։ ‖ 2. Տունկ ծաղկաբեր. ծաղկի։ Planter, cultiver des fleurs. Marché aux fleurs. *Ծաղկավաճառանոց։ ‖ 3. Ծաղկանձև զարդ. պատկեր ծաղկանց. ծաղկի։ Broder des fleurs sur une étoffe. Étoffe à fleurs. Կերպաս ծաղկեալ, ծաղկանկար։ Peintre de fleurs. *Ծաղկանկարիչ։ ‖ 4. (է-ի-բ.) Ծաղիկ հասակի. մանուկութիւն. առաջք, արբունք մանկութեան. արբունք հասակ։ Il est dans la — de la jeunesse. Mourir à la — de l'âge, de ses ans։ ‖ 5. (է-ի-բ. և ի բոլոր.) Գաւառն կամ օրհարգ գեռահասակ, գեղեցիկ. ծաղիկ։ Cette — si belle et qui fut sitôt moissonnée։ ‖ 6. (է-ի-բ.) Ծաղիկք, սեթևեթիք, զարդք, պաճուճանք (բանից)։ Il a essayé de répandre quelques fleurs sur ce sujet aride։ ‖ 7. (է-ի-բ.) Գող (առևրոյ, խաղողոյ). Ս. խաս։ Des prunes couvertes de leur —։ ‖ 8. (է-ի-բ.) Ծաղիկ գունոյ (երեսաց). մոյնք. պայծառութիւն գեղոյ. գեղ։ La — du teint. Elle était alors dans toute la — de sa beauté։ ‖ 9. Երեսք (իրաց)։ Son esprit ne contemple que la — des objets։ ‖ 10. Առաջին վայելուչն, կերպարկութիւն. —ֆֆիւհ։ Voilà une étoffe qui vient d'arriver dans notre magasin, vous en aurez la —։ (Տես և Étrenne, 3)։ ‖ 11. (է-ի-բ.) Ծաղիկ կուսութեան. ծաղիկ։ La — de la virginité. Elle a perdu sa —։ ‖ 12. (է-ի-բ.) Ընտիր ընտիրն. ազնուագոյն մասն։ C'est la — de mes amis. Ces braves sont la — du régiment, de l'armée. La — des chevaliers. Արիագոյնն ձիաւորաց։ Fine — de chevalerie. տես ի Chevalerie, 2. La — des coursiers. Ազնիւ երիվար։ — de farine. տես ի Farine, 2. La — des pois. տես ի Pois. —

Digitized by Google

des saints. Տաղկաքաղ պատմութիւն վարուց սրբոց։ ‖ 12. Ս. Տաղիկ, բորբոս (գինւոյ)։ ‖ 14. Տաղիկք, զուարճ մասունք (ծծմբոյ, զառիկի, ծարրաքարի, լատ նախնի քիմիարարաց)։

— de la Passion. տես Grenadille.

— Fleurs. է. էք. յէ. տես ի կարգին։

= À — de. Նխ. առ. Հասատար (մկանանց ջուրց). զերեսաք (երկրի)։ La digue est à — d'eau. Couper les tulipes à — de terre. (փխ. կակաչներըը գետնին հասատար կամ գետնին հետակութեամբ կտրել)։ Cet homme a les yeux à — de tête. (փխ. Այս մարդոյս աչքերն ճակատին հասատար են)։ Médaille à — de coin. Դահեկան նախնեաց սրոյ պղծ կամ անեղծ է դրոշմն։ La balle a passé à — de corde. Գներեալ էանց գնդակն զպարանոցս. (տես ի գունդախաղս [jeu de paume])։ Cette affaire n'a passé qu'à — de corde. (ածաբ. և ընդ.) Փոքր միւս ևս և եղևն ի գերև գործն. Հազիւ սեղմեմ յօդոցեաց գործն։

Fleuraison (ֆլէօ-եզն) է. էք. Ա. փթթիլն ծաղկանց։ La gelée a retardé la —։ ‖ Բ. Տաղկարուկս ժամանակ։

Fleurdeliser (ֆլէօ-դէլիզէ) բ. ն. Ա. Զարդարել շուշանօք, շուշանանկ զարգուզ. շուշանազարդ յօրինել։ ‖ Բ. Շուշանակերպ խարանաւ գրոշմել (զպատժապարտս)։

Fleuré, ée (ֆլէօ-է) ած. Պատեալ ծաղկօք. *Ծաղկապատ. (լատ կնքագիտից)։

Fleurer (ֆլէօ-է) բ. ն. Բուրել, ցոլանալ (հոտոյ)։ Cela fleure bon. — comme baume։

Fleuret (ֆլէօ-է) է. առ. Ա. Սուսեր սրախաղութեան՝ անծայր և անծայր. առաեր։ — démoucheté. Manier le —։ ‖ Բ. Թել յօրինեալ ի խոշորագոյն մասանց մետաքսի. խոշոր մետաքս։ ‖ Գ. Ծապատէն ի խոշոր մետաքս։ ‖ Դ. Ա. Ընտիր մասն (բամբակի, ասուս)։ — de coton, de laine։ ‖ Ե. Բայլ ինչ կաքաւուց։

† **Fleuretis** (ֆլէօ-էթի) է. առ. Զարդ երգոց։

Fleurette (ֆլէօ-էթ) է. էք. Ա. Տաղիկ փոքրիկ։ Cueillir les fleurettes des prés։ ‖ Բ. (է-ի-բ.) Բանք սուրփականք. քաղցրախաւսն բանք. փաղաքշանք (տարփաւորաց)։ Elle aime la —. Dire, conter des fleurettes։ ‖ † Գ. Պատուասիրական, քծնողական բանք։

Fleuri, ie (ֆլէօ-ի) ած. գերբ. Ա. Տաղկեալ. ծաղկաւէտ. ծաղկալից. ծաղկուտ։ Arbre —. Pré —. La saison fleurie. Ժամանակ ծաղկանց. գարուն. գարնայնի. (ի բնաոգի.)։ Pâques fleuries. Տաղկազարդ. օր տարմանեանց, բարեբանութեան։ (փխ. ծաղազարդար)։ (Կր և Le dimanche des Rameaux)։ ‖ Բ. Ա. Ուրախաւոր. գունեան։ Un visage —. Teint —։ ‖ Գ. Պայծառ, պայծառագեղ (երանգ լատ նկարչաց)։ ‖ Դ. Տաղկեալ (ալիք). ալէծաղիկ, ալեւորեալ, ապիտակ (մօրուք)։ Barbe fleurie։ ‖ Ե. Պաճուճեալ, պաճուճազարդ (բանք)։ Discours, style —. Esprit —. Տաղկեալ, զուարթածաղիկ, կենդանի միտք։

Fleurir (ֆլէօ-իր) բ. ն. Ա. Բանկել, տուլ ծաղիկս. ծաղկել։ Cette plante fleurit en été, en automne. À peine sa barbe avait commencé à —. (է-ի-բ.) Ա. ի ինչ գեռատգեռ մօրուքն էին ծաղկեալք. այն ինչ ակդ մեւրուացն ի վերոյ ծնօտիցն բուսանէր. մրուզարդ մօրուքն ի ծնօտան գեռ ևս էր սիգեալ և ընձիւղեալ։ ‖ Բ. (է-ի-բ.) Տաղկել. պայծառանալ. բարգաւաճել։ Dans un siècle où fleurissent les arts. Les peintres et les poètes qui fleurirent à cette époque. Les sciences et les beaux-arts fleurissaient կամ florissaient sous le règne de ce prince. Ronsard florissait en France à la fin du seizième siècle. Athènes florissait sous Périclès. Faire — l'agriculture. Տաղկեցուցանել զերկրագործութիւն։ [sorte?

= Բ. ն. Զարդարել ծաղկօք։ Qui vous a fleuri de la = Se —. Բ. ա. Զարդարել զՀանդերձ կամ զգլխարկ իւր ծաղկօք։ Vous ne sortirez point de mon jardin sans vous —։

Fleurissant, ante (ֆլէօ-իսան, անթ) ած. Տաղկեալ. ծաղկալից (դաշտք, մարգք)։

Fleuriste (ֆլէօ-իսթ) է. ար. Ա. Տաղկասէր. ծաղկագործման։ ‖ Բ. Ն կարիչ ծաղկանց. *Ծաղկանկարիչ. (իգ. այժմ սակ Peintre de fleurs)։

— է. էք. Կին ծաղկագործ (արաւեստական ծաղկանց)։

= ած. Marchand, marchande —. *Տաղկավաճառ։ — Jardin —. Բուսաբուծան, պարտէզ ծաղկանց. ծաղկանոց. ծաղկոց։

Fleuron (ֆլէօ-ոն) է. ար. Ա. Զարդ ծաղկանման. ծաղիկ։ Les fleurons d'une couronne։ ‖ † Բ. Տարփական, քաղցրախաւսն բանք։

Fleuronné, ée (ֆլէօ-ոնէ) ած. Տաղկապաճոյճ. ծաղկազարդ։ Lettres fleuronnées. *Տաղկագիրք։

Fleurs (ֆլէօր) է. էք. յէ. Դաշտան, ապաթաշ, օրինք կանանց. Ս. կանացիք. հայր. (իգ. այժմ սակ Règles)։

— blanches. Պիտառակ ապաթաշ. (որ և Leucorrhée)։

Fleuve (ֆլէօվ) է. ար. Ա. Գետ մեծ. գետ։ — profond, navigable. Traverser, passer un — à gué։ ‖ Բ. Դիք, շատապատ գետոյ. գետ։ Les attributs d'un —։

Flexibilité (ֆլէք-ի-պիլ-իթ) է. էք. Դիւրադարձութիւն. կանգուրթիւն։ La — de l'osier, և ած. La — du caractère։

Flexible (ֆլէք-ի-պլ) ած. Ա. Դիւրադարձ. դիւրագուաճ. ճապուկ. կակուղ. (փխ. ճկուն)։ Il n'y a rien de plus — que l'osier. Avoir un corps souple et —։ ‖ Բ. (է-ի-բ.) Դիւրընկալ. կակուղ։ Un caractère —։

Flexion (ֆլէք-իօն) է. էք. Ա. կտրուածութիւն. երկնաւածծ. ծռութիւն։ La — d'un ressort։ ‖ Բ. Խոնարհեցուցանելն (մկանց [muscle])։ La — du genou։ ‖ Գ. Թաւալումն (անասնոց և բոյից, լատ քերականաց)։

Flexueux, euse (ֆլէք-ի-ւէ, ւէզ) ած. կոր. կամարակոր. խոյտութիւր. Ս. գեղութիւր։ Tige flexueuse։

Flexuosité (ֆլէք-ի-ուոզիթ) է. էք. կամարակորութիւն. ծռութիւն։ Cette plante est remarquable par la — de ses tiges։

† **Flibot** (ֆլիպօ) է. ար. Նաւ ինչ փոքրիկ առագաստաց. *Ճանճանաւ։ [ծովուց։

† **Flibuster** (ֆլիպ-ուսթէր) բ. ն. Ա. Յափշտակել ի վերայ = Բ. ն. Գողանալ. (ահ.)։ Il m'a flibusté ma montre։

Flibustier (ֆլիպ-ուսթիէ) է. ար. Ա. Հէն ծովու. (ի կողմանս Ամերիկոյ). ընկղմիչ. *Ծովահէն։ ‖ † Բ. Ա. Յափշտակ. յիւղակ. հնազկահար։ "Les premiers rois de Rome étaient des capitaines de flibustiers." VOLT. *Mœurs.* ‖ † Գ. Խարերայ։

† **Flin** (ֆլին) է. ար. տես Marcassite։

Flint glass (ֆլինդ լաս, ֆլինդ լաս) է. ար. Ապակի ինչ նման վանակաի. *վանապակի։

† **Floche** (ֆլօշ) է. էք. փոքրիկ կապերտ կամ կտաւր (զգեստուց). ծուէն։

Flocon (ֆլօքօն) է. ար. Ա. գնգակ (մազոյ, ասուս). (փխ. ծիւ)։ Les brebis laissent des flocons de laine aux buissons։ ‖ Բ. Հատ, գնդակ (ձեան). *Հիւնհատ։

Digitized by Google

Un — de neige. Il neige à gros flocons. (աւլ· Մխ. ծխ. ձիւն կու գայ. մեծ մեծ ձիւն կը տեղայ)· է՛ս գալ է՛ր խաղալու։

Flonflon (ֆլոնֆլո՛ն) է· որ· Մաղրայանգք, տուն (երգ.)· (ընդ·)։

Floraison (ֆլօրէզո՛ն) է· իգ· տես Fleuraison։

Floral, ale (ֆլօրա՛լ, ֆլ՛) ած· Մաղկի· *Ծաղկային· (քան անկապիտաց)։

— Jeux Floraux, կամ les Florales. է· իգ· յգ· Խաղք ի պատիւ գիցն Փլորայ, Մաղկանաշղայ (տա հին Հռովմայեցւոցն)· փլորական խաղք։

— Jeux Floraux. (է՛ս՛ֆ՛·) Մրցութիւնք բանաստեղծութեան և ճարտարախօսութեան ի Տոլոզա [Toulouse] քաղաքի Գաղղիացւոց· *Ծաղկարշաւիս մրցանք։

Flore (ֆլօր) † յգ· ած· իգ· Դիցուհի ծաղկանց· Փլորա· *Մաղկանդղշ։

— է· իգ· 1· Նկարագիր անկոց երկրի իրիք· *Ծաղկացուցակ։ La Flore française, arménienne։ ‖ 2· Բոյք, ծաղիկք երկրի իրիք։ La faune et la — de l'Australie sont très riches։

Floréal (ֆլօրէա՛լ) է· որ· Ութերորդ ամիս առաջինոյ ընկերհաշտութեանն Գաղղիացւոց· ծաղկաց ամիս· (20 ապրիլ — 20 մայիս)։

Florence (ֆլօրա՛ն) է· որ· փլորինեան գիպակ։

Florencé, ée (ֆլօրանէ, ֆլ՛) ած· *Շուշանածայր (խաչ, քառ կնքագիտաց)։

† **Florentin, ine** (ֆլօրանդէ՛ն, ֆլ՛) ած· փլորինեան· փլորինեացի։

† **Florer** (ֆլօր՛) բ· ն· Օծանիլ ճարպով (պնաւ)։

Florès (ֆլօր՛ս) Faire —· 1· Կեանս վարել բազում շքեղութեամբ· առնել ծախս բազում· (ընդ·)։ Quand il a de l'argent, il fait —։ ‖ 2· Մեծապէս ընդունելութիւն, բազում հանճարեղութիւն գտանիլ։ Cet acteur fait — en province։

Florifère (ֆլօրիֆէ՛ր) ած· Մաղկաբեր։ Tige —։

Florin (ֆլօրէ՛ն) է· որ· Դահեկան ծաղկանկեր· *փլորին· *Ծաղկադրամ։

Florissant, ante (ֆլօրիսա՛ն, անթ) ած· 1· Մաղկեալ· բարգաւաճ։ Les lettres étaient alors très florissantes. Une jeunesse, une santé florissante. Գեղեցկագոյն, քաջառողջարձ, քաջածաղիկ, զաւրեղածաղիկ երիտասարդութիւն, առողջութիւն։ ‖ 2· Շէն, բարեչէն (երկիր)։

A. **Flot** (ֆլօ) է· որ· 1· Ալիք· կոհակ· ծփանք· վէտք վէտք ալեաց։ Les flots de la mer, d'un fleuve, d'un lac. Chaque — qui vient se briser contre le rivage։ ‖ 2· Ալիք· ծով· (վարի բազմաթար)։ Errer sur les flots. Il a péri au milieu des flots. Մովակուր, ծովակուռ, ծովասոյզ եղև։ ‖ 3· Ամեհի, խաղացք ջուրց ծովու· յանկարծական լինելութիւն ջուրց· բարձրանալութիւն կոհակաց· մանկունի ազգութիւն, — et jusant. Le — vient, monte jusque-là։ ‖ 4· (է՛ս՛ֆ՛· և ի խոտղի·) Մփանք, ծածանումն, վէտք վէտք (հերաց)։ Les flots d'une noire chevelure. Des cheveux qui tombent à longs flots։ ‖ 5· (է՛ս՛ֆ՛·) Ուղիք, վտակք, առուք (արեան)· յորդութիւն· բազմութիւն· յորձանք· հոսանք· հեղեզ։ Vomir des flots de sang. Ջարիւնն գունդ գունդ արտաքս հոսել ընդ բերանն, ժայթքել։ Des flots de larmes. Վտակք, գետք, հոսանք, աղբերք արտասուաց· վտակակիզք, յորդաւատ արտասուք։ Des flots de vin, de lumière, de poussière, de fumée։ ‖ 6· (է՛ս՛ֆ՛·) Կուտակեալ, գետոդնաց բազմութիւն· յորձանք բազմութեան· ամբոխ։ Contenir les flots de la multitude irritée. Fendre les flots d'un nombreux auditoire։

B. **Flot** (ֆլօ) է· որ· 1· փայտ իջուցեալ ընդ գետ· լաստ մի փայտ։ ‖ 2· Ալիկանալն լաստս ի գետն։ Le — va bientôt commencer։

— Être à —· կալ ի վերայ ջուրց· ծփել· լողալ։ — Mettre, remettre à —· 1· Հանել գնաւ խրեալ։ ‖ 2· (է՛ս՛ֆ՛· և ընդ·) ի ծանծաղ հանել զոք· ընդարձակել ուժիք որ գտանի ի նեղի, ի տարակուսանս։ — Mettre du bois à —· Ալիկանել փայտ կամ լաստ ի գետ· թաղուլ յընթացս գետոյ։ — À — perdu. Աւանց կապելոյ զլաստն· արձակ։

Flottable (ֆլօտա՛պլ) ած· 1· Ընդ որ մարթի իջուցանել լաստից (գետոյ)· *Լաստաթոյզաց· *Լաստիջոյց։ Les rivières navigables et flottables։ ‖ † 2· Որ մարթի կալ ի վերայ ջուրց· ջրածուփ։ [(զլաստս, զփայտս)։

Flottage (ֆլօտա՛ժ) է· որ· Իջուցանիլն ընդ գետ

Flottaison (ֆլօտէզո՛ն) է· իգ· Մասն նաւու զերեսաց ջուրց· Le vaisseau reçut un coup de canon au-dessous de la —· Ligne de —· Մփսկան գիծ (նաւու)։

Flottant, ante (ֆլօտա՛, անթ) ած· 1· Մփեալ, ճօճեալ ի վերայ մկանանց ջուրց· ծովածուփ· ջրածուփ։ Les tiges, les feuilles de cette plante aquatique sont flottantes։ ‖ 2· Ձեմեալ ճօճեալ հանգոյն ալեաց· ծածանեալ· *ալէծածան· *ալէծածան։ Une robe flottante. De longs cheveux flottants։ ‖ 3· (է՛ս՛ֆ՛·) Մփեալ· վարանեալ։ Un homme — dans ses opinions. C'est un esprit —։ ‖ 4· (է՛ս՛ֆ՛·) Կէղակարծ· անհաստատ։ Un espoir —։

— Dette flottante. Անհաստատ, անկայուն պարտք Տէրութեան։

Flotte (ֆլօթ) է· իգ· 1· Տորմիղ պատերազմիկ կամ վաճառականիք նաւաց· նաւատորմիղ· սմենահամեմատ նաւատորմ։ Une — considérable. Une — marchande։ ‖ † 2· Նաւական զօրութիւն Տէրութեան· նաւատորմիղ։ C'est un des meilleurs officiers de la —։ ‖ 3· Ջրածուփ տակառ առ ի վեր ունելոյ զերեսաց ծովու զպարսպ խարսխի նաւու։ ‖ 4· Սուն (կարթի ձկնորսաց)։

Flottement (ֆլօթը՛մ) է· որ· 1· Ալեձև շարժումն (ճակատու զօրաց)։ ‖ † 2· (է՛ս՛ֆ՛·) Մտւիք· վարանք· երկբայութիւն։

Flotter (ֆլօթե) բ· ն· 1· Մփիլ, տատանիլ ի վերայ ջուրց· ճօճիլ· ծածանիլ։ On voyait — les débris du naufrage. Leurs cadavres flottaient sur les eaux։ ‖ 2· կալ (փայտի) ի վերայ ջուրց· իջուցանել ընդ գետ։ Le bois ne peut — dans ce cours d'eau. Faire — des bûches. Bois flotté. Փայտ բերեալ լաստիս։ ‖ † 3· Ալիս յարուցանիլ· "Au murmure du lac flottant à petit pli, Nous nous sommes levés le cœur déjà rempli." LAMART. *Jocel.* IV, 124. ‖ 4· Ճօճեալ ճեմիլ· ծածանիլ· ծփիլ· գեղածփիլ· ծալ ի ծալ առնուլ (հերաց, գրօշուց)։ Ses longs cheveux flottaient sur ses épaules. Le panache qui flottait sur son casque։ ‖ 5· Արձակ, թոյլ կալ։ Laisser — les rênes de son coursier. Արձակերասան թաղուլ զերիվար իւր։ ‖ 6· Ալեձև շարժիլ զօրաց· ելանել ի կարգէն։ ‖ 7· (է՛ս՛ֆ՛·) Ալյար և անդր տատասկիլ, բերեալ լինել· Mes idées flottaient dans une incertitude pénible։ ‖ 8· (է՛ս՛ֆ՛·) ի ծփի կալ· ծփիլ, յածեալ կոծիլ, ալեկոծ լինել, այար անդր հարկանիլ (մտաց)· յերկբայս լինել· գեղևիլ· — entre diverses pensées, entre divers desseins, entre l'espérance et la crainte. Mon esprit flotte encore incertain։ ‖ 9· Մասն ունել յերկուց իրաց։ "La finesse flotte

Digitized by Google

entre le vice et la vertu.» LABRUY. ‖ 10. Ձկալ յակատամնի. չլինել հատատասուն։ Sa couronne flottait sur sa tête։

Flotteur (ֆլօթէօր) է. ար. *Լաստագործ. *լաստավար։

Flottille (ֆլօթիյ) է. իթ. Գումարտակ փոքրիկ նաւաց. *նաւախումբ։

Flou (ֆլու) է. ար. փափուկ յօրինուածք (նկարուց)։ = ած. թեթեւ, փափուկ, ազնիւ (նկար, վրձին նկարչի)։ Ce tableau est —. Un pinceau —։

= ս. փափուկս, թեթեւս (նկարիչ)։

Flouer (ֆլու-է) բ. ն. Գողանալ. խաբել. (ա.)։

Flouerie (ֆլու-ի) է. իթ. Գողութիւն. խաբէութիւն. (ա.)։ [մից նաւաց)։

† **Flouette** (ֆլու-էթ) է. իթ. *Հողմացոյց (ի ծայրս կայ-

Floueur (ֆլու-էօր) է. ար. Գող. խաբէբայ. (ա.)։

† **Fluant, ante** (ֆլու-ան, անթ) ած. Վազանցուկ. անկաւժամանակեայ։ [թեան)։ *փլուրաս։

† **Fluate** (ֆլու-ատ) է. ար. Աղ մի. (ի տարրագիտու-

Fluctuation (ֆլը-էքթիու-սիօն) է. իթ. 1. Ցոյզք, շարժուն (հեղուց ի մնրմնջի)։ ‖ 2. (է-խոբ.) Ապուզք. յոգնագութիւն. եղկելչք։ La rente éprouve de grandes fluctuations։

Fluctueux, euse (ֆլը-էքթիու-է, էօզ) ած. Ալեկոծ. ալէտանջ. մրրկայոյզ. ի ծփանի. (խոբ)։ Le détroit de Magellan est constamment —։

† **Fluent, ente** (ֆլու-ան, անթ) ած. 1. Սորելի. հոսանուտ. առհասար. չկայ. չմնալի։ Les choses fluentes, opposées aux choses persistantes։ ‖ 2. Թոյլ, արձակ (արկանելիք կամ հանդերձք ի նկարս)։

Fluer (ֆլու-է) բ. ն. 1. Հոսիլ, գնալ (գետոյ)։ ‖ 2. Ալճիլ (ջուրց ծովու)։ La mer flue et reflue։ ‖ 3. Սորիլ, հոսիլ (հեղուց ի վէրաց, յանդամոց)։ L'humeur qui flue de ses oreilles։

Fluet, ette (ֆլու-է, էթ) ած. Նուրբ. քնքուշ։ Corps, visage —. Il est —։ [blanches ի Fleurs։

Flueurs (ֆլու-էօր) է. իթ. յթ. — blanches. տես Fleurs

Fluide (ֆլու-իտ) ած. 1. Սորան։ Tout liquide est —; mais tout — n'est pas liquide. L'air et l'eau sont des corps, des substances fluides. Le mercure est —. Cette encre n'est pas assez —։ ‖ † 2. (է-խոբ.) Սորելի. առհասար. երագանցուկ։

= է. ար. Սորան մնրմին. ծորան քնուքիւն։ L'air est un —. Le — magnétique. *Մագնիսական հոսանք։

Fluidité (ֆլու-իտէթ) է. իթ. Սորան քնուքիւն. *ծորականութիւն։ La — de l'eau, de l'air, du sang։

Fluor (ֆլու-օր) ած. ար. Spath —, կամ լուկ —. է. ար. *Պոպեի գոյնագոյն, գոյնզգոյն։ Vase de spath —։

— է. ար. Սորմին մի պարզ (քան տարրագիտից). *փլոր։

A. **Flûte** (ֆլու-տ) է. իթ. 1. Արինգ. փող։ Jouer de la —. Double —. Աղգ մի կրկին սրնգի կամ փողոյ ցանաց. երկուարեակ փողք. (տե և † Diaule)։ — Ajustez, accordez vos flûtes. 1. (է-խոբ. և ընդ.) Միխաբան լեր ընդ անձին քոմ. (աի. խօսքերուդ մէջ հակառակ մի՛ երևար)։ ‖ 2. Միխաբան լերուք ընդ միմեանս։ — † Aller aux flûtes de quelqu'un. (է-խոբ.) Լինել քան մնոի ուրուք. հաճոյակատար լինել ումեք։ — Être monté sur des flûtes. (է-խոբ. և ած.) Լինել նրբաշարան, երկայնաշարան։ — Ce qui vient de la —, s'en retourne au tambour կամ s'en va par le tambour. (ա-ած.) Միտութիւն ժամանակաւ յանիրաւութենէ կամ առանց ինչ մեծի աշխատութեան գիւրաւ կորնչի։ — Être du bois dont on fait les flûtes. (է-խոբ. և ած.) Ասել և առնել գոր ինչ ալիք կամիս։ — Greffe en —. տես ի Greffe, B.

‖ † 2. Արիգապետար։ C'est la première — de l'Opéra։ (Աի և Flûtiste)։ ‖ 3. Նկանակ երկայն։ Manger une — à son déjeuner։ ‖ † 4. Ս. Գրեթէ. Ս. տկճար. ետքն։ Avoir toujours la — au derrière։

B. **Flûte** (ֆլու-տ) է. իթ. Բաժակ երկայն։

C. **Flûte** (ֆլու-տ) է. իթ. Նաւակ քանակիր, կառատեկիր։

Flûté, ée (ֆլու-տէ) ած. 1. Նմանո սրնգի (ձայն, հնչիւն). *սրնգաձայն։ ‖ 2. Քաղցր, փափուկ (ձայն)։ Elle a une petite voix flûtée։

Flûteau (ֆլու-տօ) է. ար. 1. Արինգ (մանկանց)։ ‖ 2. Տունկ մի ջրայինս. Ս. Հովանի փող. (լտ. Alisma plantago, կամ Լիննէի. ըղտ տի-տի-նի։ (Աի և Plantain aquatique)։

Flûter (ֆլու-տէ) բ. ն. 1. Արինգ հարկանել. երգել արընգամբ. (առի ուղտ. կամ ընդ խաղ)։ Il ne fait que — toute la journée։ ‖ 2. (է-խոբ. և ած.) Ըմպել գինի առչափ։ Comme il flûte!

Flûteur, euse (ֆլու-տէօր, էօզ) է. 1. Արնգահար. (ուղտ.)։ ‖ † 2. Գինեսէր. (ա.)։

Flûtiste (ֆլու-տիս-տ) է. ար. Արնգահար։

Fluvial, ale (ֆլը-վի-ալ, ալ՛) ած. Գետոյ. գետայինս (նաւարկութիւն, ձկնորսութիւն)։

Fluviatile (ֆլը-վի-տիլ՛) ած. *Գետատուն (տունկ). գետայինս (խեցի)։

Flux (ֆլը) է. ար. 1. Խաղացք, աճելն, ընթացն ջուրց ծովու. բարձրութիւն կամ հոսուած. մնակընթացութիւն։ Le — et le reflux. Լիութիւն և պիջութիւն. մնակընթացութիւն և տեղատուութիւն։ Le — va jusqu'à tel lieu։ ‖ 2. (է-խոբ. և ընդ.) Հոսանք. յորձանք. զեղումն (արտասուաց, բանից)։ — de paroles. երկայնաձգիկ բանք. շատախօսութիւն։ ‖ 3. Հոսումն, ծորումն (հեղուց մնրմնոյ արտաքոյ իւրեանց ամնդոյն)։ — de bile. — menstruel. Դաշտան. ապարտիճ. օրինք կանանց. Ս. կանացիք. հայդ։ — de ventre, — céliaque. Որովայնածութիւն. Ս. փսրանցութիւն. խոհալ։ — de sang. Թանչք արիւնախառն. հոսումն արեան։ — de bouche. տես ի Bouche, 1. ‖ 4. Նիւթ հալիչ (քան տարրագիտից)։ Le borax est un excellent —։ (Որ և Fondant)։ ‖ 5. Բազում քարտէզք խտրեալ ի նմին գործոյ։ — de bourse. (է-խոբ. և ած.) Խոլ առատութիւն. վատնութիւն ընչից։

Fluxion (ֆլը-քսիօն) է. իթ. 1. Հոսանք հեղուց ի կողմն ինչ մնրմնոյ. հոսումն։ Là où il y a irritation, il y a —. — de poitrine. *Թոքատապ։ (Քան բժշկաց Pneumonie)։ ‖ 2. Աչուսն անցս։ Avoir une — sur le visage, sur les dents, sur les yeux։ ‖ 3. Հոսակառուցիկն (քան չափագիտից)։ La ligne est la — du point։

Fluxionnaire (ֆլը-քսիոնէր) ած. Որ սխալանալ ատէպ ի հոսմանէ հեղուց. *Հոսատ. (խոբ)։

Foarre կամ **Foerre** (ֆու-ար) է. ար. տես Feurre։

Foc (ֆոք) է. ար. Առագաստ նաւու երկքանկիւնի. *փոք։

Focal, ale (ֆոք-ալ, ալ՛) ած. Վառարանի (հայելւոյ կամ ապակեկի [lentille]). *վառարանային։ Distance focale։

† **Foëne** (ֆո-էն՛) է. իթ. տես Fouine, B. 2.

Fœtus (ֆէթ-ը) է. ար. Սաղմն նկարեալ կամ ապառնիալ [formé] յարգանդի մօրն կամ ի ձուի. սաղմն։ — de cheval, de poulet. — humain. La formation du —։

Foi (ֆուա) է. իթ. 1. Հաւատ. հաւատարմութիւն.

Digitized by Google

խոստումն. երդումն. ուխտ. գաշն։ Sa — m'est un peu suspecte. S'en remettre à la — de quelqu'un. Manquer de — . Donner sa — . Խոստանալ. պայմանել. պայմանս առնել։ Jurer sa — . Հաստատել երդմամբ. երդնուլ։ Ma —, par ma — . Աղթօք. հինգանի է Տէր. խմով գլխոյս. հաւատս ինձ։ Bonne — . Անկեղծութիւն. ուղղամտութիւն. ազնուութիւն. բարեմտութիւն։ En bonne —, de bonne — . ած. Անկեղծաբար մտօք. անկեղծութեամբ։ ‖ 2. Աղթօք. ճշմարտիւ. առաքի։ — Mauvaise — . Խորտակութիւն. դժուղութիւն։ La mauvaise — de ce débiteur։

‖ 2. Հաւատարմութիւն (մարտոյ [vassal] առ տանուտէրն կամ առ պարոնն [seigneur]). Հպատակութիւն. Հնազանդութիւն։ Homme de — . Հպատակ. իշխանաւոր։ ‖ 3. Խոստումն հաւատարմութեան ամուսնոյց. գաշն ամուսնութեան. ամուսնական գաշնադրութիւն (ա)։ La — que deux époux se sont jurée. Elle a violé la — conjugale. Նոցա զամուսնութեան գաշտդիք. (տե. ամուսնանալ) Հաւատարմութիւնը չէ պահեց)։ ‖ 4. Հաւանութիւն ամուսնութեան. Հաւատս. (ի բնագիր. և ի պերճ առածս)։ ‖ 5. Վկայութիւն. Հաստատութիւն։ Faire — . Տալ վկայութիւն. վկայել. Հաւաստիացուցանել. Հաւաստիքի առնել. Յայտ առնել. Հաստատել. ցուցանել։ Cette lettre fait — qu'il est arrivé. En — de quoi j'ai signé le présent certificat. Առ ի հաստատութիւն առաքագրեցի զայս վկայագիր։ Sur la — de. Վասն լսել, տպաւորեան (ի նորա բանս, ի գաշինան)։ Oseriez-vous le condamner sur la — de telles gens? ‖ 6. Հաւատալն. Հաւատք. վըստահութիւն։ C'est un homme digne de — . Արժանահաւատ, հաւատարիմ պէտ է։ Ajouter, prêter — . Հաւատալ. ընծայել Հաւատս։ Avoir — en soi-même. Յանձնապատեան լինել. վստահել յանձն. ձեռն յանձին հարկանել։ ‖ 7. Հաւատք (վարդապետութեան կրօնից)։ La —, l'espérance et la charité. Acte de — . Être ferme dans la — sa — . Mourir pour la — . Profession de — . N'avoir ni — ni loi. Լինել անհաւատ և անօրէն։

— վեպ. (ա) "Զահանայութիւն գաղտից ոչ անթոյր." փիլ. Տաճկաստան. — "Զահանայական պաշտօն պարկեշտութիւն պահել հոգեբարձք գործատրութիւն." Պիտ. Ա. ե. 355. — "Անդիւր այր վարոյ անհանին գործ ստիպել ի հատարտան պահեցեք." ասող. Պ. ա. 387։

Foie (ֆուա) է. ար. 1. Լեարդ. ֆար գիլիբ։ Le — est l'organe secréteur de la bile. Les lobes du — . Բլթակք լերդի. լերդագոյիք։ Engorgement, obstruction au — . Ս. կալուած լերդի։ Les insectes, les vers n'ont point de — ։ ‖ 2. Լեարդ (անասնոց ի կերակուր)։ — de veau à la sauce. Manger un — de canard. Pâté de foies gras։

A. **Foin** (ֆուէն) է. ար. 1. Խոտ հնձել և ցամաքեալ. խոտ։ Tas, meule de — . Charretée de — . Marché au —, aux foins. Mettre du — dans ses bottes. (ֆիգուր. և ընդ.) Ինչս, կարասիք ժողովել. ընչաւէտս լինել. մեծանալ. Ս. Հարսանեալ։ C'est chercher une aiguille dans une botte de — . (ֆիգուր). տես ի Chercher, 1. ‖ 2. Խոտ գաշտացց. գալարիք։ Les foins sont beaux cette année. Couper les foins։ ‖ 3. Ս. Մազմզուկք (յատակի կանեփատոց)։

† — grec. տես Fenugrec։

B. **Foin** (ֆուէն) յն. բարխոխան, արհամարհանաց. Ս փո՛ւ. անիծեալ. ա՛յ թշուառականի. (ընդ. և վշ.)։ Foin! voilà un habit tout gâté. Foin de lui! Ս. փո՛ւ ի նա։

† **Foinette** (ֆուանէթ) է. իգ. Երկժանի բառնալոյ ի ապտէ գխոտ չոր. Ս. եզան։

A. **Foire** (ֆուար) է. իգ. 1. Տօնավաճառ. ամենաժողով վաճառս. հանգէս, ժողով վաճառաց. գնայրէ։ La — de Leipsick. Cette — attire beaucoup de marchands étrangers։ ‖ 2. Ընծայ ի տօնավաճառս. Ս. տանընծայ։ Que me donnerez-vous pour ma — ?

B. **Foire** (ֆուար) է. իգ. Որովայնածութիւն. Ս. փորանցութիւն. (տե. փորբշտութ.) (գէնէդ.) Խոռել։ Avoir la — ։

Foirer (ֆուարէ) բ. ն. 1. Ընկճեալ զաղբ. Ս. ազբել. (գէնէդ.)։ Il a foiré partout։ ‖ 2. (ֆիգուր. և տե.) Վատանալ։

Foireux, euse (ֆուարէ, էզ) տ. Որովայնած. (գէնէդ.)։ Վարի և իբր է. Un — . Une foireuse։

† — է. ար. (ֆիգուր. և գէնէդ.) Վատ։

A. **Fois** (ֆուա) է. իգ. Անգամ. նուագ։ Une — par an. Une — l'an. Deux — . Երկիցս անգամ. երկիցս։ Trois — font neuf. Երկեր յինգն բարգեալ ծնանի զինն. երիցս երկք յինգն գառանալով ծնանի զինն։ Combien de — ? Քանի՛ցս անգամ. քանի՛ցս։ Combien cette pièce a-t-elle été jouée de — ? Je lui en ai parlé maintes — . On l'en a averti quantité de —, plusieurs —, par plusieurs — . Cette — -ci. Cette — -là. Ne se pas faire dire une chose deux — . Փութալ առնել ինչ (առ ցանկութեան կամ առ երկիւղի)։ Encore une — . Պարձալ ասեմ։ Encore une —, voulez-vous ou ne voulez-vous pas? Jour trois —heureux. Օր երիցս երջանիկ), երրիրջանիկ. (ի բնագէտ.)։ Heureux, cent — heureux ceux qui . . . Բիւր երանի են որ . . . Plus d'une — . Ոչ միանգամ և ոչ երկիցս. բազում անգամ. ի նուագս բազումս։ Une bonne — . Հաւատարիմ. յայտնապէս։ Avouez-le donc une bonne — . Une —, une bonne —, une — pour toutes. Մի անգամ առ հասարակ. մի անգամ և միշտ։ Y regarder à deux — . Բազում խորհիլ. չլինել միջամտել յանգգնութեամբ։ N'en pas faire à deux — . Ոչ ինչ ամենևին վարանել. չլինել յերկբայս։ Ce n'est pas pour une — que . . . Բազում անգամ։ D'autres — . Յայլում ժամանակի. երբեմն։ Une — . 1. երբեմն։ Il était une — un roi et une reine qui . . . ‖ 2. Միանգամ. գամ մի. գամս միոջ. (տե. անգամ մը)։ Une — que je passais près de lui, il m'appela։

— Une — que. տե. առ. Իակ և իակ երբեք. իակ և իակ յիս (մեկնելոյ իմոյ)։ Une — que je serai parti. Lorsqu'une — il se met en train de parler, il ne finit plus. Թէ գամ մի, Թէ միանգամ սկսանի խօսել, չառնու ամենևին վեյս։

— De — à autre. գբ. առ. Ընդ ժամանակս ժամանակս. երբեմն երբեմն։

— À la —, tout à la — . գբ. առ. Միանգամայն. ի միասին։ Parler tous à la — ։

— Qui donne promptement donne deux — . (առած.) Կրկին ապա որ տայն վաղվաղակի։

† B. **Fois** (ֆուա) Prendre, saisir quelqu'un à — de corps. Ունել, բռնել հարկանել զանձնեանց կամ զմիջոց ուրուք. (վշ. այժմ ասի à bras-le-corps)։

Foison (ֆուազոն) է. իգ. Անչափ առատութիւն. լիութիւն. (ընդ.)։ Il y aura — de fruits cette année։

— À — . գբ. առ. առատութեամբ։

† **Foisonnement** (ֆուազոնման) է. ար. Ածումն (զանգուածոյ մարմնոց ինչ)։

Foisonner (ֆուազոնէ) բ. ն. 1. Ունել բազում, առատութեամբ. լինել առատապտուղ։ Cette province foi-

Digitized by Google

sonne en blés, foisonne en vins. Ցորեն աշխատա կամ հա- յաւէտ, գինուէտ է այս գաւառս։ ‖ 2. Յաճախել. յոր- գել. հռալ։ ‖ 3. Յոլովագոյն մնատակարարել. յաւտել (կե- րակրոց). (խրթ). գերեփեփիլ օլմախ. գերեփեփիլնմէ։ Une carpe à l'étuvée foisonne plus qu'une carpe sur le gril։ ‖ 4. Ածել. բազմանալ. լինել. բազմանալ (անասնոց)։ Les lapins foisonnent beaucoup։

Fol, folle (ֆօլ, ֆօլ) ած. տես Fou։

Folâtre (ֆօլ-ատր) ած. Մաղրածուտ. ծոզկաւ. կատա- կասեր. զուարթ։ Jeune et —. Elle est extrêmement —։

† **Folâtrement** (ֆօլատր-ըման) մ. Զուարթութեամբ. ծաղրածութեամբ։

Folâtrer (ֆօլատրէ) բ. ն. խաղալ. կատակել։

Folâtrerie (ֆօլատր-ըր) ե. եր. խաղ. կատակ. (խրթ)։ Il fit mille folâtreries։ [նման։

Foliacé, ée (ֆօլիասէ) ած. Տերևակերպ. տերևա-

Foliaire (ֆօլիէր) ած. Տերևոց. *տերևային։

Foliation (ֆօլիասիօն) ե. եր. Ա. ժամանակ փթթելոյ տերևոց պտկոց [bourgeon]. տերևատարածք ժամանակ։ ‖ 2. կարգ, գիր տերևոց զծղտիւ [tige]. *տերևատորութիւն։

Folichon, onne (ֆօլիշօն, ն') ած. Զուարթ. խա- ղակատակ. ծաղրածու. (ընթ.)։ Esprit —։ Վարի և իրր ե. C'est un —. C'est une petite folichonne։

† **Folichonner** (ֆօլիշօնէ) բ. ն. խաղալ. կատակել։

Ա. **Folie** (ֆօլի) ե. եր. Ա. Յիմարութիւն. մոլութիւն. խելագարութիւն. Ս. խենթութիւն։ — incurable, héréditaire. Accès de —. Aimer à la —. Մոլեգին, մոլեկան սիրով սիրել։ ‖ 2. Յիմարութիւն. խելայեղութիւն. խելա- գարութիւն. խօլութիւն. շամփշուռթիւն. անմտութիւն. անհանճարութիւն. անզգամութիւն. զեղծմտութիւն։ La sagesse des hommes n'est souvent que —. Quelle — de ne point songer à l'avenir! Il a fait la — de vendre sa maison։ ‖ 3. խեղկատակութիւն. զուարթութիւն։ Une aimable —. Être inspiré par la —։ ‖ 4. Յիմարաբանու- թիւն. մոռախտութիւն։ Il débite toutes les folies qui lui passent par l'esprit։ ‖ 5. Շաղաշուտ գործք. շաղուշ- տութիւն (երիտասարդական հատակի)։ Ils ont fait bien des folies dans leur jeunesse։ ‖ † 6. Ծաղրանկար։ *ծաղրանկար։ ‖ 7. խաւնիք. մեքնաւորութիւն. ամբոխ- թիւն. շաղաշարաւմն։ Faire — de son corps. տես Corps, 3.

Բ. **Folie** (ֆօլի) ե. եր. Ա. մարդանոց մեծամասն կամ ապրան- գակ։ La Folie-Beaujon. La Folie-Méricourt։

Follé, ée (ֆօլէ) ած. † 1. Տերևալից (տունկ)։ ‖ 2. խաւ ի խաւոյ. *թերթաւոր։

† **Follifère** (ֆօլիֆէր) ած. Տերևաբեր. տերևաբուղխ։

† **Folliforme** (ֆօլիֆօրմ) ած. Տերևակերպ։

† **Folipare** (ֆօլիփար) ած. Տերևաբեր։

Folio (ֆօլիօ) ե. որ. 1. կէս թերթի, այսինքն երկաւ կէջք (ձեռագրոց, տոմսրաց). *կիսաթերթ. — recto. — verso։ ‖ 2. թիւ (իջեալ մատանեի, ըստ տպագրողաց)։ Vérifier les folios։

Foliole (ֆօլիօլ) ե. եր. փոքրիկ տերև տունկոց. *տերևիկ։ La feuille du trèfle est formée de trois folioles։

† **Folioter** (ֆօլիօտէ) բ. ն. *թուագրել (զէջս մատանեի իրիք)։

† **Folle** (ֆօլ) ե. եր. Ուռկան որոյոյ ձկաւնս տուփաբակս։

Follement (ֆօլման) մ. 1. Յիմարութեամբ. ան- մտութեամբ։ Entreprendre — quelque chose։ ‖ † 2. Ան- չափ, ուժգին, կուրօրէն (սիրել)։

Follet, ette (ֆօլէ, էտ) ած. Բախած. չորիկ. (—ի- խնիթաւ)։ (ընթ.)։ Il est bien —. C'est l'esprit du monde le plus —. — Esprit —, կամ լուկ —. ե. որ. Ոգի չա- րաճճի։ — Poil —. 1. Մրոդիր բոյոք մօրուաց. տէգ մօ- րուաց. այլ նի-այն։ ‖ 2. *Ալուսաբոյս փետրիկք (թռչնոց)։ — Feu —. Շրջմոլիկ հուր (երևակաւ ի ճախճախուտս տե- ղիս). մոլի հուր. թափառական հրաստիկ։

Folliculaire (ֆօլիկիւլ-էր) ե. որ. խոխրափիր լրա- գրաց. *լրագրիչ. (—ղր.)։ Un vil —։

Follicule (ֆօլիկիւլ) ե. որ. 1. *պատճառին և թա- ղանթաւոր պատուղ տնկոց ինչ. *պատճառիկ։ Le fruit du laurier-rose, de l'apocyn, est un —։ ‖ 2. Պատճան ինչ ի մորթին. *գեղձիկ։ (Աստ և տես Crypte)։

† **Folliliaisse** (ֆօլիլիէս) ե. որ. Ա. Նուշահամ մխ ուսաց եղջերուի։ (Տես և Sot-l'y-laisse)։

† **Fomalhaut** (ֆօմալօ) ե. որ. Ա. լիա աստղ հասնաս- տեղութեանն կուսեցեալոյ Ձուկն Հարաւային. Բերան Ձկան. (արր. ֆեմ էլ հութ, Բերան ձկան)։

† **Fomentateur, trice** (ֆօմանտատէօր, տրիս) ե. Յուզիչ (աղմկի, պատերազմի, ապստամբութեան)։

Fomentation (ֆօմանտասիօն) ե. եր. Կին ջերմ և ջուր եդեալ ի վերոյ մորթոց. տաճ. Ս. տիմէտ. (արբ. ֆեխդա)։

Fomenter (ֆօմանտէ) բ. ն. 1. Կին ջերմ կամ տաճ ի վերոյ դնել. դարմանել տաճատղական գեղով. Ս. տիմէտ դնել։ On fomente le ventre dans la péritonite։ ‖ 2. Սնու- ցանել, բուծանել (գցաւ մորթոյ). Ս. սրծեցնել։ Ce re- mède fomente le mal au lieu de le guérir։ ‖ 3. (ֆիգ.) Տածել. սնուցանել. սրծսրծել. գրգռել. յորուցանել։ — une querelle, une faction, une sédition. — les troubles։

† **Fonçailles** (ֆօնսայլ) ե. եր. որ. 1. Տախտակք (ընդ յորդեայ անկողնովք). մեջտեղալ տախտակք։ ‖ 2. Տախ- տակք (յատակի տակառաց)։

Foncé, ée (ֆօնսէ) ած. 1. խորին (ա), խրթնեփանգ (գոյն). էջօ (բնթ)։ Bleu —. Émeraude d'un vert —։ ‖ 2. Ընչաւէտ. գոյաւոր. Ս. ունևոր. (խրթ)։ ‖ 3. (ֆիգ. և ընթ.) Տեղեակ. հմուտ. (խրթ)։

= վկայ. (ա) "Ով ընդ պայծառ ակիսի լուսաւորելով, և ի խորին սեաւ անկանել վհատասցէ զոյն կատարէ." Գիւտ. Տիմ. 143. — "Մերձանն, զոր հայերէն բառսդ ասեն, լաւն խոտա կուտէ և." Յաղագս ակռաց։ Նոյնպէս և յանգղիերէն լե- զուի Deep ի խոր (տեղի) և խորին (գոյն)։

Ա. **Foncer** (ֆօնսէ) բ. ն. 1. Կնել յատակս (տակառաց)։ ‖ † 2. Փորել (յրհոր)։ ‖ † 3. (ֆիգ.) խրթնացուցանել. թանձրացուցանել (զբերանգս)։

† = բ. ն. — sur quelqu'un. Յարձակիլ, հարկանիլ ի վերոյ սուրբ. (—ձ.)։

Բ. **Foncer** (ֆօնսէ) բ. ն. — à l'appointement. Տալ յիւրմէ զծախս պիտոյից ուրուք. մատակարարել սրծսրծ վասն կարևոր ծախուց. (վչ.)։

Foncier, ière (ֆօնսիէ, իէր) ած. 1. կալուածոց. *կալուածական (տէր, հարկ)։ Crédit —. *կալուածա- կան վարկ։ ‖ † 2. (ֆիգ.) խորամուտ. ընդմուտ։ "Un orgueil — qui étouffe la vertu dès sa semence." BOSS. ‖ † 3. (ֆիգ.) Միջամուտ. խելամուտ. տեղեակ. (վչ.)։

† = ե. որ. *կալուածականն հարկք։

Foncièrement (ֆօնսիէր-ըման) մ. 1. ի խորմէ. հմմ- նապէս. *հիմնովին։ Examiner une affaire —։ ‖ 2. ի քնէ։ Il est — honnête homme։

Fonction (ֆօնքսիօն) ե. եր. 1. Գործ, ապատ պաշտօ- ման. պաշտօն. պատուոյք։ Faire les fonctions de sa charge, de son ministère. Exercer les fonctions épisco-

Digitized by Google

pales. S'acquitter de ses fonctions. Faire — de. (ֆոխոբ.) Լինել ի տեղի, փոխանակ. կատարել զգործ։ Ce couvercle fait — de soupape։ ‖ 2. Գործ, պաշտօն (անդամոց մարմնոյ)։ Quand le foie, l'estomac, etc., font bien leurs fonctions, on jouit d'une bonne santé։

† — Cette quantité est — d'une autre. Այս քանիօնութիւն կամ քանակութիւն հպատակ է այլում, կախեալ է։ (բառ չափագիտաց)։

Fonctionnaire (ֆոնկսիոներ) ս. Պաշտօնատար։ Un — public. Les hauts fonctionnaires։

Fonctionnement (ֆոնկսիոնման) ս. ր. Կատարիլն գիւր պաշտօն, գիւր գործ. գործած. շարժած. խաղացք։ Le bon — d'une machine։

Fonctionner (ֆոնկսիոնե) բ. ն. Կատարել գիւր պաշտօն. գործել. (պր. բանիլ)։ Cette machine fonctionne bien. Son estomac fonctionne mal։

Fond (ֆոն) ս. ր. 1. Յատակ. ունջ. խորը. ալք. ալուցք։ Le — d'un vase. Il roule au — de l'abîme. Couler à —. տես ի Couler, բ. ն. 3. Le — des enfers. Յատակք, Թափք դժոխոց։ Un abîme sans —. Անյատակ, անյատակելի, անունջ խորը, անդունդք։ — de cale. Յատակ լցարանի նաւու։ ‖ 2. Որ ինչ մնայ ի յատակի. Նստուածքինք. (պր. սկուք)։ Le — de cette bouteille est trouble։ ‖ 3. Խորութիւն (ջուրց ծովու)։ Il y a peu de —. Donner —. Ընկենուլ խորխոխ։ Bas-fond. Խրաւ, ծանծաղատեալ վայր. ծանծաղ։ Haut-fond. Խրաւ զերկոզք ծովու՝ գիւատակար նաւորդաց։ ‖ 4. Գետին. երկիր. Հող։ Bâtir sur un — peu solide. Faire — sur quelqu'un, sur quelque chose. (ֆոխոբ.) Վստահ լինել յոք, յինչ. յուսալ. ապաւինիլ։ ‖ 5. Ներքսագոյն, ալուց կողմն. խորք։ Le — d'une boutique. Le fin —. տես ի Fin, B. ‖ 6. Յատակ (արկղ, տակառ)։ Ս. տաք։ ‖ 7. Տախտակք (ընդ յարգելոյ անկողնոյք). տախտ։ ‖ 8. Յատակ, երեսք (նկարուց)։ Une figure qui se détache en brun sur un — clair։ ‖ 9. Հեռագոյն, խորագոյն կողմն (գաշտանկարուց [paysage])։ Le — est occupé par des arbres։ ‖ 10. Վիժակ [décoration] ներքսագոյն կամ խորագոյն կողմնան տեսլարանի ինատեր։ Le — représente une forêt։ ‖ 11. Յետոյ կողմն, յետուստ կողմն (հայելւոյ)։ ‖ 12. (ֆոխոբ.) Հիմն. բուն. արմատ։ Voilà le — de sa doctrine. Connaître le — des choses. Nous sommes d'accord sur le —, il ne s'agit plus que de s'entendre sur la forme. (պր. Հիմնի վրայ համաձայնութիւն չունինք, կը մնայ որ միաբանինք ձեւոյն վրայ)։ Venir au —. ի խորհ, հետաքննել։ ‖ 13. Կնիք (դատի)։ Voilà quel est le — du procès։ ‖ 14. (ֆոխոբ.) Խորք, ծածուկք (սրտի)։ Je vous parle du — du cœur. Dieu connaît le — des cœurs. Ce souvenir vit toujours au — de mon âme։

— Avoir du —. 1. Տանել, համեմատիլ աշխատութեան. (պր. տակուն, դիմացկուն ըլլալ)։ ‖ 2 (ֆոխոբ.) Տեղեակ, համուտ լինել։

= À —. գբ. սա. խորագոյնս. ի խորհ. քաւտարէլապէս. Հիմնավին։ Examiner les choses à —. Dîner, souper à —. Ճաշել, ընթրել առատապէս. (ընթ.)։ Charge à —. Յատակապէս յարձակումն (զօրաց)։ À — de train. տես ի Train։

= Au —, dans le —. գբ. սա. ի բնէ. բառ բնութեան։ On le blâme de cela, mais au — il n'a pas tort. (պր. Այս բանիս համար կը պախարակուի, բայց հիմ բուն քննելէ՝ իրաւունք ունի)։

= De — en comble. գբ. սա. 1. Ի հիմանէ մինչև ցառաստաղն. ի յատակէ մինչև ցհնծանան (շինել կամ քանդել). յատակաց, ի հիմանց (րրել). մինչև յատակս (քակել). ի հիմանէ (տապալել)։ Հիմն ի վեր, հիմնայատակ (առնել)։ Démolir une maison de — en comble; la rebâtir de — en comble. Les ennemis ne quittèrent la ville qu'après l'avoir ravagée de — en comble։ ‖ 2. (ֆոխոբ. և ընդ.) Ի հիմանէ. ապառաժուտ. բովանդակ. բոլորովին։ Ruiner quelqu'un, une doctrine de — en comble։

Fondamental, ale (ֆոնտամէնթալ, ալ) ած. 1. Հիմնան. *հիմնական։ Pierre fondamentale. *Հիմնաքար։ ‖ 2. (ֆոխոբ.) Հիմնաւար. *հիմնական. գլխաւոր. առաջնին։ Les points fondamentaux de la religion։

Fondamentalement (ֆոնտամէնթալման) մ. 1. Ի վերոյ հառաստուն հիմանն կամ բարւոք սկզբան. համառաստաբանմամբ. հիմնաբար. հիմնապէս։ Une maxime — établie։ ‖ 2. Ի բնէ. անդամին ի բնէ. խոկապէս։ ‖ 3. Ի հիմանէ. հիմնապէս. բոլորովին։ Modifier — le système religieux։

Fondant, ante (ֆոնդան, անթ) ած. 1. Ջրալի. դիւրահալ. Ս. Ջրջրուկ։ Poire fondante. Bonbons fondants. Դիւրահալ շաքարեղէնք։ ‖ † 2. կակուղ (կերակուր, միս)։ ‖ 3. Հալիչ, լուծիչ (դեղ)։

† — en larmes. Արտասուալից. արտօսրաթոր։

= ս. ր. 1. Դիւրահալ շաքարեղէնք։ ‖ 2. Լուծիչ, հալիչ դեղ։ ‖ 3. Հնխիճ հալիչ (բառ ատրրագիտաց. որ և Flux)։ ‖ 4. Փոփուկ գոյն կանաչ զոր խառնեն կիտաւածանկարիչք [émailleur] ընդ այլ գոյնս։

Fondateur, trice (ֆոնդատէօր, դրիս) ս. Հիմնադիր. հիմնարկու. հաստատիչ. քաղաքագիտիչ (քաղաքի). Տէր (ազանդոյ)։ Cyrus est le — de l'empire des Perses. Cette ville eut pour — tel prince. Le — d'une religion, d'un prix dans une académie։

Fondation (ֆոնդասիոն) ս. իթ. 1. Դնելն զհիմունս. հիմնագրութիւն. հիմնարկութիւն։ Commencer la — d'un bâtiment։ ‖ 2. Հիմն։ Les fondations ne sont pas bonnes. Ce bâtiment a trois mètres de —։ ‖ 3. (ֆոխոբ.) Հաստատեալ (ընկերութիւն, թաղաւորութիւն). հաստատութիւն. հիմնագրութիւն։ ‖ 4. Կալուածք, ինչք թողեալ վասն բարեպաշտական ինչ գործոց. բարեպաշտօն հիմնադրութիւն. Ս. սիմ. վ. ֆ։ — pieuse. Ce prince fit plusieurs fondations։

Fondé, ée (ֆոնտե) անց. դերբ. 1. Հիմնեալ. հաստատեալ։ Un édifice — sur pilotis. Un édifice — sur le sable. (ֆոխոբ.) Աւազահիմն, անհաստատ շինուած։ ‖ 2. Շինեալ. կառուցեալ։ ‖ 3. Իրաւացի. արդար։ Vos reproches sont bien fondés. Une nouvelle qui n'est pas fondée. Անհիմն, անվստահ զրոյց։ Espérance bien fondée. Հաստատհիմն յոյս։ Être — à. Ունել պատճառս, իրաւունս (կարծելոյ)։

= ս. ր. Un — de pouvoir. Փոխանորդ. (պլոդ սուրոք)։

Fondement (ֆոնտման) ս. ր. 1. Հիմն, խարիսխ (շինուածոյ)։ Asseoir, affermir les fondements. Poser, jeter les fondements d'un édifice. Դնել, արկանել զհիմունս շինուածոյ։ Ébranler, saper les fondements։ ‖ 2. Փորուած յորում դնին հիմունք շինուածոյ։ Fouiller, creuser les fondements d'un édifice։ ‖ 3. Հիմունք (երկրի, լերանց, ի բնատղծ.)։ La terre, l'univers trembla sur ses vieux fondements։ ‖ 4. (ֆոխոբ.) Հիմն. հաստատութիւն։ Jeter, poser, établir les fondements d'un empire,

Digitized by Google

d'une religion։ ‖ 5. (է-ի-բ.) Հիմն. խարխոխ. արմատ. հատատուտութիւն։ Détruire la justice, c'est saper les fondements de l'État. La crainte de Dieu est le — de la sagesse. Աստուծոյ երկիւղը յԱստուածոյ։ ‖ 6. Ա՛ստահաւատիութիւն։ Il n'y a point de — à faire sur son amitié։ ‖ 7. Հիմն. պատճառք. իրաւունք։ Ce n'est pas sans — qu'il en use de la sorte։ ‖ 8. Աստուգութիւն. հաստատուտութիւն։ Un bruit sans — · Անհիմն, անստոյգ զրոյց։ ‖ 9. Նստատեղի. նստատեղ. արքան. վայրարկու. ազատհանդ։ (Որ և Anus)։

Fonder (ֆոդե) բ. ն. 1. Հիմնանոր արկանել (շինուածոյ). հիմնել. հիմնարկել. հիմնադրել. կանգնել. ընտակեցուցանել (գաղաղաք)։ — une maison sur le roc. Cette ville a été fondée à telle époque։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Հիմնել, հաստատել (ակագիմիա, կարգ միաբանակեցաց)։ ‖ 3. Կարգել հաստ. հաստատել, տալ գլուխ ընչից. հիմնել։ — une église, un hôpital, un collège։ ‖ 4. (է-ի-բ.) Հիմնել. հաստատել. յարմնել. անկել. յեցուցանել. գնել։ — toute son espérance en Dieu. Sur quoi fondez-vous une semblable conjecture? — quelqu'un de procuration. կացուցանել զոք փոխանորդ ինքեան։

= Se — . բ. ա. Հիմնանալ. հաստատիլ. յինուլ։ Tout cela se fonde sur de faux bruits. Toute son espérance se fonde en vous։

Fonderie (ֆոդրի) է. իէ. 1. Գործարան հալիլոյ և զտելոյ զմետաղս. հալարան։ ‖ 2. Գործարան ձուլելոյ. ձուլարան։ Une — de canons, de caractères։ ‖ 3. Ա՛րուեստ ձուլելոյ. *ձուլագործութիւն։ Il entend bien la — ։ ‖ 4. կարծայ մոմագործաց հալելոյ զմոմ։

Fondeur (ֆոդէօր) է. ր. 1. Հալիչ (մետաղոց)։ ‖ 2. Ձուլիչ (թնդանօթաց, զանգակաց)։

† **Fondic** (ֆոդիք) է. ր. } խանութ, մեր երանոց
† **Fondique** (ֆոդիք) է. իէ. } ՚Ա՛ստանելիս. Ա. փնդուկ. (սրբ. ֆոնդոկ)։

† **Fondis** (ֆոդի) է. ր. փլուծ, գոգած, խուռչք (գետնոյ)։

Fondoir (ֆոդուար) է. ր. Հալարան (ճարպոյ ուռնասնոց)։

Fondre (ֆոդր) բ. ն. 1. Հալել։ — de l'étain, du suif. Le soleil fondit la neige։ ‖ 2. Ձուլել. (-ի. բաժնել)։ — un canon, une cloche. — la cloche. (է-ի-բ. և ընդ.) տես ի Cloche, 1. ‖ † 3. (է-ի-բ.) Ա՛ստանել (գՀոյբանի ժառանգութիւնն)։ ‖ 4. Լուծանել, քակել (գՀիւթա մոգութեանց, քան բժշկաց)։ ‖ 5. (է-ի-բ.) ի մի ձուլել. խառնել ի միասին։ — un ouvrage avec un autre. Tycho-Brahé voulut — ensemble le système de Ptolémée et celui de Copernic։

= բ. ն. 1. Հալիլ. Ա. Տալ առնուլ։ Les neiges commencent à — . Faire — du beurre. (-ի. կարագ հալեցնել)։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Հալիլ. չիք լինել։ L'argent fond entre ses mains։ ‖ 3. (է-ի-բ.) Հիւծիլ. ծխրիլ. մնչիլ։ — à vue d'œil։ ‖ 4. Հոսիլ. անկանիլ. փլանիլ. սաստնիլ։ La maison fondit tout à coup. Il y a des villes qui ont fondu tout d'un coup։ ‖ 5. Յարձակիլ սաստկութեամբ և յանկարծակի. խոյանալ. հարկանիլ ի վերոյ. անկանիլ զգլխով։ La cavalerie fondit sur l'aile gauche des ennemis. Un milan qui fond sur sa proie։ ‖ 6. (է-ի-բ.) Յանկարծակի հասանիլ, գալ ի վերոյ (չարեաց, վշաց)։ Les maux qui fondirent sur nous. Une crainte soudaine fondait sur eux. Յանկարծօրէն մտածանէր ահն ի վերոյ նոցա։

— en sueur. Ընդ քրտան թաւթաւիլ. ի քրտունս հալմանիլ. (-ի. քրտինք կարիլ)։

— en pleurs, en larmes. Յաւրատաւսս ցնգիլ, հառաչիլ. գետս արտասուաց իջուցանիլ. ազաղաձիլ. գէր գործել. (-ի. արցունք կարիլ)։

= Se — . բ. ա. 1. Հալիլ. լուծանիլ։ La glace se fond au soleil. Le ciel se fond en eau. (է-ի-բ.) Տեղոյ անձրև յորդ, յորդաբաստ, առատիկ. (-ի. երկինքը ջուր կարեր է)։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Հալիլ. պակասիլ. նուազիլ. ազատիլ։ Cette armée se fondit en quelques marches։ ‖ 3. Ձուլիլ. խառնիլ։ Ces teintes se fondent bien ensemble։

Fondrière (ֆոդրիէր) է. իէ. 1. Խառաչ, փոս ապըշմալից. մօր։ Tomber dans une — ։ ‖ 2. Պատառատած (գետնոյ)։

† **Fondrilles** (ֆոդրիյ) է. իէ. յէ. տես Effondrilles։

Fonds (ֆո) է. ր. 1. Ա՛ճառք. գեաքն. կալատեաք։ Cultiver un — . Il ne faut pas bâtir sur le — d'autrui. Le — et le très-fonds. տես ի Tréfonds։ ‖ 2. Գումար արծաթոյ. ընչք. գոյք. արծաթ։ Avoir des — considérables. Il a diverti les — de sa caisse. Les — du Trésor, de la Banque. Être en —. Ունել արծաթ պատրաստական, առաձեռն պատրաստս։ Être en — pour faire quelque chose. (է-ի-բ.) կարող, ձեռնհաս լինել առնել ինչ։ ‖ 3. Գլուխ ընչից. լուն. *գրամագլուխ. ուերմակ։ Il mange non seulement le revenu, mais aussi le — . — perdu կամ perdus. Գլուխ ընչից կամ գրամագլուխ յորմէ հրաժարէ ոք և ոչ առնու հասս ցորչափ իցէ կենդանի։ ‖ 4. *Ա՛րժեթուղթք. գինք արժէթղթոց։ Les — ont baissé. Cette nouvelle a fait monter les — ։ ‖ 5. Խանութ հանդերձ կահուք, վաճառաք և յամախորդաք. հասատուտութիւն։ Un — de boulanger. Vendre son — ։ ‖ 6. (է-ի-բ.) Ա՛ստերք. գանձ. առատութիւն։ Un — inépuisable de science. Cela prouve un grand — d'érudition։ ‖ 7. (է-ի-բ.) Ընչիք։ C'est un — très riche, et qu'on n'a point encore exploité։

Fondu, ue (ֆոդիւ) ած. գերբ. Fondre բայր. Հալեալ. ձուլեալ։ — Cheval — . տես ի Cheval։

† **Fonger** (ֆոնժե) բ. ն. Ծծել անասնին ի գիշոյ գիշատաքաղ. *պտղիլ։

Fongible (ֆոնժիպլ) ած. Ձոփելի, կշռելի, հասմանելի (վաճառաք, որպիսի են ցորեան, գինի, ձէթ). վաճառելի չափով, կշռով և հատուով։

† **Fongite** (ֆոնժիթ) է. իէ. Ապզ ինչ քարի. *անկաքար։

Fongosité (ֆոնգոզիտե) է. իէ. Ա՛յուսին անկանոնին ի մնրմնջի։

Fongueux, euse (ֆոնգե, էօզ) ած. *Պնկանման. *անկաթերայ (վէրք, տուն)։ [անկան. առնին։

Fongus (ֆոնգ) է. ր. Ա՛ւելորդ մխս ի մնրմնջի ծնեալ

Fontaine (ֆոնտէն') է. իէ. 1. Ա՛ղբիւր. ակն. աղբիւրակն։ La source d'une — . Les bords d'une — . Puiser dans la — , à la — . Des yeux devenus fontaines. (է-ի-բ.) Ա՛նչք որ իջուցանեն աղբիւրս կամ գետս արտասուաց. աչք որ արձակեն զգետոցսոյր իրրև յաղբերակունց. աչք գետոցսոյրակից։ "Ses yeux étaient devenus deux fontaines de larmes." FÉN. *Tél.* XXI. ‖ 2. Ա՛նօթ, կարաս ջրոյ. — de grès pour une cuisine։ ‖ 3. *Ծորակ. ֆօ—լ—ե։ Tourner la — ։ ‖ 4. Շինուած վասն ջուրց. աղբիւր։ Il y a de très belles fontaines dans cette ville։ ‖ † 5. Խոցան. (-ի.). Խոչը։

Fontainier (ֆոնտէնիէ) է. ր. տես Fontenier։

Fontanelle (ֆոնտանէլ) է. իէ. 1. Տեղի կցաւածոյ

Digitized by Google

ակերաց գլխոյ · Ս· գազտուն (ա)· Գ· գազտնակ ։ La — est tendre et molle chez les enfants ։ ‖ † Բ· խոտան· խոթը ։ — վհաց· (ա) "Թէ հանիան պատանիկ կերմանիան գիւղի, ոչխարս էիցեր, ճանապարհ, չմի գիւղացոց չեղեր և չմի գիւղացոյն խոտանի ոչ գտանան, և գիւղ է վերայ գազան և ճանփին." Բիժշ· — "Թէ հանիան կորճի կերմանիան գիւղ է ճանփին, լալին լանկէն և գազանն գոսէ կին, չմի գիւղացոց հաց և է վերայ գազանն գիւղ." անդ· ։ իսկ Գազնակ. նշանակեալ բառս գտաւաքի է Ակնհացաց ։

Fontange (ֆոնդաժ) է· իդ· ի· Հանգոյց ինչ է ժողովրդենոց՝ զարդ վարսից կանանց· *փոնտանգ ։ ‖ † Բ· Յարդարանաւին ինչ վարսից կանանց· *փոնտանգ ։

A. **Fonte** (ֆոնթ) է· իդ· ի· Հալիլն· Հալուածն· Ս· Հալ ։ La — des métaux, des neiges ։ ‖ Բ· Զանելն· ձուլուածն· ձոյլ ։ La — d'une statue ։ ‖ Յ· Երկաթի ձուլածոյ· (տես· Թափածու երկաթի)· Fer de — · Marmite de — ։ ‖ Դ· Պղնձախառնեալ ձուլածոյ· Canon de — · (տես· Թափածու Հնգաձոհի)· ‖ Ե· Զուլածոյ նշանագիրք (տպագրութեան)· ‖ Զ· Խառնուածն, ձուլուածն (երանգաց ի նկատս)· ‖ Է· Հասանն (հնխիաց մարմնոյ, լաւ բժշկից)·

B. **Fonte** (ֆոնթ) է· իդ· Պատեանքատրճանակաց [pistolet] ի Թատմբի· Ս· Թափք·

Fontemier (ֆոնթըմիե) է· ար· ի· Տեսուչ ազբերաց· *ազբերապան· *Ջրապան· *Ջրպետ ։ ‖ Բ· Վաճառականն անօթից Ջրոյ ։

Fontenille (ֆոնթնիլ) է· ար· տես Cautère, 2.

† **Fontimale** (ֆոնթիմալ) է· իդ· Ագբ ինչ մանրագ բաւականաւ առ ազբերբաք կամ ի Ջրաբերոյ· մանրուած ազբերոց·

Fonts (ֆոն) է· ար· յդ· Աւազանն մկրտութեան· առաքս աւազանն ։ Les — baptismaux. Tenir un enfant sur les — · Ընդունիլ ի Ջրոյ, յաւազանէ· լինիլ հնդատնոյր կամ հնդատնոյր ։ Tenir quelqu'un sur les — · ի· (փոխաբ· և ընդ·) Խոտել յերկարաբգոյնս զանձիքե բարի կամ չար· (ուր· այժմ յայս միտս ասի Tenir quelqu'un sur le tapis) ։ ‖ Յ· Մանր Տարբաժանիլ կամ Տարբաշխնիլ զոք· (ուր·) ։

For (ֆոր) է· ար· Առանն ։ Վարբի եւթի ի բանան Le — extérieur. Աբտաքին, աշխարհական առանն ։ Le — ecclésiastique. Առանն եկեղեցւոյ, եկեղեցական ։ Le — intérieur. Հոգեւոր, ներքին առանն· իշխանութիւն եկեղեցւոյ ի վերայ հոգւոց ։ Le — intérieur, կամ le — de la conscience. (փոխաբ·) Ներքին առանն· մտացին խորհ·

A. **Forage** (ֆորաժ) է· ար· Մակերն· ծակ ։ Le — d'un canon ։

B. **Forage** (ֆորաժ) է· ար· Մաքս (գինւոյ, ըմպելեաց)·

Forain, aine (ֆորէն, էն՛) ած· Աբտաքին· առտրական ։ Faire saisir les meubles de son débiteur — · Traite foraine. Մաքս ի վերայ վաճառաց· (այժմ առ Douane, Droits de douane)· Marchand —, կամ լոկ — · է· ար· Շրջուղ վաճառական· Ս· փերեզակ ։ Théâtre — · Թատրոն առնավաճառաց ։ Rade foraine. Նաւակայք առ մտանեն հաղմնից ։

Forban (ֆորպան) է· ար· Հէն, առպատակաւոր, աւազակ ծովու· *Ծովահէն ։ — Un — littéraire. (փոխաբ·) Բառնագող· լրանագող ։ [*առեղծուածութիւն ։

Forçage (ֆորաժ) է· ար· Առնելի կշիռ (դահեկանաց)·

Forçat (ֆորա) է· ար· ի· Գերի որ վարձեր Թեմճակաւ կամ Թիակաւ զգոհանան, զպատերազմիկ նաւս· *Թիակաւոր ։ On délivra les forçats ։ ‖ Բ· Զարտագործ գտաւապարտեալ ի գտանոցագործս աշխատութիւնս [travaux forcés]· *պարտհակաւոր· պարտհակի կալանաւոր ։

Force (ֆորս) է· իդ· ի· Զօրութիւն· ոյժ· ուժգնութիւն ։ Être doué d'une grande — de corps. Une — d'Hercule. Lancer une chose avec — · Perdre de sa — · De toute sa — · Յամենայն զօրութենէ իւրմէ· ամենայն ուժով իւրով ։ Être de — à. կարող լինել (կաուել մեզանէ ընդդէմ երթոյ)· Tour de — · Գործ ուժոյ կամ քաջութեան, ճարտարութեան ։ Reprendre ses forces. կազդուրիլ· ոգի առնուլ· ոյժ առնուլ ։ ‖ Բ· Առատք ուժք· առատք (մարմնոյ)· Être dans la — de l'âge, dans toute sa — · Լինել յասատիս ուժի զօրութեան· (տե· կարճ հասակին մէջ բլլալ)· ‖ Յ· Զօրութիւն· կար· կարազութիւն· իշխանութիւն ։ "Pour te récompenser, ma — est trop petite." CORN. *Cid*, IV, 3. ‖ Դ· Բառնութիւն· բառնագաւառութիւն ։ Repousser la — par la — · Céder à la — · — majeure. Բառնագոյն հարկ· անընդդիմակաց զօրութիւն ։ — armée. Զօրական· գունդ զօրաց ։ Faire — à. Բառնաւորել· արդելուլ ։ ‖ Ե· Կորովութիւն ։ Avoir une grande — de tête, de conception. La — du style ։ ‖ Զ· Ճարտարութիւն ։ Il est de première — sur le violon, aux échecs. Un fou de sa — · Ցիմար իրրև զնա ։ ‖ Է· Գօրաւորաւութիւն· տրութիւն· պնդութիւն ։ Il lui manque la — d'âme. Il faut beaucoup de — pour soutenir de telles adversités ։ ‖ Ը· Ուժգնութիւն· աստակութիւն· բառնութիւն (հատանաց, հոգմանց) ։ ‖ Թ· կարծրութիւն· հաստատութիւն· ամրութիւն (գերանաց, կտուրց)· ‖ Ժ· Աղդեցութիւն· աստակութիւն (բառնաց, ջերմութեան)· ‖ ԺԱ· Հարկ· հարկաւորութիւն ։ On ne peut lutter contre la — des choses ։ ‖ ԺԲ· Յամախութիւն· (ընդ·)· Il a — argent. Են նորա ինչք բազումք ։ Il a — amis. Բազում բարեկամս բազումս ։

— յդ· Զօրք ։ Assembler ses forces. Զօրաժողով լինել· Combattre avec toutes ses forces. Les forces navales, կամ մարտար La — navale. Նաւատական զօրութիւն· տարմիղ պատերազմիկ նաւուց ։

— Maison de — · Տուն խրատուս· բանտ ։

— Il me fut — de quitter la maison. Հարկ եղև ինձ մեկնել ի տանէն ։

— Faire — de rames. Թիակս վարել· ամենայն զօրութեամբ ։ — Faire — de voiles. ի· Լայնագոյնս պարզել կամ սփռել զառագաստս նաւի ։ ‖ Բ· (փոխաբ·) Ջամենայն ջանս ջանալ· զամենայն հնարս հնարել ։

= À —· Գէ· ած· Անհնարին· անչափ· կարի շատ· (ընդ·)· Travailler, étudier à — ։

= À — de· նե· ած· À — de prier, de pleurer. Բազում պաղատանաւք, արտասուօք ։ À — de médecins et de saignées sa maladie devint sérieuse. (տե· Անչափ բժիշկ տեսաւ, այնչափ արիւն առնուլ առաւ, որ իւր հիւանդութենէն ծանրացաւ)· À — de bras. Զօրութեամբ բազկաց· ուժգնութեամբ բազկի ։ À — de rames. Զօրութեամբ ուժոյ թիակաց ։

= À toute —· Գէ· ած· Ամենայն զօրութեամբ· ամենայն հնարիւք ։ Ils voulaient m'emmener à toute — · (տե· Բազում անգամ կ'ուզէին զիս իրենց հետ տանել)· ‖ Բ· Ջամենայն միտանգամեայ կշռեալ ։

= De —, Par —, À — ouverte, De vive —· Գէ· ած· Բառնի· ուժգնի ։ Faire entrer de — une chose dans une autre. Prendre une ville de — · Առնուլ բռնաբոյր զքաղաք (ա)· առնուլ յարձակմամբ, ի բռնութեան արկանել զքաղաք ։ Prendre une femme de — · Բռնաբար տնկել ընդ հնոյ (բ)· բռնագատել, լկել զկին ։ De gré ou de — · տես ի Gré ։

Digitized by Google

յ = վկաց. (ա) "Ա՛նո՛ւթ ի՛նո՛ւթոյ գնալո՛ւն." Եւս. Քր. Ա. 335։ = (բ) "Ադ՝ ի՛նչ է գալուէ էդօյն այր զոյնի օ՛ն՝ խօ՛սալ սուն, և ի՛նո՛ւթոյ ննկ՛օյն ընդ նմա, օպանկ՛ զայն այր ննկ՛օյ ընդ նմա." Բ Օր. Ի՛Ռ. 25։

Forcé, ée (ֆօ՛ռսե) ած. գերբ. 1. Բռնադատեալ։ ‖ 2. (է՛նէ՛բ.) Կամակատարեալ, ծեքեալ (իմաստ բանից)։ ‖ 3. Ա՛կամոյ. բառի։ Le Mariage —, titre d'une comédie de Molière. Travaux forcés. Դատապարտական աշխատութի՛ւնք. պարհակի ծառայութի՛ւն։ ‖ 4. Զանա՛ւնեալ. կերպարանեալ. սուտ (առաքինութի՛ւն)։ ‖ 5. Բռնադրօսեալ. անընդհատական (բանք, իմաստ, մեկնութի՛ւն). (տե՛ս. քաշկըռտուկ)։ Donner à un passage un sens —։

— Marche forcée. Տագնապափոյթ չո՛ւ (զօրաց)։

Forcement (ֆօռսը՛ման) է. ար. Բռնադատանի՛ն. բռնադատութի՛ւն։

Forcément (ֆօռսեմա՛ն) մ. 1. Բռնի. բռնաբար. արտաքոյ կամաց իւրոց։ Il a fait cette démarche —։ ‖ 2. (է՛նէ՛բ.) ի հարկէ. հարկաւ։ Ce fait admis, on doit — admettre les autres։

Forcené, ée (ֆօռսը՛նէ) ած. 1. Ցիմարեալ. խելայեղական. մոլի. կատաղի։ — de rage, de colère. Il est —։ ‖ 2. Մոլեգին. մոլի. կատաղի։ Un vainqueur —։ Ցայտ միտս վարի և իրր է։ Il se débattit comme un —։

† **Forcènement** (ֆօռսէ՛նման) է. ար. խելայեղութի՛ւն. մոլութի՛ւն. յիմարութի՛ւն։

Forceps (ֆօռսէ՛բս) է. ար. Ա՛քծան (արտաքս հանելոյ ղաւակին յարգանդէն)։

Forcer (ֆօռսե) բ. ն. 1. Բանալ բանութեամբ (զդըռուն, զփականս). հարստահարել. խորտակել։ ‖ 2. Ա՛պականի՛լ, խանգարել, ծանի՛լ բանութեամբ (զբանալի, զփականս)։ ‖ 3. (է՛նէ՛բ.) Բռնադատել, բռնադրօսել, կամակորել, ծեքել (զմիտս բանից)։ ‖ 4. Ա՛նո՛ւռ բռնաբար (զքաղաք). ըմբռնել. ի բռնա՛ւ առնուլ, արկանել. տիրել յարձակմամբ։ "Est-ce là celui qui forçait les villes et qui gagnait les batailles?" Boss. *L. de Bourb.* — la porte de quelqu'un. (է՛նէ՛բ.) Մատանի՛լ բանի ի տուն կամ ի սենեակ ուրուք։ ‖ 5. Ցաղթե՛լ. խորտակել. նկուն առնել զի՛նուորս, զապստամբս)։ ‖ 6. Բռնաբար ննջե՛լ (ընդ կնոջ, ընդ աղջկան). բռնադատել, լկե՛լ (զկին)։ ‖ 7. Ա՛շխատ, վատաչափ առնել։ — un cheval։ ‖ 8. Խուճապեցուցանել (զերկրեա՛ւս կամ զնապատակ յորս). շտապ տագնապի ի վերայ հասուցանել։ ‖ 9. Ցաղթե՛լ, գեր ի վերոյ լինել (խափանչաց). ընկրկե՛լ։ "Nous le vîmes partout ailleurs comme un de ces hommes extraordinaires qui forcent tous les obstacles." Boss. *L. de Bourb.* ‖ 10. Բռնադատել. բռնաբարել. ստիպել. տագնապել։ — quelqu'un à *կամ* de faire quelque chose. Il fut forcé de partir. Quiconque vous forcera de faire avec lui mille pas, faites-en encore deux mille avec lui. Որ զտագնապարհակ վարձցէ զքեզ մղոն մի, երթ ընդ նմա և երկուս. (Մատթ. Ե. 41)։ Ils le forcèrent de porter la croix de Jésus. Զնա կալան պահակ, զի բարձցէ վասն նորա. (Մատթ. ԻՀ. 32. Մրկ. ԺԵ. 21)։ — la main à quelqu'un. (է՛նէ՛բ. և ընդ.) Բռնադատել զոք ի գործ ինչ։ Avoir la main forcée. Ա՛նո՛ւռ ինչ յակամայ կամս։ — la main. Ըմբռնակ ելանել, ընդվզե՛լ, խեղե՛լ (երիվարի). (տե՛ս. սանձին մեկ չընդե՛լ)։ ‖ 11. Ցափշտակել բռնութեամբ (զկատարումն կամ զքաւեալ ուրուք)։ — le consentement, le vote de quelqu'un. — l'admiration. Շարժե՛լ, երկեա՛լ ի հիացումն (զի՛նուիս իւր անգամ)։ ‖ 12. Զգաւեցուցանել անգր քան զտահմանն կամ զկափ. բանագատակ. բանագլօսել։ — son talent. — nature. Զգործ ի վեր քան զիւր կար։ ‖ 13. Ցարկել ճեպել. փութացուցանել (զընթացս)։ — le pas, la marche։

— la recette, en recette. *տես ի* Recette։

— ք. ն. — de voiles. Լայնագոյնս պարզել զառագաստս։ — de rames. *Թիավարել ամենայն զօրութեամբ։

— Se —. ք. ա. 1. Ցատկել աշխատ առնել զանձն. բանանալ, բռնանալ լինել անձին։ Ne vous forcez point, vous vous ferez mal։ ‖ 2. Բռնադատել, բռնատրել, պնդել զանձն։ Forcez-vous, avalez cette médecine։

Forces (ֆօ՛ռս) է. յն. յե. Մեծ ձեռիւ. Ս. մկրատս մեծ։ Une paire de —։ [րատս փոքր։

† **Forcettes** (ֆօռսէ՛տ) է. յն. յե. փոքր ձեռիւ. Ս. մկրատս։

Forclore (ֆօռ՛կլօռ) բ. ն. Մերժե՛լ կամ չընդունե՛լ ի դատաստանի վասն անցանելոյ ատեանի ժամանակին. արտաստիրժե՛լ։ Il s'est laissé —. Il a été forclos։

Forclusion (ֆօռկլու՛ժն) է. յն. Մերժումն ի դատաստանի վասն անցանելոյ ժամուցիչ ժամուն. արտաստիրժումն։

Forer (ֆօ՛ռե) բ. ն. Ծակե՛լ (փողաձև)։ — une clef, un canon. — un puits artésien. փորե՛լ ջրհոր արտեսեան։

† **Forerie** (ֆօռը՛ի) է. յե. Գործատուն ծակելոյ փողաձև. *Ծակարան։ Une — de canons։

Forestier, ière (ֆօռեսթիէ՛ռ, իէ՛ր) ած. Անտառաց. *անտառական։ Code —. École forestière. Garde —, որ և լուկ —. է. ար. Պահապան անտառի. *անտառապահ. էօրմա՛ն։ Villes forestières. Զորք քաղաքք Գերմանիացոց առ Սեաւ անտառաւ ի վերայ Հռենոս գետոյ, որք են Ռայնֆելդ [Rheinfeld], Վալդհուտ [Waldshut], Սեկքինգեն [Seckingen] և Լաուֆենբուրգ [Lauffenbourg]. *անտառական քաղաքք։

— է. ար. կատակ (ի Ֆլանդրիա [Flandre])։

Foret (ֆօ՛ռ) է. ար. Գործի ծակելոյ զերկաթեայ իւիւ զուռնո, զատակս գինւոյ. գայլնկան։

Forêt (ֆօռէ՛) է. յե. 1. Անտառ. մեծրի. պուրակ։ — impraticable. Une — sombre. Vivre au fond des forêts. Un pays couvert de forêts. Երկիր անտառախիտ։ ‖ 2. (է՛նէ՛բ. և ընդ.) Տեղի աւազակութ։ C'est une —. Vous étiez là dans une —. Ի միջի գազանց էիք։ ‖ † 3. Հեծանձանձգութի՛ւնք, հեծանք (առաստաղաց [comble])։ La — du dôme des Invalides։ [կոյիճ։

— Une — de lances, de mâts. Անտառախիտ նիզակաց,

— Eaux et forêts. Տեսչութի՛ւն անտառաց, ձկնոցաց [étang] և գետոց. տեսչութի՛ւն գետոց և անտառաց։

Forfaire (ֆօռֆէ՛ռ) բ. ն. Ցանցանե՛լ, մեղանչե՛լ ընդդեմ իւրոյ պաշտաման, ընդդեմ իւրոց պատուոց։ Si un juge vient à —. — à l'honneur. Գործե՛լ գործ անպատշաճ իւրոյ պատուոյն։ — à son honneur. Անկանե՛լ ինոջ կամ աղջկան ի հրապուրանս. անձին պատուոյն մնասն և ապր լինել։ [— un fief։

— ք. ն. կորուսանե՛լ (ի պատճառս ծանր յանցանաց)։

A. **Forfait** (ֆօռֆէ) է. ար. Ծանր, անհնարին յանցանք. ոճիր։ Commettre un —, un horrible —. Il a reçu le prix de ses forfaits. Ընկալաւ զհատոյց ազատից փախարէնն։

B. **Forfait** (ֆօռֆէ) է. ար. Սակարկութի՛ւն սրով յանձն առնու զ առնե՛լ կամ հայիւ հայիւ ինչ տահմանեալ գնով. միաշաղկն սակարկութի՛ւն. կնքե՛ր-դա՛ր։ Faire un — avec un architecte pour la construction d'une maison. Vendre, acheter à —. վաճառե՛լ, գնե՛լ միաշաղկն։

Digitized by Google

à — . † Անհնեին. բալըթավին. ի ապաս. "Anéantir à — la marine d'Espagne." ST-SIM.

Forfaiture (ֆօր-ֆէթ-ր) ե. իե. 1. Յանցաւածք, յանցաւթիւն (գաւառաւորթ). օրինազանցաւթիւն: ‖ 2. Ուխտազանցաւթիւն. սրբանեղծաւթիւն: Saisir, confisquer un fief pour — :

† **Forfante** (ֆօր-ֆոնթ) ե. ար. Պճծաբան. պոռոտախօս. շողոկրաս. (վլ.):

Forfanterie (ֆօր-ֆոնթըր-ի) ե. իե. Պճծաբանաւթիւն. պոռոտաբանաւթիւն: On a dévoilé toutes ses forfanteries. Quelle ridicule — !

† **Forficule** (ֆօր-ֆիքիւ-լ) ե. իե. Ականջամիս. — auriculaire. Ականջամիս. ականջամիս. (ՈՐ և Perce-oreille).

Forge (ֆօրժ) ե. իե. 1. Դարբնոց: Un maître de — . Le fourneau d'une — : ‖ 2. Հնոց: La — d'un serrurier, d'un orfèvre: ‖ 3. Խանութ լուանդի ձիոց. խանութ պայտատի: [fonte n'est pas — :

Forgeable (ֆօր-ժաբլ) ած. կռելի. գարբնելի: La

Forger (ֆօր-ժե) բ. ն. 1. Գործել զերկաթ կամ զպղծածի հրով և կռանաւ. կռել. գարբնել: — un fer de cheval, une épée, des cuillers d'argent: ‖ 2. (ե-ի-աբ.) Հնարել. հնչիել. գաւանել: — des mots. Se — une félicité. Պճել զմտաւ, հնարել ի մտի զերջանկաւթիւն: Se — des chimères. Ըղձերաւագաղս և ապաւագաղս առեղծանել. երազել զանհան և զանգոյս: ‖ 3. Ի քմոց՝ ի մտաց կարկառել (առաւաղել). յօդել:

— բ. ն. Ջանալ ձիոյ ընդ մրմռանս զլուսինս [fer] յաւաջակազմեան և յետակոզմեան ոտիցն:

Forgeron (ֆօր-ժը-օն) ե. ար. Դարբին երկաթագործ. գարբին. երկաթ ագործ: — En forgeant on devient — . (ա-ած.) Ի գարբնելոյ լինի գարբին. (պր. արաւեաս մ'ընելով մոգ վարպետ ի'ընլայ):

Forgeur (ֆօր-ժօր) ե. ար. 1. Ցօրինիչ երկաթագործաց. գարբին. գարբնիչ: — d'épées, de ciseaux: ‖ 2. (ե-ի-աբ. և ընդ.) Հնարիչ. հնչիիչ. յօդիչ. գաւակ (առաւաթեանց, զրպարտաւթեանց):

Forhuer, Forhuir (ֆօր-հ-ե, ֆօր-հ-իր) բ. ն. փող հարկանել առ ի գլուխս յիաս կոչելոյ:

† **Forjet** (ֆօր-ժե) ե. ար. Ցառաջակարկառ մասն (շինուածոյ):

Forjeter (ֆօր-ժը-թե) բ. ն. Ցառաջակարկառ լինել, կարկառիլ (շինուածոց). ցիւռակիլ. ասրևանդիլ: Ce mur forjette:

† **Forlâchure** (ֆօր-լ-ա-շիւր) ե. իե. Թերութիւն (ի հիւսուածս առաջնոյ):

Forlancer (ֆօր-լոն-սե) բ. ն. Հանել յարջոյ (զերբ):

† **Forlançure** (ֆօր-լոն-ս-իւր) ե. իե. Թերութիւն ոտայնի ի յօտ ձգելոյ թելոցն. յօտ անկուած:

† **Forlane** (ֆօր-լան') ե. իե. Ագգ մի կաքաւուց:

Forligner (ֆօր-լին-իե) բ. ն. 1. Խորհանալ ի հայրենի առաքինութենէն. օտարանալ. վերջանալ ի հարցն առաքինութենէ. (ՎԼ.): ‖ 2. Կորսանանել, ազատանալ (ազգէն) զիւր պատիւ. անկանիլ ի հրապոյրս:

Forlonger (ֆօր-լոն-ժե) բ. ն. ար և Se — . բ. ա. 1. Հեռանալ, մեկնիլ (երէից) ի ընդիկ կայենիցն, յիւրակայան առհասնացն: ‖ 2. Կարի իմն հեռացեալ գաւանիլ (եզբսբան քան գշուանն հեռամնաւոս):

Formaliser (ֆօր-մալ-զե) † բ. ն. Զպրտցուցանել. (ընդ.): Il suffit d'un rien pour le — :

= Se — . բ. ա. Զչարիլ. գժհամնակ լինիլ. ընդ միս ասանել. գժասարիլ: Il se formalise de tout. Elle s'est formalisée de la liberté qu'il a prise:

Formalisme (ֆօր-մալ-իզմ) ե. ար. 1. Անչափ յաբաւմն յօրէնս, ի կարգս, ի սովորաբթիւնս. *կարգապաշտաւթիւն. մանրակրկտաւթիւն: Le — judiciaire, diplomatique: ‖ † 2. Վարգապետաւթիւն ինչ փիլիսոփայից որք ուրանան զգոյութիւն նիւթոյ և գասանին հնոյ զկերպաբանս նորա. կերպընկալութիւն:

Formaliste (ֆօր-մալ-ս) ած. 1. *կարգապաշտ. մանրակրկիտ: Ce juge est très — . Les Romains étaient extrêmement formalistes: ‖ 2. Նախանձաւոր պատաւաբրական կամ քաղաքավարական կարգաց:

Formalité (ֆօր-մալ-իթէ) ե. իե. 1. Օրէնք կամ սովորութիւն (գործելոյ կամ վարելոյ յիւրս քաղաքական,ատենական, կրօնական). կարգ. պայման: Les formalités nécessaires à la validité d'un mariage. Cette — est de rigueur: ‖ 2. Անչափ մեծաբանք, պատաւագրութիւնք. *ծէսք ծիսք: Que signifient toutes ces formalités?

Formariage (ֆօր-մա-րյաժ) ե. ար. 1. Անհրամանի, չօրինաւար ամուսնաւթիւն: ‖ 2. Ամուսնաւթիւն ազգաւոի և ծառայի, կամ ծառայից երկու տերանց:

Format (ֆօր-մա) ե. ար. Չափ և հասակ (մատենի). դիր. ձև. մեծութիւն: Dans le — in-folio, la feuille n'a que deux feuillets. Grand — . *Պճծագիր: Petit — . *փոքրագիր:

Formateur, trice (ֆօր-մա-թօր, թրիս) ած. և ե. Սահմանիչ. հաստատիչ. յօրինիչ:

Formation (ֆօր-մա-սիօն) ե. իե. 1. Կազմիլ. կազմուած. կազմուիլ. կազմուիլ: La — d'un régiment, d'un camp: ‖ 2. Ձևանալ. կերպացումն. կերպաւորութիւն. հասաստած. կազմուիլ: La — de l'enfant dans le ventre de la mère. La — du fœtus. Ընկարիլ, ապաւորիլ սաղմի յարգանդի: La — de ce terrain paraît due à des éruptions volcaniques: ‖ 3. Ցօրինաւմն. (ըստ քերականաց): La — d'un adjectif verbal, du pluriel:

Forme (ֆօր-մ) ե. իե. 1. Կերպարանք. կերպ. պայման: La — de l'or est d'être solide, pesant, brillant, jaune et figurable: ‖ 2. (ե-ի-աբ.) Կերպարանք. տեսիլ. երեսք: J'y ai vu la misère sous toutes ses formes: ‖ 3. (ե-ի-աբ.) Ձև. օրինակ. ած. կարգ. պայման. եղանակ: Changer la — du gouvernement: ‖ 4. Նախրական բանք (խորհրդոց եկեղեցւոյ). ձև: Les paroles, *Je te baptise*, etc., sont la — du sacrement de baptême, et l'eau en est la matière: ‖ 5. Աբասքին երևոյթի (մարմնոց). կերպարան. ձև. տրար. տեսիլ. նմանութիւն. արդուած: — ronde, ovale. Tailler quelque chose en — de croissant. La — d'un homme, d'un animal. Le dieu prit la — d'un vieillard. L'ange apparut au jeune Tobie sous la — d'un voyageur: ‖ 6. Պայման, ձև, տիպ, ած (բանից). սահցուած: Cette — appartient à la prose: ‖ 7. Պայման. ձև. եղանակ. կերպ: Le reproche est juste, mais la — en est acerbe. La — a rajeuni le fond. Préceptes en — de dialogue. Պատուէրք արամախօսաւթեան կամ զրուցարանաւթեան պայմանաւ. պատուէրք ի գէմս արամախօսաւթեան: Par — de. Իբրև. որպէս. զօրէն. ըստ օրինակի: Dire quelque chose par — d'avis: ‖ 8. Կանոն. կարգ. օրէնք: Les formes de la justice. En —, en bonne —, dans les formes. Ըստ կանոնաց. ըստ կարգի. ըստ օրինաց: La demande de cette fille en mariage a été dans les formes.

Digitized by Google

Sans — de procès. 1. Անրաւքոյ կարգաց դատաստանի. առանց դատաստանի: ‖ 2. (ֆոր-թ.) Առանց իրաւանց. առանց խղճելոյ: — Pour la —. Առ ի պահելոյ զօրինս սովորականս, կամ զկարգս քաղաքավարութեան. ի վերին երեսս. առ երեսս: J'irai le voir seulement pour la —: ‖ 3. կաղապար. օրինակ: Mettre un chapeau en —, sur la —. Mettre une — dans un soulier: ‖ 10. Երեսք (մասն ճակի [soulier]): ‖ † 11. Գոմոյ (պանրոյ): ‖ 12. Բազրան [banc]. Նստարան: Une — de velours: ‖ 13. Նստարան (ի դասի եկեղեցւոյ. լատ. առ Stalle): ‖ 14. Որջ (նստատեղի): ‖ 15. Աւյատանի (ի կանճ ձիոց): ‖ 16. Աւազան առ ի զնաւս նորագելոյ. *նաւեստղ: (Որ և Bassin de construction):

—յէ. Օրինակ գործելոյ, խօսելոյ. գնացք. (տես. վարմունք. կերպիք): Des formes grossières, polies. Il a des formes un peu rudes, mais c'est un excellent homme:

Formel, elle (ֆոր-էլ, էլ՛) ած. 1. Յայտնի. մեկին. բառն. ճշդիւր. բացայայտ: Le texte est —. Un démenti —: ‖ 2. կերպական (պատճառք, ըստ փիլիսոփայից):

Formellement (ֆոր-էլ՛ման) ս. 1. Յայտնի բանիւք. յայտնապէս. մեկին. ճշդիւրս. պարզաբանիւ: La loi le dit —. Il s'y est opposé —: ‖ 2. Բուն. արդեամբք:

Former (ֆոր-մ) բ. ն. 1. Ի յարդ և ի կերպարանս ածել. կերպարանել. առնել. առեղծանել. յօրինել. կազմել: Dieu a formé l'univers. Dieu a formé l'homme à son image, il l'a formé du limon de la terre. Le potier forme des vases: ‖ 2. կազմել. յօրինել. ձևացուցանել: Jusqu'à ce que J.-C. soit formé en vous. Մինչև նկատեցի, մինչև կերպարանացի Քրիստոս ի ձեզ. (Գաղատ. դ. 19): Ils formèrent un cercle autour de lui: ‖ 3. ցօրինել. կազմել. (ըստ քերականաց): — les temps d'un verbe. Ce mot a été formé de tel autre par corruption: ‖ 4. կազմել. կացուցանել. կատարել: Voilà ce qui forme le principal mérite de cet écrit. Nos deux âmes ne formaient plus qu'une âme. Ce qui forme les grands hommes: ‖ 5. Ստուգացանել. ատալի գնել, առնել: — sa plainte, une objection: ‖ 6. կազմել. կանգնել. հաստատել. անկել: — une société, un établissement, une république: ‖ 7. ցղանալ. նկարել ի մտի. գնել ի սրտի իւրում: — un dessein, un projet. — des souhaits, des désirs. Ըղձալ. փափագել. ցանկալ: ‖ 8. Գործել (ումեք գաւ). Նրբիլ (չարիս): ‖ 9. Սկսանել. ձեռն արկանել: — le siège d'une place: ‖ 10. կատարել. յիրիւրել. կրթիլ. յարդարել. ուսուցանել. (տես. հասցընել): — un jeune homme; lui — l'esprit, le caractère. — des prêtres, des soldats. կատարել քահանայս, զինուորս. (տես. քահանայիր, զինուորիր հասցընել):

= Se —. բ. ա. 1. կերպարանիլ, նկարիլ, տպաւորիլ (տաղմի): ‖ 2. կազմիլ. յօրինիլ. ձևանալ: Le futur des verbes français se forme ordinairement de l'infinitif. Cette république ne s'est formée que lentement: ‖ 3. Նկարիլ ի միտս. պատկերանալ: Les idées, les images qui se forment dans notre esprit: ‖ 4. ցառնիլ. բղխիլ: "Plus on poursuivait les sorciers, plus il s'en formait." VOLT. *Mœurs.* ‖ 5. կատարիլ: "Et cet indigne hymen sous ses yeux s'est formé." VOLT. *Tancr.* I, 6. ‖ 6. կազմիլ: Il s'était formé une ligue. Des rassemblements se formèrent: ‖ 7. կարգիլ կալ (զօրաց): Les régiments se formèrent devant les casernes: ‖ 8. Հրահանգիլ. կրթիլ. ուսանիլ: Il se formera avec le temps:

— Cette jeune fille est en train de se —. Ընդ հասակ ըղխեացեալ դաշտական կամ տպաւորակ (ամ. հայկ.) ազգկանդ:

† **Formi** (ֆոր-մ) է. ած. 1. Ախտ կացի սրտական հաւատոյ: ‖ 2. Ախտ ախտոյից շանց:

Formica-leo (ֆոր-մէ-լէօ) է. ած. տես Fourmi-lion:

Formicant (ֆոր-մէ-ն) ած. ած. Տկար և ատեպ ատեպ (ինգիւնն երակի). *մրջնեաւոյ:

Formidable (ֆոր-մո-տապլ) ած. Ահեղ. ահաւոր. ահագին. քաջանելի. զարհուրելի: C'est un homme —. Il s'est rendu — par la rapidité de ses conquêtes. Une puissance —: [ահագնակի:

† **Formidablement** (ֆոր-մո-տապլ՛ման) ս. Ահագին:

Formier (ֆոր-մէ) է. ած. Ցօրինիչ կաղապարաց կօշկաց. *կօշկապարագործ:

Formique (ֆոր-մ) ած. *Մրջնական. (ըստ տարբրագիտաց): Acide —. Éther —:

Formuer (ֆոր-մէ) բ. ն. Անցուդարձանիլ զփափոխումն փետրոց ի թռչնոց. անցուդարձանիլ զփետրափոխութիւնն:

Formulaire (ֆոր-մ-լէր) է. ած. 1. Գիրք ձևաց. *ձևարան: — des notaires. — pharmaceutique: ‖ 2. Ձև. կանոն. պայման: Signer un — de foi: ‖ 3. Հաւատական ի ուղի հաւատոյ քահանայապետին ընդդէմ գրոցն ցանսենեանց: Signer, refuser le Formulaire:

Formule (ֆոր-մ՛լ) է. էգ. 1. Օրինակ. ձև. պայման. կարգ. *ձևան. *բանաձև: — de testament, de serment: ‖ 2. Ձև, օրինակ (պատասխանական կամ քաղաքավարական բանից): La — qui termine une lettre. Formules de politesse. Laissons de côté ces vaines formules: ‖ 3. *Ձևան. (ի չափագիտութեան): — algébrique: ‖ 4. Ընդհանրական ըստ կանոնաց և ըստ ազգ բժշկական արուեստի զդեղացութիւնս յարց կազմի գեղ ինչ յօդուածոյ [composé]. *գեղաձև:

Formuler (ֆոր-մ-լէ) բ. ն. 1. Գրել ըստ սովորական պայմանին կամ օրինակին: — un acte, un jugement: ‖ 2. Գրել զդեղագիրն ըստ կանոնաց և ըստ ազգ բժշկական արուեստի. տալ, գրել զօրինակ դեղոյ: Cette ordonnance a été mal formulée. Ce médecin ne sait pas —: ‖ † 3. Խօսել, տալ յայտապէս: Formulez vos griefs. j'y répondrai:

Fornicateur, trice (ֆոռնիգ-թէօր, թրիս) է. Պառնիկ. բազ. (Այս բառս և երկու յաջորդք վերին ի հոգևոր մեկնութեան): Dieu condamnera les fornicateurs et les adultères:

Fornication (ֆոռնիգ-սիօն) է. էգ. 1. Պառնկութիւն: Les œuvres de la chair sont l'adultère, la —, l'impudicité: ‖ † 2. Պառնկութիւն, ապերասպաշտութիւն, կռապաշտութիւն (որդւոցն Իսրայէլի, ըստ աստուածգիրն գրոց):

Forniquer (ֆոռնիգ-է) բ. ն. Պառնկել. (խրթ):

Forpaiser (ֆոր-փէզ-է) բ. ն. Թողուլ (երեղ) զընկեր զադարան և երթալ ի հեռաստան. Ս. ըստեղծել:

Forpaître (ֆոր-փէթ-թր) բ. ն. Ուղղել (երեղ) արօտ ի հեռաստան վայրի:

Fors (ֆոռ) նխ. Բաց ի. Թող: Tout est perdu — l'honneur. Կորեաւ ամենայն ինչ բաց ի պատուոյ. (բան վերագրեալ Փրանկիսկոյ Ա. ազգին արքայի Գազգիացւոց):

Forsenant (ֆոռ-սէնան) ած. ած. Ժիրաժիր. եռանդուն (չուն սրտական):

Fort, forte (ֆոռ, ֆոռթ) ած. 1. Զօրաւոր. հզօր. ուժեղ. Տարտաստ. պնդակազմ: Un homme —, extrêmement —. Avoir le bras —. Լինել հաստաթաղանթ: Avoir

Digitized by Google

une forte constitution. Il n'est pas assez — pour porter tout cela. Être — comme un Turc. Լինել զօրաւոր կամ ուժգին յոյժ. (ընդ.)։ Être — des reins. Ունել զն կամ զընդոյսոր պնդակազմ, զօրաւոր. լինել հարստակող։ Les ennemis sont plus forts en nombre. Հարստագոյնք կամ զօրաւորագոյնք են բազմութեամբ թշնամիք։ Être — de sa conscience. Se faire —. Լինել երաշխաւոր. խաղաղանալ։ Il se fait — de réussir. Elle se faisait — de . . . Ils se font — de . . . Le Dieu —. Աստուած հզօր. (քան գրոց արքայ)։ ‖ 2. Ամուր. ամրաշէն. ամրակառոյց (քաղաք, բերդ)։ ‖ 3. Ամուր. հաստ. հաստատուն. զօրաւոր. հաստաքանդ. հաստահարուստ։ De fortes murailles. Une poutre très forte. Coffre-fort. տես բ Coffre, 2. ‖ 4. Աստուար. յոյր. գէր. յաղթանդամ. մեծ։ Un homme grand et —. Un — cheval։ ‖ 5. Երևելի. նշանաւոր. մեծ։ C'est une forte maison, on y fait beaucoup de dépense. Recevoir un — salaire։ ‖ 6. Գաղջատեաս, առատ, հեռահասյհաց (աչք, դիտակ)։ ‖ 7. Թաւ. առատաբոյր. յոյր (հնչումն ըստ քերականաց, հակադրութեամբ Լերկի [Doux])։ *Pa, ta, ka*, sont des articulations fortes։ ‖ 8. Թանձր (երանգ). թանձրահոտ (գեղին)։ ‖ 9. Թաւ. թանձր. խիտ։ Les blés sont forts cette année. Un bois extrêmement —։ ‖ 10. Խիտ. դժնդակ. գժուարին. ծանր։ Un ressort qui est très —. Une forte tâche. Ce cheval a la bouche forte, կամ est — en bouche. տես բ Bouche, 6. ‖ 11. Խիտ. բարկ. առատ։ De fortes épices. Liqueurs fortes. Արբեցուցիչ, *ոգելից ըմպելիք։ Eau-forte. տես յ'Eau։ ‖ 12. Կծու. առատկաթոռ. չորաճոռ։ Du beurre —. Կոգի կծու։ Avoir l'haleine forte։ ‖ 13. (է-ւխ.) Ողառիկ. բուռն. անհնարին։ Une forte maladie. Le vent a été — toute la nuit. Forte chaleur, douleur. Cela est plus — que moi. Աստիճ է ոյդ քան զիմ կար. ոչ կարեմ յաղթել այդմ տանջութեան, այդմ կարեաց։ ‖ 14. (է-ւխ.) Գաղջասիրտ. սրտեղ։ C'est un homme qui a un caractère —, qui a l'âme grande et forte. Une femme forte. Կին ժրագլուխ (ըստ առաւօծեղէն գրոց. տես Առակք, Լ. 10)։ ‖ 15. (է-ւխ.) Շարժուք. կարող. յաղողական. տեղեակ. քաջ։ Être — aux échecs, sur le piano. Il n'est pas —. Il est — pour le vin. Մերկ զգինեաց դեգերական. գինեմոլ է։ Être — en gueule. տես բ Gueule։ ‖ 16. Կարճիվ. տզդոյ։ Un style — et concis. Une expression forte։ ‖ 17. Աւելի, առաւելագունց (բանք)։ L'épithète est un peu forte. Cela est —, voilà qui est —, c'est trop —. Աւելի է քանզ (ա). աւելեաց բանք են. գժուարին բ հաւատալ է։

— À plus forte raison. տես բ Raison։

= է. ար. 1. Բեռնակիր. բեռնարար (վաճառանոցի յարինոյ ի գարիս քաղաքի)։ Les forts de la halle։ ‖ 2. Զօրաւոր. հարուստ։ Protéger le faible contre le —։ ‖ 3. Զօրաւորագոյն, առաւորագոյն մեան. հաստատուն կողմն։ Le — de la voûte, d'une poutre. Du — au faible. Ած. = տես բ Faible։ ‖ 4. Թաւուտ մեան անտառի կամ մեզառատ. թաւ։ S'enfoncer dans le — du bois. Courir dans le —։ ‖ 5. Գազաղիք անասնոց ի թաւուտ մեանին անտառի. թաւ. մրի։ Faire sortir une bête de son —։ ‖ 6. Ամուր. ամրոց. ամրութիւն։ Attaquer, prendre un —. Des forts détachés։ ‖ 7. (է-ւխ.) Գլխաւոր մեան (ամրաւոտանոյ. թեան)։ ‖ 8. (է-ւխ.) Ողառիկ ժամանակ. առատկութիւն. առատիք։ Au plus — de la persécution. Ձմռան. Հալածանացն (ո)։ Dans le — de l'hiver. Ի խոր ձմերան։ Au — de la tempête։ ‖ 9. (է-ւխ. և ընդ.) Զօրաւորագոյն մեան կամ հոգւոյն. գլխաւոր առաւելութիւն. զօրութիւն. ոյժ։ Son —, c'est l'histoire. Tout le — de cet homme est la mémoire. Faire — sur. Վ. առաջ լինել. տպաւինել։

= ած. 1. Ուժգին. զօրութեամբ. ուժով։ Frappez —։ ‖ 2. Ապծապէս. յոյժ. կարի. առատիկ։ — beau. Il en était — surpris. — bien. — mal։

= վկած. (ա) "Որ՞ն ասէն՝ Ի՛ւր առնլի իմն է ասէր, Երի Աստուած ներողութիւն է։ Զի՛նչ ինչ առնլոց բանէ, այլ ճշմարտութեան." Յակ. Եփես. ԺԸ. 857. — "Զի՞որ էին ի փոհն ներողութիւն. առնլի է բանէ." Եփր. Եփես. = (ո) "Ցպտել հալածանացն էր յօթուկն սիրոն զվէրս." Վ.Հ. Ա. 5.

Forte (ֆօրթ) ած. Ուժգին. (ըստ երաժշտուց)։

Fortement (ֆօրթըման) ած. Զօրութեամբ. ուժգին. առատիկս. առատապէս։ Il le saisit — par le milieu du corps, et l'enleva de terre։ Ասի եւս է-ւխ. Agir, travailler —։

Forte-piano (ֆօրթ-փիանօ) է. ար. տես Piano։

Forteresse (ֆօրթըս) է. իզ. Ամրոց. բերդ. դղեակ։

Fortifiant, ante (ֆօրթիֆիան, անթ) ած. Զօրացուցիչ. կազդուրիչ (դեղ, կերակուր)։ Վ. արի եւ իրր է. ար. Prendre des fortifiants։

† **Fortificateur** (ֆօրթիֆիքաթէօր) է. ար. Շարտարապետ բերդից. *բերդակառոյց. *բերդագործ։

Fortification (ֆօրթիֆիքասիօն) է. իզ. Ա. Ամրացուցանելն. ամրութիւն։ On travaille à la — de cette place։ ‖ 2. Շարտարապետութիւն բերդից. *բերդակառուցութիւն. *բերդագործութիւն։ Cet ingénieur entend bien la —. Apprendre les fortifications։ ‖ 3. Ամրութիւն. ամրոց. ամուր։ Les fortifications n'en valent rien։

Fortifier (ֆօրթիֆիէ) բ. ն. 1. Զօրացուցանել. կազդուրել։ Cet exercice est propre à — le corps. Le bon vin fortifie l'estomac։ ‖ 2. (է-ւխ.) Զօրացուցանել. մեզացուցանել. կարողացուցանել։ — le courage. "Nous, qui ne pouvons rien de nous-mêmes, pouvons avec celui qui nous fortifie." BOSS. ‖ 3. Հաստատել. *ամրապնդել։ Cela fortifiait les soupçons։ ‖ 4. Ամրացուցանել։ — un camp, une ville, une place։

= Se —. բ. ա. 1. Զօրանալ. կազդուրիլ. (վէր. ուժով նալ)։ Cet enfant se fortifie tous les jours։ ‖ 2. Ամրանալ։ L'ennemi se fortifie dans son camp։

Fortin (ֆօրթէն) է. ար. Ամրոցիկ. բերդակ։

Fortiori (à) (ա ֆօրթիօրի) ած. Եւս առաւել. քանի՛օն առաւել. առաւելագոյն իրաւամբք։ Si l'on se doit à ses amis, à — se doit-on à sa famille։

Fortitrer (ֆօրթիթրէ) բ. ն. Խուսափիլ (հզջերսւթ է չանց սրսակնանց)։

Fortrait, aite (ֆօրթրէ, էթ) ած. Հիւանդացեալ է առաջիկ աշխատութենէ (երիվար)։

Fortraiture (ֆօրթրէթիւր) է. իզ. Հիւանդութիւն վաստակարեկ երիվարի։

Fortuit, ite (ֆօրթիւ, իթ) ած. Յանկարծադէպ. ինքնադէպ. *դիպուածական. *պատահական։ C'est un cas —. Événement —. Rencontre fortuite։

Fortuitement (ֆօրթիթիթըման) ած. Ի դիպոց. ըստ պատահման. բախտագի. դիպուածով։ Je l'ai rencontré —։

Fortune (ֆօրթիւն') է. իզ. 1. Դիք Բախտի. Բախտ։ Le temple de la Fortune։ ‖ 2. Բախտ։ La — est aveugle, inconstante. La roue de la —. La — lui rit. La — lui a tourné le dos. Brusquer la —. տես բ Brusquer, 2. ‖ 3. Պատահումն. պատահար. վտանգ։ La — des armes. Il

Digitized by Google

court ÷ de la vie. Ի վտանգի կան կեանք ենթա։ Il court — d'y périr. Ի վտանգի կամ ի տագնապի կայ կորնչելոյ։ Courir la — du pot. տես ի Pot. Chercher — · Խնդրել զբախտ։ Il est allé chercher — aux Indes. Bonne — · 1· Բարեբախտութիւն. բախտաւորութիւն. բարեբախտիկ հանգիպուածութիւն. յաջող գէպք, բախտ։ C'est une bonne — pour moi de vous rencontrer. Dire la bonne — · Գուշակել հմայութեամբ թէ գինչ պատահելոց է ումեք։ ‖ 2· Շնորհք գտեալ առաջի ինոջ։ Il a eu beaucoup de bonnes fortunes. — En bonne — · Ի գաղանիս. ի ծածուկ։ — — Mauvaise — · Վատաբախտութիւն. չարաբաստութիւն. աղէտք · արկածք։

‖ 4 Բախտաւորութիւն. բարեբախտութիւն. բարեբաստութիւն. երջանկութիւն։ Il est en —, il gagne tout ce qu'il veut։ ‖ 5· Ջուսաութիւն. թշուառութիւն. աղէտք · Ս· փախեցուկ։ Dieu vous préserve de mal et de —. Faire contre — bon cœur. տես ի Cœur, 11. ‖ 6· Վիշտք, վտանգք (ծովու, որպիսի են նաւաբեկութիւն, մրրիկք, հէնք)։ — de mer։ ‖ 7· Որ ինչ պատահէ ումեք բարի կամ չար · բախտ։ Nous sommes compagnons de —. *Նախատակիցք ենք։ Il est le maître et l'arbitre de ma —. Il a éprouvé l'une et l'autre —. Եաս զճաշակս երկոցունց բախտից, այսինքն զբախտաւորութիւն եւ զվատաբախտութիւն։ Je partageai sa bonne et sa mauvaise —։ ‖ 8· Ցաջողուած բախտի · բախտ · բախտաւորութիւն. յաջողութիւն։ Dès que sa — l'eut abandonné։ ‖ 9· Բախտ · վիճակ · պայմանն կենաց։ Se contenter de sa —. Il est digne d'une meilleure —. Les fortunes médiocres։ ‖ 10· Հասանելն աստիճանի, պատուոյ, մեծութեանց · բախտ։ Parvenir à une haute —. Les biens de la —. Բարիք բախտի. բարեբաստիկ վայելութիւնք. մեծութիւնք · բարձ և պատիւ։ Faire — · 1· Մեծանալ. ընչաւէտ լինել· Ս· հարստանալ։ ‖ 2· (ի խոսք·) Ցաջողել· լինել ընդունելի։ Cette doctrine a fait — dans le monde. — Faire la — de quelqu'un. Ցառաջ ձգել զոք · հասուցանել յաւգութիւնս։

‖ 11· Ինչք · արարք · գոյք · առացուածք · մեծութիւն · Ս· հարստութիւն։ Jouir d'une grande —. Il est sans —. Անինչ ոք է։ Grossir, augmenter sa —. L'inégalité des fortunes. Ետել malaise la — · Լինել ազքատ, ցածականաւոր, կորօտ։

— De —, De bonne —, Par — · Ած · առ · Բախտիս իմն. բաս բախտին յաջողելոյ. պատահմամբ · բաս բարի պատահման. դիպուածով։ Je le rencontrai de —։

Fortuné, ée (ֆօրթիւնե) ած· 1· Բախտաւոր· երջանիկ · բարեբախտիկ · լիաբախտիկ · գեղեցկանոխիկ։ Prince —. Amants fortunés։ ‖ 2· Երջանկաբեր։ Siècle —. Région, terre fortunée։

Forum (ֆօրոմ) (յդ· անգ·) է· ս· Հրապարակ, վաճառանոց ի քաղաքս Հռոմայեցւոց· փողոց· արգուսոյց։

Forure (ֆօրիւր) է· իգ· Ս· Ակ· La — d'une clef։

Fosse (ֆոս) է· իգ· 1· Փոս· գուբ· խորափոս· խորխորատ· վիհ· վիրապ։ — large et profonde. Il y a une dangereuse — dans la rivière. — à chaux. Գուբ կրոյ· կրագուբ· կրակոյտ։ Daniel fut jeté dans la — aux lions. Առիւծ, ընկեցաւ Դանիէլ ի գուբ առիւծուց։ ‖ 2· Վիհ հանգստեան (ա)· գերեզման։ On a fait sa — dans le cimetière. Prier Dieu sur la — de quelqu'un. Creuser sa —. (ի խոսք·) Փորել զնուբ գերեզմանի. խանդաբել, ապատկանել զնուբ առաջելութիւն։ Mettre les clefs sur la —. (ի խոսք·) Հրաժարել ի ժառանգութենէ վախճանելոյ ազգաց։ ‖ 3· Փորոք [cavité] (ի մարմնի)։ Les fosses nasales. *Ռիթափոսք։ ‖ † 4· Կաթսայ խեցեղէն (Հալելոյ գիսապար)։ ‖ † 5· Կաբասս (խաղախորդաց [tanneur])։

— Basse-fosse. Ընդգին և խաւարին գուբ բանտի (ռ)· Ներքին բանտ· ներքնատուն բանտի· բանտ խաւարչտին· գնգան։ Mettre dans les basses-fosses un condamné։

— d'aisances. Փորուածք կամարայարկ յորում կուտին ազատելութենէնք արտաքնոցաց· գոյատանոց· կղզանոց։

═ ՎԱՍ. (ա) "Այլ գիս ես գոյն ինչ վերծանելոյ գիս տեսեր յեօթ սնանկէ ծանրէ։" Պիտ· ի· ե· 408· — "Օրհնեցի անասմբ ես, ինձ, գիտ իմ հանգիստիան." Նար· կն· ═ (բ) "Գոփիս գոտահոսից զոր ընելոս ես պաճուճից և գնեսոցից և տան բանիդ ի տես ներսինս և ի խաւարինս." Եւս· Պատմ· Ջ· լը· 490։

Fossé (ֆոսե) է· ս· Պարկէն փոսի գգաղաքաս կամ ի հոսուսն ջրոց· փոս· խրամ· Ս· խանդակ· (արբ· խանդակ)։ Entourer un pré, une ville de fossés. Փոսս հասանել կամ փորել գմարգագետնով, գքաղաքաս· Ս· խանդակել։ Sauter le —. 1· (ի խոսք· և ընդ·) Ինել ի մեծ առնել ինչ յետ ընդ երկար վարանելոյ։ ‖ 2· Առնել ինչ ի հարկէ ընդդէմ իւրոց կամից։

† **Fosserage** (ֆոսըաժ) է· ս· Ասաջին գործման (արգեաց)։

Fossette (ֆոսէթ) է· իգ· 1· Փոս փոքրիկ խազ մանկանց· գ· հաս· ըսպոս։ Jouer à la —. † "Dans trois jours il jouera à la —." սեվ. Յետ երից աւուրց առաջ ջասցի ի հիւանդութենէն։ ‖ 2· Փոքրիկ փոս ի ծնօտի [menton] կամ յերես [joue]· *փոսիկ։ † — de l'estomac. Փոս որք ստամոքսի։ (որ և Le creux de l'estomac)։

Fossile (ֆոսիլ) ած· Հանելով ի միջոյ երկրի (ազ, ածուխ, անասուն)։ բրածոյ· Հանածոյ։

═ է· ս· Գոյացութիւն բրածոյ· Հանածոյք։

Fossoyage (ֆոսուայաժ) է· ս· 1· Պատրաստ փոսով։ ‖ 2· Գերեզմանի)։

Fossoyer (ֆոսուայե) [ածարդի իբրև գEmployer.] բ· ն· Ածել փոս զ(անգամ)· շուրջ փոս հատանել· պատել փոսով, խրամով· Ս· խանդակել։ Faire — un champ։

Fossoyeur (ֆոսուայէօր) է· ս· Փորող գերեզմանաց (ա)· *փոսահատ· գիսոմազ։ Payer le —։

† — La fossoyeuse. է· իգ· (ի խոսք·) Ս· Ահ·

═ ՎԱՍ. (ա) "Գոնդ գիայն ինչ էօրսդ գերեզմանիդ, գիայն և վճռանայնդ ինոջ." Եզր· Թուղ· 293։

Fou կամ **Fol, folle** (ֆու, ֆոլ, ֆոլ) ած· 1· Գիմար· խելագար· խելայիզ· Ս· խանձի։ Être —. Devenir —. Ցիմարիլ· անկանիլ ի մոլոց· ելանել ի խելոց· փոխելոնալ։ (տե· խանձիանալ)։ Être — à courir les rues կամ les champs. Ս· ատակ յիմար լինել։ Il est — de joie. Ցիմարեցաւ ասս խնդին, ի խնդալոյն։ ‖ 2· կատազեալ (շուն)։ ‖ 3· Ցիմար· սլլանդակ։ Êtes-vous — de me faire une pareille demande? Être — d'une personne, d'une chose. (ի խոսք·) Ս· ելոել զանկատել լինել յոք կամ յիրս ինչ· սիրել զոք կամ գիրս ինչ անչափ սիրով· (տե· խանձի պէս սիրել)։ Un mari qui est — de sa femme։ ‖ 4· Ցիմար· անմիտ· մոբոս· շամբուշ· խօլ· անզգամ։ Tel se croit sage qui est —. Que craindre de ce fol ennemi? ‖ 5· Դիւրահաւան· պարզամիտ։ Vous êtes bien — de croire cela։ ‖ 6· Խօլ· անհանճար· շամբշական· յիմարոսական։ Fol amour. Fol espoir. Une folle audace. De folles dépenses. Խօլ ատատութիւն· անհանճար ծախք։ Folle

Digitized by Google

enchère. տես J'Enchère, 1. ‖ 7. Ա֊առատիկ. անհնարին. աննշափ։ Il y avait à ce bal un monde —. Avoir un mal de tête —. Il en demandait un prix —. Un rire —. Ծաղր աննշափ, անհաս, առատիկ։ Un — rire. Խօլ, անպատճառ ծաղր։ Le — rire m'a pris կամ Je fus pris d'un — rire, en le voyant։ ‖ 8. Զառաքի անհնարին. մոլի։ Que vous êtes —! Il a l'humeur folle. Gaieté folle. Ա֊առատիկ զուարթութիւն։ [Farine։

— Folle avoine. տես J'Avoine. Folle farine. տես I

═ է. 1. Ցխմոր. խելագար. Ս. խենի։ Un — furieux. C'est une folle. Hôpital des fous. *Ցխմորանոց. (տե. խենիանոց)։ ‖ 2. Ցխմոր. շատխօս. խօլ։ Tais-toi, maître —. Faire le —. Ցխմորանալ. շատխօսել. ապլանգակել. La folle du logis. (է֊ած. և ընդ.) Երևակայութիւն։ ‖ 3. Հոգեկան (նախնի թագաւորաց և իշխանաց). մխիթար. խեղկատակ։ Le — de François Ier. Les fous de cour avaient le privilège de dire impunément des vérités hardies. Faire le —. Ա֊անել յիմարութիւնս. շատ շատանալ. խեղկատակել։ ‖ 4. Ագի ինչ թագանիման [palmipède] հաւասա. *խօլահաս. *քաւանահաս։ Le — vit de poisson։ ‖ 5. Երկաթ քարինք ճաստրակի [échecs], յորոց մին կայ առերի ազգային և միւսն առ երի դէմերին. դրօշակիր։

Fouace (ֆուաս) է. է֊է. Կերմակ հաց եփեալ ընդ մնխրով. նկան։

Fouage (ֆուաժ) է. ս. Հարկ եղեալ ի վերայ իւրաքանչիւր տան կամ երդի. անասնարկ. *երգահարկ։

Fouaille (ֆուայլ) է. է֊է. Ներժին սրսական շանց յորոց կնճի կամ վարակի. սրսոմնան։ (Ակ սրսոմնան եղջերուի կամ նապատատակի տես Curée)։

Fouailler (ֆուայլե) բ. ն. 1. Ա֊տրակել, խարազանել. առէպ առէպ (վերբվաբն)։ (ընդ.)։ ‖ † 2. Խրատել, հարկանել (վմանուկ տատակ)։ (ընդ.)։ Fouaillez-moi ce petit drôle։

Fouarre (ֆուար) է. ս. տես Feurre։

A. **Foudre** (ֆուդր) է. է֊է. 1. Կայծակն. փայլակն. շանթ. հրացան, հրընկեց, շանթընկեց բարկութիւն։ La — sillonne les nues. Être frappé, touché de la —. Les paratonnerres préservent les édifices de la —։ Ի բնաւգէ. և ի պերճ առացուածս վարի և իրը է. ս. Être frappé du —. Expirer sous les foudres vengeurs. — Comme la —, avec la rapidité de la —. Հանդիսատարած փայլական. իրրև զփայլակն. փայլակնաբար. աննհարին երագութեամբ։ Coup de —. 1. Հարուած կայծական, շանթի։ ‖ 2. (է֊ած.) Ահակնկալ և ձախող դէպք. հարուած շանթի։ Cette nouvelle fut pour lui un coup de —. † Pierre de —. Քար անկեալ յերկնից. Ս. շանթի հքար։ ‖ 3. (է֊ած.) Ցասումն (Աստուծոյ, թագաւորի). շանթ. կայծակն։ Les prières ferventes apaisent Dieu, et lui font tomber la — des mains. Les foudres de l'Église, de Rome, du Vatican. (է֊ և ս.) Բանադրանք, նզովք Հռոմի քահանայապետին. կայծակունք եկեղեցւոյ, Հռոմոյ. վատիկանեան շանթք։

— Les foudres de l'éloquence. (է֊ և ս.) Ցօդի֊ահաբերի պատճառք ճարտարիմաստութեան։ — Les foudres de la guerre. (է֊ և ս.) Շանթընկեց՝ հրընկեց՝ *գնդընկեց անօթք, շանթք պատերազմի. *թնդանօթք։

═ է. ս. 1. Շանթ կամ հրացան գտաղան ի ձեռին Աստուածոյ։ Une aigle tenant un — dans ses serres։ ‖ 2. (է֊ած. և ի բնոգի.) Ագէտ անհնարին. ապականաթիւն. կործանութիւն։ (Ցայս միտս վարի մերթ և յէ֊)։

— Un — d'éloquence. Հարատարախօս բանիքուն, կորովարան։

— Un — de guerre. Զօրավար հոյակապ, անուանի, քաջ կայազի. դիւցազն։ [մեծ։

B. **Foudre** (ֆուդր) է. ս. Տակառ մեծ (գինւոյ) յոյժ

Foudroiement կամ **Foudroîment** (ֆուդրուամն) է. ս. Շանթահարութիւն. ամպահարութիւն։

Foudroyant, ante (ֆուդրուայն, այթ) ած. 1. Շանթընկեց. կայծակնաթափ. կրակաճեզոց։ Jupiter —. Bras —։ ‖ 2. (է֊ած.) Որ հարկանէ հանդիսատարած փայլական (առաքը). փայլակնաբեր. փայլակնանման։ Apoplexie foudroyante. *Շանթահարիչ կաթուածք։ ‖ 3. Պատուհասելից, պատառնալից, որոտընդոստ, բարկացայտ (բանք, հայեցուածք)։ Il lançait sur moi des regards foudroyants։ ‖ 4. Ահագին, դողացուցիչ, *շանթահարիչ (համբաւ, լուր, պատառնախանձ)։

Foudroyer (ֆուդրուայե) [Ծործդ ի իրրև զEmployer.] բ. ն. 1. Հարկանել փայլատակամբք. կայծակնահար առատակել. շանթահար, երկնահար, ամպահար, շանթահեզ առնել. *շանթահարել։ Jupiter foudroya les Titans։ ‖ 2. (է֊ած.) Հարկանել, կոծել, տապալել հրացան անօթովք պատերազմի, թնդանօթովք. հարկանել հրացան գործեօք. *շանթահածել։ — une ville, un bastion։ ‖ 3. (է֊ած.) փայլակնահար առնել. տապալել. զգետնել. յերկիր կործանել։ — la rébellion. Cet orateur a foudroyé ses adversaires։ ‖ 4. (է֊ած.) Պակուցանել. խռովել. շփոթել։ ‖ 5. (է֊ած.) Տապալել. չարչարանք. յայհայհարել։ — les erreurs, l'impiété։

† ═ բ. ն. 1. կայծակունս թօթափել. որոտալ. ճայթել։ ‖ 2. (է֊ած.) ակղտամրել. տատանել։

Fouée (ֆուե) է. է֊է. 1. Հաւասրատութիւն լապտերօք։ ‖ † 2. Տրցակ տատոց։

Fouet (ֆուե. տմանք ոչ ուղիղ հնչեն ֆուս) է. ս. 1. խարազան. խարտեզ. մտրակ. ֆուիթ։ Le — d'un cocher. Allonger un coup de —. Le postillon fait claquer son —. Donner du —. Donner un coup de —. (է֊ած. և ընդ.) Պատնալ. ի նեղ տրկանել. ատիպել։ ‖ 2. Ա֊առատան կարկամ [serré] ի ծայրս խարազանաց։ Cela est fort comme du —։ ‖ 3. Հարուած վարդեի [verge]. գան։ Donner le — à un enfant. Mériter le —։ ‖ 4. Հարուած վարդեաց (առ. ի պատիժ). գան. վարչահարութիւն. ձաղկուածն. ձաղկանք։ Le supplice du — n'est plus usité en France։ ‖ 5. Փոկ գործածեցանելոյ զշունչան [sabot]. Ս. պլատիկ. (պրտ. տիւրլե)։ Ֆուե։

— Le — de l'aile. Ծայր թևոց թռչնոց։ † Le — de la queue. Ծազք ի ծայրս ապիոց անասնոց. կուտակ թաւամազկոյ. խարազի։

Fouetté, ée (ֆուէդ. տմանք ոչ ուղիղ հնչեն ֆուդ) անց. դերբ. խարազանեալ. մտրակեալ։ Les chevaux fouettés par le cocher. Crème fouettée. 1. Փրփրական, *փրփրուն սեր։ ‖ 2. (է֊ած. և ընդ.) Շատ կամ դրութիւն սեր եւ եփեալ այլ միւն յիմաստից։

═ ած. Շատ ապայթատուր. գործատր. *գործախոյտ (ծաղիկ, պտուղ)։

Fouetter (ֆուէդե. տմանք ոչ ուղիղ հնչեն ֆուդե) բ. ն. 1. խարազանել. մտրակել։ — les chevaux, les chiens. — un sabot. Պտրաճգանել խարազանաւ կամ պլատակով զշունչան։ ‖ 2. Հարկանել խարազանաւ կամ վարդեօք. ձաղկել. գանակոծ առնել։ On fouettait autrefois certains condamnés։ ‖ 3. Հարկանել վարդեօք [verge]

Digitized by Google

(զձուա, զսեր)· վերոյհլ· ծփել։ — le sang. ¶· (փոխ·) Մորակել զարիւն· գրգռել· զայրացուցանել։ ¶ 2. Եռացուցանել զարիւն· ճեպեցուցանել զշրջան արեան։ Faites une bonne promenade, cela vous fouettera le sang։ ¶ 4. (փոխ·) կսծել, բախել, ծեծել (անձրևոյ զապակիս պատուհանաց, կամ առագաստից զկայմս)։

† — un verre de vin. (փոխ· և ընդ·) Ըմպել ի մի շունչ բաժակ մի գինւոյ։

— բ· ն· Հարկանել· կսծել· բախել։ La pluie, la grêle fouettait contre la fenêtre. Le vent nous fouettait dans le visage. Le canon fouettait sur tout le penchant du coteau։

Fouetteur, euse (ֆու-եթէօր, էօզ. ամենք սէ բառիւք հնչեն ֆու-ուէօր, էօզ) ի· Մտրակիչ· ձագկիչ· (ընդ·)։ Ce maître d'école est un grand —։

Fougasse (ֆու-կաս) ի· իգ· ¶· Ականի փոքրիկ· հնոց ականի։ ¶ † 2. (փոխ·) Անլոյսգակութիւն· խօլութիւն։

Fouger (ֆու-ժե) բ· ն· Բրել կնճիթաւ զգետին (խոզի և գնճի)։

Fougère (ֆու-ժէր) ի· իգ· ¶· Տունկ ինչ մեծատերև՝ բուսանել յանտառս և յառագին տեղւոջ· ոչխարի օթո։ Danser sur la —· Brûler de la —։ ¶ 2. Բաժակ գինւոյ· (ի բնատզծ·)։

† **Fougon** (ֆու-ժո̀ն) ի· պր· Խոհանոց (նաւու)։

Fougue (ֆուկ) ի· իգ· ¶· Զայրութիւք· մոլեգնութիւն· ամենհաւութիւն։ Entrer en —· Apaiser sa —։ ¶ 2. Եռանդն· աշխոյժք· ուժգնութիւն· առատութիւն։ La — des passions. Les fougues de la jeunesse։ ¶ 3. Ակն (բանաստեղծաց)։ La — de ce poète s'est éteinte։

Fougueux, euse (ֆու-կէ, էօզ) ած· ¶· Ամենհի· մոլեգին։ Cet homme est extrêmement —· On l'attacha à la queue d'un cheval —· կապեցին զնա զպոչս ձիոյ ամենհւոյ (ա)։ Jeunesse fougueuse։ ¶ 2. Եռանդուն· առատաբիւ։

= ՎԿԱԾ· (ա) "կ՚ուզեն չէ՞ փ՚ափի, էզգիյին էրէկցին վ՚անոնք Գրէթէ՛ր ըլթոյ չէ՞ոյն·" Բիւզ· Գ· ջ· 14։

Fouille (ֆու-յ) ի· իգ· Զեղումն· բրումն· բրած։ Faire une —· Les fouilles de Pompéi, de Ninive։

Fouille-au-pot (ֆու-յը-պո) (յե· ած·) ի· պր· Մանուկ օգնական խոհակերի· խոհանակ· (ամ·)։

† **Fouille-merde** (ֆու-յը-մէրտ) (յե· ած·) ի· պր· Բնգեւան· կղզագնդիւռ· գոզ գնօցկէ։

Fouiller (ֆու-յիե) բ· ն· ¶· Զեղել· բրել· փորել· — les ruines de Ninive։ ¶ 2. Խնգրել, որոնել բրելով· — des mines d'or, d'argent։ ¶ 3. (փոխ·) Խուզել, քննել (զգիրս, զդնութիւն)։ ¶ 4. Որոնել, հետազօտել, լրտեսել (զօրաց զերկիրն, զանտառ)· յուզել, քննապղղ փութով խնգրել (զանգիս)։ ¶ 5. Փորել խորագոյնս։ — le marbre։

— quelqu'un, կրկոտել, որոնել զհանգերձս ուրուք· խուզել զոք (ա)։ — un voleur։

= բ· ն· ¶· Բրել· պեղել։ La taupe a fouillé là. Les cochons fouillent. Խոզք բրեն կնճիթաւ զգետին։ ¶ 2. Կրկոտել· որոնել· յուզել· պատռել· խիլ արկեալ յուզել· քննապղղ փութով խնգրել։ — dans une armoire, jusqu'au fond du coffre։ ¶ 3. (փոխ·) Յուզել, քննել (ի գիւտս, ի մատենագրատան)։ — dans les archives, dans le passé։ [գիւղ զվէզ." Ծնն· Խգ· 18։

= ՎԿԱԾ· (ա) "վ՚ան ուրախոյն հրանէմ անգր սա է խոս·

Fouillis (ֆու-յի) ի· պր· Խառնիխուռն չեզրևկոյտ· *խառնակոյտ։ Un — de papiers։

A. **Fouine** (ֆու-ին՛) ի· իգ· ¶· Անասուն ինչ ի մեծութիւն կատուոյ՝ որ հեզնուցանէ զհաւս, զթռչնս և զաղաւնիս· կուզ· սամոյր։ La fiente de la — sent le musc։ ¶ † 2. Մորթ կզոյ· *կզենի։

B. **Fouine** (ֆու-ին՛) ի· իգ· ¶· Երկմատնի կամ երեքժանի մշակաց ի բառնալ և ի գիզանել զորայս· Ս· եզան։ ¶ 2. Երեքարձէն· երեքժանի (ձկնորսաց)։

† C. **Fouine** (ֆու-ին՛) ի· իգ· Բիծ (ի ատրեւս որթոյ)։

Fouiner (ֆու-ին) բ· ն· փախչիլ· վտապալ· (ամ·)։

Fouir (ֆու-ր) բ· ն· ¶· փորել· բրել։ — la terre, un puits։ ¶ † 2. տես Enfouir։

† **Fouisseur** (ֆու-իսէօր) տ· և ի· պ· Գետնաբիլը (անասուն, որպիսի է խլուրդն)։

Foulage (ֆու-լաժ) ի· պ· ¶· Ճնշելն, ճմլելն, թափելն (զասուիս)· լմելն (զթաղ [feutre])։ ¶ 2. կոխելն (զխազող ի հնծանին)· կոխ։

Foulant, ante (ֆու-լան, անթ) տ· Որ ճնշէ· վ՚ատի և եղծ ի բանն Pompe foulante. *Օդամուղ ջրհան։

Foulard (ֆու-լար) ի· պր· ¶· Հնդիկ գիպակ։ — des Indes. Un mouchoir de —։ ¶ 2. Թաշկինակ մետաքսեայ։

Foule (ֆուլ) ի· իգ· ¶· Ճնշելն, ճմլելն, թափելն, լմելն (զասուիս, զթաղ)։ ¶ 2. Բազմառաւոց, գործարան թափչաց։ Aller à la —։ ¶ † 3. (փոխ·) Հարատահարութիւն· զրկանք· (հզ·)։ ¶ 4. Ամբոխ· խուռն· բազմութիւն· կոյտ։ Une grande —· Fendre la —· Une — de spectateurs։ ¶ 5. Խաժամուժ ամբոխ· խուժան· ռամիկ· խառնիճաղանճ։ La — ignorante. Se faire remarquer dans la —։

— Une — de gens. Բազուկք· յորդք։ Une — d'occupations. Խուռն, բազմախուռն գործմունք։ Une — de maladies. Ուղիք սխտից· հիւանդութեանց։

= En —· Ամբ· ած· Միախուռն· միաբանդ· գունդ առնդ· գաւազան։ Accourir en —· Համաժողովնդ, գունդագունդ, միախուռն, խուռնընթաց գիմել· գահ առեալ գիմել, ընթանալ։ Les idées se présentaient en — à mon esprit։ (Որ և † À la —· հզ·)։

Foulée (ֆու-լե) ի· իգ· ¶· ժամ յորում գնէ երիվարն զսան իւր ի գետին։ ¶ † 2. Մորթք, մորթեան անասնոց կոխեալ ի միում նաւագի։

— յե· Ոտանաշունք (երեց ի վերայ խոտոց կամ տերևոց)։

Fouler (ֆու-լե) բ· ն· ¶· կոխել· ճմլել։ — par mégarde une robe։ ¶ 2. ճնշել· լմել (զմազ կամ զսար առ ի յօրինել թաղ [feutre])· թափել (զասուիս կամ զչուխայ)։ On foule le drap pour le rendre plus ferme et plus serré։ ¶ 3. կոխել, ճմլել (զխազող ի հնծանին)։ — des raisins pour en faire sortir le jus. — la vendange, cuve. Հնծան հարկանել։ ¶ 4. Գնալ ի վերայ· կոխել։ Je foulais avec respect ce sol antique et sacré. — aux pieds. ¶· Առ ոտիւր, ընդ ոտիւր հարկանել· կոխել· առ ոտն կոխել· կոխան առնել· ընդոտգրել։ Jézabel fut foulée aux pieds des chevaux. կոխան եղև ձիոց, ամենակոխ եղև ի ձիոց ցեզարել։ ¶ 2. (փոխ·) Առ ոտն, առ ոտիւր հարկանել· ընդոտգրեալ առ ոտն հարկանել· ընդոտնել· արհամարհել։ Il foule aux pieds toutes les lois։

¶ 5. Որոնել (որսորդաց զերկիրն)։ ¶ 6. (փոխ·) ճնշել· հարատահարել· կեզել· կոփել։ — le faible։ ¶ 7. Նեղել (առարապայման հարկաք)։ — le peuple։ ¶ 8. Վ՚իրաւորել։ Les selles neuves foulent d'ordinaire les chevaux։ ¶ † 9. Խածանել (որսական շան զերբ)։ ¶ 10. ճմլել (զյօգս ոտնգամից)։ Cette chute m'a foulé le poignet. Il s'est foulé

Digitized by Google

le pied en tombant. Ցանկանալ խրոտիլ ճմլիցուս կամ գարձուս ասեն իւր։

= բ. ն. կոխել (մեամլոյ գիներիս որ տպագրին)։ Cette presse foule bien, foule également։

= Se —. բ. ա. † ա. կոխել զմիմեանս (ի խռովն, յամրոխի)։ On s'est beaucoup foulé à la sortie du spectacle։ ‖ 2. Վիրաւորիլ. ճմլիլ։ Mon genou s'est foulé dans la chute։

Foulerie (ֆու-լը-ի) է. իէ. ա. Գործարան, որուն մեամլոյ, կոխելոյ (գաւառիս), զկաշիս)։ ‖ † 2. Մամուռ, մեքենայ ճմլելոյ, կոխելոյ։ [Foulon։

† **Fouleur** (ֆու-լեօր) է. ար. ա. Հնձանաւոր։ ‖ 2. տես

Fouloir (ֆու-լուար) է. ար. ա. Գործի կոխելոյ, ճմլելոյ։ ‖ † 2. Գործի մեքրելոյ զինգանօթիս. տառն։

Foulon (ֆու-լո՛ն) է. ար. Որ թափէ, այսինքն՝ կոխէ, գաւառի կաուս. թափիչ. տոփիչ։ Moulin à —. Ալտրիք, մեամուլ թափելոյ գաւառիս։ Terre à —. Ագգ հող կաւոյ ի մեքրելոյ գաւառիս. թափչաց կաւ։ Chardon à —. տես ի Chardon։

† **Foulonnier** (ֆու-լոնիէ) է. ար. տես Foulon։

Foulque (ֆու-լ) է. իէ. Հաւ հող ջրային. փարփար (?)։

Foulure (ֆու-լու-ր) է. իէ. ա. Թափիլն, տոփիլն (գաւառիս). կոխելն (զմորթս)։ ‖ 2. Վիրք ի ճմլելոյ. ճմլուիլն. ճմլածք։ (Տես և Entorse)։ [բևաց)։

— չէ. Ոտանաւորք (հղկիրուած ի վերայ խառատ կամ տեղ.) **Four** (ֆու-ր) է. ար. ա. Հնոց (հաց եփելոյ). Թոնիր. Ս. փռուն. Ս. սրճարան. ֆուրան։ Le — d'un boulanger. Mettre le pain au —. Chauffer le —. Faire sécher des fruits au —. Pièce de —. կարկանդակ. հաստեայ։ Petits fours. փոքրիկ կարկանդակք։ ‖ 2. Հնոց (ագիւսոյ, խեցեղէն անօթոց). Թրծոց։ — à chaux. Ս. կրափուռն։ — à brique, à plâtre. — de verrerie. Հնոց ապակեգործաց։

— Faire —. ա. Հրաժարիլ գուսանաց կամ դերասանաց ի խաղալոյ և ի բաց արձակել զՀանդիսատեսս առ նուագարանն մնալոյն [recette]. (ընդ.)։ ‖ 2. Չորցուիլ. Հալոիլ։

— Vous viendrez cuire à mon —. (առակ.) կարօտիցիք գուք երբեմն ինձ, և յայնժամ խնդրեցից զձեզ իմ։ (Տես և Il viendra moudre à mon moulin)։

B. Four (ֆու-ր) է. ար. Ագռելեան անաւրէնք թափառականաց, որոց գինուորացուցանելն բռնի։

A. Fourbe (ֆուռպ) ած. և է. Նենգաւոր. խարդախ. մեղմիկ. խաբեբայ։

B. Fourbe (ֆուռպ) է. իէ. Խարէութիւն. նենգաւորութիւն. մեղմիկութիւն։ — grossière, subtile։

Fourber (ֆուռպե) բ. ն. Խաբել նենգութեամբ. խարդախել. գուել։ Il fourbe tout le monde։

Fourberie (ֆուռպը-ի) է. իէ. Նենգութիւն. խաբեբայութիւն. գուս։ Une — insigne. Faire des fourberies։

Fourbir (ֆուռպիր) բ. ն. Ջանել, ջնջել (զզէնս). սրբել. մեքրել. փայլեցուցանել (զանօթս երկաթի կամ պղնձի)։

† = Se —. բ. ա. ա. Սրբիլ. մեքրիլ։ ‖ 2. Սրբել, ջնջել զինուորի զէնս զէնս, զպրտիս։ [մեքրիլն։

† **Fourbissage** (ֆուռպիսաժ) է. ար. Ջանիլն. ջնջիլն.

Fourbisseur (ֆուռպիսէօր) է. ար. Ջանիչ կամ փայլեցուցիչ և յարդարիչ սուսերաց։

Fourbissure (ֆուռպիսիւր) է. իէ. Մաքրիլն. փայլեցուցանելն։ La — d'une lame։

Fourbu, ue (ֆուռպիւ) ած. ա. կարկամեալ սրտիւք (ձի)։ ‖ † 2. (փոխբ.) Ձանձրացեալ ի փախել ասեն յոտանէ (ի ասատիկ խանդաղութենէ). խանջ և վատասակ։ Je suis —։

Fourbure (ֆուռպիւռ) է. իէ. կարկամութիւն ոտից (երիվարաց, որոճայնոց)։

Fourche (ֆու-ռշ) է. իէ. ա. Գործի երկայնակոթ երկժանի կամ երկքժանի։ — de bois, de fer. — à faner. երկմատն. Ս. հզան։ — à vanner. Գործի փայտեզէն ժանեակաւ՝ որով հողմոյ տան զցորեանն առ ի արշալ ի յարդէն. հնձանոց. հսիլ. Գ. հսանի։ — d'étable. երկքժանի, երկքարձէն բառնալոյ զպղբ անասնոց։ — Faire quelque chose à la —. (փոխբ. և ընդ.) Գործել, առնել ինչ հարեւանցի. (վլ.)։ — Prendre une —. (փոխբ. և ընդ.) Սիրժել, արտաքսել զոք անարգաբար. (այլ. առնլի կոխմ՝առնալ)։ S'il ose revenir, prenez une —. — Faire la —, une —. Բաժանիլ (ճանապարհի, գետակի) յերկուս առաջս։ ‖ 2. Հողաբիւր երկմատնի առ ի փչելն գբառնծոս կամ զկոշտս [motte] հողոյ. հնձանոց (ա)։ ‖ 3. փայտ երկճիւղ։ ‖ 4. *Երիժանի կրպակաւորաց կոխելոյ և ի վայր իջուցանելոյ զիւրեանց վաճառս։

— Fourches patibulaires. տես ի Patibulaire։

— Fourches Caudines. տես ի Caudines։

= Վկաց. (ա) "Ախ սէր, երկայր, ե՞ս ընդ քէն ե հեծանոց ե իմ ընդ իս." Վ.Հ. Ր. 386. — "Բրէն ե հեծանոց սենէն." Ոսկ. Ցոհ. Ա. խե.

Fourché, ée (ֆու-շե) ած. դերբ. Բաժանեալ յերկուս. երկճիւղ. հերձ։ Avoir les cheveux fourchés. Animaux à pied —. կճղակաւորաչիք, կճղակահերձ, Թաւհերձ, երկակճղակ անասունք, այսինքն եղն, ոչխար, խոզ։ Pied —. † ա. կճղակաւորաչիք անասունք։ ‖ 2. Սակ վնասն կճղակաւորաչիք անասնոց. բնիկաբ։

† **Fourche-flère** (ֆու-շը-ֆլէր) է. իէ. *երկժանի մեծ ի պէտս հնձաղացս։

Fourcher (ֆու-շե) բ. ն. ա. Լինիլ բազմահերձ, բազմաճղի, ճղճղիկն. յերկուս, յերիս բաժանիլ. *ճղճղիլ։ Un arbre qui fourche. La langue lui a fourché. (փոխբ. և ընդ.) Վրիպեաց լեզու նորա. ա՛յլ իմն ընդ այլս խօսեցաւ։ ‖ 2. Բաժանիլ (ճանապարհի) յերկուս առաջս. երկճիղքիլ։

= Se —. բ. ա. ձերկուս, յերիս բաժանիլ։

Fourchet (ֆու-շէ) է. ար. Հնձանգուխն ինչ ասեն ոչխարաց։

Fourchette (ֆու-շէթ) է. իէ. ա. Պատառաքաղ. մանակալ. ըմպել։ Manger avec la —. Les dents d'une —. Déjeuner à la —. Նախաճաշ հանդերձ մսով և գինեաւ. Նախաճաշ պատառաքաղաւք։ † La — du père Adam. Ածուն գկերակուրն մատաղիք փոխանակ պատառաքաղի. պատառաքաղ նախահօրն Ադամայ. ատամոյին պատառաքաղ. (ասի ընդ խաղ)։ ‖ 2. երկքժանի մանհան առ ի հանել զմիս ի ամանէ. մանհան։ ‖ 3. երկճիղ փայտ։ ‖ 4. Գաւազանի երկժանի առ ի կացուցանել զկապս ի գառիվայրի։ ‖ 5. երկճիւղ ասկր հաւուս ի մէջ երկուց թևացն. Գ. ջինակ. (այլ. հաւքաշ). Խոփ ի փոյտ։ La — de l'estomac. (ահ.) տես Brechet։ ‖ 6. Մասն ինչ սմբակի երկվարի։ ‖ 7. *Ձիգքառատ (ի ձիապանաց շտակոց)։

Fourchon (ֆու-շո՛ն) է. ար. ա. Մասն (երկքժանուց). ժանիք (պատառաքաղի). *արձէն։ Fourchette à quatre fourchons. *Չորքժանի, *չորքարձէն պատառաքաղ։ ‖ 2. Տերի ուսոտի արձակին ոստք ծառոյ։

Fourchu, ue (ֆու-շիւ) ած. ա. Բաժանեալ յերկուս. երկճիղ. երկճղի։ Chemin —. Arbre —. Faire l'arbre —. (փոխբ. և ընդ.) կալ գլխիվայր և ոստք ի վեր՝

Digitized by Google

զատուցեալ ի միմեանց զորուներ։ ‖ 2. Երկրաւորին (լեզու օձից)։ ‖ 3. Հերձ (ոտն անասնոց)։ Les pieds fourchus. կճղակաբաշխ, կճղակահերձ, երկակճղակ, թաթաձեւերձ անասունք, (որպիսիք են եզինք, ոչխարք, այծք, ընձուղտ, եղջերու, խոզ, սյլովքն հանգերձ)։

† **Fourchure** (ֆու–շ՚ու) ե. իգ. *ճկեղջուածք. *ճեղքուածք։

A. **Fourgon** (ֆու–ղո՚ն) ե. ար. Երկաթեայ խառնիչ կայծականց [braise] հնոցի։ La pelle se moque du —. (ա–ռ.) Առած և մրճաման ծիծաղին զմիմեամբք. փալանն փալանա տիկին ծուռ երէս տեսնէ։

B. **Fourgon** (ֆու–ղո՚ն) ե. ար. Սայլ ինչ յարկեալ [couvert]՝ կարուսակիր կամ պաշարաբարձ. *բեռնակառք։

Fourgonner (ֆու–ղոն՚ն) բ. ն. 1. խառնել, խարխարել զկայծականս հնոցի երկաթեայսյաս գործեաւ։ ‖ 2. խառնել ունելիւք զհուր յոչ ինչ պէտս։ Ne fourgonnez pas tant dans ce feu. Il ne fait que —։ ‖ 3. (փոխբ. և ընդ.) վիեր ի վայր հարկանել. խառնակել. յուզել։ Ne fourgonnez point dans ce coffre։

Fourmi (ֆուր–մի՚) ե. իգ. Մրջիւն. փոքրծոս։ Des fourmis noires. Des fourmis rouges. — ailée. Avoir des fourmis dans quelque partie du corps. (փոխբ. և ար.) Ունել մորմնջուածս ի մասին իմիք մոլորեալ. գ. սարդնատիլ։

Fourmilier (ֆուր–մի՚լիէ) ե. ար. 1. Անասուն ինչ Ամերիկայ մրջնակեր. *մրջնաքաղ։ ‖ 2. թռչուն ինչ մրջնակեր. *մրջնաքաղ։

Fourmilière (ֆուր–միլիէ՚ր) ե. իգ. 1. Բոյն մրջեանց. մրջեանոց։ — souterraine։ ‖ 2. կայս մրջեանց. մրջիւնք. *մրջնակայս։ Nous vîmes sortir toute la —։ ‖ 3. (փոխբ.) կայս. բազմութիւն։ Une — de vers, de souris, de serpents։ ‖ 4. (փոխբ.) Աղքատակայս բազմութիւն. բազմութիւն ամբոխ։ Il y a une — de pauvres dans ce quartier։

Fourmi-lion (ֆուր–մի–լիո՚ն) ե. ար. Մրջեան ինչ մրջնակեր. մրջնաբուծ։ (Ըստ և լատին. Formica-leo)։

† **Fourmiliant, ante** (ֆուր–միլի՚ան, անդ՚) ած. խմոզելով, հածելով մոլորեալ մարդկամբ. մոլորաշատ. *մրջնեռաց։

Fourmillement (ֆուր–միյ–մ՚ան) ե. ար. † 1. Եռալ զեռունն (ամբոխի)։ ‖ 2. Մորմնջուն։ Sentir un —։

Fourmiller (ֆուր–միյե՚) բ. ն. 1. Եռալ. եռալ զեռալ. (ած. զբաղալ)։ Les vers fourmillent dans ce fromage. Un ouvrage qui fourmille de fautes։ ‖ 2. Լինել լի, թաթաւուչ, խճաղեալ. ունել առատութիւն։ Ce pays fourmille de soldats։ ‖ 3. Կծել. մորմնջել։ Toute la main me fourmille։ [բորոտի։

Fournage (ֆուր–նաժ՚) ե. ար. Վարձք հնոցի, հացա-

Fournaise (ֆուր–նէզ՚) ե. իգ. 1. Հնոց մեծ. հնոց. — ardente. Les trois enfants qui furent jetés dans la —։ ‖ 2. Հրատ կամ խարոյկ առատիկ. հնոց։ Comment pouvez-vous tenir à cette — ? ‖ 3. (փոխբ.) Բռնք. հալոց. քառ. բոյ։ La vertu s'éprouve dans l'affliction, comme l'or dans la —. Առաքինութիւն փորձի ի վիշտս իրրև զոսկի ի բովս։ (Յայս միտս ասի և Creuset)։

Fourneau (ֆուր–նո՚) ե. ար. 1. Հնոց (ապակեգործաց)։ Le — d'une verrerie։ ‖ 2. Հնոց փոքրիկ. Ս. թաւայ. օճախ։ — de cuisine. — de brique, de terre cuite. Allumer le —. Le foyer, le cendrier d'un —։ ‖ 3. Ական (պատերազմի կամ քարտահատից)։ ‖ 4. Վառարան (ծխափողոյ). խիւխիւն լուսոյ։

Fournée (ֆուր–նէ՚) ե. իգ. 1. Հացք եփեալք միանգամայն ի հնոցի։ La première —։ ‖ 2. Ագիւռք, անօթք խեցեղէնք խորովեալք միանգամայն ի թրծոցի [four]։ ‖ 3. (փոխբ. և ընդ.) Արք ընտրեալք կամ ամբարձեալք միանգամայն ի մի և ի նոյն պաշտօն կամ ի պատիւ։ — de sénateurs։

† **Fournette** (ֆուր–նէթ՚) ե. իգ. Հնոց փոքրիկ։

Fourni, ie (ֆուր–նի՚) ած. գերբ. 1. Որ ունի. կազմեալ. հանգերձեալ։ Une boutique fournie de toutes sortes de marchandises։ ‖ 2. Հայիհայիեալ. առեալ. մատակարարեալ։

— Lance fournie. Զօրական որ ունէր ընդ իւրն զինուորս, ապատուորս և երիվարս քանի մի (ի մէջին գտուս). զօրական կազմեալ, հանգերձեալ։

— ած. 1. Ստուար. թանձր. յոյզ։ ‖ 2. Թաւ. թանձրախուռն. խիտ։ Un bois bien —. Une barbe bien fournie։ [*փախազգեան։

Fournier, ière (ֆուր–նիէ, էր՚) ե. *Հնոցատեր.

Fournil (ֆուր–նի՚լ) ե. ար. Տեղի ուր թրծին [pétrir] զկայս ի հացաբարեցս. *ամասուց. *զանգանոց։

Fourniment (ֆուր–նիմ՚ան) ե. ար. 1. Զահաբան, եղջիւր վառօդոյ։ ‖ 2. կաշեայ կապմածք (զինուորաց)։

Fournir (ֆուր–նիր՚) բ. ն. 1. Հոգալ. հայիհայիեցուցանել. մատակարարել։ — l'armée de blé. C'est lui qui fournit cette maison de vin, de bois։ ‖ 2. Յարդարել. զարդարել. հանդերձել. ընուլ. կազմել (զտուն կահուքս, գիտութեամբ վաճառաւք). գ. առքեր։ — une maison de meubles։ ‖ 3. Տալ. մատուցանել։ — du blé à l'armée. — des armes. — de l'argent à quelqu'un. L'huile que fournissent les graines de colza։ ‖ 4. Յատկել բերել (պատճառաս). մատուցանել (գՀաշիւն)։ Il n'a pas encore fourni ses comptes։ ‖ 5. Բավանդակել. կատարել. (իր.)։ Il faut encore soixante francs pour — la somme entière. — à peine un lustre. Լինել հազիւ մասից հնգից։ — la carrière. կամ sa carrière. 1. Ընթանալ երիվարի մինչև ի ծայր ասպարիզին. կատարել զասպարէզն. հասանել ի կէտն։ ‖ 2. (փոխբ.) Լինել կենդանի, գիտել կենաց իւրոց. վճարել, վախճանիլ վիւր կեանս։ Il a bien fourni sa carrière. Եկեաց պատուով մինչև ի վախճան։ — une carrière. կատարել, վճարել զգործ ինչ։

— բ. ն. 1. Մատակարարել, հայիհայիել (գՀամբարս)։ C'est un tel qui fournit dans cette maison։ ‖ 2. Տալ յիւրմէ (զծախս պիտոյից ուրուք) (ա). ընուլ (զպակասութիւն կամ գկարօտութիւն ուրուք). պաշտել (զգիտս ուրուք). նպաստս լինել։ — aux frais des funérailles de quelqu'un. — aux besoins de quelqu'un։ ‖ 3. Բաւական լինել։ On ne saurait — à tout։ ‖ † 4. Ակնկալել, առալ ի խազս քարտիսից գիւուղի որ ունի զնոյն գոյն թղթոյ հանուածկորդին։ Si vous avez du trèfle, vous êtes obligé de —։

= Se —. բ. ա. Գնել գիւր գործանն, զպաշար, գՀամբարս։ Il se fournit chez ce marchand։

= ՎԿՍՑ. (ա) "Ի– զոգնոյն ծախս պիտոյից տաճկին՝ ինձն Ամբրոսիս տայր յիւրմէ." Եւս. Պատ. Ջ. խգ. 468։

Fournissement (ֆուր–նիս–մ՚ան) ե. ար. † 1. Հայիհայիանք. մատակարարութիւն։ (Այժմ ասի Fourniture)։ ‖ 2. Բաժին, հանգանակութիւն (իւրաքանչիւր ուրուք ի գումարուց [associé] յընկերութեան վաճառականաց)։

Fournisseur (ֆուր–նիս–ո՚ր) ե. ար. Հայիհայիիչ (պիտոյից, Համբարուց, զգեստուս տան, արքունեաց, բանակի)։

Fourniture (ֆուր–նիթ–ու՚ր) ե. իգ. 1. Համբարք, պաշար (գինւոյ, ցորենոյ, փայտից)։ ‖ 2. Հայիհայիելն.

Digitized by Google

հայթհայթանք. մանաւակարարութիւն. առաչութիւն։ Il est chargé de cette —։ ‖ 3. Հանդերձանք մանր մանր մանածոց (կարասեաց կամ զգեստուց)։ Le tapissier a pris tant pour façon et fournitures։ ‖ 4. Մանր մանր խոտք (ի համեմունս ապրանից)։ ‖ † 5. կազմածք անկոչնոց (գործոց)։

Fourrage (ֆու-րաժ) է. ար. 1. Մզօտք, տերեւք և արմատք գալարեաց (ի կերակուր անասնոց). գալարիք. խոտ։ — vert. — sec. Du beurre qui sent le —։ ‖ 2. Խոտ հնձեալ (ի կերակուր երիվարաց բանակի). Ս. ալափ. (արր. —'ի֊ֆ)։ L'armée manquait de —։ ‖ 3. Հնձիլն, ժողովիլն գխոտ (ի կերակուր երիվարաց բանակի)։ ‖ 4. *Խոտատեղք գօրաց։ Les ennemis attaquèrent le —։ ‖ † 5. (ֆուխ֊.) Ապականութիւն. տուար. Ս. ալափ։

Fourrager (ֆու-րաժե) բ. ն. 1. կարել, համբառնել, ժողովել խոտս (ի կերակուր երիվարաց բանակի). երթալ խոտաքաղ։ On était contraint d'aller — bien loin։ ‖ 2. (ֆուխ֊. և ընդ.) գաղել առնուլ, հաւաքել (ի գործոց)։ C'est un homme qui va fourrageant dans tous les livres։

— բ. ն. 1. Ապականել. աւարել. Ս. ալափ առնել. Ս. ալափիլ։ — tout un pays. Les lapins ont fourragé mon jardin։ ‖ 2. Վ֊եր ի վայր հարկանել. խառնակել։ — des papiers։

Fourragère (ֆու-րաժէր) ած. էգ. Plante —. խոտ կամ բոյս զոր գործանեն ի կերակուր անասնոց. *ճարակարոյս։ Culture —. Մշակութիւն ճարակաբուսոց։

Fourrageur (ֆու-րաժէօր) է. ար. *խոտաքաղ, *խոտաբեր զօրականի։

A. **Fourré, ée** (ֆու-րե) անց. գերբ. 1. Պատեալ մուշտակաւ. Ս. մուշտակեալ։ Un manteau —. Gants fourrés. Un innocent — de malice. (ֆուխ֊.) խորամանկ որ առաջի եհասել կերպարանի մտամիտս։ ‖ 2. Զգեցեալ մուշտակ. *մուշտակաւոր. *մուշկեկաւոր։ ‖ 3. փետրալից. *փետրաւոր (թռչնոյ)։ ‖ 4. Ծառախիտ. մացառախիտ. թփուտ (անտառ, երկիր)։ ‖ 5. Դրամագեալ ոսկւով կամ արծաթով։ Médaille, pièce de monnaie fourrée։ (Ա. ժամ ասի Médaille plaquée)։ — Paix fourrée. (ֆուխ֊.) վ֊երերեւոյթ, կերպարանեալ, աւաս հաշտութիւն։ ‖ 6. Ապրեալ ի բանս. բանաստրկեալ։

— Coup —. 1. Հարուած զոր տայ ոք ի պատահելիեան խակ և խակ ընդ առնուլն գՀարուած հակառակորդին։ ‖ 2. (ֆուխ֊.) Երկակողմանի թշնամութիւն։

— Être —, toujours — chez quelqu'un. Լինել ցանգ առ երի ուրուք. չհատիլ յաւտէն։

B. **Fourré** (ֆու-րե) է. ար. Թփուտ կամ մացառամեալ տեղի յանառոյթ. թփուտք. մացառուտք. թաւուտք։

Fourreau (ֆու-րօ) է. ար. 1. Պատեհանք։ — d'épée, de baïonnette, de parapluie. Tirer l'épée du —. 1. Մերկել, մերկանալ զսուրն ի պատենից։ ‖ 2. (ֆուխ֊.) Մերկանալ զսուրն ի պատենից. ձեռնամուխ լինել ի գործ պատերազմի։ Remettre l'épée au —. 1. Դարձուցանել, տրկանել զսուրն ի պատեհան. ամփոփել զսուր։ ‖ 2. (ֆուխ֊.) խօսել ի խաղաղութիւն, ի հաշտութիւն խաղաղութեան։ — Coucher comme l'épée du roi dans son —. տես ի Coucher, բ. ն. 1.

‖ 3. Զգեստ (մանկանց)։ On mit à cette petite fille un —։ ‖ 3. Պատեհանք յորում ամփոփի ասղ, այսինքն վերոյ [verge], երիվարք։

Fourrer (ֆու-րե) բ. ն. 1. Պատել մուշտակաւ. Ս. մուշտակել։ — une robe de martre. — d'hermine։ ‖ 2. Տալ ուժգն անչափ։ Cette mère fourre toujours en cachette de l'argent à son fils։ ‖ 3. Ապականել. գնել. մանծանել (գձեռն ի ծակ). մխել (զսուր յորովայն ուրուք). ներխթել (զորովայն ուրուք սրով). Ս. խոթել։ — son bras dans un trou. — la main dans sa poche. Fourrez cela dans votre cassette. Il lui a fourré son épée dans le ventre. Ներխթ զորովայն նորա սրով։ Il s'est fourré une épine, une écharde dans le doigt. Եմ փուշ կամ խոշ ընդ մատն նորա. (տե֊. մատք փուշ մտաւ)։ — son nez où on n'a que faire, — son nez partout. (ֆուխ֊. և ընդ.) տես ի Nez. — dans l'esprit de quelqu'un. 1. (ֆուխ֊.) Ապականել ի միտս ուրուք. իմելագիր լինել ուտիք։ ‖ 2. խելամուտ առնել. հասկացուցանել. (տե֊. միտքդ խոթել)։ Il est si stupide, qu'on ne saurait lui rien — dans la tête, dans l'esprit. — en prison. Ապականել ի բանտ. բանաստրկել։

‖ 4. (ֆուխ֊.) հիւսել, խառնել, ի ներքս խառնել, մանծանել (ինչ ի բանան կամ ի գիրան առանց պատշաճութեան). խոկել։ Il fourre toujours du latin dans ses discours. Il a fait un livre où il a fourré tout ce qu'il savait։

= Se —. բ. ա. 1. Ապրկանել կամ ապտանել մուշտակս. ապտանել հանգերձս ջերմացուցիչս։ Il s'est bien fourré։ ‖ 2. թաքչիլ. ղօղել. (տե֊. պահուըտիլ)։ Se — sous un lit. Où s'est-il donc fourré? Il est si honteux qu'il ne sait où se —, qu'il se fourrerait dans un trou de souris. (ֆուխ֊. և ընդ.) կամի առ ամօթոյն ընդ գետին, ի փապարս կամ ընդ փապարս երկրի մտանիլ. (տե֊. ամօթէն գետինը կ'ուզեմ)։ ‖ 3. (ֆուխ֊.) Մտանիլ. միջամտիլ ի լինել։ Il se fourre partout. Il s'est fourré dans cette affaire jusqu'au cou։ [ասկապտած։

Fourreur (ֆու-րէօր) է. ար. *Մուշկեկապած. *մուշտակաւոր։

Fourrier (ֆու-րիէ) է. ար. † 1. կարապետ. յառաջընթացս։ (Յայս միտս ասի ֆուխ֊. և էգ. † La fourrière du jour. կարապետ արեգական. Ա. յգ [Aurore]։ ‖ 2. Հայթհայթիչ, հոգաբարձու օթևանաց և նպարեղէնից զօրուն. **վանապան։

= ած. ար. Sergent —. Զինապետ վանապան։

Fourrière (ֆու-րիէր) է. էգ. 1. Շահեմարան փայտից կամ ածխոյ ի տունս մեծամեծաց. *փայտանոց. *ածխատուն։ ‖ 2. Վ֊երակացութիւն փայտից։ La — a fourni tant de bois։ ‖ 3. Տեղի ուր արկանին ի պահ ձի, կառք, այլևայլքն հանգերձ, մինչև հատուցեալ տէր նոցա զուսանական կամ զվճռեանն. *պահարկոց։

Fourrure (ֆու-րիւր) է. էգ. 1. Մորթի անասնոց ինչ հանգերձ առեալիս. գեղատարեալ մուշկեկոյ։ Les belles fourrures viennent du Nord։ ‖ 2. Հանգերձ մուշկեկաւոր. Ս. մուշտակ. էլուփ։ La — d'un président։ ‖ †3. Ա֊եր մուշտակազգեաց, մուշտակաւոր։

Fourvoiement (ֆու-վուա-ման) է. ար. խառնուածք ի ճշմարիտ կամ յաղիղ ճանապարհէ. մոլորութիւն. առերեւութիւն. (Խ֊ր)։

Fourvoyer (ֆու-վուա-յէ) [Ծագեալ երբեմն ի Employer.] բ. ն. Մոլորեցուցանել. մոլորեցուցանել. խոտորեցուցանել. զարատուղի, խոտոր հանել։ Ce guide nous a fourvoyés։ Ա֊ր եւս ֆուխ֊. Les mauvais exemples l'ont fourvoyé։

= Se —. բ. ա. 1. Մոլորիլ. մոլորիլ. խոտորիլ. ուղամոգիլ. ընտ արտուղի, զարտուղի անկանիլ։ La nuit est cause qu'ils se sont fourvoyés։ Ա֊ր եւս ֆուխ֊. Plus on suit ses passions, plus on se fourvoie. Faire fourvoyer quelqu'un. Մոլորիլ, մոլորեցուցանիլ զոք (ի

Digitized by Google

զատուցեալ ի մխեանց զարուեստ։ ‖ 2. Երկչոտիլն (լեզուօձից)։ ‖ 3. Հերձ (ոտն անասնոց)։ Les pieds fourchus. կճղակաբաշխ, կճղակահերձ, երկակճղակ, թաղաձերձ անասունք, (սրպիսիք են եզինք, ոչխարք, այծք, ընձուղտ, եզջերու, խոզ, այլովքն հանգերձ)։

† **Fourchure** (ֆու-չու-ր) ե. իգ. *ճեղքուածք. *ճեղքածք։

A. **Fourgon** (ֆու-ղոն) ե. ար. Երկաթեայ խառնիչ կայծականց [braise] հնոցի։ La pelle se moque du —. (ա-ռած.) Պրատն և մրճոտն ծիծաղին զմիմեամբք. փոշտն փոշտնա տիլին փառս պարկէ։

B. **Fourgon** (ֆու-ղոն) ե. ար. Այլ ինչ յարեկաւ [couvert]՝ կարաւանիկեր կամ պաշտպարարձ. *բեռնակառք։

Fourgonner (ֆու-ղոնել) բ. ն. 1. խառնել, խարխարել զկայծակունս հնոցի երկաթոպատս գործեաւ։ ‖ 2. խառնել առանելոք զհուր յոչ ինչ պէտս։ Ne fourgonnez pas tant dans ce feu. Il ne fait que —։ ‖ 3. (ետ-բ. և ընդ.) վներ ի վայր հարկանել. խառնակել. յուզել։ Ne fourgonnez point dans ce coffre։

Fourmi (ֆուր-մի) ե. իգ. Մրջիւն. փոքրծոծ։ Des fourmis noires. Des fourmis rouges. — ailée. Avoir des fourmis dans quelque partie du corps. (ետ-բ. և ածա.) Ունել մարմնոջումն ի մասին իմիք մորմոքոյ. գ. սարդնատիլ։

Fourmilier (ֆուր-միլիե) ե. ար. 1. Անուանուն ինչ Ամերիկայ մրջնակեր. *մրջնաքաղ։ ‖ 2. Թռչնոյն ինչ մրջնակեր. *մրջնաքաղ։

Fourmilière (ֆուր-միլիէր) ե. իգ. 1. Բոյն մրջեանց. մրջեանոց։ — souterraine։ ‖ 2. կայս մրջեանց. մրջեանք. *մրջնակայս։ Nous vîmes sortir toute la — ։ ‖ 3. (ետ-բ.) կայս. բազմութիւն։ Une — de vers, de souris, de serpents։ ‖ 4. (ետ-բ.) Մարդակայս բազմութիւն. բազմութիւն մարդոյ։ Il y a une — de pauvres dans ce quartier։

Fourmi-lion (ֆուր-մի-լիոն) ե. ար. Միջատ ինչ մրջնակեր. մրջնաբուծ։ (Ըստ և լատին. Formica-leo)։

† **Fourmiliant, ante** (ֆուր-միլիան, անդ) ած. խճողեալ, հոծեալ մարդկամբ. մարդաշատ. *մրջնեւաւոր։

Fourmillement (ֆուր-միյ-ման) ե. ար. † 1. Եռալ զեռալն (ամբոխի)։ ‖ 2. Պարմոլութիւն։ Sentir un —։

Fourmiller (ֆուր-միյե) բ. ն. 1. եռալ. եռալ զեռալ. (ապ. վերեալ)։ Les vers fourmillent dans ce fromage. Un ouvrage qui fourmille de fautes։ ‖ 2. Լինել լի, թաղաձուչ, խճողեալ. ունել առատաւութիւնս։ Ce pays fourmille de soldats։ ‖ 3. կծել. մոլմոլել։ Toute la main me fourmille։ [բարոյի։

Fournage (ֆուր-նաժ) ե. ար. վարձք հնոցի, հացա-

Fournaise (ֆուր-նէզ) ե. իգ. 1. Հնոց մեծ. հնոց. — ardente. Les trois enfants qui furent jetés dans la —։ ‖ 2. Հրաւ կամ խարոյկ սաստիկ. հնոց։ Comment pouvez-vous tenir à cette — ? ‖ 3. (ետ-բ.) Բովք. հալոց. քառ-րայ։ La vertu s'éprouve dans l'affliction, comme l'or dans la —. Առաքինութիւն փորձի ի վիշտս իբրև զոսկի ի բովս։ (Յայս միտս ասի և Creuset)։

Fourneau (ֆուր-նո) ե. ար. 1. Հնոց (ապակեգործաց)։ Le — d'une verrerie։ ‖ 2. Հնոց փոքրիկ. Ս. թաւայ. օճախ։ — de cuisine. — de brique, de terre cuite. Allumer le —. Le foyer, le cendrier d'un —։ ‖ 3. Ական (պատերազմի կամ քարահատից)։ ‖ 4. Վառարան (ծխափողոյ). խո-ղովն լուխ։

Fournée (ֆուր-նէ) ե. իգ. 1. Հացք եփելք միանգամայն ի հնոցի։ La première —։ ‖ 2. Աղիւզ, անօթք խեցեղէնք խորովելք միանգամայն ի թրծոցի [four]։ ‖ 3. (ետ-բ. և ընդ.) Արք ընտրեալք կամ ամբարձեալք միանգամայն ի մի և ի նոյն պաշտօն կամ ի պատիւ։ — de sénateurs։

† **Fournette** (ֆուր-նէթ) ե. իգ. Հնոց փոքրիկ։

Fourni, ie (ֆուր-նի) անց. գործ. 1. Որ ունի. կազմեալ. հանգերձեալ։ Une boutique fournie de toutes sortes de marchandises։ ‖ 2. Հայիհայիեալ. առեալ. մատակարարեալ։

— Lance fournie. Զօրական որ ունէր ընդ իւրեւ զինուորս, ապատուորս և երիվարս քանի մի (ի մէջէն գասուց). զօրական կազմեալ, հանգերձեալ։

— ած. 1. Յառաջ. թանձր. յոյզ։ ‖ 2. Թաւ. թանձրախուռն. խիտ։ Un bois bien —. Une barbe bien fournie։ [*փաղաղան։

Fournier, ière (ֆուր-նիէ, իէր) ե. *Հնոցատէր.

Fourmil (ֆուր-միլ) ե. ար. Տեղի առ թերեն [pétrir] զկայս ի հացագործոցս. *ամասուց. *զանգանոց։

Fourniment (ֆուր-նի-ման) ե. ար. 1. Զահարան, եղջիւր վառօդոյ։ ‖ 2. կոշտեայ կազմածք (զինուորաց)։

Fournir (ֆուր-նիր) բ. ն. 1. Հագուլ. հայիհայիել. մատակարարել։ — l'armée de blé. C'est lui qui fournit cette maison de vin, de bois։ ‖ 2. Յօրգասրել. զարգարել. հանգերձեալ. լնուլ. կազմել (զառուն կահուք, զնաւթ վաճառաց). գ. առքել։ — une maison de meubles։ ‖ 3. Տալ. մատուցանել։ — du blé à l'armée, — des armes. — de l'argent à quelqu'un. L'huile que fournissent les graines de colza։ ‖ 4. Յառաջ բերել (պատճառս). մատուցանել (գնաշիւն)։ Il n'a pas encore fourni ses comptes։ ‖ 5. Բավանդակել. կատարել. (ձգ.)։ Il faut encore soixante francs pour — la somme entière. — à peine un lustre. Լինել հազիւ ամաց հնգից։ — la carrière. 1. Ընթանալ երիվարի մինչև ի ծայր ասպարիզին. կատարել զասպարէզն. հասանել ի կէտն։ ‖ 2. (ետ-բ.) Լնուլ զկէտն, զկէտ կենաց իւրոց. վճարել, վախճանել զիւր կեանս։ Il a bien fourni sa carrière. Եկեաց պատուով մինչև ի վախճան։ — une carrière. կատարել, վճարել զգործ ինչ։

— բ. ն. 1. Պատակարարել, հայիհայիել (գհամբարս)։ C'est un tel qui fournit dans cette maison։ ‖ 2. Տալ յիւրմէ (գծախս պիտոյից ուրուք) (ա). լնուլ (զպակասութիւն կամ գկարօտութիւն ուրուք). պաշտել (գկեանս ուրուք). նպաստս լինել։ — aux frais des funérailles de quelqu'un. — aux besoins de quelqu'un։ ‖ 3. Բաւականն լինել։ On ne saurait — à tout։ ‖ † 4. Ակնանել, տալ ի խազս քարտիսից գհաւրէմ որ ունի զնոյն գոյն թղթոյ հակառակորդին։ Si vous avez du trèfle, vous êtes obligé de —։

= Se —. բ. ա. Գնել զիւր գործանն, զպաշտար, գհամբարս։ Il se fournit chez ce marchand։

= վկաց. (ա) "Ե՛ զպճնայն նախ պիտոյից ասիներցն' ինձն Ամբրոսիս տուր չէրթե." եւս. Զամ. Ջ. իդ. 468։

Fournissement (ֆուր-նի-սման) ե. ար. † 1. Հայիհայիանք. մատակարարութիւն։ (Այժմ ասի Fourniture)։ ‖ 2. Բաժին, հանգանակութիւն (իւրաքանչիւր ուրուք ի զովղոց [associé] յընկերութեան վաճառականաց)։

Fournisseur (ֆուր-նի-սէօր) ե. ար. Հայիհայիիչ (պիտոյից, հանդերձուց, զգեստու առնո, տրքունեաց, բանակի)։

Digitized by Google

հայթհայթանք. մանածագործութիւն. առուչութիւն։ Il est chargé de cette —։ ‖ 2. Հանդերձանք մանր մունր մանածոց (կարասեաց կամ զգեստուց)։ Le tapissier a pris tant pour façon et fournitures։ ‖ 4. Մանր մունր խոտք (ի հանդերձանս ազգանիւց)։ ‖ † 5. կազմածք անկողնոց (գոբգոց)։

Fourrage (ֆու-րաժ) է. ար. 1. Մզօտք, տերեւք և արմատք գալարեաց (ի կերակուր անասնոց). գալարիք. խոտ։ — vert. — sec. Du beurre qui sent le —։ ‖ 2. Խոտ հնձեալ (ի կերակուր երիվարաց բանակի). Ս. ալեափ. (արբ. —'լիֆ)։ L'armée manquait de —։ ‖ 3. Հնձելն, ժողովելն գխոտ (ի կերակուր երիվարաց բանակի)։ ‖ 4. *Խոտաբեր զօրք։ Les ennemis attaquèrent le —։ ‖ † 5. (էխոբ.) Ապականութիւն. ասաք. Ս. ալեափ։

Fourrager (ֆու-րաժէ) բ. ն. 1. կարել, հաւաքել, ժողովել խոտ (ի կերակուր երիվարաց բանակի). երթալ խոտաքաղ։ On était contraint d'aller — bien loin։ ‖ 2. (էխոբ. և ընդ.) գաղել առնուլ, հաւաքել (ի գրոց)։ C'est un homme qui va fourrageant dans tous les livres։

= բ. ն. 1. Ապականել. ասարկել. Ս. ալեափ առնել. Ս. ալեափել։ — tout un pays. Les lapins ont fourragé mon jardin։ ‖ 2. Վներ ի վայր հարկանել. խառնակել։ — des papiers։

Fourragère (ֆու-րաժէր) ած. էից. Plante —. Խոտ կամ բոյս զոր գարմանեն ի կերակուր անասնոց. *Ճարակաբոյս։ Culture —. Մշակութիւն ճարակաբուսոց։

Fourrageur (ֆու-րաժէօր) է. ար. *Խոտաքաղ, *Խոտաբեր զօրականի։

A. **Fourré, ée** (ֆու-րե) անց. գերբ. 1. Պատեալ մուշտակաւ. Ս. մուշտակել։ Un manteau —. Gants fourrés. Un innocent — de malice. (էխոբ.) Խորամանկ որ առաջի եւսոյ կերպարանի մխամիտ։ ‖ 2. Զգեցեալ մուշտակ. *մուշտակաւոր. *մուշկեկաւոր։ ‖ 3. փետրալից. *Փետրափետուր (թռչնոյն)։ ‖ 4. Ծառատախիտ. մացառատախիտ. Թփուտ (անասուն, երկիր)։ ‖ 5. Դրամագեալ ոսկւով կամ արծաթով։ Médaille, pièce de monnaie fourrée։ (Ա.յժմ ասի Médaille plaquée)։ — Paix fourrée. (էխոբ.) Վներևութեայի, կերպարանեալ, առաջ հաշտութիւն։ ‖ 6. Ապրեալ ի բանս. բանաստրկեալ։

— Coup —. 1. Հարուած զոր ասդ ոք ի սրախաղութեան խակ և խակ ընդ առնուլն գՀարուած հակառակորդին։ ‖ 2. (էխոբ.) Երկակողմնեայ թշնամութիւն։

— Être —, toujours — chez quelqu'un. Լինել ցանգ առ երի ուրուք. չիմաքիլ յուսիւքէ։

B. **Fourré** (ֆու-րե) է. ար. Թփուտ կամ մացառամոլ տեղի յանառաւթ. Թփուտք. մացառուտք. Թաւուտք։

Fourreau (ֆու-րօ) է. ար. 1. Պատեանք։ — d'épée, de baïonnette, de parapluie. Tirer l'épée du —. 1. Պերկել, մերկանալ զուսրն ի պատենից։ ‖ 2. (էխոբ.) Պերկանալ զուսրն ի պատենից. Ձեռնամուխ լինել ի գործ պատերազմի։ Remettre l'épée au —. 1. Դարձուցանել, սրկանել զուսրն ի պատեանն. ամփոփել զուսր։ ‖ 3. (էխոբ.) Խօսել ի խաղաղութիւն, ի հաշտութիւն խաղաղութեան։ — Coucher comme l'épée du roi dans son —. տես ի Coucher, բ. ն. 1.

‖ 2. Զգեստ (մանկանց)։ On mit à cette petite fille un —։ ‖ 3. Պատեանք յորում ամփոփի սաղ, այսինքն՝ վարց [verge], երիվարի։

Fourrer (ֆու-րէ) բ. ն. 1. Պատել մուշտակաւ. Ս. մուշտակել։ — une robe de martre. — d'hermine։ ‖ 2. Տալ ուսմունք անյարմար։ Cette mère fourre toujours en cachette de l'argent à son fils։ ‖ 3. Ակամանել. գնել. մանծանել (գնեաւն ի ծակ). մխել (զսուրն յորովայն ուրուք). Նախճել (զորովայն ուրուք սրով)։ Ս. խոթել։ — son bras dans un trou. — la main dans sa poche. Fourrez cela dans votre cassette. Il lui a fourré son épée dans le ventre. Նախճի զորովայն նորա սրով։ Il s'est fourré une épine, une écharde dans le doigt. Եմ փուշ կամ խոշ ընդ մատան նորա. (—վ. մատոք փուշ մտաւ)։ — son nez où on n'a que faire, — son nez partout. (էխոբ. և ընդ.) տես ի Nez. — dans l'esprit de quelqu'un. 1. (էխոբ.) Ակամանել ի միտս ուրուք. Ի-նելագիր լինել ումեք։ ‖ 2. Խելամուտ առնել. Հասկացուցանել. (—վ. միտքդ խոթել)։ Il est si stupide, si hébété, qu'on ne saurait lui rien — dans la tête, dans l'esprit. — en prison. Ակամանել ի բանտ. բանտարկել։

‖ 4. (էխոբ.) Հիւսել, խառնել, ի ներքս խառնել, մանծանել (ինչ ի բանան կամ ի գիրան առանց պատշաճութեան). խառկել։ Il fourre toujours du latin dans ses discours. Il a fait un livre où il a fourré tout ce qu'il savait։

= Se —. բ. ա. 1. Ակամանել կամ ազանել մուշտակս. ազանել Հանգերձս Ջերմացուցիչս։ Il s'est bien fourré։ ‖ 2. Թաքչիլ. գոզել. (—վ. պահտըռիլ)։ Se — sous un lit. Où s'est-il donc fourré? Il est si honteux qu'il ne sait où se —, qu'il se fourrerait dans un trou de souris. (էխոբ. և ընդ.) Կամի առ ամօթոյն ընդ գետնի, ի փառս կամ ընդ փառասրս երկրի մտանիլ. (—վ. ամօթ էն գետինը կ'անցնի)։ ‖ 3. (էխոբ.) Մտանել. միջամտել ի լինել։ Il se fourre partout. Il s'est fourré dans cette affaire jusqu'au cou։ [աստկազարծ։

Fourreur (ֆու-րօր) է. ար. *Մշկեկագործ. *մուշտակագործ։

Fourrier (ֆու-րիէ) է. ար. † 1. կարապետ. յառաջընթաց։ (Ցայս միտս ասի էխոբ. և էից. † La fourrière du jour. կարապետ արեգական. Ա.յլ [Aurore]։ ‖ 2. Հայթհայթել, հոգալարձակ օթևանաց և նպարակաց զօրուն. **վանապան։

= ած. ար. Sergent —. Ցիանապետ վանապան։

Fourrière (ֆու-րիէր) է. էից. 1. Շահմայրան փայտից կամ ածից ի տունս մեծամեծաց. *փայտանոց. *ածխատուն։ ‖ 2. Վերակացութիւն փայտից։ La — a fourni tant de bois։ ‖ 3. Տեղի ուր արկանին ի պահ ձի, կառք, այլովքն հանդերձ, մինչև հատուցանէ տեր նոցա զտուգանան կամ զվճռանան. *պահարկոց։

Fourrure (ֆու-րիւր) է. էից. 1. Մորթի անասնոց ինչ հանգերձ առեալիս. գխոտաբերեալ մուշկեայ։ Les belles fourrures viennent du Nord։ ‖ 2. Հանգերձ մուշկեկաւոր. Ս. մուշտակ. էլբր։ La — d'un président։ ‖ †3. Ակռր մուշտակազգեաց, մուշտակաւոր։

Fourvoiement (ֆու-վուա-ման) է. ար. Խոտորումն ի ճշմարիտ կամ յուղիղ ճանապարհէ. մոլորութիւն. առերեսումն. (խրի)։

Fourvoyer (ֆու-վուա-յէ) [լծորդի երբեմն ընEmployer.] բ. ն. Սխալեցուցանել. մոլորեցուցանել. խոտորեցուցանել. զարատ, խոտոր հանել։ Ce guide nous a fourvoyés։ Ակռ ևս էխոբ. Les mauvais exemples l'ont fourvoyé։

= Se —. բ. ա. 1. Սխալիլ. մոլորիլ. խոտորիլ. ազամոլիլ. ըստ արուեստի, զարատ ընթանալ։ La nuit est cause qu'ils se sont fourvoyés։ Ակռ ևս էխոբ. Plus on suit ses passions, plus on se fourvoie. Faire fourvoyer quelqu'un. Սխալեցուցանել, մոլորեցուցանել զոք (ի

Digitized by Google

զատուցիկալ ի մեմեանց զորուն։ ‖ 2. Երկրաւորին (լեզու օձից)։ ‖ 3. Հերձ (ոտն ունասնոց)։ Les pieds fourchus. կճղակաւորաչք, կճղակահերձ, երկակճղակ, թաւիճահերձ անասունք, (որպիսիք են եզնիք, ոչխարք, այծք, ընձուզք, եղջերաս, խոզ, սյլլովքն հանդերձ)։

† **Fourchure** (ֆու–շիւ–) ե. իգ. *ձիեղքատածք. *ճեղքատածք։

A. **Fourgon** (ֆու–ղոն) ե. ար. երկաթեայ խառնիչ կայծակոնից [braise] հնոցի։ La pelle se moque du —. (սու–ռ.) Պրոստն և մրճաման ծիծաղին զմիմեանս։ ե. ընդ ընդունիս տիգն ես ուղիղ, ոչ խորը, այծք, ընձուզք, եղջերաս, խոզ, սյլլովքն հանդերձ)։

† **Fourchure** (ֆու–շիւ–) ե. իգ. *ձիեղքատածք. *ճեղքատածք։

B. **Fourgon** (ֆու–ղոն) ե. ար. Սայլ ինչ ,յորկեալ [couvert]՝ կարասեակիր կամ՝ պաշարարկարծ. *բեռնակառք։

Fourgonner (ֆու–ղոնէ) բ. ն. 1. խառնել, խարխարել կայծակոնաս հնոցի երկաթատպաս գործեաս։ ‖ 2. խառնել ուռնելոք զհուր յոչ ինչ պէտս։ Ne fourgonnez pas tant dans ce feu. Il ne fait que —։ ‖ 3. (ե–ր. և ընդ.) վ.իր ի վայր հարկանել. խառնակել. յոչ–ել։ Ne fourgonnez point dans ce coffre։

Fourmi (ֆու–մի) ե. իգ. Մրջիւն. ե–ր–ճ։ Des fourmis noires. Des fourmis rouges. — ailée. Avoir des fourmis dans quelque partie du corps. (ե–ր. և ա–ի.) Ունել մարմնոջուն ի մասին իմիք մարմնոյ. գ. ատրճատիլ։

Fourmilier (ֆու–միլիէ) ե. ար. 1. Անասուն ինչ Ամերիկայ մրջնակեր. *մրջնաքաղ։ ‖ 2. Թռչուն ինչ մրջնակեր. *մրջնաքաղ։

Fourmilière (ֆու–միլիէր) ե. իգ. 1. Բոյն մրջեանց. մրջեանոց։ — souterraine։ ‖ 2. կոյտ մրջեանց. մրջիւնք. *մրջնակոյտ։ Nous vîmes sortir toute la —։ ‖ 3. (ե–ր.) կոյտ. բազմութիւն։ Une — de vers, de souris, de serpents։ ‖ 4. (ե–ր.) Պարբակոյտ բազմութիւն. բազմութիւն. Il y a une — de pauvres dans ce quartier։

Fourmi-lion (ֆու–մի–լիոն) ե. ար. Մրջեան ինչ մրջնակեր. մրջնաբեծ։ (Որ և լատին ձայնիւ Formica-leo)։

† **Fourmiliant, ante** (ֆու–միլիան, անդ) ած. խճաձեալ, հոծեալ մարգկամբ. մարգաշատ. *մրջնեալ։

Fourmillement (ֆու–միլման) ե. ար. † 1. Եռալ զեռալն (ամբոխի)։ ‖ 2. Պարմայրուն։ Sentir un —։

Fourmiller (ֆու–միլէ) բ. ն. 1. եռալ. եռալ զեռալ. (ած. զբաղալ)։ Les vers fourmillent dans ce fromage. Un ouvrage qui fourmille de fautes։ ‖ 2. Լինել լի, թաղեալ, խճաղեալ. ունել առատութիւն։ Ce pays fourmille de soldats։ ‖ 3. կծել. մարմայրել։ Toute la main me fourmille։ [բարոյի։

Fournage (ֆու–նաժ) ե. ար. վարձք հնոցի, հացա–

Fournaise (ֆու–նէզ) ե. իգ. 1. Հնոց մեծ. հնոց։ — ardente. Les trois enfants qui furent jetés dans la —։ ‖ 2. Հրատ կամ խարոյկ սաստիկ. հնոց։ Comment pouvez-vous tenir à cette — ? ‖ 3. (ե–ր.) Բովք. հալոց. քաւարան։ La vertu s'éprouve dans l'affliction, comme l'or dans la —. Աստքինութիւն փորձի ի վիշտս երբեմն զոսկի ի բովս։ (Յայս միտս սաթ և Creuset)։

Fourneau (ֆու–նո) ե. ար. 1. Հնոց (ապակեգործաց)։ Le — d'une verrerie։ ‖ 2. Հնոց փոքրիկ. Ս. թաւարան. օճախ։ — de cuisine. — de brique, de terre cuite. Allumer le —. Le foyer, le cendrier d'un —։ ‖ 3. Ական (պատերազմի համ քարահատաց)։ ‖ 4. վ.ատարան (ծխափողոյ). խխ–խխ–ն լ–լ–ւ–ի։

Fournée (ֆու–նէ) ե. իգ. 1. Հատց եփեալք միանգամայն ի հնոցի։ La première —։ ‖ 2. Ալիւռք, ասնօթք խեցեղէնք խարուելոք միանգամայն ի թրծոցի [four]։ ‖ 3. (ե–ր. և ընդ.) Ամբք ընտրեալք կամ ամբարձեալք միանգամայն ի մի և ի նոյն պաշտօն կամ ի պատիւ։ — de sénateurs։

† **Fournette** (ֆու–նէթ) ե. իգ. Հնոց փոքրիկ։

Fourni, ie (ֆու–նի) ած. գեր. 1. Որ ունի. կազմեալ. հանգերձեալ։ Une boutique fournie de toutes sortes de marchandises։ ‖ 2. Հայիհայիեալ. առեալ. մատակարարեալ։

— Lance fournie. Զօրական որ ուներ ընդ իւրեւ զինուորս, պատուարս և երիվարս քանի մի (ի միջին գարուս). զօրական կազմեալ, հանդերձեալ։

= ած. 1. Առատ. լիանդր. յոյր։ ‖ 2. Թաւ. լիանդրաթաւուն. խիտ։ Un bois bien —. Une barbe bien fournie։ [*փունջապատ։

Fournier, ière (ֆու–նիէ, էր) ե. *Հնոցապետ.

Fourni (ֆու–նի) ե. ար. Տեղի ուր իրեն [pétrir] զհոյս ի հացարարացս. *ամասաց. *ալանգանոց։

Fourniment (ֆու–նիման) ե. ար. 1. Պահարան, եղջիւր վառօդոյ։ ‖ 2. Նաշեայ կազմուածք (զինուորաց)։

Fournir (ֆու–նիր) բ. ն. 1. Հոգալ. հայիհայիել. մատակարարել։ — l'armée de blé. C'est lui qui fournit cette maison de vin, de bois։ ‖ 2. Յարգարել. զարգարել. հանդերձել. լնուլ. կազմել (զտուն կահուք, զխնուխի վաճառաց). գ. ատրճել։ — une maison de meubles։ ‖ 3. Տալ. մատուցանել։ — du blé à l'armée. — des armes. — de l'argent à quelqu'un. L'huile que fournissent les graines de colza։ ‖ 4. Յառաջ բերել (պատճառս). մատուցանել (գՆաչիէն)։ Il n'a pas encore fourni ses comptes։ ‖ 5. Բավանդակել. կատարել. (ղ.)։ Il faut encore soixante francs pour — la somme entière. — à peine un lustre. Լինել հազիւ տասից հնգից։ — la moitié de sa carrière. ‖ 6. Ընծայանալ երիվարի միոնէ ի ծայր տապալրիզին. կատարել զտապալրէզին. հատանել ի կէտն։ ‖ 7. (ե–ր.) Լնուլ զկէտն, զկէս կենաց իւրոց. վճարել, վախճանել զիւր կեանս։ Il a bien fourni sa carrière. Եկեաց պատասխ միոնէ ի վախճան։ — une carrière. կատարել, վճարել զգործ ինչ։

= բ. ն. 1. Պատահկարարել, հայիհայիել (զհամբարս)։ C'est un tel qui fournit dans cette maison։ ‖ 2. Տալ յիւրմէ (զծախս պիտոյից ուրուք) (ա). լնուլ (զպակասութիւն կամ զկարօտութիւն ուրուք). պաշտել (զգեստս ուրուք). նպաստս լինել։ — aux frais des funérailles de quelqu'un. — aux besoins de quelqu'un։ ‖ 3. Բաւականանալ։ On ne saurait — à tout։ ‖ † 4. Ակնանել, առալ ի խազս քարտիսից զԽաղիմ որ ունի զնոյն գոյն թղթոյ հակառակորդին։ Si vous avez du trèfle, vous êtes obligé de —։

= Se —. բ. ա. Գնել զիւր գործանի, զպաշար, զհամբարս։ Il se fournit chez ce marchand։

= վկաց. (ա) "Ե– զանձնայն ծախս պիտոյից ամենեցուն' ինչ Աստուածս տայր չէրփ." Եւս. Գամ. Ջ. էջ. 468։

Fournissement (ֆու–նիսման) ե. ար. † 1. Հայիհայիանք. մատակարարութիւն։ (Այժմ սակ Fourniture)։ ‖ 2. Բաժին, հանգանակութիւն (իւրաքանչիւր ուրուք ի զուգոցոց [associé] յընկերութեան վաճառականաց)։

Fournisseur (ֆու–նիսէր) ե. ար. Հայիհայիիչ (պիտոյից, համբարուց, զգեստաս տան, արքունեաց, բանակի)։

Fourniture (ֆու–նիթիւր) ե. իգ. 1. Համբարք, պաշար (գինւոյ, ցորենոյ, փայտից)։ ‖ 2. Հայիհայիելն։

Digitized by Google

հայթհայթանք. մեստոկարարութիւն. տուչութիւն։ Il est chargé de cette —։ ‖ 2. Հանդերձանք մանր մանր մեստանոց (կարասեաց կամ զգեստուց)։ Le tapissier a pris tant pour façon et fournitures։ ‖ 4. Մանր մանր խոտք (ի համեմունս ազգանիւց)։ ‖ † 5. կապմածք անկանոնց (ըմբոց)։

Fourrage (ֆու-րաժ) է. ար. 1. Մզօտք, տերևք և արմատք գալարեաց (ի կերակուր անասնոց). գալարիք. խոտ։ — vert. — sec. Du beurre qui sent le —։ ‖ 2. Խոտ հնձեալ (ի կերակուր երիվարաց բանակի). Ս. ալաֆ. (արբ. ա'լֆ)։ L'armée manquait de —։ ‖ 3. Հնձելն, ժողովելն գխոտ (ի կերակուր երիվարաց բանակի)։ ‖ 4. *Խոտատեր զօրք։ Les ennemis attaquèrent le —։ ‖ † 5. (էխոբ.) Ապականութիւն. աւար. Ս. ալաֆ։

Fourrager (ֆու-րաժե) բ. ն. 1. կարել, համբարել, ժողովել խոտս (ի կերակուր երիվարաց բանակի). երթալ խոտաքաղ։ On était contraint d'aller — bien loin։ ‖ 2. (էխոբ. և ընդ.) գաղել առնուլ, հաւաքել (ի գրոց)։ C'est un homme qui va fourrageant dans tous les livres։

— բ. ն. 1. Ապականել. աւարել. Ս. ալաֆ առնել. Ս. ալաֆիլ։ — tout un pays. Les lapins ont fourragé mon jardin։ ‖ 2. Վէր ի վայր հարկանել. խառնակել։ — des papiers։

Fourragère (ֆու-րաժէր) ած. էգ. Plante —. խոտ կամ բոյս զոր գարմանեն ի կերակուր անասնոց. *ճարակաբոյս։ Culture —. Մշակութիւն ճարակաբուսոց։

Fourrageur (ֆու-րաժէօր) է. ար. *խոտաքաղ, *խոտաբեր զօրականն։

A. **Fourré, ée** (ֆու-րե) անց. գործ. 1. Պատեալ մուշտակաւ. Ս. մուշտակիլ։ Un manteau —. Gants fourrés. Un innocent — de malice. (էխոբ.) խորամանկ որ առաջի եմամբ կերպարանի մխամիտ։ ‖ 2. Զգենեալ մուշտակ. *մուշտակաւոր. *մուշկեկաւոր։ ‖ 3. փետրալից. *փետրաւոր փետուր (թռչնոյն)։ ‖ 4. Ծառախիտ. մեղսառախիտ. թփուտ (անտառ, երկիր)։ ‖ 5. Դրամագիտ. ոսկեզօծ կամ արծաթեզօծ։ Médaille, pièce de monnaie fourrée։ (Ա. յԺմ առ Médaille plaquée)։ — Paix fourrée. (էխոբ.) վէրերեւոյթ, կերպարանեալ, աւտար հաշտութիւն։ ‖ 6. Ապրկեալ ի բանս. բանաստրկեալ։

— Coup —. 1. Հարուած զոր ոչ ոք ի սպասելութեան իսկ և իսկ ընդ առնուլն գՀարուած հակառակորդին։ ‖ 2. (էխոբ.) երկակողմանի թշնամութիւն։

— Être —, toujours — chez quelqu'un. Լինել ցանգ առ երի ուրուք. չհատիլ յաւմիքէ։

B. **Fourré** (ֆու-րե) է. ար. թփուտ կամ մեղսառատմոլ տեղի յանտառի. թփուտք. մեղսառուտք. թաւուտք։

Fourreau (ֆու-րօ) է. ար. 1. Պատեհանք։ — d'épée, de baïonnette, de parapluie. Tirer l'épée du —. 1. Մերկել, մերկանալ զսուրն ի պատենից։ ‖ 2. (էխոբ.) Մերկանալ զսուրն ի պատենից. ձեռնամուխ լինել ի գործ պատերազմի։ Remettre l'épée au —. 1. Դարձուցանել, սրկանել զսուրն ի պատեհանս. ամփոփել զսուր։ ‖ 2. (էխոբ.) խօսել ի խաղաղութիւն, ի հաշտութիւն խաղաղութեան։ — Coucher comme l'épée du roi dans son —. տես ի Coucher, բ. ն. 1.

‖ 3. Զգեստ (մանկանց)։ On mit à cette petite fille un —։ ‖ 3. Պատեհանք յորում ամփոփի աշղ, այսինքն՝ վարց [verge], երիվարի։

Fourrer (ֆու-րե) բ. ն. 1. Պատել մուշտակաւ. Ս. մուշտակիլ։ — une robe de martre. — d'hermine։ ‖ 2. Տալ ուտիք անյագ։ Cette mère fourre toujours en cachette de l'argent à son fils։ ‖ 3. Ապկանել. գնել. մանծանել (գձեռն ի ծակ). մխել (զսուրն յորովայն ուրուք). նխոխել (զորովայն ուրուք սրով). Ս. խոխել։ — son bras dans un trou. — la main dans sa poche. Fourrez cela dans votre cassette. Il lui a fourré son épée dans le ventre. Նխոխի զորովայն նորա սրով։ Il s'est fourré une épine, une écharde dans le doigt. Եմ փուշ կամ խոշ ընդ մատան նորա. (անց. մատոյ փուշ մատաւ)։ — son nez où on n'a que faire, — son nez partout. (էխոբ. և ընդ.) տես ի Nez. — dans l'esprit de quelqu'un. 1. (էխոբ.) Ապկանել ի միտս ուրուք. իմելագիր լինել ուտիք։ ‖ 2. խելամուտ առնել. հասկացուցանել. (անց. միտքդ խոխել)։ Il est si stupide, si hébété, qu'on ne saurait lui rien — dans la tête, dans l'esprit. — en prison. Ապկանել ի բանտ. բանաստրկել։

‖ 4. (էխոբ.) հիւսել, խառնել, ի ներքս խառնել, մանծանել (ինչ ի բանան կամ ի գիրան առանց պատշաճութեան). խոկել։ Il fourre toujours du latin dans ses discours. Il a fait un livre où il a fourré tout ce qu'il savait։

— Se —. բ. ա. 1. Ապկանել կամ ապանել մուշտակս. ապանել հանգերձս ջերմացուցիչս։ Il s'est bien fourré։ ‖ 2. թաքչիլ. գոզել. (անց. պահսուրիլ)։ Se — sous un lit. Où s'est-il donc fourré? Il est si honteux qu'il ne sait où se —, qu'il se fourrerait dans un trou de souris. (էխոբ. և ընդ.) կամի առ ամօթոյն ընդ գետին, ի փապարս կամ ընդ փապարս երկրի մտանել. (անց. ամօթն էն գետինը կ'անդնի)։ ‖ 3. (էխոբ.) Մտանել. միջամտել ի լինել։ Il se fourre partout. Il s'est fourré dans cette affaire jusqu'au cou։ [տակագործ։

Fourreur (ֆու-րօր) է. ար. *Մշկեկագործ. *մուշտակագործ։

Fourrier (ֆու-րիե) է. ար. † 1. կարապահ. յառաջընթաց։ (Յայս միտս ասի էխոբ. և էգ. † La fourrière du jour. կարապահ արեգական. Ա. յԳ [Aurore]։ ‖ 2. Հայթհայթել, հոգալարձակ օթևանաց և նպարակաց զօրուն. **վանապան։

— ած. ար. Sergent —. Յանապահ վանապան։

Fourrière (ֆու-րիէր) է. էգ. 1. Շահմոբան փայտից կամ ածխոյ ի տունս մեծամեծաց. *փայտանոց. *ածխատուն։ ‖ 2. Վերակացութիւն փայտից։ La — a fourni tant de bois։ ‖ 3. Տեղի ուր արկանին ի պահ ձի, կառք, այլովքն հանդերձ, մինչև հասուցանէ տէր նոցա զոսկեզանան կամ զվճռանան. *պահարկոց։

Fourrure (ֆու-րիւր) է. էգ. 1. Մորթի անասնոց ինչ հանգերձ առեալին. գբուսաորիսալ մուշկեայ։ Les belles fourrures viennent du Nord։ ‖ 2. Հանգերձ մուշկեկաւոր. Ս. մուշտակ. էլբ։ La — d'un président։ ‖ †3. Ա. յր մուշտակագործաց, մուշտակաւորաց։

Fourvoiement (ֆու-վուա-ման) է. ար. խոտորումն ի ճշմարիտ կամ յաւղիղ ճանապարհէ. մոլորումն. սխրբուսումն. (խրխ)։

Fourvoyer (ֆու-վուա-յե) [լծորդի երբեմն ի Employer.] բ. ն. Սխերիւրիլ. մոլորեցուցանել. խոտորեցուցանել. զարտուղի, խոտոր հանել։ Ce guide nous a fourvoyés։ Ա. տես եւս էխոբ. Les mauvais exemples l'ont fourvoyé։

— Se —. բ. ա. 1. Սխերիւրիլ. մոլորիլ. խոտորիլ. սզլամոլիլ. ըստ արտուղի, զարտուղի անկանիլ։ La nuit est cause qu'ils se sont fourvoyés։ Ա. տես եւս էխոբ. Plus on suit ses passions, plus on se fourvoie. Faire fourvoyer quelqu'un. Սխերիւրիլ, մոլորեցուցանիլ զոք (ի

Digitized by Google

ճանապարհէն։ ‖ 2. Մեծապէս վրիպիլ, սխալիլ։ Cet auteur s'est grandement fourvoyé։

Fouteau (ֆու-թո՛) է. ար. տես Hêtre։ [hêtre]։

Foutelaie (ֆու-թէլ-է) է. իէ. Փառատասան փեկանից

Foyer (ֆուա-յե՛) է. ար. 1. Տեղի ի տունս հաւր լուցանելոյ. կրակեայզ։ Ôter la cendre du —. Aimer à garder son —. (էնթ. և բնր.) Սիրել զզանխուլ և զխաղալ կեանս. (առ. քաշուածի և խաղալ կեանք սիրել)։ ‖ 2. Հուր. հրատ. խարոյկ։ Il se réchauffe au — qu'on venait d'allumer։ ‖ 3. Փառն [fourneau] յորում լուցանի հուր. տակն. կրակեայզ։ ‖ † 4. Վառարան (ծխափողմ. առի եւս Fourneau)։ ‖ 5. Կէտ յորմէ ցոլանայ լոյս, լերմնութիւն. վառարան։ ‖ 6. (էնթ.) Աղրիւր (լուսոյ, իմմատութեանն). բոյն, կազդուք (հիւրասիրասութեան). կենդրոն (հիւանդասիրասութեան)։ ‖ 7. (էնթ.) Տուն. երդ։ Le — domestique. Il a apporté le déshonneur à mon —։ ‖ 8. Հասարակաց անհնակ գաւառանոց կամ գերատանոց թէատրանի. ժողովեայզ։ ‖ 9. Սրահ հասարակաց ի թէատրոնս՝ ուր մարթի հանգիստառեալոց անցուցանիլ ժամանակ միջոցհանգստեան [entr'acte]. կացուստնոց։ Le — de ce théâtre est fort beau. Je n'ai point vu la pièce, je suis resté au —։ ‖ 10. Կէտ կիզման (գոգաձեւ հայելոյ կամ երկակորնիի ապակեայ [lentille biconvexe]). վառարան։ ‖ 11. Յատկապէս առասպել վառարանի յանկրկնեալ ընդ տախտակամածն և ընդ հրատն։ ‖ † 12. Շատրուան [tapis] կամ գորգ (ատլասքարի վառարանի)։

— յէ. Հայրենի գաւառ. հայրենիս յատակ։ Rentrer dans ses foyers. Դառնալ ի հայրենիս իւր։

Frae (ֆրաէ) է. ար. Ագեւոր մեկնոցակ (արտանց)։

Fracas (ֆրա-կա՛) է. ար. 1. խորտակումն, չախչախումն հանդերձ ճայթմամբ, ճարճատմամբ։ Le vent a fait un grand — dans cette forêt։ ‖ 2. ճայթիւն. բոմբիւն. թընդիւն. դրնգիւն. շաչիւն. շառաչիւն. չկտրիւն (զինուց, արտասանից)։ ‖ 3. Ագմուկ. ժխոր. չփոթութիւն։ Quel — dans cette maison, dans cette assemblée! Le — du monde. Faire du —. Ցարուցանել ագմուկ. զազազակ, զբաղք բառնալ։ ‖ 4. (էնթ.) Ագմուկ. հռչակ հասիրասոյ։ Les hommes vains aiment le —. Ce livre fait —։

Fracasser (ֆրա-կա-սե) բ. ն. խորտակել. չախչախել. փշրել. ջարդել։ Il a fracassé toutes les porcelaines. Il s'est fracassé le bras en tombant։

— Se —. բ. ա. խորտակիլ. փշրիլ։

Fraction (ֆրա-կսիօն) է. իէ. 1. Բեկումն (հացի ի պատարագի)։ ‖ 2. Մասն. բաժին։ Les opposants ne formaient qu'une très petite — de l'assemblée։ ‖ 3. Կտոր թուոց. կտորակ (ի համարողութեան)։ — décimale. Réduire des fractions à un même dénominateur։

Fractionnaire (ֆրա-կսիօնէր) ած. *կտորատար, *կտորական (թիւ ի համարողութեան)։

Fractionnement (ֆրա-կսիօնման) է. ար. ի մանանել մնասնա կտորելն։

Fractionner (ֆրա-կսիօնե) բ. ն. ի մանանել մնասնա կտորել, բաժանել. մնան մնան կարատել։

Fracture (ֆրա-կթիւր) է. իէ. 1. խորտակումն. չախչախումն (փականաց, դրան)։ ‖ †2. *Բեկած. *բեկատութիւն։ ‖ 3. Բեկումն, խորտակումն (ոսկերաց)։ Réduire une —։

Fracturer (ֆրա-կթիւրե) բ. ն. խորտակել. բեկանել. չախչախել։ — le bras, le crâne։

= Se —. բ. ա. խորտակիլ. բեկանիլ։

Fragile (ֆրա-ժիլ) ած. 1. Փխրատեկ. բեկատու։ — comme le verre։ ‖ 2. (էնթ.) Դիւրաքակ, անցատար, եզծանելի (մեծութիւնք աշխարհի). զազփազդատն (բանից). չանիչան (եզբեզն)։ ‖ 3. (էնթ.) Անալտա. գայթատու. դիւրատպելի. դիւրոյանց. տկար։ La nature, la chair est —։

Fragilité (ֆրա-ժիլիթե) է. իէ. 1. Դիւրատեկն լինիլ. *դիւրատեկութիւն։ La — du verre, de la porcelaine։ ‖ 2. (էնթ.) Ցոզդոզդութիւն. անհաստատութիւն. դիւրայեզութիւն (մարգկայնոց իրաց)։ ‖ 3. (էնթ.) Տկարութիւն. դիւրամէտ առնատութիւն. դիւրագայթութիւն (մարդոյ, բնութեան)։

Fragment (ֆրա-մն) է. ար. 1. Պատառ. բեկորք. նշխարք։ Les fragments d'un vase, d'un os։ ‖ 2. (էնթ.) Պատառիկ (գրոց). հատած. հատակտորք։ Les fragments de Bérose, de Salluste։ [տածս բաժանիլ։

† **Fragmenter** (ֆրա-մընթե) բ. ն. ի հատատծս հա-

Fragon (ֆրա-կն) է. ար. Թուփ ինչ յարդապատար և փշատ. փորր չինչ խոս։ (Որ և Petit houx, Houx-frelon)։

† **Fragrant, ante** (ֆրա-կրան, -նթ) ած. Անուշահոտ։

A. **Frai** (ֆրե) է. ար. 1. Շփումն, մերձաւորութիւն (ձկանց)։ Durant le — les poissons sont maigres։ ‖ 2. Ձու (ձկանց, գորտոց)։ ‖ 3. Ձկնիկ։ Mettre du — au bout de la ligne, pour servir d'appât։

B. **Frai** (ֆրե) է. ար. Մաշումն (դրամից) ի շփմանէ։

Fraîchement (ֆրէշման) մ. 1. Ի հովատուն վայրի։ Être logé —։ ‖ 2. Ի հով ժամանակի. հովութեամբ։ Marcher la nuit pour aller —։ ‖ 3. Գետադեմ. նորագտեալ. այն ինչ. (ընդ.). հնիկ. նոր նորվ։ J'ai reçu — de ses nouvelles. Tout — arrivé։ ‖ 4. (էնթ.) Ոյժ իմն օրինակաւ (ընդունել զրք). ուժգութեամբ. յարատեւեամբ. (ընդ.)։ † — Être vêtu bien —. Լինիլ զգեցեալ հանդերձս զովացիկս։

Fraîcheur (ֆրէշօր) է. իէ. 1. Հովութիւն. զովութիւն։ La — de la nuit, des matinées, des bois. La — de l'eau։ ‖ 2. Հով ժամանակ առաւտն. հով։ Marcher à la —։ ‖ 3. Ցուրտ. յարատութիւն. պաղ։ Les fraîcheurs du soir sont perfides dans cette saison։ ‖ 4. Ցաւ ի յարտոյ, ի խոնաւութենէ. *յարատատութիւն։ Gagner, avoir des fraîcheurs։ ‖ 5. (էնթ.) Դալարութիւն. առոգութիւն. կենդանութիւն (ծաղկանց, նկարու, հանդերձից)։ ‖ 6. (էնթ.) Ատիք (երիտասարդութեան). պայծառութիւն (դէմոյ երեսաց). գեղեցկութիւն։ ‖ 7. Զով հողմիկ. (բան նաւավարաց)։

Fraîchir (ֆրէշիր) բ. ն. Պատականալ, յարատալ (հողմոյ, բան նաւավարաց)։

Frairie (ֆրէ-ի) է. իէ. 1. Գինարբուք. խրախնիք. խրախութիւն. ուրախութիւն. (ընդ.)։ Faire —. Être en —. Être de — խրախճանակից լինիլ։ ‖ 2. Հանդէս գիւղական (ի գաւառս ինչ Գաղղիոյ). Գ. գերբ։ Aller à la —։

A. **Frais, fraîche** (ֆրէ, ֆրէշ) ած. 1. Զով. զովացիկ. հով։ Un vent —. Une cave fraîche. Un — ruisseau. Un air —. Օդ յորդուր։ Un verre d'eau fraîche. Բաժակ մի ջուր յարատ կամ հով. բաժակ մի յրտի ջրոյ։ ‖ 2. Ցուրտ. յրտին։ Au printemps les matinées sont encore fraîches։ ‖ 3. Զովացիկ, զովացուցիչ, *զովատակ (հանդերձք)։ Les vêtements de coutil sont —։ ‖ 4. Ոմժգին. աստակ (հողմ բան նաւավարաց)։ ‖ 5. Նոր. նորոգ (հետք, վէրք)։ ‖ 6. Դալար (միս, ձուկն, հաց). Ս. Թարմ. խոփ։ ‖ 7. Որ ոչ ի յարեալ կամ ծխեալ. գալար։ Du porc —. Du saumon —. De la morue fraîche։ ‖ 8. (էնթ.) Նորոգ. գալար։ Des nouvelles fraîches. Être — de quel-

Digitized by Google

que chose. Լինել նորագտածս, գեռատիպ, այն ինչ (ընթերցելը, լուսաղ): De fraîche mémoire. Աբդ խոհ. գեռ. եւս: ‖ 9. Որ ոչ է թառամեալ. գալար. Ս. Թաթոս (տուռնի, ծաղիկ): ‖ 10. (ի խոսք.) Դեռատղայական, նորափթիթ (օրիորդ, տղիկ). նոր, նորագ (ազանելիք). զայծատ, կենդանի, գեղեցիկ (գոյն): Cette jeune personne est fraîche comme une rose: ‖ 11. (ի խոսք.) կայտառ. առոյգ: Ce vieillard est encore très —: ‖ 12. Որոյ չէ առաքեր ընդհատանիլ ի պատերազմին (գունդ զօրաց). որ չէ վատառակեալ (ձի). որոյ հանգուցեալ է յոչխատանել ենէն. նոր. (ա). ժողովհանգոյց: Troupes fraîches. Nous prîmes des chevaux —. կալաք նոր ձիս:

— ի. ած. Հով. հովութիւն. զովութիւն. զով օդ: Un — agréable. Chercher le —. Il fait —. Ջով են օդք: †Mettre quelqu'un au —. Աբկանել զոք ի լանաս. (առի ընդ խազ):

— ած. Նոր. նորագ. այն ինչ. գեռ. եւս: Une maison toute fraîche bâtie. Տուն նորաշէն, նորակերտ, նորակառոյց: Une fleur fraîche éclose. Ծաղիկ նորափթիթ, *գեռափթիթ: Il est tout — relevé de sa maladie. Ան ինչ առողջացեալ է ի հիւանդութենէն:

— De —. ած. աա. Rasé de —. Ան ինչ առփրեալ կամ վիրացեալ զմորուս իւր:

— ՎԱԱՑ. (ա) "Ձի ելաւել բազում ի նոր' հանէաց ի հանէացն [գլ. d'une poste à l'autre] ելոխէր." Զամ. Աբդ. 58. — "Ի եբրայեցոյ.. հեռնալ է նոր յիս հանէացն է հանէացն ելոխէլ." Խոր. Բ. խգ. — "Հալածին ինձ հանէացն ի վտարել ելոխէն զինի ելոխելոյն." Եփր. Բ թագ. 401:

B. **Frais** (ֆրէ) է. ած. յե. Ծախք. վճարեալ: Grands —. Les — de la guerre. Payer les —. Fournir aux —. Déduire les —. Retirer ses —. (տես. իւր ծախքը հանել): Être de grands —. Մեծամեծ ծախուց լինել պատճառք: À peu de —. ած. Սակաւ ծախուք: ‖ 2. (ի խոսք. և ընդ.) Դիւրաւ. գիւրով և թեթեւով. գոյն ինչ աշխատութեամբ: Il avait acquis de la réputation à peu de —. À moins de —. Նուազագոյն աշխատութեամբ: Faire les — d'une chose. Տալ յիւրմէ, մատուցանել, հայիլ հայիլ վճարել զկարեւոր ծախսն: Faire les — de quelque chose. ած. (ի խոսք. և ընդ.) Մեծագին նպաստս լինել յիւրս ինչ. մատուցանել զինւբ, զաւատդ: Faire les —, tous les — de la conversation. Հայիլ հայիլ զինւբ խօսակցութեան: ‖ 3. Խնդրել նոյն առաջին (զբարեկամութեան սուրբ): — Se mettre en —. ած. Առնել ծախս աւելի քան զաւուրց տվորութենէն: ‖ † 3. Առնել ծախս կամ տալ արծաթի ասկաս քան զոր պարտին. (հինէն.): ‖ 4. (ի խոսք.) Ջանալ (յոյզոգել, համեմ լինել): Recommencer sur nouveaux —. Կամանել վերստին, գործեալ: Faux —. Սանր ծախք: Votre voyage vous coûtera six cent francs, sans compter les faux —:

A. **Fraise** (ֆրէզ) է. յե. ած. Պատառ եղակենւոյ. եղակ. Գ. մորի. Գ. խմորուկ. չիւ+: Cueillir des fraises. Fraises rouges, blanches: ‖ †2. Բիծ (յերեսս): Il a une — à la joue:

†B. **Fraise** (ֆրէզ) է. յե. ած. Գործի ընդարձակելոյ զբերան ծակուս (ի փայտի կամ ի մետաղի): ‖ 2. Բազմորչի խարտոց (ժամոգործոց):

C. **Fraise** (ֆրէզ) է. յե. *Միջոցք [mésentère] (որթատց և գառանց): Manger de la —:

D. **Fraise** (ֆրէզ) է. յե. ած. Խորշխորշան օձիք, փոլատոս. **վիակաս: ‖ † 2. կարմիր մեռ ընդ կացով հնդկահաւու: ‖ 3. Շերտք կամ ցիցք հաղարելոյ որոց ծայրք կարկառեալք են արտաքս ի թաղանթին կոյս:

A. **Fraiser** (ֆրէզէ) բ. ն. ած. Խորշոմեալ առնել (զթաղանիս, զթուղթ). խորչս խորչս գործել. փոթել. ‖ 2. Զառաել յցոփք (զհղոպրլուր): ‖ † 3. Զառաել սիգապաւոր զօրագ զհետեւակախառնեալն ի զգուշութիւն ապրանիդոյ թշնամեաց:

B. **Fraiser** (ֆրէզէ) բ. ն. Թրծել [pétrir] զհայս յոչխակ:

†C. **Fraiser** (ֆրէզէ) բ. ն. ած. Ծակել (զփայտ կամ զմետաղ): ‖ 2. Ընդարձակել (զբերան ծակուս):

Fraisette (ֆրէզէթ) է. յե. **վիակաս փոքրիկ:

Fraisier (ֆրէզիէ) է. ար. Տունկ եղակի. *եղակենի:

† **Fraisière** (ֆրէզիէր) է. յե. *եղակենիք. *եղականոց:

Fraisil (ֆրէզիլ) է. ար. Մոխիր գեառածխոյ (միացեալ ի հնացի գարբնաց):

Framboise (ֆրանպուազ) է. յե. Փոքրիկ պատուղ ինչ ազնիւ. ժոլ (?). *ազրպայամոր. վշաւղ: Conserve de —:

Framboiser (ֆրանպուազէ) բ. ն. Հանգերձել, համեմել ջրով ազրպայամորի: — des cerises:

Framboisier (ֆրանպուազիէ) է. ար. Թաւփ ինչ փշալից. *ազրպայամորի:

Framée (ֆրամէ) է. յե. Գեղարդն ինչ երկայնաւէզ (նախնի Գերմանացւոց և Փրանկաց):

†A. **Frane** (ֆրան) է. ար. Անուն հին ինչ գերմանական ժողովրդեան. Փրանկ: [franque:

— —, anque. տե. Փրանկ. Փրանկացի: La monarchie

B. **Frane** (ֆրան) է. ար. Դատեհան ինչ Գաղղիացւոց, բաժանեալ ի տարիւր հարիւրորդս. Փրանկ: La pièce d'un — pèse cinq grammes. Payer au marc le —, կամ † au centime le —. Հաստատանել բան չափս համեմատեհան փոխանց կամ գլխոյ արծաթոյն:

C. **Frane, franche** (ֆրան, ֆրանշ) տե. ած. Ազատ: Un esclave en entrant en France devient — et libre. Il a fait cette action de sa pure et franche volonté. — arbitre. տես J'Arbitre, B. Avoir ses coudées franches. տես ի Coudée. ‖ 2. Անվճար. առանց արձակ. առանց (զբերծանիլ, ազատիլ): ‖ 3. Ազատ (ի տարեկից, ի պատասուց): Terre franche et quitte de toute dette. Port —. Նաւահանգիստ ազատ ի մուրհակ. ազատ նաւահանգիստ: — de port. Նամակ կամ ծրար որոյ հատուցեալ են ծախքք յոչխագործն: Avoir ses ports francs. Լինել ազատ ի բաժէ նաւնկաց, ի հատուցանելոյ գծախս թղթատարի: ‖ 4. (ի խոսք.) Ազատ. մեկուսի. ի բացեայ. ի վեր: — de toute passion, d'ambition: ‖ 5. (ի խոսք.) Որ առեր համեմատակ զոր ինչ կայ ի մտին. յոյսակ. յոյսակամիտ. անկեղծասուր: Un homme —. Un cœur —. Avoir son — parler. Առել ազատաբար զոր ինչ ի մտին կայ: ‖ 6. Անխոչեն, անարգել (գինի). ընծիր, կատարեալ (քար): ‖ 7. Համեմատակ, ազատ (գրիչ կամ վրձին նկարչի, գործ [ciseau] քանդակագործի): ‖ 8. Բաւն. ճշմարիտ. հատուցաւոր: Ce moineau est un — mâle. Un — animal (ես ֆրանչ անիմալ). Une franche sottise. Un — Gascon. Courir à — étrier. տես J'Étrier, 2. ‖ 9. Որջ. ազջոյն. ճիշդ: Dormir la franche matinée. Ils n'y ont été que deux jours francs: ‖ 10. Որ չէ պատասատեալ (ծառ). անպատասատաս: ‖ 11. Որ առանց պատասատելոյ բերէ ինքնին պատուղ բարւոք (ծառ). բարի (ա). ընտանի. Un prunier —:

— ի. ած. Համեմատակապոյս. ազատաբերան (առնլ, խոսնլ): Il lui parla —: ‖ 2. Լիով. բովանդակ:

— ՎԱԱՑ. (ա) "Ձի նիւթ դու է քոյն վտրնի ՅԲՆնոյ անփ հատոյ, և յանէաս ես է քոյն ՅԲՆնոյն պատասատիցոյ." Հա. ժԱ. 24. (զի՞ւթ ՅԲՆնի de Gen. թառգմանիչ olivier

Digitized by Google

franc). — "Ի վայրէ Յիւնաստ անոյշ չընդանի Յիւնոյ անգոյ պտղոյն." Կոչ. Ընծ. Ա. 4.

D. **Frane, franque** (ֆռան, ֆռանթ) ած. Փրանկ. Եւրոպացի (Ասիացւոց). (տրբ. Խիչնամ). ֆրնկ.

— ած. Langue franque. Թարգման խառն ի գաղղիերէնէ, իտալերէնէ և ի սպանիերէնէ զոր խօսին ասմիկ Եւրոպացիքը Ասիացիքը.

— À la franque. գբ. սս. Ըստ եւրոպական օրինի. ըստ եւրոպականին. ալֆրանկ.

Français, aise (ֆռանսէ, էզ) ած. Գաղղիացի. գաղղիական. գաղղիերէն. Le caractère —. La langue française. Ce qui n'est pas clair n'est pas —. Որ ինչ խրթին է և մթին՝ ոչ է գաղղիացի. (ալլ. ինչ որ դիւրմնալի չէ՝ գաղղիերէն չէ).

— է. Գաղղիացի. Un Français. Une Française.

— է. ած. Գաղղիերէն լեզու. Apprendre le —. Entendre le —. ած. Լսել ի լեզու գաղղիերէն. իմանալ գաղղիերէն լեզու. || 2. (էխոթ. և ընդ.) Ազնուլ ի մէջ, Ս. հասկնալ (գաղղարարութիւնն, գիւանդիմնութիւնն, զսպասանելիսն). Entendez-vous le — ? (ալլ. Հայերէն կը հասկընաք. խօսք կը հասկընաք). — En bon —. (էխոթ. և ընդ.) Ցայտնապէս ազատաբերան (ասել).

— ած. Parler —. ած. խօսիլ գաղղիերէն, ի լեզու գաղղիացի. || 2. (էխոթ. և ընդ.) Ուղիղապէս, յայտնագոյնս խօսիլ. — Parler — à quelqu'un. (էխոթ. և ընդ.) խօսիլ ընդ ումեք ճախարար, իշխանաբար, պատուհասալից բանիւք.

— À la française. գբ. սս. Ըստ գաղղիական օրինակի. ի ձև գաղղիական. գործն գաղղիացւոյ. ըստ գաղղիականին (զգեստ).

Franc-alleu (ֆռանկ-ալլօ) ած. ած. տես յ'Alleu.

Francatu (ֆռանկատիւ) ած. ած. Ազգ ինչ խնձորոյ որ պահի ընդ երկար, և է կարմիր մինչ կոպմամբ և դէղին մխուռիւ.

Franc-étable (de) (աը ֆռանկ-էդաբլ) գբ. սս. Ցառաւկ ի յառակ (մերձենալ նաւուց).

Franc-fief (ֆռանկ-ֆիէֆ) ած. ած. տես ի Fief.

Franc-funin (ֆռանկ-ֆիւնին) ած. ած. տես ի Funin.

Franchement (ֆռանշման) ած. ած. Ազատ յամենայն պարտաւոյ. Il lui a vendu sa terre — et quittement. || 2. Ազատաբերան. յառակախօս վնաք. պարզ. պարզաբար. անկեղծութեամբ. J'avoue —. || 3. Հանդարտակ. անվհատ. անապշած. աներկիւղ. Le régiment se porta — en avant.

Franchir (ֆռանշիր) բ. ն. ած. Անցանել. քաջութեամբ (ընդ լերինս, ընդ կիրճս, ընդ պարիսպս). յառնաքաջաբար անցանել, վազել, ալանալ (ընդ հանդուստարած ծովիս, ընդ անդունդս). հանդանել անցանել (գետս ծովս, գանդունդս). հարկանել (ճանապարհս հետաւորս). — les mers, les murs. Après avoir franchi les Alpes avec ses troupes, il entra en Italie. L'imagination franchit sans peine cet immense intervalle. — les limites, les bornes. Ելանել ըստ կէս ապհմանին. արտաքոյ քան զկիան ելանել. անցանել, ելանել ըստ չափ. || 2. Վազել անցանել, վազել (գիտաւ, գյանիով). անդրադարձել (ընդ փոս). (ալլ. վրայեն ցաքքել). — un fossé. || 3. (էխոթ.) Գնալ ի վերոյ լինել, ի վերոյ բառանել (դժուարութեանց, խոչընդոտից). յաղթել. անդրադարձել. — toutes sortes de difficultés, d'obstacles. — le pas. (էխոթ. և ընդ.) Ցնոյ ընդ երկար վարանելոյ գնալ ինչ ի մոխ հաստատութեամբ. ապա՛ սրբեմն հաստատաբար գնալ ի մոխ. — le mot. (էխոթ. և ընդ.) Ասել հանդարտակ, յայտնապէս.

Franchise (ֆռանշիզ) ած. ած. 1. Ազատութիւն. ինքնիշխանութիւն. || 2. Ազատութիւն (ի հարկաց, ի հաստատեալոյ գրաւ նամանաց). ապահարկ. || 3. Ինքնիշխանութիւն, ինքնօրինութիւն (գործատուին որ կատարէ ըմանմանակ աշակերտութեան իւրոյ). || 4. Իրաւունք ապաստանի. La — d'une église. À Rome, l'hôtel d'un ambassadeur est un lieu de —. || 5. Տեղի ապաստանի. ապաստան. *ապաստանարան. On ne saurait le prendre en ce lieu-là, c'est une —. || 6. Անկեղծութիւն. յառաջութիւն. յառակամտութիւն. միամտութիւն. Parler avec —. C'est un homme plein de —. La — de son caractère. || 7. Համարձակութիւն, ազատութիւն (ձեռին հակառակ).

Francisation (ֆռանսիզասիոն) ած. ած. 1. Թուղթ վկայութեան լինելոյ նաւու իրիք յազգէ Գաղղիացւոց. *գաղղիականութեան գիր. Avoir une —. || † 2. *Գաղղիացուցանելն զանազն կամ զբաս ինչ օտարազգի. *գաղղիականութիւն.

Franciscain (ֆռանսիսքէն) ած. ած. Փրանկիսկեան կրօնաւոր. Un couvent de franciscains.

† — ած. ած. Փրանկիսկեան. Un moine —.

Franciser (ֆռանսիզէ) բ. ն. 1. Գաղղիացի գործել զբան ինչ օտարազգի. *գաղղիացուցանել. || † 2. Տալ, ընծայեցուցանել զգաղղիական բարս կամ զպայմանս. *գաղղիացուցանել. — les héros de l'antiquité.

— Se —. բ. ա. Գաղղիացի լինել. ուսնուլ զբարս Գաղղիացւոյ. *գաղղիանալ. (ընդ. և խոլ).

Franciscque (ֆռանսիսք) ած. ած. Սակաւ. առագար (նախնի փրանկաց).

Franc-maçon (ֆռան-մասոն) ած. ած. Անուն անգամից գաղտնի ընկերութեան իրիք. *ազատաշինած. քրիստոսեան. Une loge de francs-maçons.

Franc-maçonnerie (ֆռան-մասընըրի) ած. ած. Ընկերութիւն ինչ գաղտնի. *ազատաշինութիւն. L'origine de la — est fort incertaine. Être initié à la —.

Franco (ֆռանքօ) ած. Առանց ինչ ծախուց. առանց ինչ հատուցանելոյ. անծախ. Vous recevrez ce paquet —.

Francolin (ֆռանքօլէն) ած. ած. Հաւ ինչ մեծ քան զկաքաւ, որոյ մին է անուշահամ. առլամբ. Ս. դահուճ. Ս. գուռէճ. (պրս. Խիհուլ. տրք. փխրտճ). կբ. Il y a beaucoup de francolins en Barbarie.

Franc-réal (ֆռան-ռէալ) ած. ած. Տանձ ինչ, որոյ ապղ մի է ձմեռնայինն, և միւսն ամառնայինն. Des francs-réals.

Franc-salé (ֆռան-սալէ) ած. ած. Իրաւունք առնելոյ չափ ինչ ապղ ի շահմնարանէ Տէրութեան առանց գմտքան հատուցանելոյ. La suppression des francs-salés.

† **Franc-taupin** (ֆռան-թոփէն) ած. ած. Անուն տիճ զօրականաց Գաղղիացւոց. Des francs-taupins.

Franc-tireur (ֆռան-թիռէօր) ած. ած. *Ազատաձիարտ զօրական. *արձակազէն. Des francs-tireurs.

Frange (ֆռանժ) ած. ած. Ծոպ. վերջաւորք. սուփ. — d'or, de soie, de fil. Rideaux à franges. *Ծոպաւոր վարագոյրք.

† **Frangeon** (ֆռանժօն) ած. ած. Փոքրիկ ծոպ. *ծոպիկ.

A. **Franger** (ֆռանժէ) բ. ն. Զարդարել, պատճառել ի վերջաւորս. պատել ծոպիւք. *ծոպել.

B. **Franger** (ֆռանժէ) } ած. ած. Ար յօրինէ ծոպս, վերջաւորս. *ծոպարար. [թիւն.

Frangier (ֆռանժիէ) }

† **Frangibilité** (ֆռանժիպիլիթէ) ած. ած. *Փխրատկութիւն.

Digitized by Google

† **Frangible** (ֆռանժիպլ) ած. Դիւրաբեկ. բեկանելի։

Frangipane (ֆռանժիբան') է. իգ. 1. Ազգ մի անուշահոտ խմոր։ Pommade à la —։ ‖ † 2. Ըմպելի մի անուշահոտ։ ‖ 3. Ազգ մի սերոյ [crème] վասն հաւասելից [pâtisserie]։ ‖ 4. Հաւասեալ մի խառն ի սերոյ և ի նշոյ։ ‖ † 5. Ազգ մի տանձի։

Frangipanier (ֆռանժիբանիէ) է. ած. Թուփ մի կղզեաց Ամերիկայ՝ նման դափնեվարդի [laurier-rose]. ամերիկեան յոռոմիկ։

Franquette (ֆռանկէթ) է. իգ. À la —, à la bonne —. Համարձակ. յոռոգասէրս, անկեղծասէր մարդ։

Frappant, ante (ֆռափան, անթ) ած. 1. Որ ազդէ ապաւորագործ ի վերայ միտաց. ազդոյ. բախիչ. պատնէշացուցիչ. *միաձայն։ Une vérité frappante. Un spectacle —։ ‖ 2. Կարի նմանագործ (պատկերը). ճշդիւրիս։ Portrait — de ressemblance. Ressemblance frappante։

Frappe (ֆռափ) է. իգ. 1. Տպաւորութիւն կամ գրոշմ գրամանիշաց միտիլոյ [balancier] ի վերայ դահեկանաց։ ‖ 2. Գումարութիւն միտից [matrice] ած ի ձուլել զնշանագիրս ապագրութեան։ Une — d'italique։ ‖ † 3. Հաւասանելն գահեկան։

Frappé, ée (ֆռափե) անց. դերբ. 1. Հարեալ. բախեալ։ — de la foudre. Հարեալ ի կայծականց. չանիծաձայր. կայծակնահար։ ‖ 2. Կուռ և խիտ. հաստ (ստասւի կամ չուխայի)։ ‖ 3. Դրոշմեալ, տպաւորեալ (գահեկան)։ Pièce de monnaie bien frappée. Vers bien —. (է-խոսք.) Քաջալոր, կենդանի ոտզ չափաւ բանից։ ‖ 4. Հարեալ, վերահասեալ (ախտիւ, հիւանդութեամբ)։ — de la peste։ ‖ 5. (է-խոսք.) Զգայածեալ (երկիւղիւ). սթափացեալ, զարմացեալ (ընդ գեղեցկութիւն)։ — de stupeur. Յապուշ կրթեալ։ — d'une idée. Գրաւեալ, ըմբռնեալ ի կարծիս կամ ի խորհուրդ մի։ ‖ 6. Պաղեալ, սառուցեալ (ըմպելիք, գինի)։

Frappement (ֆռափման) է. ած. Հարկանելն (Մովսէսի գաւազանաւ զվէմն առ ի պղխեցուցանել ջուր)։ Le Frappement du rocher est un des beaux tableaux du Poussin։

Frapper (ֆռափե) բ. ն. 1. Հարկանել. զարկանել. բախել։ — quelqu'un. — quelqu'un avec un bâton. Հարկանել զոք գաւազանաւ. ածել աւելք մնկանաւ. ծեծել զոք բրով։ Se — la poitrine. Բախել, կոծել, ծեծել զկուրծս իւր։ — la terre du pied. 1. Դոփել ոտամբ զերկիր։ ‖ 2. Փափիր հատանել (երիվարի)։ — un coup. (է-խոսք. և ընդ.) Հուն հարկանել զդժուարին ինչ գործոյ։ — son coup. (է-խոսք. և ընդ.) Հասանել ի կէտ նպատակին։ — l'air de cris, de clameurs. Կոծել զօդս ազաղակաւ, կառանչիւք։ — de la monnaie. Հատանել դահեկանս. դրոշմել զսիրտս դահեկանաց։ Bien — un vers. (է-խոսք.) Բարւոք ոտրել զոտզ չափաւ բանից։ ‖ 2. Հարկանել (զոք դանակաւ, գաշուհիւ). կոփել. վիրաւորել։ ‖ 3. Գիգել. հատատանել. (բան նաւավարաց)։ — une poulie։ ‖ 4. Անկանել (լուսոյ) ի վերայ. ծագել։ ‖ 5. (է-խոսք.) Հարկանել, բախել (զականջս, զաչս) (ա). ազդել (ի լսելիս). տալ (յաւելեալ ատամիկ հոտոյ)։ Un bruit lointain frappa mon oreille. Les lueurs de l'incendie frappaient nos yeux. Cette odeur est trop forte, elle frappe le cerveau։ ‖ 6. (է-խոսք.) Ազդել (ի միտս). հարկանել։ — d'admiration, d'étonnement. Ի հիացմանէ, ի զարմացմանէ ածել, ձգել։ Il fut frappé de sa beauté. Հիացաւ սքանչացաւ ընդ գեղեցկութիւն նորա։ ‖ 7. Հարկանել. հատածել. տապալագործացուցանել։ Dieu l'a frappé dans ce qu'il avait de plus cher։ ‖ 8. Հարկանել. տապալել։ Dieu frappa tous les premiers-nés des Égyptiens։ ‖ 9. Պատժել. պատուհասել։ — d'anathème. Նզովս ի վերայ կարգել. նզովել. ընդ բանիս առնել։ ‖ 10. Տրամեցուցանել։ "L'avenir l'inquiète et le présent le frappe." RAC. *Esth.* II, 3. ‖ 11. Ձգտիլ, տարածանիլ (անշարժ գրաւոս ի վերայ ամենայն առարկաւածոց ուրուք)։ Cette hypothèque frappe tous les biens du débiteur։ ‖ 12. Դնել ի վերայ (հարկս)։ — les marchandises d'un droit à l'entrée։

— de glace, կամ լուկ —. Զովացուցանել ի սառնի (զգինի, զըմպելիս)։ — du champagne։

= բ. ն. Հարկանել. բախել։ — fort. — dans la main. — sur l'épaule par caresse. — des mains pour applaudir. Ափս հարկանել. ծափ զծափի հարկանել. կայլել ձեռաք։ — à une porte, կամ լուկ —. Բախել զդուռս. բախել։ On frappe à la porte. Qui frappe? Ո՞վ է որ բախէ։ — à toutes les portes. (է-խոսք. և ընդ.) Բախել զամենայն դրունս. դիմել, ապաւինիլ ամենայն ոք։ — à la borne. Հասանել յեզր, ի սահման, ի ազատաւածս։

= Se —. բ. ա. 1. Հարկանել, կոծել զանձն։ ‖ 2. Ընդհարկանիլ. բախիլ։ Se — rudement contre quelque chose։ ‖ 3. Հարկանել, վիրաւորել զանձն։ ‖ 4. Հարկանել զմիմեանս։ ‖ 5. Գրաւիլ (ընդ երկիւղիւ). ըմբռնիլ (յերկիւղէ). (ընդ.)։ C'est un homme qui se frappe aisément։

= ՎԱՍ. (ա) "Զի՞նչ էր հնարս ինձ խորհրդոյն ի՛մ որ հաճեաց միմ ըմբռնել." Ոսկ. յԱնառատակն. Հ. ի. 690։

Frappeur, euse (ֆռափեօր, եօզ) է. Հարկանող. (ընդ.)։

† **Fraser** (ֆռազե) բ. ն. տես Fraiser։

Frasque (ֆռասք) է. իգ. Ծաղրախօս, նորանշան գործ. (ընդ.)։ La jeunesse est bien sujette à faire des frasques։

Frater (ֆռատէր) է. ած. 1. Մանուկ, աշակերտ վիճակաւժիր։ ‖ 2. Յոռի վիճակաւոյժ։ Ce n'est qu'un —. C'est un pauvre —։ ‖ 3. Վարդապետ (ի բանակի, ի նաւատ)։

Fraternel, elle (ֆռատէռնէլ, էլ) ած. Եղբայրական։ Amour —. Amitié, affection fraternelle։

Fraternellement (ֆռատէռնէլման) մ. Իբրև վեղբայր. եղբայրաբար. հարազատաբար։ Ils ont toujours vécu —։ [բակաւոթիւն։

† **Fraternisation** (ֆռատէռնիզասիւն) է. իգ. Եղբայ-

Fraterniser (ֆռատէռնիզե) բ. ն. 1. Կնաւ, վարիլ եղբայրաբար. եղբայրանալ. հարազատիլ։ — avec quelqu'un։ ‖ 2. Միաժողով լինել երկուց կամ ընկերութեանց ած ի կատարել ի միասին գՀանգէս ինչ։

Fraternité (ֆռատէռնիտէ) է. իգ. 1. Եղբայրութիւն. հարազատութիւն։ Vous avez beau le renoncer pour votre frère, la renoncer pour votre sœur, vous ne détruirez pas la — qui est entre vous։ ‖ 2. Սէր եղբայրական. եղբայրակցութիւն. միաբանութիւն. հարազատութիւն։ Ils vivaient dans une grande —. Il y a — entre ces deux familles. — d'armes. Զինակակցութիւն, զինուորակցութիւն (երկուց ձիաւորաց [chevalier])։

A. **Fratricide** (ֆռատրիսիտ) է. ած. Որ սպանանէ զեղբայր իւր կամ զքոյր. եղբայրասպան. եղբայրազգաս. քոյրասպան։ Caïn fut le premier —։

B. **Fratricide** (ֆռատրիսիտ) է. ած. Սպանանելն զեղբայր իւր կամ զքոյր. եղբայրասպանութիւն։ Il a commis un —։

Fraude (ֆռոտ) է. իգ. 1. Դժանք. խորդաւանք.

Digitized by Google

մեղմախանձ. նենգ. խաբէութիւն ։ — grossière. Sans faire de — ։ ‖ 2. *Մաքառանենգութիւն ։ — à main armée. Être condamné pour — . En — . Դրժելով մաքառիցն (մեռցանել գինի ի քաղաքն) . առանց հաստատանելոյ զմնաքան ։

Frauder (ֆո֊ծէ) բ. ն. 1. Նենգել. խաբել. (զ.) ։ — quelqu'un ։ ‖ 2. Զրկել զոք նենգութեամբ յիրաւանցն . ի գերև հանել. վնասեցուցանել ։ — ses créanciers. — les lois. Անցանել զօրինաց . օրինազանց լինել ։ ‖ 3. Չհատուցանել գրժանաւք զմնաքան . նենգել, գրժել մնաքից ։

Fraudeur, euse (ֆո֊ծէօր, էօզ) է. *Մաքառանենգ ։ Les fraudeurs abondent sur la frontière ։

Frauduleusement (ֆո֊ծիւ֊լէօզ֊ման֊) մ. Գրժողաբար . նենգութեամբ . խորդախութեամբ ։

Frauduleux, euse (ֆո֊ծիւ֊լէօ, էօզ) ած. 1. Նենգաւոր . գրաւժան . խորդախ . խաբերայ . մեղմախ ։ C'est un esprit — ։ ‖ 2. Խորդախական . խորդախել . խաբէական ։ Contrat — . Banqueroute frauduleuse. Խորդախական, խորդախեալ սեղանաթղկութիւն ։ ‖ 3. *Մաքառանենգ ։ Commerce — . Marchand — ։

Fraxinelle (ֆռա֊քսի֊նէլ՛) է. Տունկ մի որոյ տերևք նման են տերևաց հացւոյ [frêne] և տրմտան վարի ի բժշկութեան . սպիտակ ողկուզուկ ։ La — a la propriété, lorsqu'elle est en pleine fleur, de rendre l'air environnant inflammable ։ [մեծամատ ։

† **Frayant, ante** (ֆռէյ֊, անթ) ած. Բազմամատ .

A. **Frayer** (ֆռէյէ) [ծագի իրրև զPayer.] բ. ն. Հարդել, հարթել, կտա և կոխ գործել (գետնապարոյն) ։ — une voie, un sentier, un chemin. — le chemin. 1. (է֊խ֊բ֊) Դիւրել զգաստութիւն ճանապարհին . պատրաստանալ ուղմիք զճանապարհն (առ հատանելոյ յաւագութիւն կամ ի պաշտօն մի) ։ — à quelqu'un le chemin au trône ։ ‖ 2. Հարդել յառաջագոյն ճանապարհ . կարգապետել . տալ, ցուցանել զօրինակ ։ Les travaux des anciens nous ont frayé le chemin des grandes découvertes, aux grandes découvertes. — Se — un chemin, un passage. 1. Հատանել անձին ճանապարհ . (այլ. մի ինչ իրեն ճամբայ բանալ) ։ Se — un passage dans le fourré ։ ‖ 2. (է֊խ֊բ֊) Կազմել անձին ճանապարհ (առ հատանելոյ յաւագութիւն մի ինչ) ։ — à quelqu'un le chemin au trône ։ ‖ 3. Հարդել յառաջագոյն ճանապարհ . կարգապետել . տալ, ցուցանել զօրինակ ։ Les travaux des anciens nous ont frayé le chemin des grandes découvertes, aux grandes découvertes. — Se — un chemin, un passage. 1. Հատանել անձին ճանապարհ . (այլ. մի ինչ իրեն ճամբայ բանալ) ։ Se — un passage dans le fourré ։ ‖ 2. (է֊խ֊բ֊) Կազմել անձին ճանապարհ (առ հատանելոյ յաւագութիւն մի ինչ) ։ Se — un chemin au trône ։

B. **Frayer** (ֆռէյէ) բ. ն. 1. Ջերմել. անցանել. քերել. շօշափել ։ La roue m'a frayé la cuisse ։ (Ա. յԺմ յայլս մխոս ասի տալորթարար Frôler) ։ ‖ 2. Հարթանալ եղջերուի զգլուխն ի ծառս առ ի թօթափել զկին մորճին . շփել (ա) ։ Le cerf fraya sa tête aux arbres ։

— Un cheval frayé aux ars. Զի որդ ակրճի [s'excorier] մորճի ի կրկնուածն [pli] ընդ լտնկան և ընդ երիս [membres antérieurs] ։

= Վկած. (ա) "ի ծառս զէլտխան հարյանէն (Եղիշէ), և էրչին վազիւրան լեռնէվ և դվնլով, երիս հատարտնիւ՞ր ի յոտսդեալ." Փիլ. կնդգ. 441 ։

C. **Frayer** (ֆռէյէ) բ. ն. Շփել ականց ընդ միմեանս . անցանել առու ական զձուռվք իգին ։ On dit qu'il y a des serpents qui frayent avec les anguilles ։

D. **Frayer** (ֆռէյէ) բ. ն. 1. Մաշիլ (դահեկանաց) ի շփելոյ . գ. լտճիլ ։ ‖ 2. (է֊խ֊բ֊ և ընդ.) Ունել հատարդաւթիւն ընդ ուժիք ։ [ծաթիպ) ։

† = բ. ն. Նենգել. մնչէլով (զդահեկանս ոսկւոյ և արծ.

Frayeur (ֆռէյօր) է. Երկիւղ մեծ . արհաւիրք . ահռիվեանք . զարհուրանք ։ Il fut saisi de — . Աբհաւիրք կալան, պատեցին, պաշարեցին զնա. անկան զնովաւ արհաւիրք ։ Grande — . Trembler de — . Je ne suis pas encore bien revenu, bien remis de la — que j'ai eue ։

Frayoir (ֆռէյուար) է. ած. Նշան շփելոյ եղջերաց եղջերուի ի կաճեղս ծառոց ։

† **Frayure** (ֆռէյիւր) է. իգ. Հարկանելն եղջերուի զեղջիւրան ի կաճեղս ծառոց ։

Fredaine (ֆռը֊դէն՛) է. իգ. Գործ երիտասարդութեան . անմտութիւն երիտասարդական . չարաչատութիւն . (ընդ.) ։ Faire une — . Je sais de vos fredaines ։

Fredon (ֆռը֊դո՛ն) է. ած. Գեղգեղումն (ձայնի յերգելն) . գեղգեղանք . (զ.) ։ [գեղգեղանք ։

Fredonnement (ֆռը֊դոն֊ման՛) է. ած. Գեղգեղելն .

Fredonner (ֆռը֊դոն֊է) բ. ն. և ն. 1. Գեղգեղել. (զ.) ։ ‖ 2. Մրմնջել, երգել ընդ առաստնան . (այլ. քիմին առակէն երգել) ։ Elle aime à — ։

A. **Frégate** (ֆռե֊կա֊տ) է. իգ. 1. Փոքրիկ նաւ ինչ Միջերկրական ծովու որ վարէր թիակօք . *փարգաս ։ (զ.) ։ ‖ 2. Նաւ ինչ պատերազմիկ . *փարգաս ։ Armer une — . Capitaine de — . — à vapeur ։

B. **Frégate** (ֆռե֊կա֊տ) է. իգ. Թռչուն ինչ ծովու երաս գաթիւ . *ճգլակ ։

† **Frégaton** (ֆռե֊գա֊թո՛ն) է. ած. 1. Նաւակ ինչ վ֊ենետկաց . *փարգասիկ ։ ‖ 2. Նաւակ ձկնորսաց՝ ծայրատուր յառաջոյ և յետկուսէ . *փարգասիկ ։

Frein (ֆռէն) է. ած. 1. Սանձ . ծիմ. Ս. լեզամ. կիմ (Աթի և Mors) ։ Ronger son — . 1. Ցամքել երիվարի զբերբ սանձոյ առ անժուժութեան ։ ‖ 2. (է֊խ֊բ֊) Արգելուլ, նահանջել զարկութիւն իւր ։ ‖ 3. (է֊խ֊բ֊) Ուրիբիլ ծնգիլ առ ձանձրութեան ։ — Prendre le — aux dents. Լաւ և աստ Prendre le mors aux dents, գոր տես ի Dent, 3. ‖ 2. (է֊խ֊բ֊) Սանձ . Ս. լեզամ ։ Aucun — ne modère cette ardeur impétueuse. Mettre un — à ses passions. Սանձել, սանձահարել զկարիս իւր . համ դնել կարեաց իւրոց ։ Mettre un — à sa langue. Սանձահարել, չափաւորել զիւր լեզու ։ ‖ 3. կապ . (ըստ անդամոգիտաց) ։ Le — de la langue. (որ և Le filet de la langue) . Le — du prépuce. Մէտ փոքրիկ որ կցէ զծնեփուկն ի կազին [gland] վարոյին . կապ, սանձ ծնեփկի ։ ‖ 4. Ս. Սարաւանդ [appareil] նաւագնացեալոյ զերազուիչ կամ կապելոյ զանիւս շոգեկառուց . սանձ ։

Frelampier (ֆռը֊լանփիէ) է. ած. Աշր անպիտան, տգիտամանան ։ [զգեցս) ։

Frelatage (ֆռը֊լը֊թաժ) է. ած. Խարդախելն (զգինի,

Frelater (ֆռը֊լը֊թէ) բ. ն. † 1. Արկանել, թօթափել զՀարինգ [hareng] ձկուանս ի տակաւէ ի տակաւ ։ ‖ 2. Խարդախել (զգինի կամ զօղի՝ այլ ինչ ի նեղքս խաւանելով) ։

Frelaterie (ֆռը֊լը֊թը֊ռի) է. իգ. տես Frelatage ։

Frelateur (ֆռը֊լը֊թէօր) է. ած. Խարդախիչ (գինւոյ, գեղոց) ։

Frêle (ֆռէլ) ած. Դիւրաբեկ. տկար . չնչին. զաղփաղփուն ։ — comme un roseau. Une — barque. Un — appui ։ Աթի և է֊խ֊բ֊. Une santé — . Առողջութիւն տկար ։

A. **Frelon** (ֆռը֊լո՛ն) է. ած. Ագռ ճանճոյ մեծի . ձիաատաց ։

B. **Frelon** (ֆռը֊լո՛ն) է. ած. Houx-frelon. տես ի Houx ։

Freluche (ֆռը֊լիւ֊շ) է. իգ. 1. Փոքրիկ փունջ մազաքաւոյ ։ ‖ † 2. Մանր մանր խելք խռովութիւք ընդ օգս սմնատոյնի ։

† — յած. Մնոտիք . գուզնաքեայ իրք ։

Freluquet (ֆռը֊լիւ֊է) է. ած. Ցանծաղաւսիտ . խենթեամիտ . (ընդ.) ։ Ce n'est qu'un — ։

Digitized by Google

Frémir (ֆր-եփ-) բ. ն. 1. Մռնչել, սարսռալ (ալեաց). խարշափել, գնգըչիլ (ահեւոց, խռաց). մռնռնալ, մռնչել (առիւծու). թրթռալ (ազեաց քնարի). J'entends — les flots irrités. ‖ 2. Սկիզբն առնել եռալոյ (ջրոյ) (ա). ակռանալ ծփել, յուզիլ (ծովու). մռնռնալ. Cette eau ne bout pas encore, elle ne fait que —. La mer frémit. ‖ 3. (ի-ի-բ.) Դողալ. քաշմեռնել. սարսափիլ. սարսռալ. Je frémis, quand j'y pense. — de colère, de plaisir. Ce récit fait —. Ա.յս պատմութիւն սարսափեցուցանէ.

= ՎԱՍՏ. (ա) "Աբէլ բառ՝բն սոսկ ի պոչն, և իբրև օձիքն սրտբ ի՝՝ լայ ինայ ձեռ." Վ.Հ. Ա. 568.

Frémissant, ante (ֆր-եփ-ո, ոնդ) ած. Մռնչող, քաշմեռնածածան, սասանկառոյց (տիկը). որ դողայ (ի բարկութենէ). սարսռագին. սարսռալից. Les vagues frémissantes. — de courroux.

Frémissement (ֆր-եփ-ը՝մ) ե. սր. 1. Մռնչիւն, մռնռնումն (ծովու). խարշափ, ասասիւն, շրշիւն (ահեւոց). թրթռումն (ազեաց քնարի). ‖ 2. Զայն եռալոյ (ջրոյ ի հրատի կամ ի խարսկի). ‖ 3. Սարսուռ, դողումն (ջերմանէ). ‖ 4. (ի-ի-բ.) Սարսափիլն. ոսկռումն. քաշմեռումն. դողումն. սարսուռ. Un long — d'horreur agita l'assemblée.

† **Frènaie** (ֆր-ե՝ն-ե՝) ե. իե. Ուռատաստան հացեաց. Հացուստ. [փէլոփոպ ալօճը.

Frène (ֆր-ե՝ն՝) ե. սր. Ուռտ իմ բազմացզի. Հացի.

Frénésie (ֆր-ե՝ն-էի) ե. իե. 1. Ախտ մոլութեան. փռնիխտ ախտ. վարանումն. Tomber, entrer en —. Il lui a pris une —. ‖ 2. Մոլեգնութիւն. մոլութիւն. La passion qu'il a pour le jeu est une —.

Frénétique (ֆր-ե՝ն-էթ-ի) ած. 1. Ախտացեալ մոլութեամբ, փռնիխտ ախտիւ. մոլաբախ. վարանեալ. Un homme —. ‖ 2. Մոլեգին. մոլի. Passion —.

= ե. Մոլաբախ. վարանեալ. C'est un —.

Fréquemment (ֆր-ե-ա-մ՝) մ. Յաճէպ. յաճէպ յաճէպ. յաճախագոյնս. խիտ առ խիտ. Cela arrive —.

Fréquence (ֆր-ե-ա-ն-) ե. իե. Յաճախութիւն. կրկնութիւն. La — de ses visites importune. La — du pouls. Յաճէպ թնդիւն երակի (ըստ բժշկաց). La — de la respiration. Յաճէպ տուրնուր. յաճէպ շնչառութիւն.

Fréquent, ente (ֆր-ե-ա-ն, ն-ի) ած. 1. Հանապազ. զարդ. յաճախ. ստէպ. խիտ և հած (ուխտաւորութիւնք). Ils eurent de fréquentes entrevues. ‖ 2. Ամբոխ, ստէպ (թնդիւն երակի, շնչառութիւն).

Fréquentatif, ive (ֆր-ե-ա-ն-թ-էֆ, իվ) ած. Յաճախական. յոլովական (անուն, բայ, ըստ քերականաց). Օրինակ իմն Cri, Criaillerie; Cligner, Clignoter; և ի հայումն՝ Բախիւն, Բարախիւն. Շրջիկ, Շրջշրջիկ. Զգեղ, Զգծգել.

= ե. սր. Յաճախական անուն, բայ.

Fréquentation (ֆր-ե-ա-ն-թ-ա-սիո՝ն) ե. իե. Յաճախումն առ ոք. յաճախ ընտանութիւն. ստէպ ուղեկցութիւն. La — des gens de bien. La — des sacrements. Յաճէպ խոստովանութիւն և ստէպ հաղորդութիւն. դիպերանք առ բրր խորհրդոց.

Fréquenté, ée (ֆր-ե-ա-ն-ե) անց. դերբ. 1. Որ ցանկորդին կամ հանապազորդին մուրհակ. խնդրեալ մուրհակաւք. բազմացուցց. բազմախոտ. յոգնէիթաց (վայր, ճանապարհ). (տե. բանուկ). Chemin —. Un jardin fort — Chemin peu —. Սակաւագնաց ճանապարհ, շուխդ. ‖ 2. Որ մնայնին նաւք բազումք (նաւահանգիստ). բազմամատոյց. (տե. բանուկ). Port —.

Fréquenter (ֆր-ե-ա-ն-ե) բ. ն. 1. Երթալ ստէպ (ուրեք). ցանկորդիլ. հանապազորդիլ. գիպերիլ. — les églises. — les sacrements. Ստէպ խոստովանիլ և ստէպ մերձենալ յօրէնսն, ի խորհուրդն Տ.հաւթեան. գիպերիլ ի սուրբ խորհուրդս. ‖ 2. Ստէպ յայց երանիլ ումեք. սովորիլ յաճախ ընտանութիւն ընդ ումեք. յաճախել առ ոք. — les gens de bien. — mauvaise compagnie.

= բ. ն. Յաճախել, երթալ ստէպ (ուրեք կամ առ ոք). — avec les hérétiques, dans la maison d'un tel.

= Se —. բ. ա. Ունել հաղորդութիւն ընդ միմեանս. կնոջակցիլ. կցորդիլ. Ils se fréquentent depuis longtemps.

Frère (ֆր-ե՝ր) ե. սր. 1. Եղբայր. Nous sommes frères. Il est mon —. Traiter quelqu'un en —. Գնալ, վարիլ ընդ ումեք եղբայրաբար. — de père et de mère, կամ — germain. Հարազատ եղբայր. — de père, կամ — consanguin. Եղբայր համահայր, միահայր, առ ի հօրէ. — de mère, կամ — utérin. Եղբայր համամայր, համնրա-վայն, արգանդակից, առ ի մօրէ. Demi—. Եղբայր համահայր կամ համամայր. եղբայր որ ոչ զոյգ ունի ծնողսն և զմայրն. Ս. կիսեզբայր. — naturel, կամ ընտանեբար — du côté gauche. Եղբայր անհարազատ, ծնեալ արտաքոյ օրինաւոր ամուսնութեան. — de lait. Դայեկորդի. դայեկանուանդ, միասնուանդ եղբայր. Ս. կաթնակից. Ս. համշիրակ. (տե. կաթնեղբայր). (տրս. հմկէր). Clitus était — de lait d'Alexandre. ‖ 2. Եղբայր. Il faut avoir pitié des pauvres, ce sont nos frères. Tous les chrétiens sont frères en J.-C. — d'armes. Զինաւորակից. նիզակակից. ‖ 3. (ի-ի-բ.) Եղբայր. Le droit et le devoir sont frères. Les anciens poètes disaient que le sommeil est le — de la mort. ‖ 4. Եղբայր. (անուն կրօնաւորի որ չէ քահանայ). — Arsène. Le — Pacôme. Frères prêcheurs, mineurs. — lai. տես ի Lai, A. ‖ 5. Անգամ միոյ և նորին ընկերութեան. եղբայր. եղբայրակից. ընկերակից. Trahir ses frères. Un faux —. Սուտ եղբայր. մնանիչ եղբարց իւրոց.

Fresaie (ֆր-ըզ՝ե) ե. իե. տես Effraie.

Fresque (ֆր-ե-ս-ք) ե. իե. Ներկ չրասպեղ երանգոք ի վերոյ որմոյ նորոգ ծեփելոյ. *տոսմականկար. Peindre à —. Les fresques de Raphaël. Une église ornée de fresques.

Fressure (ֆր-ե-ս-ս-ո-ր) ե. իե. Թոքք, սիրտ, փայծաղն և լեարդ (որթուց, խոզից, գառանց, ոչխարի). փորոտիք.

Fret (ֆր-ե) ե. սր. 1. Վարձել զնաւ. Նաւվարձութիւն. Prendre, donner un navire à —. ‖ 2. Վարձք, գինք նաւու. *նաւողնեայ. Payer le —. ‖ 3. Գին բեռանց նաւու. *բեռնագին. ‖ 4. Բեռն, աղխամուղխ (նաւու). Débarquer son —.

† **Frètement** (ֆր-ե-թ-ման) ե. սր. Տալն ի վարձս (զնաւ).

Fréter (ֆր-ե-թ-ե) բ. ն. 1. Տալ (զնաւ) ի վարձս. ‖ 2. Ի վարձս առնել (զնաւ). (Լաւ ևս է ասել յայս միտս Affréter). ‖ 3. Հանգերձել, կազմել (զնաւ).

Fréteur (ֆր-ե-թ-ո՝ր) ե. սր. Որ տայն ի վարձս զնաւ. *նաւվարձիչ.

Frétillant, ante (ֆր-ե-թ-իյ-ա, ոնդ) ած. Որ յանկ չարժի. խոպոպաղ. կայտառ. զեռուն. Un poisson tout —.

Frétillement (ֆր-ե-թ-իյ-ը՝մ) ե. սր. Շարժլումն. ծփումն. կայտիռք. Être dans un — continuel.

Frétiller (ֆր-ե-թ-իյ-ե) բ. ն. Շարժիլ. խոպոպ. զեռուլ. կայտառալ. Cette carpe frétille encore. Le chien frétille de la queue. Շունն չարժէ զպոչի իւր. La langue lui frétille. Ինչի յանկայ խօսել. (ա.). (Տես և Démanger).

Digitized by Google

Fretin (ֆր֊էթէն) է֊ար֊ ի֊. Անպիտան, դանդարժեայ իր. (աղ֊. թափթփուք)։ Tout ce qu'il avait de bons livres est vendu, ce qui lui reste n'est que du —։ ‖ 2. Ձկնիկ. մանրերամ ձկնունք։ Il n'y a que du — dans cet étang։

Frette (ֆր֊էթ) է֊էթ֊ ի֊. Երկաթի շրջանակ թափթից [moyeu] անուտի։ ‖ 2. Շրջանակ երկաթի ի գլուխ ցըցի զոր վարեն ընդ գետին։

Fretté, ée (ֆր֊էթէ) ած֊. Ծածկեալ վանդակակերպ գաւազանօք (վահան ի զինանշանս)։

Fretter (ֆր֊էթէ) բ֊ն֊. Պատել երկաթի շրջանակաւ (զանիւ, զցից)։ [գրատ֊։ (ոմն և Grolle)։

Freux (ֆր֊ը) է֊ար֊ Ագռ իր. տգրատաւոր. *ճեղաւ֊

Friabilité (ֆր֊իա֊պիթէ) է֊էթ֊ Ս֊ փրքրութիւն. *փխրականութիւն։ La — de certains grès est très grande։

Friable (ֆր֊իա֊պլ) ած֊. Որ դիւրաւ փխրի կամ փշրի. Ս֊ քրքիր. Ս֊ փխրատուկ. *փխրական։ Le sel est —։

Friand, ande (ֆր֊իան, անտ) ած֊. ի֊. Անուշակեր, փափուկ, համեղասէր (խորտիկ)։ Un mets —։ ‖ 2. Սիրող, առեղակ անուշահամ կերակրոց. փափկակեր։ Il n'est pas gourmand, mais il est —. Elle est friande comme une chatte. Il est très — de sucreries. Սիրող է յոյժ շաքարեղինաց։ Être — de louanges, de musique. (էֆր֊ֆ֊ և ընդ֊) Սիրել յոյժ զգովութիւնս, զերաժշտութիւն։

Friandise (ֆր֊իան֊տիզ) է֊էթ֊ Տնինչանք, սէր համադամ խորտկոց. փափկակերութիւն։

—յէ֊ Անոյշ անոյշ աւտեղիք, օրինակ իմն հաստեալ֊ք [pâtisserie] և շաքարեղինք. համեղասիք. կամեակք։

Fricandeau (ֆր֊իկ֊անտո) է֊ար֊ խորովոյք մսոյ որթատ ճարպով խազեննաս։ Un — à l'oseille, aux épinards. — de bœuf, de lapin. Միս եզին կամ ճագարի խորովեալ ճարպով խազեննաս։

Fricassée (ֆր֊իկ֊ասէ) է֊էթ֊ ի֊. Միս յօշեծոյ՝ եփեալ ի տապակի կամ ի սանի. *տազանձած. ֆառ֊ր֊։ Manger une —. Une bonne — de pain sec. (էֆր֊ֆ֊ և ընդ֊) Կոտոր մի աշտուճ կամ չոր հացի։ ‖ † 2. փոքրիկ, ընտանեկան ընթրիք։ "M. de la Trousse nous donna hier une — à Vincennes." sév. ‖ † 3. Ագռ իր հին և լկտի կաքաւուց։

Fricasser (ֆր֊իկ֊ասէ) բ֊ն֊ ի֊. եփել ի տապակի [poêle] կամ ի սանի [casserole] զմիս յօշեալ կամ գրանուլարեղէնս կագուով, համեմունօք. աղանձել. ֆառ֊ր֊։ — du veau, un poulet, des pommes de terre։ ‖ 2. (էֆր֊ֆ֊ և ընդ֊) Վատնել, օգտել զնւր իր (յանառակութիւնս և ի խրախճութիւնս)։ [խոհակեր։

Fricasseur (ֆր֊իկ֊ասէօր) է֊ար֊ փցուն, անարուեստ

Friche (ֆր֊իչ) է֊էթ֊ Երկիր անգործ, դերև. կորդ. խոպան։ Il y a trois ans qu'il n'a fait travailler à sa vigne, ce n'est plus qu'une —. En —. Պատարկ, անգործ, Ս֊ խափանհերկ (թողուլ զերկիրն)։ Laisser une terre en —։

† — է֊ար֊ Ագռ իր զատասկաւ սիզոյ [chiendent]։ Il y a du — dans ce terrain։

Fricot (ֆր֊իկօ) է֊ար֊ Մսեղէն կերակուր. կերակուր. (ոհ֊)։ Un bon —։

Fricoter (ֆր֊իկօթէ) բ֊ն֊ † ի֊. Հանգերձել զկերակուրս. խոհակերել֊ (ոհ֊)։ ‖ 2. Խրախճանալ. կոչնաս առնել֊ (ոհ֊)։

= բ֊ն֊ Վատնել զնւր իր իր խրախճութիւնս, ի կերակուրս և յըմպելիս֊ (ոհ֊)։ Il a fricoté tout son bien։

Fricoteur, † euse (ֆր֊իկօթէօր֊, էօզ) է֊ † ի֊ փցուն, յառի խոհակեր֊ (ոհ֊)։ ‖ 2. Որ սիրէ զհամեղամս. (ոհ֊)։ ‖ 3. Զինուոր աւտրատաւ, յափշտակիչ֊ (ոհ֊)։

Friction (ֆր֊իկսիօն) է֊էթ֊ Շփուածն (ի մեռին խմբք մարմնոյ, կամ բժշկից)։ Faire une —, des frictions։

Frictionner (ֆր֊իկսիօնէ) բ֊ն֊ Շփել (զմարմինն). մարձել։ — une partie malade, un noyé. Se — le genou. Se faire —. Տալ շփել զնւր մարմինն։ [brosse։

= Se —. բ֊ա֊. Շփել զնւր մարմինն։ Se — avec une

Frigidité (ֆր֊իժիտէթ) է֊էթ֊ ի֊ Ցրտաւթիւն. մեղն։ ‖ 2. Անբաւականաւթիւն ի զաւգիլ. զովաւթիւն մարմնոյ, ծննդական անդամոց. *շաւշտանդամաւթիւն։

† — de l'estomac. Տկարաւթիւն առաջնոքի։

Frigorifique (ֆր֊իկօրիֆիք) ած֊. Ցրտացուցիչ։

Frileux, euse (ֆր֊իլէօ, էօզ) ած֊ Որ դիւրաւ մեռ. զովամարմին. ցրտամարմին. (աղ֊ մակոս)։

Frimaire (ֆր֊իմ֊ր) է֊ար֊ Երրորդ ամիս առաջինոյ ընկերհաշուոյ֊թեանն Գաղղիացւոց. եղեամն ամիս. (21 նոյ֊ — 20 դեկտ֊.)։

Frimas (ֆր֊իմ֊) է֊ար֊ Մէգ ցուրտ և թանձր՝ պաղեալ ընդ անկանելն. եղեամն։ Une montagne couverte de neige et de —. Le temps des —. Le — s'attache aux cheveux, aux crins des chevaux։

Frime (ֆր֊իմ֊) է֊էթ֊ Կեղծիք. կերպարանաւթիւն. (ոհ֊)։ Il n'en a fait que la —։

† **Frimousse** (ֆր֊իմ֊ուս֊) է֊էթ֊ Կերպարանք. երեսք. դէմք֊ (ոհ֊)։ Elle a une drôle de petite —։

Fringale (ֆր֊ինկ֊լ) է֊էթ֊ Քաղց (աղ֊ անօթաւթիւն) աստատիկ֊ (ընտ֊)։ Quand la — le prend։

Fringant, ante (ֆր֊ինկ֊անտ, անթ) ած֊. Աշխոյժ֊ կայտառ֊ շոյտ. կենդանի։ Un homme —. Il a l'air —. Ce cheval est —։ [ցատքըռեալ)֊ (ոհ֊)։

A. **Fringuer** (ֆր֊ինկէ) բ֊ն֊ Ստատատել֊ կաքաւել֊ (աղ֊ † B. **Fringuer** (ֆր֊ինկէ) բ֊ն֊ Լուանալ, տղղել (զբաժակ)։ [փափկակերութիւն։

† **Friolerie** (ֆր֊իօլըր֊) է֊էթ֊ Որովայնապարարութիւն.

† **Fripe** (ֆր֊իփ) է֊էթ֊ Կերակուր֊ ուտելիք֊ (ոհ֊)։

† **Fripe-lippe** (ֆր֊իփ֊լիփ) է֊ար֊ Որկորնոյ֊ որովայնապարար֊ (ընտ֊)։

Friper (ֆր֊իփէ) բ֊ն֊ ի֊. Անպիտան առնել, տապականել (զհանդերձս)֊ (աղ֊ ճմլել֊ թքել)։ Vous avez fripé votre robe։ ‖ 2. Սաչել֊ տապականել֊ Cet enfant fripe ses hardes en peu de temps։ ‖ 3. (էֆր֊ֆ֊ և ոհ֊) Վատնել (զինչս ի զեղխութիւնս)։ Cet homme a fripé tout son bien։ ‖ † 4. Լափել, կլանել (զկերակուրս)֊ ուտել֊ որկորատուլութեամբ֊ (ոհ֊)։ ‖ † 5. Գողանալ֊ (ոհ֊)։

Friperie (ֆր֊իփըր֊) է֊էթ֊ ի֊. Հին և մաշ ապականելիք, կարասիք. հնոտիք. ցիցոտիք. (ընտ֊)։ Tous ses habits ne sont que —. Un marchand de —. Se jeter, se ruer, se mettre, tomber sur la — de quelqu'un. ի֊ (էֆր֊ֆ֊) ցարձակել, դիմել ի վերայ ուրուք առ ի հարկանել զնա։ ‖ 2. Ծաղր առնել. չարախօսել. բամբասել։ ‖ 3. Վաճառականութիւն հնոտեաց։ ‖ 4. Վաճառանոց հնոտեաց։ Acheter un habit à la —։

Fripe-sauce (ֆր֊իփ֊սո) է֊ար֊ ի֊. Որկորնոյ֊ որկորաժէտ֊ (ոհ֊)։ ‖ 2. Անարուեստ խոհակեր։

Fripier, ière (ֆր֊իփիէ, իէր) է֊ Վաճառականն հնոտեաց. *հնավաճառ։ — d'écrits. (էֆր֊ֆ֊ և ընտ֊) ցուռի բանավաճառ։

Fripon, onne (ֆր֊իփո, ոն՛) է֊ ի֊ Որ գողանայ հնարիւք կամ նենգաւթեամբ. ճարտար գող֊ գող։ Un maître —. Ce domestique est un —։ ‖ 2. խարեբայ֊ մեղ֊

Digitized by Google

մեխ. խարդախ։ C'est un tour de —։ ‖ 3. Շոյտ. կայտառ. չարաճճի (մանուկ). (ասի ընդ խաղ)։ C'est un petit —։ ‖ 4. Սաստիկ. անկարգ (երիտասարդ)։ C'est un — qui se dérange։ ‖ 5. Դրժազ. *սիրագրուժ (տաբփուսր)։ ‖ 6. Խոբեմանդ. հնարագէտ (կին)։ La friponne lui fait croire tout ce qu'elle veut։

=ած. 1. խաբեբայ. խարդախ։ Cet homme-là est bien —։ ‖ 2. կայտառ։ Un minois —. Un air —։ [ազգմեալի։

Friponneau (ֆրիփոն) է. ար. Գձուձ գող. գող

Friponner (ֆրիփօնէ) բ. ն. Ընդգալ իմն կրծել, գողանալ. կորզել հնարքւք. ձենգել։ Il m'a friponné deux cents francs. Il a friponné cinq ou six personnes de ma connaissance։ ալարի ևս անխնգիր. C'est un homme qui ne fait que —։

Friponnerie (ֆրիփօնըռի) է. իդ. խաբանք. խաբէութիւն. խարդախութիւն. ձենգութիւն։

Friquet (ֆրիկէ) է. ար. Ազգ ինչ ճնճղկան [moineau] չոյժ փոքրիկ. ծիտ։

Frire (ֆրի) [Je fris, tu fris, il frit. չկը չգնակը. Je frirai, tu friras, il frira, nous frirons, vous frirez, ils friront. Je frirais, tu frirais, il frirait, nous fririons, vous feriez, ils friraient. Հրամայական Fris. անց. դերբ. Frit, frite. Ա՛յլ ժամանակք պակասեն, և ընդ զտեղին Faire frire. Nous faisons frire; je faisais frire; que je fasse frire; que je fisse frire; faisant frire.] բ. ն. Եփել կամ խորովել ի տապակի. տապակել։ — des soles, des côtelettes. Il n'y a rien à —, կամ il n'y a pas de quoi — dans cette maison. Ոչ գտանի կերակուր ի տանս չոյժիկ. (ընտ.)։ Il n'y a rien à — dans cette affaire. (է-ի-բ. և ա-ի.) Չկը ինչ շահ չոյդ ժիկ։

=բ. ն. Լինիլ եփեալ ի տապակի. տապակիլ։ Une sole qui frit. Faire — du beurre. Տապակել զկոզի։

A. **Frise** (ֆրիզ) է. իդ. 1. Սեան թ ակաղաղի [entablement] սեան ընդ քովի ար [architrave] և ընդ պսակ [corniche]. *ծափար. *փռ-ղիզ։ — enrichie de sculptures։ ‖ 2. Կրաւագք, քանդակք (զծնօտիւք անօթոց, դրանց)։

B. **Frise** (ֆրիզ) է. իդ. 1. Պատառ [étoffe] ինչ ի գանգրագոյն ասուղ կամ ի բրդոյ։ ‖ † 2. Գործի գանգուր գործելոյ զսար։

C. **Frise** (ֆրիզ) է. իդ. Ազգ ինչ հոլլանդիական կաուղոյ. *փրիսակ։ — Cheval de —. տես ի Cheval։

Friser (ֆրիզէ) բ. ն. 1. Ցօրինել գանգուրս վարսից. գանգուրս գործել. խոպոպել։ — ses cheveux au fer կամ aux fers, avec le fer կամ des fers. Fer à —. Կրկոթ գխիրս խոպոպելոյ. Ս. գանգրոց։ Chou frisé. տես ի Chou, 1. ‖ 2. խոպոպել գխիրս ուրուք։ — quelqu'un. Se faire — par un coiffeur։ ‖ 3. (է-ի-բ. և ընտ.) Ցերել անցանել. (ա-ր. երեսէն, վըայէն անցնիլ)։ La balle lui a frisé le bras. — la corde. տես ի Corde, 4. — la quarantaine, la cinquantaine. (է-ի-բ. և ընտ.) Լինել գրեթէ հուպ ամաց քառասանից, յիսանից։ — l'impertinent. (է-ի-բ. և ընտ.) Գոգ իմն իրրև զանխրատ ոք խօսել. գոգ իմն անպատշաճաբոս երևել։

=բ. ն. 1. Գանգուր լինել (հերաց)։ Ses cheveux frisent naturellement։ ‖ 2. Կրկին տոպրգրեալս երևեցուցանել (մազիզ) զնշանագիրսն ի վերայ թղթին։

=Se —. բ. ա. † 1. խոպոպիլ (հերաց)։ Ses cheveux se frisent facilement։ ‖ 2. խոպոպիլ զխիր հերս։ Elle perd bien du temps à se —։ ‖ † 3. Սոտ քերեալ անցանել առ միմեանս։

† **Friseur** (ֆրիզէօր) է. ար. տես Coiffeur։

† **Frisoir** (ֆրիզուար) է. ար. Կրկոթ գխիրս խոպոպելոյ. Ս. գանգրոց։ [սից. (ընտ.)։

†A. **Frison** (ֆրիզո) է. ար. Գանգուր, խոպոպիք վարս.

†B. **Frison, onne** (ֆրիզո, օն') է. Բնակիչ գաւառին Փրիսիոյ ի Հոլլանդիա. փրիսիացի։

— է. ար. Փրիսիական լեզու։

Frisotter (ֆրիզոտէ) բ. ն. խոպոպել (գխիրս) առեպ և ի մանր մանր գանգուրս։ Elle est toujours à — sa fille։

† **Frisque** (ֆրիսք) ած. Ջուարթ. կայտառ։

Frisquette (ֆրիսքէթ) է. իդ. Շրջանակ եգեալ ի վերայ տպագրելի թերթից զի մի՛ անասցին լուսանցքն։

Frisson (ֆրիսօն) է. ար. 1. Սարսուռ, դողումն (ջերմեան)։ La fièvre est ordinairement précédée par le —, d'un —. Le — m'a pris։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Սարսուռ. սարսափիւն. սասկումն. քաշմանուռն։ Rien que d'y penser j'en ai le —. Éprouver des frissons։

Frissonnant, ante (ֆրիսօնան, անթ) ած. Սարսափադին. սարսալից. սարսուռուտ։ Une foule frissonnante։

Frissonnement (ֆրիսօնըման) է. ար. 1. Սարսուռ թեթև (նախ քան զջերմն)։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Սարսուռ. գողումն։

Frissonner (ֆրիսօնէ) բ. ն. 1. Սարսուռ, դողալ (յերկեաց ջերմեան)։ ‖ 2. Սարսուռ, գողալ ի ցրտոյ. զփալ. կարկըտչիլ։ ‖ 3. Դնդղչիլ (տերևոց). խարշափել։ ‖ 4. (է-ի-բ.) Թառամիլ. գողալ. սարսափիլ (ի զարհուրանաց, ի բարկութենէ)։ — d'horreur, de peur, de colère։

Frisure (ֆրիզիւր) է. իդ. 1. Ցօրինուած, ձև խոպոպեաց։ Cette — est belle։ ‖ 2. Գանգուրք. խոպոպիք։

Frit, ite (ֆրի, իդ) անց. գերբ. Frire բայի. Տապակեալ։ Cet homme est —. (է-ի-բ. և ա-ի.) Վճարեալ է վասն ասանգ. կործանեալ է ի սպառ։ Tout est —. (է-ի-բ. և ա-ի.) Ամենայն ինչ ծախեալ է, վատնեալ է։

† **Friteur** (ֆրիդէօր) է. ար. 1. խոհակեր որ եփէ ի տապակի. տապակիչ։ ‖ 2. Վաճառականն տապակեալ գհանոխանձորոց, ձկանց։ (Յայս միտս լինի և իդ. Friteuse)։

Fritillaire (ֆրիդիլէր) է. իդ. Տունկ ինչ որոյ ծաղիկ նմանի է կակաչի [tulipe]։

Fritte (ֆրիդ) է. իդ. 1. խառնուրդ հողային և աղային գոյացութեանց, զոր հալեն առ ի գործել ապակի։ ‖ 2. Եփելի զխառնուրդ հողային և աղային գոյացութեանց առ ի գործել ապակի։

Friture (ֆրիդիւր) է. իդ. 1. Տապակուած։ — au beurre, à l'huile։ ‖ 2. Ձարպ, ձէթ կամ կոպի տապակելոյ։ ‖ 3. Կերակուր տապակեալ. *տապակած։ Une — d'artichauts, de goujons։ ‖ 4. Ձկունք տապակեալք։ Il ne mange point de —։

† **Friturier** (ֆրիդիւրիէ) է. ար. 1. խոհակեր տապակիչ։ ‖ 2. Վաճառականն տապակեալ ձկանց։

Frivole (ֆրիվոլ) ած. 1. Պոռոտ. սին. ընդունայն. նանիր։ Un — espoir. Discours —. Choses vaines et frivoles։ ‖ 2. Որ գխիտ լինի անուսեաց. անուսումնց. անսահխոհ։ Esprit, tête —. Homme —։

=է. ար. Պոռոտ իրք. ընդունայնութիւն։ Le goût du —։

Frivolité (ֆրիվոլիդէ) է. իդ. 1. Ընդունայնութիւն. նանրութիւն։ La — de ces amusements։ ‖ 2. Պոռոտ իրք։ Ne s'occuper que de frivolités։ ‖ † 3. Ժպղիկ յատղանուղ [fil] ի զարդ զգեստու կանանց։ Un col en frivolités։

Froc (ֆրօք) է. ար. 1. Սպան զգեստու կրօնաւորաց որ ծածկէ զգլուխ և զուսս։ ‖ 2. Զգեստ կրօնաւորաց.

Digitized by Google

պարեգօտ. աքեմ։ Mettre son — . Prendre le — . Ելանել ի կարգ վանականաց. զգենուլ զաքեմ, զձև կրօնաւորութեան. կրօնաւոր լինել։ Jeter le — aux orties, aux vents Jeter le — . ¶. (է-խոբ. և ընդ.) Ընկենուլ, թօղուլ զկարգ կրօնաւորութեան։ ¶ 2. Հրաժարիլ յհեղեղեցական վիճակէ։ ¶ 3. Թօղուլ զկարգ իւր կամ զվիճակ. ի բաց ոտանուլ, հրաժարիլ ի կարգէ իւրմէ։

¶ † 3. փիլոն, աղաբազան (բնեղիկեան կրօնաւորաց)։

† **Frocaille** (ֆ-օ-ղայլ) է. էդ. Աբեղեան. վանականք. (ազգ.)։ [(ազգ.)։

Frocard (ֆ-օֆ-ո) է. ար. Պարեգօտաւոր. սրեղայ.

Froid, oide (ֆ-ո-ա, ո-ա) ած. ¶. Ցուրտ։ Climat — . L'hiver a été bien — . Vent — . Հով՝ յորտաշունչ։ — comme glace. Une sueur froide։ ¶ 2. *Ցրտապահ (հանդերձ). ցրտին (բնակարան)։ ¶ 3. Անբաւական ի զուգիլ կամ ի մերձաւորութիւն (ոյր). անայրի. զովմտաբմին. Ս. չուշանգամ։ ¶ 4. (է-խոբ.) Ցուրտ. անզգայ. անփոյթ. ծանրաշարժ։ C'est un homme — . Caractère — . Un cœur — ։ ¶ 5. (է-խոբ.) Անխռով. անշփոթ։ Être — dans le péril։ ¶ 6. (է-խոբ.) Ցուրտ. դիւ. անհամ (բանք, ծաղրածութիւն)։ ¶ 7. (է-խոբ.) Ցուրտ. տկար. անկենդան. մեռեալ։ Ce dessin est correct, mais il est — ։

— Humeurs froides. տես Scrofules։

— Faire — , Battre — à quelqu'un. (է-խոբ. և ընդ.) Ընդունել զոք ցրտութեամբ, ուծութեամբ։ Battre — . Ցրտութեամբ ունկն դնել բանից ուրուք։

= է. Faire le — , la froide. Անհոգ ցուցանել զանձն։

= է. ար. ¶. Ցրտութիւն. ցուրտ։ Le — de l'eau, de la glace. Mourir de — . Մեռանիլ ի ցրտոյ. *ցրտամահ, *ցրտամեռ լինել։ Transir, trembler de — . Avoir — . Մսել։ J'ai grand — . Prendre — . Մսել։ Souffler le chaud et le — . (է-խոբ.) տես ի Chaud, է. ար. Cela ne me fait ni chaud ni — . տես ի Chaud, է. ար. ¶ 2. Ցրտութիւն (օդոց)։ S'habituer au — . Il fait — . Ցուրտ են օդք։ Les premiers froids sont les plus sensibles։ ¶ 3. (է-խոբ.) Ցրտութիւն. ուծութիւն. Հովութիւն։ Il lui répondit avec son — ordinaire։ ¶ 4. (է-խոբ.) Անհոգութիւն. անփութութիւն։

= À — . գբ. ած. ¶. Առանց ջեռուցանելոյ. ի ցրտութեան։ Battre un fer à — . Teindre à — ։ ¶ 2. (է-խոբ.) Հանդարտութեամբ. առանց խառնիլոյ։ Un homme qui parle à — de ses crimes։

Froidement (ֆ-ո-ա-ըման) մ. ¶. Ի ցրտի (բնակիլ)։ Être logé — . Être vêtu — . Լինել զգեցեալ հանդերձս ցրտինս։ ¶ 2. (է-խոբ.) Ցրտութեամբ. ուծութեամբ։ Il le reçut — ։ ¶ 3. Հանդարտութեամբ։ Il écouta — leurs injures. Louer quelqu'un — . Վեր ի վերոյ գովել զոք։

Froideur (ֆ-ո-ա-էօր) է. էդ. ¶. Ցրտութիւն. ցուրտ։ La — de l'eau, du temps։ ¶ 2. (է-խոբ.) Ցրտութիւն. զովութիւն։ La — de la vieillesse։ ¶ 3. (է-խոբ.) Ցրտութիւն։ La — du caractère, de l'imagination։ ¶ 4. (է-խոբ.) Ցրտութիւն. ուծութիւն. Հովութիւն։ Il m'a reçu avec — . Les froideurs d'une maîtresse. La — d'un accueil. Il y a de la — entre eux։

Froidir (ֆ-ո-ա-ի-ր) բ. ն. որ և Se — . բ. ա. Ցրտանալ. (ազ. այժմ ասի Refroidir, se Refroidir)։

Froidure (ֆ-ո-ա-ի-ր) է. էդ. ¶. Ցրտութիւն. ցուրտ։ La — de la saison։ ¶ 2. Ձմեռն. (ի բնասղծ.)։

Froidureux, euse (ֆ-ո-ա-ի-ր-ո, է-ղ) ած. Ցրտասղնէ. ցրտայուղ (ձմեռն, ամիս). (ազ.)։

Froissement (ֆ-ո-ա-ս-ըման) է. ար. ¶. Ձմլելը. ճղմլուելն։ Le — d'un membre contre une pierre։ ¶ 2. (է-խոբ.) Ընդհարուելն. հակառակութիւն։ Le — des intérêts, des amours-propres։ ¶ 3. Տհաճութիւն. դժկամակութիւն։ Il a éprouvé des froissements։

Froisser (ֆ-ո-ա-ի-ր) բ. ն. ¶. Շփել ուժգին. շրթշփել։ —des cailloux l'un contre l'autre. — des épis de blé. Շփել ընդ ոտ զհատիկս ցորենոյ։ ¶ 2. Անպիտան առնել (զհանդերձ, զթաւղթ). ապականել. (այլ. ճմլել-քիլ)։ ¶ 3. Ձմլել։ Cette voiture l'a pressé contre la muraille, et l'a tout froissé. Այս կառք նեղեաց զնա ընդ պարսպի և ճմլեաց զնա։ ¶ 4. (է-խոբ.) Վիրաւորել (զկարծիս ուրուք). վհատել (շահս այլոց). ընդդէմ բանիլ. հակառակիլ։

= Se — . բ. ա. Տհաճիլ. դժկամակիլ։

Froissure (ֆ-ո-ա-ս-իւր) է. էդ. Ձմլուածն. ճմլածք։ La — d'une étoffe։

Frôlement (ֆ-ո-ո-ըման) է. ար. Շօշափուածն. քերուածն։ Le — de la langue contre le palais. Je sentis le — de sa robe։

Frôler (ֆ-ո-ո-ի-ր) բ. ն. Փերեակ անցանիլ. քերիլ. շօշափիլ։ La balle lui frôla les cheveux. La langue frôle le palais quand on prononce l'L ou l'R.

Fromage (ֆ-օ-մաժ) է. ար. ¶. Պանիր։ Faire du — . Պանիր մածուցանել, գործել։ ¶ 2. Մածառաւակ պանրոյ. պանիր. *էնէյ *եալեխ։ — frais, parmesan, de Brie, de Roquefort, de Hollande, de Chester, de Gruyères. — de lait de chèvre. — Entre la poire et le — . (է-խոբ. և ընդ.) ի ժամ ուղղելոյ. ի կատարած կոյս ընթրեացն։ Ce fut entre la poire et le — qu'il nous fit cette confidence։

† **Fromageon** (ֆ-օ-մաժոն) է. ար. ¶. Պանիր ի կաթանէ մատաց [brebis]։ ¶ 2. Տունկ ինչ. կառատեակ. բանղրջուկ. գ. ճնճղկաբլթի. գ. հացուպանիր. (պրս. *էնէյ-էօ). *եղիմ կիսվեղ։ (Որ և Mauve)։

Fromager, ère (ֆ-օ-մաժէ, է-ր) է. *Պանրագործ. *պանրավաճառ։

— է. ար. ¶. Անօթ ծակատակէն՝ մածուցանելոյ կամ գործելոյ գալար պանիր։ ¶ 2. Ծառ ինչ. Ամերիկայ, որ ունի պտուղս մածամեծս իրրև զպանիր. *պանրենի։

Fromagerie (ֆ-օ-մաժ-ըի) է. էդ. ¶. Գործատուն պանրոյ. *պանրագործանոց։ Les fromageries de la Suisse։ ¶ † 2. *Պանրագործութիւն. *պանրավաճառութիւն։ ¶ † 3. Տեղի ցամաքեցուցանելոյ կամ պահելոյ զպանիր. *պանրատուն։ ¶ † 4. Խանութ պանրավաճառի. *պանրավաճառոց։

† **Fromageux, euse** (ֆ-օ-մաժ-իւ, է-ղ) ած. *Պանրաչին։ Les parties fromageuses du lait։ (Տես և Caséeux)։

Froment (ֆ-օ-ման) է. ար. ¶. Ազնուագոյն ազգ ցորենոյ [blé]. ցորեան։ Terre à — . Du blé- — . — de saison. Ցորեան աշնայնի. գ. աշնացան։ ¶ 2. Հատ ցորենոյ. ցորեան։ Un hectolitre de — ։

Fromentacée (ֆ-օ-մանդ-ասե) ած. էդ. Ցազգէ կամ նմանն ցորենոյ (տունկ). *ցորենազգի. *ցորենատեսակ։ Les orges, les chiendents, sont des plantes fromentacées։

† **Fromentée** (ֆ-օ-մանդե) է. էդ. Խաւս [bouillie] ի կաթանէ և յալէրէ ցորենոյ. աթերայ։

† **Fromenteux, euse** (ֆ-օ-մանդէ-ո, է-ղ) ած. Բազմացորեան. ցորենաշատ (երկիր)։

Froncement (ֆ-ո-ն-ըման) է. ար. Le — des sourcils. Պատռիլն զյօնս. պռտռում։

Froncer (ֆ-ո-ն-է) բ. ն. ¶. Կծկել. ամփոփել. *խոր-

Digitized by Google

չամեցուցանել։ Cela fronce la peau. — le sourcil, les sourcils. Պատառել, քաշտառել, ի խանարհ կոխել զյօնս. Ս. կիզել զյօնս։ Il en fronça le sourcil de chagrin, de colère. — les lèvres. Ի խանարհ կոխել զշրթունսն։ † — le sourcil de quelqu'un, կամ՝ լուկ — quelqu'un. (ֆռոնֆ.) Յաստուցանել զդէմ։ ‖ 2. Խորշ խորշս կարել (գլաւիկս, գՀանդերձս)։

= Se — . բ. ա. 1. Խորշոմիլ։ ‖ 2. Պատառիլ (յօնաց)։ ‖ † 3. (ֆռոնֆ.) Խժռտիլ. դժկամանակ լինել։

Froncis (ֆռոն՚) է. ս. Խորշք, պատռուածք, փթթուածք Հանգերձի։

† **Fronçure** (ֆռոն՚ս) է. էգ. *Խորշոմեցուցանելն. խորշոմիլն. խորշք. փոքրուածք։

† **Frondaison** (ֆռոնտէզն) է. էգ. 1. Տերևաբուղխ ժամանակ։ ‖ 2. Տերևք։ Une — abondante։

Fronde (ֆռոնտ) է. էգ. 1. Պարս. պարտատիկ. Ս. պարսէտ. ոճան։ Faire tourner une —. David tua Goliath d'un coup de —. Pierre de —. Պարտաքար։ ‖ 2. Զարկք ծայրեան պատառն ինչ վիքարուժից. **պարեան։ ‖ 3. Պարսատարաց տպստամբութիւն (ընդդէմ Մազարինեայ ծիբանաւորի և ընդդէմ արքունեաց՝ ի կրտսերութեան Լուդովիկոյ ԺԴ ի)։ La guerre de la Fronde. Պարսատարաց պատերազմ։

Fronder (ֆռոնտե) բ. ն. 1. Ս. րձակել պարսիւ. պարտաքարել. պարսել։ — des pierres։ Ամի ևս անխնդիր. De petits garçons qui s'amusent à —։ ‖ 2. Ս. րձակել, ձգել ուժգին. (վլ.)։ Il lui fronda une assiette à la tête։ ‖ 3. (ֆռոնտ.) Պարատաւել. քաղաքանել. խծբծել. բիծ դնել։ — le gouvernement, les ridicules։ Ամի ևս անխնդիր. C'est un homme qui passe sa vie à —. Ս. յրս այս ոչ յայլ ինչ պարապի բայց պարսաւել կամ պախարակել զբնաւս։

† **Fronderie** (ֆռոնտ՚ի) է. էգ. 1. Ս. պատատմութիւն Պարսատարաց։ ‖ 2. (ֆռոնտ.) Գրգռմտիլն. տրտունջ։

Frondeur (ֆռոնտէօ) է. ս. 1. Պարսատար։ Les anciens avaient des frondeurs dans leurs armées։ ‖ † 2. Ս. պատատմն ի թաւալ Պարսատարաց. Պարսատար։ (ցայս միտս լինի և † էգ. Frondeuse)։ ‖ 3. (ֆռոնտ.) Բամբասող. Տէրութեան։ ‖ 4. Պարսատագէտ. բանականկիսիս. բամբասաւսէր։ [jeunesse frondeuse։

= —, euse. ած. Պարսատագէտ։ Un esprit —. Une

Front (ֆռո) է. ս. 1. Ճակատ։ Un — large. — majestueux. Avoir un diadème, un bandeau sur le —. Ունել ապտրօշ ի ճակատան։ Donner du — contre une pierre. Հարկանել զգլուխ՝ զճակատ իւր զքարի. N'avoir point de —. (ֆռոնտ. և ընդ.) Լինել լիրբ և անամօթ. (տես. աներես ընլալ)։ Dérider le —. տես ի Dérider, 1. ‖ 2. Երեսք. կերպարանք. դէմք։ Un — serein. Un — sévère. La rougeur qui couvrait leur —։ ‖ 3. Գլուխ. (ի բնատղծ. և ի պերճ ասացուածս)։ Courber, humilier son —, baisser le —. Խոնարհեցուցանել, կորացուցանել զգլուխ։ Relever le —. Գլուխ, եղջիւր, ձեռն ամբառնալ. Համարձակիլ։ Le — levé. Բարձրագլուխ. պարզերես. Համարձակեմ. աչալուրջ երեսք. Համարձակութեամբ. առներկիւղ ի կշտամբանաց. (տես. ճակատը բաց)։ ‖ 4. Ճակատ. անձն. այր. (ի բնատղծ.)։ Un — couronné։ ‖ 5. Կերպարանք. օրինակ. (ի բնատղծ.)։ "De quel — soutenir ce fâcheux entretien?" RAC. *Brit.* II, 2. ‖ 6. Վ. ատեանս. թիւն. Համարձակութիւն։ "Ceux qui ont vu de quel — il [Charles Ier] a paru dans la salle de Westminster." BOSS. *R. d'Angl.* ‖ 7. Լրութիւն. լպրշութիւն. անամօթութիւն. ժպրհութիւն։ Aura-t-il le — de soutenir ce qu'il dit? De quel — ose-t-il se présenter devant vous? Որո՞վ երեսաք, որո՞վք դիմօք յանդգնի լինել ձեզ յանդիման (ա)։ Un — d'airain. 1. Ճակատ պղնձի (ո). անհնարին անամօթութիւն, լպրշութիւն։ Cet homme a un — d'airain։ ‖ 2. Անհնարին անամօթ, լիրբ։ C'est un — d'airain։ ‖ 8. (ֆռոնտ.) Ս. րտեան. կատար. գագաթին (լերինն, ծառոց). (ի բնատղծ.)։ Des montagnes qui cachent leur — dans les nues. Լերինք որ զգագաթունսն յամպս ծրարեն։ ‖ 9. (ֆռոնտ.) Ցառաջագոգին (շինուածոց). Ճակատ։ ‖ 10. Ճակատ (զօրաց)։ Le — d'un bataillon est le premier rang composé des chefs de file. Faire —. Դարձուցանել զօրաց զերեսս ի թշնամին կոյս. Ճակատեալ կալ ընդդէմ թշնամեաց։

= De — . ած. ա. 1. Յառաջոյ կուսէ. ի դիմաց. ի հանդիպոյ։ Attaquer l'ennemi de —։ ‖ 2. Ս. ընթերք միանց։ Un défilé où il ne peut passer que deux hommes de —։ ‖ 3. (ֆռոնտ.) Ս. իանդիսանոյն. ի միասին. ի նմին ժամանակի։ Mener de —. տես ի Mener։

† = — à —. ած. ա. Ճակատ առ ճակատ. դէմ ընդդէմ։ "Ces deux hommes [Condé et Turenne], tantôt unis . . . tantôt opposés — à —." BOSS. *L. de Bourb.*

= Վհաց. (ա) "Ես՝ երկ խոխանչ գիւղ վրհ ծախսացանէն, որ՞վ երկօտ զգիշատակսն հալածէին." ԵղՆիկ. 140. — "Աւդ էյ՝ իմ ժիզ գիտ ինչ գայցե, ձե զվեր խափսանն որ՞վ երկօտ գիտանիմ." Ինւզ. Ե. դ. 193. — "Որ՞վ գիտե յանգիտելոյն լինել յանգիման տամ գաղտապահիդ." Նար. Ե. = (ո) "Գիգեմ վ երկա ես, ես վկլ երկնիւ պատանց տ, ես ճանաչ տ պղնձի." ես. Խղ. 4։

A. **Frontal, ale** (ֆռոնտալ, ալ՚) ած. Ճակատաս. *Ճակատային։ Les muscles frontaux. Os —, կամ լուկ † —. է. ս. *Ճակատային ոսկր. *Ճակատոսկր։ (Տես և Coronal)։

B. **Frontal** (ֆռոնտալ) է. ս. 1. Պատառն, ապէզանի ճակատաս։ ‖ 2. Պրկոց, գեղարան ճակատաս։ ‖ 3. տես Fronteau, 3.

Fronteau (ֆռոնտօ) է. ս. 1. Պատառն ճակատաս։ ‖ 2. Ս. պատրօշ ճակատաս (Հրէից)։ Quand les Juifs prient Dieu dans leurs synagogues, ils se mettent le —։ ‖ 3. Պահպանակ ճակատաս երիվարաց. Ս. ճակատառոց։

† **Fronteval** (ֆռոնտըվալ) է. ս. Ազգ ինչ կակուչի [tulipe] կարմիր և սպիտակ։

Frontière (ֆռոնտիէր) է. էգ. Սահմանք. *սահմանագլուխ (երկրի, Տէրութեան)։ Passer la —. Reculer les frontières d'un État. Ընդարձակել, մերժել զսահմանս Տէրութեան։

= ած. Սահմանակից. սահմանորդ։ Ville —։

† **Frontignan** (ֆռոնտինեան) է. ս. Ս. չիսհատ գինի ինչ Գաղղիոյ։ [կերգութիւնս)։

† **Frontin** (ֆռոնտէն) է. ս. Պատառաս (ի հին կատա-

Frontispice (ֆռոնտիս՚) է. ս. 1. Ճակատ (շինուածոյ մեծի)։ Le — du Louvre, d'un temple։ ‖ 2. Ճակատ (մատենից)։ ‖ 3. Պատկեր ճակատաս (գրոց)։

Fronton (ֆռոնտո) է. ս. 1. Երկայնակերտի զարգ (զգրասքք կամ զպատատհանաս շինուածոց). Ճակատ երեքանկիւնի։ ‖ 2. Ս. րձան, պատկեր (ի խիլ նաւաս)։ (Լատ. և տես այժմ Tableau)։

† **Froquer** (ֆռոկե) բ. ն. Տալ ի վանս կրօնաւորաց, հատատաւորաց կամ կուսանաց. կրօնաւոր, հատատաւոր առնել. (ընդ.)։

Digitized by Google

Frottage (ֆրօթաժ) ե. ար. Շփելը. շփումն։

Frottée (ֆրօթե) ե. էգ. Հարուած գաւազանից. գան. (ահ.)։ Il a reçu une bonne —։

Frottement (ֆրօթըման) ե. ար. 1. Շփումն։ Électriser un corps par le —։ ‖ 2. (բժշկ. և ընդ.) Յաճախելը աւրկը. հանապազորդութիւն. հազորդութիւն։ Le — du monde, de la société։

Frotter (ֆրօթե) բ. ն. 1. Շփել։ — deux pierres l'une contre l'autre. — avec la main. — fort. Շփշփել։ Se — les yeux. 1. Շփել գլուխ (ի գործ ընդոյ)։ ‖ 2. (բժշկ.) Զարմանալ. յապուշ կրթիլ։ — Se — les mains. (բժշկ.) Ուրախանալ։ — son nez. (բժշկ. և ընդ.) Զեռնամուխ, ժիջամուխ լինել յիրս որ ոչ անկ է ինքեան. (առ. քիթը ամէն տեղ խոթել)։ ‖ 2. Օծանել. մսրձել. մսրզել։ On lui frotta le bras avec du baume, avec de l'huile։ ‖ 3. (բժշկ. և ընդ.) Հարկանել. ծեծել։ On l'a frotté comme il faut. Les ennemis ont été bien frottés dans cette rencontre։

═ բ. ն. Քերհալ անցանել. շփիլ։ Une des roues frottait contre la caisse de la voiture։

═ Se —. բ. ա. 1. Շփել զինքն։ ‖ 2. Շփել զմիմեանս։ ‖ 3. (բժշկ. և ընդ.) Յաճախել. յանկորգել. աւնել հազորդութիւն ընդ ումեք. (առ. մէկուն հետ շփուիլ)։ Il fait bon se — aux savants, on apprend toujours quelque chose։ ‖ 4. (բժշկ.) Ընդ հարկանիլ ընդ ումեք։ Je ne vous conseille pas de vous — à lui։ ‖ 5. (բժշկ.) Ձրկանել, խառնել զանձն (ի գործ ինչ վնասակար)։ Ne vous y frottez pas. Մի՛ տար զանձն յիրդ յայդ. ի բաց կաց յիրդ յայդմանէ, (գաւեճ չար ինչ պատահացե քեզ)։ ‖ 6. Օծանիլ. մսրձիլ։ Les athlètes se frottaient d'huile avant que de lutter։ ‖ 7. (բժշկ.) Թեթևագոյնս, հաբեւանցի ուսանիլ ինչ։ Se — de latin։ ‖ 8. Հարկանիլ զմիմեանս։

Frotteur (ֆրօթէօր) ե. ար. Շփող, մնջրիչ (տոխտակամած յատակաց սենեկի)։

Frottoir (ֆրօթուար) ե. ար. 1. կտաւ շփելոյ զմարմին։ ‖ 2. Ջնջան (ածելոյ վարսավիրայից)։ ‖ † 3. Խազանակ (շփելոյ վտախտակամած յատակս սենեկաց)։

Frouer (ֆրուե) բ. ն. Զբուխճակի [chouette] ձայն ածել առ ի հրապուրել ձգել զխճուճս։

Frou-frou (ֆրու-ֆրու) ե. ար. Խարշափ (մետաքսեայ հանդերձից)։

Fructidor (ֆրուկթիտօր) ե. ար. Երկոտասաներորդ ամիս առաջնոյ ընկերհաշտութեանն Գաղղիացւոց. մրգոց ամիս. *մրգատար. (18 օգ. — 16 սեպտ.)։

† **Fructifère** (ֆրուկթիֆէր) ած. Պտղատիր. պտղատու։

Fructification (ֆրուկթիֆիկասիօն) ե. էգ. 1. Պտղաբերութիւն։ ‖ 2. Ժամանակ հասանելոյ պտղոց. պտղահասութիւն։

Fructifier (ֆրուկթիֆիէ) բ. ն. 1. Տալ. հասուցանել պտուղ. պտղաբեր լինել. պտղատրել. արգիւնաբերութիւն լինել։ Une terre bien fumée fructifie davantage։ ‖ 2. Պտղաբերել (անկոց). ի բեր հասանիլ։ Cette plante ne fructifie qu'à telle époque։ ‖ 3. (բժշկ.) Պտղատրել։ Les bons exemples fructifient. Faire — la parole de Dieu, la vigne du Seigneur. Հասուցանել ի պտղաբերութիւն զայգի Տեառն. գործածացնել զմեղաբոս։ Faire — (une somme d'argent). ի շահ ածել. յարգել. շահեցուցանել։

Fructueusement (ֆրուկթուէզըման) մ. Շահկանութեամբ. օգտութեամբ. օգտիւ։ Travailler —։

Fructueux, euse (ֆրուկթուէ, էզ) ած. 1. Պտղաբեր. պտղալից. (ի բնապղծ.)։ Rameau —։ ‖ 2. (բժշկ.) Շահաւէտ. շահեկան. օգտակար։ Un emploi —։

Frugal, ale (ֆրուկալ, ալ) ած. 1. Որ չատանայ անպատճառ կամ գաւզնաքեայ կերակրովք. *ասկակեր։ Il est extrêmement —. Mener une vie frugale. Շատանալ գաւզնաքեաք։ ‖ 2. Անպատճառ. չորաբեկ. վարկպարագրի. ի-ենիւախորտիկ. գաւզնաքեայ. սառկ (սեղան, ընթերիք)։ Table frugale. Repas —։

Frugalement (ֆրուկալըման) մ. Անպատճառ կենաք. պարզաբար։ Vivre —։

Frugalité (ֆրուկալիթէ) ե. էգ. Պարզութիւն, չափաւորութիւն, պարկեշտութիւն (կերակրոց, գնացից)։ Vivre avec —. La — d'un repas։

Frugivore (ֆրուժիվոր) ած. Պտղակեր. ընդակեր. բանջարակեր։ Les animaux frugivores։

A. **Fruit** (ֆրուի) ե. ար. 1. Պտուղ. միրգ։ Le — du noyer, du chêne. La citrouille est le — d'une plante herbacée. Cet arbre porte, rapporte de bon —. Cueillir du —. Une corbeille de fruits. On connaît l'arbre à *ում par son —. (բժշկ.) Ի-բաքանչիւր ծառ ի պտղոյ իւրմէ ճանաչի. (առա Ղուկ. Զ. 43)։ Le — défendu. (բժշկ. և ընդ.) Հրաժարեցուցեալ, պատուիրեալ, արգելեալ պտուղ. ինչ մի արգելեալ սրսում անձկալ ոք փափագանաց։ ‖ 2. Միրգք սեղանոյ. սեղանդեր. չերեզ։ Servir le —. On en est au —։ ‖ 3. Մանուկ յարգանդի մօրն, կամ այն ինչ ծնեալ. պտուղ սրովայնի. (առի միայնոյ)։ Dès qu'une femme s'est délivrée de son —. Détruire, défaire son —. Ապականել կնոջ զպտուղ սրովայնի իւրոյ. վիժել։ ‖ 4. Պտուղ սրովայնի. ծնունդ. սրդի. (մնդրէի ասել բազմաբար)։ Il est le seul — de leur union. Les fruits de cet hymen։ ‖ 5. (բժշկ.) Պտուղ. օգուտ. շահ։ Je n'ai tiré aucun — de cette affaire. Beaucoup de peine et peu de —. Le —, les fruits d'un travail. Sans —. Յանօգուտս. վայրապար. ի զաւր. յանարկան։ Avec —. Օգտութեամբ. օգտիւ։ ‖ 6. Պտուղ. սրդիւնք. արգասիք. գործ։ C'est un — de vos soins. La honte et le repentir sont les fruits des mauvaises actions։

— յէ. 1. Պտուղ, բեր, սրդիւնք, արտրք, առհմնականք երկրի։ Les fruits de la terre։ ‖ 2. Պտուղ. մուտք. եկք. հատք. (ըստ իրաւագիտաց)։ Percevoir les fruits։

B. **Fruit** (ֆրուի) ե. ար. Ընտրեցուցանելն զիմանձրաբեթիւն արմտի ի վեր կոյս. քաղելովքն գործել զսրմ։

† **Fruitage** (ֆրուիթաժ) ե. ար. Պտուղք. միրգք։

Fruité, ée (ֆրուիթէ) ած. Զսրդարեալ այլազգի պտղովք (ծառ. ի զինանշանս)։

Fruiterie (ֆրուիթըրի) ե. էգ. 1. Մրգապահանոց. *պտղատուն։ Serrer du fruit dans la —։ (Յայս միտս ասի լաւ ևս Fruitier)։ ‖ 2. *Մրգապետութիւն (արքանի)։ ‖ 3. Մրգավաճառութիւն։ Quitter la —։ ‖ † 4. Խանութ մրգավաճառի. մրգավաճառանոց։ ‖ † 5. Գործատուն պանրոյ. *պանրագործանոց։

A. **Fruitier, ière** (ֆրուիթիէ, իէր) ած. Պտղաբեր (ծառ). պտղոց (պարտէզ)։

B. **Fruitier, ière** (ֆրուիթիէ, իէր) ե. Մրգավաճառ։ — ե. ար. 1. Պարտէզ մրգոց, մրգենեաց. *մրգատուն։ (Լատ. ևս ասի Verger)։ ‖ 2. Մրգապահանոց. *պտղատուն։ Aller au —։ ‖ † 3. *Պանրագործ. *պանրավաճառ։

Frusquin (ֆրուսքէն) ե. ար. Դրամական. կարասեակ. (ահ.)։ Il a perdu tout son —, tout son saint- —։

Digitized by Google

Fruste (ֆր-ուս-թ) ած. Որոյ ընդհատ կամ մաշեալ է պատկերն, դիրն (հին դահեկան, մետն). եղծ։

Frustratoire (ֆր-ուս-թա-թուար) ած. Ի դերև հանելոյ. *զրկողական. վերակացուցիչ։ Acte, mesure —։

† — ած. Ըմպելի շաքարախառն կամ համեմուար, զոր ըմպեն յետ ընթրեաց ի հալել զկերակուրս։

Frustrer (ֆր-ուս-թրե) բ. ն. 1. Զլանալ, զրկել, վերակացուցանել, սարապիր առնել զոք (յիրաւանց իւրոց)։ On l'a frustré de son salaire։ ‖ 2. (ի-ր-բ.) Խաբել. պատրել. սուտ առնել (զլսոյս ուրուք)։ — l'attente, l'espoir de quelqu'un. Il fut frustré dans son attente. Վրեպ եղև ի յուսոյն իւրմէ. ոչ հանդիպեցաւ ակնկալութեանն։

Fuchsia (ֆիւ-շի-ա) է. ա. Տունկ ինչ, որոյ ծաղիկք կարմիրք են և կախեալք զանգականման. *փսա-քսիայ. *ազաւեսակ։

Fuchsine (ֆիւ-շին՛) է. իգ. Ներկանիւղ ի կարմիր. *բնափսա-քսի։

Fucus (ֆիւ-կիւս) է. ա. տես Varech։

† **Fuere** (ֆու-էր-ե) է. ա. Օրհնէք, տալերութիւնք, կարգք (քահանայից կամ գաւառաց Սպանիացւոց)։

Fugace (ֆիւ-կաս) ած. 1. Վաղանցուկ. երազանցուկ. անցաւոր. տակաւ-ժամանակեայ (գիշ, առաւօտ)։ ‖ 2. Դիւրընդհատ (գոյն)։

Fugitif, ive (ֆիւ-ժիթ-իֆ, իվ) ած. 1. Փախստական. փախաւոր. գնացական։ Un esclave —. Errant et —։ ‖ 2. Տարագիր, մերժեալ ի հայրենեաց. վաստրանդի. տրտաալածիկ. փախստական։ "Une reine fugitive qui ne trouve aucune retraite dans trois royaumes." BOSS. *R d'Angl.* ‖ 3. (ի-ր-բ.) Փախստական. տրտաղանաց. տրտալաղաց։ L'onde fugitive. Une ombre fugitive. Սաւեր երազահաս։ ‖ 4. (ի-ր-բ.) Փախստական. երազանցուկ. անցաւոր. տահաւոր. տրտիան. ցնդելի. ծորելի։ Bonheur —. Espoir —։

— Pièces fugitives. Մանր, փոքրիկ շարադրածք։ Poésies fugitives. *Թռուցիկ, թերթև բանաստեղծութիւնք։

Fugue (ֆիւկ) է. իգ. 1. Փախուստ. (երգ.)։ Faire une —. Փախչիլ. խոյս տալ։ ‖ 2. Նուագ ինչ երաժշտութեան. **խուսափանք։

Fuie (ֆիւ-ի) է. իգ. Ս. Աղաւնեհաւուն փոքրիկ։ Il n'a point de colombier, mais il a une —։

Fuir (ֆիւ-իր) [Je fuis, nous fuyons, vous fuyez, ils fuient. Je fuyais, nous fuyions, vous fuyiez. Je fuis, nous fuîmes. Je fuirai. Je fuirais. Fuis, qu'il fuie, fuyons, fuyez. Que je fuie, que nous fuyions, que vous fuyiez. Que je fuisse, que nous fuissions. Fuyant. Fui, ie.] բ. ն. 1. Փախչիլ. խուսիլ. խուսափիլ. խոյս տալ. արտալ։ — de son pays, hors de sa patrie. Fuis, sors d'ici. Le sommeil a fui de mes yeux. (ի-ր-բ.) Փախեաւ յինէն քունն. մերժեցաւ, հատաւ քունն յաչաց իմոց։ Cette révolution a fait — bien des citoyens. Այս յեղափոխութիւն փախոյց քազաքացիս բազումս։ ‖ 2. (ի-ր-բ.) Խուսխուսիլ. խուսափիլ. խոյս տալ. յապաղիլ. (պե. փախուստ տալ)։ Je ne puis terminer avec cet homme; il uit toujours։ ‖ 3. Փախչիլ. առհասարակ անցանիլ. թռուցիկ գնալ. արտալ։ Un ruisseau qui fuit dans la prairie. Le rivage semblait — loin de nous։ ‖ 4. Փախչիլ. խորշիլ։ — d'entendre la vérité։ ‖ 5. Ծարել. մեղմով (ձերձեալ անօթոյ, տակառի)։

= բ. ն. Փախչիլ. խաւսրիլ. խորշիլ. մերժիլ. մերժիլ. հեռանալ. օտարանալ։ Tout le monde fuit cet homme. — son pays, le danger, l'occasion du péché։

= Se —. բ. ա. 1. Փախչիլ ի միմեանց։ Autrefois ils se recherchaient, aujourd'hui ils se fuient։ ‖ 2. (ի-ր-բ.) Փախչիլ յանձնէ իւրմէ. խնդրել տղաւտանալ ի մտացն խզմէ, ի առղտուքենէ։ Se — soi-même։

Fuite (ֆիւ-իթ) է. իգ. 1. Փախուստ. խուսափանք։ Il fut arrêté dans sa —. Mettre, tourner en —. Ի փախուստ դարձուցանել, շրջիլ. փախստական առնել, արկանիլ, ընդաստուցանիլ. փախցանիլ։ Prendre la —. Ի փախուստ գառնալ. փախուստ առնուլ. փախստական գնալ. փախչիլ։ ‖ 2. (ի-ր-բ.) Խորշումն. խաւսրումն։ La — du péché։ ‖ 3. (ի-ր-բ.) Արտալն. առհասն. անցանիլն (ժամանակի, կենաց)։ ‖ 4. (ի-ր-բ.) Փախուստ. խուսափանք. յապաղումն։ C'est un chicaneur qui use de fuites։ ‖ † 5. Գատաւսուածք անօթոյ կամ խաղովակի ընդ որ ծորէ ջուր։ Il y a une — à ce tonneau։ ‖ † 6. Մեղմով ծորելն ջրոյ ի պատաւսուածոյ անօթոյ, խաղովակի։

Fulgurant, ante (ֆիւ-լիւ-ռան, անթ) ած. Հանդերձ փայլատակմամբ. փայլակնացայտ։ Une trombe fulgurante։

Fulguration (ֆիւ-լիւ-ռա-սիօն) է. իգ. † 1. Փայլակն, փայլատակումն անորոտ։ ‖ 2. Շաղումն, պազպաջումն (զառեալ ասկւոյ կամ արծաթոյ, քան տարրագիտաց)։ (Որ և Éclair)։ [մարգիտ. (վէ.)։

† **Fuligines** (ֆիւ-լիժ-ին՛) է. իգ. յտ. Հիւթք, գոլորշիք

Fuligineux, euse (ֆիւ-լիժ-ին-ո, ո-ւզ) ած. 1. Սեւագոյն. Ս. մրագոյն։ ‖ 2. Բալասեանակ. քաւլամած. *մրախառն (գոլորշի)։ ‖ 3. Մրացեալ, թխացեալ (շրթունք, լեզու, քան բժշկաց)։ [*մրախառնութիւն։

† **Fuliginosité** (ֆիւ-լիժ-ին-ոզ-իթ) է. իգ. Մաւր թեթև.

Fulmicoton (ֆիւլ-մի-քո-թօն) է. ա. *Վաւօդ բամբակեայ. *հրաբամբակ։ (Որ և. Coton-poudre)։

Fulminant, ante (ֆիւլ-մի-նան, անթ) ած. 1. Փայլատակող. շանթառիթ։ Jupiter —։ ‖ 2. *Շանթաբեր։ Nuage —։ ‖ 3. Որ ճայթէ շառաչմամբ. ճայթող. *պայթուցիկ։ Amorces fulminantes։ ‖ 4. (ի-ր-բ.) Սպառնալից. որոտընդոստ. ահագին. սաստիկ. զայրագին. բարկացոյց (հոյակեցուածք)։

Fulminate (ֆիւլ-մի-նատ) է. ա. Աղ ինչ (ի տարրագիտութեան). *շանթատ։

Fulmination (ֆիւլ-մի-նա-սիօն) է. իգ. 1. Ճայթելն շառաչմամբ. ճայթումն։ ‖ 2. (ի-ր-բ.) Արձակելն, **շանթելն (նզովս, դատապարտիս, կոնդակի)։

Fulminer (ֆիւլ-մի-նե) բ. ն. † 1. Արձակել շանթս, փայլատակունս. փայլատակել. շանթել։ ‖ 2. Ճայթել շառաչմամբ. ճայթել. պայթել։ Cette poudre fulmine au moindre choc։ ‖ 3. (ի-ր-բ.) Շանթել. սաստկել. սպառնալ. արտալ բանիւք։ — contre quelqu'un. Il est en colère, il fulmine, il tempête։

= բ. ն. Արձակել (նզովս, բանադրանս). հրապարակել (զգատաստիճիան). **շանթել։

Fulminique (ֆիւլ-մի-նիք) ած. *Շանթական (թթու, քան տարրագիտաց)։ Acide —։

A. **Fumage** (ֆիւ-մաժ) է. ա. 1. Տալն արծաթոյ զգոյն ոսկւոյ ծխելով. ծխումն։ ‖ † 2. Ծխոյ տալն, անցուցանիլն ընդ ծուխ (զմիս, զձկունս)։

B. **Fumage** (ֆիւ-մաժ) է. ա. Արկանիլն աղը յանդաստանս. Ս. աղբելն. *աղբարկութիւն։

Fumant, ante (ֆիւ-ման, անթ) ած. Որ ծխի։ Tison —. խանձող ծխալ ծխալից։ Cendres fumantes. Մխա-

Digitized by Google

չունէ ածխուն։ Des viandes fumantes. Ջեռնկերեալ, ծխնծկերալից մխա։ Une mèche fumante. Գաւթոյգ առկայծեալ։ — de sueur. Մխաշունչ ի քրտանէ։ — de sang, de carnage. Մխաշունչ յարենէ. արեամբ և սպանժամբ թաթաւեալ. արիւնաշաղախ։ — de courroux, de colère. (է-ի-բ.) Զայրացեալ, բորբոքեալ ցասմամբ։

Fumé (ֆի-մե) է. ա. *Մխագրոյշ, *մրագրոյշ օրինակ (ձշանագրաց նորագ փորձից)։

Fumée (ֆի-մե) է. էե. 1. Ծուխ. մուխ։ La — d'un volcan, du foyer. La chambre était pleine de —. La — qui s'élève d'un champ de bataille. Dissiper la —։ ‖ 2. Շագի, շունչ (վիշապաց)։ "Ils [des dragons vomissant du feu] l'ont enveloppé [Jason] d'une épaisse —." CORN. *Tois. d'or*, v. 2. ‖ 3. Ջեռնկեր, մրրիկք (կերմ մոց եփելոյ)։ La — du rôt. Manger son pain à la — du rôt. (է-ի-բ. և -ա.) Լինել առաղ գբօսանաց ինչ առանց վայելելոյ։ ‖ 4. Գալարչի. շագի։ Un cheval très échauffé paraît enveloppé de —. Il se leva une — des marécages։ ‖ 5. (է-ի-բ.) Ծուխ. ընդունայնութիւն։ Cette — qu'on nomme la gloire. S'en aller en —. Զակասիլ, սպառիլ զանձն անառի յաւսով. զհոգմս սրաածելի։

—յե. 1. Գալարչիք (գինւոյ, կերակրոց). ծխաչունչ բաւբաւմն ի առաջմիքսէ յաւղեղն։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Գալարչիք, ծուխ (փառասիրութեան, հպարտութեան)։ ‖ † 3. Բիծք, արատք (ոգւամանդի)։ ‖ 4. Սպառաւ, տղբ (եղջերուի և այլոց չիկերէից [bête fauve])։ Fumées dorées։

A. **Fumer** (ֆի-մե) բ. չ. 1. Ծուխ արձակել. ծխել։ Ce bois n'est pas sec, il fume beaucoup. Cette cheminée fume. L'encens fumait sur les autels. Faire — les autels. Արկանել խունկս բազանաց. մուռաւցանել զոհս. (ի բնաւգծ.)։ ‖ 2. Բաւբել, արձակել գալարչիս. ճնճղկել (մոգ)։ Son sang fume encore. (է-ի-բ.) Ադրիւն նորս ծխի տակաւին. ոչ բազում ինչ ժամանակք են զի սպանաւաւ նա։ Ses cendres fument encore. Ջերմ է տակաւին ածիւնն նորա. ոչ բազում ինչ ժամանակք են զի մեռաւ նա։ ‖ 3. (է-ի-բ. և -ա.) Ծխիլ բարկութեամբ. լինել զայրացեալ։ Je l'ai fait —. Բարկացուցի զնա։

— բ. ն. 1. Ուխտել առաջի ծխոյ (զմիս, զձկունս). ծխոյ առել. ծխել։ ‖ † 2. Անցուցանել ընդ ծուխ (զարծաթի առաի առել. նմա զգոյն ապկոյ)։ ‖ 3. Ձգել զծուխ. ծխել. *ծխամիգ լինել. Ս. ծուխ ըմպել։ — du tabac, un cigare, de l'opium. Ահի և անխնդիր. Les marins fument beaucoup.

† — les renards. *տես* Enfumer, 4.

B. **Fumer** (ֆի-մե) բ. ն. Արկանել տղբ յանգս առ ի պարարտացուցանելոյ. Ս. տղբել։ — un champ։

Fumerolle (ֆի-մը-ռո) է. էե. Արձակումն գալարչից կամ ծխոյ ընդ պատառուածս երկրի։

Fumeron (ֆի-մը-ռո) է. ա. Ածուխ կիսեփեաց որ արձակէ ծուխ բազում. գ. երս. ժողել։ Ôtez le —։

Fumet (ֆի-մե) է. ա. Հոտ, ճաշակ անոյշ (գինւոյ, մսոյ երէից)։

Fumeterre (ֆի-մը-երե) է. էե. Բոյս ինչ կարի գեղեցիկ, որոյ հիւթի տոյ սրատատուկ ազաց իրրև զծուխ. անծխատ. ը-հիներէ։ Sirop, extrait de —։

Fumeur (ֆի-մեօր) է. ա. Մխող. *ծխատեր (ծխախոտոյ, ափիոնի)։ C'est un grand —. Un — d'opium։

Fumeux, euse (ֆի-մեօ, եօզ) ած. 1. Մխող (կանթեղ)։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Գալարչատ, արբեցուցիչ (գինի)։

Fumier (ֆի-միե) է. ա. 1. Ադրախառն յարդ (գոմից [étable] և ախոռատանաց [écurie]). պղր։ — de vache, de cheval. Le — engraisse les terres։ ‖ 2. Ադրևք. Ս. պղրկուտաց։ Il avait caché son argent dans un —։ ‖ 3. (է-ի-բ.) Ադր. պղրևք. կղկղանք. անարգութիւն։

Fumigation (ֆի-գի-սիո) է. էե. Մխաւմն. *ծխոց. ըի-ի-ի-։ Faire des fumigations de chlore pour purifier l'air։

Fumigatoire (ֆի-գի-տուար) ած. Boîte —. Տուփ յորում գտանի ամենայն ինչ որ կարեւոն է առ ի գործածուցանել ի կեանս զՀեղձուցեալս ի ձեռն ծխմանց. *ծխազտական առափ։

Fumiger (ֆի-միժե) բ. ն. Մխոյ տալ. ծխել։

Fumiste (ֆի-միս) է. ա. Ցորդարիչ ծխահանաց. *ծխայարդար։

† **Fumisterie** (ֆի-միս-թե-ի) է. էե. Ապուհաս, գործ ծխայարդարի. *ծխայարդարութիւն։

Fumivore (ֆի-միվո) ած. Որ ծխոյ կամ ածուխ զծուխն. ծխակեր։ Appareil —։

Fumoir (ֆի-մուար) է. ա. Տեղի, սենեակ ծխելոյ (ի պանդոկս, ի տուներս). *ծխարան։

Fumure (ֆի-միւ-ր) է. էե. 1. Արկանելի պղր (յանգս). *պղրումն։ ‖ 2. Պղր (խաշանց, ոչխարաց)։

Funambule (ֆի-նան-պիւ-լ) է. Լարաթափաղաց. Ս. պարանթափաղաց. *չուանթափաղաց։ (Որ և Acrobate)։

† **Funambulie** (ֆի-նան-պիւ-լի) է. էե. Լարաթափաղացութիւն. Ս. պարանթափաղացութիւն։

Funèbre (ֆի-նե-պր) ած. 1. Ցաւագրկաւորութեան. գերեզմանական. դամբանական։ Convoi, chant —. Ornements funèbres. Oraison —. Գերեզմանական, արձանական, թաղմանական, դամբանական բան. յուղարկաւորճառ։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Տխրական. սգագիծ. սգաւորական։ Image —։ ‖ 3. Գուշակ չարեաց (թռչունն գիշերային). գուժարեր։ Le hibou, le chat-huant, l'orfraie, sont des oiseaux funèbres։ [Նագ (գկայմ նաւաց)։

† **Fumer** (ֆի-մե) բ. ն. Հանգերձել, յարդագարել չաւա-

Funérailles (ֆի-նե-այ) է. էե. յե. 1. Հանգէս յուղարկաւորութեան։ — magnifiques, pompeuses. Assister à des —։ ‖ † 2. Սգ. (ի բնաւգծ.)։

Funéraire (ֆի-նե-ճր) ած. Հանգիսի յուղարկաւորութեան։ Frais funéraires. Վճռելոյթք։

Funeste (ֆի-նե-ս) ած. 1. Աղիտարեր. աղիտաւոր. աղիտալի. հղեռնաւոր. գժնդակ. ձախող։ Événement —. Mort —. La guerre lui a été —. Le coup —. Օրհասաւոր, մնհարեր հարուած։ ‖ 2. Տխրական. ցաւագին։ Je fis les plus funestes réflexions։

Funestement (ֆի-նե-ս-ման) ած. Աղետաւոր, հղեռնաւոր ինն օրինակաւ. ի չաւառաւութեամբ։ (Ե-ի-բ)։

† **Funeur** (ֆի-նեօր) է. ա. Հանգերձիչ չաւանաց նաւաց։

Fungus (ֆոյնկ-ուս) է. ա. *տես* Fongus։

† **Funiculaire** (ֆի-նիկիւ-լեր) ած. Ցօրինեալ չաւանօք. չաւանեայ։ Machines, appareils funiculaires։

Funin (ֆի-նին) է. ա. Սպիտակ չաւան նաւաս. չաւան որ չէ խայծդանեալ [goudronner]։ Mettre un vaisseau en —. Հանգերձել զնաւ չաւանօք։ Franc- —. Սուաւր չաւան։ Les francs-funins sont de trois, quatre ou cinq torons։

Fur (ֆի-ր) է. ա. Au — et à mesure, à — et mesure. Ըստ չափոյ. ըստ հատմանաւորութեան. որչափ և։ Nous vous ferons passer les marchandises au — et à mesure qu'elles arriveront. (-պ. Վաճառքներդ ձեղի կ'անցուանենք հետզհետէ որչափ և հասանելու ըլլան)։

Digitized by Google

Furet (ֆիւ–ռ) է· ար· Ա· Անասուն մի փոքրիկ յոդգէ կղաքսի [martre], որով օրսան ճագարս· *յուզակ· Chasser au —, avec le —· ‖ 2· (ի–ի· և ընդ·) Որ խիլ արկեալ յուզել խուզիլ· յուզախնդիր· ‖ † 3· Խազ մի· *օղակաձոց· Jouer au —·

Fureter (ֆիւ–ըրե) [Je furette. Je furetterai. Furetant.] բ· ն· Ա· Որսալ (ճագարս) յուզակաւ· — dans une garenne· ‖ 2· (ի–ի· և ընդ·) Խիլ արկեալ յուզել խուզիլ· սրտնել· Qu'allez-vous — dans ce cabinet? ‖ 3· (ի–ի·) Շրջիլ, հետաքրքիր խնդրիլ լուրս, զրոյցս· Il furette dans tous les coins·

= բ· ն· Ա· Որսալ յուզակաւ (ճագարս)· — une garenne, un bois· ‖ 2· (ի–ի· և ընդ·) Խնդրիլ, սրտնել լուրս, զրոյցս· հետաքրքրիլ·

Fureteur (ֆիւ–ըրեօ) է· ար· Ա· Որսորդ ճագարաց յուզակաւ· ‖ 2· (ի–ի· և ընդ·) Խուզիչ· սրտնիչ· խուզարկու· ‖ 3· (ի–ի·) Հետաքրքիր· հետաքրքիր· Quel indiscret —! — de nouvelles. *Լրտեսդ·

Fureur (ֆիւ–իօ) է· էգ· Ա· Մոլեգնութիւն· կատաղութիւն· Il lui prend de temps en temps des accès de —· — utérine. տես յՈւտերին· — amoureuse. կաղուցք, մոլուցք, ջնռնուլն (անասնոց)· ‖ 2· Ցիմարութիւն· զառանցանք· ‖ 3· Անչափ, մոլեկան սէր կամ ատելութիւն· մոլութիւն· Il aime, il hait jusqu'à la —· Aimer quelqu'un à la —· Ուժգին սիրով, կարևոր սիրել զոք· ‖ 4· Տենչ, ցանկութիւն անհնարին· Faire —· Հմայեալ մեծապէս· Cette actrice, cette pièce fait — · ‖ 5· Սովորութիւն անհաճոյ կամ վնասակար· մոլեգնութիւն· կատաղութիւն· (ընդ·)· Il a toujours la — de se mêler des affaires des autres· ‖ 6· Զայրոյթ անհնարին· զայրուցք· մոլեգնութիւն· S'exposer à la — du peuple· ‖ 7· Սրամտութիւն, բարկութիւն (Աստուծոյ, քան ատատուածոյ չունէ գրոց)· Seigneur, ne me reprenez pas dans votre —· Տէր, մի՛ սրամտութեամբդ քո յանդիմաներ զիս· ‖ 8· Պատերազմութիւն· բռնութիւն· La — des combats· ‖ 9· Ուժգնութիւն· ատատկութիւն· բռնութիւն· ատատհանութիւն· կատաղութիւն (աւերաց, հողմոյ)· ‖ 10· Աւերն մոլեգնութեան· յոփչատակութիւն (մուսայ)· մոլութիւն· — poétique, prophétique. Une sainte — s'empara de lui. Ըմբռնեաց, յոփչատակեաց զնա ատեր իմն մոլեգնութիւն· — յէ· Մոլուցք· մոլեգնութիւն· Les fureurs d'Oreste, de Roland. De poétiques fureurs·

Furfuracé, ée (ֆիւ–ֆիւ–ռասե) ած· *Թեփանման· *Թեփատեսակ·

Furibond, onde (ֆիւ–իբոն, ոնտ) ած· և է· Մոլի· մոլեգին· կատաղի· Un homme —· Un regard —· C'est un —· [բանալ·

† **Furibonder** (ֆիւ–իբոնտե) բ· ն· կատաղիլ· զոյ·

Furie (ֆիւ–ի) է· էգ· Ա· Անուն երից դիցուհեաց դժոխոց ի տանջել զչարագործս· ի չհկապարի· կատաղի· նեմենիայ· (ուր և Euménide, † Érinnye, Les filles d'enfer)· Les trois Furies étaient Alecton [Ալեկտոն], Mégère [Մեգերա] et Tisiphone [Տիսիփոնէ]· Ce créancier est comme une Furie attachée à ses pas· ‖ 2· (ի–ի·) Կին չարագէտ, չարաբարոյ, մոլեգին· ի՛չկապարի· Ce n'est pas une femme, c'est une —· ‖ 3· Գայլայնութիւն· մոլեգնութիւն· կատաղութիւն· Entrer en —· Plein de —· De —· կատաղութեամբ· ‖ 4· Ուժգնութիւն· ատատկութիւն· բռնութիւն· La — de la tempête, des vents· ‖ 5· Պատերազմ ժամանակ· ատակ· կարիք· Dans la — du combat. ի ցաւոց ծոցոյ կուրին· Dans la — de son mal. ի կարծոյ տխտին, հիւանդութեանն· (տե՛ս Հիւանդութեան ամենէն ատատիկ ժամանակը)·

Furieusement (ֆիւ–իէօզման) մ· Ա· Գայլայնաբար· գայլայնութեամբ· վարազօրէն· վարազարար· կատաղութեամբ· մոլեգնաբար· ‖ 2· (ի–ի·) Չարաչար· ատատիկ· անհնարին· Il est — riche, laid. Mentir —· Ի խոր ատել· ատատիկս ատել·

Furieux, euse (ֆիւ–իէ, իօզ) ած· Ա· Մոլեգին· մոլեգնոտ· մոլեգնան· մոլի· կատաղի· դիւագին· C'est un fou —· Un peuple — demandait leur tête. Tigre, lion —· ‖ 2· Մոլեգնան· մոլեգին· Des regards —· Cris —· ‖ 3· Պատերազմ· ուժգին· Combat —· Vents —· Պատհակ հողմոնք· Vagues furieuses. Ալեհի, բարկացայտ, անհամբոյր, անպատատ ալիք· ‖ 4· (ի–ի·) Անչափ, անհնարին, ուժգին (տենչ)· յիտին (լրբութիւն)· մեծ, ահագին (աղմուկ)· Ցոյս միտս վարի ներքագատ գոյականին· J'ai une furieuse envie de lui donner une correction. Une furieuse impudence. C'est un — menteur·

Furoles (ֆիւ–օլ) է· էգ· յե· Գալարչիք հրեղէնք (երեւեալք վերկրաւ և վերեազք ծովու)·

Furoncle (ֆիւ–օնքլ) է· ար· Ա· յոտաւին թագաթալից ի մարմնի· Գ· մկնտա· (Աստ և ա· Clou)· Il lui est venu un — à l'aisselle, au dos. Son — a percé·

Furtif, ive (ֆիւ–ըթիֆ, իվ) ած· Գաղտնի· գողացիկ· ծածուկ· Entrer d'un pas —· Des amours furtives·

Furtivement (ֆիւ–ըթիվման) մ· Գաղտագողի· գաղտ. լաւելեայն· Entrer, s'en aller —·

Fusain (ֆիւ–զէն) է· ար· Ա· Թուփ մի բաւական ատ ցանկագ, որոյ փայտն վարի ի կապմել իլս, և պատուղն՝ որ է կարմիր՝ չորքանկիւնի է իբրև գխոչգդակ [bonnet carré] լատին քահանայից· *իլենի· (Աստ և ա· Bonnet-à-prêtre)· Le fruit du — est purgatif· ‖ 2· Ածուխ իլենւոյ ի յօրինել կապարատգրիչս· Un dessin fait au —· ‖ 3· Պրատգրութիւն ածխով իլենւոյ· Voilà un beau —· ‖ † 4· Շիւղ ժամանակաբծոց ատ ի մորքել գծանկս·

Fusarolle (ֆիւ–զարոլ) է· էգ· փոքրիկ զարդ մի ճարտարապետական· *քայլ·

Fuseau (ֆիւ–զո) է· ար· Ա· իլ· Ս· իլիկ· ն· Tourner, remplir, vider le —· Le — des Parques. Պարկեան իլ· կեանք մարդոյ· (ի բնատգծ·)· Jambes de —· (ի–ի·) Թառատատակ արունք· արատնք կարի ներարք· վեօք պոճոք· ‖ † 2· Խոչք, փուշք (խոզկի [porc-épic])· ‖ † 3· *Համատատգութիւն մի· Ներինիկեայ ծամ· Հիւատակ Ներինիկեայ· (Ուր և Chevelure de Bérénice)· [մանել·

† — Semence en —· Սերմն ծայրատուր յերկոցունց կողմանց·

Fusée (ֆիւ–զե) է· էգ· Ա· Պատած ի վերայ իլոյ· իլ մի լի· Vider, dévider une —· Démêler une —· (ի–ի·) Պարզել, լուծանել զկնճիռն, զհատնակութիւն իրաց մի· † Achever sa —· (ի–ի·) Պատանել· ‖ 2· փամփուշտ (հրանետգութեան)· ֆիւզէ· հավ ֆիւզէյ· Jeter, lancer des fusées. † Lancer des fusées. (ի–ի· և դ·ի·) փախել· զգայել· ‖ 3· փամփուշտ հրալից (ի լուցանել զվառօդ ատնից, նաւատնձև գնդակաց ի պատերազմի)· — à la Congrève. Կոնգրեւեան փամփուշտ· ‖ 4· Պատն ժամանցուցի զարով պատի շղթայիւ· **բուրգն· ‖ † 5· Պատն ատնակի [essieu] կատաց զարով շրջանակի անիւն· փոր· ‖ 6· Ա-յոտաւին ատկերաց ի պրունա ձիոց·

Fusée (ֆիւ–զե) է· ար· Զօրակատ որ արձակէ հրալից փամփուշտս ի պատերազմի·

Digitized by Google

Fuselé, ée (ֆի-ւէլե) ած. *Իլանձև. Ս. արածայր։

† **Fuselier** (ֆի-ւէլիե) է. ր. *Իլագործ։

Fuser (ֆի-զե) բ. ն. 1. Տարածանիլ, լուծանիլ (երան. գաց)։ ‖ 2. Հալիլ (մետղ)։ [(մետաղաց)։

Fusibilité (ֆի-զիպիլիթե) է. իէ. Հալականութիւն

Fusible (ֆի-զիպլ) ած. Հալական. Հալելի. լուծանելի։ Le plomb est très —։

Fusiforme (ֆի-զիֆօր՛) ած. *Իլանման. *Իլանձև (արմատ ունկոց)։

Fusil (ֆի-զի) է. ր. 1. Հրասան երկաթի. հրացանք. կայծաքար. գ. ապտէս քար. լիմիտ ի ներս։ ‖ † 2. Տուփ յորում դնին հրասան երկաթն, կայծքարն, ապերն [amadou] և լուցանելիքը [allumette]։ ‖ 3. Գաղվան զգեստ հակաւ [bassinet] հրացանի. *բախտ. (կ. սյժմ սակ Batterie)։ ‖ 4. **Հրացան. (—ի. նետիլ)։ Խի-ֆէ։ Charger un —. —à deux coups. *Երկփող հրացան։ —à longue portée. *Հեռատար հրացան։ — se chargeant par la culasse։ ‖ 5. Երկաթի որիկ զգանակս. Ս. սրոց։

Fusilier (ֆի-զիլիե) է. ր. *Հրացանակիր։

† **Fusilière** (ֆի-զիլիէր) ած. իէ. Pierre —. Ազգ ինչ կայծքարի [caillou]։

Fusillade (ֆի-զիյ-ատ) է. իէ. Ամբաստանի բազում հրացանից միանգամայն. միահազոյն, միախառն հրացանութիւն։ Une vive —։

Fusiller (ֆի-զիյիե) բ. ն. Պատանանել, Տարկանել հրացանիւ. (—ի. հրացանի բանել)։ On a fusillé trois déserteurs. † — un couteau. Ամիլ, թակել զդանակ։

= Se —. բ. ա. Ամբակել (զօրաց) հրացանօք ի վերայ միմեանց. պատերազմիլ հրացանութեամբ։

Fusion (ֆի-զիօն) է. իէ. 1. Հալուածն. Ս. հալ։ La — des métaux։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Միաձոյլ խառնուածն. ձուլուած։ La — de deux partis։

† **Fusionnement** (ֆի-զիօնման) է. ր. Միաձոյլ խառնուածն (երկուց ընկերութեանց)։

Fusionner (ֆի-զիօնե) բ. ն. ի մի ձուլիլ. միաձոյլ խառնել, միաբանիլ (զերկուս ընկերութիւնս)։

= բ. չ. Միաձոյլ խառնիլ, միաբանիլ. ձուլիլ ի մի։ Ces deux compagnies de chemins de fer ont fusionné։

Fuste (ֆիւ-տ) է. իէ. Ազգ ինչ երկայն նաւու որ վարի առագաստիւք և թիակօք միանգամայն. (կ.)։

Fustet (ֆիւ-տէ) է. ր. Ազգ ինչ ադտորի [sumac], որոյ փայտ վարի ի բժշկութեան և ի ներկս. ադարտակ (?)։

Fustigation (ֆիւ-տիկ-սիօն) է. իէ. Ջաղկանք։

Fustiger (ֆիւ-տիժէ) բ. ն. Հարկանել խարազանաւ, վարտցօք [verge]. ձագկել. մորակել։ Il faisait — ses esclaves pour la moindre faute։

Fût (ֆի-) է. ր. 1. Բուն (հրացանի, տարճանակի)։ ‖ 2. Մասն սեան ընդ խարիսխն [base] և ընդ խոյակ [chapiteau]. բուն. ձող։ ‖ 3. Տակառ (գինւոյ)։

Futaie (ֆի-տէ) է. իէ. Անտառ մեծամեծ ծառոց. անտառ մեծածառ, բարձրամոյկք։

Futaille (ֆի-տայլ) է. իէ. 1. Տակառ (գինւոյ, խընձորոցւոյ [cidre])։ ‖ 2. Տակառք։ Voilà bien de la —։

Futaine (ֆի-տէն՛) է. իէ. Գառատառ յատղանեայ [fil] և ի բամբակէ. փիճ պէրպէ։

Futé, ée (ֆի-տե) ած. † 1. Խանձիլ. վառառակաբեկ։ (կ.)։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Խորամանկ. խորագէտ. ճարտար. (ընդ.)։

Futée (ֆի-տե) է. իէ. Սոսինձ ծեփելոյ գինգրունգս կամ զպատառուածս և զծակս փայտի։

Futile (ֆի-տիլ՛) ած. Պառաւ. ընչին. չքաւոր. Ս. փուճ, Raisons, discours futiles. C'est un homme —։

Futilité (ֆի-տիլիթե) է. իէ. 1. Ընդառնայնութիւն. նանրութիւն։ La — d'un raisonnement։ ‖ 2. Պառաւք. պառաւ իրք։ Ce livre n'est plein que de futilités։

Futur, ure (ֆի-տիւր, իւր՛) ած. Հանդերձեալ. ապառնի. ապագայ։ Les biens de la vie future. L'incertitude des choses futures. Անյայտութիւն հանդերձելոց։ Le temps —. Հանդերձեալ, ապառնի, ապագայ ժամանակ։ Le — époux, կամ լոկ Le —. է. ա. Հանդերձեալ փեսայն։ La future épouse, կամ լոկ La future. է. իէ. Հանդերձեալ հարսն։ Les futurs. է. ր. յէ. Հանդերձեալ ամուսինքն։

= է. ր. 1. Հանդերձեալքն. ապառնիքք. լինելոցք։ Il ne s'inquiète pas du —։ ‖ 2. Ապառնի ժամանակ (բայից)։ J'aimerai est le — du verbe *Aimer*. — antérieur. Անցեալ ապառնի։ (Որ և — passé)։ [թիւն։

Futurition (ֆի-տիւ-րիսիօն) է. իէ. Ապառնի գոյութիւն։

Fuyant, ante (ֆի-յան, անթ) ած. † 1. Որ փախչէ. փախուցիչ. փախուտական։ ‖ 2. Հեռապոյն կամ խորագոյն երևեալ (ի նկարս). հեռատեսանելոյ։ Les parties fuyantes d'un tableau։ ‖ 3. Յետոյս յաղնեալ (ճակատ)։

Fuyard, arde (ֆի-յար, արտ) ած. Խուսափուփախուտական. փախստեայ։ Animaux fuyards. Troupes fuyardes։

= է. ր. Զօրականն որ փախչի ի պատերազմէ. փախչուտեայ։ Poursuivre les fuyards։

G

GAB

G (ժէ, ժը) է. ր. Եօթներորդ նշանագիրը և հինգերորդ բաղաձայն դաղղիական այբուբենից։

Gabare (կ-պա-) է. իէ. 1. Նաւակ ինչ բեռնաբարձ որ վարի առագաստիւք և թիակօք. *կաւառա։ ‖ 2. Նաւ ինչ ձկնորսաց. *կաւառա։ ‖ 3. Գետանաւ ինչ մեծ. *կաւառա։ ‖ 4. Մեծ ինչ ուսկան ձկնորսաց։

Gabari (կ-պա-ռի) է. ր. տես Gabarit։

ա. **Gabarier** (կ-պա-ռիե) է. ր. 1. Տէր կամ նաւավար բեռնաբարձ նաւակի. *կաւառապետ։ ‖ 2. Բեռնակիր նաւու. *կաւառապետ։

GAB

†ե. **Gabarier** (կ-պա-ռիե) բ. ն. Ցօրինել զօրինակ կամ զկապատար (այլ և այլ մետաղաց նաւու)։

Gabarit (կ-պա-ռի) է. ր. Օրինակ, կապատար (այլ և այլ մետաղաց նաւու ըստ բնական մեծութեանն)։

† **Gabatine** (կ-պա-տին՛) է. իէ. Խարէութիւն. (խ-բ.)։ Donner de la — à quelqu'un. Գտարել զոք կեզակարծ կամ երգիչի խոտոմամբք։ Payer la — d'une chose. Անկանել ի պատրանս. խաբիլ։

Gabegie (կ-պէժի) է. իէ. Ընդհանրութիւն. խարէութիւն. (—ի.)։ Il y a de la — là-dessous։

Digitized by Google

Gabelage (ւ-գէլ-ա՛ժ) է. ած. ս. ժամանակ պահեստի աղի։ ‖ 2. Նշան աղի։

Gabelier (ւ-գէլ-ե՛) բ. ն. կրել զաղի ի շահմտրան Տե-բութեան առ ի ցամաքեցուցանել անդ։ — du sel։

Gabeleur (ւ-գէլ-ե՛օ-ր) է. ած. Մոքսաւոր աղի։

Gabelle (ւ-գա՛լ) է. էթ. ս. Քաժ, մուքս աղի։ Receveur des gabelles. Frauder la —. ս. փախուցանել (զաղ կամ զայլ վաճառս) ի մուքսէ։ ‖ 2. (է-խ-բ. և ընդ.) Հնարքիւք ինչ պրծանել կամ խոյս տալ ի պարտուց ինչ։ ‖ 3. Շահմտրան աղի։ ‖ 4. Հարկ. մուքս. ասկ. (Վլ.)։

Gabelou (ւ-գէլ-ո՛ւ) է. ած. Մոքսաւոր. (ոմ.)։

† **Gabie** (ւ-գի) է. էթ. տես Hune։

Gabier (ւ-գիե) է. ած. Պահապան սարսափեանց կամ կազմածոց նաւու. *տարսպան։

Gabion (ւ-գիո՛ն) է. ած. ս. Ամակաւթ հողալից (առ ի պատսպարել զզօրականս ի պատերազմին քաղաքի)։ ‖ † 2. Ամակաւթ կրկոյ հող և աղբ յանդաստանս։

Gabionner (ւ-գիոն-ե՛) բ. ն. Շարել պատել, ամրացուցանել հողալից տակառօք։ — une batterie։

† **Gaburon** (ւ-գ-ու-ռո՛ն) է. ած. Փայտ ինչ ի հաստատութիւն կապի։ [նաց։

†A. **Gâche** (ի՛շ) է. էթ. Խառնիչ կրոյ և բարեխ արմատից

B. **Gâche** (ի՛շ) է. էթ. ս. Երկաթէ յոր մտանէ ատղնակն [pêne] և փակի դաստանն. *կամրջակ։ ‖ 2. Օղ կամ ապցյց [anneau] երկաթի պնդելոյ ընդ արմն վիազվակս առանցից։

Gâcher (ի՛շ-ե) բ. ն. ս. Զանգանել (զշաղախ կամ զգաճ [plâtre])։ ‖ 2. (է-խ-բ. և ընդ.) Գործել վարկպարզել, խոշորապէս։ ‖ † 3. Վաճառել խառնաւոր, գոյն կամ անարդ գնով։ ‖ † 4. Պատել շաղախով (զգլուխ յարգահատից)։

Gâchette (ի՛շ-է-թ) է. էթ. ս. Փոքրիկ երկաթի ընդ սողնակաւ [pêne] փականաց. կարթ։ ‖ 2. կարթ (հրացանի)։

Gâcheur (ի՛շ-ե-օ-ր) է. ած. ս. Զանգիչ (շաղախող)։ ‖ 2. (է-խ-բ. և ած.) փցուն, յոռի գործաւոր։ ‖ † 3. Ցոռի մտաւնագործ. Ս. գրչագրակ։ ‖ † 4. Վաճառականն որ վաճառէ անարդ գնով։ [Chemin —։

Gâcheux, euse (ի՛շ-ե, է-զ) ած. Տմուր. ցխոտ։

Gâchis (ի՛շ) է. ած. † ս. Շաղախ ի գաճղ [plâtre], յաւազոյ և ի կրոյ։ ‖ 2. Ցեխ ջրալից. կարգակում ախլմ. Գ. լապտերէզ։ ‖ 3. (է-խ-բ. և ընդ.) Գործ գժուարակնճռիւն և չխոհեմական. մեծատ. ախլմ։ Nous voilà dans un beau —! [տաւտական. *գաղ։

Gade (ւ-գ) է. ած. Ազգ ձկանց որ ունին միս պա-

† **Gadelle** (ւ-գէլ) է. էթ. կարմիր հաղարջ [groseille]։

Gadouard (ւ-գու-ա՛ռ) է. ած. Մաքրիչ կոյանոցաց. աղբակիր։

Gadoue (ւ-գու-ե) է. էթ. ս. Աղբ (կոյանոցաց [fosse d'aisances])։ ‖ † 2. Գայլ, ցեխ, խոհերք (փողոցաց, գետհից)։ [langue —։ (Տես և Erse)։

Gaélique (ւ-գէլ-ի՛ք) ած. Գայելական։ Le dialecte, la

Gaffe (ւ-ֆ) է. էթ. Ջող յորդ ծայրն է կարթ կամ ճանիկ երկճղի, մին ուղիղ և միւսն կոր. կոցաւոր, *ճանկաւոր ձող։

Gaffer (ւ-ֆե) բ. ն. Ունել կոցաւոր ձողով։

Gage (ւ-ժ) է. ած. ս. Գրաւ. գրաւական. սրբան. Ս. ապահովութիւն։ Un — suffisant. Prêter sur gages. Emprunter sur —. Mettre en —. Դնել ի գրաւ։ Demeurer pour les gages կամ pour —. ս. (է-խ-բ. և ընդ.) Ի կարել ածանգրարել ընդ փախուցեալն. ձերբակալ լինել կամ ապանանիլ մինչդեռ այլք փախչին։ ‖ 2. կորնչիլ, պատաւ. ապիլ (հանգերձից ի խաւան ուրկք)։ — Laisser pour les gages կամ pour —. կորուսանել (զհանգերձ իւր)։ ‖ 3. (է-խ-բ.) Գրաւական. առհաւատչեայ. ապաւինայ. սրբան. երաշխաւորութիւն։ Il m'a laissé un — de sa foi. Cette lettre est un — de son amour. — de l'amour. Գրաւական սիրոյ. սրբի։

—յ է. Վարձք. հատոյք (ազատաւորի)։ Payer les gages des domestiques. Ses gages courent de tel jour. (ա-խ. իւր վարձքն այս ինչ օրէն կը բանի)։ Casser aux gages. ս. ի բաց արձակել. հանել ի պաշտամանէ։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Ընկճիանալ զոք յերեսաց. գարձուցանել զերեսս յուժկէ։ — À gages. Վարձեալ. վարձկան։ Des applaudisseurs à gages։

Gager (ւ-ժե) բ. ն. † ս. Խոստանալ։ ‖ 2. Գրաւական գնել ի մէջ. գրաւ առնել. գրաւագիր լինել. պահ եմ, ե-մ։ Que voulez-vous —? Je gagerais cent francs que cela n'est pas. — avec quelqu'un, contre quelqu'un. Առնել ընդ ուժկք գրաւ։ ‖ 3. Ունել ի վարձու. վարձել։ — des domestiques։

Gagerie (ւ-ժ-ր-ի) է. էթ. Saisie-—. Գրաւակալութիւն (կահուց և կարասեաց վարձուորի առանձն). գրաւականութիւն։

Gageur, euse (ւ-ժե-օ-ր, է-զ) է. Գրաւագիր։

Gageure (ւ-ժե-ր) է. էթ. ս. Գրաւ. գրաւագրութիւն։ Faire —, une —. Գրաւ առնել. գրաւագիր լինել։ Soutenir la —. ս. Ընդունել զգրաւն, զգրաւագրութիւնն։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Հանապազորդել. հաստատուն կալ (ի ձեռնարկութեանն)։ ‖ 3. Գրաւական։ Quand me payerez-vous ma —?

Gagiste (ւ-ժի-ս-տ) է. ած. Վարձառ. վարձկան։ — de théâtre։ [pas —։

† **Gagnable** (ւ-կ-ա՛պլ) ած. Շահելի։ La partie n'est

Gagnage (ւ-կ-ա՛ժ) է. ած. ս. Արօտ. (ա-խ. անասնոց արածելու տեղ)։ ‖ † 2. Անդգ սերմանելագ։

Gagnant, † ante (ւ-կ-ն, -ն՛տ) ած. և է. Ցաղթագ. շահիչ (ի խաղս, ի վիճակահանութեան)։

Gagne-denier (ւ-կ-ն՛-դ-ե՛ն-իե) է. ած. Որ շահի զաւուրն պարէն աշխատութեամբ իւրք առանց գիտելոյ սրտառատ ինչ (որպիսի են ջրկիրք, փայտակիրք). օրապարէն։ Des gagne-deniers։

Gagne-pain (ւ-կ-ն՛-բ-ի) (յտ. ած.) է. ած. Գործի, առիթ աւուրն պարունի։ Le rabot d'un menuisier est son —։ [սրիչ, յեռանիչ։

Gagne-petit (ւ-կ-ն՛-բ-ե՛ի) (յտ. ած.) է. ած. Շրջագ

Gagner (ւ-կ-ե) բ. ն. † ս. Արածիլ. ճարակիլ (անասնոց)։ ‖ 2. Շահել (շահս, ինչ). Ս. վաստակիլ։ Un bon ouvrier peut — tant par jour։ Աի և ած անխնդիր. Il a beaucoup gagné dans le commerce. Je ne gagne point sur ce marché. — sa vie. Շահել զդրամանս կենաց իւրոց կամ զաւուրն պարէն յաշխատութենէ ձեռաց. (ա-խ. իւր ապրուստը շահիլ)։ — son âme. (է-խ-բ.) Շահել զանձն, զհոգի իւր։ — quelqu'un. Ցաղթել ուժիք (ի խաղս). շահել զպրծանքի ուրուք։ ‖ 3. Առնուլ, ընդունել, յափշտակել (զնպաստական, զբերկրանն, զմրցանակն). յաղթել։ — le prix de la lutte, de la course. — une bataille. Հերքել զպատերազմն. առանալ զյաղթութիւն։ — un procès, sa cause. Ցաղթել գատին իւրում. յաղթագ երևանել ի դատաստանի. (ա-խ. գատը վաստկիլ)։ ‖ 4. (է-խ-բ.) Արժանի լինել. արժանաւորիլ. ըմբռնել (զպերքայութիւն երկնից, զյաւերժեանից կեանն)։ Il gagne

Digitized by Google

bien l'argent qu'on lui donne. — le ciel, le paradis. Il l'a bien gagné. Եգիտ որում արժանի էր. ըստ արժանի գործոց իւրոց (պատժեցաւ, պատուհասեցին նմա չարիքն). ի գէպ անց այս ընդ նմա. (առի հետէն.). օր օլոան: ‖ 5. Գտանել չահ, օգուտ ինչ. չահիլ. օգտիլ: "Ne sera-t-on fidèle et religieux pour les serments que quand on n'aura rien à — en violant sa foi?" ՐԵՆ. *Tél.* xx. — temps, du temps. (տե. ժամանակ վաստըկիլ): ‖ 6. Անկանել (չախտ, ի խօթութիւն). Ընդունել (զախտ ինչ). (տե. [հիւանդութիւն] վաստըկիլ): — un rhume, une fièvre: ‖ 7. (ի-ս-ք.) Ցինքն յանկուցանել (զսիրտ ուրուք). զիւրև ածել, յինքն յարեցուցանել (զոք): Il m'a gagné le cœur. Sa bonté lui gagne tous les esprits. Il faut — cet homme-là, à quelque prix que ce soit, et l'avoir pour nous. — l'amitié de quelqu'un. Ստանալ զոք բարեկամ: — les bonnes grâces du prince. Գտանել շնորհս առաջի իշխանի, արքայի: — quelque chose sur l'esprit de quelqu'un. Հաւանեցուցանել զոք. ընդունել ինչ յումեքէ: — la volonté d'un cheval. Ցողել չամփերութեամբ և քաղցրութեամբ բնազոհականաց [résistance] երիվարի. Նուաճել զերիվար: ‖ 8. Հաւանեցուցանել, զեղծել (զոք ընչիւք). կաշառել: — quelqu'un à force d'argent. Il avait gagné les juges, les témoins: ‖ 9. ի բաւն արկանել. ըմբռնել. տիրել: — le bastion. — du chemin, du pays. 1. Ցառաջ խաղալ. յառաջ վարել զինուպետի իւր: ‖ 2. (ի-ս-ք.) Ցառաջանալ. յաջողել. զարգանալ: ‖ 10. Հասանել. հասեալ ըմբռնել, ունել (զկիրճս): — le logis. Il avait déjà gagné la frontière, lorsqu'on l'arrêta. — la porte. (տե. Դէպ ի գուռն երթալ փախչելու համար): — le large, au pied, la guérite, au haut, les champs. (ի-ս-ք. և ընդ.) Արտաքս. փախչել: — le dessus. տես ի Dessus: ‖ 11. Հասանել (ուժիք յընթացի). ժամանել. հետուցուս լինել: — l'ennemi, un vaisseau. — quelqu'un de vitesse. 1. Ձեպակաւ հասանել յառաջ քան զոք: ‖ 2. (ի-ս-ք.) Կանխել. յառաջել. Je voulais avoir cette place, mais il m'a gagné de vitesse. — le devant կամ les devants. տես ի Devant: ‖ 12. Ձարակել (ցաւոյ զմարմինն). Ճարակել, արմատել, ըմբռնել (տրդոյ զմսատեսր ատենս). գալ հասանել. գրաւել: De la jambe, la gangrène a gagné la cuisse. Le feu gagnait la maison voisine. L'eau a gagné le second étage. La faim me gagne. Անկանիմ տանկաս քաղցնալ: Le sommeil commence à me —. Գալն ատենս, ըմբռնէ, յափշտակէ զիս: La nuit nous gagne. Ժամնանէ մեզ գիշեր. գիշեր ի վերայ հասեալ կայ: Votre cheval vous gagne. Ահագնաց առնէ զձեզ երիվարդ. ոչ կարէք տանձահարել զերիվարդ:

= ք. ը. 1. Լաւագոյն լինել. լաւանալ: Mes blés ont bien gagné depuis que le temps doux est venu: ‖ 2. Շահիլ: ‖ 3. Մեծանալ. յառաջանալ: ‖ 4. Շահեալ տիրել (ա). շահիլ. ճարակիլ. ճարակ գտանել. տարածանիլ. ծաւալիլ: Le christianisme gagna rapidement parmi les gentils. L'incendie gagnait de toutes parts. (տե. Հրգնէն ամէն կողմ կը ճարակէր, կը ծաւալէր):

— sur quelqu'un. 1. Հաւանեցուցանել զոք. ընդունել յումեքէ: ‖ 2. Ցողել. գեր ի վերոյ լինել: ‖ 3. Հասանել, մերձենալ ումեք (յընթացի):

= Se —. ք. ա. 1. Լինել շահեալ. (տե. վաստըկուիլ): Une si forte somme ne se gagne pas en un jour: ‖ 2. Անկանել (չախտ ինչ): C'est un mal qui se gagne facilement:

= ՎԿՍՑ. (ձ) "Զի՞նչ է օգուտ մարդոյ եթէ ամենայն աշխարհս շահեսցի, եւ զանձն իւր կորուսցէ:" Ոսկ. Մատթ. Ա. ժթ. 306. — "Ի՞նչ ինչ այս է գործ քո շահիլ անասնոյն զհետոյ անխոհեմութեան." Պիտ. Դ. ա. 387:

Gagneur (ի-ներ) ե. ա. Որ շահի. շահող: Վարի ևեթ ի բանին — de batailles. Ցազգատոհ ի մարտի. պատերազմոյ: [զուարթ. (ահ.):

† **Gagui** (ի-կի) ե. է. Աղջիկ կամ կին անձնասէր և

Gai, gaie (ի) ած. 1. Ցուարթ. խնդաբարոյ. խնդամիտ. խրախմիտ: Un homme —. — comme un pinson, comme pinson. Ցուարթ յոյժ: Humeur gaie. Être —. Être un peu —. Լինել զուարթացեալ ի գինւոյ. (ընթ.): ‖ 2. Ցուարթ. պայծառ. լուսաւոր (երանգ, անհնաձկ): ‖ † 3. Որ չէ քաղաքինդ կամ ամրափակ. թղլ. արձակ: Cette vis est trop gaie. Ma tabatière était trop gaie, elle s'est ouverte dans ma poche:

— Cheval —. 1. Կոյտառատ, աշխոյժ երիվար: ‖ 2. Երիվար անհրապատն և անիծամբ (ի զինանշանս). երիվար մերկ (որ և Effréné, †):

= Այո՛. Հա՛պա. օ՛հ. ապէ: Allons gai. Gai! gai!

Gaîac (ի-ա-է) ե. ա. Ծառ ինչ Ամերիկայ, որոյ փայտ է կարծր, ծանր և քրանազարդ. *գաւակինի. էկզեմներ ազատէ:

Gaiement կամ **Gaîment** (ի-ման) ն. 1. Ցուարթութեամբ. զուարթագին. խնդամտաւար: Vivre —. Chanter — : ‖ 2. Լրմնութեամբ. խնդամիտ յօժարութեամբ, սրտիւ. կամակար: Ces troupes allaient — au combat:

Gaieté կամ **Gaîté** (ի-գ-թե) ե. է. 1. Ցուարթութիւն. խնդամտութիւն: Il est d'une — folle. Perdre toute sa — : ‖ 2. Խաղալ և ծաղալ բանիք, իրք. կատակ զուարճալից: Ce sont de petites gaietés:

— De — de cœur. Կամաւ և առանց ինչ պատճառանոց: Offenser quelqu'un de — de cœur:

A. **Gaillard, arde** (ի-յար, արդ) ած. 1. Ցանդուգն. ուժգին. (ձ.): Le coup est — : ‖ 2. Ցուարթ. աշխոյժ. ծաղրածու: Il est toujours — : ‖ 3. Ցուարթ. զուարթագին: Humeur gaillarde: ‖ 4. Թեթևամիտ. (ձ.): Il est un peu — : ‖ 5. Ցուարթացեալ ի գինւոյ: Il sortit de ce repas un peu — : ‖ 6. Համարձակ (զոյզք, պատմուճանի, երդ): ‖ 7. Առոյգ. առոյգ. կոյտառատ: Un jeune homme — et dispos: ‖ 8. Ցրատչունչ. խառատչունչ (հոգի, օդք):

= ե. Զօրաւոր. կոյտառատ. կորովի: C'est un —:

B. **Gaillard** (ի-յար) ե. ա. Բարձրաւանգակ (նաւուս): Le — d'avant. Le — d'arrière:

Gaillarde (ի-յար-տ) ե. է. 1. Ազգ ինչ նշանագրաց տպագրութեան: ‖ 2. Լին ինչ կոչաւաք Գաղղիացւոց:

Gaillardement (ի-յար-տ-ման) ն. 1. Ընդանշան թեամբ օրինակաւ: — vêtu: ‖ 2. Ցուարթութեամբ: Vivre — : ‖ 3. Ցախուռն. առանց խորհրդոյ. թեթևութեամբ: Il a fait cela un peu — : ‖ 4. Լրմնութեամբ. կամակար: Attaquer — :

Gaillardise (ի-յար-տիզ) ե. է. 1. Սաստիկ զուարթութիւն. (ընթ.): ‖ 2. Համարձակ զրոյցք, խեղկատակութիւն. (ընթ.): Dire des gaillardises:

Gaillet (ի-յէ) ե. ա. տես Caille-lait:

Gaiment (ի-ման) ն. տես Gaiement:

Gain (ի-ն) ե. ա. 1. Շահ: — considérable. Mettre en commun le — et la perte. Tirer du — de quelque chose. L'amour du —. Շահասիրութիւն: ‖ 2. (ի-ս-ք.)

Digitized by Google

շահ· օգուտ· յաջողութիւն· առաւելութիւն։ Le — d'une bataille. Յաղթանակ, կանգնելն զյաղթութիւն։

Gaine (ին՝) ե· իե· Պատեանք (սրոյ, գանակի)· եը։ Tirer un couteau de la —, hors de la —։

† **Gainerie** (ինը՚ր) ե· իե· Վաճառականութիւն պատանիոց· *պատանեազործութիւն։

A. **Gainier** (ինիե) ե· ը· Պատանեազործ։

B. **Gainier** (ինիե) ե· ը· Ծառ մի՛ որ ունի ծաղիկս գեղեցիկս· Գ. լաստոբի (?)։ (Աի և Arbre de Judée)։

Gaîté (ետե) ե· իե· տես Gaieté։

Gala (ա՚լ) ե· ը· 1· Հանդէս· ուրախութիւն (յարքունիս)։ Un jour de —· Habit de —· Հանդիսական զգեստք։ Voitures de —· Շքոյ, հանդիսական կառք։ ‖ 2· Խնջոյք· խրախութիւն· խրախունք· բազմախորութիւն սեղան. (ընդ·)։ Il y a — aujourd'hui chez nous։

† **Galactagogue** (ա՚լաքթագոգ) ած· *կաթնածորք· *կաթնաձիգ (գեղ)։ [նորակ կառ։

† **Galactite** (ա՚լաքթիթ) ե· իե· Ազգ քար կաւոյ· կաթնաքար։

Galactomètre (ա՚լաքթոմ՚էթր) ե· ը· Գործի չափելոյ զանխառնութիւն կաթին· *կաթնաչափ։ (Աի և † Lactomètre)։ [կաթնաչափ։

† **Galactophage** (ա՚լաքթոֆաժ) ե· ը· կաթնասուն·

† **Galacturie** (ա՚լաքթիու՚ր) ե· իե· Հիւանդութիւն կաթին մեզելոյ· *կաթնամիզութիւն։

Galamment (ա՚լամ՚ան) ն· 1· Վայելչապէս· հաճելի ձեւ օրինակաւ։ Il s'est conduit — envers toutes les dames։ ‖ 2· Վայելուչս· ազնուագոյնս։ S'habiller —։ ‖ 3· Առատաբար· յօժարակամ։ Faire les choses —։ ‖ 4· Քաջութեամբ։ ‖ 5· Ուղղութեամբ· ուղղամտութեամբ։ Se conduire —։ ‖ 6· Ճարտարութեամբ· հանճարով։ Il s'est tiré — d'intrigue։

Galanga (ա՚լանկա՚) ե· ը· Բոյս մի՛ Հնդկաց, զորոյ զարմանաւոր վարդին երբեմն ի գեղարոյս· Ս. խօլնջան· (տես խոլնջան)։

Galant, ante (ա՚լան, անթ) ած· 1· Որ ցանկալ հաճոյանալ կանանց· *կնահաճոյ· *իգահաճոյ։ C'est un homme —, fort —. Il s'est montré fort — pour elle, avec եմ envers elle։ ‖ 2· *Կնահաճոյ։ Discours —. Des propos galants. Intrigue, affaire galante. Գործ տարփանաց։ ‖ 3· Ազնիւ· վայելուչ· ընտիր։ Un habit —. Rien de plus — que ce boudoir։ ‖ 4· Ուղիղ· անկեղծ· բարեբարոյ· (առի ևեթ զարանց)։ C'est un — homme, vous pouvez lui confier vos intérêts։

— Un vert —· Աւյր կոչառ և քծնող կանանց։

— Femme galante. Կին որ գտանի ի տարփական հաղորդութիւնս· տարփատենչ կին։

= ե· ը· 1· Աւյր ազնիւ, վայելուչ։ ‖ 2· Խորամանկ· նենգաւոր· (Ազ·)։ Notre — s'avisa de telle ruse։ (Յայս միտս ասէր երբեմն և իե· Galande)։ ‖ 3· Հոմանի· սեղեխ·

Galanterie (ա՚լանթը՚ր) ե· իե· 1· Վայելչութիւն· ազնուականութիւն· շնորհք· (Ազ·)։ Il met de la — dans tout ce qu'il fait։ ‖ 2· Փոյթ, ցանկութիւն հաճոյ լինելոյ կանանց· *կնահաճութիւն։ La — française. On remarque sa — auprès des femmes։ ‖ 3· Փուռաբշանաց, քծնի բանք առ կանայս· քծնաբանութիւն։ De fades galanteries։ ‖ 4· Տարփական հաղորդութիւն· գործ տարփանաց։ Commerce de —. Cette femme a une — avec un tel։ ‖ 5· Ընծայ· պարգև։ Il m'a fait une jolie —։ ‖ 6· Գործ անարժան, անպատշաճ։ La — est un peu forte։ ‖ † 7· Հիւանդութիւն առականաց, ծանծուկ անդամոց։

Galantin (ա՚լանթէ՚ն) ե· ը· Որ ծաղրալից իմն օրինակաւ ցանկայ հաճոյ լինել կանանց· (ընդ·)։ Il fait le galant, et n'est qu'un —։

Galantine (ա՚լանթի՚ն՚) ե· իե· Կերակուր մի՛ ի մսոյ հնդկահաւուս կամ սրճաու։

Galantiser (ա՚լանթիզե) բ· ն· Քծնել առ կանայս փուռաբշանաց բանիւք· քծնաբանել· (Ազ· և ընդ·)։

Galaxie (ա՚լաքս՚ի) ե· իե· տես Voie lactée։

Galbanum (ա՚լպանօմ) ե· ը· Խէժ մի՛ ասատկաւհոտ· քաղբան· անգուժատ· Ս. չարհատ· ֆանը։ (Տես և Assa fœtida)։ — Donner, vendre du —· (ե՚խ՚ր· և Ազ·) Միասի յուռալ թարթափեցուցանել զաք· խարել· պատրել։

Galbe (ա՚լպ) ե· ը· Գեղեցիկ խոյրակութիւն (սեան, սեաւօձի, մարդկեղէն երեսաց)։

Gale (ա՚լ՚) ե· իե· 1· Հիւանդութիւն մի՛ մարթոյ· քոս· ոյս։ Gagner la —· Couvert de —· Il n'a pas la — aux dents. (ե՚խ՚ր· և ած·) Կարի իմն շատակեր է։ ‖ 2· Խժատան խնշրութիւն (կեղևոյ ծառոց, տերևաց և պաղպց)· քոս։

Galé (ա՚լե) ե· ը· Պատ մի՛ վայրի մրտենի։

Galéace կամ **Galéasse** (ա՚լեաս) ե· իե· *Յաթաղան մեծ։ Les galéasses de Venise։

† A. **Galée** (ա՚լե) ե· իե· Ազգ քար հին նաւտա· Ս. խալէ։

B. **Galée** (ա՚լե) ե· իե· Տախտակ յորոյ վերայ գնեն գրաշարն զնշանագիրս տպագիրս· **պնակիս։

† **Galefretier** (ա՚լֆը՚ր՚էե) ե· ը· Աւյր գձուձ, ապաժամանակ, անոք անուրջք· (Ազ·)։

Galéga (ա՚լե՚ա) ե· ը· Բոյս մի՛ նման փեթհնայի [rue]· *քօշփեթհնայ։

Galène (ա՚լե՚ն) ե· իե· Բնական միաւորութիւն [combinaison] ծծմբոյ և կապարոյ· *ծծմբատար [sulfure] կապարոյ։ La — sert à vernir les poteries communes։

Galénique (ա՚լենի՚ք) ած· Գալինեան (վարդապետութիւն բժշկական)։

Galénisme (ա՚լենի՚զմ) ե· ը· Վարդապետութիւն Գալինեանի բժշկապետի· գալինեան վարդապետութիւն· *գալինեասութիւն։

Galéniste (ա՚լենի՚ս՚թ) ած· և ե· Գալինեան բժիշկ։

† **Galéopithèque** (ա՚լեոփիթհ՚ք) ե· ը· Ազգ մի՛ կապկաց· *կապկաքիս։

Galéopsis (ա՚լեոփս՚իս) ե· ը· Բոյս մի՛ վայրի կանեփ։

† **Galer** (ա՚լե) բ· ն· Ցտել զմորթն· մտցլցտել· Ս. ճանկռիլ· (Ած·)։

= Se —· բ· ա· Ինքն՚ի· քաշքաստիլ· ֆալնմ՚ֆ։

Galère (ա՚լե՚ր) ե· իե· 1· Պատերազմիկ նաւ նախնեաց, որ առագաստաւք և թիակօք միանգամայն վարէր· *յաւկանաւ· ւերիւրէ։ — à trois rangs de rames ou Trirème։ ‖ 2· Նաւ մի՛ սպրդեաց, որ առագաստաւք և թիակօք միանգամայն վարէր· *յաւկանաւ։ Armer, équiper une —. L'éperon d'une —. Un combat de galères. Vogue la —! (ե՚խ՚ր·) Թող լինի որ ինչ լինելոցն է· (տես· ի՛նչ կ՚ուզէ բլլայ)։ ‖ 3· (ե՚խ՚ր· և ընդ·) Պատապարութիւն· գերութիւն։ C'est une —, une vraie —։ ‖ † 4· Սպառ մի՛ Սպանիացւոց։ Aller en —։

— յե· Պատիժ վարելոյ թէ ամենայն գլուխներէ պատիժ· *իմ իսկութիւն· ւե՚ր՚ւ։ Il fut condamné aux galères pour cinq ans. Racheter un forçat des galères. En France les travaux forcés ont remplacé les galères։

Galerie (ա՚լը՚ր) ե· իե· 1· Սրահ առաւել երկայն քան լայն՝ ուր մարթի ճեմել ընդ յարկաւ· ճեմելիք։ La — du Louvre. Se promener dans une —. Une — ouverte

Digitized by Google

par arcades, vitrée. Ce sont ses galeries. (է-խօ.) Սովորական ճանապարհ է նորա. սովորական ճեմելիք են նորա։ ‖ 2. Անցք նեղ և նուրբ. փող։ Cette — règne tout le long des appartements։ ‖ 3. Սրահ պատկերաց, նկարուց, անգրեաց. **Թանգարան։ La — du Louvre, de Florence։ ‖ 4. Հաւաքութիւն, ժողովածոյք (զմեսակս անասնոց, ուսումնական գործեաց)։ ‖ 5. Դիտակ տեղի թէատրոնի կամ խաղուց. հայելարան։ ‖ 6. Տեսողք խաղուս իրիք. հանդիսատեսք. *խաղատեղք։ Ceux qui formaient, qui composaient la —. Consulter la —։ ‖ 7. Վերնատուն (եկեղեցւոյ)։ ‖ 8. Գետնափոր ճանապարհ. *ներքնուղի։

Galérien (ի-լե-րիէն) է. ած. 1. Գերի, *թիակավար նաւականուս. *նաւականարգ. *թիակարար։ ‖ 2. Դատապարտեալ ի գառնապարհակ աշխատութիւնս. *պարհակաւոր. պարհակի կալանաւոր։ (Իր և Forçat)։

Galerne (ի-լեր-նէ) է. իգ. Հողմ հիւսիսային արեւմտեան։

Galet (ի-լէ) է. ած. 1. Խիճ ողորկ և բոլորչի յափունս ծովու։ Une plage couverte de galets։ ‖ 2. Խիճք յափունս ծովու. դէզ խճաքարաց. *խճակոյտ։ Se promener sur le —։ ‖ 3. Խաղ ինչ մղելոյ խիճ խճն առափարակ ի վերայ անդանոյ։

Galetas (ի-լէ-թա) է. ած. 1. Բնակարան ընդ առաստաղիւք [comble] տան. ամառաք. Ս. ամառք. Ս. առիք. Ի-վեր ի՛ն։ Être logé aux —։ ‖ 2. Գնուած բնակարան։

Galette (ի-լէտ) է. իգ. 1. Կարկանդակ ինչ բոլորչի և առափարակ. չօթ. գրաստակ։ — au beurre։ ‖ 3. Հաց կակուղ ի կերակուր նաւավարաց. պաքցուածոյ։ ‖ † 3. (է-խօ. և ընդ.) Ահր անհարգոյ, անպիտ։ Une vieille —։

Galeux, euse (ի-լե, եօզ) ած. և է. Գռեհաւ։ Cet enfant est si —, qu'il fait peur. Brebis galeuse. C'est un — ·. — Qui se sent — se gratte. (առած.) Որ քառասան իցէ՝ քորեսցէ զանձն. այսինքն, որ ճանաչէ զանձն յանցաւոր՝ պարտի պատշաճեցուցանել կամ առակել յինքն զբանիս։ Je n'en dis pas davantage; qui se sent — se gratte։ [մից նաւու)։

Galhauban (ի-լո-ոն) է. ած. Երկայն չուան (կայմ։

† **Galliléen, enne** (ի-լիլէն, էնն՛) ած. և է. Գալիլիացի։

Galimafrée (ի-լիմաֆ-ե) է. իգ. 1. Կերակուր ինչ ի յաւելուածոյ մսոյ։ ‖ †2. Կերակուր յառաի, չախոժ ուտելեան։

Galimatias (ի-լիմ-ա-ի՛ա) է. ած. 1. Խոսուն ի խուռն, անիմաստ, մէջ ինն բանք. շփոթաբանութիւն. ազմատաս բանութիւն. (ընդ.)։ Je n'entends rien à tout ce —։ † 2. Խառնակութիւն. շփոթութիւն։

Galion (ի-լիօն) է. ած. Նաւ ինչ մեծ ապանիական որ երթայր յԱմերիկա. *գալիան։

Galiote (ի-լիօթ) է. իգ. 1. Նաւ ինչ փոքրիկ՝ թիակաւոր և առագաստաւոր։ ‖ 2. Նաւակ գետոց. գետնաձև։ La — de Saint-Cloud։

— à bombes. *Ռմբաձիգ նաւ։

Galipot (ի-լիբօ) է. ած. Բևեհնոյ խէժ։

Galle (ի-լ) է. իգ. Պոլորչի ածուծն ի վերայ տնկոց ի կերպասածէ ճճեաց. քոս։ Noix de —, կամ — du Levant. Գիսոր. Հալը։ La noix de — sert à teindre en noir et à faire de l'encre. La noix de — est fort astringente։

Gallican, ane (ի-լիգ-ան, ան՛) ած. Գաղղիական (եկեղեցի, ծէս [rit])։

— է. ած. Պաշտպան, ջատագով ազատութեանց գաղղիական եկեղեցւոյ։

Gallicanisme (ի-լիգ-ան-իզ՛մ) է. ած. Պաշտպանութիւն ազատութեանց գաղղիական եկեղեցւոյ. *գաղղիականութիւն։

Gallicisme (ի-լիս-իզ՛մ) է. ած. Գաղղիական ասացուած. *գաղղիարանութիւն։ *Il vient de mourir. Il va venir*, sont des gallicismes. Cet ouvrage latin est plein de gallicismes։

Gallinacés (ի-լին-ա-ե) է. ած. յէ. Ազգ հաւուց, որպիսի են հաւք, հնդկահաւք կամ գաւիլ հաւք, սիրամարգք, փասիանք, և այլն. *հաւեղէնք։

A. **Gallique** (ի-լիք) ած. Հին գաղղիական. նախնի Գաղղիացւոց։ Les peuplades galliques։

B. **Gallique** (ի-լիք) ած. *Գիտարանական (թիթու, քսան տարրապիտաց)։

† **Gallomane** (ի-լոմ-ան՛) ած. և է. *Գաղղիամոլ։

† **Gallomanie** (ի-լոմ-ան՛ի) է. իէ. *Գաղղիամոլութիւն։ La — tenait l'Allemagne dans le XVIIIème siècle. La froide fièvre de la —, a dit Schiller dans une pièce de vers adressée à Goethe։

Gallon (ի-լո՛ն) է. ած. Զափ ինչ հեղանիւթոց յԱնգղիա, որ տանի գրեթէ չորս և կէս գաղղիական լաթրս. *գալոն։ Un — de bière։

† **Gallophobie** (ի-լոֆո-ի՛) է. իէ. *Գաղղիատեացութիւն։ La — s'empara de l'Allemagne à la suite de l'oppression que Napoléon Ier fit peser sur elle։

† **Gallo-romain, aine** (ի-լո-ռոմէն, էն՛) ած. *Հռոմանադաղղիական։

Galoche (ի-լոշ) է. իէ. 1. Ագանելիք ատից ի վերայ մուճակաց [soulier] առ ի պահելոյ զտուս ի խանաւութենէ. *սաթմուճակ։ — Menton de —. (է-խօ. և ընդ.) Կտակն երկայն և կորածայր։ ‖ 2. Ներքան [semelle] ե փայտեայ և երեսքն կաշեայ։

Galon (ի-լո՛ն) է. ած. 1. Հիւսուածք ասկւոյ կամ ոսկեթել կամ ոսկեթելոյ կամ մետաքսի՝ նեղագոյն և լայնագոյն քան զմատուէնն, ի զարդ և ի հաստատութիւն եզերաց կամ կարանի զգեստուց և կօրասեաց. Ս. տրէզ։ Un habit chamarré de galons. Chapeau bordé d'un — d'or։ ‖ 2. Ժապաւէն ի թիզանիս ասլարաց [officier], յորմէ ճանաչի աստիճան նոցա. Ս. տրէզ։

Galonner (ի-լո-նէ) բ. ն. Զարդարել կամ պատել տրիզօք. *տրիզել։ — un habit, un chapeau։

† **Galonnier** (ի-լո-նիէ) է. ած. Յօրինիչ տրիզոյ. *տրիզաւոր։

Galop (ի-լո) է. ած. 1. Ի չորս սրընթացք (ձիոյ). սրընթացարշաւ, ճախրասլաց, *քառատրոփ, *քառատրոփակ, *քառատրընթաց ընթացք. փութալի նոլ. փութփութալով երթալ։ Un cheval qui va au —, qui va bien le —. Mettre un cheval au —. *Քառատրոփակ վարել զերիվարն։ Aller, courir le —. 1. (է-խօ. և ընդ.) Երթալ, ընթանալ շտապաւ, ճեպ ի ճեպոյ, առաձնապատիպ ատիպաւ։ ‖ 2. Ընթանալ կամ խօսել ընթանալով, ճեպ ի ճեպոյ, արագ արագ։ Il allait le grand —, je n'ai pu rien entendre de son discours. — S'en aller le grand — à l'hôpital. (է-խօ.) Ընթանալ ի կործանումն իւր. առնել ծախս անչափ։ Il s'en va le grand galop. (է-խօ. և ած.) Ցաւս ասկաւ մեռանելոց է։

‖ 2. Կտրուած ինչ հնդկապատկան. **Ճախրանք։ ‖ 3. Ընտոգ, եղանակ հնդկապատկան կտրուածոց, ճախրանաց։ ‖ 4. (է-խօ. և ած.) Ցանդիմանութիւն. կշտամբանք։ Donner, recevoir un —։

Galopade (ի-լոբ-ա) է. իէ. 1. Ի չորս սրընթացիկ

Digitized by Google

(ձիոյ)։ Ce cheval a la — fort belle։ ‖ 2. Վազք մի ձիոյ քառատրակ ընթացիւք. *քառատրշատանք։ D'ici là il n'y a qu'une —։

Galopant, ante (ի-լօբ-ի, անդ) ած. Վարի ևեթ ի բանն Phtisie galopante. *Ախտագնիւծ թոպոքախտութիւն։

Galoper (ի-լօբէ) բ. ն. 1. ի չորս սրընչաւել (ձիոյ). *քառատրակ ընթանալ։ Ce cheval galope bien։ ‖ 2. Արշաւատոյր ընթանալ երիվարաւ. ձիարձակ լինել, արշաւել. քառջարշաւ լինել։ Nous avons galopé pendant deux heures։ ‖ 3. (ի-խօբ. և ընդ.) Ընթանալ յայսկոյս և յայնկոյս։ Il a galopé par tout Paris pour cette affaire։ ‖ 4. Երթալ, ընթանալ սրագ սրագ. (ընդ.)։ Comme vous galopez! je ne peux vous suivre։ ‖ 5. Ընթեռնուլ կամ խօսիլ ճեպ ի ճեպոյ. հապճեպել (յընթերցածոց կամ ի բանս)։ Pourquoi — ainsi? lisez plus posément։

= բ. ն. 1. Արշաւեցուցանել, արշաւատոյր կամ քառատրակ ընթացուցանել (զերիվարն) (ա)։ Il se tua en galopant un cheval qui le jeta à terre։ ‖ 2. (ի-խօբ. և ընդ.) Հալածել զոք. զկետ պնդել զուրուք. հետամուտ լինել։ Les gendarmes l'ont galopé։ ‖ 3. Խնդրել զոք յամենայն տեղիս։ [ահ սատակ ունի զինս։

— La fièvre, la peur le galope. (ի-խօբ. և ընդ.) Ջերմն, = վհաց. (ա) կ-ըսէ-նէ դնի գաղղիերէն ձայնիւ ի գրատառ բժշկարանին. "Որ է հիւ ոչխն ի-ըս՝ նա է էլ-ին ը-րբ-ին ճանը-ւ և ի-ը-ե-ցնէ-ը . . . և յորմ՝ է գայր ժողովուրդն ի-ըս-ին՝ նա ինք է ո՛ր-ին ինձ ի-ը-ին նա երևիա"։

Galopin (ի-լօբէն) ե. ար. 1. Պանուկ զոր առաքեն ի գործ, ի բանարարութիւնս [commission]. Ս. սպասաւորիկ. (ընդ.)։ ‖ 2. Պանուկ սպասաւոր խոհակերոցի չարքաշնիս. խոհեակ։ ‖ 3. Պանուկ ստահակ, շաղշաղուտ. (ա-կ.)։

Galoubet (ի-լը-ուե) ե. ար. Արինգ երկծակեան։

Galuchat (ի-լը-լը) ե. ար. Պորթ ոզդի իրիք կատաւածկան [raie] ի ծածկոյթ պատենից։ Un couteau avec une gaine de —։

Galvanique (ի-լվ-նիք) ած. Գալուանական. գալուանեան։ Pile —. Appareil —։ [նացուածն։

† **Galvanisation** (ի-լվ-նի-զ-ցիօն) ե. էք. *Գալուանացուցանել։

Galvaniser (ի-լվ-նի-զէ) բ. ն. *Նկատացուցանել գալուանեան կամ վոլտայեան բարդիւ [pile]. *գալուանացուցանել։

Galvanisme (ի-լվ-նի-զ-մ) ե. ար. Գալուանեան նկատականութիւն. *գալուանութիւն։ Le — fut découvert par Galvani, physicien italien։

Galvanomètre (ի-լվ-նօ-մէ-թր) ե. ար. Գործի ինչ քնագիտաց. *գալուանաչափ։ [նաձուլածն։

Galvanoplastie (ի-լվ-նօ-պլ-ա-զի) ե. էք. *Գալուա-

Galvauder (ի-լվ-ո-դե) բ. ն. 1. Կչտամբել խաստգոյնս. ստատակած առնել. (ի.)։ ‖ 2. Վատ ի վայր հատկանել. խանգարել. եղծանել. (ընդ.)։ Il a galvaudé tout mon linge. — une affaire, sa fortune։

† **Galvaudeux** (ի-լվ-ո-ե) ե. ար. 1. Ընեռնակիր։ ‖ 2. Թափառական։

Gambade (ի-գոպ) ե. էք. Վազք. ոստումն. (ընդ.)։ Faire une —, des gambades. — Faire la —, payer en gambades. 1. (ի-խօբ.) Ձհատուցանել վիւր պարտս՝ զայս ինչ և զայն բաղադրելով։ ‖ 2. Խաղալ և ծաղրս բանիւք պատասխանի առնել կարևոր ինչ հարցուածոյ։

Gambader (ի-գոպ-ե) բ. ն. Ոստոստիլ. վազվզել։ Il gambade sans cesse։

† **Gambier** (ի-գոդ-իէ) ե. ար. Գործի ինչ հայելոգործաց։

Gambiller (ի-գոյ-լ-ե) բ. ն. Տատանիլ, ճօճեցուցանել զոտուն. (ընդ.)։

Gamelle (ի-մէլ) ե. էք. 1. Կակուռակ մեծ փայտեայ կամ թիանագեայ [de fer-blanc] յորմէ խառն ուտեն բազում զինուորք և նաւապք։ ‖ † 2. Թանագեայ սկաման (կերակրոց զինուորաց)։

Gamin (ի-մեն) ե. ար. Պանուկ որ խաղայ ի փողոցս և ի հրապարակս քաղաքի. մանուկ ընդվայրաուն. Ս. լաճ. (ա-կ)։

— Gamine. ե. էք. Աղջիկ չարաճճի. (ընդ.)։

† **Gaminer** (ի-մի-նե) բ. ն. Խաղալ սաստկաւթեամբ ի փողոցս. (ընդ.)։ [ղաշտութիւն։

† **Gaminerie** (ի-մի-նը-ի) ե. էք. Սաստկաւթիւն. շաղ-

Gamme (ի-մ) ե. էք. Տախտակ, ցանկ երաժշտականն ձայնից. եօթն գլխաւոր խազք կամ սահմանք երաժշտութեան. *երգաձայն։ Apprendre, savoir la —. Chanter à quelqu'un sa —. (ի-խօբ.) Ցանգիմանիլ զոք սմանայն ոստոտիւ. ստատակած առնել. կշտամբել խաստգոյնս. ուժգնապէս ածել ի վերայ զյանդիմանութիւնն։ Changer de —. (ի-խօբ.) Փոխել զսարքս, զգնացս։ Mettre quelqu'un hors de —. (ի-խօբ.) Խաւսիլ, սփիւռբան առնել զոք։

† **Gamologie** (ի-մօլ-ժի) ե. էք. Ձաւք սմանանութեան. *սմանանագիտութիւն։

Ganache (ի-նաշ) ե. էք. 1. Ներքին կամ ստորին կզակ [mâchoire] (երիվարի). Ս. խամճիկ։ ‖ 2. (ի-խօբ. և ա-կ.) Աւր անհանճար, անմտացեր. թիանձրամիտ։ C'est une —, une lourde —։ [նորաձևութեանց։

† **Gandin** (ի-դեն) ե. ար. Աւր պճնասէր և հետևող

Ganglion (ի-գլի-օն) ե. ար. 1. Անուն այլ և այլ գործարանաց մարմնոյ. խոյլ. կծիկ. հանգոյց։ Ganglions lymphatiques, nerveux։ ‖ 2. Ախտաձև ինչ անցաւ. խոյլ։

Ganglionnaire (ի-գլի-օն-ը) ած. խոլային։ Système, affection —։

Gangrène (ի-գր-ն') ե. էք. 1. Փտութիւն մսոյ. քաղցկեղ. խլերդն. Ս. կերցաւ. ուխլ։ La — gagne. Il a une blessure à la jambe, on craint que la — ne s'y mette։ ‖ 2. (ի-խօբ.) Վարդապետութիւն ինասակար. սպականութիւն բարուց. քաղցկեղ։ La — de l'hérésie, du fanatisme։

Gangrener (ի-գր-ն-ե) բ. ն. 1. Չարկանիլ, սպականիլ քաղցկեղով։ La congélation gangrena sa jambe։ ‖ 2. (ի-խօբ.) Սպականիլ։ Ces mauvais exemples avaient gangrené toute la jeunesse։

= Se —. բ. ա. Ախտանալ զքաղցկեղ. սպականիլ քաղցկեղով. փտիլ։ Si on ne remédie à cette plaie, elle se gangrènera dans vingt-quatre heures։

Gangreneux, euse (ի-գր-ն, ե-զ) ած. *Քաղցկեղային. *խոյդնական։ Ulcère —։

Gangue (ի-գ) ե. էք. Քարեղէն կամ այլազգի գոյացութիւնք որ պատեն զբրսյական նիւթս ի ներքոյ երկրի. գուղձն։ Une mine avec sa —. Ce métal a pour — telle espèce de terre։

Ganse (ի-ն) ե. էք. 1. Լար ի թելոց սակուց, արծաթոյ, այլևայլ հանգերձ, յոր մէնակ կոճակ ղեհատուց. *լամբակ։ ‖ 2. Օղ. *լամբակ։ La — est trop étroite, le bouton n'y saurait entrer։

Gant (ի-ն) ե. ար. Ս. թաթպան. *ձեռնոց. եւրիքն։ Mettre, ôter ses gants. Porter des gants. Des gants noirs, glacés, parfumés. Une paire de gants. — Jeter le —.

Digitized by Google

(ֆ-ի-ֆ·) ի կոխ կոչել. ձայնաւոր լինել։ Relever, ramasser le —. (ֆ-ի-ֆ·) ցանձն առնուլ զկախեն։

† — յֆ· Ընձեռայք, ձեռաձիր (տուեալ կնոջ)։ Vous n'aurez pas les gants. (ֆ-ի-ֆ·) Ոչ տացի ձեզ տեսանել, ձեռաձիր. արդէն իսկ գիտակ եմ զրուցացդ, լռեցէք զբր տալք։

— Vous n'en avez pas les gants. (ֆ-ի-ֆ·) Զձեր դուք առաջին ի տալ զայս խորհուրդ. չէն ձեր յառաջագիտութիւն պարծանք։ — Cette fille a perdu ses gants. (ֆ-ի-ֆ·) Անկեալ է ի կուսութենէ պղծիկդ։

Gantelée (ի-ղ-ը-լե) ֆ· ից· Ազգ ինչ զանգակածաղկի [campanule] բուսոյ յանտառս։

Gantelet (ի-ղ-ը-լե) ֆ· ար· 1· Երկաթեղէն պահպանակ ձեռին. *ձեռնապան։ Frapper avec le —։ ‖ 2· Կամ չէայլ թաւթապան կամ բազկան (արուեստաւորաց ումանց)։ ‖ 3· Գաւան ձեռին և մատանց. (քան վիրաբուժից)։

Ganter (ի-ղ-ե) բ· ն· 1· Զգեցուցանել ումեք զիւթապանս. արկանել թաւթապանս ի ձեռս ուրուք։ Il est difficile de — un enfant։ ‖ 2· (ան-ը-դէ-ր) Գործիկ իմն մնծնուլ թաւթապանաց ի ձեռս. բարւոք յանգչիլ։ Ces gants gantent bien։

= Se —. բ· ա· Գտանել թաւթապանս։

Ganterie (ի-ղ-ը-ի) ֆ· ից· Արուեստ, վաճառականութիւն ձեռնոցաց. *թաւթապանարարութիւն. *ձեռնոցարարութիւն։ [*ձեռնոցարար. *ձեռնոցագործ։

Gantier, ière (ի-ղ-իե, իէր) ֆ· *թաւթապանարար.

† **Ganymède** (ան-ի-մէդ) յտ· ան· ար· Անուն արգելոյ լատինազանեայ, զոր վասն իւրոյ գեղեցկութեանն յափշտակեաց արծուին Աւրամազդայ լինել գինեպաշտ Հօրն դից. Գանիմիդէս։

— ֆ· ար· (ֆ-ի-ֆ·) Մանուկ որ մնասն և տուր լինի անձին յանաչժան խառնակութիւնս. մանուկ իգացեալ. Գանիմիդէս. ֆ—յ։

† **Garançage** (ի-ռա-նա-ժ) ֆ· ար· Ներկանել տորոնիս։

Garance (ի-ռա-նս) ֆ· ից· 1· Տունկ ինչ, որոյ արմատք չորացեալք և դարձուցեալք ի փոշի՝ ասեն ներկ կարմիր. տորոն. ֆԷՏԼ ՝.ՀՃ· ֆԷՀ պՀ՝ԵԸ։ En France, les pantalons de la troupe sont teints en —։ ‖ 2· Կարմիր գոյն տորոնի։ Une étoffe teinte en —։

= ած· ան· Ներկեալ տորոնիս. *տորոնանման։ Pantalon —. Draps —։ [բանկ։

Garancer (ի-ռա-նա-ե) բ· ն· Ներկանել տորոնիս. *տորոնել։

† **Garancière** (ի-ռա-նի-ե-ռ) ֆ· ից· Անդաստան տորոնի. *տոզ անաստան. *տորոնուտ։

Garant, ante (ի-ռա-ն, -ղտ) ֆ· 1· Երաշխաւոր։ Je ne suis point — de l'événement. Cette puissance s'est rendue garante du traité. Être — d'une dette։ ‖ 2· (ֆ-ի-ֆ·) Մատնանգիր յորմէ առնու որ հատած ինչ բանից կամ զգեստից գիպաց ինչ. երաշխաւոր. վկայ։ Il cite pour — tel historien, tel philosophe։ ‖ 3· Երաշխաւորութիւն։ (Յայս միտս ասի և հին յարականն)։ Sa conduite passée vous est un sûr — de sa fidélité pour l'avenir։

† = ած· Երաշխաւոր։ Les parties garantes։

Garantie (ի-ռա-ղտի) ֆ· ից· 1· Երաշխաւորութիւն. երաշխ։ Il m'a vendu cette montre avec — pour un an։ ‖ 2· Հաստատուն տաժից, ինաւոր։ ‖ 3· Երաշխաւորութիւն. յապահովութիւն։ Il veut des garanties plus sûres։

Garantir (ի-ռա-ղտիր) բ· ն· 1· Երաշխաւորել. երաշխաւոր մնանել, լինել. առնուլ յերաշխի։ L'Angleterre et la France ont garanti ce traité։ ‖ 2· Երաշխաւորել. վկայել. յապահով գործել. հաստատել։ Qui me garantit que vous serez plus sage à l'avenir? ‖ 3· Երաշխաւորել. վկայել. հաստատել։ Je vous garantis que ce passage est de tel auteur։ ‖ 4· Պահպանել. պաշտպանել. պատսպարել. տաստել. ապրեցուցանել։ — quelqu'un du froid en le couvrant. Ce rideau nous garantira du soleil. Les paupières servent à — les yeux։

= Se —. բ· ա· Պահպանել, պատսպարել զանձն. պատսպարիլ։ Se — du froid։

† **Garbin** (ի-ռ-պէն) ֆ· ար· Հողմ հարաւային արևմըտեան՝ յոփառնա Միջերկրական ծովու. (արք. ղ-ր-ղ, Արևմտեան)։

† **Garbon** (ի-ռ-պո) ֆ· ար· Արու կաքաւ [perdrix]։

Garbure (ի-ռ-պ-ռ) ֆ· ից· Թան ի հատաբիղէն նկատակէ, ի կապտմէ և ի խոզենի ճարպոյ. *թանձրաթան։

Garce (ի-ռս) ֆ· ից· Բազ· (տգեղ)։ Cette — de femme։

Garcette (ի-ռ-սէթ) ֆ· ից· Հիւսուածք չուանի ի ատամս դնելոյն (քան նատավարաց). ատամն։

Garçon (ի-ռ-սո՝) ֆ· ար· 1· Արու մանուկ. ուստր. Ս· մանչ։ Il a des filles et des garçons de son mariage. Cette femme est accouchée d'un —։ ‖ 2· Որդի. արդեակ. (ընտ·)։ Mon — est au collège։ ‖ 3· Մանուկ. պատանեակ. երիտասարդ. ստր. (ընտ·)։ Ce —-là finira mal. C'est un — de talent. C'est un beau —. Se faire beau —. (ֆ-ի-ֆ·) Ի մատնել զիւր ինչս յանառակութիւնս։ Il était hier beau —, joli —. (ֆ-ի-ֆ·) Աւրեալ էր յերէկն։ Bon —. Աւր բարերարդ, հեզասմբոյր։ Déjeuner, dîner de garçons. Նախամաշ, ճաշ արանց։ Les garçons de la noce, de la fête. Երիտասարդք որ ընդունին պատուով կամ մեծարին զհրաւիրեալսն ի հարսնիքս. հարսնանեկան պատանիք։ Garçons d'honneur. Երկու երիտասարդք որ ի ժամ պսակմանն ունին զքոյղն կամ զղեակս տեառն զգլխով հարսին և փեսայի. *քողակալ մանկունք, պատանիք։ Être petit —, bien petit — auprès de quelqu'un. (ֆ-ի-ֆ· և ընտ·) Ի վայր գտանիլ քան զոք։ ‖ 4· Ամուրի։ Il est encore —. Appartement de —. Vivre en —։ ‖ 5· Գործաւոր որ աշխատի ի հաշիւ տեառն իւրոյ. Ս· մանչ։ — tailleur. Ce bottier a tant de garçons։ ‖ 6· Մանուկ. պատանի. ծառայ. սպասաւոր. Ս· մանչ։ Il est — chez un marchand de vin. Les garçons d'un café։

† **Garçonner** (ի-ռ-սոն-ե) բ· չ· Յամաձեալ (տղիկանց) առ պատանեակս. խաղալ ընդ պատանեակս. (ընտ·)։

† **Garçonnet** (ի-ռ-սոն-ե) ֆ· ար· Պատանեկիկ. տղայիկ. (ընտ·)։

Garçonnière (ի-ռ-սոն-իե-ռ) † = ած· և ֆ· ից· Աղջիկ պատանեկասէր, կցորդակից պատանեկաց. (ընտ·)։ C'est une petite —։

A. **Garde** (ի-ռտ) ֆ· ից· 1· Պահպանութիւն. պաշտպանութիւն. խնամք։ Il m'a confié la — de sa maison. Il confia ses enfants à la — d'un vieux serviteur. Avoir, prendre quelqu'un sous sa —. À la — de Dieu. Ընդ պաշտպանութեամբ, ընդ հովանեաւ Աստուծոյ։ Être de bonne —. 1· Պահել մեծաւ հոգւոյ արձանութեամբ կամ խնամով զիւր սեպհական ինչ։ Il y a dix ans que j'ai cette montre; je suis de bonne —։ ‖ 2· Պահել (մրգոց) ընդ երկար առանց ապականելոյ. պահելի, *յերկարապահ լինել. Ս· դիմանալ։ Ces fruits sont de bonne —, ne sont pas de —. Ces fruits sont de mauvaise —, de difficile —. Աչքակ պտուղք դժուարապահք են։ ‖ 3· Բարւոք պահական լինել (շան)։ Ce chien est de bonne —։

Digitized by Google

‖ 2. Զգուշութիւն։ Prendre —. 1. Միտ դնել. ուշ ունել. փոյթ ունել։ On m'annonça hier cette nouvelle, mais je n'y pris pas —. Prenez — que l'auteur ne dit pas ce que vous pensez. Միտ դիր զի չասէ մեսանհատիրն զոր դուք կարծէք։ ‖ 3. Զգոյշ լինել, կալ. զգուշանալ։ Prenez — de tomber. Զգոյշ լերուք, գուցէ անկանիցիք. (տե. զգուշացեալք որ չխմնաք)։ Prenez — qu'on ne vous séduise. — à toi! — à vous! Զգոյշ կաց անձին. զգոյշ կացէք անձանց. զգո՛յշ։ Se donner de —, se donner —. Անձնապահ լինել. զգոյշ լինել. զգուշանալ։ Donnez-vous — de cet homme։

‖ 3. Պահ. պահպանութիւն (զինուորաց, բժշկաց ի հիւանդանոցս)։ Être de —. Պահ ունել. պահ։ Monter la —. Պահապան կալ. պահ ունել։ Descendre la —. 1. Ի բաց դնել պահանորդի՝ յիտ այլոյ ի տեղի նորա մուտնելոյ. վախճանիլ զնւր պահն։ ‖ † 2. (տխոբ. և ընդ.) Մեռանիլ։ † Faire descendre la —. (տխոբ. և ընդ.) Սպանանիլ։

‖ 4. Պահապանք. պարեկապանք. պահանորդք. պահակերք. պահակ։ Relever, changer la —. On alla chercher la —. Corps de —. 1. Պահանորդք։ Corps de — avancé։ (Այժմ յայլս միտս տան լուս եւս Poste)։ ‖ 2. *Պահականոց. *պահակերոց։ On le conduisit au corps de —։

‖ 5. Գունդ զրքունի թիկնապահաց. թիկնապահք, անձնապահք, գլխապահք, փշտիպանք զրքունի։ — royale, impériale. Il est entré dans la —. Il était entouré de sa —. Louis XI avait une — écossaise։ ‖ 6. Միան որոյ ընդ գաստապանն [poignée] և ընդ շեղբն [lame]. կառանն։ Enfoncer l'épée jusqu'à la —. ի նեղբո մխել զսուրն մինչև ի կառանն (ա)։ Monter une — à quelqu'un. (տխոբ. և ընդ.) Սաստկակոծ, պատուհասակոծ առնել. կշտամբել խստագոյնս։ ‖ 7. Պահպանութիւն անձին (ի սրոյ մնրատակցին ի սրախաղութեան)։ Se mettre, se tenir en —. Être, se mettre, se tenir sur ses gardes. (տխոբ.) Անձնապահ, զգոյշ լինել. ի զգուշի կալ։ ‖ 8. Կէս թերթ թղթոյ (զոր դնեն գրականքն ի ակիզբն և ի կատարած մատենին)։

— N'avoir — de . . . Ոչ կամել կամ սէր կորել (խոտովանիլ, խորել). Հեռի լինել (ի խորելոյ)։ Il n'a — de tromper, il est trop honnête homme։

— Grand' —. Հնծեալք յատաջապահք բանակի։

— nationale. Գաղտաքացիք որ պահ ունին բարեկարգութեան քաղաքին առանց թնշակի. ազգային պարեկապանք։

= ՎԱՍՈ. (ա) "Թխկիկ ի . . . զսուրն ի նէրսո փէյտ գնալ ի լատանն, զնոյն ինչ զմէն հմ՛ջսոլիս." Ոսկ. Հռ. Ի՛Ա. Յորդ. 314. — "Վ՛սան այնորկի վտխոց զմէզ Աստուած ցսմ՛ջ, ու զի զսուրն ի մէջ մարդոն չկէյնի, այլ զի ի ատանայի լոքս խոպէնի. անդ գնալ յատանն յանէյսյանկէյէ. ի լատէյս և զլատանն ևս ի նէրսո արկանէյս, և գ' երբեմ է քոց չկէյնիս, այլ գնա ևս ատաբ է նոյն յատելըստոս." Ոսկ. Եփես. ի՛Գ. 822։

B. **Garde** (լատ) է. ս. 1. Պահապան. պահանորդ. պահակապան. պարեկապան. պահակեր. պահակ։ Il n'est pas prisonnier, mais il a des gardes. Le chef des gardes. Պահպանապետ։ ‖ 2. Թիկնապահ, անձնապահ, գլխապահ, փշտիպան (արքայի, իշխանի)։ — royal, impérial. Il n'avait avec lui qu'un de ses gardes. Les gardes du corps. տես ի Corps, 5. Les gardes françaises. էկ. յկ. կամ Les gardes. ս. յկ. Թիկնապահք արքայի Գաղղիացւոց։ Ասի միայն զմիոյ թիկնապահէ Un garde-française։ ‖ 3. Պահապան. վերակացու. ատիկան։ — du trésor royal. Գանձապահ արքունի. ատիկան գանձուց արքունի։ — des archives. Դիւանապահ. դիւանապան։ — des sceaux. Պահպանիչ արգարութեան առ արուամ պահին կնիքք Տէրութեանն. *կնքապահ. *կնքապետ։ — champêtre. Անգապահ։ — forestier կամ — des bois. *Անտառապահ։ [naux։

— national. Ազգային պարեկապան։ Les gardes nationaux. **Garde** (լատ) է. էկ. Կին հիւանդապահ։

Garde-barrière (լատ-պարէր) (յկ. Des gardes-barrières կամ Des gardes-barrières) է. ս. 1. Պահապան փակոցի յերկաթուղւոջ. *փակոցապահ։ ‖ † 2. Մաքսաւոր (ի դրանս քաղաքի)։

Garde-bois (լատ-պուա) (յկ. անկ. կամ Des gardes-—) է. ս. *Անտառապահ։

Garde-boutique (լատ-պուտիկ) (յկ. անկ. կամ Des —-boutiques) է. ս. Վաճառք անվաճառք ի խանութս. (ընդ.)։

† **Garde-cendre** (լատ-ածուռ) (յկ. անկ. կամ Des —-cendres) է. ս. *Անթեզոց (վառարանի)։

Garde-chasse (լատ-լս) (յկ. անկ. կամ Des —-chasses կամ Des gardes-chasses) է. ս. Պահապան որսոց երկոց. *որսապահ։

Garde-chiourme (լատ-կուռմ) (յկ. անկ. կամ Des gardes-—) է. ս. Պահապան պարկաւորաց։

Garde-corps (լատ-էս) (յկ. անկ.) է. ս. տես Garde-fou։

Garde-côte (լատ-էոթ) (յկ. Des —-côtes կամ Des gardes-côtes) տե. և է. ս. Նաւ եզերապահ։

—յկ. Gardes-côtes. *Եզերապահ զօրք։

† **Garde-crotte** (լատ-էոթ) (յկ. անկ.) է. ս. *Տղմապահ կուշի զանուածով կառաց. *տղմապրգել։

Garde-étalon (լատ-էթալն) (յկ. անկ. կամ Des —-étalons կամ Des gardes-étalons) է. ս. Պահապան յատկակի տուեալոյ ի Տէրութենէ վասն կուսից [haras] ձիոց։

Garde-feu (լատ-ֆէս) (յկ. անկ. կամ Des —-feux) է. ս. Երկաթի վանդակապատք (բուխերկի [cheminée])։

Garde-fou (լատ-ֆու) (յկ. Des —-fous) է. ս. Ծնօտ. վանդակապատ (կամրջոց, պատուհանաց)։

† **Garde-magasin** (լատ-մակազէն) (յկ. անկ. կամ Des —-magasins կամ Des gardes-—) է. ս. Հսմրատրաստան. շտեմարանապետ։

† **Garde-main** (լատ-մէն) (յկ. անկ.) կամ Des —-mains) է. ս. Թուղթի եզեալ ընդ ձեռամբէ ի գրելն, ի ծրագրելն [dessiner]. *ձեռնապահ։

Garde-malade (լատ-մալատ) (յկ. անկ. կամ Des —-malades կամ Des gardes-malades) է. Պահապան, առնուազ հիւանդի. *հիւանդապահ։ Un —. Une —։

Garde-manche (լատ-մանշ) (յկ. անկ. կամ Des —-manches) է. ս. Պահպանակ թեզանեակաց։

Garde-manger (լատ-մանժէ) (յկ. անկ.) է. ս. 1. Շտեմարան, մառան (մսոյ և կերպակրաց)։ ‖ 2. Պահան, պահարան (կերպակրաց)։

† **Garde-ménagerie** (լատ-մենաժրի) (յկ. անկ. կամ Des —-ménageries) է. ս. Պահպանան հաւուց և արջառաց (ի նաւի)։

Garde-meuble (լատ-մէոպլ) (յկ. անկ. կամ Des —-meubles) է. ս. 1. Պահարան, պահեստ կահուց և կարասեաց։ ‖ 2. Պահեստ կահուց և կարասեաց արքունի։ ‖ † 3. Կարասապահ արքունի։

Garde-note (լատ-նոթ) (յկ. անկ. կամ Des —-

Digitized by Google

notes կամ Des gardes-notes) է. սր. 1. Նօտար. ‖ † 2. Խորհրդական. (ՎԼ.).

Garde-pêche (ղար-բէշ) (չէ. ածէ. կամ Des — -pêches կամ Des gardes-pêches) է. սր. Ոստիկան ձկնորսութեան. *ձկնապան.

Garder (ղար-դէ) բ. ն. Զգոյշ լինել. զգուշանալ. Gardez qu'on ne vous voie.

═ բ. ն. 1. Պահել. պահպանել. զգուշանալ. խնամ ունել. գործանել. La femme qui gardait votre enfant. Je lui ai donné mon cheval à —. — le mulet. (է-ի-բ.) Պահապետ ընդ երկար առ գրան ուրուք. Ils ont gardé le mulet pendant trois heures. — les manteaux. (է-ի-բ.) Պահապան նստել ապրոյ կարասուոյ. պահել զձորձս, զՀանդերձս. (տես յորժամ գէտ կայ ոք կամ ոչ ինչ գործէ մինչդեռ ընկերք իւր պարապեալք են ի զբօսանս կամ ի չարիս ինչ։ Ակնարկի յԱռաքեալն Պօղոս որ կամեցեալ էր ապանաւթեան սրբոյն Յակոբեանոսի, և զամենայն զբարկածչացն զՀանդերձս առեալ յինքն ամփոփեալ պահէր, վի զամենեցուն զձեռս պարապեցուսցէ ի ապանաւթիւնն. տես Գործք, Ի. 57. իբ. 20). ‖ 2. Պահել. պահ ունել (բանտարկելոյ). — des prisonniers à vue. Il fut étroitement gardé. Խստագոյնս եղև ի պահեստի, պահեցաւ. ‖ 3. Ունել ի պահեստի. — les gages, les enjeux. En donner à — à quelqu'un. (է-ի-բ. և ընդ.) Չաւատացուցանել. պատրել. ‖ 4. Պաշտել (զՀիւանդ). Հոգալ. ծառայել. ապաս ունել. (աստ. Հիւանդապահութիւն ընել). C'est une sœur de la Charité qui le garde. ‖ 5. Ունել զպահպանութիւն (տրքայի). պահել. Les troupes qui gardent le roi. ‖ 6. Պահել. արածել. գործանել. բուծանել. տեսանել (կախոր, զխաչին, զարջառս). — les moutons, les vaches, les dindons. ‖ 7. Պահել, պաշտպանել (զօրաց զկիրճս, զանցս). պահ ունել. — un retranchement, les côtes. ‖ 8. Չլսել արտաքս (ի անեղկէ). կամ մնալ (ի բանտի). անկեալ դնել (յանկողնի առ հիւանդութեան). Le mauvais temps m'oblige de garder la chambre. — prison. — le lit. ‖ 9. Պահել. պատապարել. արգելուլ. Son expérience le garda de cette faute, de tomber dans cette faute. Dieu m'en garde. տես ի Dieu, 1. ‖ 10. Պահել. Ce vin est si délicat qu'on ne pourra le —. ‖ 11. Պահել. առ իւր ունել. — copie d'une lettre. Garde l'argent pour toi. Զարծաթդ կամ ընդ քեզ. — le pouvoir. կամ մնալ յիշխանութեանն. Il se garde tout, et ne donne rien aux autres. — la fièvre. Ունել զկերմն ընդ երկար. ‖ 12. Պահել. — ses habitudes. Զթափիլ, չհատանիլ յիւրոց սովորութեանց. չթողուլ զիւր սովորութիւնս. — rancune à quelqu'un. Ունել պահել ուժգին. պահել ի մտի զոխ. ոխ ունել ընդ ուժգին. ոխակալ լինել. ‖ 13. Պահել (զպատուիրանս աստուածային, զբանս ուրուք). կամ (յուխտին, յօրէնս). պահել (առ ոք զՀաւատոյս, զՀաւատարմութիւն). պատկառ կալ (հրամանաց). — les commandements de Dieu, la loi. — le jeûne. Պահս պահել. — le silence. Պահել լռութիւն, զլռութիւն (ա). լռել կալ. ‖ 14. Պահել (զգաղտնիս). չՀանել ի վեր. առ ինքն թագուցանել. — un secret. — le secret. Լինել խորհրդապահ, գաղտնապահ. ‖ 15. Արգելուլ, ունել (զոք առ ինքեան յընթրիս). առ իւր առնուցանել. Je vous garde à dîner. Je l'ai gardé huit jours à la campagne. ‖ 16. Պահել. պատրաստել պահել. Il faut — cela pour demain. Il lui gardait un châtiment terrible. Personne ne sait ce que Dieu lui garde. Ոչ ոք գիտէ թէ զինչ պատրաստեալ պահի նմա առ ի յԱստուածոյ. La — à quelqu'un, la lui — bonne, en —, — une dent contre quelqu'un. (է-ի-բ. և ընդ.) Բէնն, ոխ պահել ուժգին. քէն ունել. ոխապահ, քինակալ լինել.

═ Se —. բ. ա. Պահել զանձն. անձնապահ, զգոյշ լինել. զգուշանալ. պատկառ կալ անձին. Gardez-vous bien de tomber. Զգոյշ լինիջիք, գուցէ անկանիջիք. (ապ. զգուշացիք որ չիյնաք, չըլլայ թէ իյնաք).

═ Վկաս. (ա) "Ապր սրբէքլօխն, որ երեսսան տի եր վի նորէր լոսիւն պահել." Վ.Հ. Ա. 229.

A. **Garde-robe** (ղար-ռոպ) (չէ. Des — -robes) է. էէ. 1. Անհնակ պահելոյ զՀանդերձս. տուն, անհնակ պատմուճականց. *Հանդերձատուն. ‖ † 2. Պատան, պահատան Հանդերձից. *Հանդերձատուն. ‖ 3. Հանդերձք. պատնեշք. Cet homme a une — très riche. ‖ 4. Անհնակ յորում պահէին զսիթոռն ի պէտս որովայնի. ապարահանոց. Aller à la —. Երթալ ի ճեմիչն. Նստել ի պէտս որովայնի. ‖ 5. Բոյս պահիչ ի ցեցոյ Հանդերձից (որպիսի է բարձուենեակն [aurone]). *ցեցապահ տունկ.

B. **Garde-robe** (ղար-ռոպ) է. սր. Ամիսպատ կամ սփոփանելի կտաւեայ (ի պէտս կանանց).

Gardeur, euse (ղար-դէօր, էօզ) է. 1. Պահապան (անասնոց). — de cochons, de pourceaux. Խոզաբած. Gardeuse de vaches. Կին կովարած, անդէորդ. ‖ † 2. Որ պահէ (զսրծոյի իւր կամ զՀանդերձս). պահող.

Garde-vue (ղար-դը-վիւ) (չէ. ածէ.) է. սր. *Ակապահ.

Gardien, ienne (ղար-դիէն, իէն') է. 1. Պահապան. ոստիկան. Le — d'un détenu, d'un monument public. ‖ 2. Պահապան. պաշտպան. խնամակալ. Vous êtes le — de nos libertés. Dieu est notre meilleur —. ‖ 3. Վերակացու, տեսուչ փրանկիսկեան սուրբ հոգւոյից. պահապան. Le père — [Sergents de ville]. — Gardiens de la paix. Գաղաքապահ զինուոր. (Որ և ═ ած. Պահապան, պահպանողական (ա) (Հրեշտակ). Ange — . Ադի ես էս-ի-բ. Vous êtes mon ange —.

═ Վկաս. (ա) "Ցսբամ հրեշտակն պահպանչէն ինձմէ՝ հզոր ոտիկն՝ իջեսցէ ամբաստանեցէ." Նար. Հի.

† **Gardiennage** (ղար-դիէնաժ) է. սր. Պահպանութիւն. խնամակալութիւն.

† **Gardiennat** (ղար-դիէնա) է. սր. Վերակացութիւն, տեսչութիւն (փրանկիսկեան սուրբ հոգւոյից). պահապանութիւն.

Gardon (ղար-ռոն) է. սր. Պիտակ ձկնիկ ինչ գետոց.

A. **Gare** (ղար) յՆ. 1. Խոտարեա՛ց. տեղի՛ տուր. ի բա՛ց կաց. (ընդ.). Crier — . — devant. — dessous. ‖ 2. Երկի՛ր (ի գաւազանէ). զգոյշ լեր. գո՛յշ. Frapper sans dire — . Հարկանել առանց յառաջագոյն ապառնոյ. Entrer sans dire — . Մտանել ուրեք յանզգաստս, յանպատրաստից, յանկարծակի.

B. **Gare** (ղար) է. էէ. 1. Խորշ առ գետեզերբ վանն նաւակաց. նաւակայք. ‖ 2. Շտեմարանն վաճառատց (յերկաթուղիս). ‖ 3. Հանգոյց (երկաթուղւոյ). Հանգրուան. La — du Nord, à Paris. Chef de — . *Հանգուցապետ.

Garenne (ղա-էն') է. էէ. Արգելոցք ճագարաց. *Ճագարանոց. On fait des clapiers dans les garennes.

Garennier (ղա-էնիէ) է. սր. Պահապան ճագարաց. *Ճագարապան. [նակ).

Garer (ղա-ր) բ. ն. Պատճառել ի խորշ, կապել (զնաւ).

═ Se —. բ. ա. 1. Տեղի տալ նաւակի այլուք նաւակի, կամ կառատորմի [train] այլուք կառատորմի. ‖ 2. (է-ի-բ. և ընդ.) Զգուշանալ. խոտորիլ. Il faut se — d'un fou.

† **Gargamelle** (ղար-մէլ) է. էէ. Կոկորդ. որկոր. (ա).

Digitized by Google

Gargantua (ւ-ր-ղ-ի-ա-) ի. ած. Ա..յր որկորաժէտ, շատակեր անհնարին. Շարայ. (ընդ.)։ C'est un vrai Gargantua։

Gargariser (ւ-ր-ր-իզե) բ. ն. Ողղել զբերանն, զկոկորդն. ասորդել. Ս. խաղալ առնել. Ս. խաղալեցուցանել. ՚ը՛ղ-ը- ի՛ն՛ե՛ւ։ Gargarisez-vous la gorge։

= Se —. բ. ա. նոյն։ Je me suis gargarisé։

Gargarisme (ւ-ր-ր-իզմ՛) ի. ած. Ա. Ջուր բժշկական վասն զկոկորդն ողղելոյ. Ջուր խաղալոյ։ — excellent։ ‖ Բ. Ողղելն զկոկորդն. Ս. խաղալ։

Gargotage (ւ-ր-ղ-ոթ-ժ) ի. ած. Կերակուր աղաւեղի, անպիտան. (Ա.)։

Gargote (ւ-ր-ղ-ոթ) ի. էի. Ցած կապելանոց [cabaret]։ Il ne prend ses repas que dans les gargotes։

Gargoter (ւ-ր-ղ-ոթե) բ. չ. Ա. Ցածաբար ի յոտն կապելանոցս։ ‖ Բ. Ուտել և ըմպել ազտեղի իմն օրինակաւ։

Gargotier, ière (ւ-ր-ղ-ոթ-իե, իե-ր) ի. Ցած, գձուձ աշխարհաւանդիկ կամ կապելապան. անպիտան խոհ-վաճառ։

Gargouille (ւ-ր-ղ-ույ-լ) ի. էի. Ա. Բերան (խողովակի, ազբեր)։ ‖ Բ. Ջրմուղ. խողովակ։ ‖ † Յ. Գատկեր յաղթանդամ օձի զոր շրջեցուցանէին հանդիսիւ ի ինաւան քաղաքի Գազղիացւոց յաւուրս ինչ տօնից ի յիշատակ սրբոյն Ինոմինոսի որ յաղթեաց այնմ օձի։

Gargouillement (ւ-ր-ղ-ույ-լ-ման) ի. ած. Ա. կարկաջումն (ջրոյ ի ստամոքսի, յաղիս և ի կոկորդի)։ ‖ † Բ. խոխոջանք, կարկաջանք (ջրոյ հոսելոյ)։

Gargouiller (ւ-ր-ղ-ույ-լե) բ. չ. † Ա. Գոչիլ, կարկաջել (որովայնի)։ Le ventre lui gargouille։ ‖ Բ. Ընդ-արիմ գնալ (մանկանց). խաղալ ի ազմուկս ջուրս. (Ա.)։ Ces petits garçons ne font que —։

† **Gargouillette** (ւ-ր-ղ-ույ-լէթ) ի. էի. Անօթ ինչ ջրոյ։ (Գրի և † Gargoulette)։

Gargouillis (ւ-ր-ղ-ույ-լի) ի. ած. խոխոջանք (ջրոյ հոսելոյ ի բերանոյ խողովակի). (ընդ.)։ [լծ ոյ)։

Gargousse (ւ-ր-ղ-ուս) ի. էի. փամփուշտ (հնդանօթ.

Garigue (ւ-ր-իկ) ի. էի. Երկիր խոպան, անդարձ, անարօր. երէզ։ [հակ. անառատ. (ընդ.)։

Garnement (ւ-ր-նը-մ՛ն) ի. ած. Շաղաչուտ. ատա-

Garni, ie (ւ-ր-նի) ած. գերբ. Ա. Լցեալ. լի. ծածկեալ։ Une tige garnie d'épines. Ցղօտ փշալից։ Avoir la bourse bien garnie. Ունել արծաթի բազում ի քսակի։ Une boîte garnie de diamants. Տուփ ադամանդազարդ։ Une table bien garnie. Սեղան լցեալ կամ ամենալից խորտկաւք։ ‖ Բ. Հանդերձեալ, յարդարեալ կահուքս և կապառնաւք (սենեակ, տուն). ՚կահաւորեալ։

= ի. ած. Տուն կահաւորեալ ի բնակութիւն գործառաց. ՚կահաւոր տուն։ Il tient un —. Loger en —. Ընակել ի կահաւորեալ սենեկի։

Garnir (ւ-ր-նի-ր) բ. ն. Ա. Հանդերձել (զխանութ վաճառաւք, զնաւահանգստեան մատենիս.). կազմել. յօրինել։ — une boutique. — une bibliothèque de livres. Se — le ventre, la panse. Խճողել զպորտ, զորովայն. ատել անչափ. (Ա.)։ ‖ Բ. Պնդել. ամրացուցանել (զօրաք կամ զինուք զբերդաքաղաքս)։ — une place de guerre։ ‖ Յ. Յարդարել. պճնուճել (զգլխադիր ժապաւինաք, զսենեակ նկարուք)։ — un chapeau de rubans. — un portrait de diamants. Շուրջ պատել ադամանդիւք զնկար։ — des fauteuils, un canapé. Լնուլ մեզով կամ ատաւով զթիկնաթոռս, զբազմոց։ — une salade. Արկանել յաղցանն մանր մանր խոտս։ ‖ 4. Զարդարել (կահուց զսենեակ)։ Les meubles qui garnissent un appartement։ ‖ 5. Լնուլ. խճողել։ Des femmes élégamment parées garnissent les loges. De nombreux vaisseaux garnissaient le port. Լի էր նաւահանգիստն նաւով։ ‖ 6. Ամրացուցանել։ — des volets de tôle. — des bas, une chemise. Պատել կամ դրուագել ի ներքոյ զգուրպայս, զշապիկս։

= Se —. բ. ա. 1. Հանդերձել, կազմել զանձն։ Il se garnit de tout ce qu'il lui faut. Զգենուլ ատ ի պահել զանձն կամ ատ ի պատապարիլ ի ցրտոյ։ ‖ Բ. Լնուլ (սրահի բազմութեամբ)։ La salle se garnit lentement։

Garnisaire (ւ-ր-նի-զե-ր) ի. ած. Պահապորդ կարգեալ ի տան հարկապարտի [contribuable] առ ի բռնադատել զնա ի հատուցումն հարկաց։

Garnison (ւ-ր-նի-զո՛ն) ի. էի. Ա. Պահապան զօրք կամ գունդք քաղաքի։ La — de Paris. Ville de —. Քաղաք զօրանիստ։ Mettre — dans une ville. Ընտուցանել զօր ի քաղաքի. Լնուլ պահապան գնդիւք զքաղաքն։ — d'une forteresse. Բերդապահ, ամրապահ զօրք. բերդակալեան։ ‖ Բ. Քաղաք կամ տեղի բնակութեան զօրաց. ՚զինուորաց։ Vie de —. Les troupes rentrèrent dans les garnisons։ ‖ Յ. Պահապան կամ պահապանք կարաւտաց գրաւելոց։ ‖ 4. Պահանորդ ի տան հարկապարտի [contribuable] բռնադատիչ հատուցմանն հարկաց։

† **Garnisseur, euse** (ւ-ր-նի-սե-ր, ե-զ) ի. ած. Յարդարիչ, զարդարիչ, կազմիչ (կարաւտաց, հանդերձից)։

Garniture (ւ-ր-նի-թիւ-ր) ի. էի. Ա. կահ և կազմած (սենեկի, անկողնոց). հանդերձանք. զարդք. ապառք. ասնօճք. սարք։ La — d'une chambre, d'une serrure։ ‖ Բ. Զարդ ի ժապաւինաց. ժապաւէնք։ Une — verte, bleue։ ‖ † Յ. կուսք, կապերտք (ապարահի կամ դաշտանի [règles] կանանց)։ ‖ 4. Հանդերձանք. ամրաքանք (կերակրոց)։ — de champignons, de capucines։ ‖ 5. Տակ (գուրպայից)։ Vous avez mis à ces bas une — trop épaisse։ ‖ 6. Գաւազանրութիւն. շարք։ — de diamants, de boutons։ ‖ 7. փայտեայ կամ մետաղեայ անջպտուք (իրից կամ լաստանց գրոց)։

A. **Garou** (ւ-ր-ու) ի. ած. տես Loup-garou։

† — Courir le —. երթալ ի բազանոց։

B. **Garou** (ւ-ր-ու) ի. ած. Թուփ ինչ յարտաքսլար, որոյ հատքն կարմիրք են և մսքրոդականք։ (Ար և Bois gentil, Bois joli, Lauréole femelle)։

† **Garouage** (ւ-ր-ու-ա-ժ) ի. ած. Aller, être en —. երթալ ի բազանոց։

A. **Garrot** (ւ-ր-ո) ի. ած. † Ա. Ընտ, փքին (բալիստրաղեղան [arbalète])։ ‖ Բ. կոտոր փայտի զոր անցուցանեն ի չուան առ ի պնդել զայն. Գ. գելլերանակ. Գ. գելլերնակ։ — Le supplice du —. խեղդարկութեան պատիժ (ի Պարսիս)։

B. **Garrot** (ւ-ր-ո) ի. ած. Ցոտն մարմնոյ երիվարի ի գլխոյ ուսոցն մինչև ի ծայր պատանոցին [encolure]. ուլն։ Ce cheval a le — mince et bien relevé. Cheval blessé sur le —. երիվար վիրաւորեալ յուլան, ՚ուլնավէր։ Cet homme est blessé sur le —. (ե-խ-ք. և ընդ.) վ՛ատանգեալ է տմբաւ առնդ։

† **Garrotté, ée** (ւ-ր-ո-թե) ած. տես † Égarrotté։

Garrotter (ւ-ր-ո-թե) բ. ն. Ա. կապել ուժգին կապով. կաշկանդել. պրկել. պնդել։ Il faut lier et — ce prisonnier։ ‖ † Բ. խեղդել (զգլխապարտս ի Պարսիս)։

Digitized by Google

Gars (ի՝, ի՝) է. ած. Պատանի. (ընտ.)։

† **Garum** (ի՝ոմ) է. ած. Աղաջուր աղծեալ ձկանց (առ հինսն Հռովմայեցւոց). մարէ. ձկան մարէ։

Garus (ի՝է՝ս) է. ած. *Ոգելից ըմպելի ինչ վասն առատութեան. *գարոս։

Gascon, onne (ի՝ս֊ք֊ո՛ն, ո՛ն՛) է. 1. Վասկոնիացի. Գասկոնիացի։ ‖ 2. (է֊ն֊բ. և ընտ.) Մեծաբան. պարծուկ։ = ած. Վասկոնիական. գասկոնիական։ Air de —. Humeur gasconne։

= է. ած. Վասկոնիական լեզու, բարբառ։

Gasconisme (ի՝ս֊ք֊ո֊ն֊իզմ՛) է. ած. Վասկոնիական առացուած. *գասկոնեաբեթիւն։ Cela n'est pas français, c'est un —. Cadédis, pour cap de Dieu, est un —։

Gasconnade (ի՝ս֊ք֊ո֊ն֊ատ) է. էթ. Մեծաբանութիւն։ Il dit qu'il se battrait contre dix hommes, c'est une —, une pure —։

Gasconner (ի՝ս֊ք֊ո՛ն֊ե) բ. ն. 1. Խօսել իբրև գԳասկոնիացի։ ‖ † 2. Պանծալ. մեծաբանել։

Gaspillage (ի՝ս֊բի֊ե՛ժ) է. ած. Վատնութիւն. (ընտ.)։ Le — est grand dans cette maison։

Gaspiller (ի՝ս֊բի֊ե՛) բ. ն. 1. Վ֊եր ի վայր հարկանել. խառնակել. (ընտ.)։ — des papiers։ ‖ 2. Վատնել (զինչս). յանօգուտ պէտս ծախել։ Il gaspille tout son bien. — son temps. (է֊ն֊բ.) Յանպէտս զժամանակն ծախել. ի կորուստ մոռանալ զժամն իւր։

Gaspilleur, euse (ի՝ս֊բի֊ե֊ո՛ր, է֊ո՛զ) է. Վատնիչ. օգտող. ընչավատն. (ընտ.)։

Gaster (ի՝ս֊թէր) է. ած. 1. Որովայն. առօրեայ որովայն։ ‖ 2. Պատմուքս։

Gastéropode (ի՝ս֊թէ֊ր֊օ֊փ՛օտ) է. ած. Ագգ կակղամորթոց [mollusque], որպիսի են շողոքաւ կամ լորտնաձկաք [limace] և խռնջայլք [escargot]. *որովայնոտն։

Gastralgie (ի՝ս֊թր֊ա֊լ՛ի) է. էթ. Ցաւ առաումքսի. *առաումքսացաւութիւն։ [ւական։

† **Gastralgique** (ի՝ս֊թր֊ա֊լ՛ի֊ք) ած. *Պատումքսացաւ֊

Gastrique (ի՝ս֊թր֊ի՛ք) ած. Պատումքսի. *առաումքսային։ Artères gastriques. Suc —։

Gastrite (ի՝ս֊թր֊ի՛թ) է. էթ. Տագ լորձնաթաղանթի [membrane muqueuse] առաումքսի. *առաումքսատագ։

Gastro-hépatite (ի՝ս֊թր֊ո֊է֊բ֊ա֊թ՛իթ) է. էթ. Տագ առաումքսի և լերդոյ. *առաումքսալերդատագ։

† **Gastrolâtre** (ի՝ս֊թր֊ո֊լ՛ա֊թր՛) է. ած. Որովայնապաշտ. պորտաբոյծ. պորտոյ ծառայ։

Gastronome (ի՝ս֊թր֊ո֊ն՛օմ՛) է. ած. Տեղեակ, սիրող համադամ խորտկաց. *պորտօրէն։

Gastronomie (ի՝ս֊թր֊ո֊ն֊օ֊մ՛ի) է. էթ. *Պորտօրէնութիւն։ [կան։

Gastronomique (ի՝ս֊թր֊ո֊ն֊օ֊մ՛իք) ած. *Պորտօրէնա֊

Gastroraphie (ի՝ս֊թր֊օ֊ռ֊ա֊ֆ՛ի) է. էթ. Կարան վիրաց որովայնի. *որովայնակարութիւն։

Gastrotomie (ի՝ս֊թր֊օ֊թ֊օ֊մ՛ի) է. էթ. Հերձումն որովայնի. *որովայնահատութիւն։

Gâté, ée (ի՝թէ) ած. բէբբ. 1. Ապականեալ. խանգարեալ։ ‖ † 2. Վ֊իրաւորեալ. Ս֊խոցփրեալ։ ‖ † 3. Ախտացեալ. սիրոդխեան հիւանդութեամբ։

— Enfant —. (տե՛ս Երես տասնեւ աղայ). գ. պայլանիկ։

† = է. ած. փուտ, ապականեալ մնան (խնձորոյ)։ Ôtez le — de cette pomme, le reste est bon։

Gâteau (ի՝թո՛) է. ած. 1. Հատեալ [pâtisserie] յաւելեր, ի կոզւոյ և ի ձուոց. կարկանդակ. պղտկունգ։ Petits gâteaux. — feuilleté. Ծագ։ ‖ 2. (է֊ն֊բ.) Գործ շաւոտ. կարկանդակ։ Avoir part au —. Partager le —. Ցաժանել զչուհան։ ‖ 3. Գաղցրաւենիք։ — de Savoie. — à la crème։ ‖ 4. Գան յօրաւմ գործեն մեզուք զմոմ և զմեղր. ծագ։ (Որ և Gaufre de miel)։ ‖ 5. Ծամ կամ հագ որով ծեփեն քանդակագործք զքառաչս կաղապարի։

Gâte-enfant (ի՝ա֊թ֊ան֊֊ֆ՛ան) (յե. անե. կամ Des — enfants) է. Որ անչափ քաղցրութեամբն ապականէ զմանկաւնս. ապականիչ, զեղծուցիչ մանկանց. *մանկապղծ։

† **Gâte-maison** (ի՝ա֊թ֊ե֊մ֊է֊զ՛ի) (յե. անե. կամ Des — maisons) է. ած. Ծառայ կարի սիրաւեր։

Gâte-métier (ի՝ա֊թ֊ե֊մ֊ե֊թ՛իէ) (յե. անե. կամ Des — métiers) է. ած. Որ վաճառէ գիւրագնի կամ վատաւակէ ընդ ասկա վարձուց. *արուեստապղծ։

† **Gâte-papier** (ի՝ա֊թ֊ե֊բ֊է֊թ՛իէ) (յե. անե.) է. ած. փցուն, յոռի մատենագիր։

Gâte-pâte (ի՝ա֊թ֊ե֊բ՛ա֊թ) (յե. անե.) է. ած. 1. Ցոռի հացապատր. յոռի ծաղրագործ [pâtissier]։ ‖ 2. (է֊ն֊բ.) փցուն, յոռի արուեստաւոր։

Gâter (ի՝թէ) բ. ն. † 1. Աւերել. ապականել (զերկիր)։ (իշ.)։ L'armée ennemie gâta le pays en se retirant։ ‖ 2. Անպիտան առնել. ապականել. խանգարել. եղծանել. Ս. խոցփրել. La nielle a gâté les blés. La grêle a gâté les vignes. La lecture continuelle gâte la vue։ ‖ 3. (է֊ն֊բ.) Խանգարել. ապականել։ La lecture des mauvais livres gâte la jeunesse. — le métier. Վատաւակել ասկա ինչ վարձուք կամ վաճառել գիւրագնի ի վնաս հաճախորդին։ ‖ 4. Աղտեղել։ Ces éclaboussures ont gâté mon habit. — du papier. (է֊ն֊բ.) Գրել յոռի և յոռի գրել անպիտանս. (տե՛ս Թուղթ մրոտել)։ ‖ 5. Աղաւաղել (զՀամբաւս ասրուք). Վնասել։ Cette action l'a bien gâté dans le monde։ ‖ 6. Նեխել, փտել, ապականել (յորդ և անչափ անձրևաց զաւուրս, ասթիոյ զմիս)։ ‖ † 7. Տալ, փոխել յայլս (զՀիւանդութիւն սիրոդխեան)։ ‖ 8. Զեղծուցանել զոք անչափ քաղցրութեամբ. (տե՛ս երես տալ)։ — un enfant. Vous êtes trop bon pour vos domestiques, vous les gâtez։

† = բ. ն. Աւրհասել Հիւանդի զմէզ և զաւելիս մարմնոյ. (տե՛ս տեղը ընել)։

= Se —. բ. ա. 1. Ապականիլ. եղծանիլ. խանգարիլ. ‖ 2. փտիլ. նեխիլ. ապականիլ (պաղոյ, գինւոյ). Ս. ատիրիլ. (տե՛ս ատրուիլ)։ Ces fruits commencent à se —։ ‖ 3. (է֊ն֊բ.) Կորուսանիլ զանուն կամ զպատիւ իւր։ Il s'est bien gâté։

Gâte-sauce (ի՝ա֊թ֊ե֊սո՛ս) (յե. անե. կամ Des —-sauces) է. ած. փցուն, յոռի խոհակիր. (ընտ.)։

† **Gâteur, euse** (ի՝թէ֊ո՛ր, է֊ո՛զ) է. Զեղծուցիչ (մանկանց). ապականիչ։

Gâteux, euse (ի՝թէ֊ո՛, է֊ո՛զ) է. Անդամալոյծ կամ խելագար որ սրձակէ զմէզ իւր և զաւելիս մարմնոյն. (տե՛ս տեղը ընել)։ [շէն, ամոյի երկիր։

† **Gâtine** (ի՝թի՛ն՛) է. էթ. 1. Անապատ. (իշ.)։ ‖ 2. Ան֊

Gatillier (ի՝թիլ֊իէ) է. ած. Թուփ մի, L'agnus-castus est une espèce de —։

Gauche (ի՛ո՛շ) ած. 1. Թիւր. խեղճութիւր. ծուռ։ Cette règle est —։ ‖ 2. Ձախոյ. ձախ. ահեակ։ Œil, bras, main —. Mariage de la main —. 1. Ամուսնութիւն առաւի կամ ամենաստկանի ընդ սոսկական կամ ընդ անառակ կնոջ. ամենանութիւն ձախաձեռնեալ։ ‖ 2. Անհամաչափ, չօրինաւոր ամենանութիւն։

Digitized by Google

‖ 3. Ձախ. Ձախակողմեան։ Le flanc — d'un bataillon. L'aile — de ce château. La rive — d'un fleuve. La rive —. Կողմն կամ թագք Պարիս քաղաքի ի ձախակողմն հոսած գետոյն Սենհոսանայ [Seine]. Ձախակողմեան գետափն։ ‖ 4. (է-ի-բ.) փգուն. անյաջող. անարուեստ։ Cet homme est — à tout ce qu'il fait։ ‖ 5. Անշնորհ. ապիկ։ Des manières gauches։

= է. իգ. 1. Ձախոյ ձեռն. ձախ։ Que votre — ne sache pas ce que fait votre droite։ ‖ 2. Ձախակողմն կողմ։ Prenez la —. La — d'un tableau։ ‖ 3. Ձախակողմն (բանակի). ձախոյ թև։ Ce corps de cavalerie formait la —, l'extrême —։ ‖ 4. Երեսփոխանք որ կան ի ձախմէ գահերեցուն. ձախակողմեանք։ Il fait partie de la —։

= À —. Ահ. ած. ի ձախակողմն. ընդ ձախակողմն։ Prenez à —. Donner à —. (է-ի-բ. և ընդ.) Ձախոզել. վերիսկել. ի գերև ելանել։ Prendre une chose à —. (է-ի-բ. և ընդ.) ի թիւր միտս իմանալ։ † Passer l'arme à —. (է-ի-բ. և ած.) Սեռանել։ À droite et à —. 1. Ցոլ և յահեակ. յայսկոյս յայնկոյս։ Frapper à droite et à —։ ‖ 2. Ցոլմէ և յահեկէ. առատ և անառատ. ամենուստ։

Gauchement (ձոշ-ման) ած. 1. Անճարտ. յանշնորհս. անհեգնեցս։ Cet homme se présente —։ ‖ 2. Ձախոզական։ Il s'est conduit — dans cette affaire։

Gaucher, ère (ձոշե, ի-ր) ած. և է. Որ ձախոյ ձեռամբն վարի ի գործ. †ձախաձեռնեայ. (պտ. ձախլիկ). ասլետ։ Il est —. C'est un —։

Gaucherie (ձոշը-ի) է. իգ. 1. Ձախոզական գործ. անճարտութիւն. փգնութիւն։ Depuis huit jours que ce domestique est à mon service, il n'a fait que des gaucheries։ ‖ 2. Անշնորհութիւն. ապիկութիւն։ La — du maintien։

Gauchir (ձոշր) բ. ն. 1. Սխալ. թիւրիլ։ Cette règle gauchit։ ‖ 2. Խոյս տալ ասկաւրիկ մի ի կողմն կողմ. ճճճիլ. ճապաստիլ. ետրնիս վերծի։ Il gauchit, et le coup qui le menaçait ne l'atteignit pas։ ‖ † 3. Խոտորիլ յաւղիղ կամ ի գեմ երթալ. Ս. ճկիլ։ "Je m'avisai de — et de passer par Salins." J. J. ROUSS. *Conf.* XI. ‖ 4. (է-ի-բ. և ընդ.) Գնալ խոտորնակս. գործել, խօսիլ ծռութեամբ։ [խոտոփանք։

Gauchissement (ձոշ-ման) է. ած. Խոտորուն.

Gaude (ձոտ) է. իգ. 1. Ագգ ինչ յատիկի [réséda] բուսակոյ ի խոպանի՝ որ ասյ գոյն գեղին. ալսեծահրի։ ‖ 2. Ալեհրայ [bouillie], փոխինդ յալեզ լազուկ կամ հնդիկ ցորենոյ [maïs]։

† **Gaudé** (ձոտե) է. ած. Ալօթիք եկեղեցւոյ։

† **Gaudéamus** (ձոտեսփ-ոս) է. ած. 1. Երգ ուրախութեան, ցնծութեան։ ‖ 2. Խրախութիւն. խնջոյք։

† **Gauder** (ձոտե) բ. ն. Ներկանիլ ալեսծահրիւ։ Les bleus teints en indigo doivent être gaudés, et ils deviennent verts։

= Վկայ. "Զդօրսանն [garance] և զկապոյն [indigo] չէօր խառնէն, այլինչն զկնաւն և զկարմրն, զնանիլ [bleu]. էն յօրմէ յալեսծահրն չէին՝ որ ի գեղին նանիլ, և նկարն քանան ոգիսով կին." Մատ. մահն. Վ. հացօր.

Gaudir (se) (ը ձոտիր) բ. ած. 1. Զուարճանալ. ուրախանալ. (վլ.)։ ‖ 2. Ստոյգ առնիլ։ Se — de quelqu'un։

Gaudriole (ձոտրիօլ) է. իգ. Սպազու բանք. խեղկատակութիւն։ Conter des gaudrioles. Aimer la —։

Gaufre (ձոֆը) է. իգ. 1. Գօն (մեղրի). ծաղ։ (Որ և Gâteau de miel)։ Manger une — de miel։ ‖ 2. Նուրբ հատառակոյ [pâtisserie] եփեալ ի մէջ երկուց երկաթոց. ծաղ։ — † Être la — dans une affaire. (է-ի-բ.) ի մէջ երկուց անհնարին իրաց պաշարեալ կալ. (պտ. երկու սրոյ մէջ ըլլալ)։ ‖ † 3. Նկարակերտ պատճառանք (պատատուց [étoffe], մատանեից)։

Gaufrer (ձոֆ-ր) բ. ն. Նկարակերտ յօրինել շղազացեալ երկաթով (գպատուտս կամ գմատեան)։

Gaufreur, euse (ձոֆ-իօ-, իօզ) է. Նկարակերտ կազմիչ կամ պատճառող (պատատուց)։

Gaufrier (ձոֆ-իե) է. ած. Երկաթի եփելոյ նուրբ հատառակոյս։ [յօրինելոյ (գպատուտս)։

† **Gaufroir** (ձոֆ-ուա-ր) է. ած. Գործի նկարակերտ

Gaufrure (ձոֆ-իւ-ր) է. իգ. Նկարակերտ յօրինուած կամ գրոշմած (պատատուց)։

† **Gaulade** (ձոլ-ատ) է. իգ. Հարուած ձողոյ։

† **Gaulage** (ձոլ-ազ) է. ած. Թօթափելն ձողով (գպտուղս ծառոց)։

Gaule (ձոլ) է. իգ. 1. Ձող մեծ ի թօթափել գպտուղս ծառոց. Ս. թափոց. Ս. թափիչ։ C'est avec une — qu'on abat les noix, les amandes։ ‖ 2. Գաւազան. բիր. ջուլա։ "Il ne me fallait pas payer en coups de —." MOL. *l'Ét.* II, 9. ‖ 3. Գաւազան նուրբ (առ ի վարել գերիվար)։

Gauler (ձոլե) բ. ն. 1. Հարկանիլ ձողով կամ թափնոցօք (գծառն առ ի թօթափելոյ գպտուղն)։ — un pommier, un noyer։ ‖ 2. Թօթափել ձողով կամ թափնոցօք (գպտուղս ծառոց)։ — des pommes, des châtaignes։

Gaulis (ձոլի) է. ած. 1. Ոստ ծառոյ կտրելոյ, զոր թողուն յառնաժին։ ‖ 2. Մեծամեծ ոստք (ծառոց անառատ)։

Gaulois, oise (ձոլ-ուա, ուազ) ած. 1. Հին գաղղիացի։ Les peuples —։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Ուղիղ. յառատկամիտ. անխորգաթ։ Une probité gauloise։ ‖ 3. (է-ի-բ.) Անհրաշհանգ. վայրենի. բիրտ։ Avoir les manières gauloises։ ‖ 4. Հին. վաղնջուց։ Tournure, expression gauloise։ ‖ 5. Ագի, հասմարձակ (բանք)։ Esprit —։

= է. ած. 1. Հին գաղղիացի։ — C'est un vrai, un bon Gaulois. Ահաւնդ, անխորգաթ, յառատկամիտ ումն է։ ‖ 2. Հին գաղղիերէն։

Gaupe (ձոփ) է. իգ. Կին աղտեղի և անհամբոյ. (պտ. շրխուի). (ընդ.)։ Ô la vilaine —, la sale —!

Gaure (ձօ-ր) է. ած. Հեռևող զրպարտչական օրինաց (ի Պարսս և ի Հնդիկս). կրակապաշտ. հրապաշտ. (պրս. ԳԱՒՐ-, Անհաւատ. ապրք. փոֆիէ, Հայհոյիչ, անհաւատ, հեթանոս). (Աւելի եւս Guèbre)։

† **Gausse** (ձօս) է. իգ. Սուտ. առուտիւն. (ռմ.)։

Gausser (se) (ը ձօս-ր) բ. ած. Ծաղր, այպն առնիլ. Ս. առնոյ առնիլ. (ռմ.)։ Vous vous gaussez de moi։

Gausserie (ձօս-իր) է. իգ. կատականք. ծաղր. (ռմ.)։ Il l'a dit par —։ [նոյ. (ռմ.)։

Gausseur, euse (ձօս-իօ-, իօզ) ած. և է. Ակատակ.

† **Gavache** (կ-ավ-շ) է. ած. Աղր գծուծ, ագրմկիլի, վատ։

A. **Gave** (կ-ավ) է. ած. Ուղխ, հեղեղ ջուրց լերանց Պիւրենեացց։ Le — d'Oléron։

† B. **Gave** (կ-ավ) է. իգ. Խածիլ (հատուցք). Գ. գրմնանիլ. Գ. կանատ. (ռմ.). է. ած. (Տես Jabot)։

Gaver (կ-ավ) բ. ն. 1. Անչափ և բանիւ բանիւ կամ կերակրիլ (գհատ և գպղատեիս առ ի պարարիլ գնոսա). (ռմ.)։ ‖ 2. Խճողիլ, ընուլ (չափարեղինոք գմանուկ)։ — un enfant de bonbons։

† **Gavette** (կ-ավե) է. իգ. Ձոլ, գաւազան (ոսկւոյ)։

† **Gavial** (կ-ավ-ել) է. ած. Ագգ ինչ երկայնացուկ տխա-

Digitized by Google

ան կամ կոկորդիլոսի գանգէս գետայ. Հնդիկ ամֆիսպեան։

Gavion (ի-վիօն) է. ար. Ներքին կողմն փորից [gorge]. կոկորդ. (ահ.)։ (Որ և Gosier)։ On lui a coupé le —։

Gavotte (ի-վոթ) է. էթ. 1. Ազգ մի կաքաւուց. *գաւոտ։ Danser une gavotte la —։ ‖ 2. Նուագ, եղանակ գաւոտ կաքաւուց։ Jouer une —։

Gayac (ի-այ-էք) է. ար. տես Gaïac։

Gaz (ի-զ) է. ար. 1. Ծորան մարմին կամ բնութիւն [fluide] օդանման. *գազ։ L'air atmosphérique se compose de — oxygène, d'azote, et de — acide carbonique, — délétères։ ‖ 2. *Գազ (լուսաւորութեան)։ Le — se tire principalement du charbon de terre. Éclairage au —. Un conduit de —. Bec de —. *Ծորակ խողովակաց գազի։ ‖ † 3. Գոլորշիք (ստամոքսի և աղեաց)։ Il a l'estomac gonflé de —։

Gaze (ի-զ) է. էթ. 1. Գաստառ [étoffe] ինչ անօր կամ ցանցառ՝ ի մետաքսէ կամ ի թելոց ոսկւոյ և արծաթոյ. Ս: կազ։ — de soie, d'argent. Voile de —։ ‖ † 2. (է-ի-բ.) Գող, առագաստ, պատուական (բանից)։

† **Gazéification** (ի-զէ-ի-ֆի-է-սիօն) է. էթ. *Գազացումն։

Gazéifier (ի-զէ-ի-ֆիէ) բ. ն. Շրջել ի գազ. *գազացուցանել։ [զանման։

Gazéiforme (ի-զէ-ի-ֆօրմ) ած. *Գազակերպ. *գա-

Gazelle (ի-զէլ) է. էթ. Շիկերէ [bête fauve] ինչ յամդրանման [du genre des antilopes]. վիթ. (արբ. ղազել)։ Les gazelles habitent l'Asie et l'Afrique, et vont par troupes։

Gazer (ի-զե) բ. ն. 1. Ածկանել կազ [gaze] ի վերայ։ ‖ 2. (է-ի-բ. և ընդ.) Աւագաստակ. քաղաքակրկ. պատրուակել։ — un conte։

Gazetier (ի-զէ-թիէ) է. ար. 1. *Լրագրիչ. *լրագրող։ (Այժմ սակ Journaliste)։ ‖ † 2. Որ քաղէ կամ ժողովէ զնորանոր զլոյցս. *լրագրող։ ‖ 3. Վաճառող լրագրաց. *լրագրավաճառ։

Gazette (ի-զէթ) է. էթ. 1. *Լրագիր։ (Այժմ սակ Journal)։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Պատմութիւն կամ բանաստեղծութիւն անհամ, ցաւրտ։ Ce poème n'est qu'une — rimée։ ‖ 3. (է-ի-բ. և ընդ.) Որ ցանկայ լսել և պատմել նորալուրս. *լրագող։ Cette femme est la — du quartier։

Gaxeux, euse (ի-զէ, էօզ) ած. *Գազային. *գազոտ։ Substance gazeuse։ [թեան. *գազաւոր։

Gazier (ի-զիէ) է. ար. Գործաւոր գազի լուսաւորութեան։

† **Gazogène** (ի-զօ-ժէնն') է. ար. Ս. Սարսուածի [appareil] ինչ յօրինելոյ սակաւիկ ջուր [eau de Seltz]. *գազածին։

Gazomètre (ի-զօ-մէթր-ը) է. ար. 1. Գործի ինչ տարբագիտաց. *գազաչափ։ ‖ 2. *Գազատուն։

Gazon (ի-զոն) է. ար. 1. Խոտ նուրբ և կարճ. մանրախոտ։ Tondre le —. Un bastion revêtu de —։ ‖ 2. Պատարագել վայր. գոլորիք։ Danser sur le —։

— յե. Գունդն կամ կտոր հողոյ [motte de terre] կանաչագեղ։ Il faut porter là des gazons։

Gazonnement (ի-զոնն-ման) է. ար. Պատեղն, զարդարելն գոլարագեղ գղեամբիք կամ կոշտովք հողոյ։

Gazonner (ի-զոնե) բ. ն. Պատել գղեամբիք, կանաչագեղ կոշտովք. զարդարել գոլարեզք։ — les bords d'un bassin։

† **Gazouillant, ante** (ի-զու-յի-ան, անթ) ած. կարկաչող. ճռաւոտ. ճռճռուտ։

Gazouillement (ի-զու-յի-ը-ման) է. ար. 1. Ճռուտզուտն, ճիճռուտիք, ճճռուտզութիւն, տռիչք (թռչնոց)։ ‖ 2. Խոխոջանք, կարկաջուտն (ջրոց)։ Le — d'un ruisseau։

Gazouiller (ի-զու-յիէ) բ. ն. 1. Ճռուտզել. ճճռուել. ճղռել (թռչնոց)։ Ce jeune serin commence à —։ ‖ 2. Խոխոջել, կարկաջել (ջուրց)։

Gazouillis (ի-զու-յի) է. ար. 1. Ճռուտզուտն (թռչնոց). (ւէ.)։ ‖ 2. Խոխոջանք (ջուրց). (ւէ.)։

Geai (ժէ) է. ար. Ազգ խոյասփետուր ագռաւաւ. ճայ։ — C'est le — paré des plumes du paon. (է-ի-բ.) Ճայն է պճնեալ փետրովք սիրամարգի. Ճայն է առակին. (ասի զնմանէ որ օտարին զարդուք պճնի, որ կգիտէ գիրս հատուածովք այլոց մատենագրաց։ Նոյն է և C'est la corneille d'Ésope կամ de la fable)։

Géant (ժե-ան) է. ար. 1. Անուն առասպելական էակաց յաղթանդամից որ կամեցան կռծանել զԱրամազդ յաստուածական գահոյիցն և աստակեցան չնիմաստը. հսկայ. Տիտան. հսկի։ ‖ 2. Էակ ծնեալ ի խառնակութենէ հրեշտակաց ընդ կանայս (ըստ գրոց սրբոց). հսկայ. հսկի. ռափփային։ (Տես Ծն. Զ. 1—4)։ ‖ 3. Այր կամ կին յաղթահասակ կամ բարձրահասակ յոյժ. հսկայ։ Ցայս միտս լինի էթ. Géante. Stature de —. On voit à la foire une géante. Aller, marcher à pas de —. 1. Երթալ, գնացեալ գոլ իբրև հսկայ. ընթանալ մեծաքայլս։ ‖ 2. (է-ի-բ.) *Հսկայաքայլ ընթանալ, երթալ. լինել յաստղեմ յոյժ (յուսամնա, ի գիտութիւնս)։ ‖ † 4. *Հսկայաստեղութիւն Հայկին [Orion]. Հայկն։

† — ած. Հսկայաձև. հսկայաբերձ։ Un individu —։

Gecko (ժէ-ո) է. ար. Ազգ ինչ զեռնոյ կամ սողնոյ. քարաթաղ օշ. քարաթաթոշ։

Géhenne (ժէ-էն') յ. ած. էթ. Զոր մերձ յԵրուսաղէմ ուր ածէին սրդիքն Իսրայէլի զլացով զմանկունս իւրեանց. ձոր ընծոյիոյ. Գայի ընծոյիոյ. (երբ. ևէ Հինոմ)։ (Տես ՃԵ. ժե. 8. ժԸ. 16. Դ թագ. ԻԳ. 10. Երեմ. Է. 31. ԼՃ. 35)։

— է. էթ. (է-ի-բ. և ըստ գրոց սրբոց) Գեհեն. դժոխք. (արբ. ճհհնէմ)։ La — du feu. Le feu de la —։

Geindre (ժէնդր-ը) բ. ն. Հեծեծել. ճռչել. (ասի ընդ. հպերեալով կամ ծռոզ առնելով զորս հեծեն վասն գոյգն ինչ ցաւոց)։ Il ne fait que —. Elle geint continuellement։

† **Gel** (ժէլ) է. ար. Ժամանակ սառամանեաց։

Gélatine (ժէլ-ը-թին') է. էթ. Պաղեալ, սառուցեալ հիւթի սակեաց անասնոց. **մսածուած։ Bouillon de —։

Gélatineux, euse (ժէլ-ը-թին-ը, էօզ) ած. Թանձրամած։ Substance gélatineuse։

Gelée (ժէլե) է. էթ. 1. Ցաւրտ սառամիկ որ սառուցանէ զջուր. առանասառոյց ցրտութիւն. սառամանիք։ Il y a eu de grandes gelées cet hiver. — blanche. Ցօղ թերսառոյց. եղեամն։ ‖ 2. Հիւթի (մսոյ) սառուցեալ. գնգողջ. — de veau։ ‖ 3. Հիւթ պաղեալ (մրգոց եփելոց). բանդակ։ — de pomme կամ de pommes, de groseille։ ‖ 4. **Մածուած (բուսական կամ կենդանական մսառնից)։

Geler (ժէլե) բ. ն. 1. Պառուցանել։ Le froid a gelé l'eau du bassin. Le froid lui gela les doigts. Tous ses poiriers ont été gelés։ ‖ 2. Ցրտացուցանել։ Vous avez les mains si froides que vous me gelez. Je suis gelé de froid. Պառնալ ի ցրտութենէ։

= բ. չ. 1. Պաղիլ. պաղեալ խառանալ. սառչիլ. կցիլ. ձուլիլ։ La rivière a gelé։ Ցայս միտս ասի և Se —. բ. —. L'eau se gèle։ ‖ 2. Պսիլ սառամիկ. սառչիլ։ Cette chambre est si froide, qu'on y gèle։

= բ. անդ. Il gèle très fort. (—ի. Պառամիկ սառոյց կայ)։ Il a gelé blanc. (—ի. Եղեամ կապեր է)։ Il gèle à pierre fendre. տես ի Fendre, 1.

Digitized by Google

Gélif, ive (ժելիֆ, իվ) ած. Հերձեալ, ճեղքեալ, փեւռեակեալ ի ցրտոյ (ծառ, քար)։

Geline (ժըլին՛) ե. իե. Հաւ. (վլ.)։

Gelinotte (ժըլինօթ) ե. իե. Գարտատ ձագ հաւու. բոկան հաւ. Ս. շլիֆօն։ — des bois, կամ լոկ —. Թռչուն ինչ վայրենի՝ նմանի կաքաւու, որոյ միս է անուշահամ. ազգ (?). *դշխոյհաւ։

Gélivure (ժելիվ՛ը) ե. իե. Պատառուածք, փեռեկումն (ծառոց կամ քարանց ի ցրտոյ)։

Gémara (ժեմ՛ա) ե. իե. Երկրորդ մասն Տալմըդի [Talmud] Հրէից. *դեմարա։

Gémeaux (ժեմ՛ո) ե. ու. յե. † 1. Երկուորեակք։ ‖ 2. Մի յերկոսեան աստեղատունից կամ ի կենդանակերպից. Երկուորեակ. Երկուոր։ Le soleil entre dans les Gémeaux au mois de mai։

Géminé, ée (ժեմինե) ած. 1. Կրկին. կրկնեալ (վճիռ, պատուէր)։ ‖ 2. Երկուորեակ (տերև)։

Gémir (ժեմ՛ր) բ. ն. 1. Հեծեծել. ողբալ։ — de douleur. Je l'entendis — toute la nuit։ ‖ 2. (փոխ.) Հեծեծել. ազբալ։ — sous la tyrannie, sous le joug, dans l'esclavage։ ‖ 3. Հեծեծել. վշտանալ։ Je gémis de votre aveuglement. Ողբամ, աւաղեմ զկուրբութիւն ձեր։ — de ses péchés devant Dieu. Լալ և ազալ ի վերոյ մեղաց իւրոց առաջի Աստուծոյ։ ‖ 4. Մնչել (ազռաւոյ, տատրակի)։ ‖ 5. Հնչել. մռնչել. ճռնչել. մրմնջել։ Le vent gémit dans les forêts. L'enclume gémit sous le marteau. Հեծեծ սալն ընդ բախմամբ կռանողաց։ Faire — la presse. (փոխ. և ընդ.) Ճռնչեցուցանել զմամուլ. տալ տպագրել մատենագրութիւնս բազումս։

Gémissant, ante (ժեմ՛սան, անթ) ած. Ողբացիկ. լալահառաչ. գառնահոչոչ. *գառնահեծ։ Voix gémissante. Un peuple —։

Gémissement (ժեմ՛սման) ե. ու. 1. Հեծութիւն. մնչիւն. քաւքաք. ողբ։ Le — des blessés, des mourants. Pousser des gémissements։ ‖ 2. Մնչիւն (ազռաւոյ)։ ‖ 3. Մռնչիւն. մրմռաւուն։ Le sourd — des forêts։

Gemmation (ժեմմասիօն) ե. իե. Պոկիլն (ծառոց, անկոց). ցցուածն։

Gemme (ժեմ՛) ե. իե. Ակն, քար պատուականն։ ⇒ ած. իե. Pierre —. Ակն, քար պատուականն։ Sel —. Աղ բրածոյ. տաղուճակ. ժայռ խաղտ։

† **Gemmipare** (ժեմմիբար) ած. *Պոկաբեր. (բոտ անկաւգիտաց)։

Gémonies (ժեմ՛ոնի) ե. իե. յե. Ամենգուղք յորոյ վերայ ի տեսիլ դնէին հաւզմոյեցիքը զդիակունս սճրագործաց խեղդամահ ապանելոց ի բանտի. գեմոնեան ամենգուղք. *գեմոնիայք. *ձաղարան։

Génal, ale (ժենալ, ալ՛) ած. Ականջի. ծնօտի։

Gênant, ante (ժ՛ենան, անթ) ած. Տաղտուկ. ձանձիր։ Cet homme est fort —. Conversation gênante։

Gencive (ժանսիվ) ե. իե. Լինդ. փէշ երիկ։ Gencives vermeilles, saines. Avoir les gencives enflées։

Gendarme (ժանդարմ՛) ե. ու. 1. Հեծեալ ապատազէն։ ‖ 2. Հեծեալ թիկնապահ։ Les gendarmes du roi, de la reine. Les gendarmes écossais։ ‖ 3. Զինուոր զօրական։ "Seule j'ai par mes charmes Mis au joug les taureaux et défait les gendarmes." CORN. *Médée*, II. 1. ‖ 4. Աշխարհապահ, քաղաքապահ զօրական։ — à pied, à cheval. L'accusé fut amené par des gendarmes. Gendarmes d'élite. Ամրնտիր թիկնապահք արքայի։ ‖ 5. Գեղզուխիւն, բիծ (ադամանդի)։ Ce diamant n'est pas parangon, il y a des gendarmes։ ‖ † 6. Փոքրիկ բիծ կամ նիշ (աչաց)։ Il a un — à l'œil։

—յե. 1. Կայծակունք (հրոյ)։ ‖ † 2. Փոքրիկ մուռունք մրրոյ ի գինւոջ։

Gendarmer (se) (սը ժանդարմե) բ. ա. Զայրագնիլ վասն ոչնչի, յոչինչ պէտս. բարկանալ աստիպաստուց. (ընդ.)։

Gendarmerie (ժանդարմըրի) ե. իե. 1. Հեծելազօր վառեալ։ ‖ 2. Աշխարհապահ զինուորք. աշխարհազօր. աշխարհապահանակ զօրք։ Appeler la —. La — est à sa poursuite։ ‖ † 3. *Զինուորանոց աշխարհապահ զօրաց։ Là-bas, à côté de la —։

Gendre (ժ՛անտր) ե. ու. փեսայ. հոր. կնկայ. տոհմ։ Choisir quelqu'un pour —։

Gêne (ժ՛էն) ե. իե. 1. Տանջանք, խոշտանգանք, կտաւանք (առ ի բանադատելոյ զոք խոստովանիլ զձշմարտութիւնն)։ Il souffrit la — sans rien avouer. La — est depuis longtemps abolie en France. Mettre à la —. 1. Պատուցանիլ զոք ի տանջանս։ ‖ 2. (փոխ.) Շատագ տագնապի ի վերոյ հասուցանիլ ումեք. ի նեղ արկանիլ։ Se donner la —. Կարի իմն աշխատ առնիլ զինքը միտս. բազմամս վատահիլ. տատապիլ։ Il se donne la — pour faire des vers։

‖ 3. Ցաւ. տանջանք. չարչարանք. տատապանք։ "Non, non, l'enfer n'a point de — Qui ne soit pour ton crime une trop douce peine." MOL. *Sgan.* 16. ‖ 4. Ընդարձիւն։ Cette femme est à la — dans son corset. Il y a un peu de — dans la respiration։ ‖ 5. (փոխ.) Բռնադատութիւն. նեղութիւն։ C'est une cruelle, une terrible —, de n'oser jamais dire ce qu'on pense. On sent dans ses vers la — de la rime. Sans —. Ազատ համարձակ։ C'est un monsieur sans —, կամ ած. C'est un sans —. (առած.) Ընկատմունք չունեցող պարան մ'է)։ ‖ 5. Կարօտութիւն. չքաւորութիւն. նեղութիւն. ցաւին։ Être dans la —։

Généalogie (ժենէալոժի) ե. իե. Ազգահամար. ազգագրանութիւն. տոհմագրութ. տոհմարձիւք. ծննդաբանութիւն։ Arbre de —. *Ճիւղագրութիւն. *տոհմացոյց ծառ։

Généalogique (ժենէալոժիք) ած. Ազգահամարական։ Histoire —. Arbre —. *Ճիւղագրութիւն։

Généalogiste (ժենէալոժիսթ) ե. ու. Պատեհապիր ազգահամարի. ազգագրող։ C'est un grand —։

Génépi կամ **Génipi** (ժենէփի, ժենիփի) ե. ու. Ազգ ինչ գեղածաղկի [armoise] Ալպեան լերանց. ալպեան գեղածաղիկ։

Gêner (ժ՛էնե) բ. ն. † 1. Տանջել. խոշտանգել. (վլ.)։ ‖ 2. (փոխ.) Ընդել. տատապեցուցանել. տագնապեցուցանել։ "Et le puis-je, madame? Ah! que vous me gênez!" RAC. *Andr.* I, 4. ‖ 3. Ընդել. պնդել։ Nous étions très gênés dans la voiture. Sa cuirasse le gêne beaucoup։ ‖ 4. Ընդել. արգելուլ. խափանել։ — la circulation des voitures։ ‖ 5. Անհանգիստ առնել զոք. ձանձրոյթ առնել ումեք։ Je ne voudrais pas vous —։ ‖ 6. Ընդել. բռնադատել. բռնազբօսել։ Si vous avez de la répugnance pour ce mariage, ne le faites pas, je ne veux point vous —. La rime gêne souvent les poètes։ ‖ 7. ի նեղ արկանիլ. (առած. Նեղը խոթել, մտցընել)։ Cette dépense me gênera beaucoup. Je suis fort gêné dans ce moment-ci. (առած. Շատ նեղն եմ այս վայրկենիս)։

= Se —. բ. ա. Ընդել, տատապեցուցանել զանձն։ Je n'aime pas que l'on se gêne chez moi. Ne vous gênez

Digitized by Google

pas. 1· Մի՛ սմմանէք, մի՛ սկսածէք, համառձակեցարուք (մատչել առ իս)։ ‖ 2· (տե՛ս Հանգիստ եղիք. ձեր հանգըստութեանը նայեցէք). (հետն.)։

Général, ale (ժէնէ-ռալ, ռալ՛) ած· 1· Ընդհանուր· ընդհանրական· հանրական։ Règlement —. Les faits généraux։ ‖ 2· Համաձայնարհի· համաձայնական· հաստատակաց· համօրէն։ Consentement —. Travailler au bien —։

= է· ար· 1· Զօրագլուխ· զօրապետ· զօրավար· իշխան զօրու· առաջնորդ։ — de brigade. *Վաշտապետ· գէր ք՛վ։ — de division. *Հազարապետ· ֆէրէք։ — en chef. Պատերազմապետ։ Des généraux expérimentés։ ‖ 2· Ընդհանրական արքայ· հայր հաստատակաց· կարգապետ։ Le — des jésuites, des dominicains։ ‖ 3· Հանրականն· ընդհանրականն· հանուրն· (հակագրութեամբ Մասնաւորին կամ Մասնականին)։ On ne doit point conclure du particulier au —։

= En —. Ած· ած· 1· Առ հաստարակ· հաստատակաբար· բազում ապն է· *ընդհանրապէս։ En —, les méchants ne prospèrent pas։ ‖ 2· Հաստատակաբար· հաստատականապէս։ En — et en particulier. Հաստատակաբար և առանձնապէս. հաստատականապէս և յատկաբար։

Généralat (ժէնէռալ) է· ար· 1· Զօրավարութիւն. զօրապետութիւն։ Être promu au —։ ‖ 2· Ընդհանրական արքայութիւն. կարգապետութիւն։

Générale (ժէնէռալ) է· էդ· 1· Մխոստան կոչ զօրաց ի ձայն թմբկի։ Battre la —. La — bat։ ‖ † 2· Կին զօրապետի։ Madame la —։

Généralement (ժէնէռալման) ած· Առ հաստարակ. հաստատակաբար· *ընդհանրապէս։ Une opinion — reçue. Un homme — aimé, — estimé, — parlant. Առ հաստարակ համեցեալ խօսել· (տե՛ս ընդհանրապէս խօսելով)։

Généralisateur, trice (ժէնէռալիզատէօռ, տռիս) ած· *Ընդհանրացուցիչ։ Un esprit —։

Généralisation (ժէնէռալիզասիօն) է· էդ· *Ընդհանրացումն։

Généraliser (ժէնէռալիզէ) բ· ն· Համաձայնարհական, հաստարակաց, ընդհանուր գործել· *ընդհանրացուցանել։ — une idée, une méthode։

Généralissime (ժէնէռալիսիմ) է· ար· Սպարապետ ամենայն զօրաց· բովանդակի զօրագլուխ։ Il était —, et avait sous lui tels et tels généraux։

Généralité (ժէնէռալիթէ) է· էդ· 1· Ընդհանրութիւն։ Cette proposition dans sa — est fausse։ ‖ † 2· Բազմութիւն· մեծ մասն։ Telle est l'opinion de la — des philosophes։ ‖ 3· Սահման հարկահանութեան (ի թագաւորութեան Գաղղիոյ)։ — de Paris։ ‖ † 4· Զօրագլխան· զօրապետք· (վկ.)։

—յդ· 1· Ընդհանրական տեղեկութիւնք· հաստատականութիւն։ Généralités scientifiques։ ‖ 2· Բանք որոց չիք աղերս կամ կապ ընդ առաջի արկեալ նիւթին· ընդհանրական, կցաւածոյ բանք։ Il n'a dit que des généralités։

Générateur, trice (ժէնէռասիէռ, տռիս) ած· Ծնող· ծնիչ։ Puissance génératrice. Organe —. Ծննդական գործարան։

= է· ար· կաթսայ շոգւոյ (ըստ մեքենագիտաց)։

Génératif, ive (ժէնէռասիֆ, իվ) ած· Ծննդական։ Faculté, vertu générative։

Génération (ժէնէռասիօն) է· էդ· 1· Ծնանիլն· ծնութիւն· ծնունդ· սերում։ Impropre à la —. Անկարող յորդեծնութիւն, ի զաւակագործութիւն։ Les organes de la —. Ծննդական գործարանք· ծնդական սերականք։ — spontanée. Ինքնաբերական սերումն։ ‖ 2· Ծնունդք· սերունդ· զաւակ· ազգ· առհմ։ La — de Noé։ ‖ 3· Որդի ի հօրէ յաջորդութիւն· ազգ· զարմ· պատկեր· (տե՛ս պարտ)։ Il y a une — du père au fils, et deux du père au petit-fils. De — en —. Ազգէ յազգ· ազգաց յազգս։ ‖ 4· Ազգ· գար· ժամանակակից մարդիկ։ La — présente. Les générations futures։ ‖ 5· Ընդհանուին (անկաց)։

Généreusement (ժէնէռէզման) ած· 1· Ազնուականութեամբ· մեծանձնութեամբ։ Traiter quelqu'un —։ ‖ 2· Առատապէս· առատաձեռնութեամբ։ Récompenser —։ ‖ 3· Արութեամբ· քաջութեամբ։ Répandre — son sang pour la patrie։

Généreux, euse (ժէնէռ, ռէզ) ած· 1· Ազնուական· մեծանձն։ Un ennemi —. Se montrer —. Conseil —։ ‖ 2· Առատ· առատաձեռն· ընդարձակաձեռն· անդգուշ։ Les bienfaits que répand sa main généreuse։ ‖ 3· Քաջ· արի։ Ces — martyrs։ ‖ 4· Առատաբեր· յուսթի· (ի բնատղծ·)։ Sol —։ ‖ 5· Ազնիւ, ընտիր, կազդուրիչ (գինի)։ [ձեռն ձեռանալ (ի ցոյց)։

= է· Աւյր, կին առատաձեռն։ Faire le —. Առատա-

Générique (ժէնէրիք) ած· Ազգի· սեռական։ Terme —. Caractères génériques։

Générosité (ժէնէռոզիթէ) է· էդ· 1· Ազնուականութիւն. մեծանձնութիւն։ Ce fut entre eux un combat de —. Montrer sa —։ ‖ 2· Առատութիւն· առատաձեռնութիւն։ Des actes de —։ [amis։

† —յդ· Տուրք· պարգեւք։ Faire des générosités à ses

Genèse (ժէնէզ) է· էդ· 1· Անուն առաջին գրոց Մովսիսի· Ծնունդք· գիրք Ծննդոց, Լինելութիւն. Արարածք. Արարած գիրք։ Le premier chapitre de la Genèse։ ‖ † 2· *Աշխարհածնական [cosmogonique] գրութիւն։

Genestrolle (ժէնէսթռօլ) է· էդ· Տունկ ինչ որ ասյ ներկ գեղին· *կենիստայ [genêt] նաթռանտերկաց։

Genet (ժէնէ) է· ար· Սպանիական մատաղածիկ։

Genêt (ժէնէ) է· ար· Թուփ ինչ գեղձածագիկ· *կենիստայ։ — d'Espagne. — à balais. — épineux, ou Ajonc։

Généthliaque (ժէնէթլիակ) ած· Ծննդոց մանկան ուրուք (երգ, ճառ)· ծննդեան։ La quatrième églogue de Virgile, adressée à Pollion, est un poème —։

= է· ար· Առտեղագէտ կամ քաւգիտյ որ գուշակէ գլխաւոր նորածին մանկան ի ժամու ծննդեան նորա· ծնընդասան։

A. **Genette** (ժէնէթ) է· էդ· Բէշկ մշկոյ [civette] ինչ, որոյ մորթ վարի ի մուշտակս· *կրէտա։

B. **Genette (à la)** (ա լ՛ ժէնէթ) ած· Առ ձի վարել կարճ սապանդակաւք [étrier]։

† **Genévrette** (ժէնէվռէթ) է· էդ· Օգի ի գիշ պաղղ։

Genévrier (ժէնէվռիէ) է· ար· տես Genièvre։

† **Genévrière** (ժէնէվռիէռ) է· էդ· Ծառաստան գիշ· *գիւղատան։

† **Génial, ale** (ժէնիալ, ալ՛) ած· Ջուարթ։

† **Génieulé, ée** (ժէնիէլէ) ած· Կռկռեալ իբրև ճիւղս (մատանի ինչ անկաց)· ծնրեալ։

Génie (ժէնի) է· ար· 1· Ոգի (բարի կամ չար, ըստ կարծեաց հեթանոսաց)։ Le — de Socrate. Le mauvais — de Brutus. On jurait par son —. (Տե՛ս և Démon, 1)· Le bon —, le mauvais — de quelqu'un. (ետ՛ք·) Բարի ոգի կամ հրեշտակ, չար աստանայ ուրուք։ ‖ 2· Շահապետ (անտառաց, լերանց, ըստ առասպելաց)։ Évoquer

Digitized by Google

les génies. Un — lui apparut : ‖ 3. Բնածին յանկութիւն կամ տաղանդ. Հանճար : Avoir du — pour les affaires, pour la poésie, pour la musique. Suivre son —. De — ՁԻւբմէ հնարագիտութենէ, տզդմամբ իւրոյ հանճարոյն (դրկէ, ներկել) : ‖ 4. Սեպհական բնի կարողութիւն՝ արտաքոյ առողջական պայմանի՝ ստեղծանելոյ, հնարելոյ. Հանճար : Beau, grand, puissant —. C'est un homme de —. ‖ 5. Աստ հանճարեղ. Ce — fut la lumière de son siècle : ‖ 6. (ֆոխ-ք.) Բարք. ստանձնաւորութիւն. ազի : Chaque peuple a son —. Le — de la langue française est la clarté : ‖ 7. Աբուեստ ամփոփացանկելոյ, պաշտպանելոյ կամ ի նեղ արկանելոյ զբերդս, զբանակատեղ. զինուորական ճարտարապետութիւն. *զինուրաբեստութիւն : Il est entré dans le —. Ըմուտ ի գունդն զինուրաբեստական : Officier du —. *Զինուրաբեստական սպայ :

Genièvre (ժէնիէվր-է) ի. ար. 1. Ծառ. ինչ անուշհոտ, որ ատեն տերեւս գլանաձեւ և սրածայրս և պտուղս մանուշա, բոլորչիս և սեաւս. գի. Գ. գիհի. արտ՝ տզդ : ‖ 2. Գինոյ պատուղ : Eau-de-vie de —. ‖ 3. Օդի ի գինոյ պտղոյ. *գինօդի : Fabrique de — : [Ինչ. երինջ.

Génisse (ժէնիս) ի. իգ. կով մուտաղ՝ անփորձ ի խառնուածս :

Génital, ale (ժէնիթալ, ալ) ած. Ծննդական : Organes génitaux, Parties génitales. Ծննդական գործարանք, մասունք. ծնդականք. սերմականք. արտականք :

Génitif (ժէնիթիֆ) ի. ար. Սեռական հոլով (լատ քերականաց) :

Génitoires (ժէնիթուար) ի. ար. յգ. Սերմականք. ծննդականք. արտականք. (ռվ.) : Couper les — :

† **Génito-urinaire** (ժէնիթօ-իւրինէր) ած. *Ծնընդամիզական : Voies génito-urinaires :

Géniture (ժէնիթիւր) ի. իգ. Ծնունդ. արդի. զաւակ. (ռվ. և խրբ) :

Genou (ժընու) ի. ար. Ծունգ. գիւղ : Avoir les genoux souples, faibles, fermes. Mes genoux fléchissent. Embrasser les genoux de quelqu'un. տես յ'Embrasser, 1. Mettre à genoux. Ի ծունգր, ի գուճս իջուցանել (զմիւնուկ առ ի պատիժ, ի գոյացս) : Tomber, se mettre à genoux, fléchir les genoux. Ծունգր դնել, կրկնել, արկանել, խնամարհեցուցանել. ի ծունգր, ի գուճս իջանել. ի գուճս հարկանիլ, անկանիլ. ընդգծիլ ի ծունգս. գծիլ. Ս. ծնրադրել : Son repentir le ramènera bientôt à vos genoux. (ֆոխ-ք.) Սորջանք նորա սրճցին զնա ընդ հատս ի ծունգս ձեր, յատս ձեր : À genoux. 1. Ի գուճս. ի վերայ ծնգաց : Être à genoux pour prier : ‖ 2. (ֆոխ-ք.) Ծնրադրական, խորին խնամարհութեամբ : ‖ 3. (ֆոխ-ք.) Սիճուհայից պաղատանաւք : Demander une chose à genoux :

Genouillère (ժընու-յիէր) ի. իգ. 1. Պահպանակ ծնգաց. *ծնգապան : ‖ 2. Մասն կօշկաց որ ծածկէ զծունգս. *ծնգապան :

Génovéfain (ժէնովէֆէն) ի. ար. *Կանոնիկոս սրբոյն Գենովեփեայ. գենովեփեան :

Genre (ժան-է) ի. ար. 1. Ազգ. տեսակ : Sous le — d'animal, il y a deux espèces comprises, celle de l'homme, celle de la bête : ‖ 2. Ազգ. տեսակ : Il y a divers genres d'animaux, de plantes. Le — humain. Ազգ մարդկան. մարդկային սեռ : ‖ 3. Գայլայն. օրինակ. եղանակ : Voilà une plaisanterie de bien mauvais —. ‖ 4. Ոճ. պայմանս (բանից մտանհնագրի, ներկելոյ պատկերահանի) : Son — est simple, élégant : ‖ 5. Ազգ. մտան (ի մտանհնագրութեան և ի գեղեցիկ արուեստս) : Le — didactique, descriptif. Cet écrivain a excellé dans plusieurs genres. Les trois genres d'éloquence sont le — démonstratif, le — délibératif et le — judiciaire : ‖ 6. Աբուեստ կամ իգական կամ էգազգ արուեստից անուանց. սեր. սեռ : Ce nom est du — féminin. Adjectif des deux genres. *Երկսեռ. ածական :

A. **Gens** (ժան) ի. ար. յգ. 1. Ազգ. արեւոր. անձինք : Les — de ce village. Ազգ, բնակիչք գիւղաքաղաքիս : Des — de peu de considération :

— Աստ բան յոգնակի արուական է, եթէ նախադաս ինչ ածականին. Voilà des — bien fins. Ce sont des — fort dangereux. բոյց իգական է ի յետադասին. Ce sont de fines —. De fort dangereuses — : Եթէ նախադաս ածականն երկսեռ ինչ, ասի Tous. Tous les honnêtes —, Tous les habiles —. իսկ եթէ իգական ինչ նախադաս ածականն, ասի Toutes. Toutes les vieilles — : Ցոյնպէս Tous դնելի է յարականն՝ եթէ յաւելցի վերադիր ինչ զինի Gens բառին. Tous les — sensés, pieux : Իսկ ածականն կամ անց. դերբ. որ դնիցի ի գլուխ պարբերութեան ուր Gens ինչ անուն բայի [sujet], դնելի է միշտ յարականն. Instruits par l'expérience, les vieilles — sont soupçonneux :

‖ 2. Մարդիկ (կոչմանն միոյ) : Dix de nos — y périrent. Անկան անդ ի մերոց անտի տասն : Nos — ont été repoussés. Վանեցան մերքն, մերայինքն, *մերակողմեանքն : ‖ 3. Ծառայք. պատասուորք : Appeler ses — :

— d'Église. Սկևղեցականք : — d'épée, de guerre. Ազգ պատերազմի. զինուրականք : — de robe. Դատաւորք : — du roi. Խասնակք կամ փառաւորանք արքունի : — de pied. Հետևակազօր. Հետեւակք : — de cheval. Հեծելազօր. Հեծեալք. պրուձի : — de lettres. Գրագէտք : La Société des — de lettres :

— Bêtes et —. Մարդ և անասուն : L'espace était étroit, mais nous trouvâmes le moyen de nous y loger tous, bêtes et — :

† B. **Gens** (ժէն) (յգ. † Gentes, ժէնթս) ի. իգ. Տուն. ազգատոհմ՝ (նախնի պատրիկաց Հռովմայեցւոց) : La — Cornelia. Տունն կոռնելեան : La — Fabia. Տունն փաբեան :

A. **Gent** (ժան) ի. իգ. Ազգ : La — qui porte le turban. Ազգն որ ածէ գլխապատ զգլխոցին. ազգն Տաճկաց. (պե. փաթիթոցաւոր ազգն) :

— յգ. Gens. Le droit des —. Հաւասարակաց օրէնք. իրաւունք ազգաց. բնական իրաւունք :

B. **Gent, gente** (ժան, ժանթ) ած. Ազնիւ. սիրուն. (ընթ.) :

Gentiane (ժանսիան') ի. իգ. Տունկ ինչ որ բուսանի ի լերինս. բոզ. օձի գեղ. օձի սխտոր. (տրբ. գինիքիանա. պրս. կուշտ) :

A. **Gentil** (ժանթիլ) ած. և ի. ար. Հեթանոս. կռապաշտ (հակադրութեամբ Հրէից և Քրիստոնէից) : Né d'un père — et d'une mère chrétienne. Les Juifs appelaient gentils tous ceux qui n'étaient pas de leur nation. L'Apôtre, le docteur des gentils. Վարդապետն հեթանոսաց. Վարդապետ Ազգաց :

B. **Gentil, ille** (ժանթիլ, իլ՝) յարականն հնչի ժանթիլ առաջի բաղաձայնի և ի յոգնականն. Un gentil [ժանթիլ] cavalier. De gentils [ժանթիլ-ը] oiseaux. իսկ առաջի ձայնաւորի հնչի ժանթիլլ. Un gentil [ժանթիլլ] enfant.) ած. 1. Ազնիւ. ազնուական. (ռվ.) : Le — pays de France : ‖ 2. Սիրուն. վայելուչ. շնորհալից : Un — enfant. Ce bijou est — :

— Bois —. տես Garou, B.

Gentilhomme (ժանթիլոմ) (յգ. Gentilshommes,

Digitized by Google

ժանդիլոմ՛) է. ած. 1. Այր ազնուական. ազատազգի. ազատ. առհասիկ. սեպուհ. Ս. հօրորդի. Un — d'ancienne extraction. Il ne s'est pas conduit en —. Vivre en —. կեալ յանդգնածութեան. (ընդ.). ‖ 2. Սիրելագոյնս արքունի (ի կարգէ ազատաց). Gentilshommes ordinaires du roi. ‖ † 3. Այր անուանհմիկ, անազգի, անհնչեան. (առ հինգնանգք և ընդ խաղ).

Gentilhommerie (ժանդիլոմըրի՛) է. իգ. Ազնուականութիւն. Ս. հօրորդութիւն. On ne fait pas grand cas de sa —.

Gentilhommière (ժանդիլոմիէր) † ած. իգ. Ազնուական. ազատազգի. Civilité —.
= է. իգ. փոքրիկ ամուրանոց ազնուականի. (ընդ.).

Gentilité (ժանդիլիթէ) է. իգ. 1. Հեթանոսք. հեթանոսութիւն. Toute la —. ‖ 2. Հեթանոսութիւն. կռապաշտութիւն. Demeurer dans les ténèbres de la —.

Gentilâtre (ժանդիլա՛թր) է. ած. Դժոխք, գձուձ ազնուական.

Gentillesse (ժանդիլէս) է. իգ. 1. Շնորհք. ազնուութիւն. գեղ. La — d'un enfant. ‖ 2. Խաղ. Un chien dressé à toutes sortes de gentillesses. ‖ 3. Բանք ազնիւք, սիրուն, սխորժականք. Dire des gentillesses. ‖ 4. Գործք չարաճճութեան, յոռի գնացից կամ վարուց. (հնչփ.). Quand mettrez-vous fin à toutes ces gentillesses? ‖ 5. Զքնաղ և շնչաւորիկ իրք, անօթք. (ւլ.). Il a mille petites gentillesses dans son cabinet.

Gentiment (ժանդիման) ած. Սիրուն կամ շնորհալից ինչ օրինակաւ. Cet enfant est — habillé.

Génuflexion (ժենի-ֆլէքսիօն) է. իգ. Ծունրդրութիւն. Faire une — devant le saint sacrement.

Géocentrique (ժէօսանթրիք) ած. 1. Որ պատկանի մեջտեղին երեւոյթ յերկրէ. *երկրակենդրոնական. ‖ 2. *երկրակենդրոնական. Latitude, longitude —.

Géodésie (ժէօտէզի) է. իգ. Ուսումն չափելոյ զգուշով երկրիս և զմասունս նորա. երկրաչափութիւն.

Géodésique ած. երկրաչափական.

Géognosie (ժէօկնոզի) է. իգ. Մասն երկրաբանութեան որ ուսուցանէ զօրինակ կազմութեան քարայական նիւթոց [minéraux]. *երկրագիտութիւն.

† **Géognoste** (ժէօկնոսթ) է. ած. *երկրագէտ.

† **Géogonie** (ժէօկոնի) է. իգ. Գիտութիւն կազմութեան երկրի. *երկրածնութիւն.

Géographe (ժէօկրաֆ) է. ած. Երկրագիր. աշխարհագիր. C'est un savant, un grand —.

Géographie (ժէօկրաֆի) է. իգ. 1. Երկրագրութիւն. աշխարհագրութիւն. La — est nécessaire pour bien savoir l'histoire. — physique, politique, historique. ‖ 2. Մատեան աշխարհագրութեան. Acheter une —.

Géographique (ժէօկրաֆիք) ած. Երկրագրական. աշխարհագրական. Dictionnaire, carte —.

† **Géographiquement** (ժէօկրաֆիքման) ս. *Աշխարհագրօրէն.

Geôlage (ժոլաժ) է. ած. Բանտ, իրաւունք բանտապահի (ի մուծանել և ելանել կալանաւորաց).

Geôle (ժոլ՛) է. իգ. 1. Բանտ. Registre de la —. ‖ 2. Տուն բանտապահի. Aller à la —.

Geôlier (ժոլիէ) է. ած. Բանտապահ. կալանապահ.

Geôlière (ժոլիէր) է. իգ. 1. Կին բանտապահի. ‖ † 2. Կին բանտապահ.

Géologie (ժէօլոժի) է. իգ. *Երկրաբանութիւն.

Géologique (ժէօլոժիք) ած. *Երկրաբանական. Recherches géologiques.

† **Géologiquement** (ժէօլոժիքման) ս. Ըստ երկրաբանութեան. *երկրաբանօրէն.

Géologue (ժէօլոգ) է. ած. *Երկրաբան.

Géomancie (ժէօմանսի) է. իգ. Գուշակութիւն ապուռնոտ հընմայութեան ի ձեռն կիտից և գծից զորս դրշմին ի վերայ երկրի կամ թղթոյ. Ս. աստղագուշակութիւն. *հողահմայութիւն. *հողահարցաբութիւն.

Géomancien, ienne (ժէօմանսիէն, իէն՛) է. Ս. Աստղագէտ. *հողահմայ. *հողահարց.

Géométral, ale (ժէօմէթրալ, լ՛) ած. Ուրագրեալ երկրաչափական ճշդութեամբ. երկրաչափական. Élévation, coupe géométrale.

Géométralement (ժէօմէթրալման) ս. երկրաչափական ուրուագծով. *երկրաչափօրէն. Un dessin tracé —.

Géomètre (ժէօմէթր) է. ած. 1. երկրաչափ. ‖ 2. Տեղեակ, հմուտ չափագիտութեան. *չափագէտ. *քանակագէտ. *համարագէտ. Newton fut un grand —.

Géométrie (ժէօմէթրի) է. իգ. 1. երկրաչափութիւն. La — élémentaire, descriptive. La — contribue à rendre l'esprit méthodique et conséquent. ‖ 2. Մատեան երկրաչափութեան. La Géométrie de Legendre. Acheter une —.

Géométrique (ժէօմէթրիք) ած. երկրաչափական. Méthode, progression, démonstration —.

Géométriquement (ժէօմէթրիքման) ս. Ըստ կանոնաց երկրաչափութեան. *երկրաչափօրէն.

† **Géonomie** (ժէօնոմի) է. իգ. Ուսումն յատկութեանց բուսականն հողոյ. *հողաբաշխութիւն.

† **Géophage** (ժէօֆաժ) ած. Հողակեր.

† **Géoponie** (ժէօփոնի) է. իգ. երկրագործութիւն. հողագործութիւն.

† **Géoponique** (ժէօփոնիք) ած. երկրագործական.
= է. իգ. Գիտութիւն երկրագործութեան.
= է. ած. յգ. Գիրք վաստակոց, երկրագործութեան.

Géorgiques (ժէօրժիք) է. իգ. յգ. Աշխատական երգք, բանաստեղծութիւնք (Վիրգիլեայ). Աշխատականք. Les Géorgiques de Virgile.

† **Géosaure** (ժէօսո՛ր) է. ած. Սողուն բրածոյ. *երկրասող.

† **Géoscopie** (ժէօսքոփի) է. իգ. տես Géomancie.

Géranee (ժէրանէ) է. իգ. Ցանձանձանք. հոգաբարձութիւն. La — d'une entreprise, d'un journal.

Géranium (ժէրանիոմ՛) է. ած. Տունկ ինչ, որոյ պատիճն [capsule] է ի ձև կացի կռնկան. *խորդենի. *կռնկենի. ընձր. Cultiver des géraniums.

Gérant, ante (ժէրան, անթ) է. Ցանձանձիչ. հոգաբարձու. Le — d'une société de commerce.

Gerbe (ժէրպ) է. իգ. 1. Խուրձն ցորենոյ կարելոյ. որոյ. Lier en —, lier des gerbes. Որոյ կապել. Monceau, tas de gerbes. Շեղջ, բարդ որոյց. գադիկ. ‖ 2. Տատանորդ հնձոց. Lever la —. Faire la — de feurre à Dieu. տես ի Feurre. ‖ † 3. Մեծ փունջ (ծաղկանց). ‖ 4. (կխոտ.) Խուրձն (ջուրց ցայտելոց կամ հրոլից փամփշտից).

Gerbée (ժէրպէ) է. իգ. Խուրձն ցորենախառն յարդի.

Gerber (ժէրպէ) բ. ն. 1. Որոյ կապել. (Որ և Engerber). ‖ 2. Դիզանել ի վերոյ միմեանց (զատկաւս գինւոյ ի մուծանին). ‖ † 3. Շեղջս շեղջս կուտել (զդնդակս թնդանօթոց).

† **Gerberie** (ժէրպըրի) է. իգ. Ամրարանոց որոյց, օրանի.

Digitized by Google

† **Gerbier** (ժէռպիէ) ի. ար. 1. Դեզ արտյոց ի գաշտի. գադիլ։ ‖ 2. Ամբարանոց օրանի։

† **Gerbière** (ժէռպիէռ) ի. իզ. 1. Սպաս կրելոյ զրբայս. տոյլ օրանի։ ‖ 2. Դեզ արտյոց. գադիլ։

Gerboise (ժէռպոասլ) ի. իզ. Անասուն ինչ կրծող յազգէ առնաւորաց [mammifère], որոյ առաջին թաթք կարճք են յոյժ և ազին երկայնամատք. ափրիկեցի ճագար։

Gerce (ժէռս) ի. իզ. 1. Ագզ ինչ ցնցող հանգերձից։ ‖ † 2. Գաստառուած (փայտի ի չորանալեն)։

Gercer (ժէռսէ) բ. ն. Հերձանել, պատառել, փապարիլ (ցրտոյ զմորթի, տօթոյ զդեմին)։ Le froid, la bise, gercent les lèvres, les mains. Les grandes chaleurs ont gercé la terre։

= բ. ե. Պատառիլ (շրթանց կամ մորթոյ ի ցրտոյ). խորխորիլ (երկրի յերաշտութենէ)։

= Se —. բ. ա. Պատառիլ. Հերձանիլ։

Gerçure (ժէռսիւռ) ի. իզ. Պատառուածք, փապարտած (մորթոյ, ծնփոյ). փեռնկումն (գետնոյ, կեղևոյ ծառոց)։

Gérer (ժէռէ) բ. ն. Յանձնանձնել. վարել։ — un établissement։

Gerfaut (ժէռֆօ) ի. ար. Ագզ ինչ բազէի, որպ կատաղ և արուեստ հարկանին ի կապատական. °կերբազէ։ [(վլ.)։

A. **Germain, aine** (ժէռմէն, ենն') † ի. Եղբայր. քոյր. = ած. Համահայր և համամայր (եղբայր, քոյր). համազատ։ Frères germains. Il a un frère — et deux frères consanguins։ Յոյս միատ վարի և իբր ի. ար. յե. Les germains, les consanguins et les utérins։

— Cousin —. 1. Հօրեղբօրորդի։ ‖ 2. Հօրաքեռորդի։ ‖ 3. Մօրեղբօրորդի։ ‖ 4. Մօրաքեռորդի։

— Cousine germaine. 1. Դուստր հօրեղբօր։ ‖ 2. Դուստր հօրաքեռ։ ‖ 3. Դուստր քեռւոյ կամ մօրեղբօր։ ‖ 4. Դուստր մօրաքեռ։

† B. **Germain, aine** (ժէռմէն, ենն') ած. Գերմանիկ. գերմանական. գերմանացի։

= ի. Գերմանացի։

Germandrée (ժէռմանտրէ) ի. իզ. Բոյս ինչ։ — officinale. Լերդախոտ. զարօշ. կենաբար. Ս. գետնի կաղին. եղեսիզէ հանձար։ (Որ և Petit chêne vert). — aquatique. տես Scordium. — maritime. տես Marum։

Germanique (ժէռմանիք) ած. Գերմանիկ. գերմանական։ Constitution —. Les dialectes germaniques։

† **Germaniser** (ժէռմանիզէ) բ. ն. Առնել գերմանացի. °գերմանացուցանել։

Germanisme (ժէռմանիսմ) ի. ար. Գերմանական սահցուածք. °գերմանականութիւն։

† **Germaniste** (ժէռմանիսթ) ի. ար. Հմուտ գերմանական լեզուաց. °գերմանագէտ։

Germe (ժէռմ) ի. ար. 1. Առաջին սկիզբն գործարանաւոր էակի՝ բուսականի կամ կենդանականի. ընձիւղ։ Féconder un —. Les physiologistes nomment embryon le — fécondé. Faux —. Մարմին անկերպարան (յարգանդի կնոջ)։ ‖ 2. Պատառ սերմանի յորմէ լինի առնելն. ծիլ։ Le — du blé։ ‖ 3. Առաջին ծայր որ արձակի կամ ցցուի ի սերմանէ կամ ի կոճղիկէ [bulbe]. ծիլ։ Les fourmis rongent le — du blé։ ‖ 4. (Ներբ.) Պատճառք. սկիզբն։ Développer les germes de la vie. Le — d'une maladie. Ces germes de rébellion couvaient depuis longtemps։

Germer (ժէռմէ) բ. ե. 1. Արձակել սերմանեաց կամ կոճղիկից ծիլս. ծլիլ։ Le blé commence à —. L'humidité de l'air a fait — ces oignons։ ‖ 2. (Ներբ.) Ընձիւղիլ. բողբոջիլ։ Faire — les vertus dans le cœur d'un jeune homme. La parole de Dieu a germé dans son cœur։

† = բ. ն. Բղխել. բղխեցուցանել (երկրի զառունկս). ծլեցուցանել։ "Que la terre germe l'herbe verte qui renferme une semence." FÉN.

Germinal (ժէռմինալ) ի. ար. Երիներորդ ամիս առաջնոյ ընկերհաշտութեանն Գաղղիացւոց. բողբոջից ամիս. °բողբոջամսոյ. (21 մարտ — 19 ապրիլ)։

Germinatif, ive (ժէռմինաթիֆ, իվ) ած. Սկեցուցիչ։ Faculté germinative։

Germination (ժէռմինասիօն) ի. իզ. Սկսրձակութիւն։ La chaleur et l'humidité avancent la — des semences։

† **Germoir** (ժէռմուառ) ի. ար. °Սկսրան։

Géroflе (ժէռոֆլ) ի. ար. տես Girofle։

Gérondif (ժէռոնտիֆ) ի. ար. 1. °Դերբայ (ի լատիներէն քերականութեան)։ Il y a trois gérondifs: le — en *di*, le — en *do* et le — en *dum*։ ‖ 2. Ներկայ դերբայ (ի գաղղիերէն քերականութեան, օրինակ լինի En allant)։

Géronte (ժէռոնթ) ի. ար. † 1. Անգամ ծերակուտի Լակեդեմոնացւոց. °գերոնտ։ ‖ 2. (Ներբ.) Ուր ակարա-բարբ՝ կամանկատար այլոց։ Il s'indigna de s'entendre traiter de —։

† **Gérontocratie** (ժէռոնտոքրասի) ի. իզ. Վարչութիւն ծերոց. °ծերապետութիւն։

Gerzeau (ժէռզօ) ի. ար. Տունկ ինչ վնասակար ար բուսոյն ի մէջ ցորենոյ և ունի ունդս սեաս. արվնդեղ. Ս. սանիճ. Ս. սև սոխիկ. Ս. սևուկ Հնոխիկ։ (Անի ևս Nielle)։

Gésier (ժէզիէ) ի. ար. Երկրորդ փորոք կաւակեր թռչնոց, այսինքն հաւուց, աղաւնեաց, այլոցն հանգերձ. Ս. քարճիկ. Խուէտ։ Le grain passe du jabot dans le —, où il est broyé et réduit en pâte avant d'arriver à l'estomac։

Gésine (ժէզին') ի. իզ. Լինելն կնոջ յանկողնի յետ ունկածնութեան կամ աղաչերութեան. ընկողմանումն. (Վլ. այժմ ասի Couche)։

Gésir (ժէզիր) [il gît, nous gisons, (քան ամենից gissons և այլն), vous gisez, ils gisent. Je gisais, (քան ամենից gissais և այլն), tu gisais, il gisait, nous gisions, vous gisiez, ils gisaient. Gisant կամ Gissant.] բ. ե. պառաւար. 1. Անկեալ գնել (ի գետնի)։ Son cadavre gît sur la terre, privé de sépulture. Des monuments détruits qui gisent dans la poussière. Ci-gît. Աստ հանգչի. աստ եդեալ կամ թաղեալ կայ. (ի տապանագրի)։ ‖ 2. Եդեալ, ղօղեալ կալ։ "À l'endroit où gisait cette somme enterrée." LA FONT. *Fabl.* IV, 20. C'est là que gît le lièvre. (Ներբ.) Աստ է դժուարութիւնն։ ‖ 3. (Ներբ. և ընդ.) Կայ. կայանալ. Հաստատուն լինել։ Tout gît en cela։

Gesse (ժէս) ի. իզ. 1. Տունկ ինչ ատոկի անուանց, ևս և մարդոյ. °ատափոլոս։ Semer des gesses. Les semences de la — domestique sont anguleuses et blanchâtres։ ‖ 2. Սերմանիք ատափոլոսեան. °ատափոլոս։ Manger des gesses։

Gestation (ժէսթասիօն) ի. իզ. 1. Կրիլն, տարեալ լինելն կառաք, գոհատարակաս [litière] կամ երիվարաս (օգտակար յոյժ առողջութեան, քան կարծեաց նախնի հաւմայեցւոց)։ ‖ 2. Յղութիւն կամ ժամանակ յղութեան (մատակ անասնոց). °պահութիւն։

† **Gestatoire** (ժէսթաթուառ) ած. Chaise —. Գոհատարակ (հաւմայի քահանայապետին)։

A. **Geste** (ժէսթ) ի. ար. Շարժուածք, շարժումն (մարմնոյ, բազկաց, ձեռաց, գլխոյ)։ Son — n'est pas naturel. Me-

Digitized by Google

nacer quelqu'un du — · Encourager de la voix et du — · խրախուսել ձայնիւ և նշանաւ ։

B. **Geste** (ժէսթ) է · իգ · Հին վիպասանութիւնք գազ-ղիացւոց (ի Մեծն կարլոս և ի դիւցազունս նորա) ։ Une chanson de —, de gestes ։

Gestes (ժէսթ) է · ու · յե · յ · Ա · Բռնութիւնք քաջու-թեան · նահատակութիւնք · (վլ ·) ։ Les — d'Alexandre ։ ‖ Բ · Գործք · արարք · (ընդ ·) ։ On sait vos faits et — ։

Gesticulateur (ժէսթիկիւլաթէօր) է · ար · Որ առանձ բազում շարժմունս մարմնոյ ի խօսելն ։

Gesticulation (ժէսթիկիւլասիօն) է · իգ · Կարի իմն և սակաւ շարժուածն անգամից ի խօսելն · (տե · շարժարկանք) ։

Gesticuler (ժէսթիկիւլե) բ · ն · Բազում շարժմունս առնել ի խօսելն · (տե · շարժարկիլ) ։ Il parle assez bien, mais il gesticule toujours ։

Gestion (ժէսթիօն) է · իգ · Խնամակալութիւն · մա-տակարարութիւն · առաջնութիւն ։ Avoir la — des biens d'une personne ։

Geyser (կեյզէր) է · ար · Աղբիւր ջերմ ջրոյ ։ Les geysers d'Islande, de Californie ։

Giaour (ժիաուր) է · ար · Անուն զոր առան Տաճիկք որոց ոչ իցեն մահմետականք · (պրս · կ՚ուէ · ապր · ւէ-ֆէր, Անհաւատ) ։

Gibbeux, euse (ժիպէ, էօզ) ած · Բարձրացեալ · ուռուցեալ ։ Les parties gibbeuses de la lune sont les plus éclairées ։ [կապիկ · գիբբոն ։

Gibbon (ժիպոն) է · ար · Մեծ կապիկ Հնդկաց · Հնդիկ

Gibbosité (ժիպոզիթէ) է · իգ · Կորութիւն ոստնա-յարի · Ս · կզուիթիւն ։

Gibecière (ժիպսիէր) է · իգ · Ա · Պատկ լայն և տա-փարակ զոր կախէին երբեմն զգօսոյ ։ ‖ † Բ · Հացապիտ, մնակաղ (հովուի) ։ ‖ Գ · Մախաղ (որսորդաց) ։ ‖ Դ · Պայու-ստակ, պորկ (ճեպարարի) ։ Tour de — · Ս · Ճեպարարու-թիւն · խաղ, ճարտարութիւն ձեռաց · հօթէ-պասքէթ ։

Gibelet (ժիպլէ) է · ար · փոքրիկ գայլիկոն [foret] (ծակելոյ զտակառ գինւոյ) ։ — Avoir un coup de — (à la tête) · (ֆոռ · և ած ·) Լինել բախած, շղրիկ · (տե · ա-զեղը ճախած բլլալ) ։

Gibelin (ժիպլէն) է · ար · Կուսակից կայսեր Գերմա-նիոյ՝ հակառակ Հռովմայ քահանայապետին (ի մէջին դա-րուս ԺԳերորդի) · գիբելէնան · գիբելլացի ։ Les Guelfes et les Gibelins ։ [մնոյ ճապաղք ։

Gibelotte (ժիպլոթ) է · իգ · *Ա.ղանձած [fricassée] ի

Giberne (ժիպէռն) է · իգ · Պատկ, պայուսակ փամ-փոշւոյ [cartouche] հրացանից ։

Gibet (ժիպէ) է · ար · Ա · կախաղան ։ Attacher, pendre au — ։ ‖ Բ · Կախաղան յանցանաց՝ ուր դնէին ի տես զգիւ-կունս գլխապարանոց ։ ‖ † Գ · Խաչ ։ Le — auquel Jésus fut attaché ։

Gibier (ժիպիէ) է · ար · Անասուն որոյ · որս · երէ · Un pays plein de — · երկիր որսալից, քաջերէ · Manger du — · — à plumes. կաքաւ · լորամանրգի · — à poil. Նա-պաստակ · ճագար · այծեամին [chevreuil] · Gros — · Մեծ երէ · այծինքն եղջերու, էշայծեամին [daim], կինճ · Menu — · Մանր երէ, այծինքն նապաստակ, կաքաւ, կաղաւ [bécasse], լորամանրգի, արտոյտ ։

— de potence, de bourreau. (ֆոռ · և ընդ ·) Ա.յր ար-ժանի կախաղանի ։

— Cela n'est pas de son — · Ա · (ֆոռ · և ընդ ·) Չէ նորա գործ · առաւել է քան զնորա կար ։ ‖ Բ · Չէ նմին ի գէպ · ոչ է ըստ նորա ճաշակի ։ Les romans ne sont point — de gravité à dévotes ։

Giboulée (ժիպուլէ) է · իգ · Անձրև յանկարծագիպ՝ խառն հողմով և կարկտիւ ։ Les giboulées de mars ։

Giboyer (ժիպուայէ) բ · ն · Ցորս երլանել · արտալ ։ Aimer à —. Arquebuse à —. *Պատրաստարար հրացան արտոյ ։

Giboyeur (ժիպուայէօր) է · ար · Որսասէր · արտա-տանէլ · (ընդ · և խոբէ) ։

Giboyeux, euse (ժիպուայէ, էօզ) ած · Որսալից · քաջերկրէ · բազմաջրիլիր ։ Pays —. Une terre giboyeuse ։

Gifle (ժիֆլ) է · իգ · † Ա · Ապտակ · ծնօտ · (վլ ·) ։ ‖ Բ · Ապտակ ի ծնօտս · (ահ ·) ։ Donner, recevoir une — ։

Gifler (ժիֆլե) բ · ն · Ապտակել · ածել ապտակ · (ահ ·) ։

Gigantesque (ժիկանթէսք) ած · Ա · վիթխարի · ան-ճառնի · անասրդիլ · հսկայանման · *հսկայական · *հսկայաբերձ ։ Taille, figure —. Arbre — ։ ‖ Բ · (ֆոռ ·) *Հսկայական ։ Projet, entreprise —. Pour dire des choses très simples, il emploie des termes gigantesques ։

— է · ար · *Հսկայական բնչ ։ Il n'aime que l'extraordinaire et le — ։

† **Gigantologie** (ժիկանթոլոժի) է · իգ · Գաւանաբանութիւն հսկայից · *հսկայաբանութիւն ։

Gigantomachie (ժիկանթոմաքի) է · իգ · Գաւաբրաքմ հսկայից ընդդէմ աստուածոց · հսկայամարտութիւն ։

Gigogne (ժիկոնիէ) է · իգ · Une mère Gigogne. Կին բազմորդի ։

Gigot (ժիկո) է · ար · Ա · Բարձ [cuisse] ոչխարի · էգոյն պատուս ։ Manger un — ։ ‖ Բ · Արանք (մարգոյ) · (ահ · և ընդ խաղ) ։ Étendre ses gigots. † Remuer le —. կաքաւել ։ — յե · Ցառին արտանք (երիվարի) ։

Gigoté, ée (ժիկոթէ) ած · Ա · ապրատ (երիվար, շուն) · (Լաւ ևս ասի Bien membré) ։

Gigoter (ժիկոթէ) բ · ն · Ա · Տատանիլ, շարժիլ զոր-րունս · (ընդ ·) ։ Cet enfant ne fait que — ։ (Տես և Gam-biller) ։ ‖ Բ · Թօթափիլ, շարժիլ նապաստակի զկարճան [jarret] ի մեռանելն ։ ‖ † Գ · կաքաւիլ · (ընդ ·) ։

A. **Gigue** (ժիկ) է · իգ · Ա · երկայն արտանք · (ընդ ·) ։ Avec vos grandes gigues, vous empêchez tout le monde de se chauffer ։ ‖ Բ · Բարձ [cuisse] այծեամին [chevreuil] ։ ‖ † Գ · Ա.ղջիկ ատատատուն · (վլ ·) ։

B. **Gigue** (ժիկ) է · իգ · Ա · Ազգ բնչ հին կաքաւաւց ։ Danser une — ։ ‖ Բ · Ընտագ, եղանակ հին բնչ կաքաւաւց ։

Gilet (ժիլէ) է · ար · Ստորնակ · ներքնակ · երկէ ։ Les poches d'un — · — de flanelle ։

Giletier, ière (ժիլէթիէ, իէր) է · *Ստորնակարար ։

A. **Gille** (ժիլ) է · ար · Ա · խեղկատակ թէատրանի որ ձե-ւանայ ապուշ · ապուշաչ ։ Jouer les rôles de Gille, les Gilles ։ ‖ Բ · Պանդոյր · ապուշ · (ընդ ·) ։ C'est un vrai Gille ։

B. **Gille** (ժիլ) է · ար · Faire —. փախչիլ · սրանալ · (տե · կծիկը գնալ) · (ահ ·) ։ [խիւն · (ընդ ·) ։

† **Gillerie** (ժիլրի) է · իգ · Ապշութիւն · ապուշաչա-

Gimblette (ժինպլէթ) է · իգ · Հատեակ [pâtisserie] բնչ կարծր, չոր և օդաձև · բաճիճ · ւէֆի ։ [*գիօղլի ։

† **Gin** (ճին) է · ար · Ցբի ի գինոյ պատրս [genièvre] ։ Ա.նգղիա.

Gindre (ժինդրէ) է · ար · Թրծող հայոյ ի հաց-պատրոցս ։

Gingas (ժինկա) է · ար · կատաղ բնչ յորմէ գործեն ե-րեսս անկողնոց ։

Gingembre (ժինժոնգրէ) է · ար · Տունկ բնչ Հընգ-կաց · սնդրուեղ · կոճապղպեղ · Հնդիկ պղպեղ · վնտիկէլ · La racine du — est employée comme condiment ։

Digitized by Google

† **Gingival, ale** (ժին֊ժիվ֊լ, ֊լ՛) ած· Լինդսից· լինդայինն։
† **Gingivite** (ժին֊ժիվ֊թ) ե·իե· *Լինդսատուպ։
Ginguet, ette (ժէնկ, կէթ) ած· ի· Տկար, թեթև (գինի)։ ‖ ². կարճ (զգեստ)։
= ե·ու· Գինի ինչ թեթև· գինեակ։
Ginseng (ժէն֊սէնկ) ե·ու· Տունկ ինչ թաթարստանի և կանադայ [Canada], որոյ արմատ վարի ի դեղերայս· *գինսէնկն։ Le — est la panacée des Chinois։
† **Giorno** (à) (= ժիօռնօ) ած·ած· Une salle de spectacle éclairée à giorno. Սրահ թեատրոնի լուսաւորեալ ի միջօրէի։
Gipsy (ժիփ֊սի) (յե· Gipsies) ե· Գ· Ցուղայ· *գնչու (ի լեզու Անգլիացւոց)· վնիճանի։ Un —. Une —։
Giraffe (ժէ֊ռաֆ) ե·իե· ի· Զորքառատի ինչ Ափրիկէի բարձրահասակ, երկայնավիզ և խոյատարջէա· անասնուհի· ընձառղտ· ուղտ խոյատարջէա· (տրբ· վ֊ռ֊ֆի· վ֊ընաֆ)։ ‖ ². *Համառատղութիւն ինչ հարաւային կիսագնդին· Ընձառղտ։
Girande (ժիռանտ) ե·իե· ի· Բազմաստեղնեան ցայտառուին ջուրց։ ‖ ². Խուրձն (թուչող փամփշտից [fusée]· գումարատակ։
Girandole (ժիռանտօլ՛) ե·իե· ի· Բազմաստեղնեան ցայտառուին ջուրց։ ‖ ². Խուրձն (թուչող փամփշտից [fusée])· գումարատակ։ ‖ ³. Աշտանակ բազմաստեղն։ Une — d'argent։ ‖ ⁴. Գումարատակ ի քարանց պատուականաց զոր կրեն կանայք յականջս· գարշապարհանգ։ ‖ ⁵. փառնջ (ծաղկանց)։
Girasol (ժիռ֊ռօլ) ե·ու· ի· Ակն պատուականան բազմագունի· արեւադէմ քար։ ‖ † ². Բոյս ինչ· արեւադէմ՝ (որ և Tournesol)։
† **Giration** (ժիռ֊ռասիօն) ե·իե· Բուրբառնև շարժուածն։
Giratoire (ժիռ֊ռատուռ) ած· Շրջանակևոյ· շրջշրջական։ Mouvement, point —։
Giraumon կամ **Giraumont** (ժիռ֊ռմոն) ե·ու· Ազգ ինչ դդմոյ Ամերիկայ· հնդիկ գդում։
† **Girel** (ժիռ֊ել) ե·ու· առս Cobestan։
† **Girie** (ժիռ֊ի) ե·իե· Պատ լաց· կեղծ սրտատուք· կերպարանեալ ցաւ· (֊ա·)։ Faire des giries։
Giroffe (ժիռ֊ոֆլէ) ե·ու· Գառուկ [bouton] ծաղկանց մեխակենւոյ, որ նմանի է բևեռաի և վարի ի հասմինանա· Ս· մեխակ· (տրբ· գ֊ի֊ռ֊ֆ, ոյ֊ռինչն՝ ինեռա փոքրիկ)։ Huile de —։ (Ասի և Clou de —)։
A. **Giroflée** (ժիռ֊ոֆլէ) ած·իե· Cannelle —· փամփակ կամ կեղև մեխակենւոյ [giroflier]։
B. **Giroflée** (ժիռ֊ոֆլէ) ե·իե· ի· Տունկ ինչ· *շահպրակ· (տրբ· լեւզոյ)· լեհզոյ։ ‖ ². Ծաղկի շահպրակի· *շահպրակ։ — blanche, rouge, jaune. — La — à cinq feuilles. (ե֊ի֊բ· և ֊ա·) Ապտակ ուժգին՝ որոյ հնոք հնդից մնասանցն ծնան յերկնս· (֊լ֊· հինգ եղբայր· հինգնոյն)։ Il lui donna une — à cinq feuilles։
Giroflier (ժիռ֊ոֆլէ) ե·ու· Ծառ որ տայ զմեխակ· *մեխակենի։ Le — croît dans les îles Moluques։
Girolle (ժիռ֊ոլ՛) ե·իե· Ազգ ինչ սնկան [champignon]։
Giron (ժիռ֊ոն) ե·ու· ի· երկքանկիւնի (ի զինանշանս)։ ‖ ². Ծոան մայրենոյ ի գօտւոյ մինչև ի ծունկս առն լռազմելոյ· գոգ։ Cet enfant dormait dans le — de sa mère. Le — de l'Église. (ե֊ի֊բ·) Գոգ եկեղեցւոյ· ուխտ, մխիթարանութիւն հաւատացելոց։ Ramener, rentrer au — de l'Église։ ‖ ³. Լայնութիւն, երեսք (ատաղձանաց սանդղոց)։
Girondin, ine (ժիռ֊ոնդէն, ին՛) ած· Գիրոնդեան· (ասի գկողմնակցաց չափաւորեալ ընկերհաշտութեան ի Գաղղիս յամին 1791)։ Le parti — fut accablé par le parti montagnard։
= ե·ու· Գիրոնդեան։ L'histoire des girondins։
† **Gironner** (ժիռ֊ոնէ) բ·ն· Բոլորակ գործել։
Girouette (ժիռ֊ուէթ) ե·իե· ի· *Հողմացոյց (ի կաստառս տանեաց)։ ‖ ². (ե֊ի֊բ·) Ամբ յողդողդ, յիզյիզուկ, մեկնաբորհատրդ, *փոփախամիտ։ C'est une —։
† **Girouetterie** (ժիռ֊ուէթ֊ի) ե·իե· ցողդողդութիւն· *փոփախամտութիւն։
Gisant, ante (ժիզ֊ան, անթ) ած· ի· Գտանեալ· կաղմնանեալ· անկեալ եգեալ· թաւալեալ։ — dans son lit malade. Un cadavre — dans la poussière։ ‖ † ². Խրեալ (նաւ)։
— Meule gisante. Ներքին, ատրին երկան· Գ· ներքնակ։
Gisement (ժիզ֊ման) ե·ու· ի· Դիր, կայան (ափանց ծովու)։ ‖ ². Դիր, շար, կարգ (զանգուածոց քարայական նիւթոց ի ներքոյ երկրի)։ Ce minéral a tel —։
Gît (ժի) երրարդ դէմք ատհմ· ներկ· Gésir բայի· առս ի Gésir։
Gitano (ժէ֊նօ) ե·ու· Գ· Ցուղայ· *գնչու (ի լեզու Սպանիացւոց)· վնիճանի։ Une bande de gitanos։ (Ասի և յէէ· Gitana, ժէ֊նա)։
Gîte (ժէթ) ե·ու· ի· Օթևան· դադար· ընակութիւն։ N'avoir point de — assuré։ ‖ ². Իջավայր (ճանապարհորդի)· Arriver au —· Payer cher un mauvais —։ ‖ ³. Որջ (դազանատակի)։ Attendre un lièvre au —։ ‖ ⁴. Դիր, խաւ (քարայական ներքոյ ի ներքոյ երկրի)։ ‖ ⁵. Ներքին, ատրին երկան· Գ· ներքնակ։ La meule tournante et le —։
Gîter (ժէթե) բ·ն· Գտանել· օթևել· իջավանել· երկօթ առնել· (ընթ·)։ Où gîtez-vous? Որ֊ր են օթևանք ձեր։ Nous avons été mal gîtés։
†= բ·ն· Օթևանել· ազգացանել։ [allé se —։
= Se —· բ·ա· Գտանել· (ընթ·)։ J'ignore où il est
† **Giton** (ժիթօն) ե·ու· Պանուկ, պատանի որ մնաան և տուր լինի անձին յանարժան խառնակութիւնս· *գիտոն, ֆ֊լ։ [Guivre])։
A. **Givre** (ժիվ֊ր) ե·իե· Օձ· (ի զինանշանս)։ (Ասի և
B. **Givre** (ժիվ֊ր) ե·ու· Անօր սառն՝ որով ծածկին ծառք և մեցատք յորժամ պաղի ի ցրտոյ խոնաւութիւնն որ յօդս· *ցօղնզեամն։ Le — est formé principalement par la vapeur des brouillards et par la rosée. Cette nuit il est tombé du —։
† **Givreux, euse** (ժիվ֊ռօ, ռօզ) ած· Հերձեալ· հերձաատակ (ակն պատուականն)։
† **Glabelle** (գլ֊ռ֊բէլ՛) ե·իե· Միջոց յօնից· յօնաամջիք։
Glabre (գլ֊ռ֊ր) ած· Անմազ· լերկ· ազարկ։ Tige, feuille —· Peau —։
† **Glabréité** (գլ֊ռ֊էէթ) ե·իե· Լերկութիւն։
Glaçant, ante (գլ֊ան, անթ) ած· կարի ցուրտ· սառնասատակ։ Une bise glaçante։
Glace (գլ֊ս) ե·իե· ի· Սառն· պաղ· գ֊ս֊ր՝ — épaisse de deux doigts, d'un pied. Passer la rivière sur la —. Glisser sur la — avec des patins. Leur navire fut arrêté par les glaces. Briser, rompre la —· Rompre la —· ². (ե֊ի֊բ·) Հատանել զպաղն· ձեռն արկանել ի գործ ինչ գժատարին։ Personne n'osait lui faire cette proposition, un tel se hasarda à rompre la —։ ‖ ². Հատանել զպաղն· առաջին խափանչաց իրիք գեր ի վերոյ լինել· ի բաց պարզել զեռչ և զեռութ· սկիզբն առնել· ճանապարհ հարգել։

Digitized by Google

Ce mathématicien est celui qui a rompu la —, et qui a ouvert le chemin à toutes ces découvertes. — Être ferré à — sur une matière. (է-խ-բ.) *տես* Ferré, 2. Les glaces de l'âge. (է-խ-բ. և է ք՝ն-ոդ-ի.) Սառնամանիք ծեբուխեան. զովամարմին, սակաւարիւն ծերուխիւն։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Սառնութիւն. անզգայութիւն։ "Quand je suis tout de feu, d'où vous vient cette — ?" RAC. *Phèdre*, V, 1. ‖ 3. (է-խ-բ.) Սառնութիւն. յոռետիւն. ուծութիւն։ Recevoir quelqu'un avec un visage de —, un air de —։ ‖ 4. Ըմպելի պաղեալ. **պաղ. գինուբիս։ — à la vanille. Prendre une —. Servir des glaces dans un bal։ ‖ 5. Ապակի սառնատեսակ. բիւրեղ։ Étamer une —. "De là on découvrait la mer, quelquefois claire et unie comme une —, quelquefois follement irritée contre les rochers." FÉN. *Tél.* I. ‖ 6. Հայելի մեծ։ Se regarder dans une —։ ‖ 7. Շարժուն ապակի (պատուհանաց կառուց)։ Lever la —, les glaces d'une voiture։ ‖ 8. Րիծ (ոտքամանդի)։

Glacé, ée (լ-ս) ած. դերբ. 1. Սառուցեալ. պաղեալ. սառնապաղ։ ‖ 2. Ցուրտ անհնարին. սառնատուտց։ Vos mains sont glacées։ ‖ 3. (է-խ-բ.) Ցուրտ. ցիր։ Abord, accueil —։ ‖ 4. Փայլուն. պատղպտղուն. ողորկ (թաթիպանք, քուղի)։ ‖ 5. Գատեալ շաքարաւ (մերգ)։ *շաքարապատ։

Glacer (լ-ս) բ. ն. 1. Սառուցանել. սառնացուցանել։ Le grand froid glace le vin même։ ‖ 2. Ցրտացուցանել. յոյժ. սառուցանել։ Il tombait une pluie qui nous glaçait։ ‖ 3. Սրտաբեկ, սրտապախ առնել. լքուցանել։ Son regard effrayant me glaça. Cette nouvelle a glacé tous les esprits։ ‖ 4. Ողորկել. փայլեցուցանել։ — des étoffes, du papier։ ‖ 5. Սառնակերպ շաքարաւ պատել։ — des oranges, des marrons։

= բ. ն. Սառնալ. պաղել. պաղանալ. կցիլ. ձուլիլ։ Les fontaines d'eau vive ne glacent jamais։

= Se —. բ. ա. նոյն։ L'étang commence à se —. Ma langue s'est glacée dans ma bouche. (է-խ-բ.) Լեզուս իմ ի քիմն իմ կցեցաւ (ի զարհուրանաց)։

† **Glacerie** (լ-ս-ր-ի) է. իե. 1. Արուեստ յօրինելոյ պաղեալ ըմպելիս, պտղս. *պտղապարարութիւն։ ‖ 2. Արուեստանոց հայելեգործաց. *հայելեգործարան. *հայելեգործութիւն։ La — de Saint-Gobin։

Glaceux, euse (լ-ս, ս-ց) ած. Արատաւոր (ապտամանդ, ակն պատուականն). *խառնալից. պղտոր։

Glacial, ale (լ-ս-ա-լ, ա-լ) ած. 1. Սառնատուտցոյց. ցրտաշունչ. սառնիղին։ Vent, air —. Mer glaciale. Սառնապատ ծով։ Zone glaciale. Սառուցեալ, սառնապատ գօտի։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Սառնապաղ. սառնացուրտ. սառնիղին։ Un accueil —. Cet acteur a un jeu —։

Glaciale (լ-ս-լ՛) է. իե. Տունկ ինչ. *սառնենի։

A. **Glacier** (լ-սիե) է. ս-ր. *Սառնակոյտ ի լեռնամէջս։ Les glaciers de la Savoie։

B. **Glacier** (լ-սիե) է. ս-ր. 1. Ցօրինիչ պաղեալ ըմպելեաց. *պաղպտրար. գինուբիս։ ‖ † 2. *Հայելեգործ։ (Լաւ եւս Fabricant de glaces)։

Glacière (լ-սիեր) է. իե. † 1. *Սառնակոյտ. *սառնարան։ ‖ 2. Շահեմարան սառներկրեայ առ ի պահել զսառն կամ զձիւն. ձիւնահոր. *սառնատուն. *սառնոց։ ‖ 3. (է-խ-բ.) Տեղի ցուրտ անհնարին. *սառնատուն։ Cette chambre, cette salle est une —, une vraie —։

A. **Glacis** (լ-ս) է. ս-ր. Հողի և հիշտ զառիվայր. Գ. որոկ։ Les — d'un étang. Le — d'une forteresse։

B. **Glacis** (լ-ս) է. ս-ր. թեքեալ և պայծառ երանգք ի վերայ ներկոց չորացելոց (ըստ նկարչաց). քաղարկութիւն։

Glaçon (լ-սո) է. ս-ր. Հատոր սառնի. Գ. ողբ. Գ. պաղլորակ։ La rivière charrie, elle est couverte de glaçons։

Gladiateur (լ-ատ-ի-ա-ո-ր) է. ս-ր. 1. Ըմբիշ սուսերամիպ (ի կրկէսս Հռովմայեցւոց). սուսերամարտ։ Un combat de gladiateurs։ ‖ † 2. կռուազ, մրցող սուսերաւ. *գլադիատիկի։ [գիտաց)։

† **Gladié, ée** (լ-ատիե) ած. Սուսերաձեւ. (ըստ անկա-

Glaïeul (լ-այ-ել) է. ս-ր. Ազգ ինչ շուշանի, որոյ տերեւք են երկայն, նեղ և սրածայր. *խրայուշան (ա). է-զդ-ե էբէնջ։ — des marais. Ճահճաց շուշան. Ճահճայ հիրիկ։ (Որ և Iris des marais. ըստ Լինեէի Iris pseudo-acorus, այրինքն Հիրիկ սուտ բուշխասակ)։

= վկաբ. (ա) կոյ ի բաւս Գաղղիոյն. "Եւրս (յ՛. է՛-ս ? գղ. Iris ?). Ա-ղ-ե-ս-ս-ե-ր." կոյ անդ գաբաձեալ. "Ղ-ա-ի-ո-ր-ն. Ա-ղ-ե-ս-ս-ե-ր (կամ Ա-ղ-ե-ս-ս-ե-ր)"։

Glaire (լ-ե-ր) է. իե. 1. Սպիտակուց ածեփ ձուոյ։ ‖ 2. Հիւթ մաքնոյ մատղաչեան [visqueux]. Ս. փակոյց։ ‖ 3. Հիւթ հոսեալ ընդ ծննդեանցս ի ժամանակ մանկածնութեան կամ տղարերից. Գ. արգանդ։

Glairer (լ-ե-ր) բ. ն. Շփել, փայլեցուցանել զշղարտագոյր [couverture] մատենից ապնդալ թաղիքով ի ոսկատակուցս ձուոյ։

Glaireux, euse (լ-ե-ր, է-զ) ած. *փակոցային։ Matière, humeur glaireuse։ [կաւ բրտի. կաւ։

Glaise (լ-զ) ած. իե. Terre —, կամ լոկ —. է. իե.

Glaiser (լ-զե) բ. ն. 1. Ծեփել, պատել կաւավ։ ‖ 2. Գարարատացուցանել կաւավ (զանգս). *կաւատել։

Glaiseux, euse (լ-զե-ս, է-զ) ած. կաւատ. *կաւային։ [ատհատք։

Glaisière (լ-զ-ի-ե-ր) է. իե. Տեղի, բովք կաւոյ. *կա-

Glaive (լ-ե-վ) է. ս-ր. 1. Սուր. սուսեր. (ի բնատեղծ. և ի պերճ սատուածս)։ Il lui plongea son — dans le sein. Celui qui frappera du —, périra par le —. Որ սուր առնու՝ սրով անկանիցի. (տես Մատթ. ԻԶ. 52)։ Le — temporel. (է-խ-բ.) Աշխարհական իշխանութիւն, տէրեան։ Le — spirituel. (է-խ-բ.) Սուր բանին Աստուծոյ (ա). Իշխանութիւն եկեղեցւոյ. իշխանութիւն մարժելոյ ի հաղորդութենէ եկեղեցւոյ։ Le — de la parole. (է-խ-բ.) Սուսեր բանի. զօրութիւն ճարտասանութեան։ ‖ 2. Սուր. պատճառազմ։ Le — seul peut décider entre nous։ ‖ 3. Իշխանութիւն կենաց և մահու։ Le souverain a la puissance du —։ ‖ † 4. Արուեստ սուսերամարտից (ի հինն Հռովմ). սուսերամարտութիւն։ Condamner au —։

= վկաբ. (ա) "Սրով բանին Աստուծոյ հաղթել է քոյ ընկերն՝ որպես ընդունել և դիմել անգամ յաղթել հրճոյ նիւթոյ." Շն. Ընդհ. 434։

Glama (լ-մ) է. ս-ր. *տես* Lama։

Glanage (լ-ն-ա-ժ) է. ս-ր. Գաղթն հասկ. հասկաքաղ։ Le — n'est permis qu'après que les gerbes ont été levées։

Gland (լ-ն) է. ս-ր. 1. կաղին վայրի. խոզկաղին. Ս. մանուկ. է-լ-ս-ք. էնկ։ Il n'y a pas cinquante glands sur ce chêne. Engraisser des cochons avec du —. On a dit que les premiers hommes vivaient de —։ ‖ 2. Գնդակ ի ծայրս լարից վերադրոց, քաւակաց. Ս. խոնիս ա. (?)։ ‖ 3. Ծայր վարսոյ և ծլիկն [clitoris] (ըստ անգամագիտաց). **կաղին։ [տափոլան [gesse]։

— de terre. Տունկ ինչ բաւական ի ճանապարհս. վայրի

Digitized by Google

Glande (լլանդ) ե. էթ. Գ. Գորճարան ինչ մսազգիայ (քան անգամագիտաց). գեղձ. եր գրվի։ Les glandes du sein։ ‖ 2. Աչառանի. խոյլ։ Les glandes de l'aine, du cou։

A. **Glandé, ée** (լլանդե) ած. Զարգացեալ այլազգին կազմած (կաղնի և գինանշանաց)։

B. **Glandé, ée** (լլանդե) ած. Ուռուցեալ գեղձիք ի ներքին կզակն կամ ի խաժնիկն [ganache] (երիվար)։

Glandée (լլանդե) ե. էթ. Գազելն կապինա վայրի. *կազմուազ։ Aller à la —. Envoyer les porcs à la —. Արձակել գեղս յանառատ ի ճարակեացն զվայրի կապինա։

† **Glandifère** (լլանդիֆեր) ած. *կազմնալեր.

† **Glandivore** (լլանդիվոր) ած. *կազմնակեր. *կազմնաուն (խոզ)։

Glanduleux (լլանդուլո) ած. տես Glanduleux։

Glandule (լլանդուլ) ե. էթ. Գեղձ փոքրիկ. *գեղձիկ։ Les amygdales sont des glandules։

Glanduleux, euse (լլանդուլո, եզ) ած. *Գեղձանման։ Les mamelles sont des corps —։

Glane (լլան') ե. էթ. Ա. Խուրձն հասկաց ժողովելոց յանգի գհետ հնձազաց. ափնի։ ‖ 2. Շար տանձից ի վերայ ասացի. Գ. շարան։ Voilà une belle — de poires de blanquette. — d'oignons. Շար սոխոց կապելոց ի յարդևղէն չուանէ։ Acheter une — d'oignons։

Glaner (լլանե) բ. ն. Ա. Քաղել գհատիս յանգի գհետ հնձողաց. հասկաքաղ առնել։ — les épis après la moisson faite. Il n'a pas voulu permettre à ces pauvres gens de — dans son champ։ ‖ 2. (ենթբ.) Ժողովել, քաղել (գիմաղեաց կամ գմնացեալն յայլոց). հասկաքաղ առնել։ Nous ne faisons guère que — après les anciens։

Glaneur, euse (լլանոր, եզ) ե. Հասկաքաղ։

† **Glanis** (լլանի) ե. ար. Ձուկն ինչ գետաց։

Glanure (լլանիր) ե. էթ. Հասկք քաղելոք. հասկաքաղք. ափնիք։

Glapir (լլափիր) բ. ն. Ա. կազկանձել, առնոլ (ազռւեսուց). ճռնծկալ, կազկանձել (կրիանաց շանց). (փխ. ժպնկճնկալ)։ ‖ 2. ձչել, կազկանձել (մանրգոյ)։ Au lieu de chanter, elle glapit։ [Ձաղկական, ճչող (ձայն)։

Glapissant, ante (լլափիսան, անդ) ած. կազկանձ.

Glapissement (լլափիսման) ե. ար. Ոռնոյն (ազռւեսուց, կրիանաց շանց). *կազկանձիւն։

Glas (լլա) ե. ար. Հնչիւն զանգակի վասն հոգեվարի կամ նորագ մեռելոյ. *մնացհազանգակ։ Sonner le —։

Glaucome (լլոքոմ) ե. ար. Ախտ ինչ ապակոյ, յորում ապիկնկնին [hyaloïde] գառնոյ լինի անթափանցիկ և ծավալգոյն. *խոժափառութիւն։

Glauque (լլոք) ած. Մովագոյն. խաժագոյն։ Vert —. Les feuilles de la capucine sont glauques։

Glèbe (լլեպ) ե. էթ. Ա. կալուածք. տգաբարք։ Esclaves de la —, attachés à la —. Հողագործ գերիք (առհին Հռովմայեցիս)։ ‖ 2. Գաշտ. անդ. տրտ. (ի պերճ ասացուածս)։ Arroser la — de ses sueurs։ ‖ 3. կաշտ հողոյ. գուղձն. բուռնծ։ (որ և Motte de terre)։

Glène (լլեն') ե. էթ. խառոյք կցառածոյ ասկերաց։

Glénoïdal, ale (լլենոյդալ, ալ') } ած. Գոգաձևորպ։
Glénoïde (լլենոյդ) }
Cavité, fosse glénoïdale, glénoïde։

Glette (լլեթ) ե. էթ. տես Litharge։

† **Gleucomètre** (լլեոքոմեթր) ե. ար. Գործի նշանակիչ առասկարար ծանրութեան խաղմոյ [moût]. *խաղմըզաչափ։

Glissade (լլիսադ) ե. էթ. Գ. սլիթուածք. սայթաքուածք. սահանաուրթիւն։ Il fit une — et tomba։

Glissant, ante (լլիսան, անդ) ած. Լպիրծ. լպրծուած. սահալպիրծ. գոլիթուած. Ս. սահուկ. Ս. սահան։ Le chemin, le pavé est fort —. Un pas —. Il fait bien —. Լպիրծ է յոյժ յատակն, սալայատակն։

Glissé (լլիսե) ե. ար. Գ. Ինչ կոքաուուց՝ յորում պարտղն անցուցանել մեղմով զանձն առաջի իւր՝ չգիտել զայն յուշիկ ընդ գետինն։ (Որ և Coulé)։

Glissement (լլիսըման) ե. ար. Սահիլն. (խոսք)։ Le — d'un chassis dans sa coulisse։

Glisser (լլիսե) բ. ն. Ա. Սղոսակեալ իջանել (ընդ չուան)։ Il saisit la corde et se laissa — jusqu'à terre։ (Առ և ս Couler)։ ‖ 2. Սահիլ (ի վերայ սառնոյն)։ — sur la glace par amusement. — avec des patins. Les enfants se plaisent à —։ ‖ 3. Գիտել (ի վերայ լպրծուած քարի). գոլիթակգել. սլիթագել. սայթագել։ Il glissa sur le pavé et fit une lourde chute. Le pied lui a glissé. (ենթբ.) Զար ինչ պատահեաց նմա։ ‖ 4. Սահիլ (դաւու ի վերայ ջուրց)։ ‖ 5. Զերծանել անկանել, զերծանել, ազատակիլ, սահիլ (ի ձեռաց)։ Cela m'a glissé des mains. — des mains à quelqu'un. (ենթբ. և ընդ.) Սղոսակիլ, պրծանել, զերծանել ի ձեռաց ուրուք. խուսափիլ։ ‖ 6. Սպրդիլ մտանել. սղոսակիլ։ "Ces paroles firent — l'espérance jusqu'au fond des entrailles de Calypso." FÉN. *Tél.* VII. ‖ 7. (ենթբ.) ի հարևանցի անցանել (ընդ գործ կամ ընդ խնդիր ինչ). հարևանցի թաղուլ. քերեալ անցանել. անց և անց առնել. (տես. վրայէն սահիլ)։ L'orateur a glissé sur ce fait։

= բ. ն. † 1. Սահեցուցանել։ — son pied։ ‖ 2. Մուծանել, գնել, արկանել մեղմով կամ առնիթիւ (գձեռն ի գրպան ուրուք, արծաթի ի ձեռս ուրուք). խթել. (փխ. սահեցնել)։ — sa main dans la poche de quelqu'un. Il lui glissa une pièce de cinq francs dans la main։ ‖ 3. (ենթբ.) Սպրդեալ մուծանել։ — une clause dans un contrat։ ‖ 4. (ենթբ.) Հեղուլ, ասել մեղմով (յունկնանէ ուրուք)։ Je lui en ai glissé deux mots à l'oreille։

= Se —. բ. ա. 1. Մտանել մեղմով, առնիթիւ, յորտուիթ. սպրդիլ. սպրդեալ, սողոսկեալ մտանել։ Il se glissa doucement dans le cabinet։ ‖ 2. (ենթբ.) Սպրդիլ։ Il s'est glissé beaucoup de fautes dans cet ouvrage։

Glisseur (լլիսոր) ե. ար. Որ սահէ ի վերայ սառնոյն. սահող։ [բայ սառնոյն առ ի սահիլ։

Glissoire (լլիսուար) ե. էթ. Շաւիղ լպրծուած ի վերայ սառնոյն։

Globe (լլոպ) ե. ար. 1. Մարմին բոլորակ. գունդ։ Un — de verre։ ‖ † 2. (ենթբ. և ի բժշկ.) Ականջ (տղջ ականի). Ս. շրմունք։ "D'un sein plus arrondi les globes achevés D'un souffle égal et pur abaissés, élevés." LAMART. *Méd. Jeune fille.* ‖ 3. Գունդ, բոլորակ (արեգական, լուսնի, աստեղաց)։ Les globes célestes. Աստղք։ ‖ 4. Երկիր. *Տղոյգունդ։ La formation du —. Faire le tour du — terrestre. *Երկրագունդ. — céleste. *Երկնագունդ։ ‖ 5. Աշխարհագունդ ոսկի՝ թագակիր կամ խաչակիր (ի ձեռս կայսերաց և թագաւորաց ոմանց). խնձոր (ա)։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Ընդհանուր սա գիտեմ ասելն ընդդէմ և գանձի՝ եթէ որ ի գլուխ. և այսպիսի էր յերկնիցն, ինչ Հրեշտակ գնա՞ց ընդ ամենայն զգրնդիւղ ս՝ ուրուխալ ոսկի, սակը սա ընդոր, ի կնոջն նմանէն." Ագ. Գաղ. ժա.

Globulaire (լլոպուլեր) ած. Գնդաձև։

Digitized by Google

= ѵ. ԽԹ. Ագգ անկոց սրոց ծաղիկք գնգաձևք են. գնգաձաղիկ։

Globule (լը-բիւլ՛) ѳ. ար. Ձ. Գունդ. փոքրիկ. գնդակ։ ‖ Ջ. Ոլոռն (կաթիճն, արեան)։ ‖ Ճ. Պատիր մանր գընդակիկ գեղոց. *գնդակիկ։ Des globules de digitaline։

Globuleux, euse (լը-բիւլ-լեօ, եօզ) ած. Ձ. Գնդաձեւ։ Matière globuleuse։ ‖ Ջ. Գնդաձև. Un petit corps —։

Gloire (լը-ուար) ѳ. ԽԹ. Ձ. փառք. փառաւորութիւն։ Acquérir de la —. Être comblé de —. Se couvrir de —. Il eut la — d'être le libérateur de son pays. Ternir, souiller la — de quelqu'un. Il aspire à toutes les gloires. C'est — de . . . փառք են... Faire —, se faire —, tenir à —, mettre sa — à. փառս իւր համարիմ. պարծանս համարիմ. պարծիմ։ ‖ Ջ. Պարծանք. բարգաւաճանք։ "C'est notre patrie qui a la — d'avoir inventé la navigation." ՖԷՆ. *Tél.* III. ‖ Ճ. փառք. համբաւ. անուն բարի։ ‖ Մ. Ինծասիրութիւն. փառասիրութիւն։ La — le perdra. Vaine —. Ունայն պարծանք. անապարծութիւն. անապարծիկ փառք. անփառաւութիւն. զրափառութիւն. նանրափառութիւն։ Fausse —. Յաւս փառք. սոսկափառութիւն։ ‖ Յ. փառք. պարծանք. (առի զպարանց անուանեանց)։ Newton fut la — de son siècle. Cet homme est une des gloires de son pays։ ‖ Ն. փառք. փառաւորութիւն. շքեղութիւն. շուք։ J'ai vu la — de cette cour autrefois si brillante. Le Fils de Dieu viendra dans sa —. †La — de Niquée. Ականջեան, անանց փառք. Հոյակապ փառաւորութիւն։ ‖ Շ. Գաղթս զոր մնաուցանեմք առ առաւածութիւնն. փառք։ Dieu est jaloux de sa —. Il ne cherche que la — de Dieu. Rendre — à Dieu. Տալ փառս, փառաւորութիւն մնաուցանել. Աստուծոյ. փառաւոր առնել, մեծացուցանել զԱստուած։ Mon âme rend — au Seigneur. Մեծացուսցէ անձն իմ զՏէր։ ‖ Ո. Երանութիւն (սրբոց). փառք։ Il est dans le séjour de la —։ ‖ Չ. փառք, պատուոյիք գլխոյ սրբոց (ի նկարս)։ ‖ Ժ. Նկար յորում անուանին երկինք բացեալ և աստուածութիւնն Հանդերձ հրեշտակօք։ Une — du Titien։

† **Gloria** (լը-իա) ѳ. ար. Ձ. Երգին առն առաքեալոց. փառք Հօր։ (Որ և — Patri). — in excelsis. Երգ ինչ պատարագի. փառք ի բարձունս։ ‖ Ջ. Ըմպելի ջերմ ի սրճոյ, ի շաքարէ և յօդոյ. (ռ.)։ Prenez-vous du — ? ‖ Ճ. փոքրիկ սկահակ [tasse] (սրճոյ)։ ‖ Մ. *Թռչ խառն յօզոյ (վասն նաւավարաց). (ռ.)։

Glorieusement (լը-իօզ-ման՛) ѵ. փառօք. փառաւորութեամբ. գովութեամբ։ Il est mort —։

Glorieux, euse (լը-իէօ, եօզ) ած. Ձ. փառաւոր. փառաւորեալ. պանծալի. մեծանուն։ Il revient — et triomphant. Règne —. Préférer une mort glorieuse à une longue vie. Être — de quelque chose. Պարծանս համարիմ. պարծիմ։ ‖ Ջ. փառաւորեալ։ La glorieuse Vierge Marie. Les — apôtres saint Pierre et saint Paul։ ‖ Ճ. Ունապարծ. զրապարծ. մեծամիտ։ Il a du mérite, mais il est un peu —։

= ѳ. Ունապարծ. զրապարծ։ Le Glorieux, titre d'une comédie de Destouches. C'est une petite glorieuse։

Glorification (լը-իֆիգ-սիօն) ѳ. ԽԹ. Բարձրանալն (որդւոյ կամ ընտրելոց յանանց փառս). փառաւորութիւն։

Glorifier (լը-իֆիէ) բ. ն. Ձ. փառաւորել. փառաւոր առնել. բարձրացուցանել (զԱր, զգործ ինչ)։ ‖ Ջ. փառաւոր առնել. փառաւորել. փառաբանել. մեծացուցանել (զԱստուած). տալ փառս (Աստուծոյ)։ Dieu est glorifié dans ses saints։

= Se —. բ. ա. Պարծել. պանծանալ. պերճանալ։ Se — de sa noblesse. Se — mal à propos։

Gloriole (լը-իօլ՛) ѳ. ԽԹ. Ունչին փառասիրութիւն։

Glose (լը-ուզ) ѳ. ԽԹ. Ձ. Հին կամ մեծին բառք յոյն մատենագրաց հաւաքեալք և պարզաբանեալք. պարզաբանութիւն։ Érotien a donné un recueil des gloses d'Hippocrate։ ‖ Ջ. Մեկնութիւն. պարզաբանութիւն։ Il est souvent arrivé que la — a passé dans le texte. — ordinaire. Մեկնութիւն լատիներէն Թարգմանութեան առաւածաշունչ գրոց։ ‖ Ճ. Խեղկատակեալ նմանութիւն [parodie] բանաստեղծութեան իրիք՝ որոյ մէն մի տող կրկնի ի կատարած մէն մի տան։ La — a autant de stances que le texte parodié a de vers. La — de Sarazin sur le sonnet de Job։ ‖ Մ. (ѵ. բ. և ընդ.) Մեկնաբանել չար. խծրծել։ Dites le fait simplement; point de —։

Gloser (լը-ուզե) բ. ն. և չ. Ձ. Մեկնել. պարզաբանել։ ‖ Ջ. (ѵ. բ. և ընդ.) Դատել (զպղպղ արարս). ի չար անդր մեկնել. խծրծել. ոտգտանել։ Vous glosez sur tout. On en glose partout։

Gloseur, euse (լը-զէօր, եօզ) ѳ. Որ զամենայն ինչ ի չար անդր մեկնէ. բանասիրկիրս. պարտատգէտ։

Glossaire (լը-սէր) ѳ. ար. Բառագիրք հին կամ մեծին բառից. բառագիրք։ Les glossaires de du Cange։

Glossateur (լը-սաթէօր) ѳ. ար. Ձ. Մեկնիչ (գրոց սրբոց)։ ‖ Ջ. Մեկնիչ (իրաւագիտութեան ի մէջին գաբուս)։ ‖ Ճ. Պատմիագիր բառագրաց հին բառից. *բառագրող։

Glossite (լը-սիթ) ѳ. ԽԹ. *Լեզուաբորոգ (բուս բժշկից)։

† **Glossographe** (լը-սօ-գրաֆ) ѳ. ար. Հաւաքիչ, մեկնիչ հին կամ մեծին բառից։

† **Glossographie** (լը-սօ-գրաֆի) ѳ. ԽԹ. Ձ. Մեկնութիւն հին կամ մեծին բառից։ ‖ Ջ. Նկարագիր լեզուի. *լեզուագրութիւն։

† **Glossologie** (լը-սօլ-ժի) ѳ. ԽԹ. Ձ. Բառաւմն լեզուաց. *լեզուախօսութիւն. *լեզուագիտութիւն։ ‖ Ջ. Տեղիս-ութիւն արուեստական բառից գիտութեան իրիք. *բառագիտութիւն։

Glossopètre (լը-սօփէթր) ѳ. ար. Ջինաւոսին քար։

† **Glossotomie** (լը-սօթօմ) ѳ. ԽԹ. Լեզուահատութիւն։

Glotte (լը-թ) ѳ. ԽԹ. Բացուածք կամ ծակ խռչափողոյ [larynx] ուստի արտաքս ելանէ ձայն. ձայնարան։ — supérieure. Ս. խռչակերևոյթ. Ս. խռչակգլուխ։

Glougloter կամ **Glouglouter** (լը-լուգ-թե, լը-լուգ-թե) բ. ն. Ղօղանջել (հնգիկ հաւու կամ գառնլի)։

Glouglou (լը-լը-) ѳ. ար. Ձ. Խռխռուածն (գինւոյ հանելոյ ի նեղ բերանոյ շշոյ). Գ. կկլկլուիք։ "Qu'ils sont doux, Bouteille jolie, Qu'ils sont doux Vos petits glouglous." ՊՕԼ. *Méd. malgré lui*։ ‖ † Ջ. Ղօղանջուածն (հնգիկ հաւու)։

Gloume (լը-մ՛) ѳ. ԽԹ. *տես* Glume։

Gloussement (լը-սման՛) ѳ. ար. Ձ. Կարկաչիւն հաւու ար թխէ. Գ. գաթգաթաձան։ ‖ † Ջ. Ղօղանջուածն (հնգիկ հաւու)։

Glousser (լը-սե) բ. ն. Կարկաչել հաւս ի թխէն կամ ի կոչել զձագս իւր. Գ. գաթգաթալ։

Glouteron (լը-գէ-ռո՛) ѳ. ար. *տես* Bardane։

Glouton, onne (լը-գո՛, ն՛) ած. և ѳ. Որ ա. ուտ անյագութեամբ, անչափ. արկորուստ. արկորեալ. արկե-

Digitized by Google

բաժէա. արկղամայր. արավղինամայր. շատակերը։ Le loup est un animal — . C'est un vilain — ։

Gloutonnement (լու–տոնըմ–) ՛ա. Որկրամոլութեամբ. արկղաբար։ Manger — ։

Gloutonnerie (լու–տոնը–) ե. եէ. Որկրամոլութիւն. արկղաժիտութիւն. արկղամայնութիւն։

Glu (լիւ–) ե. եէ. Նախիւ ինչ մաղտալ հանելու յերկրորդ կերպ չիչխանի [houx] եւ ի ճագարի [gui]. *ասալ. Խօ–ի։ Prendre les oiseaux à la — ։

Gluant, ante (լիւ–ան, անթ) ած. Մածանալ. մնատղալ. Ս. փակչատակ. Ց. կպչատակ։ Il n'est rien de si — que la poix, que la gomme. Sueur gluante ։

Gluau (լիւ–ո) ե. ար. Գաւազանի ատենապատ, *ատալ ղալից։ Paquets de gluaux. Chasse aux gluaux ։

Gluer (լիւ–ե) բ. ն. 1. Գատել ասքնձով, ատակղը (գլուաղատնս)։ ‖ 2. Ալտակղել, շաղախել (մնածանալ ինչ իրար)։ Ces confitures lui ont glué les mains ։

Glui (լիւ–ի) ե. ար. 1. Յարդ, խոզան (հատարդ [seigle] ի ծածկել գատնին)։ ‖ † 2. Կատ ի յարդէ ։

Glume (լիւ–ո՛) ե. եէ. փոճակ (յարմնոյ, վարտակոյ). ծանծ։ (Աւելի եւս Bale, Balle կամ՝ Bâle)։

Glutem (լիւ–թէմ՛) ե. ար. 1. Նախի շաղկապիչ մնատնոց հատատատուն մարմնոյ իրիք (օրինակ իմն քարանց). սինձ։ ‖ 2. *Ինձան. (քատ ատրրագիտաց)։ [tinatif։

Glutinatif, ive (լիւ–թինատիֆ, իվ) ած. տես Agglutinatif, ive։

Glutineux, euse (լիւ–թինէ, էօզ) ած. 1. *Ինձատատար։ ‖ 2. Մածանալ. մնատղական։

† **Glutinosité** (լիւ–թինոզիթէ) ե. եէ. Մածակատնութիւն։

Glycérine (լիւ–սի՛ն) ե. եէ. *Հեղանիւթ ինչ անգոյն, թանձրանիկ եւ քաղցրահամ (քատ ատրրագիտաց). *քաղցրատնիւթ։

Glycine (լիւ–սի՛ն) ե. եէ. Թուփ ինչ ար ատյ ծաղիկս կատպրատ ազկատղրէն. *ճնճղուկատնձակ. *ուխէ։

† **Glycocolle** (լիւթօ–ո՛լ) ե. եէ. *Գաղցրատինձ. (քատ ատրրագիտաց)։

Glycomien կամ՝ **Glycomique** (լիւթօմիէն, լիւթօ–նիք) ած. ար. Գլխիկնեան (չափ ի հատրատրէ [spondée] եւ յերկուց ատեղանց [dactyle])։

Glycose (լիւթօզ) ե. եէ. Շաքար խաղողոյ կամ՝ նշոյի [amidon]. *քաղցրատնիւթ։ (Գրի եւս Glucose)։

† **Glycosurie** (լիւթօզիւ–ր) ե. եէ. տես Diabète։

† **Glyphe** (լիւֆ) ե. ար. Գանգակ. փորատած։

Glyptique (լիւփթիք) ե. եէ. Ա քատատա քանդակիչոյ ի վէրայ քարանց պատատականանց. քանդակիկան արուեստ։

† **Glyptographie** (լիւփթօկ–ֆի) ե. եէ. *Գանգակագիտութիւն։

Gnome (Նոմ՛) ե. ար. Ոգի կամ՝ շատհակատ հոգոյ պատհատան գանձուց եւ քարանց պատատականանց. *Հոգատպոյ։

Gnomide (Նօմիդ) ե. եէ. Իգ շատհակատ հոգոյ. *Հոգատպարիկ։ [(բատնք, բանատատիքութիւն)։

Gnomique (Նօմիք) ած. Ա. ատկատկան. ատատկատար = ե. ար. Մատանագիր ատատկատար բանատատիքութեանց։

Gnomon (Նօմո՛ն) ե. ար. 1. Ցից, սլաք (ատատկղատքատշխից տատ ի ճանաչելոյ գլուխքրութիւն արեգական)։ ‖ 2. Ցից, սլաք (արեգատկնայրին ժամացուցի)։

Gnomonique (Նօմոնիք) ե. եէ. Ա քատատա նկարելոյ արեգատկնայրին, լուսնայրին կամ՝ ատատկղայրին ժամացոյցս. *ժամացուքութիւն. *ատատկրագիտութիւն։

Gnose (Նոզ) ե. եէ. 1. Խորհրդագոյն կրօնագիտութիւն։ ‖ 2. Ա յարգապատութիւն Գնոստիկեանց։

Gnosticisme (Նոստիսիզմ) ե. ար. Ալտանգ գնոստիկեանց. *գնոստիկութիւն։ L'histoire du — ։

Gnostique (Նոստիք) ե. ար. Ա հուն հերետիկոսաց նգիպտոսի եւ Ասորւոց՝ որ պատճառին ինչ ատելի ինչ քան զայլսն գխորհցին զԱստուծոյ. Գնոստիկեան. Գնոստիկացի. Գէա. Գիտուն. Ճանաչական։

† **Gnou** (Նու–) ե. ար. Ա հատուն ինչ յատդրանման [du genre des antilopes]. *հզջերատուածի։

Go (Tout de) (տու ը՛ կօ) ած. ատ. Հատիարձակ. ատնատրգի. (–Ա.)։ Il est entré tout de go ։

Gobbe (կոպ) ե. եէ. Գատատա ինատնատոր (ի ատպանանել զանատատնա)։ գիզատ։

Gobelet (կոպլէ) ե. ար. 1. Ըմպանակ բալորչի եւ ատանց անկնդց [anse]. ակատ։ ‖ 2. Վերակացութիւն հատցի, գինւոյ եւ մրգոց ի պէտս ատրճայի։ ‖ 3. Վերակացուք հատցի, գինւոյ եւ մրգոց ի պալատան արքունի։ Le — a reçu ordre de faire telle chose ։ ‖ 4. *Սկատհակ (ատճպատրտաց [escamoteur])։ Joueur de gobelets. 1. Ս. Ալճպատրար։ ‖ 2. (ե–կ–ի. եւ ընտ.) Խաբերայ։

† **Gobeleterie** (կոպլէթը–ի) ե. եէ. *Սկատհագործութիւն, [հատրար։

† **Gobeletier** (կոպլէթիէ) ե. ար. *Սկատհագործ. *սկատհատ.

† **Gobelin** (կոպլէն) ե. ար. Ոգի. ճեւեղիկ. գեւ։

Gobelins (կոպլէն) ե. ար. յե. Ա հուանի գործարան ինչ ներկոց եւ արատհակաց [tapisserie] ի Գարիս քատղաքի. Գորելէանք։ La manufacture des Gobelins tire son nom de Gilles Gobelin qui, sous François Ier, établit la teinture en écarlate ։

Gobeletter (կոպլէտէ) բ. ն. 1. Ըմպել բատղատ ատնգամ ատ. ատակատ ատակատ. (ընտ.)։ ‖ † 2. Երթալ ի գնատ կատպելոյս. (ընտ.)։

Gobe-mouches (կոպ–մուշ) (յե. ատնփ.) ե. ար. 1. Թռչուն ինչ յատգէ ճնճղկատնց, ար ուտէ ճանճս եւ այլ մրիչատս. *ճանճատքաչ. *ճանճատրատկ։ ‖ † 2. Ագգ ինչ փոքրիկ մաղիզի Ասատլետանց. *ճանճատկեր մաղէչ։ ‖ 3. Ա հուն այլեւայլ անկոց ար ըմբռնեն զճանճս եւ զմրիչատս ատերտուքս իւրեանց. *ճանճատկալ։ (Ար եւ Attrape-mouche կամ՝ mouches)։ ‖ 4. (ե–կ–ի. եւ ընտ.) Որ հատատնի ատմնակցուն. ար ընդունի զատմնակցուն կարծիս։ ‖ 5. (ե–կ–ի. եւ ընտ.) Որ հատատտյ ատմնական բատնի. բատնատրթուկ. գիւրատհատատ. պարզատիս։ On a forgé cette nouvelle pour se moquer des — ։ ‖ 6. (ե–կ–ի.) Որ պատատղէ ի սնատիս. *ճանճատր։

Gober (կոպե) բ. ն. 1. Կլանել անյագ եւ ատատնց ծատմլոյ. հատատիտ լինել. լափել. (ընտ.)։ — une huître. — un couple d'œufs frais. — des mouches, du vent. (ե–կ–ի.) Պատատել ժատմնատկս բատզատմն. ժատմատվճատս լինել. ատատլ ճանճս. գհոգմն ատատծել։ — le morceau, l'hameçon. (ե–կ–ի.) Վատղատատրեր լինել. գիւրատ խարել։ ‖ 3. Ցանկատրծ հերքատկել ատնել զրոյ. ըմբռնել յանդգնատից. (–Ա.)։ On l'a gobé au sortir de chez lui ։ ‖ 4. (ե–կ–ի. եւ ընտ.) Դիւրատ հատատնել. ընգունել հեշտատ։

Goberge (կոպեռ–ժ) ե. եէ. 1. Զաձ ինչ կատհագործաց [menuisier]։ ‖ † 2. Ալգ ինչ ձողատձկան [morue]։

—յե. փոքր ատախատակք մնատճատկալք։

Goberger (se) (ը կոպեռ–ժե) բ. տ. 1. Հանգատչեալ նատել (ի թիկնաթոռի). հանգչել. գրգռել եւ գգուիլ. (ընտ.)։ Il se gobergeait dans un bon fauteuil ։ ‖ 2. Զբօսնուլ. ուրախ լինել. (ընտ.)։ ‖ 3. Ծաղր առնել. (ընտ.)։ Il se gobergeait de ces gens-là ։

Gobet (կոպե) ե. ար. 1. Գատատ. (ընտ.)։ † — Prendre

Digitized by Google

un homme au —. (է֊խ֊ք. և ֊հ.) Յանկարծ ունել. ձեր֊բակալ առնել յանդգնաւորից. ‖ 2. Ազգ ինչ մեծի կեռաս֊ոյ. Des gobets à courte queue.

† — C'est un bon —. Դիւրահաւան ոք է. (֊հ.).

Gobeter (ի֊ը֊է֊ր) բ. ն. Ուրկանել շաղախ կամ գաճ [plâtre] ի կցաւածս քարանց որմոյ.

† **Gobeur, euse** (ի֊ե֊ո֊, ե֊ը) է. 1. Որ կլանէ կամ լափէ. ‖ 2. (է֊խ֊ք.) Որ հաւատայ ամենայն բանի. Grand — de fausses nouvelles.

Gobin (ի֊ե֊ն) է. ար. Սպասաւոր. Ս. կուզ. (ընդ. և խօսի).

† **Godaille** (ի֊ո֊այ) է. էկ. 1. Գինարբուք. (֊հ.). ‖ 2. Յաւի գինի. (֊հ.).

Godailler (ի֊ո֊այ֊է) բ. ն. Ըմպել անչափ և բա֊զում անգամ. (֊հ.). [(֊հ.).

Godailleur (ի֊ո֊այ֊է֊օ֊ր) է. ար. Արբշիռ. գինեսէր.

† **Godan** կամ † **Godant** (ի֊ո֊ան) է. ար. Խարէպա֊թիւն. (֊հ.).

Godelureau (ի֊ո֊ը֊լ֊ը֊ո) է. ար. Երիտասարդ քըծ֊նող կանանց. երիտասարդ կնահաճոյ. (ընդ. և ազդ.).

Godenot (ի֊ո֊ը֊ն֊ո) է. ար. 1. Փոքրիկ առնապատկեր փայտեայ կամ փղոսկրեայ որով խաղան ածգապարտք [joueur de gobelets]. Faire jouer —. ‖ 2. Ա֊յր կարճ հասակաւ և տգեղ. (֊հ.).

Goder (ի֊ո֊ե֊ր) բ. ն. փոքր գործել (զգեստուց որ ոչ իցեն բարւոք ձևեալ կամ բարւոք կարեալ).

Godet (ի֊ո֊ե) է. ար. 1. Ըմպանակ որ ոչ ունի ոտս և ոչ առնկունս [anse]. Boire dans un —. ‖ † 2. (է֊խ֊ք.) Ցաւի կրկնուած յառի փոքր (պատառուց, զգեստուց). ‖ 3. *Ակոհակ (երանգոց նկարչաց). ‖ 4. Գոյլ (ջրհան մեքենայի). պոնան ե֊ր֊ե֊ս֊ո֊ւ ե֊ո֊ղ֊ո֊ւ. ‖ † 5. Զագար.

Godiche (ի֊ո֊իշ) է. ար. Ա֊յր անուղղ, տգիտաշ. (֊հ.).

† **Godille** (ի֊ո֊իյ) է. էկ. Թիակ ի խիլս նաւակի ի վա֊րել և յուղղել զայն. [ի յետոյ կողմանէ.

† **Godiller** (ի֊ո֊իյ֊է) բ. ն. վարել զնաւակ ետ խիլս.

Godiveau (ի֊ո֊ի֊ո) է. ար. կարկանդակ լցեալ եր֊շըկաւ կամ յօշածոյ մսով որթոտ.

Godron (ի֊ո֊ո֊ն) է. ար. 1. Ջուանձև զարդ (ի ծոցս արծաթի եղէն անօթոց). ‖ 2. Ընդորչի կրկնուածք կամ փո֊թուածք (օձեաց կամ փղոսկրոյ նմանեալ). խորշ.

Godronner (ի֊ո֊ո֊ն֊է) բ. ն. Ջուանձև զարդս կամ բոլորշի փոթուածս յօրինել. — de la vaisselle, du linge.

Goéland (ի֊ո֊ը֊լ֊ան) է. ար. Թռչուն ինչ մեծ ծովային յազգէ որորից [mouette]. *տարմնորս. Les goélands se tiennent en troupes sur les rivages de la mer.

Goélette (ի֊ո֊ե֊լ֊է֊ր) է. էկ. 1. Նաւ ինչ երկայմ. ‖ † 2. Թռչուն ինչ. ծիծառն ծովային.

Goémon (ի֊ո֊է֊մ֊ո֊ն) է. ար. Ա֊մանաւ ծովային.

Goétie (ի֊ո֊ի֊) է. էկ. կարդալն զչար ագիս. կիւսա֊Հմայութիւն. La théurgie était opposée à la —.

† **Goffe** (ի֊ո֊ֆ) ած. խոշոր. անշնորհ. անհեթեթ. անպի֊տան. (ֆլ.). Un homme, un habit —.

Gogaille (ի֊ո֊այ֊լ) է. էկ. 1. Խրախճանք. գինարբուք. (֊հ.). Faire —. ‖ † 2. Ծաղրածութիւն.

Gogo (à) (= ի֊ո֊ի֊ո) ած. ար. Յաւտաւութեան. ի յղ֊ձութեան. քան անձին դիւրի. (ընդ.). Vivre à —. Être à —. [թիւն. (ֆլ.).

† **Gogue** (ի֊ո֊ի) է. էկ. Խեղկատակութիւն. զուարճա֊

Goguenard, arde (ի֊ո֊ի֊ը֊ն֊ա֊ր, ա֊ր֊դ) ած. և է. Ա֊պանող. ծաղրածու. խեղկատակ. (ընդ.). Cet homme est —. Être d'humeur goguenarde. C'est un —.

Goguenarder (ի֊ո֊ի֊ը֊ն֊ա֊ր֊դ֊է) բ. ն. խեղկատակել. (ընդ.). Ils riaient et goguenardaient ensemble.

Goguenarderie (ի֊ո֊ի֊ը֊ն֊ա֊ր֊դ֊ը֊ի) է. էկ. խեղկատա֊կութիւն. ծաղրածութիւն. (ընդ.).

Goguettes (ի֊ո֊ի֊է֊ր) է. էկ. յե֊. խաղալ, ծաղալ բանիք. կատակ. (ընդ.). Conter —. Être en —. Լինել ուրախ, զուարթ. † Se mettre en —. Գինեհարիլ. սրբենալ. Chanter — կամ միաբերան † gogueter à quelqu'un. (է֊խ֊ք.) Ա֊նել ուժիք բանս թշնամանաց.

Goinfre (ի֊ո֊ե֊ն֊ֆ֊ը) է. ար. Որկորաւաս. որկորեայ. որկորամոլ. (֊հ.). C'est un —.

Goinfrer (ի֊ո֊ե֊ն֊ֆ֊է֊ր) բ. ն. Ուտել կարի շատ և աղտեղաբար. որկորատանջել. շուայտել. մեղանչել. (֊հ.).

Goinfrerie (ի֊ո֊ե֊ն֊ֆ֊ը֊ր֊ի) է. էկ. Որկորաւութիւն. որկորամոլութիւն. շուայտութիւն. (֊հ.).

Goitre (ի֊ո֊ե֊թ֊ր֊ը) է. ար. Ա֊յաւութիւն ի պարանոցի. Գ. խպիպ. Le — est endémique dans certaines vallées des Alpes.

Goitreux, euse (ի֊ո֊ե֊թ֊ր֊ե֊ո, ե֊ը) ած. 1. *խպպային (այաւութիւն). ‖ 2. Որ ունի այսուութիւն ի պարանոցի. *խպպա֊ւոր. Les individus —. Ցայս միտս վարի և իբր է. Un —.

Golfe (ի֊ո֊լ֊ֆ) է. ար. Գոգ, ծոց, խորշ (ծովու). *ծովա֊ծոց. La mer forme un — dans cet endroit. Le — du Mexique.

† **Golgotha** (ի֊ո֊լ֊կ֊ո֊թ֊ա) է. ար. Բլուր ուր ի խաչ եւ գրհա֊ւոս. Գողգոթա. գագաթն առեղի. (Որ և Calvaire).

† **Golilie** (ի֊ո֊լ֊ի֊ը) է. էկ. Օձիք ինչ հանդերձից (ի Սպա֊նիոյ).

† **Gombaut** կամ † **Gombo** (ի֊ո֊պ֊ո) է. ար. Տունկ ինչ որոյ ուտի պտուղն. *պամի. (լտ. Hibiscus esculentus, կամ Abelmoschus esculentus). գ֊ա֊ե.

Gomme (ի֊օ՛) է. էկ. խէժ կուէզ. սմկ, — de cerisier, de prunier. — adragant. տես դ'Adragant. — arabique. տես դ'Arabique. — élastique. տես դ'Élastique. — laque. տես ի Laque. —-résine. խէժ ուտիճ. L'assa fœtida, la myrrhe, l'encens sont des gommes-résines. —-gutte. Չինդիկ ուտիճն (որ վարի ի պէտս բժշկոց և նկար֊չաց). է֊մ֊ի֊լ֊գ֊ա֊մ֊ո֊ւ.

Gommer (ի֊օ֊է) բ. ն. 1. Օծանել, ծեփել խիժով. *խիժատել. — de la toile, du taffetas. ‖ 2. խառնել խէժ յերանգս (քան նկարչաց). *խիժատել.

Gommeux, euse (ի֊օ֊է֊ո, ե֊ը) ած. 1. *խիժաբեր. կո֊իզաբեր (ծառ). ‖ 2. *խիժային. Suc —.

Gommier (ի֊օ֊է֊ր) է. ար. Ազգ ինչ խիժաբեր կակիոյ [acacia] ծառոյ Ամերիկայ. կապի (?). *խիժենի.

† **Gommifère** (ի֊օ֊ի֊ֆ֊է֊ր) ած. *խիժաբեր. կո֊իզաբեր.

† **Gommique** (ի֊օ֊ի֊ք) ած. *խիժական. (քան սորբա֊գիտաց). Acide —.

Gomphose (ի֊ո֊ֆ֊ո֊ը) է. էկ. Անշարժ յօդուած (ոս֊կերաց). հեղուսաւոյ. Les dents sont articulées dans les maxillaires par —.

Gond (ի֊ո) է. ար. Ծղխնի. Ի. կրունկ. բեվեր. La porte s'est baissée, parce que les gonds ont lâché. Fiche à gonds. Faire sortir, mettre quelqu'un hors des gonds. (է֊խ֊ք.) Կարի իմն զայրացուցանել զոք.

† **Gonder** (ի֊ո֊ն֊է֊ր) բ. ն. Դնել ծղխնիս. — une porte.

Gondole (ի֊ո֊ն֊ո֊լ) է. էկ. 1. Նաւակ վ֊ենետկոյ. *գոն֊դոլայ. ‖ 2. Բաժակ նեղ և երկայն. ‖ † 3. կառաք ինչ հա֊մաշխարհիկ կամ հասարակաց. Gondoles parisiennes.

Gondoler (ի֊ո֊ն֊ո֊լ֊է֊ր) բ. ն. † 1. ի վեր ամբառնալ ծայրից (նաւու). ‖ 2. Ալեծուլ (փայտի).

Digitized by Google

Gondolier (գոդոլիե) ե. ար. Նաւավար վենետկեցի. *գոնդոլավար։

Gonfalon կամ **Gonfanon** (գոնֆալոն, գոնֆանոն) ե. ար. Խաչադրօշ, նշանակ եկեղեցւոյ. վառ.

Gonfalonier կամ **Gonfanonier** (գոնֆալոնիե, գոնֆանոնիե) ե. ար. ¶ 1. Որ կրէ զխաչադրօշ նշանակ եկեղեցւոյ. *վառակիր։ — de l'Église. *Վառակիր եկեղեցւոյ. պաշտօնեան քաղաքաց Իտալիոյ կոչուածով ի Հռովմայ քահանայապետէն՝ ի ժամանակի յորում էր մերթ պատերազմի ընդ կայսերս Գերմանիոյ։ ¶ 2. Առաջնորդ, հրամանատար ընկերհաշտութեանց ինչ Իտալիոյ. *վառակիր։

Gonflement (գոնֆլըման) ե. ար. Այտուցմունք. փքուածք։ — de rate, d'estomac. Cela cause un — à la peau։

Gonfler (գոնֆլե) բ. ն. ¶ 1. Այտուցանել. ուռուցանել։ Le pigeon gonfle sa gorge. L'eau a gonflé cette éponge. — une vessie. Փչել զփուքիկուշտ։ ¶ 2. Լնուլ փքովք (զմարմին)։ փքացուցանել։ La plupart des légumes gonflent l'estomac։ ¶ 3. (ի խոսս.) Փքացուցանել. Հպարտացուցանել։ Sa fortune l'a gonflé d'orgueil։

═ե. ն. Այտնուլ. ուռանուլ։ Cette pâte gonfle dans la poêle. Cette pluie fera — le raisin։

═ Se — . ե. ա. ¶ 1. Այտնուլ. ուռանուլ։ Ses veines se gonflent։ ¶ 2. (ի խոսս.) Փքուլ. ամբարհաւանճիլ։ Se — d'orgueil։

Gong կամ † **Gong-gong** (գոնկ, գոնկ-գոնկ) ե. ար. Սկահաւանձև նուագարան պղնձի ձևոյց և ձեռագոյց, զոր հարկանեն գաւազանաւ. **կոնգ։ (Ձեւս և Tam-tam)։

Gonin (գոնէն) ե. ար. Maître —. խարտեանիկ. խարեբայ. (ահ.)։ Il m'a joué cent tours de maître —։

Goniomètre (գոնիոմէթր) ե. ար. Գործի ինչ. *անկիւնաչափ։ [իմաստն։

Goniométrie (գոնիոմէթրի) ե. իգ. *Անկիւնաչափութիւն։

† **Gonne** (գոն') ե. իգ. Տակառ խայծզանի [goudron] (ի նաւս)։

Gonorrhée (գոնօռէ) ե. իգ. ¶ 1. Սերմնահոսութիւն. սերմնարձակութիւն։ (Այժմ ասի Pertes séminales)։ ¶ 2. Հոսութիւն հիւթից ընդ ջրփոցն [canal de l'urètre] (յատկապէս սեռական հիւանդութիւնս)։ ժլատակոծութիւն։ [իմաստն։

† **Gonorrhéique** (գոնօռէիք) ած. Սերմնահոսական։

Gord (գոր) ե. ար. Տեղի ձկնորսութեան զոր կազմեն երկկորգեան ձողք վարսակալք ի խորս գետոյ և յորինեն անկիւնի բեմ ուր է ուռկանն. թակարդ (?)։

Gordien (գորդիէն) ած. ար. Nœud —. ¶ 1. Գորգեան հանգոյց. հանգոյց ընդ սայլի Գորգիոսի թագաւորի Փռիւգացոց, զոր նուիրեաց ի մեհեանն Աթենասայ ի գորգիան որդի Նարա Միգաս. պատգամ էր եթէ որ լուծցէ զայն հանգոյց՝ տիրեսցէ բոլորում Ասիոյ։ Ալէքսան Նդր Մակեդոնացի չկարացեալ լուծանել զայն՝ եհատ առաբերան։ ¶ 2. (ի խոսս.) Ինձիան կամ դժուարութիւն զոր չկարէ ոք լուծանել. գորգեան հանգոյց։

Goret (գոր) ե. ար. ¶ 1. Ձագ խոզի. խոճկոր։ ¶ 2. (ի խոսս. և ահ.) Մանուկ աղտեղի։ ¶ † 3. Ականջ (նաւուց)։

† **Goreter** (գոր-ըթէ) բ. ն. Մաքրել աւելլուս (գնաւս)։

Gorge (գորժ) ե. իգ. ¶ 1. Ամրոյ կողմն պարանոցի [cou]. փոզք։ Il a la — enflée. Mettre à quelqu'un le pistolet sur la —. Tendre la — au couteau, կամ յոկ Tendre la —. Կարկառել զպարանոցն (առ ի փոզոտամբն)։ Tenir quelqu'un à la —. ¶ 1. Ունել զփոզից ուրուք. ունել զոք զկոկորդէ։ ¶ 2. (ի խոսս.) Ի հեղ արկանել։ ¶ 3. (ի խոսս.) Խեղդ ընդ անձն անկանել. ամպռնակոծանել։ — Se tenir à la —. Ունել զփոզից միմեանց։ — Couper la — à quelqu'un. ¶ 1. Փոզոտել, խողխոդել զոք։ ¶ 2. (ի խոսս.) Յաղքատութիւն կործանել զոք։ ¶ 3. (ի խոսս.) Ի գերեզ հանել, ցրել զխորհուրդս ուրուք։ ¶ 4. (ի խոսս.) Շահել զամենայն օրծաւի ուրուք ի խաղս։ — Se couper la —. Անցուցանել զտուրն ընդ իւր փոզոտ(ն)։ Se couper la — l'un à l'autre. Փոզոտել, ապականել զմիմեանս։ Se couper la — avec quelqu'un. Դաւել միոյն ընդ միոյն. մեքենայութիւն ոգորիլ. մեքենայութիւն։ — Vous en avez menti par la —. Սակաւիր ի քոյին գլուխ. (ազ.)։ ¶ 2. Ներքին կողմն փոզից. կոկորդ. Ց. պուկ։ Mal de —. Il lui est demeuré un os dans la —. Արրոսել la —. Ըմպել։ Rire à — déployée. Ծիծաղել կոկորդալի, բարձրաբարբառ, աստամիկ. մեծամեծս քրքջել. բարկ ծիծաղիլ։ Crier à pleine —. Աղաղակել կոկորդալի, աստամիկ։ Faire rentrer à quelqu'un les paroles dans la —. (ի խոսս. և ընդ.) Զլանան ընդ բերան վարել. (ալ. առիթակել զմեկը որ ետ առնու իւր բառը)։ ¶ 3. Պատի կերակրոյ (որատեան հատուց). Գ. իծուծ։ — chaude. Սխա կենդանի ուտեանց զոր տան որատեան հատուց։ Faire des gorges chaudes, une — chaude de quelqu'un, de quelque chose. (ի խոսս.) Կատակել. այպանել. ծիծաղել։ Rendre —. ե. Դարձուցանել որատեան հատուս դժեան ,յետ կլանելոյ։ ¶ 2. Դարձուցանել փսխել։ ¶ 3. (ի խոսս.) Անդրէն դարձուցանել բանի զոր ինչ ուտելով է ուրուք յանիրաւի։ Faire rendre — à quelqu'un. Սխակել զոք տալ ի բաց զուտելն յանիրաւէ։

¶ 4. Ծաց, ատինք (կնոջ)։ Elle a la — belle. Elle a trop de —. Montrer, découvrir sa —. Cacher, couvrir sa —։ ¶ 5. Վէրին մեան չապկաց (կանանց)։ ¶ 6. Նեղ անցք ի մէջ երկուց լերանց. խիձ։ Les gorges des Pyrénées։

═ Վկաց. (ա) "Եթէ վեր սոքին բարեաւ խնբել զնեսս, հաներ զսոսն ի ընդ իւր փոզն անցոյանել." Ոսկ. Եփես. Ի. 755. — "Հանդերձեալ խոշոնել իմ զանձն իմ, և զսոսն անցոյանել ընդ փոզ իմ արիել." Ոսկ. ի սղ. ճառ. Հ. Գ. 117։

Gorgé, ée (գորժե) անց. գերբ. ե. խճողեալ (կերակրովք, և ի խոսս. ընչիւք). Թաթաւուչ։ ¶ 2. Որոյ պատրանոցն է զարգարեալ այլազգի պատկառ (սոսեր կամ կարապ ի վինաշղանս)։ ¶ 3. Այտուցեալ, ուռուցեալ (սրունք երիվարի)։

Gorge-de-pigeon (գորժ-տը-բիժօն) ած. անփ. Որոյ շրջշրջին երանգք բազ օրինակի պարանոցի տղաւնոյ. *ղաւնէգոյն։ Une robe —։

Gorgée (գորժե) ե. իգ. Ջափ գինւոյ կամ ջրոյ զոր կարէ ոք կլանել ի միում նուագիւ. Ց. կում։ Boire à petites gorgées. Ց. կում կում ըմպել. (ալ. պուտ պուտ խմել)։

Gorger (գորժե) բ. ն. ¶ 1. Գնել կերակուր ի կոկորդ (տղաւնեաց, հնդկահաւուց)։ On gorge les pigeons, les dindons pour les engraisser։ ¶ 2. Խճողել զորովայն ուրուք. խծկել։ Il ne faut pas — les enfants։ ¶ 3. (ի խոսս.) Լնուլ, խճողել զոք (ընչիւք)։ On les a gorgés de biens։ ¶ 4. Այտուցանել (զորուանս երիվարի)։

═ Se —. ե. ա. Լնուլ գանձն. լնուլ։ Ils se gorgèrent de boire et de manger. Les soldats se gorgèrent de butin։

Gorgerette (գորժըրէթ) ե. իգ. Հին ինչ փոզակապ կանանց. պերոզ. (հզ.)։

Gorgerin (գորժըրէն) ե. ար. ¶ 1. Պահպանակ փոզից. *փոզապան։ ¶ 2. Մասն ինչ խոյակի դասուցն սեանց։

Gorgone (գորգոն') ե. իգ. Անուն երից կանանց, Մեդուսայ [Méduse], Եւրիալեայ [Euryale] և Սթենովայ

Digitized by Google

[Sthényo], *որ վիմացուցանէին պհայերգոյս ի Նոսա (ըստ առասպելացն)*. Գորգոնայ։ [*մորգոկատիկ։

Gorille (յո-ռիյ) ե. ած. Մեծ կապիկ Ափրիկէի. † **Gorthéem** (յո-ռեեն) ե. ած. Ազանգատար հեռագր Գորթէոմի՝ աշակերտի Ամմոնի մագի. գորթէացի։

Gosier (յոզիե) ե. ած. 1. Ներքին կողմն փողից [gorge]. կոկորդ. Ս. պուկ։ Il lui est demeuré une arête dans le —. Avoir le — pavé. (ֆիգուր. և ընդ.) Ունել կոկորդ երկաթի. ուռեալ և լմգալ ջերմինս կամ կծուած առանց ինչ զգալոյ։ ‖ 2. Խազուիկ կամ փողակ ուսոյն ելանէ ձայնն. հագագ. սոսորգ։ Le — d'un rossignol. Avoir un beau —. Ունել ձայն գեղեցիկ. լինել ձայնիւ։ Chanter à plein —. Երգել կոկորդալից ձայնիւ։ ‖ † 3. փող [tuyau] երգիծանի. Ս. պուկ։

Gossampin (յոսսաթեն) ե. ած. Ագգ ինչ պանրենոյ [fromager] բուսական ի Հնդիկս, յԱփրիկէ և յԱմերիկա. Հնդիկ պանրենի։

Gothique (յոթիթ) ած. 1. Գնգերէն. գոթացի. գոթացեր. գոթացկան։ Alphabet —. Langue —. Գնգերէն, գոթացերէն լեզու։ Architecture —։ ‖ 2. Հին. խափանեալ։ Cela est —. Un habillement —։

= ե. ած. 1. Գնգերէն բարբառ. գոթացերէն լեզու։ Ulphilas a traduit la Bible en — au quatrième siècle։ ‖ 2. Գոթական ձև (ի ճարտարապետութեան)։

Gouache (յուաշ) ե. իգ. 1. Նկարչութիւն երանգագր լուծելովք ի ջուր խիժախառն։ Peindre à la —, à —։ ‖ 2. Նկար երանգագր լուծելովք ի ջուր խիժախառն. *խիժանկար։ Voilà une jolie —։

Gouailler (յուայեե) բ. ն. և ած. Ծաղր առնել. կատակել. (ած.)։ Faites-moi le plaisir de ne plus me —։

† **Gouaillerie** (յուայիէրի) ե. իգ. Ծաղրածութիւն. կատականք. (ած.)։

Gouailleur, euse (յուայեօր, եօզ) ե. Ծաղրածու. այպանող. (ած.)։

Goudron (յուտրոն) ե. ած. Հիւթ ինչ մնատղոյ, սոսակաչառ և գառնահամ, զոր հանեն ապրիկոյ գհին չամիս [pin] և զեղեւինս [sapin]. խայծգան. Ս. կարան. Գ. յուպան. (արբ. ֆրնբան, ի ֆրնբաս բայէն որ է Ծորել չիւի չիւի)։ Enduire quelque chose de —. Du vin de Chypre qui sent le —. Eau de —. — minéral. Ագգ ինչ կպրոյ [bitume]։ [զանազ.

† **Goudronnage** (յուտրոնաժ) ե. ած. Ծեփիլն խայծ.

Goudronner (յուտրոնե) բ. ն. Ծեփել խայծզանազ. *խայծզանել։ — un mât, des cordages։

† **Goudronnerie** (յուտրոնիրի) ե. իգ. Արուեստաղաց խայծզանի. *խայծզանարան։

Gouet (յուե) ե. ած. Ագգ ինչ նոսկի [arum] անկոյ։ (Որ և Pied-de-veau)։

Gouffre (յուֆր) ե. ած. 1. վիհ. անդունդ. խորխորատ։ — profond, épouvantable. Tomber dans un —. Le plus grand — que l'on connaisse est celui de la mer de Norvège. Les volcans sont des gouffres de feu։ ‖ 2. (ֆիգուր.) վիհ. անդունդ. Le — de l'oubli, du passé։ ‖ 3. (ֆիգուր.) վիհ կորսանան։ Paris est un —. Les maisons de jeu sont des gouffres pour les jeunes gens. Tomber dans un — de malheurs։

A. **Gouge** (յուժ) ե. իգ. Գործի ինչ երկաթի և կէս փողանման ի պէտս հիւսանց, առասպազործաց, գրօշոզաց։

† B. **Gouge** (յուժ) ե. իգ. 1. Ագաթին։ ‖ 2. Կին. ազջիկ։

Gouine (յուին') ե. իգ. Կին խառնակեցիկ. բազ. (գրկէզ)։

Goujat (յուժա) ե. ած. 1. Պատառոտ բանակի. ստորիկատ։ Les goujats de l'armée։ ‖ † 2. Մանուկ որմնշինի։ Un petit —։ ‖ 3. Աչք ազատեալ և տմարդի։

A. **Goujon** (յուժոն) ե. ած. Ձկնիկ ինչ գետից։ — de mer. *խորտականաձկին. ֆոյ պուլլը։ Faire avaler le — à quelqu'un. (ֆիգուր. և ընդ.) Հաստատացուցանել զոք. որկանել յորգոցիւ. (սկ. կլնուցանել)։

B. **Goujon** (յուժոն) ե. ած. Բոյթ [cheville] երկաթի։ Assembler des planches avec des goujons։

† **Goujonner** (յուժոնե) բ. ն. Հաստատել, պնդել զտախտակս բազմօվք երկաթեղօք։ [ձկնորսաց։

† **Goujonnier** (յուժոնիե) ե. ած. Փոքրիկ ցանց ինչ.

Goule (յուլ) ե. իգ. Որի որ ստահ զդիակունս ի գերեզմանատունս (ըստ անոսի կարծեաց Արաբիացւոց)։

Goulée (յուլե) ե. իգ. Պատառ մեծ. թաւ. (ած.)։ N'en faire qu'une —։ ի մի պատառ կլանել։

Goulet (յուլե) ե. ած. 1. տես Goulot։ ‖ 2. Նեղ (նաւահանգստի)։ Le — de la rade de Brest։

Goulette (յուլէթ) ե. իգ. տես Goulotte։

† **Gouliafre** (յուլիաֆր) ե. ած. Որկորեալ. որկրամոլ. շատակեր անյագ. (ած.)։

Goulot (յուլո) ե. ած. Վիզ (նեղարերան անօթոց)։ Le — de la bouteille, de la cruche est cassé։

Goulotte (յուլոթ) ե. իգ. 1. Խազուիկ ի պատից [corniche] տանց ի հաստատեաց ջրոց անձրևից։ ‖ 2. Փոքրիկ ջրմուղ քարեայ կամ կճեայ։

Goulu, ue (յուլը) ած. Որկրամոլ։ C'est un homme extrêmement —. Le loup est un animal —։

Goulûment (յուլիւման) մ. Որկրամոլութեամբ. անյագ։ Manger —։

Goum (յում) ե. ած. Զօրաբաժին մէն մի ցեղի Արաբացոց ի զինուորական արշաւանս։

Goupille (յուփիյ) ե. իգ. Փոքրիկ բոյթ [cheville] արուեստի [de laiton] կամ երկաթի (ի պէտս ժամագործոց)։

Goupillon (յուփիյոն) ե. ած. Գործի սրսկելոյ օրհնեալ ջուր. ցանիչ։ Asperger avec un —. Présenter, répandre de l'eau bénite avec un — d'argent։

† **Gourami** (յուրամի) ե. ած. Ձուկն ինչ ճնճաց։

Gourbi (յուրպի) ե. ած. Հիւղ, անասկ (Արաբացւոց)։

† **Gourbiller** (յուրպիյե) բ. ն. Լայնել զբերան ծակի առ ի մուծանել անդր բեռնս կամ բոյթ [cheville]։

Gourd, gourde (յուր, յուրտ) ած. Ընդարմացեալ, ծմերեալ, բթասցեալ ի ցրտոյ։ Avoir les mains gourdes։

A. **Gourde** (յուրտ) † ած. իգ. Piastre —, կամ լոկ —. ե. իգ. Դահեկան ինչ արծաթի։ [ՇՈՂ)։

† B. **Gourde** (յուրտ) ե. իգ. Աչյուաթ (յանգամս մոր-

C. **Gourde** (յուրտ) ե. իգ. 1. Ինգուամ չորացեալ և գատարկեալ յորուամ գնին ըմպելիք. գգուամ. Գ. կօշ։ Avoir sa — pleine։ ‖ 2. Շիշ ճենապակեա [clissé] (ի պէտս ազնուից)։

Gourdin (յուրտէն) ե. ած. Խիր կարճ. (ած.)։ Il prit un — et lui en donna plusieurs coups։

† **Gourdiner** (յուրտինե) բ. ն. Բազմեծ առնել. (ած.)։

Goure (յուր) ե. իգ. Գնել խարգախել։

† **Gourer** (յուրե) բ. ն. 1. խարգախել, ծնանգել (գգնել)։ ‖ 2. (ֆիգուր. և ած.) խաբել։ J'ai été gouré։

Goureur, † euse (յուրեօր, եօզ) ե. 1. խարգախիչ գնզող. *գնզանանգ։ ‖ 2. խաբերայ (ի առևտրական)։ (ած.)։ Ne faites pas de marché avec lui, c'est un —։

Gourgandine (յուրգանտին') ե. իգ. Բազ. (ընդ.)։

Digitized by Google

Gourgane (ւուրգան') ի· իգ· փոքրիկ սլոան [fève] (է հերակուբ նաւավարաց)։ [Հնդկաց · *գուրգուբան։

Gourgouran (ւուրգուրան) ի· ած· կերպաս ինչ

Gourmade (ւուրմատ) ի· իգ· կատուիք, բանիքիք յերեսս. (պտ· բանցի հարուածի)։ Une — dans les dents, sur le nez։

Gourmand, ande (ւուրման, անդ) ած· որ ատեն անյագութեամբ եւ անշափ· որկորամոլ· որկորամոլիլ· որովայնամոլիլ։ Il est extrêmement —· Le brochet est un poisson fort —· Branche gourmande. Ոտա պտղատու ծառոյ որ հիւթով ոյլոց ատաց անանի։

— ի· ա· Որկորամոլ։ C'est un —, un vilain —։ ‖ ած· Ցեղեակ, սիրող համեղութեան խորտկաց· *պորտաբոյն։ Les gourmands recherchent beaucoup ce mets։

Gourmander (ւուրմանդե) †ի· չ· Յորկորատութիւն հատանիլ· որովայնապարար լինիլ։

= ի· ն· ա· Կշտամբիլ խոսիւ· ատամկածած ատնիլ։ Vous l'avez gourmandé comme s'il était votre valet. C'est en vain que je gourmande sa paresse։ ‖ ած· Զարշալար ատնձակածիլ (զերիվարն)։ Il ne faut pas — ce cheval de la main, il a la bouche tendre։ ‖ ած· (ի·իբ·) Պատժահարկել, նաւատիլ (զկարիս)։ — ses passions։

— Un carré de mouton gourmandé de persil. Մի ոչխարի ցամնալ հատ հանդերձեալ ազատաքեղիս։

Gourmandise (ւուրմանդիզ) ի· իգ· Որկորատութիւն· որկրամոլութիւն։ Le péché de —· Satisfaire sa —։ † —ս· Համեցեալ ատանիքը· Համեցայի։ Je t'avais préparé les gourmandises que tu aimes։

Gourme (ւուրմ) ի· իգ· ա· Հիւանդութիւն ինչ մեատաղ ձիոց։ ‖ ած· Թութք գլխոյ եւ երեսաց ատնգեալ աքզայոց· քերքէշ· բոֆիս։ Jeter sa —· ա· Ունիլ մեծկանց հիւանդութիւն ինչ մերթայլին։ ‖ ած· (ի·իբ· եւ ընդ·) Ապանիլ անմեատութիւնս երեսատատգտակաս։

Gourmé, ée (ւուրմե) անց· գ·իբ· Être —· (ի·իբ· եւ ընդ·) Զգօն, համեատ կերպարանիլ· (պտ· ծանրագլուխ ձեւանալ)։

Gourmer (ւուրմե) բ· ն· ա· Դնիլ գշղիայս առանձաց ընդ կղակաս երիվարի։ Il faut — ce cheval plus court։ ‖ ած· կատփս հանիլ· կափիլ· կափահարիլ· (պտ· բանցի զարնիլ)։ On l'a bien gourmé։

= Se —· բ· ա· † ա· Զգօն, համեատ կերպարանիլ, ձեւանալ։ ‖ ած· կափահարիլ զմիմեանս։

Gourmet (ւուրմե) ի· ած· Ցեղեակ ճաշակիք գինւոյ· *գինեճաշակ։ Les plus fins gourmets y seraient trompés։

Gourmette (ւուրմեդ) ի· իգ· Շղթայ (առանձաց երիվարի)· *կղակակալ։ Attacher une — jusqu'à la dernière maille. Le cheval rompit sa —, et emporta son homme. Rompre sa —· (ի·իբ· եւ ընդ·) Տալ զանձն յանատատկութիւնս յեա կենդ զգաստութեամբ։ Lâcher la — à quelqu'un. (ի·իբ· եւ ընդ·) Տալ ատիկը համեմատակութիւն, ատատելագոյն ազատութիւն. ընդարձակել ատիկը։

Goussant կամ **Goussaut** (ւուսան, ւուսո) ած· եւ ի· ած· թանձրամիկ, ատատ եւ կարճամարմարին (երիվար)։

Gousse (ւուս) ի· իգ· Ականաչ պատեանք ընդեղինաց, այսինքն մուշի [pois], սլոան, լոլիատի· Ս· պարկուճ· գ· պատճառ· գ· բանիճ։ Les gousses n'ont que deux valves. — d'ail. Ս· Գմիղն խոտորոյ· ատրճատ գինի։ Frotter du pain avec une — d'ail։

— յե· Զարգ ինչ խոյակի [chapiteau] յանիատան ատանց (բան ճարտարապետաց)· Ս· պարկուճ։

Gousset (ւուսե) ի· ած· ա· Գագաճ անիի բ· Ս· անիմիկ։ Se frotter le — avec de la poudre d'alun։ ‖ ած· Զար հատ անիի։ Sentir le —։ ‖ ած· Պատն չատիկաց յանուիա· գ· խշտակ· *անիոց· (պտ· Իւլնե)։ Mettre des goussets à une chemise։ ‖ ած· Գրպան (տարտատի [pantalon])։ ‖ ած· փոքրիկ գնաց [console]։

Goût (ւու) ի· ած· ա· Ճաշակիկիք· *համատատութիւն։ Le sens du —· Avoir le — fin, exquis, dépravé. Cela plaît au —, chatouille le —· Գաղջր է այգ ի քիմն· պատրաստ գքիմն։ ‖ ած· Ճաշակ· համ։ Ce pâté est d'un — exquis. Haut —· Համեմունք· (որպիսիքք են պղպեղ, լիմնի, մշկընկոյզ կամ գաղերրատակ [muscade])։ ‖ ած· Հատ։ On sent ici un — de renfermé. Ce tabac a un — de pourri։ ‖ ած· ցանկութիւն (ատատելոյ եւ ըմպելոյ)· ախորժանք· Ս· բարք։ Ce malade ne trouve, ne prend — à rien. Le — ne lui est pas encore revenu. Perdre le —· Անախորժատնակ յերեսաց ախորժակաց· (պտ· բարքը կապուիլ)։ ‖ ած· (ի·իբ·) Ճաշակ։ Le — français. Le bon — réprouve de telles innovations։ ‖ ած· Ճաշակ, ընտիր ճաշակ։ La décadence du —· La magnificence et le — présidèrent à ces fêtes։ ‖ ած· Ճաշակ· ճանաչողութիւն· ընտրողութիւն։ Il ne faut point disputer sur les goûts. Les hommes ont des goûts différents։ ‖ ած· Ցաժարութիւն· անհնչանք։ Il n'a point — au travail qu'on lui impose. Avoir des goûts honnêtes, des goûts bas. Prendre à —· Ախորժիլ։ ‖ ած· Ճաշակ· ած· օրինակ· պայման։ Des ornements d'un — recherché. Ces vers sont dans le — de Racine։

A. **Goûter** (ւուտե) բ· ն· ա· Ատնուլ զճաշակ· ճաշակիլ։ Boire du vin lentement, afin de le mieux —· Il avale sans —։ ‖ ած· Համատիլ։ Goûtez ce tabac։ ‖ ած· փորձիլ զճաշակ իրիք· ճաշակիլ· Ս· տեսանիլ զհամ· Ս· համտատնիլ։ Le cuisinier n'a pas goûté cette sauce։ ‖ ած· (ի·իբ·) Համեատ համատնիլ· համճիլ· ախորժիլ։ Je goûte ce que vous dites. Le public goûte peu ces sortes d'ouvrages. (պտ· Համատատութիւնն այս տեսակ գործոցդ շատ համ չատնատ)։ Elle goûte beaucoup votre société։ ‖ ած· Ըմ բուշխնիլ· վայելիլ։ — la fraîcheur du matin։

= բ· չ· ա· Ճաշակիլ։ Goûtez de cette volaille, elle est excellente. Ce n'est que pour en —, pour y —։ ‖ ած· Համատիլ։ J'ai goûté à votre tabac։ ‖ ած· (ի·իբ·) Ատնուլ զճաշակ, զհամ, զփորձ· ճաշակիլ։ Tibère prédit à Galba qu'il goûterait un jour de l'empire. † — de la mort. ճաշակիլ զմահ· տեսանիլ· (բան ատատատածիզն գրոց)։

B. **Goûter** (ւուտե) բ· չ· Ատնիլ նախընթերցիս· *նախընթերցիլ։ Il fait ses quatre repas: il déjeune, il dîne, il goûte, il soupe։

C. **Goûter** (ւուտե) ի· ած· կերակուր ընդ մէջ ճաշու եւ ընթերեկոց· Ս· հրատիրք· Ս· նախընթերցակ· գ· ակրատ։ (Որ եւ Collation)։

A. **Goutte** (ւուտ) ի· իգ· ա· կաթիլ· կաթ· շիթ։ — d'eau, de vin, d'huile, d'encre. Miel de —· Մէզը ծորատծոյ։ Mère —· Գինի ծորելոյ յոգեատզոյ միւզէ· կոխատոլ ի հնձանի· գինի ծորածոյ· գ· էլ։ La — creuse la pierre. (ատատ·) Ի կաթիլ կաթիլոց քարինք խոտատգոյնք ծակին (ա)։ ‖ ած· կաթ մի· ատակատիկ ինչ։ Prenez une — de vin, de bouillon։ ‖ ած· կաթիլ· կոյլակ· շիթ (արեան)։ Tant qu'il lui restera une — de sang dans les veines, il combattra pour sa patrie։ ‖ † ած· փոքրիկ բաժակ օղւոյ, գինեայ գաւիլոյ· (տե·)։ Offrir, accepter une —։ ‖ ած· կաթ, շիթ (հոտատնուտ գեղոց)։ Huit gouttes de laudanum de Sy-

Digitized by Google

[Sthényo], *որ վիճաբանողներին պնդողը ի նսեմ (ըստ առաջաբանի)*. Գործադակապիկ։

Gorille (իո-իլ) ե. ար. Մեծ կապիկ Աֆրիկէի. † **Gorthéen** (իո-թէն) ե. ար. Աղանդաւոր հետեւող Գործէոսի՝ աշակերտի Սիմոնի մոգի. գործէացի։

Gosier (իոզիե) ե. ար. 1. Ներքին կողմն փողից [gorge]. կոկորդ. Ս. պուկ։ Il lui est demeuré une arête dans le —. Avoir le — pavé. (ֆիգ. և ընդ.) Ունել կոկորդ երկաթէ. ուտել և լմնգել կերմինս կամ կծուտ առածդ ինչ զգալով։ ‖ 2. խողովակ կամ փողակի ուսոնի ելանէ ձայնն. հագագ. սոսկրդ։ Le — d'un rossignol. Avoir un beau —. Ունել ձայն գեղգեղիկ. լինել ձայնիզ։ Chanter à plein —. Երգել կոկորդալից ձայնիւ։ ‖ † 3. փող [tuyau] երգիծանի. Ս. պուկ։

Gossampin (իոսանբեն) ե. ար. Ագդ ինչ պանրենուդ [fromager] բուսանող ի Հնդկիս, յԱֆրիկէ և յԱմերիկա. Հնդկիկ պանրենի։

Gothique (իոթիք) ած. 1. Գնդագծ. գոթացի. գոթացեր. 2. Գոթական ձև (ի ճարտարապետութեան)։

Gouache (իուաշ) ե. իգ. 1. Նկարչութիւն երանգագոյ լուծելովք ի ջուր խիժախառն։ Peindre à la —, à —։ ‖ 2. Նկար երանգագոյ լուծելովք ի ջուր խիժախառն. *խիժանկար*։ Voilà une jolie —։

Gouailler (իուայե) բ. ն. և †. Ծաղր առնել. կատակել. (ահ.)։ Faites-moi le plaisir de ne plus me —։

† **Gouaillerie** (իուայը) ե. իգ. Ծաղրածութիւն. կատականք. (ահ.)։

Gouailleur, euse (իուայեօ, եօզ) ե. Ծաղրածու. այպանող. (ահ.)։

Goudron (իուդո) ե. ար. Նիւթ ինչ մնազգոյ. սոսոկահոտ և գառնահամ, զոր հանեն սյրկելով գհին չամխու [pin] և գհզևինու [sapin]. խայծգան. Ս. կաթան. Գ. յուղական. (արբ. ֆրիւան, ի ֆրուտ բայէն որ է Ծորել չիւի չիւի)։ Enduire quelque chose de —. Du vin de Chypre qui sent le —. Eau de —. — minéral. Ագդ ինչ կպրոյ [bitume]։

† **Goudronnage** (իուդոնաժ) ե. ար. Ծեփելն խայծ.

Goudronner (իուդոնե) բ. ն. Ծեփել խայծզանաւս. *խայծզանել*։ — un mât, des cordages։

† **Goudronnerie** (իուդոնըի) ե. իգ. Արուեստաւոց խայծզանի. *խայծզանարան*։

Gouet (իուե) ե. ար. Ագդ ինչ նոսիկ [arum] անկոյ։ (Որ և Pied-de-veau)։

Gouffre (իուֆը) ե. ար. 1. Վիհ. անդունդ. խորխորատ։ — profond, épouvantable. Tomber dans un —. Le plus grand — que l'on connaisse est celui de la mer de Norvège. Les volcans sont des gouffres de feu։ ‖ 2. (ֆիգ.) Վիհ. անդունդ։ Le — de l'oubli, du passé։ ‖ 3. (ֆիգ.) Վիհ կորսանան։ Paris est un —. Les maisons de jeu sont des gouffres pour les jeunes gens. Tomber dans un — de malheurs։

A. **Gouge** (իուժ) ե. իգ. Գործի ինչ երկաթի և կէս փողանման ի պէտս հիւսանց, սահազձագործաց, գրօշղողաց։

† B. **Gouge** (իուժ) ե. իգ. 1. Ագռաքին։ ‖ 2. Կին. ազջիկ։

Gouine (իուին') ե. իգ. Կին խառնակեցիկ. բազ. (գիւղ.)։

Goujat (իուժա) ե. ար. 1. Պատառաւոր բանակի. առիկապատ։ Les goujats de l'armée։ ‖ † 2. Պառաւկ որմնշնի։ Un petit —։ ‖ 3. Աղբ ազատգի և սմնաբոյթ։

A. **Goujon** (իուժո) ե. ար. Ձկնիկ ինչ գետաց։ — de mer. *խարտկանաձկին. ֆիգ.* պուզզ։ Faire avaler le — à quelqu'un. (ֆիգ. և ընդ.) Հաւատացուցանել զոք. արկանել յորոգայթ. (պիե. կլլեցնել)։

B. **Goujon** (իուժո) ե. ար. Բոլթ [cheville] երկաթի։ Assembler des planches avec des goujons։

† **Goujonner** (իուժոնե) բ. ն. Հաստատել, պնգել գատախտակս բուխ-ոտք երկաթիզբ։ [ձկնորսաց։

† **Goujonnier** (իուժոնիե) ե. ար. Փոքրիկ ցանց ինչ

Goule (իուլ) ե. իգ. Ոգի որ ուտէ զդիակունս ի գերեզմանատունս (ըստ սնոտի կարծեաց Արեւելացւոց)։

Goulée (իուլե) ե. իգ. Պատառ մեծ. բիւռ. (ահ.)։ N'en faire qu'une —. Ի մի պատառ կլլանել։

Goulet (իուլե) ե. ար. 1. տես Goulot։ ‖ 2. Նեղք (նաւահանգստի)։ Le — de la rade de Brest։

Goulette (իուլեթ) ե. իգ. տես Goulotte։

† **Gouliafre** (իուլիաֆը) ե. ար. Որկրամոլ. որկրամոլ. շատակեր անյագ. (ահ.)։

Goulot (իուլո) ե. ար. Վիզ (նեզաբերան անօթոց)։ Le — de la bouteille, de la cruche est cassé։

Goulotte (իուլոթ) ե. իգ. 1. Խողովակ ի պատկո [corniche] տանից ի հասարակ ջրոց տանելոյ։ ‖ 2. Փոքրիկ ջրմուղ քարեայ կամ կճեայ։

Goulu, ue (իուլ-) ած. Որկրամոլ։ C'est un homme extrêmement —. Le loup est un animal —։

Goulûment (իուլ-ման) մ. Որկրամոլութեամբ. անյագ։ Manger —։

Goum (իում) ե. ար. Զօրարաժին մէն մի ցեղի Արաբացւոց ի զինուորական արշաւանս։

Goupille (իուբիյ) ե. իգ. Փոքրիկ բոլթ [cheville] արուեստի [de laiton] կամ երկաթի (ի պէտս ժամագործաց)։

Goupillon (իուբիյոն) ե. ար. Գործի որակերպ օրհնեալ ջուր. ցանիչ։ Asperger avec un —. Présenter, répandre de l'eau bénite avec un — d'argent։

† **Gourami** (իուրամի) ե. ար. Ձուկն ինչ ձկնաց։

Gourbi (իուրպի) ե. ար. Հիւղ, տնակ (Արաբացւոց)։

† **Gourbillier** (իուրպիյե) բ. ն. Լայնել զբերան ծակի առ ի մուծանել անգր բևեռ կամ բոլթ [cheville]։

Gourd, gourde (իուր, իուրտ) ած. Ընդարմացեալ, քարկեալ, բռնացեալ ի ցրտոյ։ Avoir les mains gourdes։

A. **Gourde** (իուրտ) † ած. իգ. Piastre —, կամ լուկ —. ե. իգ. Գաղհիկան ինչ արծաթի։ [ձեպ)։

† B. **Gourde** (իուրտ) ե. իգ. Ամառնի (յանգամս մոռ.

C. **Gourde** (իուրտ) ե. իգ. 1. Դիպուած չորացեալ և գառարկեալ յորուժ դնէն ըմպելեաց. գգուժ. Գ. կօշ. Avoir sa — pleine։ ‖ 2. Շիշ կնքնաապատ [clissé] (ի պէտս ազդեսրոց)։

Gourdin (իուրտեն) ե. ար. Խիր կարճ. (ահ.)։ Il prit un — et lui en donna plusieurs coups։

† **Gourdiner** (իուրտինե) բ. ն. Բռածեծ առնել. (ահ.)։

Goure (իուր) ե. իգ. Գեզ խարդախանաչ։

† **Gourer** (իուրե) բ. ն. 1. Խարդախել, նենգիլ (զգեզը)։ ‖ 2. (ֆիգ. և ահ.) Խարեել։ J'ai été gouré։

Goureur, † euse (իուրեօ, եօզ) ե. 1. Խարդախիչ գեզող. *գեզանենգ*։ ‖ 2. Խարեբայ (ի տուրհատի). (ահ.)։ Ne faites pas de marché avec lui, c'est un —։

Gourgandine (իուրկանտին') ե. իգ. Ցոզ. (ընդ.)։

Digitized by Google

Gourgane (ւուրգան') ի. իգ. փոքրիկ սլոան [fève] (ի կերակուր դառավելցոց)։ [Հնդկաց · *գուրգուրան։

Gourgouran (ւուրգուրան) ի. ած. կերպաս ինչ

Gourmade (ւուրմատ) ի. իգ. կատուիք, բանիբէքք յերեսս. (պե. բանցի հարուածի)։ Une — dans les dents, sur le nez։

Gourmand, ande (ւուրման, անդ) ած. Որ ատէ անյագութեամբ և անչափ. արիսբեայ. արիսբոմոլ. արուվոյնամոլ։ Il est extrêmement —. Le brochet est un poisson fort —. Branche gourmande. Ոստ պտղատու ծառոյ որ հիւթով այլոց ստոց անանի։

— ի. ած. Որիսբեայ։ C'est un —, un vilain —։ ‖ 2. Ցիղեակ, սիրող համեղութեամ խորտկաց. *պարտօրէն։ Les gourmands recherchent beaucoup ce mets։

Gourmander (ւուրմանդե) բր. չ. Յորիսբոտութիւն հատանիլ. արուվոյնապարար լինել։

— բ. ն. ած. Նշտատիլ խոսիս. ստահակած ստանիլ։ Vous l'avez gourmandé comme s'il était votre valet. C'est en vain que je gourmande sa paresse։ ‖ 2. Չարչարել ստանձակօծիլ (գերիվարն)։ Il ne faut pas — ce cheval de la main, il a la bouche tendre։ ‖ 3. (ի-ի-բ.) Պանձահշտիլ, նուաճիլ (գկարիս)։ — ses passions։

— Un carré de mouton gourmandé de persil. Մի սիւ խորիս ցանելով կամ հանգերձելով ապատքեզիս։

Gourmandise (ւուրմանդիզ) ի. իգ. Որիսբոտութիւն. արիսբոմոլութիւն։ Le péché de —. Satisfaire sa —։ † — իգ. Համեղամ ուտելիք. համեղամիք։ Je t'avais préparé les gourmandises que tu aimes։

Gourme (ւուրմ) ի. իգ. ած. Չիւանդութիւն ինչ մատաղ ձիոց։ ‖ 2. Թեփք գլխոյ և երեսաց տանգեալ արգոյոց · քերբեչ. բոսիս։ Jeter sa —. ած. Ունել մանկանց հիւանդութիւն ինչ մորթոյին։ ‖ 3. (ի-ի-բ. և ընդ.) Ուտել անմտութիւնս երեսատրգակաս։

Gourmé, ée (ւուրմե) անց. գործ. Être —. (ի-ի-բ. և ընդ.) Զգօն, համեստ կերպարանիլ. (պե. ծանրագլուխ ձեւանալ)։

Gourmer (ւուրմե) բ. ն. ած. Գնել զդրիայս առանձաց ընդ կզակաս երիվարի։ Il faut — ce cheval plus court։ ‖ 2. կատփս հանել. կափել. կափահարել. (պե. բանցի զարնել)։ On l'a bien gourmé։

= Se —. բ. ա. † ած. Զգօն, համեստ կերպարանիլ, ձեւանալ։ ‖ 3. կափահարիլ զմիմեանս։

Gourmet (ւուրմե) ի. ար. Ցիղեակ ճաշակի գինւոյ · *գինեճաշակ։ Les plus fins gourmets y seraient trompés։

Gourmette (ւուրմէտ) ի. իգ. Շղթայ (առանձաց և երիվարի) · *կզակակալ։ Attacher une — jusqu'à la dernière maille. Le cheval rompit sa —, et emporta son homme. Rompre sa —. (ի-ի-բ. և ընդ.) Ցալ զանձն յանառակութիւնս յետ կելոյ զգաստութեամբ։ Lâcher la — à quelqu'un. (ի-ի-բ. և ընդ.) Ցալ ուժիք համեմատութիւն, առատաձեռն ազատութիւն. ընդարձակիլ ուժիք։

Goussant կամ **Goussaut** (ւուսան, ւուսո) ած. և ի. ար. Թառնդրավիզ, ուսակ և կորճամիտրին (երիվար)։

Gousse (ւուս) ի. իգ. Կանոնաձ պատեանիք ընդելինոց, ոյորինքն մնուլի [pois], սիւնաձն, լոփիսար. Ս. պարկուճ. գ. պատեակ. գ. բաժիճ։ Les gousses n'ont que deux valves. — d'ail. Ս. գճեղն խառարոյ · սրմնատ տիպ։ Frotter du pain avec une — d'ail։

— իգ. Զարգ մնոյ խոյակի [chapiteau] յանիակոն սեանց (ըստ ճարտարապետաց)։ Ս. պարկուճ։

Gousset (ւուսե) ի. ար. ած. Գոգաձ անիծ. Ս. անիծիկ։ Se frotter le — avec de la poudre d'alun։ ‖ 2. Զար հոտ անիծ։ Sentir le —։ ‖ 3. Պատն շապկաց յանուսիս. գ. խշտակ · *անիծոց · (պրս · խիշեխ)։ Mettre des goussets à une chemise։ ‖ 4. Գրպան (տաբատաց [pantalon])։ ‖ 5. Փոքրիկ գնաց [console]։

Goût (ւու) ի. ար. ած. Ճաշակելիք. *համեստութիւն։ Le sens du —. Avoir le — fin, exquis, dépravé. Cela plaît au —, chatouille le —. Քաղցր է այդ ի քմին. պատրեր զքմին։ ‖ 2. Ճաշակ. համ։ Ce pâté est d'un — exquis. Haut —. Համեստանք. (որպիսիք են պղպեղ, լեմոն, մշկընկոյզ կամ գազերրատակ [muscade])։ ‖ 3. Հոտ։ On sent ici un — de renfermé. Ce tabac a un — de pourri։ ‖ 4. Ցանկութիւն (ուտելոյ և ըմպելոյ). ախորժանք. Ս. բարք։ Ce malade ne trouve, ne prend — à rien. Le — lui est pas encore revenu. Perdre le —. Անախորժանամ յիւրոց ախորժակաց. (պե. բարքը կապուիլ)։ ‖ 5. (ի-ի-բ.) Ճաշակ։ Le — français. Le bon — réprouve de telles innovations։ ‖ 6. Ոտրութք, ընաքր ճաշակ։ La décadence du —. La magnificence et le — présidèrent à ces fêtes։ ‖ 7. Ճաշակ. ճանաչողութիւն. քնարողութիւն։ Il ne faut point disputer sur les goûts. Les hommes ont des goûts différents։ ‖ 8. Ցժարութիւն. անհնչանք։ Il n'a point — au travail qu'on lui impose. Avoir des goûts honnêtes, des goûts bas. Prendre à —. Ախորժել։ ‖ 9. Ճաշակ. ած. օրինակ. պայման։ Des ornements d'un — recherché. Ces vers sont dans le — de Racine։

A. **Goûter** (ւուփե) բ. ն. ած. Ականջ գճաշակ. ճաշակել։ Boire du vin lentement, afin de le mieux —. Il avale sans —։ ‖ 2. Համասել։ Goûtez ce tabac։ ‖ 3. փորձել գճաշակ իրիք. ճաշակել. Ս. տեսանել գհամ. Ս. համտեսել։ Le cuisinier n'a pas goûté cette sauce։ ‖ 4. (ի-ի-բ.) Համեսել հատանել. համճել. ախորժել։ Je goûte ce que vous dites. Le public goûte peu ces sortes d'ouvrages. (պե. Հատարակութիւնն այս տեսակ գործերիս շատ համ չառնուր)։ Elle goûte beaucoup votre société։ ‖ 5. Ըմշ բաշխանել. վայելել։ — la fraîcheur du matin։

= բ. չ. ած. Ճաշակել։ Goûtez de cette volaille, elle est excellente. Ce n'est que pour en —, pour y —։ ‖ 2. Համասել։ J'ai goûté à votre tabac։ ‖ 3. (ի-ի-բ.) Ականջ գճաշակ, գհամ, գփորձ. ճաշակել։ Tibère prédit à Galba qu'il goûterait un jour de l'empire. † — de la mort. Ճաշակել գմահ. մեռանիլ. (ըստ առասանածելոյն գրոց)։

B. **Goûter** (ւուփե) բ. չ. Ականիլ նախընթերցոյ. *նախընթերել։ Il fait ses quatre repas: il déjeune, il dîne, il goûte, il soupe։

C. **Goûter** (ւուփե) ի. ար. կերպափոր ընդ մէջ ճաշուս և ընթերեցոց. Ս. հրամինք. Ս. նախընթերոյթ. գ. ակրատ։ (Որ և Collation)։

A. **Goutte** (ւուտ) ի. իգ. ած. կաթիլ. կաթ · չիք։ — d'eau, de vin, d'huile, d'encre. Miel de —. Մեղր ծորաց ծոց։ Mère —. Գինի ծորեալ յոգիսզաց մինչեւ կոխեալ ի հնձանի. գինի ծորածոյ. գ. եղ։ La — creuse la pierre. (ար-ած.) ի կաթիլ կաթից քարինք խառատոյնք ծակին (ա)։ ‖ 2. կաթ մի. սակաւիկ ինչ։ Prenez une — de vin, de bouillon։ ‖ 3. կաթիլ. կայլակ · չիք (արեան)։ Tant qu'il lui restera une — de sang dans les veines, il combattra pour sa patrie։ ‖ † 4. փոքրիկ բաժակ օղւոյ, ոգելից ըմպելւոյ. (ած.)։ Offrir, accepter une —։ ‖ 5. կաթ, չիք (հոտառնուա գեղոց)։ Huit gouttes de laudanum de Sy-

Digitized by Google

denham։ ‖ 6. Ոչ ինչ բնաւ։ Il fait bien obscur ici, je ne կամ՝ n'y vois —. Je n'entends — à ce qu'il dit։

† — militaire. *Զկրմնիմիզութիւն [blennorragie] երկարօրեայ [chronique]. (ահ.)։ [— à —։

— à —. ձր. աս. Շիխի՝ շիխի։ Il faut verser cette liqueur = վայր. (ա) "Ինձ-ինքն էլոյ ի-ու-ղ է, քայց է ինքէ ինքն ընդ՝ ընդելոյս խորհուրդս և գիմս դահին." վ.Հ. թ. 388։

B. **Goutte** (ի—դ) ե. իե. *Ցօդային կաթիլ։ Il a la — aux genoux, aux mains, aux bras. — aux pieds. Ցաւ ատից. ոտնացաւութիւն։ — sereine. տես Amaurose։

Gouttelette (ի—դէլէդ) ե. իե. կաթի, շիխ փոքրիկ. (խոսի)։

Gouteux, euse (ի—դէս, էզ) ած. և ե. Որ գրաւեալն է յատից ցաւս. ոտնացաւ։ Il est devenu —. Il n'y a guère de femmes goutteuses։

Gouttière (ի—դիէր) ե. իե. 1. Ստորին եզր տանեաց՝ ուսուի կաթէ ջուր ի գուլ անձրևի։ ‖ 2. Տանիք։ Se promener sur les gouttières. Des chats qui se battent dans les gouttières։ ‖ 3. Խողովակ (տանեաց). Գ. ճոլատակ. Գ. ճառեայ։ — de bois, de plomb. On préfère maintenant les tuyaux de descente aux gouttières։ ‖ 4. Կաշեայ քիս (յարկի կառուց). Գ. ճալատակ։ ‖ 5. Փողոձև մասն մատանեաց (Հակադրութեամբ ներկանցն [Dos], քան գրակազմից). փող։ ‖ 6. Փողաձև գիծ ի վերոյ գլխաւոր եղջեր եղջերուի և այծեմման. խողովակ։

Gouvernable (ի—վէռնաղլ) ած. Վարելի. կառավարելի։ Ce peuple n'est pas —։

Gouvernail (ի—վէռնայլ) ե. ար. 1. Գիհ (նաւու, մեկնուկի). ուղղեակ։ Tenir le — d'un vaisseau. La barre du —. տես ի Barre. Des gouvernails։ ‖ 2. (ե-ն-ի.) Գիհ, վարչութիւն (Տէրութեան)։ Abandonner le —. Saisir le —։

Gouvernance (ի—վէռնանս) ե. իե. Առեան քաղաքացիոյ (ի քաղաքս ինչ Սորին Ցանգաց)։

† **Gouvernant, ante** (ի—վէռնան, անդ) ած. Վարիչ։ Le parti —։

= ե. ար. յե. Վարիչք. վարչութիւն։ Nos gouvernants։

Gouvernante (ի—վէռնանդ) ե. իե. 1. Կին կառավարի կամ՝ քաղաքացիոյ։ ‖ 2. Կին կառավարչ կամ՝ քաղաքացիոյ։ Plusieurs princesses de la maison d'Autriche ont été gouvernantes des Pays-Bas։ ‖ 3. Կին դաստիարակ։ Cette jeune personne ne sort jamais qu'avec sa —։ ‖ 4. Կին հոգաբարձու տան. տնկալուչ։

Gouverne (ի—վէռն) ե. իե. Կանոն վարելոյ. առաջնորդ գնացից։ Cette lettre vous servira de —. Je vous dis cela pour votre —։

Gouvernement (ի—վէռնըման) ե. ար. 1. Վարչութիւն. առաջնորդութիւն. վերակացութիւն։ Le — d'une banque. Je lui ai laissé le — de mes affaires։ ‖ 2. Հոգաբարձութիւն (Հոգւոց)։ ‖ 3. Վարչութիւն (Տէրութեան). պետութիւն. կառավարութիւն. տնօրինութիւն. — monarchique, républicain. Le — de Venise était aristocratique. Le — d'un seul։ ‖ 4. Կառավարութիւն (Աստուծոյ)։ ‖ 5. Օրինակ, եղանակ, պայմանն վարչութեան. կառավարութիւն։ — despotique, tyrannique։ ‖ 6. Վարիչք Տէրութեան. վարչութիւն. կառավարութիւն։ Le — a pris telle mesure. Faire une demande au —։ ‖ 7. Իշխանութիւն կառավարի, քաղաքացիոյ, հաղարապետի տեղեանի տան. կառավարչութիւն. քաղաքացիութիւն. հաղարապետութիւն։ Il eut le — du château de Compiègne։ ‖ 8. Գաղաք ընդ իշխանութեամբ քաղաքապետի. երկիր ընդ իշխանութեամբ; կառավարի. կառավարութիւն։ Un — d'une grande étendue։ ‖ 9. Պարտուք կուսակալի, քաղաքապետի։ J'ai dîné au —։

† **Gouvernemental, ale** (ի—վէռնըմանթալ, ալ) ած. Վարչական. կառավարութեան. վարչական։ Le pouvoir —։

Gouverner (ի—վէռնե) բ. ն. 1. Ղեկավարել։ — un vaisseau, une barque. On n'est point encore parvenu à — les aérostats. Ce pilote gouverne bien. — bien sa barque. (ե-ն-ի.) Նաւարք վարել զնաւ իրս։ ‖ 2. Վարել. կառավարել։ Ce cocher ne sait pas — ses chevaux։ ‖ 3. (ե-ն-ի.) Վարել. առաջնորդել. կառավարել. տնտեսավարել։ Ce prince gouverne sagement son royaume. Ce père de famille gouverne bien sa maison։ Կան ևս անիշխիք. Le roi règne et ne gouverne pas, dans le régime parlementaire։ ‖ 4. Վարել, կառավարել (Աստուածոյ զաշխարհ)։ ‖ 5. Նուաճել։ — ses passions. Il n'a pas gouverné sa langue. (տե. Նր լեզուն չի բանեց)։ ‖ 6. Ունել ճոխութիւն, իշխանութիւն ի վերոյ ուրուք. տանել և ածել զոք ըստ կամի։ Cette femme gouverne son mari։ ‖ 7. Պատահարել. տնտեսավարել. դարմանել. խնամել։ C'est elle qui gouverne le ménage. — le vin, une cave։ ‖ 8. Հպատ (զմտանուկ, զՀիւանդ). Հոգ տանել։ ‖ 9. Ներմանել, բուժանել (զանասունս)։ Cet homme sait bien — les chevaux. — une basse-cour։ ‖ 10. Վարիլ, գնալ ընդ ումեք. (ընդ.)։ Comment gouvernez-vous un tel? ‖ 11. Ստնուլ. պահանջել. (քան քերականաց)։ Ce verbe, cette proposition gouverne l'accusatif։ (Աի ևս Régir)։

= ե. ն. Ստնալ (նաւու) զեկին։ Les deux vaisseaux ne gouvernaient plus։

= Se —. ե. —. 1. Ստնամբ տանիլն առաջնորդել. տնամամբ զանձն վարել։ "Les hommes sont très rarement dignes de se — eux-mêmes." VOLT. *Mœurs*, 67. ‖ 2. Վարիլ. գնալ. կեալ։ Il s'est toujours gouverné sagement։

Gouverneur (ի—վէռնէօր) ե. ար. 1. Իշխան գաւառի. կուսակալ. կոմսատեաց։ Le — de la province։ ‖ 2. Գաղաքապետ։ Le — de Namur։ ‖ 3. Հաղարապետ, փոխառապետ (տան արքայի)։ Le — du château de Fontainebleau։ ‖ 4. Վարիչ. կառավարիչ։ Le — de la Banque de France։ ‖ 5. Դաստիարակ։ Sage —։

Goyave (ղոյ—Ա) ե. իե. Գառագ ինչ քաղցրահամ և ունուչահոտ. հնդիկ տանձ։

Goyavier (ղոյ—վիե) ե. ար. Ծառ ինչ Ամերիկեայ և Հնդկաց. հնդիկ տանձի։

Grabat (կ—պա) ե. ար. Անկոզին գետնի. խշտեակ։ Ils n'ont qu'un pauvre —. Être sur le —. Անկեալ գետնի ի մուտիճս հիւանդացեալ։

Grabataire (կ—պաթէր) ե. 1. Անձն ապականացեալ որ յապաղէին զմկրտութիւն սիջնի ցմահ (ա). մահճակալ։ (Որ և Clinique)։ ‖ 2. Հիւանդ մնացեալ։

= Վայր. (ա) "Գովմ պ-ոբ-ի-ոն-ին, պ ու էրդու զղջերս ի մարգեանե՝ ի էրկին ըստնէն ի ըս-ատ-որ-ութեանս [baptême] նէ . . . տանի ինգ ու ըսրհի ըզդ՝ նէ ու ար ի էնիանի ի խորհուրդն էան՝ ն, այլ յօհ-ան-ոն-ութեան էր ու զսպ-ոհ-ատ-ար . . նար ի հանիս ատնան, էոլ գատ ի էոլ ինչպես, ար ի հատուցոց ամենեցուն միր մարդ." Յոան. առ. Հանգիստ ձեռնարկ. Հ. Գ. 135–136։ [բնկեցց)։

† **Grabeau** (կ—պօ) ե. ար. Նշխարք, կոտորք (գինոյ

† **Grabeler** (կ—պէլէ) բ. ն. Որոշել, ընտրել զգեղ ի նշխարաց, ի կոտորաց։

Digitized by Google

Grabuge (ւ—ա֊ժ) ѳ. ար. կռիւ. հակառակու֊թիւն. (ընդ.)։ Il y a du — entre eux, au ménage։

Grâce (ւ—ս) ѳ. էգ. 1. Շնորհք. վայելչու֊թիւն. ազնուա֊թիւն։ Cette femme est belle, mais elle n'a aucune —. Cette femme a des grâces. Être parée de mille grâces. La — touche plus que la beauté. Un sourire plein de —. Être habillé de bonne —. Լինել զգեցեալ շնորհալի ի֊ն օրինակաւ։ Faire quelque chose de bonne —. Անել ի֊ս ինչ յօժարակամ, մեռագիր։ Danser de mauvaise —. Պարաւել անշնորհ կամ անվայելուչ ի֊ն օրինակաւ։ Faire quelque chose de mauvaise —. Անել ի֊ս ինչ գժկամակա֊թեամբ, ակամայ։ N'avoir pas bonne —, avoir mauvaise — de կամ à faire une chose. Անել ինչ ընդդէմ ազնուա֊թեան կամ ընդդէմ պատշաճից։ Un fils n'a pas bonne — de plaider contre son père. Անվայելուչ է որդւոյ գոյ վարել ընդդէմ հօր իւրոյ։ ‖ 2. Շնորհք. հանգոյա֊թիւն։ Être en — auprès de quelqu'un. Հանգոյ լինել առաջի։ Revenir en —. Հանգոյ լինել վերստին։ Gagner, acquérir, obtenir les bonnes grâces de quelqu'un. Գտանել շնորհս առաջի ուրուք. հանգոյանալ առաջի. ընդ միտս մտանել ուրուք կամ առաջի։ Trouver — devant quelqu'un, devant les yeux de quelqu'un. Գտանել շնորհս առաջի ուրուք, առաջի աչաց ուրուք. հանգոյ լինել կամ գտանիլ առաջի։ Perdre les bonnes grâces de quelqu'un. Յաչաց կորնչել ուրուք կամ առաջի։ Les bonnes grâces d'une femme. Շնորհք գտեալ առաջի ինոջ։ ‖ 3. Շնորհք. երախտիք։ Je vous demande cette —. Accordez-moi cette —. J'ai reçu plusieurs grâces de ce prince. De —. 1. Շնորհս ի֊ն առնելով։ "Profitons de l'instant que de — il nous donne." BOIL. *Épît.* III. ‖ 2. Ազատիմ. արա ակը։ De —, secourez-moi. Modérez-vous, de —։

‖ 4. Շնորհք (Աստուծոյ)։ On ne peut se sauver sans la —. Mourir dans la — de Dieu. An de —. Թուականու֊թիւն Քրիստոսի. առ փրկու֊թեան։ Calendrier pour l'an de — 1880։ ‖ 5. Շնորհք. թողու֊թիւն. ներում։ Cette action ne mérite aucune —. Trouver — aux yeux կամ devant les yeux de quelqu'un. Գտանել թողու֊թիւն. հանդիպիլ թողու֊թեան։ Faire trop de —. Ուժ ի֊ն շնորհս առնել. (հնդն.)։ "Comme un homme qui fait trop de — de se laisser loner." ՐԱՆ. *Tél.* XIV. — Faire — de. 1. Շնորհել ումեք (պատրաստ). ու պահանջել։ ‖ 2. (փոխ.) Խնայիլ ինչ յումեքէ։ Il m'a lu tout son poème, sans me faire — d'un hémistiche. Grâce! Խնայեա՛. ազատիմ մի՛ . . . Grâce! ne continuez pas։

‖ 6. Շնորհներ թագաւորի զպատիժս գառնալոյ. թողու֊թիւն։ Le souverain a le droit de —. Recours en —. Lettres de —, կամ լուծ —. Թուղթ թողու֊թեան պատժոց։ Leur — arriva trop tard։ ‖ 7. Շնորհք. շնորհակալու֊թիւն. գոհու֊թիւն. գոհարանու֊թիւն։ Je vous rends —, je vous rends mille grâces. Շնորհս ունիմ ձեզ. շնորհակալ եմ ձեզ. բիւր շնորհս ունիմ ձեզ. գոհանամ զձեզ։ Ils lui rendirent des actions de grâces. Շնորհակալ եղեն նմա. գոհարանեցան զնա։ Grâces en soient lui rendues. Շնորհք նմա։ — à, grâces à vos soins. ի շնորհս խնամոց ձերոց. շնորհիւ խնամոց ձերոց։ — à Dieu. Գոհանալի֊ն Աստուծոյ։ Il se porte mieux, — à Dieu։ ‖ 8. Շնորհա֊փայլու֊թիւն. (անուն պատուոյ գ֊քոյ Ագղիանոսից)։ Sa Grâce le duc de . . . Շնորհափայլ գու֊քն . . .

— Coup de —. տես ի Coup, 3.

— ѳ. 1. Անուն երից գիցուհեաց ընկերաց Աստղիկի. Շնորհք. Գարիթացւոյք։ Les trois Grâces sont Aglaé [Ագլայէ], Thalie [Թալիա] et Euphrosine [Եփրոսինէ]։ ‖ 2. Աղօթք գոհանալեան յետ կերակրոյ. գոհու֊թիւն։ Dire grâces. Dites vos grâces։

— Les bonnes grâces d'un lit. Վարագոյր անուրից [chevet] և անուանից [pieds] անկողնոյ։

† — Jeu des grâces. Խաղ ինչ փոքրիկ չրջանակաւ և փոքրիկ գաւազանիւք։ [Ներկին։ Fait — . Cas —։

Graciable (ւ—ի֊ա֊պ) ած. Աւրժանի թագաւորեան.

Gracier (ւ—ի֊է) բ. ն. Թագաւոր, շնորհել զպատիժ (գատապարտելոյ)։ Il a été gracié։

Gracieusement (ւ—իէօզ֊ման) ѵ. Շնորհալի ի֊ն օրինակաւ. քաղցրու֊թեամբ։ Il accueille — tout le monde. Vous devriez lui parler plus —։

Gracieuser (ւ—ի֊էօզ֊է) բ. ն. Քաղցրու֊թիւն, մարգանակու֊թիւն յաւելեալ. (խօսի)։

Gracieuseté (ւ—ի֊էօզ֊ի֊տ) ѳ. էգ. 1. Քաղցրա֊թիւն. մարգանակու֊թիւն. ազնուա֊թիւն։ Il m'a fait une — à laquelle je ne m'attendais pas։ ‖ 2. Պարգև շնորհա֊ւոր. շնորհք։

Gracieux, euse (ւ—ի֊է, է֊զ) ած. 1. Շնորհա֊լից. վայելուչ. ազնիւ։ Visage, geste, sourire —։ ‖ 2. Շնորհալի. ազնիւ. ազնուական. քաղցր։ Il est — pour tout le monde. Paroles gracieuses։

— À titre —. Շնորհս ի֊ն առնելով։

— En forme gracieuse. Շնորհական պայմանաւ, օրինակաւ. առանց քննու֊թեան հարկաւորին։

Graciilité (ւ—ի֊ի֊լի֊տ) ѳ. էգ. Նրբու֊թիւն։ La — de la voix. Une élégante —։

† **Gracióso** (ւ—ի֊օզ֊ո) ѳ. ար. Հաւիթ. միմոս (ի հաստափրգու֊թեանս Պարանիսցւոց)։

Gradation (ւ—ա֊սի֊ո֊ն) ѳ. էգ. 1. Աստիճանայարգ. ար, առ֊աստիճանաբար կարգ. *առաստիճանաբար։ Sans aucune de ces gradations insensibles qui amènent les saisons։ ‖ 2. Աստիճանաբար. *առաստիճանաբար։ La — de la lumière est sensible depuis la pointe du jour jusqu'au lever du soleil։

Grade (ւ—ա֊դ) ѳ. ար. 1. Աստիճան պատուոյ. պատիւ։ Il fut élevé au plus haut —. Le — de colonel. Le — de docteur։ ‖ 2. Գիր, թուղթ առաստիճանի. *առաստիճանագիր։

Gradé (ւ—ա֊է) ած. ար. Որ ունի իշխանական աստիճան ինչ ի զինուորական առաստիճանաւորս։ Militaire —, non —։

Gradin (ւ—ա֊դ֊ի֊ն) ѳ. ար. 1. Աստիճանաձև տախտակ (ի վերայ սեղանոյ կամ խորանի եկեղեցւոյ). աստիճան։ ‖ 2. Աստիճան աստիճան նստարանք (ի թեատրոնս, ի դպրոցս). աստիճան։ Le — le plus élevé. Des gradins circulaires։

† **Gradine** (ւ—ա֊դ֊ի֊ն՛) ѳ. էգ. Դարբ [ciseau] քանդակաւոր և աստիճանաւոր (ի սենեակ գրօշոցաց)։ [րակութիւն։

† **Gradualité** (ւ—ա֊դ֊ու֊ա֊լի֊տ) ѳ. էգ. *Աստիճանաւո֊

Graduation (ւ—ա֊դ֊ու֊ա֊սի֊ո֊ն) ѳ. էգ. 1. Բաժանումն յաստիճանս (ծանրաչափի, ջերմնչափի). *աստիճանաւո֊ ‖ 2. Բաժանելի, պարզելի զգալ գոյացու֊թիւնս ի հիզանելի֊ս ինչ (լաս սարքագիտից)։ [thermomètre —։

Gradué, ée (ւ—ա֊դ֊ու֊է) ած. Աստիճանաւոր։ Un — ѳ. ար. Որ ունի աստիճան ինչ ի կամաւոր ուսուցչաց [faculté] աստուածաբանու֊թեան, իրաւագիտու֊թեան, բժշկու֊թեան. աստիճանաւոր։ C'est un —։

Digitized by Google

Graduel, elle (ւ-ա-ի-ել, ել՛) ած. Աստիճանական. աստիճանաբար։ Augmentation graduelle։

— Psaumes graduels. Հնգետասան աղաղակք (մժԹ–ճկգ) զորս երգէին Ըրբայեցիքը ի վերայ աստիճանաց տաճարին. աղաղակք, օրհնութիւնք աստիճանաց։

— ած. եզ. Աստիճանաբար. ի պատարագի ընդ միջ ընթերցուածոց առաքելական Թղթոց և Աւետարանի. միակ։ ‖ Ած. Որքան երգաց պատարագի ի վերայ գրոցկալի։ Acheter un —։

Graduellement (ւ-ա-ի-ել-ման՛) ն. Աստիճան քան զաստիճան. աստիճան աստիճան. տակաւ. *աստիճանաբար։ Augmenter, diminuer —։

Graduer (ւ-ա-ի-ե՛) բ. ն. Ած. Բաժանել չափ աստիճանս. աստիճանել։ — un thermomètre։ ‖ Ած. Աստուերել, ամենքան աստիճանաւ։ — le feu, dans une opération de chimie։ ‖ Ած. Հանել չափ աստիճան ինչ (չափաւոր ածաբանաւոր Թեան, չիրաւագիտութեան)։ Se faire — en théologie։

Graillement (ւ-այ-ի-ման՛) ն. եզ. Ձայն կերկերական։

Grailler (ւ-այ-ե՛) բ. ն. փոզ. Տարկանել առ ի քաց կաչկոյ գշուն որսակեան։ (Scho և Forhuer)։

Graillon (ւ-այ-ո՛ն) ն. եզ. Համ, հոտ մեղ կամ ճարպոյ այրելոյ. խանձիր. խանձրահամութիւն. խանձրահոտութիւն։ Goût, odeur de —. Cela sent le —. † Une Marie —. Կին աղաւնի և ճենճոտ. (ա-Ա.)։ ‖ Ած. Վաճառորդ (կերակրոց)։ Une marchande de graillons։

Grain (ւ-ե՛ն) ն. եզ. Հատ, հատիկ (ցորենոյ, գարեոյ, հաճարոյ). կուտ։ Ce blé est mal battu, il y a encore beaucoup de — dans la paille. Poulets de —. Հատ քառակաք ընդոծք ի գարնան. ընդարուտ հատք։ Être dans le —. Եղ. (ն-ւ-ի. և ա-Ա.) Գտանիլ ի շահատար գործս. պարարտանալ։ ‖ Ած. Լինել ի գիւրի, ի հանգստական։ ‖ Ած. Հատ (մանանեխոյ, խազզոյ). ունգ (գիշ). պտուղ (գաւաՌոյ)։ ‖ Ած. Հատ (ապի, խնկոյ, ատաղոյ)։ ‖ Ած. Հատ (հատամբոյկ [chapelet], մանեակի)։ Les grains d'un collier d'ambre. Catholique à gros grains. (ն-ւ-ի. և ընդ.) Կաթոգէկեայ որ ոչ խզճէ առանել իրս արգելեալս ի կրօնից. (ա-ւ. լայն խղճմտանաք ունեցող կաթոգիկեայ)։ ‖ Ած. Ոսկերչաք. պաճուճանք։ Enfiler des grains. Vendre des grains aux nègres։ ‖ Ած. (ն-ւ-ի.) Ոչ ունել ինչ մտան։ N'avoir pas un — de bon sens. Զառանել և ոչ կարի մի առաղջ կամ ուղիղ մտաց։ Avoir un — de folie dans la tête, կամ լուկ Avoir un —. Լինել քաչուած։ ‖ Ած. Կշիռ ինչ փոքրիկ. ցորենահատ. գարեհատ։ Le — équivaut à cinq centigrammes et trois milligrammes. Cette pièce d'or est légère d'un —։ ‖ Ած. փոքրիկ անհարթութիւնք կամ խորագրութիւնք ի վերայ պատառատոց [étoffe] կամ կաշւոց ինչ. հատ. Ած. պեսկեն։ Ce basin, ce maroquin est d'un beau —. Gros —. Հատ կերպաս ինչ Լիմնի։ ‖ Ած. Նշան ծաղիկ սխտի. Ած. պեսկեն։ Grains de petite vérole. — de beauté. Ած. Ումն. Գ. խալ. պիտ։ Elle a un — de beauté sur les épaules, sur le sein։ ‖ ՃԹ. Անձրև յանկարծապէտ հազմախառն։ Nous allons avoir un —։ ‖ ՃԱ. Մրրիկ յանկարծական (ըստ նաւավարաց)։ ‖ ՃԲ. Ամպ մրրկաբեր (ըստ նաւավարաց)։ Voilà un — bien noir։

— Grains d'or. Մանր մանր մատանեաք ասկւոյ գեռեալք ի գետս. զանազք։

— եզ. Ապրանք ազգաց ցորենոյ. ցորենան։ Le commerce des grains. Gros grains. Ցորենան և հաճար [seigle]. Գ. ալիգան։ Menus grains. Գարի, վարսակ, կորեակ, վիկն [vesce] և մանր [pois]. Գ. գարնցան։

Graine (ւ-ե՛ն) ն. եզ. Ած. Սերմն անկաց ինչ. սունգ. կուտ։ — de laitue, de pourpier, d'épinards, de genièvre, de laurier, de melon. Acheter de la — pour des oiseaux. Monter en —. Ած. Ընդանալ. սերմնանալ. (ա-ւ. հունաւ երթալ)։ ‖ Ած. (ն-ւ-ի. և ընդ.) Գաւառաւել ազգիկան առանց սմանանալոյ. ընդանալ. (ա-ւ. հունաւ երթալ)։ — joyeuse. Ունգ հացհամեմի կամ բլթենւոյ [fenugrec]։ — de perroquet. Ունգ ասպրոյ [carthame]։ — de lin. կտաւատաց. հատակատ. ծերեկն ըսխտաձև։ ‖ Ած. Ջոտ չերտայոյ։ De quelle provenance est votre —?

Grainetier, ière (ւ-ին-էդ-իե, իե՛ր) ն. տես Grènetier։

Grainier, ière (ւ-ին-իե, իե՛ր) ն. Ցորենավաճառ։

† **Grairie** (ւ-ե-ի՛) ն. եզ. տես Gruerie։

Graissage (ւ-ե-սաժ՛) ն. եզ. Ած. Օծանիլն մարգով։ ‖ † Ած. Ճարպ (օծանելոյ)։ Un bon —։

Graisse (ւ-ե՛ս) ն. եզ. Ած. Ճարպ մնջմնջոյ մսոցդոյ և անասնոց. մարգ քաղքենի։ — humaine. — de bœuf. Faire fondre de la —։ ‖ Ած. Պարարտաւթիւն. գիրաւթիւն։ Être chargé de —. Լինել գիրապարար։ Prendre de la —. Գիրանալ. պարարտանալ։ ‖ Ած. Աղտականաւթիւն ինչ գինւոյ. պարարտաւթիւն։ Ce vin tourne à la —։

— La — de la terre. Ած. (ն-ւ-ի.) Պարարտաւթիւն, հիւմն երկրի։ Les grandes ravines emportent la — de la terre։ ‖ Ած. Պարարտաւթիւն, արգասաւորաւթիւն երկրի. (ըստ գրոց սրբոց)։ La — de la terre et la rosée du ciel։

Graisser (ւ-ե-ս) բ. ն. Ած. Օծանիլ մարգով. (ա-ւ. եղաւնիլ)։ — les roues d'une charrette. — ses bottes. Ած. (ն-ւ-ի. և ընդ.) Պարարտանիլ ի չոս։ ‖ Ած. Պարարտանիլ ի մահ։ Ce malade fera bien de — ses bottes. † — les bottes à quelqu'un. (ն-ւ-ի. և ա-Ա.) Տալ ամաչք զօծանեցեալ վերջին։ — le couteau. (ն-ւ-ի. և ա-Ա.) Ունել մեր ի դասխաճաչի կամ ի հրամանս [goûter]։ — la patte à quelqu'un. (ն-ւ-ի. և ընդ.) կաշառատուրեամ առանիլ զոք. (ա-ւ. մէկուն ձեռքը եղաւնիլ)։ — le marteau. (ն-ւ-ի. և ընդ.) կաշառատուրեամ առանիլ զգռնապան առ ի մտանիլ գիւրաւ ի տուն ազգաց։ — les épaules à quelqu'un. (ն-ւ-ի. և ա-Ա.) Հարկանիլ զոք գաւազանաւ։ ‖ Ած. Ագահիլ մարգով. (ա-ւ. եղաւնիլ. ճենճոտիլ)։

= բ. ն. Թանձրանալ, *խզաւոիլ (գինւոյ)։

Graisseux, euse (ւ-ե-սե, եօզ) ած. Ճարպակեան. ճարպակին. մարգալից։ Corps —։

† **Graissoir** (ւ-ե-սուար) ն. եզ. կաւաս մարգալից տաւ օծանիլ։

Gramen (ւ-ա-մէն՛) ն. եզ. *Ախտաւոտակ բոյս։

Graminée (ւ-ա-մի-ե) ած. Եղ. *Ախտաւոտակ (բոյս)։ = ն. Եղ. յԹ. Ագգ անկաց, որոնիք են սէզ [chiendent], ցորեան, հաճար, վարսակ, գարի, կորեակ, որիզ, եգէգն, ալյովքն հանդիպեմ. սիզարոյզք. *սիզատաւոտակք։ Les graminées ont, en général, les feuilles longues, étroites et pointues, et les fleurs disposées en épi ou en panicule։

Grammaire (ւ-ա-մ՛ր) ն. Եղ. Ած. Բանից գործածութեան, քերականութեան. քերականութիւն։ Les règles de la —. Faire une faute de —, contre la —։ ‖ Ած. Գիրք քերականութեան։ Acheter une —։

Grammairien (ւ-ա-մ-ր-իեն) ն. եզ. Ած. Վերականն։ C'est un excellent —։ ‖ Ած. Որ պարապեր յուսումն գրոց [lettres] (առ նախնիս). գրամմատիկոս։ Aristarque était un — de l'école d'Alexandrie։

Grammatical, ale (ւ-ա-մ-ա-իէ-ալ, ա-լ՛) ած. վերա-

Digitized by Google

քանակաբան։ Construction grammaticale. Principes grammaticaux։

Grammaticalement (ի–մա–տի–կալ–ման) ՛. Ըստ քանականաց քերականութեան. *քերականօրէն։

Grammatiste (ի–մմա–տիս–տ) ե. ա. † Ս. Որ ստացանէր գիրս մանկտւոյն (առ Նախին Յունական)։ ‖ 2. Ուսուցիչ քերականութեան. (ապտ.)։

Gramme (ի–մ՛) ե. ա. Կշիռ. իկ. գրամ՛։ Le — est contenu cent fois dans l'hectogramme։

Grand, ande (ի–ն, ան–տ) ած. Ս. Մեծ։ Un — vase. Ce vase est trop — . Une grande ville. Une grande salle. Մրսի մեծ, ընդարձակ, մեծատարած։ De grands arbres. Մուտք մեծամեծք։ Un — fleuve. Գետ մեծ, հզօր, յորդաբուղուբ։ Le — Océan. Ովկիանոս մեծ. ատ. ովկիանոս. անդլիական ովկիանոս։ Être de grande taille. Լինել մեծահասակ, բարձրահասակ։ Marcher à grands pas. Գնալ մեծաքայլս։ Ouvrir de grands yeux. (ե–ր–բ. և ընտ.) Բանալ աչս մեծամեծս. Հայիլ զաչսն ընդարձակեալս, հետաքրքրութեամբ։ Fenêtre, porte toute grande ouverte. Պատուհան, գուռն մեծապատ. (ապ. նիզ. է բաց պատուհան, գուռ.)։ ‖ 2. Մեծահասակ. բարձրահասակ։ Un homme —. Une grande femme. Un — cheval։ ‖ 3. Զարգացեալ հասակաւ. մեծ. մեծացեալ։ Cette femme a des enfants déjà grands. Vous n'êtes pas encore assez — pour sortir seul. Quand les arbres seront grands. Յորժամ մեծացին ծառքն։ ‖ 4. Ընդարձակ. յոլով։ Il n'a pas — argent. Il y aura — monde chez lui ce soir. — jour. տես է Jour. — air. Բաց, արձակ օդ։ Grandes eaux. տես J'Eau, 2. ‖ 5. Մեծ։ Il se fit un — bruit. Un — silence succéda à ces paroles. J'ai une grande nouvelle à vous apprendre. Grande avarice. Ագահութիւն մեծ, անհնարին։ Grande pluie. Անձրեւ մեծ, առատ։ — vent. Հով մեծ, ուժգին։ — chemin. Ճանապարհ. պողոտայ։ De grands mots. (ե–ր–բ.) Մեծաբանութիւն. ճոռոմ, ուռուցիկ, կռատակեան բանք։ Le — œuvre. տես J'Œuvre. Grande vieillesse. Խոր ծերութիւն։ ‖ 6. Մեծ. գլխաւոր. կարեւոր։ Un des grands principes de la philosophie։ ‖ 7. Մեծ. մեծանուն. հռչակաւոր. երեւելի։ Un — homme. Une grande reine. Un — peintre. Le — Corneille. Trancher du — seigneur. Վերամբառնալ. Նախանալ։ Le — monde. տես է Monde. — Dieu! Մեծանա՛նդ Տէր. ս՛վ Տէր։ Grands dieux! Ո՛վ դիք։ Jurer ses grands dieux. տես է Jurer։ ‖ 8. Մեծ. (անուն պատուոյ իշխանաց ազանց կամ սրանց անուանեանց)։ Alexandre le Grand. Saint Grégoire le Grand։ ‖ 9. Սաստիկ. անհնարին։ — buveur. — menteur. Grande bavarde. Ils sont grands amis. Ի մեծի բարեկամութեան են։ ‖ 10. Մեծանձն. մեծոգի. ազնուական. քաջ։ Il fut — dans l'adversité. — cœur, un — cœur. տես է Cœur, 12. De — cœur. տես է Cœur. ‖ 11. Ատ։ — chambellan. Առաջին սենեկապետ. ատ. սենեկապետ. պալատական։ — écuyer. Առաջին սպասապետ։ — prêtre. Ս. Քահանայապետ։ ‖ 12. Քրմապետ։

— Deux grandes heures. Աւելի քան կէսրկուս ժամն։

— Marcher à grandes journées. տես է Journée։

— Le Grand Seigneur, Le Grand Turc. Թագաւոր Օսմանեանց, Տաճկաց։ —-duc. Մեծ, ատ. գուքս. *գրքապետ։ Grande-duchesse. Մեծ, ատ. գուքսուհի։

— Այս բան ոչ առնու երբեմն զիգականաւելիսն ե առաջի իգական գոյականաց որ սկսանին բաղաձայնի. Faire grand' chère. Ce n'est pas grand' chose. Grand' faim. Grand' garde. Il avait grand' hâte de venir. Grand' mère. Grand' messe. À grand' peine. J'ai eu grand' peur. Grand' pitié. La grand' rue. Grand' soif. Grand' tante։ Մերթ գրի Grand և առաջի իգական գոյականի որ սկսանի ձայնաւորաւ. Aller grand' erre։

— ե. ա. Ս. Երկրագործ աշակերտ (է գործոց)։ ‖ 2. Ամբ ատ։ Tous les grands du royaume. Ատգործակ, ատգապետ, մեծամեծք թագաւորութեան։ Un — d'Espagne. Ատգ ազգ Սպանիոյ։ ‖ 3. Մեծն. մեծութիւն. բարձրութիւն։ Il y a du — dans cette pensée։

— En —. հբ. ած. Ս. Ըստ բաւն մեծութեանն։ Il s'est fait peindre en —։ ‖ 2. Մեծ չափով։ Les petites machines ne réussissent pas toujours en —։ ‖ 3. Ընդարձակ հայեցուածով. ընդարձակութեամբ։ Cet homme ne sait pas travailler en —, il ne s'entend qu'aux détails։ ‖ 4. (ե–ր–բ.) Ատգործէն. ազատօրէն։ Penser, agir en —։

— À la grande. հբ. ած. Ըստ օրինակի ատգապետ, մեծամեծաց. ատգօրէն. փառատարութեամբ. (վր.)։

Grand-ducal, ale (ի–ն–ի–ւ–քալ, ալ) ած. *Պալատական։ Palais — . Dignité grand-ducale։

Grand-duché (ի–ն–ի–ւ–շ) ե. ա. Մեծ գքսութիւն. ատգ գքսութիւն. *գքսապետութիւն։ Le — de Toscane, de Bade։

Grandelet, ette (ի–ն–ըլ–է, է–տ) ած. Սակաւիկ մի մեծ. (ապ. մեծիկ). (ընտ.)։ Sa fille est toute grandelette։

Grandement (ի–ն–ը–ման) ՛. Ս. Մեծութեամբ։ Les grandes choses doivent être — exprimées. Il a fait les choses —. Ոչ խնայեաց նա է ծախսն. Հատոյց առատաձեռնութեամբ։ ‖ 2. Մեծապէս. առատիկ. յոյժ։ Il se trompe —։ ‖ 3. Ս. Առատութեամբ։ Avoir — de quoi vivre. Լինել է դիւրի, յընդարձակութեան, է յդիւթութեան։

Grandesse (ի–ն–էս) ե. իթ. Գաւառ առն ատգի (է Սպանիա). ատգութիւն։

Grandeur (ի–ն–էր) ե. իթ. Ս. Մեծութիւն։ La — d'un vase. Des tableaux de différentes grandeurs, de toutes les grandeurs, de toute —. La — d'une province. Մեծութիւն, ընդարձակութիւն գաւառաց։ Regarder quelqu'un du haut de sa —. (ե–ր–բ. և ընտ.) Հայիլ յոյր տրհամարհանս մեծամտութեամբ։ ‖ 2. Գանիւթութիւն. քանակութիւն. (քան չափագիտաց)։ ‖ 3. Երկայնութիւն։ La — du voyage l'effraye։ ‖ 4. (ե–ր–բ.) Մեծութիւն. սաստկութիւն։ La — du péril ne put l'émouvoir. La — d'un crime։ ‖ 5. Մեծութիւն. ատգութիւն. փառատարութիւն. իշխանութիւն։ Mépriser les grandeurs de ce monde. Naître au sein des grandeurs։ ‖ 6. Մեծանձնութիւն. ազնուականութիւն. *վեհութիւն։ Il a un air de — qui impose. — d'âme։ ‖ 7. Մեծութիւն. *վեհութիւն. (անուն պատուոյ եպիսկոպոսաց, արքեպիսկոպոսաց)։ Monseigneur, il plaira à Votre Grandeur . . .

Grandiose (ի–ն–ի–ո–զ) ած. Հոյակապ. շքեղ. մեծայոյզ։ Cette architecture est d'un style —։

— ե. ա. Մեծութիւն. շքեղութիւն. հոյակապութիւն։ Il y a du — dans cet édifice, dans cette statue։

Grandir (ի–ն–իր) բ. ն. Ս. Մեծանալ. տեղի. զարգանալ։ Cet enfant a bien grandi en peu de temps. Ces pluies ont fait — les blés։ ‖ 2. (ե–ր–բ.) Զարգանալ։ — en sagesse. Զարգանալ իմաստութեամբ։ ‖ 3. (ե–ր–բ.) Մեծանալ. ընդարձակիլ։ Un empire qui grandit։

— բ. ն. Ս. Մեծ երեւցուցանել, ցուցանել։ Les talons

Digitized by Google

qu'il porte le grandissent : ‖ 2. (ֆիգ.) Մեծացուցանել, բարձրացուցանել : L'adversité l'a grandi :

= Se —. բ. ա. 1. Մեծագոչել, բարձրագոչել երևակայուցանել զանձն : Se — en s'élevant sur la pointe des pieds : ‖ 2. (ֆիգ.) Մեծանալ :

Grandissime (լատ.) ած. կարի մեծ. ամենամեծ. (ընդ.) : Vous me ferez un — plaisir :

Grand' mère (գրա՛մ) ֆ. իգ. Հայր. Ս. մայր. Ս. ամաց մայրք : Ses deux grand' mères : (Աի՛ե եւ Aïeule) :

Grand-oncle (գրոնկլ) ֆ. ած. Երբայր հայրս կամ հայոյ : Des grands-oncles (տե՛ս գրոնկլ) :

Grand-père (գրա՛-բէր) ֆ. ած. Հայր. պապ : — paternel. Հայրենի հայր : — maternel. Մայրենի հայր : Ses deux grands-pères : (Որ և Aïeul) :

Grand' tante (գրա՛ դանդ) ֆ. իգ. Քոյր հայրս կամ հայոյ : Des grand' tantes :

Grange (գրա՛նժ) ֆ. իգ. Տեղի շտեմարանելոյ վերձնեալ արտոյց և ծեծելոյ գցուիեան. ամբարանաց օրանի : Entasser des gerbes dans la —. Batteur en —. L'aire de la — :

† **Granger, ère** (գրանժէ, ժէր) ֆ. Վարձակալ (ագարակի) :

Granit (գրանիթ, կամ լատ. եւ յունարէն) ֆ. ած. Քար ինչ յոյժ կարծր՝ կազմեալ յոյլոց գոյնագոյն քարանց. *Հաստաքար : Des colonnes de — :

Granitelle (գրանիթել) ած. Marbre —. կաւճ նմանն հաստաքարի : [— :

Granitique (գրանիթիք) ած. *Հաստաքարեայ : Roche

Granivore (գրանիվո՛ր) ած. Սերմնանուագող, կտակեր (թռչնոյ) : Վարել եւ երբ ֆ. ած. Les granivores :

Granulation (գրանիւլասիո՛ն) ֆ. իգ. 1. Շրջիլն զմետաղ ի մանր մանր հատս. *Հատատրումն : ‖ 2. Ալյատեմն փոքրիկ և բոլորակ նման հատի (ի թզոյ մսոցդ). **Հատիճ :

Granuler (գրանիւլե) բ. ն. Շրջիլ զմետաղ ի մանր մանր հատս. *Հատատրել :

Granuleux, euse (գրանիւլո՛, լոզ) ած. 1. Որ ի փոքրիկ հատս հատս (հող). *Հատատուր : ‖ 2. Ծածկեալ փոքրիկ և բոլորակ ոչսեմամբք (թզոյ). *Հատճատոր :

Graphique (գրաֆիք) ած. 1. Արտգրական, պատկերագրական (նկարագիր միջնոյն իրիք) : ‖ 2. Գրաբեան (նշան, նշանագիր). գրչական : Le système — des Arabes diffère beaucoup du nôtre : [չաբեան :

† = ֆ. իգ. Արուեստ ծրագրաբեան [dessin] և նկար.

Graphiquement (գրաֆիքման) ա. ի ձեռն ծրագրաբեան. ծրագրելով :

Graphite (գրաֆիթ) ֆ. ած. տես Plombagine :

Graphomètre (գրաֆոմէթր) ֆ. ած. *Անկիւնաչափ գործի (չափագչափաբեան [arpentage]) :

Grapin (գրապէն) ֆ. ած. տես Grappin :

Grappe (գրապ) ֆ. իգ. 1. Ողկոյզ (խաղողոյ, ծաղկանց) : — de raisin, de groseilles. Les cytises portent leurs fleurs en —. Vin de —. Գինի ծորեալ յողկուզից առանց ճմլելոյ. գինի ծորածոյ. Գ. է. Mordre à la —. (ֆիգ. և ընդ.) Հաւանիլ կուրօրէն. յարիլ անխորհրդաբար ի կարծիս ինչ : ‖ 2. Ախտ ինչ առից ձիոց, իշոց, ջորեաց. Ս. գոյզ :

† = ած. Garance —. Տարան փոշիացեալ (ի պէտս ներթոտանեցիկաց) : [(գաւառաբան) :

† **Grapper** (գրապէ) բ. ն. Դարձեալ յանձն ի փայլ

Grappillage (գրապիյաժ) ֆ. ած. 1. Ձեռագործութիւն : ‖ 2. (ֆիգ.) Գողութիւն մանուանց. մանրագծութիւն :

Grappiller (գրապիյե) բ. ն. 1. Ձեռագործ առնել : La loi de Moïse défendait au propriétaire de — dans sa vigne, et de glaner dans son champ : ‖ 2. (ֆիգ. և ընդ.) Շահիլ առկաւթիկ ինչ (ներգործութեամբ). Ճեռագործ առնել. կծանիլ : Il n'y a plus à —. Քայլ միտս վարի և իրբ բ. ն. Il a grappillé quelque chose dans cette affaire :

Grappilleur, euse (գրապիյո՛ր, իօզ) ֆ. 1. Ձեռագործ : Voilà bien des grappilleurs dans cette vigne : ‖ 2. (ֆիգ. և ընդ.) Որ շահի առկաւթիկ ինչ. որ իրիկ ներգործութեամբ. մանրագիծ :

Grappillon (գրապիյո՛ն) ֆ. ած. Ողկոյզ փոքրիկ :

Grappin (գրապէն) ֆ. ած. 1. Փոքրիկ խարիսխ մանկաձից և նաւակաց՝ չորեքժանի կամ հնգաժանի : ‖ 2. Ձանկ առ ի ձգել գնաս բշնամեաց. Գ. ագռաւաձև : — d'abordage. Jeter le — dans les cordages d'un navire. Jeter, mettre son — sur quelqu'un. (ֆիգ. և ընդ.) Ցինգն գրաւել զոք : [ձիգ : Vigne grappue :

† **Grappu, ue** (գրապիւ) ած. Ողկոյզաձից. *ողկուզաձև :

Gras, asse (գրա, գրաս) ած. 1. Ճարպաւոր. խաղուիից : L'huile, le beurre, le suif sont des substances grasses : ‖ 2. Ճարպապատրաստ. պարարտ. պարարտակ. յոյր. գէր : Il est gros et —. Cette carpe est fort grasse. Viande grasse. Le bœuf —. տես ի Bœuf, 1. Dormir la grasse matinée. (ֆիգ. և ընդ.) տես ի Dormir, 1. ‖ 3. Մսակէն կերակուր : L'Église défend les aliments — en carême. Soupe grasse. Թան ուտեաց. (այլ. ուտիքի տարբ) : Choux —. Կաղամբք հանգերձեալք ճարպով : Faire ses choux — de quelque chose. (ֆիգ. և ընդ.) Շահս հանել յիմիէ. շահիլ խիւք : Jours —. Որ ուտեաց. մսուտաց : Les jours —. Յաւուն չորք ուտելոց բանիկինգ անի, այլինքն հինգշաբաթի, կիւրակէ, երկուշաբաթի և երկշաբաթի. *գէր, յոյր ուտելոք : ‖ 4. Պարարտ : Cette sauce, cette soupe est trop grasse : ‖ 5. Ալաւեղի. (այլ. հզօտ) : Essuyez-vous, vous avez le menton —. Cheveux — : ‖ 6. Թանձր (հէքի). Թանձրացեալ (գինի, օղի) : ‖ 7. Պարարտացեալ (երկիր). պարարտաբար (գաշտ) : ‖ 8. (ֆիգ.) Լկտի. պղծալից : Tenir des discours un peu —. Conte — :

— Terre grasse. 1. Գետին ոչխարաւոր : Il s'engagea dans des terres grasses où l'artillerie ne put s'avancer : ‖ 2. Կտաւ ի բաց հանելոյ զալաջ պատառատաց [étoffe] : ‖ 3. Նրբերիր պարարտ, հիւթեղ :

— Le pavé est —. Տգմուտ է սալայատակն : Il fait mauvais marcher, le pavé est fort —.

— Plantes grasses. *Պատարտատունկք. յոյր ատունկք : La joubarbe, les cactus sont des plantes grasses :

— Avoir un parler —, avoir la langue grasse. Ունել լեզու թանձրախոս. թանձրաբանիլ : [երիվարի :

— Ce cheval a la vue grasse. Մթագին են աչք այր = ֆ. իգ. 1. Պարարտ մսոյն մսոց : Le — et le maigre d'un jambon. Donnez-moi du —. Tourner au —. Գիրանալ. պարարտանալ. (ընդ.) : Légumes au —. Բանջարք հանգերձեալք կամ եփեալք ճարպով : ‖ 2. Միս. մսեղէն խորտիկ : Servir en — et en maigre. Manger, faire —. Ուտել միս յաւուրս պահոց :

— Le — de la jambe. Մատ մսոյն սրտանց. խոզմսոյ սրտից. Ս. բանմ (ձ). Գ. գնգղուց. պտուղ : (Որ և Mollet) : [և Bouter) :

— Tourner, pousser au —. Թանձրանալ (գինւոյ) : (Որ = ֆ. Parler —. Թանձրաբանիլ : Étamper —. տես ի'Étamper. Pain —-cuit. Հաց կիսափքաց, Ս. անկ :

Digitized by Google

=ական. (ձ) "Բառիթ, բարիթ. բերը բոլոր խոսքին մեջ. ե՛ճառան մնաս ուսուցչի, զոր սմանք թնդիոց առնեն. Ագիս. Պարձեսխազաց. "Եվ ես բարիթ խոսէ." Կանոն. կամենիցեսցի, ճառասացիքդ Հայերէն-լատիներէն։

Gras-double (լա-դուպլ) ե. ս. Թազանիք [membrane] առատմեջոի հզին. Ճարպ Թազանիք։ Un plat de —. Des gras-doubles։

Gras-fondu (լա-ֆոնդիւ) ե. ս. } Ուրովկնա-
Gras-fondure (լա-ֆոնդիւռ) ե. եր. } ծութիւն [diarrhée] երիվարի հանգիպած ծիւրութեամբ։

Grassement (լասման) ն. ա. Ի յպիսութեան (կեալ)։ ‖ 2. Գերճապղյոս, առատութեամբ (վարձատրել)։

Grasset, ette (լասե, էդ) ած. Կակուղ մի գէր. (տե. գիրուկ)։

Grassette (լասէդ) ե. եր. Տանիկ բիչ ջրային, որոյ տերևք են յոյրք, փայլուն և գոգ իմն օծեալք ճարպով. *ասգալիզոս։ (որ և Langue d'oie)։

Grasseyement (լասէյման) ե. ս. Թանձրաբառնութիւն։ Cette femme a un — qui ne déplaît pas։

Grasseyer (լասէյե) բ. ն. Ոչ ուղիղ հնչել զր նշանագրին. (օրինակ իմն ասել ֆրանսե [Français] փոխանակ առնելոյ ֆռանսե). Թանձրաբառնել։ Cette femme grasseye agréablement. Il affecte de —։

† **Grasseyeur, euse** (լասէյօռ, էօզ) ե. Թանձրաբառնող։

Grassouillet, ette (լասուլե, էդ) ած. Կակուղիկ մի գէր. (տե. գիրուկ). (ընտ.). Un enfant — et potelé։

† **Grat** (լա) ե. ս. Տեղի ուր փորձեն ոսկերք Հաւք։

Grateron (լատրօն) ե. ս. Տատիկ բիչ որ կպուտի ի հանգերձս։ Les semences du — s'accrochent aux vêtements։ (Որ և Rièble)։

Gratieuler (լատիէլե) բ. ն. Բաժանել զերագիր [dessin] ի չորեքկուսի խորշս առ ի ճշգրտագոյն ևս ընդօրինակելոյ. վանգափակիկերպ գծել։ (Գրի և Craticuler)։

Gratification (լատիֆիքասիօն) ե. եր. Վարձք. Une — de deux cents francs. Il a reçu bien des gratifications։

Gratifier (լատիֆիե) բ. ն. Վարձատրել. շնորհել։ Le roi l'a gratifié d'une charge, d'un don de cent mille francs։

Gratin (լատեն) ե. ս. ա. Պնդացորդ կերակրոց բիչ կպուտիսալ ի յատակս տապակի կամ պատառան զոր Հանեն քերելով. քերատած։ Le — d'une bouillie։ ‖ 2. Տապակելի քերատածով կերակուր Հացի։ Bœuf au —. Sole au —։

† **Gratiner** (լատինե) բ. ն. կպուտիլ (կերակրոց) ի յատակս տապակի։ La bouillie commençait à —։

Gratiole (լատիօլ) ե. եր. Տանիկ բիչ բուսոտալ ի ճահիճս, զոր վարեն տզքատք ի տեղի արբատիզոյ [purgatif]. շնորհատուր խոտ (?)։ (Ասի և Herbe à pauvre homme)։

Gratis (լատիս) ն. Ձրի։ Ce médecin traite les pauvres —։ [bulles։

=ե. ս. *Ձրիատուիքեան։ Il a obtenu le — de ses

Gratitude (լատիտիւտ) ե. եր. Երախտագիտութիւն. *երախտագիտութեան։ Témoigner, faire voir sa —։

† **Grattage** (լատաժ) ե. ս. Քերելն. քերած։

† **Gratte** (լատ) ե. եր. Գործի քերելոյ զգօզ [carène] և զատիատակումն նաւու։

† **Gratte-boësse** (լատ-պոես) ե. եր. Ցղիկէ խոզանակ [brosse] ոսկերծողաց՝ կապելոյ ի պղնձի ինելոց։

† **Gratte-boësser** (լատ-պոես) բ. ն. Շփել խոզանակաւ (զոտ ոսկերծողաց)։

Gratte-cul (լատ-կիւ) ե. ս. Գատուկ վարդի, մատնեղջ [églantier]. մատուռ. կիւլ պտղատու։ Cueillir des gratte-culs։

† **Gratteler** (լատըլե) բ. ն. Թեթև իմն քերել։

Gratteleux, euse (լատըլո, էօզ) ած. Որ ունի չոր քոս։ [չոր քոս։

Gratelle (լատել) ե. եր. Վատ քոս [menue gale].

Gratte-papier (լատ-բաբիե) (յե. ած. կամ Des — -papiers) ե. ս. Թուղթ, գրուագ գրագիր. (պեյր.)։

Gratter (լատե) բ. ն. ա. Քերել։ — une écriture pour l'effacer. — une muraille. — le papier, le parchemin. (ընտ. և ընդ.) Շահել զաւուրն պարկին գնդակ գրչաքերծմամբ։ ‖ 2. Քերել, պատել Հաւուց ոսիկ զերկիրն. Գ. պահզել։ Les poules grattent le fumier pour y chercher des grains. — la terre du pied. Գրիչ Հաստանիլ (երիվարի)։ — la terre. Խորխորել գՀոզ. ապօրագիր լինել վէր ի վերոյ։ ‖ 3. Քորել. քոշքաստել։ — l'endroit qui démange. — l'épaule à quelqu'un. (ընտ.) Ջանալ ընդ միս մտանել ուրիշ. (տե. մեկուն ուսը չորել)։ — quelqu'un où il lui démange. (ընտ.) Գործել կամ խօսել ինչ ըստ Հաճոյից ուրուք։ Se — la tête, l'oreille. Քորել զգլուխ, զականջս յորժամ խցե ոք ի ատրակաւանան։

— Un âne gratte l'autre. (առած.) Իշ զէշ քորէ. (ասի զերկուց անձանց որ չունին ինչ գովութեան արժանի և դրատատեն զմիմեանս)։

=բ. ն. ա. Քերել։ ‖ † 3. (ընտ.) Շահել փոքրիկ չափս։ C'est un homme qui trouve à — sur tout։

— à une porte. Կանչ եղնգամբք ի գուռն ուրուք առ պատուհասանաց, յորժամ չկամարձակէին զոր բախել։ On grattait à la porte du roi par respect, on n'y heurtait pas. † — de la guitare, du piano. Կանչ ի կիթառա. Հարկանել գաչափ. (ասի ընդ խոշ)։

=Se —. բ. ա. ա. Քորել զանձն։ Ce cheval se gratte contre la muraille. Qui se sent galeux se gratte. (առած.) առն ի Գալուս։ ‖ 2. Քորել զմիմեանս։ Deux ânes qui se grattent l'un contre l'autre. Ce sont deux ânes qui se grattent. (ընտ.) Իշ զէշ քորէ. (ասի յորժամ երկուս ագէտք գովին զմիմեանս)։

† **Gratteur** (լատիօռ) ե. ս. Որ քորէ. որ կաւէ ի գուռն։ — de papier. փղուն մատենագիր. Ս. գրչագիր։

Grattoir (լատուար) ե. ս. Ջմիկին քերելոյ. քերիչ։ Effacer des mots avec un —։

Gratuit, ite (լատիւի, իթ) ած. ա. Ձրի. ձրիատուր։ Consultations, leçons gratuites. École gratuite. *Ձրիավարժ գպրոց։ ‖ 2. (ընտ.) Ապատնաւաց. անպատճառ։ ‖ 3. (ընտ.) Զուր. ձրի. սուրմպարտ։ Insulte gratuite։

Gratuité (լատիւիթե) ե. եր. ա. Ձրին լինել. *ձրիակոնութիւն։ La — de l'enseignement primaire։ ‖ 2. Ձրիատուր, շնորհատուր պարգև (Աստուծոյ)։

Gratuitement (լատիւիթման) ն. ա. Ձրի։ Traiter un malade —։ ‖ 2. (ընտ.) Ձրի. առանց Հիմանէ. առանց պատճառաց։ Cela est supposé —։

Gravatier (լավատիէ) ե. ս. Պալտրգ փլածից, աւերածոց։ [(յառ, ըստ բժշկացն)։

Gravatif, ive (լավատիֆ, իվ) ած. Ցանրակաին

Gravats (լավ) ե. ս. յե. տես Gravois։

ա. **Grave** (լավ) ած. ա. Ծանր։ Les corps graves ‖ 2. (ընտ.) Ծանր. *ծանրաբարոյ. *ծանրակաց. զգօն. (տե. ծանրապետ)։ Un homme —. Un — magistrat. Maintien —. Paroles graves։ ‖ 3. (ընտ.) Կշռաւոր.

Digitized by Google

*ծանրակշիռ. մեծարժէք։ Auteur —. Autorité —։ ‖ 4. Ծանր. կարևոր. երևելի։ Motif —. Il ne faut point badiner sur un sujet si —։ ‖ 5. Դժուարին. վտանգաւոր (հիւանդութիւն). առատիկ, կարիվէր (վէրք)։ ‖ 6. Ծանր, առատաբար (ձայն)։ ‖ 7. Բուռն (շեշտակ [accent])։ (Տես Accent, 4)։ = ե. ս. 1. Ստակին ծանր։ ‖ 8. Ծանր բանք, սմ, ձայն։

†B. **Grave** (ի—ա՛վ) է. ս. Սպիտակ գինի ինչ Գասկոնիոյ։

Gravelée (ի—վլէ) տ. խ. Cendre —. Մոխիր ի մէրոյ [lie] գինւոյ ալկոհոլոյ։

Graveleux, euse (ի—վլէ՛ւ, էօզ) տ. 1. Աւազին. հողմաւոր։ Terre graveleuse։ ‖ 2. *Աւազախառութեան (ցաւ)։ ‖ 3. (է—ր. և ընդ.) Լկտի. պիղծ։ Conte —։ = է. ս. Որ ունի աւազ յերիկամունս. *աւազային։

Gravelle (ի—վէլ՛) է. խ. 1. Աւազ երիկամանց. *աւազախառութիւն։ Il est mort de la —։ ‖ † 2. Զօրացեալ մրուր գինւոյ։

Gravelure (ի—վլիւ—ր) է. խ. Խառնախօսութիւն. լկտի բանք։ Cet homme aime la —։

Gravement (ի—վլմ՛ն) մ. 1. Ծանրութեամբ. զգօնութեամբ։ Parler —։ ‖ 2. Ծանր, առատակաթիս (հիւանդ)։

Graver (ի—վե) բ. ն. 1. Քանդակել գրչաս երկաթեամբ ի վերայ պղնձոյ, կճոյ. փորագրել։ — une inscription։ ‖ 2. (է—ր.) Ներշմել, քանդակել, տպաւորել (ի միտս)։ — profondément un bienfait, une injure dans sa mémoire. Vos bontés resteront à jamais gravées dans nos cœurs։

= Se —. բ. ա. Քանդակիլ. փորագրիլ. գրոշմիլ։

Graveur (ի—վէօր) է. ս. Փորագրիչ. փորագրող։ — sur acier, sur bois, en pierres fines։

Gravier (ի—վիե) է. ս. 1. Աւազ մանրախիճ [mêlé de fort petits cailloux]. հողիճ։ ‖ 2. Խիճ, աւազ (երկաթամանց)։ [ատամանց։

† **Gravigrade** (ի—վիկր—ատ) տ. Ծանրագնաց. տզգ

Gravir (ի—վիր) բ. չ. և ն. 1. Ելանել աշխատութեամբ ի տեղի ինչ տեղագեալ. ջանալով ոտիւք և ձեռաւք. ի վեր մագլիլ։ — au haut d'une muraille. — une muraille։ ‖ 2. Ելանել (ի գլուխ բլրոյ, ընդ դառա ի վեր)։ — jusqu'au sommet de la colline. — un sentier։

Gravitation (ի—վիթ—իւ) է. խ. *Ծանրազութիւն. (ըստ բնագիտաց)։ Les lois de la —։

Gravité (ի—վիթ) է. խ. 1. Ծանրութիւն։ La — fait descendre les corps vers la terre։ ‖ 2. (է—ր.) Ծանրութիւն. զգօնութիւն։ Il impose par la — de ses discours. La — d'un magistrat։ ‖ 3. Ծանրութիւն. կարևորութիւն. *ծանրակշռութիւն։ La — des circonstances։ ‖ 4. Դժուարութիւն (հիւանդութեան). առատակութիւն (վիրաց)։ ‖ 5. Ծանրութիւն, առատաբանութիւն (ձայնի)։

Graviter (ի—վիթ) բ. չ. Հակիլ ծանրութեամբ։ Les planètes gravitent vers le soleil։

Gravois (ի—վուա) է. ս. յ. 1. Խոշորագոյն մնան գաճոյ [plâtre]։ ‖ 2. Փլածք. աւերածք. ծլոլ։ Enlever les —։ (Ցայս միտս ասի և Gravats)։

Gravure (ի—վիւ—ր) է. խ. 1. Քրաւեալ փորագրիլոյ. փորագրութիւն։ — sur cuivre, sur acier. S'adonner à la —։ ‖ 2. Գատկեր փորագրեալ. փորագրութիւն։ Belle —. Marchand de gravures. Un livre orné de gravures. *Գաղերագրագ մատեան։

Gré (ի—է) է. ս. 1. Հաճութիւն. հաճոյք. կամք։ Se marier contre le — de ses parents. Tout réussit à mon —. Avoir, prendre quelque chose en —. Հաճիլ ընդ իրս ինչ. սիրել։ Prendre en —. Ընդունիլ հաճութեամբ (զպարտութիւնս ուրուքեսէ ,Աստուծոյ)։ Prendre en — de . . . կամիլ. յօժարիլ։ Au — de. 1. Ըստ հաճոյս։ Tout s'arrange au — de nos désirs։ ‖ 2. (է—ր.) Ըստ (հոգմոյն երթալ կամ ծփիլ նաւու)։ Errer sur les mers au — des vents et des flots։

‖ 3. Կամք. յօժարութիւն։ Il y est allé de son —, de son bon —, contre son —. De — ou de force. Կամաւ և ակամայ։ De — à —. Փափարան հաճանաւթեամբ. հաճութեամբ երկոցունց կողմանց։ Bon —, mal —. Թէ հաճը թէ ակամայ. թէ կամաւ կամաւ և թէ ոչ կամաւ։ ‖ 3. Կարծիք։ À mon —, ce discours est très beau։ ‖ 4. Շնորհակալութիւն. *երախտագիտութիւն։ Savoir —, bon —, beaucoup de —, un — infini. Շնորհակալ լինիլ. Je lui en sais le meilleur — du monde. Շնորհակալ եմ նմա յոյժ։ Se savoir —, bon — de. Խնդալ. ուրախ լինիլ։

Grève (ի—է) է. ս. Հաւ ինչ ջրային՝ արծաթագոյն փետրովք. *կլափ։

Grec, ecque (ի—է, է՛) տ. Ցոյն. յունական. յունացի։ La nation, la langue grecque. Vent —. Հոգմ հիւսիսային արևելեան (ըստ նաւավարաց Միջերկրական ծովու)։ Renvoyer aux calendes grecques. (է—ր.) տես ի Calendes, 1.

= է. Ցոյն։ Un Grec. Une Grecque։

= է. ս. 1. Ցոյն, յունարէն լեզու։ Le — ancien. Le — moderne. Parler le —. Խօսիլ յունարէն, յոյն։ Cela est du — pour moi. (է—ր.) Ոչ ինչ իմանամ ես այսի. (այլ. ինձի հասարակ ճեռնարէն է այդ)։ ‖ † 2. *Ցունագէտ. (ընդ.)։ ‖ 3. Որ գոզանայ ի խաղս. *խաղագրուժ։ Histoire des grecs ou de ceux qui corrigent la fortune au jeu, titre d'un ouvrage de P. Rousseau, Londres, 1758։

— Être — en quelque chose. (է—ր.) Ցայլազգի, հասարակ լինիլ յիրս ինչ։ [նախանձին։

— À la grecque. Ած. ա. Ըստ յոյն օրինակի. ըստ յունական։

Graciser (ի—է—իզ) բ. ն. Ի յոյն անդր փոխել զանուն կամ գրաս. ինչ. *յունացուցանել։ Plusieurs savants ont grécisé leurs noms։

† **Grécisme** (ի—է—իզ՛մ) է. ս. տես Hellénisme։

† **Gréciste** (ի—է—իզ՛տ) է. ս. տես Helléniste։

† **Grécité** (ի—է—իթ՛է) է. խ. 1. Ցոյն լեզու։ Haute —. Հին յունարէն։ Basse —. Նորին յունարէն։ ‖ 2. Ցունականութիւն (բառի կամ բանից)։

† **Gréco-romain, aine** (ի—է—օ—մէ՛, էն՛) տ. *Ցունահռոմէական։

Greeque (ի—է՛) է. խ. 1. Զարդ ինչ յունական (ի ճարտարապետութեան). *յունագրուագ։ ‖ † 2. փոքրիկ տղոց (գրատպեմից)։

A. **Gredin, ine** (ի—է՛ն, ին՛) է. 1. Ստրուկ. մեծատացիկ. (հզ.)։ ‖ 2. (է—ր. և ընդ.) Աղքատամոլան. առատհաճ։

B. **Gredin, †ine** (ի—է՛ն, ին՛) է. Շնիկ ինչ երկայնամազ։

Gredinerie (ի—է՛նի—է) է. խ. 1. Ստրկութիւն. (հզ.)։ ‖ 2. (է—ր.) Գործ անարժան, անարգ։

Gréement կամ **Grément** (ի—է՛մ) է. ս. 1. Զանգ և կողմունք նաւու. հագմնակերպք. ի. առագաստ. ի. առագաստք։ Le — de notre vaisseau était fort endommagé։ ‖ 2. Հանդերձեալ գնաս առագաստք։ Le — de ce navire est achevé։

Gréer (ի—է) [Je grée, nous gréons. Je gréais, nous gréions, vous gréiez. Je gréerai. Je gréerais. Que je

grée, que nous gréions, que vous gréiez. Que je gréasse. Gréant.] բ. ն. Հանգերձել զնաւ առաւելեալքդ, այսինքն լիսեռաձիգեզք [poulie], չուանդք, առագաստք, այլովքն հանգերձ։

Gréeur (ւ-եէօ) է. ս. Հանգերձիչ նաւու։

A. **Greffe** (ւ-եֆ) է. ս. 1. Սենեակ ատենի [tribunal] ուր պահին բնագիրդ [minute] գաւառվնաց, հարցաքննիչ [enquête], այլովքն հանգերձ. սենեակ բնագրաց։ Les grosses, les expéditions des jugements, etc., se font au —. Les pièces sont au —։ ‖ 2. Իրաւունք, ասկ սենեկի բնագրաց։ Avoir les greffes de tel lieu։

B. **Greffe** (ւ-եֆ) է. էէ. 1. Գաւառատուծանի։ Faire une —. Cette — n'a pas réussi. — par rameaux ou scions, en fente. Ս. Ձգապատրոյս։ — par bourgeons, en écusson. *Սկիզբապատրոյս։ — en flûte. *Ամբողապատրոյս։ ‖ 2. Ձիւղ կամ պտուկ [bourgeon] պատուաստելոյ. պատուաստ. Ս. պատրոյս։ Lever des greffes. — de pommier։

Greffer (ւ-եֆէ) բ. ն. Գաւառատուկ. պատկինել. Ս. պատրատուկ։ — en fente, en écusson։ (Որ և Enter)։

=Se —. բ. ա. Գաւառատուկ։ L'abricotier, le pêcher, se greffent sur l'amandier, sur le prunier։

Greffeur (ւ-եֆէօ) է. ս. Գաւառատուկիչ։

Greffier (ւ-եֆէ) է. ս. Որ գրէ զբնագիրս գաւառվճռաց և գատաւորաց գաւառաւրէն. ակտուար։ Un juge accompagné, assisté d'un —։

Greffoir (ւ-եֆօ) է. ս. Դանակ կամ գործ պատուաստելոյ։ (Որ և † Entoir)։

† **Grégaire** (ւ-եյեր) ած. Որ երամ երամ շրջին կամ կեան (անասունք). մերաժողով։

Grège (ւ-եժ) ած. էէ. Soie —. Մետաքս հանեալ ի բժժից [cocon] շերամից։

Grégeois (ւ-եժօա) ած. ս. Feu —. Հուր որ վառի և ի մէջ ջրոյ. յունական հուր. կայսրնիկեան հուր։ Les Grecs du moyen âge faisaient usage du feu —։

Grégorien, ienne (ւ-եյօրէն, էնն') ած. 1. Հնազեալ, հաստատեալ ի քահանայապետէն Գրիգորէ Ա. ամօջնոյ. գրիգորեան։ Chant, office —։ ‖ 2. Հաստատեալ ի քահանայապետէն Գրիգորէ երբ ատաննորգէ յամին 1582 (տումար [calendrier]). գրիգորեան։ Année grégorienne։

Grègue (ւ-եկ) է. էէ. Հանգերձ բարձից. ազգաստ։ Tirer ses grègues. փախչիլ. (ա.)։ Laisser ses grègues. Մեռանիլ. (ա.)։ Il a bien mis de l'argent dans ses grègues. (ա. Մեծ հարստութիւն գիպած է). (ա.)։

A. **Grêle** (ւ-ել) ած. 1. Երկայն և նուրբ։ Une tige —. Des jambes grêles. Intestin —. Մասն ազիքաց ի սատմիքսէ ցկուրացին [cæcum]. նուրբ ազի։ ‖ 2. Վատիտ։ Une physionomie —։ ‖ 3. Սուր և ազօտ (ձայն). նուրբ։

B. **Grêle** (ւ-ել) է. էէ. 1. կարկուտ. փոլ։ Grosse —. Menue —. Il est tombé de la —. La — a désolé, a ravagé tout ce canton. Un orage mêlé de —. Մրրիկ կարկտաձառն։ Une — de traits, de pierres. (է-ի-բ.) Տիզ և ատրափ նետից, քարանց (ա.)։ ‖ 2. Ա. յատենի ի հիւանդածի կոպաց [paupière] ազաց. կոպկոպիչ։

=Վկաս. (ա.) "Իբրու զուլաբուրիս փոլիւն է յիւր է[illegible] յնկաւն։" Ոսկ. ի ատրբն Մատթէոս, Հ. Գ. 238։

Grêlé, ée (ւ-ելե) անց. գերբ. 1. Հարեալ, ապականեալ կարկտից. կարկատհար։ — Avoir l'air —. (է-ի-բ. և ընդ.) Ոմանք հանգերձս կամ կերպարանս գնաւնս։ ‖ 2. (է-ի-բ. և ընդ.) Մակաւեալ ի ծաղիկ ախտէ. *ծաղկածեծ. Ս. ծաղծակերես։ Il a le visage tout —. Il est fort —։

Grêler (ւ-ելե) բ. անդեմ. Տեզալ կարկտէ. *կարկտել։ Il grêle souvent dans ce pays-là. — sur le persil. (է-ի-բ.) Ձնհանալ ի վերայ տկարաց։

=բ. ն. Հարկանել, ապականել կարկտիւ։ Je crains que cet orage ne grêle nos vignes. Ce propriétaire a été grêlé. Հարան կարկտիւ անդք հզալատեաւնդ։ Cet homme a été grêlé. (է-ի-բ.) Ա. յս այր կորոյս ինչս բազումս. եհաս ի մեծամեծ թշուառութիւնս։

Grelin (ւ-էլէն) է. ս. Ձգապան կամ չուան նաւու (նուրբ քան զպարան [câble] խարտխի)։

Grêlon (ւ-ելո) է. ս. Հատ կարկտէ. *կարկատհատ։ Il tombe quelquefois des grêlons qui pèsent une demi-livre։

Grelot (ւ-էլը) է. ս. փոքրիկ զանգակ. Ս. բժժ. Ս. բժիժ։ — de cuivre, d'argent. Ce chien a un collier avec des grelots. Attacher le —. (է-ի-բ. և ընդ.) Կախել զբժժն. զատաչքինն բաւան հարկանել զգժժատրին ինչ գործդ։ L'avis est bon, mais qui est-ce qui attachera le —? Trembler le —. (է-ի-բ. և ած.) Կափկափիլ զատամունս ի սարսափէ։ [գին (ի ցրտէ)։

Grelottant, ante (ւ-էլըտան, անդ) ած. Սարսափ։

Grelotter (ւ-էլըտե) բ. ն. Սարսալ, սարսափիլ, գալ ի ցրտէ. զփալ։ Ce pauvre enfant grelottait de froid. Ce malade a le frisson, il grelotte։

† **Greluchon** (ւ-էլ-ւըն) է. ս. Ծածուկ տղամարդ [amant]. (ընդ. և գէնէլ)։

Grément (ւ-եման) է. ս. տես Gréement։

Grémial (ւ-եմէալ) է. ս. Ծածկոյթ ծնգաց ժամանարաց եպիսկոպոսաց յորժամ նստի ի թիկնաթոռն (յեկեղեցիս Լատինացւոց). *ծնգանոց։ Des grémiaux։

Grémil (ւ-եմէլ) է. ս. Տունկ ինչ որ ունի կործր սերմունս. քարասերմիկ. (յտ. Lithospermum officinale, կամ Լիթոսպերմ։) (Ան և Herbe aux perles)։

Grenade (ւ-ընատ) է. էէ. 1. Նռուն. նռ։ — douce, aigre. Une — mûre. Des grenades acides. Fleur de —։ ‖ 2. Գնդակ լցեալ խծծով [étoupe] և վառօգով սրձակելի ձեռամբ. *նռնակ. Եւ է-ոմպուսք։ ‖ 3. Նռնաձև զարդ (ի զգեստս զինուորաց)։

Grenadier (ւ-ընատիէ) է. ս. 1. Մաս ինչ. նռենիք։ — sauvage, à fruit։ ‖ 2. Զինուոր որ սրձակեր ձեռամբ նռնակս. *նռնակաւոր։ ‖ 3. Ա. յրբնաթիր զօրականս բարձրահասակ։ ‖ 4. Հիծեալզօր ի գնդէ սպրդունէ թիկնապահաց՝ որ ունէին արտախուրակս գիսաւորիսկս [bonnet à poil]։

Grenadière (ւ-ընատիէր) է. էէ. 1. Գաւակ նռնակաց։ ‖ 2. Երկրորդ օգտականակ [capucine] (հրացանի)։

Grenadille (ւ-ընատիյ) է. էէ. Մալիկ ինչ, սրոյ սերմունկքն ունին գՀամ նաւան. *նռնաւծաղկիկ. Ս'ըէէ ֆեկտ. պ'-ւէէ սրաս։ (Որ և Fleur de la passion).

Grenadin (ւ-ընատին) է. ս. Հաւ սրոյ փոր լցեալ և յօշուածով մսոյ։ [նռնանց։

† Ա. **Grenadine** (ւ-ընատին') է. էէ. Շարաթ [sirop] ի

Բ. **Grenadine** (ւ-ընատին') է. էէ. Մետաքս ինչ յօրմէ յօրինի սեաւ ժանեակ [dentelle]։

Grenaille (ւ-ընայլ) է. էէ. 1. Խաւան ունգք և կեղբակուր Հաւուց։ ‖ 2. կապարք մեռապաց։ Charger un fusil avec de la —։ [(զմեռապաշ). *Հաւաւարիչ։

Grenailler (ւ-ընայիէ) բ. ն. Հաւս Հաւս գործել

Grenat (ւ-ընա) է. ս. Ակն ինչ պատուականն. կարկեհան. ասեղն. ակլան։

Greneler (ւ-ընէլէ) [Je grenelle.] բ. ն. Հաւս Հաւս գործել ի վերայ կաշւոյ. *Հաւաւարիչ։

Digitized by Google

Grener (ւրէնե) բ. ն. Տալ (յարիղ) հատս բազում։ Les blés ont bien grené cette année։

— բ. ն. ած. Մանրել։ — du tabac, du sel։ ‖ Ած. Հատս հատս գործել ի վերայ կաշւոյ. *հատատրել։

Grèmeterie (ւրէմէթրի) է. իէ. Վաճառականութիւն ընդոց, սերմանց. *ընդավաճառութիւն։

Grèmetier, ière (ւրէմէթիէ, իէր) է. ած. *Ընդավաճառ. *ընդավաճառ։ ‖ Ած. Գառատուր (յատուկ ազի [grenier à sel])։

Grènetis (ւրէնէթի) է. ար. ած. Մէր գահկանաց ի նմ մանր մանր հատից. ժապաւէն։ ‖ Ած. Գործի հատս հատս գործելոյ ի ծիրս գահկանաց։

Grenette (ւրընէթ) է. իէ. ած. Հատ կամ պատղ գժնկի նարօտանէրկաց [nerprun des teinturiers]։ ‖ Ած. Հատք գժնկի նարօտանէրկաց գարձուցեալք ի փոշի և հանգերձեալք ընածխատով կապարոյ [carbonate de plomb] առ ի ներկանել դեղին։

Grenier (ւրընիէ) է. ար. ած. Շահեմարան ցորենոյ կամ համբարանաց խոտոյ ի վերնայարկի շինուածոյ. (տե՛ս ցորենոց. խոտոց)։ — à blé, à foin. Un — à coups de poing. ած. (է֊ոչ. և ֊ապ.) Մանուկ անուզդայ որ ընդունի միշտ պատիժս, կամ մանուկ կատաղեր որ բնիւք սուէպ գան։ ‖ Ած. Գործ վերատակար։

‖ Ած. Վերին յարկ տան. վերնայարկ։ Mettre de vieux meubles au —. Il mourut de faim dans son —. Chercher depuis la cave jusqu'au —. Խնդրել զոք կամ զիրս ինչ ի ներքնատանէ մինչև ցվերնայարկս տանին. խնդրել յամենայն կողմանս տանին. (ընդ.)։ ‖ Ած. (է֊ոչ.) Երկիր առատաբեր ցորենոյ. շահեմարան. ամբար. համբարանոց։ La Sicile est le — de l'Italie։

— Greniers publics, կամ Greniers d'abondance. Համբարանոցք ցորենոյ միջերկրյոց վասն աւանդ նուազութեան [disette]։

— à sel. ած. Շահեմարան ազի. *ազամբար։ ‖ Ած. Աստան ազի։ Président au — à sel։

— Charger, embarquer en — du blé, du sel, du charbon. Ազխազխել ի լցարան [cale] նաւին ցցորեան, զաղ, զածուխ առանց պարկից, առանց արկղց կամ տակառաց։

Grenouille (ւրընույ) է. իէ. ած. Գորտ. էլբղոլը։ — verte, de marais. Les grenouilles coassent. Il fera beau temps, les grenouilles font grand bruit. Manger des grenouilles frites։ ‖ Ած. Ածծաքի ընկերութեան իրիք նգեալ ի պահեստ. (֊ապ.)։ Il a mangé la —։

Grenouillère (ւրընույիէր) է. իէ. ած. Ձահճիկք գորտաց. *գորտատան։ ‖ Ած. (է֊ոչ.) Տեղի խանաս և վատաստղի։

Grenouillet (ւրընույիէ) է. ար. Ագգ ինչ վայրենի շուշանի հովտաց [muguet], որոյ տերևք բերեն զնմանութիւն տերևաց գափնւոյ. առնտուկ. խոնի՛ Մէսլման։ (ոմք և Sceau de Salomon)։

Grenouillette (ւրընույիէթ) է. իէ. ած. Ցաւնկ ինչ ապիտակածագիկ բուսեալ ի ճահիճս. ջրատրի հրանունկ [renoncule]։ ‖ Ած. Վայտեաց փաղրկի ի ներքոյ լեզուաթաւուց, ապտիկն ի ներքոյ լեզուի. Ս. գորտք։

Grenu, ue (ւրընի) ած. ած. Բազմահատ, առատաբեր (հասկ)։ Un épi bien —։ ‖ Ած. Որ ունի գեղեցիկ և խիտ առ խիտ հատս (ֆաշի). *հատատուր։

Grès (ւրէ) է. ար. ած. Գարբ կազմեալ ի հատից մանր ատազոյ. *աւազաքար։ Pavé de —. Aiguiser des couteaux sur un —։ ‖ Ած. կաս ինչ աւազախառն՝ ի յօրինել ամօքս խեցեգործից։ Cruche, pot de —։ ‖ † Ած. Երկաս մեծամեծ առատաձեռք կնճի առ երի վերիժակացն կամ ժանեաց։

Grésil (ւրեզիլ) է. ար. Մանր և կարծր կարկատ. Գ. սիկլիկ. Ce n'est pas de la neige qui tombe, c'est du —։

A. **Grésillement** (ւրեզիյմընի) է. ար. Գալարիլն (մեղգազանի ի հուր)։ [grillon]։

†B. **Grésillement** (ւրեզիյմընի) է. ար. Երդ ծղրիդի

A. **Grésiller** (ւրեզիյէ) բ. անց. Տեղալ մանր կարկտիւն։ Il a grésillé toute la journée։

B. **Grésiller** (ւրեզիյէ) բ. ն. Գալարիլ (հրոյ զմոգազոյն)։ Le feu grésille le parchemin։

Gresserie (ւրեսրի) է. իէ. ած. Ըռվք աւազաքարի [grès]։ ‖ Ած. Գործուած յաւազաքարէ։ Cette tour est faite de —։ ‖ Ած. Ամօքք խեցեղէնք յաւազախառն կաւոյ։

A. **Grève** (ւրեվ) է. իէ. ած. Մխահարի և աւազուտ տեղի (ծովու, գետոյ). ծովեզր. գետեզր։ Les vagues se déploient sur la —։ ‖ Հրապարակ Գարթս քաղաքի առ գետեզր Սեկուանայ [Seine] ուր գլխատէին զմահապարտս. հրապարակին Գրեւի։ Le coupable fut décapité en Grève, en place de Grève։ ‖ Դադարումն գործառոյց կամ ձեռագիտաց յաշխատութենէ՝ յաւուր բանադատելոյ զանարան ի յաւելումն վարձուց իւրեանց. *գործադադար։ La — des maçons. Faire —. Se mettre en —։

†B. **Grève** (ւրեվ) է. իէ. Գահպանակ արուանց. ռանդան. զանկապան։ "Pour les armes défensives ils portaient des écus, des boucliers, des casques, des cuirasses, et quelquefois des grèves pour couvrir les jambes." FLEURY, *Mœurs des Israël.*

Grevé, ée (ւրէվե) անց. ած. Որ է ընդ ծանր գաւշտիք (ժառանգութիւն, հրիատակ)։ — de substitution. (ժառանգ կամ հրիատակատար [légataire]) փախանակորդ։

Grever (ւրէվե) [Je grève. Je grèverai.] բ. ն. ած. Վնասել. զրկել. տրամիցատանել։ En quoi vous a-t-on grevé? ‖ Ած. Ծանրաբեռնել (հարկիք, անշարժ գրաւագիր)։ — son budget. (է֊ոչ. և ընդ.) Գրաւիլ ընդ առատիկ ծախուց։

† **Gréviste** (ւրեվիսթ) անց. և է. ար. *Գործաթազ։

Griamneau (ւրիամնո) է. ար. Ձագ յարխալըրի [coq de bruyère]։

† **Gribane** (ւրիպան') է. իէ. Ճաւակ ինչ հայմաւոր և առագաստաւոր։

Griblette (ւրիպլէթ) է. իէ. Կառարակ մեզ ի հաւկարայէ։ [յատուկ գիր. (ընդ.)։

Gribouillage (ւրիպույաժ) է. ար. Ցաւկ գիր. **Gribouiller** (ւրիպույէ) բ. ն. և †ն. Ցաւկ գիր գրել. ծաղաւանել. (ընդ.)։

Gribouillette (ւրիպույէթ) է. իէ. Խաղ ինչ մանկանց։ Jeter une chose à la —. Ընկենուլ ինչ ի մէջ մանկանց որ եղեալը զմիմեանս առնեն առ ի յափշտակել զայն։ † Jeter son cœur à la —. (է֊ոչ. և ընդ.) Հարկանիլ ի սէր ա՛ և պէտ կինոջ։

† **Gribouri** (ւրիպուի) է. ար. առս † Eumolpe։

Grièche (ւրիէշ) անց. իէ. առս Ortie-grièche, Pie-grièche։

A. **Grief, ève** (ւրիէֆ, եվ) անց. Պանր. գժնգակ. առատիկ. անհաճարին։ Grève maladie. Péché fort —։

B. **Grief** (ւրիէֆ) է. ար. ած. Վնաս. զրկանք։ Il se plaint de plusieurs griefs qu'il a reçus։ ‖ Ած. Տուաւիչ։ Il s'est emparé de mon bien, voilà mon —, c'est là mon —. Exposer ses griefs։

Digitized by Google

— չէ · Դէր բազդոյ յորում առաջի առնէ զզրկանաց զորս հասուցանէ նմա գոառատան ինչ ։

Grièvement (ւրիէվման) ք. Վատուկ. ասատկապէս ։ Il est — malade, blessé. Insulter — quelqu'un ։

Grièveté (ւրիէվթէ) է · իէ · Անհնարին մեծութիւն. ծանրութիւն. գժնդակութիւն. առատարութիւն ։ La — d'un péché, d'un crime ։ [chat lui a donné une — ։

Griffade (ւրիֆա) է · իէ · Հարուած ճիրանաւոր ։ Le

Griffe (ւրիֆ) է · իէ · 1· Ճիրանաւոր (գազանաց ինչ, որպէս՝ առիւծու, վագրի, կատուի, կամ որսական հաւուց, որպէս՝ բազէի). մագիլ · Ս· ճապուկ. Ս· ճանկ ։ Les pattes de cet animal sont armées de griffes ։ ‖ 2· Ճիրանաւոր կամ մագլաւոր թաթ (գազանաց ինչ և որսական հաւուց). ճիրանաւոր. մագիլք ։ Cet oiseau est mort entre les griffes d'un épervier. Son chat lui a donné un coup de — · Donner un coup de — à quelqu'un, lui donner de la — · (ֆոխ · և ընդ ·) Վնաս առնել սաստիկ խօսելով չարիս զնմանէ ։ ‖ 3· (ֆոխ · և ընդ ·) Իշխանութիւն խիստ կամ անիրաւ. ճիրանաւորք ։ Je suis sous sa — · Si je puis jamais me tirer de ses griffes ։ ‖ 4· Խիզր (պատատուկ անկոց՝ առ ի կառչիլ զծառովք) ։ Les griffes du lierre ։ ‖ 5· Դրոշմ ձեռնագրի կամ առաքագրութեան ուրուք. ձեռնագիր գրոշմեալ ։ Tous les exemplaires sont revêtus de la — de l'éditeur ։

Griffer (ւրիֆե) բ · ն · 1· Ունել ճիրանամբք ։ Les oiseaux qui griffent ։ ‖ 2· Հարկանել, վիրաւորել ճիրանամբք. Ս· ճանկահարել ։ Le chat l'a griffé ։

Griffon (ւրիֆո) է · ս · 1· Թռչուն ինչ սրսական՝ ձմեռն արծուոյ. կորմ. պատկառ ։ ‖ 2· Խառնածագոյն առատակերպ՝ կէս յարծուոյ և կէս յառիւծուէ · *կորմառիւծ · անէս էսլ · սիմուդ ։ ‖ 3· Շուն ինչ անգլիական ։

Griffonnage (ւրիֆոնաժ) է · ս · 1· Դէր յոռի և անընթեռնլի. (ընդ ·) ։ Je ne saurais lire ce — ։ ‖ † 2· Դոյզն, գուշնուքեայ մատենագրութիւն ։

Griffonner (ւրիֆոնէ) բ · ն · 1· Ցոռի գիր գրել · չարաչար գրել · Ս· ձարտառել ։ Il n'écrit pas, il griffonne ։ ‖ 2· (ֆոխ · և ընդ ·) Ցոռի մատենագրել ։ ‖ 3· Ցոռի, խոշորագոյնս ծրագրել ։ — un croquis ։

Griffonneur (ւրիֆոնօր) է · ս · 1· Ցոռի գրիչ · Ս· գրչաղակ. Ս· գծողակ ։ ‖ 2· Ցոռի մատենագիր. Ս· գրչաղակ ։

Grignon (ւրինօն) է · ս · 1· Կոպուծ կեղև հացի. Ս· կոպուճն ։ ‖ † 2· Զանչ [marc] ձիթապտղոց յետ ճնշելոյ զիւղն ։

Grignoter (ւրինօթե) բ · ն · 1· Կրծել ։ Il ne mange pas, il ne fait que — ։ Ա՛սրի ևս իբր † բ · ն · — un morceau de pain ։ ‖ 2· (ֆոխ · և ա·) Շահիլ սակաւ ինչ. կրծել. կծանիլ ։ Il trouve à — dans cette affaire ։

Grignotis (ւրինօթի) է · ս · Պղպղօլան կէտք կամ գիծք (ի փորագրութեան) ։

Grigou (ւրիու) է · ս · 1· Մուրացիկ · առատապետ. (ա·) ։ ‖ 2· Ագահ · ճղճիմ. (ա·) ։

Gril (ւրի, ւրիլ) է · ս · Կոակարայ · ըսիս ։ Côtelettes de mouton rôties sur le —. La queue du — ։

Grillade (ւրիյատ) է · իէ · 1· Եփելի ի վերայ կառկառայի ։ ‖ 2· Միս, եփելք ի կառկարայէ ։ Voilà une bonne — ։

A. **Grillage** (ւրիյաժ) է · ս · † 1· Խորվիլն ի վերայ կառկարայի ։ ‖ 2· Անցուցանելն բազում անգամ ընդ հուր զանգործ քրայական նիւթս [minerai] յառաջ քան զձուլել ։ ‖ † 3· Խորվիլն (նուշ, կաղինս). նուշ, կաղին խորվեալ. մուրկ ։

B. **Grillage** (ւրիյաժ) է · ս · 1· Վանդակապատք (պատուհանաց ի թևելց երկաթի) ։ Fermer le soupirail d'une cave avec un — ։ ‖ 2· Պատուար գերանաք զորս գնեն ի հիմունս շինուածոյ ։

Grille (ւրիյ) է · իէ · 1· Վանդակ · վանդակապատք · խաղխաղիք · ֆոֆս ։ Mettre une — à une fenêtre. Les verrous et les grilles d'une prison. Être sous les grilles. Լինել ի բանտի ։ ‖ 2· Վանդակապատք (խօսարանի ի վանս կուսանաց, հաւատասարաց) ։ La — du parloir ։ ‖ 3· Խոսարան (ի վանս կուսանաց) ։ Ces religieuses sont toujours à la — ։ ‖ 4· Խաղխաղիկ շրջափակութիւն · վանդակապատ · ֆոխֆելէ ։ La — du château. La porte d'une —. Ouvrir, fermer la — ։ ‖ 5· Վանդակ · կառկարայ (հնոցի կամ թուղայի [fourneau]) ։ ‖ 6· Ուսկոակէն թիթեղն (քերչի ընչազեղոյ) ։ ‖ † 7· Սանն սապատկի [étrier] յորոյ վերայ դնէ վերնեակն կամ հեծեալն զոտն ։

A. **Griller** (ւրիյե) բ · ն · 1· Խորվիլ ի վերայ կառկարայի ։ — des saucisses ։ ‖ 2· Ջեռուցանել սաեպ զքրայական նիւթս յառաջ քան զձուլել ։ ‖ 3· Ապրիլ · կիզուլ · խանձոտել ։ Ces pincettes étaient toutes rouges, elles m'ont grillé les mains ։ ‖ 4· Ջեռուցանել սաստիկ · խորովիլ ։ Ce feu grille les jambes. Le soleil nous grillait ։

= բ · ս · 1· Ապրիլ · խորվիլ ։ Ce feu est trop ardent, je grille ։ ‖ 2· (ֆոխ · և ընդ ·) Անձուկ յոյժ ունել · սաստիկ փափաքիլ ։ Je grille de vous voir ։ ‖ 3· Ոչ կարել ժամ ունել · սաստիկ · տագանձիլ ։ — d'impatience ։

= Se — · բ · ս · Ապրիլ · խանձոտիլ ։ Mes cheveux se sont grillés ։

B. **Griller** (ւրիյե) բ · ն · 1· Դնել վանդակապատս · պատել վանդակօք ։ — une fenêtre ։ ‖ 2· Դնել, մուծանել (զաղջիկ) ի վանս կանանց · (ընդ ·) ։

Grillet (ւրիյե) է · ս ·
Grillette (ւրիյետ) է · իէ · } Զանգակ փոքրիկ ի պատանցի սրսական շանց և ի սրուն սրսական հաւուց (ի զինանշանս) ։

Grilleté, ée (ւրիյէթե) ած · Զանգակաւոր պարանոցաւ կամ սրաւորք (շուն կամ հաւ սրսական ի զինանշանս) ։

Grillon (ւրիյո) է · ս · Միջատ փոքրիկ սր սիրէ զջերմին տեղիս · ծղրիդ ։ Il y a des grillons dans cette cheminée. Les grillons des champs ։

— Taupe-— · տես Courtilière ։

Grimaçant, ante (ւրիմասան, անթ) ած · Որ ծռէ զերեսս ։ Un visage — · Une figure grimaçante ։

Grimace (ւրիմաս) է · իէ · 1· Ծռութիւն, թիւրութիւն (երեսաց). կնճռումն ։ Laide, vilaine, horrible —. Faire une —, des grimaces. Faire la — à quelqu'un. (ֆոխ · և ընդ ·) Ծռել սաստիկ զդէմս · ընդհանել զոր գժկամակութեամբ ։ Faire la — · (ֆոխ · և ընդ ·) Ընդնել (հանդերձից) յոռի կրկնուածս · խորշոմիլ ։ ‖ 2· (ֆոխ ·) Կեղծաւորութիւն ։ S'il n'est pas homme de bien, il en fait la —, les grimaces. Les politesses ne sont souvent que des grimaces. Բազում այն է զի քաղաքավարութիւնք ոչ այլ ինչ են բայց պաճուճեալ կերպարանք ։

Grimacer (ւրիմասե) բ · ն · 1· Ծռել, Ս· ծռկռել (երեսաս) ։ Cet enfant grimace continuellement ։ ‖ 2· (ֆոխ ·) Ընդնել (հանդերձից) կրկնուածս կամ փոխուածս յոռիս ։ Cet habit grimace ։

† **Grimacerie** (ւրիմասըի) է · իէ · Ծռելի զերեսս ։

Grimacier, ière (ւրիմասիէ, իէր) ած · 1· Որ ծռէ

Digitized by Google

ասվորութիւր զերեւս. ընչոպտուկ։ Cet enfant est —։ ‖ 2. Պչրող (կին)։ Cette femme est fort grimacière։ ‖ 3. (է-ւ-բ) Կերպարանող. կեղծաւոր։ Vous croyez cet homme dévot, et ce n'est qu'un —։

Grimaud (ի-մո) է. ար. ա. Աշակերտ խոնարհագոյն կարգի ուսմանց. (ից.)։ ‖ 2. (է-ւ-բ.) Յոռի մատենագիր, երեմիչտ։ ‖ † 3. Խմոտակ։ [տուք։

† **Grimaudage** (ի-մոթ-ժ) է. ար. Բարբանջ. տղճուք։

Grime (ի-մ) է. ար. ա. Աշակերտ յոսի. (ընթ. և ից.)։ ‖ 2. Ս. Կերտասան որ ձևանայ ծեր ծաղրելից։

Grimelin (ի-մ[ը]ելին) է. ար. ա. Մանուկ փոքրիկ։ ‖ † 2. Խաղացող մանրակծծի։

† **Grimelinage** (ի-մ[ը]ելինաժ) է. ար. ա. Դոյզն, չնչին խաղ։ ‖ 2. Դոյզն ինչ շահ։

† **Grimeliner** (ի-մ[ը]ելին) բ. ն. ա. Խաղալ երկիւղիւ և կծծութեամբ։ ‖ 2. Շահիլ դոյզն ինչ։

Grimer (se) (ը ի-մե) բ. ա. Ներկուիլ (դերասանի) յերեսան խորչս և կարկամութիւնս [ride] և կերպարանիլ իւրև ծեր։ Cet acteur se grime bien։

Grimoire (ի-մուար) է. ար. ա. Գիրք կախարդանաց։ Consulter le —. Savoir, entendre le —. (է-ւ-բ. և ա.) Լինիլ յօջոզուկ կամ ճարտար յիմիք։ ‖ 2. (է-ւ-բ. և ընթ.) Մթին բանք. գիր անընթեռնլի։ C'est du — pour moi։

Grimpant, ante (ի-մբան, անթ) ած. ա. Որ մագլցելով ի վեր ելանէ (այծ)։ ‖ 2. Որ մանելով պատել գծուածովք ի վեր ելանէ (ատուկ). պատուղիչ. պատատուկ։ Arbrisseau —. Le lierre est une plante grimpante։

Grimper (ի-մբե) բ. ն. ա. ի վեր ելանել աշխատութեամբ՝ ջանալով ոտիք և ձեռաք. մագլցելով ելանել. ի վեր մագլցել։ — au haut d'un arbre. Les perroquets aiment à —։ Յայս միտս վարի և իրը † բ. ն. — un rocher։ ‖ 2. Ելանել ի վեր (ատկոց) մանելով պատելով վճռատուր ծառովք։ Cette vigne a grimpé jusqu'au premier étage։ ‖ 3. (է-ւ-բ. և ընթ.) Ելանել դժուարութեամբ ի տեղի ինչ բարձր։ Il y a bien à — pour arriver chez vous։

Grimpereau (ի-մբը-ո) է. ար. Փոքրիկ թռչուն ինչ ծառագնաց։

Grimpeurs (ի-մբեւռ) է. ար. յգ. Ազգ թռչնոց որ մագլցելով ելանեն ի ծառս, որպիսիք են պապակույք [perroquet], կկուք, տուկանք [toucan]. մագլցուք. ծառագնացք։

Grincement (ի-մնը-ման) է. ար. կրճիւն, կրճումն, կափկափումն (ատամանց)։ Notre-Seigneur a dit qu'en enfer il y aura des pleurs et des grincements de dents։

Grincer (ի-մնե) բ. ն. կրճել, կրճտել, կափկափել, կարկաջել, բարախել (ջաւամուն)։ — les dents. Le bruit de la scie fait — les dents։

= բ. ն. ա. կրճտել (ջաւամուն). կափկափել (ատամունքն)։ — des dents։ (Տես և Claquer des dents, Crisser)։ ‖ 2. Ճռնչել (դրան). Գ. ճռալ։ (Որ և Crier, բ. ն. 10)։

Grincheux, euse (ի-մնիւ, իւզ) ած. Կժուռ բարկարոյ. (ընթ.)։ Un homme —. Une humeur grincheuse։

Gringalet (ի-մնկալե) է. ար. ա. Աւր ոսկր մարմնով և վիտս. (ընթ.)։ ‖ 2. (է-ւ-բ. և ընթ.) Կուզնաքեայ, անպիտան ոք։ [ծանչանաս)։

Gringolé, ée (ի-մնկոլե) ած. Օձագլուխ (խաչ ի զի-

Gringotter (ի-մնկոթե) բ. ն. ա. ճռնչել, ճռռալ (թռչնակաց)։ Un serin qui gringotte։ ‖ 2. Յոռի երգել. (ընթ.)։ Յայս միտս վարի և իրը բ. ն. Il nous a gringotté un air։

Gringuenaude (ի-մկիէնոթ) է. էէ. Ազդ մանծեալ չուրջ զվաստիլեաք [émonctoire] մարմնոյ. կորկ. (տէէԼ)։

Griotte (ի-ւոթ) է. էէ. ա. Ազգ ինչ կարճակոճ և մեծապտուղ կեռասոյ՝ որ է ոսկասիկ ինչ թթու. բալ. քէնե։ Griottes à confire։ (Տես և † Montmorency)։ ‖ 2. կաճ ինչ որ ունի խայտուցս կարմիր և թթու։

Griottier (ի-ւոթիե) է. ար. Ծառ ինչ. բալենի. քէնե ագռ[ի]չ։ Les griottiers fleurissent beaucoup, et ne rapportent guère։

† **Griphe** (ի-ֆէ) է. ար. Ահեղծուածք. Ս. Հանելուկ։

Grippe (ի-ֆ) է. էէ. ա. Հաճոյք. սիրտք. զինչպիսութիւն. կամակ։ C'est la — de bien des gens d'acheter beaucoup de livres qu'ils ne lisent point. Prendre quelqu'un en —, se prendre de — contre quelqu'un. Ունել տարապարտուց դժկամակութիւն ընդ ումեք. (տե. առանց պատճառի մեկուն գէմ նախապաշարում)։ (ընթ.)։ ‖ 2. Ս. Թուք [catarrhe] Համաճարակ։ Avoir la —։

Gripper (ի-ֆէ) բ. ն. ա. Ուռնել, կորզել յանկարծակի ճիրանաւ՝ ք. (ընթ.)։ Le chat a grippé la souris à la sortie du trou. Ce chat a grippé un morceau de viande։ ‖ 2. Գաղտնալ, յափշտակել (զայլոյ ինչ). (ընթ.)։ On lui a grippé sa bourse։ ‖ 3. Ձերբակալ առնել գող առ ի բանս տրկանելոյ. (ից.)։

= Se —. բ. ա. ա. Խորշոմիլ (պատառաւոց [étoffe])։ Le crêpe se grippe facilement։ ‖ 2. (է-ւ-բ. և ընթ.) Ունել տարապարտուց կանխակալ կարծիս զուսիքէ. (տե. մեկուն դէմ յանիրաւի նախապաշարում առնելոյ)։ C'est un homme sujet à se —։

Grippe-sou (ի-ֆը-սու) (չէ. ածէ. կամ Des —-sous) է. ար. ա. Որ ընդունէր գՀատս [rente] ոսկականաց՝ շաւաւալ գոյդն ինչ վարձուք։ ‖ 2. Ձօշաքաղ. (ընթ.)։

Gris, ise (ի, իզ) ած. ա. Գորշ. մոխրագոյն։ Drap —. Yeux —. Couleur grise. Cheval —. Գ. Մաղչիկ և բիվսոր։ Papier —. Թուղթի անասանձն առ ի մկել կամ ի քաշմել զքմոցելիս։ Patrouille grise. Ոստիկանք գիշերապահք որ շրջին ընդ քաղաքն գորշ վերարկուաք։ Sœur grise. Կուսան Հիւանդապահ գորշահանդերձ։ ‖ 2. Ազիւկ (հերք)։ Cheveux —. Être tout —. Ուռնել հերս ազիւկ. (ընթ.)։ ‖ 3. Մթին. նաեմ։ Il fait un temps —, il fait —. *Ամպամած և ցուրտ են օդք։ ‖ 4. Զուարթացեալ ի գինւոյ։ À la fin du repas, nous étions tous un peu —։

— Faire grise mine à quelqu'un. (է-ւ-բ. և ընթ.) Ցուցանել ուսիք երևս խաժուս։

= է. ար. ա. Գորշ գոյն։ — blanc, cendré, pommelé, brun. Cela tire sur le —։ ‖ 2. Գորշ հանդերձք։ S'habiller de —։

— Petit-gris. տես ի կարգին Petit-gris։

— Vert-de-gris. տես ի կարգին Vert-de-gris։

Grisaille (ի-զա-յ) է. էէ. ա. Նկար գորշախառն երանգաք. *գորշանկար։ ‖ 2. Խառնուած թուխ և սպիտակ մազոց (ի կեղծուն)։

Grisailler (ի-զա-յե) բ. ն. Նկարել մոխրագոյն երանգաք։ Faire — un lambris։

Grisâtre (ի-զա-թր) ած. Մակաւսիկ մի գորշ. *գորշախառն։ Étoffe —. Un ciel —։

Griser (ի-զե) բ. ն. ա. Մակաւսիկ մի արբեցուցանել. զուարթացուցանել գինւով։ Si vous le faites boire davantage, vous le griserez։ ‖ 2. Ի գլուխն ասլ. մթագգած գործել զգլուխն. (տե. գլուխ զարնել)։ Un verre de vin suffit pour le —. La fumée du tabac l'a grisé։

Digitized by Google

= Se —. բ. ա. Ակրճնալ. (ա֊ր. գինովցալ).

Griset (ի֊իէ) է. ա֊ր. Ձագ հկքանիկ [chardonneret] թռչնոյ.

Grisette (ի֊իէթ) է. իէ. 1. Հանդերձ ինչ կանանց ի մեքրագոյն պատառաձէ [étoffe]. (ձղ.). ‖ 2. Ակղիկ կամ կին գործաւոր՝ պչրող [coquette] և սարփատնէչ [galante]. Il n'y avait que des grisettes à ce bal.

Grisollier (ի֊իզոլէ) բ. ն. Երգել, ճաուագղել (սրտաւոր). L'alouette grisolle.

Grison, onne (ի֊իզո, օն') ած. 1. Ալէբակ, սպիտակահառն (հեղք, մօրուք). ‖ 2. Ալէխառն (մարդ). Il devient —.

= է. ա֊ր. 1. Ամր ալէխառն. միջնածեր. C'est un vieux —. ‖ 2. Ամր գործչհանդերձ՝ որում յանձն լինէր պաշտօն ինչ գաղտնի. On le fit suivre par des grisons. ‖ † 3. Կրծնաւոր գործչհանդերձ. (ասի ընդ խոց). ‖ 4. Էշ. (ընտ.). Être monté sur un —. [ալէծաղիկ (հեղք).

Grisonnant, ante (ի֊իզոնան, անդ) ած. Ակղէբակ,

Grisonner (ի֊իզոնէ) բ. ն. Ծաղկիլ (ալեաց). սպիտակալիլ սկսանիլ. ալևորիլ. Il commence à —. La tête commence à lui —. La barbe lui grisonne.

Grisou (ի֊իզու֊) ած. ա֊ր. Le feu —, կամ լոկ —. է. ա֊ր. *Գազ [gaz] ինչ դիւթաթոյրք ի բովս գետնածխոյ [houille]. գորշ հուր.

† **Grisse** (ի֊իս) է. իէ. } Հայց ինչ գաւազանաձև.
† **Grissin** (ի֊իսէն) է. ա֊ր. }

Grive (ի֊իվ) է. իէ. Թռչուն ինչ՝ սպիտակասև փետրովք՝ յապգէ կեռնեխաց [merle]. *տորդիկ. Գ. մոլաւաւ (?). (լտ. Turdus musicus ըստ Լինէէի). ա֊րբ֊ե֊ու֊. Les grives s'engraissent dans la saison des vendanges. Être soûl comme une —. Լինել արբեալ, գինեհարեալ. Faute de grives, on prend կամ on mange des merles. (ա֊ու֊ի.) Աւ ի չգոյէ լաւագունին՝ լաւն պարտիմք շատանալ.

Grivelé, ée (ի֊իվլէ) ած. Խառն ի գորշ և ի սպիտակ երանգոց. գորշասպիտակ.

Grivelée (ի֊իվլէ) է. իէ. Փոքրիկ շաւ անիրաւ, ասնաբժան. (ընտ. և ձղ.).

Griveler (ի֊իվլէ) բ. ն. և ն. Շահել փոքրիկ չահս անիրաւս (ի պաշտաման իմից).

Grivèlerie (ի֊իվէլէ֊ի) է. իէ. Փոքրիկ շահ անիրաւ, չօրինաւոր. (ընտ. և ձղ.). [անիրաւս.

Griveleur (ի֊իվլէօ֊) է. ա֊ր. Որ չահի փոքրիկ չահս

† **Grivelure** (ի֊իվլէ֊ու֊) է. իէ. Գորշ և սպիտակ խայտաւճք, գունաւորութիւն.

Grivois (ի֊իվ֊ուա) է. ա֊ր. Զօրական. վինաւոր. (ձղ.). — Grivoise. է. իէ. Ալն կենակից վինաւորաց. Cette cantinière est une bonne —.

—, oise. է. Ամր կամ կին համարձակ և կոյտաւճ. C'est un —, un bon —. C'est une grivoise.

—, oise. ած. Համարձակ. կոյտաւճ. սիմափ. Il a le ton —. Chanson grivoise.

Grog (ի֊օ) է. ա֊ր. Լիմպելի ինչ յօղոյ կամ ի շաքարօղոյդ [rhum], ի ջերմ ջրոյ, ի շաքարէ և ի լիմոնէ. *գրոգ.

Grognard, arde (ի֊ոնիա֊ու֊, ա֊ու֊) ած. և է. Որ մռմռայ ընդ առատմունս. մռմռող. քրխմնջող.

— է. ա֊ր. Ուր զօրական առաջնոյ կոյսերութեանն ի Գաղղիա. Un vieux —.

Grognement (ի֊ոնիէ֊մ) է. ա֊ր. 1. Խռնչիւն (խոզի). ‖ 2. (է֊ի֊բ. և ընտ.) Մռմռալն (մարդոյ). (ա֊ի. առառաց). Son discours fut accueilli par des grognements.

Grogner (ի֊ոնէ) բ. ն. 1. Խռնչիլ, գռնչիլ (խոզի). ‖ 2. (է֊ի֊բ. և ընտ.) Մռմռալ ընդ առատմունս. (ա֊ի. առառալ). — entre ses dents. Cette femme ne fait que —. † **Grognerie** (ի֊ոնէ֊ի) է. իէ. Փրխմնջիւն. կշտամբանք. (ընտ.).

Grogneur, euse (ի֊ոնիօ֊, իօվ) ած. և է. Մռմռող. քրխմնջող. Taisez-vous, petite grogneuse.

Grognon (ի֊ոնո) ած. և է. Մռմռող. առատիլ. (ա֊ի. առառացող). (ընտ.). C'est l'homme le plus —, la vieille la plus — que je connaisse.

† **Grognonner** (ի֊ոնոնէ) բ. ն. Խռնչիլ իբրև գիսող.

Groin (ի֊ո֊ուն) է. ա֊ր. Փրխմ, կռճրխմ (խոզի). Les cochons fouillent avec leur —.

Grolle (ի֊օլ') է. իէ. տես Freux.

Grommeler (ի֊օմ'լէ) բ. ն. և †ն. Մռմռալ ընդ առատմունս. (ա֊ի. առառալ). (ընտ.). Qu'avez-vous à —? L'on n'entend point ce qu'il grommelle entre ses dents.

† **Grondable** (ի֊ոնտ֊ա֊ի֊ի֊ի) ած. Արժանի կշտամբանաց. կշտամբելի. պախարակելի. [մռնչող.

† **Grondant, ante** (ի֊ոնտան, անդ) ած. Մռմռալ.

Grondement (ի֊ոնտ֊ի֊մ) է. ա֊ր. 1. Մռմռութիւն. մռնչիւն. La voix de l'ours est un —. ‖ 2. Թնդիւն (առտուան).

Gronder (ի֊ոնտէ) բ. ն. 1. Մռմռալ, մռնչիլ (շան). Գ. թունթունալ (արջոյ). ‖ 2. Մռմռալ, քրխմնջիլ ընդ առատմունս. (ա֊ի. առառալ). Il gronde contre vous. ‖ 3. Մռնչիլ (հողմոց, ալեաց). թնդալ (որոտման, գընդընկեցից). (ա֊ի. գոռալ). J'entends — le canon.

= բ. ն. Յանդիմանել առատիւ. առատկատած առնիլ. առատել. կշտամբել. — ses valets. Grondez-le bien sur sa paresse.

Gronderie (ի֊ոնտ֊ի֊ի) է. իէ. Յանդիմանութիւն. առատ. կշտամբանք. Ce sont des gronderies perpétuelles.

Grondeur, euse (ի֊ոնտէօ֊, իօվ) ած. և է. Կրշտամբիչ. յանդիմանիչ. Il est —. C'est un vieux —.

Grondin (ի֊ոնտէն) է. ա֊ր. Ձուկն ինչ որ ունի գլուխ փշալից և խռնչէ իբրև գիսող յորժամ ըմբռնի.

Groom (ի֊ում') է. ա֊ր. Մանուկ պատառաւոր.

Gros, osse (ի֊ո, օ֊) ած. 1. Յառաւոր. յողիմ. մեծ. Ս. խոշոր. (ա֊ի. մեծագին). — homme. Une grosse femme. Il est — et gras. — bras. — intestin. — ventre. Une grosse tête. Faire le — dos. տես ի Dos, 1. Parler à un homme des grosses dents. (է֊ի֊բ.) տես ի Dent, 2. — bétail. տես ի Bétail. Grosse viande. տես ի Viande. Étourdir, calmer la grosse faim. տես ի Étourdir, 4. — gibier. տես ի Gibier. — grains. տես ի Grain. Grosse cavalerie. *Պատառազէն հեծելազօր (որպիսիք են զրահաւորը). ‖ 2. Յոնքացեալ գիրութեամբ. առատաւոր. յոյր. գէր. Cet homme est — comme un bœuf. ‖ 3. Ուռուցեալ. այտուցեալ. Avoir la joue grosse. Avoir les yeux —, parce qu'on a mal dormi ou parce qu'on a pleuré. Une rivière grosse. Գետ առատացեալ կամ զայրացեալ յուղիից. Avoir le cœur —. (է֊ի֊բ. և ընտ.) Ունել սիրտ զգածեալ տրտմութեամբ մեծաս. կամիլ սրտատուչ, հառաչել. ‖ 4. Յառաջացեալ. յղի (կնի). Elle est grosse à pleine ceinture. Elle est grosse de six mois. Lorsqu'elle était grosse de son premier enfant. L'avenir est — de malheurs. (է֊ի֊բ.) Զսրիա սպառնայ մեզ հանդերձեալն. Être — de. Ունել անձուկ. փափաքել յոյժ. (առս.). ‖ 5. Կատարակատեղ ալեաք (ծով).

Digitized by Google

La mer est grosse : ‖ 6. Մրրկոտից (օդք, ժամանակ) : ‖ 7. Մեծ. սաստիկ : Un — bourg. Une grosse rivière. Une grosse somme d'argent. Faire une grosse dépense. Prêter à grosse usure. Jouer — jeu. տես ի Jeu. Une grosse armée. Զօր ծանր. առատաւոր, հարուստ բանակ զօրաց : ‖ 8. (է-ւոբ.) Ուժգին. սաստիկ. բուռն : Une grosse fièvre. Un — rhume. Une grosse colère : ‖ 9. Ընչաւէտ. ընչեղ. գոյեալ. մեծատուն. Ս. Հարուստ : Une grosse héritière. Un — financier. Un — bonnet. (է-ւոբ. և ընդ.) տես ի Bonnet, 1. ‖ 10. Առատաւոր. թանձր. խոշոր. հաստատ : — fil. Grosse toile. Les — ouvrages. Մեծ և գժուարին ապատ ի տուն իմիք, որպիսի է լուանալ զանհնարս, մաքրել զանօթս խոհակերացի, փայլեցուցանել զկօշիկս : Un — lourdaud, un — animal, une grosse bête, un — butor. Աւր յոյժ թանձրամիտ, կարի չինական կամ ապուշ : ‖ 11. (է-ւոբ. և ընդ.) Մեծաձայնութեամբ (ծաղր) : — rire :

— mot. 1. (է-ւոբ. և ընդ.) Թշնամանիկ բանք : ‖ 2. Երգումն. յիշոց : ‖ 3. Անհամաճաստ, համարձակ բանք :

— À la grosse. Խոշորագոյնս : Un ouvrage fait à la grosse :

— Prêter à la grosse. Փոխ առ արծաթ մեծամեծ առիսառիք, այլ վտանգաւ կորուստանելոյ զգլուխն՝ եթէ նաւն կորիցէ :

— vert, — bleu. Խորին կանաչ. խորին կապոյտ. ջուրնեղէլ. ջուրաւիվ :

— Les — poissons mangent les petits. (ա-ւ.) Փոքրն ի մէնաւնէ կերակուր է ապագին (ա). Մեծամեծք ի մէնից ուտեն զմանուանս. այսինքն՝ հարստաւոք կամ զօրաւորք յոչընթացս զանաւագս կամ զկարս :

= է. ար. 1. Առատաւորագոյն մասն : Le — de l'arbre. Կոճղ ծառոյ : Se tenir au — de l'arbre. (է-ւոբ.) Յարիլ կալ յիշխանութիւնն, ի զօրաւորագոյն կողմն : Je m'en rapporte à ce que l'Église a décidé, je me tiens au — de l'arbre : ‖ 2. Յաճախագոյն, մեծ մասն : Le — d'une armée, d'une troupe. Un — de cavalerie կամ de cavaliers. Ամբոխ, բազմութիւն, առատաւոր գունդ հեծելոց : ‖ 3. Գլխաւոր մասն (պատմութեան, ճառից) : Le — de cet ouvrage est passable : ‖ 4. Գլխաւոր, երևելի իրք : Il est chargé du — et du détail des affaires : ‖ 5. Մեծամեծ վաճառեղն (ո). վաճառականութիւն մեծի : Ce marchand tient le —, fait le — : ‖ 6. Հաստատուն հաս կամ եկամուտ [revenu] (ժողովրդական հանգոյ բարեբաստիկ Պիտուածական չոհուցն [Casuel]). գլխաւոր, բուն հաս (կանոնիկոսի) : ‖ 7. Բաժ, իրաւունք (գինւոյ) : ‖ 8. Ուռեցուրդ մասն ունկնդրի [once] : Un — d'argent, de soie : ‖ † 9. Պատհական ինչ հին. *գրուշ :

— de Naples. Կերպաս ինչ Ընէապոլսի առատաւորագոյն քան զսովորական գիպակ [taffetas] :

= ս. 1. Առատաւորագոյնս. խոշորագոյնս : Écrire — : ‖ 2. Բազում. յոյժ : Gagner — . Coucher — . 1. խաղալ բազում արծաթով : ‖ 2. (է-ւոբ.) Դնել ի վտանգի բազում ինչ : ‖ 3. Մեծամեծս կատարել. ուսուցաց բանս խօսել : Il couche —, car il ne parle que de millions :

— Il y a — à parier qu'il ne viendra. (է-ւոբ.) Բազում պատճառք են կարծելոյ զի ոչ եկեսցէ :

= En — . ձեռ. առ. 1. Մեծամեծս, միանգամայն, միաւորեալ, միահամուռ, բազմութեամբ (վաճառել) : Vendre en — et en détail. Վաճառել մեծաւ և փոքու : Marchand en — et en détail. Վաճառականի մեծի և փոքու : ‖ 2. Ի հարեանցի. վեր ի վերոյ : Raconter une histoire en —, et sans s'arrêter au détail :

= Tout en — . ձեռ. առ. Ընդ ամենայն. միայն. (ա.) Il y avait vingt personnes en — :

= Վուլգ. (ա) "Հանդերձ այլ ևս քաղաք չիմիք ոչ վկիցանս տալոյն. վկ է տէրն ոչ ի նոսա, ինքնին ե առնէին, և գոչիկել նոքա առնէին այլսմ առնէի գինեցոյն, նա նոսա լինիցի ինքնօր." ՚Ի բրս. վ. հց. Ի. 142-3 : = (ո) "Ես այլ էտեհիկ ի՛ ես քանզբս էնիմ և նախի՛, և ոչնիմ գինեալ խոչդ քանզբոյն, և երկոս ետպիմ. ձեռնինս գնիմ և էտուանս նախի՛." ՚Ի Հ. Բ. 254. ո թրգմ.

Gros-bec (ւո-պէկ) է. ար. Թռչնոյն ինչ առատաւորագոյց յայգիս ճնճղկաց : Des gros-becs :

Groseille (ւո-զէյ՚) է. էք. Գառաղ ինչ մանր և առակաւիկ ինչ թթու. գ. Հաղարջ. ֆրէնչ ի-պ-ւո : Sirop de — կամ de groseilles. Groseilles confites. — à maquereau կամ — verte. Գառաղ կանաչ կամ կարմրագոյն՝ մեծքան զսովորական հաղարջ բուսեալ ի վերոյ փշալից թփոյ. փշալից խազոզ : Compote de groseilles vertes :

Groseillier (ւո-զէյլիէ) է. ար. Թուփ ինչ. *հաղարջենի : — à maquereau. Փշալից խազոզենի : — noir. տես Cassis :

Gros-Jean (ւո-ժան) է. ար. Գեղջուկ. չինական :

Grosse (ւոս) է. էք. 1. Երկոտասան երկոտասնեակք : Une — de boutons : ‖ 2. Մեծ գիր (նորագ սկսողաց) : Cet enfant en est encore à la — : ‖ 3. Օրինակ, պատճէն վաւերական : La — d'un contrat, d'un arrêt :

Grosserie (ւոս-ըի) է. էք. 1. Խոշորագոյն գործածք կամ գործիք երկաթեղէնք : ‖ 2. Մեծամեծս, բազմութեամբ, միահաղոյն վաճառեալն :

Grossesse (ւոս-ես) է. էք. Յղութիւն. ժամանակ յղութեան. Ս. պատեղվորութիւն. (տես. ծոցաւորութիւն) : Elle est dans le septième de sa — . Heureuse, dangereuse — :

Grosseur (ւոս-ըօ) է. էք. 1. Առատաւորութիւն. մեծութիւն. յաղթութիւն. Ս. խոշորութիւն : La — d'une personne, d'un arbre. Une baguette de la — du petit doigt : ‖ 2. Ա.յառումն : Il a une — au cou :

Grossier, ière (ւոս-իէ, իէր) ած. 1. Խոշոր. խոշորագոյն. թանձր (գործառ) : ‖ 2. Խոշոր. խոշորագոյն (հաց, կերակուր) : ‖ 3. Խոշոր. անհարթ. անպատեհառ (ճարտարապետութիւն, պատկեր). յախիթոր : ‖ 4. (է-ւոբ.) Անհրահանգ. վայրենամիտ. ճիւղաբարոյ. թանձրաբարոյ : Peuple rude et — . Mœurs grossières : ‖ 5. (է-ւոբ.) Անհանճար (հնարք, խորամանկութիւն). անհնարին (առաջիկ) : ‖ 6. Տմարդի. չինական : Un — personnage : ‖ 7. Լկտի. անպարկեշտ : Il était — dans ses propos. Discours grossiers :

† — Marchand — . Վաճառական որ վաճառէ մեծամեծս. վաճառական մեծի. (տես. այժմ առ Marchand en gros) : [grossière :

= է. Աւր կամ կին տմարդի : Vous êtes un —, une

Grossièrement (ւոս-իէր-ըմ՚ան) ս. 1. Խոշորագոյնս. չինականագոյնս : Cela est travaillé — : ‖ 2. Տխրատրոյր : Vous vous trompez — : ‖ 3. Տմարդութեամբ. չինականագոյնս : Il lui répondit — : ‖ 4. Թանձրագոյնս. վեր ի վերոյ. ի հարեանցի իմն : Voilà — ce qu'il a dit sur ce sujet :

Grossièreté (ւոս-իէր-ըէթ) է. էք. 1. Խոշորութիւն. թանձրութիւն : La — d'un travail, d'une étoffe : ‖ 2. Մեծութիւն. սաստկութիւն : La — d'une erreur : ‖ 3. Տմարդութիւն. չինականութիւն : La — des mœurs : ‖ 4. Տմարդի, խիստ բանք : Il lui a dit des grossièretés :

Grossir (ւոս-իր) բ. ն. 1. Առատաւորացուցանել. աճե-

Digitized by Google

յաւցանել. ամեցուն առնել։ Les pluies ont grossi la rivière. La jonction de telles et telles troupes a grossi son armée d'un quart։ ‖ 2. Մեծ երևելցուցանել. առատացուցանել. (պտ. խոշորցնել)։ Lunette qui grossit les objets։ ‖ 3. (ֆիգ.) Սաստկացուցանել, ամեցուցանել բանիւք։

= ք. չ. 1. Սաստկանալ. մեծնանալ։ ‖ 2. Ամեմ. բազմանալ. առատանալ։ La somme était petite, mais en vingt ans elle a bien grossi, à cause des intérêts։ ‖ 3. Կատաղիլ (ալեաց ծովու)։ La mer grossit։

= Se — . ք. ա. Սաստկանալ. ամեմ։

Grossissant, ante (յո-ի-սան, անդ) ած. Որ մեծ երևելցուցանէ (ապակի). մեծացուցիչ։

Grossissement (յո-ի-սման) ե. ս. 1. Մեծացնալն. մեծութիւն։ Le — des raisins։ ‖ 2. Երևելցուցանելն, երևելն մեծ։

Grosso-modo (յո-սո-մոտո) ած. ա. Առանց ի մանուածս իջանելոյ. թանձրագոյնս. հարեւանցի. համառօտիւք։ Montrez-nous cela *grosso-modo*։

Grossoyer (յո-ո-սոյե) [լծորդի իրրև զEmployer.] ք. ն. Հանել զօրինակն կամ զպատճէնն։ — un contrat։

Grotesque (յո-տ-ես) ած. 1. Նորօրինակ. նորանշան. ապշանդակ. անհնեխէթ (պատկեր, նկար)։ ‖ 2. (ֆիգ.) Մաղջալից. ապշանդակ։ Un habit — . Mine — ։

= ե. ս. 1. Ապշանդակն. անհնեխէթն։ Il ne faut pas mêler le sublime au — . Tomber dans le — ։ ‖ 2. Կատակախէզ կամ գերասան խեղկատակ։ Ce petit théâtre a des grotesques fort amusants։

Grotesquement (յո-տ-եսքման) մ. Մաղջալից, նախանշան իմն օրինակաւ. անհնեխէթաբար։ Vêtu — ։

Grotte (յո-տ) ե. իե. Ապր (բնական կամ շինուածոյ). քարայր. անձաւ։ La — de Fingal. Faire une — dans un jardin։

† **Grou** (յու-ու) ե. ս. } Գետին հասարակ և քա-
† **Grouette** (յու-ուէտ) ե. իե. } բաւս՝ անպիտան ի մշակութիւն։

Grouillant, ante (յու-ույան, անդ) ած. Որ եռալ. եռացեալ. կայտառ. (ահ.)։ Il a six enfants tout grouillants։

— Une barbe grouillante de vermine. Որջլալից մօրուք։

Grouillement (յու-ույման) ե. ս. Եռալիութիւն, Ս. գալարանք, Ս. գլգլունք (ագեաց սրովոյիւ)։

Grouiller (յու-ույե) ք. չ. 1. Շարժիլ. խլմտիլ. (ահ.)։ Il y a quelque chose qui grouille là dedans։ ‖ 2. Երկրիլ (գլխոյ առ ծերպերեան կամ առ ոտիսրաբեանն). գոզդոզիլ. Ս. գինգիզալ. (ահ.)։ La tête lui grouille։ ‖ 3. Կարկաչիլ, Ս. գագաղալ (աղեաց, սրովոյիւ). (ահ.)։ ‖ 4. Եռալ, զեռալ (սրդոնց). (պտ. վխտալ). (ահ.)։ Ce fromage grouille de vers։

Group (յու-ուփ) ե. ս. Կնքեալ ծրար սակուց կամ արծաթոյ՝ զոր առաքեն քաղաքէ ի քաղաք։

Groupe (յու-ուփ) ե. ս. 1. Երախան. խումբ. ժողով։ Des groupes se formèrent sur la place publique. Un — de curieux, de danseurs։ ‖ 2. Գուժմար անձանց, առնասնոց կամ իրաց ի նկարս, յանդրիս. **երախան։ Un — d'enfants, d'animaux, de fruits. Le — de Laocoon. **Երախանն, *պատրաբանն, *արձանախմբեան Լաոկոոնի։ ‖ 3. (ֆիգ.) Խումբ։ Un — d'arbres, de collines։ ‖ † 4. Նշանագիր կամ նշանագիրք եգեսլք ի գլուխս սիւնակաց բառարանի. *գրակոյս։ Le — A, le — CA, le — GRO.

† **Groupement** (յու-ուփման) ե. ս. Ժողովիլն. գումարիլն։

Grouper (յու-ուփե) ք. ն. 1. Ժողովել. գումարել։ — les mots par familles։ ‖ 2. Գումարել. (ըստ նկարչաց և ըստ անդրիպագրծոց)։ Ce peintre sait bien — les figures։

= Se — . ք. ա. Ժողովիլ. գումարիլ։

† **Gru** (յու) ե. ս. Ալիեղայ [bouillie] յալիեղ գաւսյ կամ վարսակոյ։

A. **Gruau** (յու-ո) ե. ս. 1. Ալիւր վարսակոյ, գաւսյ, ցորենոյ խոշոր աղացեալ. Ս. երեմուկ։ ‖ † 2. Ալիւր գաւսյ կամ վարսակոյ ցամաքեալ ի հնոցի։ ‖ 3. Ալիւր գերմանկ. նաշխհ. Ս. շարմաղ ալիւր. խաս ած։ Pain de — ։ ‖ 4. Ալիեղայ [bouillie] յալիեղ խոշոր աղացելոյ։

† B. **Gruau** (յու-ո) ե. ս. Զոգ կանչան։

Grue (յու) ե. իե. 1. Մեծ թռչուն ինչ բարձրագնաց և թռչողի երամավին. կռունկ. խորգ. գրէ. Խոյնս։ La — a le bec et le cou fort longs. Une bande de grues. Խորգապար։ Une bande de grues qui volent présente la figure d'un triangle. Faire le pied de — . (ֆիգ. և ընտ.) Պատանի մեծ ժամն յոտին կացեալ։ ‖ 2. (ֆիգ. և ընտ.) Անմիտ. ապուշ։ Nous prenez-vous pour des grues? ‖ 3. *Հաստատուն թութիւն ինչ հարաւային կիսագնդին. կռունկ։ ‖ † 4. Ազգ ինչ կռքաւուց նախնի ցուեալոց։ ‖ 5. Փայտեղէն մեքենայ վերացուցանելոյ զմեծամեծ քարինս և զրկաւինս. *խորգակ։

Gruerie (յու-ո) ե. իե. 1. Աստան անասաց։ ‖ 2. Իրաւունք ազգայի յանտառաց ուրուք։

Gruger (յու-ուժե) ք. ն. 1. Փշրել, մանրել առատմամբ (զկարծր ինչ կամ զչոր, օրինակ իմն զշաքար, զկեղև հացի)։ ‖ 2. Ուտել. (ընտ.)։

— quelqu'un. (ֆիգ. և ընտ.) Ուտել, ապաւել զինչս ուրուք։ Cet homme a chez lui des hôtes qui le grugent։

Grume (յու-ում) ե. իե. Փայտ կեղևազուրկ։

Grumeau (յու-մո) ե. ս. 1. Փշրիկ մսեան (ազի, հաղց). Ս. փոսր։ ‖ 2. Մսոյր մսոյր գնդակք (արեան, կաթնեն). ուռուն. Ս. փոսր։ Le lait se convertit quelquefois en grumeaux dans l'estomac. Vomir des grumeaux de sang. Զարիւնն գունդ գունդ կամ ալեաև ալեաև ընդ բերանն արտաքս հանել։

Grumeler (se) (սը յու-մըլե) ք. ա. Ալեաև ալեաև մսծանալ (կաթին). ալեաևանալ. Ս. փոսրիլ։ Le lait tourné se grumelle։

Grumeleux, euse (յու-մըլը, ըզ) ած. 1. Անհարթ. գերբուկ։ Caillou, bois — . Poires grumeleuses։ ‖ 2. Ուռուցաձեւ (արիւն, կաթն)։

A. **Gruyer, ère** (յու-յե, եր) ած. Որ ինչ պատշաճի կռնկան։ Faucon — . Բազէ որորգ կռնկանց. *խորգորսակ բազէ։ Faisan — . Փասիան նմման կռնկան։

B. **Gruyer** (յու-յե) ած. ս. Seigneur — . Տանուտէր կամ պարան որ ունէր իրաւունս ի վերայ անասաց ճորտաց [vassal] իւրոց։

= ե. ս. Պատասիր յանցանաց գործելոց յանտառս կամ ի գետս. *գրուսար։

Gruyère (յու-յեր) ե. ս. Պանիր ինչ Հելուետիական ի կաթնանէ կովու։ *գրաւիէրա։ De bon — . Fromage de Gruyère։

Guano (կուանո) ե. ս. Մրրուս թռչնոց ծովու ի կղզիս խաղաղական ովկիանոսի։ Le — est très employé comme engrais։

A. **Gué** (կե) ե. ս. Հուն (գետոյ)։ Chercher un — . Il

Digitized by Google

y a —. Passer la rivière à —. Abreuver un cheval au —. Sonder le —. (ֆ-ւ-բ. և շտ.) Ծածուկ փորձ փորձել առ ի գիտելոյ զվիսս կամ զկարծիս այլոց՝ մինչչև բուռն հարեալ զգործն։

†B. **Gué** (կե) ն. ժողովուրդ. ազգ. քա՛զ. (վարի յերգս)։ La bonne aventure, ô gué! La bonne aventure։

Guéable (կեաբլ՚) ած. Որ ունի հուն. ծանծաղ։ La rivière est — dans cet endroit։

Guèbre (կեբր՚) ն. Հետևող զրադաշտական օրինաց. կրակապաշտ. հրապաշտ։ (Որ և Gaure)։

Guède (կեդ) ն. բն. Տունկ ինչ, որոյ տերևք վարին ի ներկանել խորին [foncé] կապույտ. *լջուռ*։ (Որ և Pastel, † Isatis)։

† **Guéder** (կեդե) բ. ն. ած. Ներկանել լջուռ տնկով։ ‖ շ. (ֆ-ւ-բ.) Յագեցուցանել։ On l'a guédé de truffes et de vins fins։

Guéer (կե) բ. ն. † ած. Անցանել ընդ հուն։ — une rivière։ ‖ շ. Շրջեցուցանել (զերիվար) ի գետն առ ի լուանալ և զովացուցանել զնա։ ‖ յ. Լուանալ և ծփեցուցանել (զկաւախս) ի ջուրն յառաջ քան զգելուլ [tordre]. գ. յայել։ — du linge։

Guelfe (կելֆ) ն. ար. կուսակից Հռովմայ քահանայապետին ընդդէմ կայսերաց Գերմանիոյ. գելփեան։ La querelle des Guelfes et des Gibelins a longtemps déchiré l'Italie։

Guenille (կընի՚լ) ն. եզ. ած. կտաւրակ կտաւոյ. կապերա. Ս. քուրչ։ Que faites-vous de cette — ? ‖ շ. Հին և մաշ ապականելիք. ցնցոտիք. գրգելիք. գրգելեակք. չանչղոտիք. (վարի բազմայար)։ Cet homme ne porte que des guenilles. Être en guenilles. Porter des guenilles à la friperie։ ‖ յ. (ֆ-ւ-բ. և շտ.) Զնչին ինչ. անառի իրք։

† **Guenilleux, euse** (կընի՚յե, եզ) ած. Զգեցեալ գրգելեակս. ցնցոտաւոր. գրգլոտ. (շտ.)։

Guenillon (կընի՚յո) ն. ար. ած. Կապերտիկ. գրգելեակ։ ‖ † շ. Պատառիկ թղթի պղ. (առ ընդ խաղ)։

Guenipe (կընի՚բ) ն. եզ. ած. Կին ապտեղի, անարգ. աղճկակին. (շտ.)։ ‖ շ. Կին խառնակեցիկ. լոզ. (շտ.)։

Guenon (կընո) ն. եզ. ած. Կապիկ ինչ երկայնատուտուն։ ‖ շ. Մատակ կապկի։ Une petite —։ ‖ յ. (ֆ-ւ-բ. և շտ.) Կին անգեղեայ, ժանտատեսիլ։ Que me veut cette laide — ? ‖ 4. Լոզ. ազճ։ Il ne hante que des guenons։

Guenuche (կընի՚լ) ն. եզ. ած. Մատակ կորնճն կապկի։ ‖ շ. (ֆ-ւ-բ.) Կին կարճահասակ և ագեղ։

† **Guépard** (կեբա՚ր) ն. ար. Անասուն ինչ Հնդկաց. Հնդիկ կատու։

Guèpe (կե՚բ) ն. եզ. Ագռ ինչ թռչանելի սեւն [hyménoptère] միջատաց, որոց կգ ունին խայթոցս իւրև զմեղուս. պիծակ. բրէտ։ Plusieurs espèces de guêpes vivent en société comme les abeilles. Il a été piqué d'une —. Une taille de —. (ֆ-ւ-բ.) Մկճք (կնոջ) նաւրք յոյժ։ Où la — a passé, le moucheron demeure. (ա-ւ-է.) Ընդ որ անցանէ պիծակ՝ անդ ըմբռնի մժիկն (ա)։

= վկաց. (ա) "Որ-ոյ ի՛մաց-ըիւն ի-ւբեանց և ի-ւթեանէ ա-ւբ-գեսպոյնէ և ա-ւբգէց նման են. զի մ՛իւէ գոյն և ճաճճ, և ի՛ւլ ա-ւբ ասէն նման է գեսպ-ըիւ՛ն, ըմբռնէն նովս և յոգին. և յոյժ զբաղդն ինչ տան ընտ ի-ւթեանէ յոյժ է գոյէ ա-ւբգեսպոյնէ ի-ւբ-ըիւ՛ն և ի-ւբ-ըին ա-ւբգէյն՝ անէն և անէ-ւթան պատ-ւթ ընտ և ապ-ւոնէ." Բրս. վ.եց. Ջ. 121։

Guèpier (կե՚բիե) ն. ար. ած. Բոյն պիծակաց։ ‖ † շ. Թռչուն ինչ միջատակեր։

Guerdon (կե՚ռդո) ն. ար. վ.արձք. տրիտուր. (հ.)։

Guerdonner (կե՚ռդոնե) բ. ն. Տալ վ.արձս. (հ.)։

Guère (կե՚ռ. ի չափս բանս գրի և Guères) մ. Ne —. ած. Ոչ բազում. ոչ կարի. սակաւ։ Ce vin n'est — bon. Զի՞նչ կարի ազնիւ գինիդ։ La paix ne dura —. Ոչ ընդ երկար կալաւ խաղաղութիւնն։ ‖ շ. Գրեթէ ոչ բնաւ։ C'est un don que le ciel ne nous refuse —։

— Ne — que. Գրեթէ ոչ՝ բայց եթէ. գոգցես միայն։ Il n'y a — que vous qui ayez lu ce livre. Դուք եւթէ ընթերցեալ զայս մատեան։

Guéret (կե՚ր) ն. ար. ած. Ներկիր սրօրագրեալ և ոչ անմշակեալ։ Lever, relever les guérets. Վ.արել զերկիր որ շատ ամաչալ է առ մի ոգւոյն։ ‖ շ. Անգ. անգաստան. սրտ. (ի բնատիպ.)։ Des guérets couverts d'abondantes moissons։

Guéridon (կե՚րիդո) ն. ար. Աղաղ փոքրիկ միասահ՝ յորոյ վերայ գնին աշտանակք, առօթք. ջահակալ։

Guérilla (կե՚րիյա՚) ն. եզ. Ահաբեկամարտ զօրական։ Les guérillas firent plus de mal à l'ennemi que l'armée régulière։

Guérir (կե՚ր) բ. ն. ած. Ցառագրութիւն ածել, գարձուցանել, ձգել. ապաքինել. աւաքել. բժշկել. բուժել. առողջացուցանել. ողջացուցանել։ — quelqu'un de la fièvre. — la fièvre, une plaie. L'art de —. Cela ne guérit de rien. (ֆ-ւ-բ. և շտ.) Զի՞նչ իմիք պիտանացու։ ‖ շ. (ֆ-ւ-բ.) Բժշկել. բուժել։ Comment — cette passion cruelle? Il est guéri de son ambition։

= բ. ն. Առողջանալ. ողջանալ. բժշկիլ. բուժիլ. ապաքինիլ։ J'espère — bientôt. Sa blessure guérit։

= Se —. բ. ա. ած. Առողջանալ. ողջանալ. բժշկիլ։ Il est des maladies dont on ne peut se —։ ‖ շ. Բժշկել զանձն։ Médecin, guéris-toi toi-même. Բժիշկ, բժշկեա զանձն քո. (տես Ղկ. Ի. 23). (ա՛ւ. քեզի պայճ այն խբրանութիւնդ զոր ուրիշի կու տաս)։

Guérison (կե՚ռիզո՚ն) ն. եզ. Առողջութիւն. ապաքինութիւն. բժշկութիւն. բուժումն։ Prompte —. La — d'un malade. Rendre la —. Ցառագրութիւն ածել. առողջացուցանել. ողջացուցանել։ [—։

Guérissable (կե՚ռիսաբլ՚) ած. Բժշկելի։ Ce mal est

Guérisseur (կե՚ռիսէռ) ն. ար. Բուժիչ. ողջացուցիչ. (առ զանհմուտ բժշկաց)։ Ce malade avait foi aux guérisseurs։

Guérite (կե՚ռիթ) ն. եզ. ած. Պատէն. տեղի ապաւինի։ Gagner la —. փախչել. սրանալ։ ‖ շ. Տաղաւար, խուղ (պահանորդի)։ Le soldat dans sa —։ ‖ յ. Տաղաւար, գիտանոց փոքրիկ ի վերայ առանձաց։

Guerre (կե՚ռ) ն. եզ. ած. Պատերազմ. կռիւ. գոռ. մարտ։ Avoir —, la —. Déclarer, entreprendre la —. Aller à la —. La —, la peste et la famine sont les trois fléaux de Dieu. — civile, intestine, étrangère. — de mer. Խորհրդատրութիւն։ Conseil de —. տես ի Conseil, 7. Faire la — à l'œil. ած. Դիտել քաջ զամենայն շարժմանս թշնամեաց։ ‖ շ. (ֆ-ւ-բ. և շտ.) Միտ եդեալ դիտել զամենայն ընթացս ասոնցին։ De — lasse. ած. Խանձեալ ի պատերազմէ, ի մարտէ։ ‖ շ. (ֆ-ւ-բ.) Յետ բազում ընդդիմակացութեան։ Je lui ai cédé de — lasse. Faire bonne —. ած. Մարտ մղել մարդասիրութեամբ։ ‖ շ. (ֆ-ւ-բ.) Բանակիւ լինել կամ՝ մնքատիլ ընդ ուժիք ամենայն վայելչութեամբ. գնալ կամ գործել ընդ ուժիք պատուով։ Petite —. ած. Մարտ սակաւաձեռն գնդաւ։

Digitized by Google

‖ 2. հեզն պատերազմ առ ի հրաժանգել զզօրս։ — ouverte. 1. Բացագէմ պատերազմ։ ‖ 2. (ի-ի-ք.) Յայտնի, անպատրուակ թշնամութիւն։

‖ 2. Տեղեկութիւն մարտի. տրուեալ զինուորութեան։ Savoir bien la —. C'est un homme qui entend bien la —։ ‖ 3. (ի-ի-ք.) կռիւ. հակառակութիւն. կռիւ։ Cet homme est toujours en — avec ses voisins. Faire la — à quelqu'un. Ցանգիմանալ, կշտամբել զոք առեպ. (ընթ.)։ Faire la — à quelque chose. Գոռալ ընդ խիղ։ † Faire la — au pain. Ուտել հաց բազում։

— Nom de —. 1. Անուն առեալ զանձամբ ի զինուորութեան հան։ ‖ 2. Անուն ծաղրու։ ‖ 3. Պատճառել անուն։ Prendre un nom de —. փախել զանուն իւր և կոչիլ պատճառեալ անուամբն։

— Faire la — aux habitants de l'air, des forêts. Նլանել յօրս թռչնոց, էրէից. որսալ. (ի բնաւորէ.)։

Guerrier, ière (կ-էր, էր-) ած. 1. Պատերազմի. պատերազմական։ Travaux, exploits guerriers։ ‖ 2. Պատերազմասէր. պատերազմիկ. ուղղիկ։ Un prince —. Humeur guerrière։

= ե. ար. 1. Պատերազմող. մարտիկ։ C'est un grand —։ ‖ 2. Զօրական. զինուոր։ Il rassemble autour de lui ses guerriers։

= ե. էդ. Կին պատերազմող։ Une vaillante guerrière։

Guerroyant, ante (կ-ոյ-ան, անդ) ած. կռացող (յարդ)։ Humeur guerroyante։

Guerroyer (կ-ոյ-ե) [Ծորգի իրրև զEmployer.] բ. ն. 1. Պատերազմել. (ընթ.)։ Aimer à —։ ‖ 2. (ի-ի-ք. և ընթ.) Պարտնչել. կռուել։ Il se mit à — contre tous ses contemporains։ [սեր. (ընթ.)։

Guerroyeur (կ-ոյ-եօր) ե. ար. Պատերազմող։

Guet (կե) ե. ար. 1. Դիտելն. պահ։ Le — dura longtemps. Être au —. Դէտ կալ. պահ առնել։ Avoir l'œil, l'oreille au —. Դէտ ակն կալեալ. յայել, առնգն դնել։ ‖ 2. Պահպանութիւն գիշերոյ. գիշերապահք. (վկ.)։ Dans cette ville, ce sont les bourgeois qui font le —։ ‖ 3. Զօրականք գիշերապահք քաղաքի։ Le — a pris cette nuit tant de voleurs. Mot du —. Նշանաբան. բանից նիշ։ Se donner le mot du —. (ի-ի-ք. և ընթ.) Պիտանել ընդ միմեանս։ ‖ 4. Պահպանորդ. պարեկապան. պահնակ։ Poser le —։ ‖ 5. Գիշերական անձնապահք կամ թիկնապահք (արքայի)։

Guet-apens (կե-ա-փան) (յե. Des guets-apens, տե կե-ա-փան) ե. ար. 1. Դիւրան, գայթակղութիւն (առ ի ապականել կամ յաւազակել զոք)։ On l'a tué de —. Սպանին զնա գաւազ, նենգաւ։ ‖ 2. (ի-ի-ք.) Դաւաճանութիւն. մատնութիւն։

Guêtre (կ-էդ-ր) ե. էդ. Գգանելիք սակից որ ծածկէ զսրունս և զվերջին երեսս մուճակի [soulier] և փակի կոճակաւ կամ ապուզիւք [boucle] ի կողմնին. Հեակ. Խոզ ե-ի։ — de grosse toile, de cuir, de drap, etc. Porter des guêtres au lieu de bottes. Boutonner ses guêtres. Tirer ses guêtres. (ի-ի-ք. և ընթ.) Մեկնիլ. երթալ. Laisser ses guêtres quelque part. Մեռանիլ ուրեք։

Guêtrer (կ-էդ-ր) բ. ն. Գգուցանել սրունք հեակս։ = Se —. բ. ա. Գգանիլ հեակս։

Guetter (կե-էր) բ. ն. 1. Դիտել. յականիլ. On le prit sur le fait, car on le guettait. Le chat guette la souris։ ‖ 2. (ի-ի-ք. և ընթ.) Պահել յանցս. դէտ ակն կալեալ սպառել։ Je guette ici le ministre pour lui présenter une pétition. — l'occasion կամ le moment favorable. Պահել, անուալ դիպող ժամանակի։

Guetteur (կե-էօր) ե. ար. Դէտ. պահապորդ։

Gueulard, arde (կ-էօլ-ար, արդ) ե. 1. Շատախօս բարձրաձայն. շաղակրատ. (ա-ի.)։ C'est un franc —։ ‖ 2. Որկրեայ. շատակեր։

Gueule (կ-էօլ) ե. էդ. 1. Բերան, երախք (գազանաց, ձկանց)։ La — d'un chien, d'un loup, d'un crocodile, d'un brochet. Le lion emportait sa proie dans sa —. La — béante. Բերանաբաց։ En un tour de —. Ի մի պատառ (կլլանել զազանի)։ ‖ 2. Բերան (մարդոյ). (ա-ի.)։ Il a la — fendue jusqu'aux oreilles. Donner sur la — à quelqu'un, lui paumer la —. Հարկանել զոք յերեսս մուբցոցի (պէս բռնցի). ապտակ ածել ուժգին։ Donner à quelqu'un sur la —. (ի-ի-ք.) Զլանան ընդ բերան վարել. լեզուցանել։ Il en a menti par la կամ par sa —. Սուտաց յիւր գլուխ. (պիե.)։ Fort en —. Շատախօս և լիբբ. պատասատաբան այլ լրբախօս։ Avoir la — morte. Կալ բերանակապ, լեզուակապ։ — ferrée. Այլ լրբախօս, թշնամանասէր։ Venir la — enfarinée. տես յ'Enfariné։ ‖ 3. (ի-ի-ք.) Կոկորդ. որկոր։ Avoir la — pavée, ferrée. Ունել կոկորդ երկաթի. ուտել չերմն չերմն կամ խորտիկս չորասլոր համեմելս։ (Որ և Avoir le gosier pavé). — fraîche. Շատակեր. հացկատակ։ Des mots de —. Աղտեղի, լկտի բանք։ La — tue plus de gens que l'épée. (ա-ա-ի.) Բազուածք մեռանն յորկորոյ քան թէ ի սրոյ։ ‖ 4. Բերան։ La — d'un four, d'une fournaise, d'une cruche, d'un sac. Tonneau à — bée. Բացբերան, անյայտակ տոփոս։ ‖ † 5. Մասն ինչ կիմայիթի [cimaise] (ըստ ճարտարապետաց). **որկոր։

Gueulée (կ-էօլե) ե. էդ. 1. Պատառ բերանալիք. թունդ։ (Որ և Goulée)։ ‖ 2. Աղտեղի կամ անհամառատ բանք. (պիե.)։ Il a dit beaucoup de gueulées։

Gueuler (կ-էօլե) բ. ն. 1. Շատախօսել բարձր ձայնիւ. (պիե.)։ ‖ 2. Տրտնջել մեծաձայն. բողոքել. (պիե.)։ = բ. ն. Ունել քերծէդ [lévrier] զնապատասանին ատամնիմարք։

Gueules (կ-էօլ) ե. ար. Կարմիր գոյն (ի զինանշանս)։

Gueusaille (կ-էօզ-այլ) ե. էդ. Դաս խաժամուժ մարդկան, մուրացից. (ա-ի.)։ Chassez cette —։

Gueusailler (կ-էօզ-այ-ե) բ. ն. Մուրոյ շրջիլ. ի մոյր շրջիլ. մուրանալ. (ա-ի.)։

Gueusant, ante (կ-էօզ-ան, անդ) ած. Մուրոյ. մուրացիկ։ C'est un gueux —։ [(ընթ.)։

Gueusard, † arde (կ-էօզ-ար, արդ) ե. Մուրոյ։

Gueuse (կ-էօզ) ե. էդ. Երկաթի ձուլեալ այլ ոչ զտեալ։

Gueuser (կ-էօզ-ե) բ. ն. և ն. ի մոյր շրջիլ. մուրանալ. (ընթ.)։ On le trouva qui gueusait. — son pain։

Gueuserie (կ-էօզ-ր-ի) ե. էդ. 1. Աղքատութիւն. հիքութիւն. (ընթ.)։ Il y a bien de la — dans cette province։ ‖ 2. Մուրոյութիւն։ Être adonné à la —։ ‖ 3. (ի-ի-ք. և ընթ.) Զինչին, գոյքն իրը։ Il n'a acheté que de la —։

Gueux, euse (կ-ո, կ-ոզ) ած. 1. Աղքատ. չքաւոր. (ընթ.)։ C'est une famille fort gueuse. Être — comme un rat, comme un rat d'église. Լինիլ աղքատ յոյժ։ ‖ 2. կոպտաբան. տատասկաւոր. ցոկանանալ։ Pour un homme de sa condition, il est bien —։ ‖ 3. Աղքատին։ Un équipage —։

= ե. ար. 1. Մուրոյ. մուրացիկ։ Mener une vie de —. Herbe aux —. տես Clématite։ ‖ 2. Աղքատ. տատաս-

Digitized by Google

պահել. ցանկանալ։ ‖ 3. Սասկակ. գաղտագողաբար. անառակ։ ‖ 4. Նենգաբար. խաբեբայ։ Méfiez-vous de cet homme, c'est un — ։

— յթ. Les gueux. Անուն կալուբնականաց փլանգրիոյ ի ժԶ գարու. Մուրացիկ։

= ե. եթ. 1. Կին մուրացիկ. (հլ.)։ ‖ 2. Կին լկտի. բազ. (գեղեց.)։ C'est une gueuse, une vieille gueuse։

Gui (կ) ե. ար. Տունկ ինչ որ բուսանի յատուկ ծառից, այսինքն կաղնուց, տանձուց, խնձենուց, դիպց. Ս. ճագարի. գարշ տղին. խոտի տղին։ — de chêne. Avec les baies du — blanc on fait de la glu։

= ՎԿԱՑ. "Գանձահաւ, որ ի հոլմս, որ ի ճոխի, որ ի լեռի, որ ի խուղ ղէղ հոլճոսի, որ խուրմն գարշ ասի. յինչոյ ծառին վրայ ինս բուսնի. ինչն խոտ ճն ու գիրուն յինչոյ գիրս ինս նմանի և խիտ ևանալ ճվիր սանի և ի վերայ յոգնչն հաւկին ի'անդեն. և ի նմին և ի գանձին ծառն այլ ևս բուսանի." Ամբար. Անգ. ասպ. — "Եւ ինչ յոլիւ էրեւս, գոլանն ու ի ևնջոյն ճոխճինն չինս՝ ներսև սկիզն ընդ սառն գոխնի անցո՛ ու սկիզն ի վեր ւկոյ." Վ.Ատ. ձա. 66։

Guichet (կիե) ե. ար. 1. Գռնակ (ի մեծի գրան քաղաքի, բերդի). *միջնադաւառն։ La porte de la ville est fermée, mais le — est ouvert. Être pris au —. (ե-բ.) Լինել ձերբակալ անգլէն ի փախչելն։ ‖ 2. Պատուհան (յարմն, ի գրան). գռնակ։ On fait passer la nourriture à ce prisonnier par un — ։ ‖ 3. փոքրիկ իմն կամ գռնակ (խոտովանոցի)։ ‖ 4. Դռնակ (պահարանի, գաբանի)։

Guichetier (կիէրիե) ե. ար. Սպասաւոր բանտապահի՝ պահպան գրանց. դրպ.։

A. **Guide** (կիտ) ե. ար. 1. Առաջնորդ. ճանապարհացոյց. *ուղեցոյց։ Prendre un —. Elle voulut être mon —։ ‖ 2. Թիկնապահ (զօրագլխի)։ ‖ 3. (ե-բ.) Առաջնորդ։ Une jeune fille ne peut avoir de meilleur — que sa mère. Prendre la sagesse pour —։ ‖ 4. Առաջնորդ. (անուն մատենի ի պէտս օտարականաց անտեղեկաց աշխարհին կամ քաղաքին)։ Le Guide des étrangers à Paris. Le Guide du voyageur en Suisse։

B. **Guide** (կիտ) ե. եթ. փոկ կամ չուան երասանակի երիվարի լծելոյ ի կառս. երասանակ։ Les guides lui échappèrent de la main. Զերծան երասանակքն ի ձեռանէն։ † Courir en —. տես ի Courir, բ. 4. Conduire à grandes guides. Կառչաւ քշել-ացուցանել զերիվարն։ Mener la vie à grandes guides. (ե-բ. և ըստ.) Վատանգել զինչս իւր. վատնգել զառատ ի իւր իւր։

Guide-âne (կիտ-ան') (յթ. անէ. կամ Des —-ânes) ե. ար. 1. Պատանիկ առաջնորդ ի երիվարժից. (ըստ.)։ Il a peu de pratique, il lui faut un —։ ‖ † 2. Տանուցոյց փոքրիկ։ ‖ † 3. Ս. Տոմարչաւր։ (որ և Transparent)։

Guider (կիտե) բ. ն. 1. Ցուցանել ուղիք զճանապարհ. ճանապարհացոյց լինել. առաջնորդել։ Vous nous avez mal guidés. L'étoile qui guida les mages։ ‖ 2. Ուղղել. վարել։ Il guidait mal le bateau։ ‖ 3. (ե-բ.) Տանել. առաջնորդել. վարել։ — quelqu'un dans le chemin de la gloire. — à la gloire։

Guidon (կիտո) ե. ար. 1. Դրօշ (առաւտրագէն հեծելազօրու [grosse cavalerie])։ ‖ 2. Դրօշակիր։ ‖ 3. Պաշտօն, աստիճան դրօշակրի. *դրօշակրութիւն։ ‖ 4. փոքրիկ դրօշ առաջադրութեան [alignement] ի հրամանաց հետևակազօրաց. վառ։ ‖ † 5. Դրօշ, վառ (ընկերութեան կամ եղբայրութեան իրիք)։ ‖ 6. Դրօշ նշանակաց (քան նաւավարաց)։ Arborer un — à la tête du grand mât։ ‖ 7. Նշան կոչմանի (ի գրաւածս, յերաժշտութեան)։ ‖ † 8. Նշան քարափից խաղոյ առ ի խորդախել. (ահ.)։ ‖ 9. Առաջնորդ. (անուն մատենի). (հլ.)։

† **Guidonner** (կիտոնե) բ. ն. Դնել նշան ի քարաչաս խաղոյ առ ի խորդախել. (ահ.)։

† **Guifette** (կիֆէտ) ե. եթ. Մի ծառան ծավալին։ (Տես և † Besolet, † Falourde, B.)։

Guignard (կինար) ե. ար. Ագռ ինչ քարագրի [pluvier] որ ունի մի անուշ ձայն և է մեծութիւն կեռնեխի [merle]։ [ագռ։ — noire, rouge, blanche։

Guigne (կինե) ե. եթ. Ագռ ինչ քաղցրահամ կեռաս։

Guigner (կինե) բ. ն. Հայել կիսաբաց աչօք կամ ծայրիս ական։ — de l'œil, d'un œil։

= բ. ն. 1. Հայել գաղտ. դիտել ի ծածուկ։ — le jeu de son voisin։ ‖ 2. (ե-բ.) Ակն դնել. ուշ ստանակել։ Il guigne cet emploi։

Guignier (կինիե) ե. ար. Անդր կեռասանի։

Guignon (կինո) ե. ար. Զաչըղձութիւն (ի խաղս). (ընթ.)։ Avoir du —. Porter — à quelqu'un։

Guildive (կիլտիվ) ե. եթ. տես Tafia։

† **Guilée** (կիլե) ե. եթ. Անձրև յանկարծակիղ։

Guillage (կիյաժ) ե. ար. Խմորումն. եռացումն (գարեջրոյ)։

Guillaume (կիյոմ') ե. ար. Ագռ քերչի [rabot]։

† **Guilledin** (կիյէտեն) ե. ար. Երիվար անգլիական կոզմնացագնաց [qui va l'amble]։

Guilledou (կիյէտու) ե. ար. Courir le —. Երթալ գիշերային ի բազանոցս. (ահ.)։

Guillemet (կիյէմե) ե. ար. Կրկին գիծ ի սկիզբն (") և ի կատարածի (") վկայութեանց ի գիրս. Ս. չակերտ։ Mettez là un —. Il faut distinguer ce passage par des guillemets։

Guillemeter (կիյէմետե) [Je guillemette. Je guillemetterai.] բ. ն. փակել չակերտիս. *չակերտել։

† **Guiller** (կիյե) բ. ն. Եռալ (գարեջրոյ)։

Guilleret, ette (կիյէր, էտ) ած. 1. Զուարթ։ Elle est tout à fait guillerette։ ‖ 2. (ե-բ. և ըստ.) Թեթև (հանգերձ)։ ‖ 3. փոքր մի անհամեստ. համարձակ։ Le conte est assez —։ [moineau])։

Guillerí (կիյէր-ի) ե. ար. Ճուռակագունի (ճնճղկանց

† **Guillet** (կիյե) ե. ար. տես Bâtonnet, 1.

† **Guillochage** (կիյոշաժ) ե. ար. Զարդատրելն գծիւք ընդհատ զիրվք չափակցութեամբ։

Guillocher (կիյոշե) բ. ն. Զարդատրել գծիւք ընդհատ զիրվք։ — une tabatière։

Guillochis (կիյոշի) ե. ար. Զարդ ի գծից ընդհատ զիրց չափակցութեամբ։ Faire un — sur une tabatière։

Guillotine (կիյոտին') ե. եթ. Մի գործիք գլխատութեան հնարեալ ի բժշկէն կոչեցելոյ Guillotin։ Le couteau de la —։

† **Guillotinement** (կիյոտինման) ե. ար. Կատափնատակն մեքենայիւ գլխատութեան։ Les guillotinements pendant la Terreur։

Guillotiner (կիյոտինե) բ. ն. Կատափնատակ մեքենայիւ գլխատութեան։ Il fut guillotiné։

Guimauve (կիմով) ե. եթ. Բոյս ինչ յատզէ կատակի [mauve], որոյ ցօղուն է բարձր և տերևքն փոքր քան զկատակին. տուղտ. ատրգրուկ (?). բազրուք (?). (լտ. Althæa). կ-ի-մ-վ-ի։ La — est émolliente. Racine de —. Sirop de —։

Digitized by Google

Guimbarde (կին-պարտ) ե. էգ. Ս. Մալ ինչ չորքանասնական՝ երկայն և յարկաձև։ ‖ Ջ. Նուագարան ինչ երկաթի կամ արույր [de laiton]։ On joue de la — en mettant ses deux branches entre les dents, et en touchant la languette avec le bout du doigt։

Guimpe (կին) ե. էգ. Թաշկինակ պարանոցի և լանջի հաւասարութեան կամ հաւասարաց. լանջանոց. պերսոն։

Guindage (կին-դաժ) ե. արք. Գործն ի վեր գրեհինս մեքենայիւ իւրք։

Guindant (կին-դան) ե. արք. Բարձրութիւն, լայնութիւն (գրօշակ նաւի, հակագրութեամբ երկայնութեանն [Battant])։

Guindé, ée (կին-դե) ած. գերբ. Ս. Վերացեալ, բարձրացեալ (մեքենայիւ իւրք)։ ‖ Ջ. (փոխաբ.) Որ ունի բարձրութիւն կամ պերճութիւն արուեստական։ Discours, esprit —. Cet auteur est —. Cet homme est toujours —. Կերպարանք առնու բռնադրօսիկ կամ անբնական իմն ին. ցանգ կամի իմն պերճ երևիլ։

Guinder (կին-դե) բ. ն. Ս. ի վեր ձգել (գրեհինս) մեքենայիւ իւրք. վերացուցանել. բարձրացուցանել։ — des pierres avec une poulie, avec une grue։ ‖ Ջ. (փոխաբ.) Արուեստականել իմն բարձրութիւն կամ պերճութիւն ցուցանել (ի բանան)։ — son style. Il ne faut point se — l'esprit։

= Se —. բ. ա. † Ս. Ձգիլ ցանձն ի վեր։ Se — avec des cordes։ ‖ † Ջ. Ճախրել. բարձրանալ. բարձրաթռչիլ լինել, շողալ (որսական հաւուս)։ ‖ Ջ. (փոխաբ.) Բարձրանալ. բարձրաթռչիլ լինել (ի բանս)։ Cet orateur se guinde si fort, qu'on le perd de vue, qu'on a peine à le suivre։

† **Guinderesse** (կին-դէս) ե. էգ. Սաւառ չուան իջուցանելոյ գնայմն։ [ընական կերպարան։

† **Guinderie** (կին-դի) ե. էգ. Բռնադրօսիկ ձև. ան-

Guinée (կին) ե. էգ. Ս. Ոսկի գաղեական ինչ Անգղիացւոց, որ արժէր երբեմն 26 փրանկ և 50 հարիւրորդս, և այժմ արժէ 25 փրանկ և 21 հարիւրորդս. գինեա։ ‖ Ջ. կտաւ ինչ բամբակեայ կապոյտ։

Guingan (կին-գան) ե. արք. Նուրբ և փայլուն պատառս [étoffe] ինչ բամբակեայ, յորմէ գործին պարեգօտք [robe] վառն կանանց. գանգամ։ Une robe de —։

Guingois (կին-գուա) ե. արք. Ս. Թիւրութիւն. Il y a un — dans ce jardin. On a tâché de cacher le — de cette chambre par une cloison։ Ա. եւս ե. փոխաբ. Il y a du — dans cet esprit-là։ [toute de —։

= De —. գբ. ա. Ս. Թիւր։ Cette chambre est

Guinguette (կին-գետ) ե. էգ. Ս. կապելոյ, Ս. գինետուն (ի շրջակայս քաղաքի)։ Tenir une —։ ‖ Ջ. (փոխաբ. և ընդ.) Փոքրիկ տուն ի շինի։ Venez me voir à ma —։

† **Guipon** (կի-պո) ե. արք. Խոզանակ [brosse] (ծեփելոյ պնաւ)։ [— de fil, de soie։

Guipure (կի-պիւր) ե. էգ. Ագգ ինչ ժանեկի [dentelle]։

Guirlande (կիր-լանտ) ե. էգ. Պսակ, դրասանդ [feston] ծաղկանց։ — de fleurs. La salle était ornée de guirlandes։

† **Guirlander** (կիր-լան-դե) բ. ն. տես † Enguirlander։

† **Guisarme** (կի-զարմ) ե. էգ. Տապար պատերազմի երկայրի։

Guise (կիզ) ե. էգ. Օրինակ. պայմանն. եղանակ. ճաշակ։ Chaque pays a sa —. Chacun vit à sa —։

= En — de. Նխ. ա. Ըստ օրինակի. ի նմանութիւն. իբրև։ Prendre la sauge en — de thé։

Guitare (կի-թար) ե. էգ. Նուագարան ինչ վեցաղի. փանդիռն. կիթառ. տիթառ։ Jouer de la —. La cithare ressemblait à la — des modernes։

Guitariste (կի-թար-իսթ) ե. արք. փանդռնահար։

Guit-guit (կի-կի) ե. արք. Թռչուն ինչ Անտիլեանց և Հարաւային Ամերիկայ գեղեցկափետուր. գիգի։

Guivre (կիվ-ր) ե. էգ. տես Givre, A.

Gumène (կիւ-մէն') ե. էգ. Պարան [câble] խարսխի (ի գինանշանս)։

Gustatif, ive (կիւ-սթա-թիֆ, իվ) ած. Ճաշակի. գաճակական։ Le nerf —. Les parties gustatives։

Gustation (կիւ-սթա-սիօն) ե. էգ. Ճաշակումն. գաճակութիւն։

Gutta-percha (կիւթ-թա-բէռ-չա) ե. էգ. Գոյացութիւն ինչ խիժային՝ ծառեալ ի ծառոյ խմբէ Մալմսուրայ և այլոց կղզեաց Արևելեան կղզապարս [archipel]. գիտասպերճայ. (մալայերէն ետ՝ խէժ, կաէզ, բերչա՝ անուն Մալմսուրայ)։ On se sert de la — pour envelopper les fils télégraphiques sous-marins։

Gutte (կիթ) ե. էգ. Gomme-gutte. տես ի Gomme։

Guttural, ale (կիւթ-թիւռ-ալ, ռալ') ած. Ս. կոկորդի. կոկորդային։ Artère, toux gutturale։ ‖ Ջ. կոկորդային. հագագային (ձայն, հնչմանգիր, որպէս ք, խ, ղ)։ Sons gutturaux. La langue espagnole et la langue allemande ont beaucoup de lettres gutturales։

Gymnase (ժիմ-ազ) ե. արք. Ս. Տեղի ուր նախնի ցոյնք հրահանգէին ի մերկակռիւ մրցութիւնս, այսինքն ի գօսէմնաստութիւն, յընկենուլ սկաւդս [disque], տղայոցն հանգերձ. երիտասարդանոց. հրահանգարան։ Les exercices du — ‖ Ջ. Տեղի ուր հրահանգին երիտասարդք առ մարզ ի կրթութիւնս մնրմինոյ. երիտասարդանոց։ Le — d'un collège. Les gymnases militaires։ ‖ Ջ. Վարժարան ի Գերմանիա, ուր ուսանդին հելլէն և հռովմէական գպրութիւնք [lettres]. գիմնասիան։

Gymnasiarque (ժիմ-զիարք) ե. արք. Վերակացու երիտասարդանոցի. հրահանգապետ։

Gymnaste (ժիմ-զաս) ե. արք. Ս. Ուսուցիչ, վարդապետ, կարգադիր ըմբշաց. մարտուսոյց։ ‖ † Ջ. Ուսուցիչ մնրմինակրթանաց։

Gymnastique (ժիմ-զթիք) ած. Հրահանգաց մնրմինոյ։ Les exercices gymnastiques։

= ե. էգ. Հրահանգք, կրթութիւն մնրմինոյ. գիմնասիակրթանք։ La — des Grecs. La — moderne. École de —։

Gymnique (ժիմ-նիք) ած. Մերկական, մերկամարտ, մերկամարտիկ (հնահաւակութիւնք, մրցութիւնք, խաղք)։ Combats gymniques։

= ե. էգ. Ուսումն, արուեստ մերկամարտիկ մրցութեան. մերկակրթութիւն։ Professer la —։

† **Gymnoptère** (ժիմ-օփ-թէռ) ած. գիմնոպտեր (միջատ)։

Gymnosophiste (ժիմ-օ-սոֆ-իսթ) ե. արք. Անուն փիլիսոփայից Հնդկաց որ գրեալ մերկ շրջէին, հրաժարէին ի մնոյ և ի գրգռանաց և զարթապէին ի հայեցողութիւն [contemplation] իրաց բնութեան. մերկիմնասասաւեր. մերկիմնասակ. մերկազարդ. գիմնասոփեստայ։ [(տունկ)։

Gymnosperme (ժիմ-օ-սպէռմ') ած. գիմնոսպերմ

Gymnospermie (ժիմ-օ-սպէռ-մի) ե. էգ. Դասակարգութիւն ինչ անկոց (ըստ Լինէէի). գիմնոսպերմութիւն։

† **Gymnote** (ժիմ-նոթ) ե. արք. Ձուկն ինչ. գիմնոտ։

† **Gynandre** (ժին-անտր) ած. Որոյ արձայք [étamine] կցեալք են յիպտի [pistil] (տունկ). արձանեգ։

Digitized by Google

Gymandrie (ժիմ-անդր-ի) ե. իդ. Դատապարտութիւն ինչ ամիսոց (ըստ Լիննէի). արձիգութիւն։

Gynécée (ժինէ-է) ե. ար. Ա. կանանոց (նախնի ցուցանց)։ ‖ Բ. Տեղի առ միագ ուր գուսմորին կամ վատաակին կանոյք բազուածք. կանանոց։

Gynécocratie (ժինէգօգ-ատի) ե. իդ. Տէրութիւն ուր և կանանց միտքի թագաւորել. *կնապետութիւն։ L'Angleterre est une —։ [ատկան։

Gynécocratique (ժինէգօգ-ատիգ) ած. *կնապետական։

Gypaète (ժիպ-ետ) ե. ար. Թռչուն ինչ յատիշատակիչ. *անդղարծուի։

Gypse (ժիպս) ե. ար. Քար գաճոյ [plâtre]. բուա։

Gypseux, euse (ժիպ-ուս, ուզ) ած. *Քաարային։

† **Gypsifère** (ժիպ-իֆէր) ած. *Քաարեր։ Terrain —։

Gyratoire (ժի-ատուար) ած. տես Giratoire։

Gyromancie (ժի-օման-ի) ե. իդ. Հմայութիւն շուրջ գառանալով. *շրջահմայութիւն։

† **Gyromancien** (ժի-օման-իեն) ե. ար. *Շրջահմայ։

Gyrovague (ժի-օվակ) ե. ար. Անուն կրօնաւորաց գարուցն առաջնոց որ շրջէին վանաց ի վանս. շրջագայ կրօնաւոր. շառաշրջիկ։ (Որ և † Messalien)։

= Վհաց. "Ի-ուրնալ ևս զայս պատասխանի, զի ինք հնար էր՝ էսէսիել նոր ի էսէսեան բարոց, վնաս ի վնաս ցմիւսել." Շն. Ընդհ. 87։

H

HAB

H (աշ) ե. իդ. Ութերորդ նշանագիր և վեցերորդ բաղաձայն գագղիական այբուբենից։ Une grande H. *իսկ յարժամ հնչէցի հը, արտասան է։* Un grand H. Un petit h։

Ha ! (հա) չնորհ. զարմացման. Ա՛ ա՛. բա՛բէ. Ա. հա՛։ Ha ! vous voilà ! Ha ! ha !

† **Habeas corpus** (հէ-էս էօրբ-ուս) ե. ար. Օրէնք ինչ Անգղիա՝ որպ զօրութեամբ բանտարկեալ ոք գիմէ առ գպրատեան [chancelier] արքունի կամ առ մի յերկատասան ատեաց գառաջորդաց Տէրութեանն առ ի ստուգել յառնէի գառաջորդին եթէ յո՞ր ձեռն կամ յինչ պատճառս արկաւ նա ի բանտ. եթէ չիցէ ի պատճառս մեռանելութեան կամ քրէական յանցանաց, արձակէ զնա գառաջորդն կամ խնդրէ միոյն երաշխաւոր. *անձնակալութեան օրէնք։ (Թարգմանի ի լատինացի՝ ասելոյն վերջն ։ կամ պ-ն)։

Habile (ափիլ) ած. Ա. Շոյտ. փոյթ. փութիկոտ. արագ։ Ce copiste est —, il aura bientôt fini։ ‖ Բ. կատարագ. բաւական. առատ. (ըստ իրաւագիտացց)։ Être — à contracter mariage. կարող լինել ամուսնանալ. ունել իրաւունս ամուսնանալոյ։ ‖ Գ. (ե-ի-ի.) Շարտար. յաջողակ. հմուտ. Ա. հասուկ. (տե. ճարպիկ. վարպետ)։ C'est un homme —, extrêmement —. Un homme — dans les affaires. Les plus habiles médecins furent appelés. C'est un — musicien. Les plus habiles s'y trompent։

Habilement (ափիլման) մ. Ա. փութով։ "Il a fallu ôter le corps — de la chapelle." sév. ‖ Բ. (ե-ի-ի.) Շարտարութեամբ. յաջողակութեամբ. հմտաբար։ Il a fait cela fort —. Il démêle — le vrai du faux։

Habileté (ափիլթէ) ե. իդ. Շարտարութիւն. յաջողակութիւն. միտքի չուութիւն. հմուտութիւն. (տե. վարպետութիւն)։ Cet artiste est d'une grande —. Il a déployé beaucoup d' — dans cette affaire։

Habilité (ափիլթե) ե. իդ. Իրաւականութիւն. (ըստ իրաւագիտաց)։ — à succéder։

Habiliter (ափիլթէ) բ. ն. Իրաւական, առակ գործել. կարողացուցանել. (ըստ իրաւագիտաց)։ — un mineur à contracter։

Habillage (ափիյ-ազ) ե. ար. Ա. Հանելն զընդգերս (հասուց, ձկանց)։ ‖ Բ. Հանդերձանք (մաղ որքան ու, տէր իարտաց, պլուվքն հանդերձ, ի ապանգանոցս կամ ի մասվաճառանոցս)։

HAB

Habillé, ée (ափիյէ) տե. գերբ. Զգեցեալ։ Un habit —. Պաճուճեալ, տօնական, հանդիսական հանդերձք. (ընդ.)։

Habillement (ափիյման) ե. ար. Ա. Պատանիկք. արկանիկք. հանդերձ. զգեստ։ Magnifique —. Les diverses parties de l' —. — complet. (տե. Զեռք մի զգեստ. ամբողջ զգեստ)։ ‖ Բ. Զգեստաւորութիւն։ L' — des troupes, des élèves d'un collège։

Habiller (ափիյէ) բ. ն. Ա. Ցարգարել. յօրինել. (տան յարուեստս ինչ)։ ‖ Բ. Հանել զընդգերս (էրէսց, հասուց, ձկանց). հանդերձել. մուքրել։ ‖ Գ. Հանդերձել (զմիս նոքազին անասնոց ի ապանգանոցս)։ ‖ Դ. Պատրաստել. զգեցուցանել։ — un enfant. Un valet de chambre qui habille son maître։ ‖ Ե. Տալ ումեք հանդերձս. զգեցուցանել։ — les pauvres։ ‖ Զ. Ցօրինել ումեք հանդերձս։ C'est depuis vingt ans le même tailleur qui m'habille. — quelqu'un de toutes pièces. Ա. (ե-ի-ի. և ընդ.) խաղել. ւլկել։ ‖ Բ. Զարախաղել զումեք. բամբասել զոք. (տե. վերէն վար ազէկ մը հագուեցնել)։ ‖ Է. (ե-ի-ի.) Ընծայել ումեք ալլարուն կամ օտարազուն բարս. զգեցուցանել։ Ce poète habille à la française les héros de l'antiquité։ ‖ Ը. Պատշաճել. վայելել. (հանգերձից)։ Cette redingote vous habille bien, à ravir։ ‖ Թ. Ցածկել. պատել. (ընդ.)։ Ses vers iront chez l'épicier — le sucre et la cannelle։

= S'— . ի. ա. Ա. Պատանել հանդերձս. զգեստել. զգեստաւորիլ։ Je le trouvai qui s'habillait. Le prêtre s'habille pour aller à l'autel։ ‖ Բ. Գատանել. հայիլ հայիլ հանդերձս։ S'— à la friperie։ ‖ Գ. Զգենուլ վայելչագոյն։ Cette femme ne sait pas s'—։

Habilleuse (ափիյէօզ) ե. իդ. Ակն զգեցուցիչ վարձակաց [actrice] և երևակաց [figurante] ի թատրոնս։

Habit (ափ) ե. ար. Ա. Հանդերձ. զգեստ։ —d'homme, de femme. — d'été, d'hiver. — de chasse. Vieux habits. Elle avait encore ses habits de noce. Se dépouiller de ses habits. Changer d'habits. Habits pontificaux, sacerdotaux։ ‖ Բ. Հանդերձ արուն որ ծածկէ զբազուկս և զկրծունս [corps] և է փոք ի բաց [ouvert par devant]. մեկնոց։ — noir, brodé. Boutonner son —. Prendre la mesure d'un —։ ‖ Գ. Ագևոր մեկնոցակ։ (Որ և Frac)։ Irez-vous à cette cérémonie en redingote ? — Non, je serai en —. Et que mettrez-vous sur votre — ? Mon paletot։ ‖ Դ.

Digitized by Google

Հանդերձ (կրծնաւորաց, հաւատաւորաց). աքեմ։ Prendre l'—. Ընդունել զկերպարանս վանականութեան. առնուլ զձև ուխտի, զդիմի. աքեմուսորել։ Prise d'—. *Աքեմուսուրթիւն. աքեմուսորութիւն։

Habitable (—ի—պլ) ած. Որ մարթի և բնակիլ. բնակելի։ Ce logement n'est pas —. La terre n'est pas — on pense ainsi։ Աշխարհս ոչ է բնակելի։ Dans toute la terre — on pense ainsi։

Habitacle (—պլ) ի. ա. ։ Բնակութիւն. բնակարան. յարկ. (վարի յաւուրս յաւիտենից գիրս և ի սկիզբ աստուածաշունչն)։ L'— du Très-Haut. Les habitacles éternels. † L'— de la raison. (էութ. և ընդ խ.) Գլուխ. խելք. (տե. վերնատուն)։ ‖ 2. Աղկղիկ կազմուացեալ ի նաւս. (Ցայս միտս վարի մերձ և յետ.)։

Habitant, ante (—տ, —տ) ի. Բնակիչ. բնակ։ Les habitants de la campagne, d'une ville. Tous les habitants furent passés au fil de l'épée. Les habitants des forêts. Բնակիչք անտառաց. գազանք անտառաց. երկ վայրի. (ի բնասգի.)։ Les habitants de l'air. Բնակիչք օդոց. օդապարք. թռչունք. (ի բնասգի.)։

Habitation (—պ—տի) ի. նիւ. ։ Բնակիլն. բնակութիւն։ L'— de cette maison est malsaine։ ‖ 2. Բնակարան. բնակութիւն. գազարք. կայան։ Il n'a point d'—. Une jolie —։ ‖ 3. Բնակութիւն, հաստատութիւն գազթականաց ի հնաւար երկրի սրբիք։ Les Français établirent une — dans le Canada։ ‖ 4. Կալուած, վիճակ (գազթականի)։ Il avait cent nègres sur son —։

— Avoir — avec une femme. Գիտել զկին. լինել ընդ կնոջ. (քան իրաւագիտաց)։

Habiter (—պ) բ. ն. Բնակիլ. անել գազարս։ — un palais. Quel quartier habitez-vous?

= բ. ն. Բնակիլ։ — dans un palais, à la campagne, sous des tentes. — charnellement avec une femme, կամ լոկ — avec une femme. Գիտել զկին. շուայտարիլ, զանգիլ ընդ կնոջ. (քան իրաւագիտաց)։

Habitude (—պ—ւտ) ի. նիւ. ։ Ասպարիսն յօրինուած կամ կերպարանք (անկոց, մարդկերիզին մարմնոյ)։ ‖ 2. Սովորութիւն. ընդհանրութիւն. աշխարհութիւն. կոլոմնի։ Bonne, mauvaise, vieille —. Contracter, prendre une —. Perdre l'—. Խամանալ։ Je m'en suis fait une douce —. Faire quelque chose par —. D'—. Քան սովորութեան։ L'— est une autre կամ une seconde nature. (—տ։) Երկրորդ բնութիւն է սովորութիւն։ ‖ 3. Հաղորդակցութիւն կենաց. բնատանութիւն. ընդհանրութիւն. (հնանայ)։ Avoir — auprès de quelqu'un կամ avec quelqu'un։

Habitué, ée (—պ—ւե) անց. գ. բ. Սովորեալ. ընդհանրեալ։ — à vivre de peu. Prêtre —, կամ լոկ —. ի. ա. Ոմանց հանապազորդ ժողովրդապետիկ՝ առանց առնելոյ պաշտօն կամ առաքինի ինչ յեկեղեցւոջ։

= ի. ա. Որ երթայ առեալ կամ յաճախէ ուրիք. բնատանի. ընդհանրեալ։ C'est un — de la maison. Les habitués d'un café։

Habituel, elle (—պ—ւել, ել) անց. ։ Սովորական. ընդհանրական. բնակատար։ Péché, mal —։ ‖ 2. Տեւական, ճեացական (չնորհք, քան աստուածածոցականից)։

Habituellement (—պ—ւել—մն) մ. Քան սովորութեան. սովորութեամբ. սովորաբար։ Mentir —. Les lieux qu'il fréquente —։

Habituer (—պ—ւե) բ. ն. Սովորեցուցանել. ընդհանրացուցանել։ — les enfants à l'obéissance։

= S'—. բ. —. ։ Սովորիլ. ընդհանրանալ։ S'— au froid։ ‖ † 2. Հաստատել զկնի բնակութիւն. բնակականալ. (վդ.)։

Hâbler (հ—լե) բ. ն. Մեծաբանել. պռաւաբանել. մեծամեծս կոտորել. (տե. մեծ մեծ ջարդել)։ Cet homme ne fait que —, ne croyez pas tout ce qu'il dit։

Hâblerie (հ—լերի) ի. նիւ. Մեծաբանութիւն. պռաւութիւն։

Hâbleur, euse (հ—լեօ—, ևօզ) ի. Մեծաբան. պռաւաբան։ C'est un grand —։

Hache (հ—շ) ի. նիւ. ։ Տապար. հացքին. փայտատ. սակուր. գ—։ Abattre un arbre avec une —. Il lui fendit la tête d'un coup de —. Avoir un coup de — à la tête, կամ լոկ un coup de —. (էութ. և ընդ.) Լինել սակուրիկ մի բախած։ ‖ 2. Տապար (գլխատութեան)։ Périr sous la —։

Haché, ée (հ—շե) անց. գ. բ. Կտրատեալ մանր։ Viande hachée. Style —. (էութ.) Եղկատուր, կտրճակը-ատուր աճ։

Hache-paille (հ—շէ—պ—յ) (յե. անե.) ի. ա. Գործիք մանր մանր հատանելոյ զչորգ. *Չորգատ։

Hacher (հ—շե) բ. ն. ։ Մանր հատանել. տապատրատ կամ գանհայիւ [couperet]. մանրել. կտրատել։ — de la viande, de la paille. — menu. — en pièces. Զատատ պատատ, յոշ յոշ կոտորել զդգ (ի տանջանս)։ Je me ferais — en pièces plutôt que de céder. Եթէ և անգամիթիւ զյօգս իմ կոտորեացես՝ ոչ ինչ խոնարհեցայց։ ‖ 2. Ոչ տղիկ, ոչ բարեաւ յօշել (զմիս)։ Cet écuyer tranchant ne sait pas son métier, il hache les viandes։ ‖ 3. Հարկանել, տապականել (կարկուտ զհատնեաս)։ ‖ 4. Վանդակակերպ նատրք գիծս գրաշխել։ — avec le crayon։

Hachereau (հ—շե—ո) ի. ա. Փոքրիկ կացին. Ս. կացնակ։

Hachette (հ—շէ) ի. նիւ. Փոքրիկ տապար. Ս. կացնակ։

Hachis (հ—շ) ի. ա. Կերակուր ի յօշատածոյ մսոյ, ձկանց. յօշատած. եփյմ։ — de mouton, de carpe։

Hachisch (հ—շիշ) ի. ա. Տերև հնդկիկ կանեփոյ, զոր չորացուցեալ ծամեն կամ ծխեն Աբեսինեայք և յօրմէ յօրինեն ըմպելի արբեցուցիչ. *Հաշիշ. (արբ. հ—շիշ)։ Le — est recherché en Orient comme l'opium en Chine pour ses effets enivrants։ (Գրի և Haschisch)։

Hachoir (հ—շուառ) ի. ա. ։ Տախտակ մանր յօշելոյ զմիս. *Յօշոց. *Յօշատան. եփյմ ի—խ—ոչ։ ‖ 2. Մեծ դանակ առ ի յօշել մանր զմիս. գատնակ։

Hachure (հ—շուռ) ի. նիւ. Վանդակակերպ նատրք գիծք (ի նկարս, ի փորագրութիւնս). տատչած։

Hagard, arde (հ—շառ, առտ) անց. ։ Վայրագատրքն. գիշ. անհամրոյր (բազէ)։ ‖ 2. (էութ.) Վայրենի. խիստ. գաժան։ Avoir l'œil —, les yeux hagards, le visage —։

Hagiographe (—յիօ—գ) անց. Livres hagiographes. Աստուածաշունչ գիրք քան ի Մովսէսի գրոցն և ի մերգաւորութենէն. սրբագիրք։

= ի. ա. † ։ Աստուածագիր սրբագրոց։ ‖ 2. Գաւազանագիր վարուց սրբոց. սրբագիր։

Hagiographie (—յիօ—գի) ի. նիւ. ։ Ճառք գործութեանց կամ գիրոց սրբոց. սրբախօսութիւն։ ‖ 2. Գաւազանագրութիւն վարուց սրբոց. սրբախօսութիւն։

† **Hagiologie** (—յիօլոժի) ի. նիւ. Ճառք գործոց կամ գլուխք իրոց. սրբախօսութիւն։

Hagiologique (—յիօլոժիք) անց. Սրբախօսական. սրբական։ Discours, vocabulaire —։

† **Haglure** (հ—լիւռ) ի. նիւ. անե. † Égalure։

Haha (հ—հ) ի. ա. Ուակ, ծերպ սրամբ պատրաստի։

Digitized by Google

Hahé (հահ) Ձոյն գոգաբերացուցանելոյ զշուներս որսահանս յորժամ պնդին զհետս այլոյ էրէից. կոտեաց. մի՛ անդր։

A. **Haie** (հԷ) ե. իգ. ած. Որմած ի ծառից կամ ի փշից, ի մացառաց. ցանկ. պատ։ Une — fort épaisse. Au travers de la —. — vive. Դալար ցանկ։ — sèche կամ morte. Զար ցանկ։ Plus la — est basse, plus on y passe. (առած.) Անչափ խնամարհութիւն առաւել եւս ածէ ի յանգգնութիւն զչարամիտս. սլաց՛էք երէք, պինդ էօլոյ։ ‖ 2. (ե-ր.) կարգ, շար (անձանց կամ զօրաց)։ Les reliques furent portées, dans cette procession, au milieu d'une double — de pénitents. Border, former, faire la —. Զարբապանձև կարգեալ կալ զօրաց յերկոցունց կողմանց փողոցի (ա)։ Quand le prince passe, les troupes bordent la —։

= ՎԿԱԳ. (ա) "Ասէ Տէրն սպասաւոցն պատրաստեա ի նոցանէ յերկոցունց կոթևոցն կոչեցելոցն հրաւիրեալ ոչ արժանիցն." Ոսկ. յԱ բարեպաշտ. ճառ Ե. Հ. Գ. 88։

B. **Haie** (հԷ) ե. իգ. Պատան ինչ որօրոյ։ (Որ և † Age)։

Haïe! (հա-ի) Ձոյն ապստրդաց ի գրգռել զգրատուս. յառա՛ջ։ — Et — au bout. (ե-ր.) Եւ սակաւ եւս այլ ինչ. և սակաւիկ ինչ ի վերայ. (Վ.)։ Son emploi lui vaut par an mille francs, et — au bout։

Haillon (հայլ-ոն) ե. ած. Կապերտ հին. ցնցոտիք. գրգռեակ. գրջիկք։ Couvert de vieux haillons։

Haine (հԷն՛) ե. իգ. Ատելութիւն։ — invétérée, mortelle, implacable, enracinée. Avoir de la — pour կամ contre quelqu'un. Couvrir, cacher sa —. S'attirer la — de quelqu'un։ ‖ 2. Ատելութիւն. հակառակութիւն. անսիրելութիւն։ Avoir de la — pour le mensonge։

= En — de. Ներ. առ. Առ ատելութեան. առ քէն վրէժ առ։ Il fait cela en — d'un tel։

Haineux, euse (հԷնո, ե-ղ) ած. Ատելոտ. քինախղճդիղ։ Ce sont des gens — et vindicatifs. Caractère —։

Haïr (հա-ի) [Je hais, tu hais, il hait, nous haïssons, vous haïssez, ils haïssent. Je haïssais. Je haïs, tu haïs, il haït, nous haïmes, vous haïtes, ils haïrent. Je haïrai. Je haïrais. Hais, haïssons, haïssez. Que je haïsse, que tu haïsses, que nous haïssions. Que je haïsse, que tu haïsses, qu'il haït, que nous haïssions, que vous haïssiez, qu'ils haïssent. Haïssant. Haï, ïe.] բ. ն. Կամել. ատելիք չարիս. ատել։ — ses ennemis. — quelqu'un à mort, le — à la mort, mortellement. Je le haïssais bien cordialement։

= Se —. բ. ա. ած. Ատել զանձն։ ‖ 2. Ատել զմիմեանս։

Haire (հԷր) ե. իգ. Շապիկք մազեղէն կամ այծենի զոր ազանին ի մերկութ վասն ապաշխարութեան. մազեհագուստ. մազեղէն. ցգեստ. խարազն։ Porter la —. La — et le cilice։

Haïssable (հա-ելի) ած. Արժանի ատելոյ. ատելի։ C'est un homme fort —. Le vice est —։

Halage (հալ-ա) ե. ած. Զգելն, քարշելն գնաւ. Նաւահանգստութիւն։ Chevaux de —։

Halbran (հալ-ոն) ե. ած. Ձագ վայրի բադու։ Ragoût, potage de halbrans։

Halbrené, ée (հալ-էնե) ած. ած. Թևաթափ, փետրարեկ (բազէ)։ ‖ 2. (ե-ր. և ընդ.) Խոնջ և վաստակ. (Վ.)։ ‖ 3. (ե-ր. և ընդ.) Պատատատուն հանգերձիւք. (ա-ն. փետուած). (Վ.)։

Hâle (հԷ՛) ե. ած. ած. Օդ ջերմ և չոր ապականիչ երեսաց։ Les femmes craignent le —, sont sujettes au —. Elle ne sort point à cause du —։ ‖ 2. Զար հողմ արեգնէտան կամ հիւսիսային՝ վնասակար անձոց։ Le — fane lesh erbes։ [teint —. Elle est toute hâlée։

Hâlé, ée (հԷ-ե) ած. բէրք. Արեգակնակէզ։ Visage, †. **Hale-boulines** (հալ-ե-պուլ-ին՛) (յե. ած.) ե. ած. փցուն, յոսի նաւավար։

Haleine (ալ-ին՛) ե. իգ. ած. Օդ հևեալ ի թոքից ի ժամ արոյ [expiration] շնչոյն. շունչ։ Une douce —. Une — forte, une — qui a une odeur désagréable. Ternir un verre, un miroir avec son —. Se réchauffer les doigts avec son —. Retenir son —. ած. Ունել զշունչ իւր. (ա-ն. շունչը բռնել)։ Աի եւս գհոգմոյ. Les vents retenaient leurs haleines. կարհեալ կային հողմունք։ ‖ 2. (ե-ր.) Անշշունչ կալ։

‖ 2. կարողութիւն շնչելոյ. առաքեաս շնչոյ. շունչ. ոգի։ Perdre —. Hors d'—. Ոգեռպաս. շնչասպառ. սիրտ ի բերան։ Sans —. Անշնչացեալ. թալացեալ։ Faire, tenir des discours à perte d'—. (ե-ր.) Օգտարան և երկայնագոյնս խօսել։ Prendre —. ած. Ոգի առնուլ, կլանել. շնչել։ ‖ 2. (ե-ր.) Ոգի, հանգիստ առնուլ։ Donner — à son cheval. Պեղմով վարել զերիվարն զինի արշաւեցուցանելոյ։

‖ 3. կարողութիւն կալոյ վայր մի առանց շնչելոյ. շունչ. ոգի։ Il faut qu'un plongeur, qu'un coureur ait beaucoup d'—. Ce lecteur a beaucoup d'—. Իրկարագի է ընթերցողդ։ Il a peu d'—. Tout d'une —. ած. Ի մի շնչոյ (ըմպել բաժակ մի գինի)։ ‖ 2. (ե-ր.) Աւանդ ընդ մէջ հատանելոյ. ի միում նաւագի։ Période de longue —. Պարբերութիւն երկայն յընթեռնուլ։ Ouvrage de longue —. (ե-ր.) Գործ գժուարին և կարօտ բազում ժամանակի։ Courte —. Գժուարին և առեալ շնչասպառութիւն. *կարճաշնչութիւն։ Avoir la courte —, l'— courte. Առեալ ոգի կլանել. լինել գժուարաշունչ։

‖ 4. (ե-ր.) Ոյժ. կարգաւորութիւն։ [vent։ — de vent. Պեղմ օգ, հողմ։ Il ne fait pas une — de

= En —. Ար. ա. ի վարժս. ի հրամանգս. ի կրթութեան։ Tenir les soldats en —. Անձկալ, *հանապազպատկերեալ յօրինել զզօրս։ Tenir quelqu'un en —. (ե-ր.) Ունել զոք ի տարակուսի, յերկմտութեան՝ խառն ի յուսոյ և յերկիւղէ։ Être en —. ած. Լինել պարապեալ յինչ։ ‖ 2. Ունել զօրութիւն, յօժարութիւն։

Halenée (ալ-ընե) ե. իգ. Շունչ (չարաշոտ)։ Il m'a donné une — de vin, d'ail, une dangereuse —։

Haleter (ալ-ընե) բ. ն. ած. Հառաչել զշունչ ուրուք. առնուլ գհոտ բերանոյ ուրուք. (ա-ի. և Վ.)։ ‖ 2. Առնուլ (շուն) գհոտ երէից։ ‖ 3. (ե-ր.) Առնուլ գհոտ. խմնանալ յոտաջագոյն. գուշակել։ (Վ. այժմ սակ Flairer)։

A. **Haler** (հալ-ե) բ. ն. ած. Զգել առ ինքն գչուան. ձգել չուանաւ. (բան նաւավարաց)։ — un cordage, la bouline, un palau. — des canons dedans։ ‖ 2. Զգել չուանաւ (գնաւակ)։ — à la cordelle. — un bateau։

B. **Haler** (հալ-ե) բ. ն. Գրգռել զշուներս գհոտ ուրուք կամ գհոտ այլոյ շան։ — des chiens après quelqu'un։

Hâler (հԷ-ե) բ. ն. ած. Թխացուցանել (արեգակն կամ օդդ զերեսս)։ Le soleil hâle le teint։ ‖ 2. Ցամաքեցուցանել (հողմոյ զաւուրս)։

= Se —. բ. ա. Արեգակնակէզ լինել։ Il s'est beaucoup hâlé au bord de la mer։

Haletant, ante (հալ-ընդ, անդ) ած. Շնչասպառ. ոգեպառ. թաւսուն. սիրտ ի բերան։ Il arriva tout — à force d'avoir couru։

Digitized by Google

Haleter (հալէթե) [Je halette. Je haletterai.] բ. ե. 1. Թասել. Հիւծիլ. Ս. Հևալ։ Ce chien ne fait que —։ ‖ †2. (է-խոբ.) Տենչալ. անձկալ։ — vers le gain, après la richesse։

Haleur, euse (հալէօր, էօզ) է. *Նաւաձիգ։ Il faut plus de trente haleurs pour remonter ce bateau։

Halieutique (այլէուտիք) ած. Ձկնորսութեան. Ձկնորսական։

= է. ս. յ. Les Halieutiques. Քերթուած Ոպպիանոս [Oppien] բանաստեղծի վրձկնորսութենէ. Ձկնորսականք։

Halitueux, euse (այլիտիւէ, էօզ) ած. Ծածկեալ քաղցր ասեկոսիութեամբ [moiteur] (մոլորի). գոլորշոտ։

Hallage (հալաժ) է. ս. Բաժ, իրաւունք վաճառաց վաճառանոցաց։

Hallali (այլալի) Ազաղակ որսորդաց առ ի յայտ առնելոյ թէ յագեր ապաստան է գազանն։

= է. ս. Փողհարութիւն որսորդաց առ ի յայտ առնելոյ թէ պատսպարեցաւ գազանն։ Sonner l'—։

Halle (հալ) է. էն. 1. Վաճառանոց (յարկեալ, յարկածածուկ). Հրապարակ։ Aller à la —. Langage des halles. Գռհհիկ բարբառ. ոգեզ և գձուձ բարբառ։ ‖ 2. Վաճառանոց. մեր Երանոց։ La — aux draps de Paris. La — aux vins։

Hallebarde (հալէպարտ) է. էն. Գազարգն որոյ ակեզ [fer] է երկայն, լայն և սուր, ունելով ընդ մէջ ա՛յլ բիմ ակեզ մանկանձ։ Les suisses d'église portent la —։

Hallebardier (հալէպարտիէ) է. ս. Գազարգնաւոր։

† **Hallebreda** (հալէպրէտա) է. Ա.յր, կին բարձրահասակ և կոպտարարձն։

A. **Hallier** (հալիէ) է. ս. 1. Պահապան վաճառանոցի։ ‖ 2. Վաճառական վաճառանոցի. Ս. փերեզակ։

B. **Hallier** (հալիէ) է. ս. 1. Թաւուտք մեղցաւոց։ ‖ †2. Ցանց, թակարդ ինչ որսորդաց։ (Որ և Tramail)։

Hallucination (այլիւսինասիոն) է. էն. Զառանցանք, պատրանք զգայարանաց. (ըստ բժշկաց)։ Il est sujet à des hallucinations։

Halluciné, ée (այլիւսինե) ած. և է. Զառանցեալ. (ըստ բժշկաց)։ Un homme —. Un —։

Halo (հալո) է. ս. 1. Ուիր լուսաւոր և գունագոյն երևեալ զարեգակամբ, գլուսնով և վմայրակաձ. պսակ. թակ. կապ։ (Մերթ ասի և Couronne)։ ‖ 2. Ուիր կարմիր (զպտկամբք առեանց կնոջ։ Որ և Aréole)։

† **Halographie** (հալոգրաֆի) է. էն. Նկարագիր ազեաց. *աղագրութիւն։ [գկանեփ. *չորսրան։

Haloir (հալուար) է. ս. Տեղի ցամաքեցուցանելոյ

† **Halomancie** (հալոմանսի) է. էն. *Ազահմեցութիւն։

Halot (հալո) է. ս. Որջ, սար (ճագարաց ի ճագարանոցս [garenne])։

Haloteehnie (հալոդեքնի) է. էն. Պատճառաբանութեան որ ճառէ գկազմութենէ ազեաց. *ազարուեստութիւն։

Halte (հալդ) է. էն. 1. Ձտեղի առնուլն զօրաց, որսորդաց, ուղեւորաց ի գնացս կամ յուզօղ. գագար։ Une longue —. Faire —. Ձտեղի առնուլ. գագարել. Հանգչիլ։ ‖ 2. Օթեան. կայան. Հանգրուան։ Nous arrivâmes à notre — avant la nuit։ ‖ 3. Կերակուր յօթեւանի, ի Հանգրուանի։ Il a fait préparer une bonne —։ ‖ 4. (է-խոբ.) Գագար. Հանգիստ։

= Այո՛։ Կա՛յ։ Peloton, —. Halte-là. 1. Արձանացի՛ր. կա՛յ անդ։ Crier à une patrouille, —-là։ ‖ 2. Դագարեա. կարկեաց. լուռ լեր։ —-là, monsieur; vos propos sont inconvenants։

† **Halter** (հալդէր) բ. ե. Դագարել. զտեղի առնուլ. (ի.)։

Haltère (այլդէր) է. ս. 1. *Պարանոց քարիզէն կամ կապարիզէն ի հրահանգս ուժոյ (յերիտասարդանոցս [gymnase] նախնի ցուցից). շմրթոց։ ‖ 2. Երկու երկաթի գլխէն գունդք կցեալք փոքրիկ երկաթեայ ղգաս [barre] ի հրահանգս ուժոյ (յորդի մարմնակրթանս)։ L'exercice des haltères։ [յօրինեալոյ զազ. *ազագործութիւն։

Halurgie (հալիւրժի) է. էն. Աղուեսաց հանելոյ կամ

Hamac (համաք) է. ս. Անկողին կախեալ. Գ. ճօճք. *Համմակ։ On se sert principalement de hamacs sur les vaisseaux։

Hamadryade (համադրիատ) է. էն. Ցաւերժահոտեան պահապան ծառոյ, որ ծնանէր և մեռանէր ընդ նմին (ըստ առասպելացց). *Համմագրիատ. *Համմակալին։

† **Hamaxobiens** (համաքսոպիէն) է. ս. յ. Անուն Սարմատացոց Եւրոպայ՝ որ կեան ընդ սայլաստրան ի վերոյ սայլից. վարչկատուն. վարչատոր. սայլատուն։

Hameau (համո) է. ս. Շէն. գեղակ։ Ce n'est pas un village, ce n'est qu'un —. Des hameaux։

Hameçon (համսոն) է. ս. 1. Կարթ. խանձոց. Ս. սպառ. օձն վերնիկ։ Prendre du poisson à l'—. Le poisson a mordu à l'—. Mordre à l'—. (է-խոբ.) Խածանիլ գկարթն. անկանիլ ի կախուկ, ի ծուղակ. պատարիլ։ Dès qu'on lui eut proposé l'affaire, il mordit à l'—։ ‖ 2. Կարթաւոր փուշ (անկոց)։ [villon] գնդընկեցոց)։

† **Hamée** (համե) է. էն. Մեզեխ, կոխ (փարոցի [écouvillon]։

Hampe (հանփ) է. էն. 1. Բուն (նիզակի, գեղարդեան). Նիզակաբուն. ասիպարուն։ La — d'une hallebarde, d'un écouvillon։ ‖ 2. Մեզեխ, կոխ (վրձնի նկարչաց)։ ‖ 3. Բուն, կոճաւոր անկոց՝ անասրեև և անծխուղ։ La tige du pissenlit, de la jacinthe, est une —։ ‖ †4. Լանջք (եղջերուաց)։

† **Hamster** (համսթեր) է. ս. Ագռ ինչ մկան։

A. **Han** (հան) Հազագայլին Հայոց մեղրոյ որ կոփէ ուժգնին. Տե՛ս. (—Ա.)։

†B. **Han** (հան) է. ս. տես Kan, B.

Hanap (հանաբ) է. ս. Մեծ բաժակ գինւոյ. Ս. Հանապ։ Vider un —։

Hanche (հանշ) է. էն. 1. Մասն մեղրեայ մորդոյ ի վերոյ քան զլուծքս կամ զերանս [cuisse]. զկոս. ազդր։ Avoir les poings sur les hanches. Avoir de grosses hanches. Cette femme n'a point de hanches, a trop de hanches։ ‖ 2. Բուլորաձև մասն յետոյ կազման նաւի. զկոս։ Aborder un vaisseau par la —, le canonner par la —։

Hanebane (հանբէյն') է. էն. Տունկ ինչ թմրաւոր. ազվէշ բանգ։ (Որ և Jusquiame noire)։

Hangar (հանկար) է. ս. Տեղի սուր գինեն ապրելք և գործիք մշակութեան. *ապրստոն։

Hanneton (հանբթօն) է. ս. 1. Մրջեան ինչ պատառաճիկ [coléoptère] որ երևի ի գարնան. ջորեակ. վնաս գործոց։ Les enfants s'amusent à faire voler des hannetons, en les tenant attachés au bout d'un fil. Les hannetons font beaucoup de dégât en dévorant les feuilles des arbres։ ‖ 2. (է-խոբ.) Անխորհուրդ. անհանճար։ C'est un —։

— Soucis d' — (սուսէ դ'անբթօն). Ծոպք [frange] որ ատենն փունջ [houppe] փոքրիկ նմանն եղջերաց ջորեկի։

† **Hanouard** կամ † **Hanouart** (հանուար) է. ս. Բեռնակիր ազի (ի Գարբա քաղաքի)։

Digitized by Google

† **Hanscrit** (հան-ըրի) է. ար. տես Sanscrit։

Hanse (հանս) է. էգ. *Առևտրական դաշնակցութիւն (այլև և այլ քաղաքաց հիւսիսային Գերմանիոյ). վաճառականից քաղաքք։

Hanséatique (հան-է-ատիք) ած. վաճառականից (քաղաք գերմանական)։ Գրի և Anséatique։

Hansière (հան-իէր) է. էգ. տես Haussière։

Hanter (հանթե) բ. ն. Սովոր երթալ սրտիկ կամ առ ոք. յաճախել. ցանգրդել. հանապազորդել։ — les cabarets, les mauvais lieux. — les savants։ Վ. սրի և իբր բ. ն. — chez quelqu'un, en de mauvais lieux։

Hantise (հանթիզ) է. էգ. Սովոր երթալն սրտիկ կամ առ ոք. յաճախելն. դեգերանք. (վզ.)։

Happe (հափ) է. էգ. 1. կեռաբերան շրջանակ երկաթի, զոր դնեն ի ծայր առնակի [essieu] կառաց, որպէս զի մի՛ մուշհանցի ի սահեալ հոլովելոյ անուացն։ ‖ 2. կառածագ կամ կորակառուց պահանգ երկաթի (առ ի պինդ առնել զտախտակս, զքարիս)։ ‖ † 3. Անգեղք, առնկանք [anse] (կոմբ. ապրի)։ ‖ † 4. Բոլի [cheville] յառագի [timon] սրօրոյ։

Happelourde (հափըլուրտ) է. էգ. 1. Սուտ ակն պատառական. ակն խաբմանց։ ‖ 2. (է-ի-բ. և ընդ.) Ա. կամ կին գեղեցիկ երեսաք այլ անհամեմատ։ C'est une vraie —։ ‖ 3. երիվար գեղեցկատեսիլ այլ ակաւոր. (վզ.)։

Happer (հափե) բ. ն. 1. Ըմբռնել, առնել յանկարծակի։ Les gendarmes l'ont happé։ ‖ 2. կորզել (շան) բերանով։ On lui jeta un morceau, et il le happa։

† ═ բ. ն. — à la langue. Ախծանել, կտրել ի լեզու։ Une terre bolaire qui happe à la langue։

Haquenée (հաքընե) է. էգ. 1. երիվար կամ ճայիկ [jument] գիւրահամբոյր՝ որ գնոյ մխակողմանէ [marchant à l'amble]. *Հիգնոյ։ Une belle —. Monter une —. Aller sur la — des cordeliers. (է-ի-բ.) տես ի Cordelier։ ‖ 2. (է-ի-բ. և ած.) Կին անհեթեթ և բեկրեկամոլ [dégingandée]։

Haquet (հաքե) է. ար. Սայլ երկոյն, նեղ և առանց թարվառույից [ridelle] առ ի կրել առակառս գինւոյ և բերելոն վաճառաց։

Haquetier (հաքէթիե) է. ար. Սայլորդ։

Harangue (հարանկ) է. էգ. 1. Հրապարակախօսութիւն. բանախօսութիւն. խօսք։ — séditieuse. Les harangues de Thucydide։ ‖ 2. երկայնածիգ և ձանձիր բանք. երկայնբանութիւն. (ընդ.)։ Quand aura-t-il fini sa —?

Haranguer (հարանկե) բ. ն. 1. Հրապարակախօսել լինել. հրապարակաբանել։ — le peuple. Il harangua le roi։ ‖ † 2. Աչառմբել. (ընդ.)։

═ բ. ն. 1. Հրապարակաբանել։ — bien, mal. — devant le roi։ ‖ 2. խօսել երկայնածիգ և ճոռոմ բանիւք. կակազալանել. (ընդ.)։ Il est toujours à —։

Harangueur (հարանկեօր) է. ար. 1. Հրապարակախօս. բանախօս։ Un bon, un excellent —. Un pauvre, un froid —։ ‖ 2. (է-ի-բ. և ընդ.) Աչառմբիչ. յանգիժանիչ։ C'est un — éternel։

Haras (հարա) է. ար. 1. Ագապատան յովատակաց [étalon] և ճայկաց [jument] ի ծնանդեան ձիաքաւսականաց [poulain]. **կառաց։ De grands —. Établir, peupler, dépeupler un —. Directeur des —. *Կուստոպեան։ ‖ 2. երամակ ձիոց. կոյտ։ Tout le — prit peur։

† **Harassement** (հարասմընի) է. ար. Խանգրութիւն։

Harasser (հարասե) բ. ն. Զարհարել ուշխատ առնել. պարտաճակցուցանել։ — un cheval. Ce long discours harassa l'auditoire։

† **Harcèlement** (հարսելմընի) է. ար. Գրգռանք։

Harceler (հարսելե) բ. ն. 1. Գրգռել. առգիտալ. նեղել։ — quelqu'un dans la conversation. Il le harcèle toujours։ ‖ 2. Աշխատ, անհանգիստ առնել (զգործս թշնամեաց)։

[նեղիչ։

† **Harceleur, euse** (հարսելօր, էօզ) ած. Գրգռիչ.

A. **Harde** (հարտ) է. էգ. 1. ձահուռ. երամակ. բոյլք (շիկերէից, այսինքն հզջերաց, էշայծեմանց [daim])։ ‖ † 2. երամ. տարմ (ձիոց)։

B. **Harde** (հարտ) է. էգ. Տուն (կապկոյղ գշանս արատկանս չորս չորս կամ վեց վեց ընդ միմեանս)։

† **Hardé** (հարտե) ած. ար. Œuf —. Ձու որոյ խեցեղ [coquille] է կակուղ, կամ որ փոխանակ խեցեղոյ ունի ևեթ միայն կամ փառ [membrane]. Գ. քուռնիքի. Գ. թաղանիկ։

Harder (հարտե) բ. ն. խառանել, կապկել գշանս արատկանս չորս չորս կամ վեց վեց ընդ միմեանս։

† **Harderie** (հարտըի) է. էգ. *Ծծմբատ [sulfate] երկաթոյ ի պէտս կիսատաճանկարչաց [émailleur]։

Hardes (հարտ) է. էգ. յգ. կազմած զգեստուց. հանդերձք. մարձոյկ։ Il fut obligé de vendre une partie de ses —։

Hardi, ie (հարտի) ած. 1. Համարձակ. յանգուգն. խիզախ. ձեռներէց։ De hardis aventuriers. Il est très — auprès des femmes. Un — réformateur։ ‖ 2. Հաստատուն. քաջ. աներկիւղ։ Il avait la mine hardie en ce péril։ ‖ 3. Յանգուգն. քաջայանգուգն. (առարկեալ գիրաց)։ Attaque, entreprise hardie. De hardis projets։ ‖ 4. Լիրբ. լկտիբեր. ժիտ. ժպրծ։ — comme un page. Un — coquin. Cette fille a l'air —. Manières hardies։ ‖ 5. Վրտռգոյ սովորական պայմանին (առարկաւած, ոճ բանից). յանգուգն. քաջայանգուգն. խիզախ։ Figure, métaphore, expression hardie։ ‖ 6. Համարձակ. ազատ. վարժ։ Une écriture hardie. Le dessin de ce tableau est noble et —։

† ═ Նիդի. Համարձակ. օձ։

Hardiesse (հարտիես) է. էգ. 1. Համարձակութիւն. խիզախութիւն։ Grande, noble, sage —. Parler avec — et fermeté. Avoir la — de dire la vérité։ ‖ 2. յանգնաւթիւն. ժպրծութիւն. լրբութիւն։ La — de ses manières me déplaît։ ‖ 3. Անչափ համարձակութիւն։ Excusez si je prends la — de . . . ‖ 4. Նորոյթական ազնաւութիւն, նորանշան պայմանի (բանից, առարկաւածոց)։ ‖ 5. Համարձակութիւն. վարժութիւն (ի գրելն, ի նկարելն)։ ‖ 6. Ազատութիւն սրտագոյ կանոնաց (քան ճարտարապետաց). յանգգնութիւն։ La — des constructions gothiques։

Hardiment (հարտիման) մ. 1. Համարձակ. յանգուգն. յանգգնաբար. քաջութեամբ։ Parler —. Marcher — à l'ennemi։ ‖ 2. Լրբութեամբ. լրբաբար. (ընդ.)։ Mentir —։ ‖ 3. Ազատաբար. ազատագէմ. Համարձակ։ Dites-lui — que je n'y cousens pas։

Harem (հարեմ՛) է. ար. 1. կանանոց (Տաճկաց). (արբ. հարէմ՛). հարեմլիք։ Elle fut conduite au —։ ‖ 2. կանանէք։ Un — nombreux։

Hareng (հարան) է. ար. Ձուկն ինչ հիւսիսային ծովուց. *Տարինգ. բինո պուզը։ — frais, salé, saure. Caque de harengs։

Harengaison (հարանկեզոն) է. էգ. 1. ժամանակ որոյ Հարընգաց։ ‖ 2. Որս Հարընգաց. *Հարընգաորսութիւն։ La — a été bonne cette année։

Harengère (հարանկեր) է. էգ. 1. Կին Հարընգա-

Digitized by Google

վաճառա, ձկնավաճառա։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Կին ամբարիշտ, կատաղող, թշնամանական բերան։ Crier comme une —։

† **Harengerie** (հարանժըռի) ե. իդ. Վաճառատանց հաղորդաց. *Հարընգարան։

Hargneux, euse (հարնյոյ, եօզ) ած. 1. Վիճաբան. նեխասասա. գժտարարարդ. կռահասէր։ Un homme —։ Il a le caractère —։ ‖ 2. Խածանող կամ կցածող (ձի)։ C'est un cheval très —։ ‖ 3. Խածանող (շուն). (պատ. խածան)։ Chien — a toujours l'oreille déchirée. (առած.) տես և Chien։

A. **Haricot** (հարիքօ) ե. ար. — de mouton. Կերակուր ինչ և մսոյ սչխարի կարասահոյ, և գետնախնձորոց [pomme de terre] և ի շազգամոյց։ Manger un —, un excellent —։

B. **Haricot** (հարիքօ) ե. ար. 1. Տունկ լուծասէր. (լատ. Phaseolus)։ Il y a plusieurs espèces de haricots. Quand les haricots sont en fleur։ ‖ 2. Լուծիաս. լուբիաս. ֆասուլիա։ Manger des haricots. Haricots blancs, rouges, verts. Haricots à l'huile։

Haridelle (հարիտել՛) ե. իդ. 1. Գրասա յոսէ և վատ. (ընդ.)։ Vieille, méchante —։ ‖ † 2. (ֆիգուր. և արհամարհանօք) Կին բարբարոսասակ, վատաս և ցասմամբ։

† **Harle** (հարլը) ե. ար. Հաս ինչ ջրային. խալտեզգական անգղ։

† **Harmale** (հարմալ՛) ե. իդ. Տունկ ինչ. վայրի փեգանոյ. ապտանգ. (պրս. սպենտ, իսպենտ. արաբ. հարմալ)։ խոզկերպ. հախճար կնկան։ (Տես և Moly)։

= վկաց. "Հարմալ, որ ի պտղէն, որ ի սալարկին... և ինձն ասէին զի... և Աւետ Պատարագէն... քեզ խորհէ և ես ասէի, և այն ցեղն որ խորհէ ի հարմալ յարալ ասէին, և հասեմ հարմալ (յին. ծ՛ց) ասէ, և պարկին տանգալ գանկէ ասէ... և այն որ խորհէ ի հարմալ յոճ ասէին, և պարկին պտղոյ ասէ, և է շէրալ նշանդ և հալարգանդ ասէին. և ինձն է վերէն սալալին չեվիրան է." Ամբրս. Անգ. անոց.

† **Harmattan** (արմատան) ե. ար. Տապախառն հզմ Աֆրիկէի որ շնչէ յամառան գետեհովիերի, յատնաւարի. և փետրուարի։

Harmonica (արմոնիքա) ե. ար. Նուագարան ինչ։

Harmonie (արմոնի) ե. իդ. 1. Դաշնակաւոր, միաբանական յօրինուած. միաբանութիւն. համեմատութիւն. յարմարութիւն։ L'— des différentes parties d'un bâtiment. L'— des éléments. Գետնախառն յարմարութիւն կամ յօգուտարութիւն տարերց։ ‖ 2. Միաբանութիւն. միախառնութիւն. զուգութիւն։ L'— qui régnait parmi eux a été troublée։ ‖ 3. Դաշնակաւոր յօրինուած (բանից). գաշնակութիւն. յարմարուածն։ Ces vers n'ont point d'—։ ‖ 4. (ֆիգուր.) Ձայն սիրտակական սակաւջաց. գաշնակութիւն։ L'— de sa voix, d'une flûte. — imitative. Նմանաձայնութիւն. (ի բանաստեղծութեան)։ ‖ 5. Միաբանութիւն ձայնից. գաշնակութիւն։ ‖ 6. Գումարութիւն փչողական նուագարանաց [instruments à vent]։ L'— est trop considérable dans cet orchestre։ ‖ 7. *Նուագահանգէս ի փչողական և ի հարազական [instruments de percussion] նուագարանաց։

— Harmonies évangéliques. Աւետման յորում ցուցանի միաբանութիւն Աւետարանաց. Համաձայնարարք։

Harmonier (արմոնիէ) ե. ն. տես Harmoniser։

Harmonieusement (արմոնիէոզըման) մ. 1. Դաշնակութեամբ. միաձայն միաբանութեամբ. յօրինեալ բարբառով (երգել)։ ‖ 2. Ցօրինեալ յարմարմամբ. գեղեցկախառն յարմարութեամբ։ Des couleurs — combinées։

Harmonieux, euse (արմոնիէ, եօզ) ած. 1. Անթարժելի ականջաց (ձայն, երաժշտութիւն). գաշնակաւոր. գաշնաւար. քազցրանուագ։ ‖ 2. Համեմատ. յարմարական. միաբան (երանգք)։

Harmonique (արմոնիք) ած. 1. Գաւաշատ. համեմատ. յարմարաւար. բարեյարմար։ ‖ 2. Դաշնակաւոր. գաշնակական։ Sons harmoniques։

= ե. ար. Դաշնակաւոր ձայն։ Les harmoniques d'un son. Un son et ses harmoniques։

† = ե. իդ. Դաշնակաւոր լար, ազք։

Harmoniquement (արմոնիքըման) մ. Ըստ օրինաց գաշնակութեան։

Harmoniser (արմոնիզե) բ. ն. † 1. Ցարգարել, յօրինել (վձայնս). գաշնակել։ (Աստ և Harmonier)։ ‖ 2. Միաբանել. յարմարել. պատշաճեցուցանել։ — des couleurs։

Harmoniste (արմոնիզդ) ե. ար. 1. Երաժիշտ անվղեակ կանոնաց գաշնակութեան. գաշնակիչ։ ‖ † 2. Նկատիչ անվղեակ գեղեցկախառն յարմարութեան երանգաց. գաշնակիչ։

† **Harmonistique** (արմոնիզդիք) ե. իդ. Միաբանութիւն բանից Ս. գրոց կաւակատանաց որ թուրքին կոչուիլ ընդ միմեանս։ [Երգիանի [orgue]. *գաշնակարան։

Harmonium (արմոնիօմ՛) ե. ար. Ազգ ինչ փոքրիկ

Harmoste (արմոզդ) ե. ար. Գաղտաքաղաքական գոր կարգէին Պարսկաստանեայք ի քաղաքս որ մնասանէին ընդ լծով նոցա. յարգարիչ։

Harnachement (հարնաշըման) ե. ար. 1. Հանգերձեալ զերիվարն կազմածով իւրով. սապազգենութիւն։ ‖ 2. կազմած երիվարի. սապազգէն։ ‖ 3. (ֆիգուր.) Զգեստ անհնի եւ ծաղրալից։

Harnacher (հարնաշե) բ. ն. 1. Վառել զինու և զարդու (զերիվարն). զարգարել սապազգենու. սապազգենել։ (Որ և Enharnacher)։ ‖ 2. (ֆիգուր. և ընդ.) Զգեցուցանել հանգերձս անհնի եւ ծաղրալից։ Comme vous voilà harnaché!

Harnais (հարնե. ի բանաստեղծութեան գրի և ս Harnois, հարնոա) ե. ար. 1. Զէն և զարդ. սպառազինութիւն։ Endosser le harnois. 1. Պատրաստանալ զանձն ի զինուորութիւն. զինուորիլ։ ‖ 2. (ֆիգուր. և ընդ խոչ) Զգենուլ քահանայի զՀանգերձեան քահանայական։ Blanchir sous le harnois. 1. Վերանալ ի զինուորութեան։ ‖ 3. (ֆիգուր. և ընդ.) Վերանալ յարուեստի խիզ։ S'échauffer en son harnois. (ֆիգուր. և ընդ խոչ) Խօսել, ճառել զիմիք կարի սատակութեամբ։

‖ 2. կազմած (հեծանելի երիվարի). սապազէն. ձիազէնք։ Le — de son cheval était enrichi de pierreries։ ‖ 3. կոշեալ կազմած (կատաճիզ երիվարի)։ Des — de cuir de Russie։ ‖ 4. Երիվարք և սայլք։ C'est un chemin trop étroit pour les —. Cheval de —. Երիվար սայլի, սայլական։ ‖ 5. կազմածք, սպառազ օրաց. (վշ.)։

Haro (հարօ) ե. ար. Աղաղակ ձերբակալ առնելոյ զոք։ Faire — sur quelqu'un. Clameur de —. Պահանջիլն յանդիման լեզի փոյթ ընդ փոյթ առնի գառաւարի։ Crier — sur quelqu'un. (ֆիգուր. և ընդ.) Բազոք բառնալ օրամնութեամբ զբանից կամ զգործոց ուրուք։ Dès qu'il eut parlé, tout le monde cria — sur lui։

Harpagon (արբագոն) ե. ար. Աւր ագահ, ընչաքաղց։ J'avais affaire à un —. Quel —!

Harpailler (se) (ը հարբայյե) բ. ա. կռուիլ գառանութեամբ, չարաչար. (ընդ. և վշ.)։

Digitized by Google

A. **Harpe** (հառփ) է. իէ. ի. երկքանկիւնի և լարաւոր նուագարան ինչ Հրէից. տաւիղ. սազմոսարան. առիւծ. բեռ։ On représente souvent David jouant de la —։ ‖ 2. Նուագարան ինչ արդեաց քառանանոցի. տաւիղ։ Jouer, pincer de la —. Accompagnement de —. — éolienne. Նուագարան ինչ լարաւոր՝ որ հնչէ ի հարկանել զոյն հողմոյն. եւրևան տաւիղ։

B. **Harpe** (հառփ) է. իէ. † ի. ձիրանաւոր (չան)։ ‖ 2. Քարինք՝ որոց ծայրք արտաքոյ կան ի շինուածս որմոյ. կռաւան։ (որ և Pierres d'attente)։ ‖ 3. Շարժուն կամուրջ։

Harpé, ée (հառփե) ած. Որոյ արտաքին նեղ է և յոյժ բարձր քան զառաջինսն (քիրճ [lévrier])։

† **Harpeau** (հառփօ) է. ու. կաշեաւոր երկաթի կամ ճանկ (առ ի ձգել զնաւ ի շինամեաց)։

† **Harpège** (առփէժ) է. ու. † **Harpéger** (առփէժե) բ. ն. տես Arpège, Arpéger։ [տաւիղ։

†A. **Harper** (հառփե) բ. ն. երգել տաւիղաւ. հարկանել

B. **Harper** (հառփե) բ. ն. բռնաւն հարկանել. պինդ ունել. (ընդ. և խոր)։ Il l'a harpé։

= Se —. բ. ա. բռնաւն հարկանել զմիմեանց. (ընդ. և խոր)։ Ils se querellèrent et se harpèrent։

C. **Harper** (հառփե) բ. ն. ի վեր ամբառնալ ձեռ զմի ի յեսին արաւնցն առաւել քան զմիւսն։

Harpie (հառփի) է. իէ. ի. Անուն երից առաւոտկիաւ խառնագազանաց որ ունէին գէմս կնոջ, մարմին սնգեղ, ճիրանաւոր և թև. տազուս գազան. *Հարպիայի. *Հառճիազուս խուճապք։ Les harpies étaient au nombre de trois, Aello [Աելլով], Ocypète [Ոկիպետէ] et Céléno [Կելէնով]։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Աղուս գազան. յափշտակիչ. ընչաքաղց։ Ces gens-là sont des harpies, de vraies harpies։ ‖ 3. Կին ժանտ, չարաբարոյ։ C'est une —։

† **Harpigner (se)** (սը հառփինե)
† **Harpiller (se)** (սը հառփիյե) } բ. ա. կռգել զանբաւչար. (ահ.)։ (Տես և se Harpailler)։

Harpiste (հառփիսթ) է. Տաւղահար։

Harpon (հառփո) է. ու. ի. երկաթագէն, երկքժանի (ձկնորսաց յորս կիտուց, կիտաժանեաց [cachalot])։ Jeter, lancer le —։ ‖ † 2. կռգաւոր երկաթի կամ ճանկ (առ ի ձգել զնաւ ի շինամեաց)։

Harponner (հառփոնե) բ. ն. Հարկանել, շամփրել երկքժանիաւ (ձկնորսաց)։ — une baleine։

Harponneur (հառփոնէօր) է. ու. Ձկնորս, նաւավար արձակիչ երկքժանեաց։

Hart (հառ) է. իէ. ի. Մատաղ ոստ կապելոյ տրցակս. ազոր։ Délier la — d'un fagot։ ‖ 2. Ձուան խեղդելոյ զպատժապարտս. ճոպան։ Mériter la —. La — au cou. Ձուան, խառան ընդ պարանոց. ճոպան ի փողս. տուն ընդ անձն. խեղդ զպարանոցաս արկեալ։

† **Harusplce** (առիւսփիս) է. ու. տես Aruspice։

Hasard (հազար) է. ու. ի. Գաւառահաճն. պատահար. դիպած. բախտ։ S'en remettre au —. Le — voulut que . . . Par un singulier —. Jeux de —. Բախտի խաղ. Ս. Նստոս. էօվրե։ Corriger le —. (է-ի-բ.) Դիմել ի խաղս։ Quel heureux — vous amène ici? Ո՞ր անակնոս-նելի բախտ ածէ զձեզ այսր. (առի քաղաքավարութեան համար առ այլեսս՝ որոյ հակառակութեանն չունէր զբ ակն)։ ‖ 2. Տպդնաց. վտանգ։ J'en prends le — sur moi. Courir —. Ի վտանգի կալ. լինել ի վտանգի։ Il a couru le — de se tuer. Յաստիճան մնալոս եհաս. փգր միւս ևս և սպանանել էր։ Mettre au — en —. Ի տպդնաց, ի վտանգի դի կացուցանել։ Braver les hasards d'une expédition lointaine։ [բառ բախտի։

— Marchandise de —. Վաճառ գիւրապնդի գտեալ

= Au —. հբ. ա. ի. Ըստ հանդիպմանն. բառ պատահմանն. բառ բախտին. որպէս դէպ լինի. զիարգաւոեաս։ Ne connaissant pas la route, ils étaient obligés d'aller, de marcher au —։ ‖ 2. ցախուռն. անխորհրդաբար։ C'est un écervelé qui parle toujours au —։

= Au — de. նբ. ա. Վասնգաւ (անկանելոյ)։

= Par —. հբ. ա. Դիպուածով իմն. ի պատահատոյ։ Si, par —, vous veniez à la rencontrer։

= À tout —. հբ. ա. Որպէս զիարդ և իցէ. զինչ և դէպք տայցին։ Vous ferez bien, à tout —, de vous tenir prêts։

Hasardé, ée (հազարդե) ած. գերբ. ի. Եդեալ ի վտանգի։ Le salut du pays — dans une bataille։ ‖ 2. Անատոդ։ Un rapport —։ ‖ 3. Անհիմն. անվաւեր. զուգփպդիւն։ Conjectures hasardées։ ‖ 4. Աղտաբոյ սովրուկան պայմանի (առացուածք). յանդգնութիւն։ Expression hasardée։ ‖ 5. Կխեալ ի հոտս (մխս)։ Gigot —։

— Blond —. խարտեաշ որ հարկանի կամ քշեալ ի շառագոյն [qui tire sur le roux]։

Hasarder (հազարդե) բ. ն. ի. Դնել, կացուցանել ի տապդապի, ի վտանգի։ — sa vie, sa personne. — tout son bien dans le commerce. — de faire une chose. — le paquet. (է-ի-բ. և ընդ.) Միջամուխ լինել յերկբայական ինչ։ ‖ 2. փորձ փորձել յանդգնութեամբ։ — un combat։ ‖ 3. Դիմագրաւ լինել. գիմագրաւել։ ‖ 4. Աղտաբոյ առնել կամ դնել, ասել երկիւղիւ։ — une proposition, une humble remontrance։ ‖ 5. Նոր ինչ բանս կամ արտաքոյ սովրութեան պայմանի առացուածս ի կիր արկանել։ — une façon de parler, une expression։ [trop։

= բ. ն. փորձ փորձել յանդգնութեամբ։ Vous hasardez

= Se —. բ. ա. ի. Դնել, արկանել զանձն ի վտանգ։ Les périls où il se hasarde։ ‖ 2. փորձ փորձել յանդգնութեամբ։ Je me hasarderai à faire cette proposition։

Hasardeusement (հազարդէզմ) տ. Վտանգաւոր. յանդգնութեամբ. զանձն ի կշիռս դնելով։

Hasardeux, euse (հազարդէ, էզ) ած. ի. ցանգուշ։ Ce pilote est trop —. Un marchand —։ ‖ 2. Վտանգալից. վտանգաւոր։ Cela est bien —։

Haschisch (հաշիչ) է. ու. տես Hachisch։

Hase (հազ) է. իէ. ի. Էգ նապաստակ։ ‖ † 2. Էգ ճագար [lapin]։

Hast (առ) է. ու. † Աշտեայ. Նիզակ. (խոր)։ Arme d'—. Զէն մեզնեաւոր երկայնաւրուն։ La pique, la hallebarde, sont des armes d'—։

Hastaire (առտէր) } է. ու. Աշտեհաւոր, նիզակաւոր զօրական հետևմնոյիցս. Ս. Հաստատ։
† **Hastat** (հաստ) }

Haste (հաստ) է. իէ. ի. Նիզակ երկայն։ ‖ 2. Նիզակ ատամոյ սրիգի [fer] կամ գաւազան երկայն, որ է խորհրդական նշանակ յուրեքար աստուածային եհանց. (բառ գրատմագիտաց)։ ‖ † 3. Ուղիղ սիւնակ (F, P, R, M և N նշանագրաց)։

Hasté, ée (հաստե) ած. Տիպակերպ (տերև անիոց, որպիսի և տերև թթղուկչի [oseille])։

Hâte (հատ) է. իէ. ձեռ. փոյթ։ Vous avez trop de —. Avoir —, une grande —, grande կամ extrêmement —. ձեռիւ. փութով։ Il avait grand'— de venir։

Digitized by Google

= En —, Avec —. Աբ. սա. փութով, փութանակի. ճեպով. արագ արագ։ Il a fait cela avec —։

= À la —. Աբ. սա. Հապճեպով։ Écrire à la —։

Hâté, ée (հ=դե) ած. դերբ. ած. կանխակ։ La saison est hâtée։ ‖ 2. Որ փութայ. ճեպեալ։ Il est extrêmement —։

Hâter (հ=դե) բ. ն. ած. ճեպել. փութացուցանել. (տե. արագացնել)։ — son départ, son retour. — le supplice de quelqu'un. — le pas. Գնալ արագագոյնս։ ‖ 2. Եբաց հասուցանել (զծաղիկս, զպտուղս). փութացուցանել։ Ces chaleurs ont hâté les fruits։ ‖ 3. Վաղ կատարել (զկրս ինչ). վաղ հանգերձել (զճաշն)։ — la besogne, le dîner։

= Se —. բ. ա. փութալ. ճեպել. ամաչափութել. վազվազել. (տե. արագալ)։ Dites-leur qu'ils se hâtent. Il ne se hâte pas trop de payer. Il ne faut point trop se — dans ses jugements։

Hâteur (հ=դեօ=) է. ս. *Խորովապահ աղբատնի։

Hâtier (հ=դիե) է. ս. Երկաթատնի շամփրաց խորովոյից. *Շամփրակալ։ (Որ և Contre-hâtier)։

Hâtif, ive (հ=դիֆ, իվ) ած. Կանուխ. կանխահաս. վազահասուկ։ Fruit —. Cerises, fleurs hâtives։ (Հակառակն է Tardif)։

Hâtiveau (հ=դիվո) է. ս. ած. Տանձ ինչ աղբրկ վազահասուկ։ ‖ 2. Մաշ [pois] վազահասուկ։

Hâtivement (հ=դիվման) մ. ած. Յառաջագոյն քան զժամանակն (հասուցանել, զպտուղս, զծաղիկս). վազագոյն։ ‖ † 2. փութով. ճեպով։ Il partit —։

Hâtiveté (հ=դիվէդե) է. իե. Կանխահասութիւն. վազահասութիւն (պտղոց, ծաղկանց). (Խոսի)։

Hauban (հօպան) է. ս. Զօանի ի հաստատութիւն կայմից ի կողմանէ և յառաջագոյ կառաց. *առբան։ Les étais et les haubans։

Haubergeon (հօպերժօն) է. ս. Փոքրիկ զրահ վերջք։ Maille à maille se fait le —. (առած.) Ա. առկաս առկաս բայց անընդհատ աշխատութեամբ կատարի գործն. փոքր փոքր ի բազ ոչ։

Haubert (հօպեր) է. ս. Զրահ վերջք. զրահ։ (Տես և Cotte de mailles ի Maille, A.)

Hausse (հօս) է. իե. ած. Ինչ մի կամ կատար բարձրացուցանելոյ. *Մուխակ։ Mettre des hausses aux pieds d'une table, d'une armoire։ ‖ 2. Բարձրացումն (սրժեի զյմոց, գնոց վաճառաց)։ Les fonds sont en —. Les banquiers spéculent sur la — et sur la baisse. Jouer à la —. *Վերապիմ։

Hausse-col (հօս-էօլ) է. ս. Մուխիկ (պարանոցի սալարաց [officier] հետևակազօրաց)։ Des hausse-cols։

Haussement (հօսման) է. ս. ած. Բարձրացուցանելն։ Le — d'un mur. Un — d'épaules. Բարձրացուցանելն զուսս ի նշանակ արհամարհութեան կամ քամահանաց։ ‖ 2. (էախոբ.) Բարձրացումն, ածումն (գնոց գահից կանանց կամ հասիրարուց)։

† **Hausse-pied** (հօս-բիե) (յե. անե. կամ Des —-pieds) է. ս. ած. Որոգայթի (դարլոց)։ ‖ 2. Ագռ ինչ բազէի ոբ կայ յառնախ ի վերայ միոյ ոտին։

† **Hausse-queue** (հօս-էօ) (յե. անե. կամ Des —-queues) է. ս. տես Hochequeue։

Hausser (հօս) բ. ն. ած. Բարձրացուցանել (զտամ, զառուն)։ J'ai fait — ma maison d'un étage։ ‖ 2. Ի վեր ամբառնալ (զբազուկ, զբուռնս). վերացուցանել։ — le bras. Il hausse la visière de son casque. — les épaules. տես յ'Épaule. — le coude, le temps. տես ի Coude, ի Temps։ ‖ 3. (էախոբ.) Ագճեցուցանել, առաւելուլ (զգինս, զվարձս)։ — le prix du pain, les gages d'un domestique։ ‖ 4. Բարձրացուցանել (զբարբառս, զձայն)։ — sa voix, le ton. — le ton. (էախոբ.) Աստիճանացուցանել զբարբառս իւր. ապառնալ։

† — un vaisseau, une côte. Մերձենալ ի նաւս, ի ծովեզին (բառ նաւավարաց)։ [Լերկ. արտատնդել։

— le cœur, le courage à quelqu'un. (էախոբ.) Քաջալա=բ. ղ. Բարձրանալ. ածել։ La rivière a haussé cette nuit. Le change hausse. Avoir une épaule qui hausse. Ունել ուս մի բարձրագոյն։ — d'un cran. (էախոբ. և ընդ.) Ագճել միով աստիճանաւս, առաւիկ ինչ։ Sa fortune n'a pas haussé d'un cran։

= Se —. բ. ա. Բարձրանալ։ Cela se baisse et se hausse à volonté. Se — sur la pointe du pied, des pieds. Ցատն ի մատն յառնել. (տե. առքին մատնեբուն վրայ եկնել)։ Le temps se hausse. Ցառակին, պայծառանան օդք։

Haussier (հօսիե) է. ս. *Վերադիմող. *վերախաղաց։

Haussière (օսիեր) է. իե. Զօանի ինչ նաւս երկքկղի կամ չորքկղի [composé de trois ou quatre torons]։ L'— s'emploie spécialement pour le touage et l'amarrage des navires։ (Գրի և Aussière, և վրիպակաւ Hansière)։

Haut, haute (հօ, հօտ) ած. ած. Բարձր. բարձրաբերձ։ Cet arbre est très —. Haute tour. Les plus hautes montagnes. Être de haute stature, de haute taille. Լինել բարձրահասակ, մեծահասակ, բարձր հասակաւ։ Le chameau est — de jambes. Բարձրասրուն է ուղտ։ Vaisseau de — bord. Նաւ բարձրակող։ Les hauts lieux. Լերինք, բլուրք յորս որդիքն Իսրայելի զոհէին Բահաղայ (բառ ասատածաշունչ գրոց). բարձունք։ ‖ 2. Բարձր. բարձրագոյն. վերին։ Le plus — étage d'une maison. Les hautes voiles d'un vaisseau. La ville haute. Les hautes régions de l'air. Le temps est —. Բարձր են ամպք, չիք երկիւղ անձրևի։ Le — bout d'une table. տես ի Bout, 1. ‖ 3. Բարձրաթռիչ, բարձրաթռիթս, բարձրագնաց (թռչունս)։ Oiseaux de — vol. L'aigle a le vol très —. Prendre un vol trop —. (էախոբ.) Ի վեր ձգտիլ քան զատուիճան իւր. առնել ծախս աւելի քան զիւր կարս. (տե. բարձրիկն թռըաչիլ)։ ‖ 4. Վերին. բարձր։ La haute Égypte. Վերին Եգիպտոս։ La haute Arménie. Բարձր Հայք։ La haute Allemagne. C'est du — allemand pour moi. (էախոբ.) տես յ'Allemand։ ‖ 5. Բարձրացեալ. բարձր. ամբարձեալ։ Marcher la tête haute. Գնալ բարձր ի գլուխ։ Aller partout la tête haute, le front —. Երթալ ամենայն ուրեք բարձր ի գլուխ, համարձակագէմ։ — à la main. տես ի Main. Tenir la bride haute. տես ի Bride, 3. ‖ 6. Խոր (ջուր, գետ)։ L'eau est fort haute en tel endroit. La marée, la mer est haute. Ագեալ են, բարձրացեալ են ջուրք ծովու։ À haute marée, à la mer haute. Ցածեալ կամ ի բարձրանալ ջուրց ծովու։ La haute mer. Խոր. խորք, անապատք ծովու. ծովամէջք։ Gagner la haute mer. Խազալ ի խոն։ ‖ 7. Ուժգին, ալէկոծ (ծով)։ ‖ 8. Բարձր. սուր (ձայն, ճիչ)։ Ton —. Sons hauts. Prendre le — ton, le prendre d'un ton —, sur un ton —, sur le — ton. (էախոբ. և ընդ.) Բարձրացուցանել զձայն իւր. ապառնալ. խրոխտալ։ Jeter, pousser les hauts cris. տես ի Cri, 1. Messe haute. Ջայնաւոր, հանդիսաւոր պատարագ։ (Լաս և Messe chantée, Grande կամ Grand' messe)։ ‖ 9. Գոյծառ (երանգ,

Digitized by Google

գոյն, ըստ նկարչաց, արպիսիք են կարմիր, կապոյտ, և այլն)։ Être — en couleur. Լինել գունեաւն երեսաք, մանաւանդ. ունել երեսս կարմիրս։ Cette femme est haute en couleur։ ‖ 10. կարի հին (ժամանակաք). քաջ ի բաց հին։ Dès la plus haute antiquité. (տե՛ս. Ամենահին ժամանակներէն ի վեր)։ Carême — . տես ի Carême, 1. ‖ 11. Բարձրական. բարձրապատիւ. հոյակապ. երևելի։ Très — et très puissant prince. Le Dieu très —, կամ գոյականօրէն Le Très-Haut. Բարձրեալն. Աստուած։ La haute administration. Բարձրագոյն վարչութիւն։ La haute cour. Բարձրագոյն դատարան։ Haute justice. տես ի Justice. L'exécuteur de la haute justice, կամ Le maître des hautes œuvres. Դահիճ։ En — lieu. Յարքունիս. առ արքայի։ On parla de lui en — lieu. Il aimait une dame de — lieu. Սիրէր նա կին տոհմիկ, յերևելի տանէ։ ‖ 12. Բարձր. մեծ. աստիճան։ Parvenir aux plus hautes dignités. Հասանել յաստիճանս մեծամեծս։ De hautes fonctions. Une personne de — rang. *Բարձրաստիճան պէս։ Une haute naissance. De hautes pensées. Avoir une haute opinion, une haute idée de quelqu'un. De — goût. Կարի հասեր (խարտիկ)։ Chien de — nez. Շուն արուեսիան որ ունի սուր հառաջելիս, *Հոտառութիւն։ Le — mal. տես Épilepsie. Une haute température. Աստիճ, մեծ ջերմութիւն։ Emporter quelque chose de haute lutte. տես ի Lutte։ ‖ 13. Դժուարիմաց. մեծին. բարձր։ Les hautes sciences. Բարձրագոյն գիտութիւնք. (աստուածաբանութիւն, փիլիսոփայութիւն և չափագիտութիւն)։ ‖ 14. Բարձրահասակ. մեծահասակ. տղամարդաւան։ C'est une femme haute։ ‖ 15. Մեծ. աստիճ. անձնափ. յետին (անմեռութիւն, լրութիւն)։ Haute effronterie. Il a fait une haute sottise. Haute trahison. Մատնութիւն Տէրութեան. Քաղաս արքունեաւ։ ‖ 16. Մանրագին. Ս. թանկագին. Ս. սուղ։ Les denrées sont à très — prix. Les vins, les blés sont hauts։

= ե. սր. 1. Բարձրութիւն։ Cette maison a tant de mètres de — . Se précipiter du — de la muraille. Ձանձն ի բարձուէ կամ ի բարձուստ ընդ պարիսպն Հոսել։ Tomber de son — . 1. Անկանիլ ի գետին ընդ երկայնութիւն հասակին։ ‖ 2. (տե՛ս. և ընդ.) Ձգտմանալ կարի քաջ։ Du կամ De — en bas. Ի վերուստ մինչև ի խոնարհ. ի վերուստ ի խոնարհ. վերուստ ի վայր։ Regarder quelqu'un du կամ de — en bas, du — de sa grandeur. (տե՛ս. և ընդ.) Հայել յոք սրհամարհանօք, սրհամարհոտ մեծամտութեամբ։ Traiter quelqu'un du կամ de — en bas. Գնալ, վարիլ ընդ ումեք սրհամարհանօք։

‖ 2. Բարձրանդակ. բլուր։ Gagner au կամ le — . Փախչիլ. արձակ։ ‖ 3. Բարձրութիւն. ծագ. կատար։ Le — d'une tour, d'une montagne. Du — des cieux. Ի բարձանց երկնից։ Crier du — de sa tête. Աղաղակել ամենայն զօրութեամբ։ Le — du jour. Հասարակ օր. միջօրեայ։ Sur le — du jour. Ջմիջասուրբ. (ից.)։

= ſ. 1. Բարձր. ի վեր, ի բարձունս։ Monter — . Il demeure deux étages plus — . Des oiseaux qui volent — . Բարձրաթռիչ թռչունք։ Être pendu — et court. Ելանել ի կախաղան. կախիլ։ — en bas ! Վերուստ ի վայր. (աղաղակ մուրթաղաց ծխահանաց)։ ‖ 2. Յանգիստ ժամանակս։ Remonter plus — . Reprendre une chose de plus —, une histoire de plus — . Ի վերուստ առնուլ զսաղցուածն, զպատմութիւնն (և)։ Ainsi qu'il a été dit plus — . Որպէս ասացաք ի վեր անդր, ի վերն, վերագոյնն, խոսն մի յառաջ։ ‖ 3. Բարձրաձայն (խօսիլ)։ Parlez — . Vous ne parlez pas assez — . Parler — . 1. (տե՛ս.) Խօսիլ հատուրձակ, անպատուական։ ‖ 2. Խօսիլ ժպրհութեամբ։ Penser tout — . Ի վեր հանիլ անկեղծութեամբ, հատուրձակ զկնը խորհուրդս։ — et clair. տես ի Clair, ſ.

— la main. տես ի Main. — le pied. տես ի Pied։

— Porter — la tête. (տե՛ս.) Բարձրապարանոց, բարձրագլիս լինել. բարձրագլխել. ամբարտաւանիլ։

— Le prendre — . 1. (տե՛ս.) Խօսիլ, առնել պատասխանի ժպրհութեամբ։ ‖ 2. Ի խնգիր լինել գժուարին ինչ իրաց։

= En — . գբ. սս. Ի վեր։ Allez, montez en — . Je loge en —, et lui en bas. D'en — . 1. Ի վերուստ. ի բարձուէ։ La lumière vient d'en — dans l'atelier։ ‖ 2. Ի վերուստ. ի բարձանց. յերկնուստ. յերկինից։ C'est un ordre d'en —։

= En — de. նբ. սս. Ի վերին կողմանն։ Écrivez ceci en — de la page։

= Là- — . գբ. սս. 1. Անդ ի վեր։ Ils sont là- — . ‖ 2. Անդ ի վեր. յերկինս։ Là- — réside un juge incorruptible։

= Par — . գբ. սս. Ոստնլով (երթալ, գնալ, ըստ նմանվարժից). վազս վազս առնել։ Aller par — et par bas. տես ſ'Aller. Purger par — et par bas. Արբեր (դեղոյ) զսա ի վեր և զսա ի վայր։

= Վկաս. (ա) "Եւ վ հատարտան սա ձեզ բանս լինիցի, ի վերուստ ատացուած զատացուածս." Ոսկ. Անդրէ. Թ. 772։

Haut-à-bas (հո՛ա—ա՛) (յե. անէ.) ե. սր. Ստայտաւոր վանտառական. Ս. փերիզակ. (ից.)։

Haut-à-haut (հո՛ա—հո՛) ե. սր. Ագաղակ արտորգի առ ի կռչել զարտակիցն։

Hautain, aine (հո՛տին, էն՛) ած. Բարձրամիտ. մեծամիտ. հպարտ։ C'est un homme — . Des manières hautaines։ [Հպարտաբերութեամբ. (խրի)։

Hautainement (հո՛տենը՛ման) ſ. Մեծամտութեամբ.

Hautbois (հո՛պուա) ե. սր. 1. Նուագարան ինչ փչելական. *բարձրաբերիգ։ Jouer du — ։ ‖ 2. *Բարձրաբարձագահար։

† **Hautboïste** (հո՛պօիսդ) ե. տես Hautbois, 2.

Haut-de-chausse կամ **Haut-de-chausses** (հո՛—դը—շո՛ս) ե. սր. Ստան զգեստաւ արտաղ ի մէջաց մինչև ցծունկս. Հանգերձ բարձից. ատրատա. (ից.)։ Des hauts-de-chausse կամ hauts-de-chausses. Cette femme porte le — . (տե՛ս.) տես ի Chausses, 1.

Haute-contre (հո՛տը—տօ՛դր—ը) ե. իե. 1. Բարձրագոյն ձայն (մարդոյ)։ ‖ 2. Որ ունի ձայն բարձրագոյն։

Hautement (հո՛տը՛ման) ſ. 1. Մեծամտութեամբ. Հպարտութեամբ։ ‖ 2. Ընծգնութեամբ. աստահութեամբ։ ‖ 3. Ցայտ յանդիմման։ ‖ 4. Հատուրձակ. ազատաբէն։ Je lui dis — ses vérités։ ‖ 5. Ի ձայն բարձր։ "Elle professait — la foi catholique et la résurrection des morts." Boss. *Duch. d'Orl.*

Hautesse (հո՛տես) ե. իե. Բարձրութիւն. (*պատուանուն արքայի Տաճկաց)։ Un firman de Sa Hautesse։

Haute-taille (հո՛տը—տա՛յ) ե. իե. Ձայն ինչ երգեցողութեան. (ից.)։ Des hautes-tailles։

Hauteur (հո՛տես) ե. իե. 1. Բարձրութիւն։ La — d'une montagne, d'un mur. Les eaux s'élevèrent à une — considérable. Tomber de sa — . Անկանիլ ի գետին ընդ երկայնութիւն հասակին։ Penser tomber de sa — . (տե՛ս.) Ձգտմանալ կարի յոյժ։ À — d'appui. Լանջաբերձ. (տե՛ս. կռթնելու չափ բարձր)։ ‖ 2. Բարձրաձանդակ. բլուր.

Digitized by Google

բարձունք։ La ville est située sur une — ։ ‖ 2. կարգ կարգ զօրաց զվիմանց զկնի։ La — d'un bataillon, d'un escadron։ ‖ 4. խորութիւն։ Ils jetèrent la sonde pour prendre la — de la mer en cet endroit-là։ ‖ 5. (փոխ.) Բարձրութիւն. մեծութիւն։ La — de ses conceptions. Être à la — de . . . ի. Լինել կարող, բաւական ճանաչելոյ զ(հանճար ումեք)։ Peu d'esprits sont à la — de ce grand génie։ ‖ 8. Վայելուչ գոլ յիւրաքանչիւր վիճակին։ Il n'est pas à la — de son emploi. Être à la — de son siècle. Տեղեակ, խելամուտ լինել գազափարաց կամ կարծեաց իւրոյ ժամանակին։

‖ 6. (փոխ.) Մեծանձնութիւն։ — d'âme։ ‖ 7. Բարձրամտութիւն. ամբարտաւանութիւն։ Il a parlé avec — ։ ‖ 8. (փոխ.) Հաստատութիւն. պնդութիւն. արութիւն։ L'ambassadeur soutint les intérêts de son maître avec beaucoup de — ։

— De — . ի. Աբժանաւոր իմն օրինակաւ, պայմանաւ։ ‖ 2. Բառնաբար. սրբաբար. սաժով։ ‖ 3. Ժպրհսութեամբ։ — չէ. Գործք, բանք ամբարտաւանութեան։ Je ne puis supporter ses hauteurs։

Haut-fond (հո–ֆո) է. ս. տես ի Fond, 3.

† **Haut-le-cœur** (հո–լը–փեօր) (չէ. ածէ.) է. ս. Նոզկութիւն. (ալ. սիրտխառնուք)։

Haut-le-corps (հո–լը–փօր) (չէ. ածէ.) է. ս. ի. Ընդոստուն շարժումն (մարմնոյ ի զայրանալն կամ ի զարմանալն)։ Cette proposition lui fit faire un — ։ ‖ 2. Ոստումն (երիվարի)։

Hauturier, ière (հոդիւ–իէ, իէր) ած. Ովվամիջոց (նաւարկութիւն, նաւագնիզ). խորագնաց. (Խուրի)։

Hâve (հաւ) ած. Տժգոյն և վտիտ։ Avoir le visage —. Il était horriblement — ։

† **Haveron** (հա–վը–ռո) է. ս. Վարսակ [avoine] վայրի։

† **Havet** (հա–վէ) է. ս. ի. կապածաղ գործի ինչ հանուղաց գՀերձաքարը [ardoise]։ ‖ 2. Մահճան (ի նաւի)։

Havir (հա–վիր) բ. ն. Չորացուցանել և այրել զմիս ստրատքաւոտ առանց ի ներքսուստ եփելոյ. (Խուրի)։ Le trop grand feu havit la viande։

— բ. ն. ար և. Se —. բ. ս. Ա.յրիլ մեղ ստրատքաւոտ առանց եփելոյ. (Խուրի)։

Havre (հաւ–ր) է. ս. ի. Նաւահանգիստ ծովու. (Վղ.)։ Sortir du — ։ ‖ 2. Նաւահանգիստ որ միայ ցամաք ի տեղատուութեան ջուրց ծովու։

Havresac (հաւ–ր–սաք) է. ս. ի. Պարկ պայուսակ (զորաց. այժմ ասի Sac)։ ‖ 2. Պայուսակ (պարունի և գործեաց ստրատիոտաց կամ ձեռագործոց)։

Hé ! (հե) Ընդ. ի. Ա՛յ. ա՛յ գոռ. քեզ ասեմ. ի՛շտ. —! venez ici ։ ‖ 2. Ի՛հ. ահհ. քա՛րթ. ատա՛ղ։ —, que je suis misérable!

— Hé, hé. Ա.յո այո. ասպաքէն։ Hé, hé, je ne dis pas non։

— Hé bien! Ընդ. ած. Ո՞րիմն. ապէ. խոկ ասդ։ Hé bien! de quoi est-il question? [գաղձն։

Heaume (հո՛մ) է. ս. Հին ասպատարան ինչ սրագոյն։

Hebdomadaire (եպդոմատէր) ած. Եօթնեակի. շաբաթական։ Recueil, journal —։

Hebdomadier (եպդոմատիէ) է. ս. Կանոնիկոս կամ կրօնաւոր շաբաթաւոր։

† **Hébé** (եպե) յտ. ած. է է. Դիցուհի երիտասարդութեան, որ պաշտէր Ա.թոմոզդոյ զնեկտար. Հեբէ։

— է. է է. (փոխ.) Մանկամարդ գեղեցիկ՝ որ մատաղահաս կէ զգինի ի խրախուն. Հեբէ։ C'est une Hébé։

Héberge (եպեռժ) է. է է. Տեղի կամ միջոց ուր երկու սրմակից հինուածք անհատաստրք բարձրութեամբ ակառանին քաժանիլ ի միմեանց։

Héberger (եպեռժե) բ. ն. Ապահովականել, ընգուանել զոք ի տուն իւր. վանաստու լինել. (ընդ.)։

Hébété, ée (եպետե) է. Թանձրամիտ. ապուշ։ Il parle, il agit comme un — ։

Hébéter (եպետե) բ. ն. Թանձրամիտ, *բթամիտ գործել։ L'ivrognerie l'a tout hébété։

Hébraïque (եպռա–իք) ած. Եբրայական։ La langue —. Phrase, Bible —. Caractères hébraïques։

Hébraïsant (եպռա–իզան) է. ս. Տեղեակ եբրայական բարբառոյ. *եբրայագէտ։

Hébraïsme (եպռա–իզմ) է. ս. Ա.ռանձինն բարբ կամ պայման եբրայեցւոց լեզուի. եբրայական ասացուած. *եբրայաբանութիւն։ (Օրինակ իմն՝ եբերալով երեմայեցս, կնովք կեցցես, Մահս մեռանիցիս)։

Hébreu (եպռ–ս) է. ս. † ի. եբրայեցի. Հրեայ։ Un Hébreu։ (Միգականն ասի Une Juive)։ ‖ 2. Բարբառս եբրայեցւոց, եբրայեցերէն, Հրեաբէն։ Il sait l'— parfaitement. C'est de l'— pour moi. (փոխ. և ընդ.) Ոչ ինչ իմանամ ես այսմ։ [կանոն ասի Hébraïque)։ — ած. ս. եբրայական։ Les livres hébreux։ (Միգա-

Hécatombe (եկ–դոմպ) է. է է. ի. Զոհ հարիւր զուարակաց [bœuf] կամ բազում զնոնէից. հարիւրապատար զուարակաց (ա). զոհ հարիւրապատար, *հարիւրզուարակաւոր, *հարիւրզնեան։ Offrir une — ։ ‖ 2. (փոխ.) Ճապաղիք սական. արիւնհեղութիւն։

— Վահ. (ա) "Զահինայն պինդս պատրաստեցան որ հապացանին ի սրտի հոց ի բերդատունին, ոչխ պատր ի կոնել, ինին սա հարիւրապատ զսպրսկաց հապացանիցէ, ինին մոլ սա ի Բերդեցի." Փիլ. Բեր. Բ. գիր. 532. — "Վ.նհ խոպիւրվ պիտ երթանին քաղմալ խորհուց' ապահել տան ի Գիւղս թնհալոց գըտին հարիւրապատ Ա.բոմպտան գնի." Մագ. ժամ. թագղի առ թագաւորիկ Մամիկոնեան։

† **Hécatombéon** (եկ–դոմպէոն) է. ս. Հոմհերական ամիս Ա.թենացւոց, որ էր մեան ինչ յուլիսի և մեան ինչ օգոստոսի. *Հեկատոմբէոն։

† **Hèche** (հեշ) է. է է. Գ. թագրվատայ [ridelle] հագեալ զկողմանէն սայլի կամ սայլակի, զի մի՛ բեռն արգել չդնէլոյ սահուցն լինելոյ։

Hectare (եկտա–ռ) է. ս. Զափ ինչ անգաց. չափ հարիւր կալոց. *հարիւրակալ։

Hectique (եկտիք) ած. է է. Որ ծիւրէ. ծիւրական։ Fièvre —. Ցիւրական, մաշտրայական, Ս. հալևանաշ, Ս. բատակ ջերմն։

Hectisie (եկտիզի) է. է է. Ցիւրական ախտաւորութիւն, հիւանդոտութիւն։

† **Hectoédrique** (եկտօեդրիք) ած. Վեցկողմանի։

Hectogramme (եկտօ–գրամ) է. ս. Ակնթ. հարիւր գրամից. *հարիւրագրամ. Համառաւտութեամբ և ընդ. ասի և ա Un hecto, des hectos։ [*հարիւրանկոր։

Hectolitre (եկտօլիտ–ր) է. ս. Զափ հարիւր լտից։

† **Hectomètre** (եկտօմետ–ր) է. ս. Զափ հարիւր մետրից. *հարիւրաչափ։

† **Hédéracé, ée** (եդեռասե) ած. Նմանբաղեղան [lierre]. *բաղեղանաւոր։

† **Hédérine** (եդեռին') է. է է. Խէժ կամեալ ի կամեղոյ հին բաղեղանց. բաղեղան խէժ։

Hégémonie (եժեմոնի) է. է է. Գլխաւորութիւն ի մէջ

Digitized by Google

երկուց քաղաքաց համ Տէրութեանց. *Հեգեմոնութիւն։

Hégire (Էժիր) ե. իե. Թուականութիւն Տաճկաց ի փախստեանէ Մահմետի ի Մէգքէ քաղաքէ. (արբ. հիճրէ, Ձու, փախուստ)։ La première année de l'— répond à l'année 622 de J.-C.

Heiduque (էյդ-ք) ե. ս. ի. Հեծելակ զօրական կամաւորացի [croate] համ ակլուան, որ պահէր զանձնան Հունգարիոյ. *Հեյդուք։ ‖ Ջ. Պատուաւոր հունգարական զգեստուք. *Հեյդուք։

Heln (հեյ) Այո՛։ Զի՞նչ. ո՞չ ապաքէն։ Nous irons ce soir, — ? Ո՞չ ապաքէն երթիցուք յայսմ երեկոյի։

Hélas (Էլ— ամանք հնչեն Էլա ոչ բարբոք) Այո՛։ ցաւոց. Ա՛ւա՛ղ. եղո՛ւկ վա՛յ։ —! quel malheur! que je vous plains!

= ե. ս. Ա՛ւաղ վայ. (ընդ.)։ Il fit de grands —։

† **Heleologie** (Էլէօլոժի) ե. իե. Ճառ զկեղոց [ulcère]. *Կեղարանութիւն։

Hélépole (Էլէբոլ) ե. իե. Մէքենայ պատերազմի աշտարականման, զոր հնարեցաց Դեմետր Պաշարիչ [Poliorcète] ի պաշարումն քաղաքաց պատրաստեալ։

Héler (հեյլ) բ. ն. ի. Ձայնել (գնաւս)։ — un navire. On hèle avec un porte-voix։ ‖ † Ջ. կոչել զոք ի հեռաստան։

† = Se —. բ. ա. Ձայնել, կոչել զմիմեանս։

Hélianthe (Էլիանթ) ե. ս. Տունկ ինչ. արեգական ծաղիկ. *արեւածաղիկ։

Hélianthème (Էլիանթէմ) ե. ս. Տունկ ինչ որ ունի ծաղիկս գեղեցս կարեւոր հասկօրէն. *արեւանիման։

Héliaque (Էլիաք) ած. Արեգականային (էլեանէն և մնոանէն առաջագոյ. առ զառաջագոյ որ էլեանէն առկաւիկ ինչ յառաջ քան զծագումն արեգական կամ մնոանէն առկաւիկ ինչ յետ մնոյն արեւս)։

Héliastes (Էլիաս) ե. ս. յե. Անուն առենակալաց Աթենացւոց որ գումարէին ի ծագել արեգական. *Հելիաստաք։

Hélice (Էլիս) ե. իե. ի. Պարուրանման գիծ զգլանաձ. Ս. քեղկեկան։ Escalier en — Պարուրանման, Ս. քեղկեկանաձև սանդուղք։ ‖ Ջ. *Պտուտակ (շոգենաւուց)։ Bateau à vapeur à —. *Պտուտակաւոր շոգենաւ։ ‖ Ց. Ս. քեղկեկանաձև խեցի։ Le limaçon est une —։

Hélicon (Էլիգոն) յգ. ած. ս. Լեառն Բիովտիոյ՝ բնակարան Ապոլոնի և Մուսայից. Հելիկոն։

— ե. ս. (երաժ.) Բանաստեղծութիւն։ [նեան։

† **Héliconien, ienne** (Էլիգոնէն, իեն՛) ած. Հելիկոն-

Héliocentrique (Էլիօ—նդրիք) ած. Ուր, point —. Տեղի, կէտ ծրի խուսափման ուր երևելոց էր մոլորակ ինչ՝ եթէ գոյր տեսանել զայն յարեգականէ. *արեւակենդրոնական։

Héliographie (Էլիօ—գրաֆի) ե. իե. † ի. Ընկարագիր արեգական. *արեւագրութիւն։ ‖ Ջ. Ազգ ինչ լուսանկարչութեան. *արեւագրութիւն։ [կան։

Héliographique (Էլիօ—գրաֆիք) ած. *Արեւագրա-

† **Héliomètre** (Էլիօմէթր—) ե. ս. Գործի չափելոյ զաւանրևոյթ երկակուռ [diamètre] արեգական. *արեւաչափ։

Hélioscope (Էլիոսքոփ) ե. ս. *Արեւադիտ գործի։

† **Héllioscopie** (Էլիոսքոփի) ե. իե. ի. *Արեւադիտութիւն։ ‖ Ջ. *Արեւահմայութիւն։

Héliotrope (Էլիօտրոփ) ե. ս. ի. Տունկ ինչ որ ունի գեղեցիկ և անուշահոտ ծաղիկս։ (Որ և Vanille, Herbe aux verrues)։ ‖ Ջ. Տունկ ինչ, որոյ ծաղիկք գուռնան միշտ յարեգական կողմն. արեւադէմ. Ինն ինչ. այ ինչ։ (Տես և Tournesol)։ ‖ Ց. Գոյր ինչ պատուականն կանաչադեղ՝ որ ունի երակս կարմիրս. յասպիս արեւս։

= ած. Արեւադէմ։ Plantes héliotropes։

Hélix (Էլիքս) ե. ս. Մեծ և կրկնակալ եզր (արտաքին ականջաց). Ս. քեղկեկան։

Hellanodices համ Hellanodiques (Էլլանոդիս, Էլլանոդիք) ե. ս. յե. Մարտադիրք, հանգիսագիրք, գահերէցք (հելլենական նահատակութեան հանդ)։

Hellébore (Էլլեբոր) ե. ս. տես Ellébore։

† **Hellène** (Էլլեն՛) ե. ս. Հելլէն. Ցոյն։

Hellénique (Էլլենիք) ած. Հելլենական. հելլադական. յունական։ La langue, la religion —։

† **Helléniser** (Էլլենիզ) բ. ն. Գործածել յունաբեն յունարէն բարբառոյ։

= բ. ն. *Յունացուցանել (զբարբս)։

Hellénisme (Էլլենիզմ) ե. ս. ի. Հելլենական ասացուած. յոյնութիւն. *Հելլենադանութիւն. *Յունարարանութիւն։ Les Grecs faisaient des hellénismes en parlant latin։ ‖ Ջ. Հելլենականութիւն։ Alexandre porta l'— jusqu'aux Indes։

Helléniste (Էլլենիզդ) ե. ս. ի. Յունասէզաս, Հելլենական Հրեայ։ ‖ Ջ. Ցոյն հրեացեալ։ ‖ Ց. Տեղեակ յոյն լեզուի. *Հելլենագէտ. *Յունագէտ։ Un savant —։

† **Helléniistique** (Էլլենիզդիք) ած. Grec —. Յունարէն լեզու Հրեից Ալեքսանդրիոյ համ Բօթանասանից։

Helminthe (Էլմենթ) ե. ս. Ճճի, սրդն սրովայնի։

† **Helminthologie** (Էլմենթօլոժի) ե. իե. Մասն կենդանաբանութեան որ ճառէ զսրդանց, զճճեաց սրովայնի. *սրդնաբանութիւն։

Helvétique (Էլվետիք) ած. Հելուետիական. Հելուետացի։ Cantons helvétiques. Constitution —։

Hem (հեմ) Այո՛։ ի. Ա՛յ. այ գա։ —, —, venez çà։ ‖ † Ջ. Ազէ։ —! réponds, parle։

† **Hémagogue** (Էմագոգ) ած. *Արիւնավար (դեղ)։

Hématite (Էմատիթ) ած. իե. Pierre —, համ լակ —. ե. իե. Արիւնագոյր. կարմրագոյր. եմմատիտ. քան Ք—ւէ։ (Տես և Féret, Sanguine)։

Hématoecèle (Էմատօսիլ) ե. իե. Արիւնային այտուցն ի փոշտի [scrotum]. *արիւնանք։

† **Hématophage** (Էմատոֆաժ) ած. Արիւնաճաշակ. արիւնակեր. (արգիսի է լու)։

Hématose (Էմատոզ) ե. իե. Արիւնանալն (մնամանցի [chyle]). արիւնագործութիւն։

Hématurie (Էմատիւրի) ե. իե. Միզելն արիւն. *արիւնամիզութիւն։

† **Héméralope** (Էմերալոփ) ե. որ ոչ առեանէ ի գիշերի համ ի մեծս. Ս. գիշերակոյր. Ս. հաւկոյր։

† **Héméralopie** (Էմերալոփի) ե. իե. Ս. Գիշերակուրութիւն. Ս. հաւկուրութիւն։ [շանանման։

Hémérocalle (Էմերօգալ) ե. իե. Տունկ ինչ շո-

† **Hémicrânie** (Էմիգրանի) ե. իե. տես Migraine։

Hémicycle (Էմիսիքլ) ե. ս. ի. Կրաւ կիսագոլոր։ ‖ † Ջ. Նկս մնոյն համամասրած աշխարհացուցի [mappemonde]. կիսագոլոր։

Hémine (Էմին՛) ե. իե. Ջափ ինչ տարողութեան [capacité] առ նախնիսն Հռոմայեցիս. Հիմին։

† **Hémione** (Էմիօն՛) ե. ս. Ազգ ինչ ձիոյ. կիսէշ։

Hémiplégie համ Hémiplexie (Էմիպլեժի, Էմիպլեքսի) ե. իե. Միակողմանի անդամալուծութիւն. կողմնաղաղութիւն. կիսազօսութիւն։

Digitized by Google

Hémiptères (հէմ-պթեռ) ած. և է. ու. յե. Ազգ ինչ միջատաց. կլուպիկ և. La cigale, la cochenille, sont des insectes —։

Hémisphère (հէմ-ֆեռ) է. ու. կիսագունդ։ Quand le soleil paraît sur notre —. L'un et l'autre —։

Hémisphérique (հէմ-ֆէռիք) ած. ի ձև կիսագնդի. կիսագնդական։

Hémistiche (հէմ-տիշ) է. ու. կէս մասն տաղի դիւցազնական կամ ալեքսանդրեան բանաստեղծութեան Գաղղիացւոց. կարգակէս. *կիսահանգիստ։

Hémoptoïque (հէմ-պթոյիք) ած. Որ արիւն թքանէ։ (Ըստ Լիթրէի գրելի է Hémoptyique)։

Hémoptysie (հէմ-պթիզի) է. իկ. թքանելն արիւն. *արիւնախթութիւն։

Hémorragie (հէմ-որաժի) է. իկ. Հոսուածն, զեզուածն արեան արտաքոյ ամանոյն. արիւնահոսութիւն։

† **Hémorragique** (հէմ-որաժիք) ած. Արիւնահոսութեան։

Hémorroïdal, ale (հէմ-ոիտալ, ալ) ած. *Արիւներթական։ Vaisseaux hémorroïdaux։

— է. իկ. Hémorroïdale. Շնչերակ արիւներթական։

Hémorroïdes (հէմ-ոիտ) է. իկ. յե. Ա. յտուածն երակաց նատամեզալ [anus] հանդերձ հատմամբ արեան. *արիւներթութիւն. *թխթախտութիւն. *թուիք. մայրիկ. պատիր։ Ses — fluent. — sèches. Ցամաքք թխթախտութիւն։

Hémorroïsse (հէմ-ոիս) է. իկ. Արիւնավէժ կինն յԱւետարանի. տեառնտես։ L'— de l'Évangile։

Hémostatique (հէմ-ոտատիք) ած. Դադարեցուցիչ հատման արեան (դեղ)։

† **Hendécagonal, ale** (հընտեկ-ոնալ, ալ) ած. Միանասանանկիւնի։ [Figure —։

Hendécagone (հընտեկ-ոն') ած. *Միանասանանկիւն։ = է. ու. Բազմանկիւն միանասանանկիւնի։

† **Hendécandre** (հընտեկ-ոնտր) ած. *Միանասանորձայ (տունկ, ըստ Լինէի)։

† **Hendécandrie** (հընտեկ-ոնտրի) է. իկ. Դասակարգութիւն անկոց՝ որոց ծաղիկք ունին որձայս [étamine] միանասան (ըստ Լինէի). *միանասանորձայութիւն։

Hendécasyllabe (հընտեկ-իլլապ) ած. *Միանասանվանկեան։ Un vers — ։ վ. արի և իրը է. ու. Un —։

† **Hennué** (հընիւե) է. ու. Տունկ ինչ, որոյ տերևավքն չորացեալովք և գարձուցեալովք ի փոչի՝ ներկանեն կանայք Արաբացւոց զեղնագունս ձեռաց և ոտից. *հինայ. ընձ։

Hennir (հընիր) բ. ն. Խրխնջել, վրնջել (երիվարի)։ Ils furent découverts parce qu'un cheval se mit à —. Un cheval qui hennit après les juments. Ձի միանասախաղ։

† **Hennissant, ante** (հընիսան, անդ) ած. Խրխնջող. վրնջող։ [վրնջիւն (երիվարի)։

Hennissement (հընիսման) է. ու. Խրխնջիւն.

† **Hénotique** (հէնոթիք) է. ու. Հրովարտակ զոր Հռոմ Ջենան կայսր յամին 482 ատ. ի միաբանել զկաթողիկեայս և զեւտիքեականս. հնինեաիկան։

† **Henriade** (հէ-իատ) է. իկ. *Խիւցազներգութիւն վոլտեաի ի Հենրիկոս Դ. արքայ Գաղղիացւոց. Հենրիական։

Hépar (հէբար) է. ու. *Ծծմբասար [sulfure]. (ըստ նախնի քիմիաբարոց)։

† **Hépatalgie** (հէբ-ատալժի) է. իկ. Լերդացաւութիւն։

Hépatique (հէբ-ատիք) ած. Լերդի. լերդական։ Artères hépatiques. Colique —. † Aloès —. Ազգ ինչ հսոլոէի. հիպատիկեան հալոէ (ա)։

= է. իկ. ի. Ազգ ինչ անկոց. *լերդատունկ։ La famille des hépatiques։ ‖ Ջ. Ազգ ինչ ծափկատրկի [anémone]. *քարհինայ։

= վկաց. (ա) "Ես նոքա տեսեալ էին զերկայ գոնիսայ, և զբնէրէ ի վերայ նոքա մեղր ցնծութեան և հաւրեր հիպոթիկեան." պատմ. Ալէքս. 185։

Hépatite (հէբ-ատիթ) է. իկ. ի. Տապ, բորբոքութիւն լերդի. *լերդատապ։ ‖ Ջ. Ակն ինչ պատուականի ի գոյն լերդի. լերդագոյն քար (ա). *լերդաքար։

= վկաց. (ա) "Ա— եպիւրի նուէն տեսեալ յիմն ժամ լերդագոյ՝ ետուն հայի ետ գայլ նմա." Մատ. ժ.

† **Hépatoscopie** (հէբ-ատոսգոփի) է. իկ. *Լերդահմայութիւն։

Heptacorde (հէբտ-ոռտ) է. ու. Քնար եօթնատակ։

† **Heptaèdre** (հէբտ-ոէտր) է. ու. եօթնանիստ, եօթնակողմն մնրմին։ [կիւնի։

† **Heptagonal, ale** (հէբտ-ոնալ, ալ) ած. եօթնան-

Heptagone (հէբտ-ոն') ած. եօթնանկիւն։

= է. ու. Բազմանկիւն եօթնանկիւնի։

Heptaméron (հէբտ-ոմ-ոն) է. ու. եօթնօրեայ պատմութիւն կամ մատեան. եօթնօրեայ։ L'Heptaméron de la reine de Navarre։

† **Heptandre** (հէբտ-ոնտր) ած. *եօթնորձայ (տունկ)։

Heptandrie (հէբտ-ոնտրի) է. իկ. Դասակարգութիւն անկոց՝ որոց ծաղիկք ունին որձայս եօթն (ըստ Լինէի). *եօթնորձայութիւն։

Heptarchie (հէբտ-արկի) է. իկ. եօթն թագաւորութիւնք հաստատեալք յԱնգղիացւոց [Angles] և ի Սաքսանաց ի Բրիտանիա ի ե և ի Զ դարս. *եօթնապետութիւն։

Héraldique (հէռալտիք) ած. *Նշանագիտական (բառեաս, գիտութիւն)։

Héraut (հէռ-ո) է. ու. Հրեշտակ պատերազմի կամ խաղաղութեան. քարոզ։ Le caducée d'un —. Les hérauts d'Agamemnon. Deux hérauts marchaient devant le roi։

Herbacé, ée (հեռպասե) ած. խոտեղէն. *խոտային։ Plante, tige herbacée։

Herbage (հեռպաժ) է. ու. ի. խոտ. խոտեղէնք. գալարիք։ Vivre d'herbages։ ‖ Ջ. խոտ գաշտաց, տրօմից։

† **Herbager** (հեռպաժե) է. ու. Որ պարարէ կամ բուէ [engraisser] զարջառս, զեզինս. պարարիչ։

† **Herbageux, euse** (հեռպաժո, ժօզ) ած. խոտաշատ. խոտաւէտ։

Herbe (հեռպ) է. իկ. ի. խոտ։ Herbes potagères. Bouillon aux herbes. Champ couvert d'herbes. Herbes fines. Անուշահոտ խոտք, որպիսիք են ուրց կամ թիւմ [thym], մայրիմխոտ [marjolaine]։ Fines herbes. Մանրամանր խոտք ի հասմիմնոտ, որպիսի է ազատաքեղ [persil]. մանրախոտք։ Omelette aux fines herbes. Mauvaise —. Մոլախոտ. տրօտ։ Il a marché sur une mauvaise —. (է-ոէ-պ.) Զար ինչ պատահեալ է դմա, և վտան ոչնորիկ զայրացեալ է յոգի իւր։ Sur quelle — a-t-il marché aujourd'hui? (է-ոէ-պ.) Զի՞նչ իցեն պատճառք գժկամութեան նորա։ ‖ Ջ. խոտ. դեղ գալար. գալարիք։ Mettre un cheval à l'—. Se coucher sur l'herbe. L'— est encore bien courte. Couper l'— sous le pied à quelqu'un. (է-ոէ-պ.) Քարընդդէմանել. թաթել. կարթել. (է-վ. մեկը իւր պաշտօնէին կամ իշխանութենէն առհասնել և տեղը ոչ-նիլ). յոյնէ ւեւէ։

— En —. Տակուին նորոգ բուսեալ։ Le blé, l'avoine, l'orge est encore en —. Ցորեանն, վարսակն, գարին յոճ

Digitized by Google

կոյ տակաւին։ Manger son blé en —. (ֆիգ.) տես ի Blé, 1. Docteur en —. (ֆիգ.) Ցրիտասարդ որ ուսանի զարուեստս բժշկութեան. (տե՛ս բժշկիցս)։

— aux chats, aux cuillers, aux gueux, aux poux. տես ի Chat, այլովքն հանգերձ։ [glier])։

Herbeiller (ար-վէյ-լե) բ. ն. Ճարակել (կնճռի [san-

Herber (ար-վե) բ. ն. Տարածանիլ ի վերայ խոտոյ։ — de la toile, des cheveux։

Herbette (ար-վէդ) ե. իե. Խոտ մանր և նուրբ. խոտակ։ Danser sur l'—։ [տաւէտ։ Champs —։

Herbeux, euse (ար-վէօ, էօզ) ած. Խոտալից. խոտաւէտ։

Herbier (ար-վիէ) ե. ած. † 1. Տեղի խոտաւետ ի մէջ ջուրց՝ ուր ծուարին կամ ամփոփին ձկունք։ ‖ † 2. Տեղի պահելոյ դխոտ վասն անասնոց. *խոտանոց։ ‖ 3. Ժողովածոյ անկոց չորացելոց և եղելոց ի մէջ թերթից թղթոյ. անկարան։ Il a un bel —, un — très riche։ ‖ 4. Ժողովածոյ պատկերաց անկոց. անկարան։ — artificiel։ ‖ † 5. Ստամոքսն որ ճաւէ զանկոց. անկարան։ ‖ 6. Աւաջին ստամոքս (որոճայնոց [ruminant]. կլ. այժմ սակ Panse)։

Herbière (ար-վիէր) ե. իե. 1. Կին խոտավաճառ։ ‖ † 2. Աղջիկ խոտաքաղ։

Herbivore (ար-վի-վո) ած. Խոտակեր. խոտաճարակ։ Le cheval et le bœuf sont herbivores։ Ամի ևս իբր ե. ած. Les herbivores։

Herborisation (ար-որ-իզ-ա-սիօ) ե. իե. Պտղելն, յօսկելն խոտս ի դաշտս, ի լերինս. խոտաքաղութիւն։

Herboriser (ար-որ-իզե) բ. ն. Խոտաքաղ, անկաքաղ երթալ ի դաշտս։ Aller — par un beau jour։

Herboriseur (ար-որ-իզէօր) ե. ած. Խոտաքաղ. խոտախնդիր. (ընդ.)։ Une troupe d'herboriseurs։

Herboriste (ար-որ-իսթ) ե. ած. 1. Խոտավաճառ։ ‖ 2. Տեղեակ խոտոց. *խոտագէտ. (խոսք)։

† **Herboristerie** (ար-որ-իսթ-ըր-ի) ե. իե. Խանութ խոտավաճառի։ [champ —։

Herbu, ue (ար-պ) ած. Խոտալից. խոտաւէտ։ Un

Hercotectonique (էր-կո-թէք-թո-նիք) ե. իե. Ա-բուեստ ամրացուցանելոյ զբերդսպայս, զսկիզ [retranchement] գործելոյ. ամրագործութիւն։

Hercule (էր-կիւ-լ') յո. ած. ած. Ի խոտաւուտ՝ որդի Ամֆիտրիոնայ՝ երևելի զօրութեամբ իւրով և նշանաւոր թեամբ. Հերակլէս. Վ. տես Հագն։

— ե. ած. 1. (ֆիգ. և ընդ.) Աւյր զօրաւոր, կաշմանուն. Հերակլէս. Վ. տես Հագն։ C'est un Hercule. Il est taillé en Hercule։ ‖ 2. *Համառաձգութիւն ինչ հիւսուածոյն. Վ. տես Հագն։

Herculéen, enne (էր-կիւ-լէե, էն') ած. Հերակլեան (ոյժ, հասակ)։ Force, taille herculéenne։

Hère (հէր) ե. ած. 1. Ա՛յր ապուժ մնալոյն, տառապեալ, անբնչ. (ընդ.)։ C'est un pauvre —։ ‖ 2. Խաղ ինչ քարտիսի խաղացեալ ի բազմաց, և յորում մի ոք ևեթ ի խաղացողացն չտհի։

Héréditaire (էր-էդ-ի-թէր) ած. Ժառանգութեան. ժառանգական։ Possessions, biens héréditaires. La pairie était — dans cette famille. Royaume —. Maladie —. Vertu —. Prince —. Թագաժառանգ տղայորդի կամ իշխան տղայորդին։

Héréditairement (էր-էդ-ի-թէր-ման) մ. Իրաւամբ ժառանգութեան. *ժառանգօրէն։ Posséder — une terre։

Hérédité (էր-էդ-ի-թե) ե. իե. 1. Իրաւունք ժառանգութեան. ժառանգաւորութիւն։ Renoncer à l'—։ ‖ 2. Ստացուածք զոր թազու աք ի մեռանիլ իւր. ժառանգութիւն։ Son — fut partagée entre plusieurs collatéraux։ ‖ 3. Ժառանգականութիւն։ — de la folie, de la phtisie։

Hérésiarque (էր-էզ-իարք) ե. ած. *Հերետիկոսապետ. հերձուածապետ. Վ. տես Հագն։ Arius et Eutychès sont des hérésiarques։

Hérésie (էր-էզ) ե. իե. 1. Հերետիկոսութիւն. հերձուածութիւն։ Enseigner, semer une —. Abjurer l'—։ ‖ 2. Վարդապետութիւն կամ կարծիք հակառակ հաստատից վարդապետութեան կամ կարծեաց. հերետիկոսութիւն. (ընդ.)։ Une — en littérature, en médecine. † — en amour. Ախտագիտութիւն։

Hérétiété (էր-էդ-իէ-էդ) ե. իե. Հերետիկոսական մոլորութիւն։ L'— d'une proposition։

Hérétique (էր-էդ-իք) ած. 1. Հերետիկոսական. հերետիկոսական։ Dogme —։ ‖ 2. Հերետիկոս. հերետիկոս։ Un prince —։

= ե. Հերետիկոս. հերետիկոս։ Convertir les hérétiques։

Hérissé, ée (հէր-ի-է) ած. գ. բ. 1. Փառաճեալ (հիւք)։ — C'est un homme —, toujours —. (ֆիգ. և ընդ.) Դժուարամտութեամբ, անհամբոյր ոք է։ ‖ 2. Ծածկեալ (հիզակօք). հգեալ (փշովք)։

— Un pédant — de grec, de latin. (ֆիգ.) Խնամատակ որ խառն ի խուռն ի մէջ առնու վկայութիւնս ի յոյն և ի հռովմայեցի մատենագրաց։

† **Hérissement** (հէր-իս-ման) ե. ած. Խրձնանալն, խռոլնիլն (հերաց, փետրաց)։

Hérisser (հէր-իս-է) բ. ն. 1. Ցառ կացուցանել, խրձնացուցանել, խռոլնել (անասնոց գբաշխ, հաւուց գվիճաւրս). Վ. լսրել. (տե՛ս մազերք, փետուրներք անկել)։ Le lion hérisse sa crinière, quand il est irrité. Ce coq hérisse les plumes de son cou։ ‖ 2. Ցցել։ Les épines, les buissons qui hérissent le bord d'un sentier. փշեղիք, մացառք որ ցցաւեալ կան յեզերս ճանապարհի կամ կածանի։ ‖ 3. Շաւրչ պատել։ — de pieux un bastion։ ‖ † 4. տես Hérissonner։ [hérissèrent à la tête։

= բ. ն. Փառաճիլ, խռոլնիլ (հերաց)։ Les cheveux lui

= Se —. բ. ա. 1. Ցառ կացուցանել, խրձնացուցանել, Վ. լսրել (անասնոց գբաշխ, հաւուց գվիճաւրս)։ Ce sanglier, ce coq est furieux, il se hérisse։ ‖ 2. Փառաճնիլ, ցցել, խռոլնիլ, ծառանալ. Վ. կանգնիլ (հերաց, բուշից, փետրաց). (տե՛ս անկանիլ. փուշ փուշ ըլլալ)։ D'horreur ses cheveux se hérissèrent. Cet oiseau est irrité, les plumes de son cou se hérissent։ ‖ † 3. (ֆիգ.) Գժգիմիլ. գժկամանք լինել։ ‖ 4. Ծածկիլ (փշովք, նիզակօք)։

Hérisson (հէր-իս-ո) ե. ած. 1. Ջորքառանի փոքրիկ՝ որոյ մորթ թիկանցն ծածկեալ է փշովք. ոզնի. ուրէն։ Le — se met tout en un peloton, tout en une boule, quand on l'approche. — de mer. տես Oursin։ ‖ 2. Անիւ ինչ (քան մեքենագիտաց). **ոզնի։ ‖ 3. Գերան պատեալ երկաթի փշովք՝ ի պահպանութիւն դրանց քաղաքի. **ոզնի։ ‖ † 4. Փշոլից փոճակ մուկամրգոյ (châtaigne). Վ. բուճուճ. (ՈՐ և. † Bogue)։

† = —, onne. ած. Դժուարտրտհամբոյր. անհամբոյր. վէս։

† **Hérissonner** (հէր-իս-ոն-ե) բ. ն. Ուրկին ծեփել զորմն շաղախով (mortier) կամ գաճով (plâtre)։

Héritage (էր-իթ-ա) ե. ած. 1. Ինչք ժառանգութեան. ժառանգութիւն։ Recueillir l'— de ses pères։ ‖ 2. Գետին կամ կալուածք և տունք ժառանգութեան.

Digitized by Google

ժառանգութիւն։ Vendre un —. Il a acheté un bon —. Acquérir un —։ ‖ 2. (ֆիգ.) ժառանգութիւն։ Il tient cette maladie de son père, c'est un triste —։

Hériter (էրիթե) ֆ. ն. ժառանգել։ Il hérita de son oncle. Cet homme a hérité d'une grande fortune. Il a hérité des vertus de son père։

= ֆ. ն. ժառանգել։ Il n'a rien hérité de son père. C'est une maladie qu'il a héritée de sa mère։

Héritier, ière (էրիթիէ, իէր) ե. 1. ժառանգ. ժառանգորդ. ժառանգական. բաժանական։ — en ligne directe, en ligne collatérale. Il est — d'un tel. — d'une grande fortune. — de la couronne. թագաժառանգ. *գահաժառանգ։ ‖ 2. ժառանգ. զաւակ։ Sa femme ne lui a point encore donné d'—։

— ե. իգ. Դուստր մխայծր։ Épouser une riche héritière։

Hermaphrodisme (էրմաֆրոդիզմ) ե. ու. Որձևիգութիւն։ [Եգ. արձևեգ. այրակին։

Hermaphrodite (էրմաֆրոդիթ) ե. ու. Կրաւ = ած. Որձևեգ (անասուն, տունկ)։ Les vers de terre sont hermaphrodites։

Herméneutique (էրմենէոթիք) ած. Մեկնութեան Գրոց սրբոց. մեկնողական։ L'art —։

= ե. իգ. Մեկնութիւն Գրոց սրբոց։ L'— sacrée։

Hermès (էրմէս) ե. ու. Անգրի Հերմեայ [Mercure]։ — trismégiste. Հերմէս սրբամեգիստոս կամ եռասիճ. փիլիսոփայ սրոյ կարծի գրեալ մատեան կրօնական և փիլիսոփայական՝ յեգիպտացի և ի յոյն ազգերաց։

Hermétique (էրմեթիք) ած. 1. Colonne —. Սիւն որ փախանակ խոյակի ունի գլուխ մարդոյ կամ Հերմեայ. *Հերմագլուխ սիւն։ ‖ 2. Հերմեայ սրբամեգիստոսի կամ եռասիճի (վարդապետութիւն, փիլիսոփայութիւն). Հերմեական։ ‖ 3. Ս. Գիմիական. Հերմեական։ Science, philosophie —։ ‖ 4. Հերմեական (փականաց, ըստ առաքելական)։ Fermeture —։

Hermétiquement (էրմեթիքման) մ. 1. Անդառնի ի նմին նիւթոյ Տալէզ (փակեալ անօթ, ըստ առաքելական)։ *Հերմեականապէս։ ‖ 2. Գոյզ խցեալ. ամրափակ։ Cela est fermé —. Une fenêtre fermée —։

Hermine (էրմին') ե. իգ. 1. Սպիտակ կզաքիս [martre]. կնգուժ. ֆոֆոմ։ Peau d'—։ (Սուսգարանի ի լատինոյն Armenius, Հայ, զի ի Հայոց գոյր կենդանին)։ ‖ 2. Ս. Պաշտակ ի մորթոյ սպիտակ կզաքսի. կնգմեան. ֆոֆոմ վերս։ Manteau doublé d'—։

Herminé, ée (էրմինէ) ած. † 1. Գաւառաձ, գրուագեալ կնգմեանաձ։ ‖ 2. Որոյ յատակն [fond] է սպծաթի սեախայտ (ըստ կնքագիտից)։ Un lion —։

Herminette (էրմինէթ) ե. իգ. տես Erminette։

Hermitage (էրմիթաժ) ե. ու. **Hermite** (էրմիթ) ե. ու. տես Ermitage, Ermite։

† **Hermodacte, † Hermodactyle, † Hermodatte** (էրմոդակթ, էրմոդակթիլ, էրմոդատ) ե. իգ. Տակ կամ արմատ ինչ մանրգողական. Հիւնածաղկի [colchique] տակ. Ս. սրմնջական. (արգ. սխոկնճան)։

Herniaire (էրնիէր) ած. Ս. Ադեմափութեան։ Tumeur, bandage —։

Hernie (էրնի) ե. իգ. 1. Թափուռն, անկուռն աղեաց. Ս. աղեմափութիւն։ Hernies abdominales, inguinales. Avoir une —. Réduire une —։ ‖ 2. Թափուռն։ — du cerveau, du poumon։ [աղիք. Ս. աղեմափ։

† **Hermieux, euse** (էրնիէօ, էօզ) ած. Թափեալ

Herniole (էրնիօլ) ե. իգ. Բոյս ինչ սր ունի ծաղիկս կանաչորակս և է օգտակար աղեմափութեան։ (Որ և Turquette)։

Hernute (էրնիւթ) ե. Անուն բազգքականաց Գերմանացւոց. Հեռնուտացի. մերաւեան եղբարք։ Les hernutes sont répandus dans le nord de l'Allemagne. Une jeune —։ (Որ և Frères moraves)։

Hérodiens (էրոդիէն) ե. ու. յե. Անուն ազանդաւորաց Հրէից որ պատուէրն գյիշատակ Հերովդէ սորգոյն վերատին չինողն առաջարին. Հերովդիանաք. (տես Մաթ. ԺԲ. 16. Մրկ. Գ. 6. Ը. 15. ԺԲ. 13.

† **Héroïcité** (էրոյիսիթե) ե. իգ. *Դիւցազնականութիւն։

Héroï-comique (էրոյ-կոմիք) ած. Կէս գիւցազնական և կէս կատակերգական (բանաստեղծութիւն). *դիւցազնակատակ։ *Le Lutrin* est un poème —։

Héroïde (էրոյտ) ե. իգ. Թուղթ առաքեանց գրեալ չափաւ բանիւք յանուն առաքելոց ի դիւցազնից. դիւցազնական ճառագիր, նամակ։ Les héroïdes d'Ovide։

Héroïne (էրոյին') ե. իգ. Կին գիւցազն. *դիւցազնուհի։ C'est une —. L'— d'un roman։

Héroïque (էրոյիք) ած. 1. Դիւցազնական. գիւցազնեայ։ Courage, patience —. La poésie —. Poème —։ ‖ 2. Զօրաւոր. ազդիչ. (ըստ բժշկաց)։ On attribuait jadis à cette plante, à ce remède des propriétés héroïques։

Héroïquement (էրոյիքման) մ. Դիւցազնաբար։

Héroïsme (էրոյիզմ) ե. ու. Դիւցազնութիւն։ Un acte, un trait d'—. — de sagesse, de générosité։

Héron (հէրօն) ե. ու. Թռչուն ինչ ջայլին, երկայնակռուց և բարձրաստուն. ճայ. (լտ. Ardea major, ըստ Լիննէի)։ Faucon dressé pour le —. Le vol du —։

Héronneau (հէրոնօ) ե. ու. Ձագ ճայի։

Héronnier, ière (հէրոնիէ, իէր) ած. 1. Որոտդ ճայից (բազէ)։ Faucon —։ ‖ 2. Ցամաք և վտիտ (թռչուն)։ ‖ † 3. (ֆիգ. և ընդ.) Ձոր և վտիտ (երան կամ բարձ [cuisse])։ [ճայի։

Héronnière (հէրոնիէր) ե. իգ. Բոյն, դադարք

Héros (հէրօ) ե. ու. 1. Պնուկ առաւելածոյ և կնոջ մեհկանացուի, կամ առաւելածուհոյ և առն մեհկանացուի (ըստ առասպելից). գիւցազն. կիսաստուածն։ Les — de la Fable. Hercule, Achille, Énée, étaient des —։ ‖ 2. (ֆիգ.) Անդր քաջ, պատերազմոյդ. գիւցազն։ Les — de l'Iliade. Alexandre fut un —. Vaillant —։ ‖ 3. Գլխաւոր անձն բանաստեղծութեան կամ վիպաստանութեան իրիք. գիւցազն։ Achille est le — de l'Iliade. Le — de ce drame passe par toutes sortes d'épreuves։

Herpes (էրփ) ե. իգ. յե. — marines. Իրք ընկերացեալք յալէաց յատուկս ծովու, որպիսիք են յոմպար [ambre gris] և բուսա [corail]։

Herpès (էրփէս) ե. ու. Հիւանդութիւն ինչ մորթոյ. աղոնական սխտ. աղտուն ցաւ։ [tion —։

Herpétique (էրփէթիք) ած. Աղոնական։ Une érup-

Herpétologie (էրփէթոլոյի) ե. իգ. Ճառ զաղոնս, զզեառնոց. *աղոնագրանութիւն։ (Գրի և Erpétologie)։

† **Herque** (հէրք) ե. իգ. Գ. փոցղ [râteau] երկաթի (ժողովելոյ զածուխ)։

Hersage (հէրսաժ) ե. ու. Գ. ցաքելն (զանգատատանս)։

Herse (հէրս) ե. իգ. 1. Գործի փայտակերտ և ատամնամիս երկաթեզօք առ ի փշրել զբունծս [motte] հողոյ և ի ծածկել զսերմանիս. Գ. մանկիս. Գ. ցաքան.

Digitized by Google

գ. ցաք։ Passer la — sur un champ։ ‖ Ջ. Խաղխաղեալ և սիգապատ գուռն քաղաքի՝ որ վերանայ և իջանէ չուա- նաւ. գ. ցաք։ (Որ և Sarrasine)։ ‖ Յ. Երկանկիւնի ճրա- գարան եկեղեցւոյ. բազմնկալ։

Hersé, ée (հե՛ռե) ած. Խազխազեալ կամ վանդա- կապատ գրասի (դղեակ ի զինանշանս)։

Herser (հե՛ռե) բ. ն. Հաւասարել ցաքանաւ զհող անդաց և ծածկել զսերմունիս. գ. ցաքանել. գ. ցաքել։

Herseur (հե՛ռեօր) է. ար. Որ ցաքանէ զանգաս- տանս. գ. ցաքուար. գ. ցաքող։

† **Hésitant, ante** (եզիդան, անդ) ած. Վարանեալ։ C'est une femme toujours indécise, toujours hésitante։

Hésitation (եզիդասիւն) է. էից. Ա. Վարանք. Ծափք. երկբայութիւն. տպաւժումն։ Ses perpétuelles hésitations rendirent sa bonne foi suspecte։ ‖ Ջ. Դադարիլն, կա- զալն (յընթեռնուլն, ի խօսելն)։ Réciter sans —. Parler avec —։

Hésiter (եզիդե) բ. ն. Ա. Վարանիլ. Ծփալ. տա- րակուսիլ. տպաւժել. վերհերիլ։ Il n'hésita point à répon- dre. Je n'hésite pas à vous le confier. Sans —. Առանց ընդ բանս ինչ ածելոյ. առանց յերկուանալոյ։ ‖ Ջ. Դա- դարիլ, կազալ (յընթեռնուլն, ի խօսելն). (տե՛ս. կրմկըմ- նալ)։ Il n'avait pas bien appris son sermon, il hésita dès le commencement։

Hespérides (եսբե՛ռիդ) է. էից. յած. Անուն երից քերց՝ գուտերաց Վ. եսպերեայ (ըստ առասպելին). Երկերնեայք։ Le jardin des Hespérides. Երկերնական պարտէզ։

† **Hétère** (եդե՛ր) է. էից. Բազ (առ նախնիս Յունակք՝ Համանիք գրին † Hétaire ոչ ուղիղ)։

Hétéroclite (եդերոկլի՛դ) ած. Ա. Որ խոտորի ի կա- նոնաց քերականական համեմատութեան [analogie] (օրի- նակ իմն Délice, որ է արական յեզակին, և իգական ի յոգնակին). անկանոն։ Nom, adjectif —։ ‖ Ջ. (է՛ս- պես. և ընդ.) Դաղրանից. սլլանդակ. անհեթեթ։ Visage, hu- meur —. Manières hétéroclites։ ‖ Յ. Որ խոտորի ի սովո- րական կանոնաց արուեստին (չինուածոյ). անկանոն։

Hétérodoxe (եդերոդո՛ս) ած. Ա. Ապստամբ. սլլահա- ւատ. չարափառ. (Հակագրութեամբ Ուղղափառ [Orthodoxe])։ Opinion, docteur —։

Hétérodoxie (եդերոդոսի՛) է. էից. Ա. Ապստամբու- թիւն. չարափառութիւն։ Il est suspect d'—։

Hétérogène (եդերոժի՛ն) ած. Ա. Ապազգի. օտարազ- գի. սլլասեր. անմիանամեան։ Corps composé de parties hétérogènes։ [թիւն. օտարացեղութիւն։

Hétérogénéité (եդերոժինէիդե) է. էից. Ա. Ապազգու-

Hétéroseiens (եդերոսէ՛ին) է. ար. յած. Անուն երե- նակից բարեխառն գօտեաց. *սլլատատուերկրեայք։

Hetman (եդ՛մն) է. ար. Ա. Ազնիւորդ, ցեղապետ (խա- զախաց). *Հեթմանն։

Hêtre (հե՛դր) է. ար. Ծառ ինչ մեծ տղօրկակեղև. հաճարի (?). *փեկան. է. ալեր տղի՛ը։ La faîne est le fruit du —. Sous un — touffu. Le — sert à divers ouvrages de menuiserie։

Heur (եօր) է. ար. Բախտ. երջանկութիւն։ Il n'y a qu'— et malheur dans ce monde. (առած.) Որով ամենայն յոյնդին՝ սլլոք Հասանին ի թշուառութիւն։

Heure (եօր՛) է. էից. Ա. ժամ։ L'— se divise en soixante minutes. Les vingt-quatre heures du jour. Faire tant de lieues par —, à l'—. Cette lecture a duré une grande —. Vous avez encore pour une — de chemin. Des heures entières կամ լուկ Des heures. Հատուած ժամու. մեծ ժամս։ Ils restent des heures sans rien se dire. Les prières de — des quarante heures, կամ les quarante heures. Երեքօրեայ աղօթք ինչ յեկեղեցիս կաթողիկեայց ընդ ժամս քառասաւուն, յորս գնեն սրբութիւնն ի վերայ բազմոցի. *Քառասնամեայ. *Թուրինեայս։ Demi-—. Ի- ժամեայ։ ‖ Ջ. Ա. Ա. և այլ ժամիք առաքինական կամ դիշերոյ. ժամ։ Quelle — est-il? Քանի՞ են ժամիք։ On dîne à six heures. À huit heures du matin. Ցաւիերորդ ժամիս ա- ռաւաւտուն։ Je vous attends demain à cette —-ci. Être sujet à l'—. Զլինիլ սէր իւրում ժամիանակի։ ‖ Յ. Ժամ (Նշանակեալ ի պահացուցիկ [cadran], ի ժամհարէ [hor- loge] կամ ի ժամացուցէ)։ L'horloge a sonné deux heures. Il est trois heures vingt minutes. Il compte toutes les heures. Հանուրի, թաւէ զժամս. Ձանձրանալ յոյժ։ Chercher midi à quatorze heures. (է՛սպես. և ընդ.) տես ի Quatorze. Être à l'—. Ա. Լինիլ ժամացուցի ու- ղիղ։ Êtes-vous à l'—? Votre montre est-elle à l'—? ‖ Ջ. Գալ, Հասանիլ կշիռ ի ժամսն։ Se mettre à l'—. Ուղղիլ զժամացոյց իւր։

‖ Ա. Նշանք ժամուց ի վերայ տախտակի [cadran] ժամա- ցուցին. ժամ։ Les heures sur ce cadran sont en chiffres romains։ ‖ Յ. Ժամ. ժամանակ։ À toute —. Ցամենայն ժամ։ Passer agréablement ses heures. Heures de loisir, libres. Ժամ պարապ. պարապ. պարապաւթիւն։ Il est l'— de se coucher. Elle n'attend plus que l'— d'accoucher. Les chagrins avancèrent l'— de sa mort. À l'— où je vous parle. Ցայսմ ժամիս. յայսմ վայրկենի։ D'— en —, d'— à autre, d'une — à l'autre. Ժամ ի ժամ։ D'— en —. Ցամենայն ժամու։ L'— du berger. տես ի Berger, 2. La dernière —, l'— suprême. Վ. երջին ժամ. ժամ մնհա։ Son — est venue. Հասեալ է ժամ նորա. Հասեալ է ժամն յորում մեռանելոց է։ ‖ Ց. Անուն երից դիցուհեաց (ըստ առասպելոց). Ժամ։ On compte ordinairement trois Heures : Eunomie [Եւնոմիա], Dicé [Դիկէ] et Irène [Իրենէ]։

— Bonne —. Պ. ես, դիպող ժամ։ Voici la bonne — pour cueillir les fraises. Arriver à la bonne —. Գալ, Հասանիլ ի դէպ ժամուն. (ընդ.)։ À la bonne —. Ա. ի դէպ ժամանակի. յաջողութեամբ։ ‖ Ջ. Բարւոք է. քաջ է. Հաւանիմ։ Vous le voulez: à la bonne —, je ne m'y oppose point. De bonne —. Ա. Ընդ այգն ընդ առաւօտն. վաղ քաջ ընդ առաւօտն. (տե՛ս. առաւօտուան կանուխ)։ ‖ Ջ. Վ. ազ. կանուխ։ Ces graines n'ont pas été semées d'assez bonne —։

= À l'— que. Ար. աս. ի պահուն յորում (խօսիմ)։ À l'— qu'il est. Ա. Ցայսմ ի սմին ժամու. այժմիկ. տրդ իսկ։ ‖ Ջ. ի մերում ժամանակիս. առ մեզ։ Cela n'est plus de mode à l'— qu'il est։

= Tout à l'—. Ար. աս. Ա. Ցառաջ քան զառաւօտ մի. առաւօտիկ մի յառաջագոյն. տրդ ևս։ Vous disiez tout à l'— que . . . ‖ Ջ. Ցիս միոյ վայրկենի. (տե՛ս. մեկ վայր- կենէն)։ Je suis à vous tout à l'—։ ‖ Յ. Վ. ազվազակի. (հզ.)։ [sur l'—։

= Sur l'—. Ար. աս. Ա. յայմ իսկ։ Rendez-vous-y

= Pour l'—. Ար. աս. Առ այժմ. առ ժամն. (ընդ.)։ Je n'en ai point pour l'—։

—չէ. Heures canoniales. Ա. և այլ մատուցք ժամիս- տացութեան. պաշտօն ժամուց. կանոնական աղօթք։ Livre d'heures, կամ լուկ Heures. Ժամագիրք։

Digitized by Google

Heureusement (եւ-եւզ-ման) ած. 1. երջանկաբար հեռվից. յաջողութեամբ։ Cette femme est accouchée —. Կինս այս ծնաւ անվտանգ։ ‖ 2. բախտաբար. բախտացի. բան բարի պատահմանն. *բարեբախտաբար. (տե. ազեկ տր)։ — qu'il n'a rien vu։ ‖ 3. ձարտարութեամբ։ Versifier, rimer —. Cela est — exprimé։

Heureux, euse (եւ-ւս, եւզ) ած. 1. ցաջող, բարեհաջող (գուշակութիւն)։ Un — pronostic։ ‖ 2. բարի, երջանիկ (պատահումն)։ — hasard. Chance, occasion heureuse. Il est — que vous l'ayez évité։ ‖ 3. երանելի. երանիկ. երջանիկ. բախտաւոր. բարեբախտ. բարերաստ. բարերաստիկ։ Il est né —. Vous êtes une heureuse mère. Nous ne serons parfaitement — que dans le ciel. Je suis — de votre bonheur. Mener une vie heureuse. L'heureuse simplicité de nos pères. Une rencontre heureuse. Բարերախտիկ հանդիպումն։ — celui qui . . . երանեալ է որ . . . Heureuses sont les entrailles qui vous ont porté. Երանի՛ է որովայնին՝ որ կրեացն զքեզ։ — le jour où . . . Օրն յաւուրս բարեբեհան յորում՝ . . . ‖ 4. ցաջող. անվտանգ. *բարկայողջ։ Heureuse tentative. La traversée, la navigation fut très heureuse. Des couches heureuses։ ‖ 5. Նպաստաւոր։ "La situation de Tyr est heureuse pour le commerce." ՐԵՆ. *Tél.* III. ‖ 6 Ընտիր. ազնիւ։ Il a un tour — dans ses vers. Un — choix de mots. Le dessein de ce poème est très —. Rime heureuse. D'heureuse mémoire. Բարեյիշատակ. (տե զի ազգաւորաց)։

= է. ար. երջանիկ։ Un petit nombre d'—. Les — du monde, de la terre, du siècle. երջանիկք աշխարհի. մեծատունք։

Heurt (հեւո) է. ար. 1. Հարուած ի բախմանէ. ընդհարումն։ Le — de deux vaisseaux qui se choquent. Le — d'un vaisseau contre un rocher։ ‖ 2. Նշան, տպի ի բախմանէ։ Ce cheval a un — à un pied de devant։

Heurtement (հեւո-թըմ) է. ար. Պատահումն երկուց ձայնաւորաց առ միմեանս։ (Տե և Hiatus)։

Heurter (հեւո-թէ) բ. ն. 1. Բախիլ. ընդհարկանիլ. գլխի հարկանիլ. գլխցիլ։ Un crocheteur l'a heurté en passant, l'a heurté rudement. Ce vaisseau a heurté l'autre. Se — le pied contre une pierre. Հարկանիլ զտան զքարի։ ‖ 2. (է-ւ-բ.) Վիրաւորիլ. ընդդէմ բանիլ։ — les intérêts, l'amour-propre de quelqu'un. — les préjugés։

= բ. չ. 1. Ընդհարկանիլ։ — contre une pierre. — de la tête contre la muraille։ ‖ 2. Բախիլ (զդուռն)։ — doucement, en maître. On heurte à la porte. — à toutes les portes. (է-ւ-բ. և ընտ.) Բախիլ զամենայն գրունս. դիմիլ, ապաստան անկանիլ առ ամենայն ոք։ (Ցայս միտս ասի լաւ եւս Frapper)։

= Se —. բ. ա. 1. Ընդհարկանիլ։ Elle s'est heurtée contre la table։ ‖ 2. Ընդհարկանիլ ընդ միմեանս։ Les deux vaisseaux s'étant heurtés. Des vagues qui se heurtent։

Heurtoir (հեւո-ւոար) է. ար. Լուան գրան. *ուռնակ. *դռնահար. չէչէ. (Իգ. այժմ ասի Marteau)։

† **Hexacorde** (հէգզ-ւորդ) ած. և է. ար. Վ. հնգաձի (նուագարան)։

Hexaèdre (հէգզ-եդր) ած. *վ. հնգանիստ։ Prisme —։

= է. ար. Սուրմին վեցանիստ։

† **Hexagonal, ale** (հէգզ-կոնալ, ալ) ած. վ. հնգանկիւնի։ Terrain —. Figure, pyramide hexagonale։

Hexagone (հէգզ-կոն) ած. վ. հնգանկիւնի. վեցակողմ։ Un bassin, une figure —։

= է. ար. Զև. վեցանկիւն։ Un — régulier։

† **Hexaméron** (հէգզ-ե-ռոն) է. ար. Ճառք (որք ի Բասիլի կեսարացւոյ) զվեցօրեայ արարչութենէն. վ. հեքսաեմերոն։ L'Hexaméron de saint Basile։

Hexamètre (հէգզ-ե-թր) ած. վ. հնգաչափ, վեցտասնից (տող չափաւ բանից կամ տասնասւորաց)։ L'Iliade et l'Énéide sont en vers hexamètres։

= է. ար. վ. հնգաչափ տող։ Ce poème est en hexamètres։

† **Hexandre** (հէգզ-ընդր) ած. *վ. հնգաթզայ (տունկ)։

Hexandrie (հէգզ-ընդր) է. իզ. Դասակարգութիւն տնկոց՝ որոց ծաղիկք ունին արձայս վեց (քան լիննէի)։ *վեցարձայութիւն։

† **Hexaphylle** (հէգզ-ֆիլ) ած. *վ. հնգատերև. *վեցատերևան (բաժակ [calice] տնկոց)։

Hexaples (հէգզ-ափլ) է. ար. յե. վ. հն յունական թարգմանութիւնք Գրոց արբոց գրեալ ի վեց էջս կամ ի վեց սիւնակս յԱդրգինեայ, այն է թարգմանութիւնն ևօթանասնից, Ակիւղաեայն, Թէոդիտեանին, Սիմմաքեանին, թարգմանութիւն մի գտեալ յԵրիքով և միւս ևս գտեալ ի Նիկոպոլիս. վեցօրինակք. վեցիջեանք։

† **Hexastyle** (հէգզ-ստիլ) ած. *վ. հնգասիւն (շինուած)։

† **Hexasyllabe** (հէգզ-իլլ-ապ) ած. *վ. հնգվանկեան (բառ)։

Hiatus (հ-ատ-ւս) է. ար. Պատահումն երկուց ձայնաւորաց առ միմեանս (ի տաղաչափութեան և յարձակ բանս)։ Cet — blesse l'oreille։ (Տե և Heurtement)։

Hibou (հի-ու) է. ար. Թռչուն ինչ գիշերասէր. բուա. պոյե-ղ։ Tous les oiseaux en veulent au —, poursuivent le — de leurs cris. Un nid de hiboux։

Hie (հի) է. ար. Ժ. ուսարութիւն. կնճիռն։ Voilà le —. C'est là le —։

Hidalgo (իտ-ալ-ղո) է. ար. Ազնուական Սպանիացի սերեալ ի լուն ի նախնի քրիստոնէից. *Հիդալգոյ։ Un noble —. Les hidalgos։

† **Hideur** (հիտ-ւօր) է. իզ. Զարհուրելութիւն. տգեղութիւն։

Hideusement (հիտ-ւզ-ման) ած. Սոսկալի խիճ օրինակաւ. տհպիճն։ Il est — laid, défiguré։

Hideux, euse (հիտ-ւս, եւզ) ած. ժանտատեսիլ. չարատես. քաղքենի. քաւմնի. տգեղ։ Un monstre —. Une femme hideuse. Cela est — à voir։

Hie (հի) է. իզ. 1. Թակն վարելոյ զաւլաքարս փողոցաց. *ատլատար։ (Որ և Demoiselle)։ ‖ 2. Թակն վարաքարոյ գցիցս. *ցցահար տափան. **խոյ։ (Որ և Mouton)։

Hièble (իեպլ) է. իզ. և ըստ ոմանց ած. Ուտ. ինչ. վարրի Թանձրուկնի [sureau]. *ակատն. Նոր գ-ըվրէլ։

Hiémal, ale (իէմ-ալ, ալ) ած. Ձմերնական։

†A. **Hier** (հիէր) բ. ն. վ. ուրիշ Թակամէ (զաւլաքարս, գցիցս)։

B. **Hier** (իէր) ած. երէկ։ — au matin. — matin. Il partit —. Il n'est parti que d'—. Avant-hier. տես յA ի կոքգին։ D'— en huit. ցերիեկ ցաւթ օր։ Il est né d'—, il est fait d'—. (է-ւ-բ.) Երիեկեան, անփորձ սին է։

Hiérarchie (հիէր-արքի) է. իզ. 1. Ընդիրապետութիւն, քահանայապետութիւն, վանդիպետութիւն, կոչգործութիւն, դասակարգութիւն (եկեղեցւոյ, հրեշտակաց)։ La — ecclésiastique. Les anges de la première —։ ‖ 2. Դասակարգութիւն, *առաքակարգութիւն (զինուորական, ընկերական)։ Le plus haut degré de la — sociale։

Hiérarchique (հիէր-արքի) ած. Ընդիրապետա-

Digitized by Google

կան. քահանայապետական. կարգապետական։ Ordre, gouvernement —։

Hiérarchiquement (հիե-ռա-ռքի-ք-ման) ս. Ըստ կարգաց հաւիրապետութեան։ L'Église a toujours été gouvernée —։

Hiératique (հիե-ռա-տիք) ած. Նուիրական. քահանայական։ Écriture —, Caractères hiératiques. Գրմնական գրչութիւն, նշանագիրք եգիպտացւոց, համագրութեամբ Դեմոտական կամ ժողովրդականին [Démotique]։

Hiéroglyphe (հիե-ռօղիֆ) ե. ա. Խորհրդական նշանագիրք եգիպտացւոց. նուիրական քանդակ. *մեհենագրութիւն։

Hiéroglyphique (հիե-ռօղիֆիք) ած. *Մեհենագրական (նշանագիր, պատկեր)։ Caractère, figure —։

Hiéronique (հիե-ռոնիք) ե. ա. Յաղթող ի չորս նուիրական խաղս, այսինքն Յոլիմպիականս, ի պիւթեականս, յիսթմեանս և ի Նեմեանս։

Hiéronymite (հիե-ռոնիմիթ) ե. ա. Անուն կրօնաւորաց Սպանիացւոց դարուն ԺԴ-ի. հետեւողաց Հերոնիմեան։

Hiérophante (հիե-ռօֆանթ) ե. ա. Քրմապետ (հիեռաեան խորհրդատօնից)։

Hilarité (հիլ-ա-իթե) ե. իգ. Ա. Ջաղցր զուարթութիւն։ Une physionomie pleine d'—։ ‖ Բ. Յանկարծական զուարթութիւն։ Ces paroles excitèrent l'— de l'assemblée. — bruyante։ [d'un haricot։

Hile (հիլ) ե. ա. Գարս (ընդոց)։ Le — d'une fève,

Hindoustani (հինդուսթանի) ե. ա. Բարբառ Հընդկաց առ մեզ. արդի Հնդկերէն։

† **Hippace** (հիբաս) ե. իգ. Գանիր Սկիւթացւոց ի կութանէ ճայկաց [jument]։

† **Hipparque** (հիբարք) ե. ա. Իշխան հեծելազօրաց (առ նախնիս Յոյնս). Հեծելապետ. Ս. Հեծելապետ։

Hippiatrique (հիբիաթրիք) ե. իգ. Բժշկութիւն ձիոց. *Ձիաբուժութիւն։

Hippique (հիբիք) ած. Ձիական։ Concours —։

† **Hippobosque** (հիբոբոսք) ե. իգ. Ճանճ Ջրաոսկեր ձիոց և արջառաց. Ձիասիծակ։

Hippocampe (հիբօգամբ) ե. ա. Ա. Անուն ձիոց Գիսոիդանի. *Հիպպոկամպ. *Ծովձիր։ ‖ Բ. Ձկնիկ ինչ ծովու Միջերկրականի. *Ձիաձուկն։ (Որ և Cheval marin)։

Hippocentaure (հիբօգենթօր) ե. ա. տես Centaure, 1.

Hippocratique (հիբօգրատիք) ած. Հիպոկրատեան (վարդապետութիւն, բժշկութիւն)։

Hippocrène (հիբօգրէն') ե. իգ. Ադբիւր Հելիկոնի լերին՝ նուիրեալ Մուսայից. *Ձիագրիւր։ Il a bu des eaux de l'Hippocrène. (ի-խօ-բ.) Արբեալ է նորա ի ջրոյն Ձիագրեր. ունի տաղանդ բանաստեղծական։

Hippodrome (հիբօդրոմ') ե. ա. Տեղի Միջնորդացից. Խուրձակարան. Միջնորդատուն. տապարէզ. ի Հիպոդրոմէ։ Un vaste —. L'— de Constantinople։

Hippogriffe (հիբօղրիֆ) ե. ա. Խառնագազան թեւաւոր՝ ի ձիոյ և ի կորճատիծաւէ [griffon] (ըստ առասպելոց). *Ձիակորճ։

Hippolithe (հիբօլիթ) ե. ա. Քար գեղին գտեալ յաղիս և ի փամփուշտս ձիոց. *Ձիաքար։

Hippomane (հիբօման') ե. ա. Հիւթ հոտեալ ընդ ծննդականս [parties génitales] կամ ընդ պուչ [vulve] ճայկաց [jument]. *Ձիամոլ. *Ձիաեւթ։ On attribuait à l'— une vertu aphrodisiaque très puissante։

† **Hippophage** (հիբօֆաժ) ած. Ձիակեր։ Population —։ Վայրի և իբր ե. ա. Un —։

Hippopotame (հիբօբօթամ') ե. ա. Մեծ չորքոտանի ինչ երկակենցաղ. Ձիագետն. *Գետաձի. Ձի ջուրց. տես -ին։

† **Hircocerf** (հ-ե-ս-ֆ) ե. ա. Ա. Անասուն ինչ մտացածին ի քաղէ [bouc] և յեղջերուէ. եղջերուաքաղ։ "Vous voilà tombé dans la possibilité; dans cette possibilité, vous trouverez les choses de raison, les hircocerfs, les hippocentaures et mille autres figures bizarres." ՖԵՆ. ‖ Բ. (ի-խ-բ.) Անէ և անգոյ ինչ. եղջերուաքաղ։ "Un projet idéal que le cardinal nommait un —." ST-SIM.

Hirondelle (հ-ոնդել') ե. իգ. Թռչուն ինչ որ եւ լինի ի գարնան. ծիծառն. ԵԶԼԱՆԴԷ։ Au retour des hirondelles. Venir avec les hirondelles. Գալ ի գարնան։ Partir avec les hirondelles. Մեկնիլ յաշնայնի։ Une — ne fait pas le printemps. (ա-ա-ս.) Մի ծիծառն ազ բերէ գարուն. մեզ եւեթ օրինակաւ չհաստատի ինչ։

— Pierre d'—. Քար գտեալ ի բոյնս ծիծառանց, զոր նախնիքն հասմունքեին օգտակար աչաց. *ծիծեռնաքար։

— de mer. Ա. Թռչուն ինչ ծովու. ծիծառն ծովային. *Ծովծիծառն։ ‖ Բ. Թռչող ձուկն ինչ ծովու. *ծիծեռնաձուկն. ԵԶԼԱՆԴԷ պուլԵԶ։

† **Hispanique** (հ-սպանիք) ած. Սպանիական։

Hispide (հ-սպիտ) ած. Թաւամազիկ. Թաւ. (ըստ անկապիտոց)։ Tige —։

Hisser (հի-ս) բ. ն. Վերացուցանել, ի վեր ամբառնալ (դառագաստ, գեարիսխ, գմակոյկ). ձգել, բարձրացուցանել (դրօշ)։ — une voile. — son pavillon։

= Se —. բ. ա. Բարձրանալ. վերանալ։ Je me hissai jusqu'à la fenêtre։

† **Histiodromie** (հ-սթիօդրոմի) ե. իգ. Նաւարկութիւն առագաստիւք. *առագաստանաւագնացութիւն։

Histoire (հ-սթուար') ե. իգ. Ա. Պատմութիւն. պատմագրութիւն. պատմաբանութիւն։ — ancienne, moderne, profane, sacrée կամ sainte. L'— de France, du Bas-Empire. Avoir de profondes connaissances en —. Leçons, cours, professeur d'—. On a dit que la géographie et la chronologie étaient les deux yeux de l'—։ ‖ Բ. Պատմութիւն. զրոյց։ Il me conta toute son —, l'— de ses amours. Il me demanda l'— de notre voyage. C'est toute une —. Երկայն են բանք զոյնմանէ։ ‖ Գ. Պատապճոյճ պատմութիւն. առասպել։ C'est une —, ce sont des histoires. Il me fit là-dessus je ne sais quelle —։ ‖ Դ. (ի-խ-բ.) Պատմութիւն. քննութիւն։ L'— de l'esprit humain։ ‖ Ե. (ի-խ-բ.) Պատմութիւն. նկարագիր։ L'— des plantes, des animaux։ [nos, —de passer le temps։

† — de. Որպէս զի. առ ի. (ա-ս.)։ Jouons aux domi-

Histologie (հ-սթօլոժի) ե. իգ. Ճառք զհիւսուածոց [tissu] մարմնոյ. *հիւսուածոցբանութիւն։

Historial, ale (հ-սթօ-իալ, ալ) ած. Պատմութեան. պատմական. (ի.)։ Le Miroir —de Vincent de Beauvais։

Historien (հ-սթօ-իէն) ե. ա. Ա. Պատմագիր. պատմիչ. պատմարան։ — digne de foi. Les historiens latins, français. Les historiens d'Alexandre։ ‖ Բ. Որ պատմէ դէպս ինչ. պատմիչ. պատմող։ Je ne suis qu'—։

Historier (հ-սթօ-իէ) [J'historiais, nous historiions, vous historiiez. Que j'historie, que nous historiions, que vous historiiez.] բ. ն. Զարդարել ալ և ալ մնոր զարդուք։ Ce lambris est trop nu, il faudrait un peu le faire —. Bible historiée։

Digitized by Google

Historiette (ի-պո-ռիէթ) ե. էթ. Համառօտ պատմութիւն զուարճալի կամ գեղջն ինչ իրաց. *մանրավէպ։ Il nous a fait une jolie —։

Historiographe (ի-պո-ռի-ո-գ֊) ե. ար. Պատմագիր (կարգեալ ի Տէրութենէ)։ Il n'y a plus d'— de France, d'— du roi։

Historique (ի-պո-ռիք) ած. Պատմական. պատմագրական։ Style, narration, recueil —. Dictionnaire —։ — ե. ար. Պատմութիւն դիպաց ինչ շարեալ կարգաւ և հանգերձ առանձինն հանդամանաց [circonstance] պատմութեան։ Voilà l'— de cette affaire։

Historiquement (ի-պո-ռիք-ման) մ. Ըստ օրինաց պատմութեան. ըստ պատմագրութեան. *պատմաբար։ Narrer une chose, un fait —։

Histrion (ի-պռիօն) ե. ար. ած. Աւդիակատակ գուսան (առ Հին Հռովմայեցիս). խեղկատակ. հոպիտ։ ‖ բ. խեղկատակ. հոպիտ. (առ արհամարհանաց)։ Un misérable, un vil —։

† **Histrionage** (ի-պռիօնաժ) ե. ար. Արուեստ խեղկատակաց. խեղկատակութիւն։

Hiver (իվ֊) ե. ար. ած. Ձմեռն. ձմերայնի։ — pluvieux, venteux, sec. — bien doux. — bien dur, bien rude. Ձմեռնի կարճձմեռն, կարճաւր։ Vêtement d'—. Il a passé l'— dans telle ville. Անցոյց զձմեռն, ձմերաց յոյս ինչ քաղաքի։ Dans la rigueur, dans le fort de l'—. Յապտղոյ, ի սաստկութեան ձմերայնոյն. ի խոր ձմերան։ L'— est avancé, est tardif. L'année du grand —. Il n'y a point eu d'—. (առ. Այս տարի բնաւ ձմեռ չունեցաք)։ En —. Durant l'—. L'— de l'âge, de nos ans. (ե-խոբ. և ի քնոտ֊.) Ուերութիւն։ ‖ բ. Ամ. տարի (հասակի ծերութեան). (ի քնոտ֊.) Il comptait déjà soixante hivers։

Hivernage (իվեռնաժ) ե. ար. † ած. ձմերնական մերկաց և անձրևաց յերկիրս ինչ. (ըստ նաւագործաց)։ ‖ բ. Ձմերելն, ձմերումն (նաւուց)։ Passer son — dans tel port։ ‖ ց. Անջոյթ նաւահանգիստս ձմերելոյ։ Un bon —։ ‖ դ. Աւրօրագրութիւն կամ հերկ ձմերական։ ‖ † ե. խառնաւրդ հաճարոյ, ցորենոյ, վարսակոյ և գարւոյ սերմանեալ յոյշնան վասն ձմերան։

Hivernal, ale (իվեռնալ, ալ) ած. Ձմերական. ձմեռնային. (խոբ)։ Les froids hivernaux։

Hiverner (իվեռնե) ֊. ն. Անցուցանել ուրեք (զօրաց կամ նաւուց) զձմեռն. ձմերել։ Les troupes hivernent dans tel pays։ [զձմեռն։ — les terres։ — ե. ն. Հերկել, արօրագրել զերկիր յառաջ քան — S'—. ֊. ա. Կալ առաջի ցրտոյ առ ի ընդհատանել։ C'est une chose fort saine que de s'—։

Ho (հօ) նչ. ած. Ա՛յ դա. քեզ ասեմ. ի՛շտ։ Ho! venez un peu ici. Holà! ho! quelqu'un։ ‖ բ. Ո՛հ. ա՛հ ա՛հ։ Ho! quel coup! Ho! ho! vous faites bien l'entendu։

Hobereau (հօպը֊օ) ե. ար. ած. փոքրիկ ինքնագործական։ ‖ բ. (ե-խոբ. և ապտր.) Շինականաց ազնուականի։

Hoc (հոք) ե. ար. ած. խաղ ինչ քարտախոց։ Jouer au —։ ‖ բ. (ե-խոբ.) Յաջողակ։ Ce bonheur-là vous est —. La victoire lui est —։

— Ad —. տես Ad hoc ի կարգին։

— Ab — et ab hac. տես Ab hoc et ab hac ի կարգին։

Hoca (հոքա) ե. ար. խաղ ինչ բախտի. *հոկայ։ Jouer au —։

Hoche (հօշ) ե. էթ. ած. կտրած, ինչ (ի վերայ փայտի համարոյ կամ հաշուեփայտի [taille]). տեսիլ տերլիչի, նշանակ։ Faire une —։ (Աս և Coche)։ ‖ † բ. կեռիկ, խառ (ի վերայ դանակի)։ Ce couteau a des hoches։

Hochement (հոշմ֊) ե. ար. թօթափումն, շարժումն (գլխոյ)։ Un — de tête։

Hochepied (հոշփիէ) ե. ար. ած. ցառաչքնթացս, նաւ խայտրճակ բազէ (յորս ծայից [héron])։ ‖ † բ. երկաթ ի վերայ մեզևիի [manche] բռնի մերձ ի կոթառն [douille], յորոյ վերայ կոխեալ վարեն զբռնի խորազոյնս. գ. բռատրուկ։

Hochepot (հոշփօ) ե. ար. խորխիկ ինչ ի յօշուածոյ եղջն՝ եփեալ այլ և այլ հանդերձանաց։

Hochequeue (հոշփէօ) ե. ար. տես Bergeronnette, 2.

Hocher (հոշե) բ. ն. թօթափել. շարժել. Ս. ցնցել. (տե. թօթվել. երերցնել)։ — un prunier pour en faire tomber les prunes. Cet oiseau hoche la queue et change sans cesse de place. — la tête. թօթափել, (տե. թօթվել) զգլուխ ի նշան ապհաճութեան։ — ե. ն. ի վեր տանել և ի վայր իջուցանել երիվարի ատեպ ատեպ զքթիան առ ի շարժել զնաձան յիւրում ընթանալ։

Hochet (հոշե) ե. ար. ած. խաղալիկ զոր տան մանկանց ի ժամանակի հանելոյ զատամունս առ ի դնել ի բերան. կոյիճ։ Un — de corail. Un — de cristal garni de grelots d'argent։ ‖ բ. (ե-խոբ.) Մնասիք. խաղալիկ։ Les riches parures, les bijoux coûteux et inutiles sont des hochets pour la vanité։

† **Hodomètre** (օտօմէտր֊) ե. ար. տես Odomètre։

Hogner (հոյնե) բ. ն. Տրտնջել. մրմռալ ընդ ատամունս. (տե. և խրթ)։ [hoirs. Ա՛ուաս անժ առանդ։

Hoir (ուառ) ե. ար. ժառանգ։ Il est mort sans —.

Hoirie (ուառի) ե. էթ. ժառանգութիւն։ Accepter l'—. Cela lui est acquis par droit d'—։

Holà (հօլ) նչ. ած. Ա՛յ ա՛յ դա. ապէ՛. ի՛շտ։ Holà ho! Holà! qui est là? ‖ բ. Ա՛յ գոգաւորեա. շատ է։ Holà, ne faites pas tant de bruit։

— ե. ար. Mettre le —, les —. Դադարեցուցանել ի կռուելոյ. (ընդ.)։ [լանդերէն բառբառս։

† **Hollandais** (հօլանդէ) ե. ար. Հոլլանդիական, հոլ

† **Hollande** (հօլանդ) ե. էթ. ած. Ցուրբ կտաւ ինչ հոլլանդիական։ De la —։ ‖ բ. Ազգ ինչ հաղարջի [groseille]։ ‖ ց. Ազգ ինչ գեղջն և մեծ գետնախնձորոյ [pomme de terre]։ Vendre de la — au boisseau։

Hollandé, ée (հօլանդե) ած. խիտ, առկուն (կտաւ)։

Hollander (հօլանդե) ֊. ն. Անցուցանել զփաղ փերփերայի գրչի ընդ չերմ մնթերս առ ի մնաքրելոյ զճարպն կամ զկուղն։

Holocauste (օլոքոսթ) ե. ար. ած. ողջակէզ (հրէից)։ բալբասպատուղ։ L'autel des holocaustes։ ‖ բ. Պատարագ. զոհ. ողջակէզ։ Mettre l'— sur l'autel։ ‖ ց. Պատարագ. զոհ. ողջակէզ։ J.-C. s'est offert en — pour nos péchés։

Holographe (օլո-գրաֆ) ած. ար. Testament —. կտակ գրեալ ողջ բովանդակ ձեռամբ կատարողին. կտակ ինքնագիր, ողջագիր։ (Գրի և Olographe)։

† **Holomètre** (օլօմէտր֊) ե. ար. Գործի ինչ աստեղաչափութեան. տեսակաչափ։

† **Holothurie** (օլոթիւրի) ե. էթ. Ազգ ճապաղայիի ածից [radiaire] անատանց ծովու. *ծովապրիապ։ (Որ և † Membre marin, † Priape de mer)։

Homard (հօմար) ե. ար. Մեծ խեցգետին [écrevisse] ծովու. տատակոս. ըմբոստօղ։ (Տես և Langouste)։

Digitized by Google

Hombre (օմ-բ) ե. ար. *Գարտախաղ մի ապանիական. *մարդախաղ. *ամբրոյ։

Homélie (օմէլ) ե. էք. 1. Ճառ ղԱստուածային կամ գկրօնական իրաց։ Les homélies de saint Chrysostome sur saint Matthieu. Ճառք սրբոյն Ոսկեբերանի յաւետարանագիրն Մատթէոս։ ‖ 2. (ե-խ-ք. և պրտ.) Ճառ, բան բարոյական որ ածէ ատենաւոր. քարոզ։ Quand aura-t-il fini son ennuyeuse — ?

Homéopathe (օմէօ-բ) ած. ար. Médecin —, կամ լոկ — . ե. ար. *Նմանատրոյժ։ [թիւն։

Homéopathie (օմէօ-բի) ե. էք. *Նմանատրուժու-

Homéopathique (օմէօ-բիք) ած. *Նմանատրուժական։ Pharmacie — . Doctrines homéopathiques։

Homérique (օմ-իք) ած. Հոմերական. Հոմերեան։ Style — . Rire — . Հոմերական, մեծամասն, անհուտ քրքիջ. (ակնարկութիւն ի ծաղրն մեծամասն զոր զարհշոյց կաղն Հեփեստոս յերախան աստուածոց մատաուակելով զդինի. տես Հոմ. Իլ. Ա. 599)։

A. **Homicide** (օմ-իտ) ե. Մարդասպան. ապանող։ Ni les adultères, ni les fornicateurs, ni les homicides, n'entreront dans le royaume des cieux. Être — de soi-même. 1. Ինքնասպան լինել անձին իւրում. անձնասպան լինել։ ‖ 2. (ե-խ-ք.) Զխնայել յատաղձութիւն իւր կամ յանձն. անձնասպան լինել։

= ած. Մարդախոշոշ (վիրաւոր, պատերազմ, երկաթ). ապանիչ. (ի բնութ. և ի պիրճ աստուածոց)։ Un vainqueur — . Un fer — . Dessein, complot — ։

B. **Homicide** (օմ-իտ) ե. ար. Մարդասպանութիւն. ապանութիւն. մարդասպանք։ Commettre, faire un — . Un — volontaire, involontaire. — de soi-même. Անձնասպանութիւն. ինքնասպանութիւն. անձնամահութիւն։

† **Homicider** (օմ-իտ-ի) բ. ն. Սպանանել գոք. (հզ.)։

Hommage (օմ-ժ) ե. ար. 1. Խոստումն, դաւանութիւն հպատակութեան ճորտի [vassal] առ տանուտէրն կամ պարոնն [seigneur]. Տարկ ծառայութեան։ Rendre — . Faire la foi et — . — lige, franc. Rendre — à la vérité. (ե-խ-ք.) Ճանաչել, խոստովանիլ զճշմարտութիւն։ ‖ 2. (ե-խ-ք.) Հպատակութիւն. մեծարանք։ Toutes les créatures doivent — au Créateur, doivent lui rendre — . Rejeter, mépriser les hommages de quelqu'un. Ձառնէ երեսս մեծարանաց ուրուք։ Elle reçoit les hommages de mille adorateurs. Agréez, recevez mes hommages respectueux. Ընկալարուք զիմ պատուադիր մեծարանս. (առ յատարս նամակաց ի գրելն առ տիկնայս)։ ‖ 3. Նուէր մեծարանաց։ Je lui ai fait — de mon livre. Daignez agréer ceci comme un — de ma reconnaissance։

Hommagé, ée (օմ-ժէ) ած. Պարտապան հարկի ծառայութեան (երկիր). Տարկապարտ։ Terre hommagée։

Hommager (օմ-ժէ) ած. ար. Vassal —, կամ լոկ — . ե. ար. Հարկապարտ, պատարագաբեր ճորտ։

Hommasse (օմաս) ած. Որոյ կերպարանք, ձայնն կամ հասակ բերէ զնմանութիւն գառն մարդոյ և ոչ գկնոջ (կին). առնացի. առնական. առնակերպ։ Elle a des traits hommasses, la taille — . Elle est — ։

Homme (օմ') ե. ար. 1. Մարդ։ Les différentes races d'hommes. Les hommes du Nord, du Midi. Մարդիկն հիւսիսոյ, հարաւոյ։ Dieu créa l'— à son image. Son souvenir vivra longtemps dans la mémoire des hommes. — de couleur. տես ի Couleur, 6. Les enfants des hommes. Որդիք մարդկան. մարդիկ. (քան Գրոց արրոց)։ ‖ 2. Մարդ. (առի գԳրիստոսէ)։ Le Fils de Dieu s'est fait — . Որդին Աստուծոյ հաս կամ զգեցաւ զմարդկային բնութիւն, զգեցաւ զմարդ, մարդացաւ, մարմնացաւ։ L'Homme-Dieu. Մարդ և Աստուած. աստուածամարդ. Քհաւս Գրիստոս։ Le Fils de l'— . Որդի մարդոյ. Յհաւս Գրիստոս։ ‖ 3. Մարդ. (քան հագեալ մտածեալ գոց)։ L'— intérieur. Ներքին մարդն։ L'— spirituel, charnel. Հոգեւոր, մարմնաւոր մարդն։ Le vieil — . Հին մարդն. Հին մարդկութիւնն։ Dépouiller le vieil — . տես ի Dépouiller, 5. Nouvel —, — nouveau. Նոր մարդ. քրիստոնեայ արրեալ. շնորհագ. ‖ 4. Մարդ. մարդկեղէն բնութիւն, տկարութիւն։ Ses douleurs lui rappelèrent qu'il était — . Dans cet écrivain on trouve rarement l'auteur et toujours l'— . Il y a toujours de l'—, il se mêle toujours de l'— dans nos actions. Մինչդեռ ոք տկարութեամբն զգածեալ է։ ‖ 5. Մարդ. այր։ David était l'— selon le cœur de Dieu. "Comment est mort cet — puissant qui sauvait le peuple d'Israël ?" FLÉCH. *Turenne*. Un — de Dieu. Աստուածայ. այր բարեպաշտ, մարդասէր, աղքատասէր։ — de Dieu. Աստուածոյ. մարդարէ։ C'est un bon cœur d'—, une bonne pâte d'— . Հեզ, քաղցր, բարեբարոյ ոք է. (ընդ.)։ C'est une bonne tête d'— . Մտացի ոք է։ C'est le dernier des hommes. տես ի Dernier, ե. Un — nouveau. (ե-խ-ք.) Որ չեւնի մի ինչ ի ծնողացն, և անձին ևեթ պատի զմեծութիւն իւր կամ պհամբաւ. Նոր մարդ։ Cicéron était un — nouveau։ ‖ 6. Աստ մարդ. այր (հակադրութեամբ կնոջ). (տե. երիկ մարդ)։ Dieu a créé l'— et la femme. Le premier — . Նախամարդն. նախատեղծն։ Dans ces assemblées, les femmes sont séparées des hommes. Elle fut séduite par cet — . Elle ne veut épouser que l'— de son choix. Cette femme portait des habits d'—, était en — . Աստ կին զգեցեալ էր հանդերձ առնացի, առնակերպ։ ‖ 7. Աստ հասեալ յորութեան հասակն. այր հասեալ յորս. այր։ C'est un — fait. Աստ ե կատարեալ։ N'être pas — . Լինել անայր, անարի, անբուսական ի գործիլ կամ ի մերձաւորիլ։ ‖ 8. Աստ արութեայ, քաջասիրտ. այր։ Soyez hommes. Լերուք արք։ Il a montré qu'il était — . C'est un — que cet —-là։ ‖ 9. Աստ. ումեսէն. (—ի.)։ J'irai avec mon — souper chez vous։ ‖ 10. Աստ. զինուոր. գործաւոր։ Le capitaine rassembla ses hommes. Une armée de cent mille hommes. Cet entrepreneur donne tant à ses hommes par jour. Hommes de recrue. Դիւրընթեր զօրականք. — de pied. Հեծեալ զօրական։ — de cheval. Հեծեալ։ ‖ 11. Ս. Ճարտ [vassal]։ — lige. — de foi։ [բևեք։

— Un grand — . Աստ մեծ, մեծանուն, հռչակաւոր, և

— Un — bon, Un bon — . տես ի Bon, A. 13.

— Un honnête —, Un — honnête. տես ի Honnête.

— d'État, d'affaires, de paille. տես յ'État, այլովքն հանդերձ։

— de guerre. Աստ կռուող, պատերազմի. զինուորական։

— de mer. 1. Աստ ծովագնացութեան, նաւարկութեան. նաւարկող։ ‖ 2. Նաւավար. նաւազ։

— du jour. Աստ նորաբեր։ — du monde. տես ի Monde։

— Il n'est pas — à endurer un affront. Ոչ առնի նա թշնամանաց։ [թիւնս։

— Un — à tout. Աստ յամենայն ծառայու-

— Tuer son — . Սպանանել զիմ շնամի իւր։

— des bois. տես ի Bois, 4.

Digitized by Google

— marin. *voir* Lamantin, Phoque.

† **Hommée** (ո-մե) ե. իգ. Մի օրում աշխատության մարդի կամ մշակի յանգած [trique.

Homocentrique (ոմո-ենտրիք) ած. *voir* Concen-

Homogène (ոմոյենե') ած. 1. Համասեռի. Համացեղ. Համանման. Les parties homogènes. ‖ 2. Կազմված է համասեռի մասանց. Համանմանան. Un tout —. Substance —.

Homogénéité (ոմոյենեիթե) ե. իգ. Համասեռություն. Համացեղություն.

Homologation (ոմոլոյո) ե. իգ. Հաստատելի գատաստանաւ. ատենական հաստատություն. (քան իրատարակության). Poursuivre une —.

Homologue (ոմոլոգ) ած. 1. Համագիր (կող կամ կողմն, քան երկրաչափից). Dans les triangles semblables, les côtés homologues sont proportionnels. ‖ † 2. Համաքան. Համանգաչափ (մարմին, քան տարրագիտից).

Homologuer (ոմոլոգե) բ. ն. Հաստատել, վաւերական առնել գատաստանաւ. — une sentence arbitrale.

Homonyme (ոմոնիմ) ած. 1. Համանուն. Նոյնանուն. Ցայս միտս վարի և իրը ե. պ. Il ne faut pas confondre cet auteur avec son —. ‖ 2. Նոյնահնչիւն, Նոյնանձայն (բառ որ զանազանին ուղղագրության և առատարանության). Համանուն. *Mule*, animal, et *Mule*, chaussure, *Chêne* et *Chaîne*, *Sain* et *Sein*, sont homonymes, sont des mots, des termes homonymes. Վարի և իրը ե. պ. Dictionnaire des homonymes.

Homonymie (ոմոնիի) ե. իգ. Նոյնաձայնություն, Հնչակցություն (բառից). Համանունականություն.

Homophonie (ոմոֆոնի) ե. իգ. 1. Միաձայն միաբանություն (երգից). ‖ † 2. Նոյնաձայնություն (բառից).

† **Homousien** (ոմո-ւիեն) ե. պ. Անուն ղոր տային որթոնոք կաթոլիկացի՝ որ ի նմին էսմին հնէ դատանին զՈրդի և զՀոգի. Համագոյական. *Համագոյապատան.

Honchets (հոնշե) ե. պ. յ. *voir* Jonchets.

Hongre (հոնգ-ը) ած. պ. Cheval —. Ձի արու հատեալ են երկատորիք. կրճատեալ. կրտեալ. Վարի և իրը ե. պ. Il a deux beaux hongres.

Hongrer (հոնգ-ե) բ. ն. Կրճատել, կրտել (ձիի). Ce cheval est trop vicieux, il faut le —.

Hongrieur, Hongroyeur (հոնգ-իէօր, հոնգ-ուա-եօր) ե. պ. Ցարդարիչ Հունգարական մորթոց.

† **Hongrois** (հոնգ-ուա) ե. պ. Հունգարական, Հունգարերէն բարբառ.

Honnête (ոնետ) ած. 1. Վայելուչ. պատշաճ. Il n'est pas — de se louer soi-même. Cela n'est pas — à un homme de votre âge. ‖ 2. Արդար. օրինաւոր. արժանաւոր (պարգև, վարձք, գինք). ‖ 3. Գատաւոր. պատշաճաւոր. "Sylla crut qu'il était plus — de combattre les ennemis de l'État que de ruiner les affaires de la république par une vengeance précipitée." VERTOT, *Révol. rom.* ‖ 4. Գարեկիր. Հաճոյ. Action louable et —. Ne tenir que des discours honnêtes. Pensées honnêtes. Cœur, amour —. — femme. Կին ցածուն, զգաստ, պարկեշտ. ‖ 5. Աղնուական. պատուասիրող. քաղաքավարուն. **քաղաքավար. *բարեկիրթ. Il est — avec tout le monde. Il lui a fait la réception du monde la plus —. Des manières honnêtes. Un langage —. ‖ 6. (ե-ե-ը.) Չափաւոր. Il faut que votre discours soit d'une longueur —. Cela est d'une largeur, d'une grosseur —. — aisance. Չափաւոր գերբարեկցություն.

— homme. 1. Աւր Համճոյ յընկերության մարդկան. (ից.). Il faut bien des qualités pour faire un — homme. ‖ 2. Աւր ուղիղ, արդար, պատուաւոր. Cela n'est pas d'un — homme. Il ne hante que d'honnêtes gens. "Spinosa, qu'on dit avoir été un des plus honnêtes hommes de Hollande." VOLT. ‖ 3. Աւր անծանօթ որ թուի ի պատուաւոր վիճակէ. (տե. շնորհքով մարդ ըլ). Le hasard m'a placé auprès d'un — homme. Un — homme demande à vous parler.

— Un homme —. Աւր ազնիւ, քաղաքավարող, **քաղաքավար. Des gens honnêtes.

= ե. պ. Պատուաւորն. բարոյականն. առաքինին. L'—, l'utile et l'agréable. Préférer l'— à l'utile.

Honnêtement (ոնետման) ր. 1. Քան պատշաճի. վայելչության համար. Il lui a parlé fort —. Il l'a reçu le plus — du monde. ‖ 2. Գարեկիրաբար. Համեստաբար. Elle s'est toujours conduite —. ‖ 3. Պատուով. պատուասիրաբար. Traiter — les rois vaincus. ‖ 4. Ցքաւական. շատ խակ. չափաւորապէս. ‖ 5. Կարի յոյժ. անչափ. (տե. փառաւորապէս). (հնդկ.). Il en a — mangé. Elle est — laide. Il est fort — crotté.

Honnêteté (ոնետե) ե. իգ. 1. Վայելչություն. պատշաճություն. Blesser les règles de l'—. ‖ 2. Պատուաբարություն. L'— de son âme, de sa conduite, de ses principes. ‖ 3. Համեստություն. պարկեշտություն. ցածություն. զգաստություն. Des paroles contre l'—, contraires à l'—. L'— des mœurs. ‖ 4. Պատկառ կալը բարեվայելչության կամ պատշաճից ընկերության. ազնուականություն. պատուասիրություն. **քաղաքավարություն. Il a beaucoup d'— pour tous ceux qui ont affaire à lui. C'est l'— même. ‖ 5. Գործք կամ բանք պատուասիրական, **քաղաքավարական. Il le reçut, il le traita avec toutes sortes d'honnêtetés. Il lui a fait mille honnêtetés. ‖ 6. Գարգև շնորհակալության. Il m'avait rendu un service . . . et je lui ai fait une —.

Honneur (ոնեօր) ե. պ. 1. Պատիւ. շուք. փառք. Acquérir de l'—. Vivre sans —. Une vie sans —. Անփառ, անփառաւնական կեանք. De tels sentiments vous font —. (տե. Աւր գիտի զգացմունք ձեզի պատիւ կը բերէն). L'— du nom français. Faire — à une lettre de change. Հաստատանել զինախանակագիրն. Faire — à quelqu'un d'une chose. Ընծայել, գրել, վերագրել ինչ ումեք. Il se faisait — d'un ouvrage qui n'était point de lui. Faire — à la vérité. Խոստովանել զճշմարտության. Champ d'—. Ճակատաւ, կռուոյ տեղի. Ճակատատեղ. կռուատեղ. Mourir au champ կամ au lit d'—. Անկանիլ ի պատերազմի. ‖ 2. Պատիւ անձին. Համբաւ. Attaquer, blesser, flétrir, déchirer l'— de quelqu'un. Défendre, venger son—. Porter atteinte à l'—de quelqu'un. Être jaloux de son —. Perdre l'—. Il est délicat sur ce qui regarde l'—. C'est une tache à son —. Il y va de son —. Point d'—. Խնդիր, նիւթ պատուոյ. Se faire un point d'— de quelque chose. Առնել իրա ինչ կարի խնամով. Affaire d'—. *voir* j'Affaire, 2. Dettes d'—. Պարտք խաղաց. ‖ 3. Պատիւ. առաքինություն. լաւութիւն. C'est un homme plein d'—. L'— lui est plus cher que la vie. Ce sont des gens d'—. Il n'a ni cœur ni —. L'— français. Manquer à l'—. En tout bien et en tout —, en tout bien et tout —. Բարոյք դիտաւորության. Parole d'—. Խոստումն պատուոյ կամ ի վերայ պատուոյ. Sur

Digitized by Google

l'—, sur mon —. Իմով պատուով. (ձև երգման)։ ‖ 4. Պատիւ (կնոջ). զգուշութիւն. պարկեշտութիւն. ցածութիւն։ C'est une femme d'—, sans —. Elle a forfait, elle a fait faux bond à son —. Rendre l'— à une femme. Վերադարձնել ընդ սիրուհւոյն իւրոյ։ ‖ 5. Ընչանակ մեծապատուց. մեծարանք. պատիւ. շուք։ Il faut rendre — à qui il appartient, à qui il est dû. Il fut reçu avec tous les honneurs dus à son rang. Accompagner quelqu'un par —. Ջհեռ երթալ սեմք առ ի պատիւ։ Les fêtes célébrées en son —. Les honneurs suprêmes, les derniers honneurs, les honneurs funèbres fait du cercueil, de la sépulture. Հուսկ յետին ատեր պատիւ (ա). Հանդէս յուղարկաւորութեան մեռելոյ։ Cour d'—, l'escalier d'—. Գլխաւոր գաւիթ, սանդուղք տան. գաւիթ, սանդուղք պատուոյ։ Faire les honneurs d'une maison. Մեծարել զհիւր. առաջնորդականել մեծարանաց. ընդունել պատուով։ Faire — à un repas. Ուտել կարի քաջ ախորժանաք։ ‖ 6. Գասիս. բարձ. աստիճանութիւն։ Aspirer aux honneurs. Être élevé aux honneurs. Parvenir au comble des honneurs։ ‖ 7. (ի-ի-ք.) Ջարդ. պարծանք. պատիւ։ "Corbulon fit tout l'— de ce règne par ses victoires." BOSS. *Hist.* I, 10. "Les hêtres qui sont l'— des forêts." FÉN. *Tél.* XVII. ‖ 8. Գասիկը (Համգամասիկն [atout] ի խաղս քարտիսից). պատիւ։ J'ai un —, deux honneurs։

— Se faire un —. Գասիս անձին համարիլ։

— Se faire — de quelque chose. Ջարգարիլ. պճնիլ։ "Vertueux sans vouloir se faire — de sa vertu." FLÉCH. *Lam.* [Լեգէոն պատուոյ։

— Légion d'—. Կարգ ինչ պատուականչանի ի գաղղիա.

— Dame d'—. Շքադիր, պատուադիր տիկին (իշխանական կամ դչխոյի)։ [Լուիզն Հանդերձ։

— Garçon, demoiselle, fille d'—. տես ի Garçon, այլ.

— Ne jouer que l'—, que pour l'—. Խաղալ ի զբօսանս եւեթ. խաղալ առանց սրտի խոյ։

— À tous seigneurs tous honneurs, կամ À tout seigneur tout —. (ա-ա-ի.) Հարկս հարկատուաց, պատիւս արժանաւորաց։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Հարայն վասն բնական սէրոյ եղբարն, գանգատայն և վհատալոյ ջղին հարազատին վհատ չկոխի ատեր պարի, արբանի օրինաւոր խաղման առնել և պարանոց։ Այլ և զքերթեալ արտաքս հատաւ ի-ի-ն-ի-վ գնալ ի էրեկտիոն յաջորիմ ասէ." Գիտ. գ. 407։

Honnir (հոնիր) բ. ն. 1. Ցամաքի առնել. նշաւակել։ On le honnira s'il abandonne son parti. Sa conduite a été partout honnie։ ‖ 2. Անպատուել. թշնամանել։ — une femme։

Honorabilité (ոնո-ռապիլթէ) է. իթ. Պատուականութիւն։ C'est un homme d'une parfaite —։

Honorable (ոնո-ռապլ) ած. 1. Պատուական. մեծարժան։ Profession, condition, rang —. Ils ne veulent se rendre qu'à des conditions honorables. Il a fait une fin — et glorieuse։ ‖ 2. Արժանի պատուոյ, մեծարանաց. մեծաշուք. պատուական։ C'est une des maisons les plus honorables de notre ville. Il est né de parents honorables։ ‖ 3. Արժանապատիւ. (առի զերեսափոխանաց)։ Mon — collègue, mon — ami vous a dit, messieurs, que . . . L'— orateur qui m'a précédé à cette tribune։

— Amende —. տես յ'Amende։

Honorablement (ոնո-ռապլման) ս. 1. Պատուով։ Il a été reçu —. C'est un homme qui a toujours vécu —, très —։ ‖ 2. Մեծաշուք փառաւորութեամբ։ Il a été enterré très —։

Honoraire (ոնո-Ր-) ած. Ած ի պատիւ. պատուոյ. պատուական։ Conseiller, professeur —. Président —. Պատուոյ, պատուական գահերէց։

= է. ու. յե. Վարձք ասից (քաջհանապէից, խօսնակաց կամ փառատրանից, բժշկաց). Հոշիկք (ա). Այս Ինչ։ J'ai donné tant à mon avocat pour ses honoraires։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Ցոյր ոչ-ոց ասէ հաս ի-ի ծուխս. փառ գինն պատասխանի և հատուցից ոչ." Ա Թագ. ԺԲ. 3. — "Ոչինչս ի բրպտնին Այրինայ հաս և ծուխս և գլխոյս գաճիցն." Բիւզ. Ե. ԼԶ. 246. — "Ինչն ցհան հատուցիր քոսն հատ ոչներ գնիցն և ասէր. Այս ինչ ծուխս կեցին, ես ոչնաւ գի երեց արբի գեր." առձ. Ջ. Ը. 267։

Honorer (ոնո-ր) բ. ն. 1. Պատիւ առնել. շուք դնել. պատուել. մեծարել։ — Dieu, les saints, les reliques. — son père et sa mère. — la mémoire de quelqu'un։ ‖ 2. Լինել ի պատիւ. պատուել. փառաւորել։ Elle honore son sexe. Պատիւ է նա կանանց ազգի։ Il honore plus sa place que sa place ne l'honore. Ոչ այնչափ փառաւորի նա իւրով պաշտամանէն որչափ փառաւորէ զպաշտօն իւր։ ‖ † 3. Տալ զվարձս կամ զկոշիկս (բժշկի, փաստաբանի)։

= S'—. բ. ա. 1. Վաստակել պատիւ։ C'est s'— que d'agir si généreusement։ ‖ 2. Պատիւ անձին համարիլ։ Je m'honore d'être son ami։

Honorifique (ոնո-ռիֆիք) ած. Պատուոյ. պատուաւոր. պատուատրեր։ Titre —։

Honte (հոնդ) է. իթ. 1. Ամօթ. ծանականք. խայտառակութիւն. թշնամանք։ Essuyer la — d'un refus, d'une disgrâce. La — doit en retomber sur lui. Quelle — pour nous! Il veut laver sa — dans leur sang. Couvrir quelqu'un de —. Ամօթալից առնել. զգեցուցանել զամօթ. մնանել ամօթոյ. ընդ ամօթի հարկանել։ Il n'y a pas de — à être pauvre. À la — de. Ցամօթ երեսաց։ ‖ 2. Ամօթ. պատակառանք։ La — le retient. Avoir —. Ամաչել. յամօթի լինել։ N'avez-vous point — de vous comporter avec cette indécence? Rougir de —. Շառագունիլ յամօթոյ. չիկնիլ ամօթով։ Vous devriez mourir de —. Պարտ էր ձեզ մեռանիլ յամօթոյ, մնանել ընդ գետին։ Je puis l'avouer sans —. Mauvaise —. Ամօթ չար։ Avoir perdu toute —, avoir toute — bue. Լինել անպատկառ. ամենևին, անամօթ։ Mettre bas toute —. Զամօթ ի յետ ընկենուլ. մերկասիր ի վայր գնել, յանձնել ի բաց հատանիլ զամօթ։ Faire — à quelqu'un. Ցամօթ առնել զոք. ամաչեցուցանել։ Vous me faites — lorsque je vous entends parler ainsi։ ‖ 3. Ծածկել զոք. գէջ. անցանել զանցանել. (ի բնաստ.)։ La blancheur de son teint ferait — à la neige։ ‖ 4. Կշտամբել զոք առ ի ամաչեցուցանել զոյ. ընդ ամօթ հարկանել. ամաչեցուցանել։ Faites-lui — de sa paresse. Courte —. Զանջողութիւն. ձանձրացնիք։

‖ † 5. Ամօթ. ամօթոյք. ամօթոյ անդամք. անարգանք. (յաստուածածնէն գիրս)։ "C'est pourquoi j'ai relevé vos vêtements sur votre visage, et on a vu votre —." SACI, *Bible, Jérémie*, XIII, 26.

Honteusement (հոնդէուզման) ս. Ամօթալից խայտառակութեամբ. ամօթով. անարգաբար։ Fuir, mourir —. Être — chassé։

Honteux, euse (հոնդէ, է-ս) ած. 1. Ամօթոյ.

Digitized by Google

ամօթալից. ամոթալից. խայտառակ։ C'est une chose honteuse. Une conduite, une fuite honteuse. Un — trafic. Ce qu'il y a de plus — dans son procédé, c'est que . . . ‖ 2. Անամչեցնեալ. ընդ ամօթի հարեալ։ N'êtes-vous pas — de vous être emporté de la sorte? Elle est toute honteuse quand on lui parle de cela։ ‖ 3. Ամօթազած. պատկառատ. (տխ. զգեստ)։ La plupart des enfants sont — devant les personnes qu'ils ne connaissent pas. Il a l'air —. Ne soyez donc pas si —. Pauvres —. Աղքատք որ ամենչեն մուրացանալ հրապարակաւ (ա). աղքատք ամենչեցեալք։ "Et vous, pauvres, quelque nom que vous portiez, pauvres connus, pauvres —, malades, impotents, estropiés." BOSS. *Mar.-Thér.* Le morceau —. (է·խոսք. և ընդ.) Վ. երջին պատառս ծանցեալ ի սկաւառակի։

— Mal —, maladie honteuse. Ամօթալի հիւանդութիւն. սափրագիսեան հիւանդութիւն։

— Les parties honteuses. Ծննդական գործարանք առն և կնոջ. ամօթոյ անդամք, մարմինք. ամօթոյք. առաքինք. պատկառանք. ծածկելիք անդամոց։ — Il est la partie honteuse de cette compagnie, de ce corps. (է·խոսք.) Ամօթոյ անդամ է ընկերութեանդ. (ասի զանարժան անձանց որ ածեն անարգանս ընկերութեանն որոյ անդամք են)։

= Վկաս. (ա) "Քանզի սանիկ սովրութիւ՝ սանիկ խորհրդոցն ցմահս (յ)ետոյ ալ-ևս փոխի՝ ետուսի զանիկութիւ խորհրդեանն՝ գնալ իմանալ և գնել, ինչ ՝ սի իցի գնալ և հասկալ ի յերկին ազգութիւն, և անկե ետ ի հասարակաց քաղաքն ալ-ևս ամօթ եղեալ ի հասարակաց քաղաքացին, և նանացանիկ նմա." Վ. երք. Շն. Սոփ. ծ·գ. 69–70։

Hôpital (օ·պիտալ) է·ած. Հիւանդանոց. անկեալանոց։ — de la Pitié. Fonder un —. Visiter les hôpitaux. Il est mort à l'—. L'— des orphelins. Որբանոց։ L'— des fous. *Ցնդմարանոց։ Mettre une fille de mauvaise vie à l'—. Տալ զկին խառնագնաց ի տուն խրատու, ուղղութեան։ Mettre quelqu'un à l'—. (է·խոսք.) Ի յետին թշուառութիւն կամ յաղքատութիւն կործանել, հասուցանել զոք։ C'est un —. (է·խոսք. և ընդ.) Հիւանդանոց իմն է. (ասի զտանէ ուր են հիւանդք բազումք)։

— Vaisseau- —. Նաւ հիւանդաց. *հիւանդանաւ։

Hoplite (օպլիթ) է·ած. Ցմի զօրական հեռևակ առաւաքաղէն։

† **Hoplomachie** (օպլոմախի) է·իգ. տես Oplomachie։

Hoquet (հոսկէ) է·ած. 1. Ս. Հեծկոտք. Ս. Հեծուկ. Գ. կլիթիկ. (տխ. հեծկլտանք). ընդերերք։ Avoir le —. Ս. Հեծկոտալ. Ս. հեծկլտալ. Գ. կլիթիկ անել։ Faire passer, faire perdre le —. (տխ. հեծկլտանքը կտրել)։ Le — de la mort. Ս. Հեծկոտք օրհասականի, ոգեվարի։ ‖ † 2. (է·խոսք.) Բախտաւէտ. ընդհարտաւէտ։ "[Le pot de fer et le pot de terre] L'un contre l'autre jetés Au moindre — qu'ils trouvent." LA FONT. *Fabl.* v, 2.

Hoqueton (հոսկէթոն) է·ած. 1. Ամպնագործ առաւաստակ [casaque] կալանաւորականաց կամ բրաւորաց [archer]։ ‖ 2. Կալանաւորակաց. բրաւոր. վարդաւոր։ Il était suivi de deux hoquetons. Les hoquetons du chancelier de France։ ‖ 3. Տառատակ։ "Il s'habille en berger, endosse un —." LA FONT. *Fabl.* III, 3.

Horaire (օ·ռ) ած. Ժամնց. *ժամական։ Les lignes horaires d'un cadran։

Horde (հօ·ռտ) է·իգ. 1. Վ. ոչխաւոտն բազմութիւն (թաթարաց)։ (Աոտնգաբանի ի թաթար բառէն օրդա, բանակ, արքունիք)։ "Toute la Tartarie, excepté la Chinoise, ne renferme plus que des hordes misérables." VOLT. *Mœurs.* ‖ 2. Խառնաղանջ ամբոխ. հրոս։ Des hordes de barbares fondirent sur l'empire romain. Le chef d'une — de sauvages. Une — de brigands. Une — sanguinaire։

Horion (հօ·րիոն) է·ած. Հարուած ատաղին (ի գլուխն կամ յոտս). (ւլ.)։ Il reçut un vilain —։

Horizon (օ·րիզոն) է·ած. 1. Ս. Ամմանիկ. *հորիզոն։ Le soleil n'était pas encore sur l'—. L'— s'éloigne à mesure qu'on veut en approcher. Les enfants croient que le monde finit à l'—. De cette colline on découvre tout l'—. L'— est chargé de nuages. Un riant —։ ‖ 2. (է·խոսք.) *հորիզոն։ L'— politique se rembrunit, se couvre de nuages. Cette découverte ouvre de nouveaux horizons à l'esprit humain։

Horizontal, ale (օ·րիզոնտալ, ալ՛) ած. Հարթ հաւասար. *հորիզոնական։ Plan —. Terrains horizontaux. Se mettre dans une position horizontale. Ընկղմանիկ. (տխ. պատկիկ). (ընդ.)։

Horizontalement (օ·րիզոնտալման) ս. *հորիզոնաբար։ Un cadran placé —։

Horloge (օ·լօժ) է·իգ. 1. ժամացոյց։ — solaire. տես Cadran solaire. — de sable. տես Sablier. — d'eau. տես Clepsydre։ ‖ 2. Գործի որ ցուցանէ և հարկանէ ղժամն. ժամնհար։ L'— d'une église, d'un palais, d'un collège. L'— va bien, va mal. L'— sonne midi. La sonnerie de l'—։

Horloger (օ·լօյէ) է·ած. Ցօրինիչ ժամնցուցից, ժամնհարոց. *ժամնագործ։ Porter une montre chez l'—. Des outils d'—։

= Horlogère. է·իգ. Կին ժամնագործի։ [horlogère։

† = ած. իգ. *ժամնագործական։ Population, industrie

Horlogerie (օ·լօյըռի) է·իգ. 1. Վ. բանից յօրինելոյ ժամնցոյց, ժամնհարս. *ժամնագործութիւն։ Entendre bien l'—։ ‖ 2. Ցօրինուածք ժամնագործաց. ժամնացոյցք։ Faire le commerce de l'—։

Hormis (օ·մի) նխ. Բաց ի. բայց միայն. թող։ Tout y est entré, — tels et tels։

Horographie (օ·րօգ·րաֆի) է·իգ. տես Gnomonique։

Horoscope (օ·րօսկօփ) է·ած. 1. Կէտ ծրի խաւարմանի որ գտանի ի հորիզոնի ի ծննդեանէ մանկան ուրուք. կէտ ժամնագիտակ։ ‖ 2. Գուշակութիւն բախտի ուրուք ի գրից մոլորակաց կամ աստեղաց ինչ ի ժամու ծննդեան նորա. ժամնդիտ. ժամնդիտութիւն։ Tirer, faire l'— de quelqu'un. Faiseur d'—. On ne croit plus aux horoscopes. Bon, mauvais —։ ‖ 3. (է·խոսք. և ընդ.) Կանուխ գուշակութիւն. կանխատեսութիւն։ Je vais dresser votre —. L'— de ce libertin n'est pas difficile à tirer; on peut prédire qu'il finira ses jours à l'hôpital։

Horreur (օ·ռէօռ) է·իգ. 1. Գառնութիւն (մարմնոյ և հերաց)։ Ses cheveux se hérissent d'—։ ‖ 2. Ցոսկութիւն. դողութիւն. սարսափութիւն։ Je frémis d'—. Ce spectacle nous glaça d'—. Un cri d'—. Être saisi d'—. Faire —. Ածել սոսկութիւն ի վերայ։ ‖ 3. Աստելութիւն. գարշանք. գարշելութիւն։ Avoir — du vice, du péché. On ne saurait inspirer trop d'— pour le mensonge. Avoir, prendre une chose en —. Գարշիլ։ Ce tyran est en — à toute la terre. Գարշելի է յայնմ ամենայն երկրի այս բռնաւոր։ ‖ 4. Սաստկութիւն։ L'— des combats. "L'hiver est ici dans toute son —." SÉV. L'— d'un supplice. Անհագութիւն

Digitized by Google

ասանձնաց, խոշտանգանաց։ ‖ 5. Անհնարին մեծութիւն. սաստկութիւն։ L'— du crime, du péché, est telle que...

—յէ· 1. Անհնարին չարիք. ազէտք. ազուէք։ Les horreurs de la guerre, de la famine. Être en proie aux horreurs de la misère։ ‖ 2. Ոճիրք. ժանտագործութիւն։ La vie de ce tyran n'est qu'un tissu d'horreurs։ ‖ 3. Չարախօսութիւնք. նախատինք. լուտանք։ On m'a dit des horreurs de cet homme-là. Ces deux hommes publient des horreurs l'un contre l'autre։ ‖ 4. Կին, պիղծ բանք։ Il s'approcha de cette femme et lui débita mille horreurs։

Horrible (օռրիպլ) ած. 1. Գարհամարհելի. ահագին. սոսկալի։ Spectacle, laideur, objet —. Cela est — à voir. Supplice, monstre —. Votre conduite est —։ ‖ 2. Ցեխ չար. կարի անախտան։ Les chemins sont horribles. Il fait un temps —։ ‖ 3. Սաստիկ. անչափ. անհնարին. (բծ.)։ Il fait un froid —. Il a fait une — faute։

Horriblement (օռրիպլման) մ. 1. Սոսկալի ձեւ օրինակաւ. ահագին։ Des corps mutilés —։ ‖ 2. Կարի չար. (բծ.)։ Je joue —։ ‖ 3. Սաստկապէս. կարի չեխ. (բծ.)։ Elle est — laide. Il a — souffert։

Horripilation (օռրիփիլասիօն) ե. եք. Գարհամրուք (հերաց, բստ լժչկաց)։

Hors (հօռ) մ. Արտաքս։ Mettre — les meubles de quelqu'un. Mise —. տես ի Mise։

—նէ· 1. Արտաքոյ (գրան, տան). արտաքս քան զ(բնակարանն)։ Il est logé — la barrière. Mettre quelqu'un — la loi. (ֆիգ.) Դատապարտել զոք ի մէնջ առանց գատաստանի։ La Convention mit — la loi plusieurs de ses membres։ ‖ 2. (ֆիգ.) Բաց ի. բայց միայն։ Ils y sont tous allés, — deux ou trois. — cela, je suis de votre sentiment։

— — de. նէ. աս. Արտաքոյ քան։ — de la ville, du royaume, de la maison. Être — de la portée du canon, — d'atteinte. — d'ici. ի բա'ց աստի. արտա'քս. (սլ. գուրս կոբաուէ)։ — d'ici, canaille! Être — de soi. (ֆիգ.) Ա'յլ յայլմէ լինել. (սլ. ինքիրմէ դուրս ելած բլլալ)։ Mettre quelqu'un — de lui. Զայրացուցանել զոք. (սլ. մէկը ինքիրմէ գուրս հանել)։ Cela est — de cause. տես ի Cause, 3. — de doute. Անհրկայ. ստոյգ. անշուշտ։ — d'haleine. տես ի Haleine, 2. Ce malade est — d'affaire, — de danger. Չհրծաւ հիւանդն ի վտանգէ։ — de prix. կարի ծանրագին։ Être — de combat, Mettre quelqu'un — de combat. տես ի Combat, 1. Être — de service. Զինեալ ա'յլ եւս պիտանացու. լինել անպիտան։ Ce meuble, cet habit est — de service, est tout à fait — de service. Être — de page. տես ի Page, B.

— d'œuvre. տես յ'Œuvre։

Hortensia (օրթան'սիա) ե. աբ. Թաւփ ինչ ցապանաց ար ունի ծաղիկս գեղեցիկս. վարդ յապանիկ. *Հօրտենսիայ։ Cultiver des hortensias։ (Ասի եւս Rose du Japon)։

Horticole (օրթիքօլ) ած. Պարտիզպանական. պարտիզական։ Revue —. Produits horticoles։

Horticulteur (օրթիքիլթէօր) ե. աբ. *Պարտիզագործ. *գրախտագործ։

Horticulture (օրթիքիլթիւր) ե. եք. Պարտիզագործութիւն պարտիզաց. *Ծաղկագործութիւն։ Traité d'—։

Hosanna (օզաննա) ե. աբ. Աղօթք ինչ Հրէից, ար պաշտի եւ յեկեղեցիս քրիստոնէից. ովսաննա։ Il entra dans l'église pendant l'—. Des hosannas։ (Թարգմանի ի հերայեցւոյն հօ'ր նա, փրկեա արդ, փրկեա ազա'չեմ)։

Hospice (օսփիս) ե. աբ. 1. Տեղի ապաշխականելոյ. հիւրանաց. (իշ.)։ Donner l'— à quelqu'un. Ընդունել զոք ի տուն իւր. (իշ.)։ ‖ 2. Տուն ուր հիւրընկալեն կրօնաւորք զուխտաւորս, զուղեւորս. օտարանաց. պանդխտանաց. հիւրանաց. հիւրատուն։ L'— du mont Saint-Bernard։ ‖ 3. Ա՛նատուն։ ‖ 4. Տեղի գարմանելոյ զաղքատս, զծերս, զկոյրս. գարմանաց. ազքատանաց. ակտրանաց։ Les hospices civils. L'administration des hospices. — de la vieillesse. Ծերանաց։ — des enfants trouvés. Գարմանաց ընկեցիկ ազոյց։ — des aliénés. *Ցիմարանաց. (սլ. խեղճանոց)։

Hospitalier, ière (օսփիթալիէ, իէր) ած. 1. Գարմանաց հիւանդաց, ազքատաց. *հիւանդատածական. *ազքատատածական։ Les soins hospitaliers. Les maisons hospitalières։ ‖ 2. Հիւրընկալ (կրօնաւոր, հաւատաւոր կամ կուսան)։ Les chevaliers de Malte sont religieux hospitaliers։ Ցայս միտս ասի և իրք ե. աբ. Les hospitaliers. Religieuses, sœurs hospitalières։ Ասի և իրք ե. եք. Elle s'est faite hospitalière։ ‖ 3. Հիւրասէր. հիւրամատ. հիւրընկալ. ապաշխական. օտարասէր։ C'est un homme fort —. C'est un peuple doux et —։ Ասի և զիրաց և զտեզից. Tente hospitalière. Un beau lieu où de grands pins et de grands peupliers joignent amoureusement leur ombre hospitalière. Asile —։ ‖ 4. Պաշտպան ապաշխականութեան (գիք, աստուածք, ի քնաստղ.). վանատուր. օտարատէր։ Les dieux hospitaliers։

Hospitalité (օսփիթալիթէ) ե. եք. 1. Հիւրութիւն. (աս. նախնիս)։ Il y avait droit d'— entre Athènes et Lacédémone. Violer les droits de l'—։ ‖ 2. Հիւրասիրութիւն. հիւրընկալութիւն. ապաշխականութիւն. օտարասիրութիւն։ Exercer l'—. L'— se trouve souvent parmi les barbares. Donner l'— à quelqu'un։

Hospodar (օսփօտար) ե. աբ. *Պատուանուն իշխանաց ազնուաց որ ճորտք [vassal] էին ազգային Օսմանեանաց. *Հոսպոդար։ L'— de Valachie։

Hostie (օսթի) ե. եք. 1. Զոհ, պատարագ (Հրէից)։ Immoler des hosties à Dieu. — de paix կամ pacifique. խաղաղական։ ‖ 2. Ընչիք (պատարագի)։ La substance de l'— se change au corps de J.-C. Recevoir la sainte —. À l'élévation de l'—։

Hostile (օսթիլ) ած. 1. Թշնամի. թշնամական։ Action, entreprise —. Des vues hostiles։ ‖ † 2. Հակառակ. հակառակորդ. թշնամի։ L'opinion est — au ministère. Les journaux hostiles au gouvernement։

Hostilement (օսթիլման) մ. Թշնամութեամբ։ Il entra — sur les terres de ce prince։

Hostilité (օսթիլիթէ) ե. եք. Գործ թշնամութեան. թշնամութիւն։ Commettre des hostilités, des actes d'—. La guerre est déclarée, mais il n'y a encore eu aucun acte d'— de part ni d'autre. Commencer, suspendre les hostilités։

Hôte, esse (ո՛թ, ո՛թէս) ե. 1. Ա՛նաուաս. ապաշխական։ Nous remerciâmes notre — du bon accueil qu'il nous avait fait։ ‖ 2. Ա՛նուաս. Հիւր. եկ։ Régaler ses hôtes. Un — importun. J'ai dans ma maison des hôtes fort aimables։ ‖ 3. Անասուն որ բնակէ ի տունս մարդկան. Հիւր. (բծ.)։ Les rats sont des hôtes fort incommodes։ ‖ 4. (ֆիգ. և ի բոզի.) Բնակիչ։ Les hôtes des bois. Անասունք, թռչունք որ կեան յանտառս. Հիւրք անտառաց։ ‖ 5. Պանդոկապետ. աշխարհաւանդիկ. *կապիլա-

Digitized by Google

պան. *կապելապետ։ L'— de la Croix blanche. Faire venir l'hôtesse pour compter. Table d'— · Սեղան ի պանդոկի կամ ի ճաշարանի, յոր ուտեն բազումք միանգամ միայն ի տարվանէ ժամու և տարվանէ գնովք. *հիւրասենեակ. իջևարանց տեղւոյն։ Manger à table d'— · Tenir table d'— · Compter sans son — · (տ—ե·) Առնել զհաշիւ առանց պանդոկապետի. վրիպել, չազդել վասն ոմն ձամբ. յանձնել կարգիլոյն։ ‖ 6. Ի լաւ. ուղևոր։ Cet aubergiste a en ce moment des hôtes qui payent bien։ ‖ 7. Որ ի վարձու տայ զմասն ինչ տան իւրոյ. տանուտէր. (հլ. այժմ տան Propriétaire)։ L'— est tenu des grosses réparations։ ‖ 8. Որ ի վարձու առնու զմասն ինչ տան. վարձակալ. վարձաւոր. (հլ. այժմ տան Locataire)։ Ce propriétaire a chez lui des hôtes commodes, incommodes։

Hôtel (ոթէլ) ե·ս· ի. Պալատանք (իշխանի, մեծատան)։ Avoir un — · Les domestiques d'un — · L'— du président de la chambre des députés։ ‖ 2. Պալատանք (արքայի). արքունիք. պալատն։ Grand prévôt de l'—։ ‖ 3. Շինուած մեծ հասարակաց. տպատանք։ — du ministère des finances. L'— des Invalides. — des monnaies. *փոզերանոց. զրոխանի։ — de ville. Տուն քաղաքապաշտպանական [municipal] իշխանութեան. խորհրդատուն քաղաքացւոց. *քաղաքատուն։ ‖ 4. Պանդոկի. պանդակ։ Il est descendu à l'— du Louvre, au Grand — · Le maître d'un —. Tenir un — garni։

— Maître d'— · Տաճարապետ, սեղանապետ, սեղանայօրդոր, սեղանայօրէն (արքայի, իշխանի, մեծատան)։ Premier maître d'— du roi. Il envoya son maître d'— pour faire préparer le dîner. Sauce à la maître d'— · Համեմունք ի գալար կոզուց, յաղէ, ի պղպեղէ, ի քացախէ և ի մանր մանր խառոց։

— Hôtel-Dieu. Գլխաւոր հիւանդանոց (քաղաքի)։ Médecin de l'Hôtel-Dieu. Tous les Hôtels-Dieu du royaume։

Hôtelier, ière (ոթէլիէ, իէր) ե·ս· ի. Պանդոկապետ։ Un bon —։ ‖ 2. Կրօնաւոր սպասելական հիւրոց ի վանս ինչ. հիւրատեա։

Hôtellerie (ոթէլըի) ե·ս· ի. Պանդոկի. աշխարհատանք. օթևան։ Être logé à l'—։ ‖ 2. Հիւրատուն (վանաց)։

Hôtesse (ոթէս) ե·ս· տես ի Hôte, 1, 2, 5.

Hotte (հոտ) ե·ս· Սակառակ զոր բանան փակովք ի թիկունս առ ի կրել հող, միս, տլմովքն հանդերձ. որթի։ — à porter de la terre, du pain, de la viande. La — d'un chiffonnier։ [fruits։

Hottée (հոտե) ե·ս· Որթի մի լի։ — de terre, de

† **Hotter** (հոտե) բ·ն· Կրել որթովք։ Il y avait dix vendangeurs, neuf qui coupaient, un qui hottait։

Hotteur, euse (հոտէօ, էօզ) ե· Որ կրէ որթով. որթաւոր։ Les hotteuses de la halle։ [տես Ouaiche։

† **Houache, † Houaiche** (—աշ, —էշ) ե· ս·

Houblon (հու—պլըն) ե· ս· Բոյս նման որթոյ՝ յորմէ կազմի գարեջուր. *հմուլ. *գայլուկ. *հիւսիսապտղի։ Planter des perches pour appuyer le —· Manger du — en salade. Cueillir du —։ (Որ և † Vigne du nord)։

Houblonner (հու—պլընէ) բ·ն· Խառնել հմուլ յըմպելի ինչ։ On a trop houblonné cette bière։

Houblonnière (հու—պլընիէր) ե·ս· Պաշտ հմլոյ. *հմլոց։ Une grande —. Entrer dans une —։

Houe (հու) ե·ս· Բրիչ ինչ. մտրկեզ։ Vigne labourée à la —. Faire un fossé avec une —։

Houer (հու—է) բ·ն· Բրել մտրկեզիւ. *մտրկեզել։ — un jardin։ Վ̇արի և իբր բ·ը· Ce vigneron ne fait que — toute la journée։

Houille (հու—յ՛) ե·ս· Ածուխ ինչ բրածոյ. *գետնածուխ։ Mine de —. Tirer de la —։ (Որ և Charbon de terre, Charbon minéral)։

Houiller, † ère (հու—յէ, եր) ած· *Գետնածխայինս Terrains houillers. Formation houillère։

Houillère (հու—յէր) ե·ս· Տոհմ գետնածխոյ. *գետնածխահանք։ Les houillères de la Belgique։

Houilleur (հու—յէօր) ե·ս· Որ ածուխ ի տոհմ գետնածխոյ. *գետնածխահան։

Houilleux, euse (հու—յէօ, էօզ) ած· *Գետնածխուտ։ Roche houilleuse։

Houlan (հու—լ՛) ե·ս· տես Uhlan։

Houle (հու—լ՛) ե·ս· ի. Տատանումն, երթեւեկ ալեաց ծովու յետ մրրկի. ծփանք։ Il y a de la —, beaucoup de —· La — était encore fort grosse։ ‖ 2. Ալիք. կոհակ։ Les houles secouaient la frêle embarcation։

Houlette (հու—լէտ) ե·ս· ի. Ցուպ (հովուի)։ La — d'un berger, d'une bergère։ ‖ 2. (է·ի·բ·) Հովուական կեանք, վիճակ. հովուութիւն։ Depuis le sceptre jusqu'à la —· Ի թագաւորաց մինչև ցհովիւս։ Porter la —· Հովուական վարել կեանս։ ‖ 3. Գործի պարտիզպանաց առ ի բառնալ ի հողոյ զկոճղէզս [oignon] ծաղկանց։

Houleux, euse (հու—լէ, էօզ) ած· Ի ծփանի. յերթեւեկի. ի տատանի. տատանական (ալիք ծովու)։ La mer est encore très houleuse։

† **Houlque** (հու—լ՛) ե·ս· Ազգ սիզատեսակ [graminée] բուսոց, յորոց սակի է քաւրիճն [sorgho]։

Houper (հու—բէ) բ·ն· Գոչել սրսորդի առ սրսակից իւր. ձայնել զորսակիցն։

Houppe (հու—բ) ե·ս· ի. Փունջ (սառուսեայ կամ մետաքսեայ թելից)· էֆ—ֆէ—լ։ La — d'un bonnet carré. Փունջ խաչգդակի։ Mettre des houppes à des chevaux de carrosse. Une — à poudrer։ ‖ 2. Փունջ (փետրոց թըռչնոց, հերոց)։ ‖ 3. Փունջ (մազոց ի ծայրս սերմանեաց)։

Houppelande (հու—բըլանտ) ե·ս· Հանդերձ ինչ երկայն, լայն և թիզանաւոր. գրաստ։

Houpper (հու—բէ) բ·ն· ի. Փունջս փունջս գործել (զմետաքս)։ ‖ 2. Գզել (զսար, զրուբդ)։

Houra (հու—ռա) ե·ս· տես Hourra։

Hourailler (հուռա—յէ) բ·ն· Որոյր յոռի շամիք։

Hourailis (հուռա—յի) ե·ս· Ցոռի պատահական [meute]· յոռի շունք սրսականք։

Hourdage (հուռդաժ) ե·ս· ի. Որմանի խոշորագոյն յարմնաքարանց [moellon] և ի կոտորոց գաճոյ [plâtras]։ ‖ 2. Ծեփ ի խոշորագոյն գաճոյ։

Hourder (հուռդե) բ·ն· Շինել սրմն խոշորս գաճով կամ շաղախով [mortier]· — une cloison։

Hourdis (հուռդի) ե·ս· տես Hourdage։

Houret (հուռե) ե·ս· Ցոռի շուն սրսական։ Il n'avait pour chien de chasse que trois ou quatre hourets galeux։

Houri (հուռի) ե·ս· Անուն երկնացեղիկ կանանց գեղեցկաց որ պարգևեսցին ի վայելս մարդկանց ի դրախտին Մահմետի. *ուրիի. (արբ. հուրի)· հի—րէ— էզուրը։ Les houris du paradis de Mahomet։

Hourque (հուռք) ե·ս· ի. Նաւ ինչ հոլանդիական բեռնատար։ ‖ 2. Նաւ յոռի։

Digitized by Google

Hourra (հ-ռռա) է. ած. 1. Գոչիւն զօրականաց ինաւաց ի յարձակիլն ի վերայ թշնամեաց. *Հուռայ։ ‖ 2. Յարձակումն զօրաց ազատգոյաւ։ Nous eûmes à essuyer trois hourras de Cosaques, de hussards։ ‖ 3. Ազաղակ սւրախասիեան նաւապետից Անգլիացւոց. *Հուռայ. կեցցե՛։ ‖ 4. Ազաղակ, ձայն ցնծասիեան. ճայիք. կեցցե՛։ Il fut salué par des hourras։

Hourvari (հ-ռռվռ-է) է. ած. 1. Ազաղակ սրսորդաց առ ի կոչել զշունս որ կորսւսանեն զհետս ատից էրէոյն և կասեն յընթացից [tomber en défaut]։ ‖ 2. (է-ինբ. և ընդ.) Ազմուկ. ազատգոյն։ Il y a eu là un étrange —։

Housard (հ-ռզռ) է. ած. տես Hussard։

Housé, ée (հ-ռզ) ած. 1. Զգեցեալ կօշիկս։ ‖ 2. (է-ինբ.) Տգմայիմաւ։ Il est arrivé tout —։

Houseaux (հ-ռզ) է. ած. յգ. Ապգ ինչ առնապատեաց ի պահպանութիւն անդրիի և տղմոյ. հեակ։ Laisser ses — quelque part. (է-ինբ.) Մեռանիլ ուրեք։

Houspiller (հ-ռսբիյիե) բ. ն. 1. Աւյր անդր ձգձգել զոք. խռւել. (տե՛ս քաշկռտել)։ Il est toujours à le —։ ‖ 2. (է-ինբ.) Կշտամբիլ, պարսաւիլ զոք սաստկութեամբ. Ս. քշիել. (տե՛ս քաշկռտել)։ On l'a bien houspillé dans ce dernier pamphlet։

Houssage (հ-ռսաժ) է. ած. Մաքրիլն սւսիլակաս (գհանդերձս)։ [houx]. *չիչխանոց։

Houssaie (հ-ռսե) է. իգ. Պատատասան չիչխանից

Houssard (հ-ռսառ) է. ած. տես Hussard։

Housse (հ-ռս) է. իգ. 1. Պատկերի գաւառակի [croupe] երիվարի կապեալ ընդ թամբին. տապճակ. հալ։ — de drap, de velours. — brodée d'or et d'argent. En — . Հնձեալ ի ձի։ ‖ 2. Պատկերի, ծածկոց (աթոռոց, բազմոցի)։ Une — de fauteuil։

Houssé, ée (հ-ռս) ած. Որ ունի տապճակ (երիվար ի վինանշանս). *տապճակաւոր։

Housser (հ-ռս) բ. ն. Մաքրել սւսիլակաս։ — une tapisserie, des meubles։ Ասի՛ եա՛ անխնգիր. A-t-on balayé, houssé partout?

Houssine (հ-ռսին՛) է. իգ. Գաւազան ճկուած առ ի մտրակել զձի կամ ի հարկանել գհանդերձս, գկառս. գի. Ս. ճպատ։ Donner un coup de — à un cheval. Battre un tapis avec une —։

Houssiner (հ-ռսինե) բ. ն. 1. Հարկանել գաւազանաւ։ — des meubles. Faire — ses habits։ ‖ 2. (է-ինբ. և ընդ.) Հարկանել զոք սաստկապէս։ Il a été houssiné։

Houssoir (հ-ռզռռռ) է. ած. *Ւևեղակ (յատաց չիչխանի [houx] կամ ի փետրոց)։ Donnez un coup de — à ce tapis։

Houssou (հ-ռզի) է. ած. տես Houx-frelon։

Houx (հ-ռ) է. ած. Պատ ինչ յարատգալար, որոյ տերեւք փայլուն են և փշալից, և պտուղն կարմիր, որ կոչի Cenelle. ժանատփուշ (?). Գ. չիչխան. (լտ. Ilex)։ Les — viennent dans les bois, dans les haies. Planter des — dans un jardin։

— -frelon. Թուփ ինչ յարատգալար և փշատ. փայր չիչխան։ Le — -frelon croît ordinairement dans les bois։ (Ար և Petit houx, Housson, Fragon)։

Hoyau (հ-ռյ) է. ած. Իրիչ ինչ երկժանի. հողատրիր, փայտատ երկմատնի. հնձանոց։ (Տես և Fourche, 2)։

Huard (հ-ռա) է. ած. Թռչուն ինչ ձրայնի. հոգատմաղ [plongeon] հիւսիսական։

Hublot (հ-ռլը) է. ած. տես Hulot։

Huche (հ-չ) է. իգ. 1. Տաշտ Թրելոյ գալիւր, գհաց. *մակաթոյ։ Pétrir du pain dans la —։ ‖ 2. Աւրկղ պատհելոյ գհաց. հացատիր։ ‖ 3. Աւրկղ յոր իջանէ ալիւր յերկանէն. Ս. ալիւրատուն (ա)։ "Se niche et se blottit dans une — ouverte." LA FONT. *Fabl.* III, 18։

= վկաց. (ա) "կոտորեցին յեր այնոքիկ եղբ երբեք, և անկա ի յակերտսն. գան գնացին և սահ. Ո՛վ գոս ղոյ, ո հոգա գովդ, գոս երբեք ես." վարդան, Ասակք. իզ։

Hucher (հ-չ) բ. ն. 1. կոչել. ձայնել. (վդ.)։ ‖ 2. կոչել (սրսորդաց) մեծաձայն կամ շչելով։

Huchet (հ-չ) է. ած. փող եղջերական՝ կոչելոյ կամ ազգ սառնելոյ ի հետևաց։

Hue (հ-) Ձայն ապստրդաց առ ի յառաջ վարել գպրասաս, կամ առ ի գործուցանել զնոսա յայլակողմն. (յայս երկրորդ միտս ասի և Huhau, Hurhau)։ (Տես Dia)։

Huée (հ-ե) է. իգ. 1. Ազաղակք գիշերից գհետ գոյլոյ առ ի հանել զնա յորջոյն կամ առ ի վարել յորսորդն կոյս։ ‖ † 2. Ազաղակք սրսորդաց յերթևանել կնճիռ։ ‖ 3. (է-ինբ.) Ազաղակք ծաղր առնելոյ. Հա՛յ հո՛ւչ. խո՛հա։ Il fut accueilli par une longue —. La canaille le poursuivit de ses huées. Cette pièce excita les huées du parterre։

Huer (հ-ե) բ. ն. 1. Ազաղակել գհետ գոյլոյ։ — le loup։ ‖ 2. (է-ինբ.) Ազաղակել առ ի ծաղր առնելոյ զոք. Հա՛յ հո՛ւչ առնել. յա՛յ կարդալ։ À peine eut-il ouvert la bouche pour parler, qu'on le hua. Il se fit — de tout le monde. — une pièce։

† = բ. ն. ձչել (բառս)։

Huette (հ-եդ) է. իգ. տես Hulotte։

Huguenot, ote (հ-ղընօ, օդ) է. Անուն ծագեալ որով կոչեին կաթողիկայք Գաղղիացիք զկալւինականս. Հուգոնացի։ [faction huguenote։

= ած. Հուգոնական. կալւինական։ Le parti — . La

Huguenote (հ-ղընօդ) է. իգ. 1. Գոյան կամ առօթ խեցեղէն առանց ոտից։ ‖ 2. Ս. Թռւոյ [fourneau] փոքրիկ՝ առնելով պոյտն ի վերայ, ուր եփին կերակուրք սակաւ ծախուք։ [կալւինական. *կալւինութիւն։

Huguenotisme (հ-ղընօդ-իզմ) է. ած. Ազանգ

Huhau (հ-հո) տես Hue։

Hui (է-է) ած. Այսօր. (վդ. այժմ ասի Aujourd'hui)։ D'hui en un mois. Cejourd'hui, les chambres assemblées։

Huilage (է-իլաժ) է. ած. Օծանիլն ձիթով. ձիթումն։ L'— d'un ressort, d'une machine։

Huile (է-իլ) է. իգ. 1. Իւղ ձիթապտղոյ. ձէթ։ De bonne, d'excellente —. L'— d'Aix. — rance, figée. Il y a trop d'— dans cette salade. Assaisonner avec de l'— et du vinaigre. — vierge. Իւղ սուրբ, խակաձէթ։ — d'onction, sainte. Իւղ օծութեան (Հրէից)։ Les saintes huiles. 1. Իւղ սուրբ. իւղ անոյշ. միւռոն։ ‖ 2. Ձէթ հիւանդաց. ձէթ վերջին օծման։

‖ 3. Իւղ (կնճիթեան, կաուսատոյ, պտղովքն հանդերձ)։ — de sésame, de lin, de chènevis, de ricin, d'arachide, de faine, de colza. — de foie de morue. — d'amandes douces. Ս. Նշանձէթ. պոպխ ի-ը։ Jeter de l'— dans կամ sur le feu. (է-ինբ.) տես ի Feu, A. 3. Peinture à l'— . *Իւղանկար նկարչութիւն. *իւղանկար։ De l'— de cotret. (է-ինբ. և -ա.) տես ի Cotret, 2. On tirerait plutôt de l'— d'un mur que de l'argent de cet homme-là. (-ռռ.) Դիւրագոյն իցէ կիմել կաւեղ ի քարանց քան եթէ առնուլ արծաթի յայնմէնդ. (ասի զգագահէ, կամ զառնէ որ ոչ կարէ հատուցանել)։ ‖ † 3. (է-ինբ. և -ա.) Արծաթի. գրամ։

Digitized by Google

Huiler (ի-լի֊) բ. ն. Օծանել ձիթով. ||. ձիթել. ||. ձիթաման՝ — une serrure, des ressorts. — du papier pour copier plus exactement un tableau, une estampe՝ † **Huilerie** (ի-լի֊ը-ի) ե. իե. Գործատան ձիթոյ, իւղոյ. Ս. ձիթահանք՝

Huileux, euse (ի-լիս, իօզ) ած. ա. Իւղային՝ Substance huileuse. Baume —՝ ‖ Ջ. Իւղալից. *Իւղատ՝ Avoir la peau huileuse՝

Huilier (ի-լիե) ե. ած. Անօթ իւղամանի և քացախամանի [burettes à l'huile et au vinaigre] ի սեղանս. *Իւղակոլ. *Իւղադիր՝ — d'argent, de cristal, d'ébène՝

Huis (ի-ի) ե. ած. Դաւառ. Դուռ (հե.)՝ À — clos. Դրաւն փակելովք. դռնփակ՝ Audience à — clos՝

— Le — clos. գոյականաբար. Դռնփակ նիստ՝ Demander le — clos. La fin du — clos. Le — clos est requis dans les affaires qui offensent les bonnes mœurs՝

Huisserie (ի-ի֊ը-ի) ե. իե. Փայտեղէն կազմուածք դրան՝ Poteau d'—՝

Huissier (ի-իե-իե) ե. ած. ա. Պաշտօնեայ որ բանայ և փակէ զդուռն. բարապան՝ — du cabinet, de la chambre, de salle. — de la chambre du roi՝ ‖ Ջ. Բարապան (ի նախասենեակս պաշտօնէից Տէրութեան)՝ — au ministère de l'intérieur՝ ‖ Ջ. Բարապան. սպասաւոր՝ Les huissiers du Corps législatif, de l'Institut՝ ‖ Ճ. Պաշտօնեայ արդարութեան՝ կառարիչ գաւառին. բարապան՝ — de la cour de cassation. — près la cour d'appel. L'— d'une justice de paix. Un acte signifié par — . — audiencier. — à *ամ de la chaîne. տես ի Chaîne՝

Huit (ի-իթ ընդ ձայնաւորի կամ սահմանին կամ իբր գոյական կամ յաւարտ բանին. Huit [ի-իթ] ans. Cinq, six, sept, huit [ի-իթ]. Un huit [ի-իթ] de chiffre. Ils étaient huit [ի-իթ]. իսկ նախադաս բաղաձայնի Հնչէ ի-իէ. Huit [ի-իէ] chevaux) ած. Թուա. ա. Ութ՝ Tous les — jours. Il me doit — mille francs. D'aujourd'hui en — . Ցեսս ութ տասըց. յայսմ օրէ յաւիտեան օր. ութ տասըրք գկին՝ ‖ Ջ. Ութերորդ՝ Page, chapitre — ՝

= ե. ած. ա. Ութ թիւն. ութ՝ Le produit de — multiplié par six՝ ‖ Ջ. Ութերորդ օր ամսոյ՝ Le — de février. Le — février՝ ‖ Ճ. Ութ ժառանգանն՝ Ce — est mal fait՝ ‖ Ճ. Ութեակ. *ութանոց (ի խաղս քարտից)՝ Un — de cœur. Il lui est rentré trois —՝

Huitain (ի-իտին. Le huitain, ես ի-իտին. Les huitains. ես ի-իտին) ե. ած. ա. Չափաւոր բանաստեղծութիւն ութ տողեան՝ ‖ Ջ. Ութատողեան տուն (ի բանաստեղծութեան)՝

Huitaine (ի-իտեն'. La huitaine, ես ի-իտեն'. Les huitaines. ես ի-իտեն') ե. իե. † ա. Ութեակ մի՝ Une — d'œufs, d'hommes՝ ‖ Ջ. Ութօրեայ ժամանակ. ութ ևակ՝ Nous avons passé chez lui une — de jours, une —՝

† **Huitante** (ի-իտուտ) ե. իե. տես Octante՝

Huitième (ի-իտիեմ. Le huitième jour. ես ի-իտիեմ ծոց. Les huitièmes. ես ի-իտիեմ) ած. Ութերորդ՝ Le — siècle. Il est le — sur la liste՝

= ե. ած. ա. Ութերորդ մասն՝ Il n'a reçu que le — de sa créance՝ ‖ † Ջ. Աշակերտ ութերորդ գաւառ ի գպրոցս՝ Un bon — ՝

† = ե. իե. Ութերորդ գաս աշակերտաց ի գպրոցս՝

Huitièmement (ի-իտիեմ֊ին) ած. Ութերորդ ան. գամ. ութերորդ՝ Septièmement. — ՝

Huître (ի-իտ֊ը) ե. իե. ա. Ակկղամնրի ինչ անգլա և արձևէգ [hermaphrodite], որ ունի խեցի երկպատեան. սատիւս. սատիկ. ըմբիւթս՝ — à l'écaille. Manger des huîtres. Une cloyère d'huîtres. Écailler des huîtres. L'écaille d'une — ՝ ‖ Ջ. (ի-ի֊ը. և ընդ.) Պատշ՝ Quelle —! C'est une — à l'écaille. Պատշ ոք է՝

Hulan (հի-լին) ե. ած. տես Uhlan՝

Hulot (հի-լը) ե. ած. Փոքրիկ ծակ կամ պատուհան բալորշի կամ չորեքկուսի ի կողս նաւի՝ (որ և Hublot)՝

Hulotte (հի-լոտ) ե. իե. Ագռ ինչ. բուոյ մեծի՝

† **Hum** (հմ) Նոր. Երկիւղ. Լ՚Շ՝

Humain, aine (ի-մին, ին՚) ած. ա. Մարդկեղէն. մարդկային. մարդկօրէն՝ L'esprit, le corps, le genre — . La vie humaine. La sagesse, la faiblesse humaine. Les choses humaines. տես ի Chose, 1. Lettres humaines. Հասարակ գիտութիւնք, մաանիզրութիւն, բանասանեղծութիւնք, հանճարութիւնք, պատմութիւնք. մարդկային գործութիւնք՝ Il est plus versé dans les lettres humaines que dans la théologie. Plus qu'— . ի վեր քան զաստուածային կաք մարդոյ. *գերմարդկային՝ Une intelligence plus qu'humaine՝ ‖ Ջ. Մարդասէր. բարեգործ. հեզ՝ Cet homme est — . Un vainqueur — . Un visage — ՝

= ե. ած. Լ՚— . Մարդկեղէն բնութիւն, կամ. մարդկութիւն՝ "Sans doute vos chrétiens qu'on persécute en vain Ont quelque chose en eux qui surpasse l'—." CORN. *Poly.* v, 6.

—ք. Les humains. Մարդիկ. ազգ մարդկան՝ Cela n'est pas au pouvoir des humains. Il regarde avec mépris tout le reste des humains՝ Մարքիկ ասել և մխիթար Un humain. Ա.յր. մարդ՝ C'est un bon —, le meilleur — du monde՝

Humainement (ի-մինը֊մին) ած. ա. Իրրև մարդ. որպէս վայել է մարդոյ՝ "Il me semble qu'un roi qui s'entretient avec son capitaine des gardes parle un peu plus — et ne prend guère ce ton de démoniaque." MOL. *Imp. de Versailles.* ‖ Ջ. Ըստ կարողութեան մարդոյ. ըստ մարդկութեան. մարդկօրէն. մարդապէս՝ Cela est — impossible. On ne saurait — faire davantage. — parlant. Մարդկօրէն խօսելով՝ ‖ Ճ. Մարդասիրութեամբ. քաղցրութեամբ՝ Traiter — les vaincus՝

Humaniser (ի-մանիզ) բ. ն. ա. Մարդկեղէն գործել. մարդացուցանել՝ "Je crus dans ce pain [hostie] que notre foi consomme Humaniser le verbe et diviniser l'homme." LAMART. *Joc.* v, 190՝ ‖ Ջ. Մարդամօտ, քաղաքավարի գործել. ի քաղաքականութիւն ածել. *քաղաքակրթել՝ Le commerce des Européens humanisa ces peuples sauvages՝ ‖ Ճ. Ջհլուցանել. վհզմացուցանել՝ Il se montre fort contraire à vos intérêts, mais on trouvera moyen de l'—՝

= S'— . բ. ա. ա. Վհզմանալ. զգօնանալ՝ Il n'est plus si revêche, il commence à s'— ՝ ‖ Ջ. Մարդընտել յինել՝ Il s'humanise peu à peu, il ne fuit plus le monde comme il faisait՝ ‖ Ճ. Ջհլանել (ըստ կարողութեան կամ ըստ սակաւութեան ատրաք). ջհլանել ի չափս ատրաք. խնաւարհել՝ C'est un homme d'un génie supérieur, mais il s'humanise avec les esprits ordinaires՝

Humaniste (ի-մանիս֊ը) ե. ած. ա. Ուսանող մարդկական հրատհանգաց [humanités] ի ճեմարանի [lycée], ի վարժարանի [collège]՝ ‖ Ջ. Ուսուցիչ, վարդապետ մարդկական հրատհանգաց՝ Անի վերադրաւ. Un bon, un savant — . C'est un excellent, un médiocre — ՝

Digitized by Google

Humanitaire (ը-ման-իթ-է՛-ր) ած. Օգտակար մարդկության. *մարդօգուտ. *մարդաշէտ։ Opinions, doctrines humanitaires։

Humanité (ը-ման-իթ-է) ե. էգ. 1. Մարդկեղէն բնութիւն. մարդկութիւն։ Les faiblesses de l'—. J.-C. s'est revêtu de notre —, il a pris notre —. Ցիսուս Քրիստոս զգեցաւ զմերս մարդկեղէն բնութիւն, զգեցաւ զմարդ, մարդացաւ։ L'— de J.-C. Payer le tribut à l'—, de l'—. 1. (է-ֆեմ.) Ջհասարակաց պարտան հատուցանել զբնութիւն հասնիլ օրինաց (ա). երթալ զճանապարհ ամենայն երկրի. մահանալ։ (որ և Payer sa dette à la nature)։ ‖ 2. Ակնհայտ ի տկարութիւն ինչ մարդկային։ ‖ 3. Մարդասիրութիւն. մարդկութիւն. բարեգործութիւն։ Remplir un devoir d'—. Il l'a reçu avec —. C'est un homme sans —. Անմարդի, ամարդի ոք է։ Il n'a aucun sentiment d'—։ ‖ 3. Մարդիկ. մարդկութիւն. տգդ մարդկան։ Les maux qui accablent l'—. Les services qu'il a rendus à l'—. Les bienfaiteurs de l'—. Crime de lèse-—. տես ի Lèse։

—յե. Ամենայն ուսմունք վարժարանաց և ճեմարանաց [lycée] ի վեր քան զքերականութիւն և յառաջ քան զփիլիսոփայութիւն. մարդկական հրահանգք։ Il a fait, il a achevé ses humanités. Enseigner les humanités։ (Ա յժմ տես Classe des lettres)։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Թէպէտ և ընտրելոց պարտ հպատակել պետութեանս օրինաց, սակայն յետոյ տալոցիկ ես ամենայն յարիւն." Յակ. ի Լուս. ճառ Ա. Հ. Բ. 825։

Humble (ըմպլ) ած. 1. խոնարհ. խոնարհամիտ. խոնարհասիրտ։ Être — devant Dieu. Un homme —. J.-C. a dit: Apprenez de moi que je suis doux et — de cœur. Les âmes humbles. Votre très — serviteur, Votre très — servante. *Ակնախոնարհ ծառայ ձեր, ազախին ձեր. (վարի յառաջս նամակաց)։ ‖ 2. խոնարհ. խոնարհական։ Faire une — prière. Garder un — silence. Le parlement fit de très humbles remontrances au roi. Selon mon — opinion։ ‖ 3. (է-ֆեմ.) խոնարհ. անշուք. անփառունակ։ L'— violette. Les humbles bruyères. Les superbes palais et les humbles cabanes. Dans mon — retraite։ ‖ 4. (է-ֆեմ.) խոնարհ. դժգոն. գոհունակեալ։ Remplir les fonctions les plus humbles. Être réduit à l'— condition de valet. Une — fortune։

= ե. պ. խոնարհ։ Dieu résiste aux superbes et donne sa grâce aux humbles. Տէր ամբարտաւանից հակառակ կայ, և տայ շնորհս խոնարհաց։

Humblement (ըմպլ-ման) ա. 1. խոնարհութեամբ. խոնարհաբար։ Se prosterner — devant Dieu. Souffrir — les injures, les affronts։ ‖ 2. Պատկառանօք. հպատասխանութեամբ։ Je supplie — Votre Majesté. Demander — pardon։ ‖ 3. (է-ֆեմ.) Հանգստութեամբ։ Elle a vécu — et est morte oubliée. La violette qui se cache — sous les bois։

Humectant, ante (ը-մեկ-թան, անթ) ած. Ջովացուցիչ (ըստ բժշկաց)։ Donner des choses humectantes à un malade. Les fruits sont humectants։ Վ. արի և ու իրր ե. պ. Prendre des humectants։ [վացութիւն։

Humectation (ը-մեկ-թա-սիոն) ե. էգ. Թանալն. զո-

Humecter (ը-մեկ-թե) բ. ն. 1. Թանալ։ La rosée humecte la terre. Des larmes humectaient ses paupières։ ‖ 2. (է-ֆեմ.) Ջովացուցանել։ S'— la poitrine. S'— le gosier. Ջովացուցանել զկոկորդ իւր. քմահել։

= S'—. բ. ա. Թանալ։ La terre s'est bien humectée։

Humer (հիւ-մե) բ. ն. Կլանել, քմահել ձգելով զօդ. խմել։ — un bouillon, un œuf. — l'odeur des mets. Հառաչել հեշտապէս զբուրումն խորտկաց։

Huméral, ale (իւ-մե-րալ, ալ) ած. Պատշաճեալ ի բազուկն կամ ի բազկոսկրն [humérus]. *բազկային. *բազկոսկրային։ Muscle —. † Les ligaments huméraux։

Humérus (իւ-մե-ռուս) ե. ա. Ոսկր բազկի յառաջ մինչև ցարմունկն. *բազկոսկր։

Humeur (իւ-մէօր) ե. էգ. 1. Հիւթ (մարմնոյ)։ — subtile, grossière, visqueuse. L'altération des humeurs cause diverses maladies. Le mal n'est pas dans le sang, il est dans les humeurs. Les quatre humeurs. Զորք հիւթք մարմնոյ, ըստ նախնի բժշկաց, այսինքն արիւն, մաղձ (flegme կամ pituite], խարտեաղ մաղձ [bile] և սեաւ մաղձ [bile noire կամ mélancolie կամ atrabile]։ ‖ 2. Ախտականալ հիւթ (մարմնոյ). (ա.)։ — âcre, maligne, dartreuse. Humeurs corrompues. Mauvaises humeurs. Affluence, abondance d'humeurs. Évacuer, résoudre, purger les humeurs. Les humeurs froides. տես Scrofules։ ‖ 3. (է-ֆեմ.) Խառնուածք. բնութիւն. բայս բարուց։ Il a une — noire, atrabilaire. Être d'— douce, fâcheuse, enjouée, chagrine. Belle, bonne —. Զարթութիւն։ Mauvaise —. Դժկամակութիւն։ De quelle — êtes-vous aujourd'hui? Il est aujourd'hui en bonne —, de bonne —. Incompatibilité d'humeurs. Être d'— à. Կեալ բնութիւն, սովրութիւն։ Je ne suis pas d'— à souffrir vos injures. Être en — de. Կեալ յօժարութիւն, կամս։ Êtes-vous en — de vous aller promener, de travailler? ‖ 4. Խարկութիւն. տրտմութիւն. դժկամակութիւն։ Il y a de l'— dans sa réponse. Avoir de l'—. Լինել ածգոտ, տհաճ, բարկացեալ։ Cet homme a toujours de l'—. Prendre de l'—. Խարկանալ. դժկամակիլ։ ‖ 5. Անձնահաճ, անձնական կամք. զինչպիսութիւն. հաճոյք քմոյ. քմիք։ Chacun a ses humeurs. C'est une mauvaise — qui lui a pris. Un homme d'—. Այր որ ըստ հաճոյից կամ ըստ քմոյ իւրոց վարի. այր կամայնաց, անձնակամ։ ‖ 6. *Կատակասիրութիւն. *զուարճասիրութիւն։

Humide (իւ-միտ) ած. 1. Ջրեղէն. ջրային։ L'— élément. Նոյ տարր. Ջուր։ Les humides plaines, l'— sein de l'onde, l'— empire. Խոնաւատ գաշտք. խոնաւակիզ հրապարակք ծովու. ծով. (վարի ի բնութեան.)։ ‖ 2. Խոնաւ. խոնաւական. տաժնակ. նոյ. նոյական. գետ. գիճին։ Un linge, une chambre —. Avoir les mains humides. Avoir les yeux humides de larmes. Լինել աչս արտօսրալից, *արտօսրաթաց։ Un air —. L'hiver a été fort —։

= ե. պ. Խոնաւ. խոնաւութիւն։ Le chaud et le froid, le sec et l'—, sont les quatre principes actifs d'Aristote, ceux qui déterminent ses quatre éléments։

Humidement (իւ-միտ-ման) ա. ի խոնաւ վայրի. ի խոնաւութեան։ Être logé —։

Humidité (իւ-միտ-իթ) ե. էգ. Խոնաւութիւն. տաժնակութիւն. գետնութիւն։ L'— de l'air, de la terre։

Humiliant, ante (իւ-միլ-եան, անթ) ած. Խոնարհեցուցիչ. կորացուցիչ. ամօթալից։ Il est — d'être ainsi démenti. C'est une chose bien humiliante pour son amour-propre. Ces aveux humiliants ont dû lui coûter beaucoup։

Humiliation (իւ-միլ-իա-սիոն) ե. էգ. 1. Խոնարհեցու-

Digitized by Google

ցանկը. խոնարհաւ ձև: Je n'ai pu le voir dans une si grande — sans lui pardonner: ‖ 2. Իրը կամ բանը խոնարհեցուցիչը. կրանքը: Il a essuyé une grande —. Recevoir les humiliations que Dieu nous envoie:

Humilier (ի-մի-լի-է) բ. ն. 1. խոնարհեցուցանել: — son cœur, son esprit devant Dieu: ‖ 2. խոնարհեցուցանել. կորացուցանել. նկուն առնել: Dieu humilie les superbes. — l'orgueil, l'audace de quelqu'un:

= S'—. բ. ա. 1. խոնարհիլ. գլխանալ. իջանալ ի խոնարհութիւն: Il voudrait que tout s'humiliât devant lui: ‖ 2. խոնարհեցուցանել զանձն, անձամբ զանձն: S'— devant Dieu. Quiconque s'humilie sera exalté. Որ խոնարհեցուցանէ զանձն՝ բարձրացի:

Humilité (ի-մի-լի-թէ) է. իգ. 1. խոնարհութիւն: Grande, profonde —. L'— est le fondement de toutes les vertus chrétiennes. Souffrir les mépris avec —. Les païens n'ont guère connu la vertu d'—: ‖ 2. խոնարհութիւն. պատկառանք. հպատակութիւն. (ընդ.): Je l'en ai prié en toute —. Je confesse, en toute — que . . . խաւսեալն լինիմ ամենայն խոնարհութեամբ զի . . .

Humoral, ale (ի-մօ-ռալ, -լ՛) ած. Հիւթից (մարմնոյ, բան բժշկից). հիւթական: Les maladies humorales:

Humorisme (ի-մօ-ռի՛զմ) է. ած. Վարդապետութիւն բժշկից որ զպատճառս հիւանդութեանց դնեն ի խանգարմանէ հիւթից. հիւթականութիւն: L'— n'a presque plus de partisans:

Humoriste (ի-մօ-ռիսթ) ած. 1. Դժուարաքաղցրոտ. տհաճ. վէս. (ի-ռի՛ս): Un homme, une femme —: ‖ 2. *կատակասէր. կատակաբան. *զուարճախաւս: Un écrivain —. Ամանուագիր կատակաբոյս: Henri Heine est un écrivain —: ‖ 3. Որ զպատճառս հիւանդութեանց դնէ ի խանգարմանէ հիւթից մարմնոյ. հիւթական: Les théories humoristes. Médecin —:

= է. ա. 1. Ամանուագիր կատակաբոյս: Swift et Sterne sont de célèbres humoristes anglais: ‖ 2. Բժշկ հիւթական: La doctrine des humoristes:

Humoristique (ի-մօ-ռիսթիք) ած. *Զուարճաբանական. *զուարճախաւսիկ: Un conte —:

† **Humour** (ի-մուռ, կամ լատ անգղիականին հիւմը) է. ա. մարթի և իգ. *կատակաբարոյութիւն. *զուարճախաւսութիւն. զուարթամտութիւն:

Humus (ի-մուս) է. ա. Հող բուսական. հող բուսաբեր. *բուսահող: L'— est ordinairement en plus grande quantité dans les vallées que sur les lieux élevés:

Hune (հիւն՛) է. իգ. **Թակաղաղ (կայմին նաւու). ի՛ր գէրեզմանին ըմնոտելոցը: Les hunes d'un navire. Monter à la —: (ի Միջերկրական ծովակն ասի † Gabie):

Hunier (հիւնիէ) է. ա. Ա.ագոյնս թակաղաղի նաւու: Grand —. Petit —:

Huppe (հիւ-փ) է. իգ. 1. Թռչուն ինչ ի մեծութիւն կեռանիկի [merle], որոյ է փունջ փետրոց ի վերայ գլխոյն. յատակ. (լտ. Upupa epops, բան լինելի). հիւ-փհիւ-փ ընդ.: ‖ 2. փունջ փետրոց ի գլխոյ թռչնոյ ինչ. կատար. ցցուած. Գ. բրտ.: La — d'une alouette: (Որ և Crête):

Huppé, ée (հիւ-փե) ած. 1. *կատարաւոր (թռչնոյն): Alouette huppée. տես J'Alouette: ‖ 2. (է-ի-փ. և ընդ.) Ընչանաւոր. երեւելի: Il y avait quantité de femmes, et des plus huppées: ‖ 3. (է-ի-փ. և ընդ.) Ճարտար. խորագէտ: Les plus huppés y sont pris. (—ի՛.) Ճարտարագոյնք անգամ ըմբռնեն, խաբին:

Hure (հիւ—) է. իգ. 1. Գլուխ գիսաւորք և աղտոտ նախանձաղ: Il a une vilaine —. Ա.ոյարդարք և գիսաւորք են հերք նորա: ‖ 2. Գլուխ անասնոց և ձկանց ինչ. խոլամ: Une — de saumon, de brochet, de sanglier: ‖ 3. Գլուխ անասնոց և ձկանց ինչ ի բաց հատեալ. խոլամ:

Hurhau (հիւ—հօ) տես Ilue:

Hurlement (հիւ—լ՛ման) է. ա. 1. Ոռնալն (գայլոյ, շան). *կատկանձիւն. *ոռնոտանի: On entendait toute la nuit le — des loups. Les chiens poussaient des hurlements affreux: ‖ 2. Ձիչ (յաւոց, բարկութեան): Elle fit des hurlements lorsqu'on lui apprit la mort de son fils. Il poussait des hurlements de rage:

Hurler (հիւ—լէ) բ. ն. 1. Ոռնալ (գայլոյ, շան). կատկանձել: On entend les loups —. Il faut — avec les loups. (—ի.) Պարտ է ոռնալ ընդ գայլս. այսինքն՝ պարտ է վիրաւորիլ դնացից կամ կարծեաց այնցիկ ընդ որս կենդանագործիցն, թէպէտ և ոչ իցեն մեզ հաճոյ գնացք կամ կարծիք նոցա: ‖ 2. Ոռնալ, ճչիլ (մարգոյ առ յաւս բաբ կամ բարկութեան): Il ne crie pas, il hurle. — de rage: ‖ 3. (է-ի-բ.) Խօսիլ զայրագին. ոռնալ: Cet avocat a tant hurlé, qu'il en a perdu la voix:

† = բ. ն. Ասիլ զայրագին. երգիլ ոռնալով: — les reproches les plus amers. — un chant barbare:

Hurleur (հիւ—լէօ) ած. և է. ա. Derviche —. Ազան մահմետական կրօնաւորաց որ կատարին զաղօթս իւրեանց մեկեգին շարժմամբք և գոչմամբք:

Hurluberlu (հիւ—լիւ-պէր-լիւ) է. ա. Անխորհուրդ. անհանճար. (ընդ.): C'est un —. Agir en —. Գործել անխորհրդաբար, անհանճարաբար:

Hussard (հիւ—սար) է. ա. 1. Հեծեալ հանգաստացի. *հուսար: (Գրի և Housard, Houssard): ‖ 2. Հեծեալ զգեցեալ իւրև զհեծելազօրս Հանգաստացաց. *հուսար: Il a servi dans les hussards. Des hussards furent envoyés à la découverte. Le shako, la sabretache, le dolman d'un —:

— Vivre à la hussarde. Կեալ աւազակութեամբ, քան շնաբար, *հուսարաբար:

† **Hutin** (հիւ-թեի) ած. ա. Ցասնաւոր. (Լտ.): Louis X, roi de France, dit Louis le Hutin:

Hutte (հիւ-թ՛) է. իգ. Հիւղ փոքրիկ ի փայտից, ի հողոյ, ի յարդէ. աւազաւարիկ. անիկ: La — d'un berger, d'un pauvre paysan. Des huttes de sauvages. Les huttes կամ լաւ եւս Les baraques des soldats:

Hutter (se) (ը հիւ-թե) բ. ա. Հիւղս շինել. աւազաւարս կազմել. գադաթիլ ի հիւղս: À peine les soldats eurent-ils le temps de se —: (Այժմ լաւ եւս ասի se Baraquer):

Hyacinthe (ի-ա-կինթ) է. իգ. 1. տես Jacinthe, 1. ‖ 2. Ակն ինչ պատուական ի գոյն դեղին կարմրագոյն. յակինթ. ծաղ ի-ա-կինթ: — d'Orient, d'Allemagne: ‖ †3. Զաւաստա [étoffe] ի գոյն յակինթի. կապուտակ: "De l'—, de la pourpre, de l'écarlate teinte deux fois." SACI, *Bible, Exode*, XXV, 4.

Hyades (ի-ա) է. իգ. յ. Եօթն աստեղք ի ճակատաւ ցլին կամ ցլոյ աստեղատան. Բազմաստեղք. Ս. Բազմաստաղ. Ս. Բոլորք. Եօթեր. ի-ա-դէս: (Տես և Pléiades): Les anciens croyaient que le lever et le coucher des Hyades étaient toujours accompagnés de pluie:

† **Hyalin, ine** (ի-ա-լին, ին՛) ած. Ապակաւտակ: Quartz —, ou le cristal de roche:

Digitized by Google

† **Hyaloïde** (հ-ալ-ոյտ) ած. եր. Substance, humeur —, կամ լոկ — . ե. եր. Ակապհոյ հիւթի ական. Ս. ապիկենի, (որ և Humeur vitrée).

Hybride (հ-պ-իտ) ած. † Ա. Միհաւոր յօտարոտ հօրէ կամ յօտարոտ մօրէ. ‖ Բ. Միհաւոր յօտարոտախառն խառնից (անասուն). պլլոլլախառն. օտարածին. Les mulets sont des animaux hybrides. ‖ Գ. կապմհաւոր ի բուսից պլլ և պլլ լիզուաց (բուս.). **պլլոլլուկ. *Monocle* est —, composé de Μόνος, mot grec signifiant Unique, et *Oculus*, mot latin signifiant Œil.

Hydatisme (հ-պ-ի-զմ) ե. ած. Ջայն ջրոյ տատանեալոյ ի խոխոյիի [abcès] (բուս բժշկոց).

Hydragogue (հ-պ-ոկ) ած. Ա. բուսաքարէ ջրոց մղիչ (դեղ). *ջրավար. Վ. արի և իր ե. ած. Donner des hydragogues à un malade.

† **Hydrargyre** (հ-պ-ա-ժիր) ե. ած. տես Mercure.

Hydrate (հ-պ-ատ) ե. ած. Միտմին ի ջրոյ և ի մետաղական թթուածնատէ [oxyde], կամ ի ջրոյ և ի թթուոյ [acide]. *ջրատ. La pierre à cautère est un — de potasse.

† **Hydraulicien** (հ-պ-ոլ-իսին) ե. ած. *Ջրաբաշխ.

Hydraulique (հ-պ-ոլ-իտ) ած. Ա. *Ջրաճախաղցական. Orgue — . ‖ Բ. *Ջրաբաշխական (գիտութիւն, մեքենայ). Science, machine, bélier, presse — .

= ե. եր. Ա. բուսեան խողովակացանցոյ և բաթերացուցանելոյ գլուխ. *Ջրաբաշխութիւն. Cet homme entend parfaitement l'— .

Hydre (հ-տր) ե. եր. Ա. Օձ եօթնագլուխ՝ որոյ ի հատանիլ միոյ ի գլխացն բուսանէին ա՛յլ բազում գլուխք (բուս առասպելից). Հիդրոյ. Հիւդրոս. Hercule tua l'— de Lerne. Հերակլէս սպան զԼեռնեան Հիդրոյին. L'— de l'anarchie. (ե-խ-ք.) Հիդրոյ անիշխանութեան. Cette faction est une — à cent têtes. ‖ Բ. Երկու հարաւային հատուածեղութիւնք. Հիդրոյ. L'Hydre mâle ou Serpent austral, et l'Hydre femelle ou Couleuvre. ‖ Գ. Ակդ ինչ ջրայնի օձից. Հիդրոյ. *ջրօձ. Les hydres mangent le petit poisson. ‖ Դ. Բազմատանի կամ պոլիպոդ [polype] ինչ. Հիդրոյ. L'— verte.

† **Hydréléon** (հ-ռէ-ոն) ե. ած. Խառնուած ջրոյ և ձիթոյ (բուս բժշկոց). *ջրաձէթ.

† **Hydrocarbonate** (հ-պ-օ-ածխ-ատ) ե. ած. *Քնածխաթթուական յատուած գաւանի ջուր. *ջրատնածխատ.

Hydrocèle (հ-պ-օ-ս-իլ) ե. եր. Ջրգողութիւն փոշտի [scrotum]. Ս. ջրանք. Faire la ponction pour guérir une — .

Hydrocéphale (հ-պ-օ-ֆ-ալ) ե. եր. Ջրգողութիւն գլխոյ. *ջրագլխութիւն. — chronique, aiguë.

Hydrochlorate (հ-պ-օ-լ-ատ) ե. ած. **Hydrochlorique** (հ-պ-օ-լ-իտ) ած. տես Chlorhydrate, Chlorhydrique. [(Տես և Écuelle-d'eau).

Hydrocotyle (հ-պ-օ-ք-իլ) ե. եր. Տունկ ինչ ջրայնի.

Hydrodynamique (հ-պ-օ-դ-ի-մ-իտ) ե. եր. Գիտութիւն չարժման ծորան միմիոց [fluide] և օրինաց ճոչմանն նոցա. *ջրազօրութիւն.

Hydrogène (հ-պ-օ-ժ-ին) ած. ած. Gaz —, կամ լոկ —. ե. ած. Միտմին պարզ և օդակերպ, որ խառնեալ ընդ թթուածնի [oxygène] ծնանի զջուր. *ջրածին. Le gaz — est quatorze fois et demie aussi léger que l'air. Remplir un nérostat de gaz — . L'— est toujours à l'état de gaz.

Hydrogéné, ée (հ-պ-օ-ժ-ին-ե) ած. Խառնեալ ընդ ջրածնի. *ջրածնախառն. Substances hydrogénées.

Hydrographe (հ-պ-օ-ի-գ-ֆ) ե. ած. *Ջրագիր.

Hydrographie (հ-պ-օ-ի-գ-ֆի) ե. եր. Գիտութիւն չափելոյ և ճանաչելոյ զծովս. *ջրագրութիւն. *ծովագրութիւն. L'— enseigne à pointer les cartes, à diriger les routes, à faire des observations astronomiques, etc.

Hydrographique (հ-պ-օ-ի-գ-ֆիք) ած. *Ջրագրական. *ծովագրական. Description, carte — .

Hydrologie (հ-պ-օ-լ-ժի) ե. եր. Միասն քնական պատմութիւն որ ճառէ զջրոց. *ջրաբանութիւն.

† **Hydrologue** (հ-պ-օ-լ) ե. ած. *Ջրաբան.

† **Hydromancie** (հ-պ-օ-մ-ան-ի) ե. եր. Հմայութիւն ի ձեռն ջրոյ. *ջրահմայութիւն. Լուրութիւն.

† **Hydromancien** (հ-պ-օ-մ-ան-իին) ե. ած. *Ջրահմայ.

Hydromel (հ-պ-օ-մ-ել) ե. ած. Ըմպելի ի ջրոյ և ի մեղուէ. մեղրաջուր. L'— est adoucissant et laxatif.

Hydromètre (հ-պ-օ-մ-էտր) ե. ած. Գործի չափելոյ զծանրութիւն, զխտութիւն, զպրպտութիւն կամ զզօրութիւն ջրոյ. *ջրաչափ.

Hydrométrie (հ-պ-օ-մ-ե-ի) ե. եր. Գիտութիւն չափելոյ զծանրութիւն, զխտութիւն, զպրպտութիւն կամ զզօրութիւն ջրոյ. *ջրաչափութիւն.

† **Hydromphale** (հ-պ-օ-ֆ-ալ) ե. եր. Ջրգողութիւն պորտոյ. *ջրապորտութիւն.

Hydrophobe (հ-պ-օ-ֆ-օպ) ած. և ե. Ա. Ջանգիտող ի ջրոյ. *ջրախոյս. *ջրատեաց. Un malade — . Un — . ‖ Բ. կատաղեալ. կատաղի.

Hydrophobie (հ-պ-օ-ֆ-օպ-ի) ե. եր. Ա. երկիւղ ի ջրոյ. *ջրախուսութիւն. *ջրատեցութիւն. L'— est un symptôme de la rage. ‖ Բ. կատաղութիւն. Être atteint d'— .

† **Hydropiper** (հ-պ-օ-փ-իփ-ր) ե. ած. տես Curage, B.

Hydropique (հ-պ-օ-փ-իք) ած. և ե. Ջրգողիալ. ջրգող. Devenir — . Ջրգողիլ. Mourir — . C'est un — .

Hydropisie (հ-պ-օ-փ-ի-զի) ե. եր. Ա. Ջրգողութիւն. Ս. գմռութ. (տրբ. խ-ռի-ֆ-ս). -ըֆս. — générale. — de poitrine, de la tête, des yeux. ‖ Բ. Ջրգողութիւն որովայնի. Ս. ործուածք. Dans l'—, on est toujours altéré. Mourir d'— . On soulage l'— par la ponction. (Նոյն և ս Ascite).

Hydropneumatique (հ-պ-օ-փ-նէ-մ-ա-տ-իք) ած. *Գաղժաղով (կարաս [cuve] կամ սարքուած [appareil], բուս տարրագիտից).

Hydroscope (հ-պ-օ-ս-կոփ) ե. ած. Որ խուզէ զաղբիւրս, զտարերկրեայ ջուրս. *ջրախուզ. *ջրագէտ.

Hydroscopie (հ-պ-օ-ս-կո-փի) ե. եր. Ա. բուսեան խուզէլոյ զաղբիւրս. *ջրախուզութիւն. *ջրագիտութիւն.

Hydrostatique (հ-պ-օ-ս-տ-ատ-իք) ե. եր. Միասն մեքենականութեան որ խօսի զհաւասարակշռութենէ ջրոց. *ջրակշռութիւն.

= ած. *Ջրակշռական. Balance, lampe — .

Hydrosulfate կամ **Hydrosulfure** (հ-պ-օ-ս-ի-ֆ-ատ, հ-պ-օ-ս-ի-ֆ-իւր) ե. ած. **Hydrosulfurique** (հ-պ-օ-ս-ի-ֆ-իւ-ր-իք) ած. տես Sulfhydrate, Sulfhydrique.

† **Hydrotechnique** (հ-պ-օ-տ-էք-ն-իք) ե. եր. Միասն մեքենականութեան որ ուսուցանէ ուղղել և գնացուցանել ջրոսրս. *ջրարուեստութիւն.

Hydrothérapie (հ-պ-օ-թ-է-ռ-ափ) ե. եր. Կատածութիւն [traitement] հիւանդութեանց ի ձեռն ցուրտ ջրոյ. *ջրաբուժութիւն. [ժական. Un traitement — .

Hydrothérapique (հ-պ-օ-թ-է-ռ-ափ-իք) ած. *Ջրաբուժ

† **Hydrothorax** (հ-պ-օ-թ-օ-ռ-ակս) ե. ած. Ջրգողութիւն կրծից. *ջրալանջութիւն. [Ջոց. *ջրականջութիւն.

† **Hydrotite** (հ-պ-օ-տ-իթ) ե. եր. Ջրգողութիւն ական-

Digitized by Google

Hydrure (ի-դրիւր) ե. ար. Խառնուած ջրածնի ընդ այլ պարզ մարմնոյ որ չէցէ գազային. Ջրաւար։ — d'arsenic, de potassium, de soufre։

Hyémal, ale (ի-էմ-ալ, ալ') ած. տես Hiémal։

Hyène (իյէն') ե. իգ. Անասուն ինչ գերեզմանակերկիտ և գիշակեր. բոքեան. բոքենի. ագռնի։ L'— fouille les tombeaux pour se repaître de la chair des cadavres. La tanière d'une —։

Hygiène (իժիէն') ե. իգ. Արուեստ բժշկութեան որ ուսուցանէ զկանոնս պահելոյ զառողջութիւն. *առողջարանութիւն. *առողջապահութիւն։ Professer l'—. L'— publique։

Hygiénique (իժիէնիք) ած. *Առողջարանական. *առողջապահական. *առողջապահիկ։ Soins hygiéniques։

Hygromètre (իկրոմ-էթր) ե. ար. Գործի չափելոյ զաստիճան խոնաւութեան կամ ցամաքութեան օդոց. *խոնաւաչափ։

Hygrométrie (իկրոմ-էթրի) ե. իգ. Արուեստ քննագիտութեան [physique] որ ուսուցանէ գտանել ճշդութիւն զօդոյն խոնաւութեան կամ ցամաքութեան օդոց. *խոնաւաչափութիւն։

Hygrométrique (իկրոմէթրիք) ած. *խոնաւաչափական։ Ce corps possède des propriétés hygrométriques fort remarquables։

† **Hygroscope** (իկրոսքոփ) ե. ար. Գործի ինչ քննագիտութեան. *խոնաւադէտ։ [հիւլէ։

† **Hylé** (իլէ) ե. իգ. Առաջին նիւթն (ըստ փիլիսոփայից).

A. **Hymen** (իմէն, կամ ըստ այլոց իմեն) ե. ար. ած. Դիք հարսանեաց (ըստ հեթանոսաց). հիմէն։ ‖ ած. Հարսանիք. ամուսնութիւն. (ի քնարգի. և ի պերճ աստուածս)։ Le flambeau de l'—. Les chastes feux de l'—. Vivre sous les lois de l'—. Les fruits de notre —։

B. **Hymen** (իմէն, կամ ըստ այլոց իմեն) ե. ար. Մկանն կամ թաղանթ [membrane] ի մուտս արգանդապարանոցի [vagin] կուսից. հնիք կուսութեան. Ս. խորոզ։

Hyménée (իմէնէ) ե. ար. ած. Դիք հարսանեաց (ըստ հեթանոսաց). հիմէն։ ‖ ած. Հարսանիք. ամուսնութիւն. (ի քնարգի. և ի պերճ աստուածս)։ Le joug de l'—. Heureux —։

† **Hyménographie** (իմէնոկրաֆի) ե. իգ. Նկարագիր թաղանթաց մարմնոյ. *թաղանթագրութիւն։

† **Hyménologie** (իմէնոլոժի) ե. իգ. *Թաղանթաբանութիւն։ [անօրաթեւ։ Insecte —։

Hyménoptère (իմէնոփթէր) ած. Թաղանթաթեւ. — ե. ար. իգ. Ազգ միջատաց որ ունին չորս թեւս թաղանթագնեան և մերկս, որպիսիք են մեղուք, պիծակք [guêpe], մրջիւնք. թաղանթաթեւք. անօրաթեւք։ L'ordre des hyménoptères։

Hymne (իմն) ե. ար. ած. Երգ (ի պատիւ աստուածոց կամ գերացուածոց)։ — en l'honneur d'Apollon, de Cérès. Hymnes à Vénus։ ‖ ած. Երգ. օրհնութիւն։ Seigneur, quels hymnes sont dignes de vous ? [belle —։ — ե. իգ. Շարականն (եկեղեցւոյ)։ Entonner une —. Une

Hyoïde (իօիտ) ած. ար. L'os —, կամ լուկ —. ե. ար. Ոսկր ինչ ընդ ուրմաւոյ լեզուին և խռչափողոյ [larynx] ի նմա. Ունայնագրի ցուցանց. երկճիզ ոսկր։

Hypallage (իփալլաժ) ե. իգ. փոփոխութիւն կարգի բառից. (նմա. ինչ քերականութեան). փոխակարգութիւն։ (Օրինակ ինն ի հայս՝ Արկանել ի գինս զպատեհանս, փոխանակ ասելոյ Արկանել զգինս ի պատեհանս, և ի գազ-

գիներէն լեզուի Enfoncer son chapeau dans sa tête, փոխանակ ասելոյ Enfoncer sa tête dans son chapeau)։

Hyperbate (իպէրպատ) ե. իգ. փոփոխութիւն բնականէ և սովորական գասաւորութեան մտացն ի բանին՝ վասն վայելչութեան և ազգութեան ասելոյ շարագրածին (ըստ քերականաց). արտաւարութիւն։ (որ և Inversion)։

Hyperbole (իպէրպոլ') ե. իգ. ած. Աստուարացուցանել կամ նուազեցուցանել անչափ զնշանաւորութիւն իրաց՝ առ ի ազդանշանագոյնս ազդելոյ ի մխաս ունկնդրաց. աւելորդ բանք. աւելաբանութիւն. *չափազանցութիւն։ Discours rempli d'hyperboles. Ce que je vous dis est vrai, ce n'est point une —. L'— est un peu forte։ ‖ ած. Հաստատած ինչ կանոնական [conique] (ըստ չափագիտաց). *անդրանիկ։

Hyperbolique (իպէրպոլիք) ած. ած. Աւելի, աւելորդ (բանք). *չափազանց. *չափազանցական։ Discours, langage —. Expressions hyperboliques։ ‖ ած. որ խօսք բանիւք առատելութեամբ, *չափազանցութեամբ. աւելորդաբան. *չափազանցախօս։ Cet homme est fort —։ ‖ ած. *Անդրանգական. (ըստ չափագիտաց)։ Verre, miroir —։

Hyperboliquement (իպէրպոլիքման) մ. Ըստ աւելորդ բան. բանիւք առատելութեամբ. *չափազանցօրէն։ Parler —։

Hyperborée (իպէրպորէ) } ած.
Hyperboréen, enne (իպէրպորէն, էն') }
կարի հիւսիսային. գերհիւսիսային։ Les nations, les mers hyperborées. Les régions hyperboréennes։

Hypercritique (իպէրքրիթիք) ե. ար. Աստուիկ քննագատ. անհնարին պարտաւագէտ։

Hyperdulie (իպէրտիւլի) ե. իգ. Առաւել պաշտօն մեծարանաց կամ ապաստաւորկութեան առ սուրբս կոյսն. *գերծառայութիւն։ Le culte d'—։

† **Hypéricon** (իպէրիքոն) ե. ար. տես Mille-pertuis։

† **Hyperphysique** (իպէրֆիզիք) ած. *Վերբնական։ La nature — du Sauveur։

Hypertrophie (իպէրտրոֆի) ե. իգ. Անչափ ամաւոյն գործառանի կամ մասին իրիք գործառանի մարմնոյ (ըստ բժշկից). *անընդարձակութիւն։ Une — du cœur։

Hypertrophié, ée (իպէրտրոֆիէ) ած. *Ընդարձակեալ (գործարան մարմնոյ)։ Un organe —։

Hypèthre (իպէթր) ած. ար. Édifice, temple —, կամ լուկ —. ե. ար. Շինուած, տաճար անյարկ, անձեղուն։

† **Hypnographie** (իպնոկրաֆի) ե. իգ. Նկարագիր քնոյ. *քնագրութիւն։ [կս տես այժմ Narcotique։

Hypnotique (իպնոթիք) ած. Քնածած (դեղ)։ Լաւ

† **Hypociste** (իպոքիսթ) ե. իգ. Տունկ ինչ բուսական առ արմատաւ Ciste անկոյն. քօշմորուք. խիւխ ածիլ։ = ՎԿԱՆ. "Լինին եւ խիւ- (արբ. լիհինի իւի խիւ, Արօրուք քօշի), որ ի տօմարսն. Խոյն խոտ ին ի որ ի տոտոսի իս- նմանի . . . : Ան- գի պատիճին ինի խոյս ին ի որ հատանի հունվիսատա- տիս (յն. ὑποκιστίς) իս- ասի, ու խոյն ի լատանի ֆատին նեղտիան իս- ֆատոնի, ու ի ֆեղտին իսրդիս իս- իլտին, ու պատ-ինրին ասպալտի իս- ասի, ու յատան գնտաղ եւ խալ ի'ասի." Ամբար. Անգ. անագ։

Hypocondre (իպոքոնտր) ե. ար. ած. *Ստամնական մասունք որովայնի ընդ առաջին կողքն [fausses côtes] յաջմէ և յահեկէ. ախտնգիք։ L'— droit. L'— gauche։ ‖ ած. Աւր անամոզական։ C'est un —։

= ած. Անամոզեցոյց։ Il est, il devient —։

Hypocondriaque (իպոքոնտրիաք) ած. ած. Ախտագա-

Digitized by Google

նատութիան։ Affection —։ ‖ 2. Ս. Ախտագնատ։ Un malade —։ Ցայս մեռս վարի և իբր ե։ ար։ Les hypocondriaques sont mélancoliques et visionnaires. C'est un —։ ‖ † 3. Ցեմնար։ չամբուշ։

Hypocondrie (էպօփոնտրի) ե։ էդ։ 1. Հիւանդագութիւն ինչ չզայլին և երկարատև։ *ախտագնատութիւն։ Des chagrins profonds, des habitudes sédentaires, etc., prédisposent à l'—։ Être atteint d'—։ ‖ 2. Վհատութիւն. տխրութիւն։ Une sombre —։

Hypoceras (էպօ—) ե։ ար։ Գինի հասմիամած գաբիենիկաս [cannelle], անդայլ նշովք, մչկով և յատպատրիս։ Հիպոկրատեան գինի։ *իպոկրաս։

Hypocrisie (էպօփրիզի) ե։ էդ։ Ստութիւնամբ կերպարանիլն բարեպաշտ, առաքինի, հեղ, այլովքն հանդիպիլ. կեղծաւորութիւն։ L'— est détestable devant Dieu et devant les hommes. Son — sera démasquée։

Hypocrite (էպօփրիթ) —ի։ 1. կեղծաւոր։ Cet homme est — au dernier point։ ‖ 2. կեղծաւոր. կեղծաւորական. կերպարանաւոր։ Avoir l'air —, une gravité —։

— ե։ կեղծաւոր։ Il fait le dévot, l'homme de bien, mais c'est un —, un vil —, un franc —։

Hypocritement (էպօփրիթըմ) մ։ կեղծաւորութեամբ. կեղծաւորաբար։

Hypogastre (էպօկաստը) ե։ ար։ Ներքին՝ առորին մասն որովայնի. Ս փոքրատիր. *ներքնորովայն։ (Ի սովորական խօսս ասի Bas-ventre)։ [La région —։

Hypogastrique (էպօկաստրիք) ած։ *փոքրատիրային։

Hypogée (էպօյէ) ե։ ար։ Գետնափորք թաղելոյ զմեռեալս (առ նախնեօք)։ *գետնափորութիւն։ Les hypogées des environs de Thèbes en Égypte։

— ած։ Աստիրկրեայ. գետնափոր։ Temple —։

Hypoglosse (էպօկլոս) ած։ ար։ Le nerf —, կամ լեզ —։ ե։ ար։ Զիզ որ բաժանի ի միւնա [muscle] լեզուի։ *լեզուզիզ։

† **Hypopyon** (էպօփիօն) ե։ ար։ Զեղումն թարախոյ [pus] յատաղձկազմեան խոռոչի [chambre] ական։

† **Hypospadias** (էպօսփէտիաս) ե։ ար։ Թերութիւն ինչ առանի անգամոյ կամ վարցի։ *առորմածակութիւն։

A. **Hypostase** (էպոսթազ) ե։ էդ։ Ներքնութիւն. անձնաւորութիւն. անձն. հնիմակայութիւն. (ըստ աստուածարանից)։ Il y a en Dieu trois hypostases et une seule nature։ [նատոյց։

B. **Hypostase** (էպոսթազ) ե։ էդ։ Մրուր միզոյ։ Ս։

Hypostatique (էպոսթաթիք) ած։ Անձնաւորական. (ըստ աստուածարանից)։ Union — Միաւորութիւն բնութեան ընդ մարդկեղէն բնութեան։

Hypostatiquement (էպոսթաթիքըմ) մ։ Անձնաւորութեամբ. անձնաւորապէս. (ըստ աստուածարանից)։ Le Verbe s'est uni — à la nature humaine։

Hypoténuse (էպոթենիւզ) ե։ էդ։ Երկայնագոյն կող ուղղանկիւն երիքանկեան, որ և հանդիպ ուղիղ անկեանն կոյ։ *ներքնաձիգ։ *հակառիղ։

Hypothécaire (էպոթիքէր) ած։ 1. Որ ունի իրաւունս ի վերայ անշարժ գրաւու (պարտատէր)։ Créancier —։ ‖ 2. Հաստատեալ ի վերայ անշարժ գրաւոյ (փոխ)։

Hypothécairement (էպոթիքէրըմ) մ։ Անշարժ գրաւով։ S'obliger —. L'héritier est tenu des dettes personnellement pour sa part héréditaire, et — pour le tout։

† **Hypothénar** (էպոթինար) ե։ ար։ Մկանք [muscle] ճկոյթ մատին ձեռին։

Hypothèque (էպոթէք) ե։ էդ։ Իրաւունք պարտատուին ի վերայ կալուածոց պարտապանին. անշարժ գրաւ։ — légale, judiciaire, générale. Avoir —, avoir droit d'— sur tous les biens de quelqu'un, sur une terre. Un bien chargé, grevé d'hypothèques. Un bien libre d'hypothèques. Donner une terre en կամ pour —։

Hypothéqué, ée (էպոթէքե) —ած։ դերբ։ Գրաւական տուեալ։ Biens hypothéqués. Être —, être mal կամ bien —։ (ֆոթ։ և ընդ։) Լինիլ անկեալ ընդ պեռոյս հիւանդութեամբ. լինիլ վատառողջ։

Hypothéquer (էպոթէքե) բ։ ն։ Գրաւականս տալ. դնել գրաւական։ — tous ses biens, une terre, une maison։

Hypothèse (էպոթէզ) ե։ էդ։ 1. Ի կարծ գրութիւն. կարծիք. վարկած։ Faire, établir une —։ Dans cette —, dans votre —, il serait impossible. C'est une pure —։ ‖ 2. վարկած. հնիմագրութիւն։ Venons de la thèse à l'—։ Appliquer la thèse à l'—։

Hypothétique (էպոթէթիք) ած։ Ի կարծիս համառնալ. ի կարծ համարեալ. կարծեաց եգեալ. կարծական. հնիմագրական։ Proposition, raisonnement —։

Hypothétiquement (էպոթէթիքըմ) մ։ կարծեաց. համարեալ. միայն. հնիմագրաբար։ Cela n'est vrai qu'—։

Hypotypose (էպոթիփոզ) ե։ էդ։ Կենդանի նկարագիր. արտատանութիւն։ Cette — produit un grand effet։

† **Hypsométrie** (էփսոմէթրի) ե։ էդ։ Ա. բուհատ չափելոյ գրութեամբ տեղեաց. *բարձրաչափութիւն։

Hysope (էզոփ) ե։ էդ։ Տունկ ինչ անուշահոտ ի տահմէ շրթնաւորաց [Labiées]. զոպոյ. մշտիկ. (լտ. Hyssopus officinalis, ըստ Լիննէի). ը—ֆ։ — Il connaît tout, depuis le cèdre jusqu'à l'—։ (ֆոթ։) տես ի Cèdre, A. 1.

† **Hysopine** (էզոփին՝) ե։ էդ։ Գոյացութիւն հանեալ ի զոպոյէ (ըստ տարբրագիտաց)։ *բնաղոպոյ։

† **Hystaspide** (իսթասփիթ) ե։ ար։ Անուն սերնդոց կամ պայազատաց Վշտասպեայ, որ թագաւորեցին ի Պարս (521–331) ի Դարեհէ Աստղեղ մինչև ի Դարեհ զոր ընկէց ի թագաւորական պատուոյն Ալեքսանդր մակեդոնացի. Վշտասպեան։ [թիւն։

† **Hystéralgie** (իսթէրալժի) ե։ էդ։ Ացաւագութիւն։

Hystérie (իսթէրի) ե։ էդ։ Զղայինն և երկարօրեայ [chronique] հիւանդութիւն ինչ կանանց. Ս. արգանդախեղդ. Ս. արուայնախեղդ. (տրբ. էնինա՛էն ըսհ՛)։ Une attaque d'—։

Hystérique (իսթէրիք) —ած։ † 1. Ացանդի. *արգանդային։ Les parois hystériques։ ‖ 2. Ս. Ացանդախեղդի (ցաւ)։ Affection —. Vapeurs hystériques։ ‖ 3. Ացանդախեղդիս. արգանդախեղդիս։ Cette femme est —։

Hystérite (իսթէրիթ) ե։ էդ։ տես † Métrite։

Hystérocèle (իսթէրոսիլ) ե։ էդ։ Անկումն արգանդի։

Hystérotome (իսթէրոթոմ՛) ե։ ար։ Գործի ինչ վիրաբուժից։ *արգանդատոհոտ։

Hystérotomie (իսթէրոթոմի) ե։ էդ։ 1. Հերձումն արգանդի։ *արգանդատոհոտութիւն։ ‖ 2. Հերձումն արգանդի առ հանելոյ զմանուկն արտաքս. փորհանութիւն։ (Որ և Opération césarienne)։

Digitized by Google

I

ICH

I (ի) է. ած. Ինձնէրսդգ նշանագիր և երրորդ ձայնաւոր գաղղիական այբուբենիդ։ Faire un grand I, un petit i. On met un point au-dessus de l'i, excepté quand il est majuscule: *Isaac, Italie.* Il prononce mal les i. Un i tréma, circonflexe. Droit comme un I. կանգնած իբրև գ'ի. (առած. մոմի պէս չիտակ)։ Malgré son grand âge, cet homme est encore droit comme un I. Mettre les points sur les i. ¶. (փոխ.) Գնել զմնակակէտս ի թիկունդ ինդ. լինել կարի մանրակրկիտ կամ մանրախոյզ։ ‖ 2. Գահանիլ անչափ կամ առարապոյնին ճշդութիւն։ ‖ 3. Մեկնել, ցուցանել մանրամասնութեամբ։

Iambe (ի-անդ) է. ած. ¶. Ձափ յոյն և հռովմէական բանաստեղծութեան յատուկ [brève] և յերկարէ. մեծավերջ։ Le dernier pied de ce vers est un —։ ‖ 2. Տող չափաւ բանից կամ առանձնաւորաց, որոյ երկրորդ, չորրորդ և վեցերորդ ոտք են մեծավերջք. մեծավերջ։ Les ïambes d'Archiloque, d'Hipponax։

= ած. Մեծավերջ. մեծավերջական։ Vers —։

Iambique (ի-անդ) ած. Մեծավերջ. մեծավերջական. յատկիկան։ Vers —։

† **Iahve** կամ † **Iahvé** (ի-ե, ի-վե) է. ած. Զորքգրքեան անուն Աստուծոյ (ըստ Հրէից). Ա՛հիսհ. Որ էն։ (Տես և Jéhovah)։ [(առ. Նախնիս)։

† **Iatrion** (ի-ա-ի-օն) է. ած. Բժշկանոց. բժշկարան.

† **Ibérien, enne** (ի-պե-ի-էն, էն՛) } ած. Իբերիական.
† **Ibérique** (ի-պե-ի-ք) } ապանիական։

Ibidem (ի-պի-տ՛) Ած. ի նմին վայրի. (վարի ի վկայութիւնս մեռանիդ)։ Գրի Համառօտութեամբ *Ibid.* կամ *Ib.*

Ibis (ի-պիս) է. ած. Թռչուն ինչ բարձրոտուն և երկայնակոտց. քաջհամառ. սրատեսդաշտաբ (?). *Եգիպտացհամառ։ Dans l'ancienne Égypte, l'— était un oiseau sacré. L'— est une espèce de courlis։

= Վկաս. "Իսկ ի՞նչ սրտիւ սուտ յատկէտին նմանէ դնես գնա առնէ սրտին և երկիւղին նէն, իսկ գեղ գոտնել և գոգրել. տանջ և ալ սրտառապգահատ, և շնդգ, և իմ յայնցանէ՝ որ է ընտրեալ աչքն, սուտառն եր." Փիլ. Լ՛ին. Բ. լ՛Ծ. 117։ Աբգառատգահատ Թուխ յԱբրահատգոյ սրգեղ Աբրահամի Բի, զոր անէծ Հայրն առելով. "Գնա յոյս հնծցիս յայգատ ի վեր ի Մասիս, զբեզ կալցին գոլ, տարցին յայգատ ի վեր ի Մասիս. անդ կացցես, և զկոյս մի՛ առնցես." Խոր. Բ. կս. Ըստ այսմ գուշակս Թուխ Թէ նշանակիցէ Հնաբ քաջաց, այսինքն սուտ կամ գեղոյ ինչ՝ որ ըմբռնելոց էին զԱբրահատգ յայգատն ի վեր ի Մասիս, որպէս երգիչքն Գողթան առասպելաբանէին։

Icelui (ի-սէլ-ի) գեր. ած. **Icelle** (ի-սել) գեր. էթ. Այս. այս. (էզ.)։ Dans la maison d'icelui, Icelle dame։

Ichneumon (ի-կնէ-ու-մոն) է. ած. ¶. Զորքառանի ինչ ի մեծութիւն կատուի և նմանն կզազօք [martre], զոր պաշտէին Եգիպտացիք, վասն զի կատուի զօձս և զձագս կոկորդիլոսից. հետաքրքրասէր. օձասիրաս։ (Աի և Mangouste, Rat de Pharaon)։ ‖ 2. Միջատ ինչ թաղանթաթեւ [hyménoptère] որ ածէ խոյթոց իբրև զմեղու և արկանէ զձուս իւր ի մեռելինս թրթրոց [chenille]. հետաքրքրասէր։

Ichnographie (ի-կնո-գրա-ֆի) է. էթ. *Հաբիղանական և երկրաչափական յատակագիծ շինուածոյ. *Հետագրութիւն։ [կան։ Plan, dessin —։

Ichnographique (ի-կնո-գրա-ֆի-ք) ած. *Հետագրական։

Ichor (ի-քոր) է. ած. † ¶. Հիւթ որ խաղայ յերակս աստուածոց փոխանակ արեան (ըստ Հոմերի). աւիշ։ ‖ 2. Թարախ բղխեալ ի վիրաց. աւիշ։

Ichoreux, euse (ի-քո-ր, ր-ը) ած. *Աւշային (թարախ)։ Pus —։ [և Colle de poisson)։

† **Ichtyocolle** (ի-քթի-ո-կո-լ՛) է. էթ. Ձկան սոսինձ։ (Որ

† **Ichtyographie** (ի-քթի-ո-գրա-ֆի) է. էթ. Նկարագիր ձկանց. *Ձկնագրութիւն։

Ichtyolithe (ի-քթի-ո-լիթ) է. ած. Ձուկն քարացեալ, կամ քար ձկնապատկեր. *Ձկնաքար։

Ichtyologie (ի-քթի-ո-լո-ժի) է. էթ. Պատճ կենդանաբանութեան որ ճառէ զձկանց. *Ձկնաբանութիւն։

Ichtyologique (ի-քթի-ո-լո-ժի-ք) ած. *Ձկնաբանական։

Ichtyologiste (ի-քթի-ո-լո-ժիս-թ) է. ած. *Ձկնաբան. *Ձկնագէտ։ Un savant —։

Ichtyophage (ի-քթի-ո-ֆա-ժ) ած. Ձկնակեր։ Un peuple, une peuplade —։ Վարի են իբր է. ած. Les ichtyophages։

Ichtyosaure (ի-քթի-ո-զո-ր) է. ած. Ազգ ինչ նախաղրհղեղեան զբեռնոյ. *Ձկնամողեզ։

Ici (ի-ս) ք. ¶. Առա. առաջնոր. այսր։ Restez —. կացէք առա։ Viens —. Ա՛յսր եկ։ D'—. Ա՛ստի. առաջառա։ D'— on aperçoit la rivière. D'— là nous comptons deux lieues. Par —. Ընդ այս։ Charles, par —; c'est le plus court։ ‖ 2. Առա. առաջնոր. յայսմ վայրի. (ի գիրս, ի պատմութեան)։ — l'historien commence à parler des guerres d'Alexandre. Jusqu'— j'ai parlé des Romains. Մինչև յայս վայր, յայս վայր խօսեցայ զՀռոմէացոց։ ‖ 3. Ա՛յժմ։ Cela ne s'était pas vu jusqu'—. Մինչև յայժմ չտեսաւ ինչ երբէք այդպիսի։ Revenez demain; d'— là, j'aurai arrangé votre affaire. Դարձարուք վաղիւ. մինչև յայն ժամ յարդարեալ իցէ իմ զգործ ձեր։

—bas. գբ. ած. առս ի Bas, A.

†—haut. գբ. ած. ի վերայ երկրի. ի միջի կենդանեաց։

Iconglan (ի-կոն-լան) է. ած. Գառանեակ ապառաժոյ արքայինն Օսմանեանց. Ս. մանկլաւիկ. իշխանիկ։

† **Icône** (ի-քոն՛) է. էթ. Գաւակեր սրբոց յեկեղեցիս ճաշանաց. Ս. կօն։

Iconoclaste (ի-քո-նո-կլա-ս-թ) է. ած. Աղանձն հերետիկոսաց Ը դարուն որ խորտակէին զարուեստ պատկերս. խորտակիչ պատկերաց. *պատկերաբեկ։ (Աի և Briseur d'images)։ L'iconomaque combattait le culte des images, et l'— les brisait։

Iconographe (ի-քո-նո-գրա-ֆ) է. ած. *Գաւակերագէտ։

Iconographie (ի-քո-նո-գրա-ֆի) է. էթ. Գիտութիւն հնաց պատկերաց կամ յիշատակարանաց. *պատկերագիտութիւն։ [գիտական։

Iconographique (ի-քո-նո-գրա-ֆի-ք) ած. *Գաւակերագիտական։

Iconolâtre (ի-քո-նո-լա-թր) է. ած. Անաւն զոր ապրին կռապղկեալց պատկերաբեկք. պատկերապաշտ։

† **Iconolâtrie** (ի-քո-նո-լա-թրի) է. էթ. Գաւակերապաշտութիւն։

Digitized by Google

Iconologie (իքսնօլօժի) ֆ. իէ. Պատկերների հնոց յիշատակարանաց, պատկերաց. *պատկերաբանութիւն։

† **Iconologique** (իքսնօլօժիք) ած. *Պատկերաբանական։

Iconomaque (իքսնօմաք) ֆ. ած. Որ մերժողի ընդ պաշտամանն պատկերաց. պատկերամարտ։

Icosaèdre (իքսօլէդր՝) ֆ. ած. Քառմին քսանանիստ, քսանեակողմ։

† **Icosandre** (իքսօլանդր՝) ած. *Քառանդրեայ (տունկ)։

Icosandrie (իքսօլանդրի) ֆ. իէ. Դասակարգութիւն անկոց՝ որոց ծաղիկք ունին արձայս քսան (քան կինէին). *քսանանդրեայութիւն։ Les roses appartiennent à l'—։

Ictère (իքտէր) ֆ. ած. Հիւանդութիւն ինչ. դալկութիւն. ա՛ըւնէ։ (Որ և Jaunisse)։

Ictérique (իքտէրիք) ած. ա. Դալկան (հիւանդութիւն)։ Affection —։ ‖ բ. Դալկոտ։ Cet homme est —։

Idéal, ale (իտէա՛լ, ա՛լ) ած. ա. Որոյ չկը գոյութիւն բայց ի միտս հեղի կամ յերևակայութեան. մտաւորական. *մտայինն. *գաղափարական։ Le héros de ce poème est un personnage —. Un être —. † Les êtres idéaux։ ‖ բ. Ցորում բավանգակեալք են ամենայն կատարելութիւնք, կամ որ գեղեցկագոյն է քան զօրինակ ընծայեալս ի բնութենէ. մտաւորական. *մտայինն։ Le beau —. Beauté, perfection idéale. Formes idéales։ ‖ ց. Պատճառն. անհ. անգոյ։ Pouvoir —. Richesses idéales։

═ ֆ. ած. Պատաւորականն. *մտայինն։ L'—. † Les idéaux կամ † Les idéals։

Idéaliser (իտէալիզէ) բ. ն. Տալ անձանց կամ իրաց մտաւորական իմն կերպարանս կամ կատարելութիւն, գեղեցկութիւն. *մտաւորացատցանել։ La beauté idéalisée dans les peintures de Raphaël։

Idéalisme (իտէալիզմ՝) ֆ. ած. ա. Վարդապետութիւն փիլիսոփայական՝ որ համարի զգայարարս իրրև ակիզբն ծանօթութեան. տեսլականութիւն. *գաղափարականութիւն։ ‖ բ. Գրուածն առ մտաւորականն, առ մտայինն. *գաղափարականութիւն։

Idéaliste (իտէալիզդ) ած. *Գաղափարական։ La philosophie —։

═ ֆ. ած. *Գաղափարական (փիլիսոփայ)։

Idée (իտե) ֆ. իէ. ա. Պատկեր, տեսիլ մտաց. տեսութիւն. տեսակ. գաղափար։ L'origine, le développement, la génération des idées. Quelle — attachez-vous à ce mot? L'— du blanc, du juste et de l'injuste. J'en avais une tout autre —. Il donne de lui une pauvre —. Avoir une —. Նկարել ի մտի. (ած. գաղափար մը առնունալ)։ Avoir —. կարծել։ N'avoir pas la première — d'une chose. Լինել առնևին տգէտ։ ‖ բ. Նախանկար տիպք, պատկեր (իրաց, քան Զլատոնի). նախատիպ պատկեր. նախագաղափար տեսակ. տեսակ։ Les idées de Platon։ (Տես և Archétype)։ ‖ ց. Ցիշատակ։ Le temps en a complètement effacé l'— dans mon esprit։ ‖ դ. Պատկեր. տեսիլ։ "Mais de ce souvenir mon âme possédée A deux fois en dormant revu la même —." RAC. *Athal.* II, 5. ‖ ե. Պատճառն խորհուրդ. ցնորք. խօլական ցնորք։ Ce ne sont que des idées, des idées creuses. Il se repaît d'idées. Vous croyez qu'il ne viendra pas: quelle —! (ած. Ձեր կարծեք թէ պիտի չգայ. ի՛նչ ընդունայն մտածութիւն)։ ‖ զ. Իմաստ. խորհուրդ. կարծիք. միտք. մտածութիւն. գաղափար։ Suivre le fil de ses idées. Cela brouille toutes mes idées. — sublime. Noble —. C'est lui qui m'a donné l'— de faire cela. Voilà une excellente —. (ած. Շատ աղէկ մտածեցիք)։ Avoir une grande — de... Մեծ մտալ ընդ (աստիճան, ընդ հանճար իւր)։ — fixe. Սեռեռեալ գաղափար. սեռեռումն։ ‖ է. Փիլիսոփայական գրութիւն. գաղափար։ Les idées d'Aristote ont dominé le moyen âge. Partisan, adversaire des idées nouvelles։ ‖ ը. Գիւտ. հնարագութիւն. գաղափար։ C'est une pure — de mon esprit։ ‖ ը. Միտք. երևակայութիւն։ Il me revient à l'—, en — que... On ne peut lui ôter cela de l'—. J'ai dans l'— qu'il ne viendra pas։

Idem (իտմ՛) ա. Նոյն. (վարի ի հաշիւս, ի ցանկս, ի վկայութիւնս)։ Table en sapin, 10 francs; — en chêne, 25 francs. Idem ibidem. Նոյնն անդ. (ի վկայութիւնս գրոց)։ (Գրի համառօտութեամբ *Id.*)։ ‖ † բ. Նոյնպէս. (ընդ.)։ Vous partez pour la campagne, et moi —։

† **Idémiste** (իտէմիզդ) ած. ա. Docteur —. Վարդապետ որ հանճարով հաւանի կարծեաց այլոց ի ժողովն՝ առանց առելոյ զիւր կարծիս. *նոյնպիսեան։

Identification (իտէնդիֆիքասիօն) ֆ. իէ. *Նոյնացուցումն. *նոյնացում։

Identifier (իտէնդիֆիէ) [J'identifiais, nous identifiions, vous identifiiez. Que j'identifie, que nous identifiions, que vous identifiiez.] բ. ն. Նոյն գործել. ի նոյնութիւն ածել. նոյնացուցանել։

═ S'—. բ. ա. Նոյն լինել. նոյնանալ։ La législation avait fini par s'— avec les mœurs. Un poète doit s'— avec les personnages qu'il fait agir et parler։

Identique (իտէնդիք) ած. ա. Նոյն. նոյնօրինակ. նոյնակերպ։ Deux et deux sont identiques avec quatre։ ‖ բ. *Համիմաստ։ Ces deux articles de loi sont identiques։

Identiquement (իտէնդիքման) մ. Զնոյն օրինակ. նոյնպէս. նոյնօրէն։ Deux objets — semblables։

Identité (իտէնդիտե) ֆ. իէ. ա. Նոյնութիւն։ — de pensées en divers termes։ ‖ բ. Ճանաչելի զանձն միաստպարսի, բանաւականի փախուցելոյ, մեռելոյ. ինքնութիւն. յատականձնութիւն։ Établir, constater, reconnaître l'— d'un condamné։

† **Idéogramme** (իտէօկրամ՛) ֆ. ած. *Գաղափարանշան։ Les chiffres sont des idéogrammes։

Idéographie (իտէօկրաֆի) ֆ. իէ. Աստղի առնելն նշանօք զգայարարս ինչ. *գաղափարագրութիւն։

Idéographique (իտէօկրաֆիք) ած. *Գաղափարագրական։ Écriture —. Signes idéographiques։

Idéologie (իտէօլօժի) ֆ. իէ. Գիտութիւն գաղափարաց. *գաղափարագիտութիւն։

Idéologique (իտէօլօժիք) ած. *Գաղափարագիտական։ Connaissances, vérités idéologiques։

Idéologiste, Idéologue (իտէօլօժիզդ, իտէօլոգ) ֆ. ած. *Գաղափարագէտ. *գաղափարախօս։ (Idéologiste դուն ասելք վարի)։

Ides (իտ) ֆ. իէ. յ. Հնգետասաներորդ օր մարտ, մայիս, յունիս և հոկտեմբեր ամանց, և երկքասաներորդն այլոց ամանց (քան ասմարի Նախնի Հռովմայեցւոց). իգաս։ Les — de mars furent fatales à Jules César։

Idiome (իտիո՛մ) ֆ. ած. † ա. Կեցհական կամ յատուկ նշանակ [caractère] միոյ ի բնութեանցն Քրիստոսի (քան աստուածամարդանից). առանձնահատկութիւն։ ‖ բ. Կեցհական բարբառ. ազգի իրիք. լեզու. բարբառ։ L'— arménien, français, allemand։ ‖ ց. Գաւառաբարբառ. եզերական։ L'— gascon, provençal, bourguignon։

Idiopathie (իտիօփաթի) ֆ. իէ. ա. Ախտանձին հիւան-

Digitized by Google

գուբիւն որ ոչ կախի գոյլմէ հիւանդութենէ. Ջատակախտութիւն։ ‖ 2. Մխտութիւն. յօժարութիւն։

Idiopathique (իդիօբաթիք) ած. Յատուկ. առանձինն. (բժշկ.)։ Cette migraine n'est point —, elle n'est qu'un symptôme du dérangement de l'estomac։

Idiosyncrasie (իդիոսինգրազի) ե. իդ. Ամանձինն խառնուած բնութեան իւրաքանչիւր ուրոյ. *ինքնախառնութիւն։

Idiot, ote (իդիո, օդ) ած. և ե. Պարզ. տխմար։ C'est l'homme du monde le plus —. Une pauvre idiote։

Idiotisme (իդիոդիզմ) ե. ոյ. 1. Ամանձինն պատմութեան, սեպհականութիւն լեզուի իրիք. Ջատկաբանութիւն։ (Օբինակ իմն՝ Երթալ Երթալ սեպհական է երթայիցս բարբառոյն, և Il y a գազգիսկանին)։ Chaque langue a ses idiotismes։ ‖ 2. Պզտութիւն. տխմարութիւն։ Tomber dans l'—։ [Apte et —։

Idoine (իդուան') ած. Բանական. կարող. (իգ.)։

Idolâtre (իդոլատր) ած. 1. Որ պաշտօն տանի կռոց, դրօշիլոց, ձուլածոյից. կռապաշտ. կռապարիշտ. գիցապաշտ։ Les nations idolâtres։ ‖ 2. Որ պաշտօն տանի սրբատածոց. սուրբապաշտ. կռապաշտ։ Les Perses, qui adoraient le feu, les Égyptiens, qui adoraient les crocodiles, étaient idolâtres։ ‖ 3. կռապաշտական. կռապարիշտ։ Culte —. կռապարիշտ, գիցակրօն պաշտօն։ Offrir un encens —։ ‖ 4. (իդոլատր.) Հարեալ ի սէր ուրուք, իրիք. պաշտող. պաշտօնատար. երկրպագու։ Cette femme l'a subjugué, il en est —, il en devient —. Cette mère est — de ses enfants. Cette femme est — de sa beauté։

= ե. ոյ. կռապաշտ. կռապարիշտ։ Prêcher, convertir les idolâtres։

Idolâtrer (իդոլատրե) բ. ն. Պաշտել զկուռս. կռապարիշտ լինել. երկիր պագանել կռոց։ Les Hébreux idolâtrèrent dans le désert։

= բ. ն. (իդոլատր.) Սիրել ուժգին սիրով. պաշտել։ Il idolâtre cette femme։

= S'—. բ. ա. 1. Անչափ սիրել, պաշտել զանձն։ C'est un homme qui s'idolâtre։ ‖ 2. Սիրել ուժգին սիրով զմիմեանս։ Ces amants s'idolâtrent։

Idolâtrie (իդոլատրի) ե. իդ. 1. կռապաշտութիւն. կռապարիշտութիւն. գիցապաշտութիւն։ ‖ 2. (իդոլատր.) Անչափ, ապատիկ սէր։ Il l'aime jusqu'à l'—. Aimer avec —։

Idole (իդոլ) ե. իդ. 1. Պատկեր գից. կուռք. գրօշիլոց։ Une — d'or, d'argent, de pierre, de bois. Adorer une —. Offrir de l'encens aux idoles. Renverser les idoles, les temples des idoles։ ‖ 2. (իդոլ.) Անձն որում մեծապատիւ ոք անչափ պատիւ, գովութիւնս, շռայլեմ. կուռք։ Il est l'— du jour։ ‖ 3. (իդոլ.) Սիրելի. կուռք։ Cet enfant est l'— de sa mère։ ‖ 4. (իդոլ. և ընդ.) Այր որ արձանացեալ կայ և ոչ ինչ գործէ. արձան. կուռք։ Il est là comme une —. Pourquoi vous tenir là comme une —? (տես. ինչ կուռքի պէս կայներ էք)։ ‖ 5. (իդոլ. և ընդ.) Կին գեղեցիկ այլ զուրկ յագեղ և ի շնորհաց. արձան. կուռք։ Elle est belle, mais c'est une —, une vraie —։

† **Idonéité** (իդոնէիդէ) ե. իդ. Բանականութիւն. կարո։

Idylle (իդիլ) ե. իդ. Համառօտ բանաստեղծութիւն գՀովուականի կամ զգաշտային նիւթոյ. *Հովուերգութիւն։ Les idylles de Théocrite, de Gessner։

If (իֆ) ե. ոյ. Ծառ ինչ յատկագոլորշ' նեղ և երկայն տերևովք, որ բերէ փոքրիկ պտուղս կարմիրս և բոլորչիս. գ. կարմրատուտ. (լտ. Taxus baccata. ըստ Լինեէի). պտղոց ոգւոյ։ Tailler des ifs en boule, en pyramide. Les feuilles de l'— sont un poison pour plusieurs animaux, les chevaux en particulier։ [տառիլ. *ինհամ։

Ignare (իգնար) ած. Ամանց գպրութեան. անգրագէտ. անուսում. (ընդ.)։ Gens ignares et non lettrés։ Վարի և իրը ե. ոյ. C'est un —։

Ignifier (իգնիֆիէ) բ. ն. Տունկ ինչ՝ որպ արմատս ե

Ignigène (իգնիժէն) ած. Ամանց գպրութեան. անգրագէտ. անուսում. (ընդ.)։ Gens ignares et non lettrés։ Վարի և իրը ե. ոյ. C'est un —։

Ignifié, ée (իգնիֆ) ած. Հրեղէն։ Substance ignée։

Ignicole (իգնիգոլ) ած. կրակապաշտ. հրապաշտ. (Խոսի. լտ. և Adorateur du feu)։

Ignition (իգնիշն) ե. իդ. 1. Կիզումն. այրումն. (ըստ տարբրգիտից)։ Un corps en —, en état d'—։ ‖ 2. Հրագին շոգումն (մետաղից՝ առանց հալելոյ). տարրալուծութիւն։ L'étain et le plomb ne peuvent souffrir l'—, parce qu'ils ont trop de facilité à fondre։

Ignoble (իգնոպլ) ած. Անարգ. վատանշան. անազատ. (պլ. յօծ)։ Langage —. Les sentiments ignobles. Il se cacha dans un — réduit։

Ignobiement (իգնոպլման) ծ. Անարգ օրինակաւ. անարգաբար։ Il s'est conduit — dans cette affaire։

Ignominie (իգնոմինի) ե. իդ. Խայտառակութիւն. խայտառականք. նշանակութիւն. վատանունութիւն. ծանականք։ C'est une éternelle — pour lui։

Ignominieusement (իգնոմինիոզման) ծ. Խայտառակութեամբ. խայտառակաբար։ On l'a traité —։

Ignominieux, euse (իգնոմինիո, իօզ) ած. Ամօթալից. ինքնամահալից. նախատական։ Supplice —. Mort ignominieuse. Մահ խայտառակութեան։ Cela est — à dire pour toute sa race։

Ignorammment (իգնորամման) ծ. Տգիտաբար. (խոսի)։ Il parle de ces matières-là fort —։

Ignorance (իգնորանս) ե. իդ. 1. Անգիտութիւն. տգիտութիւն. անուսումնութիւն։ — crasse. Grande, profonde —. Croupir dans l'—. Laissez-lui son heureuse —. J'avoue mon — sur ce point. Prétendre cause d'—. 1. Բաղարաղել զոչ գիտել իւր ստ ի զանձն արդարացուցանելոյ. ի չգիտել լինել։ ‖ 2. Անգէտ ձևանալ. անգիտանալ։ Par —. Ա. չգիտանոն. յանգէտս. անգիտաբար։ ‖ 3. Վրիպակ ստ տգիտութեան. տգիտանք։ Ce livre est plein d'ignorances impardonnables։

Ignorant, ante (իգնորան, անդ) ած. 1. Անուս. տգէտ. անգէտ։ Il est extrêmement —. Il est si —, qu'il ne sait pas lire։ ‖ 2. Անտեղեակ. անհմուտ. անգիտակ (պատմութեան)։ — en histoire, en géographie. Il est — sur ces matières-là։ ‖ † 3. Տգէտ. տգիտական. անգիտական։ Leurs ignorantes et iniques décisions։

= ե. Տգէտ. անգէտ։ Un —. Une ignorante. L'— a le ton décisif, faute de savoir douter. Faire l'— Անգէտ ձևանալ։

Ignorantin (իգնորանդէն) ած. ոյ. Les frères ignorantins. Կամ լտկ Les ignorantins. ե. ոյ. յե. 1. Կարգ ինչ աբեղայից Հաստատեալց յամին 1495 ի ձեռն սրբոյն Յովհաննէսի Ամուծոյ [saint Jean-de-Dieu]. անուս եղբարք։ ‖ 2. Աշխարհիկ կրօնաւորք որ ուսուցանեն մանկանց ժողովրդական գիտութիւն կրօնից և ուսմանց. անուս եղբարք. (ասի ընդ խազ. հոչին այլովք անուսումն. Frères de la Doctrine chrétienne, Frères des écoles chrétiennes)։

† **Ignorantissime** (իգնորանդիսիմ) ած. Տգէտ յոյժ. *ամենատգէտ։

Digitized by Google

Ignoré, ée (ինիօ֊ր) ած. դերբ. ած. Անգիտացեալ. L'histoire ignorée de ceux qui devraient la savoir. ‖ Ած. Անծանօթ. Il vit — du monde, des hommes. ‖ Ած. Ձանխուալ (կեանք). անգէտ (թաղտաղց). Il mène une vie obscure et ignorée. Dans une retraite ignorée.

Ignorer (ինիօ֊ր) բ. ն. Ոչ գիտել. ոչ ճանաչել. անգէտ, ագէտ լինել. անգիտանալ. ագիտանալ. C'est une chose qu'il ignore. J'ignorais qu'il fût arrivé. J'ignore s'il est arrivé. Je n'ignore pas. Ոչ զանիւրն յինէն. ոչ է յինէն թաղուցեալ. չեմ ինչ անգէտ. Il y a une chose que vous ne devez pas —. Ա֊յս ևս մի՛ լեցի ի ձէնջ ծածկեալ. Nous n'ignorons pas ses pensées. Զհմքն ինչ անտեղեակ խորհրդոցն նորա.

= բ. չ. Ne pas — de. Գիտել. տեղեակ լինել. C'est un homme qui n'ignore de rien.

= S'—. բ. ա. Անգիտանալ. զանձն.

Iguane (իւ֊ան՛) է. ս. Մեծ մողէզ ինչ Բրասիլայ և Մատրինիկայ. *խգուան.

Il (իլ) դեր. ս. ած. ն. (յէ. Ils, Նոքա). Votre frère va venir, il est prêt. J'ai lu cet ouvrage, il est bien écrit. Que fait-il? Quoi! s'écria-t-il. Jean est-il venu? Il me fuit, le perfide. Il neige. Il pleut à verse. Il vint deux mille hommes. ‖ Ած. այդ. այս. Je devais partir, il est vrai, mais j'en ai été empêché.

— Il n'est que de. Կարևորագոյնն, օգտակարագոյնն է ... Il n'est que de s'occuper soi-même de ses affaires.

— Il n'est pas que vous n'ayez vu. Տեսեք անշուշտ.

Île (իլ՛) է. եէ. կղզի. L'— de Malte. Les îles Canaries. Aborder dans une —. Un groupe d'îles.

— յէ. կղզեաց մեքսիկեան կղզապարտս [archipel]. Il fit un voyage aux Îles. Cacaodes Îles.

Iléon (իլէօն) ած. ս. L'intestin —, կամ լակ —. է. ս. Վերջին մեան նուբր [grêle] աղեաց. *գալաքտակի.

Iles (իլ՛) է. ս. յէ. կողմնական և ստորին մեասունք ներքին որովայնի [bas-ventre]. մեանունք (?).

Iléum (իլէօմ՛) է. ս. տես Iléon.

Iléus (իլէ֊ս) է. ս. խցումն աղեաց և վերագարձութիւն ազգոյ ընդ բերանն. փին բերել ընդ բերանն. փին ընդ բերանն գալ. *աղեգարձութիւն. պղջոջ֊ել փսխոք. (ոլր և Passion iliaque, Miséréré).

= վկաս. "Այլ՝ ներ֊ս ջը ճալ֊ներ պատ֊պանօ, համ ներ֊սդ էօ֊ն է֊լ եր, ըներէ֊ցո֊ն֊ին֊ն ալիդ վերագցո֊ն֊ին֊դ վճարէ գնե յոչ համառ է֊ս֊յ." Ար. Լատա. ԺԳ. 407.

† **Iliade** (իլ֊ա֊դ) է. եէ. Վիպասանութիւն յարամ երգե Հոմերոս զպատկութիւն Աքիլլեայ. Իլիական.

A. **Iliaque** (իլ֊ա֊ք) ած. կոշիկ. կշտի. Os —. *կլոտակը.

B. **Iliaque** (իլ֊ա֊ք) ած. եէ. Passion —. տես Iléus.

Ilion կամ † **Ilium** (իլիօն, իլիօմ՛) է. ս. Մեծագոյնն յարդից ոսկերաց զամբ կամ ազդեր [hanche].

Illégal, ale (իլէ֊լ, ա՛լ) ած. Ապօրէնագոյն. անօրէն. չօրինաւոր. *ապօրինաւոր. Assemblée, mesure illégale. Des actes illégaux.

Illégalement (իլէ֊լ֊ման՛) մ. Ընդդէմ, ապօրէնագոյն օրինաց. *ապօրինաբար. Agir —.

Illégalité (իլէ֊լ֊իթ֊ե) է. եէ. Լինելն ապօրէնագոյն օրինաց. չօրինաւորութիւն. *ապօրինաւորութիւն. L'— d'une convention. ‖ † Ած. Գործ չօրինաւոր. *ապօրինաւորութիւն. Commettre des illégalités.

Illégitime (իլէժիթի՛մ) ած. ած. Անհարազատ. անվաւերական. չօրինաւոր. Enfant, mariage — ‖ Ած. (տես֊ս֊ք.) Անիրաւ. անարժան. Prétention —. Désirs illégitimes.

Illégitimement (իլէժիթիմ֊ման՛) մ. Ապատգոյ օրինաց. յանիրաւս. Posséder —.

Illégitimité (իլէժիթիմ֊իթե) է. եէ. Անհարազատութիւն. անվաւերականութիւն. չօրինաւորութիւն. L'— de la naissance. L'— d'un enfant.

Illettré, ée (իլէթ֊ր֊ե) ած. Ամանից գպրութեան անգրագէտ. անուսում. C'est un homme —.

† **Illibérai, ale** (իլի֊պէ֊ռա֊լ, ա՛լ) ած. ած. Անազատ. ագահ. ‖ Ած. Խափանիչ ազատութեան. անազատական. Mesures illibérales.

Illicite (իլի֊սիթ) ած. Արգելեալ ի բարոյականէ կամ յօրինաց. չօրինաւոր. անարժան. *ապօրինաւոր. Plaisir, amour, pratique —. Des attroupements illicites.

Illicitement (իլի֊սիթմ՛ման) մ. Ընդդէմ օրինաց. չօրինաւորապէս. *ապօրինաբար.

† **Illico** (իլի֊ք֊օ) մ. Վազվզակի. փոյթ ընդ փոյթ. (ընդ.). Il faut faire cela — (լա. Illico, որ առաւգաբանի In loco, Առ տեղւոջ, անդէն ի տեղին առաջի).

Illimité, ée (իլիմիթե) ած. Անոսկզբնի. անոսկզբնական. անեզր. Espace —. Autorité, liberté illimitée. Congé —.

Illisible (իլիզի֊պլ՛) ած. ած. Անընթեռնելի (գիր, գրչութիւն). Cette écriture est —. ‖ Ած. (տես֊ս֊ք.) Զոր անհանգուրժական է ընթեռնուլ (մտաւեան). անընթեռնելի. Cet ouvrage est —.

Illisiblement (իլիզիպլ՛ման) մ. Անընթեռնելի ըմն օրինակաւ. *անընթերցաբար. Vous écrivez —.

Illogique (իլոժի֊ք) ած. Հակառակ բանական արուեստի. անբանական. Un raisonnement —.

Illuminateur (իլի֊մի֊նա֊թօ֊ր) է. ս. Լուսաւորիչ. լուսաւոր. Saint Grégoire l'Illuminateur, patriarche de l'Église d'Arménie.

Illuminatif, ive (իլի֊մի֊նա֊թիֆ, իվ) ած. Լուսաւորական. La vie illuminative.

Illumination (իլի֊մի֊նա֊սիօն) է. եէ. ած. Լուսաւորութիւն. L'— de la terre par le soleil. ‖ Ձ. Հանգէս լուսաւորութեան. Յայտաւորութիւն. լուսավառութիւն. *լուսահանգէս. — aux lampions, au gaz. Une belle, une grande —. Faire une — dans une place publique. Il y avait des illuminations à toutes les fenêtres, dans toutes les rues. Allons voir les illuminations. ‖ Ձ. (տես֊ս֊ք.) Լուսաւորութիւն (Հոգւոյ, մտաց). Une — divine. Par — du Saint-Esprit.

Illuminé, ée (իլի֊մի֊նե) ած. դերբ. Լուսաւորեալ.

= է. ած. Լուսաւորեալ. տեսող. երազասես. C'est un homme qui a des visions ridicules, c'est un —. Cette femme est une illuminée. ‖ Ձ. Անուն ազանդաւորաց. լուսաւորեալ. *լուսակրօն. La secte des illuminés.

Illuminer (իլի֊մի֊նե) բ. ն. ած. Լուսաւորել. Les éclairs illuminaient la forêt. ‖ Ձ. Առնել հանգէս լուսաւորութեան. առնել լուցմունս (կանխեղոց) (ա). լուսավառել. On avait illuminé la façade du palais. On ordonna d'—. ‖ Ձ. (տես֊ս֊ք.) Լուսաւորել (զմիտս). Priez Dieu qu'il les illumine, et qu'il les convertisse.

† = S'—. բ. ա. Լուսաւորիլ. Le sommet des montagnes s'illuminait à mesure que le soleil se levait.

= վկաս. (ա) "Եւ՝ սիպէ֊ս֊ի ի գրչո֊ւ֊թիւնի անդ՝ որ֊ոյ ընդրէ֊ս բա֊մի֊ս֊ոյ֊ի֊ս .. և լո֊յ֊ո֊ւա֊ն լոգոս֊ոյ." Վ. Տեր. որդւոյն Նիկոմ. Հայրապատի.

Digitized by Google

Illuminisme (իլլ-ինի-զմ) է. ար. Ալանդ լուսաւորչաց. *լուսակրօնութիւն։

Illusion (իլլ-ժի) է. իզ. 1. Պատրանք, մոլորութիւն, խաբէութիւն (զգայութեանց, մտաց)։ Quand un bâton paraît rompu dans l'eau, c'est une — des sens։ ‖ 2. Պատիր երևոյթ (դիւական, կախարդական). սատանէական ուսումն. ցնորք. կեղծիք. երևակերպ։ — diabolique, magique. Ce sont des illusions du démon։ ‖ 3. Պատրանք. երազ. անուրջ. ցնորք։ De douces illusions. Le jour vint dissiper les illusions qui avaient enchanté mon sommeil։ ‖ 4. Խաբհարդ մտացածին, ցնորական. պատրանք։ Les illusions de l'amour-propre. C'est un homme plein d'illusions, qui se repaît d'illusions։

— Se faire — à soi-même. Խաբել, պատրել զանձն։

Illusoire (իլլ-զուար) ած. Խաբէպատիր. պատիր։ Une proposition —. Une espérance —։

Illusoirement (իլլ-զուար-ման) մ. Խաբէութեամբ։

Illustration (իլլ-ստրա-սիօն) է. իզ. 1. Փառաւորութիւն։ Les victoires qui contribuèrent à l'— de son règne։ ‖ † 2. Ալր երևելի, հռչակաւոր։ Les illustrations de l'époque։ ‖ 3. Պճնութիւն. լուսաբանութիւն։ Cette nouvelle édition de Tite-Live est enrichie des illustrations de tel savant։ ‖ † 4. Գունաւոր գործ (ի հին գրչագիրս)։ Ce manuscrit est remarquable par les illustrations։ ‖ 5. Պատկեր (ի մէջ մատենից)։ Les illustrations du poème de Dante։

Illustre (իլլ-ստր) ած. Հռչակաւոր. երևելի. ականատես. փառաւոր. քաջանուն։ Un homme —. Une race, une maison —. Un auteur —. C'est un des illustres monuments qui nous restent de l'antiquité։

Illustré, ée (իլլ-ստրե) անց. գործ. 1. Շքեղազարդեալ։ ‖ 2. *Պատկերազարդ։ Édition illustrée։

Illustrer (իլլ-ստրե) բ. ն. 1. Հռչակաւոր, երևելի գործել. շքեղազարդել։ Les victoires qui ont illustré ce règne. Cet auteur a illustré son pays par ses ouvrages։ ‖ † 2. Պճնել. լուսաբանել։ ‖ 3. Զարդարել պատկերօք. *պատկերազարդել։ — un livre։

Illustrissime (իլլ-ստրի-սիմ) ած. Պճնապայծառ. (անուն պատուոյ)։ — et révérendissime seigneur։

Îlot (իլօ) է. ար. Կղզեակ։ Il y a un — à côté de cette île։

Ilote (իլօթ) է. ար. Պարսկ (Պպարտացւոց)։ Les ilotes étaient réduits à la condition la plus abjecte։

Ilotisme (իլօթիզմ) է. ար. Պարկութիւն։ Ils tenaient les classes pauvres dans un véritable —։

Image (իմաժ) է. իզ. 1. Պատկեր. նմանութիւն. կերպարանք։ Dieu créa l'homme à son —։ ‖ 2. Պատկեր (իրաց ծնեալ ի հայելւոջ, ի ջուրս)։ Voir son — dans un miroir։ ‖ 3. Պատկեր (քանդակեալ, նկարեալ, փոքագրեալ, ծրագրեալ)։ — ressemblante, fidèle. Cette statue est l'— d'un grand homme։ ‖ 4. Պատկեր (դից, կռիսատոյ, սրբոց)։ Les images des faux dieux. Léon l'Isaurien fut appelé Briseur d'images. Une — de la Vierge։ ‖ 5. Պատկեր (հոգևորական)։ Il y a de belles images dans ce livre. Amuser les enfants avec des images։ ‖ 6. (փոխ.) Պատկեր. նմանութիւն. յարացոյց. առարացոյց։ Un roi juste est l'— de Dieu sur la terre։ ‖ 7. (փոխ.) Պատկեր (իրաց ներարեալ ի միտս, ի հոգւոջ)։ Les sens transmettent à l'âme l'— des objets. Son — me suit en tous lieux։ ‖ 8. (փոխ.) Պատկեր, սեռիկ մտաց. գաղափար։ Avoir l'— de la mort présente à l'esprit. Ներկել ի միտս զպատկեր մահուան։ ‖ 9. Ներկագրութիւն. նկարագրութիւն։ Opposer l'— des combats au tableau de la vie pastorale։ ‖ 10. Նմանութիւն. այլափոխ բան. փոխաբերութիւն։ — noble, sublime, hardie. Presque tout est — dans Homère, dans Virgile։

ա. **Imager, ère** (իմ-ժե, ր) է. *Պատկերավաճառ։ Cet — a un beau choix d'estampes։

†բ. **Imager** (իմ-ժե) բ. ն. Զարդարել զբանս իւր նմանութեամբք, այլափոխ բանիւք, փոխաբերութեամբք։

Imagerie (իմ-ժըրի) է. իզ. Ցօրինուած, վաճառականութիւն պատկերաց։ L'— d'Épinal։

Imaginable (իմ-ժի-նա-պլ) ած. Զոր միտքն է զմտաւ ածել. ներկայել ի միտս. երևակայելի։ On a fait tous les efforts imaginables pour le sauver։

Imaginaire (իմ-ժի-ներ) ած. 1. Պատացածին. ցնորական. անասական. *երևակայական։ Des maux, des biens imaginaires. Il se repaît de choses imaginaires։ ‖ 2. Պնդհնարին (ի գրաստաբան)։ La racine paire d'une quantité négative est —։ Ցայս միտս վարի և իբր է. իզ. Faire évanouir l'—։

— Malade —. *Ինքնակարծ, *երևակայեալ հիւանդ։

Imaginatif, ive (իմ-ժի-նա-թիֆ, իվ) ած. 1. Որ ունի երևակայութիւն արգասանդ. հնարագ. հանճարագ. երևակայող։ Avoir l'esprit —. Une personne fort imaginative։ ‖ 2. *Երևակայական։ Faculté, puissance imaginative։ Ցայս միտս վարի և իբր է. իզ. Imaginative. *Երևակայական կարողութիւն, զօրութիւն։

Imagination (իմ-ժի-նա-սիօն) է. իզ. 1. Տիտզական զօրութիւն. անասզական. երևակայութիւն։ Avoir l'— vive, ardente, sombre, riante. Se transporter quelque part en —. Ce danger n'existe que dans votre —։ ‖ 2. Կարողութիւն գտանելոյ, հնարելոյ (ի գործութիւնս և ի գեղարուեստս). գիւտ. հնարագիտութիւն. երևակայութիւն։ Ce poète, ce peintre a beaucoup d'—. Une — créatrice, fertile, heureuse։ ‖ 3. Խորհուրդ. մտածութիւն. երևակայութիւն։ Voilà une belle —։ ‖ 4. Կարծիք։ C'est une pure —. Կարծիք եւեթ են։ ‖ 5. Ցնորական իրք, խորհուրդք. ցնորք։ C'est un homme qui a d'étranges imaginations. Se repaître d'imaginations. Պատրել զանձն ցնորական խորհրդովք։

Imaginer (իմ-ժի-նե) բ. ն. 1. Ներկել ի միտս. զմտաւ ածել. երևակայել։ On ne peut rien — de plus surprenant։ ‖ 2. Հնարել. հանճարել. գտանել. առիթ ծնանել։ Il a imaginé un autre expédient, un autre moyen. Il a imaginé une machine curieuse։

— S'—. 1. Ներկել ի միտս. առիթ ծանել մտաց. զմտաւ ածել. երևակայել։ Que l'on s'imagine le pays le plus désert, le plus sauvage. Imaginez-vous un homme qui soit riche, savant, etc. ‖ 2. Կարծել. կարծիս ի մտի դնել։ Elles se sont imaginé qu'il fallait faire grande toilette. Je ne saurais m'— que cela soit comme on le raconte։

† = S'—. բ. ա. Լինել երևակայեալ։ Une pareille perfidie s'imagine difficilement։

Iman (իման) է. ար. Պաշտօնեայ մահմետական կրօնից. *իմամ. (արբ. իմամ)։

Imaret (իմա-ռե) է. ար. Պանդոկ աստի կերակրին աղքատք և մնակուն գործոցս Տաճկաց. գործմանց. Ս. ամենայնի. (արբ. իմարեթ)։

Imbécile (ինպե-սիլ) ած. 1. Տկար մտաք և մարմնով.

Digitized by Google

անաստակ. անկարող։ "Je ne souffrirai point, ô Télémaque, que vous tombiez dans ce défaut, qui rend un homme — pour le gouvernement." FÉN. *Tél.* XXIII. ‖ 2. Անկեալ, պակասեալ ի մտաց (ծեր). գագաշեալ. գագաշատ. տգեղ յահանճաք։ Un vieillard —. Le grand âge et les infirmités l'ont rendu —. ‖ 3. Գանկատամիտ. անհանճար։ Peut-on être plus —! Quel air —! ‖ 4. Տկար. անզօր։ Une âme —.

= ե. 1. Անկեալ ի մտաց. տկտրացեալ մտօք. մանկամտիլ. տկտրամիտ։ Prononcer l'interdiction d'un —. ‖ 2. Գանկատամիտ. տկտրամիտ։ C'est un —, un grand —.

Imbécilement (ին-ի-լի-ման) ս. Գանկատամտութեամբ։ Il s'est conduit bien — dans cette affaire.

Imbécillité (ին-ի-լի-թե) է. իե. 1. Տկարութիւն մտաց և մարմնոյ (մանկան, ծերոյ). տկտրամտութիւն. անկարողութիւն։ Faire quelque chose par —, par pure —. ‖ 2. Գանկատամտութիւն. անհանճարութիւն. (ընդ.)։ Cet homme est d'une — rare.

Imberbe (ին-ի-ռ) ած. 1. Անմօրուս։ Ce jeune homme est encore —. Menton —. ‖ 2. Անմօրուս. մանուկ. մանկահասակ։ Ces docteurs imberbes veulent tout régenter.

Imbiber (ին-ի-պե) բ. ն. 1. թանալ. թրջել. խոխոմել։ — une compresse, l'— d'eau-de-vie, de vinaigre. ‖ 2. Ձգել (անկոց) գլուխ. խմել։

= S'—. բ. ա. խոխոմիլ։ La terre s'imbibe d'eau.

Imbibition (ին-ի-պի-ծի) է. իե. 1. թանալն. թրջելն։ ‖ 2. Ձգելն, խմելն (աւերակաց անկոց) գխանաւութիւն օդոյ։

Imboire (ին-պուար) բ. ն. (վր.) տես Imbu, ue.

Imbriqué, ée (ին-պրի-կե) ած. Իրև զկղմինտոր ի վերոյ միմեանց (մատուռիկք անկոց, թեփք ձկանց, փետուրք թռչնոց). *կղմինտորաչար։

Imbroglio (ին-պրո-լիօ) է. ս. 1. խառնակութիւն. չփոթութիւն։ Il y a de l'— dans cette affaire. ‖ 2. թատերախազ սրոյ կենճիռն [intrigue] և բազմամանաւածք, դժուարլոյծ։ Les imbroglios italiens.

Imbu, ue (ին-պ-) ած. գերբ. Imboire բայի. † 1. խոխոմեալ։ Du papier — d'huile. ‖ 2. (ներբ.) Ներկեալ. տարբացեալ. տգեղեալ. գգածեալ. համակեալ։ — de bons, de mauvais principes. — de sages, de fausses doctrines.

Imbuvable (ին-պ-վա-պե) ած. Անըմպելի։ Du vin —.

Imitable (ի-մի-տա-պե) ած. Արժանի նմանող լինելոյ. նմանելի։ Cette action est plus admirable qu'—.

Imitateur, trice (ի-մի-տա-թէօր, թրի-) ած. Նմանող։ Le singe est un animal —.

= է. Նմանող։ Cette fille est fidèle imitatrice des vertus de sa mère. Cet écrivain a eu beaucoup d'imitateurs.

Imitatif, ive (ի-մի-տա-թիֆ, իվ) ած. 1. Նմանական. նմանողական։ Harmonie imitative. տես ի Harmonie, 4. ‖ † 2. Որ նմանեցուցանէ այլոց. նմանեցուցիչ։ Le singe est un animal —.

Imitation (ի-մի-տիօն) է. իե. 1. Նմանութիւն. նմանողութիւն։ L'— des vertus, des vices. Se proposer l'— des plus grands hommes. Les arts d'—. Նմանողական արուեստք. նկարչութիւն և քանդակագործութիւն։ ‖ 2. Նմանողութիւն. հետևողութիւն։ C'est plutôt une — qu'une traduction. ‖ 3. Գիրք նմանող լինելոյ ճխտաբ. Նմանողութիւն։ Une belle édition de l'Imitation. ‖ 4. Նմանութիւն. (գործ ոսկերչաց և ակնագործաց)։ Vendre, fabriquer de l'—. Bijoux en —.

— À l'— de. նե. սս. ի նմանութիւն. ըստ օրինակի։ Cet édifice a été fait à l'— de tel autre.

Imiter (ի-մի-տե) բ. ն. 1. Նմանել (ումեք, իմիք). նմանողական լինել. նմանողակից լինել. նմանեցուցանել։ Le singe imite l'homme. — les manières, la voix de quelqu'un. Il imite le rossignol à s'y tromper. ‖ 2. Նմանեցուցանել խորհրդախոհութեամբ։ — l'écriture, la signature d'une personne. ‖ 3. Օրինակել, ճշդութիւն, բերել յանձին. նմանողական, հետևողական լինել։ — les grands hommes. — les vertus de ses ancêtres. Հետևողական լինել հարցն առաքինութեանց։ Imitons la nature. ‖ 4. Նմանողական լինել (ի գրութիւնս և ի գեղարուեստս). հետևիլ։ — Cicéron, Virgile. — le Poussin. Cet ouvrage est imité de l'espagnol. Այս մատենագրութիւն հետևողութեամբ է ոգւոյ ինչ։ ‖ 5. Ներբ. գնմանութիւն. նմանիլ։ Ce papier imite le velours.

† = S'—. բ. ա. 1. Նմանող լինել ինքեան։ La nature s'imite. ‖ 2. Նմանող լինել միմեանց. նմանողակից լինել։

Immaculé, ée (իմ-մա-կիւ-լե) ած. 1. Անարատ։ L'immaculée conception de la Vierge. L'Agneau —. Գառն անարատ. ճխտաբ գրիստոս։ ‖ 2. Անարատ. անբիծ. մաքուր։ Honneur —. Un nom —.

Immanent, ente (իմ-մա-նէ, նէթ) ած. Բնակատար. կայուն (պատճառաց կամ զօրութիւնք ի փիլիսոփայութեան և ի բնագիտութեան).

Immangeable (ին-մ-ման-ժէ-պե. ըստ սմանց իմ-մ-ման-ժէ-պե) ած. Անուտելի։ Cela est —.

Immanquable (ին-մ-ման-գե-պե. ըստ սմանց իմ-մ-ման-գե-պե) ած. Անվրէպ. անվրիպելի։ Le gain de sa cause est —.

Immanquablement (ին-մ-ման-գե-պե-ման. ըստ սմանց իմ-մ-ման-գե-պե-ման) ս. Անվրէպ. անշուշտ։ Cela arrivera —.

Immarcescible (իմ-մար-կես-սի-պե) ած. Անթառամելի. անեղծ.

† **Immatérialisme** (իմ-մա-թե-րիա-լիս-մ) է. ս. Վարդապետութիւն այնոցիկ որ ոչ հաւանին գոյութեան նիւթոյն։

Immatérialité (իմ-մա-թե-րիա-լի-թե) է. իե. Անիւթականութիւն (հոգւոյ). անիւթութիւն։

Immatériel, elle (իմ-մա-թե-րիէլ, էլ) ած. Անիւթ. անիւթական. անաւարական։

Immatériellement (իմ-մա-թե-րիէլ-ման) ս. Անիւթօրինակաւ. անիւթապէս. հոգեպէս։

Immatriculation (իմ-մա-տրի-կիւ-լո-սիօն) է. իե. Արձանագրելն. արձանագրութիւն։ [թիւն։

Immatricule (իմ-մա-տրի-կիւլ) է. իե. Արձանագրու-

Immatriculer (իմ-մա-տրի-կիւ-լե) բ. ն. Հարկանել զանուն ուրուք ի մատեան. արձանագրել։

Immédiat, ate (իմ-մե-տիա, տ) ած. Անմիջնորդական. անմիջական։ Pouvoir, effet —. Successeur —.

Immédiatement (իմ-մե-տիա-թման) ս. 1. Առանց միջնորդի. անմիջնորդական պայմանաւ. անընդմիջապէս. անմիջապէս։ Dans la hiérarchie ecclésiastique, l'évêque est — après l'archevêque. ‖ 2. Փոյթ ընդ փոյթ. անդէն վազվազակի. *անմիջապէս։ Vous n'avez qu'à dire, je partirai —. — après. Իսկ և իսկ զկնի։

Immémorial, ale (իմ-մե-մո-րիալ, ալ) ած. Որոյ հին մինչև չկենդանիս բնաւ յիշատակ. անյիշատակ։ Cela est d'un usage —. † Des privilèges immémoriaux. De temps —. ճանյիշատակ ժամանակաց։

Immense (իմ-մանս) ած. 1. Անչափ. անհամեմատ. անեղ. անքանաւ։ Dieu est —. Le monde est —. ‖ 2. Մե-

Digitized by Google

ծաւալուած · ահագին (անուղղակ, սխիհանաս)։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Անչափ · աստղիկ · անհնարին։ Des richesses, des frais immenses. Cette ville fait un commerce — ։

Immensément (իմմեն-ի-ման) ն. Անչափապէս · յանչափս · կարի յոյժ։ Il est — riche. J'ai perdu — ։

Immensité (իմմեն-իթէ) ֆ · իդ · 1. Անչափ, անհասկնալի մեծութիւն · անչափութիւն · անքաւութիւն։ L'— est un attribut de Dieu։ ‖ 2. Անչափ ընդարձակութիւն, տարածութիւն։ Dieu sema les mondes dans l'—։ ‖ 3. (ֆիգուր.) Աստիճանաւորութիւն (ընչիզութեան, գիտութեան) · անքաւութիւն (մարդասիրութեան Աստուծոյ)։

† **Immensurable** (իմմեն-իւ-ռապլ) ած. տես Incommensurable, 2. [(ի չափ)։

Immerger (իմմէրժէ) բ. ն. Ընկղմել, մխրճել, մխել (ի ջուր) · ընկղմութիւն։ Dans les premiers siècles du christianisme, on baptisait par —, par trois immersions. Յառաջին ադ դարս քրիստոնէութեան, մկրտութիւնն կատարէր ընկղմամբ, երից ընկղմմամբ։ ‖ 2. Պատանին մխրճակի ի տուեալ սլոյզ մխրճակի · սկիզբն խաւարչոյ մխրճակաց, լուսոյ · տղոց։ L'— de la lune dans l'ombre de la terre։

Immeuble (իմմէօպլ) ած. Անշարժուն, կայուն (տապանաքար, տպիսի են ագարակք, շինուածք, տուեք)։ Obliger tous ses biens meubles et immeubles։

— ֆ. ար. կայուն տապանաւոր · կալուածոյ։ La vente d'un —։

Immigrant, ante (իմմիկրան, անդ) ֆ. Որ գայ բնականալ յերկիր օտար · եկ · եկամուտ։ Les immigrants։

— ած. եկ · եկամուտ։ Un Allemand —։

Immigration (իմմիկրասիւն) ֆ · իդ. Բնականալ օտարականաց յերկիր ուրեք · եկաւորութիւն։ L'— des Européens est une des principales causes de l'accroissement de la population en Amérique։ (Տես Émigration)։

Immigrer (իմմիկրէ) բ · չ. Գալ յերկիր ուրեք տալ բնականալ · եկաւորել։ [բրնակաւ։

† **Imminemment** (իմմինաման) ն. Պատրաստ իմն օ-

Imminence (իմմինանս) ֆ · իդ. Պատրաստութիւն լինել (վտանգի, չարեաց) · մօտաւորութիւն · *վերահասութիւն։ L'— du péril։

Imminent, ente (իմմինան, անդ) ած. Եկեալ հասանել · մօտալուտ · *վերահաս։ Une ruine imminente։

Immiscer (s') (սիմմիսէ) բ · ա. ի. Ձանձն ի նեղբս խառնել · մխրճմտիլ լինել։ Il s'est immiscé fort imprudemment dans cette querelle։ ‖ 2. Պատահիլ (ի ժառանգութիւն, քան իրաւագիտաց)։

† **Immisérieordieux, euse** (իմմիզէրիէօ-տիէօ, եօզ) ած. Անգութ · անողորմ։

Immixtion (իմմէքսթիւն) ֆ · իդ. 1. Պատահիլ, մխրճամբ լինիլն (յիրս ինչ)։ Ne souffrez pas l'— d'étrangers dans vos affaires։ ‖ 2. Պատա (ի ժառանգութիւն)։

Immobile (իմմոպիլ) ած. 1. Անշարժ · հաստատուն։ On a cru longtemps que la terre était —. Demeurer — comme une statue։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Անգրգռելի · անտաւանի։ À cette nouvelle, loin de s'affliger, il est resté calme et —։

Immobilier, ière (իմմոպիլիէ, իէր) ած. կայուն

ընչիկ · կալուածոյ։ Droit —. Succession immobilière. Vente immobilière։

— ֆ. ար. կայուն, անշարժուն ինչք · կալուածք · (իր.)։

Immobilisation (իմմոպիլիզասիւն) ֆ · իդ. Գործիլն անշարժուն։ — de rentes sur l'État։

Immobiliser (իմմոպիլիզէ) բ. ն. Անշարժուն գործել։ — des rentes sur l'État։

Immobilité (իմմոպիլիթէ) ֆ · իդ · 1. Անշարժութիւն. հաստատութիւն։ On a cru longtemps à l'— de la terre։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Անշարժութիւն · անգործութիւն։ Il est dans un état d'— complète, pendant que tout le monde agit autour de lui։

Immodération (իմմոտէռասիւն) ֆ · իդ. Անչափութիւն · անչափութիւն։ Il faut se garder de l'—, même dans le bien։

Immodéré, ée (իմմոտէռէ) ած. 1. Որ ոչ կայ ի չափս · անչափաւոր։ L'homme est — dans ses chagrins et dans ses joies։ ‖ 2. Անչափ · աստիճ։ Chaleur, ardeur, passion immodérée. Désir —։

Immodérément (իմմոտէռէման) ն. Առանց չափոյ · անչափ։ Boire, travailler —։

Immodeste (իմմոտէսթ) ած. Անհամեստ · անպատկիշ · անպատեհաս · անվայելուչ։ Être — à l'église. Posture —. Discours, regards immodestes։

Immodestement (իմմոտէսթ-ման) ն. Անհամեստութեամբ · անպատկիշապէս։ S'habiller, parler —։

Immodestie (իմմոտէսթի) ֆ · իդ. Անհամեստութիւն. անպատկիշութիւն։ C'est une chose honteuse que l'— de la plupart des chrétiens à l'église. L'— des regards։

† **Immolateur** (իմմոլաթէօր) ֆ · ար. Զոհիչ։

Immolation (իմմոլասիւն) ֆ · իդ · 1. Զննութիւն · զոհ · զոհագործութիւն։ L'— de la victime. Pendant l'—։ ‖ 2. Կատարութիւն · կատարած · (պատ · չարաց)։ Les vastes immolations de la guerre։

Immoler (իմմոլէ) բ. ն. 1. Զննուլ · զոհել · զոհագործել։ —des taureaux. —à Dieu. — sur l'autel։ ‖ 2. Զննուլ · պատարագել · (առի զարիւնաւոր և զանարիւն զննմանէ գրիստոսի)։ J.-C. est la victime qui a été immolée pour le salut des hommes։ ‖ 3. Զոհ առնել (զոք) · պատարագ մատուցանել · խոզխոզել · սպանանել։ Elle fut immolée par le vainqueur sous les yeux mêmes de son père. — quelqu'un à sa rage, à sa fureur։ ‖ 4. (ֆիգուր.) Զննուլ · զոհել · թաղուլ։ — ses intérêts au bien de l'État. J'immolai tout pour lui, richesses, honneurs, etc. ‖ 5. (ֆիգուր. և ընդ.) Պատր առնել, կացուցանել զոք։ Ils l'ont immolé par mille épigrammes։

— S'—. բ. ա. 1. Զննուլ, զոհել զանձն։ S'— pour la patrie. S'— au bien public։ ‖ 2. Զննուլ · զձեռնիկ։ Sur cet autel où J.-C. s'est tant de fois immolé pour nous։

Immonde (իմմոնտ) ած. 1. Աղտեղի · զաղիր · խոհրեական։ Une habitation —։ ‖ 2. Անասուրբ · անմաքուր · պիղծ։ Les animaux mondes et immondes. Parmi les Juifs, un homme qui avait touché un corps mort, était —. Devenir —. Գղծիլ։

— L'esprit —. Ա.յն պիղծ · տապանայ։ Les esprits immondes. Գևք. (քան Գրոց սրբոց)։

Immondice (իմմոնտիս) ֆ · իդ. Աղտեղութիւն. պղծութիւն։ — légale. Օրինական պղծութիւն. (քան Գրոց սրբոց)։

— յե · Աղբևք (փայղոյց, վաճառափայղոյց) · աղրիւք. խոհրք։ Emporter, enlever les immondices։

Digitized by Google

Immoral, ale (իմմօ-ռալ, ռալ՛) ած. ա. Որ չունի բարուք բարս. *անբարոյական. C'est l'homme le plus — que je connaisse. || բ. Ընդդեմ բարուց բարուքոց (մոռանան, գնացք). *անբարոյական. Livres immoraux. Doctrine, conduite immorale.

† **Immoralement** (իմմօռալ-ման) մ. Ընդդեմ բարուց բարուքոց (ցուցանել գնացս). *անբարոյապէս. Se conduire —.

Immoralité (իմմօռալ-իթ-է) է. ից. *Անբարոյականութիւն. Cet homme est d'une — révoltante. L'— d'un livre.

† **Immortalisation** (իմմօրթալ-իզ-ասիօն) է. ից. *Անմահացուցումն. *անմահացում.

Immortaliser (իմմօրթալ-իզէ) բ. ն. ա. Անմահ առնել. անմահացուցանել. Les moyens qui ont été proposés pour rajeunir ou — le corps. || բ. (փոխ.) Անանց առնել պիշատակ. անմահացուցանել. — son nom, sa mémoire.

— S'—. բ. ա. Անմահ թողուլ իւր յիշատակ. անմահացուցանել զանուն իւր. S'— par ses ouvrages.

Immortalité (իմմօրթալ-իթ-է) է. ից. ա. Անմահութիւն. L'— de l'âme. L'— des bienheureux. || բ. Անմահ, յաւերժական, անանցական, անմոռաց յիշատակ. անմահութիւն. Un auteur qui travaille pour l'—. Des actions dignes de l'—.

Immortel, elle (իմմօրթել, ել՛) ած. ա. Անմահ. անմահական. անմեռ. Les anges, les démons sont immortels. L'âme est immortelle. Les dieux immortels. Անմահ գիք. || բ. (փոխ.) Անմահ. մշտնջենական. յաւերժական. Un monument —. Une haine, une inimitié immortelle. || գ. (փոխ.) Անմահ. անանց, անանցական, անվախճան (փառք). Ouvrage —. S'acquérir une gloire immortelle, un nom —. L'— auteur de l'Énéide.

— է. Անմահ. (ասի զաստուածոց և զդիցուհեաց հեթանոսաց). L'Olympe, séjour des immortels. Une immortelle. [գլուխ (ծաղկի).

† — է. ած. յտ. Les immortels. Աստուածն, մեռանելիք.

Immortelle (իմմօրթել՛) է. ից. ա. Տունկ ինչ որ ունի գեղին ծաղիկս անխափան. **անմոռուկ. (Որ և Éternelle). Les fleurs de l'— sont ordinairement jaunes. || բ. Ծաղիկ անմոռուկի. Une couronne d'immortelles. Colorer des immortelles en rouge, en vert.

Immortellement (իմմօրթէլ-ման) մ. Անմահ իմն օրինակաւ. անմահաբար.

Immortification (իմմօրթիֆէ-քասիօն) է. ից. Անմահութիւն. անվշտասիրելութիւն.

Immortifié, ée (իմմօրթիֆէ) ած. Չմահացեալ. ապերասան (կարիք, բնութիւն). Une âme immortifiée.

Immuable (իմ-ում-ապլ) ած. ա. Անփոփոխ. անյիղ. Dieu seul est —. Les décrets immuables de la volonté de Dieu. || բ. Անյիզչական. անչեղլի. անյողդողդ. անշբրջելի. Il est — dans ses volontés. Une constance —.

Immuablement (իմ-ում-ապլ-ման) մ. Անփոփոխ իմն օրինակաւ.

Immunité (իմ-իւնիթ-է) է. ից. Ազատութիւն ի հարկաց. ապահարկ. Il jouit de cette —. Les immunités de l'Église.

Immutabilité (իմ-իւթ-ապիլիթ-է) է. ից. Անփոփոխութիւն. անփոփոխութիւն. անայլայլութիւն. L'— des décrets de Dieu.

Impair, aire (ինփէր, ր՛) ած. Անզոյգ. կոճառ. տրական թիւ. Trois, cinq, sept, etc., sont des nombres impairs. Jouer à pair ou — . խաղալ գոյր և կոճառ.

Impalpable (ինփալ-փապլ) ած. Զոր ոչ ի մատիւ շօշափիլ վասն նրբութեանն. անշօշափական. անշօշափելի. On a réduit ces perles, ce corail en poudre —.

Impanation (ինփանասիօն) է. ից. Գոյակցութիւն հացի ընդ մարմնոյն Քրիստոսի յետ քահանայապետութեան [consécration], ըստ կարծեաց լութերականաց. *հացեզութիւն.

Impardonnable (ինփարտոնապլ) ած. Անթողլի. աննենդելի. Une faute —. Vous êtes — d'avoir agi ainsi.

Imparfait, aite (ինփարֆէ, էթ) ած. Անկատար. թերի. թերակատար. կիսակատար. Laisser un ouvrage —. Une guérison imparfaite. Une joie imparfaite. թերբաղձ ուրախութիւն.

— է. ած. Անկատար (ժամանակ բայից). L'— de l'indicatif, du subjonctif.

Imparfaitement (ինփարֆէթ-ման) մ. թերակատար. անկատարելապէս. թերի. Il n'est guéri qu'—. Voir quelque chose —. Տեսանել ազօտաբար, ընդ ապտօ.

Imparisyllabique (ինփարիսիլլապիք) ած. Անհաւասար վանկիք (բառ ի յոյն, ի լատին և ի հայ քերականութեան, որ ի վերջնոյս ունի մի վանկ աւելի քան զուղղականն. որպէս ի լատիներէն լիզուի Soror, sororis, և ի հայոցումն Մարդ, մարդոյ). *անզուգավանկ.

Imparité (ինփարիթէ) է. ից. ա. Անզոյգն լինիլ. անզուգութիւն. || բ. Անհաւասարութիւն (յատկանուանութեան).

Impartageable (ինփարթաժապլ) ած. Անբաժանելի. (իրի).

Impartial, ale (ինփարսիալ, ալ՛) ած. Որ յոչ ոք հակամիտ. որ չունի զուբուք կողմն. *անկողմնակալ. *անկողմնաբար. Un juge, un historien —. Des arbitres impartiaux. Une impartiale équité.

Impartialement (ինփարսիալ-ման) մ. Անկողմնակալ պէտով. *անկողմնաբար. Discuter — une affaire.

Impartialité (ինփարսիալ-իթ-է) է. ից. Անկողմնակալութիւն. L'— est une qualité essentielle à un juge.

† **Impartibilité** (ինփարթիպիլիթ-է) է. ից. Անբաժանականութիւն. անքակութիւն.

† **Impartir** (ինփարթիր) բ. ն. Տալ. շնորհել. գրկել.

Impasse (ինփաս) է. ից. Անել փողոց. (Որ և մերթ Cul-de-sac). — Être dans une —. (փոխ.) Լինիլ յանել ճանապարհի.

Impassibilité (ինփասսիպիլիթ-է) է. ից. Անչարչարութիւն. անվշտութիւն. անցաւութիւն. — stoïque. L'— des corps glorieux.

Impassible (ինփասսիպլ) ած. ա. Որ ոչ վշտանայ. անվիշտ. Les corps glorieux sont impassibles. || բ. (փոխ.) Որ ոչ զգայ ցաւոց. անցաւ. Ils se montrèrent impassibles au milieu des plus cruels tourments. || գ. Անչարչար (գառաւոր, պատժիչ).

Impastation (ինփաստասիօն) է. ից. † ա. Գառնալն լինելն զանգաւած. || բ. Խառնուած սպիտակ զանգուածոց. Le stuc est une —.

Impatiemment (ինփասիամ-ման) մ. Անհամբերաբար. անժուժաբար. անձկութեամբ. Il supporte fort — ce revers. Il attend —.

Impatience (ինփասիանս) է. ից. Անհամբերութիւն. անժուժութիւն. կարճմտութիւն. նեղբարութիւն. L'— dans les maux, dans les douleurs. Il ne souffre qu'avec — qu'on le contredise. Éprouver une vive —. Brûler

Digitized by Google

d'— : տես բ Brûler, բ. ը. 7. Attendre avec —. Պպասել անձկանգիր : "Il voulait revenir trop tôt à la cour; le Tellier s'opposait à son —." BOSS. *le Tell.*

Impatient, ente (ինբ-ա-սի, -սիթ) ած. Անհամբեր. անհամբերող. անքնքիր. անժոյժ. կարճամիտ. նեղսրտող : C'est un homme fort — dans ses maux. Il est d'un naturel —.

— de. գ. Ցոյժ անձկացող : Il est — de partir, de combattre. ‖ 2. Որ ոչ կարէ տանիլ (ընդ, առնդաց, ծառայութեան). անքնքիր. ըմպաղհող. զգաստատ. (վերբ բ քնոտզի.) : — du joug, du frein.

Impatientant, ante (ինբ-ա-սիա-, -սիթ) ած. Որ գործէ անհամբեր. նեղիչ. տաղտկալի. (ընդ.) : Rien n'est plus — que d'attendre. Cette bavarde est impatientante.

Impatienter (ինբ-ա-սիա-թե) բ. ն. Անհամբեր գործել. նեղել. (տե. համբերութիւնը հատցնել) : Il m'impatiente avec sa lenteur. [անժուժիլ.

= S'— . բ. տ. Անհամբեր լինիլ. կարճմտնել. նեղտսրտիլ.

Impatroniser (ինբ-պ-նի-զե) †բ. ն. Ի նեղքս մնալ, ի նեղքս խառնել իրրև ասէր : = S'— . բ. տ. Տիրել ի տան ուրուք. տիրանալ. (ընդ.) : Il s'est impatronisé dans cette maison.

Impayable (ինբէ-այ-ապլ) ած. գ. Անհատուցանելի. անգին : Voilà un tableau —, un ouvrier —. ‖ 2. (խոսք. և ընդ.) Ծաղրելիաւէտ. նոթօրինակ : L'aventure est —. Cet homme est —. [առյց : Ce billet est resté —.

Impayé, ée (ինբէյե) ած. Ոչ հատուցեալ. *անհատ.

Impeccabilité (ինբէ-կ-պիլ-ի-թե) բ. բբ. Անմեղանչելիութիւն : L'— par nature n'appartient qu'à Dieu seul.

Impeccable (ինբէ-կ-պլ) ած. գ. Անմեղանչելական : Il n'y a point d'homme —. ‖ 2. Անսխալական : J'ai pu manquer, je ne suis pas —.

Impénétrabilité (ինբէնէ-պ-պիլ-ի-թե) բ. բբ. գ. Անթափանցիկն լինիլ. *անթափանցականութիւն. ‖ 2. Ընդդիմանկութիւն, ընդդիմացուածութիւն (մտքինց). ‖ 3. (խոսք.) Անհասուածութիւն (խորհրդոց Աստուծոյ, գաղտնեաց բնութեանն).

Impénétrable (ինբէնէ-պ-պլ) ած. գ. Ընդ որ չէ մտքի անցանել, թափ անցանել (անասա, զրահ). անանցանելի. *անթափանցական : Un bois, une forêt —. Une cuirasse — à la balle. ‖ 2. Ընդդիմանկաց, ընդդիմացեալ (նիւթ, մտքով) : ‖ 3. (խոսք.) Որոմ ոչ է մտքի ի վերայ կալ, ի վերայ հասանել. անհաս. անքնին. աստանց քննելոյ, գիտելոյ : Les conseils, les desseins de Dieu sont impénétrables. ‖ 4. Ծածկամիտ. խորախորհուրդ : C'est un homme —.

Impénétrablement (ինբէնէ-պ-պլ-ման) մ. Անհաս օրինակաւ. (խորի) : Garder — les secrets de l'État.

Impénitence (ինբէնի-թան-) բ. բբ. Անապաշխարութիւն. անզղջութիւն : Mourir dans l'— finale. Մեռանիլ յանզղջութեան մինչև ի մահ.

Impénitent, ente (ինբէնի-թան, -թոթ) ած. Անապաշխար. անապաշաւ. անզղջող : Pécheur —. Վ. տալ եւս բբ. գ. Un —.

Impenses (ինբ-ան-) բ. բբ. յտ. Ծախք ապահպանութեան կամ նորոգութեան (տան, կալուածոց) : Rembourser les — et améliorations.

Impératif, ive (ինբէ-բ-տիֆ, իվ) ած. Հրամայական. հրամայական : Il parle d'un air —.

= բ. գ. Հրամայական (ժամանակ բայից).

Impérativement (ինբէ-բ-տիվ-ման) մ. Հրամայական կերպով. հրամայական օրինակաւ. *հրամայաբար : Parler —.

Impératoire (ինբէ-բ-տուար) բ. բբ. Տանիկ ինչ, որոյ արմատն վարի ի դեղաբոյս. գ. մարգացծաւ.

Impératrice (ինբէ-բ-տրիս) բ. բբ. *կայսրուհի.

Imperceptible (ինբէ-բ-սէփ-տի-պլ) ած. գ. Անզգալի. անտեսանելի. անտեսանելի : Des nuances presque imperceptibles. Animalcules imperceptibles. Une odeur si légère, qu'elle est presque —. ‖ 2. Փոքր յոյժ. մանրիկ : "Je me mets à vos pieds, madame, tout imperceptibles qu'ils sont." VOLT. *Lettr. Mme de Choiseul.*

Imperceptiblement (ինբէ-բ-սէփ-տի-պլ-ման) մ. Անզգալի ինն օրինակաւ. տես փոքր փոքր. մանրմասն.

Imperdable (ինբէ-բ-տապլ) ած. Անկորնչելի. անկորուստ (գնաս) : Un procès, une cause —.

Imperfectibilité (ինբէ-բ-ֆէք-տի-պիլ-ի-թե) բ. բբ. *Անկատարելագործելիութիւն.

Imperfectible (ինբէ-բ-ֆէք-տի-պլ) ած. Որոմ չէ մարթի կատարելագործիլ. *անկատարելագործելի.

Imperfection (ինբէ-բ-ֆէք-սիո) բ. բբ. գ. Անկատարութիւն. թերակատարութիւն : L'— de notre nature, d'un ouvrage. ‖ 2. Թերութիւն. արատ (մարմնոյ).

— յտ. տես Défet.

Imperforation (ինբէ-բ-ֆօ-սիո) բ. բբ. *Անծակութիւն (գործարանաց ինչ մարմնոյ որ պարտին լինել ծակ, բաց բժշկաց) : L'— de la bouche, du vagin, de l'anus.

Imperforé, ée (ինբէ-բ-ֆօ-) ած. Անծակ : Anus —.

Impérial, ale (ինբէ-բ-իալ, -լ) ած. Կայսերական : Manteau —. Les ornements impériaux. Sa Majesté Impériale. Վ. հետիոտս կայսրն : Prince —. Կայսերազարմ իշխան : Aigle impériale. տես ,l'Aigle, բ. բբ. 1. Eau impériale. Օդի ինչ թորեալ [distiller] ի բազմազգի խառնից և ի հոտեմանեաց. *կայսերօդի.

— Couronne impériale, կամ լոկ Impériale. բ. բբ. Ազգ ինչ Fritillaire ծաղկի. արտաքոյս ծաղկի.

— Prune impériale, կամ լոկ Impériale. բ. բբ. Ազգ ինչ մեծ, երկայն և մանուշակագոյն սալորոյ. գ. հազեմեան (?). կեօտիկ-պլիան (?).

— Serge impériale, կամ լոկ Impériale. բ. բբ. Ազնիւ պատառուա [étoffe] ինչ առուեալ, բրդեալ.

— Impériaux. բ. ս. յտ. գ. Զօրք նախնի կայսերաց Գերմանիոյ. կայսերականք : Les Impériaux furent battus. ‖ 2. Գաշտանեայք [ministre] նախնի կայսերաց Գերմանիոյ. կայսերականք : Les — proposèrent, à telle assemblée, de...

Impériale (ինբէ-բ-իալ) բ. բբ. գ. Խաղ ինչ քարտախի. *կայսերախաղ : Jouer l'—, à l'—. ‖ 2. Վ. երկին մեծաի (կառաց ինչ և ամկաղնոց) : L'— de ce carrosse est ornée de bronzes. L'— d'une diligence, d'un omnibus. ‖ † 3. Փոքրիկ փաունդ մետաղ ընդ առագին չրջամբք : (Որ և Mouche, Royale). ‖ † 4. Դատհկան ինչ ասկի.

† **Impérialisme** (ինբէ-բ-իալ-իզմ) բ. ս. Կարծիք, կողմն, հաստակցութիւն կայսերականաց. կայսերականութիւն : [տերութեան. կայսերական.

Impérialiste (ինբէ-բ-իալ-իս-թ) բ. ս. Կռատակից կայսերական. կայսերականաց : Les opinions impérialistes.

Impérieusement (ինբէ-բ-իէ-զ-ման) մ. գ. Ձախտաբար. տիրապար. հպարտութեամբ : Parler —. Il traite — ses inférieurs. ‖ † 2. Անհրաժեշտ կարեւորութեամբ.

Impérieux, euse (ինբէ-բ-իէ, իօզ) ած. գ. Որ հրամանն տայ տիրաբար և հպարտութեամբ. ակն. տմ-

Digitized by Google

բարտաւան. ճախացեալ։ Homme —. Esprit, ton —։ ‖ 2. Սէգ. ամբարհաւաճ. խրոխտ. (առի ի բնատջ. զանառանց և զերծից)։ L'aigle —. Les flots —։ ‖ 3. (ի-ի-.) Անընդդիմակաց. անդիմադարձ. առիպիչ. առգնաւոիչ։ Besoin —. Des circonstances impérieuses. Nécessité impérieuse։

Impérissable (ինքե-իս-ա-պլէ) ած. 1. Անկորուստ. անկարնչելի. *անկորստական։ Les anciens philosophes soutiennent que la matière est —։ ‖ 2. Անկորուստ. յաւիտենական. անանց. անեղծ։ Monument, souvenir, gloire —։

Impéritie (ինքե-ի-սի) ե. իե. Անհմտութիւն. անտեղեկութիւն. անարուեստութիւն։ L'— d'un chirurgien։

† **Imperméabiliser** (ինքե-փե-ա-պիլ-զե) բ. ն. Անթափանց գործել։

Imperméabilité (ինքե-փե-ա-պիլ-իթե) ե. իե. Անթափանցութիւն. *անթափանցականութիւն։

Imperméable (ինքե-փե-ա-պլէ) ած. Անթափանց (ի ջրոյ)։ Le verre est perméable à la lumière, et — à l'eau. Drap, cuir —։

Impermutabilité (ինքե-փե-տու-պիլ-իթե) ե. իե. Անփոխանակելիի լինել։ [նակելի։

Impermutable (ինքե-փե-տու-պլէ) ած. Անփոխա-

Impersonnalité (ինքե-սո-նալ-իթե) ե. իե. 1. Անանձնաւորութիւն։ L'— de la raison, de la loi։ ‖ † 2. *Մխագիմութիւն (բայից)։

Impersonnel, elle (ինքե-սո-նել) ած. 1. Որ ոչ ե սեպհական անձին միոյ ուրուք. անանձնաւոր։ Pour les panthéistes, Dieu est —. La loi est impersonnelle։ ‖ 2. Անգեմ, *մխագեմ (բայ, բան քերականաց)։ (Որ և Unipersonnel)։ Les verbes impersonnels proprement dits, sont ceux qui n'ont que l'infinitif et la troisième personne du singulier, tels que *Falloir, pleuvoir, neiger*, etc., qui font, *Il faut, il pleut, il neige, Il fallait*, etc. Quelques verbes impersonnels employés figurément prennent le pluriel : *Les honneurs pleuvent sur lui.* Certains verbes personnels deviennent quelquefois impersonnels, comme *Avoir* dans cette phrase, *Il y a des hommes qui*...

= ե. ար. Անգեմ, *մխագեմ բայ։ Les impersonnels։

Impersonnellement (ինքե-սո-նել-ման) մ. † 1. Անանձնաւորաբար։ ‖ 2. Իբրև զանգեմ կամ իբրև զմխագեմ բայ. *անգիմօրէն. *մխագիմօրէն։ Le verbe *Arriver* est employé — dans cette phrase : *Il arrive souvent que*...

Impertinemment (ինքեր-տի-նա-ման) մ. 1. Անճաշակ. անհեթեթ. անհանճարաբար։ Une machine de théâtre — faite et — conduite։ ‖ 2. Լպրշութեամբ. լրբաբար (առ պատասխանի)։

Impertinence (ինքեր-տի-նանս) ե. իե. 1. Անպատեհութիւն. անհանճարութիւն։ Les impertinences que contiennent les fables։ ‖ 2. Գործ անմտութեան. անմտութիւն։ "S'il y a à Paris quelque bonne et grave —, ne me la laissez pas ignorer." VOLT. *Corresp. d'Alemb.* ‖ 3. Քիչքնահայեաց և տրհասմարհաս բարք. յիչքնահայեցութիւն. լպրշութիւն. ժպրհութիւն։ L'— de cet homme est si grande, que chacun le déteste։ ‖ 4. Անպատշաճ գնացք. թիչնամոնիկ բանք։ Il m'a fait cent impertinences. Il m'a écrit une lettre remplie d'impertinences։

Impertinent, ente (ինքեր-տի-նան, նդ) ած. 1. Անպատեհ. անպատշաճ. անգէպ. անճաշ։ Toutes ces questions du temps et du lieu sont impertinentes à l'égard de Dieu." FÉN. ‖ 2. Հակառակ ուղիղ միտաց. անմիտ. անհանճար. անխմաստ։ Des fables impertinentes։ ‖ 3. Որ խօսի կամ գործէ հակառակ ուղիղ միտաց կամ հակառակ պատշաճին. անհանճար։ L'— auteur! ‖ 4. Անպատշաճախօս. անխրատ։ Elle est bien impertinente d'avoir dit cela. Une réponse impertinente։

= ե. Անպատշաճախօս. անխրատ. *ժպիրչ։ Quand je lui ai dit cela, l'— m'a répondu que... Friser l'—. *տես* Friser, 3.

Imperturbabilité (ինքեր-տիւր-պա-պիլ-իթե) ե. իե. Անխռովութիւն. հանգարտութիւն։ L'— de son âme։

Imperturbable (ինքեր-տիւր-պա-պլէ) ած. Անխռով. անդրդուելի. անվրդով։ Un sang-froid —։

Imperturbablement (ինքեր-տիւր-պա-պլէ-ման) մ. Առանց ինչ խռովելոյ. անխռով։ Savoir par cœur —։

† **Impétigo** (ինքե-տի-կո) ե. ր. Հիւանդութիւն ինչ մորթոյ յորում ի վեր եռան խաղաղաբերք {pustule}։

Impétrable (ինքե-տրա-պլէ) ած. Զոր միտք ե ընդունել խնդրուածովք։

Impétrant, ante (ինքե-տան, նդ) ե. Որ ընդունի ինչ խնդրուածովք. ընդունող։

Impétration (ինքե-տրա-սիո) ե. իե. Ընդունելի խնդրուածովք. ընդունելութիւն։ L'— d'un bénéfice։

Impétrer (ինքե-տրե) բ. ն. Ընդունել, առնուլ խնդրուածովք։ — des lettres du prince։

Impétueusement (ինքե-տիւ-ըզ-ման) մ. Յաստիկ. ուժգին. ուժգնակի. թափով։ Le vent soufflait —. Ce fleuve coule —. Parler, agir —։

Impétueux, euse (ինքե-տիւ-ե, ե-զ) ած. Բուռն. աստիկ։ Un vent —։ Ամբ ևս ի-ի-. Un homme —. Désirs —։

Impétuosité (ինքե-տիւ-ո-իթե) ե. իե. 1. Աստիկութիւն. ուժգնութիւն. թափ։ L'— des flots, de la tempête. Un oiseau qui fond avec — sur sa proie։ ‖ 2. (ի-ի-.) Բռնանդ. ուժգնութիւն։ L'— française. L'— du premier mouvement։

Impie (ինքի) ած. 1. Հակառակ Աստուծոյ. ամպարիշտ. գժպարիշտ։ C'est un homme —. Un esprit —. Leur bouche — a vomi ce blasphème։ ‖ 2. Հակառակ կրօնից. ամպարիշտ։ Ouvrage —։ ‖ 3. Հակառակ հայրենեաց, հայրենի իշխանութեան. ամպարիշտ։ Porter les armes contre sa patrie est une chose —։

= ե. Ամպարիշտ։ La fin malheureuse des impies։

Impiété (ինքիէթե) ե. իե. Ամպարշտութիւն։ Dieu voulut les punir de leur —. Des discours pleins d'—. Cet ouvrage renferme des impiétés. Sa conduite à l'égard de son père fut une —։

Impitoyable (ինքիթո-յա-պլէ) ած. Անողորմ. անագորոյն. անգութ. խիստ։ C'est un homme —. Un cœur —. Il est — sur les fautes les plus légères։

Impitoyablement (ինքիթո-յա-պլէ-ման) մ. Անողորմ. անագորոյնաբար։ On l'a traité —։

Implacable (ինքլա-փա-պլէ) ած. 1. Անհաշտ. անողորմ (թշնամի, հակառակորդ)։ ‖ 2. Անհաշտ, անհաշտական (քէն, տառապութիւն, թշնամութիւն). աննուաղ (պատերազմ)։

Implacablement (ինքլա-փա-պլէ-ման) մ. Անհաշտ, անողորմելի բան օրինակաւ։ Il haïssait —։

Implantation (ինքլան-դա-սիո) ե. իե. Տնկել, տնկիլ ի վերայ. *Ներքանկութիւն։ L'— du gui sur le pommier։

Implanter (ինքլան-դե) բ. ն. 1. Տնկել ինչ ի վերայ այլոյ իրիք. *ներքանկել. (ի-ի-)։ ‖ † 2. (ի-ի-.) Տնկել.

Digitized by Google

հաստատել. մուծանել։ Le gouvernement qu'on essaya d'— en ce pays։

— S'—. բ. ն. Տնկիլ ի վերայ այլոյ իրիք. *ներտնկիլ։ Le gui s'implante dans քամի sur le chêne. Ս. Ձագամ տնկիլ ի կաղնւոջէ։ [տերախտաղ)։ Une pièce —։

Implexe (ինքլէքս) ած. խառնեակ, բազմեւոնեան (քա-

Implication (ինքլէքսիւն) ե. իգ. Հաղորդութիւն, կցորդութիւն (յանհիրս, բան իրաւագիտաց)։ L'— dans une affaire criminelle։ ‖ Ջ. Զհիւանդանոցութիւն, հանգամանութիւն (ի մէջ երկուց յառաջդրութեանց կամ նախադասութեանց)։

Implicite (ինքլիսիթ) ած. Ջօրութեամբ, լռելեայն իմացեալ. (հակադրութեամբ Explicite)։ Cela est contenu dans le contrat d'une manière —. Volonté —։

Implicitement (ինքլիսիթման) մ. Լռելեայն. ընդ ազօտ։ Cela fut — convenu։

Impliquer (ինքլիք) բ. ն. Ս. խառնել զոք (ի գործ ինչ ընդառակաբ, ի յանցանս). հաղորդ, կցորդ առնել. չոգիլ։ On a voulu l'— dans ce crime։ ‖ Ջ. Ունել ի ներքս կամ ընդութեամբ. բովանդակիլ։ L'idée d'homme implique les idées d'intelligence et de volonté։

— contradiction. Հակառակ լինիլ միմեանց, չհաւանիլ, կռուիլ (երկուց գաղափարաց, երկուց բանից)։ Vous dites qu'il est sage, et vous avouez qu'il fait des folies; cela implique contradiction։ Այս ևս անխնդիր. Cela implique։ [Une voix implorante։

† **Imporant, ante** (ինքլօրան, անդ) ած. Հայցող։

† **Imporateur** (ինքլօրատէօր) ե. արբ. Հայցող։

† **Imploration** (ինքլօրասիւն) ե. իգ. Հայցուած. պաղատանք։

Implorer (ինքլօր) բ. ն. Ս. Հայցել աղաչանաւք զին, լալագին աղաչանօք ազաչել. լալագին պաղատանօք ազաչել. պաղատիլ։ ‖ Ջ. Խնդրել միջոցս ընծայական. Հայցել։ — l'assistance de Dieu, le secours du ciel. J'implore de vous cette grâce. — le bras séculier. կարգալ եկեղեցական առանձ յաստեան աշխարհական։

† **Imploreur** (ինքլօրէօր) ե. արբ. Ազաչաւոր։

Impoli, ie (ինքօլի) ած. Անվարտ. *անկիրթ. *անքաղաքավար։ Homme —. Réponse impolie։ Վարի եւս իրր է. Vous êtes un —։

Impolimment (ինքօլիման) մ. Շինականապէս. *անքաղաքավարութեամբ։ Il m'a répondu fort —։

Impolitesse (ինքօլիթէս) ե. իգ. Ս. Անվարտութիւն. չինականութիւն. *անքաղաքավարութիւն։ La fierté et le manque d'éducation sont les sources ordinaires de l'—։ ‖ Ջ. Գործ անքաղաքավարական. *անքաղաքավարութիւն։ Je n'ai reçu de lui que des impolitesses։

Impolitique (ինքօլիթիք) ած. Ընդդէմ բանաւոր կամ ազգիզ քաղաքականութեան. *անքաղաքական։ Cette mesure, cet acte — lui aliéna tous les esprits։

Impolitiquement (ինքօլիթիքման) մ. *Անքաղաքականօրէն։ C'est agir bien —։

Impondérable (ինքօնտերապլ) ած. Անկշռելի. (քան բնագիտաց)։ La lumière est —։

Impopulaire (ինքօփիւլեր) ած. Անհամեմ, ատելի ժողովրդեան. *անժողովրդական։ Acte —. Prince —։

Impopularité (ինքօփիւլարիթէ) ե. իգ. Անհամոյն լինիլ ժողովրդեան. *անժողովրդականութիւն։ Il est tombé dans une grande —։

Importance (ինքօրթանս) ե. իգ. Ս. կարեւորութիւն. մեծութիւն. ծանրութիւն։ L'— d'une question, d'une affaire. L'affaire est d'une très grande —. Mettre, attacher de l'— à une chose. (տե. Բանի մը կարեւորութիւն տալ, ընծայել)։ ‖ Ջ. Ձախողութիւն. ազդեցութիւն։ Cette place lui donne beaucoup d'— dans le monde։ ‖ Ջ. կատիլ ընծայեցուցանել զանձն իրրեւ մեծ ումն. *ծանրակշռութիւն։ Faire l'homme d'—. Il se donne des airs d'— qui choquent tout le monde։

— D'—. Ած. ած. կարի մեծ. ասասիկ։ On l'a rossé d'—. Je l'ai querellé d'—։

Important, ante (ինքօրթան, անդ) ած. Ս. կարեւոր. մեծ. երեւելի. ծանր. կշռաւոր. *ծանրակշիռ։ Avis, conseil —. Cette affaire est fort importante. Il était — pour le bien de ses affaires qu'il fît ce voyage։ ‖ Ջ. Որ ունի ճախութիւն, ազդեցութիւն. բանիակ։ C'est un homme —. (տե. Ազդեցութեան տէր է. ազդեցութիւն ունեցող մարդ է)։ ‖ Ջ. Որ մեծ ումն երեւեցուցանէ զանձն. (տե. Մեծութիւն ծախող)։

— ե. արբ. Ս. կարեւորն։ En toute affaire, l'— est de savoir ce qu'on veut։ ‖ Ջ. Որ մեծ ումն երեւեցուցանէ զանձն. (տե. Մեծութիւն ծախող)։ C'est un —. Faire l'—։

Importateur (ինքօրտատէօր) ե. արբ. *Ներբերող։

Importation (ինքօրտասիւն) ե. իգ. Ս. Մուծանիլն օտար վաճառս յերկիր ուրուք. *վաճառատրութիւն. *ներբերումն։ L'— de ces marchandises est prohibée. On lui doit l'— de cette utile industrie. Commerce d'—. *Վաճառատրիկ առբերաս. *ներբերական վաճառականութիւն։ ‖ Ջ. Եկամուտս, օտարատուս վաճառք։ Les importations ont été beaucoup moins considérables que les exportations։ ‖ Ջ. Մուծանիլն հիւանդութիւն ինչ փոխադրական յայլ երկիր. *ներբերումն։ L'— du choléra en Europe։

A. **Importer** (ինքօրտէ) բ. ն. Ս. Ածել, մուծանել օտար վաճառս յերկիր ուրուք. *ներբերել։ — des marchandises dans un pays։ ‖ Ջ. (իմաբ.) Մուծանել օտար ինչ բան ի լեզու ինչ։ Le commerce et l'industrie importent journellement des expressions étrangères։

B. **Importer** (ինքօրտէ) բ. չ. կարեւոր լինել։ Վարի յանորիշ գերբայն և յերրորդ դէմս. En quoi cela peut-il lui —? Cela m'importait plus qu'à lui. Que vous importe? Զինչ կ՚օգտի է. զի՞նչ հոգ է ձեր. (տե. ձեզի ի՞նչ)։ Qu'importent des critiques injustes? N'importe par quel moyen. Չէ փոյթ որո՛վ և է հնարիւք։

Importun, une (ինքօրտէօ, իւն') ած. Ս. Տաղտուկ. աշխատասիրչ. ժխտ։ C'est un demandeur, un solliciteur —. Il craint de vous être —, de se rendre —, de devenir —. Il est — par ses questions։ ‖ Ջ. Տաղտուկ. տաղտկալի. անգրաւի։ Un vent —. Le bruit des cloches est —. Les cloches sont importunes. Les mouches sont importunes։

— ե. արբ. Աշխատասիրչ ոք։ C'est un —։

Importunément (ինքօրտիւնեման) մ. Տաղտուկ իմն օրինակաւ. (խօսիլ)։ Presser —։

Importuner (ինքօրտիւնե) բ. ն. Աշխատ առնել. ձանձրացուցանել. ինախանձեցուցանել. անգրաստացուցանել. (տե. մեկուն գլուխը ցաւցնել)։ Je crains de vous —. Je suis honteux de vous — de tant de sollicitations. — les dieux, le ciel de ses prières. (իմաբ. և ի ինարկէ.) Աշխատ առնել զդիս, զերկինս աղօթիւք։ Ses fréquentes visites m'importunent. Ce souvenir l'importunait։

Digitized by Google

Importunité (ինփօրթ-ունի-թէ) ի. իգ. Յաճախամտութիւն. ժամառութիւն։ Obtenir quelque chose par —, à force d'—, d'importunités. Il fallut céder à l'— de leurs demandes։

Imposable (ինփօզ-ապլ) ած. Ենթակայ ընդ հարկիդ. ընդ հարկաց։ Matières imposables։

Imposant, ante (ինփօզան, անթ) ած. ա. Շքեղ. պատկառելի. ազնուական. հոյակապ։ Une gravité imposante. Assemblée imposante. Un édifice dont l'architecture est imposante։ ‖ 2. Հարստատուն (զօրք, զորութիւն). ահեղ. սոսկալի։ Ce prince mit sur pied des forces imposantes։

Imposer (ինփոզե) բ. ն. ա. Դնել ի վերայ (գձեռս)։ L'évêque impose les mains en donnant la prêtrise։ ‖ 2. Ձեռնադրել պաշտօնի կարգաս (գերեսս շուրանալ ապագրելի մատանւոյ)։ Ces pages sont composées, il faut les —. — une feuille։ ‖ 3. (փոխ.) Դնել (անուն)։ Il est dit dans l'Écriture qu'Adam imposa des noms à tous les animaux։ ‖ 4. Հարկս արկանել. ընդ հարկաս առնել, կացուցանել։ — un tribut sur une province conquise. — de nouvelles charges. — un pays. — le vin, le sel։ ‖ 5. կարգել, կացուցանել զոք (իշխան, ատեան)։ S'— un maître։ ‖ 6. Բռնադատել զոք ընդունել (զիւր կարծիս). Հարկ առնել։ Je ne prétends pas vous — mon opinion։ ‖ 7. Դնել ի վերայ ստրկութիւն (պարտս, լուծ)։ — un joug insupportable. Le devoir si doux que vous impose la nature. Cela vous impose de grandes obligations։ ‖ 8. կարգել. սահմանել։ Le vainqueur impose la loi aux vaincus. — silence. Լռեցուցանել։ — silence aux passions. (փոխ.) կարճել, սանձել զկիրս։ — du respect, կամ ահիւնդիր —. Ազդել մեծարանս, պատկառանս, երկիւղ. մեծարել, ահիւղ երևիլ։ Sa figure impose le respect. C'est un homme dont la présence impose. Notre fière contenance imposa aux ennemis։ ‖ 9. Դնել ի վերայ (ապաշխարութիւն, պատիժ)։ — une pénitence. S'— une pénitence. Ածկանել զանձն ընդ ապաշխարութիւնս։ ‖ 10. Ընկճեցուել, արկանել զոմանէ (յանցանս)։ (իվ.)։ Les crimes que la malice de ses ennemis lui imposait։

— quelque chose, կամ en —, կամ լուկ —. Հաւատացուցանել ուրուք զառաքինութիւն. պատրել. խաբել։ Ne le croyez pas, il en impose։

= S'—. բ. ա. Հարկս արկանել յինքեան վերայ։ Autoriser un département à s'— extraordinairement։

Imposition (ինփոզի-սիօն) ի. իգ. ա. Դնելն ի վերայ (գձեռս). (ձեռանց)դրութիւն։ Les apôtres ont fait plusieurs miracles par l'— des mains. Les prêtres se font par l'— des mains։ ‖ 2. Յարգարելն զսուտ կարգի (գերեսս ապագրելի մատանւոյ)։ ‖ 3. (փոխ.) Դնելն ի վերայ, առնելն (անուն). (անուանս)դրութիւն։ La première — des noms a été faite par Adam։ ‖ 4. Դնելն, արկանելն ի վերայ (պաշխարութիւն)։ ‖ 5. Ածկանելն (հարկս). (հարկս)դրութիւն։ L'— d'un tribut։ ‖ 6. Հարկ. բաժ։

Impossibilité (ինփոսի-պի-լի-թէ) ի. իգ. Անհնարաւորութիւն։ Il y a de l'— à cela. Son ardeur lui fit surmonter toutes les impossibilités։

Impossible (ինփոս-սիպլ) ած. Անհնար. անհնարին. անհնարաւոր. անկար. անկարելի։ Il n'y a rien d'— à Dieu. Il m'est — de vous satisfaire. Il est — de dire, de raconter. Ձէք ասել. չէք հնար պատմել։ Par —. Անհնարաւոր, անհաւանական բան վարկածիս, կարծեցք։ Si, par —, on devenait jeune. Եթէ մարդ ինչ էր մանկանալ, պըր կարծել յանհնարինն է։

= ի. ա. Ոչ ինչ անհնարինն է. անհնարաւորն։ Je ne puis pas faire l'—. Faire l'—. Ածանել զանհնարինն, զանհնարաւորն. առնել զամենայն ինչ որ հնարաւորն է, Pour vous obliger je ferai l'—. Réduire quelqu'un à l'—. ‖ 1. Պահանջել յոմանէ զանհնարաւորս ինչ։ ‖ 2. Ի նեզ արկանել զոք բանիւք՝ մինչև չկարել առալ պատասխանի բոյց եթէ հակառակութեամբ։

Imposte (ինփոսթ) ի. իգ. Աւարտուած քար գրանգեաց գրան՝ առկախիկ ինչ յատակագլխակաս յորոյ վերայ դնի տատակին քար կամարին. *գաբեանդ։ Cette — a trop de saillie։

Imposteur (ինփոսթէօ) ի. ա. ա. խաբեբայ. պատրիչ։ C'est le plus grand — qui fut jamais։ ‖ 2. Զրպարտ. քամա. չարախօս։ C'est un lâche, un vil —։ ‖ 3. Որ խաբեբ մեզաւոր վարդապետութեամբ. մեղսակցաց։ Cet — eut de nombreux partisans։ ‖ 4. կեղծաւոր։ Il veut passer pour un grand dévot, mais ce n'est qu'un —։

= ած. ա. Պատիր. խաբէպատիր։ Un oracle —։

Imposture (ինփոսթիւռ) ի. իգ. ա. խաբէութիւն. պատրանք։ On découvrit bientôt l'—։ ‖ 2. Գովք սուտ թեան. քաւթիւն. զրպարտութիւն։ Réfuter une —։ ‖ 3. կեղծաւորութիւն. խաբէութիւն։ Démasquer l'—։

Impôt (ինփո) ի. ա. ա. Հարկ. բաժ. սակ։ — sur les vins. Établir un nouvel —. Lever, percevoir les impôts։ ‖ 2. (փոխ.) Հարկ։ Le luxe est un — que la vanité paye à l'industrie։

† **Impotable** (ինփօթ-ապլ) ած. Անըմպելի։ Ce vin est devenu —։ [գտանելութիւն։

Impotence (ինփօթ-ան-սէ) ի. իգ. խեղութիւն. խեղանդամ. հաչ. հաչմանդամ. ոտիւր։ Il est — d'un bras. Un bras —։ Վնասրի եա իբր ի. ա. Un —։

Impraticable (ինփռա-տի-գապլ) ած. ա. Որում չէ մարդի կատարիլ. անհնարին. դժուարակատար. *անգործադրելի։ Ce que vous me proposez est tout à fait —։ ‖ 2. Անկոխ. անգնաց. անգնալի. դժուարագնաց. անանցանելի (ճանապարհ, տեղի)։ Les chemins sont impraticables։ ‖ 3. Յարում չէ մարդի բնակիլ (անձամբ). անբնակելի։ Cet appartement bas est — pendant l'hiver։ ‖ † 4. (փոխ.) Դժուարահամբոյր։ Il est d'un caractère —։

Imprécation (ինփռե-կա-սիօն) ի. իգ. Մաղձանք չար. անէծք. *չարամեղքութիւն։ Faire, vomir des imprécations contre quelqu'un. Quelle horrible —!

† **Imprécatoire** (ինփռե-կա-թուար) ած. Անիծից. անիծական. *չարամեղքական։

† **Imprégnation** (ինփռէ-կնա-սիօն) ի. իգ. ա. Ներշնաւորութիւն (խզի, մատակի)։ ‖ 2. Տգարում։

Imprégner (ինփռէ-կնե) բ. ն. † ա. Ներշնաւորել։ ‖ 2. Տգարել (ազիւ զկոլր). Թաթաւել։ — une liqueur de sels. — une étoffe d'une matière colorante. Vos habits sont imprégnés de cette odeur։ ‖ 3. (փոխ.) Ներկանել, լի առնել (զհիւս կարծեաց ինչ)։

= S'—. բ. ա. Տգարել. Ներկանել. տարրանալ։ Les balles de coton s'imprègnent quelquefois de miasmes pestilentiels։ Ամի եա փոխ. Les préjugés dont leur esprit s'était imprégné։

Imprenable (ինփռ-ընապլ) ած. Անառիկ. առնաւ. դժուարառնելի (տեղոյ, քաղաք)։

† **Impresario** (ինփռ-նէ-սիօ) ի. ա. Գլուխ, գլխաւոր թատրանական ձեռնարկութեան։ Un habile —։

Imprescriptibilité (ինֆր-ս-ք-ֆիփ-ի-թէ) ի. իթ. Անվաւերութիւն ի նախագրութենէ, ի կանխագրաւութենէ։

Imprescriptible (ինֆր-ս-ք-ֆիփ-իպլ) ած. Անվաւեր ի նախագրութենէ. *անձնախագրելի։ Un droit —։

Impresse (ինֆր-ս) ած. իթ. Espèces impresses. *տես* Espèces intentionnelles *ի* l'Intentionnel։

Impression (ինֆր-ս-իժ) ի. իթ. 1. Ճնշումն։ ‖ 2. Ցպաւորելը. դրոշմելը. դրոշմած։ L'— d'un cachet sur la cire։ ‖ 3. Տպագրելը (գործառնութիւն). տպագրութիւն. տպուած։ Soigner l'— d'un livre. L'— sera bientôt terminée. Belle —. Vilaine —. Fautes d'—. *Տպագրական վրիպակ։ ‖ 4. Հրատարակութիւն (մատենից)։ Les anciennes impressions sont aujourd'hui fort recherchées։ (Լաւ եւս տես Édition)։ ‖ 5. Գործ (յատակի պատկերաց)։ ‖ 6. Հետք, Ա. շտշորթ (հիւանդութեան, վերմանէ)։ Cette colique m'a laissé quelque — de douleur։ ‖ 7. Տպաւորութիւն. Նշան։ ‖ 8. Տպաւորութիւն. տպդեցութիւն։ Les impressions de la douleur, du plaisir. Impressions de voyage. Pensez-vous que ce discours ait fait —, grande — sur son esprit?

Impressionnable (ինֆր-ս-իժ-ընէպլ) ած. *Դիւրազգայ։ Esprit —. Une nature —։

Impressionner (ինֆր-ս-իժ-ընէ) բ. ն. Ազդել տպաւորութիւն կամ տպաւորութիւն յիշ նիւթական կամ բարոյական։ Cet événement l'a tristement impressionné։

Imprévoyance (ինֆր-ե-ուա-յանս) ի. իթ. Շրջմտելը յառաջհոգալոց. անզգուշութիւն։ Une coupable —։

Imprévoyant, ante (ինֆր-ե-ուա-յան, անթ) ած. Որ չէ յառաջհոգալոց. անզգոյշ։ La jeunesse est imprévoyante։

Imprévu, ue (ինֆր-ե-ու) ած. Անակնկալ. անակնդանելի. անկարծ. անկարծելի. յիւրակարծ։ Un accident —. Retour —. Mort imprévue։ [Բնաւ. տպագրելի։

† **Imprimable** (ինֆր-ի-պլ) ած. Արժանի տպագրութեան։

Imprimé (ինֆր-ի) ի. ած. 1. Տպագր, դրկոյք տպագրեալ. տպագրած. տպագիր։ Il court un — ։ ‖ 2. Ա. տպեալ տպագրեալ (հանգամանութեամբ Հետագրաց). տպագիր։ Catalogue des imprimés։

Imprimer (ինֆր-ի) բ. ն. 1. Թողուլ ընշան, դրոշմ. գրոշմել. տպաւորել։ — un sceau sur de la cire. "À peine il imprimait la trace de ses pas sur le sable." FÉN. *Tél.* XV. ‖ 2. Տպագրել. տպել (գործառնեն)։ — un livre. Faire — un ouvrage. On imprime correctement chez cet imprimeur։ ‖ 3. Հրատարակել տպագրութեամբ. տպագրել։ Il n'a encore rien imprimé. Se faire —. Հրատարակել մատենագրութիւն ինչ։ ‖ 4. Ծրագրել (գործառնեն հեղինակաց)։ ‖ 5. (փոխ.) Դրոշմել. տպաւորել։ Le ciel a sur son front imprimé sa noblesse։ ‖ 6. (փոխ.) Դրոշմել ի միտս. տպդել. հաղորդել։ Ce spectacle lui imprima une grande terreur։

Imprimerie (ինֆր-ի-մ) ի. իթ. 1. Արուեստ տպելոյ. տպագրութիւն։ Depuis l'invention de l'— ։ ‖ 2. Ի տես և հաստատած տպարանի։ Acheter une — ։ ‖ 3. *Տպարան. *տպագրատուն։ Les ouvriers d'une — ։

Imprimeur (ինֆր-ի-որ) ի. ած. 1. Տպագրիչ. տպագրող։ Un — célèbre։ ‖ 2. Տպող (գործառոյ)։ Une presse est ordinairement servie par deux imprimeurs։

† **Imprimure** (ինֆր-ի-ր) ի. իթ. Աստղին ծեփ (նկարելի կաւոյ)։

Improbabilité (ինֆր-օ-պ-ի-թէ) ի. իթ. Անհաւանականութիւն։ Il y a bien de l'— dans cette opinion։

Improbable (ինֆր-օ-պ-ապլ) ած. Անհաւանական. անհաւատալի։ Rien ne me paraît plus — que cette assertion։

† **Improbablement** (ինֆր-օ-պ-ապլ-ման) մ. *Անհաւանականաբար։

Improbateur, trice (ինֆր-օ-պ-թոր, թրիս) ած. Հակառող. չհաւանութեան։ Geste —. Un silence —։ — ի. խոսիչ. հակրիչ։ C'est le juste — de vos folies։

Improbation (ինֆր-օ-պ-իժ) ի. իթ. Հակաճութիւն. խոսումն. պախարականք։ Se taire quand on entend louer un ouvrage, est une marque d'—. Manifester son — ։

Improbe (ինֆր-օպ) ած. Ագիրաս. խարդախ։

Improbité (ինֆր-օ-պ-իթէ) ի. իթ. Ագիրասութիւն. խարդախութիւն։ Il ne trompera plus personne, son — est maintenant reconnue։

Improductif, ive (ինֆր-օ-տ-ի-ֆ, իվ) ած. Անբեր. անպտուղ։ Des capitaux improductifs։

Impromptu (ինֆր-ոմ-փթիւ) ի. ած. 1. Ինչ մի յանպատրաստից։ (Գրի և In-promptu)։ Ce concert était un —. Յանպատրաստից առաւ նուագահանդէսն։ ‖ 2. Բանաստեղծութիւն, երգ, թատերգութիւն ստորեալ առանց պատրաստութեան, ոսի յատիպ։ Un joli —. Faire des — կամ des impromptus։ [— ած. և ի. Յանպատրաստից։ Un dîner —. † Parler

Impropre (ինֆր-օփ-ր) ած. 1. Որ չէ պատշաճ կամ հնչդիւր կամ յատուկ. անճաշակ. պիտակ. օտար։ Il s'est servi d'un mot —, d'une expression —։ ‖ 2. Անասակ. անյարմար։ — au service militaire։

Impropriement (ինֆր-օփ-ր-ման) մ. Պիտակաբար։ C'est parler — que de s'exprimer ainsi։

Impropriété (ինֆր-օփ-ր-իթէ) ի. իթ. Պիտակութիւն (բանից)։ L'— de ses expressions rend son style obscur։

Improuver (ինֆր-ու-վ) բ. ն. Չհաւանիլ. խոսիլ. հակրիլ. պախարակիլ։ Tout le monde improuve sa conduite։

Improvisateur, trice (ինֆր-օվ-իզ-ա-թոր, թրիս) ի. *Յանկարծախօս բանաստեղծ։

Improvisation (ինֆր-օվ-իզ-իժ) ի. իթ. 1. Ցօրինումն յանպատրաստից։ S'habituer à l'— ։ ‖ 2. Յանպատրաստից յօրինուած (չափաւ բանից, երգոց). *յանկարծախօսութիւն. *յանկարծերգութիւն։ Cette brillante — fut couverte d'applaudissements։

Improviser (ինֆր-օվ-իզ) բ. ն. Յանպատրաստից, ոսի յատիպ յօրինել (երգս կամ բանաստեղծութիւն, ճառել)։ — բ. ն. Յանպատրաստից յօրինել (երգս), գործել (ընդ բրս)։ — des vers, un dîner։

Improviste (à l') (— լ'ինֆր-օվ-իսթ) գլ. ած. Յանկարծառաջ. յանկարծ յեղակարծ. յիւրակարծառաջ. յանպատրաստից. յանդգնառաջ. յանդգնաբար։ Attaquer l'ennemi à l'—. Nous étions à table, il est survenu à l'—։

Imprudemment (ինֆր-ու-փամ) մ. Յանխոհեմարար։ Parler, répondre —։

Imprudence (ինֆր-ու-փ-անս) ի. իթ. 1. Անխորհրդութիւն. անխոհեմութիւն. անզգուշութիւն. անխոհեմութիւն։ Il s'est conduit en cela avec une grande, une extrême —։ ‖ 2. Գործ անխորհրդութեան. անխոհեմութիւն։ Il a fait souvent des imprudences։

Imprudent, ente (ինֆր-ու-փան, անթ) ած. Անխորհուրդ. անխոհեմ. անզգուշ. անխոհեմ։ C'est un homme fort —. Discours —։

Digitized by Google

† ═ ե. Անխոհուրդ. անխոհեմ։ Un —. Les imprudents։

Impubère (ինփը-պեռ) ած. Չեւ հասակալ յարբունս։ Il est —. Elle est encore —։

† **Impuberté** (ինփը-պեռ-թե) ե. իե. *Անարբունք. տղայութիւն։

Impudemment (ինփը-փամ) մ. Անամօթաբար. լրբաբար։ Parler, mentir —։

Impudence (ինփը-փանս) ե. իե. գ. Անամօթութիւն. անպատկառութիւն. լրբութիւն. լպրշանք։ Il a eu l'— de nier sa signature. Cela est de la dernière —։ ‖ 2. Գործ անամօթութեան. անամօթութիւն։ Il mérite d'être châtié pour ses impudences։

Impudent, ente (ինփը-փան, -նթ) ած. եւ ե. Անամօթ. անպատկառ. լպիրշ. լիրբ։ C'est une impudente créature. C'est un — menteur. Discours —. C'est un —։

Impudeur (ինփը-փեռ) ե. իե. Անամօթութիւն. լրբութիւն. լպրշութիւն. անպատկառշաութիւն։ Il a tenu des discours pleins d'—. L'— des gestes։

Impudicité (ինփը-փի-թե) ե. իե. գ. Անպատկառշաութիւն. լկաութիւն. պոռնկութիւն. յայրաւութիւն։ Être plongé dans l'—. L'— perd le corps et l'âme։ ‖ 2. Գործ լկաութեան. լկաութիւն։ Les révoltantes impudicités de Néron։

Impudique (ինփը-փիք) ած. եւ ե. Անպատկառ. լկաւ. պոռնկ. յայրաւ։ Une femme — est la honte de sa famille. Désirs, regards, gestes impudiques. Posture —. C'est un —։ [յայրաւս։

Impudiquement (ինփը-փիքման) մ. Լկաութեամբ.

Impugner (ինփը-նեռ) բ. ն. Հակառակ կալ (վարդասպահութեան կամ կարծեաց ինչ). ընդդէմ կանգնիլ. ընդդէմ կենալ. (ւղ.)։ Je n'oserais — l'opinion d'un si grand philosophe։

Impuissance (ինփը-իսան) ե. իե. գ. Անկարութիւն. անկարողութիւն. անզօրութիւն։ Je suis dans l'— de vous servir. Mettre quelqu'un dans l'— d'agir։ ‖ 2. Անբաւականութիւն արուի ի զուգիլ, ի ծնանիլ. Ս. բոլոմութիւն. *չու-շամանգամութիւն։

Impuissant, ante (ինփը-իսան, -նթ) ած. գ. Անզօր. անկար. անկարող. տկար։ Ses ennemis sont faibles et impuissants. Il se trouva — à l'aider. Une colère impuissante. Faire des efforts impuissants. Զուր ջանս ջանալ. յանօգուտս ջանալ։ ‖ 2. Որ ոչ լինի ի գործ արուեստեան. անզօր ի ծնանիլ. անայրի. Ս. բոլոմ. Ս. շուշանգամ. (պրս. էն-նա-մ. ա-նա-պիտ)։ Cet homme est —։ Ցայս միտս վարի և իրր ե. Épouser un —։

Impulsif, ive (ինփը-լսիֆ, իվ) ած. Մղիչ (զօրութիւն)։

Impulsion (ինփը-լսիոն) ե. իե. գ. Մղումն։ La plus légère — suffit pour mettre cette machine en mouvement։ ‖ 2. (է-նփ-ռ.) Դրդիչ. մղումն. թելադրութիւն. (-պ. զարկ)։ Il agit ainsi par l'— d'un tel. Les esprits reçurent une — nouvelle։

Impunément (ինփը-նիման) մ. գ. Անպատիժ. անպատուհաս։ Commettre — des crimes. On ne m'attaquerait pas —։ ‖ 2. (է-նփ-ռ.) Ա-ւանց տուժելոյ. անվնաս։ Cet homme est d'une santé délicate, il ne saurait faire — le moindre excès։ ‖ 3. Ա-ւանց զվրէժ խնդրելոյ։ Un homme tel que lui ne pouvait être — jaloux։

Impuni, ie (ինփը-նի) ած. Անպատիժ. անպատուհաս։ Cette faute ne demeurera pas impunie. Le coupable ne restera pas —։

Impunité (ինփը-նիթե) ե. իե. Անպատուհասութիւն ճար. *անպատժութիւն։ L'— enhardit au crime։

Impur, ure (ինփը-ռ, իւ-ր') ած. գ. Անմաքուր. պիղծ. աղտեղի։ Séparer les métaux de ce qu'ils ont d'—։ ‖ 2. Պիղծ. խառնակ։ Idolâtre —. Mains impures. Խառնակ ձեռք։ ‖ 3. (է-նփ-ռ.) Պիղծ. անպարկեշտ։ Une vie impure. Des amours impures։

Impurement (ինփը-ռման) մ. Անպրութեամբ. պղծութեամբ. անմաքրապէս։ Il a vécu —։

Impureté (ինփը-ռէթե) ե. իե. գ. Անմաքրութիւն. անպրութիւն. աղտեղութիւն. պղծութիւն։ L'— de l'air, des humeurs. Il faut filtrer les liqueurs pour en ôter toutes les impuretés. — légale. Օրինական պղծութիւն. (բան Հրէից)։ ‖ 2. Պղծութիւն. անառակութիւն։ Vivre dans l'—. Le démon de l'—։

Imputable (ինփը-պ-ռէբլ) ած. գ. Ընծայելի. համարելի. գրելի. վերագրելի։ Ces abus ne sont imputables qu'à la mauvaise administration du pays։ ‖ 2. Համարելի ի հաշիւ այլոյ գլխոյ. *համանգլուելի։ Cette somme est — sur telle autre։ ‖ † 3. (է-նփ-ռ.) Մերձնցուցանելի (արժանիք Փրկուսոյ, բան առաքելոցն)։ Les mérites du Christ nous sont imputables։

Imputation (ինփը-պ-ռեի) ե. իե. գ. *Համանգլութիւն [compensation] գումարի գրամոյ ընդ այլում գումարի. նուազեցուցանելն կամ համանելն զգումար ինչ յայլմէ գումարէ։ ‖ 2. (է-նփ-ռ.) Մերձնցուցանելն (անձին զարժանիս Փրկուսոյ)։ ‖ 3. (է-նփ-ռ.) Համարելն ուժգ (ի մեղս, ի յանցանս, յարգարութիւն)։ Ne m'imputez pas à crime un moment d'oubli։ ‖ 3. (է-նփ-ռ.) Մերձնցուցանել (անձին զարժանիս Փրկուսոյ, բան առաքելոցն)։ ‖ 4. (է-նփ-ռ.) Տալ, գրել, վերագրել, ընծայել (ինչ ուժգ). արկանել, բանկնուլ (զմեղս զյանցանս). ձգել զպատճառս (ի շնչաւորութեան իւրոյ յոգ)։ On vous impute un ouvrage anonyme. Ne m'imputez pas cette faute. On ne doit — cela qu'au hasard։

═ S'—. բ. ա. գ. Լինել համարելի ի հաշիւ կամ ի հատուցումն։ ‖ 2. Ի վերայ միմեանց ընկենուլ (գյանցանս). ի միմեանս հարկանել, թափել (զմեզ զաղբ իրրև) (ա)։ Les deux partis s'imputaient réciproquement les malheurs publics։

═ Վկաս. (ա) "Ա-րեան հարցաքննէն ի ձէն ա-րեան՝ ի գիմանալ հարկանել ի-ւրեանց ընդդէմ պետրոս-ին։ Եւ ոչ գտանեմք յիս գործս իրս ինձ ամբարեալ." Յոհ. կիթ. 99։

Imputrescible (ինփը-պ-ռէսիպլ) ած. Անփտական. անփուտ։

Inabordable (ինաբո-պ-ռպլ) ած. գ. Անմատոյց. անմատչելի. անմերձենալի։ Rocher —։ ‖ 2. (է-նփ-ռ.) Դժուարամատոյց։ Ce ministre est —։ ‖ † 3. (է-նփ-ռ.) Ջոր ոչ ե մարթի գնել վասն գործի բարձրութեան. անմերձենալի։

† **Inabordé, ée** (ինաբոռե) ած. Ցոր չէ ոք մերձեալ կամ հղեալ. անմերձ։ Des rocs inabordés։

Inabrité, ée (ինաբ-րիթե) ած. Անպատսպար (նաւահանգիստ, ծովափն)։

Digitized by Google

Inacceptable (ին-ափ-թա-ըպ-լը) ած. Անարժան ընդունելոյ. չընդունելի. Une telle offre est —.

† **Inacceptation** (ին-ափ-թա-սիո) ի. իգ. Չընդունելիք. մերժելիք. L'— des conditions proposées.

† **Inaccessibilité** (ին-ափ-սէ-սի-պի-թէ) ի. իգ. Անմատչելի վիճակ.

Inaccessible (ին-ափ-սէ-սիպլ) ած. ա. Անմատչելի. անմատչելի. Un rocher, une plage —. ‖ բ. (փոխ.) Անհաս (մտաց). անհաս, ի վեր քան (գմիտս). La connaissance des causes premières est — à l'esprit humain. ‖ բ. (փոխ.) Դժուարամատչելի. Depuis qu'il est en place, il est devenu —. ‖ գ. (փոխ.) Անբռնաբարելի (ի վտարից, ի սիրոյ, ի գիտութենէ). որ ոչ ապ մեծաս կամ անզգի (բարուքեամբ). — à l'amour, à la peur.

Inaccommodable (ին-ա-ը-մո-տա-պլ) ած. Անհնարին ի հաշտեցուցանել (վաղ). (խոսք).

Inaccordable (ին-ա-ը-տա-պլ) ած. ա. Անհնարին ի միաբանել. անհամաձայնելի. Des caractères inaccordables. ‖ բ. Անհնարին ի շնորհել. անշնորհելի. Cette demande est — [bordable, 3.

Inaccostable (ին-ա-ը-տա-պլ) ած. (խոսք). տես Ina-

Inaccoutumé, ée (ին-ա-ը-թիւ-մէ) ած. ա. Անասովորական. անընդհանրական (վարգ). Cérémonies inaccoutumées. ‖ † բ. Որ ոչ է սովորական, ընդհանուր. անընդհանուր. Des yeux inaccoutumés à ces spectacles.

Inachevé, ée (ին-ա-շէվ) ած. Ոչ կատարեալ. անաւարտ. Un ouvrage qui reste —.

Inactif, ive (ին-ափ-թիֆ, իվ) ած. Անգործ. C'est l'homme du monde le plus —. Rester —.

Inaction (ին-ափ-սիո) ի. իգ. Անգործութիւն. Tirer une personne de son —. Des troupes qui restent dans l'—.

Inactivité (ին-ափ-թի-վի-թէ) ի. իգ. Անգործունէութիւն. գաւառական. Son — m'impatiente.

Inadmissibilité (ին-ատ-միս-սի-պի-թէ) ի. իգ. Անընդունելիութիւն. L'— d'une preuve.

Inadmissible (ին-ատ-միսիպլ) ած. Անարժան ընդունելի. անընդունելի. Cette proposition, cette demande est —. Ce candidat est —.

Inadvertance (ին-ատ-վեր-թանս) ի. իգ. ա. Զգաստաշունչ. անզգաստութիւն. անզգաստութիւն. անմտադրութիւն. Il a fait cela par —. ‖ բ. Գործ անզգաստութեան. անզգաստութիւն. Pardonnez-lui ses inadvertances.

Inaliénabilité (ին-ալ-ի-էն-ա-պի-թէ) ի. իգ. Անօտարացուելիութիւն. L'— du domaine de la couronne.

Inaliénable (ին-ալ-ի-էն-ապլ) ած. Որ չէ միտք օտարացուցանել, վաճառել կամ տալ. անօտարացուելի.

Inalliable (ին-ալ-լիապլ) ած. ա. Անմիաւորական. Ces deux métaux sont inalliables. ‖ բ. (փոխ.) Անմիաբան. Les intérêts de Dieu et ceux du monde sont inalliables.

Inaltérabilité (ին-ալ-թե-ռա-պի-թէ) ի. իգ. Անայլայլականութիւն.

Inaltérable (ին-ալ-թե-ռապլ) ած. ա. Անայլայլական. անայլայլական. On prétend que l'or est —. ‖ բ. (փոխ.) Անայլայլական. անայլայլելի. Il est d'une gaieté —. Comptez sur mon — amitié.

Inamissibilité (ին-ա-միս-սի-պի-թէ) ի. իգ. Անկորստականութիւն. (բան աստուածային). L'— de la justice, de la grâce.

Inamissible (ին-ա-միսիպլ) ած. Անկորուստ. անկորստական. (բան աստուածային). Grâce, amour —.

Inamovibilité (ին-ա-մո-վի-պի-թէ) ի. իգ. *Անխափանականութիւն. L'— d'un emploi, des magistrats.

Inamovible (ին-ա-մո-վիպլ) ած. ա. Որ չէ միտք խափանել ի պաշտամունէն բան կամն. *անխափանական. En France, les juges sont inamovibles. ‖ բ. Անակնյիտ. **անխափանական. Emploi, dignité —.

Inanimé, ée (ին-ա-նի-մէ) ած. ա. Անշունչ. անշնչական. անշնչապէս. անկենդան. անանձն. Créatures inanimées. ‖ բ. Անշնչացեալ. անշունչ. Ce n'est plus qu'un corps froid et —. ‖ գ. (փոխ.) Անհոգի. անկենդան. C'est une personne inanimée. Un chant —.

Inanité (ին-ա-նի-թէ) ի. իգ. Ունայնութիւն. նաւթութիւն. L'— des choses terrestres.

Inanition (ին-ա-նի-սիո) ի. իգ. Տկարութիւն, ծխրատութիւն առ ի չգոյէ կերակրոց. *գաղտավախք. Il ne mange point, il mourra d'—. Il tombe d'—. [(խոսք).

Inapercevable (ին-ափ-սէվ-պլ) ած. Աննամանելի.

Inaperçu, ue (ին-ափ-սիւ) ած. Աննամն. Des effets presque inaperçus. Ils s'esquivèrent inaperçus.

Inappétence (ին-ափ-փէ-) ի. իգ. Չախորժութիւն կերակրոց. La plupart des maladies causent de l'—.

Inapplicable (ին-ափ-լի-պլ) ած. Որ չէ միտք մերձեցուցանել. անգէպ. Cet exemple est — au fait dont il s'agit.

Inapplication (ին-ափ-լի-սիո) ի. իգ. Անհոգութիւն. անփութութիւն. Il est d'une — que rien ne peut corriger.

Inappliqué, ée (ին-ափ-լի-քէ) ած. ա. Որ ոչ է սրտի կիսոյ ի կիր. *չկիրարկեալ. Procédé —. ‖ բ. Անհոգ. անփոյթ. Un homme, un esprit —.

Inappréciable (ին-ափ-փրե-սիապլ) ած. ա. Որամէ չէ միտք գինս հաւանել. անգին. Ce tableau est —, est d'une valeur —. Talent, mérite —. ‖ բ. Որ չէ միտք չշդիս ընտրել, աւելմանել. գոյդն. Quantité, différence —.

Inaptitude (ին-ափ-թի-թիւտ) ի. իգ. Չկիրելի բանականի, յարմար, առաք. անբանականութիւն. անպիտանութիւն. Son — l'exclut de tout emploi.

Inarticulé, ée (ին-ար-թի-քիւ-լէ) ած. † ա. Անանց յօդից, խազալեաց. ‖ բ. Անյօդ. անյօդական. խառնաբարբառ. Cet enfant ne forme encore que des sons inarticulés.

Inassouvi, ie (ին-ա-սու-վի) ած. Որ չէ յագեալ. անյագ. Une faim inassouvie. Անմ եւս փոխ. Une haine inassouvie.

Inattaquable (ին-ա-թա-քապլ) ած. Ընդ որամէ չէ միտք ընդհարկանիլ (գանագ զօրաց կամ ամրութեան). անվտանգելի. անհերքելի. անվիճագ. Un poste —. Անմ եւս փոխ. Un droit —.

Inattendu, ue (ին-ա-թան-դիւ) ած. Անակնկալ. յանզգալի. Malheur —. Visite inattendue.

Inattentif, ive (ին-ա-թան-թիֆ, իվ) ած. Անմտադիր. *անուշադիր. Un enfant, un esprit —.

Inattention (ին-ա-թան-սիո) ի. իգ. Անմտադրութիւն. *անուշադրութիւն. Il fait cette faute par —.

Inaugural, ale (ին-ո-կիւ-րալ, լ) ած. ա. Օծութեան (թագաւորի) կամ նուիրման (եկեղեցւոյ). Fête, cérémonie inaugurale. ‖ բ. Հանդիսի սկսանելոյ (զվարժապետութեան). նուագական. Harangue inaugurale.

Inauguration (ին-ո-կիւ-րա-սիո) ի. իգ. ա. Հանդէս օծութեան (թագաւորի, եպիսկոպոսի). Զթագաւորաց լաւ եւս ասի Sacre կամ Couronnement, իսկ զեպիսկոպոսաց Sacre. ‖ բ. Օծութիւն, նուիրութիւն (եկեղեցւոյ, տա-

Digitized by Google

ծարքի). Նաւիքսուռին (հիւանդանոցի, վանասանոցի, անգլուխ). Նաւապետարք : C'est un tel qui a prononcé le discours d'— : — Discours d'—. Ճառ վարժապետի ի հանդիսի մեռանելոյ ի պաշտօնի. Ճառ նաւապետաց :

Inaugurer (ինոյկուռե) բ. ն. ա. Օծանել (զիշապատարագ). Նուիրել (զկնկղէյն, զատեան, զանդրի). առնել նաւապետս : ‖ 2. (է-ի-բ.) Սկսանել. սկիզբն առնել : La mort de Lucrèce inaugura la liberté chez les Romains :

† **Inavare** (ինավառ) ած. Ձնագործ : D'une main — :

Inavouable (ինավուաբլ) ած. Զոր ոչ է մարդի խոստովանիլ. անխոստովանելի : Il était animé d'intentions inavouables : [բառգրաց. Գնկոյ :

† **Inca** (ինգա) է. ար. Անուն նախնի թագաւորաց Պեռուայ :

† **Incaguer** (ինգայե) բ. ն. Զոյհաւատալ լինել ամէնքը յոչ քամնհանգը. (գէյլ և ղ.) : J'incague ta fureur. (գլխ. ինչ ք..... կատաղութեանդ ժէլ) :

Incalculable (ինգալկիւլաբլ) ած. ա. Անհամար. անհաշիւ : Le nombre des étoiles est — : ‖ 2. Ցաւոցիկ չոյժ (ազէտից). անբաւ : Les maux qu'entraîne la guerre sont incalculables :

Incamération (ինգամերասիո) է. իզ. Խառնելն ի կալաւածս հասարակաց եկեղեցւոյ :

Incamérer (ինգամերե) բ. ն. Խառնել ի կալաւածս հասարակաց եկեղեցւոյ : Cette terre ne peut plus se vendre, elle est incamérée :

Incandescence (ինգանտեսանս) է. իզ. ա. Ցաւոցիկ ջեռուցումն (երկաթից) մինչև գառնալ ի ապիտակութիւն և չարչ արձակել. չոգարձակ ապիտակութիւն : ‖ 2. (է-ի-բ.) Ցաւոցիկ բորբոքումն : L'— des esprits :

Incandescent, ente (ինգանտեսան, անթ) ած. Ապիտակացեալ ի ցաւոցիկ չոգացառնանալոյ : Une masse de fer incandescente :

Incantation (ինգանթասիո) է. իզ. Վարիքն գիւթանիան բանից. գիւթութիւն :

Incapable (ինգափապլ) ած. ա. Անբաւական. անաստակ. անընդունակ. անձեռնհաս. անկարող : Il est — d'affaires. Un homme — de sciences. Անբաւ անասար գիտութեանց : ‖ 2. Որ ոչ գիտէ (կերկիւղ, դէպրութիւն, գվատութիւն). անգէտ, անընդունակ (երկիւղի) : Des soldats incapables de peur. Il est — de lâcheté : ‖ 3. Փցաչ. անկարող : C'est un homme — : ‖ 4. Ապաստամբ (ի հնարից, ի գեղոց, յօգնութենէ. անհնարին (առ ասմանել) : Je crois mon mal — de secours. Il y a des mots incapables d'être définis : ‖ 5. Անկարող : Il est — de se tenir debout, de marcher :

Incapacité (ինգափասիթե) է. իզ. Անբաւականութիւն. անկարութիւն : Il a laissé voir toute son — :

Incarcération (ինգարգասիո) է. իզ. Բանտարգելութիւն. բանտարկութիւն. կալանք. (ըստ իրաւագիտաց) : Son — dura dix jours :

Incarcérer (ինգարգերե) բ. ն. Երկանել ի բանտ. բանտարգել առնել. բանտարկել. բանտել. (ըստ իրաւագիտաց) : Faire — son débiteur :

Incarnadin, ine (ինգարնադէն, ին) ած. Պարեզգոյն : Du ruban —. Moire incarnadine :

Incarnat, ate (ինգարնա, ատ) ած. Որոյ գոյն է միջին մեջ գոյն կիսատոյ և ընդ գոյն վարդի. Ս. Հագեալ : Du velours —. Avoir les lèvres incarnates :

— է. ար. Ս. Հալոցի երանգ : L'— de son teint :

Incarnation (ինգարնասիո) է. իզ. Պարեզատրա-

թիւն. մարմնաւորութիւն. մարդեղութիւն. Ներմարդացութիւն : L'— de J.-C. La mythologie indienne raconte les prétendues incarnations de Vichnou : Զմարմնատրութիւնէ Որդւոյն Աստուծոյ ասէ եւ անիմգիր. Le mystère de l'Incarnation :

Incarné, ée (ինգարնե) անց. գերբ. Պարեզացեալ : C'est un diable, un démon —. (է-ի-բ. և ընդ.) Դեւ է մարմնատր. (ասի զառանէ չոյժ չորէ) :

Incarner (ինգարնե) բ. ն. Պարեզացատանել : — S'—. բ. ա. Պարմին լինել, առնուլ. մարմնանալ. մարդանալ. Ներմարդանալ : C'est la seconde personne de la Trinité qui a voulu s'— :

Incartade (ինգարտափ) է. իէ. ա. Յառաջիկ կշտամբանք՝ չոխտատան և առանց խորհրդոյ. առաս : Il lui a fait une — fort mal à propos : ‖ 2. Անչանգամութիւն. շտիրութիւն. չխմորութիւն : Il fait chaque jour de nouvelles incartades :

† **Incassable** (ինգասապլ) ած. Անդեղանելի :

Incendiaire (ինսանտիէր) ած. ա. Հրգիհիկ (նիւթք) : Matières incendiaires : ‖ 2. (է-ի-բ.) Խառնաւորդ : Un écrit — :

— է. ա. Հրձիգ. սպրդագող : Les incendiaires sont punis de mort : ‖ 2. (է-ի-բ.) Խառնաւորդ. ազգիհիկ : C'est un — :

Incendie (ինսանտի) է. ար. ա. Հրգին. Հրայրքացք. Հրիհիզութիւն. Հրկիզութիւն : Un horrible, un vaste —. L'— d'une maison, d'une ville. L'— a tout dévoré : ‖ 2. (է-փ-բ.) Խառնաւորութիւն. ազգնաւ. խռով : Il s'efforça vainement d'éteindre l'— allumé par le fanatisme :

Incendier (ինսանտիէ) բ. ն. Հրգիհիկ. սպրել. Հրկեզ առնել. Հրկիզել : — une forêt. Cette ville a été incendiée :

Incertain, aine (ինսերթէն, էն') ած. ա. Անդոյդ. անստոյգ. անհաստատ. անեղեւզիր : Le succès en est fort —. L'avenir est —. La victoire fut longtemps incertaine. Ցազթութիւնն յերկարայս հեաց ընդ երկար : ‖ 2. Ցազգազգի. յեղյեղուկ. փոփոխելի : Le temps est bien — : ‖ 3. Որ յերկբայս է. երկմիտ. երկաւորեալ : Je suis — de ce que je dois faire : [pour l'— :

— է. ար. Անդոյդ բնէ. անստոյգ : Quitter le certain

Incertainement (ինսերթէնման) ս. Երկբայաբար. (խոսք) : On n'en peut parler qu'—.

Incertitude (ինսերտիտիւտ) է. իէ. ա. Անդոյդութիւն. անստուգութիւն. անգիտութիւն : L'— des doctrines philosophiques. Il y a beaucoup d'— dans l'histoire : ‖ 2. Անստուգութիւն. երկբայութիւն. վարանք. ծուփք մտաց : Il est dans l'— du parti qu'il doit prendre.

Incessamment (ինսասաման) ս. ա. Անդադար. անգուլ. անհատատութ : Il travaille, il amasse — : ‖ 2. Ուստանց յապաղութեան. ի մեռոյ. վաղվաղակի : Le roi a ordonné à son ambassadeur de partir —. Il doit arriver —. On l'attend —. Il se rendit — à son poste :

Incessant, ante (ինսասան, անթ) ած. Անդադար. անհատ : Douleur, plainte incessante. Un travail — :

Incessible (ինսասիպլ) ած. Զոր չէ մարդի թոզուլ կամ առալ այլոմէ. (ըստ իրաւագիտաց) :

A. **Inceste** (ինսէսթ) է. Ազգագիտի : Autrefois les incestes étaient punis de mort :

— ած. Ազգագիտական : Des désirs incestes :

B. **Inceste** (ինսէսթ) է. ար. Խառնակիցն, անկանելն ընդ ազգականին. ազգագիտութիւն : Commettre un — avec sa sœur : [պղծութեամբ : Vivre — :

Incestueusement (ինսէսթուէսման) ս. Ազգա-

Digitized by Google

Incestueux, euse (ին-կես-տիւ-է, ես-ը) ած. ու. Ազգապիղծ։ Une femme incestueuse։ ‖ Ս. Ազգապիղծ. ազգաշաղախ։ Amour, commerce —. Des regards —։

Inchoatif, ive (ին-կո-ա-տիֆ, իվ) ած. Որ նշանակէ սկիզբն իմի (բայ, սրպէս Vieillir, grandir, s'endormir). սկզբնաւորական։ Վ. սպրի եւս իբր է. սր. Les inchoatifs։

Incidemment (ին-կի-տա-ման) մ. Ի դիպաց իմի. պատահմամբ. ի հարկանդի։ Il en a parlé — dans son histoire։

Incidence (ին-կի-ան-) է. իդ. ու. Անկանելի (ճառագայթի) ի վերայ մակերևութի իրիք. *մականկութիւն։ ‖ Ս. Պատահումն (երկուց գծից կամ երկուց մակերևութից). *պատահակցութիւն։

A. **Incident** (ին-կի-ան) է. սր. ու. Դէպք որ պատահին յընթացս գործոյ իրիք. անակնկալ դէպք. *միջանկեալ դէպք։ Toutes ces mesures furent rompues par un — imprévu. Un heureux — le tira d'affaire։ ‖ Ս. Երկրորդական դէպք յընթացս գլխաւոր իրախութեան [action] վիպասանութեան, թատերախաղաս. *միջանկեալ դէպք։ Une pièce de théâtre trop chargée d'incidents։ ‖ Ս. Դժուարութիւն. հակառակութիւն. խնդիր։ Il arriva, on fit naître un — durant le procès. Au lieu de répondre à la question, il élève des incidents։

B. **Incident, ente** (ին-կի-ան, -անթ) ած. ու. Որ անկանի ի վերայ (ճառագայթի). *մանկանկեալ։ ‖ Ս. (է-ի-ան-) Որ պատահէ կամ ի վերայ հասանի յընթացս գործոյ իրիք (խնդիր, հակառակութիւն). *միջանկեալ։ Une question, une contestation incidente։ ‖ Ս. *Միջանկեալ (բան, բառ քերականաց)։ Dans cette phrase, *Dieu, qui est juste, rendra à chacun selon ses œuvres*, les mots *qui est juste* forment une proposition, une phrase incidente։

Incidentaire (ին-կի-ան-տէր) է. սր. Բանապիւռ. վիճաւոր. (խօսի)։

Incidenter (ին-կի-ան-տէ) բ. ն. Պէտք ինդիր կամ գժուարութիւն յարուցանել. բանապիւռ, բանապատակ լինել։ Il incidente sur tout. C'est un mauvais joueur, il incidente à tout moment։ Վ. սպրի եւս իբր † բ. ն. — quelqu'un։

Incinération (ին-սին-ա-սիօն) է. իդ. Փոքռուցանելն կամ գառնալն յաճիւռ. *աճիւռնացուցումն. *աճիւռացումն. մղեզումն։ On obtient la soude par la combustion et l'— des plantes marines. L'— des morts était en usage chez les anciens։ [մղեզել։

Incinérer (ին-սին-է) բ. ն. Յաճիւռ գարձուցանել.

Incirconcis, ise (ին-սիր-կոն-սի, իզ) ած. ու. Անթլփատ։ Nation incirconcise։ ‖ Ս. (է-ի-ան-) Անթլփատ (սրտիւ, շրթամբք, ականջօք)։ — de cœur։

= է. սր. Անթլփատ։ Les —։

Incirconcision (ին-սիր-կոն-սիօն) է. իդ. ու. Անթլփատան լինել. անթլփատութիւն։ ‖ Ս. (է-ի-ան-) Անթլփատութիւն (սրտի, բառ առաքածիղէն գրոց)։

Incise (ին-սիզ) է. իդ. *Միջանկեալ հատուած (բանի)։ Cette période est embarrassée de trop d'incises։

Inciser (ին-սիզ) բ. ն. ու. Երձել, ճեղքել (սաբ գործեամբ, գանակաւ)։ Le chirurgien lui a incisé le bras. — un pin, pour en tirer la résine։ ‖ Ս. (է-ի-ան-) Լուծանել, զատանել, հատել (գիպաց զՀիւանդս միաբանից)։

Incisif, ive (ին-սիֆ, իվ) ած. ու. Երձանող (առաքինութիւնք առաքեակոդմեան կղակի)։ Վ. սպրի և իբր է. իդ. Les incisives, *Երձանատամունք։ Muscles incisifs. Մկունք վերին շրթանց։ Վ. սպրի և իբր է. սր. Les incisifs։ ‖ Ս. (է-ի-ան-) Լուծիչ, բաժանիչ (Հիւանդաց միաբանից՝ գիպ)։ ‖ Ս. (է-ի-ան-) Հատած։ Un discours —. Un orateur —։

Incision (ին-սիժ) է. իդ. ու. Երձումն, ցատումն (առաբ գործեամբ կամ գանակաւ). վէրս։ Faire des incisions. Վ. եամբ առնել, հատանիլ (ի միաբանի). ցանկ։ ‖ Ս. Հատումն (անգամաց միաբանի)։ — cruciale։

† **Incisoire** (ին-սուար) ած. տես Incisif, 1.

Incitant, ante (ին-սի-, -անթ) ած. Դադգուրիչ. արծարծիչ. (գիպ)։ Վ. սպրի եւս իբր է. սր. Les incitants։

Incitation (ին-սի-սիօն) է. իդ. ու. Հրապոյրք. թելադրութիւն. յորդորումն. խրատ. ապգրանք։ — au crime, à la débauche, à la vertu։ ‖ Ս. Արծարծումն. գադգուրումն (հինդանութեան միաբանի)։

Inciter (ին-սի-տէ) բ. ն. Դրդել. յորդորել. գրգռել. շարժել. սադրել։ — au mal. — les peuples à la révolte։

Incivil, ile (ին-սիվ, իլ) ած. Անվարժ. *անքաղաքավար։ Un homme —. Des manières inciviles։

Incivilement (ին-սիվ-իլ-ման) մ. Շինականապէս. *անքաղաքավարութեամբ։ Traiter quelqu'un —։

Incivilité (ին-սիվ-իլ-ի-տէ) է. իդ. ու. Անվարժութիւն. շինականութիւն. *անքաղաքավարութիւն։ Son — choque tout le monde։ ‖ Ս. Գործ կամ բան անքաղաքավարութեան։ Il m'a fait toutes sortes d'incivilités։

Incivique (ին-սիվ-իք) ած. Անարժան հայրենասէր քաղաքացւոյ. *անքաղաքացի։ Une conduite —։

Incivisme (ին-սիվ-իզմ) է. սր. *Անքաղաքացասիրութիւն. *անգութասատասիրութիւն։ Acte d'—։

Inclémence (ին-կլե-ման-) է. իդ. ու. Անհաշտութիւն. խստութիւն. գժնդակութիւն։ L'— des dieux, du sort։ ‖ Ս. (է-ի-ան-) Գժնդակութիւն, անհարթութիւն (օդոյ)։

Inclément, ente (ին-կլե-ման, -անթ) ած. ու. Անհաշտ (գիք, բառիս)։ ‖ Ս. (է-ի-ան-) Գժնդակ, անհարթ (օդ.ք)։

Inclinaison (ին-կլի-նէ-զոն) է. իդ. Հակումն. ծռութիւն։ L'— du toit facilite l'écoulement des eaux։

Inclinant (ին-կլի-նան) ած. սր. Հակեալ ի հարթաւ կղոյս (արեւացոյց [cadran solaire])։ *Հարթաւակէտ։ Ակի եւս Cadran incliné։

Inclination (ին-կլի-նա-սիօն) է. իդ. ու. Խոնարհեցուցանելն, հակելն (գլխոյ իմէ)։ ‖ Ս. Խոնարհումն (գլխոյ, միաբանոյ)։ Il fit une légère — de tête. Faire une profonde — devant le saint sacrement։ ‖ Ս. (է-ի-ան-) Միտութիւն. հակամիտութիւն. բերումն. յօժարութիւն։ — au bien, à la vertu, à la débauche, pour les beaux-arts. Il a les mêmes inclinations que son père։ ‖ Ա. Բարեհամբութիւն. գութ. սէր։ Il a beaucoup d'— pour elle. Mariage d'—. Avoir, se sentir de l'— pour quelqu'un. (ած. Ախորժ ակնոյն հետ կապուիլ)։ ‖ Ե. Անձն զոր սիրէ ոք. սիրելի. (ընթ.)։ Cette demoiselle est l'— d'un tel։ ‖ Ճ. Սիրելի, ցանկալի իմէ։ La chasse est son —։

Incliner (ին-կլի-նէ) բ. ն. ու. Հակել (գլխոյ իմէ)։ ‖ Ս. Խոնարհեցուցանել. կորացուցանել։ — la tête. Le vent incline la cime de cet arbre։ ‖ † Ս. (է-ի-ան-) Միտել, ձգել (զոք ի բարին)։

= բ. ն. ու. Հակիլ։ Cette balance incline plus d'un côté que de l'autre։ ‖ Ս. (է-ի-ան-) Միտիլ. հակամիտիլ. յօժարիլ. բերիլ. յիզուլ (ի գիտութիւն)։ — à la pitié, à la paix. — vers la miséricorde. — à *կամ* pour un avis։

= S'—. բ. ա. Խոնարհիլ։ Un plan qui s'incline sur un autre. L'arbre plie et s'incline, battu par les vents. L'univers s'incline devant son créateur։

Digitized by Google

Inclure (ինկլիւ—) [Լատ. իբր. գConclure, այլ գանազանի ևեթ անցեալ գերբայիւն, որ լինի Inclus, use.] բ. ն. փակել ի ներքո. փակել (գնամակ յայլոյ նամակի). *Ներփակել։ — un billet dans une lettre։

Inclus, use (ինկլիւ, ի—զ) ած. գերբ. Inclure բայի. փակեալ ի ներքո. *Ներփակեալ։ Vous trouverez ci— copie du contrat, կամ ci-incluse la copie du contrat. La lettre ci-incluse, կամ լոկ L'incluse. է. իբ. *Ներփակեալ նամակին։ Je vous prie de remettre l'incluse à un tel։

Inclusivement (ինկլիւ-զիվման) մ. Միանգամայն ամբոխ. ի միասին համարեալ, հաշուեալ։ Depuis le six janvier jusqu'au trente —. ի վեցերորդ օրէն յամսոյն մինչև յերեսներորդն միանգամայն ամբոխ։

Incoercible (ինկօ-էրսիպլ) ած. † ած. Ոչ ոչ ի հնազարգելու. անարգելական։ ‖ Ֆ. Ոչ չէ միտքի արգելու կամ բռնադատել (բան բնագիտից). անբռնադատելի։ Fluides incoercibles։

Incognito (ինկոկնիթօ. ամանք ոչ բարբառք հնչեն ինկոնիթօ) մ. ած. Յանծանօթ. ծպտեալ։ L'empereur d'Autriche voyageait alors —, sous tel nom։ Այն և գնաց կամանաց. Je suis à Paris —, et je n'y vois personne։ ‖ † Ֆ. Ամանց ազգաց անառանելոյ, գիտելոյ։

= է. զ. Անծանօթն լինել։ Garder l'—, le plus strict —. Je profitai de mon — pour . . .

Incohérence (ինկօ—ռ) է. իէ. ած. Չլինելն կցեալ (մասանց ըստ.). լուծութիւն։ ‖ Ֆ. (է-ր-բ.) Անյօգուտ. *Անկապակցութիւն։ L'— de ses idées, de ses paroles։

Incohérent, ente (ինկօ—ռ, ռէնթ) ած. ած. Որ չէ միասեալ (մասանք ըստ.). լոյծ։ ‖ Ֆ. (է-ր-բ.) Անյօգուտ. *Անկապակցեալ (բանք, գաղափարք)։

Incolore (ինկօլօր—) ած. Անգոյն. աներանգ։ L'eau est un fluide —։ Այն եւ է-ր-բ. Un style —։

Incomber (ինկոմպե) բ. ն. Անկանիլ, անկ լինիլ (ստացուածք)։ C'est à moi que ce devoir incombe։

Incombustibilité (ինկոմպ—ստիպիլիթէ) է. իէ. Անկիզուիւն։ L'— de l'amiante։

Incombustible (ինկոմպ—ստիպլ) ած. Անայրելի ի հրոյ. անկէզ. անկիզելի։ Corps, mèche —։

Incommensurabilité (ինկոմմընսիւրապիլիթէ) է. իէ. Անհամեմատութիւն. այլայլափոխութիւն։

Incommensurable (ինկոմմընսիւրապլ) ած. ած. Անհամեմատ. այլայլափ։ La racine carrée de 2 est — avec l'unité։ ‖ Ֆ. Անչափելի։ Un espace —։ (Ցայս միասամբ և †Immensurable)։ [գիչ. աղաղակ։ Bruit —։

† **Incommodant, ante** (ինկոմոտան, անթ) ած. Նեղ.

Incommode (ինկոմօտ) ած. ած. Անգիւրաշարժելիք (հանգերձ, գործի). անհանգիստ (բնակարան)։ ‖ Ֆ. Նեղիչ։ La chaleur est —. Le bruit est —։ ‖ Ֆ. Տաղտկալից. ձանձիր. գժպհի։ C'est un voisin bien —. Il n'y a rien de plus — que les mouches։

Incommodément (ինկոմօտէման) մ. Ամանց գիւրաշարժելի և հանգստական (յատկանալ կամ բնակիլ լինիլ). նեղութեամբ։

Incommoder (ինկոմօտե) բ. ն. ած. Անհանգիստ, աշխատ առնել. նեղել. ձանձրացուցանել։ La foule incommode. J'ai peur de vous —։ ‖ Ֆ. Խափանել։ Il faut couper ces arbres qui incommodent la vue du château։ ‖ Ֆ. Խանգարել. տակաւին մի գառագրութեան. անհանգիստ առնել։ Ce petit excès m'a incommodé։

= S'—. բ. ա. Նեղել զանձն։ Il s'est beaucoup incommodé par cette dépense, par cette acquisition։

Incommodité (ինկոմոտիթէ) է. իէ. ած. Նեղութիւն. աշխատութիւն. անհանգստութիւն. տաղտուկ։ C'est une grande — que d'être mal logé. Je serais fâché de vous causer la moindre —. L'— du vent, des voyages, des chemins։ ‖ Ֆ. Դժպհի հիւանդութիւն. անհանգստութիւն։ Il est sujet à beaucoup d'incommodités. Son — ne lui permet pas de sortir։

— Signal d'—. Նշան որով տգդ առնեն նաւորք եթէ կան ի վտանգի և խնդրեն օգնութիւն. Նշան տագնապութեան։ (Լատ. եւ Signal de détresse)։

Incommunicable (ինկոմ-նիգ-ռիգլ) ած. Անհաղորդական։ La toute-puissance de Dieu est —։

Incommutabilité (ինկոմ-դ-պիլիթէ) է. իէ. Անխախուտ հաստատութիւն։ Il prouve l'— de sa possession par une possession centenaire։

Incommutable (ինկոմ-դ-պլ) ած. Անխախտ։ Propriétaire, propriété —։

Incommutablement (ինկոմ-դ-պլման) մ. Անխախտաբար իմն օրինակաւ. (է-րբ.) Posséder — une terre։

Incomparable (ինկոմ-բա-րպլ) ած. Անհամեմատ. անհնչիռ. անզուգական։ Un homme d'une sagesse —. C'est une femme d'une beauté —. C'est un orateur —։

Incomparablement (ինկոմ-բա-րպլման) մ. Անամանց համեմատութեամբ. անհամեմատ իմն օրինակաւ. անչափ։ Elle est — plus belle que sa sœur։

Incompatibilité (ինկոմ-պաթիպիլիթէ) է. իէ. ած. Ընդդիմակրութիւն. հակառակութիւն. չմիաբանութիւն (բանի, վարգապետութեանց)։ ‖ Ֆ. Անկարութիւն միոյ և նորին անձին վարելոյ միանգամայն երկուս պաշտամունս քաղաքական. *Անմիակցութիւն։ Il n'y a point — entre les fonctions de ministre et celles de député։

Incompatible (ինկոմ-պաթիպլ) ած. ած. Անմիաբան. ընդդիմակ. հակառակ։ Ces deux caractères sont incompatibles. L'amour de Dieu et l'amour des richesses sont incompatibles։ ‖ Ֆ. Ոչ ոչ միոյ միոյ և նորին անձին կատարել միանգամայն (քաղաքական պաշտամունք). *Անմիակաց։ Ces deux emplois sont incompatibles։

Incompétemment (ինկոմբէթ—ման) մ. Անձեռնհասաբէս եղեալ։ Cela a été mal et — jugé։

Incompétence (ինկոմբէթ—նս) է. իէ. ած. Ձեռնհասութիւն (գատաւորի) իշխանութիւն կամ իրաւունս. անձեռնհասութիւն։ L'— d'un juge, d'un tribunal։ ‖ Ֆ. (է-ր-բ.) Անքաւականն լինելն առ ի գատել իրս ինչ. անձեռնհասութիւն։ Quand ce critique parle de beaux-arts on reconnaît aussitôt son —։

Incompétent, ente (ինկոմբէթ—, անթ) ած. ած. Անձեռնհաս։ Le tribunal s'est déclaré —։ ‖ Ֆ. (է-ր-բ.) Ոչ ոչ է բաւականն առ ի գատել կամ ճանաչել իրս ինչ. անձեռնհաս։ Il est fort — en littérature։

† **Incomplaisance** (ինկոմփլէզ—) է. իէ. Չլինելն հաճոյակատար։

† **Incomplaisant, ante** (ինկոմփլէզ—, անթ) ած. Ոչ չէ հաճոյակատար, կամաքար։

Incomplet, ète (ինկոմփլէ, է—թ) ած. Թերակատար. թերի։ Cet ouvrage est —, il en manque un volume։

Incomplètement (ինկոմփլէթմ—) մ. Թերակատար. անկատարելապէս։

Incomplexe (ինկոմփլէ—) ած. Անյօգ. պարզ։

Digitized by Google

Incompréhensibilité (ինքոմփրէ-ընսի-պիլիթէ) ի· իթ· ԱնհասուԹիւն։ L'— de Dieu, des mystères։

Incompréhensible (ինքոմփրէ-ընսի-փլ) ած· Անբռնադատելի. անհաս. անիմանալի. անքմնռնելի։ Dieu est —. Sa conduite est tout à fait —. Cet homme est —։

Incompressibilité (ինքոմփրէսի-պիլիթէ) ի· իթ· *ԱնճնշելականուԹիւն. *անճնշուԹիւն։

Incompressible (ինքոմփրէսիպլ) ած· *Անճնշելի։ Aucun corps matériel n'est absolument —։

Incompris, ise (ինքոմփրի, իզ) ած· † ած· Զոր ոչ իմանայ ոք. անիմանալի։ Livre, ouvrage —։ ‖ ած· Զորոյ չիմանայ կամ չԹուանայէ ոք զարժէն. անհասկանալի. (հնԴԲ.)։ Un génie, un poète —։

Inconcevable (ինքոն-ընվ-պլ) ած· Անհասկնալի. անհասանելի. անհմանալի. անիմաց. անքմռնելի։ Cette conduite est —. Il parle avec une — facilité։

Inconciliable (ինքոն-իլի-պլ) ած· ած· Անհաշտելի։ Il est — avec son frère։ ‖ ած· Անմիաբան. հակառակ. ընդդիմակաց։ Des maximes inconciliables։

Inconduite (ինքոնտուիթ) ի· իթ· Անընթարդ ընԹացք. անհանճար գնացք։ Voilà où mène l'—։

Incongru, ue (ինքոնկրիու) ած· ած· Անգէպ. անճարակ. անպատշաճ։ Réponse, question incongrue։ ‖ ած· Հակառակ քերականական կանոնաց. *անքերական։ Phrase incongrue։ ‖ ած· (ի-խօ-. և ընդ·) Անխրատ. չինական։ C'est un homme fort —։

Incongruité (ինքոնկրուիթէ) ի· իթ· ած· ԱնպատշաճուԹիւն. անճարակուԹիւն։ ‖ ած· Անթժան բանք, գործք. անպատեհուԹիւն։ ‖ ած· ԹերուԹիւն ընդդէմ կանոնաց յարմարագրուԹեան [syntaxe]. քերականական վրիպանք։ Tout ce qu'il écrit est plein d'incongruités։ ‖ ած· *Շատ չաձայն փուք արուեստի։ Il a fait une —։

Incongrûment (ինքոնկրիւման) ած· ած· Հակառակ կանոնաց յարմարագրուԹեան։ Parler —։ ‖ ած· Անպատշաճաբար. յանպատշաճս։

Inconnu, ue (ինքոնիւ) ած· ած· Անծանօթ. անգէտ. օտար։ Cet homme, ce visage ne m'est pas tout à fait —. Vivre —. Auteur —. L'usage de la boussole était — aux anciens։ ‖ ած· Ոչ հաչակաւոր. անհրաշ. անհռչակ։ Fils — d'un si glorieux père։

= ի· ած· Անծանօթն։ Aller du connu à l'—։

— ի· ած· Ասր կամ կին անծանօթ. անծանօթ։ Cet avis lui a été donné par un —. Une jeune inconnue։ ‖ ած· Անհշան ոք։ Elle s'est entêtée d'un —։

— ի· իթ· գանձանօԹուԹիւն կամ քաննակուԹիւն անծանօթ. (ի չափագիտուԹեան)։ Dégager l'inconnue։

Inconscience (ինքոն-իընս) ի· իթ· ԱնգիտակցուԹիւն։

Inconscient, ente (ինքոն-իընս, ընթ) ած· Անգիտակից. անխիղճագէտ։ Il y a dans le sommeil des actions inconscientes։

Inconséquence (ինքոնսէ-ընս) ի· իթ· ած· *ԱնհետեւուԹիւն (ի գաղափարս, ի բանս, ի գործս)։ Il y a de l'— dans ses discours։ ‖ ած· Գործք կամ բանք անհետևողականուԹեան։ Il a fait, il a dit mille inconséquences։

Inconséquent, ente (ինքոն-էգ, ընթ) ած· ած· Զգաստ չիք հետևուԹիւն։ Raisonnement —։ ‖ ած· Ոչ միշտ երեսով գնաց իւրոց ակզբանց։ Il est aussi — dans sa conduite que dans ses propos։ ‖ ած· Ոչ իւրով թեթև գնացքն ածէ անձին արատ (կին)։ (ընդ·)։

Inconsidération (ինքոնսիտէռասիոն) ի· իթ· ած· ԱնխորհրդուԹիւն։ Il parle avec —։ ‖ † ած· Լինել անմիծարգի, անմեծարժ։ Être, tomber dans l'—։

Inconsidéré, ée (ինքոնսիտէռէ) ած· Անխորհուրդ. անխմնատ. յանխուռն։ Homme —. Discours —։

Inconsidérément (ինքոն-իտէռէման) ած· Ասանց խորհրդոյ. անխորհրդաբար. անհանճարաւուԹեամբ։ Agir —։

Inconsistance (ինքոն-իսթոնս) ի· իթ· ԱնհաստատուԹիւն. յոզդոզդուԹիւն։ L'— du caractère։

Inconsistant, ante (ինքոն-իսթան, անթ) ած· Անհաստատ. յեզյեզուկ. յոզդոզդ։ Un homme, un caractère —։

Inconsolable (ինքոն-ողլ-պլ) ած· Անմխիթար. անոփոփելի։ Homme, douleur —. Il est — de cette perte։

Inconsolablement (ինքոն-ողլպլման) ած· Անմխիթարապէս. անմխիթար։ Il est affligé —։

Inconsolé, ée (ինքոն-ողլե) ած· Անմխիթար։ Une veuve, une douleur inconsolée։

Inconstamment (ինքոն-սթաման) ած· Ասանց հաստատուԹեան. թեթևուԹեամբ։ Il s'est conduit fort — dans cette affaire։

Inconstance (ինքոն-սթոնս) ի· իթ· ի· ԱնհաստատուԹիւն. *փոփոխամտուԹիւն։ Son — lui a fait perdre des amis. L'— d'un amant։ ‖ ած· Յոզդոզդումն. *անկայուԹիւն։ L'— du temps, de la fortune, des choses humaines։ ‖ ած· ՅոզդոզդուԹիւն (սիրոյ)։

Inconstant, ante (ինքոն-սթան, անթ) ած· ի· Անհաստատ. յոզդոզդ. յեզյեզուկ. խորհրդափոխ. *փոփոխամիտ։ Homme, esprit —. — dans ses résolutions, dans ses amitiés։ ‖ ած· Յոզդոզդ (ի սիրէ)։ ‖ ած· Անկայ. անկայուն. անկայական. անհաստատ. չկայ. չմնալի։ Toutes les choses d'ici-bas sont inconstantes։

Inconstitutionnalité (ինքոն-սթիթիու-սիոնալիթէ) ի· իթ· *ԱնսահմանադրականուԹիւն։

Inconstitutionnel, elle (ինքոն-սթիթիու-սիոնէլ, լ) ած· Հակառակ սահմանադրուԹեան. *անսահմանադրական։ Cette proposition est inconstitutionnelle։

Inconstitutionnellement (ինքոն-սթիթիու-սիոնէլման) ած· Ընդդէմ սահմանադրուԹեան։

Incontestable (ինքոնթէս-թապլ) ած· Զորմէ չիք կարծ կամ երկայուԹիւն. աներկբայական. անկերկուածնալի. անհակառակելի։ Cette vérité est —. Son droit est d'une évidence —։

Incontestablement (ինքոնթէս-թապլման) ած· ի· Աներկբայական իմն օրինակաւ. աներկբայապէս։ Cette proposition est — vraie։ ‖ †ած· Ասանց հակառակուԹեան։

Incontesté, ée (ինքոնթէս-թե) ած· Ընկալեալ. յայտնի։ Un droit —. Des principes incontestés։

Incontinence (ինքոնթինընս) ի· իթ· ի· Չկարելի ունել կամ արգելուլ (զմէզն)· (մէզ)արձակուԹիւն։ — d'urine։ ‖ † ած· (ի-խօ-.) ԱնժուժկալուԹիւն (լեզուի)։ ‖ ած· (ի-խօ-.) ԱնժուժկալուԹիւն. անառգելուԹիւն. անխոհականուԹիւն։ Être adonné à l'—. Il a ruiné sa santé par son —։

A. **Incontinent, ente** (ինքոնթինան, անթ) ած· Անժուժկալ. անառակ. անարգել. անխուզ։ Un homme —։

B. **Incontinent** (ինքոնթինան) ի· Անգէն. առաջամոյն. նոյնհետայն։ (հնԴԲ.)։ Je reçus votre lettre, et je partis —. Je vous parlerai — après։

Inconvenance (ինքոնվընան) ի· իթ· ԱնպատեհուԹիւն։ Des propos remplis d'inconvenances։

Digitized by Google

Inconvenant, ante (ինկոնվընան, անթ) ած. Անպատեհ. անպատշաճ. անգեղ։ Cela est fort —։

Inconvénient (ինկոնվենիան) ած. ար. ի. Անպատեհություն։ Je ne vois point d'— à cela, à faire cela. Cela ne peut se faire sans —։ ‖ Ձ. պ. Նախ։ Les avantages balancent les inconvénients։

Inconvertible (ինկոնվերթիպլ) ած. † ի. Անփոփոխ։ Si la matière est éternelle, elle est immuable et —։ ‖ Ձ. Անշրջելի։ Papier-monnaie — en espèces։ ‖ † Ձ. Զոր ոչ է հնար ածել յարգության, ի կրօնս. անգործ. ապականչաս։

Incoordination (ինկօորտինասիոն) ած. Անյարգարության։ L'— des idées։ [թիւն։

Incorporalité (ինկօրփորալիթե) ած. Անմարմնություն։

Incorporation (ինկօրփորասիոն) ած. Խառնել. խառնուած. խառնություն. միաւորություն։ Il faut pétrir ces drogues jusqu'à ce que l'— soit parfaite. L'— d'une terre au domaine։

Incorporel, elle (ինկօրփորել, լ') ած. Անմարմին. անմարմնական. անապրական։ Dieu est —։

Incorporer (ինկօրփօրե) բ. ն. ի. Խառնել, յօգել ի մի մարմին. միաւորել։ — une substance avec une autre։ ‖ Ձ. (զինուոր.) Խառնել. մուծանել. յարել։ — les nouvelles levées dans l'armée. — un peuple avec un autre. — une province au royaume։

Incorrect, ecte (ինկօրէքթ, էքթ') ած. ի. Ի վրիպանք. *վրիպալից. բազմավրէպ. սխալուտ։ Cette édition est fort incorrecte. Style —։ ‖ Ձ. Անյարդար. անուղիղ. անապրիկ։ Écrivain, peintre —։

Incorrectement (ինկօրէքթըման) ած. Ոչ ուղղապէս. անուղղապէս։ Il parle, il écrit —։

Incorrection (ինկօրէքսիոն) ած. Անուղղություն. վրիպանք։ — de style. Plusieurs incorrections déparent cet ouvrage։ [գործ բառիւ, գիտցք։

Incorrigibilité (ինկօրիժիլիթե) ած. Անուղ-

Incorrigible (ինկօրիժիպլ) ած. Անուղղելի։ Un esprit, un enfant —. Un défaut —։

Incorrigiblement (ինկօրիժիպլման) ած. Անուղղելի ձեւի օրինակաւ։ Il est — paresseux։

† **Incorrompu, ue** (ինկօռոմփիւ) ած. Որ չէ ապականեալ. անապականն։

Incorruptibilité (ինկօռուփթիպիլիթե) ած. ի. Անապականություն։ L'— des corps glorieux։ ‖ Ձ. (փոխ.) Անկաշառություն (գատաւորի)։

Incorruptible (ինկօռուփթիպլ) ած. ի. Անեղծ. չեղծանելի. անապականն. անփուտ (փայտ)։ Le bois de cèdre passait autrefois pour —. Il n'y a que les substances spirituelles qui soient incorruptibles։ ‖ Ձ. (փոխ.) Անկաշառ, անհրապոյր (գատաւոր)։

† **Incorruption** (ինկօռուփսիոն) ած. Անեղծություն. անապականություն։

† **Inerassant, ante** (ինկռասան, անթ) ած. Թանձրացուցիչ (արեան կամ հիւթոց գլեզ)։

Inerédibilité (ինկրեդիպիլիթե) ած. Զաւասանալին լինել. *չաւասանացություն։ L'— de cette opinion։

Inerédule (ինկրեդիւլ') ած. Թերահաւատ. անհաւատ. ապիւտահաւատ. յամրահաւատ։ Vous êtes bien —. C'est un esprit —։

= ած. ար. Թերահաւատ (յիրս կրօնից). անհաւատ։ C'est un —։

Inerédulité (ինկրեդիւլիթե) ած. Թերահաւատություն. անհաւատություն։

Increé, ée (ինկրե) ած. Անարար. անառաջ. ինքնակաց. ինքնագոյ. անեղ։ Dieu seul est un être —։

Ineximinable (ինկրիմինապլ) ած. Ապգայանելի. համարելի ի յանցանս։ Une action —։

† **Ineximination** (ինկրիմինասիոն) ած. Մեղադրություն. առգայանք։

Ineximiner (ինկրիմինե) բ. ն. Մեղադիր լինել. առգայանել. ինաստրգանել։ — quelqu'un, les actions d'une personne։

† **Inexochetable** (ինկրոշէթապլ) ած. Զոր չէ մարթ բանալ կացուսր երկաթով։ Serrure —։

Inexoyable (ինկրուայապլ) ած. ի. Դժուար առհասարակ. դժուարահաւանալի. չաւասանալի. անհաստատ. դժուարալուր։ Une merveille —։ ‖ Ձ. Զարմանալի. հարազնշան. անլուր. աստաիկ։ Une — activité. Des douleurs, des maux incroyables. Une joie —։ [de l'—։

= ած. ար. Անհաւասալի ինչ։ Il leur faut du merveilleux,

Incroyablement (ինկրուայապլման) մ. Անչափ. կարի յոյժ. (ընդ.)։ Il y en avait —։

Incroyant (ինկրուայան) ած. ար. Անհաւատ։

Incrustation (ինկրիւսթասիոն) ած. ի. Դրաւագիրն, պատիլն (քարամբք, կճմով). գրաւագ։ Les mosaïques se font par —. Les ouvrages de marqueterie sont des incrustations։ ‖ Ձ. Կեզև. կամ ծեփ քարայրին զմայրիաձեւք յարժամ ձիան ի ջուրս իջանէ։

Incruster (ինկրիւսթե) բ. ն. ի. Դրաւագիրել. պատել։ Temple incrusté de marbre. — d'or une tabatière d'écaille. — une mosaïque dans le pavé d'un temple։ ‖ Ձ. Զառանիլ քարայրին կեզևով։ Les pierres les plus dures incrustent souvent les coquilles։

= S'—. բ. ն. Ի լինիլ գրաւագեալ. գրաւագիր։

Incubation (ինկիպասիոն) ած. Թխելին զգուշութիւնք. թուխք. թխութիւն։ La chaleur de certains fours peut suppléer à l'—։

Incube (ինկիպ) ած. ար. Դեւ որ յառնի կերպարանս եղեալ ննջէ ընդ կնոջ (քան անառի կարծեաց աստիաց)։ *մակագեա դեւ։

= Վահան. "Ե- բազում անթիւ ի նոցա ներգո նպէլ, զոր խոխե յերակի [succube], և ի երեխ յոբանց ներգո գոյնել գիտեայս յանցացանի." եզնիկ. 178։

† **Inculi, ite** (ինկիւլ, լիթ) ած. Անեծք։

Inculpation (ինկիւլպասիոն) ած. Արհամարհելի զգեստի գյանցանս. մեղագրություն. ամբաստանություն։ Se justifier d'une —։

Inculper (ինկիւլբե) բ. ն. Դնել ինաս ի վերայ ոմն. ամբաստանանել. ինաստրգանել։ C'est à tort que l'on m'inculpe։

Inculquer (ինկիւլքե) բ. ն. Հաստատել, ապատարկել ինչ ի միտս ուրուք՝ ասելով ասելով յերկայնաբով գայն. մխիթարել։ Il faut lui — cette vérité։

Inculte (ինկիւլթ) ած. ի. Անգործ. անպատրաստ. անմշակելի. խոպան։ Jardin —. Lieux incultes։ ‖ Ձ. (փոխ.) Խոպանանալ, *անմշակ (մարդ)։ ‖ Ձ. (փոխ.) Անյարդար (մարդ, հնդք)։

Inculture (ինկիւլթիւր) ած. Անգործություն. խոպանություն. անմշակություն. (խոպ)։ L'état d'— où sont ces terres։ Աթ եւ փոխ. L'— de l'esprit։

Incumable (ինկիւմապլ) ած. Edition —, կամ լսկ

Digitized by Google

—. ե. սգ. Պատահան գրոշմակալ կամ հրատարակիչ յառաջին ժամանակս տպագրութեան նախ քան զամն 1500. *Խանձարրակեան: Une collection d'incunables.

Incurabilité (ինկիւռապիլէ) ե. իէ. Անբժշկութիւն: L'— d'une maladie.

Incurable (ինկիւռապլ) ած. ի. Ախտից պատճառք, բժշկութեան. անհնարին առ ի բժշկութիւն. անբժշկական. անդառնալի. անդարմ: Mal, plaie —. Ce malade est —: ‖ 2. (է.խոսք.) Անբժշկելի: Défaut, caractère —: — ե. սգ. Հիւանդ անբժշկելի: C'est un —:

— ե. սգ. յգ. Les incurables. Հիւանդանոց անբժշկելոցն ախտից, անդառնալեաց, անդարմանելոցս: Aller aux Incurables.

Incurablement (ինկիւռապլման) մ. Անբժշկական օրինակաւ. անբժշկապէս: Il est — malade.

Incurie (ինկիւռի) ե. իէ. Անփութութիւն. անհոգութիւն: Une coupable —.

Incurieux, euse (ինկիւռիէ, իօզ) ած. Անփոյթ. անհոգ. *անգիտնասէր: Un esprit —.

Incuriosité (ինկիւռիոզիտէ) ե. իէ. *Անխնդրասիրութիւն. *անգիտնասիրութիւն. *անհարցասիրութիւն: L'— des Orientaux empêche leurs progrès dans les sciences et dans les arts.

Incursion (ինկիւռժիոն) ե. իէ. ի. Բռնասանդ. սպառատակ: Ces provinces sont à l'abri des incursions de l'ennemi. ‖ 2. Բռնասանդ: Les incursions de nos savants dans cette contrée ont eu d'importants résultats.

Incuse (ինկիւզ) ած. իէ. Médaille —, կամ լուկ —. ե. իէ. խորած գահեկան: [Լեզուակի.

Inde (ինտ) ե. սգ. կապոյտ ներկ հանելու ի տերեւոց

Indébrouillable (ինտեպրուիյապլ) ած. Անհնարին ի պարզել, ի լուծանել. անլոյծ. գժուարապոյծ. (ընդ.): Une affaire —: [Լեզուակի: Il agit, il se comporte —.

Indécemment (ինտեսամ) մ. Ցանգելագ. յանվայելուչս.

Indécence (ինտեսանս) ե. իէ. ի. Անվայելչութիւն. անպատշաճութիւն. անպատահութիւն: Il y a de l'— à parler ainsi. ‖ 2. Գործ կամ բան անվայելուչ, անհամեստ: Il y a beaucoup d'indécences dans cet ouvrage.

Indécent, ente (ինտեսան, անթ) ած. Անվայելուչ. անպատշաճ. անպատահ. անհամեստ: Habit, tableau —. Postures, paroles indécentes.

Indéchiffrable (ինտեշիֆֆրապլ) ած. ի. Անհնարին ի լուծանել, ի մեկնել. անլոյծ. անմեկնելի: Un chiffre bien fait et à double clef est —. ‖ 2. Գժուարիմաց յընթերցանել (գիր). գժուարընթերցելի. ‖ 3. (է.խոսք.) Մթին. խրթին (առակաւծ): ‖ 4. (է.խոսք. և ընդ.) Որում չկարէ ոք կալ ի վերայ խորհրդոցն. անհաս. անխմանալի: Cet homme est —. Conduite —.

Indécis, ise (ինտեսի, իզ) ած. ի. Որ չէ սահմանեալ. վճռեալ. չսահմանեալ. անորիշ: Question indécise. ‖ 2. Երկբայական. յերկսայական: La victoire fut longtemps indécise. Ժամս երկար մնաց յաղթութիւնն յերկբայի. ‖ 3. Վարանեալ. երկմիտ: C'est un homme —. — sur ce qu'il avait à faire. ‖ 4. Աղօտ. անորիշ: La lumière indécise du crépuscule.

Indécision (ինտեսիժոն) ե. իէ. ի. Վարանք. ծփանք. երկմտութիւն: Je suis encore dans l'— du parti կամ sur le parti que je prendrai. ‖ † 2. Աղօտութիւն: L'— des nuances.

Indéclinabilité (ինտեկլինապիլիտէ) ե. իէ. Անհոլովականութիւն (անուանց կամ բառից).

Indéclinable (ինտեկլինապլ) ած. ի. Անհոլով. անհոլովական. անխաղաց (անուն կամ բառ, զոր քերականք): ‖ 2. Անփոփոխ: Mot, particule —. (Ցայս միտս ասի լատ. եւ Invariable).

Indécomposable (ինտեգոմբոզապլ) ած. Անլոյծ. անքակ: Une substance —.

Indécrottable (ինտեգրոտապլ) ած. (է.խոսք. և ընդ.) Անհամբոյր. չինախտ: Homme —.

Indéfectibilité (ինտեֆեկտիպիլիտէ) ե. իէ. Անպակասութիւն, անապառութիւն (եկեղեցւոյ զոր խոստացան Գրքոցն).

Indéfectible (ինտեֆեկտիպլ) ած. Անպակաս. անապառ: L'Église est —. [Peuple —.

† **Indéfendu, ue** (ինտեֆանտիւ) ած. Անպաշտպան.

Indéfini, ie (ինտեֆինի) ած. ի. Անսահմանելի: Espace, nombre —. ‖ 2. Չսահմանեալ: Une idée indéfinie. ‖ 3. Անորիշ, անորոշ (անուն, զոր քերականք): *On, quelque, quiconque,* sont des mots, des pronoms indéfinis. Passé կամ prétérit —. Անցեալ անորիշ. յորոշ կատար. (օրինակ իմն J'ai aimé).

— ե. սգ. Անսահմանելին. (զոր փիլիսոփայիցք): L'— n'est point l'infini.

Indéfinitement (ինտեֆինիթման) մ. ի. Առանց սահմանելոյ. անսահման օրինակաւ: Ajourner — une affaire, la décision d'une affaire. ‖ 2. Անորիշ պայմանաւ կամ ժամագ (վաճառել բան, զոր քերականք). *անորոշակի.

Indéfinissable (ինտեֆինիսապլ) ած. ի. Զորոյ չէ մարթի տալ զսահման (բառ). անսահմանելի: ‖ 2. (է.խոսք.) Անպատում. *անբացատրելի. Une émotion, un trouble —.

† **Indéhiscence** (ինտեհիսանս) ե. իէ. *Անբնիկնաբացութիւն (զոր անհպագիտացք): L'— d'un péricarpe.

† **Indéhiscent, ente** (ինտեհիսան, անթ) ած. *Անբնիկնաբաց: Péricarpe —.

Indélébile (ինտելեպիլ) ած. ի. Անջինջ. անեղծ: Encre, couleur —. ‖ 2. (է.խոսք.) Անջինջ. անշրջելի: Le caractère du prêtre est —.

Indélibéré, ée (ինտելիպերե) ած. Առանց խորհելոյ. չխորհեալ: Acte involontaire et —.

Indélicat, ate (ինտելիքա, ատ) ած. Անխիղճ: Homme —. Ce procédé me semble fort —.

Indélicatement (ինտելիքատման) մ. Առանց երկչափութեան. *անխղճօրէն: Agir —.

Indélicatesse (ինտելիքատես) ե. իէ. ի. Չփափկութիւն զգացմանց. անխղճութիւն: L'— de cet homme. ‖ 2. Գործ անխղճութեան: Il a commis une —.

Indemne (ինտեմն) ած. Անվնաս. անվիաս. անվտիտ: Sortir — d'une affaire.

Indemniser (ինտեմնիզե) բ.ն. Հատուցանել վճռեան կամ զպատիժս ուրուք: Il faut l'— des pertes qu'il a souffertes. Vous serez condamné à l'—.

Indemnité (ինտեմնիտէ) ե. իէ. Հատուցումն վճռեալ. տուգանք. անվնասութիւն: Il demande une —. Bill d'—. աես ի Bill. [Ժըքատելի: Le fait est —.

Indéniable (ինտենիապլ) ած. *Անուրանալի. *անժխտելի.

Indépendamment (ինտեպանտամման) մ. ի. Առանց կախելոյ (զանմիջեկ). առանց կարօտելոյ. *անկախութեամբ: Dieu peut agir par lui-même, — des causes secondes. ‖ 2. Առանց ինչ միտ դնելոյ. այլ ինչ միտ եդեալ: — de tout ce qui pourra en arriver. ‖ 3. Բաց ի. սրբոյն: — du traitement, vous aurez un logement.

Digitized by Google

Indépendance (ինդեփ-անս) ի. իգ. ս. Լիմնէն անկախ. *անկախութիւն. ազատութիւն։ Il est, il vit dans l'—. Une grande — d'opinions։ ‖ 2. *Անկախութիւն։ Proclamer l'— d'une nation։

Indépendant, ante (ինդեփ-անտ, անթ) տ. ս. *Անկախ. ազատ։ Il commande un petit corps d'armée — du général en chef։ ‖ 2. Ինքնիշխան. ինքնաստէր. անձնատէր. ինքնօրէն. *անկախ։ Peuple —. Une nation indépendante։ ‖ 3. Որ ոչ կամի հպատակիլ այլոմէ կամ կռխիլ զայլոյ կամաց. *անկախ։ Esprit —։ ‖ 4. Որ չունի ազերս ընդ այլոմէ. օտար. արտաքոյ։ Ce point est — de la question։

= ի. ս. Անուն ազանդատարաց Անգլիացւոց որ ազգըս-տամբ են յեկեղեցական իշխանութենէ. ինքնագլուխք։ Cromwell fut un des chefs des indépendants։

Indéracinable (ինդեռ-ասինաբլ) տ. (ի-ինբ.) Զոր չէ մարթի խլել արմատաբիւ։ Une passion —։

Indescriptible (ինդես-քրիբ-տիպլ) տ. Անննկարագրելի։ Un bonheur —։ [Անեղծութիւն։

Indestructibilité (ինդես-տրաք-թիպիլիթե) ի. իգ.

Indestructible (ինդես-տրաք-տիպլ) տ. Անեղծ։ L'essence des choses est —։

† **Indéterminable** (ինդեթեր-մինաբլ) տ. Զոր չէ մարթի գտանել կամ իմանալ ճշգրտիւ։

Indétermination (ինդեթեր-մինասիօն) ի. իգ. Վ. բանք. երկմտութիւն։ Il est encore dans l'—։

Indéterminé, ée (ինդեթեր-մինե) տ. ս. Զատմանեալ. անորիշ. անյայտ. աննիշ։ Un espace, un nombre —։ ‖ 2. Վ. որանեալ մտաց. երկմիտ. (իշ.)։ Il ne sait s'il fera son voyage, il est encore —։

Indéterminément (ինդեթեր-մինեման) մ. Անորիշ օրինակաւ. առանց առմնանելոյ. խառն ի խառնս. *անբոշակի։ Il lui a promis beaucoup de choses, mais —։

Indévot, ote (ինդեվօ, օթ) տ. և ի. Ո. որ չիք հոգևոր եռանդն. *անեռանդն. *անպաշտամանաւոր։ Cet homme est —. Discours —. C'est une indévote։

Indévotement (ինդեվոթ-ման) մ. Առանց հոգևոր եռանդման։ Assister à la messe —։

Indévotion (ինդեվոթիօն) ի. իգ. Ցրուաբերձութիւն, թուլութիւն հոգևոր եռանդման. *անեռանդնութիւն։ Son — scandalise tout le monde։

Index (ինդեքս) ի. ս. ս. Ցանկ, դիր (գլխոց մատենի)։ Il y a plusieurs — dans ce livre. Il faut chercher dans l'—։ ‖ 2. Ցանկ մատենից արգելելոց ի Հռոմէական քաղաքապետէն։ Ce livre est mis à l'—։ ‖ 3. Ցուցական, ցուցիչ մատան. *ցուցամատն։ Entre le pouce et l'—։ Ցայս մերս վարի և իրր տ. ս. Le doigt —։

Indicateur (ինդիքեթօր) ի. ս. ս. Գուշակ. մատնիչ (յանցաւորաց). (իշ.)։ On reçut la déposition de l'—։ ‖ 2. Ցուցական մատան. *ցուցամատն։ ‖ 3. *Ճամբացուցակ (երկաթուղեաց)։ L'— des chemins de fer։

= տ. ս. ս. Նշանակիչ. ցուցիչ։ Un poteau —։ ‖ 2. Ցուցական, ցուցիչ (մատան)։ Le doigt —։

Indicatif, ive (ինդիքա-տիֆ, իվ) տ. Ցուցիչ. Նշանակիչ. յայտարար։ Le médecin doit observer soigneusement tous les signes indicatifs d'une maladie։

= ի. ս. Ա. Հնմանական (ժամանակ բայից)։

Indication (ինդիքասիօն) ի. իգ. ս. Գուշակութիւն. ազգեցութիւն։ Il fut arrêté dans la foule, sur l'— d'un tel։ ‖ 2. Տնզիկութիւն. ծանօթութիւն։ Avec les indications que vous me donnez je trouverai ce qu'il me faut։ ‖ 3. Նշանակ. նշան։ Son embarras est une — de sa faute, une — qu'il se sent coupable. Ցայս է յիւրմէ խառնուածենէն թէ է յանցաւոր։ ‖ 4. Եղանակ առաջնման [traitement] հիւանդութեան ըստ նշանացն երեւելոց. ցուցաբերութիւն։ Dans cette maladie l'— est de saigner։

Indice (ինդիս) ի. ս. ս. Նշանակ. ցոյց. յայտնութիւն։ Puissant, léger, faible —. Des indices trompeurs. Vous dites que cela est, quel — en avez-vous? Les indices d'un crime։ ‖ † 2. Գուշակութիւն. մատնութիւն. (իշ.)։ ‖ 3. տես Index, 2.

Indicible (ինդիսիպլ) տ. Անասելի. անպատում. անճառ։ Joie, douleur, plaisir —։

Indiction (ինդիքսիօն) ի. իգ. ս. կանուխն (ի ժամուկ եկեղեցական). գումարութիւն (ի սիւնհադոս)։ La bulle de l'— du concile։ ‖ 2. Հնգետասանամեայ ժամանակք (ըստ եկեղեցական ժամանակագրաց). շրջան հնգետասան ամաց. ընդ իմիսն։ — première, — seconde. Ա. առաջին տարի, երկրորդ տարի ընդ իմիսն։ [(խոչ)։

Indicule (ինդիքիւլ) ի. ս. Դոյզն, փոքրիկ նշան.

† **Indien, enne** (ինդիէն, էն) տ. Հնդիկ. Հնդկական։

Indienne (ինդիէն) ի. իգ. Գաւառաս. [étoffe] Հընդկաց ի նկարէն բամբակէ. Հնդիկ պատառս։ L'— est une étoffe légère. Robe, lit d'—։ [տառաք Հնդկաց։

† **Indiennerie** (ինդիէնը-ի) ի. իգ. Ն. կարէն պատ.

Indifféremment (ինդիֆեր-աման) մ. ս. Ա. առանց խորհելոյ եւան, ընտրելոյ եւան. առնխորհ. վհատէս։ Il mange de tout —։ ‖ 2. Ցրուաբերեալ. ուծութեամբ։ Il fut reçu —. Elle l'a toujours traité —։

Indifférence (ինդիֆեր-անս) ի. իգ. ս. Անհոգութիւն. անզանազանութիւն. *անտարբերութիւն։ Sous cet air d'—, il cache beaucoup d'ambition. Il fut navré de l'— que lui montrèrent alors ses prétendus amis։ ‖ 2. Անզգայութիւն (սիրոյ). անյօժարութիւն. ցրտութիւն։ Vaincre l'— d'une maîtresse։

Indifférent, ente (ինդիֆեր-ան, անթ) տ. ս. Անխորհ. անզանազան. հաւասար. հաւասարակ. նոյն. նոյն և միւ. *անտարբեր։ Il est — de suivre cette opinion ou l'autre. Il m'est — d'aller là ou ailleurs. Հաւասար է ինձ երթալ անդր կամ այլուր։ Tout cela m'est —. Չէ ինչ ինձ փոյթ զայդմ ամենայնիւ։ ‖ 2. Ոչ ինչ կարևոր. գուշ նպաստակ. չնչին։ Nous ne parlons que de choses indifférentes։ ‖ 3. Որուն նոյն կամ հաւասար է այս ինչ կամ այն ինչ. անմէտ. անյօժար. *անտարբեր։ Il demeura — au milieu des partis։ ‖ 4. Որուն չզգէ ինչ. որ չզգայ խմիք. անզգայ. անհոգ։ Il est — pour tout, sur tout. C'est un homme —, rien ne peut l'émouvoir. Il reste — à tout ce qui se passe։

= ի. Որուն նոյն ինչ կամ հաւասար է միւն կամ միւսն. անմէտ. *անտարբեր։ Il fait l'—. Les indifférents jugent au moins avec impartialité։

† **Indifférentisme** (ինդիֆեր-անթիս՛մ) ի. ս. Անխորհականութիւն (յիրս կրօնից)։

† **Indifférentiste** (ինդիֆեր-անթիս՛թ) ի. ս. Ա. որ չհամարի իբ եւանդային կրօնք փրկաւէտք իցեն. անխորհական. *անտարբերական։

Indigénat (ինդիժինա) ի. ս. ս. Իրաւունք քաղաքացեաց Տէրութեան։ ‖ † 2. Ընիկն լինել յերկրի ուրեք. *քնաշխարհութիւն։ L'— d'une race։

Indigence (ինդիժան) ի. իգ. ս. կարօտութիւն աղ-

Digitized by Google

գաւար պիտոյից · չքաւորութիւն · ցաւին ։ Extrême, grande —. Il est tombé dans la plus affreuse — ։ ‖ Տ. կարօտութիւն · ցանկանալը · չքաւորը · անունդրկը ։ Secourir l'— ։ ‖ Տ. (փոխ.) Ախտաւորութիւն ։ — d'idées, d'esprit ։

Indigène (ինդիժէնն՛) ած. և ե. Ախդրկնածին · բնակ · բնիկ · բնաշխարհիկ ։ Plantes, peuples indigènes. Les indigènes de l'Amérique ։

Indigent, ente (ինդիժան, անդ) ած. և ե. կարօտ · չքաւոր · ցանկանալ · անունդ ։ Il est si —, qu'il vit d'aumônes. Secourir l'— ։

Indigeste (ինդիժէսթ) ած. ն. Դժուարամարսելի · տհալ · անամոքելի · Ս. յուշահալ · Ս. գժուարաբերելի · Ս. անմարսական · Ս. անմարսուն ։ Viande —. ‖ Տ. (փոխ.) Խառն ի խուռն · խառնաշփոթ · անկարգ ։ Ouvrage —. Pensées indigestes ։

Indigestion (ինդիժէսթիոն) ե. եզ. Տհալութիւն · անհալութիւն · Ս. անմարսութիւն ։ Il a eu une — de porc frais. Cela cause, donne des indigestions. Il est mort d'— ։

Indigète (ինդիժէթ) ած. Գաւառապահ, բնիկ (գիւղացոգւոյնք աստուածացեալք կամ՝ հիւսատաստացք) ։ Énée était à Rome un dieu — ։

Indignation (ինդինասիոն) ե. եզ. Ազատմութիւն · ցասումն ։ Frémir d'—. Être rempli d'— ։

Indigne (ինդինն) ած. ն. Անարժան · չարժանի ։ Il est — des grâces que vous lui faites. Il est — de vivre. Չէ պարտ կենալ ։ Une faute — de pardon ։ ‖ Տ. Անարժան · անպատշաճ · անվայելուչ ։ Ces paroles sont indignes de vous. Cela est — de votre rang. Ծանր է այդ ի ձերմէ ասասիճանէ ։ ‖ Տ. Անարժան · անարդ · արհամարհ · վատթար ։ Malheur à l'homme — qui oublie à ce point ses devoirs! Traitement — ։ ‖ † Տ. Որ չէ արժանի (կշտամբութեան, ազխտից) ։ Il est — qu'on lui fasse des reproches ։

— ե. Ախտ, կին անարգ, արհամարհ ։ C'est un — ։

Indignement (ինդինմէնդ) ած. ն. Անարժանաբար ։ Communier —. ‖ Տ. Անարգաբար ։ On l'a traité — ։

Indigner (ինդինե) բ. ն. Զայրացուցանել · ցասուցանել ։ Cette action indigna tout le monde contre lui. Je suis indigné de sa conduite ։

= S'—. բ. ա. Զայրանալ · ցասնուլ · բարկանալ · սրտմտիլ ։ S'— contre quelqu'un. Il s'indigne de voir que...

Indignité (ինդինիթե) ե. եզ. ն. Անարժանութիւն · չարժանութիւն ։ L'— du pêcheur. Il en fut exclu pour cause d'—, à cause de son — ։ ‖ Տ. Անարժանութիւն · վատթարութիւն ։ L'— de cette action souleva tout le monde contre lui ։ ‖ Տ. Գործ անարժան ։ Commettre, faire des indignités. Գործել զանարժանս ։ ‖ Տ. Թշնամութիւն ։ Souffrir des indignités ։

Indigo (ինդիո) ե. ա. ն. Ներկ կապոյտ զոր հանեն ի տերևաց և ի ծղօտից [tige] լեզակի · լեզակ · կիր ։ Le bleu que donne l'— est le plus beau et le plus solide. Teindre en — ։ ‖ Տ. Տունկ լեզակի · լեզակ ։ La culture de l'— ։ (Տես և Anil) ։ ‖ Տ. կապոյտ գոյն · գոյն լեզակի ։ L'— est une des sept couleurs primitives ։

Indigoterie (ինդիոթէրի) ե. եզ. Տեղի ուր հանեն գերձեն զլեզակ · Լեզակատուն ։

Indigotier (ինդիոթիե) ե. ա. ն. Տունկ լեզակի · լեզակ ։ — des Indes ։ ‖ † Տ. Գործաւոր հանգերձիչ լեզակի · Լեզակավաճառ ։

Indiquer (ինդիգե) բ. ն. ն. Ցուցանակել · յայտ առնել · ցուցանել ։ Il m'a indiqué votre demeure. La fumée indique le feu. Ծուխ հրեշտակ է հրոյ ։ — une chose du doigt. Մատամբ, ի մատանէ ցուցանել · մատընդոյց առնել ։ ‖ † Տ. Գուշակել · մատնանել · ազդ առնել · (հր.) ։ ‖ Տ. Ասհմանել, ժամնանակել (զօր գումարելոյ ժողովոյն) ։ — une assemblée, une session ։

Indirect, ecte (ինդիրեկթ, եկտ՛) ած. ե. Անուղիղ, խոտորնակ (ճանապարհ) ։ Chemin —. Voie indirecte ։ ‖ Տ. (փոխ.) Անուղիղ, կողմնակական (ազդ, գովութիւն, հնարք) ։ Louanges indirectes. Moyens indirects. Cette nouvelle m'est parvenue par une voie indirecte ։

— Régime — complément —. Խնդիր բնաւթեան (լատ. քերականաց) ։

— Contributions indirectes. տես ի Contribution, 2.

Indirectement (ինդիրեկթըման) ած. Կողմնակի · *անուղղակի ։ Je n'ai appris son arrivée qu'— ։

Indisciplinable (ինդիսիփլինապլ) ած. Զոր ոչ է մարթ հրահանգել, կրթել · անհրահանգելի ։ C'est un enfant —. Des soldats indisciplinables ։

Indiscipline (ինդիսիփլին՛) ե. եզ. Անհրահանգութիւն, անկարգութիւն (զօրաց) ։

Indiscipliné, ée (ինդիսիփլինե) ած. Անհրահանգ, անկարգ (զօրական, աշակերտք գպրոցի) ։

Indiscret, ète (ինդիսքրե, եթ) ած. ե. Անքնարոզ · անխոհական · անզգաշ ։ Il faut être bien — pour faire une pareille question. Zèle —. Curiosité, prière indiscrète. Les meilleurs remèdes deviennent nuisibles, quand on en fait un usage — ։ ‖ Տ. *Անխոհականք · անգուսան բերան ։ Un amant —. C'est l'homme du monde le plus —, on ne peut rien lui confier qu'il ne le redise ։ ‖ Տ. Անզգաշ ։ Une langue indiscrète. Mot — ։

= ե. *Անխոհականք · անգուսան բերան ։ C'est un — ։

Indiscrètement (ինդիսքրեթման) ած. ե. Անքնարոզաբար ։ Il en a usé bien — ։ ‖ Տ. ի վեր հանելով զգաղտնիսն ։ Il a parlé — ։

Indiscrétion (ինդիսքրեսիոն) ե. եզ. ե. Անքնարոզութիւն · անխոհականութիւն ։ Son — le perdra. Y aurait-il de l'— à vous demander si . . ? ‖ Տ. *Անխոհականութիւն ։ Son — fait qu'il ne mérite aucune confiance ։

Indiscutable (ինդիսքիւթապլ) ած. Որ ոչ անկանի ընդ վիճմունս · անպատճառելի ։ Un principe — ։

† **Indispensabilité** (ինդիսփանսապիլիթե) ե. եզ. Անհրաժեշտ հարկ · կարևոր պէտք ։

Indispensable (ինդիսփանսապլ) ած. ե. Հարկաւոր կարևոր · անհրաժեշտ ։ Une obligation, un devoir — ։ ‖ Տ. Զորով չէ մարթ զանց առնել · անհրաժեշտ ։ Il est — que vous veniez causer avec moi de votre affaire ։

= ե. կարևոր պէտքի ։ Cet homme n'est pas riche, mais il a l'— ։

Indispensablement (ինդիսփանսապլման) ած. ի հարկէ · անհրաժեշտ ։ Il faut que je lui parle — ։

Indisponible (ինդիսփոնիպլ) ած. Զոր չէ մարթ թաղել այլեւս կառավար (ինչք) · *անառարկելի ։

Indisposer (ինդիսփոզե) բ. ն. ե. Ախտաւորել զի խոթացուցանել · անհանգիստ առնել ։ Son dîner d'hier l'a indisposé. Il y a huit jours que je me sens indisposé ։ ‖ Տ. (փոխ.) Զայրացուցանել ։ Ce rapport l'indisposera contre vous. Il est indisposé contre moi pour une bagatelle. Գժգամել, գժտանալ, գժկամանալ ի ընդ ինքեան գոյիցն ինչ իրաց ։

Digitized by Google

Indisposition (ինդի-բոզի-սիոն) ֆ. իթ. 1. Անախտիկ մի հիւանդութիւն. ակարութիւն. անհանգստութիւն։ Il est remis de son —։ ‖ 2. (ֆիզիք.) Դժկամութիւն. զայրացումն. (խրի)։

† **Indisputable** (ինդիսփիւ-թաբլ) ած. Որ ոչ անկասկիծ ընդ վիճմամբ. անվիճական։ Un fait —։

Indissolubilité (ինդիսօլիւ-պիլիթե) ֆ. իթ. 1. Անլուծականութիւն։ L'— de l'or dans l'acide nitrique։ ‖ 2. (ֆիզիք.) Անլուծութիւն. անքակութիւն։ L'— d'un engagement, du mariage։

Indissoluble (ինդիսօլիւպլ) ած. 1. Անլուծական (մարմին, ըստ ատրբագիտաց)։ L'argent est — dans l'eau régale։ ‖ 2. (ֆիզիք.) Անլոյծ. անլուծանելի. անխզելի. անքակ. անհատ (հանգոյց, զօդ, կապանք)։

Indissolublement (ինդիսօլիւպլման) ֆ. Անլոյծ օրինակաւ. անլուծութեամբ. անքակութեամբ։ Unis —։

Indistinct, incte (ինդիսթին, ինքթ'. տես գՆիշմամն ինէն ի Distinct) ած. Անյայտ. անորիշ. ապօտ։ On n'entendait que des voix confuses et indistinctes։

Indistinctement (ինդիսթինքթըման) ֆ. 1. Անյայտ օրինակաւ. ընդ ապօտ իմն. խառն ի խուռն. *անորոշակի։ On ne peut voir ces objets que fort —. Il prononce si —, qu'on a de la peine à l'entendre։ ‖ 2. Անխտիր. խառն ի խուռն։ On embarqua — les Français et les étrangers։

Individu (ինդիվիտիւ) ֆ. որ. 1. Անհատ։ Le genre, l'espèce et l'—։ ‖ 2. Անհատ. անձն։ Tous les individus qui composent une nation։ ‖ 3. Անձն զոր ոչ ճանաչէ ոք կամ զորոյ չկամի ասել զանունն կամ զորմէ խօսիլ արհամարհութեամբ կամ կասկածելով. (ընդ.)։ Quel est cet —? Ո՞ է այրդ այդ։ Un — bien mis m'aborda։

— Avoir soin de son —, soigner son —. Խնամ մեծ ունել անձին կամ առաջի բաւականի իւրում. (ընդ.)։

Individualiser (ինդիվիտիւալիզե) բ. ն. Ընկատել ինչ առջին կամ առանձնաբար (ըստ փիլիսոփայից). անհատ գործել։

Individualité (ինդիվիտիւալիթե) ֆ. իթ. 1. Անհատութիւն։ Tout être pensant connaît son —։ ‖ † 2. Անհատ։ Toutes les individualités entrent dans la lutte։

† **Individue** (ինդիվիտիւ) ած. իթ. Անբաժանելի (երկրագործութիւն, ըստ ատրճանաձողագործաց)։

Individuel, elle (ինդիվիտիւել, ել') ած. Որ պատշաճի անհատի կամ իւրաքանչիւր ումեք. անհատական. անձնական. անձնիւր. առանձնին։ Qualité individuelle. Traité des garanties individuelles։

Individuellement (ինդիվիտիւելման) ֆ. 1. Ըստ անհատի. իրրև անհատ։ Pierre est — différent de Paul, et ne l'est pas spécifiquement։ ‖ 2. Ուրոյն. մի ըստ միոջէ։ Les membres de l'assemblée prêtèrent — le serment prescrit par la loi։

Indivis, ise (ինտիվի, իզ) ած. Անբաժին. անհատ։ La succession resta indivise։

— Par —. Ած. ած. Առանց բաժանելոյ. անբաժանապէս։ Ils possèdent tous deux cette maison par —։

Indivisément (ինդիվիզեման) ֆ. Անբաժան օրինակաւ. անբաժանապէս։ Posséder —։

Indivisibilité (ինդիվիզիպիլիթե) ֆ. իթ. Անբաժանականութիւն։ L'— d'un atome։

Indivisible (ինդիվիզիպլ) ած. Անբաժանական. անբաժանելի. անհատ։ L'atome est —. Un point —։

Indivisiblement (ինդիվիզիպլման) ֆ. Առանց բաժանելոյ. անբաժանութեամբ։ Ils sont — unis։

Indivision (ինդիվիզիո) ֆ. իթ. Հաւասարապէս լինել (ասացուածոյ իրիկը). անբաժանութիւն։

In-dix-huit (ին-տիզ-ւիթ) ած. անփ. *Ութքառասնաձալ (դիր մեասնէից)։ Le format —։ (Գրի և In-18)։ — ֆ. որ. *Ութքառասնաձալ մեասնեան։ De jolis —։

Indocile (ինտոսիլ) ած. Անհնազան. անառատ. խիտ. խստապարանոց։ Un caractère, un esprit —. Un enfant —. Un cheval —։

Indocilité (ինտոսիլիթե) ֆ. իթ. Անհնազանութիւն. անառատութիւն. խիտութիւն. խստապարանոցութիւն. առաջակութիւն։ L'— d'un enfant, d'un peuple sauvage։

† **Indocte** (ինտոքթ) ած. Անգէտ. անուսում։

Indo-européen, enne (ինտո-եւրոփէին, էն') ած. *Հնդկեւրոպական (լեզուք, որպիսիք են սանսկրիտեան, հայն, պարսկեան և գերմանական լեզուք, յորմէ, հնագոյնից և հիւղերէնին)։ [կոգերմանական (լեզուք)։

Indo-germanique (ինդո-ժէր-մանիք) ած. *Հնդերմանական։

Indolemment (ինտոլաման) ֆ. Անհոգութեամբ. անփութութեամբ։ — couché sur l'herbe։

Indolence (ինտոլանս) ֆ. իթ. † 1. Անզգայն կամ անցաւն լինել ի բնէ (մարմնոյ, ըստ բժշկացն). անցաւութիւն։ ‖ 2. Անվշտութիւն. անչարչարութիւն. անցաւութիւն. (իմ.)։ L'— des stoïciens est difficile à concevoir։ ‖ 3. Անզգայութիւն. անհոգութիւն. անփութութիւն։ L'— est un grand obstacle à la fortune։

Indolent, ente (ինտոլան, անթ) ած. 1. Որ ոչ ցաւագացանէ (մարմնով). անցաւ։ ‖ 2. Որոմ չզգէ ինչ. անզգայ. անհոգ. թմրիլ։ C'est un homme — qui ne s'émeut de rien. Avoir l'air —։ ‖ 3. Որ ոչ կամի վաստակիլ. հանգստասէր։ C'est un ouvrier —։

Indomptable (ինտոփթաբլ) ած. Զոր ոչ է մարթ ամնձայնեցուցանել, նուաճել. անհնազան. անառատ։ Animal, peuple —։ Աս ի ձի ֆիզիք. Un courage —։

Indompté, ée (ինտոփե) ած. 1. Որ ոչ է հնազանդեալ (երիվար). անվարժ. անկիրթ. տրմաղ։ "Rendre docile au frein un coursier —." RAC. *Phèd.* I, 1. ‖ 2. Ամհի. կապանի (երիվար, զուտաբոյծ)։ On l'attacha à la queue d'un cheval —. կապեցին զնա զպոչոյ ամհի երիվարի։ Un taureau —։ ‖ 3. Անհնազան (ժողովուրդ)։ ‖ 4. (ֆիզիք.) Անոտնձ. անհնազան։ Un orgueil —։

In-douze (ին-տուզ) ած. անփ. *Երկուասնաձալ (դիր մեասնէից)։ Le format —։ (Գրի և In-12)։ — ֆ. որ. *Երկուասնաձալ մեասնեան։

Indu, ue (ինտիւ) ած. 1. Տարադէպ. անիրաւ (պատճառանք)։ Une réclamation indue։ ‖ 2. Անպատշաճ, անպատեհ (ժամ)։ À heure —, à une heure indue։

Indubitable (ինտիւպիթաբլ) ած. Առանց երկմտութեան. անկերկումնալի. անկերկոյ. առոյգ։ Le succès de cette affaire est —. Son droit est —։

Indubitablement (ինտիւպիթապլման) ֆ. Առանց երկմտութեան. առանգութեամբ. անշուշտ։ S'il continue comme il a commencé, il se ruinera —։

Induction (ինտիւքսիո) ֆ. իթ. 1. Ածելն, շարժելն, մղելն զոք յիրս ինչ. (իմ. այժմ ասի Instigation, Suggestion)։ Il s'est laissé aller à cela par l'— d'un tel։ ‖ 2. Տրամախոհութիւն [raisonnement] արուեստ յայլմէ զայլ հանելոյ. գՀետ բերելն. խմաստասիրելն. մտախոհութիւն. *մտաբերութիւն։ Raisonner par —։ ‖ 3. Հետանաք. ընծա-

Digitized by Google

յանգիմանութիւն։ Tirer une — d'une proposition. Votre — est fausse։

Induire (ինդուի-ր՛) բ. ն. ա. Ածել. առնել. յորժարեցուցանել. հրապուրել։ — à mal faire. — à erreur. Ախտառնել ի մեղսութիւն. մոլորեցուցանել։ — en tentation. Տանել ի փորձութիւն։ Ne nous induisez point en tentation. Մի՛ առներ զմեզ ի փորձութիւն. (տես Մատ. Ջ. 13. Ղկ. ԺԱ. 4)։ ‖ բ. Ջհետ բերել. հանել. հետեւիլ. ի վերայ ածել. իմաստասիրել. *մոկսերել։ La conséquence que j'en induis։ (Տես և Déduire, 3)։

† **Indulgemment** (ինդուլ-ժա՛ման) մ. Ներելով. քաղցրութեամբ. *ներողամտաբար։

Indulgence (ինդուլ-ժան՛) ե. իզ. ա. Թուլութիւն պատժոց մեղաց ընդհետ ի հոգեվոյ քահանայապետէն. ներելութիւն — de quarante jours, de vingt ans, plénière. Donner, accorder des indulgences։ ‖ բ. Թուլութիւն պատժոց մեղաց ընդհետ ի հոգեվոյ քահանայապետէն. ներելութիւն։ — de quarante jours, de vingt ans, plénière. Donner, accorder des indulgences։

Indulgent, ente (ինդուլ-ժան՛, ժան՛տ) ած. Ներող. ներելամիտ. ներելական։ Un maître, un père —. Il est trop — pour իւր à ses enfants. Critique indulgente։

Indult (ինդուլ՛տ) ե. ոյ. ա. Թուլութիւն ընդհետ առեալ ումեք իւր ընկերութեան խնդիր ի հոգեվոյ քահանայապետէն առնուանելոյ զոք ի պաշտօն ինչ հասընկալ [bénéfice]։ ‖ բ. Ամանձինն ինչ իրաւունք արքունի գործակատին գործից ի վերայ հասարակ պաշտամանց։ ‖ բ. Իրաւունք արքայի Սպանիոյց ի վաճառաց եկեղեց Ամերիկեան Հնդից։

Indultaire (ինդուլ-տե՛ր) ե. ոյ. Որ առնէր իրաւունս հասարակ պաշտամանն՝ զօրութեամբ թղթոյ ընդհետ առեալ ի հոգեվոյ քահանայապետէն։

† **Indulto** (ինդուլ-տօ) ե. ոյ. Թուլութիւն (ընդհետ առաջամբաց պարտեալոց ի Պապեն)։

Indûment (ինդիւ-ման) մ. Ցանիրաւի. առանց պատճառի։ Il a été mal et — procédé contre lui։

Induration (ինդիւ-ռասիւն) ե. իզ. ա. Խտանալն, կարծրանալն (մասին իրիք մարմնոյ, ըստ բժշկաց)։ ‖ բ. Ուռան կարծրացեալ. կարծրութիւն։ Il y a des indurations dans le ventre։

Industrie (ինդուս-տրի) ե. իզ. ա. Ձարտարութիւն. հնարագիտութիւն. արուեստագիտութիւն։ Cela est fait avec beaucoup d'—. Merveilleuse, admirable —. Une coupable —։ ‖ բ. (ինչ-բ.) Հնարագութիւն. հնարիմացութիւն։ Ce discours est de mon —. Զիմէն հնարագութենէ է ասդ ճառս։ "Il a mille industries pour faire plaisir à tous ses voisins." ՖԵՆ. *Tél.* XIV. Chevalier d'—. (ինչ-բ. և ընտ.) Ամբ ար հոգեհոգեթ զգարմանն կենաց իւրոց առնուժան հնարիւք. նենգաւոր. խորհրդոյ։ ‖ բ. Ջհետագրծական կամ աուրհատիկ արուեստ. ճարտարութիւն։ Cette petite — lui donne de quoi subsister. L'— est pour les États une source abondante de richesses. L'— française։

Industriel, elle (ինդուս-տրիէլ, էլ՛) ած. Ձարտարութեան։ Les arts industriels։

— ե. ոյ. Ձարտար. Հնարագէտ։ L'intérêt des industriels։

Industrieusement (ինդուս-տրիէզ-ման՛) մ. Ձարտարութեամբ. խելագր հնարիւք. արուեստիւ. արուեստաբար։ Cela est — travaillé, — exécuté։

Industrieux, euse (ինդուս-տրիէ, էզ) ած. Ձարտար. հնարագէտ. արուեստաղ։ Un ouvrier —. C'est un homme qui a les mains fort industrieuses։

Induts (ինդու-) ե. ոյ. յե. Գաւհանայք ար զգեցեալ շապիկս և պատմուճանս՝ ապաստաւարին ասրիաւագայց և կիսատարկաւագայց ի ձայնաւար պատարագի (յեկեղեցիս Լատինացւոց)։

Inébranlable (ինե-պրան-լա՛պլ) ած. ա. Անտատան. անխախուտ. անխախտելի. անշարժ. հաստատուն։ Une masse —. Ce roc est — à l'impétuosité des vents։ ‖ բ. (ինչ-բ.) Անդեղկ. անդեղկուն. անդրդուելի. անյողդողդ. հաստատուն։ Un cœur, un courage —. Rester — au milieu des plus grandes infortunes։

Inébranlablement (ինե-պրան-լապլ-մա՛ն) մ. Անդրդուելի օրինակաւ. հաստատութեամբ։ C'est un homme — attaché à son devoir։

Inédit, ite (ինե-դի, դիթ) ած. Որ ոչ է ապագրեալ կամ հրատարակեալ. *անտիպ։ Œuvres inédites։

Ineffabilité (ինէֆ-ապիլ-իթէ) ե. իզ. Անճառութիւն։ L'— des mystères. L'— des grandeurs de Dieu։

Ineffable (ինէֆ-ապլ) ած. Անճառ. անպատում։ Une joie, un plaisir —. D'ineffables voluptés։

Ineffaçable (ինէֆ-ասապլ) ած. Անջնջելի. անկրկնելի։ Une empreinte —։ Աոյն ևս ի-ն-ք. Un souvenir —։

Inefficace (ինէֆիգ-ասս) ած. Որ չէ ազդու. անգօր. անգործ. անարդիւնաբեր. ապար։ Tous les remèdes qu'on a faits à ce malade ont été inefficaces։

Inefficacement (ինէֆիգ-ասման՛) մ. Անարդիւնաբեր եղեալ օրինակաւ։ Il travailla bien des années —։

Inefficacité (ինէֆիգ-ասիթէ) ե. իզ. Զազդեցութիւն. անգօրութիւն. ապարութիւն։ L'— d'un secours։

Inégal, ale (ինէ-գալ, լ՛) ած. ա. Անզուգական. անհաւասար։ Les pieds de cette table sont inégaux. Deux personnes de condition inégale։ ‖ բ. Անհարթ. դժրաւակ. խնդրանդ (ճանապարհ, գետին)։ Un chemin, un terrain —։ ‖ բ. Անկարգ. անկանոնաւար։ Mouvement, pouls —. Respiration inégale։ ‖ գ. (ինչ-բ.) Խառն ի բարւոյ և ի չարւոյ (գնացք). անհաւասար։ Conduite inégale. Le style de cet écrivain est —։ ‖ դ. Անհաստատ. յաղթապ. յեղյեղուկ։ Un caractère —։

Inégalement (ինէ-գալ-մա՛ն) մ. Անհաւասար օրինակաւ։ Les parts sont faites —։

Inégalité (ինէ-գալ-իթէ) ե. իզ. ա. Անհաւասարութիւն։ L'— de deux lignes. Une grande — de forces։ ‖ բ. Անհարթութիւն (գետնոյ). խնդրանդք (փայտի)։ Les inégalités d'un terrain։ ‖ բ. Անկարգութիւն. անկանոնաւորութիւն։ L'— d'un mouvement։ ‖ գ. (ինչ-բ.) Անհաւասարութիւն (գնացից, բարուց). յեղյեղուկ բարք։

Inélégance (ինէլիկ-ան-ս) ե. իզ. Անվայելչութիւն. անպերճութիւն. անողորկութիւն։ L'— de son style։

Inélégant, ante (ինէլիկ-ան, անթ) ած. Անվայելուչ. անպերճ. անողորկ։ Style —. Expression inélégante։

Inéligible (ինէլի-ժիպլ) ած. *Անընտրելի։ L'élection est nulle, quand elle tombe sur un sujet —։

Inéluctable (ինէլ-ըդ-ապլ) ած. Ընդ որում ոչ է մարթ ազատիլ (մակաւտագիր). *անազատելի։ Un destin —։

Inénarrable (ինէն-ար-ռապլ) ած. Անճառ. անճառական. անպատում։ Saint Paul, étant transporté au troisième ciel, vit des choses inénarrables։

Inepte (ինէփ-թ) ած. ա. Անբանական. անտաւակ. անպիտան։ C'est un homme — à tout։ ‖ բ. Անպատշաճ.

Digitized by Google

անպատեհ։ Des raisons tout à fait ineptes à ce dont il s'agit։ ‖ 2. Անմիտ. անհանճար։ C'est un homme —, l'homme du monde le plus —։ [pondit —։

Ineptement (ինէփ-թը-ման) ք. Անմտաբար։ Il ré-

Ineptie (ինէփ-սի) է. իէ. 1. Բարք կամ գործք առն անմտի. անմտութիւն. անհանճարութիւն։ Cet homme est d'une grande —. Il y a de l'— dans une pareille conduite։ ‖ 2. Անհեթեթ, անմտաբան, անտեղի, անպէտ բանք կամ գործք։ Il a dit une véritable —. Ce livre est plein d'inepties։

Inépuisable (ինէփ-իւ-զապլ) ած. Անպակաս. անսպառական. անպակաս։ Une mine —. Des richesses inépuisables. Source —. Աղբիւր մշտապաղ։

Inépuisablement (ինէփ-իւ-զապլ-ման) ք. Անպակասաբար։

Inerme (ինէրմ) ած. Որոյ չկայ սէ խայթասիար [aiguillon] և սէ փուշ (բան անկապիտաց). անզէն. անփուշ։ La tige de cette plante est —։

Inerte (ինէրթ) ած. 1. Անգործ. անշարժ։ Une masse —. La matière —. Un membre —։ ‖ 2. (է-նէ-բ.) Տարտամ. գանգատ. հեզգ. յոռի։ Un esprit —։

Inertie (ինէր-սի) է. իէ. 1. Անգործութիւն. անշարժութիւն։ ‖ 2. (է-նէ-բ.) Տարտամութիւն. գանգատութիւն. հեզգութիւն. յոռութիւն։ Rester dans une complète —. Vivre dans un état d'indifférence et d'—։

Inespérable (ինէ-սբէ-րապլ) ած. Որում չուներ ոք ակն. անյուսալի։ Une fortune — le releva de cette chute։

Inespéré, ée (ինէ-սբէ-ր) ած. Անյոյս. անակնկալ։ Succès, bonheur —. Victoire inespérée։

Inespérément (ինէ-սբէ-րման) ք. Առանց ակն ունելոյ. յանկարծակաւոր. (ի-նէ-բ)։

Inestimable (ինէ-սթի-մապլ) ած. Որում սէ ի մարթ գինս հաւասարել. անգին. անկշիռ։ C'est un tableau, un manuscrit —. Votre amitié m'est un trésor —։

† **Inévident, ente** (ինէվ-տան, -նթ) ած. Անյայտ. մթին. աղօտ։

Inévitable (ինէվ-իթ-ապլ) ած. Ոչ-սէ ի մարթ ճողոպրիլ, զերծանիլ. անճողոպրելի. անփախչելի. անպէտ. անկերծ. անհրաժեշտ. անփրկանաւոր։ Un malheur —. Le piège était —։

Inévitablement (ինէվ-իթ-ապլ-ման) ք. Անճողոպրելի ձեւ օրինակաւ. ի հարկէ. ապարդէն ցաւորք։ Vous tomberez — dans ce malheur։

Inexact, acte (ինէկ-զէքթ, -թթ') ած. 1. *Անճիշդ. *անճշդրիտ. անհաւատարիմ։ Calcul —. Copie inexacte։ ‖ 2. Անփոյթ. անմտադիր։ Copiste —։ [ճշդութիւն։

Inexactement (ինէկ-զէքթ-ման) ք. Ոչ ճշդիւ. *անճշդութիւն։

Inexactitude (ինէկ-զէքթ-իթիւտ) է. իէ. 1. *Անճշդութիւն. *անճշդրտութիւն։ L'— d'un calcul։ ‖ 2. Անփութութիւն (ի կատարել զիւր պարտս)։ ‖ 3. Սխրիպանք կամ սխալութիւն յանփութութենէ. *անճշդութիւն։ On a remarqué beaucoup d'inexactitudes dans cet ouvrage։

Inexcusable (ինէքս-իւ-զապլ) ած. 1. Զոր ոչ է մարթ արդարացուցանել (յանցանք, ոճիր)։ ‖ 2. Առանց պատասխանի մնալոյ. առանց պատասխանատուութեան. անպատասխանի։ Vous êtes — d'en avoir usé ainsi։

Inexécutable (ինէկ-սի-թապլ) ած. Զոր չէ մարթ յարդիւնս ածել, կատարել. *անգործադրելի։ Projet —։

Inexécuté, ée (ինէկ-սի-թ) ած. *Գործադրեալ։ Ces projets sont restés inexécutés։

Inexécution (ինէկ-սի-սիօն) է. իէ. Ոչ կատարութիւն. *անգործադրութիւն։ L'— d'un contrat, d'un testament։

Inexercé, ée (ինէկ-սէր-ս) ած. Անվարժ. անփորձ. անհմուտ։ Cet ouvrage est d'une main inexercée։

Inexigible (ինէկ-զի-ժիպլ) ած. Զոր չէ մարթ պահանջել. անպահանջական։ Dette, capital —։

† **Inexistence** (ինէկ-զի-սան) է. իէ. Անգոյութիւն (կատակի, բան իրաւագիտաց)։

Inexorable (ինէկ-զո-րապլ) ած. Անուանկնդիր հայցուածոց, աղաչանաց. անողորմ. անողորթիլի։ Le public est un censeur —. Il fut — à toutes les prières։

Inexorablement (ինէկ-զո-րապլ-ման) ք. Անողորթիլի ձեւ օրինակաւ։ Refuser —։

Inexpérience (ինէ-սբէ-ի-անս) է. իէ. Անփորձութիւն. անհմտութիւն. անտեղեկութիւն։ L'— d'un jeune homme։

Inexpérimenté, ée (ինէ-սբէ-ի-ման-թ) ած. Անփորձ. անհմուտ. անտեղեակ։ Général, chirurgien —։

Inexpiable (ինէ-սբի-ապլ) ած. Առանց քաւութեան. անքաւելի։ Crime —։

Inexpié, ée (ինէ-սբիե) ած. Չքաւեալ։ Un crime —։

Inexplicable (ինէ-սբլի-գապլ) ած. 1. Անմեկնելի. անլուծանելի. անեզրագմանելի։ L'homme est une énigme — à lui-même։ ‖ 2. Անիմանալի. անհաս։ Les mystères de la religion chrétienne sont inexplicables։ ‖ 3. Նորօրինակ. նորանշան. անհեթեթ։ Caractère —. Homme —։

Inexpliqué, ée (ինէ-սբլի-ք) ած. Չմեկնեալ. չլուծեալ. անլոյծ։ Un texte obscur et —։

Inexploité, ée (ինէ-սբլո-թ) ած. *Չշահագործեալ։ Une mine inexploitée։

Inexploré, ée (ինէ-սբլո-ր) ած. Չդիտեալ. չքննեալ։ Une contrée, une mer inexplorée։

Inexprimable (ինէ-սբի-մապլ) ած. Զոր չէ մարթ յայտ առնել կամ յայտնիմաստ կացուցանել բանիւ. անպատում. անճառելի. *անբացատրելի։ Douleur, joie —։

Inexpugnable (ինէ-սբը-նապլ) ած. Զոր չէ մարթ առնուլ յարձակմամբ. անմատոյց. անմատոյցական. անմատոյցելի. անվիկանգ։ Ville —. Il n'y a plus de forteresses inexpugnables։

In extenso (ին է-սթէն-սո) Լիով բերով։ Publier un discours *in extenso*։ [չիջականաբերութիւն։

† **Inextinguibilité** (ինէ-սթէնկ-ի-պիլ-իթ) է. իէ. Ան-

Inextinguible (ինէ-սթէնկ-ի-պլ) ած. 1. Անշէջ. անշիջանելի. անշիջական։ Un feu —։ ‖ 2. (է-նէ-բ.) Անշիջանելի, անբաժշկելի (ծաղր). անհաս (ծաղր, քրքիջ)։ Les dieux, à l'aspect de Vulcain boitant, furent saisis d'un rire —։

† **Inextirpable** (ինէ-սթիր-բապլ) ած. Զոր ոչ է մարթ խլել արմատաքի։ Racines inextirpables, և է-նէ-բ. Erreur —։

In extremis (ին է-սթրէ-միս) Ֆր. բս. ի յետին պահու կենաց. ի ժամու մահուան։ Mariage célébré *in extremis*, կամ Mariage *in extremis*։

Inextricable (ինէ-սթրի-գապլ) ած. Բարդ չէ մարթ լծանել, զերծանել. անել. անելանելի. անգերծ։ Un labyrinthe —. Des embarras inextricables։

Infaillibilité (ինֆ-այլ-ի-պիլ-իթ) է. իէ. 1. Անվրիպութիւն։ L'— d'un succès, d'un remède։ ‖ 2. Անսխալութիւն։ L'— de l'Église։

Infaillible (ինֆ-այլ-ապլ) ած. 1. Անվրէպ. անվրիպ.

Digitized by Google

պիլի։ Le succès de cette affaire est —. Sa perte est —։ ‖ 2. Որո՞ւմ ոչ ի հնար մոլորիլ, սխալիլ. անոխալ. անսխալ լեհան։ Croyez-vous cet homme-là —?

Infailliblement (ինֆա-յիպլ-մէն) ſ. Անվրէպ. անշուշտ։ Je m'y trouverai —։

Infaisable (ինֆէզ-ապլ) ած. Զոր չէ մարթի առնել. անառնելի. անկրնելի. անհնարին։ C'est une chose —։

Infamant, ante (ինֆա-ման, -նթ) ած. Ցոտնահամ բառող. խայտառակիչ. թշնամանալից. *անուանարկիչ։ Condamnation infamante. Supplice —. Des injures infamantes։

Infamation (ինֆա-մա-սիօն) է. իգ. Վատ անուն. խայտառակութիւն. չարահամբաւութիւն. անուանարկութիւն. (բառ նախնի իրաւագիտաց. այժմ ասի Note d'infamie)։

Infâme (ինֆամ) ած. 1. Վատանուն. կեզտանուն. անուանարկ. չարահամբաւ. *վատահամբաւ։ Une — prostituée։ ‖ 2. Ընչաւակեալ, խայտառակեալ յօրինաց. անուանարկ։ Ceux qui sont réputés infâmes par la loi, ne peuvent être admis en témoignage։ ‖ 3. Ցանկալանաց, անարգանաց, խայտառակութեան (մահ). անարժան, վատ (խորհուրդ)։ "La mort la plus —, ils l'appellent martyre." CORN. *Poly.* III, 4. Une — trahison. Faire un trafic —. Lieu —. Տուն պղծութեան, պոռնկութեան. պոռնկոց. բազանոց։ ‖ 4. Վատեղի. յոռի. գձուձ։ On le logea dans un taudis —. Vous avez là un habit —։

= է. Վատանուն. անուանարկ։ C'est un —, une —։

† **Infamer** (ինֆա-մէ) բ. ն. Վատանուն առնել. չարահամբաւել. նշաւակել. խայտառակել. *անուանարկել։

Infamie (ինֆա-մի) է. իգ. 1. Վատ անուն. վատանուանութիւն. չարահամբաւութիւն. խայտառակութիւն. L'— est plus à craindre que la mort. Vivre dans l'—. Note d'—։ ‖ 2. Գործ անարժան, ամօթալից. քարտուղարանք։ C'est un malhonnête homme, il a fait cent infamies։ ‖ 3. Թշնամանալից բանք. թշնամանք։ Վարրի բազմաբար. Il lui a dit mille infamies, toutes les infamies imaginables։

Infant, ante (ինֆան, -նթ) է. Անուն պատուոյ ոչ անդրանիկ որդի կրասեր աստերաց և գառնեաց թագաւորացն Պորտիւգալու և Լուսիտանացւոց. *ինֆանտ։ L'— d'Espagne. Ce prince épousa l'infante de Portugal։

Infanterie (ինֆան-թրի) է. իգ. Հետևակազօր. հետևակք։ Colonel d'—. L'— ennemie fut taillée en pièces։

A. **Infanticide** (ինֆան-թի-սիտ) է. ար. Մանկասպանութիւն (նորածին մանկան)։ Cette fille est accusée d'—։

B. **Infanticide** (ինֆան-թի-սիտ) ած. և է. Մանկասպան. տղայասպան. օրգեսպան։ Une mère —։

† **Infantile** (ինֆան-թիլ) ած. Մանկանց. տղայոց։ Mortalité, choléra —։ [թիւն։

† **Infatigabilité** (ինֆա-տի-կապ-իթէ) է. իգ. Անհանգըս-

Infatigable (ինֆա-տի-կապլ) ած. Անվատատակ. անխոնջ։ Un homme —. Cheval —. Zèle, ardeur —։

Infatigablement (ինֆա-տի-կապլ-մէն) ſ. Ամանց վառաստակելոյ. անխոնջ. անձանձրոյթ։ Attaché, appliqué — à son travail։

Infatuation (ինֆա-տիւ-սիօն) է. իգ. Մոլեկան յարքուածն յոք կամ իրը ինչ. խոլ մոռահանճութիւն. պակղատութիւն։ On ne peut le guérir de son —. Il est dans une grande — de sa noblesse, de son opulence։

Infatuer (ինֆա-տիւ-է) բ. ն. Գրաւել, ըմպանել զմիտս ուրուք չարմարէ կռնիակալութեամբ [prévention]. պակղատացուցանել։ Nous sommes infatués du monde comme s'il ne devait jamais finir. Անդիպէս պակղատեալ եմք յաշխարհ որպէս թե չգայցէ նորա վախճան։

= S'—. բ. ա. Պակղատիլ։ S'— de quelqu'un։

Infécond, onde (ինֆէգոն, ոնտ) ած. 1. Անծնունդ, անպտուղ (հին, մատակ անասուն)։ ‖ 2. Անբեր, անբերդուն, անպտուղ (անգաստան)։ Ce champ est —։

Infécondité (ինֆէգոնտիթէ) է. իգ. Անպտղութիւն. անբերութիւն։ L'— d'une terre։

Infect, ecte (ինֆէգթ, էգթ'. Des lieux infects [ինֆէգթ] et malsains.) ած. Ցանոտահամ. ժահահամ. գարշահամ։ Il est puant et —. D'infectes vapeurs։

Infectant, ante (ինֆէգթան, -նթ) ած. Որ ընծաժահահամութեամբ։ Un gaz —։

Infecter (ինֆէգթէ) բ. ն. 1. Ապականել, ընդարկանել ժահահամութեամբ։ Cette puanteur, cette charogne infecte tout le voisinage. Il nous infecte avec կամ de son haleine։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Ապականել։ Il infecta le pays de cette hérésie։

Infection (ինֆէգսիօն) է. իգ. Ցանոտահամութիւն. ժահահամութիւն. ապականութիւն. նեխ. նեխահոտութիւն։ Cet égout est de la plus grande —. L'— de l'air։

† **Infélicité** (ինֆէլ-իսիթէ) է. իգ. Թշուառութիւն. հիքսութիւն։

Inféodation (ինֆէօդա-սիօն) է. իգ. Տալի վերկիր յատաս [fief]։

Inféoder (ինֆէօդէ) բ. ն. Տալ վերկիր յատաս։

= S'—. բ. ա. (է-խ-բ.) Ցորիլ (յոք). անցանիլ ի կողմն (ուրուք)։ Il s'inféoda au parti vainqueur։

Inférer (ինֆէր-է) բ. ն. Հանել հետևանս (ի նախագուսումնենէ). կարգաւ պնհան բերել. ածել ի վերայ. իմաստասիրել. (-ի. հետևցնել)։ Vous dites que telle chose est: que voulez-vous — de là?

Inférieur, eure (ինֆէրիէր, իօր') ած. 1. Խոնարհագոյն. ստորին. ներքին։ La région inférieure de l'air. La mâchoire inférieure. Ներքին կզակ. ներքին կմախն։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Խոնարհագոյն, ի վայր, պակաս (քան զոք). կրասեր։ — en science, en mérite. Lucain est — à Virgile. Լուկանոս ի վայր կամ պակաս գտանի քան զՎիրգիլիոս։ Son talent est — au vôtre։

= է. ա. Որ խոնարհագոյն է քան զայլ ոք աստիճանաւ, պաշտամամբ. հպատակ. հնազանդեալ. աստիճանագոյն. *աստրականբեալ։ Les inférieurs doivent respect aux supérieurs. Ce terme ne s'emploie qu'en parlant à un —։

Inférieurement (ինֆէրիէր-մէն) ſ. † 1. Ի ստորին կազմանէ։ ‖ 2. Խոնարհագոյն օրինակաւ. ի վայր քան (զոք)։ Deux auteurs ont écrit sur cette matière, mais l'un bien — à l'autre։

Infériorité (ինֆէրիօրիթէ) է. իգ. Խոնարհագոյն աստիճան. նուազութիւն. կրասերութիւն։ Son — devrait le rendre plus modeste. — de talent. L'— des forces։

Infernal, ale (ինֆէռնալ, -լ) ած. 1. Դժոխոց. գժոխական։ Monstre —. Les puissances infernales. Les dieux infernaux. Le serpent կամ le dragon —. Վիշապն անգնդային. աստանայ։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Դժոխական. աստկալի. ահագին։ Rage, ruse infernale. Complot —։ ‖ 3. (է-խ-բ. և ընդ.) Դժոխային (աղմուկ, երաժշտութիւն)։ Bruit, vacarme —։

— Pierre infernale. տես ի Pierre։

Digitized by Google

Infertile (ինֆեր-տիլ՛) ած. Անբեր. անպտուղ. ամուլ՝ Un sol —՝ Անմի եւ ի-ի-բ. Un esprit —՝

Infertilité (ինֆեր-տիլիթե) ի. իթ. Անբերութիւն. անպտղութիւն. ամլութիւն՝ L'— d'une terre՝

Infester (ինֆես-թե) բ. ն. ե. Աշխատ, անհանգիստ առնել. ապստամբութեամբ, հինաշխարհութեամբ. հինել. վանդել՝ Les ennemis infestaient le pays par leurs courses. Sous ce règne malheureux, la France était infestée par des brigands՝ ‖ Ջ. Ապականել (մոլախոտից զանգ, միանց զառն)՝ Les mauvaises herbes qui infestent nos champs՝

Infibulation (ինֆիպ-լե-սիւ) ի. իթ. Կցելն օղակաձեւ ծակիկին [prépuce] կամ գլխիկաձեւ իգական անդամից առ ի խափանել զմերձաւորութիւն. *օղարկութիւն՝

Infibuler (ինֆիպ-լե) բ. ն. *Օղարկել (զծակիկն կամ գլխիկաձեւ իգական անդամից)՝

Infidèle (ինֆիտել՛) ած. ե. Որ ոչ կատարէ զիւր պարտս կամ զխոստումն. *անհաւատարիմ՝ Être — à ses serments. Guide, ami —՝ ‖ Ջ. Դրժագ. խորտ. *անհաւատարիմ՝ Domestique —՝ ‖ Ը. Անհաւատ՝ Les nations, les peuples infidèles՝ ‖ Ճ. *Անճշդիւթ. *անհաւատարիմ. անհաւատ՝ Traducteur, traduction —. Copie —. Mémoire —. Միտք ակտիք, ուստի դիւրաւ ասելն իրքն. ակտիր յիշողութիւն՝ J'ai une mémoire très —՝

— ած. ե. *Անհաւատարիմ՝ Elle essaya vainement de ramener son —. C'est une —՝ ‖ Ջ. Անհաւատ՝ Aller, marcher contre les infidèles. Prêcher les infidèles՝

Infidèlement (ինֆիտելմե՛ն) մ. *Անհաւատարմութեամբ՝ Agir — avec ses amis. Ouvrage — traduit՝

Infidélité (ինֆիտելիթե) ի. իթ. ե. Դրժանք. դրժագութիւն. նենգութիւն. *անհաւատարմութիւն՝ L'— d'un amant, d'un dépositaire, d'un historien՝ ‖ Ջ. Գործ անհաւատարմութեան. անհաւատարմութիւն՝ Il a fait une —, bien des infidélités à sa maîtresse՝ ‖ Ը. Անհաւատութիւն՝ Il était chrétien, et tomba dans l'—՝

Infiltration (ինֆիլտրե-սիւ) ի. իթ. Անցանելն հեղուկութեայ իրիք ընդ անլրգիտս կամ ընդ վտառս [pore] հաստատուն մարմնոց. *ընդմուծումն՝ L'— de l'eau dans le bois՝

Infiltrer (s') (ս'ինֆիլտրե) բ. ա. ե. Թափանցանց մտանել. ընդմտանել՝ L'eau s'infiltre dans le bois le plus dur՝ ‖ Ջ. (ի-ի-բ.) Մտանել. մեղմով. ատիճիճ. ապրդել մտանել՝ L'irréligion commençait à s'— dans le peuple՝

Infime (ինֆիմ՛) ած. Խոնարհագոյն. աստիճագոյն. տրտագոյն՝ Վարի եւեր ի-ի-բ. Les rangs infimes de la société՝

Infini, ie (ինֆինի) ած. ե. Անաւարտն. անեզր՝ Quelques philosophes ont prétendu que l'espace est —. Il n'y a rien d'— que Dieu՝ ‖ Ջ. Անվախճան. անպրաս. անվճար. անհիւս՝ La gloire, la béatitude infinie des élus՝ ‖ Ը. Ընդարձակ յոյժ. անբաս (երկայնութիւն)՝ On a du haut de ce coteau une vue infinie. La mer infinie. Անբաւածաւալ ծով՝ ‖ Ճ. Անթիւ. անհամար. անչափ. անբաս՝ Il y a un nombre — d'auteurs qui ont écrit sur ce sujet. Des peines infinies՝ ‖ Ճ. Յաւտիկ. անչափ՝ Je vous en sais un gré —՝ [voir l'—՝

— ի. ար. Անաւարտն՝ L'homme ne peut bien concevoir l'—՝

— À l'—. Ած. ա. ե. Ցանբաւս. յանչափս. յանհատն. յանհատս՝ Cela irait à l'—՝ ‖ Ը. Կործ յոյժ. անչափ՝ Nous avons causé à l'—՝

Infiniment (ինֆինիմե՛ն) մ. ե. Ցանաւարտն. յանչափս՝ Dieu est — bon, juste՝ ‖ Ջ. Կործ յոյժ. անչափ. անծաւալս՝ Elle est — aimable. Il souffre —. Il a — d'esprit. Je vous suis — obligé. *Երախտապարտ եմ մեզ մեծապէս՝

Infinité (ինֆինիթե) ի. իթ. ե. Անաւարտութիւն. անբաւութիւն՝ L'— de Dieu՝ ‖ Ջ. Անչափ բազմութիւն. անչափութիւն. անբաւութիւն՝ Une — de gens ont cru cette nouvelle. Une — de choses՝

Infinitésimal, ale (ինֆինիթեզիմ-ալ, ա-լ՛) ած. ե. Ցանհատն փոքր քանիանութեանց կամ քանակութեանց. անբաւարարչ. անվախճանական՝ Le calcul — a deux branches: le calcul différentiel, et le calcul intégral՝ ‖ Ջ. Ցանհատն փոքր՝ Doses infinitésimales՝

Infinitif (ինֆինիթիֆ) ի. ար. Անորիշ գերբայ. (եզանակ ինչ բայից)՝ *Aimer* est l'— du verbe dont *J'aime* est le présent. Un verbe à l'—՝ Վարի եւ իբր ած. ար. Le mode —՝

Infirmatif, ive (ինֆիրմատիֆ, իվ) ած. Եղծիչ, Ընկիչ (գաւառականք)՝ Un arrêt — d'une sentence, d'un jugement՝ [Ջուծիչ (գաւառականք)՝

Infirmation (ինֆիրմասիւն) ի. իթ. Եղծումն, Ջնջումն՝

Infirme (ինֆիրմ՛) ած. ե. Տկար. տպիկար. անզօր՝ Le péché a rendu l'homme —, a rendu la volonté —՝ ‖ Ջ. Հիւանդաւոր. հիւանդ. խօշ՝ Un vieillard —. Vieillesse —՝ Վարի եւ իբր ի. Voilà le lieu où l'on met les infirmes՝

Infirmer (ինֆիրմե) բ. ն. ե. Տկարացուցանել. նուազցուցանել՝ — l'autorité d'un historien՝ ‖ Ջ. Եղծանել, Ընկիչ (բարձրագոյն գաւառականք խոնարհագոյն գաւառարի)՝

Infirmerie (ինֆիրմի-ի) ի. իթ. Հիւանդանոց (ի վանս, ի գորցս)՝ Il est à l'—՝

Infirmier, ière (ինֆիրմիե, իեր) ի. Պահապան հիւանդաց ի հիւանդանոցս. հիւանդապահ. *հիւանդապահ՝

Infirmité (ինֆիրմիթե) ի. իթ. ե. Տկարութիւն՝ L'— humaine. Il faut supporter les infirmités de son prochain՝ ‖ Ջ. Հիւանդութիւն. խօշութիւն. ախտ՝ La surdité, la cécité sont des infirmités de l'âge, de la vieillesse՝

† **Inflammabilité** (ինֆլամմապիլիթե) ի. իթ. Դիւրավառութիւն՝

Inflammable (ինֆլամմապլ) ած. Դիւրավառ՝ Le soufre, le camphre, sont des matières fort inflammables՝ Արի եւ ի-ի-բ. ե. ընդ. Un cœur —՝

Inflammation (ինֆլամմասիւն) ի. իթ. ե. Վառումն. բորբոքումն՝ L'— de la poudre՝ ‖ Ջ. (ի-ի-բ.) Ջրաւումն մտանից ինչ մարմնոյ հանդերձ տապով եւ ցաւով. տապ. բորբոքումն՝ — de poumon՝ ‖ † Ը. (ի-ի-բ.) Բարկութիւն՝

Inflammatoire (ինֆլամմատուար) ած. Բորբոքական. տապագին. տապական՝ Fièvre —՝ [ցանել՝

Infléchir (ինֆլեշիր) բ. ն. Ծռել. կրկնել. կոթցուցանել՝ S'—. բ. ա. Խոտորիլ, շեղիլ (ճառագայթից լուսոյ)՝

Inflexibilité (ինֆլեք-սիպիլիթե) ի. իթ. ե. Անկորնչելի լինել՝ *անկորացութիւն՝ L'— absolue n'existe dans aucun corps՝ ‖ Ջ. (ի-ի-բ.) Անզգայ, անամոք բնութիւն. խստութիւն՝ ‖ Ը. (ի-ի-բ.) Անարգահամեմիչ բնութիւն. անհոգոտնութիւն՝

Inflexible (ինֆլեք-սիպլ) ած. ե. Անկորնչելի. անխոնարհելի. անգոյ. կոփծր՝ Aucun métal n'est absolument —՝ ‖ Ջ. (ի-ի-բ.) Անզգայ. անամոք. խիստ՝

Digitized by Google

— aux prières. Tyran, juge — ; ‖ 3. Հաստատուն ; Une constance — ;

Inflexiblement (ինֆլէքսիպլըման) ս. Հաստատուն թեամբ. պնդապէս ; Il demeure — attaché à son opinion ;

Inflexion (ինֆլէքսիօն) է. իէ. Ս. խոնարհեցուցանելը. կորացուցանելը. կորութիւն ; Saluer en faisant une légère — de corps ; ‖ 2. խոսոփուն, բևեռուն (ճառագայթից լուսոյ) ; ‖ 3. փոփոխութիւն, եղևնէջ (ձայնի, երգելի, ի խօսելն). գեղուն (ձայն). խոնարհուն ; Ce chanteur, cet acteur a des inflexions de voix agréables ; ‖ 4. Դիւրադարձութիւն (ձայնի) ; Un homme qui n'a point d'— dans la voix, ne saurait bien chanter ; ‖ 5. Եղանակ հոլովելոյ կամ ընդօրինակոց (բառ քերականաց). Թեւալուն ; L'— des noms, des verbes ; (Ր և Flexion) ;

† **Inflictif, ive** (ինֆլիքթիֆ, իվ) ած. ի վերայ եդեալ. առհմանեալ (պատիժ) ; Peines inflictives ;

† **Infliction** (ինֆլիքսիօն) է. իէ. Դնելն ի վերայ, առհմանելն (պատիժ) ;

Infliger (ինֆլիժէ) բ. ն. Դնել, ածել ի վերայ (պատիժ). առհմանել ; — une amende, un châtiment, un supplice. Les peines que les lois infligent aux meurtriers ;

Inflorescence (ինֆլօրէսանս) է. իէ. Ա. ածանճին ինչ ծիտս կամ շարուած ծաղկանց անկոյ իրիք. ՙծաղկակարգութիւն ;

Influence (ինֆլուանս) է. իէ. Ս. Ազդեցութիւն (լուսնի, առատից) ; L'— de la lune sur les marées ; ‖ 2. (փոխբ.) Ազդեցութիւն. ազդուն ; L'— de la chaleur sur les corps. Subir, éprouver une —. Douce — ; ‖ 3. (փոխբ.) Ազդեցութիւն. իշխանութիւն. ճոխութիւն ; C'est un homme sans — dans le gouvernement ;

Influencer (ինֆլուանսէ) բ. ն. Ունել ազդեցութիւն, ճոխութիւն ի վերայ. ազդել ; — les esprits, une assemblée. Il s'est laissé — par une faction, par telle personne ;

Influent, ente (ինֆլուան, անթ) ած. Որ ունի ազդեցութիւն, ճոխութիւն. բանիկայ ; C'est un homme très —. ;

Influer (ինֆլուէ) բ. ն. Ունել ազդեցութիւն. ազդել ; Le climat influe sur la santé ;

In-folio (ին-ֆօլիօ) ած. անփ. ՙՄիսեռալ (գիր մեսանիկց) ; — է. ս. ՙՄիսեռալ մեսաեան ; Deux gros —. ;

Information (ինֆօրմասիօն) է. իէ. † Ս. Տալն կերպարանս. ածելն ի կերպարանս. (բառ փիլիսոփայից) ; ‖ 2. Հարցափորձ, քննութիւն առ ի գտանել կամ ի հաստատել զոմիր ինչ կամ գլուխն նախախոյզ քննութիւն. յանգանութիւն ; Procéder à une — ; ‖ 3. Տեղեկութիւն ; Aller aux informations. Prendre des informations ;

Informe (ինֆօրմ) ած. Անկերպարան. անարդ. անձև ; Une masse, un animal —. Անի եւ է-ինչ. Une pensée encore —. Étoiles informes. Աստեղք որ վասն իւրեանց փոքրութեանն և լուսոյն նուազութեան չեն ի համեմատի պարուց աստեղաց կամ համեմատութեանց. աստեղք ցիրք, վայրավարիք ; (Ր և † Sparsiles) ;

Informé (ինֆօրմէ) է. ս. Un plus ample —. Ընդարձակագոյն և ընդարձակագոյն քննութիւն գտաք. (բառ իրաւագիտից) ;

Informer (ինֆօրմէ) բ. ն. † Ս. Տալ կերպարանս. (բառ փիլիսոփայից) ; ‖ 2. (փոխբ.) Ազդ առնել. ծանուցանել. տեղեկացուցանել. զգացուցանել. աւանդանել. պատմել ; — le prince de ce qui se passe. Vous êtes mal informé. Il fut informé de la mort de son père. Ջգաստ եղիր նմա զկնոքն մահուանէ ;

= բ. ն. Ա. նել հարցափորձ կամ քննութիւն առ ի գտանել կամ հաստատել զոյանգանս ինչ ; — contre quelqu'un. — d'un assassinat. — sur un fait ;

= S'—. բ. ա. Տեղեկանալ. հարցանել. առաքել ; S'— de la vérité du fait. S'— de la santé de quelqu'un. Հարցանել զոգջոյնէ ուրուք ;

Infortiat (ինֆօրսիա) է. ս. Պատն ինչ Ցխնաւաւրական [Digeste] Յաւանիանոս կայսեր ;

Infortune (ինֆօրթիւն') է. իէ. Թշուառութիւն. հիքութիւն. չարաքաղութիւն. վտանգաւորութիւն. եղկութիւն. տղէտք ; Tomber dans l'—. Je plains son —. Faire le récit de ses infortunes ;

Infortuné, ée (ինֆօրթիւնէ) ած. և է. Թշուառական. հէք. չարաբաղ. վտանգաւոր. եղկելի. ՙտղիրեալ. նիհ ; Père —. Jours infortunés. Secourir les infortunés ;

Infracteur (ինֆրաքթօր) է. ս. Որ անցանէ զօրինաւք, զկրամանաւս, զսովորութիւնս. զբ լուծանէ զգաշնն, զխաղաղութիւնն. (օրինաւ)զանց. (հրամանաւ)զանց. զանցաւ(առհմանն) ; — des lois, des traités ;

Infraction (ինֆրաքսիօն) է. իէ. Ա. նցանելն զօրինաւք, զգաշնադրաւք. (օրինաւ)զանցութիւն ; C'est une — à la loi. L'— des lois. Une telle — sera punie ;

Infranchissable (ինֆրանշիսապլ) ած. Զոր չէ մարթի հաստանիլ անցանել. անանցանելի ; Barrières infranchissables, և է-ինբ. Difficulté —. ;

Infréquenté, ée (ինֆրէ-կուանթէ) ած. Անհոծ. առհասարակաց ; Un chemin —. Des lieux infréquentés ;

Infructueusement (ինֆրիւքթիւէզման) ս. Անօգուտ. վայրապար ; Il a travaillé —. ;

Infructueux, euse (ինֆրիւքթիւ, իւզ) ած. Ս. Անպտուղ. անպտղաբեր (ծառ, անդաստան). ‖ 2. (փոխբ.) Անպտուղ. անշահ. անօգուտ ; Travail —. Soins —. ;

Infus, use (ինֆիւ, իւզ) ած. † Ս. Հեզեալ. սփռեալ ; ‖ 2. ՙՀեզական. ՙընատուր ; Science, sagesse infuse ;

Infuser (ինֆիւզէ) բ. ն. Ս. Թրջանել. մուծանել ; La Fable raconte que Médée infusa un sang nouveau dans le corps d'Éson ; ‖ 2. Ա. րկանել զառանդ կամ զդեղ ի հեղանիւթ ինչ առ ի տալ նմա յինքն ձգել զզօրութիւն նոցա. Ս. ի թրջոց գնել, արկանել ; — de la rhubarbe dans de la tisane. — à froid, à chaud ;

Infusible (ինֆիւզիպլ) ած. Անհալ. անկոյծ ;

Infusion (ինֆիւզիօն) է. իէ. † Ս. Ա. րկանելն, ցանելն, արսկելն (լուր ի վերայ) ; "Le baptême par immersion avait été changé en —." BOSS. ‖ 2. (փոխբ.) Հեզուն, սփռուն (շնորհաց) ; Les apôtres avaient le don des langues, par l'— du Saint-Esprit ; ‖ 3. Ա. րկանելն զբոյս կամ զդեղաւորութիւն ինչ ի լուր եռացեալ կամ ցուրտ. Ս. թրջոց ; Cette tisane se fait par —. Faire une — dans de l'eau bouillante ; ‖ 4. Հեզանիւթ յորում ի թրջոց արկեալ է առանդ կամ դեղաւորութիւն ինչ. Ս. թրջոց ; Une — de camomille. Une légère — de thé ;

Infusoires (ինֆիւզուար) է. ս. յ. Պատրաստեալք ճճիք հեղանիւթոց՝ որ նշմարին ևեթ մանրադիտիւ. ՙկրտճճիք. Անի եւ ած. անկանօրէն. Vers, animalcules —. ;

Ingambe (ինկամպ) ած. թեթեւանգամ. արագաման. չոյս. (ընթ.) ; Ce vieillard est encore —. ;

Ingénier (s') (սինժէնիէ) բ. ա. Հնարս խնդրել, հայթհայթել, իմանալ. հնարել. հանճարել. ճարտարել. (ընթ.) ; Ingéniez-vous pour sortir de cet embarras ;

Ingénieur (ինժէնիօր) է. ս. Ս. ճարտարապետ

Digitized by Google

գինուորական։ — militaire. Cet — a tracé ce bastion, a conduit ces travaux։ ‖ 2. Ճարտարապետ ճանապարհաց, կամրջաց, երկաթուղեաց։ — des ponts et chaussées. — en chef։

Ingénieusement (ենյէնիէզման) ս. Հանճարով. հանճարաբար. խելքը. ճարտարութեամբ։ — imaginé։

Ingénieux, euse (ենյէնիէ, էզ) ած. 1. Հանճարեղ. բազմամիտ. հնարագէտ. ճարտար։ Un homme, un machiniste —։ ‖ 2. Հանճարեղ (գիւտ, մեքենայ)։

† **Ingéniosité** (ենյէնիոզիթէ) ե. իգ. Հանճարեղութիւն։

Ingénu, ue (ենյէնիւ) ած. և ե. 1. Ազատածին (հակադրութեամբ Ազատագրեալ [Affranchi]. ազատագրեալ։ Auguste permit à tous les ingénus qui n'étaient pas sénateurs, d'épouser des affranchies։ ‖ 2. Միամիտ. պարզամիտ. յաւակ. յաւակամիտ։ C'est l'homme du monde le plus —. Elle a dit cela d'une manière tout à fait ingénue. Faire l'—. Միամիտս կերպարանիլ, ձևանալ։

Ingénuité (ենյէնիւիթէ) ե. իգ. † 1. Ազատածնութիւն. ազատածնութիւն։ ‖ 2. Միամտութիւն. պարզմտութիւն. յաւակութիւն։ Elle a beaucoup d'—. Une grande — dans ses paroles։

Ingénument (ենյէնիւման) ս. 1. Միամտութեամբ. յաւակութեամբ. ուղղութեամբ։ Il dit cela —։ ‖ 2. Անկեղծութեամբ. համարձակ։ Je vous avouerai — que...

Ingérence (ենյէրանս) ե. իգ. *Միջամտութիւն։ Son — dans cette affaire fut une cause de ruine։

Ingérer (ենյէրէ) բ. ն. Մատծանել ընդ բերան ի ստամոքսն (զկերակուրս)։ Aliments ingérés dans l'estomac։ = S'—. բ. ա. ի մէջ անկանիլ. միջամտել լինել. զանձն ի ներքս խառնել. *միջամտել. (տե. խառնուիլ)։ Je ne m'ingère point de cela dans vos affaires. Il s'ingère des choses qui ne le regardent pas։

Ingestion (ենյէսթիօն) ե. իգ. Մատանելն կերակրոց կամ ըմպելեաց ընդ բերանն ի ստամոքսն։

Ingouvernable (ենկուվէռնապլէ) ած. *Անկառավարելի։ Peuple, caractère —։

Ingrat, ate (ենկրա, ատ) ած. 1. Անհամեմատական. անհամայ։ Figure, physionomie ingrate. Visage —։ ‖ 2. Անշնորհակալ. ապախտաւոր. ապաշնորհ. ապերախտ. բարեգործուժ։ Il a été — envers son bienfaiteur. Cœur —։ ‖ 3. (է-ր-բ.) Անպտուղ. ամուլ (երկիր, աշխատութիւն, ջան)։ Terre, peine ingrate. Travail —։ ‖ 4. (է-ր-բ.) Անպաշնորհ։ Le sujet de ce poème, de ce tableau était vraiment —։

= ե. Ապախտաւոր. ապաշնորհ. ապերախտ։ Il faudrait punir les ingrats. Vous n'aurez pas affaire à un —. Գիտացից վարձատրել զձեզ որպէս պարտն է։

Ingratitude (ենկրատիթիւտ) ե. իգ. Ընտրեաց երախտեաց անյիշատակութիւն. անշնորհակալութիւն. ապախտաւորութիւն. ապախտիք. ապերախտութիւն. ապաշնորհութիւն. զլացողութիւն։ L'— est la marque d'une âme basse. Il m'a payé d'—. Extrême, horrible —. La méconnaissance marque plus de légèreté et moins de vice que l'—։

Ingrédient (ենկրէտիէն) ե. ար. Ինչ իսկ խառնուածոյ գեղոյ, խորակաց, ըմպելեաց. խառնութիւն։ Il entre beaucoup d'ingrédients dans la composition de la thériaque։

Inguérissable (ենկէրիսապլէ) ած. Անբժշկական, անբոյժ (հիւանդ, վէր, ցաւ)։

Inguinal, ale (ենկուինալ, ալ) ած. Ցողկից. *ցողկական։ Glande inguinale. Bandage —։ (Տես Aine)։

Ingurgitation (ենկուրժիթասիօն) ե. իգ. Ըմպելի, կլանելի անյագութեամբ։

Ingurgiter (ենկուրժիթէ) բ. ն. Ըմպել, կլանել անյագութեամբ. (ընդ.)։ Il ingurgita coup sur coup plusieurs grands verres de vin. Il s'ingurgita plusieurs verres de vin։

Inhabile (ինապիլ) ած. 1. Անուսում. անքաւականն. անիկար։ La vieillesse est — au métier des armes։ ‖ 2. փգուն. յոռի. անպիտան (արուեստագէտ)։ Un artiste —։

Inhabilement (ինապիլման) ս. Անուսոյց ճարտարապետութեան. փգնութեամբ։ Une affaire bien — conduite։

Inhabileté (ինապիլթէ) ե. իգ. Անքաւականութիւն. անպիտանութիւն. փգնութիւն։ L'— de ce général lui a fait perdre la bataille։

Inhabilité (ինապիլիթէ) ե. իգ. Անքաւականութիւն. (ըստ իրաւագիտաց)։ — à recueillir aucune succession։

Inhabitable (ինապիթապլէ) ած. Անհամբոյր առ բնակիլ. *անբնակելի։ Maison, pays —։

Inhabité, ée (ինապիթէ) ած. Անբնակ. անմարդաբնակ. անշէն. ամայի։ Lieu —. Maison, ville inhabitée։

† **Inhabitude** (ինապիթիւտ) ե. իգ. Ջուանելն սովորութիւն։

Inhalation (ինալասիօն) ե. իգ. *Ներշնչութիւն։

Inhérence (ինէրանս) ե. իգ. Անբաժակ միաւորութիւն. յարելութիւն։ L'— de l'accident à la substance։

Inhérent, ente (ինէրան, անթ) ած. Ցարեալ անքակտութեամբ. անբաժին. կցեալ. կից։ Faiblesse inhérente à la nature humaine։

Inhiber (ինիպէ) բ. ն. Արգիլել. խափանել։ (Իր.)։ Nous avons inhibé et défendu։

Inhibition (ինիպիսիօն) ե. իգ. Արգելութիւն. խափանութիւն։ Inhibitions et défenses sont faites à toutes personnes։

Inhospitalier, ière (ինոսպիթալիէ, իէր) ած. Հիւրասիրաց. հիւրասէրժ. օտարասիրժ։ Un peuple —։ Աւի և ցամաքաց. Rivage —. Terre inhospitalière։

Inhospitalité (ինոսպիթալիթէ) ե. իգ. Հիւրաց անմիծարութիւն. օտարաց ատելութիւն. հիւրասիրութիւն. օտարասիրութիւն։ La barbarie et l'— de ces peuples։

† **Inhostile** (ինոսթիլ) ած. Որ չէ թշնամի. բարեկամ։

Inhumain, aine (ինիւմէն, էն) ած. 1. Տմարդի. անողորմ. խստասրտոյ։ Un tyran —. Il s'est montré — envers ces malheureux. Un traitement —։ ‖ 2. Որ մեծի զաւրափառս իւր (կին, ըստ բանաստեղծաց. այժմ ասի ընդ խաղ). *տարփամերժ։ Beauté inhumaine։

Inhumainement (ինիւմէնման) ս. Տմարդաբար. անմարդաբար. անողորմ։ Il l'a traité —։

Inhumanité (ինիւմանիթէ) ե. իգ. 1. Տմարդութիւն. անգթութիւն. անողորմութիւն. խստութիւն։ Acte d'— envers des vaincus. Grande —։ ‖ 2. Գործ անմարդութեան. անմարդութիւն։ Exercer de grandes inhumanités։

Inhumation (ինիւմասիօն) ե. իգ. Թաղումն։ Aucune — ne peut être faite sans une autorisation de l'officier de l'état civil. Un lieu consacré aux inhumations։

Inhumer (ինիւմէ) բ. ն. Թաղել (սովորական կերգոք կամ հանդիսիւ)։ Il fut inhumé dans l'église։

Inimaginable (ինիմաժինապլէ) ած. Զոր չէ մարդի ածել զմտաւ. *անհրաւակայելի։ Cette méprise est —։

Digitized by Google

Inimitable (Ինիմիթապլ) ած. Աննմանելի. աննման։ Ouvrage, grâce —. C'est un auteur —։

Inimitié (Ինիմիթի) ի. իգ. Ո. Թշնամութիւն. չարամտութիւն. ատելութիւն։ Vieille —. Il existait entre ces familles d'anciennes inimitiés. Par —։ ‖ Ը. Անբարեկրթութիւն. հակառակութիւն։ Il y a de l'—, une — naturelle entre le lièvre et le lapin, entre le chien et le chat։

Inintelligence (Ինինթելիճանս) ի. իգ. Անխմացութիւն։ Montrer une complète — des affaires։

Inintelligent, ente (Ինինթելիճան, անթ) ած. Անմտացի. անուշիմ։ On n'est pas plus —։

† **Inintelligibilité** (Ինինթելիճիպիլիթե) ի. իգ. Անիմանալի լինել. անիմացութիւն։

Inintelligible (Ինինթելիճիպլ) ած. Անիմանալի. անիմաց. գժուարիմաց. անհաս։ Phrase, discours —։

† **Inintelligiblement** (Ինինթելիճիպլման) մ. Անիմանալի կերպ օրինակաւ։

Ininterrompu, ue (Ինինթերոմփիւ) ած. Անընդհատ։ Une suite ininterrompue de malheurs։

Inique (Ինիք) ած. Անարդար. անիրաւ. ապիրատ։ Juge, jugement —. Cela est —։

Iniquement (Ինիքման) մ. Անիրաւութեամբ. ապիրատութեամբ։ Juger —։

Iniquité (Ինիքիթե) ի. իգ. Ո. Անարդարութիւն. անիրաւութիւն։ L'— évidente d'un arrêt. L'— des juges. C'est le comble de l'—։ ‖ Ը. Գործ անիրաւութեան. անիրատութիւն։ Commettre une —, des iniquités։ ‖ Ը. Ամպամանութիւն բարուց։ L'— régnait, avait couvert la face de la terre. L'— du siècle։ ‖ Դ. Անօրէնութիւնք. ապիրատութիւնք. մեղք. չարիք. (վասին բազմութեան)։ Cet homme a comblé la mesure de ses iniquités. J.-C. a porté nos iniquités, a lavé nos iniquités, s'est chargé de nos iniquités. Գրիստոս եբաւթ, վերացոյց զանօրէնութիւնս մեր։ Porter les iniquités d'autrui. (Խոսք. և ընդ.) Բառնալ զանօրէնութիւնս ուրուք. յանձնէ առաժել զանմտութիւնս ուրուք։ Vous me faites porter vos iniquités. Il en portera l'—. (Խոսք.) Զառաջախանառաս, առաժապարս լիցի այնմ։ Boire l'— comme l'eau. (Խոսք.) Ըմպել զանօրէնութիւնս հանգոյն ըմպելւոյ։ (Ա՛ առաջաւածնելոյն գրոց. առս 3ովբ, ժԲ. 16)։

Initial, ale (Ինիշիալ, ա՛լ) ած. Ո. Սկզբնական. սկզբնական։ La marche initiale du phénomène. † Les mouvements initials կամ initiaux de ces divers projectiles։ ‖ Ը. Սկզբնական. առաջին (նշանագիր առաջի, հասարակ բառի)։ Un *a* —։

= ի. իգ. Սկզբնական նշանագիր. *սկզբնատառ։ Dans ce manuscrit, les initiales sont en rouge։

Initiateur, trice (Ինիշիաթէօր, թրիս) ած. և ի. Որ խորհրդաւոր առնէ. ծանօթացուցիչ. յայտնիչ գաղտնեաց։ Un génie —. Un — de génie։

Initiation (Ինիշիասիոն) ի. իգ. Ո. Ընդունելի, մուծանելի ի հաղորդութիւն խորհրդոց կամ խորհրդածութեանց հեթանոսութեան. նախրատին. խորհրդագործութիւն։ ‖ Ը. (Խոսք.) Սիրելամբ առնելի, մտաւոյացանելի զգք ի գաղտնի ինչ իրս կամ ի բարձրագոյնս. ընծայութիւն. ներքնածութիւն։

Initiative (Ինիշիաթիվ) ի. իգ. Ո. Քեռն սրկանելի զառաջինն ի գործ ինչ. նախաձեռնութիւն։ Prendre l'—. Նախաձեռն լինել։ ‖ Ը. Իրաւունք առաջի սրկանելոյ (օրէնս). նախաձեռնութիւն։

Initié, ée (Ինիսիե) ած. գ. Սիրելամբ լեալ, ընկալեալ ի հաղորդութիւն խորհրդոց հեթանոսութեան։ — aux mystères d'Éleusis։

= ի. պ. Սիրելամբ խորհրդոց հեթանոսութեան. իրա գէտ։ Un —. Les initiés։

Initier (Ինիսիե) բ. ն. Ո. Ընդունել ի գիտութիւն, ի հաղորդութիւն խորհրդոց հեթանոսութեան, քրիստոնէութեան. խորհրդագործ, խորհրդագէտ, սիրելամբ առնել. նուիրել։ Ceux qui n'étaient pas initiés aux mystères de Cérès, ne pouvaient assister à certains sacrifices։ ‖ Ը. (Խոսք.) Ընդունել, մուծանել զգք (յընկերութիւն ինչ)։ Nous l'avons initié parmi nous։ ‖ Ը. (Խոսք.) Ի-լատնալ առնել. տեղեկացուցանել. ուսուցանել. ծանօթացուցանել։ — quelqu'un à la philosophie, dans les secrets de la philosophie։

Injecter (Ինյեքթե) բ. ն. Սուծանել գործեաւ ինչ զուր կամ գեղ ինչ ի մարմինն, ի վէրս. *ներարկել։ — une décoction dans le rectum. — les veines. Yeux injectés de sang, կամ լի Yeux injectés. Աչք յոր սանանին երակք արիւնալից. արիւնշաղուշ աչք։

† = S'—. բ. ա. Լինալ պրեսամբ մազաջրակ [capillaire] երակաց աչաց։ Ses yeux s'injectent։

Injection (Ինյեքսիոն) ի. իգ. Ո. Սուծանելն, արկանելն ի ներքս ի մարմինն զուր կամ գեղ ինչ. *ներարկութիւն։ Faire des injections dans l'oreille։ ‖ Ը. *Հեղանութ արկանելի ի ներքս ի մարմինն. *ներարկութիւն։ L'— était trop chaude։ ‖ † Ը. Լինալն արեամբ (մազաջրակաց երակաց)։

Injonction (Ինյոնքսիոն) ի. իգ. Հրամանն. պատուէր։ — formelle. On a fait — à tous les officiers de ce corps de se trouver dans telle ville, à telle époque։

Injouable (Ինյուապլ) ած. Ո. Զոր չէ միտքի խաղալ (թատերախաղ)։ *անխաղալի։ Cette pièce est —։ ‖ Ը. Զոր չէ միտքի երգել. *աներգելի։ Ce morceau de musique est —։

Injure (Ինյու՛ր) ի. իգ. Ո. Վնաս։ Faire — à quelqu'un. Վնաս հասուցանել ումեք։ ‖ Ը. (Խոսք.) Վնաս. վնասակարութիւն (ի գործակութենէ կամ յանէարթութենէ օդոց)։ Cette statue est exposée à l'— կամ aux injures de l'air, du temps. Les injures du temps կամ des temps. Աւեր, ապականութիւն, խոթոռմութիւն (յընդերկարութենէ ժամանակին)։ L'— des temps a presque anéanti ces beaux ouvrages. Les injures du sort. Զախողանք, չարիաղութիւն բախտի։ ‖ Ը. Նախատինք. թշնամանք. լուտանդ։ — grave, atroce, sanglante. Grande —. Vous me faites — en me supposant de telles intentions. Venger une — dans le sang։

Injurier (Ինյու՛րիե) բ. ն. Թշնամանել. նախատել. լուտալ։ Il l'a grièvement injurié։

= S'—. բ. ա. Թշնամանել զմիմեանս։ S'— l'un l'autre։

Injurieusement (Ինյու՛րիէզման) մ. Թշնամանօք։ Traiter quelqu'un —. Parler — de կամ contre quelqu'un։

Injurieux, euse (Ինյու՛րիէ, էզ) ած. Ո. Անիրաւ։ Le sort, le destin —։ ‖ Ը. Նախատանաց, թշնամանալից, նախատական, լուտական (բանք)։ Ce mémoire est — aux magistrats. Se servir de termes —։

Injuste (Ինյուսթ) ած. Անիրաւ. անարդար։ Un maître —. Il fut — à mon égard, envers moi. Un châtiment, une guerre —։

= ի. պ. Անիրաւն։ La distinction du juste et de l'—։

Digitized by Google

Injustement (ինյիւ-տ-ման) ս. ցանիրաւի. տարաքաղդուած։ Il fut condamné —։

Injustice (ինյիւ-տիս) ե. իդ. 1. Անիրաւութիւն։ Son — les indigna. Acte d'—։ ‖ 2. Անիրաւութ. անիրաւութիւն։ "Il couvrait l'— de confusion." boss. *le Tell.* ‖ 3. Գործ անիրաւութեան. անիրաւութիւն։ Commettre une —, des injustices envers quelqu'un. Ne me faites pas l'— de croire que je vous ai oublié։

Injustifiable (ինյիւ-տիֆի-ապլ) ած. Անարդարացնելի. չարդարանալի։ Conduite —։

Inlisible (ինլի-զիպլ) ած. տես Illisible։

In manus (ին մանիս) ե. ած. Վարի եւթի ի քանն Dire son *in manus*. 1. Ցանձն առնել զՀոգի իւր ի ձեռս Աստուծոյ ի ժամ մահուան։ ‖ † 2. Լինել յասաքեանն մահու, մերձ ի մեռանիլ։ (Թարգմանի ի լատինից՝ ի նիս)։

In naturalibus (ին նաթի-ռա-լի-պիս) ած. ած. Մերկ ի մօրէ. մերկ իրրև ի ծնէ. ամենևին մերկացած։ Il m'a surpris *in naturalibus*։

Innavigable (ինա-վի-կապլ) ած. Աննաւագնաց. աննաւելի. անննաւարկելի։ Les glaces rendent cette mer —։

Inné, ée (ինե) ած. Բնածին. բնակատար. բնարոյս. ընդարոյս։ Idées innées. Nous avons dans l'âme un principe — de justice։

Innocemment (իննոսամ) ս. 1. Անմեղութեամբ. անմեղաբար։ Parole dite —. Le plus — du monde։ ‖ 2. Անմտութեամբ։ Il vint — raconter la sottise qu'il avait faite։

Innocence (իննոսանս) ե. իդ. 1. Անմեղասակարութիւն. անմեղանշակութիւն. անմեղութիւն։ L'— d'un agneau, d'une colombe, d'un enfant։ ‖ 2. Չլինելն յանցաւոր. անյանցութիւն. անմեղութիւն։ On a reconnu son —. Persécuter l'—. Protéger, sauver l'—։ ‖ 3. Զգործելն մեղս. անմեղութիւն։ L'— de nos premiers parents. Vivre dans l'—. Perdre son —. Abuser de l'— d'une jeune fille։ ‖ 4. Մխամտութիւն։ Il est d'une grande —։

Innocent, ente (իննոսան, անթ) ած. 1. Անմեղասակար. անմեղ (գառն, մանուկ)։ ‖ 2. Որ չէ յանցաւոր. անյանց. անյանցաւոր. անպարտ. անմեղ։ Il est — du crime dont on l'accuse. Il fut absous et reconnu —։ ‖ 3. Անմեղանշակաւն. անմեղ. անմեղասա։ Plaisirs innocents. Badinage —. Ses pensées sont innocentes։ ‖ 4. Ապերի մխամիտ. անմիտ։ Vous êtes bien — de croire à de pareils contes։

— ե. 1. Անմեղ։ Protéger les innocents. Un — malheureux. Une jeune innocente։ ‖ 2. Գարշամիտ. անխոհամիտ։ C'est un vrai —, un pauvre —. Un — fourré de malice. (ե-խ.) տես ի Fourré, A. 1. Faire l'—. Գարշամիտ կերպարանիլ, ձևանալ։

— ե. ած. Մանուկ յոճիռնամինից կամ յոտի ամինից և ի խոնարհ. անմեղ մանուկ. (ընդ.)։ Il a laissé trois ou quatre petits innocents. Un pauvre petit —։

— ե. ած. յե. 1. Անմեղ մանկունք ինի գնհեմի, զորս եհան կոտորել Հերովդէս. մանկունք ինի գնհեմի։ Le massacre des Innocents։ ‖ † 2. Զսպիտ ազատեհաց (ի սեղանի)։ Des innocents aux truffes։

Innocenter (իննոսանթ) բ. ն. Անմեղ, անպարտ կարգալ, ցուցանել. արդարացուցանել։ L'arrêt les innocente sur le premier chef. Ils ont été innocentés։

Innocuité (իննոքիւ-իթ) ե. իդ. Անվնասակարութիւն. անմեղանշակութիւն։ L'— d'un végétal։

Innombrable (իննոմ-պրապլ) ած. Անթիւ, անհամար ի բազմութենէ. անպիտ քան զթիւ. անթիւ. անհամար։ Multitude, armée, nombre —։

Innombrablement (իննոմ-պրապլման) ս. Աստանց համարոյ. անթիւ. (խոսի)։

Innomé, ée (իննոմե) ած. Աստանց սեպհականի ինչ անուան (գաշնի). անանուն։ L'engagement d'un domestique est un contrat—։ (Տես Լիգրէի գրելի ե Innommé, ée)։

Innominé, ée (իննոմինե) ած. Զանուանեալ. անանուն։ վարի եւթի յանգամագիտութեան. Os innominés. Երկու ոսկերք կոնքի [bassin] մարգկեզէն մարմնոյն. *կոնքոսկր։ Artère innominée. Մի ի մեծագոյն ընչերակաց. անանուն ընչերակ։

Innovateur (իննովա-թեօր) ե. ած. Նորամեծ։ Les innovateurs ont en général plus de hardiesse que de prudence։ (Տես և Novateur)։

Innovation (իննովա-սիօն) ե. իդ. Նորամեծութիւն (յիրս կրօնից, սովորութեանց, գիտութեանց). նորագուածք։ C'est une — en littérature. C'est une — dangereuse. Vouloir empêcher toute —։

Innover (իննովե) բ. ն. Նորամեծութիւնս մեծանալ. նորամեծս ձեռնել, առնել, նորագել. նորամուտս նորագել. նորամեծել։ Il ne faut rien —։ ‖ վարի եւս իրր բ. ն. Ils veulent — en tout։

Inobservance (իննոպ-զեր-վանս) ե. իդ. Զգաստիլն (զկարգս կրօնական եամ բարեչականս)։

Inobservation (իննոպ-զեր-վասիօն) ե. իդ. Զգաստիլն (զկանոնս, զկարգս, զպատուիրանս). (պատուիրանս)զանցառութիւն. (օրինս)զանցառութիւն։ L'— des règles détruit la discipline. L'— du carême. Զգաստիցգալութիւնս քառասնորդաց, քառասնօրեայ պահոց։

Inoccupé, ée (իննոքիւ-պե) ած. Անգործ. գաւառի։ Une vie inoccupée. Un homme — doit périr d'ennui։

In-octavo (ին-օքթա-վո) ած. անփ. Ութածալ (գիրք մատենի)։ (Գրի եւս In-8°)։

— ե. ած. Մատենան ութածալ։ Un —. Des —։

Inoculateur, trice (իննոքիւ-լաթէօր, թրիս) ե. Պատուաստիչ (մարմնոյ)։ Un habile —։

Inoculation (իննոքիւ-լասիօն) ե. իդ. 1. Հազորդելն ումեք արուեստիւ զՀիւանդութիւն ինչ մարտիճախիկ [contagieux] մուծանելով զժահրն [virus] ի մարմինն. պատուաստումն։ L'— de la peste, de la petite vérole. Une maladie contagieuse a ordinairement moins de danger lorsqu'elle est communiquée par —։ ‖ 2. Պատուաստումն (ծաղկի ախտի)։ La pratique de l'— est fort ancienne dans les pays voisins de la mer Caspienne, aux Indes, à la Chine, et en Afrique։

Inoculer (իննոքիւ-լե) բ. ն. 1. Հազորդել ումեք արուեստիւ զժահր հիւանդութեան իրիք. պատուաստել։ — la petite vérole, la peste։ ‖ 2. Հազորդել ումեք զծաղկի ախտ. պատուաստել։ On inocule à la Chine par inspiration, en Turquie par piqûre, ailleurs par friction, par incision, ou par vésicatoires. — une personne։

Inodore (իննօտոր) ած. Աստանց հոտոյ. անհոտ։ Fleurs inodores. Cabinet —. Անհոտ ճեմիչ։

Inoffensif, ive (իննօֆան-սիֆ, իվ) ած. Անվնաս. անվնասակար. չվնասակար. անմեղ։ Le lièvre est un animal —. Cette brochure est assurément très inoffensive։

Inofficieux, euse (իննոֆիսիօ, իօզ) ած. Որով մերժի օրինաւոր ժառանգն յիւրոց իրաւանց առանց պատճառաց (կտակ). անիրաւ։

Digitized by Google

Inoffensité (ին-ո-ֆան-սի-թէ) ի. իգ. Անվնասութիւն, (կատակի). անվնասութիւն։

Inondation (ին-ո-տա-սիո) ի. իգ. 1. Հեղեղումն ջուրց. ողողումն. ողող։ L'— causée par les pluies, par la fonte des neiges. Les inondations périodiques du Nil fertilisent l'Égypte։ ‖ 2. (փոխ.) Հեղեղումն, յորդութիւն (զօրաց, ապատակասուրաց)։ ‖ 3. (փոխ.) Անչափ բազմութիւն. յորդութիւն. խուռն։ Une — de brochures։

Inonder (ին-ո-տե) բ. ն. 1. Ողողանել. հեղեղել. հեղեղատել. ծովացուցանել։ Le Nil inonde les campagnes de l'Égypte. Ինչպես ծովացուցանէ զդաշտս Եգիպտոսի։ ‖ 2. Թանալ սաստիկ. ողողանել։ — quelqu'un en jetant un seau d'eau sur lui. Les pleurs inondaient son visage։ ‖ 3. (փոխ.) Ծածկել, լեռւ բազմութեամբ. ծովացուցանել. հեղեղատել։ La campagne est inondée de soldats. Ծովացեալ է դաշտն զզօրաց։ Le peuple inondait les portiques du temple. Ծովանայր ծառայեր ժողովուրդն ընդ սրահս տաճարին։

† — S'—. բ. ա. Ողողանել զանձն։ Les Hollandais aimèrent mieux s'— de leurs propres mains que de se soumettre à Louis XIV.

Inopiné, ée (ին-ո-պի-նե) ած. Անկարծ. անակնկալի. յանկարծական. յանկարծագէպ. Ս. անգամանի։ Accident, bonheur —. Querelle inopinée։

Inopinément (ին-ո-պի-նե-ման) մ. ՃՀյանկարծակաւ. յանկարծակի. յանկարծ յիզուկարծ. Ս. յանկարծիս. Ս. յանգամանից։ Cela est arrivé —. Tomber — sur l'ennemi։

Inopportun, une (ին-ո-պոր-տէ, ն') ած. Անգէպ. անպատեհ. անպատշաճ. անբարւոյն. անժամ. ապարժամ։ Vous ne pouvez choisir un moment plus —. Mesure inopportune։

Inopportunité (ին-ո-պո-նի-թէ) ի. իգ. Անպատշաճութիւն. անպատեհութիւն. ապարժամութիւն։ L'— d'une démarche։

Inorganique (ին-ո-կան-իք) ած. *Անդամակապատասաւոր (մարմին, նիւթ, որպիսի են քարայական նիւթք)։ Êtres, corps inorganiques. La matière —։ [մեռած։

† **Inoubliable** (ին-ու-պի-ա-պլ) ած. Անմոռանալի. ան-

Inouï, le (ին-ու-ի) ած. 1. Ոչ երբեք յականջալսեալ եղեալ. անլսելի։ Il est — que pareille chose soit jamais arrivée։ ‖ 2. Անլսելի. նորանշան. նորօրինակ. չնաշխարհիկ։ C'est une chose inouïe. Des cruautés inouïes։

In pace (ին փա-սե) ի. ա. Միանձնաւոր բանտ (ի վանս)։ Mettre un religieux dans l'— d'un couvent։

In partibus (ին փար-թի-պուս infidelium) (ին փար-թի-պուս) Որոյ թեմական անուն առեալ է ի քաղաքէ խիստ անհաւատից (եպիսկոպոս). ի տզմանս անհաւատից։ Un évêque —։

In petto (ին փէթ-թօ) ի սիրտս. ի սրտի։ Le pape l'a fait cardinal —. Cet homme est mon gendre —։

In-plano (ին-փլա-նօ) ած. ա. Format —. Գիրք մանանի յորում մի կողմն եւեթ ապագրեալ է. առլանաաձեւ գիրք։ [format de luxe։

— ի. ա. Սաստեան ի գիրս առլանաապատ։ L'— est un

In-promptu (ին-պռոմ-փթիւ) ի. ա. տես Impromptu։

Inqualifiable (ին-քա-լի-ֆի-ա-պլ) ած. Զանազանելի. ապօրինակ. (սխ. անուն չունեցող)։ Sa conduite est —։

Inquart (ին-քար) ի. ա.

Inquartation (ին-քար-տա-սիո) ի. իգ. } տես Quartation։

In-quarto (ին-քուար-տօ) ած. ա. *Չորեքծալեան, *քառածալ (գիրք մատենից)։ (Գիրք եւս In-4)։

— ի. ա. Սաստեան չորեքծալեան, քառածալ։ Un —. Des —։

Inquiet, ète (ին-կի, կէթ) ած. 1. Ոչ ոչ կարէ կալ սրտիւք խաղաղիկ. անհանգիստ. անհանգաստ։ Il est si —, qu'à peine entré dans un lieu, il en veut sortir։ ‖ 2. Ամբոխեալ. վրդովելից (քուն)։ Sommeil —։ ‖ 3. Ոչ յայտնեալ եւ յայնկոյս յոտի (հայեցուածք). յերկուս բաժանեալ. *տագնապալից։ Des regards inquiets։ ‖ 4. Ոչ ոչ է երբեք գոհ ընդ վիճակ իւր. անհանգաստ։ Un esprit, un tempérament —։ ‖ 5. Ագմկեալ, խառնեալ մտաց. տագնապեալ. անհանգիստ։ Il est — de ne point recevoir de nouvelles. Il est — sur cette affaire։

Inquiétant, ante (ին-կի-եդ-, -եդ) ած. Ոչ անհանգիստ առնէ. նեղիչ. խառնիչ. տագնապելի։ L'état de ce malade n'a rien d'—. Nouvelles inquiétantes։

Inquiéter (ին-կի-եդ-է) բ. ն. 1. Անհանգիստ առնել. նեղել։ Cette pensée m'inquiète։ ‖ 2. Ախտաւ առնել (զզօրս թշնամեաց). չտալ ամենեւին գադար։ ‖ 3. Խռովել. տմբոխել։ L'avenir m'inquiète. Կսկած է ինձ ի հանդերձելոցն. կսկածեմ յառաջիկայս։

— S'—. բ. ա. Անհանգիստ լինել. խռովիլ. տագնապիլ։ S'— d'un rien. Il ne s'en inquiète nullement։

Inquiétude (ին-կի-եդ-ու) ի. իգ. 1. Անհանգստութիւն. յուզմունք։ L'— de ce malade a été très grande toute la nuit. Զգիշերն ամենայն ի տագնիպ յուզման եղեւ հիւանդին։ ‖ 2. Ամբոխումն, յոյզք միտց։ Ils possédaient leur propre bien sans —, ils regardaient celui des autres sans envie։ ‖ 3. Անհանգստութիւն բարուց. տագնապ։ L'— naturelle à l'homme։ ‖ 4. Անձկութիւն. տագնապութիւն. հոգ. տարակուսանք. կասկած. Ս. մտավշտութիւն. *մտատանջութիւն։ N'en ayez point d'—, soyez sans —. Անհոգ, անկասկած լերուք ամենեւին։ Je désire que vous soyez sans —. կամիմ զձեզ անհոգս լինել. կամիմ զձեզ զի անհոգս իցէք։ Avoir des inquiétudes sur sa santé. Je l'ai tiré d'—։

— յե. ՃՀա. (ի սրունս)։ Il a des inquiétudes aux jambes, dans les jambes։ [(խուբ)։

† **Inquiné, ée** (ին-կի-նե) ած. Գձեռել. ապականել.

Inquisiteur (ին-կի-զի-թօռ) ի. ա. † 1. Խուզակ. հետազօտիչ։ ‖ 2. Դատաւոր ատենի հատատութեանն. *հետատնջնոզ։ — de la foi. Grand —։ ‖ 3. Խուզարկու գործակատարութեանց ընդգէմ Տէրութեանն (պետիկ-հաշտութեանն վ. հետակիցաց)։ — d'État։

† **Inquisitif, ive** (ին-կի-զի-թիֆ, իվ) ած. Հետազօտիչ (հայեցուածք)։

Inquisition (ին-կի-զի-սիո) ի. իգ. 1. Հետազօտութիւն. խուզարկութիւն. քննութիւն։ ‖ 2. Խռով և քմահաճ խուզարկութիւն։ Sa conduite fut l'objet de l'— la plus offensante։ ‖ 3. Ատեան քննելոյ և պատժելոյ զհերետիկոսս որ վարդապետին հակառակ կամ ոչիւկ հատատաց. *հետատնջնութիւն։ L'— d'Espagne, de Portugal. Les prisons, les familiers de l'—։ ‖ † 4. Գազանի ատեան ինչ. նախնի ընկերհաշտութեանն վ. հետակիցաց։

Inquisitorial, ale (ին-կի-զի-թո-ռի-ալ, -ռ') ած. Քննական. *քմահաճ. *կամայական. կասկածոտ։ Pouvoir —։

Insaisissable (ին-սե-զի-ա-պլ) ած. † 1. Զոր չէ մարթի բռնել, ածել զբռնութ. անբռնանելի։ Ce malfaiteur est demeuré longtemps — à la justice։ ‖ 2. Զոր չէ մարթի

Digitized by Google

գրաւել օրինաւոր (բան իրաւագիտաց). անշարժանելի. անգրաւելի։ Des biens insaisissables։ ‖ 2. (ֆիգ.) Անբռնի իրաւունելի. անիմանալի. անհաս։ Des abstractions insaisissables։ [բառգրց)։

† **Insalivation** (ին-սալի-ֆի) ֆ. իգ. Թքագոյացութիւն (հին բժշկաց)։

Insalubre (ին-սալ-ուպր) ած. Վնասակար առողջութեան. անառողջ. Ս. վատառողջ։ Un logement humide est —։

Insalubrité (ին-սալ-ուբ-իթէ) ֆ. իգ. Անառողջութիւն. Ս. վատառողջութիւն։ L'— d'un pays, d'un climat։

Insanité (ին-սան-իթէ) ֆ. իգ. Յիմարութիւն. մոլութիւն։

Insatiabilité (ին-սա-սի-ապ-իթէ) ֆ. իգ. Անյագութիւն։ Il a une faim canine, une — que rien ne peut assouvir։ Աստ ես ֆիգ. — de gloire. L'— des richesses։

Insatiable (ին-սա-սիապլ) ած. Անյագ։ Avidité, gourmandise —, եւ ֆիգ. — de louanges։

Insatiablement (ին-սա-սիապլ-ման) մ. Անյագութեամբ. անյագ։ Il est — avide d'honneur et de gloire։

Insciemment (ին-սի-աման) մ. Անգիտութեամբ. յանգէտս։ S'il vous a offensé, c'est —։

Inscription (ին-սքրիփ-սիո) ֆ. իգ. 1. Արձանագրութիւն ի վերայ հիմոյ, քարի, պղնձոյ. արձանագիր. վերնագիր. ներքնագիր։ On mit, on grava sur ce marbre une — en lettres d'or. Ce monument est chargé d'inscriptions. Le temple de Delphes avait pour — cette maxime: CONNAIS-TOI TOI-MÊME. L'Académie des inscriptions et belles-lettres։ ‖ 2. Հարկանիլն ի մատեան (գանձատ ուրուք). արձանագրութիւն։ L'— de décès sur les registres de l'état civil։ [մետրհակի իրիք։

— de faux. Ամբաստան լինելն յատենի զաւուրն ինչ։

Inscrire (ին-սքրուր) [Լատին. իրրեւ զÉcrire.] ֆ. ն. 1. Գրել ի վերայ։ Ils inscrivirent leurs noms sur l'écorce des arbres։ ‖ 2. Գրել, գրոշմել, Հարկանիլ ի մատեան. արձանագրել. ներգրել։ —, jour par jour, sur un registre, toutes ses opérations commerciales. J'inscrirai cela dans mes tablettes։ ‖ 3. Գրել, ծրագրել (ձեւ ինչ երկրաչափական յայլսմ ձեւի)։ — un triangle dans un cercle։

= S'—. ֆ. ա. Ի վերանագրել, առ արձանագրել զանձն. մտանիլ ի մատեան։ S'— sur une liste d'abonnés. S'— en faux. տես ի Faux, ֆ. ար. 3.

Inscrutable (ին-սքրու-տապլ) ած. Անքննելի. անքննին։ Les desseins de Dieu sont inscrutables։

Insçu (ին-սը) ֆ. ար. տես Insu։

Insécable (ին-սէ-գապլ) ած. Անհատ. անբաժին։ On a défini les atomes, des corpuscules insécables։

Insecte (ին-սէգթ) ֆ. ար. Միջատ. ժժուկ. զեռուն. սնդիկ։ Il y a des insectes qui rampent, comme les vers; d'autres qui marchent, comme les fourmis; et d'autres qui volent, comme les mouches, les papillons։

Insecticide (ին-սէգթի-սիտ) ած. Սատակիչ միջատաց (փոշի)։ Poudre —։ [յատն)։

Insectivore (ին-սէգթի-վոր) ած. Միջատակեր (թռչուն) = ֆ. ար. Միջատակեր անասուն։ Les musaraignes, les taupes sont des insectivores։

Insécurité (ին-սէգ-իթէ) ֆ. իգ. Ապահովութիւն։ L'— dans laquelle nous vivons։

In-seize (ին-սէզ) ած. ար. Վէշտասանաժամեայ (գիրք մատենի)։ (Գրքի եւս In-16)։

= ֆ. ար. Վէշտասանաժամեայ մատեան։

Insensé, ée (ին-սան-սէ) ած. եւ ֆ. Յիմար. անհասկացող. անգգամ. մերթ. խակամիտ։ C'est un homme —։ Discours —. Courir comme un —։ [նմն։

† **Insensibiliser** (ին-սան-սիպ-իլ-իզէ) ֆ. ն. Անզգայ առնել։

Insensibilité (ին-սան-սիպ-իլ-իթէ) ֆ. իգ. Անզգայութիւն։ Une grande —. Vit-on jamais une telle —?

Insensible (ին-սան-սիպլ) ած. 1. Որ ոչ զգայ. անզգայ. զգայազրկեալ։ Être — au froid, au chaud։ ‖ 2. Անզգայ. անհոգածիկր. անգութ. խիտուռ։ Il a l'âme dure et —. Vous êtes — à nos maux. ‖ 3. Աննշմարելի. անզգալի։ Le mouvement de l'aiguille d'une horloge est — à l'œil. Pente —։

Insensiblement (ին-սան-սիպլ-ման) մ. Անզգալի կերպ օրհնակաբար. յանզգայս. առ առիւծ առիւծ. մերթով. առ կաս. անզգալապէս։ Les plantes croissent —։

† **Inséparabilité** (ին-սէ-բարապ-իլ-իթէ) ֆ. իգ. Անբաժանութիւն. անքակտութիւն։

Inséparable (ին-սէ-բարապլ) ած. Անբաժանական. անքակ. անանջնելի. անմեկնելի. անանջատ. անանջրպետ։ L'ombre est — du corp. Ցաւուր անբաժան է ի մարմնոյ, ուղեկիցակ է մարմնոյ։ Deux amis inséparables։

= ֆ. ար. Անբաժան, անքակ. (ասի ընդ զրարեկամաց)։ Ce sont deux inséparables։

Inséparablement (ին-սէ-բարապլ-ման) մ. Անբաժանելոյ. անքակ. անանջնապէս. անբաժանապէս։ Ils sont unis —։

Insérer (ին-սէր) ֆ. ն. 1. Դնել, արկանել ի ներքս. զառաջառնել. ազգացանել։ — une greffe dans l'écorce։ ‖ 2. Խառնել ի ներքս. մուծանել. յաւելուլ։ Il faut — cette anecdote dans votre histoire. — un article dans un journal. Դնել յօգտաւէտ ի լրագրի։

Insermenté (ին-սէր-մանթէ) ած. ար. Քրմեր —. Քահանայ գաղղիացի որ մերժեաց զերդումն քաղաքական յամսին 1790. ար երգնուեալ։

Insertion (ին-սէր-սիո) ֆ. իգ. 1. Դնելն, խառնելն ի ներքս. մուծանելն։ L'— d'une note marginale dans le texte։ ‖ 2. Կցուած. (բան անգամուածոցաց և անփակցեալոց)։ L'— d'un ligament sur un cartilage. L'— des étamines։

Insidieusement (ին-սիտ-իոզ-ման) մ. Նենգաբար. գաղտագողի։ On l'a — amené à faire cette promesse։

Insidieux, euse (ին-սիտ-իո, իոզ) ած. 1. Գաղտանակալ. նենգաբար. գաղտածան։ Sophiste —։ ‖ 2. Գաղտախառն. նենգամիտ. նենգաւոր։ Esprit —. Des caresses insidieuses։

A. **Insigne** (ին-սին) ած. Նշանաւոր. երեւելի. ականատեսր։ Une grâce, une faveur —. Un — faussaire. — folie. Անհնարին խելայեղութիւն։

B. **Insigne** (ին-սին) ֆ. ար. Նշան զգաստութեան, ասպետնական։ Վ. ասպետ եւիմ բազմաբարբ. On avait placé sur le cercueil les insignes du défunt. Les insignes royaux։

Insignifiance (ին-սիկնիֆի-անս) ֆ. իգ. Աննշանաւորութիւն։ C'est un homme d'une grande —։

Insignifiant, ante (ին-սիկնիֆի-ան, անթ) ած. 1. Աննշան։ Une phrase insignifiante։ ‖ 2. (ֆիգ.) Աննշան. անանշանական. աննշանաւոր. գաղջամաքուր։ C'est un homme tout à fait —. Une physionomie insignifiante։

Insinuant, ante (ին-սին-ուան, անթ) ած. † 1. Որ մտանիկ մերձենալ։ "L'eau si fluide, si insinuante, si propre

Digitized by Google

à échapper." FIG. ‖ 2. (ի-խօսք.) Ոի՛ր մեա գտանէ ճարտասանութիւնեամբ առ ուսիկք. յանկուցիչ. հրապուրիչ։ C'est un homme fort —. Manières insinuantes.

Insinuation (ի-նի-նուա-սիո՛ն) ի. իդ. † 1. Մտանելն ի ներքս։ L'— de l'aliment dans les parties qui le reçoivent. ‖ 2. Հաւանեցնելն ի մտաւնդիր. տրամադրելն։ ‖ 3. (ի-խօսք.) Ճարտարութիւնեամբ ինձ վնասակարացուցանելն. ուղիւորիւթիւն։ Une — adroite, perfide. ‖ 4. Մեղմով մտա գտանելն առ ուսիկք. յինքն յանկուցանելն զսիք։ Il avait une merveilleuse dextérité à manier les esprits, et à les amener à son but par la voie de l'—.

Insinuer (ի-նի-նուե) ի. ն. 1. Մեղմով ի ներքս մղել. տպրգեալ մտանել. սողոսկել։ Le chirurgien insinua le doigt dans la plaie. Վիրաբոյժն մեղմով ինձ տրի գմտաւնն ընդ վէրն։ ‖ 2. Տալ տրամադրել. հաւանեցնել ի մտաւնդիր։ —, faire un testament. ‖ 3. (ի-խօսք.) Մեղմով ինձ տպել։ ‖ 4. (ի-խօսք.) Մեղմով ինձ վնասակարացնել. ուղիւորիւթիւն։ Il lui insinua que quelques personnes lui rendaient de mauvais offices.

= S'—. ի. ա. 1. Մտանել մեղմով. մեղմ։ L'eau s'était insinuée par les pores du bois. ‖ 2. Պղտեալ մտանել. մտա գտանել ուրիք. հաւարեալ ի ներքս տրհանել զանձն. յարտանիլ ի ներքս մտանել։ S'— dans une société. Il s'est insinué à la cour, je ne sais comment. ‖ 3. (ի-խօսք.) Ձինքն յանկուցանել զսիք հաւարիւք. ընդ սիրս մտանել ուրիք ճարտարութիւնեամբ։ S'— dans l'esprit de quelqu'un.

Insipide (ի-նի-սիտ) ած. 1. Անհամ։ Breuvage, mets —. ‖ 2. (ի-խօսք.) Անհամ. անիմաստ։ Discours froid et —. Un conte fade et —. Un orateur —.

† **Insipidement** (ի-նի-սիտ-ման) մ. Անհամութիւնեամբ։

Insipidité (ի-նի-սի-տի-տէ) ի. իդ. Անհամութիւն։ L'— d'un mets, և ի-խօսք. L'— d'un poème.

Insistance (ի-նի-սդան-սը) ի. իդ. Պնդութիւն. ժամառութիւն։ Son — dégénère en importunité.

Insister (ի-նի-սդէ) ի. ն. 1. Յառնել. ի մտիտանել. (ի-խօսք. վասն սաս.)։ Il insiste à demander telle chose. N'insistez pas davantage sur cette prétention. ‖ 2. Պնդել. հաս ինալ։ Je n'insisterai pas sur ce point.

Insociabilité (ի-նոս-սի-ա-պի-լի-տէ) ի. իդ. Անընկերասէրութիւն. անընկերական բարք։

Insociable (ի-նոս-սի-ա-պլ) ած. Ընդ. տրամ չէ մերձիկեալ. անընկերասէր. անընկերական. անհամբոյր։ Un homme, une humeur —.

Insolation (ի-նոլ-սիո՛ն) ի. իդ. 1. Դնելն յարեւս. Յարեւտ առնել։ Faire sécher des plantes par —. ‖ 2. Հիւանդութիւն յարեւտահարութենէ [coup de soleil]. ի տաք ժամանակի. տօթահարութիւն։ Les insolations sont fort à craindre en Afrique.

Insolemment (ի-նոլ-ման) մ. Պոռոտաբար. ժպրհաբար։ Parler, répondre —.

Insolence (ի-նոլ-անս) ի. իդ. 1. Անպատկառութիւն. լպրծութիւն։ L'— d'un laquais. On ne peut souffrir son —. ‖ 2. Անհամարհանս հպարտութիւն. մեծամտութիւն։ L'— d'un parvenu. ‖ 3. ժպրհանք. լպրծութ. ապտաբար բանք ինաւ գործք. լպրծանք։ Il a dit, il a fait mille insolences.

Insolent, ente (ի-նոլ-ան, անդ) ած. 1. Անպատկառ. լպրծուն. լպրծնեալ։ Un homme —, extrêmement —. Il est — en paroles. Des regards insolents. ‖ 2. Պոռոտաբար. հպարտ. սոխրտասան. ժպրհանք. Ի տաք։ Il ne faut pas être — dans la victoire, dans la bonne fortune. Cet ordre — les irrita. ‖ 3. (ի-խօսք. և ընդ.) Ընտրելեակ. անլսուր։ Bonheur —. Fortune insolente.

= ի. Լպրծուն. ժպրհանք։ C'est un —, une insolente.

† **Insoler** (ի-նոլե) բ. ն. Դնել, տանել յարեւտ. յարեւտահար։ — un corps.

Insolite (ի-նոլ-իդ) ած. Անասովորական. հնարելեակ. օտար։ Procédé bizarre et —. Expression —.

Insolubilité (ի-նոլ-ու-պի-լի-տէ) ի. իդ. Անլուծուելիութիւն. անլուծականութիւն։

Insoluble (ի-նոլ-ուպլ) ած. 1. Անլոյծ. անլուծանելի. անլուծական։ La résine est — dans l'eau. ‖ 2. (ի-խօսք.) Զոր չէ մարթի մեկնել, լուծանել. անլոյծ. գժուարալոյծ։ Difficulté, question, problème —.

Insolvabilité (ի-նոլ-վա-պի-լի-տէ) ի. իդ. Անկարութիւն հատուցանելոյ։

Insolvable (ի-նոլ-վապլ) ած. Անձեռնհաս, անկար ի հատուցանել։ Il est devenu —.

Insomnie (ի-նոմ-նի) ի. իդ. Զկարելն ննջել. քնահատութիւն. քնատութիւն։ Une longue, une continuelle —. Être sujet à des insomnies.

Insondable (ի-նո-սդո-պլ) ած. 1. Զորոյ չէ մարթի չափել գնորութիւնն (ջրի)։ Un gouffre —. ‖ 2. (ի-խօսք.) Անքննելի։ La profondeur — des jugements de Dieu.

† **Insouciamment** (ի-նու-սի-ա-ման) մ. Անհոգութիւնեամբ։

Insouciance (ի-նու-սի-անս) ի. իդ. Անհոգութիւն. անփութութիւն։ C'est un homme d'une grande —.

Insouciant, ante (ի-նու-սի, սիդ) ած. Անհոգ. անփոյթ։ Être — du lendemain. Homme, caractère —.

Insoucieux, euse (ի-նու-սիո, իօզ) ած. Անհոգ. անփոյթ։ — de ses intérêts.

Insoumis, ise (ի-նու-մի, իզ) ած. Ընտանեհնազ. անհնազանդ։ Peuple —. † Fille insoumise. Բազ որ չէ տրհանդագրեալ ի տումարի ոստիկանութեան [police].

Insoutenable (ի-նու-տընա-պլ) ած. 1. Զոր չէ հնար հաստատել, արդարացուցանել (կարծիք). զրպիսպիսի. յոգնացուց. ‖ 2. Անհանդուրժական. ծանրատանջ։ C'est un homme —. Il a des manières insoutenables.

Inspecter (ի-նի-բեգ-դէ) բ. ն. Ցայց հրամանել. չարել ի գնին. քննել։ Il fut chargé d'— ces magasins.

Inspecteur, trice (ի-նի-բեգ-դօր, դրիս) ի. Այցելու. տեսուչ. վերակացու. վերատեսուչ։ C'est un — fort vigilant, — des forêts, des finances.

Inspection (ի-նի-բեգ-սիո՛ն) ի. իդ. 1. Տեսութիւն. զբաղեալ։ Les aruspices prétendaient juger de l'avenir par l'— des entrailles des victimes. Il lui prédit, par l'— de sa main, que... ‖ 2. Տեսչութիւն. վերակացութիւն. — des écoles. ‖ 3. Գաշտան տեսչի. վերակացուի. տեսչութիւն։ Il obtint une — dans les ponts et chaussées.

† **Inspectorat** (ի-նի-բեգ-դո-րա) ի. տղ. Գաշտան տեսչի. տեսչութիւն. վերակացութիւն.

Inspirateur, trice (ի-նի-բի-րա-դօր, դրիս) ած. 1. Շնչական. ներշնչական։ Mouvements, muscles inspirateurs. ‖ 2. (ի-խօսք.) Ազդիչ. դրդիչ. ներշնչող։ Un génie —.

Inspiration (ի-նի-բի-րա-սիո՛ն) ի. իդ. 1. Զգնելն, ծծելն զօդ. (Հակադրութիւնեամբ Expiration ի.) տա. շնչել. շնչումն. ներշնչումն։ ‖ 2. (ի-խօսք.) Շնչումն. շունչ. ազդեցութիւն. մտաբերութիւն։ L'— divine. ‖ 3. Ազդեցութիւն, ներշնչութիւն (բանաստեղծիկից, երաժշտից)։ On sent dans cette poésie la chaleur de l'—.

Digitized by Google

գրաբիթեան։ C'est par votre — que j'ai agi. Il n'écoute que les inspirations de sa fureur։ [աստծոյ)։

Inspiré, ée (ին-սփի-ր) ած. գերբ. Շնչեալ (Աստուած է. Հոգեշունչ, հոգեկիր ալ։ Un —. Une inspirée։

Inspirer (ին-սփի-ր) բ. ն. ե. փչել շունչ ի ներքս։ — de l'air dans la poitrine d'un noyé։ ‖ † ձ. Ձգել զշունչ. ձգել, կլանել զօդ. շնչել։ — l'air։ Անթ եւ անխնդիր. — et expirer font l'acte complet de la respiration։ ‖ ձ. (է-ս-բ.) Շնչել (Աստուծոյ ի միտս կամ ի սիրտ սուրբ). ազդել. *ներշնչել։ C'est le Saint-Esprit qui l'a inspiré. Les païens croyaient qu'Apollon inspirait la pythie։ ‖ 4. Շնչել (գաւխն բանաստեղծական). *ներշնչել։ Les poètes disent que les Muses les inspirent։ ‖ 5. Ուրախանալ ինչ ի միտս սուրբ. թելադիր լինել. խորհուրդ տալ. ազդել. առիթ լինել։ C'est le démon qui lui a inspiré ce pernicieux dessein. Sa belle conduite m'inspirait le désir de le connaître։

Instabilité (ին-ստա-պիլ-իթ) է. եր. Անհաստատութիւն. յոզդոզութիւն. *անկայունութիւն։ L'— des choses humaines։ [անիպ։ Équilibre —։

Instable (ին-ստա-պլ) ած. Անհաստատ. անկայական.

Installation (ին-ստալ-եյ-շն) է. եր. ե. Նստուցանել, հաստատել զոք ի բարձ պաշտամանն. կարգումն. հաստատութիւն։ L'— du président d'un tribunal. L'— d'un curé dans son église։ ‖ ձ. Ներքին յորդորումն (առան, բնակարանի). գնահատումն։ Venez nous voir, notre — est complète։

Installer (ին-ստալ) բ. ն. ե. Նստուցանել, հաստատել, կացուցանել, կարգել, գնահատել զոք հանգիստ ի բարձ պաշտամանն։ Il est nommé à cet emploi, mais il n'est pas encore installé։ ‖ ձ. Նստուցանել. գնահատել. (տե. տեղաւորցնել)։ On les a installés dans leur nouveau logement։

— S'—. բ. ա. Նստիլ. գնահատիլ. (տե. տեղաւորիլ)։ S'— dans un fauteuil. Je m'installerai bientôt dans mon nouvel appartement։

Instamment (ին-ստա-մն) ած. Պնդապէս. ժաւանգիմ. թախանձանօք. տաքաւ. տաքով (ազաչել)։ Il me l'a demandé —. Vous êtes — prié de . . .

Instance (ին-ստն) է. եր. † ե. փոյթ. խնամ։ ‖ ձ. Ժաւանգութիւն. թախանձանք։ Demander avec —. Je l'en ai sollicité avec toutes les instances possibles։ ‖ ձ. Գահ. գաւառ։ Il y a — entre tel et tel. Former une —. Reprendre une —. Tribunal de première —. Խնամոց հագոյն առեան գաւառատան. նախագաւառ առեան։ ‖ 4. Նորոգ փաստ [argument] առ. եղծանելոյ զպատասխանի առեալ առաջնում փաստի։

A. **Instant, ante** (ին-ստ, անթ) ած. ե. Թախանձագին (ազաչանք)։ Instante sollicitation. Aux instantes prières d'un tel։ ‖ ձ. Եկեալ հասեալ. ի վերայ հասեալ. մօտալուտ. առիկիչ. *վերահաս։ Le péril, le besoin est —։

B. **Instant** (ին-ստ) է. ար. Փոքրիկ ինչ ման ժամանակի. վայրկեան։ Dans le même —. Un —. Կաց վայր մի. համբ վայրկ մի. (ընդ.)։ Un —, ne soyez pas si pressé. En un —. ի վայրկեան ժամանակի. ի միում վայրկենի. ի վազվազ ժամանակի։

— À chaque —, à tout —. Ամ. առ. Յամենայն ժամ. հանապազ. անդադար. անընդհատ։ Il le répète à chaque —։

— À l'—, dans l'—. Ամ. առ. ե. ի նմին ժամու. նոյն ժամուն. նոյնհետայն. առժամուն. իսկոյն։ Il partit à l'—, à l'— même։ ‖ ձ. Յես միայ վայրկենի. (տե. մէկ վայրկենէն)։ Je suis à vous dans l'—։

Instantané, ée (ին-ստանթ-ե) ած. Որ լինի ի միում վայրկենի. որ ասէ վայրկեան մի ևւնի. *վայրկենական։ Ce mouvement n'a été qu'—. Longtemps on pensa que la lumière était instantanée. Յանկարծահաս հասմարեցաւ լոյսն միանչ յերկար ժամանակս։

Instantanéité (ին-ստանթ-ե-նէ-իթ) է. եր. *վայրկենականութիւն։ L'— d'un mouvement։

Instantanément (ին-ստանթ-ե-մն) ած. Յանկարծակի. ի վայրկեան ժամանակի. յակառն քթթել։

Instar (à l') (ա լին-ստար) նխ. առ. Ըստ նմանութեան. ըստ օրինակի. զօրէն։ Cet édifice est construit à l'— des monuments gothiques։

Instauration (ին-ստօ-ռեյ-շն) է. եր. կարգելն. առհասանելն. հաստատութիւն։ L'— des jeux Olympiques։

Instigateur, trice (ին-տիկ-ե-ար, տրի-ս) է. Դրդիչ. դրդութիչ. թելադրիչ։ Il a été l'— de ce mauvais dessein։

Instigation (ին-տիկ-եյ-շն) է. եր. Դրդումն. թելադրութիւն. հրապոյրք. առգրանք։ L'— du malin esprit։

Instiguer (ին-տիկ) բ. ն. Դրդել. թելադրել. հրապուրել. առգրել. (ս-րի)։ Cet homme est instigué par un tel։ [Verser par —։

Instillation (ին-տիլ-եյ-շն) է. եր. կաթիկացուցանելն։

Instiller (ին-տիլ) բ. ն. Հեղուլ չիթ չիթ. կաթիլ ցուցանել։ — quelques gouttes d'essence dans une plaie։

Instinct (ին-տին). Un instinct [ին-տինդ] impérieux. Des instincts [ին-տինգ] impérieux.) է. ար. † ե. Ակզբնութիւն. ազդումն. թելադրութիւն. (ս-րի)։ L'— du Saint-Esprit qui souffle où il veut։ ‖ ձ. Ներքին և ակամայ դրդումն կամ միտումն որ շարժէ զհոգի մարդոյ. ազդումն, ազդեցութիւն բնական։ Un secret — m'a poussé։ ‖ ձ. Բնաւոր շարժմունք (անասնոց). բնածին բարք. բարեյ. բնութիւն, օրէնք. բնաբոյս. բարեյածին օրէնք. զգայուն բարք. *բնազդումն։ Les bêtes se conduisent, se gouvernent par —, par pur —. L'— belliqueux du cheval. L'— de la conservation. *Բնազդումն անձնապահպանութեան։ ‖ 4. Յատուկ յանկութիւն [aptitude]։ Cet enfant a l'— de la musique. Avoir l'— du crime։

Instinctif, ive (ին-տինգ-տիֆ, իվ) ած. Բնական ազդեցութեան. բնածին. *բնազդական։ Mouvement —։

Instinctivement (ին-տինգ-տիվ-մն) ած. ի բնական ազդմանէ. ինքնաբերաբար. ինքնաբերեալ։ Les animaux n'agissent qu'—։

Instituer (ին-տի-թիու-ր) բ. ն. ե. Հաստատել. կարգել. կացուցանել։ J.-C. a institué le sacrement de l'eucharistie. — une fête, des jeux solennels։ ‖ ձ. կացուցանել. կարգել։ — un juge, un notaire։

Institut (ին-տի-թիու) է. ար. ե. Սահմանադրութիւն (կարգի միաբանութեանց, կրօնաւորաց)։ Cela est de leur —։ ‖ ձ. Միաբանութիւն. ուխտ. կարգ (վանականաց)։ Le chef d'un — religieux։ ‖ ձ. Հաստատութիւն. հիմնարկութիւն։ ‖ 4. Կոճառ (գրագիտաց, գիտնոց, արուեստագիտաց)։ L'— de Bologne. L'Institut de France, կամ լոկ l'Institut. Գումարութիւն հնգից Ակադեմիայից Գարեխ քաղաքի, որ են Ա. Գազգիական Ակադեմիան. Բ. Ակադեմիայն արուեստագրութեանց և գեղեցիկ գրութեանց. Գ. Ակադեմիայն գիտութեանց. Գ. Ակադեմիայն գեղագրութեանց. Ե. Ակադեմիայն բարոյական և քաղաքական

Digitized by Google

գիտութեանց. Հինգ Ակադեմիայք Գաղղիոյ։ Les membres de l'Institut։

— Instituts. ե. ր. յն. առն Institutes։

Institutes (ին-տիթ-ութ) ե. էն. յն. ի. Սկզբունք, առաքինի հռովմէական իրաւագիտութեան։ Les Institutes de Gaïus, jurisconsulte romain. Les Institutes de Justinien, տես՛ լոկ les Institutes. Սկզբունք իրաւագիտութեան յօրինեալք Հրամանաւ Յուստինիանոսի կայսեր։ ‖ 2. Սկզբունք գաղղիական իրաւագիտութեան։ Les Institutes du droit français։

Instituteur, trice (ին-տիթ-թեր, տրիս) ե. ի. Հաստատիչ. առհմնիչ. հիմնադիր։ L'— de cet ordre religieux. L'— des jeux Olympiques։ ‖ 2. Դաստիարակ. վարժապետ։ L'— d'un jeune prince. Une habile institutrice. *Վարժուհի ճարտար։ ‖ 3. Գիտ դպրոցի։ — primaire։

Institution (ին-տիթ-ութիւն) ե. էն. ի. Կարգելի. Հաստատութիւն. հիմնագրութիւն։ L'— de tel ordre religieux. Quelques auteurs ont pensé que les archevêques mêmes sont d'— apostolique. Ի մտածութիւնս ոմանց եւ զարքեպիսկոպոսացն հաստիրին կարգեալս ՅԱպաքելոց։ ‖ 2. Հաստատեալ, կարգեալ բիւր. Հաստատութիւն։ Les hôpitaux, les écoles, sont des institutions utiles։ ‖ 3. կացուցանելն, անուանելն (ժառանգս, ըստ իրաւագիտաց)։ ‖ 4. Դաստիարակութիւն. կրթութիւն. ուսումն. վարժք։ L'— de la jeunesse est d'une grande importance dans l'État։ ‖ 5. Դպրոց. ուսուցչարան։ Ouvrir une —։

Instructeur (ին-տրւ-ցթեր) ե. ր. ի. Վարժիչ. ուսուցիչ. (Ե-րիք)։ — de son siècle։ ‖ 2. Մարզիչ, կրթիչ (գիւանիկեր զօրականաց)։ Manuel de l'—։

— ած. ր. Մարզիչ, կրթիչ (գիւանիկեր զօրականաց)։ Capitaine, officier —. Juge —. առն Juge d'instruction։

Instructif, ive (ին-տրւ-թթիֆ, իվ) ած. Կրթական. կրթիչ. Հրահանգիչ։ Ce livre est fort —։

Instruction (ին-տրւ-ցիօն) ե. էն. ի. Կրթութիւն. գաստիարակութիւն. վարժք։ L'— de la jeunesse. Se consacrer à l'— publique։ ‖ 2. Գիտութիւն. Հմտութիւն։ C'est un homme d'une grande —. Քազմահմտութ ոք է։ Il est sans —. Տգէտ է։ ‖ 3. Խրատ։ Vous lui donnez là une — salutaire։ ‖ 4. Տեղեկութիւն։ Je vous demande cela pour mon —. Հարցանեմ զայս առ ի տեղեկանալ։ ‖ 5. Հրաման, պատուէր առեալ. Մարդ. *Հրահանգք. Վարի քաղմութեան. L'ambassadeur a suivi ses instructions։ ‖ 6. Վարժարան քննութիւն (գործ). պատրաստութիւն։ Travailler à l'— d'un procès. Juge d'—. Գաստատար քննիչ յանցանաց. գաստուց Հարցափորձ։

Instruire (ին-տրւ-իր) [Լծորդի իրրև զConstruire.] ք. ն. ի. Ուսուցանել. Հրահանգել. վարժել. գաստիարակել։ — la jeunesse. Il a fort bien fait — ses enfants. — un prince à gouverner. — d'exemple. Ուսուցանել օրինակաբ առնէին, յանձնէ օրինակ ցուցանելով։ † Se faire —. Ի բաց կալ ի հերետիկոսութենէ առ ի մատնել ի ձեռս զինուորի եկեղեցի։ ‖ 2. Մարդել. կրթել. վարժել։ — des soldats à manier des armes։ ‖ 3. Ստորագրացուցանել։ "Vous êtes dès longtemps instruite à m'outrager." VOLT. *Orphel.* III, 2. ‖ 4. Ցուցին կացուցանել. Հրահանգել. մարզել։ — un cheval. On instruit l'éléphant à se mettre à genoux։ ‖ 5. Տեղեակ, խելամուտ առնել. տեղեկացուցանել. խելամուխ ցուցանել. զգուշացուցանել։ J'instruirai sa famille de la conduite qu'il tient։ ‖ 6. Գաստատել, կարգել (զիրս գաստատատի)։ L'affaire est suffisamment instruite. — le procès de quelqu'un. ‖ 7. կազմել գաստ ընդդէմ ուրուք. գաստել զոք իրր ամբաստանի։ ‖ 8. Գնահել մտնել զգուշիս ուրուք։

= S'— ք. ն. Յուսանիլ։ Avoir le désir de s'—. S'— dans un art. S'— de sa religion։

Instruit, ite (ին-տրւ-ի, իթ) տես. գերբ. ի. Վարժեալ. Հրահանգեալ։ ‖ 2. Գիտուն. Հմուտ. ուսեալ։ C'est un homme —, fort —։ ‖ 3. Ողորմեալ։ — à tant d'horreurs։ ‖ 4. Իրատեղի լեալ. տեղեկացեալ։ — que vous devez partir։

Instrument (ին-տրւ-մընդ) ե. ր. ի. Գործի. առնօք։ — de charpentier, de chirurgie. Les instruments aratoires։ ‖ 2. Գործի (երաժշտական). Նուագարան։ Jouer d'un —. Au son des instruments. — à vent. *Փչագործական նուագարան, որպիսիք են օրինդ, փող, կամ փքաւոր, որպիսիք են երգիան, ձեռնաձագչեակ [accordéon]։ — à cordes. *Լարաւոր նուագարան, որպիսիք են կիթառ, ջութակ [violon], գաչեակ։ — de percussion. *Հարագործական նուագարան, որպիսիք են թմբուկ, ծնծղայ, ճենաական արտախուրակ [chapeau chinois]։ ‖ 3. (ի-նիւ.) Գործի. մեքենագործ. ատիճ. պատճառ։ Servir d'— à la vengeance de quelqu'un. Ses amis ont été l'— de sa fortune։ ‖ 4. Վաշնագիր, մուրհակ (գրեալ առաջի նօտարի)։ C'est un — authentique։

Instrumentaire (ին-տրւ-մընդ-էր) ած. ր. Թեմոին —. Վկայ գաչեագրի կամ մուրհակի գրելոյ առաջի նօտարի։

Instrumental, ale (ին-տրւ-մընդ-ալ, ալ՛) ած. ի. Գործական։ La cause instrumentale։ ‖ † 2. Գործական (Հոլով ի սահակեան եւ ի Հայ քերականութեան)։ Cas —։ ‖ 3. ի ձեռն նուագարանաց. գործական։ Concert vocal et —։

Instrumentation (ին-տրւ-մընդ-ացիօն) ե. էն. Յարդարութիւն գործական մուսիկի յերաժշտութեան. *գործակատարութիւն։ L'— de ce chœur est fort savante։

Instrumenter (ին-տրւ-մընդ-թե) ք. ն. ի. Յօրինել, գրել (նօտարաց) գաչեին, մուրհակս։ ‖ 2. Գրել եւ մուցանել գիր (վաչելոյ յատեան, գրաւելոյ զինչս ուրուք)։ Cet huissier instrumente fort bien։

† **Instrumentiste** (ին-տրւ-մընդ-թիսթ) ե. ր. Նուագարան։

Insu (ին-իւ) ե. ր. Անդիտութիւն. Վարի եւթ ի բանեն. À mon —. Ուանց իմոյ գիտութեան։ À votre, à leur —. À l'— de. Նե. ած. Ուանց գիտութեան (Հօրն եւ մօր). գաղթ (ի մօրէն)։ Il s'est marié à l'— de ses parents։

Insubmersible (ին-իւ-պմեր-սիպլ) ած. Անընկղմելի։ Bateau —։

Insubordination (ին-իւ-պօր-տինա-ցիօն) ե. էն. Անհպատակութիւն. խռովութիւն. հեռութիւն. ըմբոստութիւն. ապստամբութիւն։ Esprit d'—. Cet officier a été cassé pour fait d'—։

Insubordonné, ée (ին-իւ-պօր-տինե) ած. Անհպատակ. խռով. հեռ. ըմբոստ. ապստամբ։ Ce soldat est —։

Insuccès (ին-իւ-ցես) ե. ր. Չաջողութիւն. Ձախողանք։ Cet — ne doit pas le décourager։

Insuffisamment (ին-իւ-ֆիզ-ամ) ք. Անբաւական օրինակս. ըստ ոչ բաւականի. ապանց բաւականութեան։ Il ne pourvoit que bien — à leurs besoins։

Insuffisance (ին-իւ-ֆիզ-անս) ե. էն. ի. Չլինելն բաւական. անբաւականութիւն։ L'— des capitaux։ ‖ 2. Ան-

Digitized by Google

բաւականութիւն, անկատարութիւն։ Je reconnais toute mon — ։

Insuffisant, ante (ին-ւ-ֆիզ-ան, անդ) ած. ած. Անբաւական։ Ces moyens sont insuffisants։ ‖ Ած. Անբաւական. անկարող։ Il s'est montré fort — pour cet emploi։

Insufflation (ին-ւ-ֆլու-սիոն) ի. իգ. փչելը, փչումն ի ներքս։ Recourir à l'—։

Insuffler (ին-ւ-ֆլե) բ. ն. ած. փչել ի ներքս. *ներքս փչել, — de l'air dans la bouche d'une personne asphyxiée։ ‖ †Ած. Ներազդանել փչելով. փչել, — une vessie։

Insulaire (ին-ւ-լեր) անդ. ած. ի. Կիսակիր կղզեայ. *կղզեցի։ Les peuples insulaires. Un —։

Insultant, ante (ին-ւլ-ան, անդ) անդ. Նախատական. նախատական. ի ընդունդիկ. ամօթահարական։ Discours — . Manières insultantes։

Insulte (ին-ւլթ) ի. իգ. ած. Յանկարծական եւ բռնի յարձակումն (զօրաց). յարձակումն։ Mettre un poste à l'abri de toute —. "Mettez-la du moins à couvert des insultes du dehors." BOSS. *R. d'Angl.* ‖ Ած. Խազալ բռնի ի վերայ ուրուք. ի ընդունդիկ. նախատանք. ամօթ. բռնութիւն։ Faire — à quelqu'un. Il a reçu une cruelle —։

Insulter (ին-ւլթե) բ. ն. ած. Յարձակիլ (ի վերայ բնդդէմ)։ — une place։ ‖ Ած. Խազալ բռնի ի վերայ ուրուք. ի վերայ երթալ բռնի. ի ընդունդիկ. նախատել։ — quelqu'un, l'— de paroles. — une femme par des propositions qui outragent sa pudeur։

— բ. չ. Խազալ առնել. այպանել. անգամանել։ "Elle regarda le ciel avec mépris et arrogance, comme pour — aux dieux." ՎԵՆ. *Tél.* VIII. — au malheur de quelqu'un. Ոտնհար լինել ի ընդառաջութեան ուրուք. ի վերայ երկնել ի ընդառաջութեան ուրուք։ — aux malheureux. Ոտնհար լինել ի ընդառաջ. առ ոտիցս երկնել ի վերայ ի ընդառաջ. ի վերայ երկնել ի ընդառաջ։

Insulteur (ին-ւլթ-որ) ի. ած. Ընդունդիկ. ի ընդունդիկ։ Un — gagé։

Insupportable (ին-ւ-սու-պոր-թաբլ) անդ. Անկարելի. անդիմելի. անհանդուրժական. անտանելի. գժոխքնման. գժոխատրնման. չժուժելի. անհնարին. գժնդակ։ Quel joug —! Cet homme est —. Il est devenu — à tout le monde. Il est d'un orgueil —։

Insupportablement (ին-ւ-սու-պոր-թաբլ-ման) ի. Անհանդուրժական ինչ օրինակաւ. անհնարին։ Cet ouvrage est — long։

Insurgé, ée (ին-ւր-ժե) անդ. գործ. Ապստամբեալ։ — ի. ած. ի. Ապստամբք։ L'armée des insurgés։

Insurgents (ին-ւր-ժան) ի. ած. ի. Գունդ զօրաց Հնդկաստանեաց գումարելոց ապստամբել առ ժամանակ։ ‖ Ած. Գազիականք Ամերիկացիք, ապստամբեալք Անգղիոյ ի ժամանակի պատերազմին անկախութեան Միացեալ Նահանգաց։

Insurger (s') (ս'ին-ւր-ժե) բ. ա. Ապստամբիլ. ընդդիմանալ. վաթսանիլ։ La pluport des provinces s'insurgèrent. Faire insurger un peuple։

Insurmontable (ին-ւր-մոն-թաբլ) անդ. Անյաղթելի. անյաղթ։ Envie de dormir —. Obstacle —։

† **Insurmontablement** (ին-ւր-մոն-թաբլ-ման) ի. Անյաղթելի ինչ օրինակաւ։

Insurrection (ին-ւր-րէք-սիոն) ի. իգ. Ապստամբութիւն. վաթսանութիւն։ L'— des Grecs, *sur* l'— grecque. L'— devint générale։

Insurrectionnel, elle (ին-ւր-րէք-սիոնել, լ) անդ. Ապստամբական։ Mouvement —։

Intact, acte (ին-թաք, թաքթ') անդ. Ած. Ողջ. ամբողջ։ Le cachet est —. Ողջ է կնիքն։ Le dépôt s'est trouvé —. Գաւազանն ամբողջ։ ‖ Ած. Անձեռն. անվնաս։ Ces meubles n'arriveront pas intacts à leur destination։ ‖ Ած. (փոխ.) Անբծաւորեալ. անարատ (համբաւ, ստուգութիւն)։

Intactile (ին-թաք-թիլ) անդ. տես Intangible։

Intaille (ին-թայլ) ի. իգ. փորագրելին ի խորոշ ակունդ պատուականի. *խորագրանգակ։

Intangible (ին-թան-ժիբլ) անդ. Անշօշափելի. անշօշափական։ La lumière est —։

Intarissable (ին-թա-րի-սաբլ) անդ. Ած. Անցամռելի, անապատ, անվհատ, անհատանելի, միշտահոսելի (ակունդ, պատառաքար)։ ‖ Ած. (փոխ.) Անապատ. անպակասական. (գիր. անհատնելի)։ Une érudition —. C'est pour nous un sujet de conversation —։

Intégral, ale (ին-թե-գրալ, ր) անդ. Ամբողջական. ամբողջ։ Payement —. Le renouvellement — d'une chambre législative. Calcul — . Ամբողջական հաշիւ. (քան չափագրական)։

Intégralement (ին-թե-գրալ-ման) ի. Լիով. բովանդակ. ամբողջապէս։ Payer —։

Intégrant, ante (ին-թե-գրան, անդ) անդ. *Ամբողջացուցիչ. *ամբողջացուցական. յատկիչ։ Les bras, les jambes sont des parties intégrantes du corps humain։

Intégration (ին-թե-գրա-սիոն) ի. իգ. Գումարիլն զամբողջն. (քան չափագրեալ)։

Intègre (ին-թեգր) անդ. Արդարախոհ, ուղիղ (գաւառ). անարատ, անբասիր (ստուգութիւն)։

Intégrer (ին-թե-գրե) բ. ն. Գումարել զամբողջն (տարրերական քանիցեւոնութեան կամ քանակութեան իրիք։ քան չափագրեալ)։

Intégrité (ին-թե-գրի-թե) ի. իգ. ած. Ամբողջութիւն. յարութիւն։ Cela détruit l'— du tout. Conserver l'— du territoire։ ‖ Ած. Անապատնութիւն (մեղաց պահելոց)։ ‖ Ած. (փոխ.) Անզգուշութիւն. արդարութիւն. անարատութիւն։ Tenter, corrompre l'— de quelqu'un. L'— des mœurs։

† **Intégument** (ին-թեկ-ման) ի. ած. տես Tégument։

Intellect (ին-թել-եքթ) ի. ած. Խելացութիւն. միտք։ (որ և Entendement)։

Intellectif, ive (ին-թել-եքթիֆ, իվ) անդ. Խելացական։ մտաւորական։ La faculté intellective։

† **Intellection** (ին-թել-եք-սիոն) ի. իգ. Խելամբռն. խելացողութիւն։

Intellectuel, elle (ին-թել-եքթու-էլ, էլ) անդ. Ած. Խելացական. մտաւորական։ Vérités intellectuelles։ ‖ Ած. Խելամտի. Հոգեւոր։ L'âme est un être —։

† **Intelligemment** (ին-թել-ժա-ման) ի. Հանճարով և խելամտութեամբ։ Il parle — de toutes choses։

Intelligence (ին-թել-ժան-ս) ի. իգ. Ած. կարողութիւն խելամտի. խելացութիւն. խելացականութիւն. միտք։ Ce livre est à la portée de toutes les intelligences. Le développement de l'— . ‖ Ած. Հասկացողութիւն. *Հասկացողութիւն։ Cet enfant montre beaucoup d'—. Il m'a donné l'— de ce passage։ ‖ Ած. Ընդհանրութիւն։ L'éléphant a beaucoup d'— . ‖ Ած. Խելամտի, Հոգեւոր էութիւն։ Dieu est la suprême — . ‖ Ած. Գիտութիւն. գիտակցութիւն. սովորութիւն. խելամտութիւն։ Il a la pleine — des vieux auteurs. Ձե-

Digitized by Google

գնաճի, խնդրեմնուս է նոս լիով նախնեացն մնասնդագրաց։ ‖ 3. Ճարտարութիւն. յաջողակութիւն. հանճար. ուշմնութիւն։ Il s'est acquitté de sa mission avec beaucoup d'—. Պատարիզաց գՀաւատացեալ Պետս գործն մեծաս ճարտարութեամբ։ ‖ 4. Պիտանութիւն. հաղորդութիւն. համնութեան. բանադիացութիւն։ Être d'— avec quelqu'un. Պիտանի, համնեալ լինել ընդ ումեք։ Être de l'—. կցորդ, հաղորդ լինել։ Je vis qu'ils étaient d'—. Entretenir — avec les ennemis. Բանադիացաց ի թշնամիսն լինել։ ‖ 5. Համնութեան. համաձայնութիւն. համնեալութիւն։ Il est survenu un démêlé qui a rompu leur —. Ils vivaient en bonne —. Կէին համնութիւնք և համնչութիւնք։

Intelligent, ente (ինտելլիժան, ժանթ) ած. ա. իմաստուն. միաւոր։ L'homme est un être —. ‖ 2. Որ իմանայ իսկ ի միտ առնու գիւրաւ. արագամիտ. միաւոր. միաւորուած. *բանիմաց։ Cet enfant est fort —. Ce chien est très —. ‖ 3. Պատրաստ. ուշիմ. հանճարեղ. ճարպիկ։ Il a un domestique fort —. Il est fort — dans les affaires։

† **Intelligibilité** (ինտելլիժիլիթե) ած. իգ. Դիւրահասկութիւն. դիւրիմացութիւն։

Intelligible (ինտելլիժիպլ) ած. ա. իմանալի. դիւրիմանալի. դիւրահաս. դիւրընկալ. հեշտընկալ. դիւրալուր. *դիւրիմաց։ Je ne m'explique peut-être pas d'une manière —. Cet auteur n'est pas —. ‖ 2. Լսելի. յայտնի։ Parler à voix haute et —. ‖ 3. Որ կայ ի միտս անթ (հանգրուանութեամբ Réel թ). միաւորեալներ։ Les êtres intelligibles։

Intelligiblement (ինտելլիժիպլման) մ. ա. Դիւրահաս, դիւրալուր օրինակաւ։ Il parle français fort —. Խօսի նա գողղիացի կարի լաւ դիւրալուր օրինակաւ։ ‖ 2. Յստակութեամբ։ Il a prononcé —. ‖ 3. Պատրաստական լաւ օրինակաւ։

† **Intempérammment** (ինտեմփերամման) մ. Անչափ. առանց չափոյ։ Boire —. Il a parlé —։

Intempérance (ինտեմփերանս) ած. իգ. ա. Անխնայութիւն. անարգելութիւն. անչափութիւն. անկարգութիւն։ — d'étude, de travail։ ‖ 2. Անժուժկալութիւն (կերակրոյ). անխոհեմութիւն. շատակերութիւն։ Son — a ruiné sa santé։ ‖ 3. Անժուժկալութիւն (լեզուի)։

Intempérant, ante (ինտեմփերան, անթ) ած. ա. Անխնայող. անկարգ։ C'est un homme —. ‖ 2. Անժուժկալ։ Langue intempérante։

Intempéré, ée (ինտեմփերե) ած. Անխնայող. անկարգ. (խոչ) C'est un homme — en toutes choses։

Intempérie (ինտեմփերի) ած. իգ. ա. Անբարեխառնութիւն, անհարթութիւն (օդոյ)։ L'— de l'air, des saisons։ ‖ † 2. Յստակ խառնուած (հիւթոց մարմնոյ). վատախառնութիւն։

Intempestif, ive (ինտեմփեսթիֆ, իվ) ած. Տարաժամ. անգէտ։ Projet —. Demande intempestive։

Intempestivement (ինտեմփեսթիվման) մ. Տարաժամու. յանպատահս։

† **Intenable** (ինթենապլ) ած. Անպաշտպանելի։ Poste —։

Intendance (ինթենտանս) ած. իգ. ա. Վերակացութիւն. հոգաբարձութիւն։ Il lui a donné l'— de sa maison. Il a l'— sur telle chose։ ‖ 2. Իշխանութիւն, ժամանակ իշխանութեան վերակացուի տաւատի. գաւառապետութիւն։ L'— d'une province. Pendant son — on en usait ainsi։ ‖ 3. Արկիր, գաւառ ընդ իշխանութեամբ գաւառապետի. գաւառապետութիւն։ Cela n'est pas de son —։ ‖ 4. Պատրանք գաւառապետի։ Aller à l'—։ ‖ 5. Պաշտօն վերակացուի առաջնորդաց կամ կաթուածոց եպիսկոպոսաց. գաւառապետութիւն։

— militaire. Զինուորական հոգաբարձութիւն։

Intendant (ինթենտան) ած. ա. Վերակացու. հաստատարձու. Pharaon fit Joseph — de sa maison. Կացոյց փարաւոն զՅովսէփ ի վերայ տանն իւրոյ։ Donner des ordres à son —։ ‖ 2. Վերակացու. գաւառապետ. գաւառապետ։ — de province։ ‖ 3. Յանձնառնիչ իրաց միջաւորաց. գաւառապետ։ Un — probe։

— militaire. Զինուորական հոգաբարձու։

Intendante (ինթենտանթ) ած. իգ. Կին վերակացուի գաւառի. կին գաւառապետի։ Madame l'—։

Intense (ինթենս) ած. Պատահի. ուժգին։ Une chaleur, un froid —. Une maladie —։

Intensité (ինթենսիթե) ած. իգ. Պատահութիւն. ուժգնութիւն։ L'— du froid, du son։ [ուժգին։

† **Intensivement** (ինթենսիվման) մ. Պատահապէս.

Intenter (ինթենթե) բ. ն. Վարել հնին ի բանսի — un procès contre քան à quelqu'un. Ի գաւառ միաւանել ընդ ումեք. (տես. մեկուն գեմ գաւառ բանալ)։ — une accusation contre quelqu'un. Յարուցանել սէրտատանութիւն ի վերայ ումեք. գաւառակաղ լինել զումեքէ։

Intention (ինթենսիօն) ած. իգ. ա. Դիտաւորութիւն. գիտաւորութիւն. միտք։ Bonne, mauvaise —. Mon — n'était pas de vous déplaire. Je l'ai fait à bonne —։ ‖ 2. Կամք։ Agir contre les intentions d'une personne։

Intentionné, ée (ինթենսիոնե) ած. Որ ունի միտս քան գիտաւորութիւն։ Bien —. Բարեմիտ. բարեխորհուրդ։ Mal —. Չարամիտ. չարախորհուրդ. չարմիտ. (Գրի եւս Malintentionné)։

Intentionnel, elle (ինթենսիոնել, լ') ած. Դիտաւորութեան. միտաց։ L'accusé fut absous sur la question intentionnelle. Espèces intentionnelles. Զաւելիսն միաբանոց ազատարկեալք ի զգայարանաց. գիտաւորական տեսակք։ (Որ եւ Espèces impresses)։

† **Intentionnellement** (ինթենսիոնելման) մ. Գիտամբ. գիտաւորութեամբ։ Coupable —։

Intercadence (ինթերքատանս) ած. իգ. Անկանոնութիւն. անհաւասարութիւն. (բան բժշկոյ)։ L'— du pouls։

Intercadent, ente (ինթերքատան, անթ) ած. Անկանոն. անհաւասար. (բան բժշկոյ)։ Pouls —։

Intercalaire (ինթերքալէր) ած. ա. Ընդելոյց (որ յաւելեալ ի միջոցս ամին ի նահանջ ամի)։ Jour —։ ‖ 2. Միջաւածոյ (տողք երգոց)։ Vers intercalaires։

Intercalation (ինթերքալասիոն) ած. իգ. ա. Յաւելումն (առաւր ի նահանջ ամի)։ L'année où l'on fait l'—, le mois de février a vingt-neuf jours։ ‖ 2. Յաւելուած. միջաւածոյ։ L'— d'un mot dans un acte։

Intercaler (ինթերքալե) բ. ն. ա. Յաւելուլ (որ մի ի վերայ նահանջ ամի)։ Dans les années bissextiles on intercale un jour։ ‖ 2. Յաւելուլ. միջաւանել. ի միջոցս խառնել։ — un passage dans un texte։

Intercéder (ինթերսեդե) բ. ն. Բարեխօս լինել. բարեխօսել։ Il a intercédé auprès du roi pour le coupable։

Intercepter (ինթերսեպթե) բ. ն. ա. Արգիլել. խափան լինել. հատանել. ընդմիջել։ — les communications. Les nuages interceptent les rayons du soleil։ ‖ 2. Գիրքն ընդունել (գաւազանէն այլոյ առնել) (ձ). Հատանել. ընդունել։ On intercepta une lettre d'importance. — un convoi։

Digitized by Google

= վեց. (ա) "Ինչ Աստված Աթենքին չնորհեց ընդունել պատվին խոսքը, ... ինչ որ ես իսկապես Արիստ." Խոր. Գ. խը.

Interception (ինտերսէփսիօն) ի. իէ. խափանումն. ընդմիջումն: — du son. — des rayons de lumière:

Intercesseur (ինտերսեսէօր) ի. ար. Բարեխօս: Les saints sont nos intercesseurs. Je veux être votre — auprès du ministre:

Intercession (ինտերսէսիօն) ի. իէ. Բարեխօսութիւն. բարեխօսանք: Puissante, faible —. L'— des saints:

Intercostal, ale (ինտերքոսթալ, լ') ած. °կողամիջեայ: Muscles, nerfs intercostaux:

† **Intercourse** (ինտերքուրս) ի. իէ. Յանգագրական եւ առևտրական հաղորդակցութիւնք (ի մէջ երկուց աշխարհաց):

Intercurrent, ente (ինտերքիւրան, անթ) ած. Որ գիպի յընթացս այլոյ հիւանդութեան (հիւանդութիւն). °միջընթացիկ:

† **Interessné, ée** (ինտերէսսէ-նէ) ած. Ընդ մէջ մտանեայ և տրտմ. °մտրտմիջայեան:

Interdiction (ինտերտիքսիօն) ի. իէ. 1. Արգելումն. արգել: L'— d'un genre de commerce: 2. Պատուէր չկատարելոյ առ ժամանակ ինչ գիւր պաշտօնն. խափանումն: L'— d'un fonctionnaire public: 3. Արգելումն (ի քաղաքական իրաւանց): 4. Արգելումն (յայտ մատակարարութենէ իւրոց ընչից): Provoquer l'— d'une personne:

— ecclésiastique. տես Interdit:

Interdire (ինտերտիր) [ի յոգնակի երկրորդ գէմս ասէմ. Ներկայի ասի Vous interdisez, Ղոյնպէս և ի հրամայականին interdisez. յայլ ժամանակս լծորդի իրրև զDire.] բ. ն. 1. Արգելլու. կարճել. խափանել: On lui a interdit l'entrée de la ville. — toute communication. Les médecins lui ont interdit le vin. Բժիշկք հրաժարեցուցին զնա ի գինւոյ, կարճեցին զնա ի գինւոյ: Il s'interdit tous les plaisirs. Կարճէ զանձն յամենայն զուարճութենէ: 2. Արգելլու (զքահանայ ի վարելոյ զիւր պաշտօն). արգելլու (զքահանայս ի միաւորեցանելոյ զպատարագ յայս նիզ եկեղեցւոջ): L'évêque a interdit ce prêtre. Il a droit de suspendre et d'—. On a interdit cette église: 3. Արգելլու (զոք առ ժամանակ ինչ կամ մշանչինաւորապէս ի պաշտամունէն): On l'a interdit de ses fonctions, de sa charge. On les a interdits pour deux ans: 4. Արգելլու (զոք յայլատ միաւորարութենէ իւրոց ընչից): Faire — une personne en démence: 5. (ի խօսի.) Ապշեցուցանել. խաւսիլ: La peur l'avait tellement interdit, qu'il ne put prononcer un mot. Il demeura tout interdit. Հատաւ, վերացաւ բանն ի բերանոյ նորա. խաւսեցաւ պապանձեցաւ. եկաց լեզուակապ:

Interdit (ինտերտի) ի. ար. Արգելումն (եկեղեցական): Mettre une église en —. Jeter, lancer, lever l'—:

Intéressant, ante (ինտերեսան, անթ) ած. Ցանկալի. յարձակական. ցանկալի: Ouvrage —. Figure, physionomie intéressante. Il cherche à se rendre —. Il n'y a pas de nouvelle intéressante aujourd'hui. (ած. Այսօր երևելի կամ գիտնական տրժանի լուր մը չկայ): Cette femme est dans une position intéressante. Ցեղի ե կինդ. (ընտ.):

Intéressé, ée (ինտերեսսէ) անց. գերբ. 1. Որ ասնի չահ ինչ յիմիք: — dans cette affaire. Vous êtes — à empêcher cet abus d'autorité: 2. Վատանգեալ. վնասեալ: = ած. Որ գանձին ևեթ խնգրէ. չահասէր. չահախնդիր. օգտասիրաբար: Il ne fera rien pour rien, il est fort —. Motif —:

= ի. ար. յե. 1. Որ ասնի չահ ինչ յիմիք. բաժանակից: Je suis un des intéressés dans cette affaire: 2. Շահակիցք (յարքասնի իրս): Les intéressés dans les fermes:

Intéresser (ինտերեսսէ) բ. ն. 1. Հաղորդ առնել զոք իրաց ինչ՝ մատնակցութեամբ չահուց. հյորդել: On l'a intéressé dans cette entreprise: 2. Տալ ինչ ասիմք՝ որպէս զի գոգասս լիցի ի ձեռնարկութիւնն: Cette affaire ne saurait se faire sans lui, il faut l'—: 3. Շահասիրս, կարեւոր լինել: Cela m'intéresse beaucoup, fort peu: 4. Վատանգել. վնասել: "Elle avait fait tout ce qu'il fallait pour augmenter la passion du roi, sans — sa vertu par les dernières complaisances." HAMILT. *Gramm.* 5. Վիրասորել. Ս. գանել. (լսոս վիրասորից): On doit prendre garde, en faisant cette incision, d'— les parties voisines. Les malandres n'intéressent que la peau du cheval: 6. Ցաւագրկացուցանել. յարդարել. վիրաւոր ածել. ի գութ ածել, շարժել: Sa triste situation est faite pour — en sa faveur les gens de bien: 7. Ցանկալացանել. գրաւել զմիտս. յափշտակել: Ce récit m'a vivement intéressé:

= S'—. բ. ա. 1. Հաղորդ, հյորդ լինել. հյորդիլ: Il s'est intéressé dans cette entreprise: 2. Խնդրել զոգաստ ուրուք կամ գյաղագս գործոյ իրիք. փոյթ յանձին առնել. հոգ ի մտի առնել: Personne ne s'intéresse plus que moi à tout ce qui vous regarde. Je m'intéresse à cette affaire comme si c'était la mienne propre:

Intérêt (ինտերէ) ի. ար. 1. Շահ (արծաթոյ). տոկոս. փոխարդի: — à cinq pour cent par an. Prêt à —. Emprunter à gros —. Je lui ai remis tous les intérêts: 2. Հատուցումն վնասու կամ տուժից ուրուք. անվնասութիւն. վճնակք: Dommages et intérêts կամ dommages-intérêts: 3. Շահ. օգուտ: L'— public. Հատրակաց օգուտ: J'ai un grand — à n'être pas oublié de vous. J'ai — que cela soit ainsi. La plupart des hommes ne connaissent pas leurs véritables intérêts. Veiller pour les intérêts կամ aux intérêts de quelqu'un. Խնամ առնել օգտի ուրուք: Prendre les intérêts de quelqu'un. Զառաջագոյ մտանել կամ լինել ասմիք. թեկն ածել ասմիք: Entrer dans les intérêts de quelqu'un. Ներառնուլ կամ հազորդամատոյց լինել ասմիք: Mettre, engager quelqu'un dans les intérêts de. Ցորդորել զոք ի թիկունս օգնականութեան: 4. Պատճառ, բաժին (ի ձեռնարկութեան խմբի ճարտարութեան կամ վաճառականութեան). հյորդութիւն. շահ: J'ai un léger — dans cette entreprise: 5. Շահ անձինն. շահասիրութիւն. °շահախնդրութիւն. օգտախնդրութիւն: C'est l'— qui les guide. L'— est la pierre de touche de l'amitié: 6. Հոգ. խնամ. փոյթ: Il m'inspire beaucoup d'—, un tendre —, un vif —. Il est digne de l'— que vous lui accordez. Ունի ի ձեռնարկ հոգածութեան, հոգոզութեան: Prendre — à. Ցանկանալ, գործակից լինել յաջողութեան գործոյ իրիք: 7. Հետաքրքրութիւն. հետաքրքիր ուշագրութիւն: L'— qui naît dans l'âme du spectateur. J'ai lu cet ouvrage avec un vif —: 8. Ցանկալութիւն հանգամանք: Cette histoire est pleine d'—. Il y a beaucoup d'— dans ce roman. Ցանկալիչ կամ յափշտակիչ ե յոյժ վիպասանութիւնս այս:

Interfoliier (ինտերֆոլիէ) բ. ն. կազմել գիրս մե-

Digitized by Google

ծանելով համ յատկելով տպիտակ թուղթ ի մէջ երեսացն. *թղթանցիկ կազմել։ Faire — un livre où l'on veut écrire des notes։

Intérieur, eure (ինդէ-ռիօռ, ռիօռ') ած. Ներքին. ներքնապոյն։ Les parties intérieures du corps. Maintenir la tranquillité intérieure. L'homme —. տես ի Homme, 3.

— ե. ար. ա. Ներքին կողմն. ներքնակողմն. ներքինն։ L'— d'un temple, du corps, d'un pays։ ‖ 2. Ներքին կողմն (աշխարհի). միջնաշխարհ։ Tous ces produits se consomment à l'—, dans l'—. Ministre de l'—. պաշտօնեայ ներքին համ առանին գործոց։ ‖ 3. Ա. առանին, անձկան կեանք։ Vous ne pouvez imaginer à quel point je suis malheureux dans mon —։ ‖ 4. խորք սրտի. սիրտ։ Découvrir son — à son confesseur։

Intérieurement (ինդէ-ռիօռ-ման) ած. ա. ի ներքս. ներսոտ։ Ce fruit est beau en apparence, mais il est gâté —։ ‖ 2. ի ներքս. ի սրտի։ Dieu lui parlait —։

Intérim (ինդէ-րիմ') ե. ար. ա. Միջոց, անձրպետութիւն ժամանակի։ Six mois s'écoulèrent avant que le vice-roi fût remplacé; un tel gouverna dans l'—, par —. Administrer par —. վարել առ ժամանակ մի։ ‖ 2. վարչութիւն առ ժամանակեայ (ի տեղի բնիկ պաշտօնէին)։ Le préfet étant absent, tel conseiller fait l'—, est chargé de l'—։ [Ministre —։

Intérimaire (ինդէ-րիմ-էր) ած. Առ ժամանակեայ։

Interjection (ինդէռ-ժէք-սիո) ե. եան. Յայնարկութիւն. (քեր քերականաց)։ *Ah! hélas!* sont des interjections։

— d'appel. Բազդաբեր։

Interjeter (ինդէռ-ժէդէ) բ. ն. վարի ևեթ ի բանան — appel, un appel. Բազդ արկանել, բառնալ. բազդել։

Interligne (ինդէռ-լինէ) ե. ար. ա. Անջրպետ, միջոց ընդ մէջ տողից. Ս. տողամէջ։ Écrire dans l'—, en —։ (Որ և Entre-ligne)։ ‖ † 2. Բառք գրեալք ի տողամէջս։

— ե. եան. Հապարեայ խորց տողից տողագրութեան. Ս. տողամէջ։ La longueur d'une —։

Interligner (ինդէռ-լինէ) բ. ն. Անջրպետել զտող կապարաս։ Cette composition n'est pas interlignée partout également։

Interlinéaire (ինդէռ-լինէր) ած. Գրեալ ընդ մէջ երկուց տողից. *տողամիջական։ Traduction —։

Interlocuteur, trice (ինդէռ-լոկ-իւռ, դ-իս) ե. խօսող. խօսակից։ Les interlocuteurs de tel dialogue. Vous aviez un ennuyeux —։

Interlocution (ինդէռ-լոկ-իսիո) ե. եան. վճիռ կամ դատաստան որ հրամայէ առնել նախակարգ քննութիւն. (ի-ռլ)։ Arrêt d'—։

Interlocutoire (ինդէռ-լոկ-դուառ) ած. Arrêt, jugement —. վճիռ կամ դատաստան որ հրամայէ առնել նախակարգ քննութիւն։ վարի ևս իրը ե. ար. Ordonner un —։

Interlope (ինդէռ-լոփ) ե. ար. Նաւ վաճառականի որ առնէ ծնգաւ առուբևառ ի գաղիականութիւնս օտար ապրանքեան. *ծնգաշար նաւ։

— ած. ա. *Ծնգաշար։ Vaisseau, commerce —։ ‖ 2. (ե-ռ-փ. և ընդ.) Կեղտակարծ. կասկածելի։ Maison, société, monde —։

Interloquer (ինդէռ-լոք) բ. ն. ա. Տալ հրամանն առաջել կամ հառաստատել զիրս ինչ՝ նախ քան զվճիռ հաստատել։ On a interloqué cette affaire։ ‖ 2. (ե-ռ-փ.) խառնել. շփոթել. տպշեցուցանել։ Cette plaisanterie m'a interloqué։

Intermaxillaire (ինդէռ-մա-ք-իլլէռ) ած. Ընդ մէջ ակերաց կզակաց. *կզակամիջային։ Ligament, os —։

Intermède (ինդէռ-մէտ) ե. ար. ա. Կատակ կամ պարերգութիւն ընդ մէջ արարուածոց թատերախաղաց. *միջախաղ։ Les pièces de théâtre ne sont plus représentées avec des intermèdes։ ‖ 2. Գոյացութիւն միջնորդ միաւորութեան կամ բաժանման երկուց այլոց գոյացութեանց (բան տպրթագիտաց). միջնորդ։ Le soufre s'unit au plomb par l'— de la chaleur. Ծծումբ միաւորի ընդ կապարոյ միջնորդաւ ջերմութեան։

Intermédiaire (ինդէռ-մէդիէռ) ած. Որ է ի մէջ երկուց. միջին։ Temps, espace, corps —։

— ե. ար. Միջին ինչ։ Adoucir par un — les couleurs tranchantes։ ‖ 2. Միջնորդութիւն։ Je me suis procuré cela par l'— d'un tel։ ‖ 3. Միջնորդ։ Vous nous servirez d'—։

Intermédiat, ate (ինդէռ-մէդիա, ատ) ած. Ընդ մէջ անկեալ. միջին։ Temps —։ (Լաս. եւս Temps intermédiaire)։

Interminable (ինդէռ-փ-նա-լը) ած. Անվախճանական. անվախճան. անվճար. անդրաս։ Ouvrage, procès —։

Intermission (ինդէռ-փի-սիո) ե. եան. Ընդհատութիւն. ընդհատումն. (բան բժշկաց)։ La fièvre lui a duré trente heures sans —։

Intermittence (ինդէռ-փդ-ան-) ե. եան. ա. *Ընդհատակաւորութիւն. գ. կալութիւն։ L'— de la fièvre, du pouls։ ‖ 2. Ընդհատութիւն. ընդհատումն։ Dans les intermittences de son mal il se remettait au travail։

Intermittent, ente (ինդէռ-փդ-ան, անդ) ած. ա. Որ հոսի և դադարէ փոխանակաւ։ Fontaine, source intermittente։ ‖ 2. Որ դադարէ և սկսանի կանոնաւոր ընդհատումիւք. Ս. մէջ ընդ մէջ։ Fièvre intermittente։

Intermusculaire (ինդէռ-մ-ուս-կիւ-լէռ) ած. Ընդ մէջ մկանց մսոցանց. *մկնամիջային։ Aponévrose —։

Internat (ինդէռ-նա) ե. ար. ա. Դպրոց ներքին աշակերտաց. *գիշերօթիկ դպրոց։ ‖ 2. Պատս ներքին ուսումնական բժշկութեան ի հիւանդանոցս. *ներքնակացութիւն։ Concourir pour l'—։

International, ale (ինդէռ-նա-սիօ-նալ, ալ') ած. *Միջազգային։ Commerce —. Rapports internationaux։

Interne (ինդէռ-ն) ած. ա. Ներքին։ Douleur, maladie —. Les angles internes d'un polygone։ ‖ 2. Ներքին, *գիշերօթիկ աշակերտ դպրոցի։

— ե. ար. ա. Ներքին, *գիշերօթիկ աշակերտ դպրոցի։ Le nombre des externes dépasse de beaucoup celui des internes։ ‖ 2. Որ առանձ բժշկութեան որ բնակէ ի հիւանդանոցի և ապա առնի հիւանդաց. ներքին. *ներքնակաց։ Un — des hôpitaux. Un —։

† **Internement** (ինդէռ-ն-ման) ե. ար. Սահիկն զոք բնակել ուրեք և չմեկնել անտի առանց հրամանի։

Interner (ինդէռ-նէ) բ. ն. † ա. ի ներքս մուծանել։ — des marchandises։ ‖ 2. Սահիկել զոք բնակել ի տեղւոջ և չմեկնել անտի առանց հրամանի։ On interna un grand nombre de condamnés politiques։

Internonce (ինդէռ-նոն-) ե. ար. ա. փոխանակ դեսպանի (հռոմայեցւոց քահանայապետին)։ ‖ 2. փոխանակ դեսպանի (Տէրութեանն Ա. ոտոմանեան-պոլսի)։

† **Internonciature** (ինդէռ-նոն-իա-թուռ) ե. եան. Պաշ-

Digitized by Google

ատն, պատեհ փոխանակի նաւիրակի, փոխանակի գնապահի։
† **Intercocéanique** (ինտեր-օ-կեանիք) ած. Որ հաղորդէ ընդ միմեանս երկուս ովկիանոս, (օրինակ իմն զովկիանոսն Ատլանտեան ընդ ծովն խաղաղական). *միջովկիանական։ Transit —։

Interosseux, euse (ինտեր-ոսէ, էզ) ած. Որ է ընդ ոսկերաց. *ոսկրամիջյին։ Muscles —։

Interpellation (ինտեր-բելլ-սիօն, ինտեր-բել-սիօն) ի. իգ. 1. Հարցումն. Հարցուած։ Il ne répondit à aucune des interpellations qui lui furent faites։ ‖ 2. Պահանջութիւն կամ բացատրութիւն ղոր պահանջէ երեսփոխան ոք ի պաշտօնէէ. *Հարցապահանջութիւն։ Droit d'—։

Interpeller (ինտեր-բելլէ, ինտեր-բելլ) բ. ն. 1. Պահանջել։ L'huissier l'ayant interpellé de signer, il déclara ne savoir. Je vous interpelle de dire la vérité։ ‖ 2. Պահանջել ի պաշտօնէէ զմեկնութիւն գործոց վարչութեան իւրոյ. պահանջել պատասխանի։ — un ministre sur les actes de son administration։

Interpolateur (ինտեր-բօլ-աթօր) ի. ա. Որ մեծանէ ինչ ի գիրս ալոց։ Un — maladroit։

Interpolation (ինտեր-բօլ-սիօն) ի. իգ. Յաւելուած (ի գիրս յօտար ձեռանէ)։ Ce passage est une — faite par le copiste։

Interpoler (ինտեր-բօլէ) բ. ն. Խառնել գնել կամ մեծծանել ինչ ի գիրս ալոց առ ի նենգել զմիտան կամ առ ի մեկնել և ի լրացուցանել. ի նեղբս խառնել. յաւելուլ։ Le copiste a interpolé la glose dans le texte։

Interposer (ինտեր-բոզէ) բ. ն. Արկանել ի մէջ. գնել ի միջի։ — le nom, la médiation de quelqu'un։
— S'—. բ. ա. 1. ի մէջ անկանիլ. մտանիլ։ Quand la lune vient à s'— entre le soleil et la terre։ ‖ 2. (է-ի-բ.) ի մէջ անկանիլ. միջնորդ լինիլ։ Des amis communs se sont interposés pour les réconcilier։

Interposition (ինտեր-բոզ-սիօն) ի. իգ. 1. Ատենն ընդ մէջ. *միջամտութիւն։ L'— de la terre entre le soleil et la lune։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Միջնորդութիւն։ L'— de l'autorité du souverain։

Interprétatif, ive (ինտեր-բ-ետ-աթիֆ, իվ) ած. Մեկնական. մեկնողական։ Déclaration interprétative։

Interprétation (ինտեր-բ-ետ-սիօն) ի. իգ. 1. Թարգմանութիւն։ L'— en français d'un texte latin։ ‖ 2. Մեկնութիւն. թարգմանութիւն։ Ce passage ne peut recevoir de meilleure —. L'— des lois։ ‖ 3. Իմանալի, մեկնելն ի բարւ կամ ի չար միտս. մեկնութիւն։ Une mauvaise —։
— L'— des songes. Մեկնութիւն, տեղեկութիւն երազոց։
† **Interprétativement** (ինտեր-բ-ետ-աթիվ-ման) ած. Մեկնական օրինակաւ։
Interprète (ինտեր-բ-ետ) ի. ա. 1. Թարգմանիչ. թարգման։ Les interprètes grecs de l'Ancien Testament, qu'on appelle les Septante։ ‖ 2. Թարգման։ — de la Porte. Parler par —։ ‖ 3. Մեկնիչ. թարգմանիչ։ Les interprètes de Platon, d'Aristote։ ‖ 4. Մեկնիչ (երազոց). (երազ)ագէտ։ — des songes։ ‖ 5. Թարգման (ալոյ կամ մտաց)։ Soyez l'— de mes sentiments։
Interpréter (ինտեր-բ-ետէ) բ. ն. 1. Թարգմանել. մեկնել. գտանուցանել, հանել, յիշել (յայլ լեզու)։ Les Septante ont interprété l'Ancien Testament. Le discours fut interprété en français։ ‖ 2. Մեկնել. թարգմանել։ Ceux qui ont interprété l'Écriture sainte։ ‖ 3. Առնուլ ի բարի կամ ի չար միտս. մեկնել։ — malicieusement, favorablement։
= S'—. բ. ա. Մեկնիլ։ Cette action peut s'— en bien, en mal, en mauvaise part։
Interrègne (ինտեր-ենյ) ի. ա. Ձափ ժամանակի յորում անիշխանութիւն կամ անիշխան ինչ թագաւորութիւնն կամ իշխանութիւնն. խափանուած (անթագաւորութեան կամ իշխանութեան)։ Après la mort de tel roi, il y eut un — de six mois. Après la mort du doge de Venise, l'— était fort court։
Interrogant, † ante (ինտեր-օղան, անթ) ած. 1. Հարցման. հարցական։ Point —. Հարցական նշան (քառ քերականաց, որ և ասի լաս Ես Point d'interrogation)։ ‖ † 2. Հարցասէր. հարցող։ Voilà un homme bien —։
Interrogateur, trice (ինտեր-օղ-ատօր, տրիս) ի. 1. Հարցանող. հարցող. հարցասէր։ Quel perpétuel —։ ‖ 2. Քննիչ։ Ses interrogateurs furent satisfaits de lui։
= ած. Հարցող։ Un regard, un geste —։
Interrogatif, ive (ինտեր-օղ-աթիֆ, իվ) ած. Հարցման. հարցական։ Une phrase interrogative։
Interrogation (ինտեր-օղ-սիօն) ի. իգ. Հարցուած. հարցուած։ Il a bien répondu aux interrogations qu'on lui a faites. Point d'—. Հարցական նշան (ի քերականութեան, որ է ? յեւրոպական լեզուս, և ՞ ի հայումն)։
Interrogatoire (ինտեր-օղ-ատուար) ի. ա. 1. Հարցմունք գաւառաւորի և պատասխանիք ամբաստանելոյ. հարցափորձ։ Procéder à un —. Cet — a duré deux heures։ ‖ 2. Քննամատոյցութիւն հարցափորձի։ J'ai lu l'— de cet accusé։
Interroger (ինտեր-օյէ) բ. ն. 1. Հարցափորձ առնել. հարցանել։ — un accusé. Interrogez-le sur ce fait. Le candidat a été interrogé sur la géométrie et l'algèbre։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Հարցանել. քննել։ — la nature, l'histoire, sa conscience։ [գիտել զանձն։
= S'—. բ. ա. 1. Հարցանել զմիմեանս։ ‖ 2. (է-ի-բ.)
Interrol (ինտեր-ռոլ) ի. ա. Ատենական սրատ յանձն լիներ իշխանութիւնն ի մուհասանէ տրտմի մինչև ցընտրութիւն յօրդւոյն նորա (առ հինան Հռովմայեցւոց)։ *միջտրտմ։
Interrompre (ինտեր-ոմփր) [լծորդի իբրև զRompre.] բ. ն. 1. Հատանել. արգելուլ. խափանել։ On a fait une digue pour — le cours de la rivière։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Հատանել. ընդ մէջ հատանել, կտրել. ընդմիջել. խափանել։ — le sommeil de quelqu'un. On a interrompu la discussion. — ses prières. — quelqu'un. Հատանել զբանս ուրուք (ա). ընդ մէջ անկանիլ բանից ուրուք։
= S'—. բ. ա. Հատանել, ընդմիջել զբանս իւր։ Il s'interrompit au milieu de son récit։
= վնաս. (ա) "Ու նէրէն ասա ետուրէլ վեռս իւրանց, այլ ի մէջ ասացուածոյն հատանէին զբանն յոյժ ֆամհելվ." Մեհեն. գծ. ճ. 91. — "Մինչ ես լռեալ էի ի' ինչ պատասխանի ես ընդ մեզ բանիդ ի' անտանէր." Ագրաք. ճԱ. 8.
Interrupteur (ինտեր-ը-բ-տօր) ի. ա. Որ հատանէ կամ ընդմիջէ զբանս ուրուք. ընդմիջող։ On mit les interrupteurs à la porte։
Interruption (ինտեր-ը-բ-սիօն) ի. իգ. 1. Հատանիլն ընդ մէջ. ընդմիջումն. խափանումն։ — de travail. Travailler sans —. Վատատակ անընդմիջելի, անընդհատ։ Une fontaine qui coule sans —. Աղբիւր անհատատակ։ ‖ 2. Ընդ մէջ հատանելն զբանս ուրուք. ընդմիջումն։ La

Digitized by Google

moindre — peut troubler un orateur. De fréquentes interruptions.

Intersection (ինտեր-եքսիօն) ֆ. իէ. Կէտ հատման (երկուց գծից). կտրած. Point, ligne d'—.

Interstice (ինտեր-տիս) ֆ. ս. ա. Անջրպետ (մարմնոց). Remplir les interstices. ‖ 2. Անջրպետութիւն (ժամանակի).

Intertropical, ale (ինտեր-տրոփիք-ալ, ս') ած. Ընդ միջ արևադարձից. Régions intertropicales.

Intervalle (ինտեր-վալ) ֆ. ս. ա. Անջրպետութիւն (տեզս). անջրպետ. միջոց. Հեռաւորութիւն. մեկնաստութիւն. Il y a un — de tant de lieues entre ces deux villes. Grand, long —. ‖ 2. Միջոց (ժամանակի). Il y a tant d'années d'— entre le règne de tel prince et le règne de tel autre. Par intervalles. Ս. Մէջ ընդ միջ. Ս. պահ առ պահ. Cette maladie le prend et le quitte par intervalles. ‖ 3. Միջոց. (քառ երաժշտաց). L'— d'une octave. ‖ 4. (է-խոբ.) Անջրպետ. խորոց. L'— qui nous sépare.

Intervenant, ante (ինտեր-վընան, անթ) ած. Մի-ջամուխ (գատի). Partie intervenante. Վ. արի եւ գո-յականօրէն. L'— a été condamné.

Intervenir (ինտեր-վընիր) [Լատին. իրրեւ գVenir.] բ. չ. ա. ի մէջ, ի ներքս անկանիլ. միջամուխ լինիլ. *մի-ջամտիլ. — dans une négociation. ‖ 2. ի մէջ անկանիլ. միջնորդ լինիլ. միջնորդիլ. Le pape intervint dans le différend de ces deux princes pour les accorder. ‖ 3. Մի-ջամուխ լինիլ (ի գատ). — dans un procès, au procès. ‖ 4. Դէպ լինիլ. պատահիլ. Il intervint plusieurs arrêts dans ce procès.

Intervention (ինտեր-վընսիօն) ֆ. իէ. ա. Միջամուխ լինելի. ներքսանկութիւն. *միջամտութիւն. L'— du gouvernement français dans les négociations, aux négociations. Non-—. *Անմիջամտութիւն. ‖ 2. Միջնորդութիւն. Ils sollicitèrent l'— de l'Angleterre.

Interversion (ինտեր-վերսիօն) ֆ. իէ. Շրջուածք վեր ի վայր. L'— des idées, des saisons.

Intervertir (ինտեր-վերթիր) բ. ն. ա. Վ. եր ի վայր շրջել, հարկանիլ. յետս ասպարել. — les saisons. ‖ 2. Փոփոխել կարգն. — l'arrangement des mots d'une phrase.

Intestat (ինտես-թա) Վ. արի անէծ ի բանան Mourir, décéder —. Մեռանիլ, վախճանիլ առանց կտակի, անկտակ. Hériter ab —. Ժառանգել վախճանելոյ. ժառանգել անկտակ. Héritier ab —. Ժառանգ անկտակ.

A. **Intestin, ine** (ինտես-տին, ին') ած. ա. Որ է ի ներքս ի մարմնի. ներքին. Douleur, fièvre intestine. ‖ 2. (է-խոբ.) Ներքին. անակատ. ընտանի. առհմային. քաղաքա-կան. Guerre, discorde intestine.

B. **Intestin** (ինտես-տին) ֆ. ս. Աղիք. ընդերք. On distingue six intestins dans le corps humain, le duodénum, le jéjunum et l'iléon, qui sont les intestins grêles, le cæcum, le colon et le rectum, qui sont les gros intestins. — grêle. Նուրբ աղի. Gros —. Մսաւոր աղի.

Intestinal, ale (ինտես-տինալ, ս') ած. Աղեաց. Conduit —. Vers intestinaux.

Intimation (ինտիմասիօն) ֆ. իէ. ա. Ծանուցանիլ, յայտ առնել (գՀրամանն). ‖ 2. կոչիլն յառաջ առ ի բազդիկ). եկակոչութիւն.

Intime (ինտիմ) ած. ա. Ներքին. La liaison — de toutes les parties. ‖ 2. (է-խոբ.) Որ է ի ներքս ի հոգւոյ. ներքին. Persuasion —. J'en ai l'— conviction. ‖ 3. (է-խոբ.) Միաբան. Union, liaison —. Avoir des relations intimes avec quelqu'un. ‖ 4. (է-խոբ.) Միաբան. ջերմ. բուռն. մտերիմ. C'est mon ami —. Ils sont très intimes.

— ֆ. ս. Միաբան բարեկամ. (ընդ.). C'est son —.

Intimé (ինտիմ) ֆ. ս. *Ողղբիչ եւ բողբիչ. L'appelant et l'—. Ողղբիչն եւ բողբիչ.

Intimement (ինտիմման) ռ. ա. Ընդարձակ. Des parties — liées entre elles. ‖ 2. ի ներքս. — convaincu. ‖ 3. (է-խոբ.) Միաբար. աներագոյն. անբաժանելի. Ils sont unis —.

Intimer (ինտիմ) բ. ն. ա. Ծանուցանել. յայտ, տգդ առնել. On lui intima l'ordre de partir. ‖ 2. կոչել զոք յատեան (առ ի բողբիլ).

— un concile. Ցուցանել, կարգել զահի եւ ժամանակ գումարման սիւնհոդոսի.

Intimidation (ինտիդա-սիօն) ֆ. իէ. Ահարկութիւն. Ce prince eut souvent recours à l'—.

Intimider (ինտիդե) բ. ն. Երկիւղ, ահ, երկիւղած արկանել. ահեկ. երկեցուցանել. զանգիտեցուցանել. C'est un esprit qu'on intimide facilement par des menaces.

= S'—. բ. ա. Զանգիտել. երկնչիլ. Il commence à s'—.

Intimité (ինտիմիթե) ֆ. իէ. ա. Միաբան կապակցութիւն. ‖ 2. (է-խոբ.) Ներքին, անբաժանութիւն. Ces deux personnes vivent ensemble dans la plus grande —.

† **Intitulation** (ինտիթիւ-լասիօն) ֆ. իէ. Ցոլորոլուածք գրոց. վերնագիր. Ս. խորագիր.

Intitulé, ée (ինտիթիւ-լե) ած. գերբ. Որ ունի վեր-նագիր. վերնագրեալ. Un livre —: Essai sur . . .

= ֆ. ս. Վ. երնագիր. մակագիր. L'— d'un livre.

Intituler (ինտիթիւ-լե) բ. ն. Դնել անուան կամ վեր-նագիր. յորոլորիլ. վերնագրել. մակագրել. Il a intitulé sa pièce . . . [de . . .

= S'—. բ. ա. կոչել զանձն. (ընդ.). Il s'intitule prince

Intolérable (ինտօլե-րաբլ) ած. Անհանգստաբժական. անտանելի. չժամբոլի. La chaleur est —. Injure —.

Intolérablement (ինտօլե-րաբլման) ռ. Անհանգստաբժական օրինակաւ, պոյմանաւ.

Intolérance (ինտօլե-րանս) ֆ. իէ. Զասալն ի չար կրօնից այլոց. *անհանդուրժութիւն.

Intolérant, ante (ինտօլե-րան, անթ) ած. Զներսագ կարծեաց այլոց (յհրա կրօնից). *անհանդուրժ. On ne peut être fanatique sans être —. Secte, doctrine intolérante. Վ. արի եւ իրր ֆ. ս. Un —. Les intolérants.

Intolérantisme (ինտօլե-րանթիզմ) ֆ. ս. *Անհանդուրժողականութիւն. L'— érige en système les actes qui composent l'intolérance.

Intonation (ինտո-սիօն) ֆ. իէ. ա. Կիսանկի (զերգս). ակաւաճ. — fausse, juste. ‖ 2. Ցարգարումն (սաղմոսական երգոց). L'— de ce psaume est de tel ton. ‖ 3. Նկանիկ (ձայնի ի խօսելն կամ յընթերցուլն). Cet acteur a des intonations désagréables.

Intoxication (ինտօքսիքասիօն) ֆ. իէ. Թունաւորիլն. թունաւորութիւն. — paludéenne, saturnine.

Intrados (ինտրադոս) ֆ. ս. Ներքին եւ գոգաւոր կողմն (կամարի).

Intraduisible (ինտրադուիզ-իպլ) ած. Անթարգմանելի. Ce passage, ce jeu de mots est —.

† **Intraduit, ite** (ինտրադուի, իթ) ած. Չթարգմանեալ. Passage —.

Digitized by Google

Intraitable (ինդ-երդ-ապէ) ած. Դժուարբաւարար. անհամբոյր. անմատոյց։ Homme, humeur —։

Intra-muros (ինդրա-միւ-ռոս) մէջ. ա. Ի ներքս ի քաղաքի։ Habitation —։

† **Intransigeant, eante** (ինդրանժի, ընդ) ած. Որ չլինի իրաւախոհ (մէկու քաղաքականութ)։

Intransitif, ive (ինդրանզիթիֆ, իվ) ած. *Չանցողական (բայ, ըստ քերականաց)։ Dîner, souper, marcher, sont des verbes intransitifs. Signification intransitive։

Intrant (ինդրան) է. ար. Անուն մի ի չորից ընդհանուր վարչին վարդապետանոցի [université] պարիս քաղաքի։

Intrépide (ինդրէփտ) ած. ած. Որ չերկնչի ի վտանգաց. աներկիւղ. անվհատ։ Homme, courage —։ ‖ գ. Որ ոչ տագնապի ի դժուարութեանց կամ ի խափանչաց. անկասելի. (ընդ.)։ Un solliciteur —։

Intrépidement (ինդրէփտըման) մ. Աներկիւղ. անվհատ։ S'avancer — vers l'ennemi։

Intrépidité (ինդրէփտիտէ) է. էթ. Աներկիւղութիւն. անվհատութիւն։ — héroïque. Avec —։

Intrigant, ante (ինդրիկան, անդ) ած. և է. Որ միջամուխ լինի ի ծածուկ հնարագիտութեանս. գաղտամիտ։ C'est un homme fort —. C'est un —։

Intrigue (ինդրիկ) է. էթ. ած. Դժուարութիւն. կնճռութ։ Me voilà hors d'—. Sortir d'—. Il s'est tiré d'—։ ‖ գ. Ծածուկ հնարագիտութիւնք ատ. ի կատարել յաջողութեամբ զգործ ինչ. գաղտնագործ հնարք. հնարագիտութիւն։ Les intrigues de la cour. Pénétrer les secrets d'une —. Vivre d'—։ ‖ ճ. Անարատութիւն ի գաղտնագործ հնարս։ Un homme d'—։ ‖ դ. Անլուծ գեղք յորոց կազմի հանգոյց [nœud] թատերախաղոյ իրիք. կնճռութ։ L'— de cette comédie est bien conduite. Le dénoûment de l'—։ ‖ ե. Գաղանի գործ առ փանուց։ — galante. Cette femme a eu plusieurs intrigues։

Intriguer (ինդրիկ) բ. ն. Մինչեւնայել. հնձիլ. գաւել։ Ils intriguèrent pour le perdre։

= բ. ն. ած. Արկանել զոք ի հագս, ի մեռածութիւնս. գաւմարել։ Je l'ai bien intrigué par certaines choses que je lui ai dites. Cela m'intrigue beaucoup։ ‖ գ. Գրգռել, շարժել դիմակատարի գհետաքրքրութիւն ուրուք ի պարահանդիսի. գաւմարել։ Un masque l'intrigua toute la nuit au bal de l'Opéra։

= S'—. բ. ա. Բազում հնարս հնարել ատ. ի կատարել յաջողութեամբ զգործ ինչ. բազմալան լինել։ Il s'est bien intrigué pour parvenir à ce but. S'— partout. Սպրդիլ մտանել, միջամուխ լինել ամենայն ուրեք։

† **Intrigueur, euse** (ինդրիկոր, իոզ) է. Խառնակիչ. մինչեւնայիչ։

Intrinsèque (ինդրինսէք) ած. Ներքին. բուն։ Qualités intrinsèques. Valeur —. Ներքին արժէք (գոհանաց)։

Intrinsèquement (ինդրինսէքըման) մ. Ի ներքուստ. ի բնէ։ Cela est bon —։

Introducteur, trice (ինդրոդ-ղթոր, դրիս) է. Որ մուծանէ ի ներքս. մուծանող. մուծիչ։ Je serai votre —. — des ambassadeurs. Որ մուծանէ զդեսպանս առաջի արքայի. մուծիկ։

Introductif, ive (ինդրոդ-ղթիֆ, իվ) ած. Սկզբնաւորութեան. ներածական։ Requête introductive։

Introduction (ինդրոդ-ղ-սիոն) է. էթ. ած. Մուծանելն զոք (ատ. արքայ)։ L'— des ambassadeurs auprès du prince։ ‖ գ. Մուծանելն ի ներքս։ — d'une sonde dans la vessie. L'— de ces marchandises est prohibée։ ‖ ճ. Մուտ սակի ուժիք. մուծանելն. ներքսածութիւն։ L'— de cet homme dans votre société։ ‖ դ. (ղ-ի-բ.) Մուծանելն. մուտ. հաստատութիւն։ L'— d'une coutume, d'un usage dans un pays։ ‖ ե. (ղ-ի-բ.) Պարապատութիւն. ներածութիւն։ — à la géographie. Les Analytiques d'Aristote sont ordinairement précédés de l'Introduction de Porphyre։ ‖ զ. Նախակարգ բան ի գլուխ մատենի. ներածութիւն։ L'ouvrage est précédé d'une —։

Introduire (ինդրոդ-ղ-ր) բ. ն. ած. Մուծանել. ածել, առնել ի ներքս։ Il m'introduisit dans la chambre du malade։ ‖ գ. Մուծանել. մխել. արկանել (զձեռն ի ծակ)։ — une sonde dans une plaie. — la main dans une ouverture։ ‖ ճ. Մուծանել (առ. ոք). առաջի ընծայեցուցանել (ուխտ). մուտ առալ։ Il vous a introduit à la cour. Il s'est adressé à moi pour l'— auprès de vous. Qui a introduit cet homme dans notre société? ‖ դ. (ղ-ի-բ.) Երևեցուցանել. ածել ի հանդէս։ — un personnage sur la scène։ ‖ ե. (ղ-ի-բ.) Մուծանել. հաստատել. առալ ընդունել։ Plusieurs nations commencent à — chez elles le système métrique։

= S'—. բ. ա. Մտանել։ Il s'introduisit dans la maison par une fenêtre. Beaucoup d'abus s'étaient introduits։

Introït (ինդրոիթ) է. ար. Աղօթք ի սկիզբն պատարագի. ժամամուտ։

Intromission (ինդրոմի-սիոն) է. էթ. Մուծանելն, մտանելն ի ներքս։ L'— de l'air dans l'eau։

Intronisation (ինդրոնիզ-սիոն) է. էթ. Հանգէս նստելոյ արքայի, հաւաքմամբ քահանայապետին կամ նորընծայ եպիսկոպոսի յաթոռն. գահակալութիւն։

Introniser (ինդրոնիզէ) բ. ն. Նստուցանել հանդիսիւ յաթոռն։ Ce prince fut sacré et introniséé. À peine le pape fut-il introniséé։

Introuvable (ինդրու-վապլ) ած. Անգիւտ։ Le second volume de cet ouvrage est —։

† **Introuvé, ée** (ինդրու-վէ) ած. Զգտեալ։

Intrus, use (ինդրիւ, իւզ) անց. գերբ. Intrure անաւրէն բայի. ած. Սպրդեալ մտեալ յաստիճան ինչ եկեղեցական առանց իրաւանց. ինքնամուխ։ Il s'est — dans cet évêché։ ‖ գ. Սպրդեալ մտեալ ի պաշտօն ինչ առանց իրաւանց. ինքնամուխ։ Il s'est — dans cette charge, dans cette gestion։

= ած. և է. Ինքնամուխ։ Un évêque —. C'est un —։

= է. ար. Որ մտանէ ուրեք անհրաւէր. անհոյ բազմիցս. ինքնամուխ։ Nous nous aperçûmes qu'il y avait plusieurs — parmi nous։

Intrusion (ինդրիւ-ժիոն) է. էթ. Ինքնամուխ լինելն յաստիճան ինչ եկեղեցական կամ ի պաշտօն ինչ։ — violente. Par —։

Intuitif, ive (ինդիւ-իթիֆ, իվ) ած. ած. Յայտնագիտական. գէմ յանդիմանն (տեսիլ կամ տեսութիւն Աստուծոյ)։ ‖ գ. Յայտնագիտական։ Certitude intuitive։

Intuition (ինդիւ-իսիոն) է. էթ. ած. Դէմ յանդիմանն տեսանելն (երանելեաց զԱստուած յերկինս). յայտնագիտական ճշմարիտ տեսիլ. երանական աստուածատեսութիւն։ ‖ գ. Յայտնագիտական խնդացուցութիւն կամ հաճոյացուցութիւն (ըստ փիլիսոփայից)։ Il comprend les mathématiques par —։

Intuitivement (ինդիւ-իթիվման) մ. Դէմ յանդի-

Digitized by Google

ման. Հայտնագիտման։ Voir Dieu —. Saisir — une proposition։ [L'— des chairs։

Intumescence (ինդ-ու-սան-) ի. ած. Այտուցիկ։

Intussusception (ինդ-ու-սու-սեբ-սիո) ի. ած. Ընդունելի (ներքին կամ գոյացութիւնս) ի ներքս. Ներսաւութիւն։ Les êtres vivants se nourrissent par —։

Inule (ին-լ') ի. ած. Ագռ անոց՝ յորոց ասկի և կըղմուխն [aunée]։ — maritime. Ծովային կղմուխ։

Inuline (ին-լին') ի. ած. Նշոյ [amidon] հանեալ յարմատոց կղմղխի (բան տարրագիտաց)։ Բնահղմուխ։

Inusable (ին-ու-զալը) ած. Անմնալի. անմնալ։ Étoffe —։

Inusité, ée (ին-ու-զիդ) ած. Որ չէ սովորական. անսովորական. անսովոր։ Jusqu'ici cela était —. Ce mot est —։

Inutile (ին-դիլ') ած. ած. Անօգուտ. անշահ. աւելորդ. աւելի. աւմգէտ։ Un travail —. Voilà bien des paroles inutiles. Soins, précautions inutiles։ ‖ ած. Անպիտան. անպիտանացու. աւմգէտ։ Un serviteur —. Un homme — à l'État. Bouches inutiles. տես ի Bouche, 5. ‖ ած. Անպիտան. անպիտոյ. անպէտ։ Un meuble —։

Inutilement (ին-դիլման) ի. ած. անօգուտս. յանպէտս. անպէտս. աւելորդ. ի զուր։ Il a travaillé —։

Inutilité (ին-դիլիդ) ի. ած. ած. Անօգտութիւն. անշահութիւն. անպիտանութիւն։ On a reconnu l'— de cette machine։ ‖ ած. Անօգուտ, անշահ իրք։ Un discours rempli d'inutilités։

Invaincu, ue (ինվինգ-) ած. Չյաղթեալ. անպարտեալ։ "Ton bras est —, mais non pas invincible." CORN. *Cid*, II, 2.

Invalidation (ինվալիտասիո) ի. ած. Անվաւերացուցանութիւն։ L'— d'un acte, d'une élection։

Invalide (ինվալիտ) ած. ած. Անզօր. անոյժ. ապիկար։ Les mendiants, tant valides qu'invalides. Les soldats invalides։ ‖ ած. (ի-ած.) Անվաւերական. անհաստատ. անոյժ. զապիսազգուած. ապարեհ (ա)։ Acte —. Cette donation est nulle et —։

= ի. ած. Ապիկար զինուոր (ծերացեալ կամ խեղ)։ C'est un —. L'hôtel des Invalides. Անկէնոց ապիկար զինուորաց։ Aller aux Invalides. Երթալ յանկէնոցն ապիկար զինուորաց։

= ՎԱՍԱ. (ա) "Անոյժ և անհաստատ լեալ չեռնադրութեանն." կաստանէ. — "Չեռնադրութիւնն չի հաստատուն, այլ ապարեհ և խոտոնեալ." Ոսկ. Նկոս. ՃԱ. Յոհ. 795։

Invalidement (ինվալիտման) ի. Անվաւերական օրհնակաս. անվաւերաբար։ Un prêtre suspens consacre illicitement, mais non pas —. [— une élection։

Invalider (ինվալիտե) ի. ն. Անվաւերական առնել։

Invalidité (ինվալիտիդ) ի. ած. Անվաւերականութիւն։ L'— d'un mariage։

Invariabilité (ինվար-ի-լիդ) ի. ած. Անփոփոխութիւն. անփոփոխականութիւն. անայլայլութիւն։ L'— de ses principes։

Invariable (ինվար-ի-զալը) ած. Անփոփոխ. անայլայլական։ Le cours — des astres. L'ordre — des saisons. Être — dans ses promesses։

Invariablement (ինվար-ի-զալման) ի. Անշանչ փոփոխելով. անշարժ հաստատութեամբ. անփոփոխ։ Il est — attaché à son devoir։

Invasion (ինվազիո) ի. ած. Արշաւան զօրաց յարաբիա կամ ի գրաւել զերկիր ինչ. առպատակ։ Grande, subite —. Les invasions des barbares. L'— de l'Arménie par l'armée des Arabes. Առպատակ խամպիլեան զօրուն ի Հայս։ ‖ ած. Ախզբնաւարութիւն (հիւանդութեան, բան բժշկաց)։

Invective (ինվեքթիվ) ի. ած. Բանք թշնամանիկք. լուտանք։ Sanglante, furieuse —. Vomir des invectives contre quelqu'un. Des invectives contre le vice։

Invectiver (ինվեքթիվե) բ. ն. Թշնամանել. լուտալ։ — contre quelqu'un, contre le vice։

Invendable (ինվան-զալը) ած. Անվաճառելի։ Ces marchandises sont invendables։

Invendu, ue (ինվան-) ած. Չվաճառեալ. անվաճառ։ Ces étoffes sont restées invendues։

Inventaire (ինվան-եր) ի. ած. ած. Յանկ առաջնաւորաց, կահուց կամ վաճառաց ստացուածոց։ Կահագիր։ Faire, dresser l'— des biens, des meubles de quelqu'un. Faire l'— d'une succession, d'un magasin. Bénéfice d'—. տես ի Bénéfice։ ‖ ած. Ցանկ (ից. այժմ ասի Encan)։ J'ai acheté cela à un —։

Inventer (ինվանթ) բ. ն. ած. Գտանել. Հնարել. առեղծանել. իմնանալ. Հանել։ — un art, une science, un instrument, un jeu. Celui qui a inventé l'imprimerie. Il n'a pas inventé la poudre. (ի-ած.) Տխմար ոչ է։ ‖ ած. ի մտաց առնել, կարկառել. ի քմից առեղծանել. առեղծանել։ C'est un menteur, il a inventé cela. — une histoire, un conte։ [s'inventent։

† = S'—. բ. ա. Լինել Հնարեալ։ Les machines qui

Inventeur, trice (ինվանթոռ, թրիս) ի. Գտաւիչ. գտիչ. Հնարող։ L'— d'une machine. Le premier —. Նախկին գտաւիչ. նախագտաւիչ։ Il est l'— de cette calomnie, de cette fable։

Inventif, ive (ինվանթիֆ, իվ) ած. ած. Հնարագիտ. Հնարագէտ։ Esprit —. Une imagination inventive։ ‖ ած. Ճարտար ի Հնարել, ի գտանել։ "Inventif et industrieux pour trouver de nouveaux moyens de leur plaire." ՐԱՆ. *Tél.* XVI.

Invention (ինվանսիո) ի. ած. ած. Ճարտարութիւն ի Հնարել. Հնարագիտութիւն։ Ce poète n'a point d'—։ ‖ ած. Գիւտ. Հնարողութիւն։ Depuis l'— de l'imprimerie. Voilà une belle —. Homme fertile en inventions. Այր բազմահնար, բազմամտիկ։ ‖ ած. Միտն ինչ Հանեալ սրտաւուտի. գիւտ։ ‖ ած. Հնարք։ Trouver quelque — pour se venger. Vivre d'—. Կեալ խարեբայութեամբ, խարդախութեամբ. (ընթ.)։ ‖ ած. ի քմից առեղծանելն. Հնարութիւն։ C'est une pure —։

— L'— du corps d'un saint. Գիւտ նշխարաց սրբոյ ումեք։ L'— de la sainte croix. Տօն գիւտի քրիստոսական խաչին ի Հինգշաբաթի ի մերձ կատանգիանոսի. խաչգիւտ. (մեայիս 3 բան Լատ.)։

Inventorier (ինվանթոռիե) բ. ն. Գրել զցանկն. "ցանկել։ — les meubles d'une maison. On a inventorié ces livres։ [Des voitures inversables։

Inversable (ինվեռսալը) ած. Անշրջելի (կառք)։

Inverse (ինվեռս) ած. Հակառակ։ Les objets sont réfléchis dans un miroir en sens —. Proposition —, կամ լոկ —. ի. ած. Շրջուն յառաջագրութիւն կամ նախադասութիւն։

= ի. ած. Հակառակն. Հակագարձն։ Faire l'—. Ջհակառակն գործել։ Faites l'— de ce que vous avez fait։

Inversement (ինվեռսման) ի. Ընդ հակառակն։

Digitized by Google

Inversion (ինվեր-սիո) ե. իդ. 1. Շրջուածք, փոփոխուածք կարգի։ ‖ 2. փոփոխութիւն քնական և սովորական գաղափարութեան մնացից բանին՝ վասն վայելչութեան և ազդուութեան տալոյ շարադրածին (քան քերականացը). տրամաբանութիւն։ — trop hardie. Les inversions sont rarement permises en français si ce n'est dans la poésie։ (որ և Hyperbate)։

Invertébré, ée (ինվեր-թե-բե) ած. Որ ոչ ունին ազնուայար կամ լսանունս [vertèbre] ազնուայարք (անասունք, յորոց ասկի են մինչատք). *անազնուայար։ Les animaux invertébrés։ Դասն և իւր ե. ս. La classe des invertébrés։

Investigateur, trice (ինվեր-դիլ-թեր, դ-թրիս) ած. և ե. Հետազօտիչ. խուզարկու. քննիչ։ Des regards investigateurs. — des secrets de la nature։

Investigation (ինվեր-դիլ-սիո) ե. իդ. Հետազոտութիւն. խուզարկութիւն. քննութիւն։ L'— de la vérité. De savantes investigations։

Investir (ինվեր-դիր) բ. ն. 1. Տալ, ատանգիլ սմանք հանգիսիս (դիշխանութիւն)։ L'empereur l'avait investi de ce duché. Autrefois les princes investissaient les évêques en leur donnant la crosse et l'anneau։ ‖ 2. Տալ, ատանգիլ, յանձն առնել սմանք (իշխանութիւն)։ À Rome, le dictateur était investi d'une autorité absolue։ ‖ 3. (ե-ս-բ.) Պատնեշ պաշարիլ (զքաղաքը). Նստիլ (շուրջ զբերդիս)։ Il investit la place avec dix mille hommes. Les gendarmes investirent la maison où il s'était réfugié։

Investissement (ինվեր-դիս-ման) ե. ս. Պաշարումն։ L'— de la place a été fait promptement։

Investiture (ինվեր-դիդ-իր) ե. իդ. Տուչութիւն (ատատի [fief] կամ իշխանութեան)։

Invétéré, ée (ինվեդ-ե-րե) ած. դիպ. Un mal invétéré. Պատահեալ, հինաւրեայ, բազմամեայ հիւանդութիւն։ Une habitude invétérée. Ինակացեալ, արմատացեալ սովորութիւն։ Une haine invétérée։

Invétérer (s') (s'ինվեդ-ե-րե) բ. ա. Պատահիլ, հնանալ, արմատանալ (ախտից, վատթար սովորութեանց)։ Le mal s'est tellement invétéré, qu'on ne peut le guérir. Lorsqu'une telle habitude s'invétère. Il ne faut pas laisser invétérer les maladies։

† **Invination** (ինվի-նասիո) ե. իդ. Դատաստան գինւոյ յորիւն գիրխատոսի առանց փոխելոյ ի գինւոյն բնութենէ. *գինեզութիւն։

Invincible (ինվեն-սիպլ) ած. Անյաղթելի. անյաղթ. անպարտելի. անհնարին առ յաղթութիւն։ Ce prince est —. Une armée —. Un courage —, և ե-ս-բ. Obstacle, dégoût, argument —։

† — L'— armada, կամ գոյականօրէն l'—. Նաւատորմիղ զոր առաքեաց ի վերայ Անգղիացւոց փիլիպպոս Բ արքայ Սպանիացւոց յամին 1588. Աբմուգային անյաղթելի. Անյաղթելին։

Invinciblement (ինվեն-սիպլ-ման) ս. Անյաղթելի ձեւ օրինակաւ։ Ce fait prouve — ce que j'avance։

Inviolabilité (ինվիօ-լապիլ-իդ-թե) ե. իդ. Անբռնաւորութիւն (գեսպանի, տեղւոյ ապաւինի). անգրաւականութիւն (երգմանի)։

Inviolable (ինվիօ-լապլ) ած. 1. Որ չէ արժան ձեռնամուխ լինել. անբռնաւորելի։ La personne du roi est —. Un asile —։ ‖ 2. Ազգով չառնել ոք զանց. անգրաւելի. անգրաւական։ C'est une loi — parmi ces peuples. C'est un homme dont la parole est —։

Inviolablement (ինվիօ-լապլ-ման) ս. Անանց զանց առնելոյ. առանց գրաւելոյ. Համառօտութեամբ։ Ce qu'il a une fois promis, il le tient —։

Invisibilité (ինվիզ-իպիլ-իդ-թե) ե. իդ. Աներեւութութիւն. աներեւութութիւն. անտեսանելութիւն։ L'— des atomes։

Invisible (ինվիզ-իպլ) ած. 1. Աներեւոյթ. անտես. անտեսանելի։ Dieu est le créateur des choses visibles et invisibles. — à l'œil nu։ ‖ 2. (ե-ս-բ.) Որ թափուցանել կամ ծածկել զանձն. անտեսանելի։ C'est vainement que je sollicitais une audience, le ministre était — pour moi։ — Devenir —. Աներեւոյթ, անտես, անյայտ լինել. անտեսանելանալ. անյայտանալ. անհետանալ։ Il était là tout à l'heure, il est devenu —։

Invisiblement (ինվիզ-իպլ-ման) ս. Անտես թեւ օրինակաւ. անտեսապէս. յաներեւոյթս։

Invitation (ինվի-թասիո) ե. իդ. Հրաւէր. կոչումն։ — à un festin, à un bal. Recevoir, accepter une —։

Invitatoire (ինվի-թա-թուար) ե. ս. Կցուրդ [antienne] ինչ որ երգի ի սկիզբն ժամերգութեան կատարածոց. հրաւիրան. յորդորակ։

Inviter (ինվի-թե) բ. ն. 1. Հրաւիրել. կոչել։ — à dîner. Vous êtes invité à vous rendre à tel endroit։ ‖ 2. Յորդորել. յոժարեցուցանել. դրդել։ Je vous invite à vous calmer։ Այս ևս ե-ս-բ. Le beau temps nous invite à la promenade։

— S'—. բ. ա. 1. Գալ ինքնակոչ առանց հրաւիրանոց։ C'est lui-même qui s'est invité։ ‖ 2. Հրաւիրել զմիմեանս։

† **Invocabit** (ինվոք-ափտ) ե. ս. Աստիճան (քան մեզ՝ երկրորդ) կիրակէ ապաշխարից, քառասնորդաց։

Invocation (ինվոք-սիո) ե. իդ. 1. Կարդալն (զաստուած, զսուրբս)։ — à Dieu, à la Divinité. Après l'— du Saint-Esprit. Le magicien fit ses invocations. Cette église est consacrée sous l'— de la sainte Vierge. Այս եկեղեցի նուիրեալ է սրբոյ կուսին, Տիրամօրն։ (Տես և Vocable)։ ‖ 2. կարգալն յօգնութիւն (զաստուծոյ կամ զնիցէ ի բանաւոր ակնածութեան)։ ապերս։ L'Iliade commence par une — à la Muse։

Involontaire (ինվոլ-թե-եր) ած. Ակամայ. անկամ։ Des larmes involontaires. Homicide —։

Involontairement (ինվոլ-թե-եր-ման) ս. Ցակամայ կամն. ոչ քան կամաց. ակամայ։ Il a fait cela —։

Involuere (ինվոլ-ու-էր) ե. ս. Մաան ինչ բուսոց (քան անկապտոցց). *պատատ։

Involution (ինվոլ-սիո) ե. իդ. Խճճութիւն. խառնակութիւն։ — de procès. Une grande — de circonstances։

Invoquer (ինվոք) բ. ն. 1. կոչել, կարգալ (յօգնականութիւն)։ — Dieu à son aide. — les saints, les démons. — le nom de Dieu, du Seigneur. կոչել զանուն Աստուծոյ, Տեառն. կոչել զԱստուած. (քան գլաց սրբոց)։ Énos commença d'— le nom du Seigneur։ ‖ 2. (ե-ս-բ.) Խնդրել. հայցել. պաղատիլ։ — le secours de quelqu'un, la clémence du roi։ ‖ 3. (ե-ս-բ.) Ածել ի վկայութիւն. ի մէջ բերել։ — une loi, un témoignage։

Invraisemblable (ինվռ-ե-ոլ-պլ) ած. Հաւանական. անհաւանական։ Ce fait est —։

† **Invraisemblablement** (ինվռ-ե-ոլ-պլ-ման) ս. Անհաւանական թեւ օրինակաւ։

Invraisemblance (ինվռ-ե-ոլ-լ) ե. իդ. 1. Անհաւանականութիւն։ L'— de ce récit։ ‖ 2. Անհաւա-

Digitized by Google

նախան ինչ։ Cette tragédie est pleine d'invraisemblances։

† **Invulnérabilité** (ինվ-ընե-ռապիլիթե) ե։ իե։ Լինելը անխոցելի. անխոցելութիւն։ L'— d'Achille։

Invulnérable (ինվ-ընե-ռաբլ) ած։ ա։ Անվիրաւելի. անխոցելի։ La Fable a dit qu'Achille était —, excepté au talon։ ‖ Ջ։ (է-ե-բ։) Անխոցելի. անազդական։ Être — aux traits de la médisance. Անազդական լինել ի նեղից չարախօսութեան։

Iode (իօտ) է։ ու։ Մարմին ինչ պարզ (բան ասորրագիտաց)։ Յոդ։ L'— se trouve dans les eaux mères des salines, uni au potassium. Teinture d'—։

Iodé, ée (իօտե) ած։ *Յոդախառն։ Eau iodée։

Iodeux (իօտե) ած։ ու։ *Յոդային։ Acide —։

Iodique (իօդիք) ած։ *Յոդական։ Acide —։

Iodure (իօդիւռ) է։ ու։ Միաւորութիւն յոդի ընդ պարզ մարմնոյ ինչի. Յոդաւոր։ — de potassium։

Ionien, ienne (իոնիէն, իէն') ած։ Յունական. յունական։ Le dialecte —։

— է։ ու։ ա։ Յունական բարբառ։ ‖ † Ջ։ Զոփ ինչ բառաձգութեան յերկուց ազօտաց [brève] և յերկուց երկայնաց, կամ յերկուց երկայնաց և յերկուց ազօտաց. յունական չափ։

Ionique (իոնիք) ած։ Յունական։ Le dialecte —. La philosophie — ou de Thalès. Ordre, chapiteau —։

Iota (իօթա) է։ ու։ ա։ Ինն երորդ նշանագիր ալփաբետաց Յունաց (ι). Յոտ։ ‖ Ջ։ (է-ե-բ։) Յոտ. նշանախնդ. դիրք։ Il n'y a pas un seul — à retrancher. Je copie textuellement et sans changer un —։

Iotacisme (իօթասիզմ) է։ ու։ Սխալ կիրառութիւն ի հայիլ ի բառս լեզուի երից. Յոտաւորութիւն։ On reproche l'— à la langue grecque moderne։

Ipécacuana (իփեկագուանա) է։ ու։ Արմատ ինչ բուսոյ սր վարի ի գետզրայս. *ոսկիասակ. *գծատակ. *իպեկակ։ L'— est un vomitif plus doux que l'émétique։

Ipso facto (իփսո ֆաքթօ) Նոյնին խոկ գործով։ Celui qui frappe un prêtre, est excommunié *ipso facto*։

Iranien, ienne (իրանիէն, իէն') ած։ Իրանական (ցեղ, լեզու)։ Les langues iraniennes comprennent le zend, le pehlvi, l'arménien et le parsi qui a produit le persan moderne։ (Տես և Aryen)։

Irascibilité (իրասսիպիլիթե) է։ իե։ Յատկաւորութիւն։ Il est d'une grande —։

Irascible (իրասսիպլ) ած։ ա։ Արագ ատ ի բարկանալ. *Երագամիտ ատ. յատուկ. վազցատուկ. յատկոտ. բարկացկոտ։ C'est un homme fort —. Caractère —։ ‖ Ջ։ Յատնական. յատնական. յատնատուկ. բարկացոզական։ L'appétit —. La faculté —։

Irato (ab) (ապ իրատօ) Ած. ած. տես Ab irato։

Ire (իր) է։ իե։ Բարկութիւն. յատուն. (ից.)։

† **Irémarque** (իրեմարք) է։ ու։ Պաշտօնեայ սր պահէր գիտզութիւն ի գաւառս կայսերութեան Յունաց. [կառավարիչ։

† **Iridées** (իրիտե) է։ իե։ յե։ Ազգ ինչ անկոց. *Ինդ.

Iridium (իրիտիում) է։ ու։ Մետաղ ինչ ազնուական. *Իրիդիում։ L'— fut découvert en 1803։

†A. **Iris** (իրիս) է։ իե։ ա։ Աստուածուհի պատգամաւոր դից. Հերկի. Իւթո։ ‖ Ջ։ Կին սիրելեալ. (բան բանաստեղծաց). Հերկի. Իւթո։ "L'ode . . . Vante un baiser cueilli sur les lèvres d'Iris." BOIL. *Art poét.* II.

B. **Iris** (իրիս) է։ ու։ ա։ Մխածան. Ս. ակրոնեան, սիրական, ծիրանի գոտի. (տե։ Arc-en-ciel)։ Les couleurs de l'—։ ‖ Ջ։ Գոյնք սր երևին զաւազիկսիս խնդ յարժամ հայի սր դիտակաւ. ծիրանան։ Cette lorgnette est mauvaise, elle produit un — très marqué։ ‖ Ջ։ Քար ինչ նման ծիրանանի. *Հիրիսպար։ (Որ և Pierre d'—)։ ‖ Ա։ Բազարակ գունաւոր շուրջ զբրզք. **ծիրանան։ Les yeux bleus, les yeux noirs, sont ceux dont l'— est bleu, est noir։

c. **Iris** (իրիս) է։ ու։ († իե։ բան անկաբանից.) Ազգ ինչ շուշանի. լուրջ շուշան (ա). երկնագոյն շուշան. **Հիրիկ։ — des marais կամ — jaune. ձահճաց շուշան. ճահճաց հիրիկ. (բան Լիննէի Iris pseudo-acorus, ապրանքն Հիրիկ սուտ բաշխ, Հիրիկ սուտ բաշխատակ)։ (Աթ և.ս Glaïeul des marais)։ — d'Allemagne. Շուշան սր ատի ծաղիկս կապտագոյս. գերմանական շուշան։ (Որ և Flambe)։ Poudre d'— կամ լուկ —. փոշի անուշահոտ հանեալ յարմատոյ հիրիկի. **Հիրիկ։

— վ.ա.ա. (ա) "Ամպեան. Լարջ լուսնածագի, ամ էրայ." Բառ. Գալլիանոսի. — "Օրի. Երեսից լուսնի գալ." Բիժ.

Irisation (իրիզասիօն) է։ իե։ *Մխածանումն (մետաղաց)։ [նետ։ Pierre irisée։

Irisé, ée (իրիզե) ած։ Նմանն ծիրանանի. *ծիրանաձև։

Ironie (իրոնի) է։ իե։ Հեգնութիւն։ Ce compliment n'est qu'une —. — fine, amère, cruelle։

Ironique (իրոնիք) ած։ Հեգնական։ Discours —։

Ironiquement (իրոնիքման) մ։ Հեգնութեամբ. հեգնօրէն. հեգնական։ Il a dit cela —։

Iroquois, † oise (իրոգուա, -ուազ) է։ † ած։ Անուն վայրենեաց հիւսիսային Ամերիկայ. Իրոքացի։ ‖ Ջ։ (է-ե-բ և ընդ.) Ա.յր ալլանգական. Իրոքացի։ Quel Iroquois!

Irrachetable (իռռաշէթաբլ) ած։ Զոր չէ մարթ գնել. Il n'y a pas de rentes irrachetables։

Irradiation (իռռատիասիօն) է։ իե։ Շողութիւն, արձակութիւն ճառագայթից լուսաւոր մարմնոյ. շողարձակութիւն։

Irradier (իռռատիե) բ։ չ։ ա։ Արձակել ճառագայթս. շող արձակել։ C'est de là que la lumière irradie։ ‖ Ջ։ (է-ե-բ։) Տարածանիլ. ծառալիլ. (բան բժշկաց)։ La douleur irradie du point lésé։

Irraisonnable (իռռեզընապլ) ած։ Անբան. անբանաւոր։ Animal —։

Irrationnel, elle (իռռասիոնել, ել') ած։ *Անհամեմատ. (բան չափագիտաց)։ Nombre —. Quantité irrationnelle։

Irréalisable (իռռեալիզապլ) ած։ Որոմ չմարթի գոլ յարդիւնս. *Չիրագործելի։ Projet, espérance —։

Irréconciliable (իռռեգոնսիլիապլ) ած։ ա։ Անհաշտ. անհաշտելի. անհաշտական. անհնարելի։ Ce sont des ennemis irréconciliables. Haine —։ ‖ † Ջ։ (է-ե-բ։) Անմիաբան։ "Le plaisir, d'ordinaire — avec la fortune, en devient l'artisan et le ministre." MASS. *Pet. Car. Exemples.*

Irréconciliablement (իռռեգոնսիլապլման) մ։ Անհաշտ ինն օրինակաւ. առանց հաշտութեան. առանց ինչ հաշտելոյ. անհաշտ։ Ils sont brouillés —։

Irrécouvrable (իռռեգուվռապլ) ած։ Զոր չէ մարթ պահանջիլ, ի բանէ արկանիլ։ Taxes irrécouvrables։

Irrécusable (իռռեգիզապլ) ած։ Անմերժական։ Un juge —. Des témoins, des témoignages irrécusables։

Irréductibilité (իռռետուգթիպիլիթե) է։ իե։ *Անվերածականութիւն։ L'— d'une équation։

Irréductible (իռռետուգթապլ) ած։ ա։ Անհնարին

Digitized by Google

յանձն՝ յիւր անդի կամ ի հաստատել միւսանգամ (քան վիրաբուժից). անբժշկական. Luxation, fracture, hernie —. ‖ 2. Զոր անմարթ է ա՛յլ ևս փոքրկացուցանել (հաստատութեան ի գրահաշուի). *անվերածածկան. *անվերածնելի. ‖ 3. Անհնարին ի շրջիլ յառաջին իւր վիճակ. անշրջելի. Oxyde métallique —.

Irréfléchi, ie (ի-րե-ֆլե-շի) ած. Չխորհեալ. անխորհուրդ. Un propos —.

Irréflexion (ի-րե-ֆլեք-սիոն) ե. իդ. Չմտածութիւն. Cette bévue lui est échappée dans un moment d'—.

Irréformable (ի-րե-ֆոր-մաբլ) ած. Զոր անմարթ է վերանորոգել. անփոփոխելի. Jugement —.

Irréfragable (ի-րե-ֆրա-կաբլ) ած. Որում չէ մարթ ընդդիմանալ. անընդդիմանալի. անընդդիմակ. Docteur —. Une autorité, un témoignage —.

Irréfutable (ի-րե-ֆիու-տաբլ) ած. Անհերքելի. Argument —. Des principes irréfutables.

Irréfuté, ée (ի-րե-ֆիու-տե) ած. Չհերքեալ. Livre —.

Irrégularité (ի-րե-կիու-լա-րի-տե) ե. իդ. 1. Անկանոնութիւն. L'— d'un bâtiment. L'— des traits du visage. ‖ 2. Անկանոն գործ. անկանոնութիւն. Dans son élection on signala plusieurs irrégularités. ‖ 3. Անկանոնակեանութիւն (քահանայի). Tomber dans l'—. Encourir l'—.

Irrégulier, ière (ի-րե-կիու-լիե, իէր) ած. 1. Անառաջի կանոնի. անկանոն. անկարգ. Ce bâtiment est —. Poème —. Mouvement —. Verbe —. Անկանոն բայ. ‖ 2. Անկանոն. անկանոնաւոր (ինդիւն երակի). Pouls —. ‖ 3. Անկանոն (զօրականի). Troupes irrégulières. Ցայս միտս վարի և իբր †ե. ար. յե. Irréguliers. ‖ 4. Որ ոչ հպատակէ կարգաց. անկանոն. Esprit, génie —. ‖ 5. Որ ոչ կարէ ընդունել զաւրբ աստիճանս կամ միաւորարել զխորհուրդս եկեղեցւոյ. անկանոնական. Ce prêtre est devenu — pour un meurtre qu'il a commis.

Irrégulièrement (ի-րե-կիու-լիէր-ման) ած. Անկանոն ըստ օրինակաւ. առանց կանոնաց. *անկանոնաբար. Cela est bâti fort —.

Irréligieusement (ի-րե-լի-ճիէզ-ման) ած. Անկրօնաբարեմտի. *անկրօնաբար. Vivre —.

Irréligieux, euse (ի-րե-լի-ճիո, իօզ) ած. 1. Անկրօն. Un écrivain —. ‖ 2. Հպատակ կրօնից. Discours —.

Irréligion (ի-րե-լի-ճիոն) ե. իդ. Անկրօնութիւն. անկրօն կեանք. On l'accuse d'—. Entretenir l'esprit d'—.

Irrémédiable (ի-րե-մի-տիա-պլ) ած. Անբժշկական. *անդարմանելի. C'est un mal —, և ե-րբ. Une faute —.

Irrémédiablement (ի-րե-մի-տիա-պլ-ման) ած. Անբժշկական, *անդարմանելի ըստ օրինակաւ. Cet acte est — mauvais.

Irrémissible (ի-րե-մի-սիպլ) ած. Անթողլի. անների. Faute, crime —. Le cas est —.

Irrémissiblement (ի-րե-մի-սիպլ-ման) ած. Առանց ների. առանց թողութեան. անների. Il sera puni —.

Irréparable (ի-րե-բա-րաբլ) ած. 1. Առանց պատճառանաց. *անդարմանելի. En perdant un tel ami, il a fait une perte —. ‖ 2. Անդարմ. անդարձ. La perte du temps est —.

Irréparablement (ի-րե-բա-րաբլ-ման) ած. *Անդարմանելի ըստ օրինակաւ.

Irrépréhensible (ի-րե-բրե-հե-նսիպլ) ած. 1. Անբասիր. անպարսաւ. Il est — dans ses mœurs. ‖ 2. Անբասիր. անպարսաւ. Il mène une vie —.

† **Irrépréhensiblement** (ի-րե-բրե-հե-նսիպլ-ման) ած. Անպարսաւութեամբ. անբասիր. Il vit —.

Irrépressible (ի-րե-բրե-սիպլ) ած. Անդարգել. Une force —.

† **Irréprochabilité** (ի-րե-բրո-շապ-լի-տե) ե. իդ. Անբասիրութիւն. անպարսաւութիւն. L'— de sa vie.

Irréprochable (ի-րե-բրո-շապլ) ած. Անբասիր. անարատ. անպարսաւ. C'est un homme —. Une vie —. Un livre —. Témoin —. Վկայ անհերքելի.

Irréprochablement (ի-րե-բրո-շապլ-ման) ած. Անբասիրութիւն օրինակաւ. առանց պարսաւոյ. Cet homme a toujours vécu —.

† **Irrésistibilité** (ի-րե-զի-տի-պի-լի-տե) ե. իդ. Անընդդիմակութիւն. L'— d'une attaque.

Irrésistible (ի-րե-զի-տիպլ) ած. Որում չէ մարթ հակառակ կալ. անընդդիմակ. Une attaque —. Charme, force —.

Irrésistiblement (ի-րե-զի-տիպլ-ման) ած. Անընդդիմակ օրինակաւ. առանց դիմագարձութեան. Il est entraîné —.

Irrésolu, ue (ի-րե-զո-լիու) ած. † 1. Չլուծեալ. C'est une question encore irrésolue. ‖ 2. Երկմիտ. վարանեալ. *վարանամիտ. Un homme, un caractère —. Il y a trois jours que je suis — sur cette affaire.

Irrésolument (ի-րե-զո-լիու-ման) ած. Վարանեալ ի մեծ օրինակաւ. *երկմտօրէն.

Irrésolution (ի-րե-զո-լիու-սիոն) ե. իդ. Վարանք. երկմտութիւն. ծփանք. ծուփք. Il est toujours dans l'—. Il est dans de perpétuelles irrésolutions.

Irrespectueusement (ի-րե-սբէ-քթիու-ոզ-ման) ած. Առանց մեծարանաց. անպատկառ. Il lui parle —.

Irrespectueux, euse (ի-րե-սբէ-քթիու, ոզ) ած. Անամենածող. անպատկառ. Il se montra fort — envers son supérieur. Propos —.

Irrespirable (ի-րե-սբի-րապլ) ած. *Անշնչելի. Air, [gaz —.

Irresponsabilité (ի-րե-սբո-նսա-պի-լի-տե) ե. իդ. Անպատասխանատուութիւն. L'— du souverain.

Irresponsable (ի-րե-սբո-նսապլ) ած. Անպատասխանատու. Dans la monarchie constitutionnelle le roi était —.

Irrévéremment (ի-րե-վե-րա-ման) ած. Առանց ինչ ակն ածելոյ. առանց մեծարանաց. անպատկառաբար. (ե-րիս).

Irrévérence (ի-րե-վե-ռանս) ե. իդ. 1. Անպատկառութիւն. անամենածութիւն. Grande, extrême —. ‖ 2. Գործ կամ բան անպատկառ. Commettre des irrévérences.

Irrévérencieux, euse (ի-րե-վե-ռանսիո, իօզ) ած. Անպատկառ. Un propos —.

Irrévérent, ente (ի-րե-վե-ռան, անթ) ած. Անպատկառ. անամենածող. Être dans une posture irrévérente. Des discours irrévérents.

Irrévocabilité (ի-րե-վո-գա-պի-լի-տե) ե. իդ. Անդարձութիւն. անփոփոխութիւն. L'— des jugements, des décrets de Dieu.

Irrévocable (ի-րե-վո-գապլ) ած. Անդառնալի. անդարձ. անհնարկելի. Serment, loi, donation —. Les décrets de Dieu sont irrévocables.

Irrévocablement (ի-րե-վո-գապլ-ման) ած. Անդառնալի օրինակաւ. առանց դառնալոյ. Cela a été décidé —.

Irrigable (ի-րի-գապլ) ած. Ոռոգանելի. Cette prairie n'est pas —.

Digitized by Google

Irrigateur (ի-րի-կա-թօր) ս. ած. Ո. Գործիք ոռոգանելոյ. Ս. փողրակ։ ‖ Բ. Գործի ներարկութեան [injection]։ [d'—։

Irrigation (ի-րի-կա-սիօն) ս. իգ. Ոռոգութիւն։ Canaux d'—։

† **Irrigatoire** (ի-րի-կա-թուար) ած. Ոռոգանելոյ. ոռոգութեան։ Machine —։

Irriguer (ի-րի-կել) բ. ն. Ոռոգանել։ — une prairie։

Irritabilité (ի-րի-թա-պի-լի-թէ) ս. իգ. Ց. զգայութիւն։ L'— du caractère. Il est d'une grande —։ ‖ Բ. *Գրգռականութիւն (մկանց, ներքինց [fibre], մկանց)։

Irritable (ի-րի-թապլ) ած. Ո. Ց. զգայուն. բարկացկոտ։ Homme —. Un esprit —։ ‖ Բ. *Գրգռական. գրգռապիղծ։ Les muscles sont irritables։

A. **Irritant, ante** (ի-րի-թան, -նթ) ած. Որ առնոյն առնէ կամ ընդէ (ըստ իրաւագիտաց). ընդոյզ. լուծիչ։ Condition, clause irritante։

B. **Irritant, ante** (ի-րի-թան, -նթ) ած. Ո. Որ ածէ ի ցասումն. գայթակղութիւն. *բարկոտիչ։ Des paroles irritantes։ ‖ Բ. Գրգռիչ (դեղ)։

— ս. ած. Դեղ գրգռիչ։ Le sel est un —։

Irritation (ի-րի-թա-սիօն) ս. իգ. Ո. Ձայնոյն. բարկութիւն։ Son — fut très vive։ ‖ Բ. Գրգռութիւն։ Ses nerfs sont dans une grande —։

Irriter (ի-րի-թել) բ. ն. Ո. Ձայնացուցանել. բարկացուցանել. սրամտնկուցանել. դիմնեցուցանել. ի ցասումն ածել. ի բարկութիւն բերել։ Rien ne m'irrite plus que de pareils discours. — un lion, un taureau։ ‖ Բ. (ի-րի-թէ.) Ձայնացուցանել. վառել. գրգռել։ Vous irritez sa colère, au lieu de chercher à l'apaiser. Cela ne fit qu'— ses désirs, sa douleur։

— S'—. բ. ա. Ո. Ձայնանալ. ի ցասումն գալ։ Le roi s'irrita. Ոն ցասումն արկայի։ ‖ Բ. (ի-րի-թէ.) Ձայնանալ. գրգռիլ։ La fièvre s'est beaucoup irritée. Une membrane qui s'irrite aisément. Les flots irrités. Բարկացայս ալիք։

Irroration (ի-րո-րա-սիօն) ս. իգ. Ց. ոռոգութիւն. սրսկութիւն. առոգութիւն։ Bain par —։

Irruption (ի-րի-պի-սիօն) ս. իգ. Ո. Պատանդին թշնամեաց յանկարծակի և յանպատրաստից յերկիր ասրիք. թափիլն. խուժան. հրոսութիւն. առպատակ։ Les ennemis firent une — dans telle province. Թափեցան, հրոսեցին թշնամիք ի գաւառն։ Ils ruinent le pays par de continuelles irruptions։ ‖ Բ. Պատանդին ասրիք բազում. խուժիլն։ La foule fit — dans la salle. Խուժեաց ամբոխն ի սրահն։ ‖ Բ. Ց. ափիլատութիւն. հրոսութիւն։ Les irruptions de l'Océan sur les terres։

Isabelle (ի-զա-պէլ) ած. Որոյ դէմն և մէջքին մեծ ընդ սպիտակ և ընդ գեղին. Ս. գեղընդաւոր։ Ruban — . Cheval —։

— ս. ած. Երիվար որոյ գոյն մազիցն է գեղին. Ս. գեղընդաւոր ձի։ Voilà un bel —։

Isard (ի-զար) ս. ած. Ս. Վարազ [chamois] Գիւրնեան լերանց. պիւրնեական քարայծ։

† **Isatis** (ի-զա-թիս) ս. ած. ա. Guède։ ‖ Բ. Պղպ մեղ ազատեսու. կապոյտ ազատիս։

Ischion (ի-սի-ոն) ս. ած. Մի յոսկերաց կոնքի [bassin] մարգմնզէն մարմնոյն. *դրասուակը։ L'os de la cuisse est emboîté dans l'os —, dans l'—։

Ischurétique (ի-սի-ուռե-թիք) ած. Բուժիչ միզադրաւութեան (դեղ)։

Ischurie (ի-սի-ուռի) ս. իգ. Միզադրաւութիւն. միզարգելութիւն։ (Որ և. Rétention d'urine)։

Islaque (ի-զլաք) ած. Խոխակեան։ La table —. Խոխակեան սալաքար (յորոյ վերոյ գրոշմեալ են խորհուրդք խոհոյ)։ La table — est à Turin, et a été gravée։

Islam (ի-լամ՛) ս. ած. Դէն մահմետականաց. մահմետականութիւն. սատկութիւն։

Islamisme (ի-լա-միզ՛) ս. ած. Ո. Մահմետականութիւն. սատկութիւն։ ‖ Բ. Գաւառ, երկիր մահմետականաց։ Dans tout l'—։

† **Islandais, aise** (ի-լան-տէ, զ) ած. Իսլանդական. իսլանդացի։ L'idiome —։ [սրատալիկ. սատկիկ։

† **Ismaélite** (ի-սմա-էլիթ) ս. ած. Իսմայելացի. արաբացի։

Isocèle (ի-զո-սէլ՛) ած. Հաւասարասրուն. զուգասրուն (երկրաչափ.)։ (Ըստ Լիդրելի գրելի է Isoscèle)։

Isochrone (ի-զո-քրո՛ն) ած. Որ լինի ի հաւասար ժամանակս. *զուգամանակ։ Mouvements isochrones։

Isochronisme (ի-զո-քրո-նի՛զ) ս. ած. *Զուգամանակութիւն։ L'— des oscillations du pendule։

† **Isogone** (ի-զո-գո՛ն) ած. Հաւասարանկիւն. զուգանկիւն։

Isolant, ante (ի-զո-լան, -նթ) ած. Ձաւալցիչ (մարմին; ըստ բնագիտաց)։ Corps —։

† **Isolateur** (ի-զո-լա-թօր) ս. ած. Փոքրիկ սարաւանդ [appareil] զաւալցիչ երկաթեայ թելից հեռագրի։

Isolation (ի-զո-լա-սիօն) ս. իգ. Ձաւալցանելն զմարմնին ինչ առ ի հղկութեացուցանել։ L'— d'un fil télégraphique։

Isolé, ée (ի-զո-լե) ած. գերբ. Ո. Անջատաւալ. զաւալցեալ. *կղզեցեալ։ Cet hôtel est entouré de quatre rues, il est —։ ‖ Բ. Առանձինն. մենաւոր. առաջոգ. զաւանդ։ Habiter une maison isolée։ ‖ Բ. (ի-զո-լէ.) Որ կեայ առանց ընկերութեան ազգականաց կամ բարեկամաց. մենակեաց։ C'est un homme —. Vivre —։

Isolement (ի-զո-լմա՛ն) ս. ած. Ո. Առանձնութիւն, մենութիւն։ L'— de cette maison au milieu des bois. Vivre dans l'—, dans un complet —։ ‖ Բ. Անջատութիւն. զաւալցութիւն. (ըստ բնագիտաց)։ ‖ Բ. Անջատաբանութիւն. (ըստ ճարտարապետաց)։

Isolément (ի-զո-լե-մա՛ն) ա. Ո. Առանձինն. ա. ըստ. առ. առաջագի։ Chacun de ces objets considérés —։ ‖ † Բ. ի մենութեան։ Vivre —։

Isoler (ի-զո-լե) բ. ն. Ո. Ձաւալցանել. շուրջանակի. մեկուսացուցանել։ Pour — son palais, il a fait abattre toutes les maisons qui y tenaient։ ‖ Բ. (ի-զո-լէ.) Անջատել. մեկնել. մեկուսացուցանել։ On l'isola de ceux qui auraient pu l'éclairer sur sa position։

— S'—. բ. ա. Անջատաւել, մեկնիլ. զանձն. առաջագ առնել զանձն (յընկերութենէ մարդկան)։

Isoloir (ի-զո-լուար) ս. ած. Ձաւալցիչ զաւալանգամն (եկեղեցական դարձ.)։ Se mettre sur l'—։

Isomère (ի-զո-մէր) ած. Զուգամասեան. (ըստ տարբաժնի)։

† **Isomérie** (ի-զո-մե-րի) ս. իգ. Զուգամասեանութիւն։

† **Isométrique** (ի-զո-մե-թրիք) ած. Հաւասարչափ։

† **Isomorphe** (ի-զո-մո՛ֆ) ած. Զուգակերպ։

† **Isopérimètre** (ի-զո-պե-րի-մէթր) ած. Հաւասար շրջանակաւ (ձևք երկրաչափութեան)։ *զուգաշրջանակ։

Isotherme (ի-զո-թե՛րմ) ած. *Զուգաջերմ. (ըստ բնագիտաց)։ Lignes isothermes։ [Հրեայ։

Israélite (ի-զրա-էլիթ, ի-զրա-էլիթ) ս. ած. Իսրայելացի. — ած. Իսրայելացի. Հրեական։ Culte —։

Issu, ue (ի-սի) անց. գերբ. Issir ածանցեալ բայի. Ի-ջեալ. ելեալ. սերեալ. ծնեալ։ — d'un père malheureux։

Digitized by Google

Issue (ի-շ) ե. իզ. 1. Ելք. դուռն։ Ce logis n'a point d'— sur le derrière. Ce château a des issues secrètes. Rue qui n'a point d'—. Անել փողոց։ ‖ 2. (ի-շ-ք.) Ելք. կատարած։ Bonne, heureuse, mauvaise —. Il faut voir quelle — aura cette affaire։ ‖ 3. (ի-շ-ք.) Ելի ազատ. դուրք. Հնարք։ Je ne vois point, je ne trouve point d'— à cette affaire։ ‖ 4. Ծայրք և փոքրակը (անասնոց, այծինէն առաք, գլուխ և ազգի, ոչխար, լեռրդ, ինդիք և փայծաղն)։ Une — d'agneau։

— չ. 1. Ծառուար, շուրջանակի վայրք (քաղաքի, տան). *մերձաքաղաքը։ Cette maison de campagne a de belles issues։ ‖ 2. Թեռի (ցորենոյ)։

= À l'— de. նե. առ. ի կատարած. ի վախճանի։ À l'— du conseil, du sermon, du dîner։

Isthme (ի-ս) ե. ար. 1. Անձուկ երկիր ար բաժանէ զերկուս ծովս և կապէ զերկուս ցամաքս ընդ միմեանս. պարանոց. Նեղուց։ L'— de Suez, de Corinthe, de Panama։ ‖ 2. Նեղուց. կիրճ. (բուս անգամագիտաց)։ L'— du gosier։ [mique։

† **Isthmien, ienne** (ի-ս-ի, ի-ն') ած. տես Isth-

Isthmique (ի-ս-ի) ած. Jeux isthmiques. Մի ի չորից նուիրական խաղուց ցամաց՝ ար կատարէր ի պատուոյն կորնթոսի. խոնարհական խաղք. խոնարհական։

= ե. իզ. չ. Les isthmiques de Pindare. Երգք Պինդարոս ի յաղթողս խոնարհան խաղուց. խոնարհականք։

† **Italianiser** (իթ-ալ-ի-զ) բ. ն. Իտալացի գործել զբան մի. օտարազգի. *իտալացուցանել։ — un nom propre։

Italianisme (իթ-ալ-ի-ս) ե. ար. Իտալական ասացուած. *իտալականութիւն։

Italien, ienne (իթ-ալի, ի-ն') ած. Իտալացի. իտալական։ Le théâtre —. La musique italienne։

† = ե. ար. Իտալական բարբառ. իտալերէն լեզու։

† = À l'italienne. Ած. առ. Ըստ իտալացւոց օրինակին. ըստ իտալականին։

Italique (իթ-ալ-ի-ք) ած. 1. Հնդկ իտալիայ. իտալական։ Les peuples italiques. La philosophie —. Փիլիսոփայութիւն Պիւթագորեան։ ‖ 2. Շեղագիր (ի գիրս տպելոյս). Նօտարացի գիր. Ս. Նօտրգիր։ Caractère —։ Ցայս մեռս վարի և իրք ե. ար. Voilà un bel —։

Item (ի-թ-մ') ս. Դարձեալ. եւս. Ղոյնպէս։ Ալ տրի ի Հաշիւս. J'ai donné tant pour cela, — pour cela։

= ե. ար. Մէն մի յօգուտած կամ տուզ Հաշուի. (ընդ. և ի-ր)։ En premier —. Plusieurs petits —. Voilà l'—. Ահա առիթ առ ի ճնճիւն, դժուարութիւնն. (ընդ.)։

Itératif, ive (ի-թ-ա-տ-ի-ֆ, ի-վ) ած. Կրկնեալ. երկրկնեալ. չորեքկնեալ։ Faire des mandements itératifs։

Itérativement (ի-թ-ա-տ-իվ-ման) ս. Կրկին անգամ. կրկնեալ. նուագագր. ի նուագս բազումս։ On l'a sommé —։

† **Ithaciens** (ի-թ-ի-ան) ե. ար. չ. Անուն ազանդաւորաց ոգւոյն ազահութեանց ի կատարած Գ. ի գարուն. Քրիստոսիկք։ Les priscillianistes et les ithaciens։

Ithos (ի-թօս) ե. ար. 1. Ծառայ հանդարտականին ար ճառի զբարուց. բարք։ L'— et le pathos։ ‖ † 2. Ալ երկին մեռս ճառի կամ քարոզի Հարց յուշոց. յորդորակ. յորդորական. բարոյական։

† **Ithyphalle** (ի-թ-ի-ֆ-ալ') ե. ար. Հմայք պատկառանք [amulette] ի ձև ուզղատարած առանի անգամոյ որ շրջեցուցանէին ի տօնս Բաքոսի. ուղղափալլոս։

Itinéraire (իթ-ի-ն-է-ր) ած. Ճանապարհագ. Ճանապարհական։ Mesures itinéraires։

= ե. ար. 1. Ցուցանէն զճանապարհն ի տեղւոջէ յայլ տեղի. *ճանապարհացուցակ։ Tracez-moi mon —։ ‖ 2. Նկարագիր տեղեաց ընդ որս անցանէ ուղեւոր մի. *ճանապարհագրութիւն։ *L'Itinéraire de Paris à Jérusalem* par Chateaubriand։ ‖ 3. Ծառեան առաջնորդ ուղեւորաց. *ուղեցոյց մեռեանի. *ուղեգիրք։ — de Suisse. Un bon —։ ‖ 4. Ալբիք վասն ճանապարհորդաց. ‖ 5. Ճանապարհորդագրութիւն։ Dire son —։

Iule (ի-ւ') ե. ար. 1. Ծառ ի ծաղկանց. *կառուսակ։ (Ար և Chaton)։ ‖ 2. Ալգ ի օձաոտնգիր [mille-pieds]։ Գրի և Jule։

Ive կամ **Ivette** (ի-վ, ի-վ-ե-թ) ե. իզ. Ալգ ի լերգասիրայ [germandrée], որոյ տերև ի ծայրէ վտրի ի բժշկութիւն. գերանատեսիլ. Ճանճիկաս։ (Լտ. Teucrium chamæpitys, կամ Ajuga Iva)։

Ivoire (ի-ւ-ուար) ե. ար. 1. Ժանիք փղի. փղոսկր։ Morceau d'—. Crucifix d'—։ ‖ 2. Ժանիք (ձիագետնայ, միաժանեայ [narval])։ La dent du narval est d'un bel —։ ‖ 3. (ի-շ-ք. և ի-ր-ի-ֆ.) Սպիտակութիւն. փղոսկր։ L'— de son cou, de son sein. Un cou d'—. Պարանոց փղոսկրեայ, լուսափայլ, ձիւնափայլ։ [ցիւղ ի կիր։

— Noir d'—. Սեաւ և նուրբ փոշի փղոսկրայ գործած։

Ivraie (ի-վ-ր) ե. իզ. Տունկ վնասակար՝ բուսանալ ի մէջ ցորենոյ. արմաւ. գիքնի օթ—։ Un champ plein d'—. Arracher l'—. Séparer l'— d'avec le bon grain. (ի-շ-ք.) Որոշել, ընտրել զարմաւ ի ցորենոյն. ընտրել զչարն ի բարւոյն։

Ivre (ի-վ-ր) ած. 1. Արբեալ. գինեվէզ. գինեզէն. Ս. գինեալ։ Il est —, il chancelle. — mort. Արբ մեռ արբեալ. մեծ արբեցող. Ընկն և ա. ար. — comme une soupe. — de sang, de carnage. (ի-շ-ք.) Արիւնապղտոտ. մարդասպան։ ‖ 2. (ի-շ-ք.) Արբեալ։ Être — de joie, d'amour, de bonheur, d'ambition, d'orgueil։

Ivresse (ի-վ-ր-ե-ս) ե. իզ. 1. Արբեցութիւն. գինեհարութիւն։ Il n'est pas encore revenu de son —. — de bière, de cidre։ ‖ 2. (ի-շ-ք.) Արբեցութիւն։ L'— des passions, des grandeurs։ ‖ 3. Պալուքիւն. ապիւն։ Dans une poétique —։

Ivrogne (ի-վ-ո-ղ-ն) ած. և ե. ար. Գինեմոլ. արբշիռ։ Un valet —. Un vieil —. C'est un —։

Ivrogner (ի-վ-ո-ղ-ն-ե) բ. ն. Ցարբշռութիւն հաստատիլ. (ած. գինեմոլութեան հոսիլ բլլալ)։ Il est tous les jours dans les cabarets à —։

Ivrognerie (ի-վ-ո-ղ-ն-ի) ե. իզ. 1. Արբշռութիւն։ L'— de cet homme mérite punition։ ‖ 2. Արբեցութիւն։ Ալ տրի բազմագար. Cette femme a beaucoup à souffrir des ivrogneries de son mari։

Ivrognesse (ի-վ-գ-ի-ս) ե. իզ. Կին արբշիռ. (ած.)։ C'est une —, une vieille —։

Ixia (ի-ք-ս) ե. իզ. (ե ար. ըստ անգլագիտաց.) Ցունկ ինչ կոնդիլաւոր [bulbeux] յատգէ հիրիսոց [iris]. անգլիական հիրիս։

Digitized by Google

J (ժէ) է. ու. Տասնհերթրդ նշանագիր և հօթնհերթրդ բաղաձայն գոզջեական ալֆաբետին։

Ja (ժա) ſ. ած. վ. ողջ թռկ. արդեն. (վշ.)։ ‖ † Ց. Աբգատրեա. առատգիա. Շշմարտիա. (վշ.)։

† **Jabiru** (ժաբիրու) է. ու. Թռչուն ինչ Բրատիլոյ։ (Գր և † Touyou)։

† **Jaberandi** (ժաբերանտի) է. ու. Տունկ ինչ Հաբաշտանի Ամերիկայ յատկէ փեգինայի [rue], որ վարի ի բժշկութիւն իրը միզելացուցիչ, քրտնագործ և թիւնահալոտիչ։

Jable (ժապլ) է. ու. փարուած ի շերտս կամ ի կտոր ատիպոտ ատ ի ագուցանել զատիպոտս յատուիին։

Jabler (ժապլե) բ. ն. Գործել փորուած ի շերտս ատիպոտից։

Jabot (ժապո) է. ու. ած. Պարկիկն պարկ կտաւիկը հատուց՝ ուր մնուկն նախ կերակուրը. խանի. Գ. գրմունչ. Գ. կռնատ. է. ուտ։ (Գր և † Gave)։ Cet oiseau a bien mangé, il a le — plein. Le grain passe du — dans le gésier, où il est broyé et réduit en pâte avant d'arriver à l'estomac. Remplir son —, se remplir le —. (է. բ. և ուտ.) խմաշիլ, խծիլ զարմանի իւր. ատակ շատ։ ‖ Ց. Զարդ ինչ շանկաց շապկաց. *շանկապակ։ Un — de dentelle. Faire —. Գործել պշանկապակ շապկացն ատ ի սիգաշ շշտիկ։

Jaboter (ժապոտե) բ. չ. Շատխօսիլ գաշն ձայնիւ պչնչին իրաց. գարգալիկ. (ընտ.)։ Entendez-vous comme ces petites filles jabotent? [(ուշ.)։ C'est une —։

Jacasse (ժագաս) է. էգ. կին, ապջիկ շատախօս։

Jacasser (ժագասե) բ. չ. ած. կարկաչիլ (անծիծղի [pie])։ ‖ Ց. (է. բ. և ընտ.) Գարգալիկ. շատխօսիլ։ Ces commères ne cessent de —։

† **Jacasserie** (ժագասըի) է. էգ. Շատխօսութիւն։

Jacée (ժասե) է. էգ. Տունկ ինչ ար ատին ծաղկիս գեղջկիս։

Jacent, ente (ժասան, անթ) ած. Թողեալ լքեալ (քան իրատագիտաց). անտէրունչ. անժառանգ։ Biens jacents. Succession jacente։

Jachère (ժաշեր) է. էգ. ած. Հանգիստ, շարաթատուն (անգոց)։ Laisser une terre en —։ ‖ Ց. Անգ. Թողեալ ի հանգստեան. անգ շարաթացնել։ Labourer des jachères։

Jachérer (ժաշերե) բ. ն. Ածրագիր առնել. գործել (զանգ շարաթացնել)։

Jacinthe (ժասինթ) է. էգ. ած. Տունկ ինչ ար ատին ծաղկիս գեղջկիս և անուշահոտս. յակինթ. Պ. ամբուլ. սիւրիա։ (Դերի և Hyacinthe)։ ‖ † Ց. Պտուղ ինչ երկայն և մանուշակագոյն։ ‖ Ց. ուս Hyacinthe. 2.

Jacobée (ժագոբե) է. էգ. Տունկ ինչ որոյ ծաղիկք են ճառագայթաձեւք. Ցակոբայ ծաղիկ։

Jacobin, ine (ժագոբէն, ին՛) է. կրօնաւոր, Հատատուր կամ կուսան Դոմինիկեան (քան ատմկաց). յակոբեան։ (Ա.յլով անուանին կոչիցին Dominicains և Filles de Saint-Dominique)։

— է. ու. ած. Անուն կոչնակութեան ատենագրութեան ատմ կոպեռատութեան, ուր կոպիկքին ընկերութիւն ինչ ի Գաղղիս գաղտիք ի վնաս յակոբեան կրօնաւորաց յամին 1789. յակոբեան։ Le club des jacobins։ ‖ Ց. կուսակից ատենագրատութեան. յակոբեան։ Les jacobins de l'Europe։

— ած. Ցակոբեան։ Le parti —. Des opinions jacobines։

Jacobinisme (ժագոբինիզմ՛) է. ու. վ. ատենագրատութիւն, կարծիք յակոբեան ատմկատենաց։

Jacobite (ժագոբիթ) է. ու. Անուն տգաննգատաւոց Անգլուց՝ ար գատանին մի ևեթ քնութիւն ի Գրիստոս. յակոբիկ։ (Զայս տգաննգ կոչեցին Ցակոբ Ստանծալոս, հոգիս կոստոս Եդինպուկ, մնուելով յամին 178)։

† **Jacobus** (ժագոբոս) է. ու. Հին ինչ ոսկի գահնկան Անգլիացոց. յակոբոս։

Jaconas (ժագոնա) է. ու. Կտաւրգ պատառուս [étoffe] ինչ բամբակեայ։ (Տես և † Charcanas)։

Jacquerie (ժագըի) է. էգ. ած. Պատառաքնութիւն գեղջկականաց ընդդէմ տգնուականաց յամին 1358, ի գեղնութեան տգաննգին Ցովհաննու. ծառայապատառամբ պատերազմ։ La — fut promptement réprimée։ ‖ Ց. Պատառաքնութիւն գեղջկականաց. ծառայապատառամբ պատերազմ։ La révolution menaçait de dégénérer en —։

Jacques (ժակ) է. ու. Գեղջկական. շինականի. գեղջկայ։ La révolte des paysans contre leurs seigneurs en 1358 s'appelle la révolte des Jacques ou la jacquerie. Jacques Bonhomme. Գաղղիացի գեղջկան։ Jacques Bonhomme eut beaucoup à souffrir։ [trac]։

† **Jacquet** (ժակե) է. ու. Խաղ ինչ տախտակաց [tric-

Jactance (ժագդանս) է. էգ. Բան խրախուսանաց. խրախուսանք. պանծանքիւն։ Des discours pleins de —։

† **Jaculation** (ժագիւլասիոն) է. էգ. Արգնկնկից խաղ։

Jaculatoire (ժագիւլատուար) ած. Ջերմաջերմ և կարճատօս (աղօթք). *նետքական. *հրնետաձայց։ Oraison —։ (Գր և Éjaculation)։

Jade (ժատ) է. ու. Գար կարծր ի գոյն կանաչդրակ կամ ի գոյն ձիթապղպղ. Պ. աշմ. Ցասմկաքար. Ցասմկ քար. հեգմ։

Jadis (ժադի) ſ. ներքին. յառաջ ժամանակաւ. (պլ. առնդը)։ Ce palais fut — la demeure de tel prince։ վարի ևս ածականօրէն. Les bonnes gens du temps —։

Jaguar (ժագուար) է. ու. Ցովազ Ամերիկաւ. Ցանուաց։

Jalet (ժալե) է. ու. ուս Jais։

Jaillir (ժայլիր) բ. չ. Բղխել ատիճանութեամբ (ջուր). ցայտել, քնգզկանալ (արեան). ցայտել (լուսոյ, ապմոյ)։ Moïse fit — une fontaine du rocher. Quand on lui ouvrit la veine, le sang jaillit avec force. Une vive lumière jaillit tout à coup à nos yeux։

Jaillissant, ante (ժայլիսան, անթ) ած. Ցայտազ. *ցայտուն։ Des eaux jaillissantes։

Jaillissement (ժայլիսման) է. ու. Բղխումն. ցայտումն։ Le — des eaux, du sang։

Jais (ժէ) է. ու. ած. Ագգ ինչ կարծր և սեաւ. կապոյտ [bitume]. *գագատ (ա)։ Cela est noir comme —, comme du —. Collier de —։ ‖ Ց. Պատկի գոյնագոյն. *գագատ։ Du — blanc, bleu։

— վանա. (ա) "Հանդր ել գագատի (յն. Γαγάτης. լտ. Gagates). ինչն գինոյ նոյնն տուն է, և ինչ ի կրակի վայ գնելոր այլ՝ վար եղկնէ ի հոտիէն է." Ամիրա. Անգ. անագ.

Digitized by Google

Jalage (ժալաժ) է. ար. Իրաւունք տանուտէրութեան կամ պարոնի ի գինուց մեան մեան վաճառելոյ։

Jalap (ժալափ) է. ար. ։ Տունկ ինչ Մէքսիկոնի, որոյ արմատ է մեզբողոքական. °խալապ։ ‖ 2. Անմիտ խալապի. °խալապ։ Le — est un bon purgatif։

— Faux-—. Տունկ ինչ՝ որոյ ծաղիկ փիթիթ յետ մութին ածէ. °ցայգածաղիկ. ևն. (որ և Belle-de-nuit)։

Jale (ժալ) է. իէ. Տաշտ։

Jalet (ժալե) է. ար. Փայր բոլորչի գոր արձակեն բալիստրարիզատն [arbalète]. ասիրպատար։

Jalon (ժալոն) է. ար. ։ Ցից ուղղութեան. նշանաձող։ Marquer l'alignement d'un mur avec des jalons. Planter des jalons de distance en distance։ ‖ 2. (փոխ.) Նշան կամ գաղտփայր գլխատար. նշանաձող։ Il a posé les jalons de son travail։ [յուղղութեան։

Jalonnement (ժալոնէման) է. ար. Կանգնելը ցից։

Jalonner (ժալոնե) բ. ն. և ն. Կանգնել ցից յուղղութեան. նշանաձող առնել։ On a jalonné toute la journée d'hier. — une allée։

— բ. ն. (փոխ.) Ցուցանել զուղղութեան ճանապարհին, գշտիկ ուղղութեան. նշանաձող առնել։ Ces savants jalonnèrent la route pour ceux qui viendraient après eux։

Jalonneur (ժալոներ) է. ար. Որ կանգնէ ցից յուղղութեան. որ առնէ նշանաձող։ Les jalonneurs chargés de tracer un alignement։

Jalousement (ժալուզման) ք. Նախանձ։ Aimer —. Il observait — les progrès de son rival։

Jalouser (ժալուզե) բ. ն. Նախանձ բերել. նախանձել. նախանձաբեկ լինել. խանդալ։ — ses concurrents։

— Se —. բ. ա. Նախանձել ընդ միմեանս։

Jalousie (ժալուզի) է. իէ. ։ Նախանձախնդրութիւն. նախանձ։ "Un père qui sut conserver avec une grâce comme avec une — particulière ce qu'on appelle en Espagne les coutumes de qualité et les bienséances du palais." BOSS. *Mar.-Thér.* ‖ 2. Տրտմութիւն ընդ յաղագս ածս ուրուք. նախանձ. մխանիք. խանդանդ. խանաւածութիւն. նախանձաբեկութիւն. չարակիրութիւն. յաչառութիւն։ Grande, violente, furieuse —. Les victoires de Miltiade excitaient la — de Thémistocle. — de métier. Նախանձակցութիւն համարձակութեց։ Prendre, concevoir de la —. Նախանձ բերել. նախանձիլ։ ‖ 3. Նախանձ (ի սիրոյ). նախանձաբեկութիւն։ Sa femme, sa maîtresse lui donne beaucoup de —. Les tourments de la —։ ‖ 4. Հիւսուած պատուհանաց ի փայտից կամ յերկաթոյ ընդ որ մարդի տեսանել զանցաւոցս առանց երևելոյ. վանգակապատ. ցանց։ Regarder au travers d'une —։ ‖ 5. փեղկ պատուհանաց ի փոքրիկ և ի նուրբ տախտակաց՝ յորդիլոյ զշող արեգական կամ զսառակութիւն լուսոյ. °վանդակափեղկ։ Baisser, lever la —։

— Fleur de —, կամ լուկ —. Ծաղիկ ինչ պարտիզաց. °քաւանիշակ [amarante] եւ ածպին։

Jaloux, ouse (ժալու, ուզ) ած. ։ Նախանձախնդիր. նախանձաւոր. սիրոյ. ցանկացող։ Être — de son honneur, de son autorité. Un peuple — de sa liberté. Il est — de lui plaire։ ‖ 2. Նախանձաբեկ. նախանձառ. չարտին. չարակիրք. յաչառնոտ. չարանախանձ. չարայաչառ։ Il est — de votre gloire. Նախանձի ընդ փառս ձեր. չարակիրն զփառս ձեր։ ‖ 3. Նախանձալից. նախանձառ. չարաչիտ։ Cœur —. Regarder d'un œil — la prospérité d'autrui։ ‖ 4. Նախանձառ (ի սիրոյ). կասկածոտ։ Cet homme est — de sa femme, est —. Elle est jalouse de son mari. Des soupçons —։ ‖ 5. (փոխ. և ի բոլոր.) Որ արգելու կամ խափանէ. նախանձառ։ Un voile — dérobait ses charmes à tous les yeux։ ‖ 6. Որ շարժի կամ ծփայ ի վերայ ևուրց (քան նաւավարաց Մէքիքերկան ծովուն). գանգատչուն։ Cette barque est jalouse։ ‖ 7. Որ խանարհի յայսկոյս կամ յայնկոյս (կառք). գանգատչուն։

Jamais (ժամե) ս. ։ Ցորում և ինչ ժամանակի. երբեք։ Tout ce que cet homme a — commis de criminel. Si vous venez — me voir, je vous montrerai telle chose. Jaloux s'il en fut —. Նախանձառ արգիւնի չեղէ աք երբեք։ Elle m'est plus chère que —. Ականել քան զոր երբեմն սիրելի է ինձ։ Elle y fut admirée plus que —. Գեան ամենայն ուրեք՝ անգ եղև նա պատնէլի։ ‖ 2. Ոչ երբեք. ընաւ. յաւիտեան։ On n'a — rien vu de pareil. Avez-vous été à Rome? — Jamais։

— À —, à tout —. Ցաւիտեան. միշտ. յանի։ La mort les a réunis à —։

— Pour —. Ցաւիտեան։ Adieu pour —։

— Au grand —. Ընաւ երբեք։ Jamais, au grand jamais je ne ferai cela։

Jambage (ժանդաժ) է. ար. ։ Շար կամ հիւս կամ փոծոյ քարանց [pierre de taille], ագիւսաց, յորոց վերայ դնին գերանք։ Une poutre posée sur un — de briques. Le — d'une porte. Դրանգիք դրան։ ‖ 2. Ոտիկ կամ վիրաւոր ի վայր ձգեալ գիծք ու, ո և ս նշանագրոց. սխեն. սխենակ։ Faire des jambages trop maigres։

Jambe (ժանդ) է. իէ. ։ Ստան մարդոյ մարդ. ի ծնգաց մինչև ցատս. սրուն. պոճոլ։ La — est formée de deux os, le tibia et le péroné. Avoir une belle —. Avoir la — bien faite. Avoir les jambes grosses, menues, cagneuses. Le gras de la —. Les jambes croisées. Ոտն զատամն ածիկալ։ Être haut des jambes կամ sur jambes. Լինել բարձրատրուն, երկայնատրուն։ Une femme qui va à cheval — deçà, — delà. Կին որ ձիավարէ առնաբար։ À mi-—. Մինչև ցկէս սրուանցն։ L'eau lui venait à mi-—. Aller, courir à toutes jambes. Ընթանալ եղջերանման ընթացիկք, արշաւակի (առնք կամ երիվարաք)։ Se sauver à toutes jambes. (փխ. Զօրս առեալ փախչիլ)։ Redoubler de jambes. Երկապատկեալ գնալ։ Passer la — à quelqu'un. ։ կարճել զատս ուրուք. Ս. կիս. [croc-en-jambe] առնլ ուսիկ. այլ կեղծ։ ‖ 2. (փոխ.) Զարկս հասուցանել ուսիկ. ընդատել։ Jouer des jambes. (փոխ. և ած.) Ընթանալ. փախչիլ։ Prendre ses jambes à son cou. (փոխ. և ած.) առնլ ի Cou, 1. Couper, casser bras et jambes à quelqu'un. (փոխ. և ընդ.) առնլ ի Couper, 1. ի Casser, 1. Jeter un chat aux jambes à կամ de quelqu'un. (փոխ.) առնլ ի Chat. Jouer quelqu'un par-dessous — կամ la —. (փոխ.) Ի գերեւ հանել գիւրուրս զհաւատացս ուրուք և ածել զնա յիւր կամքին. գլել քան զոր առանց մեծի աշխատութեան։ Traiter quelqu'un par-dessous — կամ la —. (փոխ. և ընդ.) ունել ընդ ուսիկ արհամարհանաց։ Faire jambes de vin. (փոխ. և ած.) Ընկնել գինի առ զբազպին գնալոյ։ Avoir de bonnes jambes, les jambes bonnes. Լինել քաջաստն։ N'avoir plus de jambes. Ոչ ևս զօրել կամ կարել գնալ։

‖ 3. Ստան, ուք, սրունք (անասնոց)։ Les jambes d'un chien, d'un bœuf, d'un cheval. Les jambes de devant d'un cheval. Երկք։ Les jambes de derrière. Le chameau

Digitized by Google

est haut de jambes. Խարիսպքերաց, բարձրաոտուն է ուղղ։ ‖ 3. Ոտք (կարասկին [compas])։

Jambé, ée (ժանդե) ած. Վ. տրի ևեղի ի բանան Bien —. Գաղջատուն. (ընդ.)։ C'est un jeune homme bien —. Mal —. °Տգեղատուն։

Jambette (ժանդետ) ի. իգ. † 1. Փոքրիկ սրուն։ Donner la — à quelqu'un. Կարձել զսուռ ուբուք. Ս. կեռ ատալ ուժիք. այլ վրկե։ ‖ 2. Կարաց փոքրիկ ծալածոյ զմեղքին։ Porter une — dans sa poche։

Jambier, ière (ժանգիե, իեր) ած. Սրուանց. °ոսկրային։ Les trois muscles jambiers։

— ի. ած. Մուկն սրուանց։ Le — antérieur. Le — postérieur. Le — grêle։ [ոսկրապան։

Jambière (ժանգիեր) ի. իգ. Պահպանակ սրուանց.

Jambon (ժանգո) ի. ած. Ազձակալ բարձ [cuisse] կամ ուռ խոզի կամ կնճիթ. ապուխտ խոզենի։ — d'York. Une tranche de —. Pâté de —։

Jambonneau (ժանգոնո) ի. ած. Փոքրիկ ապուխտ խոզենի։ Manger du —։

† **Jambosier** (ժանգոզիե) ի. ած. Մուռ բնչ Հնգկաց նմանի մրտալ [myrte]. °յամբոսենի։

Jam (ժան) ի. ած. Երկրքին սահմանակ կամ բեռ տապրուկ [trictrac]։

Janissaire (ժանիսեր) ի. ած. Անուն հետևակ զօրականաց բնչ Օսմանեան բանակին. նոր մարտիկ. Նինի վերի։ Le corps des janissaires a été détruit par le sultan Mahmoud, en 1826։

Jansénisme (ժանսենիսմ) ի. ած. Վարդապետութիւն Յանսենիոսի գշնորհաց և զնախասահմանութենեն. °յանսենիոսութիւն։ La morale austère du —։

Jansémiste (ժանսենիսդ) ի. Հետևող Յանսենիոսի. յանսենեան. յանսենականք։ La querelle des molinistes et des jansénistes. C'était un zélé, une zélée —։

— ած. Յանսենեան։ Les principes jansénistes։

Jante (ժանդ) ի. իգ. Մէն մի ի վեցից փայտակերն մասանց յորոց կազմի արտաքին շրջանակ անուտ կամ հնձի. հետան։ Il y a une — rompue. Les jantes de la roue։

— Վհմե. "փաշանասան . . . հետան և գանգան." Երգն. Փեր. — "Հետան. ասի անուտ կորացաւծ. լծ. Absis. Ազիս. Ձգ. "Հինն ի բազդրեալ ի ինչ հետանոյ." Սահակ. կամձնիցացի, Բառադիրք Հայ-Լատին։

Janvier (ժանվիե) ի. ած. Ամսոյին ամիս առաջին. յանուար. յանուար. (ըստ միոյ արտց)։ Au mois de —. Cela eut lieu en —։ [բնիեան։ Race —։

† **Japhétique** (ժաֆեդիդ) ած. Յարեթեանական. յաֆեթական։

Japon (ժաբո) ի. ած. °Ճինաստակի [porcelaine] գործեալ յերկրին Յապանացւոց. °ոչնաստակի։

Jappement (ժապըման) ի. ած. կապկանձաւոն (կրնանց շանց)։

Japper (ժապե) բ. ն. 1. Հաչել (շան)։ ‖ 2. Թնծկալ, կապկանձել (կրնանց շանց). (ած. ընդհանրապես)։

A. **Jaque** (ժակ) ի. ած. (իգ. ըստ Ա. կապիտիոյ.) Հանգերձ բնչ կարճ և զուսագ։ — de mailles. Զրահ յօղից երկաթեայ որ պատածածկէր զմարմինն ի պատերազմին մինչև ցգարձս կամ ցերեսս [cuisse]. զրահ վերտգ։ (Տես և Cotte de mailles, Haubert)։ [պատգ։

† B. **Jaque** (ժակ) ի. ած. Պատգ հագուստ ռազմական. °հագուստ։

Jaquemart (ժակմար) ի. ած. Արձան ժամահարի։ Le — qui est sur le clocher de telle église։

Jaquette (ժակետ) ի. իգ. 1. Հանգերձ բնչ չինակա-ցաց և առևտրականաց՝ որ իջանէր մինչև ցծունկս։ ‖ 2. Փոքրիկ պարեգօտ [robe] մանկանց. պարեգօտիկ։ Il portait encore la —. Trousser la — à un enfant. Հարկանել զմանուկ խարազանաւ. (ած.)։

Jaquier (ժակիե) ի. ած. Ծառ բնչ կզգեաց ծովուն Հարաւոյ, Մալաբարեանց, ազգակից Հանդիպատ. °հացածառ. (որ և Arbre à pain)։

Jarde (ժարդ) ի. իգ. կամ **Jardon** (ժարդո) ի. ած. Վ. յատուկ բնչ կարծր ի կարճս [jarret] երիվարի։

Jardin (ժարդեն) ի. ած. 1. Պարտէզ. բանջառանոց. դրախտ. ծաղկաց։ Les allées d'un —. Le — des Tuileries. — des plantes. Le — des Hespérides. Երկրնահան պարտէզ։ Les jardins suspendus de Babylone. կախաղանաձև, կախաղանաւոր բանջառանոցք Բաբելոնի։ — potager. Բանջարանոց. Ս. պահել։ Jeter une pierre dans le — de quelqu'un. (փոխ.) Ատելով բան կամ գործել ի պարտէզ ուրուք. յարձակիլ բանիւք ի վերայ ուրուք անուղղակի թեև օրինաւոր։ ‖ 2. (փոխ.) Երկիր արգաւանդ և գեղեցիկ. պարտէզ. դրախտ։ La Touraine est le — de la France։

Jardinage (ժարդինաժ) ի. ած. 1. Աշխատութիւն պարտիզաց. պարտիզագործութիւն։ Les produits du —։ ‖ 2. Պարտէզք։ Tout ce pays n'est qu'un —. ‖ 3. Բերք պարտիզաց. բանջարք։ Mener une voiture de — au marché։

Jardiner (ժարդինե) բ. ն. Աշխատիլ զպարտէզ. (ընդ.)։ Il s'occupe, il s'amuse à —։

Jardinet (ժարդինե) ի. ած. Պարտիզիկ։

Jardineuse (ժարդինոզ) ած. իգ. Անմաքուր, պղծասոր, °խաւաւիլից (զմրուխտ)։ Émeraude —։

A. **Jardinier, ière** (ժարդինիե, իեր) ի. 1. Պարտիզպան. պարտիզպան։ Bon —. C'est mon —։ ‖ 2. Ցարդարիչ, յօրինիչ պարտիզաց. °պարտիզագէտ. (խոխ)։ Cet homme est un excellent —։

B. **Jardinier, ière** (ժարդինիե, իեր) ած. Պարտիզաց. պարտիզական։ Plantes jardinières։

Jardinière (ժարդինիեր) ի. իգ. 1. Երկիղ ծաղկանց։ Une — d'acajou, en porcelaine։ ‖ 2. կերակուր բնչ ի բանջարոց, այսինքն ի շազգամէ և ի սոխազգենէ [carotte]։ Servir une — pour entremets։ ‖ 3. Փոքրիկ ասքնագործածութիւն [broderie] գերձանեայ [de fil] յերկրս բնկաներաց շապկաց։ ‖ † 4. Փոքրիկ կառք գինուղանաց, պարտիզպանաց։

Jardon (ժարդո) ի. ած. տես Jarde։

A. **Jargon** (ժարգո) ի. ած. 1. Բարբառ խանգարեալ. ծիգարանութիւն. (ընդ.)։ Cet homme parle si mal français, que je n'entends point son —. ‖ 2. Լեզու օտար զոր չիմանայ ոք. խազաղալուր լեզու. կորճայ լեզու. (տես արհամարհանաց)։ Je ne sais quelle langue parlent ces gens-là, je n'entends pas leur —. ‖ 3. Ցածուկ բարբառ. °ծածկաբանութիւն։ Les bohémiens, les gueux, les filous ont leur — particulier que personne n'entend։

B. **Jargon** (ժարգո) ի. ած. Ագամանդ բնչ գեղին։ (Տես և Zircon)։

Jargonner (ժարգոնե) բ. ն. 1. խօսել լեզու խանգարեալ, անիմանալի. °խազաղաբանել. °կորճաբանել. (ընդ.)։ Ils jargonnaient ensemble։ Վ. տրի ևս իրք բ. ն. Qu'est-ce qu'ils jargonnent? ‖ † 2. խօսել ընդ առաջինեան։

Jarosse կամ **Jarousse** (ժարոս, ժարուս) ի. իգ. Ազգ բնչ ասպիսառան [gesse]։

Jarre (ժար) ի. իգ. 1. Անօթ մեծ խեցեղէն ապրկեալ

[vernissé] յօրանաւ պատկի ներկ ի նաւս. հարթաս. փայլէ։ ‖ 2. Անօթի, հարթաս ներկ (ի պէտս ասեն)։

Jarret (ժառ) ի. արգ. 1. Յետին կողմն ծնգաց մարդոյ. կրկնուած ծնգաց. կարճի։ Il a le — souple. Plier le —։ ‖ 2. Կրկնուած արուանց չորքոտանեաց. կարճի։ Couper les jarrets aux chevaux. կարճահատոր առնել ձիերիվարս։

Jarreté, ée (ժառէ) ած. Որոյ արուանք յետադիմացն ներքաւոյկացք են (երիվար, ջորի). *ժերձահարճի։ Je ne veux point de ce mulet, il est —։

Jarretière (ժառէրիէր) ի. իգ. կապ գաւրպատից ի ծունկս. *ծնկահագ։ Attacher, détacher, nouer, dénouer ses jarretières, une —. Jarretières élastiques. Il ne lui va pas à la —. (ի խոսք. և ընդ.) Ցայժ ի վայր գտանի քան զինս։ (Որ և Il ne lui va pas à la cheville)։

— Ordre de la Jarretière. կարգ ինչ ձիաւորութեան [chevalerie] հաստատելոյ յերկրագործոյ Գ ի թագաւորէ Անգղիոյ յամին 1349. կարգ ծիրանագործ։

Jars (ժառ) ի. արգ. Ածա ասգ ընտանի։ Il faut un — à vos oies. † Il entend le —. (ի խոսք. և ոչ.) Խորամանկ է. չխաբի գիւրաւ։

Jas (ժա) ի. արգ. Փայտակոյ ի՛ւ խարսխի նաւու։ (Որ և Jouail)։

Jaser (ժազե) բ. ն. 1. Շատախօսել. չատագանել։ Elles ont jasé toute la soirée։ ‖ 2. Ասել զոր ինչ պարտ էր լռել. ի վէր հանել զգաղտնիս։ Gardez le secret, car si vous allez —, vous nous perdrez. Dans son interrogatoire on le fit —։ ‖ 3. Նմանեցուցանել անծիծղի [pie], պապագոյի [perroquet], կեռնէխի [merle] մարդգիծղին բանից. կարկաչել։ Cette pie jase tout le jour. — comme une pie, comme une — borgne. Շատախօսել. չատագանել։

Jaserie (ժազրի) ի. իգ. Շատախօսութիւն. (ընդ.)։ Une — continuelle։

Jaseur, euse (ժազեր, էզ) ի. 1. Շատախօս. (ընդ.)։ C'est un grand —։ ‖ 2. Որ ասէ զոր ինչ պարտ էր լռել. անգուամն բերան։ Défiez-vous de lui, c'est un —։ ‖ 3. Ագռ ինչ երկչոտ և մեցատպոյ թռչնոց։

Jasmin (ժասմէն) ի. արգ. 1. Թուփ ինչ անուշահոտ ծաղկաց. յասմիկ. նոսկին։ — d'Espagne. Un berceau de —. ‖ 2. Ծաղիկ յասմկան. յասմիկ։ Cueillir du —. Bouquet de —. Huile de —. *ցասմկան իւղ։ ‖ †3. Պապասաստ։ † — d'Arabie. տես † Champac։

Jaspe (ժասփ) ի. արգ. Փար ինչ պատուականի՝ կարծր և անթափանցիկ, նմանն սկիսեր. յասպիս. յասպ. (պրս. նեղ)։ —-onyx. — d'Orient. Vase de —։

Jaspé, ée (ժասփե) ած. գեղծ. երփներանգ, երփնագոյն իբրև զյասպիս. *յասպանման։ Marbre bien —։

Jasper (ժասփե) բ. ն. Ընկարել, ներկանել գոյնագոյն իբրև զյասպիս. *յասպել։ — la tranche d'un livre։

Jaspure (ժասփիւր) ի. իգ. *ցասպանման գործեալն. *յասպանման գործուած։ La — d'un livre։

Jatte (ժատ) ի. իգ. Անօթ բոլորչի, սկապակաձ [tout d'une pièce] և առանց շրմանց. գաշխուրան. Ս. գուշ։ — de bois, de porcelaine. Une — pleine de lait, կամ Une — de lait։

— Cul-de-jatte. (ի խոսք. և ընդ.) տես ի Cul, 1.

Jattée (ժատե) ի. իգ. Գաշխուրան մի կթի. Ս. գուշ մի կթի։ Une — de lait։

Jauge (ժոժ) ի. իգ. 1. Օրինաւոր չափ անօթոյ. արգար կշիռ։ Ce tonneau, ce boisseau n'est pas de —, n'a pas la —։ ‖ 2. Չափ չափելոյ զանակաւս. *ասակաւաչափ ձող. ի-ին-ի։ Mesurer avec la —։ ‖ 3. Տակաւ սր ունի զօրինաւոր չափն և առաւելի քան նմանեալ չափ ալեզն առակաւոյ. *արժանաչափ առակաւ։ Cela est échantillonné, étalonné à la — et fût de Paris։ ‖ 4. Տափ ծանրակիր առ ի չափել զորչանութիւն կրոյ բեռնելոյ յագուրկ կրաչափ առափ։ ‖ 5. Չափ. արգար չափ։ — de charpentier։

Jaugeage (ժոժաժ) ի. արգ. 1. Չափելիս զմիջութիւն (առակաւոյ)։ ‖ 2. Վարձք, իրաւունք չափոյն (առակաւոյ)։ Il y a tant pour le — et courtage։

Jauger (ժոժե) բ. ն. 1. Չափել (զանօթ, զառակաւ)։ ‖ 2. (ի խոսք. և ընդ.) Աճառել գչափ կարգաւորութեան ուրուք։ Je l'ai jaugé tout de suite։ ‖ 3. Չափել (զնաւ առ ի գիտել զառարգաւորութիւնն [capacité])։ On a jaugé ce bâtiment, il est de cinq cents tonneaux։ ‖ † 4. Քաշել (հաւս) խորութիւն։ Certains bateaux de la Seine portent 1100 milliers et jaugent deux mètres d'eau։

Jaugeur (ժոժէր) ի. արգ. Չափող (առակաւոյ)։

Jaunâtre (ժոնատր) ած. Որ հարիանի կամ քլամ ի գոյնն. Ս. գեղձկատր. Ս. գեղձաւշագ. *գեղձնատակ. (պրս. գեղնեկէկ)։ Cela est —, de couleur —։

Jaune (ժոն) ած. Դեղձին։ Cela est — comme du safran, comme de l'or, comme de l'ecre. Cela est —. Être — comme un coing, comme un citron, comme souci, comme safran, comme cire. Տառախի ունել զգոյնն գեղձին (ա). Համակ գեղձին լինել երեսաց. լինել գեղձին երեսաց (ընդ.)։ Être —, tout —. Լինել գեղձնաւագ. Հիւանդութեամբ, ախտաւորութեամբ։ Montrer à quelqu'un son bec jaune (այ ծղ). (ի խոսք. և ընդ.) տես ի Béjaune, 2. Fièvre —. Ջերմեռանդակ [épidémique] և տարափոխիկ յատուկ գեղձին մարձին և ախտակ հիւանդութեանց մարմնոյն. գեղձին ջերմեռ։

— ած. արգ. 1. Գեղձին գոյն։ Quelle couleur est-ce-là? C'est du —, de beau —։ ‖ 2. Գեղձին ներկ։ — de Naples։

— d'œuf. Գեղձին միջուկ ձուոյ. գեղձուց ձուոյ. Գ. բոլ։ Avaler un — d'œuf. Dorer de la pâte avec des jaunes d'œufs։

— ած. Rire —. Ուիծագին ակամայ. հանդիպմ ծիծաղելոյն յայտ առնել ուրուք միւսոյ հանդիսութեան։

— վկաս. (ա) "Տօ-ին [գլ. Buis] անուն նոսր փայտին գեղձին, և իսկապես դմոս." Յոհ. Ալբատեանի, Ա. հ. Գ. 61. — "Տօ-ինայ գեղմ ասբս էին, և տան զիսկապես ու ինչ ըստ գոյն անուանէ ինայր." Նալեան, Հայաբանութիւն. անգ. 355։

† **Jaunet, ette** (ժոնե, եթ) ած. Սակաւիկ մի գեղձին. Ս. գեղձնակ։

— ած. արգ. Գեղձին ծաղկիկ ինչ մարգագոյ. քնդեղ (?)։

Jaunir (ժոնիր) բ. ն. Դեղձնիլ. գեղձանալ։ Les blés jaunissent. Cet homme a beaucoup de bile, il jaunit à vue d'œil։

— բ. ն. Ընդկանել, ներկել գեղձին. գեղձին գործել։ Le soleil jaunit les moissons. — un plancher։

Jaunissant, ante (ժոնիսան, անթ) ած. Դեղձնագոյն. գեղձնակ. (վարդ ի բնասզի. և ի սկզբան ատոցաստեան), Des moissons jaunissantes. Դեղձնափայլ հասնելք։

Jaunisse (ժոնիս) ի. իգ. Հիւանդութիւն ինչ յորում գեղձնի մարձին. դալտախին. Ս. արտիան. խոսխոն. ատրտիք։ (Որ և Ictère, Bile répandue)։ Tel remède guérit de la —։

† **Jaunissement** (ժոնիսման) ի. արգ. Դեղձին գործելն, լինելն. գեղձնելն։

† **Javanais, aise** (ժավանէ, եզ) ած. Յաւազկեայ։

— ի. արգ. Յաւազկերէն լեզու։

Digitized by Google

Javart (ժավար) ե. ա. Ա.յասուքի յատա երիվարի և եզնի. Il est venu un — à ce cheval.

Javeau (ժավո) ե. ա. Կղզի գործակ յատագոյ և ի սրինգ [limon].

Javelé, ée (ժավլե) անց. ած. Avoines javelées. Վարտակք սրոց հասկն ոսկացեալք են յերեսաց անձրևաց միանգամ կայքն ոսկեալք վերկրաւ.

Javeler (ժավլե) [Je javelle. Je javellerai.] ե. ն. Սկաւ վերկրաւ զբոյս ցորնոյ կամ վարտակս զի յամուքացին և գիշնացին հատքն. գ. ծարել. (որ և Enjaveler).

— ե. ն. Գնդանել սրոյց սկաւելոց վերկրաւ. Le blé javelle. Il faut laisser — ce blé.

Javeleur (ժավլեօր) ե. ա. Սկաւիչ հասկաց ցորնոյ. գ. ծարաւոր.

Javeline (ժավլին') ե. իգ. Աղաք [dard] ինչ երկայն և նուրբ. On ne se sert plus de — à la guerre.

A. **Javelle** (ժավել') ե. իգ. 1. Որոյ ցորնոյ կամ վարտակոյ զոր սկաւն միշտկք գսկօսքք միանվ կապեացին խրբանձաս. Mettre du blé en —. Amasser les javelles. ‖ 2. Փոքրիկ արջառ բարուանակաց սրծոյ. Mettez une — au feu.

B. **Javelle (Eau de)** (ո դը ժավել') ե. իգ. Ջուր ինչ սրով վարին ի ապիտակացուցանել գկատաւն և ի ջնջել գաղտան. Ջաւելջուր.

Javelot (ժավլո) ե. ա. 1. Գնգաղդն ինչ նախնեաց՝ ձգելի նետաւ կամ մեքենայիւ. Նիզակ. Lancer, darder un —. ‖ †2. Ազգ ինչ օձի. *Նետօձ.

Je (ժը) դեր. ե. Je lirai. Je vous assure que... Je soussigné certifie que... Que ferai-je? Dussé-je mourir. Եթէ մեռանիմ և հաստիկ ինձ. Peut-être irai-je, peut-être n'irai-je pas.

Jectisses (ժէքթիս) ած. իգ. յ. Terres —. Հող սահել այլ սառակք կամ խարխարեալ. Il ne faut pas bâtir sur ce fonds, ce sont des terres —.

Jéhovah (ժէհով) ե. ա. 1. Անուն Աստուծոյ առ Եբրայեցիս. Աստուած. Որ էն. (որ և † Iahve, † Iahvé). Les Juifs, par respect, ne prononçaient point le nom de —. ‖ 2. Նշանագիրք Աստուած. Աստուած. On a gravé un Jéhovah au-dessus de l'autel.

Jejunum (ժէժիւնոմ) ե. ա. Երիրորդն ի նուրբ [grêle] աղեաց. *Սիներակ.

Jérémiade (ժէրեմիագ) ե. իգ. Սակաւ և ամենայն տգրասանի. *Երեմիագանք. (ընդ.). C'est une —. Aurez-vous bientôt fini vos jérémiades?

Jésuite (ժէզիւիթ) ե. ա. 1. Յիսուսեան կրօնաւոր, վանական. Le général des jésuites. Un collège tenu par les jésuites. Il étudia chez les jésuites. ‖ 2. (ածական. և ի ընդ գործ.) *Յիսուսական. կեղծաւոր. C'est un —.

Jésuitique (ժէզիւիթիք) ած. Յիսուսեան վանականց. *Յիսուսական. (առ ի չար միայն). Morale —. Imbu des doctrines jésuitiques.

Jésuitisme (ժէզիւիթիսմ) ե. ա. Վարգապետութիւն, քաղաքավարութիւն կամ դիմագիծ յիսուսեան վանականաց և հետեւողաց նոցին. *Յիսուսականութիւն.

† **Jésus** (ժէզիւ) ե. ա. Անուն Որդւոյն Աստուծոյ՝ որ մեռաւ ի խաչի ի փրկութիւն ազգի մարդկան. Յիսուս. Compagnie կամ société de Jésus. Ընկերութիւն Յիսուսի. կարգ, միաբանութիւն Յիսուսեան վանականաց. Papier nom de jésus կամ լոկ papier jésus. Ազգ ինչ մեծագիր թղթոյ.

Jet (ժէ) ե. ա. 1. Ընկենուլն, արձակիլն, ձգելն (քար). Մի՛ք. Ձգումն. Ձգուած. Le — d'une pierre. Le — de dés. Արկանելն զաստիզաւլանս բրգամբ [cornet]. Armes de —. Զգալիան զէնք, որպիսիք են բալիստրազէն [arbalète], պարսատիկ, հրայան, սլաք. — de pierre. Քարընկէց մի. ‖ 2. Ընկեցիկ առնելն (նաւավարաց գկարասին). C'est le plus ordinairement pendant la tempête ou lorsqu'on est poursuivi par l'ennemi, qu'on se décide au —. Faire le —. Ընկեցիկ առնել, ամուլ ի ծով գբեռինս, գկարասին. ‖ 3. Արկանելն (ձկնորսաց գուռանոն). Le — d'un filet. Ցանցարկ. ‖ 4. Ծալած, կրկնուած (փոքիկ հանդերձիկ ի ներքո). Des draperies d'un beau —. ‖ 5. Արկանելն ի կազապարն (զդգիռն կամ զօսակի հալեալ). Ձուլուած. Figure, statue d'un seul —. Պատկեր, արձան միաձոյլ. D'un seul —. (ածաբ.) Միով ևերի ձուլմամբ կամ ի միում ձուլածոյ յօրինեալ (բանաստեղծութիւն, երգ). Premier —. (ածաբ.) Նախագիծ (ճաւաք, նկարագ). ‖ 6. Ցայտուածն (ջրոյ, արեան). L'eau s'échappait de tous côtés par petits jets. Un — de sang. — d'eau. Ջուր ցնցղակացեալ. Ջրցայգիք. երկնազոյզ ջուր. Ս. Շատրուան. Ֆի՛ւէնի. "Au bruit de tant de jets d'eau qui ne se taisaient ni jour ni nuit." BOSS. *L. de Bourb.* — de lumière. Ճառագ կամ շող լուսոյ որ երեսի յանկարծակի. ցնցուղ լուսոյ. շող կարկառ. ‖ 7. Հեզուկն մանրագործեալ գմամ ի միոյ պատրաստ. ‖ 8. Ընձրնձիւղ շատաւիղք ծառոյ. առեղն. Cet arbre a fait, a donné de beaux jets cette année. ‖ 9. Փոքրիկ ճախարաց [entrave] զոր գնեն յոտս վարժնախաց կամ սրատակաց հաւուց.

— d'abeilles. Խոր պարս [essaim] մեղուաց որ ելանէ ի փեթակէ. օդաւ.

— Une canne d'un seul —, կամ լոկ Un —. Եզէգն առանց ծնկան կամ ծնկակալ կապոյ. առեղնաչխատակ եղէգն. Ce — est fort cher.

Jeté (ժէթե) ե. ա. Գալ ինչ կաքաւուց. տրկ.

Jetée (ժէթե) ե. իգ. 1. Շինուած ի փայտից կամ ի քարանց՝ յառաջել գհոսանս գետոյ. Քաւմն. ‖ 2. Կոյտ քարանց, աւազոյ և խճից [caillou] առ ի խորտակել գբռնութիւն ալեաց ծովու. Քաւմն. Faire une — à l'entrée d'un port. ‖ 3. Կոյտ քարանց, աւազոյ և խճից առ ի գործել դիակի գնաւազարհն. On a fait une — dans ce chemin.

Jeter (ժէթե) [Je jette. Je jetais. J'ai jeté. Je jetterai. Jetant.] ե. ն. 1. Արկանել. արձակել. ընկենուլ. ձգել. (ածաբ. նետել). — un dard, un javelot. Il lui jeta sa coupe à la tête. — des pierres. Ձգել քարինս. քարաձիգ լինել. — en l'air une pierre. Ձգել քար երկնազոյզ, ի բարձուեաս. — de l'argent au peuple. Արկանել, սփռել, ճաւազոյզ ժողովրգեանն արծաթ, գանձս. — des marchandises à la mer pour alléger le navire. Ընկեցիկ առնել, ամուլ ի ծով գկարասին կամ գբեռինս առ ի թեթեւացուցանել գնաւն, առ ի փոքրացի գնաւն առնել, առ ի փոքրացի առնել նաւին. — de la poudre aux yeux. (ածաբ.) տես ի Poudre. — le manche après la cognée. (ածաբ.) տես ի Cognée. — son bonnet par-dessus les moulins. (ածաբ. և ընդ.) տես ի Bonnet. — sa langue aux chiens. (ածաբ.) տես ի Chien, 1. — quelque chose au nez de quelqu'un. (ածաբ. և ընդ.) Գերծաս հարկանել սմանք յանդիմանութեամբ. (տե. երեսս զարնել). — quelque chose aux pieds de quelqu'un. (ածաբ.) Ընկենուլ ինչ առ ոտս սրբոյ. Քաւել յոյր. ‖ 2. Արկանել

Digitized by Google

(հագնա զգեստի կամ զգեստի)։ — un manteau sur ses épaules, sur les épaules de quelqu'un. — une draperie. Ցօրինել զկրկնատածս հանգիրձի ի նկարսս։ ‖ 3. Ձգել, ընկենուլ (զխարիսխ նաւուս)։ ‖ 4. Ընկենուլ ի բաց, ի գետս։ Il jeta ce qu'il tenait à la main. — ses armes pour s'enfuir. Ընկենուլ զզէնս, զէնընկէց լինել առ ի փախուստս. զէնընկէց փախուստայ դնել։ — le froc aux orties. (ֆ-ի-բ. և ըե.) տես ի Froc, 2. ‖ 5. Ընկենուլ (մրրկի զոք ուրուք). արկանել (զոք ի բանս, յերկրիս, ի վտանգ). հանել (զոք ի գաղ)։ Les vents nous jetèrent sur un écueil. — quelqu'un dans un cachot, dans les fers, dans un danger. Il fut malgré lui jeté sur le trône։ ‖ 6. Արկանել (ներանգս ի նկարս). սփռել (գոյասերս)։ Le peintre a jeté une teinte grise sur son tableau. "Quand la nuit sombre Sur ces coupables murs viendra — son ombre." VOLT. *Sémiram.* 1, 3. — les yeux sur quelqu'un. Արկանել զաչս իւր ի վերայ ուրուք. գործածանել յոգ զաչս իւր։ — un regard de compassion sur une personne. Ակնարկել յոգ կարեկցաբար, կարեկցել։ ‖ 7. Ընկենուլ. արկանել. տապտապ արկանել. տապալել։ — un homme par terre. Ընկենուլ զոք յերկիր, ի գետին. հարկանել զգետին. զգետնել։ — une maison par terre, — bas. կործանել, տապալել, փլուզանել զտուն. ‖ 8. (ֆ-ի-բ.) Արկանել (գրգռութիւն ի մէջ բարեկամաց). ծնուցանել (կռակածանս ի միտս ուրուք)։ ‖ 9. Արձակել (բառագրանս). եղծվել հրապարակաւ։ ‖ 10. Ընկենուլ, արկանել (զոմանք յանցանս)։ ‖ 11. վաճառել (զինչս)։ — son bien, — tout par les fenêtres. (ֆ-ի-բ.) վաճառել, ծախել, տապաւել զիւր ինչս խոլ առաւութեամբ։ — une marchandise à la tête. (ֆ-ի-բ. և ըե.) Ածուգ գնոց առաւ. կարի թեթեւագնի առաւ։ Il y avait tant de gibier au marché, qu'on le jetait à la tête. — une chose à la tête de quelqu'un. (ֆ-ի-բ. և ըե.) Տալ, մատուցանել ինչ ուրուք առանց խնգրելոյ նորա։ Ne pensez pas que je lui jette ma fille à la tête։ ‖ 12. Հաշիւ առնել մերազգք [jeton] փոխանակ գահեկանաց. (վ.)։ ‖ 13. Արձակել (ծուխ, նշոյլս, շող). բղխել։ Un tison qui jette des étincelles. Cette fontaine jette beaucoup d'eau. — des larmes. Արկանել, արձակել, հեղուլ արտասուս։ Il ne jeta pas une larme. — un soupir. Հանել հառաչանս. յոգւոց հանել. հեծել։ — un cri. տես ի Cri, 1. — son feu. տես ի Feu, A. 20. ‖ 14. Արձակել (անկոց ծիլս, շառաւիղս)։ Cet arbre a jeté des scions։ Աւր ևս անիկնդիր. Les arbres commencent à —. — de profondes racines. Արմատս ի խոր արձակել։ ‖ 15. Ւրծիլ թարախով (վիրաց). արտաքս զթարախն հոսել. թարախիլ։ Cet abcès jette du pus։ Աւր ևս անիկնդիր. Sa plaie commence à —։ ‖ 16. Ձուլել։ — une statue en bronze. — en sable. ն. Հանել զկաղապարն յաւազի։ ‖ † 17. (ֆ-ի-բ.) Ընկղմել ի ովկիանոս, ի մի շինուած, ի մի շուն։ (Որ և Sabler)։

— un pont sur une rivière. Արկանել, կապել կամուրջ ի վերայ գետոյ։

— les fondements d'un édifice. Արկանել, գնել զհիմունս շինուածոյ. հիմնարկել։ (Որս ճարտարապետաց ասի Poser, construire, bâtir les fondements)։

— le plomb, la sonde. Ընկենուլ զգունդս կապարեայս առ ի ճանաչել զխորութիւն կամ զյատակս ծովու։ — son plomb, ses plombs sur quelque chose. (ֆ-ի-բ.) Ակն գնել իմիք. աչս արձակել յինչ։

— ses cartes. Արկանել, խաղալ զքարտեսս ի խաղս։

— une troupe, des vivres dans une place. (ֆ-ի-բ.) Մուծանել փութանակի զօրս կամ հանդերս ի բերդն։

— son navire à la côte. Խրել զնաւն ի ծովեզերս՝ առ ի զերծանել ի մեծագոյն վտանգէ։

— l'effroi, l'épouvante dans le camp. (ֆ-ի-բ.) Ահ արկանել բանակին. զարհուրեցուցանել։

— le faucon. Արձակել զբազէ յօրս։

— sur le papier. Գրել փութանակի։

— son dévolu sur. տես ի Dévolu, B.

— au sort. վիճակս արկանել։

— des œufs. Արկանել, ածել ձուս։

— un essaim. Արձակել, ծնանել մեզուաց նոր պարս։ Les mouches ont jeté deux essaims cette année։ Աւր ևս անիկնդիր. Ces mouches n'ont point encore jeté։

— sa tête. Ընկենուլ եզջերուի զեղջիւրս։

= Se —. բ. ա. ն. Լինել ձգեալ, արկեալ. ձգիլ։ Les pierres qui se jetaient avec les frondes։ ‖ 2. Արկանել, ընկենուլ զանձն։ Se — par la fenêtre. Se — dans un puits. Il se jeta nu à la mer. Եւ զինքն մերկ ի ծով։ ‖ 3. Թափիլ, անկանիլ, մտանիլ (գետոյ ի ծով)։ Cette rivière se jette dans telle autre, dans la mer։ ‖ 4. Ցարձակիլ. անկանիլ. գիմիլ։ Il se jeta sur son ennemi. Se — sur la friperie de quelqu'un. (ֆ-ի-բ. և ըե.) տես ի Friperie, 1. Se — à genoux. ի գուռն անկանիլ, հարկանիլ։ Se — aux genoux de quelqu'un. Անկանիլ առ ծունգս ուրուք։ Se — aux pieds de quelqu'un. Անկանիլ առ ոտս ուրուք։ Se — au cou de quelqu'un. Անկանիլ զպարանոցս ուրուք։ Se — dans les bras de quelqu'un. Անկանիլ ի գիրկս ուրուք։ Se — à la tête de quelqu'un. (ֆ-ի-բ.) Ընդոյհցուցանել ուժիք զանձն առանց խնգրելոյ նորա. (ա-վ. մեկուն վրայ ինկնալ)։ ‖ 5. Արշաւիլ. տապտապակիլ (զօրաց)։ ‖ 6. Մտանիլ, տապալիլ ուրուք շտապաւ։ Il se jette dans une voiture et disparaît. Se — dans un couvent, dans un désert. (ֆ-ի-բ.) Մտանիլ ի վանս. առանձնանալ յանապատս։ Se — en un parti. Անցանիլ, լինիլ ի կողմն ուրուք. լինիլ ի թիւրն ուրուք։

— Se — sur. Խօսիլ (զիմիքն)։ "Je ne veux pas me — sur les passages des Pères [de l'Église]." BOSS. *Lett.*

Jeton (ժէդօ) է. ու. Նշան մետաղեայ կամ փղոսկրեայ՝ բոլորշի և տափարակի՝ հաշուելոյ կամ խազալոյ փոխանակ արծաթոյ. *մերազ։ — de cuivre, d'argent, d'or. — de présence. *Մերազ մետաղեայ առնել ուժիք ի վկայութիւն գտանելոյ նորա ի ժողովի ընկերութեան իրիք. *մերազ ներկայութեան։ [աչքիլնը)։

† **Jettature** (ժէթթատիւռ) է. իե. Յաչագնէն. (ա-վ.

Jeu (ժէօ) է. ու. ն. Խաղ. զուարճութիւն. զբօսանք։ Les jeux de l'enfance. Il était grave jusque dans ses jeux. Jouer à des jeux innocents. Le — des barres, de colin-maillard. Le — lui plaît. (ֆ-ի-բ. և ըե.) Հաճոյ է նմա խաղն. (ա-վ. Համ կ'ուտնուս). տալ զուժիք որ կամի վերստին սկսանիլ առնել զհամեմատական ինչ։ Se faire un — de quelque chose. ն. Զբօսանս անձին համարիլ. խնդալ. սխրժիլ։ Il se fait un — de mes tourments։ ‖ 2. Խաղ համարիլ։ "Vous faites-vous un — des pleurs d'une mortelle?" VOLT. *Olymp.* II, 3. — de mots. Խաղ ի ծմանաբեկնել ձայնիւք բառից. բառից խաղ. *բառախաղ։ Jeux d'esprit. Մատ խաղք, որպիսիք են անագրատառութիւնք [anagramme], առաջնատառիք, բառնոյանգք [bouts-rimés]։ Cette dispute n'est qu'un — d'esprit. Վիճաբանութիւնդ

Digitized by Google

խաղ ինձ է մատց, այսինքն՝ չկը ինչ հատատատուն ի գազափարս կամ ի վարկածս վիճաբանութեանց։ ‖ 2. խաղ. գաւառ. գ. հանուք։ Il a dit cela par manière de —. Jeux de main, jeux de vilain, կամ — de main, — de vilain. (առած.) (տե. Ձեռաց կատակ, իշնակ կատակ). Եւ ըստ., ներչ- ըստ. ‖ 3. խաղալն (արծաթով կամ քարտիս.) կամ քարտիզ). խաղ։ Jeux de hasard. Բախտի խաղ. Ս. Ծաղր. գ. — de cartes. խաղ քարտիզի. ՚քարտախաղ։ Académie de jeux կամ Maison de —. Տան խաղալց. խաղեալ. խաղարան։ Aimer le —. Perdre au —. Gagner au —. Vivre du —. Ne jouez pas avec lui, il trompe au —. Tenir le — de quelqu'un. խաղալ փոխանակ այլոյ։ Tenir —. Ցառաջ մատուցանել, յառաջ վարել զխաղն ընդ պարտելոյն։ Entrer en —. (ած.) Մխիլ (ի վիճաբանութիւնն)։ D'entrée de —. 1. ի սկզբանէ անտի խաղոյն։ ‖ 2. (ած.) Անդէն ի սկզբան։ D'entrée de — il fit voir son extravagance. Jouer bon —, bon argent. խաղալ գիտատրութեամբ առաջանալն հատուցանելոյ։ Bon —, bon argent. (ած.) Աստից կատակի. հաստատուն. Ճշմարտիւ։ Mettre quelqu'un en —. 1. (ած.) Ձգել, մատնանել զոք ի գործ ինչ աստից գիտելոյ նորա։ ‖ 2. Ծանել (զանձկէ)։ ‖ 3. Դնել ի վտանգի։ ‖ 4. Ի գործ առնուլ. ի կիր, ի գործ արկանել. (տե. գործածել)։ Il mit en — toutes les ressources de son imagination։

‖ 4. կանոնք խաղալոյ. խաղ։ Jouer le —. Քաջ խաղալ։ C'est le — de jeter vos cœurs. Cela n'est pas du —. Ոչ է այդ ըստ կանոնաց խաղոյն. Հակառակ է կանոնաց խաղոյն։ C'est son —. (ած. և ընդ.) Այս է շահ նորա։ C'est son — de tirer l'affaire en longueur։ ‖ 5. Քարտէզք ի ձեռս խաղացողի։ Regarder son —. Cachez votre —. Avoir une carte de trop dans son —. Donner beau —, faire beau — à quelqu'un. (ած. և ընդ.) Ողորմացանել առնիք ծամ պատճառ յաղթելոյ յիմիք։ Voir beau —. 1. (ած.) Կանուանս լինել երևելի ինչ անցից կամ գործոց։ ‖ 2. Լինել կերեալ, աստեալ։ Faire bonne mine à mauvais —. (ած.) Ձայտնել զիւր տհամութիւն. ծածկել ուրուք զնեղութիւնն զոր կրէ։ Jouer à — sûr. (ած.) Անկրկայ լինել ընդ յաջողութիւն հարկին զոր դնէ զք ի գործ։

‖ 6. կազմածք, տուք խաղոյ։ Un — d'échecs. Տախտակ ճատրակի. ՚ճատրակարան։ Un — de dames. Տախտակ և քարինք տգիւռախաղոյ։ Un — de cartes. Քարտէզք խաղոյ։ Un — complet, entier. Un — neuf. Un vieux —։ ‖ 7. Ընծայել գնել ի խաղոյ։ Il joue un — à se ruiner. Jouer gros —. 1. խաղալ բազում արծաթիով։ ‖ 2. (ած.) Արկանել զանձն ի գործ ինչ բազմավտանգ։ Tirer son épingle du —. (ած.) տես յ'Épingle, 1.

‖ 8. խաղարան. խաղեալ։ Un — de boule. Entrer dans un — de paume։ ‖ 9. խաղալն, մրցելն զինուք. ՚զինախաղութիւն. կինաշարժութիւն. (ից.)։ Le — de la hallebarde, de la pique։ ‖ 10. Օրինակ կամ եղանակ սրով խաղալոյ, սրախաղութեան։ Un — habile. Je sais son —։ ‖ 11. Օրինակ կամ եղանակ հարկանելոյ հատագործան. հատագործել։ Avoir le — beau. Un — doux, délicat։ ‖ 12. Օրինակ խաղալոյ գիտասէր. խաղ։ Ce comédien a le — pathétique. Le — de cette actrice charme tous les spectateurs։ ‖ 13. Այլ և այլ արտայայտութիւնք դիմաց, երեսաց։ Quel — de physionomie! qu'il a de feu dans le regard! ‖ 14. ՚Ինքնութիւն շարժելոյ. միջոց։ Il faut donner du — à cette porte։ ‖ 15. Շարժառած (այլ և այլ մատանց տիպեանց)։ [ունել. ամենեցուն։

— À tout venant beau —. (առած.) Պատրաստ եմ զքեմ —յե. ի. Դիք ուրախութեան (ըստ առասպելոց). խաղք։ Les Jeux, les Ris et les Grâces. խաղք, խնդիքք և Շնորհք։ ‖ 2. խաղք, մրցութիւնք, հանդատկութիւնք (նախնեաց, այսինքն հիմնեցք, կառուցուածք, այլևայլն հանդիսից)։ Jeux Floraux. տես ի Floral։

Jeudi (յետ.) ք. ից. Հինգշաբաթի։ — passé. De — en huit. — saint. Ա՛ՀՃ, աւագ, աստք հինգշաբաթի։ La semaine des trois jeudis, trois jours après jamais, կամ լուկ La semaine des trois jeudis. Ոչ երթիք. (տե. փետրուարի 31ին)։ Je vous le donnerai la semaine des trois jeudis։

Jeun (à) (— յետ.) գբ. ած. Առանց ինչ կերակուր լինելոյ, յառաւօտէ. նոճի. նոճութեամբ. Ս. յառաջիկ. (տե. ունոճի փորանց)։ Il est encore à —. Prendre un remède à —. † À cœur —. Ընոճի. (տե. ունոճի փորանց). (ից.)։

Jeune (յեան') ած. 1. Մանուկ. մատաղ. մատաղորեայ։ Un — enfant. Un — garçon. Un — homme. երիտասարդ։ Une — femme. կին մանկամարդ։ Une — fille. Աղջիկ մանկամարդ, երիտասարդ. երիտասարդուհի։ Il s'est marié très —. Un — médecin. Բժիշկ երիտասարդ։ Des jeunes gens nouvellement mariés։ ‖ 2. Մանկական. մատաղ. մատաղական. երիտասարդական։ Cette pensée enflammait son — courage. Le — âge. Աղբատին հատակի. երիտասարդութիւն։ Dès ses plus jeunes ans. Ընդ առաջին ի մատաղ տիոցն։ ‖ 3. կրտսեր։ Celui-ci est l'aîné; celui-là est le — frère. Pline le Jeune. կրտսերն Պլինիոս։ ‖ 4. Մանուկ. խակ. տհաս. ծանծաղամիտ։ Mon Dieu! qu'il est —! Je crois qu'il sera toujours —։ ‖ 5. Մխամիտ. գիւրահաւատ։ Vous croyez cela, vous êtes —։ ‖ 6. Մատաղ (անասնոց)։ Un — chat. Un — oiseau։ ‖ 7. Մատաղ. մատաղատունկ. Ս. մատաղաշ։ Un — noyer. Une — plante։

— ք. երիտասարդ։ Faire le —, la —. երիտասարդ ձեւանալ։ Elle fait la —, mais elle ne l'est plus։

— de langue. Աշակերտ արհեստեան լեզուաց։

Jeûne (յեան') ք. ից. 1. Ի բաց կալն ի կերակրոց. անուսաղութիւն։ Un trop long — est nuisible à l'estomac, ruine la santé։ ‖ 2. Պահք. Ծամ. ծանուցապահութիւն։ L'usage du — est de la plus haute antiquité. Le — des Turcs pendant la fête du Ramadan. Rompre son —. Լուծանել զպահն. լուծանել զբերան։ Ordonner un — public en expiation de quelque crime. Le — du carême. Il est — aujourd'hui։

Jeunement (յեանէմն) ած. † 1. Իբրև զմանուկ. երիտասարդաբար։ Dans cette affaire vous avez agi un peu —։ ‖ 2. Նորոգապէս. այլ ինչ։ Cerf dix cors —. Եղջերու որոյ այլ ինչ բուսեալ են հինգ բազկակք առաջ և անտի եղջերացն։

Jeûner (յեանել) բ. չ. 1. Ընել սակաւ կամ նուազագոյն կամ գոգցես բնաւ. ծամել։ C'est un avare qui fait — ses domestiques. Les soldats ont souvent jeûné pendant cette campagne։ ‖ 2. Յուժկալել ի կերակրոց առ ի մեռուցանել զմարմինն. պահել. ծամել. ծամեալ։ — et prier. J.-C. jeûna pendant quarante jours. — deux fois la semaine. Պահել երկիցս ի շաբաթս։ — tout le carême, durant tout le carême. Հարեւիկ պահել զպահոց քառասնորդս. (տե. ամբողջ մեծ պահքը բառիս)։

Digitized by Google

Jeunesse (ժէնէս) ֆ. էֆ. ի. Ժամանակ կեանքի ընդ ազգայութիւն և ընդ պրկական հատակն. երիտասարդութիւն. մանազութիւն։ La — passe bien vite. Dans sa verte —. Le feu, l'ardeur de la —. Passer sa — dans les plaisirs. Il eut une — folle. La première —. Ապատ տիք. պատանեկութիւն։ De —. Անգամին յերիտասարդական հատակէն. (ընդ.)։ Je sais cela de —։ ‖ 2. Երիտասարդութիւն. երիտասարդք. մանկտիք։ Enseigner, élever, corriger la —. Il faut pardonner bien des choses à la —։ ‖ 3. Երիտասարդք (բաց յազգեանց)։ On arma toute la —. La fleur de notre — a péri dans ce combat։ ‖ 4. Անգիկ մանկտիրդ, երիտասարդ. երիտասարդահի. (ա.)։ C'est une —, une jolie —։ ‖ 5. Ապատութիւն (անառանց, անկաց)։ ‖ 6. Գործ երիտասարդութեան. խակութիւն. թեթեւութիւն։ Qui est-ce qui n'a eu ses jeunesses ?

Jeunet, ette (ժէնէ, էթ) ած. Ապատ. մանազուկ. մանազիկ. (ընդ.)։ Il est tout —։

Jeûneur, euse (ժէնէօր, էօզ) ֆ. Գահոզ. պահեցող. Ս. պահոտաց։ C'est un grand —. Les Orientaux sont de grands jeûneurs։

Joaillerie (ժօ—այ—ռի) ֆ. էֆ. ի. Անկագործութիւն. *ակնավաճառութիւն։ Il s'est enrichi à la —։ ‖ 2. Ականք պատուական. ակնեղէգ զարդք. *գոհարեղէնք։

Joaillier, ière (ժօ—այէ, էր) ֆ. Ակնագործ. *ակնավաճառ։ Riche —. Marchand —։

† **Jobard** (ժօպար) ֆ. ար. Ապուշ. գիւրահաւան. (ընդ.)։

† **Jobarderie** (ժօպարդ—ռի) ֆ. էֆ. Ապշութիւն. գիւրահաւանութիւն. (ընդ.)։

Jockey (ժօքէ) ֆ. ար. ի. Պանուկ կառավար ձիոյ վերայ կառանիկ երիվարին. *ձիավարիկ։ ‖ 2. Վերնակ երիվարի (ի նիզակահար)։ [(Որ և Pongo)։

Jocko (ժօքօ) ֆ. ար. Ապզ ինչ կապկի. *անճուկ։

Jocrisse (ժօքր—ս) ֆ. ար. ի. Ապիր ապուշ որ պատուական ի չէզքն իրս առն. պանգալր. (ա.)։ C'est un —։ ‖ 2. Պզատուր սխամոխ և փցուն։

Joie (ժուա) ֆ. էֆ. ի. Ուրախութիւն. խրախութիւն. խնդութիւն. բերկրութիւն։ Être ravi, transporté de —, ivre de —. Tressaillir de —. Cette nouvelle remplit la ville de —. Leur — se changea en tristesse. J'en ai bien de la —. Sa — fut de courte durée. Ոչ յամենց ուրախութիւն նորա։ Pleurer de —. Լալ առ խնդիւ, ի խրախութենէն։ Pousser des cris de —. Խրախոյս ուրախութեան հարկանել։ Être à aise dans la — de son cœur. Լի լինել խնդութեամբ։ Faire aise être la — de quelqu'un. Գործել զուրախութիւն ուրուք։ Ce fils vertueux fait la — de sa mère, Se donner au aise à cœur — de quelque chose aise s'en donner à cœur —. աեռ ի Cœur, 13. ‖ 2. Ուրախութիւն. խրախութիւն. զուարճութիւն. զուարճութիւն։ La — bruyante des convives. La — d'un festin. Cet homme est toujours en —. Une fille de —. Ցոզ. պառնիկ։ [dans les joies du monde։

— յէ. Անշուշք. վայելք։ Les joies du paradis. Vivre

Joignant, ante (ժուա—նան, անդ) ած. Մերձ. մօտաւոր. կից. յար։ Une maison joignante à la mienne. Un champ — la prairie. Les maisons joignantes ont été brûlées։

— նէ. Անընդհատ. կից։ Une maison —, tout — la sienne։

Joindre (ժուէնտր) [Je joins, nous joignons. Je joignais. Je joignis. J'ai joint. Je joindrai. Je joindrais. Joins. Que je joigne. Que je joignisse. Joignant. Joint, ointe.] բ. ն. ի. կցել. յարել. միաւորել. (ա֊. կապնել)։ — deux planches avec de la colle forte, avec des chevilles. Ամուսնանալ երկուս տախտակս սոսընձով, բանիւք։ — deux morceaux d'étoffe en les cousant ensemble. — les mains. Զձեռն ի միմեանս յար դնել (առ ի ապերիս, առ ի խնդրել գիւզութիւն). ձեռն ի ձեռն կցել. մատուցանել զձեռս։ ‖ 2. կցել. յարել. խառնել. յաւելուլ։ — deux champs, deux maisons. Անդ ընդ անդ խառնել. տուն ընդ տուն կցել. յարել տուն ի տուն։ Joignez cette maison à la vôtre. Joignez à cela que . . . ‖ 3. (փոխ.) խառնել. միաւորել. ընել. ընդդել. լծանկել. զուգել։ — l'utile à l'agréable. — la prudence et la valeur, à la valeur, avec la valeur. — deux familles par une alliance. Հաղորդել խնամութեամբ, ամուսնութեանց առքիւ, ազգակապութեամբ։ ‖ 4. Հետամուտ լինել. համանել. ժամանել։ Quoiqu'il fût parti avant moi, je le joignis bientôt։ ‖ 5. Հանդիպել. ամձիք. գտանել զդէմ։ Si une fois je puis le —, je lui parlerai comme il faut։

— բ. ն. կցել. յարել։ Ces planches ne joignent pas bien. Faire — deux ais։

— Se —. բ. ա. ի. կցել. խառնել. միաւորել. յօդել. միանալ։ L'endroit où une chose se joint à une autre, où deux choses se joignent. Cette rivière va se — à telle autre en tel endroit. Quand la douceur se joint à une grande fermeté։ ‖ 2. ցարել, խառնել (յաք)։ Quand il a vu qu'il était trop faible, il s'est joint à aisé avec un tel։ ‖ 3. Հանդիպել միմեանց. գտանել զմիմեանս։ Depuis huit jours que nous sommes à Paris, nous n'avons pu nous — une seule fois։ ‖ † 4. խառնել (անասնոց). զուգաւորել։

A. **Joint, ointe** (ժուէ, —էնթ) անց. գերբ. Joindre aise. կցեալ. մօծեալ. միաւորեալ. լծակցեալ։ À mains jointes. Զձեռամբած։ Ci— —. ցաւելեալ յայս, առա. *առակցեալ։ Vous trouverez ci-jointe la copie, une copie du traité. Vous trouverez ci— copie de sa lettre. Les papiers ci-joints։

— que. ղվ. —. ցաւել. Հանգերձ այսոսք. յայսոք վերայ. միանգամայն. նաև։ Ասի եւ — à ce que, à cela que։

B. **Joint** (ժուէն) ֆ. ար. ի. ցօգ, յօգաւած (ասկրաց). ասկրաղօգ։ Il a le bras cassé au-dessus du —։ ‖ 2. կցաւած (քարանց)։ Remplir les joints des pierres։

Jointé, ée (ժուէնթէ) ած. վ. տրի ընդ բառան Court և. Long. աեռ Court-jointé, Long-jointé։

Jointée (ժուէնթէ) ֆ. էֆ. Որչափ մարթի ի առնել երկոքումբք ափովք. Ս. ափիկի. Ս. կուց։ Une — d'orge։

Jointif, ive (ժուէնթիֆ, իվ) ած. ցարեալ. կից։ Les lattes de ce plafond sont jointives։

Jointoyer (ժուէնթուայէ) բ. ն. կնոտ չուգախով կամ գաճով [plâtre] (զկցուածս քարանց)։

Jointure (ժուէնթիւր) ֆ. էֆ. ի. ցօգաւած (ասկրաց). յօգ. ասկրաղօգ։ Il avait des douleurs dans les jointures։ ‖ 2. կցաւած (քարանց, առախտակաց)։

Joli, ie (ժօլի) ած. † ի. կայտառ. զուարթ. սիրափ. (իշ.)։ "Il était de la plus jolie humeur du monde en arrivant chez la reine." HAMILT. *Gramm.* ‖ 2. Նշանաւոր. երեւելի. (իշ.)։ Ce militaire a fait une jolie action à tel siège։ ‖ 3. Սիրուն. շնորհալից. ակնահաճոյ. Ս. ազատ։ Elle est plus jolie que belle. Elle n'est pas belle, mais

Digitized by Google

elle est jolie. C'est un — garçon, un — homme, un — cavalier. Avoir de jolis yeux. Un — chien. Une jolie coiffure. Une jolie fête. Un — cœur. *Երիտասարդ պչրոտ, բեղկրեղիկ.* (ընտ.)։ ‖ 4. *Շահաւետ. շահաւէտ. Ս. ազատաբար։* Il vient d'obtenir une assez jolie place. On lui donne cent mille francs de dot; cela est fort —։ ‖ 5. *Ծաղրաբ., երգիծանաց արժանի. Ս. ազատաբար.* (հնդկ. և ընտ.)։ Vraiment vous êtes — de me parler de la sorte. Vous avez fait une jolie action. Il était hier — garçon. *Արբեալ էր յերէկի.*

— ե. ա. *Վերաբեր. շնորհալեցի.* Le beau est au-dessus du —. Le — de l'affaire est que . . . *Ե. գաւառաճաի ապի է՝ զի.* (ընտ.)։ [բառնիկ։ Elle est jolielte։

Joliet, ette (ժոլիե, եթ) ած. *Ս. Վերաբեր. Ս. սիրուն.*

Jolimentֈ (ժոլիման) ս. 1. *Ս. պարկեշտաբար. ազնիւաբար. բարեաբար։* Il danse fort —։ ‖ 2. *Ցայժ.* (ընտ.)։ Je l'aime fort —։ ‖ 3. *Զարմալար.* (ընտ.)։ Elle l'a — tancé։

Joliveté (ժոլիվէթ) ե. իե. 1. *Դիպչի իրք, զարդք.* (հլ.)։ *Ս. սպրի բազմապատ.* Il apporta d'Italie mille petites jolivetés։ ‖ 2. *Բանիք կամ գործք սիրուհիք, ազնիւք.* (առի զգեստիկաց)։

† **Jonathan** (ժոնաթան) ե. ա. Frère Jonathan *կամ* Loup Jonathan. *Եղբայր Ցոնաթանեան.* (անուն զոր տան Անգլիացիք բնակչաց Միացեալ Նահանգաց Ամերիկայի)։

A. **Jone** (ժոն) ե. ա. 1. *Այգի իրք սազիկ և ճապաղի տեսակ՝ որ բուսանի առ ջրովք կամ ի ջուրս. ճիճեան. ճղնմ. ճիլ. սաղ։* — de marais. Une touffe de joncs. Lier avec du —. Nattes de —. Canne de —։ ‖ 2. *Եղէգեան, գաւազան ի ճիճեանց։* Acheter un —. Cela plie comme un —։

— odorant. *Բոյս իրք. վազամեռազիկ. Ի՛ւնիկ Միւռոն։*

— du Nil. *Պապիւս.* (տե և. Papyrus)։

B. **Jone** (ժոն) ե. ա. *Պատահիկ տրոյ չրջանակ և հարթ հաւասար։* Un — d'argent, de diamants։

† **Joncacées** *կամ* † **Jonacées** (ժոնէսե, ժոնե) ե. իե. ցէ. 1. *Այգի իրք տեսակ. Ճիճենատեսակք։*

† **Jonchaie** (ժոնշե) ե. իե. *Տեղի լցեալ ճիճենով. Ճիճենաստան։*

Jonchée (ժոնշե) ե. իե. 1. *Խոտ, ծաղիկք, տոտ ծառոց սփռեալք ի փողոցս կամ յհիւրանոցս ի հանդիսական իրիք առաւ։* Faire une — d'herbes et de fleurs։ ‖ † 2. (տ. խոտ.) *Նախիմք. կառոյց։* "La principale — Fut donc des principaux rats." LA FONT. *Fabl.* IV, 6. ‖ 3. *Փոքրիկ պատիր ճիճենեաց յիհիւրանոց տոտոտակի։*

Jonchet (ժոնշե) ե. ն. 1. *Սփռել, տարածանել (ճիճենս, խոտս, ծաղիկս ի վերայ դետնոյ)։* Les habitants jonchèrent les rues d'herbes odoriférantes։ ‖ 2. (փոփ.) *Սփռել, տարածանել յորս.* Les débris dont l'ouragan avait jonché le sol. — la campagne de morts, de cadavres. *Լնուլ, ծածկել դիակամբ գիակամբք։*

† **Jonchère** (ժոնշեր) ե. իե. *Հեղեղավայր հիճենով. Ճիճենաստան։*

Jonchets (ժոնշե) ե. ա. ց. *Նուրբ և երկայն գաւազանիք ի փղոսկրոյ՝ զորս տարածանեն խառն ի խուռն ի վերայ սեղանոյ առ ի հնել կարելիս. ով ով արագագոյն, այլ այնպիսի ճարտարութեամբ զի ով՝ չտրժեցնէն այլոք ի գաւազանացն՝ յորժամ կորզէ զոր կարի ի նոցանէ։* (Տես և Honchets)։ Jouer aux —։

Jonction (ժոնկսիոն) ե. իե. *Միացութիւն. միաւորութիւն. խառնուածք։* La — de deux armées, de deux rivières։

Jongler (ժոնգլե) բ. ն. *Առնել սահպարտութիւնս։*

Jongleriֈe (ժոնգլերի) ե. իե. 1. *Ս. Սահպարտութիւն։* ‖ 2. (փոփ.) *Խարեպատիր. պատրանք։* Je ne suis pas la dupe de ses jongleries։

Jongleurֈ (ժոնգլեր) ե. ա. 1. *Շրջիկ բանեւաստեղծ, երաժիշտ։* (Տես և Ménestrel)։ ‖ 2. *Ս. Սահպարտ. հօգուտպատ։* ‖ 3. (փոփ. և ընտ.) *Խարեպատ. պատրիկ։*

Jonque (ժոնգ) ե. իե. *Նաւ իրք Հնդկաց և Չինաց. Ճանկայ։* Une — chinoise։

Jonquille (ժոնգիլ) ե. իե. *Այգ իրք Նարգիսի* [narcisse]. *տեսիլ Նարգիսեա։* Des gants parfumés de —։

Jouable (ժուապլ) ած. 1. *Խաղալի։* Cette pièce n'est pas —։ ‖ 2. *Նուագելի։* Ce morceau de musique n'est pas —։

Jouail (ժուայլ) ե. ա. տես Jas։

Jouailler (ժուայլե) բ. ն. 1. *Խաղալ տեսակ սպասաւորեալ և առ գլուխս.* (ընտ.)։ Il ne fait que —։ ‖ † 2. *Հպրիանալ տնարաբեռապարտ նաւագործաց իրիք։*

Joubarbe (ժուպարպ) ե. իե. *Տունկ իրիք յոյր և յաբազալար, որոյ տերև մի բազմանի տափրակաբար ի վերայ տապանաց և սրմնից. գաւառագիւղիկ. վայրի ազգի. փերփեր քաղբի. փոյ փօրաբար. փոյ փօրաբար։* Le suc de — est calmant et rafraîchissant։ (Տես և Orpin, Trique-madame)։

— վնաս. "Սեմփոյն (լտ. Sempervivum), Գաւրնդուխ." *Բառաբ Գազլիանոսի.* — "Գաւրնդուխն, որ յորմսի հայ ըստ յոյսմ ասի, և ֆռանսին սիմփերվիվը (լտ. Sempervivum) ասի, և Եարբն զոյնս զբօսալի ասի, և ինն Երեւ տեսիլ ի. գիլ տեսին գերեսն գտնել ի և Եանդի ի, և գիլ տեսին հանդ ի, գիր ազդի ի, և գիլայքն ի տերեւոյն գիրայ յոս Բառնի. . . . Ինն գայգաղն ասի ինն տեսիլ, ոմն յոյ որ ի գիրայ գարնէրան և ի գիրայ տերեւոյն յոս Բառնի. . . Եւ այս Խոգս հայ ըստ յոյսմ ասելոյն գարնաբիւնն այն ի որ հանապազ յանդանի ի. . . Գարնէրն ասի ինն այսոր գարնէրեն ազգան յոս ասեն. . . Եւ ասեն ի Գիսոս Երեւոյն ինն Երեւ տեսիլ ի, և ինն ի գրան տեսիլ ու ի գարնէրոյ(-)նիր յոս Բառնի, և իր այնպ յորմ յոս գիայ, և նազիրն գեղգին յոս գիայ." Աստ. Աղգ. ասող. — "Աղգուն, որ ի հայ ըստ յոյսմ, որ ի վայրի ազգին." Նոյնն, ասք. — "Փերփեր տալի. գրայ գրօսալի." Բժշ.

Joue (ժու) ե. իե. *Այտ. ծնօտ. Բառնի. խնձոյզ. Ս. Բառնչ. նահատ։* — droite, gauche. Avoir les joues rouges, vermeilles. *Լինել կարմրագոյս։* Enfler ses joues en soufflant. *Զերեսրծս սառուցանել փչելով։* Baiser à *կամ* sur la —. Donner sur la — *կամ* couvrir la — à quelqu'un. *Ծնօտ ապատակ ի ծնօտ սրբազ.* (ընտ.)։ Coucher, mettre en —. տես ի Coucher, բ. ն.

Jouée (ժուե) ե. իե. *Թանձրաբերեան օդոյ* (գրանց, պատուհանաց)։ Cette fenêtre a beaucoup de —։

Jouer (ժուե) բ. ն. 1. *Խաղալ. գործանել։* Ne jouez pas avec ce pistolet, il est chargé. Cet enfant est allé — chez son petit camarade։ ‖ 2. *Խաղալ. կատակել։* Il ne faut point — avec ceux qui ont en main l'autorité royale. — sur le mot *կամ* sur les mots. *Առնել խաղս, կատակս բանից։* — avec sa vie, sa santé. (փոփ.) *Զնուագել յիւր կեանս, յառողջութիւն։* ‖ 3. *Խաղալ խաղ։* — à colin-maillard, aux barres, aux échecs, aux cartes. — avec quelqu'un, contre quelqu'un. — à quitte ou double *կամ* quitte ou double. տես ի Double, ե. ա. 1. — de son reste. 2. *Խաղալ արծաթով զրկասփ ինչս տանէսն ի ձեռն։* ‖ 3. (փոփ.) *Վատնել ի ազատ զիւր ինչս։* ‖ 3. *Զկեանն Հնարս Հնարել։* Ne — que pour l'hon-

Digitized by Google

neur, fam. ներգործություն Ne — que l'honneur. խաղալ ի գլուխս եւեթ. խաղալ առանց արծաթոյ։ — de malheur. ն. Չլինել բախտաւոր ի խաղս. խաղալ չարչարութեամբ։ ‖ 2. (փոխ.) Դիպիլ, յաջողիլ. չարչարիլ. (տե. բախտ չառնելով)։ — de bonheur. խաղալ յաջողութեամբ. յաջողիլ։ — à jeu sûr. (փոխ.) տես ի Jeu, 5. — au fin, au plus fin. (փոխ.) ոչ տրիլ գնալ խրատմանիկութեամբ. տես ի Հանել ի գլուխ գիւր խորհուրդս։ — à . . . Դնել զանձն ի վտանգի (ընկերոյ)։

‖ 4. խաղալ խազ արծաթով։ C'est un homme qui joue. Il commence à se ranger, il ne joue plus։ ‖ 5. խաղալ (գործեաս իւիք)։ — du battoir, au battoir. — avec une raquette. — de queue. — des gobelets. ն. խաղալ տճ. պատրի սիակահոգ։ ‖ 6. (փոխ. և ընդ.) Զանազ խաղալ գլուխ։ — des mains. ն. կատակիլ ձեռօք։ ‖ 8. կռուիլ. մերամարտիլ։ ‖ † 8. Գոզանալ. (հմ.)։ — des jambes. (փոխ. և հմ.) տես ի Jambe, 1. — des mâchoires. տես ի Mâchoire. — de la poche. (փոխ. և հմ.) Հանել արծաթի ի գրպանէ տա. ի Հատուցանել։ — de la prunelle. (փոխ. և ընդ.) խոսել ընդ միմեանս ակնարկութեամբ աչաց. (տե գաւառ. և գիւղ.)։

‖ 9. ի գործ արկանիլ (առաքի). խաղալ, վտրիլ, մրցիլ (առաքեաս)։ շարժիլ (գէնս)։ — du bâton à deux bouts. — des couteaux. (փոխ. և հմ.) Մարտնչիլ, կռուիլ սրով։ ‖ 9. Հարկանիլ (սքնիչ, ջուխակ, տաւիղ). հրիլ (քնարաս)։ Հնչեցուցանել (փող)։ — de la flûte, du violon, de la harpe. — du piano. Հարկանիլ դաշնակ։ ‖ 8. խաղալ, շարժիլ (ազգ և սիլ միասնոյն մեքենայի)։ Ce ressort joue en sens inverse de l'autre։ ‖ 9. խաղալ, շարժիլ գործեալ։ Ce ressort joue bien, ne joue point. Faites en sorte que la clef joue mieux dans cette serrure։ ‖ 10. Տեղանալ, հոսիլ (շատաբանաց, ապհասից)։ Les eaux jouèrent tout le jour. Faire — une pompe. (տե. Ջրհոսիլ խաղցնել, բանեցնել)։ ‖ 11. Գործիլ (մեքենի). արծակիլ (ինգանաբոց)։ Faire — une mine. Պայթեցուցանել զականն։ ‖ † 12. Հարկանիլ (երգոյ). յերգին երգին։

— p. n. ն. խաղալ (խազ)։ — une partie de trictrac. — le piquet. — une carte. — le jeu. խաղալ ըստ կանոնաց խաղոյն։ — un jeu. մարդ խաղալ գիտէ. ոտվոր լինիլ խաղալ գիտէ. Quel jeu jouez-vous? est-ce le boston? Je ne joue que le trictrac։ ‖ 2. Դնել ի վտանգի ի խաղս։ Il joua et perdit cent écus dans cette soirée. Dès qu'il a quelque chose, il va le — au gros jeu. տես ի Jeu, 7. — sa vie. (փոխ.) Դնել զանձն ի վտանգի յանդգնութեամբ. դնել զգլուխ ի կշիռս. տալ զանձն ի կշիռս. փոխադրել լինիլ։ ‖ 3. խաղալ ընդ ումեք (ի խաղս դնել)։ Je l'ai joué du battoir. — quelqu'un par-dessous jambe. (փոխ. և ընդ.) տես ի Jambe, 1. — quelqu'un. ն. (փոխ.) խաբել, պատրել զոք։ ‖ 3. խաղ առնել, ծաղր առնել զոք։

‖ 4. երգել, նուագել (նուագարանաւ)։ — un air sur le piano, sur le violon։ ‖ 5. խաղալ (ի թատրի). (տե. ներկայացնել. ձեւացնել)։ — une tragédie, une comédie, un drame, un opéra. On a joué Andromaque de Racine. Un tel a joué le rôle d'Oreste. — une pièce, un tour à quelqu'un. (փոխ.) խաղալ ընդ ումեք. նենգ գործել ումեք։ — la comédie. ն. կատակերգակ լինիլ։ ‖ 9. խաղալ, խաղագործանել. կատակել։ ‖ 8. (փոխ.) կերպարանիլ. նմանեցուցանել. ձեւանալ. Vous le croyez affligé, il joue la comédie. — un rôle. ն. խաղալ գործակից գործ մնչ։ ‖ 9. (փոխ.) Ունել մասն յիմիք. մասնակից, հպարտ. հաղորդ լինիլ։ Tous ceux qui jouèrent un rôle dans cette grande révolution։ ‖ 8. երեւեցուցանել զանձն ուրուք ի թատրի. խաղալ, (տե. ներկայացնել.)։ — les ingénues. Un tel a joué Oreste։ Այն եւ այնինգիր. Ce comédien joue fort bien։ ‖ 7. Բերել զնմանութիւն. դնանիլ։ Cette étoffe joue la soie.

— Se —. p. —. ն. խաղալ. գործակալ. խաղալ։ "On voyait même, dans les pâturages, les loups se — au milieu des moutons." FÉN. *Tél.* XVII. "Les divers canaux qui formaient ces îles semblaient se — dans les campagnes." M. *ib.* I. Faire quelque chose en se jouant. Առանել ինչ խաղալով, անվայն, դիւրաւ։ Se — de quelque chose. ն. Առնել անվայն, անուշիկաբար զգրեթէ ոչ առնել հարկիս, գժուարագործելիս։ ‖ 2. խոշ. Ծաղր առնել. արհամարհել։ Se — de quelqu'un. ն. խոշ. Ծաղր առնել զոք. կատակիլ։ ‖ 3. խաղալ սմանէ. առնել զոք խաղալիկ։ ‖ 3. խաբել. պատրել զոք։ ‖ 4. Ի զուր յուսացուցանել զոք. առաւ յուսալ. ընդունայնացուցանել։ Il m'a longtemps donné des espérances, il se jouait de moi. Se — de son fief. կարող լինիլ բռնանալ զառանձ կամ զիրիցն պարգեւական, կամ վաճառել մանր մանր յաստուածն, ուստի ինչ պարտուցչ գիրիչեան տանուտեառն [seigneur suzerain]։ Se — à quelqu'un. (փոխ. և ընդ.) Ծառայել յոչ յարհուրս, անհաւատարմապէս։ Il s'est joué à son maître. Il ne faut pas se — à son maître. Ի՛ք զարհուրս ընդ վեհս քան զինքն հաւատալիլ։

‖ 5. Լինիլ խաղացեալ։ Le whist se joue à quatre։

Jouet (ժու-է) ս. ար. ն. խաղալիկ (մանկանց)։ Cet enfant a brisé ses jouets։ Այն եւ գնացեալդ անուանց. Le — d'un chat, d'un jeune chien։ ‖ 2. (փոխ.) խաղալիկ. խոչ. առակ ինչ տեսանիլ. Pensez-vous qu'il veuille être votre —? ‖ 3. (փոխ.) խաղալիկ։ Un vaisseau devenu le — des vents, des flots. Être le — de la fortune.

Joueur, euse (ժու-եր, եզ). ս. ն. Որ խաղայ հմ. գործակալ ընդ ումեք. խաղացող։ Un rude —, une rude joueuse. ն. Բերան կատակիլ։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Անյ հմ. ինչ ընդ ոմանց. չարչարիլ գտանել. խոչ։ ‖ 3. խաղացող։ Combien sont-ils de joueurs? Bon — de trictrac. — de boule. Գնդախաղացց։ ‖ 3. խաղացող (արծաթի). խաղամոլ։ Ne donnez point votre fille à ce jeune homme, c'est un —։ ‖ 4. Հարկանող (նուագարանաց). նուագածու. — de flûte. Փողահար։ — de violon. Ջուխակահար։ — de farces. Ջանեղծուածոյ։ — de gobelets. տես ի Gobelet, 4.

Joufflu, ue (ժուֆլի) տ. և ս. Լիքաթոյր. (տե. թշտիկ). (ընդ.)։ Cette femme est trop joufflue. Gros — (Sén. *A. Maffé*)։

Joug (ժու-կ) ս. ար. ն. Լուծ. երկայնուծ։ Mettre les bœufs au —; leur ôter le —։ ‖ 2. (փոխ.) Լուծ. ծառայութիւն. գերութիւն։ — insupportable, honteux. Le — de la servitude. Mettre, sous le —. Ընդ լծով կացուցանել։ Secouer le —, s'affranchir du —. Ազատիլ լծէն. ձերբազատիլ լծոյ. խզել զլծակիցս։ ‖ † 3. Լուծ (երգոյ)։ (Որ և Fléau)։

Jouir (ժու-իր) բ. չ. ն. Վայելել. բարեկենալ. հեշտասիրել. բերկրիլ։ — de son bien, des tendresses de sa famille. — de la vie, des plaisirs du monde։ Ուրախ եւ տանիցիր։ Le temps fuit, jouissons. — de l'affliction, de la détresse de quelqu'un. Ուրախ լինիլ առնհարտութեամբ.

Digitized by Google

ինքսյալ ընդ վիշտս, ընդ ծանրաւորութիւն ցաւոց։ ‖ 2. Սաստկալ անել. ժառանգել. վայելել։ — d'une grande réputation, de l'estime publique. — d'une parfaite santé. — de la vue de quelqu'un. հրաժարանալ տեսութենէն ումեք։ — de la clarté du jour, de la clarté. Զրկել տեսանել. ծրել. ծածկել։ Cet homme ne jouit pas de sa raison. Զգեստոր է. տղայ է։ ‖ 3. Վայելել. բռնաբռնել։ — d'une terre, d'un emploi. Il est majeur, il jouit de son bien. Il jouit de ses droits.

— de quelqu'un. Միանգիր լինել ընդ ումեք։ Nous jouirons de lui pendant son séjour à la campagne.

— d'une femme. Ծնանել, բառնալ, անվանել ընդ կնոջ գիտել զինեն։

Jouissance (ժուի-սանս) ի. իւ. ս. Վայելք. Հեշտութիւն. Հաճոյք. զուարճութիւն։ Les nobles jouissances de l'esprit. Pour lui ce travail est une — ։ ‖ 2. Վայելք. վիճակաբերութիւն։ — paisible, longue —. Աւուր: pleine et entière — de ses biens։ ‖ 3. Իրաւունք շահուց կամ ուրիշոց արտաքինոյ. վիճակ։ Trois pour-cent, — 1er janvier.

Jouissant, ante (ժուի-սան, սանթ) ած. Վայելող։ Majeur usant et — de ses droits։

† **Jouisseur** (ժուի-սոր) ի. որ. Որ սիրէ զվայելչութիւնս աշխարհի. փիլիսոփայութիւն։

Joujou (ժու-ժու) ի. ոց. խաղալիկ (մանկանց)։ Donner des joujoux à un enfant։

Jour (ժուր) ի. ոց. ս. Լուսաւորիչն ամէն. արեւ. արեգակ։ Avant le — ։ Վաղ կանուխ ընդ արեւածագն. (տես եւ լուսցած)։ Le — se lève. Լուսանայ. Ծագի արեւս. արեւ ելանէ։ Le — venu. Երբ արեւ եկեալ։ À la pointe du —, au point du — հասանել լուսոյն ընդ աչսին. ընդ արեւածագն։ À la chute du —, vers le déclin du —, ի մտանելն արեգական. մթագնելոյ աւուրն. ընդ իջանել։ Il est déjà grand — ։ Լուսաւոր ժամուց է. եւ ամ է ի հասանելին։ En plein — ։ ի միջօրեին։ Il est — maintenant à cinq heures du matin. L'astre, le flambeau du — ։ Աստղ աւուրընդեղ. լուսաւորիչ աւուրընդեղ. արեգակն։ (ի բանաստ.)։ Une femme belle comme le — ։ Մեծ արեգակնագեղ. կարի շքեղանկարեալ։ Un enfant beau comme le — ։ Le haut du —, միջօրէ ի վեր։ Haut, ի. ոց. 3. Grand —. ս. Լուսաւորիչն. արեգակն։ Examiner une étoffe au grand —. ‖ 2. (ի-նոյն.) Ընդ հասարակ. Հանդէս յայտնութեան. Հրապարակի. լոյս։ Brûler le —. (ի-նոյն. եւ ընդ.) Վառել. Հանել կամ ցամաքեցուցանել ի տունկ. ի ծառ։ Il est — chez lui, chez elle. (ի-նոյն. եւ ընդ.) Միշտ ինքն յարկի. յարկիսն. միշտ ինքն. միշտ ի ընդ տան։ Voir le —. ս. Տեսանել. աչօքն տեսանել. ականատես։ "Il n'est plus digne de voir le — nous: *Hist.* III, 6. ‖ 3. (ի-նոյն.) Գտանիլ. գոյ. ստեղծեալ. գալ ի յայտնութիւն։ Il y a bien des années que ce meuble n'a vu le — ։ ‖ 3. ի լոյս հանիլ. գալ յայտնութիւն). Հրատարակիլ։ Livre qui n'a vu le — qu'après la mort de l'auteur. Mettre au —. ս. (ի-նոյն.) Յայտնել. ստեղծ գլուխ. ի ծառս արար. գնահատել։ ‖ 3. ի լոյս հանել. անել. (գիրս եւ ամեն). Հրատարակել։ ‖ 3. ի լոյս անել (ս). Հրատարակել։ "Ai-je dû mettre au — l'opprobre de son lit?" RAC. *Phèd.* v, 1. Mettre au — la perfidie de quelqu'un. ‖ 3. Ժամանակ յորում ստեղծեալ գիտեմք ի մեզս. ստեղծեալ. գիտեմք։ Tout le —. Զօրն. միշտ։ Tandis qu'il est —. Մինչ ասեալ ունի։ Nuit et —. Զօրն եւ գիշեր. միշտ եւ գիշերի։ — et nuit. Զօրն ամենայն եւ գիշերն ամենայն. միշտ եւ գիշերի. անդադար անդադարապէս։ Faire du — la nuit et de la nuit le — ։ (ի-նոյն.) Դնել զտեսն գիշեր եւ զգիշերն տես (ո). Նոքիլ գիշերի եւ տեսիլ կամ ուտիլ զգիշերն ամենայն։ De —. ի տես։ De —, la chouette se cache dans les trous, et de nuit elle va chercher sa pâture. ի տես ծակտեղիքն լինին բուերանին (կամ գիշերահաւն), եւ գիշերի ի խնդիր երթայ արտայն։ ‖ 3. Ջոյն ժամանակի գոյեալ եւ չորից ժամուց. ար. արտգիշեր. գիշերատու։ L'année est composée de 365 jours et un quart. — civil, astronomique. ‖ 4. Որ։ La semaine a sept jours, le mois en a trente. Nous arrivâmes en deux jours à Pouzzoles. Երկուքօրեայ եկաք ի Պուտէոլոս։ Porter un deuil un — ou deux. Կապել զսուգն օր եւ երկուս։ — ouvrier, ouvrable. Որ գործոյ. ար ստացուց։ Le — où . . . Յաւուրն յոր. յոյժ. ար ։ Depuis le — où . . . Ջօրէ յորմէ. յորմէ օրէ. յաւուրէն ժամանակաց հետէ. յորմէ։ Le même —. Նոյն աւուրն. ամ օրին. ի նմին աւուրս։ En ces jours-là. Ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ։ Sous peu de jours. Ի յիս յաւուրս. ընդ սահմանս աւուրց։ Il y a quelques jours. Քանի մի աւուրք են. աւուրք ինչ են. աւուրք են. յաւուրց ումեք ինչ։ Prendre — ։ Ուշանալ ար։ Un de ces jours. ի մերոց աւուրս։ J'irai vous voir un de ces jours. D'un — à l'autre. ի աւուրս ժամանակի։ De — à autre. Ընդ ժամանակս ժամանակս. երբեմն երբեմն։ Du — au lendemain. Միօրեայ։ De — en —. Ար յաւր օրէ. ար յաւր օրէ. ար աւուրէ. յաւուր յաւուր։ Tous les deux jours. Ար ընդ մէջ։ Au premier —. ի մերոյ աւուրս։ Je vous paierai au premier —. Par —. Ամ ար. աւուրն։ Manger deux onces de pain par —. Étant convenu avec les ouvriers de leur donner un denier par —, Միաբանեալ վարձու շինողաց՝ աւուրն դահեկան։ Combien leur donnez-vous par —? (տես եւ ինչ ապահովէ կատարած անդոյ)։ Tous les jours. ս. Ջօր անվնասի. աւուրս աւուրս։ ‖ 2. Ար յաւր օրէ. ար աւուրս։ Il devient tous les jours plus intraitable. De tous les jours. ս. Սովորական։ ‖ 2. Հասարակ։ Les vêtements de tous les jours. Հանդերձք սովորական. Հանդիպեալք։ Mettre quelqu'un à tous les jours. (ի-նոյն. ի ընդ.) Ընդ գիտանալ ընդ. ուշիկ ապահովել. ցան գլխոյն. Quand on a un aussi bon protecteur il ne faut pas le mettre à tous les jours. Être à son dernier —. Հասանել վճռոյ. ստիպ վերջին. մերձ վճռոյ. Dernier —. Ար վերջին գտանելոյն. վերջին ար։ Gagner sa vie au — la journée, vivre au — la journée, au — le —. ս. Վաստակ աւուրընդեղ վաստակք։ ‖ 2. (ի-նոյն.) Հասանել վասն վաստակի. Հասանել գործոյ։ Un —. Ցաւոց վիրաւ. ար վի յաւուրց. ի վիրաւ. ցաւոց. հիւծ ար ի. . . Un — que je me promenais. Ces fruits sont du —. Պտղոյս յաւուրէ են պատահեալք. (տես այս պատահական պատահեալ են)։ Les beaux jours. տես ի Beau, 2. Un beau —. տես ի Beau. Il y a beaux jours. (ի-նոյն. եւ ընդ.) տես ի Beau, 2. Les bons jours. Աւուրք հիւանդութեան եւ տանջից։ Faire son bon —. Հանգչիլ միտքդ գիտասցի, աւուրք օրհնեցին. մնաս ընդ ի տարբր Հանգչելոյ ի ընդ։ (տես.)։ Souhaiter le bon — à quelqu'un. տես ի Bonjour. Tous les jours que Dieu fait. Ջօր տանջանաց. (տես տանջ Աստուած օրք)։ Une fleur d'un —. Ծաղիկ աւուրեայ, միաւրեայ։ ‖ 5. Լոյս (հանգիպելոյ, ծրագրոյ)։ Le — artificiel que donnent les bougies, le gaz. ‖ 6. Աչք. հիւանդ։ Perdre

Digitized by Google

le jour. Անհամեմատ լաւութեամբ մեռանիլ։ Respirer le —. Ջարդ երթալ, սեռանիլ. կեալ։ Ceux qui m'ont donné le —. Որ զկեանս ինձ ցուցին. ծնողքն իմ։ ‖ 7. (փոխ.) Կիրս. պատշաճութիւն։ Rien n'est plus propre à jeter du — sur ces questions։ ‖ 8. Կիրս. լուսաւորութիւն (առարկային)։ Ce tableau devrait être placé dans un autre —. Cette statue est dans un — qui en fait ressortir toutes les beautés. Tourner et retourner une étoffe, la présenter à différents jours. Mettre un tableau dans son —. Դնել գիպար ի պատշաճ տեղւոջ՝ այնպէս զի բարւոք երեւեսցի։ Mettre quelque chose dans son —. (փոխ.) Ի կիրս առնել, հաներ. առնել ի յայտ։ Faux —. Կիրս որ առ ի չէզ ծագեալ՝ այլ ընդ այլոյ գոյնեան երեւեցուցանէ. պատիր կիրս։ Ce tableau est dans un faux —. Ի հակառակ կողմ յարմարութեան նկարուն առնու կիրս պատկերդ։ Il y a un — faux dans ce tableau. Վրիպակ և անյարմար կիրս առեալ է նկարին մեջին խիղճ պատկերիդ ընդդէմ բնութեան։ ‖ 9. Կիրս (ի նկարս)։ Dans ce tableau le — vient d'en haut։ ‖ 10. Կիրսանցկաց. լուսամուտս. պատուհան։ Des jours bien pratiqués։ ‖ 11. Պատռատած. փեռեփուռն. ծերպք։ Ces planches ne sont pas bien jointes, il y a du — entre deux. Se faire —. 1. Անցանիլ։ L'eau se faisait — à travers la digue։ ‖ 2. Ծակիլ, հերձանիլ (գրանակին ի շինուածոց)։ Il s'est fait — au travers des ennemis։ ‖ 3. Հատանիլ, հարթիլ անձին ճանապարհ։ Un homme qui n'a que son mérite pour toute recommandation a bien de la peine à se faire —։ ‖ 4. Թափ անցանիլ. ընդհատանիլ։ "Un prince dont les yeux se font — dans les cœurs." MOL. *Tart.* v, 7.

‖ 12. (փոխ.) Ելք. Հնարք. ճանապարհ։ S'il y a —. "Si pour monter au trône il s'offre quelque —." CORN. *Pulch.* IV, 4.

— Se mettre à —. Կարգիլ, կարգադրիլ զկնի ինքեան ցուցիչս, զհաւաքս։

— Demi-—. Կէս լոյս։ La chambre n'était éclairée que par un demi-—։

— À —. Վանդակավիրակ. ծակատիճ։ Cette cloison est à —. Percé à —. 1. Ծակիլ, վիրաւորիլ կողմանէ ի կողմն։ ‖ 2. (փոխ.) Ի վեր եկեալ. յայտնուիլ։ Son secret est percé à —։

— À chaque — suffit sa peine կամ son mal. (առած.) Շատ է առաջն չար իւր, կարիք իւր. շատ են առաջն չարիքն իւր. (առս Մաթ. Զ. 34. Ոսկ. Մատթ. Ա. էջ. 350, 351)։

—s. 1. Աւուրք. ժամանակք։ Aux premiers jours du monde. En ces jours de calamité. Elle a connu des jours meilleurs. Les jours de notre enfance. L'Ancien des jours. Հին աւուրցն. Աւուրեան. (լուս գրոց արբոց)։ Mourir plein de jours. Մեռանիլ ի աւուրսդ, ի խոր ծերութեան։ (լուս գրոց արբոց)։ ‖ 2. Աւուրք կենաց. կեանք։ Je tremblais pour vos jours. Les chagrins ont abrégé ses jours. Նուազեցուցին, կարճեցուին վիշտք զաւուրս նորա։ Souhaiter à quelqu'un des jours longs et heureux. Sur կամ dans nos vieux jours. Ի ծերութիւնս մեր։ De կամ dans nos jours. Ի ժամանակս մեր. յաւուրս մեր. առ մեզ։

— ԿԱՍԱՑ. (ա) "Ով ոք գոյ ի օժանդիկ զի ի լաւս ընծս գնէ, այլ զի և ծանիլ ես և զ յոյսն և ի լոյս ածէ." Ոսկ. առ որս Հանգիերձեալ էին մեզաւք. Հ. Գ. 161. — (ո) "Զեւեցիր զի՞ եղէն, լոյս գերհալ յերեսաց խաւարի." Ցոզբ. ժԽ. 12. — "Վա՛յ տիեզերի... այս գիշերն վըշտի խաւար, և վհատութեան." Եփ. ե. 20։

Journal (ժուռնալ) տ. ար. Livre —, կամ լուկ —. բ. ար. Օրագիր, օրագրատիպ հաշուատետր. *օրհաշիւ։

— բ. ար. 1. Օրագիր յիշատակագրիր. *օրագիր. *օրագրութիւն։ — de ce qui s'est passé au siège de . . . — d'un voyage. Écrire, faire, tenir un —։ ‖ 2. *Օրագիր. *լրագիր։ Publier un —. Travailler à la rédaction d'un —. Ce — a cessé de paraître. Insérer un article dans un —. Tous les journaux en parlent։ ‖ 3. Ձափ ինչ տեղոյ. *օրավար։ Le — varie suivant les provinces։

Journalier, ière (ժուռնալիէ, էր) տ. 1. Հատարտաղրդ. առօրեական. օրական. *ամենօրեայ։ Exercice —. C'est un travail —։ ‖ 2. Ցեղ յիզուտ. փափխական. չմնալի։ La beauté est journalière. Les armes sont journalières։

— բ. ար. Վարձական, գործաւոր առօրեայ. Գ. տարեկ. կնոջիկ։

Journalisme (ժուռնալիզմ) բ. ար. 1. Վիճակ լրագրողի. *լրագրութիւն։ Il s'est jeté dans le —։ ‖ 2. *Լրագիրք. *լրագրութիւն։ Le — parisien. Le — arménien։ ‖ 3. Ազդեցութիւն լրագրոյ. *լրագրութիւն։ La puissance du —։

Journaliste (ժուռնալիզդ) բ. ար. *Լրագրող. *լրագրիչ։ Il s'est fait —. Le — anglais prétend que. . .

Journée (ժուռնէ) բ. իբ. 1. Ցերեկի ազդոյ յիւրից գործոց մինչև ի մուտս. ցերեկութիւն. օր։ Il a passé la — tristement. Ցաւալի ցերեկ անցոյց զօրն ցերեկ։ Le travail de la —. Գործութիւն, վաստակ ցերեկութեանն։ ‖ 2. Օր։ La — fut belle, il ne tomba pas une goutte de pluie. Au jour la —. առս ի Jour, 4. ‖ 3. Գործ մեկ աւուր. գործ վարձաւորութեան։ Il travaille à la —. (առած.) Օրականաւ կ'աշխատի)։ À la —. (փոխ. և ընդ.) Ցանգ. հանապազ։ Mentir à la —։ ‖ 4. Աւուրական վարձք (վարձ. կանխիկ, մշտական). (առած. աւուրվընջեք. օրական)։ Il a bien gagné sa —. On lui doit quinze journées։ ‖ 5. Միոյ աւուր գործոյ ճանապարհ. օրեվճան։ Il y a une — de chemin de ce lieu à tel autre. Marcher à grandes journées. Զաւ առնել, խազալ երկայն օրեվճաւք, մեծամեծ ճանապարհս, *մեծաքայլ ճանապարհս, *մեծաքայլ աւազեւորութեամբ։ Marcher à petites journées. Խազալ կարճ օրեվճաւք (և)։ ‖ 6. Օր պատերազմի. ճակատամարտ։ Ce fut une grande —, une sanglante —. On désespéra quelque temps du succès de la —. La — de Rocroy։

— ՎԱՍԱՑ. (և) "Նիկ ու խաղամ ապատարս առնիմ, և ոչիւղ հանդիպ հաստնիմ, և նմանէ ես, և խրճ սիրեմս, և այլ ինչ խաղամ պիտ, չուրեմ ի՞նչ." Ոսկ. Ընդ. Գ. 471։

Journellement (ժուռնէլման) ս. Ցօր առնօրեայ. զօրհանապազ. օր ըստ օրէ։ Il travaille à cela —։

Joute (ժութ) տ. իէ. 1. Միցութիւն հեծելոց ձիով. հեծելական ձիակռուիւ։ S'exercer à la —. Ce n'est plus le temps des joutes et des tournois. — sur l'eau. Խազալ յորում տեղ երկու՝ կամ գնեալք յաւազէ նաւակաց և ձիով կռուիլ ի մէնջն՝ կամ ընկենուլ զմիմեանս ի ջուրն ի մնալ նաւակացն. *ձիակռուիւ նաւակաւ։ À telle fête, il y eut une — sur l'eau։ ‖ † 2. Կռիւ. գունդ։ ‖ 3. Կռիւ (աւազակաց, լրտեսիցդ)։

Jouter (ժութէ) բ. ն. 1. Միցիլ (հեծելոց) ձիով։ ‖ 2. (փոխ.) Գաւազարիլ. կռուիլ. մրցիլ։ Racine disait qu'il n'était pas assez hardi pour — contre Sophocle։

Digitized by Google

— Faire — des coqs, des cailles. Խ կռիւ ածել՝ Հաճել զաղաղակը, զլուսամարգիս ընդ միմեանս։

Jouteur (յու-թօր) ի. ար. Հեծեալ որ մրցի ձիավազս. *Ձիավազարար։ Un grand, un habile —։

Jouvence (յու-վանս) ի. իգ. Երիտասարդութիւն։ Վ. առի ևւեի ի բանն La fontaine de Jouvence. Աղբիւր յորմէ եթէ ըմպէր ոք՝ դառնացեալք վերստին յերիտասարդանան (քան առասպելացեալ)։ աղբիւր երիտասարդութեան։ Il a bu de l'eau de la fontaine de Jouvence։

Jouvenceau (յու-վան-ո) ի. ար. Գառնուկ. (առ ընդ խազ)։ Un beau, un aimable —։

Jouvencelle (յու-վան-ել՝) ի. իգ. Աղջիկ մանկամարդ. երիտասարդանոյշ։ Une aimable —։

Jouxte (յու-ստ) նխ. պ. կից. Հատ. (իգ.)։ — le palais։ ‖ Ած. Ըստ. Համագին. (իգ.)։ — la copie originale։

Jovial, ale (յովի-ալ, ալ՛) տհ. Զուարթ. զուարճալից. խնդագարգ։ Esprit —. Il est —. Humeur, face joviale. [(ընդ.)։ † Des hommes joviaux։

Jovialement (յովի-ալ-ման) ս. Զուարթաբար։

Jovialité (յովի-ալի-թէ) ի. իգ. Զուարթութիւն։ Ses jovialités me fatiguent։

Joyau (յուա-յո) ի. ար. Զարդ պատուական յոռիւք, յարծաթի կամ յոսկւոյ (որպիսիք են ապատանիքք, գինգիք, պսակք հանգերձի). զարդ ոսկեզէն, արծաթեղէն, ականակոյ. գոհար։ Beau, riche —. Les joyaux de la couronne։

Joyeusement (յուա-յէզ-ման) ս. Ուրախութեամբ. զուարթաբար. խնդագին. խնդագնագարար։ J'ai — passé la journée։

Joyeuseté (յուա-յէզ-թէ) ի. իգ. Խաղալ և ծաղալ բանիք. խնդիրատակարութիւն։ C'est un homme de belle humeur, qui dit force joyeusetés։

Joyeux, euse (յուա-յո, եօզ) տհ. պ. Զուարթագին. գնծալից. ուրախագարդ. խրախ։ Un homme —, fort —. Je suis tout — de vous voir. Vivre — et content։ ‖ Ած. Ուրախութեան. զուարթաբար. զուարճագին. երիցրալից. գնծալից։ Des cris, des chants —. Joyeuse entrée. տես յ'Entrée, 2. ‖ Ած. Ուրախագին, զուարթագարդ. *ուրախագարդիք։ Une joyeuse nouvelle։

— Le droit de — avènement. Հարկ զոր Հաստատանեցին յառաջ ժամանակաւ արքայիցն Գաղղիացւոց յաղթանակել նոցա ի գահն. օժիտք գահակալութեան։

Jubé (յիւ-բէ) ի. ար. Բարձրաշինգործ տեղի յեկեղեցւոջ ընդ առջ կանգնին [nef] և գաւառն. բեմ։ Monter au —. Chanter l'évangile au —. Le — de l'église Saint-Étienne du Mont. Venir à —. (ի-խոսք.) Հաւանիլ, հպատակիլ բանի։ Je le ferai bien venir à —։

Jubilaire (յիւ-պիլ-էր) տհ. պ. Յոբելեան (առ)։ ‖ Ած. Քահանայապետ (ի վարգապետութեան). Docteur —։

† **Jubilate** (յիւ-պիլ-ատէ) ի. ար. Երգարգ կիւրակէ զկնի Զատկին։

Jubilation (յիւ-պիլ-սիօն) ի. իգ. Ուրախութիւն մեծ. ցնծութիւն. (ընդ.)։ Il y avait grande — dans cette maison. Ils étaient en —։

Jubilé (յիւ-պիլէ) ի. ար. պ. Յոբելեան առ (առ Հրեայս)։ Les Juifs ne vendaient point leurs biens et leurs terres à perpétuité, mais seulement jusqu'à l'année du —։ ‖ Ած. Յոբելեան ներողութիւն (առ կաթոլիկեայս)։ Le pape a accordé le —. Gagner le —. Faire son —. Կատարել զամենայն պարտս հգեալս ի կանգուխ յոբելեան ներողութեան։ Faire —. Եղծանել զիւսանդ՝ այնպէս զի չէզոք ոք որ կործանիցէ և ոչ որ չտհիցի. (ընդ.)։ ‖ † Ած. Յոբելեան. յիսնամեայ։ Ce professeur célèbre cette année son —; il a 50 ans de services։

— ած. ար. Որ առնի յիսուն առ ի պաշտամանն խնդիք, ի վարգապետութեան. յիսնամեայ։ Chanoine, docteur —։

† **Jubiler** (յիւ-պիլէ) ի. ն. Յնծալ. (ընդ.)։

† **Jubis** (յիւ-պի) ի. ար. Զառիչ (որ վանեալ յարիկեղս)։ (արբ. չերկոյ, Զառիչ)։

Juché, ée (յիւ-շէ) անց. գերբ. Ս. Թառեալ։ Des poules juchées. Cheval —. Երիվար որոյ կռճ [boulet] առեցեալ յառաջ կոյս ցանկալ է։ (Տես և Bouleté)։

Jucher (յիւ-շէ) բ. ն. պ. Դադարիլ հառուց ի վերոյ ձագոյ կամ առագ. Ս. Թառիլ։ (Որ և Percher)։ Les poules juchent dans le poulailler. Les faisans juchent sur les arbres։ ‖ Ած. (ի-խոսք. և ա-ղ.) Բնակիլ ի բարձրագոյն գառիկանի առան. Ս. Թառիլ։ Il est allé — à un cinquième étage։

† — բ. ն. Դնել, զնահագիլ զոք ի բարձր սեղանոջ։ On le jucha sur l'impériale de la diligence։ [chent։

— Se —. բ. ա. Ս. Թառիլ։ Quand les poules se ju-

Jucheir (յիւ-շուար) ի. ար. Զոզ յորոյ վերոյ գառիկանին հառչ. Ս. Թառ։ (Որ և Perchoir)։

Judaïque (յիւ-տաիք) տհ. Յուդայական. հրէական։ La loi —. Pierres judaïques. Գարիկք նմանք ձիթապտղոյ՝ որ գտանին ի Հրէաստան, ի Մելենոս [Silésie] և այլուր։ Ս. Հիստագար (ա). *Հրէագարար։

— վկաս. (ա) "Հայտար, Հնար տար, լսեսարդ տար." Մխ. Հին. 144. — "Գարդիկք տար. Զհագտար (յորիկանիկին Լսեսար)." Բժշ. — "Հաճար եւ Հահագար, ար ի Հիկին տարն, և հաճոյ գայիան այլ Հա ասին, և ինն տար մ ի ար ի Յիմագտար Հա նմանի, և տան ի ագահան հանիկի Հա այլ Հա կին, և ա՛յլ տար այլ Հա կին, և ի գիշայ ձեր և Հաճար ասին. գիշերին տան Հա հաճ, և յօրին գբերիան, և գհագան և գձան բանայ." Ամիս. Անգ. ասող։

Judaïquement (յիւ-տաիք-ման) ս. Հրէագար։

Judaïsant, ante (յիւ-տաի-ան, անդ) տհ. Հրէասիրաս։ Chrétiens judaïsants։

Judaïser (յիւ-տաի-զէ) բ. ն. Զհիաս գնալ գՀրէական օրինաց. լինիլ Հրէագրէն. Հրէասիրել։ Ces hérétiques judaïsaient en s'abstenant de manger de la chair de pourceau։

Judaïsme (յիւ-տաի-զմ) ի. ար. կրօնք, օրէնք Հրէից. Հրէասիրութիւն. Հրէականութիւն. յուդայութիւն։ Abjurer le —. Թողուլ զօրէնս Հրէասիրաց։ Faire profession du —։

Judas (յիւ-ա) յտ. ան. ար. Յուդա խոհարիսաւորի որ մատնեաց զՔրիստոս։

— ի. ար. պ. (ի-խոսք. և ընդ.) Յուդա. մատնիչ։ C'est un Judas, un vilain Judas. Baiser de Judas. Յուդայական Համբոյր. Համբոյր մատնչի։ ‖ Ած. (ի-խոսք.) Ծակ ի սահմանամատնեա յատակի անկեան առ ի տեսանել ընդ գիշեր անցք անցանեն ի ներքոյ. *յուդայ։ Regarder par le —։

Judelle (յիւ-տել) ի. իգ. Աղգ ինչ ընդ Հրայէն Հաւատ։

Judicatum solvi (յիւ-տիգ-ատում սոլ-վի) Caution *judicatum solvi*. Երաշխաւորութիւն տահաւոյ գատաստանի պահանջելոյ յատարագչէ որ կատիցի ի գատ մատանել ընդ առն Գաղղիացւոյ յատեանս Գաղղիոյ։

Judicature (յիւ-տիգ-ատուր) ի. իգ. Գաշտան, իշխանութիւն գատաստան. գատաստանութիւն. գատաստղութիւն։ Charge, office de —։

Judiciaire (յիւ-տիսիէր) տհ. պ. Դատաստանական։ Les membres de l'ordre —։ ‖ Ած. Դատաստանական. ա-

Digitized by Google

անհեթեթություն։ Cela est contre toutes les formes judiciaires. Enquête —. Casier — ։ ‖ 2. Անհեթեթություն. (ազգ. պերճախոսություն)։ Ce discours est dans le genre —.

— Astrologie —. Գուշակություն գիտակից գիտնականի աստղագուշակություն. աստղագուշակություն. աստղաբաշխություն. գուշակություն։

— Faculté —, իմաստություն. ե. եր. կատարելություն գատելու. գատողական ուժ. (բժշ.)։ Cet homme a la — fort bonne, excellente։

Judiciairement (ժու-դի-շի-ե-ման) ն. Ըստ օրինաց գատողական. գատողականի պատճառաւ. գատողականաբար։ Informer — contre quelqu'un։

Judicieusement (ժու-դի-շիոզ-ման) ն. Հանճարեղով. խելացնորհքութեամբ. մտածկոտութ։ Il agit, il pense —։

Judicieux, euse (ժու-դի-շիո, իզ) ած. 1. Խորհրդական. խոհական. մտածուն։ Un homme —. Il est peu — ։ ‖ 2. Հանճարեղ. խոհական։ Réflexion judicieuse։

Juge (ժուժ) ե. ար. 1. Դատաւոր։ Dieu le souverain —. L'Église est — des choses de la foi. Les juges d'un concours։ ‖ 2. Դատաւոր (յատկ.)։ — équitable, incorruptible. — inique, corrompu, intéressé. — sévère, rigoureux. Instituer, nommer des juges։ ‖ 3. Գատաւոր. առնուն. գատարան։ Renvoyer devant le —, par-devant le — ։ ‖ 4. Գատաւոր. իրաւարար։ Vous serez notre —. Je vous en fais —. Je vous prends pour —։ ‖ 5. Գատաւոր. Հանդուգն. ընդդէմ։ Vous êtes mauvais —, bon — en cela. Vous n'êtes pas bon — en poésie. Il n'est pas — de ces choses-là. Se faire, s'établir, se constituer — de quelqu'un, de quelque chose. Գատաւոր հաստել ումեք. իմիք։ S'ériger en — des fautes d'autrui։ ‖ 6. Անուն աստուածաշունչ որ իշխանին Հրէից ի միջոցառութեան 6ամսաւոր մինչև ի Սամուէլ մարգարէ. գատաւոր։ Le livre des Juges (յատկ. les Juges. Թուխանորդ գիրք Հնոց կտակարանաց. գիրք Դատաւորաց. գիրք Աղգեաց։

— d'instruction. տես d'Instruction, 6.

— de paix. Դատաւոր որ գատի գործոցն քան Թէթև Համեստաբար և առանց ծախուց. խաղաղարար գատաւոր։

— mage (յատկ. mage). տես Mage, B.

Jugement (ժու-ժման) ե. ար. 1. Դատաստան. գատաստան. գատաստիկ. գատաստիկ. վճիռ։ Il se réserva le — de certaines affaires. Assister au — d'un procès. Quand le coupable entendit son —։ ‖ 2. Դատաստան (Աստուածային)։ Les secrets jugements de Dieu. Le — dernier, վերջին գատաստան։ Le — universel, final, le grand —, յատկ. յոգ le —. Հանդերձեալ, Համաշխարհական գատաստան. գատաստանին մեծ. գատաստան։ Le jour du —։ ‖ 3. Դատաստան. գատաւճիռ. կտրիճ։ Je me rends à votre —. Au — des docteurs. Ըստ կտրիճաց վարդապետաց։ ‖ 4. Դատողութիւն յատկ զպատաս գործոց ուրուք. գատաստան։ Vous pensez mal de votre prochain, vous en faites de mauvais jugements, des jugements téméraires. Un — favorable։ ‖ 5. Դատաստան մտաց. գատողութիւն. գատաւճիռ։ Il a le — bon, solide, sain. Il manque de —. C'est un homme sans —. Former le — à un jeune homme։

Juger (ժու-ժե) ե. ն. 1. Դատել։ — un procès, une personne. — impartialement. L'affaire est prête à —, est en état d'être jugée. — sur l'étiquette du sac, sur l'étiquette. (ե-ր-բ.) տես յÉtiquette, 1. ‖ 2. Դատել. իրաւարար առնել. վճիռ Հատանել։ Un coup difficile à —. Je m'en rapporte à ce qu'il en jugera. C'est notre arbitre, il nous jugera։ ‖ 3. Գիտել կարծիս ինչ զանձիւք. գատել։ Vous le jugez bien, c'est un vrai fripon. — par l'apparence, sur les apparences. Ըստ աչս գատել։ ‖ 4. կարծել. ցամաքել. վարկանիլ։ On a jugé nécessaire d'y pourvoir de bonne heure. Il n'a pas jugé à propos de s'y trouver. Ոչ պատշաճ վարկաւ գատողիլ անդ։ ‖ 5. ի միտ առնուլ. գատել մտաց. խմանալ. խորհիլ. տեսանիլ։ Jugez quelle fut ma joie։

— ե. ն. 1. Գիտել կարծիս ինչ զանձիւք, զիմիքէ. գատել. Հատանիլ։ Je ne pouvais pas bien — de la distance. — sainement des choses. — des coups. (ֆ-բ-ե.) տես ի Coup, 2. ‖ 2. Ցնտուս ածել. նկարել ի միտս. ի միտս առնուլ։ Vous pouvez — de ma surprise. (ա-ր. Իրաւացի երեւ ակնոյիկ զարմանացս)։ ‖ 3. Գատել (զոք)։ Il juge bien de tout le monde. — d'autrui par soi-même. Ցանձինէ չափիլ զոմանս։ Մի՛ եւս անիծգիր։ Ne jugez point, si vous ne voulez être jugé. Մի՛ գատէք, զի մի՛ գատիցիք։ ‖ 4. Դատել. ընտրել. ճանաչել։ Il juge bien de la poésie։

— Se — ե. ն, 1. Դատել զանձն։ Ce poète s'est jugé lui-même dans sa préface։ ‖ 2. Գատել զմիմեանս։ Ils ne se jugeaient pas l'un l'autre bien favorablement։ ‖ 3. Լինել գատեալ։ Le procès se jugera demain։

Jugulaire (ժու-կիւ-ր) ած. Փողից [qui appartient à la gorge]. Վզական։ Les glandes jugulaires. Veines jugulaires. Փզերակք։

— ե. եր. 1. Փզերակ։ On l'a saigné à la —։ ‖ 2. Կաշեայ գամ միասնական կզակատակ (ազգ. ապարանոցից վիճակ.). Գ. լանիկզակ։ Baisser, relever les jugulaires d'un shako։

† **Juguler** (ժու-կիւ-լե) ե. ն. 1. Փզել. խզել։ ‖ 2. կտրճանել (զոք). ի թշնամանութիւն, յապշտամբութիւն Հասուցանել։ ‖ 3. խնդր. ընդ առնն անկանիլ ամենայն։ Vous ne jugulez։

Juif, ive (ժուիֆ, իվ) ե. 1. Հրեայ. Հրեաստանեայ։ Les juifs de Pologne. Une juive. Le Juif errant. 1. Պատմական Հրեայ որ Հռոմայեցոց գատապարտեալ ի քաղաքէն յերկնաքանդն ապշտարէն, փախանակ զի քշնամանեցաց վիճակոց Հրեաստանեայ նզովս խաչ ի յուս. քաղաքական Հրեայ։ ‖ 2. (ֆ-ր-ե. և ընտ.) Ինչ երեկոյթ և տատանեալ. այլ որ փոխանակ գրեանական խրատ, որ ցանգ ստգերի. քաղաքական Հրեայ։ Être riche comme un —. Լինել տատակաչափ ընչիք։

‖ 3. (ֆ-ր-ե. և ընտ.) Որ փոխ տայ գործածեի խրատ վաշխու. վաշխառու։ ‖ 3. Որ վաճառէ ծանրագնոյ. Ի. ստահակ։ ‖ 4. Ջղոտութ։

— ած. Հրեայ. Հրեական։ Le peuple —։

† — À la juive. Ար. տս. Ըստ օրինակին Հրէից. Հրեատար։

Juillet (ժուիյէ) ե. ար. Երկրորդ ամիս տարւոյ. յուլիս. (ըստ ոմանց Հրատից)։ Le premier, le deux de —. Le premier —. À la mi— ։

Juin (ժուէն) ե. ար. Վեցերորդ ամիս տարւոյ. յունիս. (ըստ ոմանց մարգից)։ Au mois de —. À la mi— ։

Juiverie (ժուիվրի) ե. եր. 1. Թաղ Հրէից ի քաղաքի ուրեք. Հրեանոց։ La — de Metz։ ‖ 2. (ֆ-ր-ե. և ընտ.) Վաշխառական առեւտրականութիւն, առեւտուր։ C'est une vraie —. Il m'a fait une —։

Jujube (ժու-ժուպ) ե. եր. Պտուղ յունաստանեայ. յունական. զատակ. Հիւանդական։ Les jujubes sont employées en pharmacie comme pectorales et adoucissantes։

Jujubier (ժու-ժու-պիե) ե. ար. Ծառ ինչ փշալից։

Digitized by Google

յատնապի. զսպինք։ Le — croît naturellement en Provence et dans les autres contrées méridionales։

A. **Jule** (ժյու–լ) ե. ար. տես Iule, 2.

B. **Jule** (ժյու–լ) ե. ար. Գահեկան ինչ Իտալացւոց՝ որ արժէր հարիւրերդս [centime] երեսուն. յուլիոս։

Julep (ժյու–լեփ) ե. ար. Ըմպելի ինչ բժշկական մեղմացուցիչ. Ս. ճուլապ. (գրա. ից–ւոգ, ից–ւ Վ. արգ, տե՛ ջուր, զի ճուլապն ե վարդաջուր)։ Donner, prendre un —, des juleps. — somnifère։

A. **Julienne** (ժյու–լիէն՛) տ. ես. Ցուլիսի կեսարու (տե՛, շրջան, ըստ տումարագիտաց). յուլիան։ Année, période —։

B. **Julienne** (ժյու–լիէն՛) ե. ես. Տունկ ինչ խաչածաղիկ [crucifère] որ վարի ի բժշկութեան կամ անկի ի պարտէզս առ ի զարգ. ճերմուկ. (արմ. գնոսր)։ — blanche, violette։

c. **Julienne** (ժյու–լիէն՛) ե. ես. Թան ի զանազան բանջարոց. խառնաթան. *բանջարաթան։ Potage à la —. Servir une —։

Jumart (ժյու–մար) ե. ար. Մատաղածին անասուն ծնեալ ի ցլոյ և ի մնասակ ձիոյ կամ յէշոյ, կամ յէշոյ և ի կովէ, կամ ի ձիոյ և ի կովէ. ձիացուլ. իշացուլ. *կովէշ. *կովձիի։

Jumeau, elle (ժյու–մո, լ՛) տ. ե. Երկուորեակ։ Deux frères jumeaux. C'est sa sœur jumelle։ Ան և զանասնոց և զպտղոց. Des chiens jumeaux. Une pomme jumelle. Des grains de raisin jumeaux։ ‖ Ջ. Երկուորեակ. երկակի. զոյգ։ Lits jumeaux. Muscles jumeaux։

— ե. Երկուորեակ։ Elle accoucha de deux jumeaux, de trois jumeaux. C'est un —. Ces jumelles se ressemblent singulièrement։

Jumelles (ժյու–մել՛) ե. ես. յգ. Ա. Երկին հնծանիք փայտակերձիք կամ մետաղեայք ի մէկենայս ինչ. բուն։ Les — d'une presse de bois, d'un étau։ ‖ Ջ. Զոյգ ժապաւէնք [fasce], զոյգ կամարք [bande], զոյգ ներգք [barre] (ի վենանշանս)։ ‖ Յ. Երկուորեակ գիտակ (ի պէտս թնատրասացութեան). *զուգակ։

Jument (ժյու–ման) ե. ես. Մատակ ձի. զամբիկ. ճամբիկ։ Grande, belle —. Être monté sur une —. Monter une —. Un cheval qui hennit après les juments. Ձի որ վրնջէ ի մնասակս. Ձի մնասակախառն։

Jungle (ժոնկլ) ե. ես. Դաշտ թաւուտ և ծածկեալ եղիգամբք (յարեւելեան Հնդկիս). *ջանգլայ։ Les tigres sont nombreux dans les jungles։

Junon (ժյու–նո) յ. ան. ես. Գիցուհի կին Ա. բամազդայ (ըստ առասպելին). Հերա. Ա. յեր. Օգոյն։ L'oiseau de —. Աքրամարգ. (ի բնագր.)։

— ե. ես. Աստղ ինչ գնայուն կամ մոլորակ ընդ մէջ Եռասոյ [Vesta] և Դեմետրեայ [Cérès]. Հերա։

Junte (ժոնթ) ե. ես. Ասեան խորհրդոյ (ի Պաղնիա և ի Լուսիտանիա). խորհուրդ։ La — sanitaire. La — du commerce։

Jupe (ժյու–փ) ե. ես. Մեան զգեստոյ կանանց ի մէջքն մինչև ցոտն. *շրջազգեստ. ֆէ–ֆան։ — de dessus, de dessous. Cette femme met deux, trois jupes. Lever sa —. Troussez vos jupes։

† **Jupin** (ժյու–փին) յ. ան. ար. Ա. բամազդ. (ընդ.)։

Jupiter (ժյու–փիթ–եր) յ. ան. ար. Հոյր ասուածոց (ըստ առասպելից Յունաց և Հռովմայեցւոց). Դիոս. Զեւս. Ա. բամազդ. L'oiseau de —. Ա. ծուխ. (ի բնագր.)։

— ե. ար. Ա. Աստղ ինչ գնայուն կամ մոլորակ ընդ մէջ Գաղղատոյ և Երեսակի [Saturne]. Լուսնիթագ. Ա. բամասիոյ (?)։ Jupiter est la plus grande des planètes. Les satellites de Jupiter։ ‖ Ջ. Անագ [étain]. (ըստ նախնի քիմիագրաց)։

Jupon (ժյու–փո) ե. ար. *Շրջազգեստ կարճ զոր զգեստն կանայք ի ներքոյ պարեգօտին [robe]. *շրջազգեստակ. փօ։

Jurande (ժյու–անտ) ե. ես. Ա. Վ. երդակցութիւն, սահմանութիւն արուեստաւորաց. արուեստագիտութիւն։ Les jurandes ont été abolies en France։ ‖ Ջ. Ժամանակ վերակացութեան արուեստաւորաց. արուեստագիտութիւն։ Pendant sa —։ ‖ Յ. Գլխաւորք կամ վերակացուք արուեստաւորաց. արուեստագիտք։ La — était assemblée։

Jurassique (ժյու–սսիք) տ. ցուրայեան. (ըստ երկրաբանից)։ Terrain, formation —։

Jurat (ժյու–րա) ե. ար. Քաղաքապետական [municipal] սահմանակալ ի քաղաքս ինչ Հարաւակողմեան Գաղղիոյ։ Les jurats de Bordeaux։

Juratoire (ժյու–րատուար) տ. ես. Caution —. Երդմնական երաշխաւորութիւն կամ խոստումն յաւտնէ։ On l'a élargi à sa caution —։

Juré, ée (ժյու–ր) տ. գերբ. խոստացեալ երդմամբ. երդուեալ։ Ennemi —. Անհաշտ, սպառեալ թշնամի։

— ե. Երդուեալ. Ս. երդուած (ա)։ — vendeur de volaille, Jurée lingère. Les maîtres jurés. Ա. րուեստագէտք որք ասէն ածելին ի վերայ համաւորութեանցն առ ի պահպանութիւն կարգաց և կանոնաց արուեստին. երդուեալ արուեստագէտք. վերակացուք, տեսուչք արուեստաւորաց։ Ցայս միաս ասէր և գործակատարքն. La visite des jurés։

— ե, ար. Անոնք քաղաքացեաց որ վճիռ համաձնին զյանցաւորութենէ ամբաստանելոյն. Ս. երդուած։ Les jurés ne sont juges que du fait։

— Վաս. (ա) "Ես տա յուլիս դուրսն երթս երթամ, որ երեան գնամ գին իմ անի՞ ձերսն հետանդութեան." Սմբ. Ատեն. Ան. ժ. 65. — "Ես երթալեն այնն վերաձանձն." անդ. 67։

Jurement (ժյու–ման) ե. ար. ես. Երդումն վայրապար։ On ne vous croira pas, malgré tous vos jurements։ ‖ Ջ. Հայհոյութիւն. ձշտից. ա–ֆէ–ր։ Proférer un —։

Jurer (ժյու–ր) բ. ն. ես. Վ. կաց կոչել (զԱստուած, զգիս) երդմամբ. երդնուլ։ Il jure son Dieu, sa foi, que . . . — ses grands dieux. Բացէ ի բաց երդնուլ։ ‖ Ջ. Հաստատել, խոստանալ երդմամբ. երդնուլ. երդմնեի առնել, լինել։ — fidélité au souverain. — l'alliance. Il a juré de dire la vérité։ ‖ Յ. Ոխանալ. սահմանել. վճռել. կնքել։ — la mort de quelqu'un, sa ruine. Ils ont juré de le perdre։ ‖ 4. Հայհոյել։ Il ne fait que — le nom de Dieu։

— բ. ն. ես. Երդնուլ։ Il faut le croire, puisqu'il en jure. En voudriez-vous bien —? — sur l'Évangile, sur les autels. Il a juré devant le juge. — faux. Ասա երդնուլ։ — en vain. Երդնուլ վայրապար։ Ne — que par quelqu'un. Հաւատալ ասմէք յամենայնի։ — sur la parole du maître. Հաւատալ կատարեալ ամենայնի զոր ինչ ասէ վարդապետն։ ‖ Յ. Խոստանալ երդմամբ. երդնուլ։ "Les janissaires jurèrent sur leur barbe qu'ils n'attaqueraient point le roi." VOLT. *Charles* XII, 6. ‖ Յ. Հաստատել երդմամբ. երդնուլ։ Il jura qu'il avait sauvé la patrie։ ‖ 4. Երդնուլ յոմէ ինչ պէտս. երդնուլ վայրապար։ On ne croit pas ceux qui jurent tant։ ‖ 5. Երդնուլ. հայհոյել։ — comme un païen. Il jure comme un charretier, comme un charretier embourbé։ ‖ 6. (ե–ֆ–ր.)

Digitized by Google

Զմրսանալ ընդ միմեանս։ Le vert jure avec le bleu. Des airs évaporés et des cheveux gris jurent ensemble։ ‖ 7. Ճռնչել (ևռազգալով)։ Un violon qui jure sous l'archet։ ‖ † 8. Ռռնչել (կատուի բարկացելոյ)։

— Se —. բ. ա. Երդնուլ, ամբանել միմեանց։ Ils se sont juré une amitié éternelle։

Jureur (ժու-ռօռ) ե. ար. Շատերգուն. երգուցիչ։ C'est un —, un grand — du nom de Dieu։

Juridiction (ժու-ռիտիսիօն) ե. էք. և. Իշխանութիւն գատելոյ. *իրաւասութիւն։ — ecclésiastique, laïque. Cela est de votre —, sous votre —։ ‖ 2. Երկիր ընդ իշխանութեամբ գատաստի. սահման գատաստական։ La — de cette cour est fort étendue. Vous passez les limites de votre —։ ‖ 3. Ժողով գատաստից. գատաստիք։ Ce juge appartient à telle —։

Juridictionnel, elle (ժու-ռիտիսիոնել, էլ՛) ած. *իրաւասական։ Droit, pouvoir —։

Juridique (ժու-ռիտիք) ած. Ըստ օրինաց գատաստանի. ատենական։ Sentence —. Cela n'est pas —։

Juridiquement (ժու-ռիտիքման) մ. Ըստ իրաւանց գատաստանի. *գատաստանապէս։ Sentence prononcée —։

Jurisconsulte (ժու-ռիսգոնսիւլթ) ե. ար. Հմուտ ի բանագիտական խնդրոց. իրաւագէտ։ Savant —. Consulter un —։

Jurisprudence (ժու-ռիսբրուտանս) ե. էք. և. Գիտութիւն իրաւանց և օրինաց. իրաւագիտութիւն. օրինագիտութիւն։ Il est savant en —. Enseigner la —։ ‖ 2. Սկզբունք իրաւանց սեպհականք խրատքանչիւր աշխարհի կամ իրաւաքանչիւր ինքեան. իրաւագիտութիւն։ La — romaine, française. La — commerciale։ ‖ 3. Օրինակ կամ հզանակ գատելոյ։ La — de la cour n'a jamais varié sur ce point։

Juriste (ժու-ռիսթ) ե. ար. Որ գրէ զիրաւագիտական խնդրոց. իրաւարան։ Tous les juristes disent que...

Juron (ժու-ռօն) ե. ար. և. Սովորական օրինակ երգնլոյ սուտ. երգուեալ։ *Ventre-saint-gris* էր le — de Henri IV. C'est son —։ ‖ 2. Երգուեալ. յիշոց. ի-ֆի-ռօ։ Lâcher un —, un gros —։

Jury (ժու-ռի) ե. ար. և. Ժողով, գատաստութիւն քաղաքացեաց՝ որ վճիռ հաստանին գյանցաւորութենէ ամբաստանելոյն. Ս. երգուածք։ (Ոմանք գրեն Juri)։ Les membres du —. Le chef du — auquel une affaire est soumise։ ‖ 2. *Ցուցմնաժողով կարգեալ ի քննութիւն իրաց ինչ մատնաւորաց։ Le — de l'exposition de peinture։

Jus (ժու) ե. ար. և. Հիւթ մրգոց կամ խոտոց հանեալ մինչեւով կամ եփելով. մուզ. քամուածք։ — de citron, d'orange. Du — d'herbes. — de réglisse. Օշարակ [suc] արմատոց մատուռատակի. մատուռատակի քամուածք։ Le — de la vigne, de la treille. Ւրիւն խաղողոյ. բեր որթոյ. գինի։ ‖ 2. Աբգանակ. Ս. մսալուծ։ La viande nageait dans le —. Donnez-moi du — de ce gigot։

Jusant (ժու-զան) ե. ար. Նաւագնութիւն կատարց ծովու. տեզատուութիւն։ (Որ և Reflux)։ Flot et —. Ces navires attendent le — pour sortir du port։

Jusque կամ **Jusques** (ժու-ս. գրի Jusques ատոլի ձայնաւորի, ի չափաս բանի՝ տա ի յատկոլոլ մի վանի, և յարձակ բանի՝ տա ի քաղցրահնչիւն գրանն առնելոյ. Jusques au ciel, ժու-սքէլ. ō ֆիէլ.) նե. և. Մինչև ի. մինչև ց. մինչ ի։ De Constantinople jusqu'à Stockholm. Ի կոստանդնուպոլսէ մինչև ի Ստոքհոլմ։ Jusqu'à présent, Մինչև յայժմ. յայժմ. յարգ։ Jusqu'aujourd'hui. Jusqu'à minuit. Հատարակ գիշերասւ չափ. մինչև կէսգիշերոյն։ Nu jusqu'à la ceinture. Մերկացեալ չափ մերկ։ Jusqu'ici. և. Մինչև յայս վայր. յայս վայր։ Jusqu'ici j'ai parlé des Romains։ ‖ 2. Մինչև յայժմ. Cela ne s'était pas vu jusqu'ici. Jusque-là. և. Մինչև յայն ատեն. մինչև յանդգր։ Vous irez jusque-là et vous trouverez un guide։ ‖ 3. Յայն վայր. յայն ժամ։ Vous différerez jusque-là։ ‖ 3. (ի-ֆ-բ.) Ա՛դէշ ապ։ "Tu pourrais être lâche et cruel jusque-là!" corn. *Attila*, v, 3. Jusqu'à quand? Մինչև ցե՞րբ. ցե՞րբ. մինչև ցե՞րժամ։ ‖ 2. Մինչև անգամ։ Ils ont tué jusqu'aux enfants. Մինչ անգամ և զմանկունս կատարեցին։ Il aime jusqu'à ses ennemis։

— Jusqu'à ce que. լտ. ա. Մինչև. ցարժամ։ Jusqu'à ce que cela soit fait. "Il promettait de ne point prêcher jusqu'à ce que le roi lui permettrait." boss. *Var.* 10. Խոստանայր չքարոզել բնաւ՝ մինչ ոչ նախ ի թագաւորէն առնուր հրամանն (ա)։

— Վկաց. (ա) "Ու ես-ցին հրանալ (գնալ ի խոշն)՝ մինչ ոչ նախ ի փիլիպոսէ սուին հրամանն." bշնիկ. 87. — "Ե- ու նախ հրամայեաց երթալ յայնկոյս ծովուն, ինչ ու նախ թագաւոր." ոսկ. Մա. Բ. բ. 428. — "Ինչու ես-ցիս (սպանայ) փակալ (ղե-գա) ի փեպչել պատկին, մա գնդիսայն գայլ ա՛ս սասրիլ յոչնչացս և սրելացս՝ ինչ ու նախ ընս սպան իւրին հանասա՛ր." ոսկ. փիլիպ. Զ. ճորգ. 412. — "Ու գասնայր չես գեղն, ինչ ու նախ ընս գեսանէր." վ.հ. Ա. 19։

Jusquiame (ժու-սքիամ՛) ե. էք. Տունկ ինչ թմրեցուցիչ. բանգ։ — noire. Ագռիճ բանգ. (որ և Hanebane)։

Jussion (ժու-սիօն) ե. էք. Հրամանն արքունի։ Le roi envoya des lettres de — au parlement։

Justaucorps (ժու-սթոքոր) ե. ար. Հանգերձ ինչ ի հզանաւոր՝ որ իջանէ մինչև ցծունկս և զոսկ գիրկան. վերարկանակ։

A. **Juste** (ժու-սթ) ած. և. Արդար, արդարացի. ուղիղ։ Un arrêt, une sentence —. Ce que vous me demandez n'est pas —. — récompense. Արդարահատոյց վարձք։ ‖ 2. Որ գասէ արդարութեամբ. արդար. արդարադատ. արդարահոգի։ Dieu est —. Ce magistrat est très —. — Dieu! — ciel! և ի բնոպի. justes cieux! Արդարադատ Աստուած. արդարագատ երկինք։ ‖ 3. Արդար. արդարագործ. բարեպաշտ։ Homme — et craignant Dieu. Ա՛յր արդար և երկիւղած Աստուծոյ։ ‖ 4. Արդար. արդարացի. իրաւ. իրաւացի. օրինաւոր։ De justes espérances. De justes soupçons. Une — colère։ ‖ 5. Արդար. ուղիղ. օրինաւոր։ Balance —. La — mesure. Le — poids։ ‖ 6. Ճշդիւթ. ճիշդ. ուղիղ։ Habit —. Expression —. Avoir une idée — de quelque chose. Cette montre est —. — milieu. տես ի Milieu։ ‖ 7. Պատշաճ. վայելուչ. գիպող։ Ce passage est bien — à notre sujet։ ‖ 8. Ընտրեալ. կիրթ։ Avoir l'oreille —, le coup d'œil —. Cet homme a l'esprit —։ ‖ 9. Անվրէպ։ Cette arbalète est —. Ce fusil est très —։ ‖ 10. Դիպաձիգ. կողովաձիգ. (զ.)։ C'est un bon tireur, il est bien —։ ‖ 11. Կարի կարճ, կամ կարի նեղ, կարի անձուկ։ Cet habit m'est —. Voilà des souliers qui me sont trop justes։

— ե. ար. և. Արդարն. արդարութիւն։ La science du — et de l'injuste։ ‖ 2. Արդար. արդարագործ. ուղիղ. ուղղագործ։ Dieu fait luire le soleil sur les justes et sur les pécheurs. Le séjour, la demeure des justes. Բնա-

Digitized by Google

կարան արդարոց. երկնից արքայութիւն։ Le sommeil du —. Քուն արդարոյ. քուն քաղցրանիրհ. (առ մերթ հնդեց. նոխթեամբ)։ "M. Gastoul dormait du sommeil du — [dans un salon où un jeune amoureux faisait la cour à sa femme]." CH. DE BERNARD, *la Cinquantaine*.

= *s.* 1. Կլխա (ա). Ճշդիւ գաւակաս. Ճշդիւս. Ճշդապես։ Il est arrivé — à l'heure du dîner. N'est-ce pas là ce que vous me demandez? — Juste, tout juste։ ‖ 2. Ընդունութեամբ. ուղիղ. արդարութեամբ։ Peser, mesurer —։ ‖ 3. Ձայն. բարւոք. գեղեցիկ։ Il chante —. Il a deviné —։

— Être chaussé trop —. Ընել մեծեակս կարի նեղս։

= Au —. Ար. առ. Ճշդիւ. Ճշդապես. գաւակաս։ Je voudrais savoir au — le nombre des soldats։

= ՎԱՍ. (ա) "Հարցին և գիտացին զի նմա յոմէ առաջ խոս և յոմէ յառաջ նզիտաց Աստուած յոյսս նորա էին զի զուտ նորա է վէր գահին." ՎԼ. Ա. 59։ [որ գոպէ զմէջքն. (ել.)։

B. **Juste** (ժիւսթ) ած. ապ. Զգեստս ինչ կանանց չինակառաց

Justement (ժիւսթըման) *s.* 1. Ադրարութեամբ. իրաւամբ։ Il a jugé —. Il a été puni —. Յարժանի պատժոցդ։ ‖ 2. Ճշդիւ. Ճշդիւս. Կշիռ։ Vous arrivez — à l'heure qu'il faut։

Justesse (ժիւսթես) ած. իգ. 1. Ճշդութիւն. Ճշդարարութիւն. պատշաճութիւն։ La — d'une vis et de l'écrou dans lequel elle entre։ ‖ 2. (ենթ.) Կշռութիւն. ուղղութիւն. գիտողութիւն։ La — d'une expression, d'un raisonnement։ ‖ 3. Կարողութիւն (մտաց)։ ‖ 4. Ուղղութիւն. Ճշդաւորութիւն։ Cette balance est d'une grande —. La — de la voix. La — du tir. Անվրէպ գիտողութիւն։

Justice (ժիւսթիս) ած. իգ. 1. Արդարութիւն. առաքինութիւն։ La — est la première des vertus. Un prince qui gouverne son peuple avec —. La — distributive։ ‖ 2. Ուղղութիւն անկեալ յոգւոջ ընդհանուր Աստուծոյ. արդարատուր կրօնից։ Persévérer dans la —։ ‖ 3. Իրաւարար պարտաւոր կրօնից (քան աստուածեղէն գրոց). արդարութիւն. արդարագործութիւն. ուղղութիւն։ Accomplir toute —. Marcher dans les voies de la —։ ‖ 4. Դիք արքունական (քան առաջակաց). Ադրարութիւն։ ‖ 5. Իշխանութիւն առնելոյ իրաւունս, հատուցանելոյ վարձս և պատժելոյ. արդարութիւն։ La — divine, humaine. L'administration de la —. Le garde des sceaux, ministre de la —. Rendre —. Առնել իրաւունս կամ արդարութիւն։ ‖ 6. Ձանաչելի գիրաւունս ուրուք յիրս ինչ. լսելի բազոդոյ ուրուք. արդարութիւն։ Demander, obtenir —. Soyez certain que l'on vous fera —, que — vous sera faite. Faire —. Հատանել զարդար գաւակիցն։ Faire — de quelqu'un. (ենթ.) Գաւժել, պատուհասել զոք քան արժանիսց։ On a fait — de ces brigands. Faire — de quelque chose. (ենթ.) խոտել. հպերել. գաւաղարտել։ L'opinion publique a fait —, bonne — de ces impostures. Faire — au mérite, rendre — au mérite de quelqu'un. Ճանաչել զարժանաւորութիւն կամ զվաստակ ուրուք։ Se faire — à soi-même. Անձամբ անձին խնդրել զիւիւ. զանձին զիւիւ խնդրել։ Se faire —. Գաւաղարտել զանձն' խոստովանելով զյանցանս իւր։ "Qui est-ce qui se fait —? les petits veulent passer pour médiocres; tout le monde fait plus qu'il ne peut." FÉN. *Tél.* XII. ‖ 7. Շնորհել զոր ինչ պահանջէ ոք գաւաղանաւոր. գաւաղանել ուսմամբ. արդարութիւն։ Rendre — à quelqu'un. 1. Գաւաղանել ուսմամբ. առնել իրաւունս կամ արդարութիւն։ ‖ 2. Տալ ուսմամբ զարժանաւոր վիճակութիւնն. Ճանաչել զաւաղանաւորութիւնս ուրուք։ Je lui rends —, il a fait tout ce qu'il pouvait faire. Se rendre — à soi-même. Խոստովանել զինքս յանցանս։

‖ 8. Ադրարութիւն. իրաւունք։ Il comptait sur la — de sa cause. Avec —, de toute —. Անձնային իրաւամբք. կարի յիրաւունս։ ‖ 9. Առեանք և առնեակալք [magistrat]. գաւաւորք. արդարարութիւն։ Les gens de —. Déférer quelqu'un à la —. Un repris de —. Se brouiller avec la —. Զարտաւոր լինել գաւաւորեանի վասն չարագործութեան իրիք. (տե. արդարութեան հետ ուրուխ)։ ‖ 10. Գաշտօն գաւաւորի. գաւաւորութիւն։ — de paix։ ‖ 11. Գաշտօնեութիւն, պաշտօնարան Ադրարութեան։ Employé à la Justice։ ‖ 12. Կախաղան։ Ce seigneur avait tant de piliers à sa —։

— Haute —. Իշխանութիւն առնուաւոյն կամ պատիւ [seigneur] ի մահ գաւաղապարտելոյ զոք. բարձրագոյն արդարութիւն։

—*s.* Գործք արդարութեան. արդարութիւնք։

Justiciable (ժիւսթիշաբլ) ած. և ած. Ականեալ ընդ իշխանութեամբ գաւաւորի. գաւաւորի. գաւանլի։ Vous êtes — de ce juge de paix. Je ne suis pas votre —։

A. **Justicier** (ժիւսթիշիե) ած. Գաւաժել զոք քան գաւաղմանցն (գլխաւորով կամ կախելով)։ On fit — ces voleurs. Il a été justicié։

B. **Justicier** (ժիւսթիշիե) ած. ապ. 1. Ադրար. արդարատէր. արդարարիրով։ Ce prince était grand —։ ‖ 2. Որ ունի իրաւունս գաւանլոյ. գաւաւոր։ Haut —. Բարձրագոյն գաւաւոր։ Յայս մերս վերի և իրը ած. ապ. Seigneur haut —։

Justifiable (ժիւսթիֆիաբլ) ած. Զոր մերթ ե արդարացուցանել. *արդարանալի։ Sa conduite n'est pas —։

Justifiant, ante (ժիւսթիֆիան, անթ) ած. Ադրարացուցիչ (հատուած կամ շնորհք, քան աստուածաբանից)։

† **Justificateur** (ժիւսթիֆիքաթէօր) ած. ապ. Հաստատիչ, համեմատիչ (նշանագրաց տպագրութեան)։

Justificatif, ive (ժիւսթիֆիքաթիֆ, իվ) ած. 1. Ադրարացուցիչ։ Moyen, mémoire —։ ‖ 2. Հաստատիչ աստուածաբանական. աստուածիչ։ Les pièces justificatives d'une histoire։

Justification (ժիւսթիֆիքասիո̃ն) ած. իգ. 1. Ադրարացուցանելն զոք, զանձն. *արդարացուցուցումն։ J'entreprendrai leur —. La — de mes actes։ ‖ 2. Հաստատելն. աստուածիչն։ La — d'un fait։ ‖ 3. Ադրարանալն (մեզաւորի, քան աստուածաբանից). արդարութիւն։ ‖ 4. Բերեալութիւն առգից (քան ապագրողաց)։ Ce vers dépasse la —։

Justifier (ժիւսթիֆիե) [Je justifiais, nous justifiions, vous justifiiez. Que je justifie, que nous justifiions, que vous justifiiez.] ած. ապ. 1. Ադրարացուցանել։ Les qualités du défunt justifient bien les regrets de ses amis։ ‖ 2. Անպարտ ցուցանել, երևեցուցանել. արդարացուցանել։ Il a été justifié de ce crime. Je dois — ma conduite։ ‖ 3. Յոմ զարդարութիւն շնորհաց (քան աստուածաբանից). արդարացուցանել։ Nous sommes justifiés par le sang de J.-C. ‖ 4. Ադրարացուցանել. իրաւացուցանել. իրաւունս տալ. հաստատել։ Il a justifié ma confiance. L'événement a justifié sa prophétie։ ‖ 5. Հաստատել զճշմարտութիւն իրիք. արդարացուցանել. հաստատացուցանել. աստուգել։ Je vous justifierai le contraire։ ‖ 6. Տալ ապաւէն իրիք զպատշաճ երկայնութիւնն (քան ապագրոց)։ ‖ † 7. Համեմատել զնորածիս նշանագրս ապագրութեան ընդ օրինակացն։

Digitized by Google

= Se — . բ . ա . 1. Արդարացուցանել զանձն։ ‖ 2. Արդարանալ։

Jute (ժիւթ) է . ա. կանեփ ինչ Հնդկաց. Հնդիկ կանեփ։

Juteux, euse (ժիւ-թո, թօզ) ած. *Հիւթալից (միրգ). Melon —. Pêche juteuse։

Juvénile (ժիւ-վինիլ) ած. Երիտասարդական։ Un talent —. Une ardeur —։ [Թխուն։

† **Juvénilité** (ժիւ-վինիլիթե) է . Եէ. Երիտասարդութիւն։

† **Juxtalinéaire** (ժէք-սթա-լինէ-էր) ած. *Աբջիթերատառ։ Traduction —։ [գրիչ. գնել առ երկ։

Juxtaposer (ժէք-սթա-բոզէ) † բ . ն. Աբջիթերատառ = Se —. բ . ա . Գալ, յարիլ առ միմեանս. յօգնալ միանալ։ Des molécules qui se juxtaposent։

Juxtaposition (ժէք-սթա-բոզ-իսիոն) է . Եէ. Գալն առ միմեանս. առընթեր յաւելուած. առընթերադրութիւն։ Des coquilles qui croissent par —։

K

KAR

K (քա, քէ) է . ա. Միասաներորդ Նշանագիրը և առ Թերորդ բազմային գազղիական այբուբենիդ։

Kabak (քա-բա) է . ա. կապկիլլ, Ս. գինետուն (ի Ռուսաստան)։

Kabin (քա-բին) է . ա. 1. Աբծոցի պէս հատուցանէ մեջհիասական ազ կնոջ իւրաւ յարձակիլ իւր ընտ. կապկինք. (տրտ. ի-ուլին)։ ‖ † 2. Ամժամանակեայ ամառանոցիթիւն (տրովանսիացի նաւավարաց ընդ յոյն կանայս եգեան ծովուն [Archipel])։

Kahouanne (քա-ուան') է . Եէ. Ազգ ինչ կրայի [tortue] որոյ պատեանք վարձին յարուեսաս. *վիշապակրայ։

Kakatoès (քա-քա-ոես) է . ա. տես Cacatois.

Kaléidoscope (քա-լէյ-տո-սքոփ) է . ա. տես Caléidoscope.

Kali (քա-լի) է . ա. Տունկ ինչ փշալից տերևավք՝ որ բուսանի ինքնին ի ծովեզերս. Գ. Թանթանիկ։ (Տես և Alcali, 1)։ C'est de la décoction du — que les Arabes faisaient le sel qu'ils ont nommé alcali։

Kamichi (քա-միչի) է . ա. Միճ Թռչուն ինչ սեաւ և բարձրաստուն՝ որ ունի նմանութիւն սագաւարտի ի գլուխն։ Le — habite dans les marécages de la Guyane et du Brésil։

A. **Kan** (քան) է . ա. 1. Իշխան Թաթարաց. խաքան. խան։ Le — des Tartares. Le grand —։ ‖ 2. կուսակալ (Պարսից). խան։

B. **Kan** (քան) է . ա. Իջևան (կարաւանաց յԱրևելս). խան։ (Գրի և † Han, † Khan)։ Nous atteignîmes le — avant la nuit։

Kandjar կամ **Kandjiar** (քան-ճար, քան-ճիար) է . ա. Դաշոյն երկսայրի (ընդհակառակ Սրոյ և Պերճրնկեի). (տրբ. խանճէր)։

Kangourou կամ **Kanguroo** (քանկ-ուռու, քանկ-ուռո) է . ա. Զորքատանի ինչ Նորոյն Հոլլանդիոյ. *ազեվազ։ Le — est remarquable par le volume de sa queue, sur laquelle il s'appuie en sautant։

Kantisme (քան-թիզմ) է . ա. Գանտեան փիլիսոփայութիւն. *գանտուԹիւն։

Kantiste (քան-թիսթ) է . ա. Հետեւող վարդապետութեան Իմմանուէլի Գանտի՝ փիլիսոփայի գերմանացւոյ՝ որ ելս կայս ԺԸ գարուն. *գանտեան։

Kaolin (քա-ոլին) է . ա. Ազգ ինչ սպիտակ կաւոյ ճենոյ՝ յորմէ կազմի ճենապակի [porcelaine]. *քաոլինգ։ (ճենարէն տա՝ Բարձր, լին՝ բլուր)։ Գրի և Caolin։

Karabé (քա-բա-պէ) է . ա. տես Carabé.

Karat (քա-րա) է . ա. տես Carat.

KIN

Karata (քա-րա-թա) է . ա. 1. Ազգ ինչ Հոլաւէի Ամերիկայ. ամերիկեան Հոլաւ։ Les sauvages tirent du — une sorte de fil qui leur sert à faire de la toile, des filets, des hamacs, etc. ‖ 2. Ազգ ինչ Հոլաւէի Անտիլեանց և Յամայիկայ [Jamaïque], որոյ պատուղ նման է ռուլորայ և ունի համ Թթուաշ ախորժական. անտիլեան Հոլաւէ։

Katakoua (քա-քա-ուա) է . ա. տես Kakatoès։

Keepsake (քիփ-սէյք) է . ա. Մատեան փառակազմ որ ընծայի ուխտ իբր ի յիշատակ. մատեան յիշատակի։

Képi (քէփի) է . ա. *Մրթիակ [casquette] (զգեստից Գազղիացւոց և աշակերտաց դպրոցաց)։

Kératophyte (քէ-րա-թոֆիթ) է . ա. Գոյացութիւն ծովային Թափանցիկ իբրև զեղջիւր. *եղջերատունկ։

Kermès (քէր-մէս) է . ա. 1. Զատենիկ բազբակ և կարմիր, զոր գործ էգն որդան իրեք ի վերայ տերևաց և սատոց վայրի կազնւոյ. որդան կարմիր. որգան. էգերգ (ա)։ — animal կամ végétal. Le — est aujourd'hui beaucoup moins employé pour la teinture que la cochenille du Mexique։ ‖ 2. Ըմպելի ինչ բժշկական. *կարմրակ։ — minéral. Le — se donne dans diverses affections de poitrine։

= Վահճ. (ա) "Լըրվ. ինչն ինձանէ ի ար ի ձեզ ի-ըն-ն տե-ըին վերայ ի-ար-ըս-ի ի-ար-ըս-ի ա-բան ըզէ հարկիկ ի, և ինի ձ ի-ղվին՝ ի- ին-ձ ի-էրկայ, էր ու ձ ու, և նէրկ-ըն-ին ի- ի-ղ-ին և ղ-ադէկ-ու և պ-ար-դն այ-ով ի- նէրկին, և զղ-ան այլ այ-ով ի- նէրկին." Ամրա. Անգ. անագ.

Kermesse (քէր-մէս) է . Եէ. 1. Հանդիսական ատեան վաճառս ի փլանդրիա և ի Հոլլանդիա. *քերքմէս։ ‖ 2. Նկար քերքմեան. *քերքմէս։ Une — de Rubens։

Khédive (քէ-վի) է . ա. *փոխարքայ եգիպտոսի. (տրտ. Խըտիվ, իշխան)։

Kilogramme (քիլօ-կրամ) է . ա. Իշխ. հազար գրամից. *հազարագրամ։ Համառօտաբեռմբ և ընդ. ասի և Kilo. Cinquante kilos։ [*հազարապաիտոր։

Kilolitre (քիլօլիթր-ը) է . ա. Զափ հազար լտրից.

Kilomètre (քիլօմէթր-ը) է . ա. Զափ ինչ ուղղ հազար մետրից. *հազարատմեար։ [կան։ Mesure —։

Kilométrique (քիլօմէթր-իք) ած. *Հազարատմեարա-

King (քին) է . ա. Ընտրեական մատեանք ճենոյ՝ յորս բանսիգակալ և վարգապետութիւն և բարեպաշտ կանոնիկիոն։ Les cinq kings։

Kinine (քինին') է . Եէ. տես Quinine.

† **Kinnor** (քինոռ) է . ա. տես † Cinnor.

Kino (քինօ) է . ա. Գոյացութիւն ինչ բուսական՝ կարծր և ի գոյն խորին [foncé] կարմիր, պիտանի ի բժշկութեան. *քինոյ։

Digitized by Google

Kiosque (ւիօսք) ե. ար. Ս. Հովանոց ի պարտիզի. բնիկրանոց. ւիօսք։ ‖ 2. Փոքրիկ խանութ ի փողոցս քաղաքի՝ ուր վաճառին լրագիրք։

Kirsch-wasser (ւիրշ-վասր) ե. ար. *կեռասաջուր։ Ասի և Համառօտութեամբ Kirsch (ւիրշ). Boire du kirsch։ (Գերմաներէն Kirsch կեռաս, Wasser ջուր)։

Klephte (ւլեֆթ) ե. ար. տես Clephte.

Knout (ւնութ) ե. ար. Ս. Խարազան Ռուսաց ի բանալ արկանաջլաց [nerf de bœuf] պնդով հիւսեալց։ Un petit nombre de coups de — donnent la mort; quatre à cinq suffisent pour ne faire qu'une plaie du corps du condamné։ ‖ 2. Տանջանք խարազանի ի Ռուսաստան։ Le supplice du —։

Kopeck (ւօփեկ) ե. ար. Գինէի դրամ Ռուսաց՝ որ արժէ իբր չորս Հարիւրորդս փրանկի. *կոպէկ։ Cent kopecks font un rouble effectif ou rouble d'argent։

Koran (ւօրան) ե. ար. տես Coran.

Kouan (ւուան) ե. ար. Տանիկ ինչ յորոյ անդամանին կաղապի կարմիր [carmin]. *կարմրինդ։

† **Koumis** (ւումիս) ե. ար. Շաճուկ կաթին մնասակ ձիոյ՝ ըմպելի թաթարաց և Ռուսաց. Ս. գինուկ։

† **Kousso** (ւուսօ) ե. ար. Տանիկ ինչ Հարաշտաստանի [Abyssinie] օգտակար արգանց որովայնի. *քուսոյ։

† **Kremlin** (ւրեմլին) ե. ար. Ապարանք կայսեր Ռուսաց ի Մոսկուա։

Kreutzer (ւրոյցր) ե. ար. Դրամ Գերմանիոյ, որ է վաթաներորդ մասն փլորինի։ [լաղոր Գարսիդ։

Kurtchis (ւուրչի) ե. ար. յտ. Զապտագործ Հեծելոց։

† **Kwas** (ւուաս) ե. ար. Ըմպելի Ռուսաց ի թթու գործեալ ցորենոյ և ի կեղևաց Հացի։

Kymrique (ւիմրիք) ած. տես Cymrique.

Kynanche (ւինանշ) ե. իգ. տես Esquinancie.

Kyrielle (ւիրիել) ե. իգ. Ս. Աղօթք ինչ կաթոգիկեայց ի պատիւ Աստուծոյ, Տիրամօրն կամ սրբոց. Տէր ողորմեաց. *լիտանիայք։ (Լատ. եւս տես Litanies)։ ‖ 2. (ւիրիե. և ընդ.) Շար. առատ. չդիտ։ Une longue — d'injures, de noms inconnus et barbares։

Kyste (ւիսթ) ե. ար. Թաղանթ [membrane] ի մէջ փամփշտի յորում ընտն հեղուկ. բուշտ։ Extirper un —։

Kystique (ւիսթիք) ած. *թշտական (այտուցի)։

Kystotome (ւիսթօթոմ) ե. ար. տես Cystotome.

Kystotomie (ւիսթօթոմի) ե. իգ. տես Cystotomie.

L

LÀ

L (ել) ե. իգ. Բրիստոսատառներորդ Ղևտացագիր և ինգերորդ քաղաքային գաղղիական ոյլուսներից։ Une L. իսկ յորժամ Հնչեցի լ, ստակոն է. Un L majuscule։

A. **La** (լ) յօդ իգ. տես Le, A.

B. **La** (լ) դեր. իգ. տես Le, B.

C. **La** (լ) ե. ար. Վեցերորդ խազ հերգացական երաժշտութեան։ Entonner le —. — dièse, bémol։

Là (լ) ած. Ս. Անդ. անդր. այդր։ Je sens du mal —. Mettez — ce livre. Halte-—. C'est — que je demeure. Restez —. կացէք անդ։ Il demeura —. Մնաց անդէն։ Que faites-vous —? Ձի՞նչ այդր գործէք։ D'ici —. Ս. Ասի անդր։ D'ici —, nous comptons deux lieues։ ‖ 2. Մինչև յայն ժամ։ Revenez demain; d'ici —, j'aurai arrangé votre affaire։

‖ 2. Ած. այդ. այն։ Cette femme-—. Կինդ այդ։ Quelles gens sont-ce-— ? ‖ 3. Ած. (ընդ.)։ —, dites-moi franchement. Ած ասացէք ինձ անկեղծութեամբ։ ‖ 4. Անդէն. դնեմին տակաւին։ En demeurer —. տես ի Demeurer, 1. En rester—. S'en tenir —. Laisser —. տես ի Laisser, 1.

— Çà et —. տես ի Çà.

— De —. Ս. Ասի. յայնմ վայրէ։ Au sortir de —. De là là, il y a deux mètres. Près de —. Մերձ յայն վայր։ À quelques jours de —. Իբրև անցին աւուրք ինչ։ ‖ 2. Ասի. յայնմանէ։ De — sont venues les guerres civiles. De — résulte mon malheur։

— Dès —. հբ. աս. Ս. Յօրէ անտի. յայնմ օրէ. յայնմ ժամանակէ հետէ. (իլ.)։ Il leur échut une succession, et dès — ils se brouillèrent։ ‖ 2. Վասն այնորիկ. այնր տեղապատ. (իլ.)։ C'est votre père, et dès — vous lui devez du respect։

† — Dès — que. ւկ. աս. Որովհետև։

— Par —. տես ի Par.

LAB

— Jusque-—. տես ի Jusque.

— Là-bas, là-contre, là-dedans, là-dessous, là-dessus, là-haut. տես ի Bas, A. ի Contre, այլևայլն Համդերձ։

Là là (լ լ) Ս. Աղէկ. Հա՛պա։ Là là, rassurez-vous, il n'y a rien à craindre։ ‖ 2. Զափաւորապէս. չափ ինչ. քան բաւականի. այսպէս և այնպէս. (ած. ասանկ նանկ)։ Est-il fort savant? — Là là. Avez-vous bien dormi? — Là là։

Labarum (լապարում) ե. ար. Խաչանշան գրօշ Մեծին Կոստանդիանոսի. լաբարոն։

Labeur (լաբէօր) ե. ար. Ս. Աշխատութիւն ծանր և անընդհատ. անգադար երկ. *դժուարագործութիւն վաստակի. տաժանութիւն։ Vivre de son —. Il jouit du fruit de ses labeurs։ ‖ 2. Վաստակ (երկրի). վար. Հերկ. արօրագործութիւն։ Ces terres sont en —։

Labial, ale (լաբիալ, ալ) ած. Ս. Շրթնային. *շրթնայիմն։ Muscle —. ‖ 2. Որ հնչի շրթամբք (հնչառագիր). *շրթնայոյին. *շրթնաձայն։ Lettre, consonne labiale։ Յայս մինս վարի և իբր ե. իգ. Les labiales B, P, F, V, M.

Labié, ée (լաբիե) ած. Որոյ ծաղիկ է շրթնանման (առնիկ). *շրթնաձագիկ. *շրթնաւոր։ Plante labiée։ Ասի և ընձաղկանց. Fleur labiée։

— ե. իգ. *շրթնաձագիկ, *շրթնաւոր առնիկ։ Famille des labiées. La lavande est une —։

Labile (լաբիլ) ած. Ս. Տկար. գայթաղ (միտք կամ յիշողութիւն)։ Mémoire —։ ‖ 2. Դիւրահաս (մատուռք անկաց)։

Laboratoire (լաբօրատուար) ե. ար. Գործանոց (տարբագիտաց, գեղագործաց, անուշահարաց)։

Laborieusement (լաբօրիէզման) ած. Մեծաւ աշխատութեամբ։ Cet écrivain ne produit que —։

Laborieux, euse (լաբօրիէ, իէզ) ած. Ս. Գործ-

Digitized by Google

ծաւալը. աշխատասէրը. վաստակասէրը. երկասէրը։ Un homme très— ։ ‖ 2. Տաժանելի. բազմավաստակ։ Longues et laborieuses recherches. Examen — et difficile։ ‖ 3. Յարմար և դիւրաւարին. տաժանելի։ Digestion laborieuse։

Labour (լաբուր) ի. ար. Վար. Երկ. արօրագործութիւն։ Il faut donner un seul —, deux labours à cette terre. — superficiel, léger, profond։

Labourable (լաբուրապլ) ած. Հերկելի. վարելի։ Terres labourables։ (Իր և Arable)։

Labourage (լաբուրաժ) ի. ար. 1. Արօրագործութիւն. Երկագործութիւն. Երկուքն։ Le — des terres légères est plus aisé que celui des terres grasses։ ‖ 2. Արօրագործ գործիքս. Երկագործութիւն։ Il entend bien le —. Il a quitté le — pour le commerce։

Labourer (լաբուրե) բ. ն. 1. Գործել, վաստակել զերկիր արօրաւ. կամ բահիւ. վարել. արօրագրել, արօրաբեկ առնել. արօրագրել. Երկել. Երկու Հարկանել։ — un champ, des vignes. — avec la charrue, à la bêche. — avec des bœufs. Հերկս Հարկանել եզամբք։ — à deux charrues, à trois charrues. Երկնաւար, երկրկնաւար առնել։ ‖ 2. Խորխորել, փորել (խլրտիւն կամ կնճիռ) գՀող։ Les taupes, les sangliers ont labouré tout ce pré։ Ամի և զթնդանօթից. Le canon a labouré ce champ. L'artillerie labourait les rangs de l'ennemi. Թնդանօթիք Հրեն. Հերին զառագմն թշնամեաց։ Les chagrins ont labouré son front. (ի.) Խորշս և կարկամութիւնս [ride] գործել ին վերտիք և ճակատ նորա։ ‖ 3. Գերել (նաւս կամ խարտիւ) գՅառագս ծովու։ ‖ 4. (ի. և ընդ.) Բազում ճգնաւնս կրել. առաւագել։ Il aura bien à — avant de parvenir à son but. — sa vie. Բազում վշտագ կեանս վարել. բազում վիշտս վշտանալ։

Laboureur (լաբուրուր) ի. ար. Հերկասէր. Հողագործ։ Bon, pauvre, riche —։

Labyrinthe (լաբիրինթ) ի. ար. 1. Բաւիղ. լարիւրինթոս։ Le plus célèbre — était celui d'Égypte. Le — de Crète։ (Տես և Dédale)։ ‖ 2. Անառաւագ բազմակամար և պարտիզի. բաւիղ. բազմուկ։ Le — de Versailles. On a fait dans ce jardin un beau —։ ‖ 3. Ներքին խորշ ականջս. Ջաց. բաւիղ։ ‖ 4. (ի.) Բաւիղ բազմակամար. խառնակութիւն։ Il est engagé dans un — fâcheux, inextricable. Il est dans un grand — d'affaires։ ‖ 5. (ի.) Բաւիղ. միմին խնդիրք. գժտաբանութիւնք։

Lac (լաք) ի. ար. Ովակ. լիճ։ Il sort une rivière de ce — . Le — de Genève. Lacs souterrains։

† **Lacédémonien, ienne** (լաքեդեմոնիէն, էն') ած. Լակեդեմոնական։

Lacer (լասե) բ. ն. 1. Պնդել, կապել ժապաւինաւ կամ խրատիւ։ — un corset, une femme։ ‖ 2. Կապել, ամրացնել զմեան ինչ առագաստին և վերայ առագաստաւանակալին [vergue]։ (Ա.ժմ. տես Prendre un — plusieurs ris)։ ‖ † 3. Գործել զօդս (ցանցի կամ առագանի)։ ‖ 4. Վերանալ, երևանել շան և վերայ քաջի։ Je crains qu'un mâtin n'ait lacé cette chienne։

= Se —. բ. ա. Պնդել, կապել զնա խրատիւ կամ զժապաւէնս։ Cette femme se lace elle-même։

Lacération (լասերասիւն) ի. Գաւառաւածք (գրաւածոյ կամ մատենի հրատարակաւ գաւառաւորի)։

Lacérer (լասերե) բ. ն. Գաւառաւել (զմատեան հրատարակաւ գաւառաւորի)։ Ce livre fut lacéré et brûlé par arrêt du parlement։

† **Laceret** (լասըր) ի. ար. Գայլիկան [tarière] փորթիկ։ (Գրի և † Lasseret)։

Lacerne (լասերն) ի. Խոշոր հանդերձ ինչ Հռովմայեցւոց ի պատհպանութիւն անձրևի. Լակեռնաւոյ. Խոշ հրաբուխ։

Lacéron (լասերոն) ի. ար. տես Laiteron.

† **Lacert** (լասեր) ի. ար. Ջուկն ինչ ծովու. Ասպրաձուկն։ (Իր և Lyre, Lavandière)։

Lacet (լասե) ի. ար. 1. Ժապաւէն երկայնածայր ի պնդել զՀանդերձս, զպարեգօտ [corset]. Խրատ։ Serrer un —. Il faut lâcher son —։ ‖ 2. Վարմ ըմբռնելոյ կազաւս, նաւպատակս. Հազբ։ Prendre un lièvre au —։ ‖ 3. (ի.) Թակարդ. Հազբ. որոգայթ. ծուղակ։ Je me suis laissé prendre aux lacets de cet intrigant. Être pris dans ses propres lacets. Շաղիլ, փակիլ յիւր թակարդս. անկանիլ յորոգայթն զոր լարէ ոք այլոց։ ‖ 4. Լար խեզդելոյ. խեզդ։

Lâche (լաշ) ած. 1. Թոյլ. լոյծ։ La corde de cet arc est —. Danser sur la corde —։ ‖ 2. Անօգ. Ս. ցանցաւս։ Toile, drap —։ ‖ 3. Լոյծ։ Avoir le ventre —. Ունել որովայն լոյծ։ Le raisin rend, tient le ventre —։ ‖ 4. Խանաւ (օգ)։ ‖ 5. (ի.) Թոյլ. կնաւս։ Style —։ ‖ 6. Հեզգ. պզերգ. յոյլ։ Cet ouvrier est — au travail. Vie — et efféminée։ ‖ 7. (ի.) Անարի. վատ. վատասիրտ. երկչաւս։ Ce soldat est —. Un extrême danger peut donner du courage à l'homme le plus —։ ‖ 8. Վատ. արհամարհ. գՀուած։ C'est être bien — que d'abandonner son ami։ ‖ 9. Վատ. վատաբար. անպատուական. ամենաթափից։ Que cela est —!

Lâchement (լաշմա) ս. 1. Թուլութեամբ. Թոյլ. Թուլակի. Ս. Թուլկեմ։ Un paquet lié trop —։ ‖ 2. Թուլութեամբ. մեղկութեամբ։ Il travaille bien —։ ‖ 3. Վատութեամբ. անարգանաք. ամենաթափ։ S'enfuir —։

Lâcher (լաշե) բ. ն. 1. Թուլացուցանել (զլուաւն)։ ‖ 2. Լուծանել (կերակրոց զորովայն)։ Les mauves, les pruneaux lâchent le ventre։ ‖ 3. Թոյլ առ. Թողացուցանել. արձակել։ — un prisonnier. — un âne dans un pré։ ‖ 4. Արձակել (զշուն կամ զբազէ յորս, զգազան)։ ‖ 5. Արձակել (զոր ինչ ունի ոք ի ձեռն)։ Թողուլ։ Il tenait cela dans ses mains, il l'a lâché. — prise. տես ի Prise։ ‖ 6. Արձակել (զՀրացան, զԹնդանօթ, զնետ)։ — un coup de pistolet. — un trait. — un soufflet. Վազաւ ածել, Հանել. (ա.)։

† — l'aiguillette. տես յ'Aiguillette. — la bride. տես ի Bride, 2. 3. — la main. տես ի Main. — pied. տես ի Pied.

— la bonde d'un étang. Բանալ զերեսան ծակուս ձկնաց. արձակել զՋուրս։ — la bonde à sa colère. (ի. և ընդ.) Հեղուլ զորամոլութիւն իւր։

— Ce malade lâche tout sous lui. Հիւանդս այս արձակէ զմէզ իւր և զաւելիս մարթիցին. (ա. այս Հիւանդս անզգ կ'ընէ)։ — de l'eau. տես յ'Eau, 9. — un vent. փուաք Հանել, արձակել. (ա. տուաք)։

— une parole, un mot. 1. Ասել քաւաւակար կամ անՀամագ ինչ անխորհրդաբար, ընդ խօլ. (ա. բերնէն փախցընել)։ ‖ 2. Ասել ինչ խորհրդով, դիտմամբ։

— la parole, le mot. 1. (ի. և ընդ.) Ցայտ առնել զվերջին գիտս. Հաւանել։ Le mot est lâché, vous ne pouvez vous en dédire։ ‖ 2. Խոսովանիլ ինչ մի ոք ծանր է։

= բ. ն. 1. Թուլանալ (չուանի)։ ‖ 2. Արձակիլ (Հրացանի)։

= Se —. բ. ա. 1. Թուլանալ (զպատանակի). արձակիլ

Digitized by Google

(Հրաժանիք)։ ‖ 2. (ւխոսք.) Խօսքը բանս առաքից խորհրդոյ, յանխուսափ։ Il se repentit de s'être tant lâché devant eux։

Lâcheté (լաշէտե) ѳ. եդ. 1. Անարատութիւն. վատութիւն. վատաբարութիւն։ Il s'est déshonoré à la guerre par sa —։ ‖ 2. Գոթծ անարժան, ամօթալից. վատութիւն։ Ne point défendre ses amis absents est une —. Il a fait mille lâchetés։ [գլաբրիկամն խր։

† **Lâcheur** (լաշօր) ѳ. ր. Որ թողու վազվզողին

Laciné, ée (լասինե) ած. կտրատեալ առանց հատաստարութեան. (բան անկապեալաց)։ La tige de l'artichaut a ses feuilles laciniées։

Lacis (լասի) ѳ. ր. Գործած հիւսիկին, յանձակերպ։ Un — bien fin։

Lack (լաք) ѳ. ր. Տասն բիւր. հարիւր հազար. (առնելիքիս լաքը, պրս. լաք, Հարիւր հազար)։ Un — de roupies d'argent vaut, au pair, 253 238 francs։

Laconique (լաքոնիք) ած. 1. Լակեդեացի. լակեդեական։ Discipline —։ ‖ 2. Լակեդեական. կարճառօտ։ Discours —. Cet auteur est —։

Laconiquement (լաքոնիքման) մ. Լակեդեական պայմանաւ. կարճառօտ։ Il parle —։

Laconisme (լաքոնիզմ) ѳ. ր. կարճառօտ պայման խօսելոյ. պակասարանութիւն (ք). լակեդեական սասցուածք. լակեդեականութիւն. *լակեդեարանութիւն։

— Վեմ. (ք) "Ալքիսանդրոս ի հարցանէր ի Ըստիճէ Լաքիսմոնէ սէրնի զոսկեսաքանութիւն, ասէ. Զի մերձ ի ըստիճ." Պատ. Ա. 38։

† **Lacryma-christi** (լաքրիմա-քրիսթի) ѳ. ր. Գինի ինչ քաղցրահամ ի տարածս Վեսուվ լերին։ (Թարգմանի ի լատինին Արտօր Քրիսթոսի)։

Lacrymal, ale (լաքրիմալ, լ) ած. Արտասուաց. *արտասուական. (բան անգամագիտաց)։ Sac —. Անօթ, պարկ արտասուաց. *արտասրտական։ Points lacrymaux։

Lacrymatoire (լաքրիմատուար) ѳ. ր. Անօթ խեցիկէն կամ ապակիէն՝ գտեալ ի գերեզմանս նախնի Հռոմ. սնոյցուց. անօթ խաղաց անուշից. գաշտրայ։ On a cru longtemps avec peu de vraisemblance, que les lacrymatoires servaient à recueillir les larmes répandues aux funérailles du mort։ Վասրի ևս ածականօրէն. Urne, vase —։

Lacs (լա) ѳ. ր. 1. Լար. չուան։ On l'étrangla avec un — de soie։ ‖ 2. Լար (ըմբռնելոյ թռչնոյն, նապատակաց). Հաղը։ Un — de crin. Vendre des —։ ‖ 3. (ւխոսք.) Հաղիք. վարմ. ծուղակ. ակնատ։ Elle le retient dans ses —. Il est tombé dans le —։

Lactate (լաքտատ) ѳ. ր. Ակ քնի (բան ատրրատգիտաց). *կաթնատ։ — de fer. — de chaux։

Lactation (լաքտասիւն) ѳ. եդ. Դիեցուցիչ. *կաթնատուութիւն։

Lacté, ée (լաքտե) ած. 1. *կաթնային։ Diète lactée. Vaisseaux lactés, veines lactées. *Ախտից ատրեր անօթք կամ երակք մարդոյ։ ‖ 2. *կաթնատատ. *կաթնատեաց (տաւնիկք)։

— Voie lactée. Ծիր կաթին. յարդագալ։ (Որ և Galaxie, Le chemin de Saint-Jacques)։

Lactifère (լաքտիֆէր) ած. 1. *կաթնատար (անօթք կամ խազովակք մարդոյ)։ ‖ 2. *կաթնատատ. *կաթնատեաց (տաւնիկք, որպիսի են կազանչանն [tithymale], հազար [laitue])։ [գիտաց)։ Acide —։

Lactique (լաքտիք) ած. ր. *Շաքարական. (բան ատրրատ-

† **Lactomètre** (լաքտոմէթր) ѳ. ր. տես Galactomètre։

Lactucarium (լաքտիւքարիում) ѳ. ր. Հազարի [laitue] խէժ։

Lacune (լաքիւն') ѳ. եդ. Ընդհատութիւն կարգի (ի գիրս). ընդհատ։ Il y a une grande — dans cette décade de Tite-Live։ [habitations lacustres։

Lacustre (լաքիւսթր) ած. *Լճային։ Plantes, cités,

Ladanum (լատանում) ѳ. ր. Խէժ անուշահատ ծառի ինչ ի տերևաց Ciste անկոց. լատգանան. (պրս. լտին)։ (Տես և † Hypociste)։

Ladre (լատր) ած. 1. Բորոտ. ուրուկ. գզգի։ Il est —. Une femme —. Truie —. Lièvre —. Ծագաղատակ որ բնակի ի տեղիս ճահճախուռս։ ‖ 2. (ւխոսք.) Անզգայ. (ընտ.)։ Il est —, il ne sent pas les coups։ ‖ 3. Անտհ յոյժ. հցիր։ C'est un homme très —։

— —, ladresse. ѳ. 1. Բորոտ. ուրուկ. գզգի։ Une ladresse։ ‖ 2. Անտհ յոյժ. հցիր։ C'est un —։

Ladrerie (լատրերի) ѳ. եդ. 1. Բորոտութիւն. ուրուկութիւն. գզգութիւն։ Être entaché de —։ ‖ 2. Հիւանդանոց բորոտից. ուրկանոց. գզգեանց։ Être reçu dans une —։ ‖ 3. Ուրկութիւն խաղից։ ‖ 4. (ւխոսք. և ընտ.) Անլսափ, կարի ապաշնութիւն։ Quelle —!

Lady (լէտի) ѳ. եդ. Տիկին. օրիորդ (յԱնգղիա)։ Lady Mary. Lady Jane. Des ladies։

† **Lactare** (լէտարէ) ѳ. ր. Ցորրորդ (բան մեզ՝ հինգերորդ) կիւրակէ ազուհացից. կիւրակէ գաւառօրին։

† **Lagide** (լաժիտ) ѳ. ր. Լագոսեան (Թագաւոր Եգիպտացւոց)։

Lagophtalmie (լաֆթալմի) ѳ. եդ. կարճամնութիւն, կծկութիւն վերին կոպոյ մինչև ի բաց մնալ ական ի ննջելն. *հապաղաստիճանութիւն։

† **Lague** (լագ) ѳ. եդ. Շաւիղ, հետք նաւու ի ծովու։

Lagune (լագիւն') ѳ. եդ. Ցամաք ոսկաւանիտ. լճակ։ Les lagunes de Venise։

A. **Lai, laie** (լէ) ած. ժողովրդական. աշխարհական։ Un conseiller —. Frère կամ moine —. Աշխատաւոր եղբայր կամ սրեղոյ ի վանս։ (Որ և Convers)։

— ѳ. ր. եե. Աշխարհականք։ Les clercs et les lais։

B. **Lai** (լէ) ѳ. ր. 1. Փոքրիկ բանաստեղծութիւն զհրաշալի ինչ գիպուց. սրմանէ։ Un — d'amour. Les lais de Marie de France։ ‖ 2. Որբ. աշխար. հեծութիւն։

Laïc (լաիք) ած. ր. տես Laïque։

Laîche (լէշ) ѳ. եդ. Տունկ ինչ բուսակալ ի խոնաւ տեղիս, որոյ մի տեսակն վիրաւորէ ձեռս. Հոյս։ Ce foin ne vaut rien, il est tout plein de —։ (Որ և Carex)։

Laid, laide (լէ, լէտ) ած. 1. Տգեղ. անգեղեայ։ Homme —, fort —, extrêmement —. Elle est laide à faire peur. Avoir les mains laides. Le hibou est un oiseau très —։ ‖ 2. Անախորժ. անհաճոյ. յոռի։ Cette maison est fort laide. Le temps est bien —։ ‖ 3. Տգեղ. անվայելուչ. անպատեհ։ Ce que vous dites là est bien —։

— ѳ. Տգեղ. անգեղեայ։ Fi! le —! On a dit qu'une laide ne peut être aimée médiocrement։

— ѳ. ր. Տգեղն։ Des artistes ont préconisé le —։

Laidement (լէտման) մ. 1. Տգեղութեամբ։ Il enfle — ses joues։ ‖ 2. Անվայելուչ օրինակաւ։ Il m'a quitté —։

Laideron (լէտրոն) ѳ. եդ. Աղջիկ կամ կին մանկամարդ ագեղ. (ընտ.)։ Voyez cette petite — qui fait la coquette. C'est une — qui ne déplaît pas։

Laideur (լէտէօր) ѳ. եդ. Տգեղութիւն. անգեղեցկու-

Digitized by Google

թիւն։ Grande, horrible —. Il y a des laideurs qui ne sont pas désagréables. La — du vice։ [cassins։

A. **Laie** (լե) է. իէ. Մատակ կինճ։ Une — avec ses marcassins։

B. **Laie** (լե) է. իէ. Նեղ և նուրբ շաւիղ յանտառի։ (Ա.յժմ՝ ասի Ligne)։

Laimage (լեմաժ) է. ը. ։. Վաճառք ասրիպէնիք. ասուիք։ Faire commerce de —։ ‖ Ջ. Ասր. գեղջն։ Ce mouton, cette brebis a un beau —։ ‖ Յ. Գեղջն (գասուիս)։

Laine (լեն') է. իէ. ։. Ասր. բուրդ. գեղջն. կիրն։ — de mouton, de vigogne. — d'Espagne. Des agneaux à la — blanche. Սպիտակակիրն, լաւակիրն գառինք։ Mère —. տես ի Mère, B. Mouton bien couvert, bien fourni de —. Ասուիղ, Ս. բրդիղ, (գր. բրդաս) աչխար։ Carder, filer de la —. Le commerce des laines. Un bas de —. Ասուեայ, ասրիպէնէ, բրդեայ գուլպայ։ Bêtes à —. Անբանքը, ասրասրաք, գեղջնասուր անասունք, որպիսիք են խոյք, աչխարք, մանքիք [brebis] և գառինք։ ‖ Ջ. Խիտ և գաւազ [crépu] հեղք սևամորթից։

— Tirer la —. Գողանալ գիշերայն ի փողոց զվերարկուս անցաւորաց. (Ղ.)։

Lainer (լենե) բ. ն. Գզել (գասուիս)։ — du drap։

Lainerie (լենըի) է. իէ. ։. Վաճառք ասրիպէնիք. ասուիք։ La — s'est bien vendue à cette foire։ ‖ † Ջ. Տեղի կարելոյ գասր աչխարաց։ ‖ † Յ. Տեղի վաճառելոյ գասր. *բրգաբան։ ‖ † Վ. Ա.բուհաս յօրինելոյ ասուիայ պատառաս [étoffe]. բրգագործութիւն։

† **Laineur, euse** (լենեօր, եօզ) է. Գզիչ ասուիայց։

Laineux, euse (լենեօ, եօզ) ած. ։. Ասուիղ (աչխար). Ս. բրդիղ. (գր. բրդաս)։ ‖ Ջ. *Ասրալից. Թաւ (չուխայ)։ ‖ Յ. Ասուիղ. (գր. բրդաս)։ Plante, tige laineuse։

Lainier, † ière (լենիե, իէր) ած. ։. Ասրավաճառ. (Ղ.)։ ‖ Ջ. Ասրագործ. բրգագործ։

Laïque (լաիք) ած. Որ չէ աչ. յեկեղեցական և աչ ի կրօնաւորական կարգէ. աչխարհական. աչխարհիկ. ժողովրդական։ Une personne —. Un officier —։ (Մանր յատկանն գրին Laïc)։

Lais (լե) է. ը. ։. Ասատպատանիք, նորատանիք թողեալ ի հատանել անտառի։ ‖ Ջ. Ընդարձակեալ ծովեզեր կամ գետեզեր ի ալիկս և յաղագ ջուրց կամ ի մեկնելոյ ջուրց։ Les — et relais de la mer։

Laisse (լես) է. իէ. ։. Տաճն որով կապեալ առնին զշուներս։ Une — de criu. Des chiens de chasse qui vont en —. Une — de lévriers. Զոյգ մի քերծէից։ Mener des chiens en —. Ձեռնառնէ ձգել զշուներս որոց (ա)։ ‖ Ջ. Տաճն շանն։ Mener son chien en —. Mener quelqu'un en —. (է.խ.թ. և ընդ.) Ըստ կամից իւրոց վարել զոք. առնել և բերել զոք։ ‖ Յ. Լար (գէխարկի, փեշրի)։

= Վկաց. (ա) "Կնոջն ի.ոյնել առնկին ի.ոյորդս և ապրեցուլ, և այլ չնոյնան չնել պատմութեան ընդն ինոյնել գոնկին." Պիտ. թ. է. 543։ [զուտաս.)։

Laissées (լես) է. իէ. յէ. կոչ, տզր (գայլոյ, աղ.

Laisser (լես) բ. ն. ։. Թողուլ։ Il a laissé son fils à Paris. Je l'ai laissé seul chez lui. — quelqu'un loin de soi, loin derrière soi. Ցառաջել քան զոք։ — derrière soi. (է.խ.թ.) Անցանել զանցանել. գլել քան զոք. գերազանցել։ — là un vêtement. Դնել գՀանգերձն (ա). ի բաց մերկանալ գՀանգերձն։ Il a laissé là son entreprise. Ի բաց թողացոյց զձեռնարկութիւնն իւր։ — là quelqu'un. Լուծանել զբարեկամութիւնն ընդ ումեք։ Laisse là cette femme, elle te perdra. Թոյլ տուր անդր զկինդ, ի՛զ զկինդ. պատահեցուցանելոց է զքեզ չարեաց։ — quelqu'un pour mort. Թողուլ զոք իբր մեռեալ։ — la vie. (է.խ.թ.) Անկանիլ յաթեւէ. հլանիլ յոշխարհէ, ի կենաց մեռանիլ։ ‖ Ջ. Թողուլ. լքանիլ։ Depuis l'invention de la poudre, on a laissé l'usage de certaines armes défensives. Cette marchandise est à prendre ou à —. (գր. Կամ կաս տուք այն գինը զոր կը պահանջեմ, կամ ապրանքս չէք առնուր). (ընդ.)։ Il y a à prendre et à — dans ces marchandises. (գր. Զարն և բարին խառն է այս ապրանքներուս մէջ, պէտք է ընտրութիւն ընել)։ Avoir le prendre et le —. Ունել իշխանութիւն ընտրելոյ. (ընդ.)։ (Laisser վարեալ և առա գոյականօրէն)։ ‖ Յ. Թողուլ կատակաւ։ Il a laissé une somme considérable à l'hôpital de la ville։ ‖ 4. Թողուլ (յետ մնդհս)։ Il mourut sans — d'enfants. Անորդի, անզաւակ և յաշխարհէ (ր)։ Il laisse une femme et des enfants. — peu de biens après sa mort։ ‖ Ե. Թողուլ. յանձն առնել. հաւատալ. աւանդել։ Il a laissé tous ses papiers à son avocat. Je vous laisse cela en garde. — une chose au soin de quelqu'un։ ‖ Զ. Ջառնուլ, չառնել ի բաց. Թողուլ։ — son enfant en nourrice. Laissez-moi auprès du feu. Les voleurs lui ont laissé son habit. Թողին ի նա գոզք գՀանգերձ իւր։ ‖ Է. Թողուլ. Թոյլ տալ. Ներել։ Laissez que je vous réponde։ ‖ Ը. Ջառնել ընդ իւր. Թողուլ։ Je vous laisse ma voiture։ ‖ Թ. Մատանել առնել ընդ իւր. Թողուլ։ Il a laissé sa montre dans son cabinet։ ‖ 10. Թողուլ առնել (ի). Լսել. զանց առնել։ Je laisse une infinité d'autres preuves. Laissons cela։ ‖ 11. (Նախագաս անորիչ գերբայի) Թոյլ տալ. Թողուլ։ Laissez-moi parler. Թոյլ տուք ինձ խօսել։ Laissez-moi faire. — aller, — tout aller, — aller sous soi. տես յ'Aller. — faire, — dire. Ջառնել ինչ փոյթ զգործոց կամ զբանից ասրաց։ — échapper un cri. Ձին արձակել։ — échapper l'occasion. Կորուսանիլ զգէպ ժամանակին. (գր. պատեհ առիթը փախցնել)։ — voir. Ցուցանել։ Cette fenêtre laisse voir la campagne. — tout traîner. Թողուլ զամենայն ինչ խառն ի խուռն։ Je me suis laissé dire telle chose. Լուայ զայդ, այլ ես ինչ հաւատացի. (ընդ.)։ — courre les chiens. տես ի Courre, A. — dormir ses capitaux. Անշահ թողուլ զարծաթ կամ զդրամագլուխ իւր։ Se — tomber. Անկանիլ։ Cette femme s'est laissée tomber. Cette jeune fille s'est laissé marier à un homme qui ne lui convenait pas. (գր. Ահա օրիորդս գեմ չէ կեցած ամուսնանալու այնպիսի մարդու մը հետ որ իրեն չէր յարմարեր)։ Se — gouverner, conduire, mener, se — mener par le nez. Երթալ ըստ հանդոյս այլոց. (գր. քթէն բռնել տալ)։ Se — aller à la paresse. Ձծուլութեան գՀետ լինել. զաւանծանիլ, հաստանիլ ի ծուլութիւն. (գր. ինքզինք ծուլութեան տալ)։ Se — mourir. Մեռանիլ։ Il s'est laissé mourir il y a trois mois. Ce livre se laisse lire. (է.խ.թ. և ընդ.) Անոշխատ, հանգստութեամբ ընթերցանի այս մատեան։ Cela se laisse manger. (է.խ.թ. և ընդ.) Ախորժանօք ուտի այս։

— un champ en friche. Պատարկ, անգործ, Ս. խափանհերկ թողուլ զանգն։ [զուլ զպատեհ իւր։

— son jardin à l'abandon. Եղծ զեզբ, անխնամ թո.

— à désirer. Լինել թերակատար։ Cet ouvrage a du mérite, cependant il laisse beaucoup à désirer։

— Je vous laisse à penser ce qui en arrivera. (գր. Ձեզի կը թողում այս բանիս հետեւանքները ինքնին խորհիլ)։

Digitized by Google

— Ne pas — de, ne pas — que de. Ոչ գաղտրիկ ի ... On n'a pas laissé de se divertir en votre absence. Malgré leur brouillerie, il n'a pas laissé que de lui écrire. "On est trop heureux quand on n'est trompé que dans les choses médiocres; les grandes ne laissent pas de s'acheminer." ՊԱՆ. *Tél.* XXII.

— Laisser aller. ի. ար. Զարգացիլ. անփութանալ։ Avoir du laisser aller։

= ՎԱՍ. (Ա) "Յառնի չընկրկաց անտի և գնի վճռեցեալն, և առեալ վինէլ։ ի՝ փոքրա." ՅովՀ. ԺԳ. 4. = (Բ) "Անօրդէն անզգաւ։ եղեր յանգարհ (նահայ նայս)." ԲԺԱԶ. Գ. ԺԸ. 43։ = (Գ) "Թողից առել և զայլ անիւթ բազում յանցանսն." Մանգ. ԻԱ. 462. — "Զար ետուր առել զանարժանն ար ի հրապարանն ընկել, և զինաւ արհամարհանս ի փաղաքանսն." Պիտ. Բ. գ. 362։

Laissez-passer (լէ-փասէ) ի. ար. Հրամանի անցանելոյ. անցագիր. (առի զանձանց և զերաց)։

Lait (լէ) ի. ար. Ա. կաթն (ի անուանդ ներածին մանկան և ձագուց անասնոց)։ — de femme. Cette nourrice n'a point de —. Ils ont teté d'un même —, le même —. Cet enfant a été nourri de deux laits. — de vache, de brebis, de chèvre, d'ânesse, de jument. Fièvre de —. Զկերան մանաւանդ ծնօր։ Frères, sœurs de —. տես ի Frère, 1, ի Sœur. Dents de —. տես ի Dent, 1. Vache à —. տես ի Vache. Veau de —, cochon de —. Որթ, խոչընդ գինեցիկ։ ‖ Բ. (ի խոսք.) Ներաւոյս հնգտղ, մտաց. կաթն։ Il a sucé le — des saines doctrines. Sucer avec le — une doctrine, une opinion. Դիւր ընդ կաթին գիտութիւն կամ գիտութիւն իւր։ ‖ Գ. կաթն (ի կերակուր)։ Ne vivre que de —. Café au —. կաթն արմատուն։ Battre le —. Ծփիլ գկաթն ի խնոցւոջ [baratte] առ ի գործիլ կագի. ընդիլ. Գ. ձմռիլ։ — coupé. կաթն ջրախառն։ — coupé avec de l'eau, avec du bouillon. կաթն խառնեալ ջրով, արգանակաւ։ Bouillir du — à quelqu'un. (ի խոսք.) տես ի Bouillir, ի. ն. Soupe au —, կամ soupe de —. տես ի Soupe. — clair. Ա. Ջրի կաթն։ ‖ Բ. Ջուր արգելոյ ի մածնոյ. շմուկ։ (Թոյլ միաս ասի և Petit-—)։ — caillé. կաթն մածնեալ. մածուն։ — de beurre. Ջուր ձեռացեալ ի կաթանէ յետ փոխելոյ պարապատութեան նորա ի կագի. շմուկ. Ս. Յ. տան։ ‖ Գ. կաթն (անկոց ինչ)։ — de figuier. Le — qui sort du tithymale est corrosif։ ‖ Ե. Ըմպելի սրսուռատապան կաթնագոյն. կաթն։ Se nettoyer le visage avec du — virginal. Մաքրիլ զերեսս կուսական կաթամբ։ — de poule. Դնդանաց ձուոյ արկեալ ի ջերմ ջուր շրջապատեալ։

— de choux. Կաղ ջրախառն։

Laitage (լէթաժ) ի. ար. Կերակուրք ի կաթանէ, որպիսիք են կագի, սեր, պանիր. կաթնեզէնք. կիթեղէնք. Գ. շաշ։ Il ne vit que de —։

Laitance կամ **Laite** (լէթանս, լէթ) ի. իգ. Գաբ. Ծարան արու ձկանց՝ յորում գասին սերմն։ Manger des laitances de carpe։

A. **Laité, ée** (լէթէ) ած. Որ ունի կաթն։ Ա. որթ ևնիք էսիս. ի բանն Poule laitée. Ա. որ ածէր և կնաւ կամ անզոր։ [Harengs laités։

B. **Laité, ée** (լէթէ) ած. Ներմակաւոր (արու ձկան)։

Laiterie (լէթրի) ի. իգ. Տեղի պահելոյ զկաթն, գործելոյ սեր և կագի. Կաթնարան։ Une — bien fraîche։

Laiteron (լէթրոն) ի. ար. Տունկ ինչ կաթնալից, որոյ անուցանիցեն ճագարք. Ս. կաթնուկ. Գ. իշկաթնուկ. գոլոնի եհտուկն։ (Անգ. եւ ամ. Laceron, † Lait d'âne)։ Des lapins nourris de laiterons։

Laiteux, euse (լէթէ, թօզ) ած. † Ա. կաթին. Կաթնային (հիւանդութիւն կանանց)։ ‖ Բ. Կաթնալից, կաթնաքաղ (տունկ)։ Le tithymale est une plante laiteuse։ ‖ Գ. կաթնագոյն։ Verre —։

A. **Laitier, ière** (լէթիէ, իէր) ի. Կաթնավաճառ։ Une bonne laitière. Կով կամ ընտ. առնուաս կաթնաւէտ։ — ած. իի. Vache laitière. Կով կաթնարեր։

B. **Laitier** (լէթիէ) ի. ար. Ներակիզգոյն փրփուր զերեսաց մեռածոց ի հալիլ նոցա. կղկղանք։ (Որ և Scorie)։

Laiton (լէթոն) ի. ար. Խառնուած պղինձոյ և զինկի [zinc]. արոյր. էերինճ։ (Որ և Cuivre jaune)։

Laitue (լէթիւ) ի. իե. Բանջար ինչ։ Les laitues appartiennent à la famille des chicoracées. — romaine. Հազար. Խոզուկ. (որ և Chicon)։ — pommée. Ոլոմզիկ հազար. Խոչ ողկոյս։ — sauvage. տես Escarole.

Laize (լէզ) ի. իե. Լայնութիւն (պատառոտ [étoffe])։

A. **Lama** (լամա) ի. ար. Գուրմ Գաւդայոյ՝ յերկիրն Թիբեթացւոց և Մոգոլաց. Լամայ։ Le grand — կամ dalaï-lama. Գլխաւոր պատգամաւորական կնշանն. Լամայապետ։

B. **Lama** (լամա) ի. ար. Չորքոտանի ինչ Գերասայ՝ որ որմէ իբրև զուղտ ալլ ոչ ունի կուզակն [bosse]. Ոչխարուզտ։ (Գրի և Llama, լլամա)։ [Նաւահանգստի։

Lamanage (լամանաժ) ի. ար. Նաւագղզութիւն ի

Lamaneur (լամանէօր) ի. ար. Նաւագնիզ ի նաւահանգստի։ (Որ և Locman)։ Ոմի եւս ածականօրէն Pilote —։

Lamantin (լամանթէն) ի. ար. Ագգ ինչ խոտաճարակ կիսազգեաց [cétacé]. Մանաւ։ La femelle du — est appelée quelquefois *Femme marine* et *Vache marine*, tandis que le mâle est appelé quelquefois *Bœuf marin*։

Lambeau (լանպօ) ի. ար. Ա. Պատառ (մսոյ)։ Sa chair tombait par lambeaux, en lambeaux։ ‖ Բ. Պատէնք (պատառաւոր հանդերձից). կապկպտ։ Son habit est tout en lambeaux. Mettre en lambeaux. Պատէնս ծածէնս պատառատել. քէքմէլ։ ‖ Գ. (ի խոսք.) Պատառ. պատառիկ. Հատուածոյ։ On n'a retenu que quelques lambeaux de ce discours։ [Ի զինաշէնս նախնեաց։

Lambel (լանպէլ) ի. ար. Ճաւնքաւոր կրասեր արգելոց

Lambin, ine (լանպէ, ին') ի. Դանդաղկոտ. ծանրաշարժ. յամր. (ընտ.)։ C'est une lambine։ Ոչ տրի եւս ածականօրէն. Je n'ai pas vu d'homme plus —։

Lambiner (լանպինէ) ի. ն. Ճառդ գործել. գանգատղել. (ընտ.)։ Il ne fait que —։

† **Lambis** (լանպի) ի. ար. Ժմռնակ [coquillage] ինչ միաոտիկ [univalve]։

Lambourde (լանպուռտ) ի. իե. Ա. Հնծանի ընդ առաստաղամեծ յատակաց։ ‖ Բ. Հնծանիք առ արմնիլ կամ առ գերանիզք [poutre] յորոց վերայ հաստատին ծայրք մոտգաղաց [solive]. Գ. առաջին։ ‖ Գ. Գոր ինչ կանգուղ։ — d'Arcueil, de Saint-Maur։

Lambrequins (լանպրէքէն) ի. ար. յճ. Զարդիք առ դահլաստան ի վերայ վահանի. (քան կինգազիտաց)։

Lambris (լանպրի) ի. ար. Ա. Դրօսազ սրտից սենեկի կամ սրահի ի սահմանակաց, ի կեղ. Սրմնագրուազ։ Ce — est de marbre de diverses couleurs։ ‖ Բ. Ծեփ գանչ [plâtre] ի վերնայարկի [grenier] կամ յանման [galetas] առան։ ‖ Գ. Տախտահամեմած ձեզուան սենեկի. գարշանդ. պրշակ։ — de plafond. Des — peints et dorés։ ‖ Դ. Ներքին գործք սենեկի և չքնաղագործեալ առան. գարշանդք.

Digitized by Google

պրշակ. (ի քնարի.)։ De vastes, de riches —. Des — dorés. Le céleste կամ les célestes —. (ի-նաբ. և ի քնարի.) երկինք. կամար երկնից։

Lambrissage (լանդրի-սաժ) ե. ար. Դրուագ (ի տախտակաց կամ ի կճղոյ)։ Le — de cette pièce est riche։

Lambrisser (լանդրի-սե) բ. ն. Դրուագել, պատել (տախտակօք, կճղով). դրուագել (տախտակամածօք, կըճէիւք)։ On lambrisse de bois le salon et la chambre à coucher; de marbre ou de stuc la salle à manger; de plâtre, un galetas։

Lambruche կամ **Lambrusque** (լանդրիւշ, լանդրիւսք) ե. իգ. ա. Որթ, որթատունկ վայրի՝ բուսեալ ի մեզտուս և յանտառս։ ‖ բ. Ազգ մի որթոյ հիւսիսայնոց Ամերիկայ։

Lame (լամ) ե. իգ. ա. Ցիւռաթ կամ հատոր երկաթոյ, արծաթոյ, ոսկւոյ, տափարակ և անօթ, առաւել երկայն քան լայն. թիթեղն. կտաւ. Une inscription, une épitaphe gravée sur une — de cuivre։ ‖ բ. Թիթեղն, կտաւ (ոսկւոյ կամ արծաթոյ)։ La robe de cette femme était toute couverte de lames։ ‖ գ. Տափարակ և անօթ թերթ (քարանց). խերևէշ։ Une pierre qui peut aisément se partager en lames։ ‖ դ. Լեզուակ (տապալուոյ [tric-trac] յորոյ վերայ դնին վահանակքն)։ Լաւ ևս ասի Flèche։ ‖ ե. Նաւրբ տախտակք (վահանափեղկի [jalousie])։ ‖ զ. Երկաթի (արոյ, դանակի, զէնքի). ք. Ս. շեղբ։ Bonne —. — fine, légère. — de Vienne, de Tolède, de Damas. La — se cassa. Couteau à deux lames. Դանակ կամ կտրոց երկբերանի։ — à deux tranchants. Երկաթ երկսայրի։ Une bonne —. (ի-նաբ. և ընդ.) Աւր որ բարւոք մրցի սուսերաւ. քաջ զինաշարժ։ Une fine կամ une bonne —. (ի-նաբ. և ընդ.) Կին խորամանկ։ ‖ է. Ալիք, կոհակ (ծովու)։ — longue, courte. La tempête était si forte, que les lames entraient dans le vaisseau։

Lamé, ée (լա) ած. Զարդարեալ թիթեղօք ոսկւոյ կամ արծաթոյ. ոսկեթել։ Elle portait ce jour-là une robe lamée d'or։ [փոքրիկ։

Lamelle (լա-էլ) ե. իգ. Թիթեղն կամ խերևէշ

Lamellé, ée (լա-էլե) ած. Որ է ի թերթս թերթս. *բազմաթերթ. խաւ ի խաւս։ Le chapeau de certains champignons est — en dessous։

Lamelleux, euse (լա-էլո, էօզ) ած. Որ բաժանի խերևէշս խերևէշս։ Le talc est —. L'ardoise est une pierre lamelleuse։

Lamentable (լա-նդաբլ) ած. ա. Ողբալի. աշխարհի. ազգմոլի։ Une mort, un accident — ։ ‖ բ. Ազգմոլորմ. ցաւագին։ Un ton de voix —. Des cris lamentables։

Lamentablement (լա-նդաբլման) մ. Ողորմ ազգմոլորմ. ազգմոլի. ազգալով։ Il nous conta ses adversités si —, que . . .

Lamentation (լա-նդասիւն) ե. իգ. Ողբումն. աշխարհումն. հեծումն։ On n'entendit que lamentations. Après une longue —. Les Lamentations de Jérémie. Ողբք երեմիայ մարգարէի։

Lamenter (լա-նդե) բ. ն. Ողբալ. աշխարհել. լալ. (վերի ի քնաղծ.)։ — la mort de ses parents։ Ողբի վասն մահու երկր բ. ն. Vous avez beau pleurer et — ։

— Se —. բ. ա. կոգիոգել. ազգալ. հեծել։ Des femmes qui se lamentaient։

Lamentin (լա-նդին) ե. ար. տես Lamantin.

Lamie (լա) ե. իգ. ա. Ահռելագան առասպելական որ ունէր մարմին օձի և գլուխ կնոջ և ծախէր կամ ուտէր զմանկունս. ճիւաղ մանկակեր. *լամիայ։ ‖ բ. Զուկն մի ծովու վիթխարի. *լամիայ։ [կամ արծաթոյ։

† **Lamier** (լա-ե) ե. ար. Ցօրինիչ թիթղանց սակւոյ

Laminage (լա-մինաժ) ե. ար. Գործելն թիթղունս, *թիթեղնագործութիւն։ [— du plomb, du fer։

Laminer (լա-մինե) բ. ն. Թիթեղն գործել. կռել։

Laminerie (լա-մինըի) ե. իգ. *Թիթեղնագործարան։

Lamineur (լա-մինօր) ե. ար. *Թիթեղնագործ։

Laminoir (լա-մինուար) ե. ար. *Թիթեղնագործ մեքենայ. *Թիթեղնոց։ Métal passé au — ։

Lampadaire (լանբադէր) ե. ար. ա. Ջահակալ, ջահակիր (կողմերաց և կայսրուհւոց կառապանդնոցներուն). ‖ բ. Աշտանակ սակղնաւոր [candélabre] առ դնին կանթեղունք. աշտանակ կանթեղակալ։

Lampadiste (լանբադիսթ) ե. ար. Որ մրցէր ի ջահավարշաւս [course des flambeaux] (առ Յունիս ցմիս). լամբաբաւար։

Lampadophore (լանբադոֆօր) ե. ար. ա. *Լապտերակիր (ի տօնականս Հանգէսս)։ ‖ բ. տես Lampadiste։

A. **Lampas** (լանբա) ե. ար. Կերպաս մի շինած. *լամիպաս։

B. **Lampas** (լանբա) ե. ար. ա. Կոկորդ. Ս. պռւկ. (վրդ. և ա.)։ Humecter le — . Թաւնալ զկոկորդ. ըմպել գինի։ ‖ բ. Ախտումն ի քիմն երիվարի. **ոլոռն։

† **Lampassé, ée** (լանբասե) ած. Կարկառեալ և այլայլեալ լեզուաւ (անասունն ի զինանշանս)։

Lampe (լանբ) ե. իգ. Կանթեղ. լապտեր։ Mettre de l'huile dans la —. Il y a une — qui brûle toujours devant cet autel. Allumer, éteindre, moucher, entretenir une —. Il ne faut pas mettre la — sous le boisseau. (ա-ած.) Ոչ է պարտ դնել զքրտիք ընդ գրասանաւս. ոչ է պարտ գրասանել, թաղուցանել զշնորհաւորութիւնս. (տես Մատթ. ե. 15. Մրկ. դ. 21)։

— Cul-de-lampe. տես ի Cul.

Lampée (լանբե) ե. իգ. ա. Մեծ բաժակ գինւոյ. (ա.)։ Il en avala cinq ou six lampées։ ‖ † բ. Աբաս. բիծ. (ընդ.)։ Elle a une — d'huile sur sa robe։

Lamper (լանբե) բ. ն. Անյապ ըմպել. լափել. (ա.)։ En un instant il eut lampé cinq ou six verres de vin։ Աի ևս անկնդիր. Il aime à — ։

Lamperon (լանբըռո) ե. ար. Բերան կանթեղի՝ ուր գինի պատրոյգն. *պատրուգակալ. գ. պատրըգկալ։

Lampion (լանբիո) ե. ար. ա. Փոքրիկ կանթեղ (Հանգիսի լուսաւորութեան)։ ‖ բ. Անօթ ապակեզէն ի մէջ կանթեղաց ակնեղէնց։ ‖ † գ. Գլխարկ երկաքանչիւռ. (ա.)։

Lampiste (լանբիսթ) ե. ար. *կանթեղագործ. *կանթեղավաճառ։ [բանս)։

† — ե. կանթեղալոյց (ի վանս, ի գիւրոցս, ի թէատս.

† **Lampon** (լանբո) ե. ար. Խոցաբան, կսկծալի բանք. երգիծանութիւն։

Lamprillon (լանբրիյո) ե. ար. Զուկն մի նման քարափեացի։ (Որ և Lamproyon)։

Lamproie (լանբրուա) ե. իգ. Զուկն մի բոլորաբերան [cyclostome] որ գարնանային միտանէ ի գետս. Ս. քարլէզ. *քարափեաց. հաճարկ պուզէ։

Lamproyon (լանբրուայո) ե. ար. տես Lamprillon։

† **Lampsane** (լանբսան') ե. իգ. Տունկ մի գեղեցիկ ղեկ ուր բուսանի յանտառս, ի պարտէզս և ի վերայ աւերակաց, օգտակար հիւանդութեանց ստամոքսի կամաց. խաբուս (?)։

= ՎԱՍԾ. "Լապան (հին. Λαψάνη. լատ. Lapsana]. ամենայն այս խոտից ներսից գնչի ի՛ուին, ու ինչն վայրի խոտատը է... ին գնուածին նմանին ու խոնավ տեղին ու յերեսն օձին՝ գնման տանի. ու ին տղոտային օձու վիրան՝ պայման առնի ու չկուկի. ու ին գնուածին նմանին ու յանօթասց սպին՝ օգնի հին հավին." ԱՄՐԱ. ԱՆԳ. ասող.

Lance (լանս) ֆ. էֆ. 1. Նիզակ (նախնեաց և ձիաւոր զօրաց [chevalier]). արգել. գնդապետ. մկուռիզ. Le bois de la —. 2. փայտ նիզակի. բուն գնդապետի. նիզակաբուն. ‖ 3. Նիզակ. գնդապետ. Le fer de la —. Ակռա, սուր, ծայր նիզակի. Tronçon de —. Նիզակաբեկ. նիզակաբեկոր. կտրօն նիզակի. Il l'abattit d'un coup de —. Les lances volèrent en éclats. Baisser la —. 1. խոնարհեցուցանել զնիզակն առ ի խաւսովանիլ զպատասխանի. ‖ 2. (ֆիգուր. և ընդ.) Խոնարհիլ. մեղմանալ. զիջանիլ. Rompre une —, rompre des lances pour quelqu'un. (ֆիգուր.) Զառաջով լինել կամ մնանիլ ումեք՝ յորոյ վերայ յարձակին այլք բազումք. On vous attaquait rudement dans cette compagnie, j'ai rompu bien des lances pour vous. Rompre une — avec կամ contre quelqu'un. Պայքարիլ, վիճիլ ընդ ումեք.

‖ 2. Նիզակ (արգելոց). գնդապետ. La — d'un Cosaque. ‖ 3. Նիզակաւոր. արգելաւոր. Une compagnie de cent lances. —fournie. տես ի Fourni. ‖ 4. Զոգ (դրօշոյ). ‖ 5. Հրեղէն երևելի ինչ նիզականման յերկինս. աստղ նիզականման (ա). Նիզակ. ‖ 6. Գործի ինչ վիրաբուժից. Նշտար. ‖ † 7. Ցից կամ խոչ [piquant] (փրխանկի [cheval de frise]).

— Coup de langue est souvent pis que coup de —, կամ՝ Un coup de langue est pire qu'un coup de —. (առած.) Բանք և'ս գժնգակ վէրս գործեն քան զժանիս (ր).

= ՎԱՍԾ. (ա) "Ի՛ւ ի յերկին տեսիլ լինէր ի նշոյլից աստղ նիզակին զմինչն վերջ." Վրդ. Զամ. 142. = (ր) "Թեպէտ և ազ ատամիւք (խածանիս և պատառես վիրաբոյսն), այլ բանիւն՝ որ և'ս գժնգակ վէրս գործեն տան վիանոցն." Ոսկ. Հա. Իսա. Յարդ. 316. [ծագ. *ծնոտարկուածիւն.

† **Lancement** (լանսմանդ) ֆ. արգ. Իջուցանելն զնաւ ի ջուր.

Lancéolé, ée (լանսեոլե) ած. 1. Տերևանման (տերև, բան տանկապտուց). ‖ † 2. Նիզականման. մանրենով (ծառկի).

Lancer (լանսե) բ. ն. 1. Արձակել կամ ձգել ուժգին (զնիզակ, զնետ). Les anciens, dans les combats, lançaient des dards, des traits et des javelots. — des pierres. Ձգել քարինս. քարաձիգ լինել. — un coup de pied. Կոխ հանել, արձակել. ապտակել. ‖ 2. Արձակել (արեգական զճառագայթս). — des regards. (ֆիգուր.) Արձակել հայեցուածս. ‖ 3. (ֆիգուր.) Արձակել (նզովս). — un anathème. ‖ 4. Արշաւեցուցանել (վերիվայր). ‖ 5. Արտաքս հանել յորջոյն (վերջնէտ, վհինճ, զգալ). առ ի մնանիլ շանց. ‖ 6. Իջուցանել ի ծով կամ ի գետ (զնաւ նորաշինացեալ). ‖ 7. (ֆիգուր. և ընդ.) Մուծանիլ. ծանօթ առնել. — quelqu'un dans le monde.

= Se —. բ. ա. 1. Արկանիլ, հառել զանձն (ի ծով). ‖ 2. Յարձակիլ, հարկանիլ ի վերայ ումեք. խոյանալ. "Il se détourne du coup et se lance sur Périandre." ՖԵՆ. *Tél.* XX. Ils se sont lancés l'un sur l'autre. ‖ 3. Արձակիլ ի միմեանս. Ils se sont lancé mille traits des plus piquants. ‖ 4. (ֆիգուր.) Արկանիլ զանձն. (տես. Հանձնել). Se — dans la littérature, dans les affaires.

Lancette (լանսեդ) ֆ. էֆ. Նշտարակ. Նիգիծ. Percer, ouvrir un abcès avec une —.

Lancier (լանսիե) ֆ. արգ. Նիզակաւոր. արգելաւոր. գնդապետաւոր. մկնդաւոր. Un régiment de lanciers.

† — Le — կամ les lanciers. Ազգ ինչ կոչեցեալ. կոչեցեալք նիզակաւորաց. նիզակաւորք.

Lancinant, ante (լանսինան, անդ) ած. Ընդհատուցիչ, խիթիչ (ցաւ, բան բժշկաց).

† **Lançoir** (լանսուար) ֆ. արգ. Տախտակ խցիչ բերանոյ ջրաղացի [biez] ազօրեաց.

Landamman (լանդաման) ֆ. արգ. Ամաւոքին առաջնակաղ [magistrat] ի գաւառական ինչ Հելուետիոյ. *լանդամման.

Landau (լանդո) ֆ. արգ. կառք ինչ չորիքանուեան. լանդաւեան կառք. *լանդաս. Il se promenait dans un — fort élégant. Des landaus.

Lande (լանդ) ֆ. էֆ. Երկիր խոպան՝ ծածկեալ ինձանիկ և անշահ բուսովք. *տափաստան. Les landes de Bordeaux. Changer des landes en pâturages.

Landgrave (լանկրաւվ) ֆ. արգ. Անուն իշխանաց ինչ Գերմանիոյ. աշխարհակալի. Le — de Hesse.

Landgraviat (լանկրաւվիա) ֆ. արգ. Երկիր ընդ իշխանաւթեամբ աշխարհակալման. աշխարհակալութիւն.

Landier (լանդիե) ֆ. արգ. Մեծ նախազ [chenet] երկաթեղէն ի պէտս խոհանոցի.

† **Landsturm** (լանդսթուրմ) ֆ. արգ. Պահեստի զօրաց կան (ի Գերմանիա՝ զինուորեալ յորժամ ի վտանգի կայ երկիրն).

Landwehr (լանդվեր) ֆ. էֆ. Զինեալ մնան մի ժողովրդեան ի Գերմանիա ի պէտս օգնականութեան զօրաց. աշխարհապահ զօրք. La — reçut l'ordre de marcher.

Lanceret (լանսրե) ֆ. արգ. Թուղթն ինչ յափշտակիչ յապզէ բազէից. (Ընդն կոչի Lanier).

Langage (լանկաժ) ֆ. արգ. 1. Լեզու. Recherches sur l'origine du —. ‖ 2. Լեզու. բարբառ. բան. խօսք. — romain. Il serait curieux de compter le nombre des différents langages qui se parlent aujourd'hui dans tout l'univers. ‖ 3. (ֆիգուր.) Լեզու. բարբառ. La pantomime est un —. En Turquie, on forme avec les fleurs un — symbolique. ‖ 4. Պայման. եղանակ բանից. լեզու. բարբառ. խօսք. առասպատած. — simple, sans ornement, fleuri, pompeux. La pureté du —. ‖ 5. Լեզու. խօսք. Vous me tenez là un étrange —. Je vous ferai bien changer de —. Il tient maintenant un autre —. Ա'յլ բեմ ձայն ածէ այժմ (ա). այլազգ խօսք. ‖ 6. Ընդհանրական բանք. շատախօսութիւն.

= ՎԱՍԾ. (ա) "Ա՛յժմ պ ինձ ի սա փոխարէն Հայոց Աբգարայ, պ՞ւրդ խօսի ընդ փոխ, ևս պ՞նչ ոչն ածէ... ֆիգուրք՝ պ որ ոչ հասանէ յերկիրն Հայոց, ընդն ոչն ածէ ընդ փոխ." ԲԶՆ. Գ. ծգ. 166.

Lange (լանժ) ֆ. արգ. կտաւ պատուոյ զմանկունս յարգոցի. Գ. պինգ. Des langes fins. De beaux langes.

Langoureusement (լանկուրէզմանդ) մ. *ընտանդ. Regarder —. Il a — répondu.

Langoureux, euse (լանկուրէ, էզ) ած. 1. Տկար. հնաւաղ. (իգ.). Il a été longtemps malade, il est encore tout —. ‖ 2. Ընտանի, հանգիստ (ի սիրոյ). Il a un air —. Un regard —.

= ֆ. արգ. Faire le — auprès d'une femme. Քծնիլ, գոգաւորիկ բանս ասել կնոջ յուսալ իմն օգնականաւ.

Langouste (լանկուսդ) ֆ. էֆ. Ազգ ինչ ստատկոտ առանց ճանկից. պլօճկ. La — diffère du homard en

Digitized by Google

ce qu'elle n'a pas les deux grosses pinces du devant.

Langue (լանկ) ի. իգ. ն. Լեզու. Montrer sa — au médecin. La — d'un oiseau, d'un cheval. Couper la — à quelqu'un. Հատանել, կտրել զլեզուս ումեքէ. լեզուահատանել. Avaler sa —. տես J'Avaler, 2. Jeter sa — aux chiens. (բոխ.) տես ի Chien, 1. Se mordre la —. ն. Խածանել զինքն լեզուս յոտաւրէն։ ‖ 2. (բոխ.) Կտրճել զլեզուս. լռել յանկարծակի զանգատաշատ բանս։ ‖ 3. (բոխ.) Զգլանալ ի վերայ բանիցն։ ‖ 4. Լեզու (անասնոց ինչ ի կերակուր). Manger une — de bœuf. ‖ 5. Լեզու (գործարան խօսելոյ). Prenez garde à votre —, elle vous perdra. Avoir la — bien affilée. (բոխ. և ընդ.) տես J'Affilé. Avoir la — liée. Լեզուակապ, կղակակապ կալ. չիշխել խօսել զուտիքէ կամ զինտիքէ։ La — lui va toujours. Շատախօս է. (ընդ.) Tenir sa —. Ունել զլեզուս. լռել։ Il a bien de la —, il a la — bien longue. Շատախօս է. լեզուանի է։ Il a la — dorée, c'est une — dorée. (բոխ. և ընդ.) Կտրտուքան է. քաջլեզուան է. վայելչախօս է։ La — lui a fourché. (բոխ. և ընդ.) տես ի Fourcher, 1. Avoir un mot sur la —, sur le bout de la—, sur le bord de la—. Ունել բան ինչ ի ծայր լեզուին. (այլ. բառ մը լեզուին ծայրն ըլլալ)։ Coup de —. տես ի Coup, 8. Donner du plat de la —. (բոխ. և ընդ.) Խոտանաւել բազումս առանց գիտաւորութեան կատարելոյ։ Faire la — à quelqu'un. Դնել բանս ի բերան ումբէ. ուռուցանել զինչ ասելոց իցէ։ Prendre —. Առնուլ սեզիկութիւնս զուտիքէ. սեզիկանալ։ ‖ 4. Լեզու. բարբառ. խօսք։ La — grecque, arménienne. Une — abondante, riche, harmonieuse. Une— pauvre, barbare. Il parle plusieurs langues. La confusion des langues à la tour de Babel. Խառնակումն կամ չփոթումն լեզուաց առ աշտարակին Բաբելացւոյ։ Écrit en — latine. Գրեալ ի լեզուս Հռոմայեցւոյ, Հռոմայերէն։ Le latin, l'hébreu sont des langues mortes. Jeunes de —. տես ի Jeune, 5. Maître de —. Ուսուցիչ կենդանի լեզուի, բարբառոյ։ Maître de — anglaise։ ‖ 5. Սովորական բառք և առացուածք մտածողութեան ումեքէ. լեզուս։ La — de Racine։ ‖ 6. Օրինակ կամ եղանակ խօսելոյ. լեզու։ La poésie est la — des dieux։ ‖ 7. Անուն ազգաց տեղեաց յորոց կուգեր կոչին ձիաւորաց Մալխունեայ [Malte]. լեզու։ La — de Provence, d'Aragon։ ‖ 8. Լեզուաձև ինչ. լեզու։ Le Saint-Esprit est descendu sur les apôtres en langues de feu. — de terre. ն. Մասն յատկի՝ առաւել երկայն քան լայն՝ կտրիճաւոր ի ծովէ. լեզու ցամաքի։ ‖ 9. Մասն երկրի երկայն և նեղ. լեզու։ Il y a une — de terre labourable qui traverse la prairie.

† — -d'agneau. տես Plantain. † — -de-bœuf. տես Buglosse. — -de-cerf. տես Scolopendre. — -de-chien. տես Cynoglosse. — -d'oie. տես Grassette. — -de-serpent. տես Ophioglosse։ [ի զինանշանս)։

† **Langué, ée** (լանկ) ած. Ալլոգոյն լեզուաւ (Թաւշեան).

Languette (լանկէթ) ի. իգ. † ն. Փոքրիկ լեզու. լեզուակ։ ‖ 2. Կարած ինչ լեզուաձև։ Tailler un morceau d'étoffe en —։ ‖ 3. Լեզուակ (փչողական նուագարանի). La — d'une clarinette։ ‖ 4. Մէտ (կշռոց). Որ և Aiguille։ ‖ † 5. Լեզուակ (տապալոյց յորոյ վերայ գինին վաճառականք). Որ և Flèche, և մերթ Lame։ ‖ 6. Մխիտար. անջրպետութիւն։ Diviser un puits par une —։

Langueur (լանկէօր) ի. իգ. ն. Նուազութիւն. նուազումն. ակտրութիւն։ Maladie de —. Il est mort en կամ de —։ ‖ 2. Նուազումն (ի սիրոյ)։ Des yeux pleins de —, d'une amoureuse —։ ‖ 3. (բոխ.) Տկարութիւն, Թուլութիւն (բանից)։ Il y a de la — dans cet ouvrage։

Langueyer (լանկեյէ) ի. ն. Ջնդել զլեզուս (խոզի առ ի սեռանդել Թէ սղոյ իցէ եթէ վարակեալ ուրկութեամբ)։ — un porc։ [կտրգիտալ ի Տէրութենէ։

Langueyeur (լանկեյէօր) ի. ար. Ջնդիչ լեզուաց խոզից

Languier (լանկիէ) ի. ար. Սխեալ լեզուս և կտրտ խոզի։ Des languiers du Mans, d'Anjou։

Languir (լանկիր) բ. ն. ն. Սխրտիլ ծնդիլ յամր հիւանդութեամբ. մնշկիլ։ Il est phtisique, il y a plusieurs mois qu'il languit։ ‖ 2. Տառապիլ ընդ երկար (ի ւկնդանց, ի Թշուառութենէ). ծնդիլ (տովով, տգքաւորութեամբ). դգռգռիլ, նուաղիլ, գտրտմիլ (ի քաղցոյ, ի ծարաւոյ). (այլ. հոգին ելնել)։ On le fit — dans de cruels tourments. (այլ. Սաստիկ տանջանքներու մէջ հոգին հանեցին)։ Tuez tout de suite cet animal, ne le faites pas —. — de faim, de soif, de misère. — dans une prison։ ‖ 3. (բոխ.) Ծնգիլ (ձանձրութեամբ). ծխրիլ, նուաղիլ (սիրով)։ — d'ennui, d'amour։ ‖ 4. (բոխ.) Կարտանալ. տկարանալ. Թուլանալ։ — dans une paix continuelle։ ‖ 5. Ծնգիլ (տնկոց)։ ‖ 6. Նուաղիլ. Թուլանալ. տկրտանալ։ Les derniers actes languissent. Ces vers languissent. Le commerce languit. L'affaire languit. Հիւանդագնդ գործն. (այլ. գործն կ'երկննայ)։ ‖ 7. Սպասել անձկութեամբ։ "Sa bonté [d'une dame] ne fit pas — son nouvel amant." HAMILT. *Gramm.* 8.

Languissamment (լանկիսաման) ած. ն. Նուազութեամբ. Նուազանօք։ Il la regardait —։ ‖ 2. Տկարութեամբ. առանց զօրութեան։

Languissant, ante (լանկիսան, անդ) ած. ն. Որ ծնգի կամ հուանի. ծնգոտ. ներգհատ։ Un malade —. Il est — dans un lit։ ‖ 2. Նուազ. Նուազեալ։ Voix, santé languissante. Regards languissants. Նուազեալ, կարտգին հայեցուածք։ ‖ 3. Թուլացեալ. Թոյլ։ Prompt à parler et — à faire։ ‖ 4. Տկար. Թոյլ. անջիլ։ Style, discours —։

† **Lanisire** (լանիզ) ած. Որ պատառէ. (տես զլեռատամունից [dents canines])։ [բրդոտ։

Lanice (լանիս) ած. իգ. Bourre —.

Lanier (լանիէ) ի. ար. Իգի Laneret տրատական հաւուս։

Lanière (լանիէր) ի. իգ. փոկ (նուրբ և երկայն)։ La — d'un fouet։

Lanifère (լանիֆէր) ած. ն. Ատրուցս, գիզանաւոր (անասուն)։ ‖ 2. Բրդոտ (տունկ)։

Laniste (լանիսդ) ի. ար. Որ գինէր, հրահանգէր և վաճառէր տաւտրամարտս [gladiateur] (առ Հին Հռոմայեցւոց). վաճառական տաւտրամարտից։

Lansquenet (լանսգընէ) ի. ար. ն. Հետեակ զօրական գերմանացի ի ծն և ի ծՁ գար. Լանսգենէտ. (գերմ. Landsknecht, Land երկիր, Knecht, ազատաւոր, ծառայ)։ ‖ 2. Խաղ ինչ բախտի խաղացեալ քարտախաղ. Լանսքենէտ։ Jouer au —։

Lantana կամ **Lantanier** (լանթանա, լանթանիէ) ի. ար. Թուփ ինչ Ամերիկայ և Ովկիանիոյ. Լանտանիէ։

Lanterne (լանթէռն) ի. իգ. ն. Տուփ պատեալ ապակիւս կամ եղջերս ար գինի ճրագ և մեայ անշիջանելի ի հոգմոյ. լապտեր։ — de verre, de corne, de toile, de papier. Il fait du vent, prenez une —. Lanternes de carrosse. — sourde. Գողտիկ լապտեր։ — magique. Մա-

Digitized by Google

գահան լապտեր։ ‖ 2. Լապտեր (փայտյայց գործիս քաղաքի)։ Mettre à la —. Խոխել զոք չուանաք լապտերի փայտյայց (ի ժամանակի ցեղափոխութեանն Գազղիոյ յամին 1789–1793)։ On criait: L'abbé Maury à la —! — Eh bien, répondit-il, quand vous m'aurez mis à la —, y verrez-vous plus clair? ‖ 3. *Աշտարակիկ (յատատագս [comble] կամ ի վերայ գմբեթի շինուածոյ)։ La — du dôme des Invalides։ ‖ 4. Բանտրկի կամ չորքկուսի վանդակ կատարի շինուածոյ պատուհան պատուհանաց, ուսոի իջանել լոյս ի վերնատուն. լուսիջոյց երդ. La — de la salle de la Bourse։ ‖ 5. Պնեակ ի ժայռվայրանս ինչ՝ ուսոի մուրճի լինել ածանգիր անասնագործ. *ատնկիզրոց։

— չէ. (ֆոթ. և ընդ.) Բարբանջանք. բոլշոլանք. մանրախոսութիւնք։ Conter des lanternes։

Lanterner (լանտերնե) բ. ն. ժամավաճառս լինել վարանամտութեամբ. դանդազել. (պե. անառալ)։

— բ. ն. 1. ի զուր յուսացուցանել զոք. թարթափեցուցանել. (ընդ.)։ Vous me lanternez depuis longtemps։ ‖ 2. Ասել բանս անառիս և ծագոյս սրժանիս. բարբանջել. բոլշոլել. (ընդ.)։ Qu'est-ce qu'il me vient — ? ‖ † 3. Զանձրացուցանել. տագնապացուցանել։

Lanternerie (լանտերնըրի) է. իգ. 1. Վարանք. գանդազանք. (ընդ.)։ Il est d'une — qui ne finit point։ ‖ 2. Անհամ, անոսի բանք. բարբանջանք. մորսոսութիւն։

Lanternier (լանտերնիե) է. ար. 1. *Լապտերագործ. (խոսի)։ ‖ 2. *Լապտերապետ (փայտյայց)։ (խոսի)։ ‖ 3. (ֆոթ. և ընդ.) Վարանակալ. երկմիտ. գանգատիկոս։ ‖ 4. Պեսպերգան. անարան. սանձայոգան։ Quel est le — qui vous a dit cette nouvelle?

Lantiponnage (լանտիպոնաժ) է. ար. Պեսպերգան և տագնապ բանք. շաղփաղփութիւն. (ֆոթ.)։

Lantiponner (լանտիպոնե) բ. ն. Պեսպերգան և տագնապ բանս խոսել. շաղփաղփել. (ֆոթ.)։ Il ne fait que —, au lieu de venir au fait։ Վարի՞ւ եա իրը բ. ն. Que me vient-il — ?

Lanturelu կամ **Lanturlu** (լանտիւրլիւ) Il lui a répondu —. Պերժեաց արհամարհութեամբ զինքը նման, կամ՝ խոսափելով եա նմա պատասխանի. (ընդ.)։

Lanugineux, euse (լանիւժինէ, էօզ) ած. Թաւ. *բրդոտ. (ըստ անկագիտաց)։ La pêche est un fruit —. Les feuilles de la guimauve sont lanugineuses։

Laper (լափե) բ. ն. և ն. Լակել, լափել (շան լիզուսա)։ Ce chien fait bien du bruit en lapant. Ce chien a lapé en un instant la jatte de lait qu'on lui avait donnée։

Lapereau (լափը-ո) է. ար. Ձագ ճագարի։

A. **Lapidaire** (լափիտէր) է. ար. 1. Գործաւոր որ հասանել զսկահան պատուականաց. ակնագործ։ ‖ † 2. *Ակնահամեստ։

B. **Lapidaire** (լափիտէր) ած. Ակրանագրութիւնան. արձանագրական։ La langue latine est particulièrement propre au style —։

Lapidation (լափիտասիո) է. իգ. Քարկոծանք. քարկոծումն։ La — de saint Étienne։

Lapider (լափիտե) բ. ն. 1. Քարկոծ առնել. քարկոծել։ Les Juifs lapidaient les adultères։ ‖ 2. Զգել յոք քարիւռ. քարառիթ լինել։ Comme il sortait du village, les enfants se mirent à le —։ ‖ 3. (ֆոթ.) Քարկոծ առնել. ի խաչ հանել։ Vous vous ferez — si vous parlez ainsi։

Lapidification (լափիտիֆիգասիո) է. իգ. Շրջումն ի քար (հողային խառդ). *քարագործութիւն. *քարացուցիչ։

Lapidifier (լափիտիֆիե) բ. ն. Քարացուցանել։ Il y a des sucs propres à — les substances qu'ils pénètrent։

— Se —. բ. ա. Քարանալ։ Un corps qui se lapidifie։

Lapidifique (լափիտիֆիք) ած. Քարացուցիչ։ Les sucs lapidifiques։

Lapin (լափին) է. ար. Ձագաստանի ինչ փոքրիկ՝ նմանն նապաստակի. ճագար. Գ. սրվորիկ. ասո խուէրը։ — sauvage, domestique. — de garenne, de clapier. Gibelotte de —. Il est brave comme un —. Զգեցեալ ի հանդերձս նորս ամենայն. (—ի.)։

Lapine (լափին') է. իգ. Մատակ ճագար։ — C'est une —, une vraie —. (ֆոթ. և —ի.) Բազմանձին և կենդ։

Lapis կամ **Lapis-lazuli** (լափիս, լափիս-լազիլի) է. ար. Քար ինչ կապոյտ և անթափանցիկ՝ կապոյտ գունով և ոսկի երանգաւք. պատրիզագար. լազուարիթ. լազուրգ. (պրս. լաճվարդ)։ De beau lapis. On fait avec le lapis mis en poudre un bleu qui s'appelle outremer։ (Աի և Pierre d'azur, Lazulite)։

— վԱԱ. "Գարդնէ. Լազուարդ գար." Բժշ. — "Լազուարդ ... Հոգին այսր գործէ ի սա." Աքիա. Անգ. ասպ.

† **Lapon, one** (լափո, ն') ած. Լապանացի. լապանական։ La race lapone։ [et trapue։

— է. Լապոնացի։ Les Lapons sont d'une taille petite

A. **Laps** (լափս) է. ար. Ընթացք. միջոց ժամանակի։ Après un grand — de temps. Յետ բազում ժամանակաց։

B. **Laps, lapse** (լափս) ած. Որ յետ ընդունելոյ զհաւատոցն հաւատոյ դառնայ վերստին յիւր առաջին գառանութիւնն. անկեալ, կործանեալ ի հաւատոց։ Այսպէս ընդ. Relaps բառիւ. Henri IV, qui de protestant se fit catholique après la Saint-Barthélemy, et qui plus tard revint au protestantisme, fut traité de — et relaps։

Laquais (լաքե) է. ար. Պատառաւոր որ երթայ զկնի տեառն իւրոյ կամ տիկնոջ. Ս. լաճ։ Il a toujours deux — derrière sa voiture. Mentir comme un —. Պահել, անխիղճ, լրբատարբ առաւ խօսել. (ընդ.)։

Laque (լաք) է. իգ. 1. Ինձին ի գոյն կարմիր գործելոյ. որ ելանէ յառատ ծառոց ինչ արևելեան Հնդկաց. գաճի խէժ. լուլքայ. (պրս. լաք)։ ֆոթ։ La — entre dans la composition des vernis et de la cire d'Espagne։ Վարի և իրը ած. իգ. Gomme —։ ‖ 2. Հող ինչ լիզոյին [alumineux] վարիւռ ի նկարչութեան. լուլքայ։

— է. ար. Ս. Ջրգիզ [vernis] ճենական՝ կարմիր կամ սեաւ. լուլքայ։ On n'a pu encore parvenir à imiter parfaitement le beau — de la Chine։

Laqueux, euse (լաքէ, էօզ) ած. Նմանն լուլքայի. ի գոյն լուլքայի։ Gomme laqueuse։

Laraire (լարէր) է. ար. Աստանիկն մերձեան (նախանիկ Հռովմայեցւոց)։

Larcin (լարսին) է. ար. 1. Գողանալն գաղտ և առանց բանուիւ ետան. գաղտութիւն։ Faire, commettre un —. Être accusé de —։ ‖ 2. Գաղտն։ Recéler un —. Les pies cachent leurs larcins soigneusement։ ‖ 3. *Յանդգնագողութիւն։ Les plus beaux endroits de son livre sont des larcins, sont autant de larcins։

— Un doux —. (ֆոթ. և ի բնոգի.) Հանգիպր առաւել յանդգնածանի ճիոջ. անուշակ գաղտութիւն։

Lard (լար) է. ար. 1. Ճարպ ընդ կողմամբ խազին. ճարպ խազինի. Գ. գիրուց։ Un cochon qui a quatre doigts

Digitized by Google

de —. Omelette au —. ‖ 2. Ձարպ (կիսած). Du — de baleine. [խոզինի ճարպոյ.

Larder (լարտե) բ. ն. Ակռանել ի մեան նուբր շերտս — quelqu'un de coups d'épée. (փոխաբ. և ընդ.) Մաղմանել զոք հարուածովք սրոյ. բազում վէրս ի վէրոյ գնել. — quelqu'un d'épigrammes. Ակռանկել յոք երգիծանութիւնս բազումս. — ses discours de mots grecs ou latins. Բազում անուանս յունարէն կամ լատիներէն խառնել ի բանին.

Lardoire (լարտուար) ե. իե. Փայրիկ շամփուր ծակելոյ և ակռանելոյ ի միսն նուբր շերտս խոզինի ճարպոյ.

Lardon (լարտո̇) ե. ու. ի. Նուբր շերտ կամ կտոր ճարպի խոզինւոյ զոր ակռանեն ի միսն. ‖ 2. (փոխաբ. և ընդ.) Հնդկանութիւն. երգիծանութիւն. Le pauvre homme fut mal accommodé, chacun lui donna son —. ‖ † 3. Փայրիկ լրագիր (հրատարակեալ յառաջ ժամանակաւ ի Հոլլանդիա). "Il se fait applaudir dans tous les lardons et les journaux de la Hollande." boss. *Lett. quiét.*

Lare (լար) ած. ու. Dieu —, կամ լուկ —. ե. ու. Ընտանի գիք (հնամենեցւոց). Cette figure représente un dieu —. On plaçait les lares auprès du foyer. (Տես և Pénates).

— յե. երգ. առն. բնակութիւն. (ի բնոպզ.). Abandonner ses lares, les lares paternels.

Large (լարժ) ած. ի. Լայն. Ce jardin est plus long que —. Une étoffe — . Un chapeau trop — d'entrée. Avoir le visage —. Լինել լայներեսս. Il a les épaules larges. Թիկնաւէտ, Թիկնեղ, լայնաթիկունք է. Un homme — des épaules. Il est — . . . des épaules. Ագահ է. (ընդ.). Une — blessure. Վէր մեծ. ‖ 2. (փոխաբ.) Ընդարձակ. Ce prince a donné à son agent les pouvoirs les plus larges. ‖ 3. (փոխաբ.) Ոչ ինչ կարի նեղեալ. լայն. Il a la conscience —. ‖ 4. (փոխաբ.) Ընդարձակ, գիւրաբեռց (կեանք). Il mène une vie trop —. ‖ 5. Առատ. առատաձեռն. Il n'est pas —.

— ե. ու. ի. Լայնութիւն. ընդարձակութիւն. ի. լայնք. Ce royaume a deux cents lieues de —. Cette étoffe a tant de —. ‖ 2. Մաան ծավալ հեռի յապտղոյ. խոր. ծավալմունք. Attirer l'ennemi au —. Prendre le —. ի. խաղալ ի խորն. խորամուտս լինել ի ծավալն. անդնդամուխս լինել. ‖ 3. (փոխաբ. և ընդ.) փախչիլ. արձակել. (Որ և Gagner le —, Tirer au —). Au —! passez au —! Տեղի՛ տուր. (ռմբ. հեռուէն անցիր).

— Au —. Ազ. ած. Ընդարձակի. ի հանգստեան. Il est logé bien au —. Être au —. (փոխաբ. և ընդ.) Լինել ի գիւրի, ընչաւէտ, գոյատար. ի բազում առատաձեռնեան վայելել.

— Au long et au —. Ազ. ած. Ընդ երկայնութիւն և ընդ լայնութիւն. յամենայն կողմանս. S'étendre au long et au —.

— En long et en —, կամ լաւ և ս De long en —. Ընդ երկայնութիւն և ընդ լայնութիւն (ճեմիլ).

— Du long et du —. Ազ. ած. Il en a eu, on lui en a donné du long et du —. Գանաղիւք կամ նախատակաւ երկն, կամ կարգս ինչս բազումս. (ահ.).

Largement (լարժման) ս. ի. Առատաձեռնաբար. յարգացիս. On leur donna — tout ce qu'ils demandaient. On l'a récompensé —. ‖ 2. Լայնագծիս. Peindre, dessiner —. ‖ 3. Առանց մանրակրկիտս լինելոյ. Discuter —. ‖ 4. Ա. հազար. Il a — dix mille livres de rente.

Largesse (լարժես) ե. իե. Առատաձեռնութիւն. առատաձեռնութիւն. Ce n'est pas un homme qui fasse de grandes largesses.

Largeur (լարժեօր) ե. իե. Լայնաձեռնութիւն. Ս. լայնք. Cette toile a tant de —. [ժբշտաց).

Large (լարժ) ս. Ցամբ յոյժ (հեռագիտ, բան երա-

Largue (լարկ) ած. ու. Vent —. կողմնակաւն հովք (բան հեռավարաց). [large).

— ե. ու. Խորք ծովու. ծովամիջոց. (Ա յժմ ասի Le

Larguer (լարկե) բ. ն. Թուլացուցանել (զպնդան առագաստի հեռու).

Larigot (լարիկո) ե. ու. փող կամ արնիգ ինչ հնախնամց. Boire à tire- —. Անչափ, առատիկ ըմպել. (ահ.).

Larix (լարիքս) ե. ու. Մաա ինչ. Ս թնդոզ (?). ե. բան ազգ. (Տես և Mélèze).

Larme (լարմ) ե. իե. ի. Արտօսր. արտասուք. Larmes de joie, de tendresse, de fureur, de rage, d'admiration. L'oignon coupé ou épluché fait venir des larmes dans les yeux. Arroser de larmes les mains de quelqu'un. Un ruisseau, un torrent de larmes. Rire aux larmes. Ցրծալել անչափ. Faire venir les larmes aux yeux. Շարժել զոք յարտասուս. Mêler ses larmes à celles de quelqu'un. Ակառասուակից լինել ասելոյ. կացոյց լինել արտասուաց ուրուք. խառնել զարտասուս իւր յարտասուս ուրուք. արտմանակից լինել. Pleurer à chaudes larmes, fondre en larmes, s'abreuver de larmes. տես ի Chaud, ի Fondre, J'Abreuver. Essuyer les larmes de quelqu'un. տես J'Essuyer, 1. Avoir le don des larmes. տես ի Don, A. 2. Larmes de crocodile. տես ի Crocodile. Des larmes de sang. (փոխաբ.) Ակռան արտասուք. անհնարին սգրտմունքութիւն. Les larmes de l'aurore. (փոխաբ. և ի բնոպզ.) Ակառասուք ալգաւն. ցօղ. ‖ 2. Ձարպ սպոյ ի ձև արտասուաց. արտասուք. Un drap mortuaire semé de larmes. ‖ 3. կաթ մի. շիթ մի. (ընդ.). Il n'a pris qu'une — de vin. ‖ 4. Հպղ (ծառոց կամ անկոց ինչ). արտօր (ձ). Les larmes de la vigne, du sapin. Manne en larmes.

— Larme-de-verre կամ Larme batavique. տես ի Batavique.

— Larme-de-Job. Տունկ ինչ սիզատեսակ [graminée]. որոյ սերմունկք են ի ձև արտասուաց.

† — Larme-du-Christ. տես Grémil.

— Վկայ. (ա) "(Տեղիս օգտակար են) սմանիւ յորմոսն և ի ծովին և ի պիրևան և պատգաղ և ի լիբիս որ խոլ արտօր, և մեր ի կիպրոս." Բրս. Հրդ. — "ի լինել սրինգն սրգիսիսար ի ընդանային ժամանակի և յարտասուիլ, նիկն գտանիս սինոյն գիսիսրել վս." Մխ. Գոշ, Ա. հազ. Ը.

Larmier (լարմիե) ե. ու. ի. գիսս, ծնօտ (առնեաց, արջոյ). ‖ 2. Անկեան ակոն առասի բզեզին արտասուք. (բան ծրագրողաց). ‖ 3. գառնէք, իրդահունէք [tempes] (հրիվարի). Saigner un cheval aux larmiers. ‖ 4. տես Larmières. [հզիկերակ).

Larmières (լարմիեր) ե. իե. յե. Խառնէք ընդ աչօք

Larmoiement (լարմուամեն) ե. ու. Անգադար վիժումն արտասուաց (ի հիւանդութիւնս ինչ). արտօրհղութիւն. Le — est un des symptômes de la rougeole.

Larmoyant, ante (լարմուայան, անդ) ած. ի. Արտասուալից. արտօրաթոր. արտօրիկոյց. Il vint tout — implorer des secours. Des yeux larmoyants. ‖ 2. Որ շարժէ յարտօրս. արտօրաթոր. Le comique —. La comédie larmoyante.

Digitized by Google

Larmoyer (լար-մուա-յե) [լծորդի իրրև զEmployer.] բ. ե. Աբառասուել. (ընդ.)։ Il ne fait que —։

A. **Larron, onnesse** (լար-ո, ոն-ես) է. ա. Որ գաղանային գաղտ. գաղտակիցի. գող։ Fin, subtil — . Le — a été découvert. Ils s'entendent comme larrons en foire. (է-խ-բ.) Մխաբանեալք են ի գործել հպերեզի ինչ։ L'occasion fait le — . (աես.) Գաւառհասութիւն ձգէ գմարդ ի գողութիւն։ ‖ Ած. Չարագործք զոր խաչեցին ընդ աջմէ և ընդ ձախմէ Քհսուսի . աւազակ։ Notre-Seigneur fut crucifié entre deux larrons. Le bon — , le mauvais — ։

B. **Larron** (լար-ո) է. ար. փոքրասած, կրճհուած (ի թիւրթա տպագրեալը)։ [(ընդ.)։

Larronneau (լար-ոն) է. ար. Գող չնչին իրաց.

Larve (լար-վ) է. իէ. Որդնեական վիճակ միջատաց. թրթուր։ La chenille est la — du papillon։

Larves (լար-վ) է. իէ. յե. Ոգիք չարագործք որ ըստ սնոտի կարծեաց նախնեաց լինելին գկնդանիս կամ զտղջը. խաւճատք։

Laryngé, ée կամ **Laryngien, ienne** (լա-րէնյե, լա-րէնյէն, իեն') ած. Խռչափողային (ջիլ, մկանք)։

Laryngite (լա-րէնյիթ) է. իէ. Տարց [inflammation] խռչափողոյ (ըստ բժշկաց). Խռչակատաղ։

Laryngotomie (լա-րէնկօթոմի) է. իէ. Խռչակտրտում. (ըստ վիրաբուժից)։

Larynx (լա-րէնքս) է. ար. վիրին մեան ընչափողոյ [trachée-artère]՝ գլխաւոր գործարան ձայնի. խռչափող. խռչակ։

A. **Las, lasse** (լա, լաս) ած. ած. Յոգնած և վատասած. պարապասեալ։ J'ai beaucoup travaillé, je suis — , bien — . J'ai la main lasse d'avoir écrit. Je suis si — , que je n'en puis plus. Un — d'aller. Ծոյլ. պղերգ. (մ.)։ ‖ Ած. Տաղտկացեալ. յոտիրացեալ։ Je suis — d'entendre des sottises. Il est — de la vie. Faire quelque chose de guerre lasse. (է-խ-բ.) տես ի Guerre, 1.

B. **Las** (լա) Այո՛։ ցաւոց. Աւա՛զ. հղո՛ւկ։ Las! que j'ai souffert de peines!

Lascif, ive (լա-սիֆ, իվ) ած. † ած. Խաղասէր. խայտասցուկ։ "Où le chevreau — mord le cytise en fleurs." V. HUGO, *F. d'aut.* 38. ‖ Ած. Խառնասէր. ցանկասէր. վատաշ. վատաշտա. ջերմանդամ։ Le bouc est un animal très — . ‖ Ած. Կեաք. վատաշտից. յոյզաա։ Une posture, une danse lascive. Des regards, des vers lascifs։

Lasciveement (լա-սիվման) ած. Կեանքիամբ. յոյզասուքիամբ. վատաշտասուքիամբ։ Regarder, danser — ։

Lasciveté (լա-սիվթե) է. իէ. ած. ցանկասիրասուքիւն. վատաշտասուքիւն։ La — de Cléopatre։ ‖ Ած. Կեանքիւն. յոյզասուքիւն։ Il y a beaucoup de — dans ce tableau։

Lassant, ante (լա-ան, անթ) ած. Աշխատեցուցիչ. պարապասեցուցիչ. խանդակաո. տաղտուկ։ Un travail — . Des discours lassants et ennuyeux։

Lasser (լա-ս) բ. ն. ած. Աշխատա, վատասկարծել տանել. Ա. յոգնեցուցանել։ C'est un travail qui me lasse extrêmement։ ‖ Ած. Տաղտկացուցանել. ձանձրացուցանել։ Il nous lasse avec ses vieux contes։

= Se — . բ. ա. ած. Խանդիլ. յոգնիլ. պարապասիլ։ Il ne se lasse point, il est infatigable. On se lasse plus à rester debout qu'à marcher։ ‖ Ած. (է-խ-բ.) Տաղտկալ. վատասկիլ։

Lassitude (լա-սիթ-ու) է. իէ. ած. Խանդութիւն (յոտ մեծի աշխատութեան մարմնոյ կամ մասց)։ Tomber de — . N'en pouvoir plus de — . J'ai des lassitudes dans les jambes. Լատծանին որունքս։ ‖ Ած. Տաղտկութիւն։ La — prit Charles-Quint, et il abdiqua։

Last կամ **Laste** (լաստ) է. ար. Չափ երկաց ատկառակշռաց ի Հոլլանդիա, այն է 2000 հազարագրամ։

Latanier (լա-թանիէ) է. ար. Աբմուխնի կղզեացն Գուրպոնի և Գագղիոյ, որոյ տերևք են հազմահատասնք [en éventail]. Լատանենի։

Latent, ente (լա-թան, անթ) ած. ած. Ծածկեալ. զգեալ։ Chaleur latente. Maladie latente։ ‖ Ած. Որ չէ յայտնի. ծածուկ. թաքուն։ Des dangers latents։

Latéral, ale (լա-թե-րալ, լ') ած. կազմական. հազմնաւոր. ի հազմնէ։ Porte latérale։

Latéralement (լա-թե-րալման) մ. ի հազմնէ. հազմնական։ Anthère située — ։

Latere (à) (ա լա-թե-րե) տես ի Légat.

Lathyrus (լա-թիւ-րոս) է. ար. տես Gesse.

Laticlave (լա-թի-լավ) է. ար. Գատմանական սինկլիտոսաց Հռովմայեցւոց՝ շուրջ պատառ լայն երկտոտ [bande] ծիրանեաս. միջնածիրանի։

Latin, ine (լա-թեն, ին') է. Լատին. լատինացի։ Les Latins. կաթոլիկեայք Հռովմայեցւոց եկեղեցւոյն. Հռովմայեցիք (ա)։ Լատինացիք։ Les Latins et les Grecs diffèrent de croyance et de pratique en plusieurs points։

— ած. ած. Լատին. լատինացի. լատինական։ Les peuples latins. Les Pères de l'Église latine. Հայք Հռովմայեցւոց եկեղեցւոյն։ ‖ Ած. Լատինական. լատիներէն։ La langue latine. Mot — . Le pays կամ le quartier — . (է-խ-բ.) Թաղ գպրոցաց (ի Գարիս քաղաքի)։

— Voile latine. Աստգաստ նաւու երկանկիւնի։,

— Bâtiment — . Նաւ երկքակոսի առագաստաւք։

= է. ար. Լատին, լատիներէն, հռովմայերէն բարբառ։ Savoir bien le — . Parler — . Խօսել Հռովմայեցի, ի լեզու հռովմայերէն։ Perdre son — . (է-խ-բ. և ընդ.) Զբռավատակ լինել. ընդունայն ջանալ. ի կորուստ մնանել գժամանակ իւր և գլուն։ Être au bout de son — . (է-խ-բ. և ընդ.) տես ի Bout, 4.

† = À la latine. մբ. ած. Ըստ օրինակի լատիներէն բարբառոյ։

= ԿՈՍ. (ա) "Ինչ նինգերորդ Հռովմայոց (գծագիր գլուխ) յոյզ գուբերիոսը ի ճուրինեան Տիտոս գրոյ." Ն. Շն. գաւառն. առ Մանուկ կայսր. տոպ. Ի. Գօլբ, 85. — "Ի-նիգերոր ևս գրէ Լատինացւոյն առնգիսլն ընգունելի ին՝ օրինս ի Հռոմայ օրէս, ըստ նա ոչ ի յանկնէ նգ գեսորին վինաճ գտիլն, այլ ի Հռովմայեցւոց եկեղեցւոյն ընդունելոյ ևս գլուխ և առնգիսլ ի Հռոմայ գեսորս փոխելոյ." Նոյնն, Թուղթ ի Մխիթարեան Ազարաց. անգ. 158։

† **Latinisant, ante** (լա-թինիզան, անթ) ած. Լատինասէր (Հայ, ճշ)։ Les Grecs latinisants։

Latiniser (լա-թինիզե) բ. ն. Լատինացի գործել զանուն կամ գբառ ինչ օտարազգի. Լատինացուցանել։ Tite-Live a latinisé tous les noms étrangers qui entrent dans son Histoire։

Latinisme (լա-թինիզմ) է. ար. Գոյման կամ յօրինուած բանից՝ սեպհական լատիներէն բարբառոյ. լատին ատացուած. Լատինաբանութիւն։

Latiniste (լա-թինիզդ) է. ար. Տեղեակ լատին բարբառոյ. Լատինագէտ։ Bon, grand — . Mauvais — ։

Latinité (լա-թինիդե) է. իէ. Օրինակ գրելոյ կամ խօ-

Digitized by Google

անլոյս ի լեզու լաւութենէրէն. *լաւութիւն: Élégante, mauvaise —. Basse —. Սոսկին լաւութենէրէն:

Latitude (լաթիթիւտ) ե. իե. ա. Լայնութիւն (աշխարհագրական, առանգլուծչական): — nord. — sud. — de Sirius: ‖ բ. կլիմայ: L'homme peut vivre sous les latitudes les plus opposées: ‖ բ. (ե-ով.) Ընդարձակութիւն: Donner trop de — à une proposition. Laisser beaucoup de — aux agents chargés d'une mission:

Latomie (լաթոմ) ե. իե. Քարահանք (յոր սրբեն լսին նախինք գլուխագործոս): Տես և Carrière, 2.

Latrie (լաթրի) ե. իե. Culte de —. Պաշտօն երկրպագութեան (զոր մուսուլմանները Աստուծոյ, հոգեգրութեամբ Պաշտամունն մեծագործոց [culte de dulie] զոր մուսուլմանները սրբոց):

Latrines (լաթրին') ե. իե. յե. Զհոիշ. ապտարանոց. առագ. Ս. սրտագնաց: — publiques:

Latte (լատ) ե. իե. ա. Երկայն, հարթ և ուղիղ տախտակ զոր գնեն ի ձեղունս, ի գոգաւորսյս [cloison] և ի տանիս. գ. կտաւր: Clouer des lattes. Des lattes de chêne, de châtaignier. Un grenier lambrissé sous lattes: ‖ † բ. (ե-ով.) Երկայն և նեղ տաւակր (հնծելաղջոց): ‖ † յ. Գաւազան գան հարկանելոյ. Ս. տաճկին:

Latter (լատէ) բ. ն. Ծածկել, պատել կտաւրգը. *կտաւրել: Le comble de cette maison est posé, il ne reste plus qu'à le —. [un — avec des tuiles:

Lattis (լատի) ե. ար. Գործուածք ի կտաւրոց: Couvrir

Laudanum (լաւտանոմ') ե. ար. Խնդ հանգիստանալ ափիոնիթ. *լաւտանում: Administrer six gouttes de —:

Laudatif, ive (լաւտատիֆ, իվ) ած. Գովաբանական. դրուատական: Discours —. Phrase laudative:

Laudes (լաւտ) ե. իե. յե. Երկրորդ մասն ժամերգութեան (առ Աստուածին). օրհնութիւնք: On est à —. Dire —. [բան. լուսոյ:

† **Laure** (լոր) ե. իե. Վանք յոյն կրօնաւորաց. փառ.

† **Lauré, ée** (լոր) ած. *Ոսկենկապակ. (լատ գրամատիկոսաց): Tête laurée:

Laurénat (լոր-նա) ած. ար. ա. Գտակիսալ գոսկենակաս (բանաստեղծ). *գոսկենգտակ. պատկառար: Pétrarque fut un poète —: ‖ բ. Որ ընդունի մրցանակ կամ պարգև յակագիմեանց մրցանաց կամ ի գպրոցի. *մրցանակառու: Ցայս մեռաս վարի և իրր ե. ար. Un jeune —:

Lauréole (լորեոլ') ե. իե. Ալգ անիաց' որոց տերևք նմանք են տերևաց գոսկենոյ. *գոսկենակ: — male. — femelle, որ և Garou des bois, Bois gentil, Bois joli: (Տես և Daphné):

Laurier (լորիե) ե. ար. Ծառ ինչ յատագաստար. տարգինի. գոսկին. Ս. կռատոյ. տերեվ: Bois de — . Երգեցողս պատուոյ: On donnait des couronnes de — aux vainqueurs, aux poètes. Cueillir, moissonner des lauriers. (ե-ով.) Տանիլ, առանալ գյաղթութիւն. առնուլ զպատկ յաղթութեան. նշան յաղթութեան կանգնիլ: Être chargé de lauriers. (ե-ով.) Ծաւանգիլ փառս մեծագործոց:

——rose. Թուփ ինչ յատագաստար' որ ունի ծաղիկս վարդագոյն. *գոսկենվարդ. *ալէանդր. ղեփլ: (Որ և Oléandre): Il y a une variété de — dont les fleurs sont de couleur blanche:

——cerise. Թուփ ինչ յատագաստար' որ ունի մանր և կարմիր պտուղս. գ. ծուռգինի. ե-ս նման սալոր: (Որ և †——amandier):

† **Lauriot** (լորիո) ե. ար. Տաշտ փոքրիկ ուր լուանան հացարտոյք գիսարտոցն [écouvillon] յետ սրբելոյ գՀնոցն:

Lavabo (լավաբո) ե. ար. ա. Ալօքիք զոր առեք քահանայն ի պատարագի ի լուանալն զմատունս, և արտ ակիզբն է. "Լուացյայց արքաւեհատիք զձեռս իմ." լուացեալ: La messe en est au — : ‖ † բ. Տախտակ եգեալ յատիճ աստանդն (յեկեղեցիս Լատինացոց) և յորում գրեալ կայ ազօթքն "Լուացեալ": ‖ յ. Դատաստանական սրոյ սրբոյ քահանայն զմատունս ի պատարագի: ‖ դ. Կամ սենեկի առ ի լուանալ զձեռս. լուացարան:

Lavage (լավաժ) ե. ար. ա. Լուանալն. լուացումն. լոգանք: Le — des laines, des vitres: ‖ բ. Ջուր արկեալ յորգանիեամբ առ ի լուանալ: Vous avez jeté trop d'eau sur ce plancher; quel — avez-vous fait là? ‖ յ. Լուանալն (զմեռելոյս, զքրիստեան նիւթս): Or de — : ‖ դ. Նիւթակոր կամ ըմպելի քացախնուր: ‖ ե. Ջուր կամ այլ ինչ ըմպելի զոր ըմպէ զբ առանց չափոյ: Vous vous trouverez mal de tout ce —: ‖ զ. Ջուր բժշկական առ ի լուանալ զիսոթ մեռան ինչ մոքանց: [տես Avalanche:

Lavanche կամ **Lavange** (լավանշ, լավանժ) ե. իե.

Lavande (լավանտ) ե. իե. Տունկ ինչ անուշահոտ, որ ունի փոքրիկ և կապոյտ ծաղիկս փիճեալս հատիկունն. Ս. հատամ. *լուացուկ: Mettre de la — dans du linge. Eau de —:

Lavandier (լավանդիե) ե. ար. *Լուացարար արքատնի:

Lavandière (լավանդիեր) ե. իե. ա. Կին լուացարար. (խոսի. այժմ ասի Blanchisseuse): ‖ † բ. տես Bergeronnette, 2. ‖ † յ. տես † Laeert.

Lavaret (լավարե) ե. ար. Ջուկն ինչ լճաց նման կարմրախայտի [truite]. լճական կարմրախայտ:

Lavasse (լավաս) ե. իե. ա. Ընդարձ յանկարծակիզ և յորգասիս. անզատարափ. (խոսի): ‖ բ. Գինի, արգասիսք ըստեսան յոյժ. (ընդ.):

Lave (լավ) ե. իե. Ընթի հալեալ և բորբոքեալ, զոր ժայթքեն հրաշունչ լերինք. հրատեսակ նիւթ. հրահատանք: La —, les laves du Vésuve, de l'Etna. Des flots, des torrents de —. Villes ensevelies sous la —:

† **Lave-main** (լավ-մեն) ե. ար. Փոքրիկ կանք լուանալոյ զձեռս. լսկան. Ս. շանթ. Ս. գաւսիշան: Des lave-mains:

Lavement (լավման) ե. ար. ա. Լուանալն (զոտս, զձեռս, զսիզանս, ըստ եկեղեցական արարողութեանց): Le — des pieds. Ոտանալուացութիւն. ոտնլուայ: ‖ բ. Գնդ ջրի զոր սրսկանեն ընդ նստատեղին [anus] յընդերան. Ս. դրեմ: — purgatif, laxatif. Faire un — avec des herbes émollientes:

Laver (լավե) բ. ն. ա. Լուանալ. լոգանալ: — du linge, la vaisselle. — une plaie avec du vin. La pluie a bien lavé les rues. Se — les pieds, la bouche. Se — les mains. ա. Լուանալ զձեռս: ‖ բ. (ե-ով. և ընդ.) Զգամել առնուլ յանձն զպատասխանատուութիւն իրիք. հրաժարիլ, ի բաց կալ յիրաց ինչ: — la tête à quelqu'un. (ե-ով. և ընդ.) Նշտարիլ զոր խոսիս. պատասխանել, առատախօս առնել. (սխ. լուացարար մի առալ): — ses mains, ses bras dans le sang. (ե-ով. և ի բացակ.) Թանալ, թաթաւիլ զձեռս յարեան. Հեղուլ արքան բազում: À — la tête d'un âne, d'un More, on perd sa lessive. (սխալ.) տես y'Âne. Une main lave l'autre. (սխալ.) Ձեռն զձեռն լուանայ. ապրիչքն ազգակցիք կամ ընկերք ձեռնհաս կամ պաշտպան լինին միմեանց:

Digitized by Google

‖ 2. Լուանալ զձեռս յառաջ քան զկերակուր. (Ել.)։ On lava et on se mit à table. Donner à — à quelqu'un. Պատուհանել ուժիք ջուր և գաւառաւոկ յառաջ քան զկերակուր (Ա)։ Pierre à —. Լուացարան (անօթոց խոհակերցի)։ (Որ և Évier)։ ‖ 3. Թանալ (գետոյ կամ ծովու զքաղաք)։ Հոսիլ, անցանիլ (գետոյ առ քաղաքաւ)։ Ce fleuve lave les murs de telle ville։ ‖ 4. (է-ի-ր.) Լուանալ, սրբիլ, ջնջիլ (զմեղս, զյանցանս)։ — ses péchés avec ses larmes. Լալ ի միրոյ մեղաց իւրոց։ ‖ 5. (է-ի-ր.) Խնգրիլ զվրէժ. պատժիլ։ — une injure dans le sang։ ‖ † 6. Ալաճառիլ. (ՀԱ.)։ Il a lavé sa montre։ — du papier. Թրջիլ զթուղթ ի ջուր արձնախառն [chargée d'alun] զի լիցի սերտագոյն և մի՛ ծծեսցէ զթանաքն։ — les couleurs. Ուրկանիլ զերանգս ի ջուր՝ առ ի ժողովիլ զագտան որ ժողովին վերինոյն ջրոյն։ — un dessin. Գունաւորիլ զծրագիրն։ — ա վեմ. (Ա) "Ոչ օ՛ սակս ջուր է ինձս արկանիլ, և ոչ կրօնից առեալ գոտեպատիս մոգոցականին." ԵՂԶ. Ղ. 357։

Lavette (լ-վէթ) ե. իե. Ջնջիլ (մաքրելոյ զանօթս խոհակերցի). ե-ով պեղպ։

Laveur, euse (լ-վէօր, էօզ) ե. Լուացող։ — de vaisselle. Laveuse d'écuelles։

Lavis (լ-վի) ե. ար. Գունաւորիլն (զծրագրին) ճնճղական թանաքաւ, մրով [bistre] կամ սիպիտ [sépia]։ — à l'encre de Chine։

Lavoir (լ-վուար) ե. ար. Ա. Տեղի լուանալոյ զկոտսիս. լուացանոց։ Il y a un beau — dans ce village։ ‖ 2. Տեղի լուանալոյ զանօթս խոհակերցի. լուացարան։ ‖ 3. Տեղի լուանալոյ զձեռս (ի մինաւանս և յառանգաւատունս եկեղեցեաց). լուացարան։

Lavure (լ-վիւր) ե. իե. Ա. Ջուր լուացման (անօթոց խոհակերցի, պնակաց). լուացուիք. Ա. լուացուքուր։ — de vaisselle. Ուրգանակ կամ թան (ըրտիսան յոյժ)։ ‖ 2. Լուանալն (զմատեան յառաջ քան գնազմիլն)։ ‖ 3. Գարգիլն, ՀԳկղիլն (գսակի կամ զարծաթ ի մնթոյ կամ ի հազոյ կամ ի հալոցէ [creuset])։ ‖ 4. Ջանակ [parcelle] (սակաւ կամ արծաթոյ պարգևելոյ ի մնթոյ կամ յաւելուածից [balayures])։

Laxatif, ive (լ-սդիֆ, իվ) ած. Լուծիչ, լուծողական (դեղ)։ Ա. ուրի եւ իրը ե. ար. Un bon —։

† **Laxité** (լ-սիթ) ե. իե. Թուլանալն, թուլութիւն (մորթոյ, չուանի)։

Layer (լէյե) բ. ն. Ա. Հորդիլ ճանապարհ նեղ և նըրբ յանառաւ։ ‖ 2. Ընձանիկ զմատաղաոյսն ծառոց որ չին հաստանալոց։

Layetier (լէյէթիէ) ե. ար. Ուրկղագործ. *գղրացարար։

Layette (լէյէթ) ե. իե. Ա. Գոց [tiroir] (դարանի առ ի գնիլ թուղթս). (Խորի)։ Mettre des papiers dans une —։ ‖ 2. Ուրիկի փայտեղէն. (Խորի)։ ‖ 3. Կտաւիք և խանձարուրք (նորածին մանկան). Ա. գործել։ Préparer, donner une —, une belle —։

† **Layetterie** (լէյէթրի) ե. իե. Ուրկղագործութիւն։

Layeur (լէյօր) ե. ար. Ա. Հորդիչ նաւրը անցից յառաջ։ ‖ 2. Ընձանիկ մատաղաոյսն ծառոց որ չին հաստանալոց։

Lazaret (լ-զարէ) ե. ար. Ուրգիլան ազգի ազգ և վնասուց որ գան յերկրէ ազգ ճարակի հիւանդութիւն ատրաֆոխիկ (ժանտախտ, գեղին կրակ, սպրվքն հանգիծ)։ *զգուշարան։ Le — de Marseille. Entrer au —։

Lazariste (լ-զարիսթ) ե. ար. Անուն կրօնաւորաց հարգելոց ի սրբոյն Վ. ինկենտեանոյ Գաւղացեաց. Լազարեան։ (Որ և Pères de la Mission)։

Lazarone (լ-զարոնէ) ե. ար. Պատրանիկ (նեապօլսի). *լազարան։ Des lazaroni։

Lazuli (լ-զիլի) տես Lapis. [Lapis.

Lazulite (լ-զիլիթ) ե. ար. (ից. քան Լիգքէի) տես

Lazzi (լ-զի) ե. ար. Խեղկատակութիւն. ծաղրածութիւն։ Վարի բազմութեամբ. Les comédies italiennes sont pleines de — կամ lazzis։

A. **Le, La, Les** (լը, լ, լէ) յօդ. Le է յօդ արական անուանց եզակեանց. ը կրճատի ընդ բառս՝ որոց սկզբն ձայնաւոր է կամ անձայն h. Le livre, l'épi, l'homme. La է յօդ իգականաց. a կրճատի ընդ բառս՝ որոց սկզբնատառ ձայնաւոր է կամ անձայն h. La lune, l'âme, l'heure. Les է յօդ երկուց սեռից յոգնակեանց. Les livres, les roses։ — Թէ նախադրութիւնքն de և à գոյնիցին յառաջ քան զյօդն արական եզակի և սկզբնատառ ձայնորդ բառին իրե բազմանդ կամ h հափագոյնի, յոյնժամ de le փոխի ի du և à le ի au. որպէս du mois; au mois; du héros; au héros. իսկ ի յոգնականն փոխանակ de les առ des, և փոխանակ à les առ aux; des héros; aux héros։ — Յօգն կրկնելի է առաջի գոյականաց որ կցեալ իցեն et շաղկապաւ. Le père et la mère. առակայն են որ ասեն. Les père et mère. իսկ առ ածականս միոյ և նորին գոյականի՝ կրկնելի է յօգն երէ ածականքդ ղոյլ և այլ գազափարս յայտ առնիցին. որպէս Les bonnes et les mauvaises actions qu'il a faites. իսկ երէ ածականքն չունիցին ինչ հակառակ կամ անհամն գազափարս, ոչ կրկնի յօգն. որպէս L'humble et timide innocence։ — Իտալական մանկանաւանք բանաստեղծից և նկարչաց՝ քան իտալացւոց օրինակին յօգթ տվորելք են. l'Arioste, le Tasse, le Titien։ Նոյնպէս նկարչի գազգնացւոյ որ կացեալ իցէ ժամանակս բազումս ի Հռոմ, յօգթ առ մանկանան նորա. որպէս le Poussin։ Իտալիան յօգթ վարին և մանկանաւանք գաւառաց կամ գերանանաւհաց և ցոփակեաց կանանց կամ բազից. որպէս la Gaussin, la Guimard, la Dubarry։ — Բազմութեամբ վարի յօգն ընդ յաւուկ անուանս առ ի ճառամնութիւն ինչ առոյց բանին. Les Corneille, les Racine sont la gloire du théâtre français. Գառնէյլը, Ռասինը (կամ Կառնելեանք, Ռասինեանք) փառք են գազգիկան թէատրանին։ Իսկ յօթժամ առ բազմութեամբ Les Virgiles sont rares, իմանի Բանաստեղծք իրրև զվիրգիլիոս կամ վիրգիլիոսք անուանք են։ Ներկայս բազմութեամբ առին անուանք ազգ գաւառին. Les Bourbons, les Stuarts։

B. **Le, La, Les** (լը, լ, լէ) դեր. Ա. Զայն. զնա։ Voilà un bon livre, je vous engage à le lire. Դէս que ma sœur sera arrivée, j'irai la voir. Quand vous aurez des nouvelles, faites-les-moi savoir։ ‖ 2. Ներկայիս։ Cette femme est belle, et le sera longtemps. Ils ne sont pas encore habiles, mais ils le deviendront։

Lé (լե) ե. ար. Լայնութիւն (պատառաի ընդ մէջ երկուց եզերացն). Գ. մար։ Un — de velours, de toile. Draps de lit de deux lés։ (Որ և Laize)։

† **Léans** (լե-ան) ս. Անգ. ի ներքս։ La dame de —. Տանտիկին տանդ այդ։

† **Léecanomancie** (լեգանոմանսի) ե. իե. Համայութիւն ինչ նախնեաց. լեկանագիտութիւն։

Lèche (լէշ) ե. իե. Նուրբ պատառ կամ չերտ. (Ընդ.)։ Une — de pain, de jambon։

Digitized by Google

Léché, ée (լէյ) ած. գերբ. ած. Լիզված։ Le maître — par son chien. Un ours mal —. (ած. ած. և ընդ.) Ա՛յր կապարաձևին, անգիզված կամ անկիրթ (ա)։ ‖ 2. (ած. ած.) Ցօրինակ մանրակրկիտ ընտրված (նկար)։

= Ա՛նաց. (ա) "Ե՛ս արքան չարմանալ ընտրելոյն ինչ այլ այս է, զի ինք ինքն ընկեր եղեալ ի բազում ընկերս չունի և զգուշանայ նմանել, և վախճան ունի ի կեղծ զգուշանալոյն։" Ամիտ. Անգ. անագ.

Lèchefrite (լէշֆրիթ) է. ած. Տապակ երկաթի յոր կաթէ ճարպն ի խորովվոյն. *ճարպատաման։

Lécher (լէշ) բ. ն. ած. Լիզուլ. լիզանել։ — un plat. Quand les chats ont mangé quelque chose qu'ils trouvent bon, ils se կամ s'en lèchent les barbes. † Il n'a qu'à s'en — les barbes. (ած. ած.) Չհատանիքեզ որում ցանկալ կայ կամ ակն ունի։ † — la poussière. (ած. ած.) Ջանքուն լիզել. խոնարհիլ յոյժ յոյժ։ On s'en lèche les doigts, c'est à s'en — les doigts. Անուշահամ է խորտիկդ. (պատ. մատաներդ կը լիզես). (ընդ.). ‖ 2. (ած. ած.) Ցօրինել անչափ և մանրակրկիտ ընտրված (գնկարն)։

— À lèche-doigts. Ած. պատ. ած. Լիզանելով զմատանեան. (ընդ.). ‖ 2. Ուտելիս մատին. խաւն ինչ. (ընդ.)։

† — Un lèche-cul. Ա՛յր որ փաղաքշէ կամ շողոքորթէ անարդ օրինակաւ. *ոտալիզ. (տե՛ս և գիշ.)։

= Se —. բ. պատ. Լիզուլ զանձն։ Un chat qui se lèche։

Leçon (լը՛ջո՛ն) է. ած. ած. Ընթերցուած (ի հնոց կամ ի նորոց կատարանաց, ի ժամասացութեան Լատինացւոց)։ ‖ 2. Ընթերցուած (գրչագրաց կամ ձեռագրաց)։ La — du manuscrit est douteuse. Confronter les différentes leçons d'un passage։ ‖ 3. (ած. ած. և ընդ.) Ա՛յր և այլ օրինակ պատմելոյ զմի և զնոյն գէպս. պատմուած։ Voilà votre récit, mais il y a une autre —, une — toute différente։ ‖ 4. Ուսումն. վարդապետութիւն. Համարգը ուսմանց. Համարք. գաս։ Leçons de droit, de médecine, d'hébreu, de géographie, de danse. Suivre les leçons d'un professeur. Il en ferait des leçons, il en ferait —. Գիտէ իակ տեղեակ է նա այդմ գիտութեան. կարող է ուսուցանել զայդ։ ‖ 5. Համարգը ուսմանց (զօրս ասյ վարժապետն աշակերտին առ ուսանիլ ի բերան). գաս։ Apprendre sa —. Réciter une —. Dites votre —, vos leçons։ ‖ 6. Վարդապետութիւն. պատուէր. խորհուրդ. խրատ։ Je me passerai bien de vos leçons. Faire la — à quelqu'un. Ուսուցանել ումեք զօր ինչ ասելոց էցէ կամ առնելոց։ ‖ 7. (ած. ած.) Խրատ։ Cet événement a été pour moi une bonne, une excellente —։ ‖ 8. Կշտամբութիւն. յանդիմանութիւն. Faire à quelqu'un sa —. Կշտամբել զոք։

† **Léerelet** (լէր՛էլէ) է. ած. Համեմատ հաց [pain d'épice] ինչ Հելուետից։ (Վրիպակաւ գրի և † Écrelet)։

Leeteur, trice (լէքթո՛ր, թրի՛ս) է. ած. Որ ընթեռնու ի ձայն բարձր և լու ի լու այլոց. ընթերցող։ C'est un mauvais —, sa voix est monotone. Une lectrice infatigable. *Ընթերցուհի անխոնջ։ ‖ 2. Որ ընթեռնու առանձինն և ընդ միտս. ընթերցող. ընթերցասէր. ընթերցանելի. վերծանող։ Cet ouvrage a peu de lecteurs. Cet homme est un grand —. Ընթերցասէր յոյժ է այրդ։ Avis au —. ած. փաթրիկ կամ Համառօտ յառաջաբան մատենի. ազգարարութիւն. բան առ վերծանողս։ ‖ 2. (ած. ած.) Ազգարարութիւն կամ խրատ կամ յանդիմանութիւն անուղղակի։ Vous entendez bien ce qu'il vient de dire, c'est un — au lecteur։

‖ 3. Ուսուցիչ (առաջնորդարանութեան, փիլիսոփայութեան ի վանս ինչ). Ս. գաւառաց։ Un tel, — en théologie։ ‖ 4. Անուն միոյ ի չորից փոքունց առաքեանց. ընթերցիչ. գրակարդաց. վերծանող. անագնաս։

† **Lectionnaire** (լէքսիոնէ՛ր) է. ած. Գիրք, մատեան ընթերցուածոց (ժամասացութեան Լատինացւոց). ընթերցարան։

Lectisterne (լէքտիսթէ՛ռն) է. ած. Նախնեաց հաստկերպի զոր յօրինէին Հռովմայեցիքը ի պատեհ առաջուածոց՝ հանդարտեալ զարձանս նոցա յանկոչիս շքեզազարդս շուրջ զսեղանով. *անկոզնական կաղապար։ On ordonnait les lectisternes dans les calamités publiques։

Lecture (լէքթիւ՛ր) է. ած. ած. Ընթերցուած (ի ձայն բարձր). ընթերցումն. կարդացուն։ — faite des articles, on signa։ ‖ 2. Ընթերցումն (առանձինն և ընդ միտս)։ Il aime beaucoup la —. Ընթերցասէր է յոյժ։ Cabinet de —. տես ի Cabinet, 2. Il a bien profité de ses lectures։ ‖ 3. Գիտութիւն, հմտութիւն (ընթեռնելոյ). ընթերցանութիւն։ C'est un homme qui n'a aucune —, qui a beaucoup de —. Il est nourri de la — des anciens. Սնեալ է նախնեացն ընթերցանութեամբ։ ‖ 4. Ուսուցանելոյ. ընթերցանութիւն. կարգացուցութիւն. *գրավարժութիւն։ Il enseigne la — aux enfants։

† **Lécythe** կամ † **Lécythus** (լէ՛սիթ, լէսիթէ՛ս) է. ած. Անօթ ինչ կամ չիշ նախնեաց առ ի գնել իւղ, գինի. բլշակ։ [որ տայ գլանգամեան [ladanum]։

† **Lède** կամ † **Lédon** (լէտ, լէտո՛ն) է. ած. Տունկ ինչ

Légal, ale (լէ՛գալ, լէգա՛լ) ած. ած. Օրինաւոր. օրինական։ Intérêt —. Moyens légaux։ ‖ 2. Մովսիսական օրինաց. օրինական։ Les viandes légales. Impureté légale։

Légalement (լէգալմա՛ն) մ. Ըստ օրինաց. օրինաւոր պայմանաւ. *օրինաւորապէս։ Procéder —։

Légalisation (լէգալիզասիո՛ն) է. ած. Վկայութիւն վաւերականութեան. *վաւերացուցանում։ Un acte qui manque de —։

Légaliser (լէգալիզէ՛) բ. ն. Վկայել, հաստատել զվաւերականութիւն. *վաւերացուցանել։ — une signature։

Légalité (լէգալիթէ՛) է. ած. Օրինականութիւն. օրինաւորութիւն։ Un gouvernement qui sort de la —։

Légat (լէ՛գ) է. ած. Միբանաւոր կարգեալ ի Հռովմայ քահանայապետէն կուսակալ գաւառի իրեք վիճակին նկեղեցւոյ. *լեգատ։ — de Bologne, de Ferrare. — à latere (= լատերե՛ր) կամ լոկ —. Միբանաւոր առաքեալ սրոյն քոյ կարգի ի Հռովմայ քահանայապետէն առ թագաւոր ոք քրիստոնեայ կամ ի սիւնհոդոս ինչ. առքիներակաց լեգատ։ Les légats du pape présidèrent au concile de Trente։

Légataire (լէգատէ՛ր) է. Որում թողու ոք հրնաւակ ինչ. հրնաւակատար։ Être — de quelqu'un։

Légation (լէգասիո՛ն) է. ած. † ած. Առաքելութիւն. հրեշտակութիւն. դեսպանութիւն։ "La divine — de Moïse." VOLT. ‖ 2. կուսակալութիւն (ի վիճակին նկեղեցւոյ). *լեգատութիւն։ Le pape donna la — de cette province à tel cardinal։ ‖ 3. Գաւառ կուսակալութեան (ի վիճակին նկեղեցւոյ)։ ‖ 4. Ժամանակ իշխանութեան կուսակալի կամ լեգատի (ի վիճակին նկեղեցւոյ)։ ‖ 5. Առաքելութիւն. հրեշտակութիւն։ Conseiller, secrétaire de —։ ‖ 6. Հրեշտակ կամ լիազօր պաշտօնեայ Տէրութեան և մերձիկ նորա. հրեշտակութիւն։ La — anglaise։ ‖ 7. Պարտք հրեշտակի կամ լիազօր պաշտօնէի և գրան կամ մերձկան նորա։ Je suis allé à la — de Suède։

Digitized by Google

Légatoire (լեղատուար) ած. Province —. Գաւառ ընդ իշխանութեամբ տեղապահի (ի ժամանակս կայսերաց Հռովմայեցւոց).

Lège (լէժ) ած. ն. Սակաւարիւն, թեթեւարիւն (նաւ). Ce vaisseau est — et n'a pas de stabilité. ‖ 2. Դատարկ, անբեռն (ի գառնալ իւրմէ նաւ). Bâtiment qui fait son retour —.

Légendaire (լեժանտէր) ած. ու. ն. Պատմնագիր վարուց սրբոց. On reproche à la plupart des anciens légendaires d'avoir été trop crédules. ‖ † 2. Գազանածոյք վարուց սրբոց.

— ած. Հրաշապատում. Récit, épopée —.

Légende (լեժանտ) ե. եդ. ն. Պատմութիւն վարուց սրբոց. Une vieille —. Les anciennes légendes sont remplies de fables plus propres à scandaliser qu'à édifier. ‖ 2. Հրաշապատում և ժողովրդական զրոյց դիպուց ինչ. Հրաշապատում, առասպելախառն զրոյց. Le commencement de l'histoire de tous les peuples est rempli de légendes. ‖ 3. Երկայնաձիգ և տղղտուկ գրութիւն. Il nous a apporté une grande — des actions de ses ancêtres. ‖ 4. Պատանագրութիւն փորագրեալ բոլորակապէս յեզերս գահակնի. շրջագրութիւն. ընդերցուած. ‖ 5. Պատկեր բանք նշանագրօրէն [devise] իրիք. ընդերցուած. Louis XIV avait pour devise le soleil avec cette —: *Nec pluribus impar.* ‖ 6. Պատմութիւն նշանաց և երանգաց (տեղագրական տախտակի). ընդերցուած.

Léger, ère (լեժէ, ր) ած. ն. որ չէ ծանր. թեթեւ. Un corps —. L'air est plus — que l'eau. Un habit —. Charge légère. Բեռն թեթեւ, փայրագին. ‖ 2. *Թերակշիռ (գահեկան). Ce louis d'or est — d'un grain. ‖ 3. Թեթեւատոհմ. անօսրահոգ (գեաղին). ‖ 4. (ե-ւ-բ.) Թեթեւ. գուրծ. նաքեայ. չնչին. վարկապարագի. Une faute, une pénitence légère. Une légère blessure. ‖ 5. Անօսր (քուն). Avoir le sommeil —. Զարթնում յամենայն թրնդիւն. ‖ 6. Թեթեւ. գիւրահաս (կերակուր). Des viandes légères. ‖ 7. Թեթեւախորտիկ, անպատճառ, գուշնակեայ (ընդերիք, ճաշ). Prendre un — repas. ‖ 8. Թեթեւ, սկաւ, անզօր (գինի, թէյ). ‖ 9. Թեթեւանդամ. շեայ. արագ. Marcher d'un pied *leger* d'un pas —. Être — à la course. Լինիլ թեթեւ ոտիւք, թեթեւընթաց, արագավազ. ‖ 10. Թեթեւաբեան. Être — d'argent. Զանիլ ինչս. լինիլ ազբատ. ‖ 11. Թեթեւ. անօսր. նուրբ. Une vapeur légère. ‖ 12. Թեթեւ. փափուկ. վայելուչ. Une taille légère. Ornements légers. ‖ 13. Անշուքաս (ոճ բանից). Style —. Poésie légère. *Թեթեւութիւն բանաստեղծութեան, քերթուած. ‖ 14. Թեթեւ. վեր ի վերոյ. Pour vous en donner une légère idée. Prendre une légère teinture d'une science. (Որ և Superficiel). ‖ 15. (ե-ւ-բ.) Թեթեւ ի մտաց. Թեթեւամիտ. ծանծաղամիտ. յայգագէտ. *փափխամիտ. Un peuple —. Un esprit —. ‖ 16. (ե-ւ-բ.) Անխորհուրդ. Cette femme est bien légère dans sa conduite et dans ses discours. Propos —.

— Troupes légères. *Թեթեւազէն զօրական. Infanterie légère. *Թեթեւազէն հեծելազօր. Cavalerie légère. *Թեթեւաձի հեծելազօր.

— Vaisseau —. Նաւ արբնիթաց.

— Cheval —. Ձի կայտառ և առագի. Ce cheval est — à la main. փափկերախ է երիվարդ.

— Avoir la voix légère. Երգել գիւրաւ և անաշխատ. ունել ձայն կակուղ, գիւրագործ.

— Avoir la main légère. տես ի Main.

— À la légère. Ար. ած. ն. Թեթեւագործիւն, թեթեւութիւն (զգեցեալ լինելոյ). ‖ 2. (ե-ւ-բ.) Անանց խորհրդոյ. անխորհրդաբար. յանխորհուրդ. Entreprendre quelque chose —. † — De —. Ար. ած. Առանց քաջ խորհելոյ. գիւրաւ.

Légèrement (լեժէր-ման) ս. ն. Թեթեւ. Être vêtu, armé —. ‖ 2. Թեթեւ. Թեթեւակի. Թեթեւաբար. Courir, marcher —. ‖ 3. Նուազ. սակաւ (ուսանել). ‖ 4. Փափկութեամբ. Ce tableau est — touché. ‖ 5. Անխորհրդաբար. անհանճարութեամբ. Il se conduit, il parle fort —.

Légèreté (լեժէր-էդէ) ե. եդ. ն. Թեթեւութիւն. La — de l'air. ‖ 2. Թեթեւութիւն. արագութիւն. արագաշնութիւն. Marcher, courir avec —. La — à la course. ‖ 3. Թեթեւութիւն, ճարտարութիւն, յաջողակութիւն (ձեռնի). ‖ 4. (ե-ւ-բ.) Յոզդոզդութիւն, անհաստատութիւն (մտաց). *փափխամտութիւն. Je crains la — de son esprit, de son caractère. ‖ 5. Թեթեւամտութիւն. անխորհրդութիւն. La — de sa conduite, de ses discours, lui a causé beaucoup de désagréments. ‖ 6. Գործ, յանցանք անխորհրդութեան. Ce ne sont que des légèretés qui tiennent à son âge. ‖ 7. փափկութիւն. վայելչութիւն. ազնուութիւն. La — de son style.

Légion (լեժի) ե. եդ. ն. Գունդ զօրաց Հռովմայեցւոց ի հետեւակաց և ի հեծելոց. լեգէան. La — était la base de l'organisation militaire des Romains. Chaque — était divisée en dix cohortes. La — fulminante, thébaine. Le tribun d'une —. ‖ 2. Գունդ (հետեւակազօրաց ի գազղիա յառաջին ժամանակս Վերադարձեանն [Restauration] Գուրպոնեանց). ‖ 3. Գունդ (ազգային պարեկապահաց և աշխարհապահ զօրաց [gendarmerie] ի Գազղիա). ‖ 4. (ե-ւ-բ. և ընդ.) Բազմութիւն. գունդ. լեգէոնեան բազմութիւն. լեգէան. փաղանգ. Une — de parents, de neveux. ‖ 5. Լեգէան, գունդ (հրեշտակաց և գիւաց, քան զրոց սրբոց).

— d'honneur. տես ի Honneur.

Légionnaire (լեժիոնէր) ե. ու. ն. Զինուոր լեգէոնեան (առ հինն Հռովմայեցւոց). Վաւրիք եւ խրբր ած. ու. Soldat —. ‖ 2. Անդամ լեգէոնի պատուոյ (առ Գազղիացիս).

Législateur, trice (լեժիսլատէօր, տրիս) ե. ն. Օրէնագիր. օրէնագրիչ. Moïse fut le — des Hébreux. ‖ 2. Օրէնագիր (սկզբանց կամ կանանաց արուեստի, գիտութեան). Boileau est le — du Parnasse français.

— ած. Օրէնագիր. Un roi —.

Législatif, ive (լեժիսլատիֆ, իվ) ած. ն. Օրէնագիր. Pouvoir —. Corps —. Օրէնագիր ժողով. ժողով երեսփոխանաց. ‖ 2. Օրէնագրական. Mesures législatives.

Législation (լեժիսլասիոն) ե. եդ. ն. Օրէնագրական իրաւունք, իշխանութիւն. օրէնագրութիւն. Dans les gouvernements absolus, la — n'appartient qu'au monarque. ‖ 2. Օրինագրութիւն. օրէնք. Réformer la —. ‖ 3. Օրէնագիտութիւն. Un cours de —.

Législature (լեժիսլատիւր) ե. եդ. ն. Օրէնագիրք. La — vient de décider une grande question. ‖ 2. ժողով օրէնագրաց. — nombreuse. ‖ 3. ժամանակ իշխանութեան օրէնագրաց կամ երեսփոխանաց ժողովրդեան.

Légiste (լեժիսթ) ե. ու. Օրէնագէտ. Un habile —.

Légitimaire (լեժիթիմէր) ած. Օրինաւոր բաժնի ժառանգութեան. Droits légitimaires.

Légitimation (լեժիթիմասիոն) ե. եդ. ն. Հարազատ գործել (զորդի ծնեալ արտաքոյ ամուսնութեան). *Հա-

Digitized by Google

բազատագործութիւն։ ‖ 2. Վ. աւերակաց հաստատութիւն (իշխանութեան)։

Légitime (լէժիթիմ՛) ած. 1. Օրինական (իշխանութիւն). բնիկ (ազգ, թագաւոր)։ Pouvoir —. Un peuple qui combat pour ses souverains légitimes։ ‖ 2. Օրինաւոր (ամուսնութիւն). իրաւացի (կին)։ Հարազատ (որդի). արդար (գաւակ) (ա)։ ‖ 3. Արդար. արդարացի։ Son droit est très —։ [der sa —։

— է. իկ. Օրինաւոր բաժին ժառանգութեան։ Demande. (ա) "Ի՞նչ ասանդին առնել ամուսին . . . իրիկո՛ց չորսին և չանիրաին, և ես իրասացնան լսեցեր." Կ՛ըմբ. Ասափք. — "Ի՞ւ որ ու պղտանիորէ այլ պրիրաւ պատ ոտանդ իմոյ պոր արասնորէ, ինչը չմոհ ընդ առնիորէրան իոյչ." կանոնք.

Légitimement (լէժիթիմ՛ման) մ. Օրինաւոր. արդարութեամբ. բան իրաւանց օրինապէս։ Un bien — acquis։

Légitimer (լէժիթիմե) բ. ն. 1. Հարազատս, օրինաւոր առնել (զոյն որ չէ ծնեալ օրինաւոր ամուսնութեամբ). *Հարազատել։ Ce prince fit — deux de ses enfants naturels։ ‖ 2. Վ. աւերակաց առնել (զիւր իշխանութիւն)։ Il a fait — ses pouvoirs։ ‖ 3. Արդարացուցանել։ Rien ne peut — une aussi mauvaise action։

Légitimiste (լէժիթիմիս-թ) ած. և է. կառավիղ իշխանաց պատրանեան զարմին (ի Գաղղիա). օրինաւորական։ Le parti —։

Légitimité (լէժիթիմիթե) է. իթ. 1. Օրինաւորութիւն։ On attaqua la — de son mariage։ ‖ 2. Օրինաւոր ծնունդ. Հարազատութիւն։ On lui dispute sa —։

Legs (լէ) է. ը. Զարգեալ թագեալ ունկը կատակաւ. Հրամանակ։ Faire, laisser, accepter un —. Un — caduc։

Léguer (լեկե) բ. ն. 1. Թագուլ, պարգեւել կատակաւ. *Հրամանակել։ Je lui léguerai tous mes biens։ ‖ 2. (փոխ.) Աւանդել. թագուլ։ Il a légué son talent à son fils։

Légume (լեկիւմ՛) է. ը. 1. Ընդեղէն, *ընդեղէնք (փակեալք ի պարկուճս [gousse], որպիսի են լուծիաս, մուշ, սլառն)։ Légumes verts, secs. Se nourrir de légumes. Ընդարաս լինել։ ‖ 2. Աբմուտ ուտելի (որպիսի են շաղգամ, առեզդին)։ Je ne connais pas de meilleur — que la pomme de terre։ ‖ 3. Տերեւք ուտելիք (որպիսի են անբուկք հազարի, եղերդի [chicorée]. բանջար. խառատ. (այլ. կանաչեղէն)։ ‖ 4. կանաչ պատառանդք ընդեղինաց, այսինքն մուշի, սլառն. Ի. պարկուճ. Գ. պտուկ. Գ. բաժին։ Le fruit de cette plante est un —։ (Որ և Gousse)։

Légumineux, euse (լեկիւմինո, նօզ) ած. *Զարդ. ճաւոր. *ընդեղէնք (առնիկ, որպիսի են մուշ, սլառն, լուծիաս).

— Légumineuse. է. իթ. *Զարդճաւոր առնիկ։ Le trèfle est une —։

Lemme (լեմ՛) է. ը. 1. Յառաջադրութիւն [proposition]. նախագառութիւն։ ‖ 2. Յառաջադրութիւն պատրաստիչ ապացուցման այլոյ յառաջադրութեան. առած։

† **Lemme** (լեմէ) է. իթ. առս Lentille d'eau.

† **Lemnien, ienne** (լեմնիեն, լեմնի՛) ած. Լիմնոս կղզւոյ. լճեցի։ Terre lemnienne. Աղգ հնչ կառոյ. լճեցեաց կառ։ [գիրս նախնեաց. լճեցիակաս։

† **Lemnisque** (լեմնիս-թ) է. ը. Ընչան հնչ ի գրչատ.

Lémures (լեմ-ը) է. ը. յթ. Ի. բռնաւականք մեռելոց որ երեւելին ի գիշերի (ըստ կարծեաց Հռովմայեցւոց). *լեմուրք։ Suivant Apulée, les — des bons étaient les Lares, les — des méchants étaient les Larves։

Lendemain (լոնտըմեն) է. ը. Երկրորդ օր. վաղիւ. Ils partirent le —. Պեկենեցան ի վաղիւ առաջ, ի սկիզբ առաւ առաւօտին։ Le — matin. Ա. գուշ։ Ne penser jamais au —. Չհոգալ վասն վաղուան։ Il arrivera pour chacun de nous un jour qui n'aura pas de —. Du jour au —. Կարի սրտագուժ եղեւ։

Lendore (լոնտօռ) է. Անձն յառաջ և յայլ. քնկած. (—ի.)։ C'est un —, une grande —։ [բժշկաց)։

Lénifier (լենիֆիե) բ. ն. կակղել. առնկել. (բան

Lénitif, ive (լենիթիֆ, իվ) ած. Կակղիչ, առնկիչ, մեղմացուցիչ (գիւղ)։

— է. ը. 1. կակղիչ, առնկիչ գիւղ։ Le miel est un bon —։ ‖ 2. (փոխ.) Խիւր. սփոփութիւն։ Cette agréable nouvelle fut un grand — à sa douleur։

Lent, lente (լոն, լոնթ) ած. † 1. Թոյլ. (խուխ և ի ինդ.)։ ‖ 2. Յամր. ծանր. հեզգ. գժաւարշարժ. Ի. կամակոր։ Il est — dans tout ce qu'il fait, à tout ce qu'il fait. Prompt à écouter et — à parler. Աբաց, գիւրաշարժ, փոյթ ի լսել և ծանր, գժաւարշարժ, հեզգ ի խօսել։ L'âne est un animal —. Հեզգաքայլ է էշ։ Il vient à pas lents. Գայ *յամրաքայլ, *մեղմաքայլ։ ‖ 3. Յամր. յամրաբաղձ. յամրաշարժ։ Avoir le pouls —. Avoir la parole lente. Լինել յամրալեզու, ծանրալեզու, ծանրախօս։

Lente (լոնթ) է. իթ. Սերմն ոջլոյ. անիծ. ալիւր ուղղախ։ Avoir des lentes à la tête, dans les cheveux։

Lentement (լոնթմոն) մ. Յամր. յամրիվ։ Parler, manger —. Marcher —. Գնալ յամրագնաց գնացիւք։ Cette rivière coule —. Dans les travaux de l'esprit, il faut se hâter —։

Lenteur (լոնթօռ) է. իթ. 1. Յամրութիւն. գանգատագնիք։ — insupportable. La — de la tortue. Les lenteurs de la procédure։ ‖ 2. (փոխ.) Դանգատագործութիւն (մուաց)։

Lenticulaire կամ **Lenticulé, ée** կամ **Lentiforme** (լոնթիթիւ-լեր, լոնթիթիւ-լե, լոնթիֆո-մ՛) ած. *Ոսպնակերպ. *ոսպնաձեւ։ Verre, corps —։

† **Lentigineux, euse** (լոնթիժինո, նօզ) ած. Ի. Ոսպնաս (երեսք)։

Lentille (լոնթիլ) է. իթ. 1. Տունկ հնչ. ոսպն։ Semer des lentilles։ ‖ 2. Հատք ոսպնի. ոսպն. Գրիվնի. Ոսպնախաշն։ ‖ 3. Պատկի Հատուած ոսպնաձեւ. *ոսպնակ։ Lire de petits caractères avec une —։ ‖ 4. Բիծ ի մերայ մնրթոյ, յերեսս և ի ձեռս. Ի. մուն. (այլ. ցան)։ Elle a le visage plein de lentilles։ (Որ և Éphélide, Taches de rousseur)։

— d'eau կամ de marais. Տունկ հնչ բուսակաղ յերկոս կողոց լճացիկաց, որ ունի տերեւս ոսպնաձեւս. ոսպն կրայնի. *կրոսպն։ (Որ և † Lemne)։

— de pendule. *Ոսպնաձեւ ծանրոյ մեռապետ կախեալ զծայրէ ճօճանակի [balancier] (ըստ ժամագործաց)։ *ոսպնակ։

Lentisque (լոնթիս-թ) է. ը. Աղգ հնչ պիստաքինեայ [pistachier], որոյ մի տեսակն բուսակաղ ի Քիոս կղզւոջ ասոյ զմնազաւաքն [mastic]. Երեսի. պքնաս. մուզաստքի. —թէղ. —ը։

A. **Léonin, ine** (լէոնին, ին՛) ած. *Առիւծական։ Ի. տրի ևեմ էս-թ. ի բանան Société léonine. Ընկերութիւն ուր մի ոք կամ մնացք յընկերացն յինքեանս գրաւեն զշահն ի ինաս այլոց. *առիւծական ընկերութիւն։ Une maxime, une politique léonine. Un partage. —։

Digitized by Google

s. Léonin, ine (լէոնէ, ին') ած. Լեւանեան (չափածքան կամ առանձնապէս Լատինացւոց)։

Léonure կամ **Léonurus** (լէոնիւր, լէոնիւրուս) ի. արու. տես Queue-de-lion։

Léopard (լէոփար) ի. արու. Զորքառանձի քիչ գիշատիչ խայտաբղետ մորթով. *Ընձառիւծ. ի պէս։ Le — est un animal fort vite։ ‖ Զ. (ի խոսքի ի.) Ընձառիւծին. Անգղիա։

Lépas (լէփա) ի. արու. Խեցեմորթի քիչ մի տեսակի [univalve]. *Լեպաս։ (Որ և Patelle)։

† **Lépidier** (լէփիտիէ) ի. արու. Ալգ քիչ խաչածաղկի [crucifère] անկոց, յորոց առին և Նաստրատին [passerage] և պարտիզական Լեհատին [cresson alénois]. Գ. կոտնեռատիկ։

† **Lépidolithe** (լէփիտոլիթ) ի. արու. *Թերեզոբար։

Lépidoptère (լէփիտոփտէռ) ած. *Թերփաթիւ (միջատ, որպիսի է Թիթեռն)։

— ի. արու. *Թերփաթիւ միջատ։

Lèpre (լէփր) ի. իգ. Ի. Բորոտութիւն. բազ. ապտակ։ On séquestrait les malades atteints de —. Il parut tout couvert, tout blanc de —։ ‖ Զ. (ի խոսքի.) Բորոտութիւն։ La — du péché։

Lépreux, euse (լէփրէ, էզ) ած. և ի. Բորոտ. ապրուկ։ Un homme —. Les dix — de l'Évangile։

Léproserie (լէփրոզըռի) ի. իգ. Հիւանդանոց բորոտից. *բորոտանոց. ապրկանոց։ Il fonda une —։

Lequel (լըքէլ), **Laquelle** (լաքէլ'), duquel, de laquelle, auquel, à laquelle. յհ. Lesquels, Lesquelles, desquels, desquelles, auxquels, auxquelles. դէր. Ա. Որ. որոյ. որում. զոր. յորմէ. զորմէ. որք. որոց. զորս. յորոց. զորոց։ Il m'a tenu un discours auquel je n'ai rien compris. On a entendu trois témoins, lesquels ont dit . . . ‖ Բ. հմր. ո՞. ո՞վ։ Lequel des deux? Ո՞ քան զո՞. ո՞ երկուցանից. զո՞ երկուց։ Lequel aimez-vous le mieux de vos deux cousins? ‖ Գ. Ընտրեցէք ոք. զոյն ոք։ Choisissez entre nous lequel vous voulez pour compagnon։

† **Lérida** (լէրիտա) ի. իգ. Երգիծական երգ։ Chanter des léridas. Son dada demeura court à Lérida. տես ի Dada.

Lérot (լէռո) ի. արու. փոքրիկ առնէտ [loir] գորշ՝ սեաւ պիսակօք ի վերոյ աչաց և ընդ ականջս. սեաւախայտ առնէտ։ (Որ և Liron)։ [Le, A. B.

Les (լե) յհ. le և la յոգնից և գերանունից. տես

Lèse (լէզ) ած. իգ. Վնասն և նեղ ի բանն Crime de lèse-majesté. Քրէական մեզք. Ընտ սպառնի։ Criminel de lèse-majesté. Քրէական մեղաւոր։ Crime de lèse-humanité. Ոճիր ընդդէմ մարդկութեան։ Crime de lèse-nation. Ոճիր կամ մեղանչութիւն ընդդէմ ազգին։

Léser (լէզէ) բ. ն. Ա. Վնասել. զրկել. անիրաւել։ Je craindrais de vous —։ ‖ Բ. Վիրաւորել. (ըստ բժշկաց և վիրաբուժից)։ Le coup a lésé un des poumons։

Lésine (լէզին') ի. իգ. Խնայողութիւն միջոցի ի մանուանս անգամ. կծծութիւն։ Il est d'une — qui passe toute croyance։

Lésiner (լէզինէ) բ. չ. Կծծութեամբ գնալ, վարիլ։

Lésinerie (լէզինըռի) ի. իգ. Ա. Գործ կծծութեան։ Il a fait une grande —։ ‖ Բ. Բարք կծծի առն. կծծութիւն։ Cet homme est d'une — incroyable։

Lésion (լէզիոն) ի. իգ. Ա. Վնաս. զրկանք։ ‖ Բ. Վէր. խոցուած. (ըստ բժշկաց)։ Les lésions organiques du cœur։

Lesse (լես) ի. իգ. տես Laisse.

Lessive (լեսիվ) ի. իգ. Ա. Մաքրութիւն. Mettre du linge à la —։ Couler la —։ ‖ Բ. Լուանալն միաբազմով. անցուցանելն զիաւսիս ընդ միաբազում։ Du linge blanc de —. Ce linge ne sera tout à fait blanc qu'après plusieurs lessives։ ‖ Գ. Կատուք լուանալիք կամ լուացեալք միաբազմով. լուացք։ J'ai donné ma — à laver. Battre la —։ ‖ Դ. (ի խոսքի.) Լոգանք. լուացումն։ Faire une — pour dégraisser les cheveux. À laver la tête d'un âne, d'un More, on perd sa —. տես յÂne։ ‖ Ե. (ի խոսքի. և ընդ.) Կորուստանելն քիչ բազումս (ի խաղս)։ Il a fait une —, une furieuse —։

Lessiver (լեսիվէ) բ. ն. Ա. Լուանալ, սպիտակացուցանել միաբազով։ — des draps de lit։ ‖ Բ. Սրկանելն ըստ չափ կամ ցուրտ ի վերայ դնելոյ խրիք առ ի հանելն գլուծական միասնեան. (ըստ տարբագիտաց)։

Lest (լեսթ) ի. արու. Ա. Մանր կտորիք երկաթոյ կամ խիճք [caillou] կամ աւազ (Ա) զոր ընուն ի յատակս նաւուն. *նաւախիճ. (տրբ. տպտր)։ Կիպ տեղուոյ։ Le — le plus pesant est le meilleur. Le navire est parti sur son —. Պատարի, առանց բեռանց մեկնեցաւ նաւն։ ‖ Բ. Գաղ (օգտաւատրգաց)։

— վնաս. (Ա) "Ընտ, որ ի ներքս ի սաւակն, յորմէ ի նմանէ պիրտանիսնան՝ բառնային աւազ և ջուրն, դի գ' տան դարձցին." Եփր. մեկն. Բ Օր. 288։

Lestage (լեսթաժ) ի. արու. Գրկանելն ի նաւս զնաւաւխիճ, զաւազ։

Leste (լեսթ) ած. Ա. Թեթեւ. արագ. շիտակ։ Cet enfant est fort —. Marcher d'un pas —. Avoir la main —. Լինել վազվազուն ձեռաք ի հարկանել. լինել գիւրաշարժ ի հարկանել զոք։ ‖ Բ. Թեթեւս զգեցեալ. *Թեթեւազգեստ։ Des troupes lestes։ ‖ Գ. Թեթեւ (հանդերձ)։ ‖ Դ. (ի խոսքի.) Հնարագէտ. ճարտար։ C'est un homme — en affaires։ ‖ Ե. (ի խոսքի.) Ոչ քիչ կորի խոշոր. Թեթեւ. *Թեթեւաբարոյ։ Cette femme est fort — dans ses actions et dans ses discours։ ‖ Զ. Անխորհուրդ. անվայելուչ։ Un propos —. Une conduite —։

Lestement (լեսթման) մ. Ա. Թեթեւութեամբ. կայտառութեամբ։ Il marche fort —։ ‖ Բ. (ի խոսքի.) Ճարտարութեամբ։ Il s'est — tiré de ce mauvais pas։ ‖ Գ. Վայելչութեամբ և Թեթեւս (զգեցեալ)։ ‖ Դ. Թեթեւութեամբ. յանխմտաւս։ Il m'a répondu fort —։

Lester (լեսթէ) բ. ն. Դնել, ապհասնել ի նաւն զնաւախիճ։ — un navire. Se — l'estomac, կամ լմկ Se —. բ. ա. (ի խոսքի. և ընդ.) Լնուլ զստամոքս. ուտել կերակուր և ըմպել։

Lesteur (լեսթէռ) ի. արու. Ա. *Խճամկիր, *Խճապարիկ նաւուն։ Վայրի և խրբ ած. արու. Bateau —։ ‖ † Բ. Որ զնաւակէ պատշաճ կարգաւ զնաւախիճն ի յյատան [cale] նաւուն. *Խճապիկ։

† **Lestrygon** (լեսթրիկոն) ի. արու. Ա. Մարդակեր ժողովուրդ նախնեաց Ափրիկեայ կամ առասպելի Իտալիոյ. լեստրիգոն։ ‖ Բ. (ի խոսքի.) Լեստրիգոնի. բարբարոս. խստաբարոյ։

Léthargie (լեթարժի) ի. իգ. Ա. Քուն թմրութեան յորում գազարին շնչառութիւնն և թեղթնիք երակաց. մահահանգոյն նիրհումն. Բ. քնոփութիւն։ On le croyait mort, il n'était qu'en —։ ‖ Բ. (ի խոսքի.) Անհոգութիւն. գործ անհոգութիւն. թմրութիւն։ Il est plongé dans une — honteuse։

Léthargique (լեթարժիք) ած. Ա. Մահահանգոյն. Բ. քնոփութեան։ État, sommeil —։ ‖ Բ. (ի խոսքի.) երկի անհոգ, անզգայ։ Âme —։

Digitized by Google

Léthé (լէթէ) ե. ար. Մի ի գետից դժոխոյ, յորոյ ըմպելն ընդհէն առուելոց մոռանալ զանցեալն (ըստ առասպելացն). Լիթէ. գետ մոռացութեան։ Il a bu de l'eau du Léthé. (ե-ա-ի.) Ըմպեալ է նորա ի լիթեան ջրոյն. կարի մոռացկոտ է։

Léthifère (լէթիֆէր) ած. Որ հոսեցուցանէ։ Le suc de cet arbrisseau est —։

Lettre (լէտր) ե. իգ. ա. Նշանագիր. գիր. տառ։ L'A est la première — de l'alphabet. — hébraïque, grecque. — initiale, Սկզբնատառ։ — capitale կամ majuscule, Գլխատգիր։ — dominicale, տես ի Dominical. Écrire un mot en toutes lettres. Գրել բառ մի առանց հապճեպագրութեան, առանց փակագծի։ Dire, écrire une chose en toutes lettres. (ե-ա-ի. և ընդ.) Առնել կամ գրել ինչ ըստ ամենայնի մեծաւանցն՝ առանց միոյ պատրաստակի կամ կերպարանութեան։ C'est un sot en trois lettres. (ե-ա-ի. և ընդ.) Անմիտ յոյժ է։ ‖ ՚Ջ. Օրինակ գրելոյ կամ գրչութեան ուրուք. Նշանագիրք։ "Du prince votre amant j'ai reconnu la —." RAC. *Baj.* IV, 5. ‖ Ց. Զաւլածոյ նշանագիրք (տպագրութեան)։ L'œil de cette — est trop petit. — grise կամ historiée. Զարդարուն գլխագիր. ՚Զարդագիր։ — moulée. Նշանագիր տպեալ կամ դրոշմեալ։ Cet écrivain imite parfaitement la — moulée։ ‖ Ա. Նկարագիր [inscription] (պատկերի, փորագրութեան)։ Gravure avant la —. Փորագրութիւն դրոշմեալ յառաջ քան զդնելն գնելոցնագիրն։ Gravure après la —. Փորագրութիւն հանգիրն նկարագրելոյ։ ‖ Ե. Ձայն կամ հնչումն նշանագրաց տյրաբնից. գիր. նշանագիր։ — sifflante, liquide, dentale, gutturale, palatale, nasale։ ‖ Ճ. Նկարագրական կամ բառական իմաստ բնագրի իրիք. նշանագիր. գիր. նկարագիր։ Juger suivant la — de la loi. Դատել ըստ նշանագրոց օրինացն։ La — tue, mais l'esprit vivifie. (ե-ա-ի.) Գիրն սպանանէ, այլ հոգին կեցուցանէ. այսինքն՝ պատրաստ է հոգիդ ի միտս բանին և ոչ ի բառսն. (տես Բ կոր. Գ. 6). — morte. (ե-ա-ի.) Մեռեալ գիր. մեռեալ տառ. Հրամանն կամ պատուէր անոյժ, խափանեալ։ Cette loi est devenue — morte. À la —, au pied de la —. ա. Ըստ նկարագրական մեծաց. ըստ նկարագրին։ Traduire à la —. (տե. Բառական իմաստով Թարգմանել)։ ‖ Ը. (ե-ա-ի). Ճշդիւ. Ճշդութիւն։ Cela est vrai à la —. Aider, ajouter à la —. տես յAider, յAjouter.

‖ Թ. Թուղթ. Նամակ։ Entretenir un commerce de lettres avec quelqu'un. Ի Թղթակցաց լինել, Թղթակցիլ ընդ ումեք։ Le dessus, l'enveloppe, la suscription d'une —. J'ai reçu votre —. — chargée. Նամակ որոյ առաքումն արձանագրեալ է ի մատեան Թղթատանն. արձանագրեալ Նամակ։ — circulaire. տես ի Circulaire։ ‖ Ժ. Գիրք Նամակաց. Նամակագիր։ Les Lettres de Mme de Sévigné։

— de change. տես ի Change, 7. — de crédit. տես ի Crédit, 3. — de créance. տես ի Créance. 4.

— close. Հրամանն Թագաւորական ի հինգեալ Նամակի. գիր հինգեալ։ Il a reçu une — close pour se rendre à l'assemblée. C'est — close pour moi. (ե-ա-ի. և ընդ.) Ոչ ինչ իմանամ ես այսմ։ — de cachet. տես ի Cachet.

— ի. ա. Մատնահանգ, Հրամայագրական ապրանիք. գիր։ Lettres de grâce, d'abolition։ ‖ Ջ. Դպրութիւնք. գրագիտութիւն։ Le roi François Ier a été appelé le Père des lettres. Ce prince aime les lettres. Un homme sans lettres. Այր առանց գպրութեան, անգրագէտ։ Un homme de lettres. Գրագէտ։ Les gens de lettres. Գրագէտք։ Les belles-lettres. Գեղեցիկ գպրութիւնք, այսինքն քերականութիւն, պերճախօսութիւն և բանաստեղծութիւն։ Lettres humaines. տես ի Humain, 1. Les saintes lettres. Գիրք առաքելոց. աստուածեղէն, աստուածաշունչ գիրք. աստուածատուր մատեան։ (Որ և l'Écriture sainte)։

Lettré, ée (լէտրե) ած. Գրագէտ։ Un homme —. Gens ignares et non lettrés։

— ե. ար. Գրագէտ (ի շինս)։ La classe des lettrés։

Lettrine (լէտրին՛) ե. իգ. ա. Փոքրիկ նշանագիր ի գեալ ի վերոյ կողմանէ կամ առ երի բանի՝ առ ի յանզարկել զընթերցողն ի ծանօթութիւն ինչ. (ըստ ազգ. գրոցց). ՚Գրիկ։ ‖ Ջ. Գլխագիրք ի գլուխ սեհնակաց կամ իրիկ բառարանի առ ի յայտ առնել զսկզբնատառս բանից որ անդ գտանիցին։

Leu (լէօ) ե. ար. Գայլ. (ձգ.)։ Այծի ձեռի ի բառնն À la queue leu leu. Մի զմեզ զինի (երթալ)։

Leucorrhée (լեօ-որ-է) ե. իգ. Անբան ինչ կանանց. սպիտակ ապարանչ. (որ և ա. Fleurs blanches)։

† **Leucorrhéique** (լեօ-որ-էյ-իք) ած. ա. Որ առնի զսպիտակ ապարանչ (կին)։ ‖ Ջ. Սպիտակ ապարանչի։ Un écoulement —։

Leude (լէօտ) ե. ար. Ընկեր, հաւատարիմ արքայի։

A. **Leur** (լէօր) դեր. Նոցա. Նոցին. այնոցիկ։ Il aime ses enfants, il ne — refuse rien. Ces orangers vont périr, si on ne leur donne de l'eau։

B. **Leur** (լէօր) ած. ոյց. Իւրեանց. Նոցա։ Les enfants doivent du respect à leurs parents. Nos chiens ont pris — cerf։

— ե. ար. Իւրեանցն։ Qu'ils gardent ce qu'ils ont, je ne veux rien du —. Les leurs. Զգայականք, բարեկամք իւրեանց. իւրեանցայինք։ Je m'intéresse à eux et aux leurs։

Leurre (լէօր) ե. ար. ա. Թռչուն հաստատուն ի կոթիւր կողէդ առ ի կոչել զվարսաժնականն [oiseau de proie]. Թռչուն մուխիզէն. ՚Լոգոր։ Jeter le — en l'air. Dresser un oiseau au —։ ‖ Ջ. (ե-ա-ի.) Հրապոյրք. խանձ։ La loterie est un — funeste à bien des gens։

Leurrer (լէօր) բ. դ. ա. Ուսուցանել զբազէ գառնալ ի վերոյ մուխիզէն Թռչնոյ։ ‖ Ջ. (ե-ա-ի.) Զգել զոք յոյսով իրիք առ ի պատրել. Հրապուրել։ On l'a leurré de cet espoir։

= Se —. բ. ա. ա. Ուսանիլ բազէի գառնալ ի վերոյ մուխիզէն Թռչնոյ։ ‖ Ջ. (ե-ա-ի.) Պատրիլ։ Se — d'un vain espoir։

Levain (լէվէն) ե. ար. ա. Խմոր. մուկապտ. խմոր։ Le — aigrit la pâte. Le — fait enfler la pâte. L'Église latine et l'Église arménienne ne consacrent qu'avec du pain sans —. Եկեղեցիքն Հաւատոյ եւ Հայոց անխմոր կամ բաղարջ Հացիւ կատարեն զպատարագն։ ‖ Ջ. Ապականութիւն հիւթոց մարմնոյ՝ յորմէ մարթի յառաջ գալ հիւանդութեան. երկեան. Ի. չաղարթ։ Ce mal-là ne se guérit jamais si bien qu'il n'en reste quelque —։ ‖ Ց. (ե-ա-ի.) Վատթար յօժարութիւն կամ ապերջանութիւն միացեալ ի մեզոց. խմոր. մուկապտ. երկեան։ Se défaire du vieux — du péché։ ‖ Ճ. (ե-ա-ի.) Խմոր. Միացորդ. հիւթ. երկեան. Ի. չաղարթ։ Leur haine n'est pas si bien apaisée, qu'il n'en reste quelque —։

A. **Levant** (լէվան) ած. ար. Soleil —. Արեգակն որ ծագէ յառաւօտս. ծագող, Նորածին արեգական։ Je serai là à — au soleil —. Եղէց անդ ի ծագել արեգական։ Depuis le soleil — jusqu'au soleil couchant. Ի ծագելոյ կամ յի-

Digitized by Google

լանելոյ արեգական մինչև ի մուտս նորա։ Le soleil — regarde cette maison. Adorer le soleil — . (ֆ-ած.) Պաշտամն զնորածին արեգական. մեծագոռոս գնել արամ այն ինչ հառնել ի՛նչ յաւազուխիւն կամ ի պատիս։

B. **Levant** (լէվան) ե. ար. ա. Արևելք. արևելակողմն։ Les quatre points cardinaux sont le —, le couchant, le midi et le septentrion. La France a l'Allemagne au —։ ‖ Ած. Աշխարհ արևելից. Արևելք։ Les peuples, les marchandises du Levant։ ‖ Ած. Արևմտեան կողմն Աթոյ ի վերոյ Միջերկրական ծովուն. Արևելք։ Les échelles du Levant։

Levantin, ine (լէվանդէն, ին') ած. Արևելից. արևելեան։ Les peuples levantins։

= ե. ար. Արևելեայ. (պտ. արևելից)։ Les Levantins։

Levantine (լէվանդին') ե. իե. Աղգ ինչ կերպասս։ Robe de —։

Lève (լեվ) ե. իե. Տորթալ փայտակերն երկայնակոթ ասս ի վերացուցանել զգնդակն ի խազաս ճակատի [mail]։

Levé, ée (լէվե) ած. գերբ. ա. Ամբարձեալ. վերացեալ։ Aller partout la tête levée, tête levée, le front —. (ֆ-ած.) Երթալ ամենայն ուրեք բարձրագլուխ, առյանդգնի երեսաց. աներկիւղ լինել յեպերասաց, ի յանգիմանութենե։ Prendre quelqu'un au pied —. տես ի Pied։ ‖ Ած. Համբարձեալ (խմոր). խմորեալ։ ‖ Ած. Ցասն կացեալ, — et tête nue. Voter par assis et —. *Քուէարկել, յայտ առնել զքուէ իւր ի հառնելեաց և յանկեցելոց, հառնելով կամ յասն կալով։ ‖ Ա. Յարուցեալ յանկողնոյ։ Il est — et habillé։

Levée (լէվե) ե. իե. ա. Վերացուցանելն. ամբառնալն ամբարձմունք։ — de boucliers. տես ի Bouclier, 1. ‖ Բ. Բարձեալ առնելն (զդիակն). բարձումն։ ‖ Ց. Գաղելն (զգաստագր). կալեք. հաւնձք։ ‖ Դ. Շահելն ի խազաս քարտերոց և ժողովելն զքարտեսս. (պտ. ձեռք)։ Il n'a pas fait une —։ ‖ Ե. Ի բաց առնելն. ի բաց բառնալն։ La — du scellé, des scellés։ ‖ Զ. Ժողովելն զնամակս արքեալս ի առփո թղթատան. *Թղթատոզով։ Il y a plusieurs levées par jour à ce bureau։ ‖ Է. Հանելն ի լայնաթիենէ պատառաւ [étoffe] կամ կտաւոյ օրչափ ինչ պարս իցէ ի յօրինել զգեստ կամ շապիկս։ Il y a là la — de deux chemises. (պտ. երկու շապիկ կ'ելնէ ատկէ)։ ‖ Ը. Բարձումն (պաշտպան)։ ‖ Թ. Հրամանաբառնոյդ զգաստիժն կամ զարգելս։ ‖ Ժ. Ժողովելն, հաւնելն (հարկս)։ ‖ ԺԱ. Ժողովումն (զօրաց). զօրաժողով։ Nouvelles levées. Նորաժողով, գեաղնաթիր զօրք։ — en masse. Միաշամնուս զօրաժողով ամենայն բնակչաց աշխարհին։ ‖ ԺԲ. Վերճան (ժողովոյ). արձակումն (սաւնի)։ Attendez la — du conseil, de la séance։ ‖ ԺԳ. Թուրք. Հոզակոյտ։ Faire une — à travers un marais։

A. **Lever** (լէվե) [Je lève. Je lèverai.] բ. ն. ա. Ամբառնալ. բարձրացուցանել. վերացուցանել։ On leva la poutre en l'air. — sa robe. Ի վեր հարկանել զպարեգօտն (ա). (պտ. փեշերը վեր վերցնել)։ Levez votre robe qui traîne. — la main, le bâton, le sabre sur quelqu'un. Վերացուցանել զձեռն, զգաւազան, զսուր ի վերոյ ումեք։ — la main. Վերացուցանել զձեռն յերդնուլ։ J'en lèverai la main. Երգուացայ վասն այդորիկ. (ընդ.)։ — la toile, le rideau. Վերացուցանել զվարագոյր առաջարանի Թեատրոնի։ — le menton à une jeune fille. Գգուել զծնօտ ումեք։ — le menton à quelqu'un. (ֆ-ած.) Պաշտպան կալ ումեք։ — les yeux. Ամբառնալ, ի վեր ամբառնալ, ի վեր բառնալ, ի վեր կառուցանել զաչս։ — les yeux au ciel. Զաչս ընդ երկինս ամբառնալ։ Il n'ose pas — les yeux. (ֆ-ած.) Զերկեաւ վերանալ (առ ամենից կամ զի մի՛ գուցէ ծիծաղելոցի կամ շիկնեցի)։ Ne pas — les yeux de dessus quelqu'un. Զդէմ առնել ի հայելոյ յոք։ — les yeux sur quelqu'un. Հայել յոք։ — les yeux sur. (ֆ-ած.) կառուցանել յոք զաչս. ցանկանալ։ — un œil présomptueux, téméraire sur. Հայել ժպիրհ սիրամբ, ժպրհալ ի ումեք։ — le pied. Զառաջ ամբարձանել փախչիլ. արտաքս։ — les épaules. տես յ'Épaule. — la crête. տես ի Crête, 1. — la tête, le front. (ֆ-ած.) Գլուխ ամբառնալ. հպարտանալ։ ‖ Ած. կանգնել. յարուցանել. կացուցանել։ — un enfant sur ses pieds, un malade sur son séant։ ‖ Ած. ցարուցանել զոք յանկողնոյ և զգեցուցանել։ Il est paralytique, il faut le —։ ‖ Ա. Վերացուցանել (խաբեբայ՝ ըստ նաւավարաց)։ ‖ Ե. Ի բաց բառնալ. ի բաց առնուլ. բառնալ։ Le chirurgien a levé le premier appareil. Lorsqu'il arriva pour dîner, le premier service était levé. — une difficulté, un obstacle, des doutes. (ֆ-ած.) Բառնալ զդժուարութիւն, զարգելս. լուծանել, փարատել զարարկեայս։ — l'excommunication. Բառնալ զնզովն, զբանագրանս։ ‖ Զ. Բառնալ (զպաշարումն քաղաքի)։ — le siège. (ֆ-ած. և ընդ.) Ի բաց մեկնիլ, գնալ։ — le camp. Բառնալ, խազացուցանել զբանակն. բառնալ. չլուել. (որ և Décamper)։ ‖ Է. Զբաս առնել (ժողովոյն)։ La séance est levée։ ‖ Ը. Ժողովել (զքարինս կամ զվահանակս տապալուլ [trictrac])։ J'aurai levé avant vous։ ‖ Թ Հատանել մասն միս։ — un gigot de mouton. — deux aunes de drap pour faire un habit։ ‖ Ժ. Ժողովել, քաղել (զբերս երկրի)։ ‖ ԺԱ. Ժողովել, հաւնել (հարկս)։ ‖ ԺԲ. Զօրաժողով լինել. զօր առնել, գաւմարել։ — des soldats, des troupes։ ‖ ԺԳ. Բարձեալ առնել, բառնալ (զմարմին մեռելոյ)։ ‖ ԺԴ. Սրագրել (զյաստակագիծ շինուածոյ)։

— le lièvre, les perdrix. Ընդաստառ յանել (ո) որսորդաց յորջոյն զնապաստանէն, զկաքաւս։ Il a levé le lièvre. (ֆ-ած.) Զառաջինն յաւետից նա զխնդիրն, նոր ինչ հնարս եգիտ։

— les cartes, la main. Առնուլ, ժողովել բաժին մի ի խազաս քարտախաղ. (պտ. ձեռք մ'առնուլ)։ Որ և Faire la main։

— boutique. Բանալ, հաստատուն խանութ։

— l'étendard de la révolte. (ֆ-ած.) տես յ'Étendard, 1.

— ե. ն. ա. Բառնանել. բազբազել։ Les orges lèvent plus vite que les froments. Les blés commencent à —։ ‖ Բ. Համբառնալ, առնուլ (խմորոյ). խմորիլ։

= Se — ե. ա. ա. Վերանալ։ La toile se lève. Վերանայ կամ բանի վարագոյրն (տեսլարանի Թեատրոնին)։ ‖ Բ. ցառնել. կանգնել կալ. յառն կալ. յառն յառնել։ Il était étendu à terre, il se leva. Se — de table. ցառնել յընթրեաց։ Lève-toi de là, ce n'est pas ta place. ցառն կաց այսր, չէ այդ տեղի քո։ ‖ Գ. ցառնել յանկողնոյ։ Se — dès le matin. ցառնել, կանխել ընդ առաւօտն. վազվզտրոյց լինել։ "Je m'étais levée dès le matin pour être devant le jour aux portes du Seigneur." Boss. *Anne de Gonz.* ‖ Ա. Ծագիլ, ելանել (արեգական, աստեղաց)։ ‖ Ե. ցառնել, բզխել (հազմոյ)։

= ՎԱՍ. (ա) "Ընդ-ած դայնոն ասէին ցմեռոն յօրիսմ յապրհնէն երթեցեր՝ երթ ի ձէ հոգ վճռէրցիդ, և գրեցին եռ յաւրնէն երթ յ'ե՛ւ էտ." Ոսկ. կոլոս. Գ. ցօրգ. 572։ =

Digitized by Google

(ſ) "Յանկարծակի սա հասարակ պատրաստ հայհոյութ յորդաբոյն ետաւ համբ ճայնիւն հանդերձ, ու յերկինն անեմ սա ի չընդարձակ երկիւղ անյուշընդունելեաց սառնալ." Գիտ. թ. ե. 544։

B. **Lever** (լէվե) ե. ար. ն. Վերացուցանելն (գվարագոյր առևտրանքի թէ տարանքի)։ Le — de la toile, du rideau. Un — de rideau. Փարթիկ թատերախաղ ըստ խաղալո յառաջ քան զմեծ թատերախաղն։ ‖ 2. Ժամ յառնելոյ յանկողնոյ։ Il faut aller chez lui à l'heure de son —, à son —։ ‖ 3. Ժամ ապրուելի (յարքունիս)։ ապրուելիք։ (պտ. Յազգատարին անկողնէն երևելէն վերջը քովը բարի լոյսի երթալը)։ ‖ 4. Ծագումն (արեգական, լուսնի)։

Lever-Dieu (լէվե-տիւ) (յե. ուէ.) ե. ար. Պատարագի յարամ բարձրացուցանել քահանային զմեռելին Տեառն. առնարձակութիւն. վերացումն։ (Որ և Élévation)։

Léviathan (լեվի-ըն) ե. ար. Գազան ծովային անճառելի՝ յիշատակեալ ի գիրս սուրբս, որ յամենից կարծի կէտ կամ կիտաս [baleine] և յայլոց կոկորդիլոս կամ ահեռաս. լեւիաթան։ (Ի մերում թարգմանութեան գնի ալիքապ կամ ալիքազ մեծ)։

Levier (լէվիե) ե. ար. Նիգ (ա) [barre] երկաթի շարժելոյ կամ վերացուցանելոյ զմեռելին ինչ. լծակ։ Le — est la première et la plus simple des machines. Soulever à l'aide du —։ [Նրզն. Պատ.

— Վկաս. (ա) "Զվիր անլուրջ ի չխոն ետաս նէյ երեսիս."

† **Lévigation** (լեվիկա-սիո) ե. ենե. Դարձուցանելն, գառնալն ի փոշի. (ըստ գիշատարծաց)։

† **Léviger** (լեվիժե) բ. ն. Դարձուցանել, շրջել ի փոշի. (ըստ գիշատարծաց)։

† **Lévirat** (լեվի-րա) ե. ար. Գառաւբրան մովսիսական օրինաց ամուսնանալոյ եղբօրն ընդ կնոջ եղբօր իւրոյ վախճանելոյ։

Levis (լէվի) ած. ար. Pont —. տես ի Pont.

A. **Lévite** (լեվիթ) ե. ար. ն. Խորհրդատցի ի ցեղէն Ղեւեայ պաշտօնեայ տաճարին. գերատոհմ։ ‖ 2. (փոխ.) Քահանայ Հրէական կրօնից. գերատոհմ։ [կանանց։

B. **Lévite** (լեվիթ) ե. ենե. Լօփիկ [redingote] ինչ արանց և

Lévitique (լեվիթիք) ե. ար. Երրորդ գիրք կամ գրութիւն մովսիսական հնգամատեանին. Գիրք Ղեւտացւոց. Ղեւտական. Ղեւտական։ Le Lévitique։

† ած. Ղեւտացւոց. գերատական։ La loi —։

Levraudeer (լէվրոդէ) բ. ն. Հալածել զոք իբրև զնապատակ. գՀետ գնգիլ աւազիք. (ընդ.)։

Levraut (լէվրո) ե. ար. Կորիւն նապատակի։

Lèvre (լէվր) ե. ենե. ն. շուրթն. Ս. պատառիկ. (յե. պատկառիք)։ La — supérieure. Վերին շուրթն։ La — inférieure. Ներքին, առերին շուրթն։ Avoir les lèvres fraîches, vermeilles, incarnates. Se mordre les lèvres. ն. Գնգիլ զշրթունս առ ի չծիծաղիլ։ ‖ 2. Խածանիլ զիւր շրթունս առ բարկութեան։ ‖ 3. (փոխ.) Զգլխոյ։ Je n'ai pas eu plutôt lâché cette parole, que je m'en suis mordu les lèvres. Serrer les lèvres. Գնգիլ զշրթունս. լուռ կալ. լռիլ։ Rire du bout des lèvres. տես ի Bout, 1. Avoir la mort sur les lèvres, avoir l'âme sur le bord des lèvres. (փոխ.) Կալ յառաջմանն մահուան. յոգիսն առապառուն լինիլ. մերձ լինիլ ի մահ։ ‖ 2. Շրթունք. բերան. լեզու։ Toute la terre n'avait qu'une —. Պիաշուրթն, միալեզու, համալեզու էր ամենայն երկիր (նախ քան զկառնակումն լեզուաց առ աշտարակին Բաբելոնի, ըստ գրոց սրբոց)։ Du bout des lèvres. (փոխ.) Ակառակ. ակամայ։ N'honorer Dieu que des lèvres, que du bout des lèvres. Շրթամբք պատուել զԱստուած. (առ գկերպաստրաց)։ Avoir un mot sur les lèvres, sur le bord des lèvres. տես ի Bord, 6. Avoir le cœur sur les lèvres. (փոխ.) տես ի Cœur, 7. † Avoir le cœur sur le bord des lèvres. Թալուկ զգաթն գալ. (պտ. սիրտը խառնուիլ. փսխելու պատրաստուիլն ունենալ)։ ‖ 3. Շրթունք, եզերք (վիրաց ըստ վիրաբուժից)։ Les grandes lèvres. Ներքին շրթունք պղծի [vulve] կանանց։ Les petites lèvres. Ներքին շրթունք պղծի կանանց։ ‖ 4. Շրթունք (ծագկանց ինչ, ըստ անկագիտաց)։

— Ce cheval s'arme de la —, il se défend des lèvres. Խաղաղաբար է երիվարդ.

— Entre la coupe et les lèvres il peut se passer bien des choses. (առած.) Նախ կենք, ապա գոհացիր։

Levrette (լէվրէթ) ե. ենե. Պատառիկ գերծէ [lévrier]։

Levretté, ée (լէվրէթե) ած. Նմանող իրրև զերծէ։ Épagneul —։

† **Levretter** (լէվրէթե) բ. ն. Ծնանիլ եզ նապատառիկի։

Lévrier (լեվրիե) ե. ար. ն. Ազգ ինչ սրատեսի շանց որոյ պատկառ են երկայնք, գլուխն և մարմինն նուրբք և երկայնաձիգ. Ս. գերծէ. Բառ. — pour le loup. Lâcher les lévriers après le lièvre. Il court comme un —. Une laisse de lévriers։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Խնգրակ. խուզակ։ La justice a mis ses lévriers aux trousses du fripon։

Levron (լէվրո) ե. ար. ն. Կորիւն գերծէց։ ‖ 2. Ազգ ինչ փոքրիկ գերծէց։

Levure (լէվիւր) ե. ենե. ն. Փրփուր գարեջրոյ որով վարին երբեմն հացաթուրք փոխանակ ալրոյ խմորոյ. խմոր գարեջրոյ։ ‖ 2. Կիզև ճարպոյ խալեանց։

Lexicographe (լեքսիկօկրաֆ) ե. ար. Բօրինիչ բառատգրոց. *բառատգրող։

Lexicographie (լեքսիկօկրաֆի) ե. ենե. Գիտաւթիւն, արուեստ յօրինելոյ բառատգիրս. *բառատգրութիւն։ La — exige une grande rectitude d'esprit et beaucoup de connaissances։

Lexicographique (լեքսիկօկրաֆիք) ած. *Բառագրական։ Travaux lexicographiques։

Lexicologie (լեքսիկօլոժի) ե. ենե. Պատճառաբանութիւն ար ճառէ զըստրութենէ և զառաջադրանաւթենէ բառից. *բառատգիտութիւն։

† **Lexicologique** (լեքսիկօլոժիք) ած. *Բառատգիտական։

Lexique (լեքսիք) ե. ար. ն. Բառատգիրք առաջաւոցց և ամաց մեռեալ բառատգրի ուրուք։ Le — d'Homère, de Platon, de Corneille։ ‖ 2. Բառատգիրք (յատկապէս կամ լատիներէն)։ — ած. Manuel —. Ամենայն բառատգիրք։

Lez (լէ) նե. Հուպ. մերձ։ Ալարի յամենայն ամենայն. Saint-Denis-lez-Paris։

Lézard (լեզար) ե. ար. ն. Սողուն ինչ. մողէզ. Ս. խղէզ. տերեւնուիրել։ Se chauffer au soleil comme un —։ ‖ † 2. փարթիկ համաստաձգաւթիւն ինչ հիւսուածոյն ընդ մէջ գիպաստառ, նիփէտառ և Անգրամիգեալ։ (Որ և Sceptre, Main de justice)։

Lézarde (լեզարտ) ե. ենե. † ն. Նգ մողէզ։ ‖ 2. Ճեղք, պատառատած պզոյ. պրնուածիրզ։ Ce mur est plein de lézardes։

Lézarder (լեզարտե) † բ. ն. Պատառատածս, ծնրզս գործել յորմն. պատառել. փեւտիկիլ։ Les fortes gelées ont lézardé cette muraille։

— Se —. բ. ա. Պատառիլ, փեւտիկիլ (պրմոյ)։

Liais (լէ) ե. ար. Գարշ ինչ կաւային և կաւերէ պատ-

Digitized by Google

չամի ի շինուածս. *լինա.* La chapelle de Versailles est construite en beau —.

Liaison (լեզի) ի. իզ. մ. կցուած. կցուածք. զօդ. Ces pièces sont si bien jointes, qu'on n'en voit pas la —. ‖ 2. փայտք որ կապին զդլխաւոր մեռուձս նաւուս. կապարան. ‖ 3. Շաղախ (կցելոյ զքարինս շինուածոյ). ‖ 4. (ի-ի-ք.) Կապակցութիւն, զօդ (մեռանց բանի, ճառի). Cette période n'a point de — avec la précédente. ‖ 5. Շաղկապ. (բան քերականաց). ‖ 6. Յարելն զվերջին նշանագիր բառի իրիք ի սկիզբն յաջորդ բառին՝ որ սկսանի ձայնաւորաւ. կամ անձայն h իւ. (ի գաղղիերէն լեզուի). յարելութիւն. յարակցութիւն. Dans *grand homme*, le *d* fait —, et on prononce: *gran-t homme*. ‖ 7. (ի-ի-ք.) Աղերս. միաբանութիւն. գաշնակութիւն. Il n'y a pas de —, de rapport entre ces deux affaires. ‖ 8. (ի-ի-ք.) Ջօդ բարեկամութեան. կապակցութիւն. կցորդութիւն. հաղորդութիւն. — étroite. — de parenté, d'amitié, de plaisir. Avoir une — intime avec quelqu'un.

— յ. Ընկերութիւնք. ընտանութիւնք. Il a beaucoup de liaisons, mais peu d'amis. *Les Liaisons dangereuses*, titre d'un ouvrage de Laclos.

Liaisonner (լեզնի) բ. ն. մ. Լինուլ շաղախով (զկցուածս քարանց). ‖ 2. Կարգել զքարինս շինուածոց այնպէս զի միջին վայրն ամենց եկեսցէ ի վերայ կցուածոց այլոց. [Ամերիկայ. *լինան.

Liane (լիան՛) ի. իզ. Անուն պատատիկ անկոց ինչ.

Liant, ante (լի՛ի, ի՛ք) ած. մ. Որ ոչ բեկանի. ձգելի. Du bois —. Du fer —. ‖ 2. Կակուղ. Cette voiture a des ressorts bien liants. ‖ 3. (ի-ի-ք.) Հեզ. քաղցրաբարոյ. հաճոյատար. հաճոյակատար. Homme —. Caractère —. [de — dans l'esprit.

— ի. ս. Հեզութիւն. քաղցրութիւն. Il a beaucoup

Liard (լիար) ի. ս. մ. Պղնձի դրամիկ ինչ Գաղղիացւոց որ արժէր երիս դինարս [denier] կամ դոյզն ինչ ասելի քան զմի հարիւրորդ փրանկի. *լինարդ.* ‖ 2. Սակաւ ինչ գրամիկ. գանգ. լումայ. բիրուն. խերևէշ. N'avoir pas un —. Չունել և ոչ գանգ մի. Chose à deux liards. Երկուց գանգաց գին. գանգարժեայ ինչ.

Liarder (լիարդե) բ. ն. մ. Տալ զիւր լումայն. հանգանակել սակաւ ինչ. (ընդ.). ‖ 2. Տալ կծծութեամբ. ճշդիլ յոյժ. (ընդ.).

Liasse (լիաս) ի. իզ. Խուրձն, ծրարք (թղթոց). — de lettres. Mettre des papiers en —.

Liage (լիաժ) ի. ս. *Հիմնադրար խաչարակոփ.

† **Libanomancie** (լիպանոմանի) ի. իզ. *Խնկահմայութիւն.

Libation (լիպասիոն) ի. իզ. Հեղուլն գինի կամ այլ ինչ ըմպելի ի պատիւ գից. գինի նուիրեալ. Les libations étaient pratiquées par les Juifs dans leurs sacrifices. Les païens faisaient des libations en l'honneur de leurs dieux. Faire des libations. Ըմպել գինի բազում. (ընդ.).

† **Libatoire** (լիպատուար) ած. ս. Անօթ նուիրելոյ զգինի. նուիրանոց.

† **Libelliatiques** (լիպելիափիք) ած. ս. յ. Անուն քրիստոնէից որ ի ժամանակս հալածանաց ճարպարէին ի ատեանս դնելով թուղթս վկայութեան որպէս թէ զոհս մատուցեալ էին ստացուածոց. *տումարս.

Libelle (լիպել) ի. ս. † մ. Պատճառիկ. գրկոյիք. ‖ † 2. Թուղթ վկայութեան զոր գնէին քրիստոնեայք ի դատաստանս ի ժամանակս հալածանաց առ ի ճարպարել ի տանջանաց. տանջ. ‖ 3. Գիր, մատեան պարսաւանաց. *պարսաւագիր. *չարամատեան. — calomnieux, diffamatoire. Faire un — contre quelqu'un.

Libeller (լիպելե) բ. ն. մ. Բառիւք յօրինեալ կարգել կամ գրել զպահանջմունս [demande] ի գատաստան. Il fallait mieux — cet exploit. ‖ 2. Յայտ առնել եթէ յինչ պէտս ատհմանեալ է գումար արծաթոյ.

Libelliste (լիպելիսթ) ի. ս. Պատճառագիր չարամատենի. *պարսաւագրող.

Libellule (լիպելիւլ) ի. իզ. տես Demoiselle, 3.

Liber (լիպեր) ի. ս. Ներբ մեշի ընդ մէջ կեղևոյ և փայտի ծառոց ինչ. Ս. փառ. On écrivait sur le — du tilleul, avant l'invention du papier.

= Վ.ՀԱՑ. "փ-ր. բարակ մեշկին որ ի մէջ կեղևոյ և մարմնոյն կայ ձուլ, ծառոյ, և այլն, զի փարթի ընդոստ. տես Միջն. լտ. Pellicula. Liber arboris. Valvulus. Աշխ. "եւ-ի ոտիւ գնէլ և դե-ր." Պատճ. կամենիցացի, բառագիրք Հայ-Լատին.

Libera (լիպեր-) ի. ս. Աղօթք պաշտամանն Ննջեցեալոց. Chanter un —, le —. † Des liberas.

Libéral, ale (լիպերալ, ա՛լ) ած. մ. Ազատի ազատ. ազատական. Éducation libérale. Arts libéraux. Ազատական արուեստք (որպիսի են դկարչութիւն, քանդակագործութիւն, հանգոյցութեամբ Հեռագործական արուեստից, որպիսի է կողպէարարութիւնն [serrurerie]). ‖ 2. Տրտաէր. առատաձեռն. առատասիրտ. Généreux et —. Il a l'âme libérale. Il y a grande différence entre les hommes prodigues et les hommes libéraux. Main libérale. Առատաբաշխ ոչ, ձեռն. ‖ 3. Ազատական. Opinion libérale. Le parti —.

= ի. ս. Ազատամիտ. *ազատատեր. C'est un —.

Libéralement (լիպերալմ՛ան) ա. մ. Ազատօրէն. Élevé —. ‖ 2. Առատաձեռնութեամբ. առատասիրտ կամօք. Donner —. ‖ † 3. Առատութեամբ. յորդութեամբ. "Je suis d'avis qu'il soit phlébotomisé —." MOL. *Pourc.* I, 11. ‖ 4. Ազատամտութեամբ. Il écrit, il parle fort —.

Libéralisme (լիպերալիս՛մ) ի. ս. Վարգապետութիւն, կարծիք ազատամտաց. ազատականութիւն.

Libéralité (լիպերալիթե) ի. իզ. մ. Տրտաէրութիւն. առատաձեռնութիւն. առատասիրտ կամք. առատութիւն. Il tient cela de votre —. ‖ 2. Տուրք. պարգև. Il n'est riche que de vos libéralités. ‖ † 3. տես Libéralisme.

Libérateur, trice (լիպերատեօր, տր-) ի. Ազատարար. ազատիչ. Voilà mon —. Le — de la patrie.

Libération (լիպերասիոն) ի. իզ. մ. Ազատանալն (ի պարտաց, ի ծառայութենէ). ազատութիւն. ‖ 2. Ընծայելն յիւրաքանչիւր տեղիս զզօրականս որ կատարեալ են զժամանակ զինուորութեան.

— Ա. ի. տերիտոր. Թափուրն, ազատանալն, գատարկանալն Հայրենի երկրին ի զօրաց թշնամեաց.

Libérer (լիպերե) բ. ն. մ. Ազատ կացուցանել. ազատել. Il veut — sa maison de cette servitude. ‖ † 2. Ընծայել յիւր տեղի զզինուոր որ կատարեալ է զժամանակ զինուորութեան.

= Se —. բ. —. մ. Թափել, ազատել զանձն. ‖ 2. Թափել զանձն, ազատանալ ի պարտուց. Հատուցանել զպարտս. Ce débiteur s'est enfin libéré.

Liberté (լիպերթե) ի. իզ. մ. Ազատն տէր. ազատութիւն. L'Angleterre et la France ont donné la — aux nègres esclaves. ‖ 2. Ազատն ի կալանաց. ազատ-

Digitized by Google

ատ-թիւն։ On a mis ce prisonnier en — . Il a obtenu sa — moyennant une forte rançon. Mise en — ։ ‖ 2. Վ-յ-ելելն զիրաւունս քաղաքականս. ազատա-թիւն։ — politique. Un peuple jaloux de sa — . — de conscience, de la presse. Ազատութիւն խղճի, մամլոյ կամ ազատ-դրա-թեան։ ‖ 4. Դիք Ազատութեան (առ. Հա-ռվմայեցիս)։ Ազատութիւն։ La Liberté avait un temple sur le mont Aventin։ ‖ 5. Ազատութիւն (անձնաւորեալ, ըստ ար-դեաց)։ Il adorait la Liberté. La statue de la Liberté։ ‖ 6. Իշխանութիւն գործելոյ կամ չգործելոյ. ազատա-թիւն։ — entière, illimitée. — d'approuver et de contredire։ ‖ 7. Ազատականութիւն կամաց. ինքնիշխան ազա-տութիւն. կամակար իշխանութիւն. արձակ կամք. անձ-նիշխանութիւն։ (Որ և Libre arbitre)։ ‖ 8. Ազատութիւն. անկախութիւն։ Il ne s'est jamais marié, et il a voulu garder sa —։ ‖ 9. Հաւնութեանկութիւն։ Il a parlé au prince avec une grande — ։ ‖ 10. Ընտանութիւն. հաւնութեանկո-թիւն։ Je n'aime pas cette — . Prendre la — de. Հաւնար-ձակիլ։ Prendre des libertés avec une femme. Հաւնութեան բանս ասել ինձ. ժպիրհ յանդգնութեամբ վարիլ ընդ ինձ։ ‖ 11. Թոյլատուութիւն. հրաւէն։ Je vous demande la — de me promener dans votre jardin։ ‖ 12. Շարժելն դիւրաս (զանգամս մարմնոյ, զբազուկն)։ գիւրաշարժա-թիւն։ Une douleur de rhumatisme lui ôte la — de ses membres, de ses mouvements։ ‖ 13. Դիւրութիւն. վար-ժութիւն։ Il y a une grande — de pinceau dans ce tableau։

— de ventre. Ազատութիւն, արձակութիւն որովայնի։

— ɔ. Ազատութիւն ի հարկաց. ապահարկ։

— En — . Ած. ա. Հաւնարձակ. անարգել։ Parler, agir en — , en toute — , en pleine — ։

† **Libertieide** (լիպ-ըր-ի-իտ) ած. Սպանիչ, եղծիչ ա-զատութեան. *ազատասպան։ Projets liberticides։

Libertin, ine (լիպ-ըր-ին, ին') ած. 1. Ապստամբ ի հաւատոց և ի հրահանգաց կրօնից. *ազատախոհ. (ից.)։ Conscience libertine։ Վ-արի և իրք է. ած. Les libertins et les esprits forts. "Les tyrans l'ont purifiée [cette sainte Jérusalem] par les persécutions; les fidèles la perpétuent par la charité; les incrédules et les libertins l'éprouvent et l'affermissent par les scandales." MASS. *Pet. Car. Respect.* ‖ † 2. Արիաց ազատասրտեան. ազատա-սիրտ. (ից.)։ "Il y a de quoi s'étonner qu'un homme aussi — que moi se hâte de quitter tout cela pour aller trou-ver un maître." VOIT. *Lettr.* ‖ † 3. Անլուծ. ապրազոյ-մնան. (ից.)։ ‖ 4. Անփոյթ, անհոգ (աշակերտ). ընդվզո-ղասուն։ ‖ 5. Անառակ. անկարգ. խառնաղանց. խառնա-կեցիկ. ցոփ. ցոփակեաց։ Ce jeune homme est devenu fort — ։ Վ-արի եւ իրք է. C'est une libertine։

Libertinage (լիպ-ըր-ին-աժ) է. ած. 1. Անհաւատա-թիւն. (ից.)։ Il fait profession de — ։ ‖ 2. Ցոփգազա-թիւն. թեթևամտութիւն. ատահակութիւն։ — d'esprit, d'i-magination։ ‖ 3. Անկարգութիւն. անառակութիւն. խառ-նակեցիկ կեանք. ցոփութիւն։ Vivre dans le — . Donner dans le — ։

Libertiner (լիպ-ըր-ին-ե) ի. լ. 1. ի գաւառական-թիւն հաւատոյ (աշակերտի). գաւառակ չորհել։ ‖ 2. խառ-նակեցիկ կեանս կեալ. կեալ անառակութեամբ։

Libidineux, euse (լիպ-ի-տին-ո, ոզ) ած. Վ-ա-ւալ. վատաշահան. վատաշատ. լոյծ։ Appétits — ։

Libitum (ad) (ատ լիպ-ի-թում) տես Ad libitum.

Libraire (լիպ-ռ-ր) է. ած. *Գրավաճառ։ La boutique d'un — . Tous ses ouvrages sont restés chez le — ։

Librairie (լիպ-ռ-ի) է. իէ. 1. Պատուհագործան. գրանոց. Ս. գրատուն։ La — du roi։ ‖ 2. Խանութ գրա-վաճառի. *գրավաճառանոց։ ‖ 3. *Գրավաճառութիւն։ Il s'est enrichi dans la — ։

Libration (լիպ-ռա-սիոն) է. իէ. 1. Կանանաւոր ճօճանի (կշռոցի [pendule])։ ‖ 2. *Աներեւոյթ [apparent] ճօճանի (լուսնի գիւրտից առանցիւք)։

Libre (լիպ-ր) ած. 1. Անձնատէր. անձնիշխան. ա-զատ։ Il est —, et ne dépend de personne։ ‖ 2. Ազատա-տուն ազատի. ազատ։ Une âme noble et — ։ ‖ 3. Ազա-կեալ ի բանտէ, ի կալանաց. ազատ։ Il y a eu échange des prisonniers, et le voilà — ։ ‖ 4. Ազատ (չհակագրա-թեամբ Գերեալ կամ Պարիկ)։ Être né — . Լինել ազա-տածին, ազատազգի, ազատագրի։ ‖ 5. Ազատ. ինքնօրէն։ Une nation — . Les pays libres. Villes libres. Ազատ քա-ղաքք (ի Գերմանիա)։ Les villes hanséatiques sont des villes libres։ ‖ 6. Որ իշխան է կամելոյն և չկամելոյն. ազատ։ L'homme est né — . La volonté est — . — arbitre. տես *Arbitre.* B. ‖ 7. Արձակ. Համարձակ։ La jeunesse est — en ses propos։ ‖ 8. Ազատ (ի հարկէ, ի հզատա-կութենէ). անկախ։ Il ne veut prendre aucun emploi, il veut demeurer — ։ ‖ 9. Որ չէ ամուսնացեալ. ազատ. արձակ։ Le commerce entre personnes libres est moins coupable que l'adultère։ ‖ 10. Որ չէք արգել կամ խա-փան կամ վտանգ. բաց։ Les chemins sont libres։ ‖ 11. Համարձակ. անհամեստ։ Il est bien — avec les femmes։ ‖ 12. Ակրիճ, վարժ, յաղդակ (գրիչ կամ վրձին նկարչի)։

— à vous de sortir ou de rester. ի ձեր ձեռս է ելա-նել արտաքս կամ մնալ ատեն։

— Avoir ses entrées libres chez quelqu'un, avoir — accès կամ un — accès auprès de quelqu'un. Կարող լի-նել երթալ առ ոք յորում և իցէ ժամու, յամենայն ժամու։ [լուծանել որովայնի։

— Avoir le ventre — . Ջանալ ոչ խոստութեան և ոչ

Libre-échange (լիպ-ր-էշ-անժ) է. ած. Ազատ փո-խանակութիւն. (բառ առեւտրագիտաց)։

Libre-échangiste (լիպ-ր-էշ-անժ-իսթ) է. ած. Կա-տակից ազատ փոխանակութեան. ազատ փոխանակիչ։

Librement (լիպ-ր-ման) ած. 1. Ազատութեամբ. Հա-մարձակութեամբ. J'en use — avec vous։ ‖ 2. Առանց բանութեան. ազատութեամբ։ Un député — élu։ ‖ 3. Անարգել. անխափան. Համարձակ։ Exercer — sa force et son adresse։ ‖ 4. Անհամառութեամբ (բառ.)։

Librettiste (լիպ-ռէթ-իսթ) է. ած. Որ յօրինէ զդիպա-ստարերգութեան։ [թեան։ դիպաստ։

Libretto (լիպ-ռէթ-օ) է. ած. Բանք թատերգու-

† **Liburne** (լիպ-ուռն) է. իէ. Թեթև նաւ ինչ Հռո-մայեցւոց. լիբեռնեայ։

A. **Lice** (լիս) է. իէ. 1. Տեղի արշաւի, կռուոյ. կռուա-նոց. Ս. արշաւատեղ։ Entrer dans la — , en — ։ ‖ 2. (ի-ե-ի.) Պայքար. կռիւ. մրցառութիւն. Հաղթանակութիւն։ Il a fui honteusement la — . Il est sorti vainqueur de la — ։

B. **Lice** (լիս) է. իէ. Թել առիչոյ [chaîne] առատին ընդ որս անցանէ թել թաղանին [trame]. ապրեան։ Lices de soie, de fil. Tapisserie à կամ de haute — , կամ լոկ Haute — . Արահակ ասղագործ առիչով։ Tapisserie à կամ de basse — , կամ լոկ Basse — . Արահակ Հարիւ Հատա-ռօր առիչով։ (Միւրի գրի և Lisse)։

Digitized by Google

c. **Lice** (լի-) ե. իէ. Մաաակ շուն արատական. քած։

Licence (լի-սան) ե. իէ. 1. Թոյլատուութիւն. հրամանն։ Ce religieux était sorti sans en avoir demandé la — à son supérieur։ ‖ 2. Երկրորդ ասաիճան (վարդապետութեան ի դպրութիւնս, ի գիտութիւնս, յաստուածբանութեան, յիրաւագիտութեան և ի բժշկութեան)։ ‖ 3. Կարի համարձակութիւն. ժպրհանքիւն։ Prendre bien des licences avec quelqu'un։ ‖ 4. Պահպանանութիւն. անկարգութիւն։ Arrêter, réprimer la — de la jeunesse, des soldats. C'est ouvrir la porte à la —։ ‖ 5. Պատաութիւն (ի կանանաց, ի բանաստեղծութեան և ի գեղարուեստս)։ — poétique. Une heureuse —։

Licencié, ée (լի-սի-իէ) անց. իէ. Արձակեալ (զբանակն)։

— ե. ած. Հասեալ երկրորդ ասաիճան վարդապետութեան. ՚Երկասաիճան։ — ès lettres. — en droit։

Licenciement (լի-սի-իմ) ե. ած. Արձակիլն (զզօրս). արձակուած։ — de troupes։

Licencier (լի-սի-իէ) բ. ն. Արձակել (զզօրս)։ Après la paix, on licencia une partie de l'armée։

— Se —. բ. ա. Զկաւ յիւրմէ չափս. կարի իմն համարձակիլ. (իշ.)։ C'est un homme qui se licencie en paroles։

Licencieusement (լի-սի-իոզ-ման) մ. Անառաքութեամբ. անկարգութեամբ. ցոփութեամբ։ Il a vécu —։

Licencieux, euse (լի-սի-իոզ, ոզ-) ած. Անառակ. անկարգ. անհամեստ։ Mener une vie licencieuse. Tenir des propos —. Faire des vers —։ [tenir un —։

Licet (լի-իէ) ե. ած. Թոյլատուութիւն. հրամանն։ Ob-

Lichen (լի-ին՛) ե. ած. 1. Խոտ մի բուսակալ ի վերայ կամիցս ծառոց, ի վերայ քարանց և արմից. մամուռ քարանց. քարաքոս։ Le — d'Islande est employé en médecine։ ‖ † 2. Հիւանդութիւն մի մկրծոյ. արած։

Licitation (լի-իդ-ան) ե. իէ. ՚Ամբարգ. (առն կամ կալուածոյ)։ Vendre une maison par —։

Licite (լի-իդ) ած. Որ չէ արգելեալ յօրինաց. օրինաւոր։ Il ne fait que des gains honnêtes et licites։

Licitement (լի-իդ-ման) մ. Օրինաց. օրինապէս։ Peut-on faire — telle chose?

Liciter (լի-իդ-է) բ. ն. Հանել յամբարգ։ Faire — une maison, un héritage։

Licol (լիգ-ոլ) ե. ած. տես Licou.

Licorne (լիգ-ոռն) ե. իէ. Զորքառանի մի առաասպելական, որ ունէր մեզմէն ձիոյ և գլուխ եղջերուի՝ միով և երկայնագեղ. միեղջերու. ՚Երկիւտն։ (Որ և † Unicorne)։

— de mer. տես Narval.

Licou (լիգ-ու) ե. ած. 1. Կապ գլխոյ, չափանոյ կամ մանգիղին առ ի կապել զձիս և զջորիս առ մնրով. գ. ծառ։ — à une longe, à deux longes. Mener un cheval avec un —, par le —։ ‖ † 2. Զառան (կախելոյ զրաք)։

Licteur (լիգ-դ-որ) ե. ած. Վարուցաւոր կամ սակրաւոր զաշտանեայ առանձակալաց Հռովմայեցւոց. Նահապետ։ Les licteurs faisaient à la fois office d'appariteurs et de bourreaux։

A. **Lie** (լի) ե. իէ. Մրուր (գինւոյ, գարեջրոյ). Ս. գուրս. Ց. գուրսին. (պրս. դ-ուր, դ-ուրդ)։ Բնգ-ա։ Boire le calice կամ la coupe jusqu'à la —. (ած.) տես ի Calice, 1, ի Coupe, B. 2. — de vin. Մրուր գինւոյ. գինեմրուր։ La — du peuple. (ած.) Անկեալքն ժողովրդեան. խառնիճաղանճ։ "Il [ce vice] répand sa contagion depuis le roi jusqu'aux derniers de la — du peuple." FÉN. *Tél.* XXII.

B. **Lie** (լի) ած. Զուարթ. (իշ.)։ Faire chère —. Անել խնճոյս ուրախութեան։

Liège (լիժ) ե. ած. 1. Ագգ մի կազնւոյ, որոյ կեղև ի բաներ, ծակոտիկն և յոյժ թեթև. ՚անկինն։ Les glands du —։ ‖ 2. կեզև անկինուոյ. ասկին։ Le — est fort léger, et nage sur l'eau. Faire des bouchons de —։ ‖ 3. Սանկին (որ ի վեր ածի զլոյր կարթի ձկնորսաց)։

† **Liéger** (լիժէ) բ. ն. Գաւառել անկումբ (զաւազանեն)։

Lien (լիէն) ե. ած. 1. կապ (ի յարդէ, ի կեչուոյ [jonc])։ Un — de paille, d'osier, de fer. Le — d'une gerbe, d'un fagot։ ‖ 2. (ե-ի-բ.) կապանք. հանգոյց։ Il est dans les liens d'une femme peu estimable։ ‖ 3. (ե-ի-բ.) Զօգ. կապ. հանգոյց. միաւորութիւն։ Le — du mariage. Le — conjugal. C'est un — sacré. Les liens du sang. Արեան միաձուորութիւն. արեանակցութիւն։

— յե. 1. Տաւնիք [corde] կամ շղթայք (կալանաւորաց, բանտականաց). կապանք. ապրիք։ Il était dans les liens. Rompre ses liens։ ‖ 2. (ե-ի-բ.) Գերութիւն. ապրուութիւն։ Il est dans des liens honteux. Il a rompu ses liens. Խզեաց զկնք ամօթոյս. Թօթափեաց զլուծն։

Lienterie (լի-ընթ-ի) ե. իէ. Ագգ մի արտաքս եկեալ ուռուցիկ [diarrhée] յորում կերակուրք արտաքս կ՚անեն առանց հալելոյ. ազորկազութիւն. (հնաոյ)։ [Flux —։

Lientérique (լի-ընթ-իէ) ած. Ոզորկազութեան։

Lier (լիե) բ. ն. 1. կապել (չուանաւ, առաասանաւ)։ — un paquet, un faisceau, une botte de foin. Vous liez cela trop lâche, il faut le — plus serré. — les mains à quelqu'un. (ե-ի-բ.) Արգելուլ, խափանել զոք ի գործելոյ։ ‖ 2. (ան-ինդ-իէ) կապել արագ. կապել խրճանաւ զխոտն։ Si le beau temps dure, on liera demain։ ‖ 3. Գաւել (զվէրս)։ ‖ 4. կապել. Ս. Հանգուցել։ — les cordons d'un soulier։ ‖ 5. Ըմբռնել (բազէի ձիրանաւորք զոքն)։ ‖ 6. կցել (կրաւ զքարինս)։ — une sauce. Թանձրացուցանել (աւելորք զՀաւմունս)։ ‖ 7. (ե-ի-բ.) Լծել. կապակցել. զօդել։ — les idées, les pensées, les parties d'un discours։ ‖ 8. կարդել. կազմել. յարդարել։ ‖ 9. (ե-ի-բ.) կապել. զօդել. միաւորել։ C'est le sang et l'amitié qui les lient. Ma fortune est liée à la vôtre։ ‖ 10. կապել. բանագանել. հարկել. պարտս ի վերայ գնել։ Je suis lié par ma promesse։

— amitié avec quelqu'un. (ե-ի-բ.) Խառնել բարեկամութիւն ընդ. ումեք։ — conversation avec quelqu'un. Պատել ի խօս ընդ. ումեք. (տե. խօսակցութեան մըտնել ումեն հետ)։ — commerce, société avec quelqu'un. Առնել հաղորդութիւն ընդ. ումեք. լինել ընդ. ումեք հեռաց կցորդ։

— Se —. բ. ա. 1. կապել զանձն։ Il se lia lui-même au poteau։ ‖ 2. Միաւորել. հդիլ։ ‖ 3. կապակցիլ։ Les scènes de cette pièce se lient mal entre elles։ ‖ 4. Խառնել բարեկամութիւն ընդ. ումեք։ Je me suis lié avec lui. Nous nous sommes liés d'amitié։

Lierre (լիե) ե. ած. Տունկ մի յորագալոյր, որ մնանել պատի զրմիվք և զծառովք. բազկին. պատասիկ. պատատունկ. ասբնւէտ։ Branche de —. Couronne de —. Պատկ ի թաւ ատաց։ [թեան։

— terrestre. Տունկ մի չրթնաձագիկ՝ պիտանի ի բժշկու-

Liesse (լիս) ե. իէ. Ուրախութիւն. ցնծութիւն. (իշ.)։

Lieu (լիե) ե. ած. 1. Տեղի. վայր։ Tout corps occupe un —, remplit un —. — élevé, éminent, bas, maréca-geux. — agréable, charmant. C'est un — de délices. Վայր

Digitized by Google

բեն է ամուչից, գրգռանաց. տեղի բեն է բերկրանաց գրգռարան բեն է։ C'est son — natal. *Ընդգավայր նորա է։ — de sûreté. ¶. Տեղի յապահով։ ¶ 2. ԶաՀ. գիպաՀ. բանար։ On l'a mis en — de sûreté. Եգաւ ի գիպաՀով. տրկաւ ի բանար։ (Որ և — sûr)։ Le — saint, le saint — . Տեղի սրբութեան. եկեղեցի. տաճար. *սրբավայր։ Les lieux saints, les saints lieux. Սուրբ տեղիք (և). Գաղէաստին։ Les hauts lieux. տես ի Haut, 1. — de plaisance. Տան խրախճից. ամիրատառուն ապարանք։ Mauvais — . Տան պղծութեան. պառնկից. բոզանոց։ Lieux d'aisances, կամ լոկ Lieux. Զեմիշ. ապարահանաց. առաց. Ս. սրատաքաց։ Aller aux lieux։

¶ 2. Տեղի (Ներանակեալ, սրոշեալ). հատ։ Il fut pendu sur le — . Կախեցաւ առ հատզ։ ¶ 3. Ժամանակաբեալ տեղի։ ¶ 4. Ա.ԼՀ և այլ մասունք առան։ Il faut visiter les lieux, et voir s'ils sont en état. Réparer les lieux. Vider les lieux. Ելանել ի տանէ կամ ի անկէ՛ առնելով ի բաց զկարասին. Թափել զառանն. (տե՛ս առնը պարպել)։ N'avoir ni feu ni — . տես ի Feu, A. 9. ¶ 5. Տեղի. կարգ. առաքճան։ Il tient le premier — . Chaque créancier viendra en son — ։ ¶ 6. Տեղի. քնակութիւն։ ¶ 7. Տեղի։ "Que dirai-je du redoutable secret de la réprobation des Juifs pour donner — aux gentils ?" BOSS. En premier, en second, en troisième — . Ա.ռաջին անգամ. երկրորդ անգամ. երրորդ անգամ. մի. միւս եւս. երրորդ անգամ. առաջին. և ապա. և գարձեալ։ En dernier — . Ցվերջ ատենի. յետոյ ապա. և կատարած. (տե՛ս վերջապէս)։ Tenir — de. Ունել, ընդ. զտեղի (Տօր)։ ¶ 8. Տուն. քնատեղի։ Cette personne vient de bon —, est de bon — . Ս. Հօրդգի է. (տե՛ս բարի ծնողաց զաւակ է)։ Haut — . Տան ազատատոհմ. ազատատոհմիկ զարմ։ Il aimait une dame de haut — . Սիրէր նա կին տոհմիկ, յերեւելի տանէ։ Bas — . Տոհմ ազատատոհմ. գնուած տոհմ. անհնան զարմ։ ¶ 9. կին զոր սիրէ ոք կամ կամի սիրել։ "J'aime en un —, seigneur, où je ne puis atteindre." ROTR. *Vencesl.* III, 6. ¶ 10. Դէպ ժամ կամ պատճառ տեղի տալոյ կամ առնելոյ ինչ. տեղի։ Nous en parlerons en temps et — . Խօսեցուք զայնմանէ ի ժամուն և ի տեղւոջ իւրում։ J'ai parlé de cela en son — . Խօսեցայ զայսմանէ յիւրում տեղւոջին։ Ce n'est pas le — de parler de cela։ ¶ 11. Տեղի. մուտ. պատճառ. իրաւունք։ J'ai — de me plaindre de votre conduite à mon égard. Donnez-moi — de vous obliger։ ¶ 12. Ալայր, տեղի (գրոց)։ En quel — Platon l'a-t-il dit ?

— Avoir — . ¶. Գիպել. պատահել. անցանել (անցից)։ Cet événement eut — l'an dernier։ ¶ 2. կատարիլ. լինել։ La loterie n'aura pas — . Ոչ կատարեսցի վիճակահանութիւնն։

— Lieux communs. տես ի Commun, 8.

= Au — de. Նե. առ. ¶. ի տեղի. փոխանակ. ընդ։ Au — de mon frère que j'attendais, il est venu un homme de sa part։ ¶ 2. փոխանակ. փոխանակ ընդ։ Au — de secourir son ami, il l'a abandonné։

= Au — que. ՐԱՀ. առ. Որ զի. մինչդեռ։ Il ne songe qu'à ses plaisirs, au — qu'il devrait veiller à ses affaires։

= Վաւ. (Ա) "Թերեւս ի նոր խորհ գիտանին (եգիպտոս) նահել, անցած ի սորթ տեղին երկրպագել, և ճաշ վարելան ի պալատեցոյց հրամանէս." Խոր. Գ. կբ.

Lieue (լիւ) ե. իգ. ¶. Չափ ինչ ուղղոյ. *Լեւգայ։ Grande — . Petite — . Une — et demie. Faire trois lieues à pied. Prendre ses bottes de sept lieues. (Խոսք. և ընդ.) Հանգերձիլ ի գնալ կամ յուղեւորել արագ արագ։ ¶ 2. (Խոսք.) Մ.զան. փառասէր. վառւան։ Vous êtes à mille lieues de la vérité. Cela est à mille lieues de ma pensée. Il sent son fripon d'une — . Ախտին է անառանել հին խարգախ ոք է։

Lieur, † euse (լիւոր, եօզ) ե. կապող (արհեստ)։

Lieutenance (լիւտէնանս) ե. իգ. Տեղակալութիւն. հանգամապահութիւն։ Il a une — dans l'artillerie։

Lieutenant (լիւտէնան) ե. ար. ¶. Տեղակալ. հանգամապետ. փոխանակ։ ¶ 2. Սալար [officier] որ ի վեր է սանձեանաւ քան զՀարիւրապետն [capitaine]. տեղակալ. գ.ըպիւ. — -colonel. Տեղակալ գնդապետի. գոչմոմ։

— civil. Դատաւոր քաղաքական գաւառի։

Lieutenante (լիւտէնանդ) ե. իգ. Կին տանհնակալ [magistrat] տնանց։

Lièvre (լիէվր) ե. ար. ¶. Զորքատանի ինչ վայրենի, թեւեթռիչաց և երկայն յոյժ. նապատատակ. ջուլան։ Le — dort ordinairement les yeux ouverts. Le gîte d'un — . Être peureux comme un — . Lancer un — . Lever le — . տես ի Lever, A. † Bailler le — par l'oreille. (Խոսք.) տես ի Bailler. C'est là que gît le — . (Խոսք.) տես ի Gésir, 2. Courir le même — . (Խոսք.) Ա.րշաւել զՀետ մեռոյ և նորին նապատատակի. ցանկանալ մեռեալ և.նմին ի բաց։ Bec de — . տես Bec-de-lièvre. ¶ 2. Հատուածաբեր ինչ Հարաւային կիսապետքին. Նապատատակ։

— marin. ¶. կակղամորթ [mollusque] ինչ. ծովու նապատատակ։ ¶ 2. Զուկն ինչ. ծովու նապատատակ։

— Oreille de — . Տատիկ ինչ. նապատատակի ականջ։

Ligament (լիկ-ման) ե. ար. Ընթերգական յօդակապ ակնթոց և այլոց մասանց մարմնոյ. կապ. շղթայ։

Ligamenteux, euse (լիկ-մանդիօ, եօզ) ած. *կապական. Tissu — ։

Ligature (լիկ-դիւռ) ե. իգ. ¶. կապիլն (երիզաւ ղբաղաւելն, քան վիրաբուժից)։ ¶ 2. երիզ կապելոյ (ղբաղաւելն յորժամ երակ Հատանեն)։ Mettre, ôter la — ։ ¶ 3. կապ (ղոր առնէ կախարդն ի վերայ նորագ փեսային՝ որպէս զի մի կարասցէ մնանել առ կին իւր) (և)։ ¶ 4. կապիլ, կից Նշանագիրք։ Il y a des manuscrits grecs hérissés de ligatures. La belle écriture arabe a beaucoup de ligatures։ [հաղարդ գրոյ." կամանք.

= Վաւ. (Ա) "Թէ կայ օգ արտաքո ի վերայ նոր փեսայի, ան-

Lige (լիժ) ած. Որ խոստանայ Հաւատարմութիւն իւրում տանուտեառն կամ պարտնի [seigneur] ընդգեմ ամենեցուն. Ս. լիզիան. Ս. լիճ. Vassal — . Լիճ մարտ։

= Վաւ. "Ինչ էրէ տատիկաց տա ինչ զինչն իմ տիրոջ իմոյ զինչ ինչ գինչ իմոյ զիրոջ թեւտեանս, որ եւ ես իսօսոյն ընդ ինչ գինչ իմոյ տիրոջ." Վ.ստր Ն. Շն. Սոփ. ճիր. 76. — "Վ.ատ տրոյ ես զինչն իմոյ տիրոջ գինչ թեւտեանս տա ինչ երկրագածութիւն տատիկոյ իմոյ տիրոջ." Ա.ռաջին Քատզի Պատմ.էլի կայսեր առ Ն. Շն. տոգ. կ. Գօլի, 90. — "Ա.տեիցան տէր ես տա ի ընդ Ա.տեանոյ տրեալանութենէ՝ լինի իմոյ տիրոջ գինչ իմոյ գինչ իմոյ տիրոջ." երկրորդ Քատզի առ Ն. Շն. տանգ. 96. — "Տատ պատիւ տնօրենի՝ տէրոյ ես հիմատզ ես տոգոյատլոյ, ես տյտիկս. ես ի՛ տէր ես պրեւտիմս, քաղաքատզ ես տոգ.լատլոյ ես ինատոր [գզ. Chevalier] ես լինի, որ Լատնոյատոյ ի օրն." Ն. Լմբ. Քատզի առ Լեւտն Քգր. 240. — "Ցատատլ պատր ես տրման ի ինքել ենին ինչ իտպեյատիան իոյ ընդ պատն ես ընդ լինի ճորտն." Սմբ. Ա.նոթգ Ա.նատ. Ա. 9։

Digitized by Google

† **Ligeauté** (լիժէօթե) ե. իէ. վ. իմաստ, պայմանի լինի ճարտար. Ս. լճռութիւն։

— վկայ. "վ. ան ի ուղիէ ի ճշդեն լճռութիւն ընդ իէ պատճառն." Սիմ. Անտիպ. Առա. Ք. 9։

† **Ligement** (լիժման) ս. իրբև. գլխի ճարտար. Ս. լճռութիւնամբ։ Tenir une terre —։

Ligmage (լիկնաժ) ե. ար. Ագգատոհմ. ցեղ. (էդ.)։

Ligmager (լիկնաժէ) ե. ար. Տոհմակից։

— ած. ար. Retrait — Ս. Ջարգանդ առնելիք. Ս. Ջոլլելիք. պարտէն առնուլն ազգականի վաճառողին զժառանգութիւնն վաճառելով յիւր առհմանակ ինչ ժամանակի հատուցանելով զգլխոն։

Ligne (լինէ) ե. իէ. ՌԼար (ուղղութիւնն). Լար (շինազոց)։ Tirer une muraille à la —։ Planter des arbres à la —։ Տնկել ծառս կարգաւ մի քան միմեանց. տնկել առաջարար։ ‖ 2. Լար (կարթի [hameçon] ձկնորսաց). կօղ. La pêche à la —։ Կարթընկէց։ ‖ 3. Ջուան (հաւաց)։ ‖ 4. Գիծ. (քան երկրաչափից)։ — droite, courbe։ ‖ 5. Երկայնաձգութիւն մեան բուն[ա]չափի [pouce]. ՛գծաչափ։ ‖ 6. Գիծ հասարակաթեան աստղիցն և գիշերոյ. Հասարակած. Հաւասարակածական. — équinoxiale. Les peuples qui sont sous la —։ ‖ 7. Գիծ. ուղղութիւն։ Aller quelque part en droite —։ ‖ 8. Գիծ. կարգ. տողիճան։ Être, marcher sur la même —. Hors —. Ահա պատկեր կարգի։ Voilà un tableau hors —։ ‖ 9. կարգ ծննդոց. տողիճան։ — directe, collatérale, ascendante, descendante։ ‖ 10. Տող. կարգ։ Il y a tant de mots à chaque —. Mettre à la —. Ընդոգ սկսանիլ գրոյն. գրել ի նորոգ տողի։ À la —. Ընդոգ սկսանելով գրոյն։ Une demi—. կարգակէս։ Lire entre les lignes. (էփ.) ի վերոյ կամ ի ստորև գրելոյն։ Deux lignes. Հակիրճ, ասէ գրութիւն կամ թուղթ. ՛երկտող. Je vous écrirai deux lignes pour vous prévenir de mon arrivée։ ‖ 11. կարգաւճն (զօրաց)։ ‖ 12. Շարք, կարգ (գնդից հեռակաց կամ հեծելոց)։ Une armée se divise ordinairement en trois lignes, dont la première forme l'avant-garde, la seconde le corps de bataille, la troisième l'arrière-garde ou la réserve. Troupe de —, կամ լոկ La —. կանանաւոր, ճակատագ հեռակարգոր։ ‖ 13. Գաւմպատակ (նաւաց). À Trafalgar, Nelson coupa la — française. Vaisseau de —. ՃակատագՆաւ պատերազմական։ ‖ 14. Գիծ (հեռագրի, երկաթուղւոյ, հասնիշխարհիկ կառաց [omnibus])։ ‖ 15. Ընդ և նաւրդ շրջիլ (յանապատի)։ (Որ և Laie)։

— de marcation, de démarcation. տես ի Marcation, ի —յե. 1. Ղակիչ (բանակի)։ Travailler aux lignes. Combler des lignes։ (Որ և Retranchement)։ ‖ 2. Ամրութիւնք. սմռուքք։ Les lignes de Weissembourg։

Lignée (լինէ) ե. իէ. Սերունդք. պայազատք. զաւմ և. զաւակ։ Avoir une nombreuse —. Ce prince est mort sans laisser de —. Ածրգի, անզաւակ եղ յայլխարհ ինչ[ան]։

† **Ligner** (լինէ) բ. ն. վ. երանալ [couvrir] գայլոյ ի

Lignette (լինէթ) ե. իէ. Աստառն ի գործել ստակաց։

Ligneul (լինէօլ) ե. ար. Ջուխտաս առաստառն (կօշկաց)։

Ligneux, euse (լինէօ, էօզ) ած. ՛փայատեայ։ La coque de la noix est ligneuse։

Lignite (լինիթ) ե. ար. Ագգ ինչ երկածոյ ածխոյ։

Ligue (լիկ) ե. իէ. 1. Դաշնակցութիւն (պահ և այլ Տէրութեանց). Նիզակակցութիւն։ — défensive, offensive. La — achéenne. Faire — ensemble. Faire une —։ ‖ 2. Դաւանաճառութիւն. գաւ. խռովք։ Ce grand écrivain eut bien de la peine à se défendre contre la — de ses ennemis։

— La sainte Ligue կամ լոկ la Ligue. Միաբանութիւն կաթողիկեցւոց գաղղիացւոց ընդդէմ բողոքականաց յիւր կղզս գաւրուն. ԺԶ ի. Դաշնաւորութիւն։ Du temps de la Ligue։

Ligueur (լիկ) բ. ն. Նիզակակից, դաշնաւոր առնել։ — Se —. բ. ա. Դաշնաւոր լինել. դաշինս կապել. դաշնակցիլ. միաբանիլ։

Ligueur, euse (լիկօր, էօզ) ե. Որ երբ ի որեղ դաշնաւորութենէն ի ժամանակս ազգային հնդրկեցւոց Գ ի և հնդրկեցւ Ի. ի. գաշնաւոր. միաբանակից։

Lilas (լիլ) ե. ար. Ծառ որ ծաղկէ ի. գարնան և գերկ կապոյտ ծաղիկս փնջօրէն. Ս. եղևնաձի. ցեղ։ — de Perse. — blanc, rouge ou violet։

— ած. ան է. ի գոյն ծաղկանց եղևնատ. Ս. եղևնաձի։ Une robe —։ [գի։ Plante —։

Liliacée (լիլասե) ած. իէ. ՛շուշանաձեր. ՛շուշանազ.

Lilliputien, ienne (լիլիպիսեն, ենն) ած. Լիլիպուտացի. փոքրահասակ. յոյժ։

Limace (լիմաս) ե. իէ. կակղամորթ [mollusque] ինչ որ սողայ և աչ ունի պատեանս։ Ս. շղասս. Ս. կոխլանճ. Գ. լքատնուկ. ուռ-պ-ւթ- պ-օ-ծ-ի-։ La bave de la —. Les limaces se plaisent dans les lieux humides։

Limaçon (լիմասոն) ե. ար. 1. կակղամորթի ինչ որ վայնասան [gastéropode]։ Ս. խանձկայլ։ Ս. խանձկազ. պատեան իւր։ (Որ և Colimaçon. տես և Escargot)։ Les cornes du —. Cet homme vit retiré chez lui comme un — dans sa coquille. — de mer. կոգլի. Ս. խանձկայլ ծովու։ ‖ 2. Ոլորեցեալն մեան բաւանի [labyrinthe] ականձկաց. Ս. խանձկան։ — Escalier en —. Ելանելի, աստիճանագ շրջանակաւ։ (Որ և Escalier en escargot)։

Limaille (լիմայլ) ե. իէ. խարտած. Ս. խարտաղաց. Ս. խարտաչ։ — d'acier, de fer, d'or, d'argent։

Limande (լիմանտ) ե. իէ. Ջուխն ինչ ծովու ասպաղակ. ՛խարտաղանման։ (Տես և Carrelet, 1)։

Limas (լիմ) ե. ար. տես Limace.

Limbe (լինդ) ե. ար. Ծայր. եզր։ Le — d'un instrument de mathématique. Le — supérieur du soleil։

Limbes (լինդ) ե. ար. յե. Խաւարք (նահապետաց և անկնիկ մեռելոցն, քան առաւելածագրեալից). Ս. ընկալաւ J.-C., après sa mort, tira des — les patriarches, les prophètes։

A. **Lime** (լիմ) ե. իէ. 1. խարտաց. եսի։ Il faut passer la — sur cette clef. Les dents de cette — sont usées. Cette — ne mord pas։ ‖ 2. (էփ.) Ցգիկն, պարկիչն (գշարադրութեան)։ խարտաց։ Passer, repasser la — sur un ouvrage de prose, de poésie։

B. **Lime** (լիմ) ե. իէ. Ագռաչհամ լիմոն։

Limer (լիմե) բ. ն. 1. խարտել։ Cela est forgé et limé։ ‖ 2. (էփ.) Ցգիկել. պարկիչել։ Il n'a pas encore assez limé ses vers։ [լիմոնել։

† **Limettier** (լիմէթիէ) ե. ար. Ագգ ինչ քաղցրապատառ

† **Limeur** (լիմօր) ե. ար. խարտիչ։

Limier (լիմե) ե. ար. Պահ շուն ինչ որոց. յատկական շանց։ Le — ne parle pas. Les limiers de la police. (էփ. և ընդ.) խուզակք, խնդրակք աստիճանաւորեան։

Liminaire (լիմինէր) ած. Նախաբերդ (բան կամ բառիւք ի գլուխ գրոց)։ Épître. —

Digitized by Google

Limitatif, ive (լիմ-իթ-ատիֆ, իվ) ած. Սահմանական. կարճիչ. (բառ իրաւագիտաց)։

Limitation (լիմ-իթ-ասիոն) ե. իգ. Սահմանումն. արձակումն։ Il a obtenu un congé sans aucune — de temps։

Limite (լիմիթ) ե. իգ. Ս. Սահման։ Les Pyrénées sont la — de la France du côté de l'Espagne. Les limites de la France et de l'Allemagne։ ‖ Բ. (ի-իմ.) Սահման, չափ պայման։ Son ambition est sans limites. Il a franchi la —, les limites de son pouvoir։

Limiter (լիմիթե) բ. ն. Ս. Սահմանել։ La mer limite ce royaume au midi et au couchant. Թագաւորութիւնս այս սահմանի ծովով բան հարաւոյ և բան արեւմտից։ ‖ Բ. Սահմանս հաստատել, որոշանել։ Ces deux princes ont limité leurs États par une convention amicale։ ‖ Գ. (ի-իմ.) Սահման, չափ դնել. սահմանել. սահմանաւորել։ On a limité le nombre des avoués։

Limitrophe (լիմիթ-օֆ) ած. Սահմանակից. սահմանագիծ. մերձաւոր։ Pays, terres limitrophes. Cette province est — de l'Allemagne։

A. **Limon** (լիմ) ե. ած. Ս. Կաւ. հող սեպհ. ի յատակս ճահճից և փոսից հող ի ջուրս հառնող գետոց. սիկ։ Les anguilles et quelques autres poissons se tiennent dans le —. Ce fleuve traîne beaucoup de —։ ‖ Բ. (ի-իմ.) Կաւ։ Nous sommes tous formés du même —. Ի նմին կաւոյ կազմեալ հող՝ զանգեալ եմք ամենեքեան։

B. **Limon** (լիմ) ե. ած. Թև (կառաց, սայլակի)։ Le — droit, gauche d'une charrette։

C. **Limon** (լիմ) ե. ած. Ագռ ինչ թթու լիմոնի. նաւմայ։

Limonade (լիմ-ատ) ե. իգ. Ըմպելի ի հիւթոյ լիմոնի, ի ջրոյ և ի շաքարէ. լիմոնջուր։ La — est rafraîchissante. Boire un verre de —. — gazeuse։

Limonadier, ière (լիմ-ատիե, իեր) ե. Ցօրինիչ և վաճառաղ լիմոնջրոյ, ըմպելեաց, որոյ և պաղոց [glace]. պաղջրար։ [ակախտաւոր։ Eau limoneuse։

Limoneux, euse (լիմ-ոե, եւզ) ած. Տղմախառն.

A. **Limonier** (լիմ-իե) ե. ած. կառատիպ երիվար։

B. **Limonier** (լիմ-իե) ե. ած. Ագռ ինչ լիմոնենւոյ. նաւմայի։

Limonière (լիմ-իեր) ե. իգ. Ս. Թև (կառաց)։ ‖ Բ. կառաց ինչ չորեքանուեան՝ որ փոխանակ քեզուց [timon] ունի երկու թեւս։ [թոյ. պահակ կամ։

Limonite (լիմ-իթ) ե. իգ. Ագռ ինչ անգործ երկա-

Limosinage կամ †**Limousinage** (լիմ-զին-աժ, լիմ-ուզին-աժ) ե. ած. խաղար չինած որմոյ։

Limousine (լիմ-ուզին՛) ե. իգ. Զգրահ ինչ գիւղական-ներց ի մազից այծեաց կամ ի խաղար բրդոյ։

Limpide (լինփիտ) ած. Պայծառ. յստակ. մերկասր. վճիտ. ականաւոր։ Eau —, և ե-իմ. Un style —։

Limpidité (լինփիտիթե) ե. իգ. Պայծառութիւն. յստակութիւն. ականաւոր մերկասրութիւն։ Cette eau est d'une — admirable. La — de l'air, և ե-իմ. du style։

Limure (լիմ-ուր) ե. իգ. Ս. խարտեաշ. խարտուտիճ. խարտ։ La — de cette grille sera longue։ ‖ Բ. խարտաշ. Ս. խարտուտ։ (որ և Limaille)։

Lin (լին) ե. ած. Տ. Տունկ ինչ. կտաւ. վուշ. երիկն։ Semer, cueillir du —. Filer du —. Toile de —. Graine de —. կտաւատ. (տրք. պիտի). երիկնի իւղ։ Huile de —. կտաւատի իւղ. պիտի իւղ։ ‖ Բ. կտաւ. կտաւէ։ Être vêtu de —։

Linaire (լին-էր) ե. իգ. Տունկ ինչ, որոյ տերև նմանք են տերևոց կտաւոյ. վայրի կտաւ։

Linceul (լին-եօլ) ե. ած. կտաւ պատանոց. պատան. պատատակաւոր. ոսկի։ Il n'y avait pas même un — pour l'ensevelir։

Linéaire (լին-էր) ած. Ս. Գծից. *գծային։ Problème perspective —. Étude du dessin —։ ‖ Բ. *Գծային. (ի գրահաշուի)։ Équation —։ ‖ Գ. *Գծակերպ (տերև, բան տիւն. կազմուած)։ [գլխան։

Linéal, ale (լին-ալ, -լ՛) ած. Գծի տերևանման. գծ-

Linéament (լին-ամ) ե. ած. Ս. Գիծ. գծագրութիւն։ Les physionomistes prétendent juger du caractère par les linéaments du visage։ ‖ Բ. (ի-իմ.) Նախագիծ։ Il n'a encore tracé que les premiers linéaments de son ouvrage։

† **Lingam** (լինկամ՛) ե. ած. Զաւակէր ստանի անդամոյ կամ վարագի (ի Հնդիկս). փալլոս. *կենդամ։

Linge (լինժ) ե. ած. Ս. կտաւ ի վշոյ, ի կանեփոյ կամ ի բամբակէ. Ս. լաթ։ Ouvrière en —. Vieux —. — sale։ ‖ Բ. կտաւիք սնարեաց. *սպիտակեղէնք. (սիր. հնդամսկեղէն)։ Il a beaucoup de —. Il ne porte que du beau —. Il faut laver son — sale en famille. (ասի.) Ոչ ի պարս հրապարակել զընտանեկան գժտութիւնս կամ զգոյիմ ակզաւթիւնս։ ‖ Գ. կտաւեղս կտաւոյ. Ս. շոր. Ս. լաթ։ Se frotter avec des linges chauds. Un — à barbe։

Linger, ère (լինժե, ժեր) ե. Ս. կտաւագործ. կտաւավաճառ։ ‖ Բ. Ս. երեսակցաւ սպիտակեղինաց (ի վանս, ի դպրոցս)։

Lingerie (լինժ-ի) ե. իգ. Ս. կտաւավաճառութիւն։ Il entend bien la —։ ‖ Բ. Սենեակ սպիտակեղինաց (ի վանս, ի հիւանդանոցս, ի դպրոցս)։

Lingot (լինկո) ե. ած. Ս. Զոյլ (ոսկւոյ, արծաթոյ) եղեալ ի կաղապարէ. չանթ։ — d'or, d'argent. De l'or en —։ ‖ Բ. փայրկի կտաւոյ գլանաձև երկաթեայ կամ կապարոյ ի ընտ գՀրացան։ Tirer un sanglier avec des lingots։

Lingotière (լինկոթիեր) ե. իգ. կաղապար կամ խազմակ յորում ձուլեն չանթս չանթս գՀրացան մետաղս. գարեհակ։

Lingual, ale (լինկուալ, -լ՛) ած. Ս. Լեզուի. *լեզուական։ Muscle, nerf —։ ‖ Բ. Լեզուական (Հնչառագիր)։ D, T, L, N, R sont des consonnes linguales։ Ցայս միտս վարի և իբր ե. իգ. Une linguale։

Linguiste (լինկուիսթ) ե. ած. *Լեզուագէտ։

Linguistique (լինկուիսթիք) ե. իգ. Ք. տուեան ուղղեցանց և խնամութեան լեզուաց. *լեզուագիտութիւն։

† — ած. *Լեզուագիտական։ Études linguistiques։

Linier, ière (լինիե, իեր) ած. կտաւոյ. վշոյ։ Industrie linière. Marchand —։

Linière (լինիեր) ե. իգ. Ս. բան կտաւոյ. *կտաւատուն։

Liniment (լինիմ) ե. ած. Դեղ ի հիւթոյ կանգեցուցիչ. կանգուցային սպեղանի. Ս. ալե. (տրտ. խալ)։ Résoudre une tumeur par des liniments։

Linon (լինո) ե. ած. կտաւ ինչ անօսր և նաւրբ յոյժ։

Linot, otte (լինո, օթ) ե. Թռչունն փոքրիկ գոյգրատ ձայն. Ս. վշտա. *կտաւագեղձ։ Un linot. Une linotte. Siffler une —. Imiter le linot. կտաւագեղձ որպես զի ստացի ստալով երգ ինչ։ Siffler la —. Ս. (ե-իմ. և տե.) Ընդել անչափ։ ‖ Բ. Լինել ի բանսի։ Il a une tête de linotte, c'est une linotte. (ե-իմ. և շտ.) Ցանծազանձիա, թեւթեւանման յոյժ է։

Linteau (լինթօ) ե. ած. Վերին մասն շրջանակի գրան

Digitized by Google

համ պատուհանի ի փայտե, ի քարե համ յերկաթիայ. բարեաւոր։ Ce bois est bon à faire des linteaux։

Lion (լիո) ե. ար. ա. Առիւծ. արքայ։ On appelle le — le roi des animaux. La gueule, les ongles d'un —. Le rugissement d'un —. Il faut coudre la peau du renard à celle du —. (ելոյթ.) տես ի Coudre, B. 1. C'est l'âne couvert de la peau du —. (ելոյթ. և ընդ.) Էշ ի արկեալ կաշի առիւծինի. (առ ղանաւթայ ար խրախտայ ապատանալիսդ) Battre le chien devant le —. (տես.) տես ի Battre. Un chien vivant vaut mieux qu'un — mort. (տես.) տես ի Chien, 1. ‖ 2. (ելոյթ.) Իւր քաջ. առիւծ։ C'est un —, un vrai —։ ‖ 3. Հինգերորդ տասներկուսն համ կենդանակերպ. Առիւծ։ Le soleil entre dans le Lion vers la fin de juillet. † Cœur de Lion. տես ի Cœur. ‖ †4. Իւր երեսի, նշանաւոր։ Le — du jour։ ‖ †5. Երեսասպարգ ընչաւետ, պճնող և չռայլ. *ասէգ։ C'est un —. "On sait que la race à laquelle le — appartient a toujours vécu en France sous divers noms; ainsi le — s'est appelé autrefois raffiné, muguet, homme à bonnes fortunes, roué; plus tard muscadin, incroyable, merveilleux; dernièrement enfin dandy et fashionable; aujourd'hui c'est — qu'on le nomme." FR. SOULIÉ, *le Lion amoureux*.

— marin. Ագռ ինչ փոկի [phoque]. առիւծ ծովային։ — Dent-de—. տես Pissenlit, 2. [ծաղկրիւն։

Lionceau (լիո-ո) ե. ար. կորիւն առիւծու. առիւ

Lionne (լիո՛) ե. էդ. ա. Իգասակ առիւծ։ Une — qui défend ses petits։ ‖ 2. (ելոյթ.) Կին մարդկին։ C'est une —, une vraie —։ ‖ †3. Կին զարդարուհու և խառնակծղիկ. *սիգուհի։ [գրաքան։ Pièce —։

† **Lipogrammatique** (լիբօկրամմատիք) ած. *Թերագրական։

† **Lipogramme** (լիբօկրամ՛) ե. ար. Գրուածք յորում համայն չառնու ոք ի կիր նշանագիր ինչ. *Թերագրութիւն։ L'Odyssée de Tryphiodore, qui n'avait pas d'*a* dans le premier chant, point de *b* dans le second, et ainsi des autres, était un —։

Lipothymie (լիբոթիմի) ե. էդ. կորուսանելն առ ժամանակ ինչ զգացմունն և գործմունն (բառ բժշկաց). Թուլացումն. ուշագնացութիւն։

Lippe (լիբ) ե. էդ. Ներքին համ առտին շրթին մեծ յոյժ համ յառաջ կորեալ. (ընդ.)։ Avoir une grosse —. Faire sa —, une grosse —, une vilaine —. Ծռել զերեսս. խոժոռել։

Lippée (լիբե) ե. էդ. ա. Ճաշաւաս բերանալիր. (ուղ.)։ ‖ 2. Համով կերակուրք. Համնգամբիծ։ Franche —. Ձրի ճաշ։ Chercheur de franches lippées. Հաղկատակ. պատառաքարշ։ [զերկնեռութիւն։

Lippitude (լիբիդիւ) ե. էդ. Գերկնեռութիւն աչաց.

Lippu, ue (լիբիւ) ած. *Թանձրաշրթութիւն. ՈՒ. Հաստաշրթունակ. Գ. պահոշ. (ընդ.)։ Les nègres sont lippus։ Ագարի և երբ ե. C'est un gros —։

† **Lipyrie** (լիբիւ) ե. էդ. Ագռ ջերմանի՝ որով աղտաշրջելն ապականայ յոյժ ի ներքուստ. ՈՒ. ևիպիրայ։

Liquation (լիւոասիօն) ե. էդ. Զատաբանելն մետղ ջերմութեամբ զգեխտահալ մետղ ի գժտատրահալէ ընդ որում խառնեալն է։ (ՈՐ և Ressuage)։ [de la cire։

Liquéfaction (լիւեֆէքսիօն) ե. էդ. Հալումն։ La —

Liquéfiable (լիւեֆիաբլ) ած. Հալելի։

Liquéfier (լիւեֆիէ) բ. ն. Հալել. լուծանել։ Le feu liquéfie le plomb, l'argent։

Liqueur (լիքօր) ե. էդ. ա. Գոյացութիւն ծորան համ հոսող. հատուած։ L'eau est la plus abondante des liqueurs։ ‖ 2. Ըմպելի. ցքի։ Marchand de liqueurs. Le curaçao est une bonne —. La — bachique. տես ի Bachique, 1. Vins de —. Գինի քաղցր և գլխապտոյտ [capiteux] առ ըմպել առեալ ասկաս ի կատարած ճաշուն։ Ce vin a de la —, trop de —. Կարի քաղցր է գինիս։ Liqueurs fraîches. Զովարար ըմպելիք, որպիսիք են լիմոնադ, ջուր հազարիի, նաւան, այլոցիքն համդիպած։

Liquidambar (լիքիւտամպար) ե. ար. Ծառ ինչ Ամերիկայ. *ասիբաղինի։

Liquidateur (լիքիւտէօր) ած. և ե. ար. *Հաշուատարգիտ։ Commissaire —. Le — de cette faillite։

Liquidation (լիքիւտիօն) ե. էդ. Գարգուճի, յարգարումն (հաշուոց)։ — de dépens, d'intérêts. — et partage d'une succession։

Liquide (լիքիտ) ած. ա. Հասանուտ. խաղայց. լոյծ։ Les substances liquides. La plaine —. Խանաւական մետնուդք. ծով. (ի ֆիզիկի.)։ Le — élément. Ջուր, խանաւարք. ծով։ ‖ 2. Ցրտան. լոյծ։ Cette encre n'est pas assez —. Ce breuvage est trop épais, il n'est pas assez —։ ‖ 3. (ելոյթ.) Ագատ ի պարտուց. մնացորդ. զուտ։ Il lui reste dix mille écus de bien clair et —։ ‖ 4. Ջուր, համուղ (բաղադրոյն, որպիսիք են L, M, N, R)։

— ե. ար. ա. Լոյծ նիւթ. հասանուտ. *Հեղանիւթ։ Les solides, les liquides et les fluides։ ‖ 2. *Ագելից ըմպելիք։ Droits sur les liquides։ ‖ 3. Ըմպելիք (որպիսի է գինի, արգանակ, բան բժշկաց)։ Couper le lait avec un autre —։

— ե. էդ. Նոյ, համուղ բազադրոյն։ Une —։

Liquider (լիքիտ) բ. ն. Գարգել, յարգարել, յատկել (գՀաշիւս)։ — ses dettes. — son bien. Հատուցանել զերբ պարտս՝ վաճառելով մնան ինչ ի ստացուածոցն, այնպէս զի մնացեալն ազատ եղէ ամենեին։

— Se —. բ. ա. Հատուցանել զերբ պարտս։ Il vendit des terres, et se liquida։

Liquidité (լիքիտիտե) ե. էդ. Լոյծ և խաղայց բնութիւն. լուծութիւն. լուծականութիւն։ La — du mercure։

Liqueoreux, euse (լիքօրօ, օզ) ած. Ախտ (գինի)։ [ըմպելեաց։

Liqueriste (լիքօրիսդ) ե. Ծախող և վաճառող

Lire (լիր) [Je lis, tu lis, il lit, nous lisons, vous lisez, ils lisent. Je lisais. Je lus. Je lirai. Je lirais. Lis, lisons. Que je lise, que nous lisions. Que je lusse. Lisant. Lu, lue.] բ. ն. ա. Ընթեռնուլ. կարդալ։ — toute sorte d'écritures. Apprendre à —. — tout bas, tout haut, à haute voix. — avec des lunettes. Ne pas savoir —. ա. Ուղ գիտել գիրս, գրագիտութիւն. ոչ կարել ընթեռնուլ։ ‖ 2. Լինել ազգած յոյժ։ ‖ 3. Ընթեռնուլ. անցանել ընդ գիրս. յաճախ ուրիանել զգիրս. հանդիպիլ գրոց. վերծանել։ — l'Écriture sainte, l'histoire grecque. C'est un homme qui a beaucoup lu. — des yeux. Ce livre se laisse —. Ախորժելով, անաչխատ ընթերցանի այս մատեան։ ‖ 3. Ընթեռնուլ. մեկնել։ Ce professeur nous lisait Homère։ ‖ 4. Իմանալ զգրեալն համ զասպեան առաջ լեզուաւ. ընթեռնուլ։ Il ne parle pas l'allemand, mais il le lit couramment։ ‖ 5. (ելոյթ.) Ընթեռնուլ. ուսանիլ. ի միտ առնուլ. ճանաչիլ։ — dans le cœur, dans les yeux de quelqu'un. — dans les astres։

— Se —. բ. ա. Լինիլ ընթերցեալ. ընթերցանիլ։

Liron (լիռն) ե. ար. տես Lérot.

Lis (լի) ե. ար. ա. Տունկ ինչ կոմզկայաւոր, որ ունի

ծաղիկս վեցթերթիս [à six pétales]. շուշան. պտղոտ: Oignon de —. Planter des —. Le martagon est une espèce de —. — blanc, jaune, bleu. — de mai կամ des vallées. տես Muguet. — des marais. տես Iris des marais ՛Iris, C. ‖ 2. Սպիտակ ոպիտակ շուշանի. շուշան: La blancheur des —. Le — est le symbole de la virginité, de l'innocence. Teint de —. (փոխ.) Գոյն երեսաց շուշանագեղ: ‖ † 3. փոքրիկ հատատառգրութիւն ինչ հիւսածոյին. շուշան:

— Fleur de lis (ֆլեր դը լի). ս. Զինանշանք շուշանաձեւ ծաղկաց. շուշան: Cette famille porte une fleur de — dans ses armoiries. Autrefois l'écu de France avait trois fleurs de — d'or en champ d'azur: ‖ 2. Թագաւորութիւն Գաղղիոյ. (ի բնապէտ.): ‖ 3. Երկաթ շուշանագրոյմ որով խոշորին գլուխ պատժապարտից. շուշանագրոյմ խարան:

— Les Lis (լե լի). Գաղղիա. (ի բնապէտ.): L'empire des Lis. Ceindre les lis. Լինել թագաւոր կամ դշխոյ Գաղղիոյ. (ի բնապէտ.):

— Les lis ne filent point. Շուշանք ոչ նիւթեն. այսինքն՝ ոչ է օրէն կանանց թագաւորել ի Գաղղիա. (առեալ յԱւետարանէն Մատթէի, Զ. 28, այլ այլով ձեւոք):

Lisséré (լիսէ-ռե) ե. ար. Նրբագոյն ժապաւէն առ ի պատել զեզերս հանգերձից. Ս. զիկ:

† **Lisserer** (լիսէ-ռե) [Je lisère. Je lisèrerai.] բ. ն. եզերել զիկ յիսկերս հանդերձից:

Liseron (լիզը-ռո̀ն) ե. ար. Տունկ ինչ որ ունի ծաղիկս ձագարաձեւս և կառչեալ պատասի գծատովք. գիզձ. գոյս- կնիկ. ըտբէ կնիկ: (Որ և Convolvulus):

Liset (լիզ) ե. ար. Ագր ինչ գիզձի. գիզձ ցանկաց:

Liseur, euse (լիզէօր, էօզ) ե. (Որ շատ ընթեռնու. ընթերցող. ընթերցասէր: C'est une grande liseuse de romans:

Lisible (լիզի̀պլ) ած. ս. Դիւրին յընթեռնուլ. ընթեռնլի. դիւրընթերց: Son écriture n'est pas belle, mais elle est —. ‖ 2. (փոխ.) Ա յժմանի ընթեռնլոյ: Cela n'est pas —:

Lisiblement (լիզիպլմա̀ն) մ. Ընթեռնլի օրինակաւ. դիւրին յընթեռնուլ: Écrire —:

Lisière (լիզիէ-ռ) ե. էից. ս. եզր (պատառաց, առաւելաց): Ce drap a cinq quarts de large entre les deux lisières. Mettre des lisières de drap à une porte, pour empêcher le vent de pénétrer: ‖ 2. Լար որով ի վեր ունի ոք զմանուկ մինչ նորոգ սկսանիցի շրջիլ: Tenir un enfant par la —: ‖ 3. (փոխ.) Ընդգիծ. առաջնորդ: ‖ 4. (փոխ.) Պատառաւած. առմնիկք: La —, les lisières d'une forêt. La — de Picardie: ‖ † 5. Տունկք բուսեալք ի պատառաւած անդեայ կամ պարսպի: "Près de là croissaient des lisières de pervenche." B. DE ST.-P. *Paul et Virg.*

A. **Lisse** (լի-) ած. Ողորկ. յգկեալ. կոկեալ: Surface —. Du papier —. Menton —. Colonne —. Ամէն արուեստ հարթ է բաւն [fût] առանց փորագրեալ փորաւածոց [cannelure] և զարդուց. ոգորկ ասէն:

B. **Lisse** (լի-) ե. էից. տես Lice, B.

C. **Lisse** (լի-) ե. էից. Ներքնապատառ կոշնոցք (նաւու): Տես և Préceinte. [ճառաց]:

† D. **Lisse** (լի-) ե. էից. Ա. առասան (կապելոյ գերբարս վարսից):

Lissé, ée (լիսե) անց. գործ. Amandes lissées. Շաքարապատ նուշք. (լատ անուշապատք):

Lisser (լիսե) բ. ն. Ողորկել. յգկել. կոկել: — du linge, du papier.

Lisseur, euse (լիսէօր, էօզ) ե. Ողորկիչ (թղթոյ կամ պատառաց):

Lissoir (լիսուա̀ր) ե. ար. Գործի ոգորկելոյ կամ կոկելոյ զիւսուքի, գկուսիս. Ս. թղթակոկ. *կաւակոկ: — de verre, de marbre:

† **Lissure** (լիսիւ-ռ) ե. էից. Ողորկիչ. յգկիչ:

Liste (լիսդ) ե. էից. Հատոր, ցանկ (անուանց անձանց կամ իրաց): — des membres de l'Académie. Dresser la — des morts et des blessés, après une bataille. Ce livre-là n'était pas dans ma —, sur la —. Grossir la — de. Անձնցուն առնել, առաւարացուցանել զիմիւն: — civile: Սահման ոգեպէս սահմանեալ ի ժողովոյ երեսփոխանաց (ի սահմանադրական միապետութեան). տոգաւորի մեծաց:

Listel (լիսթե̀լ) ե. ար. Հարթ և չորքկուսի զարդ ինչ չինուածոց. *կանանապատիճ: յտ. Listeaux:

Liston (լիսթո̀ն) ե. ար. Կտաւեայ [bande] վահանի յորոյ վերոյ գրի նշանագրոյմն [devise] (ըստ հնաբոլոսաց):

Lit (լի) ե. ար. ս. Անկողին. մահիճք: Le chevet, les pieds du —. Մատղը, անասղ անկողնոյ: Dresser, tendre un —. Անկողին արկանել. անկողնարկ լինել: Il est si pauvre, qu'il n'a pas un — où se coucher. Une chambre à deux lits. Se mettre au —. Մտանել ընդ անկողին; յանկողին. երթալ ի մահիճս: Garder le —, ne pas quitter le —. Անկեալ գնալ յանկողնի առ հիւանդութեան. հիւանդ կալ ի մահիճս իւր: Être au —. ս. Լինել յանկողնի, ընկողմանեալ: ‖ 2. Հիւանդ կալ ի մահիճս իւր: Mourir dans son —. ի մահիճս իւր մեռանել. ի մահիճս վճարել զկեանս իւր. մեռանիլ յանկողնի իւրում. մեռանիլ իւրով մահուամբ (ս). (տե՛ս բնական մահուամբ մեռանիլ): — de travail, de misère, petit —. Անկողին ուր գնեն զկին ի ժամ ծնանելոյն. յղկիկր անկողին: — de parade. ս. Անկողին առ զարդուէ. գահաւորակ: ‖ 2. Անկողին յորոյ վերայ ի տեսիլ գնեն աւուրս քանի մի զիւսգաւորս կամ զարս հոյակապս յետ մահուանացս. **պաղպաջուն: — de camp. ս. Անկողին ծալածոյ: ‖ 3. Անկողին ի սահմանակց վանս զբոց. տաքս: — nuptial. Անկողին ուր ննջեն նորապսակ ամուսնացեալքն յառաջնում անգ հարսանեացն գիշերի. անկողին հարսնեկան: Le curé vint bénir le — nuptial:

‖ 2. Բազմից յորոյ վերայ ընկողմանելոյն նախնիք ի ժամ ճաշուն. սկսուիք. տաքս. անկողին: ‖ 3. փայտեղէն կազմած անկողնոյ. լատ. տաքս: Un — de bois de noyer, d'acajou. Monter, démonter un —. — de fer. Անկողին երկաթեայ: ‖ 4. Անկողին (պատառաւալիք, մանալիք կամ փաթալից): Un bon —. Un — trop mou, trop dur. Un — bien mollet. կակուղ անկողին: Bassiner un —. Border le —. Faire le —, accommoder un —. Յարդարել զանկողին: ‖ 5. Ի և է առեալ առ մահճի ամէն ընկողմանել. անկողին: Un — de feuillage, de gazon. La terre était son —. Գետնանկողին; գետնախշտի լինել: ‖ 6 (փոխ.) Անկողին. ամուսնութիւն: Les enfants du premier —, du second —. Il a des enfants de deux lits: ‖ 7. փոս (գետոյ): Le — de ce fleuve est peu profond. Պակաս, սակաւ խոր է գետդ: La Durance change souvent de —. Le — de la mer: ‖ 8. Իջուածք, շուրիկ (հողմոյ): ‖ 9. խաւ, հիւսս (քարանց ի ներկայ երկրի): ‖ 10. (փոխ.) կարգ. Ս. տակ. Ս. երկայն: Dans ce terrain vous trouverez un — de terre, puis un — d'argile, puis un — de sable. Pour faire ce sirop, il faut mettre dans un vase un — de tranches de pommes, puis un — de sucre, etc. (Այլ ևս Couche):

Digitized by Google

— de justice. 1. Արդար, գահոյք ուր բազմի արքայ առ ի գատել։ ‖ 2. Գահոյք ի սրահի խորհրդարանին Պարիս քան քաղաքի ուր բազմէր արքային Գաղղիացւոց ի հանդիսի աւուրս։ ‖ 3. Աստեան արքայի Գաղղիացւոց ի խորհրդարանին Պարիս քաղաքի։ Le roi tint ce jour-là son — de justice։

— Վկաց. (ա) "Արքանալ ե ի հանիճ ի ուր գատիլ." Եփր. նկ. b. 178. — "Զի՞նչ օգուտ էր (պղատոսից) ի դա գիտանել ի հանիճ ընթիլ կինաս ի-բնանց." Ոսկ. Աղբրի. b. 724. — "Վ՚ոխնանեցաս յանուշէն իւրում խաղաղեան հանէշ-տի-." Փրպ. 33։

Litanies (լիթանի) ե. իե. յե. Աղոթք ինչ կանոնական հայց ի պատիս Աստուծոյ, Տիրամօրն կամ սրբոց. Տէր ողորմեաց. *լիտանիայք։ Dire, chanter les —. Ce saint n'est pas dans les —։ (Մերթ ասի և Kyrielle)։

— Litanie. ե. իե. (ի-նե-.) Երկայնաձգիկ և ապաժամանիթիւն, չարք։ Il nous a fait une longue — de ses prouesses, de ses chagrins։

A. **Liteau** (լիթօ) ե. ու. Գուռնաւոր գիծ (յերկրս թաշկինակաց, անձեռոցաց [serviette])։

B. **Liteau** (լիթօ) ե. ու. Խշտիք, սրճ գայլոց ի ցերեկի։

Litée (լիթե) ե. իե. Զոկ ազգի ազգի երեաց ի միասի խշտիս։ [d'un hôpital։

Literie (լիթըռի) ե. իե. Կազմած անկողնոց։ La —

Litharge (լիթարժ) ե. իե. *Թիթառածնաւս [oxyde] կապարոյ հալչոյ. քարմնոցգանկ. գ-ուրեւնի։ Le vin dans lequel on a mis de la — est très nuisible։ (Աստ և Glette)։

Lithargé, ée կամ **Lithargiré, ée** (լիթարժե, լիթարժիրե) ած. խառնեալ, խորգանեալ քարմնոցգանկիւ (գինի). *քարմնոցգանկուտ։ (Ըստ Լիդրէի գրելի է Lithargyré, ée)։

Lithiase կամ **Lithiasie** (լիթիազ, լիթիազի) ե. իե. 1. Գայանալի քարի յանգս միզոյ. քարահարութիւն։ ‖ 2. փոքրիկ պատառիճ կարծր յերկրս կոպոց [paupière]։

Lithocolle (լիթօգոլ՚) ե. իե. Սիճի ակնագործաց ի ածանել [résine] և ի հին ագիւոյ առ ի մնծուցանել գլաքրինա պատառականաս. *քարասիճ։ [մոգիր։

Lithographe (լիթօ-գրաֆ) ե. ու. *Վ՚իմնագրող. *վիմագրաչ։

Lithographie (լիթօ-գրաֆի) ե. իե. 1. *Վ՚իմնագրութիւն։ La — est une invention de la fin du dix-huitième siècle։ ‖ 2. Օրինակ, պատկեր գրչագրեալ վիմագրութեամբ. *վիմագրութիւն։ Collection de lithographies։ ‖ 3. Արհեստաւոր վիմագրողի. *վիմագրատուն։ Établir une —։

Lithographier (լիթօ-գրաֆիե) բ. ն. Գրել, փորել ի վէմոյ քարի. *վիմագրել։

Lithographique (լիթօ-գրաֆիք) ած. *Վ՚իմնագրական։ Imprimerie, pierre, encre —։

Lithologie (լիթօլոժի) ե. իե. Գիտութիւն քարանց. *քարաբանութիւն. *քարագիտութիւն։ [գէտ։

Lithologue (լիթօլոգ) ե. ու. *Գարաբան. *քարաբան։

† **Lithomancie** (լիթօմանսի) ե. իե. Հմայութիւն ի ձեռն քարանց պատառականաց. *քարահմայութիւն։

Lithontriptique (լիթոնդրիբդիք) ած. Փշրիչ քարանց փամփշտի (դեղ). *քարահալ։

= ե. ու. Դեղ քարահալ։ Un —։ [ցեմնրիթ)։

Lithophage (լիթոֆաժ) ած. և ե. ու. *Գարակեր (խե-

Lithophyte (լիթոֆիթ) ե. ու. Տունկ ծովային կարծր խրթիւ գլաբ. *քարատունկ։ Diverses espèces de polypiers sont des lithophytes։

Lithotome (լիթօթոմ) ե. ու. 1. *Գարահատ գործի (վիրաբուժից)։ ‖ 2. *Փամփշտահատ գործի (վիրաբուժից)։

Lithotomie (լիթօթոմի) ե. իե. տես Cystotomie.

Lithotomiste (լիթօթոմիս) ե. ու. *Վ՚իրաբոյժ քարահատ։ [ծի (վիրաբուժից)։

Lithotriteur (լիթօ-իրիթեօռ) ե. ու. *Գարաբեկ գործի։

Lithotritie (լիթօ-իրիթի) ե. իե. *Գարաբեկութիւն։ La — est d'invention récente։

Litière (լիթիեռ) ե. իե. 1. Անկոպին հովանաւոր [couvert] կամ անյարկ [découvert] ղոր կրեին երկու երիվարք կամ երկու ջորիք՝ լծեալք մի յառաջին և մի յետակաս, լկոիք. գահաւորակ. գետակ. Ի-նիի րևն։ Il se fait porter en —. Les Romains se servaient de litières portées par des esclaves։ ‖ 2. Ցորդ կամ խառ քեզ անասնոյք յառաջատանիս կամ ի գոմն. խշտիք։ Faites bonne — à ces chevaux. Faire — d'une chose. (ի-նե-.) Վ՚աստնել, ծախել, օձառել խոլ առաստաթեամբ։ Il ne tient point compte de l'argent, il en fait —։

Litigant, ante (լիթիկան, անթ) ած. Որ մտանէ ի գատ. դատաստանաւոր. (ի՚ր.)։

Litige (լիթիժ) ե. ու. Հակառակութիւն. գատ. հաբ։ Cette terre est en —։

Litigieux, euse (լիթիժիե, եօզ) ած. 1. Զարմ մտրճի ե լինել հակառակութեան. հառաչական։ Point, cas —։ ‖ 2. Հակառակասէր. հառաչասէր։ Un homme —։

Litispendance (լիթիսբանդանս) ե. իե. Ժամանակ առելոյ գատի իրիք. (ի՚ր.)։

Litorne (լիթօռն) ե. իե. *Տրդիկ [grive] մսիբաս գլուխ։ La — est moins bonne à manger que la grive ordinaire։

Litote (լիթօթ) ե. իե. Պերճախօսին ասացուած (ի շահաբանութեան)։ Quand Chimène dit à Rodrigue, *Va, je ne te hais point*, elle veut lui faire entendre qu'elle l'aime toujours, et se sert d'une —։

A. **Litre** (լիթր) ե. իե. Գօսի ագոյ ձգեալ յերկեզեցւոջ կամ արուեստի երկեզեցւոյ ի մնտնեան մեծի ուրուք։

B. **Litre** (լիթր) ե. ու. 1. Զափ ինչ ապրանքեան [capacité] չհեղանիթեամբ և չրանիթեամբ [matière sèche]. լիտր։ ‖ † 2. Լիտր մի գինւոյ։ On lui servit un —։

Litron (լիթռն) ե. ու. Չին չափ ինչ ապրանքեան որ ասանէր զվիշտասաներորդ մասն գրուի [boisseau]. *լիտրան։ Le — a été remplacé dans le commerce par le litre։

Littéraire (լիթերեր) ած. Գպրութեանց. գրագիտական. գրական։ Société —. Le sujet de cet ouvrage est plus — que scientifique. Le monde —. տես ի Monde, A.

Littérairement (լիթերերման) ծ. Գրագիտապէս հայեցուածով. *գրագիտօրէն։

Littéral, ale (լիթերալ՚) ած. 1. Յայս արտրեալ նշանագրովք (քանիօնութիւն կամ քանակութիւն [grandeur] ի գրաշարութ). Նշանագրական։ ‖ 2. Ընկերագրական, ճառասկան (խմնատ բանի). On a pris ce vers d'Homère non dans un sens —, mais dans un sens figuré։ ‖ 3. Բան առ բան, բառական, Նիւթական (թարգմանութիւն)։ ‖ 4. Գրոց, գրատար բարբառ (հակագրութեամբ Արդի և աշխարհիկ բարբառոյն). *գրատար։ Le grec —. L'arménien —. L'arabe —։

Littéralement (լիթերալման) ծ. Ընկերագրական իմաստիւք. ըստ նկարագրին. ըստ գրոյն։ Il ne faut pas expliquer cela —։

Littéralité (լիթերալիթէ) ե. իե. Բան առ բան ճշդ-

Digitized by Google

գուբիւն (ի թարգմանութեան)։ Il n'est pas facile, dans une traduction, de concilier la — avec l'élégance։

Littérateur (լիթէռատէռ) է։ ած։ Որ պատկան յատուկին գրականութեան. գրագէտ. մատենագիր։

Littérature (լիթէռատիւռ) է։ իգ։ ա։ Գիտութիւն, ուսումնասիրութիւն գպրութեանց. գրագիտութիւն. գրականութիւն։ L'étude de la — a beaucoup d'attrait pour les jeunes gens. Cours de —։ ‖ 2. Մատենագրութիւնք ազգի կամ երկրի կամ ժամանակի իրիք. գրականութիւն։ La — arménienne, française. La — du moyen âge։ ‖ 3. Հմտութիւն կանոնաց և հնութեանց մատենագրութեան. գրականութիւն։ Cet homme a une vaste et profonde —։ ‖ 4. Գրագիտք։

Littoral, ale (լիթօռալ, ալ) ած։ Ովկիանոսի։ Il a visité la partie littorale de la France. Oiseaux, poissons littoraux. Ովկիանոսի թռչունք, ձկունք։

= է։ արտ։ Ովկիանոս. ծովեզերեայ կողմն։ Le — de la Baltique։

Liturgie (լիթիւռժի) է։ իգ։ ա։ Կարգ և արարողութիւնք ատենաբանութեան պաշտամանց. եկեղեցական պաշտաման։ La — grecque։ ‖ 2. Կարգ ազօթից և արարողութեանց արքայ պատարագին. պաշտօն պատարագի։

Liturgique (լիթիւռժիք) ած։ Եկեղեցական պաշտամանց. պաշտամանի պատարագին։ Ouvrage —։

Liturgiste (լիթիւռժիսթ) է։ արք։ Մատենագիր կարգաց և արարողութեանց ատենաբանութեան պաշտամանց։

Lituus (լիթի-ուս) է։ արք։ † ա։ Փող ինչ պատերազմական (նախնի Հռովմայեցւոց)։ ‖ 2. Գաւազան (Հռաւսիմոյից)։

Liure (լիւռ) է։ իգ։ Ջուան (կապելոյ զբեհինո տալլի)։

† **Livèche** (լիվէշ) է։ իգ։ Տունկ ինչ լեռնային, որոյ բուժիսա և սերմունիք յորդորին զմէզ. կապիգել. ոլշմ օֆ—։ (լտ։ Ligusticum levisticum ըստ Լինեէի)։

Livide (լիվ) ած։ Ի գոյն կապարոյ՝ ընդ մէջ սևոյ և կապուտակի. *կապարագոյն. կապուտակեայ։ Un teint —։ Il est encore tout meurtri et tout — des coups qu'il a reçus; il en a la peau toute —։

Lividité (լիվիթէ) է։ իգ։ Մթագոյն կապուտակութիւն։ La — du teint, de la peau։

Livrable (լիվռաբլ) ած։ Ածանդելի։ Marchandise —։

Livraison (լիվռէզոն) է։ իգ։ ա։ Տալն, ածանդելն զվաճառս վաճառեալս. առաքութիւն։ Il a fait —, il a reçu — de tant de pièces d'étoffe։ ‖ 2. Բաժին մատենի մեան մեան հրատարակելոյ. տետր։ Publier un ouvrage par livraisons։

A. **Livre** (լիվր) է։ արք։ ա։ Գիրք. մատեան. գպրութիւն։ — manuscrit, imprimé. Les livres d'une bibliothèque. Catalogue de livres. Ցանկ գրոց. *գրացուցակ։ Traduire un auteur à — ouvert. Թարգմանել զգիրս ինչ գիտեալ՝ ինքնագամ եւեթ ընթեռնուլով։ Lire la musique, chanter à — ouvert. Երգել զկատուած ինչ երաժշտութեան առանց կանխաւ պատրաստելոյ։ Le — de vie կամ des vivants. (է։ իֆ։) Գպրութիւն կենաց. (ըստ առածեանցն գրոց)։ Être écrit dans le — de vie. Les saints livres. Գիրք առբք. աստուածաշունչ, աստուածեղէն գիրք։ ‖ 2. Մատեան (հրատարակեալ)։ գիրք։ Mettre un — au jour. Publier, faire paraître un —։ — instructif, dangereux։ ‖ 3. Գլխաւոր մեան կամ հատած մատենից. գիրք. գպրութիւն. հատընտրգպրութիւն։ Le premier, le sixième — de l'Énéide։ ‖ 4. Մատեան արձանագրելոյ զանուանս և զառուեստ արծաթոյ. տոմար։ — de compte, de dépense. Tenir les livres. Ունել զտոմարս սեղանաւորի, վաճառականի։ Tenue de livres. *Տոմարակալութիւն. *Հաշուակալութիւն։ Il entend bien la tenue des livres. Tenue des livres en partie double. տես ի Double, 7։ Le grand — de la dette publique, կամ լուկ Le grand—։ Ցանկ հատորից պարտատերց Տէրութեանն. մեյր տոմար։

B. **Livre** (լիվր) է։ իգ։ ա։ Հին ինչ կշիռ. գաղղիացւոց. լիտր։ ‖ 2. կշիռ 500 գրամոց, այսինքն կէս հազարագրամ (ըստ մետրական գրութեան)։ լիտր։ ‖ 3. Հին ինչ դահեկան գաղղիացւոց. լիտր։ ‖ 4. *Փրանկ։ Avoir dix mille livres de rente։ (Որ և Franc)։

— sterling. տես Sterling.

Livrée (լիվրէ) է։ իգ։ ա։ Պատշան հանգերձ (ազատատոհմից մեծի տան)։ *Հանդերձեալ։ Belle, riche —. Laquais en grande, en petite —։ ‖ 2. Պահանգերձ ազատատոհմի. ծառայք. գերդաստան։ Toute la — du prince accourut au bruit։ ‖ 3. Գունաւոր ժապաւէնք բաժանեալք երիտասարդաց և ազգկանց ի տարատիս գեղջէից։ ‖ 4. (է։ ֆ։) Նշոյն. կերպարանք։ Il porte la — de la misère։ ‖ 5. Խայտառակեալ մարթ (չորքատանեաց ինչ)։

Livrer (լիվր) բ։ դ։ ա։ Տալ, ատանդել ի ձեռս (զգնեցողն). յանձն առնել։ — de la marchandise։ ‖ 2. Տալ, փակել ի ձեռս ատրաք. մատնել։ — un coupable à la justice, aux mains, entre les mains de la justice. Je vous livre cet homme-là marié avant qu'il soit peu. (է։ ֆ։ և ընդ։) Համարիմ հատատուս թե այրս այս ամենանաղի ընդ հուպ։ Je vous livre cet homme-là pieds et poings liés. (է։ ֆ։ և ընդ։) Ձրատցէ զոր ինչ և կամիքդ։ — au bras séculier. տես ի Bras, 5. — à la mort, au supplice. Մատնել ի մահ, ի տանջանս։ ‖ 3. Տալ մատնութեամբ. մատնել։ — une ville. Judas livra Jésus aux Juifs pour trente deniers։ ‖ 4. Թողուլ. տալ. մատնել։ — une ville au pillage. Մատնել զքաղաք յատար, յոտ և յապուտ։ — les voiles au vent. Հողմոյ տալ պատագաստս։ — au feu, aux flammes. Տալ ճարակ հրոյ. հրոյ ատանդել։ Ածի ևս է։ ֆ։ — son âme à la douleur. Հեղուլ զանձն ի ցաւս, ի վիշտս։ ‖ 5. Տալ (պատերազմի)։ — une bataille, un combat. Մատս պատերազմի մղել։ — un assaut. Ի վերայ յարձակել։

= Se —։ բ։ ա։ ա։ Հաստատուլ զանձն յոք կամ ումեք. վստահ լինել յոք։ Il s'était entièrement livré à des gens qui le trahissaient։ ‖ 2. (է։ ֆ։) Տալ, մատնել զանձն. անձնատուր լինել. զատատանիլ։ Se — à ses passions, aux plaisirs. Se — à la paresse. Հատանիլ ի ծուլութիւն. (ած։ ծուլութեան զարնել)։ Se — à l'avarice. Ագահիլ զատահութիւն։ Se — à la joie, à la douleur. Հեղուլ զանձն յատրախութիւն, ի ցաւս։ ‖ 3. Անձնատանի լինել (կնոջ)։

Livret (լիվր) է։ արք։ ա։ Մատեան փոքրիկ. մատնիկ. գրկոյք։ ‖ 2. Գրկոյք (գործատրաց և ծառայից)։ ‖ 3. Ագիւտակ պիւրոգրեան։

Lixiviation (լիքսիվիաթիօն) է։ իգ։ Լուացումն մոխրոյ. (ըստ տարրագիտաց)։ *Մոխրալուացութիւն։

Lixiviel, elle (լիքսիվիէլ, էլ) ած։ Հանեալ մոխրալուացութեամբ. (ըստ տարրագիտաց)։ Sel —։

Llama (լլա-մա) է։ արք։ տես Lama, B.

Lobe (լոպ) է։ արք։ ա։ Բոլորչի հատած գործատանի իրիք մերձինոյ. բլիթակ։ Les lobes du foie. Բլիթակք լերդի. լերդաբոլիթք։ Les lobes du poumon. *Թոքաբոլիթք։ ‖ 2.

Digitized by Google

Աստրին ծայր աւնկան. բլթակ. աւնկնաբոյծ։ ‖ 2. Բլթակ (սերմանց)։ Աես եւ Cotylédon։

Lobé, ée (լոբե) ած. *Բլթակաւոր։

† **Lobélie** (լոբելի) ե. եզ. Տունկ մի Ամերիկայ, որոյ աստնաս հասմարէը օգտակար ափրտրգեսեան հիւանդութեանց. *Լորելիայ։

Lobule (լոբիւլ) ե. ար. Բլթակ փոքրիկ. *բլթակիկ։ Les lobes se divisent en une multitude de lobules։

Local, ale (լոքալ, լ) ած. Տեղական. վայրական։ Mouvement —. Les usages locaux. Les autorités locales. Couleur locale. Տեղական երանգ. (ի նկարչ. և երեսբ. ի մասնաւորագրութեան)։

= ե. ար. Տեղի. վայր։ Un vaste —. Un beau —։

Localisation (լոքալիզասիօն) ե. եզ. Զետեղելի. զետեղութիւն։

Localiser (լոքալիզե) բ. ն. ն. Նշանակել զտեղին ուր գտանին պատճառք հիւանդութեան իրիք. զետեղել։ Cette théorie médicale localise la fièvre dans les intestins։ ‖ † 2. Ամփոփել (գպատերազմ) ի տեղի մի. *տեղափոխել. *տահմանափակել։

Localité (լոքալիթե) ե. եզ. ն. Հանգամանք տեղւոյ. վայրական սրպիսութիւն։ Certaines lois doivent être modifiées en raison des localités։ ‖ 2. Տեղի. վայր։ Il y a telle — où . . .

Locataire (լոքաթեր) ե. վարձաւոր. *վարձարնակ. տէր։ Il n'a qu'un — dans sa maison։

Locatif, ive (լոքաթիֆ, իվ) ած. ն. Որ անկ է վարձարնակին։ Réparations locatives։ ‖ 2. վարձարեր (արժէք առն)։ Valeur locative։

Location (լոքասիօն) ե. եզ. ն. Տալն, առնուլն ի վարձու. վարձակալութիւն։ ‖ † 2. Գին վարձուց (տան, խանութի). վարձք։ Ma — est chère։

Locutis (լոքիւտի, լատ Ալկաֆրիզ. լոքիւտէ, լատ Լիգրէի) ե. ար. Յառի երիվար կալեալ ի վարձու. (ընդ. և խոր)։

Loch (լոք) ե. ար. Գործի չափելոյ զերազութիւն քաշացից նաւու. *լոք. *ընթացաչափ։ Jeter le —։

Loche (լոշ) ե. եզ. Զկնիկ մի առուոց և վտակաց։

Locher (լոշե) բ. շ. Շարժել, երերել (լուանի [fer] ձիոց)։ Regardez au pied de ce cheval, j'entends un fer qui loche. Avoir toujours quelque fer qui loche. (ե.-բ.) Լինել միշտ հիւանդագս. լինել հանապազաչհիւանդ։ Il y a quelque fer qui loche. (ե.-բ.) Ամրել մի կամ երբեմն կայ յիրիդ յոյգմիկ։

Lochies (լոշի) ե. եզ. Դաշտան կնոջ յետ ծնանելոյն կամ ապաներութեանն. յատկութագծք արգանդի։ (Որ և -ՀՀ. Vidanges)։

Locman (լոքման) ե. ար. տես Lamaneur.

Locomobile (լոքօմոպիլ) ե. եզ. *Շոգեշարժ մեքենայ զոր միարի է փոխել տեղւոջէ ի տեղի. շարժական շոգեգործ։

Locomoteur, trice (լոքօմոթեր, թրիս) ած. Տեղաշարժ։ Muscles locomoteurs։

Locomotif, ive (լոքօմոթիֆ, իվ) ած. Տեղափոխական (կարողութիւն)։

Locomotion (լոքօմոսիօն) ե. եզ. Տեղափոխութիւն.

Locomotive (լոքօմոթիվ) ե. եզ. *Շոգեշարժ մեքենայ որ ձգէ զկառատարսն յերկաթուղւոջ. *շոգեկառք. *շոգեգործ։

Locuste (լոքիւսթ) ե. եզ. ն. տես Sauterelle. ‖ 2. **Locution** (լոքիւսիօն) ե. եզ. Պայման, արձնակ բանից. ասացուած։ Une — élégante. Une — basse, impropre. Une mauvaise —. — adverbiale, conjonctive, prépositive. *Մակբայօրէն, *շաղկապօրէն, նախադրական ասացուած։

Lods (լո) ե. ար. յե. Lods et ventes. Իրաւունք առնուտուտառն կամ պատրանի [seigneur] ի վաճառումն կալուածոյ ի վիճակին իւրում։

Lof (լոֆ) ե. ար. կողմն նաւու յոր առայ հողմն. *հողմակողմն։ Aller au —։

Lofer (լոֆե) բ. ն. Մերձենալ նաւու ի հողմակողմն։

Logarithme (լոկարիթմ) ե. ար. Թիւ առեալ ի թուաբանական յառաջատութենե [progression] որ պատասխանէ այլ մի թուոյ առելոյ յերկրաչափական յառաջատութենե. Նշանակ. *գիպատհամար։

Logarithmique (լոկարիթմիք) ած. *Դիպատհամարական. նշանակական։

Loge (լոժ) ե. եզ. ն. Հիւղ. խուղ. խրճիթ. առագաստ. Cet ermite s'est fait une petite —։ ‖ 2. Պահնակ, սենեակ (գանձապահի)։ Le portier n'est pas dans sa —։ ‖ 3. Ճեմելիք. պատշգամ. (տես եւեթ գշինուածոց խաչիդ)։ Les loges du Vatican։ ‖ 4. Փոքրիկ կրպակ (ծաղկավաճառաց)։ ‖ 5. Առանձինն փոքրիկ սենեակ ի թատրոնս վրան հանդիսատեսաց. *օթեակ։ Premières, secondes, troisièmes loges. Loges de l'avant-scène. Louer, retenir une —. Les loges. Հանդիսատեսքը օթեակաց։ Les loges ont applaudi pendant que le parterre sifflait։ ‖ 6. Պահնակ առ զգեստաւորին դերասանաց ի թատրոնս. *օթեակ։ Aller voir un acteur dans sa —։ ‖ 7. Ժողով, գումարութիւն (քարոզմնացուց). *օթեակ։ Une — de francs-maçons, maçonnique. Tenir une —։ ‖ 8. վանտատաւան (նաբապացուց Հաւխա և Հաֆրիկէ)։ ‖ 9. Խցիկ (յիմնարաց ի յիմարանոցս)։ ‖ 10. Գառագիշ (գազանաց). Ս. տրկնոց։ La — du lion, du tigre։ ‖ 11. Տեղի փքոց երգիտնի. *փքատան։ ‖ 12. Խորշ (սերմանց, լատ անկապիտաց)։

Logeable (լոժաբլ) ած. Բնակելի։ Maison fort —։

Logement (լոժման) ե. ար. ն. Բնակութիւն. օթեւան. վանք։ Chercher un — pour la nuit. Un — composé de six pièces. Où est son —? ‖ 2. Իջեան (տղքայի և տղքանոցաց յաւղևորութեան)։ Faire les logements de la cour։ ‖ 3. Ամրածածուկ կայան (պաշարիչ զօրաց)։

Loger (լոժե) բ. շ. Բնակել. գտգտրել. ագանել։ Quand il vient à Paris, il loge chez son frère. — à la belle étoile. (ե.-բ. և ընդ.) տես յÉtoile, 1.

= բ. ն. ն. Ագուցանել. բնակեցուցանել. վանս տալ։ Où logerez-vous tout ce monde-là? — le diable dans sa bourse. (ե.-բ. և ընդ.) տես ի Diable, 1. ‖ 2. (ե.-բ.) Ընդունել յինքեան։ Toutes les folies qu'un cerveau humain peut —։ ‖ 3. Դնել. (ընդ.)։ Il lui logea une balle dans la poitrine։

= Se —. բ. ա. ն. Ագանել. բնակել. օթեւանս առնել։ Il veut se — sur le boulevard։ ‖ 2. Յարդարել անձին բնակութիւն։ Il s'est logé fort bien, fort commodément։ ‖ 3. Շինել իւր առն։ Il s'est logé très agréablement à la campagne։ ‖ 4. Ամրանալ (պաշարիչ զօրաց)։ Se — sur la contrescarpe։ ‖ 5. Մնալ (գնդակի հրացանի ի վէրս)։ La balle s'est logée dans le tibia։

Logette (լոժէթ) ե. եզ. Խցիկ. խցիկ. (Խուրի)։

Logeur, euse (լոժեր, եուզ) ե. Որ ի վարձու առ սենեակս հասարակաց. օթեւանիչ։

Digitized by Google

Logicien (լօյ֊ի֊եան) ե. ար. ած. Տեղեակ բանական արուեստի. արտմնաբան. *խորհրդական: Bon, grand, excellent —: ‖ ած. Աշակերտ, ուսանող բանական արուեստի:

Logique (լօյ֊իք) ե. իե. ած. Գիտութիւն որ ուսուցանէ ուղիղ խորհիլ. բանական արուեստ. արտմնաբանութիւն: La — sert à toutes les autres sciences: ‖ ած. Արտաքոյ արտմնաբանութեան: La Logique de Condillac: ‖ ած. Ուղիղ, առողջ միտք. ողջմտութիւն: Il manque de —. Il a de la —: ‖ գոյ. Կազմակերպութիւն, յարմարութիւն գաղափարաց: Il n'y a point de — dans cet ouvrage:

— տե՛ս. Համեմատ, հետևանքոյ կանոնաց բանական արուեստի. արտմնաբանական: Argument —. Analyse —. Տրամաբանական լուծումն. (ըստ քերականաց):

Logiquement (լօյ֊իք֊ըմ֊ի) ս. Ըստ բանական արուեստի. *արտմնաբանօրէն: Raisonner —:

Logis (լօյ֊ի) ե. ար. ած. Բնակութիւն. տուն: Grand, petit, beau —. Changer de —. La dame, le maître du —. Le — du roi. Բանտ. (ասի ընդ խաղ): La folle du —. (ե֊խ֊ք. և ընդ.) տես ի Fou, ե. 2. Corps de —. տես ի Corps. ‖ ած. Գանգուկի. աշխարհատանդ. իջեվան: Le Cheval blanc est un bon —:

— Maréchal des —. տես ի Maréchal.

Logographe (լօյ֊օ֊գ֊ֆ) ե. ար. Առաջին արձակագրանք և պատմագիրք Յունաց. զրուցապատում: Hérodote trouva des matériaux pour son histoire dans les écrits des logographes:

Logogriphe (լօյ֊օ֊իֆ) ե. ար. Առեղծուած ինչ բառական. *բառակոխ:

Logomachie (լօյ֊օմ֊ի) ե. իե. ած. Վիճաբան զրուցից. *բառակռուտութիւն: Cette question est une pure —: ‖ † ած. Հակառակութիւն, չհիարանութիւն բառից, բանից:

Logos (լօյ֊օս) ե. ար. Բանն. (ըստ Պլատոնի և ըստ առաւելածարանից):

ա. **Loi** (լ֊ո֊ա) ե. իե. ած. Օրէնք: Établir, porter une —. Se soumettre, obéir aux lois. Abroger une —. Lois positives կամ écrites. Դրական, գրաւոր օրէնք: Lois non écrites կամ naturelles. Անգիր, բնական օրէնք: N'avoir ni foi ni —. տես ի Foi, 7. Être sans —. Լինիլ անօրէն: Faire —. Լինիլ ի տեղւոջ օրինաց. զօրիլ իբրև զօրէնս: La — ancienne, կամ լուկ La —. Հին, մովսեսեան օրէնք: Les docteurs de la —. Վարդապետք օրինաց. օրինակունք. օրէնսուսոյցք: La — nouvelle կամ la — de grâce, ևս — de l'Évangile. Նոր, քրիստոսական օրէնք: La — des nations. Հաստատակաց օրէնք. ազգաց իրաւունք. (տե՛ս և Le droit des gens): Homme de —. ած. Մեկնիչ օրինաց. օրէնագէտ: Consulter un homme de —. Les gens de —: ‖ ած. Պաշտօնեայ արդարութեան, տուննի: Nécessité n'a point de —. (ա֊օ֊ւ֊ի֊.) Հարկին լուծանէ զօրէնս:

‖ ած. Արդարութիւն. (վշ.): Officier de —: ‖ ած. Դատաւոր. (վշ.): ‖ ած. Օրէնք. կանոն. պատուիրան: Se faire une — de quelque chose. Կանոն դնել անձին: Il s'est fait une — de se promener tous les matins. Prendre — de. Առնուլ օրէնս յուսիքէ. Հնազանդիլ ումեք: ‖ ած. Օրէնք. իշխանութիւն. տէրութիւն. ձեռն: Alexandre rangea toute l'Asie sous sa —, sous ses lois. La — du vainqueur: ‖ ած. Օրէնք. պարտք: Les lois de l'honneur, de la politesse:

բ. **Loi** (լ֊ո֊ա) ե. իե. տես Aloi.

Loin (լ֊ուին) ս. ած. Հեռի (տեղեաւ). ի բացուց. բացագոյն. մեկուսի: Bien —. Fort —. Il y a — d'ici chez nous. J'irai plus — que vous. Հեռագոյն եւս երթայց քան զձեզ: Il ne voit pas plus — que le bout de son nez. տես ի Nez. Voir —. ած. Լինիլ հեռատեսանագէտ, *հեռատես: ‖ ած. (ե֊խ֊ք֊.) Ի վերայ կամ հանդերձելոց իրաց. (տե՛ս. հեռուն տեսանել): Aller —. ած. (ե֊խ֊ք֊.) Հասանիլ ատաքինաւք, բարձի: ‖ ած. Յառաջագոյն լինիլ: Aller plus —. Անդրագոյնս արշաւել. եւս յառաջ մտանել. (տե՛ս. առելի առաջ երթալ): "Les sociniens ont été plus — que les luthériens." boss. *R. d'Angl.* N'aller pas plus —. (ե֊խ֊ք֊.) Չասանիլ առելի քան զկրտմոյեանն: Pousser —. տես ի Pousser. Il ne le portera pas —. (ե֊խ֊ք֊. և ընդ֊.) Ոչ յառաջագոյն պատուհասս նորա. ընդ հուպ պատժեացի կամ վրէժ տուցէ: Plus —. Եւս յառաջ կոյս (ճառին). եւս յառաջ. յառաջագոյն կոյս. յառաջիկայոյգ. խոնարհս գոյն: (Որ և Plus bas, Ci-après):

‖ ած. Հեռի (ժամանակաւ): Ce malade n'ira pas —. Պեացի ընդ հուպ հիւանդդ: [առնէ):

— Non — de. Ոչ ինչ հեռի (ի քաղաքէն). մերձ (ի — De —. Ած. առ. ած. ի հեռատեսանէ. ի բացուստ. ի բացարձակ վայրուց: Venir de —. Je vous vois venir de —. (ե֊խ֊ք֊. և ընդ֊.) Գուշակեմ զոր ինչ ասելոց կամ առնելոց էք: Revenir de —, de bien —. (ե֊խ֊ք֊. և ընդ֊.) Ճողոպրիլ, զերծանիլ վերստին ի ծանր հիւանդութենէ կամ ի մեծ վտանգէ: Ne connaître quelqu'un ni de près, ni de —. (ե֊խ֊ք֊. և ընդ֊.) Ոչ ճանաչիլ զոք ամենեւին: Nous sommes parents, mais de —. (տե՛ս. Ազգական ենք, բայց հեռաւոյն): ‖ ած. ի վաղուց. ի բազում ժամանակաց հետէ: Prévoir de —. "Anne avertie de — par un mal aussi cruel qu'irrémédiable." boss. *R. d'Angl.*

— Au —. Ած. առ. Հեռի. Հեռագոյնս. ի հեռաստան: Voyager, chasser au —. Voir au —:

— — à —, de — à —, de — en —. Ած. առ. Հեռի ի միմեանց: Planter des arbres — à —:

— — de. Նե. առ. Հեռի յ(աշխարհէ), ի (քաղաքէ): — de la ville. — d'ici, profanes: Ամի եւս ե֊խ֊ք֊. — de la vérité. Հեռի, օտար ի ճշմարտութենէ. արտաքոյ ճշմարտութեանն (ա): — de moi une pareille idée. Քա՛ւ յինէն այդպիսի խորհուրդ: Il est encore — de la perfection. — de là. Նա մինուանդ. Նա աւանիկ. զնորին հակառակին: Vous avez cru me jouer un mauvais tour; — de là, ce que vous avez fait m'a été utile. Être — de son compte. տես ի Compte, 2. Bien —, — de. Փոխանակ (առ ըմբոլոյ). ոչ միայն ոչ... այլ և (ո): Bien — de se repentir, il s'obstine dans son crime. — des yeux, — du cœur. (ա֊ա֊ի֊.) տես ի Cœur.

— Վաճ. (ա) "Եւ յայսմանէ ի ինչ սկիզբ, և ի որ արտուոյ ի ճշմարտութենեան. և ի այսոցիս." Ն. Շն. Դատան. առ. ի. Պօլսի, 60: — (ո) "Ոչ դիտն վԱրբաՀ լսելոյ չիմանալ Հեր-վէրէ, այլ և զանոյն դիպուածոյս նմա հաւատալ." խոր. Բ. քեր.

Lointain, aine (լ֊ուէնէ, էն՛) տե՛ս. Հեռաւոր. հեռի. բացատեան: Un pays —. Des terres lointaines. Բացարձակ, բացանիկ վայրք: Des jours lointains:

— ե. ար. Հեռատարութիւն: Apercevoir dans le —:

Loir (լ֊ուար) ե. ար. Անասուն ինչ փոքրիկ մկնանման՝ գորշ մազովք և թաւ ափ. առնէտ. կնդ. ընտ: Il dort comme un —. [n'est pas —:

Loisible (լ֊ուա֊զիպ֊լ) տե՛ս. Օրինաւոր. արժան: Cela

Loisir (լ֊ուա֊զ֊ր) ե. ար. ած. Ժամանակ յորում առնէ որ ինչ առանց կասելոյ յիւրց պարտուց. պարապ: Avoir du —. Ունել պարապ: Il emploie bien les heures de

Digitized by Google

son —. Amuser, charmer son —, ses loisirs. Être de —. Լինել անգործ։ ‖ Տ. Ժամանակ առնելոյ ինչ հանդերձեալոյ, գիւրաւթեամբ. ժամ պարապոյ։ Cet ouvrage demande du —. Je n'ai pas eu assez de — pour y penser։ = À —, tout à —. Ած. ած. Զարապով. Հանգստեամբ։ Vous ferez cela à —, tout à —. À votre —։

Lok (լօկ) է. ած. տես Looch.

† **Loligo** (լոլիկօ) է. ած. տես Calmar.

Lollard (լոլլար) է. ած. Անուն հերետիկոսաց դաւթան ի Բելգիա, ի Գերմանիա և յԱնգղիա. *լոլլարդ։

Lombaire (լոմպէր) ած. Միջաց. *միջատին։ Région —. † Citerne —. Գործարան ուր առնին զմսամեղն երակք մսամեղացարկք [chylifère]. *մսամեղատան։ (Որ և Réservoir de Pecquet)։

† A. **Lombard, arde** (լոմպար, արտ) է. և. Անուն ազգմանական ժողովրդեան իրիք որ գրաւեաց գիտալիա. Լանգուարտ (ա). (գերմ. Lang-bart, Lang երկայն, Bart Մօրուք, զի Լանգուարտք երկայնամօրուք էին)։ ‖ Տ. Բնակիչ այժմեան Լոմբարտիոյ. Լոմբարտ։ Un Lombard. Des Lombards։ ‖ Տ. Մեզանաւար. վաշխառու. (ի Միջին դարս)։ [ture, écriture lombarde։ = ած. Լանգուարտական. լանգուարտացի։ Architec- = վկաս. (ա) "Այլ ոչ ած արձին Լանգուարտացոյն նորա (վրացոցոյ) արուեստիւն ելոլեսեան, համարձակի ասել հաստատ երջոյն Տրդատայ." խոր. Գ. իե.

B. **Lombard** (լոմպար) է. ար. *Գրաւատուն։ (Այժմ ասի Mont-de-piété)։

Lombes (լոմպ) է. ար. յե. Միջք. պէլ։

Lombric (լոմպրիկ) է. ար. և. ԵՒգդ ինչ որդան, որոյ մի տեսակն կոչի երկրմայր [ver de terre]. բառատ։ ‖ Տ. Որդն որովայնի (մորգոյ և անասնոց). բառատ։

† **Londonien, ienne** (լոնտօնիէն, իէն') ած. Լոնդանի. Լոնդանացի. Լոնդանիկ։

Londrin (լոնտրէն) է. ար. Աստւ ինչ գործեալ ի քազուքս Հարաւակողմանեան Գազղիոյ. Լոնդանիկ չուխայ։

Long, longue (լոն, լոնկ) ած. և. երկայն. երկար։ La harpe a des cordes plus longues les unes que les autres. Une barbe longue. Un — chemin. Avoir les dents longues, bien longues. (է-խօս.) տես ի Dent, 1. Avoir les bras longs, les mains longues. (է-խօս. և ընդ.) տես ի Bras, 5. ի Main. Prendre le plus —. Պատուհասիլ վերկայն ճանապարհաւ (առ երթալ ուրեք)։ ‖ Տ. Յերկարատեւ. յերկար. երկայն։ Un — voyage. Son absence a été longue. Une longue et heureuse vie. De longue haleine. տես ի Haleine, 3. Voyage de — cours. տես ի Cours, 1. Il ne la fera pas longue. Ոչ ընդ երկար կեցցէ. (ընդ.)։ ‖ Տ. երկայնածիգ (բանք). երկայնաբան (ճառ)։ Un — discours։ ‖ 4. Յամբ. գանգատ. Ս. կամակար։ Les vieillards sont longs en tout։ [տակ։

— Lunette de longue vue, կամ լուկ Longue-vue. *Կիսք- = է. ար. երկայնութիւն. երկար. Ս. երկայնք։ Ces rideaux ont deux aunes de —. S'étendre de son —, tout de son —. Անկանիլ յերկիր կամ ընկողմանիլ ընդ երկայնութիւն հասանկին. (փխ. երկայն բառակ փռուիլ, պառկիլ)։

= է. իե. երկայն վանկ. երկար։ Le dactyle est composé d'une longue et de deux brèves. Il en sait les longues et les brèves. (է-խօս. և ընդ.) տես ի Bref, A. = ի. En savoir —, bien —. և. Լինել ճարտար, խոհեմանոց։ ‖ Տ. Գիտել առաւել քան զուրժանն։ Cette fille est trop instruite, elle en sait —։ ‖ Տ. Ձարտար, քաջ գիտել զիրս ինչ։

= De —, en —. Ած. ած. Յերկայնութիւն. ընդ երկայնութիւն։ Fondre du bois en —. Tirer de —. և. փախչել. հեռանալ. (վկ.)։ ‖ Տ. (է-խօս.) երկայնել. ձգել. յապաղել։ En — et en large, կամ լուռ եւս De — en large. տես ի Large.

= Du — et du large. Ած. ած. տես ի Large.

= Au —, tout au —. Ած. ած. երկայնագոյն. լայնագոյնս և պարարտագոյնս. *երկարօրէն։ Il a expliqué cela bien au —. Je vous écrirai plus au —։

= De longue main. Ած. ած. ի բազում ժամանակաց. ի բազմից հետէ. ի վազնջնէ։ Il est mon ami de longue main։ [s'use à la longue։

= À la longue. Ած. ած. ժամանակաւ. տակաւ։ Tout = Tout du — de. Նխ. ած. Ընդ ամենայն երկարութիւն (գետոյն) (ա)։ Allez tout du — de la rivière. Tout du — de l'année. Ընդ ամն ոչ ջոյն։ Tout du — de la journée. Ջօրն ոչ ջոյն. զօրն ցերեկ։ Tout du — de l'aune. տես J'Aune, B.

= Le —, tout le —, au — de. Նխ. ած. Ընդ ամենայն երկարութիւն (գետոյն)։ Allez tout le — de l'eau. Tout le — de la journée. Ջօրն ոչ ջոյն. զօրն ցերեկ։ Il a jeûné tout le — du carême. Հարթիկ պահեաց զքառասնորդսն։ "Ses larmes coulèrent le — de ses joues." ՌԵՆ. *Tél.* I.

= վկաս. (ա) "Դարչնի ընչրն ցորդանոյ ի փիլ խրնոյնն և ինոյին ինքն յատելութի ամօք ընդ ամենայն երկարութիւն ցորդանոյ վերատ ի վայր." ԵՓՐ. ցես. Բ. 307։

† **Longailles** (լոնկայլ) է. իե. յե. Տախտակք ընդ երկայնութիւն տանկատ։

Longanimité (լոնկանիմիտէ) է. իե. երկայնմտութիւն։ La — de Dieu envers les pécheurs։

A. **Longe** (լոնժ) է. իե. և. փոկ (կապելոյ գերթվար առնրի կամ ձգելոյ գձեռանէ յորժամ չկեծանէ զի ի վերոյ)։ Mener un cheval par la —. Ce cheval marche sur sa —։ ‖ † Տ. փոքրիկ փոկ կապեալ յոտս որոգիան հաւուց։

B. **Longe** (լոնժ) է. իե. Միջք, մսանուշք (որթոց և այծեամն [chevreuil])։

Longer (լոնժե) բ. ն. և. խազալ, երթալ ընդ երկայնութիւն։ L'armée longea la rivière. — la côte. Աս գետակաւն նաւել։ ‖ Տ. Ձգիլ, առաջանալ յերկայնութիւն։ Un bois qui longe la côte։

Longévité (լոնժէվիտէ) է. իե. երկայնակեցութիւն, բազմակեցութիւն. չատակեցութիւն։ La — des carpes, des corbeaux, des cerfs։

Longimétrie (լոնժիմէթրի) է. իե. երկայնաչափութիւն. (քան երկրաչափից)։

† **Longirostre** (լոնժիրոստր) ած. *երկայնակտուց (թռչնոյն, որոյսիսկ և քաղաքացուն [ibis])։

Longitude (լոնժիթիւտ) է. իե. երկայնութիւն (աշխարհագրական, տատեղաբաշխական)։ Ce lieu est à tant de degrés de —, et à tant de latitude։

Longitudinal, ale (լոնժիթիւտինալ, ալ') ած. Քան երկայնութեան. յերկայնութիւն։

Longitudinalement (լոնժիթիւտինալման) ած. Ընդ երկայն. յերկայնութիւն։ Mesurer une chose —։

Long-jointé, ée (լոն-ժուենթէ) ած. Որոյ տեղի ճաթանոցին [paturon] երկայն է (ձի, զամբիկ)։

Longtemps (լոնթան) ած. Ընդ երկար. ժամն ձիգս. ի բազում ժամս. ընդարձակ ժամն. Հարուստս մի ժամ։

Digitized by Google

Le bruit dura —. Y a-t-il — que vous êtes ici? Մինչ բազում ժամ ևս են նոր զի կայք առա. ի վազվ.ց հետէ կայք առա: Il a demeuré pendant — dans cette ville. Ընդ յերկար ժամանակաց ի քաղաքին: Nous nous connaissons dès —. ի վազվ.ց հետէ, ի բազում ժամանակաց ճանաչեմք զմիմեանս. (տե. երկայն ժամանակէ ի վեր. չառանցս.ընէ): Je ne l'ai pas vu depuis —. Բազում ժամանակք են զի չէք իմ առեալ զնա: Il est bien — à revenir. (տե. Շատ ժամանակ կը դնէ, շատ կ'ուշանայ դառնալու համար):

Longuement (լոնկ-ման) ած. 1. Ընդ երկար: Vivre —, ‖ 2. Մեծ ժամն. *երկարօրէն: Il a parlé —, et a fort ennuyé l'assemblée:

† **Longuerie** (լոնկ-ռի) ե. իե. Երկայնատեւութիւն. (ընդ.):

Longuet, ette (լոնկե, էթ) տե. Սակաւիկ մի երկայն. Ս. երկայնուկ. (տե. երկայնիկ). (ընդ.):

Longueur (լոնկ-որ) ե. իե. 1. Երկայնութիւն. Ս. երկայնք: La — d'un bâton, d'une lance, d'une route: ‖ 2. Ընդերկարութիւն: La — du temps lui a fait oublier . . . La — des nuits. Երկայնութիւն գիշերաց: ‖ 3. Երկայնաբանութիւն. աւելորդ բանք: Il y a des longueurs dans ce discours: ‖ 4. Ցամքութիւն. դանդաղանք: Je suis ennuyé de ses longueurs:

= En —. Ած. տե. Ընդ երկայն. ընդ երկայնութիւն: Scier, mesurer en —. Tirer une affaire en —. Ցերկարել, ի նիզ արկանել զգործ մինչ. (տե. երկընդունել.):

Looch (լոխ) ե. տր. Ըմպելի բժշկական մեզմացուցիչ. Ս. լաւ. (տրբ. լոոխ): Les loochs se prennent ordinairement par cuillerées: (Գրի և Lok):

Lopin (լոփեն) ե. տր. 1. Գառաս., մնան (մնոյ). (տե.): ‖ 2. Գառաս. մնան: Un — de succession, de terre:

Loquace (լոկուաս) տե. Շառաչուն:

Loquacité (լոկուասիթե) ե. իե. Շառաչունութիւն: Cet homme est d'une — fatigante:

Loque (լոկ) ե. իե. Գառաս. ծոբոյ մնալիցդ և գառասելոյ. ծուէն. (ընդ.): Cet habit est en loques:

Loquèle (լոկե-լ') ե. իե. Խիւրութիւն խօսելոյ գՀառաջակ իրաց Հառաջակ բանիւք. պարզախօսութիւն: Il a de la —:

Loquet (լոկէ) ե. տր. Ս. Մղլակ. ւերխլէ: Cette porte ne ferme qu'au —: (Տես և Cadole):

Loqueteau (լոկէթո) ե. տր. Փոքրիկ մղլակ վերին թևոյ պատուհանի, յոր կապիտալ չլաւն՝ բանան և փակեն գխուրութեամբ զպատուհանն:

† **Loqueteux, euse** (լոկէթե, էօզ) տե. Գառասատուն, բրդգզիտալ Հանգերձիւք: [— de morue:

Loquette (լոկէթ) ե. իե. Գառասիկ. (ընդ.): Une

Lord (լո. Un lord [ընդերցիր լո.] anglais. Les lords [ընդերցիր ւ լո. կամ բազ ամենց ւ լո.] anglais.) ե. տր. Անուն պատուոյ յԱնգղիա. տէր. *լորդ: Lord Buckingam. La chambre des lords. Lord-maire. տես ի Maire.

† **Lorette** (լո.էթ) ե. իե. Կին խառնակեցիկ:

Lorgner (լո.ինե) բ. ն. 1. Հայիլ, գիտել ծպրիւ ական. (ընդ.): ‖ 2. Հայիլ փոքրիկ գիտակաւ: Au spectacle, il lorgne toutes les femmes: ‖ 3. (փոխ.) Հայիլ (ի կին) ցանկութեամբ, մեզմիզլանգ ալլոց: — une femme: ‖ 4. (փոխ.) Ակն գնել. աչս տրձակել. — un héritage:

Lorgnerie (լո.ինէ.թե) ե. իե. Հայիլն ծպրիւ ական. Հայիլն մեզմիզլանգ. (ընդ. և Խոբ): [spectacle:

Lorgnette (լո.ինէթ) ե. իե. Փոքրիկ գիտակ: — de

Lorgneur, euse (լո.ինէո., էօզ) ե. Որ Հայի ծպրիւ ական, ցանկութեամբ, մամ գիտակաւ. (ընդ.):

Lorgnon (լո.ինո) ե. տր. *Ակնոց (միով ապակեաւ). Խոփ ինոչ.:

Loriot (լո.իօ) ե. տր. Թռչուն մինչ ի սեծութիւն կեռնեխի [merle], որոյ արուն է գեղնափետուր, իսկ էգն կանչափետուր. *փիլորեակ. Ֆիլորեա:

† — Compère —. տես Orgelet.

Lors (լո.) ս. Ցայնժամ: Pour —. Ցայնմ ժամանակի. յայնժամ: Dès —. Ա. Ցայնմ ժամանակէ անտի. յայնմ հետէ: Dès — il commença à me prendre en haine: ‖ 2. Վասն այնորիկ. այնր ազգապատ. այնու: Cet accusé s'enfuit; dès — il devint suspect à leurs yeux. † Depuis —. Ցայնմ ժամանակէ անտի:

= — de. Նխ. տս. ի ժամանակի: — de son mariage:

† = Dès — que. ւյմ. տս. Ցորմէ հետէ:

Lorsque (լո.սքէ) լ. Ցորժամ. միանգ. երբ. ի ժամանակի զի. ի ժամանակի իրրև: Lorsqu'ils viendront. Lorsque Alexandre pénétra dans l'Inde: Ի սկիզբ զի Lors և que անձնատին ի միմեանց ալլով բառիւ. C'est un homme qui a le secret de plaire, lors même qu'il contredit:

Los (լո) ե. տր. (իզ.) տես Louange.

Losange (լոզանժ) ե. տր. *Զուգահեռականի ձեւ՝ որոյ չորիքին կողմունքն հաւասարք են և անկիւնքն ոչ են ուղիք. *չեզանկիւն: Un —. Un diamant taillé en —:

Lot (լո) ե. տր. 1. Բաժին. մասն: Le — qui lui est échu. Ce — est plus fort que l'autre: ‖ 2. (փոխ.) Բաժին. վիճակ: Mon — est d'être persécuté: ‖ 3. Վիճակ (զոր շահի ոք ի վիճակահանութենէ): Gagner un — de dix mille francs. Le gros — lui est échu:

Loterie (լոթէ.) ե. իե. *Վիճակահանութիւն: Mettre une montre en —. Le tirage de la —:

Loti, ie (լոթի) տե. թիէ. Bien —. Բարեբաղ վիճակեալ: Elle a fait un bon mariage, elle est bien lotie:

Lotier (լոթիե) ե. տր. Տունկ մինչ անուշահոտ ի տհմէ Գազգիմաւորաց [Légumineuse] Եմնան առաւտուտի [trèfle]. *քարտաւտեայս: † — d'Égypte. Ազգ մինչ Հարանտմանին [nymphéa]:

Lotion (լոթիո) ե. իե. 1. Լուանալն զմանն մինչ մարմնոյ կոտաւով կամ ապակաւ թացելով: ‖ 2. Ջուր լուանալոյ զմանն մինչ մարմնոյ: Une — saline: ‖ 3. Լուացուածն. լոգանք: Les lotions fréquentes sont en usage dans les pays chauds:

† **Lotionner** (լոթիոնե) բ. ն. Լուանալ (զմանն մինչ մարմնոյ կոտաւով կամ ապակաւ թացելով):

Lotir (լոթի.) բ. ն. Բաժանել ի մասունս: Des libraires ont acheté cette bibliothèque en commun, ils vont la — entre eux. — une succession, les effets d'une succession: [թող, Հանաձոյից):

Lotissage (լոթի.ած) ե. տր. Փորձ (քրայական նիւ.

Lotissement (լոթի.ըմ) ե. տր. Բաժանումն ի մասունս: — de marchandises:

† **Lotisseur** (լոթի.սո.) ե. տր. Բաժանիչ (վաճառաց):

Loto (լոթո) ե. տր. Խաղ մինչ բախտի. *վիճակախաղ: Jouer au —:

† **Lotophage** (լոթոֆաժ) տե. *Լատոտակեր (ժողովուրդ, բազ առատապտղոց):

= ե. տր. յե. Անուն ժողովրդական իրիք բազ առատապտղոց. *Լատոտակերք: Les Lotophages:

Digitized by Google

Lotos (լոտօս) ֆ. արմ. տես Lotus.

Lotte (լոտ) ֆ. իգ. Ձուկն ինչ. գիտաց պատուական։ Manger des foies de lottes։

Lotus (լոտիւս) ֆ. արմ. 1. Ծառ ինչ. *լուսատունկ։ ‖ 2. Տունկ ինչ ջրային յազգէ հարանեմանտին [nénuphar] որ գտանի ի Հնդիկս և Այգիպտոս. անիւսր (ա)։ La fleur du — est un des attributs d'Isis։ ‖ 3. Գաւազ անուշահամ, զոր ինն ուսեալք ազ՝ զՀայրենիսն մուսանայր (քան աստուածային. տես Հոմ. Ոդիս. ժ. 94). լուսաստ (ո). Ներգիւն (?)։ On croit que le nélumbo est le — des anciens։

— Վիտր. (ա) "ԶիՆիւ ա՛տանչիւ խոտոխոխիւնն ամպայրուսցին և պանդուխտն Հնոյ, յորմէ ընտա ամպիցուցիլը հատանիցուցանէ ի գետրնին, ինգոր և բանարուին հանգիպէ ընթացն ուղիղն ընտ, անուս ի ներսոյ գոմոնիլով յօդուածս, և ուրսամ ի միր բուսոխոլ յերկիր, և նորգտաս." Գր. Նազ. Ճառագ. — "Ջորգարիսլ Եղանի (Հերս) ատ Ջնոս, և լորիւ ընտ ի գոխանս և ի գալկոգոնիւն, և ատտ երկիր ինչիսց վերս և վնգիս, որպէս՝ իրմիս, ընգոս և յակնիսս." Նանիսս, մեկին. Աստատ. (Ակնարկութիւն ի բանն Հոմերի, իլ. ժԴ. 346.

"Ասաց, և ամուսնոյն գիրկս արկ զսիրելի Զերսանեան.
Ընդ նոգոք ծիրանս երկիրն ատատ ածեցին բոյս նորատունկ,
Ընձեղգիւն յօդելից և ըզգերգասիմ և ըզնօրատ.")

— "Ոչխարս գառնալ գառնալ և երգին երգին գազանդն . . . յոսգիլն, անիւսրն և ամուսն, նեղեցեալն և լսողացուն և գերսուն." Ագաթ. էմ. 477։ = (ո) "Լիսի յԱերկին բանկոր իւր լուսատատուսն, զոր ինչ ատտ սի՛ զնայրենիսն մատանայ." Խոր. Աշխարհագր. 597. — "Գ՝ատուս. Նեղեցեալն." Բառագ. Գաղիանոսի.

Louable (լուապլ) տե. 1. Արժանի գովութեան. գովելի. արժանագով։ Une action — . Vous êtes — de vous être conduit ainsi։ ‖ 2. Որ ունի զպատաշխատուր սրպիսութիւնն կամ զհանգամանսն. (քան բժշկաց). *լուսատակ։ Du sang, du pus — ։

Louablement (լուապլման) մ. Գովութեամբ. (խրթ)։ Il s'est conduit — dans cette affaire։

Louage (լուաժ) ֆ. արմ. Վարձելի. վարձ։ Le — d'une maison. Donner, prendre à — ։

Louange (լուանժ) ֆ. իգ. 1. Գովութիւն. գովեստ. գրուատիք։ Grande — . — excessive, exagérée, fade. — fine, délicate. On l'a comblé de louanges. On peut dire à sa — que . . . — à Dieu։ ‖ 2. Գովութիւն. փառք։

Louanger (լուանժե) բ. ն. Գովել. (ասի ընդ խազ)։ C'est un homme qui aime à être louangé։

Louangeur, euse (լուանժեօր, եօզ) ֆ. Գովիչ։ C'est un fade — ։ Վարի եւս իբր տե. Un discours — ։

A. **Louche** (լուշ) տե. 1. Շիլ. խեղ. թերատես. լուլ։ Il est — . Avoir les yeux louches։ ‖ 2. (փոխ.) Պղտոր (գինի, մորգարիտ)։ ‖ 3. (փոխ.) Կասկածաւոր. կասկածելի։ Une conduite — ։ ‖ 4. (փոխ.) Մթին. անորոշ։ Cette phrase est — ։

= ֆ. արմ. Մթութիւն։ Il y a du — dans cette phrase։

B. **Louche** (լուշ) ֆ. իգ. Մեծ տարգալ բաշխելոյ գինւան. Ս. շերեփ։

Loucher (լուշե) բ. ն. Շիլ լինել. թերատես լինել. Ս. շլել։ Voilà un bel enfant, c'est dommage qu'il louche։

Louchet (լուշե) ֆ. արմ. Բահ ինչ փորելոյ զերկիր. րրիչ։

A. **Louer** (լուե) բ. ն. 1. Տալ ի վարձս։ — une maison à quelqu'un. Chambre à — . (տե. Վարձս անհետ)։ Cet homme a des chambres à — dans sa tête. (փոխ.) տես ի Chambre, 1. ‖ 2. Ընդել, առնուլ ի վարձս. վարձել։ Il va quitter sa maison, il en a loué une autre։

= Se — . բ. ա. 1. Ծառայել, աշխատել վարձու։ Il se loue à qui plus lui donne։ ‖ 2. Լինել վարձեալ։

B. **Louer** (լուե) բ. ն. Գովել. դրուատիս առ. յայտգել։ Il faut savoir — et blâmer à propos. — quelqu'un en face. On le loue d'avoir կամ pour avoir fait cette belle action. Dieu soit loué! Գոհութիւն Աստուծոյ։

= Se — . բ. ա. Գովել զանձն. անձնգով լինել։ Il est malséant de se — soi-même. Se — de quelqu'un. Գովութեամբ խօսել զումեքէ։ Se — de quelque chose. Գոհ լինել. հաճ և հատան լինել։

A. **Loueur, euse** (լուեօր, եօզ) ֆ. Որ ի վարձու տայ. վարձիչ։ Un — de chevaux։

B. **Loueur, euse** (լուեօր, եօզ) ֆ. Գովիչ. պղտչիչ. բարեասաց. (ոչ)։ C'est un — perpétuel։

Lougre (լուկր) ֆ. արմ. Նաւ ինչ թանգատրական կամ վաճառականութեան (քան Ակոգիմիոյ). Նաւ ինչ պատերազմիկ (քան Լիդրէի). *լուգր։

Louis (լուի) ֆ. արմ. Ոսկի գահերեան ինչ Գաղղիացւոց, որ արժէր զատաղինն առան փրանկս, ապա փրանկս քառան և չորս, և այժմ արժէ փրանկս քառան. լուդուիկ։ (Տես և Napoléon)։

Loup (լու) ֆ. արմ. 1. Չորքատանի վայրենի և չարագործ. գայլ. գոլ։ Peau de — . Գայլենի։ Une bande de loups. Վ՝ոհմիկ գայլոց։ Un — qui emporte une brebis. Marcher à pas de — . Գնալ անատանձայն ատանիլով կամ առանց ատանձայնի. (տե. գոզի պէս քալել)։ Il a vu le — . † 1. (փոխ. և ընդ.) Հարեալ է հարբզթիւ։ ‖ 2. Անցեալ է ընդ բազում գժատարիս. կիրթ և կոթ է. (տե. աշխարհ ատատ է. գլխէն շատ բանիր անցած են)։ ‖ 3. Ցատս զգայլն. (ասի ի խոտակցութեան յորժամ լաւ ոք յանկարծակի ի տատանիլ անգ զգալատա այնպիսիկ զրոյն խօսէր)։ Entre chien et — . տես ի Chien, 1. Tenir le — par les oreilles. (փոխ. և ընդ.) Ցանհնարին առգնապի լինել. ոչ գիտել գի՛նչ գործել։ Il faut hurler avec les loups. (առած.) տես ի Hurler. Qui se fait brebis, le — le mange. (առած.) Որ գատանատայն՝ լինի գայլակուլ. այսինքն՝ անչափ հեզութիւն համարձակեցուցանէ զչարս ի վնասակարութիւն։ Les loups ne se mangent pas entre eux. (առած.) Գայլք ոչ ատատանեն զմիմեանս. չարք խնայեն ի միմեանս։ Pendant que le chien pisse, le — s'en va, կամ Tandis que le — chie, la brebis s'enfuit. (առած.) Մինչդեռ շուն միզէ, գայլն փախչի. այսինքն՝ յատագատնաք կորնչի պատահմանութիւն. յատագատնաք միշտ են վնատակար. (գիպեղ)։ La faim chasse le — hors du bois. (առած.) տես ի Chasser. Quand on parle du — , on en voit la queue. (առած.) ի խոտս անգ զգայլն՝ լոի բարբառ ծորս. (ասի յորժամ յանդիպման լինի ոք՝ զորմէ բանք էին)։ ‖ 2. *Համատատգրութիւն ինչ հորատային կիսագնդին. Գայլ։ ‖ 3. Դիմակ կանանց ի սեաս թատրի. *գայլագիմակ։ ‖ † 4. Սիզ [ulcère] ինչ. Ս. գայլացաս։

† — doré. տես Chacal.

— de mer. 1. Ձուկն ինչ ծովու Հատիզ. *լաբրակ. լեզ լեզ։ (Որ և † Bars)։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Նատատաբար ծերացեալ ի ծովագնացութեան և խամ ի ատիրութեանց աշխարհի։

— marin. տես Phoque.

— Dent-de— . տես ի Dent.

Loup-cervier (լուսերվիե) ֆ. արմ. Չորքատանի ինչ գիշատիչ՝ նմանն կատուոյ մեծի. *ազիբուատգայլ։ Le — est probablement le lynx des anciens. Des loups-cerviers։

Digitized by Google

Loupe (լու-փ) ֆ. էգ. 1. Ա.յտուճն ինչ- անկաւ ընդ մորթով. *գայլատ. Il lui est venu une — à la tête, sous la gorge. ‖ 2. Տարատարս ամմասին ի կոճեզս և յատուս ծառոց ինչ. Ս. մայթեայ. սպիտ սպուս. Les loupes d'orme servent à faire de jolis ouvrages de tabletterie. ‖ 3. Թևրակատար ակն պատասխան. — de saphir, de rubis. ‖ 4. *Ոսպնեակ [lentille] երկակորնիքի [biconvexe].

† **Louper** (լու-փե) բ. չ. 1. Ականջս կալ. զծուլութեան ձգիւս լինել. (ահ.). ‖ 2. Ըմպել գինի. (ահ.).

Loupeux, euse (լու-փե, եզ) ած. Որ ունի մայթեր. (խոլ). Un arbre —.

Loup-garou (լու-կարու) ե. ս. 1. Ա.յր որ գայլակերպ չղջի գիշերային (քան անուն կարծեաց ոմանց). մարդագայլ. On a tort de faire peur du — aux enfants. ‖ 2. (ֆիգ. և կոչ.) Ա.յր մարդատեաց. † Des loups-garous.

Lourd, lourde (լուռ, լուռդ) ած. 1. Անյագուլ. թանձր. խշոր. փղուն. Homme —. Esprit —. Des mains lourdes qui fanent les fleurs qu'elles touchent. ‖ 2. խշոր. անշնորհ. Manière d'écrire lourde et ennuyeuse. Style —. ‖ 3. Անհամաճար (խաբէութիւն). Artifice —. Lourdes sottises. Une lourde faute. Մանր, սասական վնասակար. ‖ 4. Մանրանդամ. ծանրաշարժ. յամրաշարժ. գանդաղ. դանդաղկոտ. լորտ. Les chevaux de Flandre sont lourds. Cet homme, qui était autrefois fort agile, est devenu bien —. ‖ 5. Մանր. ծանրաբեռն. ծանրաբեռնիր. Un — fardeau. Cette arme est lourde à porter. Ասի ած ֆիգ. և կոչ. Une lourde tâche, besogne. ‖ 6. (ֆիգ.) Բազմածախ. Avoir une maison bien lourde.

Lourdaud, aude (լուռդո, դ) ե. Գանդաղ մտօք և մարմնով. Թանձրամիտ. Հնահաւան. C'est un —, un gros —. Un — de village.

Lourdement (լուռդմ) մ. 1. Անհմութեամբ. անճարակ. խշորագոյնս (կատակաբանել). Plaisanter —. ‖ 2. Սխալագոյն. ծանրագոյն. Vous vous trompez —, si vous croyez... ‖ 3. Ըստնդակի ծանրաբեռնութեամբ. ծանրագոյնս. ծանուտնս. Marcher, tomber —.

Lourderie (լուռդերի) ե. էգ. Անհամաճարութիւն. անկրթութիւն. տմարդութիւն. (կոչ. և խոլ). Il a fait une étrange —.

Lourdeur (լուռդեռ) ե. էգ. 1. Մանրութիւն. La — de son pas, de sa démarche. ‖ 2. խշորութիւն. — de style. Cet édifice a bien de la —.

Lourdise (լուռդիզ) ե. էգ. (ֆիգ.) տես Lourderie.

Loure (լուռ) ե. էգ. Ազգ ինչ կաքաւուց գիւղական. (ֆիգ.). Danser une —.

Lourer (լուռե) բ. ն. Ացնել զխազս երաժշտութեան յերգելն. կցելով երգել. Il faut — ces notes, cet air.

Loustic (լուսթիք) ե. ս. Հոպիա. խեղկատակ. (կոչ.).

Loutre (լուտրը) ե. էգ. Զոքանատնի փղրիկ և շագանակեր յատկե կղպաքի [martre]. *Ջրագուէտ. La — dépeuple les étangs. Une casquette de —.

† **Louvat** (լուվ) ե. ս. Գայլակորթն. (խոլ).

A. **Louve** (լուվ) ե. էգ. 1. Մատակ գայլ. քած. Rémus et Romulus furent, dit-on, allaités par une —. ‖ 2. (ֆիգ. և կոչ.) Կին շատակերուհի. կին խառնակեցիկ. բոզ.

B. **Louve** (լուվ) ե. էգ. Ծակ ինչ բառնալոյ գերանին.

Louver (լուվե) բ. ն. Մակիլ գերան առ ի մեկնել գերանն. բառնալ գերան ծակատ. [գամբիկ].

Louvet, ette (լուվե, էտ) ած. *Գայլագոյն (ձի,

Louveteau (լուվթո) ե. ս. Գայլակորթն. Prendre la louve et ses louveteaux. [առակ գայլոյ.

Louveter (լուվթե) բ. չ. Մանանել. Ս. ցնկնիլ մանկիկ գայլոց.

Louveterie (լուվթրի) ե. էգ. 1. Ակի գայլատուութեան (ապրանքն՝ զէնք, շուն և արարգք). Les capitaines de — sont chargés de la destruction des loups. ‖ 2. Տեղի գայլերատուութեան.

Louvetier (լուվթիե) ե. ս. 1. Հրամանատար գայլի գայլորսութեան. *գայլորսապետ. Grand —. ‖ 2. Որ պահէ արարդս գայլոց. *գայլորսապահ.

Louviers (լուվիե) ե. ս. Ասուի կամ չուխայ յօրինեալ ի Լուվարս [Louviers] քաղաքի Գազղիացւոց. *Լուվարս.

Louvoyer (լուվուայե) [լծորդի իրրև զEmployer.] բ. չ. 1. Շրջան առնուլ (նաւաս). յայտգիտս և յայնկոյս. պատասխանել երթևեկիկ (ա). (ևթ) ոյնս սպրմէ. Nous fûmes contraints de —. (Տես և † Bordeyer, † Carréger). ‖ 2. (ֆիգ. և կոչ.) Մանաւածապատ շրջանակ գիտել ի նպատակն.

— վ.ուղ. (ա) "Զի՞նչ այն ինի հանգիպ գնացիլ նմա ի կեանս ետեանս ասելոյ ինի ոչ պատ ասելով նմա և ոչ գիտելոյս յոյլ տեղս, և պատ նմա ի հասպան." Մեհն. Գծ. խե. 372.

Louvre (լուվր) ե. սպ. 1. Հին ինչ ապարանք արքայինն Գազղիացւոց ի Պարիս քաղաքի. Լուվր. Musée du Louvre. Թանգարան նկարաց, ծրագրաց [dessin], անգրեաց և հնութեանց ի պատասանն Լուվրի. Թանգարան Լուվրի. Étudier au Louvre. ‖ 2. Պալատն. ապարանք. Ce n'est pas la maison d'un particulier, c'est un Louvre.

† **Love** (լով) ե. էգ. Օճառ. ապիւռասանձ. Ս. գիր (?). Գ. լոհ. (Տես և Brique de savon).

† **Lovelace** (լովլաս) ե. սպ. Երիտասարդ հրապուրիչ կանանց. Թակարդիչ.

Lover (լովե) բ. ն. Մալել բոլորակապէս (զպարան նաւուս). գալարել. — un câble.

— Se —. բ. ս. Գալարիլ (օձի) զիւրեն. գղալիլ. Ս. հասասպիլ. Ce serpent se love. Un serpent lové. Ս. Օձ հասասպեալ.

Loxodromie (լոքսոդրոմի) ե. էգ. Շեղ, խոտորնակ ընթացք (նաւուս). *Շեղընթացութիւն. [Ligne —.

Loxodromique (լոքսոդրոմիք) ած. *Շեղընթացական

Loyal, ale (լուայալ) ած. 1. Անեղծ. անխարդախ. անխաւտ. օրինաւոր. (խոլ). Vin — et marchand. ‖ 2. (ֆիգ.) Հաւատարիմ. ուղիղ. անեղծ. անեղծասէր. C'est un homme —. Un procédé franc et —. De bons et loyaux services.

Loyalement (լուայալմ) մ. Ազանց նենգաւորութեան. ուղղութեամբ. Agir, se comporter —.

Loyauté (լուայոթե) ե. էգ. Ուղղութիւն. ուղղամտութիւն. C'est un homme qui a beaucoup de —.

Loyer (լուայե) ե. սպ. 1. Վարձ (տան). Prendre une maison à —. Payer un gros — de maison. ‖ 2. Վարձ (ապաստարի, մշակի, գործատարի). On ne doit point retenir le — du serviteur et du mercenaire. ‖ 3. Վարձք. Հատուցանեմն. վճռեցք. (վերի ի բնաստղծ. և ի պերճ ասացածս, և միշտ միտարար). Les bonnes actions trouvent leur — dans l'estime publique.

Lozange (լոզանժ) ե. սպ. տես Losange.

Lubie (լուբի) ե. էգ. Խորհրնակ, անհմեմիտ մտածութիւն. (կոչ.). Il lui prend souvent des lubies.

Lubricité (լուպրիսիթե) ե. էգ. Անշտութ, անհնարին վատաշուռութիւն, յանկասիրութիւն.

Digitized by Google

Lubrifier (լ-ու-բ-ֆիէ) բ. ն. Լ գործ, լորձնաւոր գործել։ La mucosité des intestins sert à les —։

Lubrique (լ-ու-բ-ր) ած. ի. Ա. պատշաճ. պոգշաճ. ցանկասէր։ Homme, femme —։ ‖ Ս. Լ կեր. վատաշուքից. շարժուածք։ Postures, regards, mouvements lubriques։

Lubriquement (լ-ու-բ-ր-ը-մ) մ. Լ կատարեմք. շարժուածութեամբ. (ն-ր-ի) Danser, parler —։

Lucarne (լ-ու-ք-ն) ե. բե. Պատուհան ի տանիս. լոյսիմկոյց. լուսամուտ երդ. լուսանցոյց յարկի. գ-ճ. ն-ա-ն ելանիկ-բ-ս։ Il a passé par la —։

Lucide (լ-ու-բ) ած. Պայծառ. լուսաւոր։ Ա. արի հանճ ե-ն-ի։ Un esprit —. Des idées lucides. Intervalles lucides. ժամանակ զգաստութեան (յիմնարց)։

Lucidité (լ-ու-բ-ը-ե) ե. բե. Պայծառութիւն. լուսաւորութիւն։ Ա. արի հանճ ե-ն-ի։ — du style։

Lucifer (լ-ու-ֆ-ր) ե. ր. Ա. առաւօտեան (լոյս նախնի հնից անուանց). Լուսաբեր. Ա. յաւազ. Ա. բուսակ։ (Որ և Vénus)։ ‖ Ս. Սատանայ (լոյս քրիստոնէից). գիւտ. պիծ. արուսեակ։

Lucratif, ive (լ-ու-գ-բ-ի, իվ) ած. Շահաւոր։ Un commerce —. Un emploi fort —։

Lucre (լ-ու-ր) ե. ր. Շահ։ Il travaille moins pour le — que pour l'honneur։ [bration.

Lucubration (լ-ու-պ-գ-ա-ց-ի) ե. բե. տես Élucu-

Lucullus (լ-ու-լ-ը-ս) յտ. ած. ր. Հաւաքեալ ամենայն խրախճանական ընդերձեմամբն. Լուկուլլոս։

— ե. ր. Պիծառուն ար յօրինէ ճաշ բազմախոտրիկ, բազմեռնամբ. Լուկուլլոս։ Un dîner de Lucullus։

† **Ludion** (լ-ու-ի) ե. ր. Ա. բնական փոքրիկ ի ջրոյից շշէն (լոյս բնագիտից)։ *Ջրապարիկ։

Luette (լ-ու-ը) ե. բե. կախուղ և ապիգոյին մնան ինչ մնոյ ի մեռաս կոկորդին [gosier]. խաղողիկ. պանգ-կիկ. պանդիկ։ Il a la — enflée. Chute de la —. Remettre la —. Se gargariser la —։

Lueur (լ-ու-ր) ե. բե. ի. Ա. գոյ լոյս։ — blafarde. Faible —. On commence à voir quelque — du côté de l'orient. Lire à la — du feu։ ‖ Ս. (ե-ն-ի.) Գոյգն երևոյթի. նշմարանք. Ի. շաղարիճ։ Entrevoir quelque — de fortune. Avoir quelque — d'espérance։

Lugubre (լ-ու-պ-ու-ր) ած. ի. Ա. (հանդերձ). սգաւորական։ Des habits lugubres։ ‖ Ս. Ոգորմ. սգիաղորմ. վշատիպ. թախծագին Voix —. Cette cloche a un son —։

Lugubrement (լ-ու-պ-ու-ր-մ) մ. Ոգորմ. սգաւորագին։ Chanter —. Être vêtu —. Ունել հանդերձս սգոյ։

Lui (լ-ի) գ-բ. ր. և բե. ի. Ն. մա. ի նա. ցնա։ Si vous voyez ma mère, remettez-lui ce livre. Vous lui parlerez. խօսիցիք ընդ նմա։ Allez à lui. երթայք առ նա։ ‖ Ս. (ր.) Զնա։ Je n'accuse que lui։ ‖ Ս. (ր.) Ն-ա։ Vous pensez ainsi, mais lui pense autrement։

— Lui même. ի. Ն-ա ինքն։ Il l'a dit lui-même։ ‖ Ս. Ինքնին. անձամբ։ Il est venu lui-même. — Dire en lui-même. Ասել ընդ միտս իւր, ի մտի իւրում։

Luire (լ-ու-ր) [Je luis, tu luis, il luit, nous luisons, և այլն. Je luisais. Je luirai. Je luirais. Que je luise. Luisant. Lui.] բ. ն. ի. Փայլել. լուսաւորիլ։ Quand le soleil luit. Le jour, la clarté qui nous luit. Dès que la lune commencera à —։ ‖ Ս. Փայլիլ. շողալ. փողփողիլ։ On voyait — de loin les épées, les cuirasses։ ‖ Ս. (ե-ն-ի.) Գոգիլ. հրևիլ. շողալ։ Voilà un rayon d'espérance qui nous luit։

Luisant, ante (լ-ու-զ, -ղտ) ած. փայլուն. շողաւոր. պոգպոգուն։ Une étoile luisante. Un ver —. Une mouche luisante. Il a le visage tout — de sueur։

— ե. ր. Փայլիլն։ Le — d'une étoffe։

— ե. բե. Պայծառագոյն առաջ (համառաձգութեան իրիք). La luisante de la Lyre։

Luites (լ-ու-ե) ե. բե. յե. Երկաւորիք կնճիռ, վարագի։ (Որպէս ազատազոնագր ասի ևս Suites)։

Lumachelle (լ-ու-ա-ղ-լ) ե. բե. Ա. զգ քիչ կճոյ յոյսամ գոտնին բեկորք խեցեաց. *խեցեկուճ։ [թիւն։

Lumbago (լ-ոն-գ-ո) ե. ր. Ցաւ մէջքայ. մէջքացաւու-

Lumière (լ-ու-ե-ր) ե. բե. ի. Լոյս։ Dieu dit: "Que la — soit," et la — fut. L'éclat de la —. Պայծառութիւն լուսոյ։ La lune et les autres planètes empruntent leur — du soleil. La vitesse de la —. La — d'une lampe, d'une bougie։ ‖ Ս. Լոյս առնկէտն. արեւ։ Il a perdu la —. Կացին աչք նորա. կուրացաւ։ Voir, revoir la —. Տեսանել զլոյս. ծնանիլ։ Jouir de la —, voir la —. Զարև տեսանիլ, կրել. կեալ։ Perdre la —. Անկանիլ յարեւէ. մեռանիլ։ Chérir la —. Սիրել զկեանս։ Mettre en —. (ե-ն-ի.) Ցայտնի առնել։ Mettre un livre en —. Հրատարակել զմատեան. ի լոյս ընծայել։ ‖ Ս. Լոյս. ճրագ. լոյս. կանթեղ։ Apportez-nous de la —, une —. La salle était éclairée d'un grand nombre de lumières։ ‖ Ս. Ծակ (ի յատակս [culasse] հրազինաց)։ La — de ce canon est bouchée։ ‖ Ճ. (ե-ն-ի.) Լոյս. աշխարհասաւոր յայտնութիւն. հրապարակաւոր. քննութիւն։ Les fripons, les fourbes craignent la —։ ‖ Ճ. Լոյս. գիտութիւն. հմտութիւն. խելամտութիւն։ Dieu est la source de toute —, est le père des lumières. Je soumets cette question à vos lumières. Il a de grandes lumières en politique։ ‖ Ծ. Տեղեկութիւն։ Je n'ai aucune — sur cette affaire։ ‖ Ը. (ե-ն-ի.) Ա. արի ականատես (գիտութեամբ, առաքինութեամբ). լուսաւոր. արփի։ Cet écrivain a été la — de son siècle. Ce docteur a été une des grandes lumières de l'Église։ [նշանաւոր)։

† — յե. Աչք (վարագի կամ խազիի [porc-épic] ի գինա-

Lumignon (լ-ու-գ-ի-ո) ե. ր. ի. Ծայր պատրուգի լուցկոյ։ Quand j'ai voulu moucher la bougie, le — est tombé։ ‖ Ս. Ծայր պատրուգի ճրագի որ մնրձ է ի ապառնել։ Voilà une bougie qui va finir, il ne reste plus qu'un petit —։

Luminaire (լ-ու-գ-ն-ր) ե. ր. ի. Զարդ և ճրագունք (եկեղեցւոյ)։ Il faut tant pour le —. Le — d'un enterrement։ ‖ Ս. Ա. իգական և լուսին (լոյս առաւօտեան չափոյ գրոց). լուսաւոր։ Dieu fit deux grands luminaires։ ‖ † Ց. Լուսաւորան. աչք. (-ի.)։

Lumineusement (լ-ու-ի-ն-ը-մ) մ. Լուսաւորապէս։ Il a parlé — qu'il ne le fit։ ‖ Ս. Ա. արի հանճ ե-ն-ի։ On ne pouvait s'expliquer plus —

Lumineux, euse (լ-ու-ի-ն, ե-ց) ած. Լուսաւոր. լուսաւորաւէտ։ Le soleil est —։ Ա. և ե-ն-ի։ Une pensée, une idée lumineuse։

A. **Lunaire** (լ-ու-ն-ր) ած. Լուսնի. լուսնական։ Un mois, une année —. Atmosphère —։

B. **Lunaire** (լ-ու-ն-ր) ե. բե. Տունկ ինչ խաչածաղիկ [crucifère], որոյ սերմունն ուտի յոգեցնու։

Lunaison (լ-ու-ն-ը-զ) ե. բե. ժամանակ ի ծնանիլոյ

Digitized by Google

Loupe (լու-փ) ֆ. էֆ. Ո. Աչառուձի բիչ՝ անդառ ընդ մորթի ավ. *գայլատ. Il lui est venu une — à la tête, sous la gorge. ‖ Ջ. Տարատարա ամառանի ի կոճեղս և յառատ ծառից բիչ. Ս. մոյծրոյ. ավ՝ ատ. Les loupes d'orme servent à faire de jolis ouvrages de tabletterie. ‖ Ջ. Թերահատակ ակն պատառական. — de saphir, de rubis. ‖ Վ. *Ոսպնեակ [lentille] երկակորնիքի [biconvexe].

† **Louper** (լու-փե) բ. ն. Ո. Անգործ կալ. զծուլութեան ձգիւս լինել. (ա.) ‖ Ջ. Ընմոկել գինի. (ա.)

Loupeux, euse (լու-փե, ևզ) ած. Որ ունի մոլփդայս. (խ-ին) Un arbre —.

Loup-garou (լու-կատու) ֆ. ար. Ո. Ա.յր որ գայլակերպ չորի գիշերոյն (քան մնասի կարծեաց ոմանց). մարդագայլ. On a tort de faire peur du — aux enfants. ‖ Ջ. (ֆոխ. և ընդ.) Ա.յր մարդատակաց. † Des loups-garous.

Lourd, lourde (լուռ, լուռդ) ած. Ո. Անշարժագ. թանձր. խոշոր. փցուն. Homme —. Esprit —. Des mains lourdes qui fanent les fleurs qu'elles touchent. ‖ Ջ. խոշոր. անշնորհ. Manière d'écrire lourde et ennuyeuse. Style —. ‖ Ջ. Անհանճար (խաբէութիւն). Artifice —. Lourdes sottises. Une lourde faute. Ծանր, ատաւիկ վրիպանք. ‖ Վ. Ծանրանդամ. ծանրաշարժ. յամրաշարժ. գանդատ. գանգատկոտ. լորտ. Les chevaux de Flandre sont lourds. Cet homme, qui était autrefois fort agile, est devenu bien —. ‖ Տ. Ծանր. ծանրաբեռն. ծանրաբեռ. Un — fardeau. Cette arme est lourde à porter. Ա.նի ձս ֆոխ. և ընդ. Une lourde tâche, besogne. ‖ Ց. (ֆոխ.) Բազմածախս. Avoir une maison bien lourde.

Lourdaud, aude (լուռդո, ոդ) ֆ. Գանգատ մտագ և մտացնոտ. թանձրամիտ. չիմաստան. C'est un —, un gros —. Un — de village.

Lourdement (լուռդմ[ն]) ս. Ո. Անհեթեթօրէն. անճարահաս. խոշորագոյնս (կատակաբանել). Plaisanter —. ‖ Ջ. Ստծառիլ. ծանրագէս. Vous vous trompez —, si vous croyez... ‖ Ջ. Բռավանդակ ծանրաբեռնեամբն. ծանրագոյնս. ծանուանս. Marcher, tomber —.

Lourderie (լուռդէ) ֆ. էֆ. Անհանճարութիւն. անկրթութիւն. ամարգութիւն. (ընդ. և խոլի). Il a fait une étrange —.

Lourdeur (լուռդօռ) ֆ. էֆ. Ո. Ծանրութիւն. La — de son pas, de sa démarche. ‖ Ջ. խոշորութիւն. — de style. Cet édifice a bien de la —.

Lourdise (լուռդիզ) ֆ. էֆ. (ի.) տես Lourderie.

Loure (լուռ) ֆ. էֆ. Ագգ բիչ կաքաւուց գիւղական. (ի.) Danser une —.

Lourer (լուռե) բ. ն. Կցել զնաւս երաժշտութեան յերգին. կցելով երգել. Il faut — ces notes, cet air.

Loustic (լուսթիք) ֆ. ար. Հոպիա. խնգիտակ. (ընդ.)

Loutre (լու-թը) ֆ. էֆ. Ձորագատնի փորկիկ և շագանակեր յայգի կղզեաց [martre]. *Ջրագուէտ. La — dépeuple les étangs. Une casquette de —.

† **Louvat** (լու-վ) ֆ. ար. Գայլակորթուն. (խ-ին)

A. **Louve** (լու-վ) ֆ. էֆ. Ո. Մատակ գայլ. քաճ. Rémus et Romulus furent, dit-on, allaités par une —. ‖ Ջ. (ֆոխ. և ընդ.) Կին շատախել ի ցանկութիւնս. կին խառնակեցիկ. բազ.

B. **Louve** (լու-վ) ֆ. էֆ. Ա.ծակ բիչ բառնալոյ գքարին.

Louver (լու-վե) բ. ն. Մակիլ զքար առ ի միմեանս զքծակն. բառնալ զքար լծակաւ. [գամբիկ].

Louvet, ette (լու-վե, էթ) ած. *Գայլագոյն (ձի,

Louveteau (լու-վէթօ) ֆ. ար. Գայլակորթուն. Prendre la louve et ses louveteaux. [առակ գայլոյ.

Louveter (լու-վէթե) բ. ն. Մեռանիլ. Ս. ցնկնիլ մանկանց.

Louveterie (լու-վէթէր) ֆ. էֆ. Ո. Ակն գայլատեսութեան (ապրիպքն՝ զվնիք, շանիք և արարգք). Les capitaines de — sont chargés de la destruction des loups. ‖ Ջ. Տեղի ապրիլ գայլորսութեան.

Louvetier (լու-վէթիե) ֆ. ար. Ո. Հրամայատար ապրիլ գայլորսութեան. *գայլորսապետ. Grand —. ‖ Ջ. Որ պահէ արարգս գայլոց. *գայլորսապետ.

Louviers (լու-վիե) ֆ. ար. Ա.տաւի կամ չուխայ յորինեալ ի Լուվարէ [Louviers] քաղաքի Գազղիացւոց. *լուվարէ.

Louvoyer (լու-վոյե) [ծորգի երբեմն զEmployer.] բ. ն. Ո. Շրջան առնուլ (նաւաս) յայլակողս և յայնկոյս. պատառնալ երթեւեկիլ (ա). (ի-կ) օյնս ատ-ւմք. Nous fûmes contraints de —. (Տես և † Bordeyer, † Carréger). ‖ Ջ. (ֆոխ. և ընդ.) Պատառածագոյնս շրջանագք գիմել ի նպատակն.

— Վկաց. (ա) "Զի՞նչ այն ինչ հանգիստ գնայիս ինձ ի կնի ֆոխանակ ատելոյ ինձ զի ոչ պատ առնուլ ինձ և ոչ գիտեիցես յոյլ տեղս, և ապա ինձ ի հատանն." Ագաթն. Գծ. խե. 372.

Louvre (լու-վը) ֆ. ար. Ո. Հին ինչ ապարանք արքայիւն Գազղիացւոց ի Գարիս քաղաքի. Լուվր. Musée du Louvre. Թանգարան նկարաց, ծրագրաց [dessin], ամենագրաց և հնութեանց ի պալատանն Լուվրի. Թանգարան Լուվրի. Étudier au Louvre. ‖ Ջ. Պալատ. ապարանք. Ce n'est pas la maison d'un particulier, c'est un Louvre.

† **Love** (լով) ֆ. էֆ. Ծճաս. ապիւսանակ. Ս. գիր (?). Գ. լոհ. (Տես և Brique de savon).

† **Lovelace** (լովլաս) ֆ. ար. Երիտասարդ հրապուրիչ կանանց. Թափարգիչ.

Lover (լովե) բ. ն. Պալել բոլորակապէս (զպարան նաւաս). գալարել. — un câble.

= Se —. բ. ա. Գալարիլ (օձի) զինքն. կղզիլ. Ս. հատասպիլ. Ce serpent se love. Un serpent lové. Ս. Օձ հատասպեալ.

Loxodromie (լոքսօդրոմի) ֆ. էֆ. Շիղ, խաղարկակ ընթացք (նաւաս). *շիղընթացութիւն. [Ligne —.

Loxodromique (լոքսօդրոմիք) ած. *Շիղընթացական

Loyal, ale (լուայալ, լ) ած. Ո. Անեղծ. անխարդախ. անխաւտ. օրինաւոր. (խ-ին) Vin — et marchand. ‖ Ջ. (ֆոխ.) Հաւատարիմ. ազիզ. անեղծ. անկեղծաբար. C'est un homme —. Un procédé franc et —. De bons et loyaux services.

Loyalement (լուայալմ[ն]) ս. Ա.տանց նենգութեան. ուղղութեամբ. Agir, se comporter —.

Loyauté (լուայօթէ) ֆ. էֆ. Ո. ուղղութիւն. ուղղամտութիւն. C'est un homme qui a beaucoup de —.

Loyer (լուայե) ֆ. ար. Ո. Վարձ (տան). Prendre une maison à —. Payer un gros — de maison. ‖ Ջ. Վարձ (ապատառարք, մշակի, գործատարի). On ne doit point retenir le — du serviteur et du mercenaire. ‖ Ց. Վարձք. հատուցումն. հոչիկք. (վարի ի բնատէ. և ի պերճ ատեցուածս, և միշտ միաբար). Les bonnes actions trouvent leur — dans l'estime publique.

Lozange (լոզանժ) ֆ. ար. տես Losange.

Lubie (լու-պի) ֆ. էֆ. Խորհրդնակ, անհեթեթ միտածութիւն. (ընդ.) Il lui prend souvent des lubies.

Lubricité (լու-պրիսիթէ) ֆ. էֆ. Անչափ, անհաբեն վատաշատութիւն, ցանկասիրութիւն.

Digitized by Google

Lubrifier (լ-ու-ի-ֆիէ) բ. ն. Լ պիրճ, լորձուտ գոր-ծել։ La mucosité des intestins sert à les —։

Lubrique (լ-ու-ի) ած. ած. ն. Վ լուսաշուռ. պոգշուռ. ցանկասէր։ Homme, femme —։ ‖ 2. Լ կեռ. վուսաշուվէց. յայլայուռ։ Postures, regards, mouvements lubriques։

Lubriquement (լ-ու-ի-քէ-մէ) ած. Լ կեռաբերաբար. յայլայուռաբերաբար. (ի-ուր) Դռնել, parler —։

Lucarne (լ-ի-ու-ն) է. ի. Պատուհան ի տանիս. լոյսիվոյց, լուսամուտ երդ. լուսանցոյց յարկի. պահ. ի-ան ելեկերեր։ Il a passé par la —։

Lucide (լ-իտ) ած. Պայծառ. լուսաւոր. Վ սրի ևերի ե-ե-ի. Un esprit —. Des idées lucides. Intervalles lucides. ժամանակ զգաստաբերան (յիմնարաց)։

Lucidité (լ-ու-ի-ի-ի) է. ի. Պայծառաբերիւն. լուսաւորաբերիւն. Վ սրի ևերի ե-ե-ի. — du style։

Lucifer (լ-ու-ֆի-ր) է. ր. ած. Առաւտեան (քան նախնի հեթանոսաց). Լ ուտարեր. Ա. յգաստղ. Ա. բուսաբակ։ (Որ և Vénus)։ ‖ 2. Սատանայ (քան քրիստոնէից). գիւտ. պիտ. արուսաբակ։

Lucratif, ive (լ-ի-ա-դ-ի-ֆ, իվ) ած. Շահաւոր։ Un commerce —. Un emploi fort —։

Lucre (լ-ի-ր) է. ր. Շահ։ Il travaille moins pour le — que pour l'honneur։ [bration.

Lucubration (լ-ի-ու-ա-ա-իօն) է. ի. տես Élucu-

Lucullus (լ-ի-ու-ու-ս) յտ. ան. ր. Հուսվայելեցի ա-նառատեր իւրով ընդհանրաբերեամբն. Լ ուկուլլոս։

— է. ր. Սեծասուն ար յօրինէ ճաշ բազմախորտիկ, բազմեռնեան. Լ ուկուլլոս։ Un dîner de Lucullus։

† **Ludion** (լ-ու-իօն) է. ր. Ա. բնեան փոքրիկ ի ջրալից շշէի (քան բնագիտաց). *Լուսապարիկ։

Luette (լ-ու-է) է. ի. Կախուղ և ապնգային մեան ինչ մոյ ի մեւս կոկորդին [gosier]. խաղողիկ. զանգա-կիկ. զանգիկ։ Il a la — enflée. Chute de la —. Remettre la —. Se gargariser la —։

Lueur (լ-ու-ր) է. ի. Ա. ղօս լոյս։ — blafarde. Faible —. On commence à voir quelque — du côté de l'orient. Lire à la — du feu։ ‖ 2. (է-ու-բ.) Գոյգն երկոյին. նշմարտանք. Ս. շաշորթ։ Entrevoir quelque — de fortune. Avoir quelque — d'espérance։

Lugubre (լ-ի-ի-ու-ե) ած. ի. Սգոյ (հանդերձ). սգ-խրտկան։ Des habits lugubres։ ‖ 2. Որոմ. ողիսզորմ. վշտապին. ճախճապին։ Voix —. Cette cloche a un son —։

Lugubrement (լ-ի-ու-ե-մէ) ած. Որոմ. սրտմտա-պին։ Chanter —. Être vêtu —. Ունել հանդերձս սգոյ։

Lui (լ-ի) դեր. ած. և է. ի. Նմա. ի նա. ցնա։ Si vous voyez ma mère, remettez-lui ce livre. Vous lui parlerez. Խոսեցիք ընդ նմա։ Allez à lui. Երթայք առ նա։ ‖ 2. (ած.) Զնա։ Je n'accuse que lui։ ‖ 3. (ած.) Նա։ Vous pensez ainsi, mais lui pense autrement։

— Lui այի և զանձնաւորեալ իրաց. Les Francs qui envahirent la Gaule lui donnèrent leur nom։

— Lui-même. ի. Նա ինքն։ Il l'a dit lui-même։ ‖ 2. Ինքնին. անձամբն։ Il est venu lui-même. — Dire en lui-même. Ասել ընդ միտս իւր, ի միտի իւրում։

Luire (լ-ու-ի) [Je luis, tu luis, il luit, nous luisons, և այլն. Je luisais. Je luirai. Je luirais. Que je luise. Luisant. Lui.] բ. ն. ի. Փայլել. լուսաւորել։ Quand le soleil luit. Le jour, la clarté qui nous luit. Dès que la lune commencera à —։ ‖ 2. փայլել. շողալ. փողփողել։ On voyait — de loin les épées, les cuirasses։ ‖ 3. (է-ու-բ.) Փայլել. երևել. շողալ։ Voilà un rayon d'espérance qui nous luit։

Luisant, ante (լ-իզ-ի, անդ) ած. փայլուն. շո-ղաւոր. պայպաղուն։ Une étoile luisante. Un ver —. Une mouche luisante. Il a le visage tout — de sueur։

— է. ր. փայլուն։ Le — d'une étoffe։

— է. իդ. Պայծառագոյն աստղ (Համաստաեղաբերեան ի-երիք)։ La luisante de la Lyre։

Luites (լ-իդ) է. իդ. յէ. Երկարերիք կինճի, վարպոյն։ (Վերջի ազգաւորեալք այն են Suites)։

Lumachelle (լ-մ-ի-ել) է. իդ. Ազգ ինչ կճոյ յա-բաւմ գոանային բեկորք խեցեաց. *խեցեկաւճ։ [թիւն։

Lumbago (լ-ի-գ-իօ) է. ր. Ցաւ մեջքայ. միջքացաւա-

Lumière (լ-ի-ե-ր) է. իդ. ի. Լոյս։ Dieu dit: "Que la — soit," et la — fut. L'éclat de la —. Պայծառաբերիւն լուսոյ։ La lune et les autres planètes empruntent leur — du soleil. La vitesse de la —. La — d'une lampe, d'une bougie։ ‖ 2. Լոյս աստղնիկեան. արեւ։ Il a perdu la —. Կացին աչք նորա. կատարեալ։ Voir, revoir la —. Տեսանել զլոյս. ծնանել։ Jouir de la —, voir la —. Զարեւ տեսանել, երթալ. կեալ։ Perdre la —. Անկանիլ յարեւէ. մեռանիլ։ Chérir la —. Սիրել զկեանս։ Mettre en —. (է-ու-բ.) Յայտնի առնել։ Mettre un livre en —. Հրատարակել զմատեան. ի լոյս ընծայել։ ‖ 3. Լոյս. ճրագ. ջահ. կանթեղ։ Apportez-nous de la —, une —. La salle était éclairée d'un grand nombre de lumières։ ‖ 4. Ծակ (ի յաստակս [culasse] հրացինոցի)։ La — de ce canon est bouchée։ ‖ 5. (է-ու-բ.) Լոյս. աշխարհասեռ յայտնութիւն. հրատարակութիւն. քննութիւն։ Les fripons, les fourbes craignent la —։ ‖ 6. Լոյս. գիտութիւն. հմտութիւն. խելամտութիւն։ Dieu est la source de toute —, est le père des lumières. Je soumets cette question à vos lumières. Il a de grandes lumières en politique։ ‖ 7. Տեղեկութիւն։ Je n'ai aucune — sur cette affaire։ ‖ 8. (է-ու-բ.) Այր ակնառաւոր (գիտութեամբ, առաքինութեամբ). լուսաւոր. արփի։ Cet écrivain a été la — de son siècle. Ce docteur a été une des grandes lumières de l'Église։ [նշանաւ)։

† — յէ. Աչք (վարպի կամ խոզիկ [porc-épic] ի զինա-

Lumignon (լ-ի-գ-ի-օն) է. ր. ի. Փայլ պատրուգի լուցկէյ։ Quand j'ai voulu moucher la bougie, le — est tombé։ ‖ 2. Փայլ պատրուգի ճրագի որ մնրձ է ի ապա-ւեն։ Voilà une bougie qui va finir, il ne reste plus qu'un petit —։

Luminaire (լ-ի-ն-ե-ր) է. ր. ի. Ջահ և ճրա-գուն (եկեղեցւոյ)։ Il faut tant pour le —. Le — d'un enterrement։ ‖ 2. Արեգակն և լուսին (քան աստուածա-շունչ գրոց). լուսաւոր։ Dieu fit deux grands luminaires։ ‖ † 3. Լուսաւորան. աչք. (—ակ.)։

Lumineusement (լ-ի-ն-իօ-զ-ի-մէ) ած. Լուսաւորա-գոյնս։ Վ սրի ևերի ե-ե-ի. On ne pouvait s'expliquer plus — qu'il ne le fit։

Lumineux, euse (լ-ի-ն-իօ, իօզ) ած. Լուսաւոր. լուսաստաս։ Le soleil est —։ Միտ ևս ե-ե-ի. Une pensée, une idée lumineuse։

A. **Lunaire** (լ-ու-ն-ե-ր) ած. Լուսնի. լուսնական։ Un mois, une année —. Atmosphère —։

B. **Lunaire** (լ-ու-ն-ե-ր) է. իդ. Տեսակ ինչ խաչածաղիկ [crucifère], որոյ արմատն ուսի յաղցունս։

Lunaison (լ-ու-ն-է-զ-ի) է. իդ. ժամանակ ի ծնանիլոյ

Digitized by Google

լուսնի մինչև ի վախճան հինծամնելոյ կամ պակասելոյ նորա. շրջան լուսնի. *լուսնաշրջան։ Toute cette — a été pluvieuse։

Lunatique (լիւնադիք) ած. ած. Լուսնաոտ. լուսնահար. լուսնաժէտ. յիմնար. (ըստ Աւետարանի. տես Մատթ. ժԻ. 14)։ Վարի և իբր ե. Le — de l'Évangile։ ‖ Ած. Անկեալ ընդ ազդեցութեամբ լուսնի. լուսնաոտ։ Cheval —. երիվար աչացաւառ. երիվար լուսնաոտ։ ‖ Ած. (ե-ի-ք. և ընդ.) Լուսնոտ. խելառագործ. այլանդակ. վէս։ Elle est un peu —։ Վարի և իբր ե. C'est un —։

† **Lunch** կամ † **Luncheon** (լընչ, լընչին) ե. ա. Կերակուր ընդ մէջ նախաճաշու և ճաշու։

Lundi (լէտի) ե. ա. Երկրորդ օր հօթնեկին. երկուշաբաթի։ On s'assemble tous les lundis. Faire le —. տես ի Faire, A. 14.

Lune (լիւն') ե. էե. ած. Լուսին։ L'orbite, le globe, le disque, les phases de la —. L'interposition de la — entre la terre et le soleil. Le croissant de la —. Le décours, le déclin de la —. La — est dans son plein. Quelques chiens aboient la —, aboient à la —. Ի շունք որ ընդերկնահոլ կամ առաւգահոլ կամ լուսնահոլ լինին։ Nouvelle —. Ամսագլուխ լուսին. նորամսութիւն. Ա. լուսնանոր։ Pleine —. Մէջլուսնին. լուսին լուսնալիր, ուռճալիր։ Clair de —. տես ի Clair, ե. ա. 1. Coucher à l'enseigne de la —. Ննջել ի նեղգոյ օդոյ, ի բացի։ Faire un trou à la —. (ե-ի-ք.) Փախչել գաղտագողի և առանց վճռի պարտեաց Տաճարականոյ։ Vouloir prendre la — avec les dents. (ե-ի-ք.) տես ի Dent, 1. ‖ Ած. Երբանեակ (այլոց մեղրակաց). լուսին։ Les lunes de Saturne։ ‖ Ած. Ամիս լուսնական. լուսին։ Depuis quatre lunes. Il a gardé le lit deux lunes durant. Հիւանդ եկաց յանկողնի երկլուսնեայ աւուրս։ La — de miel. (ե-ի-ք.) Ամսիկն ամսոյ ամուսնութեան. նորատեր ամիս. նորատեր ժամանակ (Ա)։ — rousse. Լուսին ամնանան ապրիլի։ ‖ Ած. (ե-ի-ք. և ա-ի.) Հաճոյք. քիմք. կամք. վճռակամութիւն։ Avoir des lunes. Վարել ըստ հաճոյս անձին. լինել անձնահաճ, կամազանց, վէս։ ‖ Ած. Աբծաթի. (ըստ նախնի քիմիարարաց)։

— Վաւ. (Ա) "Ե՞րբ գնէիցես նմա (Ինոքն) օրինս և յորդորիցես. Ո՞րք յանէութեանէիցես և նա—ցէիցես ի մօտ և ա—ոյ, ինէն ալ յաւելուած նաւթին վնասուիր ի մանաւանդ." Ոսկ. Եփես. ի. Ցարդ. 894. — "Ե՞ յորժամին հարցանէն հարսն յեր սա—ցին ամոյն և իմ երէցդին ալ ի նոյնիս ցանկալ ելոյին." Նեղին, Ընդդէմ արբեց. Հ. Գ. 133.

Lunetier (լիւնէթիէ) ե. ա. *Ակնոցագործ։

Lunette (լիւնէթ) ե. էե. ած. **Ակնոց. փոքրակն։ Allonger, raccourcir une —. Une — de poche. Regarder avec une —. Ակն եւս — de կամ à longue vue, — d'approche։ ‖ Ած. Ամրութիւն ինչ բերդից. *կիսալուսնակ։ ‖ Ած. Մասն ժամացուցի ուր դնի ապակին. մանեակ։ ‖ † Ած. Մասն ճաճանչի [ostensoir] ուր դնի արբութիւնն արբոց (յեկեղեցիս Հաւատոյ). մանրիկ։ ‖ Ած. Լուսամուտ պատուհան (կամարի)։ ‖ Ած. Ընդարակ ծակ նստարանի ապականոցի [privé] կամ աթոռոյ ի պէտս արտաքնի [chaise percée]. լուսնակ։ ‖ Ած. Երկմիղ ակռ (լանջից հատու և կոպտաբ)։

— ած. ած. Ա. Աչոցք. ակնոփ։ Une paire de lunettes. Lunettes vertes, bleues. Porter des lunettes. Mettre ses lunettes։ ‖ Ած. Գահպանակ աչաց (խրչան [ombrageux] երիվարի). *աչապահ։

Luni-solaire (լիւնի-օլէր) ած. *Լուսնաարեական (շրջան)։ Le cycle —։

Lunule (լիւնիւլ') ե. էե. † ած. Երբանեակ (լուսնաձեւ, երկակի)։ ‖ Ած. Մահկածև կերպարանք (ըստ երկրաչափից). մանիկ։ ‖ † Ած. Պղինձէ ոսկեայ նիշ յարմատս եղջիւրաց ձիոց մորթոյ. գ. պիծիկ։

† **Lupanar** (լիւպանար) ե. ա. Գռանիկոց. բազանոց։

Lupercales (լիւպէրքալ') ե. էե. յե. Տարեկան տօն Հաւատոյ ի պատիւ Գանայ, զոր կատարէին ի Հնգետասաներորդ աւուր կազանգաց մորթի. *գայլական տօն. *գայլատն։

Lupin (լիւպին) ե. ա. ած. Տունկ ինչ պտղիճատոր [légumineuse], որոյ տերիկք հազմահարանձիք [en éventail] են. Ա. Թրմուտ. *եգիպտալուսն. (տրգ. խիւրմա). բանջար. ոճը պոլը. Մաղար պոլը։ ‖ Ած. Ունդ Թրմրոյ։ Farine de — = տան. Թուխցաւ ունեաց երէկ Lupin կոչիցի հայերէն Գերմուտ. այլ Գերմուտ, մանուածանգ Թէ Գերմուտի կամ Գերմուտի, Թուխ ծառ ինչ. արգ. փերփերփ (?)։ "Թերմ-ինդս. Գերմուտ, Գերմուտ, Գերմուտի." Բառգ Գազղիանոյի. — "Ալ պոպան. Գերմուտ, Գերմուտ պոռազ." անգ. — "Ալպան. Գերմուտ." Բժշ. — "Գերմուտ, պոյ. է ծառ ինչ վայրի անպտուղ որ բաբերանայ իբրև զմայրս. ի ամանէ Հատանեն գերանս և տախտակս. տե. Ներփերփ." Հայկազեան Բառգիրզ աշակերտաց Մխիթարայ Աբբայի. Հ. Բ. 106։ Ըստ այլոց տե. Ներփերփ և գլ. Viorne։

Luron (լիւռն) ե. ա. ած. Այր զուարթ, անհոգ. (ռ-ի.)։ ‖ Ած. Այր հանճարեակ, քաջայաքուս. (ռ-ի.)։

Luronne (լիւռն') ե. էե. Կին զուարթ և հանճարեակ. (ռ-ի.)։ Quelle —!

† **Lusiade** (լիւզիատ) ե. էե. Վիպասանութիւն յորում երգէ կամ ցուցանէ բանաստեղծ լուսիտանացի զծովագնաց ուղեւորութիւն Վասկոյի Գամայեան [Vasco de Gama]. Լուսիտանեան։

Lustral, ale (լիւսթրալ, ալ') ած. ած. Արեգնեան, քաւութեան (ջուր առ հեթանոսս)։ ‖ † Ած. Մկրտութեան (ջուր առ քրիստոնեայս)։

Lustration (լիւսթրասիօն) ե. էե. ած. Զաշտան, հանդէս մաքրութեան (ժողովրդեան, տանց, անգոց, բանակաց, առ հեթանոսս)։ ‖ Ած. Արեգնեայ ջրոյ ի մաքրութիւն նորածին մանկան (առ նախնիք Հաւատոյիցիս)։

A. **Lustre** (լիւսթր') ե. ա. ած. Փայլուն. շողուն։ L'ébène polie a un grand —. Cette étoffe a perdu son —։ ‖ Ած. Նիւթ փայլեցուցիչ։ ‖ Ած. (ե-ի-ք.) Շագուն. պայծառութիւն։ Elle parut au bal dans tout son —։ ‖ Ած. Ջահ (կախեալ ի ձեղուածէ). ափեր. աթէղ։ Un — de cristal. La salle était éclairée de douze lustres։

B. **Lustre** (լիւսթր') ե. ա. Հինգամեայ ժամանակ. (ի բնագրի.)։ Après trois lustres. Ցետ ամաց Հնգետասան. Fournir à peine un —. Լինել հազիւ ամաց Հնգից։

Lustrer (լիւսթրէ) բ. ն. Փայլեցուցանել։ — une étoffe, un chapeau։ [առատաց, գլխարկաց)։

† **Lustreur** (լիւսթրէօր) ե. ա. Փայլեցուցիչ (պատ.)։

Lustrine (լիւսթրին') ե. էե. ած. Գառատ ինչ կերպասեայ։ ‖ Ած. Գառատ բամբակեայ ազգիկալ։

Lut (լիւթ) ե. ա. Ծեփ խնոյ գլերան անօթոց. Ա. մնար. Ա. շոփ. Ա. շղալա։ — de blanc d'œuf et de chaux. — de terre grasse. — de sapience. Ա. Մարտ խմաստասիրեան (ըստ նախնեաց քիմիարարաց). Ա. խմաստասիրաց շղալա։

Luter (լիւթէ) բ. ն. Ծեփել մնարով. *մնարել։ — un vase. Il faut — cette cornue։

Digitized by Google

Luth (լ-ի) է· ար· Նուագարան ինչ լարաւոր· ՀԱՆ։ Jouer du — · La guitare a remplacé le — ։

Luthéranisme (լ-իէ-նի-զմ) է· ար· Աղանդ, վարդապետութիւն Լութերի· *Լութերականութիւն· *Լութերութիւն։

Luthérien, ienne (լ-իէ-ին, ինն') ած· Լութերական· Լութերեան։ Opinion luthérienne ։

— է· Հետեւող ազանդին Լութերի· Լութերացի· Լութերական։ Il avait épousé une luthérienne ։

Luthier (լ-իե) է· ար· Ծօրինիչ լարաւոր և ոչնձի նուագարանաց· *Վնագործ ։

Lutin (լ-տեն) է· ար· Ո· Ոգի կամ գէշ երեւակայեալ ար լսիկ զարս (ըստ անաստ կարծեաց ասմունց)· *Նաստան ։ On dit que ce vieux château est plein de lutins ։ ‖ Ջ· (է-ի-ե· և ընդ·) Մանուկ կարի խիճ կայտառ· *Գիւղուկ ։ Ce petit — met toute la maison en désordre ։

— —, ine· ած· կայտառ· աշխոյժ ։ Cette actrice a la figure lutine. Ce jeune homme est d'une humeur lutine ։

Lutiner (լ-տի-նե) բ· ն· Տանջել· լսկել· անհանգիստ առնել· (ընդ·)։ [que — toute la nuit ։

— բ· ն· Ցարուցանել ազմուկ ։ Il n'a fait que tempêter,

Lutrin (լ-տր-են) է· ար· Ո· Գրակալ (եկեղեցւոյ)։ Chanter au — ։ ‖ Ջ· Նրգելչ է գաւառ եկեղեցւոյ ։ C'est lui qui dirige le — ։

Lutte (լ-տ) է· էդ· Ո· Մրցութիւն յորում արք երկու գիրկ ընդ գիրկ խառնեալ ճգնին զգեաներ զիմեմեանս· գիրկընդխառն կռիւ· գօտեմարտութիւն· գօտեկռուածութիւն· գաւազար· գաւազարած ։ L'exercice de la — · Être fort adroit à la — ։ ‖ Ջ· (է-ի-ե·) Կռիւ· կռիւ· գաւազար· մանաւանդ ։ La paix mit fin à la — sanglante qui existait depuis vingt ans entre ces deux nations. La — du jour et de l'ombre. De haute — · Բառնութեամբ· բռնի· ահարար ։ De bonne — · Աւանդ ենդգութեան։ ‖ † Ջ· Խառնիճ, զանգուածութիւն (խոյից ընդ մանգեաց [brebis])։

Lutter (լ-տե) բ· ն· Ո· Գիրկ ընդ գիրկ խառնիլ ի կռիւ· գիրկընդգիրկառն մրցիլ· գօտեմարտ, գօտեկռիւ լինիլ· գաւազարիլ ։ — avec կամ contre quelqu'un ։ ‖ Ջ· (է-ի-ե·) Ոգալ· մրցիլ· կռանիլ ։ Les deux armées luttèrent avec un égal courage ։ Ամի ևս է-ի-ե· — contre la tempête, contre la mort ։ ‖ † Ջ· Վիրանալ, հիւանդ (խոյից ի մանգեն)։

Lutteur (լ-տիօ) է· ար· Գօտեմարտիկ· գօտեկռիւ· ըմբիշ· ըմբշամարտիկ· Ո· քաւշամբիր ։

Luxation (լ-ւսսիւն) է· էդ· Խախտումն (ոսկերաց)։ La — de l'épaule ։

Luxe (լ-ւս) է· ար· Ո· Շքեղութիւն կամ առատ ելոյզանց ծախք հանդերձից, սեղանոյ, կահուց և կարասեաց· զիզխանութիւն· շռայլութիւն ։ Le — des habits. Un — ruineux, scandaleux. Étaler un grand — ։ ‖ Ջ· (է-ի-ե·) Առատութիւն· յորդութիւն· յաճախութիւն ։ La nature déploie ici un grand — de végétation ։ ‖ Ջ· Զարդ· պերճութիւն· շքեղութիւն ։ Cet ouvrage est imprimé avec un grand — typographique ։

Luxer (լ-ւս-ե) բ· ն· Խախտել (զսոսկրս)։ Sa chute lui a luxé l'os de la cuisse ։ [տեզալ ոչխէն)։

— Se — · բ· ա· Խախտիլ, ի-ափիլ (ոսկր յիւրմէ

Luxueux, euse (լ-ւսու-ւս, ւսուզ) ած· Շքեղազարդ· շքեղազարդանոյշ ։ Ameublement — ։

Luxure (լ-ւսու-ւր) է· էդ· Անձնատուր լինելն ի մեղս մարմնոյ (ըստ առաւելածաքանչից)· անխտանութիւն· բզկլուխսհութիւն ։ La — est un des sept péchés capitaux ։

Luxuriant, ante (լ-ւսու-ւսիան, անդ) ած· Ցօրգառատ ։ Une végétation luxuriante ։

Luxurieusement (լ-ւսու-ւսիէզ-ման) մ· Անխտանութեամբ· բզկլուխսհութեամբ· (խոզի)։

Luxurieux, euse (լ-ւսու-ւսիս, ւսուզ) ած· Ո· Անխտան· անխտուզ· բզկլուխս ։ Une femme luxurieuse ։ ‖ Ջ· Վատաշուքան· յայրեալ ։ Des peintures luxurieuses ։

Luzerne (լ-զե-ռն) է· էդ· Տունկ ինչ պարկճաւոր [légumineuse] որոյ տերեւք են նմանք առատատի· *մնատատայտ ։

Luzernière (լ-զե-ռիէ-ր) է· էդ· Դաշտ մնրատատատի· *մնրատատատատ ։ [լատնրգութեամբ։

Lycanthrope (լ-կէ-նի-օփ) է· ար· Անխտացեալ գայլ·

Lycanthropie (լ-կէ-նի-օփի) է· էդ· Հիւանդութիւն ինչ մտաց, յորում կարծէ ոք շրջեալ զանձն ի գայլ· *գայլամարգութիւն· *գայլախտութիւն ։

Lycée (լ-է) է· ար· Ո· Երիտասարդանոց [gymnase] արտաքոյ Ակադեմացւոց քաղաքին, զորգարեալ հովանաւոր ծառատեզք, յորս Արիստոտէլ ճեմելով ուսուցանէր զաշակերտս իւր· Ճեմարան (ա)· Լիկիա· Լիկիան ։ C'est dans le Lycée qu'Aristote tint école de philosophie ։ ‖ Ջ· (է-ի-ե·) Աղանդ, վարդապետութիւն Արիստոտելի· Ճեմարան ։ ‖ Ջ· Սաճառ գրագիտաց ի գիտանց· Ճեմարան ։ ‖ Ջ· Գործոց ինչ Տէրութեան· Ճեմարան· Լիկիան ։

— Վկած· (ա) "Որոյ ետվոյէ են յայնցանէ սմանէ ար չիպոյ իմաստասիրսն էպին, Արիստոտելիս և ար ի Ճեմարանին." Փիլ· Լին· Գ· ժգ· 188· — "Ոչ զարդարի Գլաւկոն և Արիստոտելի և Գնհոսոնի և Դիմոկրիտոյ սմանէ, . . և ոչ էպիկուր ար-ուէ սմանէ ար ի պանդոխտ Ճեմարանին և յԱկադեմիայ." Գր· Նազ· ի կնատաս· — "Գիտեր զյունիի Գլաւկոն, ընդ և Քրիսոխրսոտ և պանդոխտ Արիստոտելիս և Ճեմարանն և պատճառել ետուցեալ սասանչին." Նղիճն, ի Ցուլիանոս· — "Եթ այսպիսի յաճախ ար ի Ճեմարանին Զգիմոխանն չիւր, որպես սմանէ ասին, զսան վ Գիմոխանն զրաստ եին բանախառան . . . ետ Գիմոխան ետկոյ Արիստոտել, զսան վ Գլաւկոն փոխուին ևս Ակադեմի ընՀ ոչ էնեար նորա և սասատանել, այլ Գիմէր." Դա· Անյ· վ հրէծ· Գորգ· ժ· 280· Ակադեմի յայժ ար զAcadémie Թարգմանեն Ճեմարան· զսան նախնեաց Հռոմայեցոյն կամ Լատին կոչի Académie, և Ճեմարանն Lycée ։ [կան ։

Lycéen (լ-եէն) է· ար· Ա Շակերտ Լիկիոնի· *Լիկիանաց·

Lychnide (լ-կնիտ) է· էդ· Ծաղիկ ինչ պարտիզաց· *Շողավարդ ։ [Հմայութեան։

† **Lychnomancie** (լ-կնօ-ման-ի) է· էդ· *Կանթեղա·

Lyciet (լ-սիե) է· ար· Թուփ ինչ զոր անկեն ի ցանկս անգաց և պարտիզաց ։

† **Lycope** (լ-կօփ) է· ար· տես Marrube aquatique ։

Lycopode (լ-կօփօտ) է· ար· Ո· Տունկ ինչ գաղտասեր [cryptogame] ի տատղի մանանց [mousse]· *գեսանամանման· ‖ Ջ· Փոշի գէս-բամբաս ար գաւանի ի պատեհանս սերմնահաց գեանամանման ։ Le — est employé en médecine comme dessiccatif. Dans les théâtres on fait souvent usage de — pour imiter les éclairs ։

Lydien, ienne (լ-տիէն, ինն') ած· Լիւդիոյ· Լիւդացի· Լիւդական ։

† **Lydienne** (լ-տիէն') է· էդ· Ցասպիս [jaspe] սեռ, որոյ վարին իրք փորձաքարիւ· *Լիւդաքար ։

Lymphatique (լ-ինֆ-ատ-իք) ած· *Լմիկային ։ Tempérament — · Ganglions, vaisseaux lymphatiques ։

Lymphe (լ-ինֆ) է· էդ· Հիւթ ինչ մարմնոյ սպիտակ և թափանցիկ· *Լուսիկ ։ Avoir la — épaissie ։

Digitized by Google

Lynx (լինքս) է. ար. ա. Գորգասանի ինչ շագվակեր, որ նախնիք համարէին սրակն յոյժ. լուսանն. *քաւթար. վլուֆ. Le loup-cervier est probablement le — des anciens. Avoir des yeux de —. Ունել աչս Լինկեւսի (ա). լինել քաջատես, սրակն. ‖ բ. *Համառատեզութիւն ինչ հիւսիսային. Լուսանն.

— վիպ. (ա) "Զօրէն Լինկեւսի ատուալուցն սիտոյն աստիճ ալուցեալ." Փիլ. Լին. Բ. հր. 458. Լինկեւս, ըստ առասպելացս, էր նաւավարիչ Արգեայ նաւարդոց [Argonautes], և էր քաջատես յոյժ. Նախնի մատնանշիւրը ի խոսիլն զքաջատեսէ ասելիքն՝ ասէին եթէ Ունի աչս Լինկեւսի. (տես Աբրատիա, Թուղթք, Ա. ա. 28). Ասէր և զլուսանն ասէին նախնիք լինել սրակն յոյժ. (տես Գինիա, Բնական Գաղ. Ի. 8, 32). առասի ի Միջին գարս ա՛յլ ընդ այլոյ իմն տվողութեան հղէ ասել Աչս լուսանան [lynx] փոխանակ ասելոյ Աչս Լինկեւսի [Lyncée].

Lyre (լ՛) է. իդ. ա. Արարած նուագարան ինչ նախնեաց. քնար. Jouer de la —. On donne quelquefois à la guitare la forme d'une —. ‖ բ. (է. ի. բ.) Յօրինեալ բանաստեղծութիւնս. բանաստեղծութիւն. քնար. La — d'Homère. Ce poète a laissé reposer sa —. ‖ գ. *Համառատեզութիւն ինչ հիւսիսային կիսագնդին. վնար. ‖ † Ճ. տես Lacert. [(բանաստեղծութիւն).

Lyrique (լ՛ր) տ. վնարական. քնարերգական = է. ար. ա. վնարերգակ բանաստեղծ. քնարերգու. ‖ բ. վնարերգական բանաստեղծութիւն. քնարերգութիւն, Il réussit principalement dans le —.

Lyrisme (լ՛ր՛ղ) է. ար. ա. Վերհմութիւն բանաստեղծական ոճոյ. Le — de la Bible. ‖ բ. Ներհունք, առաջնակ պերճութիւն ոճոյ. ‖ գ. Ասիւն. խառնուածին. Sa conversation a du —.

Lysimachie (լ՛զիմ՛) է. իդ. Ցուռկ ինչ գեղեցիկ. ոսկի եղէգն. (Որ և † Chasse-bosse, † Corneille, † Corméole).

M

MAC

M (ե՛) է. իդ. Նշանագիր և տառանշոյգ բազմոյն գաղղիական այբուբենից. Une M majuscule, իսկ յոյժ՝ Հնչիւնի ը, որական է. Un M majuscule.

Ma (մ) տ. սպց. իդ. տես Mon.

Macabre (մ՛գ՛ր) տ. իդ. Danse —. Ընկար յոյժ՝ Ամէն ձգէ կաքաւելով զինի իւր որս յամենայն կարգէ և յասորիճանէ, այրայս, քահանայս, կրօնաւորս, առակոնս. մակաբեան կաքաւը.

Macadam (մ՛գ՛մ) է. ար. Յատակին խճաք [caillou] զնանապարհս և գիզոցս. *մակագամեան խճայատակ. *մակագամ. On doit l'invention du — à un Anglais nommé Mac-Adam.

Macadamiser (մ՛գ՛մ՛զ) բ. ն. Յատակել զնանապարհ կամ գիզոց մակագամեան օրինակաւ. *մակագամել.

Macaque (մ՛գ՛ք) է. ար. Ապդ ինչ առիւգանման և կարճառաստուն կապկի. *մակակ.

Macaron (մ՛գ՛ր) է. ար. Հաստակոյ [pâtisserie] ինչ ի նշոյ, ի շաքարէ և ի սպիտակաց ձուոց. *նշապան. *ճ պ՛ր՛ի լ՛ի՛էլ.

[նաստեղծութիւն.

Macaronée (մ՛գ՛ր՛ն) է. իդ. *Մակարոնեան բա-

Macaroni (մ՛գ՛ր՛ն) է. ար. Հոյս [pâte] ինչ փաղանձ յալերկ որպոյ կամ ցորենոյ. *գ.գ.մակ. խ՛ր՛ն. Manger du —, des macaronis. — au gratin.

Macaronique (մ՛գ՛ր՛ն՛ք) տ. *Մակարոնեան, *ծիգաւերկ (բանաստեղծութիւն յօրինեալ ի բառից ասաձ կօրէն լեզուի տարաբոլոց լատինեզէն վերլատարութեամբ).

Macédoine (մ՛գ՛դ՛ն՛) է. իդ. ա. Կերակուր ի զանազան բանջարոց կամ պտղոց. մակեդոնական խորտիկ. ‖ բ. (է. ի. բ. և ընդ.) Խառնակեալ գործարութիւն. (տես. անուշապատ.). Ce livre est une —, on y trouve de tout.

† **Macédonien, ienne** (մ՛գ՛դ՛ն՛, իէն՛) տ. Մակեդոնական. La phalange macédonienne.

Macer (մ՛գ՛ր) բ. ն. տես Masser.

Macération (մ՛գ՛ր՛ս՛ի՛ն) է. իդ. ա. Ի. թրջութիւն.

MÂC

(բառ գեղագործաց). Cette plante est en —. ‖ բ. (է. ի. բ.) Մեռուցանելն զանձն (պահոք և խստամբերութեամբ). վշտամբերութիւն. անձնահատութիւն. La — de la chair.

Macérer (մ՛գ՛ր՛) բ. ն. ա. Ի. ի թրջոց գնել, տրկանել. Ա. ի թուրջ գնել, տրկանել. Il faut — cette plante dans du vin pendant tant de jours. ‖ բ. (է. ի. բ.) Հատկանել, ցամաքեցուցանել զանձն (պահոք, խստամբերութեամբ). վշտացուցանել, ճնշել զմարմինն.

† **Macéron** (մ՛գ՛ր՛ն) է. ար. Տունկ ինչ գծատաշամ և համեմոյին, յորմէ գործի տզոյն ի ձմերոյն. ձիաչխատ (?).

† **Mac-ferlane** (մ՛գ՛ֆ՛ր՛լ՛ն՛) է. ար. Կրկնոց [manteau] ինչ որ ունի օձիս և է թեզանման [sans manches]. *մակֆերլան.

Machabées (մ՛գ՛ք) է. ար. յն. Անուն երից գործ Հին Կտակարանաց. գիրք Մակաբայեցոց.

Mâche (մ՛ղ) է. իդ. Բանջար ինչ որ ասաձ յոդցանս. *Հասազգան. Manger des mâches. (Որ և Doucette).

Mâchecoulis կամ **Mâchicoulis** (մ՛ղ՛ք՛ս՛, մ՛ղ՛ք՛ս՛) է. ար. ա. Ձիւռվիկք ի կառուցս սմբոցաց և պղեհաց նախնեաց ծակեալք ի յատակսն՝ առ ի սեռանել և պաշտպանել ի հարկին զատրոս սմբոցին. ‖ բ. Ծակ ի վերին ճեմելիս սմբոցին ընդ որ հասանի քարինս ի վերոյ ի ներս ձգելոց. *արկոց. Lancer des pierres sur les assiégeants, par les —.

[ի՝ց.

Mâchefer (մ՛ղ՛ֆ՛ր՛) է. ար. Կղկղանք, ազա երկա-

Mâchelière (մ՛ղ՛լ՛ի՛ր՛) տ. իդ. Dent —, կամ լեղ —. է. իդ. տես Molaire.

† **Mâchemoure** (մ՛ղ՛մ՛ր՛) է. իդ. Նշխարք, կտաւոք պատեցեալ (բառ նաւավարաց).

Mâcher (մ՛ղ՛) բ. ն. ա. Փշրել, մանրել ատամամբք. ծամել. ծամոցել. — du pain, de la viande. Avaler sans —. Անծամ կլլանել. — de haut. Ցասել ատամոք ակոր-ժանոց. (ընդ.). — à vide. ա. Ծամել առանց ինչ ունելոյ ընդ ատամամբք. ‖ բ. (է. ի. բ. և ընդ.) Սփոփել, խոսել զանձն անառակ յաւասիկ. Il faut lui — tous ses morceaux, il faut tout lui —. (է. ի. բ. և ընդ.) Գործ է ծամել զա-

Digitized by Google

մեհեանի պատուանդանը. (առած. առիւծն քանի ծամելու բերանը դնելու է. առիւծն քանի մեռնի մուռը բացատրելու է)։ ‖ 2. Գինուց ուռնալ ատամները ծռտելով։ Les enfants mâchent les hochets, quand ils sont près de faire des dents։ ‖ 3. Ծամել անյարգ. (ընդ. և փչ.)։

Mâcheur, euse (մաշօր, ուզ) ե. ա. Ծամող։ — de tabac։ ‖ 2. Ընկերակից. շատախօսը. (ոչ.)։

Machiavélique (մաքիավելիք. քան սովոնց մասիավելիք) ած. ա. Մաքիաւելեան. Un gouvernement —։ ‖ 2. Մաքիաւելեան. նենգաւոր. գրժամտեան. Il conçut un projet —։

† **Machiavéliquement** (մաքիավելիքման) ք. Մաքիաւելեան օրինակով. նենգաւորապէս։

Machiavélisme (մաքիավելիզմ) ե. ար. ա. Մաքիաւելեան քաղաքագիտութիւն. *մաքիաւելականութիւն։ ‖ 2. Մաքիաւելեան քաղաքագիտութիւն։ ‖ 3. Մաքիաւելեան սկզբունք, նենգաւորութիւն։

Machiavéliste (մաքիավելիսթ) ե. Հետեւող սկզբանց Մաքիաւելեայ. մաքիաւելեան։

Mâchicatoire (մաշիգատուար) ե. ար. Կտրիճ ծառի մրգի. *ծառենի։ Le bétel est un —։

Mâchicoulis (մաշիգուլի) ե. ար. տես Mâchecoulis.

Machinal, ale (մաշինալ, ալ) ած. Մեքենական։ Mouvement —. յած. Machinaux. (նորբ)։

Machinalement (մաշինալման) ք. Իբրեւ զմեքենայ. *մեքենաբար։ Agir, obéir —։

Machinateur, † trice (մաշինատէօր, տրիս) ե. Մեքենայիչ. նենգագործ։

Machination (մաշինասիօն) ե. եր. Մեքենայութիւն. մեքենայ. մեքենաւորութիւն. գաղտաճառութիւն։ — infernale. Sa — a tourné contre lui։

Machine (մաշին') ե. եր. ա. Մեքենայ. գործի. ապարատ։ — fort ingénieuse. Inventer une —. Monter, démonter une —. Un cabinet de machines. — à vapeur. *Շոգեշարժ մեքենայ։ ‖ 2. Մեքենայ նախնեաց ստեղծեալ նեռս, քարբին. մեռնգիրն. նեռաքնիչ. քարբնիչ։ Faire avancer la — contre la place assiégée. L'invention de la poudre à canon a fait renoncer aux machines de guerre employées par les anciens։ ‖ 3. Մեքենայ. կազմած։ Une montre est une — compliquée. La — du corps humain. La — de l'univers, la — ronde. Մեքենայ աթեղրագործ. ատեղծիչը. երկիր. (ի բնագէտ.)։ ‖ 4. Մեքենայ (մեծ ապարանք)։ ‖ 5. (ենթաբ.) Մեքենայ. մեքենաւորութիւն. Հնարագիտութիւն. խորագիտութիւն։ Il a remué toute sorte de machines pour parvenir à ses fins։ ‖ 6. (ենթաբ.) Հրաշակերտ շինուած. Հոյակապ կազմած. (հնուց)։ L'église de Saint-Pierre de Rome est une étonnante —։

Machiner (մաշինէ) բ. ն. ա. Կարգել զմեքենայս (մեծ ապարանիք)։ ‖ 2. (ենթաբ.) Մեքենայել. նենգել. նենգ գործել։ Il machine votre perte։ [գործ։

† **Machineur** (մաշինօր) ե. ար. Մեքենայիչ. նենգաւոր։

Machiniste (մաշինիսթ) ե. ար. ա. *Մեքենագիտաց. *մեքենագործ. *մեքենավար։ C'est un habile —։ ‖ 2. *Մեքենագործ (մեծ ապարանիք)։ Le — de l'Opéra։

Mâchoire (մաշուար) ե. եր. ա. Կտրճած ոսկրակէն յարտաքս հաստատեալ կան առատծունք. կզակ. կլտփն. ծնօտ. ծամելիք. մեռս բերանոյ. Ս. խամճիկ։ La — inférieure, supérieure. La — de dessous est mobile. Un coup de poing dans la —. Jouer des mâchoires. (ենթաբ. և ընդ.) Միամիտել. ատել։ C'est une —. (ենթաբ. և փչ.) Մանրամիտ է. ծանրախօս է։ ‖ 2. Երկու երկաթեղէն կտրճած որ բանան և փակին առ ի պինդ բռնել զինչ։ Les mâchoires d'un étau։ ‖ 3. Մասն բռնչ ատելոյ [chien] երկաթհատի հրացանի ար գնդի քարն. Ս. խամճիկ։

Mâchonner (մաշնէ) բ. ն. ա. Ծամել գժուռատրամ ատամանց յօժարութեան. Ս. լսելոմել. (ատե. ծամծմել). (ընդ.)։ ‖ 2. (ենթաբ.) Ոչ յատակութեամբ խօսել. Ս. լսելոմել։ Ne faire que — ses paroles։

Mâchurer (մաշուրէ) բ. ն. Ալաւեզնել. աղտոտել. (ընդ.)։ — du papier, le visage։

Macis (մասի) ե. ար. Ընկերին կեղեւ պատիրուսակի եամ ծիկնահատզի [noix de muscade]. պիտոյ։

A. **Macle** եամ **Maere** (մափլ, մափլ) ե. եր. Գառագի քնձ. չրագին. չրագին մուշտամիրգ։ (ոչ և Châtaigne d'eau)։

B. **Macle** (մափլ) ե. եր. Գոյր բիւրեղացեայ. *խաչաձեւ։

† **Macler** (մափլէ) բ. ն. տես † Démacler.

Maçon (մասի) ե. ար. ա. Գործաւոր. արհեստաւոր. Ս. արհեստիր. տիւոյ։ Avoir les maçons chez soi. Un bon —. Maître —. Վարպետ արհեստաւոր։ Aide-—. տես ci-devant l'Aide, B. ‖ 2. տես Franc-maçon.

† **Maçon** (մասի) ե. ար. Գինի քնձ Մահմետ քաղաքի Գաղղիացւոց. *մուհան։ Du vieux —։

Maçonnage (մասոնաժ) ե. ար. Գործ արհեստիքին. արհեստ։ Le — de ce mur est bon։

Maçonner (մասոնէ) բ. ն. ա. Շինել արհեստ։ ‖ 2. Խնուլ քարտաշ, շաղախով. արհել. հիւսել։ Il faut — cette porte, cette fenêtre։ ‖ 3. (ենթաբ. և ընդ.) Խոշտագոյնս գործել։ Voyez comme il a maçonné cela։

Maçonnerie (մասոնըի) ե. եր. ա. Արհեստ գաղտաճառ. *արհեստագրութիւն։ ‖ 2. Գործ, շինուած արհեստիր. արհեստ։ Une bonne —։ ‖ 3. տես Franc-maçonnerie.

Maçonnique (մասոնիք) ած. *Ալաւարհեստական։ Société —։

† **Macque** (մաք) ե. եր. Քարկին (կենդանի և վշտ [lin])։

† **Macquer** (մաքէ) բ. ն. Փշրել քարկոյզ (գիանեի և վշոյ)։

Macre (մափր) ե. եր. տես Macle, A.

Macreuse (մափրոզ) ե. եր. Թռչ. ջնձ ծովային, սրոյ մին է տեսակ. *մուկրոյ։ L'Église permet de manger des macreuses en carême։

† **Macrobiotique** (մափրոպիոթիք) ե. եր. Ալառնուն երկայնակեցութեան. *երկայնակենդանական։

† **Macrocéphale** (մափրոսեֆալ') ած. Մեծագլուխ։

Macrocosme (մափրոզոմ) ե. ար. Հսկայագործ աշխարհ. (հակադրութեամբ փոքրոն աշխարհի [Microcosme], որ է մարդս)։

† **Macroscien, ienne** (մափրոսիէն, իէն') ած. *Երկայնատեսութեան (ժամանակաց եամ բնական տեսանելոյ գտութեաց)։

Maculature (մաքիւլատուր) ե. եր. ա. Ալաւեզնի (զթերթս տպագրեալս)։ ‖ 2. Ալաւեզնի թերթ տպագրեալ։ Il faut envelopper ces feuilles avec des maculatures։ ‖ 3. Թերթ տպագրեալ որ վաթի ի պատուկ ջնձ։ Ces ouvrages ont tellement vieilli, qu'il faut en faire des maculatures։

Macule (մաքիւլ') ե. եր. ա. Ալտուտ. տպագրութիւնք. բիծ։ Ce papier est plein de macules. Agneau sans —. Գառն անարատ. գրխատուտ. (բուռ առաքեալ տպագրութեան)։ ‖ 2. Բիծ (ի սկաւեզն եամ յանիւն [disque] արեգական)։

Maculer (մաքիւլէ) բ. ն. Ալաւեզնել, տպատուել (զթերթս նորոգ տպագրեալս)։ [լոց)։ — բ. ն. Ալաւեզնել, տպատուել (թերթս նոր տպագրե-

Digitized by Google

Madame (մատ՛) ն. իգ. 1. Ազնուական պատուական առեւտրական յարգալի ժամանակակից կանանց անուանց [chevalier]. տիկին։ || 2. Ազնուական պատուական առեւտրական առանձին կանանց կամ տարամիանց. տիկին։ Madame la baronne կամ հասնաւոտաւորեան Mme la baronne. Ma chère madame. (սովորաբար ասի Ma chère dame). յն. Mesdames. (մերթ ասի եւ ընդ. † Madames. "Les madames qui me font tant d'honnêtetés." sév. || 3. Ազնուական պատուական առեւտրական տարեցի օրիորդաց. տիկին։ Madame Élisabeth. Mesdames de France։ || 4. Անգրանիկ գուստր (տղայի Գազելցաց կամ նախնեան տղայոյրգ.). տիկին։ || 5. Կին եղբօր տղայի Գազելցաց. տիկին։ || 6. Ազնուական պատուական կանանիկաստուհաց, տղբայրաստուհաց. տիկին։ Mesdames les chanoinesses de Remiremont։

Madapolam (մատ՛ոլամ՛) ն. տղ. Հասա կալիկա [calicot] յօրինեալ ի Մադագասկար քաղաքի Հնդկաց. *մադագասկար. մատ՛ոլ։

Madéfaction (մատ՛էֆ՛ակ՛սիօն) ն. իգ. Թանալն. առաջ գայուածանալն. (բան գեղագործաց)։

Madéfier (մատ՛էֆ՛իէ) բ. ն. Թանալ. առ՛իկացուցանել. (բան գեղագործաց)։

Madeleine (մատ՛էլէն՛) յն. ած. իգ. Կին մեղաւոր որ զՀիսուս առ սուս ձգեաւոր. Մագդաղենացի. Աշխարհիկցի (Մարիամ). (առս Պ. կ. Ի. 37–50)։ Pleurer comme une Madeleine. Լալ իբրև զՄագդաղենացի. Հեղուլ արտասուս բազում։

† — ն. իգ. 1. կարիանգակ ինչ փոքրիկ։ || 2. Ապր ինչ տանձի։ || 3. Ապր ինչ գեղձի։

Madelonnettes (մատ՛էլ՛ոնէտ՛) ն. իգ. յն. 1. Անուն հաւաստաւորի, յորոց վանս ապաշխարելին կանայք մեղաւորք։ || 2. Աղքատաբար խառնակեցիկ կանանց. *զգաստարան։

Mademoiselle (մատ՛էմուազէլ՛) ն. իգ. 1. Անուն պատուական առեւտրական կնոջ առնապիղոջ [mariée] որ չէր ազնուական. (կ.)։ || 2. Անուն պատուական աղջկանց. օրիորդ։ J'ai vu hier — votre sœur։ Գրի հասնաւոտաւորեանդ Mlle. յն. Mesdemoiselles։ || 3. Անուն պատուական գաւառի եղբօր տղայի Գազելցաց. Օրիորդ։

† **Madère** (մատ՛էր) ն. տղ. Գինի Մադերայ կղզւոջ. *մադերայ։ Du bon —։

Madone (մատ՛ն՛) ն. իգ. Գաւակեր Տիրամօր։ Une — en bois, en marbre. L'Italie est pleine de madones։

Madrague (մատ՛րակ՛) ն. իգ. կազմած ձկնորսաց ի չուանաց և յատկանաց առ որսալոյ զերծ ձուկն [thon] և զայլ ձկունս. թարգ։ Pêcher à la —։

— վկած. "Ես է Մարգար եւ յոսափել խոստովանաց, և երթեալ ձեզ ծեծել՝ որսալ Ախոսրեանն Իսլի՝ տեսի երեսս յիմոց, և ընկերեալ զաւակին՝ հանել զհասարակ զլուխ և զձիւն երեսին, և որ պիտան յերեսին՝ ի խորն անկան, և անցեալ ետի զնաս տասանան և հինգ." Ան. Շեր. (Պատճառեն *almadraba*, որ է տեղ. Եւ հայերէն, ի զերծեալ բանեալ, չուրջ փակել, կամ ի որսալ բանէն որ է վազեալ ձկից)։

Madras (մատ՛րաս) ն. տղ. կերպաս ինչ Հնդկաց մեծագնաւեչ և բամբակահիւսեալ. *մադրաս։

Madré, ée (մատ՛րէ) ած. 1. Փոսոկ. խայտ. (տե՛ս խառնաւորիկ). Porcelaine madrée։ || 2. (փոխ.) խորամանկ. բազմահնար։ Il est —։ Վ՛ազգ եւս իբր ն. C'est un —։

Madrépore (մատ՛րէփ՛որ) ն. տղ. Ապր ինչ քարաւոր բունոյ պոլիպոդից [polype]. *քարամոյզ։

Madrier (մատ՛րիէ) ն. տղ. Կաւազ տախտակ ի կազնի ծառոյ։ Le plancher de ce pont de bateaux est formé de madriers։

Madrigal (մատ՛րիկ՛ալ) ն. տղ. 1. Ապր հանճարեալ բանաստեղծութեան, յորում է մեղմութիւն ինչ հանճարեղ և գնահատից [galant]. *մանկերգ։ Un joli —։ || 2. Բանիք փազաքշանաց առ կանայս. քծնաբանութիւն։ Il va débitant des madrigaux à toutes les dames։

† **Madrure** (մատ՛ուր) ն. իգ. 1. Գիսակք, եղակք (գիսոյն)։ || 2. Խոյաւորք (մերթ ի ականանց)։

Maëstral (մահէսթրալ՛) ն. տղ. տես Mistral.

Maffé, ée կամ **Maffu, ue** (մաֆ՛, մաֆ՛ը) ած. *Մեծայար. (տե՛ս Բշխել). (ընդ. և խոսք)։

† **Maforte** (մաֆ՛որթ) ն. տղ. Ազատական կամ կրճնոց [manteau] ինչ նախնի միջնադարից. նախարար։

Magasin (մագազի՛ն) ն. տղ. 1. Տեղ պահելոյ գործ ճառս. մեծ երանոց. վաճառատուն։ Avoir des marchandises en —. On a construit de grands magasins։ || 2. խանութ. վաճառատուն։ — de livres, d'épiceries, de modes. Les magasins de Paris. Commis, demoiselle de —. խանութի մնուածք, օրիորդ։ || 3. Մթերանոց (զինուց, վառօդոյ և պարկնի զօրաց)։ — de կամ à poudre. *վ՛առօդարան։ — d'armes. Զինանոց։ — de vivres. Շահմանարան կերակրոց. Համբարանոց։ || 4. Հաւաքումն. մթերք։ Cette bonne ménagère a fait un — de fruits pour l'hiver։ || 5. (փոխ. և ընդ.) Շահմնարան։ Ce prétendu recueil de bons mots n'est qu'un — de sottises։ || † 6. Կախոց [panier] յետակաւոր ճեպընթաց կառաց [diligence], ուր դնեն ծրարք։ || 7. Գազաւածոյք տղ և տղ գրաւորական կամ առաւելական նեւթոց. Շահմնարան։ Le Magasin pittoresque։

Magasinage (մագազինաժ՛) ն. տղ. 1. Դնելն զվաճառս ի մեծ երանոցի։ || 2. Գոսմանակ կալոյ վաճառաց ի մեծ բանոցի։

Magasinier (մագազինիէ) ն. տղ. Գլխապան մեծ երանոցի (վաճառատց). *մեծ երապահ։

Magdaléon (մագդալէո՛ն) ն. տղ. Գլխան ապիզանաւոյ [emplâtre] (բան գեղագործաց)։

A. **Mage** (մաժ՛) ն. տղ. Գասրմ Գաբոնից կերչեան. մոգ։ Les trois mages. Երիք մոգքն որ եկին յԱրեւելից ի Բեթլեհեմ երկիր պագանել Քրիստոսի։

B. **Mage** կամ **Maje** (մաժ՛) ած. տղ. Juge —. Տեղապահ գաւառական գատաւորի. *ընդգատաւոր։

Magicien, ienne (մաժիսիէն՛, իէն՛) ն. 1. Մոգ. կախարդ։ Tout le village le croyait —. Circé, Médée, étaient des magiciennes. Նիկոլ, Մեգէա վհուկք կամ կախարդք էին։ || 2. կախարդ։ Ce poète est un —, un vrai —։

Magie (մաժի՛) ն. իգ. † 1. տես Magisme. || 2. Մոգութիւն. կախարդագործութիւն։ On a cru longtemps à la —. Plusieurs savants ont été accusés de —. — naturelle կամ blanche. Բնական կախարդագործութիւն։ — noire. Դիւական կախարդագործութիւն։ || 3. (փոխ.) հմայագործութիւն. կախարդանք։ La — du chant, de la musique, de la parole։

Magique (մաժի՛ք) ած. 1. Մոգական. կախարդական. գիւթական։ Art, pouvoir —. Paroles magiques. Lanterne —. Մոգական լուսատար։ || 2. (փոխ.) Մոգիկ. կախարդիկ։ Cet homme récite les vers d'une manière —։

Magisme (մաժիս՛մ) ն. տղ. Մոգականական ազանդ նախնի Գասրից. մոգութիւն։

Magister (մաժիսթէր՛) ն. տղ. Վ՛արժապետ (գպրոցի գիղղ)։ C'est le — du village։

Digitized by Google

Magistère (մաջիսթէր) ն. ար. 1. Վարդապետութիւն ասլիճանաւոր կարգի ձիաւորաց [chevalier]. մագիստրոսութիւն: Il prétendait au —: ‖ 2. Իսմանական իշխանութեան մագիստրոսի. մագիստրոսութիւն: Rhodes fut prise par les Turcs pendant deux sous le — de l'Isle-Adam: ‖ 3. Պնդ բան բժշկական, որ հասնութիւր ազդի յոյժ. առաջ գնդի: — d'étain, de plomb:

Magistral, ale (մաջիսթրալ, ալ') ած. 1. Վարդապետական. ճոխաբան: Il s'exprime d'un ton —: ‖ 2. Ընտրյալ քերականութեան. ուսուցչական: Prébende magistrale deux preceptoriale: ‖ 3. Պագիտարոսական (հասարակ պաշտօն [commanderie] ձիաւորաց ասլիճանական կարգին): ‖ 4. Վարժանի առն վարդապետի. վարդապետական: On trouve dans ce livre des pages magistrales: ‖ 5. Գլխաւոր (գիծ յատակագծի, քան ճարտարապետաց): ‖ 6. Հանգիստական քան հրամանի բժշկին (գնդ):

Magistralement (մաջիսթրալման) ած. վարդապետաբար: Ճոխաբար: Parler —:

Magistrat (մաջիսթրա) ն. ար. 1. Պաշտօնեայ յանձնի. առնականալ: Un — intègre, incorruptible: ‖ 2. Քաղաքական [municipal] պաշտօնէից: Le — fit une proclamation:

Magistrature (մաջիսթրատիւր) ն. իգ. 1. Վասնճան, պատիւ առնականի. առնականութիւն: Aspirer, parvenir à la —: ‖ 2. Քաղաք առնականաց. առնականք: Cet homme fait honneur à la —: ‖ 3. Քահանական պաշտաման առնականի. առնականութիւն: Cela est arrivé durant sa —:

† **Magnan** (մանյան) ն. ար. Շերամ: (Որ և Ver à soie):

Magnanerie (մանյանըրի) ն. իգ. Տեղի բուծանելոյ շերամին. °շերամոց:

† **Magnanier** (մանյանիէ) ն. ար. °Շերամաբոյծ:

Magnanime (մանյանիմ) ած. Մեծանձն. մեծոգի. վեհանձն. ազնուական: Prince, cœur —: Վարի և իր ն. ար. Le — a toujours le cœur au-dessus de sa fortune:

Magnanimement (մանյանիմման) ած. Մեծանձնութեամբ. °վեհանձնաբար:

Magnanimité (մանյանիմիթէ) ն. իգ. Մեծանձնութիւն. վեհանձնութիւն. ազնուականութիւն: La — est la vertu des héros:

Magnat (մանյա) ն. ար. Ազատ (ի Թագաւորութեանն Լեհաստանայ և Հունգարացւոց). °մագնատ:

Magnésie (մանյեզի) ն. իգ. Հող բնէ նատրը և ապիստակ յոյժ՝ որ մնծանի ի լեզուս. °մագնիսիայ:

Magnésium (մանյեզիօմ, քան Վկապիմիոյ. մանյեզիօմ, քան Լիթրիւմի) ն. ար. Մետաղ բնէ. °մագնիսիան:

Magnétique (մանյեթիք) ած. °Մագնիսական: Vertu, attraction —: [սաստիկ:

† **Magnétisation** (մանյեթիզասիւն) ն. իգ. °Մագնիսացում:

Magnétiser (մանյեթիզէ) բ. ն. 1. Հաղորդել սահիկ զմագնիսական զօրութիւն. °մագնիսել: Se faire —: ‖ † 2. (ի խոսք.) Ունել ազդեցութիւն մեծ ի վերայ սրտից:

Magnétiseur, †euse (մանյեթիզէօր, էօզ) ն. °Մագնիսող:

Magnétisme (մանյեթիզմ) ն. ար. 1. Զօրութիւն մագնիսականի. °մագնիսականութիւն: Les effets du —: ‖ 2. °Մագնիսականութիւն. °մագնիսաստիճ: — animal. Endormir quelqu'un par le —:

Magnificat (մանիֆիքատ) ն. ար. Օրհնութիւն սրբոյ Կուսին. Մեծացուցանէ: Entonner le *Magnificat*:

Magnificence (մանիֆիսանս) ն. իգ. Մեծասլատ գնացուածք. առատաձեռնութիւն. շքեղութիւն. պայծառասլատութիւն. պերճասլատութիւն: Ce prince les a reçus, les a fêtés avec une — royale, toute royale. La nature étale ici toute sa —. La — d'un palais, և ն. ար. du style:

— յծ. 1. Շքեղ իրք. շքեղութիւնք: Il nous a montré toutes ses magnificences: ‖ 2. Պահք մեծապայծառ. առատաձեռնք պարգեւք: [առատ առնել. (զբ.):

Magnifier (մանիֆիէ) բ. ն. Մեծացուցանել. փառաւորել. պերճասլատել. պերճասլատ առնել. (զբ.):

Magnifique (մանիֆիք) ած. 1. Գեղեցասէր. առատաձեռն: Prince —. — en habits, dans ses meubles: ‖ 2. Շքեղ. մեծասլատ. մեծապայծառ. հոյակապ. փառաւոր. պերճ: Temple —. Habits, présents magnifiques. Réception —: ‖ 3. Գեղեցիկ յոյժ. (ընդ.): Le temps est —: առ ն. ար. Գեղեցասէր: Un —:

Magnifiquement (մանիֆիքման) մ. Մեծասլատ փառաւորութեամբ. շքեղութեամբ: Il vit — chez lui: Աթ և ն. ար. Platon parle — de Dieu:

Magnolier (մանոլիէ, քան Վկապիմիոյ. մանոլիա, քան Լիթրէի) ն. ար. Ծառ բնէ Ամերիկայ գեղեցիկ ծաղկօք. °մագնոլիենի: (Աթ և † Magnolia, ն. ար.):

A. **Magot** (մաթօ) ն. ար. 1. Կապիկ բնէ մեծ և առնասուան: Un — qui danse sur la corde: ‖ 2. (ն. ար. և ընդ.) Ուր անգղելոյ յոյժ. կապիկ: C'est un —, un vrai —: ‖ 3. (ն. ար. և ընդ.) Ուր շինական: ‖ 4. Վայրենագոյ պատկեր ճենապակեայ [de porcelaine] գործ. քաղքենի: — de la Chine: ‖ 5. Վայրենագոյ նկար:

B. **Magot** (մաթօ) ն. ար. Ագռաւի գոր առնէ աք ի պահեստ. ծածկեալ մի-երգ ապրանքի: Il avait mis son — dans la cave: [ի Bois.

Mahaleb (մահալէպ) ն. ար. տես Bois de Sainte-Lucie

Mahométan, ane (մահոմէթան, ան') ած. և ն. Մահմետական: Les peuples mahométans. Épouser une mahométane:

Mahométisme (մահոմէթիզմ) ն. ար. Մահմետականգործ. մահմետականութիւն. առաքելութիւն:

† **Mahonne** (մահ') ն. իգ. °Յանասա [galère] բնէ Տաճկաց. °մահոնայ. մահոնա:

Mai (մէ) ն. ար. 1. Հինգերորդ ամիս առտւոյ. մայիս. (քան մեզ՝ մայիսի): Le mois de —. À la fin de —. La mi- —. Կէս ամառնային մայիսի: ‖ 2. Ուռա առնիկալ յանառիկաւ առաջնոյ առտւոյ մայիսի առաջին գրան ուրուք ի նշան մեծ ծառանաց. մայիսեան ծառ: Planter le —. Danser autour du —: [(յԱրեւելս). Ձիգուն:

Maidan (մէդան) ն. ար. Հրապարակ, վաճառանոց

† **Maie** (մէ) ն. իգ. 1. Աւրկղ պահելոյ գՀաց. Հացագիր: (Որ և Huche): ‖ 2. Տաշտ թրկելոյ գՀայոց [pâte]. °մակարոյ:

Maieur (մայօր) ն. ար. տես Maire.

A. **Maigre** (մէկր) ած. 1. Վատ. Նիհար. Ս. Նիհար. Ս. աւազ. Ս. վատոյժ: Il est très —. Il est si —, que les os lui percent la peau. Il a acheté des bœufs maigres pour les engraisser: ‖ 2. Անճարպ. անեղս (խորհրդ): Soupe —. Թան պահոց: Jour —. Օր յորում չէ օրէն քրիստոնէից ուտել միս. օր պահոց. Գ. խաւարկ: ‖ 3. Դիպչէ, առկաս (կերակուր): Un — repas. Il nous a fait faire — chère: ‖ 4. (ն. ար.) Պակասաբեր. տմխալ. ցամաքք (երկիր): ‖ 5. (ն. ար.) Զիչին. ոչնչին. գոյչէ: Voilà de maigres raisons. Un — sujet. Դոյչէ բնէ իր. քիչ բնէ իր: Il s'est fâché pour un — sujet. Un sujet —. Դոյչէ, տմխալ նիւթ: Cet orateur a choisi un sujet bien —:

Digitized by Google

‖ 6. (ֆիգուր.) Ներկ. Ի. վառոդի. Pinceau, crayon — . Couleur — . ‖ 7. Ծուբր, վրձին (նշանառության). — ֆ. ած. 1. Անմարդ մնան (մսոյ). Je ne veux point du gras de ce jambon, je veux du — . ‖ 2. Ներաձուց պատիժ. Le — me fait mal, m'échauffe. Faire, manger — . Հրամայել ի մեզ. ուտել կերակուրս պատիժ. պատիժ պատիւ. ‖ 3. Ցամաքական մնան (գետոյ). — ս. † Ներկ ինչ օրինակաւ. Dessiner, peindre — . Étamper — . տես յԷtamper.

B. **Maigre** (մէ֊գր) ֆ. ած. Մեծ ձուկին ինչ ծագմամբ.

Maigrelet, ette (մէ֊գրլէ, լէթ) տ. Մակաբուկ մի վիճակ. (աղ. ներհարկիկ). (ընտ.) Cet enfant est — .

Maigrement (մէ֊գրման) ս. Մակաբաբար. ազգալիքաբար. Il a de quoi vivre, mais bien — .

Maigret, ette (մէ֊գրէ, էթ) տ. Մակաբուկ մի վիճակ. (աղ. ներհարկիկ). (ընտ. և խոյն).

Maigreur (մէ֊գրէօր) ֆ. Ի. 1. Վ. տմխան լինել. *վատաբնութիւն. Ը. ներհարաբնութիւն. Ը. վատաբնաբնութիւն. Je ne vis jamais une si grande — . ‖ 2. Մակաբարիկն լինել (երկրի). տակաբարիկութիւն. Ը. վատաբնաբնութիւն. ‖ 3. (ֆիգուր.) *Վ. տաբնութիւն (տեառն, բան հարատարակաւոց). ‖ 4. (ֆիգուր.) Ցամաքականութիւն (մեռ). Նուազութիւն, սակաբնութիւն (գրաբարական ներբին). La — de son sujet l'a forcé d'avoir recours à des épisodes.

Maigrir (մէ֊գրիր) ֆ. ը. Վ. տարբ. տնաբարել. Ի. ներհարարել. Ը. վատաբնաբնել. Ը. տաբնել. Il maigrit à vue d'œil.

— ֆ. ն. Վ. տմխան ցաբցանել, երեսցաբցանել. Ces vêtements noirs et cette longue barbe le maigrissent.

Mail (մայլ) ֆ. ած. 1. Մակաբան փայտաբար երկաթեայ ծայրը արով վարին զգնգակ տաբաթեայ [de buis]. Ը. ճմկան, (պրս. ֆիլ.ման). Votre — est trop pesant. Il a rompu son — . ‖ 2. Խաղ վարելոյ հանգամանաբար գնգակ. մանգամանան խաղ. Ը. գաբնդխաղ. Jouer au — . ‖ 3. Տեղի փաղնգաբար. *գաբնդխաղարան. Un — planté d'arbres. ‖ 4. Մեծ մուրճ (քարահատաց [carrier]).

A. **Maille** (մայլ) ֆ. Ի. 1. Օղ (հիմնաբանեայ գաբգաբայի, տաբգանի). տակ. Il y a une — rompue à votre bas. Les mailles d'un filet. Անձր տաբգանի. ‖ 2. Ծղ (զրահից). Une chemise, une cotte de mailles. Շապիկը ի փոքրիկ օղից երկաթեայ՝ որ պատէր զմարմինն ի հարաբանաց զինուց. զրահ վերս. քաշկոցագործ զրահ (?). քաշկոցագործ պատմաբանան (?). ինաբաց (?). Jaque de mailles. տես ի Jaque, A. (տես և Haubert). — à — se fait le haubergeon. (տես.) տես ի Haubergeon. ‖ † 3. Օղակ (չղթայից).

B. **Maille** (մայլ) ֆ. Ի. 1. Գինակ (ի փիաաբա մանաբաց կոպաբաաբ). ‖ 2. Բաբգրակ բիծ (բբայ ակաց).

C. **Maille** (մայլ) ֆ. Ի. 1. Գինի գբամիկ ինչ Գաղղիացոց, որ արժէր կէս գինաբ [denier]. բնիկն. նաբգաբանիկ. գանգ. (ՈԲ և. Obole). Il n'a ni denier ni — . N'avoir ni sou ni — . (ֆիգուր.) Լինել ապբգաբա յայժ. Cela ne vaut pas une — . Զարժէ և ոչ գանգ մի. Avoir — à partir avec quelqu'un. (ֆիգուր.) Ունել կռիւ ընդ ոմանէ. ‖ † 2. Զարբգագ մնան ասնկաց [once]. գանգ.

Maillechort (մայլշէօր) ֆ. ած. Խառնուած պղնձոյ, գինկի [zinc] և նիկելի, որ ասի զգոյն արծաթոյ. *մայլշաբա. (Յանաբանի երկաց Հնդաբացոց Maillot և. Chorier գաբֆաբագոյ Լիոն քաղաքի). Cuiller en — . Couverts de — .

†A. **Maillet** (մայլէ) ֆ. ն. 1. Գաբծել ասաբանս. ‖ 2. Տնկել զաբգաբացոյս [échalas] արձոյ Հաստատ հնաստաբաս բնականէ ի միանադէ. ‖ 3. Զգեցաբցանել ասելիք պատիճ վերս. ‖ 4. Գնել, արկանել ի պատրաստ պատահան շան շնհատաբ [collier] վերս. [քաստ.).

B. **Maillet** (մայլէ) ֆ. ը. Գիտականաբել (մնաստել կաբ †c. **Maillet** (մայլէ) ֆ. ն. Հարկանել գրճատիաբ [mailler]. [Գ. գրճատիկ. ֆօֆոտ.

Maillet (մայլէ) տ. ած. Թաղի փայտակաբ երկրկրիկ.

Mailloche (մայլօշ) տ. Ի. 1. Մեծ գրճատիկ փայտակերէն. ‖ † 2. Յատն կամ մնաբգ երկաթիկ.

Maillot (մայօ) ֆ. ած. 1. Կտաս պատիճ պատահան պնգնին զմանուկ ատ ի ներկցաբցանել. խոտնատաբգիր. Les conseils de J. J. Rousseau ont fait abandonner l'usage du — . ‖ 2. Կտաս պատահոյ զմանուկ յորդորիկ. խոտնատաբգիր. Գ. պինդ. Un enfant au — . Մանուկ խոտնատաբգաբատաս. ‖ † 3. Մանուկ խոտնատաբգատաս. ‖ 4. Զատաբ [collant] վարտիկ կաբատաբ կոնաձոյ ներկաթեայ. *պնգատաբգատիկ.

Maillure (մայլիւր) ֆ. Ի. Խոյատաբգիր (պատահան հատատաբ).

Main (մէն) ֆ. իգ. 1. Ձեռն. La — droite. Ը. ձեռն. ազ. La — gauche. Le creux, la paume, le plat de la — . Les doigts de la — . Se laver les mains. Avancer, retirer la — . Ձգել, տմիփոփել զձեռն. Baiser la — de quelqu'un. Conduire, mener quelqu'un par la — . Քմնատել ձգել զոք. զձեռատել ատաբաբ ատբաբ տմել. տմել, ատաբձնոգիկ ձեռատի. Joindre les mains. Se présenter les mains vides. Երեսել ատաբձի ատբաբ ձեռատնոյն. յատնգիսեան լինել ատձք գատատրիսեռեան, ատնայիսեռեան, ատատնց տրծաբձոյ կամ ատատնց պարգեատց. Mettre la — sur la garde de son épée. Գնել զձեռն ի կառատ սրոյն. ի կառատ վազախատաբձին Հատատատել զաբձն. Faire signe de la — . Ձեռատբ նշանագի ատնել. Tuer ses enfants de sa propre — . Ինքեան ձեռաք ազատնատնել զզաբկս իւր. ինքեանձեռն լինել մեռ սրբոյս. Blanche — , — blanche. Ձեռն. Battre des mains. տես ի Battre, բ. ը. 1. Grand comme la — . փոքրիկ. Il a chez lui un théâtre grand comme la — . Tenir dans la — . Ի ինել փոքրիկ յոյժ. J'en mettrais ma — au feu. Ի կայեաւ ատնհագին Հատատատատ, ինեատբ երեք ազգ ատյգատբ է. ատնեցից զձեռն իմ ի հուր. † Avoir des mains de beurre. (ֆիգուր.) Ունել ձեռս լատ ծեռատ. գիւրատ իրազատ ի ձեռատց. En un tour de — . տես ի Tour. N'y pas aller de — morte. 1. Հարկանել ատժգին. ‖ 2. (ֆիգուր. և ընտ.) Զինագիր (յոգ բատնիքս). L'argent ne lui tient pas dans les mains, lui fond dans les mains. (ֆիգուր.) Յատնօգատ ծախել զինչն. վատնել է. Les mains lui démangent. տես ի Démanger. Les mains m'en tombent, m'en sont tombées. Ձարձանատաւ, զարձաւ, յոգ յայժ. Հիացեալ զարձանատաւ, զարձացայ. Faire tomber les armes des mains de quelqu'un. (ֆիգուր.) տես յArme, 1. S'arracher des mains quelqu'un, quelque chose. Ցփիշատակել զոք կամ զինչ ի միանադէ ձեռատց. Sortir des mains de quelqu'un. (ֆիգուր. և ընտ.) Ելանել բատ ձեռատ. պրծանել ի ձեռատց ատբաբ. Ensanglanter ses mains. Թաբձատել զձեռս յարիւն. գործել ատատանութիւն. Manger dans la — . 1. Ուտել ընատանեցեալ. տնատնոյ ի մէջ ձեռատն տնգրոյ. կերբակրիկ ի ձեռատնէ (ա). ‖ 2. (ֆիգուր. և ընտ.) Լինել յոգ ընատանի. Imposition des mains. Ձեռնադրութիւն. Donner la — à une dame. Ունել զինն զձեռատնէ ատ ի յոտատրիկել զնա. Donner, prêter la — à quelqu'un. (ֆիգուր.) Ձեռն տալ ատնձ. ձեռնտատ, նպատատ լինել. օգնել. Donner les mains à quelque chose.

Digitized by Google

(ֆիգուր.) Զեռն հաւանութեան, ամէ հաւանութեան տալ. հաւանիլ. հաճիլ։ Après s'être longtemps opposé à ce mariage, il a fini par y donner les mains. Prêter ses mains à . . . Լինել գործի (պատուածոյին վրէժխնդրութեան)։ Donner les mains. Զեռս տալ. զպատրաստութիւն խոստովանիլ. տեղի տալ. զիջանիլ։ Se donner la — . Ի. Զեռնտաս լինել ինքնին. ապականիլ լինել։ ‖ Բ. Միանալ (երկուց բանակաց)։ ‖ Գ. (ֆիգուր.) Հաւանիլոյ լինել. միաբանիլ։ Faire sa — . (ֆիգուր. և ընդ.) Գոզանալ. խրթել։ Lever sa — sur quelqu'un. Զեռս ամբառնալ առ ի հարկանել զոք. (աստ. ձեռք վերցնել մեկուն դէմ)։ Lever (յամ) élever les mains au ciel. Ամբառնալ զձեռս յերկինս (յաղօթիլ)։ Mettre l'épée à la — . Մերկացուցանել, ձգել զսուր։ Mettre la — à un travail matériel. Գործակից լինել աշխատութեան իմիք։ Mettre la — à l'œuvre, à l'ouvrage. (ֆիգուր.) Զեռն ի գործ առնել. բանեն հարկանել զգործդ. միջամուխ լինել ի գործ. ձեռնարկել. (աստ. ձեռք զարնել)։ Mettre à quelqu'un les armes, le poignard à la — . (ֆիգուր.) Վառնել սրով, գաշոյնիւ զոմէ ուրուք. մղել զոք ի պատերազմ, ի սպանութիւն։ Mettre à quelqu'un le marché à la — . (ֆիգուր.) տես ի Marché. Mettre la — sur quelque chose. Ի. Ընդունել. գրասիլ։ ‖ Բ. Գտանիլ։ Je cherche en vain ce livre, je ne puis mettre la — dessus. Mettre à quelqu'un la — sur le collet. տես ի Collet, 1. Mettre la — sur quelqu'un. Հարկանիլ զոք. (աստ. ձեռք վերցնել մեկուն դէմ)։ À la — . Ի. Զեռամբ. ձեռամբացի։ Prendre les poissons à la — . ‖ Բ. ի ձեռին։ Les armes à la — . Զէն ի ձեռին։ Avoir quelque chose à la — . Ունել ինչ առձեռն պատրաստ, ընդ ձեռամբ, ի ձեռս, ի բանն, առ առս։ Être à la — . (ֆիգուր.) Լինել գիւրաբարոյ, բարեհամբոյր։ À deux mains. Երկդռամբք ձեռօք։ Épée à deux mains. Սուսեր երկայն և լայն զոր ասնէին երկդռամբք ձեռօք. *երկձեռնեան սուսեր։ Cheval à deux mains, à toutes mains. Երիվար հեծանելի և կառատիպ։ Prendre son cœur à deux mains. (ֆիգուր. և ընդ.) տես ի Cœur, 11. Cet homme est à deux mains. (ֆիգուր. և ընդ.) Ունի այդ գործիկ են երկու պաշտամունք, կամ հմուտ է նա երկուց արուեստից։ C'est un homme à toutes mains. (ֆիգուր. և ընդ.) Գործառու է նա առ ամենայն ինչ զոր խնդրէք ի նմանէ. (աստ. այր մարդասէր ձեռքէն ամէն բան կու գայ)։ À pleines mains. Լիաձեռն. լիաբուռն. առատաբեմամբ. յորդաբեմամբ։ Répandre de l'argent à pleines mains. À belles mains. (ֆիգուր. և ընդ.) Ի ձեռամբ. արուեստ և կամք բզկեն. արուեստ և կամեցաւ։ Il en a pris à belles mains. À mains jointes. Զեռնամած։ À — armée. Զինեալ զօրաւ. զինեալ զօրութեամբ. զէն ի ձեռին։ Aux mains. Ի կռիւ։ En venir aux mains. Զեռնամուխ լինել ի կռիւ. (աստ. կռուիլ կռուիլ գալ. ծեծկռտիլ)։ Être aux mains. Լինել ի կռիւ։ Mettre aux mains. Պզել, արկանել ի կռիւ։ La possession de la Sicile mit aux mains Rome et Carthage. Homme de — . Ումբ քաջ. այր գործոյ։ Coup de — . տես ի Coup, 8. Cheval de — . Երիվար զոր ձգէ ոք զձեռանէ և չչհեծանէ ի վերայ. ձիոյգ ի ձեռն։ De — . Զեռամբ. ի ձեռանէ։ De — de maître. Զեռամբ ճարտարի։ De bonne — . Ի. Զեռամբ ճարտարի։ ‖ Բ. Սաստգուցանեմբ։ Je sais cela de bonne — . Լաւայ գայգ ի հաւատարիմ առանէ. (աստ. ազգէ ազգէ, ազգաշունչ մարգէ լսելի գայս)։ De longue — . տես ի Long. De — en — . Զեռն ի ձեռանէ։ Il est assis loin de nous, faites-lui passer cela de — en — . De la — . Ի. Զեռամբ։ Écrire de la — gauche։ ‖ Բ. (ֆիգուր.) Ի ձեռաց. ի կողմանէ։ Je veux pour cet emploi un homme de votre — . De la — à la — . Զեռն ի ձեռն (ո) (տալ զարծաթի առանց մնաբհամբի)։ De la première — . Ի. Ցառաջին ձեռաց. ի ձեռաց առաջինի յօրինուզին կամ վաճառականին։ ‖ Բ. (ֆիգուր.) Ի բոլոր խոկ ազգերէն (տեղեկանալ)։ De toutes mains, de toute — . Խառն յամենեցուն ձեռաց (ընդունել արծաթի)։ D'une —, . . . et de l'autre . . . Միով ձեռամբ . . . և միւսովն. այլովն . . . և այնիկաւ . . . Dans la — , dans les mains de. Ի ձեռս։ Cette somme sera déposée dans la — de . . . En — . Ի ձեռն։ Il prit en — sa lyre d'ivoire. Aller bride en — . (ֆիգուր.) տես ի Bride, 3. Avoir la parole en — , կամ à la — . (ֆիգուր. և ընդ.) Խօսել գիւրաբեմամբ։ Prendre en — . Ցանձն առնուլ. առանձնանիլ։ Être en — . Զեռնհաս, կարոզ լինել։ En bonne — , en bonnes mains. Ի ձեռս, ի խնամս (առն լաւի, հանճարեղի, կարողի)։ L'éducation de ce jeune homme est en bonnes mains. Entre les mains de. Ի ձեռս։ Ma vie est entre vos mains. Sous — . (ֆիգուր.) Գաղտ. ի ծածուկ. (աստ. ձեռքի առակին)։ Sous la — . Ընդ ձեռամբ. առ ձեռն. առ առս. ծօծս։ Il tue le premier qui se trouve sous sa — . Avoir le cœur sur la — . (ֆիգուր. և ընդ.) տես ի Cœur, 7. Tenir la — haute à quelqu'un. (ֆիգուր.) Խստիւ գնալ, խստաբեմամբ վարիլ ընդ ումեք։ La — haute, haut la — . Ի. (ֆիգուր.) Ի խստանաբեմամբ. ճախտաբար։ ‖ Բ. Ցաղթեալ ամենայն գժտարարեմանց. բանեն զօրաբեմամբ։ Il l'a emporté haut la — sur tous ses concurrents. Être haut à la — . (ֆիգուր.) Լինել բանեն, առատիկ, ուժգին։ Faire — basse. տես ի Bas, A. 2. Avoir la — bonne. Լինել ճարտար ձեռօք. ճարտար ձեռս ունել. լինել յաղեզակ ի ձեռագործութիւնս։ Avoir une bonne — . տես ի Ն. 7. Avoir la — légère. Ի. Լինել (վիրարուժի, երասչախ) թեթեւ կամ չոյս ձեռօք. ունել ձեռն յաղեզակ, թեթեւաշարժ։ ‖ Բ. Լինել վազվազուն ձեռօք ի հարկանել. լինել գիւրաշարժ ի հարկանել զոք։ (Որ և Être léger de la — , Avoir la — leste, prompte)։ ‖ Գ. Գաղտնաբար ճարտարութեամբ. (աստ. ձեռքը երկայն բլլալ)։ ‖ Դ. (ֆիգուր.) Զափով վարիլ ի խստանաբեմամբն. մեղմով գնալ։ La dernière — . Ի սարտի աշխատութիւն. (աստ. վերջին ձեռք)։ Donner la (յամ) une dernière — . Ցանգ հանիլ. ի կատարածն հասուցանիլ։ À pleine — . Ի բուռն զբաւեալ, զձեռն. բանալիր։ "Des taffetas roses, des satins à pleine — ." B. DE ST.-P. *Paul et Virg.* Cheval dans la — . Երիվար քաջակերպ։ Ce cheval est léger à la — . տես ի Léger. Lâcher, rendre la — à un cheval. Թուլացուցանիլ զերասանակս երիվարի. ի ազատ արձակութեան։ Lâcher la — à quelqu'un. (ֆիգուր.) Տալ ումեք ազատութիւն առաւելագոյն։ Lâcher la — . (ֆիգուր.) Զիջանիլ յիւրոց պահանջմանց։ Forcer la — . տես ի Forcer, 10. Tenir la — à quelqu'un. (ֆիգուր.) Խստիւ գնալ ընդ ումեք։ Tenir la — à quelque chose. (ֆիգուր.) Հակիլ ի կատարումն (հրամանին)։ Partir de la — . Ի. Լինել (երիվարի) յօժարագնաց։ ‖ Բ. (ֆիգուր. և ընդ.) Ցօժարակամ կատարել զհաճոյս ուրուք։ Gagner à la — . Ցառաջիլ (երիվարի)։ Gagner de la — . (ֆիգուր.) Կանխել. յառաջիլ։ J'eus beau me hâter, il me gagna de la — . Une — lave l'autre. (աստ.) տես ի Laver, 1. ‖ Բ. (ֆիգուր.) Զեռն. (առաջնակ զվիրաւորեալ հակառ)։ La froide — de la mort։ ‖ Գ. (ֆիգուր.) Զեռն. զօրութիւն

Digitized by Google

պատերազմող։ Sa — les a vaincus։ ‖ 4. կողմ. կոյս։ À — droite. ցած կոյս։ À — gauche. ի ձախ կոյս։ (Լաւ եւս À droite, à gauche)։ ‖ 5. Օրինակ դնարելոյ. յօրինուածք դնարուս. ձեռն։ On reconnaît dans ce tableau la — de tel maître։ ‖ 6. Շահիլն ի խազս քարտիցդ եւ ժողովիլն զքարտիս. (տե. ձեռք)։ (Որ եւ Levée)։ Avoir, tenir la —. Լինել առաջին ի խազոլ (ի խազս ինչ քարտիցդ)։ Նախ առաջին ականիլ դնազոլ։ Avoir, faire la —. Բաշխիլ զքարտիս (ի խազս ինչ)։ ‖ 7. Օրինակ գրելոյ ուրուք. դիր ձեռին. ձեռագիր։ Imiter la — de quelqu'un. Avoir une bonne —, une belle —. Ունիլ դիր գեղեցիկ. գեղեցկագիր լինիլ։ ‖ 8. Ամուսնութիւն։ Donner la —, sa — à quelqu'un. Ամուսնանալ ընդ ումեք. (առի զառնէ եւ դինոջէ)։ Donner la — de sa fille à quelqu'un. Տալ ումեք զդուստր իւր կնութեան. Ս. ձեռնադրել։ Mariage de la — gauche. տես ի Gauche, տե. 2. ‖ 9. Բազմեցուցանիլն, կացուցանիլն զոք յոլջմէ իւրմէ. բազմիլն, կալն յոլջմէ սեղան. (հնաոյ)։ Prétendre la — sur quelqu'un։ ‖ 10. Ձեռն. առձն։ Je tiens ce cadeau d'une — bien chère։ ‖ 11. Աշխատութիւն, վաստակ ձեռին։ ‖ 12. (ի խոսք.) Ձեռն. բռնութիւն. իշխանութիւն. զօրութիւն։ Il faut s'humilier sous la — de Dieu. Avoir une — de fer. Ses jours sont en ma —. ի ձեռին իմում են կեանք նորա։ Avoir les mains longues. կարող լինել առնել բարիս կամ չնաոել ումեք. (տե. երկայն ձեռքեր ունենալ)։ (Որ եւ Avoir les bras longs. տես ի Bras, 5)։ ‖ 13. Ձեռք (կապկոց)։ Le singe a quatre mains։ ‖ 14. Ոտք (պապակոյից [perroquet])։ մնգիլք (որոսկան հաւուս)։ ‖ 15. Խիղճ, պատառիճ (որթոյ)։ (Որ եւ Vrille, Cirre)։ ‖ 16. Թի յերկաթի թիթղանէ՝ որ ունի մեզնէ փայտեղէն կարճ յոյժ։ ‖ 17. Կորակուց երկաթ չուանի ջրհորոյ՝ յոր մնծանեն զդոյլն առ ի հանել ջուր. Ս. գաբ։ ‖ 18. Օղակ (ձգոցի [tiroir])։ ականջ։ ‖ 19. Գուան եւ հինգ թերթք քարտիսի. տրցակ։ Le papier se vend à la feuille, à la — et à la rame։

— courante. տես ի Brouillard, B.

= ՎԿԱՁ. (ա) "Աբդ այոկս ընդանօթիւ ի ինդանէն այն (ազանէն) յանէրլիազնինէ, որոկս զի ոչ գայն հանայուլ է, այլ և հանանիզան գլուխ լինի, և ի յերանի էպիսկոպոս." Փիլ. Նախ. Բ. 116։ = (բ) "Տայ յինչ յերան է յերան է յերան յեր." Բիւզ. Դ. ժ. 103. — "Տայր յերան է յերան յցօգտս ասոր ի ուխտադրէն." Բ Մատ. ժԲ. 15։

Main-d'œuvre (դեյ-դ'եվրը) է. ից. 1. Գործ, աշխատութիւն ձեռագործ. գործած։ Ce bijou a plus coûté de — que de matière. յծ. Des mains-d'œuvre։ ‖ 2. Վարձք ձեռագործ. (տե. բանուորչէք. գործազչէք)։

Main-forte (դեյ-ֆոռթ) է. ից. Զօրավիգն. ձեռնտուութիւն. թիկունք օգնականութեան։ Demander —. À —. Բանութեամբ. ուժգին։

Mainlevée (դեյլէվե) է. ից. ի բաց բառնալն զարգելս. (ըստ իրաւագիտաց)։ Demander — d'une saisie-arrêt։

Mainmise (դեյմիզ) է. ից. 1. Ուրկանալն ձեռն. գրաւումն. (ըստ իրաւագիտաց)։ ‖ 2. (ի խոսք. և ընդ.) Հարկանալն զոք. (հզ.)։ User de —. Ձեռնամուխ լինիլ յոք. Հարկանիլ։

Mainmortable (դեյմորթաբլ) տե. 1. Որ զաւակին իւրում ևէթ մերձէ թագուլ զծառայութիւն իւր, և ի մեռանիլն անորդի՝ առնուն տէրն կամ պարոնն [seigneur] ծառայիդ զնա։ Serf, paysan —։ ‖ 2. Ստացուածք մերձաւորաց վանականաց)։

Mainmorte (դեյմորթ) է. ից. 1. Ազատաց վճռակ ստրկաց [serf] կամ ճորտաց [vassal] որ ոչ կարէին թագուլ այլուստ զինչս իւրեանց ի մեռանիլն անորդի, և առնուն տէրն ծառայիդեր զնոսա. *իրաւամերժ։ ‖ 2. Լինիլն անծառայիդ (ընչից մերձաւորութեանց կամ եկեղեցական առց). անդարձութիւն։

Maint, mainte (դեյ, դեյթ) տե. Բազում. (ընդ.)։ — homme. Mainte կամ maintes fois. Բազում անգամ։ Par maints et maints travaux։

Maintenant (դեյթընան) ս. Ա.մ. ատդ։ Revenez, — je ne puis vous recevoir։

— que. դեյ. տե. Ա.մ. զի։ — que nous sommes seuls, je vais vous parler librement։

Maintenir (դեյթընիր) [ընդդի իրրև զTenir.] բ. ն. 1. Զինգ առնել. հաստատել։ Une barre de fer qui maintient la charpente։ ‖ 2. (ի խոսք.) Պահել ի պատուիրեան. զետեղ, հաստատուն, անխախուտ, անաբաս, անվթար, ամբողջ պահել։ — les lois, l'ordre. Il vous a nommé à cette place, il vous y maintiendra։ ‖ 3. Հաստատել (բանիս). պնդել։ Je maintiens que cette opinion est fausse։

= Se —. բ. տե. 1. Հաստատուն, ամբողջ կալ։ Ces murs se maintiennent bien։ ‖ 2. Պահել (զօրաց) զդիրս կամ զտեղի իւրեանց։ ‖ 3. (ի խոսք.) կանգնուն, ի հաստատ կալ. յարատեւել կալ։

Maintenue (դեյթընիւ) է. ից. Հաստատութիւն ի տուացուածի (ըստ իրաւագիտաց). վճիռ պահելոյ զատացեալն։

Maintien (դեյթիեն) է. տր. 1. Պահպանութիւն (կարգաց, հրամանգաց)։ Veiller au — de l'ordre, des lois։ ‖ 2. Դիր, կացք (մարմնոյ և երեսաց). ձև. տեսիլ. կերպարանք։ Noble —. On voit à son — qu'il a été bien élevé։

Maïolique (մայոլիք) է. ից. տես Majolique.

Mairain (մեռեն) է. տր. տես Merrain.

Maire (մեր) է. տր. Գլուխ քաղաքապետական [municipal] պաշտօնէից (քաղաքի). շահապ։ Le — de Bordeaux. Les maires de Paris. Lord- —. Շահապ Լանգան [Londres] քաղաքի։

— du palais. Վերակացու գործոց Տէրութեանն (յամն նախկին թագաւորաց Գազղիացւոց). յարգարիչ պալատեան։

† = տե. տր. Juge —. տես Juge mage ի Mage, B.

Mairie (մերի) է. ից. 1. Պաշտօն շահապի. *շահապութիւն։ ‖ 2. Ժամանակ պաշտամանն շահապի. *շահապութիւն։ Pendant sa —։ ‖ 3. Ապարանք շահապի. *շահապատուն։ Aller à la — pour demander un passeport։

— du palais. Պատիւ, ատեանն, իշխանութիւն յարգարչի պալատեան։

Mais (մե) ս. 1. Pouvoir mais. Je n'en puis mais. Ցնծ ինչ ես այգմ պատճառ։ En puis-je mais de vos sottises? Մեծ ե՞ս ինչ ինծմ պատճառ ձերոցդ անմտութեանց։ ‖ 2. Ա.յս. ապաքէն. արդարև։ Viendrez-vous? — Mais oui։

= ե. 1. Ա.յլ. բայց։ Il est riche, mais avare. Je l'ai, il est vrai, maltraité, mais j'en avais sujet։ ‖ 2. Բայց ապէ. ապէ։ Mais, dites-moi, que voulez-vous faire de tous ces livres? ‖ 3. Ա.յլ և. մանաւանգ թէ։ Non seulement il est bon, mais encore il est généreux։

= է. տր. Դժուարութիւն։ Il y a toujours avec lui des si et des mais։

Maïs (մայս, մայս) է. տր. 1. Հնդիկ ցորեան. *եգիպտացորեան. Գ. լաղտա. Մբոյ պոպոյ։ (Որ եւ Blé de

Digitized by Google

Turquie) ։ ‖ 2. *Լաւ հնդիկ ցորենդ, լաղտի ։* Égrener le — ։ ‖ 3. *Ալիւր հնդիկ ցորենդ, լաղտի ։* Bouillie de — ։

Maison (մեզո) է. իէ. 1. Տուն ։ Belle, grande — . — à un étage, à plusieurs étages. *Տուն միայարկ, բազմայարկ ։* — de brique. *Տուն աղիւսեայ ։* — de campagne. *Ամարաց. ամարաստուն ագարանք. տուն հովանոց ։* — de plaisance. *Տուն խրախճից ։* Bâtir, démolir une — . Garder la — . *Մնալ ի տան. չելանել արտաքս ի տանէ ։* Par-dessus les maisons. (է-ի-ք.) *Անչափ. աստիճ ։* Il a des prétentions par-dessus les maisons. La — du Seigneur. *Տուն Տեառն. տէրունական տաճար. տաճար Երուսաղէմի ։* La — de Dieu. *Տուն տէրունի, տէրունական. տուն Աստուծոյ. եկեղեցի ։* — d'éducation. *տես յ'Éducation, 1.* — de commerce. *Տուն վաճառականութեան. վաճառատուն ։* — de banque. *Տուն տրամանաւորութեան ։* — de ville, — commune. *Տուն ժողովոյ քաղաքավարչական [municipal] պաշտօնէից. *քազաքատուն ։* — d'arrêt, de détention. *Տուն բանտի, կապանաց. բանտ. արգելան ։* — de correction, de force, de pénitence. *Ուղղութեան տուն. տուն խրատու. զգօնարան ։* La — du roi. *Պալատ. (տե՛ ընդ խազ) ։* (*Որ և* Le logis du roi). — de jeu. *Տուն խաղաց. խաղեաց. խաղարան ։* Petites-Maisons. **Ցիմնարանոց ինչ Գարիս քաղաքի ։* Il est à mettre aux Petites-Maisons. ‖ 2. *Աւանին, տնական իրք. տուն ։* Sa — est bien ordonnée. Tenir la — . *Տնտանել, վարել զտուն ։* Faire une bonne — . *Կալուածել, ժողովել ինչս բազումս ։* Avoir une bonne — . *Ասէպ կալուածս առնել. հրաւիրել առէպ ի ճաշ ։* ‖ 3. *Տուն. ընտանիք ։* Il est aimé de toute la — . Toutes les maisons honnêtes de la ville lui sont fermées. Le maître de la — . *Տնտուտէր ։* ‖ 4. *Գերդաստան. ծառայք ։* Un valet et deux servantes composent toute sa — . Faire — nette. *Ի բաց արձակել միանգամայն զամենայն ազատատորս. (ընդ.) ։* Faire — neuve *կամ* — nouvelle. *Առնուլ նոր ազատատորս ։* ‖ 5. *Դասն, տուն, միջոցիկ (արքայի, իշխանի, մեծամեծաց) ։* — militaire du roi, *կամ* — du roi. *Գունդ թիկնապահաց արքունի ։* ‖ 6. (է-ի-ք.) *Տուն. զարմ. առհմ. (տե՛ զպետական և զբնևելի ընտանեաց) ։* — ancienne. Soutenir l'honneur de sa — . La — de France ։ ‖ 7. *Միաբանութիւն, ընկերութիւն (եկեղեցականաց, կրօնաւորաց) ։* La — de Sorbonne ։

— Les douze maisons du soleil, du ciel. *Երկատասան աստեղատունք կամ կենդանակերպք (ըստ աստեղագիտաց) ։*

Maisonnée (մեզոնե) է. իէ. *Ընտանիք. (տե՛.) ։* Je vous amène toute notre — ։

Maisonnette (մեզոնէթ) է. իէ. *Տուն փոքրիկ. անիկ ։* Il est logé dans une — ։

Maître (մէթր) է. ար. 1. Տէր ։ Le — de la maison. *Տանուտէր ։* Un — de maison. Bon, mauvais — . Parler en — . *Խօսել անրաւար, ճոխութեամբ ։* Nul ne peut servir deux maîtres. (ա-ա-ի.) *Ոչ ոք կարէ երկուց տերանց ծառայել. դժուարին է պատահել երկուց գործոց միանգամայն ։* (Տես Մատթ. Զ. 24) ։ ‖ 2. Տէր. *իշխան. թագաւոր. արքայ. կայսր ։* Ils se disputaient pour le choix d'un — . — du monde. *Տէր աշխարհի. աշխարհակալ, երկրակալ տէր. աշխարհատէր ։* ‖ 3. Տէր. *տիրող ։* Dieu est le — de l'univers. César se rendit — de la république. Se rendre — du feu. *Կարճել զմեզութիւն, արգելուլ զծուխ. զմուխն հրգեհի ։* Se rendre — de l'émeute. *Նուաճել զապստամբութիւնն ։* ‖ 4. (է-ի-ք.) Տէր. *իշխան ։* Être — de ses passions. *Կարճել զիւր կարիս ։* Nous sommes maîtres de nos actions. *Ինքնատէրք եմք գործոց մերոց ։* Être — *կամ* le — de faire quelque chose. *Ունել ազատութիւն, իշխանութիւն առնելոյ ինչ. իշխան լինել ։* Vous êtes — de choisir. *Ընտրոյ տէր էք ։* ‖ 5. Տէր. *տասցիչ ։* Il est — de cette terre, de ce château ։ ‖ 6. *Վարդապետ. վարժապետ. ուսուցիչ ։* — de français. L'école normale est destinée à former des maîtres. — ès arts. *Ուսուցիչ մարդկական հրահանգաց [humanités] և փիլիսոփայութեան հաստատեալ ի վարդապետանոցի [université] ։* Père — . *Վերակացու նորընծայից (ի վանս կրօնաւորաց) ։* — d'école. *Վարժապետ դպրոցի. ուսուցիչ տարրական հրահանգաց ։* — d'étude. *տես յ'Étude, 8.* — d'armes. *Մարզիչ զինաշարժութեան. մարտաւոյց ։* — à danser *կամ* de danse. **կազմաւոյց ։* — de chant. **երգոյց ։* — de musique. **նուագոյց ։* — d'académie. **Հեծելոյց ։* Jurer sur la parole du — . *տես ի* Jurer, բ. ը. 1. ‖ 7. *Վարդապետ. Ճարտար. հմուտ. տեղեակ ։* Il est — en éloquence, en poésie ։ ‖ 8. *Վարդապետ (յայտաբանաւոր). տրամաբանապետ ։* — juré. *տես ի* Juré, ած. Passer — . *Հասանել յաստիճան արուեստապետի ։* Il est passé — en fourberie. (է-ի-ք. և ընդ.) *Հասեալ է ի ծայրն խաբեբայութեան. անհնարին խաբեբայ է ։* ‖ 9. *Վերակացու. տեսուչ ։* ‖ 10. Անուն պատուոյ *խօսակից կամ փաստաբանից, նոտարաց. վարդապետ ։* Maître *կամ* Monsieur Me Lachaud, Compter de clerc à — . *տես ի* Clerc, 3. ‖ 11. Անուն պաշտօնէից *ամենից ։* — des requêtes, **Աղերսապետ ։* — des comptes. **Հաշուապետ ։* — des cérémonies. **Կարգապետ ։* — de chapelle. *Երաժշտապետ, դասապետ, առաջնորդ դասուց եկեղեցւոյ ։* Grand — . *Աւագ զինուորական կամ ձիասարական կարգաց. կարգապետ. մեծ մագիստրոս ։* Grand — de l'ordre de Malte ։ ‖ † 12. *Չօրական հեծեալ ։*

— des hautes œuvres. *Դահիճ ։* — des basses œuvres, *Ստորին կոչմանցաց ։*

— gonin. *տես ի* Gonin. — aliboron. *տես յ'*Aliboron.

— d'hôtel. *տես ի* Hôtel.

— Petit- — . (է-ի-ք. և ընդ.) *Երիտասարդ. զարդարկաս և համարձակ ընդ կանայս ։*

— ած. ար. *Գլխաւոր ։* Maître autel *կամ* Maître-autel. *տես յ'*Autel, 2. Le — brin d'une plante ։

Maîtresse (մէթրես) է. իէ. 1. *Տիկին ։* — de maison. *Տանտիկին ։* Les domestiques et leur — ։ ‖ 2. *Աղջիկ կամ կին զոր խնդրէ ոք ի կնութիւն կամ սիրէ. տիկին. տիրուհի ։* Il est fort assidu auprès de sa — ։ ‖ 3. *Աղջիկ կամ կին որ կեայ ընդ առն առանց ամուսնութեան. սիրուհի ։* Il a eu plusieurs maîtresses ։ ‖ 4. *Կին ուսուցիչ. *վարժուհի ։* — de piano ։

— Une — femme. *Կին ճարտար, մտացի. (ընդ.) ։*

— ած. իէ. *Գլխաւոր ։* La — poutre. La — branche. — ancre. *Մայր խարիսխ (նաւու) ։*

Maîtrise (մէթրիզ) է. իէ. 1. Տէրութիւն ։ *իշխանութիւն ։* ‖ 2. *Աստիճան վարդապետի արուեստի. արուեստապետութիւն ։* Gagner la — ։ ‖ 3. *Երաժշտապետութիւն, դասապետութիւն (մայր եկեղեցւոյ) ։* ‖ † 4. Տուն *երաժշտապետի (մայր եկեղեցւոյ) ։*

— Grande — . *Աւագութիւն ձիասարական կարգաց. կարգապետութիւն. մեծ մագիստրոսութիւն ։*

Maîtriser (մէթրիզե) բ. ն. 1. *Տիրել. սիրանալ. իշխել ։* C'est une injustice que de vouloir — ses égaux ։ ‖ 2. *Նուաճել ։* — un cheval, և է-ի-ք. ses passions ։

Digitized by Google

= Se —. ք. ա. Իշխել, անձին իւրում. կարճել զիւր կարիս։

Maje (ժէ) ած. ար. տես Mage, B.

Majesté (ժէսթէ) է. իէ. 1. Մեծվայելչութիւն. մեծութիւն. *վեհութիւն։ La — divine, royale. La — du trône, des lois։ ‖ 2. Իշխանութիւն թագաւորական. վեհապետութիւն։ ‖ 3. Անուն պատուոյ թագաւորաց. ձոխութիւն. Մեծափառութիւն. Վ. Հ. Sa Majesté կամ Հանճարեղութեամբ S. M. le roi. Վ. Հ. շուէդական։ Sa Majesté Suédoise. Վ. Հ. Շուէդացոց։ ‖ 4. Շքեղ, մեծաշուք փառաւորութիւն. *վեհութիւն։ N'admirez-vous pas la — de ce temple?

Majestueusement (ժէսթուէզէման) ած. Մեծաշուք փառաւորութեամբ. մեծվայելչութեամբ։ Il marche —. Ces globes qui roulent — sur nos têtes։

Majestueux, euse (ժէսթուէ, էզ) ած. Մեծաշուք. մեծափառ. մեծվայելուչ. փառաւոր։ Une taille majestueuse. Front, style —։

Majeur, eure (ժէժէր, ժօր') ած. 1. Մեծագոյն. յաճախագոյն։ La majeure partie։ ‖ 2. Մեծ. կարի կարեւոր։ Un intérêt —. Force majeure. տես ի Force, 4. ‖ 3. Հասեալ յիրիցութեան չափս սահմանեալս յօրինաց. երէց. աւագ։ On est — à vingt et un ans։

— Ordres majeurs. Աւագ սարկաւագութիւն (ըստ առաքելական ծարաւիղից, այսինքն կիսատարկաւագութիւն, սարկաւագութիւն, քահանայութիւն)։

= է. ար. յ. Les majeurs. Նախնիք. նախահարք. (Ղ.)։

= է. իէ. Մեծագոյն յառաջադրութիւն կամ նախադասութիւն հաւաքաբանութեան [syllogisme]։

Majolique (ժաւլիք) է. իէ. Նախնի փաւեակք [faïence] Իտալիոյ և Սպանիոյ. *մայորկայ։ (Որ և Maïolique)։

Major (ժաժօր) է. ար. 1. Աւագ սալար [officier] որում յանձն է հոգաբարձութիւնն և հաշուակալութիւն գնդի [régiment] զօրաց. հսմարակալ։ Le — du régiment. — général. Հսմարակալ բանակի։ ‖ 2. Աւագ սալար ընդ իշխանութեամբ հրամանատարի բերդի։ Le — de la place։

= ած. Adjudant-—. Գլխաւոր բազկակից։ Chirurgien-—. *Վ. իւրաքաժապետ (գնդի զօրաց)։ Aide-—. Երկրորդ վիրաբոյժ (գնդի զօրաց)։ Tambour-—. *Թմբկապետ (գնդի զօրաց)։ État-—. տես յ'E ի կարգին։

Majorat (ժաժօրա) է. ար. Անշարժանն առաջնաւանդ անձնատուրեան։

Majordome (ժաժօրտօմ) է. ար. Տաճարապետ կամ սեղանատարդար [maître d'hôtel] (Հանդիսի քահանայապետին, արքային Սպանիացոց)։

A. **Majorité** (ժաժօրիթէ) է. իէ. 1. Օրինական տիք հասակի. երիցութիւն. առագաստութիւն. չափահասութիւն։ Il a atteint l'âge de — կամ sa —։ ‖ 2. Բազմագոյն, առաւելագոյն, մեծ մասն. *մեծամասնութիւն։ La — des Français։

B. **Majorité** (ժաժօրիթէ) է. իէ. Պաշտօն հսմարակալի գնդի զօրաց. հսմարակալութիւն. (Ղ.)։

Majuscule (ժաժիւսքիւլ) ած. Գլխագիր։ Lettre, caractère —։ Վ. ար և իբր է. իէ. Une —։

Maki (մաքի) է. ար. Անասուն ինչ որ ունի մնջոմին, որուն և ասս Հանգոյն կապկի, և ցառուկ երկայն Հանգոյն աղուեսոյ. *առաւնատակապիկ։ — fort adroit. Joli —։

Makis կամ **Maquis** (մաքի) է. ար. Թփուտք. *Թփառան. (ի կորսիկա կղզւոջ)։

Mal, male (մալ, մալ) ած. Զար. յոռի։ Bon gré, — gré. Bon an, — an։

= է. ար. 1. Զար. չարիք. ազէտք։ յէ. Maux. Il n'y a pas de bien sans quelque mélange de —. L'esclavage est le plus grand des maux. Rendre le — pour le bien. Զար ընդ բարւոյ հատուցանել։ Faire du — à quelqu'un. Հատուցանել ումեք չարիս. Ընտա առնել. մեղ առնել. մեղանչել. Ընտալ։ Quel — vous ai-je fait? Զի՞նչ մեղայ ձեզ։ Vouloir du — à quelqu'un. Ըղձանալ ումեք չարիս։ Si vous le fréquentez, il vous en arrivera —, il vous en prendra, — vous en prendra. Եթէ ցանկորդիք ընդ նմա, գոցին զձեզ չարիք, գտիցէ եղեւն, չարեաց կամ վատի պատահիցէ։ De deux maux il faut choisir le moindre. Յերկուց չարեաց փոքրագոյնն է ընտրելի։ ‖ 2. Զար։ La science du bien et du —. Il faut éviter le — et faire le bien. Mettre une femme à —. Հրապուրել, պատրել զկին։ Il n'y a pas de — à. Չիք ինչ Ընտա. Ու՞ր է ախտ։ Quel — y a-t-il à cela? Faire du —. Առնել չար ինչ. (ընդ.)։ ‖ 3. Ցաւ. ախտ. Հիւանդութիւն։ Je sens bien du —. Ce — s'en ira comme il est venu. Tu me fais —. Ցաւեցուցանես զիս։ Le doigt me fait —. Ցաւէ մատանւոյ։ — de tête. Ցաւ գլխոյ. գլխացաւութիւն։ — du pays. տես Nostalgie. — d'aventure. տես յ'Aventure. — caduc. տես ի Caduc. — de cœur. տես ի Cœur, 13. — d'enfant. Ցաւ երկանց. երկունք ծննդականի։ — de mer. *Ծովախտութիւն. *Ծովահարութիւն. *Ծովացաւութիւն։ Avoir le — de mer. *Ծովահար լինել։ — de mère. Ցաւ արգանդի կանանց. Ու. արգանդախեղդ. Ու. որովայնախեղդ. (ար և Hystérie)։ Se faire —. Վ. իրաւորել։ Elle s'est fait — au doigt։ ‖ 4. Զար. աչխատութիւն. առաջադրանք. ազէտք։ Il a bien du — à gagner sa vie. Se donner du —. Աշխատ լինել. առաջադրել։ Avoir du —. (ընդ.) Վ. շատանալ. գժկամանիլ։ À chaque jour suffit son —. (առած.) տես ի Jour. ‖ 5. Վնաս. կորուստ. անիր։ La gelée a fait beaucoup de — aux vignes։ ‖ 6. Անպատեհութիւն։ Cette maison est agréable, le — est qu'on y trouve quelquefois mauvaise compagnie։ ‖ 7. Զարախօսութիւն։ Dire du — de quelqu'un. Զարիս խօսել զումեքէ. վատ խօսել կամ ասել զումեքէ։ ‖ 8. Զար մարդ. չար կողմն։ C'est un homme qui prend tout en —։

= ած. Ոչ բարւոք. չարաչար. չարաչար։ Cette affaire va —. J'ai — entendu. Il écrit —. Ցաւի, յաւելեալ գրէ։ — affermi. Անհաստատ։ Pouvoir — assuré. Իշխանութիւն անհաստատ, խախտուն։ Prendre — une chose. Չարել. գժկամանիլ լինել։ Prendre — un passage. Թիւր իմանալ զբանն։ Se trouver —. Նուաճել. Թալանալ. (տե. մոլեկիք, գերշահութիւն գալ վրան)։ Être — avec quelqu'un. Գժտեալ լինել ընդ ումեք։ Être —. 1. Լինել հիւանդ յոյժ։ ‖ 2. Լինել ի յոյն պայմանի կամ ի վիճակի։ ‖ 3. Լինել ագէտ. (ընդ.)։ Cette jeune fille n'est pas —. Pas —. 1. Բարւոք։ Pas —! Pas —! Continuez։ ‖ 2. Բազում. յոյժ. (ընդ.)։ Il n'y avait pas — de curieux à ce spectacle։

Malachite (մալաքիթ) է. իէ. Անկն ինչ պատուական ի գոյն կանաչ գեղեցիկ. գոհանակ։ La — est un minerai de cuivre։

Malacie (մալաս) է. իէ. Պակասանալ ցանկութիւն յոյն կանանց ուտելոյ զանուտելիս կամ զքաւառակուս։ (Որ և Pica)։

Malactique (մալաքթիք) ած. Կակղացուցիչ (գեղ)։ Վ. ար և իբր է. ար. Un —։ (Առ և Émollient)։

Malade (մալատ) ած. Հիւանդ. ախտացեալ. խօ-

Digitized by Google

Bien —. Fort —. Légèrement, gravement, dangereusement —. — à la mort, à mourir. Ne touchez pas son bras —. Mon chien est —. Ces arbres sont malades. Avoir l'esprit —. Լինել առհասարակ մի յիմար: Cette entreprise est bien —; les fonds manquent. Հիւանդ է ձեռնարկութիւնն. պակասէ արծաթ:

= ած. Հիւանդ. տխուժ է: Ce — est bien bas. Visiter les malades. Հիւանդասեաց երթալ:

Maladie (մալադի) ած. իգ. 1. Հիւանդութիւն. տխուր խօսութիւն: — légère. J'ai appris sa mort avant sa —. — aiguë, chronique, cutanée. Հիւանդութիւն սուր, երկարօրեայ, մաշեցուցիչ: Les maladies des chevaux, des arbres. — du pays. տես Nostalgie: ‖ 2. Համաճարակ հիւանդութիւն [épidémie]: La — est en tel lieu: ‖ 3. Անչափ սէր. մոլութիւն: Il a la — des médailles:

Maladif, ive (մալադիֆ, իվ) ած. Հիւանդոտ. հանապազհիւանդ: Un enfant —. Un corps —:

Maladrerie (մալադրըի) ած. իգ. Հիւանդանոց բորոտից. բորոտանոց. ուրկանոց: (որ և Léproserie):

Maladresse (մալադրես) ած. իգ. Անյաջողակութիւն. փցնուքիւն. ցլխակտէ: Ce domestique est d'une si grande —, qu'il ne peut toucher à rien sans le briser. Il y a bien de la — dans ce discours:

Maladroit, oite (մալադրուա, ուադ) ած. 1. Անյաջողակ. փցուն. անառակ. խամդասաց. ցլխակտ: C'est un ouvrier fort —. Avoir la main maladroite: ‖ 2. (ած.) Զանազ. անհանճար: Cette démarche est bien maladroite: [բաց: Il s'est — excusé:

Maladroitement (մալադրուադման) մ. Զանազաբար. † **Malaga** (մալա) ած. գ. Գինի Մալագա քաղաքի Ազանիացւոց. մալագայ:

Malaguette (մալաղեթ) ած. իգ. Ազգ քիչ պղպեղոյ: (որ և Maniguette):

Malai կամ **Malais** (մալե) ած. գ. Մալայերէն լեզու: = ած. Malais, aise. Մալայերէն, մալայեան (լեզու): La langue malaise:

Malaise (մալեզ) ած. գ. 1. Նեղութիւն. անհանգըստութիւն (մարմնոյ): Avoir du — ‖ 2. (ած.) Նեղութիւն. յոգնութիւն (գործոց): Être dans le —:

Malaisé, ée (մալեզե) ած. 1. Դժուարին: Il est — à gouverner. Il est — de faire telle chose: ‖ 2. Անհանգիստ. անդիւրաբեկ: Un escalier, un chemin —: ‖ 3. Նեղուկ: Un riche —: [կաս: Réussir —:

Malaisément (մալեզեման) մ. Դժուարաբար. վաստա.

Malandre (մալանդր) ած. իգ. 1. Գաստաստուած ի կրկնուածս ծնգաց ձիոյ: ‖ 2. Փտեալ վարսակ [nœud] (փայտի չինութեան):

Malandreux, euse (մալանդրո, իոզ) ած. Փտեալ վարսակաք (փայտ չինութեան): [հատղկատիպ:

Malandrin (մալանդրէն) ած. գ. Աւազակ. յիլուզակ.

Malappris, ise (մալափրի, իզ) ած. և ած. Անկիրթ. անխրատ: Un enfant —. C'est un —:

Malart (մալար) ած. գ. Արու բադ վայրի:

† **Malaventure** (մալավանթիւր) ած. իգ. Զանազ գործած:

Malavisé, ée (մալավիզե) ած. Անզգուշ. անխորհուրդ. անխմաստ: C'est un homme —: Վատ եւս իրր է. C'est un —, une malavisée:

Malaxer (մալաքսե) բ. ն. Թրիել, զանգանիլ զգեզը առ ի կակղացուցանելոյ. Ս. Շոգիլ:

Malbâti, ie (մալպատի) ած. Անհեգնիկ, ապլանդակ մարմնով. (ընդ.): C'est un homme —: Վատ եւս իրր է. Un grand —:

Malcontent, ente (մալքոնթան, անթ) ած. Դժգոհ. տհպատ. (հնաոյ. այժմ՝ առ Mécontent, ente):

Maldisant, ante (մալտիզան, անթ) ած. Զրպարտօն. բամբասող. (հնաոյ. այժմ՝ առ Médisant, ante):

Mâle (մալ՛) ած. գ. Արու. արձ. (առ զմարգդ և զանասունս): La loi salique ne donne qu'aux mâles le droit de succéder à la couronne. La femelle n'a pas le riche plumage du —:

= ած. 1. Արու. արձ: Enfant —. Perdrix —. Encens —. տես Oliban: ‖ 2. Արուական. այրական: Une figure —:

Malebête (մալպեթ) ած. իգ. Անձն վնասակար. չարագազան. չարաճճի. (ընդ. և խոսի): C'est une — qu'un chicaneur:

Malédiction (մալեդիքսիո) ած. իգ. 1. Անեծք. նզովք: Ce père a donné sa — à son fils. S'attirer des malédictions: ‖ 2. Աղէտք. չարիք: "Tout ce que j'ai fait de bien a toujours été pour moi une source de malédictions." VOLT. *Zadig*, 8.

Malefaim (մալֆեմ) ած. իգ. Սաստիկ քաղց. (վլ.):

Maléfice (մալեֆիս) ած. գ. կախարդական ձեռնածութիւնք առ ի վնասել մարդոյ, անասնոց և բերոց երկրի. չարագործութիւն: Faire mourir des troupeaux par —:

Maléficié, ée (մալեֆիսիե) ած. 1. կախարդեալ: ‖ 2. Անխաժէտ. հիւանդասա. (ընդ.):

Maléfique (մալեֆիք) ած. Զարագործաբար. † չարագործիկ (առած, ըստ սխալարից):

Malemort (մալմոր) ած. իգ. Զարշաչար, ազարմանի մահ. չարամահութիւն. ազարմահութիւն. (ընդ. և վլ.):

Ce coquin mourra de —:

Malencontre (մալանգոնդր) ած. իգ. Գաստահուն, պատահար չար. պատահար. (ընդ.): Il vous arrivera —. Cet homme porte — վատառն է այրգ:

Malencontreusement (մալանգոնդրոզման) մ. Չար պատահմամբ. վատ բախտիւ. (ընդ.):

Malencontreux, euse (մալանգոնդրո, իոզ) ած. 1. Վատագուշակ. չարահաս. (ընդ.): ‖ 2. Աղետաբեր. ազդարարական. ձախող. (ընդ.): Présage, événement —:

Mal-en-point (մալանփուան) գիր. առ. Ի յոսի պայմանի. ի հիւանդութեան. (ընդ. և խոսի):

Malentendu (մալանթանդիւ) ած. գ. Բան կամ գործ ոչ ուղիղ խմացեալ. †թիւրիմացութիւն. †թիւրիմացութիւն: Les malentendus amènent quelquefois de grands malheurs: [—, que vous êtes difficile!

Malepeste (մալփեսթ) յն. Ընդ. չար յոյժ. Բա՛խ. (ընդ.):

Mal-être (մալէթր) ած. գ. 1. Անհանգստութիւն: Éprouver du —: ‖ † 2. Թշուառութիւն: ‖ † 3. Նեղութիւն (գրամական):

Malévole (մալվոլ՛) ած. Զարակամ. (ընդ. և խոսի):

Malfaçon (մալֆասո) ած. իգ. 1. Ցուսութիւն, թերութիւն (ի յօրինուածի իրաց քիչ). (ընդ. և խոսի): Il y a de la — à cet habit-là, dans ce mur: ‖ 2. (ած.) Խաբէութիւն. նենգ. (ընդ. և խոսի):

Malfaire (մալֆեր) բ. ն. Զարիս առնել: Il ne se plaît qu'à —:

Malfaisance (մալֆիզանս) ած. իգ. Զարարատութիւն. չարութիւն. (խոսի): Cet enfant est plein de —:

Malfaisant, ante (մալֆիզան, անթ) ած. 1. Զա-

Digitized by Google

թարար. չարագործ. վնասատեր։ Homme, esprit —։ ‖ Ած. Վնասակար առողջութեան. վնասարար։ Ce vin est —։

Malfaiteur (մալֆէթէօր) է. ար. Չարագործ. ոճրագործ։ Il faut punir les malfaiteurs։

Malfamé, ée (մալֆամէ) ած. Չարահամբաւ. *վատահամբաւ. անուանարկ։ Un homme bien —։

Malgracieusement (մալկրասիէզման) մ. Անշնորհ ձեւի օրինակաւ. չհնականագոյնս. (ընդ. և վրդ.)։

Malgracieux, euse (մալկրասիէ, էօզ) ած. Անշնորհ. տմարդի. չհնական. (վրդ.)։ Cet homme est —. Réponse malgracieuse։

Malgré (մալկրէ) նխ. 1. Ընդդէմ կամաց (ծնողացն). յանկամս (հօրն). հակառակ։ Il a fait ce mariage — son père. — ses dents. տես բ Dent, 2. ‖ Ած. թեպէտ և։ Il est parti — la rigueur du temps. Մեկնեցաւ գնաց, թեպէտ և գժնդակ էր օդն։ — toutes ces preuves. Յետ այսր ամենայնի հաւանութեանց։ Il fut mis à mort — ses nombreux services. Սպանաւ ի վերայ ոչ սակաւ երախտեացն։ — l'hiver et les tempêtes. Ձմռանցն ահեղով ձմերայնոյն և մրրկաց։ — tout. Որպէս զկարգ և իցէ· զի՛նչ և գեղք տալցեն։ — tout, vous ne réussirez pas. (—ի՛նչ որ ալ ընէք, ի՛նչ որ ալ բլլայ՝ պիտի չի յաջողիք)։ — Bon gré, mal gré. Ակ. տես բ Gré, 2.

— que. ղմ. — que j'en aie. Ընդդէմ կամաց իմոց։ — qu'il en ait. Ընդդէմ կամաց նորա։

Malhabile (մալհապիլ) ած. 1. Անբանակաան. անյաջողակ. անտաղ։ Il a conduit cette affaire en — homme, en homme —։ ‖ Ած. Անզգաստ. անհանճար. անխմաստ. խակ։ Vous êtes bien — d'avoir dit telle chose։

Malhabilement (մալհապիլման) մ. Անտաղակութեամբ. խակութեամբ։ Il s'est — comporté։

Malhabileté (մալհապիլթէ) է. իւ. Անյաջողակութիւն. անբանականութիւն. անտաղակութիւն։

Malheur (մալէօր) է. ար. 1. Վատաբախտութիւն. անբախտութիւն. թշուառութիւն. չուառութիւն. հիքսութիւն. եղկութիւն։ Le — le poursuit, l'accable. Tomber dans le —. Précipiter quelqu'un dans un abîme de —. Jouer de —. տես բ Jouer, բ. ը. 3. ‖ Պատահար չարչարիք. արկածք. աղէտք։ — extraordinaire, affreux, inouï. Étrange —. Il est accablé de malheurs. Courrier, messager de —. Գուժաբեր հրեշտակ. աւազաբեր ռուբհան. գուկ. բօթաբեր. գուժկան։ Quel —! quel grand —! Ո՛ւռգանիս. ա՛վ ուռգանացս. ա՛վ մեծի ուռգանիս։

— à, — sur. Վա՛յ. անէ՛ծք։ — aux impies! Վա՛յ սմ. պարշաւաց։ — sur eux et sur leurs enfants! Եղուկ են նոցա և որդեաց նոցա։

= Par —. Ակ. տս. Ըստ չար պատահմանն. ըստ չար բախտին. չար դիպուածով։

Malheureusement (մալէօրէզման) մ. 1. Թշուառ օրինակաւ. թշուառաբար. աղտմելաբար. հիքսաբար։ Il est mort —։ ‖ Ած. Ըստ չար պատահմանն. (—ի. ափսո՛ս որ. գժբախտաբար)։ Il est arrivé — que . . .

Malheureux, euse (մալէօրէ, էօզ) ած. 1. Անբախտաբեր. ազիատար. վատաբախտարար։ Cette circonstance est d'un — augure. Il est né sous une malheureuse étoile. Avoir la main malheureuse. 1. Խորտակել զամենայն ինչ զոր առնու ոք ի ձեռն։ ‖ Ած. (տխ—բ.) Ձաղկել. ձախողել։

‖ Ած. Վատաբախտ. անբախտ. թշուառ. թշուառականի. չուառ. հիքս. եղկելի. *գժբախտ. *տարաբախտ. *ազիբաղձ. չանիկ։ Il est —, bien —. Il est né —։ ‖ Ած. Ոգորմելի. ողորմ։ Sa mort a été malheureuse. Il mène une vie fort malheureuse։ ‖ Ած. Աղիտալից. չարաղէտ. չարաշուք. ձախող։ Une année, une guerre malheureuse. Événement —. Il a fait là un choix bien —։ ‖ Ած. Յոռի. անպիտան. վատթար. ողորմելի. (—ի. խեղճ ողորմելի. խեղճուկրակ)։ Un — écrivain. Un — auteur։ Ակի եւս գիրաց. Un procès, qu'il a eu pour un — arpent de terre, l'a ruiné totalement։ ‖ Ած. Թշուառական. չարաշուք. վատշուէր. վատթար։ "Voilà qu'Arius, ce — prêtre, lui suscite [à l'Église] de plus grands troubles qu'elle n'en avait jamais souffert." BOSS. *Hist.* II, 7. ‖ Ած. Պիրատ. չարագործ։

= է. 1. Թշուառ. թշուառականի. հէք. չուառ։ Secourir les —։ ‖ Ած. Պիրատ. չարագործ։ Ce — fera une mauvaise fin։

= է. իւ. Սին վատախնդիր, խառնակեցիկ։ Il ne hante que des malheureuses։

Malhonnête (մալընէթ) ած. 1. Անպատիւ. անարժան. վատաբար։ Un — homme. Une action —. Une — femme. Սին անհամեստ, անպարկեշտ։ ‖ Ած. Անխրատ. անկիրթ. անհրահանգ. *անքաղաքավար։ Un homme —. Il a des manières malhonnêtes։

Malhonnêtement (մալընէթման) մ. 1. Անամօթաբար. անարժանապէս. անպարկեշտաբար։ Agir —։ ‖ Ած. Տմարդաբար. չհնականագոյնս. *անքաղաքավարութեամբ։ Il m'a répondu fort —։

Malhonnêteté (մալընէթթէ) է. իւ. 1. Անամօթութիւն. անարժանութիւն. խարդախութիւն։ ‖ Ած. Շնահականութիւն. տմարդութիւն. *անքաղաքավարութիւն։ Il m'a parlé avec —։ ‖ Ած. Ըստ կամ գործ անքաղաքավարականի։ Dire, faire des malhonnêtetés à quelqu'un։

Malice (մալիս) է. իւ. 1. Չարաբարութիւն. չարութիւն. գժբախտութիւն։ Il est plein de —. Il a fait cela par —։ ‖ Ած. Գործ չարութեան. չարութիւն։ On sait toutes les malices dont il est capable։ ‖ Ած. Փոքրիկ չարութիւն արարեալ ընդ խաղ. ատահական. *չարաճճութիւն։ C'est une petite — qu'on vous a faite. Entendre — à quelque chose. տես ,'Entendre, բ. ն. 6. Un innocent fourré de —. տես բ Fourré, A. 1.

Malicieusement (մալիսիէզման) մ. Չարութեամբ. ի չար միտս. նենգաբար. գժբախտաբար։ Il l'a fait —։

Malicieux, euse (մալիսիէ, էօզ) ած. 1. Չարաբարոյ. չարանիւթ. չար. գժբախտ։ Il est —. Dessein —։ ‖ Ած. Որ առնէ փոքրիկ չարութիւնս ընդ խաղ. ատահական. **չարաճճի։ Un enfant —։

— Cheval —. Երիվար խեւ։

Malignement (մալինման) մ. Չարութեամբ։

Malignité (մալինիթէ) է. իւ. 1. Չարաբարութիւն. չարութիւն։ Connaissez mieux la — de cet homme։ ‖ Ած. Գժբախտութիւն, վնասակարութիւն (օդոց, հիւանդութեան)։

Malin, maligne (մալէ, մալինի) ած. 1. Չարաչէր. չարարարոյ. չար։ C'est un esprit —. L'esprit —, le — esprit կամ լոկ le —. է. ար. Ոգի չար. չարն. սատանայ։ L'enfant —. Գիք սիրոյ. Սէր։ Maligne joie. Խնդութիւն ընդ չարիս ուրախ. առնհարութիւն. *չարախնդացութիւն։ ‖ Ած. Որ առնէ փոքրիկ չարութիւնս առ ի զուարճանալ կամ ընդ խաղ. **չարաճճի։ Il a l'esprit aussi — qu'il a le cœur bon։ Ակի և գիրաց. Un regard —. Il a dit cela d'un ton —։ ‖ Ած. Խորամանկ.

Digitized by Google

արթուն։ Il est trop — pour se laisser attraper։ ‖ 4. Դժնեայ. գժնդակ. վնասակար։ Cette herbe a une vertu maligne. Ulcère —. ևևղ չարակեղ։

= ե. ած. խորամանկ։ C'est un —։

Maline (մալին') ե. իթ. Աստիճ յորդանութիւն կամ ամենայն ջուրց ծովու ի լուսնահարթ [nouvelle lune] և ի մին-նալուսնի [pleine lune]։ À l'époque des grandes malines։

Malines (մալին') ե. իթ. Նուրբ ժանեակ [dentelle] Մալինի քաղաքի վերանդրիայ. *մալինի։ Une belle —։

Malingre (մալինգր) ած. Հիւանդոտ. ակամ. (ընտ.)։ Enfant —։ [թիւն. ակամութիւն։

† **Malingrerie** (մալինգր-ը-ի) ե. իթ. Անդաժառուա-

Malintentionné, ée (մալինդոն-իոնե) ած. Չարաժիտ. չարիմաց. չարակամ. չարախորհուրդ։

Malique (մալիք) ած. *Խնձորական (թթու, քան տարբրտգիսաց)։ Acide —։

Malitorne (մալիթորն) ած. Տմարգի և անշնորհ։ Un personnage —։ Ալարթ եւս իրր ե. Un —, une —։ (Տես և Maritorne)։ [տան. թիւր ջնիա։

Mal-jugé (մալ-ժիւ-ժե) ե. ած. Ալրիպական դատաս-

Malle (մալ') ե. իթ. 1. Արկղ փայտեայ, կաշեայ կամ կտաւի ի պէտս ուղեւորաց. արկղ։ On a fouillé dans sa —. Faire sa —. Պնել, զնտրել յարկղ զոր ինչ կամի որ առնել ընդ ինքեան. (առած. անառուկը չակել)։ Faire ses malles. Փաթրաստիլ ի ճանապարհ։ ‖ 2. *Թղթատար կառք. *Թղթակառք։ (Որ և Malle-poste)։ La — arriva en retard. Les malles-postes։ ‖ 3. Ուրար Թղթոց, նամակաց. Թղթեան։ La — de l'Inde est arrivée à Marseille։ ‖ 4. Փոքրիկ առակաւ [panier] փերեզակաց [mercier]. առպատ։ Il porte toujours sa —. (ե-խոս.) Կրէ միշտ զառպատ իւր ի վերայ ուղին. (առած ընդ խոշ զառպատառուղին)։ Trousser en —. (ե-խոս.) Ալ աղվաղակի ի բաց առնել. բարձեալ առնել վաղվաղակի. (վլ.)։ Il a été troussé en —. (ե-խոս. և ընտ.) Մեռաւ յեռ առակաւորեայ հիւանդութեան. (վլ.)։ ‖ † 5. Փայտաւարկ (Թղթատարի, առաքհանդակի)։ [*կառքութիւն։

Malléabilité (մալեաբիլիթ) ե. իթ. Լինելի կռելի.

Malléable (մալեաբլ) ած. կռելի. կռանելի։ L'or est le plus — des métaux։

Malléole (մալեոլ') ե. իթ. Մէն մի յերկուց ոսկերց առարին կազմեան որոնցանց որ արտաքս ցցուածք են. պճնին. գ. ճան։ La — interne. La — externe։

Malle-poste (մալ-փոսթ) ե. իթ. տես ի Malle, 2.

† **Malletier** (մալթիէ) ե. ած. Ցօրինիչ արկղաց. արկղագործ։

Mallette (մալէթ) ե. իթ. 1. Արկղ փոքրիկ. արկղիկ։ ‖ 2. Առպատակ (փերեզակի)։

Mallier (մալիե) ե. ած. Երկմար կառաց ճանապարհորդութեան։ Bon, fort —։

Malmener (մալմընէ) բ. ն. 1. Խոշտանգել բանիւ. հղռռանալ. յանդիմանել։ ‖ 2. Ալ Դնաս հասուցանել. վնասել։ L'ennemi a bien malmené l'avant-garde։

Malotru, ue (մալոթրիւ) ե. Կոպտաբարբանձն որ և անշնորհ։ C'est un —. Une grosse malotrue։

Malpeigné (մալփէնե) ե. ած. Ա որ ազտոտի որ ե ի զգեստս գձուձս։ C'est un —։

Malplaisant, ante (մալփլէզան, անթ) ած. Զանհարժելի. (հնաոյ)։ Aventure malplaisante։

Malpropre (մալ-օփր-ը) ած. † 1. Անպատշաճ. (վլ.)։ Je suis — à décider la chose. Չեմ ինչ կարող առհմանել զնրդ։ ‖ 2. Անմաքուր. ապտոտի։ Un homme —. Des habits, des mains malpropres։

Malproprement (մալ-օփր-ը-ման) ած. 1. Աղտոտի ինձ օրինակաւ. ապտոտութեամբ։ Il mange —։ ‖ 2. Չարչարար և խոշոր։ Travailler —։

Malpropreté (մալ-օփր-ը-թէ) ե. իթ. Անմաքրութիւն. ապտոտութիւն։ Sa chambre est d'une grande —։

Malsain, aine (մալ-սէն, էն') ած. 1. Առատ ախտ. հիւանդոտ։ Cet homme est —. Il est d'une complexion malsaine. Littérature malsaine. (ե-խոս.) Անբարոյական գրականութիւն։ ‖ 2. Վնասակար առողջութեան. Ս. վատառողջ։ Les eaux de ce pays-là sont malsaines։

Malséant, ante (մալսէան, անթ) ած. Անպատշաճ. անվայելուչ։ L'air dissipé est — pour un magistrat։

Malsonnant, ante (մալսոնան, անթ) ած. Որ ոչ միաբանի ուղղափառ վարդապետութեան. չարաձայն. ժպիրհ։ Des propositions malsonnantes։

Malt (մալթ) ե. ած. Գարի բաղբաղեալ, չորացուցեալ և զատուցեալ ի բաղբաղոց, յորմէ գործի գարեջուր. *մնուռ։

† **Malthe** (մալթ) ե. իթ. Գոյացութիւն ինչ կակուղ յատարան՝ որ կործրանայ ի ձմերան և ուշի գհոտ խայծղանի [goudron]։ La — est moins liquide que le pétrole։

= Վկաս. "Մալթ (յն. Μάλθα). Բարբարոս." Բառք Գաղիանոսի. — "Խոյտղան և ուխտն. գեղ, վերէ, կամ կոտրան, կամ մալթ." Գիերթողական բառգիրք։

Maltôte (մալթոթ) ե. իթ. 1. Անիրաւ հարկապահանջութիւն. յափշտակութիւն. հարստահարութիւն. կեղեքումն։ ‖ 2. Հարկապահանջութիւն. հարկահանութիւն։ Cet homme a fait sa fortune dans la —։ ‖ 3. Հարկապահանջ. հարստահարիչ։

Maltôtier (մալթոթիէ) ե. ած. 1. Անիրաւ հարկապահանջ. կեղեքիչ։ ‖ 2. Հարկապահանջ. հարկահան։

Maltraiter (մալթրէթէ) բ. ն. 1. Չարչարար վարիլ ընդ ումեք (գործովք կամ բանիւք). խոշտանգել. խռնել. լլկել. չարչարել։ Il l'a maltraité de coups, de paroles. Ce mari maltraite sa femme։ ‖ 2. Վնասել. վատնգել։ Le régiment fut très maltraité dans le combat։

Malvacée (մալվասե) ած. իթ. Ցաղգ կտաւեակի [mauve]. *կտաւեակաձեր։ Plante —։ Ալարթ եւս իրր ե. իթ. C'est une —։

Malveillance (մալվեյանս) ե. իթ. Չարակամութիւն. թշնամութիւն։ On attribue cet incendie à la —։

Malveillant, ante (մալվեյան, անթ) ած. 1. Չարակամ. թշնամի։ Il est — pour vous։ ‖ 2. Թշնամական։ Intention malveillante։

= ե. ած. Չարակամ. չարամիտ. չարախորհուրդ։ Les malveillants ont fait courir de fausses nouvelles։

Malversation (մալվերսասիոն) ե. իթ. † 1. Ոճիր. ապիրատութիւն. անկարգութիւն։ ‖ 2. Խորտակումն ի պաշտաման. կաշառառութիւն. հարստահարութիւն. յափշտակութիւն. զրկութիւն։ Être coupable de —. Commettre des malversations։

Malverser (մալվերսե) բ. ն. Խորհիլ ի պաշտամանի. հարստահարել. յափշտակել. զրկել։

Malvoisie (մալվուազի) ե. իթ. 1. Գինի ինչ յունական յոյժ քաղցր. *մանեմբասիոյ. *մալվազիոյ։ Boire de la —։ ‖ 2. Գինի մշկահոտ եփեալ։

Malvoulu, ue (մալվուլիւ) ած. Անհրելի. ատելի. (խոսի)։ — de tous ses camarades։

Maman (մամա) ե. իթ. Մայրիկ. (մանկաւայն բար-

Digitized by Google

բառով)։ Il commence à parler, il dit déjà papa et —. Comment se porte votre —? Grand'—, կամ՝ Bonne —. Հան. Ս. մամ՝. (տե՛ս. մամիկ)։ Belle —. Ած. տես Bellemère։ ‖ 2. Մայրիկ։ Une grosse —. Կին յայր, գիրապարտ. (ընդ.)։

Mamelle (մամել՛) ե. էթ. Ած. Սաին (կնոջ). կաթնառատ անդամ՝ Ս. ծիծ։ — droite, gauche. Sucer la —։ ‖ 2. (ե-ի-բ.) Ա.առջին հասակին. մանուկ տիք։ Il était encore à la —. ի տանան էր տակաւին։ Les enfants à la —. Մանկունք, տղայք տանդիպաց։ Dès la —. Անդրադին ի տանանց. անդադրին ի տղայ տիոց։ ‖ 3. Սաին (տան մարդ.)։ Il a été blessé deux doigts au-dessous de la —. Il n'a rien sous la — gauche. (ե-ի-բ.) Չիք նորա տիրա. չար է. վատ կամ անարի է։ ‖ 4. Սաին (մատակ անասնոց)։ Les mamelles d'une vache, d'une jument, d'une baleine։

Mamelon (մամըլըն) ե. ար. Ած. Գառուկ (յե. պտկուկիք) տանանց։ (Որ և Bout de sein, կամ լոկ Bout)։ ‖ 2. (ե-ի-բ.) Գնդակ։ La peau, la langue, sont couvertes d'une infinité de petits mamelons։ ‖ 3. Բարձրաւանդակ. բլրակ. կոհակ։

Mamelonné, ée (մամըլընե) ած. Գնդակաձեր։ Dent, racine mamelonnée։

Mameluk, ue (մամըլու՛) ած. Մեծատանի. (ած.)։ Femme mamelue. Homme —։

Mameluk (մամըլու՛կ) ե. ար. Ած. Անուն զօրականաց հնծեղց յեգիպտոս. Մամլուք. (արբ. ղիլա՛կ, Գերի, ստրուկ, կամ զօրականք այսոքիկ գերի մանկուանէ էին գնեալք յեգերացւոց աշխարհին [Circassie])։ La milice des mamelouks fut détruite par Méhémet-Ali։ (Գրի և Mamelouk)։ ‖ 2. Հնծեղազօր ինչ Գազղիացւոց յաման Նապոլէոնի Ա.առջոյ. Մամլուք։

Mamillaire (մամիլե՛ր) ած. Գնկանձև. (ըստ անգամագիտից)։ Éminence —։

Mammaire (մամմե՛ր) ած. Յտեանց. Մտանչին։ Glande —. Les veines mammaires։

Mammifère (մամիֆե՛ր) ած. Որ ունի տաին (անասուն). Մտանաւոր։ Ս. տրի և իբր ե. ար. C'est un —։

Mammouth (մամմու՛թ) ե. ար. Անասուն վիթխարի յազգէ փղի, որ անճնա եղեալ է։ Մամմութ։

M'amour (մ'ամու՛ր) ե. էթ. Սէր իմ. (տան փաղաքշական ած. կանոյս և ած. ազկուհիս)։ M'amour, venez ici. Faire des m'amours. Գծնել, փաղաքշել կանանց։

Manant (մանո՛ւ) ե. ար. ած. Բնակիչ տանի կամ գիւղ. Հինական։ ‖ 2. Ա.իր ամուրգի, անխրատ, անկիրթ. Հինական։ Il s'est conduit en vrai — dans cette occasion։

† **Mamate** (մանա՛թ) ե. ար. տես Lamantin.

† **Mancenille** (մանընի՛յ) ե. էթ. Գառուղ ժանտաբոյն. ձառոյ. Մժանտախնձոր։

Mancenillier (մանընիյիե՛) ե. ար. Ած. Հին Ա.տիլեանց նման խնձորւոյ, որոյ պտուղ է թունաւոր, և հովանին՝ ըստ վէպակաց կարծեաց ամանց՝ է վնասակար. Մժանտախնձորի։

A. **Manche** (մանշ) ե. ար. ած. Մեզեխ. Ս. կոթ. Ս. բռնատեղ։ Le — d'une cognée, d'un couteau, d'un marteau. Une faux à long —. Գերանդի երկայնակոթ։ — à balai. Le — de la charrue. Մաճ արօրոյ։ Cette cognée branle au — կամ՝ dans le —. Branler au —. (ե-ի-բ.) տես ի Branler, բ. չ. 1. Jeter le — après la cognée. (ե-ի-բ.) տես ի Cognée. ‖ 2. Գաւազակեղաղ։ Le — d'un violon, d'une guitare։

— de couteau. տես ի Couteau.

B. **Manche** (մանշ) ե. էթ. ած. Մանո զգեստաւ յոր անցուցանէ ոք զբազուկն. Թեզանիք։ La — d'une robe, d'une soutane, d'une chemise. — étroite, large, courte, longue. Habit sans manches. Հանդերձ առանց թեզանեաց, թեզանաւոր։ Retrousser les manches (de sa chemise). Մզիս ի վեր ամփառանալ, մերկել. բազուկս ի վեր հարկանել. ի վեր հանդերձեալ զբազուկս. (տե՛ս. Թևերը սոթափել. սոթաւել)։ Tirer quelqu'un par la —. ած. Բառնալ հարկանել զԹեզանեաց հանդերձի ոմանց։ ‖ 2. (ե-ի-բ.) Ցուշ առնել ինչ ուժիք։ ‖ 3. (ե-ի-բ.) Բռնադատել զոք ձեռնէ. Il ne se fera pas tirer la —, par la —. (ե-ի-բ. և ընդ.) Ցժժաքակաւ սպասուկ զայդ. (տե՛ս. ականջը քաշելու. Հարկ չի կայ)։ Mettre une épingle sur sa —. տես յԷpingle, 1. Avoir une personne dans sa —. (ե-ի-բ.) Ունել զոք յիւրում իշխանութեան. վարել ըստ կամի։ C'est une autre paire de manches. (ե-ի-բ.) Ա՛յլ ինչ է այդ։

‖ 2. Խողովակ, փող կաշեայ կամ կապար (ի նաւս)։ ‖ † 3. Ուսկան ինչ ձկնորսաց կռնաձև։ ‖ 4. Բազուկ ծովու ի մէջ երկուց ցամաքաց. Ջրադարձ։ La — de Bristol, de Tartarie։ ‖ 5. Նեղուց ի մէջ Գազղիոյ և Անգղիոյ. Մանիկա։ Ce vaisseau est entré dans la Manche։ (Որ և Pas de Calais)։ ‖ 6. Կռակ, խաղանգակութիւն (խազու)։ Jouer en deux ou trois manches. Être — à —. Հաւասար լինել ի խազու։ (Որ և Partie)։

† **Mancheron** (մանշը-օն) ե. ար. Ած. Մաճ (արօրոյ)։ ‖ 2. Մաճակալ։

Manchette (մանշե՛թ) ե. էթ. Ած. Զարդ գաստակի շապկաց. Թեզանիկ. (տե՛ս. Թևնոց)։ Paire de manchettes. Porter des manchettes։ ‖ 2. (ե-ի-բ. և ընդ.) Ցուցանել զգաստակ ստրուկ պնդելով երկոքումբք մատամբք։ Donner des manchettes։ ‖ 3. Մանօթութիւնք ի լուսանցս գրոց. (ըստ տպագրողաց)։

Manchon (մանշո՛ն) ե. ար. Ս. Մաշտակ որ պահպանէ զձեռս ի ցրտոյ. Ձեռնամուշտակ։

A. **Manchot, ote** (մանշո, օթ) ած. և ե. Ա.իր հաշմեալ կամ հատեալ է ձեռն կամ բազուկ. Ձեռնթեկ. միաձեռնանի. Ձեռնատ. փեցի։ Il est — de la main droite. C'est un — fort adroit։

B. **Manchot** (մանշո) ե. ար. Թռչուն ինչ ծովու Թառղանիճաճան [palmipède]. Թեռատ։

Mandant (մանդա՛ն) ե. ար. Որ տայ ուժիք իշխանութիւն գործելոյ յիւր անուն. Յանձնարար։

Mandarin (մանդա՛րէն) ե. ար. Պաշտօնեայ քաղաքական կամ պինաւորական ի շինաստան. Մանտարին։

Mandarine (մանդա՛րին՛) ե. էթ. Ապր ինչ նարնջի. մանրիլեան նարնջոյ։ [Նուագ. մանրիլեան նարնջենի։

Mandarinier (մանդա՛րինիե) ե. ար. Ապր ինչ նարնջենի։

Mandat (մանդա) ե. ար. Ա. Յանձնագիր ուժիք գՀոգս իրաց ինչ. յանձնարարութիւն. պատուէր։ Il a bien rempli son —։ ‖ 2. Հրամանագ [instruction] տուեալ երեսփոխանի յընտրողաց. յանձնարարութիւն. պատուէր։ Ce député est infidèle à son.—։ ‖ 3. Թուղթի որով հրամայի ուժիք Հաստատանել գումար ինչ գրամոյ այնմ որ նշանակեալ է ի թղթին. Պատուիրագիր։ Un — sur la poste։ ‖ 4. Պատուէր երևանելոյ յանգիման գատաւորի։ — de comparution, d'amener։ ‖ 5. Հրամանագիր Հռովմայեցւոց քահանայապետին տուոյ ուժիք զառաջին գատաւորէ ետուցանել Հատուած պաշտօն [bénéfice]։

Digitized by Google

Mandataire (մանդատ-ըր) ի. ա. Որոմ յանձն եղեալ կամ հրամայեալ է գործ ինչ. պատասխանակ։ Je ne puis rien prendre sur moi, je ne suis que —. — du peuple. Գոտգամնաւոր ժողովրդեան. երեսփոխան։

Mandater (մանդատ) բ. ն. Ա. տալ պատասխանատու դիր հատուցման։ — une somme de vingt mille francs։

Mandement (մանդէմ) ի. ա. 1. Հրաման կոչական, կոչակ։ ‖ 2. Հրամանն (գրաւոր և հրատարակեալ). պատասխան։ ‖ 3. *Հրամանագիր (եպիսկոպոսի առ վիճակեալս [diocésain] իւր). *պատասխանագիր։ — de l'archevêque de Paris։ ‖ 4 *Հրամանագիր հատուցման. (իվ.)։

Mander (մանդ) բ. ն. 1. Հրաման առ ումեք զի երթայցէ. առաքեալ կոչել. առաքել և կոչել. յղել կոչել։ On a mandé le médecin. Il fut mandé à la cour. Կոչեցաւ յորդանիս, ի գաւառն։ ‖ 2. Ծանուցանել, զիկուցանել ի ձեռն գրոյ, ի ձեռն թղթոյ։ Je lui ai mandé cette nouvelle. Je lui ai mandé de venir։ ‖ 3. Ա. տալ յղել։ "Faites-moi — simplement de vos nouvelles sans vous donner la peine d'écrire vous-même." ՖԵՆ.

Mandibule (մանդիպ-ւլ) ի. իգ. 1. Կզակ. ծնօտ։ (Որ և Mâchoire)։ ‖ 2. Մէն մի յերկուց մասանց կոտղ թռչնոց. կզակ։ La — supérieure, inférieure։

Mandille (մանդիլ) ի. իգ. 1. Տատասկ [casaque] ինչ ազատատարած։ ‖ † 2. Գձուձ հանգերձ։

Mandoline (մանդօլին') ի. իգ. Նուագարան ինչ լարաւոր։ La — se pince avec une plume։

Mandore (մանդօր) ի. իգ. *Լարաւոր նուագարան ինչ ձեռն ինչ [luth]. վիճ չործածել։ La — n'est plus en usage depuis longtemps։

Mandragore (մանդրագօր) ի. իգ. Տունկ ինչ ար ատնի հատ և համ չարխարժական, և արմատն ձեռն ի մանկական պատճառագործութեանց. մանդրագոր. մանդրագրատ. գան գաղտագան. ագամ վերածիս. ա'պրի սիլամ ծիտ։

Mandrill (մանդրիլ) ի. ա. կապիկ ինչ յազգէ շնագլուխ [cynocéphale] կապկաց. *մանդրիլ։

A. **Mandrin** (մանդրէն) ի. ա. 1. Հերթուն (ծակիչոյ գերկաթի շրջացեալ)։ ‖ 2. Երկաթեայ գործի (լայնելոյ գնակ)։ ‖ 3. Գլան փայտեայ կամ երկաթեայ ար վարի յատուածոց ինչ։ [C'est un Mandrin։

† B. **Mandrin** (մանդրէն) ի. ա. Ա. ազակ. հատակահար։

Manducation (մանդիւ-իւ-սիօն) ի. իգ. Ուտելիս, ճաշակելիս (Հրէից զգաստ զատակի, քրիստոնէից գոստրս Հաղորդութիւն)։

Manége (մանէժ) ի. ա. 1. Վարժք երիվարի. ձիավարժութիւն։ Un cheval propre au —. Terme de —։ ‖ 2. Հրապանգագործան հեծելութեան. *Հեծելարան։ Un — couvert, découvert։ ‖ 3. (ի խոսք.) Գնացք. ընթացք. (այլ. վարմունք)։ Le — de la conversation, de la société։ ‖ 4. (ի խոսք.) Հնարք. հնարագիտութիւն. խորամանկութիւն։ Je connais le — de ces gens-là։

Mânes (ման') ի. ա. յ. Ոգիք (մեռելոց, ըստ նախնեաց). ազատատեան։ Polyxène fut sacrifiée aux — d'Achille։

Manganèse (մանգանէզ) ի. ա. Մետաղ ինչ. *մագնեզար։

Mangeable (մանժ-ապլ) ած. Ուտելի։ Ce potage n'est pas bon, mais il est —։

Mangeaille (մանժ-այլ) ի. իգ. 1. Բուտ, կեր (ընտանեաց անասնոց)։ ‖ 2. Կերակուր (մարդկ.). (ընտ.)։ Il se crève de —։

Mangeant, ante (մանժան, անտ) ած. Կերած. (ընտ.)։ Je l'ai laissée bien buvante et bien mangeante։

Mangeoire (մանժուար) ի. իգ. Տաշտ փայտակերտն կամ քարակերտն յորմէ ուտեն անասունք, այծինքն ձիք, գրաստք, հատք. մուտք։ Mettre de l'avoine dans la —. Tourner le dos à la —. (ի խոսք.) Ցետս ընդգնեմ գործել։ † **Mangeoire** (մանժօր) բ. ն. Ուտել տակաւին ինչ, ատանց տեսչական. ուտել առնել. (ընտ.)։

A. **Manger** (մանժ) բ. ն. 1. Ուտել։ — du pain, de la viande, du fruit. Le loup mange la brebis. Les hirondelles mangent les moucherons. — son pain blanc le premier. տես ի Blanc, ած. — de la vache enragée. տես յ'Euragé, ée, 2. — à quelqu'un le blanc des yeux, lui — la vue. (ի խոսք.) Ցարկանել առատապէս ի վերայ ուրուք։ Il ne me mangera pas. Ոչ կերիցէ զիս. չերկնչիմ նմանէ առատի նորա. (ած.)։ — quelqu'un, quelque chose des yeux. (ի խոսք.) Հայիլ յոք կամ յինչ տեսակի ցանկութեամբ, անձկանաւք։ Je le mangerais à la croque au sel. տես ի Croquer. Les gros poissons mangent les petits. (ած.) տես ի Gros, ած. ‖ 2. (անկատար) Ուտել. առնուլ կերակուր։ Il n'a mangé d'aujourd'hui. Donnez à — à cet enfant. — avidement. Ցանձգանել. ուտել անյագ։ — dans la main. տես ի Main, 1. — comme quatre. Ուտել անչափ. (ած.)։ ‖ 3. (անկատար) Ուտել. ճաշակել. ընթրել։ Il ne mange jamais chez lui. — chez le restaurateur. Salle à —. Ս. Ճաշատուն. Ս. սեղանատուն։ Donner à —. տես ի Donner, բ. ն. ‖ 4. Ուտել (արգանց, ցիցղոյ)։ Cette fourrure a été mangée par les vers։ ‖ 5. (ի խոսք.) Ուտել, ճարակել, արածել (կեզոյ [ulcère] զանգամ ինչ մարմնոյ)։ ‖ 6. (ի խոսք.) Ցախել, վատնել, ապատնել (զինչս)։ Il a mangé son patrimoine. la dot de sa femme. — son blé en vert կամ en herbe. տես ի Blé, 1. ‖ 7. (ի խոսք.) Ուտել. կեղեքել. հարստահարել։ Un roi qui mange son peuple։ ‖ 8. (ի խոսք.) Ուտել, վատնել, մաշել (ժանգոյ զերկաթի). ծախել (գործոցի զածուխ)։ Cette forge mange bien du charbon. Les épinards mangent beaucoup de beurre. (այլ. Կպատահին շատ կարագ կ'ուտեն)։ ‖ 9. (ի խոսք.) Ուտելիք ստակ անչափ գգաստանս։ — quelqu'un de caresses. Être joli à —, être à —. Լինել սիրուն յոյժ։ ‖ 10. Ոչ հնչել զբանն յատակութեամբ։ — la moitié de ses mots։ ‖ 11. Ոչ հնչել զբան ինչ։

† — un ordre. Ցատանել զհրամանն. (ընտ.)։

— Se —. բ. ա. 1. Լինել կերակուր. ուտել։ Les choux se mangent avec du lard։ ‖ 2. Ուտել զմիմեանս։ Se — l'un l'autre։ ‖ 3. (ի խոսք.) Հատատցանել միմեանց վնաս սրչափ ինչ ի կարի։ Les loups ne se mangent pas entre eux. (այլ.) տես ի Loup, 1. ‖ 4. Լինել (ձայնաւորի) զերկնչել (առատի այլոյ ձայնաւորի, ըստ քերականաց)։ En français, l'e muet se mange devant une voyelle։

— Se — des yeux. Հայիլ ի միմեանս խանդագատանաւք։

B. **Manger** (մանժ) ի. ա. կերակուր։ Son hôtesse lui accommode son —. C'est un — de roi. Il en perd le boire et le —. տես ի Boire, B.

Mangerie (մանժէ) ի. իգ. 1. կերազուտիւն. սրկերազատութիւն. (ած.)։ ‖ 2. (ի խոսք.) Ուտելիք զայլոյ ինչ. կերակուրք. (ած.)։ Les mangeries des gens de justice sont effroyables։ ‖ 3. (ի խոսք.) Ա. նատելիք միմեանց. զմիմեանցագործութիւն. *զմիմեանց կերազութիւն։

Digitized by Google

Mange-tout (մանժ-թու) (չփ. անփ.) ե. ու. Որ վատնէ զինչս իւր. վատնիչ. ամենակեր. (ընդ.)։

Mangeur, euse (մանժոռ, ոզ) ե. ի. կերող. ուտիչ։ Un — de charrettes ferrées, de petits enfants. (խոսք.) Մեծաբան. յախուռնախօս։ ‖ 2. Շռայլակեր։ C'est un grand, un gros —. Vous êtes un pauvre —. (ակն. թուչնոյ չափ կերակուր կ'ուտէք)։ ‖ 3. (խոսք. և ընդ.) Վատնիչ. անուսակ։ ‖ 4. (խոսք.) Որ ուտէ զոյլոց. զոյլըցակեր։

Mangeure (մանժոռ) ե. իզ. Տեղի կերուած (յոր գոնդ, ի միասին). կերուածք։ — de vers, de souris։

Mangle (մանգլ) ե. իզ. Գաւազ մանգլինոյ։

Manglier (մանգլե) ե. ու. Ուռա ինչ Հարաւային Ամերիկոյ. *մանգլենի։ (Տես և Palétuvier)։

† **Mangonneau** (մանգոնո) ե. ու. Մեքենայ արձակելոյ քարինս և նետս (ի Միջին դարուս). մանգլիկ. վիրգոհան։

Mangoustan (մանգուստան) ե. ու. Ուռա ինչ Մալակկեանց. *մանգոստանի։

A. **Mangouste** (մանգուստ) ե. իզ. Գաւազ մանգոստանուց՝ որ է ի մեծութիւն փոքրկիկ նապըտնկի և ի չոքարուհամ. *մանգոստա։

B. **Mangouste** (մանգուստ) ե. իզ. տես Ichneumon, 1.

Mangue (մանգ) ե. իզ. Գաւազ մանգենուց. *մանգ։

Manguier (մանգե) ե. ու. Ուռա ինչ Հնդկաց և Բրասիլայ. *մանգենի։

Maniable (մանիապլ) ած. ի. Դիւրին առ վարել. (ակն. գործածելի. ձեռքի եկող)։ Ce marteau est trop lourd, il n'est pas —։ ‖ 2. Դիւրին ի հանդերձել, ի յարկինել. կակուղ։ Ce fer, ce cuir est doux et —։ ‖ 3. (խոսք.) Դիւրարարոյ. բարեկարոյ։ Homme, caractère —։

Maniaque (մանիակ) ած. և ե. ի. Մոլի. խելայեղ։ Il est —. C'est un —։ ‖ 2. Որ ունի սովորական սովորութիւնս կամ մոլութիւն ինչ։

Manichéen, enne (մանիկէան, ենի) ե. Որ ընդունի երկուս արմատս կամ սկզբունս բարւոյ և չարի. մանիքեցի. մանիքենցի. երկարմատական։

† — ած. Մանիքեցի. մանիքենցի։ Hérésie manichéenne։

Manichéisme (մանիկէիզմ) ե. ու. Ազանդ Մանեայ [Manès], մանիքեցուց։

Manichordion (մանիքորտիոն) ե. ու. Նուագարան ինչ եօթանասուն սրճոք կամ լարուածք։

Manicle (մանիքլ) ե. իզ. տես Manique.

Manie (մանի) ե. իզ. ի. Մոլութիւն. մոլեգնութիւն. խելայեղութիւն։ Il est atteint de —։ ‖ 2. Մոլութիւն. *մոնոմանիութիւն։ Sa — est de se croire de verre։ (Որ և Monomanie)։ ‖ 3. Սովորութիւն պղտնգակ. մոլութիւն։ Il a la — de se faire toujours peindre en habit romain։ ‖ 4. Մոլեկան ցանկութիւն. մոլեկան սէր. մոլութիւն։ Sa — pour les tulipes l'a ruiné։

Maniement կամ **Manîment** (մանիման) ե. ու. ի. Շօշափելի. շօշափումն։ On connaît la bonté d'un drap au —. Le — des armes. Հրահանգք զօրաց առ ատանելոյ զկերպաւորութիւնս զինուց. զինաշարժութիւն։ ‖ 2. (խոսք.) Մատակարարութիւն. տնօրէնութիւն։ Le — des deniers publics, des finances։ ‖ † 3. Ձեռք (հղկի, բան մնավանառաց)։

Manier (մանիե) բ. ն. ի. Ձեռնիլ. ձեռնառնել. շօշափիլ։ — un drap pour voir s'il est fin. En maniant ce vase, il l'a brisé։ ‖ 2. Շօշափիլ առեղ. (ակն. ձեռնառնել)։ Ne maniez pas ces fruits, de paur de les meurtrir։ ‖ 3. Վարիլ ձեռնառնել. ի կիր, ի գործ արկանիլ. (ակն. գործածել)։ Il manie bien le pinceau, l'épée, un fusil։ ‖ 4. Հանդերձել։ Ce boulanger manie bien la pâte, le levain։ ‖ 5. (խոսք.) Ի վար, ի կիր արկանիլ. (ակն. գործածել)։ Cet écrivain manie bien la plume, la langue։ ‖ 6. Վարիլ (գերիվար)։ ‖ 7. (խոսք.) Վարիլ. ուզղիլ. առնիլ։ Il sait l'art de — les esprits։ ‖ 8. (խոսք.) Մատակարարել. անասնոտել։ Il manie tous les biens de cette maison։

— Se —. բ. ա. Լինիլ վարուիլ։ Ce peuple ne se manie pas facilement։

— Au —. ած. ա. Ի շօշափիլ. շօշափելով։ Vous reconnaîtrez cette étoffe au —։

Manière (մանիէր) ե. իզ. ի. Օրինակ. պայման. գաշնակ. եղանակ. կերպ։ Se vêtir d'une — décente. De quelle —? Որո՞վ օրինակաւ. զի՞նչ օրինակաւ։ De — ou d'autre. Ամենայն կամ պնդեալ։ De quelque — que cela soit. Որ ինչ օրինակաւ և է. որով օրինակաւ և իցէ։ De toutes les manières. Ամենայն օրինակաւ. ամենայն կերպ։ À la — de. Ըստ օրինակի։ De la belle —. Ցյժ. սասանիկ. (ընդ.)։ De la bonne կամ belle —. Գաղիկի լեզ. անխնայ. խստիւ. (ակն. ազգի տեսակէն)։ Il a été étrillé de la belle —։ ‖ 2. Սովորական օրինակ կամ պայման գործելոյ սուրբք. սովորութիւն. սէմ։ C'est sa —. Ամեն ե նորա սովորութիւն։ Chacun a sa —. — de parler. Գայման, օրինակ բանից. սասպաւած։ — de penser. Խորհուրդ. մտածութիւն։ — de voir. Կարծիք։ ‖ 3. Ազգ. տեսակ. (ընդ.)։ Il fut abordé par une — de valet de chambre։ ‖ 4. Օրինակ. պայման. սէմ. եղանակ։ La — de ce peintre est grande. Ce tableau est peint dans la — de l'école vénitienne. Cet écrivain a changé sa —։ ‖ 5. Գանձանիկալ պայման. պատճառանք. սրտահաճութիւն։ Il y a de la — dans ce discours, dans ce tableau։

— յփ. Գնացք. ընթացք. վարք. բարք. (ակն. վարմունք)։ Il a des manières agréables. Ses manières déplaisent à tout le monde. Manières polies, grossières։

— Par —. ած. ա. Par — de dire, d'entretien, de conversation. Ի բանից կարգի (առնլ ինչ)։ Faire quelque chose par — d'acquit. տես J'Acquit.

— De — que. դտ. ա. Ամենեւին զի։ Il faut toujours se conduire de — qu'on n'ait aucun reproche à se faire։

— De — à. նխ. ա. Մինչև. որպէս զի. այնպէս զի։ Il parla de — à convaincre les juges de son innocence։

Maniéré, ée (մանիէռ) ած. Գանճանձեալ. պատճառագիւտ. անբնաբեալ. արուեստականեալ։ Cet homme est fort —. Air —. Style —։

Manieur (մանիէռ) ե. ու. Վարող ձեռի ի բանն Un — d'argent. Որ առանձ արծաթոյ գործառնութիւնս բազումս. (ընդ.)։

† **Manifestant** (մանիֆեսթան) ե. ու. Որ հաղորդ լինի ժողովրդական ցաւոյ խմբի։

Manifestation (մանիֆեսթասիոն) ե. իզ. ի. Յայտնութիւն. յայտարարութիւն։ La parole sert à la — de la pensée։ ‖ 2. Գումարութիւն, ցոյց ժողովրդական։ — pacifique։

A. **Manifeste** (մանիֆեսթ) ած. Ցայտնի. ակնհայտ. բացերեւի։ C'est une erreur —. Rendre un crime —։

B. **Manifeste** (մանիֆեսթ) ե. ու. Ցայտարարութիւն (արքայի, Տէրութեան կամ հաւաքականութեան իրիք)։

Manifestement (մանիֆեսթման) մ. Ցայտապէս. յայտ յանդգնութեամբ ասէ։ Cet homme est — coupable։

Digitized by Google

Manifester (մանիֆեսթե) բ. ն. Յայտ առնել. յայտնել, — sa pensée, ses volontés։
— Se —. բ. ա. 1. Յայտնել զանձն. յայտնիլ։ ‖ 2. Յուչանիլ զանձն. երեիլ։ J.-C. se manifesta aux apôtres։

Manigance (մանիկանս) է. իգ. Գաղտնի և հնարաւոր միջնորդութիւն. (ընթ.)։ Il y a de la — dans cette entreprise։

Manigancer (մանիկանսե) բ. ն. Ընդհել գաղտնապէս. (ընթ.)։ — une affaire։

Manigouette (մանիկուէթ) է. իգ. տես Malaguette.

A. **Manille** (մանիյ՛) է. իգ. Երկրորդն ի սեռատ և եօթներորդն ի կարմիրս (ի խաղս քնճ. քարտից)։

† B. **Manille** (մանիյ՛) է. իգ. Օղ պղնձի զոր գնեն սեռատիրքք յԱրաբացւոց և կրեն ի բազուկս և յոտս իբրև ապարանջանս. մանեակ։

Manioc (մանիօք) է. ած. Թուփ ինչ Ամերիկայ, յորոյ արմատոյն կազմի հացի կոչեցեալ կասսա [cassave]. մանիոկի։

Manipulaire (մանիփիւլէր) է. ած. Պատահական (զօրաց Հռովմայեցւոց)։ [seigne —։
— ած. Պատահի (զօրաց Հռովմայեցւոց)։ Soldat, en-

Manipulateur (մանիփիւլատէօր) է. ած. Հանդերձեալ. (քան ատրպագիտաց և գիշատչաբոյծ)։ Habile —։

Manipulation (մանիփիւլասիոն) է. իգ. Գործելն, հանդերձելն ձեռամբ (զինուիս, զգեզս, քան ատրպագիտաց և գիշատչաբոյծ). *ձեռնավարութիւն։

Manipule (մանիփիւլ՛) է. ած. 1. Բուռն մի (խոտոց, ծաղկանց, ընկոյզ, քան գիշատչաբոյծ). տրցակ. Ա. ատրպակ. Յ. գաւատակ. (պրս. փիւֆիւ)։ Prenez un — de fleurs d'oranger։ ‖ 2. Գործի սրամ իմն գիշատչաբոյծք ի հրատարակութիւն ինչ։ (Տես և Poignée)։ ‖ 3. Բազմութիւն յատկակ բազուկ լատին քահանայից ի պատարագելն. բազուկ-բար. ձեռնոտարար։ (Վերի ասի և Fanon)։ ‖ 4. Գաւատակ [compagnie] (զօրաց Հռովմայեցւոց)։

Manipuler (մանիփիւլ՛) բ. ն. Գործել, յօրինել ձեռամբ. *ձեռնավարել։ — le minerai։ Այն եւս անխնդիր. Ce pharmacien manipule fort bien։

Manique (մանիք) է. իգ. Յ. Թաթիպան (գործատրաց ինչ)։ (Այն եւս Manicle)։

† **Manitou** (մանիթօ) է. ած. Դիւք, չաստուած վայրենեաց հիւսիսային Ամերիկայ։

Manivean (մանիվը) է. ած. *Ոզօրահիւս ափսեակ կամ տեփուր [plateau d'osier] (ձիճուղամատաց)։

Manivelle (մանիվել՛) է. իգ. Յ. Բռնատեղ (ի շրջիլ շրջելոյ)։ Tourner une —. La — d'un moulin à café։

A. **Manne** (մա՛ն՛) է. իգ. 1. Կերակուր զոր տեղացոյ Տէր յերկինից որդւոցն Իսրայելի. մանանայ։ — tombée du ciel. Գոյացութիւն ինչ անգործարար (ի Գարուս և ի Հոյս). գազպէն. (պրս. խուկնաղա). Ֆոսֆորի հիւլէաբ։ (Տես և † Téréniabin)։ ‖ 2. (փոխաբ.) Կերակուր առատ և օգտակար (ի մեռանել ժողովրդեան). մանանայ։ C'est une bonne —, une vraie —։ ‖ 3. Հոգի [sue] Թանձրացեալ որ կաթէ ի կեղեւոց ասղի խրճի Հայոց [frêne]. մանանայ։ — de Calabre. — en larmes. La — est purgative։

B. **Manne** (ման՛) է. իգ. Կարասի սպրտահիւս [d'osier] առատ երկայն քան լայն։ Mettre du linge, de la vaisselle dans une —. † — d'enfant. Որբոց սպրտահիւս։

A. **Mannequin** (մանիքէն) է. ած. 1. Պարզապատակիր փայտեայ կամ մանիկէն, զօրավ արկանեն գՀանգերձս նկարչին և քանդակագործք։ C'est un vrai —. (փոխաբ. և ընդ.) Այն գիշատչասիրտ առանձ զոր վարկ ոք ըստ կամի։ ‖ 2. Գաւակիր առն կամ հինոլ յորոյ վերայ հրամանգիւն վերաբոյժք զաշակերտս իւրեանց։

B. **Mannequin** (մանիքէն) է. ած. 1. Կարասի բարձր և բազմորչի։ — de fruits։ ‖ 2. *Ոզօրահիւս ափսեակ (պարսիզպանաց)։

Mannequiné, ée (մանիքինե) ած. Բռնապլուսիկ. անբնական. արուեստական. (քան նկարչաց)։

† **Mannette** (մանէթ) է. իգ. Կարասի մեծ երկաւանկի [à deux anses]։ (Որ և Banne)։

A. **Manœuvre** (մանիվր՛) է. իգ. † 1. Շարժումն (գործատրաց և մեքենայից)։ Il faut laisser de la place pour la —։ ‖ † 2. Շարժումն, շարժուած (անասնոց)։ La — du chat pour prendre une souris։ ‖ † 3. Խաղեղուած և շարժմունք (երանգաց ի նկարս)։ ‖ 4. Կառավարութիւն. Նաւավարութիւն։ Commander la —։ ‖ 5. Գործ նաւավարի. Նաւավարութիւն։ Ce matelot entend bien la —։ ‖ 6. Ձգան (նաւ.)։ Amarrer une —։ ‖ 7. Շարժումն (զօրաց)։ ‖ 8. (փոխաբ.) Հնարք. Հնարագիտութիւն։ Il a fait une — qui a gâté ses affaires. Une habile —։

B. **Manœuvre** (մանիվր՛) է. ած. 1. Որ վաստակէ ձեռաք իւրովք. ձեռնարուեստ. ձեռնարուեստիկ։ ‖ 2. Գործատր օգնական արհեստից համ յարկչի [couvreur]. աստատ։ ‖ 3. (փոխաբ. և արհամարհանօք) Յուն, խաշտր արուեստատր։ Ce n'est qu'un —։ ‖ 4. (փոխաբ. և ի լաւ գիպս) Ընդունայնասէր. խարտեանկ։ Défiez-vous de lui, c'est un fin —։
— Travail, ouvrage de —. Գործ արուեստական կամ գրաւորական որ կարօտ ևերի ժամանակի և երկայնմտութեան։ Compiler est un ouvrage de —։

Manœuvrer (մանիվրե) բ. ն. 1. Ուղղել, վարել գինուս կամ զչուանս նաւուս։ L'équipage a bien manœuvré։ ‖ 2. կառավարել (զօրաց) զոմն և զայլ շարժմունս։ Faire — des troupes։ ‖ 3. Յօրինել, կարգել զշարժմունս զօրաց (ի պատերազմի)։ Le général manœuvrait pour couvrir sa retraite։ ‖ 4. (փոխաբ.) Հնարս ի կիր արկանել. ճգնել։ Il a manœuvré adroitement et obtenu l'emploi qu'il sollicitait։

Manœuvrier (մանիվրիէ) է. ած. Տեզեակ շարժուածոյ (նաւուց, զօրաց)։

Manoir (մանուար) է. ած. Բնակութիւն. բնակարան. տուն։ Le — épiscopal, seigneurial. Le — liquide. (փոխաբ. և ի քնարգի.) Խաւար բնակութիւն. խաւար յորկր. ծով։ Le sombre —. Յորկր, կայք Գլուտանի. ադեղատատուիք։

Manomètre (մանոմէթր) է. ած. Գործի չափելոյ զանգլայատութիւնս գազից [gaz] և շոգւոց. *անգլայատչափ։

† **Manoque** (մանօք) է. իգ. փայրիկ խուրձն (տեղւոց ծխախոտոյ)։

† **Manoscope** (մանոսքոփ) է. ած. Գործի նշանակիչ անգլայատութեան օդոյ. *անգլայատգէտ։

Manouvrier, † ière (մանուվրիէ, իէր) է. Որ վաստակի ձեռաք իւրովք և օրական վարձուք. վարձառոր. գործատր. Գ. ատրակ։

Manquant, ante (մանգան, անթ) ած. Որ պակասէ։ Les sommes manquantes։ Այլոց եւս իրր է. Les manquants à l'appel։

Manque (մանգ) է. ած. Պակասութիւն. Նուազութիւն. չգոյութիւն։ Un — de foi. Le — d'argent en est cause. À cause du — de temps. Այսու կարճութեան ժամանակին։ Trouver quelque chose de —. Գտանել գաւանել։ — à gagner. Կորստեանն վաճառականի գառիթ չհնս։

Digitized by Google

— de. Ներ. աս. Ա՛ռ ի չգոյէ. առ չբերի։

Manqué, ée (մանկե) ած. գերբ. 1. Չաջողեալ. վրիպեալ. ի գերև ելեալ։ Un projet —. Effet —. Un gâteau —։ ‖ 2. Նուազ, Հանճարով. ազգաւորմոց. (ընդ.)։ Un poète —։ ‖ 3. Թերի. Թերագործ։ Un ouvrage —։ ‖ 4. Յորմէ վրիպի հարուածն։ Un lièvre —։

Manquement (մանքմն) ե. ար. 1. Յանցանք անփութութեան։ Il n'y a personne qui ne soit sujet à quelque —։ ‖ 2. Դրժելն (գաշնի, խոստմանն)։ — de parole. *Խոստմնազանցութիւն։ ‖ 3. Պակասութիւն. Նուազութիւն։

Manquer (մանկե) բ. ն. 1. Չհասանել. չժամանել. վրիպել։ — le trône. Վրիպել ի թագաւորական ասպնջականէն։ Il a manqué le train. Չհաս չգնեկասացն։ ‖ 2. Չհարկանել (զարան, զնպատակին). վրիպել։ Les chasseurs ont manqué le cerf։ ‖ 3. Չկարել հաւանեցուցանել զոք։ ‖ 4. Չպատահիլ ումեք. փախուցանել։ Je suis arrivé trop tard, j'ai manqué cet homme։ ‖ 5. Չլինել մերձակայ, առաջակայ։ Nous avons manqué le spectacle. (տե. Թատերախաղը, ներկայացումը փախուցինք)։ L'avoir manqué belle. (ածխաբ.) Գրծանիլ ի մեծ վտանգէ. (լատ. ևս ասի L'échapper belle)։

— բ. ն. 1. Պակասիլ. պակաս լինել. նուազիլ։ Les livres qui manquent dans cette bibliothèque. La poudre vint à leur —։ ‖ 2. Վրիպիլ ի կենաց. մեռանիլ։ Si vous veniez à nous —։ ‖ 3. Ակնիլ, իյնանիլ (հողոյ)։ La terre manqua sous leurs pieds. Le pied lui a manqué. Վրիպեաց ասն նորա. սայթաքեաց. գայթեաց։ ‖ 4. Պակասիլ. նուազիլ. Թուլիանալ. (տե. մոքրիլ)։ Elle va s'évanouir, le cœur lui manque. Il ne peut plus se soutenir, les jambes lui manquent. Չկարէ ա՛յլև եւս կանգնուն կալ, կիսաթեն ծունկք նորա։ ‖ 5. Պակսանալ. տապալիլ. կործանիլ։ Cette maison manque par les fondements։ ‖ 6. Չաջողիլ. վրիպիլ։ Les dieux ont fait — ton entreprise horrible։ ‖ 7. Չարդարիլ, չարձակիլ (հարցանին)։ (տե. կրակ չառնուլ)։ ‖ 8. կարօտիլ (խմիք կամ խրիք). պակասիլ (խմիք)։ Nous manquons d'argent. Չկք մեր արծաթ։ Il manque de pain. կարօտ է նա հացիւ. կարօտի հացիւ, հացի։ Quelque chose vous a-t-il manqué? Մ՚ինչ կարօտացա՞յք իմիք. մ՚ինչ պակասեցա՞յք իմիք։ — de tout. Նուազ, նուազիլ լինել յամենայնի. (տե. ամէն բանէ զուրկ բլլալ)։ Il ne manque pas de savoir. Չէ նուազիլ կամ Թերացեալ ի գիտութենէ. գիտուն է յոյժ։ ‖ 9. Դրժիլ, սուտ (խոստմանն, գաշնին)։ — de promesse, de parole. — à sa parole. Չկալ ի խոստմանն. (տե. խօսքին վրայ հաստատ չի կենալ)։ Il a manqué au rendez-vous. Չգտաւ ի ժամադրեալ տեղւոջն։ — de respect. Վարիլ ընդ ումեք անպատկառ։ ‖ 10. Պատանալ. զանց առնել. ապրիլ առնել։ Je ne manquerai pas de faire ce que vous voulez։ ‖ 11. Յանցանիլ։ Tous les hommes sont sujets à —։ ‖ 12. Ախտիլ, զանց առնել (զմեռնիլ)։ չառալ ձեռն։ "Le saint-siège ne peut jamais oublier la France, ni la France — au saint-siège." Boss. *Mar.-Thér.* ‖ 13. կարօտանիլ (զգիտոզ ժամն)։ ‖ 14. Չդնել ումեք մեծապէս. չմեծարիլ զոք։ Il m'a manqué essentiellement. Se — à soi-même. Պատանալ, վատանալ զանձին պատիւ։ ‖ 15. Լինել ի վտանգի (անկանելոյ). մերձ լինել (յընկղմիլ)։ (ընդ.)։ Il manqua d'être tué. Փոքր մնաց եւս և սպանեալ էր։ ‖ 16. Չկարել հաստատանիլ. *տեղանաբեկ լինել։ Ce banquier a manqué. Cette maison a manqué de deux millions։

Mansarde (մանսարտ) ե. իգ. 1. Գաւազհան առաստաղաց [comble]. (յանուանէ Մանսարտեան Պ՚անուանի [Mansard], որ եկեաց յ՚ԺԷ գարուն). *մանսարդ։ Le voleur s'est introduit par la —. Fenêtre en —։ ‖ 2. Պնակաւոր ընդ առաստաղաց. *մանսարդ։ Il habite une —։ — Étage en —. Յորիզ արտ անձնակք են ընդ առաստաղաց. մանսարդեան յարկ։

A. **Manse** (մանս) ե. իգ. տես Mense.

B. **Manse** (մանս) ե. իգ. Զափ ինչ գիւղոյ։

† **Mansion** (մանսիոն) ե. իգ. Օթևան. Հանգոյց. կացոյց. (առ նախնիք հաւանականս)։

Mansuétude (մանսուէտիւտ) ե. իգ. Հեզութիւն. քաղցրութիւն։ La — est une vertu chrétienne։

A. **Mante** (մանտ) ե. իգ. 1. Կրկնոց ինչ կանանց լայն և առատ թեզանեաց։ ‖ 2. Չգեաս ինչ հաստատուտոց կամ կտաւեայց։ ‖ 3. Չգեաս ինչ արանց յատկապատիան։ ‖ 4. Սեռ քաղ մեծ և երկայն, զոր արկանեն գլխոցք սիկնոյք յարդուհիս։ ‖ 5. Մեծ ծածկոյթն անկողնոյ։

B. **Mante** (մանտ) ե. իգ. Մ՚ինչսա ինչ նմանն մարախոյ, օրոյ մի տեսակին կոչի La — religieuse։

Manteau (մանտօ) ե. ար. 1. Հանգերձ լայն և առատ թեզանեաց, զոր զգենուն ի վերայ այլոց հանգերձից. վերարկու. ձոքն. կրկնոց։ Couvert d'un —. Պարկեալ գլխով կրկնոց։ — d'hiver, d'été. — pour la pluie. S'envelopper de son — dans son —. Vendre, débiter sous le —. (ածխաբ.) Վաճառել գաղտ, գաղտագողի (զարգելեալ ինչ)։ Garder les manteaux. (ածխաբ.) տես ի Garder, բ. ն. 1. ‖ 2. Պարկանելի առանց թեզանեաց կամ թեզանաւոր, զոր զգենուն կանայք ի վերայ այլոց հանգերձից. կրկնոց։ ‖ 3. Վերարկու (նախնի փիլիսոփայից). տգետգոյն։ Prendre le — de philosophe։ ‖ 4. Վերարկու։ Le — impérial, royal, ducal։ ‖ 5. (ածխաբ.) Ծածկոյթ. պատապարութիւն։ ‖ 6. (ածխաբ.) Կերպարանք. պատրուակ. պատճառանք։ Sous le — de la religion on cache souvent de mauvais desseins։ ‖ 7. Վերին մասն թիկանց թաշէից, որոյ դէմ փոքրոյն այլազգին է. Թիկնամէջք։ ‖ 8. Կարասանգակ (վառարանի անկեան կամ բուխարիի [cheminée])։ Sous le — de la cheminée. (ածխաբ.) Գաղանի. ի ծածուկ։

† **Mantelé, ée** (մանտլե) ած. Corneille mantelée. տես Corneille emmantelée.

Mantelet (մանտլէ) ե. ար. 1. Զարմ ինչ փոքրիկ. *կրկնոցակ։ ‖ 2. Թեթև արկանելի ինչ կանանց. *կրկնոցակ։ ‖ 3. կառնոյ պատկանակ (զառաջովք և զիպզմունք կոլոսկոյին [calèche])։ ‖ 4. Պ՚ինչոյ ի պահպանութիւն զօրաց որ յարձակին ի բերդն։ [կանոն շան)։

Mantelure (մանտլիւր) ե. իգ. Պ՚լոգոյն մազ (թի-

† **Mantèque** (մանտէք) ե. իգ. Շարդ ալր և ալր անառնոց, որով վարին Պ՚տրացինք փոխանակ կոպրոյ [beurre]։

Mantille (մանտիլ՚) ե. իգ. Երկայն և լայն խլաստեա [écharpe] կանանց Սպանիացւոց ի տեսս մեռոցոյ։ Ի. քղամբ։

Manuel, elle (մանուել, ել՚) ած. Որ լինի ձեռագիր. ձեռնագործ։ Travail —. Don —. Ձեռնձիր։

— ե. ար. Ա՛ռձեռն, փոքրիկ մատենիկ. դրկոյք։ — lexique. — de l'artilleur. Le Manuel d'Épictète։ (Տես և † Enchiridion)։

† **Manuelle** (մանուել՚) ե. իգ. Դ՚ալ գաւառակաւոր առ ի հանելոյ զդինի ի հնձանէ. գինհան։

Manuellement (մանուել՚մո) ա. Ձեռագիր. ձեռն ի ձեռն. ձեռագրացի. ձեռքացի։ Donner, recevoir —։

Digitized by Google

Manufacture (մանիֆաքթիւր) ի. իգ. 1. Ցօրինուած (կերպասուց) ձեռագործ կամ մեքենայութիւն. ձեռագործական շարժարանութիւն. ձեռագործութիւն. մարմնագործութիւն (Անյժմ լաւ եւս ասի Fabrication). ‖ 2. *Ձեռագործարան. Élever, monter une — de draps, de chapeaux, de glaces. ‖ 3. Գործատեղի ձեռագործարանի. ‖ 4. (փոխ.) Անհեռատեսութիւն. գործարան. Le bureau de ce journal est une — de calomnies, de mensonges.

Manufacturer (մանիֆաքթիւրէ) բ. ն. Ցօրինել, գործել ձեռագ. ձեռագործել. ձեռակերտել. Ces étoffes ont été manufacturées à Lyon. (Անյժմ լաւ եւս ասի Fabriquer).

Manufacturier (մանիֆաքթիւրիէ) ի. ար. Տէր ձեռագործարանի. մարմնագործ.

— —, ière. ած. 1. Ձեռագործական (ճարտարութիւն). ‖ 2. Ձեռագործարանի (գործատար). ‖ 3. Ի ձեռագործարանէ. Une ville manufacturière.

Manumission (մանիմիսիոն) ի. իգ. Ազատութիւն, արձակուրդ ի ստրկութենէ.

Manus (in) (ին մանուս) ի. ար. Տես In manus.

Manuscrit, ite (մանիսքրի, իթ) ած. Ձեռագրեր. Pièce, copie manuscrite.

— ի. ար. 1. Ձեռագիր մագաղաթ. ձեռագիր. Ս. գրչագիր. Des manuscrits sur parchemin, sur vélin, sur papyrus. De vieux manuscrits. Des manuscrits anciens. Manuscrits arméniens, grecs. ‖ 2. Ձեռագիր օրինակ տառից առ ի տպագրութիւն. ձեռագիր. J'ai remis le — à l'imprimerie. (նր և Copie).

Manutention (մանիւթանսիոն) ի. իգ. 1. Պահպանութիւն (օրինաց, կարգաց). (խոսք). ‖ 2. Մատակարարութիւն. տնտեսութիւն. J'ai laissé à un homme sûr la — de mes affaires. ‖ 3. Հացատրարան (գործարան).

Mappemonde (մափմոնտ) ի. իգ. Համաստատած տախտակի աշխարհացոյց. *Տարածագունդ. — enluminée. — céleste. Համաստատած տախտակի երկնացոյց. երկնային Տարածագունդ. [† Maeque, † Macquer.

† **Maque** (մաք) ի. իգ. † **Maquer** (մաքէ) բ. ն. տես A. **Maquereau** (մաքրօ) ի. ար. 1. Ջուկն ինչ ծովու խայտարղետ. *Բիւնիկ. ասպրօ. Groseille à —. տես ի Groseille. ‖ 2. Գետակ արուներց ի մեռագոյնս ջեռնոցս առ Տրով.

B. **Maquereau, elle** (մաքրօ, էլ) ի. 1. Անյ կամ կին որ պատճիկացանէ զինանոյս կամ զազգիսեաս. պատնէշախառնիչ. պատնիչ. (տխուր). ֆեկտիւնդ. Une maquerelle. կատաս. ‖ † 2. Բազատիս. բազատ.

Maquereilage (մաքրօթէլաժ) ի. ար. կատաստութիւն. (տխուր).

Maquette (մաքէթ) ի. իգ. Խաղար և փոքրիկ օրինակ կամ կազատար (քանդակագործաց). — de cire.

Maquignon (մաքինիոն) ի. ար. 1. Վաճառականի ձիոց. *Ձիավաճառ. Bon, riche —. (Անյժմ լաւ եւս ասի Marchand de chevaux, զի Maquignon վնասի ի չար միտս). ‖ 2. Որ վաճառէ երիվարս ծածկելով զթերութիւնս նոցա. խարդախ ձիավաճառ. ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) Միջնորդ, առաքի (ամուսնութեան). — de mariages. (ցայս միտս լինի և † իգ. Maquignonne).

Maquignonnage (մաքինիոնաժ) ի. ար. 1. *Ձիավաճառութիւն. ‖ 2. Խարդախ ձիավաճառութիւն. ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) Խարդախութիւն. խորգախութիւն. Je n'entends rien à tout ce —,

Maquignonner (մաքինիոնէ) բ. ն. 1. Ցօրպատրել, յերբեմն զերիվարն՝ ուզելով կամ ծածկելով զթերութիւնան. ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Միջնորդ լինել (ամուսնութեան).

† **Maquillage** (մաքիյաժ) ի. ար. Ներկելն զերեսս (առ երիտասարդագոյն երեսիս).

† **Maquiller** (մաքիյէ) բ. ն. Ներկել զերեսս.

— Se —. բ. ն. Ներկել զիւր երեսս. Beaucoup de femmes du monde se maquillent.

Maquis (մաքի) ի. ար. տես Makis.

Marabout (մարապու) ի. ար. 1. Ժողովրդապետ կամ կրօնաւոր մուհամետական յԱֆրիկէ. *Մուրպետ. (արբ. մուրապիթ). ‖ 2. Աղօթատան կամ մզկիթ փոքրիկ՝ ուր ուսուցանէ մուրպետն կիսաւարտ. *Մուրպետատուն. ‖ 3. Գիսիզմուն մուրպետի. ‖ 4. (փոխ. և ած.) Անյր ապիղ, անհեգնչ. ‖ 5. *Աղճամուն լոյնափար՝ որոյ խուփն նմանի է գլխիկի ասղօթարանի մուրպետաց. ‖ 6. Անրագիլ ինչ Աֆրիկէի և Հնդկաց. *Մուրպետ. ‖ 7. փետուր արագիլի, մուրպետի. Chapeau orné de marabouts. ‖ 8. Ժապաւէն ինչ. *Մուրպետ.

Maraîcher (մարէշէ) ի. ար. Պարտիզպան բանջարեղինաց. բանջարավաճառ. [Culture maraîchère.

— —, ère. ած. Բանջարոց. *բանջարական. Jardin —.

Marais (մարէ) ի. ար. 1. Երկիր խոզան և ծածկեալ ժայռվածիւ ջուրք. ելախիր. ճահիճ. ճախճախուտ վայր. — infect. Dessécher un —. Fièvre de —. *Ճահճային ջերմն. Se sauver par les —, à travers les —. (փոխ.) Խոյս տալ ի վտանգէ, ի դժուարութենէ. ‖ 2. Երկիր ցածագոյն՝ ուր անկին բանջարք (ի շրջակայս Պարիզ քաղաքի). բանջարանոց. Un bon —.

— salant. Աւազան ջրոյ ծովու առ ի գործել ազ.

† — Le Marais. Անուն թաղի երեք Պարիզ քաղաքի. թաղ բանջարանոցաց.

Marasme (մարասմ) ի. ար. Սառնիկ ծերութենէ. հիւծութենէ. Ս. վատառողջութենէ. Tomber dans le —. Անկ եւս փոխ. Une industrie dans le —.

Marasquin (մարասքէն) ի. ար. Ըմպելի ի բալից. *Բալողի. Le meilleur — est celui de Zara.

Marâtre (մարաթր) ի. իգ. 1. Մոխրա. Ս. կիսամայր. (առի նախատանաց). Cruelle —. ‖ 2. Խիստ մայր. մօրս. Ce n'est pas une mère, c'est une —.

Maraud, aude (մարօ, օտ) ի. Անհամոզիչ. անարգ. անպիտան. խշտրիկ.

Maraudage (մարոտաժ) ի. ար. 1. Ցափշտակութիւն, հինահարութիւն (գործոց). Le général fermait les yeux sur le —. ‖ 2. Գազանալի (պատաղը յանգոյ օտարի).

† **Maraudaille** (մարոտայլ) ի. իգ. Խաս անխնդից անպիտանութեց. անպիտանիք.

Maraude (մարոտ) ի. իգ. 1. Գազանութիւն, յափշտակութիւն, հինահարութիւն (գործոց ի շրջակայս բանակին). Aller en —, à la —. La — est défendue. ‖ 2. Գազանալի (աշակերտաց գպրոցի պատաղը յայլոց պատիկաց).

Marauder (մարոտէ) բ. ն. Երթալ ի յափշտակութիւն, ի հինահարութիւն. Ils sont allés —.

† — բ. ն. Աւազ հարկանել. — un village.

Maraudeur (մարոտէօր) ի. ար. 1. Զօրական յափշտակիչ, աւազահան. ‖ 2. Որ գազանայ պատաղը յայլոց պատիկաց.

Maravédis (մարավետի) ի. ար. Գինեի դրամիկ ինչ Սպանիացւոց, որ արժէ հարիւրորդ [centime] մի և կէս. *Մուրաբեթ. (Լաս Լիդրէի գրելի է Maravédi).

Digitized by Google

Marbre (մարբր) ե. ար. 1. կուռ. մարմարիոն. մրմր։ — blanc, noir. — de plusieurs couleurs. — de Paros, de Carrare. Գարեան, կարարեան կուռ։ Une statue de —. Tout le dedans est incrusté de —։ ‖ 2. Հատ, քար մրմրոյ։ On a gravé cette inscription sur un —։ ‖ 3. Արձան, անդրի կճռոյ։ Le plus beau — de ce musée։ ‖ 4. Սալ, քար յորոյ վերայ գնեն տապատրազ գէշը։ ‖ 5. Սալ, յատակ մեռելոյ տապատանի։ Un — de pierre, de fonte։ ‖ 6. Քար լիսելոյ [broyer] գոգը և վերանգա. լիսան։

Marbrer (մարբրե) բ. ն. *կճռակերպ նկարել, յօրինել։ — le chambranle d'une cheminée. — du papier։

Marbrerie (մարբրըրի) ե. եզ. 1. Արուեստ ազգին և յղկելոյ գիւռ. *կճռագործութիւն։ ‖ † 2. Արուեստաց կճռագործի. *կճռագործարան։ ‖ 3. Գործատեղ, յօրինատեղ ի կճռոյ։

Marbreur (մարբրօր) ե. ար. *կճռակերպ յօրինիչ (քրգիոց, շարագուարաց [couverture] մետաղիոց)։

Marbrier (մարբրիէ) ե. ար. 1. Որ ազգի և յղկէ գիւռ. *կճռագործ. *կճռափոխ։ ‖ 2. *կճռավաճառ։

† —, ière. տե. կճռոյ. *կճռագործական։ Industrie marbrière։ [Հատք։

Marbrière (մարբրիէր) ե. եզ. Բովք կճռոյ. *կճռահատ

Marbrure (մարբրիւր) ե. եզ. 1. Նմանութիւն կճռոյ ի վերայ թղթոց կամ ի շարագոյս մետանիզ։ ‖ 2. *կճռակերպ նկար (ի տախտակամածս սրմոյ անոնկի)։ ‖ 3. *կճռակերպ նշան (ի վերայ մորթոյ ի ցրտոյ)։ ‖ 4. *կճռակերպ խառնուած (երանգաց ի փետուրս թռչնոց)։

A. **Mare** (մար) ե. ար. 1. Ակնթ ուռ ունկեաց առ ի կշռել զտակզէնս և զարծաթեղէնս. *մարկ։ ‖ 2. Խաշհեկան ինչ ոսկի, արծաթի. *մարկ։ Payer au — le franc. տես ի Franc, B. ‖ 3. Ի մի ունկիզ կամ կէս լիտր Գարեթ քաշուքի։

B. **Mare** (մար) ե. ար. 1. Պնացուած պտղոց կամ խաղոց յիւս քաշելոյ, խորշելոյ կամ պատրելոյ։ — de raisin. կոխած խաղողոյ. Պ. չիւ. Պ. գինեգործ. Գ. չամիչ. ճիւղ։ — de café. Պրուր սրճոյ. Բիլ։ Se mettre dans le — de raisin pour fortifier un membre malade։ ‖ 2. կոխած մի խաղողոյ, խնձորոց, ձիթապտղոց։ Il n'a pas assez de raisins pour en faire un —։

Marcassin (մարքասէն) ե. ար. 1. խոճկոր գետնի։ ‖ † 2. Ջոգ խոզի. խոճկոր։ Une truie et ses marcassins։

Marcassite (մարքասիթ) ե. եզ. Աղգ ինչ փայլուն հրացարկի [pyrite]. լուսոյ քարի. Պ. ուշնոյ. (պրս. չաղմաղ). հրքարիթ քար։ (Որ և † Flin)։

Marcation (մարքասիւն) ե. եզ. Ligne de —. տես Ligne de démarcation ի Démarcation.

† **Marceau** (մարսօ) ե. ար. տես † Marsault.

† **Marcelliens** (մարսելիէն) ե. ար. յն. Հերետիկոսք Գ ի գլուխն յազանդոյ Պարկիլեայ եպիսկոպոսի Անկիւրացւոց. մարկիլեանք։

Marchand, ande (մարշան, շանտ) ե. 1. վաճառական. Քաղաքացի։ Gros, riche, petit —. — drapier, épicier. Vous en trouverez chez le —. Marchande lingère. — d'esclaves. Պարտագին վաճառականի։ — de bois. փայտավաճառ։ Être, se trouver mauvais —, n'être pas bon — d'une chose. (ֆիգ.) Վարկանալ. զգլանալ։ ‖ 2. Գնող։ Trouver —. Attirer les marchands։

— adj. 1. վաճառելի. ընծիր. ապրելի։ Ce blé n'est pas —։ ‖ 2. Գաւառ ի վաճառատեղի։ Place marchande։ ‖ 3. Թաղակոտ ի վաճառականաց։ Quartier —։ ‖ 4. Բազմավաճառ. (քաղաք)։ ‖ 5. Թանգագրական, *վաճառականք, *վաճառագործք (նաւ.)։ ‖ 6. Գործակալ վաճառականաբնակեան. վաճառականաց։ Les nations marchandes։

— Le sel est —. Հանրածախ է աժանագին ապրելի վաճառականալ զաղ։ Le sel n'est pas —. Ցերեքեան միայնոյ է վաճառականալ զաղ։

— Rivière marchande. Գետ նաւագնաց, նաւելի։

Marchandage (մարշանտաժ) ե. ար. 1. *Պակրաբութիւն։ ‖ 2. Յանձն առնուլն գործատուին զգործն ինչ առնելոյ գնով և ատ առնել զայն պղտիկ գործատուաց։

Marchander (մարշանտէ) բ. ն. 1. Հանգաստանիլ ի գինս իրիք (ա). տակ արկանել. *տակրկել։ Il a marchandé ce drap. Il a longtemps marchandé la maison qu'il vient d'acquérir։ Աւր եւս առնիցիր. Il ne faut pas — avec lui։ ‖ 2. (ֆիգ.) *Պակրկել։ — la main d'une femme. Ne pas — quelqu'un. Չխնայիլ յոյր. (ընտ.)։ Ne pas — une chose. Չխնայիլ յինչ. տալ առատաձեռնեամբ։ Ne pas — sa vie. Չխնայիլ յանձն իւր։

— բ. ն. (ֆիգ. և ընտ.) վազանիլ. երկմտիլ. յերկուս միտս ծիգիլ։ Il fit cela sans —։

— Վհատ. (ա) "Եթէ երբեմն ի փոքր իմ ի ձեռս վաճառիլ պնաւործուն էս, ո՛ հանապազորեն ի գինն նոցա զրկիս զանձս հոգւոյն ս. . . . երեք ինիս պիտ ինչ պետին, ո՛ հանապազորեն ի գինս նորա, քեզ ոչ պատճ՝ ոչ գոյ." վ. Հ. բ. 518։

Marchandeur, euse (մարշանտօր, եզ) ե. *Պակրկող։

Marchandise (մարշանտիզ) ե. եզ. 1. վաճառք. Պ. ապրանք։ — du pays, étrangère. Un magasin de marchandises. Charger des marchandises sur կամ dans un navire. Նաւել, ապրանքել բեռատեղք զնաւ. ընդ ապրանս բեռն զնաւ։ Faire valoir sa —. (ֆիգ.) Յարգել, գովել զինք վաճառս. գովել զինք բանս կամ զգործս։ Jeter une — à la tête. (ֆիգ. և ընտ.) տես ի Jeter, 11. — mêlée. (ֆիգ. և ընտ.) խառնուրգ. բարեաց և յաւգ։ Vaisseau équipé moitié guerre, moitié —. Նաւ լցեալ վաճառավք և հանգիրձեալ զինուաբք. Moitié guerre, moitié —. 2. (ֆիգ.) Երկրապահական մեծ օրինակաւ։ Il a fait sa fortune moitié guerre, moitié —։ ‖ 3. Կէս վասնոյ և կէս ակամայ. խառնակ մեծ կամոյն և ակամայի։ ‖ 4. վաճառականութիւն. առեւտուր։ Faire —. Faire métier et — d'une chose. (ֆիգ.) տես ի Métier.

A. **Marche** (մարշ) ե. եզ. Հինաւրեան աստիճան Ցերուսաղեմի խրիք. մարգ։ La Marche d'Ancône։

B. **Marche** (մարշ) ե. եզ. 1. Գնացք. շրջագնացք. խաղացք. (պրս. քալուածք)։ — lente, rapide. Ralentir, accélérer sa —։ ‖ 2. Ընթացք, խաղացք, չար (զօրաց)։ L'armée s'est mise en —. Dérober sa — à l'ennemi. տես ի Dérober, 4. — forcée. տես ի Forcé. Fausse —. Կեղծաբանեալ շրջմունս, յորում զօրավարն ի խաղալն ի մի կոյս գառնոյ յանկարծ ի մէնա կոչին։ ‖ 3. Հանապազորհ զար հանապանն զարգ յառաջն. գնաց մեծ առաջ։ ‖ 4. Ընթացք, արագաշարժութիւն (նաւուց)։ ‖ 5. Գնալն, խաղալն հանգիստ. գնացք. խաղացք։ — triomphale. Fermer la —. տես ի Fermer, բ. ն. ‖ 6. Ուղեւորութիւն։ ‖ 7. Գնացք, շարժումն (սաստկագոյց)։ ‖ 8. (ֆիգ.) Գնացք. ընթացք։ Cet homme a une — équivoque, tortueuse. La — de la nature։ ‖ 9. Ընթացք. յառաջխաղացութիւն. կորգ։ La — d'un poème։ ‖ 10. Երգ չափոյ. *չափորգ։ La — des Gardes-Françaises։ ‖ 11. Աստիճան, օրաշ (սանդղոյ)։ Vous avez encore deux marches à monter, à descendre։ ‖ 12. Գաւառանգան (սաստկանիկաց, կառապարծաց)։

Digitized by Google

Marchié (մարշիե) ե. ար. ի. Վաճառատեղի. գնում. ծախում. Le — n'a rien valu aujourd'hui. ‖ 2. Վաճառ. Il y a — dans cette ville deux fois par semaine. ‖ 3. Ցուցի վաճառելոյ. վաճառանոց. վաճառափողոց. Հրապարակ. Ս. Շուկայ. Aller au — . — aux fleurs. *Ծաղկավաճառանոց. ‖ 4. Պայման կամ երդիք վաճառականաց. Շահառություն. ‖ 5. Գնում իրաց. Montrez-moi votre — . ‖ 6. *Վաճառքիւրացութիւն. C'est lui qui a fait notre — . Ils ont rompu le — qu'ils avaient fait ensemble. Aller, courir sur le — d'un autre. ի. Վաճառականել զդիմեան. ‖ 7. (փոխ.) Զանազան յիշեալ հոգւոյն զպարտսն կամ գլխոյ ալյոց ազգաց. Mettre à quelqu'un le — à la main. (փոխ.) Թողուլ ի կամս ուրուք կիրքն [conclure] կամ լուծանիլ զգանգիտութիւնն. Par-dessus le — . (փոխ.) Ցայնր վերայ. Համգիտի այնու. (ընդ.) Il m'a refusé ce que je lui demandais, et par-dessus le — il m'a dit des injures. ‖ 7. Գին. Le bon — m'a tenté. (պակ. Ախորժութիւնն փարձից զիս). À bon — . ի. Դիւրագին. առատագին. Թեթիթեւագին. Ս. ամուսն. Donner sa marchandise à bon — , à trop bon — . ‖ 9. (փոխ. և ընդ.) Ոչ ինչ. Ne donner que son superflu, c'est être généreux à bon — . ‖ 8. Գոյն աշխատութեամբ. գիւրաւ. En être quitte, en sortir à bon — . Ձերծանիլ ի վտանգէ կամ ի գժուարութենէ նուազագոյն ամաչից. քան թէ արկածէ ոք. (պակ. քիչով ազատիլ). աճառ ի ծուխնէ. Pensez-vous en être quitte à si bon — ? (պակ. կարծէք թէ այսչափով պրծաք). Faire bon — de. Ոչ խնայիլ. վատնիլ. Avoir bon — de quelqu'un. (փոխ. և ընդ.) Գիւրաւ յաղթիլ ամենից. À grand — faire. Թէ ամենայն. առնուազն. (պակ. քիչէն քիչ). À grand — faire, il n'en sera pas quitte pour vingt mille francs.

Marchepied (մարշեփիե) ե. ար. ի. Ստիճանք (գործ, սանդուղի նմանելոյ). Ս. բազուկն. ‖ 2. Զառանգագոյն. Il vous faut un — pour atteindre à ce rayon de bibliothèque. ‖ 3. Զառանգագոյն (առից կառավարի). ‖ 4. Ստիճան, երանելիք (կառուց). ‖ 5. (փոխ.) Զառանգագոյն (առ հասանելոյ ի պաշտօն կամ ի բարձ ինչ առաքինի). ‖ 6. Ուղի առ գիտնականը (ի ձգել նուաստս).

A. **Marcher** (մարշե) բ. ն. Կոխել, ճնշել (առիւք կամ ձիոք, քան արուեստաւորաց ինչ).

— բ. ն. ի. Գնալ զատն ի վերայ երկիր. կոխել. գնալ. — sur l'herbe, sur des tapis. Marchez sur cette araignée. Il a marché sur une mauvaise herbe. (փոխ.) ակս ի Herbe, 1. — sur les pas, sur les traces de quelqu'un. ի. Ուսա երթալ զկնի ուրուք. ‖ 9. (փոխ.) Հետանալ. հետացեալ ուրուք. հետանալ, ետևնալ լինիլ (հայրենակցանցն առաքինութեանց). On marche sur les sots. (փոխ. և ընդ.) Անմիտք յաղթանդամ են.

‖ 9. Գնալ. երթալ. խաղալ. ընթանալ. (պակ. քալիլ). — à grands pas, à petits pas, sur la pointe du pied. Ce malade commence à — sans bâton. Միամիտ հիւանդն շերջին առանց ցպոյ. — à quatre pattes. ակս ի Patte. — de pair. Հաւասարառանակ ընթանալ. — à pas de géant. ակս ի Géant, 3. — tout seul. ի. Գնալ մինակեան իւրեանից. գնալ իւրեանց ճանբ. ‖ 9. (փոխ.) Զանձնէ պէտս օգտականութեան ալյոց.

‖ 9. Ցուրտն խաղալ. յառաջիկ. գնալ. Nous avons marché à la fraîcheur, pour ne pas fatiguer nos chevaux. ‖ 4. Խաղալ, չափել (զօրաց). L'armée commença à — . Faire — la cavalerie. — contre l'ennemi. Խաղալ, զօրախաղաց լինել ի վերայ թշնամեաց. ընդդէմ երթալ թշնամեաց. Ils aperçurent l'ennemi marchant à leur rencontre. Ցնորին զթշնամիս ոմն յարձակեալ գալիսն ընդդէմ նոցա. ‖ 5. Գնալ. շարժիլ (առանիցս, գնացս). ‖ 6. Խաղալ. (պատ. բանիւ). Le moulin ne marche pas. Une montre qui marche bien. ‖ 7. Անցանիլ, առհիլ (ժամանակի). ‖ 8. (փոխ.) Խաղալ. երթալ. ընթանալ. գիմել. Nous marchons tous à la mort. — hardiment à son but. ‖ 9. (փոխ.) Գնալ. վարիլ. — droit. — dans la loi, dans les préceptes du Seigneur. Գնալ յօրէնսն, ի պատուիրանսն Տեառն. (քան առաքանաճիզն գրոց).

B. **Marcher** (մարշե) ե. ար. ի. Օրինակ գնալոյ ոտից. գնացք. քայլ. առից. (պատ. քալուածք). Je le reconnais à son — . ‖ 9. Ձանաչապարհ. շաւիղ.

† **Marchette** (մարշէթ) ե. իգ. Ծուարք գաւազանի հաստատուն որ նիզ ունի գծուզակ [piège] լարելոյ.

Marcheur, euse (մարշօր, իօզ) ե. Գնացորդ. (պատ. քալող). Un bon — . Il est — . Il n'est pas — .

† **Marchionites** (մարշիոնիթ) ե. ար. յհ. Հետեւողք Մարկիոնի հերետիկոսապետի ի գաւառն. մարկիոնեցիք. մարկիոնեականք. մարկիոնեաստաց.

Marcotte (մարկոթ) ե. իգ. Ոստ ծառոյ զոր թաղեն յերկիր առ արմատանալ. ազատիլ. *առչատիլ. գուլտ. Des marcottes de vigne, d'olivier, de figuier.

Marcotter (մարկոթե) բ. ն. Ցնկել ազատիլ. *առչատիլ առնել. — des œillets.

Mardi (մարտի) ե. ար. Երրորդ օր շաբաթուն. երկուշաբաթի. Tous les mardis.

Mare (մար') ե. իգ. փոքրիկ կոյս ինչ հաւաքեալ կամ հոսեալ ջրոյ. ջրափոս. Mener les bestiaux boire à la — . Une — de sang. (փոխ.) Արիւն բազում հեղեալ. լիճ արեան.

Marécage (մարեգաժ) ե. ար. Երկիր ճահճախառն. ջրասիրտ. հղտիւք. Ce ne sont pas de bons prés, ce sont des marécages. Les saules, les oiseaux aquatiques se plaisent dans les marécages.

Marécageux, euse (մարեգաժե, իօզ) ած. ի. Ճահճախառն. Terrain, pré — . ‖ † 2. Որ բնակէ ի ճահիճս. *Ճահճաբնակ. Animaux — .

Maréchal (մարեշալ) ե. ար. ի. Որ լուանի [ferrer] զերիվարս և գործանի զսոխս նոցա. Ս. լուանող. Ս. պայտար. — expert. Bon — . — ferrant, vétérinaire. ‖ 2. Ախոռապետ (արքայի, իշխանի). ‖ 3. Առաջնորդ ինչ զինուորական. Ս. մարշալաց. — des logis. Քաղաքապետ (հնձելոցդ). — de camp. *Ոչ աշտապետ. (Այժմ ասի Général de brigade). — de France. Պատրապետ բանակի գաղղիացւոց. Ս. մարշալաց գաղղիոյ. Doyen des maréchaux de France. ‖ 4. Ուսոյ պաշտօնեայ. Ս. մարշալաց. Grand — du palais. Le grand — de Pologne.

Maréchalat (մարեշալա) ե. ար. Գործ, առաքինական մարշալաց. *մարշալաթուն. պատրապետութիւն.

Maréchale (մարեշալ') ե. իգ. Կին պատրապետի, մարշալաց. Madame la — .

Maréchalerie (մարեշալըի) ե. իգ. Ի բանից պայտարի. *պայտարութիւն.

Maréchaussée (մարեշօ) ե. իգ. ի. *Իշատութիւն մարշալաց կամ պատրապետաց գաղղիոյ. պատրաստական իշատութիւն. (Տես և Connétablie). ‖ 2. Հետեւակ առաքեալք.

Marée (մար) ե. իգ. ի. Յորդութիւն և նուազու-

Digitized by Google

թիւն լաւագոյն ծովամբ. խաղաղագոյն ծովամբ։ — montante. Ալիքին, ընթացքն լաւագոյն. մուտքի ժամանակաթիւն։ (Որ և Flux, Flot). — descendante. Ցածնալուքն, վերջանալուն լաւագոյն. ասիգամասնալու ժամանակաթիւն։ (Որ և Reflux, Jusant). On ne peut entrer dans ce port qu'à haute —. Avoir vent et —. Aller contre vent et —. (Ձեռք. և ընդ.) տես և Vent. ‖ 2. Ջուրին ծովամբ։ Marchande de —։

Marelle (մարել՛) ս. իգ. խաղ մի՛ մանկական, յորում գծեն մեծ չորեքկուսի մի՛ ամպագծեն և վերայ գծանոց, և մանուկն ասասանելով միով ստամբ՝ մղէ ի խորշս ամպագծին զքար մի՛ փոքրիկ. երբեք քարն դիպչելի ի գիծն կամ ելլէ արտաքս քան զչորեքկուսին՝ կորսուանէ խաղացողն. Գ. լքանիս։ (Անգր երբեմն Mérelle)։

Maremme (մարեմ՛) ս. իգ. ծրիթր ճահճախառն և վտասաւոգի յատին ծովու։ Les maremmes de l'Italie centrale։

† **Margajat** (մարգայա՛թ) ս. ած. Ո. Անուն ժողովրդոց մի՛ Ասորեստանի։ ‖ 2. (ձեռք.) Առատաձեռն. շռայլասիրտ։

Margarique (մարգարի՛ք) ած. Պարզագործական (քիմիա., քան ասորգանիքսոց)։ Acide —։

Margay (մարգե՛) ս. ած. Անգղ մի՛ վայրենի կատուի տեսակի Ամերիկայ. վագրակատու։ (Որ և Chat-tigre)։

Marge (մարժ՛) ս. իգ. եզր գրոց. Ս. լուսանց։ Laissez-y bien de la —. Écrire en —. On a trop rogné les marges. Avoir de la —. (ձեռք. և ընդ.) Ունել ժամանակ կամ կարողութիւն առատ ելոյզի։

Margelle (մարժե՛լ) ս. իգ. վիմ ծակ կամ շրջուած քարանց որ հազմին զծնօտ կամ զերդ ջրհորոյ. Գ. հզնակ։ La — d'un puits։

— Վհան. "Ի՝ խոնարհեցուցեալ սրբոյն զերկնին ի միտ քո՛ զի՝ ոչ իմչ յանի ջրհորոյն, և ինձ զդատաստան՝ սրբոյն զոր առնէր ի ձեռին իւրում." Վ. Կ. Աբգէմնէից. Հ. Ա. 18։

Marger (մարժե՛) բ. ն. Ցորգարել կամ թազալ լուսանցս տպագրելի թերթից։

Marginal, ale (մարժինա՛լ, ա՛լ) ած. Եզեալ, գրեալ ի լուսանցն. առընթերագրեալ։ Les notes marginales des manuscrits ont souvent passé dans le texte։

Marginer (մարժինե՛) բ. ն. Գրել, նշանակել ի լուսանցս գրոց։ Il a l'habitude de — tous ses livres։

† **Margot** (մարգո՛) ս. իգ. Ա. Անձնիկ. (ած.)։ (Որ և Pie)։ ‖ 2. (ձեռք.) Կին շատախօս։

† **Margotin** (մարգոթե՛ն) ս. ար. փոքրիկ տղրուկ ատաց առ ի լուսանցն զշուք։

Marguillis (մարգույի՛ս) ս. ար. Տեղի ցիստ. ցիս. (ընդ.)։ Mettre le pied dans le —։ [choire, 1.

† **Margoulette** (մարգուլե՛թ) ս. իգ. (ած.) տես Մա-

† **Margousier** (մարգուզի՛ե) ս. ար. տես Azédarac.

Margrave (մարգրա՛վ) ս. ած. Անուն իշխանաց մի՛ ի Գերմանիա. առհմնական կոմս. *առհմնականոմս։ Le — de Bade։ Կին առհմնականոմի տալ Madame la —։

Margraviat (մարգրավի՛ա) ս. ար. Առհմնական կոմսութիւն. *առհմնականոմութիւն։

Marguerite (մարգերի՛թ) ս. իգ. Ա. Պարգարիտ. (քան Ալեաստանիք). իմն։ Il ne faut pas jeter les marguerites devant les pourceaux։ ‖ 2. Տունկ մանրապատառ ծաղկի։ ‖ 3. փոքրիկ ծաղիկ ոսպնակ կամ կոտիկ, կամ ոսպնաձև և կոտրիկ, որ ծաղկէ ի սկիզբն գարնան. *մանրագարտծաղիկ։ Un bouquet de marguerites։

— Reine-—. Ծաղիկ մի՛ յայգէ ասասղածաղիկ [aster]. Ճնճղական ասասղածաղիկ։

Marguillerie (մարգիյերի՛) ս. իգ. Վիճակաւորութիւն (եկեղեցւոյ)։ Briguer la — de sa paroisse։

Marguillier (մարգիյիե՛) ս. ար. Վիճակաւոր (եկեղեցւոյ)։

Mari (մարի՛) ս. ար. Ա. այր. ամուսին. (ած. հրեղ)։ Bon —. Mauvais —. On lui a donné un tel pour —։

Mariable (մարիա՛պլ) ած. Որոմ մանրամասն ամուսնանալ. ամուսնանալի. (ընդ.)։ Elle n'est pas encore —։

Mariage (մարիա՛ժ) ս. ար. Ա. Ամուսնութիւն։ Le sacrement de —. Heureux —. — clandestin, illicite. Un riche —. Les liens du —. Ce — a été déclaré nul. Faire, célébrer un —. Contracter —. Consommer le —. Né hors du —, hors —. Ընծայ առաջոյ օրինաւոր ամուսնութեան. ծնունդ անհաւատալոյ։ — de la main gauche. տես և Gauche, ած. 2. ‖ 2. Հաւատանիք։ Être invité, assister à un —։ ‖ 3. Ինչք զոր առն ծնողք որդւոց իւրեանց յամուսնացուցանելն զնոսա. օժիտ։ Il a donné un très bon — à son fils, à sa fille։ [Graillon, 1.

† **Marie graillon** (մարի՛ կրայիո՛ն) ս. իգ. տես և

Marié, ée (մարիե՛) ած. գ. իգ. Ամուսնացեալ. ամուսնաւոր։ Un homme —. Femme mariée. Կին մարդի։ Une femme mariée. Ամուսնացեալ։

— ս. ար. Փեսայ. ամուսին։ Un nouveau —. Նորափեսայ։ — ս. իգ. Հարսն. ամուսին։ Une nouvelle mariée. Նորահարսն։ Le chapeau de la mariée. տես և Chapeau, 2. Se plaindre que la mariée est trop belle. (առած.) Տրտնջել զիրաց իւրոց ընդ որս պատահ էր ուրախ լինել։

Marier (մարիե՛) բ. ն. Ա. Ամուսնացուցանել. զուգել. (ած. խոտիլ)։ Le maire, le curé les a mariés. Il a fort bien marié sa fille. Cet homme a la manie de — tout le monde։ ‖ 2. (ձեռք.) Զուգել. խառնել. միաբանել. զոգել։ — la vigne avec l'ormeau, à l'ormeau. — des couleurs։

— Se —. բ. ա. Ա. Ամուսնանալ. կին առնել. առնել. լինել առն. (ած. խոտիլ)։ Il s'est marié richement. Elle ne se mariera pas։ ‖ 2. Ամուսնանալ։ Quand nous marierons-nous? ‖ 3. (ձեռք.) Զուգիլ. միաբանիլ. լծակցիլ։ Ces deux mots ne se marient pas bien։

Marieur, euse (մարիե՛ր, ե՛զ) ս. Ամբիծ, առաջնորդ ամուսնութեան. ամուսնացուցիչ. միջնորդ. (ընդ.)։

Marin, ine (մարի՛ն, ի՛ն) ած. Ցամաք. ծովային. ծովային։ Monstre —. Plante marine. Sel —. Ա. ծով. ազ հատուածոց. (որ և Sel de cuisine, Sel commun). Carte marine. Avoir le pied —. Ա. Անապատ գնալ ի նաւի ի ժամու ալեկոծութեան։ ‖ 2. (ձեռք. և ընդ.) կալ ձեռ անխռով, անվրդով։

— ս. ար. Նաւավար. նաւազ։ La vie des marins est périlleuse. — d'eau douce. տես և Doux, 3.

Marinade (մարինա՛դ) ս. իգ. † Ա. Պղպեղ (առ ի պահել զմիս)։ ‖ † 2. Հանգերձանք ի քացախոյ և ի համեմունս, յոր թանան զմիս կամ զձուկն յառաջ քան զխփել։ ‖ 3. Միս համեմեալ քացախով և առպաստիով։

Marine (մարի՛ն) ս. իգ. Ա. Գիտութիւն նաւագործելոյ. նաւագործութեան հմտութիւն. նաւաստութիւն։ Il entend bien la —։ ‖ 2. Նաւատեան, Ս. ծովեզի զօրք։ Service dans la —. Le corps de la —։ ‖ 3. Զօրավոյժ, նաւական զօրութիւն (Տէրութեան)։ — puissante, formidable. La — de France. — militaire. Ջինուորական նաւատորմիղ։ — marchande. Քանգարական նաւատորմիղ։ ‖ 4. Պաշտօնատան ծովային զօրութեան։ Employé à la —։ ‖ 5. Ձկաշուկ, հաս ծովու։ Cela sent la —։ ‖ 6. Նիւթ

ծովային սեռասրանաց, մրրկաց, նաւաց, նաւաշհանգստից· *ծովանկար· Joseph Vernet a excellé dans les marines. Peintre de marines. *Ծովանկարիչ· ‖ †Ծ· Ծովեզր· (Վլ.)·

Mariné, ée (մա-ռի-նե) ած· դերբ· Ա· Չանգերձեալ քացախով և հասեմանաւք· ‖ Բ· Ագռականեալ ի ջուր կամ յօդս ծովու· Ce café est —·

Mariner (մա-ռի-նե) բ· ն· Ա· Եփել զձուկն և համեմել այնպէս զի պահեցի ընդ երկար· ‖ Բ· Չանգերձել, համեմել զմիս այնպէս զի վաղագոյն լիցի ուտելի· — des poulets· ‖ Գ· Թանալ զմիս ի քացախ համեմեալ· որպէս զի կոպղացի· — du chevreuil·

Maringouin (մա-ռին-ուին) ե· ած· Մժղուկ ինչ Ամերիկեանց և այլոց կերմայրն աշխարհաց·

Marinier (մա-ռի-նէ) ե· ած· Ա· Նաւասան· Նաւավար· (Վլ.)· ‖ Բ· Նաւավար (գետոց և նաւարկելի ջրանցից)· Il y a des marins dans la Manche et des mariniers dans la Seine·

Marionnette (մա-ռիոնէթ) ե· էթ· Ա· Փոքրիկ պատճառագործանք մարդկիկէն, զոր շարժեն լարով, զպատնակաւ կամ ձեռամբ· Ս· խաղալիկ· Ս· լիկիպան· Il fait jouer les marionnettes· ‖ Բ· (ֆիգ· և ընդ·) Թերեւս կամ թուլաթերթ ոք· C'est une —, une vraie —· ‖ †Բ· Նկին կարճահասակ· [Թզոյ·

† **Marisque** (մա-ռիսք) ե· էթ· Ագգ ինչ մեծ և անհամ

Marital, ale (մա-ռի-թալ, ալ) ած· Ա· Յարական· առնական· Puissance maritale. † Droits maritaux·

Maritalement (մա-ռի-թալ-ման) ս· Ա· Որպէս այր· զօրէն առն ամուսնացուսրի· Le juge lui ordonna de vivre — avec sa femme· ‖ Բ· Իբրև այր և կին· *ամուսնաբար· *ամուսնաբարէն· Ils ne sont pas mariés, mais ils vivent —·

Maritime (մա-ռի-թիմ) ած· Ա· Ծովական· Ծովային· La puissance — d'une nation· ‖ Բ· Ծովեզերեայ· Ծովափնեայ· Ville —· ‖ Գ· Ծովագնաց· Նաւարկող· Peuple —· — Arsenal —· տես յ'Arsenal.

Maritorne (մա-ռի-թորն) ե· էթ· Կին տգեղ և տգեստզի· (Տես և Malitorne)·

Marivaudage (մա-ռի-վո-տաժ) ե· ած· Ոճ մատնեացս գրուածոց՝ յորում գոյանի արուեստակեալ ծրրուերիւն գաղտնեաց և սասցուածոց· *մարիվալուերիւն· (Ճանաչեալ Մարիվոյի [Marivaux] մատենագրի գաղղիացւոյ ԺԸ դարուն)·

Marjolaine (մա-ժոլէն') ե· էթ· Տունկ ինչ անուշ հոտով յազգէ Շրթնաւորաց [Labiée], որ վարի ի բժշկութիւն. մարիամաս· խնկածաղիկ (?)· խնկոդիսաղիկ (?)· (լտ· Origanum majorana, լսա Լինէի)· La — est une espèce d'origan· [կտնանց· (Վլ.)·

Marjolet (մա-ժոլէ) ե· ած· Ա· Աղբ, երկաւատարդ քծնող

Marli (մա-ռլի) ե· ած· Ագգ ինչ կտաւի [gaze]·

Marmaille (մա-մայ) ե· էթ· Խառնաղանդ տղայոց· մանկտուտ· (ընդ·)· Faites taire cette —·

Marmelade (մա-մըլատ) ե· էթ· Զաւազ եփեալ շաքարաւ և գարնանացեալ ի խիւս [bouillie]· ծեծած· — de pommes, de prunes, d'abricots. Viande en —· Մխո եփեալ անյատի· Mâchoire en —· Ծնօտ ջախջախեալ·

Marmenteau (մա-մընթօ) ած· ած· Bois —, կամ լոկ — ե· ած· Ծառ թաղեալ յանառատի առ զարգուհ· Abattre des marmenteaux·

Marmite (մա-միթ) ե· էթ· Ա'նօթ երկաթատանի խեցեղէն կամ մետաղեայ յեփել զմիս· կաթսայ· — de terre, de cuivre, d'argent. La — bout. Écumer la —· տես յ'Écumer. Nez fait en pied de —· Քիթ լոյն ի ատարին կազմանէ և ի վեր կոյս հանգրիճեալ [retroussé]· (ընդ·)·

Marmiteux, euse (մա-միթօ, թօզ) ած· Հէգ· տառապագեալ· ցաւագար· անառողջ· (ընդ· և Վլ.)· Il est tout —· Վ'այրի և իրր ե· Un pauvre —·

Marmiton (մա-միթո) ե· ած· Ա'նուկ, տղատուար խոհակերտի· խոհեակ· խոմե· Il est sale comme un —·

Marmonner (մա-մընէ) բ· ն· տես Maronner.

Marmoréen, enne (մա-մոռէէն, էն') ած· Ա'պրմարեայ· *մարմարապակերպ· Calcaires marmoréens·

Marmot (մա-մո) ե· ած· Ա· Կապիկ· (Վլ.)· Laid comme un —· ‖ Բ· Փոքրիկ պատկեր կնոջ արձան այլանդակ (քացախոյ կամ փայտեայ)· ‖ Գ· (ֆիգ· և ընդ·) Ա'նձկիկ· Ցայս միտս լինի և իէ· Marmotte. Que nous veut cette marmotte? Croquer le —· (ֆիգ· և ընդ·) տես ի Croquer, բ· ն· 4.

Marmotte (մա-մոթ) ե· էթ· Զարքատանի ինչ կրծող ի գատակարգէ առնիտաց [loir], որ կեայ ի լերինս և ի մէրան· մինարջ· արջամուկն· Dormir comme une —· Faire danser la —·

Marmotter (մա-մոթէ) բ· ն· Խօսել խառնիխուռն ընդ առաջմունս· քրթմնջել· (այլ· առաջ)· (ընդ·)· Que marmottez-vous là? Վ'այրի և ան ինդիր· — par dépit·

Marmouset (մա-մուզէ) ե· ած· Ա· Փոքրիկ պատկեր կամ արձան այլանդակ· Un vendeur de marmousets. Visage de —, կամ լոկ —· Ա'նուկ կամ այր փոքրաճոռակ անդիրեայ· ‖ Բ· Երիտասարդ ատպաժամեան, անպիտան· ‖ Գ· Զուլածոյ և արձանաձեւ նախաղ [chenet] վառարանի երկաթեայ·

Marnage (մա-նաժ) ե· ած· Խառնելն զմարգագոյ ընդ հողոյ անդաց· *մարգաստանմն·

Marne (մա-ռն) ե· էթ· Հող ինչ կրախառն և կաւային՝ որով պարարտացուցանեն զանգս· *մարգագոյ· — blanche, rousse, verte. Carrière de —· Tirer de la —·

Marner (մա-նէ) բ· ն· Պարարտացուցանել զանգս մարգագոյիւ· *մարգագոտել· — une terre· [տեղ·

† **Marneron** (մա-նը-ռո) ե· ած· Պեղիչ մարգագոյս-հատ·

Marneux, euse (մա-նօ, նօզ) ած· *Մարգագոյախառն· Terrain —·

Marnière (մա-նիէռ) ե· էթ· Բազք մարգագոյի· *մարգագոյահատ· Creuser, ouvrir une —· Tomber dans une —·

Maronite (մա-ռոնիթ) ած· և ե· Ա'նուն ասպետաց կրթողիկոսեայ որ բնակին ի Լիբանան լերին· մարոնացի· Un prêtre —· Un couvent de maronites·

Maronner (մա-ռոնէ) բ· ն· Մռմռալ ընդ առաջմունս· (այլ· առաջալ)· (ած·)· Que maronne-t-il là? Վ'այրի և իրր ե· Il est toujours à —· (Որ և Marmonner)·

Maroquin (մա-ռոքէն) ե· ած· Կաշի նոխազի կամ այծի՝ հանգերձեալ դիւտարով [noix de galle] կամ սպտարով [sumac]· *մարոկենի· — de Barbarie, de Marseille. — rouge, bleu. Fauteuil de —· Un livre relié en —·

Maroquiner (մա-ռոքինէ) բ· ն· Հանգերձել զկաշի որթատց և ոչխարաց նմանի մարոկենւոյ· նմանեցուցանել մարոկենւոյ· *մարոկենել· — de la basane·

Maroquinerie (մա-ռոքինըռի) ե· էթ· Ա· Բաւեռս գործելոյ զմարոկենի· *մարոկագործութիւն· ‖ †Բ· Վաճառականութիւն մարոկենեաց· ‖ †Գ· Գործարան մարոկենւոյ· *մարոկագործանոց·

Digitized by Google

Maroquinier (մաո-ոքինիե) ի. ար. Մարքագործ մաքոքինուդ. *մաոքինագործ։

Marotique (մաո-ոդիք) ած. Ըստ հին բարբառոդ կազմուած Մարոտի [Marot], բանաստեղծի գոդզիացւոդ ԺԶ գարուն. մարոտական։ Poésie, épître —։

Marotte (մաո-ոդ) ի. իդ. 1. Մահան [sceptre] յիմարացոդ, յիմարութեան. *ցցանացուգ. *մարեակ։ On représente Momus et la Folie une — à la main։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ախէճ մոդեկան կամ անչափ սիրոյ. յիմարութիւն։ Il a pour cette femme un amour effréné, c'est sa —։

A. **Marouflе** (մաո-ուֆլէ) ի. ար. 1. Աւյր չինական, ամարգի, *անգամագաղաթ։ C'est un —, un vrai —։ ‖ † 2. Աւյր անպիտան, արհամարհ։

B. **Marouflе** (մաո-ուֆլէ) ի. իդ. Սահնի նկարչաց յոյժ մեծաձան (տե. կտչտուկ)։

Marouflеr (մաո-ուֆլի) բ. ն. Ամաձուցանել զկտաւս նկարեալ յայլ ինչ կտաւ կամ յարձ։ Ce plafond est peint sur toile marouflée։

Marquant, ante (մաո-ոգ, անդ) ած. Նշանաւոր. երեւելի։ Une personne, une idée marquante։

Marque (մաո-ք) ի. իդ. 1. Նշան. գրոշմ։ La — des moutons de tel troupeau. Ces mouchoirs sont à votre —։ ‖ 2. Նշան, գրոշմ, կնիք (զոր գնէ Տէրութիւնն ի վերայ վաճառացոյ). *կնքանշան։ La — de la douane։ ‖ 3. Իրաւունք, բաժ գրոշմի վաճառացոյ. բաժ կնքանշանի։ Droit de —. La — des cuirs։ ‖ 4. Նշան, գրոշմ (զոր գնեն վաճառականք և գործաւորք ի վերայ իւրեանց վաճառացոյ և գործածոց)։ La — de la fabrique, du fabricant։ ‖ 5. Գործի գնելոյ նշան ի վերայ անօթոց, առաւելաց կամ չաւթողից. կնքոց։ La — pour marquer la vaisselle։ ‖ 6. Նշան (գրոշմեալ խարանաւ յաւտս պատժապարտաց). գրոշմ։ En France, la peine de la — est abolie։ ‖ 7. Նշան, գրոշմ (առն որ ոչ գիտէ գրել)։ Il a déclaré ne savoir signer, et a fait sa —։ ‖ 8. Նշան, հետք (ծագելի հիւանդութեան, հարուածոց). սպի. գ. չէչ։ Il a eu la petite vérole, il lui en reste des marques. Les marques des griffes d'un chat. Faire porter ses marques à quelqu'un. Թողուլ նշանս ի վերայ մարմնոյ ուրուք. հարկանել զոք. (ընդ.)։ ‖ 9. Ի ծնէ նշան, բիծ (մարգոյ, անասնոյ). պալար (ա)։ Ce cheval a une — au front. Cet enfant avait cette — en venant au monde։ ‖ 10. Նշան. նշանակ (պատուոյ, առաքինական)։ Les faisceaux et la hache étaient la — des grands magistrats romains։ ‖ 11. (փոխ.) Որոշութիւն. առանձնաձարութիւն. պատեհ։ Un homme de —. Աւյր նշանաւոր, երեւելի, յայտնի։ ‖ 12. Նշան (առ ի յիշել ինչ)։ Faire un nœud à son mouchoir pour servir de —։ (Տես և Mettre une épingle sur sa manche ⁄'Épingle, 1)։ ‖ 13. Փայտ համարոյ (ո) (հացաբարցաց). *հաշուեփայտ. չէխիկ։ (Աե և Taille)։ ‖ 14. Նշան (ի խաղս)։ ‖ † 15. Տոմսակ (մուտանելոյ ի թէատրան). (իւ. այժմ սոսի Billet)։ ‖ 16. (փոխ.) Նշան. նշանակ։ Quand un enfant est gai, c'est une —, c'est — qu'il se porte bien։ ‖ 17. (փոխ.) Նշան. նշանակ. հանգէս. ցոյցք. վկայութիւն։ Il a laissé en partant des marques de sa reconnaissance. Donner à quelqu'un des marques de. Ցուցանել յոգս զՀանգէս (բարեկամութեան, սիրոյ)։

= վԱՍՑ. (ա) "Կուգայիս եր երկերդն այն ճերմակ, ևսն վ սանիր է քարչին երեսի գալոյ այլերայն' զորվոյն երդանան սանիրվ." Զամ. Ազգբ. 18։ = (ո) "Համար գօրաւորեցեր' երգոհասարցան ի երդ. յերկինքն' օդոյն է երգոհանոյ' ի' հարկանիցէ զնվ ֆայտ համարոյ երեխի, և զնուցհ ազգանիշան գրէսցուն է ձեր արտանիվ." Լմբ. մեկն. Գաղգբ. 107։

Marqué, ée (մաո-ք) ած. գերբ. 1. Նշանաձալ. գրոշմեալ։ Être — au B. առն է B. Être — de petite vérole. Ունել երեսս չէչտաս. չէչտաս լինել։ Être né —. Ունել նշան ինչ է ծնէ։ ‖ 2. Նշանաւոհեալ. յատկեալ։ ‖ 3. (փոխ.) Յայտնի. ակնարկ. գուշակաւոր։ Avoir un goût — pour la poésie. Il y a là un dessein — de vous offenser։ ‖ 4. Նշանաւոր. անուանի։

Marquer (մաո-ք) բ. ն. 1. Դնել նշան, գրոշմ. նշանել. գրոշմել։ — de la vaisselle, des serviettes, des moutons։ ‖ 2. Ի գրոշմել (գլուխգործս) շռայլաւորեալ երկաթով։ ‖ 3. Թողուլ նշան. սպի գործել։ Il a reçu un coup de pierre qui lui a marqué le front։ ‖ 4. Թողուլ հետս, նշմարանս։ Le torrent a marqué son passage par un grand dégât։ ‖ 5. Դնել նշան (առ ի յիշել ինչ)։ ‖ 6. Նկատել. գիտել։ "Il tourne à l'entour du troupeau, Marque entre cent moutons le plus gras, le plus beau." LA FONT. *Fabl.* II, 16. ‖ 7. Ի գրոշմել. նշանակել. զգրի հարկանել. գրել։ J'ai marqué cela dans mon agenda։ ‖ 8. Ցոյց առնել. յատկանել։ Sa taille, sa bonne mine marquent bien ce qu'il est։ ‖ 9. Կնքել. հաստատել. ամփոփանել։ Dieu avait marqué le jour de leur chute։ ‖ 10. Ցուցանել. յայտ առնել. տեղեկացուցանել. ծանուցանել։ Ce que vous m'avez marqué dans կամ par votre lettre m'a fait grand plaisir։ ‖ 11. Ցուցանել (ումեք սէր)։ — à quelqu'un sa tendresse. — de l'amitié pour quelqu'un։

= բ. ն. 1. Ցուցանել (առաւելութիւն ձիոյ) գՁիաոական։ Ce cheval ne marque plus։ ‖ 2. Աճել, մեծանալ (ծառոց)։ Cette nouvelle allée commence à —։ ‖ 3. Ցուցանել (բրեգակնային ժամուցոյն)։ ‖ 4. Ցոյն անկանել. (տե. տալ քո զարնել)։ On ne trouve rien qui marque dans cet ouvrage։ [Տես նշան գանձել։

= Se —. բ. —. 1. Լինել նշանաձալ, գրոշմեալ։ ‖ 2.

Marqueter (մաո-քէդէ) [Je marquette.] բ. ն. Գոսակ, խայտաբղէա գործել։ — une peau en manière de peau de tigre։

Marqueterie (մաո-կէդրի) ի. իդ. 1. Գործուած ի գոյնագոյն գրաւոցաց փայտի, կճղ., փղոսկր. գործ հաստուածոյ. *երփնագրուագ։ Une table de — . — de marbre։ ‖ 2. Աբուեստ յօրինելոյ երփնագրուագս։ Bien connaître la —։ ‖ 3. (փոխ.) Պատենագրութիւն ի հապատկառոյց. հաստակառոյց ինչ։ Ce discours est une —, un ouvrage de —։ [մոմոյ)։

Marquette (մաո-կէտ) ի. իդ. Գան, հաստոյ (անգործ

Marqueur (մաո-կօո) ի. ար. 1. Որ գնէ նշան կամ գրոշմ (յոստս, ի խաղս). *կնքագիր. գրոշմիչ։ ‖ 2. Նշանակիչ (թուոյ խաղոց)։

Marquis (մաո-ի) ի. ար. 1. Իշխան պատուական աստիճանաց Տէրութեանն. աստիճանակալ. մարզպան։ — de Brandebourg։ ‖ 2. Անուն պատուոյ կամ պղնաձականութեան իրիք. *մարգիկ։ ‖ 3. Երիտասարդ մեծամիտ, յինքնահաճոյից։ Il fait le —. C'est un —։

Marquisat (մաո-իզ) ի. ար. 1. Իշխանութիւն աստիճանակալի, մարզպանի. մարզպանութիւն։ ‖ 2. *Մարգիզութիւն։ Terre érigée en —։ ‖ 3. Երկիր, վիճակ, կալուած մարգիզութեան։

Marquise (մաո-իզ) ի. իդ. 1. Կին մարգիզի. *մարգիզուհի։ Madame la —։ ‖ 2. Վերնափակիզ (վրանոց առաջագոց [officier] առ ի լաւ ևս պատսպարել յանձրևոյ և

Digitized by Google

ի հագմիլ։ Tendre une — ։ ‖ 3. Վ. Երիտասարդ, քիթ (գրան իմաստասիրի և այլոց հատարակաց չինաւածոց)։ ‖ † 4. Տանձ ինչ աշնայնոյ՝ գիւրամարս և չափաւահամ։

Marraine (մառէն՛) ֆ. իգ. Կնքամայր։ Le parrain et la —. Cette fille porte le nom de sa —։

† **Marre** (մառ) ֆ. իգ. Բրիչ երկաթագործաց, ապակագործաց. մուրճիկ։ (Տես և Houe)։

Marri, ie (մառի) ած. Զղջացեալ. ապաշխարող. (վլ.)։ Être — d'avoir offensé Dieu։

A. **Marron** (մառօն) ֆ. ար. Ա. Ակն ինչ մեծի մուշկատիպ [châtaigne]. Գառան ֆերենտիներ։ Marrons de Lyon. Des marrons bouillis, rôtis, grillés. Se servir de la patte du chat pour tirer les marrons du feu. (ֆիգուր.) առած ի Chat. ‖ † 2. Գնդացեղ խաղալիք կապեալք ժապաւէնաւ։ ‖ 3. Փամփուշտ հրանաթային մեծ։ ֆերենտիներ։

— ած. մուխ. Ի գոյն մուշկամորդոյ. *մուշկիմորդագոյն։ Un habit —. Une robe —։

B. **Marron, onne** (մառօն, ն՛) ած. Ա. Փախուստական յանառաւօտ (առթուկ սեռամերձ)։ Nègre —. Il est —։ ‖ 2. Վ. ապրեցնացեալ (անասուն ընտանի)։ Cochon —։ ‖ 3. (ֆիգուր.) Առանց իշխանաւորեան. առանց իրաւանց։ Courtier —։ ‖ † 4. Անհրամանաւ (տպագրիչ)։

† — ֆ. ար. Գործ տպագրական գաղտագողի։

Marronnage (մառոնաժ) ֆ. ար. Ա փախուստ սեռամերձ առիկի։ Réprimer le —։ ‖ † 2. Առանց իրաւանց, առանց հրամանի վարձի զպաշտօն ինչ։

Marronner (մառոնէ) բ. ն. Գնդացեղ խաղալիկ (գՀերթս)։ (վլ.)։

Marronnier (մառոնիէ) ֆ. ար. Ակն ինչ մուշկամորդագաց. մեծագառաց մուշկամորդի։ — d'Inde. Ծառ մեծ և գեղեցիկ, որոյ պտուղ է կծու և գառան. հնդկից մուշկամորդի։

Marrube (մառուպ) ֆ. ար. Տունկ ինչ շրթնաւոր [labiée] բազմամասնակ. մեղրածաւծ. մեղրածծուկ. Հօտից. շանխոտ. Վ. շանշունկ. (արբ. խնդիրն)։ ֆերուխոտ։ — blanc. Le — noir est appelé aussi Ballote. — aquatique. Ջրային մեղրածաւծ. (ար և † Lycope)։

— վկաս. "Գրաւխոտ. Մեղրածած." Ոտառք գազելանասի. — "Ձրաւխոտ. Մեղրածծուկ." Բժշ. — "Փրաւխոտ. Խորտակ նոքաւրան." Բժշ. — "Անդիպաց, ար ի հաւթէ ել ժոլտն, ե Հայն հաւրաւթս ասի." Ագիսթ. Անգ. առաջ. — "Հաւրաւթաց, ար ի ֆաւրաւթին." Ղազնի, առաջ. — "Շանխոտ. ֆաւրաւթնեն." Բժշ. — "Շանկուֆ. ֆաւրաւթ ն." Ագիսթ. Անգ. առաջ. (Անուանին ամենայն բառատարանք ար գրեին Հօտիսոն, զի ն գիմորոշ է)։

Mars (մառս) յտ. առ. ար. Ա. Ինչ պատերազմի (քան առասպելից). Ագրեա։ ‖ 2. Մարտ. պատերազմ. (ի բնագր.)։ Le métier de Mars. Champ de Mars. առած ի Champ, 1. ‖ 3. Ամառ ինչ գնդեղան կամ մեղրագի ինչ. Հրատ. Հրատար. փառազգեստի (?)։ La planète de Mars։ ‖ 4. Երկաթ։ Teinture de Mars։ ‖ 5. Երորդ ամիս տարւոյ. մարտ. (քան մեզ՝ արեգ)։ Le deux de —, կամ Le deux —. Les giboulées de —. À la mi- —։

— ֆ. ար. յտ. Ակրմանդիք յառնեալք ի գարնան. ցան գարնայնոյ. Գ. գարնացան։ S'il ne pleut pas, tous les — sont perdus։

† **Marsault** կամ † **Marseau** (մառսօ) ֆ. ար. Ակն ինչ տաւարոյ. *արնուտ։ (Գրի և † Marceau)։

Marseillaise (մառսէյէզ) ֆ. իգ. Զառակրազմական երգ Գազգիացւոց յորիենտալ յամին 1792. մուսիկական։ Chanter, jouer la —։

Marsouin (մառսուէն) ֆ. ար. Ձուկն ինչ կիսատգէտ [cétacé] նմանն գլխին. Ս. խոզակ ձուկն. *ծովախոզ։ (Որ և Cochon կամ Pourceau de mer)։

— Gros —, vilain —. Ա.յր անգիզեակ, կոպտատանձն, ազատգիր. (ահ.)։

Marsupiaux (մառսուբիօ) ֆ. ար. յտ. Ակն ինչ չորքատանեաց. *պարկաւորք։ [չանի։

Martagon (մառտագոն) ֆ. ար. Ակն ինչ կարմիր շուշանի։

Marte (մառտ) ֆ. իգ. առն Martre.

Marteau (մառտօ) ֆ. ար. Ա. կռան. ուռն. մուրճ. կռիչ։ — d'orfèvre, de tailleur de pierres. Battre avec le —, au —. La tête, le manche du —. Cogner avec un —. — d'armes. Զէն ինչ նմանն ուռնան. մուրճ։ Avoir un coup de —, un petit coup de —. (ֆիգուր. և ընդ.) Ունել սովորութիւն ինչ այլանդակ։ ‖ 2. *Ուռնակ (գաշնակի [piano])։ ‖ 3. Մի ի չորից սակրաց ունկան. *ուռնակ։ ‖ 4. Զուգի ինչ ծովու. զիգն. *ուռնաձուկն։

— de porte. Ոստն գրան. *ուռնակ. *գռնաՀար. Գ. ճկիկ. ընդ։ Graisser le —. (ֆիգուր. և ընդ.) առած ի Graisser, 1.

Martel (մառտել) ֆ. ար. Ոստն. (վլ.)։ — en tête. (ֆիգուր.) Կատակած. Հազ. անձկութիւն։ Cette affaire lui donne — en tête։

Martelage (մառտըլաժ) ֆ. ար. † Ա. Հարկանելի ուռնամբ. կռանաւորութիւն. կռանաՀարուածութիւն։ ‖ 2. Ընչան մրճով ի Հատանելիք ծառս անասունք։

Marteler (մառտըլէ) [Je martèle. Je martèlerai.] բ. ն. Ա. Հարկանել ուռնամբ. կռել։ — de la vaisselle d'étain. — sur l'enclume։ ‖ † 2. Գնել մրճով ընչան ի Հատանելիք ծառս անասունք։ ‖ 3. (ֆիգուր.) Յօրինել բազում աշխատութեամբ։ Il martèle ses vers։ ‖ 4. (ֆիգուր.) Նեղել. կսկծել. անՀանգիստ առնել։ Cette affaire me martèle le cerveau, me martèle։

† — բ. ն. Բոյնս գնել (արտաքան Հաւուց)։

Martelet (մառտըլէ) ֆ. ար. Ոստն փոքրիկ. *ուռնակ։

Marteleur (մառտըլօր) ֆ. ար. Հարկանող ուռնամբ. ուռնաւոր. ուռնաւուր։ [գահագործաց)։

† **Marteline** (մառտըլին՛) ֆ. իգ. փոքրիկ մուրճ (քան

† **Martin-bâton** (մառտէն-պատօն) ֆ. ար. Ա. Այր որ ունի ի ձեռին գաւազան Հարկանելոյ. գաւազանաւոր։ ‖ 2. Գաւազան Հարկանելոյ (զանասունս)։

A. **Martinet** (մառտինէ) ֆ. ար. Ակն ծիծառան երկայնաթեւ. *քարատիծառն. — noir կամ — de muraille. Ակն ինչ քարատիծառան. մուքալուկ (?). Վ. մանգաղիկ. Գ. մանկըլճիկ։

B. **Martinet** (մառտինէ) ֆ. ար. Ա. Ոստն [marteau] չարչարտ։ ‖ 2. Չաւանոյ խորտակն (գպղտոյզ)։ ‖ † 3. Գործիք մկնոյ ինչ Մինչեն գաղտա։

C. **Martinet** (մառտինէ) ֆ. ար. Աշտանակ փոքրիկ. *ձեռնաչտանակ։

Martingale (մառտինկալ՛) ֆ. իգ. Ա. փոկ Հատատանող մեջ ծայրեա ի քաշկին [sangle] և միւսոցն ի քիթակալն [muserolle], որպէս զի մի՛ կարող իմն զգալ ի վեր ամբառնալոյն երիվարն. *գլխափոկ։ ‖ 2. Խաչալն

խրճիթապատիկ գրամով։ Jouer à la —, la —։ ‖ 2. Կեղծհակառակ օրինակ կամ եղանակ խաղալոյ գրամով։ Il s'est ruiné par une — qu'il croyait excellente։

Martinisme (մարթինիզմ) ի. ար. Ազանգ մարթինականաց. *մարթինականութիւն։

Martiniste (մարթինիզ) ի. Անուն ազանգաւորաց հետևողաց Եկեղ Մարթինեայ գազիոցւոյ, որ հաստատեին ուսուցանել կեցուցանութիւն ընդ երկնայինս և ընդ հոգիս. մարթինական. մարթինացի։

Martin-pêcheur (մարթեն-փեշէօր) ի. ար. Թռչուն մի չոլային յատզէ ալկիոնաց [alcyon] և կապոյտ փետրավք. գ. ծագրիկ հատ. մցիի։ Des martins-pêcheurs։

Martin-sec (մարթեն-սեկ) ի. ար. Ազգ մի համառնդային տանձի։ Le — a la chair cassante։

Martre (մարթր) ի. եղ. 1. Չորքոտանի մի մանկիկ, որ ունի շէկ [roux] մազս և գառնի ի հիւսիսային կողմունս. *կղաքիս. վիզոնիս։ (Ահ և. Marte)։ — des hêtres կամ domestique. տես Fouine. — mineure. տես Belette. — blanche. տես Hermine. — zibeline. տես Zibeline. ‖ 2. Մորի կղաքսի. *կղաքսենի։ Un manchon de —։

Martyr, yre (մարթր, ի) ի. 1. Մարտիրոս (քրիստոսական կրօնից). վկայ։ Saint Étienne est le premier —. Նախն ի վկայս կամ անգրանիկն մարտիրոսաց է առաքեալն Սահմանաս. նախավկայ. նախամարտիրոս։ Sainte Rhipsimé, vierge et martyre. Սուրբն Հռիփսիմէ, կոյս և վկայուհի։ Le commun des martyrs. Մարտիրոսաց ընդհանուր տօնէ եկեղեցի միանգամայն. համօրէն մարտիրոսաց։ Il est du commun des martyrs. (ի-ի-ի. և ընդ.) Սովական, անհնշան ոք է այդպէս։ ‖ 2. Մարտիրոս (որպիսի և իցէ կրօնից կամ վարդապետութեան). վկայ։ Toutes les religions ont leurs martyrs։ ‖ 3. Մարտիրոս. չարչարեալ. տանջեալ։ Il est le — de la goutte. Être le — de quelqu'un. Կրէ յուսիկէ նեղութիւնս բազումս։

— ած. Մարտիրոս։ Un peuple —։

Martyre (մարթիր) ի. ար. 1. Մարտիրոսութիւն. վկայութիւն։ Souffrir, endurer le —։ ‖ 2. (ի-ի-ի.) Տանջանք. չարչարանք. լկտանք. կռտանք։ Il a souffert le — toute la nuit par une violente colique. C'est un — que d'avoir affaire à des chicaneurs։ ‖ 3. (ի-ի-ի.) Տանջանք, ասա-ապտանք (ապրիլասրթ)։ La beauté qui cause mon —։

Martyriser (մարթիրիզէ) բ. ն. 1. Պատանել վկայեական կամ մարտիրոսականն մեհասանք. մարտիրոս առնել. նահատակել։ Plusieurs saints furent martyrisés. Բազում սուրբք ի Գիւխաստ վկայեցան կամ վկայեցին. բազում սուրբք մարտիրոսացան։ ‖ 2. (ի-ի-ի.) Տանջել. լկտել. կռտել. խոշտանգել։ Les voleurs le martyrisèrent pour avoir son argent։

Martyrologe (մարթիրոլոժ) ի. ար. Գաւանութիւն մարտիրոսաց, սրբոց. վկայաբանութիւնք. մարտիրոլոգ։ Le Martyrologe romain։

† **Martyrologiste** (մարթիրոլոժիզ) ի. ար. Մատենագիր պատմութեանց վկայից. վկայաբան։

Marum (մարոմ) ի. ար. Ցանկ մի համառօտ սիրելի հատուց. սիլիորեակ. ծերոց գազէ. (լտ. Teucrium marum, քան Լիննէի). (տարբ. հոգոտ ի-ւ ֆ-ոտ, գազէ [գղ. Pouliot] ծերոց)։ (Ահ և. Germandrée maritime, Herbe aux chats)։

† **Mas** (մաս) ի. ար. փոքրիկ տուն ամիրանաց։

Mascarade (մասքարատ) ի. եղ. 1. *Կիսմակատարութիւն. *ծպատանք։ Étrange, singulière —։ ‖ 2. (ի-ի-ի.) կիզձիկ. *գիմակատարութիւն։ Ce monde-ci n'est qu'une —. Cette cérémonie peut s'appeler une pieuse —։ ‖ 3. խառն գիմակատարաց. *գիմակատարք։ La — est entrée chez lui։ ‖ 4. կազատ գիմակատարաց։ ‖ 5. նոր կազատ գիմակատարաց։

Mascaret (մասքարէ) ի. ար. Ասահիկ խաղացք ջուրց ըստ ի մակընթացութեան խրատամ վարէ ծովն առաջի խոր ի գետն։ Le — est sur la Garonne ce qu'est la barre sur la Seine։

Mascaron (մասքարոն) ի. ար. Անհնխիճ գլուխ (յայզերս, ի գրասնս, ի պարտոյ քարինս [clef] կամարաց)։

Masculin, ine (մասքիւլէն, ին') ած. 1. Արական. արական։ Le sexe —. Succession, ligne masculine։ ‖ 2. Արական (անուն, սեռ, ըստ քերականաց)։

— ի. ար. Արական սեռ (ի քերականութեան)։ Ce mot est un —. Cet adjectif ne s'emploie qu'au —. Այս ածական վարի միայն արուաբար, յարականն։

Masculinité (մասքիւլինէ) ի. եղ. Արականութիւն. արուութիւն։ La — est nécessaire pour avoir droit à la couronne de France։

A. **Masque** (մասք) ի. եղ. հին, տգղիկ տգեղ կամ չարաչարշարշ. (ընդ. և կ.)։ La —! La vilaine —! La petite —!

B. **Masque** (մասք) ի. ար. 1. Գառաբառակ (երեսաց). խարեայ կերպարանք. երեսք. գիմակ։ — hideux, grotesque, difforme. Ôtez votre —. Arracher le — à quelqu'un. Les voleurs qui l'ont attaqué portaient des masques. Faire de quelque chose un — à quelqu'un. (ի-ի-ի.) Ծածկել, տգղանել (տգղով) զերեսս ուրուք։ ‖ 2. Դիմակ (արուեստական յերկաթի բիւրց)։ ‖ 3. *Գիմակաւոր։ Les enfants coururent après les masques. Un joli, un beau, un vilain —։ ‖ 4. (ի-ի-ի.) Գառիր երկպի. գիմակ. պատրուակ։ Sous le — de la dévotion, il cache une vie fort dissolue. Lever le —. Պերճանալ զպատրուակին. ընկենուլ զպատակերն. խոտել համարձակ։ Arracher, ôter le — à quelqu'un. Յառնալ, ի բաց առնուլ զպատրուակին յերեսաց ուրուք. խոյտառակել զերծրգտխուճիւն ուրուք. *գիմակաքաշ առնել։

Masqué, ée (մասքե) անց. գիրք. Ծածկեալ գիմակաւ. *գիմակաւոր։ Femme masquée. Des voleurs masqués. Bal —. *Գիմակաւոր պարահանդէս։ Être toujours —. (ի-ի-ի.) Թագաւորանալ միշտ զիւր խորհուրդս, գիտքիս։

Masquer (մասքէ) բ. ն. 1. Արկանել տակաւ գիմակ. ծպատել գիմակաւ։ On le masqua en arlequin։ ‖ 2. Գառնաւակել. ծածկել. թագաւորանել։ Il a élevé un mur qui masque ma maison։ ‖ 3. (ի-ի-ի.) Ծածկել (հոտաւ խնդ զպէս հոտս)։ Le sucre brûlé masque les odeurs fétides։ ‖ 4. (ի-ի-ի.) Գառնաւակել, առաջապատել, քօղարկել (ընդ պատճէր կերպարանաց)։ — ses desseins։

— Se —. բ. ա. 1. Դնել գիմակ յիւր երեսս. ծպատիլ։ ‖ 2. (ի-ի-ի.) Թագաւորանել զանձն. պատրուակիլ։

Massacrante (մասքրանթ) ած. եղ. Humeur —. Անհամբոյր, ցասկոտ, կշտամբիչ (բառից)։

Massacre (մասքր) ի. ար. 1. Կոտորած (անկեալ մարդկան)։ (տես. ջարդ)։ Grand, horrible —. Le — des Innocents, de la Saint-Barthélemy, des Vêpres siciliennes։ ‖ 2. Կոտորած (երեսաց). Նախճիրք։ ‖ 3. (ի-ի-ի. և ընդ.) Խանգարիչ (զպատահական ինչ)։ C'est un —։ ‖ 4. Ցանկ գրքուածոց որ խանգարէ զգրածն։ ‖ 5. Խաչեմ [tête] (երեսի կերպաւ կամ այծեման ի բաց կտրեալ ի մարմնոյն)։ On a rapporté le —։

Digitized by Google

Massacrer (մասսագրել) բ. ն. 1. կոտորել, ոչնչացնել (զանգիր մարդիկ). ջարդել։ On massacra quatre mille personnes dans cette nuit-là։ Անի և զմիշտ։ Il fut massacré dans le temple, nonobstant la sainteté du lieu։ ‖ 2. Ոնձել վիրաւորել. բազում վէրս ի վիրոյ դնել։ Il a été massacré։ ‖ 3. կոտորել, ջարդել (զերծս, զթուանշոս)։ ‖ 4. (ֆիգ. և ընդ.) խանգարել. ոչնչացնել։ — des meubles, des tableaux։ ‖ 5. (ֆիգ. և ընդ.) ցաւիք յօրինել, գործել. անպիտանացուցանել. (սխ. ոչնչանել)։ Ce tailleur a massacré mon habit։

Massacreur (մասսագրօր) ի. ար. կոտորիչ. ոչնչիչ. (իրիք)։ — de gens, de gibier։ [մարդասպան)։

Massage (մասաժ) ի. ար. Մարձանքն, շփումն (զանգամն Ա. **Masse** (մաս) ի. իգ. 1. կոյտ. զանգուած։ La — de l'univers. Ce bâtiment n'est qu'une grosse — de pierres։ ‖ 2. Հաստ. ձոյլ. զանգուած. քիւռ։ Une — de plomb։ ‖ 3. Մարմին անկիրթ. զանգուած։ L'ours, en naissant, paraît n'être qu'une —. C'est une — de chair. տես և Chair, 1. ‖ 4. կոյտ, զանգուած (օգոյ, արեան, ամպոյ, արծաթոյ)։ La — des connaissances humaines. (ֆիգ.) Բազմագիտութիւն մարդկիցս գիտութիւնք։ ‖ 5. կոյտ. ժողով. գումարութիւն։ La — des insurgés. La —, les masses. (ֆիգ.) ժողովուրդն. ամբոխ։ ‖ 6. խառ, նիւթ (քարանց և քարոհասս)։ ‖ 7. Գումարութիւն (հոյնագրի վաճառաց)։ Une — de plumes. Des soies en —։ ‖ 8. *Իրամայեցաք։ Il faut qu'il rapporte cela à la —։

— En —. մթ. տս. Համարեա. մեծաւասիս. մեծագոյն. *խումբ։ Aller, se porter, se lever en —. Levée en —. տես և Levée, 11.

Բ. **Masse** (մաս) ի. իգ. 1. Մեծ ուռն երկաթի՝ չորքհասակ յերկոցունց կողմանց և փայտակայ մռնգիսաւ։ Rompre des rochers avec une —։ ‖ 2. Մահակ երկաթի. Ս. լծաձ. Ս. մռնգիլաւ։ — d'armes. Il l'assomma d'un coup de —։ ‖ 3. Գաւազան ասկիպետաց, արծաթազարդ (զոր կրեն ի ձեռնդեսս իւրեանց)։ On portait des masses devant le chancelier de France։ ‖ 4. Գործի մուկանաման գանդիսաւոր [billard]։

— d'eau. տես Massette.

Գ. **Masse** (մաս) ի. իգ. *Իրամ. եզակի. ի խաղս. (իգ.)։ La seconde — était de vingt pistoles։

Massepain (մասպին) ի. ար. Հաստակայ [pâtisserie] ի շնձեալ շաղ և ի չորացեր. պաղպաղ։

Ա. **Masser** (մասե) բ. ն. 1. կոտակել. գումարիլ։ — des terres։ ‖ 2. խիտ առ խիտ կոչել (զզօրս). Համախմբիլ։ — son infanterie։ [մարտիկս)։

— Se —. բ. ա. խիտ առ խիտ կոչիլ (զօրից). Համախմբիլ։

Բ. **Masser** (մասե) բ. ն. Մարձանել, շփիլ ձեռամբ (զանգամն մարմնոյ ի բաղանիս)։ L'usage de se faire — est très commun en Orient։

Գ. **Masser** (մասե) բ. ն. Պահել արծաթի ի խաղս. (իգ.)։

Massette (մասէթ) ի. իգ. Տունկ ինչ բուսակալ ի գետս և ի ճահիճս։

Massicot (մասիքօ) ի. ար. կապար սիսաւորեալ ընդ քիմիասածնի. *կապարսպառա.

Massier (մասիե) ի. ար. որ կրէ գաւազան ասկիպետաց կամ արծաթազարդս ի հանդեսս ինչ. գաւազանակիր։ Les massiers de l'université։

Massif, ive (մասիֆ, իվ) ած. 1. Հաստատուն. յարմար. հաճ։ Ce bâtiment est trop —։ ‖ 2. Ձոյլ. կտաւ. սեղմ. լի. Ս. լցածս։ Une croix d'argent —. Des étriers d'or —. Անզանգակք ի ձոյլ ոսկւոյ։ Une table d'acajou —։ ‖ 3. (ֆիգ.) Խոշոր. քանդր։ Cet homme a l'esprit bien —։

— ի. ար. 1. *Խորհրդարան. (քան օդմուգրաց)։ Le — de ce mur est de pierre, de brique, de moellon։ ‖ 2. Քաւստաւ (քիմիա)։

Massivement (մասիվման) տ. Հաստատուն ինչ օրինակաւ. Հաստատչեամ գործուածով. Cela est bâti —։

† **Massiveté** (մասիվտէ) ի. իգ. Հաստատուն գործուածք. առաստրութիւն։

Massorah կամ **Massore** (մասսօրա, մասօր) ի. իգ. գիտութիւն կամ քնարութիւն հրեայական բնագրի առաստածաշունչ գրոց, որ կոչի և վերջագիտաց Հրէից. *մասորայի։

Massorètes (մասսորէթ) ի. ար. յն. գիտիչք, ընդրիչք հրեայական բնագրի առաստածաշունչ գրոց։

Massorétique (մասսորէթիք) ած. գիտական, ընդրական ի վերջագիտացն Հրէից (օրինակ գրոց պրոց)։

Massue (մասիւ) ի. իգ. Ինչ առաստրածայր. մուհակ. Ս. լծաձ։ La — d'Hercule. Il le tua d'un coup de —. Coup de —. (ֆիգ.) Անակնկալ ազէտք։

Mastic (մաստիք) ի. ար. 1. Խեժին ծառոյ և հերձուած [lentisque]. մուգաւոյք. Համամ կաթիլ. ոսկեայ։ ‖ 2. խառնուած մոմոյ, ածուխի և փայլուն ապակւոյ (առ ի մուծանել ինչ)։ Joindre avec le — les dalles d'une terrasse։ ‖ 3. խառնուած կաւճի [craie] և իւղոյ կտաւատի [huile de lin] ի պէտս ապակեգործաց. Համաձ։ [զանազան։

Masticatien (մաստիքասիօն) ի. իգ. Ցամքիլ. *ծամիլ։

Masticatoire (մաստիքատուար) ի. ար. Ինչ ծամելոյ. Գ. ծամուկ։ Le pyrèthre, le bétel, le tabac, sont des masticatoires։

Mastigadour (մաստիգատուր) ի. ար. Ակռայ ինչ առնուն ձաց [mors] ի գրգռանել զլուծանաս ձիոյ։

Ա. **Mastiquer** (մաստիքէ) բ. ն. Մածուցանել. (ապակի. փակցնել. կպցնել)։ — des carreaux de vitre։

† Բ. **Mastiquer** (մաստիքէ) բ. ն. Ցամքանել. (սխ.)։

† **Mastoc** (մաստոք) ի. ար. Անյարմար քանդր, քանդակուածք. (սխ.)։ C'est un —։

Mastodonte (մաստոդոնթ) ի. ար. Անասուն ինչ բրածոյ որ ոմանք և փղի. *առնուածանիք. *պղտիկածանիք։

Mastoïde (մաստոիտ) ած. Նմանեալ պտկանցի [mamelon] առնուցի. *պտկանիկրոյ։ Apophyse —։

Mastoïdien, ienne (մաստոիտիեն, իեն) ած. *Վերաբերեալ պտկանիկրոյ հրեղանան [apophyse]։ Muscle —։

Masturbation (մաստուրպասիօն) ի. իգ. Ինքնապղծութիւն, կամաւոր գիշերութիւն սերմնահեղութիւն գիշերապղծութիւն։

Masturber (se) (սը մաստուրպէ) բ. ա. Գիշերանալ ինքնակամ. ի բաց հեղուլ զարտերութիւն, զսերմն։

Masulipatam (մասուլիպատամ) ի. ար. Բամբակեայ կտաւ ինչ Հնդկաց. *մասուլիպատամ։

Masure (մազիւր) ի. իգ. 1. Աւերակ. փլատակ։ Les hiboux, les oiseaux de nuit se retirent dans les vieilles masures։ ‖ 2. Տուն խարխուլ։ Il habite une —։

† **Masurka, † Masurka** (մազուրգա) ի. իգ. կտաւ ինչ Լեհաց ազգի եռամասնեան և չափաւոր շարժմամբ. *մասուրկայ։ Այն ևս Polka —։

Ա. **Mat** (մատ) ի. ար. Զաշխարհական ազգակից (ի խաղս Շահմատին [échecs])։ Voilà un beau —. Donner échec et — à quelqu'un. (ֆիգ. և ընդ.) տես և Échec, 1.

Digitized by Google

— échec et —, համ՝ լուկ Être —. Դարձնել (ի շահարկին) Faire —. Յաղթել սահիկը (ի շահարկին)։

B. **Mat, mate** (մատ, մատ՛) ած. ա. Անփայլ (սահիկ, արծաթի)։ Դառնատ։ ‖ 2. Անփայլ (երանգ ի նկարս)։ ‖ 3. Հած և ծանր։ L'orge employée seule donne un pain —։

Mât (մա) ն. ած. Կեռնո տառ. կայմ. Ի. առիթ. տերևի պրեկի։ Le — d'avant, d'arrière, de misaine, d'artimon, de beaupré. Vaisseau à trois mâts. Նաւ երեքկայմեան, եռակայմ։ Une forêt de mâts. Անտառանման կայմեր։ Monter au haut du —. Bas mâts. Վանդ կայմեր։ — de cocagne. տես ի Cocagne.

Matador (մատադոր) ն. արք. ա. Որ սպանանէ զցուլն ի ցլամարտի։ *Ցլասպան։ ‖ 2. Աւազ, բուրթաղոյն քարտահար (ի մանր գործածական [hombre])։ ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) Անձն ազատ, երևելի, իշխան վիճակի։ Les matadors de la finance։

Matamore (մատամոռ՛) ն. ած. Որ պանծալով յանդգնի քաջութիւնս մեծագործս։ Il fait le —, et n'est qu'un poltron։

† **Matassinade** (մատասինատ) ն. իգ. Կռիւ առ խեղկատակաց (ի ԺԶ և յ՛ԺԷ դարս)։

Matassins (մատասին) ն. ած. յն. ա. Խեղկատակ գործիչք։ Une entrée de —։ ‖ 2. Կռիւ, պար խեղկատակաց։ Danser les —։

Maté (մատե) ն. ած. ա. Փոքրիկ ինչ հարաւային Ամերիկոյ յատուկ չիչխանի [houx]։ *Մատե։ ‖ 2. Ըմպելի ի տերևաց մատեայ։ *Մատե։ Boire du —։

Matelas (մատլա) ն. ած. ա. Անկողնի պատառատոկեր, բրդատոկ կամ մազատոկ։ Անկողին։ Il y a deux bons — à son lit. Coucher sur un — par terre։ ‖ 2. Փաթթիկ բարձի (յերկիսանի գազմանց կտաւոյ)։

Matelasser (մատլասէ) բ. ն. Պատատոկել յօրինեալ ընտիր իրիւք զարդի։ — des chaises։

Matelassier, ière (մատլասիէ, իէր) ն. *Անկողնատոկ, *բարձատոկիչ։

Matelot (մատլո) ն. ած. ա. Նաւազ, նաւավարժ, նաւորդ։ Il avait cent matelots sur son vaisseau։ ‖ 2. Ուղեկից, ուղնակից նաւ (ի նաւամարտս)։ Յայն միում վարի և իջի ած. արք. Vaisseau —։

† **Matelotage** (մատլոթաժ) ն. ած. ա. Ուրեմնուն նաւազից նաւազութիւն։ ‖ 2. Թաշակ, վարձք նաւազից։

Matelote (մատլոթ) ն. իգ. ա. Կերակուր յօրինեալ յապուր և այլ ձկամբ։ — d'anguilles. Anguilles en —։ ‖ † 2. Կոպտաբար, պարզ նաւազից, նաւազքոյ։

— à la —. տե. տես. Ըստ օրինակի նաւազից, նաւազքոյ։ Un pantalon, une sauce à la —։

Mater (մատե) բ. ն. ա. Գաշարել, պարտել զարքայն (ի շահարկին [échecs])։ Il le mata avec une tour։ ‖ 2. (փոխ.) Ճնշել, մեռուցանել, մահացուցանել (զմեծարհիսն պատճառիւք, խոտանութեամբ)։ — son corps par des jeûnes։ ‖ 3. (փոխ.) Խոնարհեցուցանել. Նուաճ առնել։ On a bien maté son orgueil։

Mâter (մատե) բ. ն. Կանգնել, գնել զկայմ նաւի։ — un vaisseau։

Mâtereau (մատրո) ն. ած. Փոքրիկ կայմ. մանր կայմ։

Matérialiser (մատերիալիզէ) բ. ն. Նիւթական եղծանել. Նիւթ գնել. Ընդ նիւթական ազգս ցանել։ — l'âme։

Matérialisme (մատերիալիզմ) ն. ած. Ա. Ըստ ոմանց փիլիսոփայից որ Հոգին բնե ասելոյն ինչ. Նիւթական է և չէ բնաւ անձնական ինչ. *Նիւթականութիւն։

Matérialiste (մատերիալիզդ) ն. Հետևող նիւթականութեան։ *Նիւթականք։ — ած. *Նիւթականական։ Doctrines matérialistes։

Matérialité (մատերիալիթէ) ն. իգ. Նիւթականութիւն. առարկայութիւն։ La — de l'âme est une opinion qui ne peut avoir que de funestes effets։

Matériaux (մատերիո) ն. ած. յն. ա. Ար. և այլ նիւթք, յորոց կառուցանի շինուած ինչ (օրինակի բնի քարք, փայտ, կղմինդր, այլազգի հանգերձ)։ առազք։ Il va bâtir, il a ses — tout prêts։ ‖ 2. (փոխ.) Առազք։ Les — d'un dictionnaire. Cet écrivain rassemble, prépare ses —։

Matériel, elle (մատերիէլ, էլ՛) ած. ա. Նիւթական. նիւթական. Հնչնանիւթ. առարկայ։ Les substances matérielles։ ‖ 2. Նիւթական։ Suivant quelques philosophes, les actions des animaux sont purement mécaniques et matérielles։ ‖ 3. Խոշոր։ Cette orfévrerie est trop matérielle։ ‖ 4. Նիւթական. (հակադրութեամբ բարոյական)։ Les intérêts matériels, les intérêts moraux։ ‖ 5. (փոխ.) Թանձրամիտ։ Il est —, c'est un esprit bien —։ ‖ 6. Հնչառաք. զգայական։

— ն. արք. ա. Կամ և կազմած (հակադրութեամբ Որքարոյ [Personnel])։ *Կահաւոր։ Le — de la guerre, de la marine։ ‖ 2. Կամ և կազմած (բանակի հանգրուանի Զօրաց)։ ազգ։ *Կահաւոր։ Le débarquement du — exigera beaucoup de temps. L'ennemi a perdu tout son —։ ‖ 3. Կամ և կազմած. գործիք. մեքենայք. *Կահաւոր։ Le — d'une imprimerie, d'un chemin de fer։

Matériellement (մատերիելմանէ) ս. ա. Ըստ նիւթոյն. նիւթապէս։ L'homme est mortel —, et immortel formellement։ ‖ 2. Խոշորապէս. անհարթ։ Cette table est faite bien —։ ‖ 3. Իրաւ. արդեամբ։ Cela est — impossible։

Maternel, elle (մատերնէլ, էլ՛) ած. Մայրնի. մայրական։ Amour —. Langue maternelle. Լեզուս, յորում եղիբայր ծնեալ և սք. մայրնի լեզուս։

Maternellement (մատերնելմանէ) ս. Որպէս մայր. մայրաբար։ Cette femme a parlé à sa fille —։

Maternité (մատերնիթէ) ն. իգ. ա. Մայրութիւն։ La — a ses plaisirs et ses peines։ ‖ 2. Գործնական ազգ քան կանանց ունի յայն ինչ և մերձ ի ծնանիլ. Մայրութիւն գործնոց։ La Maternité։

† **Mâteur** (մատէօր) ն. ած. *Կայմահատ։ *Կայմարար։

Mathématicien (մաթեմատիսիէն) ն. ած. *Գանձագէտ. ուսումն. *մեծահմտութիւն։ Il est grand —։

Mathématique (մաթեմատիք) ած. *Գանձագիտական. ուսումնական. *մեծահմտական։ Vérité, justesse —։ ‖ ն. իգ. Գիտութիւն թուոց, չափոց և չորեքանկեաց։ *Հանգիտութիւն. ուսումնականութիւն։ *մեծահմտականութիւն գիտութիւն։ Problème de —։ Lui և վարի բազմագոյ. Cours de mathématiques. Il sait les mathématiques։

Mathématiquement (մաթեմատիքմանէ) ս. *Հանգիտապէս. ուսումնապէս։ *մեծահմտականապէս։ — parlant։

Matière (մատիէր) ն. իգ. ա. Նիւթ յորմէ շինի ինչ. նիւթ. հիմնանիւթ։ La — du papier est le chiffon. La façon de l'ouvrage coûte plus que la —. D'une seule —. Ի միասարք նիւթ ոչ (յօրինեալ)։ Matières d'or et d'argent. Ոսկեղէն և արծաթեղէն նիւթք. Չանիք [barre] ոսկւոյ և արծաթոյ։ Matières premières. Նախնական, անգործ նիւթք։ Matières sèches. Չոր նիւթք։ *Չորանիւթք։ ‖ 2. Նիւթ. հիւղ. (քան փիլիսոփայից)։ Quelques philosophes païens ont cru que la — était coéternelle à Dieu։ ‖ 3. Նիւթ (հակադրութեամբ հոգւոյ [Esprit])։ S'élever au-dessus de la —. Être enfoncé dans la —, Avoir la

Digitized by Google

forme enfoncée dans la —, avoir l'esprit enveloppé dans la —. Լինել թանձրամիտ. (ընդ.)։ ‖ 4. Աղտոտութիւն, արտաթորմունք, ապականութիւն (մարդկեղէն մարմնոյ). Նիւթ։ La — des vomissements. — fécale։ ‖ 5. Թարախ։ Il est sorti beaucoup de — de cette plaie. — purulente։ ‖ 6. Ախտրգք, հղկանք (մարմնոյ). ապականութիւն։ Le malade rendit des matières abondantes։ ‖ 7. (բժիշկ.) Գաճաճութիւն. տափակ. Նիւթ։ Ցաւս միսս վարէ զանձն յօդի. Donner, fournir — à rire. Il n'y a pas là — à se fâcher։ ‖ 8. (բժիշկ.) Նիւթ (ճաշի)։ Belle, riche — à traiter. Bien choisir sa —. Entrer en —. Մխիլ ի ճաշն. գլուխ Նիւթից մասանց։ Table des matières. Ցանկ Նիւթոց մասանց։ ‖ 9. Դատ. խնդիր. (ըստ իրաւագիտաց)։ ‖ 10. Իրեանց նշանակ (խորհրդ. իրից, ըստ աստուածաբանից). Նիւթ։ La — du baptême est l'ablution; les paroles, *Je te baptise*, etc. en sont la forme։

— médicale. Գիտութիւն գոյացութեանց որ վարին ի բժշկութեան, և օրինակ հանգերձելոյ և միասեռացանելոյ զնոսա. Նիւթ բժշկական։

— En — de. Ն. ա. Ըստ (հաւասար) իրաց. յիրս (հաւասար). ի միասին. ի խնդիրս։ En — de religion, de finance։

Matin (մատէն) ե. ա. 1. Առաւօտ. վազորդայն։ La prière du —. Se lever dès le —, de bon —, de grand —. Ցառաւել կանխել ընդ առաւօտն, ընդ ոտից ընդ առաւօտն, ընդ ոտից ընդ լոյսն, վազ քաջ ընդ առաւօտն. յառնել ի խորագոյն կամ ի խորին առաւօտուն. վազագործից լինել։ L'étoile du —. տես *l'Étoile*, 1. Du — au soir. 1. Ցառաւօտէ մինչև ցերեկոյ. ի վազորդայնէ առընթերանն առ միւսոյ արեւուն. զօրն ամենայն։ ‖ 2. (բժիշկ.) Վազվզակի։ (որ և Du soir au —)։ Du —. կանուխ։ Être du —. Ցառաւել, կանխել ընդ առաւօտն. վազագործից լինել։ Un —, un de ces matins, un beau —. Ցառաւր միոյմ. օր մի յառաւրց. (ընդ.)։ Qui a bon voisin, a bon —. (առած.) (ա՛ն. Դրացիդ հանգարտ, քու առնդ հանգարտ)։ ‖ 3. Աւրց. աբև. (ի ներգն.)։ ‖ 4. (բժիշկ.) Առաւօտ, սկիզբն (կենաց)։ ‖ 4. Ժամանակ յառաջ քան վիճօրեայ. առաւօտ։ Il travaille tout le —, et l'après-dînée il se repose։ ‖ 5. Ժամանակ ի հասարակ գիշերոյ միջև. ցօր հասարակ. առաւօտ։ Une heure, onze heures du —։

— ե. Ընդ ոտից. ընդ առաւօտն. ոտիցդ։ Il s'est levé —, fort —, très —։

Matin (մատէն) ե. ա. 1. Գահոյական շուն. Ս. գամբռնշուն։ ‖ 2. Շուն. անպիտան. (առակաբ. ի նախատինս)։ Ցոյս միսս լինի և † ե. Mâtine։

Matinal, ale (մատինալ, ալ՛) ած. 1. Առաւօտեան (ժամ, ծագիկ)։ ‖ 2. Վազագործից։ Vous êtes bien — aujourd'hui։

Mâtineau (մատինո՛) ե. ա. Փոքրիկ գամբռնշուն։

Matinée (մատինէ) ե. եան. Ժամանակ ի ծագելոյ արեգականն մինչև ցօր հասարակ. առաւօտ։ Les matinées sont fraîches en automne. Dormir la grasse —. տես ի Dormir, 1.

Mâtiner (մատինէ) բ. ն. 1. Խառնել, վիրանալ շան ի վիրապ ագնաւագոյն գազան [chienne]։ Ce vilain chien a mâtiné cette levrette։ ‖ 2. (բժիշկ. և ած.) Ապառել, հղացուցանել։

Matines (մատին՛) ե. եան. յե. Գաշտեան առաւօտից։ Sonner les —. Chanter —. On a dit — et laudes։

Matineux, euse (մատինէ, էուզ) ած. Վազագործից։ Il faut être plus — que vous n'êtes։

Matinier, ière (մատինիէ, իէր) ած. Առաւօտուն. Վարի հեռի ի քունն L'étoile matinière. Աստղ առաւօտին. Առաւսեակ։ [ծագիկ)։

Matir (մատիր) բ. ն. Անփայլ գործել (գլխիկ, գործ)։

Matois, oise (մատուա, ուազ) ած. և ե. խարագէտ. խորամանկ։ Il est bien —. C'est un fin —։

Matoiserie (մատուազըի) ե. եան. 1. Խարագիտութիւն. խորամանկութիւն. (ընդ.)։ ‖ 2. Խաղիտութիւն. խորհրդաւորութիւն. (ընդ.)։ Voilà une fine —։

Matou (մատու) ե. ա. 1. Կատաս չկրճատեալ, չկրճատել։ Gros —։ ‖ 2. (բժիշկ. և ած.) Աւր անհանգիստ կերպարանագր և բնաւորեալ։

Matras (մատրա՛) ե. ա. Անօթ ապակեղէն երկայնաձիվղ ի պէտս աստրագիտաց և գիշագործաց. *ապակեփուղ։

Matricaire (մատրիկէր) ե. եան. Տունկ ինչ աստղահոտ, որոյ վարչին երբեմն ի շարժել զգայլատան կանանց. *խնծագնել. վարսիկս օձս։

Matrice (մատրիս) ե. եան. 1. Արգանդ, մեջ. Ս. ծին. Ս. զաւակաստան։ (որ և Utérus)։ L'orifice de la —. Ս. Ծնորդեան. *արգանդաբերան։ Le col de la —. *Արգանդափող. *ծնոտփող։ La — d'une jument։ ‖ 2. Տեղի կամ գոյացութիւն ուր կազմին քրտյատան նիւթք. արգանդ։ Les marcassites sont les matrices des métaux։ ‖ 3. Գլխոյ կազատար նշանագրաց. **մայր։ ‖ 4. Օրինաւոր չափ, կշիռ։ ‖ 5. Մայր արձանագրիր (հրատարակ)։

— ած. եան. 1. Մայր (եկեղեցի. առ գլխաւորն եկեղեցւոյ աշխարհի իրիք կամ միաբանութիւնն վանականաց)։ ‖ 2. Մայր (լեզու՝ յորմէ ծագեալ են ազգք)։ On regarde l'arabe comme une langue —։ ‖ 3. Մայր, գլխաւոր (հրատարակ սկզբնական հինգ գործք Հրեայց ազգին ամենից կազմին, որ են աստ, սպիտակ, կապոյտ, գիշերն, խորհուրդ)։

† **Matricide** (մատրիսիտ) ե. ա. տես Parricide.

† **Matriculaire** (մատրիկիւլէր) ե. ա. Արձանագրական ի մատենի անուանց։

— ած. Արձանագրի անուանց։ Inscription —։

Matricule (մատրիկիւլ՛) ե. եան. 1. Արձանագրվոյ ցանկ անուանց (անգամոց ընկերութեան իրիք). անուանագիր։ ‖ 2. Արձանագիր անուանց (զգրոհականաց). անուանագիր (ա)։ ‖ 3. Արձանագրելն, գրոշմելն զանուն (ընկերի ուրուք ի մատենի). անուանագրութիւն։ Du jour de sa —։ ‖ 4. Վկայագիր (քաղեալ հանեալ յարձանագրէն)։ Il faut qu'il montre sa —։

— ած. Արձանագրութեան (տոմար)։ Registre —.

— վկայ. (ա) "Ի պարտաւորէ ընդ ինքն ի՛ր յանասնագիր հանգոյն՝ ինչու նախատոյն կոչիցի ի՛ր ժան պնիզ" Վկ. Կոչնար. Հ. Ա. 657. [Նախկին։ Droits matrimoniaux։

Matrimonial, ale (մատրիմոնիալ, ալ՛) ած. Ամուսնական։

Matrone (մատրո՛ն) ե. եան. 1. Տիկին (հասակաւորեալ)։ Les vierges et les matrones։ ‖ 2. Կին անդիտալ զառաքինս և մեծարեալ. տիկին։ C'est une respectable —։ ‖ 3. Կին որ ընդունէր կիանալոյս (հրամանաւ գաւառապետին). *ընծուհի։ On jugea sur le rapport de la —։ ‖ † 4. Կին բազատիս, բազատուհի։

Matte (մատ) ե. եան. Գոյացութիւն մետաղական. որ բազատելին զանալ. անմաքուր զանգուածք։

Maturatif, ive (մատիւռատիֆ, իվ) ած. Փափաքացուցիչ ծարման թարախից. թարախեցուցիչ։ Remède, onguent —. Վարի եւս իրք ե. ա. Un bon —։

Maturation (մատիւռասիօն) ե. եան. 1. Հասանելի, եփելի (պտղոց)։ ‖ 2. Հասանելի. թարախելի։ La — d'un abcès։

Digitized by Google

Mâture (մոթիւր) ի. իգ. 1. Կայմք նաւու. ‖ 2. Փայտ, առատ կայմից. On tire beaucoup de — de Norwège. Bois de — . ‖ 3. Գիտութիւն, արուեստ կանգնելոյ զկայմն նաւու. ‖ 4. Ուղղութեամբ կանգնելոյ զկայմն. ‖ 5. Աբուեստանոց, մեքենաց կայմից. *կայմատուն. Je vais à la — .

Maturité (մատիւրիթէ) ի. իգ. 1. Հասունն լինել (պտղոց, ցորենոյ). պատշաճաւորութիւն. ‖ 2. Հասունն լինել (թարախոյ կամ խղխողիթի [abcès]). ‖ 3. (փոխ.) Հասուն հասակ. La — de l'âge. ‖ 4. (փոխ.) Հասուն, ծերացեալ մտաց. զգօնութիւն. Avec — . Հասուն խորհրդով.

Matutinal, ale (մատիւթինալ, լ՛) ած. Առաւօտեան. (նոյնի).

Maudire (մոտիր) [Je maudis, nous maudissons. Je maudissais. Je maudis, nous maudîmes. Je maudirai. Maudis, qu'il maudisse, maudissons, maudissez, qu'ils maudissent. Que je maudisse, que tu maudisses, qu'il maudisse, que nous maudissions, que vous maudissiez. qu'ils maudissent. Que je maudisse, que tu maudisses, qu'il maudît, que nous maudissions. Maudissant. Maudit. ite.] բ. ն. 1. Անիծանել. նզովել. Le christianisme défend de — ses persécuteurs. ‖ 2. Անիծանել. խոտել. (առ զԱստուածոյ). Caïn a été maudit de Dieu.

† **Maudissable** (մոտիսսապլ) ած. Արժանի անիծից. *անիծապարտ.

Maudisson (մոտիսոն) ի. ր. Անէծք. (ընդ. և հլ.).

Maudit, ite (մոտի, իթ) ած. գործ. Maudire բայի. 2. Անիծեալ. նզովեալ. Caïn — de Dieu. ‖ 2. Անիծեալ. նզովեալ. Ce — homme est cause que j'ai perdu mon procès. ‖ 3. Ցաւի յոյժ. անիծեալ. Un — chemin. Un — livre.

— ի. Անիծեալ. Allez, maudits, au feu éternel.

Maugréer (մոկրէե) բ. ն. Հայհոյել. երդնուլ. Il jure, il maugrée. Il ne fait que — quand il est en colère.

Maupiteux, euse (մոփիթո, թոզ) ած. Աղքատիկ. անողորմ. (հլ.).

— ի. ար. Faire le — . Տրտնջել. ափսոս առանց ինչ առնելոյ ապիշաւի պատճառս արկանի կամի կարծեցուցանել զայլոց. եղբարկ կերպարանիլ, ձեւանալ. (ընդ. և խոչ).

Maure. ի. ար. **Mauresque.** ած. **Mauricaud, aude.** ած. տես More, այլազգի հանգիսն.

Mausolée (մոզոլե) ի. ար. 1. Շիրիմ հոյակապ զոր կանգնեցաց գՀիպոյն Արտեմիսիա առն իւրում Մաւսոլոսի, և որ համարեալ մի յիօթանդ հրաշակերտից. մաւսոլիան. ‖ 2. Շիրիմ հոյակապ. մաւսոլիան. Le — de l'empereur Adrien. ‖ 3. տես Catafalque.

Maussade (մոսսադ) ած. 1. Անշնորհ. տգեղ. յոռի. Cet habit est fort — . Ce bâtiment est — . ‖ 2. Անշնորհ. անհաճոյ. չախորժելի. անհամ. Cet homme est — . Il est d'un caractère — .

— Le temps est — aujourd'hui. Անձրեւամած և մխուր ին.

Maussadement (մոսսադման) ի. Չախորժելի, անհաճոյ ին օրինակաւ. Il fait tout — .

Maussaderie (մոսսադրի) ի. իգ. Անշնորհաւթիւն. անվայելչաւթիւն. Elle est belle, mais elle est d'une — insupportable.

Mauvais, aise (մովէ, իզ) ած. 1. Ցածի (գինի). չար (հաւր). չար, վատաբարոյ, վատ (տովրութիւն). խոտան. Ու գինի. — vin. Mauvaise habitude, odeur. — chemin. Mauvaise humeur. տես ի Humeur, 3. Mauvaise grâce. տես ի Grâce, 1. — lieu. տես ի Lieu, 1. Mauvaise vie. Խառնակեցիկ, խառնապահաց կնոջ. Femme de mauvaise vie. Խառնակեցիկ կին. բազ. պոռնիկ. Faire — visage, mauvaise mine à quelqu'un. (փոխ.) Ընդունիլ զոք ցրտաւթեամբ. Trouver — . (փոխ.) Չար թուիլ. չթուիլ համոյ. J'ai trouvé cette plaisanterie mauvaise. Չար թուիցաւ ինձ կատակն. Prendre, interpréter en mauvaise part. Ի չար միտս առնուլ. չարաչար մեկնիլ. ‖ 2. Ուժգին, ահագնաձայն (ծով, քամի ևայլն). La mer est mauvaise. ‖ 3. Վնասակար. — livre. L'air est — en ce pays. ‖ 4. Չարագուշակ. — présage. — augure. Avoir le — œil. Նայիլ գժնեայ հայեցուածով ակամբ. լինել գժնահայեաց. ‖ 5. Չար. չարաբոյս. Un — homme. Le — ange. Mauvaise compagnie. ժողով, ընկերութիւն չարաց, խառնաւթանցից. Mauvaise bête. Անբան, կին չարաբարոյ. չարամիտ. (ահ.). ‖ 6. Կառավարիչ. հոգացող. — garçon. Ցայլ միտս վարի և իբր ի. ար. Faire le — . Պատանիք հարկանիլ զոք կամ յարուցանիլ ազգիճի. չար ինչ ոգառնալ. ‖ 7. Ցած. փղշուն. — poète, musicien, ouvrier. ‖ 8. **Չարամիտ. (ոչ և Malicieux, Malin). Vous êtes bien — , tous vos propos sont des épigrammes.

— ի. ար. Ցած. չար. Il y a du bon et du — dans cet ouvrage.

— ի. Չար. Sentir — . Չար հառնիլ. Il fait — . Ու. Վատ գուարթ է. Il fait — marcher dans un temps de glace. ‖ 2. Ցած ին օգնէն.

Mauve (մով) ի. իգ. Տունկ ինչ որ վարի ի գիզգիզայ իբր կակղացուցիչ. կառաւակ. ազգիկառաս. բազրէնակ. Գ. ճնճղուկաբլիթ. Գ. հացուսպնիկ. Խոխ Ու-ին. (ոչ և † Fromageon). Cataplasme de feuilles de — .

Mauviette (մովիէթ) ի. իգ. 1. Փոք ինչ յայր արուառւոյ [alouette]. *ժուռլակ. ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Վախճան և անկար ոք. C'est une — . Manger comme une — . Ուռնիլ սակաւ յոյժ. (առ. Քաղցիոյ չափ կերակուր առնէ).

Mauvis (մովի) ի. ար. Տրդիկ [grive] ինչ փոքրիկ. *մուլիա. [glandes maxillaires.

Maxillaire (մաքսիլլէր) ած. *կզակային. Os, nerfs,

Maxime (մաքսիմ) ի. իգ. Առած. — fondamentale. Bonne, mauvaise, dangereuse — . Il tenait pour — que. . .

Maximum (մաքսիմում) ի. ար. 1. Ընդհանրագոյն առաքինեան յոր մարդ իցէ հասանիլ փափաքական քանակութեան խնդր. (քան չափագիտացն). առաւելագոյնն. յգ. Les maxima. ‖ 2. Ընծագոյն կամ բարձրագոյն գումար գրամոյ. առաւելագոյնն. Le — de la dépense sera de 1000 francs. ‖ 3. Յատկագոյն, ծանրագոյն պատիժ. առաւելագոյնն. On lui a appliqué le — de la peine. ‖ 4. Ընդհանրագոյն հին [taux]. ‖ 5. (փոխ.) Ցնծութեան, վերին ծագ կամ աստիճան. Cette prétention est le — du ridicule.

Mayonnaise (մայոնէզ) ի. իգ. Համեմունք ինչ ազնւ, պղպեղագոյ, հիւթով, քացախով և բոլիւ [jaune d'œuf]. *մայոնեզիան.

Mazarinade (մազարինատ) ի. իգ. Երգ յօրինեալ ընդդէմ ծիրանաւորին Ընդարձակութեան ի ժամանակի պատերազմին Գարաւաղաց [Fronde]. *մազարինեական.

† **Mazdéisme** (մազդէիզմ) ի. ար. Զրադաշտականի հիւս, կրօնք. գին մազդեզանց. գինեմազդեզին.

Mazette (մազէտ) ի. իգ. 1. Ձի յոռի. ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Անբան (ի գնացս կամ ի կրկնբնեան). Vous n'allez pas, vous êtes une — . ‖ 3. Անհմուտ, անվարժ խաղացողի. Il ne sait pas jouer, c'est une — .

Digitized by Google

Me (մը) դնր. ի. Զիս. Qu'on me laisse ici. Իսկ ա-ռաջի ձայնաւորի կամ անձայն h ի դրի m'. Il m'aime. Vous m'honorez. Me voici. Ահաւասիկ ես. ‖ 2. Ինձ. Vous me donnez un sage conseil.

Mea-culpâ (մե-կիւլփա) ե. ած. Մեղայ. (Յարգմանի ի լատիներէն՝ յանցանս իմս.) Dire, faire son *mea-culpâ*. Խոստովանիլ զիւր յանցանս. մեղայ ասել.

Méandre (մեանտր) յ. ած. ած. Գետ քիչ փոխ-գիծ ու հոսի մանուածապատ շրջանք. Մէանդր.

— ե. ած. ի. Դարձուածք, մանուածապատ շրջանք (գե-ղոյ, վճռոյ). *Մէանդր. (ի ներպի.) ‖ 2. (ե-նրա-ծ.) Դար-ձուածք. շրջանք. պատուածք.

Méat (մե) ե. ած. ի. Խոզուկի, ցնցուղ (ականջոց). Le — auditif. ‖ 2. Ա.բուղքին բերան (միզանցից [urètre]). *միզաբերան.

Méeanicien (մէքանիւնի) ե. ած. ի. *Մեքենագէտ. ‖ 2. *Մեքենագիտաց. *մեքենագործ. *մեքենավար. ‖ 3. *Մեքենավար (շոգեկառաց).

A. **Méeanique** (մէքանիք) ած. ի. Մեքենական. Moyens mécaniques. ‖ 2. Մեքենական, ծառայական, ձեռագործ-ական (արուեստ, արհիւն է կողպեքագործութիւնն [serru-rerie]). ‖ 3. (ե-նրա-ծ.) Գձուձ. ստոր. Une âme vile et —. ‖ 4. Մեքենական. Նիւթական. Actions mécaniques. ‖ 5. Մեքենական. *մեքենագիտական. Lois, principes mé-caniques.

B. **Méeanique** (մէքանիք) ե. իգ. ի. Մեքենական ճար-տարութիւն. *մեքենականութիւն. *մեքենագիտութիւն. Les lois de la —. ‖ 2. Ինական կամ արուեստական յօ-րինուածոյ մարմնոց. *մեքենականութիւն. La — du corps humain, d'une montre. ‖ 3. Մեքենայ. Une étoffe fabriquée à la —. [օրինակաւ. *մեքենագործ.

Méeaniquement (մէքանիքման) մ. Մեքենական

Méeanisme (մէքանիզմ) ե. ած. Կազմուած. յօրի-նուած. Le — de l'univers, du corps humain.

Méeène (մեկէն') յ. ած. ած. Գաշտածնոյ և բարե-կամ Օգոստոսոյ կայսեր, որ եկաց պաշտպան մտաւնոգրաց ժամանակին իւրոյ. Մեկենաս.

— ե. ած. (ե-նրա-ծ.) Ա.յր մեծասուն կամ հզօր՝ որ պաշտ-պան կայ ուսմանց և արուեստից. Մեկենաս. Ce prince est le Mécène des gens de lettres, des artistes.

Méehamment (մէչման) մ. Զարուեստաւմբ. Il a dit cela —.

Méehaneeté (մէչանէտե) ե. իգ. ի. Ցածութիւն. անպիտանութիւն. La — des vers de ce poète. ‖ 2. Զա-րգարուեստութիւն. չարութիւն. La — de son caractère. Cet homme est plein de —. ‖ 3. Ցածուեստութիւն. խեղու-թիւն (մանկանց). (ե-նրա-.) La — de cette petite fille. ‖ 4. Գործ չարութեան. չարութիւն. չարիք. Il a fait mille méchan-cetés. ‖ 5. Թէ՛ ասացանկին բան. բան չարութեան. բան չար. Ce propos n'est pas une plaisanterie, c'est une —.

Méehant, ante (մէչան, անդ) ած. ի. Ցած. ան-պիտան. անպէտ. վատ. — vin, livre, repas, chemin. Une méchante épigramme. Անհամ, անպիտան վերաս-ութիւն. իգ Une épigramme méchante Նշանաւոր կծու, հակճիքաւոր վերաստութիւն. Un — cheval. ‖ 2. Անպէ-տան. անարուեստ. փչաւ. ապրծմիլի. Un — musicien. ‖ 3. Դժգոհ. գանգատկոտ. ապրծմիլի. (ասի. խեղճ). Nous n'avions à souper qu'un — poulet. ‖ 4. Վատասուր (իրք, գործ). ‖ 5. Վատարար. անարգաբար. Une méchante action. ‖ 6. Զարտասեր. չարաբարոյ. չարագործ. չար. — homme. իգ Homme —, Նշանաւոր Անյր չարաչիզոս, չարաբան. Méchante femme. C'est un — esprit. Méchante langue. Չարաչիզոս. չարաբան. ‖ 7. Ցամուտ. խեղ. ըմիսատ (մա-նուկ). [բազուկի.

— Trouver plus — que soi. Հանդիպիլ քան զինքն զո-— ե. ած. Զայր. C'est un —. Dieu punira les méchants. Faire le —. Պատանալ. (ընթ.)

Mèche (մէչ) ե. իգ. ի. Պատրոյգ (կանեփազոյց և ճրա-գոյց). բուծին. ֆիթիլ. Lampe à deux, à trois mèches. ‖ 2. Լուցկի. *լուցանելիք. Il faut faire de la — pour votre briquet, celle-là ne vaut plus rien. ‖ 3. Պատրոյգ (գնդրնկեցոյց). Éventer la —. (ե-նրա-. և ընթ.) Ի վեր հանել, յայտնել զգաղտնիս գաւազրութեան. ‖ 4. Զուա-նեայ ծայր (խարազանի). ‖ 5. Պատրոյգ (վիրաց). ‖ 6. փունջ (հերաց). Couper une — de cheveux. ‖ 7. Պատ-րաձև [en spirale] ծայր (գայլիկոնի, խցահանի).

— Il n'y a pas —. Չիք հնար. (—ած.)

Méeher (մէչէ) բ. ն. Մուծանել ի ատեան գինւոյ գշոգի ծծմբոյ ի ձեռն պատրուգի վառելոյ. *պատրուգել.

Méeompte (մէքոյթ) ե. ած. ի. Վրիպանք ի հա-շուելն. վրէպ հաշիւ. Il y a du — dans votre calcul. ‖ 2. (ե-նրա-.) Ցոյս վրիպեալ, ի գերբ ելեալ. վրիպական կարծիք.

Méeompter (se) (սը մէքոյթե) բ. ած. ի. Սխալիլ ի հաշուելն. ի թիւր հաշուել. ‖ 2. Վրիպիլ. խաբիլ. սխա-լիլ. Il s'est mécompté dans ses conjectures.

Méeonium (մէքոնիօմ) ե. ած. † ի. Օշաքաղ, քա-մուկ գլխոց և տերևաց մեկոնի կամ խաշխաշի. մեկոնիան. ‖ 2. Ա.ղբ, կղկղանք (նորածին մանկան). մեկոնիան.

Méeonnaissable (մէքոնաուսապլ) ած. Անճանաչելի. Sa maladie l'a rendu —.

Méeonnaissanee (մէքոնաուսանս) ե. իգ. ի. Չճանա-չելի. La — du Christ par les Juifs. ‖ 2. Ցուցումն երախտեաց. բարեաց երախտեաց անշնչատութիւն. երախտամոռացութիւն. La — marque plus de légèreté et moins de vice que l'ingratitude.

Méeonnaissant, ante (մէքոնաուսան, անդ) ած. երախտամոռաց. երախտամոռ. երախտահատոյց. բարեմո-ռաց. Il ne sera pas — du bien que vous lui ferez.

Méeonnaître (մէքոնէդր) բ. ն. ի. Ոչ ճանաչել. Il avait changé d'habit, je le méconnaissais. ‖ 2. Չճա-նաչել ձևանալ. յանձնառիս լինել յոյժ. Il est de-venu si glorieux, qu'il méconnaît ses parents, ses amis. ‖ 3. Ծխատ. ստանալ. ‖ 4. Անշնորհ ապաշնորհ առնել. չճանաչել (գնահատութիւնս, գվաստակս, գհանճար ու-րոյք). On a méconnu ses talents, ses services. Cet homme de génie a été méconnu de ses contemporains. Ա.յրս հանճարեղ ապաշնորհ կամ ապերախտ եղև ի ժա-մանակիցն մերգ կանէ.

— Se —. բ. ած. Ստանալ զանձն. չճանաչել զչափ անձին. Les parvenus se méconnaissent aisément.

Méeontent, ente (մէքոնդան, անդ) ած. և ե. Դժգոհ. տհաճ. Il est — de vous, de sa santé. Il s'en est allé —. Souvent pour obliger une seule personne, on fait plusieurs mécontents.

Méeontentement (մէքոնդանդման) ե. ած. Դժգո-հութիւն. տհաճութիւն. դժգոհամիտութիւն. Il a donné du —, de grands mécontentements à ses parents.

Méeontenter (մէքոնդանդե) բ. ն. Դժգոհ, տհաճ առնել. Il mécontente tous les ouvriers qu'il emploie.

Digitized by Google

Mécréance (Մէ֊կ֊ան֊) ի. իէ. Անհաւատութիւն. անկրօնութիւն։

Mécréant, †ante (Մէ֊կ֊ան, †֊անթ) ած. 1. Որ չէ քրիստոնեայ. այլահաւատ. այլակրօն։ Les nations mécréantes։ ‖ 2. Անհաւատ. անկրօն։

— ի. ած. Քրիստոնեայ անհաւատ, անկրօն։ C'est un —։

Mécroire (Մէ֊ուար) բ. ն. և †ն. Չհաւատալ։

Médaille (Մ֊այ) ի. իէ. 1. *Կլոր մետաղեայ յորում դրոշմուած կայ գլուխ ումանց անհատների կամ յիշատակութիւն դիպուց ինչ նշանաւորաց. *մետալ։ — d'or, d'argent, de bronze։ ‖ 2. Դահեկան (նախնի ժամանակաց)։ — antique, bien conservée. Histoire par les médailles. La face ou la tête d'une —. Cabinet de médailles. — fruste, fourrée. Le revers d'une —. Հակառակ կողմն հին դահեկանի։ Le revers de la —. (ի֊բ. և ընդ.) Ցոյն կողմն. յոյն մնան. (առ զանձանց և զիրաց)։ On vous a dit du bien de cet homme, mais voyez le revers de la —։ ‖ 3. *Մետալ. (օրհնեալ ի քահանայէ)։ Il a cinq ou six médailles pendues à son chapelet։ ‖ 4. Մրցանակ (բանաստեղծից, ճարտասանաց, արուեստագիտաց որ քոջ հանդիսանան). *շքադրամ. *մետալ։ Il a obtenu une — d'or, d'argent, de bronze. — d'honneur։ ‖ 5. Հարթ քանդակ [bas-relief] բոլորշի՝ յորում դրոշմուած է գլուխ ումն ականաւորի կամ պատկեր դիպուց ինչ նշանաւորաց. **վահանակ։

Médaillé, ée (Մ֊այ֊ե) ած. Որոյ բնկալեալ է շքադրամ կամ մետալ. *մետալաւոր։ — pour un tableau։ Վարի և իբր ի. ած. Les médaillés de Sainte-Hélène։

Médaillier (Մ֊այ֊իէ) ի. ած. 1. Պահարան, գրան հին դահեկանաց։ ‖ 2. Ժողովածոյք հին դահեկանաց։

Médailliste (Մ֊այ֊իսթ) ի. ած. Տեղեակ, սիրող հին դահեկանաց. *դրամագէտ։

Médaillon (Մ֊այ֊ոն) ի. ած. 1. Դահեկան մեծ։ ‖ 2. տես Médaille, 5. ‖ 3. Ս. Պակ [bijou] բոլորշի կամ ձուաձեւ, յորում դնէ կնիգանապիրք ինչ կամ փունջ մի հերաց։

Médecin (Մէ֊սին) ի. ած. Բժիշկ։ Bon, excellent, savant —. Appeler, mander le —. Docteur —. Premier —. Նախաբժիշկ (արքայի, իշխանի)։ — d'eau douce. (ի֊բ. և ընդ.) տես ի Doux, 3. —, guéris-toi toi-même. (ա֊ա֊լ.) տես ի Guérir. Le — des âmes. Բժիշկ հոգւոց. քահանայ. խոստովանահայր։

Médecine (Մէ֊սին՛) ի. իէ. 1. Բժշկական ճարտարութիւն, արուեստ. բժշկութիւն։ La — est un art conjectural. Étudier en —։ ‖ 2. Բժշկական վարդապետութիւն, գրութիւն. բժշկութիւն։ La — galénique. La — des Arabes։ ‖ 3. Դեղ։ — universelle. Ամենադյժ գեղ։ ‖ 4. Դեղ մաքրողական. արբագեղ։ Prendre une —. Cette — a bien opéré. — de cheval. տես ի Cheval, 1. Avaler la —. (ի֊բ. և ընդ.) Ցանձն առնուլ զանճաճիպ ինչ։

Médeciner (Մէ֊սի֊նէ) բ. ն. Դեղս կամ արբագեղ մատուցանել. (ընդ.)։ Ils l'ont tant médeciné qu'il en est mort։

= Se —. բ. ա. Ածուլ տեղ գեղս։

Médial, ale (Մէ֊ի֊ալ, ա֊լ՛) ած. Միջին (նշանագիր բառի իրիք)։

Médian, ane (Մէ֊իան, ա֊ն՛) ած. Միջին. միջնակայ. (ըստ անդամոգիտից)։ Veines médianes. երակք երակիք ներքնամաշկային [sous-cutané] զկիսագք ծգեալ [avant-bras], որ առին Médiane commune, Միջին կապուկիկ երակ, Médiane céphalique, Միջին կիփալային, և Médiane basilique, Միջին բասիլիկային։

Médianoche (Մէ֊իա֊նո֊չ) ի. ած. Հացկերոյթ մեզկէն խորտկաց յետ հաստատակ գիշերոյ պահոց առաջ։ Faire —։

Médiante (Մէ֊իանթ) ի. իէ. Միջին ալրաւանի ձայնի. (ըստ երաժշտաց). *միջնալրակ։ Dans le mode majeur d'*ut*, *mi* est la —։

Médiastin (Մէ֊իա֊սթէն) ի. ած. Թաղանթի որ ընդ երկու բաժանէ զկուրծս. (ըստ անդամոգիտից). *միջնաթաղանթ։

Médiat, ate (Մէ֊իա, ա֊թ) ած. Լեալ ի ձեռն միջնորդի. միջնորդական։ Pouvoir —. Cause médiate։

Médiatement (Մէ֊իա֊թ֊ման) մ. ի ձեռն միջնորդի. միջնորդաբար։ Cette cause n'agit que —։

Médiateur, trice (Մէ֊իա֊թէօր, թ֊րիս) ի. Միջնորդ. առիթի։ Il a été — dans cette affaire. J.-C. est le — entre Dieu et les hommes, est notre — auprès de Dieu. Le — de la paix, pour la paix. Միջնորդ հաշտարար. խաղաղիչ։

= ած. Միջնորդ։ Les puissances médiatrices։

Médiation (Մէ֊իա֊սիոն) ի. իէ. Միջնորդութիւն։ Il a offert, on a accepté, on a refusé sa —։

Médiatiser (Մէ֊իա֊թիզ) բ. ն. Միջնորդական դարձնել (կերկիր ինչ կամ զիշխան ի Գերմանիա)։

Médical, ale (Մէ֊իքա֊լ, ա֊լ՛) ած. 1. Բժշկական։ Le langage —. Livres médicaux։ ‖ 2. Բժշկիչ. բուժական։ Les propriétés médicales d'une plante. Matière médicale. տես ի Matière. [des médicaments։

Médicament (Մէ֊իքա֊ման) ի. ած. Դեղ։ Administrer

Médicamentaire (Մէ֊իքա֊մա֊թէր) ած. Գաւազնեալ ի դեղս, ի հանգերձանս գեղոց. դեղական։ Code —։

Médicamenter (Մէ֊իքա֊մա֊նթէ) բ. ն. Դեղս մատուցանել։ — un malade. — un cheval։ [à se —։

= Se —. բ. ա. Ածուլ գեղս։ Cet homme n'aime pas

Médicamenteux, euse (Մէ֊իքա֊մա֊թէօ, թօզ) ած. Որ ունի զզօրութիւնս գեղոց. գեղական։ Le lait est un aliment —։

Médication (Մէ֊իքա֊սիօն) ի. իէ. Դեղս մատուցանելն, տալն։ — locale, générale։

Médicinal, ale (Մէ֊տի֊նա֊լ, ա֊լ՛) ած. Դեղական. բժշկական։ Plante, potion, eau médicinale։

Médimne (Մէ֊տիմ֊ն՛) ի. ած. Չափ ինչ ցամաց վասն չորոյին իրաց. արգաս։

Médiocre (Մէ֊իօ֊քր՛) ած. 1. Ընդ մէջ մեծի և փոքու, բարւոյ և յոռւոյ. միջակ. միջին. չափ ինչ։ Une somme —. Un cheval de — taille, de taille —. Նբիվոր միջահասակ։ Du vin —։ ‖ 2. Դաւղնաքոյ. գոյչ. հնամակ։ Un écrivain, un poète —։

= ի. ած. Միջակ ինչ. միջակի։ Dans les arts d'agrément, le — est insupportable։

Médiocrement (Մէ֊իօ֊քր֊ման) մ. 1. Միջին իմն օրինակաւ. չափով իմն։ Il est — savant, riche. Cela n'est que — bien։ ‖ 2. Ցակաս։ Les louanges le touchent —։

Médiocrité (Մէ֊իօ֊քր֊իթէ) ի. իէ. 1. Չափաւորութիւն։ La — de sa fortune, de son esprit։ ‖ 2. Անբաւականութիւն. միջակութիւն. փանաքութիւն։ Cet homme est d'une grande —. La — en poésie est rebutante։ ‖ 3. Գործ միջակ։ ‖ 4. Չափաւոր պայման, վիճակ. չափաւորութիւն։ Vivre dans la —, dans une heureuse —. La — satisfait les désirs du sage։ ‖ 5. Միջին չափ.

Digitized by Google

միջին. (Ի. այժմ ասի Juste milieu). Il faut garder la — en toute chose. [La première guerre — .

Médique (Մեդիք) ած. Մեդացի. Մարաց. Մարական.

Médire (Մեդիր) [ի յապառնին երկրորդ դէմն սահմ. Նախկոյն ասի vous médisez, նդիպեալս և ի հրամայականին médisez. յայլ ժամանակս ընդդիմ իրրև զDire.] բ. ն. Զարիս խօսել զանկէ. վատ խօսել կամ ասել զանկէ. չարախօսել. բամբասել. — de son prochain.

Médisance (Մեդիզան) ե. իե. 1. Զարախօսութիւն. բամբասանք. Dire une — , des médisances. C'est une pure — . ‖ 2. Զարախօսութիւն. չարախօսք. Faire taire la — .

Médisant, ante (Մեդիզան, անդ) ած. և ե. Զարախօս. Personne, langue médisante. Vous êtes un — .

Méditatif, ive (Մեդիդատիֆ, իվ) ած. 1. Խոկասէր. խորհող. C'est un esprit — , fort — . ‖ 2. Խոկման. խորհական (կեանք).

Méditation (Մեդիդասիոն) ե. իե. 1. Խոկումն. մտածութիւն. մտախորհութիւն. Après une longue — . Être enseveli, plongé dans la — . De profondes méditations. ‖ 2. Գիրք խոկմանց, մտածութեանց. Խոկմունք. Մտածութիւնք. Les Méditations de Descartes. ‖ 3. Մտաբռնական ազօթք. *մտածական. Les religieux font la — .

Méditer (Մեդիդէ) բ. ն. 1. Խորհիլ. խոկալ. մտածել. — les vérités éternelles. J'ai médité longtemps cette question. Ա՛սրի ևս անխնգիր. Ce philosophe passe sa vie à — . ‖ 2. Խորհիլ առնել ինչ. խորհիլ. խոխասել. — la ruine de quelqu'un, une vengeance éclatante.

= բ. ն. 1. Խորհիլ. խոկալ. — sur un sujet, sur une question, sur Dieu. — de réparer une faute. Je méditais qui je choisirais pour médecin. Je médite à qui je confierai ce dépôt. ‖ 2. Ակնել մտաւորական ազօթս. — en commun.

Méditerrané, ée (Մեդիդերանէ) ած. Միջերկրական. *միջերկրական. Pays — . Une mer méditerranée. Ներքին, *միջերկրական ծով.

— La mer Méditerranée, կամ լոկ la Méditerranée. ե. իե. Ծովն ի մէջ Եւրոպայ, Ափրիկէի և Ասիոյ. *Միջերկրական ծով. *Միջերկրականն.

Méditerranéen, enne (Մեդիդերանէին, էն') ած. *Միջերկրական ծովու. Régions méditerranéennes.

Médium (Մեդիոմ) ե. ար. 1. Հնարք. ելի. ազդակ. (ընդ.). Chercher, trouver un — dans une affaire. ‖ 2. Միջին ձայն ընդ ծանր և ընդ սուր. *միջնաձայն. ‖ † 3. Միջնորդ (ընդ կենդանիս և ընդ ոգիս մեռելոց, բռնազգեհմայից [spirite]). Des médiums. [Նամատուր.

Médius (Մեդիուս) ե. ար. Միջին մատն ձեռին. *միջ-

† **Médo-perse, † Médo-persique** (Մեդօ-Բէրս, Մեդօ-Բէրսիք) ած. Մարապարսկական. Époque — .

Médullaire (Մեդիւլէր) ած. 1. *Ոսկրածծային. Canal — . ‖ 2. Ուղղալից. La substance — des plantes.

Méduse (Մեդիւզ) յտ. ած. իե. Մի ի Գորգոնայից [Gorgone]. Մեդուսա. Tête de Méduse. աես Algol. Son aspect subit fut pour moi la tête de Méduse. (Ֆ. Բ.) Զարհուրելիցդ զիս առեալ նման յանկարծական.

= ե. իե. Անասուն ծովային անողնայարք [invertébré]. մեդուսա. *ծովամայրք. փրնիկ ածաք. Les méduses ressemblent à une masse de gelée, et leur corps est phosphorescent pendant la nuit.

Meeting (Միթին) ե. ար. ժողով ժողովրդական (Անգլիա). Համախմբութիւն.

Méfaire (Մեֆէր) բ. ն. Զարիս գործել. առնել չար ինչ. (ընդ. և նուրբ). Il ne faut ni — ni médire.

Méfait (Մեֆէ) ե. ար. Զարիք. ամիր. (ընդ.). Il a été puni de — pour ses méfaits.

Méfiance (Մեֆիան) ե. իե. Անվստահութիւն. չվստահութիւն. կասկած. La — , portée trop loin, est une source de tourments.

Méfiant, ante (Մեֆիան, անդ) ած. Անվստահ. կասկածոտ. C'est un esprit — , un homme — . Ա՛սրի ևս իրր ե. ար. Le — se croit toujours entouré de pièges.

Méfier (se) (ը Մեֆիէ) բ. ա. Զինիլ վստահ կասկածել. թերահաւել (յոսմիքէ). Il se méfie de moi. Je me méfie de ses caresses.

Mégalosaure կամ **Mégalosaurus** (Մեղալոզոր, Մեղալոզորոս) ե. ար. Մեծ մողէզ ինչ բրածոյ. *մեծամողէզ.

Mégarde (Մեղարդ) ե. իե. Անզգուշութիւն. անթեզգաստութիւն. Ա՛սրի ևեթ ի բանն Par — . Աբ. ա. Յանզգոյշս. վրիպակաբ. ընդ խորս. Il a brisé ce vase par — . Il lui est arrivé par — de blesser son ami.

Mégathérium (Մեղաթէրիում) ե. ար. Ա՛րիւծաբեր ինչ սանտաղոր [mammifère], որոյ ոսկրատին ևեթ գտանի այժմ. *մեծագազան.

Mégère (Մեժէր) յտ. ած. իե. Մի յերից կատաղեաց [Furie]. Մեգերա. [Il a épousé une mégère.

= ե. իե. Կին ժանտ և մոլեգին. կին չարագէտ. մեգերա.

Mégie (Մեժի) ե. իե. Ակռաւոտ ոսկրատաշտանելոյ զմորթս. ոսկրատկարար.

† **Mégisser** (Մեժիսէ) բ. ն. Ոսկրատաշտանել (զմորթս).

Mégisserie (Մեժիսըրի) ե. իե. Ա՛ոմասանականութիւն ոսկրատ և ազնիւ կաշւոյ. ոսկրատկարարութիւն.

Mégissier (Մեժիսիէ) ե. ար. Ոսկրատաշտացիչ մորթոց. ոսկրատկարար.

Meilleur, eure (Մէյլէր, էօր') ած. (Համեմատական Bon ածականի.) Լաւագոյն. ազնուագոյն. Cet homme est bon, mais son frère est — , encore — . Je veux de — pain. Le temps est — qu'il n'était hier. C'est le — ouvrage de cet auteur. Meilleure vie. Լաւագոյն, առաւել կեանք (ա). գերաշխարհիկ կոչանք. De meilleure heure. Ա՛ազագոյն. La meilleure partie, la meilleure part. Մեծագոյն մասն.

= ե. ար. Լաւագոյնն. Prenez le — , et laissez le reste. Du — de mon cœur. Ի բալոր սրտէ. սրտի մտաք. Boire du — . Ըմպել զազնուագոյն գինին. (ընդ.).

= Վաւա. (ա) "Եթէ ապա ֆարիսեցոյն անդին ևս անդ գնայիցեն ընդ-ի-նէ-լ... երթիցէ ի յաւուրն ֆարիսեցւոյն ևեթ". Գիտ. Բ. գ. 438.

Meistre կամ **Mestre** (Մէսթր) ե. ար. Ա՛ստղ կայմի նաւու. Arbre, mât de — . Voile de — .

Mékhitariste (Մէխիթարիսթ) ե. ար. Անուն մերազնեայ կրօնաւորաց աշակերտաց Եղիանշորհն Միխիթարայ Սեբաստացւոյ. Միխիթարեան. (Լաւ և գրելի Mékhithariste).

† **Mélampyre** (Մելանփիր) ե. ար. Տառեկ ինչ բուսակաւ ի մէջ ցորենոյ. *կովացորեան. (Որ և Blé de vache).

Mélancolie (Մելանգոլի) ե. իե. 1. Ակաւ մտգի. (բառ նախնեաց բժշկաց). ‖ 2. Հիւանդութիւն ինչ մտաւորական. ուսմանգիտութիւն. ‖ 3. Տխրութիւն. թախծութիւն. *մտգիտութիւն. Grande, profonde, sombre — . Accablé de — . Chasser la — . ‖ 4. փափուկ տխրութիւն. *մելամտգիտութիւն. La — lui a inspiré des vers touchants. Une légère teinte de — rend sa figure plus attrayante.

Digitized by Google

Mélancolique (մելանխոլիք) ած. 1. Սևամորուքաոր։ Un homme —. Esprit —։ ‖ 2. Սևամորուքային. սևամորուքնայ։ Lieu, entretien —. Écrire sur des sujets mélancoliques։ ‖ 3. *Մելամորուքնայ. *մելամորուքնիկ։ Sentiments mélancoliques։

— ած. Սևամորուքաոր։

Mélancoliquement (մելանխոլիքըմ) մ. Տխուր օրինակաս. սիրտբուհատիկ։ Nous avons passé quelques jours assez —։

Mélange (մելանժ) ած. 1. խառնուած. խառնուբիւն. խառնուրդ։ Le — de plusieurs vins։ ‖ 2. (փոխբ.) խառնուած. խառնուրդ։ Un — de biens et de maux. Une vertu sans — de faiblesse. Աստղինուբիւն անխառն ի սիրտբունէ, անխառն սիրտբունեան։ Un bonheur sans —. Անխառն բարեբաստութիւն. անշարաստ երջանկութիւն։ ‖ 3. խառն խառնակութիւն. խառնուբիւն։ (Որ և Croisement)։ Le — des blancs avec les noirs produit les mulâtres։

— ած. Քաղաւածոյք արձակ և չափաւ բանիկ զայլ և այլ նիւթոց. խառնուրդք։ Les Mélanges de littérature կամ littéraires de tel auteur։

Mélangé, ée (մելանժե) անց. գերբ. խառնեալ. (պր. խառնուկ)։ Du vin —. Drap —. կտաւ ասաք կամ չուխայ՝ որոյ թելքանն [trame] և առէյն [chaîne] են յայլայլագոյն բրգոց. *ասրագոն չուխայ։ [բանգոս)։

Mélanger (մելանժե) բ. ն. խառնել (զգինի, զնման)։

Mélasse (մելաս) է. իթ. Շաղարա [sirop] ձեացեալ յեռ բիւրզանալոյ շաքարի։

Melchite (մելքիթ) է. ած. 1. Անուն զոր ասային եւ սիրակամից ուղղափառաց ասորւոց. մելքացի։ ‖ 2. Յոյնադաւան քրիստոնեայ (յԱղեքսիա)։ մելքացի։

Mêlé, ée (մելե) անց. գերբ. 1. խառնեալ։ De l'eau mêlée avec du vin. Գինի չրախառն։ ‖ 2. Ընտանի գաւառի բարբ և յոսի. խառն։ Compagnie, société mêlée. Marchandise mêlée։ ‖ 3. Որ չէ անաղարկ. խառնեալ։ Du vin —։ ‖ 4. խառնակեալ. (պր. թիռնկած)։ Des écheveaux mêlés. Cheveux mêlés. Il a les dents mêlées. (փոխբ. և ընդ.) Ոչ կարէ բանալ զատամունեան. (ասի զարբևդոյ որ չկարէ խօսել)։ ‖ 5. (փոխբ.) խառնեալ. միաւորեալ։ Joie mêlée de pleurs. Աղաւաստախառն ուրախութիւն։

Mêlée (մելե) է. իթ. 1. խառնուրդք (ճակատաց բանակաց)։ Affreuse, sanglante —. Se jeter dans la —։ ‖ 2. կռիւ ի մէջ բազմաց. խառն։ Il a perdu son chapeau dans la —. կորոյս ի խառն ամբ զգլխարկ իւր։ ‖ 3. (փոխբ. և ընդ.) վիճաբանութիւն, հակառակութիւն ի մէջ բազմաց. խառն։

Mêler (մելե) բ. ն. 1. խառնել. միաւորել։ — des drogues. — du cuivre dans de l'argent. — l'eau avec le vin. La Marne mêle ses eaux avec celles de la Seine. — ses larmes à celles de quelqu'un. (փոխբ.) տես ի Larme, 1. — le ciel à la terre. (փոխբ.) վիհ ի վայր հարկանել զամենայն ինչ. (պր. երկինք երկիր իրար անցուցանել)։ ‖ 2. խառնակել։ — du fil, un écheveau, des cheveux. — les cartes. 1. խառնել զքարտէսս խաղոյ։ (Որ և Battre les cartes)։ ‖ 3. (փոխբ. և ընդ.) խառնել զգործս։

‖ 3. (փոխբ.) խառնել (զոք յամենատեսակ նեղութիւն ինչ)։ — quelqu'un dans une accusation. Être mêlé dans une mauvaise affaire։ ‖ 4. (փոխբ.) խառնել. զատել. միաւորել. ընել. ընդգել. ընակցել։ Cet auteur a mêlé l'agréable et l'utile dans tous ses ouvrages. — son mot. Անել բան ինչ ի խօսակցութեան։

= Se —. բ. ա. 1. խառնիլ. միաւորիլ. միանալ։ L'huile ne se mêle pas avec l'eau. La Marne se mêle avec la Seine un peu au-dessus de Paris։ ‖ 2. խառնիլ (ամուսնութեանց առթիւ)։ ազգակցառնութիւն առնել։ Les familles se mêlent par des mariages։ ‖ 3. խառնիլ. խառնակիլ (առարարիզ անասնոց)։ ‖ 4. խառնիլ. ամառնել. առալ զանձն։ Se — dans la foule, parmi les ennemis։ ‖ 5. խառնիլ (երկարաձից կռմանց, գնդից)։ Les deux troupes se sont mêlées avec fureur։ ‖ 6. խառնակիլ. Ս. շնկղկիլ. (պր. թիռնկիլ)։ Mes cheveux se sont mêlés։ ‖ 7. կարասանիլ զանխառնութիւն կամ զմուրգութիւն իւր։ Les étrangers envahissaient le sénat; le sang romain se mêlait։ ‖ 8. ի մէջ անկանիլ. միջամուխ լինիլ։ ‖ 9. Հոգ, խնամ առնել. Հոգալ։ Je ne me mêlerai plus de vos affaires. Mêlez-vous de vos affaires. (պր. Ձեր գործոց խառնուեցէք)։ Cette affaire se fera, à moins que le diable ne s'en mêle, si le diable ne s'en mêle. (փոխբ. և ընդ.) կատարեսցի գործդ Հոգաւոյ սմինոյն սրգևլից։ Cette affaire ne se fera pas, à moins que le diable ne s'en mêle. Անհնարին է կատարեալ գործդդ։ ‖ 10. Ձհնա լինիլ. պարապիլ։ Se — d'être législateur։ ‖ 11. Ձհնամուխ կամ միջամուխ լինիլ (ուրուք յիքս օտարս ի սովորութեանց իւրոց կամ յախորժակաց)։ Il est médecin, et il se mêle d'astronomie։ ‖ 12. Միջամուխ լինիլ. զանձն ի ներքս խառնիլ. *միջամտիլ. (պր. խառնուիլ)։ Il se mêle de tout։

Mélèze (մելէզ) է. ած. Ծառ ինչ նեզամաքոս. խանիճ. Ս. Քնօզ (?). փոքրան ալեծիլ։ (Որ և Larix)։

† **Mélie** (մելի) է. իթ. տես Azédarac.

Mélilot (մելիլո) է. ած. Տունկ ինչ գեղձաճապղիկ ի սոխմէ Գարկիաւորաց [Légumineuse], որ նման է յոյժ առատատաք [trèfle]. կորնգան. մեղրածաճ. մելիլոտոս։ (Տես և Couronne royale ի Couronne)։

Méli-mélo (մելի-մելո) է. ած. խառնիխուռն կեցս, գաւմաքրութիւն. *խառնակեցս։

† **Mélinet** (մելինե) է. ած. Տունկ ինչ, որոյ ծաղիկ ամբ բերէ և յոյժ անգաւաց. *մամածաղիկ։ (Որ և † Cériuthe)։

Mélisse (մելիս) է. իթ. Տունկ ինչ անուշահոտ ի սոխմէ Շրթնաւորաց [Labiées] սիրելի մեզաւոց. քրքիջոտ. քաղբնէ խոտ. Գ. պատրինէ. օդաղ օխտ։ (Որ և † Citragon, Citronnelle)։ Eau de —. տես Eau des carmes ի Carme, A.

Mellifères (մելիֆեր) է. ած. յած. Անգ միջատաց որ ծոցվին տաքք խոշոնց գիտնի արձակից [étamine] ծաղկանց. *մեղրատար։ [*մեղրատար։

† **Mellite** (մելիթ) է. իթ. Գոյր ինչ գեղին խրդի գմեղր.

Mélodie (մելոտի) է. իթ. 1. կարգ, յաջորդութիւն ձայնից՝ յորոց ծնանի երգ քաղցրանուագ և կանանաստր. քաղցրանուագութիւն. քաղցրերգութիւն։ Cet air a beaucoup de —. Գեղցրանուագ է յոյժ երգդ, եղանակդ։ ‖ 2. կարգ, յաջորդութիւն քաղցրահնչեան բանից (ի բանաստեղծութեան կամ յարձակ բանս). քաղցրութիւն։ La — des vers de Racine։

Mélodieusement (մելոտիօզմըն) մ. Գեղցրանոյն բարբառով. գեղգեղեալ նուագագ։ Le rossignol chante —։

Mélodieux, euse (մելոտիօ, իօզ) ած. Գեղցրաձայն. քաղցրանուագ։ Chant, air —. Voix mélodieuse։

Mélodique (մելոտիք) ած. *Գեղցրանուագական։

Digitized by Google

Mélodrame (մելոդրամ՛) ն. ար. ի. Կրգախոսական բռնագործութիւն [drame]. *զգուշակրգութիւն. ‖ 2. Թատերախաղ բռնագործի ընթացքը և անոր. Cette comédie est un véritable —. Personnage de —.

Mélomane (մելոման՛) ն. *Կատագամոլ. *երգամոլ.

Mélomanie (մելոմանի՛) ն. իգ. Անչափ սէր երաժշտութեան. *Կատագամոլութիւն. *երգամոլութիւն.

Melon (մ՚ելո՛ն) ն. ար. ի. Ցանկի բոյս. անթանի. Couche de melons. ‖ 2. Պատառ անթանիի. սեխ. Թաղան. — sucré կամ sucrin. Une tranche, une côte de —.

— d'eau. Ձմերուկ. մեզցատագ. Թարխունի. (որ և Pastèque).

Mélongène կամ **Melongène** կամ †**Merangène** (մելոնյեն՛, մ՚ելոնյեն՛, մ՚ելանյեն՛) ն. իգ. տես Aubergine. [սեխատատան. Թաղանիկ.

Melonnière (մ՚ելոնիէր) ն. իգ. Ագռ. սեխանոց.

Mélopée (մելոփէ) ն. իգ. ի. Աղաւնատ ոգեկոչ կամ կոտգագոյն գաշնակաւոր բեմ օրինակաս (գՀատած բոյ ճաշի կամ բռնատատիկութեան). ‖ 2. Աղաւնատ յօրինեալ երգ. երգեցողգագրութիւն.

Mélopiaste (մելոփլաստ) ն. ար. Գատիկը տատիճանաձև ձայնի (բռնատ երաժշտաց). **Ձայնատան.

Mémarchure (մեմարշիւր) ն. իգ. *Ոտքագ [entorse] (տափն ձիոյ). Ce cheval est boiteux d'une —.

Membrane (մանդրան՛) ն. իգ. Թաղանթի. պատատատակ. մկանի. Membranes muqueuses. Les fibres d'une —.

Membraneux, euse (մանդրանո՛, ոզ) տե՛ս. *Թաղանթային. *մկնային. Tissu —.

Membre (մանդր) ն. ար. ի. Անգամ (մարմնոյ). Il sent de grandes douleurs dans tous les membres. Membres robustes, souples. — viril. Աւանի, տատաւոյն անգամ. ծածուկ անգամ. պոչ. Ծատան. վարոյ. Ս. կնիր. (որ և Verge, † Pénis). ‖ 2. (իմաստ.) Անգամ. անդամներից. Les membres du corps législatif, de l'Académie française. Les membres d'une famille. ‖ 3. (իմաստ.) Անգամ. մնան (երկրի, Թագատատութեան). ‖ 4. (իմաստ.) Անգամ (Հատածի բանից). ‖ 5. Պատան. (բռնատ Նախատատութեան պետատց). La frise est un — de l'entablement.

Membré, ée (մանդրե) տե՛ս. Bien —. Անգամագիր ընդ իրեարս պատշաճ. քաղաքանգամ. — fortement, solidement. Հատատանգամ. յատկանգամ.

Membru, ue (մանդրիւ) տե՛ս. Անգամոյատգիր. յատգանգամ. (ընդ.). Il est bien —.

Membrure (մանդրիւր) ն. իգ. ի. Բոլանդատկութիւն անգամոց մարմնոյ. անգատգի. La forte — d'un athlète. ‖ 2. Շրջանակ փայատակերս. ‖ 3. Բոլանդատկութիւն ատմնից [couple] նաւու. ‖ 4. Չափ ինչ փայտից.

Même (մ՚էմ) տե՛ս. ի. Նոյն. Pierre et Céphas, c'est le — apôtre. Deux plantes de — espèce. Նոյնագգի տատնկք. Ce n'est qu'une seule et — chose. Մի և նոյն ինչ է. ‖ 2. Նոյն. նման. Donnez-nous du — vin.

— ն. ար. ի. Cela revient au —. Նոյն է. ‖ 2. Նոյն. իսկ. գլխաւորն. անգամ. Moi-—. Ես ինքն. Vous-mêmes. Դուք ինքնին գլխաւորն. Vous me rendez vous-mêmes témoignage. Դուք ձեզնին վկայիք ինձ. C'est le roi — qui l'a dit. Ինքն իսկ Թագաւորն ատաց զսպտ. Il a fait cela de lui-—. Ցանձնէ իւրմէ արար զսպտ. C'est un autre moi-—. Երկրորդ անձին իմոյ է. (Տես և Alter ego). Tes enfants, ces autres toi-—. Les enfants, ces autres nous-mêmes.

— տ. ի. Նա և. այլ և. և. իսկ. անգամ. գլխովին. Il lui a tout donné. — ses habits. ‖ 2. Ա.յլ և. մանաւանգ Թէ. Non seulement il n'est point avare, mais — il est prodigue. Ոչ միայն ագահ չէ, ոչ միայն զի ագահ չէ, այլ և վատնող է.

— À —. հմ. —. Boire à — d'une cruche. Ըմպել ի նմին իսկ ատփոզից. Être à — de. (իմաստ.) կատղ լինել. Mettre quelqu'un à — de. կատղացուցանել զոք. Employer à — de travailler utilement. Je l'ai mis à — de travailler utilement.

— De —, Tout de —. հմ. —. Նոյնիսկ. Նոյնպէս. բռնատ նմին օրինակի. J'ai vécu glorieux, je mourrai de —. De — que. Ջոր օրինակ. որպէս. իբրև. Il fondit sur lui de — que l'oiseau fait sur la perdrix. De — que . . . de —. Որպէս . . . այնպէս. De — que la cire molle reçoit aisément toute sorte d'empreintes et de figures, de — un jeune homme reçoit facilement toutes les impressions qu'on veut lui donner.

— Tout de —. Միանգամայն. ատգայն և այնպէս. Համարձակ. (—ից.). Je n'y vais pas de bon gré, mais j'irai tout de —.

Mémement (մ՚էմմէման) տ. Նոյնպէս. (իգ.).

Mémento (մեմէնդօ) ն. ար. Նշան յատշատար. Գ. նամատչիկ. (ընդ.). J'ai mis un — dans mon portefeuille. † Des mémentos.

— Le — des vivants, le — des morts. Աղօթք վատն կենդանեաց և Նոյնցնկալոց ի պատարագի. յիշատակ կենդանեաց, Նոյնցնկալոց.

A. **Mémoire** (մեմուար) ն. իգ. ի. կարգաւորութիւն յիշելոյ. յիշատակութիւն. յիշողութիւն. ատշ. յիշատակ. — prodigieuse, imperturbable. Bonne, grande, heureuse —. Si j'ai bonne —, si ma — ne me trompe. Եթէ ջոջ յիշեմ. Gravez, gardez cela dans votre —. Յիշեցիք, պատհարեալք զայս յատչի. Rafraîchir la —. Աւրիատթատնել, զարթուցանել զյիշատակ. յիշել. De —. Ի բերան (ատանել). Portrait fait de —. Գատակեր նկարեալ յիշողութեամբ. Cela m'est sorti, m'est échappé de la —. Գրեան յատչագ յիշատակաց. եղ, պրծաւ, անկաւ ի մտաց խնից. (—ից. մտքէս եղաւ). ‖ 2. Ճիշտութիւն. յիշատակ. J'en ai perdu, j'en conserverai, j'en garderai toujours la —. Je n'ai point du tout — de cela. Des actions d'éternelle —. Ցաւերժից յիշատակաց արժանի գործք. Յատնիցել յիշատակ գործոց. Abolir la — de quelque chose. Ջնջել զյիշատակ. անյիշատակ տանել. անյիշատակել. De — d'homme il n'avait pas fait un si grand froid. Ոչ ոք ի մարդկանէ ժամանակիս յիշէ եղեալ այսպիսի ցուրտ անդնդարբեր. En — de. Ի յիշատակ. ‖ 3. Ճիշտատակ. Հատատատ բառ. La — des tyrans est odieuse. Tel prince d'heureuse —. տես և Heureux, 6. ‖ 4. Դիցատնի, գիցատնուհի Ճիշտատակաց (ըստ ատատագրին). Աստիմոխոս. *Ցատչատնի. Les filles de Mémoire. տես և Fille, 1. Le Temple de Mémoire. Տաճար ատ արձանագրեալ պատճին անուանք արանց ատատգաց. Ցաճար Աստիմոխոսի.

B. **Mémoire** (մեմուար) ն. ար. ի. Տիզեհութիւն. ծանօթութիւն. Donnez-moi un petit — de votre affaire, si vous voulez que je m'en occupe. ‖ 2. Գատմութիւն, յայտարարութիւն իրաց գատի, գատատատնի. յիշատատնի. ‖ 3. Հաշիւ ծախուց (զոր պարտի ոք վճարատատնի, գործատարի). Donnez-moi le — du menuisier. — d'apothicaire. (իմաստ. և ընդ.) տես յ'Apothicaire. ‖ 4. Դիսերտատութիւն [dissertation] գիտնական,

Digitized by Google

պատմական կամ մատենագրական. Յիշատակարան: — sur la chronologie des rois égyptiens.

— pl. Ի. Հաղուածոյք ուսումնական կամ մատենագրական Յիշատակարանաց. Յիշատակարանք: Les Mémoires de l'Académie des sciences. ‖ 2. Յիշատակարանք. ազգերք պատմութեան: Les Mémoires de Saint-Simon. ‖ 3. Յիշատակարանք (ասեկոսեանց կամ առանձնականաց). Les mémoires de Mlle Clairon.

Mémorable (մէմ-որ-ապլ) adj. Յիշատակից արժանի. Յիշատակելի. *արժանագրելիք. Action, journée —.

Mémorandum (մէմ-որ-անտ-օմ) s. m. Յիշատակարան. L'ambassadeur anglais remit un —.

Mémoratif, ive (մէմ-որ-ա-թիֆ, իվ) adj. Յիշող. (ընդ.). Soyez-en —, s'il vous plaît.

Mémorial (մէմ-որ-իալ) s. m. Ի. Յիշատակ. ‖ 2. Պատառիկ Յիշատակաց. Յիշատակարան: Le Mémorial de Sainte-Hélène. ‖ 3. Յիշատակարան. *տեղեկագիր: On a présenté plusieurs mémoriaux au pape. ‖ 4. Օրական, օրըստօրէից հաշուատետր (տեղեաց, վաճառականի). *օրհաշիւ.

Menaçant, ante (մ'ընասան, անթ) adj. Պատանեալից. սպառնական. պատուհասալից (բանք): Visage, œil —. Des regards menaçants. Écrire une lettre menaçante.

Menace (մ'ընաս) s. f. Պատանեալիք. պատուհաս. սպառնալիք: Grande, terrible, furieuse —. Vaine —. — impuissante. Je me ris de ses menaces. Menaces en l'air. (ֆիգուր. և ընդ.) Օգական, յանխնամ սպառնալիք.

Menacer (մ'ընասե) v. a. Ի. Պատանել: Il me menace. — quelqu'un de l'œil, de la main, avec la canne. — quelqu'un de mort. Պահ սպառնալ ամենից. Երկիւղ մեհուս գնել ի վերայ ուրուք: Il jure, il menace. ‖ 2. Յուսացուցանել. (ընդ.): Il nous menace d'un excellent repas. ‖ 3. Պատսպարել. Հատնել կամ. սպառնալ: Il a échappé aux périls qui le menaçaient. Une mort certaine les menaçait. Պահն ամենուստ առաջի նոցա էր: — ruine. Ի կործանումն բերել մեզ (շինուածոյ, և ֆիգուր. Տերութեան). (պտ. Երկնից) կործանումն վտանգի մէջ ըլլալ): — le ciel, les cieux. (ֆիգուր. և ի բնութ.) Յերկինս կցել (ծառոց, լերանց).

† = Se —. p. r. Պատանեալ մխիթարից.

† **Menaceur** (մ'ընասէօր) s. m. Պատանեացող.

Ménade (մէնատ) s. f. Ի. Կին պաշտօնեայ Պատանդարարմատին. առասպելական պարուրիչ: (Որ և Bacchante). ‖ 2. (ֆիգուր.) Կին մոլեգին, մոլեգնեալ.

Ménage (մէնաժ) s. m. Ի. Խնամակալութիւն տան. անասնատութիւն. անասրարութիւն. անասչինութիւն: C'est un — bien réglé que le leur. Il conduit bien son —. C'est un vrai gouffre que le —. Les détails du —. Pain de —. Հաց եփեալ ի տան. տան հաց. Եվ ևն. Avoir — en ville. Գահել սիրուհի: ‖ 2. Պիծք խոհակերոցի, տան: Il lui en coûta peu pour monter son —. ‖ 3. Կահ և կազմած (անկեղի). կարասի. ‖ 4. Խնամք յարդարման և մաքրութեան կարասեաց անկեղի. անասրարութիւն: Cette servante est plus propre au — qu'à la cuisine. Femme de —. Տնասրար կին: Faire des ménages. Յարդարել զտունս. առնել անասրարութիւն: Cette femme gagne sa vie à faire des ménages. ‖ 5. Խնայողութիւն մատակարարելի զիւր ինչս: Il entend bien le —. Vivre de —. ‖. Կեալ խնայողութեամբ. ‖ 2. Պ. ամառնալ զկարասիս իւր տա. ի կեալ. (տան ընդ խաղ).

‖ 3. Ընտանիք. տուն. (պտ. անուան): Il y a quatre ou cinq ménages logés dans cette maison. ‖ 4. Պատանական վիճակ. տմունանութիւն: Se mettre en —. Troubler un —. Faire bon —. Սիրով լինել ընդ միմեանս առն և կնոջ. ‖ † 5. (ֆիգուր.) Բաղադրք մատակարարութեան.

Ménagement (մէնաժ'ման) s. m. pl. Ի. Բանեալ վարելոյ, ուղղելոյ: Le — des esprits, des affaires. ‖ 2. Զգուշութիւն. ակնածութիւն: Il est malheureux, il faut avoir de grands ménagements pour lui. Une santé qui demande beaucoup de —. Պատգամութիւն կարօտ մեծի զգուշութեան: Traiter quelqu'un sans —. Պնդնդայ վարել ընդ ումեք.

A. **Ménager** (մէնաժէ) p. n. Ի. Ի կիր արկանել, ծախել խնայողութեամբ: Il ménage bien son revenu. — ses paroles. (ֆիգուր.) խնայել ի բանս. ատկաս խօսել. ‖ 2. խնայել: — ses forces, ses troupes. ‖ 3. (ֆիգուր.) Վարել. ուղղել: Après avoir ménagé le destin de Rome. ‖ 4. (ֆիգուր.) Պատրաստել մեզմով, ճարտարութեամբ: — une entrevue. Platon s'était rendu en Sicile, dans le dessein de — une réconciliation entre Dion et le roi de Syracuse. ‖ 5. (ֆիգուր.) Ի կիր արկանել ճարտարութեամբ: — son crédit pour ses propres intérêts. — le temps, son temps. Ցօգուտ ի կիր արկանել ժամանակին. չկորուսանել զիւր ժամանակին. խնայել ի ժամանակին. — sa santé. խնայել յառաղջութիւն իւր. զգուշանալ առողջութեան իւրում. ‖ 6. Հայթայթել, հոգալ (ինչ ումեք): Je lui ai ménagé une pension, une place. Se — des ressources pour l'avenir. ‖ 7. կարգել. յարդարել: Ce peintre a bien ménagé l'ombre et la lumière dans son tableau. ‖ 8. (ֆիգուր.) Գրաւել ճարտարութեամբ զմիտս ուրուք. ճարտարութեամբ գնալ կամ վարել ընդ ումեք: Il entend l'art de — les esprits. ‖ 9. Գնալ, վարել ընդ ումեք ակնածութեամբ, մեծարանաւք: C'est un homme qu'il importe de —. — les termes, les expressions. խօսել մեծաւ զգուշութեամբ. — la chèvre et le chou. (ֆիգուր.) տես ի Chèvre, 1. ‖ 10. Զափով վարել ընդ ումեք. խնայել յոք: Vous êtes plus fort que lui, ménagez-le. ‖ 11. Զխօսել զումեք չար. խնայել: "Rappelez en votre mémoire, avec quelle circonspection elle ménageait le prochain." BOSS. *R. d'Angl.*

= Se —. p. r. Ի. Հոգ առնել զանձին կամ զառաջութենէ իւրմէ. ‖ 2. Ակն ածել ի միմեանց: ‖ 3. Վարել ընդ ումեք զգուշութեամբ, ճարտարութեամբ: Il sait se — avec tout le monde.

B. **Ménager, ère** (մէնաժէ, էր) adj. խնայող. ճշդող: C'est un homme fort —.

= s. Տնտեսք. երդաչէն: C'est le meilleur — du monde. Elle est bonne ménagère.

= s. f. Ի. Զարմին յարդարիչ տան. անասպատակ: Il a chez lui une ménagère dont il est fort content. Ինկ ի մէջ գեղջկից այլն առ զկնոջէ իւրմէ Notre ménagère, փոխանակ առելոյ Ma femme.

Ménagerie (մէնաժ'ռի) s. f. Ի. Տեղի բուծանելոյ անասունս և հաւս. **կուռաց. (վիպ.): Il nous a fait manger d'un veau de sa —. ‖ 2. Տեղի ուր հաւաքին զայլազգիսդհաւս և զդիզինափառ անասունս. արգելոց: La — du Jardin des plantes. ‖ † 3. Հաւաքումն անասնոց կամ թռչնոց զորս չղիջցուցանեն քաղաքէ ի քաղաք.

Mendiant, ante (մանտիան, անթ) adj. Պատգամ. մուրացիկ. մուրական: Religieux mendiants.

Digitized by Google

— ѣ. Մուրացիկ. մուրացիկի. C'est un —. Les quatre mendiants. ¶ 1. Չորեքին գոտը մուրացիկի կրծանաւորաց, որ են յակոբեանք [jacobins], փրանկիսկեանք, օգոստինեանք և կարմելականք. ¶ 2. (ѣ-խ-բ.) Չորեքին չոր միրգք զոր գնեն ի սեղանս իբրև ազանգեր [dessert], և են պատառիս, կաղին [aveline], չամիչ և նուշ. Une assiette des quatre mendiants. Nous n'avons eu que des mendiants à notre dessert.

Mendicité (մէնտիսիթե) ѣ. իէ. ¶ 1. Մուրացկութիւն. մուրացութիւն. Il est réduit à la —. ¶ 2. Վիճակ մուրացկի. մուրացկութիւն. Détruire, extirper la —. ¶ 3. Մուրացիկաց. Dépôt de —. Աղքատանոց.

Mendier (մէնտիէ) բ. ն. ¶ 1. Մայր խնդրել. մուրալ. Il mendie son pain, sa vie. Վարի եւս անխնդիր. Aller mendiant de porte en porte. Ի գուռս ի գուռս երթալ մուրանալ. ¶ 2. (ѣ-խ-բ.) Մուրանալ. — des louanges. — le secours de quelqu'un.

Meneau (մէնո) ѣ. ս. փայտակէշն, քարակէշն կամ երկաթեղէն բուռք [montant] և խաչագնակք [traverse] (պատուհանաց). խաչանիւ հատուածք.

† **Ménechme** (մէնէ-մէ) ѣ. ս. Այր նման ոմանց. Ce sont des ménechmes. C'est son —. (Որ և Sosie).

Menée (մէնէ) ѣ. իէ. ¶ 1. Շուրթ, գնացք (եղջերուի). ¶ 2. (ѣ-խ-բ.) Հնարք. հնարագիտութիւն. խորամանգութիւն. — sourde. Dangereuse —. Faire des menées.

Mener (մէնէ) բ. ն. ¶ 1. Տանել. ածել. բերել. Vous savez le chemin, menez-nous. — la mariée à l'église. — battant. տես ի Battant, A. ¶ 2. Տանել, հանել, եւանել (ճանապարհի ուրուք). Ce chemin mène à tel endroit. Tout chemin mène à Rome. (ա-ա-ւ.) տես ի Chemin. ¶ 3. Տանել. մուծանել. յանդիման կացուցանել. Menez-moi chez le ministre. ¶ 4. Ուսուցանել (պարու). կամ պարագլուխ. — la danse, le branle. ¶ 5. Տանել զոր ուրուք բանաբար. վարել. խաղացուցանել. — en prison. — quelqu'un à la mort. Վարել զոր ի մահ. ¶ 6. Գլուխ կամ (բանակի զօրաց). առաջնորդել. հրաման տալ. Le capitaine mène sa compagnie. — des troupes à la boucherie. (ѣ-խ-բ.) ի սպանդ վարել զզօրականն. յուշարկել զզինուսրս յանդիման մահ. — le deuil. տես ի Deuil, 5. ¶ 7. Վարել (գամասուն). հրամայել (խաշին). — les bêtes aux champs. — paître des vaches. — de front trois, quatre chevaux. Վարել երթս կամ չորս ձիս ընդեսլս ի միասի գծի. — de front plusieurs affaires. (ѣ-խ-բ.) ցառաջացուցանել միանգամայն գործառնութիւնս բազմս. ¶ 8. Վարել (գհասս, գնաւակ). — bien sa barque. (ѣ-խ-բ.) տես ի Barque. ¶ 9. Տանել (ապրանս կամ կառօք կամ նաւակաւ). — du blé au marché. — du bois par bateau. ¶ 10. Տանել ընդ իւր, գինի իւր. բերել ընդ ինքեան. Il mena tout son monde avec lui. ¶ 11. Գտեալ տանել գինի իւր. Le voleur s'est enfui, il a mené loin les gendarmes qui le poursuivaient. Ceci me mènerait trop loin. (ѣ-խ-բ.) Հեռացուցանէ զիս ի նիւթէդ իմմէ, կամ յառաջի արկեալ բանիցս. — loin. (ѣ-խ-բ.) Դնել զոր ի մեծի վտանգի. (այլ. շատ հեռու տանիլ մէկը). ¶ 12. (ѣ-խ-բ.) Վարել, տանել զոր (ըստ իւրաց կամացն). տանել և բերել զոր. Il le mène comme il veut. C'est sa femme qui le mène. Il va comme on le mène. Տեսանել լինի տարօրէն և բերայն. չկարէ ինչ անձամբ վճարել. — quelqu'un en laisse. տես ի Laisse, 2. — quelqu'un par le nez. տես ի Nez. ¶ 13. (ѣ-խ-բ.) Վարիլ, գնալ ընդ ուսմէք. ¶ 14. (ѣ-խ-բ.) Թարթափեցուցանել զոր (անօթի կամ պատրաստական բանիւք). Il y a six mois que vous me menez sans que je voie aucun effet de vos promesses. ¶ 15. (ѣ-խ-բ.) Վարել, սազդել (զգործ ինչ). — le négoce, la maison, le ménage. — à bien. Յաջողեցուցանել կատարել զգործ ինչ. — une vie . . . Վարել զկեանս. կեալ. — un train, un grand train. տես ի Train. ¶ 16. Զգեզ, խաղացուցանել (գիծ ի կիսոյ յայլ կէտ, ըստ երկրաչափից).

Ménestrel (մէնէ-տրէլ) ѣ. ս. Շրջազ բանաստեղծ, երաժիշտ. Jeune, aimable —.

Ménétrier (մէնէտրիէ) ѣ. ս. Նուագածու որ հարկանէ ջուրեակ [violon] ի կազմաս. ջուրհակհար.

Meneur (մէնէօր) ѣ. ս. ¶ 1. Որ կալեալ գձեռանէ կնոջ յուզարկաւոր լինի նմա (ի հանգէս ինչ). տարազ. Il faut un — à cette quêteuse. — d'ours. Շրջեցուցիչ արջոյ. ¶ 2. (ѣ-խ-բ.) Վարիչ. առաջնորդ. գլուխ. C'est le — de la compagnie. ¶ 3. Գլուխ (խռովարարաց). On arrêta les meneurs.

Menhir (մէնիր) ѣ. ս. Կոյտ մեծամեծ քարանց որ գտանին ի գաւառս ինչ Գաղղիոյ. *երկայնաքար.

Méniame (մէնիան') ѣ. իէ. Վանգակապատս պատուհանի շինուածոց խոռվիոյ. մեխոսեան պատուհան.

Méniantke (մէնիանթ) ѣ. ս. Տունկ ինչ բուսանիլ ի ջրարբոջ. *ջրառատոյտ. (Որ և Trèfle d'eau). Ըստ Լիդրէի գրելի է Minyanthe.

Memin (մէնէն) ѣ. ս. Մի ի վեց ազնուականաց որ էին միշտ առ երի անգրանիկ արքայորդւոյն Գաղղիացւոց. *մինիոն.

Méninge (մէնէնժ) ѣ. իէ. Անուն երից թաղանթաց կամ պատուանիկաց [membrane] որ պատեն զուղեղն կամ զիեղս, և են գորովքինին [pie-mère], սարդոսանէնին [arachnoïde] և խստաքինին [dure-mère]. խելապատակ.

Méningite (մէնէնժիթ) ѣ. իէ. Տագ թաղանթաց ուղեղ կամ խելապատակաց. *միկնատագ.

Ménippée (մէնիբէ) ած. իէ. La satire —, կամ լոկ La Ménippée. ѣ. իէ. Երգիծանուագրութիւն յօրինեալ յամին 1593 ընդդէմ գլխաւորաց Գաղղիաստանեայն [la Ligue]. մենիպպեան երգիծանուագրութիւն.

Ménisque (մէնիսք) ած. ս. Ապակի կորընդարտ [convexe] միով կողմամբն և գագաթով միուամբն. **մենիսկի.

Ménologe (մէնոլոժ) ѣ. ս. Վկայաբանութիւնք եկեղեցւոյն Յունաց և Հայոց բաժանեալք յամիսս տարւոյ. Ս. Յովսէփեանցը.

Menon (մէնոն) ѣ. ս. Այծ ինչ Արեւելից, յորոյ կաշւոյն յօրինի մարոկինի [maroquin].

Menotte (մէնոթ) ѣ. իէ. Ձեռն տզայոց. ձեռն փոքրիկ. *ձեռնիկ. (ընտ.). Il a de jolies, de petites menottes.

Menottes (մէնոթ) ѣ. իէ. յէ. Կապանք ձեռաց (բանտականաց, չարագործաց). ձեռակապք. On lui mit les —.

Mense (մէն) ѣ. իէ. † 1. Սեղան. (Խորհ). "Les convives allaient s'approcher de la — hospitalière." CHATEAUBR. *Mart.* II. ¶ 2. Եկեք, մուտք, հատ, *եկեսմուտք (արքեպիսկոպոսի).

Mensonge (մէնոնժ) ѣ. ս. ¶ 1. Սուտ. սուտքիւն. սատիսանութիւն. Un grand, un impudent, un horrible —. Dire, faire, forger un —. Ce livre est plein de mensonges. Un — puant, un puant —. (ѣ-խ-բ. և ընտ.) Յայտնի և անհերքելի սուտքիւն. **զգեղծ սուտ. ¶ 2.

Digitized by Google

Մոլար վարդապետութիւն կրօնից. մոլորութիւն. սուտ-քիւն։ L'esprit du —, le père du —. Ոգին մոլորութեան. հայրն սուտքեանց. սատանայ։ ‖ 2. Աստուածք. կեղծիք. (ի բնագր.)։ La poésie vit de mensonges։ ‖ 4. Խաբէութիւն. պատրանք. նանրութիւն։ Le monde n'est que —։

Mensonger, ère (մանսոնժե, ր) ած. Սուտ. պատիր. խաբէական։ Discours —. Caresses mensongères։

Mensongèrement (մանսոնժէրման) մ. Սուտքեամբ. խաբէութեամբ։

Menstrue (մանսթրիւ) ի. ար. Զուր հալիչ կամ լուծիչ հատուածն մարմնոց (քան ապրագիտաց). լուծիչ ներք. (ոչ. ալժմ՝ ասի Dissolvant)։ L'eau régale est le — de l'or։

Menstruel, elle (մանսթրուել, ել) ած. *Պատահական. (քան բժշկից)։ Le flux, le sang —։

Menstrues (մանսթրիւ) ի. յն. յգ. Պատահան. ապագայ. սուտանիքայ. Ս. ճանապարհք. հիւղ. ոչնչ։ (Որ և Flux menstruel, Affaires, Règles, Fleurs, Mois)։ Des — abondantes, régulières, retardées, avancées։

Mensuel, elle (մանսուել, ել) ած. Ամսական. ամսօրեայ. *ինամսեայ։ État — de recette, de dépense։

† **Mentagre** (մանթագր) ի. յն. Թագիւոն մեղուաց. *մօրուսոճ-ախտութիւն։

Mental, ale (մանթալ, լ) ած. 1. Սատանական (ազգիւք)։ ‖ 2. Սատց. մտային։ Aliénation mentale։

Mentalement (մանթալման) մ. Սատանապարտ. մեղք։ Prier, pécher —։

Menterie (մանթըի) ի. յն. Սատիսաութիւն. սուտ. (ընդ.)։ Il soutient effrontément une —։

Menteur, euse (մանթօր, թօզ) ած. 1. Սատիս. սատրան. բանասաս. (այլ. սատանայ)։ Il est —. Femme menteuse։ ‖ 2. Խաբէական. պատիր։ Visage, langage —։ ‖ ի. Սատիս. սատրան։ C'est un — fieffé, un grand —։

Menthe (մանթ) ի. յն. Տունկ ինչ անուշահոտ ի ստհ. շրթնաւորաց [Labiées]. անանուխ. դանդ։ Eau de —. — de coq. տես ի Coq, A.

Mention (մանսի) ի. յն. Գիշատակութիւն. յիշատակ։ Faire — de quelqu'un, de quelque chose. — honorable։

Mentionner (մանսիոնէ) բ. ն. Գիշատակել. յիշել։ Cela est prouvé par les raisons ci-dessus mentionnées. Հաստատի կամ ցուցանի այդ նախայիշատակեալ կամ վերոյ գրեալ պատճառօքդ։

Mentir (մանթիր) բ. ն. Սուտ ասել. ստել։ La loi de Dieu défend de —. Ne le croyez pas, il ment. Sans —, à ne point —. Սուտգիս. սրգսրգե։ Il en a menti par la gorge, par la gueule. տես ի Gorge, 1. ի Gueule, 2. Faire — le proverbe. Ի սուտ հանել զառածին. առնել ինչ որ անհաւատական է քան հաստատեալ կարծեաց։ A beau — qui vient de loin. (առած.) Որ գայն ի հեռաստանէ՝ մարքիմ ասել հաստիրեակ։

Mentom (մանթօ) ի. ար. Սատան երեսաց ընդ բերա-նավ. ներքին կզակ. ներքին կզակն. ծնօտ. Ս. գանդ. Ս. խաժեակ. ցնդ։ — pointu, fourchu, rond. On doit être sage quand on a de la barbe au —. Son — commençait à se couvrir du premier coton. տես ի Coton, 3. — de galoche. տես ի Galoche, 1. Lever le — à une jeune fille. տես ի Lever, A. 1.

† **Mentonnet** (մանթոնե) ի. ար. 1. Երեսի յար հաստատ ծայր մղկակի [loquet] և փականի գանգնոց։ ‖ 2. Սատանի ինչ մեքենայից. *անդրատատեան։ [*ծնոտակապ։

Mentonnière (մանթոնիէր) ի. յն. *Կզակակապ.

Mentor (մանթօր) յր. ած. ար. Աշխատական խրատիչ բարեկամ՝ ոգեմաց. Սինեսար։

— ի. ար. Սինեսար. ատաջնորդ։ Il aurait besoin d'un mentor. Vous êtes bien jeune pour faire le mentor։

Menu, ue (մընիւ) ած. 1. Նուրբ. մանր։ Homme —. Ce bâton est trop —. Il a les jambes menues. De l'écriture fort menue. Pluie, grêle menue. — bois. տես ի Bois, 2. — gibier. տես ի Gibier. — bétail. տես ի Bétail. Menus grains. տես ի Grain. ‖ 2. (ի-ի.) փոքր (ծախք, ծախսագնահատութեանք)։

— Menus plaisirs. 1. փոքրիկ հաճոյք. մանր ծախք։ Cet enfant a tant par semaine pour ses menus plaisirs։ ‖ 2. Սանր ծախք (տրտպոյն)։ Intendant, trésorier des menus plaisirs. Ատրաւանի քաւոփակալ։

— Menus suffrages. Սանր մանր շահք (պաշտաման իրիք)։ (ոչ.)։ [ծախքի)։

— Menue monnaie. Սանր դրամփոնդք (պղնձի, արծ.

— peuple. Սասրին ժողովուրդ։

— ի. ար. 1. Սանր մանր մասունք (գիպաց կամ իրաց ինչ). ատանձինն, մանրապատառ գիպք. *մանրամասնութիւն։ Raconter par le —. Գասանել քան մասունց, մի քան միոջէ, մանր մանր։ ‖ 2. Շատի խորհուրդ (ճաշոյ, ըմպելեաց)։ *Խորտիկացատկի։ ‖ 3. Սանր ըստ.

— ի. Սանր, մանրատասան (յայլոյ)։ մանր (դրամ)։ Dru et —. Խիտ ատ. խիտ և փատ (տեղացել անձրեւ, գնդատկաց, հարուածոց)։ Marcher, trotter dru et —. Երթալ արագ արագ և մանրագոյն։

Menuaille (մընիայլ) ի. յն. 1. Սանր մանր գրամ փատիք. (ընդ.)։ Il a payé en —։ ‖ 2. Սանր մանր ձիաւոր։ ‖ 3. Սանր մանր և խառան իրք. խնչիքատիք։ Que voulez-vous faire de cette —?

Menuet (մընիւէ) ի. ար. 1. Պզտ ինչ կազատուց. *մանրատար։ ‖ 2. Երգ, եղանակ մանրատար փազատուց։ Chanter, jouer un —։

Menuiser (մընիւիզէ) բ. ն. և չ. Չխանիել. *փայտագործել։ Il aime à —։

Menuiserie (մընիւիզրի) ի. յն. 1. Պատահան փայտագործի. *փայտագործութիւն. գործուածք։ Il entend bien la —։ ‖ 2. Գործ, գործուած փայտագործի։ Voilà une belle —։ [մանչ։

Menuisier (մընիւիզիէ) ի. ար. *փայտագործ. գործ-

Méphitique (մեֆիթիք) ած. Զարթիչ. հգատ. ժանտատոհատ. ժատհատատ. Ս. ժպատհատ։ Air, vapeur —։

Méphitisme (մեֆիթիզմ) ի. ար. ժանտատհատ վիրատ. ծխութիւն կամ ատատարչատութիւն. հիգ։ Le — des fosses d'aisance։

Méplat (մեփլ) ի. ար. *Թևատհարթութիւն. (քան հեատչաց)։ Lorsqu'on peint une tête, il faut faire sentir les méplats։

— —, ate. ած. 1. Պահատ մի կամատարած. *Թևատհարթ։ Lignes, formes méplates։ ‖ † 2. Թանձրագոյն մխոլ կազմուածք (ատաքատակ, քան հիւատանց)։ Planche méplate։

Méprendre (se) (ս մեփրատնէ) [ընդդէմ իրին գPrendre.] բ. ատ. Պհատչել. փրիտիլ։ Ces jumeaux se ressemblent tellement, qu'il n'y a personne qui ne s'y méprenne։

Digitized by Google

Mépris (Միփրի) ի. ար. ս. Անարգանք. արհամարհանք. քամահանք. գարհամանք. անգանանութիւն; — outrageant, injurieux. Profond —. Il l'a traité avec le dernier —. Montrer du — pour les choses qui méritent le plus de respect. Il mérite le — de tous les gens de bien. Faire à quelqu'un un geste de —. Faire —. Քամահանս առնել; Tomber dans le —. Իջանել յանարգութիւն; Le — de soi-même. Ինքնանարհամարհութիւն; ‖ Տ. Ա՛ն ոչինչ գրելի (զգեցուածքիս, զնոյն). արհամարհանք. քամահանք. Le — des richesses;

— չէ. Բառնք, գործք քամահանաց, գարհամանաց. քամահանք. Les caresses et les — de la cour;

= Au — de. Ներ. աս. Քամահանս առնելով. ընդ հնդգն; Il fait cela au — des lois;

= En — de. Ներ. աս. Քամահելով; En — du devoir;

Méprisable (Միփրիզաբլ) ած. Անարգ. արհամարհ. արհամարհելի. քամահելի. գարհամելի. անգանելի. խղճալի; Homme —. Habitudes méprisables;

Méprisant, ante (Միփրիզան, զանդ) ած. ած. Քամահանաց; Un ton —; ‖ Տ. Քամահելի. գարհամելի; Un homme —;

Méprise (Միփրիզ) ի. իգ. Անարգանք. վրիպանք; Grande, lourde —. — grossière. Tomber dans une grande —;

Mépriser (Միփրիզել) բ. ն. ած. Անարգել. արհամարհել. անգանել. քամահել. գարհամել. խղճալ; C'est un homme qui méprise tout le monde. Il est horrible de — les pauvres; ‖ Տ. Ա՛ն ոտն կոխել (զօրէնս). անցանել (զպաշտօնէք). արհամարհել. քամահել; ‖ Տ. Ա՛ն ոչինչ գրել. արհամարհել. անգանել. քամահել (զնէնէ, զընչիւք); — la mort. Քամահանս մահուան առնել;

= Se —. բ. ա. ած. Անգանել, քամահել զանձն; ‖ Տ. Անգանել, արհամարհել զմիմեանս;

Mer (Մեր) ի. իգ. ած. Ովկ; Le flux et le reflux de la —. Le rivage, le bord, les abîmes de la —. Les flots, les vagues de la —. Bains de —. Ովկեան բազանիք; — orageuse, irritée, courroucée, en fureur. La — était grosse, houleuse. — calme. — semée de bancs et d'écueils. Faire voyage par —. Ովկիանոս լինել. նաւարկել; Jeter des marchandises à la —, pour alléger le navire. Couvrir la — de vaisseaux. Combattre sur terre et sur —. Les deux mers. Միջերկրական և Մեծերկրեայ ծով; Haute —, fam. Pleine —. Խոր, անապատ ծովու. խոր. ծովամէջք; Prendre, gagner la haute —. Խորանալ ի խոր; — intérieure. ած. Ներքին ծով. °Միջերկրական; ‖ Տ. Ովկ ազի չուրց որ ոչ ունի հաղորդութիւն ընդ այլոց ծովուց, որպիսի է կասպիական. Ներքին ծով; Écumeur de —. աս. յԷcumeur. Homme de —. աս. ի Homme. Mettre un vaisseau en —. Ելանել նաւաս. ի նաւատնանգոստ; Se mettre en —. Մտանել ի նաւ. ծովամէջս լինել; Par —. Ընդ ծով; Chercher quelqu'un par terre et par —. (Ընթ. և ընդ.) աս. ի Chercher, 1. Tenir la —. Նաւարկել հնար ի նաւատնանգոստից և ի ծովամիացս. միջնծովեայ; C'est la — à boire. (առած.) աս. ի Boire, A. Porter l'eau à la —. (Ընթ.) աս. յEau, 1.

‖ Տ. Ովկեան լցեալ որ չէ ազի. ծով; La rivière débordée couvrait la campagne, c'était une —; ‖ Տ. Ովկ (աստղ); Le désert n'offrait aux yeux qu'une — de sable; ‖ 4. (Ընթ.) Ովկ, լիճ (արեան). ծով (գաղանութեան); ‖ 5. Ընդունարան գինւոյ խնկեցուցչի. քամիճաս; Il a une — de vin de Chypre. La — d'airain. Ա՛ստղան մեծ պղնձի ի տանեարին Նրսեսեղբօր. ծով պղնձի;

Mercantile (Մերքանթիլ) ած. ած. Վաճառականական. Թանգարանական. առևտրական; Profession —; ‖ Տ. °Շահասիրութիւն. շահասէր; Esprit —;

Mercantilie (Մերքանթիլի) ի. իգ. Վաճառականութիւն գոյնի իրաց. փերեզականութիւն. (խոսք); Faire la —;

Mercenaire (Մերսըներ) ած. ած. Վարձաւորական. վարձկանական. վարձական; Labeur, travail —; Անի եւս ի-ից. Des louanges mercenaires; ‖ Տ. Ովկ. վարձաւոր. վարձկան; Troupes mercenaires; ‖ Տ. (ի-ից.) Ովկ կատարէ զայլոյ հանգոյս ընդ արծաթոյ, վարձկան; C'est une âme —;

= ի. ար. ած. Գործաւոր որ վաստակէ վարձս. աստուր, մշակ վարձաւոր. վարձկան. վարձաւոր; Il ne faut pas retenir le salaire du —. Travailler comme un —. Վաստակիլ իբրև վարձկան. վաստակիլ յայժ; ‖ Տ. (ի-ից.) Վարձկան. հատուածական; C'est un vil —;

Mercenairement (Մերսընէրման) ած. Իբրև վարձաւոր. °վարձկանօրէն;

Mercerie (Մերսըրի) ի. իգ. ած. Վաճառականութիւն փերեզական. փերեզականութիւն; Il est dans la —; ‖ Տ. Վաճառք փերեզական; Les merceries se sont bien vendues à la dernière foire;

Merci (Մերսի) ի. իգ. (անյագնական) ած. Շնորհք; Don d'amoureuse —. Վերջին շնորհք արուեք անձնասուրը լինի կինն; Dieu —. Շնորհիւ Աստուծոյ. Ցեսան շնորհ; Il est guéri, Dieu —; ‖ Տ. Գթութիւն. ազգութիւն. շնորհք; Un homme sans —. Անգ անգութ, անագորոյն; Être, se mettre à la — de quelqu'un. Լինիլ յիշխանութեան, ի ձեռս ումեք; À la — des vents et des flots. (Ընթ.) Նշանակ լինել, մնասնեալ հազուագ և ալեաց; Crier, demander —. Խնդրել գթութիւն և կամ ներել թագաւորութեան; L'ordre de la Merci. Կարգ կրօնաւորաց որ թափէին զգերեալս ի ձեռաց անհաւատից. կարգ Գթութեան;

— de ma vie! — de moi! Զայիաբհութիւն սրտանեղութեան, բարեխութեան. (ահ.);

= ի. ար. Շնորհակալութիւն. գոհութիւն; Ce tableau ne m'a coûté qu'un grand —. Dire —. Շնորհակալ լինել; —, grand —. Շնորհակալ եմ. շնորհակալ եմ յայժ;

Mercier, ière (Մերսիէ, իէր) ի. ած. Վաճառականն ներքին գգեստաւորութեան կամ զարգաց, (որպիսի են ասզանի կամ գերձան, ասզուն, գնդիկ կամ գնգասզուն, ժապաւէն, սյլոյիք հանգերձ). փերեզական; ‖ Տ. Պատասխանատու վաճառականն. փերեզական; (Որ և Porteballe);

Mereredi (Մերէրտի) ի. ար. Չորրորդ օր հօմներկի. չորեքշաբաթի; Le — des Cendres;

Mercure (Մերքիւր) յտ. ան. ար. Գիք վաճառականութեան և պերճախօսութեան, պատգամաւոր աստուածոց և խնամակալ ազգասրոց և գազող (քան աստղակոյս). Հերմէս. Տիւք. (պրս. Թիր); Le pétase ailé, les talonnières de Mercure;

= ի. ար. ած. Գաղտաձոյս սիրոյ, աստիճանաց. հերմէս; ‖ Տ. Մարտակ մերձաւորագոյն արեգական. փայլածաւ. փայլակ. Ս. Օտարիկ. (արբ. Ո-Ռուիթ); Les divers aspects de Mercure; ‖ Տ. Միգիկ. կենդանի արծաթ. Ս. ժիպակ. (ար և սովորաբար Vif-argent); Mobile comme le —;

[Miel.

Mercurial (Մերքիւրիալ) ած. ար. Miel —. աս. ի A. **Mercuriale** (Մերքիւրիալ) ի. իգ. ած. ժողով խորհրդարանին Գաղիս քաղաքի, յորում առաջին գահերէցն խօսէր ընդդէմ զեղծմանց և անկարգութեանց ար

Digitized by Google

գործերին ի տնտեսութիւնն [administration] ազգային. չորիքշտասնեակն ժողով։ ‖ 3. Չորիքշտասնեակն տնտեսուհի։ Le premier président fit une belle —։ ‖ 3. (փոխ.) Կշտամբանք։ On lui a fait une bonne —։ ‖ 4. Աղտաղտիք կամ ցանկ գինոյ ցորենոյ, խառոյ։

B. **Mercuriale** (մերքիւրիալ՝) ե. իե. Տունկ մի ի տոհմէ Ալիտրիտեայից [Euphorbiacées]. Գ. կերպիշտուկ։

Mercuriel, elle (մերքիւրիել, լ՝) ած. 1. *Ընծայական. *տնտեսական։ Onguent —։ ‖ 2. *Միգկայնի (շրփուելի)։

† **Merdaille** (մերդայ՝) ե. իե. Մանկան մանրիկ. մանկական. (տփելը)։ Faites taire cette —։

Merde (մեռտ) ե. իե. Ագռ (մորգոյ և անասնոց ինչ, օրինակ ինձ չեմ, կաուսոյ). ազտաստ. Ս. քաղ. (տփելը)։ Couleur merde d'oie (հնչի գոյնս). Գոյն ընդ մէջ կապտի և գիշոյ։ † — du diable. *տես* Assa fœtida.

Merdeux, euse (մերտե, եօզ) ած. Ագռաթից. ազռատ. (տփելը)։ Chemise merdeuse։

A. **Mère** (մեռ) ե. իե. 1. Մայր։ Bonne, mauvaise —. — tendre, dénaturée. Remplir bien ses devoirs d'épouse et de —. Ils sont frères de père et de —. Եղբարք են հօրմէհօրէք և համնմայրք։ Ախի և զինատակ անասնոց. La — de ce poulain, de ces chiens. La — et les poussins. — de famille, *տես* ի Famille, 4. La — de Dieu. Մայր Աստուծոյ. աստուածածնայր. սուրբ կոյսն։ Notre première —. Նախամայրն. Եւա։ — nourrice. Դայեակ. սնուցուս. (տփ. ծիծմայր)։ Grand'—. *տես* Grand'mère. Mal de —. *տես* ի Mal, 3. Notre — commune. (փոխ.) Մայր սուրբ եկեղեցւոյն, հաւատացեալոց (ա). Հաւատացեալց ծնօղ. երկիր։ La — des fidèles. (փոխ.) Մայր հաւատացելոցդ. եկեղեցի։ Notre — sainte Église։ ‖ 2. Գլուխ հաւատացելոց կամ կուսանաց. մայր. պետ մայրց. մայրապետ։ La — abbesse. La — supérieure։ ‖ 3. Հաստատար. կուսան. մայր։ On demande au parloir la — une telle։ ‖ 4. (փոխ.) Մայր. ծնող. պատճառ. ազբիւր։ L'oisiveté est — de tous vices։ ‖ 5. (փոխ.) Մայր։ La Grèce a été la — des beaux-arts։ ‖ † 6. Մատաղ արջոյ չիկերդոյ [bête fauve]։

† — des harengs. *տես* Alose.

= ած. La reine —. Մայր տիրուհի։ La — patrie. Հայրենի գաւառ, բնագաւառ. (գազիմախանաց)։ Langue —. Մայր լեզու։ L'hébreu est une langue —. — branche. Մին ասա յորմէ ելանեն բազում այլ ասացք։ — perle. խոշոր մեծ յատուկ գտանին երկրին մեզգազգիսք բազումք. մայր մեզգազգաց։ Eau —. *տես* յ'Eau.

= ԿՍՑ. (ա) "Ջիւաւորի գէր հաւատացեալ ի սինոդն հրաւիրի, . . յորմէ եւս ելանելոյ ոչ իշխէ՝ գինւոյ յոր իւրացեալ ի մայրն սինոդեան." Կիրակոս. էս. 1. — "Հրամանաւ (իշխանին) ոչ այսուհետև ծախէին պատճառանս զոչխարաց վասն սինոդեան երկիր." Պետ. Ե. գ. 431. — "Փախուցեալ ի հաւատոյս սպասեալ հարցս գտանելոյ (եպս), ի ձեռաց իշխանին ոչնչացեալ սրտբեկացաւ." առաք. Յ. ա. 482. — "Ընկճուրտ ի հաւատոյ ձեռնգիս ի յերկրէ երկնի գէր յաւել նիւթս բազմահոյլ պճոյէ կնգանաց." առաք. Յ. ե. 498։

B. **Mère** (մեռ) ած. իե. Ախտաւոր։ — goutte. *տես* ի Goutte, A, 1. — laine. Աւր եղիկանց մազոյց [brebis], ար է ազնուագոյն։

† **Méreau** (մերօ) ե. ար. Նշան մի առաւել գանազանիկ սահմանեալ ի վկայութիւն գալոյ նոցա ի պաշտօն առաքելական։

Mérelle (մերել՝) ե. իե. *տես* Marelle.

Méridien (մերիտիէն) ե. ար. Շրջանակ միջօրեական։ Chaque lieu a son —. Le — de Paris, de Stockholm։

Méridienne (մերիտիէն՝) ած. իե. Միջօրեական։ Ombre, ligne —. Hauteur — du soleil։

= ե. իե. 1. Միջօրեական գիծ. Նուաճխաւնագոյս։ ‖ 2. Գնաց միջօրեայ (բնակչաց ջերմին աշխարհաց). ցերեկաբնեան քնացս։ Faire la կամ sa —։ (Տես և Sieste).

Méridional, ale (մերիտիոնալ, լ՝) ած. Հարաւային։ Un pays —. Les peuples méridionaux։

† = ե. ար. Բնակիչ հարաւակողմանց Գաղղիոյ։ Հարաւագնակ։ C'est un —։

Meringue (մըրինկ՝) ե. իե. Ալիւր հաստակոյ [pâtisserie] ինչ ի սպիտակոյց ձուոյ և ի փաղաց շաքարի խառն ի սերոյ և ի բանգլակէ [confiture]. *մերկինգ։

Mérinos (մերինոս) ե. ար. 1. Ոչխար նրբամիքիկ ի սպանիական ցեղէ. *մերինոս։ Un troupeau de —. Վարդ ի ոչխարաց. Bélier, brebis —։ ‖ 2. Գաւառատ յատուկ մերինոսի. *մերինոս։ Un châle de —։

Merise (մըրիզ՝) ե. իե. Կեռասս վայրկի։

Merisier (մըրիզիէ) ե. ար. Վայրկի կեռասենի։

Méritant, ante (մերիտան, անդ) ած. Որ արժանաւորութիւնս. արժանաւոր. վաստակաւոր. արդիւնաւոր։ C'est un homme fort —։

Mérite (մերիդ) ե. ար. 1. Արժանաւորութիւն. արժանիք։ Dieu récompense ou châtie suivant le —. Dieu nous traitera suivant nos mérites. Par delà ses mérites. Աստուած ըստ գործոցն իւրոց։ ‖ 2. Արդիւնք. վաստակ. շնորհ։ — supérieur, éminent. Grand —. Il n'y a pas grand — à être libéral, quand on est riche. Un homme de —. Այր արդիւնաւոր, վաստակաւոր։ ‖ 3. Ճոխութիւն. Հանճար։ ‖ 4. Աղք վաստակաւորք, արդիւնաւորք. վաստակ։ Honorer le —։

Mériter (մերիդե) բ. ն. 1. Արժանաւոր գտանիլ կացուցանել. արժանի գտանիլ, լինել. արժանաւորիլ։ — l'estime, l'amitié de quelqu'un. Bien — de son prince, de sa patrie. Վաստակս մեծամեծս կացուցանել արդարի իրաւամբ, հայրենեաց աշխարհին. (տփ. մեծամեծ ծառայութիւնս մատուցանել իւր իշխանութեան, հայրենեացն)։ ‖ 2. Արժանի գտանիլ, լինել (պատժոց, վարձուց). ձգել յանձն (պատժոյս)։ Cette action mérite punition, récompense. — la mort. Մահապարտ լինել։ Cela ne mérite pas qu'on en parle. Չէ ինչ արժան խօսել զայսմանէ։

— quelque chose à quelqu'un. Արժանի կացուցանել կամ առնել զոք ինչ։

Méritoire (մերիդուար) ած. Արժանի վարձուց հատուցմանց. արժանաւոր. արդիւնաւորական։ L'aumône est —։

Méritoirement (մերիդուարմէն) մ. Արժանաւոր պայմանաւ, օրինակաւ. արժանաւորապէս. (խոյր)։ Agir —։

Merlan (մերլան) ե. ար. Ձուկն ինչ ծովու, պզտ մին ի քիմիւ յոյժ. *մերլանգ։ Frire des merlans։

Merle (մերլ՝) ե. ար. Թռչուն ինչ սեւասիրատ և գեղգեղասուց. կերանիկ. գոտ թռատ։ Siffler un —. Apprendre à un — à parler. Fin —. (փոխ. և շտ.) Խորագէտ. խորամանկ։ Dénicheur de merles. (փոխ. և ած.) *տես* ի Dénicheur. Faute de grives on prend, on mange des merles. (առած.) *տես* ի Grive.

Merlette (մերլէտ) ե. իե. Թռչուն սնկատաց և սեւասեռ (ի գիրանալոնս)։ (Տես և Alérion)։

Merlin (մերլին) ե. ար. 1. Մանր [marteau] երկայն կամ մեհեակ [massue] որով ի թաղին [assommer] մեռանել.

Digitized by Google

նաստ. զմայլատա եղանց։ ‖ 2. Յատկար ինչ հետևանքով գրվոյտ։

Merlon (Ֆ–լո) ե. ար. Աստղի կամ ժայռ. [créneau] (ֆրանսերի պատնեշատրաց)։

Merluche (Ֆ–լյ–շ) ե. իե. *Ձկնատեսակ [morue] չորացրած յոսիսաս կամ ապխտած։ Dessaler de la —։

Merrain (Ֆ–ռեն) ե. ար. 1. Փայտ տախտակ կազնուց։ (Գրի և Mairain)։ ‖ 2. Նրբին եղջերաց եղջերաբեր։

Merveille (Ֆ–վեյ) ե. իե. 1. Ինչ մի որ կրթե ի զարմանացումն. զարմանելիք. հրաշակերտք. զարմանալիք։ Il fut surpris à la vue de tant de merveilles. Ու՞ր են Les sept merveilles du monde. Եոթն չքնաղ հրաշակերտք աշխարհի, այսինքն՝ բրգատունք Եգիպտոսի, պարիսպք և կախաղանաւոր բուրաստանք Բաբելոնի, տաճարն Ափսեմեայց յԵփեսոս, տաճարն Հելիոսական Աթենաց գոյ ի Պիռա քաղաքի Յնդկաց, շիրմին Փառատոսի, փարոսն Ալէքսանդրիայ և անդրիմն Հռոդոսի։ Être la — de. Նրբիմն ի զարմանացումն։ Faire merveilles կամ des merveilles. Առնել զարմանելիս. գործել զարմանալագոյն։ Dire des merveilles կամ merveilles de. Գովել յոյժ յոյժ։ Promettre, conter monts et merveilles. (Ֆրանս.) տես ի Mont. ‖ 2. Անձն որ կրթե ի զարմանացումն. զարմանելիք։ Racine, l'honneur et la — du théâtre français։ ‖ 3. Աքանչելիք. զարմանալիք. նշան. հրաշք։ Les merveilles que Dieu avait opérées en leur pays։

= À —. Ած. տս. Աքանչելապէս. կարի բարւոք։ Il danse à —. Il se porte à —. Ce chapeau vous va à —։

= Pas tant que de —. Ած. տս. Ոչ կարի շատ. (ընդ. և ցլ.)։ A-t-il beaucoup d'esprit? — Pas tant que de —։

Merveilleusement (Ֆ–վեյլէզման) ած. Աքանչելի իմն օրինակաւ. զարմանելապէս։ Elle est — belle. Քանչելապէս գեղեցիկ է կինդ։

Merveilleux, euse (Ֆ–վեյլէ, էզ) տե. 1. Աքանչելի. սքանչելի. հրաշալի։ Un esprit —. C'est un homme —։ ‖ 2. Ընական կամ ապրելու յոյժ (գինի). զարմանելի։

= ե. ար. Աքանչելի ինչ կամ արուեստից սովորական կարգի բնութիւնեան. հրաշալիքն։ L'homme aime le —. Մարդիկ կ՚սիրեցուս հրաշալիքն։ Le — de la mythologie։

= ե. Այր կամ կին որ կամի զարմանելի իմն երևիլ իւրոցք գնացից և հանգիստից պատուհասիւք. հրաշալի։ Un jeune —։ [կատաղ։

Mes (Մ) բազմակարգ. Mon և Ma տեսցես տեղս։

Mésair (Մեզ–) ե. ար. Ընդհատից ինչ ձիոյ. *Թերաքաղք։ (Գրի և Mézair)։

Mésaise (Մեզ–զ) ե. ար. Նեղութիւն. անհանգստութիւն. (Խօսի)։ Éprouver du — par tout le corps։

Mésalliance (Մեզալ–նս) ե. իե. Խառնուածութիւն կամ ամուսնութիւն ընդ անառնմի ումեք։ Il a fait une —։

Mésallier (Մեզալ–ե) բ. ն. Ամուսնացուցանել ընդ անառնմի։

= Se —. բ. տ. 1. Ամուսնանալ ընդ անառնմի ումեք։ ‖ 2. (Խոհ. և ընդ.) Անկանել, իջանել յարգաւորական պատուոյն. գործել գործս անարժանս իւրոյմ ազգաւորութեանն. անպատուել զանձն։

Mésange (Մեզանժ) ե. իե. Թռչուն փոքրիկ և գեղեցիկ որ ունի փետուրս պեսպես. եղջյուրաձև։ — huppée, à longue queue։ (Տես և † Croque-abeilles)։

Mésarriver (Մեզարիվե) բ. ն. և անդ. Զայր ինչ պատահել։ S'il vous mésarrive, ne vous en prenez qu'à vous։

Mésavenir կամ **Mésadvenir** (Մեզավնիր, Մեզադվնիր) բ. ն. և անդ. Զայր ինչ պատահել. ձախողել։ (Խօսի)։ Il vous en mésaviendra։

Mésaventure (Մեզավնթիւր) ե. իե. Ձախոզանք. չարիզաւթիւն։ Il m'est arrivé une singulière —։

Mésentère (Մեզանթեր) ե. ար. Թաղանթի [membrane] զորմէ կախեալ են աղիք. *Միջաղի. *Միջընդերք։

Mésentérique (Մեզանթերիք) ած. *Միջընդերական։

Mésestime (Մեզեսթիմ) ե. իե. Ցածի կարծիք զոր ունի ոք զանէ. *Չյարգութիւն։

Mésestimer (Մեզեսթիմե) բ. ն. 1. Չանել զոր առ յարգիս, առ լաւս, առ պատուականս. չյարգել։ Depuis qu'il a fait cette action, je l'ai toujours mésestimé։ ‖ 2. Ի վայր հարկանել զան զոր ինչ արժէն. գինս փոքունս համառանել. ամոքանել։ Vous mésestimez ce diamant, cette étoffe։

Mésintelligence (Մեզինթելիժանս) ե. իե. Չմիաբանութիւն. գժտութիւն։ Il y a de la — entre eux։

Mesmérisme (Մեսմերիզմ) ե. ար. Վարդապետութիւն Մեսմերի գիւնագործական մագնիսականութեանէ. *Մեսմերզութիւն։

† **Mésobraque** (Մեզոբրակ) ած. ար. Pied —. Ոտն ասպաստանութեան ցռնաց և հասվինկեցուց յերկուց երկարաց, յասգամբ [brève] և յերկուց երկատաց. *Միջոտ։

Mésoffrir (Մեզոֆրիր) բ. ն. Դժգոն գինս տալ. ի վայր հարկանել զան զոր ինչ ապրեր վաճառեն. (Խոհ)։

† **Mésomacre** (Մեզոմագր) ած. ար. Pied —. Ոտն ասպաստանութեան ցռնաց և հասվինկեցուց յերկուց ասպաստաց, յերկարէ և յերկուց ապաստաց. *Միջերկար։

Mesquin, ine (Մեսկեն, ին՛) ած. 1. Գեղատ. փղոյն. անշուք. ապրծնկի։ Air —. Une chambre très mesquine։ ‖ 2. Փառագէտ. գոյզն. ապրծնկի։ Politique mesquine։ ‖ 3. Աղտոտ որ առնէ ծախս ի վայր քան զասարհնան իւր. ճրագնեմ. ուիշտ։ Cet homme est fort —. Ցասդիւրիշտ. որ կ՚ապրի։ On accuse quelquefois les gens raisonnables et économes d'être mesquins։

Mesquinement (Մեսկինման) ած. 1. Գեղատաբար. յոռատեսս։ Il est toujours vêtu —։ ‖ 2. Փառագէտ, ապրծնկի օրինակաւ։ ‖ 3. Ճգնեմնաբար. ճգնեմնագոյնս։ Il nous donna à dîner fort —։

Mesquinerie (Մեսկինրի) ե. իե. 1. Գեղատութիւն։ ‖ 2. Ճգնեմնութիւն. ագգութիւն։ Avez-vous jamais vu une plus grande — ?

Mess (Մես) ե. ար. Սեղան սալատաց [officier] որ ասէ սուն ի միասին։

Message (Մեսաժ) ե. ար. 1. Պատգամաւորութիւն. պրտաբասաբութիւն։ Vous vous êtes chargé d'un mauvais —։ ‖ 2. Պատգամ, գրագր (գրբ տասնի պատգամաւորն)։ J'ai reçu votre —։ ‖ 3. *Պատգամագիր։ Le — annuel du président des États-Unis։

Messager, ère (Մեսաժե, էր) ե. 1. Պատգամաւոր. պատգամաւորիչ. գրագրաբեր. բանիկր. հրեշտակ. առաքեալ. հաղորդակ։ — fidèle. Je lui ai envoyé — sur —. — de malheur. (Ֆրանս.) Գուժաբեր հրեշտակ. առաքեալ աղբ. հաղորդակ. բօթաբեր. գուժկան։ (Որ և Courrier de malheur)։ Le — des dieux. Հրեշտակ, պատգամաւոր աստուածոց. Հրեղեն։ (Ի Քրիստ.)։ La messagère de Junon. Պատգամաւոր Հերայի. գիշատիչն Հերթիկ. Խոխ։ ‖ 2. (Ֆրանս.) Հրեշտակ. յառաջընթացք. գուշակ։ Les hirondelles sont les messagères du printemps. Ծիծառունք գուշակք են գար-

Digitized by Google

նպատակ։ ‖ 3. Սուրհանդակ. Թղթատար։ — à pied, à cheval. † Sentir le pied du —. Ունենալ սուտ հաճախություն։

Messagerie (Պասաժրի) ի. իզ. 1. Տաճ սուրհանդակ։ Je vais à la — retenir ma place։ ‖ 2. Կառք սուրհանդակի։ Aller par la —. Envoyer par les messageries։ ‖ 3. Սուրհանդակություն։

— Messageries nationales. Երկաթուղային շոգեկառաց գազդակացոց ի մէջ Գազդիոյ և Ալեքսիական Հնդկաց. ազգային Սուրհանդակություն։

† **Messalien** (Պասալիեն) ի. ար. 3ես Gyrovague.

Messaline (Պասալին') յ. ան. իզ. Անառն կնոջ կգազդեալ կայսեր՝ անառանի խաղով խառնազնացություն։ Մեսալինա։

— ի. իզ. (ի.) Կին կարի անառակ. Մեսալինա։

Messe (Պե) ի. իզ. 1. Պատարագ. (մարելոյ և ազիատն Դիքառասի)։ Dire, célébrer la —, la sainte —. Մատուցանել, կատարել զպատարագ։ Servir, répondre la —. Ասպատարել սրբոյ պատարագի։ On dit trois messes le jour de Noël. Aller à la —. Երթալ ի անուանել զպատարագ։ Entendre, ouïr la —. — basse կամ petite —. Ի քիչ պատարագ։ Grand' — կամ — haute. Զպիտանս պատարագ։ Ինչ հանգրգռություն է քիչ պատարագի առի Grande —. Est-ce une grande — ? — sèche. Պատարագ առանց քահանայապետական։ չար պատարագ։ ‖ 2. Երաժշտություն յորինեալ վասն ձայնատար պատարագի. պատարագ։ Cette — est un chef-d'œuvre։

Messéance (Պեսեան) ի. իզ. Անպատշաճություն. անպատահություն. անվայելչություն։ Il y a de la — à s'habiller de la sorte։

Messéant, ante (Պեսեան, անդ) ած. Անպատշաճ. անվայելուչ։ Posture messéante։

Messeoir (Պասուար) բ. չ. Չվայել պատշաճ, վայելուչ. չպատշաճել. չվայելել։ Cette couleur messied à votre âge։

Messer (Պեր) ի. ար. (Ղ.) տես Messire.

† **Messiade** (Պեսիատ) ի. իզ. Գիրք ատած յորինեալ ի Քրազդազգէ բանասաց գծել գերմանացոյ՝ յորում երգի փրկութիւն ազգի մարգկան ի ձեռն Մեսիայի. Մեսիական։

Messidor (Պեսիդոր) ի. ար. Տասներորդ ամիս ամառնոյ բնիկերս հաշուոյ գազդիացոց, որ սկսանէր յ'19 կամ ի 20 յունիս ամսոյ. Հնձոց ամիս. *Հնձամիս։

Messie (Պեի) ի. ար. Գրեանան զոր խոստացեալ Աստուած ի Հին կտակարանս. Մեսիա. Օծեալ։ J.-C. est le vrai Messie. La venue du Messie։

Messier (Պեյե) ի. ար. Մրգապահ. անդապահ։

Messieurs (Պեյո) բազմնագործ Monsieur բառի։

Messire (Պեր) ի. ար. Տէր. (անաան պատուոյ)։ Poire de Messire Jean կամ Un Messire Jean. Տանձ մեծ աշնանային՝ կեսուն [cassant] և չորթատհամ։

Mestre (Պեդր) ի. ար. տես Meistre.

Mestre de camp (Պեդր ըը Ֆոն) ի. ար. Գնդապետ [colonel] (Հնծեղց կամ Հեռանակաց)։

= ի. իզ. Աստղին գասակ [compagnie] (գնդի Հեծելոց կամ Հեռանակաց)։

Mesurable (Մէզիւ—ռապլ) ած. Չափելի։

Mesurage (Մէզիւռաժ) ի. ար. 1. Չափելիս. չափումն։ Le — d'une pièce de drap։ ‖ 2. Աբեմանագրություն գեռաեղչափի կամ անդաչափի։ ‖ † 3. Իրաւունք կամ բաժ չափման (տանուտեառն կամ պատրանի)։

Mesure (Մէզիւ) ի. իզ. 1. Չափ (երկայնութեան, չափոյ ծանութեան, ընդարձակութեան, ծանրութեան). Unité des poids et des mesures. Avoir deux poids et deux mesures. (փոխ.) Ունել չափ կրկին և կշիռս կրկին։ Faire tout avec poids et —. (փոխ. և ընդ.) Չափով և կշռով առնել զամենայն բան. գործել մեծաւ զգուշութեամբ։ ‖ 2. Անօթ չափելոյ (գցորենեան, գինեպատակ). չափ. կապիճ։ — comble. Չափ բաժակաձև։ Grande, petite —. Combler la —. (փոխ.) տես ի Combler, 1. ‖ 3. Չափ մի ինչ (ցորենոյ, վարսակի, այլ)։ Une — d'avoine։ ‖ 4. Չափ. գաւառութիւն. մեհենաւորութիւն։ (Կամ և Dimension). Prendre les mesures d'une colonne, d'un bâtiment, d'un homme. Prendre — à un homme pour lui faire un habit. Donner sa —. (փոխ.) Ցուցանել զկարողութիւն իւր կամ զկամեցար։ ‖ 5. (փոխ.) Զգուշութիւն. հնարք. հայրայրութիւն։ Une sage, une excellente —. Prendre des mesures. (աստ. կարգաւոր հնարքներըզ կամ միջոցներըզ ձեռք առնուլ)։ Demi—. Հնարք կամ զգուշութիւն անբաւական։ Ne prendre que des demi-mesures. Rompre les mesures de quelqu'un. Խափանել գկարհնարս ուրուք։ ‖ 6. Չափ (երգոց, երաժշտութեան). մեմնակ։ Battre, marquer la —. Ծչնամակել զամենայնի։ Chanter, jouer en —։ ‖ 7. Չափ (առատից)։ Il manque quelque chose à la —։ ‖ 8. Գաւառաճ հեռաւորութիւն առ ի հարկանել զմեղաւորեցեալն կամ ի խուսակ ի հարուածոյ նորա (ի պատերազմութեան). չափ։ Être en — de faire une chose. (փոխ.) Ունել գիւրութիւն կամ կարողութիւն առնելոյ ինչ։ Mettre quelqu'un hors de —. (փոխ.) Խաղապարել, տապալանել զկարծեաւորս ուրուք։ Mettre hors de toute —. (փոխ.) Անհնարին զայրացուցանել։ Serrer la —. 1. Խաղալ ի վերայ հակառակորդին (ի պատերազմութեան)։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ի ձեռն ստիպանել զՀակառակորդն (ի վիճաբանութեան)։

‖ 9. (փոխ.) Չափ. պայման. կանոն. սահման։ Dans la — du possible. Le luxe des Perses n'eut plus de —։ ‖ 10. (փոխ.) Չափ. չափաւորութիւն. հաւասարութիւն։ Garder la — en tout. Il lui a parlé avec beaucoup de —։

= À — que. տե. ած. Քանս չափու. քանս հաճելութեամբ։ À — que l'un avançait, l'autre reculait. Քանս առաջս առնոյր միոյն յասաղջ, միւսն յետս քաշվելոյր։

= Au fur et à —. տես ի Fur.

= Outre —, Sans —. մի. ած. Անսահման. անչափ. անպայման. առանցպայման։ Il dépense sans —։

Mesuré, ée (Մէզիւրե) անց. գերբ. 1. Չափեալ։ ‖ 2. Հաճելութեամբ։ Une récompense mesurée au service։ ‖ 3. կանոնաւոր։ ‖ 4. Չափաւոր. պատշաճաւոր։ ‖ 5. Բառգր հշտեալ։ ‖ 6. Չափաւոր. չափելիօք. առաքինաւոր։ Il a fait imprimer un volume de sottises mesurées։

Mesurer (Մէզիւրե) բ. ն. 1. Չափել։ — un champ. — au mètre. — les autres à son aune. (փոխ. և ընդ.) տես յ'Aune, B. — les côtes à quelqu'un. (փոխ. և ած.) տես ի Côte, 1. ‖ 2. Վաճառել, տալ չափով. չափել։ Mesurez-moi un litre de pommes de terre։ ‖ 3. (փոխ.) Չափել։ — l'abîme où je suis descendu։ ‖ 4. (փոխ.) Կշռել. հաճելութեամբ։ — ses entreprises à ses forces. Քան չափոյ իւրոյ կարողութեանն ձեռնարկել ինչ ի գործ։ À brebis tondue, Dieu mesure le vent. (—ի.) Աստուած ընդ փորձանքաւորեանն առնէ և զերլս. ոչ արկանէ զմեզ Աստուած ի փորձանքութիւն առատաձիր քան զկարս մեր։ ‖ 5. (փոխ.) Բառգր կամ խնամառութեամբ կարգել, յարգաբել. չափել։ Mesurez bien vos discours, vos actions։

— des yeux կամ avec les yeux. Գառանել քան հշտե-

Digitized by Google

լոյ ատեան պետաստութիւն կամ պետութիւն առաջ-նորդի իրեք։

— un homme des yeux. (է-բ.) Զննել զոք յատկ սիմնէն ցգլուխ. (տե. աչքով չափչփել զնիզը)։

— son épée avec quelqu'un, avec celle de quelqu'un. (է-բ.) Միանամարտել ընդ ոմանէ։

— ses forces contre quelqu'un. (է-բ.) փորձել զոյժ իւր ընդ ոմանէ. Հանդիս առնել ուժով զօրութեան իւրոյմ։

— la terre. (է-բ.) Չափել զգետին. անկանել։

— un coup. Կշռել, ի ճահ գիպելոյս ցանել զՀատուածն։

= Se —. բ. ա. Լինել չափական. չափիլ։ Se — avec quelqu'un. 1. Մրցիլ ընդ ոմանէ. կամիլ հաւասարել ուժիք։ ‖ 2. կռուիլ. մարտանդիլ։

Mesureur (մէզ-ուր) ե. ար. Չափող։ — de sel։

† **Mésusage** (մէզ-ուժ) ե. ար. Չարաչարդն վարիկ իւրեք. վնասումն։

Mésuser (մէզ-ուզ) բ. ն. Չարաչարդ վարիլ իւրեք. խաղանդակար առնել. վնասանիլ։

Métabole (մէդ-ոլ՛) ե. էդ. կատարումն նոյնա-նշան գաղձատածոց բանից կամ ատացուածոց (քան ճար-ատարանեցոց)։

Métacarpe (մէդ-ե-ք) ե. ար. Միասն ձեռքին ընդ մէջ գտատակի [carpe] և մատանց. *վերնաձեռն։

† **Métacarpien, ienne** (մէդ-ե-բիէն, իէն՛) ած. *ով. Բնաձեռնային (ոսկերք)։

Métachronisme (մէդ-ա-քրոնիզմ՛) ե. ար. կանխա-ժամութիւն ինչ ատեանաւորեան վրիպակաւ. *կանխաժամութիւն։

Métairie (մէդ-էրի) ե. էդ. Աշտարակ ի վարձու կա-լեալ. կալուած։

Métal (մէդ-ալ) ե. ար. Փրայատական նիւթ. Հրահալելի նիւթ. Հալատական քար. Հրահալք. մետաղ։ Extraire le — de la mine. L'or est le plus beau et le plus précieux des métaux. Métaux précieux. Պատուական մետաղք, որ են ոսկի, արծաթ, պնտոսկի [platine]։ Demi—. *կի-սամետաղ (քան նախնի տարրագիտից, որպիսի են զա-ռիկ [arsenic], վիսմոնիթ [bismuth])։

Métalepse (մէդ-ալէփ) ե. էդ. Զի ինչ ճարտարիւ-տութեան որով դնի նախորդն [antécédent] փոխանակ հե-տեւորդին [conséquent], որպէս երբ փոխանակ ասելոյ Միտա, կամ հետեւորդն փոխանակ նախորդին, որպէս Աստուածն վա, փոխանակ ասելոյ թէ Մեռաւ. փոխա-հարդութիւն։

Métallique (մէդ-ալիք) ած. 1. Հրէական. *մետա-զական. *մետաղային։ Corps —։ ‖ 2. Չնոց կամ նոցին-ման գահեկանաց։ Science —։ ‖ 3. Ոսկեղէն, արծաթեղէն (գա-հեկանք)։

= ե. էդ. (ռզ.) տես Métallurgie. [գործ։

Métallisation (մէդ-ալիզ-ասիօն) ե. էդ. *Միատա-զում։

Métalliser (մէդ-ալիզ) բ. ն. 1. Շաղիլ ի մետաղ. *մետաղացուցանել։ ‖ † 2. Գատել նուրբ մետաղիայ թիթե-զումն։ — un miroir։

Métallographie (մէդ-ալօ-գրաֆի) ե. էդ. 1. *Միատա-զագրութիւն։ ‖ 2. *Միատազագիտութիւն։

Métalloïde (մէդ-ալոյ-ի) ած. *Միատազանման. *մե-տաղակերպ։ [տաղակերպ։

= ե. ար. Գարշ մետալինք ինչ (քան տարրագիտից). *մե-

Métallurgie (մէդ-ալ-ուր-ժի) ե. էդ. Աստուած հա-տանելոյ կամ հանելոյ գբրայատական նիւթս ի բովուց [mine] և գործելոյ գնոսա. *մետաղագործութիւն։ [ծական։

Métallurgique (մէդ-ալ-ուր-ժիք) ած. *Միատագոր-

Métallurgiste (մէդ-ալ-ուր-ժիսթ) ե. ար. *Միատա-գործ։

Métamorphique (մէդ-ա-ֆիք) ած. կերպատանա-փոխ. (քան երկրաբանից)։ Roches métamorphiques։

Métamorphisme (մէդ-ա-ֆիզմ՛) ե. ար. կերպա-բանափոխութիւն. (քան երկրաբանից)։

Métamorphose (մէդ-ա-ֆոզ) ե. էդ. 1. փոփոխումն ատատածոց կերպատանաց ի կերպատիոն (քան կարծեաց հեթանոսաց). սպրակերպութիւն։ La — de Daphné en lau-rier. Les Métamorphoses, poème d'Ovide։ ‖ 2. կերպա-բանափոխութիւն. փոփոխումն։ Les métamorphoses des chenilles. Il était pauvre, il est riche à présent; c'est une heureuse —։

Métamorphoser (մէդ-ա-ֆոզ) բ. ն. 1. կերպա-բանափոխ առնել. սպրակերպել։ Narcisse fut métamor-phosé en la fleur qui porte son nom։ ‖ 2. (է-բ.) Ա-յլ յայլմէ առնել։ [նափոխ լինել։

= Se —. բ. ա. փոխել զկերպ կերպատանաւ. կերպատա-

Métaphore (մէդ-ֆոր) ե. էդ. Ա-յլաբանութիւն. սպր-ւոյ բառի յոգեորեալ. փոփոխակ, փոփոխական յոգեոր-եալ. փոխաբերութիւն։ Belle —. C'est par — qu'on dit d'un homme courageux, C'est un lion։

Métaphorique (մէդ-ֆոր-իք) ած. Ա-յլաբանական. սպր-ւոյ բառի. *փոխաբերական։ Sens —. Discours, terme —։

Métaphoriquement (մէդ-ֆոր-իք-ման) ռ. Ա-յլա-բանի բառիւք. *փոխաբերաբար։ — parlant։

Métaphysicien (մէդ-ֆիզ-իսիէն) ե. ար. Բնաբա-նից փիլիսոփայ. *բնաբանագէտ։

Métaphysique (մէդ-ֆիզիք) ե. էդ. 1. Բնաբանից փիլիսոփայութիւն. բնաբանագութիւն։ Traité, cours de —։ ‖ 2. Չհեղուածք վերացեալ գաղափարաց. բնաբանագութիւն։ Il y a bien de la — dans ce traité de littérature։ ‖ 3. Բարձրագոյն մտաւորք (գիտութեան, արուեստի). բնա-բանագութիւն։ La — du droit։

= ած. 1. *Բնաբանագական։ Science —։ ‖ 2. Ի երկացեալ։ Ce que vous nous dites là est bien —։

Métaphysiquement (մէդ-ֆիզ-իք-ման) ռ. Բնա-բանագաբար. *բնաբանագօրէն։

Métaphysiquer (մէդ-ֆիզ-իք) բ. ն. Շաղաւել բնա-բանագօրէն կամ վերացեալ խոհ օրինակաւ. (ընդ.)։

Métaplasme (մէդ-ափ-լազմ՛) ե. ար. Փոփոխումն բա-ռի յատկաւորմամբ, յատկամամբ կամ փոփոխմամբ նշանագրի կամ վանկի իրեք. փոխակերպութիւն։

Métastase (մէդ-ասթ-ազ) ե. էդ. Տեղափոխութիւն հի-ւանդութեան իրեք ի մէյ հոգմանէ մարմնոյ յայլ. *տե-ղապանագութիւն։

Métatarse (մէդ-ա-թարս) ե. ար. Միասն ոտին ընդ մէջ մատանց և ուղտն ոտին. *վերնաճախ։

† **Métatarsien, ienne** (մէդ-ա-թարսիէն, իէն՛) ած. *ով. Երնաճախային (ոսկերք)։

Métathèse (մէդ-աթէզ) ե. էդ. Տեղափոխութիւն նշա-նագրի իրեք ի բառս (քան քերականաց). *դրափոխութիւն։

Métayage (մէդ-էյաժ) ե. ար. Վարձակալութիւն ա-գարակի։ [րակի։

Métayer, ère (մէդ-էյէ, էր) ե. Վարձակալ. ագա-

Méteil (մէդ-էյ) ե. ար. Ցորեան հանճարախառն։ Se-mer du —։ (Տես և Passe-méteil)։

Métempsycose (մէդ-ընփ-սիզ) ե. էդ. փոփոխումն հոգւոյ ի մարմնոց ի մարմինս. մարմնափոխութիւն. *հոգե-փոխութիւն։ Pythagore a soutenu l'opinion de la —։

Digitized by Google

Météore (Մետեօր) ի. ար. Երկնային հիներևոյթական. Հեղերգեւութիւն. *Մետէորայ: Le tonnerre, les éclairs, la pluie, la neige, la grêle, sont des météores. — aérien. Օդային երևոյթ. *օդերևոյթ: — lumineux. *Լուսաւոր. *լուսերևոյթ: — aqueux. *Ջրերևոյթ: — igné կամ enflammé. *Հրերևոյթ:

Météorique (Մետեորիք) ած. *Օդերևութական. *մետէորական: Pierre. — . Քար անկեալ յերկինից. *երկնաքար:

Météorisation (Մետեորիզացիոն) ի. իդ. Ուռուցիկ. [բոլոյնի (բան բժշկաց):

Météorisé, ée (Մետեորիզե) ած. Ուռուցեալ, փքացուցեալ (որովայն, բան բժշկաց):

Météorologie (Մետեորոլոժի) ի. իդ. *Օդերևութաբանութիւն. *մետէորաբանութիւն:

Météorologique (Մետեորոլոժիք) ած. *Օդերևութաբանական. *մետէորաբանական:

† **Météorologiste** (Մետեորոլոժիսթ) } ի. ար. *Օդերևութաբան. *մետէորաբան:
† **Météorologue** (Մետեորոլոգ) }

† **Météoroscope** (Մետեորոսքոփ) ի. ար. Գործի առնելոյ օդերևութական գիտութիւնս. *մետէորոսկոպ:

Métèque (Մետէք) ի. ար. Եկ, օտարական բնակիչ Աթենայ:

Méthode (Մէթոտ) ի. իդ. ա. Ձև. Հնարք. կարգ. պայման. շաւիղ. *մեթոդ: — facile, aisée, courte. Bonne —. On a trouvé une nouvelle — plus simple et plus abrégée: ‖ բ. Ցուցմունք կարգ. *բարեկարգութիւն. *մեթոդ: Il y a de la — dans ce livre: ‖ գ. Կանոնք յերկրաչափութեան որով լուծանին նմանագրչի խնդիրք. *մեթոդ: — des tangentes: ‖ դ. Սովորութիւն: Il ne salue jamais le premier, c'est sa —. Ոչ երբեք լինի նախադիպչին, այս է սովորութիւն նորա: Chacun a sa —:

Méthodique (Մետոտիք) ած. ա. Ցուցմունաւոր. կարգաւոր. բարեկարգ. կանոնաւոր: Ordre —. Un enseignement —: ‖ բ. Կարգաւոր. *կարգասէր: Homme, esprit —: ‖ գ. Ցուցնել ի կանոնս (բժշկի). *կանոնախնդիր:

Méthodiquement (Մետոտիքման) մ. Կարգաւ. ոճով. յօրինաւոր պայմանաւ: Il a traité cette matière —:

Méthodisme (Մետոտիզ) ի. ար. Աղանդ կամ վարդապետութիւն պայմանագրաց կամ կարգաւորնչիկ բազմաբանից. *կարգաւորնչութիւն:

Méthodiste (Մետոտիսթ) ի. Անուն աղանդաւորաց ինչ բողոքականաց. *պայմանագրաչ. *կարգաւորնչեան. *կարգաւորնչիկ: [երկիր զաւծորէն:

Métieulement (Մետիէլման) մ. Կարի ինն

Métieuleux, euse (Մետիէլե, էզ) ած. Կարի ինն երկիր զաւծ. խղճամիտ: Sa dévotion le rend —:

† **Métieulosité** (Մետիէլոզիթե) ի. իդ. Կարի ինն երկիր զաւծութիւն:

Métier (Մետիե) ի. ար. ա. Ձեռագործական, ձեռակերտիկ արուեստ. ձեռագործ. ձեռագործութիւն. արուեստ: Le — de cordonnier, de tailleur, de serrurier. Il apprend le — de son père. Il est tisserand de son —. Աքաղաքացի, կամ յարուեստէ սահմանիկ է: Un homme de —. Ձեռագէտ. արուեստաւոր: Les gens de —. Gâter le —. տես ի Gâter, 3. ‖ բ. Հարատարութիւն ձեռքին (ի նկարչութեան, ի քանդակագործութեան): Avoir du —: ‖ գ. Պատերազմ (ոչ ձեռագործական): Le — des armes, de la guerre. Cet avocat fait bien son —. Apprendre à quelqu'un son —. (Ետրաբ.) Պատուհասեալ, պատժել զոք: Homme du —. Աշխ հնուռն կամ սեղեակ իրաց ինչ: Être du —. Գալ գիտել զերս ինչ. լինել յարուեստին: Jalousie de —. տես ի Jalousie, 2. ‖ դ. Կողոպտական գործ ուրուք. արուեստ. պաշտօն: Il fait le — de parasite, d'espion. Faire — et marchandise d'une chose. (Ետրաբ.) Ոչինչ գործ առացիս ունել զաստիրութիւն). (տես բան գործ ընել իրեն): Cet homme ne dit que des mensonges, il en fait — et marchandise. Les hypocrites font — et marchandise de dévotion. Avoir cœur կամ le cœur au —. Ս. աստուածել սիրտ-երդով, փառիւով, հռանդելուն: ‖ ե. Գործ (աստղիաձևիկ): — de tisserand, de brodeur. Des bas faits au —. Հնհնաւոր գուլպայք: ‖ զ. Շքեղանուն փայտակոյ յորում արկին կանեալք զաստղագործութիւնս. *վիրակ: Broderie, tapisserie faite au —:

Métis, isse (Մետիս, իս') ած. ա. Ծնեալ ի տգեղակ հօրէ և յատկերկացի հնդիկ մօրէ, կամ յատկերկացի հնդիկ հօրէ և ի տգեղակ մօրէ. *մետիս: Une femme métisse: (Ոմնինք ասեն Métif, ive): ‖ բ. *Խառնածագիր (անասուն, ծառիկ, պտուղ):

= ի. ա. *Կեռախտ: C'est un —: ‖ բ. Անասուն խառնածագի: Troupeau de —:

Métonomasie (Մետոնոմազի) ի. իդ. Փոխադրեալ գործնուն ի բարգմանութեան եշանակութեան. տես անուանափոխութիւն: C'est par — que Trapassi s'est appelé *Métastase*:

Métonymie (Մետոնիմի) ի. իդ. Փոխանունութիւն. (ձև ինչ ճարտարախոսութեան): Օդերևոյթ ինչ. La flotte était de cent voiles, փոխանակ ասելոյ De cent vaisseaux:

Métope (Մետոփ) ի. իդ. Ձակատ (տեսակ, լատ Մետոպոպիտոյ):

† **Métoposcope** (Մետոփոսքոփ) ի. ար. Խորագիտիչ:

Métoposcopie (Մետոփոսքոփի) ի. իդ. Ճանաչութիւն գուշակելոյ զբախտ ուրուք զնուածութեամբ գծից երեսաց. խարդախութիւն: La — n'est qu'une science chimérique:

Métoposcopique (Մետոփոսքոփիք) ած. *Խորագիտիչական: Observations métoposcopiques:

† **Métrage** (Մետրաժ) ի. ար. Չափիչ մետրիւ. *մետրաչափութիւն:

Mètre (Մետր) ի. ար. ա. Չափ (տաղից ցուցեալ և չուզելոյցդ): ‖ բ. Ոտն, անդամ (տաղից): ‖ գ. Չափ. փոս. տող: Les mètres d'Horace: ‖ դ. Չափ ինչ երկայնութեան. *մետր. *մետրոն: — carré, cube:

Métrer (Մետրե) բ. ն. Չափել մետրիւ. *մետրել. *մետրաչափել: [հնգաչափութեամբ. մետր:

Métrète (Մետրէթ) ի. իդ. Չափ ինչ հնոմնոյց վասն

Métrique (Մետրիք) ած. ա. Չափով. չափածոյ. չափական: Les vers grecs et les vers latins sont métriques: ‖ բ. *Կերտական (գրութիւն): Système —:

= ի. իդ. Գիտութիւն հնոմնոյց չափով բանիցդ հնոմնեալց. չափոգութիւն. չափագիտութիւն:

† **Métrite** (Մետրիթ) ի. իդ. Հիւանդութիւն ինչ կանոնց. *արգանդաբորբոք: (Որ և Hystérite):

Métrologie (Մետրոլոժի) ի. իդ. Գիտութիւն չափուց և կշռոց այլ և այլ ազգաց. չափաբանութիւն:

Métromane (Մետրոման') ի. *Տոգեմոլ: C'est une —:

Métromanie (Մետրոմանի) ի. իդ. Մոլութիւն ի յօրինել չափաւ բանս. *տոգեմոլութիւն:

Métropole (Մետրոփոլ) ի. իդ. ա. Մայրաքաղաք (պատասխ). հոմանիշ քաղաք: ‖ բ. Գաղափ աղանդաւորութեանց: Paris, Bordeaux, Toulouse, sont des métropoles: ‖ գ. Մայր երկիր (գաղթականաւորութեանց). տես

Digitized by Google

պետութիւն։ Les colonies doivent être protégées par leur —։

=ած. Ի. Ազգապետական (եկեղեցի)։

Métropolitain, aine (մէթ-րօփօլիթէ̃, էն') ած. եւ ա. Մայրաքաղաքական (քաղաք)։ || ա. Մայրաքաղաք, արքեպիսկոպոսական (եկեղեցի, աթոռ)։

=է. ար. Արքեպիսկոպոս որ ունի ընդ իւրեւ եպիսկոպոսական բազում. Մայրաքաղաքի արքեպիսկոպոս. Մայրաքաղաքացի. մետրոպոլիտ։

Mets (մ) է. ար. Կերակուր. խորտիկ. խաշ։ Un — délicieux, simple, mal apprêté։

Mettable (մէթ-ապլ̃) ած. Գործածելի. զգենլի։ Cet habit, ce linge n'est plus —. Ce manteau est encore —։

Metteur (մէթէօր) է. ար. Որ դնէ։ Վարպետ եւ իմաստուն ի բանեն — en œuvre. Քննիչ եւ ակնոյ պատուականաց, մշակ գործոց։ — en pages. Շարադասող, խիչ եւ խնդիրից (տպագրելի մասանց)։

Mettre (մէթր-ը̃) [Je mets, tu mets, il met, nous mettons, vous mettez, ils mettent. Je mettais. Je mis. Je mettrai. Mets. Que je mette. Que je misse. Mettant. Mis, ise.] բ. դ. 1. Դնել. արկանել։ — un oiseau dans une cage. — du bois dans la cheminée. — quelqu'un dedans, dehors. (ֆիգ.) տես ի Dedans, ի Dehors. — le pied dans une maison. Անցանել ընդ տնտես տան. մտանել ի տուն. (առթ. ասք կոխել տունն մէջ)։ Je n'ai jamais mis le pied dans cette maison. Il ne saurait — un pied devant l'autre. Անկարէ տկտրացեալ կամ դառապեալ է զի չկարէ տան յառաջել փոխել։ — sous les yeux. Առաջի առնել կամ արկանել։ Vous devriez leur — un bon exemple aux yeux. — un vaisseau en mer, à la mer. Արկանել զնաւ նաւահանգիստ ի ծով։ — un vaisseau à la bande. տես ի Bande, A, 6. — un navire à la côte. տես ի Côte, 6. — à la mer կամ en la mer. Իջանել ի նաւահանգստէ եւ խաղալ ի խորս։ || 2. Արկանել, խառնել (ջուր ի գինի, ազ ի հանդեսին)։ — de l'eau dans du vin. — de l'eau dans son vin. (ֆիգ.) տես ի Eau, 1. || 3. Դնել. գրանցել։ Mettez vos livres avec les miens. On m'a mis à côté de lui à table. — un enfant à l'école կամ dans une école. Դնել, տալ զմանուկ ի գպրոց։ || 4. (ֆիգ.) Դնել. հաստատել. գտցուցանել։ — son bonheur dans la vertu. — son espérance dans les bontés de quelqu'un. Épicure mettait le souverain bien dans le plaisir. Կատարած սանձանդի բարեհաճութեան գՀիշատակութիւնն գնէր եզիխտրոս։ Mon fils bien-aimé, en qui j'ai mis toutes mes complaisances. Որդի իմ սիրելի ընդ որ հաճեցայ։ — quelqu'un au nombre կամ au rang de ses meilleurs amis. Ընդ առաջին բարեկամսն իւր գնել զոք. կարգել զոք ի թիւ բուն բարեկամացդ իւրոց։ — à quelqu'un quelque chose dans la tête. Դնել ինչ ի մտի ուրուք։ Il lui a mis dans la tête de se retirer à la campagne. Se — quelque chose dans la tête. Դնել ինչ ի մտի իւրում։ || 5. Դնել. արկանել։ — un manche à un balai. — les chevaux à la voiture. Լծել զերիվարս ի կառս։ Les chevaux sont mis։ || 6. Զգենուլ. ագանել. արկանել զիւրեն կամ զանձամբ հանդերձ։ — sa chemise, son habit, son chapeau. — un habit à quelqu'un. Զգեցուցանել զոք։ — quelqu'un en chemise, au blanc. (ֆիգ.) տես ի Chemise, 1, ի Blanc, է. ար. 8. || 7. Զգենուլ. գործածել։ Il ne met plus que des bottes։ || 8. Հանգիրձանել (զկերակուր)։ — une carpe en matelote, des fruits en compote։ || 9. Դնել, տալ (գործոյ իւր յարկեն խնայողութեան)։ — à intérêt. (առթ. Շահս. դնել, տուակը)։ — de l'argent à la grosse aventure. տես ի Aventure. Il a mis beaucoup d'argent en chevaux. Վարձեալ է ինչս բազումս յերիվարս։ || 10. Գրել։ Il a mis cette remarque à la marge. — en. Թարգմանել. գործադրանել. յիշատակ. հանել. փոխել։ "Je vous envoie une lettre que j'ai mise en français." boss. *Lett.* — en vers. Շարել զործածին ի չափս բանիս. տաղաչափել զործածի բանիս։ — en dialogue. Գրել զրոյցաստրութեան պայմանաւ։ || 11. Դնել (զոք ի բանտի). արկանել (ի բանտ, ի կապանս, ի տանջանս)։ — un homme en prison, à la torture. — à mort. տես ի Mort, C. || 12. (ֆիգ.) Խառնել (քաղցրութիւնն ընդ յանդիմանութեան). յուշացանել (մատուցուածութիւն ի գնացս իւր)։ — de la douceur dans ses réprimandes, de l'adresse dans sa conduite. — de la sagesse dans ses actions. Խնամատարեալ գնալ կամ վարել ի գործս իւր։ || 13. (ֆիգ.) Դնել (զանձն իւր ի վնասուց առաջի). զոհել։ — sa vie pour son ami. Ils ont mis leur repos, leur santé, pour avoir ces richesses. — du sien. տես ի Sien. || 14. Ի կիր արկանել. վատնել (խիղճ)։ "Inconstance qui ne met la raison à rien." mass. || 15. Դնել ի վերայ. յանձնել։ || 16. — (à). Դնել. համարձակել։ — le courage à mépriser la mort. Քաջութիւն գնել կամ համարձակել զքաւանհամս մեռանել. (առթ. քաջութիւնը մեռանելոյ քաւանհամոց վերայ կատարձակել)։ || 17. — (de). Հաղորդ առնել։ Le roi le mettait de tous ses plaisirs։ || 18. — (en). Շարել, գործադրանել (ի փոշի, յամբիւն)։ — une chose en cendre, en morceaux. — en pièces. Ջոջ յոջ պատառել։ — une armée en fuite. Ի փախուստ գործադրանել՝ շարել զբանակին։ — quelqu'un en danger. Դնել զոք ի վտանգի. արկանել զոք ի վտանգ։ — quelqu'un en colère. տես ի Colère, A. — une terre en blé, en seigle, en orge. Սերմանել յանդն ցորեան, հաճար, գարի։ || 19. Տալ խօսել. (առթ. խօսեցնել)։ Je l'ai mis sur ce mariage։

— du temps. Վարեալ ժամանակ։ Virgile mit douze ans à composer son Énéide. Վիրգիլ ծախուց ամս երկառատան ի յօրինել զիւր Էնիփականն։ On a mis quarante-six ans à bâtir ce temple. Զքառասուն եւ զվեց ամ շինեցաւ սաճարս այս։

— bien ensemble deux personnes. Համնգել ի խաղաղութիւն. Համակցուցանել։ La jalousie les a mis mal ensemble. Սէրկ ի նոսա գրգռութիւն հակառակեն։

— fin à, obstacle. տես ի Fin, A. *J'Obstacle.*

— le feu. le feu aux étoupes, un tableau dans son jour. տես ի Feu, A. 2. *J'Étoupe,* ի Jour, 8.

— à fin, à bas, à bout, une femme à mal, quelqu'un à tous les jours. տես ի Fin, A. 1. ի Bas, A. ի Bout, ի Mal, ի Jour. 4.

— au monde, au jour. տես ի Monde, A. ի Jour.

— bas, quelqu'un hors de soi. տես ի Bas, A. ի Hors.

— de côté, par écrit. տես ի Côté, *J'Écrit.*

— անդրդր. 1. Ցածեցնել զգլուխ իւր. դնել զգլխարկին։ || 2. Դնել. համարձակել։ Mettons que le fait soit vrai։

=Se —. բ. ա. 1. Բազմիլ. նստիլ։ Se — à table. Mettez-vous là. Բազմեցարուք։ Se — dans une baignoire. Ածանիլ յաւազան։ Se — au-dessus du qu'en-dira-t-on. Ոչ ինչ փոյթ ունել զկարծեաց ոչխաց։ || 2. Զգենուլ. առնուլ։ Cette femme se met décemment. Il ne sait pas se —։ || 3. Անկանիլ (յատակի). կալ (յատակեայ). գոցիլ (ի

Digitized by Google

բազմութիւն)։ Se — en route, en chemin, en prière, en colère, en fureur։ || 4. Տալ զանձն յգին. գՀետ լինել ի մէջ. զբազել. պատռտել։ Je me suis mis au travail, à l'étude։ || 5. Սկսանել. մեստչել. բռնել հարբանել. ձեռն արկանել։ Dès qu'ils furent à table, ils se mirent à boire. խակ և խակ իբրև բազմեցան ի սեղան, մեստանան յըմպել։ Il s'est mis tout de bon à étudier։ || 6. Ախտանել. մուռանել (հիւանդութիւնն ի բանակին)։ Les maladies se mirent dans l'armée. La discorde se mit parmi eux. Եմուռ ի նոսա անմիաբանութիւն։

— Se — sur. Խօսել զ(իմիքէ), զ(ումիքէ)։

— Se — bien auprès de quelqu'un. Գտանել շնորհս առաջի ումեք։ [ճիւղ. (—ի.)։

— Se — avec une femme. Կեալ ամուսնաբար ընդ

Meublant, ante (Պօ-ուլան, -անդ) ած. Գառաչած կահուց. կահաւորիչ։ Une étoffe bien meublante. Meubles msubiants. կահք ասեն կամ անկոհի առ զարգուէ։

Meuble (Պօ-ուլ) ած. 1. Կախուղ (հող)։ Terre — ։ || 2. Շարժուն, զերուն (ինչք, առարկայք)։ Biens meubles։

== է. ած. 1. կահ. կարասի. կազմած. արարք։ Il a de beaux meubles. Un — d'acajou. Se mettre dans ses meubles. Գնել կահս առ ի զարգարել զանձնական իւր։ Être dans ses meubles. Ունել իւր անձնական կահաւորական։ Mettre une femme dans ses meubles. Տալ կահ և կարասի տիրուհոյ իւրմէ։ || 2. Անձնային կահ և կազմած անձնեկի։ Il a un beau — daus son salon։ || 3. Գործի. կահ։ Ce couteau à plusieurs lames est un — fort commode։

Meublé, ée (Պօ-ուլե) ած. գերբ. կահաւորական (անձնական)։ Non — . *Անկահ։ Avoir la bouche bien meublée. (է-ոբ. և ընդ.) Ունել առատմունս գիզեցիկս։ Avoir la tête bien meublée. (է-ոբ.) Լինել բազմահմուտ։

Meubler (Պօ-ուլե) բ. ն. 1. Զարգարել, հանդերձել կահիւք և կարասեօք. կահաւորել։ — une maison, une chambre։ || 2. (է-ոբ.) Զարգարել. ճոխացուցանել։ Il a meublé sa tête des meilleurs passages de nos auteurs classiques։

== Se — . բ. ա. Գնել իւր կահս, կարասիս։

Meuglement (Պօ-ուլման) է. ած. առս Beuglement.

Meugler (Պօ-ուլե) բ. ն. առս Beugler.

A. **Meule** (Պօլ) է. իգ. 1. Երկանաքար. երկան. մել. ոխիրգին քարէ։ — de dessous կամ — gisante. Ներքին երկան. Գ. ներքնակ։ (Որ և Gîte)։ — de dessus, — courante կամ tournante. Վերին երկան. Գ. վերնակ։ — tournée par un âne. Երկան իշոյ. Ս. իշագաց երկան։ || 2. Ցեռան։ Aiguiser un couteau sur la — ։ || 3. Գանիք բանջրի և տափտրակ իբրև զերկան. **երկան։

B. **Meule** (Պօլ) է. իգ. 1. Դէզ խոտոյ կամ յարդի կամ պղպեղ կուտակ կոնաձև. ի գաշտի. բարգ։ || 2. Կտրիր և անհարթ արմատ (հզկերաց հզկերուի, պյծեղման)։

Meulerie (Պօլ-է) է. իգ. Աբանեռատանոց երկանաքարանց։

Meulière (Պօլիեռ) է. իգ. 1. Վիմ երկանաքար։ Ասի և Pierre de —, և ածականօրէն Pierre — ։ || 2. Քարաշատ երկանի. *երկանահարատ։

Meunerie (Պօնը-է) է. իգ. *Ալդրկապանութիւն։

Meunier (Պօնիե) է. ած. 1. Մլազաց. *ալդրկապան. Ս. Ջազազցպան։ Il est blanc comme un — ։ || 2. Ջուխն ինչ գեղաց. կապաս։ (Որ և Chabot)։

— Meunière. է. իգ. 1. Կին մլազացի։ || 2. Կին մլազաց։

Meurt de faim (Պօռ դը ֆին) է. ած. առս ի Mourir.

Meurtre (Պօռդր) է. ած. 1. Պատանութիւն գործոյ բանսութեասէր. մարգասպանութիւն։ Faire, commettre un — . Crier au — . 2. Գոչիլ, ազազակել ընդդէմ մարգասպանի։ || 3. (է-ոբ. և ընդ.) Բազում բանալ զանիրաւութիւն կամ զղրկանաց ազգաց։

|| 3. (է-ոբ. և ընդ.) Ինձիր. մեզք։ Il y a deux jours et deux nuits qu'il n'a reposé, c'est un — de l'éveiller։

Meurtrier, ière (Պօռդրիե, իեռ) է. Պատճառ. մարգասպան։ On a pris le — . On a appelé Jérusalem, la meurtrière des prophètes. Ի սպանէ առեալն կոչեցաւ Երուսաղէմ։

== ած. կատարիչ կամ սատակիչ բազմաց. բազմասպառ։ Le glaive —. Բազմասպառիչ երկաթի, առ։ Combat —. Ահաբեկչական, մարգասպանական պատերազմ։ Maladie meurtrière. կատարիչ հիւանդութիւն։

Meurtrière (Պօռդրիեռ) է. իգ. Ընձանձրագ բերդի արձակուղղ հրացանաց. *խարխանատուղ. (Որ և Créneau)։ Խակ որմանձրագ արձակուղղ զդնգրնիկեցս կամ գիմնազանիքս կոչի Embrasure։

Meurtrir (Պօռդրիր) բ. ն. 1. Պատանել. կատարել. (իզ.)։ "Allez, sacrés vengeurs de vos princes meurtris." RAC. *Athal.* v, 6. || 2. Կապտատակիլ (զմարմինն հարատածով)։ Les coups de pierre, les coups de bâton meurtrissent. Il est tombé, et s'est tout meurtri le visage։ || 3. Վիրատրիլ, ճմլիլ (զդեստ.)։ Ս. փտիլ։

== Se — . բ. ա. Կապտատակիլ. ճմլիլ։

Meurtrissure (Պօռդրիսիւռ) է. իգ. 1. Կապտատակ երեսաչիւզ (հարատածով). կապտատակ. ճմլածք։ (Որ և Noir)։ Il a été bien battu, les meurtrissures en paraissent sur son corps։ || 2. Ճմլածք (պղպեղ)։

Meute (Պօթ) է. իգ. 1. Խումբ կամ շուն պատահան շանց. պատահական. ատպատհանի։ — de cinquante, de cent chiens. Clefs de — . Ընտիր շնտիր պատահան։ Clef de — . (է-ոբ. և ընդ.) Ալր երեսելի յընկերատիճան խմբի։ (Աշխարհաբար յայս միտս ասի Chef de —)։ || 2. (է-ոբ.) Ատհնամ. բազմութիւն։ Une — d'ennemis։

Mévendre (Մէվ-անդր) բ. ն. Ի վայր քան զոր ինչ ապրեցն կամ վիճառս վաճառել. (իզ.)։

Mévente (Մէվ-անթ) է. իգ. 1. Վաճառումն ի վայր քան զապրեցելոն կամ վիճառս. (իզ.)։ || 2. Պատահումն վաճառմանն. անվաճառութիւն։ La — occasionnée par les derniers événements։

Mézair (Մէզէր) է. ած. առս Mésair.

Mezzanine (Մէձանին') է. իգ. 1. Փոքրիկ գաւիթան կամ յարկ ի մէջ երկուց մեծ գաւիթանից. կէս գաւիթան։ || 2. Փոքրիկ պատուհան չորքկուսեան. կէս պատուհան։ Ցայս միտս վերջի և իբր ած. իգ. Fenêtre — ։

Mezzo-termine (Մէձօ-թէռմին) (յտ. ածանց.) է. ած. Միջին հնարք. միջին ճանապարհ։ (Ասի և ս Moyen terme)։

Mezzo-tinte (Մէձօ-թինթօ) է. ած. Սեւագոյր, *կիսանկարի փորագրութիւն։ (Որ և Gravure à la manière noire)։

A. **Mi** (մի) բառ. անփափուկ. կէս. Հատատակ. մէջ։ Les avis ont été mi-partis. կէս ի կէս բաժանեցան կարծիք։ À —-chemin. ի կէս, ի հատատակ ճանապարհի. վերինգայս ճանապարհին։ À —-côte. առս ի Côte, 5. Vers la —-août (ընդ-երկրիր ժ—ոս). ի մէջ կամ ի կէս կոյս ամենայնի օգոստոսի։ Nous avons passé la —-mai. Անցաւ-ցաք գհատատակ կամ գկէս մայիս ամսոյ։ La —-carême. առս ի Carême, 1.

B. **Mi** (մի) է. ած. Երգոցդ յատ հնչասպահան երաժշտութեան։ Ce — est effacé։

Digitized by Google

Miasme (միասմ) ե. ս. 1. Հոտ, բուրումն ապականեալ. ժանտահոտութիւն։ Il s'exhale des miasmes de ce cimetière։ ‖ 2. Վարակութիւն, շղթայի ապրատփոխիկ հիւանդութեանց. ժանտահոտութիւն. ժանտահոտք։ Miasmes pestilentiels։

Miaulement (միոլմէն) ե. ս. Ձայն կատուոյ. Գ. Նվնվուն. *մլաւութիւն։

Miauler (միոլե) բ. լ. Ձայն ածել կատուոյ. Ս. Նուալ. Ս. վոկել. Գ. Նվնվալ. *մլաւել։

Mica (միս) ե. ս. Փայլ ինչ խառ ի խառոյ և նմանի ապակւոյ. *փայլոյր։ Des micas։ (Որ և Faux argent)։

Micacé, ée (միսասե) ած. Նմանի փայլոյրի. խառնեալ փայլոյրիւ։

Micaschiste (միսասիսթ) ե. ս. Քար կազմեալ ի փայլոյրէ և ի գաւազդէ [quartz]։

Miche (միշ) ե. իե. 1. Հաց որ կշռէ լիտր [livre] մի կամ երկուս։ ‖ 2. Հաց բալորակ և մեծ. գրատակ։

Micmac (միքմաք) ե. ս. Գաղտնի հնարք. նենգ. (ընթ.)։ On ne connaît rien à tous ces micmacs։

Micocoulier (միքօքուլիե) ե. ս. Ծառ ինչ նմանի թիզւոյ [orme], որ ունի փայտ սեպհական և պտուղս իրրև գիհագրիկ կերասոս. *լատանիկ. (լտ. Celtis australis, ըստ Լինեէի)։ ներկմանէ տալիս։ (Որ և † Fabrecoulier, † Fabreguier)։

† **Micrecéphale** (միքրոսեֆալ') ած. փոքրագլուխ։

Microcosme (միքրօքոսմ') ե. ս. Փոքր աշխարհ. (մարդս, ըստ փիլիսոփայից սահմանի)։

Micrographie (միքրօկրաֆի) ե. իե. Նկարագրութիւն առարկայից որ նշմարելի եւնէ մանրադիտաս. *մանրագրութիւն։

Micromètre (միքրոմէթրը) ե. ս. Գործի ինչ առաջարաչխից. *մանրաչափ։ [ակտրառնայն։

† **Microphone** (միքրոֆոն') ած. Որ ունի ձայն նուազ.

Microscope (միքրոսքոփ) ե. ս. Գործի առաւարտուցանելոյ չայլս զմանր մանր իրս. *մանրադիտակ։ Cet objet est si petit, qu'on ne le peut voir qu'avec un —։

Microscopique (միքրոսքոփիք) ած. 1. *Պատրաստական (գիտութիւն)։ ‖ 2. Տեսանելի մանրադիտաս։ Animal, plante —։ ‖ 3. փոքր կամ մանր չայժ։ Un objet —։

Microzoaire (միքրոզոէր) ե. ս. Պատանիկ չայժ մանր առաստանելի մանրադիտաս եւնէ. *կրասնճի։ (Որ և Infusoire)։

Miction (միքսիօն) ե. իե. Միզելի. (ըստ բժշկաց)։

Midi (միտի) ե. ս. 1. Երկրատամանէրորդ ժամ զկնի հասարակ դիւրէրոյ. հասարակ օր. միջօրեայ. ճաշուժամ. (տես. կէս օր)։ — est sonné. Nous dînons à — précis. Avant —. Ցառաջ քան զմիջօրեայ։ Je me rendrai là à —, vers —, sur le —. Երթայց անդր զմիջօրեայդ, զճաշուժամն։ — un quart կամ — et un quart. (տես. կէս օրը քառորդ անցած)։ — trois quarts կամ — et trois quarts. (տես. Մէկին քառորդ պակասած)։ En plein —. Ի միջօրեայ ժամանակի. ի միջօրէի. ի լոյս աւուր. հրապարակաւ. աչքառհասոս յայտնութեամբ։ Il a été volé dans la rue en plein —. Chercher — à quatorze heures. (տես. Quatorze. Le — de la vie. (Իրատղի.) միջահասակ ընդ մանկութիւն և ընդ ծերութիւն. կէս աւուրց։ ‖ 2. Միջօրեայ. հարաւ. հարաւակողմն։ Se tourner vers le —. Le vent du —։ (Որ և Sud)։ ‖ 3. Երկիր հարաւոյ։ Les peuples du Midi։ ‖ 4. Դիր յանդիման արեգական ի միջօրէի. Ս. արեգդեմ տեղի։ Il faut mettre cette plante au —. (տես. Այս տունկս արեգդեմ տեղ գնելոյ է)։

A. **Mie** (մի) ե. իե. 1. փշրանք հացի. (խոփ)։ ‖ 2. Մէջ, միջոց հացի. Ս. հացմիջուկ. (տես. հացի փոր)։ Il n'a plus que de la —։

B. **Mie** (մի) ող. ոչ. բնաս. (խոփ)։ Vous ne l'aurez —։

C. **Mie** (մի) ե. իե. 1. Բարեկամուհի։ Sa douce —։ ‖ 2. Դայեակ, ապատիկ (մանկանց)։ (Սովորաբար ասի Bonne)։

Miel (միել) ե. ս. 1. Մեղր. գօլ։ Un rayon de —. — de goutte. Մեղր ծորածոյ։ — vierge. 1. Մեղր սպիտակ քաղեալ ի փեթակաց առանց հրոյ. մեղր ծորածոյ։ ‖ 2. Մեղր ձագուց մեղուաց. ձագուց մեղր. օգօլ գօլը։ Mouche à —. Մեղուս։ La lune de —. (էսխոբ.) տես ի Lune, 3. Le — découle des lèvres de cet orateur. (էսխոբ.) Մեղր կաթեցուցանեն շրթունք այսր ճարտասանութեան։ ‖ 3. (էսխոբ.) Մեղր. անչափ քաղցրութիւն։ Le — de son baiser։

— mercurial. Դեղ ինչ յօրինեալ մեղրեղր և օշարակաս. [suc] կըմշտորկի [mercuriale]։

† **Miellat** (միելը) ե. ս. Շաքարահամ քրանութիւն անկաց յատուկ հոմանոյին ժամանակի։

† **Miellé, ée** (միելե) ած. տես Emmiellé, ée.

† **Miellée** (միելե) ե. իե. տես † Miellat.

Mielleusement (միելոզմէն) ած. Մեղրահամ բանիւք։ Il s'exprimait —։

Mielleux, euse (միելո, եօզ) ած. 1. Մեղրահամ. մեղրական։ ‖ 2. Անհամ քաղցր. չմխորժական քաղցր։ Ce vin a un goût —։ ‖ 3. (էսխոբ.) Մեղրահաս. մեղրաբերան։ Un homme —. Des paroles mielleuses։

Mien, mienne (միէն, միեն') ած. սպաց. և յոբաբեր. Իմ։ Quand vous m'aurez dit votre sentiment, je vous dirai le —. Ses amis et les miens s'en sont mêlés. Un — frère. Ce livre que vous tenez est —։

= ե. ս. Որ ինչ իմ է. իմն։ Je ne demande que le —. J'y mets du —. Տամ ինչ յիմոյ ընչից։ Je mets, j'ajoute du —. (էսխոբ.) Ցառնելոյմ ի մեռոց իմոց. (տես. քովէս կ'առնէյնեմ)։ Du —. Ցիմնէն կառնէ. յիմնէն կազմեանէ։ Le tien et le —. Իմն և քոյն (ա). (տես. իմոս-քոսի)։ Le tien et le — engendrent beaucoup de guerres et de procès. "Parmi ces bienheureux on n'entend pas ces termes de — et de tien." BOURD. Ոչ լսի ի միջի երանելոցն այնոցիկ՝ սա իմ, սա քո (բ)։

— Les miens. Իմիքն. մերձաւորք, բարեկամք իմ։

— J'ai bien fait des miennes dans ma jeunesse. Գործեալ է իմ շռայլաչուութիւնս բազում յերիտասարդութեան հասակի։ (ընթ.)։

= ՎԱՍՒ. (ա) "Բնաւ ամենևին խոփ բանն պիճ ևս պիտի չելը բերբերիանն առել". ԲԱՐ. Հց. = (բ) "Ցոյժ սա իմ, սա քո էպ, յոյժ իմ իսկ". Որկ. Ա. Տիմ. ԺԲ. Ցորգ. 103. — "Ա իմ սա իմ, սա քո". առնգ. ԺԴ. Ցորգ. 124. — "Ի քո չեռս ի ամենայն, և զսա էպիս բնաւթ, և ասես՝ իմ սա իմ, սա քո". նոյնն, եփես. ի. Ցորգ. 899։

Miette (միեթ) ե. իե. 1. փշրանք (հացի)։ Ramasser les miettes. Քաղել զփշրանս։ Les miettes qui tombent de la table, sous la table. Mettre en miettes. փշրել. մանր խորտակել։ ‖ 2. փոքրիկ մասն. նշխար. (տես. փշուր)։ (ընթ.)։ Donnez-m'en une —։

Mieux (միէս) ետանձնատական Bien մեկնական։ 1. Լաւ եւս. լաւագոյն։ Il est bien de prier, mais il est — de faire de bonnes œuvres. Aller —. Ախտարծել ի հիւանդասանեաց յառաջմէ բարելաւութիւն. կազդուրիլ։ Il se porte un peu —, beaucoup —. փոքր մի բարւոք կայ, յոյժ բարւոք

Digitized by Google

կայ։ ‖ 2. Ա֊ատուել։ Aimer —. Լաւ հասնիլ. ընտրելագոյն հաշուել. նախապատուել ընտրել, առնել, համարիլ. առաւել սիրել։ Les hommes ont — aimé les ténèbres que la lumière. Մարդկին մարդիկ գիտաւոր առաւել քան զլոյս. սիրեցին մարդիկ գիտաւոր քան զլոյս։ Il vaut —, — vaut. Լաւ եւս է. լաւագոյն է։ — vaut s'accommoder que de plaider։

— ի֊ամէն եւ իրք գերագրականի, եւ յայնժամ պատճառէ գլօգ. De tous nos grands écrivains, c'est celui que j'aime le —։

— Tant —. տես ի Tant.

— Cet homme chante des —. (տե. Ա֊յս մարդս կ'երգէ լաւագոյն երգեցից պէս)։

= տ. Լաւագոյն։ Rien n'est — que ce que vous dites. Je ne demande pas —. Եւ ես ինքն զայդ կամիմ. (տե. իմ ա֊զատ ա֊յդ է)։ Pour — dire. Ձի լաւ եւս առացից։ Être —. 1. Ա֊ծամբիլ ի հիւանդագին֊ութենէ. յառաջգնա֊ցութիւն. կազդուրիլ։ La fièvre l'a quitté; il est —. Ի֊բաց գնաց ջերմն. բարւոք կայ։ ‖ 2. Լինիլ ա֊զատագոյն երեւոյթ։ Cette femme est beaucoup — que sa sœur։ ‖ 3. Լաւագոյն գնացս ցուցանիլ։ Ce jeune homme est beaucoup — qu'il n'était avant ses voyages։

= ե. ս. 1. Լաւ քան զամենայն. լաւագոյն ինչ. լաւագոյնն։ Le — est de n'en point parler. Լաւ եւս ինչ չխօսիլ քնաւ զայնմանէ։ Le — est l'ennemi du bien. (առած.) տես ի Bien. Je ferai de mon —. (տե. Կգործիս չափ ա֊զնի պիտի ընեմ. կգործես պիտի ընեմ)։ Ա֊նի եւ առանց յօգի. Cette dame se donne trente ans, elle a — que cela. (տե. Ա֊յս տիկինս երեսնամեայ կը կարծեցնէ ինքզինք, բայց ա֊ւելի առարիք ունի)։ Ses affaires vont de — en —. (տե. Իւր գործերն ամէնօրէ կերպով առաջ կ'երթային)։ Il écrit de — en —. (տե. Երբեմն գիրը կը շիտակէ)։ Faute de —. Ա֊ի չգոյէ լաւագունին։ À qui — —. Ձմի֊սիացիք եղանելով. միցկցով. (ընտ.)։ ‖ 3. Բարւոքուածին (ա֊առոյգութեան հիւանդի)։ Il y a du — dans son état, il y a un — sensible։

= Au —, tout au —, le — du monde. Գէ. առ. կարի քաջ. կարի բարւոք։ Cela va le — du monde։

= D'autant —. Գէ. առ. տես d'Autant.

= Du — que, le — que, tout du — que, tout le — que. ւղի. առ. Il a fait du — qu'il a pu. (տե. Կգործեն ըստ.)։ C'est le — que vous puissiez faire. (տե. Գիան զայս լաւագոյնը չէք կրնար ընել. եթէ կրնաք լաւագոյն բան մ'ընել՝ ա֊յս է)։

Mièvre (պիվ֊է) ած. 1. կա֊յտառ, առատհակ (մա֊նուկ)։ Ցա֊յտ միտս վարի եւ իրք է. C'est un petit —։ ‖ 2. Գաղանաձեւ, ա֊տրուեստագիտակ (ա֊ճ բանից)։

Mièvrerie (պիվ֊ը֊է֊ր֊ի), **Mièvreté** (պիվ֊ը֊է֊ր֊է) } է. իե. 1. կա֊յտառա֊թիւն, առատհակութիւն (մանկան)։ ‖ 2. Ա֊րուեստագիտակութիւն (ա֊ճոյ բանից)։

Mignard, arde (պինա֊ր, առ֊դ) ած. 1. Շնորհալի եւ փափուկ. քնքուշ. (վկ.)։ Une femme mignarde։ ‖ 2. Ա֊րուեստագիտակ սիրուն։ Sourire, langage —։

Mignardement (պինա֊ր֊դը֊ման) ս. 1. փափկա֊թիւթիւն. (ի֊րի)։ Cet enfant a été élevé —. փափուկ մանալ ի մանուածգ։ ‖ 2. Ա֊րուեստագիտակ քաղցրա֊թիւթիւն։ Parler, sourire —։

Mignarder (պինա֊ր֊տե) բ. ն. 1. փափուկ, քնքուշ անուցանել (զմանուկ). փայփայել. (ընտ.)։ ‖ 2. Ա֊րուեստագիտակ փափկա֊թիւթեամբ գրել, խօսել. պատճառել զմի իրք կամ գրուածս։ — son style, son langage։

= Se —. բ. ա. Գրգիլ եւ գգուիլ. քնքշել։ Cette femme se mignarde trop։

Mignardise (պինա֊ր֊իզ) է. իե. 1. փափկա֊թիւն։ La — de son visage, de ses traits. Les mignardises de la langue italienne։ ‖ 2. Գաղանաձեւութիւն, ա֊րուեստագիտակ ա֊ղնուա֊թիւն, փափկա֊թիւն (բանից, գնացից)։ ‖ 3. Ա֊պա֊ին փոքրկի շահագրամի [œillet]. *շահագրամիկ։ (որ եւ Mignonnette)։

— իե. Գծին բանք, գնացք. քծինք. փաղաքշանք։

Mignon, onne (պինո֊ն, ն֊) ած. Սիրուն. ա֊զնիւ. ընտրհալից։ Visage, pied —. Des souliers mignons. Argent —. Ա֊ծամբ պատրաստական զոր կարէ ոք վարել ըստ հաճոյս իւր. (ընտ.)։ Péché —. Մեղք զոր սովոր է ոք գործել ախորժելով. սիրական մեղք։ La gourmandise est son péché —։

= է. Սիրելի. սիրուն։ Mon —. Ma petite mignonne. † Un — de couchette. տես ի Couchette, 2.

= է. իե. 1. Սիրուհի։ ‖ 2. Օրիորդ։ Figurez-vous la plus jolie petite mignonne։

= է. ս. 1. Շնորհագիւտ սիրեցեալ. յաճին առեալ. սիրելի։ (որ եւ Favori)։ Cet enfant est le — de sa mère։ ‖ 3. Մանուկ, պատանի իգացեալ. է֊ն։ (որ եւ † Ganymède, † Giton, † Bardache)։ Antinoüs, le — d'Adrien. Les mignons de Henri III. Պատանիք ընդ որս սովոր էր անկանիլ Հենրիկոս Գ արքայ Գաղղիացւոց։

Mignonne (պինո֊ն) է. իե. 1. Ա֊պա ինչ նօթենակի֊տեսակ մանր նշանագրաց տպագրութեան. (տիժմ տասնըեօթ֊բար տառ Caractère de sept points)։ ‖ 2. Տանձ ինչ կարմիր եւ գնդակնիկ։

Mignonnement (պինոն֊ը֊ման) ս. փափկա֊թեամբ. (ընտ.)։ Cela est — fait։

Mignonnette (պինոն֊է֊թ) է. իե. † 1. Ա֊գղիկ կամ կին մանկամատոյց։ ‖ 2. Ա֊պա ինչ նուրբ ժանեակի [dentelle]։ ‖ 3. տես Mignardise, 3. ‖ 4. Գղպիկ լեռնաց կամ ձորձաստակաց [concassé]։

Mignoter (պինոտ֊է) բ. ն. Գրգիլ. փայփայել. (ընտ. եւ վկ.)։ — un enfant։ [վկ.)։

= Se —. բ. ա. Գրգիլ եւ գգուիլ. քնքշել. (ընտ. եւ

Mignotise (պինոտ֊իզ) է. իե. Գգուանք. փայփայանք. փաղաքշանք. (ընտ. եւ վկ.)։

Migraine (պի֊ռէն֊) է. իե. Ցաւ կիսոյ գլխոյն. ան֊դաբ։ Les odeurs très fortes donnent la —. Il a la —։

Migration (պի֊ռա֊սիօն) է. իե. 1. Գաւառէն, վայրաստանէ երթալն (ժողովրդական կամ ամբոխի մարդկան) յերկիր յայլ երկիր. գնա֊ցք։ ‖ 2. Գաւ (անասնոց, թռչնոց, ձկանց)։ [(ընտ.)։

Mijaurée (պիժո֊ռե) է. իե. Ա֊պրիկ կամ կին պղծուկ.

Mijoter (պիժոտ֊է) բ. ն. 1. Եփել մեղմ հրով. եփել Ս. մեղմիւղ կամ Ս. հաճանգ կրակով, Ս. մեղմիւղով։ — de la soupe։ ‖ 2. (ե֊ն֊բ. եւ ընտ.) Գրգիլ, փայփայել (զմանուկ)։

= Se —. բ. ա. 1. Մեղմ եփիլ։ Le potage se mijote tout doucement։ ‖ 2. Գրգիլ զանձն. գրգիլ եւ գգուիլ։ ‖ 3. (ե֊ն֊բ. եւ ո֊հ.) Մեղմով հանգիրթիլ, պատրաստուիլ։ C'est une petite intrigue qui se mijote։

Mikado (պի֊կա֊տօ) է. ս. Հոգեւոր եւ ժառանգական իշխան Ցապոնացւոց. *միքատդի։

A. **Mil** (պէլ) ած. թուական. տես Mille, A.

Digitized by Google

B. **Mil** (միլ) է. ար. կոթեակ. փոքը։ (Լատ. եւս Millet)։

Milady (մլեդի) է. ին. Անուն պատուոյ կնոջ լորդի կամ պարոնեկան [baronnet] (Անգղիա). տիկին։ յդ. Des miladys կամ բառ անգղիականին miladies։

Milan (մլան) է. ար. Թռչուն ինչ յատկանակիչ երկճիղ ապուռ. ցին. Ս. ուրուր. նայէ։ Les perdreaux craignent le —։

Milésiaque (մլեզիաք) ած. Միլեսական (առասպելք կամ վիպք լկոնք յօրինեալք Աբրոսիդեայ միլեսացւոյ)։

Miliaire (մլիեր) ած. Նմանն հատոյ կորեկան. *կորեկանման. *կորեկակերպ։ Fièvre —, կամ լուկ —. է. ին. Պզտ ինչ կնճռանն. *կորմրացաչուռ. (ապ. կորեկակերպիկ). փոքը հիւանդաբ։

Milice (մլիս) է. ին. 1. Զրահաւոր և հրահանգք պատերազմի. զինուորութիւն. (վր.)։ Végèce a écrit sur la — des Romains։ ‖ 2. Բանակ. զօրք. ազգ. (վերի ի պերճ առացուածս)։ Une si vaillante — lui promettait la victoire։ ‖ 3. Քաղաքացի մնորսիկք. աշխարհազանակ։ La garde nationale mobile, la landwehr, sont des espèces de milices։

— Les milices célestes. 1. (էսոփ. և ի պերճ առացուածս) Զօրութիւնք երկնից. հրեշտակք։ ‖ † 2. Զօրութիւնք երկնից. աստղք։ [զաքացի։

Milicien (մլիսեն) է. ար. Պատերազմիկ, զինուոր քաղ-

Milieu (մլիօ) է. ար. 1. Մէջ. միջավայր. միջոց։ La rivière passe au — de la ville. Անցանէ գետն ընդ մէջ քաղաքին, ընդ քաղաքամէջն։ Couper un fruit par le —. Ընդ մէջ հատանել զպտուղ։ Se trouver au — de la foule. Գտանիլ յամենախտի։ Le — du corps. Մէջք։ Il prit son adversaire par le — du corps. Կալաւ զմիջոց առնին։ Royaume կամ empire du —. Թագաւորութիւն միջնաշխարհի. (անուն զոր առեալ ձեռնք իւրեանց աշխարհին)։ ‖ 3. Մէջ, կէս, հասարակած (գիշերոյ, աւուր, գարնանային)։ Sur le — du jour. Զմիջաւուրը. զնաշուժ ամնան։ Vers le — de la nuit. Զհասարակածաւ գիշերոյն։ La nuit était au — de sa course. (ի բեռնէ.) Գիշերն ընդմիջէր. հասարակէաւ էր գիշերն։ ‖ 3. Մէջ (ճառի, մտածութեան)։ Le — de son discours est fort beau։ ‖ 4. Միջին. միջնորդ։ "Qu'est-ce que l'homme dans la nature?... un — entre rien et tout". pasc. *Pens.* ‖ 5. Մէջն, միջինն. միջին չափ. միջակամիտութիւն. չափաւորութիւն։ La vertu se trouve dans un juste —. Il faut savoir en tout garder le —, le juste —։ ‖ 6. (էսոփ.) Հնարք. միջոց։ Essayez de trouver quelque — pour contenter l'un et l'autre. Point de —, il faut se rendre ou combattre. Զկք ած. ինչ հնար, կամ պարտ է անձնատուր լինել կամ մնրտանիլ։ ‖ 7. Վայր. միջավայր։ "Nous voguons sur un — vaste." pasc. *Pens.* ‖ 8. Միջին հատատուն կամ ծորան [fluide] ընդ որ անցանէ լոյս կամ ած. ինչ մնրտիկն (լոյս բնագէտաց). միջավայր։ — rare, dense։ ‖ 9. Կորան մնրտին որ պատէ զմնրտին. միջավայր. տարր։ L'air est le — dans lequel nous vivons. L'eau est le — où vivent les poissons։ ‖ 10. (էսոփ.) Ընկերութիւն յոլոսաւ կեանքի. միջավայր։

= Au — de. հբ. սա. 1. ի մէջ. ի միջի։ Au — de l'assemblée։ ‖ 2. ի ժամանակի։ [պէտ. (ընդ.)։

— Au — de tout cela. Հանդերձ այսու. ասկայն և այնմ.

— Du — de. ի միջոյ (բացոյն)։ Un homme se leva du — de l'assemblée. Ցարեաւ ոմն ի միջոյ ժողովոյն։

= ած. Le point —. Միջին կէտ։

Militaire (մլիթեր) ած. Զինուորական։ L'art —. La discipline —. Exécution —. տես յ'Exécution. Herbe —. տես Mille-feuille.

= է. ար. 1. Զինուոր։ C'est un bon —։ ‖ 2. Զօրք. զօրակոչն։ Cette ordonnance déplut au —։

Militairement (մլիթերմընի) մ. Զինուորօրէն. զինուորաբար։ Juger —. Exécuter — un soldat։

Militant, ante (մլիթան, անթ) ած. 1. Զինուորական (եկեղեցի, այսինքն՝ ժողով հաւատացելոց ի վերայ երկրի)։ ‖ 2. կատաղ. պատերազմիկ։ Un esprit —. Une politique militante։ [ոգի։

† **Militarisme** (մլիթարիսմ) է. ար. Զինուորականութիւն

Militer (մլիթե) բ. ն. կատարել։ Ի՞նչ ևեթ է ինձ. Cet argument milite pour moi, en ma faveur. Այս փաստ հաստատուն է ինձ։

A. **Mille** (մլ) ած. նշանակ. 1. Հազար։ — hommes. — un fagots. Dix —. Տասն հազար. բիւր։ ի թուականիս սմոց գրի Mil յոթեւտ ղկնտ գան ամ. թիւր. L'an mil sept cent, փոխանակ գրելոյ L'an mille sept cent։ ‖ 2. Բազում յոյժ. բիւր. բիւրապատիկ. անթիւ. անհամար։ — personnes l'ont vu. Il y en a — et —. — remerciements. Շնորհակալ եմ յոյժ, մեծապէս։

= է. ար. 1. Հազար։ — multiplié par vingt. Le nombre —։ ‖ 2. Հազար մի։ Un — de fagots։

B. **Mille** (մլ) է. ար. 1. Չափ հազար քայլից (առ հինան հռովմայեցւոց). մղոն։ ‖ 2. Չափ ինչ ճանապարհի ամ. և ամ. երկայնութեամբ. բառ աշխարհաց. մղոն։ Le — d'Angleterre vaut 1,609 mètres։

Mille-feuille (մլէ-ֆէօյ) է. ին. Տունկ ինչ որ ունի մանր տերև և գագաթնցուցանէ գՀռոմոս տարեան. հազարտերև. հազարտերևեան. չորմրեակ։ La — est une espèce d'achillée։ (Աի և. Herbe à la coupure, Herbe au charpentier, Herbe militaire)։

Mille-fleurs (մլէ-ֆլէօր) է. ին. Rossolis de —. *Գաղցրօղի բուրաստղիկ։ Eau de —. Միջ կովու ժողովեալ յամանի առ ի գիշ. գոմէզ։ Eau կամ huile de —. Ջուր կամ իւղ մղեալ ի միզէ և ի քակորոյ կովուց։

Millénaire (մլենէր) ած. Հազարաւոր (թիւ)։

= է. ար. 1. Հազարամեայ ժամանակ. հազար ամ։ Dans le premier —։ ‖ 2. Անուն տղանգաւորաց քրիստոնէից որ հաւատոյ էին թէ յետ հազարամեան ընտրեալքն կելցեն իցեն յաշխարհի գՀազար ամ առ ի վայրել ի հեշտութիւնս մարմնոյ առանց մեղաց. հազարամեան։

Millénarisme (մլենարիսմ) է. ար. Աղանդ հազարամեանց։

Mille-pertuis (մլէ-բէռթիւի) է. ար. Տունկ ինչ, որոյ տերևքն ծածկեալք են փոքրիկ և թափանցանց կիսիւք նմանն ծակուց. պոպոլակ։ (Որ և Herbe de la Saint-Jean, † Hypéricon)։

Mille-pieds (մլէ-բիե) է. ար. Ճճի ինչ բազմոտն ոտ. օձասանդք. էշէյ ոյծ։ (Որ և Myriapode)։ Les scolopendres, les iules, sont de la famille des —։

Millépore (մլեբօր) է. ար. Պզտ ինչ քարուտ բուսոյ պոլիպոդից [polype]. *բիւրանցածակ։

Millésime (մլեզիմ) է. ար. Թուականն գտահիանայց յետ հազարերորդ ամի Քրիստոսի. հազարնակ։ Պտի և զգտահիանայց հատելոց նախ քան զՀազարերորդ ամն Քրիստոսի։

Millet (մլե) է. ար. 1. Տունկ ինչ սիզատեսակ [graminée] որ ունի հատս մանուանս. կորեակ. փոքը։ ‖ 2. Հատ կորեկան. կորեակ. կորեկահատ։ Semer du —։

Digitized by Google

Milliaire (պլիէր) ած. *Պղծնական, *պղծնացղյց (սբ-ձան, կոթող)։ Borne, pierre —. *Պղծնագբար։

= ե. ս. *Պղծնագբար։ Le premier — est à tel endroit։

Milliard (պլիար) ե. ս. 1. Հազար միլիոն. *երկիլիոն։ (Որ և Billion)։ || 2. Հազար միլիոն կամ երկիլիոն մի փրանկաց։

Millasse (պլաս) ե. Ե. †1. *երկքիլիոն. (Խոլ. ալժմ սակ Trillion)։ || 2. Բիւրք բիւրուց. անթիւ բազմութիւն. (ընդ.)։ Dans cette vieille maison, il y a une — de rats։

Millième (պլիէմ) ած. Հազարերորդ։

= ե. ս. Հազարերորդ մասն։ Cinq millièmes։

Millier (պլիե) ե. ս. 1. Հազար. Հազարական. Un — de fagots, d'écus։ || 2. Հազար լիտր [livre]։ Un — de fer։ || 3. Անթիւ, անհամար բազմութիւն։ Il y a des milliers d'hommes qui pensent ainsi. Հազարաւորք մարդկան այսպէս խորհին։ [բազմաւորեմք։

= À կամ par milliers. պր. ած. Ըստ հազարաց. անթիւ։

Milligramme (պլիկրամ) ե. ս. Հազարերորդ մասն գրամի. *Հազարերորդագրամ։

Millimètre (պլիմէթր) ե. ս. Հազարերորդ մասն մետրի. *Հազարերորդամետր։

Million (պլիոն) ե. ս. 1. Հազար հազար. Հազարք հազարաց. Հարիւր բիւր. *միլիոն։ On compte en France environ trente-huit millions d'habitants։ || 2. Միլիոն մի փրանկաց։ Il a deux millions de bien. Être riche à millions. Լինել մեծատուն կամ ընչաւէտ յոյժ. լինել *միլիոնատէր։ || 3. Անթիւ բազմութիւն. բազում յոյժ. բիւրք բիւրուց։ Des millions d'hommes. *Միլիոնաւոր մարդիկ։ Je vous rends un — de grâces. Բիւրազգաւորիկ շնորհակալ եմ ձեզ։

Millionième (պլիոնէմ) ած. Բազմ. *Միլիոներորդ։

= ե. ս. *Միլիոներորդ մասն։

Millionnaire (պլիոներ) ած. և ե. Մեծատուն *միլիոնատէր, բազմագանձ. *միլիոնատէր։ Il est deux fois —. Ունի երկուս միլիոնս փրանկաց։

Milord (պլոր) ե. ս. 1. Անուն պատուոյ յԱնգլիա. *միլորդ։ || 2. (ընդ. և ած.) Անյր մեծատուն յոյժ։ C'est un —։ [ինչ չարքաշուածան։

† = ած. ս. Cabriolet —, կամ լուկ —. ե. ս. կառք

Mime (պմ) ե. ս. 1. Հապիկ (ցանագ և հռովմայեցւոց). խեղկատակ. նմանող. մունոզ. միմ։ || 2. Խեղկատակութիւն (տես ցիմն և տես հռովմայեցիցիս)։ Il ne nous reste que des fragments des anciens mimes joués à Rome։

Mimer (պմե) բ. ն. Նմանեցուցանել շարժուածովք։ Les sourds-muets miment ce qu'ils veulent dire։

Mimique (պմիք) ած. 1. *Մանական, *հապկական (բանաստեղծութիւն)։ || 2. Նմանեցուցիչ շարժուածովք։ Langage —։ [կամ խաղալ։

= ե. ս. Մատնագիր մնմնական բանաստեղծութեամբ

= ե. Ե. Աբուհաս նմանեցուցանելոյ շարժուածովք միարմնոյ։ La — est une langue à part։

† **Mimologie** (պմոլոժի) ե. Ե. Նմանեցուցանելն ձայնի ուրուք։ [ուրուք։

† **Mimologue** (պմոլոգ) ե. ս. Նմանեցուցիչ ձայնի

Mimosa (պմոզա) ե. Ե. (ս. ըստ անկատելոց) Տունկ ինչ զգայուն տերեւով. *պատկառուկ։ (Տես և Sensitive)։ Une belle —։

Minable (պնոպլ) ած. Ողորմելի. (ած.)։ Un air —։

Minage (պնաժ) ե. ս. 1. Իրաւունք ապահովանան կամ պարսպի ի ցանկոյ վաճառելոյ ի հրապարակի. իրաւունք, բաժ ցորնոյ։ || 2. Հրապարակ ցորեան վաճառելոյ։

Minaret (պնարե) ե. ս. Աշտարակ մզկիթի. Ս. Նիկոլայ. պնարէ։

Minauder (պնոդե) բ. ն. Բնիկբնիկիլ առ ի հաճոյացդոյն երեւելոյ. պչրիլ. գ. ալէվելկիլ. (ած. կատրտասիլ)։

Minauderie (պնոդրի) ե. Ե. 1. Բնիկբնիկիլն. պչրողութիւն։ Elle est d'une — insupportable։ || 2. Բնիկբնիկ կեալ գնացք. բնիկբնիկմունք. պչրանք. *ծիգծիգանք. (ած. կատրտասուք)։

Minaudier, ière (պնոդիե, իեր) ած. և ե. Բնիկբնիկ. պչրող. գ. ալէվելուկ։ Une femme minaudière. C'est un —։

Mince (պին) ած. 1. Նուրբ։ Cette lame d'argent est fort —։ || 2. (ընդ.) Դժգոհ. ապիկար։ — héritage. Revenu —. Mérite, esprit —։

A. **Mine** (պն') ե. Ե. 1. Տեսիլ երեսաց. կերպարանք. դէմք։ Bonne, mauvaise, méchante —. Il a la — hypocrite. Cette femme a une jolie —. Juger quelqu'un sur la —, à la —, par la —. Ըստ աչս գատել զոք։ Bonne —. Հանգուցական կերպարանք։ Homme, femme de bonne —. Անյր, կին հանգուցազգեստ։ Homme de mauvaise —. Անյր յոռետեսիլ և կասկածելի։ Avoir bonne —. Ունել բարուք կերպարանս. (ած. ազէկ երեսդի ունենալ)։ Avoir une bonne, une mauvaise —. Գայլատազդ կամ վատատազդ երեւիլ։ Vous avez une bonne —. (ած. Ազէկ գէմք ունիք)։ Avoir la — longue. Ունել երեսս անկեալս խոնարհեալս. (ած. երեսաբ կախտիլ)։ Avoir la — de. երեւիլ. (ընդ.)։ Il a la — d'être riche։ || 2. կերպարանք զոր ցուցանեն զբ գիտաւորութեամբ իւրք. կերպարանք. դէմք։ Il a pris sa — agréable. Affecter une — grave. Faire — de quelque chose. Երեւցուցանել. կարծեցուցանել։ Cet homme que vous voyez, fait — de s'approcher de nous. Անյրդ զոր տեսանէք՝ թուսի ինէ մերձենալ առ մեզ։ Faire bonne —, mauvaise — à quelqu'un. Ընդունել զոք սիրով, գժկամութեամբ։ Faire triste կամ froide — à quelqu'un. Ընդունել զոք ցրտութեամբ։ Faire la — à quelqu'un. Խոժոռ դէմս ցուցանել ումեք։ Faire bonne — à mauvais jeu. (ընդ.) տես ի Jeu, 5. || 3. Անձնական շարժուածն երեսաց կամ մարմնոյ. կերպարանք։ À quoi bon toutes ces mines? Faire des mines կամ de petites mines à quelqu'un. Հայիլ, ակնարկիլ յոք մեղմիացեալ աչաց. (ած. աչք ընել)։ Cet homme fait des mines à toutes les femmes. Faire des mines. 1. Բնիկբնիկիլ առ ի հաճոյ երեւելոյ. պչրիլ. (ած. կատրտասիլ)։ || 2. Ակնարկիլ առնել. ակնարկիլ. (ած. աչք ընել)։ J'ai eu beau lui faire des mines, il ne m'a pas compris։

B. **Mine** (պն') ե. Ե. 1. Բաւք երկրի ստակ հատանիք ոսկի, արծաթ, պղինձ, երկաթ, ածուխ, այլովքն հանդերձ. բաւք. Ս. քան. Հոփն Նեղէ։ Une — riche, pauvre. — d'or. Ոսկեհանք. ոսկեհան տեղի. ոսկեհանք։ — d'argent. Արծաթահանք. արծաթահանք։ — de cuivre. Պղնձահանք. պղնձագործանաց տեղի։ — de fer. Երկաթահանք. երկաթահանք։ Peine des mines. Գատիճ առ նախնիս վաստակելոյ ի բաւս. մետաղք։ Puits de —. Փառնահոր։ || 2. Ս. Հանածոյք յորս գտանին նիւթ ինչ մետաղական. քարհանան նիւթ. հոփն։ (Յայս միտս տես լաւ և Minerai)։ De la — d'or, d'argent։ || 3. (ընդ.) Բաւք։ Ce sujet est une — féconde de beautés poétiques։ || 4. Անան

Digitized by Google

(պատերազմի)· Ս· Նաւագ· լուծ՛: Mettre le feu à une —· Éventer la —· 1· Ի գերեւ հանել, անգործ առնել զանգան: ‖ 2· (փոխ· և ընդ·) Ի վեր հանել, յայտնել (զգաղտնի խորհուրդս)· ի վերայ կալ (գաւառամեանսերեանն)· c. **Mine** (մին՛) ե· իգ· Հին չափ ինչ առաքաւորեան [capacité] որ էր կէս քառասուն [setier]· *կիսաքառասուն·

D. **Mine** (մին՛) ե· իգ· Դատհկան ինչ արծաթի որ առ Յոյնս արժէր հարիւր դրամ՝ [drachme], իսկ առ Եբրայեցիս՝ երեսերիւր և քառասուն· Մնաս· Une — attique, hébraïque·

Miner (մինէ) բ· ն· 1· Ականի հատանել· — un bastion· ‖ 2· փորել յատկ· L'eau mine la pierre· ‖ 3· (փոխ·) Աշխել, ծերբել, ապառել առ առիկաս առիկաս· Cette maladie, le chagrin le mine·

Minerai (մինէ՛ր) ե· ար· Նիւթ յորում գտանի մետաղ ինչ· անգործ մետաղ· քարայական նիւթ· Du — de fer. Laver, écraser, broyer, fondre le —·

Minéral (մինէռալ) ե· ար· Հրէական նիւթ ի ներքոյ կամ վերեւագր երկրի (որպիսի են մետաղք, քարինք, ազք, և այլն)· Ս· բրածոյք· Ս· հանածոյք· Ս· հանք· Les minéraux et les végétaux·

=—, ale· ած· Հրէական· Ս· հանածոյ· Ս· քանաքային· Sel, charbon —· Le règne —· Ս· հանածոյական թագաւորութիւն· Eau minérale· Ս· հանածոյական ջուր· *քանաջուր·

Minéralisateur (մինէռալիզատէօր) ե· ար· Ած՝ որ զմետաղ շրջէ ի հանածոյս·

Minéralisation (մինէռալիզասիօն) ե· իգ· Շրջումն հերքատրանաց մետաղաց ի հանածոյս·

Minéraliser (մինէռալիզէ) բ· ն· փոխել, շրջել զհերքատրանս մետաղաց ի հանածոյս·

Minéralogie (մինէռալոժի) ե· իգ· Ած՝ ան բնական պատմութիւնն որ ճառէ զհանածոյից· *հանածոյաբանութիւն·

Minéralogique (մինէռալոժիք) ած· Պատշաճեալ ի հանածոյաբանութիւն· *հանածոյական· Carte —·

Minéralogiste (մինէռալոժիսթ) ե· ար· Տեղեակ հանածոյաբանութեան· *հանածոյագէտ·

Minerve (մինէռվ) յտ· ած· իգ· Դիցուհի իմաստութեան (ըստ առասպելից Հռոմայեցւոց)· Աթենաս· L'oiseau de Minerve. Բուէն· բուիճան· գիշերատես· (որ և Chouette)·

=ե· իգ· Գլուխ· ուղեղ· միտք· (ընդ·)· Il a tiré cela de sa —· [ատիկ· (ընդ·)·

Minet, ette (մինէ, էթ) ե· կտրիճ կատաւ· *կատաղի·

A. **Mineur** (մինէօր) ե· ար· 1· Որ հատանէ կամ պեղէ զբաւս առ ի հանելոյ սպասաւոր զքրէականն նիւթս· *բանուոր հատս· ‖ 2· Ականահատ· Ս· հանդիպաւոր· լուծ՛ր (ապէրչ)·

B. **Mineur, eure** (մինէօր, էօր՛) ած· համեմատական· 1· փոքր· փոքրագոյն· Ասիա Ալեհ ի բանան L'Asie Mineure. փոքր Ասիա· (ապահմանեան կողմն Ասիոյ)· Les quatre ordres mineurs, կամ գոյականաբար Les quatre mineurs. Չորեքին փոքր եկեղեցական աստիճանք, որ են դռնապանութիւն, ընթերցողութիւն, երգիչեցութիւն և չաշխնկալութիւն· Excommunication mineure. փոքրագոյն բանադրանք· Frères mineurs. կոչ՛ ի միաբանակից հռոմայեցւոց ի սրբոյն Փրանկիսկոսէ Ասիսացւոյ· կրօնաւոր հղբարք· չուանաւորք· չուանագօտիք· (որ և Cordeliers)· Ton կամ mode —· փոքրագոյն սոլորակ, եղանակ· (ըստ երաժշտից)· ‖ 2· Չև հասեալ յօրինաւոր չափ հասակին· կրտսեր· *անչափահասակ· Enfant —· Ս· Émanciper une mineure·

=ե· իգ· 1· փոքրագոյն յատաչնագրութիւն կամ հատ խոզաստութիւն հատաքաղաքանութեան [syllogisme]· ‖ 2· Աստուածաբանական մեկնաստուած·

Miniature (մինիատիւր) ե· իգ· 1· Նկարչութիւն մանր կիսաստուածով կամ գծիւք և ներքոյ երանգաց· *մանրանկարչութիւն· La — se fait sur le vélin, sur l'ivoire. Peintre en —· *Մանրանկարիչ· ‖ 2· *Մանրանկար· *կիսաստուածանկար· Voilà une jolie —· ‖ 3· (փոխ·) փոքրիկ և սիրուն ինչ· *մանրանկար· L'oiseau-mouche est une charmante —· ‖ 4· (փոխ·) փոքրիկ ինչ· Ce ruisseau est un torrent en —· Այս վտակ հեղեղ իմն է մանր օրինակաւ· Il a donné une description en — de toutes les parties du globe. Նկարագրեաց մանրանկարս յօրինուածով զամենայն մասունս երկրագնդիս·

Miniaturiste (մինիատիւրիսթ) ե· ար· *Մանրանկարիչ· *կիսաստուածանկարիչ·

Minier, ière (մինիէ, էր) ած· *Հանքային· Des gisements miniers. L'industrie minière·

Minière (մինիէր) ե· իգ· Հող, աւազ կամ քար ուստի հատանի նիւթ ինչ հրատհալելի կամ քրէական. բուք· — d'or·

Minimâ (à) (ա մինիմա) ած· ած· Ի փոքրագունէ· ի նուազագունէ· (ըստ իրաւագիտաց)·

Minime (մինիմ՛) ած· 1· փոքր յոյժ· գոյշ· Objet d'une valeur —· ‖ †2· Թուխ մանչիմպազոյն [marron]·

=ե· ար· Վանական ի կարգէ սրբոյն Փրանկիսկեան Պաւլոյեցւոց· կրտսերագոյն· [տսի Blanche)·

=ե· իգ· Խաղ ինչ երաժշտութեան· ապիտակ· (Ա·յժմ

Minimum (մինիմ՛) ե· ար· 1· փոքրագոյն տատճան յոր մերթի իցէ իջուցանել կամ վերածել զքանակութիւն ինչ (ըստ չափագիտաց)· փոքրագոյնն· (Զափագոյնք տան ի յոչնականն minima, այլ ի հատարակաց խօսս տանի է les minimums)· ‖ 2· Նուազագոյն կամ փոքրագոյն գումար դրամոյ· նուազագոյնն· ‖ 3· Նուազագոյն, թեթեւագոյն պատիժ (յանցանաց)· նուազագոյնն· On lui appliqua le — de la peine·

Ministère (մինիսթէր) ե· ար· 1· Պաշտօն· պատասխանութիւն· պատաս· գործ· Il avait exercé les plus vils ministères· ‖ 2· Պաշտօն· Remplir les devoirs de son —· կատարել զպարտս իւրոյ պաշտամանն· Le — des autels, le saint —, կամ լոկ le —· Պաշտօն սեղանոյ· քահանայութիւն· ‖ 3· Միջնորդութիւն· ձեռն· Je vous offre en cela mon —· Les miracles que Dieu faisait par son —· Աքանչելիք, նշանք զոր գործէր Աստուած նովաւ կամ ի ձեռն նորա· ‖ 4· Պատս պաշտօնէի Տէրութեան· պաշտօնէութիւն· ‖ 5· Ժամանակ պաշտամանն, պաշտօնէութեան· պաշտօնէութիւն· Le — du cardinal de Richelieu· ‖ 6· *Պաշտօնատուն· *պաշտօնատուն· Je vais au — de la marine· ‖ 7· Խումբ պաշտօնէից Տէրութեան· պաշտօնէից· պաշտօնէութիւն· Le — a donné sa démission·

Ministériel, elle (մինիսթէրիէլ, էլ՛) ած· 1· Պաշտօնէական (թագաւորի, շրջապատականն)· ‖ 2· կատարելից պաշտօնէից Տէրութեան· պաշտօնէական· Le parti —· Ցայս միտս վերի և իրր ե· ար· C'est un —·

Ministériellement (մինիսթէրիէլման) ծ· Պաշտօնէական պայմանաւ, օրինակաւ· *պաշտօնէաբար·

Ministre (մինիսթր) ե· ար· 1· Պաշտօնեայ· ապատատար· Être le — des volontés d'autrui. կամակատար, հաճոյակատար լինել ումեք· ‖ 2· Պաշտօնեայ (Աստուծոյ)· քահանայ· Les ministres du Seigneur, de J.-C., de l'Évangile, de la religion, des autels. Les ministres saints·

Digitized by Google

|| 3. Գաշտօնեայ (բոզդաքահանաց). քարոզիչ: || 4. Գաշտօնեայ (Տէրութեան). Հազարապետ: Le — de l'intérieur. Premier —. Գաշտօնեայ արուեստ յանձն է վարչութիւն համօրէն աշխարհին. մեծ հազարապետ. *նախապաշտօնեայ. պատ վերի: || 5. Դեսպան (Տէրութեան): — plénipotentiaire. *Լիազօր դեսպան:

Minium (մինիօմ) ե. ս. Կապար մխացեալ ընդ թթուածնի. կարմիր թթուածնատ [oxyde] կապարոյ. արհեստ. կարմրագիզ. ներկ-յին: Pline et Galien appelaient cinabre le —:

† **Minnesinger** (մինն-էզինկեր) ե. ս. *Ասիրերգակ բանաստեղծ Գերմանացոց յ'ժԲ–ԺԴ դարս:

Minois (մինուա) ե. ս. † 1. Երեսք. (առաջեալ ընդ խաղ կամ աղաչանաւք): || 2. Աիրուն երեսք կամ գէմք (ազգչկան). (ընդ.): Cette jeune fille a un joli —:

Minon (մինո) ե. ս. Անուն որով մեծ կոչին կատուայք և մանկունք զկատուս. կո՛ւզ կո՛ւզ. էօ էօ. էօ-էօ էօ-էօ:

Minoratif (մինորատիֆ) ած. ս. Որ լուծանէ կամ արբէ մեղմով զորովայնն (գէղ). մեղմ արբազդիչ: Ա. արի եւս իբր ե. ս. La casse est un —:

Minorité (մինորիթէ) ե. էից. 1. *Անչափահասութիւն. փոքրկութիւն. կրտսերութիւն: || 2. Ընտրազգին թիւ. սակաւաւորք մեծաց, կողմն. սակաւաւորութիւն. *փոքրամեծամութիւն: La — des voix, des suffrages, des votants:

Minot (մինո) ե. ս. Հին չափ հին ընդունակութեան որ տանէր զքառորդ մեծի քահանի [setier]:

† **Minotaure** (մինոթոր) ե. ս. 1. Խառնագազանի ինչ առասպելեալ՝ կէս մարդ և կէս ցուլ, որ բնակէր ի բանդին Կրետէի և ապանաւ ի Թեսէոսէ. Մինոտաւրոս ցուլ. *Մինոտաւրոս: || 2. Անուն համաստեղութեանց Աղեղնաւորին [Sagittaire] և Յուշկապարկին [Centaure]:

Minuit (մինուի) ե. ս. Հասարակ գիշեր. հասարակածի, մէջ գիշերոյ. մինչագիշեր. (տե. կէս գիշեր): Allez vous coucher, il est —. En plein — . À — et demi. (տե. կէս գիշերը կէս ժամ անցած):

Minuscule (մինուսքիւլ) ած. Մանր (նշանագիր):
= ե. էից. Մանր նշանագիր:

A. **Minute** (մինիւթ) ե. էից. 1. Վայրկեանորոց մեծութեան ժամու. վայրկեան. րոպէ: La — contient soixante secondes. Une — et demie. Une demi- —. Compter les minutes. Համարել զվայրկեանս (առ անձկութեան): || 2. Փոքր ինչ, ոտ. ինչ ժամանակ. վայրկեան ժամանակի: Je reviens dans une —: || 3. Վայրկեանորոց մեծութեան աստիճանի բանաստեղծի. մանրասանութ:

B. **Minute** (մինիւթ) ե. էից. 1. Մանր նշանագիր: || 2. Առաջին գրութիւն կամ օրինակ. նախագիծ օրինակի. նախագիծ. (տե. առաջին ձեռք): Faire la — d'une lettre: || 3. Բնագիր: La — de ce contrat est chez le notaire un tel:

Minuter (մինիւթէ) բ. ն. 1. Գրել զնախագիծն: || 2. (ենթ. և ընդ.) Խորհիլ ինչ ետ ի կատարել վազվզուզակի. (խօսք): Il minute son départ, sa retraite:

Minutie (մինիւսի) ե. էից. Մանուկք. գոյզն իրք: Il ne faut pas s'arrêter à des minuties:

Minutieusement (մինիւսիէզման) ս. Մանր. մանրակրկիտ խնամով: Relever — les fautes d'un ouvrage:

Minutieux, euse (մինիւսիօ, իօզ) ած. 1. Մանրախոյզ. Ներքնախնդիր: Homme, esprit —: || 2. Մանրակրկիտ (խուզարկութիւն, խնամ):

† **Minyanthe** (մինիանթ) ե. ս. տես Ménianthe.

Mioche (միօշ) ե. ս. Մանուկ փոքրիկ. (ահ.):

Mi-parti, ie (մի-բառթի) ած. 1. Կազմեալ յերկուց տասառաւ այլ անհաւասար մասանց. *Երկմասնեայ: Robe mi-partie de blanc et de noir. Պարեգօտ կէս ի սպիտակ և կէս ի սեւ: || 2. Բաժանեալ յերկուս տասառաւ մասունս. կէս ի կէս. երկձեղքեալ. *Կիսաւեալ: L'opinion est mi-partie, Les avis sont mi-partis. Ցերկուս բաժանեալ են կարծիքք:

Miquelet (միքելէ) ե. ս. 1. Ցերեւզական սպանիացի (ի Պիւռենեան լերինս): || 2. Թիկնապահ (կուսակալաց [capitaine général] սպանիացոց):

Mirabelle (միռաբէլ) ե. էից. Ազգ ինչ մանր, բոլորչի և դեղին սալորոյ:

Miracle (միռաքլ) ե. ս. Աքանչելիք. զարմանալիք. զարմանք. նշան. արուեստ. հրաշք: Faux —. Opérer des miracles. Il a échappé à la mort comme par —. Cour des Miracles. Տեղի ինչ ի Պարիս քաղաքի ուր ժողովէին մուրացիկք. Աքանչելեաց գործիք: C'est un — de vous voir. Նշանաւոր բան է առնուլ զձեզ. (ընդ.): Faire des miracles, faire —. Յաղթել աքանչելապէս. գործ երեւելի ցուցանել. (ընդ.): Cela se peut sans —. Դիւրին է գործդ. (ընդ.):
= À —. տե. ած. Աքանչելապէս. կարի բարւոք. (խոսք):

Miraculeusement (միռաքիւլէզման) ս. Աքանչելագործ. աքանչելապէս: Cet homme échappa — du naufrage:

Miraculeux, euse (միռաքիւլիօ, իօզ) ած. 1. Աքանչելի (իրք, փրկութիւն, տպաւորութիւն): || 2. Աքանչելի. զարմանալի. հիանալի. հրաշալի: Ouvrage —:

Mirage (միռաժ) ե. ս. 1. *Կրկնաերեւոյթ: Dans la basse Égypte, le phénomène du — donne souvent à une plaine de sable l'apparence d'une grande étendue d'eau: || 2. (ենթ.) Պատրանք. խաբէութիւն: Cette espérance n'était qu'un —:

Miramolin (միռամոլին) ե. ս. Անուն ամիրապետաց կամ խալիփայից Աքարացւոց (ըստ մահմետականաց Եւրոպացւոց ի Պիզին դարս). ամիրալմուշէին:

† **Mirauder** (միռոտէ) բ. ն. տես †Miroder.

Mire (միռ') ե. էից. Կամակ ի ծայր հրացանի կամ գնդըմնկեցի առ ի դիտել զնպատակն: Prendre sa —. Ուղղել զդիզանկեցին կամ զհրազանօքն ի նպատակի. Point de —. 1. Կէտ յոր դիտէ ոք առ ի ձգել զգնին. նպատակ: || 2. (ենթ.) Կէտ նպատակի. նպատակ: Cette dignité est le point de — de beaucoup d'ambitieux:

Miré (միռե) ած. ս. Sanglier —. Վարազ ծերացեալ՝ որոյ ժանիք ի ներքս շրջեալ են. *Ներքսահայեաց ժանիոք:

Mirer (միռե) բ. ն. 1. Հայել ուշի ուշով. (խոսք): — des œufs. Դիտել զձուս ի լոյսն կամ առ ի տեսանել թե խիւծն գտալոյք: || 2. Դիտել, նշանառել (զնպատակն). ուղղել: — le but, son gibier. — un emploi. (ենթ. և ընդ.) Ակն գնել պաշտաման խնդր:
= Se —. բ. ս. 1. Հայել ընդ երեսս իւր (ի հայելւոջ, ի ջուրս): || 2. (ենթ. և ընդ.) Գիշատել (ընդ մեծութիւնս կամ ընդ գործս իւր). պարծանալ. զուտաբանանալ:

Mirifique (միրիֆիք) ած. Աքանչելի. (առի ընդ խաղ կամ հնդանօրէն): [պճնասէր. (ընդ.):

Mirliflore (միրլիֆլոր) ե. ս. Երբեսասպրդ պզտիկ.

Mirliton (միրլիթոն) ե. ս. Նզոյշնակ որինդ ինչ մանկանց. *Առնապարինդ:

Mirmidon (միրմիդոն) ե. ս. տես Myrmidon.

Digitized by Google

† **Mirmillon** (պ-պլի) ի. ա. Ա.ղբ ինչ ասա-կերա-մնալոց [gladiateur] Հա-ավմայեցւոց։

† **Miroder** (պ-օ-) բ. ն. Ջարգ-ալել. պատռ-ել։

Miroir (պ-ա-) ի. ա. 1. Հայելի։ — de toilette, de poche. Se regarder dans un —. Consulter le կամ son —. (փոխ.) Հայել ընդ երես իւր ի հայել-ս։ ‖ 2. Հայելի։ Ce parquet est un —. Ce ruisseau lui offrait le — de ses eaux։ ‖ 3. (փոխ.) Հայելի։ Les yeux sont le — de l'âme. Cet homme est un — de patience. Հայելի կամ օրինակ համբերութեան է այդ։ ‖ 4. փայլ ապակեայ՝ ուր նկարք փղքրիկ հայելիս բազա-մին՝ զոր դնեն որոգեք յատ-կաւ առ ի ձգել զիա-չուն. Հայելի։ Prendre des alouettes au —։ ‖ 5. Շրջանակ ապակեայ ի խնդս դռան՝ ուր դնին ապրանքս վաճառելոյ կամ պատկեր դառան. Հայելի։ (Ա.յժմ ասի Tableau)։ [ցիկ Հայելի։ — ardent. Հայելի ապակեղէն կամ մետաղեայ. *ապրե-

Miroitant, ante (պ-ա-տ-, -նդ) ած. *Ցոլ-ցիկ իբրև զՀայելի։ Une surface miroitante։

Miroité, ée (պ-ա-տ-) ած. † 1. Նմանն Հայել-ոյ։ ‖ 2. *Գալարուն (երիվար)։

Miroitement (պ-ա-տ-մ) ի. ա. Ցոլացումն։

Miroiter (պ-ա-տ-) բ. ն. Ցոլանալ։ Les flots légèrement agités miroitaient au soleil։ [թիւն։

Miroiterie (պ-ա-տ-) ի. եղ. *Հայել-ավաճառա-

Miroitier, † ière (պ-ա-տ-, եր) ի. *Հայել-գործ. *Հայել-ավաճառ։

Miroton (պ-օ-) ի. ա. Կերակուր ի շերտից մոց եղևն միանգամ եփելոց, զոր Հանդերձեն պէտս օրի-նակի։

Misaine (պ-ն') ի. եղ. 1. Կայմ յատակոգմեան նաւի. *առ-ակայմ։ ‖ 2. Ա.առագաստ առ-ակայմի։

Misanthrope (պ-ն-օ-) ի. ա. 1. Մարդատեաց։ Timon d'Athènes était un véritable —. Le Misanthrope, comédie de Molière։ ‖ 2. Ա.յր ներհակաբար՝ ատելոց ընդ-կերութեան մարդկան. մարդատեաց։ C'est un —։

= ած. Մարդատեաց. մարդատեցեկ։ Esprit —։

Misanthropie (պ-ն-օ-) ի. եղ. 1. Մարդատեց-եկ բարոյ-ք. մարդատեցու-թիւն։ ‖ 2. Ատելի զընկերակա-թիւն մարդկան. մարդատեցու-թիւն։

Misanthropique (պ-ն-օ-) ած. Մարդատեց-եկ. մարդատեաց։ Réflexion, chagrin —։

Miscellanea, Miscellanées (պ-ս-ն-, պ-ս-ն-) ի. ա. յ. Ժողովածոյք զանազան գիտնա-կան կամ մատենագրական գրուածոց. խառնուրդք։ (Ա-վերադրար ասի Mélanges)։

Mischna (պ-) ի. եղ. Ժողովածոյք աւանդու-թեանց բարեպաշտաց ի Մովսիսէ Հետէ։

Miscibilité (պ-ս-բ-դ) ի. եղ. Լինելն խառնելի. խառնականու-թիւն։ La — des métaux։

Miscible (պ-ս-) ած. Խառնելի. խառնական։ L'huile n'est point — avec l'eau։

Mise (պ-) ի. եղ. 1. Ա.ծանի եդեալ յԱրձակրու-թեան վաճառականու-թեան կամ ի խաղս. **եդած։ Retirer sa —. Doubler sa —։ ‖ 2. Գին առեալ յատ-կէն։ Ma — a couvert la sienne։ ‖ 3. Ծախք. (տ.)։ La — excède la recette։ ‖ 4. Լինելն (արձակի-ոյ կամ դրամոյ) յարդուն. *ընդ-ացական-ու-թիւն։ Ces espèces-là ne sont plus de —. (այլ. Ա.յդ դրամներդ այսուհետև չեն անցնիր)։ Cet homme est de —. (փոխ. և ընդ.) Ա.յր բարեկիրթ է։ Cette excuse n'est pas de —. (փոխ. և ընդ.) Չէ ինչ ընդու-

նելի անմիջապ-ու-թեանդ։ ‖ 5. Դնելն. Հաստատելն։ — en possession. Հաստատելն զոք ի տոհմ-ածի։ — en accusation. Ա.րկանելն զոք ընդ տրհաստատնու-թեամբ։ — en liberté. Ա.րձակելն յարգաստու-թիւն զամբաստանեալն։ — en état de siège. Դնելն ի պաշարմանի վիճակի։ — en vente. Հանելն, դնելն ի վաճառս. *վաճառապ-ու-թիւն։ — hors. կանխաս տուեալ կամ արարեալ ծախք։ — en scène. Հանդերձանք ներկայացման թատերախաղ-ս։ — à l'eau d'un bâtiment. Իջուցանելն, արկանելն ի ծով զնաւ նո-բահաս-ս։ ‖ 6. Օրինակ զգենլոյ։ Avoir une — décente. Զգենուլ վայել-ս, վայել չափս։

Misérable (պ-ա-) ած. 1. Ողորմելի. ազգալ. հզիւրելի. (այլ. խեղճ. խղճալի)։ Il mène une vie, il a une existence bien —. Son sort est —. Faire une fin —. տես ի Fin, A. 2. ‖ 2. Ա.րժանի ազգրմնու-թեան. ազգրմելի։ Misérables humains։ ‖ 3. Ա.րժանի արհամարհանաց և ա-տելու-թեան. ազգրմելի. ապիրատ։ Il faut être bien — pour faire une telle action։ ‖ 4. Ողորմելի. յոռի. ան-պիտան. (այլ. խեղճ)։ Un auteur —. Il a fait un discours —։

= ի. Ողորմելի. տառապեալ. (այլ. խղճալի)։ Assister, secourir les misérables. C'est un —. Վ.աստչութիւր ազ է։ C'est une —. Վ.առաքինդիր, խառնապնաց է կին։

Misérablement (պ-ա-) ած. 1. Ողորմելա-բար, *հիքապար (կեալ). չարաչար (մեռանիլ)։ ‖ 2. Ցո-ռապէս (գրել)։

Misère (պ-) ի. եղ. 1. Հիքու-թիւն. տառապանք. խորտանք. (այլ. խեղճու-թիւն)։ Grande, profonde —. Il est tombé, plongé dans la —. Être sensible aux misères d'autrui։ ‖ 2. Չքաւորու-թիւն. անընչու-թիւն. աղքատու-թիւն։ Il est mort de faim et de —. Mal de —. տես Pellagre։ ‖ 3. Նեղու-թիւն. վիշտ։ C'est une grande — que les procès. Collier de —. (փոխ. և ընդ.) տես ի Collier, 5. Faire des misères. Վ.շտացուցանել զոք. (ընդ.)։ ‖ 4. Մեռանիք. գոյն իրք։ Il s'est fâché pour une —։

— Lit de —. տես ի Lit, 1.

Miséréré (պ-ե-) ի. ա. 1. Սաղմոս յիսնե-րորդ. առաջնաբարդ, որոյ սկիզբն է. "Ողորմեա ինձ, Ա.ստուած"։ Dire un —, le —։ ‖ 2. տես Ileus.

Miséricorde (պ-ե-ր) ի. եղ. 1. Ողորմու-թիւն. գու-թ. գթա-թիւն։ La — de Dieu à la fin s'est lassée. Un homme sans —. Ա.յր անողորմ, անգութ։ ‖ 2. Նե-րում, թո-ղու-թիւն յանցանաց. գթա-թիւն։ Implorer la — du prince. Faire —. Se remettre, s'abandonner à la — de quelqu'un. Ա.պաւանի լինել ի գթա-թիւն ումեք։ ‖ † 3. Երկրորդ կեւրակէ յետ Զատկին։

— Ancre de —. Մայր խարիսխ նաւու. (այժմ ասի Maîtresse ancre)։

— Այդ։ զարմանի հանգիպիդ գրգռութիւնդ ի յոտ. Ողոր-մի՛ծ Ա.ստուած. Տէր, ազգրմեա։ Miséricorde! il va se tuer, s'il fait cela. À l'aide, miséricorde! Օգնեցէք, ազգ-մեցարուք։

Miséricordieusement (պ-ե-ր-ե-մ) մ. Ողորմու-թեամբ. գթա-ով։ Dieu reçoit — les pécheurs qui reviennent à lui։

Miséricordieux, euse (պ-ե-ր-ե-, եզ) ած. Ողորմած։ Dieu est clément et —. Գթած կամ բա-րերար-ութ և ազգրմած է Ա.ստուած։

= ի. ա. Ողորմած։ L'Évangile dit: Bienheureux sont les —, car ils obtiendront miséricorde։

Digitized by Google

Miss (ֆ·) ֆ· ի֊ Օրիորդ· (ՀԱնգլիա)։

Missel (ֆ·ել) ֆ· ս֊ Պատարագամատոյց· Ս· խորհրդատետր։ — romain։

Mission (ֆ·իօն) ֆ· իդ· 1· Իշխանութիւն առնուլ սահման գործելոյ ինչ· առաքումն· պատգամաւորութիւն։ Il a reçu sa —· Avez-vous — pour parler, pour agir ainsi? Il a mal rempli sa —։ ‖ 2· Գործակցութիւն Աւետարանի· առաքելութիւն։ Il a demandé la — de son supérieur։ ‖ 3· Հրաւիրակք քրիստոնեական հաւատոց· քարոզք· առաքեալք։ On envoya une — dans les Indes։ ‖ 4· Գործութիւնք և ճառք զկրօնից, զոր խօսին քարոզչքն կամ առաքեալք· առաքելութիւն։ La — a duré deux mois։ ‖ 5· Վանք Հայոցն Աւետարանչութեան կամ Լազարեանց։ Il est allé à la Mission։ [բնակիք։

— Pères de la Mission. Հարք Աւետարանչութեան· Լազարեանք։

— Prêtres des Missions étrangères. Միաբանութիւն աշխարհիկ քահանայից որ երթան քարոզել զԱւետարանն ի հեդիկս։

Missionnaire (ֆ·իսիոներ) ֆ· ս֊ Գահանայ առաքեալ ի քարոզութիւն· հրաւիրակ հաւատոց· քարոզիչ։ Les missionnaires ont été souvent martyrs։

Missive (ֆ·իվ) ած· իդ· Ցղեալ (թուղթ, նամակ)։ Lettre —։ [longue —։

= ֆ· իդ· Թուղթ· նամակ· (ընդ·)։ Il m'a écrit une

Mistigri (ֆ·տիկրի) ֆ· ս֊ †1· Կատու· (ընդ·)։ — a pris une souris։ ‖ 2· Սպասեակ առաւօտեան [valet de trèfle] (ի խաղս ինչ քարտիսի)· ըղձալի պատիւ։

Mistral (ֆ·տրալ) ֆ· ս֊ Հզօր հիւսիսային արևմտեան (ի Միջերկրական ծովս)։ (Ասի և Maëstral)։

Mistriss (ֆ·տրիս· ըստ անգլիականին Mistress, ֆ·իս) ֆ· իդ· Կին տարամիտ· առնական· (ՀԱնգլիա)։

Mitaine (ֆ·իթն') ֆ· իդ· 1· Թաթիպան յորում է մի եւթի բաժանուածն վառն բուժիչ։ ‖ 2· Թաթիպան կանանց որ ծածկէ զկէս մասն ձեռքին և թազու ի բաց զմատունս։

— յե· (ֆ·իթ· և ընդ·) Զգալ չուքիւն։ On ne peut toucher à cela qu'avec des mitaines։

Mite (ֆ·իթ) ֆ· իդ· 1· Մանր ուանիճ (պանրոյ, ալեր, դգեստուց)։ ‖ †2· Ոչինչ (Թուշնոց)։

Mithra (ֆիթ·ռա) յդ· ան· ս֊ Միհր աստուած· արեգական· (ըստ Պարսից)։ Le culte de Mithra։

Mithridate (ֆիթ·իտատ) ֆ· ս֊ Միհրդատեան անդեղոյ կամ գեղիապ· Ս· միթռիտիսա։ Prendre du —. Vendeur de —· 1· Բժիշկ խարեբայ։ ‖ 2· (ֆ·իթ· և ընդ·) Աչք որ խաղանայ բազում ինչ և ոչինչ առնէ· մեծաձայն։

Mitigation (ֆ·իթիկասիօն) ֆ· իդ· Մեղմացուցանելն· ամոքումն։ La — des peines։

Mitiger (ֆ·իթիժե) բ· ն· Մեղմացուցանել· ամոքել։ — une règle trop austère, une loi, une proposition։

A. **Miton** (ֆ·իթօն) ֆ· ս֊ Գահոպանակ գաստակի կամ ծղոց [avant-bras] կանանց ի մուշտակէ, յասրոյ, ի մետաքսէ։

†B. **Miton** (ֆ·իթօն) ֆ· ս֊ Մէջ հացի· Ս· հացմիջուկ։ Onguent — mitaine. 1· (ֆ·իթ· և ընդ·) Գեղ անօգուտս և անիմաստակաց։ ‖ 2· Զուր հնարք· անօգուտս հայիմայիանք։

Mitonner (ֆ·իթոնե) բ· ն· Ցերեկոյ եփել հացի յոտգանակի, ի թանի։ Le potage mitonne. Faire — la soupe։

= բ· ն· †1· Մեղմ եփել։ ‖ 2· (ֆ·իթ· և ընդ·) Գործել ճարտարութեամբ զմիտս ուրուք՝ յուսով օգտի կամ շահու իրիք։ C'est un homme qui peut leur être utile, ils le mitonnent avec soin։ ‖ 3· (ֆ·իթ· և ընդ·) Մեղմ պատրաստել, հանգերձել։ — une affaire։ ‖ 4· Գործանել զոք խնամով· փայփայել· գրգռել գգուել։ Il aime qu'on le mitonne։

= Se —· բ· ա· 1· Մեղմ եփիլ (թանիի)։ ‖ 2· (ֆ·իթ·) Գրգռիլ և գգուիլ· խնդրել զանձին գիւր։

Mitoyen, enne (ֆ·իթուայեն, ենն') ած· 1· Միջին։ Puits, fossé —. Mur —. Միջնատ։ Haie mitoyenne. Միջնացանկ։ ‖ 2· (ֆ·իթ·) Որ ի միջի կայ երկուց ծայրից կամ հակառակաց· միջին։ La bourgeoisie formait un état — entre la noblesse et le peuple։

Mitoyenneté (ֆ·իթուայէնէ) ֆ· իդ· Միջինն լինել (որմոյ, ջրհորոյ)։

Mitrailiade (ֆ·իթրայադ) ֆ· իդ· Աբեհաւութիւն բազում թնդանօթաց լցելոց կատարովք երկաթոյ։

Mitraille (ֆ·իթրայ) ֆ· իդ· 1· Երկաթք, զոյնիք հնացեալք· (ւկ·)։ ‖ 2· Գնդեակ դրամկանիք· (ընդ·)։ ‖ 3· կատարք երկաթոյ որովք լցուն զգնդակիկեցս կամ գնդակնօթս· *քարտիճ։ Un canon chargé à — կամ de —. Tirer à —։

Mitrailler (ֆ·իթրայե) բ· ն· և ն· Աբեհակել թնդանօթս լցեալս երկաթի կատարովք։

Mitrailleuse (ֆ·իթրայէօզ) ֆ· իդ· *Թնդանօթ ինչ արեհակելոյ արագ արագ երկաթեայ կատարս· *խորամանկիկ։

Mitre (ֆ·իթր) ֆ· իդ· 1· Գլխակապիչ նախնի Գաբակ և Լիւդացւոց· արտախուշակ· խոյր· մխոյ։ ‖ 2· խոյր, թագ (եպիսկոպոսի)· միտր։ Officier avec la — et la crosse։

Mitré, ée (ֆ·իթրե) ած· Որ գնէ խոյր կամ թագ ի գլուխ (արքայ)· *խուրասար։ Abbé crossé et —։

Mitron (ֆ·իթրոն) ֆ· ս֊ Մանուկ հացագործի· (ոչ·)։

Mixte (ֆ·իքսթ) ած· խառնեալ· խառնուածոյ· խառն։ Corps —. Gouvernement —. խառն վարչութիւն։ Train —. խառն կառաւորմ, (այսինքն կառաւորմ կազմեալ յառաջին, յերկրորդ և յերրորդ դասուց)։ Nombre —. խառն թիւ· (ըստ թուաբանիցն)։ [ասոյց)։

= ֆ· ս֊ խառն, խառնուածոյ միջակին· (ըստ բնագէտ֊

Mixtiligne (ֆ·իքսթիլինէ) ած· Աւազաձեալ միաստիճ յուղիղ գծից և միաստիճ ի կոր գծից (ըստ երկրաչափից)· *խառնագիծ։ [(գիշոյց)։

Mixtion (ֆ·իքսթիօն) ֆ· իդ· խառնուածն, խառնուածոյ

Mixtionner (ֆ·իքսթիօնե) բ· ն· խառնել (ի գինի) գեղ ինչ յատ։ — du vin, un breuvage։

Mixture (ֆ·իքսթիւռ) ֆ· իդ· Գեղ ջրի կազմեալ խառնուածոյ ալր և այլ նմանից· խառնագեղ։

Mnémonique (ծնէմոնիք) ֆ· իդ· Յուսալն արուեստական յիշողութեան· *միտմնուքիւն։

= ած· *Միտմնական։ Art, opération —։

† **Mnémosyne** (ծնէմոզին') յդ· ան· իդ· Դիցուհի ուշիմոյ մտից Մուսայից· Միտմնիկն· *ցուշուհի։

Mnémotechnie (ծնէմոթէքնի) ֆ· իդ· տես Mnémonique, ֆ· իդ· [monique, ած·

Mnémotechnique (ծնէմոթէքնիք) ած· տես Mné-

Mobile (մոպիլ') ած· 1· Շարժուն· շարժական։ La surface — des eaux. Fêtes mobiles. Շարժական տօնք, որպիսիք են Զատիկն, Համբարձումն, Հոգեգալուստ։ Troupes mobiles. Շարժուն խումբք զօրաց։ Garde —. Շարժուն պարեկապան զօրք։ ‖ 2· փոփոխական· յիշողութիւն· յողդողդ։ Caractère, esprit —։

= ֆ· ս֊ 1· Շարժական միտքին։ Tout — qui se meut dans un cercle։ ‖ 2· Շարժիչ զօրութիւն։ L'eau est le

Digitized by Google

— de cette machine : (Աշխ՝ ամբողջապէս ասի Moteur) : Premier — . (փոխ.) Շարժիչ . դրդիչ . յորդորիչ : Un tel est le premier — de cette conjuration : || 2. (փոխ.) *Շարժառիթ : La gloire est le — de grandes actions : || 4. Զօրական ի գնդէ շարժուն պարեկապահաց :

= ե. խ. Շարժուն պարեկապահ զօրք :

Mobiliaire (մոպիլիէր) ած. տես Mobilier, ière.

Mobilier, lère (մոպիլիէ, լիէր) ած. Շարժուն կամ շարժական առարկաներց. *կարասիական : Richesse mobilière. Saisie mobilière. Գրաւումն շարժական ընչից կամ կարասեաց ուրուք : Vente mobilière. Վաճառումն շարժական ընչից կամ կարասեաց ուրուք : Héritier — . Ժառանգ շարժական ընչից կամ կարասեաց ուրուք : Crédit — . *Կարասիական վարկ :

= ե. ս. Շարժուն, շարժական, զեռուն ինչք . բառնալի . կահ և կարասի . ապրանք : Il a un fort beau — :

Mobilisable (մոպիլիզապլ) ած. Զոր միտքի է շարժուն առնել : Une partie de la garde nationale était — :

Mobilisation (մոպիլիզասիո) ե. խ. 1. տես Ameublissement, 1. || 2. Ազնելն շարժուն (զինուորական զօրս) :

Mobiliser (մոպիլիզե) բ. ն. 1. տես Ameublir, 1. || 2. Շարժուն գործել կամ ի պատերազմ հանել (զինուորական զօրս) : || 3. Ի պատերազմ հանել (զբանակ զօրաց) :

Mobilité (մոպիլիթե) ե. խ. 1. *Շարժունութիւն . շարժականութիւն : La — du mercure : || 2. Յոզդոզդումն . անհաստատութիւն : La — des choses humaines :

Mocassin (մոքասէն) ե. ս. Մոյկ [chaussure] վայրենեաց հիւսածոյ ներգին Ամերիկայ ի մորթոյ անասնոց :

Modale (մոդալ) ած. խ. Պայմանաւոր : Proposition — :

Modalité (մոդալիթե) ե. խ. Պայմանի գոյութիւն . որակաւորութիւն . հանգամանք : La blancheur est une — de la neige :

A. **Mode** (մոդ) ե. ս. 1. Պայման . (բան փիլիսոփայից) : Les divers arrangements des parties d'un corps en sont les modes : || 2. Պայման . օրինակ . եղանակ . ձև : — de gouvernement, d'enseignement : || 3. Խնամարկութիւն, խնամարկութիւն, եղանակ (բանից, բան քերականաց) : Modes personnels. Դիմնաւոր եղանակք : Modes impersonnels. Անձեմ եղանակք : || 4. Ս. Գոյն . եղանակ . (բան երաժշտաց) : Le ton d'*ut*, — majeur. Le ton de *la*, — mineur :

B. **Mode** (մոդ) ե. խ. 1. Հանգոյց . քիմք : Chacun vit à sa — . Ամենայն ոք կեայ բան իւրոց քմից : À la — d'Italie, d'Espagne. Բան իտալական, սպանիական օրինի կամ սովորութեան : || 2. Նորամուծ սովորութիւն . նորաձեւութիւն . *Նորելք : Nouvelle — . Vieille, ancienne — . C'est la dernière — . Inventer des modes. Un habit à la — . (ապ. Նորելուկ հագուստ) :

= րէ. Նորաձև զարդք և գլխազիրք կանանց . *Նորելք : Vendre des modes. Magasin de modes :

Modelage (մոդլաժ) ե. ս. Յօրինելն զկաղապարն :

Modèle (մոդէլ) ե. ս. 1. Օրինակ : Un — d'écriture, de broderie. Conformez-vous au — . Ընթերցիք բան օրինակին : || 2. Ամբ, կին մերկ կամ զգեստաւորեալ, զոր արուեստագէտն նկարիչք և անդրիպագործք յանգիմանն իւրեանց . օրինակ . օրինակ նմանաձեւեան . նախատիպ : Figure peinte d'après le — . Faire le métier de — . Être fait comme un — . Լինել պատշաճագործ անգամիք : || 3. Օրինակ . կաղապար : Le — d'une statue, d'un édifice. — de terre, de cire : || 4. (փոխ.) Օրինակ . կանոն . կաղապար : Homère et Virgile sont de beaux modèles. Il a été le — des rois. Se proposer un — . Օրինակ դնել կամ առնուլ անձին : Proposer pour — . Օրինակ տալ . կաղապար արկանել :

Modeler (մոդլէ) [Je modèle. Je modèlerai.] բ. ն. 1. Կաղմել, յօրինել զօրինակն, զկաղապարն . կերպագործել ի կաղապարի : — en cire. — une statue : Ամի եւս անխնդիր . Ce sculpteur modèle bien : || 2. (փոխ.) Յօրինել . յորդորել . կերպագործել . կանոնել : Il a modelé sa conduite sur celle de ses aïeux :

= Se — . բ. ա. Կերպագործանել, կանոնել զինքն . զՀետ երթալ օրինակին : [*կաղապարիչ :

Modeleur (մոդլէօր) ե. ս. Որ գործէ զկաղապարն .

Modénature (մոդենատիւր) ե. խ. Չափաբանութիւն և գիտելիք բոլորակութիւն [galbe] գիտաց [moulure] պատկի [corniche] շինուածոց : La — corinthienne est élégante :

† **Modérantisme** (մոդերանթիսմ) ե. ս. Վարդապետութիւն չափաւորականաց . չափաւորականութիւն :

Modérateur, trice (մոդերատէօր, տրիս) ե. 1. Ուղիչ . վարիչ . յորդորիչ : Dieu est le — de l'univers : || 2. Չափաւորիչ . սանձիչ : Il est le — de son parti :

= ե. ս. Ս. Ապարատ [appareil] ինչ կանխիելի . կանոնիչ : Lampe à — :

Modération (մոդերասիո) ե. խ. 1. Չափաւորութիւն . համեստութիւն : Il faut garder de la — dans la bonne fortune. Il faut user des meilleures choses avec — . Sortir des bornes de la — : || 2. Նուազեցուցանիլն (զգինս, զկարկս) : || 3. Մեղմացուցանիլն (զպատիժս, զտուգանս) . սանձուածն :

Modéré, ée (մոդերե) ած. 1. Չափաւոր . համեստ : Un esprit — . Ce jeune homme est bien — pour son âge : || 2. Չափաւոր . բարեխառն (ջերմութիւն, հուր) :

— Le parti — . Կողմն չափաւորականաց (ի քաղաքական) : Յայս միտս վարի և իրք ե. ս. Չափաւորական :

Modérément (մոդերեման) մ. Չափով իմն . չափաւորութեամբ : Boire, manger — :

Modérer (մոդերե) բ. ն. 1. Չափ , համ դնել . չափաւորել . կարճել : — sa colère, ses passions. — le zèle de quelqu'un : || 2. Նուազեցուցանել (զկուր հնոցի , զբծախս) . թեթեւացուցանել (զկարկս) . մեղմացուցանել :

= Se — . բ. ա. 1. Ի չափս անել , չափաւորել զանձն : Pourquoi vous emporter ainsi? modérez-vous un peu : || 2. Նուազել . մեղմանալ . յաճախել : Le froid commence à se — :

Moderne (մոդերն) ած. Արդի . այժմու : Les peintres, les usages modernes. Cela est — :

= ե. ս. Արդիք բանաստեղծք, արուեստագէտք, գիտուն : Les modernes. Արդիք :

= À la — . Ած. ա. Բան արդի ճաշակի , օրինակի , սովորութեան : Bâtir à la — :

Moderner (մոդերնե)
Moderniser (մոդերնիզե) } բ. ն. Նորոգել (զհին շինուած ինչ) բան արդի ճաշակի և բան նորոց սովորութեանց :

Modeste (մոդեսդ) ած. 1. Չափաւոր . համեստ : Il est — dans sa dépense. Former des vœux modestes : || 2. Չափաւոր . համեստ . պարզ . անպատճառ : Avoir une table — . Faire une dépense — : || 3. Որ չափաւորութեամբ

Digitized by Google

խորհի կամ խօսի զանձնէ. Համեստ։ Un homme — ne parle point de soi։ ‖ 4. Ամբիծաճ. պարկեշտ. Համեստ (կին, աղջիկ, բանք)։

Modestement (մոդէսթըման) ք. Զսփուռորութեամբ (կեալ). պարկեշտութեամբ (խօսիլ)։

Modestie (մոդէսթի) է. իե. 1. Զսփուռորութիւն։ Il est d'une grande — dans sa dépense։ ‖ 2. Զսփուռորութիւն ի խորհիլ և ի խօսիլ զանձնէ. անմեծարգութիւն. Համեստութիւն։ On n'ose le louer en sa présence, de peur de blesser sa —։ ‖ 3. Ամբիծաճութիւն. պարկեշտութիւն. պատկառանք։ La — est le plus bel ornement d'une fille. Ces paroles-là blessent կամ choquent la —։

Modicité (մոտիսիթէ) է. իե. Նուազութիւն. *դուզնաքէութիւն։ La — de son revenu, de sa dépense։

Modificatif, ive (մոտիֆիքաթիֆ, իվ) ած. *Եղանակաւորիչ։ Un terme —։ [բանականաց)։

— է. ս. *Եղանակաւորիչ անուն կամ բառ (ըստ քերականաց)։ L'adverbe modifie l'action que le verbe exprime։ ‖ 3. փոփոխել. ուղղել. *ուղղափոխել. *Եղանակաւորել։ On a modifié le projet de loi par plusieurs amendements։ ‖ 4. Նուազեցուցանել. մեղմացուցանել. թեթեւացուցանել. չափաւորել։ — une peine։

— Se —. բ. ս. փոփոխիլ. մեղմանալ։

Modillon (մոտիլըն) է. ս. Մոյի կամ ուս [console] ընդ քուառ [larmier] (ըստ ճարտարապետաց)։

Modique (մոտիք) ած. Սակաւ. դժնի։ Une somme, une taxe, une pension —։

Modiquement (մոտիքման) մ. Դուզնաբար։ Il paye — ses domestiques։

Modiste (մոտիտ) է. Յօրինիչ կամ վաճառական նոթանեւութեանց, *նորելից։ (Ա.յժմ ասի զկանանց եւեթ)։

Modulation (մոտիւլասիօն) է. իե. Անցանելն յոյնթանիկ [ton] կամ ի գունոյ [mode] յայլ ոյրանակ կամ ի գոյն (ըստ երաժշտաց). *գունափոխութիւն։

Module (մոտիւլ) է. ս. 1. Զափ համեմատութեան ամենապին մասանց շինուածոյ (ըստ ճարտարապետաց). չափարան։ ‖ 2. Զափ։ Le mètre est le — des longueurs։ ‖ 3. երկաքառ [diamètre] (գահեկանի)։

Moduler (մոտիւլէ) բ. ն. 1. Գեղգեղել. նուագել. (ի քնապէ.)։ ‖ 2. Անցուցանել զերգն ընդ ոյրանակ կամ ընդ գոյնս այլ և այլս (ըստ երաժշտաց). *գունափոխել։ Il a bien modulé cet air-là։ Ցայս մխուս վարի և իրր բ. ս. Ce musicien module bien։

Moelle (մուալ) է. իե. 1. Ուղեղ (ոսկերք). Ս. ծուծ. ինձ։ Sucer la — d'un os. Le froid l'a pénétré jusqu'à la — des os. Un os plein de —. (է.խօսք.) Ոսկր ուղղալից. շատաւորիչ մինչ։ Habitudes qui sont entrées jusque dans la — des os. (է.խօսք.) Սովորութիւնք յուսկեղ ոսկերացն ապականեալք։ Corrompu jusqu'à la — des os։ ‖ 2. Սիրտ. Ս. սրտուկ (մանկաց)։ De la — de sureau, de figuier։ ‖ 3. (է.խօսք.) Ընտիր ընտրեալն. ապընուագոյն մասն. պարարտութիւն. ուղեղ. (ա.խ. ուղղաճուծ)։ Tirer, extraire la — d'un bon livre. La — de la terre. Ուղեղ, պարարտութիւն երկրի. (ըստ սահմանաճաշակաց գրոց)։

— épinière կամ de l'épine. Ուղեղ ողնի, ողնաչարք. Ս. ողնածուծ։ [Ce tableau est peint —։

Moelleusement (մուալէզըման) մ. փափկութեամբ։

Moelleux, euse (մուալէ, էզ) ած. 1. Ուղղալից (ոսկր, փայտ)։ ‖ 2. (է.խօսք.) Զօրաւոր և քաղցր (գինի)։ ‖ 3. կակուղ (պատառ [étoffe])։ ‖ 4. Քաղցր (ձայն)։ ‖ 5. (է.խօսք.) կակուղ, փափուկ, քաղցր (բանք)։

— է. ս. փափկութիւն։ Le — des contours։

Moellon (մուալոն) է. ս. Քար ապառակ և կակուղ զոր դնեն յոտմունս. *սրմնաքար։

Mœuf (պէօֆ) է. ս. (վհ.) տես Mode. A. 3.

Mœurs (պէօռ. սմանք ոչ բարբառք հնչեն պօռս. խակ ի յոյնականն Des mœurs honnêtes ընթերեալի է պ պօռս ծնեալ, կամ ըստ այլոց պ պօռս-ը-ծնեալ) է. իե. յե. 1. Բարք. վարք. կենցաղ։ Réformer ses —. Ուղղել զկենցաղ իւր։ Bonnes, mauvaises —. Former les — de quelqu'un. Changer de —։ ‖ 2. Բարք բարք. բարք բարոյք։ N'avoir point de —. Ունել բարս վատթարս։ Un homme, une femme sans —. Ա.յր, կին խառնաբնաց, խառնակեցիկ։ ‖ 3. Սովորութիւն. սովորոյթ։ Autres temps, autres —. Ces peuples ont des — bien différentes des nôtres։ ‖ 4. Սովորութիւն. բերմունք. մեռութիւն. յօժարութիւն։ Cet homme a des — simples։ ‖ 5. Բարք (ազգի, ժամանակի, անձանց)։ Les — sont parfaitement observées dans cette tragédie, dans cette comédie։ ‖ 6. Բարք. (մնան մինչ հեռատրական արուեստաի)։

Mofette (մոֆէթ) է. իե. 1. *Գազ անշնչելի. (ըստ նախնեաց տարրապիտաց)։ Գրի և Moufette։ ‖ 2. Ժանտաս հոտ բուրմանց (ի բանս [mine], ի գետնափորս). Նիւթ. *ժահաշնչութիւն. (խմբ)։

Mohatra (մոհատրա) ած. ս. Contrat —. Վաշխական դաշն (որով վաճառէ մինչ ոք ծանր գնաց այլ տպուռիկ [à crédit], և գնէ զայն անդէն վաղվաղակի խոտանաւ [à vil prix] այլ առձեռն պատրաստ արծաթով). (վհ.)։

Moi (մուա) դեր. 1. Ես։ Qui veut aller avec lui? — Moi. Vous et moi nous sommes contents de notre sort. Moi-même. Ես ինքն։ Moi, je prétends que . . . ‖ 2. Զիս։ Qui a-t-on voulu désigner? — Moi. Menez-moi։ ‖ 3. Ինձ. ցիս։ Dites-moi. Rendez-moi compte։

— De moi. 1. Զինէն։ Il parle de moi։ ‖ 2. ցինէն։ Il tient cela de moi։ ‖ 3. իմ։ C'est l'opinion de mon frère et de moi։ [est à moi։

— À moi. 1. Ա. իս։ Il vint à moi։ ‖ 2. իմ։ Ce livre

— À moi, à moi, soldats! Եկայք առ իս, զօրականք։

— De vous à moi. կացցէ բանս ի միջի մերում. առ մեզ ճնացէք բանդ. (ա.խ. խօսքդ մէջերնիս)։ Ա.սի և ս Ceci est de vous à moi, ceci de vous à moi։

— Selon moi. Ըստ իս։ Venez avec moi. Եկայք ընդ իս։ Pour moi. Ա.սան իմ։ Quant à moi, pour moi. Իսկ ես։ Chez moi. Ի տան իմում։ Vous me trouverez chez moi. Quand j'aurai un chez-moi. ցաթժամ ունիցիմ տուն։

— Ա.սի աւելորդութեամբ. Faites-moi taire ces gens-là. Լռեցուցէք ինձ զպրեսարդ, զմեծդիկդ։

— է. ս. 1. ցատանի ատելութ ի սեռէական մինչ խտ։ Le — est haïssable։ ‖ 2. Ա.նձն։ Renoncer à son —։ ‖ 3. Ընդհանրական անհատականութիւն ատելութ (ըստ փիլիսոփայից). *հասութիւն։ Ce sentiment intérieur qui constitue le —։

Moignon (մուանիօն. սմանք ոչ բարբառք հնչեն մուանիզ) է. ս. 1. Մնացորդ բազկի, սրունքի, բարձի [cuisse]

Digitized by Google

հատուկ. կտրօն։ Cet homme, au lieu de poignets, n'a plus que deux moignons dont il travaille։ || 2. Մնացորդ. առուսար ստոյ հատուկ կամ բևեկոյ. կտրօն։

Moinaille (մուանայլ՝) է. իգ. Վանականք. սրբազօսուսուրք. (ազգ.)։

Moindre (մուեյնտր) ած. համեմատական. 1. փոքրագոյն. նուազագոյն։ Cette somme est — que l'autre. Ma douleur n'est pas — que la vôtre. Nous sommes en — nombre que je ne croyais. Ընուազ եմք թուով առաւել քան զոր կարծէի։ || 2. Յուռեգոյն։ Ce vin-là est — que l'autre։ || 3. Դոյզն. սակաւ. ամենայն. յետին։ C'est une chose que le — ouvrier peut faire. Զայդ և յետին գործաւորն կարող է առնել։ Tourner au — vent. Հոսիլ յամենայն հաղմ. տատանիլ յամենայն հողմոյ։ Au — bruit il s'éveille. Զարթնուս յամենայն դրնդիւն, ի դոյզն ինչ շշունդ մանեկ, ի սէն ոսսաւիւն։ Au — signe vous serez obéi. Եւ առաւել ինչ ակնարկութիւնդ կատարեսցի։ Le — petit morceau de pain. C'est le — de mes soucis. Չէ ինչ ինձ փոյթ ամենևին. (ալխ. Հոգս հատեր էր)։ || 4. Ոչ ինչ. և ոչ մի։ Il ne lui a pas dit le — mot։

= է. սր. Յետինն։ Le — d'entre nous։

Moine (մուան՝) է. սր. 1. Աբեղայ. վանական. կրօնաւոր. միաբանակեաց. միայնակեաց. մնանգն. մնոգոն։ Les anciens moines. Un — défroqué. — bourru. տես ի Bourru. L'habit ne fait pas le —. (ասաք.) Աքեմն ոչ առնէ կրօնաւոր։ || 2. Աֆօթ չեռուցանելոյ զանկոցինս. *մնոգոն։

Moineau (մուանո՝) է. սր. 1. Թռչուն ինչ փոքրիկ. ճնճղուկ. ծրուի եռլոս։ (Որ և Passereau)։ Tirer sa poudre aux moineaux. (ածաբ.) Ցանակաս կամ ի սնոտիս ծախել (զինչս իւր)։ || 2. Փոքրիկ հողաբլուր կամ մեռուկոց [bastion] բերանկիւն։

Moinerie (մուանըի՝) է. իգ. 1. Աբեղեան. սրբազօսուսուրք. կրօնաւորք. (ազգ.)։ || 2. Աբեղայական ոգի, գնացք. (ազգ.)։ Ce religieux n'a point de —։ || †3. Վանք աբեղայից. Ս. աբեղանոց։ Il s'est retiré dans une —։

Moinesse (մուանես) է. իգ. Հասաստաւոր. կուսան. միանձնուհի. (ազգ. և խոսք)։

Moinillon (մուանիյլօն) է. սր. Աբեղայ փոքրիկ կամ անհաս. Ս. մնոգոնակ. (ազգ.)։

Moins (մուեն) մ. Սակաւ. պակաս. նուազ. ոչ այնպէս. ոչ այնչափ։ Elle est — jolie que sa sœur. Nous n'étions pas — de cent personnes. Ոչ ինչ պակաս էաք քան զհարիւր հարիւր։ Parlez — haut. Soyez un peu — en colère. Զնիկք փոքր մի ի ցասմանէդ։ Le naufrage et la mort sont — funestes que les plaisirs qui attaquent la vertu. Ոչ այնպէս չար է նաւաբեկութիւն և մահ իրրև զհեշտութիւնս որ կուսին ընդ առաքինութեան. կամ՝ նաւաբեկութեան և մահուն տուգանք ոսկոյ են քան զհեշտութեանցն՝ որ պատերազմին ընդ առաքինութեան. կամ՝ քան զնաւաբեկութիւն և քան զմահ առաւել չար են հեշտութիւնք ընդդիմամարտք առաքինութեան։ Plus ou —. 1. Աւելի կամ պակաս. առաւելապէս կամ նուազագոյնս։ || 2. Գրեթէ։ Cela vous coûtera quarante francs. plus ou —. Un peu plus. un peu —. Թէ աւելի կամ պակաս. առաջ ինչ առաւել, առաջ ինչ պակաս։ Ni plus ni —. Ոչ առաւել և ոչ նուազ։

— Ne . . . pas —, n'en . . . pas —. Չամենայն և այնպէս. և սակայն։ Je suis souffrant, mais je n'en irai pas — à la cérémonie։

— Encore —. Թազ թէ. քանի՛օն և. ո՛րչափ և առաւել. Նբուր ելլոը էի։ Une telle jalousie n'existe point entre les hommes et encore — entre Dieu et l'homme։

— Moins . . . moins . . . Որչափ սակաւ . . . դոյնչափ սակաւ։ Moins on travaille, moins on veut travailler. Որչափ չաշխատի ոք, նոյնչափ և առաւել չկամի աշխատել. կամ՝ ըստ պակասել աշխատութեան պակասէ և. Յօժարութիւն աշխատելոյ։

— Plus . . . moins . . . Որչափ առաւել . . . այնչափ սակաւ։ Plus vous le presserez, moins il en fera։

— Moins . . . plus . . . Որչափ սակաւ . . . այնչափ առաւել։ Moins vous en direz, plus il en fera։

— Ne . . . pas le — du monde. Ոչ ամենևին։ Le roi ne s'aperçut pas le — du monde de cette scène։

= ած. Ընուազ. պակաս։ Le présent que je vous fais est — que rien. Ընծայն զոր մատուցանեմ ձեզ՝ նուազ է քան զոչինչ, այսինքն դոյզն ինչ է։ Cet homme-là est — que rien. Ոչնչաքեայ ոմն է այդ։ — de dix francs. Պակաս քան զտասն փրանկս։

= է. սր. 1. Ընուազագոյն, փոքրագոյն մնան. նուազագոյն ինչ. նուազն։ Le plus et le —. Qui peut le plus, peut le —. (ասաք.) Որ կարող է առնել զառաւելն, առնէ և զնուազն։ || 2. *Գծիկ հորիզոնական (—) որ նշանակէ զբարձումն (ի գրահաշուի). նուազ։ A—B. Ընթերցիր A moins B. Ա բարձեալ Բ. || 3. *Գծիկ հորիզոնական (—) առանձնաւորիւ զբաժան կամ առ ի ընուլ զտեղի բառի զոր կրնեն աւելորդ է (ըստ տպագրողաց)։ Il faut mettre ici un —։

= En — de, dans — de. Նբ. սս. En — d'une heure. Մինչչև անցեալ ժամու միոյ. յառաջ քան զմի ժամ։

= En — de rien. գբ. սս. Ի միում ի սակաւ ինչ վայրկենի, ի քիթել սկսան։ Il a mangé son bien en — de rien։

= À — de. Նբ. սս. 1. Ի վայր քան զ. . . Je ne lui donnerai pas ce cheval à — de mille francs։ || 2. Բայց եթէ. եթէ ոչ. դաշամբ. . . Tout est perdu, à — d'un prompt remède. Եթէ ոչ դարմանն տարցի վաղվաղակի իբրև կորուսեալ է ամենայն ինչ։

— À —. 1. Թէթևապէս։ Vous avez beau marchander ce livre. vous ne l'aurez pas à —. (ալխ. Ի զուր կը առնկարկէք այս գիրքս, չէք կընար սակ ածան գնով առնուլ)։ || 2. Վատն փոքրագոյն ինչ պատճառաց։ On se fâcherait à —։

= À — que. ւղխ. սս. Եթէ ոչ. բայց եթէ։ Il n'en fera rien, à — que vous ne lui parliez։ Ցայս միտս ասի և առնորիչ դերբայիս և de նախադրութեամբ առանց բացասականի. Je ne pouvais pas lui parler plus fortement, à — que de le quereller։ Մերթ զերծչի que շաղկապն. À — d'être fou, il n'est pas possible de raisonner ainsi։

= Sur et tant —. Նբ. սս. Չատանելով, բառնալով ի գումարէն կամ ի հաշուոյն. (իզ.)։

= Au —. ւղխ. սս. 1. Գոնեայ. գէթ. փութաբար։ Si vous ne voulez pas être pour lui. au — ne soyez pas contre։ (Այի և. Tout au —, Pour le —, À tout le —, Du —, Tout du —)։ || 2. Ի վեր քան զսմենայն. մանաւանդ. գոնեայ։ Ne vous en allez pas au —, j'ai besoin de vous. "Songe au —, songe au sang qui coule dans tes veines." VOLT. *Zaïre*, II. 3. || 3. Ա. Նուազն։ Il a au — dix mille livres de rente։

= De —. գբ. սս. 1. Պակաս։ Il y a dans ce sac dix francs de —. Պակասեն յայսմ քառկի փրանկք տասն։ || 2. Ընուազագոյն գնով։ Marchandez, vous aurez cela pour quelque chose de —։

Digitized by Google

— Ne . . . rien — que. 1. Ամենևին իսկ ոչ։ Ընդ հասկան բային Être ժխտակ գածականն որ գինի, և ընդդեմ նշանակէ. Il n'est rien — que sage. Ամենևին ոչ է խմաստուն։ իսկ թե գոյական իցէ գՀետ իւր, մնարեի նշանակել ըստ տեղւոյն բացատական կամ ստորոգական. Vous pouvez vous dispenser du respect à son égard, car il n'est rien — que votre père. կարէք չպատուել գնա, քանզի չէ նա հայր ձեր։ Vous lui devez du respect, car il n'est rien — que votre père. Պարտիք պատուել գնա, զի հայր ձեր է։ ‖ 2. Ոչ այլ ինչ։ "Vêtements qui ne sont rien — que J.-C. même, selon ce que dit l'apôtre." BOSS. *Mar.-Thér.* Զգեստք՝ որ ոչ այլ ինչ են, բայց Քրիստոս Յիսուս ըստ Առաքելոյ։ Il n'aspire à rien — qu'à vous supplanter։

— Ne . . . rien de —. բացատական միտս բերէ ընդ անդէմ բային. Il n'y a rien de — vrai que cette nouvelle. Չկէ ինչ անհաւատի քան զայդ լուր։

Moire (*հառ.*) ի. իգ. †1. Գաւառատ ի մեզոյ անկիւթական ապծից։ ‖ 2. Փայլեցուցանելն ընդ մետիով կամ ընդ գլանաւ զկերպասս [étoffe de soie] և զգաւառատս ասրեղէնս, բամբակեղէնս և կտաւեայս։ — à petites ondes։ ‖ 3. Գաղտպաշուն կերպաս, պաստառ. *վհատակ։ — de soie, de laine։

Moirer (*հառ.*) բ. ն. փայլեցուցանել, պաղպաջուն գործել (զկերպաս, զպաստառս.). վէտս վէտս յօրինել։

Mois (*հառ.*) ի. ս. 1. Ամիս։ Le — de janvier. Le premier jour կամ le premier du —. Le vingt-cinq du — de . . . Որ օր քան և հինգ էր ամսոյն. ի քան և ի հինգ ամսոյն։ Il a gardé le lit deux — durant. Հիւանդ եկաց յանկողնի երկամսեայ կամ երկուամսեայ աւուրս։ Il régna un —. Թագաւորեաց ամսօրեայ մի աւուրց, ամենայն աւուրքք։ Tout mâle depuis l'âge d'un — et au-dessus. Ամենայն արու յամսօրէից և ի վեր։ Quel quantième du — avons nous? Քանի՞ կամ քաներո՞րդ օր է ամսոյս։ ‖ 2. Ամսաւոր վարձք. (տե. ամսական)։ Payer le —, les — d'une nourrice, d'une chambre garnie։ ‖ 3. Ամիս (յղութեան կամ պատեղովութեան կնոջ)։ Cette femme est dans son septième —։

— յե. Դաշտանն կանանց. առաջամեայք. ստպառաց. Ս. կանոնիցք։ Cette femme a ses —։

Moise (*հառ.*) ի. իգ. Հեծան տափարակ ի հատատաւելութենէ տաշտէնից [charpente] տան. պատհանդ։

Moiser (*հառ.*) բ. ն. Հատատակել, կապել պատհանդս. պատհանդակապ առնել։ — les fermes d'un comble։

Moisi, ie (*հառ.*) ած. գերբ. Նգատ. նգատեալ. Ս. մղկեալ։

= ի. ս. 1. Ս. Մգեալ։ Cela est à demi gâté, il en faut ôter le —։ ‖ 2. Ս. Մգոտութիւն։ Cela sent le —։

Moisir (*հառ.*) բ. ն. Ապականիլ խոնաւութենէն (զկաթիանգամս). նգատել. Ս. մղկիցնել։

= բ. կ. ար և. Se —. բ. ա. Նգատիլ. Ս. մղկիլ. փո-խ. ինձ։ Des confitures qui moisissent. Tout se moisit dans les lieux humides։

Moisissure (*հառ.*) ի. իգ. 1. *Նգոտութիւն. Ս. մղկոտութիւն։ La — s'y mettra։ ‖ 2. Նգատեալ մնան. Ս. մղկած։ Enlever la —։

Moissine (*հառ.*) ի. իգ. Խուրձն բարուեալ որ թող հանգերձ տերևազք և ողկուզք։ Les paysans suspendent des moissines au plancher։

Moisson (*հառ.*) ի. իգ. 1. Հնձանին. հունձք։ ‖ 2. Ժամանակ հնձոց. հունձք։ La — approche։ ‖ 3. Հունձք։ La campagne se couvre de riches moissons. Moissons abondantes. Բազմահունձ արգիւնք։ Mettre la faucille dans la — d'autrui. (փո-բ.) տես ի Faucille. ‖ 4. Հունձք. ամ. տարի։ Depuis trois moissons։ ‖ 5. (փո-բ.) Հունձք։ Ce savant a fait une riche — dans les archives publiques։ ‖ 6. (փո-բ. և ըստ գրոց արդոց) Գտած ի քրիստոնէութիւն. հունձք։ Ce missionnaire a fait, dans l'Inde, une grande —։

Moissonner (*հառ.*) բ. ն. 1. Հնձել. քաղել։ — les froments, les orges, un champ։ Ամի եւս անհնդիք. On a moissonné ici. Celui qui sème le vent moissonnera la tempête. (փո-բ. և ըստ առաւաւածեղէն գրոց) Որ սերմանէ զՀոգւոյ՝ հնձեսցէ զմբրիկ. (տես Առակք, իհ. 8.) Comme tu sèmeras, tu moissonneras. (փո-բ.) Զոր ինչ սերմանիւ մարդ, զնոյն և հնձեսցէ (ա). զինչ վաստիս՝ զնոյն և հնձես. (տե. ինչ կը ցանես՝ զայն կը հնձես)։ — des palmes, des lauriers. (փո-բ. և ի բնութ.) Առնուլ զպատակ յաղթութեան. նշան յաղթութեան կանգնել. յաղթել։ ‖ 2. (փո-բ.) Հնձել. կոտորել։ "Il moissonne par le fer ce qui a échappé au feu." RÉN. *Tél.* XVI. Զճատցեալսն ի հրոյն՝ հնձէ երկաթով կամ սրով։ Leur vie a été moissonnée dans sa fleur։

= ՎԱՀ. (ա) "Զոմիևնայն զոր ևս սերմանիք օր, զնոյն իսկ հնձեցէք". Պատ. Ալէքս. 148. — "Զոր ինչ սերմանիք մարդ, զնոյն և հնձեսցէք". Գաղատ. Զ. 8. — "Զի անդրէն նոքա նմա հրամայեն, ինչ զինչ վաստիցի՝ զնոյն և հնձեսցի". Ագաթի. կր. 378։

Moissonneur, euse (*հառատնէօր, եօզ*) ի. Հնձող. ատրտհունձ. կին-ազ։ [քննհունձ։

Moissonneuse (*հառատնէօզ*) ի. իգ. Մեքենայ յատ.

Moite (*հառատ*) տե. Այտուկիկ ինչ տաժանել. (փո-բ. թացկեմ)։ Mon linge n'est pas bien séché, il est encore —։

Moiteur (*հառատէօռ*) ի. իգ. Տաժուկութիւն։ Il a une petite — aux mains։

Moitié (*հառատիէ*) ի. իգ. 1. կէս. Հատատակ. կէս մնան. կիսատնան։ La — de 4 est 2. Les deux moitiés d'un cercle. La — d'un pain, d'un poulet. Couper, partager une chose par la —. Ընդ մէջ կտրել. Ս. կիսել։ ‖ 2. (փո-բ. և ընդ.) Ամուսին. կին. կազակից. ընկերից։ Comment se porte votre —? Il a perdu sa chère —. La plus belle — du genre humain. Գեղեցկագոյն կիսատնան մնարդկեղէն ազգի. ազգ կանանց. կանայք։

= տ. կէս։ — sérieusement, — en plaisantant. — guerre, — marchandise. տես ի Marchandise, 1. — figue, — raisin. (փո-բ.) տես ի Figue. — chair, — poisson. (փո-բ. և ընդ.) տես ի Poisson.

— À —. 1. Բաժանելով զկէսն։ Louer une terre à — fruits. À — chemin. ի կէս ճանապարհին։ À — prix. կէս գնով։ À — de perte et de gain, à — perte et gain. Բաժանելով զվնասն և զշահն։ ‖ 2. Կիսով չափ. կէս ի կէս. ըստ կիսոյն։ La bouteille n'est qu'à — pleine. Կիսատիր եւեթ է շիշն։ Une maison à — ruinée. Տուն կիսաւերծեան։

— Être de —, se mettre de —. Բաժանիլ ընդ ումիք գշահն և զվնասն զոյզ տաւաւար։ Être de —. (փո-բ.) Մասնակից, հաղորդ լինել։ Mettre de —. (փո-բ.) Մասնաւորել, հաղորդ առնել։ [trop poivrée de —։

— De —, de la —. գբ. ած. Ցոյժ։ Cette sauce est

† **Moitir** (*հառատիր*) բ. ն. Թանալ տակաւիկ մի։

Moka (*մօ-*) ի. ս. *Խատհուե Մոքայի՝ քաղաքի Արաբիոյ. մոքեան խատհուե. նեփն փոխ-բ։ Du bon —։

Digitized by Google

Mol, molle (մօլ, մօլ՛) ած. տես Mou, A.

Molaire (մօլ՚ր) ած. եր. Dent —, կամ լոկ — . ք. եր. Ա. երջին ատամունք կղակի որ փշրեն կամ մանրեն զկերակուրս. աղօրիք. *Լերատամունք:

A. **Môle** (մոլ՛) ե. եր. Անկերպարան և անշունչ զանգուած յորդանդի կնոջ:

B. **Môle** (մոլ՛) ե. ր. Թումբ, ամրաբարակ (նաւահանգստի):

Les môles de Gênes. Le — de Naples:

Moléculaire (մօլէքիւ-լր) ած. *Մանրկական: Attraction —. Forces moléculaires:

Molécule (մօլէքիւլ՛) ե. եր. Փոքրիկ մասն մարմնոյ խրձիք. մասնիկ:

Les molécules de l'air, du sang:

Molène (մօլէն՛) ե. եր. Տունկ ինչ բրգուտ տերևավք, որոյ մի տեսակին կոչի փլոմոս [bouillon-blanc]. խնդրատատ:

Molester (մօլեսթէ) բ. ն. Լկել. նեղել. աշխատատանել: — quelqu'un en lui suscitant des procès:

† **Molet** (մօլէ) ե. ր. Փոքրիկ ատեղիք սակրչաց. Գ. սրճել:

A. **Molette** (մօլէթ) ե. եր. Ա. յաստեղի ինչ արուանց ձիոց:

B. **Molette** (մօլէթ) ե. եր. Գար նկարչաց կոնաձև առ ի լեռուլ [broyer] գերթանգոն. Ս. լեռան:

C. **Molette** (մօլէթ) ե. եր. Աստղ կամ անիւ խիտանի կօշկաց հեծելոց:

† A. **Molière** (մօլիէր) ած. եր. Carrière —. Գաղտահուտք երկանի. *երկանահուտք: (Տես և Meulière, 2):

† B. **Molière** (մօլիէր) ե. եր. Երկիր կաւախառն և ճախճախուտ:

Molinisme (մօլինիզ՛մ) ե. ր. Վարդապետութիւն Մոլինոյ [Molina] յիսուսեան քահանայի ազատախոհ գշնորհաց. *մոլինեութիւն:

Moliniste (մօլինիսթ) ե. Հետևող Մոլինոյ ի վարդապետութեան շնորհաց. մոլինեան. մոլինեացի: La querelle des molinistes et des jansénistes:

= ած. Մոլինեան: Les opinions molinistes:

Molinosisme (մօլինոզիզ՛մ) ե. ր. Վարդապետութիւն Մոլինոսի [Molinos]. *մոլինոսութիւն:

Mollah (մօլլա՛) ե. ր. Օրէնագէտ կամ երէց մահմետական. Ս. մոմոզ. Ս. մոլոս. մօլլա:

Mollasse (մօլլա՛) ած. Թոյլ: Chair, drap —:

Mollement (մօլմա՛ն) ա. Ա. փափկութեամբ: Être couché —. Գտանել ի փափուկ կամ ի փափուկ անկողնի: Être assis —. Բազմեալ լինել ի փափուկ աթոռի: || Բ. (փոխ.) Մեղմով: Se balancer —: || Գ. Թուլութեամբ. թուլակի. մեղկութեամբ: Agir, travailler —: || Դ. Կնասութեամբ, մեղկութեամբ (կեալ):

Mollesse (մօլա՛) ե. եր. Ա. թուլութիւն. մեղկութիւն. փափկութիւն: La — et la dureté des corps: || Բ. Կակղութիւն, մեղմութիւն, քաղցրախառնութիւն (օդոյ): || Գ. Ցիւրութիւն (խառնուածոյ, փափկածոյ մարմնոյ): || Դ. փափկութիւն (ոճոյ): Quinault a dans ses vers beaucoup de douceur et de —: || Ե. (փոխ.) Թուլութիւն. թուլամորթութիւն. մեղկութիւն: La — de nos mœurs: || Զ. Անչափ ներողամտութիւն, քաղցրութիւն: La — de ce père a perdu ses enfants: || Է. կանացի բարք. կնասութիւն. մեղկութիւն: La — asiatique:

A. **Molliet, ette** (մօլիէ, եթ) ած. Ա. Սակաւիկ ինչ թոյլ, փափուկ. Ս. թուլկեկ. (ընդ.): || Բ. կակուղ (բարձ, անկողին):

— Pain —. Հացիկ գերմանկ և փափուկ:

— Œufs mollets. Ս. թերխորով ձու. հալածնալ եռացեալ ձու: (Որ և Œufs à la coque):

B. **Mollet** (մօլէ) ե. ր. Պատառ միսոյ արուանց. փակղամիս սրտից. Ս. բաւմի. Գ. գնդղուց. պուշտ: (Որ և Le gras de la jambe): Il a de beaux, de gros mollets. Porter de faux mollets:

Molleton (մօլէթօն) ե. ր. կակուղ պատառատ [étoffe] ինչ աստառոյ, բամբակեայ կամ մետաքսեայ. *մեզկատոր:

Mollifier (մօլիֆիէ) բ. ն. կակղել. թուլացուցանել. (բուռ բժշկաց): — un abcès, les humeurs:

Mollir (մօլիր) բ. չ. 1. կակղիլ. թուլանալ. մեղկանալ. մեղկիլ: Ces fruits commencent à —: || 2. թուլանալ. տկարանալ: Les troupes mollissaient et commençaient à plier: || 3. (փոխ.) Զիջանել. լուծանիլ. տեղի տալ: Il ne faut pas — dans cette affaire:

Mollusque (մօլիւսք) ե. ր. Անասուն թուլատոտր միջնով և տատանց ազնապարկ. կակղամորթ. փափկամորթ: Les mollusques habitent la terre, la mer et les eaux douces. L'huître est un — testacé:

Molosse (մօլոս) ե. ր. †1. Ձագ յոյն և լատին բառնասաղծութեան յերից երկարաց. տանք: || 2. Շուն պատհապան հօտից (բուռ նախնեաց). մոլոսեան շուն. *մոլոս: վաթի և իրբ ած. ր. Un chien —: (Մոլոսը կոչեին ժողովուրդ ինչ թրակացւոց աշխարհին):

Moly (մօլի) ե. ր. Տունկ ինչ զորմ խոսի Հոմերոս Ոդիսականին և ընծայէ նմին զօրութիւն պահանջելի. ապանդ: (Որ և †Harmale):

= ՅԱՆ. Տես Հոմ. Ոդիս. ժ. էջ 286.

"Ասաց Հերմէս, նա ինձ ըղդեղն զոր ինձ կորզեաց ի հողոյն.
Ծոյլ ինձ ըղբունն, արմատն էր սեաւ, կաթին ծաղկին էր հանգոյն.
Ընդ՚ես Մոլի կորզան ասասւածք. մարդ զոյն կորզել դժուարի."

Թրգմ. Հ. եղլեայ վ. Թռվմնեան. ի ծանօթութեան ասի. "Մῶλυ կոչեն Ցոյնք զբոյս մի, իրրու լինել գեղեցիկ թուենից. զորմէ այսպէս Գլիննոս, Գոմ. Բ. խ. "Ափեռափիկն, ասէ, ի բոյս, զոր Մոլի յատկացաւոց անասնոյ ասի Հոմերոս, ու գիւրս բուսոյս Հերմեսի ընծայի. ու ցասցանի վնս անդիցոյ ընդդիմ բուսոյն: Եւ ասանդրն զնա բասանել այսօր ի սահմանս փիննեայ ու ի կիւլլն Արկադիոյ. նման ու ներդործանն ի ընդ Հոմերոսին. արմատն ի բալորի ու սիտա, գեղասիքանն՝ սրընի ասէ, գերանն՝ երկու գիտակի, ու գիւսասրսորդութիւն ի սա ի հողոյ:"

Molybdène (մօլիպտէն՛) ե. ր. Մետաղ ինչ գիւրաբեկ, սպիտակ և գժուարահալ. *կապարաթղթաքար:

† **Molybdite** (մօլիպտիթ) ե. եր. *կապարաթղթաք:

† **Môme** (մոմ) ե. ր. Մանուկ փոքրիկ. (ամ.):

A. **Moment** (մօմա) ե. ր. 1. փոքրիկ մասն ժամանակի. վայրկեան: Je reviens dans un —. Դարձնել երկից վաղվաղակի, ի վաղվաղ ժամու: Je t'ai délaissé pour un —. Ա. ժամանակ մի թողի զքեզ: Dans un — d'indignation . . . Ա. փոքր մի զայրասութեան (դարձեալ զերկաս իմ ի քէն): Il n'y a pas un seul — à perdre. Ոչ է պարտ դանդաղել և ոչ վայրկի մի. չիք մեր ժամ զուր վատնելոյ: Ses malheurs ont avancé ses derniers moments. Աղէտք նորա ճեզծցին զմնոյ նորա: Un —. 1. կաց վայր մի, վայրկի մի. ձեա վայրկի մի: Un —, j'ai à vous parler: || 2. վայրկեան մի: "Nous ne pouvons un — arrêter les yeux sur la gloire de cette princesse, sans que la mort . . ." Boss. *Duch. d'Orl.* Compter les moments. Համարել զվայրկեանս (առ անձկութեան): Dans un —. 1. ցկաս միով վայրկենի: Je ferai cela dans un —: || 2. ի վաղվաղ ժամանակի. վաղվաղակի: Je suis de retour dans un —. Dans le —. վաղվաղակի: Je reviens dans le —. Pour le —. 1. Ա. ժամն. առ ժամայն: || 2. Ա.

Digitized by Google

այժմ. առ ժամանակս. (աշխ. հիմիս հիմա)։ À ce —. Ցայնմ ժամանակի. ի ժամու անդ. յայնմիկ։ À tout —, à chaque —, à tous moments. Ցամենայն ժամ. յամենայն վայրկենի. ժամ ի ժամէ. ցանգ. հանապազ։ De moments en moments. Աներդհատ. անընդմիջ։ D'un — à l'autre. Ցամենայն վայրկենի։ En ce — . Ա.յժմ։

‖ 2. Դիպուած ժամ։ Le — fut manqué. Կորուսաւ ժամն դիպուած։ [j'apprends que . . .

= Au — de. Նխ. առ. ի ժամ։ Au — de fermer ma lettre,

= Au — où կամ que, dans le — où կամ que. ւղխ. առ. Ցորժամ։ Au — que j'ouvre la bouche . . . Ի բանալ բերանոյս, կամ ի բանալ ինձ զբերան ի . . .

= Du — que. ւղխ. առ. 1. Ցորմէ հետէ. իսկ և իսկ իբրև։ Du — que je l'ai connu, je l'ai aimé. Իսկ և իսկ իբրև ծանեայ զնա՝ սիրեցի զնա։ ‖ 2. Որովհետև։ Du — que votre père y consent, je n'ai plus rien à dire։

B. **Moment** (մօման) ե. արական. Ակն. վայրկեան. ակնթարթ. ժամ. ժամանակ. վայրկենի. ակնարկ. ակնարկութիւն. ակնարկ. ակնարկութիւն. ակնարկ. ակնարկութիւն։

Momentané, ée (մօմանէ) ած. Ակնարկային. ակնարկային. ակնարկային. ակնարկային։

Momentanément (մօմանէման) մ. Ակնարկային. ակնարկային. ակնարկային։

Momerie (մօմրի) ե. էգ. 1. Ծաղրական. ծաղրական. ծաղրական։ ‖ 2. Ծաղրական. ծաղրական։ ‖ 3. Ծաղրական. ծաղրական։ ‖ 4. Ծաղրական. ծաղրական։

Momie (մօմի) ե. էգ. 1. Մարմին. դի. ակնարկ. ակնարկ։ ‖ 2. Մարմին. ակնարկ։

† **Momification** (մօմիֆիքասիօն) ե. էգ. 1. Ծաղրական. ծաղրական։ ‖ 2. Ծաղրական։

† **Momifier** (մօմիֆիէ) բ. ն. Ծաղրական. ծաղրական։

† **Momon** (մօմօն) ե. ած. Ծաղրական։

† **Momus** (մօմիւս) յ. ած. ած. Ծաղրական։

Mon (մօն), ած. **Ma** (մա), էգ. **Mes** (մէ) յ. ած. սպաց. իմ։ Mon père. Ma mère. Mes amis. Mon amie. Mon humeur. Ma honte։

† **Monacaille** (մոնագայ) ե. էգ. տես Moinaille.

Monacal, ale (մոնագալ) ած. Ակնարկային. ակնարկային. ակնարկային։ Vie monacale։

Monacalement (մոնագալման) մ. Ակնարկային. ակնարկային. ակնարկային։

Monachisme (մոնագիզմ) ե. ած. Ակնարկային. ակնարկային. ակնարկային։

Monade (մոնատ) ե. էգ. 1. Ակնարկային. ակնարկային. ակնարկային։ ‖ 2. Ակնարկային. ակնարկային։

† **Monandre** (մոնանդր) ած. Ակնարկային։

Monandrie (մոնանդրի) ե. էգ. Ակնարկային. ակնարկային։

Monarchie (մոնարշի) ե. էգ. 1. Ակնարկային. ակնարկային. ակնարկային։ — héréditaire, élective, constitutionnelle։ ‖ 2. Ակնարկային. ակնարկային։ Une vaste —։

† **Monarchien** (մոնարշեան) ե. ած. Ակնարկային. ակնարկային։

Monarchique (մոնարշիք) ած. Ակնարկային։ État, gouvernement, pouvoir —։

Monarchiquement (մոնարշիքման) մ. Ակնարկային։

Monarchiste (մոնարշիստ) ե. ած. Ակնարկային. ակնարկային։

Monarque (մոնարք) ե. ած. Ակնարկային. ակնարկային. ակնարկային. ակնարկային։ Grand, puissant, faible —։

Monastère (մոնաստէր) ե. ած. Ակնարկային. ակնարկային. ակնարկային. ակնարկային։ — d'hommes, de filles. Se retirer, s'enfermer dans un —։

Monastique (մոնաստիք) ած. Ակնարկային. ակնարկային. ակնարկային։ Vie, ordre —։

Monaut (մոնօ) ած. ած. Ակնարկային. ակնարկային։ Un chien, un chat —։

Monceau (մոնսօ) ե. ած. Ակնարկային. ակնարկային։ — de blé, de pierres, d'argent. — de gerbes. Ակնարկային, ակնարկային. ակնարկային։

Mondain, aine (մոնտէն, էն) ած. 1. Ակնարկային. ակնարկային։ Plaisirs, honneurs mondains։ ‖ 2. Ակնարկային. ակնարկային։ C'est une femme extrêmement mondaine։ Ցայս միտս վարի և իբր ե. Une mondaine qu'il idolâtrait։

Mondainement (մոնտէնման) մ. Ըստ ակնարկային. ակնարկային. ակնարկային։

Mondanité (մոնտանիթ) ե. էգ. Ակնարկային. ակնարկային։ Passer sa vie dans les plaisirs et dans la —։

A. **Monde** (մոնտ) ե. ած. 1. Ակնարկային. ակնարկային և ամենայն ինչ որ ի նոսա. ակնարկ։ La création du —. Plusieurs philosophes ont cru le — éternel. Depuis que le — est —. Ցորմէ հետէ է ակնարկ. ի յառաջնոյ. յառաջ ակնարկ. (աշխ. քանի որ ակնարկ ակնարկ է). (ընդ.)։ ‖ 2. Ակնարկային և աստեղք՝ համաձայնք մարգարէական. ակնարկ։ La pluralité des mondes։ ‖ 3. Ակնարկ. երկիր. երկրագունդ։ Faire le tour du —. Les cinq parties du —. Courir le —. Շրջել, յածել ընդ ակնարկ, ընդ բազում ակնարկս։ Le bout du —. տես ի Bout, 1. De par le —. Ցերկիր ասաս. ուրեք։ Il y a de par le — un homme qui . . . Le meilleur homme, le plus méchant homme du —. Ա.յր ամենալաւ, ամենաչար։ Nous sommes le mieux du — ensemble. Ակնարկային ես յայժ ընդ միմեանս։ Pas le moins du —. Ոչ ինչ իսկ իբր. (աշխ. քնաւ և ոչ մեկ կերպով)։ Tout au —. Ամենայն ինչ որ է յակնարկի. ակնարկ ամենայն։ Je donnerais tout au — pour l'avoir. Rien au —. Ոչ ինչ որ է յակնարկի. ոչ ինչ։ Rien au — ne le fera céder։ ‖ 4. Երկիր յորում բնակեն մարդիկ (հակադրութեամբ երկնից). ակնարկ. Ա. աստղանց։ On n'a pas toutes ses aises en ce —. Ce bas —. տես ի Bas, A. 3. Venir au —. Ծնանիլ. առաջանալ գայս. (աշխ. ակնարկ գալ)։ Être au —. Տեսանիլ, երեւ գործ. կեալ։ Cesser d'être au —, n'être plus au —. Անցանիլ, ելանիլ յակնարկէ. մեռանիլ։ Mettre un enfant au —.

Digitized by Google

Աշխարհի նոր։ Le nouveau — . Նոր աշխարհ. Աշխարհիկ։ Mettre un — entre . . . (փոխ.) Դնել խոչ մեծ ընդ . . . ‖ 5. Տիզի ընդարձակ և մարդաշատ աշխարհ։ Paris est un —, un petit — ։ ‖ 6. Աշխարհ. մարդիկ. ազգ մարդկան։ J.-C. est le sauveur du — ։ ‖ 7. Մարդիկ. արեամբ։ Il a amené beaucoup de — avec lui. Աճ ընդ իւր արեամբ բազում։ Le — n'est pas encore arrivé. Recevoir du —. Ընդունել այցելուս ։ ‖ 8. Մարդ. անձ. ոք։ N'entrez pas, il y a du — dans son cabinet ։ ‖ 9. Մարդիկ. այլք ։ Il ne faut pas accuser le — légèrement. Devant le —. Առաջի այլոց. Հրապարակաբար ։ Tout le —. Ամենայն ոք. (այլ. աշխարհ ամէն)։ ‖ 10. Թագաւորութիւն. ջոկ. խումբ։ Il a un — d'ennemis ։ ‖ 11. Ծառայ. ծառայորեալ. ազատաւորք ։ Il a congédié tout son — ։ ‖ 12. Մարդիկ ընդ ձեռամբ ուրուք ։ L'architecte a-t-il amené tout son — ? ‖ 13. Մարդիկ որոց ազատ ոք. Հրաւիրեալք ։ Notre — n'est pas encore arrivé ։ ‖ 14. Ընտանիք ։ Tout mon — vous fait ses compliments. Ողջոյն յղեն ձեզ ամենայն ընտանեաց իմ։ Connaître son —. (փոխ.) Ճանաչել զանձին գլուխ ։ Apprendre à quelqu'un à connaître son —. Աճել զոք ի չափ իւր ։ ‖ 15. Նաւավարք ։ Tout le — sur le pont ! ‖ 16. Ընկերութիւն մարդկան. աշխարհ ։ Loin du — et du bruit. Faire parler de soi dans le —. Aller dans le —. Ցամաքել յընկերութիւնս մարդկան, յընտանիս, ի պարապմանդէս ։ Homme du —. 1. Այր որ կեայ յընկերութիւնս մարդկան և տեղեակ է սովորութեանց աշխարհի. այր աշխարհասաւառ ։ ‖ 2. Այր աշխարհի, աշխարհական (հակադրութեամբ Գիտնոց և Աբեղայական)։ Le savant et l'homme du — liront cet ouvrage avec plaisir. Savoir son —, savoir bien le —, avoir du —. Լինել տեղեակ ի վարել ընդ մարդկան. լինել հմուտ սովորութեանց աշխարհի ։ Manquer de —, être sans —. Զլինել տեղեակ սովորութեանց աշխարհի. (այլ. աշխարհ տեսած չըլլալ)։ Ainsi va le —. Այս են սովորական գնացք մարդկան. այս է սովորութիւն աշխարհի ։ Le grand —. Ընկերութիւն ճոխից, աւագաց. մեծամեծք. աւագորեայք ։ Le beau —. Ընկերութիւն փառաւորաց, երևելեաց ։ Voir le beau —. Ցամաքել առաջս երևելեաց ։ Le — savant. Գիտնական, գիտնոց աշխարհ. գիտութիւնք. ուսումնականք ։ Le — lettré, littéraire. Գրական աշխարհ. գրագէտք ։ Demi —. Ընկերութիւն բաղձից. *կիսաշխարհ. (ընդ.)։

‖ 17. Աշխարհային կեանք (հակադրութեամբ Միջնադարեան կենաց). աշխարհ ։ Abandonner le — ։

— L'autre —. 1. Հանդերձեալ աշխարհն. հանդերձեալն. անդրիք. (այլ. անդրիկ աշխարհն)։ La foi nous apprend qu'il y a un autre — après celui-ci. Envoyer quelqu'un dans l'autre —. տես յ'Envoyer, 1. Aller dans l'autre —. երթալ յանդրիք աշխարհն. մեռանիլ. (ընդ.)։ ‖ 2. (փոխ.) Անցեալ գնացեալ ժամանակք ։ La vertu de Caton était de l'autre — et non pas de celui-ci ։

B. **Monde** (մոնդ) ած. Սուրբ (անասունք ըստ աստուածածնական դրոց)։ Les animaux mondes et immondes ։

Monder (մոնդե) բ. ն. Մաքրել ի կեղեւոց, ի փեճից. կեղևել. փեճակել. Ս. կասել ։ — de l'orge, de la casse ։

† **Mondificatif, ive** (մոնտիֆիքատիֆ, իվ) ած. Մաքրիչ վէրոց (դեղ)։ [սրբելիք (վէրքս)։

† **Mondification** (մոնտիֆիքասիօն) է. իէ. Մաքրութիւն,

Mondifier (մոնտիֆիե) բ. ն. Մաքրել (վէրս, ըստ բժշկաց)։ — un ulcère, une plaie ։

† **Mone** (մոն') է. իէ. կապիկ ինչ Ափրիկէի ։

Monétaire (մոնէթէր) է. ար. Տեսուչ, սահմանեալ դրամահատութեան ։

= ած. *Դրամական ։ Art, système — ։

Monétisation (մոնէթիզասիօն) է. իէ. Շրջելն զմետաղ ի դահեկանս, ի դրամ. *դրամագործութիւն ։

† **Mongolique** (մոնկոլիք) ած. Մոգոլական։ Race — ։

Moniteur (մոնիթէօր) է. ար. 1. Ազդարար. յուշարար. խրատիչ ։ Les jeunes gens ont besoin d'un sage — ։ ‖ 2. Աշակերտ ուսուցիչ (յիրերաւարժ դպրոցս)։ Յայս միտս լինի իգ. Monitrice ։ ‖ 3. Անուն լրագրոց ինչ. Ազդարար ։ Le Moniteur universel. Lire le Moniteur ։

Monition (մոնիսիօն) է. իէ. Ազդարարութիւն (եպիսկոպոսի յատակէ քան զբանադրանս)։

Monitoire (մոնիթուար) է. ար. 1. Հրամանն ազատնալոցք եկեղեցական պատժոց՝ յայտ առնելոյ զոք ինչ գիտէ ոք զյանցանացն ինչ կամ զդարձոյ իմիք. Թուղթ ազդարարութեան ։ ‖ † 2. Եկակոչութիւն [citation] յատեան եկեղեցական՝ ազատնալոցք բանադրանաց ։

= ած. իէ. Lettre —. Թուղթ ազդարարութեան ։

† **Monitor** (մոնիթօր) է. ար. Նաւ ինչ զրահաւոր ։

Monitorial, ale (մոնիթորիալ, ալ') ած. Ազդարարութեան (թուղթ)։

Monnaie (մոնէ) է. իէ. 1. Դրամ. դահեկան. արծաթ. (այլ. աստակ)։ — d'or, d'argent, de cuivre, de billon. Fausse —. Սուտ, տարտղծեալ, անպատեհ դահեկան. ֆոլղ ֆէյն ։ Battre —. տես ի Battre, 1. ‖ 2. Մանր դրամական. (այլ. մանր աստակ. մանրադ)։ Je n'ai pas de — sur moi. Changer une pièce d'or en —. Մանրել զդահեկան ասկի ։ Rendre à quelqu'un la — de sa pièce. (փոխ.) Հատուցանել ընդ գլուխ կամ ընդ կատարին ատրուճ. խնդրել վրէժ ։ Payer en — de singe. (փոխ.) տես ի Singe. ‖ 3. *Փողերանոց. պուղտանէ ։ Hôtel de la —, des monnaies ։

— Papier—. *Թղթադրամ ։

Monnayage (մոնէյաժ) է. ար. Հատանելն դահեկանաց. *դրամահատութիւն ։ — au marteau, au balancier ։

Monnayer (մոնէյե) [ծնորդի երբեմն զPayer.] բ. ն. 1. Շրջել զմետաղ ինչ ի դահեկան. դահեկան հատանել. դրամ հարկանել ։ — des lingots d'or ։ ‖ 2. Դրոշմել զտիպս [empreinte] դահեկանաց. արժանել ։

Monnayeur (մոնէյէօր) է. ար. Որ վաստակէ ի փողերանոցի Տէրութեան. *դրամահատ ։ Faux —. Գահեկանահատ. դրամնկոփ. *դրամանենգ. ֆուլտպան ։

† **Monocéphale** (մոնոսէֆալ') ած. Միգլխեայ ։

Monochrome (մոնոքրոմ') ած. Միագոյն, *մինագոյն (նկար)։

= է. ար. Նկար միագոյն ։

Monocle (մոնոքլ') է. ար. 1. Միականի աչագ. *ակնոց ։ ‖ † 2. Պատան ական (ըստ վիրաբուժից). *ակնապատ ։

Monocorde (մոնոքորդ) է. ար. *Միաձոյլ նուագարան ինչ փայտեղէն կամ պղնձի ։

Monocotylédone (մոնոքոթիլէտոն') ած. *Միաբլթակ (ստուն, որպիսի է շուշանն, տրմնաբեղին)։

= է. իէ. *Միաբլթակ ստուն ։

† **Monocule** (մոնոքիւլ') է. ար. Միականի ։

† **Monodie** (մոնոտի) է. իէ. 1. *Մենախօսութիւն [monologue] (յազբերգութեան ցունաց)։ ‖ 2. Աւանդական երգ. *տաւանձներգ ։

† **Monodonte** (մոնոտոնթ) ած. *Միատամնի ։

Digitized by Google

Monœcie (մօնէսի) գ. էգ. Դասակարգութիւն անկոց՝ որոց արու և էգ ծաղիկք որիշ որիշ են ի միևնոյն ի նմին բունի (ըստ Լինէի). անակցութիւն. *միատնութիւն: Le maïs appartient à la —:

Monogame (մօնօկամ) †ած. և գ. 1. Որ ունի մի և եթ կին. միակին: || 2. Որ ունի մի և եթ այր. *միամուսին: || †3. Միանգամ և եթ ամուսնացեալ. միոյ կնոջ այր լեալ. միոյ առն կին լեալ: [*միամուսնութիւն:

Monogamie (մօնօկամի) գ. էգ. *Միակենութիւն.

Monogramme (մօնօկրամ) գ. ար. *Փակագիր:

Monographie (մօնօկրաֆի) գ. էգ. Գրուած զատուածին ինչ միանէ բնական պատմութեան, բժշկութեան, հնախօսութեան, պատմութեան. *մենագրութիւն:

Monoïque (մօնօիք) ած. Տնակից, *միատուն (տունկ): †= գ. էգ. Տնակից, *միատուն տունկ:

Monolithe (մօնօլիթ) ած. Որ է ի միապաղաղ քարէ. *միաքար: Statue, obélisque —:

Monologue (մօնօլօկ) գ. ար. Տեսիլ թատերախաղու, յորում զուսանն կամ դերասանն՝ միայն խօսի. *մենախօսութիւն. ինքնախօսութիւն: Ce — est trop long:

† **Monomachie** (մօնօմաշի) գ. էգ. Մենամարտիկ կռիւ. մենամարտութիւն:

Monomane (մօնօման) ած. և գ. *Մենամոլ:

Monomanie (մօնօմանի) գ. էգ. *Մենամոլութիւն: — érotique. Le traitement de la —:

† **Monomaque** (մօնօմաք) ած. ար. Որ մարտէ զմենամարտիկ կռիւս. Մոնոմաք. Մոնոմախ. (անուն տուեալ Կոստանդեան Թ ի կայսեր Կոստանդնուպօլսի):

Monôme (մօնօմ) գ. ար. Միանդամեան քանակութիւն ի գրահաշուի, յորում չիք նշան յաւելման կամ բարձման, որպէս ԱԲ. *միաբաղի:

† **Monomètre** (մօնօմէթրք) ած. Միով և եթ չափամամբ յօրինեալ (բանաստեղծութիւն). միաչափ:

Monopétale (մօնօբէթալ) ած. *Միաթերթ (ծաղիկ):

Monophylle (մօնօֆիլ) ած. *Միատերև: Calice, plante —: [կութիւն:

† **Monophysisme** (մօնօֆիզիզմ) գ. ար. *Միաբնա-

† **Monophysite** (մօնօֆիզիթ) գ. ար. Որ մի և եթ բնութիւն դաւանի ի Քրիստոս. *միաբնակ:

Monopole (մօնօբօլ) գ. ար. 1. *Մենավաճառութիւն: Le gouvernement s'est réservé le — du tabac et de la poudre à canon: || 2. Միաբանութիւն վաճառականաց առ ի գրաւելոյ և վաճառելոյ ծանրագնի զվաճառս ինչ. *մենավաճառութիւն:

Monopoleur (մօնօբօլէօր) գ. ար. *Մենավաճառ:

Monopoliser (մօնօբօլիզէ) բ. ն. Առնել մենավաճառութիւն. *մենավաճառել:

Monoptère (մօնօբթէր) ած. ար. Temple —. Տաճար բոլորշի՝ որոյ ծածկոյթն [couverture] հաստատեալ է ի վերայ միոյ և եթ կարգի սեանց և առանց որմոյ. միաթև տաճար:

† **Monoptote** (մօնօբթօթ) գ. ար. *Միահոլով բառ (ի յոյն և ի լատին քերականութեան, որպիսի է բառն Cornu եղջերն ի լատիներէն լեզուի):

† **Monorchide** (մօնօրքիտ) ած. և գ. ար. Որ ունի մի և եթ ամորձիս [testicule]. միորձի:

Monorime (մօնօրիմ) ած. *Միայանգ, *նոյնայանգ (բանաստեղծութիւն, որպիսի է ի հայում Ցիսուս որդի Շնորհալւոյն):

† **Monosperme** (մօնօսբէրմ) ած. *Միասերմն (տունկ):

Monostique (մօնօսթիք) † ած. *Միատող. միակարգ: Les sentences monostiques de Ménandre:
= գ. ար. Միատող վերտառութիւն, արձանագրութիւն:

Monosyllabe (մօնօսիլլապ) գ. ար. *Միավանկ բառ: = ած. *Միավանկ: Un mot, un vers —:

Monosyllabique (մօնօսիլլապիք) ած. *Միավանկ. *միավանկային: Vers, réponse —:

Monothéisme (մօնօթէիզմ) գ. ար. Դաւանութիւն միոյ և եթ Աստուծոյ. *միաստուածութիւն: Le — des Hébreux:

Monothéiste (մօնօթէիսթ) գ. ար. *Միաստուածեան: = ած. *Միաստուածեան: Un peuple —:

Monothélisme (մօնօթէլիզմ) գ. ար. Աղանդ հերետիկոսաց որ մի միայն կամս դաւանէին ի Քրիստոս. աղանդ միակամեանց:

Monothélite (մօնօթէլիթ) գ. ար. Հետևող աղանդոյն միակամեանց. *միակամեան. *միակամադաւան:

Monotone (մօնօթօն) ած. 1. *Միաձայն (երգ): || 2. (փոխաբ.) Մենակերպ. միակերպ. միօրինակ: Une vie —:

Monotonie (մօնօթօնի) գ. էգ. 1. *Միաձայնութիւն (երաժշտութեան): || 2. (փոխաբ.) Մենակերպութիւն. միակերպութիւն. միօրինակութիւն: Sa vie est d'une — ennuyeuse: [(նաւակ). *միափայտ:

† **Monoxyle** (մօնօքսիլ) ած. Ի միապաղաղ փայտէ

Mons (մօն) գ. ար. Տէր. Մ. պարոն. (արհ ըստ. կամ հեգնութեամբ): — un tel:

Monseigneur (մօնսէնյէօր) գ. ար. 1. Անուն պատուոյ իշխանաց, արքայազանց Գաղղիոյ, եպիսկոպոսաց: — le prince կամ համառօտագրութեամբ Mgr le prince. Մեծամեծար իշխանն: — l'évêque. Ամենապատիւ եպիսկոպոսն: —, je vous prie . . . Տէր եպիսկոպոս, տէր սուրբ, աղաչեմ . . . յգ. Messeigneurs և Nosseigneurs: || 2. Լծակ ինչ գողոց առ ի խորտակել զփականս. (ռմկ.):

Monseigneuriser (մօնսէնյէօրիզէ) բ. ն. Կոչել զոք մեծամեծար տէր կամ ամենապատիւ տէր. (արհ ըստ խաղ): Je l'ai monseigneurisé:

Monsieur (մօսիէօ) գ. ար. 1. Անուն պատուոյ. տէր. Մ. պարոն: Oui, —. Cher —, կամ Mon cher —. յգ. Messieurs. Տեարք. Մ. պարոնայք: Donner le — à quelqu'un. Կոչել զոք տէր կամ պարոն: Il est venu un — vous demander. — est-il chez lui? (Գրի համառօտագրութեամբ յեզականն Mr կամ M., և ի յոգնականին Mrs կամ MM.): || 2. Անդրանիկ եղբայր թագաւորին Գաղղիացւոց. աւագ արքայեղբայր: La maison de Monsieur:

— Prune de Monsieur. Սալոր ինչ բոլորշի և մանուշակագոյն: (Այս են լոկ †monsieur փոքրագիր, և յայնժամ լինի յգ. monsieurs. Ces monsieurs sont excellents):

Monstre (մօնսթրք) գ. ար. 1. Իրէ կամ անասուն՝ որոյ յօրինուած մարմնոյն արտաքոյ է բնութեան. ճիւաղ. հրէշ. (ալ. ցուցանք): — horrible, effroyable, hideux. Un — à deux têtes. Cette femme accoucha d'un —: Այր և զանկոց. Les fleurs doubles sont des monstres: || 2. Մտացածին էակք առասպելաց, որպիսիք էին Ցուլմարդարիկք [Centaure], Վիշապաձուկն քաղն [Chimère], Մինոսեան ցուլն, Կիկլոպայք. խառնածագաղուն. ճիւաղ. հրաշք. հրաշակերտ անասուն. հրաշալուր խառնուած: || 3. Իրէ կամ անասուն վիթխարի. զազրան լեռնարկերծ: Les monstres des forêts. Գազանք անտառաց. (ի ծովային.): Monstres marins. Մեծամեծ կէտք, նհանգք կամ գազանք ծովականք: On a servi des monstres sur cette table. Եղին ա-

Digitized by Google

ուրջի կանխականացն ձկտելս մեծամեծս։ || 4. (փոխ.) Անհատը բնչ։ Se faire un — de quelque chose. Իրրև կարի դժուարին կամ անհնարին համարել զիքս բնչ։ || 5. (փոխ.) Աւյր, կին անուգարդն, ժանտ. ճիւաղ. մեղրակերպ, մեղրագէմ գազան։ Néron était un —. C'est un — d'ingratitude, d'avarice. "De là naissent des monstres de crimes." BOSS. *R. d'Angl.* Անսի ծնանին սեղբք սլլանգակք։ || 6. Աւյր, կին անհնարին անգիզեայ, ժանտասարսափ, ձագագէմ. ճիւաղ։ Un — de laideur։ || 7. (փոխ.) Սլլանգակ, անհեթեթ, տգեղանշան բնչ։

† = ած. Անհեթեթ. սլլանգակ. տգեղանշան. (ած.)։ Un bouquet —։

Monstrueusement (մոնդրուէզման) ն. Անչափ. աշխարհին. աստակատես։ C'est un homme — gros։

Monstrueux, euse (մոնդրուէ, էզ) ած. 1. Ահեղագական. անճառելի. սլլանգակ. (պէս. հրեշաբար. ցուցադրաբար)։ Un enfant, un animal —։ || 2. Արատագոյ օրինաց բնութեան. անճառելի. սլլանգակ։ Accouplement —։ || 3. Անհնարին, աստակէտ (տգեղութիւն). վիթխարի (ձուկն)։ || 4. Անտեղեռական. անհեթեթ. անվայելուչ. սլլանգակ. սլլանգեան։ Une prodigalité monstrueuse։

Monstruosité (մոնդրուոզիդէ) ե. էից. 1. Անճառելութիւն. սլլանգակութիւն։ || 2. Անճառելի, սլլանգակ բնչ։ C'est une — que la tête de cet enfant։

Mont (մո) ե. ար. Լեառն. սար։ Le — Cenis. Le — Liban. Le — Calvaire. Promettre monts et vaux, monts et merveilles. (փոխ. եւ ընդ.) Խոստանալ մեծամեծս։ Conter monts et merveilles. (փոխ.) Պատմել զքանչելիս, հրաշալիս։ Un — d'or. Լեռնահատակ, լեռնահատկաւ գանձք։ Le double —, le — sacré. *Կրկնակատար, նուիրական լեառն. Գաւառատ. (ի Քնդրգ.)։

—յե. Les monts. 1. Գոյն լերանց. լերինք։ || 2. Անդին լերինք։ Au delà des monts։

— pagnote. տես ի Pagnote. [*գրատատուն։

— -de-piété. Տեղի ուր տան փոխ գրատու եւ տոկոսով.

† — de Vénus. Պատն բնչ մնրմնջոյ կանանց ընդ առնսին զրուցելոյնիս. Առաջնկան սար։

= Par monts et par vaux. դէ. աս. ի լերինս եւ ի ձորս (խնդրել զոք). ընդ ամենայն կողմն. Ս. սար եւ ի ձոր. ի սար 'ւ ի ձոր։

Montage (մոնդաժ) ե. ար. 1. Հանելն, տանելն ի վեր։ Payer le — du bois։ || 2. Կտրելն (զմնասունս մեքենայիւ). յեռատած։

Montagnard, arde (մոնդանար, արդ) ած. 1. Լեռնակեաց. լեռնարնակ. լեռնական. լեռնագրգեայ. *լեռնացի։ Peuples, animaux montagnards։ || †2. Լեռնագրգեայց. լեռնականաց։ Costume, chant —։

= ե. 1. Լեռնակեաց. լեռնագրգեայ. *լեռնացի։ || 2. Անգամ քաղաքական կուսակցութեան իրիք ի Գազղիա. լեռնական։

Montagne (մոնդանի) ե. էից. 1. Լեառն։ Grande, haute —. — élevée, escarpée. Le sommet, la pente, les flancs d'une —. Le pied d'une —. Սատրսա լերին. լեռնատն։ La — du Calvaire, d'Athos. La — a enfanté une souris. (փոխ.) Լեառն ծնաւ զմնուկն չնչին. (առի յորժամ մեծամեծս փքացեալ խոստանայ ոք, եւ ոչինչ կամ չնչին բնչ վճարէ)։ || 2. (փոխ.) Կարգատու, զրահանգ (դիւանի)։ || 3. Կուսակցութիւն ծայրագոյն ազատականաց ի Գազղիա. լեռնան։ Il siégeait sur la —։

Montagneux, euse (մոնդանիւ, էզ) ած. Լեռնային. (ած. լեռնատ)։ Pays —. Contrée montagneuse. *Լեռնագաստատ։

Montanisme (մոնդանիմ) ե. ար. Աղանդ Մոնատեայ հերետիկոսապետի ի գաւառն որ ասէր զանձնէ թէ հոգի մխիթարիչն զոր խոստացաւ Քրիստոս, խոստէր զերկրորդ ամենանուէրութիւն, համարձակէր զինահանութիւն եւ ստուերանէր պահս խիստս. մենատանութիւն։

Montaniste (մոնդանիդ) ե. ար. Հետեւող Մոնատեայ. մենատանեան։

A. **Montant, ante** (մոնդան, անդ) ած. Որ երանի ի վեր։ Un bateau —. Նաւակ որ երթայ գետ ի վեր։ Un chemin —. Ճամապարհ։ La marée montante. Ածիլ, լնուլ ջուրց ծովու. մակընթերացութիւն։ Robe montante. Աքղանի պարեգօտ կանանց (որ ծածկէ զլանջս եւ զոտս)։ Garde montante. Պահակափոխ զինուորաց։

B. **Montant** (մոնդան) ե. ար. † 1. Բարձրանալն (բազկի յօգս)։ || 2. Պատառոտ յօղերդ (պաշտօնեայ զինուորական կամ եկեղեցական). (վ.)։ Ce lieutenant est le premier —։ || 3. Երկու հատս փայտք որ կան յերկոսին կողմանս շարժական առնդգոց. բուն (ա)։ Les montants d'une échelle։ || 4. Բուն։ Les montants d'une presse։ (Որ եւ Jumelle)։ || † 5. Բուն, ցօղուն, ծղօտ (անկոց)։ || 6. Բազմադրութիւն (հաշուի). միտհամուռ։ Le — de la note est de 400 francs։ || 7. Կծռուածութիւն (գինւոյ, մանաւանդ խոյ). աստակագործ հատ։

= Վանս. (ա) "Անդրադի խմանսի զատափնաքիան ասդիճանան. իսկ բան անգրկայն' զերիս մը զմբրին." Վ.Հ.

Monte (մոնդ) ե. էից. 1. Խաղալիք (ձիոյ)։ Ս. վազք։ Ce cheval a fait la —։ || 2. Ժամանակի խաղալից (ձիոյ)։

Monté, ée (մոնդե) անց. դերբ. 1. Բլուրել. ամրացձուել։ — sur un clocher։ || 2. Հեծեալ։ Être bien —, être mal —. 1. Լինել հեծեալ ի վերայ գազելցիկ կամ յատկ երիվարի։ || 2. Ունել գազելցիկ կամ յատկ երիվարս։

— Cheval — haut, haut —. Երիվար բարձրաքարշ։

— Être — contre quelqu'un. Լինել բարկացեալ ի վերայ ումեքէ։

— Visage — en couleur. Գունեան երեսք։

Montée (մոնդե) ե. էից. 1. Բլուրելն. երկ. վերելք։ La descente et la —։ || 2. Տեղի ընդ որ երանի ոք ի բարձրանդակ բնչ կամ ի լեառն. մնատոյց։ La — de ce coteau est fort raide։ || 3. Սանդուղք։ Monter, descendre la —։ || 4. Աստիճան (սանդղոց). որոշ. սանդղատեղեան։ Faire sauter les montées à quelqu'un. Պերծել զոք առագաստոք կամ բանի ի տանէ, ի անեղէկ իրմէ. (ած.)։ || 5. Բարձրութիւն (կամարի, սեան)։

Monter (մոնդե) բ. չ. 1. Բլուրել։ — vite, facilement, avec peine, lentement. — sur կամ՝ à un arbre. — à une tour, au haut d'une tour. Notre-Seigneur est monté au ciel. Տէրն մեր Յիսուս բարձրացաւ յերկինս։ Il a monté quatre fois à sa chambre pendant la journée. — les degrés. Ոտնիցս լինել ընդ աստիճանս։ — chez quelqu'un. Բլուրել ի սենեակ կամ ի բնակարան ումեքէ (յատուկ կամ յերկրորդ դասակարգի, եւ այլն)։ — sur ses ergots. (փոխ. եւ ած.) տես յ'Ergot, 1. — aux nues. (փոխ. եւ ած.) տես ի Nue. || 2. Հեծանիլ (յերիվար)։ աշտանակել։ — à cheval, sur un cheval. — à cheval ձեռնակ եւս՝ շրջիլ երիվարաւ. գործեալ՝ ունանել զհեծելութիւն։ — sur ses grands chevaux. (փոխ.) տես ի Cheval, 1. || 3. Բլուրել, ամբառնալ (ի կառս)։ — dans une voiture, en voiture։ || 4. Բլուրել, մնուանել, ամբառ-

Digitized by Google

նաւ, վերելակել (ի նաւս)։ — sur un vaisseau. — sur un bateau, dans un bateau։ ‖ 5. Բարձրանալ, բարձրաթռիչ լինել (թռչնոց յօդս). եղանել, բարձրանալ (բոցոյ)։ Il n'y a point d'oiseau qui monte plus haut que l'aigle. La flamme montait au-dessus des plus hautes maisons. Եղանէր դիզանալոյր բոցն ի վերոյ քան զտունս բարձրագոյնս։ ‖ 6. Թռչել (բազէի)։ — à l'essor. Թռչակոխել մնասաղ թռչնոյ ի թռիչս. (աստ. մնասաղ թռչնոյ մը թռչել փորձելը)։ ‖ 7. Բարձրանալ, ածել (ջուրց ծովու կամ գետոց)։ ‖ 8. Աճել (ծառոյ)։ Cet arbre monte trop. — en graine. տես ի Graine, 1. ‖ 9. Ածխանալ, եղանել, երթ առնել, վերանալ (արեգական, աստեղաց)։ Le soleil, les astres montent sur l'horizon։ ‖ 10. (ի բոլոր.) եղանել (յառաքեալն կամ ի պատիւ բարձրագոյն)։ Il était lieutenant, et il est monté au grade de capitaine, կամ il est monté capitaine։ ‖ 11. (ի բոլոր.) Ամբառնալ, հասանել (ի մեծութիւն, յաւագութիւն). եղանել։ — au faîte des honneurs։ ‖ 12. Տալ ի գլուխն (գինւոյ). հարկանել, բռնել (ի գլուխն). (ուխ. գլուխ գործել)։ Ce vin monte à la tête. La rougeur lui monta au visage. Շառագունակը ծածկեցին զերեսս նորա։ ‖ 13. եղանել, կցիլ (ազգ. գալի յերկինս)։ Leurs péchés sont montés jusqu'au ciel. Հասին կեղծեաց մեղք նոցա մինչև յերկինս. յերկինս երկն մեղք նոցա։ ‖ 14. Հասանել։ À quel point son insolence monte! Ցո՛ր վայր հասանէ լպրծութիւն նորա։ ‖ 15. (ի բոլոր.) Բարձրանալ, ածել, առաւելուլ (գնոյ)։ ‖ 16. եղանել, հասանել (թուոյ ազանելոցն ի հազար)։ Son armée monte à vingt mille hommes։ (Տես և s'Élever, 5)։

— à l'assaut. Ցարձակել զօրաց ի բերդ։

— au trône, sur le trône. (ի բոլոր.) Ամբառնալ ի գահ. Հասանել թագաւորական աստիճանի։ [քարոզել։

— en chaire. (ի բոլոր.) եղանել ի բեմ. քարոզ ասել.

= բ. ն. 1. եղանել (ընդ աստիճանս). եղանել (ի լեառն)։ — les degrés, une montagne։ ‖ 2. Ի վեր հանել, ձգել (զբեռնիս). բարձրացուցանել. ամբառնալ։ — le blé au grenier. Կրկ զցորեան ի շտեմարանն։ ‖ 3. Հեծանել (հեծելիով). աշտանակել։ Il monte un cheval blanc. Ce cheval ne se laisse pas — facilement։ ‖ 4. Վարժել, կրթել, հրահանգել (զերիվար)։ ‖ 5. Վերառնել (երիվարի ի մատակն կամ ի զամբիկն). Ս. վազել։ ‖ 6. եղանել (ի նաւս)։ ‖ 7. Հրամայօք լինել (նաւու)։ Le contre-amiral montait le vaisseau le Formidable։ ‖ 8. Վառել, հանդերձել (զհեծեալն երիվարաւ և սպազինօք)։ ‖ 9. Հայթայթել, հանդերձել (զկռուիկսն)։ — une imprimerie de ses presses —. — une personne en linge։ ‖ 10. Լարել (զժամացոյց)։ ‖ 11. Կարգել, յարդարել, յօրինել (զայլ և այլ մեսասիս մեքենայի). ազատացանել. յեռուցել. լարել։ — une machine, un lit. — une cabale. (ի բոլոր.) Նախճիր, մեքենայել դաւաճանութիւն։ — une garde à quelqu'un. (ի բոլոր. և ընդ.) տես ի Garde, A. 6. — un métier. Գործել զկտաւն կամ զպատառն [étoffe] ի վերայ կազմահի. ներկ ե՛ւ ե՛ւ։ ‖ 12. Ագուցանել. յեռուցել. ընդելուզանել։ — une croix de diamants։ ‖ 13. Անցուցանել (զնուր ծախս)։ ‖ 14. Սասանեցուցանել (զերանգս ի նկարսն)։

— la garde. տես ի Garde, A. 3.

— une pièce, un opéra. Ներկայացուցանել, հանդերձել զթատերախաղ ինչ կամ զթատերգութիւն։

— la tête à quelqu'un. (ի բոլոր. և ընդ.) տես ի Tête.

= Se —. բ. ա. 1. Լինել հեծեալ. հեծանիլ։ Ce cheval se monte difficilement։ ‖ 2. եղանիլ. բարձրանալ. ամբառնալ։ ‖ 3. (ի բոլոր.) Ջերմանիլ. զայրանալ. զարմանիլ։ Cet homme se monte aisément։ ‖ 4. եղանիլ. հասանիլ։ Toutes ces sommes se montent à cent mille francs։ [կանց զառատագիանաց)։

Monteur (մոնթէօր) ի. ա. Ցեռնիչ, ընդելուզիչ (ա-

Montgolfière (մոնկոլֆիէր) ի. իե. *Օդապարիկ (հնարեալ ի Մոնգոլֆիերեայ դասղնացւոյ)։

Monticule (մոնթիքիւլ՛) ի. ա. Լեռնակ. առակ։

Mont-joie (մոն-ժուա) ի. իե. 1. Կարկառ, կոյտ քարանց (առ ի նշանակել զճանապարհն կամ ի նշան յաղթութեան). քարակոյտ։ ‖ 2. Խրախոյս, ազազակ պատերազմի (գազղիացւոց ի Միջին գարս.)։ Mont-joie Saint-Denis!

† **Montmorency** (մոնմորանսի) (յն. անգ.) ի. իե. Ազգ ինչ թթու և կարճակեաց կեռասոյ։ Aimez-vous la —?

Montoir (մոնթուար) ի. ա. Քար կամ կոճղ մեծ փայտեղէն՝ յորոյ վերայ եղանէ ոք առ ի դիւրաւ ևս հեծանիլ ի ձի. *Հեծեղքար. ալինի խուղ։

Montrable (մոնթրաբլ) ած. Զոր մարթի և յուցանել. յուցանելի։ Ma figure n'est pas —։

Montre (մոնթր) ի. իե. 1. Ցուցանելն. ցոյց։ Faire —. Ցոյց առնել. շոշակել։ ‖ 2. Օրինակ (վաճառաց). առգին։ Une — de blé, de confitures։ ‖ 3. Վաճառք և գեալք ի ցոյց։ ‖ 4. Տուփ ապակեայ առ ասկերիչք և ակնագործք գնեն ի տեսիլ զգործուածս իւրեանց. վահրան։ ‖ 5. Ադամանդին փոքր կամ խոզովակք (երկանիք)։ ‖ 6. Տեղի ուր ձիավաճառք գնեն ի տեսիլ զերիվարս վաճառելիս. *ձիավաճառատեղ։ ‖ 7. փորձ (վաճառելի երթվարի)։ ‖ 8. Տեսիլ. երեւոյթ։ La — des blés est belle։ ‖ 9. Հանդէս (զօրաց). *զօրահանդէս։ (Ա. յժմ ասի Revue)։ ‖ † 10. Թոշակ (զօրաց)։ ‖ 11. ժամացոյց (ծոցի)։ — d'or, d'argent. — à réveil, à répétition. J'ai oublié de monter ma —. Régler sa —.

Montré, ée (մոնթէ) անց. գերբ. Ցուցեալ։

— Avoir été bien —, mal —. Լինիլ կրթեալ կամ ուսեալ առ ոսս քաջ կամ յոռի ուսուցչի. (Վ.)։

Montrer (մոնթրէ) բ. ն. 1. Ցուցանել։ Il m'a montré sa maison, sa bibliothèque. — des bêtes féroces à la foire. Տալ ի տեսիլ զգազանս ի ազնաւամատաւ (a)։ — son nez quelque part. 1. (ի բոլոր. և ա.) Երթալ ուրեք և լինել անդ սակաւիկ ինչ ժամանակ։ ‖ 2. Երթալ ուրեք յոչ ինչ պէտս. (ուխ. քերթը տեղ մը խոթել)։ Qu'a-vait-il à faire d'aller — là son nez? — les dents à quelqu'un. (ի բոլոր.) տես ի Dent, 2. — les talons. (ի բոլոր.) տես ի Talon. — à quelqu'un son béjaune. (ի բոլոր. և ընդ.) տես ի Béjaune. — quelqu'un à la terre. Ցուցանել զոք երկրի. (տես զսակաւաւոր առնել վազամեռիկ վճռելոյ)։ "Le prince pieux . . . que vous n'avez fait que — à la terre." MASS. *Pet. Car. Humanité.*

‖ 3. Ցուցանել (ինչ մնասասէ). Ելանակել։ Il n'est pas fort poli de — quelqu'un du doigt. — quelqu'un au doigt. (ի բոլոր.) տես ի Doigt, 1. — la porte à quelqu'un. Ցուցանել ուրիք զդուռն՝ որպէս զի ելցէ արտաքս. արտաքսել. (ընդ.)։ — le chemin aux autres. (ի բոլոր.) տես ի Chemin, 1. ‖ 4. Ցուցանել. յայտ առնել։ Il montra du sang-froid en ce péril. — un bon, un mauvais cœur։ ‖ 4. Ցուցանել. ծանուցանել. խելամուտ առնել։ Je lui montrerai qu'il a tort։ ‖ 5. Ոլուսցանել։ — les langues։ Աստ ևս անխնդիր. Ce maître montre fort bien։

Digitized by Google

= Se —. բ. ա. Երևեցուցանել, ցանձն. երևել: Le soleil ne s'est pas montré aujourd'hui. N'oser se —. Զչհամել ի յայտ գալ (առ ամենից): Se bien —, se mal —. (փոխաբ.) Ա. բարեհաճել. վատաճանել:

= ՎԱՍԻ. (ա) "Ես- ինձն Ալեքսանդրոս եղ ոչ պայր է պետել զպատճն պետական." Վ. Ք. Եվկղի. Հ. Ա. 523:

† **Montreur** (մոնդրէօր) ս. ար. Ցուցանող: Un — de lanterne magique. Un — de bêtes féroces. *Գազանացոյց: Un — de marionnettes. Լարաթիլ. Ս. խամանկախաղ:

Montueux, euse (մոնդուէ, էօզ) ած. Անհարթ. գերբուտ. լեռնային: Sol, pays —:

Monture (մոնդիւր) ս. իգ. 1. Անասուն հեծանելի (սրպիսի է ձի, էշ, ջորի, փիղ, եզն). հեծանելիք: Bonne, méchante —. Le cheval est la meilleure de toutes les montures. Dans les Indes, on se sert assez ordinairement de bœufs pour —: ‖ 2. Աշխատութիւն գործատորի առ ի բնդհատանել կամ յեռուել ինչ. յեռուած. բնդհատուած: Il en a coûté tant pour la —: ‖ 3. կազմուածք: La — d'une scie, d'un thermomètre: ‖ 4. Պեսաղ յորում բնդհատիլ է զարդ ինչ պատուական կամ ասկանակապ. շրջանակ: Une — d'or, d'argent:

Monument (մոնիման) ս. ար. 1. Հոյակապ շինուած առ յիշատակ. յիշատակարան: — glorieux, superbe, éternel. Dresser un — à la gloire d'un grand homme: ‖ 2. Հոյակապ շինուած (քաղաքի): La Bourse de Paris est un beau —: ‖ 3. Ցիշատակարան. յիշատականոց. չերիմ. (վարի ի պերճ ասացուածս): Elle a fait élever un magnifique — à son époux: ‖ 4. Ցիշատակարան (գրուածոյ, գիտութեանց, արուեստից): Ce poème est un beau — élevé à la gloire du héros: ‖ 5. (փոխաբ.) Ցիշատակ. վկայ: Un — de son amour, de sa vengeance:

Monumental, ale (մոնիմանթալ, ալ) ած. Հոյակապ. *Հոյաշէն: Style —. Statue monumentale. յած. ար. Monumentaux գուն ուրիք վարի:

Moquer (se) (ը մօքե) բ. ա. 1. Կատր, խաղ, ծանակ, այպն առնել. այպանել. Ս. ունայ առնել. Ս. անառակել. Ս. խնդրել քեզ: On s'est moqué de son habit. Cette femme s'est moquée de vous. La pelle se moque du fourgon. (ասա.) տես ի Fourgon, A. ‖ 2. խաղ առնել. անդամանել. մերթալ: Se — de l'opinion publique. Je me moque de lui, je ne le crains point: ‖ 3. խաղաբառնել. կատակել. ընդ խաղ արկանել: Quand je dis cela, vous voyez bien que je me moque:

— Se faire —. Կատր կացուցանել զանձն: Il fut moqué de tout le monde. Կատր եղև յամենից ոչ:

Moquerie (մօքըրի) ս. իգ. 1. Բան, գործ այպանութեան. այպանութիւն. խաղ. ծաղր. Ս. ունայ: ‖ 2. Կատրաբանից, անառակի, անհեթեթ խրատ: C'est une — que de vouloir soutenir une telle proposition:

Moquette (մօքէթ) ս. իգ. Պատառ ինչ որպ առնէ [chaîne] և թել [trame] ի թել ոչ: Tapis de —:

† **Moquettes** (մօքէթ) ս. իգ. յած. Սպասուր (այծեմանի):

Moqueur, euse (մօքէօր, էօզ) ած. 1. Ա. յայտնող. ծանակիչ. Ս. ունազարար: Il est naturellement —: Վ. սրբի և ոչ իրը ս. C'est un —, une moqueuse. Կատրածու, կատակախօս ոք է: ‖ 2. խաղաս. ծաղրս. ծաղրանից: Discours —: [երգոց այլոց թռչնոց. **ծանակ:

† = ս. ար. Թռչուն ինչ Ամերիկայ որ նմանանգուցանէ

Morailles (մօրայլ) ս. իգ. յած. Ա. քծան պնդելոյ զբերան առատակ ձիոյ. կռճէք:

Moraillon (մօրայլօն) ս. ար. Կապան ինչ փականաց սրկեզ հատատանել ի կափարչին:

Moraine (մօրէն') ս. իգ. 1. Ակոպացեալ ափունք (գետոյ, լճի): ‖ 2. կարկատ քարանց. քարակոյտ:

Moral, ale (մօրալ, ալ) ած. 1. Բարոյական. խրատական: Un discours —. Préceptes moraux: ‖ 2. Բարոյական. *բարոյալից: Ce livre, ce discours est fort —: ‖ 3. Ոչ ունի բարձր բարս. *բարոյատուր: Cet homme, qui passait pour fort —, n'était qu'un hypocrite: ‖ 4. Բարոյական. մտաւորական. (հակադրութեամբ բնականի [Physique]): Souvent on supporte plus facilement le mal physique que le mal —:

= ս. ար. 1. Բարոյական, մտաւորական վիճակ. բարոյականութիւն: Il est mieux partagé au physique qu'au —: ‖ 2. Պնդութիւն, հաստատութիւն առ ի հանդուրժել աշխատութեան, գժտարութեանց, վտանգաց. բարոյական: Remonter le — d'une armée:

Morale (մօրալ) ս. իգ. 1. Վարդապետութիւն զբարոց. բարոյական. *բարոյագիտութիւն: Bonne, mauvaise —. Les règles, les principes de la saine —. Il n'y a pas deux morales: ‖ 2. Ձառ, մատեան զբարոյից. բարոյական: La Morale, les Morales d'Aristote: (Տես և Éthique): ‖ 3. Բարոյական խրատ (ի գիրս): ‖ 4. Ցանգիմաստութիւն. կշռամբութիւն: Son père lui a fait une —, une bonne —:

Moralement (մօրալման) մ. 1. Ըստ կանոնաց բարոյականին. բարոյագէտ: Action — bonne: ‖ 2. Հաստատականութեամբ: Cela est — impossible:

† **Moralisateur, trice** (մօրալիզաթօր, թրիս) ած. *Բարոյատուիչ: Un enseignement —:

† **Moralisation** (մօրալիզասիօն) ս. իգ. *Բարոյատուութիւն: La — des masses par l'instruction:

Moraliser (մօրալիզե) բ. ն. Ա. առնել խորհրդածութիւնս բարոյականս. բարոյախօսել:

= բ. ն. 1. Քարոզել զբարոյից. խրատել. (ընդ.): ‖ 2. Ցարդարել զբարս (ժողովրդեան, ազգի). *բարոյատուել:

Moraliseur (մօրալիզօր) ս. ար. Քարոզիչ բարոյականութեան. խրատիչ. (ասի ընդ խաղ):

Moraliste (մօրալիսթ) ս. ար. Պատճենագիր, ստացող բարոյականին. բարոյախօս. *բարոյագէտ:

Moralité (մօրալիթե) ս. իգ. 1. Խորհրդածութիւն բարոյական: Un recueil de moralités: ‖ 2. Բարոյական իմաստ, միտք (առակի, առասպելի): ‖ 3. Բարոյական կատարեալ: ‖ 4. Խիզճ մտաց. ընտրողութիւն: Les actions des fous sont dénuées de —: ‖ 5. Բարոյական հանգամանք, որպիսութիւն. բարոյականութիւն: ‖ 6. Բարք. բարոյք: Prendre des renseignements sur la — de quelqu'un: [nute.

Moraves (մօրավ) ած. ար. յած. Frères —. տես Her-

Morbide (մօրպիտ) ած. 1. Հիւանդութիւնան. ախտաւոր: État —: ‖ 2. փափուկ (մնարմին ի նկարագս):

Morbidesse (մօրպիտէս) ս. իգ. փափկութիւն (մնարմնոյ ի նկարագս և յանդրիս):

Morbifique (մօրպիֆիք) ած. Հիւանդատարար. ախտաբեր: Humeur, matière —:

Morbieu (մօրպէօ) ՆԱրի. Ցիշող ինչ. բա'բէ. (որ և Par la —): Բուն բառք են Mort de Dieu, այսինքն՝ մեռ Աստուծոյ. այլ փոխեալ է ի Morbleu առ ի չհայհոյել զանունն սուրբ:

Morceau (մօրսօ) ս. ար. 1. Պատառ, կտոր (կե-

Digitized by Google

բակրաց) : — délicat, friand. Manger un — . Ուտել սա-
կաւ ինչ կերակուր . (այլ . պատառ մը բան ուտել) .
(ընդ .) : Doubler les քամի ses morceaux, mettre les mor-
ceaux doubles քամի en double. (փոխ. և ընդ .) Յուսել
փափաքանաւկի : Le — honteux. (փոխ. և ընդ .) Վ երջին
պատառ մնացեալ ի սկուտառակի . ամօթոյ պատառ . հնճող
լզխոյը : Ne faire qu'un — de quelqu'un. (փոխ .) Կլա-
նել զոք ի մի պատառ . յոգիեել ուժգին : S'ôter le — քամի les
morceaux de la bouche. (փոխ. և ընդ .) առնս ի Bouche, 4.
Tailler les morceaux à quelqu'un. (փո-
խ. և ընդ .) Սահմանել, կտրտել զծախս ուրուք : Rogner
les morceaux à quelqu'un. (փոխ . և ընդ .) Նուազեցու-
ցանել զշահ քամի զկաս ուրուք : Compter les morceaux
de quelqu'un. (փոխ. և ընդ .) առնս ի Compter, բ. ն. 1.
‖ 2. Պատառ . հնչխար . կոտոր . հատոր : Un — d'étoffe. de
bois. Fait de pièces et de morceaux. 1. կցկցեալ յայլ
և այլ կոտորակաց (հանդերձ) : ‖ 2. (փոխ .) կցկտուր .
կցկցաւ :
‖ 3. Պատառ , մնան (ժամանակութեան , երկրի) : ‖ 4. Պա-
տառ , հատուկտոր , հատուած (գրոց) : Morceaux choisis.
Հատընտիր հատուածք մատենագրաց : ‖ 5. Հատուած , հա-
տած (երգոյ , երաժշտութեան) :
— Les bons morceaux. Համեղագոյնք , կամակք կերա-
կրոց : Aimer les bons morceaux. Սիրել զհամեղագոյնս կեր-
բակուրս :
† — d'Adam. առնս Pomme d'Adam.

Morceler (մօրսէլէ) [Je morcelle. Je morcellerai.] բ. ն.
Պատառ պատառ կոտորել . ի մատունս մատունս հատանել
(զերկիրն , զընտանի) . կտրատել :

Morcellement (մօրսէլման) է . ար . Հատանելն ի
մատունս մատունս . մնաց բաժանումն : Le — des héritages :

† **Mordache** (մօրտաշ) է . իգ . Ծխնելիք (կոճակաց փայտի
ի բանկերկի [cheminée]) :

Mordacité (մօրտասիթէ) է . իգ . 1. Ծակիչ , մնչիչ
զօրութիւն : La — de l'eau-forte : ‖ 2. (փոխ .) Խածանող
զօրութիւն , խայթողութիւն (բանից) :

A. **Mordant, ante** (մօրտան , անթ) ած . 1. Խածանող
(անասուն , որպիսի է կինձ , ապուհս , գայլ) : ‖ 2. (փոխ .)
Ծակիչ . մնչիչ : Un acide — : ‖ 3. (փոխ .) Խածանող .
խայթող . կսկծեցուցիչ . կծու (մատնահատիր , բանք) :

B. **Mordant** (մօրտան) է . ար . 1. Նիւթ հատատակելոյ
ձեներգս ի վերայ ատրոյ , մետաքսի , բամբակի , և այլն .
միաւորիչ նիւթ : L'alun est le — le plus employé : ‖ 2.
Ջրգիծ [vernis] հատատակելոյ զներկրի ոսկւոյ ի վերայ
պղինձոյ . միաւորիչ ջրգիծ : ‖ 3. (փոխ .) Սրութիւն (հան-
ճարոյ , ձայնի) : ‖ † 4. փայտեայ ուներկիք (դրամշարի ատա-
բանի) :

Mordicant, ante (մօրտիքան , անթ) ած . 1. կծու .
բարկ : Sel, suc — : ‖ 2. (փոխ. և ընդ .) Ալաքալեզուս .
կսկծեցուցիչ . խայթող : Il est un peu — :

Mordicus (մօրտիքիս) ած . ձամառութեամբ . պնդա-
գոյնս (պաշտպանել զիւր կարծիս) :

Mordienne (մօրտիէն') է . իգ . Ցիշոց ինչ : — de
vous ! ժանտ ի վերայ քո . Ս. գլոր տարցի զքեզ : À la
grosse — . Աստանց պատճառանաց . հարկաւորի :

† **Mordieu** (մօրտիօ) ած . առն . առն Morbleu.

Mordiller (մօրտիյէ) բ . ն . Ուտել և թափել խա-
ծանել . (այլ . խածխծել) :

Mordoré, ée (մօրտօրէ) ած . Թուխ գոյն կարմիր-
խառն . *ահատակեփայլ : Des souliers mordorés :

Mordre (մօրտր) [Je mords, tu mords, il mord, nous mordons, vous mordez, ils mordent. Je mordais. Je mordis. Je mordrai. Mords. Que je morde. Que je mordisse. Mordant. Mordu, ue.] բ . ն . 1. Խածանել . առնս
մնացեալ : Un chien l'a mordu, l'a mordu au bras. — le
sein de sa nourrice. (փոխ .) Խածանել զաթին դայեկին .
ապաշնորհ գտանիլ . ապերախտիլ : Se — la langue . առն
ի Langue, 1. Se — les lèvres. առն ի Lèvre, 1. S'en —
les doigts. (փոխ .) առն ի Doigt, 1. — la poudre, la
poussière, la terre. (իբրև զբ. և ի պերճ առացուածս) Խա-
ծանել զփոշի , զերկիր , գյատակ երկրին . անկանիլ ի պա-
տերազմի : Սակ եւս անխնգիր . Ce chien mord. Tous les
chiens qui aboient ne mordent pas. (առած.) առն ի Chien.
1. — dans un morceau de pain. — à belles dents. առն
ի Dent, 1. — à l'hameçon. (փոխ.) առն ի Hameçon, 1.
— à quelque chose. (փոխ.) Զարգանալ . յատակագիծ
լինել (ի գիտութիւնս) : ‖ 2. Խայթել (լուծ) : ‖ 3. (փո-
խ.) Ուժգնել . փորել . ծակել . մնչել . ուտել : Les flots
du lac mordaient leurs rivages :
= բ . ն . 1. Կծնել . ուտել : L'eau-forte mord sur les
métaux : ‖ 2. Կառանն , գամն գտանիլ . կառչիլ : L'ancre
n'a pu — sur ce fond de rocher : ‖ 3. Կառչիլ , մնծանիլ
(երանգաց ի կտաւն) : ‖ 4. Ընդհատանիլ , մթնիլ (գիրանի
յորմն) : ‖ 5. (փոխ.) Խածանել . խծծել . չտրտիսանալ : Il
cherche à — sur tout : [զմխիթարս :
= Se — . բ . ա . 1. Խածանել զանձն : ‖ 2. Խածանել

More (մօր') է . ար . 1. Նախնի անուն բնակչաց Հիւսի-
սակողմեան Աֆրիկէի . մնաբոյս . մնաբնականացի : (Գրի եւս
Maure) : Les Romains subjuguèrent les Maures : ‖ 2.
Անուն բնակչաց Աֆրիկէի որ էին քամի են ընդ իշխանու-
թեամբ Օսմանեանց . մնաբնականացի . (այլ . մնագրի) : Les
Mores d'Alger. Traiter quelqu'un de Turc à More, en
user avec lui de Turc à More. (փոխ.) Գնալ , վարել
ընդ ումեք խստութեամբ : ‖ 3. Աեամարքի . Ս. խափչիկ :
À laver la tête d'un More on perd sa lessive. (առած.) առն
ի Lessive, 4.
— Cheval cap de more քամի cavecé de more. Սեա-
գլուխ երիվար :
— Gris de more. Գոյն գորշ որ հարկանի քամի քշտիկ ի
սեաս . սեագորշ : Des bas gris de more :

Moreau (մօր) ած . ար . Գունչատեաս (երիվար) :

Morelle (մօրէլ') է . իգ . Տունկ ինչ ի տոհմէ շնչատը-
ղոց [solanum] : La — noire. Տունկ ինչ թունաւոր . մորմ :
La — tubéreuse. **Գետնախնձոր : (Որ և Pomme de terre) :

Moresque (մօրէսք) ած . Մատենագրական : (Գրի եւս
Mauresque) : Édifice, costume — :
= է . իգ . †1. Կին մնաբնականացի : ‖ 2. Մատենագրի
կազմուածք : ‖ 3. Մատենագրի նկար :

A. **Morfil** (մօրֆիլ) է . ար . Նուրբ թելիք (ի ապրս ածե-
լոյ , գանակի) :

B. **Morfil** (մօրֆիլ) է . ար . Անգործ ժանիք փղոյ . ան-
գործ փղոսկր : Ce navire était chargé de — :

Morfondre (մօրֆօնտր) բ . ն . Ցրտացուցանել . (այլ .
մանցնել) : Ce vent vous morfondra :
= Se — . բ . ա . 1. Ցրտանալ . մանլ : ‖ 2. (փոխ . և ընդ .)
Ժամանակաւնալ լինել ապատկերով : Ce général s'est morfondu
devant cette place : ‖ 3. (փոխ .) Կորուսանիլ հայի
[pâte] զզօրութիւն խմորելոյ կամ հնանալոյ (բան հացատա-
բոյց) : [(ձեզ) :

Morfondure (մօրֆօնտիւր) է . իգ . Ցրտահարութիւն

Digitized by Google

Morganatique (մօրկանատիք) ած. ս. Mariage —. Ամուսնութիւն իշխանի մը իշխանութենէ զրկուելով ընդ ասկական կամ ընդ անասնի. *մորգանեան, *նախաձեռնեալ ամուսնութիւն։

† **Morgane** (մօրկան') ե. էգ. Վհատիլ անուանի ի վերապատուութիւնս ձիաւարութեան [chevalerie], զոր Արաբացի և աշտակերտ Մերլինեանց. Մորգանա։

Morgeline (մօրժլին') ե. էգ. Տունկ մը ունի մանր ծաղիկ և սրածայր տերև. մկնականջ։ (Որ և Alsine)։ Le mouron des oiseaux est une espèce de —։

A. **Morgue** (մօրկ) ե. էգ. 1. Անժպիտ և ամբարտաւան կերպարանք։ — de magistrat rébarbatif։ ‖ 2. Ամբարտաւանութիւն. ինքնահաւանութիւն։ Les pédants sont pleins de —։

B. **Morgue** (մօրկ) ե. էգ. 1. Խցիկ առ դրան բանտի յորում զինեն զկալանաւորն. *զինարան. (Վլ.)։ ‖ 2. Տեղի ուր պահեն զդիակունս անծանօթս՝ մինչև յայտ գայցեն. *դիտարան։

Morguer (մօրկե) բ. ն. Խրոխտալ ընդդէմ ուրուք՝ հայելով ի նա ապատնալից դիմօք. (Վլ.)։

Moribond, onde (մօրիբոն, օնտ) ած. և ե. Մերձ ի մեռանիլ. ոգեվար. օրհասական. *մնհամերձ։

Moricaud, aude (մօրիքօ, օտ) ած. և ե. Թխադէմ. գիմօք. *թխադէմ։ (Գրի և Mauricaud, aude)։

Morigéner (մօրիժենե) բ. ն. 1. Յանդգնութիւն, յերբեմն զբաղս ուրուք. կրճել. (Վլ.)։ ‖ 2. Ածել զոք ի պատշաճեան. ուղղել. խրատել. (ընդ.)։

Morille (մօրիյ') ե. էգ. Սունկն մեռ՝ ծակոտկէն երբեմն զոյնգոյն կամ երբեմն գնորոխ [rayon] մերկ։ *մորկիդ։

Morillon (մօրիյոն) ե. ս. Խաղող մեռ մեծաւ և **Morillons** (մօրիյոն) ե. ս. յ. Ձմրուխտաց անպտղածք որ վաճառքին մեռկեաս [once]։

Morion (մօրիօն) ե. ս. 1. Պատերազմական մեռ թերեւ։ ‖ 2. Պատերազմական զգեստ հարկանելեն հրազէտներուն։

† **Mormon** (մօրմոն) ե. ս. Անուն ազանդաւորաց քրիստոնէից Ամերիկա որ ընդունին զբազմակնութիւն և զաստուածպետութիւն. *մորմոն։

=—, onne. ած. *Մորմոնեան։ L'église mormonne։

† **Mormonisme** (մօրմոնիզմ) ե. ս. *Մորմոնութիւն։

A. **Morne** (մօրն') ած. 1. Տրտում. տխուր։ Il était — et silencieux. Visage —։ ‖ 2. (փոխաբ.) *Անզգայուած (օգք)։ Temps —։ ‖ 3. (փոխաբ.) Խրթին, *անփայլ (երանգ)։

B. **Morne** (մօրնէ) ե. ս. Լեռնակ (Անթիլեան կղզեաց և յայլ գաղթականութեանց գտողիացւոց). ասրակ։

Morné, ée (մօրնե) ած. 1. Lance mornée. Նիզակ որոյ ակէն [fer] բեկցեալ է. *անագար նիզակ։ ‖ †2. Անատամն, անկտուց, անկորով, անմագիլ, անագիլ (անասուն կամ թռչուն ի զինադրանս)։

Morniffe (մօրնիֆլէ) ե. էգ. Հարուած յերեսս. ապտակ. (ՎԼ.)։ Il lui a donné une —։

Morose (մօրօզ) ած. Տրտում և տխուր. թախծալից. նեխասառ. գժտաբարբարոյ։ C'est un homme très —. Caractère —. † Délectation —. *տես ի* Délectation.

Morosité (մօրօզիթե) ե. էգ. Տխրութիւն. թախծութիւն։ C'est un homme d'une — insupportable։

Morphée (մօրֆե) յ. ած. ս. Դիք քնոյ (քան առասպելոյց). Մորփէոս. Մորփեւս։ Être dans les bras de Morphée. (փոխաբ.) Լինել ի գիրկս Մորփեայ. ի քուն կալ։ Les pavots de —. Մորփեան մեկնիք, խաշխաշք. քուն։

Morphine (մօրֆին') ե. էգ. Բաւն առերը ափիոնի և մեկնիի (քան առաջագիտաց). *քնափիոն։

Morpion (մօրպիօն) ե. ս. Ոջիլ բնդ որ մնածանի ի մեզոտ մեսուներս մեզրիներ. *ցօդլաջիլ. (Գէհէ.). *տե՛ս* պիէ. Է տրէ պիէ։ On fait périr les morpions avec de l'onguent mercuriel։

Mors (մօր) ե. ս. Սանձ. ճիմ. Ս. լկամ։ Ce — blesse la bouche de votre cheval. Il faut à ce cheval un — plus doux, plus fort. Prendre le — aux dents. *տես ի* Dent, 3.

Morse (մօրս) ե. ս. Երկակեցեայ անասուն բնդ հիւսիսային աշխարհաց. *Ջրափիղ։

Morsure (մօրսիւր) ե. էգ. 1. Խածանիլն. խածուածք։ ‖ 2. Վէրք ի խածանելոյ. խածուած. ծակոտուած։ La — d'un chien enragé. Guérir une —. Guérir d'une —։ ‖ 3. Խայիտուած (լուծ)։

A. **Mort, morte** (մօր, մօրթ) ած. գ. Մեռեալ։ Il est tombé — sous mes yeux. Frapper sur quelqu'un comme sur bête morte. Հարկանիլ զոք ոստոստակապէս. (ընդ.)։ À demi —. Կիսամեռ. կիսամեռնիլ։ ‖ 2. Մեռեալ (ծառ)։ Bois —. Ծառ. Տառ. Հատեալ կամ չորացեալ ի բնի։ —-bois. փուշք, մորեներք կամ ամենայն փայտ անպիտան ի գործ։ ‖ 3. Մահատիպ. *մեռելատիպ. գունատ։ Avoir le teint —։ ‖ 4. Մեռեալ (անդամ մարմնոյ). անզգայ։ ‖ 5. Մեռեալ, անշարժ, կայուն, լճացեալ (ջուր)։ Eau morte. Morte-eau. Եարի նաւազութենէն ջուրց ծովու. ջուր ծովու զերկոպտին ի յատին առելատուութեան։ Mer Morte. Մեռեալ Ծով. Աստիալեանց ծովակ. ծովակ բնդ աղի ի Գալիլեոյ աշխարհին։

— Cotte morte. *տես ի* Cotte. [Gueule, 2.

— Avoir la gueule morte. (փոխաբ. և ած.) *տես ի*

— N'y pas aller de main morte. *տես ի* Main, 1.

— Être — au monde. (փոխաբ.) Լինել մեռեալ աշխարհի։

— Papier —. Անդրոշմ թուղթ։ (Այժմ ասի Papier libre կամ non timbré)։

— Lettre morte. (փոխաբ.) *տես ի* Lettre, 6.

— Saison morte կամ Morte-saison. *տես ի* Saison.

B. **Mort, morte** (մօր, մօրթ) ե. Մեռեալ. Ննջեցեալ։ Il est pâle comme un —. Ensevelir, enterrer les morts. Le jour des morts. Որ Համօրէն Ննջեցելոց։ Faire le —. 1. Մեռեալ կերպասրանիլ. Ս. առասպելուսկ լինել։ ‖ 2. (փոխաբ.) Ոչ բնդ առ պատասխանի։ Il n'a rien répondu à plusieurs de mes lettres, il fait le —։

C. **Mort** (մօր) ե. էգ. 1. Մահ։ Avoir peur de la —. Les affres, les frayeurs de la —. Le hoquet de la —. Mourir de sa — naturelle կամ de sa belle —. Իւրով մահու վախճանիլ. բնութեամբ մահու վախճանիլ. վախճանիլ խաղաղական Հանգստութեամբ։ Mourir de — violente. Բռնամահ լինել։ Faire mourir d'une — ignominieuse, infâme. Խայտառակամահ, անարգամահ, վատամահ առնել։ Mourir d'une — subite. Յանկարծամահ լինել։ Mettre à —. Մահ ի վերայ ածել. լուծանիլ ի կենցաղոյս. ապականիլ. մեռուցանիլ։ Être à l'article de la —. *տես յ*'Article. Être malade à la —, կամ Être à la —. Լինել հիւանդ մերձ ի մահ։ Être entre la vie et la —. *տես յ*'Entre, 1. Avoir la — entre les dents, sur les lèvres. (փոխաբ.) *տես ի* Dent, 1. *ի* Lèvre, 1. Mille morts. Բիւր մահուանք. անհնարին չարչ, առանձնք։ ‖ 2. Մահ. պիսատուութիւն։ Condamner un homme à la —, à la peine de —. Crime de —. Որոք մահապարտութեան։

Digitized by Google

‖ 3. (ֆիգուր.) Մաս. Monopole est la — de l'industrie. La — au beurre. Կերտակուր յորոյ համեմբերձանոն ծախի կոգի բազում (սրպիսի և ապտեխին)։ ‖ 4. (ֆիգուր.) Մաս. Անհնարին թափանցելիութիւն։ Ce fils dénaturé lui donne la —. Avoir la — dans l'âme. Տրտում լինել միտք։

— aux rats. Դեղ առատակիչ մկանց, որ կազմի առվորաբար ի զառիկ [arsenic]. մկնազեղ. (բժշ.)։

† — La petite —. Դաղտնին. առրատա. (ահ.)։

= À —. Ար. առ. ի միտ (վերաբարկ)։ Blesser, frapper à —. Combat à —. Մտիտ չափ կռիւ։ †Boire à —. Անչափ, առատիկ ըմպել. (ահ.)։ [ձանձրանալ)։

= À la —. Ար. առ. Մտիտ չափ. առատիկ (առատ զոր,

= À la vie et à la —. Ար. առ. կենաց և միտս (ա). մինչու։ Je suis votre ami à la vie et à la —. Կենաց և միտիս՝ բարեկամ ձեր եմ։

= Վ.ԿԱՑ. (ա) "Անառար երդմամբ երդին վիլյոմին՝ կենօք և հանգիս իւրեանց իւր հաստատան." ԵՂԶ. ք. 68։

Mortadelle (մօրթատել՛) ի. ից. Սառատ երշկի մեծ իտալիոյ. *առանգերշկի։ — de Bologne, de Florence։

Mortaillable (մօրթայլապլ) ած. Որոց ժառանգութեան առնական առանաւառան իւրեանց կամ պարտին [seigneur] (առրատիք)։

Mortaise (մօրթէզ) ի. ից. Ծակ, փորատած ի փայտի կամ ի մեռաղի՝ յոր միտանել սփռիչ [tenon] մեծ. Գ. Բորիծ։

Mortalité (մօրթալիթե) ի. ից. 1. Մահկանացուութիւն. միտհութիւն։ Le Fils de Dieu s'est revêtu de notre —։ ‖ 2. Մարդկեղէն պայմանի, վիճակ. մահկանացուիթիւն։ ‖ 3. Մահ առատիկիչ (մեռրդկան կամ անասնոց). (մեռրգաս)մեռ. (անասնաս)մեռ. (խաշնաս)մեռ. (արջառաս)մեռ. հոտառած. (աղ. ջարդ)։ La — se mit dans les troupes. La — est sur կամ dans le bétail, sur les bestiaux։ ‖ 4. Թիւ մեռելոց. *մեռելատալիս։ La — de Paris։

Mort-bois (մօր—պօա) ի. ար. առաս ի Mort, A. 2.

Morte-eau (մօրթ—օ) ի. ից. առաս ի Mort, A. 5.

Mortel, elle (մօրթել, լ՛) ած. 1. Մահկանացու. մեռնացու. մեռաս։ Tous les hommes sont mortels. Dépouille mortelle. Ձգիւնք մեռելոյ։ Quitter sa dépouille mortelle. Ելանել ի մեռրենոյս. մեռանիլ. (վարի ի պերճ առարկաւածս)։ ‖ 2. Մահացու. մինչու չափ. մինչաբեր. մինչտրաբ։ Poison —. Մահացու, մինչտրաբ դեղ կամ իրանի։ Maladie mortelle. Մահու չափ հիւանդութիւն։ Blessure mortelle. Օրհասական վէրք։ Le coup —. Հասած որ ածէ զմինչ. մինչտրեր, օրհասաբեր հարուած։ ‖ 3. Մահու չափ (մեղք)։ ‖ 4. Մահու չափ (իրանաւոր)։ ‖ 5. (ֆիգուր.) Ահիտարեր. դժնդակ։ "Jamais jour n'a paru si — à la Grèce." RAC. *Iph.* v, 6. ‖ 6. Անհնարին. առատիկ։ Effroi —. Haine, crainte mortelle. "Les déplaisirs et les plus mortelles douleurs." BOSS. *Mar.-Thér.*

= ի. Մահկանացու. այր կամ կին։ C'est un heureux —. Les mortels. Մահկանացուք. ազգ մեռրդկան. մեռրդիկ։

Mortellement (մօրթելման) ի. 1. Ած ի մինչ (վերաբարկ)։ ‖ 2. Մահու չափ (մեղանչել)։ ‖ 3. Մահու չափ. անհնարին. առատիկ (առել, իրանաւանել)։

Morte-paye (մօրթ—իե) ի. ից. առաս ի Paye.

Morte-saison (մօրթ—եզոն) ի. ից. առաս ի Saison.

Mort-gage (մօր—կաժ) ի. ար. Գրաւ զորոյ պատրոն վայելել պարտատէրն՝ առանց համեմատելոյ ապտոյիկ ի պարտեան. մեռաւոր գրաւ։ Des morts-gages։

Mortier (մօրթիե) ի. ար. 1. Կանգ. անկան. մեռրեաղ (?). Ս. հատան. (պրտ. հովին, հնձան)։ Un — de marbre, de verre, de bois. Le pilon d'un —։ ‖ 2. *Պանդամն խոյր գոլորակաւոր [chancelier] Գաղղիոյ և առաջ գահերիցացոց խորհրդատանին, խակ առ մեզ՝ գահերիցացոց տրգատրաբերեան գատրատատուց [cour]. *առանգակ։ ‖ 3. (ֆիգուր.) Աւագ գահերիցս խորհրդատանին Գաղղիոյ։ ‖ 4. *Ռումբընկէց ինչ առանգամն. *առանգատր. հուսն ի օդս։ Mettre la bombe dans le —։ ‖ 5. Աւազ կրատեան առ ի միտհացանել գբարիս որմոց. շաղախ. առաղախ։ Faire du —. Cette soupe est du —. (ֆիգուր. և ընդ.) Շաղախ իմն է բանաս, այսինքն կարի բանակ է։

Mortifère (մօրթիֆեր) ած. Մահատիր (իրանի, առանկ, ըստ բժշկաց)։

Mortifiant, ante (մօրթիֆիան, անդ) ած. †1. Մեռաւցիչ, միտհացուցիչ (մեղրեցոյ՝ հրատանգք)։ ‖ 2. Վիրատորիչ, առնձնատիրութեան. մինչտացուցիչ. կսկծեցուցիչ։ Un refus —։

Mortification (մօրթիֆիգասիո) ի. ից. 1. Փտութիւն (մեղրեցոյ, մեղրեցոյ, ըստ բժշկաց). մեռաւցումն։ ‖ 2. Պահելն ընդ երկար զմիս երբեմն սրպէս զի կակղասցի։ ‖ 3. Մեռաւցումն, մեռելութիւն (մեղրեցոյ, կտրեաց, ախտից). առնձնահատութիւն. *մինչտացուցումն։ ‖ 4. (ֆիգուր.) Ամեծ, կռնանք զոր կրե ոք ի քամահանաց, ի հշատմբառնաց, ի չարչարանաց. կկծանք. *մինչտացուցումն։ Il a reçu, il a essuyé une cruelle —. On lui a donné de grandes mortifications։ ‖ 5. Աւկածք, փորձանք, վիշտք (որ պատահին ի կենցաղոցմն, ըստ քարոզչաց). *մինչտացուցումն։ Ce sont des mortifications que Dieu nous envoie։

Mortifier (մօրթիֆիե) ք. ն. 1. Մեռաւցանել, փտել (զմսեան ինչ մեղրեցոյ, ըստ բժշկաց)։ Un bandage trop serré peut — la peau et les muscles։ ‖ 2. կսկղել (զմիս երբեմն)։ ‖ 3. (ֆիգուր.) Ճնշել զմեղրեցոն խստասրտիկ [austérité]. մեռաւցանել, մինչտացուցանել (զմեղրեցն, զկարիս, զանձս). Հարկանել (զանձն)։ — sa chair։ ‖ 4. (ֆիգուր.) կորացուցանել. զկծեցուցանել. վշտացուցանել. մինչտացուցանել։ Ce refus me mortifierait beaucoup։

= Se —. ք. ա. 1. փտիլ (մեղրեցոյ)։ ‖ 2. կակղիլ (մեղ)։ ‖ 3. Մեռաւցանիլ, մինչտացուցանիլ զանձն։

Mort-né (մօր—Նէ) ած. առաս ի Né.

Mortuaire (մօրթուէր) ած. 1. Ցուզարկաւորաբերեան. գերեզմանաբերեան։ Drap —. առաս ի Drap, 1. ‖ 2. Մեռելոց (արձանագիր, առանց). Registre —. Maison —. Տուն ննջեցելոյն։

Morue (մօրու) ի. ից. Ձուկն ինչ ծովու. *խոզաձուկն. *լրատաձուկն։ — fraîche, sèche, salée. Un navire chargé de morues։ (Տես և Cabillaud. Merluche)։

† **Morule** (մօրու՛լ) ի. ից. Սակաւիկ ինչ յորդորանք, գանգատանք. (անս.)։

Morve (մօրվ) ի. ից. 1. Մորուն ունգանց (ձիոյ)։ ‖ 2. Ազա ունգանց. խլինք. սնոտի։ Il a toujours la — au nez։

† **Morveau** (մօրվօ) ի. ար. Թանձր խլինք. (տիեզ)։

Morveux, euse (մօրվո, եօզ) ած. 1. Ախտացեալ զծորումն ունգանց (ձիոյ)։ ‖ 2. *Խղճուկ։ Enfant —. Nez —. Qui se sent — se mouche. (առած.) *Խղճուկն արբեցոյ զբիճս իւր. այսինքն, որ ճանաչէ զանձն յանցաւոր պարտի պատշաճեցուցանել կամ առակիլ յիրեն զբանքս։ (Նոյն է և Qui se sent galeux se gratte)։

= ի. Մանուկ. աղջիկ (առացեալ ընդ խազ)։

Digitized by Google

A. **Mosaïque** (մոզայիկ) ած. Մոզայիկական. մուխրատիպ (օրէնք)։ Loi —։

B. **Mosaïque** (մոզայիկ) ե. իգ. 1. Նկար ընդհատուկտակտ իր մանր մանր գոյնագոյն քարանց կամ իր կտաւոյց փայտից կամ ապակւոյ. մանրատմուն նկար. միւռիան. յատիճապակ։ Pavé de —. ՚ձախճապակեայ յատակ։ Orner de —. ՚ձախճապակել։ Tableau en —։ ‖ 2. ՚ձախճապակեայ նկարչութիւն. միւռիան։ Il a été à Rome pour apprendre la —։

† **Mosaïsme** (մոզայիզմ) ե. Մովսիսական օրէնք։

Mosaïste (մոզայիզ) ած. և ե. Մուռատագէտ յատիճապակւոյ. *յատիճապակագործ։ Les maîtres mosaïstes։

Mosarabe (մոզարաբ) ած. տես Mozarabe.

† **Moscouade** (մոսկուադ) ե. իգ. Անգործ կամ թուխ շաքար։

Mosquée (մոսկէ) ե. իգ. Տաճար, աղօթատուն մահմետականաց. մզկիթ. Ս. ճեմարան. (տրբ. Գամիյ). վանք։

Mot (մո) ե. Բ. 1. Բան. բառ. անուն։ — grec, latin. — qui n'est plus en usage, qui est tombé en désuétude. Ces deux mots sont synonymes. Traîner ses mots. (փոխ. և ընդ.) Կարի յաոմի խօսել։ Compter ses mots. (փոխ. և ընդ.) Չափարել զբան. յաոմի և արուեստական խօսից խոտել։ Manger ses mots. տես ի Manger, A. 10. N'entendre pas un — de quelque chose. (փոխ.) Անհնարին ապէս լինել իմիք։ Un — à deux ententes, à double entente. Բան երկդիմի։ Il n'y a pas un — de vrai dans ce qu'il a dit. Անհնարին անհնարն են ի ճշմարտուբեան բերել բանք նորա։ Jeu de mots. տես ի Jeu, 1. Gros —. տես ի Gros. Des mots de gueule. տես ի Gueule, 3. De grands mots. տես ի Grand, 5. ‖ 2. Բան. խօսք։ J'ai un — à vous dire. Բան ինչ է ինձ ընդ ձեզ. ունիմ ինչ ասել ձեզ։ N'avoir pas le — à dire, le plus petit — à dire. Չունել բնաւ իրաւունս բերան բանալոյ, ընդդիմի կալոյ։ Avoir le dernier —. ՚ձգիտել ի վիճաբանութեան. պատասխանձեռնադանել զՀակառակորդն։ Dire deux mots de quelque chose. Խօսել զիրաց ինչ։ Disons deux mots à cette bouteille de bourgogne, à ce pâté. Սկսցուք ըմպել զբուրգունդեան գինիդ. սկսցուք ուտել զկարկանդակդ. (ընդ.)։ Ne sonner ‹mot› ne souffler —. Չասել ինչ. չխօսել. չբարբառել։ Trancher le —. 1. ՚ձայն առնել առհզօրապէս զիւր միտս. խօսել անպատրուակ։ ‖ 2. Տալ հաստատ պատասխանի։ Un bon —. տես ի Bon, A. 12. Le fin —. տես ի Fin, B. En peu de mots. Կարճառօք. կարճ ի կարճոյ։ Entendre à demi-—. Իմանալ զոր ինչ ասէ ոք ընդ ազօտ օրինակաւ։ À mots couverts. Գողարկեալ, պատրուակեալ բանիւք։ Qui ne dit — consent. (աւետ.) տես ի Consentir, 1.

‖ 3. Տամնակ յատպահպանութեան։ Je vous prêterai mille francs, mais donnez-moi un — de votre main։ ‖ 4. Բան. առած։ C'est un — de Socrate։ ‖ 5. Գինիք զոր խնգրէ վաճառողն կամ մեսուրեանէ գնողն. գինիք։ Je n'en rabattrai rien; je n'ai pas deux mots. Le dernier —. Վերջին գինիք։ Au bas —. Ի ներսագին։ Prendre au —. Ընդունել վաղվաղակի զոր ինչ մեսուրեանէ կամ առաքարկէ ոք։ Je lui ai offert ma bourse, il m'a pris au —. Լâcher le —. տես ի Lâcher. ‖ 6. Նշանաբան. բանից նիշ։ Donner, prendre le — — d'ordre. Le — du guet. Avoir le —. (փոխ.) Լինել ուրուք յառաջագոյն ի ներկայեալ ի վինչ պատրաստ իցէ ասել կամ առնել։ Se donner le — du guet, ‹կամ› լուկ Se donner le —. (փոխ.) Ի բանի լինել. լինել միաբանեալ ընդ միմեանս։

= En un —. Ած. ած. Միով բանիւ. միանգամայն առացեալ, ասել. և զի միանգամայն իսկ առացից. և զի ի կարճոյ հատից. գլուխ բանիս. համառօտիք։

= — à —, — pour —. Ած. ած. Բան առ բան։ Apprendre quelque chose — à — comme un perroquet. Cette phrase est — pour — dans Voltaire. Le — à —. ե. Բ. Բառակական իմարգմանութիւն։

= À ces mots. Ած. ած. ՚ձեռ բանիցդ պատրիկ. ընդ բանին. առաց և . . . À ces mots, il monte à cheval, et s'élance dans la plaine։

Motet (մոթէ) ե. Բ. Երգ հոգևոր։

Moteur, trice (մոթէօր, թրիս) ե. 1. Շարժիչ։ Dieu est le premier — de toutes choses։ ‖ 2. Շարժիչ զօրութիւն (բառ մեքենագիտաց)։ L'eau, le feu est le premier — de cette machine։ ‖ 3. (փոխ.) Շարժիչ. դրդիչ։ Il fut le — de cette entreprise։

= ած. Շարժիչ (զօրութիւն)։ Force motrice։

Motif (մոթիֆ) ե. Բ. 1. Պատճառ. *շարժառիթ։ Bon, mauvais —. Par quel — a-t-il fait cela? ‖ 2. Գլխաւոր երևանակ հատածի երաժշտութեան։

Motion (մոսիօն) ե. իգ. 1. Շարժումն։ ‖ 2. (փոխ.) Ա՛առաջարկութիւն (ի խորհրդակալ [délibérant] ժողովի)։ Retirer sa —։

Motiver (մոթիվէ) բ. ն. 1. Հաստատել, յուցանել պատճառս. պատճառատրել. *պատճառակարգել։ Il motiva son refus։ ‖ 2. Պատճառ լինել։ Voilà ce qui a motivé cette mesure։

Motte (մոթ) ե. իգ. 1. կոշտ հողոյ ի բաց հանեալ արօրով կամ բահիւ. գետնի. բառնի. *հողակոշտ։ (Որ և Glèbe)։ Rompre, casser, briser les mottes d'un champ։ ‖ 2. Հող կուտեալ յարմատս ծառոց, անկոց. Ս. հիմայ (ա)։ Lever un arbre en —, avec sa —. Replanter un arbre avec sa —։ ‖ 3. Հողակոյտ։ Il faut raser cette —։

= Վկաց. (ա) "Ա՛նոնք զսուտ ի գանձոյն հանդիպին հինայնէն, և գանձին ի մալարայ մի, ւսոտ հիւթ իջիցայ գինին, և անդ բանիցին և գանձնին". Վ. ատ. մհը. 178։ Տես ամդ. և մեծ. միս. միք.

Motter (մոթէ) †բ. ն. Ա՛բկանել յգոյ [houlette] ի խաչինս կոշտս հողոյ։

= Se —. բ. ած. թաքչիլ (կաքաւաց) յհոդոյ գղձանց կամ կոշտից հողոյ։

† **Motteux** (մոթէօ) ե. Բ. թաչուն ինչ որ սովոր է կալ ի վերոյ գղձանց կամ կոշտից հողոյ։

Motu proprio (մոթու բռօփրիօ) Գբ. ած. *ինքնաբերաբար։ Le pape le nomma (cardinal) *motu proprio*. Il a fait cela *motu proprio*։ (Մերթ ասի և †Proprio motu, կամ՝ De son propre mouvement)։

Motus (մոթիս) Լ՚ած. լեր։ —, ne parlez pas de

A. **Mou, molle** (մու, մոլ) ած. 1. Թոյլ. կակուղ։ De la cire molle. Մամ կակուղ։ Parties molles du corps. կակղամիս տեղիք մարմնոյ։ Ընթանալ ձայնաւորի մերթի ասել Mol յատակաձեն. Le marcher mol et doux de la pelouse։ ‖ 2. Թոյլ, կակուղ (օդ.). Ջերմ և խնամած (հոգի)։ ‖ 3. (փոխ.) Թոյլ. անզօր. անդոյժ. տկար։ Ce cheval est —. Homme — au travail։ ‖ 4. Թոյլ. անզգայ. ան հոգ։ C'est un homme — pour ses amis։ ‖ 5. Թաւլամերձ. մեզկ. հնաոտ։ Un homme — et efféminé։ ‖ 6. Թոյլ։ Une molle complaisance։

B. **Mou** (մու) ե. Բ. Թոքք (որբ-ուց և գառանց)։

Mouchard (մուշար) ե. Բ. 1. Լրտես (ոստիկա-

Digitized by Google

‖ 3. (է՛փոբ.) Մահ. *հորատանա*։ Le monopole est la — de l'industrie. La — au beurre. *Կերբաղուբ յորոյ հանդերձանոս ծախի կոգի բազում* (*արպիսի և ապանեխն*)։ ‖ 4. (է՛փոբ.) Մահ. *անհնազբին թախծութիւն*։ Ce fils dénaturé lui donne la —. Avoir la — dans l'âme. *Տրտում լինել մինչև ի մահ. լինել ծանրախոհախիծ*։

— aux rats. *Դեղ առուտակիչ մկանց, որ կոզմի սավորաբար ի զառիկ* [arsenic]. *մինգեդղ*. (ընտ.)։

† — La petite —. *Դողութիւն. տարատա*. (ահ.)։

= À —. *Ադբ. առ. ի մահ* (*վիրաւորել*)։ Blesser, frapper à —. Combat à —. Մահու չափ կռիւ։ †Boire à —. *Անչափ, առատիկ ըմպել*. (ահ.)։ [*ձանձրանալ*.)

= À la —. *Ադբ. առ.* Մահու չափ. *առատիկ* (*առնել զոր*,

= À la vie et à la —. *Ադբ. առ. կենդանի և մինչև* (ա). *միշտ*։ Je suis votre ami à la vie et à la —. *Կենդանի և մինչև՝ բարեկամ ձեր եմ*։

= ՎԱՍՏ. (ա) "Անառար երբեմն երբեն վիայութիւն՝ կենօք և հանգոս է ոգին ի նա փոփոխան." ԵՂՇ. ի. 68։

Mortadelle (*մօրթատել*) ե. *էք*. Սառաւար երշկիկ *բնչ իտալիոյ*. *մանգերշկիկ*։ — de Bologne, de Florence։

Mortaillable (*մօրթայլապլէ*) *ած*. Որոց *ժառանգութիւնն անկանելոյ տանուտէտառն իւրեանց կամ պարոնին* [seigneur] (*տարուկք*)։

Mortaise (*մօրթէզ*) ե. *էք*. Մակ, *փորուած ի փայտի կամ ի մետաղի՝ յոր մտանել սփոփիչ* [tenon] *թմն*. Գ. *Թորիծ*։

Mortalité (*մօրթալիթե*) ե. *էք*. 1. Մահկանացուութիւն. *մինչութիւն*։ Le Fils de Dieu s'est revêtu de notre —։ ‖ 2. Մարդկեղէն պայմանի, վիճակ. *մահկանացուքիւն*։ ‖ 3. Մահ առատակիչ (*մարդկան կամ անասնոց*). (*մարգա*)*մինչ*. (*անասնաց*)*մինչ*. (*խաշնաց*)*մինչ*. (*արջառաց*)*մինչ*. *հատորած*. (*տվ. ջարգ*)։ La — se mit dans les troupes. La — est sur *կամ* dans le bétail, sur les bestiaux։ ‖ 4. *Թիւ մեռելոց*. *մեռելատաղիւ*։ La — de Paris։

Mort-bois (*մօր—պօա*) ե. *ած*. *տես ի* Mort, A. 2.

Morte-eau (*մօրթ—օ*) ե. *էք*. *տես ի* Mort, A. 5.

Mortel, elle (*մօրթել, էլ*) *ած*. 1. Մահկանացու. *մինչացու. մեռաւ*։ Tous les hommes sont mortels. Dépouille mortelle. Ազբիւնք *մեռելոյ*։ Quitter sa dépouille mortelle. *Ելանել ի մարմնոյս. մեռանիլ*. (*վարբ ի պերճ առացուածս*)։ ‖ 2. Մահացու. *մինչու չափ. մինչաբեր. մինչաբար*։ Poison —. Մահացու, *մինչաբար դեղ կամ թոյն*։ Maladie mortelle. Մահու չափ հիւանդութիւն։ Blessure mortelle. Օրհասական վէրք։ Le coup —. *Հասատած որ ածէ զմինչ. մինչաբեր, օրհասաբեր հարուած*։ ‖ 3. Մահու չափ (*մեղք*)։ ‖ 4. Մահու չափ (*ընչաւոր*)։ ‖ 5. (է՛փոբ.) Ագիտաբեր. *գժնդակ*։ "Jamais jour n'a paru si — à la Grèce." RAC. *Iph.* v, 6. ‖ 6. Անհնարին. *առատիկ*։ Effroi —. Haine, crainte mortelle. "Les déplaisirs et les plus mortelles douleurs." BOSS. *Mar.-Thér.*

= ե. Մահկանացու. *այր կամ կին*։ C'est un heureux —. Les mortels. Մահկանացուք. *ազգ մարդկան. մարդիկ*։

Mortellement (*մօրթելման*) *ս*. 1. Ած ի մինչ (*վիրաւորել*)։ ‖ 2. Մահու չափ (*մեղանչել*)։ ‖ 3. Մահու չափ. *անհնարին. առատիկ* (*առնել, ընդունիլ*)։

Morte-paye (*մօրթ—բէ*) ե. *էք*. *տես ի* Paye.

Morte-saison (*մօրթ—սէզն*) ե. *էք*. *տես ի* Saison.

Mort-gage (*մօր—կաժ*) ե. *ած*. Գրաւ զորոյ պատրաստ *վայրկեան պարտատէրն՝ առանց հատմանելոյ ամենայնիւ ի պարտատեր. մեռեալ գրաւ*։ Des morts-gages։

Mortier (*մօրթիե*) ե. *արբ*. 1. Կանգ. *անկատ. մրթատ* (?). Ս. *հատան*. (*պրտ. հաւին, հնձան*)։ Un — de marbre, de verre, de bois. Le pilon d'un —։ ‖ 2. *Ընտ. գատեն խոյր գոլբապետի* [chancelier] *Գաղղիոյ և առաջ գատհրիցանոց խորհրդարանին, իսկ առ մեզ՝ գատհրիցանոց արքունարանին գարգարատուց* [cour]. *առանգակ*։ ‖ 3. (է՛փոբ.) Աւազ գատհրեաց խորհրդարանին Գաղղիոյ։ ‖ 4. *Ինքնակիզ ինչ առանգատէ. առանգատր. հնձան իսկ*։ Mettre la bombe dans le —։ ‖ 5. Աւազ կրատեան առ ի մետնատանել զգարիսն որմոց. *շաղախ. առաղախ*։ Faire du —. Cette soupe est du —. (է՛փոբ. և ընտ.) Շաղախ *ինչ է թանձր, այսինքն կարի թանձր է*։

Mortifère (*մօրթիֆէր*) *ած*. Մահարեր (*թոյն, առնակ, ըստ բժշկացն*)։

Mortifiant, ante (*մօրթիֆիան, անդ*) *ած*. †1. Մեռուցիչ, *մինչացուցիչ* (*մարմնոյ՝ հրատանգք*)։ ‖ 2. Վիրաւորիչ, *անձնասիրութեան. մինչացուցիչ. հպծեցուցիչ*։ Un refus —։

Mortification (*մօրթիֆիգասիո*) ե. *էք*. 1. *Փտութիւն* (*մարթոյ, մարմնոյ, ըստ բժշկաց*). *մեռուցումն*։ ‖ 2. Պահելն ընդ երկար զմիս երբեմն որպես զի կակղասցի։ ‖ 3. Մեռուցումն, *մեռելութիւն* (*մարմնոյ, կտրեալ, ախտից*). *անձնասպառութիւն*. *մինչացուցումն*։ ‖ 4. (է՛փոբ.) Ամօթ, *կորանք զոր կրէ ոք ի քաջութեանց, ի կշռասիրութեանց, ի չարչարանաց. զկծանք. մինչացուցումն*։ Il a reçu, il a essuyé une cruelle —. On lui a donné de grandes mortifications։ ‖ 5. Աբկածք, *փորձանք, վիշտք* (*որ պատահին ի կենցաղավարս, ըստ քարոզչաց*). *մինչացուցումն*։ Ce sont des mortifications que Dieu nous envoie։

Mortifier (*մօրթիֆիե*) բ. ն. 1. Մեռուցանել, *փտել* (*զմիսն ինչ մարմնոյ, ըստ բժշկաց*)։ Un bandage trop serré peut — la peau et les muscles։ ‖ 2. *Կոպիլ* (*զմիս երբեմն*)։ ‖ 3. (է՛փոբ.) Ճնշել *զմարմինն խստասիրութեամբ* [austérité]. *մեռուցանել, մինչացուցանել* (*զմարմին, զկարիս, զախտս*). *Հարկանել* (*զանձն*)։ — sa chair։ ‖ 4. (է՛փոբ.) *Կորացուցանել. զկծեցուցանել. վշտացուցանել. մինչացուցանել*։ Ce refus me mortifierait beaucoup։

= Se —. բ. ա. 1. *Փտիլ* (*մարմնոյ*)։ ‖ 2. *Կակղիլ* (*մրգ*)։ ‖ 3. Մեռուցանիլ, *մինչացուցանիլ զանձն*։

Mort-né (*մօր—նէ*) *ած*. *տես ի* Né.

Mortuaire (*մօրթուէր*) *ած*. 1. *Յուղարկաւորութեան. դիականութեան*։ Drap —. *տես ի* Drap, 1. ‖ 2. Մեռելոց (*արձանագիր, տոմար*)։ Registre —. Maison —. Տուն *ննջեցելոյն*։

Morue (*մօրիւ*) ե. *էք*. Ձուկն ինչ ծովու. *ձողաձուկն. բղաձուկն*։ — fraîche, sèche, salée. Un navire chargé de morues։ (Տես և Cabillaud, Merluche)։

† **Morule** (*մօրիւլ*) ե. *էք*. Սակաւիկ ինչ *յորպալանք, գանգատալանք*. (*ահ*.)։

Morve (*մօրվ*) ե. *էք*. 1. Մորուն *անգանց* (*ձիոյ*)։ ‖ 2. Աղտ *անգանց. խլինք. սնոտ*։ Il a toujours la — au nez։

† **Morveau** (*մօրվօ*) ե. *արբ*. Թանձր *խլինք. (գէնէլ)*։

Morveux, euse (*մօրվո, էօզ*) *ած*. 1. Ախտացեալ *զնորուն անգանց* (*ձի*)։ ‖ 2. *Խլնոտ*։ Enfant —. Nez —. Qui se sent — se mouche. (*ահ*.) *Խլնոտն սրբեսցէ զքիթս իւր. այսինքն, որ ճանաչէ զանձն յանցաւոր՝ պարտի պատշաճեցուցանել կամ առակիլ յինքն զբանքս*։ (Նոյն է և Qui se sent galeux se gratte)։

= ե. Մանուկ. *աղջիկ* (*առացեալ ընդ խազ*)։

Digitized by Google

A. **Mosaïque** (մօզայիք) ած. Մովսիսական. *Ուխտ մովսիսական* (օրէնք)։ Loi —։

B. **Mosaïque** (մօզայիք) է. իզ. 1. Նկար ընդհանրապէս ի մանր մանր գոյնագոյն քարանց կամ ի կտաւոյց փայտից կամ ապակւոյ. մանրամասնական նկար. մխիթարն. յատակապակ։ Pavé de —. Յատակապակեայ յատակ։ Orner de —. Յատակապակել։ Tableau en —։ || 2. Յատակապակեայ նկարչութիւն. մխիթարն։ Il a été à Rome pour apprendre la —։

† **Mosaïsme** (մօզայիզմ) է. ար. Մովսիսական օրէնք։

Mosaïste (մօզայիսթ) ած. և է. ար. Արուեստագէտ յատակապակի. *յատակապակարար։ Les maîtres mosaïstes։

Mozarabe (մօզարապ) ած. տես Mozarabe.

† **Moscouade** (մոսգուադ) է. իզ. Անգործ կամ թուխ շաքար։

Mosquée (մոսգէ) է. իզ. Տաճար, աղօթատուն մահմետականաց. մզկիթ. Ս. Ճեմարանն. (արբ. Ջամիյ). ճափ։

Mot (մօ) է. ար. 1. Բան. բառ. անուն։ — grec, latin. — qui n'est plus en usage, qui est tombé en désuétude. Ces deux mots sont synonymes. Traîner ses mots. (փոխբ. և ընդ.) Կարի յամր խօսել։ Compter ses mots. (փոխբ. և ընդ.) Չամփռիլ զերբ բանս. յամր և արուեստական խօսել։ Manger ses mots. տես ի Manger, A. 10. N'entendre pas un — de quelque chose. (փոխբ.) Ամենևին տգէտ լինել իմիք։ Un — à deux ententes, à double entente. Բան երկդիմի։ Il n'y a pas un — de vrai dans ce qu'il a dit. Ամենևին անճշմարիտ են ի ճշմարտութիւն բերեալ բանք նորա։ Jeu de mots. տես ի Jeu, 1. Gros —. տես ի Gros. Des mots de gueule. տես ի Gueule, 3. De grands mots. տես ի Grand, 5. || 2. Բան. խօսք։ J'ai un — à vous dire. Բան մի՛ և մի՛ն ընդ ձեզ. ունիմ մի՛ ասել ձեզ։ N'avoir pas le — à dire, le plus petit — à dire. Չունել բնաւ իրաւունս բերան բանալոյ, ընդդիմիլ կալոյ։ Avoir le dernier —. Յաղթել ի վիճաբանութիւն. պատասխանելոյն վերջին անգամ։ Dire deux mots de quelque chose. Խօսել զիրաց մի՛նչ։ Disons deux mots à cette bouteille de bourgogne, à ce pâté. Սկսցուք ըմպել զբուրգունդեան գինիդ. սկսցուք ուտել զկարկանդակդ. (ընդ.)։ Ne sonner mot ni ne souffler —. Չասել մի՛նչ. չխօսել. չբարբառել։ Trancher le —. 1. Ցայտ առնել ան կեղծաբար զերբ միտս. խօսել անպատրուակ։ || 2. Տալ հատուս պատասխանի։ Un bon —. տես ի Bon, A. 12. Le fin —. տես ի Fin, B. En peu de mots. Սակաւուք. կարճ ի կարճոյ։ Entendre à demi-—. Խմանալ զոր մի՛նչ ասէ ոք ընդ ազօտ օրինակաւ։ À mots couverts. Գողտրկեալ, պատրուակեալ բանիւք։ Qui ne dit — consent. (ած.) տես ի Consentir, 1.

|| 3. Տամնակ յապաւհովութեան։ Je vous prêterai mille francs, mais donnez-moi un — de votre main։ || 4. Բան. առած։ C'est un — de Socrate։ || 5. Գինիք զոր խնդրէ վաճառողն կամ միջնորդեանէ գնողն. գինիք։ Je n'en rabattrai rien; je n'ai pas deux mots. Le dernier —. Վերջին գինիք։ Au bas —. Աս նուազն։ Prendre au —. Ընդունել վազվզական զոր մի՛նչ միջնորդեանէ կամ առաջարկէ ոք։ Je lui ai offert ma bourse, il m'a pris au —. Լաճեր le —. տես ի Lâcher. || 6. Նշանաբան. բանից նիշ։ Donner, prendre le —. — d'ordre. Le — du guet. Avoir le —. (փոխբ.) Լինել ուրուք յառաջագոյն իմանալոյ իր զինչ պատրաստ իցէ ասել կամ առնել։ Se donner le — du guet, կամ լուկ Se donner le —. (փոխբ.) Ի բանի լինել. լինել միաբանեալ ընդ միմեանս։

= En un —. ած. առ. Միով բանիւ. միանգամայն առաջեալ, ասել. և զի միանգամայն խակ առաջիկ. և զի ի կարճոյ հատից. գլուխ բանիս. Համառօտիւք։

= — à —, — pour —. ած. առ. Բան առ բան։ Apprendre quelque chose — à — comme un perroquet. Cette phrase est — pour — dans Voltaire. Le — à —. է. ար. Բառաւկան իմարգմանութիւն։

= À ces mots. ած. առ. Զիս բանիցս այսոցիկ. ընդ բանին. առաց և . . . À ces mots, il monte à cheval, et s'élance dans la plaine։

Motet (մօթէ) է. ար. Երգ հոգևոր։

Moteur, trice (մօթէօր, թրիս) է. 1. Շարժիչ։ Dieu est le premier — de toutes choses։ || 2. Շարժիչ զօրութիւն (բաս մեքենագիտաց)։ L'eau, le feu est le premier — de cette machine։ || 3. (փոխբ.) Շարժիչ. դրդիչ։ Il fut le — de cette entreprise։

= ած. Շարժիչ (զօրութիւն)։ Force motrice։

Motif (մօթիֆ) է. ար. 1. Պատճառ. *շարժառիթ։ Bon, mauvais —. Par quel — a-t-il fait cela? || 2. Գլխաւոր երաժշտական հատուածի երաժշտութեան։

Motion (մոսիօն) է. իզ. 1. Շարժումն։ || 2. (փոխբ.) Առաջարկութիւն (ի խորհրդակալ [délibérant] ժողովի)։ Retirer sa —։

Motiver (մօթիվ) բ. ն. 1. Հաստատել, յայտնել պատճառս. պատճառս ածել. *պատճառաբանել։ Il motiva son refus։ || 2. Պատճառ լինել։ Voilà ce qui a motivé cette mesure։

Motte (մօթ) է. իզ. 1. կաշա հողոյ ի բաց հանեալ արօրով կամ բահիւ. գուշն. բուռն. *հողակաշա։ (Որ և Glèbe)։ Rompre, casser, briser les mottes d'un champ։ || 2. Հող կուռեալ յարմատս ծառոյ, անկոց. Ս. հիմայ (ա)։ Lever un arbre en —, avec sa —. Replanter un arbre avec sa —։ || 3. Հողակոյտ։ Il faut raser cette —։

= Վկաց. (ա) "Ասեն զսոսն ի գահոյն հանդիպ հինայնի, և գանձն ի մալաթայ ծ, ի սոս հինգ իրիսաց գնին, և անդ բանիցին և գահոյնին". Վ.ատ. մհը. 178։ Տես ասդ և մեծ. միս. մեք.

Motter (մօթե) †բ. ն. Ամրանալ յցոյզ [houlette] ի խաչինս կոշտս հողոյ։

= Se —. բ. ա. Թաքչիլ (կաքաւաց) յհատոյ գղձանց կամ կոշտից հողոյ։

† **Motteux** (մօթէօ) է. ար. Թաւշուն մի՛նչ ար սովոր է կալ ի վերայ գղձանց կամ կոշտից հողոյ։

Motu proprio (մօթիւ փրօփրիօ) ած. ա. *Ինքնաբերաբար։ Le pape le nomma (cardinal) *motu proprio*. Il a fait cela *motu proprio*։ (Մերթ տան և †Proprio motu, կամ De son propre mouvement)։

[cela։

Motus (մօթիս) Լուռ լեր։ —, ne parlez pas de

A. **Mou, molle** (մու, մօլ) ած. 1. Թոյլ. կակուղ։ De la cire molle. Մոմ կակուղ։ Parties molles du corps. Կակղամիս տեղիք մարմնոյ։ Ընթանալ ձայնաւորի մեղմիւ ասել Mol յատականն. Le marcher mol et doux de la pelouse։ || 2. Թոյլ. կակուղ (օդք). Ջերմ և խնամեալ (հողմ)։ || 3. (փոխբ.) Թոյլ. անզօր. անոյժ. տկար։ Ce cheval est —. Homme — au travail։ || 4. Թոյլ. անզգայ. անհոգ։ C'est un homme — pour ses amis։ || 5. Թուլամարթ. մեղկ. կնատ։ Un homme — et efféminé։ || 6. Թոյլ։ Une molle complaisance։

B. **Mou** (մու) է. ար. Թոքք (որթասաց և գառանց)։

Mouchard (մուշար) է. ար. 1. Լրտես (ոստիկա-

Digitized by Google

նախիեան [police]) : ‖ †2. Լրտես : (Ցայս միտս ասի և էն. Moucharde) :

† **Moucharder** (մու-շարտ) բ. ն. և ն. Լրտեսել :

Mouche (մուշ) է. էէ. 1. Ճանճ : — à deux ailes, à quatre ailes. Les mouches sont importunes en automne. Le taon, le frelon, sont des espèces de mouches. Cheval tendre aux mouches. Զի որ չկարէ հանգուրժել խայթուածոց ճանճից : Être tendre aux sensible aux mouches. (փոխ.) Լինել յոյժ ընդվզուսատ. լինել դիւրագրգռ : Gober des mouches. (փոխ. և ահ.) տես ի Gober, 1. Prendre la —. (փոխ.) Զայրանալ, զչարել վասն դիպչին ինչ իրաց : †Un abreuvoir à mouches. տես յ'Abreuvoir. ‖ 2. Անուն պատեհնաթեւ [coléoptère] միջատաց ինչ : — à miel. Մեղու. Ս. մեղրաճանճ : ‖ 3. Աստուածդ եգիպտ. : *յահննաճանճէ : (Որ և Cantharide) : ‖ 4. Փոքրիկ կտոր բակ սեաւ կերպասոյ զոր գեղն կանայք յերեսս առ զարդուհ. պճոսակ : Elle a le visage couvert de mouches : ‖ 5. Կտորակ կաշւոյ ի ծայր սուսերի սրախաղութեան : ‖ 6. Փոքրիկ փունջ մօրուաց ընդ ներքին շրթամէն : (Որ և Impériale, Royale) : ‖ 7. Սեաւ կէտ յոր առնու ոք նշան ատրճանակաւ կամ հրացանաւ : ‖ 8. Խանձ, կեր (ձկանց) : ‖ 9. (փոխ.) Լրտես (ոստիկանութեան) : Լաւ և ա Mouchard. Fine —. Խորամանկ ոք. (ընդ.) : ‖ † 10. Ղուսակ կամ շղանիաւակ փոքրիկ. *ճանճանաւ : ‖ 11. Խաղ ինչ քաղաքի : Jouer à la — : ‖ 12. *Հմայութեամբ ոգւոց ինչ հարուածոյին կիսագնդին. ճանճ : [*ճանճագիր :

— Pieds կամ pattes de mouches. Ներբեր և անձև գիր.

— Mouches volantes. Փայլուն և գունաւոր թեւք զոր տեսանէ ոք առաջի աչաց. թռչուն ճանճիք :

— յէ. Mouches. Աստղին և թեթև երկունք : Cette femme commence à sentir des mouches, les mouches :

A. **Moucher** (մուշէ) բ. ն. 1. Սրբել (զքունչս). Ս. խընջել (զքիթս) : Mouchez cet enfant : Ախ և տանիգիր. Si cet enfant pouvait —, il serait soulagé : ‖ 2. Ցարդարել (զճրագ). (տե. ճրագին քիթը առնուլ) :

† — quelqu'un. Խրատել, հարկանել զոք. (ահ.) :

= Se —. բ. ա. Սրբել զիւր ունչս : Il n'a pas le loisir de se —. (տե. Գլուխ քերելու ժամանակ չունի [գլուխ գանգրէնի]) :

B. **Moucher** (մուշէ) բ. ն. Լրտեսել. (ընդ. և վր. այժմ ասի † Moucharder) :

Moucherolle (մուշէրօլ) է. ա. Թռչուն ինչ տատիկատուց և ճանճառս ի միջոցի ճնճղկան :

A. **Moucheron** (մուշէռն) է. ա. Ճանճ փոքրիկ. մունչ : Il lui est entré un — dans l'œil :

B. **Moucheron** (մուշէռն) է. ա. Ծայր պատրուգի :

Moucheté, ée (մուշէտէ) անց. կրկր. 1. Խայտախորհ, *խայտաճամուկ, պէսպէս (կէտրպատս) : ‖ 2. Խայտաբղէտ (ասեասան, որպիսի է վագր) : Առի և ա Tacheté : ‖ 3. Ճանճամանրմունկ. ճանճկէն (երիվար) : ‖ 4. *Ածխաչար (յազեան) :

A. **Moucheter** (մուշէտէ) [Je mouchette. Je mouchetterai.] բ. ն. Գեապէս, խայտախորհ յօրինել : — du satin. — de l'hermine. Կարել աստ և անդ ի վերայ կընգմնուդ կոտորակս սեաւ մուշտակի :

B. **Moucheter** (մուշէտէ) բ. ն. Դնել կոտորակ կաշւոյ ի ծայր սուսերի սրախաղութեան :

† **Mouchette** (մուշէտ) է. էէ. 1. Ծղր ծնօտի [larmier] պատկի [corniche] շինուածոց : ‖ 2. Փերիչ ինչ կահագործոց [menuisier] :

Mouchettes (մուշէտ) է. էէ. յէ. Բաղմակալ. յարդարիչ. Ս. քիթաւիչ. տե՛ս մէտէսը :

Moucheture (մուշէտիւռ) է. էէ. 1. Խայտախորհ յօրինուած (կերպատուց) : — d'hermine. փոքրիկ կտոր բակ սեաւ մուշտակի զոր կարեն ասա և անդ ի վերայ կնգմնուդ : ‖ 2. Խայտաբղէտ (մորթոյ անասանց) : ‖ 3. Թեթև, վէր ի վերոյ շաւատած [scarification] (ըստ վիրաբուժից) :

Moucheur (մուշէօռ) է. ա. Սպասաւոր յարդարիչ ճրագաց ի նախնի թեատրոնս. *ճրագասպասաւոր :

Mouchoir (մուշուար) է. ա. 1. Թաշկինակ. տաւդար : — de batiste, de soie. — de poche. — à tabac. Jeter le —. (փոխ.) Ընկենուլ զիւր թաշկինակն. ընծայել ի բազում կանանց զկին զոր սիրէ ոք առաւելագոյն : ‖ 2. Թաշկինակ (պարանոցի կանանց). պերսոզ : (Այժմ ասի Fichu) : [բռանգի) :

Mouchure (մուշուռ) է. էէ. Կտրեալ ծայր (պատ.

Mouçon (մուսոն) է. էէ. տես Mousson.

Moudre (մուտր) [Je mouds, tu mouds, il moud, nous moulons. Je moulais. Je moulus. Je moudrai. Que je moule. Que je moulusse. Moulant. Moulu, ue.] բ. ն. 1. Աղալ (յերկանս, յաղօրթս) : — du blé, du riz : Այն և անխնգիր. Ce moulin moud trop gros. — un homme de coups. (փոխ.) Հարկանել զոք առատապէս. գանահլից, չարաչար առնել. *գանակոծել : ‖ 2. Լեռուլ, մանրել (յաղօրթս) : — le minerai :

Moue (մու) է. էէ. Ժռուիլն դէմս ի նշան ծաղրս կամ տհաճութեան. Ս. ծռկուռք : Une grosse, une vilaine —. Faire la —. 1. Ժռել, Ս. ծռկռել զդէմս : ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ցուցանել լուսաբեամբն և երեսացն խժտուսութեամբ զդժկամութիւն անձինն. խոժտուել. խեթել. լինել :

Mouée (մուե) է. էէ. Թան արտասկան շանց յարմինէ եզջերուաց, ի կամճանէ և ի հացէ. շանի :

Mouette (մուէտ) է. էէ. Թռչուն ինչ ծովացին երկայնաթեւ. որոբ :

Moufette (մուֆէտ) է. էէ. տես Mofette.

Moufard, arde (մուֆար, արտ) է. Ա. այր, կին որ ունի մեծ և աւտուցիկ երեսս. լայնագէմ. լայներես. (ահ.) :

A. **Moufle** (մուֆլէ) է. էէ. Ս. Թաղիպատ ինչ յորում է մի ևեթ բաժանուածն վասն բռութեան (Տես և Mitaine, 1) :

B. **Moufle** (մուֆլէ) է. էէ. (տե. ըստ մեքենագիտից) Մեքենայ բազմաձախարակ առ ի վերացուցանել և իջուցանել բեռնիս մեծամեծս :

C. **Moufle** (մուֆլէ) է. ա. (է էէ. ըստ տպարուագիտից) Անօթ ինչ խեցեղէն. խաւեակ :

Moufié, ée (մուֆլէ) ած. Poulie moufiée. Համան. գործ ճախարակի կամ լիսեռանիկ :

† **Moufler** (մուֆլէ) բ. ն. Ուռուցանել զպարս ուրուք ճնշելով զերեսան :

Moufion (մուֆլիոն) է. ա. Ազգ ինչ վայրենի խոյից [bélier]. արտիկ (?) : Որ և †Argali :

Mouillage (մույեաժ) է. ա. †1. Թանալն : ‖ 2. Ցիզի պատշաճ խարիսխ ընկենգոյ. *խարսխակէտ :

Mouillé, ée (մույէ) անց. կրկր. 1. Թացեալ : Des yeux mouillés de larmes. *Աչուսարեալ աչք : †Être —. Լինել ի քրքեալ, արբեալ, գինեկէզ. (ահ.) : ‖ 2. Կակուղ (ի կամ ll նշանագիրք) :

Mouille-bouche (մույ-պուշ) (յէ. անէ. կամ Des —-bouches) է. էէ. Տանձ ինչ ջրջուկ որ հասանէ յամենայն յաւելեսի և օգոստոսի :

Digitized by Google

Mouiller (մույլե) բ. ն. 1. Թանալ. թրջել. նույա-ցուցանել։ — un linge dans l'eau. Il craint de se — les pieds. Elle m'a mouillé de ses larmes։ Ան և ես անխնգիր. Il tombe une petite pluie qui mouille fort։ ‖ 2. Խարխ քնիկնուլ, ձգել, արկանել։ Ils mouillèrent l'ancre à tel endroit. Nous étions mouillés dans la rade։ ‖ 3. կա-կուղ հնչել (զլ կամ զլլ նշանագիրս, որպէս ի լատան Bail, Piller)։

= Se —. բ. ա. 1. Լինել թացկալ. թրջել։ ‖ 2. կա-կուղ հնչել (լ կամ ll նշանագրաց)։

Mouillette (մույլեթ) է. եէ. Երկայն և նօսր շերտ հացի առ ի թանալ ի թերխաթով ձուս [œufs à la coque]։

Mouilloir (մույլուար) է. ար. Անօթ փոքրիկ թա-նալոյ գմնատունս։

Mouillure (մույլիւր) է. եէ. Թանալն։ La — du papier avant l'impression։

Moujik (մուժիկ) է. ար. Շինական. (ի Ռուսաստան)։

Moulage (մուլաժ) է. ար. 1. Ցօրինելն զկազապար. *կազապարումն։ ‖ 2. Չափելն (զփայտ). (վճ.)։

A. **Moule** (մուլ) է. ար. 1. Կազապար։ Les statues de bronze, les canons, se jettent en —. Un — à faire des chandelles. Le — en est rompu կամ perdu. (փոխբ.) Խորամանկել կամ կարուսեալ է կաղապարն. (առի զա-նօսրագիսս ինչ իրեն կամ զանձնէ)։ Taille, jambes faites au —. Մէջք, սրունք եղեալք ի կաղապարէ կամ ի ճա-խարանէ. Ճախարակեալ մէջք, սրունք։ ‖ 2. (փոխբ.) Կա-զապար. օրինակ։ ‖ 3. Չին ինչ փայտի։ Bois de —. Ընտիր, ազնիւ փայտ։

B. **Moule** (մուլ) է. եէ. Կակղամորթի ինչ ուսուկի. ձկան ականջ. Գ. սլականջ. փրա։ — de rivière, de mer։

Moulé, ée (մուլե) ած. դերբ. Ձրկեալ ի կազապար. յօրինեալ կազապարաւ։ Un buste —. Lettre moulée. Նշանագիր տպագրեալ կամ նմանն տպագրելոյ։

= է. ար. Տպագրեալ նշանագիրք. (ահ.)։

Mouler (մուլե) բ. ն. 1. Ցօրինել զկազապարն. արկա-նել ի կազապար. *կազապարել։ — une figure. — des ornements en plâtre։ (Ձմուռազգաց ասի Fondre կամ Couler կամ Jeter)։ ‖ †2. Փայլիկ երևեցուցանել (Նանգերձից զա-բար կամ զձեռ մարմնոյ, զպայմանն անդամից)։ (Որ և. Des-siner)։ ‖ 3. Չափել (զփայտ). (վչ. այժմ ասի Corder)։ ‖ † 4. (փոխբ.) Օրինակել. կերպարանել։ Elle cherchait à — son âme sur la sienne։

= Se —. բ. ա. 1. Լինել յօրինեալ կազապարաւ։ ‖ 2. (փոխբ.) Օրինակ անձին դնել, առնուլ։

Mouleur (մուլեօր) է. ար. 1. Չուլիչ կազապարի. *կազապարիչ։ ‖ 2. Գաշտանեայ չափիչ փայտի։

† **Moulière** (մուլիեր) է. եէ. Տեղի որսալոյ ձկան ա-կանջ. Գ. սլականջատ։

Moulin (մուլի) է. ար. Ջրաղաց. Ս. ժուռ-իսպառ. գնչերգն։ — à eau. Ջրաղաց ջրոյ. Ս. ջրաղաց. Ս. ջրաղաց։ — à vent. *Հողմաղաց։ — à bras. Ս. Ձեռնաջրաց։ — à nef. տես ի Nef. — à café. *Սրճաղաց։ Faire venir l'eau au —. (փոխբ.) Շատ ժողովել անձին կամ իւրայոցն։ Il viendra moudre à mon —. (փոխբ.) կատօսեալի նա եր-բեմն ինձ։ Jeter son bonnet par-dessus les moulins. (փո-խբ. և ընդ.) տես ի Bonnet, 1. C'est un — à paroles. (փոխբ.) կարի շատախօս է։ Se battre contre des moulins à vent. (փոխբ.) տես ի se Battre, 2.

Moulinage (մուլինաժ) է. ար. Մանելն զկտաւոյս ի վերայ ճախարակի։

Mouliner (մուլինե) բ. ն. 1. Մանել զկտաւոյս ի վերայ ճախարակի։ ‖ 2. փորել որպանդ գփայտ և գարձու-ցանել ի փոշի։

Moulinet (մուլինե) է. ար. †1. Փոքրիկ ազօրի. *ա-զօրեակ. (վչ.)։ ‖ 2. Ճախարակ (ի ձգել զբեռնից)։ Faire le —. Պաշտպանել անձին սրով կամ գաւազանաւ. յի-բեաց բազում թշնամեաց. Ճախր առնուլ (սրով, գա-ւազանաւ)։ ‖ †3. Գաւազան ինչ պնդելոյ գչուան. Գ. գե-լատնակ։ ‖ †4. Փոքրիկ գաւազան խառնելոյ զկոլոշտս. *փրփրոց։ (Որ և Moussoir)։ "Comme on roule un — pour faire mousser le chocolat." B. DE ST-P. *Paul et Virg.* ‖ 5. Մէքենայ ինչ փողբրանացի [monnaie]։

Moulineur (մուլինեօր) }
Moulinier (մուլինիէ) } է. ար. *Մեռաքաստիան։

Moult (մուլտ) ſ. Բազում. յոյժ. (վչ.)։ — vaillant։

Moulu, ue (մուլ) անց. գերբ. Մոudre բոյլ. Ա-զացեալ. ազացիկ։ Avoir le corps tout —, être tout —. (փոխբ.) Ուշնել յաւտ ի մնրմնի. լինել վաստակաբեկ։

Moulure (մուլիւր) է. եէ. Զարդ ինչ ճարտարապե-տական. գեղք։ — saillante, plate, lisse։

Mourant, ante (մուռան, անդ) ած. 1. Մերձ ի մնալ. յոգիս ապաստան. ոգեվար. օրհասական. *մնահա-մերձ։ Il a les yeux d'un homme —։ ‖ 2. (փոխբ.) Խան-դակաթ (աչք)։ ‖ 3. (փոխբ.) Նուազ, նուազեալ, աս-կողծեալ (ձայն, զօրութիւն)։ ‖ 4. Տժգոյն (երանգ)։

= է. Օրհասական. ոգեվար։ Le champ de bataille était couvert de morts et de mourants. Les plaintes des blessés et des mourants։

Mourir (մուռիր) [Je meurs, tu meurs, il meurt, nous mourons, vous mourez, ils meurent. Je mourais. Je mourus. Je mourrai. Meurs. Que je meure. Que je mourusse. Mourant. Mort, morte.] բ. ն. 1. Մեռանիլ. վախճանիլ. վճարիլ. անկանիլ, պակասել, երևիլ ի կե-նաց։ — d'une mort naturelle, dans son lit. Իւրով մնա-հու վախճանիլ. մեռանիլ իւրով մնահատմէ. ի մնհճճո իւր մեռանիլ. մեռանիլ յանկողնի իւրմէ։ — subitement. Յանկարծամնահ լինել։ — de faim. Սովամնահ լինել. սա-տակիլ ի սովոյ։ — de froid. Մեռանիլ ի ցրտոյ. *ցրտա-մնահ, *ցրտամեռ լինել։ — empoisonné. Գինդակաւ լինել։ Faire — quelqu'un. Մահ ի վերայ ածել ումեք. բառնալ ի մէնջ. բառնալ. ապանձանել։ — comme un chien. (փո-խբ.) Իբրև զշուն մեռանիլ. զշան մնահ մեռանիլ. մեռա-նել անգերգի։ Cet homme mourra dans sa peau. Ոչ եր-բեք գաթճղի ապրդ ի վատթարս սովորութեանց իւրոց. (ընդ.)։ — à la peine. տես ի Peine. Son cheval vient de —. On ne sait ni qui meurt, ni qui vit. (առած.) Աղոյտ է որ մեռանին և որ կեսցին. (առած. ոչ մեռնողն յայտնի է և ոչ ապրողն). (առի զայսպատուիրեալն կենդանւոյ)։ ‖ 2. Վշտա-գնիլ, տառապիլ յոյժ. մեռանիլ։ ‖ 3. (փոխբ.) Մեռա-նել (ի սովոյ, ի ծարաւոյ)։ — de faim. — de tristesse. Հեղձամղձուկ լինել տրամնութեամբ։ — de rire. Լուծա-նիլ, թալանալ ի ծաղուէ. (առած. խնառալէն մեռիլ)։ Un meurt de faim. է. ար. Ագքատ որ սովամնահ կորնչի։ ‖ 4. (փոխբ.) Սիրել խանդակաթի սիրով. (առած. մէկուն համար հոգին տալ)։ ‖ 5. (փոխբ.) Մեռանիլ (աշխարհի, կա-րեաց). հրաժարիլ ի տպատ (յաշխարհէ, ի կարեաց)։ ‖ 6. Մեռանիլ, ցամաքիլ (ծառոց, անկոց)։ ‖ 7. (փոխբ.) Մեռանիլ։ Les États, les empires meurent comme les hommes։ ‖ 8. (փոխբ.) Մեռանիլ, չինչանիլ (հրոյ). գա-գարիլ (շրնչեանան [sabot] ի գառնալոյ). նուազիլ (ձայ-

Digitized by Google

նի) . ակտրանալ (երանգից) : ‖ 2. Մեռանիլ : Vos bienfaits ne mourront jamais dans ma mémoire :

= բ . անգ . Մեռանիլ : Il est mort beaucoup de monde du choléra :

= Se — . բ . ա . 1. Մերձ ի մահ լինիլ . կալ ի մեռանելոյ : Il se meurt : ‖ 2. Շիջանիլ (հրոյ , կանթեղի) :

A. **Mouron** (մու-ռոն) է . ա . Տունկ մի որ ունի ծաղիկս կապոյտս կամ կարմիր . տղտուկ խոտ : (Որ և Anagallis) : — bleu, rouge. — des oiseaux. Տունկ մի ապխտակածա-ղիկ յատգէ մինչև անձրև [morgeline] :

† B. **Mouron** (մու-ռոն) է . ա . Սալամանդր ցամաքային :

Mourre (մու-ր) է . նէ . Խաղ մի խաղալոցաց . *մատնախաղ : [ւոր . *մուակիտ :

Mousquet (մու-սքէ) է . ա . **Հրացան պատրուգա-

Mousquetade (մու-սքէթատ) է . նէ . 1. Հարուած , արձակուած պատրուգասուր հրացանի . (վլ .) : ‖ 2. Միանգա-մայն արձակուած պատրուգասուր հրացանից . (վլ .) :

Mousquetaire (մու-սքէթէր) է . ա . Զինուոր հե-ծեալ որ ունէր հրացան պատրուգասուր . *հրացանակիր : ‖ 2. Հեծեալ յատկապետական գնդէ . *մուակիտաւոր :

Mousqueterie (մու-սքէթրի) է . նէ . Արձակուածն բազում պատրուգասուր հրացանից , բազում հրացանից . միաշարժդին , միախուռն հրացանուելիւն , հրձգութիւն :

Mousqueton (մու-սքէթո) է . ա . Հրացան մի կարճափող :

A. **Mousse** (մուս) ած . Բուռն . բթամտեալ . Ս. գուլ (տա-պար) . (վլ .) : † Chèvre — . Այծ անեղջիւր . Գ. քալիկ :

B. **Mousse** (մուս) է . ա . Մանուկ որ ուսանի զարուեստս նաւավարութեան . Ս. մինչ :

C. **Mousse** (մուս) է . նէ . 1. Տունկ մի նուրբ խոտա-նման որ բուսանի ի վերայ քարանց և ծառոց և յերկաս ճահճաց . մեսմուռ . Խոտոն : Un lit de — . Se coucher sur la — . — aquatique. Մամռոտ բուսակալ յերկաս ջրոց լճա-ցելոց . մեսմուռ ջուրց . *ջրամամռուռ : ‖ 2. փրփուր (գի-նւոյ , գաթեջրոյ , ածաուի) :

Mousseline (մու-սլին') է . նէ . կտաւ մի նրբամրա-կեալ ցանցաւոր և նուրբ յոյժ . կտաւ ներնուէացի . Ս. ան-կլնկ . Գ. մերմնջ . փէշլիկ : Cravate, robe de — :

Mousser (մու-ս) բ . ն . Փրփրիլ : L'eau de savon mousse. Faire — . փրփրեցուցանել (զգինի) : Faire — un succès. (է-ոխաբ . և ընդ .) Աստուածացուցանել , մեծ և երե-ւելի կարծեցուցանել զյաջողութիւնն :

Mousseron (մու-սրոն) է . ա . Ադգ մի սպարիկանի կամ թնձոպի անկատ [agaric] անուշահոտ և անուշահամ , որ բուսանի ընդ մեսմռոտ . *լօսասունկն :

Mousseux, euse (մու-սէ , էօզ) ած . Փրփրալից , փրփրական , *փրփրուն (գաթեջրոյ , գինի) :

— Rose mousseuse. տես Rose moussue.

Moussoir (մու-սուար) է . ա . Գաւազանն փրփրեցու-ցանելոյ (զկաթն , զկուշտհատ [chocolat]) . *փրփրոց :

Mousson (մու-սոն) է . նէ . 1. կանոնաւոր և պարբե-բական հովմունք հնդկաց ծովուն , որ շնչէն զվեց ամիս ի հարաւոյ արեւմտից և զվեց ամիս ի հիւսիսոյ արեւելից . *մուսիմ . (տարբ . թվէնի) : ‖ 2. ժամանակ կամ եղանակ յորում շնչէն մուսիմ հովմունքն : Attendre la — d'été :

Moussu, ue (մու-սիւ) ած . Ս. Մամռոտ . *մեսմռա-պատ . *մեսմռատէտ : Un arbre — . Rose moussue. Ադգ մի վարդի . *մեսմռատոհ վարդ :

Moustache (մու-սթաշ) է . նէ . Պեհեհշտք . պշյէք : Grande, belle — . — retroussée. Relever sa — . Brûler la — à quelqu'un. Արձակել յոք զատրճանակն ի մեռատաս . (ընդ .) : Enlever quelque chose à quelqu'un sur la — , jusque sur la — . (է-ոխաբ . և ընդ .) խլել , կորզել մի բ յո-մեքէ գէմ յանգիմանեն և ի հեճուկս նորա : Relever la — à quelqu'un. (է-ոխաբ . և ած .) կարճել զյանդգնութիւն կամ զչարութիւն ուրուք . խանարհեցուցանել : Donner sur la — à quelqu'un. (է-ոխաբ . և ած .) Հարկանել զերեսս ուրուք : Vieille — . (է-ոխաբ . և ընդ .) Հինաւրեայ , հնացեալ զինուոր : † Des moustaches. (է-ոխաբ . և ընդ .) Զօրականք . զինուորք :

Moustillier (մու-սթիյէ) է . ա . տես Moustiquaire.

Moustiquaire (մու-սթիքէր) է . նէ . Վարսակ կամ վարագոյր անկողնոց առ ի զգուշութիւն մժղրկաց . սպրս կապան :

Moustique (մու-սթիք) է . ա . Մժղուկ մի Ամերիկէի և Ամերիկայ . մժեղ . Ս. ուշյոզ . սիւրէ սինէ :

Moût (մու) է . ա . Գաւղցս . խաղմուզ . գիր :

Moutard (մու-տար) է . ա . Մանուկ . տղայ . (ած .) :

Moutarde (մու-տարտ) է . նէ . 1. խառնուած հատոյ մանանեխոյ [sénevé] ընդ խաղմղոյ [moût] , քացախոյ կամ ընդ այլոյ խմիք հեղանիւթից . մանանեխիք . խրթոլ . De la — qui monte au nez. S'amuser à la — . (է-ոխաբ .) Գնգիքել , ժամանցավարուս լինել ի անառիս : C'est de la — après dîner. (է-ոխաբ .) կարի անագան է : ‖ 2. Հատ մանանեխոյ : Semer de la — : ‖ 3. Տունկ մանանեխոյ . մանանեխիս : La — est une plante de la famille des crucifères :

Moutardier (մու-տարտիէ) է . ա . 1. Անօթ մանանե-խոյ . *մանանեխոց : ‖ 2. Ցօրինիչ , վաճառականի հանգերձա-նաց մանանեխոյ . *մանանեխաբոյր :

Moutier (մու-տիէ) է . ա . Միաբնաւորեան . վանք . (վլ .) : (Ըստ Լիթրէի գրելի է Moûtier) :

Mouton (մու-տօն) է . ա . 1. Խոյ [bélier] մեսլոյ . մեսլ : — gras. Gros — . Tondre des moutons : ‖ 2. Միս խոյոյ մեսլելոյ : Du — bien tendre : ‖ 3. Խոյք , մանրիք [brebis] և գառինք . խաշն . խաշինք . ոչխարք : Un trou-peau de moutons. Հօտ ոչխարաց : Garder les moutons. Արածել զխաշինս : Revenons à nos moutons. (է-ոխաբ .) Եկեսցուք , գարձցուք ի կարգ բանին . (ած . գանք մեր խօսքին) : ‖ 4. Պաշկ ոչխարի . ոչխարենի : Reliure en — : ‖ 5. (է-ոխաբ .) Անյր հեզ , քաղցր , հանգստաւոր . ոչխար . գառն : ‖ 6. (է-ոխաբ . և ընդ .) Լրտես ասպիկանութեան [po-lice] առ երի կալանաւորի : On mit près de lui un — pour le faire jaser : ‖ 7. Թակի վարսակոյ գիչաս . **խոյ . *ցցատար առպան : (Որ և Hie) :

— յե . Անիք . ծփանք . (ընդ .) :

Moutonner (մու-տոնէ) բ . ն . Գանգուր կամ Ս. գուլ յօրինել . խոպոպել : Perruque moutonnée. Ciel mouton-né. Երկինք պատեալ ապխտակ ամպոցք :

= բ . ն . Ծփիլ և ապխտականալ (ջուրց ծովու) . (ընդ .) :

† **Moutonnerie** (մու-տոնրի) է . նէ . Ոչխարութիւն . *ոչխարաբարոյութիւն :

Moutonneux, euse (մու-տոնէ , էօզ) ած . Որ ակռաներ ծփիլ և ապխտականալ (ծով) .

Moutonnier, ière (մու-տոնիէ , նիէր) ած . Որ առ-նէ զոր մի այլ առնէն . *ոչխարաբարոյ . (ընդ .) :

Mouture (մու-թիւր) է . նէ . 1. Աղալի . աղացուած : Droit sur les moutures : ‖ 2. Վարձք միաղացի կամ աղո-րեցողի : Tirer d'un sac deux moutures. (է-ոխաբ .) Կրկին շահել յերից մի . շահել միանգամայն կրկնակի : ‖ 3. խառնուրդ ցորենոյ , համարոյ և գարեաց քան երիցս մեսնի :

Digitized by Google

Mouvance (մուվանս) ֆ. իգ. **կախումն աստատի [fief] իրիք զայլմէ. հպատակութիւն։

Mouvant, ante (մուվան, անթ) ած. 1. Որ ունի կարողութիւն շարժելոյ (գործութիւն). շարժիչ։ || †2. Որ շարժի. շարժուն։ Des milliers de barques dont les mâts ressemblent de loin à des forêts mouvantes։ || 3. Անհաստատ. շարժուն. խարխուլ։ Sol, terrain —։ || 4. Որ կախի զայլմէ աստատ. հպատակի։ Fief — d'un autre։

Mouvement (մուվման) ֆ. ար. 1. Շարժումն. Ս. տատանումն։ Mettre une chose en —. Il fit un léger — de tête. Se donner du —. Ս. Տատանել առնել։ Pour se bien porter, il faut se donner du —. Se donner bien du —, bien des mouvements dans une affaire. (փոխաբ.) փոյթ մեծ ցուցանել։ || 2. Շրջանք. ընթացք. գնացք. հոլովմունք (լուսատուցոյ, աստեղացոյց)։ || 3. Շարժումն. խաղացք (զօրաց)։ Surveiller tous les mouvements de l'ennemi։ || 4. Շարժումն. փոփոխութիւն։ Le — de cet hôpital est considérable. — des prix du grain։ || 5. Օրինակ կամ եղանակ հարկանելոյ զամանակին [mesure] յերաժշտութեան. խաղացք. բնթացք։ Cette pièce est d'un — lent։ || 6. Անցումն ձայնի առանիճանէ յաստիճան (ըստ երաժշտացոյց). շարժումն։ || 7. (փոխաբ.) կնդգանութիւն (բանից)։ Il y a beaucoup de — dans son style։ || 8. (փոխաբ.) խլրտումն. բերմունք. յօժարութիւն։ — de colère, de vanité, d'orgueil. Il n'a pas fait cela de son propre —. Ոչ արար զայդ ինքնաբերաբար։ || 9. խլրտումն. յայգք. ազմունկ։ On annonce un — dans Paris։ || 10. խլրտումն. շարժումն։ Il y a dans Paris un — qui étonne, qui étourdit les étrangers։ || 11. Շարժումն (ժամացուցի)։

† **Mouvementé, ée** (մուվմանթե) ած. 1. Անհաստատ. ալեփոփոխ։ Terrain, paysage —։ || 2. (փոխաբ.) կնճռանման։ Une scène mouvementée։ [արկեղ)։

Mouver (մուվ) բ. ն. խարխարել (գետոյ խոտորին, [արկեղ)։

Mouvoir (մուվուար) [Je meus, tu meus, il meut, nous mouvons, vous mouvez, ils meuvent. Je mouvais. Je mus. Je mouvrai. Meus. Que je meuve. Que je musse. Mouvant. Mû, mue.] բ. ն. 1. Շարժել. խախտել։ Cent hommes ne sauraient — cette pierre։ || 2. (փոխաբ.) Շարժել. գրգռել. յորդորել. ածել. յօժարեցուցանել։ C'est la colère qui l'a mû à cette action։

— une querelle, une question. Շարժել, յուզել, յարուցանել կռիւ, վէճ, խնդիր. (խորհ)։

† = բ. ն. Լինել (աստատի [fief]) կախեալ զայլմէ. լինել հպատակ։

= Se —. բ. ա. Շարժիլ. խլրտիլ։ Faire —. Շարժել։

Moxa (մոքսա) ֆ. ար. խորումն [cautérisation] բամբակաւ վառելով (ըստ վիրաբուժից). *բամբակախորան։

Moye (մուա) ֆ. իգ. կախուզ երկաթ (քարի)։

A. **Moyen, enne** (մուայեն, էն') ած. 1. Որ կայ ի միջին. միջնակայ. միջին։ La moyenne région de l'air։ || 2. Որ ե ի միջ երկուց ծայրագունից. միջին։ Une taille moyenne. Միջին հասակ։ Être de — âge. Լինել ի միջին տիս, ի միջահասակի, ոչ երիտասարդ և ոչ ծեր։ — âge. տիս յԱge. — terme. 1. Միջին եղր (հետաքրքրութեան, հատկմանութեան)։ || 2. (փոխաբ. և ընդ.) Միջին հնարք. միջին ճանապարհ։ (Որ և իտալերէն ձայնիւ Mezzo-termine)։

= ֆ. իգ. Moyenne proportionnelle. Միջին համեմատական. (երկրաչափութեան և ի համարողութեան)։ Aller à la moyenne. Prendre la moyenne։

B. **Moyen** (մուայեն) ֆ. ար. 1. Միջնորդութիւն. օգնականութիւն։ C'est par votre — que j'ai été admis dans cette maison։ || 2. Հնարք. հայթայթանք. ճանապարհ. ալեպ. ելի ազապ. (պե. միջոց)։ Bon, mauvais —. C'est le — de faire fortune. Chercher, trouver un —. Խնդրել, իմանալ, գտանել հնարս, ելի ազապս, գուրս։ Moyens d'existence. Պատճառք կենաց (ա). (պե. ապրուստի միջոց)։ La fin justifie les moyens. Վ՚աւրճանն արդարացուցանէ զհնարս։ || 3. կար. կարողութիւն. բաւականութիւն։ Je vous prie de faire cela, si vous en avez le —. Il n'y a pas — de faire cela. Զկիս հնարս առնելոյ զայդ. անհնարին է առնել զայդ։ Vous voulez que je fasse telle chose, le —? quel —? կամիք զի արարից զայդ, այլ որո՞վ հնարիւք, որո՞վ օրինակաւ։

— pl. 1. Միտումնութիւն. ընդունակութիւն. ինչք. (պե. դրամական կարողութիւն)։ Je ne connais pas ses moyens. Contribuer chacun selon ses moyens. Հանգամանակիլ, նպաստս լինել՝ իւրաքանչիւր ըստ իւրում կարի։ || 2. բնական կամ բարոյական կարողութիւնք։ Cet enfant a peu de moyens։ || 3. Պատճառք. (ըստ իրաւագիտից)։ J'ai trois moyens de cassation contre cet arrêt։

= Au — de. նե. ած. Միջնորդաւ. միջնորդութեամբ. ի ձեռն։ Au — de la lettre que vous écrirez, nous réussirons։

= վ.կաց. (ա) "Եթէ աստղն նոր (գր. լուս.) ասբմին հաստատուէ և սուն, ինի ի հեռանալոնեան անդ է միջի ըն հէին անոր սահմ վերջն երկնից. սրտ յայտ հետե հրամանաց տերութեանդ ներ ցուցանել զգոտիս ինոց մերոյ ինի սրտ՚ւ ապրեցուսէ." Ն. շե. Թուղթ ի Միջագետս Առուց յԱմիդ կոչեցեալ Նահանգին. տպ. կ. Պոլսի, էջ 155։ — "Շանց աստղն Եթէ՚ւ սուն ինի բաւարին ներ. Ասինեցոն երեսը պարճա ինոց, մեր վ՚ըր ապրեցուսէ." Մխ. Գոշ. գ.

Moyennant (մուայնան) նե. ի ձեռն. օգնականութեամբ։ J'en viendrai à bout — la grâce de Dieu։

† — que. ղգ. Միայն եթէ։ On aura ses services — qu'on le payera։

Moyennement (մուայնէման) մ. Չափով. չափ իմն. (հնաոյ)։ Cela est — bien։

Moyenner (մուայնէ) բ. ն. Հոգալ, հայթայթել երբով միջնորդութեամբ. (էդ.)։

† **Moyer** (մուայե) բ. ն. Ազգել ընդ երկաթ (գքար կոփածոյ [pierre de taille])։

A. **Moyeu** (մուայե) ֆ. ար. Միջակայր անուայ ուր ներառնուած են ճղուղք [rais] և ընդ որ անցանէ առանցքն [essieu]. միջնանիւ (?). առանցոց. թառթ։ Des moyeux։

B. **Moyeu** (մուայե) ֆ. ար. Ջուղ միջ, միջուկ. դեղնուց. Գ. բօղ. (էդ. այժմ ասի Jaune d'œuf)։

C. **Moyeu** (մուայե) ֆ. ար. Ագր ինչ մնուցիչ [confire] ոսպորայ։ Un pot de moyeux։

Mozarabe (մոզարապ) ֆ. ար. Քրիստոնեայ Սպանիոյ ազգեալ ի Մաւրիտանացւոց և յԱրաբացւոց. *մոզառաբացի։

= ած. *Մոզառաբական։ Missel —։

Mozarabique (մոզարապիք) ած. *Մոզառաբական։ La liturgie —։

Mû, mue (մի) անց. գերբ. Mouvoir բայի. 1. Շարժեալ։ || 2. (փոխաբ.) Շարժեալ. դրգռեալ։

Muable (մուապլ) ած. փոփոխելի. փոփոխական։ Jeu. Հեղհեղուկ. (խորհ)։ La volonté est —։

Digitized by Google

Muamee (պ-ա-մե) ե. իէ. փոփոխումն խազի [note] յայլ խազ. (ըստ երաժշտաց)։

Muche-pot (ծ) (- պ-ուչ-պօ) ած. ա. տես ՝ musse-pot ի Musser.

Mucilage (պ-ու-իլ-ա) ե. ս. Մածանող հեմ Ս. կպչուտուկ գոյացութիւն որ գտանի յարմատս և ի սերմունկս ոմանց բնից. հոյզ. (արբ. լա-ում)։

Mucilagineux, euse (պ-ու-իլ-ա-ինէ, էօզ) ած. *Հատարմատ։ Racine, plante mucilagineuse։

Mucosité (պ-ու-կոզ-իթ-է) ե. իէ. Ս. Հիւթ (վիժեալ կամ թորեալ ի լորձնաթաղանթից [membrane muqueuse])։ La — des narines, des intestins։ ‖ Բ. Հիւթ (ոմանց)։

A. **Mue** (պ-) ե. իէ. Ս. փոփոխելն (եղջերուաց զեղջերս, շանց զմազս)։ ի բաց մերկանալն (օձից զմաշկն)։ Նորոգութիւն։ ‖ Բ. փոփոխելն (թռչնոց զփետուրս)։ *փետրափոխութիւն. Գ. Թեռզիփոխ. ե-ա-ա-ա։ Les oiseaux sont malades pendant leur —։ ‖ Գ. Ժամանակ փոփոխելոյ (զեղջերս, զմաշկս, զմազս, զփետուրս)։ ‖ Դ. Սերիցգիտալ եղջերք (եղջերուաց)։ խորթ (օձի)։ ‖ Ե. Լատերաց կամ ագիճոց [cage] մեծ ուր ագռաւքն զբազուկ ի ժամանակի փետրափոխութեանն։ ‖ Զ. Խաւարչասէն վանդակ առ ի պատարել զկատու։ ‖ †Է. փոփոխումն (ձայնի մանկանց և ազջկանց)։ *ձայնափոխութիւն։ [(շան)։

B. **Mue** (պ-) ած. իէ. Rage — . Չամր կատաղութիւն

Muer (պ-ու) բ. ն. Ս. փոփոխել (եղջերուաց զեղջերս, շանց զմազս)։ ի բաց մերկանալ, ի բաց ընկենուլ (օձից զմաշկն)։ ‖ Բ. փոփոխել, յեղափոխել (թռչնոց զփետուրս) (ա)։ Նորափետուր զարգարիլ։ ‖ Գ. փոփոխել (ձայնի պատանեկաց)։ La voix lui a mué։

= վկաս. (ա) "Ցի-ւ-ա-ն-ւ- ա-ի յեղ-է-ի-ե-ւ ղեե-ւ-ր-ի- է-ե-ի-ն՝ նա և ցնա-ղ ըա էա-ր-ի ղ-ա-մ-ա-ն-ե-ա-ղ նա-ե-ի-ն." Պատ. Ուի.

Muet, ette (պ-ու, ուէթ) ած. Ս. Համր. մունջ։ Ceux qui sont sourds de naissance sont muets. Il est sourd- — . N'être pas — . խօսել անվհնար, չտամաձակութեամբ, կամ խօսել կարի շատ. (ընտ.)։ Demeurer, rester — . Համր բանալ, պապանձիլ (յամօթոյն, յերկիւղէ). բնդ անտաս-ցուխեամբ փակիլ։ Carte muette. (է-ի-բ.) Տախտակ աշխարհացոյց յորում չին նշանակեալ անուանքն աշխարհաց և քաղաքաց. համր տախտակ։ ‖ Ս. Լուռ. անձայն. անբարբառ. անխօս. անմռունչ։ Sa douleur était muette. Les lois sont muettes sur ce point. Օրէնք լռեն զայսմանէ։ ‖ Ց. Անձայն (նշանագիր, ըստ քերականաց)։ La lettre *p* est muette dans compter. *H* muette։

= է. Համր. մունջ։ L'institution des sourds-muets։

= է. ած. յե. Համր ապատաւորք (յարքունիս նախնի թագաւորաց ()ամանեանց). Համրք։

= է. իէ. Անձայն նշանագիր, բաղաձայն։

Muette (պ-ուէթ) է. իէ. Տուն, ժողովարան (որոգրաց)։

Mueznin (պ-ուզ-ին) է. ա. Որ հրատարակ յաղօթս զմահմետականս ի բարձանց մինարեայից [minaret]. ձայնող. (արբ. պ-ուզզին)։

Muffle (պ-ուֆ-լ) է. ա. Ս. Մայր կնճիթան [museau] (եզին, ցլու, առիւծու, վագրի). ցուռկ։ ‖ Բ. (է-ի-բ. և ինչ-ինչ-ոց) երկար (մարդոյ)։ Donner sur le — à quelqu'un. Հարկանել զոք յերեսս։ ‖ †Գ. Ա. մարդ և անհաճոյ. (-ին.)։ — de veau, †de bœuf, †de chien. տես Muflier.

Muflier (պ-ֆլ-իէ) է. ա. Տունկ ինչ որոյ ծաղիկք նման են կնճթան արջու կամ շան. *չանթերբան։

Mufti կամ **Muphti** (պ-ֆ-իթ) է. ա. Պետական (մուհամետականաց). պ-ֆթի. յեղ. ի-ւ իւլմ։

Muge (պ-ժ) է. ա. Ձուկն ինչ ծովու. կեփալ. Ս. գիխան. ի-ֆ-ւ պ-ուզուլ։ (Որ և Mulet)։ — volant. տես Exocet.

Mugir (պ-ժիռ) բ. ն. Ս. Գոչել (ցլոյ, եզին և գոմոյ). բլբել. *պռաւոչել։ (Որ և Beugler)։ ‖ Բ. (է-ի-բ.) Սրճմանձային ապաղակել. ճչել. կանչել. մռնչել. (-ի. պռաւել)։ Il mugissait de colère, de fureur, de douleur. Cet acteur ne parle pas, il mugit։ ‖ Գ. (է-ի-բ.) Գոչել. մռնչել. մռմռալ (ծովու, հողմոյ)։

Mugissant, ante (պ-ժիռ-ի, -ընթ) ած. Ս. Բղաղ. բլաղական։ Un taureau —։ ‖ Բ. (է-ի-բ.) Սրճանչող. մռնչական (ալեաց, հողմոյ ունչք)։

Mugissement (պ-ժիռ-ը-մ-ի) է. ա. Ս. Բղիւն (արջառոց, գոմոց). պոչիւն և պռաւոչիւն։ ‖ Բ. (է-ի-բ.) Սրճանչիւն (ծովու, ալեաց)։

Muguet (պ-ու-է) է. ա. Ս. Տունկ ինչ գարնանային որ ունի փոքրիկ, սպիտակ և անուշահոտ ծաղիկս. շուշան հովտաց։ (Որ և Lis de mai կամ des vallées)։ Cueillir du — ։ ‖ Բ. (է-ի-բ.) երիտասարդ պճնասէր և քծնող կտնանց. (ընտ. և խոչ)։ ‖ Գ. Հիւանդութիւն ինչ բերանոյ նորածին մանկանցն. *բաժակախոտ։

Mugueter (պ-ուէ-թ) [Il muguette, il muguettera.] բ. ն. Ս. գծծնել (կանանց). (ընտ. և խոչ)։ Վ. արի եւս անխնդիր. Il ne fait que — ։ ‖ †Բ. (է-ի-բ.) Ակն դնել. ցանկանալ։

Muid (պ-ի) է. ա. Ս. Հին չափ ինչ ըստ ժամանակաց, տեղեաց, աղի, կրոյ, և այլն. կեղեր. մոգ։ ‖ Բ. Տախտակ ոտանի մոգ մի գինւոյ. մոգ։ Percer un — . Cet homme est gros comme un — . Գինեպարարք և յոյժ ալրգ. (ընտ.)։

Mulâtre (պ-լ-ա-է) ած. և է. Սեռեալ ի սեւոյ հօրէ և ի սպիտակ մօրէ, կամ ի սպիտակ հօրէ և ի սեւոյ մօրէ. սպիտակասեւ. կիսասեւ. *խառնածին։ Ցիգականն սակ եւս Mulâtresse։

Muleter (պ-ուէ-թ-ե) բ. ն. Ս. Խաստապատակել ի պատիժս ինչ. պատժել. (ւզ.)։ ‖ Բ. Նեղել. խաւել. (ի-բ-ի)։

A. **Mule** (պ-ուլ) է. իէ. Ս. Հոգեմեռ ինչ արանց և կանանց։ ‖ Բ. Հոգեմեռ (Հռովմայեցւոց քահանայապետին յորոյ վերայ կ խայէ)։ Baiser la — du pape։

B. **Mule** (պ-ուլ) է. իէ. Մաստակ ջորւոյ։ Être fantasque comme tête comme une — . Լինել խենաբարոյ կամ յամառ իբրև զջորի. (ընտ.)։ Ferrer la — . (է-ի-բ.) տես ի Ferrer, 4.

Mules (պ-ուլ) է. իէ. յե. Ա. յառուն կրկանց [talon] առնոյ ի ցրտահարութենէ։ — traversières կամ traversines. Պատառուածք յետակոզմանն կոճղ [boulet] առնոյ ձիոյ։

A. **Mulet** (պ-ուլ) է. ա. Ս. Ջորի. կիսեզ. իշաձիս. կիսագրաստ. է-ի-բ։ Le — qui provient d'un âne et d'une jument, brait. Le — qui est né d'un cheval et d'une ânesse, hennit. Garder le — . (է-ի-բ.) տես ի Garder, 1. ‖ Բ. *խառնածին անասուն։ ‖ Գ. *խառնաբոյս տունկ։

B. **Mulet** (պ-ուլ) է. ա. տես Muge.

Muletier (պ-ուէ-թ-ե) է. ա. Ջորեպան։ *Ջորեպան։

† **Mullette** (պ-ուլ-է-թ) է. իէ. Ս. Փաթթիկ [gésier] (որոսկալն թռչնոց)։ ‖ Բ. Խոխոջոց (որթու [veau])։ (Որ և Caillette)։ ‖ Գ. Ագգ ինչ կրկնասխիկ [bivalve] խեցեմորթից։

Mulot (պ-ու-լ) է. ա. Մուկն ինչ գաշտացոյց. *չիկամուկն։ Les mulots coupent la racine des blés։

Multicolore (պ-ուլ-թ-ի-ո-ր) ած. Բազմագոյն. բազմագունեայ։

Multiflore (պ-ուլ-թ-ի-ֆլ-ո-ր) ած. Բազմածաղիկ։

Digitized by Google

Multiforme (պ-ուլթիֆօրմ՛) ած. Բազմակերպ. բազմադիմի:

† **Multimamme** (պ-ուլթիմամ՛) ած. *Բազմաստին:

Multinôme (պ-ուլթինոմ՛) ած. տես Polynôme.

† **Multipare** (պ-ուլթիփար) ած. Բազմածին (մասուկ ունասուն):

Multiple (պ-ուլթիփլ) ած. 1. Բազմապատիկ. բազմադիմի: Des fonctions multiples: || 2. Բազմապատիկ. (ի համեմատութեան): Neuf est — de trois:

Multipliable (պ-ուլթիփլի-ապլ) ած. Բազմացուցանելի. բազմապատկելի: Tout nombre est —:

Multiplicande (պ-ուլթիփլի-ագ՛տ) ած. Թիւ բազմապատկելի. (ի համեմատութեան):

Multiplicateur (պ-ուլթիփլի-գ՛թօր) ած. Թիւ բազմապատկիչ. (ի համեմատութեան):

Multiplication (պ-ուլթիփլի-գ՛սիօն) ած. 1. Բազմապատկութիւն. (ի համեմատութեան): Le produit de la — de sept par sept est quarante-neuf. Եօթնեան յինքն բազմապատկել՝ ծնանի զչորսասնեան միով պակասեալ. եօթնեից եօթն յինքն գասնալով ծնանի զքառասուն և ինն: || 2. Բազմանալն. աճիլն: La — des cinq pains:

Multiplicité (պ-ուլթիփլի-սիթ) ած. Բազմադիմի յատկութիւն. բազմութիւն: La — des lois:

Multiplier (պ-ուլթիփլի) բ. ն. 1. Բազմացուցանել. բազմապատկել (գիտութ ի համեմատութեան): || 2. Բազմացուցանել. աճեցուցանել. յատկանալ. յոլովիլ: J.-C. multiplia les cinq pains. Il a l'art de — chez lui les amusements:

= բ. ն. Բազմանալ. աճիլ: Dieu dit: Croissez et multipliez. Les enfants d'Israël multiplièrent en Égypte:

= Se —. բ. ա. Բազմանալ. բազմապատկիլ. աճիլ: Les soctes se multipliaient à l'infini. Il se multiplie, il a le don de se —. Բազմապատիկ լինի. ունի զշնորհս բազմապատիկ լինելոյ. (առ ալ բազկալուխ առնէ որ ինուխ իմն լինիլ մխանգամայն ի բազում տեղիս): [դաբեան:

† **Multiséculaire** (պ-ուլթիսէքիւլէր) ած. *Բազմիւ.

Multitude (պ-ուլթիթիւտ) ած. 1. Բազմութիւն. յաճախութիւն. յոլովութիւն: — innombrable d'hommes, d'animaux: || 2. Մարդակերպ բազմութիւն. ամբոխ: Je n'ai jamais vu une si grande —: || 3. Խառնիճաղանճն. ռամիկն: Les opinions de la —: [պատեան (խելքի):

Multivalve (պ-ուլթիվալվ) ած. *Բազմաթափ. *բազմաբաց

= ած. խելքի բազմաթիփ. բազմապատեան:

Municipal, ale (պ-իուսիփալ, ալ՛) ած. Քաղաքական. բաշխական: Droit —. Les officiers municipaux:

Municipalité (պ-իուսիփալիթէ) ած. 1. Պաշտօն նեայք որ վարեն կամ յանձնանձին պետութիւն [commune] ինչ. քաղաքապետաշխատ. քաղաքօրէնք: On fit assembler la —: || 2. Հաստատութիւն յանձնանձնել ի քաղաքապետաշխատ. քաղաքապետութիւն: || 3. Տուն, ժողովարան քաղաքապետաշխատ. *քաղաքապետատուն: Aller à la — pour faire viser son passeport:

Municipe (պ-իուսիփ) ած. Քաղաք լատինաց և իտալիայ որ վարեր իւրովք օրինօք և սովորութեամբք և ունէր զիրաւունս հռովմայեցւոց [bourgeoisie romaine]. *մունիկիպիոն:

Munificence (պ-ունիֆիսան) ած. Առատաձեռնութիւն. առատաձեռնութիւն: — royale:

Munir (պ-ունիր) բ. ն. Ամրացուցանել. վառել. պընդել. ընուլ (զքաղաք կամ զբերդ հոմբարտք, զինուք):

= Se —. բ. ա. Հագալ անձին. առնուլ իւր: Se — d'un bon manteau contre le froid. Se — d'argent, d'armes. Se — de patience, de courage. (էպոբ.) Զգենուլ զՀամբերութիւն, զքաջութիւն:

Munition (պ-ունիսիօն) ած. 1. Զէտք և կազմք բանակի կամ բերդի (որպիսի են զինք և հանդերք). կազմութիւն. *ռազմամթերք: Munitions de guerre et de bouche: || 2. Վառօդ և գնդակք: Les munitions commençaient à manquer:

— Pain de —. Հաց զօրականաց: Fusil de —. Սովրականի հրացան հետևակազօրաց:

Munitionnaire (պ-ունիսիոնէր) ած. Հանգրաւակապետ (զօրաց):

Muphti (պ-ֆթի) ած. տես Mufti.

Muqueux, euse (պ-իւ, իւզ) ած. 1. *Հուզաւոր (տունկ): || 2. *Լորձնաւոր: Glandes muqueuses. Membrane muqueuse, կամ լոկ Muqueuse. ած. Թաղանթ որ պատէ զխորչս [cavité] ինչ մարդկեղէն մարմնոյ. *լորձնաթաղանթ:

Mur (պ-ուր) ած. 1. Որմ. Ս. պատ: Un — solide. Le — s'écroula. Se serrer կամ se presser contre le —. Նեղել զինքն ընդ որմն. (առ. պատին տակ քաշուիլ): — à hauteur d'appui. Որմ լանջաբերձ. (առ. պատ որ մինչև մարդուս կուրծքը կը հասնի): — mitoyen. Միջնորմ: Enclore d'un — un jardin. Պատել որմով, որմել զպարտէզ: Mettre quelqu'un entre quatre murs. Դնել զոք ի բանտի. արկանել ի բանտ. (առ. ծակը խոթել, դնել): Mettre quelqu'un au pied du —. 1. (էպոբ. և ընդ.) Ի նեղ արկանել. ստիպել: || 2. Բառնալ յումեքէ զպատասխանատուութիւն. անպատասխանի առնել. պապանձեցուցանել: On tirerait plutôt de l'huile d'un —. Դիւրագոյն և իցէ կթել կաթն ի քարանց. (ասի զոգաւհէ): Les murs ont des oreilles. (էպոբ.) Գան որմոց ականջք. այսինքն զգուշութիւն մեծ պիտոյ է ի խօսելն զկարևոր գաղտնեաց ինչ:

|| 2. Որմ (քաղաքի). քաղաքորմ. պարիսպ: Cette église est hors des murs: || 3. Որմունք. քաղաք: Depuis quand êtes-vous dans nos murs? || 4. (էպոբ.) Որմ. պաշտպանութիւն: || 5. Սառցին կողմն կամ յատակ (բանուց [mine], հանգրուանաց վերին կողմանն որ կոչի Le toit):

— de séparation, — d'airain. (էպոբ.) Միջնորմ. անլքրական. որմ պղնձի: Il y a un — d'airain entre ces deux hommes:

Mûr, mûre (պ-ուր, պ-ուր՛) ած. 1. Հասուն (մրգի). վայելուչ (ցորեան). եփեալ: || 2. (էպոբ.) Հասուն. ի չափ հասեալ: — pour le ciel, pour l'éternité. Հասեալ վասն երկինից, վասն յաւիտենականի կենաց. (առ զբարեպաշտ վաղամեռիկ վախճանելոյ): || 3. (էպոբ.) Հասուն (հասակի). հոսուն, խոհական (ալը): Mûre délibération: || 4. (էպոբ. և ընդ.) Հին, մնոյ (հանդերձ):

Muraille (պ-ուայլ՛) ած. 1. Որմ հասարակաց (բանտի, տանաց): Il fut écrasé par la chute d'une —. Se ranger contre la —. Նեղել զինքն ընդ որմն. (առ. պատին տակ քաշուիլ): Enfermer quelqu'un entre quatre murailles. Դնել զոք ի բանտի. արկանել ի բանտ. բանտարկել. (ընդ.): || 2. Որմ (քաղաքի, բերդի). պարիսպ: Entourer une ville de murailles. Պատսպել, պարսպակապ առնել զքաղաք: La grande — de la Chine: || 3. Որմունք. քաղաք: Ce fleuve serpente autour de nos murailles: || 4. Թանձրութիւն (կողից դաւաս). Բուռմ:

Digitized by Google

Mural, ale (ժ-ռա-լ, -լ՛) ած. Որմոյ. *որմնական (աշխարհացոյց տախտակ, նկար)։ Couronne murale. Պատկ ոսկի ժայռաւորս [crénélé] զոր տային Հռովմայեցիքն զինուորի վերակացուին զառաջինն ի պարիսպ քաղաքի ԹՇնամեաց. *պարսպապսակ պատկ։

Mûre (ժ-ր) է. իգ. Պտուղ թթենւոյ. թուխ. բոխ։ Mûres noires, blanches. — sauvage. Պտուղ այլ և այլ ազգաց մարենւոյ [ronce]. մոր. պեչխ-բրնկն եկիպ։

Mûrement (ժ-ր-ընդ) ք. Խորհրդաբար խմնատուն թեամբ. Տասուն խորհրդով, բազում խորհրդով (քննել). քաջ (հշտ.կել)։ Après avoir — réfléchi, examiné։

Murène (ժ-ռէն՛) է. իգ. Ձուկն ինչ ծովու՝ նման օձանձկան. միւռինէա. Ս. փաղաղ. նչրնա պուլղը։

Murer (ժ-ռե) բ. ն. 1. Պատել որմիվք (զքաղաքը). պարսպել. պատուարել. որմել։ || Ջ. Խնուլ որմով (զդուռն, զպատուհան). առ-ակամնել։

Murex (ժ-ռէկս) է. ա. Ադդ ինչ միւատիփ [univalve] խեցեմորթի. խղունջն. կոնքեղ։ On ne connaît plus l'espèce de — d'où les anciens tiraient la pourpre։

Muriate (ժ-ռիէթ) է. ա. Ադ ինչ չէզոք (ըստ տարրագիտաց). (տե. այժմ սակ Chlorhydrate կամ Hydrochlorate)։

Muriatique (ժ-ռիաթիք) ած. տես Chlorhydrique.

Mûrier (ժ-ռիէ) է. ա. թթենի։ — blanc, noir։

Mûrir (ժ-ռիր) բ. ն. 1. Եփիլ, հասանիլ (պտղոց). (ած. հասուննալ)։ Les nèfles mûrissent sur la paille. Le soleil fait tout — : || Ջ. (է-ռ-բ.) Եփիլ. հասանիլ։ C'est un esprit qui mûrera avec le temps։

— բ. ն. Եփիլ. հասուցանիլ. (ած. հասուցնիլ)։ Le soleil mûrit nos moissons։ Ամի և է-ռ-բ. L'âge et l'expérience lui ont mûri la tête։

Murmurant, ante (ժ-ռ-ժ-ռան, -անդ) ած. Խոխոջող, կարկաջող (ազբիւր). մռնչող (առիւծ)։ [տրտնջող։

† **Murmurateur** (ժ-ռ-ժ-ռա-թէռ) է. ա. Գրգիռիչ։

Murmure (ժ-ռ-ժ-ռ) է. ա. 1. Խոխոջիւն, կարկաջիւն (ջրոյ). մռնչիւն, հնչիւն (առիւծոյ, հովոյն). ածաւիւն, շրշիւն, խարշափուիւն (տերևաց)։ Le doux — des fontaines, des zéphyrs։ || Ջ. Շշնջիւն. շշնջիւն. հծծանք։ Il s'éleva dans l'auditoire un — flatteur, d'approbation։ || Ջ. Գրգիռիչ։ տրտունջ։ Les murmures du peuple. Il apprit sa disgrâce sans se permettre le moindre — ։

Murmurer (ժ-ռ-ժ-ռե) բ. ն. 1. Խոխոջել, կարկաջել (ջուրց). մռնչել, սրմռել (հովոյն)։ || Ջ. Շշնջել. հծծել. սրմնջել։ || Ջ. Գրգիռիչել. տրտնջել։ [Mûre sauvage)։

† **Mûron** (ժ-ռո՛ն) է. ա. Պտուղ մորենւոյ. մոր։ (Որ և

Murrhin, ine (ժ-ռ-ռին, ին՛) ած. Vase —. Պատուական անօթ ինչ հնախոսաց։

Musagète (ժ-զ-յէթ) ած. ա. Առաջնորդ, վարիչ Մուսայից (Ապոլոն). *մուսայավար։

Musaraigne (ժ-զ-ռէնյ) է. իգ. փոքրիկ անասուն ինչ մկնանմանն և արագիծ. մկնաքիս։

Musard, arde (ժ-զար, -արդ) ած. և է. Որ դանդիր է անառիթ. (ընդ.)։ [է անառիթ։

† **Musarder** (ժ-զ-արդե) բ. ն. Դանդիրել, պատատիլ։

Muse (ժ-ւզ) է. ա. 1. Ձորքատանի ինչ որոճող է մեծուքիւն պիծմանն [chevreuil], որ ունի առ պորտովք քսակ յի անուշահոտ հեղուով. մշկապորտ պիծամանի. մուշկ հրէ։ (Որ և Porte-musc)։ || Ջ. Մուշկ. ժ-ւզ։ Cela sent le —. Peau de —. *Մշկահոտ կաշի։

Musc (ժ-ռ-ք) է. իգ. 1. *Մշկահոտ ընկոյզ. գաղերքատուակ. *մշկընկոյզ. (տրք. ճՀ՛վի գեվիս)։ || Ջ. փոքրիկ գինդակ (ամպատարտաց [escamoteur])։

— ած. Noix —. տես Muscade, 1. Rose —. *Մշկահոտ վարդ. Հազրևվարդ (?). *մշկավարդ։

† **Muscadelle** (ժ-ռ-ժ-ռէլ՛) է. իգ. Տանձ ինչ մշկահոտ. Գ. սամբատակի (?)։ (Տես և Poire d'ambrette)։ [Կոտ։

Muscadet (ժ-ռ-ժ-ռե) է. ա. Գինի ասկաւ մի մշկահոտ։

Muscadier (ժ-ռ-ժ-ռիէ) է. ա. *Մշկահոտ ընկուզի. *մշկընկուզի։

Muscadin (ժ-ռ-ժ-ռեն) է. ա. 1. Փոքրիկ բլիթ [pastille] մշկահամառն։ || Ջ. (է-ռ-բ.) Պճնասէր. պճնող. ապիկիկ։

Muscat (ժ-ռ-ք) ած. ա. Մշկահամ. *մշկահոտ։

— է. ա. 1. Խաղող մշկահոտ. գ-ռ-կի է-վ-ռ-ք։ || Ջ. Գինի մշկահոտ։ || Ջ. Տանձ ինչ մշկահոտ. *մշկատանձ։

Muscle (ժ-ռ-ք) է. ա. Գործարան մարմնոյ մուսկ, նեարդաւոր [fibreux] և զրգռական. մուկն. (յէ. մկանք)։ — abaisseur. Le tendon d'un —. Les fibres des muscles։

Musclé, ée (ժ-ռ-ք) ած. †1. Որ ունի մկանս. *մկնաւոր։ || Ջ. Որոյ մկանք զօրաւորք են (պատկեր). *մկնեղ։ [force —։

Musculaire (ժ-ռ-ք-լէռ) ած. *Մկնային։ Veine,

Musculature (ժ-ռ-ք-լ-ժ-ռ) է. իգ. Համարկն մկանք մարդկեղէն մարմնոյ, արձանի։

Muscule (ժ-ռ-ք-լ՛) է. ա. Մկընկոյզ նախնեաց ի պատուպարէ զպաշտարան։

Musculeux, euse (ժ-ռ-ք-լ-ւթ, -թուզ) ած. 1. *Մկնաւոր. *մկնաւէտ (մեան մարմնոյ)։ || Ջ. Որ ունի զօրաւոր մկանս. *մկնեղ. կաշղմբուռն։ C'est un homme —։

A. **Muse** (ժ-ւզ) է. իգ. 1. Աննուն ինուհիք դիցուհեաց ազաւ արուեստից. Մուսայ. եօթնիշտ։ Les neuf Muses. Ինն Մուսայք. ինիերեակ շնորհաց պար։ || Ջ. Ազդեցութիւն, *ներշնչուութիւն բանաստեղծական։ Il est de ceux à qui la — accorde aisément ses faveurs։

— յէ. 1. (է-ռ-բ.) Գործիցեմ գպրութիւնք։ Cultiver les muses։ || Ջ. Բանաստեղծութիւն։ Les muses grecques։ Մերթ ասի և միաբար. La muse française։

B. **Muse** (ժ-ւզ) է. իգ. Սկիզբն ջնաձոյ [rut] (եղջերուաց)։ La — dure cinq ou six jours։

Museau (ժ-ւզ՛) է. ա. 1. Ռունկ. կնճիթ. քիթք. Ս. գունչ։ Le — d'un chien։ || Ջ. (-ռ. և Ընտանւոյ) Բերանք (մարդոյ)։ On lui a donné sur son —, sur le —։

Musée (ժ-ւզ) է. ա. Տեղի ուր հաւաքեալ պահին յիշատակարանք գիցարուեստից, գիտութեանց, հին ժամանակաց. թանգարան. *մուսէոն։ Le — du Louvre։

Museler (ժ-ւզլե) [Je muselle. Je muellerai.] բ. ն. 1. Դնել ցուկակապ ի բերան. կապել զցռունկ. ցուկակապել։ (Որ և Emmuseler)։ — un chien։ || Ջ. (է-ռ-բ.) Արգելուլ ի խօսելոյ. կապել զցռունկ։ — un calomniateur։

Muselière (ժ-ւզլիէռ) է. իգ. Ցուկակապ բերանակապ. երեսկաճան։ Mettre une — à un cheval։

A. **Muser** (ժ-ւզ) բ. ն. Ցանգիտս ծախել զժամանակ իւր. դեգերիլ, թափրճափել ի տեղիս. զկեաս լնել տեղատեաց. (ընդ.)։ Cet homme ne fait que —։

B. **Muser** (ժ-ւզ) բ. ն. Սկսանիլ (եղջերուէ) ջնաձոյ։

Muserolle (ժ-ւզէ-ռօլ՛) է. իգ. Մասն պարկեցոյ [bride] երիվարի որ դնի ի վերոյ քթիացն. *քթակալ։

Musette (ժ-ւզէթ) է. իգ. 1. Տիկ հովուական. Ս. տիկնար. (ի քնաւոյծ. խակ ի Տաճարական խօսս տես Cornemuse). է-ռ-բ. Բ-ռ-լ-ռ։ || Ջ. Ցուռդ հովուական տիկով։

Muséum (ժ-զէ-ռ՛) է. ա. Թանգարան. *մուսէոն։

Digitized by Google

Musical, ale (ժ-պ-ի-ք, -լ՛) ած. Երաժշտական։ Art —. Caractères musicaux։

Musicalement (ժ-պ-ի-քէ-մ՛) մ. Ըստ օրինաց երաժշտութեան. երաժշտապէս։

Musicien, ienne (ժ-պ-ի-կ՝, ի-ե՛) ե. 1. Հմուտ արուեստի երաժշտութեան. երաժիշտ. նուագածու. արուեստական։ C'est un excellent —։ Վ. ապի և իբր ած. Ce jeune homme est bon —։ || 2. Երաժիշտ. երգահան. երգարարապետ. նուագարարապետ։ Mozart est un grand —։ || 3. Երաժիշտ. նուագածու։ Les musiciens de l'Opéra։

Musico (ժ-պ-իզ) ե. -ը. *Զբօսարան ժողովրդեան (ի Հռոմանդիա). *երաժշտաց։ Des musicos։

Musique (ժ-պ-իք) ե. իե. 1. Երաժշտութիւն. երաժիշտ. Avoir du goût pour la —։ || 2. Երգ, նուագ երաժշտականաց. երաժշտութիւն։ Composer de la —։ || 3. Նուագածութիւն. երաժշտութիւն։ Nous avons entendu de bonne —։ || 4. Գայլ, խումբ երաժշտաց. երաժիշտք. նուագածուք։ Il était de la — du roi. Chef de —. Երաժշտապետ։ || 5. (ե-խ-բ.) Երաժշտութիւն։ La voix de cette femme est une — délicieuse։

† **Musiquer** (ժ-պ-իք) բ. ն. Նուագ ածել. (ընթ.)։

Musqué, ée (ժ-պ-ք) անց. դերբ. 1. *Մշկահոտ (հանգերձք)։ Messe musquée. (ե-խ-բ. և ընթ.) Վ. երջիկն պատարագ որում առաջնիկայ գառանին մեծամեծք և ընչեղք. (Ղ.)։ || 2. Մշկահամ (տուռն)։ || 3. (ե-խ-բ. և ընթ.) *Մբշկահոտ. պատճառել. սեթևեթեալ (մեառնագիրք, ած)։ || 4. Գաղջբռնախառն, հրապուրիչ (բանք)։ || 5. (ե-խ-բ.) Ա.յլանգակ. օտարոտի. (խոչ)։ Fantaisies musquées։

Musquer (ժ-պ-ք) բ. ն. *Մշկահոտ գործել. *մշկել։

Musser (se) (ս-ը ժ-պ-ք) բ. -. Թագչիլ. (Ղ.)։ À musse-pot, և աղաւաղանօք À muche-pot. Գազտ. ի ծածուկ. (ընթ.)։

Musulman, ane (ժ-պ-լ-մ՛, ն՛) ե. Մուհամետական. մահմետական։ Un bon —. Se faire —. Դաւճանել։ = ած. Մահմետական։ La religion musulmane։

† **Musulmanisme** (ժ-պ-լ-մ-ն-իզ-մ) ե. -ը. տես Islamisme.

Musurgie (ժ-պ-ը-ժ՛) ե. իե. Արուեստ վայելուչ վարելոյ գլխարկաբանութիւն և գանձարանութիւն ձայնից. (բուռ երաժշտաց)։

Mutabilité (մ-ը-պ-ի-ք-ե) ե. իե. Փոփոխականութիւն. անհաստատութիւն. յոգդողդութիւն։ La — des choses du monde։

Mutation (մ-ը-ժ-ի-օ) ե. իե. 1. Փոփոխութիւն (անձանց)։ || 2. Փոփոխութիւն. յեղափոխութիւն. շրջաւած։ Les grandes mutations dans les États։

Mutilation (մ-ը-ի-լ-ի-օ) ե. իե. 1. Ցաւագնութիւն (անդամոյ իրիք). ծայրաքաղաքութիւն. ծայրատութիւն. կրճատութիւն։ || 2. Կրճատութիւն (անդրկաց, շինուածոց, մատենագրութեանց)։

Mutiler (մ-ը-ի-լ) բ. ն. 1. Ի բաց հատանել, յաւպատել (զանգամ՝ ինչ մարմնոյ). ծայրաքաղ առնել. ծայրատել. կրճատել։ — quelqu'un des mains, des pieds. Անդամահատ առնել զոք ի ձեռաց, յոտից։ — quelqu'un du nez. Քիչ ատել։ || 2. Ի բաց հատանել զծննդական, զանբրականս. կրճատել. նեղքինեցուցանել։ || 3. Կրճատել, ծայրատել (զանգրի, զգայարկը)։

= Se —. բ. -. Ի բաց հատանել զիւր ծննդականան. նեղքինեցուցանել, կրճատել զինքն։ Origène se mutila dans un accès de pieuse frénésie։

Mutin, ine (մ-ը-ի, ի՛) ած. 1. Ցամաքա. խեղ։ Enfant —։ || 2. Խեղ. հեաս. ըմբոստ. առատհակ. աւազակ բանի։ Peuple léger et —։ || 3. Կայտառ (երեսք, աչք)։

= ե. Ըմբոստ. առատհակ. ապստամբ։

Mutiné, ée (մ-ը-ի-ն) անց. դերբ. Առատհակ, անաստ (հոգմանէք, աչիք, ի բնատպ.)։

Mutiner (մ-ը-ի-ն) †բ. ն. Առատհակեցուցանել. ընտոտմակեցուցանել. ապստամբեցուցանել։

= Se —. բ. -. 1. Հեաոել. ըմբոստանալ. առատհակել. առատմակել. խեղել։ Le peuple se mutinait. Cet ordre rigoureux fit mutiner les soldats։ || 2. Ձպրանալ. բարկանալ։

Mutinerie (մ-ը-ի-ն-ը-ի) ե. իե. 1. Հեաոութիւն. ըմբոստութիւն. խեղութիւն. առատհակութիւն. առատբակութիւն։ La — des troupes, du peuple։ || 2. Ցամաքութիւն։

Mutisme (մ-ը-ի-մ՛ը) ե. -ը. Լինելն համր. համրութիւն։

Mutualité (մ-ը-ի-ա-լ-ի-ք) ե. իե. Փոխադարձութիւն։

Mutuel, elle (մ-ը-ի-ե-լ, ել՛) ած. Փոփոխ. փոխադրական. *փոխադարձ։ Amour —. Enseignement —. *Ի բերասաւորժ ուսուցութիւն։

Mutuellement (մ-ը-ի-ե-լ-ը-մ՛) մ. փոփոխ. փոխադարձաբար։ Ils s'aident —. Օգնեն միմեանց։ S'aimer —. Սիրել զմիմեանս։

Mutule (մ-ը-ի-լ՛) ե. իե. Զարդ ինչ պատից [corniche] շինուածոց ի գորացի ճարտարապետութեան. *խեցեակ։ [նոյ. *մկնաձայնաւորութիւն։

† **Myalgie** (մ-լ-ի) ե. իե. Ցաւ մկանց [muscle] մարմնոյ։

Myélite (մ-ել-ի-ք) ե. իե. Տաղ ողնաշարական ուղղոյ [moelle épinière]. *ողնածծածաւազ։

† **Mygale** (մ-լ՛) ե. իե. Ագռ ինչ մեծ սարդի [araignée]. *մկնաձարդ։

Myographie (մ-օ-ա-ֆ-ի) ե. իե. Նկարագիր մկանց մարմնոյ. *մկնագրութիւն։

Myologie (մ-օ-լ-ժ-ի) ե. իե. Արուեստ անդամաբանութեան. *մկնաբանութիւն։

Myope (մ-օ-փ) անց. և ե. Կարճատես. Ս. վատատես։

= ե. -ը. Ագռ ինչ երկիւեանն մկնաչատաց որ կեան ի վերոյ ծագկանց։

Myopie (մ-օ-փ-ի) ե. իե. Կարճատեսութիւն. Ս. վատատեսութիւն։ La cause de la — est la trop grande convexité du globe de l'œil։

Myosotis (մ-օ-զ-ո-ի-ս) ե. -ը. Տունկ ինչ որ ունի ծաղիկս կապոյտս և մերթ սպիտակս. *անմոռուկ։

Myotomie (մ-օ-թ-օ-մ) ե. իե. Հերձուած մկանց մարմնոյ. *մկնահատութիւն։

Myriade (մ-ի-ա-դ) ե. իե. 1. Տասն հազար. բիւր։ || 2. Բիւրք բիւրուց. անհնարին յաճախութիւն. անհնարութիւն։ Des myriades d'étoiles, de sauterelles։

† **Myriagramme** (մ-ի-ա-կ-ր-ա-մ՛) ե. -ը. Ակռն. բիւր գրամից. *բիւրագրամ։ [տրից. *բիւրամետր։

Myriamètre (մ-ի-ա-մ-է-թ-ր) ե. -ը. Չափ բիւր մետրից.

Myriapode (մ-ի-ա-փ-օ-դ) ե. -ը. (ըստ Լիդրէի առանձին և Myriopode) տես Mille-pieds. [նոյ. *բիւրոտիկ։

† **Myriare** (մ-ի-ա-ր) ե. -ը. Չափ ինչ անդաց, գետ.

Myrmidon (մ-ր-մ-ի-դ-ն) ե. -ը. 1. Անուն հին ինչ ժողովրդեան Թեսալիոյ. Միրմիդոն։ || 2. (ե-խ-բ. և ընթ. -լ) Երիտասարդ կարճահասակ. միրմիդոն։ Voilà un plaisant myrmidon։ || 3. (ե-խ-բ. և ընթ.) Անյ դուզնաքեայ, ազատմանի. միրմիդոն։ Des myrmidons en littérature։

Digitized by Google

Myrobolan (մ-ոբոլան) է. ար. Պտուղ ինչ չորացեալ և նմանն սալորի որ գայ ի Հնդկաց. միրաբալանոս. Ս. հալիլայ. *խնկակապղին։

† = —, ante. →. Աքանչելի. հիանալի. (ած.)։

Myrrhe (մ-) է. իգ. խէժ ինչ անուշահոտ և լեղհամ որ գայ Յերկիրն Արաբիոյ. զմուռս։

† **Myrrhé, ée** (մ-ե) →. Vin —. Գինի զմուռսեալ։

Myrrhis (մ-ս) է. ար. Տունկ ինչ բժշկական, որ ունի տերևս նմանս մալաքնդի [ciguë]. *դիւասանտոր։ (Որ և Cerfeuil musqué, Cicutaire odorante)։

† **Myrtacées** (մ-տ-ե) է. իգ. յ. Տոհմ ինչ երկբլթեակ [dicotylédone] ունկոց. *մրտեներաներք։

Myrte (մ-տ) է. ար. Թուփ ինչ յատկապէսզար երբասերևս՝ որ ունի փոքրիկ ծաղիկս անուշահոտս. մուրտ. մրտենի. դրսն ազնիւ։

Myrtiforme (մ-տիֆ-ր) →. *Մրտակերպ. *մրտաձեւակերպ. (բան անդամմնգիտաց)։ Caroncule —։

Myrtille (մ-տիլ՛) է. իգ. տես Airelle.

Mystagogue (մ-տ-ղ) է. ար. Քահանայ ուսուցիչ խորհրդոց կրօնից. խորհրդածու։

Mystère (մ-տէր-) է. ար. 1. Խորհուրդ (հեթանոսական կրօնից)։ Les mystères de Cérès, d'Éleusis. Խորհրդաւորք Դեմետրի, Եղևսիս քաղաքի։ ‖ 2. Խորհուրդ (քրիստոնական կրօնից)։ Le — de la Trinité, de l'Incarnation. Les saints եւմ les sacrés mystères. Խորհուրդ սրբոյ պատարագին։ ‖ 3. (ես-ր-.) Խորհուրդ. գաղտնիք. ծածուկք։ — d'État. Il y a quelque — caché là-dessous. Faire — եւմ un — d'une chose. ի ծածուկ ունել. գաղտ պահել։ ‖ 4. Զգուշութիւն առ ի լինելոյ անուռս կամ անլսելի յայլոց. խորհրդաւոր օրինակ, եղանակ։ Ils sont sortis tous deux, en grand —։ ‖ 5. Թատերախաղ Մխիթարեան գարուս՝ յորում հանդիսին ի տեսիլ զխորհուրդս կրօնից. *խորհրդախաղ։

Mystérieusement (մ-տ-էոզ-ման) ս. 1. Խորհրդաւոր օրինակաւ, եղանակաւ. խորհրդով։ Les prophètes ont parlé —։ ‖ 2. Ծածուկ։ Se conduire —։

Mystérieux, euse (մ-տ-էո, էոզ) →. 1. Պատշաճեալ ի խորհուրդս կրօնից. խորհրդաւոր։ Les sens — de la Bible։ ‖ 2. Խորհրդաւոր. գաղտնի. ծածուկ։ Ils ont eu ensemble un entretien —։ ‖ 3. Որ գաղտ պահէ զչէնչին ինչ իրս. ծածկամիտ։ C'est un homme fort —։

Mysticisme (մ-տիս-իզմ) է. ար. Վարդապետութիւն միստիկեանց (որ համարին ունել հաղորդութիւն ընդ Աստուծոյ)։

Mysticité (մ-տիս-իտ-) է. իգ. Նրբութիւն ի հոգևորս։

Mystificateur (մ-տիֆիգ-տէօր-) է. ար. Որ խաբէ զդիւրահաւատսն ոք առ ի խաղ առնել զնոս. *խաղապարտ։

Mystification (մ-տիֆիգ-սիօն) է. իգ. Խաբելն զդիւրահաւատսն ոք առ ի խաղ առնել զնոս. *խաղապարտութիւն։

Mystifier (մ-տիֆիե) բ. ն. Խաբել զդիւրահաւատսն ոք առ ի խաղ առնել զնոս. խաղ առնել։

Mystique (մ-տիս-) →. 1. Խորհրդական. խորհրդաւոր. սյլաբանական։ Le sens — de l'Écriture sainte։ ‖ 2. Նրբաքննին, մնդրակրկիտ ի հոգևորս. *միստիկեան։ Auteur, livre —։ Ցայս միտս վարի և իբր է. C'est un grand —։

= է. իգ. Ուսումն հոգևորականութեան։

Mystiquement (մ-տիս-ման) ս. Խորհրդական մեծաւք. խորհրդապէս։ Interpréter l'Écriture —։

Mystre (մ-տ-ը) է. ար. Զոպ ինչ ըմպելոյց առ ցոյնս, որ էր չորրորդ մասն ճաշակի [cyathe]։

Mythe (միթ) է. ար. Զրոյց (առասպելական ժամանակաց). *միթոս։ L'histoire d'Hercule est une suite de mythes։

Mythique (միթիք) →. *Միթոսական։ Héros —։

Mythologie (միթոլոժի) է. իգ. Աստուածական պատմութիւն գից, կիսաստուածոց և գիւցազանց. գիւցաբանութիւն։

Mythologique (միթոլոժիք) →. Դիւցաբանական։

† **Mythologiquement** (միթոլոժիք-ման) ս. *Դիւցաբանաւորէն։

Mythologiste (միթոլոժիս-տ)
Mythologue (միթոլոգ) } է. ար. Դիւցաբան։

Myure (մի-ր) →. ար. Pouls —. Ս. Մատաղ որպ թռնդունքն առ ասեաւ ասեաւ տեղաբանեան. Ս. վիճաւոյք։

= Վկաբ. "Ե- ին էր-ն ւ-ն ղիան ութէ ք-ր-ւ լինի՝ -ի է հ-տ-ն է. ա- ին ւ-ն ղիան ութէ հատ ի՝ ա-ն ւ-յ հետ-տ-ն". Բժշ.

N

NAB

N (էն՛) է. իգ. Զորեքտասաներորդ նշանագիր և մեծաստանիորդ բազաձայն գաղղիական այրուբենից։ Une grande N, իսկ յորժամ հնչիցի նը, արական է. Un N majuscule։

Nabab (նապոպ) է. ար. 1. Անուն մուհամետական իշխանաց ի Հնդիկս. *նապապ։ ‖ 2. (ես-բ-.) Անգլիացի ոք որպ շահեալ է ինչս բազումս յարշխարհին Հնդկաց. *նապապ։ ‖ †3. Մեծատուն. ընչեղ. Ս. ունևոր. *նապապ։

Nababie (նապոպի) է. իգ. 1. Իշխանութիւն, պատիւ նապապի. *նապապութիւն։ ‖ 2. Երկիր ընդ իշխանութեամբ նապապի. *նապապութիւն։

Nabatéen, enne (նապ-տէէն, էն՛) →. Նարաատացի. Նարաատական. (անուն զոր տան Աբարացիք բարբարոս և մեսոնոգրութեան Աստուածաստեղց)։

NAD

Nabot, ote (նապո, օտ) է. կարճահասակ. թզուկ. (ընդ. և ուհմ-ր-հ-ն-օ-)։ C'est un petit —։

Nacarat (նագ-ռա) է. ար. Գոյն կարմիր ընդ մէջ գունոյ կեռասոյ և վարդի. Ս. հալոզի։

= →. ած. Ս. Հալոզի։ Une étoffe —. Rubans —։

Nacelle (նասէլ՛) է. իգ. 1. Փոքրիկ նաւակ անկայմ և անառագաստ. կուր։ La — de saint Pierre. (ես-բ-.) Նաւակ սրբոյն Պետրոսի. կամ-ողիկէ և հռոմէական եկեղեցի։ ‖ †2. Նաւակ օդապարիկ գնդի. *օդանաւ։

Nacre (նագ-ը) է. իգ. խեցի գաղտակրայի [avicule]. գաղտակրական խեցի. Ս. սատափ. սեպհ։

Nacré, ée (նագ-ե) →. *Գաղտակրաձեւ (գոյն)։

Nadir (նապիր) է. ար. *Սաւգակէտ. *նագիր. (արր. ին նադիր)։ Le — est diamétralement opposé au zénith։

Digitized by Google

† **Naïf** (նաֆ) ե. ար. տես † Gombaut. [ինձոյ։

Naffe (նաֆ) ե. իգ. Eau de —. Ջուր ծաղկանց նարնջի։

Nage (նաժ) ե. իգ. Լուղիլ։ Վարի եւեթ ի բանան À la —. Ֆր. տես. Լուղիլով. ի լուղ (անցանել ընդ գետ)։ Se jeter à la —. Ձգիանալ լուծնի ի ջուր առ ի լուղիլ. ի լող անկանիլ։ Être en —, tout en —. (փոխ. և ընդ.) Ցղոլղիալ, համակիալ, թաթխուելով լինիլ ի քրտունս. (ապ. քրտինք կարած ըլլալ)։

Nagée (նաժե) ե. իգ. Լող մի. (խոյի)։ Il a traversé ce bras de rivière en vingt nagées։

Nageoire (նաժուար) ե. իգ. 1. թև. (ձկանց). *Լողաթան։ || 2. Գդալ [calebasse] կամ փամփուշտ հոլմնելիք, զոր կապեն ընդ անիւ-ովք առ ի լուղիլ. *Լողարան։ || † 3. Տախտակ զոր գնեն ի վերոյ ջրանիր գետնից կամ առագաստ՝ զի մի՛ ջուրն հոսեցնի արագութ։

† **Nageoter** (նաժոթե) բ. ն. Լուղիլ սակաւ մի. լողալ գիտաբար։

Nager (նաժե) բ. ն. 1. Լուղիլ. լողալ։ Apprendre à —. Il nage comme un poisson. — en grande eau. (փոխ. և ընդ.) Լինիլ մեծատուն, ընչաւէտ. վայելել յառատութեան, ի յաջողութեան։ — entre deux eaux. 1. Լուղիլ ընդ մէանամէջ ջուրց։ || 2. (փոխ. և ընդ.) Շատախօսութեամբ գնալ ընդ երկուսին կռիւնոց։ — entre les extrémités. (փոխ.) Հետի լինիլ հատառատապէս յերկուց անչափից։

|| 2. Վարիլ թիւնամբք. *Թիավարիլ։ Ceux qui mènent les gondoles nagent debout։ || 3. Կալ յերկոս ջուրց։ L'huile nage sur l'eau։ || 4. (փոխ.) Լինիլ ի մէջի։ — dans l'opulence. Ունիլ հնչո բազում. լինիլ ընչաւէտ, ընչեղ։ — dans la joie. Լի լինիլ ուրախութեամբ։ — dans le sang. 1. Թաթաւուիլ, համակիալ լինիլ յարեան։ Une tête qui nage dans le sang։ || 2. Լինուլ ճապաղիք աբեան. լուղիլ յարեան և յապաժոյժ։

=ե. ն. Վարիլ թիւնամբք։ — la chaloupe à bord։

Nageur, euse (նաժոր, էոզ) ե. 1. Լուղացող. լուղագէտ. լողող։ Grand —. Maître —. Ուսուցիչ լուղիլ. *Լողուսոյց։ || 2. *Թիակավար. *Թիանամավար։ Nous avions quatre nageurs։

=ած. ար. Oiseau —. տես Palmipède.

Naguère կամ **Naguères** (նաղեր) մ. Մակաւիկ մի յառաջ. ոչ բազում ժամանակք են. արդ խոկ։

Naïade (նայատ) ե. իգ. Դիցուհի ազբերաց և գետոց (ըստ առասպելին). *Նայատհի։

Naïf, ive (նաիֆ, իվ) ած. 1. Բնական. անպատճոյճ։ Les grâces naïves de l'enfance։ || 2. Որ խօսի պարզմտութեամբ. անխորհ. անխելք. անուն. պարզ։ Une personne franche et naïve։ || 3. Որ ասէ միամտութեամբ զոր ինչ պատահ էր թաղուցանել. միամիտ։

Nain, naine (նին, նէն) ե. Թզուկ. կարճահասակ. Ած. գամեամ. գիւ-գիւ։ Les nains sont d'ordinaire contrefaits. — jaune. Խոզ ինչ քաքաւիկ. դեղին թզուկ։

=ած. Թզահասակ, նիհահասակ (ծառ.)։ Œuf —. Ձու հատու առանց դեղնեղոյն։ [բար)։

Naïre (նաիր) ե. ար. Ազնուական հնդիկ (ի Մալաբար)։

Naissance (նեսանս) ե. իգ. 1. Ծնունդ։ Jour de —. Օր ծննդոց, ծննդեան։ Donner la — կամ — à un enfant. Ծնանիլ զմանուկ։ Le pays où il a reçu la —, կամ pris —. Երկիրն յորում ծնաւ։ Sourd et muet de —, dès sa —. Խուլ և համր ի ծնէ, առ ի մերկ, յորովայնէ մոր իւրոյ։ Au fig. La — d'un veau։ || 2. Ծնունդ. գաղմ. առկմ. սերունդ։ Être d'illustre —. Rougir de sa —։ || 3. Ազնուականութիւն. Ս. Հօրորդութիւն։ Un homme sans —. Անյայր ապատոհմ, անատհմ։ || 4. Բնածին բարք. (իգ. այժմ սոսկ Naturel)։ || 5. (փոխ.) Սկիզբն (աշխարհի, քաղաքի, հերետիկոսութեան, գործոյ). ծագումն (լուսոյ)։ C'est de là que les désordres, les troubles prirent —. Անտի ծնան, բուսան, ի վեր ելին կամ երևեցան անկարգութիւնք, շփոթութիւնք։ || 6. Տեղի ուստի ծնանի կամ բուսանի ինչ մի. սկիզբն։ La — d'une colonne, d'une voûte. Սկիզբն բնոյ [fût] սեան, կամարի։

Naissant, ante (նեսան, անթ) ած. 1. Ընթանիս, գիւտածին (մանուկ, մորուկ [poulain]). Նորաբոյս, գիւտաբոյս (առուեղ, ծառ.)։ || 2. (փոխ.) Ընթանիս. գիւտահաս. սկսող։ Peuple, État —. Ville naissante։

— Cheveux naissants. Հիրք որ ծածանին առնակ իբրև գիհրո մանիկանց։ Tête naissante. Գլուխ նորագ վերացեալ կամ սափրեալ, որպ հիրքն սկսանին բուսանիլ. գլուխ գալարաց հիրք։

Naître (նէթր) [Je nais, tu nais, il naît, nous naissons, vous naissez, ils naissent. Je naissais. Je naquis. Je naîtrai. Que je naisse. Que je naquisse. Naissant. Né, née.] բ. ն. 1. Ծնանիլ։ Il est né dans telle ville. Être né riche, aveugle. Il est né poète. Բանաստեղծ ծնեալ է. ունի առագնիգ բանաստեղծական ի բնէ։ Au fig. Le poulet naît d'un œuf։ Վարի և իբր բ. ածիւ. Il lui est né un fils։ || 2. Բուսանիլ. բղխիլ (անկոց, ծագիկանց)։ || 3. Լինիլ իմիջ, սկբիլ. ծնանիլ։ J.-C. naquit des rois de Juda։ || 4. (փոխ.) Ծնանիլ. բուսանիլ. բղխիլ. յառաջ գալ։ Beaucoup de maladies naissent d'intempérance։ || 5. (փոխ.) Ծնանիլ. ծագիլ. սկսանիլ։ J'ai vu — cet amour։

— Faire —. 1. Ծնուցանիլ. յարուցանիլ. բղբղոքիցուցանիլ։ Le sang qui m'a fait —։ || 2. Անիլ, համարիլ զոք ծնեալ ի . . . Les anciens poètes font — Bacchus en Égypte։ || 3. (փոխ.) Ծնուցանիլ. յարուցանիլ. զարթուցանիլ։ Cela peut faire — de grands soupçons։

Naïvement (նաիվման) մ. 1. Բնական օրինակաւ. անպատճոյճս։ || 2. Պարզմտութեամբ. միամտութեամբ։

Naïveté (նաիվթէ) ե. իգ. 1. Ծիտմտութիւն. պարզմտութիւն. յատակութիւն։ La — d'un paysan, d'un enfant։ || 2. Բնական պարզութիւն, վայելչութիւն. անպատճոյճ պայման, օրինակ։ Il y a beaucoup de grâce et de — dans son style։ || 3. Անմտութիւն. պարկեշտութիւն։ Son orgueil est d'une — risible։ || 4. Տգիտաբանութիւն։ Dire des naïvetés։ [vipère]. *Նայայ։

† **Naja** (նաժա) ե. ար. Օձ ինչ Թունաւոր յայգէ իմիջ

Naman (նաման) ե. ար. Կամանք. քաղցրաւենիք. *Շաքարակղինք. (մանկտւոյն բարբառով)։ Vous aurez du —։

Nankin (նանգին) ե. ար. կտաւ ինչ բամբակեայ՝ յօրինեալ գաւառիցն ի Նանքին քաղաքի Չինաց. *Նանքինեակ։

Nantir (նանդիր) բ. ն. Տալ գրաւական (առ յայտնի հովիւ զՀաստուցումն պարտուց)։

=Se —. բ. ա. 1. Ունիլ ի ձեռին գրաւական առ յապահովութեան։ || 2. Գրաւիլ։ Se — des effets d'une succession։ || 3. Հոգալ անձին. առնուլ իւր. հանդերձիլ, կապիլ զանձն. (ընդ.)։ Se — d'un bon manteau contre la pluie, d'un bon déjeuner avant de partir։ || 4. Շահիլ, սիրելիլ ինչո (ի պատասխան խնդրի)։

Nantissement (նանդիսման) ե. ար. Գրաւական. յապահովութիւն։ Il a un bon —։

Digitized by Google

Napée (Նաբէ) ե. իէ. Յաւերժահոտեան անուշահոտ և ընդոյց (ըստ աստուածկինն). *խոխոմնուհի։

Napel (Նաբէլ) ե. ար. Աղգ մի թոյն ակոնիտեան [aconit]։

Naphte (Նաֆթ) ե. ար. Նաւթայր [bitume] հին թափանցանց, թեթեւ և դիւրավառ. նաւթ։

Napoléon (Նաբօլէոն) ե. ար. Ոսկի դահեկան հին Գաղղիացւոց որ արժէ փրանկս քսան. նապոլէոն։ (Որ և Louis)։

Nappe (Նաբ') ե. իէ. 1. Սեծկոյտ սեղանոյ. *սփռոց։ Mettre, lever, ôter la —. Mettre la —. (էսխոբ.) Հաշ առալ. կոչունս առնել։ — d'autel. Սեծկոյտ սեղանոյ կամ խորանի եկեղեցւոյ։ || 2. Սրբի եղբարւոյ զոր սփռեն որոտիք զերկրաւ ի տուլ զորաւորեան [curée] շանց. *սփռոց։ || 3. Ցանց կամ վարմ ըմբռնելոյ լորաձորգիս, ագռաւոյս։ — d'eau. 1. Ջրվէժ կամ քարաւազ հոսեալ ի ձև պատուաւի։ || 2. Խաղաղ մկանութիւն ջուրց (լճի)։

Napperon (Նաբէօն) ե. ար. Անձեռոց սփռեալ ի վերայ ծածկութեի սեղանոյ. *սփռոցակ։

A. **Narcisse** (Նարսիս) ե. ար. Տունկ հին կոճղիզաւոր [bulbeux] որոյ զանազան տեսակք են և ծաղիկքն անուշահոտք. ներգիս. նարգէս։ — blanc, jaune։ (Տես և Jonquille)։

B. **Narcisse** (Նարսիս) յտ. ած. ար. Պատանի գեղեցիկ որ տեսեալ զպատկեր իւր յաղբիւր յիմարեցաւ ի գեղ իւր և մեռաւ ծխրեալ, և փոխեցաւ ի ծաղիկն ներգիս (ըստ առասպելոյն). Նարկիսոս. Նարկիս։

= ե. ար. (էսխոբ.) Աղր հարեալ կամ պակշոտեալ ի գեղ երեսաց իւրոց. Նարկիս։ C'est un Narcisse։

Narcotine (Նարկոտին') ե. իէ. Թմրիր յափխանէ. *քնասիմիր։

Narcotique (Նարկոտիկ) ած. Թմրեցուցիչ (գեղ)։

= ե. ար. Թմրեցուցիչ։ Ce livre est un bon, un vrai —. (էսխոբ. և ընդ.) Թմրեցուցիչ իմն է մատեանդ. (ասի զատեցեալի և զքնաւծու մատենիէ)։

Nard (Նար) ե. ար. 1. Իւղ անոյշ, զոր Հանէին նախնիք յարմատոց հին. Նարգոս։ Parfum de —. Իւղ Նարդեան, Նարգոսական։ || 2. Տունկ հին անուշահոտ. Նարգոս. Նարգին. Նարգ. Ս. Հոտամ ամբոխ։ — sauvage. տես Asaret.

Nargue (Նարկ) ե. իէ. Աբհամարհանք. (ընդ.)։ Dire — d'une chose. Աբհամարհել. անգոսանել. առ ոչինչ Համարել։ Faire — à quelqu'un, à quelque chose. Գամանահաս առնել առաւք, խիղք. քամահել. ունայն առնել, ընկենուլ. Ս. Խոչընդել քեզ։ Nos vins font — aux vôtres. Գինիք մեր ազնուագոյն են քան զձեր գինիս։

= Նդիւ. արհամարհանաց. — de cet homme! Աբհամարհեմ զայրդ. (ընդ.)։

Narguer (Նարկե) բ. ն. Ունայն առնել, ընկենուլ. քամահել. արհամարհել. (ընդ.)։ — ses ennemis։

Narguilé (Նարկիլէ) ե. ար. *Ծխորգիլակ. Նարկիլէ։

Narine (Նարին') ե. իէ. Ինգնուիք. քիթափողք. Ծուծք. պինդք։ La colère lui enfle les narines. Les narines d'un cheval, d'un taureau։

Narquois, oise (Նարքուա, ուազ) ած. և ե. Խրամանգ և խարերայ. խարերայ և ծագրաբեր։ Un sourire —. C'est un —. Parler —. Խօսել ծածուկ բառերաւ. (ընդ.)։

Narrateur, †trice (Նարատէօր, դրէս) ե. Պատմիչ. պատմող։ C'est un — ennuyeux. amusant։

Narratif, ive (Նարատիֆ, իվ) ած. Պատմական. պատմաբանական։ Style —. Procès-verbal — du fait։

Narration (Նարասիօն) ե. իէ. 1. Պատմաբանութիւն (Ճարտասանական, բանասացական). պատմաբանութիւն։ Cicéron, Démosthène, excellent dans la —. || 2. Պատմաբանութիւն. զրոյց։ Abrégez votre —։

Narré (Նարե) ե. ար. Պատմաբանութիւն։ — ennuyeux. Long —. Faire le — d'une chose։ [faits։

Narrer (Նարե) բ. ն. Պատմել։ Il narre bien les

Narval (Նարվալ) ե. ար. Վիթխարագոյն ձուկն հին ծովու. ծովային միեղջերու. *միաժանի։ (Որ և Licorne de mer)։

Nasal, ale (Նազալ, ալ') ած. 1. Քթոյ. *քթային։ Fosses nasales. *Քթափոսք։ Os nasaux։ || 2. *Ինգնական. *ռնգոյին. (ըստ քերականաց)։ Son —. Voyelles, consonnes nasales։

Nasalement (Նազալման) ս. *Ինգնական Հնչմամբ. յռնգոյն։ Prononcer —։

† **Nasaliser** (Նազալիզ) բ. ն. Հնչել յռնգոյն։

Nasalité (Նազալիթէ) ե. իէ. *Ինգնական Հնչուածք. *ռնգականութիւն։

Nasard (Նազար) ե. ար. *Ինգնածայն Հնչուածք (երգեցից)։

Nasarde (Նազարտ) ե. իէ. Գ. Գինարիկ կամ Գ. պոնգ [chiquenaude] ի քիթս։ Donner une —. Գ. Զանգել ի քիթս։ Donner une —, des nasardes à quelqu'un. (էսխոբ. և ընդ.) Խաղ, ծագր առնել զոք։ Homme à nasardes. (էսխոբ. և ընդ.) Աղր ներսեան ծագրաս և արհամարհանաց։

Nasarder (Նազարտել) բ. ն. 1. Գ. Պոնգել ի քիթս։ || 2. (էսխոբ. և ընդ.) Ծագր առնել զոք Հանգերձ արհամարհութեամբ. յընկալաց քերել. (Վլ.)։

Naseau (Նազօ) ե. ար. Քթափոսք, ռնգանք, պինդք (երիվարի)։ Fendeur de naseaux. (էսխոբ.) տես ի Fendeur.

Nasi (Նազի) ե. ար. Գահերեց (ատամն Հրէից)։

Nasillard, arde (Նազիյար, արտ) ած. *Ինգնական. *ռնգաձայն. *ռնգախօս։ Ton —։

= ե. *Ինգնախօս. Խըփըշ։ C'est un —։ [քիթն։

† **Nasillement** (Նազիյման) ե. ար. *Ինգնախօսութիւն։

Nasiller (Նազիյե) բ. ն. Ի ռնգաց, ընդ ռնգաւոն խօսել. *ռնգախօսել։

Nasilleur, euse (Նազիյէօր, էօզ) ե. *Ինգնախօս։

Nasillonner (Նազիյոնե) բ. ն. Կակաւթիկ մի ռընգախօսել։

† **Nasitort** (Նազիտօր) ե. ար. տես Gresson alénois.

Nasse (Նաս) ե. իէ. 1. *Ոզոտարհիւս ասկառի [panier d'osier] (ձկնորսաց)։ Pêcher à la —. || †3. Ցանց. ինչ կամ վարմ (որոյ ինդրանս փոքրիկս)։ || 2. (էսխոբ.) Ծուզակ. կախուլ. ակնատ. փոսփոս։ Tomber dans la —. Laisser quelqu'un dans la —. Թողուլ լքանիլ զոք անօգնականս ի գժուարին ինչ իրս։ Être dans la —. Լինել ընկճեալ ի գժուարին ինչ իրս և ոչ գիտել գինարս զերծանելոյ անտի. լինիլ ի ծուզակի։

Natal, ale (Նատալ, ալ') ած. Ծննդական (աշխարհ, երկիր, քաղաք). ծննդոց (օր)։ Respirer l'air —։

Natation (Նատասիօն) ե. իէ. 1. Լուացումն. լող։ La — est bonne à la santé։ || 2. Աքատնաւ լուացիլոյ. լուզորդութիւն. *լողացողութիւն։ École de —։

Natatoire (Նատատուար) ած. Լուացիլոյ. լուզական։ Appareil, vessie —։

Natif, ive (Նատիֆ, իվ) ած. 1. Ինամ. ծնեալ։ Il est — de Constantinople. Ինամ է, ծնեալ է Կոստանդնուպոլսի։ (Աղր է Il est né à Constantinople, որ խո-

Digitized by Google

նի Ունեալ է լուս գիպուց ի կատարեալ ոգիս)։ ‖ 2. Ան-խաւան, զուտ (սակի, արծաթի, երկաթի ընդ հղով)։ ‖ 3. (փոխ.) Բնածին. բնագոյն. բնատիպ։ Il n'a pas encore perdu sa candeur native։

= ե. ած. Բուն բնակիչ (երկրի երկիր). բնակ. բնիկ։

Nation (Նաւիւ) ե. իե. 1. Ազգ. ազի. լեզու։ Toute la — arménienne. Հայ լեզուն ամենահարուստ։ — sauvage, barbare, puissante. Deux nations rivales. Il est Espagnol de —։ ‖ 2. Հաստոցիկը որ բնակին յօտար երկրի. ազգ։ Toute la — se rendit chez l'ambassadeur։

— յե. Ազգք. հեթանոսք. կռապաշտք. (լուս գրոց սրբոց)։ Docteur, apôtre des nations. Վարդապետն, Առաքեալն հեթանոսաց. Գօդաս Առաքեալ։

National, ale (Նաւիւնալ, ալ) ած. Ազգային։ Caractère —. Assemblée nationale. Les biens nationaux. Garde —, nationale. տես ի Garde. A. B.

— յե. Les nationaux. Ազգայինք. Համազգիք. (Հակառակ գրութեամբ Օսմանզգիոց)։

Nationalement (Նաւիւնալէմ) ած. Ազգային օրինակաւ, երգանակաւ. *ազգայնապէս։

Nationalité (Նաւիւնալիթե) ե. իե. *Ազգայնութիւն։ Le principe des nationalités։

Nativité (Նաթիվիթե) ե. իե. † 1. Ծնամեանակ ծնընդեան. (խորհ)։ ‖ 2. Ընծունդ (գրքոյսոսի, սրբոյ կուսին և այլոց սրբոց ոմանց)։ La — de saint Jean-Baptiste։ ‖ 3. Ընծունդ, ասն ծննդեան գրքոյսոսի։ ‖ †4. Նկար ծննդեանն գրքոյսոսի։ ‖ 5. Վիճակ կամ դիրք աստեղաց ի ժամու ծննդեան ուրուք։ Dresser une —։

Natron կամ **Natrum** (Նաթրօն, Նաթրում) ե. ած. *Բնածխաթթու կալիապարի [carbonate de soude]. Հոյ բուրակ. (արբ. Նէթրօն. պարսկ. Նուրի Նրմնի)։

Natte (Նատ) ե. իե. 1. Հիւսուածք յարդի, կնիւնոյ [jonc] կամ եղէգան ի ծածկոյթի յատակաց կամ որմոց սենեկաց. փոխանի. պրոստեղէն. պարքին (?). Ս. Նամայ. Ս. խոտը. հասըր։ Coucher sur de la —։ ‖ 2. Հիւսք. Հիւսուածք. սկրայ։ Une — d'or et d'argent. — de cheveux։

Natter (Նատե) բ. ն. 1. Ցածկել, պատել փոխանի-ով կամ պրոստեղինաւ։ — un mur, un plancher։ ‖ 2. Հիւսել զօրէն փոխանի։ — de la soie, les crins d'un cheval։

Nattier (Նատիե) ե. ած. *Փոխանի-ագործ. *փոխանի-վաճառ։

Naturalibus (in) (Ի Նաթուրալիպուս) գր. ած.

Naturalisation (Նաթուրալիզասիոն) ե. իե. Տալն, ընդունելի զերաւնոյս բնիկ կամ Համազգիս. *բնաշխարհութիւն։

Naturaliser (Նաթուրալիզե) բ. ն. 1. Տալ, շնորհել օտարազգւոյ սովոր զերաւնոյս բնիկ. բնաշխարհեցուցանել։ Il s'est fait — Arménien. Ինքնագնացաւ։ ‖ 2. Բնաշխարհեցուցանել գործել (զանասունս կամ զոտանի սլայշխարհեցուցանել)։ ‖ 3. (փոխ.) Սովորեցնել և ծանրեցուցանել (զխաւութիւնս կամ արուեստս յերկիր ինչ)։ ‖ 4. (փոխ.) Սովորեցնել (բան ինչ ի մերոյն բարբառոյ յայլ բարբառ). փոխադրել։ C'est une locution italienne qui n'est pas encore naturalisée en France։

† = Se —. բ. ած. Բնաշխարհեցուցանել լինել։

Naturalisme (Նաթուրալիզմ) ե. ած. 1. Բնականաց հանդամանքն. բնականութիւն։ Le — d'un prétendu prodige։ ‖ 2. Աղանդ այնոցիկ որ զամենայն ինչ վերագրեն բնութեան. *բնակրօնութիւն. *բնապաշտութիւն։ Le — de Straton։

Naturaliste (Նաթուրալիզդ) ե. ած. 1. *Բնապատում։ Pline le —. Buffon est le plus éloquent des naturalistes։ ‖ † 2. *Բնակրօն. *բնապաշտ։

Naturalité (Նաթուրալիթե) ե. իե. Բնիկն, բնաշխարհիկն լինել. *բնիկութիւն։ Droit de —. Lettres de —։

Nature (Նաթիւր) ե. իե. 1. Համօրէն ստացուածք. Համագործք. Համանկերտք. բնութիւն։ Dieu est l'auteur, le maître de la —։ ‖ 2. կարգ, յօրինուած, յօրինուածոց բնութիւն տիեզերաց. բնութիւն։ Les merveilles, les lois de la —։ ‖ 3. Զօրութիւնն որոյ Հաստատեալ է զկարգ տիեզերաց և զեղեալ և անաստատ պահէ զնոյն. բնութիւն։ La — est admirable jusque dans ses moindres ouvrages. Payer le tribut կամ tribut à la —. տես ի Dette, 1. ‖ 4. Լաւութիւն, իսկութիւն ամենայն գոյից՝ առնառէգից և առեղծելոց. բնութիւն։ La — de Dieu. La — humaine. 1. Մարդկեղէն բնութիւն։ ‖ 2. Ազգ մարդկան։ Il veut du mal à toute la — humaine. Les deux natures de J.-C. Երկու բնութիւնք Քրիստոսի (լուս առաուածաբանից, այսինքն բնութիւնն առաուածային և բնութիւնն մարդկային)։ ‖ 5. Առանձին սեռ հատկանութիւն (հնից և իրաց). բնութիւն։ La — du feu est de brûler. Ուղոյն է այրել հրոյ. բնակաւոր, առանձինն է հրոյ այրել։ La — de Dieu est d'être bon։ ‖ 6. Առանձինն կազմած միոյ միոյ կենդանւոյ. բնութիւն։ Chaque animal a sa — particulière. Satisfaire aux besoins de la —. Զբնութեանն պէտս վճարել. ելանել ի կարիս մարմնոյ։ Forcer —. տես ի Forcer, 12. ‖ 7. Պայման, վիճակ մարդոյ յառաջ քան զքաղաքակրթութիւն. բնութիւն։ L'homme dans l'état de —. Être dans l'état de pure —. Լինել մերկ ի մերկ, իրրև ի ծնեալ. լինել առանձնին մերկանդամ. (ընդ.)։ ‖ 8. Կազմութիւն մարմնոյ. բնութիւն։ Les forces de la — ont un terme։ ‖ 9. Խառնուած մարմնոյ. բնութիւն։ Il est de — bilieuse. Il est bilieux de sa —։ ‖ 10. Բնածին զգացումն որով ընտրելք զկար ի բարւոյ. բնութիւն։ La — nous donne les premières notions du juste et de l'injuste. Ce crime fait frémir la —։ ‖ 11. Բնութիւն. բարք. բարս բարուց. բնաւորութիւն. յատկութիւն. միտութիւն։ Il est gai de sa —. խնդաւարտոյ, *զուարթաբարոյ է։ Il est enclin de sa — à tel vice։ ‖ 12. Բնաձայն գոլոմ կամ անձայն (բնատանձկան). բնութիւն։ Le cri, la voix de la —. Brutus, en condamnant ses fils, imposa silence à la —։ ‖ 13. Բնութիւն. ազգ. տեսակ։ Avant de planter, il faut considérer la — du terrain։ ‖ 14. Բնութիւն (Հանգրուանութեամբ Աբուհասի)։ Ville fortifiée par la — et par l'art։ ‖ 15. Օրինակ նմանութեան (Հակաչեաց, քան-դակագործաց). բնութիւն։ Peindre d'après —. Նկարել բուն օրինակին նմանութեան, բուն բնականին, (այլ. բնակնին վրայէն)։ ‖ 16. Ցնդղական անդամք (մեռուակ ստեաղոց)։ La — d'une jument։ ‖ 17. Բնական կամ հնութեական պայման։ On lui a laissé le choix de recevoir sa nourriture en argent ou en —. Payer en —. Հատուցանել բերգք երկրին։

† — Bœuf —, tête de veau —. Միս եզին, գլուխ որթուատանց իրիք Համեմատուց, Հանդերձանաց։ (Որ և Bœuf, tête de veau au naturel)։

= Contre —. գր. ած. Ընդդէմ բնութեան։ Vice contre —. Անբնական սխալ. արուատիրութիւն։

A. **Naturel, elle** (Նաթիւրել, էլ') ած. 1. Որ ի բուն կարգի կամ բուն սովորական ընթացից բնութեան. բնա-

Digitized by Google

կան։ Les phénomènes naturels. Histoire naturelle. Գիտություն որ ճառէ զբնառնոց, զմնակոց և զբրածոյից [minéraux]. բնական պատմություն. *բնապատմություն։ || 2. Ինեալ արտաքոյ ամուսնության (որդի). բնական. չօրինաւոր։ Enfant, fils —. Fille naturelle. Enfant légitime et —. Որդի ծնեալ յօրինաւոր ամուսնութենէ. հարազատ որդի։ || 3. Որ է ի բնութենէ (հակադրութ. Սովորական [Acquis]). բնական. բնական. բնական. բնածին. բնաբույս. բնազատյա. բնատնկի։ Il a de l'esprit —. Une gaieté naturelle et qui n'a rien de forcé։ || 4. Բնական (հակադրութ. Աղուեստական. Նման կամ Շինուածոյի). Ce baume est-il — ou artificiel? Caverne naturelle. Ամբ բնական։ Port —. Ինքնակ, ինքնին հաստատուն։ Lac —. Ինքնին լիճ։ Vin —. Անխառն, պարզ գինի. անապակ։ || 5. Որ է ըստ բնութեան իւրաքանչիւր անհատի. բնական. սեպհական. յատուկ. ատանձին. ազգի։ La férocité naturelle du tigre. Il est — à l'oiseau de voler։ || 6. Որ է ըստ օրինաց բնութեան (հակադրութ. Գերբնական). բնական։ La résurrection d'un mort n'est pas un effet —։ || 7. Որ ինչ է բանաւոր կամ ըստ հաստատակաց սովորութեան. բնական։ Il est — de se confier à ses amis. Բնաւորական եմք վստահ լինել ի մեր բարեկամն. բնական է ինձ է վստահ լինել ի բարեկամն։ || 8. Ինձ (հպատակ Տէրութեան, գաւառաց)։ Nul ne peut être distrait de ses juges naturels։ || 9. Որ ինքնին գոյ ի մեռս. բնական։ Il faut prendre cette phrase dans son sens —։ || 10. Բնական. անպաճոյճ. անպաղպղ։ Les grâces naturelles d'une jeune fille։ [խօսք]։

— Parties naturelles. Ծննդական անդամք (արուի և Բ.) **Naturel** (Նատիւռէլ) ած. ա. 1. Բուն բնական երկրի իրիք. բնիկ. բնաշխարհեայ։ Les naturels de la Nouvelle Hollande։ || 2. Պայմանի, վիճակ առաջնորդութեան. բնական վիճակ։ || 3. Պայմանի բնութեան կենդանի կամ անկենդան էակաց. բնաւորութիւն։ C'est le — du poisson de vivre dans l'eau։ || 4. Բոյս բարուց. բնութիւն. բնաւորութիւն. մեռս։ Il est jaloux de son —. Նախանձոտ է ի բնէ։ Il y a des naturels que rien ne peut adoucir։ || 5. Բնական գութ, անձուկ, սէր (ի մէջի ծնողաց և որդւոց)։ C'est une méchante mère, elle n'a point de —։ || 6. Ազատհաստատք. կարեկցութիւն. մարդասիրութիւն։ Il faut être sans — pour ne pas soulager un malheureux quand on le peut։ || 7. Բնական դիւրութիւն (հակադրութ. Աղուեստ կամ Ուսման). բնականութիւն։ Il y a beaucoup d'art et d'étude dans tout ce qu'il écrit, mais point de —։ || 8. Բնական և արտաքին ձև իրաց. բնական։ Cela est point au —. Նկարեալ ի ըստ բնականին։ || 9. Օրինակ նմանութեան (նկարչաց, քանդակագործաց). Peindre d'après le —։ (Ամմ. տես Peindre d'après nature)։

= Au —. Ած. ած. 1. Ըստ բնութեան. բնական պայմանաւ։ || 2. Ազատից իրիք հանգերձեանաց, համեմանաց։ Du bœuf, de la tête de veau au —։

Naturellement (Նատիւռէլման) մ. 1. Բնութեամբ. ի բնէ. բնազդեա։ Le lièvre est — timide։ || 2. Օգնութեամբ, զօրութեամբ լոկիկ բնութեան (հակադրութեամբ Գերբնականապէս). բնականազդեա։ Cela ne peut pas se faire —։ || 3. Բնական հետևողութեամբ. բնականաբար։ On l'attaqua; —, il se défendit։ || 4. Բնական, պարզ, հեշտ ինն օրինակաւ։ Cela s'explique —։ || 5. Բնական նմանութեամբ։ Il contrefait les gens très —։ || 6. Ազատից պատճառանաց. առատից արուեստից (գրոց, խօսից). բնական կանոնաւոր։ || 7. Հանդարտակ. անկիրճաբար։ Parlez-moi —։

Naufrage (Նօֆռաժ) ած. ա. 1. Կորուստ նաւուն ծովի վրայ, յատակաստ, ի խութս. Նաւակոծութիւն. Նաւաբեկութիւն։ Les débris d'un —. Faire —. Նաւակոծ, նաւաբեկ լինել. Նաւակոծել. Նաւաբեկել։ Faire — au port. (Փոխ.) Նաւաբեկել առ Նաւահանգստին. ի նաւահանգստեան Նաւաբեկ լինել։ || 2. (Փոխ.) Նաւաբեկութիւն. կորուստ. կործանումն։ Le — de son honneur։

Naufragé, ée (Նօֆռաժէ) ած. Ծովակուր (նաւ, վճառք). Նաւաբեկ (նաւորդք)։

= ած. ա. Նաւաբեկ։ De malheureux naufragés։

Naulage (Նօլաժ) ած. ա. 1. Վարձիւն գնաւ. Նաւվարձութիւն. (վարձ ի Միջերկրական ծովուն. այլուր տես Fret)։ Որ է Nolisement։ || 2. Վարձք, գինք նաւուն. *Նաւոդչեայ։ Որ է Nolis։

Naumachie (Նոմաշի) ած. իգ. 1. Ցուցիչ նաւամարտական կռուոյ (առ Հռովմայեցիս). Նաւամարտութիւն։ || 2. Տեղի նաւամարտիկ կռուոյ. *Նաւակռուատան։

Nauséabond, onde (Նոզէաբոն, ոնտ) ած. 1. Նզովացուցիչ (կերակուր, գինի, հոտ)։ || 2. (Փոխ.) Նզովելի. ատելագործելի։ Ouvrage —։

Nausée (Նոզէ) ած. իգ. 1. Նզովութիւն. *Նզովանք. (տես. որոյ խառնուք)։ Il a eu de grandes nausées։ || 2. (Փոխ.) Նզովութիւն. գարշանք. ատելագործութիւն։

Nautile (Նոտիլ) ած. ա. կակղամարմին [mollusque] ինչ որոյ խեցին բաժանեալ է ի խոռչս խոչս. խոչխոչեան խեցեմորթ։ — papyracé. տես Argonaute.

Nautique (Նոտիք) ած. Նաւական. Նաւարհեստական։ Art, astronomie —. Observations nautiques։

Nautonier, ière (Նոտոնիէ, իէր) ած. Նաւագ. Նաւավար. Նաւագնեց. (վարձ ի բնաւագ. և ի պերճ առագաստս)։ Un hardi —. Le — des sombres bords. Նաւավարն Նահանջաւորաց ափանց. Նաւավարն գիմոյց. Փառան։

Naval, ale (Նավալ, ի) ած. Նաւական. Ծովական։ Combat —. Նաւամարտութիւն. Նաւակռուատութիւն։ École navale. (†) ած. մարդի ասել Navals. այլ ածական Նաւինեալ առագաստ ի Navaux)։ [բեռն. (Ի.)։

Navée (Նավէ) ած. իգ. Բուն մեղ Նաւակի. *Նաւատ։

Navet (Նավէ) ած. ա. Տունկ որոյ արմատ ի ատանի. շաղգամ. (պրս. շալղամ). չուլամ։ Potage aux navets. Chou —. Ազգ կաղամբի որոյ արմատ ի բաղարջի և մեռս իրին զարմատ շաղգամի. գանգիղ (?)։ Des choux-navets։ Ա. **Navette** (Նավէտ) ած. իգ. Ազգ ինչ շաղգամի որոյ ունգք ատան խոշ վառելի. Գ. կանճրակ (?)։ (Տես և Colza)։ Բ. **Navette** (Նավէտ) ած. իգ. 1. Թենկանոց (նկիզիչ-ոյ). խնկամանի։ || 2. Գործի ինչ ատասպանակի. կկոց. բաղաբ. վրիւ։ Faire courir la —. Faire la —. (Փոխ. և շտ.) Երթալ և գալ. երթևեկել։

Naviculaire (Նավիկիւլէր) ած. *Նաւակաձև. (ըստ անդամոցդիտաց)։ Os, fosse —։

Navigabilité (Նավիկապիլիթէ) ած. իգ. Նաւարկելի լինել (գիտոյ)։ [Նաւարկեալ։

Navigable (Նավիկապլ) ած. Նաւելի. Նաւարկելի։

Navigateur (Նավիկատէօր) ած. ա. 1. Որ նաւարկէ ատարագելիկ ծովագնացութեամբ. Նաւարկող. Ծովագնաց։ Grand, hardi —։ || 2. Նաւավար. Նաւավար։ C'est un excellent —։

= ած. ա. Նաւարկող։ Peuple —։

Digitized by Google

Navigation (նաւիկասիւն) ֆ. ից. 1. Նաւատորթութիւն. նաւագնացութիւն. ծովագնացութիւն: — périlleuse. Longue —: || 2. Աբուհաս նաւատորթութեան. նաւատորթութիւն: Il entend bien la —:

Naviguer (նաւիկե) բ. չ. 1. Նաւել. նաւատորթել. ծովագնաց լինել: — en pleine mer. Միջին ծովը: — le long des côtes. Ափ ցամաքամերձ նաւել: — sur un fleuve. *Գետանաւել: || 2. Նաւատորթել: || 3. Գնալ (նաւու) ընդ ծով: Ce vaisseau navigue bien:

Naville (նաւիլ') ֆ. ից. Ջրանցք [canal] առագանեայ կամ նաւելի (ի Լանգուադոկիա [Lombardie]). առու. (իշ.):

Navire (նաւիր) ֆ. ար. Նաւ. Նաւատորթայ: Charger, décharger un —. Un — marchand. Le — Argo. տես Argo.

Navrant, ante (նաւրան, անդ) ած. Գնդիչ, զգալնդիչ. ապրեցուցանող. ապրեցնող. սրտամորմիկ. ապիրատ: C'est un spectacle —:

Navrer (նաւրե) բ. ն. 1. Վիրաւորել. խոցել. (իշ.): — à mort: || 2. (փոխ.) Գնդել. զգալ. Ճղիցուցանել զսիրտ. ի խոր խոցել: En m'apprenant cette nouvelle vous m'avez navré, vous m'avez navré de douleur. J'en suis navré:

† **Nazaréen** (նազարէին) ֆ. ար. 1. Բնակիչ Նազարէթի քաղաքի Գալիլեացւոց. Նազովրեցի. Նազարացի: || 2. Նազովրեցի. Նազարացի. քրիստոնեայ:

† **Naziréem** (նազիրէին) ֆ. ար. Հրեայ որ ուխտեր չխմասել գիներ և ոչ բնիկել գինի. Նազիրացի: (Նայիր ի լեզու հեբրայեցի Նշանակէ Անջատեալ, սրբեալ):

Ne (նը) ոչ: Je ne puis me taire. On n'ose l'aborder. Il ne lit guère. Je ne l'estime ni ne l'aime. Il ne lit pas. Ոչ ընթեռնու (ապա): Il ne lit point. Ոչ ընթեռնու քնաւ: Il n'a pas d'esprit. Ոչ ի մտացի. չունի նորա միտ ինչ. Հանճար: Il n'a point d'esprit. Բնաւին անմիտ է. անխելքն անգամն է: Il est plus riche qu'il n'était. Աճեցաւն է ապա առաւել քան զոր յառաջն. ընչազոյն է քան զոր էրն: Il est moins malheureux que je ne le suis. Նուազ թշուառ է քան զոր ես եմ, քան զիս. փոքր է նորա թշուառութիւն առ իմովս: Vous ne pensez pas autrement que vous dites. Ոչ այլազգ ինչ խորհիք քան զոր ասէք: On ne peut être plus persuadé que je ne le suis. Անհնար է ումեք առաւել քան զիս անհաւատ լինել: On ne peut être plus persuadé que je le suis. Անհնար է ումեք հաւատալ առաւել քան զիս: Ne . . . que. տես ի Que.

Né, née (նէ) անց. դերբ. Ծնանիլ բայի. Ծնեալ: Né coiffé. տես ի Coiffé. Aveugle-né. կոյր ի ծնէ:

— Bien-né. ած. և. Բարեծնունդ. ի պատուական ընտանեաց: || 2. Բարեբոյժար: Un enfant bien né. Mal né. Չարաբոյժար:

— Mort-né, née. ած. 1. Մեռեալածնեալ. մեռելածին: Deux enfants mort-nés: || 2. (փոխ.) Որ չգոյանէ յաջողութիւն. վիժեալ: Un poème mort-né:

— Nouveau-né, née. ած. Նորածին: Des nouveau-nés. Une fille nouveau-née: Վարթ եւս իրր ֆ. ար. Je viens de voir le nouveau-né:

— Premier-né. ած. և ֆ. ար. Անդրանիկ. նախածին: L'ange extermina les premiers-nés des Égyptiens: Աբի և զանդրանիկս աներանց. Les premiers-nés des animaux étaient offerts à Dieu:

— Dernier-né. Վերջածին (ապա մեռանելի):

— Il est l'ennemi-né de la musique. (փոխ.) Ի բնէ ատելութեամբ է նեղ երաժշտութեան:

Néanmoins (նէանմոյնս) ած. Այլ սակայն. սակայնս և այնպէս. Հանդերձ այնու. Հանդերձ այնմ: Il est encore très jeune, et — il est fort sage:

Néant (նէան) ֆ. ար. 1. Ինչնիչ. ոչնութիւն. անէութիւն. չէութիւն. անգոյութիւն. չգոյութիւն: Dieu a tiré toutes choses du —. Réduire au —. Ցոչնիչ. յոչնութիւն գարձուցանել: || 2. Ոչնիչ. ոչնչութիւն: Le — des grandeurs humaines: || 3. Անչնաւորութիւն. անաւորմնութիւն. գձմանութիւն: Homme de —. Այր անձնչան, ոչնչական: || 4. Ոչ. (ընդ.): Je vous accorde votre première demande, mais, quant à l'autre, —:

Nébride (նէպրիտ) ֆ. ից. Մորթի եղնտիաս [faon] զոր սրկանէր զանձամբ Բաքոս (ըստ առասպելից). *եղնտրիտեան:

Nébuleux, euse (նէպիւլէ, եւզ) ած. 1. Ցածկեալ. ամպոտ. *ամպամած. ծխագոյն: Un ciel —: || 2. (փոխ.) Թխպամած. մխոտ. մխագոյն: Visage, front —:

— Étoile nébuleuse կամ լոկ Nébuleuse. ֆ. ից. 1. Աստղ ամպատեսիլ. *մխոտնած: || 2. Փոքրիկ ամպիկ որ ցամեռելք յուսեռելք յերկինս երկնից՝ կպչոք են աստեղաց կարի հեռաւորաց. *մխոտնած: [գամմեան տեսիլ:

† **Nébulosité** (նէպիւլոզիթէ) ֆ. ից. *Մխոտնած, տես:

Nécessaire (նէսէսէր) ած. 1. Կարևոր. պիտոյ. հարկաւոր: La respiration est — à la vie. Un mal —. Կարևոր չարիք: Il y a des personnes qui croient que la guerre est un mal —. Il est —. Պատրա է. Հարկ է. պիտոյ է: Se rendre —. Կարևոր զանձն ընծայեցուցանել: Ցայս միտս վարի և իրր ֆ. ար. Faire le —. Կարևոր զանձն երևեցուցանել. (ասի. կարևոր անձի մը պէս ամէն բանի մէջ խառնուիլ): || 2. Կարևոր պիտոյ. անհրաժեշտ. (ըստ փիլիսոփայից): L'homme pouvait ne pas exister, il n'est donc pas un être —:

= ֆ. ար. 1. Կարևոր, անհրաժեշտ ինչ: || 2. Կարևոր պիտոյք կենաց (հակառրութեամբ Աւելորդին [Superflu]). հարկաւոր պիտոյք: Il n'est pas riche, mais il a le —. Le — lui manque: || 3. Արկղիկ, առափ կարևոր պիտոյից վասն ճանապարհի. *պիտեան: Des nécessaires de voyage: || 4. Գործիք կամ առք բանվորապետելք ի պիտեանի: Un — d'argent, de vermeil:

Nécessairement (նէսէսէրման) ած. 1. Ի հարկէ. անհրաժեշտ: Il faut — respirer pour vivre: || 2. Անվրէպ: La nuit succède — au jour:

Nécessitante (նէսէսիթանթ) ած. ից. Grâce —. Հարկեցուցիչ, բանադատիչ շնորհք (որ կարճէ զազատութիւն մարդոյն, ըստ աստուածաբանից): De nécessité —. Անհրաժեշտ ինն հարկաւ. (ընդ.):

Nécessité (նէսէսիթէ) ֆ. ից. 1. Կարևոր հարկ. հարկ: C'est une — de mourir. Faire une chose par —. Անհնար ինչ հարկաւ: — n'a point de loi, la — contraint la loi. (առած.) Հարկին լուծանէ զրկնին: || 2. Հարկ. բանադատութիւն: Ne me réduisez pas à la — de vous dire des choses désagréables. Faire de — vertu. Անհնար մեզ զանազատել զանհրաժեշտ ինչ. զհարկին փոխել յաստուածութիւն: Une chose de première —. Անհրաժեշտ կարևոր ինչ: || 3. Գէտք. պիտոյք: Quelle — y avait-il de faire ce que vous avez fait? || 4. Չքաւորութիւն. կարօտութիւն. ապերաւորութիւն: Il est tombé dans la —. Être réduit à la dernière —. Անկեալ լինել ի յոյնին չքաւորութիւն:

— pl. 1. Կարևորք, պիտոյք կենաց. հարկաւորք. պի-

Digitized by Google

ամենայն ։ Il n'a pas toutes ses nécessités ։ ‖ 2. Պէտոյք արծաթոյ ։

— Les nécessités de la nature. կարիք, պէտք բնութեան (ընդ որովք անկեալ է մարդ, որպիսի է ուտել, ըմպել, ննջել)։ Հարկաւոր կարիք. աղագք. աղագաւոր պէտք. մարմնական աղագք ։ Aller à ses nécessités, faire ses nécessités. Զբնութեանն պէտս վճարել. երթալ ի կարիս մերկեայ. երթալ ի ձեւիչն, յայգաբահէնն. (տե՛ս Հարկաւորութեան երթալ)։

= De —. Ած. աս. ի հարկէ. հարկաւ ։ [Թեան ։

= Par —. Ած. աս. Ա՛ւ կարօտութեան. ի կարօտաս։

Nécessiter (Նէ-սէսիթէ) բ. ն. 1. Պահանջել. բռնադատել ։ Vous l'avez nécessité à faire telle chose ։ ‖ 2. Պահանջել ։ Cela nécessite une démarche de votre part ։

Nécessiteux, euse (Նէ-սէսիթէ, թէօզ) ած. կարօտ. չքաւոր. անճոռնոզ ։ Ce sont des gens —։ Վայրի եւս իրը է. աղ. Soulager les —։

Nec plus ultra (Նէք փլիւզ ուլթրա) է. աղ. Վահմանն ընդ որ անդր չկայ անցանել. վերջին սահմանն. յետին սասպնեան ։ Sa conduite est le *nec plus ultra* de la fourberie ։ (Արդի ասի եւս Non plus ultra)։

Nécrologe (Նէկրոլոժ) է. աղ. 1. Պատառն յորում արձանագրին անուանք մեռելոց. մեռելական տոմար ։ ‖ 2. Պատառն նուիրեալ ի յիշատակ արանց անուանեաց նոքա. վախճանելոց ։

Nécrologie (Նէկրոլոժի) է. իգ. Տեղեկութիւն ի վերայ մեռելոյ. պատմութիւն վարուց մեռելոյ. *մեռելաբանութիւն ։ [Notice —։

Nécrologique (Նէկրոլոժիք) ած. *Մեռելաբանական։

Nécromancie (Նէկրոմանսի) է. իգ. 1. Պատրաստեալ գիւթութիւն. մեռելահարցութիւն. աս. ի մեռելոց հարցութիւն. ուրուականաց հմայութիւն ։ ‖ 2. Պոռնկութիւն. կախարդութիւն ։

Nécromancien, ienne (Նէկրոմանսիէն, իէն՛) է. 1. Պատրաստեալ գիւթութիւն ։ ‖ 2. Պոռնիկ. կախարդ. դիւթ ։

Nécromant (Նէկրոման) է. աղ. տես Nécromancien.

† **Nécrophore** (Նէկրոֆոր) է. աղ. Պիղատոս ինչ պատառիճաթեւ [coléoptère]. *մեռելասիրազ ։

Nécropole (Նէկրոփոլ՛) է. իգ. Կողմն քաղաքի ուր թաղէին նախնիք զմեռեալս. *մեռելաստան ։

Nécrose (Նէկրոզ) է. իգ. փտութիւն ոսկերաց ։ La — est aux os ce que la gangrène est aux parties molles ։

Nectaire (Նէքթէր) է. աղ. Պեզոտ մասն ծաղկան՝ ուստի ծծեն մեղուք. *Նեկտարիոն ։

Nectar (Նէքթար) է. աղ. 1. Անուշակ ըմպելի գինի (ըստ առասպելացն). աստուածընկալի. *Նեկտար ։ Hébé et Ganymède versaient, servaient le — aux dieux ։ ‖ 2. (ենթաբ.) Ազնիւ ըմպելի. անուշահամ գինի ։

Nef (Նէֆ) է. իգ. 1. Նաւ. (է Քրիստ.)։ Moulin à —. Ս. Չրագաց ի վերայ նաւակի ։ ‖ 2. Պիղծաւոյր եկեղեցւոյ ի գրան մինչև ի գան. կոնք ։ Nefs latérales. Թևք եկեղեցւոյ ։

Néfaste (Նէֆաս՛թ) ած. Jours néfastes. 1. Աւուրք պատասպոյ կամ հանգստեան առնելոց (առ. Հռովմայեցիս). առնական աւուրք ։ ‖ 2. Աւուրք ագոյ և սրտմտութեան (առ. Հռովմայեցիս). չարաշուք աւուրք ։

= ած. Չարագոյ. աղէտապատ. *սրտմտութիւն ։ Guerre —։

Nèfle (Նէֆլ) է. իգ. Պտուղ ինչ բազմատեսակ. գիւտ. դղեակ. խնձոր ։ [պտղոյ ։

Néflier (Նէֆլիէ) է. աղ. Ծառ ինչ. գիւտի. խնձորենի

Négatif, ive (Նէկատիֆ, իվ) ած. 1. ժխտական. բացասական ։ Proposition négative ։ ‖ 2. Ոչ ժխտէ կամ դլանայ. դէմացող. (բժշ.)։ Cet homme est —։ ‖ 3. Բացասական (հոգեկրթականութիւն հակադրութեամբ Դրականին)։

— Un bonheur —. Երջանկութիւն անհնաւն ի բաղդատական կամ ի բնական վիճակ ։

= Négative. է. իգ. 1. ժխտական, բացասական յայտ. ընդդրութիւն կամ դադարեցուցիչ. *բացասութիւն ։ L'un soutenait l'affirmative, et l'autre la —։ ‖ 2. *ժխտական, բացասական բառ (ըստ քերականաց, որպիսի են Non, ni, ne. այժմ լաւ եւս ասի Négation)։ ‖ 3. *ժխտական, *մերժողական պատասխանի. մերժուն. զրահել։ Se tenir sur la —։

Négation (Նէկասիոն) է. իգ. 1. ժխտումն. մերժուն. բացասութիւն ։ ‖ 2. ժխտական, բացասական բառ. (ըստ քերականաց)։ En latin, deux négations valent une affirmation ։

Négativement (Նէկատիվման) ած. *ժխտական օրինակաւ. *ժխտողաբար. բացասաբար ։ Il répondit —։

Négligé, ée (Նէկլիժէ) անց. դերբ. Անհոգաբար (մեղուք). անխնամ թողեալ (պատասխ.). անզգոյշ, անպատճոյն (կին)։

= է. աղ. Անպատճոյն հանգերձ տան (կանանց, և երբեմն արանց). առանձին սրահանելի, զգեստի։ Elle était ce matin dans le plus joli des négligés ։

Négligeable (Նէկլիժապլ՛) ած. Զանց առնելի. (ըստ չափագիտաց)։ Quantités négligeables ։

Négligement (Նէկլիժման) է. աղ. կամաւոր կամ գիտակ անփութութիւն, անհոգութիւն (նախատ.)։

Négligemment (Նէկլիժաման) ած. Անփութութեամբ. յանհոգս ։ Agir —. S'habiller —. Զգենուլ անպատճոյն օրինակաւ ։

Négligence (Նէկլիժանս) է. իգ. 1. Անհոգութիւն. անփութութիւն. չփոյթ ։ — coupable. Grande, extrême —. Un livre imprimé avec beaucoup de —։ ‖ 2. Անփութութիւն (հանգերձից կամ անձին)։ Sa — faisait du tort à sa beauté ։ ‖ 3. Անփութութիւն (անգ)։ ‖ 4. Դիտաւոր և համայական անփութութիւն (անգ)։ Négligences heureuses ։

Négligent, ente (Նէկլիժան, անթ) ած. և է. Անփոյթ. անհոգ ։ Il est — en tout. Quelle négligente!

Négliger (Նէկլիժէ) բ. ն. 1. Անփոյթ առնել. յանհոգս լինել ։ — son salut, sa santé. Անփոյթ առնել, զանց առնել զփրկութենէ կամ զառողջութենէ իւրմէ ։ — une maladie. Զառնել գործման հիւանդութեանն ։ ‖ 2. Ակսկիս, անտես առնել (զոք). զանց առնել (զգեստէ). (տե՛ս մեկուն երեսը չնայիլ)։ — un homme de mérite ։ ‖ 3. Չերանալ յայց առեալ (սակաւ). զանց առնել (զգեստէ). անտես առնել ։ Vous me négligez bien depuis quelque temps ։ ‖ 4. Չարգանալ ի կիր. թողուլ ։ Il n'a négligé aucun des moyens qui pouvaient le faire réussir. Ոչ ինչ երթալ ի հնարից յաջողասցեայ ։ — une occasion. Կորուսանել զդէպ ժամանակի ։ ‖ 5. ի բաց թողուլ. զանց առնել. (ըստ չափագիտաց)։ — des quantités extrêmement petites ։

= Se —. բ. ա. 1. Զանց առնել ինքեան զանձինն. անփոյթ առնել զանձին յարդասացոյց, զմաքրութենէ ։ ‖ 2. Ցանհոգութիւն, յանփութութիւն հասանիլ. անհոգանալ. (տե՛ս անհոգութեան զգոնել)։ Un ouvrier qui se néglige ։

Négoce (Նեկոս) է. աղ. 1. Առեւտուր, առնիմարդ ։

Digitized by Google

վաճառատեսակ գործ, առևտրական, գրազուծին։ L'usure est un infâme —. La contrebande est un périlleux —. ‖ 2. Վաճառականության. շահավաճառ. առևտրական. առևտրատեսություն։ S'adonner au —. Le — ne va plus comme autrefois. (Զվաճառականության տեսությունն, ազգի համ. ժողովրդական առ Commerce և ած Négoce. Le commerce de la France)։

Négociable (Նեգոսիաբլ) ած. վաճառելի։ Cette lettre de change n'est pas —։

Négociant (Նեգոսիան) ած. առ. վաճառական. բանգործ։ La guerre a ruiné beaucoup de négociants։

† **Négociantisme** (Նեգոսիանտիսմ) ած. առ. Շահասիրություն ազի (վաճառականաց)։

Négociateur (Նեգոսիատեռ) ած. առ. 1. Որ բանգործ լինի ի մէջ երկուց տերությանց. խոհական։ Sage, habile —. ‖ 2. Միջնորդ. առիթ։ Cette dame a été la négociatrice de ce mariage։

Négociation (Նեգոսիասիո) ած. իգ. 1. Բանագործություն. պատգամավորության. հրաշատարության. միջնորդություն։ Il a été employé dans la — de la paix. Il a échoué dans sa —։ ‖ 2. Շահավաճառ։ La — d'une lettre de change։

Négocier (Նեգոսիե) բ. գ. Տուրքատուի փոխանակ առնել. ի վաճառականության հատանել։ — en Espagne, — en pierreries։

= բ. ն. 1. Բանագործաց, պատգամավորաց, միջնորդ, առիթ լինել։ Il a négocié la paix entre ces deux princes. C'est lui qui a négocié ce mariage։ ‖ 2. Շահավաճառել։ — une lettre de change, des billets։

Nègre (Նեգր) ած. առ. 1. Սևամորթ ընտանիք Աֆրիկեի. սեռ. Ս. խավշկի։ (Տես և Noir)։ La traite des nègres est abolie։ ‖ 2. Սևամորթ գերի։

= արտ. Սևամորթ. սեռ։ La race —. Peuple —։

Négrerie (Նեգրերի) ած. իգ. Տուն սևամորթաց վաճառելոց. առևտուրն։

Négresse (Նեգրես) ած. իգ. Սևամորթ կին։

Négrier (Նեգրիե) արտ. առ. Bâtiment, vaisseau —. Նաւ սևամորթ գերեաց. առևտիր նաւ։ Capitaine —. Նաւապետ սևամորթ նաւուս։

= ած. առ. 1. Սևամորթ նաւ։ ‖ 2. Վաճառականի սևամորթ գերեաց. առևտրական։

Négrillon, onne (Նեգրիյոն, ն') ած. Մանուկ, ազգիկ սևամորթի. սեռ։ [տես Nécromancien.

Négromancien, ienne (Նեգրոմանսիեն, ենն') ած.

† **Négus** (Նեգուս) ած. առ. Թագաւոր Հաբաշեաց [Abyssins], Եթովպացոց. առ Նեգուս։

Neige (Նեժ) ած. իգ. Ձիւն։ De gros flocons de —. Des montagnes couvertes de —, de neiges. Se battre à coups de pelotes համ de boules de —. Blanc comme —. 1. Սպիտակ իբրև ձիւն. ձիւնափայլ. առ Ձիւնասիրտ։ ‖ 2. (փոխ.) Սպիտակ իբրև ձիւն. անմեղ. ամենևին։

† **Neigé, ée** (Նեժե) արտ. Ձիւնապատ։

Neiger (Նեժե) բ. ն. անդր. Ձիւնապէր լինել. ձիւն տեղալ. առ Ձիւնել։ Il a beaucoup neigé cette nuit. Ձիւն նաթեր յոյժ եղև զայս գիշեր։ Il a neigé sur sa tête. (փոխ. և ըստ.) Ծերացեալ են ալիք նորա. սպիտակացեալ են հեզք նորա։

Neigeux, euse (Նեժո, եօզ) արտ. 1. Ձիւնաբեր (օդ)։ ‖ 2. Ձիւնապատ, ձիւնաթաղ (գագաթունք լերանց)։

Nélumbo (Նելումբո) ած. առ. Տունկ ինչ բուսական ի գետս Ասիոյ, զորոյ պտուղն ուտեն ճնճաղիք և Հոգիկք։ Le fruit du — s'appelle Fève d'Égypte. On croit que le — est le lotus des anciens։ [տես. *Թիերուկ։

† **Nématoïde** (Նեմատոիտ) ած. առ. Որդն ինչ թիերանը

Néméens (Նեմեին) արտ. առ. յած. Jeux —. Ցեմիեական խաղք ցուտաց. նեմէ. նեմեական։

= ած. իգ. յած. Les Néméennes de Pindare. Երգք Պինդարոսի ի յազգիացն Նեմեական խաղոց. Նեմեականք։

Némies (Նեմի) ած. իգ. յած. Աշխատանք երգերասացից կամ ձայնարկու կանանց (առ Հանվճարից)։ աշխատանք. երգեցք. ձայնարկութիւնք։ [chasse? — Nenni։

Nenni (Նանի) ած. (ընդ.)։ Voulez-vous aller à la

Nénufar կամ **Nénuphar** (Նենուֆար) ած. առ. Տունկ ինչ որ ունի տերեւս լայնս և բալորիս և ծաղիկս վարդանման. հարսնատունեան. կոկոս. (պրս. Նիլուֆեր, Նանուֆար)։ Նիլ-ֆեր ինչիչ։ Նիլ-ոսոսիկ։ (Որ և Nymphéa)։ Le — blanc. Le — jaune։

Néocore (Նեօգոր) ած. առ. 1. Տեսուչ, վերակացու, յորդորիչ մեհենի. տաճարապահ. տաճարապետութիւն. մեհենակալ։ ‖ 2. Քաղաք որպ կառուցեալ էր մեհեան ի պատիւ Հռոմայեցւոյ և կայսերաց. մեհենապատիւ քաղաք։ Smyrne, Éphèse, étaient des néocores d'Auguste։

Néographe (Նեոգրաֆ) ած. և ած. առ. Որ կամի մեծանալ ուղղագրութեան նոր. նորագիր։ Écrivain —. Un —։

† **Néographique** (Նեոգրաֆիք) ած. Նորագրական։

Néographisme (Նեոգրաֆիզմ) ած. առ. Նորահնար ուղղագրութիւն. նորագրութիւն։

† **Néo-grec, ecque** (Նեո-գրեք, գրէք') ած. Ազգի յոյն. *Նորայոյն։ Langue, littérature néo-grecque։

Néo-latin, ine (Նեո-լատին, ին') ած. *Նորալատին (բառք)։ Le français, l'italien, l'espagnol, le portugais sont des langues néo-latines։

Néologie (Նեոլոժի) ած. իգ. Գիւտ կամ կիրառութիւն նորանոր բառից և նորոգ նշանակութեանց. նորաբանութիւն։ La — demande beaucoup de jugement et de goût։

Néologique (Նեոլոժիք) ած. Նորաբանական։

Néologisme (Նեոլոժիզմ) ած. առ. 1. Սէր նորաբանութեան։ La néologie est un art, le — est un abus։ ‖ 2. Նորաբանութիւն։ Son style est plein de néologismes։

Néologue (Նեոլոգ) ած. առ. Նորաբան ի լեզուի. նորաբան։

Néoménie (Նեոմենի) ած. իգ. 1. Նոր լուսին (ըստ նախնի սահմանաշրջից)։ Ս. լուսնանոր։ ‖ 2. Տօն զոր կատարէին նախնիքն ի նորում լուսնի կամ ի գլուխս ամսոյ. ամենապատիւ լուսնիկ. ամենապատիկ. գլուխք ամսոյ. նորամսութիւն։

Néophyte (Նեոֆիտ) ած. Ա՛րն ինչ նորընծայ ի հաւատս. նորատունկ. մատաղատունկ. նորահաւատ։

Néo-platonicien, ienne (Նեո-պլատոնիսիեն, ենն') ած. Նոր պլատոնական (փիլիսոփայութիւն)։

Néo-platonisme (Նեո-պլատոնիզմ) ած. առ. Վարդապետութիւն աշակերտաց Ամմոնիոսի Սակկայ և Գլոտինոսի. նոր պլատոնականութիւն։

Népenthès (Նեպենթես) ած. առ. 1. Դեղ փարատիչ տրտմութեան (ըստ Հոմերի). տրտմահալած դեղ։ ‖ 2. Տունկ ինչ Մադագասկարի։

† **Néphélomancie** (Նեֆելոմանսի) ած. իգ. Հմայութիւն գնդութեամբ ամպոց. *ամպագուշակութիւն։

Néphrétique (Նեֆրետիք) ած. 1. Երիկամանց (ցաւ)։ ‖ 2. Որ ամաչէ ցաւոյ երիկամանց (դեղ)։

Digitized by Google

— Colique —, կամ լուկ —. ե. Եր. Խիմք երիկամանց։ = ե. ու. Ց. Ախտացեալ ցաւով երիկամանց. *երիկամաժէտ։ ‖ Ց. Դեղ օգտակար ցաւոյ երիկամանց։

Néphrite (Նեֆրիթ) ե. Եր. Տապ երիկամանց (ըստ բժշկաց). *երիկամաձգատապ։

Népotisme (Նէփօթիզմ) ե. ու. Ց. Տրտապատճան իշխանութիւն եղբօրորդւոց կամ քեռորդւոց կամ ազգականաց Հռոմէից քահանայապետաց ի վարչութեան իրաց եկեղեցւոյ. *Նեպոտութիւն։ ‖ Ց. Տիեզ (պաշտօնէի) յաւագ ձգելոյ զազգականս իւր (ա). *Նեպոտութիւն։

= Վահան. (ա) "Ասէր Ս' ած ընդունել փեսացութիւնս միայն ի սէրէ աղջկան հաստատելոյ, և Ս' ծրյնաւորս իւրոյ՝ ընդհանուր ի նոսա անխնայ սիրով ըզյաջորդն". Կանոնք Ս. Սահակայ, Սահ. թ. 72. — "Ս- ժամանակ իշխեմ ազեցիս անկեր և նիստ, զեկաւորիցն ի լինանութիւնն իւր ի չիս նոցա". Ագ. Լաստ. թ. 27։

Neptune (Նէփթիւն') յր. ան. ու. Ց. Դիք ծովու (ըստ առասպելից). Զնիպիդան. Կռովագնաս։ ‖ Ց. Կամ. (ի բեռնի.)։ Ce vaisseau brave les fureurs de Neptune։ ‖ Ց. Մալորակ ինչ գտեալ յամին 1846. Զնիպիդան։

Neptunien, ienne (Նէփթիւնիէն, իէնն') ած. Զնիպիդանեան. (ըստ երկրաբանից)։

Néréide (Նէրէիդ) ե. Եր. Ազնուն յաւերժահաստանց ծովու. ծովային հարսն. *Նիրեւսուհի։

Nerf (Նէրֆ, Նէր. ի Nerf de bœuf հնչի Նէր, հոյնպէս ի յոգնականն Nerfs. իսկ Des nerfs affaiblis յոսկանց հնչի որ Նէրս աֆֆոյլի, և յայլոց որ Նէրզ աֆֆոյլի) ե. ու. Ց. Լար [tendon] ոսկանց [muscle] (ըստ նախնի անդամոսկրեաց, և այժմ ըստ ասմունց)։ Il s'est foulé le —. "Tous les nerfs tendus et les bras entrelacés." ՐԱՆ. *Tél.* v. ‖ Ց. Ջիղ. Լիր. ուիւր։ Les nerfs de la sensibilité, du mouvement. Le — intercostal. Le — optique. Տիեզական, անոսանիրեաց Լիր. (ըստ մերոց նախնեաց՝ Երեակ անոսգանական կամ Լանոթակ, զի երեակ նշանակէ և Լիր)։ Donner sur les nerfs. անոս ի Donner, ի. ը. Attaque de nerfs. Հարուած Լարց։ ‖ Ց. Լար, առասան (Քիթիանց մեռանիի, ըստ գրականէից)։ ‖ †Վ. Լար, ազի (Նուագարանաց)։ ‖ Տ. (ի.) Ջիղ. զօրութիւն։ Il n'y a point de — dans ses discours. Le — des affaires, de la guerre. Ջիղ գործոց, պատերազմի. արծաթի. գրամ։

— de bœuf. Լարք [tendon] արուանց եզնի ի բաց կոպչելոյք և չոբացեալք. արկասանիկ։ Donner des coups de — de bœuf։

Nerf-férure (Նէրֆ-ֆէրիւր) ե. Եր. Հիւանդութիւն ինչ արուանց երիվարի. *Լարհարութիւն։

Nérite (Նէրիթ) ե. Եր. Խեցեմորթ ինչ ծիածաձան։

Néroli (Նէրօլի) ե. ու. Իւղ քաղչական կամ ցնծալական ի ծաղկանց նարինջենւոյ. *Ներոլակ։

Nerprun (Նէրփրէն) ե. ու. Թուփ ինչ որոյ պտուղն է սեաւ և վարի ի գինոգործս և ի ներկուածս. գմինիկ։ Sirop de —։ (Տես Grenette)։

Nerver (Նէրվէ) ի. ն. Ց. Կամիկել, պատել կողք։ — les arçons d'une selle։ ‖ Ց. կանգնել զաստառաձս (ի Քիքիանս գրոց, ըստ գրականէից)։

Nerveux, euse (Նէրվէօ, էօզ) ած. Ց. Ջիղոց. *Ջիղային։ Maladie nerveuse. Le tissu —. Système —. *Ջիղային գործութիւն. Ջիղք։ (Ցայս միտս ասեր երբեմն և Le genre —). Être —. Ունել Ջիղս գիւրագրգիռս։ ‖ Ց. Ջլուտ։ Le pied est la partie du corps la plus nerveuse։ ‖ Տ. Ջլապինդ. կորչնեղ. զօրաւոր։ Bras, corps —։ ‖ Վ. (ի.) Ջլուտ. Ջլապինդ. կորովի։ Ce style, ce discours est —։ ‖ Տ. Հաստապինդ։ Fil —. Du fer —։

Nervin (Նէրվին) ած. ու. Ջօրացուցիչ Ջիղց (գիղ)։ Վարի եւ իրը ե. ու. Les nervins։

Nervure (Նէրվիւր) ե. Եր. Ց. Փայրիկ կաւասկանդն որ բաժանեն զքիրկանս մեռանիոյ (ըստ գրականէից)։ ‖ Ց. ի գուբս կտրկաւասկ և բոլորի գէզք [meulure] (ըստ ճարտարապետաց). Ջիղ։ ‖ Տ. Ջոզ, Ջիղ (սեռականց անկից)։

† **Nescio vos** (Նէսիօ վօս) ՈՒ գիտեմ զձեզ. ի բաց գնա յինէն. ի բաց կաց. (Ընդ.)։

Nestor (Նէսթօր) յր. ան. ու. Աղբալ Զիլոսի, որ և. կեաց ամս երկար Հարիւր և գասու ի պատերազմին Ջրոյնգալ. Նեստոր։

= ե. ու. (ի.) Մեր հինաւրեալ և մեծարգի. Նեստոր։ C'est le Nestor du conseil. Le Nestor de la littérature։

Nestorianisme (Նէսթօրիանիզմ) ե. ու. Ազանդ Նեստորի հերետիկոսապետի ի գասուն. Նեստորականութիւն։ [ստորական։

Nestorien, ienne (Նէսթօրիէն, իէնն') ած. և ե. Նեստո-

Net, nette (Նէ, Նէտ. ամանդ յատկանն եւս Հնչի Նէտ) ած. Ց. Մաքուր. Ջինջ. ազուրկ։ Ce diamant n'est pas —. Glace nette։ ‖ Ց. Ազատ. մեղաւոր. առանց։ Cette eau n'est pas nette. Avoir les mains, les dents nettes. Avoir les mains nettes de quelque chose. (ի.) Ունել ձեռս առանց (ի ներգործութենէ). չունել կամակից կամ մեռանակից գործոյ խնդր։ ‖ Ց. Ակնառու. մեղաւոր (ցոլական, գինի)։ ‖ Վ. Յստակ. մեղաւոր. պայծառ. մեկին։ Cette écriture est très nette. Avoir la vue nette. Լինել յստակատես։ ‖ Տ. Թափուր. ունայն. գատարկացեալ։ Faire les plats nets. Թափել, ունայնացուցանել, որբել զպատեղս։ Faire tapis —. Շահիլ ի խաղս զամենայն արծաթ ար ի մէջն կայ. որբել զսենեակն։ Faire maison nette. (ի. և ընդ.) առ ի Maison, 4. Rentrer au logis les mains nettes. Դառնալ ի տուն ձեռնունայն, առ նպատակ, գատարկաձեռն։ ‖ Ց. Ազատ ի պարտաց. զուտ. մեղաւոր։ Son revenu est clair et —. Bénéfice, produit —։ ‖ Ց. (ի.) Յստակախօս (մեռանիագիր). յստակ (մեռաք)։ ‖ Տ. (ի.) Զարզուլիկ. մեկին. յստակ։ Une réponse nette. Rendez-moi un compte —։ ‖ Ց. (ի.) Անմեղ. առնտրական։ Sa conduite est nette։

— Je veux en avoir le cœur —. (ի.) Կամիմ գիտել զայն յայտնապէս. կամիմ լինել անհրկեպ։

= ե. ու. Mettre au — (un écrit). Գրել զմաքուր։

= ե. Ց. Մխանգամայն. ազկոյն։ Cela s'est cassé — comme un verre։ ‖ Ց. Համարձակ. յատակութեամբ. յայտնապէս. բացէ ի բաց։ Je lui ai parlé —. Refuser —։

— Tout —. Բոլորովին. ամենեւին։ J'ai oublié tout — ce que vous m'avez recommandé։

— Parler clair et —. անոս ի Clair, ե.

Nettement (Նէթման) ե. Ց. Մաքրութեամբ. մեքուր։ Tenir — un enfant։ ‖ Ց. Յստակութեամբ. մեկին. յայտնապէս։ Cette lunette fait voir — les objets. Cela est — expliqué dans le contrat։ ‖ Տ. (ի.) Համարձակ. պարզապէս։ Parlez-lui —։

Netteté (Նէթէթ) ե. Եր. Ց. Յստակութիւն (ջուրց). մեքուրութիւն. պայծառութիւն։ ‖ Ց. Մաքրութիւն։ Il est propre, il aime la —։ ‖ Տ. Յստակութիւն։ Son style est d'une — admirable։

Nettoiement (Նէթուաման) }
Nettoyage (Նէթուայժ) } ե. ու. Մաքրիչ։

Digitized by Google

Nettoyer (Նէթ-ոյե) [Ածանդ իբրև գEmployer.] բ. ն. 1. Մաքրել։ — un habit, des assiettes, les rues. Se — les dents. — du blé. Աղբել, մաքրել գցորեան։ — un fusil. Մաքրել, ջնջել գկրացան։ ‖ 2. (ի-ի-բ. և ընդ.) Բառնալ և ի բաց տանել գկարասիս (ասան, սեղանի). թափուր կացուցանել. թափել. սրբել։ Les voleurs ont nettoyé sa chambre. † — les brocs. տես ի Broc. — le tapis. Շահիլ ի խաղաս գամենայն տրծաթի որ ի միջի կայ. սրբել գսեղանին։ ‖ 3. (ի-ի-բ.) Ջնջել, սրբել (գծով ի հինից, գնաւազարշս ի գողոց)։ — la mer de corsaires։ ‖ 4. (ի-ի-բ.) Հալածել. վանել (գզօրս թշնամեաց)։

= Se —. բ. ա. Մաքրել զանձն։

A. **Neuf** (Նէօֆ, յատուկ բանին, կամ յորժամ չդայցէ գհետս ոչ ածականն և ոչ գոյականն. Ils étaient neuf [Նէօֆ]. Neuf [Նէօֆ] et demi. Tous les neuf [Նէօֆ] arrivèrent à la fois. Նէօվ առաջի ձայնաւորի կամ անձայն հի. Neuf [Նէօվ] ans. Neuf [Նէօվ] hommes. Նէօ առաջի բաղաձայնի կամ հարադայինն հի. Neuf [Նէօ] chevaux. Neuf [Նէօ] haches) ած. թ. ա. 1. Ինն։ Neuf cents. Neuf mille. Les neuf Muses. Dix-neuf։ ‖ 2. Իններորդ։ Page neuf։

= է. ած. 1. Ինն թիւն։ Neuf multiplié par trois։ ‖ 2. Իններորդ օր ամսոյ։ Le neuf de janvier. Ը օր ինն էր յունուար ամսոյ. յինն յունուարի։ ‖ 3. Իններորդ ամիս (յղութեան կնոջ). (ընդ.) Cette femme est dans le [կամ son neuf։ ‖ 4. Իններորդ օր (հիւանդութեան)։ ‖ 5. *Ինը-նոց. (ի խաղս քարտից)։ J'ai tous les neuf dans mon jeu։

B. **Neuf, neuve** (Նէօֆ, Նէօվ) ած. 1. Նոր. Նորոգ։ Habit —. Des souliers neufs. Faire corps —. (ի-ի-բ.) Կազմուրիլ յիւս ծանր հիւանդութեան. Նորոգիլ գմարմինն։ Faire maison neuve. (ի-ի-բ.) տես ի Maison, 4. Tout battant —. տես ի Battant, A. ‖ 2. Ը չէ ասկաւին լծեալ ի կառս (ձի). Նոր. խամ ի սանձաց։ Acheter des chevaux neufs։ ‖ 3. Նոր. Նորագոյն։ La vieille ville et la ville neuve։ ‖ 4. Նորավարժ. Թերավարժ. Նորաթէք. անփորձ. անհմտ. խակ։ Il est tout — dans ce métier-là. Il est — aux affaires։ ‖ 5. Նոր։ Une pensée neuve։

— Terre neuve. 1. Երկիր չև արօրագրեալ կամ ապ՛ն ինչ մշակեալ։ ‖ 2. Հող բերրեալ ապրեստս և չև ևս մշակեալ։

— Bois —. Փայտ բերեալ տալիս կամ նաւակաս. (խակ բերեալն լաստիս տես Bois flotté)։

= է. ած. 1. Նոր։ Coudre le — avec le vieux։ ‖ 2. Նոր ինչ. Նորութիւն։ Il y a du — dans ce poème։

= À —. ած. ա. Նորոգ. վերաշին։ Refaire un bâtiment à —. Նորոգել գշէն։

= De —. ած. ա. Նորովք հանդերձիւք։ Il a fait habiller ses gens de —, tout de —. Զգեցոյց հանդերձս նորս իւրոց ծառայից։

Neutralement (Նէօթ-լըմ՛ն) ած. Իբրև գչէզոք. *Չէզոքապէս. *Չէզոքարար։ Un verbe employé —։

Neutralisant, ante (Նէօթ-լըզան, անթ) ած. *Չէզոքացուցիչ (գոյացութիւն)։ Վարի ևս իբր է. ած. Un —։

Neutralisation (Նէօթ-լըզասիօն) է. իգ. 1. Չէզոք գործել. *Չէզոքացումն։ La — d'un pays։ ‖ 2. Ամենեն անգործ կամ անազդեցիկ (ըստ տարբագիտաց). *Չէզոքացումն։

Neutraliser (Նէօթ-լիզ) բ. ն. 1. Չէզոք գործել. *Չէզոքացուցանել։ Les traités de 1815 ont neutralisé la Suisse։ ‖ 2. Չէզոք, անգործ, անազդեցիկ գործել (ըստ տարբագիտաց). *Չէզոքացուցանել։ — un acide par un alcali։ Ամի և ի բնագիտութեան. L'électricité positive neutralise la négative։ ‖ 3. Ձրև, ի գերև Հանել (զնորհուրդս ուրուք)։ Je suis parvenu à — ses mauvais desseins contre moi։

Neutralité (Նէօթ-լիթէ) է. իգ. 1. Չլինելն ի կողմն ուրուք. *Չէզոքութիւն։ Respecter la — d'une puissance, d'une ville։ ‖ 2. Ոչ յոք հակամիտելն (ի վիճաբանութեան, ի կռուի). *Չէզոքութիւն։

Neutre (Նէօթր) ած. 1. Ոչ արական և ոչ իգական (բառ). Չէզոք։ ‖ 2. Ոչ ներդործական և ոչ կրաւորական (բայ ի լատիներէն քերականութեան. իսկ ի գաղղիերէն քերականութեան ասի գբայից որ ոչ առնուն գխնդիր տեղի, որպէս Aller, Venir, Marcher). Չէզոք. *Չէզոքական։ ‖ 3. (ի-ի-բ.) Որ ոչ ունի զաւրութիւն կողմն (ի պատերազմի, ի կռուի). Չէզոք։ Rester, demeurer — . Ոչ յոք հակամիտել. և ոչ միւսոյն լինել կռուականց։ ‖ 4. Չէզոք (տեղի, երկիր)։ Pavillon — . Դրօշ նաւու չէզոք տէրութեան. Չէզոք դրօշ։ ‖ 5. Ոչ արու և ոչ էգ (ծաղկի, միջատ). Չէզոք։ Les abeilles ouvrières sont neutres։ ‖ 6. Չէզոք (տղ, ըստ տարբագիտաց)։

= է. ած. Չէզոք։ Cet adjectif latin est au —։

— է. ած. յտ. Չէզոք Տերութիւնք։ Droit des neutres։

Neuvaine (Նէօվէն՛) է. իգ. Իննօրեայ պաղատանք, աղօթք. *Իննօրեայք։ Elle a achevé sa —։

Neuvième (Նէօվիէմ՛) ած. Իններորդ։

= է. ած. 1. Իններորդ ամիս (յղութեան կնոջ)։ ‖ 2. Իններորդ օր (յառնի, հիւանդութեան)։ ‖ 3. Իններորդ մասն։ [բորդ անգամ։

Neuvièmement (Նէօվիէմ՛մ՛ն) մ. Իններորդ. իններ-

Neveu (Նըվէօ) է. ած. 1. Թոռն։ Ցայս միտս վարի այժմ ի բանն Nos neveux, nos derniers neveux, nos arrière-neveux. Թոռանց, թոռին Թոռունք. արդիք և Թոռունք մեր. յաջորդք մեր. (ի պերճ ասացուածս)։ ‖ 2. Եղբօրորդի. քեռորդի։ L'oncle et le —. Petit- —. Որդի եղբօրորդւոյ, քեռորդւոյ։

Névralgie (Նէվ-րալ՛ի) է. իգ. *Ջղացաւութիւն։

Névralgique (Նէվ-րալ՛իք) ած. *Ջղացաւական։

Névritique (Նէվ-իթիք) ած. Ջօրացուցիչ կամ օգտակար ջլաց (գեղ)։ (Այժմ լաւ ևս ասի Nervin)։

Névrographie (Նէվ-օ-գրաֆի) է. իգ. Նկարագիր ջլաց. *Ջղագրութիւն։

Névrologie (Նէվ-օլօժի) է. իգ. Մասն անդամագիտութեան որ ճառէ գջլաց. *Ջղաբանութիւն։

Névroptère (Նէվ-օփթէր) ած. *Ջղաթեւ (միջատ)։ Վարի ևս իբր է. ած. L'ordre des névroptères։

Névrose (Նէվ-ոզ) է. իգ. Ախտ ջլաց. *Ջլախտութիւն։

Névrotomie (Նէվ-օթօմի) է. իգ. Հերձուած ջլաց. Ջլահատութիւն։

Newtonianisme (Նէօթոնիանիզմ՛) է. ած. Նիւտոնեան վարդապետութիւն գրնութենեն. *Նիւտոնութիւն։

Newtonien, ienne (Նէօթոնիէն, իէն՛) ած. Նիւտոնեան. Նիւտոնական։ Les principes newtoniens։

= է. ած. Նիւտոնեան փիլիսոփայ։ La lutte des newtoniens et des cartésiens dura longtemps։

Nez (Նէ) է. ած. 1. Գիմիք. ունչք։ Le bout du —. Grand, petit —. — aquilin, camus. Cet homme a le — busqué. Խոյակիմ է այդ։ "Le — de Cléopâtre : s'il eut été plus court, toute la face de la terre aurait changé." PASC. *Pens.* Parler, chanter du —. Խօսել, երգել ընդ քիթս։ Ne pas voir plus loin que son —, que le bout

Digitized by Google

de son —. ¶. Լինել կարճատես. (ընդ.). ‖ ¶. (փոխ. և ընդ.) Չլինել յառաջատեսութեաց, յառաջատես, նախատեսող: Tirer les vers du — à quelqu'un. (փոխ. և ընդ.) Հանել յուժկիք ճարտար հարցմունքիք գաղանիս ինչ. որոշել բանս ի բերանոյ ուրուք: Mettre son կամ le —, fourrer son — où l'on n'a que faire, fourrer son — partout. (փոխ. և ընդ.) Զերնամուխ, միջամուխ լինել ուրուք յիրս որ ոչ է անկ ինքեան. (տե՛ս. քիթ ամէն տեղ խառնել): Mettre le — dans une affaire. (փոխ.) ի քնին առնուլ զգործ ինչ: Mener quelqu'un par le —, par le bout du —. (փոխ.) վարել, տանել զոք ըստ իւրոց կամացս. տանել և բերել զոք ըստ կամի: Se casser le —. (փոխ.) տես ի Casser, 1. Casser le — à coups d'encensoir, donner de l'encensoir par le —. (փոխ. և ընդ.) տես յEncensoir, 1. Donner du — en terre. ¶. Անկանել ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր, կործան ի վերայ երեսաց, բերան ի վայր. ի բերանս տապալիլ. (տե՛ս. բերանք ի վայր ինչ): ‖ ¶. (փոխ.) Ջաղջղել. ի գերև ելանել: Allonger le —. ¶. (փոխ.) Ներձնել առ ի տեսանել, ճաշակել, հասուսել. (տե՛ս. քիթ երկնցնել): ‖ ¶. Ումեք զերեսս. զերեսս ի վայր կախել: On lui sert ce qu'on a de meilleur, et il allonge le —. Faire un pied de — à quelqu'un. (փոխ.) Ոտնհար լինել ումեք. ծաղր առնել զոք: Avoir un pied de —. (փոխ.) Լինել ամօթապարտուեալ. կորանալ:

‖ ¶. Քիթք, ունչք (շան, ձիոյ): Porter le — au vent. Կարի յոյժ բարձրացուցանել երիվարի զգլուխ իւր յընթանալն: ‖ ¶. Երեսք. (ընդ.): Mettre le — à la fenêtre. On voyait autrefois des femmes qui avaient toujours un masque sur le —. Mettre le — dehors. Ելանել արտաքս ի տանէ: Montrer son — quelque part. տես ի Montrer, 1. — à —. Ինքեան յանդիման. երես առ երես: Donner sur le — à quelqu'un. ¶. Հարկանել զոք յերեսս: ‖ ¶. (փոխ.) Ցանգիմանել. կղտոմբել: Fermer la porte au — à quelqu'un. Փակել զդուռն յերեսս ուրուք: Au — de quelqu'un. Ցերեսս ուրուք և խրտխռտալով: Rire au — de quelqu'un. Խաղ առնել զոք յերեսս. (տե՛ս. մէկուն երեսին խնոտալ, ծաղրել). (ընդ.): Jeter à quelqu'un une chose au —. (փոխ.) տես ի Jeter, 1.

‖ ¶. Հոտառելիք. *Հոտառութիւն: Il a bon —. Il a le — fin. Ce chien a du —. Cette moutarde monte au —: ‖ ¶. (փոխ.) Կանխատեսութիւն: Des gens qui ont bon —: ‖ ¶. Ցուսիկ (նաւու):

Ni (նի) չ. ¶. Ոչ. և ոչ: Il n'est ni bon ni mauvais. Ni l'un ni l'autre n'a fait son devoir: ‖ †¶. Բե. "Désespérant de réduire Babylone ni par force ni par famine." BOSS. *Hist.* III, 4. "Pelletier écrit mieux qu'Ablancourt ni Patru." BOIL. *Sat.* IX.

Niable (նիաբլ) ած. Ուրանալի. ժխտելի:

Niais, aise (նիե, էզ) ած. ¶. Ի բունոյ ըմբռնեալ (ծագ որսական հաւուս, բազէիս): ‖ ¶. (փոխ.) Անխորհ. պարզամիտ. խաւտ. խակ: C'est un garçon bien —. Il a l'air —: ‖ ¶. Անհանճար. անմտացեալ: Des raisonnements —:

=է. Անմիտ. անխորհուրդ. պանդղոյր: C'est un —. Faire le —. Անմիտ ձեւանալ, կերպարանիլ. [—:

Niaisement (նիէզման) ած. Անմտաբար: Parler

Niaiser (նիեզե) բ. չ. ժամանականց լինել, զրօսնալ անուսումով. (ընդ.):

Niaiserie (նիէզրի) է. իե. ¶. Պիտոյք: Ne nous amusons point à des niaiseries: ‖ ¶. Անմտութիւն. պանդղութիւն: La — de ce jeune homme est incroyable:

Nice (նիս) ած. Անգէտ. տխմար. (վհ.):

A. **Niche** (նիչ) է. իե. ¶. Խորշ (յորմն). գ. բաստուց. հի–մի–րի: Mettre une statue dans une —. Une — de poêle: ‖ ¶. Խորշ ի սեղանի առ ի գնել անկազին. անկազնոց: ‖ ¶. Ստանձնոց (ի պատրիզի): ‖ ¶. Խշտեակ (շան, կատուոյ):

B. **Niche** (նիչ) է. իե. Խաղ. չարութիւն. (ընդ.): Il lui a fait une —, cent niches:

Nichée (նիչե) է. իե. ¶. Զագք թռչնոց երկայք միանգամայն ի ձուաց և առակաւին ի բունի. *Ձագերամ: Une — de fauvettes. Il a pris la mère et toute la —: Առի և զմկանց. Une — de souris. *Ձագերամ մկանց: ‖ ¶. (փոխ. և ընդ.) Պատկունք միոյ և նորին ընտանեաց. մանկերամ: ‖ ¶. Ժողով, բազմութիւն (անօրէն մարդկան, գողոց). (ընդ. և աւհամարհանօք):

Nicher (նիչե) բ. չ. Բոյն դնել, շինել: Les hirondelles nichent dans les cheminées, aux fenêtres:

=բ. ն. Տնկել. զետեղել. կացուցանել. բնակեցուցանել: Qui vous a niché en cet endroit?

=Se —. բ. մ. Բունել. զօդել. թաքչիլ: Ce chat s'est niché dans l'armoire. Où l'érudition va-t-elle se —! (փոխ.) Ա՛ր արպիսի՛ սմանս երթայ զօդել հմտութիւնն:

Nichet (նիչե) է. ու. Զուռ եգիտալ ի բունի առ ի յօժարեցուցանել զհաւս արկանել ձուս. Գ. բոյնիկ. ծծ. ֆոլլե ի խոմբրիա:

Nichoir (նիչուար) է. ու. Լարանոց կամ արկղաց [cage] թռչնոյ դեղձանկաց [serin]. *Թխարան. *Թխաբան:

Nickel (նիքել) է. ու. Մետաղ ինչ նման երկաթոյ. *Նիքէլ:

Nicodème (նիքոդէմ) է. ու. Ակն կարի պարզամիտ, տխմար. Նիկոդէմոս. (ա.): C'est un nicodème, un grand nicodème: [(Ակն՝ ասի Tabac):

Nicotiane (նիքոտիան') է. իե. Տունկ ծխախոտոյ:

Nicotine (նիքոտին') է. իե. *Կալկիկրոպ [alcaloïde] թունաւոր՝ հանելով ի ծխախոտոյ. *ընանիկոտ:

Nid (նի) է. ու. ¶. Բոյն (թռչնոց): Les oiseaux sont envolés, il n'y a plus que le —. Un — à rats. (փոխ. և ընդ.) Ցուռի և գնաւած սենեակ: ‖ ¶. (փոխ. և ընդ.) Բոյն. ընակութիւն: Il est dans un bon —:

Nidoreux, euse (նիտոռէ, էզ) ած. Հառաչ. ապականեալ. Ս. ձուաչոտ. (ըստ բժշկաց): Des rapports —:

Nièce (նիես) է. իե. Դուստր եղբօր կամ քեռւ: Petite- —. Դուստր եղբօրորդւոյ, քեռորդւոյ:

A. **Nielle** (նիել') է. իե. Տունկ ինչ վնասակար որ բուսանի ի մէջ ցորենոյ և ունի ունդս սեաւս. տրջնգեղ. Ս. սոնիճ. Ս. սեւուկ հնոտիկ. Ս. սև հնոտիկ. (պրո. լոնիչ. ասրբ. լհհնիչ): (Ար և Gerzeau):

B. **Nielle** (նիել') է. ու. Սեաւ կիսաւած [émail]. (ըստ ասկերչաց): Les nielles de Russie, de Perse:

C. **Nielle** (նիել') է. իե. Հիւանդասքութիւն ինչ ցորենոյ՝ որով հասկն դառնայ ի սեաւս փոչի. գալուկն. երեխ (?). *ածխահարսքութիւն:

A. **Nieller** (նիելե) բ. ն. Զարդարել սեաւ կիսաւածով: — la poignée d'un sabre:

B. **Nieller** (նիելե) բ. ն. Ապականել գալկամբ զցորեան. *ածխահար առնել:

Nielleur (նիելոռ) ած. և է. ու. Ոսկերիչ սեաւ կիսաւածոց: [կիսաւածօ:

A. **Nielure** (նիելիւռ) է. իե. Ակռաւոտ գործուածոյ սեաւ

Digitized by Google

B. **Niellure** (Նիլյուռ) է. իգ. Ապակեանութիւն ածխահար ցորենոյ։

Nier (Նիէ) [Je niais, nous niions, vous niiez.] բ. ն. 1. Ուրանալ. յուրաքոյս լինել, կալ. ժխտել։ Je ne nie pas que je ne l'aie dit. Ոչ ժխտեմ թէ ասացի զայդ. խոստովանիմ թէ ասացեալ եմ զայդ։ Je nie que je l'aie dit. Ուրանամ թէ ասացեալ իցեմ. իմ չիք ասացեալ զայդ։ — une dette։ Ամի եւս անխնդիր. Toutes les fois que j'affirme, vous niez։ ‖ † 2. Զատել. զլանալ. մերժել. ժխտել։ "Il demeure libre d'octroyer la demande ou de la —." PASC. *Prov.* VIII.

A. **Nigaud, aude** (Նիկո, ոտ) ած. եւ է. Անմիտ. ապուշ. պարզապոյր. (ընդ.)։ Que cet homme est —!

B. **Nigaud** (Նիկո) է. ար. Մանր ջրագնաց [cormoran]։

† **Nigaudement** (Նիկոըման) մ. Ապշութեամբ։

Nigauder (Նիկոտ) բ. ն. Զբօսնուլ, ժամանակաւանաւ լինել անուսոմով։ Il passe son temps à —։

Nigauderie (Նիկոտըռի) է. իգ. 1. Գործ ապշութեան, անմիտութեան. անմտութիւն։ Il ne fait que des nigauderies։ ‖ 2. Բան մը անմիտ. անմտութիւն։ Il est d'une — qu'on n'excuserait pas dans un enfant։

Nigelle (Նիժել) է. իգ. Տունկ մի ջ յազգէ հրանոնկան [renoncule]։

Nihilisme (Նիլիզմ) է. ար. Վարդապետութիւն ոչընչականաց. ոչընչականութիւն։

Nihiliste (Նիլիսթ) ած. եւ է. Ոչընչական։

Nilgaut (Նիլկո) է. ար. Ազգ մի բարձրահասակ յանտիլոպ [antilope]։

Nilomètre (Նիլոմեթր) է. ար. Սիւն յորոյ վերայ նշանակեալք են աստիճանք ածելոյ եւ նուազելոյ ջուրցն Նիլոսի. նիլոմետր։

Nimbe (Նէպ) է. ար. Գլխակ, ճաճանչ (զգլխով սրբոց ի նկարս). շրջանակ։ (Տես եւ Auréole, 1)։

Nippe (Նիփ) է. իգ. Զարդ. հանդերձ. կօշիկ։ Il a de belles *կամ* de bonnes nippes. Il en a eu, il en a tiré de bonnes nippes. (խոս. եւ ընդ.) Բաղուսն շահեցաւ նա (ի վաճառականութենէ *կամ* ի պաշտօնանէ անտի)։

Nipper (Նիփե) բ. ն. Տալ ուշիք հանդերձս, կօշիկ։ Son père l'a nippé, l'a bien nippé en le mariant։

Nique (Նիք) է. իգ. Ընչաւոր արհամարհանաց *կամ* կատականաց։ Վարի եւեթ ի բանն Faire la — (à quelqu'un, à quelque chose). Առ ոչինչ համարել, գրել. ծաղր, ունայն առնել. անգոհանել. (ընդ.)։

Nitée (Նիթե) է. իգ. (խոլ.) տես Nichée.

Nitouche (Նիթուշ) է. իգ. Sainte —. Ներքնապատեհական համառօտ. կեղծաւորական բարեպաշտութիւն, անմեղ, միամիտ. (ընդ.)։ C'est une sainte —. Il fait la sainte —։

Nitrate (Նիթրաթ) է. ար. Ազ մի (ի տարրագիտութեան)։ Բորակատ։ — d'argent, de fer։

Nitre (Նիթր) է. ար. Բորակ. Ս. քարապ. աղբորակ. Շիշ բորակ. ի-հերբվիլ։ (Որ եւ Salpêtre)։

Nitreux, euse (Նիթրո, ոզ) ած. Բորակակերպ։

Nitrière (Նիթրիէր) է. իգ. Բուղք բորակի. բորատահաստոց։ — naturelle, artificielle։ [ցանուն։

Nitrification (Նիթրիֆիքասիոն) է. իգ. Բորակատութիւն։

Nitrique (Նիթրիք) ած. Բորակական։ Acide —։

Nitroglycérine (Նիթրոկլիսէրին) է. իգ. Իւղ դեղնորակ, յոյժ թունաւոր եւ պայթուցիկ. բորակագլուխ։

Niveau (Նիվո) է. ար. 1. Գործի ճանաչելոյ զհարթութիւն գետնոյ. հարթաչափ։ — de charpentier, de paveur. — à bulle d'air. — d'eau. Mesurer au —, avec le —։ ‖ 2. Հարթ երեսք. հարթութիւն։ Prendre le — d'un terrain։ ‖ 3. (խոսք.) Զուգական աստիճան. հանգիստապատիւ զուգականութիւն. հաւասարութիւն։ Il n'est pas à notre — pour la fortune։

= De —, au —. դր. և նխ. ած. 1. Հարթ հաւասար. ի նմին ուղղութեան։ Mettre de —. La cour n'est pas au — du jardin, de — avec le jardin։ ‖ 2. (խոսք.) Հաւասար. զոյգ։ Il est au — des grands écrivains, *կամ* de — avec les grands écrivains։

Niveler (Նիվլէ) [Je nivelle. Je nivellerai.] բ. ն. 1. Չափել հարթաչափ գործեամբ. հարթաչափել։ — une allée։ ‖ 2. Հարթել. հաւասարել։ On a bien nivelé le pavé de cette rue։ ‖ 3. (խոսք.) Հարթել. հաւասարել։ Cette révolution tendait à — les fortunes։

Niveleur (Նիվլէռ) է. ար. 1. Հարթիչ. հարթաչափող։ ‖ 2. (խոսք.) Հարթիչ. հաւասարիչ (ընկերական աստիճանաց)։

Nivellement (Նիվելմ) է. ար. 1. Չափելն զհարթութիւն (գետնոյ). հարթաչափութիւն։ Travailler au — d'un aqueduc։ ‖ 2. Հարթելն, հաւասարելն (զգետին)։ ‖ 3. (խոսք.) Հարթելն (զընկերական աստիճանս)։

Nivet (Նիվ) է. ար. Գաղանի շահ գործակալի յերթից զորս գնէ վասն այլոց. (ահ. և վշ.)։

Nivôse (Նիվոզ) է. ար. Չորրորդ ամիս առաջնոյ ընկերհաշտութեանն Գաղղիացւոց, որ սկսանէր ի 21 *կամ* ի 22 դեկտեմբերի տնոյ. ձիւնաւէր։

Nobiliaire (Նոպիլիէր) ած. Ազնուականաց. ազնուական։ L'ordre —. Orgueil —. Particule —. Մանրիկ որ դնի ի վերայ անուանց ազնուականաց (de ի Գաղղիա, von ի Գերմանիա, af ի Դանիա, այլովքն Հանդերձ). ազնուական մասնիկ։

= է. ար. Ազգանագրութիւն տանց ազնուականաց գաւառի իրիք. ազնուանամակ։

Nobilissime (Նոպիլիսիմ) ած. Անուն պատուոյ կեսարաց և կանանց նոցա (ի Սաորին կայսերութեան). քաջազնեակ։

= է. ար. Անուն իշխանաց կարգելոց ի կոստանդիանոս կայսերէ. քաջազն։ Le — était inférieur au césar։

Noble (Նոպլ) ած. 1. Ազնիւ. ազնուական. ազնուատոհմ. ազնուազգի. ազատ. ազատազգի. քաջազարմ։ Il est — de naissance, par sa naissance. Être de race —, — de race։ ‖ 2. (խոսք.) Ազնիւ. ազնուական. ընտիր։ Une âme — et généreuse. Un cœur —. Il a la démarche —. Des plaisirs nobles։ ‖ 3. (խոսք.) Ազնուական. շքեղ. հոյակապ։ Une des plus nobles couronnes de l'univers։ ‖ 4. Ազնուական (ոճ ի մնատնագրութեան)։

— Les parties nobles. Ազնուական մասունք մարմնոյ, որ են սիրտն, լեարդն, ուղեղն, և այլն։

= է. ար. 1. Ազնիւ. ազնուական. ազատ։ Petit — de campagne. Les nobles vénitiens։ ‖ 2. Ազնուական ինչ. ազնուականն. ազնիւն։ Son goût était pour le grand et pour le —։ ‖ 3. Հին ինչ դասեկան ոսկի որ արժէր փրանկս 20—24. ազնուադրամ։

Noblement (Նոպլըման) մ. Ազնուութեամբ. ազնուականօրէն, ազատօրէն։ Il écrit, il se conduit —։

Noblesse (Նոպլես) է. իգ. 1. Ազնուականութիւն. ազնուազգութիւն. ազատատոհմութիւն։ Ancienne —. Déroger à —, à sa —. Soutenir —. (խոսք.) Ամենէ ծախս ըստ արժանի ազնուականութեան իւրոյ. (վշ.)։ —

Digitized by Google

obligé. (սահ.) Որ ունի զանձն առ ազնուականաս, պատրաստի գնալ ազնուականօրէն։ ‖ 2. Ազնուականք. ազատք. ազատորեալ. ազատակոյտ։ Le roi accompagné de sa —. La fleur de la — périt dans cette guerre. Assemblée de —. Ազատախումբ ժողով։ ‖ 3. (էսխ.) Ազնուութիւն. ազնուականութիւն. բարձրութիւն։ — de cœur։

Noce (Նօս) է. էգ. 1. Ամուսնութիւն։ Ցայս միտս վարի բազմաքար. Le jour de ses noces. Convoler en secondes noces. †Noces d'argent. Հանդէս որ կատարի ի քառասնհինգերորդ ամի ամուսնութեան. *քառասնհինգեամեակ։ ‖ 2. Խրախճութիւնք ամուսնութեան. Հանդէս հարսանեաց. Հարսանիք. փեսայանութիւն։ Une — de village. Quand il se maria, il ne voulut point faire de noces. Les garçons de la —. տես ի Garçon, 3. ‖ 3. Հայկերդիք, ինջոյք հարսանեաց։ Qui est-ce qui fera la —? †Faire —. (էսխ. և ընդ.) Ուրախանալ։ Faire la —. (էսխ. և ած.) Պարապիլ խրախճանաց. (ազխ. կերուխումի, զուարճութեանց եւևէ րլլալ)։ ‖ 4. Կոչնականք հարսանեաց. Հարսանեակք։ Toute la — est à la promenade։

† **Noceur, euse** (Նօսէօր, էօզ) է. Որ սիրէ զխրախճանութիւնս, զպրօսանս. խրախճանասէր։

Nocher (Նօշ) է. արբ. Նաւավար. (վարի ի քնոտղծ. և ի սերճ ատացուածս)։ Un habile —. Le — du Styx, le vieux — des morts. Նաւավարն դժոխոց. Քարոն։

Noctambule (Նօքթանպիւլ) ած. և է. Որ շրջի ի գիշերի ննջելով. գիշերայած. ցայգագնաց. *քնաշրջիկ։ (Տես և Somnambule)։

Noctambulisme (Նօքթանպիւլիսմ) է. արբ. Ցայգագնացութիւն ի քուն. գիշերայածութիւն։

Nocturne (Նօքթիւռն) ած. 1. Գիշերական. գիշերային։ Vision, rendez-vous —։ ‖ 2. Որ փութի ի գիշերի (ծաղիկ). *գիշերափթիթ։ ‖ 3. Գիշերայած, գիշերագնաց, ցայգագնաց (անասուն). *գիշերաթռիչ (թռչուն)։

= է. արբ. 1. Գիշերային ժամերգութիւն. ցայգաւոգաշնաւոն։ ‖ 2. Մեղմ հատած երաժշտական. մրմունջ։

Nodosité (Նօտոզիթէ) է. էգ. Ածուծն կարծր. Ս. կոշկոռ։ Il a des nodosités à tous les doigts de la main։

Nodus (Նօթիւս) է. արբ. Ածուծն կարծր և անցաւ ի վերայ ոսկերաց, լարից [tendon] և կապից [ligament] մարդկեզէն մարմնոյ. Ս. կոշկոռ։

Noël (Նօէլ) է. արբ. 1. Տօն ծննդեանն Քրիստոսի. Ննուէնդ։ À la fête de Noël, կամ à la Noël, à Noël։ ‖ 2. Երգ ծննդեանն Քրիստոսի. *ծննդերգութիւն։ Chanter des noëls. Chanter —։ ‖ 3. Երգ երգիծական. (վլ.)։ ‖ 4. Ձայն ուրախութեան ժողովրդեան. կեցցէ։ Quand le roi parut tout le peuple se mit à crier, Noël! Noël!

† **Noétien** (Նօէթիէն) է. արբ. Անուն հետևողաց Նոյետոսի [Noétos] հերետիկոսապետի Գ ի դարուն. նոյետացի։

Nœud (Նէօ) է. արբ. 1. Հանգոյց։ — de ruban. Serrer un —. կզճել զՀանգոյց։ Faire un —. Ս. Հանգուցել։ Défaire un —. — coulant. տես ի Coulant, A. 1. — gordien. տես ի Gordien. ‖ 2. Հանգոյց ընդարացուպի [loch] (ըստ նաւավարաց). Հանգոյց. մղոն։ Le — répond à un mille. Ce vaisseau file tant de nœuds à l'heure։ ‖ 3. Զարդ ի ձև Հանգուցի. Հանգոյց։ Un — de diamants. — d'épée. Ժապաւենեալ զարդ երսխակալի [poignée] սրոյ։ ‖ 4. Հանգոյց. կապ. կապանք։ Il détacha ses nœuds։ ‖ 5. Մահ, գալար, պատ (օձի)։ ‖ 6. (էսխ.) Կարևոր կէտ գործոյ կամ խնդրոյ իրիք. Հանգոյց. կնճիռն. գործուածութիւն։ Voilà le — de l'affaire։ ‖ 7. (էսխ.) Հանգոյց. սկիր. կապ. զօդ։ — de parenté, d'alliance. Le — sacré du mariage. Rompre les nœuds de l'amitié. Ցանկել զսկիր բարեկամութեանն։ ‖ 8. (էսխ.) Հանգոյց (վիպասանութեան, թատերախաղոց)։ ‖ 9. Հանգոյց. (ըստ աստղագրաշխից)։ — ascendant կամ boréal. տես յAscendant, A. — descendant կամ austral. տես ի Descendant, A. ‖ 10. Հանգոյց (ցօղոյ ցօրնոյ, որթոյ, հատոտ սամիթի [fenouil], եղէգան). Ծուռիր. Ծուռիկ. կապ ծնեակապ. գօշմ։ ‖ 11. Ածուծն, քոս (յարտաքին կողմանն ծառոց, թփոց). անհարթութիւն. խաշորութիւն։ Le bois de cornouiller est tout plein de nœuds։ ‖ 12. Խիտ և կարծր մեան ի ներքին կողմանն ծառոց. Ս. վարակ. պատփ։ Cette poutre s'est rompue à cet endroit, parce qu'il y avait un —։ ‖ 13. Ցօդք (մատանեաց ձեռին). կամճ։ ‖ 14. Ոսկր ապտոյ (ձիոյ, շանն)։ ‖ 15. Խռչափող (Որ և Larynx)։ C'est un rire qui ne passe pas le — de la gorge. Ոչ ի բնական ծաղրդ. բռնի է ծաղրդ։ ‖ 16. Ածուծն կարծր և անցաւ (ըստ վիրաբուժից). Ս. կոշկոռ։

Noir, oire (Նուար, ար') ած. 1. Սեաւ. արջն։ — comme jais, comme du charbon, comme un corbeau. Une barbe noire. Habit —. Un cheval —. Point —. 1. Սեաւ ամեղ փոքրիկ գուշակ մրրկի. սեաւ կէտ։ ‖ 2. (էսխ.) Ապառնալիք ազիտից, խռովութեան. սեաւ կէտ։ ‖ 3. Որ հարկանի ի գոյն սեաւութեան. սեաւ։ Du pain —. Des yeux noirs. Bête noire. Ածկնաբոյծ երէ (որպիսի է վարազն կամ կինճն, հակագրութեամբ Շիկերկոյ [bête fauve]. *սեաւերէ։ Cet homme est ma bête noire. (էսխ. և ընդ.) տես ի Bête. 1. Viandes noires. Միս սեանանոց ինչ որ հարկանի կամ քշտէ ի սեաւութիւն (որպիսի է միս նապատաուակի, հակագրութեամբ Սպիտակ մեղ, որպիսի է միս որթոյ, հաւու). սեաւ միս։ Blé —. տես ի Blé, 1. ‖ 3. կապուտասեակ. կապուտակ (մասիկն ի հարուածոց)։ On l'a tant battu, qu'il en est tout —։ ‖ 4. Մթին. խաւարչուտ. խաւարչային. ազիտակիր. Նեմ։ Des cachots noirs. Une nuée noire. Froid —. Ցրտաշունչ և պղտոր օդք։ L'onde noire. Նահանգասուէր, սահգամ ալիք. մուհ. (ի քնարգի.)։ Chambre noire կամ obscure. տես ի Chambre. ‖ 5. Ազտեղի։ Lavez vos mains, elles sont toutes noires։ ‖ 6. (էսխ.) Տրտում. սխալ. միգապզած։ Des idées noires. Տիրբաշեղ խորհուրդք։ Il a une humeur noire։ ‖ 7. (էսխ.) Ագիրատ. ժանտ. վատ։ Une noire trahison, ingratitude. Un — attentat. Rendre —. Չարահամբաւ, վատահամբաւ առնել. *ահնուանարկել։ ‖ 8. Չախող. չար։

= է. արբ. 1. Սեաւ գոյն. սեաւ ներկ. սեաւութիւն։ Le — est l'absence de toutes les couleurs. Un beau —. Aller, passer, changer du blanc au —. (էսխ. և ընդ.) տես ի Blanc, է. արբ. 1. Mettre du — sur du blanc. տես ի Blanc, է. արբ. 1. Faire du —, broyer du —, s'enfoncer dans le — կամ dans son —. (էսխ. և ընդ.) Խորհիլ սխրատանս. (ազխ. սխալ բանիւք մտածիլ)։ ‖ 2. Ազիմաթիլ հանգերձք սգոյ. թաւալք։ Quitter le —։ ‖ 3. կապոյտ երաշխեզ (հարուածոյ)։ Il a des noirs sur tout le corps։ ‖ 4. Ազբ սեաւմորի. Ս. խափչիկ։ L'affranchissement des noirs։

† — animal. Ածուխ յոսկերաց. *ոսկրածուխ։ (Որ և Charbon animal)։

= ած. Տիրութեամբ։ Il voit —, il voit bien —, il voit en —. Տիրութեամբ զգածիլ են միտք նորա։ †Regarder —. խոժոռ ակնարկիլ։

Digitized by Google

Noirâtre (նուարատր) ած. Չափաւ ի սեաւ. սակաւիկ մի սեաւ. սեւորակ. (տե. սեւկակ)։

Noiraud, aude (նուարո, ոդ) ած. և ե. Որոյ հերքն են սեաւ և մորթն թուխ. սեւուկ։

Noireeur (նուարսիւր) ե. իգ. Ս. Սեւութիւն։ La — de l'ébène. La — des sourcils։ ‖ Ջ. Սեաւ բիծ։ Il a des noirceurs au visage։ ‖ †Ց. (փոխ.) Տկրտութիւն։ La — de mes pensées։ ‖ Դ. (փոխ.) Ապատկութիւն. դժնդակութիւն։ La — de son crime, de son ingratitude։ ‖ Ե. Զարհուրելիութիւն. չարախօսութիւն։ Il m'a fait une —, cent noirceurs. Il a dit des noirceurs contre cette femme։

Noircir (նուարսիր) բ. ն. Սեաննալ. թխանալ։ Ses cheveux ont noirci. Le teint noircit au soleil։

= բ. ն. Ս. Սեացուցանել. սեւել. թխացուցանել։ Le cachou noircit les dents. — du papier. (փոխ. և ընդ.) Գրել. (տե. թուղթ մրոտել)։ On a bien noirci du papier dans cette affaire։ ‖ Ջ. (փոխ.) Տկրեցուցանել։ Cette lecture m'a noirci l'esprit։ ‖ Ց. (փոխ.) Սեւ և մուր չգիել յոգ. վատանուն առնել։ — la réputation de quelqu'un։

= Se —. բ. տ. Ս. Սեանալ։ Cela s'est noirci à la fumée։ ‖ Ջ. Մթանալ. նահանանալ. խառնրիլ։ Le temps, le ciel se noircit։ ‖ Ց. (փոխ.) Աւելի, վատանուն լինել։ Il s'est noirci par beaucoup de méchancetés։ ‖ †Դ. (փոխ.) Վատանուն առնել, ապտրտել զմիմեանս։

Noircissure (նուարսիւր) ե. իգ. Սեաւ բիծ. սեւութիւն։ D'où vient cette — ?

Noire (նուար) ե. իգ. Ս. Խազ ինչ երաժշտական՝ հաւասար կիսոյ սպիտակի [blanche] կամ չորրորդ մասին բոլորակի [ronde]. սեաւ։ ‖ Ջ. Սեաւ գնդակ (ի խաղս ինչ բախեալ)։

Noise (նուազ) ե. իգ. կապ. կռիւ. (ընդ.)։ Chercher —. խնդրել, յուզել զկապ։ Exciter une —. Զարթուցանել, յարուցանել, գրգռել զկապ։ Il a commencé la —։

Noisetier (նուազիէր) ե. տր. Ծառ որ տայ զկաղին. կազնի. ֆընտէ -ղնջ։ (Որ և Coudrier)։

Noisette (նուազէտ) ե. իգ. կազին. ֆընտէ։

= ած. անփ. *կազնագոյն։ Un drap —. Des étoffes —։

Noix (նուա) ե. իգ. Ս. Ընկոյզ. Գ. կակալայ. ճիփ. ֆօլ։ — verte, angleuse. Écaler, casser, cerner des —. Écale, coquille de —. Le zeste d'une —. Une cuisse de —։ ‖ Ջ. փոքրիկ գեղձ [glande] յուսս որթոս [veau]. *ընկոզակ։ La — de veau est un morceau délicat։ ‖ Ց. կոզափոց (ծնգաց)։ Որ և Rotule։ ‖ Դ. Աստիճանձև անթել (ապտրաց խոհանի, պղպեղի)։

— d'acajou. տես յ'Acajou, 2. — muscade. տես ի Muscade. — de coco կամ — d'Inde. տես ի Coco, A. — vomique. տես ի Vomique. — de galle. տես ի Galle.

Noli me tangere (նոլի մե թանճէրե) ե. տր. Ս. Ազգ անկաց որ թաւալին յարժամ հպի ոք ի նոսա, կամ որ յոյժ փշալից են, կամ որոց սերմանիք ի հպելն ի բաց արձակին ուժգնութեամբ, որպիսի է հինածաղիկն [balsamine]։ (Այս բան թարգմանի ի լատինին Մի՛ դիջներ ինձ)։ ‖ Ջ. կիզ [ulcère] որ ևս քան զևս գայրանայ դեղովք։

Nolis (նոլի) ե. տր. տես Naulage. 2.

Nolisement (նոլիզման) ե. տր. տես Naulage, 1.

Noliser (նոլիզե) բ. ն. տես Affréter.

Nom (նո) ե. տր. Ս. Անուն։ — de baptême. Աւազանի, մկրտութեան անուն. ի ծննդենէ անուն (ա)։ (Որ և Prénom, և ընդ. Petit —). Un — de famille. Il porte le même — que moi. Անուանակից, համանուանք եմք։ — de caresse. փաղաքշական, գգուանաց անուն։ "Le — de cette aimable personne était Gaucher; son — d'enfance et de caresse était Lolote." MARMONTEL, *Mém.* IV. Elle avait — Catherine. Կոչէր կատարինէ։ J'ai — Paul. Պօղոս անուն է իմ։ Donner son — à un enfant au baptême. Il a un beau —. Illustrer, immortaliser son —. Changer de —. Il a pris un faux —. Je ne sais pas le — de cette plante. Mettre les noms sur les visages. Կոչել զոք յանուանէ ի տեսանելն զնա։ Décliner son —. (փոխ. և ընդ.) տես ի Décliner, բ. ն. 3. — de guerre. տես ի Guerre. Appeler, nommer les choses par leur —. տես ի Chose, 1. Le — chrétien, le — romain, le — français. Քրիստոնեայ անուն. քրիստոնէական. Հռովմայեցիկ, Գաղղիացիկ։ Ce soudan fut un redoutable ennemi du — chrétien։ ‖ Ջ. Անուն. անձն։ On a mêlé son — à d'assez tristes aventures։ ‖ Ց. Անուն. համբաւ։ Il a rempli toute la terre de son —. Se faire, s'acquérir un —. Առնել, առանալ իւր անուն. անուն առնուլ։ C'est un sans —. Անանուն, աննշան ոք է։ ‖ Դ. Անուն. ազնուական. քաջատոհմիկութիւն։ Il n'est pas riche, il n'a pour lui que son —։ ‖ Ե. Անուն. յորջորջումն. կոչումն։ Ce prince a mérité le — de grand։ ‖ Զ. Անուն. բառ. (ըստ քերականաց)։ — substantif։

= Au —. de. Ներ. տ. Ս. Յանուն. ի գիմաց։ Il est allé emprunter de l'argent au — de son maître։ Ահի և Ես ի մոյ —, ի քո —։ ‖ Ջ. Յանուն. վասն երկուց. առ սէր. առ շնորհս։ Je vous demande cela au — de notre ancienne amitié. Je vous en conjure au — de Dieu։

= De —. հբ. տ. Ս. Յանուանէ. Je ne le connais que de —։ ‖ Ջ. Անուամբ լոկով. անուամբ միայն։ Il n'était roi que de —։

= ՎԱՍՑ. (ա) "Յտտպանի Աբիսան խոչոյ." Գր. Ընտր. հբ. —"Ահի ինչ խոչոտան. Ահա զնոսն տուն ի նա ասէ. Որ ի ինոզոց իմոց խոչոր է՝ Պիղծէ է անուն իմ. Բայց տեղւոյն Ախտոտացոց Մարթարէիս անասնիցին վասն քաղաքի զորոց իմոց ... Ահի խոչոտան. Որ ի ձնդիկն անուն՝ այն խոչոտի". Վ.Հ. Ա. 675։

Nomade (նոմատ) ած. Որոյ չիք բնակութիւն հաստատուն. թափառական։ Nation, tribu —. Les tartares sont des peuples nomades։ Վարի և իրր ե. տր. Un peuple de nomades։

Nomarque (նոմարտ) ե. տր. կուսակալ, *հաշանգաւոյտ (հանին եգիպտացւոց). *նոմարտ։

Nombrant (նոմպրան) ած. տր. Nombre —. Վերցիկալ թիւ։ (Ա.մժմ լաւ և ասի Nombre abstrait)։

Nombre (նոմպր) ե. տր. Ս. թիւ։ — abstrait, concret, cardinal, ordinal. Les chiffres servent à écrire les nombres. Multiplier un — par un autre։ ‖ Ջ. թիւ. Համար։ Vous n'étiez pas de ce —-là. Ils étaient en — égal, en pareil —. Զուգաթիւք, հաւասարաթիւք էին։ Un grand — de soldats. Բազմաթիւք, բազմահամար, բազում զօրականք։ Un grand — de soldats périrent dans ce combat. Un grand — de soldats fut tué dans ce combat. Le petit — des élus. Սակաւութիւն ընտրելոց։ N'être là que pour faire —. Լինել ուրեք առ ի լնուլ և ևս զթիւ։ ‖ Ց. Բազմութիւն։ La valeur dut céder au —. Je l'ai vu — de fois։ ‖ Դ. թիւ. (ըստ քերականաց)։ — singulier, pluriel։ ‖ Ե. Կշռութիւն. գեղեցկութիւն։ Ce style, cette prose, cette poésie a du —, manque de —։

Digitized by Google

— Le livre des Nombres, կամ լոկ les Nombres. Գրբոյդ գիրք կամ դպրութիւն Մովսիսի. գիրք թուոց. թիւք։
— d'or. *Ոսկեթիւ. (բան առտեզարաշխից)։
= Dans le —. գբ. ած. ի բազմաց միջի։
= Au — de, Du — de. Ներ. ած. ի թիւ. ի համարի։ Mettre au — des saints. կարգել ի թիւ սրբոց. թուակից առնել սրբոց. գասակարգել ընդ սուրբս։ Il m'a mis au — de ses amis։
= Sans —. գբ. ած. Առանց թուոյ. անթիւ. անհամար. անթիւ ի բազմութենէ. անդր քան զթիւ։ Il a de l'argent sans compte et sans —։

Nombré, ée (Նոդրե) ած. բեբր. թուեալ. համարեալ։ Nombre —. թանձրացեալ թիւ։ (Այժմ լաւ և ասի Nombre concret)։

Nombrer (Նոդրե) բ. ն. թուել. համարել։ On ne saurait — les grains de sable de la mer։

Nombreux, euse (Նոդրէ, էզ) ած. 1. Բազմաթիւ. բազում։ Un peuple —. Armée nombreuse. Բազմամարդեան, յոլովամարդեան, յոյժ ախտագոհ. բանակ. զօր ծանր։ ‖ 2. թուեալ. կշռեալ. դասնախաւոր։ Son style est —։

Nombril (Նոդրի) է. ած. 1. Պարա. ներսէս։ Lier le — aux enfants nouveau-nés։ ‖ 2. Պարա (պտղոց)։

A. **Nome** (Նոմ) է. ած. Բանաստեղծութիւն, երգ ի պատիւ Ապոլոնի (առ Հին Յոյնս). Նոմոս։

B. **Nome** (Նոմ) է. ած. Նահանգ, կուսակալութիւն (Հնոյն Եգիպտոսի). *Նոմ։ L'Égypte fut divisée par Sésostris en trente-six nomes։

= ՍԱՆ. Յառագաբանի ի յունէն Νομὸς, որ նշանակէ Աբօտ, բնակութիւն, նահանգ. այլ նախնիք մեր թարգմանեալ են Օրէնք, Բաշխումն, շփոթելով ընդ Νόμος, որ է Օրէնք, և ծագի ի բայէն Νέμειν, որ է Բաշխել, բաժանել։

Nomenclateur (Նոմէնկլատէօր) է. ած. 1. Գիրք հնոյն ընդ որս ծանուցանէր յանուանէ զքաղաքացիս. *անուանանակարգաց։ ‖ 2. կարգիչ անուանց կամ բառից (գիտութեան կամ արուեստի իրիք). անուանադիր։

Nomenclature (Նոմէնկլատիւր) է. էք. 1. Բաժանագակութիւն բառից բաւարարեալ. *բառագոմար։ La — de ce dictionnaire n'est pas exacte, n'est pas complète։ ‖ 2. Բաժանագակութիւն, հաւաքումն անուանց կամ բառից (գիտութեան կամ արուեստի իրիք). անուանանակոչութիւն. *անուանանակարգութիւն։ La — chimique a été plusieurs fois changée։

Nominal, ale (Նոմինալ, ալ) ած. Անուանական։ Appel —. կարգային յանուանէ զաժդահին անդամս ժողովոյ իրիք. *անուանանակոչ. *անուանանակարգացութիւն։ Prières nominales. Ցիշատակելի զոք յանուանէ յաղօթս։ Valeur nominale. Անուանական արժէքինք, արժէք։
= է. գբ. յգ. Les nominaux. Անուանական փիլիսոփայք. անուանանականք։

Nominalement (Նոմինալման) ք. Անուամբ. *անուանապէս։ Cela n'existe que —։

Nominalisme (Նոմինալիզմ) է. գբ. Անուանական փիլիսոփայութիւն (գպրոցականաց). անուանականութիւն։ Le — était l'opposé du réalisme։

Nominaliste (Նոմինալիզդ) ած. Անուանական (փիլիսոփայութիւն)։ Այլ և իբր է. գբ. Les nominalistes. Անուանական փիլիսոփայք. անուանականք։

Nominataire (Նոմինադեր) է. գբ. կարգեալ յայրքոյկ ի պաշտօն ինչ Տասաւոր [bénéfice]. անուանեալ։

Nominateur (Նոմինադէօր) է. գբ. կարգիչ ի պաշտօն ինչ Տասաւոր. անուանող։

Nominatif, ive (Նոմինադիֆ, իվ) ած. Անուանական։ L'état — des employés d'un ministère։
= է. գբ. 1. Ուղղական Տոլով (ի լեզուս որոց են Տոլմունք անուանց)։ Ce mot est au —։ ‖ 2. Անուն բայի. տուր բայի. (ի գազղիերէն լեզուի). Le père aime le fils, c'est *le père* qui est le —։

Nomination (Նոմինասիօն) է. էք. 1. Անուանութիւն, կարգութիւն (ի պաշտօն ինչ)։ ‖ 2. Իրաւունք անուանելոյ կամ կարգելոյ (ի պաշտօն ինչ)։

Nominativement (Նոմինադիվման) ք. Յանուանէ. յականջ։ Interpellé — de répondre։

Nommé, ée (Նոմե) ած. բեբր. 1. Անուանեալ. կոչեցեալ։ "Par une bizarrerie dont on ne sait point l'origine, Sardanapale se trouve — par les Grecs Tonos Concoleros." boss. *Hist.* I, 7. ‖ 2. Ցանուցեալ. նշանակեալ յանուանէ. անուանեալ։ Les individus nommés dans l'acte։ ‖ 3. Անուանեալ. կարգեալ։ Un tel — chef de bureau։
= է. Անուանեալ. կոչեցեալ. ումն։ Un — Pierre. Գիրբոս ումն անուն։ Les nommés tels et tels. Այս անուն և այն անուն։
= À point —. գբ. ած. ի գէպ, ի պատահ ժամու։ Vous venez à point —, pour juger notre différend։
= À jour —. գբ. ած. ի ժամանակեալ աւուրն։ Il se trouva au rendez-vous à jour —։

Nommément (Նոմեման) ք. Յանուանէ։ Le roi a fait fortifier plusieurs villes, et — . . .

Nommer (Նոմե) բ. ն. 1. Անուն դնել. անուանել. կոչել։ — un enfant au baptême. Son parrain l'a nommé Jacques։ ‖ 2. Ասել, կարգալ զանուն ումբոք, իրիք. անուանել։ Je vous nommerai plusieurs personnes. Comment nommez-vous cet homme, cette plante? — ses complices. Ցայտնել, ծանուցանել, յուցանել զանուանս մեզակցացն, կամակցացն։ ‖ 3. Անուանել. կոչել. կարգալ. յորջորջել։ Charles V a été nommé le Sage. — quelqu'un son bienfaiteur։ ‖ 4. կարգել, կացուցանել զոք ի պաշտօն ինչ. անուանել։ Le roi l'a nommé à l'ambassade de Rome, ambassadeur en Angleterre. — quelqu'un son héritier։
= Se —. բ. ած. 1. Ցայտ առնել, ծանուցանել զանուն իւր։ Vous serez obligé de vous —։ ‖ 2. Լինել կոչեցեալ, անուանեալ. կոչիլ։ Il se nomme Jacques. Ցակոբ է անուն նորա։ Comment vous nommez-vous? Ջի՞նչ անուն է ձեր. զի՞նչ անուն է ձեզ։

† **Nomocanon** (Նոմոքանոն) է. գբ. Պատուան օրինաց և կանանաց. *օրինականոնք։

Nomothète (Նոմոթէդ) է. գբ. Դնիչ օրինաց (առ Ահեղներս)։ օրէնադիր։

Non (Նո) մասնիկ բացասական. Ոչ։ Répondez par oui ou par non. Avez-vous fait telle chose? — Non. Prendrai-je cela? — Non pas, s'il vous plaît. Non loin de la ville, se trouve le château qu'il habite. Non certes, non vraiment je ne le ferai pas. Tous les gens non intéressés։
= Non seulement. գբ. ած. Ոչ միայն։ Non seulement il n'est pas savant, mais *encore* mais encore il est très ignorant. Ոչ միայն գիտուն չէ, այլ և տգէտ ածէտ է. Տանգերձ չլինելով գիտուն՝ տգէտ ևս է յոյժ։
= Non plus que. գբ. ած. Ոչ ևս։ Un être éternel

Digitized by Google

qui n'a non plus de commencement que de fin. Իսկ մշտնջենաւոր՝ ոյր չէր սկիզբն և ոչ վախճան։

= Non plus. Ած. ած. Եւ ոչ (ես). Ոչնպէս և (ընդա) ոչ։ Vous ne le voulez pas, ni moi non plus. Դուք չկամիք զայն, և ոչ իսկ ես, այլ և ոչ ես։

Non-activité (Նո-Նդրիթէ) ե. իդ. Զլինելն առ ժամանակ ինչ ի պաշտօն. *անձնաշարժութիւն։ On a mis cet officier, cet employé en —։

Nonagénaire (Նոնաժենէր) ած. Իննսնամեայ. Ինննսնամեայ։ Un homme, une femme —։

= ե. Ումր կամ պաշտօն իննսնամեայ։

Nonagésime (Նոնաժէզիմ) ած. ած. Le — degré, կամ լուկ le —. ե. ած. Իննսներորդ աստիճան (ի ծրի խաւսարանի)։ [Quatre-vingt-dix)։

Nonante (Նոնանդ) ած. Իննսուն. (Վս. այժմ սակ Quatre-vingt-dix)։

Nonantième (Նոնանդիէմ) ած. Իննսներորդ. (Վս. այժմ սակ Quatre-vingt-dixième)։

Nonce (Նոնս) ե. ած. 1. Դեսպան Հռովմայ քահանայապետին. Նուիրակ։ Le — du pape en France։ || 2. Երեսփոխան զոր ազնուականք առանձնական ժողովոց [diétine] Լհհացւոց առաքէին յատուկ ժողովին. Նուիրակ։

Nonchalamment (Նոնշալամ) մ. 1. Անհոգութեամբ. անփութութեամբ. պղերգութեամբ։ Agir —։ || 2. Մեղկութեամբ. մեղկագոյնս. թուլակի։ Il était couché — sur un lit de repos։

Nonchalance (Նոնշալանս) ե. իդ. 1. Անհոգութիւն. անփութութիւն. չփոյթ. պղերգութիւն։ Il fait tout avec —։ || 2. Թուլութիւն. մեղկութիւն։ Elle marche avec une certaine — qui n'est pas sans grâce։

Nonchalant, ante (Նոնշալ, անդ) ած. 1. Անհոգ. անփոյթ. պղերգ։ Վ. այր և իր ե. Un —։ || 2. Թոյլ. մեղկ։ Une démarche nonchalante։

Nonchaloir (Նոնշալուար) ե. ած. Անհոգութիւն. անփութութիւն։

Nonciature (Նոնսիատիւր) ե. իդ. 1. Պաշտօն, պատիւ դեսպանի Հռովմայ քահանայապետին. Նուիրակութիւն։ || 2. Ժամանակ պաշտօնեան դեսպանի Հռովմայ քահանայապետին. Նուիրակութիւն։ || †3. Պարարանք դեսպանի Հռովմայ քահանայապետին. *Նուիրակատուն. *Նուիրակարան։

Non-conformiste (Նոն-Թոնֆորմիսթ) ե. Բողոքական անդրկնացի որ չէ գաւանակից անդրկնական եկեղեցւոյ. այլադաւան. այլակրօն։

= ած. Այլադաւան. այլակրօն։

None (Նոն) ե. իդ. 1. Ձորրորդ պահ տասնչորեան տաւնի, որ սկսանէր ի կատարած իննհորդի ժամուն, կամ ըստ մերում օրինակի Հռովմայեցւոյ՝ յերրորդ ժամուն զկնի հասարակ ուտեր։ || 2. Իննհորդ կամ ճաշու ժամ (հասարակաց ազօթից)։ Après —, on dit vêpres։

Nones (Նոն) ե. իդ. յե. Իօթնհորդ օր մարտ, մայիս, յունիս և հոկտեմբեր ամանց, և հինգհորդն այլոց ամանց (ըստ ամսոցն նախնի Հռովմայեցւոց). *Նոնայք։ Ile —։

Non-être (Նո-Նէթր) ե. ած. Ոչէութիւն։ L'être et

Nonidi (Նոնիդի) ե. ած. Իննհորդ օր տասնօրեայ շաբաթու առաջնոյ ընկերհաշուութեան Գաղղիացւոց։

Non-intervention (Նո-Նէնդէ-Լոնվոսիո) ե. իդ. *Անմիջանուութիւն։ [յերեքտաչափութեան. *Նոնիոս։

Nonius (Նոնիւս) ե. ած. *Մանրադիտիչ գործի ինչ

Non-jouissance (Նոն-ժուիսանս) ե. իդ. Զգայելիչն։ La — du terrain qui lui était affermé։

Non-lieu (Նոն-լիէ) ե. ած. Ordonnance de —. Յայտ առնելն դատաւորի կամ առնելի եթէ չէ պատճառք դատախազ լինելոյ. Հրամանն արձակմանն։

Nonnain (Նոննէն) ե. իդ. Հաւատաւոր. կուսան. (առ սի ընդ խաղ)։ [vent de nonnes։

Nonne (Նոն) ե. իդ. Հաւատաւոր. կուսան։ Un cou-

Nonnette (Նոնէթ) ե. իդ. 1. Մանուկ հաւատաւոր. Վ. հաւատաւորիկ։ || 2. Հասարիմաւոր հաց ինչ փոքրիկ և բոլորչի. Վ. հաւատաւորիկ։

Nonobstant (Նոնօպսթան) Նխ. Առանց ինչ արգել լինելոյ. Թէպէտ և. ի վերայ. յետ. ընդ հինգն։ Il fut massacré dans le temple, — la sainteté du lieu. Պատնաւ ի տաճարին, թէպէտ և էր սրբութիւնն տեղւոյն։ Il a persévéré dans ses desseins, — tout ce qu'on a pu lui dire. Յետ այս ամենայն բանից՝ նա տակաւին ի դիտի միտս եկաց։ Je me promène tous les jours, — le mauvais temps. (Ասի. Օդին գէշութեանէ չնայելով՝ ամէն օր կը շրջագայիմ)։ — ce, կամ Ce —. Նախայն և այնպէս։

Non-pair, aire (Նոն-Փէր, Փէր) ած. (Խորհ). տես Impair.

Nonpareil, eille (Նոնփառէյ, էյ) ած. Անհման. անզուգական. անհամեմատ. (Խորհ)։ Un mérite —։

Nonpareille (Նոնփառէյ) ե. իդ. 1. Ժապաւէն ինչ յոյժ նեղ։ || 2. Մանր շաքարապատ [dragée]։ De la — de Verdun։ || 3. Նշանագիր ինչ տպագրութեան մանր յոյժ. անզուգական։ [Նեղն։

Non-payement (Նոն-Փէյման) ե. ած. Չհատուցանել

Non plus ultra (Նոն Փլիւզ Լ-Լդրա) ե. ած. տես Nec plus ultra.

Non-prix (Նոն-Փրի) ե. ած. տես ի Prix.

Non-résidence (Նոն-Ռեզիտանս) ե. իդ. Զգտանելն յիւրում կայանի. մեկնութիւն։

† **Non-réussite** (Նոն-Ռէ-Լիթ) ե. իդ. Զայլագործութիւն։

Non-sens (Նոն-սանս) ե. ած. Անիմաստ, ունայնամտական առացուածք։ Ce discours est plein de —։

Nonuple (Նոնիւփլ) ած. Իննապատիկ. (Խորհ)։

Nonupler (Նոնիւփլե) բ. ն. Իննապատիկ գործել. *իննապատկել. (Խորհ)։

Non-usage (Նո-Նիւզաժ) ե. ած. Զարկանելն ի կիր. չվարելն (իւիք). *անկիրարկութիւն։

Non-valeur (Նոն-Վալէօր) ե. իդ. 1. Անբերութիւն. անպտղութիւն։ Une terre en —. Cette maison n'est jamais louée en totalité, elle est sujette à bien des non-valeurs։ || †2. Անվաճառ վաճառք։ || 3. Զընկալել հարկք. անյոյս պարտք։

† **Non-viabilité** (Նոն-Վիապիլիթէ) ե. իդ. *Անկենդանացութիւն (մանկան, ըստ բժշկաց)։

Non-vue (Նոն-Վիու) ե. իդ. Մտաւախտպատ օդք (ըստ նաւավարաց). (Վս.)։

† **Nopage** (Նոփաժ) ե. ած. Մաքրել (զկոտաս առուն) ի շիւղոց և յարտեղութեանց։

Nopal (Նոփալ) ե. ած. Ագդ ինչ կակտոնդ [cactier], յորոյ վերայ լինի գոճան [cochenille]. *Ոտագալինի։ Des nopals épineux։

† **Noper** (Նոփէ) բ. ն. տես Énouer.

† **Nopeuse** (Նոփէօզ) ե. իդ. Կին մնդրիչ ստուի կտաւուց ի շիւղոց և յարտեղութեանց։

Nord (Նոռ. Le nord [Նոռ] et le midi) ե. ած. 1. Հիւսիս. Հիւսիսակողմն։ Les pays du —. Une maison exposée au —։ (Աստ և Septentrion)։ || 2. Հողմ Հիւսիսա-

Digitized by Google

յին. Հիւսիսի: Le — a soufflé avec violence: (Լաւ եւս Le vent du —): ‖ 2. կողմնակը, գաւառը Հիւսիսոյ: Les plus belles fourrures viennent du Nord:

— Faire le —. տես ի Faire, A.

Nord-est (Նօր-էսթ. բուռ նաւավարաց Նօր) ի. ար. 1. Հիւսիսային արեւելք: Le vent souffle du —: ‖ 2. Հոգմ արեւելեան Հիւսիսային:

= ած. Արեւելեան Հիւսիսային: Le vent est —:

Nord-ouest (Նօր-ուէսթ. բուռ նաւավարաց Նօ-Ր) ի. ար. 1. Հիւսիսային արեւմուտք: ‖ 2. Հոգմ արեւմտեան Հիւսիսային:

= ած. Արեւմտեան Հիւսիսային: Le vent est —:

Noria (Նօր-) ի. իե. Մեքենայ ոռոգանելոյ ջրնդս. ջրհան մեքենայ. պօմբան ֆոյսոյս: (Իր և Chapelet):

Normal, ale (Նօր-ալ, ալ) ած. 1. կանոնաւոր. բուն: Cet homme n'est pas dans son état —: ‖ 2. Որ ի իրր կազապար կամ օրինակ. *կազապարական: Établissement —:

— École normale. Դպրոց վարժապետաց կազմարկոյ կամ յերիւրելոյ. *վարժապետանոց:

= ի. իե. Գիծ ուղղորդ կամ ուղղանիգ (յերկրաչափութեան և ի քնագիտութեան): Les corps tombent suivant la normale:

Normand, ande (Նօր-, անդ) ած. 1. Նորմանդիացի. Նորմանդական: ‖ 2. (փոխ.) խորամանգ: Le plus — de tous les hommes. Réponse normande. Երկդիմի պատասխանի: Réconciliation normande. Ան երեսս հաշտութիւն:

= ի. 1. Նորմանդիացի: ‖ 2. (փոխ.) խորամանգ: C'est un Normand, un fin Normand. Répondre en Normand. Զատել ոչ այո և ոչ:

Nos (Նօ) բառմնարան Notre ստացական ածականի:

Nosographie (Նօզոյ-ֆի) ի. իե. Դասակարգութիւն և նկարագիր հիւանդութեանց. *խօթագրութիւն:

Nosologie (Նօզոլօժի) ի. իե. Մասն ախտաբանութեան [pathologie] որ ճառէ զհիւանդութեանց առ հասարակ. *խօթաբանութիւն:

Nostalgie (Նօս-լժի) ի. իե. Հիւանդութիւն ի սատակիչ բազձանաց գառնալոյ ի հայրենիս. *հայրենաբազձութիւն: (Իր և ած. Mal կամ maladie du pays):

Nostoc (Նոսթօք) ի. ար. Ագգ ինչ խոզի [algue]. Ս. լուսնախոտ: (Իր և † Crachat de la lune):

Nota կամ **Nota benè** (Նօթ, Նօթ պինի) Մխոց դիր: Il veut acheter une terre, nota կամ nota benè qu'il n'a point d'argent:

= ի. ար. Մտանօթութիւն (ի լուսանցս գրութեան խնդիր): Mettez là un —:

Notabilité (Նօթապիլիթէ) ի. իե. 1. Նշանաւորն լինել. նշանաւորութիւն: Une grande —: ‖ 2. Աշխ նշանաւոր: Les notabilités de la ville, du commerce:

Notable (Նօթապլ) ած. 1. Նշանաւոր. երեւելի: Dits, faits notables. Dommage, gain —: ‖ 2. Նշանաւոր, երեւելի, ակնառուած (այր ի քաղաքի կամ ի գաւառի իմիք): Les notables commerçants:

= ի. ար. Նշանաւոր այր քաղաքի կամ գաւառի իրիք. երեւելի: Une assemblée de notables:

Notablement (Նօթապլման) ի. Մեծապէս. յոյժ: Il est — lésé dans cette affaire:

Notaire (Նօթէր) ի. ար. † 1. Երաստակիր գրիչ նշանակօք համաձայնագրութեան (բուռ նախնեաց). նշանագիր գպիր. ատենակալ գպիր նշանագրաց. անմոգիր. անմիտ: ‖ 2. Նօտար: S'obliger par-devant —. Clerc de —:

Notamment (Նօթաման) ի. Մանաւանգ. առանձինն. յատկանէ յանուանէ. մանաւանգութապէս: Il a accusé plusieurs personnes, et — un tel:

† **Notarial, ale** (Նօթար-իալ, ալ) ած. Նօտարի. *Նոտարական: Fonctions notariales:

Notariat (Նօթար-իա) ի. ար. Գաշտօն նօտարի. *Նոտարութիւն: Il a exercé longtemps le —:

Notarié, ée (Նօթար-իե) ած. Երդեալ առաջի նօտարի. վկայեալ, հաստատեալ ի նօտարէ. նօտարեալ: Acte —:

Notation (Նօթա-իօն) ի. իե. Ցուցանելն, յայտ առնելն նշանօք. նշանագրութիւն: — musicale, algébrique:

Note (Նօթ) ի. իե. 1. Նշան. նշանակ: Mettre des notes à la marge d'un compte: ‖ 2. Դիտողութիւն. ծանօթութիւն: Les notes de Voltaire sur les tragédies de Corneille: ‖ 3. Մտանօթութիւն. տեղեկութիւն. *ծանօթաբանութիւն. *ծանօթագրութիւն: On a imprimé ce poème avec des notes. Notes marginales. Notes au bas des pages: ‖ 4. Համառօտ ծանօթութիւն, տեղեկութիւն: Je prendrai — de ce que vous dites. Prendre des notes au cours d'un professeur: ‖ 5. Հաշիւ. Տոմար: J'ai dit au marchand de me remettre la — de ce que je lui dois: ‖ 6. *Մանուշակիր: La France et l'Italie échangèrent des notes: ‖ 7. Դիտողութիւնք վարժապետի զվարսից և զվանից աշակերտի. վճռակ: Cet écolier a de bonnes notes, de mauvaises notes: ‖ 8. Բիծ. վատ անուն: Il a été espion de police; c'est une — qu'il portera toujours. — d'infamie կամ — infamante. Ջարտհամ բառութիւն. վատանուանութիւն. (բուռ իրաւագիտաց): ‖ 9. Նշանագրաշխ յերաժշտութեան. խազ: On a cherché à remplacer les notes par des chiffres. Bien attaquer la —. տես յ'Attaquer. Ne savoir qu'une —, chanter toujours sur la même —. (փոխ.) Ձնգին և զմի առնել. Հանապազ: Changer de —, chanter sur une autre —. (փոխ.) փոխել զկերպ պատմանն գործելոյ կամ խօսելոյ. այլ ձայն ածել. (այլ. լեզուն փոխել): À basse —. Մեզմ՝ նուրբ՝ գաղնի՝ ցած ձայնիւ. մեզմիկ:

Noter (Նօթէ) բ. ն. 1. Նշանակել: J'ai noté ces vers sur mes tablettes: ‖ 2. (փոխ.) Մխոց գնել. դիտել: Notez bien ce point-ci: ‖ 3. (փոխ.) Նշանակել. առաւել: Voilà qui le notera aux yeux du public: ‖ 4. Գրել երաժշտական նշանագրաշխիք զերգն. **խազել: — un air:

Noteur (Նօթէօր) ի. ար. Ընդօրինակիչ երաժշտութեան. (իզ. այժմ սոխ Copiste):

Notice (Նօթիս) ի. իե. 1. Համառօտ տեղեկութիւն, ծանօթութիւն: — historique, biographique: ‖ 2. Տպագրեալ համառօտ ցանկ մատենից ուրուք. *գրացուցակ: ‖ 3. Նկարագիր տեղեաց և ճանապարհաց երկրի իրիք. *երկրացոյց: La — des Gaules, de l'Empire:

Notification (Նօթիֆիքա-իօն) ի. իե. Յայտարարութիւն. զգեցուցումն. ծանուցումն:

Notifier (Նօթիֆիէ) բ. ն. Զգեցուցանել. ծանուցանել. յայտ առնել. ազդ առնել: On lui notifia qu'il eût à se retirer dans les vingt-quatre heures:

Notion (Նօ-իօն) ի. իե. Մտանօթութիւն. գազափար: — claire. Faible —. Je n'en ai pas la moindre —:

Notoire (Նօթուար) ած. Մտանօթ. *աշխարհածանօթ. յայտնի: C'est une vérité —:

Notoirement (Նօթուարման) ի. Յայտնապէս. յայտ

Digitized by Google

յանգիմանութեամբ. ակն յանգիմանի: Il est — coupable de tel crime:

Notoriété (նօթօ-իէթ) է. իէ. Աշխարհասաս, *աշխարհածանօթ յայտնութիւն. յայտ յանգիմանութիւն: Cela est de toute — . Ceci est de — publique:

Notre (նօթ-է) ած. սպաց. 1. Մեր: — père. յէ. Nos. Nos amis: ‖ 2. իմ. (ած.): Աստուածատուն ասէ զկնոջէ իւրմէ — femme, փոխանակ ասելոյ Ma femme: ‖ 3. իմ. մեր. (ի հրովարտակս թագաւորաց և ի հրամանագիրս եւ պիսկոպոսաց): — ordonnance. — mandement:

Nôtre (նո՞թ-է) դէս. սպաց. Le — . Մերն: Leur famille est alliée de la — . Nous pouvons compter sur lui, il est — . Մարթեմք վստահիլ ի նա, ի մէնջ է:

= է. սբ. Որ ինչ մեր է. մերն: Nous défendons le — :

= է. սբ. յէ. 1. Մերձաւորք կամ ազգականք մեր. մերքն. մերոյինքն: Nous et les nôtres: ‖ 2. Հայրենակիցք, կուսակիցք կամ ընկերակիցք մեր. մերքն: Il n'est pas des nôtres. Չէ նա ի մէնջ:

Notre-Dame (նօթր-ը՞-տ՛) է. իէ. 1. Աստուածածին կոյսն. առաքս կոյսն. Տիրամայրն. Խաչուհի: ‖ 2. Տօն սրբոյ կուսին: La — d'août. Վերափոխումն: La — de septembre. Ծնունդ սրբոյ կուսին: ‖ 3. Պատկեր սրբոյ կուսին: ‖ 4. Եկեղեցի սրբոյ կուսին, Տիրամօրն: — de Paris:

Notule (նօթիւլ) է. իէ. Համառօտ ծանօթութիւն:

A. **Noue** (նու) է. իէ. Մարգագետին ջրարբի յարօտս արջառոց. ջրանարդ. մարգճակ:

B. **Noue** (նու) է. իէ. Գոգաւոր [creux] կղմինդր առնոյց ի հաւասին ջուրց:

Nouement (նու-ման) է. սբ. կապելը: Վ. սրբի ևէթ ի բանն — de l'aiguillette. Կապ առնելն կախարդութեամբ ի վէրոյ առն, որպէս զի մի՛ կարասցէ մուանալ առ կին իւր. կապելն զխոնջանն. (ած.):

Noué, ée (նու-է) անց. դերբ. 1. կծկեալ, կարկամեալ (մնանէ): ‖ 2. (փոխբ.) կարկամեալ (խնդացականութիւն):

Nouer (նու-է) բ. ն. 1. Հանգոյց, կապ առնել. Ս. Հանգուցիչ: — une ficelle, un ruban. — l'aiguillette. տես յ'Aiguillette. ‖ 2. (փոխբ.) Նկիւթիլ (դաւաճանութիւն). խառնել, հաստատել (բարեկամութիւն): — amitié: ‖ 3. (փոխբ.) Ցօրինել գՀանգոյցն կամ զկնճիռն (թաւերախաղուց): ‖ 4. Մրարել. պատատել: — de l'argent dans le coin d'un mouchoir:

= բ. ն. փոփոխիլ ծաղկանց ծառոց ի պտուղ. գնդանալ (պտղոց). (ած. գլուխ կապել): Les fruits commencent déjà à — :

= Se — . բ. ա. 1. Գնդանալ (պտղոց): Dans le temps où les fruits se nouent: ‖ 2. կծկիլ, կարկամիլ (մնանկան):

Nouet (նու-է) է. սբ. Մրար. քսակ: Mettez un — de fines herbes dans cette sauce:

Noueux, euse (նու-է, է-ս) ած. Ոստովք վարակեալ. Ս. վարակոտ. պոչպոչիլ: Un bâton — :

Nougat (նու-ա) է. սբ. *Հրուշակ ի նշոյց կամ յընկուզից. պոչիմ հելուած. էօշ հելուած:

Nouilles կամ **Noules** (նու՛յլ, նու՛լ) է. իէ. յէ. Հայս [pâte] ինչ յալերկ և ի ձուոյ՝ հատեալ նմանս թելասիպոտ [vermicelle]. Ս. սրէ. էրէյլիթ. էրէյիթ:

Noulet (նու-լէ) է. սբ. փող կամ խոզվակ ի գոգաւոր կղմինդրէ ի հաւասին ջուց:

Nourrain (նուռ-ին) է. սբ. տես Alevin.

Nourri, ie (նուռ-ի) անց. դերբ. 1. Սնուցեալ. սնեալ. բուծեալ: Être — dans les alarmes. տես յ'Alarme. ‖ 2. ցայր. գէր. պտղաբեր: Cet homme est bien — : ‖ 3. Աւելցեալ. ատաքահաս: Ce grain, ce blé est bien — : ‖ 4. Սակաւ սակաւ կամ խիտ առ խիտ (արձակումն թնդանօթոց, հրացանից). սակաւ սակաւ (հրձգութիւն): ‖ 5. (փոխբ.) ցորդ. առատ. յորդաբուղխ (ոճ):

Nourrice (նուռ-իս) է. իէ. 1. Սանուռս. դայեակ. մնանկակալ. (ապ. ծիծմնայր): Mère — . Mordre le sein de sa — . (փոխբ.) տես ի Mordre, 1. ‖ 2. Պայր որ սնուցանէ իւրով կաթամբ զորդեակն իւր. սանուռս: Elle a été la — de tous ses enfants: ‖ 3. (փոխբ.) Սանուռս. դայեակ. սնուցուչ. (ասի զորդաւանդ գաւառէ): La Sicile était la — de Rome:

Nourricier, ière (նուռ-իսիէ, իէռ) ած. Սնուցիչ. սննդատուր. պտղաբերիչ: Le suc — :

= է. սբ. 1. Սնուցիչ. սնուցուչ. դայեակ: ‖ 2. Ամր սանիպէտ: ցայս միտս վարի և իբր ած. սբ. Son père — :

Nourrir (նուռ-իր) բ. ն. 1. Սնուցանել, բուծանել, չամբել կամ ծամբ զմնուկն. գիեցուցանել: Une mère qui nourrit son enfant, est doublement sa mère. La nourrice qui a achevé de le — : Ամի ևս անիծիդիր. Cette femme nourrit: ‖ 2. Սնուցանել. բուծանել. կերակրել: Les fruits de la terre nourrissent l'homme et les animaux: Ամի ևս անիծիդիր. Le pain nourrit beaucoup: ‖ 3. Դարմանել կերակրովք. կերակրել: Les enfants sont obligés de — leur père et leur mère dans le besoin: ‖ 4. (փոխբ.) Սնուցանել. հրահանգել. կրթել: Il a été nourri dans l'amour de la vertu. Il a été nourri dans les délices. փափկասուն, փափկասնունդ, *գրգռասուն է: ‖ 5. Բուծանել, սնուցանել, բուել (անասունս): ‖ 6. Բուծանել. սնուցանել. կերակրել: Ces provinces nourrissent la capitale: ‖ 7. Ունել յինքեան. սնուցանել: L'Afrique nourrit beaucoup d'animaux féroces. Գազանաունդց է Աֆրիկէ: ‖ 8. (փոխբ.) Սնուցանել. դայեկել: "Le troupeau que je dois — de la parole de vie." Boss. *L. de Bourb.* ‖ 9. Սնուցանել. պտղաբերել: La bonne terre nourrit les plantes: ‖ 10. Բուծանել. կերակրել: Le bois nourrit le feu: ‖ 11. (փոխբ.) Բուծանել. սածել. պտղաբերել: — l'espoir, l'orgueil de quelqu'un:

= Se — . բ. ա. 1. Սնանիլ. բուծանիլ. կերակրիլ: Un ermite qui se nourrit d'herbes. Անապատական որ խոտաբուծ կերակրովք կերակրի, խոտաճաշակ լինի: Se — de légumes. Ընդաբուծ լինել: ‖ 2. (փոխբ.) Սնանիլ: Se — de la lecture des bons livres:

Nourrissage (նուռ-իսաժ) է. սբ. Բուծանելն: Վ. սրբի ի բանն Le — des bestiaux. Գաճարաբուծութիւն: (Որ և L'élève կամ l'élevage des bestiaux):

Nourrissant, ante (նուռ-իսան, անթ) ած. Սնուցիչ. սննդատուր. սնուցանողական: Aliment — :

Nourrisseur (նուռ-իսէօռ) է. սբ. Որ բուծանէ կովս առ ի վաճառել զկաթն. *կովաբոյծ:

Nourrisson (նուռ-իսոն) է. սբ. 1. կաթնկեր մանուկ. ստնդիտց. ոսն: ‖ 2. (փոխբ. և ի պերճ առացուածս) Աշակերտ. սան. Ձեռնասուն: Télémaque fut le — de Mentor. Les nourrissons des Muses. Սանք Մուսայից. բանասուկղձք:

Nourriture (նուռ-իթիւռ) է. իէ. 1. Սնոտուքիւն. դայեկութիւն: Cette femme a fait deux nourritures du même lait: ‖ †2. ժամանակ սնոտուքեան: Quand sa — sera finie: ‖ 3. Սան. Ձեռնասուն: Sa chère — : ‖ 4. Դաստիարակութիւն. կրթութիւն: — passe na-

Digitized by Google

ture. (ասել.) Մարթի բարւոք գաստիարակութեան ուսել զվաստիարուն ընծային բարւոյ։ ‖ 5. Սնունդ. կերակուր. ազապետ. բուս։ La — est bonne dans ce collège. Il est bien malade, il ne prend plus de —. On ne donne point de gages à ce domestique, on l'a pris pour sa —. Հաց ի բերան վարձու (առ. ծուղ. Խօլ-ղնա) վատասակ ազատասուրգ։ ‖ 6. Հիւթ պտղոյրիչ. խիտ։ Cet arbre prend —, ne prend pas de —։ ‖ 7. (փոխաբ.) Սերմունկ. կեր. ճարակ. ջամբ. նիւթ։ Un feu qui s'éteint faute de —. La science est la — de l'âme։

— Faire des nourritures. Բուծանել, բուել անասունս կամ հաւս ի գեղջ։

Nous (նու) դիր. [չփ. Je և. Moi գրաբանաւանց]. 1. Մեք։ Nous partons. Nous autres. Մեք։ ‖ 2. Զմեզ։ On nous observe։ ‖ 3. Մեզ։ Donnez-nous du bon vin։ ‖ 4. Մեք. ես. (ի հրովարտակս թագաւորաց և ի հրամանագիրս և պիսկոպոսաց)։ Nous avons ordonné et ordonnons ce qui suit։ ‖ 5. Ես. (ընդ.)։ On l'a fait apercevoir de sa faute, mais nous ne voulons pas nous corriger, nous sommes opiniâtre։

Nouure (նու-ռ) ե. իգ. †1 Կարկամութիւն (մանկան)։ ‖ 2. Գնդանային (պտղոց)։

Nouveau կամ **Nouvel,elle** (նու-վօ, նու-վէլ, ել') ած. 1. Նոր. նորոգ։ Un ouvrage —. Un nouvel ouvrage. Nouvel hommage. Un — et rare moyen. Nouvelle doctrine. Նորահնար վարդապետութիւն։ Un habit —. Զգեստ նորաձև։ Un nouvel habit. Նոր, այլազգ հանգերձ։ Avec une ferveur toujours nouvelle. Նոր ի նորոյ եռանդեամբ։ Le nouvel an, կամ L'an —. Նոր տարի. սկիզբն տարւոյ. տարեգլուխ։ La saison nouvelle. Գարուն։ La nouvelle lune. տես ի Lune, 1. Le — monde. տես ի Monde, A. 4. Le — style. տես ի Style. Le Nouveau Testament. Նոր կտակարանք, կտակք։ Nouvel homme, homme —. տես ի Homme, 3. Un homme —. տես ի Homme, 5. Nouvel Adam. Նոր Ադամ. Քրիստոս Փրկիստոս. (ըստ տաուսածառանից)։ ‖ 2. Նոր. այլ։ "Son père Icare l'aura contrainte [Pénélope] d'accepter un nouvel époux." ՖԷՆ. *Tél.* VII. ‖ 3. Նոր. այլ. միւս և. երկրորդ։ C'est un nouvel Alexandre. La terre semblait être menacée d'un — déluge։ ‖ 4. Նորանշան. նորօրինակ։ ‖ 5. Նորավարժ. թերավարժ. խակ. անփորձ։ Cet homme est tout — dans les affaires։

— է. ած. Նոր ինչ. նորութիւն։ Vous aimez le —։

— ե. Նորոգ. նորոգական. այն ինչ։ Du beurre — battu. Nouveau-né. տես ի Né. Un — converti. Նորոգ հաւատացեալ. նորահաւատ. նորադարձ. նորաստեղծ. մկրտեալ նորադարձ։ Une nouvelle mariée. Նորահարսն։ Les nouveaux venus. Նորեկք։

— De —. Ած. ած. Դարձեալ. վերստին. անդրէն. միւսանգամ. երկին անգամ. (տես. Նորէն)։ Il a été accusé de —։

— À —. Ած. ած. Ըստ նորոյ հաշուի։ Créditer à —։

Nouveauté (նու-վօ-թէ) է. իգ. 1. Նորութիւն։ La — d'une opinion, d'une découverte։ ‖ 2. Նոր, նորանշան ինչ. չքնաղ իրք։ Je n'avais jamais entendu parler de cela, c'est une — pour moi. C'est —, c'est une — que de vous voir։ ‖ 3. Նորաձևութիւն. նորոգութիւն։ Le peuple est amateur de nouveautés։ ‖ 4. Նորաձև, նորահնար պատառաքաղ [étoffe]. *Նորիւք։ Cette femme se ruine en nouveautés. Marchand, magasin de nouveautés։ ‖ 5. *Նորատիպ մատեան։ Ce libraire a toujours quelque — ։ ‖ 6. Նոր իմաստասիրութիւն։ Je n'ai pas encore vu la —։ ‖ 7. Ժամանակ նորութեան. նորութիւն։ Cette mode est encore dans sa —։ ‖ 8. Վաղահասուկ պտուղ կամ բանջար. նորի։ Des pois au commencement d'avril, c'est de la —, c'est une —։

Nouvel (նու-վէլ) ած. ած. տես ի Nouveau.

Nouvelle (նու-վէլ) է. իգ. 1. Համբաւ. զրոյց. լուր. *Նորալուր։ Bonne —. Համբաւ բարեաց. աւետիք։ Mauvaise —. Համբաւ չար. բօթ. գոյժ։ Porteur de bonnes nouvelles. Աւետաւոր։ Il lui manda cette —. Լուր տարաս նմա։ Quelle —? Ձի՞նչ զրոյց է. զի՞նչ լուր։ La — s'est confirmée. Յաուգեցաւ զրոյցն։ De qui tenez-vous cette —? D'où avez-vous appris cette —? Il n'est resté personne pour venir en dire des nouvelles. Բանբեր, հմայաւարիք անգամ՝ ոչ ապրեցաւ։ Nouvelles de basse-cour. տես ի Basse-cour. Vous m'en direz des nouvelles. Տեսիք եթե քանի՛ բարւոք կամ յոյժ է այն. (ընդ.)։ Envoyer aux nouvelles. Առաքել զբարեկաման հետեւալս ի լրտեսութիւն։ Nouvelles à la main. Ձեռնագիր զրոյց։ ‖ 2. Տեղեկութիւն զորիսութենէ ուրուք. զրոյց։ Demander des nouvelles de quelqu'un. Հարցանել զողջոյնէ ուրուք. (տե. Ակնուն առաջնութեան վճռակը Հարցունել)։ Mandez-moi de vos nouvelles. Զրոյց առաք ինձ եթէ զկա՛րդ կայք, զի՛նչ գործէք։ Vous aurez, vous entendrez de mes nouvelles. Հասանիցի ի ձէնջ զվրէժ իմ։ Je sais de vos nouvelles. Գիտեմ զգալանիս ձեր։ ‖ 3. Վիպասանութիւն համառօտ. զրոյց. *Նորավէպ։ Les Nouvelles de Boccace. Les cent Nouvelles nouvelles։

Nouvellement (նու-վէլման) ծ. Նոր. նորոգ. նեռադէտ. արդ իսկ. այն ինչ։ Maison — bâtie. Տուն նորաշէն, նորակերտ, նորակառոյց։ — converti. Այն ինչ նորընծայ ի հաւատս. նորադարձ։

Nouvelleté (նու-վէլթե) է. իգ. Զեռնարձակութիւն, ձեռնձգութիւն (ի սասցուսած ուրուք, ըստ իրաւագիտաց)։

Nouvelliste (նու-վէլիսթ) է. արք. 1. Յանկացող նորալուրց. *Լրասէր։ ‖ 2. Պատմիչ նորալուրց. *Լրագրատուտ։

Novale (նովալ) է. իգ. Երկիր, անդաստան նորահերկ։

— յե. Տասանորդք նորահերկ անգոց։

== ած. իգ. 1. *Նորահերկ։ Terre —։ ‖ 2. *Նորահերկ անդաստանանց (տասանորդք)։

Novateur, trice (նովաթէօռ, թրիս) է. Նորաձևիչ. նորոգիչ։ Un hardi —. Un — dangereux. — en religion. Նորակրօն. *Նորազանգ։ — en orthographe։

== ած. Նորաձևիչ։ Un esprit —։

† **Novatien** (նովասիեն) է. արք. Անուն հետևողաց Նովատոսի եպիսկոպոսի Ափրիկեցւոց և նովատեանոսի քահանայի Հռովմայեցւոյ. ո՛պ դարուն. հաւատախոտոս։

Novation (նովասիօն) է. իգ. Նորոգութիւն. փոփոխութիւն. (ըստ իրաւագիտաց)։

Novelles (նովէլ) է. իգ. յե. Օրէնք, կանոնք յուստինիանոս կայսեր։ Առ միասին La novelle X.

Novembre (նովեմպրը) է. արք. Մեհեանաներորդ ամիս տարւոյ. Նոյեմբեր. (ըստ մեզ՝ սրէ)։

Novice (նովիս) է. 1. Աւր կամ կին որոյ այն ինչ զգեցեալ է զձև կրօնաւորական. նորընծայ. նորամուտ. նորեկ։ Une jeune —. Le directeur, le père maître des novices։ ‖ 2. Գաւառի որ ուսանի զարուեստ հաւատոյ. համբակ։

== ած. Նորընծայ. թերավարժ. գեռահիրի։ Une chanteuse —. Une main, une plume —։

Digitized by Google

Novicíat (Նովիս-) է. ար. 1. Նորընծայություն (կրօնաւորի): Les épreuves du —: ‖ 2. Ժամանակ նորընծայության (կրօնաւորի). Նորընծայություն: Un long —: ‖ 3. Ինակություն նորընծայից (ի վանս). *Նորընծայարան: Il est au —: ‖ 4. (փոխ.) Նորընծայություն. աշակերտություն: Il a fait son — à la guerre sous un excellent général:

Noyade (Նուայադ) է. իգ. Հեղձուցիչ բազմաց միանգամայն ի ջուրս: Les noyades de Nantes:

Noyale կամ **Noyalie** (Նուայալ) է. իգ. Հատ կատաղ ինչ կանեփեայ յատուկատոհ նաւուց:

Noyau (Նուայո) է. ար. 1. Կորիզ. Ս. կուտ. վերէրեփ: Une pêche qui quitte le —. Պէղձ որ բաժանի ի կորզոյն. Խուրմ վերէրեփ: Les pavies ne quittent pas le —. Il faut casser le — pour en avoir l'amande. (ատ.) տես յ'Amande, 2. ‖ 2. (փոխ. և ատ.) Ախծաքի. դրամ. (տե. կուտ): Il a amassé bien des noyaux: ‖ 3. (փոխ.) Ակիզբն. Հաստատութիւն: Le — d'une colonie: ‖ 4. Կիդրան. սիրտ: Le — de la terre: ‖ 5. Խտագոյն և լուսատուրագոյն մասն (գիսաստղ աստեղ). միջուկայր: ‖ 6. Ջանգուածի (կաղապ, աղիւսոյ, քան ձուլչաց): ‖ 7. Մէջքին գերանի պտուտակատար [à vis] ատիդոյց. միջնասիւն:

Noyé, ée (Նուայե) ած. դիբր. Հեղձուցեալ. ջրահեղձոյց: Des yeux noyés de larmes. Աչք ողողեալք արտասուաց. աչք գերարտօրսալից: Un homme — de dettes. (փոխ.) Ամբ գրաւեալ ընդ պարտաց. (տե. պարտքերու մէջ խղդուած): [de l'eau:

=է. ար. Հեղձուցեալ: Un — qu'on vient de retirer

A. **Noyer** (Նուայե) է. ար. Ծառ ընկուզոյ. ընկուզի. ճերմակ ընկոյզ: Battre un — pour en faire tomber les noix. Une table de —. Սեղան ի փայտից ընկուզոյ:

B. **Noyer** (Նուայե) [Լծորդի իբրև զEmployer.] բ. դ. 1. Հեղձուցանել, ընկղմել ի ջուրս. ջրահեղձոյց, ջրասոյզ առնել: Il le jeta dans l'eau et le noya: ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) կորուսանել զյիշատակ. մոռանոյր. ընկղմել: — son chagrin dans le vin: ‖ 3. Ողողանել. Հեղեղել. Հեղեղատակել: Les pluies ont noyé la campagne. Le déluge noya toute la terre. — son vin d'eau. Արհամարել ջուր բազում ի գինի: — de larmes. Ողողանել, առատանել արտասուաց:

=Se —. բ. ա. 1. Հեղձուիլ, Հեղձանիլ ի ջուրս. ջրահեղձոյց, ջրասոյզ լինել: Il s'est noyé dans la rivière. Գետամիջին, գետասոյզ, գետակուր եղև: Les mouches se noient dans l'huile: ‖ 2. (փոխ.) Ողողանիլ (յարտասուս). Թաթաւիլ (յարեան). ողողանիլ (յանառակ ցանկութիւնս). ընկղմիլ (ի գինւոջ):

Noyon (Նուայո՛, կամ ըստ ուսմանց Նէյո՛) է. ար. Սահման (ի գնդախազս [jeu de boule]):

Nu, nue (Նիւ) ած. 1. Մերկ. տարտպզեստ ի հանդերձից: Il s'était déshabillé, il était nu. Une femme nue, toute nue. Կին մերկանդամ: Il l'a mis tout nu, aussi nu qu'il est sorti du ventre de sa mère. Մերկացոյց զնա իբրև ի մօրէ, իբրև ի ծնէ: Il avait la tête nue. Կայր անծածուկ գլխով, գլխիբաց, բացագլուխ: Il allait pieds nus. Գնայր բոկ, բոկոտն, բոկանի: Il était nu-tête. Aller nu-pieds, nu-jambes. Un va-nu-pieds. (փոխ. և ընդ.) Բոկագնաց. մերկապատիկ. չքաւոր. Խոլէն ոչ-ոտ ինչն: S'enfuir un pied chaussé, l'autre nu. փախչել միամոյիկ, չոտով տոպրնատար. խուճապիլ ի փախուստ: Demi-nu. *Կիսամերկ: ‖ 2. Առանց թաղանթի և առանց ատնձաց (երիվար). մերկ: Ce cheval-là tout nu me coûte mille francs: ‖ 3. Առանց հեռադիտի կամ մանրադիտի (ակն). մերկ. լակ: Observer à l'œil nu: ‖ 4. Մերկ, մերկացեալ ի պատենից: Une épée nue. Սուսեր մերկապատեան: Une maison nue. Տուն մերկացեալ կամ թափուր ի կարասեաց: Les arbres sont nus en hiver. Ի ձմերայնի մերկանան ծառք ի տերևոց, տերևընկէց կամ տերևաթափ լինին: Pays nu. Երկիր ուր չկայ ծառ և ոչ բոյս դալարուոյ. մերկ երկիր: ‖ 5. Մերկ. անզարդ: La façade de ce bâtiment est trop nue: ‖ 6. (փոխ.) Մերկ. անզարդ. անպաճոյճ. կապուտ կոշտպուտ ի զարդուց: Ce style est trop nu: ‖ 7. (փոխ.) Մերկ. անկեղծ. անպատրուսակ: C'est la vérité toute nue:

— Nue propriété. տես ի Propriété.

=է. ար. 1. Մերկ մասունք մարմնոյ. (ըստ նկարչաց և ըստ քանդակագործաց): De beaux nus: ‖ 2. Մերկութիւն (ըստ ճարտարապետաց). անզարդութիւն: Il y a trop de nu dans cette décoration. Le nu du mur. Հարթ երեսք սրմոյ:

=է. ար. յած. Մերկել: Vêtir les nus:

=À nu. ած. 1. Մերկանդամ. ի մերկուց: Toucher le corps à nu. Monter un cheval à nu կամ à dos nu. *Անթամբ հեծանիլ յերիվար: ‖ 2. (փոխ.) Մերկագոյնս. յայտնապէս: Tout est à nu et à découvert devant les yeux de Dieu. Ամենայն ինչ մերկապատեանց կայ առաջի աչաց Աստուծոյ:

Nuage (Նուաժ) է. ար. 1. Ամպ: — épais. Le ciel se couvre de nuages. Մթանան, խաւարին երկինք ամպովք. Un ciel sans —. Անամպ, պարզ երկինք: ‖ 2. (փոխ.) Ամպ: Un — de poussière, de fumée: ‖ 3. (փոխ.) Ամպ. մէգ. մուայլ. մթագոյն: La vérité a percé le — qui la couvrait: ‖ 4. (փոխ.) Պղտորութիւն մտաց. ամպ. ծուխ. տարակոյս. կասկած: Tous les jours de leur union ont été des jours sans —: ‖ 5. Պղտորութիւն միզի (ըստ բժշկաց). ամպ:

Nuageux, euse (Նուաժէ, էօզ) ած. 1. Ամպամած. *ամպագոյնած. *ամպագոյատ. *ամպոտ: Un ciel —: ‖ 2. Պղտոր (ակն պատուաստական): [(ըստ նաւավարաց):

Nuaison (Նուէզն) է. իգ. Ժամանակ տեւելոյ հողմոյ.

Nuance (Նուանս) է. իգ. 1. Աստիճան գունոց. երփն: La dégradation d'une seule couleur produit un nombre infini de nuances: ‖ 2. Խառնուած գունոց, երանգաց: — douce, rude: ‖ 3. (փոխ.) Դոյզն ինչ խտիր կամ զանազանութիւն. նուրբ երանգ. գունակ: Les nuances qui distinguent les synonymes entre eux:

Nuancer (Նուանսէ) բ. դ. 1. Բաշխաբար խառնել կամ կարգել (գերանգս): ‖ 2. (փոխ.) Գնդեցիկ իմն աստիճանել (զնկարտադիր բարուց ուրուք):

Nubécule (Նիւպէքիւլ) է. իգ. Հիւանդութիւն որով մուայլ տեսանին աչք. *միգատեսութիւն:

Nubile (Նիւպիլ) ած. Որ է ի տիս ամուսնանալոյ (աղջիկ). Հարսնացու: Âge —. Հասուն հասակ (աղջկան):

Nubilité (Նիւպիլիթէ) է. իգ. Լինելն ի հասակի ամուսնանալեան. *Հարսնացութիւն:

Nudité (Նիւտիթէ) է. իգ. 1. Մերկութիւն: La charité ordonne de couvrir la — du pauvre: ‖ 2. Մերկութիւն. ամօթոյք. ծածկելիք անդամոց: Couvrir sa —:

—յած. Մերկանդամ. նկարք. մերկութիւնք:

Nue (Նիւ) է. իգ. Ամպ: Le tonnerre gronde dans la nue. Cet oiseau fend les nues. Élever, porter une personne, une chose aux nues, jusqu'aux nues. (փոխ.)

Digitized by Google

տես ↓Élever, 2. Monter, sauter aux nues. (էխ-բ.) Ի բարկութիւն բրդիլ. զայրանալ։ Tomber des nues. 1. (էխ-բ.) Հասանիլ ուրկէ յանկարծակի։ ‖ 2. Զարմանալ յոյժ յոյժ. յապուշ կրթիլ, դառնալ։ Aller aux nues. (էխ-բ.) Յամպս վերանալ. յոլովիլ մեծապէս։ Cette tragédie est allée aux nues, a été aux nues։

Nuée (Նու-է) է. էից. 1. Ամպ թանձր, թանձրահօծ, թլկտյորդ, խիտ, մռայլ։ — épaisse. Grosse — . Il pleuvra furieusement à l'endroit où cette — crèvera. La colonne de — . Սիւն ամպոյն որ առաջնորդէր որուցին իսրայելի յանապատին. սիւն ամպեղէն, ամպակայ։ ‖ 2. (էխ-բ.) Բազմութիւն, ամբոխ, ջոկիր (բարբարոսաց). բազմութիւն (մարախոյ). տորմ (ագռաւուց, լրտեսնորդեաց)։ ‖ 3. (էխ-բ.) Ամպրոպ. մրրիկ։ L'ennemi menaçait plusieurs provinces, la — a crevé sur celle-ci։

Nuement (Նիւ-ման) ս. տես Nûment.

Nuer (Նիւ-է) բ. ն. տես Nuancer, 1.

Nuire (Նիւ-իր) [Je nuis, tu nuis, il nuit, nous nuisons, vous nuisez, ils nuisent. Je nuisais. Je nuisis. Je nuirai. Nuis. Que je nuise. Que je nuisisse. Nuisant. Nui.] բ. չ. Վնասել. մեղանչել։ Accommodez-vous avec cet homme, il peut vous — dans vos affaires. Cet aliment nuit à la santé. Ne pas — . Օգնել. օգտակար լինել։ Vos bons offices n'ont pas nui à mon succès։

= Se — . բ. ա. 1. Վնասել անձին։ ‖ 2. Վնասել մեմեանց։ [*Ընդդիմադրութիւն։

† **Nuisance** (Նիւ-իզան) է. էից. Վնասակարութիւն.

Nuisible (Նիւ-իզիպլ) ած. Վնասակար. մեղանչական։ — à la santé. Animal — . Անասուն մարդասպան։

Nuit (Նիւ-իթ) է. էից. 1. Գիշեր. գոյպ։ — obscure, profonde, claire. À la tombée de la — . Il fait կամ il se fait — . Les ténèbres, les ombres, le silence de la — . La — nous a pris կամ surpris. Խաւամանեաց, երհաս մեզ գիշեր։ — fermée. Գիշեր մթամած, ազդուսմիջին։ À կամ à la — close. Գիշերային. գիշերախառն. նոճեմուտ։ Au milieu de la — . Ի մէջ գիշերի. զկէսաւրեակծառ գիշերոյն։ La — du dimanche au lundi. Ի գիշերի կիւրակէին յորում լուսանայր երկուշաբթին. (ալ. կիւրակէէն երկուշաբթի լուսանալու գիշերը)։ Bien avant dans la — . Ի խոր գիշերի։ Pendant, durant la — . Գիշերային. գ ցոյգ։ Pendant qu'il faisait encore — . Մինչդեռ գիշերոյն կայր. մինչդեռ կայր եւս գիշերոյ։ Combat de — . Գիշերամարտ. գիշերամարտութիւն. ցոյգակռիւ մարտ։ Voleur de — . Գիշերագող։ À la faveur de la — . տես ի Faveur. Faire de la — le jour et du jour la — . տես ի Jour, 2. Je vous souhaite une bonne — . Գիշեր խաղաղութեան ձեզ. (ալ. գիշեր բարի)։ — blanche. Գիշեր անքուն, առանց քնոյ։ Bonnet de — . տես ի Bonnet, 1. Les feux de la — . տես ի Feu, A. 15. L'astre de la —, des nuits, la reine des nuits. Լուսատուն գիշերոյ. ոսկեհեր երկնիցն. լուսին. (ի բնութ.)։ ‖ 2. Գիշեր. խաւար. ազդուսմուկ։ La — du tombeau կամ des tombeaux, l'éternelle — . Գիշեր գերեզմանի. մշտնջենաւոր գիշեր. մահ. (ի բնութ.)։

= De — . ած. ա. Գիշերի. գիշերային։ Marcher, courir de — . Partir de — . Գիշերագնաց լինել։

= — et jour, jour et — . տես ի Jour, 2.

= Ni jour ni — . ած. ա. Ոչ ի տուէ և ոչ ի գիշերի. ոչ երբէք։ Il n'a de repos ni jour ni — ։

Nuitamment (Նիւ-իթ-ման) ս. Գիշերային. գիշերախառն. գոյպ. (ալ. գիշերանց)։ Un vol commis — ։

Nuitée (Նիւ-իթե) է. էից. 1. Գիշեր մի ազգոյն. գոյգութիւն. (իշ.)։ ‖ 2. Աշխատութիւն գիշերոյ, ցոյգութեան. (իշ.)։

Nul, nulle (Նիւ-լ, Նիւ-լ) ած. 1. Ոչ ոք. ոչ ինչ. ոչ մի։ — homme vivant. Je n'en ai nulle connaissance. Je ne l'ai envoyé nulle part. Եւ ոչ ուրէք առաքեցի զնա։ ‖ 2. Ոչ ոք։ — n'est exempt de mourir։ ‖ 3. Ոչինչ. անզօր։ Votre observation est nulle։ ‖ 4. Անհաստատ. անվաւեր. անոյժ։ Leur mariage a été déclaré — ։ ‖ 5. (էխ-բ.) Անպիտան. ապաժամանակ։ C'est un homme — ։

Nulle (Նիւ-լ) է. էից. Անշնչանական գիր (ի ծածկագրութիւնս)։ Les nulles d'un chiffre։

Nullement (Նիւ-լման) ս. Ոչ ինչ իւիք իրաք. քնաւ իսկ ոչ. քնաւ ոչ։ Je ne le veux — ։

Nullité (Նիւ-լիթե) է. էից. 1. Անհաստատութիւն. անվաւերութիւն։ La — d'un acte։ ‖ 2. (էխ-բ.) Անպիտանութիւն. ոչնչութիւն։ Cet homme est d'une parfaite — ։ ‖ 3. Անպիտան, ապաժամանակ ոք։ C'est une — ։

Nûment (Նիւ-ման) ս. 1. Լաւ. ևւեթ. մի միայն։ Écrire les faits — et sèchement։ ‖ 2. Պերճաբար. մեկին. յայտնապէս. անպատրուակ։ Je vous dirai — la vérité։

Numéraire (Նիւ-մե-ր) ած. Օրինական (արժեգինք կամ արժէք դահեկանաց)։

= է. ս. Դահեկան (ասկի կամ արծաթի)։ Il m'a payé moitié en —, moitié en billets de banque։

Numéral, ale (Նիւ-մե-ալ, ալ) ած. Թուական։ Nom, adjectif — ։

Numérateur (Նիւ-մե-ռաթէօր) է. ս. Համարիչ (կասորակաց ի համարոցութեան)։ Dans la fraction $\frac{7}{10}$, 7 est le — ։

Numération (Նիւ-մե-ռասիօն) է. էից. 1. Թուելն. *Թուարկութիւն։ Il y a des peuples sauvages qui n'ont presque aucune idée de la — ։ ‖ 2. Համարելն. ի համար արկանելն։

Numérique (Նիւ-մե-րիք) ած. 1. Թուոց. Թուական։ L'unité — ։ ‖ 2. Թուական։ Supériorité — ։ [Թուոց։

Numériquement (Նիւ-մե-րիքման) ս. Թուով. քանակ

Numéro (Նիւ-մե-ռօ) է. ս. 1. Թիւ։ Dites-moi le — de la page. †Aller au — 100. Երթալ ի ճեմարիշն, յարտաքսից. (—ս.)։ ‖ 2. Նշան վաճառաց. Թիւ։ Donnez à monsieur de tel — ։ ‖ 3. Մեծութիւն, երկայնութիւն, լայնութիւն վաճառաց ինչ. Թիւ։ Les épingles des numéros trois, quatre et cinq sont les plus petites de toutes. Cette marchandise est du bon — . (էխ-բ. և ընդ.) Ապրանք է ապա վաճառուկ։ ‖ 4. Մասն միասեռի հրատարակելոյ ի թերթս թերթս. Թիւ։ Un — de la Revue des Deux-Mondes։

Numérotage (Նիւ-մե-ռօթաժ) է. ս. *Թուադրութիւն։ Le — des maisons, des voitures de place։

Numéroter (Նիւ-մե-ռօթե) բ. ն. Դնել զԹիւս ի վերայ. նշանակել Թուով. *Թուադրել. *Թուանշանել։

† **Numéroteur** (Նիւ-մե-ռօթէօր) է. ս. Գործի Թուադրելոյ. *Թուադիր։

Numismate (Նիւ-միսմատ) է. ս. *Դրամագէտ։

Numismatique (Նիւ-միսմատիք) ած. *Դրամագիտական։ Art, science — ։

= է. էից. Գիտութիւն դահեկանաց նախնեաց. *դրամագիտութիւն։ Il a étudié la — . Il est savant en — ։

Numismatographie (Նիւ-միսմատօ-գրաֆի) է. էից. Նկարագիր դահեկանաց նախնեաց. *դրամագրութիւն։

Nummulaire (Նում-միւ-լեր. ըստ ամենայնի Նումիւլեր) է.

Digitized by Google

է. 1. Ագգ ինչ սակի հղեգան [lysimachie], որոյ տերև-ք են բոլորչիք իբրև զդահեկան։ || 2. Խոցի ինչ քարացեալ։ *գրամախեցի։ [(կաւակ)։

Nuncupatif (Նոյն-ք-պ-տիֆ) ած. ար. Ի բերանոյ

Nundinal, ale (Նոյն-տի-նալ, ալ) ած. Lettres nundinales. Ուխտ առաջին նշանագիրք ալփաբետոց որ նշանակէին առ հասարակ իւրեանց գալուստ վաճառաց. վաճառաց նշանագիրք։ Jour —. Նշանակեալ օր վաճառաց։

Nuptial, ale (Նիւ-փսի-ալ, ալ) ած. Հարսանեաց. Հարսանեական։ Anneau, flambeau —. Les habits nuptiaux. Chambre nuptiale. Սենեակ առագաստաց. առագաստ. արկասպան։ Lit —. տես ի Lit, 1.

Nuque (Նիւ-ք) է. էգ. Ցետին կողմն պարանոցի. ծոծորակ. չիլչ. Նուխ։ Il lui donna un coup sur la —։

Nutation (Նիւ-թա-սիօն) է. էգ. †1. Երերումն (գլխոյ)։ || 2. Ձօճումն, տատանումն (առանցից երկրի)։ || 3. Խոնարհեցուցանելն կամ կանգնեցնելն անկոց գծագրկաց կամ զտերեւս խլրտանց ի ժամու ինչ աւուրն։

Nutritif, ive (Նիւ-թրիթիֆ, իվ) ած. Սննդական. սննդատար. սնուցիչ. սնուցանազգական. կերակրական։

Nutrition (Նիւ-թրիսիօն) է. էգ. Սնունդ. *սննդառութիւն։ Les parties de l'aliment qui servent à la —։

† **Nychtémère** (Նիւ-պ-թե-ր) է. ար. Զոյգ ժամանակի քոան և չորից ժամուց. օրագիշեր. գիշերատես. օր։

Nyctalope (Նիւ-պ-թալ-ոփ) է. Որ լաւ ևս տեսանէ զցայգ քան թէ զցերեկ. *ցայգատես։ (Հակառակն ասի †Hémératope)։

Nyctalopie (Նիւ-պ-թալ-ոփի) է. էգ. *Ցայգատեսութիւն։

Nymphéa (Նիմ-ֆե-) է. ար. տես Nénufar.

Nymphe (Նիմֆ) է. էգ. 1. Աստուածոյն հայկական դիւոց, աղբերաց, անտառաց, լերանց և մերգագետնոց (ըստ առասպելին). յաւերժահարսն. յաւերժական հարսն։ Les nymphes des bois։ || 2. Օրիորդ չքնաղազգեստ. յաւերժահարսն. (է բնագէտ.)։ C'est une —։ || 3. Որդն փափկեալ ի պատեհանս. *Հարսնեակ։ (Տես և Chrysalide)։ || 4. Երկու թաղանթք պղտ [vulve] կանանց. *Նիմֆիայ։

Nymphéacées (Նիմֆե-սե) է. էգ. յ. Ագգ ինչ ջրային տնկոց. *կոկոտասերք։

Nymphée (Նիմֆե) է. ար. և քան ոմանց էգ. Տեղի զարդարեալ անգրեզք, անօթովք, աստղանօք և ագեբերք։ *Նիմֆեատան։

Nymphomanie (Նիմֆօ-մանի) է. էգ. Հիւանդութիւն կանանց յորդորելոց ախրոդիսեան [vénérien] ցանկութեամբ. *վարարութիւն։ (Որ և Fureur utérine)։

† **Nymphotomie** (Նիմֆօ-թօմի) է. էգ. Ի բաց հատումն նիմֆիայից կանանց. *Նիմֆիահատութիւն։

O

OBÉ

O (օ) է. ար. Հնգերատասանեակրորդ նշանագիր և չորրորդ ձայնաւոր գաղղիական այբուբենիցն։

Ô (ո) 1. Յորժ. Խրկ. Ո՛. ո՛վ. յհ՛։ Ô mon fils! Ô sages. Ո՛վ կամ յհ՛ խնամատուիք։ || 2. Յորժ. ցաւոյ. Ո՛վ. ո՛հ. ի՛հ. ի՛հա։ Ô douleur! Ô regret! || 3. Յորժ. ըմբռնման. Ո՛վ. բա՛խե։ Ô le plaisant homme de prétendre que . . .

Oasis (օ-ա-սիս) է. էգ. Դալարատ տեղի յաւազին առնապատառ Ափրիկէի և Ասիոյ. դալարավայր. *ահատեղ։

Obédience (օ-պե-տիանս) է. էգ. 1. Հնազանդութիւն (վանականաց)։ En vertu de sainte —։ || 2. Գրաւոր հրամանն (առաջնորդի, հօր վանաց)։ Il ne saurait partir sans —։ || 3. Պաշտօն (ի վանս)։ Cette religieuse est cellérière, c'est son —։ || 4. Դեռպանութիւն կամ գերագոյն պար առաքէ թագաւոր ոք առ Հռովմայ քահանայապետն առ ի յայտ առնելոյ զինք Հնազանդութիւնն. Հնազանդութիւն։ Ambassade, ambassadeur d' —։ || 5. Հնազանդաստան (Հռովմայ քահանայապետին)։

Obédiencier (օ-պե-իանսիէ) է. ար. Կրօնաւոր որ ի հրամանէ առաջնորդին ընու զտեղի ժողովրդապետի կամ միաբանապետի. *Հնազանդաւոր։

Obédientiel, elle (օ-պե-իանսիել, ել) ած. Ընդ Հնազանդութեամբ Հռովմայ քահանայապետին (երկիր)։

Obéir (օ-պէ-իր) ք. ն. 1. Հնազանդիլ. անսալ, ունկնդիր լինել հրամանի ուրուք. կալ ի հրամանի ուրուք։ — à Dieu, aux lois, au prince, aux ordres de quelqu'un. Il veut être obéi։ || 2. (է բնագէտ.) Հնազանդիլ. տեղի տալ։ — à la force, à la nécessité։ || 3. Լինիլ ընդ իշխանութեամբ. Հնազանդ կալ։ Les peuples qui obéissaient à l'empire romain։ || 4. (է բնագէտ.) Թանաքսիլ. (ար. ճկիլ)։ L'osier obéit. Une lame d'épée qui obéit։

Obéissance (օ-պէ-սանս) է. էգ. 1. Հնազանդութիւն. ունկնդրութիւն։ Il a manqué d'—. — aveugle. J'aime l'— dans les enfants։ || 2. Հնազանդութիւն. իշխանութիւն։ Ce prince a rangé cette province sous son —։

Obéissant, ante (օ-պէ-սան, անթ) ած. 1. Հնազանդ։ Un enfant —. Un chien —։ || 2. (է բնագէտ.) Հնազանդ. հպատակ. հլու։ Rendre ses passions obéissantes à la raison։ || 3. (է բնագէտ.) Դիւրագուճ. կակուղ։ Du cuir. du bois —։ [բևեռիկ։

† **Obèle** (օ-պէլ) է. ար. Նշան ինչ ի հին գրչագիրս. յո-

Obélisque (օ-պէլ-սք) է. ար. Կոթող. պիւրեղ Ը-ւ։ L'— de Louqsor sur la place de la Concorde, à Paris։

Obérer (օ-պէ-ր) ք. ն. Ընդ պարտուզք արկանել. ծանրաբեռնել պարտուզք։ Les guerres obérèrent les nations։

= S'—. ք. ա. Անկանիլ, գրաւիլ, մնանիլ ընդ պարտուք. ի պարտս անկանիլ։ Je crains de m'—։

Obèse (օ-պէզ) ած. Գիրապարար. ամպ։ Un homme —։

Obésité (օ-պէզի-թէ) է. էգ. Անչափ գիրութիւն. ամպութիւն։ L'— est pénible dans la vieillesse։

Obier (օ-պիէր) է. ար. Թուփ ինչ կարծրատեայ, որ նմանի է դաւտրայի [cornouiller] և ունի փոքրիկ հատապտուղս կարմիրս. բռնչի. գաղտղան պտղի։ L'— est une viorne. Une variété d'— cultivée dans les jardins se nomme vulgairement, Boule de neige։

Obit (օ-պիթ) է. ար. Տարեւոր պատարագ վասն հոգւոյ ննջեցելոյ։ Fonder, chanter un —. Des obits։

Obituaire (օ-պիթ-ուէր) ած. ար. Rogistre —, կամ լոկ —. է. ար. Մատեան կամ տոմար յորում արձանագրին տարեւոր պատարագք վասն հոգւոց ննջեցելոց. գիրացելոց մնասեան։

= է. ար. եկեղեցական որ կարգի ի պաշտօն ինչ հատուցոյ [bénéfice] յիւր մնհաս հատընկալին։

OBI

Digitized by Google

Objecter (օպ֊ժէքթէ) բ. ն. 1. Խնդիր առաջի տալ կանել. ի մէջ բերել. ի դէմս ածել. յանդիման դնել. *առարկել։ Vous m'objecterez peut-être que . . . On lui objecta sa jeunesse։ ‖ 2. Յանդիմանել. ըսոգտանել։ On lui objecta qu'il avait été repris de justice։

Objectif, ive (օպ֊ժէքթիֆ, իվ) ած. 1. *Առարկայական (ապակի հեռադիտի)։ ‖ 2. *Առարկայական. (բստ փիլիսոփայից)։ La réalité objective։

=է. ած. 1. *Առարկայական ապակի։ L' — de cette lunette est défectueux; l'oculaire est excellent։ ‖ 2. Աչքս նպատակի. նպատակ։ Dans toutes ses manœuvres le général eut cette ville pour — ։

Objection (օպ֊ժէքսիօն) է. իե. Խնդիր հակառակութեան. ընդդիմադրութիւն. դժուարութիւն. հարցուածք. *առարկութիւն։ — forte, solide, subtile, frivole. Réfuter une — ։ [ակն։

Objectivement (օպ֊ժէքթիվ֊ման) մ. *Առարկայաբար։

Objectivité (օպ֊ժէքթիվ֊իթէ) է. իե. *Առարկայականութիւն. (բստ փիլիսոփայից)։

Objet (օպ֊ժէ) է. ր. 1. Ամենայն ինչ որ անկանի ընդ տեսլեամբ ականն. տարր. *առարկայ։ Les plus beaux objets du monde. Cette lunette grossit trop les objets։ ‖ 2. *Առարկայ (զգայութեանց)։ Le son est l' — de l'ouïe։ ‖ 3. Բան. իրք. ինչ. նիւթ։ Il vend toute sorte d'objets։ ‖ 4. (է֊բ֊բ.) Ամենայն ինչ որ յանդիման լինի մտաց. նիւթ. *առարկայ։ Il ne saurait donner une attention suivie au même — ։ ‖ 5. Նիւթ (դիտութեան, արուեստի). վախճան։ Une science doit se borner à son — ։ ‖ 6. Պատճառ. նշանակ. նիւթ. *շարժառիթ։ Être l'— de la haine publique. Լինել առնելի յաչս ամենեցուն։ Être l'— de la raillerie, du mépris. Vous étiez l'— de notre entretien. La conversation a changé d'—. Ծառր ինչ ճառք անկան ի մէջ. (տե. խօսակցութեան նիւթին փոխուեցաւ)։ ‖ 7. Աչս նպատակի. նպատակ. վախճան. դիտառորութիւն. դիտումն։ Cet homme n'a pour — que son intérêt. Այս այր չունի այլ ինչ առաջի, բայց զանձին Լեթ օգուտ։ Action sans —. Գործ անվախճան։ ‖ 8. (է֊բ֊բ.) Սիրն զոր սիրէ ոք։ L' — aimé։

Objurgation (օպ֊ժիւռ֊կէօն) է. իե. Կշտամբութիւն. (ձև ինչ ճարտարախօսութեան)։

Oblat (օպլ֊) է. ր. †1. Մանուկ նուիրեալ մենաստանի։ ‖ 2. Աշխարհիկ կրօնաւոր (յարբայարանի)։ ‖ 3. Անուն կրօնաւորաց ինչ հաստատուեցաւ ի սկիզբն դարուս. նուիրեալ։

Oblation (օպլ֊իօն) է. իե. 1. Նուիրելն, մատուցանելն ինչ Աստուծոյ. նուիրումն. ձօնումն։ J.-C., étant sur la croix, fit une — de lui-même à son père։ ‖ 2. Ինչ մի նուիրեալ Աստուծոյ. նուէր. ձօնի. պատարագ։ Les prêtres ne vivaient autrefois que d'oblations։

Obligataire (օպլիկ֊թէր) է. ր. *Պարտատէր։

Obligation (օպլիկ֊իօն) է. իե. 1. Պարտք. պատճառ. **պարտականութիւն. **պարտաւորութիւն։ — de conscience. S'acquitter des obligations d'un bon citoyen։ ‖ 2. Շնորհապարտութիւն. *երախտապարտութիւն։ Il vous a — de la vie. Je lui en aurai — toute ma vie։ ‖ 3. Պարտապանութիւն. պարտք. (բստ իրաւագիտից)։ Les obligations du vendeur, de l'acheteur։ ‖ 4. Մուրհակ պարտեաց. *պարտամուրհակ։ Une — de dix mille francs. Cette — est payable dans tel temps. Faire honneur à ses obligations. Հատուցանել զիւր պարտս։ ‖ 5. *Աժէքթուղթ ինչ Տէրութեան կամ ընկերութեանց. **պարտս։ — de la ville de Paris, des chemins de fer։

Obligatoire (օպլիկ֊թուար) ած. Բռնագատիչ. հարկեցուցիչ. հարկաւոր. *պարտադիր. *պարտաւորիչ։

Obligé, ée (օպլիժէ) ած. փէր. 1. Պարտապան. պարտապան։ ‖ 2. Պաշտօնական. կարեւոր. անհրաժեշտ։ C'est le compliment — ։ ‖ 3. Շնորհապարտ. *երախտապարտ։ Je vous suis fort — de la peine que vous avez prise։

=է. Շնորհապարտ. երախտագիտ. երախտաւոր։ Je suis votre —, votre obligée։

=է. ած. 1. Պարտապան. պարտապան։ Le principal — ։ ‖ 2. Դասէն ի միջի վարդապետաց և աշակերտաց։

Obligeamment (օպլիժ֊ամ֊) մ. Մարդասիրաբար. ազնուաբար. ազնուաբար։ Il m'a reçu —. Il parle — de vous։

Obligeance (օպլիժ֊անս) է. իե. Մարդասիրութիւն. երախտաւորութիւն. ազնուաբար։ C'est un homme d'une extrême —. Ayez l' — de . . . Արարէք սիրելութիւն, ակր։

Obligeant, ante (օպլիժ֊ան, անթ) ած. Որ սիրէ հաճել զայլս. հաճոյակատար. կամարար. մարդասէր. երախտաւոր. ազնիւ։ C'est un homme fort — . Accueil — ։

Obliger (օպլիժէ) բ. ն. 1. Պարտապան կացուցանել. ստիպել։ L'équité nous oblige à restituer ce qui ne nous appartient pas. Votre devoir vous y oblige։ ‖ 2. Յորդորել. հաւանեցուցանել. դրդել. շարժել։ Mes exhortations l'ont obligé à changer de conduite. L'envie de parvenir l'a obligé d'étudier։ ‖ 3. Բռնագատել. ստիպել. հարկել. հարկաւորել. հարկեցուցանել. հարկ ի վերայ դնել։ Après un mois de siège, le gouverneur fut obligé de se rendre. Je vous obligerai à marcher droit։ ‖ 4. Դնել յերաշխի, ի գրաւի։ Il a obligé tous ses biens։ ‖ 5. Շնորհապարտ, *երախտապարտ կացուցանել. երախտիս, ծառայութիւն առնել։ Vous m'obligerez extrêmement, infiniment. (տե. Ինծի մեծ շնորհ ըլլայ կ'ըլլաք)։ Il m'a obligé de sa bourse։

=S' —. բ. ն. 1. Պարտապան կացուցանել զանձն։ ‖ 2. Երաշխաւոր լինել. յերաշխի առնուլ։ S'— pour quelqu'un։ ‖ 3. խոստանալ։ Prêtez-moi ce livre, je m'oblige à vous le rendre dans deux jours։

Oblique (օպլիք) ած. 1. Շեղ. խոտորնակ. թիւր. կողմնանակի։ Plan —. Il a le regard — ։ ‖ 2. (է֊բ֊բ.) խոտորնակ. թիւր. խեղաթիւր. կռմնակար. ծռմռծուռ. անուղիղ։ Sa conduite est —. Il suit des voies obliques։ ‖ 3. Անուղիղ. կողմնանակեան. (խրթ)։ Une louange — ։ ‖ 4. Որ չէ ուղղական, կոչական կամ հայցական (տոյով, բստ քերականաց). թ. տուց։ [տուց)։

=է. ած. խոտորնակ մկանն [muscle] (բստ անդամոցգի֊

Obliquement (օպլիք֊ամ֊) մ. 1. Ա֊ի շեղ. խոտորնակի. կողմնանակի. թիւր։ Le zodiaque coupe — l'équateur։ ‖ 2. (է֊բ֊բ.) կռմնակար. թիւրս։ Il agit toujours —։ ‖ 3. կողմնակի. *անուղղակի. (խրթ)։ Blâmer — ։

Obliquer (օպլիք֊) բ. ն. Դառնալ (զօրաց) առ ի շեղ. շեղել. խոտորիլ։ — à droite։

Obliquité (օպլիք֊իթէ) է. իե. 1. Շեղութիւն. թիւրութիւն. ծռութիւն։ L' — d'une ligne։ ‖ 2. (է֊բ֊բ.) խոտորութիւն. թիւրութիւն. ծռութիւն. նենգութիւն։ L'— de sa conduite։

Oblitération (օպլիթէ֊ռասիօն) է. իե. 1. Ջնջումն. ջնջուած։ L' — d'un timbre։ ‖ 2. խցումն։ L' — d'une artère։

Digitized by Google

Oblitérer (օպլիթէրել) բ. ն. Ջնջել, եղծանել, անհետ առնել։ Le temps a oblitéré plusieurs mots dans ce manuscrit։

= S'—. բ. ա. 1. Ջնջիլ, եղծանիլ (ձեռագրաց)։ ‖ 2. Խափանիլ (սովորութեան). (խօսքի)։ ‖ 3. Լինուլ, խնամիլ (խոցովակաց մարմնոյ)։

Oblong, ongue (օպլո՛ն, ո՛ղ) ած. Աւաւեղ երկայն քան լայն. երկայնադէզ։ Un jardin —։

Obole (օպո՛լ) է. իէ. 1. Կշիռ մի Աթենացւոց՝ սահմանեալ մի աւելի քան զ72 հարիւրորդապրամն. դանդ։ ‖ 2. Փոքրիկ դահեկան մի Աթենացւոց, որ էր վեցերորդ մասն դրամոյ [drachme] և արժէր հարիւրորդս 16. քնիոն. նուազարակիս. դանդ։ ‖ 3. Պղնձի դրամիկ մի Գաղղիացւոց, որ արժէր կէս դինար [denier]. քնիոն. նուազարակիս. դանդ։ (Որ և Maille)։

Obombrer (օպոմպրէ) բ. ն. Ստածկել իւրով հովանեաւ. հովանի լինել. հովանանալ։ Les anges l'obombraient de leurs ailes. Հրեշտակք լինէին, հովանանային նմա հրեշտակք թեւովք իւրեանց։

Obreptice (օպրէպտիս) ած. Գեղչելով կամ թաքուցանելով զճշմարտութիւնն, կամ ճշմարտապէս բանիւք ընկալեալ։ Privilège —։

Obreptieement (օպրէպտիէմա՛ն) մ. Ձշմարտապէս

Obreption (օպրէպսիո՛ն) է. իէ. Գեղչելն, թաքուցանելն, ծածկելն զճշմարտութիւն։

Obscène (օպսէ՛ն) ած. Ամօթարկելի. անհամեստ. լկտի. յայրատ. պիղծ։ Chanson —. Ce poète est —։

Obscénité (օպսենիթէ) է. իէ. Բան, գործ կամ պատկեր լկտի. լկտութիւն. յայրատութիւն։ Cette chanson est pleine d'obscénités. Ce tableau est une —։

Obscur, ure (օպսկիւր, իւ՛ր) ած. 1. Մթին. նահմ. խաւարին. աղջամղկին։ Antre —. Prison, forêt, nuit obscure. Chambre obscure. տես ի Chambre։ ‖ 2. Ազօտ (գոյն). խրթին. մթագոյն։ Bleu —։ ‖ 3. (է.-ի.) Խրթին. մթին. մեռյալ. դժուարըմբռնելի։ Livre fort —. La glose de ce livre est plus obscure que le texte. Auteur —. Les oracles étaient obscurs։ ‖ 4. Ոչ ինչ նշանաւոր. անձնանաւոր. աննշան. աներեւելի. անծանօթ. մթին։ Il mène une vie obscure. Il est né de parents obscurs. Ի ծնողաց է աներեւելեաց, աննշանաւորաց։ ‖ 5. Խրթին. անհնշանաւոր. անշուք. անփառ. անփառաւունակ։ Une vieillesse obscure։

† **Obscurantisme** (օպսկիւրանթիսմ՛) է. ր. Չկամելի ընդ յառաջադիմութիւն քաղաքակրթութեան. խաւարասիրութիւն։

Obscurcir (օպսկիւրսի՛ր) բ. ն. 1. Մթացուցանել. մեռյլեցուցանել. նահմանացուցանել. խաւարեցուցանել. ծածկել։ Les nuages obscurcissent le jour, le soleil։ ‖ 2. (է.-ի.) Մթացուցանել. մթագնել. աղտոտացուցանել. ծածկել. շփոթուն ածել։ Cela a beaucoup obscurci sa gloire. Sa brillante renommée obscurcissait toutes les réputations contemporaines։

= S'—. բ. ա. 1. Մթանալ. նահմանալ. խաւարիլ։ L'air, le jour s'obscurcit։ ‖ 2. (է.-ի.) Մթագնիլ. խաւարիլ. աղտոտանալ։ Quand la raison vient à s'—։ ‖ 3. Վատնիլ, ծանրանալ, տկարանալ (լսելոց)։ La vue s'obscurcit dans la vieillesse։

Obscurcissement (օպսկիւրսիսմա՛ն) է. ր. 1. Խաւարութիւն (արեգականն). վատնիլ (լսելոց ի ծերութենէ)։ ‖ 2. (է.-ի.) Խրթնութիւն. մթութիւն. մթարութիւն. գժուարիմացութիւն։ L'— d'un passage par de fausses explications։

Obscurément (օպսկիւրէմա՛ն) մ. 1. Ընդ ազօտ։ La nuit approchait, on ne voyait les objets qu'—։ ‖ 2. (է.-ի.) Ընդ ազօտ. ազօտապէս։ Nous ne voyons qu'— les choses de la foi։ ‖ 3. (է.-ի.) Ցանծանօթս. անյայտ։ Vivre —։

Obscurité (օպսկիւրիթէ) է. իէ. 1. Մութ. խաւար. աղջամուղջ. նահմ. նահմութիւն։ Grande, profonde —. L'— de la nuit, d'un bois։ ‖ 2. (է.-ի.) Մթագոյնութիւն. մթութիւն. խրթնութիւն. մեռյլ. անյայտութիւն։ Son discours est plein d'—, d'obscurités. Perse est un poète d'une grande —։ ‖ 3. (է.-ի.) Անյայտութիւն. անշքութիւն. անփառութիւն։ Il aime mieux vivre dans l'—, que de paraître dans le grand monde. L'— de sa naissance։

Obséération (օպսէէ-ասիօն) է. իէ. Զևէ հաւատոյ կան արուեստաւ՝ որով ճարտարապետն պատրաստ առ Աստուած կամ առ ոք. պարտատուիք։

— յէ. Համեշխարհի պարտատուիք (Հոգեվնասից առ ի հաշտ առնել զդիս)։

Obséder (օպսէդէ) բ. ն. 1. Դիզվերևաւ նստել կամ կալ առ ումեք. պատեալ պաշարել։ Ce ministre obsédait le prince։ ‖ 2. Անշնաւ առնել. ծանրանալ. պարտաւորացուցանել. ձանձրացուցանել։ Il est obsédé par la foule des solliciteurs։ ‖ 3. Լկել զոք ի ինորիւք, առ աչօք տեսլեամբք. ցնորակոծ առնել։ Il n'est pas possédé, il n'est qu'obsédé. Ոչ է դիւահար, այլ դիւալուկ։

Obsèques (օպսէ՛ք) է. իէ. յէ. Մեծաշուք յուղարկաւորութիւն, դիւահանութիւն, դիահանք։ Faire, célébrer les — d'un prince. Ses — durèrent trois jours։

Obséquieusement (օպսէ՛քիէօզէմա՛ն) մ. Կարի ինն մեծարանօք. անչափ պատուաւորութեամբ։

Obséquieux, euse (օպսէ՛քիէ, քիէ՛զ) ած. Անչափ շքապիր, պատուապիր. կարի մեծարիչ։ Homme, esprit —։

Obséquiosité (օպսէքիոզիթէ) է. իէ. Անչափ պատուապրութիւն. տարապայման մեծարանք։ Cet homme est d'une — insupportable. Je suis las de ses obséquiosités։

Observable (օպսէրվա՛պլ) ած. Նկատելի. դիտելի։

Observance (օպսէրվա՛նս) է. իէ. 1. Պահպանութիւն (օրինաց, կանոնաց). (օրինաս) պահպանութիւն. (*կանոնաս) պահպանութիւն։ L'— de la règle dans les maisons religieuses. L'— des commandements. Պատուիրանապահպանութիւն։ ‖ 2. Օրէնք. կանոն։ Les observances de la vie religieuse. Observances légales. Օրինական խորհրդեանք հրեից։

Observantin (օպսէրվանթէ՛ն) ած. և ի. ր. Խստակրօն փրանկիսկեան։

Observateur, trice (օպսէրվաթէո՛ր, թրի՛ս) է. 1. Պահպանող։ Fidèle — des commandements de Dieu. Հաւատարիմ պատուիրանապահ, պատուիրանակատար։ Grand — des lois. Օրինապահ յոյժ. կամարար, օրինակիր օրինաց։ Fidèle — de sa parole. Հաւատարիմ ի բանս իւր։ ‖ 2. Ջննիչ. դիտող. դէտ։ — attentif. — de la nature. *Բնագէնին։ ‖ 3. Տեսող. Հանդիսատես։ Je n'ai pris aucune part à ce qui se faisait, j'étais là comme —։

= ած. Դիտող։ Un œil —. Esprit, génie, médecin —։

Observation (օպսէրվասիո՛ն) է. իէ. 1. Պահպանութիւն (օրինաց). (օրինաս) պահպանութիւն. (պատուիրանաս) պահպանութիւն։ L'— de sa parole. Հաւատարմութիւն ի բանս իւր։ ‖ 2. Ջննութիւն. դիտողութիւն. նկատու-

Digitized by Google

թիւն։ Il a fait de belles observations sur la structure du corps humain։ ‖ 3. Դիտողութիւն։ Les savantes observations de ce critique։ ‖ 4. Խորհրդածութիւն. դիտողութիւն։ Je demande à faire une —. Votre — me paraît juste։

Observatoire (օպսէր-վատուար) ն. ար. Դիտանոց, *դիտարան (աստեղաբաշխից)։ L'— de Paris, de Greenwich։

Observer (օպսէր-վե) բ. ն. 1. Պահել. կատարել. լնուլ. պատկառ կալ։ — les commandements de Dieu. — le silence. Լռութիւն պահել. պատկառ կալ լռութեան։ — les lois, les coutumes։ ‖ 2. Ջննել. դիտել. դէտաձի ունել. նկատել. պահել. մխո դնել. ուշ ունել։ — le cours des astres, le vol des oiseaux, la nature։ Աւր և անխնդիր. Ce savant a beaucoup observé։ ‖ 3. Քննել. դիտել. նայիլ։ — le visage de quelqu'un։ ‖ 4. Դիտել. լրտեսել։ On a mis autour de lui des gens qui l'observent. — les démarches de quelqu'un. Պահել զնմ և զմնալ ուրուք. դիտել զգնացս ուրուք։ ‖ 5. Դիտել. մխո դնել. ուշ ունել, առնել։ J'ai observé du coin de l'œil qu'il lui donnait quelque chose։

— Faire —. Նշանակել. ծանուցանել. տալ տեղեկութիւն։ Lui avez-vous fait — que je n'y consentais pas?

= S' —. բ. ա. 1. Զգալ կալ անձին։ ‖ 2. Նայիլ ի միմեանց երեսս ուշիւ ուշով։

Obsession (օպսէսիօն) ն. իզ. 1. Դեգերեալ նաւակի կամ կալն առ ումեք. դեգերանք. պաշարումն։ Il est toujours auprès de lui, on n'a jamais vu pareille —։ ‖ 2. Լկեանք (ի դիւէ). դիւահարական լկեանք, լկութիւն։ On distingue l'— de la possession։

Obsidiane կամ **Obsidienne** (օպսիտիան', օպսիտիէն') ն. իզ. Ապակոյն քար հրաբուղխ լերանց պատճառ իրրև զապակի. *վանականայ. *ոբսիդիանքար։ Les anciens employaient l'— à faire des miroirs։

Obsidional, ale (օպսիտիօնալ, ալ') ած. Պաշարմանց (քաղաքի)։ Վարի ևւթի ի բանան Couronne obsidionale. Պատակ խոտերէն զոր տային Հռովմայեցիք Հոլածողի պաշարողաց։ Monnaie obsidionale. Դրամ հարեալ ի պաշարման ժամանակի։

Obstacle (օպսթաքլ) ն. ար. Արգել. խափան. խոչ. կրճիմ։ — invincible. Grand —. Vaincre, surmonter un —. Mettre — à quelque chose. Խափան լինել, առնել. խափանել. արգելուլ։

Obstétrical, ale (օպսթէթրիքալ, ալ') ած. Ամանկաբարձական։ Les préceptes obstétricaux։

Obstétrique (օպսթէթրիք) ն. իզ. Ամուսնոյ ծնանելոյ. մանկաբարձութիւն։

Obstination (օպսթինասիօն) ն. իզ. Յամառութիւն. կամայապաշտութիւն։ — au mal կամ dans le mal։

Obstiné, ée (օպսթինէ) ած. 1. Յամառ. կամայապաշտ. (ուր. պնդագլուխ)։ Un enfant —։ ‖ 2. Ապառասխ ի հնարից դեղոց. յամառ։ Rhume —. Goutte obstinée։

= ն. Յամառ։ C'est un petit —։

Obstinément (օպսթինեման) մ. Յամառութեամբ։

Obstiner (օպսթինէ) բ. ն. ի յամառութիւն ածել. յամառ գործել. (ընթ.)։ N'obstinez point cet enfant։

= S' —. բ. ա. Յամառել. պնդակալ կալ։ S' — à persécuter quelqu'un. Il s'obstine dans son opinion։

Obstructif, ive (օպսթրուքթիֆ, իվ) ած. Խցիչ. *խցողական։ Aliment —։

Obstruction (օպսթրուքսիօն) ն. իզ. Խցումն խոցուածոց մարմնոյ (ըստ բժշկաց). Ս. կալուածք։ — au foie. Il y a — dans le mésentère։ (Տես և Engorgement)։

Obstruer (օպսթրուէ) բ. ն. Խնուլ. խափանել. փակել։ Vous obstruez le passage։

Obtempérer (օպթանփէրէ) բ. ն. Հնազանդիլ։ — à un ordre, à un jugement։

Obtenir (օպթընիր) [լծորդի իրրև զTenir.] բ. ն. 1. Հասանիլ, պատահիլ, հանդիպիլ խնդրելոյն. ընդունիլ. գտանիլ. (ուր. ձեռք բերիլ)։ — une grâce du roi. — les bonnes grâces de quelqu'un. — l'amitié de quelqu'un. Ստանալ զոք բարեկամ։ — miséricorde. Գտանիլ ողորմութիւն։ J'ai obtenu de le voir. On a obtenu de lui qu'il se désisterait։ ‖ 2. Հասանիլ. գտանիլ. հանիլ։ Par ce procédé chimique, j'ai obtenu tel résidu. La lumière qu'on obtient de ce gaz en combustion . . .

= S' —. բ. ա. Գտանիլ. (ուր. ձեռք բերուիլ)։

Obtention (օպթանսիօն) ն. իզ. Ընդունելի. առնուլն. ընդունելութիւն։ L'— d'une grâce։

Obturateur (օպթիւրաթէօր) ն. ար. Ս. Ստուած [appareil] կամ թիթեղն կափուցանելոյ. կափարիչ. խուփն։

= —, trice. ած. *Ծակախփոց. (ըստ բժշկաց)։ Muscle —։

Obturation (օպթիւրասիօն) ն. իզ. Խնուլն զծակս մեռանից ինչ մարմնոյ (ըստ վիրաբուժից). *խցողութիւն։

Obtus, use (օպթիւ, իւզ) ած. 1. Տափարակ։ Poisson à tête obtuse։ ‖ 2. Բութ (անկիւն, ըստ երկրաչափից)։ ‖ 3. (փոխ.) Բութ. Թանձր։ Cet homme a l'esprit —. *Բթամիտ, թանձրամիտ և այլք։ ‖ 4. (փոխ.) Բութ։ Le toucher est le plus — de nos sens։

Obtusangle (օպթիւզանկլ) ած. Բթանկիւն (եռանկիւն, երկրանկիւն)։ Մերթ ասի և †Amblygone։

Obus (օպիւզ) ն. ար. **Բռաւմբ [bombe] փոքրիկ առանց անգղզց [anse]. *ռմբուակ։

Obusier (օպիւզիէ) ն. ար. *Գնդընկէց սրթռակելոյ ռմբակս. *ռմբակընկէց։ [impôt]։

Obvention (օպվէնսիօն) ն. իզ. Եկեղեցական հարկ

Obvier (օպվիէ) բ. ն. Խափան լինել. խափանել. զաւաղս առնել. զգուշանալ։ — à un malheur։

Oc (օք) Ա. ած. Վարի ևւթի ի բանին La langue d'oc. Բարբառս ժողովրդոց Գաղղիացւոց որ բնակէին ի հարաւոյ Լուառա գետոյ։ La langue d'oïl, et la langue d'oc։

Oca (օքա) ն. ար. Ամուսոյ ինչ հարաւային Ամերիկայ. *Հացաբանուս։

Occase (օքքազ) ած. իզ. Amplitude —. Ազիւն հորիզոնի ընդ մէջ կիսոյ մնանելոյ աստեղ և բուն արեւմտից. *լայնոյթի մնից։

Occasion (օքազիօն) ն. իզ. 1. Դիպող ժամ. գէպ, դիպուած, պատահ ժամանակ. պարագայ։ — favorable. Belle —. Laisser échapper, manquer l'—. Խորամանկ զգէպ ժամանակին։ Embrasser l'—. Բռնած հարկանել զգէպ ժամանակէ։ ‖ 2. Պատահմունք. պատահումն. գէպք. պարագայ։ Il a montré de la fermeté dans une — difficile. Il l'excuse en toute —. Par —. Ըստ գիպուց. գիպուածով. պատահմամբ։ L'— fait le larron. (ած.)։ տես ի Larron, A. 1. ‖ 3. Գտանելութ. առիթ։ Cela fut l'— de sa perte. Il s'est fâché pour une légère —. Fuir les occasions du péché։ ‖ 4. Գտանելիութիւն պատահարազմանց. բախտաւորութիւն. կոխ. (վլ.)։ Une — bien chaude։

= D'—. ած. ա. 1. (ուր. Ձեռք.) J'ai acheté ce livre d'—. il m'aurait coûté plus cher chez le libraire. Meuble, magasin d'—։ ‖ †2. (փոխ. և ընթ.) Դիպող. անձնական։ Un héros d'—։

Digitized by Google

Occasionnel, elle (օք-կազ-նել, ել՛) ած. Ա-ռիթ-ի, ձեռի (պատճառ-ք)։

Occasionnellement (օք-կազ-նել-ման) մ. Ըստ դի-պաց. ըստ պատահման. ըստ պատահ-ութեան. յորժամ պատահ լինի-ցի. դիպա-ւածով. պատահմամբ։ Je ne le vois qu'—։

Occasionner (օք-կազ-նել) բ. ն. Գործառ-ք լինել. առ-իթ-ել։ C'est lui qui occasionne mon chagrin։

Occident (օք-սի-տան) ե. ար. 1. Ա-րեւմուտ-ք։ Se tourner à l'—, vers l'—։ (Որ և Couchant)։ ‖ 2. Ա-րեւմտեան կազմ եր-կրագնդ-ի-ս. Ա-րեւմուտ-ք։ L'Église d'Occident։

Occidental, ale (օք-սի-տան-ել, ա-լ՛) ած. Ա-րեւմ-ուտեան. ար-եւմտեայ. երկիր-ագնեայ. երկիր-ագնական. խրիմեի։ Peuples occidentaux. Les Indes occidentales։ [ցիր։

= ե. ար. յթ. Les Occidentaux. Ա-րեւմուտ-ք։ Ե-րագ-ել-ա-ցի։

Occipital, ale (օք-սիփ-ել, ա-լ՛) ած. Ցուտա-կազմեան գլխոյ։ Trou —. Muscles occipitaux։

Occiput (օք-սիփ-ը) ե. ար. Ցուտակազմի գլխոյ։

Occire (օք-սիր) բ. ն. Սպանանել. (հզ.)։

Occiseur (օք-սի-զօր) ե. ար. Սպանիչ. ապանող. (հզ.)։

Occision (օք-սի-ժի) ե. իե. Սպանու-թիւն. (հզ.)։

Occlusion (օքլ-ու-ժի) ե. իե. Խցու-մն, փակու-մն (ա-ղեաց, ըստ բժշկաց)։

Occultation (օք-ուլ-տա-սի) ե. իե. Ծած-կու-թիւն ա-ստղ. կամ մոլորակի ընդ լուսնով. *ընդլուսնա-ւորութիւն։

Occulte (օք-ուլտ) ած. Թաքո-ւն. ծածուկ։ Cause —. Sciences occultes։ [կապիտ։

† **Occultement** (օք-ուլթ-ման) մ. Թաքնաբար. ծած-։

Occupant, ante (օք-բ-ան, անդ) ած. 1. Գրաւիչ. առաջիկ. ժառանգազդ։ Nous étions occupants, nous avons été dépossédés։ ‖ 2. Գաշտական շահուց մեզ կազմեան (ի գաւառի). պարտագդ։ L'avoué —։

= ե. ար. Premier —. Որ գրաւէ գառաջինն. նախ գրաւազդ. *նախագրաւազդ։ Un pays exposé au premier —։

Occupation (օք-բ-ա-սի) ե. իե. 1. Գրաւու-մն. ան-բնակ. բռնակալ. ունելն։ L'— a précédé la propriété։ ‖ 2. Գրաւիչն (զերկիր կամ զքարդ). գրաւու-մն։ Armée d'—. Գրաւիչ բանակ։ ‖ 3. Բնակու-թիւն. (ըստ իրաւագիտից)։ ‖ 4. Գործ. զբաղու-մն. պարապու-մն. պարապու-թիւն։ — importante. Sérieuse —. Quelles sont maintenant vos occupations? Ցի՞նչ պարապ-ք այժմ։ Être sans —. Ա-նգործ լինել։ Donner de l'— à quelqu'un. 1. Գործ ի ձեռն առել ումեք. ի գործ առնել զնա։ ‖ 2. (ինձ-ի-ն.) Հնա-ւանցանել ումեք աշխատու-թիւն. ի նեղ արկանել զնա։

Occuper (օք-բ-ել) բ. ն. 1. Գրաւել. բռնել. ունել։ Il a occupé le premier cette alluvion։ ‖ 2. Գրաւել (զօրաց զերկիր, զքարդ). ան-բնակ-ել. բռնակալ. ունել։ Les Sarrasins ont occupé l'Espagne pendant plusieurs siècles. Nos troupes occupèrent les hauteurs։ ‖ 3. Բռնակալ. ունել. ունել. գրաւել. (այլ. բռնել)։ Ce lit occupe toute ma chambre. Ce travail a occupé dix ans de sa vie։ ‖ 4. Բնակել։ Il occupe deux chambres dans ma maison. Il occupe sa maison։ ‖ 5. (ինձ-ի-ն.) Սպասցնել. ունել. ժառանգել. լինել. (այլ. բռնել)։ Il occupe un rang distingué dans la société։ ‖ 6. Զբաղեցու-ցանել. պարապեցու-ցանել. աշխատեցու-ցանել. ի գործ վարել։ Il faut — les jeunes gens։

= ե. ն. Գաշտական կալ շահուց մեզ կազմեան (ի գաւառի). պարապել։ C'est tel avoué qui occupe pour moi dans cette cause։

= S'—. բ. ա. Զբաղել. պարապել։ Il ne s'occupe que de bagatelles. Tout le jour il s'occupe à lire։

Occurrence (օք-սուր-ան) ե. իե. 1. Ցանկալեօ-ս դէպ իրք. դիպուած. պատահու-մն։ Favorable —. Dans cette fâcheuse —։ ‖ 2. Գաւառական երկու-ց ասելից որ ան-կանխի ի նմին ատեն։

Occurrent, ente (օք-սուր-ան, անդ) ած. 1. Որ դիպիլ կամ պատահէ. դիպելու. (խօսի)։ Cas —։ ‖ 2. Որ պատահին կամ անկանին ի նմին ատեն (ասելք)։

Océan (օ-սէ-ան) ե. ար. † 1. Գետ մեծ որ ըստ կարծեաց նախնի ցուռեց շուրջ զաշխարհս. Ովկիանոս։ ‖ 2. Ծով որ պատէ զամենայն մասունս աշխարհի. աշխարհակալ. աշխարհամած. անդնդալից. համատարած. ահելի-քոգեբաս ծով. աշխարհածով. Ովկիանոս։ Le vaste Océan. Naviguer sur l'Océan։ ‖ 3. Ծառն ինչ Ովկիանոս. Ովկիանոս. համատարած։ L'— Pacifique կամ le Grand Océan. Խաղաղական, Աւազ Ովկիանոս։ L'— Atlantique, կամ լոկ l'Océan. Ալանտեան ովկիանոս, ծով։ Les ports de l'Océan։ ‖ † 4. Ծով։ "L'— étonné de se voir traversé tant de fois." BOSS. *R. d'Angl.* ‖ 5. Դիք աշխարհածածուկ (ըստ առասպելաց). Ովկիանոս։ ‖ 6. (ինձ-ի-ն.) Անչափ բազմու-թիւն. անհնարին ընդարձակու-թիւն. ովկիանոս։ Un — de lumière. Ce désert est un — de sable։

Océane (օ-սէ-ան՛) ած. իե. La mer Océane. Ովկիանական ծով. աշխարհածածուկ. (հնաոյ)։

Océanide (օ-սէ-նիտ) ե. իե. Ցաւերժահասան ծովու՝ գուստր Ովկիանոսի. *ովկիանուհի։

Océanique (օ-սէ-նիք) ած. Ովկիանական. ովկիանեան։

Ochlocratie (օ-ղ-ո-սի) ե. իե. Վարչու-թիւն խառժամու-ած ամբոխի. *ամբոխապետու-թիւն։ L'— est l'abus du gouvernement démocratique։

† **Oeque** կամ † **Oque** (օ-ք՛) ե. իե. Կշիռ ինչ ի Տաճկաստան և Յունաստան հաւասար 1,283 գրամից. *երկհատկի. Ս. վոքիայ. (տե. Խթիայ). (տրբ. Ւոէյիյ). օք։

Oere (օ-էր) ե. իե. Հող ինչ կապուտին գեղեցիկ, կամ կարմիր, կամ թաւիր։ — jaune. Դեղնագեղ. Եկեղեցւոց հող։ — rouge. Կարմրագեղ։

Oereux, euse (օ-ր-ո, ո-զ) ած. Ցաղգէ գեղնագեղոյ կամ կարմրագեղոյ։ Couche, terre ocreuse։

† **Octacorde** (օք-տա-օ-ր) ե. ար. Ութ-ազի քնար։

Octaèdre (օք-տա-է-տր) ե. ար. Ութ-անիստ, ութ-ասփիւռ. (ըստ երկրաչափից)։ [մանակ։

Octaétéride (օք-տա-է-թե-տ) ե. իե. Ութ-ամեայ ժա-

† **Octandre** (օք-տան-տր) ած. *Ութ-արձոյ (առնէի)։

Octandrie (օք-տան-տ) ե. իե. Գասակարգու-թիւն անկոց՝ որոց ծաղկիկք ունին արձոյս ութ (ըստ Լինեայ). *ութ-արձոյս-ութիւն։

Octant (օք-տ) ե. ար. 1. Գործի աստղագրաշխից չափելոյ գանկիւնս. *կիսագրաւարդ։ ‖ 2. Անջատուա-ծութիւն 45 աստիճանաց ընդ մէջ երկու-ց աստղաց։

Octante (օք-տանդ) ած. Ն—. Ութ-սուն. (որ և †Huitante). (հզ. այժմ տասի Quatre-vingts)։

Octantième (օք-տանդ-էմ՛) ած. Ութ-սնեւերորդ. (հզ. այժմ տասի Quatre-vingtième)։

† **Octastyle** (օք-տա-ստիլ՛) ած. *Ութ-սեան. (ըստ ճարտասպետաց)։ (Ականթիայի ունի Octostyle)։ Temple —։

Octave (օք-տ-ել) ե. իե. 1. Ութ-օրեայ (տասգ տասնից)։ L'— de Pâques։ ‖ 2. Վերջին օր ութ-օրէից. ութ-երորդ օր. ութ-երեակ։ Le jour de l'—։ ‖ 3. Ութ-կարգ-եան կամ ութ-ազեան տուն (ի բանաստեղծութեան

Digitized by Google

խոսվածքով, Սպանիացւոց). ութնեակ: Les poèmes du Tasse, du Camoëns, sont écrits en octaves: ‖ 4. Ութնեբոթդ ձայն (յերաժշտութեան). ութնեկուակ: L'— d'en haut, d'en bas: ‖ 5. Ութի ասոնքիանալը ձայնի (յերաժշտութեան). ութնեակ: Parcourir toute l'—:

Octavin (օկտ-վին) ե. ւր. Բարձրաձայն սրինգ ութնեբոթդ ձայնի: (Որ և Petite flûte):

Octavon, onne (օկտ-վոն, օն') ե. Ումեւնդ չորբորդական [quarteron] ասն և սպիտակ կինոջ, կամ սպիտակ ասն և չորբորդական կնոջ. ութնեբորդական:

Octidi (օկտիտի) ե. ւր. Ութնեբորդ օր տասնօրեայ շրջանաձև առաջնոյ ընկերհաշուութեան Գաղղիացւոց:

Octil (օկտիլ) ած. ւր. Aspect —. Դիր կամ նպատակ երկուց մոլորակաց որ 45 աստիճանաձև հեռի են ի միմեանց. ութնեբորդական նպատակ:

Octobre (օկտոպ-ը) ե. ւր. Տասնեբորդ ամիս տարւոյ. հոկտեմբեր. (ըստ մեզ՝ տասնմի): Le deux — կամ d'—:

Octogénaire (օկտօյենէր) ած. Ութնասնամեայ. ութնասնամեայ: Un vieillard —:
= ե. Մեր կամ պատառ ութնասնեան:

Octogone (օկտօկն') ած. Ութանկիւնի. ութանկիւն:
= ե. ւր. Բազմանկիւն ութանկիւն. ութանկիւն:

Octostyle (օկտոսթիլ) ած. տես †Octastyle.

Octroi (օկտրուա) ե. ւր. 1. Շնորհումն. պարգեւումն: L'— des lettres de noblesse appartient au prince: ‖ 2. Բաժ քաղաքի վասն վաճառաց ինչ ի ներքս մուծելոց: L'— de Paris: ‖ 3. Հսկայարձակութիւն, վարչութիւն բաժից քաղաքի. բաժապահութիւն: Il est dans l'—, dans les octrois:

Octroyer (օկտրուայէ) [լծորդի իրրև գEmployer.] ե. ն. Շնորհել. պարգեւել: — une grâce, une demande:

Octuple (օկտի-բլ) ած. Ութապատիկ. (խօսի):

Octupler (օկտի-բլէ) ե. ն. Ութապատիկ գործել. *ութապատկել. (խօսի):

Oculaire (օկի-լէր) ած. 1. Ականի. *ակնային: Nerf —: ‖ 2. Ականատես (վկայ): Témoin — et auriculaire:
= ե. ւր. *Աչառիթ ապակի (հետազիտի):

Oculairement (օկի-լէր-ըմ) մ. Իւրմէ աչօք. ականատես լինելով. (խօսի): Je m'en suis convaincu —:

† **Oculi** (օկի-լի) ե. ւր. Երբորդ (ըստ մեզ՝ չորբորդ) կիւրակէ ազատհացից. կիւրակէ անառակին:

Oculiste (օկի-լիսթ) ե. ւր. Բժիշկ աչաց. *ակնաբոյժ. *աչաբոյժ: Վարի և իբր ած. ւր. Médecin —:

Odalisque (օդալիսք) ե. իե. 1. Աղախին (կանանոցի արքային Օսմանեանց). օդալըէ: ‖ 2. Հարճ (արքային Օսմանեանց):

Ode (օդ') ե. իե. Ազգ ինչ բանաստեղծութեան բաժանելոյ ի տունս տունս. տուղ. *տաղերգութիւն: Faire une —. Les odes de Pindare, d'Horace, de Malherbe:

Odelette (օդլէթ) ե. իե. Տաղ փոքրիկ. *տաղիկ:

Odéon (օդէոն) ե. ւր. 1. Տեղի ած փոքր առնէին նախնիք թատերական երաժշտութեան. *ոդիոն: L'— d'Athènes: ‖ 2. Թատր ինչ Պարիս քաղաքի. *ոդիոն: Aller à l'Odéon:

Odeur (օդէօր) ե. իե. 1. Հոտ. բուրումն: Bonne, mauvaise —. — douce, suave. Անուշահոտութիւն: — qui entête. L'— des parfums. Հոտ անուշից: ‖ 2. (խօսի.) Հոտ.. բուրումն: Une certaine — de vertu délicieuse. Être en bonne —, en mauvaise —. Ունել համբաւ կամ անուն բարի, չար:
— յե. Անուշահոտութիւնք. անուշութիւնք: Cet homme craint les odeurs:

Odieusement (օդիէօզըմ) մ. Ատելի ինի օրինակաւ: Il s'est comporté — dans cette affaire:

Odieux, euse (օդիէ, էօզ) ած. Ատելի: Les méchants sont — à tout le monde. C'est une chose odieuse. Se rendre —. Rendre quelqu'un —. Ցաչագ հանել զոք:
= ե. ւր. Ատելի ինչ:

† **Odin** (օդէն) ե. ւր. Հայր աստուածոց (ըստ սկանդինաւեան դիւցազնաբանութեան). Ոդին:

Odomètre (օդօմէթր) ե. ւր. Գործի չափելոյ ընդ ճամբայ հեռաւորաչափութեան կամ կառապնացութեան. *ուղեչափ: (Որ և Compte-pas. ըստ Լիթրէի գրելի է Hodomètre):
[աստիճացուածութիւն:

Odontalgie (օդոնթալժի) ե. իե. Ցաւ ատամանց. ա-

Odontalgique (օդոնթալժիք) ած. Փարատիչ ատամնացաւութեան (գեղ): Վարի և իբր ե. ւր. Un bon —:

Odontoïde (օդոնթոիտ) ած. *Ատամնակերպ. *ատամնանման. (ըստ անդամագիտացց): Apophyse —:

Odontologie (օդոնթոլոժի) ե. իե. Մասն անգատմանգիտութեան որ ճառէ զատամանց. *ատամնաբանութիւն:

† **Odontologiste** (օդոնթոլոժիսթ) ե. ւր. *Ատամնաբան:

Odorant, ante (օդօռան, անթ) ած. 1. Որ բուրէ կամ արձակէ հոտ. հոտարձակ: Les particules odorantes des corps: ‖ 2. Անուշահոտ: Le cèdre est un bois —:

Odorat (օդօռա) ե. ւր. Հոտառակութիւն. հոտառութիւն. *հոտառութիւն: — excellent, fin. Il n'a point d'—:

† **Odorer** (օդօռէ) բ. ն. Ունել հոտառակութիւն. հոտառել:
= բ. ն. Հոտառել. Ս. հոտուըալ:

Odoriférant, ante (օդօռիֆէռան, անթ) ած. Անուշահոտ. անուշարուրյր. Ս. հոտաբեր. Ս. հոտառան. (տես. հոտառէտ): Le musc est —. Des aromates odoriférants:

Odyssée (օդիսէ) ե. իե. 1. Վիպասանութիւն յոբուամ երգից Հոմերոս զանգս որ անցին ընդ Ոդիսեա. Ոդիսական: L'Odyssée est une suite de l'Iliade: ‖ 2. (ե-խօսի. և ընդ.) Բազմապատկածեան ուզևորութիւն. ոդիսական: Racontez-nous votre —:

Œcuménicité (էկի-մէնիսիթէ) ե. իե. Տիեզերականութիւն: L'— d'un concile:

Œcuménique (էկի-մէնիք) ած. Տիեզերական: Concile —. Patriarche —. Տիեզերական պատրիարք, հայրապետ. (առի զհայն պատրիարքաց կոստանդնուպոլսի):

Œcuméniquement (էկի-մէնիքըմ) մ. Իրրև տիեզերական:

Œdémateux, euse (էտէմ-ատէ, էօզ) ած. 1. Ախտացեալ զայտուամբ ջրային: Un membre —: ‖ 2. Ցոպէ ջրային այտուման: Un gonflement —:
[ջրաւոր):

Œdème (էտէմ) ե. ւր. Այտուամբ ջրային. (տես.

Œdipe (էտիփ) յտ. ան. ւր. Երբայ թերացաց որ ելոյծ զառեղծուածն Սփինքսական. Իդիպոս:
— ե. ւր. (ենթ.) Լուծիչ, մեկնիչ առեղծուածոց, հանդուցց բանից. Իդիպոս: Tout l'art de nos Œdipes échouerait devant cette énigme:

Œil (էույլ) ե. ւր. 1. Գործարան տեսութեան. ակն. լուսատան: յե. Yeux. Աչք. ակնագոյք: Le blanc de l'œil, des yeux. Cligner l'œil, de l'œil. En un clin d'œil. Les yeux me cuisent. La lumière éblouit les yeux. Les larmes ont coulé de ses yeux. Crever les yeux à quelqu'un. Խաւարեցուցանել զլուսատրանս, բրել զաչս ումբուք: Faire signe de l'œil. Ակնարկի առնել. ակնարկել: Avoir les yeux beaux, de beaux yeux. Լինել աչեղէզ: Avoir de grands yeux. Լինել աչեղ, մեծակն. ունել

Digitized by Google

աչք մեծահոգիացա։ Avoir des yeux de bœuf. (ֆրանս. և ընդ.) Լինել աչքդ յոյժ. (արև. կովաչուի, կակռնաչուի բլլալ)։ Avoir de bons yeux. Լինել քաչառակս, արագին, սրատես։ N'avoir des yeux que pour . . . (ֆրանս.) Սիրել կամ մեծարել ևեթ զ. . . N'avoir plus d'yeux pour. (ֆրանս.) Ոչ ևս սիրել. ոչ ևս մեծարել։ Aimer quelqu'un comme ses yeux, plus que ses yeux. Սիրել զոք ուժգին սիրով. (արև. աչքին լուսին պէս սիրել). (ընդ.)։ Conserver une chose comme la prunelle de l'œil, comme la prunelle de ses yeux. Պահել զկրս ինչ իբրև զբիբ ակաց, աչաց. պահել մեծաւ հոգածարձութեամբ, կարի խնամով։ Regarder du coin de l'œil. տես ի Coin, 9. Coup d'œil. տես ի Coup, 8. Couver des yeux. (ֆրանս. և ընդ.) տես ի Couver, 2. Manger, dévorer quelqu'un, quelque chose des yeux. (ֆրանս. և ընդ.) տես ի Manger, A. 1. ի Dévorer. Fermer les yeux de կամ à quelqu'un. տես ի Fermer, 3. N'avoir pas fermé l'œil կամ les yeux de toute la nuit. տես ի Fermer, 3. Les yeux fermés, clos. տես ի Fermé, 1. ի Clos, A. Coûter les yeux de la tête. (ֆրանս. և ընդ.) Լինել ծաղր գնոց յոյժ. (արև. շատ առատ նուիրել)։ Cette maison me coûte les yeux de la tête. Baisser les yeux. տես ի Baisser, բ. ն. 1. Lever les yeux. տես ի Lever, A. 1. Faire de l'œil à une personne. (ֆրանս. և ընդ.) Ակնարկել. (արև. աչք ընել)։ Faire les gros yeux à quelqu'un. (ֆրանս. և ընդ.) Խոժոռ երեսս ցուցանել սմանք. խոժոռ անհայեցիկ յոր. (արև. խալոր մալոր նայիլ)։ Se mettre le doigt dans l'œil. (ֆրանս. և ռուս.) տես ի Doigt, 1. Se battre l'œil de quelqu'un, de quelque chose. (ֆրանս. և ռուս.) տես ի Battre. 1. Jeter de la poudre aux yeux de quelqu'un. (ֆրանս.) տես ի Poudre. Loin des yeux, loin du cœur. (անգլ.) տես ի Cœur. Deux yeux valent mieux qu'un, կամ quatre yeux valent mieux que deux. (անգլ.) Լաւ ևս տեսանել աչք քան զակն։ ‖ 2. Ակն (յայտարար կրից և բաւող բարուցն). աչք. ակահողիք։ Avoir l'œil spirituel, tendre, mélancolique, stupide, dur. Avoir les yeux spirituels, pleins de feu. Le courage brille dans ses yeux. Les yeux sont le miroir de l'âme. Voir une chose d'un œil sec. (ֆրանս.) Ցամաք աչօք, անթաց աչօք տեսանել. չտրտմել ընդ տրտմելոյն ինչ։ Il a vu d'un œil sec la mort de son ami, la perte de sa fortune. Faire les doux yeux կամ les yeux doux à une femme. տես ի Doux, 11. Voir une personne, une chose de bon œil, de mauvais œil. Տեսանել համեստութեամբ, գժկամութեամբ. նայել քաղցրութեամբ, խեթիւ, ընդ ակամբ. (արև. աղէկ աչքով, գէշ աչքով նայիլ)։ Regarder d'un œil d'envie. Զարհանել։ Regarder une femme avec des yeux de concupiscence. Հայել յայրատութեամբ, յայրատս, յայրատ և պակշտս հայեցուածովք ի գեղ կնոջ։ ‖ 3. Ակն. աչք. հայեցուած. նայեցուած. տեսութիւն։ Tous les yeux étaient tournés vers lui, étaient fixés sur lui. Ամենեցունց աչք ի նա հայէին. ամենեքեան զաչսն ի նմա կատուցանեին։ Suivre quelqu'un des yeux. Il a jeté sur nous un œil de colère. L'œil de Dieu voit tout. Ամենատես, ամենահայեաց է ակն Աստուծոյ։ Avoir la mort devant les yeux. Առաջի աչաց ունել զմահ։ Mettre devant les yeux. Ցանդիման կացուցանել. առաջի առնել. ցուցանել։ Mettre sous les yeux, sous l'œil. Ցուցանել։ Avoir le compas dans l'œil. տես ի Compas, 1. Avoir des yeux d'aigle, de lynx. տես յ'Aigle, 1. ի Lynx, 1. Donner dans les yeux. տես ի Donner, բ. ը. 5. Sauter aux yeux. (ֆրանս.) տես ի Sauter. Fermer l'œil կամ les yeux sur, à. տես ի Fermer, 3. Jeter les yeux sur. տես ի Jeter, 6. ‖ 4. Ակն. աչք. հայեցողութիւն. արթնութիւն. հակողութիւն։ Être tout yeux, tout oreilles. 1. Լինել ամենևին տես և ամենևին լուր. յակճիռս կալ. ուշի ուշով նայիլ և ունկն դնել. (արև. բոլորովին աչք և ականջ կտրիլ)։ ‖ 2. Հսկել մեծաւ արթնութեամբ։ Avoir l'œil au guet. տես ի Guet, 1. Avoir des yeux d'Argus. (ֆրանս. և ընդ.) տես յ'Argus. Avoir l'œil à կամ sur quelque chose. (ֆրանս.) Հսկել. միտս դնել. (արև. աչք ունենալ)։ Avoir l'œil sur quelqu'un. 1. Դիտել զոք. զգուշանալ ումեք։ ‖ 2. Անծել ակն ի վերայ ումեք. ակն ի վերայ ունել. խնամ ածել. (արև. մէկուն վրայ աչք ունենալ)։ Avoir un œil aux champs et l'autre à la ville. (ֆրանս.) տես ի Champ, յե.

‖ 5. (ֆրանս.) Ակն (հոգւոյ, մտաց)։ ‖ 6. (ֆրանս.) Ակն. աչք։ La chronologie et la géographie sont les yeux de l'histoire։ ‖ 7. Պատասրութիւն. յանդիմանականութիւն. առաջնակայութիւն։ [Un combat] "que les rois vos aïeux Daignaient assez souvent honorer de leurs yeux." CORN. *D. Sanche*, II, 1. Aux yeux կամ sous les yeux de. Առաջի աչաց. յանդիման. զառաջեաւ։ Cela s'est passé aux yeux de toute la ville. Cet accident est arrivé sous mes yeux. Cette fille a été élevée sous les yeux de sa mère. Զառաջեաւ մօր իւրոյ սնեալ է աղջիկդ։ Aux yeux de. (ֆրանս.) Ցաչս. լսոտ կարծեաց։ Aux yeux du monde, la vertu est quelquefois ridicule։ ‖ 8. Ս. Աչաց. (ընդ.)։ Il a oublié ses yeux chez lui. Il porte ses yeux dans sa poche։ ‖ 9. (ֆրանս.) Փայլիլն, պայծառութիւն (պատառաց [étoffe])։ շողիլն (ականց պատուականաց)։ Վարդ միաքար. Ce saphir blanc a l'œil d'un diamant։ ‖ 10. Ակն (մրճոյ, տապարի). Գ. կոթառ։ ‖ 11. Ծակ (միջոյ հացի, պանրոյ). աչկունք։ Un pain qui a de grands yeux. Un fromage qui n'a point d'yeux։ ‖ 12. Աչկունք (արգանակի)։ Ce bouillon est très gras, il a beaucoup d'yeux։ ‖ 13. Ակն (ոստոց ծառոց). պտուկ. Ս. ակնուռ։ ‖ 14. Ակն (նշանագրաց տպագրութեան)։ L'œil de ce caractère ne me plaît point, il est très gros։

— Avoir le mauvais œil. (ֆրանս. և ընդ.) Լինել դժնեայ հայեցուածով ակամբ. լինել դժնահոգիացք. չարի պատուհասս հեցուցանել զոք հայեցուածովք իւրովք (ըստ ժողովրդեան կարծեաց ոմանց)։ Նաղար վերմակ։ (Վնասակար յայտնիսի հայեցուածոց ասի հայերէն Ակնհար, արև. աչքի լուած, աչքուած)։

— Un bel œil, de beaux yeux, deux beaux yeux. (ֆրանս.) Կին գեղեցիկ, չքնաղագեղ։ Il est épris pour deux beaux yeux։

— Pour les beaux yeux de quelqu'un. 1. (ֆրանս. և ընդ.) Առ ի հաճել զոք։ ‖ 2. Զրի։ Croit-il que je le logerai chez moi pour ses beaux yeux?

— Ce vin a un œil louche. (ֆրանս.) Պղտոր է գինիս։

— Vin couleur d'œil de perdrix, կամ լուկ Vin œil de perdrix. Գինի սակաւ մի կարմրագոյն։ [տին։

— Œil-de-perdrix. Կոշտ [cor] ինչ ի մէջ մատանց ո-

— Œil-de-bœuf. 1. Բոլորշի պատուհան. Ս. երկնակն. *գոճաչմ։ Les œils-de-bœuf de la cour du Louvre sont ornés de sculptures։ ‖ 2. Սրահ ինչ ի պալատեան վէրսայլի, ուր ժողովէին արքունականք նախ քան զմտանելն առ արքայ. պատմութիւն սրահ։ Chronique de l'Œil-de-bœuf։

Digitized by Google

‖ † 3. Ամէն փոքրիկ փոթորկաբեր (ի ջերմին գաւառս). ‖ † 4. Ագռ ինչ խնձորեսապոյ [camomille]. Եղկին ատչք. *գոճաղլմ. (պրս. ւնովնըմ. արբ. ա'յն-է-ը-գոթ-ը). ՀԸՂԸՐ ԱԻՕՆ։

— Œil-de-serpent. Գարշ ինչ փոքրիկ զոր գիտեն ի մեսոտաեմս. *օձակն։

— Œil-de-chat. Ակն ինչ պատուականաւն՝ նման գրուչընդի [corindon]. *կատուական. *կատուաքար։

— Œil-de-bouc կամ Œil-d'Ammon. Խեցեմորթի ինչ. *նոխազակն։

— Œil-d'or. Ագռ ինչ ձկան. **ոսկեակն։

— Œil-de-chèvre. Տունկ ինչ սիզապատառակ. *ոչծակն։

— Yeux d'écrevisse. տես յ'Écrevisse, 1.

= À l'œil. Գր. ած. 1. Աչօք։ Cette chose se voit à l'œil, on en juge à l'œil. À l'œil nu. Ակամբ լսկով։ Faire la guerre à l'œil. տես ի Guerre, 1. ‖ 2. (Խոսք. և ած.) Ձրի. *ապատիկ. Ուրեխյն։ Il dîne à l'œil dans ce restaurant։

= À vue d'œil. Գր. ած. 1. Ըստ կշռելոյ ակամն. (այլ. ատչքի կշռնա-քով, չափով). Ինչ. Խոսրեխյն։ Je n'ai jugé de cette distance qu'à vue d'œil et sans la mesurer։ ‖ 2. Տեսանելի, զգալի օրինակաւ. ակներև. աչիկ անդիմեան։ Cette femme embellit à vue d'œil։

= Entre deux yeux, entre les deux yeux. Գր. ած. Յառաջաւ ատչք։ Regardez-moi entre les deux yeux, et osez me répéter ce que vous m'avez dit. Յառաջիկ յիս զաչսդ, և խչխեցիք երկիւղիւ զոր ինչ ասացիք։

= Entre quatre yeux. (Հնչէի Խոսք-ը-Խեօ) Գր. ած. Միոյն ընդ միոյն. բերան ի բերան. (ընդ.)։ Je lui dirai cela entre quatre yeux։

= Par-dessus les yeux. Գր. ած. 1. Ամչափ. կարի յոյժ. (ընդ.)։ ‖ 2. Ի վեր քան զկար. անհամեստաբարոյական պայմանաւ. (ընդ.)։

= Non plus կամ Pas plus que dans mon œil. Գր. ած. Ոչ բնաւ. սոսկ ևս ոչ։

Œillade (Եույադ) ի. Խե. † 1. Հայեցուած. ակնարկութիւն։ ‖ 2. Գաղտագողի և քաղցր հայեցուած. մեղմիկ ակնարկ աչաց։ Lancer des œillades amoureuses. Elle ne l'a pas seulement favorisé d'une —։

† **Œillader** (Եույադե) բ. ն. Նայիլ գաղտագողի. (Հլ.)։

Œillère (Եույեր) ած. Խե. Dent —, կամ լսկ —. ի. Խե. տես Dent canine ի Dent, 1.

= ի. Խե. 1. փոքրիկ ամման լուանալոյ զաչս։ ‖ 2. *Աչապահ (երիվարի ի կաշւոյ)։

Œillet (Եույե) ի. ած. 1. Օղ. օղակ։ Faire des œillets à un corset։ ‖ 2. Տունկ ինչ որ ունի ծագիկ անուշ հոտաւոր. շահզրամ. *փոխոնիկ։ Planter des œillets. Il y a une espèce de petits œillets qu'on nomme de la Mignardise. — de poète. Ագռ ինչ շահզրամի. գ. վաշտակորի (ա). Գիսանի նմանութիւն։ ‖ 2. Ծագիկ շահզրամի. շահզրամ։ — simple, double. Un bouquet d'œillets։

= Վկած. (ա) "Ի վերոյ լերանց ունի (Տրապիզոն) զանազան խոտս և ծագիկս օգտակարս, ի մէջ այլոց՝ Վարդուտրիկ, կամ որպէս գիւղականք անուանեն՝ Վաշտակորիկ, ծագիկ ինքնաբոյս, յոր անուն կոչին գՀէնոնի նմանութիւն, ունեն բուսանիլոյ ի ժամանակս Վարդավառի." Հ. Պ. Կոս Ինճիճեան, Նոր Հայաստան, 382։

Œilleton (Եույէթո) ի. ած. Շառաւիղ (արմատոյ անկոց ինչ)։

† **Œilletonner** (Եույէթոնե) բ. ն. Ի բաց հատանել զշառաւիղս արմատոց անկոց ինչ։

Œillette (Եույէթ) ի. Խե. Միկոն կամ խաշխաշ յատնածոյ կամ ածուածնիկ [cultivé] յորմէ մղի իւղ. Ս. ցանած, Ս. ածուածնիկ մեկոն։ Huile d'—։ (Որ և Olivète)։

Œnanthe (Ենանթ) ի. Խե. Տունկ ինչ Թռանուտաբ. գինեծաղիկ. այգեայ ծագիկ։ [նուէիւն։

Œnologie (Ենոլոժի) ի. Խե. Ձաւա զգինւոյ. *գինեբան.

Œnomancie (Ենոմանսի) ի. Խե. Հմայութիւն ի ձեռն գինւոյ նուէրաց [libation]. *գինեհմայութիւն։

† **Œnomel** (Ենոմել) ի. ած. տես Bergerette, 2.

Œnomètre (Ենոմէթր) ի. ած. Գործի չափելոյ զգեղութիւն գինւոյ. *գինեչափ։

† **Œnophile** (Ենոֆիլ) ած. Գինեսէր։

Œnophore (Ենոֆոր) ի. ած. 1. Մեծ անօթ գինւոյ (առ նախնիս). գինեհտիան։ ‖ 2. Տեսուչ, վերատեսուչ գինւոյ. գինեպահ։

Œsophage (Եսոֆաժ) ի. ած. *Թաղանթապոլին խողովակ կամ անգք կերակրոյ՝ ի յերանի կազմեալ բերանեայ մինչև ցվերին առասպիզբերանն. առաջգն։

= Վկած. "Ընդառէ և գիւղոլոյն ճաշս ապրեսմբ և խոտորեան." Գր. Նարեկ. մեկին. Եզգ. — "Պատճառն ալ գիտի ուրիշ ին իւրոյին առնելն, այլ և ճանապարհ." Լ. ԱԵՄԻՒՆՔ.

Œstre (Եսթրէ) ի. ած. 1. Երկիւնեան միջատ՝ նման ճանճոյ մեծի՝ խայթիչ ապրշատոց և ձիոց. ուխտն (ա). Գնիս. բառ։ L'— du bœuf. L'— du cheval. La piqûre de l'— rend souvent les animaux furieux։ (Տես և Taon)։ ‖ 2. (Խոսք.) Ազդեցութիւն. մղեզձութիւն. ուխտն մղեզձութեան. եռանգեան. (Խոսք)։ L'— poétique et musical։ (Լատ. ևս առ Enthousiasme, Fureur)։

= Վկած. (ա) "Զի սրպես սոխորճ յիլուսիկ սրսկեցաւնուլսն խոյնիսէ՝ ընդատացանիլ վնաս ցամանն և ի միր վերացանիլ." Բբռ. գլաբկացոզաց. — "Ե- ամենայն երկնէ գոյս է բոյս, նկին [յոյնն Οἶστρος] երկեցանիլ էսոնանիկ պոնէ, ի էանի լան երկնէ սոխ." Գ. Գիսիգէս, վ. երբ. 974. — "Զնանիսն և նիսն [յոբինակին նիսն] է ներս անիսին." Ս. Կիչառ. Ազիքս. — "վ. ան բոյս գիր, և նոյ . . . ե- ես նալոյին չինոնէ օձանիս գչին, բոյն ծոս է նս կերնոյ." վ. ատ. յոբ. 210. — "Նորին երնեսաոր ս- յրիմոյ վանոց է վանս՝ նման ե նս սրկատոյ ս- է բոյոց նոպոկել սատ և անդ ընդհանոյկ." վ. Հ. Բ. 184։

Œuf (Եսֆ. յգ. Œufs, Ես) ի. ած. 1. Ձու. նասկրիս։ — de poule, de perdrix, d'autruche, de carpe, de couleuvre, de tortue, de vers à soie. Les oiseaux pondent des œufs, couvent des œufs. On a pris la mère sur les œufs։ ‖ 2. Ձու (Հաւու). Ս. Հաւու կերի. Ս. Հաւկերի. Գ. Հաւձու։ Un — mollet, dur. Des œufs à la coque. — couvi, †hardé, †clair. Une couple d'œufs. Coque, coquille, jaune, moyeu, blanc d'—։ [reng —։

Œuvé, ée (Եսվե) ած. *Ձուակից (եգ ձուկն)։ Ha-

Œuvre (Եսվր-է) ի. Խե. 1. Գործ ձեռաց. ձեռագործ։ L'homme est l'— des mains de Dieu. Մարդս ձեռագործ, ձեռակերտ, գաստաակերտ է Աստուծոյ։ Ne faire — de ses dix doigts. տես ի Doigt, 1. Mettre la main à l'—. տես ի Main, 1. Mettre en —. Ի գործ, ի կիր արկանել։ Mettre à l'—. Տալ սակը սկսանել զգործ ինչ։ Se mettre à l'—. Ձեռն ի գործ առնել, արկանել. բռնել հարկանել զգործդ։ ‖ 2. Գործ. գործառնութիւն։ Les œuvres de la nature. Travailler à l'— de son salut. La foi sans les œuvres est une foi morte։ Յայս միտս վարի մերի և յարակայն ի պերճ ասացուածս. Un si grand —. Un — de génie։ ‖ 3. Ս. Ձառնակ (մատանեայ)։ Որ և Chaton։

Digitized by Google

Son diamant sortit de l'— et tomba. Un diamant qui est hors d'—, hors de l'—. Ադամանդ չի ևս ընդելուզեալ, եամ եւէաւ յընդելուզուածոյն: || 4. Ժողով, Հաւաք (ե. ֆիզիկա-պ): Որ և Fabrique: L'— de cette paroisse est fort riche. Le banc de l'—, le banc d'—, եամ լաւկ l'—. Նաւասրան վերակացուաց [marguillier] եկեղեցւոյ:

— Maître des basses œuvres. Ժողովուրդ կղզանոցաց. ըռ^Ռը: (Որ և Vidangeur): Maître եամ Exécuteur des hautes œuvres. Դահիճ:

— L'— de la chair եամ de chair. տես ի Chair, 6.

— Chef-d'—, Main-d'—. տես ի գլխոյն C և M բ կարգին:

= ի. եր. յե. Ժառանգութիւնք. երկիք: Œuvres poétiques, morales, choisies. Les œuvres de Bossuet:

= ի. ած. 1. Շէն. շինուած: Les œuvres sont hors de terre. Gros —. Հաստատուած արմունկք շինուածոյ: Dans —. Աբ. ած. ի ներքին խուց ի շինուածին: Cet escalier est dans —. Hors d'—. Աբ. ած. Աստիճան շինուածոյն: Cet escalier est hors d'—. Cette description est hors d'—. (փոխ-բ.) Նկատուած, առնելութ, յաւելուածոյ բեմ ի նկատողիւդ: || 2. Ծաղուածոյք ամենայն պատկերաց փորագրողի: Avoir tout l'— d'Albert Durer: || 3. Կապար արծաթախառն:

— Le grand —. Ադամեան փախչոյ զանութ մեռանելոյ յոգի (քան նախնի քրիստոսոյց). մեծ գործ. առաջ գործ:

— Hors-d'—. ի. ած. 1. Յաւելուածոյ, եկամուտ բնէ: Ce morceau d'architecture est un hors-d'—. Այն և փոխ-բ. Cet épisode est un hors-d'—: || 2. Խորտիկք որ առաջի յետ ինանի, որպիսի է կոպէ, անձրուկ [anchois], ինուղ, և այլն. մինչ առաջիկք: Des hors-d'—:

= Sous —. Աբ. ած. Reprendre sous — եամ en sous-— un bâtiment. Նորոգել գհիմունս շինուածոյ:

= À pied d'—. Աբ. ած. Ոտ ի շինուածն. առ առաջաւել շինուածոյն:

Offensant, ante (օֆ-ան, անթ) ած. Թշնամանալից. Թշնամանիկ. Նախատական: Discours, procédé —:

Offense (օֆ-ան) ի. իզ. 1. Թշնամանիք (գործով եամ բանիւ). Նախատինք: — mortelle. Grande, grièvе —. Faire une — à quelqu'un: || 2. Մեղք. յանցանք. Ներա: Seigneur, pardonnez-nous nos offenses:

Offensé (օֆ-ան-է) ի. ած. Թշնամանեալ: C'est moi qui suis l'—:

Offenser (օֆ-ան-է) բ. ն. 1. Թշնամանել. Նախատել: Il l'a mortellement offensé dans son honneur. Je n'ai pas dit cela pour vous —. — Dieu. Դառնացուցանել զԱստուած. մեղանչել: || 2. (փոխ-բ.) Վիրաւորել. խոչընդոտել. խոչոտել: Cette peinture offense la pudeur. Ces paroles offensent les oreilles chastes. Այս բանք պատերազմիզ են մեղաւոր լսելեաց: || 3. Վիրաւորել. Ցաւեցուցանել: La balle a offensé le poumon: (Որ և Léser):

= S'—. բ. ած. Զչարել. տրտմիլ. վշտանալ: Il s'offense de rien, d'un rien:

Offenseur (օֆ-ան-էօ-ր) ի. ած. Թշնամանող. Թշնամանիչ: L'— et l'offensé se sont réconciliés:

Offensif, ive (օֆ-ան-իֆ, իվ) ած. Վիրաւորիչ. *Ցաւեցուցական: Armes offensives. Traité — et défensif:

= Offensive. ի. իզ. *Վիրաւորական: Prendre l'—. Պատերազմել ի ցաւեցուցականն:

Offensivement (օֆ-ան-իֆ-ման) մ. *Վիրաւորական բեմ օրինակաւ. *Ցաւեցուցաբար: Agir — contre l'ennemi:

Offerte (օֆ-էրթ) ի. իզ. 1. Ակօսիք քահանայի նախ քան զնուիրումն [oblation] հացի և գինւոյ. ազօսիք ընծայման: || 2. Ուան պատարագի յորում քահանայն նուիրէ Աստուծոյ գհացն և զգինին. ընծայումն:

Offertoire (օֆ-էր-թուար) ի. ած. 1. և 2. տես Offerte, 1. և 2. || 3. Նուագ երգիման ի ժամ ընծայման հացի և գինւոյ. Նուագ ընծայման. մուտաբանութիւն:

A. **Office** (օֆ-իս) ի. ած. 1. Գործք (մարգիկն կենաց, ընկերութեան). պատշաճք: Il est de l'— d'un bon pasteur de... Cicéron a fait un traité des Offices: || 2. Գաշտան. գործ: Mon estomac fait fort bien son —: || †3. Գրասենեակ: Il existe à Paris plusieurs offices de publicité: (Որ և Bureau): || 4. Օգնականութիւն. ապաստութիւն. ծառայութիւն: Les petits offices que je pourrais vous rendre. Je vous demande vos bons offices pour mon frère. (—ի. Զեր բարեհամբաւեան ապաստութիւնք կը խնդրեմ իմ եղբօրս համար): Rendre de mauvais offices à quelqu'un. Զարիս հատուցանել ումեք. Ցաւեցնել: || 5. Բաժն. պատշան. իշխանութիւն: L'— de connétable, de notaire. Acheter un —: || 6. Ապատածեզին պատշան: L'— divin. L'— de la cathédrale est pompeux: || 7. Ուանաւոր ազօսիք ի պատիս խոստացեալիւք սրբոց. կանոն: L'— de saint Jean Baptiste: || 8. Կանոնական ազօսիք (ե. ֆիզիկա-պ). *Ժամասացութիւն: Je n'ai pas dit tout mon — aujourd'hui, j'en suis à vêpres: || 9. Ապատաս Հանգերձելոյ զնգան. *սեզանագործութիւն: Ce domestique sait եամ entend bien l'—: || 10. Պատասխանիք սեզանոյ:

— D'—. 1. ի պատասխանել: Le juge a informé d'—: || 2. (փոխ-բ.) Ինքնայօդութ. *Ինքնաբերաբար:

— Le saint-—. Ապահան Հաստատագնեալութեան (ի Հռոմ). Familier du saint-—. Les prisons du saint-—:

B. **Office** (օֆ-իս) ի. իզ. Տեզի ուր Հանգերձել ազանգիր [dessert] սեզանոյ և ուր պահին ազխատակիզիչքն և ամօքք. մուտան: Manger à l'—: [կարգալ յոգեհատոյ:

Officiel (օֆ-իս-իէլ) ի. ած. Եկեղեցական գաստատ

Officialité (օֆ-իս-իալ-իթ) ի. իզ. 1. Եկեղեցական գաստատութիւն: L'— de Paris: || 2. Ապահան եկեղեցական գաստատութ: Il y avait beaucoup de monde à l'—:

Officiant (օֆ-իս-իան) ած. և ի. ած. Կատարիչ ապաստածեզին պատշաճման. պատշաճաւորեալ. Հանգերձապիր: Le prêtre —. L'— encensa l'autel:

Officiante (օֆ-իս-իանթ) ի. իզ. Հաստատուած եամ հաստան գաստատեալ ի ժամերգութիւն. շարաքաւոր հաստան:

Officiel, elle (օֆ-իսիէլ, իէլ) ած. 1. ի պատշաճման. պատշաճական: Déclaration officielle: || 2. Հրատարակեալ ի Տէրութիւն. պատշաճական: Cette nouvelle est officielle. Journal —: || 3. (փոխ-բ. և ընդ.) Վայելչական. Հաստատ. առաջ: C'est —:

Officiellement (օֆ-իսիէլ-ման) մ. Պատշաճական օրինակաւ. *պատշաճապէս: La nouvelle est publiée —:

A. **Officier** (օֆ-իս-իէ, բառավանիկ) բ. չ. 1. Կատարել զաստատածեզին պատշաճութիւն: Ces prêtres officient bien: || 2. Ժառանգանել Հայրապետ պատարագ, եամ առաջնորդ գէ աստատածեզին պատշաճութեանց. Հանգերձապիր լինիլ: C'était l'évêque qui officiait à cette cérémonie:

B. **Officier** (օֆ-իս-իէ, բառավանիկ) ի. ած. 1. Պատշաճաւոր. *պատշաճական. *պատշաճաւոր: — de police. Les officiers municipaux. Officiers de l'église. Աշխարհիկ պատշաճութեանց եկեղեցւոյ, որոնցն երգիչք եամ գործիք, լուսատուք, ժամասիչք [bedeau]: || 2. Առաջ զօրու. առաջ: — d'infanterie, de cavalerie, d'artillerie. — supérieur.

Digitized by Google

Sous- —. On le punit pour avoir injurié son —. ‖ 2. *Պաշտօնական (Լուծանի պատուոյ). ‖ 4. Հազարապետութիւն (ի տունս իշխանաց, մեծամեծաց). ‖ 5. Պատասուոր վերակացու մրգոց, ապխտակերակուրաց և անօթից սեղանոյ (ի տունս մեծամեծաց). մրգապետ. Il est — de maison.

— ից. Մրգապետ, խոհակեր և սեղանայարդար [maître d'hôtel] (իշխանի, մեծատան). Il ne saurait donner à manger, car il n'a pas ici ses officiers. Les officiers de la bouche. տես և Bouche, 4.

Officieusement (օֆիսիէօզըման) ի. Մատուցիւր. յօժարակամ. հաճոյակատարութեամբ. S'offrir —.

Officieux, euse (օֆիսիէ, էօզ) ած. 1. Յօժարափոյթ ի հաճել զոյլը. հաճոյակատար. կամակատար. Il est — envers tout le monde. ‖ †2. *Պատգամաւորական (հաղորդութեամբ պաշտօնական). Des renseignements —, non officiels. [առ. շնորհատու.

— Mensonge —. Սուտ ստ ի հաճել զոք. սուտ

Officinal, ale (օֆիսինալ, ալ) ած. Ամբոն պատրաստ (դեղ). բժշկական (տունկ, դեղ).

Officine (օֆիսին') է. իգ. 1. Գործատեղ (դեղավաճառի). ‖ 2. (փոխ.) խանութ. — de calomnies.

Offrande (օֆրանտ) է. իգ. 1. Ընծայ զոր մատուցանէ ոք Աստուծոյ, սրբոց կամ քահանայից. պատգէ. պատարագ. նուէր. տուրք. գոհանալիք. — agréable à Dieu. Les offrandes et les aumônes. ‖ 2. Ընծայ զոր մատուցանեն ժողովուրդն ժամանակաւ քահանայի ի ժամ պատարագին (յեկեղեցիս Հայոց). ընծայ. Ս. ոգիքանին. ‖ 3. Ընծայ. նուէր. Je viens vous présenter mon —.

Offrant (օֆրան) է. ար. Որ մատուցանէ. մատուցող. Վ. առի եւեթ ի բանն Au plus —. *Աւելամատուցին (յաճուրդս). Vendre quelque chose au plus — et dernier enchérisseur.

Offre (օֆր) է. իգ. 1. Պատուցանելի. առաջի առնելի. — de service. Il m'a fait l'— de me conduire chez vous. ‖ 2. Ինչ մի մատուցեալ. ընծայ. նուէր. Une belle —. Accepter une —. On m'avait fait des offres séduisantes. ‖ 3. Աւելարկութիւն (հատուցանելոյ գնոյ պատուոյ, քան իրատոգիտաց). ‖ 4. Պատուցումն. (քան սնոտատոգիտաց). L'— et la demande constituent l'état du marché.

Offrir (օֆրիր) [J'offre, tu offres, il offre, nous offrons, vous offrez, ils offrent. J'offrais. J'offris. J'offrirai. Offre, offrez. Que j'offre. Que j'offrisse. Offert, erte.] բ. ն. 1. Պատուցանել. ընծայել. ընծայեցուցանել. — un présent, de l'argent. Il m'a offert sa maison, sa voiture. ‖ 2. Պատուցանել. նուիրել. սրբել (Աստուծոյ). — un sacrifice, des victimes. — en holocauste. — les prémices des fruits de la terre. ‖ 3. Պատուցանել. առաջի առնել, արկանել. առաջադրել. Il m'a offert de me vendre sa propriété. ‖ 4. (փոխ.) Յանդիման առնել. առաջի ընծայեցուցանել. Ce poème offre de nombreuses beautés. Cette campagne offre des aspects agréables. ‖ 5. Պատուցանել. շնորհել. — le choix des armes à son ennemi. Զինաւոր առնել հակառակորդին զվէնս (ի մեծամասնութեան).

— S'—. բ. ա. 1. Պատուցանել, ընծայեցուցանել զանձն. Il s'est offert de bonne grâce à y aller, d'y aller. ‖ 2. Յանդիման լինել աչաց. Le premier objet qui s'est offert à mes yeux. Ne vous offrez jamais à ma vue. Մի՛ եւս յաւելցիր անկանել յաչին իմ. մի՛ եւս յաւելցիր տես-

նել զերեսս իմ. (աչ. մէկ մ'ալ աչքիս մի՛ երեսաք). Il s'offre une grande difficulté. Մեծ խոն գժուարութիւն ընդ առաջ ելանէ. ‖ 3. Պատահիլ (զոհից).

Offuscation (օֆֆիւսքասիոն) է. իգ. Վազանցումն նուազութեան լուսոյ արեգականն.

Offusquer (օֆֆիւսքէ) բ. ն. 1. Պատցուցանել. մանկեցուցանել. ծածկել. Les nuées offusquent le soleil, le jour. ‖ 2. Զտալ տեսանել. խափանել. Ôtez-vous de devant moi, vous m'offusquez la vue. ‖ 3. Շլրտուցանել զաչս յաչից սաստկութեամբ լուսոյն. խաղտել զաչս. (աչ. տչք տանուլ). Le soleil m'offusque les yeux. Աչի են տնիկդիր. Une trop grande clarté offusque. ‖ 4. (փոխ.) Պատճառել. մթագործ առնել. սաստերծս առնել. Les vapeurs du vin offusquent le cerveau. Les passions offusquent la raison. ‖ 5. (փոխ.) Խոչընդոտել լինել. չլինել հաճոյ. Cet artiste a un rival qui l'offusque.

Ogival, ale (օժիվալ, ալ) ած. *Զլանաձեւի. Arc —.

Ogive (օժիվ) է. իգ. Յատաջակարկառ (աչ. գաւթ ցցուածի) անկիւնի կամարի. *Զլան. Les ogives de la Sainte-Chapelle. Voûte, fenêtre en —.

— ած. (ուղ.) տես Ogival.

Ognon (օնիոն) է. ար. տես Oignon.

Ogre (օկր) է. ար. 1. Խառնագազանի կամ ճիւաղ մարդակերպ. Manger comme un —. Ուտել անչափ. (ընդ.). ‖ †2. (փոխ. և ընդ.) Ան որ խստագոյժ և զարհուրելագոյն.

Ogresse (օկրես) է. իգ. կին ճիւաղ մարդակերպ.

Oh (ո) 1. Յորդ. զարմացման. Ո՛հ. ա՛հ. բա՛բէ. Oh! quelle chute! ‖ 2. Յորդ. սաստիկան. Ո՛հ. Oh! je me vengerai.

Oïdium (օիտիում) է. ար. Սունկն [champignon] ինչ մանր՝ ապականիչ խաղողոյ. On combat l'— par le soufre.

Oie (ուա) է. իգ. 1. Հաս ինչ ջորւոյն. ապտ. ֆուլ. Il faut un jars à vos oies. Garder les oies. ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Անմիտ յոյժ. տխմարանի. C'est une —.

— Contes de ma mère l'—. տես և Conte, 4.

— Merde d'—. (Հնչի գոպաս) տես և Merde.

— Petite— —. 1. տես Abatis, 2. ‖ 2. (փոխ.) Գաւդպայք, գլխարկ և ձեռնոցք մանր զգեստ. (ուղ.). ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) փոքրիկ շնարհք կնոջ կամ տարեփաստր խր. (ուղ.).

— Patte-d'—. տես և P և կարգին.

Oignon (օնիոն) է. ար. 1. Բանջար ինչ կծուահամ և կծուահոտ. սոխ. ուշան. (Գրի և Ognon). — blanc, rouge. Tête d'—. Botte d'oignons. Soupe à l'—. Être vêtu comme un —. Պատատեալ, փարատաթեալ լինել հանգերձիւք. (ընդ.). ‖ 2. Սոխ (տրմատաց անկոց ինչ). կամոդիլ. կոճղէզ. Des oignons de jacinthe, de tulipe, de lis. ‖ 3. Յատապին բրտութիւն (ատից). **սոխ. ‖ 4. Կարծր և յատապին այտուն (ատից երիվարաց). **սոխ. ‖ †5. Մեծ, անհերձեր ժամացոյց ծոցոյ. **սոխ. (ուհ.).

— En rang d'—. հբ. ած. կարգաւ տա միմեանս. ի միուսմ գծի. †Se mettre en rang d'—. Անկանել բազմիլ ի ժողովի ուրեք.

Oignonet (օնիոնէ) է. ար. Ագգ ինչ սմնահոտից տատնձի. *սոխատատնձ. [*սոխատատան.

Oignonière (օնիոնիէր) է. իգ. Արտ, տեղւ տնկոց.

Oïl (օիլ) Այո. Վ. առի եւեթ ի բանն La langue d'oïl. Բարբառ ժողովրդոց Գաղղիացւոց որ բնակեալք ի հիւսիսոյ կողմանց գետոյ. La langue d'oïl, et la langue d'oc.

Oille (օյլ) է. իգ. թաս ի պէտս տրմատաց և ի մսոց.

Oindre (ուէնտր) [J'oins, tu oins, il oint, nous

Digitized by Google

oignons, vous oignez, ils oignent. J'oignais. J'oignis. J'oindrai. Oins, oignons. Que j'oigne. Que j'oignisse. Oignant. Oint, ointe.] բ. ն. 1. Մարմել [frotter], մոթզել խաղով, ձիթով. օծանել. խզել: Autrefois on oignait les athlètes pour la lutte: ‖ 2. Օծանել (միւռոնով): On oint les évêques à leur sacre. On oignait les rois de France avec l'huile de la sainte ampoule:

Oing (—ին) է. ս. Ճարպ (օծանելոյ զանազան [essieu] կառաց):

Oint (—ին) է. ս. Օծեալ: Les rois sont les oints du Seigneur. J.-C. est appelé, par excellence, l'Oint du Seigneur:

A. **Oiseau** (—զո) է. ս. 1. Թռչուն. Հաւ: Le chant, le ramage des oiseaux. Entendre gazouiller les oiseaux. Oiseaux de proie. Oiseaux domestiques. Il a battu les buissons, et un autre a pris les oiseaux. (ած.) տես ի Battre. — de bon, de mauvais augure. (ած. և —ած.) տես յ'Augure, 3. L'— de Jupiter, de Junon, de Minerve, de Vénus. տես ի Jupiter, այլովքն Հանգերձ: ‖ 2. Որսալ կան թռչուն (այսինքն բռնել, ճնճռակ, շահէն, և այլն). վարուժինակ: Dresser un —. Un oiseau qui vole la perdrix, le héron, la corneille. Chasse à l'—:

— Oiseau-mouche. Թռչուն ինչ փոքրիկ. *Թռչնաճանճ. *ճանճահաս:

— Oiseau de paradis. տես ի Paradis.

— L'— de saint Luc. (ած. և —ած.) Թռչուն սրբոյն Ղուկասու. երկն: Léger comme l'— de saint Luc:

= À vue d'—. ած. —. Հայեցեալ ի բարձուստ. Թռչնոյ սատանայնման: Il a dessiné cette ville à vue d'—:

= À vol d'—. ած. —. Պարզուկիով. ուղիղ գծիւ: De Paris à Rouen, il n'y a que vingt lieues à vol d'—:

B. **Oiseau** (—զո) է. ս. Տաշտ որով որմնչէնք կրկեն զշաղախ յուսս: Cet architecte si riche a commencé par porter l'—:

Oiseler (—զելե) բ. ն. Ուրթել յորս (զբազել):

= բ. ն. Որսալ Թռչուն: [*Թռչնէրկ:

Oiselet (—զելե) է. ս. Հաւիկ. Ս. Թռչնակ.

Oiseleur (—զելեօ) է. ս. 1. Հաւաբս: Les filets d'un —: ‖ 2. Սիրող հաւաբսութեան. Հաւորս: Henri l'Oiseleur:

Oiselier (—զելիե) է. ս. Բաւծանող և վաճառական Թռչնոց. *Թռչնավաճառ:

Oisellerie (—զելըռի) է. է. Արուեստ ըմբռնելոյ և լուծանելոյ զԹռչունս. *Թռչնաբուծութիւն:

Oiseux, euse (—զիւ, իւզ) ած. 1. Դատարկ. դատարկակաց. դատարկաբեր. գործաւոհաց: Gens — et fainéants: ‖ 2. Ունայն. անպիտան. անօգուտ. անուսի: Des disputes oiseuses. Son style est rempli d'ornements —:

Oisif, ive (—զիֆ, իվ) ած. 1. Անգործ. դատարկ. պարապորդ: Il ne faut pas qu'un jeune homme reste —: ‖ 2. Դատարկ. անպտուղ: Laisser son argent —:

= է. ս. Դատարկանձն. դատարկակաց:

Oisillon (—զիյոն) է. ս. Հաւիկ. Ս. Թռչնակ. *Թռչնիկ. (ընտ.): [յանգործութեան:

Oisivement (—զիվման) մ. Դատարկութեամբ.

Oisiveté (—զիվթե) է. է. Դատարկութիւն. անգործութիւն: Demeurer, croupir dans l'—. L'— est la mère de tous les vices, est mère de tous vices:

Oison (—զոն) է. ս. 1. Ձագ սագու: — bridé. Ձագ սագու՝ յորոյ ի ծակս կոցին եգիտալ է փետուր, որ-պէս զի մի՛ կարասցէ անցանել ընդ յանգիս: C'est un — bridé. (ած. և ընտ.) Ապուշ սին է: ‖ 2. (ած. և ընտ.) Ապուշ. անմիտ:

Oléacées (օլէ—) է. է. յ. Տոհմ երկբլիթակ [dicotylédone] տնկոց. *Ձիթենատեսք:

Oléagineux, euse (օլէ—իւզ) ած. Իւղալից. իւղատար. *Ձիթատար: Substance oléagineuse:

Oléandre (օլէ—ր) է. ս. տես Laurier-rose.

† **Oléocrane** կամ † **Oléocrâne** (օլէ—) է. ս. Բլոտա [apophyse] բազկատկրային [huméral] ծայրի ծղոտկեր [cubitus]:

Oléine (օլէին) է. է. *Ինաձէթ. (ըստ տարբագիտից):

Oléique (օլէիք) ած. *Ինաձիթական: Acide —:

Olfactif, ive (օլֆ—իֆ, իվ) ած. Հոտառական. Հոտառատրական: Nerf —. Trous olfactifs:

Oliban (օլի—) է. ս. Ազգ խնկոյ. լիբանան. լիբանոս. որձ խունկ:

Olibrius (օլի—) է. ս. Խրոխտ. ամբարհաւաճ. *ալիբրիոս. (ընտ.): Il fait l'—. C'est un —:

Olifant (օլիֆ) է. ս. Փղոսկրեայ փող ձիաւորաց [chevalier] ի Մէջն դարու: L'— de Roland:

Oligarchie (օլիկ—) է. է. Կառաւարութիւն սակաւ մարդոց իշխանութեան. սակաւապետութիւն. աւագիշխանութիւն: L'aristocratie dégénère quelquefois en —:

Oligarchique (օլիկ—իք) ած. Կառաւապետական. աւագիշխանական: Gouvernement —:

Olim (օլիմ) է. ս. Հին արձանագրութիւնք գամ առմարք խորհրդարանի Գաղղիացւոց: Consulter les —:

Olinde (օլինտ) է. է. Ազգ ինչ շղթայի [lame] սրոյ. ալինդեան շղթայ:

Olivaire (օլիվ—) ած. Ոմանց ձիթապտղոյ. (ըստ անդամագիտից):

Olivaison (օլիվզոն) է. է. 1. Ժամանակ կիզման ձիթապտղոյ. ‖ 2. Կուքք ձիթապտղոյ:

Olivâtre (օլիվ—թր) ած. Ի գոյն ձիթապտղոյ:

Olive (օլիվ) է. է. 1. Ձիթապտուղ. ձէթ. վեյիւն: — mûre, verte. Les olives commencent à noircir. Mettre les olives au pressoir. De l'huile d'—. Couleur d'—, կամ Couleur —. Ի գոյն ձիթապտղոյ: ‖ 2. Ձիթենի: Un rameau d'—:

Olivète (օլիվէտ) է. է. տես Œillette.

Olivettes (օլիվէտ) է. է. յ. Կաքաւաձև յետս կիզման ձիթապտղոյ. ձիթապտղոյ կաքաւք: Danser les —:

Olivier (օլիվիե) է. ս. Ձիթենի: L'— est le symbole de la paix. Mont des Oliviers. Լեառն ձիթենեաց, ձիթաստանեաց. (տես յԱստուածանա):

† **Olivine** (օլիվին') է. է. տես Péridot.

Ollaire (օլլե—) ած. է. Pierre —. Քար կակուղ և դիւրակոփ՝ յորմէ յօրինին պատառանք [pot]. *պատանեաքար:

Olla-podrida (օլլա—պօդրի—դա) է. է. Միբանակուր ինչ Սպանիացւոց ի պէսպէս մսոց եփելոց միանգամայն ի պատառն: (Տես և Olle):

Olographe (օլօ—ֆ) ած. ս. տես Holographe.

Olympe (օլինփ) է. ս. 1. Լեառն ի Թեսաղիա՝ ընակարան աստուածոց (ըստ առասպելից). Ոլիմպոս. լեառն դիւցընկէց: Les dieux de l'Olympe: ‖ † 2. (ած.) Երկինք: "Le jour s'approche et l'— blanchit." RAC. *Hymnes.*

Olympiade (օլինփիատ) է. է. Ձափ ժամանակի չորից ամաց (առ նուազն ՅԱՆԱՔ). ալիմպիական: L'ère des olympiades commence l'an 776 avant J.-C.

Digitized by Google

Sous- —. On le punit pour avoir injurié son —; ‖ 2. *Պաշտօնական (լրագրանի պատասխ.); ‖ 4. Հազարապետ (ի տուն իշխանաց, մեծամեծաց); ‖ 5. Պատասխանատու վերակացու մրգոց, ապխտակերակնաց և անօթոց սեղանոյ (ի տուն մեծամեծաց). մրգապահ; Il est — de maison;

— ից. Մրգապահ, խոհակերը և սեղանապետարդաբ [maître d'hôtel] (իշխանի, մեծատան); Il ne saurait donner à manger, car il n'a pas ici ses officiers. Les officiers de la bouche. տես ի Bouche, 4.

Officieusement (օֆֆիսիէօզմ[ա]ն) ն. Մատուցանելով. յօժարակամ. հաճոյակատարութեամբ; S'offrir —;

Officieux, euse (օֆֆիսիէ, է֊զ) ած. 1. Ցօժարապիղծ ի հաճել զոյր. հաճոյակատար. կամարար; Il est — envers tout le monde; ‖ †2. *Պաշտօնական (հակադրութեամբ պաշտօնականի); Des renseignements —, non officiels; [տես չնորհատկ;

— Mensonge —. Սուտ ստ ի հաճել զոր. ստա

Officinal, ale (օֆֆինինալ, ալ) ած. Աներեան պատրաստ (դեղ). բժշկական (տունկ, դեղ);

Officine (օֆֆին') ն. իգ. 1. Գործանոց (դեղավաճառի); ‖ 2. (փոխ.) Խանութ; — de calomnies;

Offrande (օֆֆրանդ) ն. իգ. 1. Ընծայ զոր մատուցանէ ոք Աստուծոյ, որոց կամ քահանայից. պարգև. պատարագ. նուէր. տուրք. դասումունք; — agréable à Dieu. Les offrandes et les aumônes; ‖ 2. Ընծայ զոր մատուցանէ ժողովուրդն ժամերսոյ քահանայի ի ժամ պատարագին (յեկեղեցիս Հռոմէացւոց). ընծայ. Ս. ոսխրանի; ‖ 3. Ընծայ. նուէր; Je viens vous présenter mon —;

Offrant (օֆֆրան) ն. ած. Որ մատուցանէ. մատուցող; Վարի ևէրի ի բանն Au plus —. *Ածելամատուցին (յարճուրդս);

Offre (օֆֆր) ն. իգ. 1. Պատուցանելի. առաջի առնելն; — de service. Il m'a fait l'— de me conduire chez vous; ‖ 2. Ինչ մի մատուցեալ. ընծայ. նուէր; Une belle —. Accepter une —. On m'avait fait des offres séduisantes; ‖ 3. Առաջարկութիւն (հատուցանելոյ գնոյ պատառ, քան իրատագնոց); ‖ 4. Պատուցումն. (քան առատատագնոց); L'— et la demande constituent l'état du marché;

Offrir (օֆֆրիր) [J'offre, tu offres, il offre, nous offrons, vous offrez, ils offrent. J'offrais. J'offris. J'offrirai. Offre, offrez. Que j'offre. Que j'offrisse. Offert, erte.] բ. ն. 1. Պատուցանել. ընծայել. ընծայեցուցանել; — un présent, de l'argent. Il m'a offert sa maison, sa voiture; ‖ 2. Պատուցանել. նուիրել. սրբել (Աստուծոյ); — un sacrifice, des victimes, — en holocauste. — les prémices des fruits de la terre; ‖ 3. Պատուցանել. առաջի առնել, արկանել. առաջարկել; Il m'a offert de me vendre sa propriété; ‖ 4. (փոխ.) Ցանգիմանի առնել. առաջի ընծայեցուցանել; Ce poème offre de nombreuses beautés. Cette campagne offre des aspects agréables; ‖ 5. Պատուցանել. չնորհել; — le choix des armes à son ennemi. Ցընտիր առնել հակառակորդին զէնս (ի մեռնամարտութեան);

= S'—. բ. ա. 1. Պատուցանել, ընծայեցուցանել զանձն; Il s'est offert de bonne grâce à y aller, d'y aller; ‖ 2. Ցանգիմանի լինել առչոց; Le premier objet qui s'est offert à mes yeux. Ne vous offrez jamais à ma vue. Մի՛ և յաւելչիք անկանել յառկն իմ. մի՛ և յաւելչիք տեսա-

նել զերեսս իմ. (ա֊ն. մէկ մ'ալ աչքիս մի՛ երևար); Il s'offre une grande difficulté. Մեծ իմն դժուարութիւն ընդ առաջ ելանէ; ‖ 3. Պատչէլ (զոհից);

Offuscation (օֆֆուսքասիօն) ն. իգ. Վատանգուկ նուազմանն լուսոյ արեգական;

Offusquer (օֆֆուսքե) բ. ն. 1. Մթացուցանել. մանչկեցուցանել. ծածկել; Les nuées offusquent le soleil, le jour; ‖ 2. Զատչ տեսանել. խափանել; Ôtez-vous de devant moi, vous m'offusquez la vue; ‖ 3. Շլացուցանել զաչք յաչեաց սաստկութեամբ լուսոյն. խաղտել զաչս. (ա֊ն. տչք առնուլ); Le soleil m'offusque les yeux; Աչք են անխղճիք. Une trop grande clarté offusque; ‖ 4. (փոխ.) Մթացուցանել. մթագնած առնել. առաւերածս առծել; Les vapeurs du vin offusquent le cerveau. Les passions offusquent la raison; ‖ 5. (փոխ.) Խոչընդոտել լինել. չլինել. Հաճոյ; Cet artiste a un rival qui l'offusque;

Ogival, ale (օճիվալ, ալ) ած. *Ջլանայինի; Arc —;

Ogive (օճիվ) ն. իգ. Ցառաջակարկառ (ա֊ն. դուրս ցցուածի) անկիւն կամարի. *Ջլան; Les ogives de la Sainte-Chapelle. Ոսկի, պատուհան ի —;

= ած. (վիշ.) տես Ogival.

Ognon (օնիօն) ն. ար. տես Oignon.

Ogre (օկր) ն. ար. 1. Խառնագազան կամ ճիւաղ մարդակեր; Manger comme un —. Յատել անչափ. (ընթ.); ‖ †2. (փոխ. և ընթ.) Անյագ խաժգուժ և զարհուրելացուցիչ;

Ogresse (օկրես) ն. իգ. Կին ճիւաղ մարդակեր;

Oh (ո) 1. Յնդբ. զարմացման. Ո՛հ. ա՛հ. բաբեր; Oh! quelle chute! ‖ 2. Յնդբ. սաստիկ. Ո՛հ; Oh! je me vengerai;

Oïdium (օիդիօմ) ն. ար. Սունկն [champignon] ինչ մանր՝ ապականիչ խաղողոյ; On combat l'— par le soufre;

Oie (ուա) ն. իգ. 1. Հաւ ինչ ջրային. ասպ. ֆռվ; Il faut un jars à vos oies. Garder les oies; ‖ 2. (փոխ. և ընթ.) Անմիտ յոյժ. ախմախ; C'est une —;

— Contes de ma mère l'—. տես ի Conte, 4.

— Merde d'—. (Հնչէ գռտասս) տես ի Merde.

— Petite— —. 1. տես Abatis, 2. ‖ 2. (փոխ.) Գուբպայք, գլխարկ և ձեռնոցք. մանր զգեստ. (վշ.); ‖ 3. (փոխ. և ընթ.) փոքրիկ չնորհք կնոջ առ առարփաւոր իւր. (վշ.);

— Patte-d'—. տես ի P ի կարգին;

Oignon (օնիօն) ն. ար. 1. Բանջար ինչ կծուահամ և կծուահատ. սոխ. ուլտն; (Գրի և Ognon); — blanc, rouge. Tête d'—. Botte d'oignons. Soupe à l'—. Être vêtu comme un —. Զատատեալ, փարատաճիտալ լինել հանգերձիւք. (ընթ.); ‖ 2. Սոխ (արմատոց անկոց ինչ). կոճողիկ. կոճղէզ; Des oignons de jacinthe, de tulipe, de lis; ‖ 3. Ցատպին բրտութիւն (ատից). **սոխ; ‖ 4. Կարծր և ցատպին այտուցն (ատից երիվարի). **սոխ; ‖ †5. Մեծ, անհեթեթ ժամացոյց ծոցոյ. **սոխ. (ա֊հ.);

= En rang d'—. հիբ. ա. կարգաւ տա մխմեանս. ի միում գծի; †Se mettre en rang d'—. Անկուլ բազմիլ ի ժողովի ուրեք;

Oignonet (օնիոնե) ն. ար. Ագգ ինչ սամառնային տատնձի. *սոխատատնձ; [*սոխատատն;

Oignonière (օնիոնիէր) ն. իգ. Արտ, ածուս սոխոց.

Oïl (օիլ) Այո; Վարի ևէրի ի բանն La langue d'oïl. Բարբառ ժողովրդոց Գաղղիացւոց որ բնակէին ի հիւսիսոյ կողատ գետոյ; La langue d'oïl, et la langue d'oc;

Oille (օյլ) ն. իգ. Թան ի պիտակս արմատոց և ի մսոց;

Oindre (ուէնտր) [J'oins, tu oins, il oint, nous

Digitized by Google

oignons, vous oignez, ils oignent. J'oignais. J'oignis. J'oindrai. Oins, oignons. Que j'oigne. Que j'oignisse. Oignant. Oint, ointe.] բ. ն. 1. Մաքսել [frotter], մաքրել, խնդոել, ձիթով. օծանել. խնդել։ Autrefois on oignait les athlètes pour la lutte։ ‖ 2. Օծանել (միւռոնով)։ On oint les évêques à leur sacre. On oignait les rois de France avec l'huile de la sainte ampoule։

Oing (ուն) է. ար. Ճարպ (օծանելոյ զանակը [essieu] կառաց)։

Oint (ուն) է. ար. Օծեալ։ Les rois sont les oints du Seigneur. J.-C. est appelé, par excellence, l'Oint du Seigneur։

A. **Oiseau** (ուազը) է. ար. 1. Թռչուն. հաւ։ Le chant, le ramage des oiseaux. Entendre gazouiller les oiseaux. Oiseaux de proie. Oiseaux domestiques. Il a battu les buissons, et un autre a pris les oiseaux. (խոսք.) տես ի Battre. — de bon, de mauvais augure. (խոսք. և ա.) տես յ'Augure, 3. L'— de Jupiter, de Junon, de Minerve, de Vénus. տես ի Jupiter, պլատիքն հանգերքն։ ‖ 2. Որսալ կան թռչուն (պտիւքն բռնել, ճնճռակ, շահէն, և պլն). վարուժնակ։ Dresser un —. Un oiseau qui vole la perdrix, le héron, la corneille. Chasse à l'—։

— Oiseau-mouche. Թռչուն ինչ փոքրիկ. *Թռչնաճանճիճ. *ճանճահաւ։

— Oiseau de paradis. տես ի Paradis.

— L'— de saint Luc. (խոսք. և ա.) Թռչուն արբոյն Ղուկասու. եղջ։ Léger comme l'— de saint Luc։

= À vue d'—. Ած. առ. Չափելոյ ի բարձուստ. Թռչնոյ առաստնմամբ։ Il a dessiné cette ville à vue d'—։

= À vol d'—. Ած. առ. Գարշապուղիղ. ուղիղ գծիւ։ De Paris à Rouen, il n'y a que vingt lieues à vol d'—։

B. **Oiseau** (ուազը) է. ար. Տաշտ որով արմաւչէնք կրեն գչաղախ յուսս։ Cet architecte si riche a commencé par porter l'—։

Oiseler (ուազլը) բ. ն. Կրթել յորս (զբազէ)։

= բ. ն. Որսալ Թռչուն։ [*Թռչնիկ։

Oiselet (ուազլը) է. ար. Հաւիկ. Ս. Թռչնակ.

Oiseleur (ուազլօր) է. ար. 1. Հաւորս։ Les filets d'un —։ ‖ 2. Սիրող հաւորսութեան. Հաւորս։ Henri l'Oiseleur։

Oiselier (ուազլէ) է. ար. Բուծանող և վաճառական Թռչնոց. *Թռչնավաճառ։

Oisellerie (ուազլըի) է. իգ. Արուեստ բմբռնելոյ և լուծանելոյ զԹռչունս. *Թռչնորսութիւն։

Oiseux, euse (ուազը, իւզ) ած. 1. Դատարկ. դատարկակաց. դատարկասէր. գործատեաց։ Gens — et fainéants։ ‖ 2. Անշահ. անպիտան. անօգուտ. անոսի։ Des disputes oiseuses. Son style est rempli d'ornements —։

Oisif, ive (ուազիֆ, իվ) ած. 1. Անգործ. դատարկ. պարապորդ։ Il ne faut pas qu'un jeune homme reste —։ ‖ 2. Դատարկ. անպտուղ։ Laisser son argent —։

= է. ար. Դատարկանձն. դատարկակաց։

Oisillon (ուազիյօն) է. ար. Հաւիկ. Ս. Թռչնակ. *Թռչնիկ. (ընդ.)։ [յանգործութեան։

Oisivement (ուազիվման) մ. Դատարկութեամբ.

Oisiveté (ուազիվթը) է. իգ. Դատարկութիւն. անգործութիւն։ Demeurer, croupir dans l'—. L'— est la mère de tous les vices, est mère de tous vices։

Oison (ուազն) է. ար. 1. Ձագ սագու։ — bridé. Ձագ սագու՝ յորոյ ի ծակս կոցին եգեալ է փետուրք, որպէս զի մի' կարասցէ անդամանել ընդ յանգիս։ C'est un — bridé. (խոսք. և ընդ.) Ապուշ սին է։ ‖ 2. (խոսք. և ընդ.) Ապուշ. տխմար։

Oléacées (ոլեասե) է. իգ. յ. Տոհմ երկբլիթակ [dicotylédone] տնկոց. *Ձիթենասերք։

Oléagineux, euse (ոլեաժինը, իւզ) ած. Իւղալից. իւղատու. *Ձիթաւոր։ Substance oléagineuse։

Oléandre (ոլեանդը) է. ար. տես Laurier-rose.

† **Olécrane** կամ † **Olécrâne** (ոլեքրան') է. ար. Բլուսա [apophyse] բազկոսկրային [huméral] ծայրի ծղսակերբ [cubitus]։

Oléine (ոլեին') է. իգ. *Ինաձէթ. (բան տարբապիտաց)։

Oléique (ոլեիք) ած. *Ինաձիթական։ Acide —։

Olfactif, ive (ոլֆաքթիֆ, իվ) ած. Հոտառելից. Հոտառական։ Nerf —. Trous olfactifs։

Oliban (ոլիան) է. ար. Ազգ խնկոյ. լիբանան. լիբանոս. որձ խնկի։

Olibrius (ոլիպրիօս) է. ար. Խրոխտ. ամբարտաճառ. *ոլիբրիոս. (ընդ.)։ Il fait l'—. C'est un —։

Olifant (ոլիֆան) է. ար. Փղոսկրեայ փող ձիաւորաց [chevalier] ի Միջին դարու։ L'— de Roland։

Oligarchie (ոլիկարշի) է. իգ. Սակաւ արանց իշխանութիւն. սակաւապետութիւն. սուղիշխանութիւն։ L'aristocratie dégénère quelquefois en —։

Oligarchique (ոլիկարշիք) ած. Սակաւապետական. սուղիշխանական։ Gouvernement —։

Olim (ոլիմ') է. ար. Հին արձանագրութիւնք կամ տոմարք խորհրդարանի Գաղղիացւոց։ Consulter les —։

Olinde (ոլինտ) է. իգ. Ազգ ինչ հեղբի [lame] սրոյ. սլինդեան հեղբ։

Olivaire (ոլիվը) ած. Ձմանի ձիթապաղղոյ. (բան անդամագիտաց)։ Corps, éminences olivaires։

Olivaison (ոլիվեզն) է. իգ. 1. Ժամանակ կիթոց ձիթապաղղոյ։ ‖ 2. Կութք ձիթապաղղոյ։

Olivâtre (ոլիվաթը) ած. Ի գոյն ձիթապաղղոյ։

Olive (ոլիվ) է. իգ. 1. Ձիթապաղ. ձէթ. վկ. —, — mûre, verte. Les olives commencent à noircir. Mettre les olives au pressoir. De l'huile d'—. Couleur d'—, կամ Couleur —. Ի գոյն ձիթապաղղոյ։ ‖ 2. Ձիթենի։ Un rameau d'—։

Olivète (ոլիվեթ) է. իգ. տես Œillette.

Olivettes (ոլիվեթ) է. իգ. յ. Կաքաւաք յիտ կիթոց ձիթապաղղոյ. ձիթապաղղոյ կաքաւաք։ Danser les —։

Olivier (ոլիվիե) է. ար. Ձիթենի։ L'— est le symbole de la paix. Mont des Oliviers. Լերան ձիթենեաց, ձիթաստանեաց. (տես յԱռաստրան)։

† **Olivine** (ոլիվին') է. իգ. տես Péridot.

Olivaire (ոլիվը) ած. իգ. Pierre —. Քար կակուղ և դիւրակոփ՝ յորմէ յօրինին պատուհանք [pot]. *պատնաքար։

Olla-podrida (ոլա-բօդրիդա) է. իգ. Կերակուր ինչ Սպանիացւոց ի պէսպէս մսոց եփելոց միանգամայն ի պատառս։ (Տես և Olle)։

Olographe (ոլօկրաֆ) ած. ար. տես Holographe.

Olympe (ոլեզփ) է. ար. 1. Լերան ի Թեսալիա՝ բնակարան աստուածոց (բան առասպելից). Ողիմպոս. լերան դիւցազնակից։ Les dieux de l'Olympe։ ‖ † 2. (խոսք.) Բարկինք։ "Le jour s'approche et l'— blanchit." RAC. *Hymnes.*

Olympiade (ոլեզփիատ) է. իգ. Ձափ ժամանակի չորից ամաց (առ Յունաց Ցուն օք). ոլիմպիական։ L'ère des olympiades commence l'an 776 avant J.-C.

Digitized by Google

Olympien, ienne (օլինփիեն, ին') ած. 1. Ոլիմպիական. (առէր վերկատառան գլխաւոր առասաստծոց և առասաստծուհեաց ցուցաց, որ էին Դիոս կամ Ալասմոզէս, Ալբէս, Զեսիգոն, Զլատան, Հեփեստոս, Ապոլլոն, Հերա, Նասա, Աթենաս, Դեմետրէ, Ալբասիթս և Ափրոդիտէ կամ Աստղիկ)։ Les divinités olympiennes. Ոլիմպիական դէզ. աստղիկաց։ ‖ 2. Ոլիմպիական. (անուանական Ալասմոզէսի և Հերայի)։ Le temple de Jupiter Olympien. Տաճար ոլիմպիական դէզ Ալասմոզէսի. առաջար ոլիմպիական դէզ ոլիմպիացւոց։ ‖ †3. Ոլիմպիական. մեծափառ. մեծաշուք։ Front, regard —։

Olympique (օլինփիք) ած. Jeux Olympiques. Ոլիմպիական մրցմունք, նահատակութիւնք. ոլիմպիական հանդէս։ Couronne —. Պսակ զոր ընդունէր յաղթողն Ոլիմպիական մրցմանց. ոլիմպիական պսակ։

= է. իգ. Երգ Պինդարոս ի յաղթողս ոլիմպիական նահատակութեանց. Ոլիմպիական։

Ombelle (օմպել') է. իգ. Հովանացակ. (ըստ ամիական)։ L'aneth, le panais, le cerfeuil, ont leurs fleurs en —։ [պիական)։

† **Ombellé, ée** (օմպելե) ած. Հովանացակերպ. *(ըստ

Ombellifère (օմպելիֆէր) ած. *Հովանացակատար (ստանի)։ Le fenouil est une plante —։

= է. իգ. *Հովանացակատար ստանի։

Ombilic (օմպիլիք) է. ար. 1. Պորտ. Ներսէս։ (Որ և Nombril)։ ‖ 2. Պորտ (ընդաց, պտղոց)։ (Տես և Hile)։

Ombilical, ale (օմպիլիքալ, լ') ած. Պորտայ. *պորտային։ Cordon —. L'anneau —. Vaisseaux ombilicaux։

Ombiliqué, ée (օմպիլիքե) ած. 1. *Պորտաստար։ ‖ 2. Կապեալ ի միջոյ (տերև, որպիսի են տերևք Հնդիկ ծաղկանոցին [capucine])։

† **Ombon** (օմպո) է. ար. Կատմբ, կմիւռայ, խնձոր (վահանի)։ Որ և. La bosse d'un bouclier։

Ombrage (օմպրաժ) է. ար. 1. Հովանի (ծառոց)։ — frais, agréable, épais. Promenons-nous sous cet —։ ‖ 2. (փոխ.) Կասկած. խէթ։ Donner de l'— à quelqu'un։

Ombrager (օմպրաժէ) բ. ն. Հովանի առնել. հովանացառնել. հովանեցուցանել։ Un grand arbre ombrageait sa chaumière։

Ombrageux, euse (օմպրաժո, ժօզ) ած. 1. Որ խրտնու յիւրմէ առատերէ (երիվար, ջորի). Ս. խրտնոտ. Ս. առատերախրտոտ. *առատերախրտ։ ‖ 2. (փոխ.) Կասկածոտ։ C'est un homme fort —։

A. **Ombre** (օմպր) է. իգ. 1. Ստուեր. Հովանի. շուք։ L'— de la terre cause l'éclipse de la lune. Se coucher, s'endormir à l'— d'un arbre. Chercher l'— et le frais. Passer comme une —. (փոխ.) Անցանել իբրև զհովանի, իբրև զստուեր։ Mettre un homme à l'—. 1. (փոխ. և ած.) Ազատանել զոք ի բանտ. բանտապահել։ ‖ 2. Պատանանել։ Tout lui fait —. (փոխ.) Կասկածել յամենայնի։ Faire — à quelqu'un. (փոխ.) Ստուերացնս ածել ի վերայ ստուեր. մերացնել, նահանջացուցանել զփառս ստուեր։ ‖ 3. Ստուերք, մնուճ, խաւար (գիշերոյ). (ի բժշկ.)։ ‖ 3. Ստուեր, շուք (նկարագ)։ ‖ 4. (փոխ.) Ստուեր. ծածկութիւն. գաղանութիւն. թաքստութիւն։ Les ombres du mystère. Dans l'— du secret։ ‖ 5. Ստուեր, հովանի (մարմնոյ)։ L'— grandit à mesure que le jour baisse. Il le suit comme l'— fait le corps. Ջհետ նորա երթայ որպէս ստուեր որ ստղիկցեալ է մարմնոյ։ Avoir peur de son —. Երկնչիլ ի ստուերէ իւրմէ. երկնչիլ յոչինչ իբրև ստուեր։ ‖ 6. Անձինք զոր հրաբխալքն ածէին ընդ խաւարաս (ստ. նախնի Հաւատոցեցիս). ստուեր։ ‖ 7. Ստուեր, ուրուական, ոգի (մեռելոյ, ըստ հեթանոսաց)։ L'— d'Achille lui apparut. Le royaume des ombres. Un magicien qui évoquait les ombres։ ‖ 8. (փոխ.) Ստուեր. հետք. նշանաւորանք։ Il n'y a pas — de doute. L'— même du mal lui fait peur։ ‖ 9. (փոխ.) Ստուեր. նշանակ. տիպ. ստուեր օրինակի. (ասի զհին օրինաց որ օրինակ էին նորոցս)։ ‖ 10. (փոխ.) Ստուեր։ Ce beau génie s'est affaibli avec l'âge, il n'est plus que l'— de lui-même։

= À l'— de. Նր. ած. Ընդ հովանեաւ. ընդ պաշտպանութեամբ։ À l'— d'un toit. À l'— du Seigneur։

= Sous l'— de, Sous — de. Նր. ած. Պատճառանօք. ընդ կերպարանօք։ Sous — de dévotion։

B. **Ombre** (օմպր) է. իգ. Հոգ անուրակ ստ. ի շուք տալ. հեծուցանել. *ստուերացնել։ Ասի և ս Terre d'—։

C. **Ombre** (օմպր) է. ար. տես Hombre.

Ombrelle (օմպրել) է. իգ. Հովանացակ (ստիճապի)։

Ombrer (օմպրե) բ. ն. Շուք տալ (նկարագ)։ ստուերացուցանել. *ստուերացրկել։

Ombreux, euse (օմպրո, ոօզ) ած. Հովանաւոր. Ս. շուքոտ։ Des bois —. Les vallées ombreuses։

† **Ombromètre** (օմպրոմէթր) է. ար. Գործի ինչ բնագիտաց. *անձրևաչափ։ (Տես և † Pluviomètre)։

Oméga (օմէկա) է. ար. վերջին հնդաձագիր ազբուբենաց յունաց. ով։ L'alpha et l'—. տես յ'Alpha.

Omelette (օմլէթ) է. իգ. Ձուկ հարկաւոր և եփեալ ի տապակի կոզուով, հարզով կամ ձիթով. Ս. ձուաշեղ։ — au beurre. — baveuse։

Omettre (օմէթր) [լծորդի իբրև զMettre.] բ. ն. Ձանց, տապալ առնել. թողուլ. ի բաց թողուլ։ C'est un homme qui n'omet rien pour parvenir à ses fins. J'ai omis de vous dire։

Omission (օմիսիօն) է. իգ. Ձանց առնելի. անուսումնութիւն. Ս. ջանցապարտութիւն։ Faire une —. Ce n'est qu'une faute d'—. — volontaire et coupable. Péché d'—. Ս. Ձանցապարտութեան մեղք. (ըստ աստուածաբանից)։

Omnibus (օմնիպոս) է. ար. Հասարակաց կառք. *Հանրակառք։ Aller en —։ Այլ և իրք ած. Voiture —։

Omnipotence (օմնիփօթանս) է. իգ. 1. Ամենակալութիւն. ամենակարութիւն. ամենազօր զօրութիւն։ L'— divine։ (Որ և Toute-puissance)։ ‖ 2. Ամենակալութիւն։ — parlementaire։

Omnipotent, ente (օմնիփօթան, անթ) ած. Ամենակալ. ամենակարող. ամենազօր։ Un ministre —։

Omniscience (օմնիսիանս) է. իգ. Ամենագիտութիւն (Աստուծոյ). ամենագէտ գիտութիւն։

† **Omniscient, ente** (օմնիսիան, անթ) ած. Ամենագէտ։ Dieu est —։

Omnivore (օմնիվոր) ած. Ամենակեր։ L'homme est —։

† **Omophage** (օմոֆաժ) ած. Որ ստաե միս հում. հմնակեր։

Omoplate (օմոփլատ) է. իգ. 1. Լայն ոսկր յետոյ կազմեան ուսոց. *ուսոսկր։ Il avait l'— rompue։ ‖ 2. Տախտակ ուսոց. Ս. ստփոցն։ Il lui a donné un coup sur l'—։

† **Omphalocèle** (ոմֆալոսէլ) է. իգ. Թափուածն [hernie] պորտայ. *պորտային-ափուածութիւն։

† **Omphalomancie** (ոմֆալոմանի) է. իգ. Հմայութիւն գնոսիթեամբ լծոյ [cordon] պորտայ նորածնին մանկան. *պորտոսհմայութիւն։

Digitized by Google

On (ի) անորոշ դերանուն. On dit, on raconte que . . . Ասի, պատմի եթէ . . . Cet homme qu'on appelle Jésus. Այդ պատմ ճիտասան ասեն։ On est d'ordinaire plus médisant par vanité que par malice. Բամբասասէր է մարդ սովորաբար առ անասպարծութեան սնամտանգ քան առ չարութեան։ Վարի երբեմն ընդ իգականս և ընդ յաղնականս. On n'est pas toujours jeune et jolie. On n'est point des esclaves, pour essuyer de si mauvais traitements։ ճոմ ընտանեկան On վարի երբեմն փոխառնակ առաջին դիմի, յարծամ զառաջին դիմին իրրև վերբարդէ խօսիմք, բայց բայի միշտ յերրորդ դէմն է։ Ընդէս եթէ ոք քազում ժամանակ չէիր տեսեալ զբարեկամ իւր, տեսեալ զնա ասէ. Il y a longtemps qu'on ne vous a vu, այսինքն que je ne vous ai vu. On a dit plus haut. Ասացաւ վերագոյն. առասցի ի վեր անդր։ Ի ստիք զի ասի l'on առ քաղաձայնութեան [euphonie]. Si l'on nous entendait։

— On dit. ֆ. բ. տես ի Dire, A. 1. Le qu'en dira-t-on. տես ի Q ի կարգին։

A. **Onagre** (ոնաղրէ) ֆ. բ. 1. Իշ վայրի. իշամարդ. ցիռ. Ս. ցահիշ։ Les onagres du désert։ ‖ 2. Քարընկէց միջին նռնոյ. հշ։

B. **Onagre** (ոնաղրէ) ֆ. իգ. Տունկ ինչ, որոյ սի տերասկն ունի սպասաւ ստամբի։

Onanisme (ոնանիսմ) ֆ. բ. Ինքնապղծութ, կամաւոր գիտութիւն. անբնահիզութիւն. գիտապղծութիւն. *տանուտիւն։ (Ցանուանէ Ականանայ որ հիզոյր զանբնին յիրիկիր՝ չտաւ զաւակ եղբօր իւրոյ. տես Ծննդ. Լ՚. 9)։ Ասի և Masturbation։

Onc կամ **Onques** (ոնկ, ոնգ՚) ֆ. Ոչ երբեք. ոչ քնաւ. (իշ.)։ Je ne vis — un si méchant homme։

A. **Once** (ոն) ֆ. իգ. 1. Երկտասանհարգ մասն լտրը [livre] Հաւասիայեցաց. ունկի. հուկի. ունծայ։ Une demi—. Une — et demie։ ‖ 2. Ականն գահիճական ինչ Սպասնիացաց, Սիկիլեացաց. ունծայ։

B. **Once** (ոն) ֆ. իգ. Զոլքատանկի ինչ մասակիր՝ որ ունի մարմն խայտաղղետ իրրև գրնձատիճ [léopard]. ինծ. En Perse on se sert de l'— pour la chasse des gazelles։

Oncial, ale (ոնսիալ, ալ՚) տ. Երկտիպագիր. գլխատիպ (Նշանագիրը արձանագրութեանց և ասպատանագրաց)։

Oncle (ոնգլ) ֆ. բ. 1. Հօրեղբայր. մխաճ։ — paternel։ ‖ 2. Մօրեղբայր. քեռի. գոյբ։ — maternel։

— Grand— —. Եղբայր հաւս կամ հանգ։

Onction (ոնգսիո) ֆ. իգ. 1. Օծանելն Հիմամ կամ խնդամ (ըստ բժշկաց). օծութիւն։ ‖ 2. Օծութիւն. օծութիւն։ L'— du baptême, de la confirmation. L'— des évêques. Extrême— —. տես յE ի կարգին։ ‖ 3. (փոխ.) Միխիթարութիւն, ապդեցութիւն (Հոգւոյն Սրբոյ). օծութիւն։ — intérieure. L'— de la grâce։ ‖ 4. (փոխ.) Օծութիւն. շնորհք. քաղցրութիւն. հոտանգն։ Il y a de l'— dans ce sermon. Il écrit avec —։

Onctueusement (ոնգտիւզմն) տ. Շնորհալից բանիւք. քաղցրութեամբ։ Il écrit, il parle —։

Onctueux, euse (ոնգտիւս, իւզ) տ. 1. Խզոյլ։ Ce bois est —։ ‖ 2. (փոխ.) Լի օծութեամբ. խզոյլ. հոտանգալից։ Un sermon, un prédicateur —։

Onctuosité (ոնգտիւզիտ) ֆ. իգ. Խզոտութիւն. պատասութիւն։ Les bois qui ont de l'— brûlent facilement։

Onde (ոնդ) ֆ. իգ. 1. Ալիք. վէտ։ Le vent fait des ondes sur les rivières։ ‖ 2. Ալիք. ջուր։ L'— claire, limpide d'un ruisseau, d'une source. L'— noire. տես ի Noir, 4. ‖ 3. Ալիք. ծով։ Sur la terre et sur l'—. Ի ծովս և ի ցամաքի։ Le vaisseau vogue sur les ondes. L'— amère։ ‖ 4. (փոխ.) Վէտ։ Les ondes d'une moire, d'un camelot. Des cheveux en ondes։ [—։

Ondé, ée (ոնդե) տ. Վէտ վէտ. *ալէկերպ։ Camelot

Ondée (ոնդե) ֆ. իգ. Տեղատարափ յանկարծագիղ և վազանցուկ. բծն։ Grosse —. Il pleut par ondées։

Ondin, ine (ոնդէն, ին՚) ֆ. Ոգի ջրոց։

Ondoiement (ոնդոամն) ֆ. բ. 1. Վէտ վէտ ծանծռումն. ելևէջք։ L'— des vagues, des blés։ ‖ 2. Միբրութիւն առանց արարողութեանց եկեղեցւոյ։

Ondoyant, ante (ոնդոայան, անդ) տ. 1. Վէտ վէտ ծփեալ, ծածանեալ. ճեմեալ. ճօճեալ. քամահաճ։ Les moissons, les plaines, les vagues, les flammes ondoyantes. Des cheveux ondoyants. *Ալէծածան հեր։ ‖ 2. *Ալէկերպ. (քան նկարչաց)։ Des contours ondoyants։ ‖ 3. (փոխ.) ճեղքիզուած. յոգդոգդ։ Un caractère —։

Ondoyer (ոնդոայե) [ծնորդի իրրև գEmployer.] ֆ. բ. Վէտ վէտ ծփել, ծածանիլ. մէտ ի մէտ երթևեկիլ. ճեմիլ ճօճիլ։ On voyait la fumée —. Les drapeaux ondoyaient dans la plaine. փողփողէին դրօշք ի գաշտին։ Ses cheveux ondoyaient au gré du vent. Հերքն ծալ ի ծալ առնուին քան հազմին։

= բ. ն. Միբանալ առանց եկեղեցական արարողութեան։ Cet enfant est en danger, il faut l'—։

Ondulant, ante (ոնդիւլան, անդ) տ. Ճեմեալ ճօճեալ. քամահաճ։

Ondulation (ոնդիւլասիո) ֆ. իգ. 1. Վէտ վէտ ծածանումն. ծփանք։ Une pierre jetée dans l'eau y cause des ondulations, y produit une — circulaire. Les ondulations d'un champ de blé agité par le vent։ ‖ 2. Ծածանումն. (քան նկարչաց)։ Les ondulations des draperies։

Ondulatoire (ոնդիւլատուար) տ. *Ալէկերպ. *ալէձև։ Mouvement —։

Ondulé, ée (ոնդիւլե) տ. Ծփեալ. ծածանեալ. քամահաճածան։ La surface du lac était légèrement ondulée։ [ճեմեալ ճօճիլ։

Onduler (ոնդիւլե) բ. ն. Ծածանիլ (Տաւակաց, ալեաց).

Onduleux, euse (ոնդիւլե, իւզ) տ. Վէտ վէտ. խոյշերգին։ Des replis —։

Onéraire (ոնէրէր) տ. Հոգաբարձ. (Տահատրաստ Հիամն Honoraire). (իշ.)։ Tuteur —։ [օրինակաւ։

† **Onéreusement** (ոնէրէզմն) տ. Ծանրաբեռնի իմն

Onéreux, euse (ոնէրե, իւզ) տ. Ծանրաբեռն. ծանրաբեռնիչ. ծանրաստաղաստակ։ Condition onéreuse. Le voisinage de ces gens-là est fort —։

Ongle (ոնգլ) ֆ. բ. 1. Եղունգն։ Les ongles des mains, des pieds. Égratigner avec les ongles. Rogner, couper ses ongles. Աղբել, Տատանել զեղունգսն։ †Avoir des ongles en deuil. (փոխ. և ընդ.) Ունել եղունգսնս տաղտկալիս։ Avoir de l'esprit jusqu'au bout des ongles. (փոխ. և ընդ.) Լինել Տանձաքարէզ յոյժ։ Avoir bec et ongles. (փոխ.) տես ի Bec, 1. ‖ 2. Եղունգն (անասնոց ինչ և թռչնոց). մագիլ. ճիրան. Ս. ճաղատ։ Les ongles des lions, des chats, d'un vautour։ (Ձգեալ չնոց լաս և սուր Serre)։ ‖ 3. Սմբակ (ձիոյ)։ Որ և Sabot։ ‖ 4. †Ճեղակ (եզնի)։ ‖ † 5. կառածագ գործի երկաթի. եղունգն։ "J'ai vu couler leur sang sous les ongles de fer." ROTR. *St.*

Digitized by Google

Genest, III, 2. ‖ 6. Եղունգն (ական, ըստ վիրաբուժից)։ ‖ 7. Կոչտ թաղանթոյ ընդ մէջ ծխածանի [iris] և եղջերեն [cornée] ական. **մուհիկ։

Onglée (ոնլե) ե. իե. 1. Բրտանալն ծայրից մատանց ի ցրտոյ. ցրտահարութիւն ծայրից մատանց։ Je ne puis écrire, j'ai l'—. (Գ. Զեմ կրնար գրել, մատներս քծմած են)։ ‖ 2. Աւելի միս [excroissance] թաղանթային (յականի ձեղոյ). Գ. ապիկայ (?). Խօսքեր (?)։

Onglet (ոնլե) ե. ու. 1. Գրոց [burin] ինչ տափարակ. *եղընգնագրիչ։ ‖ 2. Սորին կտրին թերթի [pétale] ծաղկանց։ ‖ 3. Գօտի [bande] թղթոյ (ի թիկունս մատանի)։ ‖ 4. Կէս թերթ գրոց վիրաւին տպագրեալ։ (Որ և Carton)։ ‖ 5. Եղընգնաձև կտրած (տախտակի)։ Couper, tailler d'—։ ‖ 6. Փորուած ի վերոյ բերանոյ դանակի կամ զմեղնի [canif]։

Onglette (ոնլեթ) ե. իե. տես Onglet, 1.

Onguent (ոնուն) ե. ու. 1. Ս. Օծանելիք. Ս. մորհամ. (արբ. մուհիմ)։ — basilicon, mercuriel, — miton mitaine։ ‖ 2. Իւղ անոյշ (յօծանել զմարմին)։ La Madeleine versa une boîte d'— sur les pieds de Notre-Seigneur։

Onguiculé, ée (ոնկիւլե) ած. եղընգաձեւ։

Onguié, ée (ոնկիւե) ած. Սմբակաւոր (ձի). կճղակաւոր (եզն)։

Oniroeritie (ոնիրոքրի) ե. իե. Ախտաւոր մեկնելոյ վէրացը. երազահանութիւն. երազադատութիւն։

Oniromance կամ **Oniromancie** (ոնիրոմանս, ոնիրոմանսի) ե. իե. Հմայութիւն ի ձեռն երազոց. երազագիտութիւն։

† **Oniromancien** (ոնիրոմանսիէն) ե. ու. Երազագէտ։

Onocrotale (ոնոքրոթալ) ե. ու. Ագռ ինչ ապիտակ հաւալուսն [pélican]։

Onomatopée (ոնոմատոփե) ե. իե. 1. կազմութիւն բառի ի նմանութենէ ձայնից. անուանադործութիւն. *ստեղծաստուածութիւն։ Les mots *Trictrac, glouglou, coucou, cliquetis*, sont formés par —։ ‖ 2. Բառ կազմեալ ի նմանութենէ ձայնից. *նմանաձայնական բառ։ Dictionnaire des onomatopées françaises։ [կրկնութիւն։

Ontologie (ոնթոլոժի) ե. իե. *Իւրանութիւն. *էութիւն։

Ontologique (ոնթոլոժիք) ած. *Իւրանական։

Onyx (ոնիքս) ե. ու. Ագռ ինչ ակատ. եղունգն. և ընդունելոյ։ Վարի և իրը ած. Une agate —։

Onze (ոնզ) ած. իսս. 1. Մեռասան։ Il est onze [ի ոնզ] heures. Bouillon d'onze heures. (ֆոռթ. և ընդ.) տես ի Bouillon, 4. Dame d'onze heures. տես ի Dame, A. De onze enfants, il n'en reste que trois. Nous n'étions que onze կամ յընտանի զրոյցս qu'onze։ ‖ 2. Մեռասաներորդ։ Page onze։

= ե. ու. 1. Մեռասան։ Onze multiplié par deux։ ‖ 2. Մեռասաներորդ։ Le onze կամ յընտանի զրոյցս L'onze du mois. J'ai reçu des lettres du onze։

Onzième (ոնզիէմ) ած. իսս. Մեռասաներորդ։ Dans sa — année. Au — jour. La — կամ L'— page։

= ե. ու. 1. Մեռասաներորդ մասն։ J'en aurai le —։ ‖ 2. Մեռասաներորդ օր։ Le —։

Onzièmement (ոնզիէմման) ս. Մեռասաներորդ. մեռասաներորդ անգամ։

Oolithe (ոոլիթ) ե. ու. Քար կազմեալ ի մանր մանր խեցեաց քարացելոց. յուզիդայ. *ձուաքարային։ [—։

Oolithique (ոոլիթիք) ած. *Ձուաքարային։ Terrain

Opacité (ոփասիթե) ե. իե. *Անթափանցութիւն. գմնութիւն։

Opale (ոփալ) ե. իե. Ակն ինչ պատուական. բազմագունի ակն. *տրեաքին։ Une belle —։

† **Opalin, ine** (ոփալէն, ին) ած. Բազմագունի։ Marbre —։ [—։

Opaque (ոփակ) ած. *Անթափանցիկ. գիմնահար։ Corps

Opéra (ոփերա) ե. ու. 1. *Թատերգութիւն. *գուսանութիւն։ Composer la musique d'un —. Les opéras de Rossini։ ‖ 2. *Թատերգարան։ La salle, les ballets de l'Opéra։

— Opéra-comique. Կատակերգական թատերգութիւն։ — C'est un —. (ֆոռթ. և ընդ.) Գործ է. գործարին է։

Opérateur, trice (ոփերատէօր, տրիս) ե. † 1. Գործիչ. Հանգերձիչ։ ‖ 2. Վարագոյր. *վիրահատ։ Un habile —. — pour la pierre։ ‖ 3. Հրապարակի բժիշկ. խաբեբայ բժիշկ. շաղակրատ։

Opération (ոփերասիոն) ե. իե. 1. Գործ. գործողութիւն. արարուած։ Les opérations de Dieu, de la nature։ ‖ 2. Ազդեցութիւն. թելադրութիւն. յորդորութիւն։ L'— du Saint-Esprit, de la grâce։ ‖ 3. Գործողութիւն, հաշիւ (համարողական)։ ‖ 4. Գործողութիւն. գործառնութիւն։ Les opérations de l'armée française, du commerce։ ‖ 5. Վարգործութիւն (վիրաբուժի). *վիրահատութիւն։ L'— césarienne. Une — laborieuse, délicate։ ‖ 6. Ազդեցութիւն (դեղոց). Ներգործութիւն. (խմ.)։ La médecine commence à faire son —։

Opératoire (ոփերատուար) ած. Վարգործական. *վիրահատական։ Médecine —։

Opercule (ոփերքիւլ) ե. ու. Ծածկոյթ, ծածկոյթան (ականջաց ձկանց, բացուածոյ միասիփ [univalve] խեցեաց). *խփան։ [quillage —։

Operculé, ée (ոփերքիւլե) ած. *Խփանաւոր։ Co-

Opérer (ոփերե) բ. ն. 1. Գործել. վճարել. կատարել։ C'est Dieu qui a opéré ces miracles. Il a opéré beaucoup de réformes dans son administration։ ‖ 2. Անել գործողութիւն (համարողական, տարրագիտական)։ ‖ 3. Անել գործողութիւն (վիրաբուժական). արագործել. հատանել։ — un cancer, une fistule։ Ամի ևս ան. խնդիր. Ce chirurgien opère bien։

= բ. ն. Գործել. ազդել. ներգործել։ La grâce opéra dans son âme. Cette médecine a bien opéré։

= S'—. բ. ա. Գործիլ։ Il s'est opéré en lui un grand changement։

Opérette (ոփերեթ) ե. իե. փոքրիկ թատերգութիւն կատակերգական. *թատերբեղկիկ։

Opes (ոփ) ե. ու. յե. Մահիք գերանաց յորմն։

Ophicléide (ոֆիկլեիտ) ե. ու. Ընտագործան ինչ պղնձի. *օձափող։

Ophidien, ienne (ոֆիտիէն, իէն) ած. Օձանմման։

= ե. ու. յե. Ագռ օձից. *օձայինք։

Ophioglosse (ոֆիոգլոս) ե. իե. Ագռ ինչ պտերի [fougère]. *օձալեզու։ (Որ և Langue-de-serpent)։

† **Ophiolâtrie** (ոֆիոլաթրի) ե. իե. Օձապաշտութիւն։

A. **Ophite** (ոֆիթ) ե. ու. Ագռ ինչ ծիրանագոյն քարի [porphyre] կանաչախայտ. ափխաէս. Ս. օձակուճ։ Վարդի և իրը ած. ու. Marbre —։

† B. **Ophite** (ոֆիթ) ե. ու. Անուն հերետիկոսաց Բի գտուն. ափխտեան. օձապաշտ։ [ու.

† **Ophiueus** (ոֆիուքոս) ե. ու. տես Serpentaire, ե.

Digitized by Google

Ophtalmie (օֆթալմի) ե. իէ. Աչացաւութիւն։

Ophtalmique (օֆթալմիք) ած. 1. Աչաց։ Nerf —։ || 2. Օգտակար աչացաւութեան, աչաց։ Pommade —։

Ophtalmographie (օֆթալմոկրաֆի) ե. իէ. *Աչդամագիտական նկարագիր ական. *աչագրութիւն։

Ophtalmoscope (օֆթալմոսքոփ) ե. ա. Գործի զննելու գնդերքին կողմն ական. *ակնադիտ։ [խառն։

Opiacé, ée (օփիասե) ած. *Ափիանաւար. *ափիանաւ.

Opiat (օփիա, բստ Լիդրէի. օփիատ, բստ Ակադեմիոյ) ե. ա. 1. Դեղ ինչ խառնելու ափիանի. *ափիան։ || 2. Դեղ մատրիչ աստանդաց. *ափիան։

Opiatif, ive (օփիատիֆ, իվ) ած. Խցիչ (խողովակաց մարմնոյ). *խցապատիան։

Opilation (օփիլասիօն) ե. իէ. Խցուում (անցից կամ խողովակաց մարմնոյ). Ս. կալուած։ — de rate։

Opiler (օփիլե) բ. ն. Խնուլ (զանօքս կամ զխոզվնկս մարմնոյ)։ Ces viandes opilent la rate։

Opimes (օփիմ) ած. իէ. յէ. Dépouilles —. Շքեղ կողոպուտ զօրավարի հռովմայեցւոց որ սպանանէր ինքեան ձեռաք զզօրապետս թշնամեաց. Ճոխ աւար։

Opinant (օփինան) ե. ա. Որ առաջ ի ժողովի զիւր կարծիս. *կարծատաց։ Le premier —։

Opiner (օփինե) բ. ն. Առնլ, յայտնել զիւր կարծիս ի ժողովի, ի խորհրդակցութեան։ Il ne voulut pas —. Dans cette consultation, deux médecins opinèrent à la saignée. — du bonnet. (փոխ. և ընդ.) տես ի Bonnet, 1.

Opiniâtre (օփինիատր) ած. 1. Յամառ. յամառատ. կամառապաշտ։ Un enfant, un esprit —։ || 2. Յամառ. կատաղի։ Le combat, la résistance fut —։ || 3. Պատառամբ ի հնարից դէղոց. յամառ։ Une fièvre, un rhume —։

= ե. ա. Յամառ. յամառատ։ Un petit —։

Opiniâtrément (օփինիատրեման) մ. Յամառատաբար. պնդութեամբ։ Soutenir — une erreur։

Opiniâtrer (օփինիատրե) բ. ն. 1. Պնդեալ կալ յամառութեամբ յիրս ինչ. (վրդ.)։ || 2. Յամառ, կամառապաշտ գործել. ի յամառութիւն ածել, դրդռել։ N'opiniâtrez point cet enfant։

= S'—. բ. ա. Յամառել. պնդիլ. յամառեալ պնդիլ. կամառապաշտիլ։ Ne vous opiniâtrez point à cela։

Opiniâtreté (օփինիատրէթէ) ե. իէ. 1. Յամառատաբար. պնդութիւն. կամառապաշտութիւն։ Soutenir un mensonge avec —. Furieuse —։ || 2. Պնդութիւն. Համառատութիւն։ L'— de la défense lassa les assaillants։

Opinion (օփինիօն) ե. իէ. 1. Կարծիք. միտք. վարկ։ Les opinions sont partagées. Je partage votre —. Cet homme n'a pas d'— à lui. L'— publique. Un mal d'—. Աստուածծին, *երևակայական ցաւ, հիւանդութիւն։ || 2. Կարծիք զոր ունի ոք զանձնէ կամ զինչէ. (այլ. Համարում)։ Il a bonne — de lui-même։ || 3. Կարծիք. կուսակցութիւն։ L'— légitimiste։

Opisthodome (օփիսթոտոմ) ե. ա. Յետին կողմն տաճարի (յունաց). սենեակ ի յետին կողմանն տաճարի։

† **Opisthotonos** (օփիսթոթոնոս) ե. ա. Ձգտուելն և պրկուելն ջլաց՝ յետս կոյս դառնալով մարմնոյն. լորձք. լարք։

Opium (օփիօմ) ե. ա. Ափիոն. աֆիւն։ L'excès de l'— est très dangereux. On lui a donné de l'—։

Oplomachie (օփլոմաշի) ե. իէ. Մրցութիւն առնեղբայրութեան [gladiateur] արուէ կամ գաշնութիւն. զինառնարութիւն։ (Բստ Լիդրէի դեղիի և Hoplomachie)։

† **Opobalsamum** (օփոպալսամում) ե. ա. Ապրատամ կամ բալասան Մէքքէի։

† **Opopanax** (օփոփանաքս) ե. ա. Խէժ կամ ռետին ինչ. Ս. ջրչիր. (պրտ. գովչիր)։

Oposum (օփոսում) ե. ա. Ազգ ինչ պարկերէտ [sarigue] Ամերիկայ. *պարատամ։

Opportun, une (օփորթէն, իւն) ած. Դիպուած. պատեհ. պատեհ. ընդուն։ Dans un temps plus —։

Opportunément (օփորթիւնեման) մ. Ի պատեհ ժամու։ Il arriva fort —։

Opportunité (օփորթիւնիթէ) ե. իէ. 1. Պատեհութիւն. պատշաճութիւն։ — de la circonstance։ || 2. Դիպող ժամ. դէպ ժամանակ. բարեժամութիւն։ Il a su se prévaloir de l'—։

Opposable (օփոզապլ) ած. Ընդդիմադիր։

Opposant, ante (օփոզան, անթ) ած. 1. Ընդդիմադիր։ Muscle —։ || 2. Ընդդիմադարձ. ընդդիմադիր. ընդդիմակաց. դիմադարձ։ Il est — à cette mesure։ || 3. Ընդդիմակաց (ի գատաստանի). հակառակորդ։ Se rendre — à la vente d'un immeuble։

= ե. Ընդդիմադարձ. ընդդիմակաց։

Opposé, ée (օփոզե) ած. 1. Հանդէպ, դէմ ընդդէմ միմեանց. հանդիպակաց։ Les deux rives opposées։ || 2. *Հանդիպադիր. (բստ անկագիտաց)։ Les feuilles de l'érable sont opposées, celles de l'orme sont alternes։ || 3. Ընդդիմադարձ. ընդդիմակաց. ընդդիմամարտ. դիմադարձ։ — aux brigues։ || 4. Հակառակ. հերհակ։ Leurs intérêts sont tout à fait opposés։ [de son père։

= ե. ա. Հակառակն. ընդդէմն։ Ce fils est tout l'—

Opposer (օփոզե) բ. ն. 1. Դնել դէմ ընդդէմ. դնել հանդէպ միմեանց։ — une glace à une fenêtre։ || 2. Դնել ընդդէմ. հակառակ կանգնել։ — une digue à l'impétuosité de la mer։ || 3. Ընդդէմ կանգնել. հակառակ կանգնել. ախոյեան հանել։ On lui opposa un dangereux adversaire. — la force à la force։ || 4. (փոխ.) Ընդդէմ դնել. ընդդիմադրել. *առարկել։ Il opposa de fortes raisons à tout ce qu'on lui avait dit։ || 5. (փոխ.) Ընդդիմամարտս, ախոյեան հանել. ընդդէմ, հակառակ կանգնել։ — l'autorité d'Aristote à celle de Platon. — Aristote à Platon։ || 6. Համեմատել. ի կշիռ համեմատութեան բերել. համեմատ դնել. բաղդատել. Ս. դիմընդդիմել։ Il n'y a pas de statues modernes qu'on puisse — aux statues antiques։

= S'—. բ. ա. Ընդդէմ կալ, դատնալ, բախել. հակառակ ամբառնալ, երևանել. դիմադարձիլ. ընդդիմանալ։

Opposite (օփոզիթ) ե. ա. Հակառակն. ընդդէմն։ Ce caractère est l'—, tout l'— de l'autre։

= À l'—. հբ. ա. Հանդէպ. ի հանդիպոյ։

= À l'— de. նխ. ա. Հանդէպ, դէմ ընդդէմ միմեանց։ Leurs maisons sont situées à l'— l'une de l'autre։

Opposition (օփոզիսիօն) ե. իէ. 1. Անջրպետութիւն 180 աստիճանաց ի մէջ երկնատար մարմնոց. հանդիպութիւն։ Les éclipses de lune ont lieu quand la lune est en — avec le soleil։ || 2. Հակառակաբանութիւն. (ձև. ինչ ճարտասանական)։ || 3. Հակառակութիւն. ընդդիմութիւն. կրճիմ. արգել։ Vous n'aurez aucune — de ma part։ || 4. Ընդդիմակացութիւն (ի գատաստանի)։ Faire — à une vente։ || 5. Հակառակութիւն. դիմադարձութիւն. ընդդէմդարձութիւն. ընդդիմութիւն. Հերհակութիւն։ — d'humeurs, de sentiments։ || 6. Ընդդիմադիր կողմն (ի

Digitized by Google

խորհրդարանի). ընդդիմադրութիւն։ Le parti de l'—. L'— l'emporta։

Oppresser (օփ-ռե-) բ. ն. 1. Ներել զընչաւորութիւնն ճնշելով. ճնշել. սղձակել։ Un poids m'oppresse la poitrine։ || 2. (ի-ի-բ.) Հեղձուցանել. սղձակել։ Il est oppressé par un violent chagrin։ || † 3. տես Opprimer.

† = S'—. բ. մ. ճնշիլ. սղձակիլ։ Sa poitrine s'oppressa։

Oppresseur (օփ-ռե-ր) ե. ս. Հարստահարիչ. կռփիչ. ներկիչ։ Il fut l'— du peuple։

= ած. ս. Հարստահարիչ։ Gouvernement —։

Oppressif, ive (օփ-ռե-իֆ, իվ) ած. Հարստահարական։ Moyens oppressifs։

Oppression (օփ-ռե-իօն) ե. իե. 1. ճնշումն. Հեղձուումն. սղձակումն։ — de poitrine։ || 2. (ի-ի-բ.) ճնշումն. Հարստահարութիւն. կռփանք. զրկանք։ Ce peuple gémissait sous la plus cruelle —։

Opprimé (օփ-ռի-) ե. ս. Հարստահարեալ. կռփեալ. զրկեալ։ Il prend toujours la défense de l'—։

Opprimer (օփ-ռի-) բ. ն. Հարստահարել. կռփել. կոնկցնել. կեղել. ներկել. զրկել. զրկուել։ Les puissants oppriment trop souvent les faibles. — l'innocence։

Opprobre (օփ-օպ-ը) ե. ս. Նախատինք. ծանականք. ամօթ։ Souffrir un —. Il est l'— de sa famille։

† **Opsimathie** (օփ-սի-մի) ե. իե. Սէր ուսանելոյ ի ծերութիւն Հասակի. անազանութիւն։ Caton l'ancien, qui apprit le grec à 80 ans, est un exemple d'—։

Optatif, ive (օփ-տի-ֆ, իվ) ած. Ըղձական։ Plût à Dieu! est une formule optative. Mode —. կամ լոկ —. ե. ս. Ըղձական եղանակ բայից։

Opter (օփ-տե) բ. ն. Ընտրել։ Entre la députation de Lyon et celle de Paris, il opta pour celle de Paris։

Opticien (օփ-տի-ին) ե. ս. 1. *Տեսաբան. *տեսաբան։ || 2. Ցօրինիչ, վաճառական տեսողական գործեաց. *Հեռադիտասարք. *աչոցասարք։

Optime (օփ-տի-մ) ն. Եարի քաջ. յոյժ բարւոք. (ընդ.)։

Optimisme (օփ-տի-մի-զ) ե. ս. 1. Կարծիք փիլիսոփայից որ ուսուցանեն եթէ ամենաալս են եղեալքս. *Լաւագոյնաբանութիւն։ L'— de Platon։ || 2. *Լաւատեսութիւն։ L'— et le pessimisme։

Optimiste (օփ-տի-մ) ե. ս. 1. *Լաւագոյնաբան։ Leibnitz était —։ || 2. *Լաւատես։ — en fait de politique։

= ած. *Լաւատեսական։ Le système —։

Option (օփ-իօն) ե. իե. Ընտրութիւն։ Je vous donne l'— de ces deux choses, entre ces deux choses։

A. **Optique** (օփ-տի-) ած. Տեսանելեաց. տեսողական։ Illusion —. Nerf —. տես ի Nerf, 2.

B. **Optique** (օփ-տի-) ե. իե. 1. Մասն բնագիտութեան որ ճառէ զլոյսդ և զօրինաց տեսողութեան. *տեսաբանութիւն. *տեսագիտութիւն։ L'— comprend la dioptrique, la catoptrique et la perspective։ || 2. Տեսանդ կամ տեսիլ հեռաւոր իրաց. *Հեռատեսիլ. Հեռատեսիլ. Հեռատեսչութիւն։ C'est un effet, une illusion d'—, de l'—։

Opulemment (օփ-լա-ման) մ. Ցդիտութեամբ. փարթամապէս. փարթամապէս. (խօսբ)։ Vivre —։

Opulence (օփ-լան-) ե. իե. Ցդիտութիւն. առատութիւն. փարթամութիւն։ L'— de cette contrée։

Opulent, ente (օփ-լան, անթ) ած. Մեծատուն, ընչաւէտ. յոյժ. մեծագանձ. բազմագանձ. փարթամ։ Cet homme est devenu —. Le commerce rend les villes opulentes։

Opuntia (օփ-ունթ-) ե. ս. Տունկ ի տանձի կոպատեսաց [cactier]. *տապատանձի։ Le nopal est une variété de l'—։

Opuscule (օփ-ուսկ-ուլ) ե. ս. փոքրիկ մատենագրութիւն. մատանիկ։ Les opuscules de Plutarque։

A. **Or** (օր) չ. 1. Արդ. խակ արդ. արժանեաւ։ Tous les hommes sont mortels; or un roi est un homme; donc un roi est mortel։ || 2. Արդ. և արդ։ Or, pour revenir à ce que nous disions։ || 3. Ահդ'. Տա'պա. օ'ն։ Or dites-nous . . . Or çà, monsieur։

B. **Or** (օր) ե. ս. 1. Ոսկի։ Or pur, fin. Or à vingt-quatre carats. Or de Hongrie. Lingot d'or. Battre de l'or. Bouton d'or. Épée à garde d'or. Tout ce qui reluit n'est pas or. (ա-ա-ֆ.) Ամենայն պատրաստիլն չէ ոսկի. ոչ է պարտ խաբել յորտաւքին կերպարանաց։ || 2. Ամր և այլ գոյնք ոսկւոյ. ոսկի։ Une boîte de deux ors։ || 3. Ոսկի գահեկան։ Il m'a payé tout en or։ || 4. Թել յոսկեզօծ արծաթոյ. ոսկի։ Drap, broderie d'or։ || 5. (ի-ի-բ.) Ոսկի. ընչեզութիւն. ընչաւետութիւն. մեծութիւն։ La soif de l'or. Ընչաքաղցութիւն։ Promettre des monts d'or. Խոստանալ մեծամեծս։ || 6. (ի-ի-բ. և ի բնապէս.) Որ ինչ է ոսկեփայլ։ L'or de sa chevelure. L'or des moissons. Ոսկեփայլ, ոսկեշող հասնդք։ || 7. (ի-ի-բ.) Ազնիւ կամ մեծագին ինչ։ C'est un cœur d'or. Ունի սիրտ ոսկեղինիկ. կարի ազնուասրտ է։ Il dit cœur Il parle d'or. Պատշամագոյնս, հանճարագոյնս խօսի։ Saint Jean bouche d'or. Սուրբ Յովհան Ոսկեբերան. այր որ խօսի հանճարեակ. (ա-ի.)։

— L'âge կամ le siècle d'or. Առաջին ժամանակք աշխարհի. ոսկեղինիկ դար. *ոսկեդար։

— Nombre d'or. *Ոսկեթիւ. (քար առատեղարշախիկ)։

— Or potable. Ըմպելի ինչ. *ոսկեջուր։

Oracle (օ-ռա-կլ) ե. ս. 1. Պատգամ (դից). Հրամանն պատասխանեաց։ Les oracles étaient ordinairement ambigus։ || 2. Դիք. առաջաւ. Consulter l'—. Պատգամ հարցանել։ L'— est muet։ || † 3. Արուեստիւն արդուեստեանցն (ի տանճարին Եղուսալէմի). դարիր։ || 4. Պատգամ, բան (Առաքելոյ)։ Les oracles divins. C'est un — de l'apôtre։ || 5. (ի-ի-բ.) Պատգամ. վճիռ։ L'Église prononce ses oracles dans les conciles. Ses discours sont des oracles։ || 6. (ի-ի-բ.) Պատգամ. պատգամաւոր. *պատգամանաւոր։ Cet homme-là est l'— de son pays։

Orage (օ-ռա-ժ) ե. ս. 1. Վրդովմունք օդոյ՝ հանդիպեալ հողմով, փայլատակմամբ և որոտմամբք, առնելով կամ կարկտիւ. մրրիկ. աւիլորոյ. Հողմահոյզք։ Il s'éleva un —. Se mettre à couvert de l'—. L'— s'apaise, a cessé. Un vaisseau battu de l'—. Նաւ մրրկածուփ։ || 2. (ի-ի-բ.) Մրրիկ. աւիլորոյ. աղէտք. վիշտ. Նեղութիւն։ Laissez passer l'—, vos ennemis se lasseront de vous persécuter։ || 3. (ի-ի-բ.) Մրրիկ. աւիլորոյ. յոյզք, ծուփք (կարեաց). աւելկածութիւն, աղմուկ (աշխարհի)։ Les orages des passions, de la jeunesse. Se dérober aux orages du monde։ || 4. (ի-ի-բ.) Մրրիկ. բարկութիւն. կշտամբութիւն։ Tout l'— tombera sur vous։

Orageusement (օ-ռա-ժէզ-ման) մ. Մրրկալից ի՛ն օրինակաւ։ La séance commença —։

Orageux, euse (օ-ռա-ժե, եզ) ած. 1. Մրրկածին. մրրկաբեր։ Vent —. Le ciel, le temps est —։ || 2. Մրրկալից. *մրրկաւ. *մրրկաւէտ։ Une mer orageuse։ || 3. Մրրկայոյզ։ Nous avons eu une journée, une nuit

Digitized by Google

orageuse։ ‖ 4. (է֊ֆ֊բ֊.) Մրրկալից. աղէկած. խռովայոյզ. ազմկալից. անհանդարտ։ Mener une vie orageuse. Ce malade a passé une nuit bien orageuse։

Oraison (օ֊է֊զն) է. իդ. 1. Բան. խօսք. (ըստ քերականաց)։ Le solécisme est un vice d'—։ ‖ 2. Չարագրականախօսութիւն. ճառ. բան։ Les oraisons de Démosthène. — funèbre։ ‖ 3. Աղօթք (առ Աստուած կամ առ սուրբս). մեղեդանք։ Faire l'—, une —. L'— dominicale. — jaculatoire։

Oral, ale (օ֊ռ֊լ, ռ֊լ՛) ած. †1. Բերանոյ. *բերանային. (ըստ անդամագիտաց)։ Cavité orale։ ‖ 2. Ի բերանոյ. բերանով. բերանացի։ Loi, tradition orale. Անգիր օրէնք, աւանդութիւն. անդրութիւն։ ‖ 3. Կենդանի բարբառով. բերանացի։ Enseignement —։

Orange (օ֊ռանժ) է. իդ. 1. Նարինջ. (պրս. նարնճ, նարնճ). ֆրնտաղ։ — de Portugal, de Malte, de Jaffa. De la pelure, de l'écorce, des zestes d'—. Il y a des oranges amères qu'on appelle Bigarades։ ‖ 2. Նարինջենի։ Un bouquet de fleurs d'—։

— Couleur d'—, couleur —. *Նարնջագոյն։

Orangé, ée (օ֊ռանժե) ած. *Նարնջագոյն։

=է. ած. Գոյն նարնջի. *նարնջագոյն։

Orangeade (օ֊ռանժատ) է. իդ. Ըմպելի ի հիւթոյ նարնջի, ի ջրոյ և ի շաքարէ. *նարնջըմպելի։

Orangeat (օ֊ռանժա) է. ած. 1. Չար բանդակ [confiture] ի կեղեւոց նարնջի։ ‖ 2. *Շաքարապատ կեղեւ նարնջի։

A. **Oranger** (օ֊ռանժե) է. ած. Նարնջենի։ Une allée d'orangers. Les mariées portent une couronne de fleurs d'—։ [վաճառ։ Un fruitier —։

B. **Oranger, ère** (օ֊ռանժե, ր֊) ած. և է. *Նարնջավաճառ։

Orangerie (օ֊ռանժ֊ռի) է. իդ. 1. Կողմն պարտիզի ուր անկիսալ են նարնջենիք. *նարնջատուն. *նարնջանոց։ ‖ 2. Չերոյ նարնջենւոց. *նարնջանոց։

Orang-outang (օ֊ռան֊ութան) է. ած. Կապիկ անձեւ և նմանի մարդոյ. գ. գիշերային սմբրոյ։ Des orang-outangs։ ՈՐ և Homme des bois։ (Մալայերէն օրանի՝ մարդ, հոգի՝ անտառ)։

Orateur (օ֊րա֊թօր) է. ած. 1. Ճարտարախօս. հրապարակախօս. առաւնական. ճարտասան։ — éloquent, véhément. Un froid —. C'est un grand —. L'Orateur romain. Ճարտարախօսն Հռովմայեցի. Կիկերոն։ — sacré. Նուիրական ճարտարախօս։ ‖ 2. Գահերէց, նախադաս (Սինեկի երեսփոխանաց Անգղիացւոց)։

A. **Oratoire** (օ֊րա֊թուար) ած. Ճարտարախօսական. հրապարակախօսական. ճարտասանական։ L'art —։

B. **Oratoire** (օ֊րա֊թուար) է. ած. 1. Աղօթատուն (ի տան). աղօթատան։ Il était enfermé dans son —։ ‖ 2. Միաբանութիւն ինչ վանականաց. Աղօթատան. *Աղօթատունք։ Les pères de l'Oratoire։ ‖ 3. Եկեղեցի Աղօթատունք։ L'ancienne église de l'Oratoire, à Paris, a été convertie en temple protestant։

Oratoirement (օ֊րա֊թուար֊ման) մ. Իբրև զճարտասանս. ճարտարախօսութեամբ։ Cela se dit —։

Oratorien (օ֊րա֊թորէն) է. ած. Կրօնաւոր Աղօթատնէից. աղօթական։ Massillon était —։

Oratorio (օ֊րա֊թօ) է. ած. Հոգերգութիւն։ Les oratorios de Haendel, de Haydn։

A. **Orbe** (օ֊ռպ) է. ած. 1. Բոլորակ ուղի (մնլորակաց). ծիր։ L'— de Saturne։ ‖ 2. Գունդ. երկնաւոր մարմին. (ի բոյսէ.)։ Les orbes éclatants։

B. **Orbe** (օ֊ռպ) ած. 1. Ձմլիչ (հարուածի)։ ‖ †2. Աստղ դրանց և առանց պատասխանի (որմ՛). կոյր։

Orbiculaire (օ֊ռպիկ֊լէր) ած. Բոլորակի. բոլորանման։ Figure, mouvement —։

Orbiculairement (օ֊ռպիկ֊լէր֊ման) մ. Բոլորաձեւ շրջանաձք։ Les astres se meuvent —։

Orbitaire (օ֊ռպիթէր) ած. *Ակնակապճային։ Arcade, nerf, artère —։

Orbite (օ֊ռպիթ) է. իդ. և բան անանց ած. 1. Շաւիղ. շրջան (մնլորակաց)։ ‖ 2. Կապիճ (ական). ակնակապիճ։ Le coup a été si violent, qu'il s'en est peu fallu que mon œil ne sortît de son —։

Oreanète (օ֊րէ֊անէթ) է. իդ. Տունկ ինչ, որոյ արմատ տոյ ներկ կարմիր. խարխ. շեւխարխ։

Orchestique (օ֊րհեսթիք) ած. Կազմաստեղական (հրահանգք նախնեաց)։

=է. իդ. Արուեստ կազմուելոյ (առ նախնիս)։

Orchestration (օ֊րհեսթրասիւն) է. իդ. Ցարմարուածն մասանց այլ և այլ նուագարանաց։ Une savante —։

Orchestre (օ֊րհեսթր) է. ած. 1. Կայանք կազմուելոյ ի թատերս ցանաց. կազմաստան։ ‖ 2. Կայանք ծածկոտին և հատեան կտաւանաց ի թատերս հռովմայեցոց. կազմաստան։ ‖ 3. Կայանք երաժշտաց կամ նուագածուաց ի թատերս արդեաց. *երաժշտատուն։ ‖ 4. Երաժիշտք. նուագածուք. *երաժշտախումբ։ Cet — est excellent. Chef d'—. երաժշտապետ։ Habeneck, Valentino ont été d'excellents chefs d'—։ ‖ 5. Թիւնաձեւ վատ հանդիսատեսաց մեծ յերաժշտատանն. *երաժշտատան։ Un billet d'—. Aller à l'—։

Orchestrer (օ֊րհեսթրէ) բ. ն. Ցօրինել, յարմարել զմասունս նուագարանաց։

Orchidée (օ֊րհիտէ) է. իդ. Ազգ միաբլիճակ [monocotylédone] տնկոց, յորոց սակի է ազգուհատնուքն։ Une belle —. Les orchidées։

Orchis (օ֊րհիս) է. ած. Տունկ ինչ, որոյ արմատն նմանի է երկուսութաց. ի կոճղիզոյց [bulbe] սոքա կազմի բմպելին Salep. Ս. ազգուհատնուք. Ս. կատիպ տակ. (արբ. խասխաս իս ս՛ուխդ, երկուտրիք ազգուհատ). փիլիպ խալտը։

Ord, orde (օ֊, օ֊դ) ած. Պիղծ. ազտեղի. (վ.)։

Ordalie (օ֊դալի) է. իդ. փորձ անմեղութեան (ի Մինչեւ դարս)։

Ordinaire (օ֊դինէր) ած. 1. Սովորական. ըստ կարգի. հատարակաց. հատարակախառն։ Le cours — de la nature. Le train — de la vie. C'est sa conduite —. L'usage —։ ‖ 2. Սովորական. ընտանեկան։ Nourriture, vin —. Marcher de son pas —։ ‖ 3. Հասարակ. գռեհիկ. ստոկական։ C'est un homme —, très —։

=է. ած. 1. Սովորական կարգ. սովորութիւն։ Ne vous en étonnez pas, c'est son —. C'est un homme au-dessus de l'—։ ‖ 2. Հանապազօրեայ, սովորական, ընդհանրական կերակուր։ Il a toujours un bon —. Il n'a que deux plats à son —։ ‖ 3. Բաժին կերակրոց (ի պանդոկի, ի ճաշարանի)։ Faire venir un — de chez le traiteur։ ‖ 4. Բաժին դինւոյ (սպասաւորաց տան)։ Il a eu son —։ ‖ 5. Ձափ վարսակի (ձիոյ՝ տուեալ յերեկոյի և յառաւօտս)։ ‖ 6. Հանապազօրեայ, հատատուն աղօթք (պատարագի)։ ‖ 7. Թղթատարք որ մեկնին և թղթատարք որ հատանեն ի ոստիմանեալ ինչ աւուրս. սովորական թղթատարք, թղթատարք։ Je vous écrirai par le premier —։ (Ա.յժմ առի Je vous écrirai par le premier courrier)։ ‖ 8. Որ մեկնե-

Digitized by Google

լոյ թղթատարի կամ հաւանելոյ թղթակերի։ ‖ 2. եկեղեցական միաբանութիւն. *թեմական եպիսկոպոս։ Un monastère soumis à l'— ։

—յե. Դասչաւան, ապաստան կնոջ. Ս. կանացիք. հոյլ։

=À l'—. Աբ. —. Ըստ սովորական կարգի։ Traitez-moi à l'—. Je vous parle franchement, à mon —. խօսիմ ընդ ձեզ համարձակ՝ ըստ իմումն սովորութեան։

=D'—, Pour l'—. Աբ. —. Բաղում այն է զի. սովորաբար. առ հասարակ։ D'— il étudie sept heures. Pour l'—, les sots sont présomptueux ։

Ordinairement (օ-դինէ-ման) ՛ա. Սովորաբար. առէպ. բազում անգամ։ Cela arrive —։

Ordinal, † ale (օ-դինալ, լ՛) ած. Դասական (թիւ)։ Nombres, adjectifs ordinaux ։

Ordinand (օ-դինան) է. ար. Ընտիրելի. ձեռնադրելի ։ Examiner les ordinands ։

Ordinant (օ-դինան) է. ար. Ձեռնադրիչ եպիսկոպոս ։

Ordination (օ-դինասիօն) է. էից. Տուչութիւն եկեղեցական ատիճանաց. ձեռնադրութիւն ։

Ordo (օ-դօ) է. ար. Գրկոյք կարգաւորիչ ժամնատացութեան իւրաքանչիւր աւուր ։

Ordonnance (օ-դոնանս) է. էից. 1. Յօրինուած. յարգաբանի. կարգ. կարգաւորութիւն ։ L'— d'une bataille, d'un poème, d'un festin ։ ‖ 2. Պատուէր. հրամանն ։ — du roi, de l'évêque, du tribunal. —difficile à observer ։ ‖ 3. Օրէնք, առհմանագրութիւնք (նախնի իշխանաւորաց Գազղիացւոց) ։ ‖ 4. Հրովարտակ. *հրամանագիր ։ Il a été nommé par — du roi ։ (Այժմ ասի Décret) ։ ‖ 5. Հրամանն, կանոն (բժշկի) ։ S'écarter de l'— du médecin ։ ‖ 6. *Դեղագիր. դեղին ։ Porter l'— chez le pharmacien ։ ‖ 7. Հեծեալ զրուցատար ։ La lettre du ministre lui a été apportée par une —։ Ըստ Լիդդէի մարթի ասել և յարակայն. Tous les ordonnances seront réunis à six heures ։ ‖ 8. *Հրամանագիր հատուցման ։

— Habit d'—. *Նշանագգեստ զօրաց ։

Ordonnancement (օ-դոնանս-ման) է. ար. Տալն հրամանագիր հատուցման ։

Ordonnancer (օ-դոնանսէ) բ. ն. Տալ հրամանագիր հատուցման ։ — un mémoire ։

Ordonnateur (օ-դօնա-թէօր) է. ար. 1. Յօրինիչ. կարգիչ. կարգաւորիչ. կարգադիր. տնօրէն ։ Dieu est l'— de l'univers. C'est lui qui est l'— du ballet ։ Աթ և յէ. Ordonnatrice. Elle a été l'ordonnatrice de la fête ։ ‖ 2. Հրամանատու հատուցման ։

=ած. ար. Հրամանատու հատուցման ։

Ordonnée (օ-դօնէ) է. էից. Ուղիղ գիծ ձգեալ ի կիսէ խմբէ բոլորակի կոր գծի. կարգեալ. շարամբրձ ։

Ordonner (օ-դօնէ) բ. ն. 1. կարգել. յարգաբանել. յօրինել. կարգաւորել ։ Dieu a ordonné toutes choses. — une fête. կարգադրել, տնօրինել գՀանդէս ինչ ։ Charité bien ordonnée commence par soi-même. (—ած.) տես ի Charité. ‖ 2. Տալ եկեղեցական ատիճան. ձեռնադրել ։ Il a été ordonné diacre, prêtre par tel évêque ։ ‖ 3. Հրամայել տալ. հրամայել. պատուիրել. օրինադրել. կարգադրել ։ Le roi me l'a ordonné. Mon devoir me l'ordonne ։ ‖ 4. (իր.) տես Ordonnancer.

=բ. ն. Հրամայել. առհմանել. պատուիրադրել. տնօրինել ։ Vous n'avez qu'à — de toutes choses comme il vous plaira. La destinée en a ordonné autrement ։

Ordre (օ-դր) է. ար. 1. կարգ. կարգաւորութիւն. յօրինուած. յօրինուածութիւն. յարգաբանութիւն. գեղեցկութիւն ։ Bel —. Bon —. Merveilleux —. L'— admirable que Dieu a mis dans cet univers. Mettez vos papiers en —. Mettez de l'— dans vos papiers ։ ‖ 2. կարգ, յօրինուածութիւն (զօրաց)։ S'avancer en bon —. գնալ ճիկ կարգաւ յառաջ խաղալ ։ ‖ 3. կարգաւորութիւն. բարեկարգութիւն ։ Ce ministre a rétabli l'— dans les finances du royaume. Il a mis ses affaires en —։ ‖ 4. կարգ. կանոն. օրէնք ։ Il est dans l'— que les parents meurent avant leurs enfants. Selon l'— de la nature ։ ‖ 5. կարգ. գասակարգ. (ի բնական պատմութեան)։ Les ordres sont en général des subdivisions de classes ։ ‖ 6. Խռովկարգութիւն. խաղաղութիւն ։ L'— a été troublé quelque temps dans cette province. Rétablir l'—։ ‖ 7. կարգ. գաս. գասակարգ. աստիճան ։ Il y avait à Rome l'— des patriciens, l'— des chevaliers, et l'— plébéien. L'— du clergé, de la noblesse ։ ‖ 8. Դաս, գունդ, հոյլք (հրեշտակաց)։ (Որ և Chœur)։ L'— des séraphins ։ ‖ 9. (ի—բ.) կարգ. աստիճան ։ Un esprit, un talent, un ouvrage du premier —։ ‖ 10. կարգ. աստիճան. (ի չափագիտութեան)։ Courbe du second —։ ‖ 11. կարգ. միաբանութիւն. եղբայրութիւն. ուխտ ։ — religieux, militaire. Le chapitre général de l'—. L'— des Templiers ։ ‖ 12. կարգ (ձիաւարութեան)։ L'— de la Jarretière, de la Légion d'honneur ։ ‖ 13. Նշան պատուոյ. *պատուանշան. *շքանշան ։ Être décoré de plusieurs ordres. Le roi a envoyé son — à tel prince ։ ‖ 14. Աստիճան (եկեղեցւոյ)։ L'— du sous-diaconat, de la prêtrise. Les quatre moindres ordres, Les quatre ordres mineurs կամ Les quatre mineurs. Չորեքին փոքր աստիճանք, որ են դռնապանութիւն, դպրակարգացութիւն կամ ընթերցողութիւն, երգեցիկացչութիւն և չափնկալութիւն ։ Les grands ordres. Ութ աստիճանք, որ են կիսատաբակուսութիւն, սարկաւագութիւն և քահանայութիւն ։ ‖ 15. կարգ (ճարտարապետական)։ Il y a cinq ordres, le dorique, l'ionique, le corinthien, le composite, et le toscan ou rustique ։ ‖ 16. Հրաման. պատուէր ։ Suivre, exécuter les ordres qu'on a reçus. Je suis à vos ordres. Պատրաստ եմ ի հրամանս ձեր ։ ‖ 17. Նշանաբան (զօրաց)։ բանից նիշ ։ Porter l'— aux capitaines. Les ennemis avaient surpris l'—. Le mot de l'—, կամ le mot d'— ։ ‖ 18. ժամ յարուսյ զօրավարն առ հրամանս զօրաց իւրոց. հրամանի ժամ։ Cette nouvelle s'est débitée à l'— ։ ‖ 19. Դարձգրանիլն, աւանդիլն յայլ ոք գիմահանակագիր. փոխանցութիւն. *շնորհութիւն ։ (Որ և Endossement)։ Mettre un —, son — au dos d'un billet. Billet à —. Մուրհակ հատուցանելի ի հրամանէ ումեք ։

— du jour. Աւուր կարգ (ի ժողովս երեսփոխանաց)։ Passer à l'— du jour sur une proposition. Մերժել զառաջարկութիւն ինչ և անցանել կամ գառնալ յաւուրն կարգ ։

— L'— social. Ընկերական բարեկարգութիւն ։

=Par —. Աբ. —. կարգաւ. մի զմիոյ կին ։

Ordure (օ-դիւր) է. էից. 1. Ագռ մնոցիկ (ապրի, թարախ, ալլոցիք հանգերձ). ազտակազմութիւն. ամնժանգ։ Ce chien a fait là son—. Cet abcès a bien jeté de l'— ։ ‖ 2. Ազտեղութիւնք (անկեկի, ատանգոյց). ազբախուր. գ. ժող ։ Balayez cette chambre, elle est toute pleine d'ordures. Tas d'ordures. Ազբակ. ազբուտք. գ. ժողոց. չոփչի։ Un panier d'ordures ։ ‖ 3. Ազտեղութիւն (հան-

Digitized by Google

դերձիկ, պոպիսի է փոշի, ունի յատկի, փետուր)։ Nettoyez votre manteau, il est tout plein d'ordures. Il lui est entré une — dans l'œil։ ‖ 4. (է՛ս-ը։) Աղտեղություն. գաթշություն. պղծություն։ Cet homme n'est pas innocent, il y a bien de l'— dans son fait։ ‖ 5. (է՛ս-ը։ և ընդ.) Աղտեղաբանություն. գաթշաբանություն. զազրաբանություն. պղծաբանություն. պղծախոսություն։ Vous dites là une —. Il y a bien des ordures dans Catulle et dans Martial։

Ordurier, ière (օր-դ-ուի՛, իէր) ած. 1. Աղտեղաբան. զազրախոս. պղծախոս. պղծաշուրթին. ագեղաբան։ Un poète —։ Յայս միտս վարի և իբր է. C'est un —։ ‖ 2. Աղտեղի. պիղծ. զազիր. տգեղ։ Des chansons ordurières։

† = է. ած. Ամեն ուր դնին աղտեղություն, աւելածք. Գ. մակոյ. Գ. ժամանոց. Ֆ. ։

Oréade (օ-ռէ-ատ) է. իէ. Յաւերժահարսն կամ դիցուհի լերանց (ըստ առասպելին). լեռնային հարսն։

Orée (օ-ռ) է. իէ. Պատուանդ, եզր (անտառի). (վիլ)։

Oreillard, arde (օ-ռէյ-ար, ար-դ) ած. Երկայն և կախեալ ականջօք (ձի). *ականջիկ. *մեծունկին։

Oreille (օ-ռէյ՛) է. իէ. 1. Ականջ. ունկն։ Avoir mal aux oreilles. Se mettre du coton dans les oreilles. Avoir un bourdonnement d'—. Être tout —, oreilles. Լինել ամենևին լուր. ունկնդիր լինել մուադրությամբ։ Il n'entend pas de cette —-là. (է՛ս-ը։) տես յ'Entendre, բ. ն. 1. Prêter l'—. Ընդունն դնել. ունկնդիր լինել. լսել։ Ouvrir l'—. (է՛ս-ը։) Ունկնդիր լինել մուադրությամբ։ Parler à l'—, dire quelque chose à l'— de quelqu'un. Խօսել, ասել յունկաճակ։ Cela lui entre par une — et lui sort par l'autre. (է՛ս-ը։) (ա-լ. Մէկ ականջէն կը մտնէ և միւսէն կ'ելլէ)։ Avoir les oreilles battues, rebattues d'une chose. Զանձրացեալ կամ տաղտկացեալ լինել ի բազում լսելոյ. (ընդ.)։ Étourdir, rompre les oreilles à quelqu'un. Տաղտկացուցանել զլսելիս ումեք. ձեղել զաք բազմաբանությամբ. (ընդ.)։ Les oreilles ont dû vous corner. (է՛ս-ը։ և ընդ.) տես ի Corner, 4. ‖ 2. Լսելիք. ականջ. ունկն։ Avoir l'— fine. Être dur d'—. (է՛ս-ը։) Սրանրալուր, դժուարալուր լինել. (ա-լ. ականջը ծանր բլլալ)։ Quel bruit me frappe l'—, frappe mon —? Զի՞նչ ինչ հնչեմին որ Տարկանէ զնմ լսելիս։ Le bruit parvint jusqu'aux oreilles du roi. Եհաս բանն առ թագաւորն, յականջս արքայի։ Faire la sourde —. Զլուծլոյն, չլսելոյն, չլուեալ առնել. (ա-լ. աստ խուլ բլլալ). (ընդ.)։ J'ai entendu de mes propres oreilles. Ինձ՛ք ականջօք լուայ։ Les murs ont des oreilles. (է՛ս-ը։) տես ի Mur, 1. Ventre affamé n'a point d'oreilles. (ած-ա։) տես ի Ventre. ‖ 3. Ականջ (յընտրել կամ ի ճանաչել զձայնս երաժշտութեան)։ Ce musicien a l'— juste. Il n'a pas d'—։ ‖ 4. փափկութիւն ականջաց. ականջ։ Ce poète manque d'—, ses vers sont durs et rocailleux. Avoir les oreilles chastes. Ունել ականջս մաքուրս։ ‖ 5. Ապտակին մեռան ականջաց. ականջ։ Il lui est venu une tumeur derrière l'—. Եղ այտուցն յականջիցս նորա։ (Ս. Ականջիցս, Ականջիցդ կամ Ականջից մեծոցք ասի յետին կողմն ականջաց)։ Tirer les oreilles à quelqu'un. Ձգել (ա-լ. քաշել) զականջս ումեք։ Se faire tirer l'—. (է՛ս-ը։ և ընդ.) Դժուարասէր հաստատել. (ա-լ. ծանրանալ քաշել)։ Le lobe de l'—. Բլթակ ունկան. ունկնաբոյծ։ Chien qui n'a ni queue ni oreilles. Շուն ապտակ և ականջատ։ Boucles, pendants d'oreilles. Être toujours pendu aux oreilles de quelqu'un. (է՛ս-ը։ և ընդ.) Լինել միշտ կախեալ զքղանցից ումբոք. (ա-լ. մէկուն ականջին ի վայր կախուած բլլալ)։ Dormir sur les deux oreilles, sur l'une et l'autre —. (է՛ս-ը։ և ընդ.) տես ի Dormir, 1. Secouer les oreilles. 1. (է՛ս-ը։ և ընդ.) Ցրազր առնել. մքթալ։ ‖ 2. Ջհամարել, չգրել ինչ. չունել փոյթ։ †Vin d'une —. Անձին գինի։ †Vin de deux oreilles. Ցոսի գինի։ Dresser les oreilles. տես ի Dresser, 1. Avoir l'— basse. (է՛ս-ը։ և ընդ.) տես ի Bas, A. 2. Baisser l'—. (է՛ս-ը։ և ընդ.) Գլխարկել. կորանալ. տրտմել։ Frotter les oreilles à quelqu'un, կամ lui donner sur les oreilles. (է՛ս-ը։ և ընդ.) Հարկանել. ծեծել։ Échauffer les oreilles à quelqu'un. (է՛ս-ը։ և ընդ.) Զայրացուցանել զաք բանիւք։ Avoir le bouquet sur l'—. (է՛ս-ը։) տես ի Bouquet, A. Chien hargneux a toujours l'— déchirée. (ած-ա։) տես ի Chien, 1.

‖ 6. (է՛ս-ը։) Մատգրություն. խնամք. վստահություն։ Il a l'— de ce ministre. Հաճութեամբ լսէ նմա պաշտօնեայն։ ‖ 7. (է՛ս-ը։) Ականջք (մուճակի [soulier]). ունկունք, անդրդք (սկառդ [écuelle]). ունկունք (ատրոզ)։ ‖ 8. Ցալեզն զանկիւն իմն մետաղի ի նշանակ։ (Ա. յժմ լատ. եւս ասի Corne)։ ‖ 9. Մասն ինչ տերևաց անկաց. ականջ։ (Ա. եւս Oreillon, Oreillette)։

—de lièvre. տես ի Lièvre. —-d'ours. տես յ'Ours. —-de-souris. տես Myosotis.

= Jusqu'aux oreilles. Ած. ած. 1. Ցատից մինչև ցգլուխ։ Il est crotté jusqu'aux oreilles։ ‖ 2. (է՛ս-ը։ և ընդ.) Զաբանացաթաղ։ Il est dans les procès jusqu'aux oreilles։

= Par-dessus les oreilles. Ած. ած. Անհնարին. ի վեր քան զկարի. անհանգուրժական պայմանաւ։ Il est endetté par-dessus les oreilles։

Oreiller (օ-ռէյ-է) է. ար. Բարձ գլխոյ, երեսաց. անարք։ Taie d'—. Alexandre mettait Homère sous son —։

Oreillette (օ-ռէյ-է՛տ) է. իէ. 1. Խորշ սրտի. բբլթակ։ L'— droite. L'— gauche։ ‖ 2. տես Oreille, 9.

Oreillon (օ-ռէյ-օն) է. ար. 1. Ականջուկն գեղձից [glande] ականջաց։ (Ա. և Orillon)։ ‖ 2. տես Oreille, 9.

Orémus (օ-ռե՛-ս) է. ար. Աղօթք. (ընդ.)։ Dire des —։

Oréographie (օ-ռէ-օ-գրաֆի՛) է. իէ. տես Orographie.

Ores կամ **Ors** (օ-ռ', օ-ռ) ս. Վարի ևերթ ի բանն D'ores et déjà. Անդստին յայսմ ժամէ. (ա-լ. Հիմիկուընէ)։

Orfèvre (օ-ռֆէվ-ր՛) է. ար. Ցօրինիչ կամ վաճառական ոսկեղինաց և արծաթեղինաց. ոսկերիչ. ոսկեգործ. արծաթագործ. քրէական արուեստագէտ. ֆո-յա՛ճ։

Orfèvrerie (օ-ռֆէվ-ր-է՛) է. իէ. 1. Ոսկերչութիւն. ոսկեգործութիւն։ Un chef-d'œuvre d'—։ ‖ 2. Գործ ոսկերչաց։ Il a acheté pour dix mille francs d'—։

Orfévri, ie (օ-ռֆէվ-է) ած. Գործեալ յոսկերչաց. *ոսկերչական։ L'argent monnayé et l'argent —։

Orfraie (օ-ռֆ-ր՛) է. իէ. Թռչուն ինչ յատկշահիկ. գիշատչածուխ. ոսկրկուլ։ (Որ և Aigle de mer. տես և Pygargue)։ Le cri de l'— est fort désagréable։

Orfroi (օ-ռֆ-ուա) է. ար. 1. Կերպաս ոսկեթել. դիպակ։ ‖ 2. Ոսկեհուռն պատճուճանք (շուրջառի [chape])։

Organdi (օ-ռկան-դի՛) է. ար. Ս. Անկիլիկ [mousseline] անօսր կամ ցանցառ յղյժ։

Organe (օ-ռկա՛ն) է. ար. 1. Ա. յ և այլ մեռանելք (մեքենայի)։ Les organes d'une locomotive։ ‖ 2. Գործա-

Digitized by Google

բան, գործիք (մարմնոյ)։ L'— de la vue. Les organes de la génération. տես և Génération, 1. ‖ 2. Ձայն (մարդոյ)։ Ce chanteur n'a pas d'—։ ‖ 4. (ւխոսք.) Գործիք. միջնորդ. բերան։ Il est l'— du prince։ ‖ 5. (ւխոսք.) Դործիք. բերան։ Ce journal est l'— du ministère։

Organeau (օրկանո) ւ. ւր. Օղ երկաթի յոր հասուստեալ է պարանն [câble]. լատն։

A. **Organique** (օրկանիք) ած. 1. Գործարանական։ Vie, corps —. Maladie —։ ‖ 2. Կազմվածական, կազմվական (օրէնք)։ [տուխքիւն. (լատ նախնեաց)։

B. **Organique** (օրկանիք) ւ. իք. Գործիական երաժշտ։

Organisateur, trice (օրկանիզատէօր, տրիս) ած. և ւ. Յարդարիչ. կազմվակերպիչ։

Organisation (օրկանիզացիօն) ւ. իք. կազմվակերպութիւն։ L'— du corps humain, des végétaux։ Անի և ւխոսք. L'— d'un ministère, de l'armée։

A. **Organiser** (օրկանիզէ) բ. ն. 1. կազմվակերպել։ La nature est variée dans la formation des corps qu'elle organise։ Անի և ւխոսք. — une armée։ ‖ †2. կազմել. կարգել. յարդարել. յօրինել. հանդերձել։ — une partie de plaisir, une partie de jeu։

= S'—. բ. ա. կազմվակերպիլ։

B. **Organiser** (օրկանիզէ) բ. ն. եդնել, միաւորել զերգիչն ի նուագարան ինչ առեղնաւոր։ — un piano։

Organisme (օրկանիզմ) ւ. ւր. կազմած գործարանաց մարմնոյ. յօրինուածութիւն։

Organiste (օրկանիսդ) ւ. *երգիծնաւար։ L'— de telle église. Une bonne —։

† **Organographie** (օրկանօգրաֆի) ւ. իք. Նկարագիր գործարանաց մարմնոյ. *գործարանագրութիւն։

Organsin (օրկանսին) ւ. ւր. *կրկնոլոր մետաքս։

Organsinage (օրկանսինաժ) ւ. ւր. Կրկին ոլորումն մետաքսի։ [տալը։

Organsiner (օրկանսինէ) բ. ն. կրկին ոլորել զմետ.

Orgasme (օրկասմ) ւ. ւր. կանգնումն և դրգռութիւն (ծննդական անդամոց)։ Faire cesser l'—։

Orge (օրժ) ւ. իք. 1. Գարի. ուրձ։ Grain d'—. Գարիհատ։ De la farine d'—. Անկիր գարեայ, գարիգէն։ Pain d'—. Գարեղ հաց. գարիհաց. քաշկէն։ Eau d'—. Գարիջուր։ ‖ 2. Տունկ գարեղ. գարի։ Semer les orges։

— Orge սրտական է ի բանան Orge mondé. Գարի կեղևահալ յատաջին պատանիցն. փիճակեալ գարի. Ս. կատաղած գարի։ Orge perlé. Գարի կեղևահալ յամենայն պատանիցն. մանրահալ գարի։

Orgeat (օրժա) ւ. ւր. Ըմպելի ի ջրոյ, ի նշոց և ի շաքարէ. *նշոմպելի։

Orgelet (օրժլէ) ւ. ւր. փոքրիկ այտուկն գարեհատամնի յեղերս կոպոց [paupière]. Ս. գարեկ. Ս. կոլոզոր. Գ. կրլոզորուկ. կեղ. ւրժոզէզ։ (Որ և †Compère-loriot)։

Orgiaque (օրժիաք) ած. 1. Պատնգարաժառատական ասնից։ ‖ 2. Շռայլական։

Orgies (օրժ) ւ. իք. յն. 1. Պատնգարաժառատական ասնք. *բակքսասնք։ Célébrer les —։ ‖ 2. Շռայլութիւն. գինարբուք. (ալ. կերսխուս՝)։ Ցայս միաս ասի և միաբար. Ils ont fait une orgie։

Orgue (օրկ) ւ. ւր. 1. երգեհոն։ L'— de telle église est excellent. Jouer, toucher de l'—. Tuyau d'—. փող, Ս. պուկ երգեհոնի։ Իգական է ի յաղնականն. De belles orgues. Des orgues portatives։ ‖ 2. վերնատուն երգեհոնի (յեկեղեցւոջ)։ Il était dans l'—։ ‖ 3. Ազգ ինչ ցաքի [herse, 2] առ ի փակել զդրտնս քաղաքի պաշտպանելոյ։

— de Barbarie. *Նգեհոնիկ։ Il y a des hommes dont le métier est de parcourir les rues en jouant de l'— de Barbarie։ (Ուղիղն է Orgue de Barberi յանուանէ ուրուն խաղացողի որ յօրինէր երգեհոնիկս)։

Orgueil (օրկէյլ) ւ. ւր. 1. Հպարտութիւն. հպարտանք. ամբարտաւանութիւն. մեծամտութիւն. բարձրամտութիւն։ — insupportable. Être enflé, bouffi, plein d'—. Il a l'— de se comparer à son maître։ ‖ 2. Անձնասիրական իմն հպարտութիւն. հպարտանք։ J'ai l'— de croire que je ne suis pas indigne de votre amitié, de votre estime. Un légitime —։ ‖ †3. Գերմանութիւն. շքեղութիւն։ Le luxe qui l'entoure, l'— de ses édifices։

Orgueilleusement (օրկէյլէզման) մ. Հպարտութեամբ. հպարտաբար։ Agir, parler —։

Orgueilleux, euse (օրկէյլօ, էօզ) ած. 1. Հպարտ. ամբարտաւան. սէգ. մեծամիտ. բարձրամիտ. բարձրայօն. բարձրամիտ։ Il est insolent et —. Un esprit —. Josué fit tomber les murs de l'orgueilleuse Jéricho. կործանեաց ցհոս զբարձրաբերիսոն երիքով, զպարծեալս բարձրացեալսն երիքովի։ ‖ 2. Հպարտ. հպարտական. սէգ։ Il lui répondit d'un ton —. Il abaissa sur lui un regard —։ ‖ 3. (ւխոսք. և ի ֆնուպ.) Բարձրայօն (լեառն). ամբարտաւան, միգապատն (ալիք)։ L'— Apennin։

= ւ. Հպարտ. ամբարտաւան։ Dieu se plaît à abaisser les —։

† **Oribus** (օրիպս) ւ. ւր. Ս. Աստիճ. աչք։

Oriehalque (օրէհալք) ւ. ւր. Անգիր։ (Որ և Laiton)։

Orient (օրիան) ւ. ւր. 1. Արևելք. արևելակողմն։ De l'— à l'occident. Du côté de l'—. Յարևելից կուսէ։ ‖ 2. Տերութիւնք և գաւառք արևելեան Աթոռ. Արևելք։ Voyager en Orient։ ‖ 3. փայլեալ, **Լուր (մարգարտի)։ Cette perle est d'un bel —։

† — Grand Orient. Ժողով երեսփոխանաց ամենայն օթևեաց [loge] տալատրմածից գաւառաց որ գումարին ի մայրաքաղաքի. Մեծ Արևելք։

Oriental, ale (օրիանթալ, ալ) ած. 1. Արևելեան. արևելեայ։ Pays —. Peuples orientaux. Porte orientale d'une ville. Արևելեան, արեգ գումն քաղաքի։ ‖ 2. Արևելից. արևելեան։ Des perles orientales։

= ւ. ւր. յն. Les Orientaux. Ժողովուրդք, ազգք Արևելից. Արևելեայք։

Orientaliste (օրիանթալիսդ) ւ. ւր. Ցեղեակ արհեստից լեզուաց. *արևելագէտ։

Orientation (օրիանթացիօն) ւ. իք. 1. Ուղեւոր ճանապարհորդ զտեղին յորում է զի գտանելով զերծս ծագման երկնից. *արևելագիտութիւն։ ‖ 2. ի հողին կոյս գործադրութեանէն (զաստղատոս նաւուս). *արևելակարգութիւն։ ‖ 3. Դիր, նիստ (տան)։ L'— de cette maison n'est pas bonne։

Orienter (օրիանթէ) բ. ն. 1. Ձեռնադրել, հաստատել յարևելակողմն կոյս կամ ըստ պատշաճ դրնի։ — avec la boussole. — un cadran։ ‖ 2. ցուցանել զկողմն կամ զուղղութիւն իրաց ի ձեռն պատկերի 32 կողմանց հողմոյ. *արևելակարգել։ — un plan։ ‖ 3. Դարձուցանել ի հողին կոյս (զաստղատոս նաւուս). *արևելակարգել։

= S'—. բ. ա. 1. Գտանիլ, ճանաչել զարևելակողմն և զվիճս ևս երից ծագս երկնից. գտանիլ զարևելեայս։ Laissez-moi m'—։ ‖ 2. (ւխոսք.) Հաստատ, խելամուտ լինել. կալ ի վերայ։ Ne me pressez pas tant de conclure, donnez-moi le temps de m'—։

Digitized by Google

Orifice (օ-ի-ֆի-) է. ար. 1. Բերան. մուտք։ L'— d'un matras։ ‖ 2. Բերան. (բուս անդամոգիտաց)։ L'— de la matrice. Ս. Ծնաբերան. *արգանդաբերան։ Les orifices de l'estomac. Ս. Աստմնքբերանք։

Oriflamme (օ-ի-ֆլա՛մ) է. իե. Դրօշ պատերազմի նախնի Թագաւորացն Գաղղիացւոց. *ոսկեվառ։ Déployer l'—։

Origan (օ-ի-կան) է. ար. Տունկ ինչ անուշահոտ ի ատհմէ Շրթնաւորաց [Labiée]. զուբրակ. կատաւան. Թաբթի. Գ. Թորթիկ։ La marjolaine est une espèce d'—. "La tortue, lorsqu'elle a mangé de la chair de serpent, mange de l'—, autrement marjolaine sauvage." ՊԱՌՂ.

= ՎԱՍԱ. "Ասէն ինչ ե իբոյ՝ յանապատ ինչ արտաքսեն զսոյն չիթէչ՝ սոքան զսէրսւ ի վերայ՝ երկիւղս մահու." ՓԻԼ. ԵՆԴ. 144. — "Զսէրսւ. Բարին ե իմ մարգիայ խոպո". Լուծմունք ՓԻԼՈՆԻ. — ("Թորթիկ. բանջար վայրի, զոր իբրև մնգբրիչ արեան համարին. ասեն Թէ կրծոյն երբ զօձ սատակէ, Թորթիկս իբրև դեղիապ ի վերայ ուտէ". Գաբրիգին վ. Աուանձատրանց, Պատմագ, 445)։

Originaire (օ-ի-ի-ներ) ած. 1. Բնակ. ընիկ. բուն. բնաւորեալ։ Il est né à Paris, mais sa famille est — de Languedoc։ Ասի և գանազանց և գտնիկց. Le tabac est une plante — d'Amérique։ ‖ †2. Սկզբնական։ Vice —։

Originairement (օ-ի-ի-ներ-ը-ման) մ. ի բնէ. բուս ծագմանե. սկզբնաբար։ Cette famille est — d'Allemagne. Ce mot vient — du grec։

A. **Original, ale** (օ-ի-ի-նալ, ալ՛) ած. 1. Բուն. սկզբնական. նախնաւոր։ Le tableau —. Texte —. Բնագիր։ Le texte — de la Bible. Եբրայական բնագիր աստուածաշունչ գրոց։ ‖ 2. Նորագիւտ. ինքնագիւտ. ինքնասեռնդ. անօրինակ։ Pensée, expression originale. Cela n'est point imité, cela est —. Le jeu de cet acteur est —։ ‖ 3. *Ընդհանճար (մնատնագիր, նկարիչ)։ ‖ 4. Նորօրինակ. նոր բանշուն. ապշանդակ։ Manières originales։

= է. ար. 1. Բուն ձեռագիր. բնագիր. *սկզբնագիր։ L'— est très authentique. Je n'ai que la copie, on m'a dérobé mes originaux. Collationné à l'—։ ‖ 2. Բուն օրինակ (հակադրութեամբ Թարգմանութեան). բնագիր. բնամատեան. *սկզբնագիր։ La traduction s'éloigne ici de l'—. L'— hébreu. Եբրայական բնագիր աստուածեղէն գրոց։ ‖ 3. Նախանկար (պատկեր). նախատիպ (անդրի, արձան)։ Voilà une belle statue, l'— est à Rome։ ‖ 4. Անձն որոյ պատկեր հանեալ է ի նկարս. սկզբնատիպ։ Je ne puis juger de la ressemblance de ce portrait, je n'ai pas vu l'—։ ‖ 5. (է-խոսք.) *Իմակատիպ մնատնագիր։ La Fontaine, dans l'apologue, est un — inimitable։ ‖ 6. Անհնթեթ և ապշանդակ ոք. (ընդ.)։ C'est un grand —, un — sans copie։ Յայս միտս ասի և յիտալականն † Originale. C'est une vraie originale։

= En —. դբ. աա. ի բնագրի. բնագրաբար։

B. **Original** (օ-ի-ի-նալ) է. ար. տես Orignal.

Originalement (օ-ի-ի-նալ-ը-ման) մ. Նոր իմն կամ ինքնագիւտ օրինակաւ. (խօսի)։ Il pense —։

Originalité (օ-ի-ի-նալ-ի-թե) է. իե. 1. Ինքնագիւտ սեպհականութիւն. նորութիւն։ Son style a de l'—։ ‖ 2. Ապշանդակութիւն. անհնթեթութիւն. օտարոտի գնացք. L'— de son caractère։

Origine (օ-ի-ի-նի՛) է. իե. 1. Սկիզբն. ծնունդ. ծագումն։ L'— du monde. On ne connaît pas l'— de sa fortune. L'— et les progrès de la civilisation. L'intempérance est l'— de la plupart des maladies. Ցանխառնութեանէ ծնանին, բղխեն կամ բուսանին բազմագոյնք ի հիւանդութեանց։ ‖ 2. Ծագումն. սերունդ։ L'— des Français. Il est Français d'—. Il était de basse —։ ‖ 3. Ծագումն. առաջադրանութիւն։ L'— d'un mot։

= Dans l'—. դբ. աա. ի սկզբան անգ։

= Dès l'—. դբ. աա. ի սկզբանէ անտի. ի բնէ։

Originel, elle (օ-ի-ի-նել, ել՛) ած. Սկզբնական. նախաւուր։ Elle a conservé sa candeur originelle. Péché —։

Originellement (օ-ի-ի-նել-ը-ման) մ. Անդստին ի ծնէ։ L'homme est — pécheur։

Orignal (օ-ի-ի-նալ) է. ար. Ազգ ինչ եղջերուի կատնադայ [Canada]. *ուռենակ։

Orillard, arde (օ-ի-յա՛ր, ար-դ) ած. տես Oreillard.

Orillon (օ-ի-յո՛ն) է. ար. 1. Ականջունք (արօրոյ)։ ‖ 2. տես Oreillon, 1. [ի խարսխանիշին [bouée]։

Orin (օ-ի-ն) է. ար. Գետրան որ հաստատէ զխարիսխն

Orion (օ-ի-օն) յտ. ած. ար. Հնկայ յաստիանդամ և արտրգ անուանի (ըստ աստղագիտաց). Որիոն։

= է. ար. *Համնատեղութիւն ինչ հարաւային կիսագնդին. Հայկ։ Le lever d'Orion։

Oripeau (օ-ի-փո՛) է. ար. 1. Թիթեղն արծաթի որ ուրնի զպատպաջուին ոսկւոյ. *շղշանակ։ ‖ 2. Պատատառ [étoffe] ի սուտ ոսկւոյ կամ ի սուտ արծաթոյ. *շղշանակ։ On habille les poupées d'—։ ‖ 3. (է-խոսք. և ընդ.) Սուտ պատճառանք բանից. վերնապատրոյգ բանք։

Orle (օ-ըլ) է. ար. Եզր (խոյակի [chapiteau] սեանց)։

Orléans (օ-լե-ան) է. իե. Թիթեղ պատատառ ինչ սուտ ոսկւոյ և բամպակեայ։ Un paletot d'—։

Ormaie կամ **Ormoie** (օ-մե, օ-մո-ա) է. իե. Ծառաստան կնձնեաց, Թեղեաց. Թեղուտ։

Orme (օ-մ) է. ար. Ծառ ինչ մեծ. կնձնի. Թեղի. նշդարենի. ճշդարենի. պտղի. Ս. մոծակի ծառ. Ս. մեղկոզ ծառ. (?). է-խոսք. ապտ։ Bel —. Les loupes d'—. Le bois de l'— est très propre au charronnage. Attendez-moi sous l'—. (է-խոսք.) Ասնա ինձ ընդ կնձնեաւս, ընդ նշդարեաւս. (սահ յոյժամ ժամագիր լինի ոք ուժիք և չկամի երթալ ի ժամագրեալ տեղին, կամ խաստանայ ինչ՝ ապանց կամելոյ կատարել զայն)։

Ormeau (օ-մո) է. ար. 1. կնձնի կամ նշդարենի նորատունկ, մատաղատունկ։ ‖ 2. կնձնի. նշդարենի. Թեղի. պտղի։ Marier la vigne à l'—. Le lierre s'attache à l'—. De vieux ormeaux։ [նշդարենուտ։

Ormille (օ-միլ՛) է. իե. Մատաղատունկք կնձնուտ,

Ormin (օ-մեն) է. ար. Տունկ ինչ յազդէ եղեւակի [sauge]։

† **Ormuzd** (օ-մ-զը) է. ար. Ամարիչ բարեաց, բարիք արարածոց (ըստ կրօնից նախնի Պարսից). Որմիզդ։

Orne (օ-ըն) է. ար. Ազգ ինչ հացւոյ [frêne] որ տայ զմնեանոյ. Գ. քաբհացի (?)։

Ornemaniste (օ-ըն-մ-նիս-թ) է. ար. *Զարդագործ. *դրուագագործ։ (Ըստ Լիդրէի առելի է Ornementiste)։

Ornement (օ-ըն-մ-ան) է. ար. 1. Զարդ. զարդարանք. պաճուճանք։ Un habit tout uni et sans —. Les cheveux sont un — d'un grand —։ ‖ 2. Զարդ. ճաշատարագական. դրուագ։ Cette façade est trop chargée d'ornements։ ‖ 3. Զարդ. պարծանք. պատիւ։ Elle est l'— de son sexe։ ‖ 4. Զարդ, պաճուճանք, սեռեւեթք (բանից)։ Ornements superflus, recherchés։ ‖ 5. Մխոցին հանգերձք քահանայի և նուագարան [devant] սեղանոյ։

— յե. եկեղեցական զգեստք։

Digitized by Google

Ornemental, ale (օրնէմէնթալ, ալ) ած. *Կրնաւորական. (բան ճարտարապետության) : Style —.

Ornementation (օրնէմէնթասիոն) է. իդ. Օրինակ զարդարելոյ, գրուագելոյ. *զարդագործութիւն. *դրուագագործութիւն :

Orner (օրնե) բ. ն. Զարդարել. պաճուճել. պճնել : — une église. Les vertus ornent l'âme :

† = S'—. բ. մ. Զարդարիլ. պճնիլ : La campagne s'ornait de verdure et de fleurs :

Ornière (օրնիէր) է. իդ. Հետք անուղ. Ս. անուահետ : Chemin plein d'ornières : ‖ Ջ. (փոխ.) Հնացեալ սովորութիւն : Suivre l'— de l'habitude :

Ornithogale (օրնիթոգալ') է. մ. Տունկ ինչ կոճղիզալուր սպիտակածաղիկ :

Ornithologie (օրնիթոլոժի) է. իդ. Մասն կենդանաբանութեան որ ճառէ զթռչնոց. *Թռչնաբանութիւն : ‖ Ջ. Մասեան Թռչնաբանութեան. *Թռչնաբանութիւն : L'Ornithologie de Willoughby :

Ornithologiste կամ **Ornithologue** (օրնիթոլոժիսթ, օրնիթոլոգ) է. մ. *Թռչնաբան :

Ornithomance կամ **Ornithomancie** (օրնիթոմանս, օրնիթոմանի) է. իդ. Չմայութիւն ի ձեռն երգոց և թռչելոյ թռչնոց. Հաւատխաւութիւն. *Թռչնահմայութիւն :

Ornithorynque (օրնիթորինգ) է. մ. *Կաթնասուր [mammifère] անասուն ինչ Աւստրալիայ. **ցուկեղ :

† **Ornithoscopie** (օրնիթոսքոփի) է. իդ. Հաւատխոտութիւն. Հաւատխմայք :

Orobanche (օրոպանշ) է. իդ. Խոտ ինչ ինքնակար ընդդաբեր անկոց. առիւծախոտ : L'— est une plante aphylle :

Orobe (օրոպ) է. իդ. Տունկ ինչ նմանն մանշի [pois]. քխաոմն. Ս. քուշնայ : — jaune, blanche. La farine d'— :

Orographie (օրոկրաֆի) է. իդ. Նկարագիր լերանց. *Լերնանկարագրութիւն :

Oronge (օռոնժ) է. իդ. Մունկն [champignon] ինչ կարմիր : ‖ Ջ. *Կոճղիզալուր [bulbeux] մունկն :

— Fausse —. Մունկն ինչ թունաւոր :

Orpailleur (օրփայէօր) է. մ. Որ ժողովէ զզաննակս [paillette] ոսկւոյ յաւազոյ գետոց. ոսկեհան :

Orphelin, ine (օրֆէլէն, ին') է. Որբ : Un pauvre —. La veuve et les orphelins. C'est un — de père et de mère. Որբ է ի հօրէ և ի մօրէ. ի հօրէ և ի մօրէ վերջացեալ : *

= ած. Որբ. որբացեալ : Un enfant — :

† **Orphelinage** (օրֆէլինաժ) է. մ. Որբութիւն :

Orphelinat (օրֆէլինա) է. մ. Որբանոց :

Orphéon (օրֆէօն) է. մ. Վարժոց ձայնական երաժըշտութեան. *որփէան :

Orphéoniste (օրֆէոնիսթ) է. Աշակերտ որփէոնի. *որփէանական : [որփեան :

Orphique (օրֆիք) ած. Որփէականան. որփեականան.

= է. մ. յե. Ա. Անուն պիւթագորեան փիլիսոփայից հետևողաց Որփէոսի. որփէականք : ‖ Ջ. Բանաստեղծութիւնք Որփէոսի. Որփեականք. Որփեանք : Une édition des Orphiques : [տօնք. Որփէական տօնք :

= է. իդ. յե. Պատմագրամեռական տօնք. *բակքոսա-

Orpiment (օրփիմէն) է. մ. Դեղին ծծմբաւուր [sulfure] զառիկի [arsenic]. զառ-ինայ : Les Orientaux font un grand usage de l'— pour dépiler leur corps :

Orpin (օրփէն) է. մ. Ա. տես Orpiment. ‖ Ջ. Տունկ ինչ թանձրատերև որ բուսանի ի վերայ տանիաց և որմոց. փերփեր տանիաց : (Տես և Joubarbe) :

Orque (օրք) է. իդ. տես Épaulard.

Orseille (օրսէյ') է. իդ. Ազգ քարաքոսոյ [lichen] որ ապա գոյն կապտյա մանուշակագոյն. *ուռկեղ :

Ort (օր) ած. անդ. Peser —. Կշռել զբեռինս հանդերձ պատառատանօքն :

Orteil (օրթէյլ) է. մ. Ա. Մատն ոտից : Se dresser sur ses orteils. Ցոտն ի մատն յատնել : ‖ Ջ. Բոյթ, *բմատնոտն ոտից. Գ. պպի : Avoir la goutte à l'—, au gros —.

Orthodoxe (օրթոտոքս) ած. Ա. Ուղղափառ. ուղղահաւատ. ուղղադատական. որթոդոքս : Cet auteur est —. Վարի և իրք է. մ. Les orthodoxes et les hérétiques. ‖ Ջ. Ուղիղ. ուղղակարծ : Cette opinion sur l'essence de la poésie n'est pas — : [ուղղահաւատութիւն :

Orthodoxie (օրթոտոքսի) է. իդ. Ուղղափառութիւն.

Orthodromie (օրթոտրոմի) է. իդ. Ուղիղ ընթացք նաւուց ի մի ի չորից կողմանցն աշխարհի. ուղղընթացութիւն :

† **Orthodromique** (օրթոտրոմիք) ած. Ուղղընթացական : Ligne — : [կիւնի. ուղղանկիւնային :

Orthogonal, ale (օրթոկոնալ, ալ) ած. Ուղղանկիւնի.

Orthographe (օրթոկրաֆ) է. իդ. Ա. Ուղղագրութիւն : Faute d'—. Il n'a pas d'—. Faire une faute d'—. (փոխ. և ընդ.) Դրժել սահմանութեան գաշանցն կամ հաւատարմութեան : ‖ Ջ. Օրինակ կամ եղանակ գրելոյ զբառս. ուղղագրութիւն : Bonne, mauvaise —. Son — est vicieuse :

Orthographie (օրթոկրաֆի) է. իդ. Երկրաչափական բարձրութիւն ճակատաց շինուածոց. ուղղագիր :

Orthographier (օրթոկրաֆիէ) բ. ն. Ուղղագրել. գրել : Comment orthographiez-vous ce mot? Ա՞րի եւ անկնդիր. Il orthographie bien :

Orthographique (օրթոկրաֆիք) ած. Ա. Ուղղագրութեան. ուղղագրական : Dictionnaire — : ‖ Ջ. Ուղղագրի շինուածոց. ուղղագրական : Dessin — :

† **Orthologie** (օրթոլոժի) է. իդ. Արուեստ ուղիղ խօսելոյ. ուղղախօսութիւն :

Orthopédie (օրթոպէդի) է. իդ. Արուեստ ուղղելոյ կամ դարմանելոյ խափանելոյ զանձևութիւնս մարմնոյ մանկանց. *ուղղամանկութիւն :

Orthopédique (օրթոպէդիք) ած. *Ուղղամանկական : Appareil, traitement — :

Orthopédiste (օրթոպէդիսթ) ած. և է. *Ուղղամանկական բժիշկ : Médecin — :

Orthopnée (օրթոպնէ) է. իդ. Ազգ ինչ շնչարգելութեան. որթոպնիայ. *ուղղաշնչութիւն :

Orthoptère (օրթոպթէր) ած. և է. մ. *Ուղղաթեւ : Insecte —. Les sauterelles sont des orthoptères :

Ortie (օրթի) է. իդ. Ա. Տունկ ինչ վայրենի որոյ ծղօտն և տերևք խայթիչք են. եղինճ. ըբբղ : Graine, racine d'—. Ortie-grièche. Ազգ եղինճի չարաչար խայթիչ. Հոտամ եղինճ : Jeter le froc aux orties. (փոխ. և ընդ.) տես ի Froc. 2. ‖ Ջ. Բուլորակ կաշեայ կամ թաղեայ [de feutre] զոր անցուցանեն անասնարոյժք ընդ մէջ մարթոյ և մնոյ երիվարի. **եղինճ :

† **Ortier** (օրթիէ) բ. ն. Խայթել եղինճք. (բան բժշկաց) :

Ortive (օրթիվ) ած. իդ. Amplitude —. Ազեղն Հորիզոնի ընդ մէջ կիսոյ եւլանելոյ աստեղ և բուն արևելից. *լայնորէն եւլից : (Տես Occase) :

Ortolan (օրթոլան) է. մ. Փոքրիկ թռչուն ինչ որ

Digitized by Google

ունի մին բարեհամ. **դրախտապան։ Gras comme un —։

Orvale (օ-վալ՛) ֆ. իգ. Ազգ մի՛ջ երկոտակի [sauge]։ (Որ և Toute-bonne)։ [վնասս։

Orvet (օ-վե) ֆ. ար. Օձ փոքրիկ անմեղանենգական, տե՛ս։

Orviétan (օ-վիէթ-ան) ֆ. ար. Հերքանելան անգնեղոյ կամ թերթակէ։ Le premier — fut fait à Orviéte, ville d'Italie. Marchand d'—. ե. Սուտ բժիշկ. հրապարտկի բժիշկ. շաղակրատ։ || 2. (ֆիգ. և ընդ.) Որ խաբէ զայլս գեղեցիկ խոստմամբք. խաբեբայ։

Oryctographie (օ-րիքթօ-գրաֆի) ֆ. իգ. Նկարագիր բրածոյից. *բրածոգրանութիւն։

Oryctologie (օ-րիքթօլօժի) ֆ. իգ. Գիտութիւն բրածոյից. *բրածոբանութիւն։

Os (ո՛, կամ ըստ ոմանց ո՛ս) ֆ. ար. ե. Ոսկր։ Les os de la jambe, du bras. La jointure de l'os. La moelle des os. Les os grêles des poissons s'appellent communément Arêtes. Rompre, briser, casser les os à quelqu'un. Ջարդել զոսկերս ուրուք. գանակել չարագան առնել. *գանակոծել. (ընդ.)։ En chair et en os. տես ի Chair, 1. N'avoir que la peau et les os, que la peau sur les os. Ունել մորթ և ոսկերս. (փխ. կաշի ոսկր ուներնալ)։ Mouillé jusqu'aux os. (փխ. Միչև ոսկրներուն ծուծը թրջած)։ || 2. Բիտ [ergot] (եզջերուի)։

† **Oscheocèle** (օ-սէօ-սէլ՛) ֆ. իգ. տես Scrotocèle.

Oscillation (օ-սիլ-լա-սիօն) ֆ. իգ. ե. Ճօճանումն. տատանումն։ Les oscillations d'un vaisseau, d'un pendule։ || 2. Մուխք. դանդաղումն. յոդդոդութիւն։ Les oscillations de l'opinion publique։

Oscillatoire (օ-սիլլա-թուար) ած. Ճօճական. տատանական։ Mouvement —։

Osciller (օ-սիլե) բ. ն. ե. Ճօճիլ. տատանիլ։ Un pendule qui oscille։ || 2. (ֆիգ.) Մտիլ։ Il oscille entre les deux partis qu'on lui propose։

† **Osculation** (օ-սքիւ-լա-սիօն) ֆ. իգ. Համբուրումն (երկուց կամ գծից, ըստ երկրաչափից)։

Osé, ée (ո՛զե) ած. Յանդուգն. ժպիրհ։ Serez-vous assez — pour dire . . .

Oseille (ոզեյ՛) ֆ. իգ. Բանջար մի՛ջ թթուահամ. թրթնջուկ. թթուկէ. թրթկիճ. գառնականջ. ֆռալա ֆռալաղ։ De la soupe à l'—. Des œufs à l'—։

Oser (ո՛զե) բ. ն. ե. Զեռն արկանել. քաջութեամբ, համարձակ. համարձակեալ. ձեռներէց լինել։ De fiers courages dont l'esprit extrême ose tout. Il a osé tout ce qu'il a pu։ Աստ և անհնգիր։ Je n'ose։ || 2. Համարձակեալ. իշխել. իշխան լինել. յանգգնել. ժպրհիլ. յաւակնիլ։ Oseriez-vous le blâmer? Je ne l'ose pas։

Oseraie (ոզը-ե) ֆ. իգ. Տեղի ուր անկեալ են ազդրիք, ջրուռիք. *ազդրաստան։

Osier (ո՛զիե) ֆ. ար. ե. Ազգ փոքրիկ ուռւոյ [saule]. ազդրի. *ջրուռի։ || 2. Ոստ, ոստեղն ազդրոյ. ազդր։ Un panier, une corbeille d'—. *Ազդրահիւս ոսկաւոր, կողով։ Lier avec de l'—. *Ազդրակապ առնել։

Osmazòme (օ-սմազո՛մ) ֆ. ար. Ախորժ մի՛ջ հանեալ ի մսոյ եռման. *արգանակահանութիւն։

Osmium (օ-սիօմ) ֆ. ար. Մետաղ մի՛ջ. *ոսմիում։

Osmonde (օ-սմոնտ) ֆ. իգ. Տունկ մի՛ջ ի տոհմէ պտերի [fougère]։

† **Osque** (օսք) ֆ. ար. Լեզու կամպանիացւոց [Campanie]. *ոսկերէն. ոսկեան բարբառ։ [(մարդոյ և անասնոյ)։

Ossature (օ-սա-թիւր) ֆ. իգ. Ոսկրեզէն կազմած

Osselet (օ-սլէ) ֆ. ար. ե. փոքրիկ ոսկր։ Les osselets de l'oreille։ || 2. Ոսկրեղէն այտուածն ի ոտոքին կողմեան արուեան երիվարի։ || 3. Տանջանարան մի՛ջ մետաղից։

—յտ. Լիցք. յոգի. յոյգ. վէգ. Գ. Ճան. ալէգ։ Jouer aux osselets. Les tabletiers font des osselets d'ivoire։

Ossements (օ-սմ՛ն) ֆ. ար. յե. Ոսկրեք. ոսկրոտի։ Un monceau d'—. Խաղաղակոյտ ոսկերաց։

Osseux, euse (օ-սո, ս-օզ) ած. Ոսկրեղէն. ոսկրեայ։ La charpente osseuse։ [genre —։

Ossianique (օ-սիանի՛ք) ած. Ոսիանեան։ Poésie,

Ossification (օ-սիֆի-գա-սիօն) ֆ. իգ. *Ոսկրացումն։

Ossifier (օ-սիֆի՛ե) բ. ն. Ոսկր շինել, դարձուցանել. *ոսկրացուցանել։

= S'—. բ. ա. *Ոսկրանալ։ Son cœur s'était ossifié։

† **Ossu, ue** (օ-սյ) ած. Ոսկրուտ. յոգեմանդամ։

Ossuaire (օ-սու-ե՛ր) ֆ. ար. Կոյտ ոսկրուտից. խաղաղակոյտ ոսկերաց։

† **Ost** (օսթ) ֆ. ար. Բանակ (զօրաց). (ից.)։

Ostéime (օ-սթէի՛մ) ֆ. իգ. Գոյացութիւն ոսկրեղէն հիւսուածոյ. *բնոսկր։

Ostensible (օ-սթան-սի՛պլ) ած. Զոր մորթի է ցուցանել այլոց. ցուցանելի։ On lui donna une instruction —, et une instruction secrète։

Ostensiblement (օ-սթան-սիպլ՛-ման) մ. Ցուցանելի մի՛ն օրինակաւ, եղանակաւ։

Ostensoir կամ **Ostensoire** (օ-սթան-սուար) ֆ. ար. Ս. Ցուցարան Արբութեան սրբոց (յեկեղեցիս կախաղեկեայց). **ճաճանչ։

Ostentateur, trice (օ-սթան-թա-թէօր, թրի՛ս) ած. Անձնացոյց. անձնասպանծ. (փխ. ցուցամոլ)։ Un esprit —։

Ostentation (օ-սթան-թա-սիօն) ֆ. իգ. Ցոյց. անձնացոյց պարծանք. շռայլանք. շփացութիւն. (փխ. ցուցամոլութիւն)։ Il est tout plein d'—. Les pharisiens faisaient leurs bonnes œuvres par —։

† **Ostéocèle** (օ-սթէօ-սէլ՛) ֆ. իգ. Ազգ մինչ աղէքատափուքեան [hernie]. Ս. ոսկրանք։

Ostéocolle (օ-սթէօ-գօլ՛) ֆ. իգ. *Քնածխատ [carbonate] կրոյ որ համմարէր թէ ունիցի զօրութիւն մանծուցանելոյ զոսկերս. *ոսկրասփնձ։

Ostéocope (օ-սթէօ-գո՛պ) ած. *Ոսկրատանջ (ցաւ)։

Ostéogénie (օ-սթէօ-ժէնի՛) ֆ. իգ. Գիտութիւն կազմածոյ և զարգացման ոսկերաց. *ոսկրակազմութիւն։

Ostéographie (օ-սթէօ-գրաֆի) ֆ. իգ. Նկարագիր ոսկերաց. *ոսկրագրութիւն։ [կրաքար։

Ostéolithe (օ-սթէօլի՛թ) ֆ. ար. Ոսկր քարացեալ. *ոս-

Ostéologie (օ-սթէօլօժի՛) ֆ. իգ. Մասն անդամոգիտութեան որ ճառէ զոսկերաց. *ոսկրաբանութիւն։

Ostéotomie (օ-սթէօ-թո-մի՛) ֆ. իգ. Հերձումն ոսկերաց. *ոսկրահատութիւն։

† **Ostiole** (օ-սթիօլ՛) ֆ. ար. Փոքրիկ բացուածք։

Ostracé, ée (օ-սթրա-սե՛) ած. Կնման ոստրէից։ Les mollusques ostracés կամ լոկ Les ostracés. ֆ. ար. յե։ *Ոստրէական կակղամորթք։

Ostracisme (օ-սթրա-սի՛զմ) ֆ. ար. Տասնամեայ աքսորատհմանութիւն երևելի սրտից Աթենացւոց, գրելով զվճիռն ի վերայ խեցեաց. խեցեկոյտ վճիռ։ Thémistocle banni par l'—. L'— était à Athènes ce qu'était le pétalisme à Syracuse։ [ցեալ. *խեցեքաղ։

Ostracite (օ-սթրա-սի՛թ) ֆ. իգ. Խեցի ոստրէի քարա-

† **Ostracoderme** (օ-սթրա-գօ-դե՛րմ) ած. Խեցեմորթ։

Digitized by Google

† **Ostréiculture** (օ-ստ-ռէյ-լ-ութ-ուռ) ե. էե. *Ոստրեաստածութիւն։

Ostrogot (օ-ստ-օ) ե. ա. Ա. Բնակիչ արեւելեան Գնդաստանի կամ Գոթաստանի. արեւելեան Գոթացի. Ոստրոգոթացի։ ‖ Բ. (է-նւ-ֆ. և ընդ.) Ա՛յր անտեղեակ սովորութեանց և բարեվարուչէութեանց աշխարհի. տգիտացի. չիմնական։ Il est vêtu comme un ostrogot։ Ասի և յիշականն † Ostrogote։ [goût — ։

= ած. ա. Ոստրոգոթացի. չիմնական։ Cela est d'un — ։

Otage (օ-տ-ժ) ե. ա. Պատանդ։ Il était en — chez les ennemis. Les ennemis demandèrent des villes d'— ։

Otalgie (օ-տ-լ-ի) ե. էե. Ձգտիւն ցաւ ականջաց. ականջացաւութիւն։ [*ունկնափոկ։

† **Otarie** (օ-տ-ռի) ե. էե. Ագռ ինչ փոկոյ [phoque]։

Ôté (ո-տե) նե. Բաց ի. Թող։ — deux ou trois chapitres, cet ouvrage est excellent։

Ôter (ո-տե) բ. ն. Ա. Ի բաց բառնալ. ի բաց առնուլ. բառնալ։ Ôtez cette table de là. Il y a trop de bois dans le feu, ôtez-en la moitié։ ‖ Բ. Ի բաց հանել. ի բաց մերկանալ։ — sa chemise, son pantalon, ses bas, ses souliers, son épée, son chapeau. — son chapeau à quelqu'un. Ողջոյն տալ ուժգին ապտակաւ զգլուխ իւր։ ‖ Գ. Հանել. յափշտակել. թափել. խլել։ Les voleurs lui ont ôté son habit. On lui a ôté son bien. — la vie à quelqu'un. Բառնալ զոք ի կենաց. խլել զկեանս ումեք. ի կենաց, յարեւէ սրկանել. պակասեցուցանել ի միջոյ. սպանանել։ ‖ Դ. (է-նւ-ֆ.) Բառնալ. Հանել։ Le vin lui a ôté la raison. Ա՛րկ ինձ ի մտաց գինին։ Je ne veux point vous — la liberté de faire telle chose. Չկամիմ հանել ի ձէնջ զազատութիւն առնելոյ զայդ։ — l'honneur à une femme. Չբռատուրել զկին. անկանել ընդ կնոջ։ — à quelqu'un une chose de la tête. Հանել ինչ ի մտաց ումեք։ ‖ Ե. Բառնալ. յատուցանել. պակասեցուցանել. Հատանել։ Qui de six ôte deux, reste quatre. Ce morceau de bois est trop long, il en faut — dix centimètres. — une branche d'un arbre։ ‖ Զ. Խափանել։ Cet arbre ôte la vue de la rivière։ ‖ Է. Բառնալ, ընդել (զբիծ, զարատ). փարատել (զցաւն). ի բաց առնուլ (զչքնաղս ուրուք)։ ‖ Ը. (է-նւ-ֆ.) Թափել. ապտակել. ապտակեցուցանել։ — quelqu'un de peine, d'inquiétude։

† — S'— quelque chose. (է-նւ-ֆ.) Ձրկել զանձն յիմքէ։ S'— la vie. Անձին առնել. զեւրովին երթալ. սպառնալ զանձն։

= S'— . բ. ա. Ի բաց կալ. ի բաց գնալ. եւլանել։ Ôtez-vous de ma place։

† **Ottoman, ane** (օ-ռ-օ-ման, ան') ած. Օսմանեան։

Ottomane (օ-ռ-օ-ման') ե. էե. Մեծ բազմոց առանց թիկանց՝ ուր մարդի նստել բազմոց մխանգամայն. արեւելեան բազմոց։

Ou (ու) շ. Ա. կամ. Եւ կամ. կամ թէ։ Vaincre ou mourir. Mort ou vif. Il payera, ou bien il ira en prison։ ‖ Բ. կամ. ար է։ Byzance, ou Constantinople։

Où (ու) ած. Ա. Ո՞ւր. յո՞. յո՞վ։ Où vas-tu? Ց՞ երթաս։ Où est-il? Ո՞ւր է նա։ ‖ Բ. Ուր. ուրանօր. յորում վայրի. յորում տեղւոջ։ Dites-moi où il est. J'ignore où il réside։

— Où que. Ուր և. յոր վայր և։ Où que vous alliez, conformez-vous aux mœurs du pays։

— D'où? Ուռո՞։ D'où venez-vous? Je ne sais d'où lui vient tant de confiance։

— Par où? Ա. Ընդ ո՞ր։ Par où irez-vous? ‖ Բ. Որով։ Les olympiades par où les Grecs comptaient les années։

Ouaiche (ու-էշ) ե. էե. (լատ Լիթրէի) ե. ա. (լատ Ակադեմիոյ) Հետք նաւու. *Նաւահետ. (Ից.)։ Ըստ Լիթրէի գրելի է Houaiche, Houache։

Ouaille (ու-այլ) ե. էե. Ոչխար (Հոգեւոր հովուի). մարգկեղէն խաշն. մարգահօտ։ Un bon pasteur a soin de ses ouailles. Ce pasteur est allé chercher son — égarée։

Ouais (ու-է, միամանիկ) Այբ։ զարմանք. բա՛լէ. ո՛հ։ Ouais! que signifie tout ceci?

Ouate (ու-ատ) ե. էե. Գինիւ և փափուկ սար, մեռոցքս կամ բամբակ. *վագիկ։ Acheter de la — կամ de l'— ։

Ouater (ու-ա-տէ) բ. ն. Գառնել, Հանդերձել վագիկաւ. *վագիկել։ — une robe։

Oubli (ու-պլի) ե. ա. Ա. Մոռացօնք. մոռացումն։ Un long, un éternel —. Tomber dans un profond —. Ի խոր մոռացումն անկանիլ. ի մոռացօնս խորոց մնանիլ։ ‖ Բ. Մոռանալն. մոռացութիւն. մոռացումն։ — de Dieu, du monde. Mettre en —. Մոռացումն առնել. մոռանալ։ L'— des injures. Անյիշաչարութիւն. անոխակալութիւն. չոխակալութիւն. անյիշութիւն չարեաց։ L'— des bienfaits. Երախտեաց անյիշաւակութիւն, մոռացութիւն։ Par —. Ի մոռացութենէ։

— Le fleuve d'—. տես Léthé. [(Ից.)։

Oubliance (ու-պլի-ան) ե. էե. Մոռացկոտութիւն.

Oublie (ու-պլի) ե. էե. Նուրբ հաւասար [pâtisserie] ինչ եփեալ ի մէջ երկուց երկաթեաց. ծաղ։ (Տես և Plaisir)։

Oublier (ու-պլի-է) բ. ն. Ա. Մոռանալ. մոռացումն առնել։ — sa leçon. Vous avez oublié de venir ce matin. J'ai oublié qu'il devait venir me chercher։ Ասի և անխնդիր. Il apprend facilement et oublie de même։ ‖ Բ. Թողուլ մոռացմամբ, ի մոռացութենէ։ Il a oublié sa canne։ ‖ Գ. Զյիշել. մոռանալ. զանց առնել։ Vous avez oublié son nom sur votre liste։ ‖ Դ. Անփոյթ առնել. զանց առնել. մոռանալ։ Je n'ai rien oublié pour le persuader։ ‖ Ե. Մոռանալ. մոռացումն, մոռացօնս առնել. ի մոռացօնս դարձուցանել. ի մոռացումն առնուլ. թողուլ ի մտաց։ Je n'oublierai jamais vos bienfaits։ ‖ Զ. Անյիշաչար, անոխակալ լինել. մոռանալ։ — une injure, une offense. J'oublie le passé, mais ne recommencez pas։ ‖ Է. Անառս առնել. մոռանալ։ Il a des parents pauvres, qu'il oublie tout à fait։

— qui l'on est. Մոռանալ զանձին չափ։

= S'— . բ. ա. Ա. Մոռանալ զանձն։ ‖ Բ. Լինել մոռացկոտ. անկանիլ ի մոռացօնս։ ‖ Գ. Անփոյթ առնել զանձն, զանձին շահուց։ ‖ Դ. Մոռանալ զանձին չափ. անկանիլ ի սուտ և ի համան. անհամիլ։ Ce domestique s'est oublié au point de dire des injures à son maître. Elle s'est oubliée jusqu'à frapper son laquais։ ‖ Ե. Մոռանալ զանձին չափ. ամբարտաւանիլ։ Les parvenus s'oublient aisément։

Oublilettes (ու-պլի-էթ) ե. էե. յե. Ա. Ձգման յոր արգելուին զգաստապարտեալս ի մշանջենաւոր բանտարկութիւն. անյուշ բանտ։ ‖ Բ. Գուբ [fosse] յոր ընկենուին զայնոսիկ զորս կամէին անհետ առնել ի ծածուկ. վիրապ։

Oublieur (ու-պլի-ո) ե. ա. Ծաղավաճառ մանուկ։

Oublieux, euse (ու-պլի-ո, է-ւզ) ած. Մոռացկոտ. փութամոռաց. (Ընդ.)։ Vous êtes bien — ։

Digitized by Google

Ouest (ուէսթ) է. ար. ած. Արևմուտք. արևմտակողմն։ Maison exposée à l'—։ || ած. Հողմ արևմտեան։ || ած. Կողմնակը, գետառաք արևմտից։ Le chemin de fer de l'Ouest։

Ouf (ուֆ) ձայնարկ. Ա՛յ. վա՛յ։ Ouf! tu m'étrangles։

Oui (ուի) հաստիկ հաստատական. ած. Այո՛։ Il faut opiner par oui ou par non. Avez-vous fait cela? — Oui. Oui, je veux que tout le monde sache ce que j'en pense. Oui, oui, je m'en souviens. Oui-da. տես և Da. || ած. Ընդարձակ. առատագիտ։ Il a dit telle chose; oui?

= է. ար. Այո։ Le oui et le non. Dites un bon oui. Dire le grand oui. Այնանանական։

Oui-dire (ուի-դիր) է. ար. անհ. Լուրեր և հաստատուց. զրոյց. (գ. դնէլուց խօսք)։ Il ne faut pas s'arrêter aux —. Ce n'est qu'un —։

Ouïe (ուի) է. հգ. Լսարան։ Avoir l'— fine։

= է. հգ. յտ. ած. Ականջք (ձկանց)։ Prendre une carpe par les ouïes։ || ած. Ս. Խռիկք (ձկանց)։ Որ և Branchies։ Ce maquereau est frais, il a les ouïes toutes vermeilles։ || ած. Փակք և վերին առնուազն ջուրակի [violon]. ականջք։

Ouïller (ուիլէ) բ. ն. Լնուլ նոյնանմանապես գինեաւ զտակառ՝ որոյ գինին պակասեալ է վերածխումեամբ կամ գոլորշացմամբ։

Ouïr (ուիր) [J'ois, tu ois, il oit, nous oyons, vous oyez, ils oient. J'oyais. J'ouïs. J'oirai. Oyez. Que j'oie կամ Que j'oye. Que j'ouïsse. Oyant. Ouï, ïe.] բ. ն. ած. Լսել։ Avez-vous ouï ce grand bruit? — la messe. Տեսանել զպատարագ։ || ած. Լսել. ունկն դնել. ունկնդիր լինել։ Un juge doit — les deux parties։ || ած. Լսել. ունկն դնել. ընդունել։ Seigneur, daignez — nos vœux։

Ouistiti (ուիստիտի) է. ար. Փոքրիկ կապիկ ինչ Բրասիլայ. *մկնկապիկ։

Ouragan (ուրագան) է. ար. Փոթորիկ. վիշապ հողմ։ Pays dévasté par les ouragans։

† **Ouralien, ienne** (ուրալիէն, իէն՛) ած. Ուրալեան։ Langues ouraliennes։

† **Ouraque** (ուրաք) է. ար. Պատն ինչ ազանծնեալ [allantoïde] (լատ անդամագիտացք). *մեզակալ։

Ourdir (ուրտիր) բ. ն. ած. կարգել, յարդարել զթել ատեչոյ [chaîne] առ ի հիւսել [tisser]. նիւթել։ — de la toile։ || ած. (փոխաբ.) Կիւթել. հիւսել. մտքնանալ։ — un complot, une trame։

Ourdissage (ուրտիսաժ) է. ար. Կիւթելն (զկտաւ)։

Ourdisseur, euse (ուրտիսէօր, էօզ) է. Կիւթիչ (կտաւոյ)։

Ourdissoir (ուրտիսուար) է. ար. Գործի յարդ վերայ նիւթել առատչանակն զթելս. գ. առատաճառ։

Ourler (ուրլէ) բ. ն. Ամփոփել կամ դարձուցանել կտրիլ զերեսս կտաւոյ. (փխ. խծծել. լուել)։ Եղերբել փխփ։ — des mouchoirs, des serviettes։

Ourlet (ուրլէ) է. ար. Դարձք եզերաց կտաւոյ. (փխ. խծիծ)։ Faire un —։

Ours (ուրս, կամ ըստ ամենից ուր) է. ար. ած. Արջ. արջն։ — noir. — blanc. L'— vit dans les montagnes et dans les forêts. Meneur d'—. Peau d'—. Արջենի։ Un — mal léché. (փոխաբ. և ընդ.) տես ի Léché. || ած. (փոխաբ. և ընդ.) Այր որ խորշի յընկերութենէ մարդկան. արջ։

— Oreille-d'ours. Տունկ ինչ գարնանային որ ունի ծաղիկ միաթերթի. *արջականջ։

Ourse (ուրս՛) է. հգ. ած. Մատակ արջ։ || ած. Անուն երկուց համաստեղութեանց արջային [arctique] բևեռին։ La grande Ourse. Մեծ Արջ. Սայլ. սայլակերպ աստեղք. Բազմոցի։ (որ և Le grand Chariot)։ La petite Ourse. Փոքր Արջ։ (որ և Le petit Chariot)։ || ած. Սայլն. Հիւսիս. (ի բնագրէ.)։ Du midi jusqu'à l'Ourse։

Oursin (ուրսէն) է. ար. Կենդանատունկ [zoophyte] ինչ որ ունի փշալից պատեանս. ելքինոս. փոխիչ. փոխանոխ։ (որ և Hérisson de mer)։

Ourson (ուրսոն) է. ար. Թոռիւն, կորիւն արջոյ։

Ourvari (ուրվարի) է. ար. տես Hourvari.

Outarde (ուտարտ) է. էգ. Թռչուն ինչ բարձրաթռչուն որ բնակէ ի դաշտս և է նմանն ջորւոյն. արօս. Ֆր էօ։ Manger une —։

Outardeau (ուտարդո) է. ար. Ձագ արօսի. *արօսիկ։

Outil (ուտի) է. ար. Գործի. անօթ. կազմած։ Les outils d'un menuisier. Outils de labourage։

Outillage (ուտիյաժ) է. ար. Գործարանաւորութիւն գործեաց. գործիք. կազմածք։ L'— de cette usine est excellent։

Outillé, ée (ուտիյէ) ած. ած. Որ ունի գործիս. Հանգերձեալ գործեօք։ Bien —. Mal —։ || ած. (փոխաբ. և —ական.) Հանգերձեալ. պատրաստեալ. վառեալ։

Outiller (ուտիյէ) բ. ն. Հայթայթել ուստիք գործիս. Հանգերձել գործեօք։ — un ouvrier, une usine։

Outrage (ուտրաժ) է. ար. ած. Անհնարին թշնամանք. օրհրք. սանգաստակք։ Grand, cruel, sanglant —. Faire un —։ || ած. (փոխաբ. և ի բնագրէ.) Թշնամանք. վնաս. վհատ։ Cette femme fait de vains efforts pour réparer l'— des ans։

Outrageant, ante (ուտրաժան, անդ) ած. Թշնամանիք. նախատանաց։ Paroles outrageantes։

Outrager (ուտրաժէ) բ. ն. ած. Անհնարին թշնամանս դնել. օրհրս դնել. չարաչար թշնամանել։ Il ne l'a pas seulement offensé, il l'a outragé։ || ած. (փոխաբ.) Թշնամանել. անարգել։ — la pudeur, la raison։ || †ած. Բռնադատել, լկել (զկին)։

Outrageusement (ուտրաժէօզման) ած. ած. Անհնարին թշնամանօք, անարգանօք։ Il l'a traité —։ || ած. Չարաչար. անհնարին. անչափ։ On l'a battu —։

Outrageux, euse (ուտրաժէօ, էօզ) ած. Թշնամանալից. թշնամանիք. նախատաց։ Paroles outrageuses։

Outrance (ուտրանս) է. էգ. Վնասի եւեթ և բանին À —, à toute —. Բռ. ած. Պատերիկ. անհնարին. յանչափս։ Brave à —. Persécuter à toute —. Ils se sont battus à —։

A. **Outre** (ուտր) է. էգ. Տիկ (ի մորթոյ ոչխարի). Ըմպարձ։ Une — de vin, d'huile։ (Տես և Bouc, 2)։

B. **Outre** (ուտր) նխ. ած. Յայնկոյս. անդր քան զ(ծով)։ Les pays d'outre-Rhin. Les voyages d'outre-mer։ || ած. Բաց ի. ի վերայ. Թող. Հանդերձ։ On lui donna cent écus, et — cela on lui promit . . . — ce que je viens de dire, il faut remarquer que . . . Հանդերձ առացեալովքս՝ նկատելի է զի . . .

= ած. Ես յառաջ. անդրադոյն։ La nuit qui survint l'empêcha de passer —. Il n'alla pas plus —։

= — mesure. Բռ. ած. Աւելի, արտաքոյ քան զչափն. առանց չափոյ. անչափ. առաքապայմանն։ Il ne faut pas faire travailler un cheval — mesure։

= En —. Բռ. ած. Գործեալ. միանգամայն. Հանդերձ այնու. յայնր վերայ։ Je lui ai donné tant, et en — je l'ai nourri։

= D'— en —. Բռ. ած. Կողմանէ ի կողմն. Թափ. Ս. Թափ ընդ Թափ։ Un coup d'épée qui le perçait d'— en —։

Digitized by Google

= — que. ւպ. ա. Հանգերձ այնու զի. ոչ միայն : — qu'elle est riche, elle est belle et sage :

Outré, ée (ու-տ-ե) ած. տես. Ա. Անդր քան զչափ. *չափազանց : Des louanges outrées : ‖ 2. Վաստակաբեկ. խոջ և վաստակ. առաջանեալ : Un cheval — : ‖ 3. Զգայեալ. լցեալ : — de douleur, de dépit : ‖ 4. Յաւուրցեալ : Il est — de vos injures. Je suis — :

Outrecuidance (ու-տ-քյի-դ-անս) ե. իգ. Յանձնապաստան ժպրհութիւն. յոռակնութիւն. ձեռներիցութիւն : Parler avec — :

Outrecuidant, ante (ու-տ-քյի-դան, անտ) ած. ծպիրհ. ձեռներէց. յոռակնայեղց : C'est un personnage très — . Propos — :

Outrecuidé, ée (ու-տ-քյի-դե) ած. ծպիրհ. (հզ.) :

Outrément (ու-տ-ե՛մ) մ. Անչափ. կարի. (խոսիլ) : Il l'a battu — . Il s'est fatigué — :

Outremer (ու-տ-քմ-) ե. ս. Գոյն կապոյտ ի փոշոյ պարտիզագործի [lapis]. կապուտակ պարտիզագործի :

Outrepasse (ու-տ-քը՛ա) ե. իգ. Հատանելն զծատս անտառի անդր քան զսահմանն :

Outrepasser (ու-տ-քը՛ա-ե) բ. ն. Անցանել անդր քան զ... անցանել ընտ ... — une limite : Ասի և ե-բ-ո. — les ordres qu'on a reçus. Ա-ելի քան զկրտմիւ յեալն առնել :

Outrer (ու-տ-ե) բ. ն. Ա. Անցուցանել ընտ չափ. ձգտել անդր քան զսահմանն. *չափազանցել : Les stoïciens ont outré la morale. C'est un homme qui outre tout : Ասի և անչնդիր. Vous outrez : ‖ 2. կարի իմն աշխատեցուցանել. վաստակաբեկ առնել. (հզ.) : ‖ 3. Զոյժ դառնացուցանել զրտ. անհնարին թշնամանել. զոյրացուցանել :

= S'— . բ. ա. Վաստակաբեկ լինել. յօդնիլ :

Ouvert, erte (ու-վե՛ր, ե-տ) ած. տես. Ouvrir բայի. Ա. Բաց. անփակ. արձակ : Chambre, porte ouverte. Dormir les yeux ouverts. Livre — . À livre — . Յանպատրաստից, առանց կանխաւ պատրաստելոյ (ընթեռնուլ կամ թարգմանել, երգել) : Un enfonceur de portes ouvertes. (ե-բ-ո.) տես յ'Enfonceur. — par devant. փոր ի բաց (ազանելի) : ‖ 2. Պատառեալ : ‖ 3. Անպարիսպ. արձակ : Ville ouverte. Գաղաք արձակաքաղաք : ‖ 4. Ազնիւ, ընդարձակ (գաւշտ) : ‖ 5. Լայն, պարզեալ (ճակատ) : ‖ 6. Բացեալ. սկսեալ : La chasse est ouverte. "Le printemps est — dans nos bois." sév. Բացեալ են գրունք գարնան յանտառս մեր : ‖ 7. Անկեղծ. աննենգ. յաւատ : C'est un homme — . Il a le visage — . À cœur — . տես ի Cœur, 7. ‖ 8. Անփակ (e, a և o նշանագրերք ի գոգղիերէն լեզուի) :

— Recevoir quelqu'un à bras ouverts. տես ի Bras, 1.

= À force ouverte. Ար. ա. Զէն ի ձեռին. բանութեամբ :

Ouvertement (ու-վե-ր-ը՛ման) մ. Յայտնապէս. յանդիման. համարձակ. անկեղծութեամբ : Il m'a déclaré — tout ce qu'il pense :

Ouverture (ու-վե-ր-իւ-ր) ե. իգ. Ա. Պատառուածք. փեռեկուածն. ծերպք. ծակ. բացուածք : L'eau et l'air s'insinuent par les plus petites ouvertures. Il y a une grande — à la muraille : ‖ 2. Լսուանդեայց. *բացուածք. (ընտ ճարտարապետութեան) : Ce bâtiment a trop d'ouvertures : ‖ 3. Մուտք. բերան : L'— d'un port : ‖ 4. Բանալի. բացուածն : L'— d'une fosse, d'un coffre, d'un testament : ‖ 5. (ե-բ-ո.) Ակիզբն. բացուածն : L'— du parlement, du concile, de la chasse : ‖ 6. Նախերգան. նախերգութիւն. *նախերգ : L'— de cet opéra est trop longue. L'— de Guillaume Tell de Rossini est justement célèbre : ‖ 7. (ե-բ-ո.) Նախաբանութիւն : Faire des ouvertures de paix. C'est lui qui m'a fait les premières ouvertures de ce mariage : ‖ 8. Հնարք. դուռք. ելի ազատք. պատճառ. Ես ոչ տեսանեմ — pour parvenir à mon but : ‖ 9. Յայտնութիւն, վստահութիւն գաղտնեաց. խոստովանութիւն : Faire des ouvertures indiscrètes :

— de cœur. (ե-բ-ո.) Զերծումն սրտի. անկեղծութիւն :

— d'esprit. (ե-բ-ո.) կարողութիւն մտաց. մտաւորութիւն. մտադրացութիւն :

Ouvrable (ու-վ-ր-ա-բլ) ած. ա. Jour — . Օր գործոյ. օր արգոյ. (հակադրութեամբ Տօնական [férié] տես) :

Ouvrage (ու-վ-ր-ա) ե. ս. Ա. Գործ. աշխատութիւն. վաստակ : Cet ouvrier n'a pas d'— . Se mettre à l'— : ‖ 2. Գործուած. աշխատութիւն : Il y a beaucoup d'— à ce vase. L'— l'emporte sur la matière : ‖ 3. Գործ. գործուած. վաստակ. երկք : — de maçonnerie. Laisser un — imparfait. La cire, le miel est l'— des abeilles : ‖ 4. Ամրութիւնք (բերդից) : ‖ 5. Զեռագործ (կանանց) : Elle avait toujours son — à la main : ‖ 6. Պատճառագրութիւն. **երկասիրութիւն : Les ouvrages de Cicéron. Composer, faire imprimer, publier un — . Le succès d'un — : ‖ 7. Գործ, ձեռագործ, ձեռակերտ, դաստակերտ (Աստուծոյ) : L'univers est l'— de Dieu, l'— de ses mains : ‖ 8. (ե-բ-ո.) Գործ : Ce succès fut l'— du hasard. Mes malheurs ont été votre — : ‖ 9. (ե-բ-ո.) Ձեռակերտ. դաստակերտ. ձեռական : C'est à vous que je dois tout, je suis votre — :

Ouvragé, ée (ու-վ-ր-ա-ժե) ած. Բազում աշխատութեամբ գործեալ. բազմաշխատ : La garde de cette épée est fort ouvragée, bien ouvragée :

Ouvrant, ante (ու-վ-ր-ան, անտ) ած. À jour — . Ի ծագել առաւօտու. այգուց : À porte ouvrante, à portes ouvrantes. Ի բանալ դրանց քաղաքի :

Ouvreau (ու-վ-ր-ո) ե. ս. Կողմնակալ ծակ (հնոցի ապակեգործից) :

Ouvrer (ու-վ-ր-ե) բ. ն. — la monnaie. Դահեկան հատանել. դրամ հարկանել :

= բ. ա. Գործել. աշխատիլ. (հզ.) : Il est défendu d'— les fêtes et les dimanches :

Ouvreur, euse (ու-վ-ր-ո-ր, ո-զ) ե. Բացիչ : Ouvreuse des loges. Կին բացիչ օթեակաց թէատրոնի : Ouvreuse d'huîtres. Կին բացիչ ասորեից :

Ouvrier, ière (ու-վ-ր-իե, իե-ր) ե. Ա. Գործաւոր. ձեռագէտ. (ալ. բանուոր) : Habile — . Il y a tant d'ouvriers qui travaillent à ce bâtiment. — à la journée. Գործաւոր, վարձկան առ օրեայ. Գ. ասրակ. Կ-նորեցի : Le grand, l'éternel — , l'— souverain. Ա մեհեցուն, մեծագործանչ Ճարտարապետն. Աստուած : ‖ 2. (ե-բ-ո.) Գործող. յօրինող : Je suis l'— de ma fortune : ‖ 3. Մշակ. աստար. (ընտ գրոց սրբոց) : La moisson est grande, mais il y a peu d'ouvriers. Հունձք բազում են, և մշակք սակաւ : Les ouvriers, les artisans d'iniquité. Մշակք սնոտիութեան. աստարք անօրէնութեան :

= ած. Գործաւորաց. գործաւորական : La classe ouvrière. Jour — . տես Jour ouvrable. Abeilles ouvrières. կամ լոկ Ouvrières. ե. իգ. յե. Գործաւոր մեզուք :

Ouvrir (ու-վ-ր-ե) [J'ouvre, tu ouvres, il ouvre, nous ouvrons, vous ouvrez, ils ouvrent. J'ouvrais. J'ouvris. J'ouvrirai. Ouvre, ouvrez. Que j'ouvre. Que j'ouvrisse.

Digitized by Google

Ouvert, erte.] բ. ն. 1. Բաց, ած: — une fenêtre, le rideau, le robinet d'une fontaine, sa boutique: Աբ և առեղծ. Les marchands n'ouvrent pas les jours de fête. — l'oreille, les oreilles. (խոսք.) Ունկնդիր լինել, մտադրութիւն տալ: — son cœur կամ son âme à quelqu'un. (խոսք.) Վստահանալ ումէք զծածուկ սրտի խորհ. (տե. սիրտը մէկուն բանալ): — l'appétit. (խոսք.) Բանալ, շարժել զախորժանս: ‖ 2. (անդեր) Բանալ զդուռն: Qui est là? Ouvrez, c'est un tel: ‖ 3. Բանալ. ծակել: On a ouvert une porte, une fenêtre dans ce mur. — des chemins dans un bois. Հարել ճանապարհս յանտառի: — le chemin. (խոսք.) տես և Chemin, 1. ‖ 4. Հատանել. բանալ: — un melon, une pomme. — la veine. Il s'est ouvert la tête en tombant. Ճեղքեցաւ, պատռեցաւ գլուխ նորա յանկանել խորամ: ‖ 5. Սկսանիլ. փորել. բրել: — la terre pour faire un fossé. — un canal: ‖ 6. Ճեղքել. պատռել. բանալ: — des noix, des huîtres: ‖ 7. Բանալ. պարզել. մեկնել: — les bras, les jambes. — les bras à quelqu'un. (խոսք.) Տարածանել, պարզել, պարզել զգիրկս առ ոք. ընդունել զոք սիրով, մարդասիրութեամբ: ‖ 8. (խոսք.) Բանալ. մեկնաբանել. պարզել. յայտ առնել: La version des Septante qui ouvrait l'intelligence des Écrituros de l'Ancien Testamento à une infinité de peuples: ‖ 9. Հայթհայթել. գտանել: Ne me pourriez-vous point — quelque moyen? ‖ 10. (խոսք.) Սկսանիլ. բանալ: — les chambres, une séance, la dispute, la foire. — une école. Բանալ դպրոց:

= բ. ն. Լինել բացեալ. բանալ: Cette porte n'ouvre jamais. Cette porte ouvre sur le jardin. Այս դուռն բանայ ի կողմն պարտիզին, հանի ի պարտէզն:

= S'—. բ. ա. 1. Բացեալ լինել (դրան): ‖ 2. փթթիլ (ծաղկանց): ‖ 3. Պատռել. ճեղքիլ: La glace s'ouvrit sous ses pieds: ‖ 4. Ընդարձակիլ: ‖ 5. Երեւնալ առաջի. յանդիմանի լինել. երևիլ: Un affreux avenir s'ouvrit à ses yeux:

— S'— à quelqu'un. (խոսք.) Ի վեր հանիլ, վստահանալ ումէք զգաղտնիս իւր. (տե. սիրտն բացուիլ):

Ouvroir (—ուար) է. ար. Գործանոց. գործարան:

Ovaire (ովէր) է. ար. 1. Ամանն ձուոց մնասակ անասնոց և կնոջ. *ձուարան: ‖ 2. *Սերմնարան (անկոց):

Ovalaire (ովալէր) ած. *Ձուաձեւ:

Ovale (ովալ) ած. *Ձուաձեւակերպ. *ձուաձեւ: Une table, une figure —. Trou —:

= է. ար. *Ձուաձեւ կերպարանք: Un — bien formé:

Ovariotomie (ովարիոթոմի) է. իթ. Հատանիլ զձուարան ախտացեալ. *ձուարանահատութիւն:

Ovation (ովասիոն) է. իթ. 1. փոքր յաղթանակ առ հռովմայեցիս, յորում զօրավարն մտանէր ի քաղաքն հեծեալ կամ երիվարաւ և զոհէր զոչխար. հեռաւակ, երիվարաւ ձագուռեն. ոչխարագնին: ‖ 2. Բաղմաշուք, մեծաշուք ընդունելութիւն: Il se déroba à l'—, à l'espèce d'— qu'on lui préparait: [Նեռակ: (Որ և Échine):

Ove (ովլ) է. ար. *Ձուաձեւ զարդ կամ դրուագ. *ազ-

Oviducte (ովիտիւքթ) է. ար. Խողովակ ընդ որ եկանէ ձուն արտաքս ի ձուարանէ հաւուց. *ձուընկէց:

Oviine (ովին') ած. իթ. *Ոչխարական: Race, espèce —:

Ovipare (ովիբար) ած. *Ձուածին: Animaux oviparos. *Ձուածին անասունք, որ են թռչունք, սաղունք, ձկունք:

= է. ար. *Ձուածին: Les ovipares et les vivipares:

Ovoïde (ովոիտ) ած. *Ձուակերպ. *ձուաձեւ:

Ovule (ովիւլ) է. ար. *Ձուիկ. (բուս բնախօսից):

Oxalate (օքսալատ) է. ար. Աղ ինչ (ի տարրագիտութեան). *գաւնականջատ:

Oxalide (օքսալիտ) է. իթ. Տունկ ինչ երկրլիճակ. *գաւնականջիկ: [cide —:

Oxalique (օքսալիք) ած. ար. *Գաւնականջական: A-

Oxydable (օքսիտաբլ) ած. Ժանգատու: Le manganèse est un métal très —: [գահարութիւն:

Oxydation (օքսիտասիոն) է. իթ. Ժանգահարիլն. ժան-

Oxyde (օքսիտ) է. ար. Միաւորութիւն թթուածնի ընդ այլում իմիք գոյացութեան. *թթուածնուտ:

Oxyder (օքսիտէ) բ. ն. Ժանգոտիլ. ժանգահարիլ: L'air oxyde le fer:

= S'—. բ. ա. Ժանգոտիլ. ժանգահար լինիլ:

Oxygénable (օքսիժէնաբլ) ած. Միաւորելի ընդ թթուածնի:

Oxygénation (օքսիժենասիոն) է. իթ. Միաւորութիւն թթուածնի ընդ այլում մնարմնոյ. *թթուածնուծութիւն: L'— du sang:

Oxygène (օքսիժէն') ած. ար. Gaz —, կամ լոկ —. է. ար. *թթուածին գազ: [ծնիչ. *թթուածնել:

Oxygéner (օքսիժենէ) բ. ն. Միաւորիլ ընդ թթուածնի.

Oxygone (օքսիկոն') ած. տես Acutangle.

Oxymel (օքսիմել) է. ար. Քմակելի ի քացի, ի մեզուէ և ի քացախոյ. քացախաքաղցն. օքսիմել:

† **Oxyton** (օքսիտոն) է. ար. Բառ որ յանդի շեշտիւ. յանդաշեշտ. շեշտաբեր: [(հակառակ ի գառաւառոտանի):

Oyant, ante (ուայան, անթ) է. լսող, ընդունող

† **Ozène** (օզէն') է. ար. Զարհոտ կեղ [ulcère] մնազատային [pituitaire] թթաղանթի. *անդաժաչ: L'— vénérien:

Ozone (օզոն') է. ար. *թթուածին որ ունի հատ իմն սեռհատուն. *ազոն:

P

PAC

P (բէ, բը) է. ար. Վեցտասաներորդ տառ այբուբենիս և երկուտասաներորդ բաղաձայն գաղղիական այբուբենից:

Pacage (բաքաժ) է. ար. Արօտ. Ս. արօտատեղի: — gras. Mettre les bœufs dans le —, au —:

Pacager (բաքաժէ) բ. ն. Արածել (զարջառս և զոչխարս): Il est permis de — en terre vaine et vague:

Pacant (բաքան) է. ար. Արբ տմարդի, չինական. (տե. և վշ.):

PAC

Pace (in) (ին բաս) է. ար. տես In pace.

Pacha (բաշա) է. ար. Անուն պատուոյ և իշխանութեան ի Տաճկաստան. *փաշայ. է. ա.

Pachalik (բաշալիք) է. ար. Երկիր, նահանգ ընդ իշխանութեամբ փաշայի. *փաշայութիւն. է. ա.

Pachyderme (բաքիտերմ, և ըստ ոմանց բաքիտերմ) ած. և է. ար. Թանձրամորթ (անասուն, չորքոտանի, որ պիտի է փիղ, ռնգեղջիւր, ձիագետի):

Digitized by Google

Pacificateur, †trice (բ-ս-ֆիֆ-ի-գ-ե-ո, գ-ի-ս) ե. խաղաղարար. հաշտեցուցիչ։ C'est le — de l'État։
= ած. խաղաղարար. հաշտարար։ Un pouvoir —։

Pacification (բ-ս-ֆիֆ-ի-ս-իւն) ե. եր. *խաղաղացուցում. խաղաղութիւն։ Travailler à la — du pays։

Pacifier (բ-ս-ֆիֆ-ի) բ. ն. ն. խաղաղեցուցանել. խաղաղել. ի խաղաղութիւն ածել։ — un État, les troubles։ ‖ 2. հաշտեցուցանել. ի հաշտութիւն ածել։ C'est lui qui a pacifié leurs différends։

Pacifique (բ-ս-ֆիֆ-ի-ք) ած. ն. խաղաղասէր։ Homme —. Desseins pacifiques։ ‖ 2. խաղաղական. խաղաղասէր։ Hostie —. տես ի Hostie, 1. ‖ 3. խաղաղ. խաղաղիկ. հանդարտ։ Mener une vie —։
— Mer կամ l'océan Pacifique, կամ լոկ le Pacifique. ե. գ. խաղաղական ծով, ովկիանոս. հարաւային ծով։
† = ե. գ. խաղաղարար։ Bienheureux les pacifiques, dit l'Évangile։

Pacifiquement (բ-ս-ֆիֆ-ի-ք-ման) ն. խաղաղութեամբ. խաղաղիկ. խաղաղարար։ Un roi qui règne —. Vivre —։

† **Packfong** (բ-ա-ֆ-ո-ի) ե. գ. Ադգ մի պղինձ. ճերմակ պղինձ. *ճերմակապղինձ. *լոնապղինձ։

Pacotille (բ-ա-գ-ի-լ) ե. եր. ն. Ադմ վաճառաց. վաճառք։ Il a vendu fort avantageusement toute sa —։ ‖ 2. (ե-ր-բ. և ընդ.) Ադմ. մի-երք. կոյս։
— Marchandises de —. Դուզնաքեայ, խառան, յոռի վաճառք։

Pacta conventa (բ-ա-գ-ա գ-ո-վ-ե-ն-գ-ա) ե. գ. յ. Դաշինք կռեալք ի միջի ընկերհաշտութեան [république] Լ-հացւոց և նորընտիր թագաւորին։ Signer les —։

Pacte (բ-ա-գ-ի) ե. գ. Դաշն. դաշնաւորութիւն. ուխտ. միաբանութիւն։ Il y a — entre eux. On prétendait qu'il avait un — avec le diable. Rompre un —։

† **Paction** (բ-ա-գ-ո-ի) ե. եր. Դաշնաւորութիւն. (վդ.)։

Pactiser (բ-ա-գ-ի-զ-ի) բ. չ. ն. Դաշինս կռել. դաշնաւորիլ. գաշնագրել։ — avec Satan։ ‖ 2. Միաբանիլ. իրաւախոհ լինել։ — avec le crime։

Pactole (բ-ա-գ-ո-լ) ե. գ. ն. *Ոսկեաւազուր և ոսկեհոս գետ մի Լ-իւդիոյ. Պակտոլ։ ‖ 2. (ե-ր-բ.) Ադբիւր մեծութեանց, ընչեղութեան. Պակտոլ։ Il a trouvé le Pactole։

Padischah (բ-ա-դ-իշ) ե. գ. Անուն պատուոյ արքայի Օսմանեանց. ե-պ-իշ-ահ։

Padou (բ-ա-դ-ու) ե. գ. ծ-ագաւէն ի խոշորագոյն մասնէ մետաքսի. պատուական ժապաւէն։

Padouane (բ-ա-դ-ուան՛) ե. եր. Դահեկան նմանեցուցեալ դահեկանաց նախնեաց ի փորագրոցս Պադուա-իոն [Padoue] քաղաքի Իտալացւոց. *պադուան։ Cette médaille n'est pas antique, c'est une —։

Pagaie (բ-ա-ֆ) ե. եր. կարճ և լայն ի-ետակ ընտակէից որ-ևէ-ևէ-ան Հնդկաց։

† **Paganiser** (բ-ա-նի-զ-ի) բ. չ. Հեթանոսաբար գնալ, վարիլ. հեթանոսօրէն խորհիլ։
= բ. ն. Հեթանոսացուցանել։

Paganisme (բ-ա-նի-զ-մ) ե. գ. Հեթանոսութիւն. կռապաշտութիւն։ La chute du —։

A. **Page** (բ-ա-ժ) ե. եր. ն. Երես (գրոց)։ Les deux pages d'un feuillet. Ce livre a tant de pages. Une — à deux, à trois colonnes. Երես երկիսկեան, երեքիսկեան։ ‖ 2. Գրեալն յերեսս մասանի. երես։ Il y a de belles pages dans cet ouvrage։

B. **Page** (բ-ա-ժ) ե. գ. Պառուկ սպասաւոր արքայի, իշխանի. պատանի։ — de la reine. Le gouverneur des pages. Être sorti de —, être hors de —. Լ-նուլ զժամանակ սպասաւորութեանն առ արքայի, առ իշխանի։ Hors de —. (ե-ր-բ. և ընդ.) Ազատ ի պատասխանութենէ. ինքնագլուխ։
— Le hors de —. ե. գ. Վարձք սպասաւորաց կամ պատանեաց արքայի յորժամ ելանեն յարքունի ծառայութենէ։

Pagination (բ-ա-ժ-ի-ն-ո-ի) ե. եր. Թիւք երեսաց մատենի։ La — ne se suit pas; il y a une faute։

Paginer (բ-ա-ժ-ի-ն) բ. ն. *Թուագրել զերեսս մատենի։

Pagne (բ-ա-ն) ե. գ. Ծածկոյթ մերկութեան սակաւ մարմնոց և Հնդկաց ի միջոց մինչև ցծունկս. միջապատ. սփածանելի. առիւծած։

Pagnon (բ-ա-ն-ո) ե. գ. Ասուի կամ չուխայ սեաւ յօրինեալ ի Սէդան [Sedan]. սեղանեան ասուի սեաւ։

Pagnote (բ-ա-ն-օ-ի) ե. գ. Ադնոթ. վաստոտիքս. (վդ.)։
— Mont —. (ե-ր-բ.) Բարձրաբանդակ սմբակ և անկասկած՝ ուսոտի մնալոյն սեռանիկ զպատերազմ առանց իրիք վտանգի. (վդ.)։ [տութիւն. (վդ.)։

Pagnoterie (բ-ա-ն-օ-գ-ի) ե. եր. Ադնոթութիւն. վաստոտիքս. վաստոտութիւն։

Pagode (բ-ա-օ-դ) ե. եր. ն. Մեհեան (ժողովրդոց Ասիացւոց). *կռատուն։ Une — chinoise։ ‖ 2. կուռք (ժողովրդոց Ասիացւոց)։ Une — d'or։ ‖ 3. Ադբանի փոքրիկ դրոյ գլուխ է շարժուն։ Il a des pagodes sur sa cheminée. Il remue la tête comme une —։ ‖ 4. Ոսկի դահեկան ինչ Հնդկաց որ արժէ 9 փրանկս և 46 հարիւրորդս։

† **Pagre** (բ-ա-ը) ե. գ. Ձուկն ինչ. փագրոս։

† **Pahouin** (բ-ա-ու-ի) ե. գ. Ոսոդր. փղայ. *փղոյս։

Paiement (բ-ե-մ-ան) ե. գ. տես Payement.

Païen, enne (բ-ա-ի-ե-ն, ե-ն՛) ած. ն. Հեթանոս։ կռապաշտիչս. կռապաշտ. գիցապաշտ։ Les prêtres, les philosophes païens. Les habitants de l'Inde, à part les musulmans, sont païens։ ‖ 2. Հեթանոսական. կռապաշտական։ La religion païenne։
= ե. Հեթանոս. կռապաշտիչս։ Une païenne։

Paillard, arde (բ-այ-ա-ր, -ա-դ) ե. Վատաշ. վատաշչաս. ցանկասէր. անառակ. (գ-ե-ղ)։
= ած. Վատաշ. ցանկասէր. (գ-ե-ղ)։ Des yeux paillards։

Paillarder (բ-այ-ա-ր-գ-ե) բ. չ. Վատաշչանալ. անառակիլ. (գ-ե-ղ և վդ.)։

Paillardise (բ-այ-ա-ր-գ-ի-զ) ե. եր. Վատաշութիւն. վատաշչաւորութիւն. անառակութիւն. Հեշտասիրութիւն. (գ-ե-ղ)։ Être adonné à la —։

A. **Paillasse** (բ-այ-ա-ս) ե. եր. ն. Ադկոզին յարդալից. ապատն. *յարդանկոզին։ Coucher sur une —։ ‖ 2. կատարեալ երեսք յարդանկոզնոյ. *յարդանկոզին։ Cette — est trop petite։ [ե-լ-ս։

B. **Paillasse** (բ-այ-ա-ս) ե. գ. Խեղկատակ. Տոպիաս.

Paillasson (բ-այ-ա-ս-ո-ն) ե. գ. ն. փախրի [natte] ի մաքրել զոտս։ ‖ 2. *Ցարդեղէն պատապարան (անկոց)։ ‖ 3. կատապատ փախրի (պատուհանաց)։

Paille (բ-այ) ե. եր. ն. Ցարդ. սման։ — de froment, de seigle, d'orge. Coucher sur la —. Chapeau de —. *Ցարդեղէն, *յարդեղէն գլխարկ։ Feu de —. տես ի Feu, A. 3. ‖ 2. (ե-ր-բ.) Թշուառութիւն. աղքատութիւն։ Coucher sur la —. Ննջել ի խստապ խշախս, ի վերայ խոտոզէն անկոզնոյ. լինել ի մեծի աղքատութեան։ Il mourra sur la —. Մեռանելոց է ի խստագէն անկոզնի. (ա-ր. մնջոյղ

Digitized by Google

վրայ պիտի ծռայի)։ ‖ 3. Ունել յարդի. չունել։ Voir une — dans l'œil de son prochain, et ne pas voir une poutre dans le sien. Rompre la —. (ֆոթբ.) Ջնջել, լուծանել զգաշնեն, զսակն։ Tirer à la courte —. Վիճակ արկանել չնչղովք յարդի որ անհատատուքը են մեծուքեանէ։ Ils ont tiré à la courte — à qui payerait։ ‖ 4. փաճակ, ծանծ (վարսակոյ որոշեալ մեզով ի հատոց)։ (Որ և Bale)։ ‖ 5. Գեզուքիւն, *ճեղքուած (ի ձուլածոյ մետաղս)։ ‖ 6. Բիծ, մերարուքիւն (ապականութիւն)։

— Homme de —. 1. (ֆոթբ. և ընդ.) Աչք ապաժամանն, անպիտան։ ‖ 2. Աչք որ փոխ ասոյ զանուն իւր ի գործառնութեան իմիք առանց մնանակից լինելոյ։ [Fétu.

— Paille-en-cul, Paille-en-queue. տես Fétu-en-cul ի =. ած. անէ. *Ցարդագոյն։ De la soie —. Gants —։

Pailler (բայլե) ե. ար. Բաց յարդի. *յարդանոց։ =—, ère. ած. Բառեալ, անեալ ի յարդանոցի։ Chapon —. Poularde paillère։

Paillet (բայլե) ած. ար. *Ցարդագոյն, դեղին (գինի)։

Pailleté, ée (բայլէթե) ած. Զարդարեալ վահանակաւք (ոսկւով, արծաթով, պղնձով)։ Habit —։

Paillette (բայլէթ) է. իե. 1. Վահանակ (ոսկւոյ, արծաթով, պղնձոյ, պողովատոյ ի զարդ զգեստուց)։ ‖ 2. Մանր մնուր ոսկի հանեալ յաւազոյ գետոց. զանակ։

Pailleur, euse (բայլէօր, էօզ) է. *Ցարդավաճառ. *յարդավիրբ։

Pailleux, †euse (բայլէօ, էօզ) ած. Ձեղքեալ։ Du fer —. Une lame pailleuse։

Paillon (բայլօն) է. ար. 1. Թիթեղն պղնձի նուրբ և գունաւոր՝ զոր դնեն ակնազարդիք ի յատուկս ճանճակաց [chaton]։ ‖ 2. փոքրիկ կոտոր (զոդոյ [soudure] ոսկերչաց)։ ‖ 3. Մեծ վահանակ (ի զարդ զգեստուց)։

Pain (բին) է. ար. 1. Հաց։ — tendre, frais. Գալաթ, Ս. Թարմ հաց։ — rassis. Օթեկ հաց։ Manger du — tout sec. Ուտել ցամաք հաց, աչառուճ հաց։ — sans levain. Հաց անխմոր. բազարջ։ — de froment, de seigle, d'orge. — rond. Հաց բոլորչի. պան։ Petit —. Հացիկ։ — grascuit. Ս. Անեկ հաց։ Croûte, chapelures de —. Soupe de կամ au —. *Հացաթան։ Une bribe, un morceau, un quignon de —. Il a mangé son — blanc le premier. (ատ.) տես ի Blanc, ած. Faire passer, faire perdre le goût du — à quelqu'un. Պատանել զոք. յարեւէ արկանել. (ա.)։ ‖ 2. Հանապազորդ, օրըստօրէ կերակուր. հաց։ — quotidien։ ‖ 3. Հայս կամ զանգուած մինչչև եփեալ. հաց։ Mettre le — au four. Du — cuit, du — de cuit. (ֆոթբ.) Պատրաստուքիւն կամ պիտանի մերերը վասն առյապայ ժամանակի։ — azyme. Բազարջ զոր ուտէին որդիքն Իսրայէլի ի պատկէր։ ‖ 4. Նշխար (պատարագի)։ — à chanter. Le — des anges, le — céleste. Հաց երկնից. մատաղն և արիւն Տեառն։ ‖ 5. (ֆոթբ.) Հաց. պարէն. ուճիկ. պիհ. ոգեպահ. *ագեպահիկ։ Gagner son — à la sueur de son corps, de son front. On me veut ôter mon —. Կամին յափշտակել յինէն զոգեպահ իմ, զպիհ իմ։ Il manque de —. Անհաց, անկերակուր է։ ‖ 6. Զանգուածի. հատոր։ — de sucre. (ափ. Շաքարի գլուխ). Պէր բեալ յերեր։ Les pains de sucre sont faits en cône. — de savon. Ս. Դիր (?) մի օճառ. Գ. լոյ. պէր բուղղ ապտակ։ ‖ 7. Զանգուածի քամուածոյ ընկուզոյ, ձիթապղպեղոյ, վարդից. **բլլիթ։

— Pain de proposition. տես ի Proposition.

— bénit. Հաց օրհնեալ ի քահանայէ ար բաշխի ժողովրդեան ի հանդիսաւոր պատարագի. օրհնեալ հաց։ Il y avait six pains bénits. Un chanteau de — bénit. Պատան։ C'est — bénit. (ֆոթբ.) Ցիրաւի և յարժանի պատահիցին նմա այդ չարիք։

— d'épice. տես *l'Épice.* — à cacheter. Նշխար կնքելոյ գիրս. *կնքանշխար։

— Arbre à —. տես Jaquier. —-de-coucou. տես Alléluia, 2. —-de-pourceau. տես Cyclamen.

Pair, aire (բէր, էր') ած. 1. Հաւասար. զոյգ։ C'est un homme sans —։ ‖ 2. Զոյգ. դար. իգականն թիւ. (ի համեմատութեան)։ Nombre —. La série paire des numéros. Jouer à — ou non. Խաղալ դար և կաճառ. Խաղ ի չիքի ածել։ Jouer à — et impair. Խաղալ երիւք քահիւք։

=է. ար. 1. Հաւասար. ընկեր։ Vivre avec ses pairs. Traiter quelqu'un de — à compagnon. Վարիլ ընդ ումեք իբրև ընդ ընկերի։ ‖ 2. Արու կամ էգ թռչնոց ինչ. վարժան։ Quand la tourterelle a perdu son —. ‖ 3. Գրեթէ հաւասար ճարտ [vassal] տանուտեառն կամ պարոնի։ ‖ 4. Աւետեակս։ La cour des pairs։ ‖ 5. Ազգատ վերնոյ խորհրդարանի կամ Սենեկի (*Անգղիա, ի Գազղիա)։ La chambre des pairs. Les pairs de France։ ‖ 6. Հաւասարութիւն (գնոց փոխանակութեան)։ Le change est au —. J'étais en arrière dans mon travail, maintenant je suis au —, je me suis mis au —. (ֆոթբ.) Ցետանալ էր վաստակ իմ, այժմ ի կատար հասուցի։

= De —. Ած. ած. Զոյգ հաւասար։ Aller, marcher de —. Համերաւանակ ընթանալ. զոյգ հաւասար լինել։

= Hors du կամ de —. Ած. ած. ի վեր քան զնւր հաւասարան։ Il s'est mis hors de —։

Paire (բէր') է. իե. 1. Զոյգ. Համբակ. Գ. Լուխտակ։ Une — de pigeons, de tourterelles։ ‖ 2. Զոյգ (ձիոց). զոյգ, ամոլք, հարկիք (եզանց). (եզն) ամոլ։ ‖ 3. (ֆոթբ.) Զոյգ. ամոլք։ Une — d'amis։ ‖ 4. Զոյգ։ Une — de gants, de bas։ ‖ 5. Ամոլք (Լւոց, բան անգամատուցից)։ Les nerfs de la cinquième —։ ‖ 6. Ինչ մի կազմեալ յերկուց մասանց։ Une — de ciseaux. Զեխչ. Ս. մկրատ։ Une — de mouchettes. Բազմնակալ. յարդարիչ. Ս. քթատիչ։ Une — de pincettes. Ունելիք։ Une — de caleçons. Վարտիք։

Pairement (բէրման) ած. Nombre — pair. Թիւ զոր և կէսն զոյգ է և բաժանի ի չորս մասունս հաւասարս (բան թուասրանից). թիւ կրկին զոյգ։ [գիտ)։

Pairesse (բէրես) է. իե. Աւետեակալ կին. (*Անգ-

Pairie (բէրի) է. իե. 1. Պատիւ աւետեակալի. աւետեակալութիւն։ ‖ 2. Աւատ [fief], կալուած աւետեակալի. աւետեակալութիւն։ ‖ 3. Պատիւ անդամակից վերնոյ խորհրդարանին (ի Գազղիա)։ Le roi l'éleva à la —։

Paisible (բէզիպլէ) ած. 1. Խաղաղասէր. Հանդարտ. Հեզահամբոյր։ Un homme, un caractère —։ ‖ 2. Հանդարտ, հեզ (աչխար, երիվար)։ ‖ 3. Անվրդով։ — possesseur d'un héritage։ ‖ 4. Խաղաղասէտ. Հանդարտասէտ։ Charmante et — retraite։ ‖ 5. Բնակեալ ի խաղաղութեան. խաղաղաբնակ. Հանդարտեալ։ Le royaume est —։ ‖ 6. Խաղաղ (քուն). Հանդարտահետ, հանդարտաձնոց, հեզասահ (վտակ)։ Une rivière, un ruisseau —։

Paisiblement (բէզիպլէման) ած. Խաղաղիկ. Խաղաղութեամբ. Հանդարտութեամբ։ Dormir, vivre —։

† **Paissant, ante** (բէսան, անդ) ած. Խոնարհեալ յարօտս (անասունն ի զինանշանս). Ճարակասէր։

Digitized by Google

† **Paisseau** (բե-ՙ) է. ար. տես Échalas.

A. **Paisson** (բԷ-սն) է. էգ. ձարակ անասնոց և շիկերէից [bête fauve] յանասուս։

†B. **Paisson** (բԷ-սն) է. ար. Գործի երկաթի առ ի պարզել կամ տարածանել զմորթս։

Paître (բԷ-թր-է) [Je pais, tu pais, il paît, nous paissons, և պլն. Je paissais. Je paîtrai. Paissez. Que je paisse. Paissant. Pu.] բ. ն. ա. Բուծանել, անուցանել (զերասկան թռչունս, զվարուժնակս)։ || 2. Ագռածել. յարբառ հանել. հովուել։ Joseph et ses frères paissaient les troupeaux։ || 3. Ձարակել։ Les vaches paissent l'herbe. Les cochons paissent le gland, la faîne dans les forêts։

= բ. ն. ա. Ձարակել. խոտանարակ շրջել։ Il y a des espèces d'oiseaux qui paissent. Faire —. Ձարակեցուցանել։ Envoyer — quelqu'un. (ֆր. Faire paître. և ռ.) Արժել, ի բաց արձակել զոք ցասմամբ, արհամարհուեցամբ։ || 2. Ուտել (վարուժնակի)։ Un faucon qui a pu։

= Se —. բ. ա. Կանանել. բուծանիլ։ Les corbeaux se paissent de charogne. Se — de vent, de chimères. (ֆր. Se repaître.) տես ի se Repaître.

Paix (բԷ) է. էգ. ա. Խաղաղութիւն. Հաշտութիւն։ Traiter de la —, négocier la —. Խօսել ի հաշտութիւն։ Nous eûmes, sous ce règne, deux longues —. La — régnait alors dans toute l'Europe։ || 2. Դաշն, պայման խաղաղութեան, հաշտութեան. Խաղաղութիւն. Հաշտութիւն։ Signer, proclamer la —. Rompre la —. Լուծանել զխաղաղութիւն։ — fourrée. (ֆր.) տես ի Fourré, A. 5. || 3. Խաղաղութիւն. Հանդարտութիւն. միաբանութիւն։ La — a été promptement rétablie dans cette ville. Ayez soin d'entretenir la — dans votre famille. Homme de —. Այր խաղաղութեան. այր խաղաղասէր։ Juge de —. տես ի Juge. Faire la —. Հաշտել։ Faire sa —. Գտանել վերստին ընդհս առաջի ուրուք։ || 4. Խաղաղութիւն (հոգւոյ)։ La — de l'âme, du cœur. La — soit avec vous. Խաղաղութիւն ընդ ձեզ։ Mettre sa conscience en —. Անխիղճ առնել զիւր միտս. Հանդարտեցուցանել զիւրոց մտացն զխիղճ։ Ne donner ni — ni trêve à quelqu'un. (ֆր.) Զառ ուժիւք դուլ և գադար. ի ձեզ արկանել. անհանգիստ առնել։ Laisse-moi en —. Մի՛ աշխատ առներ զիս. մի՛ տանջեր զիս։ Dieu lui fasse —. Ողորմեցի նմա Տէր. (ֆր. Աստուած տղորմի հոգւոյն)։ || 5. Պաղտիայ [patène] ի հաստուրեր (յեկեղեցիս Հռովմայեցւոց)։ Baiser la —։ || 6. (ֆր.) Խաղաղութիւն. Հանդարտութիւն. Լռութիւն. Հանգիստ։ La — des forêts, des tombeaux. Il veut achever en — sa carrière։

= Յյ՛ր։ Լռե՛ւր. Լռութի՛ւն։ — là, messieurs!

Pal (բալ) է. ար. ա. Ցից. փայտ։ Le supplice du —. Il fut condamné au —. Դատապարտեցաւ ի փայտ ելլել։ || 2. Ջոզ (ի զինանշանս)։ Ցայտ միտս ասի յէ. Pals կամ Paux։

Paladin (բալատին) է. ար. ա. Տանուտէր կամ պատրան [seigneur] որ գհետս երթայր Մեծին կարոլոսի ի պատերազմունս. Ս. դարպասակցի։ || 2. Ձիաւոր [chevalier] թափառական, *բանաստեղծիր։ Le — Roland։

A. **Palais** (բալէ) է. ար. ա. Ապարանք (արքայի). արքունիք. Թագաւորանիք. պալատն. դարպաս։ Quand le roi est dans son —։ Աստ և զապարանիդ իշխանաց, դիւանատանց, եպիսկոպոսաց. — archiépiscopal, épiscopal։ || 2. Տուն շքեղ, հոյակապ. ապարանիք. պալատն. դարպաս։ Sa maison est un —. Il habite un —։ || 3. Տուն առաքինի. առատ. գարպաս։ Le — de justice. La grand' salle du — de Paris։ || 4. Գաշտաճեայք առանիք. առնուկանք։ Tout le — vous dira que votre cause est mauvaise։ || 5. (ֆր.) Գաշտան, արուեստ խօսելոյ, փաստարկանի. փաստաբանութիւն։ Le — ne l'a pas enrichi։

B. **Palais** (բալէ) է. ար. ա. Գիմք. Ս. առաստաղ բերանոյ. գամք. ազէզ ետնոյ։ Se brûler le —. Cette herbe blesse le — des bestiaux։ || 2. (ֆր.) Ձաշակելիք. քիմք. *Համառուրեան։ Il a le — fin։

† — de lièvre. տես Laiteron.

Palan (բալն) է. ար. կապանք յերկաւ ճախարակաց կամ ի լիսեռնիկանց [poulie] և ի չուանէ՝ առ ի վերացուցանել զբեռինս ի նաւս. *փալանգ։

Palançons (բալնսոն) է. ար. յտ. կտաւեղ փայտի որ պինդ առնեն զմիմ [torchis] (ըստ արմտագրաց)։

Palanque (բալնք) է. էգ. Պահիկ [retranchement] ի շերտից կամ ի ցցոց. շերտաւոր. ցցապատնէշ։

Palanquin (բալնգին) է. ար. Գահաւորակ Հնդկաց և Հնոց, զոր կրեն ապտաւորք յուսս. *պալանգոյ։

Palastre կամ ըստ ոմանց **Palâtre** (բալաստր-է, բալատր-է) է. ար. Երկաթեայ առափ (փականաց)։

Palatale (բալատալ) ած. էգ. *Գիմային (նշանագիր, բաղաձայն)։ Վ. արի և իրր է. էգ. Une —։

A. **Palatin** (բալատին) ած. ար. ա. Որդի եր պալատի ինչ յորքունիս, ի պալատան. *պալատական. *պալատանի։ Comte —։ || 2. Որ անէր առեան կամ դարպաս առ ի դատել. *դարպասաւար։ Les comtes palatins de Champagne, կամ գոյականօրէն Les palatins de Champagne։

= է. ար. ա. Կոստակալ Լեհաստանի։ Le — de Cracovie։ || 2. Փոխարքայ Հունգարացւոց։ Le — de Hongrie։

†B. **Palatin** (բալատին) ած. ար. Le mont Palatin կամ լոկ —. է. ար. Մի յեօթանց բլրոց Հռոմին Հռովմայ. Պալատինեան լեառն։

C. **Palatin, ine** (բալատին, ին՛) ած. Գմանց. *քմնական։ Os palatins. Fosse palatine։

Palatinat (բալատինա) է. ար. ա. Գաւառ պալատանի կոմսի։ || 2. Երկիր ընդ իշխանութեամբ պալատանի կայսրընտրի (ի Գերմանիա). *Պալատանիք։ Le Palatinat du Rhin։ || 3. Մէն մի գաւառ Լեհաստանի. *պալատանիք։ Le — de Posnanie։

A. **Palatine** (բալատին՛) ած. էգ. Maison —. Տուն, ասիմ պալատանի կայսրընտրի. *պալատանի տուն։ Princesse —. Կին պալատանի կոմսի, կամ իշխանուհի ի պալատանի տանէ. *պալատանի իշխանակին։

B. **Palatine** (բալատին՛) է. էգ. Ս. Մուշտակ պատմոցի և ուսոց կանանց։

A. **Pale** (բալ՛) է. էգ. ա. Թաղ (թիակի, թևամակի)։ || 2. Դռնակ (ջրաղացքի աղօրևաց). սահանք։

B. **Pale** կամ **Palle** (բալ՛) է. էգ. Կտաւեղիչ (սկաւ կամ բուժակի պատառոգիչ)։

Pâle (բա՛լ) ած. ա. Տժգոյն. ապտյն. գունատ։ Il est — comme un mort, comme la mort. Avoir le teint —. Être — de colère. Pâles couleurs. տես Chlorose. || 2. Աղօտ. գունատ։ Le soleil est bien — aujourd'hui։ || 3. (ֆր.) Ագնդին. տկար։ Un style —։

Palée (բալե) է. էգ. Շար ցցոց վերսկըզբ յերկրի. ցեղք. ձողիք։

Palefrenier (բալֆրէնիէ) է. ար. Պատասար գոմնիկ ձիոց. երիվարապետ. ձիապետ. *ձիապան։

Digitized by Google

Palefroi (բ-լֆ-ռ-ա) է. ար. երիվար հանգիստի՝ յոր հեծանէին թագաւորք, իշխանք և սիկնոյք. նժոյգ։

Paléographe (բ-լե-ո-գ-ֆ) ած. և է. ար. Հնագիր. *Հնագրող։ Archiviste —. Un habile —։

Paléographie (բ-լե-ո-գ-ֆի) է. իգ. Արուեստ ընթերնալոյ զհին գրչագիրս. Հնագրութիւն։

† **Paléographique** (բ-լե-ո-գ-ֆիք) ած. Հնագրական։

Paléontologie (բ-լե-ոն-տ-ո-լո-ժի) է. իգ. Ստան ընդ պատմութեան որ ճառէ զբրածոյ անասնոց և զանկոց. *Հնէաբանութիւն։ La — est une science d'origine récente։

Paléontologique (բ-լե-ոն-տ-ո-լո-ժիք) ած. *Հնէաբանական։ Découvertes paléontologiques։

Paléontologiste (բ-լե-ոն-տ-ո-լո-ժիսթ) է. ար. *Հնէաբան։ Un savant —։

Paléothérium (բ-լե-ո-թե-ռի-ում) է. ար. Թանձրամսրի անասնոյն բրածոյ. *Հնագազան։

Paleron (բ-լը-ռո՛ն) է. ար. Տափարակ և մնուա մսեղն ուսոց (երիվարի)։ Cheval blessé au —։

Palestine (բ-լե-սթի՛ն) է. իգ. Նշանագիր ինչ ապագրութեան։ La — a 22 points։

Palestre (բ-լե-սթր-ը) է. իգ. 1. կռուանոց (առ Յոյնս և առ Հռովմայեցիս). մրցարան. մարզարան. հրահանգարան։ ‖ 2. Հրահանգք (կռուանոցի). մրցութիւն. մրցանք. մարզանք։ [Հանգք)։

Palestrique (բ-լե-սթ-րիք) ած. Մրցական (հրահանգ է. իգ. Արուեստ հրահանգաց կռուանոցի. մրցական հրահանգք. մրցամարտք։

Palet (բ-լե) է. ար. Բռնաքար ասպարակ և բոլորչի առ ի խաղալ. Գ. լեփ. է-յ-ր-ը-թ։ Jouer au —։ [նոց։

Paletot (բ-լը-թո) է. ար. Ձգեստ ինչ արանց. *վերարա. **Palette** (բ-լե-թ՛) է. իգ. 1. Գործի փայտեղէն առ ի խաղալ փետրագնդով [volant]. Թաքի։ ‖ †2. Գործի փայտեղէն որով վարժապետք հարկանեն զսի մանկանց. Թաքի։ ‖ 3. Նուրբ տախտակ յորոյ վերայ խառնեն ներկիչք զներանգս. *գեղաս։ ‖ 4. Փոքրիկ Թի երկաթի՝ որով ապագրողք առնուն զթանաք։

B. **Palette** (բ-լե-թ) է. իգ. Անօթ անագեայ [d'étain] յոր ժողովեն զարիւն վիրաբոյժք, երակահատ բժիշկք. արիւնակալ։

Palétuvier (բ-լե-թու-վիե) է. ար. Ծառ ինչ Ամերիկայ բուսեալ ի ծովեզերս և ի բերանս մեծամեծ գետոց. *պալետուվենի։

Pâleur (բ-լո՛ռ) է. իգ. Գունատութիւն. մժգունութիւն։ La — de la mort paraissait déjà sur son visage։

Pali, ie (բ-լի) ած. *Պալեան, նուրբական (բառիւս Սէյլան կղզւոյ)։ Langue palie. Manuscrits palis։ Ա. ար. և իգ. է. ար. Étudier le —։

Palier (բ-լիե) է. ար. Գաւթի փոքրիկ ի գլուխս սանդղոց. *գաւթիկ. սահանդէ։

Palification (բ-լի-ֆի-կ-ասիո) է. իգ. Պնգելն կամ արամացուցանելն վերկիր ցցովք. *ցցահարութիւն։

Palimpseste (բ-լին-փ-ս-թ) է. ար. Ջնջագիր կամ կրկնագիր մագաղաթ, թաւշի։ La République de Cicéron a été tirée d'un — par le cardinal Mai։

= ած. Ջնջագիր. կրկնագիր։ Manuscrit —։

Palingénésie (բ-լին-ժե-նե-զի) է. իգ. Ա. երասին ծնունդ կամ լինելութիւն. *վերկենդանացութիւն։ La — du phénix est une allégorie։

Palinod (բ-լի-նո) է. ար. Բանաստեղծութիւն ի պատիւ անարատ ՅղութեանԱստուծոյ. վերերգութիւն։

Palinodie (բ-լի-ն-ո-դի) է. իգ. Ի բաց կոչելն զիւր բանս։ Il nous a parlé hier en termes honorables d'un homme qu'il avait souvent dénigré; son discours était une —, une véritable —. Chanter la —. (է-խ-բ. և ընդ.) Բարիս խօսել զումեքէ կամ զինքէն զոր ազարտեալ էր ուրուք յառաջագոյն. ի բաց կոչել զիւր բանս։

Pâlir (բ=լ-ր) բ. ն. 1. Գունատիլ. մժգունիլ. սլլացունիլ։ — à l'aspect du danger. La moindre émotion le fait —. — sur les livres. (է-խ-բ.) Ընտանիլ անգուլ և անդադար։ ‖ 2. Աղօտանալ։ Les étoiles pâlissaient à l'approche du jour։ [naigre pâlit les lèvres։

= բ. ն. Տժգունիլ. սլլացունիլ. գունատիլ։ Le vi-

Palis (բ-լի) է. ար. 1. Շար ցցոց կամ չերմոյց. չերմատուր։ Un jardin clos de —. Պարսպել չերմատփակ։ ‖ 2. Տեղի ցցապատ. չերմատփակ։ Entrer dans le —։

Palissade (բ-լի-սթ) է. իգ. 1. ցցապատնէշ։ La contrescarpe était défendue par une bonne —։ ‖ 2. ցից, չերմ ցցապատնիշի։ ‖ 3. Շար ծառոց տոպրաբար տնկելոց, որոց ոստք հատեալք ընդ ժամանակս ժամանակս՝ յօրինեն սրմ իմն. *ծառապատնէշ։ — de charme, de laurier։

Palissader (բ-լի-սթ) բ. ն. 1. Ամրացուցանել, պատել ցցապատնիշօք. չերմատուր փակել։ ‖ 2. Պատել ծառապատնիշօք։ — les murailles d'un jardin avec des ifs։

Palissage (բ-լի-ս) է. ար. կապելն զոստս ծառոց յօրմն կոյս։

Palissandre կամ **Palixandre** (բ-լի-սան-դր, բ-լի-ք-ս-ան-դր) է. ար. փայտ ինչ մանուշակագոյն. *ծիրանենփայտ։

Pâlissant, ante (բ=լի-սան, անթ) ած. Տժգունեալ. մժգոյն. գունատ։ Front —. Une lumière pâlissante։

Palisser (բ-լի-ս) բ. ն. Հաստատել, կապել յօրմ զոստս ծառոց։ — des pêchers. Ce jardinier palisse fort bien։

A. **Palladium** (բ-լա-դի-օմ) է. ար. 1. Անդրի Պալլասայ կամ Ամենասոյ՝ հաստատեալ գրաւականն պահպանութեան քաղաքին Տրովադայ. պալլադիոն։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Ա-հաստատեայ, երաշխաւորութիւն պահպանութեան իրիք. պալլադիոն։ La loi civile est le — de la propriété։

B. **Palladium** (բ-լա-դի-օմ) է. ար. Մեռազ ինչ սպիտակ և դժուարահալ. պալլադիոն։

Pallas (բ-լա՛ս) յր. ան. իգ. տես Minerve.

= է. իգ. Աստղ ինչ գնայուն կամ մոլորակ. Պալլաս։

Palliatif, ive (բ-լի-ա-տիֆ, իվ) ած. Ա-ժամանակեայ ամրոխչ ցաւոց (դեղ). պատրուակիչ։

= է. ար. 1. Դեղ որ առ ժամանակ ինչ ամրոխէ զցաւս. պատրուակիչ դեղ։ ‖ 2. (է-խ-բ.) Պատրուակիչ, առ-գաստիչ հնարք։

Palliation (բ-լի-ա-սիո) է. իգ. 1. Ծածկութիւն. պատրուակութիւն. առ-ագաստուն. (վդ.)։ — d'une faute։ ‖ 2. Ա-ժամանակ ինչ ամրոխումն (ցաւոց, բուռ բժշկաց). պատրուակութիւն։

Pallier (բ-լիե) բ. ն. 1. Ա-ագաստեալ ծածկել. պատրուակել. քօղարկել. ագօղել. բարեբաղձ. (ուխ. պարտկել)։ Il eut l'adresse de bien — son crime։ ‖ 2. ի վերուն երեսս բժշկել (զհիւանդութիւն, զցաւս). առ-ժամանակ ինչ ամրոխել. պատրուակել։

Pallium (բ-լիօմ) է. ար. Եպիսկոպոսն. սմփռոնն. պալլիում։ Le — est un ornement pontifical, propre aux souverains pontifes, aux patriarches, aux primats et aux métropolitains. Le pape envoie le — aux évêques։

Palma-christi (բ-լմա-ք-րիսթի) է. ար. տես Ricin.

Digitized by Google

A. **Palme** (բ–լմ՛) է. իէ. ն. Ոստ, կողը արմաւենւոյ. արմաւենիի: Ils portaient tous une — à la main: ‖ 2. Ա. բմաւենիի: Huile, vin de —: ‖ 3. (է–բ.) Նշան յաղթութեան. բրաբիոն. պատակ: La — du vainqueur. Remporter la —. Ընդունիլ զբրաբիոնն յաղթութեան. նշան յաղթութեան կանգնիլ: Décerner la — à quelqu'un. Պատուցանել, ընձեռել ումիք զբրաբիոնն: ‖ 4. Զարդ ի ձև արմաւենւոյ. արմաւենիի:

B. **Palme** (բ–լմ՛) է. ւր. ն. Զափ չորից մատնաչափից ատ նախնիս. ուղուկ: ‖ 2. Զափ երկայնութեան առ իտալացիս. ուղուկ: Le — n'est pas le même dans toutes les villes d'Italie:

Palmé, ée (բ–լմե) ած. ն. *Ձեռնաձև. (բուս տնկաց դիտատց): Racine, feuille palmée: ‖ 2. *Թաղանթաձև (ոտն ասպատց, բադից): [գլանց):

† **Palmer** (բ–լմե) բ. ն. Տափարակել (զգլուխ առ

Palmette (բ–լմէթ) է. իէ. Զարդ կամ դրօսագ ի ձև տերևոց արմաւենւոյ. արմաւենիի:

Palmier (բ–լմիե) է. ւր. Ծառ ինչ. արմաւենի. խաչմ ալ՚ը: (Ար և Dattier): — mâle, femelle, nain. Les feuilles de — servent à faire des nattes. Vêtu d'une natte de —. Զգեցեալ սերևնի, սեւնի:

Palmipède (բ–լմիբէտ) է. և ած. ւր. Թռչուն որոյ մատունք ոտից կցեալք են թաղանթով [membrane]. *Թաղանթատան: Les oies, les canards, etc., sont des palmipèdes: [նի: — épineux:

Palmiste (բ–լմիսթ) է. ւր. *Կաղամբատար արմաւեն

Palmite (բ–լմիթ) է. ւր. Սիրտ, Ս. սրտոտիկ, կաթին արմաւենւոյ: [ի Պիւբլենեան գաւառս:

Palombe (բ–լոմպ) է. իէ. Ագռ ինչ հաւփալի [ramier]

† **Palon** (բ–լո) է. ւր. Ագռ ինչ փայտեղէն թիոյ [pelle]:

Palonnier (բ–լոնիե) է. ւր. Փայտ յոր հասատաւեալ են փոկք կառատիպ երիվարի. *փոկակալ:

Palot (բ–լո) է. ւր. Շինական, գիւղական տմարդի. գեղջուկ. (–ոյ.):

Pâlot, otte (բ–լո, օթ) ած. Սակաւ մի գունատ. փոքր ինչ տժգոյն. (ընդ.): Cet enfant est —:

Palpable (բ–լբ–ապլ) ած. ն. Շօշափելի (մարմին): ‖ 2. (է–բ.) Յայտնի կամ ակներև յոյժ. զգալի. ազդեցիկ: Ce que je vous dis est clair et —:

Palpablement (բ–լբ–ապլման) մ. Զգալի իմն օրինակաւ. յայտ յանդիման. (ընդ): On lui a montré — sa méprise:

Palpe (բ–լբ) է. իէ. և ըստ ամենից ւր. *Շօշափուկ (միջատաց): Les palpes d'un hanneton:

Palpébral, ale (բ–լբէբ–ռալ, ռլ՛) ած. Կոպոց [paupière]. *Կոպային: Ligaments palpébraux:

Palper (բ–լբէ) բ. ն. ն. Զննել ձեռամբ. շօշափել: En palpant le sein de cette femme, on a senti qu'elle y avait une glande: ‖ 2. (է–բ. և ընդ.) Ընդունիլ (արծաթ): J'ai palpé l'argent, la somme:

Palpitant, ante (բ–լբիթան, անթ) ած. Որ բաբախէ կամ տրոփէ. *բաբախուն: Des entrailles, des chairs palpitantes. Le cœur tout —. Սիրտ ի թնդալ. սրտաթնունգ. սրտաբախ. սրտատրոփ:

Palpitation (բ–լբիթ–ասիոն) է. իէ. ն. Յուզմունք (մարմնոյ իրիք մարմնոյ): Il a une — à la paupière: ‖ 2. Սաստիկ թնդիւնք կամ բաբախմունք [battement] սրտի. տրոփումն: Il a une — de cœur continuelle:

Palpiter (բ–լբիթե) բ. ն. Բաբախել. թնդալ. տրոփել. ի վեր վազել. Ս. թափթափիլ. Ս. թաղթափիլ: Les entrailles de la victime palpitaient encore. La paupière, le cœur lui palpite. Ce souvenir fait — son cœur. Il palpite d'amour, de crainte. Բաբախէ, թնդայ սիրտ նորա ի սիրոյն, յերկիւղէ:

Palsambleu (բ–լ–ոլ–ւ) ՅԲ. Ցիշոց ինչ. բա՛բէ. (որ և Par la sambleu): Բուն բառքն են Par le sang de Dieu, այսինքն՝ արեամբն Աստուծոյ. այլ փոխեալ է ի Palsambleu առ ի չհայհոյիլ զանունն աստուծ:

Paltoquet (բ–լթ–ոքէ) է. ւր. Շինական. տխմար. (–ոյ.): C'est un franc —:

Paludéen, enne (բ–լ–ուդէն, էն՛) ած. *Ճահճային: Terrains paludéens. Fièvre paludéenne:

Palus (բ–լս–) է. ւր. Եղջերւ. ճահիճ: Վ. սարի ևեթ ի բանն Le palus Méotide կամ Les Palus Méotides. Մէոտիական ծովակ, որ այժմ կոչի Ազովեան ծով [mer d'Azof]: [ճասան (աստնկ):

Palustre (բ–լս–ուսթր) ած. *Ջրասիրգպային, *ճահ–

Pâmer (բ–մե) բ. ն. որ և se —. բ. ա. Թաղանիլ. թաղկանալ. նուաղիլ. ուշաթափիլ. ուշագնաց լինիլ. (–լս. մարիլ): — de douleur, de plaisir, de joie. — կամ se — de rire, Rire à —, à se —. Թաղանալ, լուծանիլ ի ծաղուէ. (–լս. խնամալէն մարիլ):

Pâmoison (բ–մ–ուազն) է. իէ. Թաղուկ. նուազութիւն. (–լս. մարելիք): Tomber en —. On l'a fait revenir de sa —. Ուշաբերեցին, խելաբերեցին զնա:

Pampa (բ–ն–բ) է. իէ. Ընդարձակ դաշտ Հարաւային Ամերիկոյ. *պամպայ: Les pampas (բ–ն–ս) de la Plata:

Pampe (բ–ն–բ) է. իէ. Տերև (ցորենոյ, գարւոյ):

Pamphlet (բ–ն–ֆլ) է. ւր. ն. Տետրակ. դրկոյգ: ‖ 2. Տետրակ կամ դրկոյգ պարսաւադիր, խռովայոյզ: Un — injurieux, séditieux:

Pamphlétaire (բ–ն–ֆլէթ–բ) է. ւր. Պատճառադիր պարսաւադիր կամ խռովայոյզ տետրակաց. *տետրագիր:

Pamplemousse (բ–ն–պլ–ուս) է. իէ. ն. Ագռ ինչ նարնջենւոյ Ընդկաց. Հնդիկ նարնջենի. *սադէկենի. *շադէկենի: ‖ 2. Հնդիկ նարինջ. *սադէկ. *շադէկ:

Pampre (բ–ն–բ) է. ւր. ն. Ոստ արքայ տերևաւոյց. բարուձակ: On peint Bacchus avec une couronne de —: ‖ 2. Զարդ կամ դրօսագ ինչ ճարտարապետական. բարուձակ:

A. **Pan** (բ–ն) է. ւր. ն. Երեսկի ինչ միան հանդերձից. վաստառ. դրօշակ: Les Romains se couvraient la tête d'un des pans de leurs robes lorsqu'il pleuvait. Quand Pompée fut assassiné par Achillas, il se couvrit le visage avec un — de sa robe: ‖ 2. Պատ, կողմն (սրմոյ, պարսպի): ‖ 3. Անկիւնաւոր ճակատ (շինուածոց, գործուածոց): Une table à pans. Une tour à six pans. Աշտարակ վեցանկիւնի, վեցկողն:

— de comble. կողմն մի ծածկոյթի առատատեղոյ:

† B. **Pan** (բ–ն) յտ. ան. ւր. Դէպք հաւանաց (ըստ առատպէլին). Պատ: [vante d'avoir trouvé la —:

Panacée (բ–նասէ) է. իէ. Ամենադեղ դեղ: Il se

Panache (բ–նաշ) է. ւր. ն. Փունջ փետրոց առ ի զարդ. զգուշք: Son casque était ombragé d'un —. Ce dais est surmonté d'un beau —: ‖ 2. Վ. երկին միան (կանթեղի եկեղեցւոյ, որոյ առագրն միան կոչի Culot): ‖ †3. Երփն երփն ճառագայթք (ծաղկանց): Anémone qui a un beau —:

Digitized by Google

— de mer. Անասուն ինչ ջրային։

Panaché, ée (բանաշե) ած. †1. Ցուցնասպարդ. *ցցուցնասուր։ Casque —։ ‖ 2. Երփնանկար, երփնագիր (ծաղիկ, թուչուն)։ ‖ 3. Ա.յլ և այլ գունակք (պատ [գոնապարմ])։ յայլ և այլ բանջարոց (ազգեան)։ խառնուածոյ։

Panacher (բանաշե) բ. չ. կամ se —. բ. ած. երփն երփն լինել (գունոց ծաղկանց)։

Panachure (բանաշուռ) է. իէ. Գիտակք ապիտակք կամ այլ և այլ գունակք ի տերևս, ի ծաղիկս և ի պատղոս. խայտուցք։

Panade (բանադ) է. իէ. *Հացաթիան։

Panader (se) (ռբ բանադե) բ. ած. Գարծ շրջել իբրև զսիրամարդ. սիգալ. (ընդ. և խոչ. լաւ և առ se Pavaner)։

Panage (բանաժ) է. ապ. Վ.արձք Հատուցեալ տեառնէ անտառն առ ի արածել անդ վհտզս։

Panais (բանե) է. ապ. Բանջարք ինչ որոյ արմատ է ուտելի. գազար։ (Որ և Pastenade)։ Manger des —։

† **Panama** (բանամա) է. ապ. Գլխարկ ի նուրբ կիսինոյ [jonc]. *պանամայի։ Des panamas։

Panard (բանար) ած. ապ. Որոյ առաջինն ոտք դրաց ցահոյիտացք [tourné en dehors] ևն (երիվար)։

Panaris (բանարի) է. ապ. Ս. Մատանեշուրջն. Ս. մատանեշուրջ. փօլմ։ Որ և ած. Mal d'aventure։

Panathénées (բանաթինե) է. իէ. յէ. Հատնեշխարհական տօնք Աթենացւոց ի պատիւ Աթենասայ. *Համանթենականք. *Համանթենական տօնք։

Panaliers (բանելիե) է. ապ. Ա.զգ ինչ խոպոպի [frisé] կողպատի Պանկալիէր քաղաքի Պիէմոնտի [Piémont]. *պանկալիկ կողպատի։ Վ.արի և իբր ած. ապ. Chou —։

Pancarte (բանկարթ) է. իէ. 1. Գիր ծանուցմանն. յայտարարութիւն։ ‖ 2. Թուղթ. գրութիւն։ Quelle — portez-vous là?

Pancrace (բանկրաս) է. ապ. Մրցութիւն խառն ի գօտեմարտութենէ [lutte] և ի բռնամարտութենէ [pugilat] (առ Նախնիս). ամենախտմբ մարտ. ամենազօրութիւն. Հասևառուկ. պանկրատ. պանկրատոն։

Panératiaste (բանէրասթ) է. ապ. Ցպղծող ամենախտմբ մարտի. *պանկրատապղծի։

Panéréas (բանէրէս) է. ապ. Գեղձ [glande] ինչ արտաքին. *պանկրէաս։ [կան։ Canal, suc —։

Panérétique (բանէրէթիք) ած. *Պանկրէատաս.

Pandanées (բանդանե) է. իէ. յէ. Տոհմ մխալիճակ [monocotylédone] անկոց ինչ. *պանդանդասերք։

† **Pandanus** (բանդանուս) է. ապ. Տունկ ինչ. *պանդանդ։

Pandectes (բանդեքթ) է. իէ. յէ. Ցհամաժողովեան քաղաւածոյք օրինաց Ցուստինիանոսի. *յիսնաւորակ. ամենընկալ մատեան. *պանդեկտայք։ (Որ և Digeste)։

Pandémonium (բանդեմոնիօմ) է. ապ. Մայրաքաղաք դժոխոց՝ ժողովարան համօրէն դիւաց. *Համադիւաբան։ Il y a dans le Paradis perdu de Milton une description du Pandémonium։

Pandiculation (բանդիկիւլասիօն) է. իէ. Ձգտումն բազկաց և արուանց հանդերձ յօրանջմամբ (ըստ բժշկաց). քաշքաշուկն։ [գտանիս Հնդկաց։

Pandit (բանդի) է. ապ. Գիտնական, ընթերցող, վարդ.

† **Pandore** (բանդոր') է. իէ. Նուագարան նման վեր [luth]. փանդիռն։

Pandour կամ †**Pandoure** (բանդուր) է. ապ. 1. Սկլաւոն [Esclavon] զօրական ի բանակի Հնդգարաս. ցաց. *պանդուր։ ‖ 2. (խոխ. և ընդ.) Շինական. ամբարիշտ։ C'est un vrai —. Quel —!

† **Panduriforme** (բանդիւրիֆորմ') ած. *փանդռնաձև (տերև ըստ անկագիտացս)։

A. **Pané, ée** (բանե) անց. գերբ. Գաւառեալ փշրանօք հացի։ Des côtelettes panées։

— Eau panée. *Հացաջուր։

† B. **Pané, ée** (բանե) ած. տես Panné, ée.

Panégyrique (բանեժիրիք) է. ապ. 1. Ճառ ի գովութիւն ուրուք. կացդրգական գովեստ. Դերքսղեան։ Le — d'un saint. Pline a fait le — de Trajan։ ‖ 2. Գովութիւն. դրուատիք. (ընդ.)։ Elle est bonne et belle, voilà son — en deux mots։ [panégyriques։

† = ած. Ա.մհնաժողով. կացդրգական։ Assemblées, fêtes

Panégyriste (բանեժիրիսթ) է. ապ. Գովիչ. դրուատիչ. գովաստան. Դերքսղիչ։

Paner (բանե) բ. ն. Գաւառել փշրանօք հացի։ — des pieds de cochon, des côtelettes։

Panerée (բանէրե) է. իէ. Սակաւ մի լի։ Une — de raisins, de pommes, de poires։

† **Panetela** (բանեթելա) է. իէ. Երկայն և նուրբ գլան [cigare] Հաւանաս քաղաքի։

Paneterie (բանեթրի) է. իէ. 1. Տեղի բաշխելոյ պհսաց (ի վանս, ի գաղտս, յաղքատանոցս). *Հացապաշխարան։ Vous le trouverez à la —։ ‖ 2. *Հացապաշխարան (յաղքատանիս)։ ‖ 3. Հացապաշխք (յաղքատանիս)։

Panetier (բանէթիե) է. ապ. Հացապաշխ (ի վանս, ի դաղտս, յաղքատանոցս)։

— Grand —. Ա.ղքատանի հացապահ, մատակարար։

Panetière (բանէթիէր) է. իէ. Սահաղ հացի (տաւարաց). Հացապիր։ [մագիրմանուածիւն։

† **Pangermanisme** (բանժերմանիսմ') է. ապ. *Համագերմանուածիւն։

Pangolin (բանկոլին) է. ապ. *Կանաւուր [mammifère] անասուն ինչ Հնդկաց և Ամերիկայ. *Թեփամանդէր։

† **Panhellénique** (բանէլլենիք) ած. *Համհելլենական։

† **Panhellénisme** (բանէլլենիսմ') է. ապ. *Համհելլենութիւն։

† **Panic** (բանիք) է. ապ. Ազգ ինչ կորեկան [millet]. Հիսկորեակ. Ա.ղնապտ պոբըշ։

† **Panicaut** (բանիքո) է. ապ. Տունկ ինչ Հովանոցաւոր [ombellifère]։ Տես և †Éryngе.

Panicule (բանիքիւլ) է. իէ. Ազգ ինչ ծաղկակապգուբեան [inflorescence] անկոց. **յուբան։ Le millet porte ses grains en —։

Panicule, ée (բանիքիւլե) ած.* ցուբանաւոր (տունկ).

Panier (բանիե) է. ապ. 1. Սակառք. սփրիգ. փխրիտ։ Un — d'osier, de jonc. Le couvercle, le fond d'un —. — à anse, sans anse. Un — percé. (խոխ. և ընդ.) կարաս ծակ. վատնիչ. ընչավատն։ Faire danser l'anse du —. (խոխ. և ընդ.) Ա.ւաւել քան զգինան պահանջել աղաչանօղ կամ խոհակեր կնոջ ի տերանց իւրոց զծախս բանջարոց, մսոյ, այլոցն հանդերձ։ ‖ 2. Սակառք մի լի։ Un — de fruits։ ‖ † 3. Սակառք Հնուցանելոյ զկաւախս. ջրաքար փոքիթ։ (Որ և †Chauffe-chemise)։ ‖ 4. փերթակ (մեղուաց)։ ‖ 5. *Շրջազգեստակ [jupon] ինչ կանանց. *սակառակ։

— à ouvrage. փաքրիկ կողով [corbeille] ուր դնեն կանայք զՀնոսագործս իւրեանց. *կողովակ։

Panification (բանիֆիքասիօն) է. իէ. Շրջուածն ալիւր նիւթից ի հաց. *Հացկերտութիւն։

Digitized by Google

Panifier (բան-իֆիե) բ. ն. Հաց գործել։

Panique (բան-իք) ած. Terreur —. Յանկարծական և անոսի զարհուրմունք. խօլական զարհուրանք։ Une terreur — s'empara des esprits։ Վ.արի և իբր է. էթ. La — se mit parmi les spéculateurs։

A. **Panne** (բան') է. էթ. 1. Գատասա [étoffe] մետ թաւշանման։ — de soie, de fil։ ‖ 2. (տեսք. և ած.) Յոգնած. դրգռեալ։ Être dans la —. Լինել ի հիքսուխեան, յոգնքատուխեան։

— Mettre en —. Կասեցուցանել կամ նուազեցուցանել ղընթացս նաւու։ (Որ և Empanner)։

— Se tenir en —, rester en —. (տեսք. և ընդ.) Դադարել ի գործոյ մինչև ի պատահ ժամանակ։

B. **Panne** (բան') է. էթ. Ձարպ (խոզի)։ Un cochon maigre qui n'a presque point de —։

C. **Panne** (բան') է. էթ. Հիծան յորոյ վերայ հաստատին ծպեղք [chevron]. *Ծպեղակալ։

D. **Panne** (բան') է. էթ. Պուր ծայր (մրճոյ)։

Panné, ée (բան-ե) ած. Հէք. աստաստակեալ. (ած.)։ Il est bien —. Il a l'air —։

Panneau (բան-ո) է. ար. 1. Երեսք (քարի)։ ‖ 2. Տապակ. (ըստ ճարտարապետաց)։ Un — de lambris. Tableau peint sur —. Les panneaux d'un carrosse։ ‖ 3. Թիթեղեն թանապետակ [de fer-blanc] կամ փայտեայ (ի պէտս քարակոփից)։ ‖ †4. Կափարիչ իջանելիս [écoutille] նաւի։ ‖ †5. Իջանելիք (նաւի)։ ‖ 6. Ցանց ըմբռնելոյ նապաստակս, եղջերուս, ճագարս. վարմ. Թակարդ. Հաղբ. ծուղակ։ Tendre un —։ ‖ 7. (տեսք.) Թակարդ. ծուղակ. կափուղ. որոգայթ։ Tendre un — à quelqu'un. Donner dans le —. Անկանիլ ի ծուղակ, յորոգայթ, ի պատրանս. խաբիլ։ ‖ 8. Բարձիկ (թամբի [selle] երիվարի)։

Panneauter (բան-ոթե) բ. ն. Թակարդ ձգել (յորսալ եղջերուս, նապաստակս)։

Panneton (բան-էթո) է. ար. Մասն բանալւոյ որ մտանէ ի փականս. ատամին. ժանիք։

† **Pannicule** (բան-իքիւլ) է. ար. Թաղանթ ճարպոյ։

Panonceau (բան-ոսո) է. ար. Վ.ահան [écusson] զինանշանաց։ Les panonceaux d'un seigneur։

Panoplie (բան-ոփի) է. էթ. 1. Պատուանդանութիւն (ձիաւորաց [chevalier] ի Միջին դարու)։ ‖ 2. Խուրձն զինուց ի զարդ սենեկի, սրահի. *Զինաշարոց։

Panorama (բան-որամ) է. ար. *Չամփատեսիլ պատկեր. *շրջապատակեր։ Le — de Londres. Des panoramas։

Pansage (բան-աժ) է. ար. Դարմանի, սպաս (երիվարի, ջորւոյ)։ Le — de la main. Le — d'un cheval։

Panse (բանս) է. էթ. 1. Որովայն. փոր. (ընդ.)։ Avoir la — pleine. Grosse —։ ‖ 2. Աւազին աստամբաց (սրճաղնաց)։ Որ և Herbier։ ‖ 3. Աւազին կամարաձև գիծ a հաշտաթղթի. փոր։ N'avoir pas fait une — d'a. (տեսք.) Ոչ ինչ ունել գրեալ։

Pansement (բանսման) է. ար. 1. Դարմանի (վէրի)։ Le — est quelquefois plus douloureux que l'opération։ ‖ 2. տես Pansage։

Panser (բանսե) բ. ն. 1. Դարմանել, պատել (զվէրս). հաստատել։ Le chirurgien vient le — deux fois par jour։ ‖ 2. Դարմանել, մնջորել (զերիվարս)։ [թիւն։

† **Panslavisme** (բան-սլաֆիզմ) է. ար. *Համատոհմու-

Pansu, ue (բան-ու) ած. և է. Թանձրաստամոմ. քաղցրթեղ. *Մեծորովայն. Ս. փորկեղ. (ընդ. և խոսք)։

Pantalon (բանթալո) է. ար. 1. Խեղկատակ ի թատերս Իտալացւոց՝ որ կրէ գիմակ մերկատեսիլ. Պանտալէոն։ Le Pantalon de la comédie italienne. À la barbe de Pantalon. (տեսք.) Յանգիմանութեան և ի հեգնանս ուրուք։ ‖ 2. **Տաբատ։ — large, étroit. — de casimir, de chamois։

Pantalonnade (բան-ալոնատ) է. էթ. 1. Խեղկատակութիւն. (ընդ.)։ Une plaisante —։ ‖ 2. Ծաղրալից խուսափանք. (ընդ.)։ Il s'en est tiré par une —։ ‖ 3. Պատրք յոյժ (ուրախութեան, սրամտութեան). կեղծիք. (ընդ.)։

Pantelant, ante (բանթըլան, անթ) ած. Շնչատապատ. ոգեսպառ։ Il est tout —։

— Chair pantelante. Դողդոջուն միս (նորապրին անասնոյ)։

Panteler (բանթըլե) [Je pantelle] բ. ն. Թասել. հինհինալ. Ս. հևալ. (ընդ.)։

Panthée (բանթե) ած. էթ. Figure —. Աստուածիւց արձան։ La statue de la déesse syrienne était une figure —։

Panthéisme (բանթեիզմ) է. ար. *Աստուածամոլութեան մոլորութիւն, ազանդ. *աստուածամոլութիւն։

Panthéiste (բանթեիսթ) ած. և է. *Աստուածամոլ. Doctrine —. Un —։

Panthéon (բանթեոն) է. ար. 1. Տաճար նուիրեալ համօրէն աստուածոց. աստուածքից սիրեան. պանթէան։ Le — de Rome։ ‖ 2. Եկեղեցի սրբուհւոյն Գենովեփեայ [Geneviève] ի Պարիս քաղաքի. Պանթէան։ Le dôme du Panthéon. Le Panthéon a été rendu au culte catholique։ ‖ 3. Աստուածքից արձան։

Panthère (բանթեր) է. էթ. Գազան մետ խայտաբղետ. յովազ։ [վարմ կամ ցանց թակարդի։

Pantière (բանթիեր) է. էթ. Վերտաս ի վոյր ձգեալ

Pantin (բանթեն) է. ար. 1. Պատկեր ի ստատարթզիոյ՝ որոյ շարժին անդամք ի ձեռն թելից. Ս. խամճիկ։ Donner un — à un enfant։ ‖ 2. (տեսք. և ընդ.) Որ ծաղրալից իմն օրինակաւ բանիւ շարժմունս առնէ ի խօսելն. Ս. խամճիկ։ ‖ 3. (տեսք. և ընդ.) Ցոզդոզդ կամ յիղոյիղոյն ոք. Ս. խամճիկ։ C'est un vrai —։

Pantographe (բանթոկրաֆ) է. ար. Գործիք մետ որ ընդօրինակէ զամենայն. հատիգրիչ. հատիգրեալ։

† **Pantoiement** (բանթուաման) է. ար. Ս. Զմոյ [asthme] (սրտակոծ հատուած)։

Pantois, † oise (բանթուա, ուազ) ած. 1. Շնչատապատ. ոգեսպառ. (ընդ.)։ ‖ 2. (տեսք. և ընդ.) Աղչեալ։ Il resta tout —։

Pantomètre (բանթոմեթր) է. ար. Գործիք չափելոյ զամենայն անկիւնս, զերկայնութիւնս և զբարձրութիւնս. *ամենաչափ։

A. **Pantomime** (բանթոմ') է. ար. *Պնդկատակ։ Les anciens avaient d'excellents pantomimes։

B. **Pantomime** (բանթոմ') է. էթ. 1. Աբուհաս մնջկատակ. *մնջկատակութիւն։ La — de cet acteur est très expressive։ ‖ 2. Խաղ մնջկատակաց. *մնջկատակութիւն։ Jouer, exécuter une —։

Pantoufle (բանթուֆլ) է. էթ. 1. Հագամաշ (սեղնկի)։ — de maroquin, de lisières. Être en pantoufles et en robe de chambre. Raisonner comme une — կամ լոկ Raisonner —. (տեսք. և ընդ.) Խօսել անխմաստս, սայթայլ. գանգատիլ. բանգագուշիլ։ ‖ 2. Աղբ ինչ լուսնոյ [fer] երիվարի։ Fer à —։

= En pantoufles. Դբ. աս. Աստնային հանգստատեղւոյ։ Ce professeur loge dans le collège; il fait sa classe en pantoufles։

Digitized by Google

Paon (բ-ն) ե. ար. 1. Սիրամարգ. պարսկական հաւ. ※※※ ե※※※ : Un — qui fait la roue : ‖ 2. *Համեստութիւն ինչ հարուածքին կիսագնդին. Սիրամարգ : ‖ 3. Աղտ թիթեռանց : Le grand —. Le petit — :

Paonne (բ-ն') ե. իգ. Իգ սիրամարգ :

Paonneau (բ-նո) ե. ար. Ձագ սիրամարգի : Manger des paonneaux :

Papa (բ-բ-) ե. ար. Հայրիկ. (մանկաւարի բառբառով) : Il commence à parler, il dit déjà — et maman. Où est votre — ?

— Grand- —, կամ Bon —. Հաւ. պապ :

Papable (բ-բ-ագիր) ած. ար. Արժանի քահանայապետ լինելոյ. պատշաճ ի քահանայապետութիւն : C'est un sujet —, très — :

Papal, ale (բ-բ-լ, ա') ած. Քահանայապետական. *պապական : Pouvoir —. Dignité papale :

† **Papalin** (բ-բ-լին) ե. ար. 1. Զինուոր Հռովմայ քահանայապետին : ‖ 2. կուսակից Հռովմայ քահանայապետին, = —, ine. ած. *Պապական. (ազգ.) :

Papas (բ-բ-ս) ե. ար. Քահանայ (եկեղեցւոյն Յունաց). պապաս : Un — grec :

Papauté (բ-բ-ծ-ե) ե. իգ. 1. Պատիւ, իշխանութիւն Հռովմայ քահանայապետին. քահանայապետութիւն. *պապութիւն : Aspirer à la — : ‖ 2. ժամանակ քահանայապետութեան, պապութեան :

Papavéracée (բ-բ-վ-ս) ե. իգ. Տունկ ի տոհմէ մակոնի կամ խաշխաշի. *մակոնատեսակ :

Papayer (բ-բ-յե) ե. ար. Ծառ ինչ Հնդկաց. Տընդիկ սեխենի : On mange les fruits du — confits au sucre :

Pape (բ-բ) ե. ար. 1. Եպիսկոպոսն Հռովմայ գլուխ կաթոլիկեայ և հռովմէական եկեղեցւոյ. Հռովմայ քահանայապետ. պապ : Élire, faire un —. Un bref du — : ‖ 2. Գողցիկ թռչուն ինչ Ամերիկայ. *պապաչուռ :

Papegai (բ-բ-ղէ) ե. ար. *Թռչնակերպ նպատակ. **պապակայ : Celui qui abat le —, remporte le prix :

Papelard (բ-բ-լար) ե. ար. Կերպարանակալ բարեպարիշտ. կեղծաւոր. (ընդ.) :

= —, arde. ած. Կեղծաւորական : Un air — :

Papelardise (բ-բ-լար-զ) ե. իգ. Կեղծաւորութիւն. կեղծաւորութիւն :

Papeline (բ-բ-լին') ե. իգ. տես Popeline.

Paperasse (բ-բ-ասս) ե. իգ. Անպիտան, անշահ գրութիւն. (ընդ.) : Il faut jeter au feu toutes ces paperasses :

Paperasser (բ-բ-ասս) բ. ն. 1. գինել, խռովել, կարգել գրութիւնս, գրութիւն գրեալը. (ընդ.) : Il a passé toute la matinée à — : ‖ 2. Գրել անշահ գրութիւնս. մրել, անել գրատուգիս. (ընդ.) :

Paperassier (բ-բ-ասս-ե) ե. ար. Որ ժողովէ և պահէ գրութիւնս անպիտանս. (ընդ.) :

Paprasse (բ-բ-ս) ե. իգ. Կին քահանայապետ. *պապուհի : La fable de la — Jeanne :

Papeterie (բ-բ-ե-ր) ե. իգ. 1. Արուեստ կամ վաճառականութիւն թղթավաճառի. *Թղթավաճառութիւն : Il s'est enrichi dans la —. Magasin de — . *Թղթավաճառանոց : ‖ 2. Գործարան թղթոյ. *Թղթագործանոց :

Papetier (բ-բ-ե-ե) ած. և ե. ար. *Թղթավաճառ : Marchand —. La boutique d'un — :

Papier (բ-բ-ե) ե. ար. 1. Թուղթ (գրելոյ). քարտէս. քարտ : Une feuille de —. Il y a vingt mains de — à la rame, et vingt-cinq feuilles à la main : ‖ 2. Թուղթ (յայլ և այլ պէտս) : — brouillard. — à filtrer. — à sucre : ‖ 3. Նկարէն Թուղթ (արմոյ սենեկի) : Appartement tendu de —. Voilà un joli — : ‖ 4. Ցիշատակարան. գրութիւն. Թուղթ : Perdre un — de conséquence. On m'a dérobé mes papiers. Être sur les papiers de quelqu'un. 1. (ե-բ-ե.) Պարտականն լինել ուսոյ : ‖ 2. Նշանակեալ լինել ի տումարի կամ ի մատեանի ուրուք : Il est sur les papiers du préfet de police. Rayez, ôtez cela de vos papiers. (ե-բ-ե.) Հա՛ն զայդ ի մատեանդ. Թող տուր անդր զկարծիսդ :

‖ 5. Օրական յիշատակագիր, հաշուագիր. (զ.) : ‖ 6. *Փոխառնագիր. *փոխառնագիր : — sur Londres. Il m'a payé en — : ‖ 7. *Արժէթուղթ (Տէրութեան) : Le — hausse, baisse :

— -monnaie. *Թղթադրամ (Տէրութեան) :

— ե. Վ կեղծական Թուղթ. Թղթեան : Ce voyageur n'avait pas de papiers. Ses papiers sont en règle :

— Papiers publics, papiers-nouvelles. *Լրագիրք :

Papilionacé, ée (բ-բ-լ-ն-ս-ե) ած. *Թիթեռնածաղկեայ. (ըստ անկապիտաց) : Fleur, corolle papilionacée :

= ե. իգ. *Թիթեռնածաղկիկ տունկ : Le haricot, le trèfle, sont des papilionacées :

Papillaire (բ-բ-լ-ր) ած. *Պոկաւոր. *պոկակերպ. (ըստ անգամագիտաց) : Tunique, corps — :

Papille (բ-բ-լ) ե. իգ. Մանր մնոյր գնդակ (ի վերայ լեզուի) : պտուկ :

Papillon (բ-բ-լ-ն) ե. ար. 1. Թիթեռն. թեռնիկ : Les papillons ont d'abord la forme de chenilles. Les enfants courent après les papillons : ‖ 2. (ե-բ-ե. և ընդ.) Թիթեռամիտ ոք : C'est un — : [nacé.

Papillonacé, ée (բ-բ-լ-ն-ս-ե) ած. տես Papilio-

Papillonner (բ-բ-լ-ն-ն) բ. ն. Անդր անդր թռչիլ. թրթռալ. (ընդ.) : Վարի ևեթ ե-բ-ե. Il ne fait que — :

Papillotage (բ-բ-լ-ո-ժ) ե. ար. 1. Խաղալն, քայքայումն (աչացն) : ‖ 2. (ե-բ-ե.) Շլացուցիչ պայծառութիւն (երանգաց ներկուս, բանից) :

Papillote (բ-բ-լ-ո-ի) ե. իգ. 1. Թուղթ առ ի պատել զխոպոպիս հերաց. *Թիթեռնիկ : ‖ 2. *Շաքարապատ [dragée] պատեալ ի թղթի :

Papilloter (բ-բ-լ-ո-ի) բ. ն. 1. Խաղալ, քայքայիլ (աչացն) : Les yeux lui papillotent continuellement : ‖ 2. (ե-բ-ե.) Աշխատ առնել (ներկաս) զաչս պայծառութեամբ երանգացն. շլացուցանել, խորշոմել, քայքայել զաչս : ‖ 3. (ե-բ-ե.) Աշխատ առնել (բազմապատիկ բանից) զինս : Ce style papillote :

† **Papion** (բ-բ-ո) ե. ար. կապիկ ինչ Ափրիկէի. *պապիան :

Papisme (բ-բ-ի-մ) ե. ար. *Պապական եկեղեցի (ըստ բողոքականաց). *պապականութիւն :

Papiste (բ-բ-ի-ս) ե. ար. Հռովմէական կաթոլիկեայ (ըստ բողոքականաց). *պապական. *պապագաւան :

= ած. *Պապական. *պապագաւան :

† **Papistique** (բ-բ-ի-ս-ի-ք) ած. *Պապականաց. *պապականութեան : [մորթոյ (ըստ բժշկաց) :

Papule (բ-բ-լ) ե. իգ. փոքրիկ այտուցն ի վերայ

Papyracé, ée (բ-բ-ի-ս-ս-ե) ած. Նմանը և չոր իրրեւ Թուղթ. *Թղթակերպ : Membrane papyracée. Nautile —:

Papyrus (բ-բ-ի-ս) ե. ար. 1. Աղտ ինչ եղեգան բուսական Յեգիպտոս, ի Հնդիկս և ի Բաբելոն. պապուս. *պապիր : On se servait autrefois, pour écrire, de feuilles faites avec des tiges de — battues; et de là est venu

Digitized by Google

le mot *Papier* : ‖ 2. Գրասեղնէն թուղթ : ‖ 3. Գրասեղնէն ձեռագիր կամ գրչագիր : Les — d'Herculanum :

Pâque (բ֊ա) ե. եր. Տօն եկից որդւոցն Իսրայելի Յերկրագործ. պասէք. պատգա. զատիկ. անցարան. անցանակ : Notre-Seigneur célébra la — avec ses disciples. Immoler la —. Ձնհաս զպասէքն, զզատն զատկի : Manger la —. Ուտել զպասէքն, զզատիկն, զզատն զատկի :

— Pâque կամ Pâques. ե. ս. Տօն յարութեան Քրիստոսի. Զատիկ : Pâques ne peut pas être plus tôt que le 22 mars, ni plus tard que le 25 avril. Je vous payerai à Pâques prochain :

— Pâques. ե. եե. յե. Pâques fleuries. Կիւրակէ ծաղկազարդ. Ծաղկազարդ : (Որ և Dimanche des Rameaux) : Pâques closes. Նոր կիւրակէ. կրկնազատիկ : (Որ և Dimanche de Quasimodo) : Faire ses pâques, de bonnes pâques. Հաղորդիլ առաքն Քրիստոսի ի Զատիկ :

Paquebot (բ֊ա֊քօ) ե. ս. *Շոգենաւ (նաւմեկաց, նաւորգաց և վաճառաց) :

Pâquerette (բ֊ա֊քէ֊ռէտ) ե. եե. Ագռ ինչ ապիտակ մանրագաւածաղկի [marguerite]. *գատկածաղիկ :

Paquet (բ֊ա֊ք) ե. ս. 1. Ծրար. պատառ. (ա֊կ. կապոց) : — de serviettes, de linge, de hardes, d'allumettes. Faire un —. Mettre en —. Faire son —, ses paquets. 1. Հանդերձիլ մեկնիլ, չուիլ : ‖ 2. Ելանիլ, ի բաց գնալ ի տանէ ուր բնակիր ոք. (ա֊հ.) : Plier son —. (է֊խ֊բ. և ընդ.) Մեկնիլ գաղտագողի. արտնալ գաղտ : Faire ses paquets pour l'autre monde, faire կամ plier son —. (է֊խ֊բ. և ընդ.) Մեռանիլ : Hasarder, risquer le —. (է֊խ֊բ. և ընդ.) Մինչամուխ լինիլ յերկբայական ինչ. դիմնգրաւ լինիլ : Donner à quelqu'un son —. 1. (է֊խ֊բ.) Ի բաց արձակիլ զոք : ‖ 2. Կարկիլ, բմբերանիլ զոք : ‖ 3. Նաւմեկք. Ի֊գիւեան : Le — d'Angleterre : ‖ 3. (է֊խ֊բ. և ընդ.) Գիրապարար ոք. ոխիկ : Cette femme est devenue un —; elle est devenue bien —. ‖ 4. Ձափ ինչ տոզից շարուածոյ ապագրութեան. ծրար :

— Donner un — à quelqu'un. 1. (է֊խ֊բ. և ա֊հ.) Խաբել զոք : ‖ 2. Գրել, վերագրել, Համարել ինչ ուժգին. (ի֊կ.) :

— Donner dans un —. (է֊խ֊բ.) Անկանիլ յորոգայթ, ի պատրանս, ի խաբս :

— Faire un —, des paquets sur quelqu'un. (է֊խ֊բ.) Զրպարտել զոք. չար խօսել զուժգին : [de — :

† **Paquetage** (բ֊ա֊քէ֊տ֊) ե. ս. Ծրարուժն : Papier

† **Paqueter** (բ֊ա֊քէ֊տ֊ե) բ. ն. *տես* Empaqueter.

Paquetier (բ֊ա֊քէ֊տ֊իե) ե. ս. *Գրաչար ծրարից :

Pâquis (բ֊ա֊ի) ե. ս. Արօտ. Ս. արտատեղի :

Par (բ֊ա) նխ. 1. Ընդ միջ. ընդ : Il a passé par Bordeaux. Jeter quelque chose par la fenêtre. (ա֊կ. Զատ֊հանիլ բան միջ ներսէն) : Par mer. Ի ծովակողմն կոյս : Voyager par mer. Ծովագնաց լինիլ. Նաւարկիլ : Assiéger une ville par terre. Un remède, un purgatif qui fait aller par haut et par bas. *տես* J'Aller, A. ‖ 2. Ի ժամանակի (ամիսք. տց.). ի լոյս (լուսոյ) : Rentrer chez soi par un beau clair de lune : ‖ 3. Ի. յ (ներգոյական) : Il se promène par la rue, par les champs. Par an. Ի տարւոջ. տարւոջէ ի տարի. ամի ամի. տարի ըստ ամէ : ‖ 4. Ընդ (երեսս) : Il lui cingla un coup de fouet par le visage : ‖ 5. Զ(ձեռանէ ածեալ) : Il le tenait, il l'a mené par la main. Tirer quelqu'un par les cheveux. Զհերաց քաշել զոք. հերաքարշ առնել : ‖ 6. Ցաղագս. առակ. վասն. առ. ի. ի պատճառս : Cela est fâcheux par bien des raisons : ‖ 7. Ակ. (նախանձու). ի (ծուլութենէ) : Il a fait cela par envie, par curiosité. L'ennui est entré dans le monde par la paresse : ‖ 8. Ըստ : Par les dernières nouvelles : ‖ 9. Ի ձեռն : Il a été tué par un tel. La Henriade, par Voltaire : ‖ 10. Ի (մեռանիս մեռանիս). ի (նուագս երից) : Couper par morceaux. Tu m'as déjà trompé par trois fois. Ակս երից անգամ խաբեցեր զիս : Poème divisé par chants. Par tête. Ատր : Payer tant par tête, tant par jour : ‖ 11. Ցանուն : Je vous conjure par notre ancienne amitié. Par la vie de Pharaon. Երդուեալ յաթեն փարաւոնի :

— Թարգմանիլ ի մէջ և գործականաւ և բացատակաւ նաւ. Par adresse, par force. Appeler quelqu'un par son nom. Կարդալ, կոչել զոք յանուանէ :

— S'asseoir par terre. Նստել ի գետնի, յերկիր :

— Par-dessus, Par-dessous, Par dehors, Par dedans, Par devant, Par derrière, Par deçà, Par delà, Par-devers. *տես* Dessus, այլովքն հանգերձք :

— Par quoi. Ցոր առիս. վասն որոյ. (ի֊ղ.) :

— Par ici. Գբ. ա֊ա. *տես* J'Ici, 1.

— Par là. Գբ. ա֊ա. 1. Ընդ այն. յայնմ կողմանէ. անտի : ‖ 2. (է֊խ֊բ.) Ակյաս. առվին :

— Par-ci par-là. Գբ. ա֊ա. *տես* Ci.

— Par conséquent. Գբ. ա֊ա. *տես* Conséquent, B.

— Par hasard. Գբ. ա֊ա. *տես* Hasard.

— Par trop. Գբ. ա֊ա. *տես* Trop.

— Par après. Գբ. ա֊ա. Ցետոյ. յետ այնոքիկ :

— Parce que. կտ. ա֊ա. Զի. վասն զի. այնու զի : Ces flèches font des blessures mortelles, parce qu'elles sont empoisonnées : [De par le roi :

Par (de) (դբ բ֊ա) նխ. ա֊ա. Հրամանաւ. յանուն :

— Croix de par Dieu. *տես* Croix.

— De par le monde. Ցաշխարհի. (ընդ.) :

Para (բ֊ա֊ռ) ե. ս. Գաւառանունքարծ. մնան դահեկանի [piastre] Տաճկաց. *երկքսիաղեան. է֊ս֊ս :

Parabolain (բ֊ա֊ռ֊ա֊օլէն) ե. ս. 1. Սուսերամարտ [gladiateur] քաջայանգուգն, ի վաճառ եկեալ. շահասէր : ‖ 2. Խոտմանիչ. ընդունելոց ի ժանասխտ. շահասէր :

Parabole (բ֊ա֊ռ֊ա֊օլ) ե. եե. 1. Առակ : La — de l'Enfant prodigue. Parler en կամ par paraboles. Les Paraboles de Salomon : ‖ 2. Գիծ ինչ կոր (ըստ երկրաչափից). *գուգորդ :

Parabolique (բ֊ա֊ռ֊ա֊օլի֊ք) ած. *Զուգորդական. (ըստ երկրաչափից) : Miroir, ligne — :

Paraboliquement (բ֊ա֊ռ֊ա֊օլի֊ք֊ման) ս. 1. Առակաւ (խօսել) : ‖ 2. *Զուգորդօրէն. (ըստ երկրաչափից) : Un corps qui se meut —. [կերպ. (ըստ երկրաչափից) :

† **Paraboloïde** (բ֊ա֊ռ֊ա֊օլ֊ո֊իտ) ե. ս. *Զուգորդա֊

† **Paracentèse** (բ֊ա֊ռ֊ա֊ծէ֊ն֊է֊ս) ե. եե. *տես* Ponction.

Parachèvement (բ֊ա֊ռ֊ա֊շէ֊վ֊ման) ե. ս. Վախճան, կատարած, աւարտ (գործոյ երկից). (ի֊ղ.) :

Parachever (բ֊ա֊ռ֊ա֊շէ֊վ) բ. ն. կատարել. բովանդակել. աւարտել. (ի֊ղ.) :

Parachronisme (բ֊ա֊ռ֊ա֊քրոն֊իզմ) ե. ս. Վրիպակ ժամանակագրական՝ որով գործ ինչ պատմի եղեալ յետոյ քան զրուն ժամանակին. *յետնամանակութիւն : (Տես Prochronisme) :

Parachute (բ֊ա֊ռ֊ա֊շիւթ) ե. ս. Հովանոց անձնաս ինքնանկոյ օդանաւորդի յերկիր. *անկարգել :

Digitized by Google

Paraclet (բառ-ք-լ) ե. ար. Մխիթարիչ. Հոգին Սուրբ։ † **Paracrotte** (բառ-ք-ո-տ) ե. ար. *Ցղմորգիլ կաշի (կաղամց)։

Parade (բառ-դ) ե. ին. 1. Ջտեղի առնուլն (երիվարի)։ ‖ 2. Տեղի ուր ձիավարժառք դնեն ի տեսիլ զերիվարս վարժառեղս. *ձիավարժառանց։ ‖ 3. Ցոյց։ Cela n'est mis là que pour —, que pour la —. Lit de —. տես ի Lit, 1. ‖ 4. Ընդունելի ի հանդիսի (զգեստիկապան զօրս). Հանդէս պարեկապանաց։ ‖ 5. (փոխ.) Ցոյց. շոշկանք. պարծանք։ Il fait — de son savoir. Elle fait — de ses pierreries։ ‖ 6. Խեղկատակութիւնք ամպարտաց [bateleur] ի գրունս թեատրոնի իւրեանց։ La — vaut mieux que la pièce։ ‖ 7. (փոխ.) Պատիր երևոյթի. կեղծիք։ Ses larmes n'étaient qu'une —. Il jouait une —։ ‖ 8. Խոյս առնլն ի հարուածոյ հակառակորդին (ի սրախաղութեան). խուսափանք։

Parader (բառ-դ) բ. ն. Ցածիլ, երերևեկիլ (պատերազմիկ նաւու ի պատրաստուելիս մնարան)։

— Faire — un cheval. Ի հանդիսի անցուցանել, ի հանդէս հանել զվաճառելի երիվարն. (ալ. ծախու ձիու մը փորձեր ընել տալ)։

Paradigme (բառ-դի-ղ) ե. ար. Օրինակ. յարացոյց. (քան քերականաց)։ La conjugaison d'*Aimer* est le — de la première conjugaison des verbes français։

Paradis (բառ-դի) ե. ար. 1. Դրախտ փափկութեան. դրախտ. եդեմական դրախտ, դրդատան. Ադեն դրախտ, դրդատուտան. եդեմ. Ադեն։ Dieu chassa Adam et Ève du —, du — terrestre։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Վայր անուշիկ, դրդատեաց. դրդատան։ Ce pays, ce jardin est un vrai —, un petit —։ ‖ 3. Ուրախութիւն երկնից. արքայութիւն։ Les joies du —. Il est maintenant en —. Portier du —. փականաւոր, դռնապան, դրան արքայութեան, երկնից. առաքելապետեան Պետրոս։ Le chemin du —. (փոխ.) տես ի Chemin, 1. ‖ 4. (փոխ.) Դրախտ. արքայութիւն։ Un bon ménage est le — sur la terre. Paris est le — des femmes։ ‖ 5. Վերնատուն (թատերի)։

— Oiseau de —. 1. Թռչուն ինչ Հնդկաց. *դրախտատհաս։ On croyait autrefois que l'oiseau de — n'avait point de pieds։ ‖ 2. Փետուրք դրախտատհասս ի գործ դիմագրի կանանց։ Son oiseau de — lui a coûté fort cher։ ‖ †3. *Հաստատակրութիւն հարատային կիսատնդին. *Դրախտատհաս։

— Pommier de —, pommier —, կամ լոկ —. Ագռ ինչ նկնատհատակ [nain] խնձորենոյ. դրախտի, բնհեշտի խնձորենի։ Greffer des —. Pomme de —. Ագռ ինչ ամենահամային կարմիր խնձորոյ. դրախտի, բնհեշտի խնձոր (ա)։

= Վհմս. (ա) "Ագռ՛ր ի՛ հատոր ագռոր, գրախտին բնհեշտի խընձոր". Տաղ սիրոյ. — "Գընթիր բնհեշտի խընձոր՝ ի ծովան գրնդ տիկ ոչխր". Տաղ սիրոյ. (տես. պնհիլ, Դրախտ. պնհիլիկ, Դրախտային)։

† **Paradisiaque** (բառ-դիզիա-ք) ած. *Դրախտային. արքայութեան։ Les joies paradisiaques։ [radis, 1.

† **Paradisier** (բառ-դիզիե) ե. ար. տես Oiseau de pa-

Paradoxal, ale (բառ-դո-քսալ, ալ) ած. 1. Նորոգրինակ. նորանշան. *յարակարծական։ Opinion paradoxale։ ‖ 2. Սկրող նորօրինակ կարծեաց։ Esprit —։

Paradoxe (բառ-դո-քս) ե. ար. կարծիք հակառակ հաստատակաց կարծեաց. նորօրինակ կարծիք. *յարակարծիք։ C'est un — de dire que la pauvreté est préférable aux richesses։

= ած. (վհ.) տես Paradoxal.

Paradoxisme (բառ-դո-քսիզմ) ե. ար. *Յարակարծութիւն. (ձև ինչ ճարտասրխօսութեան)։

Parafe կամ **Paraphe** (բառ-ֆ) ե. ար. Հիւսակ գծից յետ գրելոյ զանուն իւր. պատուաճ։ Mettre son — pour approuver une addition. Signer sans mettre de —։

Parafer կամ **Paraphe** (բառ-ֆի) բ. ն. Դնել զպատուաճ իւրոյ անուան. պատուաճել։ Il faut — cette pièce։

Paraffine (բառ-ֆֆին՛) ե. ին. Գոյացութիւն ինչ յօրմէ յօրինի ճրագ. *խուանամերձ։

A. **Parage** (բառ-ժ) ե. ար. 1. Կողմն ծովու կամ ծովափանց ուր մնարին նաւազրկել. ծովակողմն։ La mer est très orageuse dans ces parages. Les corsaires infestent ces parages։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Կողմն։ Que venez-vous faire dans ces parages?

B. **Parage** (բառ-ժ) ե. ար. Տոհմ. ազգ. ասպետնան. (վհ.)։ Վայրի ևերի ի բանն De haut —. Մեծազգի. տոհմիկ։ Gens, personne de haut —։ [(բան բժշկաց)։

† **Paragiosse** (բառ-ժիօս) ե. ին. Ա. յոտանի լեզուի.

Paragoge (բառ-ժօի) ե. ին. Ցաւելուած նշանագրի կամ վանկի ի կատարած բառի. առընթերադրութիւն. *վերջագրութիւն։ Dans *jusques*, l's est une — qu'on se permet quand l'euphonie ou la mesure le demande։

Paragogique (բառ-ժօիք) ած. Առընթերադրական. *վերջագրական։ Une lettre —։

Paragraphe (բառ-ֆ) ե. ար. 1. Հատած (բանի, գլխոյ մնատենի)։ ‖ 2. Նշան հատածոյ (§)։

Paraguante (բառ-ղուանդ) ե. ին. Ընձեռապէտ. ձեռատձիր. պարգև. (վհ.)։ Dix mille écus de —։

Paraître (բառ-ֆրէ-թր) [Je parais, tu parais, il paraît, nous paraissons, և այլն. Je paraissais. Je parus, nous parûmes. Je paraîtrai. Parais. Que je paraisse. Que je parusse. Paraissant. Paru, ue.] բ. ն. 1. երևիլ. յայտնիլ. (ալ. տեսանուիլ)։ Une croix lui parut dans l'air. L'écriture de ce manuscrit est presque effacée, elle paraît à peine։ ‖ 2. երևիլ. ի յայտ գալ. յառնդիման լինել. գալ ի դէմս ուրուք. երեսանալ։ Il n'ose plus —. Il n'ose — devant vous։ ‖ 3. երևիլ. ի վեր երևիլ. յայտնիլ. բղխիլ։ "Tant d'erreurs téméraires et extravagantes qu'on voyait — tous les jours [en religion dans l'Angleterre]". Boss. *R. d'Angl.* ‖ 4. երևիլ. յառնիլ։ Clément d'Alexandrie parut dans le second siècle։ ‖ 5. Ցանկ առնիլ. փառասէր երևիլ։ C'est un homme vain qui ne veut que —։ ‖ 6. ի լոյս ելանիլ, գալ (մնատենի). հրատարակիլ։ Quand votre ouvrage, votre article paraîtra-t-il? ‖ 7. երևիլ. թուիլ։ Cela me paraît beau. Il paraît savant. Vous me paraissez douter de ma sincérité։

= բ. անդ. երևիլ. յայտնիլ. յառնիլ։ Il a paru autrefois des hommes audacieux qui . . . Il paraît une comète. Il y paraît. Ցայտնի է. յայտ է։ Il a trop bu, il y paraît à sa démarche. Il n'y a rien qui n'y paraisse. Գոլայայտ է. (ընդ.)։ Il paraît. Թուի թէ. թուի ինձ. կարծեմ։

— Laisser —. երևեցուցանել. յայտնել. յառնիլ։

— Faire —. 1. Ցուցանել. յայտնել. (ալ. ցոյց տալ)։ Il a fait — un grand courage։ ‖ 2. ի լոյս ածել. հրատարակել։ Quand ferez-vous — votre brochure?

= ե. ար. Աւտաքին կերպարանք. ցոյց։ Préférer l'être au —։

Digitized by Google

Paralipomènes (բ-ռ-լիբօմէն՛) է. ռ. յ. Մասն ինչ աստուածաշունչ գրոց. գիրք Մնացորդաց. Մնացորդք. Իրբ. ան: Les deux livres des Paralipomènes:

Paralipse (բ-ռ-լիբս) է. իե. Ս. Զանցարարութիւն. (բան ճարտարախոսց):

Parallactique (բ-ռ-լլ-թդիւ) ած. *Տեղագնական. (բան աստեղաբաշխից): Angle —:

Parallaxe (բ-ռ-լլաքս) է. իե. *Տեղագնութիւն. (բան աստեղաբաշխից): On a obtenu la — de quelques étoiles fixes:

Parallèle (բ-ռ-լէլ՛) ած. Հաւասար հեռաւոր. *զուգահեռական: Les tropiques et l'équateur sont parallèles. Ces deux rues sont parallèles l'une à l'autre:

= է. իե. 1. *Զուգահեռական գիծ. *զուգահեռագիծ: || 2. *Զուգահեռական խրատ՝ (պաշարողաց բերդի, քաղաքի). *զուգահեռակ: Première, seconde, troisième —:

= է. ռ. 1. *Զուգահեռական շրջանակ հասարակածի: || 2. Կշիռ զուգութեան. Համեմատութիւն. զուգակշիռ. զուգակշռութիւն. բաղդատութիւն: Mettre en —. Ի կշիռ զուգութեան բերել. ի կշիռ մուծանել. ընդ միմեանս Համեմատել. Համեմատել. բաղդատել: Faire le — d'Alexandre avec César, d'Alexandre et de César. Les Parallèles des hommes illustres, de Plutarque:

Parallèlement (բ-ռ-լէլման) մ. *Զուգահեռական ուղղութեամբ. *զուգահեռակի:

Parallélépipède կամ **Parallélipipède** (բ-ռ-լելէբիբէտ, բ-ռ-լելիբիբէտ) է. ռ. Երկայնահաս խորանարդ. (բան երկրաչափից):

Parallélisme (բ-ռ-լելիզմ՛) է. ռ. Հաւասար հեռաւորութիւն. *զուգահեռականութիւն:

Parallélogramme (բ-ռ-լելօգրամ՛) է. ռ. *Զուգահեռական ձև: Les propriétés du —:

Paralogisme (բ-ռ-լօգիզմ՛) է. ռ. Թիւր, պատիր, սխալ պատճառաբանութիւն:

Paralyser (բ-ռ-լիզե) բ. ն. 1. Անդամալոյծ գործել. անդամալուծել: Cet accident lui a paralysé le bras: || 2. (փոխ-բ.) Զլուծել. խափանել: La frayeur paralysait toutes ses facultés:

Paralysie (բ-ռ-լիզի) է. իե. Անդամալուծութիւն: L'apoplexie est souvent une cause de —:

Paralytique (բ-ռ-լիթդիւ) ած. և է. Անդամալոյծ: Elle est — d'un bras. Un —:

Paramètre (բ-ռ-մէթր՛) է. ռ. Գիծ ինչ (բան երկրաչափից). *առընթերաչափ:

† **Paranète** (բ-ռ-նէդ) է. իե. *Վերջընթեր աղի կամ լար նուագարանի. (բան նախնի երաժշտից):

Parangon (բ-ռ-նկօն) է. ռ. 1. Համեմատութիւն. բաղդատութիւն. (Վլ.): Mettre en —. Cela est sans —: || 2. Օրինակ. կաղապար. (Վլ.): — de beauté, de chevalerie: || 3. Ադամանդ, ակն պատուական կամ մարգարիտ մեծ և գեղեցիկ: Ce diamant est un —. Un rubis —: || 4. Աղդ ինչ նշանագրաց տպագրութեան: Gros —. Petit —:

Parangonnage (բ-ռ-նկօնաժ) է. ռ. Հաւասարելի (գնշանագրիս տպագրութեան):

Parangonner (բ-ռ-նկօնե) բ. ն. 1. Համեմատել. բաղդատել. (Վլ.): || 2. Հաւասարել (գնշանագրիս տպագրութեան):

= Se —. բ. ա. Համեմատել, հաւասարել զանձն. (Վլ.):

Parant, ante (բ-ռան, անդ) ած. Զարդարիչ: Rien n'est si — que les diamants:

Paranymphe (բ-ռ-նինֆ) է. ռ. 1. Վերակացու հարսանեաց (առ նախնի ցդիս). հացկերց: || 2. Գաւառաի որ ածէր զՀարսնին ի տուն փեսայիւն. հարսնածու. հարսնեզբայր. հարսնահրաւէր: || 3. Որ ածէր զթեկնածուս [candidat] երկրորդ աստիճանի վարդապետութեան [licence] առ գահերէցն: || 4. Ձառ ի գովութիւն նորոգ հասելոց յերկրորդ աստիճան վարդապետութեան:

Parapet (բ-ռ-բէ) է. ռ. 1. Որմ լանջաբերձ [à hauteur d'appui] (յերեսս կամրջի). պռակ. ծնօտ: Les parapets d'un pont. Une balustrade qui tient lieu de —: || 2. Պռակ, ծնօտ (պատուարի): Le canon avait rasé le —:

Paraphe, Parapher. տես Parafe, Parafer.

Paraphernal, ale (բ-ռ-ֆէռնալ, լ՛) ած. Bien —, Biens paraphernaux. Զեռական, սեպհական ինչք (կնոջ): Վարի և իրբ է. ռ. Le —. Les paraphernaux:

Paraphimosis (բ-ռ-ֆիմօզ) է. ռ. Հիւանդութիւն ինչ ծերկի [prépuce] որով անծածուկ մասն կապինն [gland]. *յարակապութիւն:

Paraphrase (բ-ռ-ֆրազ) է. իե. 1. Ընդարձակ բացատրմանութիւն, մեկնութիւն. յարատութիւն: Il y a plusieurs paraphrases sur les Psaumes. Sa traduction n'est qu'une lourde —: || 2. Երկայնաբանք բանք. երկայնբանութիւն. (ընդ.): Dites-nous la chose sans tant de paraphrases: || 3. Թիւր մեկնութիւն. (ընդ.): Il a fait une — maligne sur un propos très innocent:

Paraphraser (բ-ռ-ֆրազե) բ. ն. 1. Ընդարձակագոյնս բացատրմանել. լայնագոյնս մեկնել. յարատել: || 2. Լայնել, ընդարձակել (գբանն): Vous ne rapportez pas le discours comme il est, vous le paraphrasez: Այն եւ անխնդիր. Ce n'est pas là traduire, c'est —:

Paraphraseur, euse (բ-ռ-ֆրազէօր, էօզ) է. Աստուածացուցիչ. Թիւր մեկնիչ. (ընդ.):

Paraphraste (բ-ռ-ֆռաստ) է. ռ. Ընդարձակ բացատրմանիչ. յարատող: Les paraphrastes chaldaïques:

Parapluie (բ-ռ-պլի) է. ռ. Հովանոց (անձրևից). *անձրևաց: Ouvrir, étendre, fermer son —:

Parasange (բ-ռ-զանժ) է. իե. Չափ ինչ ուղղ պատոից. Հրատարա. փարասանգ. (տրս. ֆէրսախ, ֆէրսախն): Որ և †Farsange: La — répond à environ cinq mille mètres:

Parasélène (բ-ռ-սելէն՛) է. իե. Գաւակիք լուսոյ ցոլացեալ ի վերայ ամպոյ. *շրջապատանութիւն:

Parasite (բ-ռ-զիթ) է. ռ. Հացկատակ. սեղանաբոյծ. պատառաքաղ. փսիաոփ: Un — affamé. C'est le — d'un tel: (Տես և Écornifleur, Flaireur de table, Écumeur de marmites, Piqueur d'assiettes կամ de tables, Chercheur de franches lippées):

= ած. 1. Որ ծնանի և աճէ ի վերայ այլոց անկոց (առանկ). *մակաբոյծ: || 2. Որ անանի ի վերայ այլոց առնասնոց (ճճի). *մակաբոյծ: Insectes parasites: Ցայս միտս վարի և իրբ է. ռ. Les vers intestinaux sont des parasites: || 3. (փոխ-բ.) Աւելորդ, թարմանապ (զորդք կամ սեթևեթք բանից):

† **Parasitique** (բ-ռ-զիթդիւ) ած. 1. Հացկատակի: || 2. *Մակաբուծական (հիւանդութիւնք):

= է. իե. Հացկատակութիւն:

Parasitisme (բ-ռ-զիթիզմ՛) է. ռ. *Մակաբուծութիւն (անկոց և ճճեաց):

Parasol (բ-ռ-սօլ) է. ռ. Հովանոց: Porter un —. Se couvrir d'un —: [—. տես Ombellifère.

— En —. ած. ա. Հովանոցաձև: Pin en —. Plante en

Digitized by Google

Paratitlaire (բառատիտլեր) ած. Հավիտեան մեկնելիք (իրաւագիտութեան)։

Paratitles (բառատիտլ) ած. յն. Հավիտեան մեկնութիւն (իրաւագիտութեան գրոց)։

Paratonnerre (բառատոներ) ած. **Շանթածածիգ երկաթի ի վերայ տանեացց. *շանթատպան. *շանթարգել։ Faire mettre un — sur sa maison։

† **Parâtre** (բառատր) ած. տես Beau-père, 3.

Paravent (բառավան) ած. կահ անեղկի պատատպարիչ ի հովմից. *հովմարգել։ — d'étoffe, de papier։

Parbleu (բառլեօ) ՆՆբ. Ցիշոց ինչ բարբ։ (Առաւելաբանի Par Dieu. Աստուածով)։

Pare (բառ) ած. 1. Արգելոց (էրէից). որսատան։ || 2. Գետահեղ մեծ՝ փակեալ ցանկով կամ որմով. որմած։ || 3. Աբօտ շրջապատեալ փոսիւք ուր բռնեն կամ պատրաստեն վհղենս. եղջոց։ C'est un — assez grand pour engraisser deux cents bœufs։ || 4. Տեղի ցանկապատ ուր պահեն դիւաշինս յամառնային ժամանակի. մսակաղատեղի։ Le berger couche au —. Il y a des chiens pour garder le —։ || 5. Աւազան (ձկանց, ստորէից). *ձկնարան. *ստորևբան։ || 6. Մթերանոց (համբարոյ կամ պաշարի զօրաց)։ || 7. Մթերանոց գնդակնկեցաց և վառօդոյ ի բանակի. *թնդանօթարան։ || 8. Պայք բանակի։

Parcage (բառքաժ) ած. Մակաղատմն (խաշանց)։

Parcellaire (բառսելլեր) ած. Ըստ մասանց. մասնական։ Plan —. Cadastre —. Չափել զկալուածս մասն մասն և համառնել զնոցա գինս. մասնական չափ և տակ կալուածոց։

Parcelle (բառսել) ած. Ման փոքրիկ. մասնիկ. խրխոր։ Une — de l'hostie. — d'or ou d'argent. Ջանակ ոսկւոյ կամ արծաթոյ։

Parce que (բառսքը) ղկ. տես ի Par.

Parchemin (բառշմեն) ած. Մագաղաթ. խիւղ։ Manuscrit sur —. Մագաղաթեայ ձեռագիր, գրչագիր։ Une feuille de —. — vierge. Մագաղաթի ի մորթոյ մեռեալ ծննդեան [mort-né] գառին կամ ուլոյ [chevreau]։ Allonger, étendre le —. (փոխաբ. և ընդ.) ի ձիգ արկանել զգատ ինչ առ առաւելագոյն շահելոյ. երկայնել զմագաղաթի։ [ses parchemins։

— յած. Մուրհակք ազնուականութեան։ Il est fier de —։

† **Parcheminé, ée** (բառշմինե) ած. Նման մագաղաթի։

Parcheminerie (բառշմինրի) ած. 1. Գործարան մագաղաթի. *մագաղաթանոց։ || 2. *Մագաղաթագործութիւն։ || 3. *Մագաղաթավաճառութիւն։

Parcheminier (բառշմինիէ) ած. *Մագաղաթագործ. *մագաղաթավաճառ։

Parcimonie (բառսիմոնի) ած. Խնայութիւն մանունց. անչափ խնայութիւն։ Il est d'une excessive —։

Parcimonieusement (բառսիմոնիէզման) ած. Անչափ խնայութեամբ։

Parcimonieux, euse (բառսիմոնիէ, էզ) ած. Անչափ խնայող, ճշդող։ Un homme —։

Parcourir (բառքուրիր) [լծորդի իբրև qCourir.] բ. ն. 1. Անյապ անգր ընթանալ (ընդ քաղաքն). հատանել անցանել. շրջել. կոխել. ճանապարհորդել։ J'ai parcouru toute la ville pour le trouver. Il a parcouru toute l'Asie, toutes les mers. Կոխեալ ե նորա զբովանդակ Ասիա, զամենայն ծով։ Le soleil parcourt le zodiaque en un an։ || 2. (փոխաբ.) Ցակին արկանել. (տես. աչք անցանել)։ J'ai parcouru des yeux tout l'appartement. J'ai parcouru toutes les curiosités que cette ville rassemble։ || 3. Անցանել (ընդ գիրս). ընթեռնուլ ճեպ ի ճեպս. (տես. աչք անցանել)։ J'ai parcouru ce livre en un quart d'heure։

Parcours (բառքուր) ած. 1. Ճանապարհ զոր հատանեն կառք, գետք. ուղի։ Le — d'un omnibus։ || 2. Իրաւունք արածելոյ զարջառ և զձխար իւր յայլոյ արօտս։

Pardessus (բառդըսիւ) ած. Վերարկու (արտաց և կանանց)։ Un — en bon drap։

Pardon (բառդո) ած. 1. Թողութիւն. ներումն. ներողութիւն։ Je vous demande mon —, le — de ma faute. J'ai toujours de nouveaux pardons à vous demander. Le — des injures. Անդիշաչարութիւն. անոխակալութիւն։ Je vous demande —. Թողութիւն արարէք. ներեցէք. (ձև քաղաքավարութեան)։ Je vous demande —, si je vous interromps. Mille pardons։ || 2. Ջանգակն հրեշտակի (ըստ հռովմէական կաթողիկեայց). (հղ. այժմ ասի Angélus)։ Sonner le —. Le — est sonné։ || 3. Ուխտաւորութիւն. ուխտատեղի։ Le — de Ploermel։

— յած. Ներողութիւնք (հռովմէական եկեղեցւոյ)։ Il est allé gagner les pardons։

Pardonnable (բառդոնաբլ) ած. Թողլի. ներելի։ Une faute —. Cela n'est pas — à votre âge։

Pardonner (բառդոնե) բ. ն. 1. Թողուլ. Թողացուցանել. ներել. Թողութիւն առնել։ — une offense. Je lui pardonne de m'avoir offensé. J.-C. dit à Marie-Madeleine : Tes péchés te sont pardonnés։ Վայրի և անխնդիր. Celui qui offense pardonne rarement։ || 2. Շնորհել (զվնասն, զպատիժն). ներել։ Le roi lui pardonna։ || 3. Արգարացուցանել. անմեղագիր, անբասիր առնել. ներել։ Pardonnez mes soupçons. Je ne me pardonne pas de m'être fié à ce malhonnête homme։ Ցայս միտս վարի և իբր բ. ն. Pardonnez à son impatience, à ma crédulité։

= բ. ն. Խնայել։ La mort ne pardonne à personne։

Paréage կամ **Pariage** (բառէաժ, բառէաժ) ած. Հաւասարութիւն իրաւանց (երկուց տանուտեարց կամ պարոնաց [seigneur])։

Paréatis (բառէատիս) ած. Գիր հրամանի պլլուր զդատաստանն կատարելոյ. *Հնազանդագիր։ Envoyer un —. Des lettres de —։ (թարգմանի ի լատինոյն Հնազանդեցուսցուք)։

† **Pareau** (բառօ) ած. Կաթսայ հալելոյ զմոմ։

† **Pareaux** (բառօ) ած. յն. Գործիք կապարձք յատկանս ձկնորսաց։

Parégorique (բառեկորիք) ած. Remède —, կամ լուկ —. ած. Ցաւ. (խոլի). տես Anodin, inc, 1.

Pareil, eille (բառեյ, եյլ) ած. 1. Նման. հանգոյն. հաւասար. զուգական։ Je voudrais d'une étoffe pareille à celle que vous m'avez montrée. Ils sont pareils en âge. Հաւասակակից են։ Sans —. Անզուգական. անհամեմատ. անկշիռ։ Toutes choses pareilles. Ցոյժամ և այլն սմենայն հաւասար իցեն։ || 2. Այսպիսի. այսոքիսի. այնպիսանական։ Comment avoir commis une pareille faute? De pareils amis sont précieux։

= ած. 1. Նման. հաւասար։ C'est un homme qui n'a pas son — ։ || 2. Նման. հաւասար. ընկեր։ Fréquentez vos pareils։

= ած. La pareille. Պէտն. փոխարէնն։ Je vous rendrai la pareille. Attendez-vous à la pareille։

Digitized by Google

= À la pareille. գբ. ած. 1. Ըստ նմին օրինակի. (Ղ.)։ || 2. Ղոյնպէս և ես արարից. նմանապէս և ես։ Si vous me faites ce plaisir-là, à la pareille։

Pareillement (բառ-եյ-ըմ-ան) մ. 1. Ըստ նմին օրինակի. նմանապէս։ Vous m'avez traité avec bonté, je vous traiterai—։ || 2. Ղոյնպէս։ Vous le désirez, et moi—։

Parélie (բառ-էլ-ի) է. ած. տես Parhélie.

Parelle (բառ-էլ) է. իե. Տունկ ինչ բուսեալ ի խոպանի [terre inculte], որ ունի տերեւս նմանս թրթնկճի [oseille]. աւելուկ. ալեսան օխա։ (Որ և Patience)։

Parement (բառ-ըմ-ան) է. ած. 1. Զարդ. զարդարանք։ || 2. Նուագարան առաջակողմանի սեղանոյ կամ խոպանի եկեղեցւոյ. (ալ. խորանի գոգնոց)։ Un — de velours, en broderie de perles։ || 3. Մեծագին պատառ ի զարդ թեզանեաց [manche] չանգերծից. պատառատակ։ || 4. Հանդրէճ [retroussis] (թեզանեաց հանդերձից)։ Les parements de cet habit sont usés, il en faut faire mettre de nouveaux, de neufs։ || 5. Սուսերազգին փայտ (որպակի ոստոց)։ || 6. Ականքին երեսք (քարանց որմոյ)։ || 7. Սուսար քարինք եզերեալ (ասլայատակ ճանապարհի)։

Parenchyme (բառ-անչ՛) է. ած. 1. Մեպհական հիւսուած (գեղձային [glanduleux] գործարանաց մարմնոյ)։ || 2. Կակուղ և սպունգատեսակ հիւսուած (տերեւոց, ծղօտից և պտղոց)։ [(Խոլ)։

Parénèse (բառ-էնէզ) է. իե. Խրատ. յորդորանք.

Parénétique (բառ-էնէթ-իք) ած. Խրատական. յորդորական. (Խոլ)։ Discours —։

Parents (բառ-ան) է. ած. յե. 1. Հայր և մայր. ծնող։ Un enfant doit obéir à ses —։ || 2. Հարազ. նախահարք. նախնիք։ Il est né de — illustres. Nos premiers —. Նախահարք մեր. Ադամ և Եւա։

— Parent, ente. է. 1. Ազգական. մերձաւոր. տոհմակից. արեանակից։ Cet homme est notre —. Մարդ ե այրն ի մեզ. ի մերձաւորաց մերոց է։ Ils sont parents, proches parents. De quel côté êtes-vous parents? || 2. Խնամի։ Il est devenu mon — en épousant ma cousine։

Parentage (բառ-անդ-ա) է. ած. Ազգականութիւն. (Ղ.)։

Parenté (բառ-անդ-է) է. իե. 1. Ազգականութիւն. արեան, արեանակցութեան մերձաւորութիւն։ Il y a — entre eux. Degré de —։ || 2. Ազգականք և խնամիք. ազգատոհմ։ Il fallut assembler la —։

Parentèle (բառ-անդ-էլ) է. իե. 1. Ազգականք. (ընդ.)։ || †2. Ազգականութիւն. արեան մերձաւորութիւն։

Parenthèse (բառ-ընթ-էզ) է. իե. 1. Ընդ մէջ անկեալ, *միջադիր, *միջանկեալ խօսք։ Quand la — est trop longue, elle rompt le sens։ || 2. Նշան ինչ գրչութեան և տպագրութեան ( ). *փակագիծ։ Mettre une phrase entre deux parenthèses, entre parenthèses. Ouvrir, fermer la —։

= Par —. գբ. ած. *Անցողական, *անցողակի առնել։ Je dois, par —, vous avertir que . . .

Parer (բառ-ե) բ. ն. 1. Զարդարել. հանդերձել. մաքրել։ — sa marchandise, un cuir, une peau, les allées d'un jardin. — le pied d'un cheval. Հատանել զմէնակ երիվարի առ ի լուանել [ferrer]։ — un agneau. Բառնալ, մաքրել զճարպ նորածին գառին։ || 2. Զարդարել. պատճուճել. պճնել։ — une église, un autel, une chambre, un enfant. Le printemps avait paré la terre de fleurs et de verdure։ Աի և է՛ր։ Il a paré son discours des plus brillantes couleurs de l'imagination։ || 3. Խփ առալ. խուսափել. խոտորել. խորշել։ — un coup, une botte. — le coup, la balle։ Աի և անխնդիր. Parez donc։ || 4. Պատապարել. պահպանել։ Cela vous parera du soleil, de la pluie։

— un cap. Անցանել նաւս ընդ առաջանդ, ընդ հընթանդան։ (Որ և Doubler un cap)։

= բ. ն. 1. Պահպանել զանձն. դարմանն առնել։ — aux coups. Il faut — à cet inconvénient։ || †2. Հատանել (մրգոց ի մրգատպահանոցի կամ ի պահեստան)։ Ces poires n'ont pas encore paré, ne sont pas encore parées։

= Se —. բ. ած. 1. Զարդարիլ. պատճուճիլ. պճնիլ. ընդ զարդարանս ելանել։ Cette femme aime à se —. Au printemps, la terre se pare de mille couleurs. Se — des plumes du paon, des plumes d'autrui. (փոխ.) Օտարքին զարդուք պճնիլ։ || 2. Ցոյց առնել. շոշկիլ. պատճուճիլ։ Se — des vertus qu'on n'a pas։ || 3. Պատապարիլ, պահպանիլ զանձն. պատապարիլ. զգուշանալ. անձնապահ լինիլ։ Porter un manteau pour se — de la pluie. Je saurai bien me — de ses coups։

Parère (բառ-է) է. ած. կարծիք (վանաուականաց զսուտ արարեան իրաց)։

Paresse (բառ-է) է. իե. 1. Ծուլութիւն. յօդութիւն. պղերգութիւն։ Grande, horrible —. Perdre toutes ses affaires par —, par sa —։ || 2. Հեզգութիւն. դանդաղութիւն։ C'est par — qu'il ne va jamais se promener։ || 3. Սէր հանգստեան, հանգստասիրութիւն. հանգստութիւն։ Une douce —. Ce poète a chanté la —։

Paresser (բառ-ե) բ. ն. Ծուլել. յօդանալ. ի ծուլութիւն հատանիլ. (ընդ.)։ Aimer à —։

Paresseusement (բառ-ե-ու-զ-ըմ-ան) մ. Ծուլութեամբ. ծուլաբար. յօդաբար։ Le peu qu'il fait, il le fait —։

Paresseux, euse (բառ-ես, ես-ու) ած. 1. Ծոյլ. յոյլ. պղերգ։ Vous êtes bien — aujourd'hui d'être encore au lit. Il est — à servir. Ce cheval est —։ || 2. Հեզգ. յոմր. դանդաղկոտ. (քան բժշկաց)։ Estomac, ventre —։

= է. Ծոյլ. յոյլ. պղերգ։ C'est un —։

= է. ած. Զորքատանէ ինչ հեզգագնաց. *հեզգերբ։ (Որ և Aï)։ [գոթծատոր։

Pareur (բառ-ը-ո) է. ած. Ցարդարիչ, հանդերձիչ

Parfaire (բառ-ֆ-էր) բ. ն. 1. Ցանգ, ի գլուխ հանել. բովանդակել. կատարել. աւարտել. (Խոլ)։ — un ouvrage, un bâtiment։ || 2. Լինուլ զիերին. լրացուցանել. բովանդակել։ — un payement, une somme։

— le juste prix. Հատուցանել զվճառն։

Parfait, aite (բառ-ֆ, ֆ-ե) ած. 1. կատարեալ. անթերի։ Dieu seul est —. Nul homme n'est —։ || 2. կատարեալ. ամենակատար։ Un musicien —. Une statue d'une beauté parfaite. Un — imbécile։ || 3. կատարեալ. բնաւին։ Sa guérison n'est pas parfaite. Une solitude parfaite. Un repos —։

— Prétérit —, կամ լուկ —. է. ած. ժամանակ ինչ բայից. անցեալ անորիշ. *յորակատար. (օրինակ ինձ J'ai aimé)։ Որ և Passé indéfini։

— Prétérit plus-que-parfait, կամ լուկ Plus-que-parfait. է. ած. Գերակատար. (օրինակ ինձ J'avais aimé)։

= է. ած. կատարեալն. կատարելութիւն։ Le — est rare en tout genre։

Digitized by Google

Parfaitement (բա-ֆէթ-ման) ս. 1. կատարեալ-պէս. քաջ։ Il joue — du violon. Il écrit — ։ ‖ 2. բնա-բէն. ամենևին. բոլորովին. հաւանակ։ Il est — ridicule. Il est — guéri ։ ‖ 3. Ամենևին իսկ. և կարի իսկ քաջ. այո։ La proposition vous convient-elle? — Parfaitement ։

Parfilage (բա-ֆիլ-ա՛ժ) ե. ած. 1. Հանելն զոսկի թելը ի դիպակէ ։ ‖ 2. Թելք ոսկւոյ կամ արծաթոյ հանեալք ի դիպակէ ։

Parfiler (բա-ֆիլե) բ. ն. Հանել զոսկի կամ զարծաթի թելը ի դիպակէ ։ Անի և անխիղճ. Cette femme passe son temps à — ։

Parfois (բա-ֆուա՝) ս. երբեմն. մերթ. է ուրեք զի ։ Il arrive — que . . .

Parfondre (բա-ֆօ՛ն-դր) բ. ն. ի մխասին հալել (զերանգս կիսաւածանկարաց [émail]) ։

Parfournir (բա-ֆուռ-նի՛ր) բ. ն. Ա՛ատակարարել, տալ. տալ բովանդակ. (խոսի) ։

Parfum (բա-ֆէո՛ւ) ե. ած. 1. Հոտ անոյշ. անուշահոտութիւն ։ Le — des fleurs, de la rose, de l'encens ։ ‖ 2. Խառնուած, հանգերձանք խնկոց. խունկք. անուշունք ։ L'essence de rose est un délicieux — ։

Parfumer (բա-ֆիւ-մե) բ. ն. 1. Խնկահոտ, անուշահոտ գործել. խնկել ։ — des habits, des gants. Les fleurs parfument l'air. Մագնկք խնկահոտ գործեն, ընուն բուրմամբ անուշեցեալ զօդս ։ ‖ 2. Մխոյ տալ. ծխել ։ — une maison, un navire ։

= Se — ։ բ. ած. Իւղով, խնկով անուշանալ. ընուլ հոտով անուշութեան զհանդերձս իւր կամ զմարմին. (տե՛ս. անոյշ հոտ քսել իւր վրայ) ։ Il se parfume trop ։

Parfumerie (բա-ֆիւ-մ՛ըր-ի՛) ե. էթ. 1. Ա՛ուտեստ, վաճառականութիւն խնկեփեցի, իւղեփեցի. խնկեփեցուածք. իւղեփեցութիւն ։ ‖ 2. Խանութ խնկեփեցի, իւղեփեցի ։

Parfumeur, euse (բա-ֆիւ-մո՛ր, ը՛զ) ե. խնկեփեաց. իւղեփեաց ։ C'est une parfumeuse renommée ։

Parhélie (բա-հէլի) ե. ած. Պատկեր արեգական ցոլացեալ ի վերոյ ամպոյ. *շրջաբեւութիւն ։

Pari (բա՛ր) ե. ած. 1. Գրուա. գրաւադրութիւն ։ On a fait un gros —. Le — est de mille francs. Tenir le —. Ընդունել զգրաւն, զգրաւադրութիւնն ։ ‖ 2. Գրաւական ։ Payer le — ։

Paria (բա՛-րիա) ե. ած. 1. Ա՛ր ի վերջին դասակարգէ [caste] Հնդկաց. *պարիայ ։ La caste des parias est réputée infâme par toutes les autres ։ ‖ 2. (փոխ.) Ա՛ր մերժեալ. հալածեալ. յընկերութենէ մերդեան. *պարիայ ։

Pariade (բա-իա՛դ) ե. էթ. 1. Ժամանակ խառնիչ կամ զուգելոյ (կաքաւուց [perdrix]) ։ ‖ 2. Խառնք, զուգիլն (կաքաւուց) ։ La — est belle dans ce champ ։ ‖ 3. կաքաւք զուգեալք ։ Il y a cinq ou six pariades dans ce champ ։

Parier (բա-իէ) բ. ն. 1. Գրաւական դնել է մէջ. գրաւ առնել. գրաւադիր լինել. (տե՛ս. գրաւ բռնել, դնել). պահս խնդել, խնդրել ։ Ils ont parié deux cents francs. Voulez-vous — que cela est? Je parie cent contre un que cela est. Հարիւր ընդ մէջ գրաւադիր լինեմ եթէ այդ այդպէս է ։ Il y a à —, beaucoup à —, gros à —, tout à — que. Հաւանական է, հարկաւորապէս առնել հաւանական է թէ. (ընդ.) ։ Il y a à — qu'il ne viendra pas ։ ‖ 2. (փոխ.) Հաստատել ։ Je parie qu'il a dit cela ։

Pariétaire (բա-իէթ-ր) ե. էթ. Տունկ ինչ բուսեալ յորմունս. *կաւուինչ. *ապակեխոտ. Խոչընդոտ ։

Pariétal (բա-իէթ-ալ) ած. ած. Կողմնական (ոսկր գանգի) ։ Les os pariétaux կամ գոյականօրէն Les pariétaux ։

Parieur (բա-իէո՛ր) ե. ած. Գրաւադիր ։

† **Parisien, ienne** (բա-իզ-իէն, իէն՛) ած. Պարիս քաղաքի. պարիսական ։

= ե. Բնակիչ Պարիս քաղաքի. Պարիսացի ։

Parisienne (բա-իզ-իէն՛) ե. էթ. Ազգ ինչ մինր նշանագրաց ապագրութեան ։ (Որ և Sédanoise) ։

Parisis (բա-իզի՛ս, լատ Ա՛կոգիմիոյ. բա-իզ, լատ Լիդրէի) ած. անե. Պարիսեան (դրամ՛) ։ Sou, denier — ։

Parisyllabique (բա-իլ-լա-բի՛ք) ած. *Զուգավանկ, *Հաւասարապաւանկ (բառ ի յոյն, ի լատին և ի հայ քերականութեան. որպէս Dominus, domini ի լատիներէն լեզուի, և ի հայումն Աստուած, աստուծոյ) ։

Parité (բա-իէթ) ե. էթ. 1. Հաւասարութիւն. նմանութիւն. զուգականութիւն ։ Il n'y a point de — entre ces faits. Mettre en —. Հաւասար դնել ։ ‖ 2. Նմանութիւն ։ Je vais vous prouver cela par une — ։

A. **Parjure** (բա-իւ՛ր) ե. ած. 1. Երդումն սուտ. սուտերդմնութիւն. երդմնահատութիւն ։ Horrible — ։ ‖ 2. Երդմնազանցութիւն. երդմնակերպութիւն ։

B. **Parjure** (բա-իւ՛ր) ած. և ե. 1. Սուտերդումն. երդմնասուտ. երդմնահատ ։ ‖ 2. Երդմնազանց. երդմնակեր. երդմնախոր. երդմնուրաց. ուխտանեղծ ։ Un amant — ։

Parjurer (se) (ս բա-իւ-րե) բ. ած. 1. Սուտ երդնուլ. երդմնահատ լինել. երդմնահատել ։ Il s'est parjuré devant le juge ։ ‖ 2. Երդմնազանց, երդմնակեր լինել. երդսումն ուտել ։ Il m'avait fait mille serments, et cependant il s'est parjuré ։

Parlage (բա-լա՛ժ) ե. ած. Շատախօսութիւն. բազմիբանութիւն. (ընդ.) ։ Un ennuyeux — ։

Parlant, ante (բա-լան, անդ) ած. 1. Խօսող. խօսուն ։ L'homme est la seule créature parlante ։ ‖ 2. *Խօսակեր ։ Cet homme est —, est peu — ։ ‖ 3. Կենդանի ։ Des regards, des gestes parlants ։ ‖ 4. (փոխ.) Ցոյժ նմանն. խօսուն. կենդանի ։ Ce portrait est — ։

Parlement (բա-լը՛ման) ե. ած. 1. Ժողով, խորհուրդ ազգային (յատուկին ժամանակս թագաւորացն Գաղղիացւոց). *ատեան ժողով ։ ‖ 2. Խորհրդարան. խորհրդատեղ. (յԱնգղիա, ի Գաղղիա) ։ La chambre haute, la chambre basse du — ։ ‖ 3. Բարձրագոյն դատարան [cour] արդարութեան (ի Գաղղիա). խորհրդարան ։ Le — de Paris, de Bordeaux. Le premier président du — ։ ‖ 4. Սահման, տարածութիւն իշխանութեան խորհրդարանի ։ Lyon était du — de Paris ։

A. **Parlementaire** (բա-լը՛ման-դր) ած. 1. Բարձրագոյն դատարան արդարութեան. *խորհրդարանական ։ ‖ 2. Կատարեալ խորհրդարանի ընդդէմ աղքատների, արքայի. *խորհրդարանական ։ ‖ 3. Խորհրդարանի (Անգղիացւոց, Գաղղիացւոց) ։ *խորհրդարանական ։ Régime, gouvernement, éloquence — ։ ‖ 4. (փոխ. և ընդ.) Վայելուչ ։ Ce langage n'est pas — ։

B. **Parlementaire** (բա-լը՛ման-դր) ած. Բանագնաց. հրաւիրական ։ Le drapeau, le pavillon — ։

= ե. ած. Բանագնաց. խօսակից. հրաշտակ ։ Les assiégeants envoyèrent un — aux assiégés, pour les engager à capituler ։

Digitized by Google

Parlementer (բառլէմէնթէր) բ. ն. 1. Բանագնաց, պատգամաւորացնաց, խօնարհից լինել։ Le gouverneur de la place demanda à —։ ‖ 2. (փոխ.) Իրաւախոհ լինել։ D'abord il faisait le difficile, mais il commence à —։

A. **Parler** (բառլե) բ. ն. 1. Խօսել. բարբառել։ — du nez. Ce malade est à l'extrémité, il ne parle plus. — haut. տես ի Haut, ſ. 3. — bas. տես ի Bas, A. ſ. 2. — gras. տես ի Gras, ſ. ‖ 2. Խօսել. բարբառել (թռչնից)։ Ce perroquet parle très bien. — comme un perroquet. Խօսել վերից ինչ ասացից դիտելով. խօսել ըստ կարծեաց այլոց. պատասխանել հանդերձ պատկառի։ ‖ 3. Խօսել. ճառել. ճառ արկանել. ճառս ի մէջ առնուլ (գիմիքէ)։ — sur des matières difficiles. Il parle de tout sans savoir ce qu'il dit. — en public. Հրապարակախօս լինել. հրապարակաբանել։ — sans être préparé, sans préparation. Խօսել յանպատրաստից, առանց պատրաստութեան, ապ յանիոյ։ — au hasard. Խօսել անխորհրդաբար, առանց խորհրդոյ, յանխոհն. (բրս. բերանը եկածը դուրս տալ)։ — à tort et à travers. (բրս. Ապիղձ ցիեղ խօսիլ)։ — d'or. (փոխ.) տես ի Or, B. 7. — d'abondance, d'abondance de cœur. տես ի Abondance. La bouche parle de l'abondance du cœur. (աստ.) Ի յաւելուածոյ, յաւելորդաց, ի մեծերածոյ, ի մնացորդաց սրտի խօսի բերան։ — en l'air. 1. (փոխ.) Խօսել վերից ինչ առանց իրիք դիտաւորութեան. ընդ օդս խօսել։ ‖ 2. Ընդ օդս խօսել. օդաբանս խօսել. խօսել անհաստատս։ ‖ 4. Ասել։ Vous avez entendu — que ce monsieur a une fille? Il parle de se marier։ ‖ 5. Խօսել (ընդ ումիք). ձգել, շրջել զբանն (առ ոք)։ — à cheval à quelqu'un. (փոխ.) տես ի Cheval, 1. Je n'ai pu trouver à qui — dans cette maison. Զգաի բանից ընկեր ի տանդ. չգտի զոք յիմոց ծանօթից։ Trouver à qui — . (փոխ.) Գտանել հակառակորդս, հակառակութիւն։ — à son bonnet. (փոխ.) տես ի Bonnet. 1. — des grosses dents à quelqu'un. (փոխ.) տես ի Dent, 2. ‖ 6. Խօսել (զումիք, զիմիք)։ — de quelqu'un. L'homme dont je parle, dont nous parlons. Այրն զորմէ բանս է, զորմէ մեր բանքս են, վասն որոյ մեր բանքս են, վասն որոյ և ճառախօսքս յարդարին, յաղագս որոյ բանս ընթանայր։ L'homme dont je viens de — . Այրդի ճառախօս այլոց։ Vous en parlez bien à votre aise. տես յ'Aise, A. — bien, — mal d'une personne, mal — d'une personne. Բարիս խօսել զումիք. վատ խօսել, վատ ասել, չորախօսել զումիք։ ‖ 7. Գաշտպանել (գաթի ուրուք). խօսել։ Cet avocat parle pour un tel։ ‖ 8. Ծանուցանել զիւր միտս, զկամս. խօսել։ Expliquez-vous mieux, ce n'est pas là — . — par interprète, par truchement. Թարգմանաբար, ի ձեռն թարգմանի խօսել։ Dès qu'il eut cessé de — . Իբրև լռեաց ի խօսիցն, ի խօսելոյ. իբրև դադարեաց ի խօսից իւրոց. իբրև կատարեաց զխօսիլն. այն ինչ բանքն ի բերան էին. այն ինչ դեռ բանքն ի բերան էին։ ‖ 9. (փոխ.) Խօսել։ Les muets parlent par signes. Նշանագրի խօսին համեմք։ ‖ 10. (փոխ.) Խօսել. բարբառել։ La peinture parle aux yeux. Son visage parle. Son silence même a parlé. Cela parle de soi, cela parle tout seul, la chose parle d'elle-même. Իրքն ինքնին խօսին, արձանախօս լինին, ազազակեն. արդիւնքն իսկ յայտ յանդիման աղաղակեն։ ‖ 11. Ասել. գրել։ De quoi vous parle-t-il dans sa lettre? ‖ 12. Հնչել (որսական շուն)։ Le limier ne parle pas։

— Faire — quelqu'un. 1. Տալ խօսել. բարբառեցուցանել. խօսեցուցանել։ J.-C. a fait — les muets. Փրկեաց համերոց խօսել եւս, ի խօսս ածաւ զհնսին, բարբառեցոյց զհամերս։ ‖ 2. Հանել, որսալ բանս ի բերանոյ ուրուք. բանարուակ լինել։ ‖ 3. Զարթնուլ, ի չար անդր մեկնիլ զբանս ուրուք։

— Ne me faites pas — . (տե. Բերանս բանալ մի՛ [առք)։

= բ. ն. 1. Ասել։ Ce que je parle avec vous։ ‖ 2. Խօսել (լեզուս)։ Il parle l'allemand. — français, la langue française. Խօսել գաղղիացի, գաղղիերէն, ի բարբառ գաղղիական։ — plusieurs langues. Ի լեզուս խօսել. խօսել լեզուս։ — chrétien. (փոխ.) Խօսել մեկին, յայտնապէս. (ւղ.)։ —phébus. Խօսել ճռռամ կամ ուռուցիկ բանիւք. ճռռամբանել. ճռռմարտակել։ ‖ 3. Խօսել, ճառ արկանել (զերից ինչ)։ — géométrie, musique, affaires. — chicane. Խօսել բանիւք իրաւանց։ — raison. 1. Խօսել հանճարով, հանճարեղս։ ‖ 2. Զգաստամտել։

= Se — . բ. ա. 1. Լինել խօսեալ։ La langue française se parle, est parlée dans toute l'Europe։ ‖ 2. Խօսել ընդ միմեանս։ Ils se parlent des yeux։ ‖ 3. Ընդ անձին խօսել. առանձին ընդ անձին, ինքն ընդ ինքեան խօսել։ Je me parle à moi-même։

= Généralement, humainement parlant. գբ. ա. տես ի Généralement, ի Humainement.

= Sans — de. տ. ա. Բաց ի. Թող։

B. **Parler** (բառլե) է. ա. 1. Խօսելի. խօսք։ ‖ 2. Օրինակ, եղանակ խօսելոյ. խոսակցութիւն։ Il a un — doux et gracieux. Il a le — niais։ ‖ 3. Գաւառաբարբառ, եղերական բարբառ. խօսք։ Le — picard, normand։

Parlerie (բառլըրի) է. եղ. Շատախօսութիւն. (ընդ. և խոչ)։ Une — continuelle։

Parleur, euse (բառլեռ, եզ) է. 1. Խօսող։ Cet homme est un agréable — ։ ‖ 2. Շատախօս։ C'est un —, un grand —, un — éternel։

† **Parlier, ière** (բառլիէ, եր) ած. Շատախօս։ Philosophie froide et parlière։

Parloir (բառլուար) է. ա. 1. Հիւրանոց (ի տունս Անգղիացւոց)։ Il y a des parloirs dans presque toutes les maisons anglaises։ ‖ 2. **Խօսարան (ի վանս, ի դպրոցս)։

Parmesan (բառմըզան) է. ա. Պանիր ինչ իտալիայ. պարմեզական պանիր։ Mettre du — dans des macaronis։

Parmi (բառմի) տ. ի. ի մէջ. ընդ։ — les honnêtes gens. Il se mêla — eux։

Parnasse (բառնաս) է. ա. 1. Լերան յերկրին Յունաց՝ նուիրեալ Ապողոնի և Մուսայից. Պառնաս. Պառնասոս։ ‖ 2. (փոխ.) Պառնաս. բանաստեղծութիւն։ Les nourrissons du Parnasse. Բանաստեղծք. քերթողք։ Le Parnasse français. Գաղղիական Պառնաս, բանաստեղծութիւն, բանաստեղծք։

† **Parnassien** (բառնասիէն) է. ա. Պառնասեցի. բանաստեղծ. քերթող. (առ ընդ խոչ)։

Parodie (բառոտի) է. եղ. Խեղկատակել նմանութիւն բանաստեղծութեան կամ մեանդրութեան երիք. *յարերգութիւն։ — ingénieuse։

Parodier (բառոտիէ) բ. ն. 1. Ի խեղկատակութիւն շրջել (զբանաստեղծութիւն ինչ). խեղկատակութեամբ նմանեցուցանել։ — une tragédie։ ‖ 2. Նմանեցուցանել շարժուածոց կամ խօսից ուրուք։ — quelqu'un։

Parodiste (բառոտիստ) է. ա. Խեղկատակութեամբ նմանեցուցիչ. խեղկատակիչ։

Paroi (բառուա) է. եղ. 1. Որմ. (ւղ.)։ — mitoyenne.

Digitized by Google

Միջնորմ։ ‖ 2. Գ. Դասապատ [cloison] (յատկաց)։ Les parois de cette chambre sont humides։ ‖ 3. Ներքին կող (ասոթդ, խողովակի). կող։ ‖ 4. Ներքին երեսք. ներքնատոզմն. կող. (ըստ անդամնգիտաց)։ Les parois de l'estomac, de la poitrine։

† **Paroir** (բ-ո-ա-ո-) ե. ս. Ցորդարիչ, քերիչ գործի։

Paroisse (բ-ո-ա-ս) ե. էք. 1. Ժողովրդապետութիւն։ Le curé de la —. Habiter une —, dans une —, sur une —։ ‖ 2. Ժողովրդապետական եկեղեցի։ Le clocher de la —. De la municipalité, ils sont allés à la — pour recevoir la bénédiction nuptiale։ ‖ 3. Ժողովուրդ կամ բնակիչք վիճակի ժողովրդապետին։ Toute cette — aime son curé։

Paroissial, ale (բ-ո-ա-սիալ, ալ՛) ած. Ժողովրդապետական (եկեղեցի, պատարագ)։

Paroissien, ienne (բ-ո-ա-սիէն, էնն՛) ե. Բնակիչ ժողովրդապետութեան իրիք. Ս. ծուխ. *Ծխական։

= ե. ս. Աղօթամատոյց. *աղօթագիրք։ — romain։

Parole (բ-ո-ո-լ՛) ե. էք. 1. Հանճարիկ առացած. առացուած. բան։ — mémorable. Il a dit une belle —։ ‖ 2. Բան. խօսք։ Les paroles s'envolent et les écrits restent. Բանն թռչի և գիրն մնայ։ Il ne sait pas articuler ses paroles. Il faut lui arracher les paroles de la bouche. En peu de paroles. Սակաւուք։ Dispute de paroles. Բանակռուկութիւն։ Être pris par ses propres paroles. Ըմբռնիլ բանիւ բերանոյ իւրոյ. յիւրոց բանից ըմբռնիլ։ Prendre la —. Սկիզբն առնել խօսելոյ։ Adresser la — à quelqu'un. Ձգել, շրջել, դարձուցանել զբանն առ ոք։ Couper la — à quelqu'un. Հատանել, ընդմիջել զբանս ուրուք։ Porter la —. Խօսել ի դիմաց կամ յանուն ուրուք։ Avoir la —. 1. Ունել իրաւունս խօսելոյ։ ‖ 2. Ունել հրամանս խօսելոյ (ի ժողովի երեսփոխանաց)։ Retirer, ôter la —. Բառնալ զահեղիցս ժողովոյն զբանն յերեսփոխանէ։

‖ 3. Կարողութիւն խօսելոյ. խօսողութիւն. բան։ Dieu a donné la — à l'homme. Les organes de la —. Խօսարան. լեզու. բերան։ J.-C. a rendu la — aux muets. Քրիստոս համերից ետ խօսել, ի խօսս տալ, բարբառեցոյց զհնամերս։ Perdre la —. Համրանալ, պապանձիլ (յերկիւղէ). ընդ անառակութեամբ փակիլ։ ‖ 4. Աստիճան, ոլորումն ձայնի. բան. խօսք։ Il a la — douce, rude, agréable. Il a la — lente. Ցամրախօս, յամրալեզու է։ Avoir la — haute. (ե-ո-բ.) Խօսել ժպրհութեամբ, ճոխաբար։ ‖ 5. Ձայն. (վդ.)։ Je l'ai reconnu à sa —։ ‖ 6. Ճարտարապետութիւն։ Il possède le talent de la —. La puissance de la —։ ‖ 7. Պատգամ. բան. յառաջագրութիւն։ — de paix. Ce n'est pas un homme assez considérable pour le charger de cette —, d'une — si importante. Je suis le porteur de paroles. Ես եմ պատգամաւորն, զրուցատրն, բանբերն։ ‖ 8. Բան. խոստումն։ — sacrée, inviolable. Donner —, sa —. Բան տալ. խոստանալ։ Se dédire de sa —. Դառնալ ի բանից իւրոց։ Manquer à sa —, de —. Զկալ ի խոստմանն։ Cet homme est à deux paroles. Երկիոտ, երկերեսուրեն է այրդ. չմնայրեի վստահել ի բանս նորա։ Un homme de —. Աւր հաւատարիմ ի խոստմանս իւր։ Ma —, ma — d'honneur, — d'honneur. Խոզ պատուոյ. (ս-ո. պատուոյս վրայ. պատիւս ետ բաշխաւոր)։

— ɟե. 1. Սիուտ, սմնկէտ բանք. բանք։ Moins de paroles, plus d'effets. Il n'a que des paroles։ ‖ 2. Թշնամանիկ բանք. (ս-ո. ծանր խօսք)։ Des paroles ils en vinrent aux mains. (ս-ո. Ցանր խօսքերէն ծեծկուռքի անցան)։

— Sur —. Ըստ բանից, ըստ վկայութեան այլոց։ Estimer, louer quelqu'un sur —։

— Sur sa —. Ըստ խոստման իւրմէ։

Paroli (բ-ո-լի) ե. ս. Կրկնապատիկն (ի թղթախաղս ինչ)։ Gagner le —. Faire —, rendre le — à quelqu'un. (ե-ո-բ. և ընդ.) Գլել քան զդք բանիւ կամ գործով. կրկնապատիկ հատուցանել։ Vous m'avez désobligé, mais je vous rendrai le —։

Paronomase (բ-ո-ծո-մ-զ) ե. էք. Վայրկեան հնչակից այլ օտարիմաստ բանիւք. յորանունութիւն։ Օրինակ իմն յայս բան լատիներէն *Amantes sunt amentes.* Շամբուշ են տարփաւորք։

Paronomasie (բ-ո-ծո-մ-զի) ե. էք. Նմանութիւն ի մէջ բառից այլ և այլ լեզուաց։

† **Paronychie** (բ-ո-ծ-ի-ի) ե. էք. տես Panaris.

Paronyme (բ-ո-ծ-իմ՛) ե. ս. Ցարանուն։ *Bailler* et *bâiller, anoblir* et *ennoblir* sont des paronymes։

Paroti de (բ-ո-տ-իտ) ե. էք. 1. Գեղձ [glande] առականջիք. *յարականջ։ ‖ 2. Աչառուն յարականջից։

Paroxysme (բ-ո-օ-ք-ս-մ) ե. ս. 1. Վրութիւն, զայրոյթ, առտիճ (հիւանդութեան)։ ‖ 2. (ե-ո-բ.) Սաստկագոյն ժամ. առտիճ։ Le — de la douleur, de la colère։

† **Paroxyton** (բ-ո-օ-ք-ս-ի-ծ) ած. և ե. ս. Որ ունի զշեշտն մինչ հետիս յառաջ քան զվերջին վանկն. յաբաշեշտ. յարաշեշտոլոր։ Les mots paroxytons. Un —։

Parpaigne (բ-ա-բ-ի-ն-ի) ած. էք. տես Parpaing, 1.

† **Parpaillot, ote** (բ-ա-բ-այ-ո, օտ) ե. 1. Կալուածնական. (ազգ.)։ ‖ 2. Անկրօն. անհաւատ. (ընդ.)։

Parpaing (բ-ա-բ-ին) ե. ս. 1. Քար հաւասար թանձրութեան արմից. *արմնաքար երկկողմանի։ Mur de —։ ‖ 2. Քարեղէն պատուանդան (փայտակերտ արմից)։

Parque (բ-ա-ք) ե. էք. 1. Անուն երից դիցուհեաց որ նիւթերին [filer], պատէրն յաղէկատն [quenouille] և խզէրն զատային կենաց մարդոյ (ըստ առասպելից Հռովմայեցւոց). Գարկայ։ Les anciens confondaient souvent les Parques et les Destinées. Le ciseau, les ciseaux de la Parque։ ‖ 2. Օրհաս. մահ։

Parquer (բ-ա-ք) բ. ն. 1. Փակել ի մսկաղատեղւս, յարգելոցս։ — des bœufs, des moutons, des poulains։ ‖ 2. Զետեղել. մերթերել։ On parqua l'artillerie, les vivres en tel endroit։

= բ. չ. 1. Մսկազել։ Les moutons ne parquent pas encore. Faire — des bœufs. Մսկազեցուցանել զարջառս, զեզինս։ ‖ 2. Զետեղիլ։ L'artillerie parquait dans la plaine։

= Se —. բ. ա. Զետեղիլ։ Nos artilleurs se parquèrent du côté de la rivière։

Parquet (բ-ա-ք) ե. ս. 1. Կայան դատաստանաց (յատենի)։ ‖ 2. Տեղի դատաւորաց (դատաստանաց, առանձնակալաց)։ Aller au —։ ‖ 3. Դատաստանք. առանձնակալք։ C'est au — à ordonner là-dessus։ ‖ 4. Կայան թատրոնաձեռաց մեծ յերաժշտարանն. *երաժշտարան։ (Ա. յերաժ. լատ. եւ ասի Orchestre)։ ‖ 5. Տախտակամած յատակ (սենեկի, սրահի)։ Un — de bois de chêne, de bois de noyer, de marqueterie։

Parquetage (բ-ա-ք-ը-թ) ե. ս. Շինուած, դործած տախտակամած յատակաց (սենեկի, սրահի)։

Parqueter (բ-ա-ք-ը-թ) [Je parquette] բ. ն. Յօրի-

Digitized by Google

նել զատկական յատակ (սենեկի, սրահի)· դրսեւորել, յատակել ատկաքար։

Parqueterie (բար-կէդ-ըի) է· իգ· Արուեստ ատկատկամած դրսեւորելոյ զյատակս (սենեկի, սրահի)· ատկատկագործութիւն։

Parqueteur (բար-կէդ-էօր) է· ար· Յօրինիչ ատկատկամած յատակաց· ատկատկագործ։

Parrain (բար-էն) է· ար· 1· Որ ընդունի ի ջրոյ կամ յատաքանել զմանուկ· կնքահայր։ Le — et la marraine։ ‖ 2· կնքահայր (զանգակի, նաւու)։ ‖ 3· Վկայ (ձիաւորի [chevalier] ի միաւանութեան)։

† **Parrainage** (բար-էնաժ) է· ար· կնքահայրութիւն։

A. **Parricide** (բար-իսիտ) է· 1· Հայրասպան· հայրաքաղաղ· մայրասպան։ ‖ 2· Եղբայրասպան· քոյրասպան։ ‖ 3· Որդեսպան։ ‖ 4· Արքայասպան· տիրասպան։ ‖ 5· Որ մարտ մղել ընդդէմ հայրենեաց իւրոց· *հայրենամարտ։

= ած· Վարի ըստ ամենայն նշանակութեանց վերոյ գրելոյց։ Main —· Catilina, au moment d'exécuter son dessein — · · ·

B. **Parricide** (բար-իսիտ) է· ար· 1· Հայրասպանութիւն· մայրասպանութիւն։ ‖ 2· Եղբայրասպանութիւն· քոյրասպանութիւն։ ‖ 3· Որդեսպանութիւն։ ‖ 4· Արքայասպանութիւն։ ‖ 5· Մարտ մղել ընդդէմ հայրենեաց իւրոց· *հայրենամարտութիւն։

Parse (բար-ս) ած· Զրադաշտական։ La religion —։

= է· ար· տես Parsi.

Parsemer (բար-սըմէ) բ· ն· Սփռել· ցանել· տարտաղանել։ — un chemin de fleurs. Habit tout parsemé de perles. Զգեստս ընդելուզեալ մարգարտով, մարգարտազարդ, մարգարտայից, մարգարտախառն, մարգարտակապ, մարգարտահած։

Parsi (բար-սի) է· ար· 1· Հետեւող զրադաշտական օրինաց· կրակապաշտ· հրապաշտ· (Ըստ Ֆերիէի) Գաւրիկ։ (Որ և Guèbre, Gaure)։ ‖ 2· Հին պարսկերէն (յատն վերջին թագաւորաց Սասանեանց)։ Le —։

A. **Part** (բար) է· ար· Որդի· ծնունդ· (ըստ իրաւագիտաց)։ Exposition de —· Ընկերցիկ առնելն զմանուկ։

B. **Part** (բար) է· իգ· 1· Մաս· բաժին։ Voilà votre —, et voici la mienne. La meilleure, la moindre —· Demander, réclamer sa —· Faire la — de. Յաւելու ի· խառնել ի մէջ· (այլ· Հաշուի առնուլ)։ Cet acteur a peu réussi dans son début, mais il faut faire la — du trouble, de la timidité։ ‖ 2· Մասնակցութիւն· կցորդութիւն· հաղորդութիւն։ Le hasard et la force ont beaucoup de — au succès. Ils avaient — au crime. Խառն էին ի ՀԱռաս, յոճիրն։ Je n'ai point de — à ce fait-là. Չեմ ես գործակից գործոյդ։ Faire — de quelque chose à quelqu'un. Մասնակից, մասնակցութիւն, բաժանակից, բաժանորդ, կցորդ, հաղորդ առնել· բաժին հանել։ Prendre — à. Մասնակից, բաժանակից, կցորդ, հաղորդ լինել։ Il a pris — à cette entreprise, à la conspiration. Je prends — à votre douleur, à votre joie. Յաւակից, խնդակից եմ ձեզ։ ‖ 3· (ելոյթ·) Մասն· բաժին։ Vous avez beaucoup de — à son amitié. C'est un plaisir dont je veux avoir ma —· Prendre, interpréter, expliquer une chose en bonne, en mauvaise —· Առնուլ, սեպնել ի բարի միտս, ի չար միտս։ ‖ 4· Տեղեկութիւն։ Faire — de quelque chose à quelqu'un. Տալ տեղեկութիւն· տեղեկացուցանել· զգացուցանել· ծանուցանել· պատմել։ Il m'a fait — de ses craintes. Billets de faire —, տես լոկ Billets de —· Տեղեկացուցիչ· ատմնակք (ամուսնութեան, ծնընդեան, մահու)։ ‖ 5· Անձն· կողմն· կոյս։ Je sais cela d'autre — que vous. Les biens et les maux viennent de la — de Dieu. Յատուածակոյս կողմանէ անտի գան բարիք և չարիք։ Saluez-le de ma —· Ողջոյն ատիկք նմա, ազդանեցուիկք զնա յինէն, ի դիմաց իմոց։ De notre —· ի մէնջ կուսէ· ի մեր կողմանէ։ Allons de notre — assembler nos amis. Pour ma —, pour sa —· Իսկ ես· իսկ նա· (այլ· գալով ինձի· գալով իրեն)։ ‖ 6· Տեղի· վայր· կողմն· կոյս։ Je vous suivrai, quelque — que vous alliez. Եկից զկնի ձեր՝ ուր և երթիկիք, յոր վայր և երթայցէք։ Nulle —· Ոչ ուրեք։ Autre —· Յայլումն վայրի· այլ ուրեք· այլուր։ Nous nous reverrons autre —· Il faut que j'aille autre —· D'autre —· ի միւսմէ կողմանէ· այլուստ։ D'une — · · · d'autre —· ի միոջէ կողմանէ · · · ի միւսմէ կողմանէ։ De toute —, de toutes parts. գբ· ած· Յամենայն կողմանց, կուստ· ամենայն ուստեք· ամենուստ։ Il arrive des soldats de toutes parts. Il m'est venu des félicitations de toutes parts. De — et d'autre. 1· Յայսկոյս և յայնկոյս· այսր և անդր։ J'ai couru de — et d'autre։ ‖ 2· Ասոի և անտի· ի կողմանց կողմանց· յամենայն կողմանց։ J'ai ramassé cela de — et d'autre։ ‖ 3· (ելոյթ·) Յերկոցունց կողմանց։ On est content de — et d'autre։

= De — en —· գբ· ած· կողմանէ ի կողմն· թափ· Ց· թափ ընդ թափ։ Un coup d'épée qui le perce de — en —։

= À —· գբ· ած· 1· ի մի կողմն· մեկուստ· առանձինն· ուրոյն· առաջագ։ Mettez cela à —· Դիր զայդ ի միակողմն։ Laisser, mettre à —· Թողուլ ի միակողմն· Թողուլ· ի բաց դնել, Թողացուցանել։ Mettez à — la feinte. Prendre, tirer quelqu'un à —· Առնուլ զոք ի մի կողմն, մեկուստ։ Faire bande à —· Ձեղքել, քակել ի միաբանութենէ, յընկերութենէ։ ‖ 2· ի բաց Թողեալ· Raillerie, plaisanterie à —· Թողեալ զկատակել· առանց կատականաց։ ‖ 3· ի բաց Հանեալ· բաց ի· Թող։ À — quelques auteurs favoris, j'ai renoncé à tous les livres։ ‖ 4· տես Aparté, s'.

= À — moi. Յանձին իմում· ցանձն իմ· ըստ իս։ Je disais à — moi. À — soi. Յանձին իւրում· ցանձն իւր։

Partage (բար-թաժ) է· ար· 1· Բաժանութիւն· բաշխումն։ Faire le — d'une succession, du butin։ ‖ 2· Բաժին· մասն· — égal, inégal. J'ai eu cela pour mon —· Cette maison m'est échue. m'est tombée en —· Ինձ անկաւ, վիճակեցաւ տունն։ ‖ 3· Բաժանակից լինել· հաղորդութիւն· մասնակցութիւն։ "Il n'était pas juste qu'ils entrassent en — des terres que les Romains avaient conquises avant leur alliance." VERTOT, *Rév. rom.* III, 234. ‖ 4· (ելոյթ·) Բաժին· առանձնատրութիւն։ Les maladies et les misères sont le — du genre humain. L'art de plaire est son —։ ‖ † 5· (ելոյթ·) Բաժին· Հերձած· չմիաբանութիւն։ ‖ 6· Հաւասար բաժանութիւն (քուէից, կարծեաց)· Հաւասարաքաշխութիւն։ En cas de —, on recommencera le scrutin։

Partageable (բար-թաժապլէ) ած· Բաժանելի։ Cette propriété n'est point —։

Partageant (բար-թաժան) է· ար· Բաժանակալ· բաժանակից։ Chacun des partageants։

Partager (բար-թաժէ) բ· ն· 1· Բաժանել· բաշխել· Հաւասարել։ — le butin, des profits, un gâteau. Il partage son bien avec les pauvres. Il vendit tous ses biens

Digitized by Google

et les partagea entre les pauvres. — le gâteau. (ֆոխ.) բաժանել զշահն։ ‖ 2. բաժանել. հատանել։ — un nombre en deux. Ce fleuve partage la province։ ‖ 3. Հանել սմանք մեան. վիճակեցուցանել։ Son père l'a partagé en aîné։ Ա՛խ եա ֆոխ. La nature l'a mal partagé. ձշդելով սահել է նմա բնութեան զնա պարգեւս։ ‖ 4. բաժանել, հատարակել ընդ սմանք (ա). Հաղորդ, հատաւտարդ, կցորդ լինել։ Je partagerai avec vous les fatigues et les dangers de cette entreprise. Ils partagent entre eux le pouvoir։ ‖ 5. (ֆոխ.) Պատահիկից լինել. մեռնակից։ Je partage votre joie, votre douleur. Խնդակից, ցաւակից եմ ձեզ։ — l'opinion de quelqu'un. Հոյհակից լինել կարծեաց ուրուք. Համամիտ լինել սմանք։ ‖ 6. (ֆոխ.) բաժանել. երկբեզկել. պատահել։ Cette querelle va — toute la cour։

= ք. ը. բաժին, մեան ունել. Հաղորդ լինել։ Il ne partage pas dans cette succession, — comme frères, en frères. բաժանել հղբայրաբար։

= Se —. ք. ա. 1. բաժանիլ. ճեղքիլ։ La route se partage en deux branches։ ‖ 2. բաժանիլ. կոտորիլ։ Un nombre impair ne peut se — en parties égales sans fraction։

= Ագաթ. (ա) "Եթէ ծո՛ւր եւ լե՛ւս, բա՛ժանէ գյոգնութիւնն ընդ ՅԻՆ... բա՛ժանի՛ր ընդ ՅԻՆ գյոգնութիւնն, վ ա՛յդպես ՅՆԻՆ ա՛ռաջի". Ոսկ. յղ. վերստին կոչմանն խրոյ. Հ. Գ. 367.

Partance (բառդան) ե. իե. Մեկնելն (նաւու, նաւատարմին). մեկնումն. (ովկ.)։ Jour de —։ [յոգ։

†A. **Partant** (բառդան) ե. ար. Որ մեկնի, գնայ. գնաւ.

B. **Partant** (բառդան) ած. Ուստի. ապա ուրեմն. Համն իրի. Հետեւաբար։ Vous avez signé au contrat, et — vous êtes obligé։

Partenaire կամ ըստ անգլիականին **Partner** (բառդենր, բառդներ) ե. Խաղակից։ Vous serez mon —։

Parterre (բառդեր) ե. ար. 1. Պարտէզ. ածուառատ, բաժանեալ ի խորշս խորշս. ծաղկոց։ — de buis, de gazon, de fleurs. — d'eau. Ածուակերպ բաշխուածի ջրոց։ ‖ 2. կայան թատրատեաց յետուստ երաժշտարանի [orchestre]. հրապարակ։ Aller au —. Une place, un billet de —. Prendre un billet de —. Անկանել յերկիր, ի գետին. (ահ.)։ ‖ 3. Հանգիստաւորք, թատրատեաք հրապարակին (թիատրոնի)։ Le — a mieux jugé que les loges։ ‖ 4. (ֆոխ.) ժողովուրդ. հրապարակ։ Le ministre vient de faire une grande faute; voilà de quoi réjouir le —։

Parthénon (բառթենոն) ե. ար. Մեհեան Աթենասայ յԱթէնս. Պարթենան։ Le Parthénon d'Athènes est aussi célèbre dans l'antiquité, que le Panthéon de Rome։

† **Parthique** (բառթիք) ած. Պարթեւական։ Les guerres parthiques։

Parti (բառդի) ե. ար. 1. Հաւանականութիւն. (ի չափագիտութեան)։ Règle des partis։ ‖ †2. Պատահական սակարկութիւն [forfait]. ի՛ոֆի՛ի՛ պալր։ Le — des vivres, des poudres. S'enrichir dans les partis։ ‖ 3. Պայման. առաջարկութիւն։ On lui voulait donner une préfecture, il ne devait pas refuser ce —-là. Il a accepté le —. Faire un mauvais —, un méchant — à quelqu'un. (ֆոխ.) Չարիս հատուցանել սմանք. դառան գործել ընկերաց ուրուք։ ‖ 4. Գումարք զօրաց հեծելոց կամ հետեւակաց՝ առաքելոց ի գիտել քննիլ զկայսեր և զզօրութիւն թշնամեացն. հատուած. գէտ։ Mener, conduire un —. Un — de cinq cents chevaux. "Ses partis lui rapportent jusqu'aux moindres choses." BOSS. *L. de Bourb.* ‖ 5. կողմն. կողմնակցութիւն. կուսակցութիւն։ Le — des Guelfes, des Gibelins. Les partis politiques. Le choc des partis. Prendre le — de quelqu'un. (ֆոխ.) Ունել զկողմն ուրուք. լինել ի թերէ ուրուք. Ձեռս տալ յոք. կուսակցել, պաշտպանել, թէնդն ածել սմանք։ Prendre — contre quelqu'un. Ընդդէմ գտանել սմանք. յառնել ի վերայ ուրուք։ Être, se ranger du — de quelqu'un. (ֆոխ.) Չեռնհակաւոր, ձեռնհաս, օգնական, նպաստաւոր ապա լինել սմանք։ Il est toujours du — des malheureux, des opprimés։ ‖ 6. Դնդիլն, հատատանիլն ի մեռ. որոշումն։ C'est le — qu'il faut prendre. Je ne sais quel — prendre. Զգիտեմ զի՛նչ արարից, թէ զի՛նչ առնել էցէ։ Il faut prendre un —. (ասի. բան մի որոշելու է)։ Prendre son —. 1. Դնել ինչ հատատատուածեամբ ի մեռ։ ‖ 2. Հպատակել. առնուլ յանձն պատրաստուածեամբ։ Dès qu'on lui eut fait voir que sa maladie était sans espérance, il prit son —։

‖ 7. Հնարք. ազապ. եղի ազատք. պատճարանք. (ասի. ժողով)։ On lui a proposé plusieurs partis pour sortir d'affaire, il a choisi le pire. C'est le plus court —։ ‖ 8. Օգուտ. շահ։ Il tire — de tout։ ‖ 9. Արուեստ. վիճակ։ Il a pris le — des armes, le — de l'Église, le — du barreau. Prendre —. Պատանել ի զինուորութիւն. զինուորիլ։ Il a déserté, et pris — chez les ennemis. Դատաւիճք եղեալ՝ եմանց կամ յատելոյս ի կողմն թշնամեացս։ ‖ 10. երթատարդ կամ ազգիկ պատշաճ յամուսնութիւն իրրև ընտանեաց կամ քաղաքացի. պատշաճաւոր անձն։ Il a refusé un grand —. On les marie ensemble, ce sont deux bons partis։ [lon, A. 2.

Partiaire (բառդեր) ած. ար. Colon — . *տես ի* Co-

Partial, ale (բառդիալ) ած. Որ հակամիտ յոք կամ ի կարծիս ինչ. կողմնասէր. **կողմնակալ. անկնատու։ Il veut un arbitre qui ne soit point —. Un juge — est un mauvais juge։

Partialement (բառդիալման) ք. **կողմնակալութեամբ. անկնատութեամբ։ Agir —։

† **Partialiser (se)** (ը բառդիալիզէ) ե. ա. Ունել զկողմն ուրուք. անկն առնուլ։

Partialité (բառդիալիտէ) ե. իե. կողմնասէր սէր. կողմնասէր բարք. *կողմնասիրութիւն. **կողմնակալութիւն. անկնատութիւն։ Il est exempt de —։

† **Partible** (բառդիպլ) ած. Որ ինքնին բաժանի (ըստ տնկապատաց). *ինքնաբաժան։

Partibus (in) (ին բառդիպ) *տես* In partibus.

Participant, ante (բառդիսիբան, անդ) ած. Հաղորդ. բաժանորդ. բաժանակից. մեռնակից։

Participation (բառդիսիբասիոն) ե. իե. 1. Հաղորդութիւն. կցորդութիւն. մեռնակցութիւն։ La — au corps et au sang de J.-C. La — aux sacrements։ ‖ 2. Գործակցութիւն. մեռնակցութիւն։ Il n'a eu aucune — à ce complot։

Participe (բառդիսիբ) ե. ար. †1. Պեղասակից. Հաղորդ. կցորդ. (ովկ.)։ ‖ 2. Անուն կամ բառ Հաղորդ բնութեան բայի և ածականի. *դերբայ։ — présent. Ներկայ դերբայ։ — passé. Անցեալ դերբայ։

Participer (բառդիսիբէ) ք. ը. 1. Հաղորդ, կցորդ, մեռնակից լինել. ունել մեան. Հաղորդիլ. մեռնակցիլ. մեռնասորիլ. հատատորիլ։ Je veux que vous participiez

Digitized by Google

նել զատախտակամած յատակս (անձնեկի, սրահի)· դրսատախել, յատակել տախտակօք։

Parqueterie (բառ-կէթրի) է. իգ. Արուեստ տախտակամած դրսատախելոյ զյատակս (անձնեկի, սրահի)· տախտակագործութիւն։

Parqueteur (բառ-կէթօր) է. ար. Ցօրինիչ տախտակամած յատակաց· տախտակագործ։

Parrain (բառէն) է. ար. 1. Որ ընդունի ի ջրոյ կամ յատաղանէ զմանուկ· հնքահայր։ Le — et la marraine։ ‖ 2. Հնքահայր (զանգակի, նաւու)։ ‖ 3. Վկայ (ձիաւորի [chevalier] ի միանամարտութեան)։

† **Parrainage** (բառէնաժ) է. ար. Հնքահայրութիւն։

A. **Parricide** (բառիսիտ) է. 1. Հայրասպան· հայրսպանող· մայրասպան։ ‖ 2. Եղբայրասպան· քոյրասպան։ ‖ 3. Որդեսպան։ ‖ 4. Աղբայասպան· ազգասպան։ ‖ 5. Որ միաբան միւնչ ընդդէմ հայրենեաց խռովց· *հայրենամոլար։

— է. վ. Ասէր ըստ ամենայն նշանակութեանց վերոյ դրելոցս։ Main —· Catilina, au moment d'exécuter son dessein — . . .

B. **Parricide** (բառիսիտ) է. ար. 1. Հայրասպանութիւն· մայրասպանութիւն։ ‖ 2. Եղբայրասպանութիւն· քոյրասպանութիւն։ ‖ 3. Որդեսպանութիւն։ ‖ 4. Աղբայասպանութիւն։ ‖ 5. Միաբան միւնչ ընդդէմ հայրենեաց խռովց· *հայրենամոլարութիւն։

Parse (բառս) ած. Զրադաշտական։ La religion —։

— է. ար. տես Parsi.

Parsemer (բառսըմէ) բ. ն. Սփռել· ցանել· տարածանել։ — un chemin de fleurs. Habit tout parsemé de perles. Զգեստս ընդելուզեալ մարգարտով, մարգարտաւոր, մարգարտայեղ, մարգարտախառն, մարգարտակապ, մարգարտահած։

Parsi (բառսի) է. ար. 1. Հետևող զրադաշտականի օրինաց· կրակապաշտ· հրապաշտ· (նախնի) Պարսիկ· (Որ և Guèbre, Gaure)։ ‖ 2. Հին պարսկերէն (յամս վերջին Թագաւորաց Սասանեանց)։ Le —։

A. **Part** (բառ) է. ար. Որդի· ծնունդ· (քան իրաւագիտաց)։ Exposition de —· Ընկեցիկ առնելը զմանուկ։

B. **Part** (բառ) է. իգ. 1. Մաս· բաժին։ Voilà votre —, et voici la mienne. La meilleure, la moindre —. Demander, réclamer sa —· Faire la — de. Ցաւելու ի խառնել ի մէջ· (առ· Հաղուի առնուլ)։ Cet acteur a peu réussi dans son début, mais il faut faire la — du trouble, de la timidité։ ‖ 2. Պատահկութիւն· կցորդութիւն· հաղորդութիւն։ Le hasard et la force ont beaucoup de — au succès. Ils avaient — au crime. Խառն էին ի վնասն, յանէրն։ Je n'ai point de — à ce fait-là. Չեմ ես գործակից գործոյդ։ Faire — de quelque chose à quelqu'un. Պատահկից, մնասնմնալ, բաժանակից, բաժանորդ, կցորդ, հաղորդ առնել· բաժին հանել։ Prendre — à. Պատահկից, բաժանակից, կցորդ, հաղորդ լինել։ Il a pris — à cette entreprise, à la conspiration. Je prends — à votre douleur, à votre joie. Ցաւակից, խնդակից եմ ձեզ։ ‖ 3. (ելոք.) Պատճ. բաժին։ Vous avez beaucoup de — à son amitié. C'est un plaisir dont je veux avoir ma —. Prendre, interpréter, expliquer une chose en bonne, en mauvaise — . Առնուլ, մեկնել ի բարի միտս, ի չար միտս։ ‖ 4. Տգիտութիւն։ Faire — de quelque chose à quelqu'un. Տալ տգիտութիւն· տգիտացուցանել· զգացուցանել· ծանուցանել· պատմել։ Il m'a fait — de ses craintes. Billets de faire —, տես լոկ Billets de —. Տգիտացուցիչ· տուժուկ (ամուսնութեան, ծնընդեան, մնասու)։ ‖ 5. Անձն· կողմն· կոյս։ Je sais cela d'autre — que vous. Les biens et les maux viennent de la — de Dieu. Ցաստատածակոյս կողմանէ անտի գան բարիք և չարիք։ Saluez-le de ma —. Ողջոյն տացիք նմա, ողջունեացիք զնա յինէն, ի դմանց իմոց։ De notre —. ի մէնջ կուսէ. ի մեր կողմանէ։ Allons de notre — assembler nos amis. Pour ma —, pour sa —· Իսկ ես· իսկ նա· (առ· գալով ինձի· գալով իրեն)։ ‖ 6. Տեղի· վայր· կողմն· կոյս։ Je vous suivrai, quelque — que vous alliez. Եկից զկնի ձեր՝ ուր և երթիցիք, յոր վայր և երթայցեք։ Nulle —· Ոչ ուրեք։ Autre —· Ցայլումն վայրի· այլ ուրեք· այլուր։ Nous nous reverrons autre —. Il faut que j'aille autre —. D'autre —· ի միւսմէ կողմանէ· այլուստ։ D'une — . . . d'autre —· ի միոջէ կողմանէ . . . ի միւսմէ կողմանէ։ De toute —, de toutes parts. Ամէն —· Ցամենայն կողմանց, կուստ· ամենայն ուստեք· ամենուստ։ Il arrive des soldats de toutes parts. Il m'est venu des félicitations de toutes parts. De — et d'autre. 1. Ցայսկոյս և յայնկոյս· այստ և անդր։ J'ai couru de — et d'autre։ ‖ 2. Ասոր և անոր· ի կողմանց կողմանց· յամենայն կողմանց։ J'ai ramassé cela de — et d'autre։ ‖ 3. (ելոք.) Ցերկոցունց կողմանց։ On est content de — et d'autre։

— De — en —. Ամ. ած. Կողմանէ ի կողմն. Թափ. Ց. Թափ ընդ Թափ։ Un coup d'épée qui le perce de — en —։

— À —. Ամ. ած. 1. Ի մի կողմն. մեկուսի. առանձինն. ուրոյն. առաջագ։ Mettez cela à —. Դիր զայդ ի միակողմն։ Laisser, mettre à —. Թողուլ ի միակողմն. Թողուլ· ի բաց դնել, Թողացուցանել։ Mettez à — la feinte. Prendre, tirer quelqu'un à —. Ասնուլ զոք ի մի կողմն, մեկուսի։ Faire bande à —. Ձեղքիլ, քակիլ ի միաբանեաւնեն, յընկերութենէ։ ‖ 2. Ի բաց Թողեալ։ Raillerie, plaisanterie à —. Թողեալ զկատակ· առանց կատականաց։ ‖ 3. Ի բաց Հանեալ· բաց ի· Թող։ À — quelques auteurs favoris, j'ai renoncé à tous les livres։ ‖ 4. տես Aparté, ծ.

— À — moi. Ցանձին իմում. ցանձն իմ. լռելեայն։ Je disais à — moi. À — soi. Ցանձին իւրում. ցանձն իւր։

Partage (բառթաժ) է. ար. 1. Բաժանառիճ. բաշխումն։ Faire le — d'une succession, du butin։ ‖ 2. Բաժին. մնասն։ — égal, inégal. J'ai eu cela pour mon —. Cette maison m'est échue, m'est tombée en —. Ինձ անկաւ, վիճակեցաւ տունն։ ‖ 3. Բաժանակցի լինել. հաղորդութիւն. մնասնակցութիւն։ "Il n'était pas juste qu'ils entrassent en — des terres que les Romains avaient conquises avant leur alliance." VERTOT, *Rév. rom.* III, 234. ‖ 4. (ելոք.) Բաժին. առանձնաւորութիւն։ Les maladies et les misères sont le — du genre humain. L'art de plaire est son —։ ‖ †5. (ելոք.) Բաժին. Հրէութեամբ. չմիաբանութիւն։ ‖ 6. Հաւասար բաժանութիւն (քուէից, կարծեաց)· Հաւասարաչափ խնդրոյ։ En cas de —, on recommencera le scrutin։

Partageable (բառթաժալէ) ած. Բաժանելի։ Cette propriété n'est point —։

Partageant (բառթաժան) է. ար. Բաժանակալ· բաժանակից։ Chacun des partageants։

Partager (բառթաժէ) բ. ն. 1. Բաժանել· բաշխել· Հաւասարակել։ — le butin, des profits, un gâteau. Il partage son bien avec les pauvres. Il vendit tous ses biens

Digitized by Google

et les partagea entre les pauvres. — le gâteau. (ֆոխ.) բաժանել զշահան։ ‖ 2. բաժանել. հատանել։ — un nombre en deux. Ce fleuve partage la province։ ‖ 3. հանել ուժգ մեռան. վիճակիցս ցանել։ Son père l'a partagé en aîné։ Ալի եւս ֆոխ. La nature l'a mal partagé. Ձշդելով առեալ է նմա բնութեան զնւբ պարգեւս։ ‖ 4. բաժանել, հատարակել ընդ ուժգ (ա). Տղայդրդ, հատատարդ, կցարդ լինել։ Je partagerai avec vous les fatigues et les dangers de cette entreprise. Ils partagent entre eux le pouvoir։ ‖ 5. (ֆոխ.) Ստանակից լինել. մեռանակցիլ։ Je partage votre joie, votre douleur. Խնդակից, ցաւակից եմ ձեզ։ — l'opinion de quelqu'un. Զայնակից լինել կարծեաց ուրուք. հաւանիմ լինել ուրուք։ ‖ 6. (ֆոխ.) բաժանել. երկփեղկել. պատակոտել։ Cette querelle va — toute la cour։

= բ. չ. բաժին, մեռան ունել. հաղարդ լինել։ Il ne partage pas dans cette succession. — comme frères, en frères. բաժանել եղբայրաբար։

= Se —. բ. ա. 1. բաժանիլ. ճեղքիլ։ La route se partage en deux branches։ ‖ 2. բաժանիլ. կատարիլ։ Un nombre impair ne peut se — en parties égales sans fraction։

= ՎԱՍԻ. (ա) "Եթէ ոք եւ չ-ը, բաժանել չյոգնութիւն ընդ ինէ. . . բաժանիմ ընդ ինէ գյոգնութիւն, վ այդպես ինէ ծառայէ". Յոհ. յղ. վերատին կոչման իւրոյ. Հ. Գ. 367.

Partance (բառտոն) ե. է. Մեկնելն (նաւու, նաւատարմին). մեկնումն. (վ.)։ Jour de —։ [յղդ։

†ա. **Partant** (բառտան) ե. ա. Որ մեկնի, գնայ. գնաց. ‖ բ. **Partant** (բառտան) ս. Ուստի. ապա ուրեմն. նմին իրի. հետեւաբար։ Vous avez signé au contrat, et — vous êtes obligé։

Partenaire կամ ըստ անգղիականին **Partner** (բառդնէր, բառդնր) ե. խազակից։ Vous serez mon —։

Parterre (բառդէր) ե. ա. 1. գարահզ ածուածոտաւալ, բաժանեալ ի խորշս խորշս. ծաղկոց։ — de buis, de gazon, de fleurs. — d'eau. Ածուակերպ բաշխումն ջրոց։ ‖ 2. կայան թատրատեղւոց յետուստ երաժշտարանի [orchestre]. հրապարակ։ Aller au —. Une place, un billet de —. Prendre un billet de —. Անկանիլ յերկիր, ի գետին. (ա.)։ ‖ 3. հանդիսատեղք, թատրատեղք հրապարակի (թեատրոնի)։ Le — a mieux jugé que les loges։ ‖ 4. (ֆոխ.) ժողովուրդ. հրապարակ։ Le ministre vient de faire une grande faute; voilà de quoi réjouir le —։

Parthénon (բառթենոն) ե. ա. Մեհեան Աթենասայ յԱթէնս. գարթենան։ Le Parthénon d'Athènes est aussi célèbre dans l'antiquité, que le Panthéon de Rome։

† **Parthique** (բառթիք) ած. գարթեւական։ Les guerres parthiques։

Parti (բառտի) ե. ա. 1. հաւանականութիւն. (ի չափագիտութեան)։ Règle des partis։ ‖ †2. Մխոյտդին առկարկութիւն [forfait]. ինօքիւթ պաղ։ Le — des vivres, des poudres. S'enrichir dans les partis։ ‖ 3. գայման. առաջարկութիւն։ On lui voulait donner une préfecture, il ne devait pas refuser ce —-là. Il a accepté le —. Faire un mauvais —, un méchant — à quelqu'un. (ֆոխ.) Զարիս հատուցանել ուժգ. դարան գործել կեանց ուրուք։ ‖ 4. Գունդ զօրաց հեծելոց կամ հետեւակաց՝ առաքելոց ի գիտել քննել զկայանս և զզօրութիւն թշնամեացն. հատուած. գէտ։ Mener, conduire un —. Un — de cinq cents chevaux. "Ses partis lui rapportent jusqu'aux moindres choses." Boss. *L. de Bourb.* ‖ 5. կողմն. կողմնակցութիւն. կուսակցութիւն։ Le — des Guelfes, des Gibelins. Les partis politiques. Le choc des partis. Prendre le — de quelqu'un. (ֆոխ.) Ունել զկողմն ուրուք. լինել ի թիկունս ուրուք. ձեռս առել յոք. կուսակցել, պաշտպանել, թիկն ածել ուժգ։ Prendre — contre quelqu'un. Ընդդէմ դառնալ ուժգ. յառնել ի վերայ ուրուք։ Être, se ranger du — de quelqu'un. (ֆոխ.) Զեռնկալուլ, ձեռնատու, օգնական, նպաստատու լինել ուժգ։ Il est toujours du — des malheureux, des opprimés։ ‖ 6. Դնել, հատատարել ի մոխ. որոշումն։ C'est le — qu'il faut prendre. Je ne sais quel — prendre. Զգիտեմ զի՛նչ արարից, թե զի՛նչ առնել խրհ։ Il faut prendre un —. (ա. Բան մի որոշելու է)։ Prendre son —. 1. Դնել ինչ հատատատուիեամբ ի մոխ։ ‖ 2. Հպատակել. առնուլ յանձն պատրաստութիեամբ։ Dès qu'on lui eut fait voir que sa maladie était sans espérance, il prit son —։ ‖ 7. Հնարք. ազապ. եղի ազապք. պատճարանք. (ա. մի ջոց)։ On lui a proposé plusieurs partis pour sortir d'affaire, il a choisi le pire. C'est le plus court —։ ‖ 8. Օգուտ. շահ։ Il tire — de tout։ ‖ 9. Պատեազ. վիճակ։ Il a pris le — des armes, le — de l'Église, le — du barreau. Prendre —. Մտանել ի զինուորութիւն. զինուորել։ Il a déserté, et pris — chez les ennemis. Դառապինք եղեալ՝ էառնց կամ յատելոյս ի կողմն թշնամեաց։ ‖ 10. Եբխատարդ կամ աղջիկ պատշաճ յամուսնութիւն իրրեւ ընչատէս կամ քաջատոհմ. պատշաճաւոր առնէ։ Il a refusé un grand —. On les marie ensemble, ce sont deux bons partis։ [lon, A. 2.

Partiaire (բառսիէր) ած. ա. Colon — . տես ի Co-

Partial, ale (բառսիալ, ալ) ած. Որ հակամիտ յոք կամ ի կարծիս ինչ. կողմնասէր. **կողմնակալ. անհատու։ Il veut un arbitre qui ne soit point — . Un juge — est un mauvais juge։

Partialement (բառսիալման) ս. **կողմնակալութեամբ. անհատութեամբ։ Agir —։

† **Partialiser (se)** (ս բառսիալիզել) բ. ա. Ունել զկողմն ուրուք. անկ առնուլ։

Partialité (բառսիալիթէ) ե. է. կողմնասէր սէր. կողմնասէր բարք. *կողմնակրութիւն. **կողմնակալութիւն. անհատութիւն։ Il est exempt de —։

† **Partible** (բառթիպլ) ած. Որ ինքնին բաժանի (ըստ անկապեսաց). *ինքնաբաժան։

Partibus (in) (ին բառթիպս) տես In partibus.

Participant, ante (բառթիսիբան, անթ) ած. Հաղարդ. բաժանորդ. բաժանակից. մեռանակից։

Participation (բառթիսիբասիօն) ե. է. 1. Հաղարդութիւն. կցորդութիւն. մեռանակցութիւն։ La — au corps et au sang de J.-C. La — aux sacrements։ ‖ 2. Գործակցութիւն. մեռանակցութիւն։ Il n'a eu aucune — à ce complot։

Participe (բառթիսիփ) ե. ա. †1. Մեղսակից. հաղարդ. կցորդ. (վ.)։ ‖ 2. Անուն կամ բառ հաղարդ ընութեան բային և ածականի. *դերբայ։ — présent. Ներկայ դերբայ։ — passé. Անցեալ դերբայ։

Participer (բառթիսիփէ) բ. չ. 1. Հաղարդ, կցորդ, մեռանակից լինել. ունել մեռան. հաղարդիլ. մեռանակցիլ. մեռանատրիլ. հատատրիլ։ Je veux que vous participiez

Digitized by Google

à ma fortune, comme vous avez participé à ma disgrâce. — aux prières des fidèles. ‖ 2. Մասնակից լինել. Je participe à votre douleur, à votre joie. Ցաւակից, խնդակից եմ ձեզ. ‖ 3. Ունել մասն. Մերձաւոր լինել. Cela participe de la nature du feu. L'enthousiasme de cet homme participe de la folie.

Particulariser (բա-րթիք-լա-ռիզ) բ. ն. 1. Գաւառել ըստ մասանց, մասնաւորաբար, մի ըստ միոջէ, մասնաւորապէս նշանակիլ. մասնաւորապէս առնել. — un fait. ‖ 2. Մասնաւորել. Il faut — cette proposition générale.

Particularisme (բա-րթիք-լա-իզմ) է. ար. Վարդապետութիւն այնոցիկ որ ասաւածային եղեալ գրիաոսս միայն վասն ընտրելոց իւրոց և ոչ վասն համօրէն ազգի մարդկան.

Particularité (բա-րթիք-լա-րիթէ) է. իկ. Մասնաւոր, առանձինն հանգամանք. մասնաւորութիւն. Les particularités d'une affaire.

Particule (բա-րթիք-լ') է. իկ. 1. Մասն փոքրիկ. մասնիկ. Les particules dont les corps sont composés. ‖ 2. Մասնիկ. (ըստ քերականաց). *Et, ou, ni, mais, que*, etc., sont des particules.

Particulier, ière (բա-րթիք-լիէ, իէր) ած. 1. Առանձին. առանձնական. աւրոյն. անձնական. մասնաւոր. յատուկ. Être attaché à son intérêt —. Avoir une dévotion particulière à la Vierge. Cela est — à ce climat. ‖ 2. Մասնաւոր (ընդդիմադրականաբար Ընդհանրական). մասնական. առանձնական. L'intérêt — doit céder à l'intérêt général. ‖ 3. Առանձնական (ընդդիմադրականաբար Հասարակացի). առանձին. յատուկ. Beaucoup de fortunes particulières se sont faites aux dépens de la fortune publique. ‖ 4. Մանրապատում. յատկապատում. Il m'a fait un détail — de toute cette affaire. ‖ 5. Ոչ-ըրդին. առաջագ. աշտի. յատուկ. մասնաւոր. Une chambre, une habitation particulière. Il mange à une table particulière. ‖ 6. Ներքնշան. նորօրինակ. օտար. յատուկ. մասնաւոր. Je vais vous apprendre une aventure très particulière. Il élève ses enfants avec un soin —. ‖ 7. Առանձնակեաց. մենակեաց. Un homme —. Il est fort —.

= է. ար. 1. Մասնաւորն. մասնականն. Il ne faut jamais conclure du — au général. ‖ 2. Առանձինն հանգամանք. մասնապատում գէպք. *մասնաւորութիւն. On m'a parlé en gros de l'affaire, on ne m'en a pas dit le —. Descendre dans le —. Մինչ ի մասնաւորն իջանել. քննել մասնաւորաբար. ‖ 3. Մասնաւոր ընկերութիւն. ընտանեգոյն, առանձնական կենակցութիւն. Il est aimable dans le —. ‖ 4. Առանձին, առակագոյն, առակական ոք. De pareilles dépenses conviennent à un prince, et ne conviennent point à un —, à un simple —. ‖ 5. Առ. մարդ. ոք. (ած.). Un — s'approcha de nous.

= En —. Ած. ած. 1. Առանձինն. մերկասի. աւրոյն. Il faut le voir en —. Prendre quelqu'un en —. Առնուլ զոք առանձինն, մերկասի, ի մի կողմն. ‖ 2. Առանձնապէս. մասնաւորապէս. յատկապէս. En général et en —.

— En mon —. Ըստ իս. իսկ ես. En mon —, je suis d'avis qu'il a bien fait. Vivre en son —. Ունել առանձինն, յիւրում առն. Il vivait avec un de ses amis; il vit aujourd'hui en son —.

Particulièrement (բա-րթիք-լէր-ման) ած. 1. Առանձինն. առաւելապէս. մանաւանդ. մասնաւորապէս. յատկապէս. Il vous honore —. ‖ 2. Ցանաւանդ. յատկապէս. J'en connais plusieurs, et — un tel. ‖ 3. Մանրապատում նշանակեալ. մի ըստ միոջէ. ըստ մասանց. մասնաւորաբար. Je vous conterai cela tantôt plus —.

Partie (բար-թի) է. իէ. 1. Մաս. բաժին. Le tout est plus grand que sa —. J'en ai la meilleure —. Les cinq parties du monde. Il vendit son bien par petites parties. La plus grande — du royaume. Մեծ մասն, մեծ կէս աշխարհին, թագաւորութեանն. ‖ 2. Մասն (մարմնոյ). Appliquer une fomentation sur la — malade. Parties naturelles, Parties honteuses, կամ լոկ Parties. Գինդական անդամք. ամօթոյ անդամք, մարմինք. ամօթոյք. առակայք. սերտակայք. Il est la — honteuse de cette compagnie. (խոսք.) տես և Honteux. Les parties nobles. տես և Noble. ‖ 3. կողմն. մասն. La — haute, la — basse d'une rivière. ‖ 4. Մասն (բանի, ըստ քերականաց). Parties du discours, de l'oraison. ‖ 5. Մասն (երգեցիկաց կամ նուագարանաց և հատուածի երաժշտութեան). Un morceau à deux parties. *Երկմասնեայ հատած, նուագ. La — de ténor, de violon. Vous exécuterez telle —. Faire bien, tenir bien sa —. (խոսք. և ընդ.) կատարել զպատշաճեան. վարել զոր էր արժանն է. ‖ 6. Թուղթ կամ տետրակ (երաժշտի, նուագածուի). Distribuer les parties aux musiciens, aux exécutants. ‖ 7. Մասն, չափ (վաճառից). Il a vendu une — considérable de café. ‖ 8. Վարձք. (իշ.). Acquitter une —. ‖ 9. Մասն ինչ հաշուի. հաշիւ. (իշ.). Laisser une — en souffrance. ‖ 10. Կող (խաղոյ). — de jeu. Faire une — de dames. Jouer une — de trictrac. (ած. Կող մի առաջի խաղալ). Il fait bien ses parties. (խոսք. և ընդ.) Գիտէ զօգուտն իւր. ‖ 11. Միաբանութիւն. ընկերութիւն. Nous avons fait la — d'aller voir un tel, voulez-vous en être? Il faut remettre la — à demain. ‖ 12. Ելք, խորհուրդ զբօսանաց. Faire la — d'aller se promener. Une — de campagne. Խորհուրդ գիւղագնացութեան. Il est de toutes les parties de plaisir. La — n'a pas eu lieu. ‖ 13. Զբօսանք. զուարճութիւն. Cette — a été très agréable. ‖ 14. կռիւ (ի գատաստանի). գատաստանական. գատախազ. C'est ma — adverse. Un juge doit écouter les deux parties. Être juge et —. Լինել միանգամայն դատախազ և դատաւոր. Prendre quelqu'un à —. 1. Դատ դնել, գատ վարել ընդ ումեք. ի գատ մասանել ընդ ումեք. ‖ 2. (խոսք.) Ախտանալ, ընկճուիլ զմարմնի զիւրմանէ.

‖ 15. Արուեստ. վիճակ. Il fut comme son père dans la — de la draperie. ‖ 16. Բարք, ազնիւ հանգամանք. (իշ.). Il a toutes les parties d'un grand capitaine.

— Tenue des livres en կամ à — simple, en կամ à — double. տես և Simple, և Double.

— յթ. 1. Չուխա (գործատարի, վաճառականի). (իշ.). Parties de tailleur. ‖ 2. Դաշնադրեալ. գաշնագիրք. Toutes les parties intéressées en sont d'accord.

— Parties belligérantes. *Պատասխանող, *առարկանող կողմունք. Տէրթիւնք.

= En —. Ած. ած. 1. Ըստ մասին. մասամբ իւրեք. Il n'est propriétaire de cette terre qu'en —. ‖ 2. Պատառիկ. կէս. Un corps de troupes composé en — de Français, en — de Suisses. Ցայս միտս տես և լոկ Partie. Il a fait cela partie pour l'amour de vous, partie pour son propre intérêt.

Digitized by Google

Partiel, elle (բ-ա-սիէլ, լ) ած. Մասնական. մասնաւոր։ Éclipse partielle։ [մասին։ Payer —։

Partiellement (բ-ա-սիէլման) մ. Մասն մասն. բաժանաբար։

A. **Partir** (բ-ա-բ-) բ. ն. Բաժանիլ. (վ.)։ Ունալ խնդիր ի բանէն Avoir maille à — avec quelqu'un. տես ի Maille, C. 1.

B. **Partir** (բ-ա-բ-) [Je pars, tu pars, il part, nous partons. Je partais. Je partis. Pars, partez. Que je parte. Que je partisse. Partant. Parti, ie.] բ. ե. 1. Մեկնիլ. գնալ։ Il est parti de Paris. Il vient de — pour Rome. Nous partons pour la promenade. Ce navire partira bientôt։ ‖ 2. Մեկնիլ յաշխարհէ. գնալ. մեռանիլ։ ‖ 3. Ընթանալ (մարգոյ, առասպաց). թռչիլ (թռչնոց). արձակել։ Au moindre signe, il part comme l'éclair. Le lièvre partit à quatre pas des chiens. Le chien a fait — la perdrix. Ընդոստից շունն զկաքաւն. (առ. շունն ատր զհնդկ զկաքաւը)։ — de la main. տես ի Main, 1. — d'un grand éclat de rire. (ած.) Զբղխիլ բազում. ծիծաղիլ յանկարծակի բարձրագոյն։ ‖ 4. Ցատնալ, թռչիլ (նետի). արձակել։ Le trait partit avec impétuosité. La foudre qui part de la nue։ ‖ 5. Ելանիլ (շրջագնի)։ Le fusil a parti tout à coup։ ‖ 6. (ած.) Ցառաջ խաղալ. ճառագայթ առնել։ Dans cette discussion, il est parti d'un faux principe. Partant de là, je conclus։ ‖ 7. Ելանիլ. խաղալ. բղխիլ։ Tous les nerfs partent du cerveau. C'est de cette montagne que part la source du fleuve։ ‖ 8. (ած.) Բղխիլ. ծնանիլ. ելանիլ. յառաջ գալ։ Ce langage part du cœur։

= À — de. նխ. առ. Սկսանիլ. առնագոյն ի. յիտ։ À — d'aujourd'hui. Ցայսմ օրէ և առդր։

= À — de là. գր. առ. Թէ այնպէս ինչ լինէր. դիցուք թէ այնպէս իցէ։ Vous prétendez que l'homme n'est pas libre; à — de là, nos actions ne seraient ni bonnes, ni mauvaises։ [cheval a le — prompt։

= ե. ա. Ընթացք, գնացք, շարժուածք (երիվարի)։ Ce

Partisan (բ-ա-բիզ) ե. ա. 1. Կուսակից. կազմակից. հզօրնածուս. պաշտպան։ Les partisans de Pompée. Cet auteur a bien des partisans։ Ունի և զերս. Les partisans de la musique italienne։ ‖ 2. Զօրավար առաքառակաւորաց, մեկնակազմնոց։ C'est un grand —։ ‖ 3. Առաքառակաւոր զօրք. մեկնակազմնք։ Un corps de partisans. Guerre de partisans։ ‖ 4. Վերակացու մսից Տէրտրեմեան, Հարկաց. Հարկապահ։ Un riche —։

Partitif, ive (բ-ա-բիթիֆ, իվ) ած. Մասնական (առնալ, բառ քերականաց)։ Noms partitifs, comme *moitié*։

Partition (բ-ա-բիսիո) ե. իե. 1. Բաժանութիւն։ Les Partitions oratoires, ouvrage de Cicéron։ ‖ 2. Հանդերձն մետաքս (Թաւորիզցւոյ Տէրեան)։ La — de Don Juan։

Partner (բ-ա-բնր) ե. ա. տես Partenaire.

Partout (բ-ա-բու) մ. 1. Ամենայն ուրեք. ընդ հասարակ. ընդ բնաւ. *ամենաուրեք։ Il va — Il est —։ ‖ 2. Ամենայն ուրեք (ի գիրս). ի վեր և ի խաւարհ. վեր ի վայր։ — il fait paraître beaucoup de richesses et d'abondance géométrique։ ‖ 3. Ցամենայն տեղիս ուր և. յոր վայր և։ On se moque de lui — où il va. Je vous suivrai — où vous irez։ [տակ անասնոց)։

Parturition (բ-ա-բ-ի-սիո) ե. իե. Ծնանիլն (մա-

Parure (բ-ա-ր-) ե. իե. 1. Զարդ. զարդարանք. պաճուճանք. պճնանք. պճնիք։ Elle ne s'occupe que de sa —. Elle n'a pas besoin de —. — de pierres fines. Ունի հասկապատ զարդ։ Les fleurs sont la — d'un jardin։ Ունի ած. La modestie est la plus belle — d'une jeune fille։ ‖ 2. Նմանութիւն (ի մէջ երկուց կամ այլ և այլ իրաց)։ Chevaux de même —. Մթագոյն և մեհեանաձակ երիվարք։ Meubles de même —։ ‖ 3. Կտրած. յատաւած։ La — du pied d'un cheval։

Parvenir (բ-ա-վընր-) բ. ե. 1. Հասանիլ (դժուարաւ)։ Après une longue route, ils parvinrent au pied des Alpes. Il était environné de tant de monde, que je ne pus — jusqu'à lui։ ‖ 2. Հասանիլ. ժամանիլ։ Son nom est parvenu aux oreilles du roi, parvint jusqu'au roi. Եկն եհաս մինչև ի թագաւորն անուն նորա։ ‖ 3. (ած.) Հասանիլ. ելանիլ. ամբառնալ. բարձրանալ։ — à une dignité, à un emploi, aux honneurs, au trône. Il est parvenu à un grand âge, à une extrême vieillesse։ ‖ 4. (անխնդիր) Ցայլոգիլ. մեծանալ։ Le désir de —։

Parvenu (բ-ա-վընու-) ե. ա. Այր աննշանաւոր կամ անիրաւիւք՝ մեծացեալ կամ յառաջադիմեալ հասեալ. երկիւան։ C'est un —, un nouveau —. Il a toute l'insolence d'un —. Les parvenus s'oublient aisément։

Parvis (բ-ա-վի) ե. ա. 1. Հրապարակ առաջի մեծի դրան եկեղեցւոյ, մայր եկեղեցւոյ. սրահ. գաւիթ։ Le — de Notre-Dame, կամ le — Notre-Dame։ ‖ 2. Սրահ, գաւիթ (առաքելոց եղուսազէմի)։ ‖ 3. Գաւիթ. յարկ։ Les sacrés կամ les célestes —. Ցարկք սրբոյ Հերկինք։

A. **Pas** (բ-) ե. ա. 1. Գայլ. քայլափոխ։ Le — d'un homme, d'un enfant, d'un cheval. Petit —. Grand —. Faire un —. Գայլ մի յառաջ փոխել. քայլ փոխել. քայլս դնել։ Il s'arrêtait à chaque —. Ընդ քայլ քայլ զաճախ ունէր, զկայ առնոյր։ Hâter, doubler, allonger, presser le —. Ընթանալ մեծաքայլս. ոլորել զընթացս. գնալ արտագգոնս։ Où portez-vous vos —? où s'adressent vos —? Ցո՞ դիմիալ էք. յո՞ ուղ ունիք երթալ։ À — lents.* Ցամրաքայլ. *մեղմաքայլ։ À grands —. Մեծաքայլս։ S'attacher, être attaché aux — de quelqu'un. (ած.) Լինիլ միշտ կախեալ զքայնցից ուրուք. չհեռանալ յաճախել. (առ. ամէն տեղ մեկուն եռևէն երթալ)։ Marcher, aller à — de loup. տես ի Loup, 1. Compter ses —. տես ի Compter, 1. Marcher à — comptés. (ած.) Գնալ մեղմով և ծանրութեամբ. (առ. համրանքով քայլել)։ Suivre les — de quelqu'un. 1. Երթալ զհետ ուրուք։ ‖ 2. (ած.) Հետևիլ հետոց ուրուք. հետևողդ, նմանողդ լինիլ (հայրենականացն առաքինութեանց)։ Aller à — de géant. տես ի Géant, 3. Retourner, revenir sur ses —. Ընդ կրունկն դառնալ, նահանջիլ. վերկանիլ։ Faire un faux —. տես ի Faux, B. 7.

‖ 2. Գայլ (կտրաւուց)։ — de valse, de menuet։ ‖ 3. Գնացք, ընթացք (զբօսականաց)։ Marcher au — accéléré. Nos soldats ont emporté cette redoute au — de charge. Marcher au —. Խաղալ հանդարտաքայլ, հանդարտագնաց։ Mettre quelqu'un au —. (ած. և ընտ.) Ածել զոք ի զգաստութիւն, ի պատշաճս. (առ. մեկուն խելքը գլուխը բերել տալ, պարտքը ընել տալ)։ ‖ 4. Հանդարտ գնացք (երիվարի)։ Ce cheval va bien le —. Cheval de —. Գնացող, Ա. քայլատար երիվար։ ‖ 5. Հետք ասից. ոտնահետ. ոտնաւորդի. գարշապար։ En voyant des — d'homme sur le sable du rivage, il connut que l'île était habitée. Baiser la trace des — de quelqu'un. տես ի Baiser, A. Dans le — d'un cheval. (ած.) տես ի Cheval, 1. ‖ 6. Գայլ. *քայլաչափ։ La longueur, la distance de cent —. Il n'y a qu'un — d'ici chez moi. Il demeure

Digitized by Google

à deux — d'ici : ‖ 7. Անցք : Un mauvais — . Տեղի վատնդաստր (որպիսի է դահուանդ, մծրաստ [bourbier]) : Se tirer d'un mauvais —, d'un — difficile. (Ֆիգուր.) Ազատանել ի դժուարին ինչ իրաց : Passer le — . (Ֆիգուր. և ռմ.) տես ի Passer, բ. 1. Sauter le — . (Ֆիգուր. և ռմ.) տես ի Sauter. Franchir le — . (Ֆիգուր. և ընդ.) տես ի Franchir, 3. ‖ 8. Կիրճ. կապան. պահակ. անձուկք : Le — des Thermopyles : ‖ 9. Կիրճ (ի ծովու) . նեղուց : Le — de Calais : ‖ 10. Մեռանք (գրան) : Il est sur le — de la porte : ‖ 11. Աստիճան (առաջի մտից) . սանդղամատն : Prenez garde, il y a ici un — . Il y a quatre — à monter à ce perron : ‖ 12. (Ֆիգուր.) Գլխաւորութիւն. յատկապահք : Le parlement avait le — sur les autres compagnies. Il lui a cédé le — . Disputer le — à quelqu'un. Բաժանել ընդ. ‖ 13. (Ֆիգուր.) Գայլ. գնացք. ընթացք : Observer tous les — de quelqu'un. — de clerc. տես ի Clerc, 3. ‖ 14. Երթևեկութիւն : Cela lui a coûté bien des —, bien des — inutiles. Salle des — perdus. *Դատաստանական (դատարանի, տանի) :

— Pas-d'âne. 1. Ապդ ինչ տանձաց [mors] երիվարի. երախճան : ‖ 2. Գործի պետատրոց [maréchal] առ ի բաց ունել զբերան երիվարի. երախճան : ‖ 3. Տունկ ինչ դեղ. նածաղիկ բուսական ի խոնաւ տեղիս. հազի գեղ : Le — est particulièrement bon contre la toux : (Որ և. Tussilage) :

= Pas à pas. Գր. — . 1. Մեղմով. հանգարտաքայլ : Aller pas à pas : ‖ 2. (Ֆիգուր.) Ոտն առն :

= De ce pas, Tout de ce pas. Գր. — . Ի սմին իսկ ժամու. յայսմ և ի պոյն ժամու : J'y vais de ce pas :

B. **Pas** (բ=) ս. Ոչ. չ : Je ne le veux — . Il m'est indifférent d'écrire ou de ne — écrire, d'écrire ou de n'écrire — . Il est trop fier, pour ne — dire impertinent. Կարի իմն մեծամիտ է, զի մի' ասացից ժպիրչ : (Տես զկարին Pas ի և Point ի ի Ne) :

— Pas un, Pas une. Ոչ ոք. և ոչ մի :

† **Pasan** (բ—ն) ս. ր. Անասուն ինչ յատկապանման [du genre des antilopes] . պլատան (?) :

Pascal, ale (բ—կ—լ, —լ') ած. 1. Պասեքի կամ զատկի (Հրէից) . *զատկական : L'agneau — : ‖ 2. Զատկի (քրիստոնէից) . *զատկական : Cierge — . Communion pascale. յտ. ր. Pascaux գուն ուրբք վարի :

Pasigraphie (բ—զի—ֆի) ս. էդ. Գիր համատրակաց. *ամենագրութիւն : — ou écriture universelle :

Pasquin (բ—կ—ին) ս. ր. 1. Հին ինչ անդրի ծայրակուռ ի հռովմ քաղաքի, յոր մնծուցանեն երգիծանութիւնս, գիրս եպերանաց. Պասկուինոյ : ‖ 2. Յոռի խեղկատակ. փցուն երգիծարան : Cet homme est un Pasquin, n'est qu'un Pasquin : ‖ 3. Երգիծանութիւն : Faire courir un — : ‖ 4. Պատասխոր (ի կատակերգութիւնս) : C'est le Pasquin de la troupe :

Pasquinade (բ—կ—ինդ) ս. էդ. 1. Երգիծանութիւն մնծուցեալ յանդրին Պասկուինոյի ի հռովմ քաղաքի : ‖ 2. Խեղկատակեալ և անհամ ծաղրածութիւն : Faire des pasquinades :

Passable (բ=—ղ) ած. Չափաւոր. հանդուրժելի. տանելի : Ce vin n'est pas excellent, mais il est — :

Passablement (բ=—ղ=մ) ս. Չափ իմն. չափով իմն. լաւ բաւականի : Du vin — bon. Acteur — bon :

Passacaille (բ—կ=յ) ս. էդ. 1. Երգ, երգանակ ինչ կաքաւաց : ‖ 2. Ապդ ինչ յատր կաքաւաց :

Passade (բ=—դ) ս. էդ. 1. Անցանելն. անց : Ce gîte serait mauvais pour un long séjour, mais il est assez bon pour une — . À la — . Յանցանելն : ‖ 2. (Ֆիգուր. և ընդ.) Անցաւոր սէր կամ հաղորդութիւն (ընդ կնոջ) : Avoir une —, quelques passades : ‖ 3. Մղի, ողորմութիւն (զոր խնդրէ աղքատս յանցանել կամ ի ճանապարհորդել իւրում) . (Ից.) : ‖ 4. Բաղում անգամ ընթացուցանելն զերիվարն :

Passage (բ—ժ) ս. ր. 1. Անցանելն. անց : Le — de l'armée. Le — de la mer Rouge, des Alpes. Cette route est d'un grand — . Բազմանգնաց և յոյժ ճանապարհ : ‖ 2. Տեղափոխութիւն (թռչնոց, ձկանց) . անց. խաղացք. չոր : Le — des ramiers, des cailles, des hirondelles. Le — des maquereaux, des morues, des harengs. Oiseaux de — . Ետղափոխ, անցաւոր թռչունք : ‖ 3. Ժամ անցանելոյ. անց : On guetta son — : ‖ 4. Տեղի ընդ որ անցանէ ոք. անցք. ճանապարհ : Pourquoi voulez-vous passer dans ce champ ? ce n'est pas un — . Il l'attendit au — . Garder les passages. Զգուշանալ, պահ ունել անցից : Se faire, s'ouvrir, se frayer un — . Հատանել անձին ճանապարհ : ‖ 5. Անցաւան : Le — des Panoramas, à Paris : ‖ 6. Նաւափոխութիւն. նաւագնացութիւն : J'ai payé mon — sur le bateau à vapeur. Nous avons eu un beau temps pendant notre — : ‖ 7. Բաժ անցից : Payer son — : ‖ 8. Անց. (լաս աստեղագրաշխից) : Observer le — de Vénus sur le disque du soleil : ‖ 9. Դաշնակաւոր ճեմք (երիվարի) : ‖ 10. (Ֆիգուր.) Անցանելն. անց : Le — du jour à la nuit. Le — d'une vie mondaine à une vie chrétienne est rare et difficile : ‖ 11. (Ֆիգուր.) Անցաւոն. փոխանն. մնչ : ‖ 12. (Ֆիգուր.) Հատած (գրոց) . վկայութիւն : Il y a dans ce livre un beau — . Citer, expliquer un — : ‖ 13. Գեղգեղանք. (լաս երաժշտաց) : Ce chanteur fait trop de passages :

A. **Passager** (բ=—ժէ) ած. ն. Շրջելոյ—ցանելոյ զերիվարն դաշնակաւոր ճեմիդ. Ս. անցիկ[անցիկ] :

= ած. ն. Շրջիկ երիվարի դաշնակաւոր ճեմիք. Ս. անց-

B. **Passager, ère** (բ=—ժէ, ր—) ած. 1. Անցաւոր : Les grues sont des oiseaux passagers : ‖ 2. (Ֆիգուր.) Անցաւոր. անցական. վայրանցուկ. երազանցուկ. գիւրանց. *անցողական : Un goût — . Ce n'est qu'une douleur passagère. La beauté est passagère. Ծաղիկք և գեղեցկութիւն : Fleurs passagères. Ախտախտանաւոր, գիւրանցուկ ծաղկիք :

= ած. 1. Անցաւոր. անցորդ. իջևանաւոր : Je ne fais pas ma demeure ici, je n'y suis que — . Les hommes ne sont que passagers sur la terre : ‖ 2. Նաւորդ :

Passagèrement (բ—ժէր—ը՛մ) ս. Սուղ ինչ ժամանակ. հարևանցի : Je ne suis ici que — :

Passant, ante (բ=—, —դ) ած. 1. Բազմանգնաց, բազմակոխ, վայրան (ճանապարհ) . (ած. բանաւոր) : Chemin — : ‖ 2. Անցանելի, անցական, հատարակաց (ճանապարհ) . [passants :

= ած. Անցաւոր. անցորդ : Un voleur qui dévalise les

Passation (բ—սիւն) ած. էդ. կանելն զդաշինս. գործ նագրութիւն : Assister à la — d'un contrat :

Passavant (բ=—վ—ն) ած. ր. 1. Անցարան (ի զանազանագործիկ նաւս) : ‖ 2. *Անցագիր (վճռատաց) . *զատանց :

Passe (բ=) ած. էդ. †1. Անցանելն, անց (ետղափոխ թռչնոց) : ‖ 2. Խազալն ի վերայ մետաղից (ի արամազդութեան) . յատկացուցութիւն : ‖ 3. Չեռնածութիւն

(մագնիսասեր [magnétiseur]) : ‖ 4. Շարժուձեւ մարմնոյ (ի քալուածս) : ‖ 5. *Ձրանցք (ընդ մէջ երկուց ցամաքաց կամ խիթից [écueil]) : ‖ 6. Ածանի (երգեալ ի խազս). **երգածն La — est double : ‖ 7. Լրումն հաշուի մանր դրամովք : ‖ 8. Պատառ գլխարկի կանանց որ ծածկէ զերեսս :

— Être en — d'avoir quelque emploi, quelque charge. (փոխ. և ընդ.) (այլ. պաշտօն մը ստանալու վրայ ըլլալ) :

A. **Passé, ée** (բա՛օ) ած. փոխ. 1. Անցեալ. գնացեալ : Le temps — : ‖ 2. Եղծեալ. թառամեալ : Une étoffe passée : [plus :

=նե. ցեա : — le mois de juin, le rossignol ne chante

B. **Passé** (բա՛օ) ե. ած. 1. Անցեալ իրք. անցեալն : J'ai oublié tout le — : ‖ 2. Անցեալ ժամանակ. անցեալն. Le —, le présent et l'avenir : ‖ 3. Անցեալ ժամանակ (բայից) : Le — défini, indéfini :

Passe-carreau (բա՛ա-ֆաո) ե. ած. Տախտակ յորոյ վերայ դերձակք ոտորկեն երկաթով զՀանդերձն : Des passe-carreaux : [ւսակ : Des passe-chevaux :

Passe-cheval (բա՛ա-ւէվ-լ) ե. ած. *Ձիակիր նաւ

† **Passe-Cicéron** (բա՛ա-սիսերօն) ե. ած. Ա.յր ճարտասրարան քան զՔիկերոն :

Passe-debout (բա՛օ-դըբու) ե. ած. Հրամանն անցուցանելոյ զվաճառս ընդ քաղաքն :

Passe-dix (բա՛օ-դիս) ե. ած. Ազդ ինչ խաղոյ երկուց քսակ քսէիսք :

Passe-droit (բա՛օ-դրուա) ե. ած. 1. Շնորհք առանձին ումեք ընդդէմ իրաւանց և սովորական կարգի : On l'a reçu docteur sans l'examiner, c'est un — qu'on a fait en sa faveur : ‖ 2. Անիրաւութիւն նախամեծար առնելով զայլ ոք : Il a essuyé bien des passe-droits :

Passée (բա՛օ) ե. իգ. 1. Ժամ երեկոյի յորում կացարք թռչելու զանասուն կլանեն ի դաշտս : Tuer, prendre des bécasses à la — : ‖ †2. Հետք, ոտնահետք (երեաց) :

Passe-fleur (բա՛օ-ֆլյոռ) ե. իգ. տես Coquelourde.

Passéger (բա՛ա՛իժ) բ. ն. տես Passager, A.

Passe-lacet (բա՛օ-լասե) ե. ած. Գործի անցուցանելոյ զկերացս [lacet] յօղակս. *կապաչկիք : Des passe-lacets :

Passement (բա՛օման) ե. ած. Ժապաւէն ի թելոց ոսկւոյ, արծաթոյ, մետաքսոյ ի զարդ զգեստուց և կապասեաց : — d'or, d'argent, de soie : [un habit :

Passementer (բա՛օմանդե) բ. ն. Ժապաւենել : —

Passementerie (բա՛օմանդըի) ե. իգ. *Ժապաւենագործութիւն :

Passementier, ière (բա՛օմանդիէ, իէռ) ե. *Ժապաւենագործ. *Ժապաւենավաճառ :

Passe-méteil (բա՛օ-մեդեյ) ե. ած. Ցորեան խառն ի հանճարոյ [seigle] երիր մետասին :

† **Passe-muse** (բա՛օ-մուզ) ե. ած. Անասուն ինչ փոքրիկ. բէշկ մշկոյ : Des passe-muse : (Տես և Civette, B).

Passe-parole (բա՛օ-բառոլ) ե. ած. Հրամանն զօրաց բերան ի բերան : Des passe-parole :

Passe-partout (բա՛օ-բառ-դու) ե. ած. 1. Բանալի որ բանայ դրունս բազումս. *բազմաբանալի : Les supérieurs des communautés avaient des — pour ouvrir toutes les portes : ‖ 2. Հասարակաց բանալի (առ ի բանալ զմի և զնոյն դուռն) : Chacun des locataires de cette maison a un — pour ouvrir la porte de l'allée : ‖ 3. Շրջանակ (պատկերի, ծրարդի) :

Passe-passe (բա՛օ-բա՛ա) ե. ած. Վարի ևերի ի բանն Tours de — . 1. Ձարտարութեան խաղք ամպարտաց . Ս. ամպարտութիւն : ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Խաբէութիւն :

Passe-pied (բա՛օ-բիե) ե. ած. 1. Ազդ ինչ կարգաւորաց : Danser le — . Des passe-pieds : ‖ 2. Երգ, եղանակ կարգաւորաց ինչ :

Passe-pierre (բա՛օ-բիեռ) ե. իգ. տես Bacile.

Passepoil (բա՛ըբուա՛լ) ե. ած. Ս. Ձիկ [liséré] որ պատէ զմուտսն ինչ Հանդերձից :

Passeport (բա՛օբօռ) ե. ած. *Անցագիր : Délivrer un —, des passeports. Faire viser un — :

Passer (բա՛օ) բ. ն. 1. Անցանել. գնալ. փոխիլ : Il a passé par Lyon. Il est passé en Amérique depuis tel temps. — par la fenêtre, sur un pont. Անցանել ընդ պատուհան, ընդ կամուրջ. — chez quelqu'un. Երթալ առ ոք : Je passerai chez vous ce soir en allant au spectacle. Եկից առ ձեզ յայսմ երեկոյի յերթալն իմ ի թատրոն : Je passerai par chez vous. Անցից ընդ քաղաք ձեր, ընդ երկիր ձեր : — sur le corps de quelqu'un. տես ի Corps, 1. — sur le ventre à quelqu'un. տես ի Ventre. ‖ 2. Խաղալ, գիմել (ի վերայ մարտակցին ի պատերազմական խաղս) : ‖ 3. Ելանել առաջի. յանդիմանն լինել : — à un conseil de guerre. Լինել դատեալ ի զինուորական առեն : Ce régiment a passé en revue. Ի հանդիսի էանց գունդդ : ‖ 4. Անցանել. խաղալ : La Seine passe à Paris. Le sang passe des artères dans les veines. — debout. Անցանել վաճառաց ընդ քաղաքն առանց հատուցանելոյ զգաժ. կանգուն անցանել : ‖ 5. (փոխ.) Անցանել. փոխիլ. շրջիլ. յերկար. կործանիլ : — de la tristesse à la joie, de l'opulence à la pauvreté. — du blanc au noir. (փոխ.) տես ի Blanc, ե. ած. 1. — à l'état de. (փոխ. և ընդ.) Լինել. դառնալ : Il est passé à l'état de squelette : ‖ 6. (փոխ.) Անցանել. հաստանիլ : Ce mot a passé de l'italien dans notre langue. Cette discorde a enfin passé jusqu'à une entière séparation : ‖ 7. (փոխ.) Անկանիլ (ի միտս). (այլ. մուքէն անցնիլ) : Il me passe par la tête cent choses plus bizarres l'une que l'autre. Cela lui a passé de la tête, de l'esprit. Անկաւ այն ի մտաց նորա . ոչ եւս յիշէ զայն . մոռացաւ զայն : ‖ 8. Անցանել. զանց առնել. ընթանալ. վազել. փոխիլ. շրջիլ. գալ. դառնալ : Passons au second point. Je passe à la seconde objection. Passons. Թողցուք զայդ : ‖ 9. Անցանել, փոխիլ (յաշխարհէ). գնալ. չանալ. մեռանիլ : Il est à l'agonie, il va — . — de cette vie en l'autre, — de cette vie à une meilleure. Ի լուսադիցին, յաւուրէն փոխիլ կեանս : ‖ 10. Ձխազալ. (ի խազս ինչ քարտախաղ) : ‖ 11. Ընդունիլ վճիռ հաստատութեան. հաստատիլ : La loi, l'avis a passé : ‖ 12. Անցանել ընդ քննութիւն : Il passe son baccalauréat aujourd'hui. Quand passez-vous ? ‖ 13. Գնալ, արժել (գրամոց). (այլ. անցնիլ) : Cette monnaie ne passe plus : ‖ 14. Ընկալեալ լինել. լինել ընդունելի : Le mot a passé. — en proverbe. Յառակս լինել. պատշաճիլ ի բանս կարգի առակաց . (այլ. առակ գառնալ) : ‖ 15. Լինել հանդուրժելի, տանելի : Ce vin est bon, il peut — : ‖ 16. Անցանել. անկանալ. երթալ. ընթանալ : Son emploi doit — à son fils. Ces manuscrits passèrent en d'autres mains, en des mains étrangères. Cette nouvelle a passé jusqu'à lui. Եկն ևհաս մինչև ի նա այս հասմասս, զրոյց : ‖ 17. Անցանել. մնանիլ. տարդիլ : Cette note a passé de la marge dans le texte : ‖ 18. Հալիլ, Ս. մեռանիլ (կենդանեաց) : Cette

Digitized by Google

viande passe facilement. ‖ 19. Անցանել, սահիլ անցանել (ժամանակի). Les jours, les années passent. ‖ 20. Անցանել. եզծանիլ. La beauté passe comme une fleur. Cette couleur passe bien vite. ‖ 21. Անցանել. գոգոսիլ. յուծուլ. վկլանել. մեղմանալ. Il est en colère, mais cela passera. La faim lui a passé. Ընդդ, յանձնառ քաղցն. [մեռց. յաւելուլ ի թշնամին.

— à l'ennemi. Անցանել, յաւելուլ զօրաց ի կողմն թշնա-

— outre. 1. Եւս յառաջ երթալ. ‖ 2. (փոխ.) Յաւելուլ (ի բանն կամ ի գործս). Il ne se contenta pas de dire que . . . il passa outre. ‖ 3. Սկսանիլ. յառաջ վարել. Défense de — outre à la vente du bien.

— par. Անցանել ընդ. Il a passé par tous les grades, par les dignités. — par les verges, par les baguettes. Ընդկիլ գան. — par des épreuves. Անցանել ընդ վիշտս, ընդ փորձութիւնս. — par le fil de l'épée, par le fer. Անկանիլ ի սուր սուսերի, ի բերան սրոյ. սրոյ ճարակ լինել. Quelques troupes ont passé par le fil de l'épée.

— En — par. Հպատակիլ. յանձն առնուլ. առնել ըստ հաճոյից սրտիդ. J'en passerai par où il vous plaira.

— par-dessus. (փոխ.) Ա. ոչինչ համարիլ. — par-dessus toutes les difficultés. Գնր ի վերոյ լինել, յաղթիլ ամենայն գժուարութիւնից. Il faut — là-dessus. (փոխ.) Զարտ է ներել յանցանացդ, անառս առնել զյանցանսդ.

— pour. Լինել համարիլ. Il passe pour un homme de bien. Il passe pour sage, pour un sage. Ա. իմաստուն անկին վնաս. [գուխիւն. Il faut y —.

— Y —. (փոխ. և ընդ.) Կրել պատիժ ինչ կամ ներ-

— Faire —. 1. Պատճառել. Il le fit — dans le salon. ‖ 2. Հատուցանել. Je voudrais lui faire — ces cent louis. ‖ 3. Առնել ընդունելի. ‖ 4. Ջնջիլ. անհետ առնել. անյուշացանել. Faire — une tache. Cela fait — le mal de dents.

— Passe. Բարւոք է. քաջ է. հաւանիմ և ես. (ընդ.). Eh bien, passe, je le veux. Passe pour cela.

— En passant. Ած. առ. Հարկանցի իմն. *անցագրաբար. *անցագրակի. Je ne lui ai parlé de votre affaire qu'en passant. Cela soit dit en passant.

— ք. ն. 1. Անցանել. — le pont, le détroit. — son chemin. Անցանել, յառաջ վարել զճանապարհն իւր. — le pas. 1. (փոխ. և ընդ.) Առնել ինչ մի յարհամարհս. (Յայս միտս ասի լատ. Sauter le —). ‖ 2. Առնել ինչ մի գժուարին, կարեւոր, կեզակարծ. ‖ 3. Պատահանել. վախճանիլ. Le pauvre homme a été longtemps malade, mais enfin il a passé le pas. ‖ 4. Պատահանել (գլխաւորութեամբ, ի կախազանի). գլխատիլ. երթալ ի կախազան. Si on l'attrape une fois, il passera le pas. ‖ 5. Անցուցանել. առնել. փոխել. փախադրել. Le batelier m'a passé à l'autre bord. ‖ 6. Տալ. Passez cela à votre voisin. — un billet à l'ordre de quelqu'un. Փոխանցիլ յոք կամ ի հրաման ուրուք զմուրհակ. — des pièces fausses. Ի կիր արկանիլ ապատիս կամ սուտ գահեկանս. (այլ. սուտ ասակ քշիլ). ‖ 7. Քամիլ. պարզիլ. մղիլ. — une décoction dans un linge. ‖ 8. Անցուցանիլ (ընդ մեզ). մեղրիլ. — de la farine au tamis. — au gros sas. Անցուցանիլ (զալիւր) ընդ մեզ խոշորագոյն. Ս. խոշորմեզիլ. ‖ 9. Անցանիլ ըստ. — les bornes, la mesure. La boule a passé le but. Il ne passera pas la journée. Ոչ բովանդակեսցէ (հիւանդն) զօրս. (այլ. օրը պիտի չհանէ). Des bas qui ne passent point le genou. Գուլպայք որ հասանեն մինչև ծունկս. Cet homme vous passe de toute la tête. Այր այս բարձր է քան զձեզ գլխով չափ ի վեր. ‖ 7. Ածանիլ լինել. ասանիլուլ. La dépense passe la recette. ‖ 8. (փոխ.) Անցանել. զանցանել. Le succès passait mon espérance. ‖ 9. Անցանել, զանցանել (զանմարն, ըստ ազ). յառաջ անցանել. յառաջիլ (քան զոք). Ce lévrier passe tous les autres à la course. ‖ 10. Անցուցանել. տրկանել. — son doigt dans une bague. Անցուցանել զմատանին ի մատն. — un collier à son cou. Արկանել մանեակ ի պարանոց իւր. — son habit. Արկանել զանձամբն, զձևնուլ, տալանել զհանգերձն. — un habit à quelqu'un. Զգեցուցանել. ածուցանել. ‖ 11. Թափ անցուցանել. Թափանցանել. մխել. վտրտել. Il lui a passé son épée au travers du corps. Se — son épée au travers du corps. Ընդ իւր սուրն ելանել. ‖ 12. Անցուցանել. — sa main sur son visage. — des rasoirs sur la pierre pour les aiguiser. — les yeux. (փոխ.) Յառնեցուցանել, շրջեցուցանել, (այլ. պատցանել) զաչս. Il passait les yeux sur ce qui l'entourait. ‖ 13. Անցուցանել, հանել (ժամանակ). Il a passé toute la nuit en prières. Եհան զգիշերն ի գլուխ յաղօթս. — le temps. Զբօսնուլ. ‖ 14. Բաւել. բաւական լինել. Il faut que ces provisions nous passent l'hiver. ‖ 15. Անցուցանել (ընդ). — des lettres au vinaigre, du linge à la calandre. — un soldat par les armes. Պատանել հրացանաձգ զգինուոր. (այլ. հրացանի բանել). — au fil de l'épée. տես ի Fil, 8. ‖ 16. Հանգերձանել. պատրաստանել. Il faut — ce cuir. ‖ 17. (փոխ.) Կռել, առանել (գաչվիս). — un contrat. ‖ 18. Վաճառել. տալ. Il m'a passé cette étoffe à un prix modéré. ‖ 19. Շնորհել. ընդունել. Հաւանիլ. Passez-moi cette proposition. — condamnation. տես ի Condamnation, 1. ‖ 20. Հաւանիլ (ընդ ծախան, ընդ հաշիւն). — une somme en compte, dans un compte. ‖ 21. Թոյլատրել. ներել. Je vous le passe. C'est un homme qui ne se passe rien. — une faute à quelqu'un. Անցուցանել զանմարդ գյանցանսն. ‖ 22. Անցանել զանցանել, զանցուցանել (զանմարդ). գնր ի վերոյ լինել. գոլ. — quelqu'un en méchanceté. Ils nous passaient en nombre, mais non pas en valeur. Առաւել էին քան զմեզ թուով, այլ ոչ զօրութեամբ. ‖ 23. Անցանել (ըստ միտս). ի վեր լինել (քան զկար). Cela passe mon intelligence, mes forces, ma capacité. ‖ 24. Տարածանիլ. Que cela ne nous passe pas. Ա. մեզ ձեռագիւ բանիդ. (այլ. խօսքդ գուբալ չի տարածուի. խօսքդ մեզբերխս ձեռդ). ‖ 25. Անցանել. յիշել. Il a passé cela adroitement. ‖ 26. Ջանդ առնել. թոզուլ. (այլ. ցամքել). Vous avez passé deux mots dans votre copie. — sous silence. Թոզուլ առնել. թոզուլ. ‖ 27. (փոխ.) Անցուցանել, յառաջացուցանել, ընուլ (զբարկութիւն, զվախտ, զցասկութիւն). Il passa sa colère sur son domestique qui n'en pouvait mais. Եհեղ զբարկութիւն իւր ի ծառայն՝ որ չէր ինչ պիտի պատճառք. — son envie. Յագեցուցանել, հարկանել զվախտ ցանկութեան. Se — la fantaisie d'une chose. Կատարել զիւր կամս, զցանկութիւն անձին իւրոյ.

— des troupes en revue. Ի հանգիստ անցուցանել զզբաղմանն. առաջանել զհանգիստ զօրացն. հանգիստ առնել զբազց. *զօրահանգիստ առնել. — en revue les actions d'une personne. (փոխ.) Հանգիստ առնել գործոց ուրուք. քննել մի ըստ միոջէ զգործս ուրուք.

— un examen. (այլ. փնտռտիլն անցուցանել, առել). Cet écolier a bien passé son examen.

Digitized by Google

= Se —. բ. ա. †1. Գնր ի վերայ լինել անձին։ Il se passa lui-même։ ‖ 2. Անցանել (ժամանակի, տարւոյ)։ Presque toute notre vie se passe à former de vains désirs. Ses jours se passent dans l'oisiveté։ ‖ 3. Դադարիլ. յանձնառ։ Sa colère se passa։ ‖ 4. Անցանել. եղծանիլ (գիպղոյ). թառամիլ (ծաղկանց). նուազիլ (զօրութեան)։ Les fleurs se passent en un jour։ ‖ 5. Անցանել. պատահիլ. գիպիլ։ Ce qui s'est passé depuis deux jours. Comment s'est passé votre voyage? Ջի՞նչ անցք անցին ընդ ձեզ յաւգտութեան ձերում։ ‖ 6. Շատանալ. բաւականանալ. գոհ լինել։ Il se passe de peu, à peu։ ‖ 7. Հրաժարիլ. ժուժկալիլ։ Se — de vin. Անկարօտ լինել գինւոյ, ի գինւոյ։

Passerage (բա՛ս-ռաժ) ն. իգ. Տունկ ինչ խաչածաղիկ [crucifère]. նուազատակ։

Passereau (բա՛ս-ռո՛) ն. ած. տես Moineau, 1.

— չգ. Թռչունք յատգէ ճնճղկան. *ճնճղկատեսք։ Le merle, l'hirondelle, sont de l'ordre des passereaux։

Passerelle (բա՛ս-ռել՛) ն. իգ. կամուրջ նեղ. անցատան։ Établir une — sur une rivière։

Passe-rose (բա՛ս-ռոզ) ն. իգ. տես Alcée.

Passe-temps (բա՛ս-տան) ն. ած. Զբօսանք. զբաղանք։ Le jeu est le — ordinaire des gens oisifs։

Passeur (բասէօր) ն. ած. Նաւավար (գետոց)։

Passe-velours (բա՛ս-վէլուր) ն. ած. տես Amarante.

† **Passe-vogue** (բա՛ս-վոկ) ն. իգ. Ընժգին թիակահարութիւն. (ծծ.)։

Passe-volant (բա՛ս-վոլան) ն. ած. 1. Սուտ զինուոր (առ ի առատապատճառանել զգուշեղն)։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Անհոգ բազմեւկան. (ծծ.)։ Nous ne voulons point de passe-volants parmi nous։

Passibilité (բասսիպիլիթէ) ն. իգ. կրականի կամ չարչարելի լինել. չարչարականութիւն. կրականութիւն։

Passible (բասսիպլ) ած. 1. Որ զգայ ցաւոց կամ հանդիպից. կրական։ J.-C. s'est revêtu d'une chair —. Զգեցաւ Փրկիչս զմարմնին չարչարական, չարչարելի։ ‖ 2. Տուժապարտ. պատժելի։ Il est — d'une amende, d'un emprisonnement d'un mois։

Passif, ive (բասսիֆ, իվ) ած. 1. Կրող. կրաւորական։ Corps, principe —։ ‖ 2. Անգործ։ Votre rôle est tout —։ ‖ 3. Կրաւորական (բայ, ըստ քերականաց)։

— Dette passive. Տուրք. (ուր. տալիք)։

— Avoir voix active et passive. տես J'Actif.

= ն. ած. 1. Կրաւորական ձայն բայի։ Ce verbe est au —։ ‖ 2. Տուրք. (ուր. տալիք)։ Dans cette succession, l'actif surpasse à peine le —։

Passiflore (բասսիֆլո՛) ն. իգ. տես Grenadille.

† **Passim** (բասսիմ՛) մ. Աստ և անդ. ի տեղիս տեղիս. տուրք տուրք. (ի գիրս)։ Tel mot se trouve répété pages 20,50 et —։

Passion (բասիօն) ն. իգ. 1. Չարչարանք (Փրկչատոհ)։ Sermon sur la —. La semaine de la Passion. Չարչարանաց եօթնեակ. (ըստ մեզ՝ վերջերգ եօթնեակ ազատ Հացից)։ Le dimanche de la Passion. Չարչարանաց կիւրակէ. (ըստ մեզ՝ կիւրակէ գալստեան)։ ‖ 2. Գործոց չարչարանաց Փրկչատոհ. (ուր. լոյծ քարոզ)։ Il a prêché la —. Bourdaloue a composé plusieurs passions presque également belles։ ‖ 3. Աւետարան չարչարանաց Փրկչատոհ։ La — selon saint Jean։ ‖ 4. Յաւժգին հիւանդութիւն. (ըստ բժշկաց)։ — iliaque։ ‖ 5. կարիք. կիրք. տիրս։ — noble, honteuse. Grande —. Être maître, être esclave de ses passions. Dompter, modérer ses passions. Lâcher la bride à ses passions։ ‖ 6. Սէր. սաթփանք. սաւփանք. յանկուճիթիւն։ Déclarer sa —. Il meurt de — pour elle. Aimer à la —. Սիրել ահաժգին սիրով, ագահով չափ։ ‖ 7. Անչափ, մոլեկան սէր. մոլութիւն. յանկուճիթիւն։ Il a une grande — pour les tableaux. Il a la — des richesses։ ‖ 8. Ատամուկ յօժարութիւն, յանկուճիթիւն։ "L'aveugle — de retourner dans sa misérable patrie lui fit rejeter tous ces avantages." FÉN. *Tél.* I. ‖ 9. Նիւթ սիրոյ, սաթփանաց. սաթփանք։ Cette femme est sa —. L'étude est sa —։ ‖ 10. Կանխակալ կարծիք. *նախապաշարումն. կիրք։ La — inspire toutes ses paroles։ ‖ 11. Կենդանի նկարագիր (ի բանս, ի պատկերս). եռանդն. ջերմնդիթիւն։ ‖ 12. Կրաւորութիւն (ըստ փիլիսոփայից և ըստ քերականաց)։ Le verbe actif marque l'action, le passif marque la — du sujet։ [l'aime de —։

= De —. Ախ. ած. Յաժգին սիրով. կարի։ Sa femme

Passionné, ée (բասիոնէ) ած. 1. Խանդակաթ. կարծագին։ Des regards passionnés. — pour les richesses. Հարեալ, մոլեալ, զակառակեալ ի սէր ընչից։ ‖ 2. *Ինքնասիրական. Il en parle en homme —։

Passionnément (բասիոնէման) մ. Յաժգին սիրով. ագահով չափ. կարևոր. կարի։ Il aime — sa femme։

Passionner (բասիոնէ) բ. ն. †1. Յանկուցանել. զկնի ածել։ — des juges indifférents։ ‖ 2. Կենդանի, ազդեցիկ, եռանդուն գործել։ — sa voix, son chant։

= Se —. բ. ա. 1. Ըստ կարեաց գնալ. յարձել կարևոր. (ուր. կրօվ գործ տեսանել)։ Un homme sage agit toujours avec raison, et ne se passionne jamais։ ‖ 2. Հարկանիլ ի սէր. տարփալ։ Il se passionne pour toutes les femmes qu'il voit։

Passivement (բասիվման) մ. Իբրև զկրաւորական բայ (ըստ քերականաց). *կրաւորապէս։

Passiveté կամ **Passivité** (բասիվէթէ, բասիվիթէ) ն. իգ. Կրաւորականութիւն. (ըստ փիլիսոփայից)։

Passoire (բասուար) ն. իգ. Ամանակէն անօթ խեցեղէն կամ մետաղեայ, ուր ճմլեն պտուղս և ունգս. պարզուտ. սիւզիկ։

Pastel (բաստէլ) ն. ած. 1. Ներկախառն կապար (նկարչաց)։ Dessiner au —. Peindre en —։ ‖ 2. Նկար ներկախառն կապարաւ։ Voilà un beau —։ ‖ 3. տես Guède.

— Orangé —. Թուխ նարնջագոյն։

Pastenade (բաստէնատ) ն. իգ. տես Panais.

† **Pastenague** (բաստէնակ) ն. իգ. Ձուկն ինչ տափակ. արիգոն։ [ծաչուտ։ (ՈՐ և. Melon d'eau)։

Pastèque (բաստէք) ն. իգ. Ձմերուկ. մեղրապտղ.

Pasteur (բաստէօր) ն. ած. 1. Հովիւ. խաշնապահ. խաշնապետական. խաշնապետ. (տէր ընտանեաց ժողովրդոց)։ La plupart des anciens patriarches étaient pasteurs. Les anges annoncèrent aux pasteurs la naissance du Messie։ ‖ 2. (փոխ.) Հովիւ. Հօտապետ. Հօտերէց. առաջնորդ։ Homère appelle les rois les pasteurs des peuples. Notre-Seigneur est le bon — qui ramène la brebis égarée. Il faut écouter son —։ ‖ 3. Ժողովրդապետ (բողոքականաց). Հովիւ։ On l'a nommé —։

= ած. ած. Հովիւ։ Les peuples, les rois pasteurs։

Pastiche (բաստիշ) ն. ած. 1. Գաւակիր նմանեալ նկարաւ հոյակապ նկարչի. նմանութիւն։ ‖ 2. Ստանձնադրութիւն նմանեալ խմաստից և ոճոյ ականաւոր մեռելոց.

Digitized by Google

նագրի . նմանութիւն : ‖ 3. *Թատերգութիւն [opéra] քաղեալ յայլ և այլ երաժշտաց . քաղուածոյ թատերգութիւն :

Pastille (Բաստիյ՛) ե· իե· 1. Անուշահոտ ծխանելիք : Pastilles à brûler. Pastilles d'encens, de benjoin. Pastilles du sérail. Անուշահոտ ծխանելիք կոստանդնուպոլսի . ե՛ս : ‖ 2. Անուշահամ դնդակ . **բլիթ : Pastilles pectorales, de gomme, de menthe :

Pastoral, ale (Բաստօրա՛լ, ալ՛) ած· 1. Հովուական : Chant —. Vie, poésie pastorale. յե· ու· Pastoraux դուն ուրկք վարի : ‖ 2. (ենթաբ .) Հոգևոր հովուի . հովուական : Bâton —. Lettre, instruction pastorale :

† = ե· ու· Հովուական նամակ (սրբոյն Գրիգորի Հռոմի քահանայապետի) : Le Pastoral :

Pastorale (Բաստօրա՛լ) ե· իե· Հովուական թատերախաղ : Composer, jouer une — :

Pastoralement (Բաստօրալմա՛ն) ՚ս· † 1. Իբրև գհովիւ . հովուաբար . հովուապէս : Vivre —. ‖ 2. (ենթաբ .) Իբրև գհովիւ քաջ . հովուաբար . հովուապէս : C'est un saint évêque qui prêche — :

Pastoureau, elle (Բաստուրո՛, ել՛) ե· Մանուկ, աղջիկ խաշնարած . *հովուեակ :

Pat (Բա՛տ) ե· անե· Գաւառումն կամ արգելեալ վիճակ թագաւորի (ի ճատրակի [échecs]) :

Patache (Բատա՛շ) ե· իե· 1. Գահավիժող նաւ պատերազմիկ . *պատաս : ‖ 2. Զրուցատար նաւակ . ‖ 3. *Մաքսատուն նաւակ . *մնքատնաւ : ‖ 4. Թղթատարաց գետանաւ : ‖ 5. Հանրաշխարհիկ [public] կառք ուղեւոյ : Je suis revenu dans une — :

Patagon (Բատագո՛ն) ե· ու· Արծաթի դահեկան ինչ Սպանիացւոց . *պատաղոն : Payer en patagons :

Pataquès (Բատաքե՛ս) ե· ու· Անհնարին վրիպակ լեզուի . (ընթ .) : Faire des — :

Patarafe (Բատարա՛ֆ) ե· իե· Զառհիւսակ [mal formé] և անյարմար գիծք , գրութիւն . յոռի և խառնիխուռն գրութիւն . (ընթ .) : Cette écriture ne se peut lire, elle est pleine de patarafes :

Patard (Բատա՛ր) ե· ու· Դրամիկ ինչ հին . դանգ : Je n'en donnerais pas un — :

Patarin (Բատարի՛ն) ե· ու· Անուն հերետիկոսաց Ալբիգացւոց [Albigeois] :

Patate (Բատա՛տ) ե· իե· Տունկ ինչ Ամերիկացի՝ որոյ արմատն է ուտելի . ամերիկեան գետնախնձոր . *պատատա :

† **Patati, patata** (Բատատի՛, Բատատա՛) Անխմետա և ձանձիկ շատախօսութիւն . (ընթ .) :

Patatras (Բատատրա՛) Դղրդմամբ իմն . (ընթ .) . է՛ֆ տեղի : Il pose le pied maladroitement, et, patatras, le voilà par terre :

A. **Pataud** (Բատո՛) ե· ու· *Թաւթեղ շնիկ :

— Être à nage —. 1. Լուզել (շան) ի ջուրս . (ընթ .) : ‖ 2. Թաւթաւալ խաղալ [se débattre], Ս. Թաւլէթլիլ (առն) անկելոյ ի ջուրս . (ընթ .) : ‖ † 3. (ենթաբ . և ընթ .) Լինել յատատուկեան , ի յզփտութեան : Vous en parlez à votre aise, vous qui êtes à nage — :

B. **Pataud, aude** (Բատո՛, ո՛դ) ած· և ե· կոպտապանձն . անհնարին . (ընթ .) : Cet homme est bien — :

Patauger (Բատոժե՛) բ· ն· 1. Գնալ ընդ ջուր ոտքմեռս . ընդ տիզմ գնալ . (տե՛ս յետս ջրոյ մէջ քալել) : — dans la boue, dans les chemins : ‖ 2. (ենթաբ . և ընթ .) կոզալ ի բառնս իւր . կակազել . շփոթաբանիլ :

† **Patavinité** (Բատավինիթե՛) ե· իե· Օրինակ կամ եզանակ դիպելոյ ի լատին լեզուս՝ սահմանեան բնակչաց Պատաւեան [Padoue] քաղաքի . *պատաւինութիւն :

Patchouli (Բաչուլի՛) ե· ու· Անուշահոտ տունկ ինչ ձիներաց . խնձոխուխ :

Pate (Բա՛տ) ե· իե· տես Patte.

Pâte (Բա՛տ) ե· իե· 1. Հոյս . զանգուած . խմոր : — sans levain. De la — bien pétrie. Mettre la main à la —. (ենթաբ .) Ինքնին ձեռն մխել . (տե՛ս անձամբ գործ տեսնել) : ‖ 2. Հանգերձանք ինչ դերձակաց . զանգուած : — de jujube, de guimauve : ‖ 3. Զանգուած : — de carton, de porcelaine : ‖ 4. (ենթաբ . և ընթ .) Խառնուած , կազմած (մետաղոյ) : Cet homme est de — à vivre cent ans. Une bonne — d'homme. տես ի Homme, 5.

Pâté (Բա՛տե) ե· ու· 1. Կարկանդակ [pâtisserie] լցեալ մսով կամ ձկամբ : — de veau, de perdrix, de foie gras, de saumon. — d'ermite. Գազաւորիս թռչուն կամ չոր թռուց յորսմ եգեալ և ընկղոյզ, կալքին , նռչ . ‖ 2. (ենթաբ . և ընթ .) Բիծ թանաքի (ի վերայ թղթոյ) : Il ne saurait écrire trois lignes sans faire un — : ‖ 3. Նշանագիրք խառնակեալք (ըստ տպագրողաց) : ‖ 4. Ամբութիւն ինչ բերդից :

Pâtée (Բա՛տե) ե· իե· 1. Զանգուած յալերէ և ի խառոց ի լսել գՀաւս . խիւս : ‖ 2. Խառնուրդ Հաղի փշրելոյ և մսոյ յօշելոյ՝ ի կերակուր շանց և կատուի . Գ. լակ :

Patelin (Բատլէ՛ն) ե· ու· Որ քաղցրախաւսն բանիւք պատրէ զայլս կամ յինքն յանկուցանէ . ազգքին . փաղաքուշ . (ընթ .) : [— . Manières patelines : = —, ine. ած· Ողոք . փաղաքշական . խաւսուանիկ : Ton

Patelinage (Բատլէնա՛ժ) ե· ու· փաղաքշանք . ազգքանք . մեզմեզանք . (ընթ .) :

Pateliner (Բատլէնե՛) բ· ն· Գնալ , վարիլ մեզմեզանօք , խաղաղանգութեամբ . (ընթ .) : Il ne fait que — :

= բ· ն· 1. Գազգրախաւսն բանիւք յինքն յանկուցանել ողք . գրաւել ճարտարութեամբ զմիտս ուրուք . ազգքել . պատրել . (ընթ .) : ‖ 2. Հանգերձել , վարել ճարտարութեամբ : — une affaire : [փաղաքուշ :

Patelineur, euse (Բատլէնո՛ր , նո՛ւզ) ե· Ողոքիչ :

Patelle (Բատե՛լ) ե· իե· տես Lépas.

Patemment (Բատամա՛ն) ՚ս· Ցայտնապէս :

Patène (Բատե՛ն) ե· իե· Մաղզմայ (ի պատարագի) : — d'or, d'argent. Baiser la — :

Patenôtre (Բատընո՛թր) ե· իե· 1. Աւետիքն աղօթք զոր ուսուցանեն մանկանց . աղօթք . Հայր մեր . (ՈՒ.) : Cet enfant sait sa — : ‖ 2. Աղօթք . (ընթ .) : Dire sa —, ses patenôtres :

— յե· 1. Հատք օրհնարանի [chapelet] : ‖ 2. *Օրհնաբան : ‖ 3. Հատանէ զարդք . (ըստ ճարտարապետաց) :

Patenôtrier (Բատընոտրիե՛) ե· ու· Ցօրինիչ , վաճառող օրհնարանի կամ պատկի արտոյ կուսին :

Patent, ente (Բատա՛ն, անթ՛) ած· Ցայտնի . ակնհերև . բացերև : Une vérité patente :

— Acquit- —. Արքունի պարգեւագիր [brevet] թագաւորեան պարտաց : Lettres patentes. Հրամարտակ , մնաւրակ արքունի :

Patente (Բատանթ՛) ե· իե· 1. Հրամարտակ , *վկայագիր (շնորհալ յարքունեաւտ , յընկերութենէ) . (վկ.) : Montrer, produire sa —, ses patentes. Il m'a fait voir sa — de docteur : ‖ 2. *Վկայագիր վիճակի առողջութեան նաւուորդաց . *առողջագիր : — nette. Մաքուր առողջագիր :

Digitized by Google

— brute. Անմիջապես առաջնակարգ : ‖ 3. Ցարեւոր հարկ (առեւտրական, վաճառականի). բաժ : — d'épicier, de tailleur : ‖ 4. *Անդորրագիր [quittance] բաժի. *բաժանագիր : Voici ma — de cette année :

Patenté, ée (Բ-տ-նդե) →. և է. *Բաժանած (առեւտրական, վաճառականի) : Il n'est pas —. Un — :

Pater (Բ-տեր) է. ած. 1. Տիրունական աղօթքը. Հայր մեր : Cet enfant a dit son Pater. Dire cinq Pater et cinq Avé : ‖ 2. Մեծ հատիկ օրհնաբանի : Les Pater de son chapelet sont d'émeraude :

Patère (Բ-տեր) է. իգ. 1. Տաշտ ինչ գոհից նախնեաց. սկահ : Il remplit de vin une — : ‖ 2. Սկահ (վառարանաց) : Mettez le rideau à la — : ‖ 3. Զարդ ինչ ճարտարապետական. սկահ. սկահաձեւ.

Paterne (Բ-տերն) →. Հայրական. (Վ. և ընդ Խ.) : Il me parla d'un ton — :

Paternel, elle (Բ-տերնել, իլ) →. 1. Հայրենի. Հայրական : Cet enfant a quitté la maison paternelle. Bénédiction paternelle : ‖ 2. Ի հօրէ. Հայրենական. Հայրենական : Biens paternels : ‖ 3. Հայրենի. Հայրախնամ : Amour —. Soins, avis paternels :

Paternellement (Բ-տերնելման) ած. Իբրեւ զՀայր. Հայրաբար : Il l'a traité — :

Paternité (Բ-տերնիթե) է. իգ. Հայրութիւն : — légale, supposée. La recherche de la — est interdite par le code :

Pâteux, euse (Բ-տե, եօզ) →. 1. Թանձր զօրեն հայոի. մածան : Ces poires sont pâteuses : ‖ 2. Նիւթերաց, առնեի (հաց) : ‖ 3. Թանձր, պղտոր (գինի, ըմպելի) : ‖ 4. Պղտոր (չոգիէն ապականեցեր) : ‖ 5. Տղմուտ. ակաղաւան : Chemin — :

Pathétique (Բ-թեթիք) →. Յուզիչ կարեաց, հաւատոյ, արտի. արտասուալիւկ. *արտասուարժ : Orateur, discours —. Voix —. †Muscle, nerf —. *Կապաւորական մկին, ջիղ (ըստ անգամոգիտաց) :

Pathétiquement (Բ-թեթիքման) մ. *Արտասուարժ ինն օրինակաւ : Cette scène est écrite fort — :

Pathognomonique (Բ-թօկնոմոնիք) →. Յուցիչ հիւանդութեան (նշանակ). *ախտացոյց :

Pathologie (Բ-թօլոժի) է. իգ. Մասն բժշկութեան որ ճառէ զբնութիւնէ, զպատճառաց և զնշանակաց հիւանդութեանց. *ախտաբանութիւն :

Pathologique (Բ-թօլոժիք) →. *Ախտաբանական :

Pathologiste (Բ-թօլոժիսթ) է. ած. *Ախտաբան բժիշկ :

Pathos (Բ-թոս) է. ած. 1. Զեւք բանից յուզիչք կարեաց (ըստ ճարտարախօսաց). կարիք : L'ithos et le — : ‖ 2. Ուռուցիկ, փքացեալ բանք. (ընդ.) : Voilà bien du — :

Patibulaire (Բ-տիպիւլեր) →. Կախաղանի : Fourches patibulaires. Կախաղան բազմաճղի. կախաղան : Mine, figure —. (Խոհ. և ընդ.) Կերպարանք սպիրտաս կամ ժանտագործ մարդոյ. (տե. կախածու մարգուս երես) :

Patiemment (Բ-թիամման) մ. Համբերութեամբ :

A. **Patience** (Բ-թիանս) է. իգ. 1. Համբերելն (վշտաց, փորձանաց). Համբերութիւն. ժուժկալութիւն : Grande —. Il faut avoir la — d'un ange, de Job, d'un saint. Je prie Dieu qu'il vous donne la — nécessaire. On a épuisé ma —. La — m'échappe : ‖ 2. Համբերելն, մնալն խիզ, ուժ. Համբերութիւն. սկիզբութիւն : Il faut avoir une belle — pour attendre si longtemps. Il viendra dans un moment, prenez —, ayez —, donnez-vous — : ‖ †3. Համբերութիւն. Ներում. յերկարաձգութիւն. Ս. Համբերը (որ և Délai) : "Des créanciers qui après six mois ne me donneront pas de —". sév. ‖ 4. Համբերութիւն. տեւողութիւն. Հանապազորդութիւն. երկայնմտութիւն : La — vient à bout des travaux les plus longs et les plus pénibles : ‖ 5. Այգ ինչ թղթախաղաց. **Համբերութիւն : Faire une —. Il faisait des patiences :

= ած. Համբերութիւն : Eh bien, — :

B. **Patience** (Բ-թիանս) է. իգ. տես Parelle.

Patient, ente (Բ-թիան, անդ) →. 1. Կրաղ. երկայնամիտ : ‖ 2. Համբերող. երկայնամիտ : C'est l'homme du monde le plus —. Dieu est — et miséricordieux. La charité est patiente : ‖ 3. Որ տանի համբերութեամբ կամ քաղցրութեամբ թերութեանց ուրոց. Համբերատար. Համբերող : Ce père a été fort — à l'égard de son fils :

= է. ած. 1. Կրաղ. երկի : L'agent et le — : ‖ 2. Պատապարտ. պատժապարտ : Le — était dans la charrette : ‖ 3. Հիւանդ. ախտաժէտ :

Patienter (Բ-թիանթե) բ. ն. Պնալ. ակն ունել, սպասել. Համբերութեամբ. Համբերել : Il faut — :

Patin (Բ-տեն) է. ած. 1. Պուճակ [soulier] ինչ կանանց. Ս. չմուշկ : Elle était montée sur des patins, sur de hauts patins : ‖ 2. Ագանակիւք ինչ ոտից առ ի սահել ի վերայ սառնոյ. Ս. չմուշկ (ա) : Glisser sur des patins : ‖ 3. Սառատար տախտակ ի ներքոյ ոտանդոց առ ի հաստատութիւն :

— Fer à —. Գոգաւոր լուսնին (երիվարի) :

= Վկաց. (ա) "Զմուշկ. հինոջ կօշկի յատնական ներքանօք կապեալ. լտ. Diabathra, Crepida. Ալխ. ճլե. "կրնիկն վինեցնոս ի վերոյ սառնին չմշկօք." Սասնի. կատարեցաք, Բուզ. Հայերէն-լատերէն. — "Պանդալ. հագուիտ իմ չմուշկ". Հին Բառգիրքը. — "Ասին իւր ինն Նիւթերդոյ թեթեւանի պարզն իւր պատն, . . . և ա՛ր գՑուկնանիս, որ յատալոցին բառնայր և գներ գլխուն իւրոյ առնին և ընայր ընդ իւրոցին, . . և կոչեցաւ Վան այսորիկ Զմշկի". Մխի. առակ, 382. (պրտ. կնդիր, Ագանակիք առից) : [առին. *չմշկուքիւն :

† **Patinage** (Բ-տինաժ) է. ած. Սահելն չմշկօք ի վերայ

Patine (Բ-տին') է. իգ. Ժանգ (պղնձի անգրեայց և գառհկանաց նախնեաց) : [ռին. *չմշկել :

A. **Patiner** (Բ-տինե) բ. ն. Սահել չմշկօք ի վերայ սառնոյ.

B. **Patiner** (Բ-տինե) բ. ն. 1. Շօշափիլ առատից զգուշութեան. (տե. ձեռնառել) : Ces fruits ont perdu leur fleur, on les a trop patinés : ‖ 2. Շօշափիլ զձեռս և զբազուկս (հինոջ). (տե. ձեռնառել) :

A. **Patineur, †euse** (Բ-տինեօր, եօզ) է. Որ սահի չմշկօք ի վերայ սառնին. *չմշկող :

B. **Patineur** (Բ-տինեօր) է. ած. Որ շօշափէ զձեռս և զբազուկս (հինոջ) : C'est un — insupportable :

Pâtir (Բ-տիր) բ. ն. 1. Նեղիլ. չարչարիլ. տանջիլ. տառապիլ : L'armée pâtit beaucoup dans cette marche. Les pauvres pâtissent beaucoup en hiver : ‖ 2. Վնաս կրել. վնասիլ. պատիժս բնդունել. տանջիլ : Il a fait la faute, et j'en ai pâti. Souvent les bons pâtissent pour les méchants : ‖ 3. Վնասիլ : Cet arbre a pâti :

Pâtis (Բ-տի) է. ած. Երկիր խոպան կամ անգործ ուր արածին անասունք : Ce n'était qu'un —, j'en ai fait un pâturage :

Pâtisser (Բ-տիսե) բ. ն. Գործել կարկանդակս, հաստատայս : Il pâtisse fort bien :

Pâtisserie (Բ-տիսըրի) է. իգ. 1. Հաստատայ. կար-

Digitized by Google

կանդակ։ Manger de la —. La — charge l'estomac։ ‖ 2. Աբուեռա ծաղարարի, պղպեղնաբաղածի. ծաղարարու-թիւն։ Les pâtés, les tourtes, les biscuits, les gâteaux, etc,. sont des ouvrages de —։ [պղպեղնաբաղածի։

Pâtissier, ière (բ=ատիսիէ, իէր) է. Ծաղարար.

Pâtissoire (բ=ատիսուար) է. իգ. Աբզան ծաղարարի։

Patois (բատուա) է. ած. Շինական կամ գեղջուկ բարբառ (բնակչաց գաւառաի)։ Chaque province a son —. Parler —. Գեղջկաբառանել։

Pâton (բ=ատո՛) է. ած. Կոտոր Հայսի [pâte] առ ի պատրաստել գՀաւս։ [ցխուտ։

† **Patouilleux, euse** (բատուլլէ, էուզ) ած. Տղմուտ.

Patraque (բատրաք) է. իգ. 1. Գործի, մեքենայ հին և մաշ, անպիտան. (ընդ.)։ Cette montre n'est qu'une —։ ‖ 2. (փոխբ. և ընդ.) Անձն տկար և հիւանդոտ։ Je ne suis plus qu'une vieille —։ Ցայս միտս վարի և իրը ած. Il devient —։

Pâtre (բ=ատր) է. ած. Հովիւ արջառոց, այծից. անդէպրգ. առաւարած. առաւարածական. պատճառաբոյծ. պատճառաւոս։

Patres (ad) (ադ բատրես) տես Ad patres.

Patriarcal, ale (բատրիարքա՛լ, ալ) ած. 1. Հայրապետական։ Une vie patriarcale։ ‖ 2. Հայրապետական. պատրիարքական։ Trône —. Dignité patriarcale։

Patriarcat (բատրիարքա) է. ած. 1. Հայրապետու-թիւն. պատրիարքու-թիւն։ Il fut élevé au — de Constantinople։ ‖ 2. Վիճակ, թեմ Հայրապետի. պատրիարքու-թիւն։ Le — d'Antioche։ ‖ 3. Ժամանակ իշխանու-թեան Հայրապետի. պատրիարքու-թիւն։ Durant son —։

Patriarche (բատրիարշ) է. ած. 1. Նահապետ. Հայրապետ։ Noé, Abraham, et les autres patriarches։ ‖ 2. Հայրապետ. պատրիարք։ — de Constantinople, de Jérusalem. Le — de Lisbonne։ ‖ 3. Նահապետ, Տիեզե-րիր (կարգի վանականաց)։

Patrice (բատրիս) է. ած. Անուն իշխանու-թեան Հռո-մայեցւոյ ի Միջնէն կոստանդիանոսէ. պատրիկ։ Les patrices avaient le premier rang dans l'empire après les Césars։

Patriciat (բատրիսիա) է. ած. 1. Պատիւ պատրիկի. պատրիկու-թիւն։ ‖ 2. Պատրիկք։ Cela offensa le —։

Patricien, ienne (բատրիսիէն, իէն՛) ած. 1. Ի պատրիկ առհվէ. *պատրիկական. ազնուական։ La famille Cornélia était patricienne։ ‖ 2. Ազնուական։

— է. ած. Պատրիկ. (առ Հին Հռովմայեցիս)։ Les seuls patriciens furent longtemps en possession du consulat։

— է. Ազնուական. պատրիկ։ Les patriciens de Bologne. Cette belle et fière patricienne։

Patrie (բատրի) է. իգ. 1. Հայրենի երկիր. Հայրե-նեան գաւառ. Հայրենիք. ընդգաւառ։ Mourir pour sa —. Mère —. տես ի Mère. Λ. ած. ‖ 2. Գաւառ, քա-ղաք ծննդեան. Հայրենիք։ Le Languedoc est sa —. Constantinople est ma —։ ‖ 3. (փոխբ.) Հայրենիք. ազգ։ Cicéron fut appelé le Père de la —։ ‖ 4. Բնագաւառ. (առ նասնոց, անկոց)։ La Laponie est la — du renne։

— La céleste —. Երկնային գաւառ. երկինք։

Patrimoine (բատրիմո՛ան) է. ած. 1. Հայրենա-կան առացուածք, ժառանգու-թիւն. Հայրենիք։ Il a dissipé, mangé son —։ ‖ 2. (փոխբ.) Սեպհուած. ժառան-գու-թիւն։ Chaque découverte dans les sciences est le — de toutes les nations։

Patrimonial, ale (բատրիմոնիալ, ալ) ած. Հայ-բենական։ Héritage —. Biens patrimoniaux։

Patriote (բատրիոթ) ած. և է. Հայրենասէր. ազգա-սէր։ Turgot fut un ministre —. C'est un —։

Patriotique (բատրիոթիք) ած. Հայրենասիրական. ազգասիրական։ Discours, ardeur, zèle —։

Patriotiquement (բատրիոթիքման) մ. Հայրենա-սիրու-թեամբ. Հայրենասիրաբար. ազգասիրաբար։

Patriotisme (բատրիոթիզմ) է. ած. Հայրենասի-բու-թիւն. ազգասիրու-թիւն։ Acte de —։

† **Patripassien** կամ † **Patropassien** (բատրիբասիէն, բատրոբասիէն) է. ած. Անուն հերետիկոսաց. *Հայր-բաչաբչար։

Patristique (բատրիսթիք) է. իգ. տես Patrologie.

Patrociner (բատրոսինե) բ. ն. Խօսիլ, յերկոփա-գոյնս և մինչև ցանձրոյթ առ ի Հաւանեցուցանել զոք. (Վ.)։ Prêchez et patrocinez tant qu'il vous plaira։

Patrologie (բատրոլոժի) է. իգ. Գիտու-թիւն մեռե-նագրու-թեանց և վարդապետու-թեանց Արդց Հայց. *Հայր-բանասիրու-թիւն։

A. **Patron, onne** (բատրո՛ն, ո՛ն) է. 1. Տէր (ազա-տագրի [affranchi] առ Հովանեցեալ)։ ‖ 2. Պաշտպան. Խնամագով։ Il a été mon — dans ce procès։ ‖ 3. Պաշտ-պան սուրբ։ Saint Jean est son —. Le jour de la fête du —։ ‖ 4. Տանուտէր։ Où est le —? Le — de la case։ ‖ 5. Տէր (գործարանի, խանթի)։ ‖ 6. Բարեկամ։ Bonjour, —։ ‖ 7. Հրամանատար (մակուէի, նաւավի). *մակու-կապետ։ ‖ †8. Անուն իշխանու-թեան երիք ի Միջնի գա-բոս. Ս. պատրոն։ — de Salonique։ ‖ 9. Տէր (գերդ, սարբկի յԱբևելս)։ ‖ 10. Եպիսկոպոս կամ իշխան որ ա-նէր իրաւունս կարգելոյ զոք ի պաշտօն ինչ Տաճառ (bénéfice)։ — laïque. Il était le — de ce bénéfice։

— ած. իգ. Galère patronne, կամ լոկ Patronne. է. իգ. Երկրորդ յոկանաւս սրբուհի։

B. **Patron** (բատրո՛ն) է. ած. Օրինակ. կազապար։ Ce tapissier a de beaux patrons pour des chaises. Le — d'une chemise։

Patronage (բատրոնաժ) է. ած. 1. Պաշտպանու-թիւն. Հովանաւորու-թիւն։ Le — de ce ministre lui a été fort utile։ ‖ 2. Իրաւունք կարգելոյ զոք ի պաշտօն ինչ. Տաճառաւ։ Ce bénéfice était en — ecclésiastique։

Patronal, ale (բատրոնալ, ալ) ած. Պաշտպան սրբոյ։ Fête patronale։

A. **Patronner** (բատրոնե) բ. ն. Պաշտպանել. խնամա-կալել։ Il était patronné par une grande dame։

B. **Patronner** (բատրոնե) բ. ն. Նկատել. քաքտիսիս կարտատելով (ի վերայ կտաւոյ կամ թղթոյ)։

Patronnesse (բատրոնես) ած. իգ. Խնամակալ (տի-կին)։ Les dames patronnesses d'un bal de charité։

Patronymique (բատրոնիմիք) ած. Հայրանուանա-կան։ Héraclides, Séleucides, sont des noms patronymiques։

Patrouillage (բատրույլա՛ժ) է. ած. Պտտու-թիւն (ի յոսկերոյ զտղմուտ ջուրս). (ՎԱ.)։

Patrouille (բատրույլ) է. իգ. 1. Շրջելն պահա-նորդաց ի գիշերի ընդ քաղաքն, բնդ բանակի. գիշերա-պահու-թիւն։ Faire —, la —. Aller en —։ ‖ 2. Գիշե-րապահ, գայլպապահ զօրական։ Rencontrer la —. — grise։

A. **Patrouiller** (բատրույլե) բ. ն. Ցօսքել զՀուր ազտոքի. (ՎԻ. ազտոտ ջրերու Հետ խառնել). (ՎԱ.)։ Des enfants qui patrouillent dans les rues։

Digitized by Google

= բ. ն. Շօշափել ազատգի ձեռօք. (ահ.)։

B. **Patrouiller** (բատրուիյե) բ. ն. Շրջիլ գիշերապահ զօրաց ընդ քաղաքն, ընդ բանակին. պահակերիլ. (ընտ.)։

Patrouillis (բատրուիյի) է. ու. 1. Աղտեղութիւն (ի յատկելոյ զպղծուա չուրս). (ահ.)։ || 2. Տեղի փոս և ապմուա. մօր. մծրատ. (ահ.)։ Mettre le pied dans un —։

Patte (բատ') է. իէ. 1. Ոտն չորքոտանեաց ինչ և թռչնոց. թաթի. թաթիկ։ — de lion, de singe, de chat. La — d'un perroquet. — d'oie. Un chien qui donne la —. (առած. Շուն մի որ թաթիկ կու տայ)։ Faire — de velours. 1. Փաքուցանել կատուոյ զճիրանաձեան ի տալն զթաթի. (առած. թաւիշ թաթիկ ընել)։ || 2. (էսխոսբ.) Թաքուցանել ընդ ոտիք կերպարանօք զիւր վնասակար խորհուրդս։ Se servir de la — du chat pour tirer les marrons du feu. (էսխոսբ.) տես ի Chat. Marcher à quatre pattes. Յատկութիւրս երիտ., խաղալ. ի չորս երիտ. ի չորից վեռալ. գնալ չորքոտանւոյ. ի չորք անկանիլ. յոտս և ի ձեռս. (առած. չորս ոտիւք քալել. ոտիւք ձեռ-քով քալիլ)։ (ընտ.)։

|| 3. Ոտն. ճանկ։ Une — d'écrevisse, de homard, d'araignée, de mouche։ || 3. (էսխոսբ. և ընտ.) Չհուն (մնար-դոյ). թաթի։ Cet homme a une grosse vilaine —. Tomber sous la — de quelqu'un. Անկանիլ ի ձեռս ուրուք. (ընտ.)։ Mettre la — sur quelqu'un. Չարկանիլ, չարչըռել, խռնել զոք։ Graisser la — à quelqu'un. տես ի Graisser, 1. || 4. *Մատղանձ արմատ (անկաց ինչ)։ — d'anémone, de renoncule։ || 5. Ոտն (բաժակի)։ Un verre à —։ || 6. Եբկաթի արածայր միով կողմամբ և տափարակ միւսովքն. Գ. գաւ։ || † 7. Կտցաւոր երկաթի կախելոյ զմիս. Գ. գաւ։ || 8. Ձիրանք (խարսխի նաւու.)։ || 9. Գանոն գծելոյ զատաթակս երաժշտութեան. *գծոց [գիտաց]։

† **Patté, ée** (բատե) ած. *Թաթիածայր (խաչ, րստ կիլքսա.

Patte-d'oie (բատը-ո'սա) է. իէ. 1. Կիցք ճանապարհաց. ճանապարհակից։ || 2. Խորշք, փոխաւած (յատկեան աչաց)։ Il n'est plus jeune, on lui voit déjà la —։

Patte-pelu, ue (բատը-բելիւ) է. Աւր կամ կին ազնուական. (հղ.)։ [ղազ, հաս.)։ ՝ՊԵՐԸԼԻԵ։

Pattu, ue (բատիւ) ած. *Փետրոտն (թռչնոյ, ագռաւ.

Pâturage (բաթուրաժ) է. ու. 1. Արօտ. պատարագ. Գ. արօտատեղի։ Bons, gras pâturages։ || 2. Արածեցիլ. արօտ. ճարակ։ Il ne lui en coûte rien pour le — de ses bestiaux։

Pâture (բաթիւռ) է. իէ. 1. Ճարակ. կերակուր. կեր։ Dieu a soin de tous les animaux, il leur donne à chacun leur —. Les petits poissons sont la — des gros. Son corps a été la — des loups, la — des vautours et des corbeaux. Կեր եղև, գէշ եղև գայլից, անգղոց և ագռաւաց մնասին նորա։ || 2. Խոտ և յարդ ի կերակուր արջառաց. ճարակ. գարման։ Mettre de la — devant des bœufs։ || 3. Արօտ։ Une belle —. Envoyer des chevaux en —։ || 4. Կերակուր (մնդդոյ). (ընտ.)։ C'est une excellente — que la pomme de terre։ || 5. (էսխոսբ.) Կերակուր. ճարակ. կամք. անուագ։ Il ne faut pas rester oisif, il faut donner de la — à son esprit։

Pâturer (բաթիւրե) բ. ն. Ճարակիլ. արածիլ։ Les bêtes vont —։ [կի)։

Pâtureur (բաթիւրեօր) է. ու. *Ձիարած (ի բանա.

Paturon (բատիւռօն) է. ու. Ոտն ոտին երիվարի ընդ կամն [boulet] և ընդ պատկն [couronne]. տեղի ճահանոցի [entrave]։

Paulette (բոլէթ) է. իէ. Իրաւունք զոր հատուցանէին թագաւորի ատենակալք [magistrat] և վարձակալք յաժից ազգանի [financier]. *պաւլետ։

† **Paulicien** (բոլիսիէն) է. ու. Անուն ազանգաւորաց ինչ մանիքեցւոց. պօղիկեան. պաւլիկեան։

Paulo-post-futur (բոլո-բոսթ-ֆիւթիւր) է. ու. Ապառագոյն ապառնի. (ի յոյն քերականութեան)։

Paulownia (բոլոնիա) է. ու. Ծառ ինչ Յապոնացւոց լայնատերև և կապուտածաղիկ։

A. **Paume** (բոմ) է. իէ. 1. Ափ. ազուց. բուռն։ Avoir la — de la main longue, courte։ || †2. Չափ ինչ չատ կի ձեռց. *բռնաչափ։

B. **Paume** (բոմ) է. իէ. Գնդի խաղ. գունդախաղ. *պաւմէ։ Jeu de la —. J'ai perdu six francs à la —։ — Jeu de —. Տեղի գնդի խաղալոյ. *գունդախաղատեղի։ Cette salle est nue comme un jeu de —։

Paumelle (բոմել) է. իէ. Ագգ ինչ գամակ։

Paumer (բոմե) բ. ն. — la gueule de quelqu'un. Հարկանիլ զոք մուրգացի (առած. բռնցք). յերեսս. կափիլ զերեսս ուրուք. (ահ.)։

Paumier (բոմիե) է. ու. Տէր գունդախաղատեղւոյն. *գունդախաղապետ։ Maître —։

Paumure (բոմիւռ) է. իէ. տես Empaumure, 2.

Paupérisme (բոպէրիսմ) է. ու. Ազգաւտականութիւն։ L'extinction du —։

Paupière (բոպիէռ) է. իէ. 1. կոպ. կոպ ակոց։ La — de dessus, de dessous. Ouvrir, fermer, clore la —. Ouvrir la —. (էսխոսբ.) Բանալ զկոպս. զարթնուլ։ Fermer la —. 1. (էսխոսբ.) կոպփուացանիլ զկոպս. ննջել։ || 2. Մեռանիլ։ Fermer la — à quelqu'un. les paupières à quelqu'un. (էսխոսբ.) կոպփուացանել զկոպս ուրուք. կալ առ երի օրհասականի։

|| 2. Աչուանունք. մազաւոք աչաց. Ս. թարթիւան. Ս. թարթիչ. ակնդիս։ — noire, blonde։ (Որ և Cil)։

Pause (բոզ) է. իէ. 1. Հանգիստ. դադար։ Il fit deux ou trois pauses en chemin. Le prédicateur fit une — au milieu de son sermon։ || 2. Հանգիստ. լուսիբիւն. (բառ երաժշտից)։

Pauser (բոզե) բ. ն. Հանգչիլ, յառիլ (ի վերայ վանկի իրիք յերգելոյ)։ (հղ.)։

Pauvre (բովր) ած. 1. Աղքատ. անանուկ։ Un — homme. Une — femme. Il est — comme Job. Devenir —. Աղքատանալ։ || 2. Աղքատին. աղքատ։ Une — demeure։ || 3. Աղքատ. անբախտ. անծին. ամուլ։ Pays, royaume —։ || 4. (էսխոսբ.) Աղքատ։ Langue, sujet, matière —։ || 5. Հէք. եզկելի. տառապեալ. (առած. խեղճ)։ Le — homme! il a bien souffert. Mon — ami։ || 6. Գոյզն. գուշնաքոյ։ Je ne vous ai dit qu'un — mot։ || 7. Գնաւոր. ազորմելի. փանաքի. յոռի. անպիտան. C'est un — poète. De — vin. Un dessin —, sec. Voici un — feu. (առած. Այս ի՞նչ ազորմելի կրակ)։ || 8. (էսխոսբ.) Թափուր. կարօտ։ — de talent et de ressources։

— Un — hère, Un — sire. տես ի Hère, ի Sire.

= է. ու. Աղքատ. անանուկ. մուրացիկ։ Donnez l'aumône à ce —. Qui donne aux pauvres prête à Dieu. (առած.) տես ի Dieu, 1. Pauvres honteux. տես ի Honteux, 3. Faire le —. Աղքատ կերպարանիլ, ձեւանալ։

— Les pauvres d'esprit. 1. Աղքատք հոգւով (բառ Աւետարանի, ոյսինքն անընչասէրք)։ || 2. Աղքատք մտօք. պակասամիտք. (ընտ.)։

Digitized by Google

Pauvrement (բ֊ովր֊ը֊մ֊ն) ն. Աղքատութեամբ. աղքատօրէն. աղքատապէս։ Vivre —. Ètre vêtu —. Լինել աղքատահանդերձ. ունել հանդերձս գնուճս։

Pauvresse (բ֊ովր֊ես) ն. էգ. կին աղքատ, մուրացիկ. (ընդ.)։

Pauvret, ette (բ֊ովր֊ե, եթ) ն. Աղքատիկ. տէր֊ղակղի. (ընդ.)։ Le — ne sait où aller։

Pauvreté (բ֊ովր֊ը֊թ֊է) ն. էգ. 1. Աղքատութիւն. անանկութիւն։ Grande —. Une affreuse —. Tomber dans une extrême —։ ‖ 2. (փոխ֊բ.) Աղքատութիւն։ La — de la langue։ ‖ 3. (փոխ֊բ. և ընդ.) Անարգ, գռեհիկ, գնուճ գործ կամ բան։ Il ne m'a écrit que des pauvretés։ ‖ 4. (փոխ֊բ.) Յոռի կամ տեսակ բան։ Il y a bien des pauvretés dans cet ouvrage։

Pavage (բ֊ավ֊ը) ն. ած. 1. Քարայատակ։ ‖ 2. Յատակելու քարամբք, խճագ։ J'ai payé tant pour le — de ma cour։

Pavane (բ֊ավ֊ան՛) ն. էգ. Պզտ. հին կաքաւուց։

Pavaner (se) (ած բ֊ավ֊ան) բ. ած. Գարծ շրջել իբրև զսիրամարգ. սիգալ. սոսմանալ. (պտ. կատարուելով քալել). Բ֊ավ֊ան֊ո֊ւմ։ Voyez comme il se pavane։

Pavé (բ֊ավ) ն. ած. 1. Քար, աւազաքար [grès], խիճ [caillou] կամ ագիւս ի յատակել. քար կամ ագիւս յատակի։ ‖ 2. Յատակ. քարայատակ։ — de grès, de cailloux, de lave. — de marbre. Կճատաղ յատակ. կճայատակ։ — de mosaïque. Յախճապակեայ յատակ։ Le — d'une cour, d'une cuisine։ ‖ 3. Յատակ, քարայատակ (փողոցաց). սալայատակ։ On a refait le — de cette rue. Entretenir le —. Le — est glissant. Se promener sur le — de Paris. Շրջել ընդ փողոցս Գարիս քաղաքի. (ընդ.)։ Abandonner le — à quelqu'un. (փոխ֊բ.) Տեղի տալ ումեք։ Brûler le —. (փոխ֊բ. և ընդ.) Չիտեսրել կամ կտաւվարել աւագնապատ, անհնարին երթագնութեամբ։ Être sur le —. 1. Անտուն և անյարկ լինել. լինել առանց բնակութեան։ ‖ 2. (փոխ֊բ.) Չունել ինչ պաշտօն. լինել առանց պաշտամանի։ On a mis ses meubles sur le —. Ընկերքին զկարասիս նորա ի փողոցն։ Battre le —. Batteur de —. տես ի Battre, բ. ն. ի Batteur. Tâter le —. (փոխ֊բ. և ընդ.) տես ի Tâter. Tenir le haut du —. (փոխ֊բ. և ընդ.) Ունել զառաջինն տեղի. լինել մեծարգի։

Pavement (բ֊ավ֊ման) ն. ած. 1. Յատակելիք. սալայատակ յարդարելը։ Le — des rues de Paris։ ‖ 2. Յատակ. քարայատակ։ Le — en mosaïque d'une église։

Paver (բ֊ավ֊ը) բ. ն. Յատակել. սալայատակ յարդարել. քարայատակ յօրինել. Ս. սալարկել. Ս. սալակապ առնել։ — une rue, une cour. Faire — une écurie. — une église de dalles։ Անի եւս անխնդիր. Les voitures ne peuvent point passer dans cette rue, on y pave։

— Avoir le gosier pavé. տես ի Gosier, 1.

Pavesade (բ֊ավ֊ը֊զ) ն. էգ. կտաւ կամ առագաստ ձգելով զգերդաք յանհանուս յատեաւ պատերազմի։

Paveur (բ֊ավ֊ը) ն. ած. Սալայատակ յարդարիչ. յատակիչ. ՙսալարկու։

Pavie (բ֊ավ) ն. ած. Խնձոյ հին՝ որոյ կորիզ անբաժան ի մսեղինէն. Գ. սալց. ՙսբը կոփ։ Le — nous a été apporté de Lombardie. Pavies rouges, jaunes։

Pavillon (բ֊ավ֊իլ֊ոն) ն. ած. 1. Խարան. վրան. տաղաւար։ Tendre un —. Հարկանել, ձգել խարան։ Les cordages d'un —. Պարաւանդակք, լարք, չուանք խարանի։ ‖ 2. Վարագոյր, արտահակ (անկողնոյ)։ ‖ 3. Յածկոյթ (տապանակի [tabernacle] սրբոյ խորհրդոյն յեկեղեցիս)։ ‖ 4. Ցածկոց, քող (հաղորդաւափոչ [ciboire])։ Որ և Custode։ ‖ 5. Շինուած, տաճար չորեքկուսի վրանաձև. պսպմ. փ֊ոլտ։ Il a bâti un — au bout de son jardin։ ‖ 6. Խարանաձև բերան (փողոյ, գալարափողոյ [cor], ձագարի)։ Le — de l'oreille. Աճառ [cartilage] ականջոյց. խարան։ ‖ †7. Դրօշ. Նշան։ ‖ 8. Դրօշ (նաւու). Նշանաւար։ Le — de France, d'Angleterre. Arborer le —. Mettre le — en berne. Amener son —. տես յ'Amener, 4. Baisser le —, mettre — bas. (փոխ֊բ. և ընդ.) Զպարտութիւն խոստովանիլ. տեղի տալ. պիջանիլ։ Vos raisons sont meilleures que les miennes, je cède et je baisse —. Se ranger sous le — de quelqu'un. (փոխ֊բ.) Ումանիլ ընդ պաշտպանութեամբ ուրուք։ ‖ 9. (փոխ֊բ.) Ընտանական զօրութիւն. նաւատորմիղ։ Le — anglais domine sur ces mers։

Pavois (բ֊ավ֊ո֊ա) ն. ած. 1. Վահան կամ տապար ինչ մեծ։ Quand les Français élisaient un roi, ils l'élevaient sur un —, le portaient sur un —։ ‖ 2. Կտաւ կամ վարագոյր ձգեալ զերդերաք նաւու յատուկ տօնից և ուրախութեան։ [դուխիւն (նաւու)։

Pavoisement (բ֊ավ֊ո֊ազ֊մ֊ն) ն. ած. ՙԴրօշազարդ֊

Pavoiser (բ֊ավ֊ո֊ազ֊ը) բ. ն. Զարդարել (զինու) դրօշիւք. ՙդրօշազարդել։ Tous les bâtiments qui étaient dans le port furent à l'instant pavoisés։

Pavot (բ֊ավ֊ը) ն. ած. Ցունկ ինչ որ ունի ծաղիկս չորեքթերթիս. մեկան. խաշխաշ. Գ. մսիք. (տոքր. խ֊ա֊փ֊ը֊լ)։ Le coquelicot est une espèce de —. C'est avec le suc d'une espèce de — qu'on fait l'opium։

— Les pavots du sommeil, de Morphée. Պոպիեան մեկոնիք, խաշխաշք. քուն. (ի Քնարգի.)։

Payable (բ֊ե֊ա֊պ֊է) ած. Հատուցանելի. վճարելի։ Ce billet n'est — qu'à Noël։

Payant, ante (բ֊ե֊ի, ե֊նդ) ած. 1. Հատուցանող. վճարող։ ‖ 2. Հատուցմամբ. ընդ տրծաթով։ Billet —. Գնեալ տոմսակ (թէատրոնի, պատահանդիսի)։ Carte payante. Հաշիւ ծախուց (ի ճաշարանի)։

— ն. ած. Հատուցանող. վճարող։ Le nombre des payants était de six seulement։

Paye (բ֊ե֊յ, և ըստ ոմանց բ֊ե) ն. էգ. 1. Վարձք (վարձկանի, գործաւորի)։ ‖ 2. Հատուցանելի զվարձս (գործաւորի)։ C'est aujourd'hui jour de —։ ‖ 3. Թաշակ, վարձք (զօրաց)։ On retient tant à chaque soldat sur sa — pour sa chaussure. Haute —. 1. Թաշակ առատագոյն։ ‖ 2. Որ ունի թաշակ առատագոյն. առատագոյն թաշակաւոր։ Les hautes payes du régiment։ ‖ 4. Հատուցանող։ C'est une bonne —, une mauvaise —։

— Morte-—. 1. Զօրականն որ չէ ի պատուս և ընդունի վիրս թաշակին ի մարտի և ի խաղաղութեան. ամեհակիր։ ‖ 2. Պատասխանատու ծերացեալ որ գործմանի ի տան առաւել իբրեւ. ամեհակիր։ ‖ 3. Անբաւականն հատուցանելոյ գՏիրի. անհատ. հարկատու։ Il faut tenir compte des mortes-payes։

Payement, Paiement կամ **Paîment** (բ֊ե֊մ֊ան. ըստ ոմանց և բ֊ե֊յ֊մ֊ն) ն. ած. Հատուցումն. վճարումն։ Exiger le — d'une dette. Le jour du —։ [enne.

Payen, enne (բ֊ե֊ի, ե֊ն՛) ած. և ն. տես Païen.

Payer (բ֊ե֊յ֊ը) [Je paye, tu payes, il paye կամ՝ il paie, nous payons, vous payez, ils payent կամ՝ ils paient. Je payais, nous payions. Je payai. Je payerai կամ՝ paierai. Je paîrai. Paye, payez. Que je paye, que nous payions. Que je payasse. Payant. Payé, ée.] բ. ն. 1. Հատուցանել, հաճել (զպարտս). վճարել։ — ce qu'on doit

Digitized by Google

à son créancier : Ա*մբ ևս անխնդիր*. Il refuse de — : ‖ 2. *Հատուցանել ուժիք* (*գլուխան, վճարձս*) : — ses créanciers, ses domestiques : ‖ 3. *Հատուցանել* (*զգինս վաճառաց, զծախս իրիք*) : — une étoffe. — le dîner. — sa fête. *տես ի* Fête, 3. — le tribut à la nature, sa dette à la nature. (*Ֆոխ-ի.*) *տես ի* Dette, 1. — en gambades, en monnaie de singe. (*Ֆոխ-ի.*) *տես ի* Gambade, *ի* Singe. ‖ 4. *Հանել զոք ընչիք, կալուածք. կաշառել. վարձել* : — des assassins. On paya ce domestique pour qu'il livrât les papiers de son maître : ‖ 5. (*Ֆոխ-ի.*) *Փոխարէնս Հատուցանել. վարձահատոյց լինել. վարձատրել* : On a bien payé, mal payé ses services, ses soins. — quelqu'un de retour. *Հատուցանել զարիսատուր փոխարինին. առնել զարձ փոխարինի. տալ զփոխադարձն* : — d'ingratitude. Ա*պաշինոր գտանիլ. *ապերախտիլ* : ‖ 6. *Հատուցանել* (*զժաման*). *տալ զփոխարէնն ինասուն* : Ce moment de bonheur l'a payé de toutes ses peines : ‖ 7. *Գնել. ատանալ. տուժել* : Il a payé de sa liberté, de sa vie un court instant de plaisir : ‖ 8. *Գլուխ, արիւն* (*զյանցանս*). *տուժել* : Il a payé de sa tête un si grand forfait. Vous payerez cette injure : ‖ 9. *Պատժել. պատուհասել* : On l'a payé de son insolence. — pour les autres. (*Ֆոխ-ի.*) *Պատիժս կրել փոխանակ այլոց* :

— de raisons. (*Ֆոխ-ի.*) *Պատճառս հաւանութեան ի մէջ բերել* : — de sa personne. 1. *Աշխատիլ զանձն ի վտանգ. կացուցանել զանձն ի տագնապի, ի վտանգի* : ‖ 2. *Հաճոյ ընծայիւք ցուցանել զանձն* : — d'effronterie. *Լրբութեամբ իմն հատուցանել զսուտ խնդրոյն. պրծանիլ լրբութեամբ յիրաց ինչ* :

= Se —. *բ. ա.* 1. *Լինել հատուցեալ. հատուցումն լինել* : Cette dette s'est payée difficilement. Une bonne montre ne peut se — assez. (*չ.* Ա*ղէկ ժամացոյցին գին չէ հատնիր*) : ‖ 2. *Գոհ լինել. շատանալ* : Se — de raisons. *Հաւանիլ պատճառացն զոր ի մէջ բերէ ոք* :

Payeur, euse (*Բէյէօր, էօզ*) *է.* 1. *Հատուցանող. ճշմարտող* : Un bon —. **Ինքնահատոյց պարտապան* : Un mauvais —. **Ինքնաթոյհատոյց պարտապան* : ‖ 2. *Գաւակեալ* : Il était — de l'armée :

Pays (*Բէյ*) *է. ած.* 1. *Երկիր. գաւառ. աշխարհ. կողմն* : — à blé. — de bois. — montueux, marécageux. — plat. *Երկիր գաշտաւան* : Plat —. Ա*րձակ դաշտ* (*հատկապէս Բնդդ. և Ամրութեամբ*). *դաշտավայր. դաշտագետնի վայր. տափարակ* : Courir le —. Ա*յր ոմեղր ընթանալ. թափառիլ* : Gagner —, du —. *տես ի* Gagner, 9. Tirer —. *տես ի* Tirer. Battre un —, du —. *տես ի* Battre, *բ. ն.* Voir du —. *Ճանապարհորդել. ուղեւորիլ* : Faire voir du — à quelqu'un. (*Ֆոխ-ի.*) *Վիշտս և նեղութիւնս հատուցանել ումեք* : Savoir la carte du —. (*Ֆոխ-ի. և ընդ.*) *տես ի* Carte, 8. Être en — de connaissance. *տես ի* Connaissance, 5. De quel — venez-vous? *Ցորմէ՞ աշխարհէ գաս : գու միայն կաս Յերուսաղէմ. (առած ընդ. յորժամ անգիտանայ ոք զպատճառն ինչ իրս)* : ‖ 2. *Հայրենիք գաւառ. հայրենիք* : Aimer, défendre son —. Retourner dans son —, au —. Mal du —. *տես* Nostalgie. ‖ 3. *Գաւառակից. համաշխարհիկ. համագաւառ. *հայրենակից. (ա.)* : C'est mon —, c'est un de mes — : *Ցայս միտս լինի էր* : Payse. ‖ 4. *Բնակիչք գաւառի իրիք. գաւառակացք. գաւառ. երկիր* : — catholique, protestant. Chaque — a ses usages : ‖ 5. (*Ֆոխ-ի.*) *Երկիր. աշխարհ* : Il faut renvoyer cela au — des chimères :

— Le — latin. *տես ի* Latin, *ած.* 2.

— de cocagne. *տես ի* Cocagne.

— Les Pays-Bas. *տես ի* Bas, A. 3.

Paysage (*Բէյզաժ*) *է. ած.* 1. *Երկիր. տեսարան* : Il y a des paysages délicieux sur les bords de la Seine : ‖ 2. *Նկար երկրի իրիք. *գաշտանկար* : Faire des paysages : ‖ 3. **Գաշտանկարչութիւն* : Il réussit très bien dans le — :

Paysagiste (*Բէյզաժիսթ*) *է. ած.* **Գաշտանկարիչ* :

Paysan, anne (*Բէյզան, նի*) *է.* Շինական. *գիւղական. գեղջկայ. (ած. գեղջկի)* : Un riche —. Il y a dans la diète de Suède l'ordre des paysans :

= À la paysanne. *Ած. ած.* Ը*ստ օրինակի շինականաց.* **շինականօրէն* : Être vêtu à la paysanne :

Paysannerie (*Բէյզանըրի*) *է. եզ.* Շինական *բարք, պայման. շինականութիւն. (խրճ)* :

† **Pazend** (*Բազէնդ*) *է. ած.* Ա*ստկանութիւնք պահպանեալ թարգմանութեան զրադաշտական մատենից.* **պազանդ* :

Péage (*Բէաժ*) *է. ած.* 1. *Բաժ* (*անցից, ճանապարհաց*) : Payer le — : ‖ 2. *Բաժատուն* (*անցից, ճանապարհաց*) : Il faut arrêter au — : [*պարհաց*) :

Péager (*Բէաժէ*) *է. ած.* **Բաժատու* (*անցից, ճանա-*

Peau (*Բո*) *է. եզ.* 1. Ա*րձի* (*մարմնոյ մարդոյ և անասնոց*) : Avoir la — dure, rude, belle, douce. Avoir la — tendre. *Լինել փափկամարմն* : Les serpents changent de —. Les pores de la —. N'avoir que la — et les os. *տես յ'Os*, 1. Ne pas tenir dans sa —. (*Ֆոխ-ի. և ընդ.*) *Լի լինել ուրախութեամբ, հպարտութեամբ* : Cet homme mourra dans sa —. *տես ի* Mourir, 1. ‖ 2. *Վերին մարմնոյ* (*մարմնոյ*). **Վերնամարմն* : (*Որ և* Épiderme) : Cette maladie lui a fait faire — neuve : ‖ 3. (*Ֆոխ-ի. և ընդ.*) Անձն. *գլուխ* : Craindre pour sa —. Avoir soin de sa — : ‖ 4. *կարծր մասունք մոյ. կաշի* : Ce bouilli ne vaut rien, il n'y a que des peaux : ‖ 5. Ա*րձի անասնոց ի բաց վերծեալ. կաշի. մաշկ* : Corroyer, maroquiner une —. Tunique de —. Ա*շկեզէն, մաշկեայ պատմուճան* : — de lion. Ա*ռիւծենի* : — de tigre. *Վագրենի* : Une — d'anguille. Coudre la — du renard avec celle du lion. (*Ֆոխ-ի.*) *տես ի* Coudre, B. 1. Contes de Peau-d'âne. Ա*ստղիկ ի գլխոյս ցանել զմանկունս* : ‖ 6. Ա*տգաղձի* : Greffier à —, à la — : ‖ 7. *Պատեանք* (*պտղոց, ոսկոյ*). *մորթի. խորխ* : La — des pêches est fort délicate. Les oignons sont couverts de plusieurs peaux : ‖ 8. *Կեղեւանք. թաղանթ. պարուսակ* : Il se forme une — sur le lait bouilli :

† — Peau-rouge. *է. ած.* Ա*նուն բուն բնակչաց հիւսիսային Ամերիկայ. *կարմրամորթ* : Les Peaux-rouges :

Peausserie (*Բոսըրի*) *է. եզ.* 1. *Վաճառք մաշկեղինք. մաշկիք. մորթեայք* : On a vendu beaucoup de — à cette foire : ‖ 2. Ա*շկագործութիւն. մաշկավաճառութիւն. մորթեգործութիւն* :

Peaussier (*Բոսիէ*) *է. ած.* Ա*տգաղործ. մորթավաճառ. մաշկագործ* :

= *ած. ած.* Muscle —, *կամ լոկ* † —. *է. ած.* Ա*ւիշն շարժիչ մորթի* : (*Ըստ անդամոլոգաց գրի* † Peaucier) :

1. **Peautre** (*Բոդր*) *է. ած.* *Ցոռ անկողին. խշտակ* : *Վասրի ևեթ ի բանն* Envoyer quelqu'un au — *կամ* aux peautres. *Ի բաց մերժել զոք. արտաքսել. (վ. և ած.)* :

†2. **Peautre** (*Բոդր*) *է. եզ.* Ն*ատակ (գեաոց)* :

Pébrine (*Բէպրին*) *է. եզ.* *Հիւանդութիւն ինչ շնբատոյց* [*ver à soie*] : [*րինգ* :

Pec (*Բէկ*) *ած. ած.* Hareng —. *Ներոգ յաղէտ հատ-*

Digitized by Google

Peccable (Բէքէ-ուլ) ած. Մեղանչական։ Tout homme est —։

Peccadille (Բէքէ-ատյ՛) ե. եզ. Թեթեւ մեղք. գոյզն յանցանք. (ասի ընդ խաղ)։ Sa conscience s'alarme de la moindre —. Renvoyer son domestique pour une —։

Peccant, ante (Բէքէ-ան, անթ) ած. Ձար. յոռի. վնասակար (հիւմ մարմնոյ, բան նախնի բժշկաց)։

Peccata (Բէքէ-թա) ե. ր. Ա. Լշ. (ի գազանամսեցս). (ահ.)։ ‖ Բ. (ետնբ. և ահ.) Ամբ ապուշ. հշ.

Peccavi (Բէքէ-վի) ե. ր. Մեղայաւացուխիւն. գղջումն. (ընթ.)։ Il ne faut à la mort qu'un bon — pour être sauvé։ (Թարգմանի ի լատինոյն դէպ.)։

A. **Pêche** (Բէշ) ե. եզ. Կենդ. Գ. շապգուկ. վերնաչ։ Le duvet de la —. Certaines pêches adhèrent au noyau. Une — qui quitte le noyau. Un matelas, un coussin rembourré de noyaux de —. (ետնբ. և ահ.) Անկողին, բարձ յոյժ կարծր։

B. **Pêche** (Բէշ) ե. եզ. Ա. Զկնորսութիւն. ձկնահանութիւն։ — à la ligue. կարիճնկեցութիւն։ — au filet, aux filets. Ուռկանարկութիւն. ցանցորդութիւն։ Se divertir, s'amuser à la —. Aller à la — de la baleine, à la — aux huîtres։ ‖ Բ. Իրաւունք ձկնորսութեան։ Avoir la — d'une rivière։ ‖ Գ. Զկունք որսացեալք. որս ձկանց։ J'ai mangé de votre —։ ‖ Դ. Հանելն, քաղելն ի ծովէ (մարգարիտս, բուսոյս)։ La — du corail. *Ըստացաղութիւն։

Péché (Բէյ) ե. ր. Ա. Մեղք։ — originel, mortel, véniel, mignon. Tomber en —. Croupir dans le —. Les sept péchés capitaux. Faire pénitence de ses péchés։ ‖ Բ. Յանցանք. յանցաւանդ։

Pêcher (Բէյ) բ. ն. Ա. Մեղանչել։ — mortellement. Ève fit — Adam. Նա մեզաց կամ յանցոյց զԱդամ։ — contre le Saint-Esprit։ ‖ Բ. Մեղանչել. յանցանել. սխալել։ — contre les règles de la grammaire։

A. **Pêcher** (Բէյ) ե. ր. Կենդէնի. գեղձենի. վերնաչ ա-ղոցը։ Du sirop de fleurs de —։

B. **Pêcher** (Բէյ) բ. ն. Ա. Ձուկն որսալ. ձուկն հանել։ — une anguille. — à la ligue. կարիճ ընկեցուցանել։ — au filet. Ուռկան արկանել։ — un étang. Ուրսալ զամենայն ձկունս ձկնոցի։ — en eau trouble. տես յEau, 2. ‖ Բ. Հանել, քաղել (ի ծովէ). որսալ։ — des perles, du corail։ ‖ Գ. (ետնբ. և ընթ.) Ականջալ. քաղել. գտանել։ Où avez-vous pêché cette nouvelle?

Pêcherie (Բէշըր-ի) ե. եզ. Տեղի ձուկն որսալոյ. որսարան ձկանց. *ձկնորսարան։

Pêcheur, pêcheresse (Բէյօր, Բէշըր-ես) ե. Մեղաւոր։ Tout homme est —. Une grande pêcheresse։ — Pêcheresse. ած. եզ. Մեղաւոր։ Une âme —. La femme — de l'Évangile։

Pêcheur (Բէյօր) ե. ր. Զկնորս. ձկնահան։ — à la ligue. կարիճնկեց։ — au filet. Ուռկանարկ. ուռկանաւոր. ցանցորդ։ Une barque de —. Pêcheurs d'hommes. Ձկորդք մարդկան. Ա-պաքեալք։ L'anneau du —. Մատանի ձկնորսին. ձկնորսական մատանի. կնիք Հռոմայեցի քահանայապետին։

† — Pêcheuse. ե. եզ. Կին ձկնորս։ — de crevettes։

Pécore (Բէքօր՛) ե. եզ. Ա. Անասուն։ ‖ Բ. (ետնբ. և ընթ.) Գառնաբարբառիկ. գրաստ. պանդխտ. ապուշ։

Pecque (Բէք) ե. եզ. Կին ծանծաղամիտ. (ընթ. և խոչ)։

A. **Pectoral, ale** (Բէքտօ-ուլ, ալ) ած. Ա. Կրծքի. *լանջական։ Croix pectorale. Խաչ զոր կրեն եպիսկոպոսունք ի կուրծս. խաչ կրծքի։ ‖ Բ. Օգտակար կրծքի։ Julep, vin —։

— Les muscles pectoraux կամ գոյականօրէն Les pectoraux. Մկանք կրծքի (ըստ անգամահիւսից). *լանջական մկունք։ Le grand pectoral. Le petit pectoral։

B. **Pectoral** (Բէքտօ-ուլ) ե. ր. Լանջանոց քահանայապետին Հրէից. բանակ. բանաբան։ (Որ և Rational)։

Péculat (Բէքիւ-լ) ե. ր. Գողութիւն, խարէն ի հասարակաց գանձուէ. գանձախաւսութիւն։

Pécule (Բէքիւ-լ) ե. ր. Ա. Ստծաթ, դրամ գերուց. պախրէ։ ‖ Բ. Սեպհական ինչք. պախրէ։ Il a disposé de son — à l'insu de ses parents։ ‖ Գ. Փոքրիկ գառնուր գրամոյ. պախրէիկ։ Je ne veux pas toucher à mon petit —։

Pécune (Բէքիւ-ն՛) ե. եզ. Արծաթի պատրաստականի, առանձին պատրաստ. (վհ.)։ Disette de —։

Pécuniaire (Բէքիւ-նիէր) ած. Դրամական։ Peine —։

Pécunieux, euse (Բէքիւ-նիէ, է՛զ) ած. Որ ունի շատ ինչ արծաթի պատրաստականի. քիչաւուր. քիչաչատ. գոյատար. Ս. ունևոր. (ընթ.)։

Pédagogie (Բէդ-ագոժի) ե. եզ. Ա. Դաստիարակութիւն մանկանց. մանկավարժութիւն։ ‖ Բ. Վարժոց մանկանց. *մանկավարժարան. (խոչ)։ Fonder une —։

Pédagogique (Բէդ-ագոժիք) ած. Մանկավարժական։ Système, ouvrage —։

Pédagogue (Բէդ-ագ) ե. ր. Ա. Դաստիարակ մանկանց. մանկավարժ. մանկածու։ ‖ Բ. Բառնակրկիծ. պարսաւադէս։ Il s'érige en — du genre humain։

Pédale (Բէդ-ալ) ե. եզ. *Ոտանափակ (երգիծանի, գաշնակի)։

Pédané (Բէդ-նէ) ած. ր. Juge —. Դատաւոր որ դատէր յոտանկէտից [debout]. ոտանկաց դատաւոր։

Pédant (Բէդ-ան) ե. ր. Ա. Ոտաւոյիչ մանկանց. մանկավարժ. (առ արհամարհանս)։ Les pédants ont gâté cet enfant։ ‖ Բ. Սոփեստ. խմաստակ։ Un — encroûté. C'est un vrai — qui cite à tout propos ses auteurs grecs et latins։ Յայս մեծս լինի և եզ. Pédante. ‖ Գ. կարի իմն ճիշդ ի թեթեւ իրս. անհնարին ճշդապահանչ. մանրակրկիտ։ Cet homme est un — insupportable qui veut régenter tout le monde։ Յայս մեծս ասի և եզ. Pédante։ —, ante. ած. Ա. Սոփեստական. խմաստակ։ Cet homme est bien —։ ‖ Բ. Սոփեստական. խմաստասկան։ Ton —։

Pédanter (Բէդ-անթէ) բ. ն. տես Pédantiser.

Pédanterie (Բէդ-անթըր-ի) ե. եզ. Ա. Ոտաւոյթիւն. վարժապետութիւն. (առ արհամարհանս)։ Il a quitté la —։ ‖ Բ. Սոփեստութիւն. խմաստակութիւն։ Ce n'est pas là du savoir, c'est de la —։ ‖ Գ. Ճշդապահանչ. մանրակրկիտ բարք. վարդապետական ոգի։ Sa — le porte à contrôler tout ce qu'on fait et tout ce qu'on dit։

Pédantesque (Բէդ-անթես-ք) ած. Սոփեստական. խմաստասկական։ Savoir, discours —։

Pédantesquement (Բէդ-անթես-քըման) ած. *Խմաստակօրէն։ Parler, raisonner —։

Pédantiser (Բէդ-անթիզ) բ. ն. Խօսել վարդապետական ինն ոճով. խմաստասկանալ։ (ընթ.)։

Pédantisme (Բէդ-անթիզմ) ե. ր. Սոփեստութիւն. խմաստակութիւն։ Sa manière de parler, d'agir, tient du —. Ce livre sent le —։

Pédérraste (Բէդ-էռաս-թ) ե. ր. Մանկամոլ. մանկասէր. պատանեկասէր. տղամոլ. տղասէր. ղ-ղ-մէթ։

Pédérastie (բեդերաստի) ե. իթ. Պատկառելիութիւն. մեղկասոփութիւն. պատանեվարութիւն. արուամոլութիւն. արուապիրատութիւն. արուացանկութիւն։

Pédestre (բեդեսդր-ը) ած. Ո. Ոտանաւոր (տանգրի, ոտքաման)։ || Ը. Հետեւակ. հետի. (խոսք)։ Promenade —։

Pédestrement (բեդեսդրը-ման) մ. Հետի. հետիոտն. (ընթ.)։ Aller —։

Pédicelle (բեդիսել) ե. ար. փոքրիկ կոթուն (ծաղկի)։

A. **Pédiculaire** (բեդիկիւլեր-) ած. Maladie —. Որջլութեան հիւանդութիւն. *ոջլախտութիւն։

B. **Pédiculaire** (բեդիկիւլեր-) ե. իթ. Տունկ մի, որ ոջլոց դարմանացուցիչ է. *ոջլախոտ։ (Որ և Herbe aux poux)։

Pédicule (բեդիկիւլ) ե. ար. կանեփ, կոթ (տնկոց, գործարանաց մանրիզ)։ [թաւար։

Pédiculé, ée (բեդիկիւլե) ած. *կանեփաւոր. *կոթաւոր։

Pédicure (բեդիկիւր-) ած. ար. Chirurgien —, կամ իսկ —. ե. ար. *Ոտանարոյժ. *ոտանաբժիշկ։

Pédiluve (բեդիլիւվ) ե. ար. Լուացումն ոտից (ըստ բժշկոց). ոտնալուացք։

Pédimane (բեդիման') ե. ար. Ագռ մի, որ ոտնաւոր [mammifère] անասնոց. *ձեռնոտանի։

= ած. *Ջեռնոտանի է Le sarigue est —։

Pédomètre (բեդոմեդր-ը) ե. ար. տես Odomètre.

Pédoncule (բեդոնկիւլ) ե. ար. կոթուն (ծաղկանց, պտղոց)։

Pédonculé, ée (բեդոնկիւլե) ած. *կոթնաւոր։

Pégase (բեկաս) ե. ար. Ո. Երիվար թեւաւոր (ըստ առասպելոց). Պիգասս. Պիգասոս։ Monter sur Pégase. (փոխ.) Ձեռնակալ ի Պիգասս. յօրինել բանաստեղծութիւն։ || Ը. *Հանճարեղութիւն հիւսիսային կիսագնդին. Պիգասս։

† **Pègre** (բեկր-ը) ե. իթ. Ընկերակցութիւն, ընկերութիւն գողոց։ La haute —. La basse —։

Pehlvi (բելվի) ե. ար. Բարբառ Պարսից ի ժամանակս Սասանեանց. պահլաւերէն։ Le — est un mélange de l'idiome des Perses et de celui des Babyloniens։

= —, ած. Պահլաւական. պահլաւերէն։ La langue pehlvie։

Peigne (բէնիե) ե. ար. Ո. Սանար. Խոփ։ — de buis, d'ivoire. — de toilette, de poche. Donner un coup de — à quelqu'un. (փոխ. և սկ.) Խուզել, գոն Հարկանել զոք։ || Ը. Սանար (ի գարդ գլխոյ կանանց)։ Elle avait un — d'or dans les cheveux. Son — tomba։ || Ը. Սանար (առատյնանկոց)։ || Դ. Գործի երկաթի առ ի պարզել գուբգ. առնար։ || Ե. Ագռ մի կակղամորթոց [mollusque]. կռնի. փնդիկ. խոզուկ։

Peigné, ée (բէնիե) ած. գեղեց. Սանրեալ։ Un homme bien —. Un mal —. տես Malpeigné։

Peigner (բէնիե) բ. ն. Ո. Յարդարել սանրով (գՀերս). սանրել։ — ses cheveux, sa barbe։ || Ը. Պարզել ի սանրէ (զբուբգ, զվուշ, զկանեփ). սանրել. գզել։ || Ը. (փոխ. և սկ.) Հարկանել. գանել. կոշկոճել։ Je l'ai bien peigné։

= Se —. բ. ա. Ո. Սանրել զվերս Հերս։ || Ը. (փոխ. և սկ.) Հարկանել զմիմեանս. կռուիլ։

† **Peigneur, euse** (բէնիեօր, եօզ) ե. Սանրիչ, գզիչ (բրդոյ, վշոյ)։ [վաճառ։

Peignier (բէնիէ) ե. ար. *Սանրատարծ. *սանրատաս։

Peignoir (բէնիուար) ե. ար. Ո. Կտաւ կամ վարշամակ սրկեալ զուսովք ի սանրէն։ || Ը. Կտաւ զոր սրկանեն ոք զանձամբ յելանելն ի բաղանիաց. Ս. սաւան։ || Ը. Աւանին ապտանելիք (սիկնայց)։ Elle était en —։

Peignures (բէնիուր) ե. իթ. յե. Պազք սանրելք ի սանրէն։

† **Peilles** (բէյլ) ե. իթ. յե. տես Chiffon, 1.

† **Peillier** (բէյլիե) ե. ար. տես Chiffonnier, A. 1.

Peindre (բէնդր-ը) [Ծագեալ իբրև զTeindre.] բ. ն. Ո. Նկարել. պատկերագրել. կենդանագրել. ի նկարս, ի պատկերի, ի տախտակս հանել։ — un homme, un arbre, un lion. Il a fait — son père. Il s'est fait —. On l'a peinte en Diane։ Ամի և անխնդիր. — d'après nature. Une fille faite à —, une fille à —. Աղջիկ արժանի նկարելոյ, նկարելի, չքնաղազգեաց։ Un habit fait à —. Զգեստ կարի վայելուչ։ || Ը. Նկարել. գունազգեզել. գունազարդել. գեղազգեզել. գեղազարծել։ — un plafond, des lambris։ || Ը. Ներկանել. գունել։ — un mur en noir, en blanc. Se — la barbe, les cheveux. Ներկանիլ. զմօրուս, զՀեր։ || Դ. Գրել. գծել. գծագրել։ Il peint si mal, qu'on ne peut lire son écriture։ || Ե. (փոխ.) Նկարել, կենդանագրել, յանդիմանել կացուցանել (բանիւ). Նկարագրել. ճառել։ Il a peint admirablement les combats dans son poème. Il nous a peint sa misère։

= Se —. բ. ա. Ո. Նկարել զանձն, զիւր կենդանագիրն։ || Ը. (փոխ.) Նկարագրել, կենդանագրել զանձն. պատմել զանձնէ։ || Ը. Նկարիլ։ Les objets se peignent au fond de l'œil sur la rétine comme sur une toile։

Peine (բէն') ե. իթ. Ո. Պատիժ. պատուհաս։ Il a commis la faute, il en portera la —. Mériter la — capitale. Գլխապարտ, մինչապարտ լինել։ Sous — de la vie, sous — de mort. Պատիժ մինչև ի վերջոյ հգեալ։ Les peines éternelles, les peines de l'enfer. Տանջանք դժոխոց։ — du sens, du dam. տես ի Sens, ի Dam. Une âme en —. տես յ'Ame, 1. || Ը. Ցաւ. վիշտք. նեղութիւն։ Les peines du corps, de l'esprit. Il m'a fait bien de la —. Je n'ai jamais éprouvé une — si cruelle. Être dans la —. Լինել ի չքաւորութեան, ի կարօտութեան։ || Ը. Անձկութիւն. տագնապ. հոգ. տատամսութիւն։ Je suis en — de n'avoir point de ses nouvelles. Je n'ai point en mes lettres, je suis fort en —։ || Դ. Աշխատութիւն. ջան. վաստակ։ Je voudrais vous épargner cette —. Vous n'aurez pas grande — կամ grand'— à faire cet ouvrage. Sans —. Անաշխատ. անվրան. դիւրաւ։ Perdre sa —, ses peines. Կորուսանել զվրան իւր և զվաստակ. զրուանն, զրավաստակ, անավաստակ լինել։ En être pour sa —. Զանվոգել։ Mourir à la —. Մեռանիլ առանց կենդանի զպտուղ աշխատութեանն. անասնական, անասնահիկ եղանիլ յաշխատութենէ։ Cela n'en vaut pas la —, ce n'est pas la —. Գործ իմն աւելի Համարիմ. չարժէ ինչ։ Prendre la — de, se donner la — de. Աշխատութիւն, ջան յանձն առնուլ. աշխատիլ։ Ne vous donnez pas cette —. Մի' ինչ աշխատ լինիր։ Il a pris la — de venir me voir. Homme de —. Այր որ յաշխատութենէ մերժիցի կեայ. աշխատաւոր։ À chaque jour suffit sa —. (սոփ.) տես ի Jour. || Ե. Վարձք (վարձկանի, գործաւորի)։ Il ne faut pas retenir la — du mercenaire։ || Զ. Դժուարութիւն. տրգիլ։ Je n'ai pas de — à vous croire. Avoir de la — à parler. Լինել ծանրախօս, ծանրալեզու, դժուարախօս։ || Է. Անյօժարութիւն. չկամութիւն։ J'ai —, de la — à lui annoncer une si fâcheuse nouvelle. Ծանրանամ տալ նման գոյժ մի այդպիսի։

Digitized by Google

= À —. ած. ած. ած. Ա՛ն ինչ ։ À — le soleil est-il levé, on se met en marche. À — le soleil était levé, qu'on aperçut l'ennemi ։ ‖ 2. Հայել. Հայել ինչ ։ Il nous regarde à — ։ ‖ 3. Գժուարաբ. վատառկաբ ։ On trouvait à — de l'eau pour boire. À grand'—. Մեծաբ գժուարաբ ինաբիվ ։

Peiné, ée (բեյնե) ած. գերբ. ած. Նեզելալ. վշտացեալ ։ ‖ 2. (փոխբ.) Բառվմշկաբաբ ։ Un style —.

Peiner (բեյնե) բ. ն. ած. Աշխաբաբ առնել. աշխաբաեցուցանել ։ Ce travail vous peinera beaucoup ։ ‖ 2. Տքամեցուցանել. վշտացուցանել ։ Cette nouvelle m'a beaucoup peiné ։ ‖ †3. Բազումբ աշխաբաբելաւվիվ գործել. (Խոսբ) ։ Ce peintre peine beaucoup ses ouvrages ։

= բ. ն. ած. Աշխաբաբ լինել. վաբառակիվ. յոգնիվ ։ ‖ 2. Ջկամել. գժուարել. դժուարանալ ։ Il peine à punir. Ուռնբ է նմա պաբժել. ծանրանալ պաբժել ։

= բ. անդր. Il me peine de . . . վիշբ է ինձ ։

= Se —. բ. ած. վարառակիվ. աշխաբաեբ. ճգնաբաբ յանձն առնաբ ։ Se — pour faire quelque chose ։

Peint, einte (բեյ, եյնբ) ած. գերբ. Peindre բայբ. ած. Նկարաբաբ ։ ‖ 2. Նկարչի. նկարակերբ. ծաղկեալ ։ Toiles peintes ։

Peintre (բեյնբր) է. ած. ած. Նկարիչ. պաբակերբահան. կենդանագրող. նմանահան ։ Les peintres de l'école de Rome, de l'école vénitienne. — en pastel. — de portrait. կենդանագրող ։ — de paysage. *Դաշտանկարիչ ։ Une femme — ։ ‖ 2. Նկարիչ (սբմից, ձեզուանց) ։ Un — en bâtiments. Դիզագործող ։ ‖ 3. (փոխբ.) Նկարիչ. նկարագրիչ ։ Pline et Buffon sont les peintres de la nature ։

Peinturage (բեյնբյոռաժ) է. ած. ած. Ներկանկիր. գունաւորիչ ։ ‖ 2. Ներկուած. գունաւորութիւն ։

Peinture (բեյնբյոռ) է. եէ. ած. Նկարչութիւն. պաբակերբահանութիւն ։ Il s'adonne à la —. — à fresque. *Տավկանկարչութիւն ։ — à l'huile. *Իւղանկարկ նկարչութիւն ։ ‖ 2. Նկար ։ Les peintures de Raphaël ։ ‖ 3. Եբանգ. Ներկ. գոյն ։ La — de ce carrosse est toute fraîche ։ ‖ 4. (փոխբ.) Նկարագիր. նկարագրութիւն ։ Ce poète excelle dans la — des passions ։

= En —. ած. ած. Ա՛ե երևաս. ի վերին երևաս. ապրաստքաւաս. կերպարանգբ. (ընբ.) ։ Il n'était roi qu'en — ։

Peinturer (բեյնբյոռե) բ. ն. Նկարել. Ներկանկիր. գունաւորել. (Խոսբ) ։ — un lambris ։

Peintureur (բեյնբյոռեօռ) է. ած. ած. Նկարիչ (սբմից, ձեզուանց, դբանց) ։ ‖ 2. Յառաբ, փղյուն նկարիչ ։

† **Péjoratif, ive** (բեժոռաբիֆ, իվ) ած. Եղծական, վերծական (բառ կամ վերապիր, բոռ քերականաց) ։

A. **Pékin** (բեքեն) է. ած. Կերպաս գործել զառաջինն ի վերջինգ քաղաքի Ճինաց. պեգինկեան կերպաս ։

† B. **Pékin** (բեքեն) է. ած. Գաղաքացի. (բոռ գօրակոչնաց) ։ Յայս միաս գրի և †Péquin ։

Pelade (բելադ) է. եէ. տես Alopécie.

Pelage (բելաժ) է. ած. Գլխաւոր գոյն մազոյ (անասնաց). մազ ։ Il a des chevaux de toutes sortes de pelages ։

Pélagianisme (բելաժիանիսմ) է. ած. Ազանգ Պելագեսի աբեզպի ի Ե դարուն. պելագեսութիւն ։ Semi—. Կիսապելագեսութիւն ։

Pélagien, ienne (բելաժիեն, իեն) ած. Պելագեան ։ L'erreur pélagienne ։

= է. ած. Պելագեան ազանգաւոր ։ Semi-pélagiens կամ Demi-pélagiens. Կիսապելագեանք ։

Pélagique (բելաժիբ) ած. Խորոց ծովեայ. ծովային. ծովամիջական ։ Les courants pélagiques ։

Pélamide (բելամիդ) է. եէ. Ձուկն ինչ ծովեայ նմանն Թիւնիկ [maquereau] ձկան. *պելամիդ. խոլմաբ պուլեը ։

Pelard (բելար) ած. ած. Կեզևեալ, քերծեալ (փայտ) ։

† **Pélargonium** (բելարգոնիոմ) է. ած. Ցանկ ինչ ար ունի ծաղիկս ծիրանի. *ատառէնատունկ ։

Pélasgique (բելաժիբ) ած. Պելասգեան (շինուածք, ձեռակերբս) ։ Տես և. Cyclopéen, enne.

Pèle (բէլ) է. ած. տես Pêne.

A. **Pelé, ée** (բելե) ած. գերբ. ած. Աաչտեալ. կիսացեալ. Ա. մազաթափ ։ Une tête pelée ։ ‖ 2. (փոխբ.) Ան բայս ի գալարբ. լերկ. ապալերկ ։ Une montagne pelée ։

B. **Pelé, ée** (բելե) ած. գերբ. կեզևեալ. գերծեալ ։ Une poire proprement pelée ։

Pèle-mêle (բէլմէլ) ած. Խառն ի խուռն ։ Il n'y a point d'ordre dans sa chambre, tout y est —.

= է. ած. Խառնակութիւն ։ Vit-on jamais pareil —?

A. **Peler** (բելե) բ. ն. ած. ի բաց վերծել. զմազս. Ա. մազաթափել ։ — des peaux, des cuirs ։ ‖ 2. ի բաց բառնալ զդալարիս ի հզոյ ։ — la terre ։

= Se —. բ. ած. Աաչտիլ. կիսանալ. Ա. մազաթափիլ ։ Le cou de ce chien se pèle ։

B. **Peler** (բելե) բ. ն. կեզևել (զպառաղս). գերծել (զփայտ) ։ — une pomme. — des arbres ։

= բ. ն. ի բաց թօթափիլ (վերջին մերթ մաշեցին) ։ Tout le corps lui a pelé à la suite de sa maladie ։

Pèlerin, ine (բէլէրէն, ին') է. ած. Ուխտաւոր ։ Un — qui va à Jérusalem. — de Saint-Jacques. Les pèlerins d'Emmaüs. Երկոս աշակերբքն ար երթային Յեմմաուս յեռ յարաբեան գիւղաքաղաբ. կղեովպեանք ։ ‖ 2. Ճանապարհորդ. ուղեաց ։ ‖ 3. (փոխբ. և ընբ.) Ա.յբ կամ կին խորագէտ, ճարտար ։ C'est une adroite pèlerine ։

Pèlerinage (բէլէրինաժ) է. ած. ած. Ուխտաւորութիւն ։ Aller en —. Les Turcs font le — de la Mecque ։ ‖ 2. Տեղի ուխտից. ուխտատեղի. Ա. ուխտիք ։ ‖ 3. (փոխբ.) Պանդխտութիւն. Նժդեհութիւն. ճանապարհորդութիւն ։ Cette vie n'est qu'un — ։

Pèlerine (բէլէրին') է. եէ. Զգեաս ինչ կանանց ար ծածկէ զուս և զլանջս. *Թիկնոցակ ։

Pélican (բելիգան) է. ած. ած. Թռչուն ինչ ջրային լայնակուաց. Հաւասլուան. փոքրահաս. Թոնձ. պիզական ։ On fait du — le symbole de l'amour paternel, parce qu'on a cru que cet oiseau nourrissait ses petits de son propre sang ։ ‖ 2. Ապդ ինչ երկկուաց Թորանոցի [alambic] ։ ‖ 3. Գործի խնդիր զառաջինն. առաջինեան ։

Pelisse (բելիս) է. եէ. Ա. Աուշտակ. փէրէ ։ Le sultan lui envoya une — d'honneur. Une — de femme ։

Pellagre (բելլագր) է. եէ. Հիւանդաբութիւն վատագաւոր. *մորթախառութիւն ։ (Որ և Mal de misère) ։

Pelle (բել) է. եէ. Թի (փայտեայ կամ երկաթի). փէրէ ։ Remuer le blé avec une —. — de feu, à feu. La — se moque du fourgon. (ած.) տես և Fourgon, A.

Pellée, Pellerée, Pelletée (բելե, բելէրե, բելէբե) է. եէ. Թի մի. Թի մի հզեալ ։ Une pelletée de terre ։

Pelleterie (բելեբրի) է. եէ. ած. Աուշտակագործութիւն ։ ‖ 2. *Աուշտակավաճառութիւն ։ La — est un bon commerce pendant les hivers rigoureux ։ ‖ 3. Վաճառք մուշտակաց. մուշտակք ։ Faire venir des pelleteries de Russie ։

Digitized by Google

Pelletier, ière (բէլէթիէ, իէր) է. *Մուշտակագործ. *մուշտակավաճառ. Marchand —.

Pellicule (բէլլիքիւլ) է. իգ. թաղանթի [membrane] նուրբ յոյժ. նուրբ մաշկ. Ս. փառ. L'épiderme est une — qui couvre la peau.

Pelote (բէլօթ) է. իգ. 1. կծիկ. խոմփ. Une — de fil. ‖ 2. Բարձիկ ասղանոց և գնդասղանոց. ‖ 3. Գունդ, գնդակ (ձեռն). երբ բօխա. Ils se battaient à coups de pelotes de neige. (Որ և Boule). ‖ 4. Սպիտակ ներշ (ի ճակատս ձիոց). Որ և Étoile.

Peloter (բէլօթե) բ. ն. †1. Պատել ի կծիկն. ‖ 2. (էսխ. և ած.) Խոշտանգել, հարուածել զոք գանիւ կամ բանիւք. հարկանել. խուել. On l'a bien peloté.

= բ. ն. Խաղալ գունդխաղ [paume].

= Se —. բ. ա. 1. Հարկանել զիմիմեանս. ‖ 2. Ի բաճառանել. հակաճառել.

Peloton (բէլօթօն) է. ար. 1. կծիկ. խոմփ. Un — de fil, de soie. Se mettre en —. կծկիլ. Il se met en — dans son lit, au lieu de s'étendre. ‖ 2. Գունդ, գնդակ (խաղոյ). ‖ 3. փոքրիկ խուռն (մարդկան, զօրաց). Un — de mouches à miel, de chenilles. Գնդակ, պարս մեղուաց, թրթռոց. ‖ 4. Դասակ (հետևակազօրաց). կէս դասակ (հեծելոց). [du fil, de la soie.

Pelotonner (բէլօթօնե) բ. ն. Պատել ի կծիկն. — = Se —. բ. ա. 1. Ընդամենալ. ասօրանալ. ջոլորիլ. հաւաքիլ. Ils se sont pelotonnés dans un coin de la salle pour causer d'affaires. Les abeilles se pelotonnent. ‖ 2. Ժողովիլ, ամփոփիլ զանձն. կծկիլ. Le hérisson se pelotonne.

Pelouse (բէլու-ս) է. իգ. Գետին ուր բուսեալ է խոտ կարճ և խիտ. մարգագետին. Se promener sur une —.

Peltaste (բէլտաս-թ) է. ար. Ասպարակիր. ասպարակիր. (զօրականի յոյն).

Pelte (բէլտ) է. իգ. Ազգ ինչ փոքրիկ վահանի կամ ասպարի զօրականաց Ցունաց.

Pelu, ue (բէլիւ) ած. Թաւամազ. մազոտ. *մազաւոր.

Peluche կամ **Pluche** (բէլիւշ, բլիւշ) է. իգ. Թաւ պատառոտ [étoffe] բրդեղէն, մետաքսեայ կամ բամբակեայ. Une couverture de —.

Peluché, ée (բէլիւշե) ած. Թաւուրծիկ. Թաւ. Bas peluchés. Anémone peluchée.

Pelucher (բէլիւշե) բ. ն. Ելանել (Թելոց) ի հիւսուածոյն. Cette étoffe pelucha bientôt.

Pelucheux, euse (բէլիւշէօ, էօզ) ած. Թաւարծիկ. Թաւ. Une étoffe pelucheuse.

Pelure (բէլիւռ) է. իգ. Կեղև (պտղոց, պանրոյ). մորթ. — de pomme, de poire, de pêche, d'oignon.

Pelvien, ienne (բէլվիէն, իէն') ած. Կոնքոյ [bassin] մարդկեղէն մարմնոյ. *կոնքային. Membres pelviens.

Pemphigus (բէնֆիկիւս) է. ար. Ալյուսին մորթոյ. պալար.

Penaillon (բէնայլօն) է. ար. 1. Գրգռէտակ. ցնցոտիք. Ս. քուրջ. (ընդ. և խոսք). Son habit était en penaillons. ‖ 2. կրօնաւոր. աբեղայ. (ասի արհամարհանօք).

Pénal, ale (բէնալ, ալ') ած. Պատժական. Code —.

Pénalité (բէնալիթե) է. իգ. Օրինադրութիւն պատժոց. պատիժ. Traité de la —.

Penard (բէնար) է. ար. Vieux —. 1. Ծեր խորամանկ. (ընդ.). ‖ 2. Ծեր գաւշտոտ, ցանկասէր, անառակ. (ընդ.). Ce vieux — en conte aux jeunes filles.

Pénates (բինատ) ած. ար. յգ. Dieux —, կամ լոկ —, է. ար. յգ. 1. Ընտանի դիք (նախնի հեթանոսաց). թեւթափք. (Տես և Lare). ‖ 2. (խոսք.) Երդ. առաջ. բնակութիւն. J'irai voir vos —.

Penaud, aude (բէնօ, օտ) ած. խառնակել. ամչնալ. ցնորել. զամօթի հարեալ. (ընդ.). Il demeura tout —.

A. **Penchant, ante** (բանշան, անթ) ած. 1. թեքեալ. խոնարհեալ. հակեալ. Un mur — ‖ 2. (խոսք.) Ընտանզեալ. վատթարեալ. ի կործանել հասեալ. Un empire —.

B. **Penchant** (բանշան) է. ար. 1. Ձառ ի վերջ. զառ ի թափ. Le — d'une montagne, d'un précipice. Être sur le — de sa ruine, de sa chute. (խոսք.) Բներել մեծ ի կործանուած. մերձ յանկանել, ի կործանիլ լինել. ‖ 2. (խոսք.) Ընտազուած. խոնարհուած. վատթարուած. La faveur de cet homme est sur son —. Le — de l'âge. ‖ 3. (խոսք.) Միտում. հակամիտութիւն. հոլովուած. բերում. յօժարութիւն. Il a réformé ses mauvais penchants. — à la vertu. — pour les femmes.

Penché, ée (բանշե) անց. դերբ. խոնարհեալ. Avoir, prendre des airs penchés. տես յ'Air, B.

Penchement (բանշըման) է. ար. խոնարհուած. հակուած. — de tête. Le — du corps.

Pencher (բանշե) բ. ն. 1. խոնարհեցուցանել. թեքել. հակել. — la tête, le corps, un vase. ‖ 2. (խոսք.) խոնարհեցուցանել. մտոել. ձգել. Aucune raison ne le penchait d'un côté plutôt que d'un autre.

= բ. ն. 1. թեքիլ. հակիլ. խոնարհիլ. Le mur penche un peu de ce côté-là. Cette balance penche sensiblement. ‖ 2. (խոսք.) Բներել մեծ, խոնարհիլ (ի կործանուած). Cet empire penche vers sa ruine. ‖ 3. (խոսք.) Միտել. հակամիտել. բերիլ. յօժարիլ. — vers la clémence. — pour quelqu'un.

Pendable (բանդաբլ) ած. Ազգի կախաղանի. Cet homme est —. Jouer à quelqu'un un tour —. տես ի Tour, B.

Pendaison (բանդէզոն) է. իգ. խեղդ կախաղանի. խեղդարկութիւն. կախուած. (ընդ.). Il craint la —.

A. **Pendant, ante** (բանդան, անթ) ած. 1. կախեալ. *առկախեալ. Ce chien a de belles oreilles bien pendantes. ‖ 2. Ի յատեան ձգեալ է. Ce procès est — à tel tribunal.

= է. ար. 1. Հաւասարն. զուգականն. նմանն. J'ai perdu le — de cette estampe. ‖ 2. (խոսք. և ընդ.) Ամբ. ամբլակից. նման. Cet homme est un original qui n'a pas son —.

— Le — des eaux. Երկիր առընթեր գետոյ, առուոյ.

— de ceinturon, de baudrier. Ասան գօտւոյ առւակրի՝ յոր հասառատեալ է սուրն. կապարան.

— Pendants d'oreilles. Ականք պատուականք կամ մարգարիտք հատատեալք ի դինդս.

B. **Pendant** (բանդան) նախ. ի ժամանակի. — la chaleur. ի տօթ ժամանակի. — toute sa vie. Զամենայն աւուրս կենաց իւրոց. [étaient assemblés.

= — que. ղն. ած. Մինչ. մինչդեռ. յորժամ. — qu'ils

Pendard, arde (բանդար, արտ) է. Ստահակ. շողոմչոյտ. անօրէն. (ընդ.). C'est un grand —.

Pendeloque (բանդըլօք) է. իգ. 1. Ծուէն (զգեստու պատառուելոյ). (—ա.). Sa robe a plusieurs pendeloques qui traînent dans la boue. ‖ 2. Տանձաձև ապառիկ ատամնատեսակ կամ բիւրեղ (ի զարդ ջահից). ‖ 3.

Digitized by Google

Տանձաձև ակն պատառական (կախեալ զգնդիկ)։ Des pendeloques de diamants. Une poire de pendeloques։

Pendentif (բ-ոնդ-անդիֆ) ե. ա. Գնդաձև մնան կամարի (գմբեթաց)։

Pendeur (բ-ոնդ-օռ) ե. ա. Հանիչ ի կախաղան. կախիչ։ Montluc se vante d'avoir été grand —։

Pendiller (բ-ոնդ-իյե) բ. չ. կախեալ կալ յօդս և սաստանիլ ի հողմոյ. (ընդ.)։ Des linges qui pendillent aux fenêtres։

Pendre (բ-ոնդ-ը) բ. ն. 1. կախել։ — de la viande au croc. — un homme par les aisselles. — son épée au croc. (ետնբ. և ընդ.) առնս ի Croc, B. 1. ‖ 2. ի կախաղան հանել. կախել։ — des voleurs. Dire pis que — de quelqu'un. Անէծք և դժնդակ չարիս խօսել զոմանէ։

= բ. չ. կախեալ կալ. կախիլ։ Des lustres pendent au plafond. Votre robe pend d'un côté։

= Se —. բ. ա. 1. կախիլ։ Se — par les mains à un arbre։ ‖ 2. խեղդ ընդ անձն արկանել. խեղդ անձինն առնել. խեղդիլ. զինքն. խեղդիլ. խեղդամահ լինել. կախիլ։ De désespoir il se pendit։

Pendu, ue (բ-ոնդ-ու) անց. դերբ. Pendre բայի. կախեալ։ Avoir la langue bien pendue. Լինել պարզախօս, քաջլարան։

= ե. ա. կախեալ։ Il a l'air d'un —։

Pendule (բ-ոնդ-ուլ) ե. ա. Կշռոց. ճօճանակ։ L'oscillation du —. Le — sert principalement à régler le mouvement d'une horloge։

= ե. իգ. *ճօճանաւար, *ճօճանակաւար ժամահար [horloge]։ Une belle —։

Pène (բէն') ե. ա. Լեզու փականաց. սաղնակ։ Le — de cette serrure est brisé. Le — ne va point։

Pénétrabilité (բէնէդ-ռապիլիդէ) ե. իգ. Թափանցականութիւն։ La — d'une substance spongieuse։

Pénétrable (բէնէդ-ռաբլ) ած. Թափանցական. ընդմիտանելի։ Ce bois est si épais, qu'il n'est pas —։

Pénétrant, ante (բէնէդ-ռան, անդ) ած. 1. Ընդմուտ. թափանցանց. թափանցիկ։ ‖ 2. (ետնբ.) կորովամիտ. խորամուխ. *խորաթափանց։ Avoir l'esprit —. Coup d'œil, regard —։ ‖ 3. Սաստիկ։ Un froid —։

Pénétratif, ive (բէնէդ-ռատիֆ, իվ) ած. Թափանցանց. *դիւրաթափանց. (խոլ)։ Qualité pénétrative։

Pénétration (բէնէդ-ռասիօն) ե. իգ. 1. Ընդմտանելի. թափանցութիւն։ L'activité et la — du mercure։ ‖ 2. (ետնբ.) կորովութիւն, սրութիւն միտաց. կորովամտութիւն։ Il a de la —, beaucoup de —։

Pénétrer (բէնէդ-ռե) բ. ն. 1. Ընդմտանել. թափանցանել. թափանցանց լինել. թափանցել։ La lumière pénètre le verre, pénètre tous les corps diaphanes. L'eau avait pénétré ses habits։ ‖ 2. Մէջմտնել, մէջմտուս լինել. խորամուխ, խորամուս լինել։ "Les Sarrasins pénètrent l'empire." BOSS. *Hist.* I, 11. Le grand froid pénètre la terre։ ‖ 3. (ետնբ.) Խելամուս լինել. ի վերայ կալ, հասանել. հասու լինել։ — le sens caché d'un mot, les desseins de quelqu'un. — quelqu'un. Իմանալ զծածուկ խորհուրդս ուրուք։ ‖ 4. (ետնբ.) ցաւել. խանդաղատել։ Sa douleur me pénètre l'âme, le cœur։

= բ. չ. 1. Ընդմտանել. թափանցել։ Le coup pénètre dans les chairs, pénètre jusqu'à l'os։ ‖ 2. Խորամուս, մէջմտուխ լինել։ Ce voyageur n'a pas pénétré dans l'intérieur du pays։ ‖ 3. Հասանել։ Je n'ai pu — jusqu'au ministre։ ‖ 4. (ետնբ.) Ցարմանալ ի խորս։ Il a pénétré fort avant dans la géométrie։

= Se —. բ. ա. Խորագոյնս գրասմել կամ հասատասել ի միտս իւր։ Se — du sentiment de ses devoirs։

Pénible (բէնիպլ) ած. 1. Աշխատեցուցիչ. գառնաշխատ. տաժանելի. տառապագին։ Travail, entreprise —. Une étude, un chemin —։ ‖ 2. Դժնդակ. գժտարին։ Situation —. Une chose — à voir։

Péniblement (բէնիպլման) ս. Մեծաւ աշխատութեամբ. գժտարաւ։ Il marche —. Une fortune amassée —։ [péniches sont des canots armés։

Péniche (բէնիչ) ե. իգ. Գառնաբազմիկ նաւակ։ Les

Pénicillé, ée (բէնիսիլե) ած. *Վրձնաձեւ. (բուս անկապիտաց)։ Stigmate —։

† **Pénide** (բէնիդ) ե. ա. Շաքար զառեալ. Ս. փինիթա շաքար. (պրս. ֆանիտ, Զառեալ)։ [bis]։

Pénil (բէնիլ) ե. ա. Առաջակազմին ցայլոսկր [os pu-

Péninsulaire (բէնինսիւլ-էր) ած. *Թերակղզային։

Péninsule (բէնինսիւլ) ե. իգ. 1. Ցամաք կղզի. *Թերակղզի։ (Ար և Presqu'île)։ La Morée est une —։ ‖ 2. Սպանիա և Լուսիտանիա. *Թերակղզի։ Voyager dans la Péninsule։

† **Pénis** (բէնիս) ե. ա. Ականի անդամ. պոչ. ծառան. վարոց. Ս. կլէր։ (Ար և Verge)։

Pénitence (բէնիթանս) ե. իգ. 1. Ապաշխարութիւն (մեղաւորի). ապաշխանք. զղջումն։ La — est une vertu chrétienne։ ‖ 2. Խորհուրդ ապաշխարութեան. ապաշխարութիւն։ ‖ 3. Ապաշխարութիւն զոր դնէ քահանայն ի վերայ. ապաշխարանք։ Accomplir, faire sa —, satisfaire à sa —. Son confesseur lui a donné pour — les sept Psaumes à réciter։ ‖ 4. Գործք ապաշխարութեան (որպիսի են պահք, աղօթք, վշտամբերութիւնք [macération])։ ապաշխարութիւն։ Faire —. Ապաշխարել. յապաշխարութիւն դառնալ։ Faire — de ses péchés։ ‖ 5. Գառիթ։ Voilà une rude — pour une faute bien légère. Mettre un enfant en —։ ‖ 6. Գառիթ. ապաշխարանք. (ի խաղս ինչ ընկերութեան)։ Votre — sera de dire une chanson։

Pénitencerie (բէնիթանսէրի) ե. իգ. 1. Գաշտան, պատիւ քահանայի ապաշխարութեան. *ապաշխարահոգարութիւն։ ‖ 2. Աստեան ծխականաւարի կամ կարդինալի ապաշխարութեան (ի Հռոմ)։

Pénitencier (բէնիթանսիէ) ե. ա. 1. Քահանայ որ արձակէ ի վերապահեալ մեղաց. քահանայ ապաշխարութեան. *ապաշխարահոգար։ Grand —. Միքայէլաւար կամ կարդինալ ապաշխարութեան (ի Հռոմ)։ ‖ 2. Բանտ ի զգաստացուցանել զչարագործս. *զգաստատուն. *ապաշխարանոց։

Pénitent, ente (բէնիթան, անթ) ած. Ապաշխարող. զղջացեալ. զղջացող։ Pécheur —։

= ե. 1. Ապաշխարող։ ‖ 2. Խոստովանող. խոստովանորդի։ Ce prêtre a beaucoup de pénitents. Elle est ma pénitente. Խոստովանադուստր իմ է։ ‖ 3. Ընկեր կամ անդամ եղբայրութեան ապաշխարողաց. ապաշխարող։

Pénitentiaire (բէնիթանսիէր) ած. Զգաստացուցանելոյ զչարագործս. զգաստական։ Régime, système —։

Pénitentiaux, elles (բէնիթանսիո, իել) ած. Psaumes —. Հօտն սաղմոս ապաշխարութեան։ Canons —. կարգ ապաշխարութեան։ (Œuvres pénitentielles։

Pénitentiel (բէնիթանսիել) ե. ա. կանոնագիրք, *ծիսարան [rituel] ապաշխարութեան։

Digitized by Google

Penmage (բէնմաժ) ե. ար. 1. փետուրք (որոշական թռչնոց, վարուժնակաց)։ ‖ 2. փետուրք (թևոց թռչնոց)։

Penne (բէն՛) ե. իգ. 1. երկայն փետուրք (թևոց և պոչոց թռչնոց)։ ‖ 2. Մեծամեծ փետուրք (որոշական հաւուց)։ վարազաթև։

Pennon (բէննո՛ն) ե. ար. Դրօշ ինչ երկայնաստուն։

Pénombre (բէնոմ՛բր) ե. իգ. *Թերաստուեր. (լուս աստեղաբաշխից)։ [դրօշ (ի նաւու)։

Penon (բէ՛ննո՛ն) ե. ար. *Հոգմեցողից փետուրք կամ

Pensant, ante (բոն՛սան, նդ) ած. Խորհող. խոհուն։ Un être — . "L'homme n'est qu'un roseau, le plus faible de la nature, mais c'est un roseau —". PASC. *Pens.* Un homme bien — . Աչք բարեխորհ, բարեխորհուրդ, լաւամիտ։ Mal — . Չարախորհ. չարախորհուրդ. չարամիտ։ Vous êtes trop mal pensante։

A. **Pensée** (բոն՛ս) ե. իգ. 1. Խորհուրդ. խոհուն։ On ne peut enchaîner la — . La — de la mort. Les grandes pensées viennent du cœur։ ‖ 2. Գիւտ միտց. խորհուրդ. խմնուած. մտածութիւն։ — vive, ingénieuse, profonde, neuve, basse. Le style est le vêtement et la parure de la — . Mille pensées funestes roulaient dans son esprit։ ‖ 3. Միտք. խմնուած։ Ce traducteur est bien entré dans la — de son auteur։ ‖ 4. Խորհուրդ. միտք. կարծիք։ Dites librement votre — . Ce n'est pas là ma — ։ ‖ 5. Խորհուրդ. միտք. դիտաւորութիւն. դիտումն. առաջադրութիւն։ On n'a jamais eu la moindre — de vous nuire. Il a changé de — . Շրջեցաւ ի մտացն. խորհրդափոխ եղև։ ‖ 6. կարողութիւն խորհելոյ. խորհեցողականն. *խորհողութիւն։ Il a perdu l'usage de ses facultés physiques, la — est tout ce qui lui reste։ ‖ 7. Միտք։ Cela m'est venu dans la — . Lire dans la — de quelqu'un. Գուշակել զխորհուրդս ուրուք։ ‖ 8. Խորհուրդ. խորհրդածութիւն. մտածութիւն։ Il est enfoncé dans ses pensées. S'entretenir avec ses pensées։ ‖ 9. Նախագիծ. ծրագիր։ Il n'a encore jeté sur le papier que la — de son ouvrage։

B. **Pensée** (բոն՛ս) ե. իգ. Ազգ ինչ մանիշակի [violette]. հինգթերթի մանիշակ. հերճո՛յն գեղիւղ։

A. **Penser** (բոն՛ս) բ. ն. 1. Գուսանել. հնարել. հանճարել։ J'ai pensé une chose qui vous tirera d'affaire։ ‖ 2. ՈՒնել ի մտի. զմտաւ ածել. խորհիլ։ Il pense beaucoup de choses qu'il ne dit pas։ ‖ 3. Խորհիլ. հնամտիլ. կարծիլ։ On pense de lui cent choses fâcheuses. Je pense mes raisons meilleures que les vôtres. À ce que je pense. Ըստ իմոյ կարծեաց։

— բ. չ. 1. Խորհիլ. խոհալ. մտախորհ լինիլ։ "Je pense, donc je suis," dit Descartes. — finement, noblement։ ‖ 2. Հաշուիլ. կարծիլ. համարիլ։ Le péril est pressant plus que vous ne pensez. Façon de — . կարծիք։ ‖ 3. Նշանիլ ի միտս. խորհիլ։ Avant de parler, il faut — . Ce que vous me proposez me paraît difficile à exécuter, j'y penserai։ ‖ 4. ՈՒնել ի մտի. խորհիլ։ Que pensez-vous faire? Je pensais à vous aller voir։ ‖ 5. ՈՒշ ունել. ուշ առնել. խորհիլ։ — à sa santé։ ‖ 6. Զգուշանալ. ամձնառաջոյ լինիլ։ Vous avez des ennemis, pensez à vous։ ‖ 7. Մերձ լինիլ ի . . . J'ai pensé mourir. Փոքր միւս ևս և մեռանէի. ոտկաւիկ մի պակասեցեալ մեռանիլ. (այլ. քիչ մնաց, մնաց պիտի մեռնէի)։ Il a pensé être noyé։

B. **Penser** (բոն՛ս) ե. ար. 1. կարողութիւն խորհելոյ. խորհեցողականն. *խորհողութիւն։ ‖ 2. Խորհուրդ. մտածութիւն. (ի բազում.)։ De doux, de sinistres penseurs։

Penseur (բոնսո՛ր) ե. ար. Խորհող։ Ce livre est l'ouvrage d'un — . Libre — . *Ազատախոհ (յիրս կրօնից). ազատամիտ։

Pensif, ive (բոն՛սիֆ, իվ) ած. Մտախորհ. (այլ. մտածկաւ)։ Je vous trouve tout — . Avoir l'air — ։

Pension (բոն՛սիօն) ե. իգ. †1. Չարք (ւց.)։ ‖ 2. Վարձք։ ‖ 3. Տարեւոր թոշակ (աստաւածնեղեալ ուժգք փոխարէն վաստակոցն)։ Il a fait une — au précepteur de ses enfants. Le roi lui a donné deux mille francs de — . — alimentaire. Թոշակ սննդեան. ամճիկ։ ‖ 4. Մասն ինչ ի պտղոց կամ ի մթից [fruit] Հատուած պաշտամանն [bénéfice]. Հատոյթ։ ‖ 5. Վարձք բնակութեան և կերակրոյ. Թոշակ։ Payer — ։ ‖ 6. Տեղի ուր բնակէ ոք և ուտէ վարձուք. Թոշակաւ ուտեն։ — bourgeoise. J'ai trouvé une — assez commode. Prendre quelqu'un en — . Se mettre en — ։ ‖ 7. Դպրոց հանգերձ բնակութեամբ և կերակրովք. *Գիշերօթիկ դպրոց, վարժարան։ L'éducation est bonne dans cette — ։

Pensionnaire (բոնսիոնե՛ր) ե. 1. Թոշակաւոր. Թոշակառու։ Il est — du roi, de l'État։ ‖ 2. Աշակերտ նկարչութեան, քանդակագործութեան կամ ճարտարապետութեան որ ուսանի ի հռոմի ծախուք Տերութեանն Գաղղիոյ. Թոշակաւոր։ ‖ 3. Որ ատեն մնայ ինչ ի պտղոց կամ ի մթից հատուած պաշտամանն իրիք. Հատուածաւոր։ ‖ 4. Աստղին պաշտօնեայ Հոլլանդացւոց. Նախապաշտօնեայ։ — de Hollande։ ‖ 5. Որ բնակէ և ուտէ ուրիք վարձուք. Թոշակաւոր։ Prendre des pensionnaires։ ‖ 6. Ներքին աշակերտ (դպրոցի). *Գիշերօթիկ աշակերտ։ Demi- — . Արտաքին, *ցերեկօթիկ աշակերտ։

Pensionnat (բոնսիօնա) ե. ար. Դպրոց ներքին աշակերտաց. *Գիշերօթիկ դպրոց, վարժարան։

Pensionner (բոնսիօնե) բ. ն. կարգել, տալ ուիք թոշակ. Թոշակել։ Le roi l'a pensionné։

Pensum (բէնսո՛մ) ե. ար. Աշխատութիւն եգեալ ի վերայ աշակերտաց առ ի պատուիճ. պատիժ։ Il a eu trois pensums cette semaine։ [(նախնեաց)։

Pentacorde (բէնթաքո՛ր) ե. ար. Հնգաղի քնար

† **Pentaglotte** (բէնթագլո՛թ) ած. Հինգլեզուեան. հնգալեզու։ Bible, dictionnaire — ։

Pentagone (բէնթագո՛ն՛) ած. Հնգանկիւն։ Figure — ։ Վարի և իրր ե. ար. Հնգանկիւն ձև։ Un — régulier։

Pentamètre (բէնթամէ՛թր) ած. Հնգաչափ, հնգատնեան (չափաբան)։ Վարի և իրր ե. ար. Un — ։

Pentandrie (բէնթանդրի՛) ե. իգ. Դասակարգութիւն մանկոց՝ որոց ծաղիկ ունի որձայր [étamine] հինգ (ըստ դրութեանն Լինեայ). *Հնգորձայութիւն։

Pentapole (բէնթափո՛լ) ե. իգ. Պենտապօլիս. Հինգ քաղաք. Հնգաքաղաք։ (Հինգ քաղաք Յորդանանու, որ էին Սոդոմ, Գոմոր, Ադամա, Սեբոյիմ և Սեղովր։ Հինգ քաղաք Փղշտացւոց, որ էին Գազա, Ասկաղոն, Ազովտոս, Ակկարոն և Գեթ)։

Pentateuque (բէնթաթիւ՛ք, բէնթաթիւ՛ք) ե. ար. Մովսէսեան հինգ դպրութիւնք. Հնգագիրեան գիրք. Հինգօրինաւորք. *Հնգամատեան։ Moïse est l'auteur du Pentateuque։

Pentathle (բէնթաթլ՛) ե. ար. Հնգամարտիկ կռիւ. պենտաթլո՛ն։ Le — comprenait le saut, la course, la lutte, le pugilat, le jet du disque։

Pente (բո՛նթ) ե. իգ. 1. Զառ ի վայր. զառ ի թափ։

Digitized by Google

փեղկ. դաբ։ — douce, aisée, rapide, raide. La — de la montagne, de la colline։ ‖ 2. կտտրակ կտաւդ կախեալ շուրջ զձեղուամբ [ciel] անկողնոյ. փեղկ։ Les pentes du lit. Pentes de tente. փեղկք խորանի, վրանի։ ‖ 3. (ի-ի-բ.) Մխաւութիւն. հակամիտութիւն. բնթացք. յօժարութիւն։ Il a beaucoup de — au libertinage. Suivre sa —։

Pentecôte (բ-ոդէ՛ր) ի. իգ. †1. Տօն ինչ Հրեից. ասն Գենառակոտակից. Գենառկոտ։ ‖ 2. Տօն ի քրիստոն կամ գալստեան Հոգւոյն սրբոյ. Հոգեգալուստ. Ցեռներկակ. Գենառկոտ։

† **Pentédécagone** (բ-ենդէ-տէ-գ-ոն՛) ի. ա. Բազմանկիւն հնգետասանանկիւնի։

† **Pentélique** (բ-ոդէլ-իկ) ած. Գենառկիկեան լերին որ ՀԱստաիկ. գենառկիկեան։ Marbre —։

Pentière (բ-ոդիէր) ի. իգ. տես Pantière.

Penture (բ-ոդ-ուր) ի. իգ. Լայ ծղեների բևեռեալ իբրև գամի ի վերայ դրանի, պատուհանի։

Pénultième (բ-էն-ուլդիէմ՛) ած. *Վերջընդեր։ (Որ և Avant-dernier)։

— ի. իգ. *Վերջընդեր վանկ (բառի)։

Pénurie (բ-էն-ուր-ի) ի. իգ. 1. Պակասութիւն. — d'argent, de fruits, de denrées։ ‖ 2. Աղքատութիւն. չքաւորութիւն. կարօտութիւն։ Il vit dans la —։

Péotte (բ-էոտ) ի. իգ. Մեծ նաւակ ինչ Արդրկական ծովուն։

† **Pépastique** (բ-էբ-ասդիք) ած. Ամբիխ. Հալիչ (դեղ)։

Péperin (բ-էբ-էն) ի. ա. Քար ինչ հրաբղխային որ վարի ի պետս չինուածոց. *պղպեղաքար։

Pépie (բ-էբի) ի. իգ. Հիւանդութիւն ծայրի լեզուի թռչնոց, հաւուց։ Une poule qui a la —. Cet homme n'a pas la —. (ի-ի-բ. և ած.) Մտադիրը ըմպել դինի։ Il, elle n'a pas la —. (ի-ի-բ. և ած.) Շատախօս է։

† **Pépier** (բ-էբիէ) բ. ն. ձմռուիլ, ճռուռալ (ճնճղկան). ըրրիլ։

Pépin (բ-էբէն) ի. ա. Սերմն կամ ունգ կամ կուտ պտղոց ինչ. Հատիճ. թիթն. Թնաւկատ։ — de poire, de pomme, de raisin. Les fruits à —. *Թնաւոր պտուղք։

Pépinière (բ-էբինիէր) ի. իգ. 1. Տնկարան մատաղատունկ ծառոց. տորրանոց։ Planter une —. Élever une — de pommiers։ ‖ 2. (ի-ի-բ.) Տնկարան։ Les séminaires sont des pépinières pour l'état ecclésiastique։

Pépiniériste (բ-էբինիէ-իսդ) ած. ա. Jardinier —, կամ լուկ —. ի. ա. Պարտիզպան մատաղատունկ ծառոց. անկաւործ. անկարկ։

Pépite (բ-էբիդ) ի. իգ. Հատոր, քծուռ (անխառն ոսկւոյ կամ լնոսկւոյ [platine])։

Pépium կամ **Pépion** (բ-էբիում՛, բ-էբիոն) ի. ա. Հանգերձ ինչ կամ քող կանանց նոսխնեաց. նափորա. տես։

Pepsine (բ-էբ-ին՛) ի. իգ. Գոյացութիւն ինչ Հալիչ կերակրոց (ըստ տարրագիտաց). *ընտանք։

† **Péquin** (բ-էգ-էն) ի. ա. տես † Pékin, B.

Percale (բ-էր-ա-լ՛) ի. իգ. կտաւ բամբակեայ նրբատման. տրքնէն կտաւ. հխմոյան պէպէ։ — de couleur. De belle —. Une robe, une chemise de —։

Percaline (բ-էր-ա-լին՛) ի. իգ. Նկարեալ կալիկոտ [calicot]։ De la — noire, bleue. Une robe doublée de —։

Perçant, ante (բ-էր-ան, անդ) ած. 1. Ծակիչ. Հատու. սուր։ Un poinçon —. Cette alène n'est pas assez perçante։ ‖ 2. (ի-ի-բ.) Որ բեափ անցանէ։ Vue perçante. *Կորովաբեր տեսութիւն։ Des yeux perçants. Արտակն, քաջատես, քաջահայեցուց աչք. կորովի բիբք։ ‖ 3. Սուր, բարձրաձիչ (ազդազակ)։ Des cris perçants։ ‖ 4. Խորամուտ. ընդմուծանող. ընդմուտ. ասասիկ։ Froid, vent —։ ‖ 5. (ի-ի-բ.) Կորովի. *Խորաթափանց։ Avoir l'esprit —։

Perce (en) (ած բեր-ս) ած. ա. Mettre du vin en perce. Բանալ ծակ ի տակառն գինւոյ։

A. **Percé, ée** (բ-էր-ս) ած. դերբ. Ծակեալ։ Un habit —. Un homme bas —. (ի-ի-բ. և ընդ.) Աշք լակեալ, մերկացեալ, բեափուր յընչից։ Un panier —. (ի-ի-բ. և ընդ.) տես ի Panier, 1.

B. **Percé** (բ-էր-ս) ի. ա. տես Percée.

Perce-bois (բ-էր-ս-ա-ա) ի. ա. Ոստիճ փայտի. բառատ։ Des —։

Percée (բ-էր-ս) ի. իգ. †1. Բանալն ծակ. ծակիչն։ ‖ 2. Ճանապարհ (յանտառի)։

— Faire une —. (ի-ի-բ.) Խորամուտ լինել (ի ճանապարհորդելն)։ Il a fait une — fort avant dans le Nord։

Perce-feuille (բ-էր-ս-ֆէյլ՛) ի. իգ. տես Buplèvre.

Perce-forêt (բ-էր-ս-ֆո-ր) ի. ա. *Անտառամուխ, դիմագրաւ որսորդ. (ընդ. և խոյն)։

† **Perce-lettre** (բ-էր-ս-լէդր-ս) ի. ա. *Թղթածակ գործի։ Des perce-lettres։

Percement (բ-էր-ս-ման) ի. ա. Ծակիչն. ծակումն։ Le — de l'isthme de Suez. Le — d'un mur։

Perce-neige (բ-էր-ս-նէյժ) ի. իգ. Տունկ ինչ ձմերայնի ապիտակածաղիկ։

Perce-oreille (բ-էր-ս-օրէյ՛) ի. ա. Ճճի ինչ. ունկնամուտ. ականջամուտ. (ած. ականջմտուկ). Խոփ պօճակ. է-ը-ը է-ը-ն։ (Որ և † Forficule auriculaire)։

Perce-pierre (բ-էր-ս-բիէր) ի. իգ. տես Bacile.

Perceptеur (բ-էր-սէբդէօր) ի. ա. Որ ժողովէ զհարկս ազգաւնի. հարկաժողով։

Perceptibilité (բ-էր-սէբդիբիլիդէ) ի. իգ. 1. Ժողովելիութիւն (հարկաց). *Հաւաքելութիւն։ ‖ 2. (ի-ի-բ.) Նշմարելիութիւն. *Նշմարելութիւն։ La — d'un objet au microscope։

Perceptible (բ-էր-սէբդիբլ) ած. 1. Ժողովելի. Հաւաքելի։ Un impôt —։ (Որ և † Percevable)։ ‖ 2. Նշմարելի. տեսանելի։ Cela n'est point — aux yeux։ ‖ 3. (ի-ի-բ.) Ախտելի. զգալի։ Cela n'est point — au goût. Tout ce qui est — à nos sens։

Perception (բ-էր-սէբսիո) ի. իգ. 1. Ժողովիլն, Հաւաքիլն (հարկաց). Հարկաժողովութիւն։ La — des impôts, des contributions։ ‖ 2. Գաշեան Հարկաժողովի. Հարկաժողովութիւն։ Il a fait avoir une — à son fils։ ‖ 3. Ըմբռնողութիւն. ճանաչողութիւն. Հասողութիւն. (ըստ փիլիսոփայից)։ — distincte, confuse. — du son, de la couleur, de la saveur։

Percer (բ-էր-ս) բ. ն. 1. Բանալ ծակ. ծակել։ — une planche, un mur. — un tonneau կամ — du vin. Ծակել գտակաս առ ի հանել գինի։ ‖ 2. Վիրաւորել կամ սպանանել զոք սրով, գաշոյնիւ։ — un homme de coups. Ծակոտել զմարմին սուրբք. խոցոտել։ ‖ 3. Բանալ (փողոց, ճանապարհ)։ ‖ 4. Թափ անցանել. բեափանցել. ընդմուծանել։ La pluie a percé tous ses habits. Il a été tout percé, il a été percé jusqu'aux os. (ած. Անձրեւէն կամ ջրէն խիստ կարած է)։ ‖ 5. Ծակիլ, հատանիլ, հերձուիլ, պատռուիլ, յերկաս ճեղքիլ, յայտակ և յայնկայս առնիլ (զամբոխ)։ — la foule.

Digitized by Google

"Trois jeunes Hébreux percent l'armée ennemie." MASS. — les buissons, les forêts. Հատանել անցանել զմացառս, զանտառս: Պէտ է ան ինքնիք. Il faut tâcher de —: ‖ 6. (է-բ-ի.) ի խոր խոցել. ճմլել (զսիրտ): Cela perce le cœur, l'âme. "Ces paroles percèrent Télémaque jusqu'au fond du cœur." FÉN. *Tél.* VII. ‖ 7. (է-բ-ի.) ի վերայ կալ. խնդրամուտս, հատոյս լինել. խմանալ: Il perça les causes les plus secrètes de cet événement. — l'avenir. Յառաջագոյն լինել հանդիպանելոցն. նախատես լինել առ հանդիպանելոցն:

— les nuits. Ընդուն անցուցանել զգիշերս:

= ի. ն. 1. Բանալ. ծակիլ: L'abcès a percé de lui-même: ‖ 2. Բուսանել. երևել: Les dents commencent à — à cet enfant. Le bois perce à ce jeune faon: ‖ 3. Պատառել. խորտնուխ լինել: Le coup perce dans les chairs: ‖ 4. Բանալ. հանել. ելանել: Cette maison perce dans deux rues: ‖ 5. Հատանել անձին ճանապարհ. հատանել: Le vainqueur perça jusqu'à la capitale: ‖ 6. Ելնել: Le soleil perce à travers le nuage: ‖ 7. (է-բ-ի.) Յառաջագոյն տեսանել. յառաջատես լինել. խելամուտս, հատոյս լինել: — dans les suites d'un événement: ‖ 8. (է-բ-ի.) Ցայտանիլ. ի յայտ գալ. ի վեր գալ. Ս. յերևան գալ: Le secret ne tarda pas à —. La vérité perce tôt ou tard: ‖ 9. (է-բ-ի.) Յառաջանալ. յառաջադէմ լինել. Cet homme a percé par son mérite.

= Se —. ի. ա. Վիրաւորել, խոցել զինքն: Il s'est percé de ses propres traits. (է-բ-ի.) Զսուր իւր յանձն իւր վարեաց. անկաւ ի խորխորատն զոր փորեր այլոմ:

† **Percevable** (բէռ-սէլ-ուէ) ած. ժողովելի. հատուցեալի: Un impôt —:

Percevoir (բէռ-սէլ-ուար) [ծորդի երրև զRecevoir.] ի. ն. 1. ժողովել. հատուցել: — des revenus, les impôts: ‖ 2. Ընդունել. խմանալ. ըմբռնել. (բան փիլիսոփայից): — une sensation, les sons:

A. **Perche** (բէռշ) է. իգ. Ձուկն ինչ անոյշ կերոց. *պերկե. խոնչի պուլզը:

B. **Perche** (բէռշ) է. իգ. 1. Ձող. կանճախ. ցցուած: Étendre du linge sur une —. Mettre un oiseau de proie sur une —. Un treillage de perches. Ձաղաքարէ կազմած. Ս. ատրիշ: ‖ 2. Ձափ ինչ հին. ձողաչափ: Cent perches carrées faisaient un arpent: ‖ 3. Բան (եղջերաց եղջերուի, էշայծեմեան [daim], այծեմեան):

Percher (բէռշէ) ի. ն. կամ se —. ի. ա. 1. Դադարել հաւուց ի վերայ ձողոյ կամ ատոյ. Ս. թառիլ (ոլ. և Jucher): Les coqs et les poules perchent toutes les nuits. Quantité d'oiseaux se vinrent —, vinrent se — sur ces arbres: ‖ 2. (է-բ-ի. և ընդ.) Երանիլ ի տեղի ինչ բարձրաւանդակ. ատրաւանդիլ. Ս. թառիլ: Comment s'est-il allé — là?

Percheron (բէռշէ-ռոն) է. ա. Տակուն երիվար ինչ Գաղղիոյ: Un beau —: [Le — de fer:

Perchlorure (բէռ-կլո-ռ) է. ա. *Վ երկլորատար:

Perchoir (բէռ-շուար) է. ա. Ձող յորոյ վերայ դադարին հաւք. Ս. թառ: (ոլ. և. Juchoir):

Percluse, use (բէռ-կլիւզ, ւզ) ած. Անդամալոյծ: Cette femme est percluse d'un bras. Avoir le cerveau *կամ* l'esprit —. (է-բ-ի. և ընդ.) Լինել խոթամիտ:

Perçoir (բէռ-սուար) է. ա. Գայլեկոն [foret] ծակելոյ զատկաս գինւոյ:

Percussion (բէռ-կիւ-ժիոն) է. իգ. 1. Հարուած. բախումն. ընդհարումն: — violente. Instrument de —. տես յ'Instrument, 2. ‖ 2. Հարումն: On juge maintenant des maladies de poitrine par la —: [pas —:

Perdable (բէռ-տապլ) ած. կորնչելի: Ce procès n'est

Perdant, tante (բէռ-տան, անթ) ած. և է. կորուսանող, յապրեալ (ի խաղս, ի վիճակահանութեան):

Perdition (բէռ-տիսիոն) է. իգ. 1. կորնչելն. կորուստ: Vaisseau en —. Նաւ ի վտանգի խորտակմանն: ‖ 2. Վայրավատանութիւն, վատնութիւն (ընչից): ‖ 3. կորուստ. դատապարտութիւն: Il est dans le chemin, dans la voie de —. Le fils de —. Որդին կորուստեան. ցուրտ. (ըստ Գրոց սրբոց): L'enfant de —. Նեռն. առ քրիստոս:

Perdre (բէռ-տր) [Je perds, tu perds, il perd, nous perdons, vous perdez, ils perdent. Je perdais. Je perdis. Je perdrai. Perds. Que je perde. Que je perdisse. Perdant. Perdu, ue.] բ. ն. 1. կորուսանել (զգործացուածն). անկանիլ (յընչից): — son bien. Ce prince perdit ses États, perdit la couronne avec la vie: ‖ 2. կորուսանել (զօգտակար կամ զշահաւոր ինչ). անկանիլ (ի պատուոյն): — son emploi, son honneur, de sa réputation. — la faveur *կամ* les bonnes grâces de quelqu'un. Ցաչեաց ելանել ուժիք: ‖ 3. Մեռանել, բաժանիլ, զրկիլ (յուժիքէ). կորուսանիլ: Il a perdu son père et sa mère. Մեռաւ ի ծնողացն: Notre servante s'est mariée, et nous a quittés; nous avons perdu là un excellent domestique: ‖ 4. կորուսանիլ (անգամ մի կամ զկարողութենեն). անկանիլ (յուժոյ, ի զօրութենէ): — un bras, une jambe, ses forces. — connaissance *կամ* la connaissance. Թուլկանալ. ցնորիլ ի խելացի. ուշաթափ, ուշագնաց լինել: — la raison, l'esprit. Անկանիլ, վրիպիլ ի միտս. յիմնորիլ: — le courage. Վհատաթափ լինել: — patience. Կպատիլ համբերութեան: — le sommeil. Հատանիլ քնոյ յաչաց. անքնաւ լինել: — la vie. կորուսանիլ զկեանն. վրիպիլ ի կենաց. անկանիլ յարեւէ. մեռանիլ: — la tête. 1. Լինել գլխատակ: ‖ 2. (է-բ-ի.) Անկանիլ, վրիպիլ ի միտս. յիմնորիլ: ‖ 3. (է-բ-ի.) Զգիտել թէ զի'նչ առնել իցէ. (ոչ. խելքը կորնչիլ, թռչիլ, փախչիլ): J'ai tant d'embarras, que j'en perds la tête. — la parole, l'usage de la parole. 1. Ոչ ևս կարել խօսել (հիւանդի). կտրատանիլ զկարողութիւն խօսելոյ. (ոչ. բերանը կապուիլ. լեզուն բռնուիլ): ‖ 2. (է-բ-ի.) Համբանալ, պապանձիլ (յերկիւղէ, յապշութենէ). ընդ անասացութեամբ փակիլ: — l'haleine, la respiration. Շնչատապառ, ոգեսպառ լինել. (ոչ. շունչը կորնչիլ, բռնուիլ): Il en perd le boire et le manger. տես ի Boire, B.

‖ 5. Զլսել. չիմանալ. չտեսանել: J'étais mal placé, je perdais une partie du jeu des acteurs: ‖ 6. կորուսանել: — son chapeau, son mouchoir, son chien: ‖ 7. Մոլորեցուցանել. սակրեւրել. խոտորեցուցանել: Ce postillon nous a perdus: ‖ 8. Մերկանալ (ծառոյ ի տերևաց). թափիլ (գունոյ). եղծանիլ (գեղոյ): Les arbres ont perdu leurs feuilles. Cette étoffe a perdu sa couleur, de son lustre: ‖ 9. կորուսանել. վրիպիլ (ի հետուց): — son chemin. Les chiens ont perdu la piste, la trace de la bête. Ne perdez pas de vue cet enfant. Եղիցին աչք քո ի վերայ մանկանդ: — le fil de son discours. կորուսանել զթել բանիցն: — la carte. (է-բ-ի. և ընդ.) տես ի Carte, 8. ‖ 10. կորուսանել, ի կորուստ մատնել, յանպիտանս ծախել (զժամանակին): — le temps, son temps. — l'occasion. կորուսանել զդէպ ժամանակին. (ոչ. պա-

Digitized by Google

առհ առիթը փախցնել) : — sa peine. կորուսանել զքանի իւր և զվաստակ. զրաջան, անավաստակ լինել : — son latin. (ֆոթ. և ընդ.) տես ի Latin, ֆ. ար. À laver la tête d'un âne on perd sa lessive. (բառ.) տես յ'Âne. ‖ 11. կորուսանել. վճռիլ (ի յաղթութենէ) : — un pari, la partie, une bataille. Il a perdu son procès : ‖ 12. (ֆոթ.) կորուսանել. ձգել ի խորխորատ կորստեան. վտանգել : C'est un homme qui vous perdra. Ses débauches le perdront. — quelqu'un auprès d'une personne. ցաչեաց Տանել զոք : ‖ 13. (ֆոթ.) կորուսանել. ապականել : Elle était sage, mais les mauvaises compagnies l'ont perdue : ‖ 14. Ապականել. վնասել. Ս. խաժփրել : La nielle a perdu les blés :

= ք. ն. 1. Վնաս կրել. կորուսանել : Vous n'avez pas perdu au change : ‖ 2. Նուազել (գնոյն, ազնուութեանն). (տես. խյնալ) : Les actions ont perdu. Ce vin perd à être gardé longtemps. Sa réputation perd chaque jour :

= Se — ք. ա. 1. կորնչիլ : Rien ne se perd aux yeux de Dieu : ‖ 2. ցնդիլ (հոտոյ) : ‖ 3. խափանիլ (առևտրութեան) : ‖ 4. Սուզանիլ, ծածկիլ, մնանիլ (գետոյ ընդ երկրաւ) : ‖ 5. (ֆոթ.) կործանիլ (յամենապշուութիւն, յանաստուածութիւն) : Se — dans l'athéisme : ‖ 6. Անհետանալ, անյայտ, անհետ լինել. չէք յաչաց լինել. ծածկիլ յաչաց. անյայտանալ : Il se perdit dans la foule : ‖ 7. խառնիլ : "Les dix tribus se perdent parmi les gentils." BOSS. *Hist.* II, 4. ‖ 8. Նաւակոծութիւն կրել. նաւակոծիլ. նաւաքակիլ : Ce bâtiment s'est perdu sur une côte, contre un rocher : ‖ 9. Մոլորիլ. զարտուղի, քան արտուղի անկանիլ : Nous nous perdîmes dans le bois : ‖ 10. (ֆոթ.) կորնչիլ. ցնորիլ : Se — dans de hautes spéculations. Ma tête se perd. Ցնորեն միտք իմ : ‖ 11. (ֆոթ.) Ընկղմիլ ի խորհուրդս : ‖ 12. կործանիլ զանձն. կործանիլ : Il se perd par ses dépenses excessives : ‖ 13. Ածիլ դատապարտութիւն ի վերայ անձին : Beaucoup de pêcheurs se perdent par un excès de confiance :

Perdreau (բեռ-դրօ) ն. ար. կաքաւ տարեւոր, միամեայ : Tuer, manger des perdreaux :

Perdrigon (բեռ-դրիօն) ն. ար. Ազգ մեղ սալորոյ : — blanc, violet. Des prunes de — :

Perdrix (բեռ-դրի) ն. իգ. Ազգ մեղ հաւու. կաքաւ. ֆրիչ : — grise, rouge. Une compagnie de —. Quand les — sont à la pariade. Aller à la chasse aux — :

— Œil de —, Œil-de- —. տես յ'Œil.

Perdu, ue (բեռ-դիւ) անց. դերբ. Perdre բայի. 1. կորուսեալ : ‖ 2. Անճառ, անուանդ լեալ. անճանաչ : Le mastodonte est une espèce perdue : ‖ 3. կորուսեալ. մոլորեալ : La brebis perdue de l'Évangile : ‖ 4. *Ցատաղդեա (պահանորդ) : Sentinelle perdue : ‖ 5. Ըստ պատահմանն (հարուածի) : Coup — . À corps —. տես ի Corps. ‖ 6. *Ազգայատակ (ջրհոր) : ‖ 7. Անշէն. ամայի. անբնակ : Pays — : ‖ 8. Անօգուտ. անոտի. ընդունայն : Il n'y a rien de — dans sa conversation. Moments perdus. heures perdues. Պարապայ ժամ : ‖ 9. Վատանդեալ. կործանեալ : Il est — dans l'estime publique. — de dettes. Անկեալ, գրաւեալ ընդ պարտաց : — de crimes. Ընդ ամենայն չարիս եկեալ : — d'envie. Ջգածեալ, լցեալ նախանձու : Être — d'honneur, de réputation. կորուսանել զպատիւն. լինել անուանարկ : ‖ 10. Թշուառ. անինդ : ‖ 11. Անառակ. ցած. ցոփակեաց : C'est une femme perdue : ‖ 12. Անկեալ ի մեաց. յիմարեալ : C'est une tête perdue : ‖ 13. Զկէ յաչաց լեալ. անարգեալ. անհնար : — dans la foule : ‖ 14. Ընկղմեալ (ի ցաւս, ի խորհուրդս) :

= ֆ. ար. Courir, Crier comme un —. Ընթանալ, աղաղակել ամենայն զօրութեամբ :

Père (բեռ) ֆ. ար. 1. Հայր. ծնող : Être — de plusieurs enfants. Honorer son — et sa mère, ses — et mère. — légitime, naturel, adoptif, nourricier. De — en fils. Ի հօրէ : ‖ 2. Հայր. (տան և զանասնոց) : Le — de ce cheval est normand : ‖ 3. Հայր. Նախահայր : Notre premier —. Նախահայրն մեր. Ադամ : Nos pères. Հարք, նախահարք, նախնիք մեր : ‖ 4. (ֆոթ.) Հայր : Cet homme est le — des pauvres. Cicéron fut appelé le Père de la patrie : ‖ 5. (ֆոթ.) Հայր. հիմնադիր : Corneille est le — du théâtre français : ‖ 6. Հայր. (անուն կրօնաւորաց) : Les pères capucins. Le révérend — un tel. Le — gardien, maître : ‖ 7. (ֆոթ. և ընդ.) Աւր ծեր. Տայր : Bonjour, — Mathurin. Un — la joie. Ծաղրածու. (ժԴ.) Un — aux écus. տես յ'Écu, 4.

— Dieu le Père, le Père éternel. Հայր Ամենայն : Le — des miséricordes, le — des lumières. Հայր գթութեանց. Տայր բարեգութ. Տայր լուսոյ. Ամենայն :

— Le — du mensonge. Հայր սուտին եան. սատանայ :

— Les pères conscrits. տես ի Conscrit.

— Le saint-père, notre saint-père, notre très saint-père. Սուրբ Հայրն մեր. Հռովմայ քահանայապետն. պապն Հռովմայ : [եկեղեցւոյ. սուրբ Հարք :

— Les Pères de l'Église, քան լոկ les Pères. Հարք

— Les Pères du désert. Հարք անապատին. նախնի միայնակեացք, անապատականք, ճգնաւորք : Les vies des Pères du désert. վարք Հարցն :

— Les Pères du concile. Հարք, Տայրապետք սիւնհոդոսի. սիւնհոդոսական Տայրապետք :

Pérégrination (բեռ-ե-իւոթ) ն. իգ. ճամբայ պարհորդութիւն ի տեղ աշխարհ. ատեանդեմ, հեռաւոր ուղեգնացութիւն : Il est revenu de ses longues pérégrinations : [լինել. օտարաշխարհութիւն :

Pérégrinité (բեռ-ե-իւոթ) ն. իգ. Օտարականութիւն

Péremption (բեռ-ան-սիօն) ն. իգ. Անվաւերութիւն (դատի իրիք յընդհատութենէ ժամանակի) :

Péremptoire (բեռ-ան-դուար) ած. 1. Անվաւեր գործիչ. լուծիչ. եղծիչ : ‖ 2. Վճիռ. վճռական. Տատուտ : Réponse — :

Péremptoirement (բեռ-ան-դուար-ման) մ. Վճիռ, Տատուտ բանիւ. *վճռատեսր : Répondre — :

Pérennité (բեռ-են-նի-թէ) ն. իգ. երկարատեւութիւն : La — de la nature, de certains usages :

Péréquation (բեռ-ե-կուա-սիօն) ն. իգ. Հաւասարաչափ բաշխութիւն : La — de l'impôt :

Perfectibilité (բեռ-ֆէք-թի-պի-լի-թէ) ն. իգ. Կարող կատարելագործելի : La — de l'espèce humaine :

Perfectible (բեռ-ֆէք-թիպլ) ած. կարող կատարելագործելի լինելոյ. կատարելագործելի :

Perfection (բեռ-ֆէք-սիօն) ն. իգ. 1. կատարումն. վախճան. բովանդակութիւն : Cet édifice approche de sa — : ‖ 2. կատարելութիւն : Approcher de la —. Il est difficile d'arriver à la — : [en — :

= En —. ֆբ. ած. կատարելագործ քով : Elle danse

Perfectionnement (բեռ-ֆէք-սիօն-ման) ն. ար. կատարելագործութիւն : Il travaille au — de sa machine :

Perfectionner (բեռ-ֆէք-սիօն) բ. ն. կատարել

Digitized by Google

գործել. կատարելագործել. յառաջադիմել. կատարելագործել։ On a beaucoup perfectionné l'horlogerie։

= Se —. բ. ա. կատարեալ եւ լինել. կատարելանալ. կատարելագործիլ։ Cet ouvrier s'est bien perfectionné dans son art։

Perfide (բեր-ֆիտ) ած. 1. նենգաւոր. մեղմիկ. խարդախ. ուխտադրուժ։ Un homme, une nation, amant, ami —։ || 2. նենգաւոր. մեղմիկ. խարդախական. խարդաւանական։ Après tant de perfides serments. Des caresses perfides։

= ի. նենգաւոր. մեղմիկ։ Le — m'a trahi։

Perfidement (բեր-ֆիտ-ման) մ. նենգութեամբ։ Il le livra — à ses ennemis։

Perfidie (բեր-ֆի-տի) ի. եզ. նենգութիւն. մեղմիկ խանդ. մեղմիկութիւն. խարդախութիւն։ Faire une —։

Perfolié, ée (բեր-ֆօլիե) ած. *Տրամաճղօտ (տերև կամ տունկ, ըստ անկագիտաց)։

Perforant, ante (բեր-ֆօ-ռան, անդ) ած. Ծակիչ։ Un instrument —։ [Trépan —։

† **Perforatif, ive** (բեր-ֆօ-ռա-տիֆ, իվ) ած. Ծակիչ։

Perforation (բեր-ֆօ-ռա-սիօն) ի. եզ. Ծակումն. ծակուած։ La — du tympan de l'oreille։

Perforer (բեր-ֆօ-ռե) բ. ն. Ծակել։

Péri (բե-րի) ի. սբ. և եզ. Ոգի երէց (ի վիպասանութեան Պարսից). պարիկ. փերի։ Un —. Une —։

Périanthe (բե-րի-անթ) ի. սբ. Ամբաջին պատեանք ծաղկի. *պարծաղկիկ։

Péribole (բե-րի-օլ) ի. սբ. Ծառաստանի շուրջ գմբեթ հինգ նախնեաց կամ զշինուածովք արդեաց։

Péricarde (բե-րի-կարտ) ի. սբ. *Թաղանթային պարկ որ պատէ զսիրտն. Ս. արտակրանք։

† **Péricardique** (բե-րի-կար-տիք) ած. *Արտակրանային։

Péricardite (բե-րի-կար-տիտ) ի. եզ. Տապ արտակրանաց (ըստ բժշկաց). *արտակրանատապ։

Péricarpe (բե-րի-կարփ) ի. սբ. Պատիճ սերմանեաց կամ ընդոց. *սերմնակրանք։

Périchondre (բե-րի-քօնտր) ի. սբ. Թաղանթ [membrane] որ պատէ զաճառս [cartilage]. *ոսկրատակրանք։

Périclite (բե-րի-կլիտ) բ. ն. ի վտանգի կալ. ի տագնապի լինել։ Cette affaire, sa vie périclite։

Périerâne (բե-րիէ-րան') ի. սբ. Թաղանթ որ պատէ զգանգն. Ս. գանգատապատ. *շրջակրանգ։

Péridot (բե-րի-տօ) ի. սբ. Քար ինչ պատուական՝ ի գոյն կանաչ դեղնորակ. *ձիթաքար։ (Որ և †Olivine)։

Péridrome (բե-րի-դրօմ') ի. սբ. Յարկեալ կամ յարկածածուկ ճեմելիք շուրջ շինուածով. շուրջանակի ճեմելիք։

Périgée (բե-րի-յե) ի. սբ. Երկրամերձ կէտ (գնդապուն աստեղաց կամ մոլորակաց). *մերձակէտ։ La lune est dans son —։

= ած. Որ կայ ի մերձակիտի։ La lune est —։

Périgueux (բե-րի-կիօ) ի. սբ. Քար ինչ սեաւ. *սրբոզնաքար։

Périhélie (բե-րի-հել) ի. սբ. Արեւամերձ կէտ (գնդապուն յատուկ աստեղաց կամ մոլորակաց). *մերձակէտ։

= ած. Որ կայ ի մերձակիտի (մոլորակ)։

Péril (բե-րիլ) ի. սբ. Վտանգ. աղէտ. ճգնաժամ։ — affreux, évident, imminent. Grand —. Affronter les périls. Échapper au —. Il y a — en la demeure. տես ի Demeure.

Périlleusement (բե-րի-լիէզ-ման) մ. վտանգաւոր. ի վտանգի։ Marcher — entre des précipices։

Périlleux, euse (բե-րի-լիէ, լիէզ) ած. վտանգաւոր. վտանգագործ. ճգնաժամական։ Occasion périlleuse. Poste —. ճգնաժամական, բանտամերտիկ տեղի (ի պատերազմի)։

Périmer (բե-րի-մե) բ. ն. Անվաւերական լինել (յընդհատումն ինն գաւառին). չունել այլ և զօրութիւն։

Périmètre (բե-րի-մէթր) ի. սբ. Շրջապատ. շրջաչափութիւն։ Le — d'une figure, de la terre։

Périnée (բե-րի-նե) ի. սբ. Մասն մարմնոյ ընդ արբանն [anus] և ընդ ամօթոյս։ Avoir un abcès au —։

Période (բե-րի-օտ) ի. եզ. 1. Շրջան, բոլորութիւն, պարբերութիւն (աստեղաց)։ La — solaire, lunaire. La — de Vénus։ || 2. Չափ ժամանակի. շրջան։ La — attique, chaldaïque։ || 3. Միջոց ժամանակի աստիճանաց հիւանդութեան իրիք. շրջան։ La — d'accroissement, de déclin։ || 4. ժամանակ դարձի կերմանն. շրջան։ C'est une fièvre qui a ses périodes։ || 5. Շրջան բանից (ըստ քերականաց). **պարբերութիւն։ — longue, courte. — bien arrondie. ձախարտակեալ, յղկեալ, յօրինեալ բանիք։

= ի. սբ. 1. Վայր. ծագ։ Il est au plus haut — de la gloire. Cet homme est au dernier — de sa vie. Ա՛յր այս հասեալ է ի վերջին կէտ կենացն։ || 2. Միջոց, ան. ջընդհատ ժամանակի. ժամանակ։ Un long — de temps։ Ե՛ն բազումք որ յայս միտս վարին յիւրականն. Cette — de sa vie fut mal remplie։

Périodicité (բե-րի-օդ-ի-տե) ի. եզ. Շրջանաւոր, ժամանակեալ դարձ (գիսաւոր աստեղաց). պարբերական հրատարակութիւն (մատենի). պարբերականութիւն։

Périodique (բե-րի-օդ-իք) ած. 1. Որ գոնէպ ի ասհմանեալ ժամանակի. շրջանաւոր. պարբերական։ Le mouvement des planètes est —. Fièvre —։ || 2. Որ հրատարակի ի ասհմանեալ և ի կանոնեալ ժամանակի. պարբերական։ Ouvrage, écrit —։ || 3. Ի շրջանաւոր բանից. պարբերական։ Un style, un discours —։

Périodiquement (բե-րի-օդ-իք-ման) մ. 1. ժամանակեալ կամ ասհմանեալ ինչ կարգաւ. *պարբերապէս։ Ce recueil paraît —։ || 2. Շրջանաւոր բանից. (ասի հնդնութեամբ)։ Parler —։

Périœciens (բե-րի-էսիէն) ի. սբ. յԲնակիչք երկրի որ հեռի են ի միմեանց 180 աստիճանաւոր երկայնութեան, բայց են ի նմին լայնութեան. շրջաբնակք։

Périoste (բե-րի-օսթ) ի. սբ. Թաղանթ [membrane] որ պատէ զոսկրս. *ոսկրամիզն։

Périostose (բե-րի-օ-ստո-զ) ի. եզ. Ա՛յտուճն ոսկրամիզացն, թաղանթի ոսկերաց։

Péripatéticien, ienne (բե-րի-փա-թե-տի-սիէն, իէն') ած. Հետեւող վարդապետութեան Արիստոտելի. ճեմնական. պերիպատիկեան։ Un philosophe —. La doctrine péripatéticienne։

= ի. սբ. ճեմնական. պերիպատիկեան։ Les péripatéticiens et les académiciens։ (Տես Lycée)։

Péripatétisme (բե-րի-փա-թե-տիզմ') ի. սբ. Պերիպատիկեան փիլիսոփայութիւն։ (Տես և Aristotélisme)։

Péripétie (բե-րի-պե-սի) ի. եզ. Յանկարծադէպ փոփոխումն կամ շրջանակ իրաց. Ս. իրադարձութիւն։ La — est bien amenée dans ce roman։

Périphérie (բե-րի-ֆե-րի) ի. եզ. Շրջանակ, շրջապատ (կորագիծ ձևոյ, ըստ երկրաչափից)։

Périphrase (բե-րի-ֆրա-զ) ի. եզ. Դարձուած բանից.

Digitized by Google

*շրջաբանութիւն։ *L'oiseau de Jupiter* pour *l'aigle; les portes du matin* pour *le levant* sont des périphrases. Une — obscure, entortillée։

Périphraser (Բեր-իֆ-րազ՛) բ. ն. Խօսել դարձուածով բանից. *շրջաբանութիւնս ի կիր առկանել։

Périple (Բեր-իփլ) է. ար. Շուրջանակի նաւարկութիւն. *շրջանաւութիւն. (լատ նախնի աշխարհագրաց)։

Péripneumonie (Բեր-իփնեւմոնի) է. իզ. Տապ թոքից (լատ բժշկաց). *թոքաբորբ։ (Որ և Pneumonie)։

Périptère (Բեր-իփթեր) է. ար. Շրջեալ սիւնազարդ։ — է. Սիւնազարդ։ La Bourse de Paris est — ։

Périr (Բեր-իր) բ. ն. 1. կորնչիլ. աւարտիլ։ Suivant quelques philosophes, le monde périra par l'eau; suivant d'autres, il périra par le feu։ ‖ 2. Մեռանիլ առյաւժամ կամ բռնութեամ։ կորնչիլ. աւարտիլ. կոտորիլ. ջարդիլ։ Son armée est détruite; les combats en ont fait — une partie, le reste a péri de faim et de misère։ ‖ 3. կորնչիլ (նաւու). ծովակուռ լինել. կուր լինել անդունդոց։ Les vaisseaux périrent en pleine mer, sur la côte։ ‖ 4. կործանիլ. փլանիլ։ Les maisons inhabitées périssent plus promptement que les autres։ ‖ 5. (է-ին-ի.) կորնչիլ. չնջիլ։ Cette branche de commerce a péri։ ‖ 6. Լինել անվաւերական (յընդհատութենէ դատին). չունել այլ եւս զօրութիւն։ ‖ 7. կորնչիլ. ի կորուստ լինել։ Périssent avec eux leurs détestables ouvrages!

Périsciens (Բեր-իս-իեն) է. ար. յթ. Բնակիչք առաւարձեալ գօտեաց. *շրջաստուերիանք։

Périssable (Բեր-իս-ապլ) ած. կորստական. կորնչելի. եղծանելի. ապականացու։ Quitter sans regret un monde — . Quelle folie de sacrifier une éternité à une vie — !

† **Périssologie** (Բեր-իս-օլոժի) է. իզ. Աւելորդաբանութիւն։ Dans cette phrase: ouvrage rempli de beaucoup de beaux traits, *beaucoup* est une — ։

Péristaltique (Բեր-իս-թալթիք) ած. ար. Mouvement —. կծկիլն առանձքի և աղեաց վերստաւ ի վայր. զտաւ ի վայր մղումն. աղիական շարժումն։ (Աւելի եւս Mouvement vermiculaire)։ [(առանձքի և աղեաց)։

Péristole (Բեր-իս-թոլ՛) է. իզ. Սրունական շարժումն

Péristyle (Բեր-իս-թիլ՛) ած. Սիւնազարդ։ Temple — ։ — է. ար. 1. Գաւթի սիւնազարդ։ ‖ 2. Սիւնազարդ ճակատ (շինուածոց)։ Le — du Louvre։

Périsystole (Բեր-իս-թոլ՛) է. իզ. Ընդլայնեալ ժամանակի ընդ ամփոփումն [systole] և ընդ տարօրինակ կամ ընդ թոյլոնս [diastole] սրտի և շնչերակաց։

Péritoine (Բեր-իթ-ուան՛) է. ար. Թաղանթ [membrane] որ պատէ զորովայնին ի ներքուստ. *ներքնաթաղանթ։ [Թի. *ներքնաթաղանթատապ։

Péritonite (Բեր-իթ-ոնիթ) է. իզ. Տապ ներքնաթաղանթ։

Perkale, Perkaline. տես Percale, Percaline.

Perle (Բեր-լէ) է. իզ. 1. Մարգարիտ. ինձի։ — orientale, d'Écosse. — ronde, en poire, baroque. Des perles d'une belle eau, d'un bel orient. Un collier de perles. Մանեակ մարգարտակապ, մարգարտայից։ Fil de perles. տես ի Fil. Enfiler des perles. Jeter des perles devant les pourceaux. (է-ին-ի.) Ածկանել զմարգարիտս առաջի խոզից. մեռաւցանել սեմիք իրս ինչ զորոյ անգիտանայ նա զպատուականութենէն։ (տես Մատթ. է. 6)։ Semence de perles. Մանր մանր մարգարիտք. մարգարտահատք։ Gris de — . Մարգարտագոյն։ Mère — . տես ի Mère, A. →։ Perles fausses. Ուլունք. գոյնգոյն։ ‖ 2. (է-ին-ի.) Աղնուագոյն ինչ. մարգարիտ։ C'est la — des hommes, des femmes, des maris։ ‖ 3. (է-ին-ի.) Շիթ (յօդոյ)։ ‖ 4. (է-ին-ի.) Մարգարտաշարք, գեղեցիկ առատութիւնք. մարգարիտ։ Sa bouche est garnie d'un double rang de perles։ ‖ 5. Մանր նշանագիր ինչ. տպագրութեան. մարգարիտ։ ‖ 6. Մարգարտանման գարդ. (լատ Հարտարարուեստից)։

Perlé, ée (Բեր-լե) →. 1. Մարգարտազարդ. (լատ հնչագրութեանց)։ Couronne perlée։ ‖ 2. (է-ին-ի.) Յատակ. պայծառ. (լատ երաժշտից)։ Une cadence perlée։

— Orge —. տես ի Orge.

Perler (Բեր-լե) բ. ն. Ածկիլ քրտամիք (ճակատաց)։ La sueur lui perlait au front։

Perlier, ière (Բեր-լիէ, իէր) →. *Մարգարտատեր. *մարգարտատու։ Moule, huître perlière։

Perlimpinpin (Բեր-լինբինբին) է. ար. Poudre de —. փոշի կամ դեղ շառլատանաց [charlatan]. (ծաղ.)։

† **Perlite** (Բեր-լիթ) է. իզ. Ապակ ինչ դաշտաքարի [feldspath]. *մարգարտաքար։

Perlure (Բեր-լիւր) է. իզ. Փոքրիկ անհարթութիւնք (յեղկերս եղկերաւի, այծեմանի)։

Permanence (Բեր-մանս) է. իզ. 1. Տևականութիւն. անդորրութիւն. միացականութիւն. յարակայութիւն։ La — des âmes։ ‖ 2. կալն միասին ի նմին ատեանի. յարատևայութիւն։ Je suis resté là en — à vous attendre։ ‖ 3. Ցարակայութիւն (մարմնոյն գրիստասի ի գոհութեան խորհրդեան, լատ առաւածաբանից)։

Permanent, ente (Բեր-մանան, անթ) →. Միացական. տեւական. կայուն. հաստատուն. *միայնակ։ Il n'y a point ici-bas de félicité permanente. Armées permanentes. *Միայնակ բանակք։

Perméabilité (Բեր-մէ-ապիլիթէ) է. իզ. Թափանցականութիւն։ La — du verre aux rayons de la lumière։

Perméable (Բեր-մէ-ապլ) ած. Թափանցական։ — à la lumière, à l'eau։

Permesse (Բեր-մես) է. ար. Գետ Բիսոսիոյ՝ նուիրական Մուսայից. Գերմեսոս. Գերմես։ Les nymphes du Permesse. Գերմեսական Հարսունք. Մուսայք։

Permettre (Բեր-մեթր) [լծորդի իբրև զMettre.] բ. ն. 1. Թոյլ, հրամանն տալ. Թոյլատուցանել. հաւանութեամբ լինել։ Il n'a fait que ce que la loi lui permettait. Il n'est pas permis de se venger soi-même. Չէ օրէն անձամբ անձին պատճանիլ զվրէժ։ Permettez-moi de vous dire. Տուք ինձ հաւանութեամբ ասել. Թոյլ տուք ինձ ասել։ Il se permet beaucoup de choses. Հաւանութեամբ ի բազում ինչ։ ‖ 2. Թոյլ տալ. Ներել։ Dieu permet le mal, mais il n'est jamais auteur du mal։ ‖ 3. Հրամայել. տալ պատրաստ։ J'irai vous voir dès que mes affaires me le permettront. Եկից առնառնել զձեզ իսկ և իսկ իրբև հրամայեսցին ինձ գործոցն իմ, իսկ և իսկ իրբև առից պատրաստ ի գործոցս։ Ma santé ne m'a pas permis de sortir. Առողջութիւն իմ արգել զիս յելանելոյ արտաքս։

A. **Permis, ise** (Բեր-մի, իզ) ած. թոյլ. Permettre բայի. Թոյլ տուեալ. ներելի. օրինաւոր։ Il se croit tout — . — à vous, à vous — . Տուեալ ձեզ. Ներեալ ձեզ. (ընդ.)։ Si vous voulez vous fâcher, à vous — ։

B. **Permis** (Բեր-մի) է. ար. *Հրամանագիր։ — de chasse։

Permission (Բեր-միսիո) է. իզ. Թոյլատուութիւն. հրամանն. օճառն։ Demander, solliciter la — de faire une chose։

Digitized by Google

Permutable (բեր-մու-տա-պլէ) ած. փոխանակելի։

Permutant (բեր-մու-տան) է. ար. Որ փոխանակէ զպաշտօն ինչ. փոխանակիչ։ Les deux permutants։

Permutation (բեր-մու-տա-սիւն) է. էդ. փոփոխումն. փոխանակութիւն։

Permuter (բեր-մու-տել) բ. ն. փոխանակել։ — un emploi։ Ես եւս անխնդիր. Il voudrait — avec son confrère։ = Se —. բ. ա. փոխանակիլ (Ուշանագրեաց) զմիմեանս։

Pernicieusement (բեր-նի-սիէզ-ման) մ. Վնասակար ինն օրինակաւ. չարութեամբ։ Cela est — inventé։

Pernicieux, euse (բեր-նի-սիէ, էզ) ած. 1. Վնասակար. մահաբեր. ապականիչ։ — à la santé, pour la santé. Remède —. Fièvre pernicieuse. Ժանտ ջերմն։ || 2. (փոխբ.) Վնասակար. եղեռնաւար։ Conseil, dessein —։

† **Per obitum** (բեր օպիտում) Ար. ած. Մահուամբ. վասն մահուան։ Un bénéfice vacant —։

Péroné (բե-ռնե) է. ար. Երկայն և նուրբ ոսկր սրունքի. խոչակ։ [L'artère péronière։

† **Péronier, ière** (բե-ռնիէ, իէր) ած. Խոչակի։

Péronnelle (բե-ռնել) է. էդ. Կին անմիտ և շատախօս. (ընդ.)։ Taisez-vous, —։

Péroraison (բե-ռա-զիզոն) է. էդ. *Վերջաբան (ատենախօսութեան, քարոզի)։ Les péroraisons de Bossuet sont admirables։

Pérorer (բե-ռա-ռե) բ. ն. Ձառ արկեալ խօսել. յերկարաբանի, երկայնամիտ բանս տոգել. ճառատել. (ընդ.)։ Cet homme ne cause pas, il pérore։

Péroreur (բե-ռա-ռէռ) է. ար. Ձառատոգ։ Un ennuyeux, un fatigant —։

Pérot (բե-ռո) է. ար. Ծառ անտառի որ ունի գՀատակ երկուց ժամնանակաց հատմանն։

Peroxyde (բե-ռօ-սիտ) է. ար. *Վերջին-ռուածնատ. (քան տարբագիտաց)։ — de fer, de manganèse։

Perpendiculaire (բեր-բէն-տիգ-լեր) ած. 1. Ուղղանիգ վերատառ ի վայր. *ուղղահայեաց։ Ligne —։ || 2. *Գագաթնահայեաց։ (Որ և Vertical)։ Ligne, direction —։ = է. էդ. *Ուղղահայեաց գիծ։ Tirer une —։

Perpendiculairement (բեր-բէն-տիգ-լեր-ման) մ. Կշռիւ ի վերատառ. ուղղորդ։ Une ligne qui tombe — sur une autre։

Perpendicularité (բեր-բէն-տիգ-լե-րի-տե) է. էդ. Կշռիւ ուղղութիւն. *ուղղահայեացութիւն։

Pérpendicule (բեր-բէն-տիգիւլ) է. ար. տես Fil à plomb ի Fil. [La — d'un crime։

Perpétration (բեր-բե-ռա-սիւն) է. էդ. Կատարումն։

Perpétrer (բեր-բե-ռե) բ. ն. Գործել (յանցանս)։

Perpétuation (բեր-բե-ռե-սիւն) է. էդ. Մշտնջենաւորեալ անաղուածիւն. յաւէտացութիւն։

Perpétuel, elle (բեր-բե-ռուել, ել) ած. 1. Մշտնջենաւոր. յաւիտենական. անդադար. յարակայ։ Un feu — brûlait dans le temple de Vesta. Ériger un monument —. Il règne dans cette contrée un printemps —։ || 2. Ցկեանս. կենաց չափ. մշտնջենաւոր։ Secrétaire — de l'Académie française։ || 3. Մշտնջենաւոր. հանապազորդ. յանկարգ. անհատ. անդադար. շարունակ։ Travail —. Un tourment —. Holocauste —. Պղծակից անպակասութեան (Հրեից). զոհ յամենաւութեան, յամենայն։ || 4. Ծառայ ասէպ. յամենայն. սովորական։ Un changement — de domestiques։

Perpétuellement (բեր-բե-ռուել-ման) մ. Մշտնջենաւորիւ. անդադար. յաւէտ. յաւէտաբար. անդադար. անպակաս. յանդ։ Il sont — en querelle։

Perpétuer (բեր-բե-ռուե) բ. ն. Մշտնջենաւոր գործել. մշտնջենաւորել. յաւէտացուցանել։ — des procès. — sa gloire։

= Se —. բ. ա. Մշտնջենաւորիլ. հանապազորդել. յաւէտանալ. տևել։ Les espèces se perpétuent par la génération։

Perpétuité (բեր-բե-ռուի-տե) է. էդ. Մշտնջենաւոր, անդադար տևողութիւն. մշտնջենաւորութիւն. հանապազորդութիւն։ La — de la religion, de la foi։

= À —. Ար. ած. Ցկեանս. մշտնջենապէս։ Condamné aux travaux forcés à —։

Perplexe (բեր-բլէքս) ած. 1. Վարանեալ. *վարանոտ։ Je suis —։ || 2. Վարանեցուցիչ. վարանական։ Le cas était —։

Perplexité (բեր-բլէք-սի-տե) է. էդ. Վարանք. երկմտութիւն. տարակուսանք. ծանփք խորհրդոց։ Cela me jette dans une grande —։

Perquisition (բեր-գի-զի-սիւն) է. էդ. Խոյզ և խնդիր. խուզարկութիւն։ On a fait — d'un tel et de sa demeure. On a fait de grandes perquisitions dans son domicile։

† **Perrière** (բե-իէր) է. էդ. 1. Մեքենայ քարընկեց (ի Մինչի դարս)։ վիրգաչան։ || 2. Գարահաստոց. քարահանք։ [ագէա, ընչաքաղց. (ընդ.)։

Perrin-Dandin (բե-րէն-տան-տէն) է. ար. Դատաւոր

Perron (բե-ռո) է. ար. *Վերնատանն-քարաստեղծ առաջի դրան երկրորդաց կամ չորրորդոյ՝ ուր երթանէ ոք ընդ սահիճանս բազմաց։ Ce — communique du premier étage au jardin։

Perroquet (բե-ռօ-ե) է. ար. 1. Թռչուն ինչ հատակաց. պապիկայ. Ս. դուդուաք. փափագան։ — vert, gris, blanc. Les perroquets vivent longtemps. Bâton de —. (փոխբ. և ընդ.) տես ի Bâton. Graine de —. տես ի Graine, 1. De la soupe à —. (փոխբ. և ած.) Հաց թացեալ գինեաւ. *գինեբաւ պապիկայ հաց։ Parler comme un —. տես ի Parler, A. 2. || 3. Կայմ ինչ նաւաց. **պապիկայ։

Perruche (բե-իւշ) է. էդ. 1. Էգ պապիկայ։ || 2. Ականջ ինչ երկայնատատանի փաքրիկ պապիկայի։

Perruque (բե-իւք) է. էդ. Գիսատակ վարսից. *կեղծամ։ — blonde, grise, blanche. — d'homme, de femme. Porter —, la —. Tête à —. 1. փայտեայ գլուխ կեղծամագործաց։ || 2. (փոխբ. և ընդ.) Ուր ծանծաղամիտ՝ որ պնդեալ կայ յիւր կանխակալ կարծիս։

† = ած. Հինօրեայ. վաղնջուց։ Cela est décidément —։

Perruquier (բե-իւ-իէ) է. ար. 1. *կեղծամագործ։ || 2. Ցարդարիչ վարսից. վարսավիրայ. սափրիչ։

— Perruquière. է. էդ. Կին կեղծամագործի։

Pers, perse (բեր, բեր-սե) ած. Խորին [foncé] կապոյտ. կապոյտ կանաչ. (ից.)։ La déesse aux yeux —. Ծուխ, խաւտակն, մեղուական աստուածուհին. Աթենասե։

† **Per saltum** (բեր սալտում) Ար. ած. Ցառանց ընդ խնայարհատոյն աստիճանաւն անցանելոյ (ընդունել ձեռնադրութիւն)։ Les ordinations — sont défendues par le canon։ (Յարդմանի ի լատինոյն՝ ապրամբ, վրդ.)։

† **Persan, ane** (բեր-սան, սան') ած. և է. Պարսիկ. պարսկական։

= է. ար. Բարբառ այժմեան Պարսից. ազգի պարսկերէն։

† **Perserutation** (բեր-սե-իւ-տա-սիւն) է. էդ. Մանրախոյզ քննութիւն։

Digitized by Google

A. **Perse** (բէր-) ե. իէ. Կապոյտ կապտաւ բան Պարսից. պարսիկ կտաւ։ Un meuble, une robe de —։

† B. **Perse** (բէր-) ած. Պարսից Պարսից. պարսիկ. պարսկական։ La sculpture —։

= ե. սր. Բարբառ նախնի Պարսից. Հին պարսկերէն։ Le — est l'ancienne langue; le persan est la langue moderne։

Persécutant, ante (բէր-սէքիւ-տան, անթ) ած. † 1. Հալածիչ. Հալածող։ || 2. Կեղեքիչ. աշխատեցուցիչ. տառապուկ։ Vous êtes bien —. Il a des créanciers fort persécutants։

Persécuter (բէր-սէքիւ-տէ) բ. ն. 1. Հալածել։ — les gens de bien. Les empereurs qui ont persécuté les chrétiens։ || 2. (փոխ.) Հալածել. կեղեքել. կոփել. լկել. տառապեցուցանել։ Ses remords le persécutent։ || 3. Կեղեքել. աշխատ առնել. թախանձել։ Si vous ne persécutez votre avocat, vous ne verrez pas la fin de votre procès. Il me persécute de ses vers։

† = Se —. բ. ա. Հալածել զիմիմեանս։

Persécuteur, trice (բէր-սէքիւ-տէօր, տրիս) ե. 1. Հալածիչ. Հալածող։ Le — de l'innocence. Néron fut un des plus grands persécuteurs des chrétiens։ || 2. Կեղեքիչ. աշխատեցուցիչ. Ձանձրացուցիչ։ Il ne me quitte point, c'est mon — éternel։

= ած. Հալածիչ։ Esprit, zèle —։

Persécution (բէր-սէքիւ-սիօն) ե. իէ. 1. Հալածանք. Հալածումն։ Les persécutions qu'on a faites aux chrétiens, qu'on a exercées contre les chrétiens. La — de Néron, de Dioclétien։ || 2. Հալածանք. Թախանձանք։

Persée (բէր-է) ե. սր. * Հայմատեղութիւն ինչ հեռախոյին կիսագնդին. Կերսէոս. Կերսեւս։

Persévérammment (բէր-սէվէրա-ման) մ. Համապատասխանաբար. ցանկորդ։ Prier —։

Persévérance (բէր-սէվէրանս) ե. իէ. 1. Համապատասխանութիւն. ցանկորդութիւն. Հպատակութիւն. դիմադիմումն. տևողութիւն. տևականութիւն. յարատևութիւն։ — dans le travail, dans le bien. Il a obtenu cet emploi par sa —։ || 2. Տևողութիւն (ի հաւատս, յուսոյ, սիրոյ). յարատևութիւն։ Le don de —։

Persévérant, ante (բէր-սէվէրան, անթ) ած. 1. Տևող. յարատև։ C'est un homme —։ || 2. Տևական. յարատև. յարատևական. Համառատոհմ։ Un mal —. Une vertu persévérante. Des prières persévérantes. Մշտամնաց, մշտնջենամնաց, յարատև աղօթք։

Persévérer (բէր-սէվէր-է) բ. ն. 1. Կալ մնալ Համառատոհմ, պինդ կալ (ի խորհուրդն). Համառապատրաստիլ, ցանկորդիլ, յամիլ (յաղօթս). առէպ կալ, Հպատակ լինել (աղօթից). դիմադրել (յուսմունս). տևել. յարատևել։ — dans une résolution, dans l'étude, dans ses erreurs, dans l'endurcissement, dans son silence։ || 2. Համբերել խոպան. տևել. յարատևել։ Celui qui persévérera jusqu'à la fin sera sauvé։ || 3. (փոխ.) Տևել. ապաստամբել ի հնարից դեղոց։ Son mal persévère։

Persicaire (բէր-սիքէր) ե. իէ. Տունկ ինչ պարտիզական՝ վարդագոյն կամ սպիտակ ծաղկօք, որ և ունի տերևս նման տերևաց դեղձենւոյ։

Persicot (բէր-սիօ) ե. սր. Ըմպելի ի գինւոյ ազւոյ, ի կորզոյ դեղձից և ի չորաբոյս. * դեղձօղի։

† **Persien, ienne** (բէրսիէն, իէն') ած. Պարսիկ. պարսկական։ "L'armée persienne." BOSS. *Hist.* III, 5.

Persienne (բէր-սիէն') ե. իէ. * Վանդակափեղկ։ Fermer, ouvrir les persiennes։ (Տես և Jalousie, 5).

Persiflage (բէր-սիֆլաժ) ե. սր. Անյարգանութիւն. Հեգնանութիւն։ Il s'est permis envers lui un indécent —։

Persifler (բէր-սիֆլէ) բ. ն. 1. Ծաղր առնել. խաղ առնել. ծաղրել. այպանել։ Cet homme ne s'aperçut pas qu'on le persiflait։ || 2. Հեգնել. կատակել։ Vil արի և անխնդիր. Vous persiflez։

Persifleur (բէր-սիֆլէօր) ե. սր. Անյարգող. Հեգնիչ. կատակիչ։ C'est un —, un impitoyable —։

Persil (բէր-սի) ե. սր. Բանջար ինչ. ազաւաքեզ. (պրս. ջ'էրէխ-վէլ). Թաղտանոս։ Mettre du — autour du bœuf. Grêler sur le —. (փոխ.) տես ի Grêler, բ. անդիմ.

Persillade (բէր-սիյադ) ե. իէ. Խորտիկ ի շերտից մսոյ եղեալ Համեմելոց ազաւաքեղով։ Du bœuf à la —։

Persillé, ée (բէր-սիյէ) ած. Կանաչախայտ (պանիր)։ Le fromage de Roquefort est —։

Persique (բէր-սիք) ած. Նախնի Պարսից. պարսիկ. պարսկական. պարսկային։ Ordre —. Պարսկային կարգ ճարտարապետութեան։

Persistance (բէր-սիսթանս) ե. իէ. Հանապազորդութիւն. Համառատութիւն. տևականութիւն. տակ։

Persistant, ante (բէր-սիսթան, անթ) ած. 1. Անթօթափական. * Միայուն. (բուս անկապիտաց)։ Les feuilles des orangers sont persistantes։ || 2. Տևող. յարատևող։ Un mal —. Il se montra en cette occasion fort —։

Persister (բէր-սիսթէ) բ. ն. կալ մնալ Համառատուն (յիւր խորհուրդս). պնդիլ կալ (յիւր կարծիս). տևել. յարատևել։ Il persiste dans son premier avis. Il persiste à nier. — dans la foi, dans le vice։

Personnage (բէր-սօնաժ) ե. սր. 1. Այր Հոյակապ. անձն նշանաւոր։ Les plus grands personnages de l'antiquité. Il se croit un —, un grand —։ || 2. Այր. անձն. ոք։ C'est le plus ridicule — que l'on puisse voir։ || 3. Անձն (երևելագոյնս ի թատերախաղս. տես զարանց և զկանանց)։ Joad dans Athalie est un — sublime. Zaïre est un des personnages les plus touchants qui soient sur la scène։ || 4. * Դեր (գուսանի ի թատերախաղս)։ Il joue le principal —. Elle fait le — d'Andromaque։ || 5. (փոխ.) Գործ. պաշտօն. Հանդէս. * Դեր։ Cet homme-là est destiné à jouer un grand —. Il joue bien son —։ || 6. Մարդապատկեր (ի նկարս)։ Tapisserie à personnages. Արահետ մանրապատկեր։

† **Personnaliser** (բէր-սօնալիզէ) բ. ն. Տալ անշունչ կամ վերացեալ իրաց դէմս, երեսս. անձնաւորել. անձնացուցանել։ (Իր և Personnifier)։

= բ. ն. Ածանել ի շնամանագիր ակնարկութիւնս յանձն ուրուք. ի շնամանել։

Personnalité (բէր-սօնալիթէ) ե. իէ. 1. Անձնաւորութիւն. ինքնութիւն։ Le sentiment de la —։ || 2. Անձնական Հանգամանք. անձնականութիւն։ Dans cette affaire, dépouillons toute — pour juger sainement։ || 3. Անձնասիրութիւն. ինքնասիրութիւն։ Cet homme est d'une — insupportable։ || 4. Թշնամանագիր ակնարկութիւն յանձն ուրուք. Թշնամանք. ** անձնականութիւն։ Il y a dans cette critique beaucoup de personnalités։

Personne (բէր-սօն') ե. իէ. 1. Անձն (այր կամ կին). ոք. մարդ։ C'est une — de mérite. J'ai vu la — en question, la — dont vous m'avez parlé. Les choses et les personnes. Par —. Ած. այր. առ գլուխ. քան գլուխ.

Digitized by Google

բաս մերգաթուն. (տե. *մերդ գլուխ*)։ Acception de personnes. *առ յ'*Acception, 1. ‖ 2. կին։ C'est la plus belle — du monde. Une jeune —. Աղջիկ. *մանկամերդ*։ Un pensionnat de jeunes personnes։ ‖ 3. Անձն (*ուրուք*)։ Ce n'est pas à la — qu'on en veut, c'est à l'emploi. Il expose sa —. On a attenté à sa —. S'assurer de la — de quelqu'un. *առ յ'*Assurer. Payer de sa —. *առ ի* Payer, 9. Aimer sa —, sa petite —. Սիրել *զանձին դիւր*. *անձնդիւր լինել*. *քանամ մեծ առանել մարմնոյ կամ առաջնորդեան իւրում*՝։ Être content de sa —. Մեծամեծ. *կարծիս զանձնէ ունել*. *անձնահաճ լինել*։ Cet homme est bien fait de sa —. Անձնագեղ է. *ունի հասակ վայելուչ, գեղապատշաճ*։ En —, en propre —. Անձամբ. *ինքնին*։ Il y vint en —. J'y étais en —. *Ես ինձէն անդ էի. ինձէն իսկ անդ էի*։ ‖ 4. Անձն (*արքայի*). Թագաւոր։ La — du roi est inviolable։ ‖ 5. Անձն, *երեսք, դէմք* (*սրբոյ երրորդութեան*)։ La première — de la Trinité. Un seul Dieu en trois personnes. *Երիքանձնեայ մի աստուածութիւն*։ ‖ 6. Դէմք. (*բան քերականաց*)։ La troisième — du singulier, du pluriel։

= է. *ար*. 1. Ոք։ Y a-t-il — d'assez hardi? ‖ 2. Ոչ ոք։ — ne sera assez hardi. Je ne veux voir —. Y a-t-il quelqu'un ici? Il n'y a —, *կամ լոկ* —. Il n'y a — au logis. Il n'y a plus — au logis, *կամ լոկ* Il n'y a plus —. 1. (*ետ-բե. և ընդ.*) Թափեալ *ուրեք է. անկեալ, զաւեհեալ է ի մեռաց*. (*տե. վերնատունն գաւառակ է*)։ ‖ 2. Ոչ *բազում ժամանակք են զի մեռաւ*։

Personnée (բեր-սո՛ն) *տե*. է. *Կնճռակերպ (տունկ)։ Le muflier est une fleur —։ *Վարդի եւս իբր է*. է. Les personnées։

Personnel, elle (բեր-սո՛նէլ, էլ՛) *տե*. 1. Անձնական. *առանձնական*։ Mérite, intérêt —. Ce fait m'est —։ ‖ 2. Դէմառ (*գերանուն, բան քերականաց*)։ ‖ 3. Անձնասէր. *ինքնասէր*։ Cet homme est très —։

= է. *ար*. 1. Անձնական *նկարագիր ուրուք. բոյս բուսոց. բնաւորութիւն*. (*զլ.*)։ Son — est très aimable։ ‖ 2. Գաշտանական. *մարդիկ. զօրք*։ Le matériel et le —։

Personnellement (բեր-սո՛նէլ-լը-մէն) *մ*. 1. Ցանձն (*ուրուք*)։ Il m'a offensé —։ ‖ 2. Անձամբ. *ինքնին*։ Être — responsable d'une chose։

Personnification (բեր-սո՛նիֆի-գա-սիո՛ն) է. է. Անձնաւորիլն. *անձնաւորութիւն*։ La Mollesse, dans le Lutrin, est une —։

Personnifier (բեր-սո՛նիֆիէ) բ. ն. 1. Տալ *անշունչ կամ վերացեալ իրաց գէմն, երեսս. անձնաւոր կերպարանաք ընծայեցուցանել. անձնաւորել*։ —la Justice։ ‖ 2. Ցանձին *բերել կամ ապաւորել. յինքեան զկերպարանս (առաքինութեան կամ ախտի իրիք)*։ Cet homme personnifie en lui l'honneur. Néron personnifiait en lui la cruauté։

Perspectif, ive (բեր-սբեկ-տի՛ֆ, իվ) *տե*. *Հեռատեսական. *Հեռատեսիկ*։ Plan —. Vue perspective։

Perspective (բեր-սբեկ-տի՛վ) է. է. 1. Աչուառս *ընդօրինակելոյ զաւաթկայս ըստ հեռատեսութեան և ըստ դրից իւրեանց. *Հեռանկարութիւն*։ Ce peintre entend bien la —։ ‖ 2. *Հեռացոյց, *Հեռատեսիկ պատկեր. *Հեռանկար*։ Ce peintre a fait une belle —։ ‖ 3. Տեսիլ, *հայեցուած* (*հեռաւոր վայրից*). *Հեռատպատկեր*։ Voilà un coteau qui fait une belle —։ ‖ 4. (*ետ-բե.*) Ակնկալութիւն, *պատկեր, սեռիլ հանդերձելոց իրաց. նկատութիւն*։ Il a la — d'une grande fortune։ ‖ †5. *փողոց մեծ* (*ի Պետերբուրգ քաղաքի Ռուսաց*). *լայնափողոց. վարազափողոց*։ La — Newski։

= En —. *գբ. տե*. 1. Ի *բացուստ. ի հանդիպոյ*։ Du haut de cette colline on voit Paris en —։ ‖ 2. (*ետ-բե.*) Ցպատանիս. *յապագայ ժամանակի*։ Être heureux en —։

Perspicace (բեր-սբիգ-գա՛ս) *տե*. *Կորովամիտ. արագամիտ. երագամիտ*։ Il est très —։

Perspicacité (բեր-սբիգ-գա-սի-տե՛) է. է. *Կորովութիւն մտաց. որոշութիւն հանճարոյ. *կորովամտութիւն. երագամտութիւն*։ Il a beaucoup de —։

Perspicuité (բեր-սբիգ-գիւ-իտե՛) է. է. Ցատակութիւն (*բանից*). (*ետ-բե*)։ La — du style։

† **Perspirable** (բեր-սբի-րա՛պլ) *տե*. Ընդ որ *արտաքս ցոլանան հիւթք անզգալի օրինակաւ*։ La peau est —։

Perspiration (բեր-սբի-րա-սիո՛ն) է. է. Աչառնչութիւն *անզգալի*։

Persuader (բեր-սուե-տե՛) բ. ն. 1. *Հաւանեցուցանել. ի հաւան ածել. համոզել*։ Rien ne persuade plus efficacement les hommes que l'exemple. Vous m'avez persuadé, mais non pas convaincu. On lui a persuadé de se marier։ Սպրի եւս *անխնդիր*. Cet homme a l'art de —։ ‖ 2. *Հաւատացուցանել*։ "Vous voulez me — la dureté de votre cœur." *sév*.

= Se —. *Համոզել. կարծել. կարծիս ի մեռ դնել*։ Il se persuade que tout le monde l'admire. Elle s'est persuadé qu'il fallait partir։

† = Se —. *բ. տե*. 1. *Հաւանել*։ ‖ 2. *Հաւանեցուցանել, ի հաւան ածել. *համոզել*։

Persuasif, ive (բեր-սուե-զի՛ֆ, իվ) *տե*. *Հաւանեցուցիչ. *Հաւանեցուցանողական. *համոզիչ. *Համոզողական*։ Ton, langage —. Orateur —։

Persuasion (բեր-սուե-զիո՛ն) է. է. 1. *Հաւանեցուցանելն. *Հաւանութիւն*։ L'éloquence a pour but ordinaire la —։ ‖ 2. *Համոզումն*։ Attaché à ses sentiments par —, et non par caprice։ ‖ 3. *Հաստատուն վստահութիւն. *Հաւատք*։ J'ai la — qu'il m'est attaché։

† **Persulfure** (բեր-սիւլֆիւ-ռ՛) է. *ար*. *Սպրծծմնաւոր. (*բան տարրագիտից*)։

Perte (բեր-տ՛) է. է. 1. *Կորուստ*։ — légère. Grande —. La — totale de ses biens. La — de la vie. Անկանելն, *զրաւիլն ի կենաց*։ La — du sommeil. Քնացութիւն։ La — des bonnes grâces de quelqu'un. Ելանելն *յաչաց ուրուք*։ Faire, essuyer une —. Réparer une —։ ‖ 2. *Կորուստ (մնհուամբ)*։ J'ai à regretter la — d'un de mes meilleurs amis։ ‖ 3. *Կորուստ. վնաս. զեան*։ Ce négociant a trouvé plus de — que de profit dans cette spéculation. Quand il mourrait, il n'y aurait pas grand'—։ ‖ 4. *Կորուսանելն արծաթի ի խաղոս. *կորուստ*։ Une — de dix mille francs. Se retirer sur sa —. 1. Թողուլ *զխաղն յետս ի պարտութիւն մնանելոյ*։ ‖ 2. (*ետ-բե. և ընդ.*) *Հրաժարել յաշխարհէ կամ ի գործոց ինչ վնասն չմնալոց իրիք գիտելոյ*։

‖ 5. *կոտորած (զօրաց). ծախք. Տարուածք*։ Les pertes de l'ennemi furent plus fortes que les nôtres։ ‖ 6. Վատնումն։ Une — de gaz. Dans ce canal il y a des pertes d'eau. La — du Rhône. Սուզանիլն, *անյայտանալն Թագն կամ Հեռագնոց գետոյ ընդ երկրաւ. սուզումն Հեռագնաց*։ ‖ 7. Տեսանելութիւն. *արիւնաթիժութիւն (կանանց)*։ Elle est sujette à de grandes pertes, à des

Digitized by Google

pertes de sang. Pertes séminales. Արտաթափումներ. սերմնորթություն։ (Տես և Gonorrhée, 1)։ || 8. կորուստ. վնասանուն։ La — de son crédit, de sa fortune, de l'État։ || 9. կորուստ. չքացուցություն։ La — d'une bataille, d'un procès։ || 10. կորուստ. վատնուն։ Voilà une grande — de temps. La — de mes peines, de mes soins։

= À —. հբ. ած. վ. Նուսուք։ Vendre, donner à —։

= À — de vue. հբ. ած. Ջորդ չէ մարթ սեռանել զիաստատածն. կարի երկայն և հեռի. անհշտելի սկան սեռանելոյ. բացատիկ։ Une allée à — de vue. Raisonner, discourir à — de vue. (փոխ. և ընդ.) Միասի բանս բարբառել. բարբանջել. բանգագաբել։

= À — d'haleine. հբ. ած. Courir à — d'haleine. Ընթանալ մինչև ի սպառումն շնչոյն. շնչասպառ լինել ի բազում ընթանալոյն։ Faire, tenir des discours à — d'haleine. (փոխ.) տես ի Haleine, 2.

= En pure —. հբ. ած. Անճնեին անօգուտ. յանօգուտս. վայրապար։ Vous prenez bien de la peine en pure —. Անճնեին իսկ զբաղատակ լինիք։

Pertinacité (Բեր-թի-նա-կի-թե) ի. էգ. Յամառուբիւն. կամառպաշտուբիւն։

Pertinemment (Բեր-թի-նա-ման) մ. Ըստ պատշաճի. վայելչաբար։ Il en parle — et en habile homme։

Pertinence (Բեր-թի-նան) ի. էգ. Պատշաճուբիւն։

Pertinent, ente (Բեր-թի-նան, անդ) ած. Պատշաճ. դիպող. յանկաւոր։ Raisons pertinentes։

Pertuis (Բեր-թիւ) ի. ած. 1. Ծակ։ || 2. Ծակ (անցից նաւահաց ի ծուանցս գետոց)։ || 3. Նիրճ, նեղուց (ընդ միջ կղզեաց և ցամաքի, կամ ընդ միջ երկուց կղզեաց)։ Le — de Maumusson, d'Antioche։ [դան։

Pertuisane (Բեր-թի-զան') ի. էգ. Ագր ինչ գերազար-

Perturbateur, trice (Բեր-թիւ-բա-թէօր, թրիս) ի. Խռովիչ. ազմկիչ. ամբոխարար։ — du repos public։

= ած. Խանգարիչ. վրդովիչ։

Perturbation (Բեր-թիւ-բա-սիօն) ի. էգ. 1. Խանգարումն (ի շարժմանէ երկնաւոր մարմնոց). վրդովումն. ամբոխումն։ || 2. Ագմուկ. խռովուբիւն. շփոթուբիւն։

Perveneche (Բեր-վէշ) ի. էգ. Տունկ ինչ որ ունի ծագիկս կապոյտս կամ սպիտակս և տերեւս դալարագոյնս. ** կուսածագիկ։ Grande —. Petite —։

Pervers, erse (Բեր-վեր, էրս) ած. Թիւր. խեղաթիւր. կամակոր. խոտորնակ. չար. յոռի։ Un naturel —. Doctrine, opinion perverse։

= ի. ած. Թիւր. կամակոր. չար։ Dieu châtiera les —։

Perversion (Բեր-վեր-սիօն) ի. էգ. 1. Դառնալն ի լաւուբենացդ. սպականուբիւն. յոռուբիւն. խոտորուբիւն. վատթարուբիւն։ La — des mœurs։ || †2. Խանդարումն. սպականուբիւն։ — de l'appétit։

Perversité (Բեր-վեր-սի-թե) ի. էգ. Թիւրուբիւն. կամակորուբիւն. յոռուբիւն։ La — du siècle, d'une doctrine։

Pervertir (Բեր-վեր-թիր) բ. ն. 1. Դարձուցանել ի լաւէ ամենի ի յոռին. զառածանել. խոտորեցուցանել. թիւրել. յոռացուցանել. սպականել։ — un chrétien, un jeune homme. Le luxe a perverti bien des femmes։ || 2. Վնաս ի վայր հարեալ եղծանել. խանգարել. խռովել։ — l'ordre des choses։ || 3. (փոխ.) Թիւրել. խեղաթիւրել. կամակորել. ծռել. սլլուցանել. ծռեցուցանել։ — le sens d'un passage։

= Se —. բ. ած. Դառնալ ի լաւուբենացդ. յոռանալ։ Ce jeune homme s'est promptement perverti։

Pervertissement (Բեր-վեր-թիս-ման) ի. ած. Յոռացուցանելն. յոռանալն. սպականուբիւն։ Le — de la jeunesse։ [զառաջակսպիտան առս։

Pesade (Բէզ-ատ) ի. էգ. Վ. Երացուցանելն երիվարի

Pesage (Բէզ-ատ) ի. ած. Կշռելն վերիվարիս [jockey] երիվարաց նախ քան զնդիրելացս. կշռուանն։ L'enceinte du —։

Pesamment (Բէզ-ման) մ. 1. Ծանրուբեամբ. ծանրագոյնս. ծանրաբար։ Marcher —. Être vêtu —. — armé. կուռ վառեալ զինուք. սպառազինն։ || 2. (փոխ.) Ծանրաբանս. ծանրաբար. անուղղակ։ Écrire, parler —։

Pesant, ante (Բէզ-ան, անդ) ած. 1. Ծանր. ծանրակիր. ծանրաբեռն։ Corps —. Fardeau —. Charge pesante. Terre pesante. տես Baryte. || 2. Արգասակշիռ։ Louis d'or —։ || †3. Ուժգին. առատիկ։ Des coups pesants ébranlèrent la porte։ || 4. Ծանրաշարժ. ծանրաքաղց. հեղգ. հեղգաշարժ. հեղգապնաց. յամրագնաց. դանդաղ։ Le bœuf est un animal —. Être — et paresseux. L'âge a rendu ce cheval —. Une marche pesante։ || 5. (փոխ.) Ծանր, ծանրարբուն, խորարբուն (քուն). Թմբիր, թմբրական, գլխապար (արբեցուբիւն)։ Sommeil —. Ivresse pesante. Avoir la tête pesante. Ունել գլխացաւուբիւն, ծանրագլխուբիւն։ || 6. (փոխ.) Խաչղր. անազդրկ. անշնորհ. թանձր։ Son style est —. C'est un écrivain bien —. Il se croit grave et n'est que —։ || 7. (փոխ.) Ծանրաբեռն. գժուարաբեռն. ծանրատանգստուկ։ Une couronne est pesante à porter. C'est un — fardeau que l'héritage d'un nom fameux. Un joug bien —. Գժուարբեմբեր, ծանրբեմբերելի, գժնդակ լուծ (գերուբեան)։ [գան։

= ի. ած. Valoir son — d'or. Լինել ազնիւ, պատուական։

= ի. ի ծանրուբիւն. ի կշռի։ Deux kilogrammes —։

Pesanteur (Բէզ-ան-թէօր) ի. էգ. 1. Ծանրուբիւն։ La — d'un fardeau. Les pesanteurs spécifiques des solides։ || 2. Ծանրուբիւն. ուժգնուբիւն. առատկուբիւն. բռնուբիւն։ La — du coup le jeta par terre. Il lui a fait sentir la — de son bras։ || 3. Ծանրուբիւն (գլխոյ, առաստիգաց). (գլխաց)ծանրուբիւն. ծանրա(գլխուբիւն)։ Avoir une grande — de tête. Celui qui sent une — d'estomac. Ծանրաստամբք։ || 4. Դանդաղուբիւն. յամրուբիւն։ Sa marche est d'une — insupportable։ || 5. (փոխ.) Թանձրուբիւն։ La — d'esprit. Թանձրամտուբիւն։

Pesée (Բէզե) ի. էգ. 1. Կշռելն. կշռուած։ Faire la — d'un ballot de laine։ || 2. Կշիռ. կշռուած։ La première — est de cinquante kilogrammes։ || 3. Ցինուն ուժգնուբեամբ (ի լծակ). ոյժ տալն։

† **Pèse-lettres** (Բէզ-լէթր) ի. ած. Գործի կշռելոյ գնաստակս. *Թղթակշիռ։

Pèse-liqueur (Բէզ-լիկէօր) ի. ած. տես Aréomètre.

Peser (Բէզե) [Je pèse. Je pèserai.] բ. ն. 1. Կշռել։ — de la viande, des ballots. — avec des balances։ || 2. (փոխ.) Կշռել (մտօք, ի մտի խնդամ). կշռադատել. քննել։ — les conséquences d'une affaire։

= բ. ն. 1. Կշռել։ Ce ballot pèse beaucoup։ || 2. Լինել արգասակշիռ։ Cette pièce d'or ne pèse pas։ || 3. Հակիլ. ծանրուբեամբ։ (Որ և Graviter)։ Toutes les planètes pèsent sur le soleil. La lune pèse sur la terre։ || 4. (փոխ.) Ուժգնել։ La vie de l'ignorant ne pèse pas

Digitized by Google

une heure de l'homme qui sait : ‖ 5. Ψանիքանոյ : Une main invisible pèse sur lui d'en haut : ‖ 6. ցհնուլ ուժ. գնութեամբ. գյժ տալ : — sur un levier. Pesez sur cette planche pour la maintenir pendant qu'on la sciera : ‖ 7. (է.-բ.) Ψանիքանալ. նայել. գ. սքիվ : Cette viande pèse sur l'estomac : ‖ 8. (է.-բ.) ցնուն լինել, ծանրանալ, ծանրաբեռնել (ուժիք). ձանձիր առնել : ‖ 9. (է.-բ.) ընձանալ (ի վերայ ուրուք). բռնադատանել. ճնշել. (—ի. ճնշում բանեցնել) : En cette occasion le ministère pesa fortement sur la chambre et la décida : ‖ 10. (է.-բ.) կալ ծնալ յերկարագոյնս. յամել : Il faut — sur cette syllabe. — sur une circonstance. (—ի. գարտղայի մը վերայ երկննալ) :

† **Pesette** (բէզէթ) է. իգ. տես Vesce. [foin :

Peseur, †euse (բէզէօր, էօզ) է. կշռող : — de

Peson (բէզոն) է. ար. կշռարդ. նժոյթ : La verge, le contre-poids, le crochet d'un — : (Տես և Romaine, A.)

Pessaire (բէսէր) է. ար. †1. Գործի վիրաբուժից առ ի հատատասուն ունելոյ զարգանդն [matrice] յիւր բնական գիրս : ‖ 2. Դեղ ինչ արգանդի :

† **Pesse** (բէս) է. իգ. տես Sapin.

Pessimisme (բէսսիմիզմ) է. ար. *ցառհասեալութիւն :

Pessimiste (բէսսիմիզդ) է. ար. Ոք զամենայն ինչ յառաջ հասմարի. *յառհասեա :

Peste (բէսդ) է. իգ. 1. Հիւանդութիւն գժնդակ սաստափոխիկ կամ հասնճարակ. սրածութիւն. սաւր : La fièvre jaune est une — qu'on dit originaire d'Amérique. La clavelée est la — des moutons : ‖ 2. ժանտախտ. մահ. ժանտամահ. ժանտագործ ցաւ. ժանտ. մահաբարժամ. խանդիպ : Être frappé de —, de la —. Mourir de la —. Վհատանիլ ի ժանտախտէ, ժանտահարութեամբ : ‖ 3. (է.-բ.) ժանտախտ : Cette doctrine est une — dont on doit prévenir les ravages. Évitez cet homme-là, c'est une —. C'est une méchante —, c'est une petite —. Զարհաճմէն է մանուկդ, տղիկդ. (ընդ.) : Ասի զմանկանց և յարականն. C'est un petit — :

— ած. Զարհաճմէ. (ընդ.) : Il, elle est un peu — :

— այբ. 1. Ընդհնալ. ժանտ ի վերայ ... Ս. գրոց առգրել. — soit du vieux fou ! ‖ 2. բա՛ղէ : —, que cela est beau !

Peste (բէսդ) բ. ն. գրգռել, սրանջել բանիւք գառանութեան և բարկութեան. (—ի. ճշգտհալ). (ընդ.) : C'est un homme qui peste toujours contre le gouvernement. Il ne fait que —. — entre cuir et chair. Գժգոհ լինել առանց իշխելոյ բերան բանալ :

Pestifère (բէսդիֆէր) ած. ժանտագործ. ժանտաբեր. տգեղահոտիչ. (խոսք) : Un air, une odeur — :

Pestiféré, ée (բէսդիֆէր) ած. 1. Ախտականալ ժանտախտիւ : Un lieu — : ‖ 2. Հարեալ ժանտախտիւ. ժանտահար : Ցայս միտս վերայ և իբր է. ար. Visiter les pestiférés :

Pestilence (բէսդիլանս) է. իգ. 1. Ախտանութիւն օդոյ. ժանտախտ. (հղ.) : Dans un temps de — : ‖ 2. (է.-բ.) Խառն վարդապետութիւն (բան Գրոց սրբոց). մոլորութիւն : Chaire de —. Աթոռ ժանտից :

Pestilent, ente (բէսդիլան, անդ) ած. ժանտ. ժանտագործ. տգեղահոտիչ. (խոսք) : Respirer un air — :

Pestilentiel, elle (բէսդիլանսիէլ, էլ) ած. ժանտ. ժանտաբեր. ժանտագործ. տգեղահոտիչ : Un air — :

Pet (բէ) է. ար. փոս. (արժվոյնի). (—ի. տես) : Un gros —. Un petit —. Un — honteux. Faire, lâcher un — :

Pétale (բէդալ) է. ար. թերթ (ծաղկանց) : Corolle à cinq pétales :

Pétalisme (բէդալիզմ) է. ար. Հինգամեայ արտաաստհմանութիւն երևելի արանց Սիրակուսացւոց, գրելով գվճիռն ի վերայ աերևաց ձիթենւոյ. *տերևակոյտ վճիռ : Le — était l'analogue de l'ostracisme des Athéniens :

† **Pétalite** (բէդալիդ) է. իգ. *թերթաքար :

Pétarade (բէդարադ) է. իգ. 1. Պակաս ատելի փքարձակութիւն (երկելարաց և այլոց ամասանոց ինչ) : ‖ 2. Շչիւն (ի ծաղր առնել զոք) : ‖ †3. Ճայթուածք. բոմբիւն :

† **Pétarasse** (բէդարաս) է. իգ. Տապար ինչ ձիւնհատ ղեցց գնաս :

Pétard (բէդար) է. ար. 1. *Վառօդալիր տուփ փայտեայ կամ մետաղեայ առ ի խորտակել զդրունս կամ ի փլուզանիլ զպարիսպս : Attacher le — à une porte : ‖ 2. փամփուշտս հրաձգութեան :

Pétarder (բէդարդէ) բ. ն. խորտակել, փլուզանել վառօդալիր ապով : — une porte :

Pétardier (բէդարդիէ) է. ար. ցօրինիչ, արձակիչ վառօդալիրք ապոց :

Pétase (բէդազ) է. ար. թաղեայ գլխադիր ինչ նախնեաց. Ս. Թոզակ : Le — ailé de Mercure :

Pétaud (բէդո) է. ար. La cour du roi Pétaud. Տե՛ղի խառնակութեան՝ ուր ամենայն ոք գործէ սիրաքար. խառնափնդորութեան առն. (ընդ.) : Cette maison est la cour du roi Pétaud :

Pétaudière (բէդոդիէր) է. իգ. ժողով անկարգ. տեղի խառնակութեան. (ընդ.) : Cette assemblée, cette maison est une — : [Fièvre, éruption pétéchiale :

Pétéchial, ale (բէդէքիալ, ալ) ած. ցնծաւոր :

Pétéchies (բէդէքի) է. իգ. յած. ցինձք կարմիրք և ասպիտակք ի վերայ մարմնոյ կերմնատոյ. Ս. շիս :

Pet-en-l'air (բէդ-ան-լ'էր) է. ար. ցայգահոց հանդերձ [robe de chambre] միջոցաւ չափ : Être en — :

Péter (բէդէ) բ. ն. 1. փուքս հանել, արձակել. Ս. գայթս, ճայթմունս արձակել. (—ի. տառել) : — plus haut que le cul. (է.-բ.) տես ի Cul, 2. ‖ 2. ճարճատել. ճայթել. շաչել շառաչել : Le laurier et le sel, jetés dans le feu, pètent :

Péteur, euse (բէդէօր, էօզ) է. Որ առիպ փուքս արձակէ. *փքարձակ. (—ի. տառան) :

Pétillant, ante (բէդիյան, անդ) ած. 1. ճառագոտ (գինի) : ‖ 2. Որ կայծակունս արձակէ. կայծակնացայտ. պայծառ : Des yeux pétillants : ‖ 3. (է.-բ.) Եռանդուն. կայտառ. *սգիլից : Un sang —. Un écrit — d'esprit :

Pétillement (բէդիյէման) է. ար. ճարճատիւն. ճայթիւն. շառաչիւն : Le — du sel dans le feu :

Pétiller (բէդիյէ) բ. ն. 1. ճարճատիլ. ճայթիլ. շաչել շառաչել : Les feuilles du laurier pétillent dans le feu : ‖ 2. կայծակունս արձակել. շաղալ. փայլիլ : Ses yeux pétillent : ‖ 3. (է.-բ.) Եռալ (գինւոյ, արեան) : — d'esprit. Ունել ոգի կայտառ և եռանդուն. եռալ ոգւով : — de joie, de colère. Եռալ ուրախութեամբ, զայրութեամբ : ‖ 4. (է.-բ. և ընդ.) Ունել անձուկ յոյժ. անհնչալ մեծաւ փափագանաք. եռալ : Il pétille de vous aller voir : ‖ 5. (անխնդիր) Ջունել ժոյժ. պայթիլ. (—ի. անհամբեր ըլլալ) :

Pétiole (բէդիօլ) է. ար. կոթուն (տերևաց) :

Pétiolé, ée (բէդիօլէ) ած. կոթնաւոր (տերև) :

Digitized by Google

† **Petiot, ote** (Բէթիօ, օթ) ած. փոքրիկ. (ընտ.)։

Petit, ite (Բէթի, իթ) ած. 1. փոքր. փոքրիկ. մանր. (ալ. պզտիկ)։ Un — logement. Faire un — paquet. Un — jardin. Զարտիզիկ։ Une petite ville. Գաղաքիկ։ Une petite montagne. Լեռնակ։ Le — doigt de la main. Ճկոյթ. փոքր մատն ձեռքին. մատնիկ։ Un homme de petite taille, de petite stature. Ալր կարճ հասակաւ, կարճահասակ, փոքրահասակ, կարճիկ։ Porter de petits cheveux. Ունել հերս կարճ։ Un — homme, une petite femme. Ալր, կին կարճահասակ։ Se faire —. 1. Կծկիլ. ամփոփիլ։ ‖ 2. (խոսք.) փոքրկանալ։ Être — devant quelqu'un. Ի վայր գտանիլ քան զոք. չերևիլ առ ոմանէ։ ‖ 2. Ատենակ։ Quand j'étais —։ ‖ 3. Սակաւ. դիւղն. քիչ։ Un — nombre de personnes. Un — revenu։ ‖ 4. փոքր. դիւղն։ Petite fortune, dépense. — vent. Հոդմիկ. Ս. քամիկ։ Cuire à — feu, brûler à — feu. տես ի Feu, A. 3, 4. ‖ 5. փոքր. դիւղն. գուշակաբար. անհնչեան. փսփսաքի։ C'est un — génie։ ‖ 6. Գձուձ։ Cela est bien —։ ‖ 7. փոքրիկ. մանրակերտ։ Cette ville est un — Paris. Petite guerre. տես ի Guerre, 1. ‖ 8. փոքրիկ. սիրելի։ Mon — mari. Ma chère petite femme։

= ե. 1. փոքրիկ. (տալ զմանկանց, զպատանեկաց և զաղջկանց)։ ‖ 2. Մանուկ. մանկիկ։ Mon — est malade։

= ե. ու. չ. 1. կարճահասակք։ Les petits furent placés dans les compagnies de voltigeurs։ ‖ 2. փոքրունք. փոքրկունք։ La mort n'épargne ni grands ni petits։

= ե. ու. 1. փոքրիկին։ Les infiniment petits։ ‖ 2. կոթիւն, կորնակ (անասնոց). ձագ (թռչնոց)։ Les petits d'une chienne, d'un aigle. Le père, la mère et les petits։

= En —. Ած. ած. Մանր օրինակաւ. փոքր չափով։ Un modèle en —. Cette église est Saint-Pierre de Rome en —։

= — à —. Ած. ած. փոքր փոքր. առ փոքր փոքր. քան փոքու փոքու. առ ասկաս ասկաս. Ս. քիչիկ քիչիկ։ Il a fait sa fortune — à —։

Petite-fille (Բէթէդ-ֆիլ) ե. իզ. Դուստր որդւոյ կամ դստեր. թոռնիկ։ Des petites-filles։

Petitement (Բէթիթմ-) ած. 1. կարի սակաւ։ Nous nous sommes — amusés à ce bal։ ‖ 2. Դիւղն օրինակաւ. ճշմարտապէս. ճշմարտութեամբ։ Il nous a traités bien —։ ‖ 3. Գձուձ օրինակաւ. գձուձութեամբ։ Il s'est vengé bien —։

Petitesse (Բէթիթես) ե. իզ. 1. փոքրկութիւն։ La — d'un vase։ ‖ 2. փոքրկութիւն. նուաստութիւն։ La — de ce don sera pour vous un motif de l'accepter։ ‖ 3. (խոսք.) փոքրկութիւն. անանձնութիւն. ներքինութիւն. տկարութիւն. փսփսքոտութիւն։ L'homme, en considérant sa —, ne saurait trop s'humilier devant Dieu։ ‖ 4. (խոսք.) փոքրոգութիւն. գձուձութիւն։ — de cœur, d'âme. Les petitesses de sa conduite lui ont fait tort։

Petit-fils (Բէթի-ֆիլ) ե. ու. Որդւոյ կամ դստեր. թոռն։ Des petits-fils։

Petit-gris (Բէթի-կրի) ե. ու. Ս. Մուշտակ ի մորթ հիւսիսական սկիւռի [écureuil]։

Pétition (Բէթիսիո) ե. իզ. Խնդրուածք ի ձեռն գրոյ. *աղերսագիր։ Faire, adresser une — au ministre, à la chambre։

— de principe. Ցոյն պատճառաբանութիւն որով ոք առնու իբր ընդունելի զայն ինչ զորմէ ի խնդիրն և զոր ստուգոյ հակառակորդն. կրկնութիւն սկզբան։

Pétitionnaire (Բէթիսիոներ) ե. Աղերսագիր։

Pétitionnement (Բէթիսիոնմ-) ե. ու. Աղերսագրութիւն. *աղերսագրութիւն։

Pétitionner (Բէթիսիոնել) բ. ն. Աղաչագրել, առ աղերսագիր. *աղերսագրել։

Petit-lait (Բէթի-լէ) ե. ու. տես ի Lait, 3.

Pétitoire (Բէթիթուար) ե. ու. Գանձնջուքեան գատաստանաւ. պահանջմանն դատաստան։ Demande au —։ = ած. իե. Action —. Գանձնջական գատախազութիւն։

Petits-enfants (Բէթի-զ-ընֆան) ե. ու. յե. Թոռունք։

† **Pétoffe** (Բէթոֆ) ե. իե. Դիւղն ինչ իրք. (վլ.)։

Peton (Բէթո) ե. ու. փոքրիկ ոտն (մանկական, կնոջ). (ալ. տոտիկ). (ընտ.)։ De jolis petons. Ս. Ակրան տես կունք։ [bivalve] Խեցեմորթ։

Pétoncle (Բէթոնկլ) ե. իե. Ագի ինչ կրկնատիպ

† **Pétras** (Բէթրա) ե. ու. Ալր թանձրամիտ։

Pétrée (Բէթրե) ած. իե. L'Arabie Pétrée. Ապառաժ Արաբիա. Հիւսիս։ [կաց. *պետրացիս։

Pétrél (Բէթրէլ) ե. ու. Թռչնոյն ինչ գուշակ մըրրկի

† **Pétricherie** (Բէթրիշըր) ե. իե. կապմած որսոյ ձողաձկան [morue] (այսինքն նաւակք, կարթք, գանակք, այլովքն հանդերձ)։

Pétrifiant, ante (Բէթրիֆիան, անթ) ած. Քարացուցիչ. վիմատուածիչ։ Les sucs pétrifiants։

Pétrification (Բէթրիֆիքասիօն) ե. իե. 1. Քարացնալն. *քարացումն։ ‖ 2. Քարացեալ մնացորդիք, նիւթք. *քարացած։ Il y a de belles pétrifications dans le cabinet de ce curieux։

Pétrifier (Բէթրիֆիե) բ. ն. 1. ի կարծրութիւն փոխարկել վիմի. քարացուցանել. վիմատուածիչ։ Suivant la Fable, la tête de Méduse avait la vertu de — ceux qui la regardaient։ ‖ 2. (խոսք.) Ցաւագուշ կրճտիլ։ Vous m'avez pétrifié։

= Se —. բ. ա. Քարանալ. վիմատուածիլ։

Pétrin (Բէթրէն) ե. ու. Տաշտ յորում թրիլ հայր. կուր. *մակոտայ։ (Որ և Huche)։

Pétrir (Բէթրիր) բ. ն. 1. Թրիլ. զանգանել. խլեցուցանել։ — du pain. la pâte։ ‖ 2. Լմել, զանգանել (զկաւ)։ — de l'argile. Dieu nous a tous pétris du même limon. (խոսք.) ի նմին կաւոյ զանգեալ է Աստուծոյ զմեզ ամենեսեան։ ‖ 3. Շմլել, ատամանել ձեռօք. լմել. (ալ. ամքանել. ճմռնել)։ Certains peuples sauvages pétrissent la tête des enfants nouveau-nés։ ‖ 4. (խոսք.) Զանգանիլ. յօրինիլ։ Un homme tout pétri d'orgueil. Ալր զանգեալ զգայծեալ հպարտութեամբ։

Pétrissable (Բէթրիսապլ) ած. Թրելի. զանգանելի։

Pétrissage (Բէթրիսաժ) ե. ու. Թրելն. Թրուելն. զանգուելն։

Pétrisseur (Բէթրիսէօր) ե. ու. Թրող հայրն ի հայտարարութ. զանգիչ. զանգանող։ (Տես և Gindre)։

Pétrole (Բէթրօլ) ե. ու. Ձէթ ինչ հանածոյ. *քարձէթ։ Le — est un bitume liquide et noir, on l'appelle aussi Huile de —. L'huile de — après avoir été purifiée est employée pour l'éclairage։

† **Pétrolerie** (Բէթրօլըր) ե. իե. Գործատան քարձէթոյ. *քարձէթատան։ [քարձէթաւ։

Pétroleur, euse (Բէթրօլէօր, էօզ) ե. Հրձիգ

Pétrosilex (Բէթրօսիլէքս) ե. ու. Գար վիմին ընդ յասպիս [jaspe] և ընդ կայծքար [silex]. *լեռնաքարկայծքար։

Petto (in) (Ին Բէթթօ) Ած. ած. տես In petto.

Digitized by Google

† **Pétulamment** (բէթիւլաման) ս. Ուժգին. ուժգնակի. թափով։

Pétulance (բէթիւլանս) է. Եր. Սաստկութիւն. ուժգնութիւն. եռանդն. թափ։ Parler avec beaucoup de —։

Pétulant, ante (բէթիւլան, անթ) ած. Բուռն. սաստիկ. ուժգին։ Il est d'un naturel —։

Petun (բէթէօն) է. պ. *Ծխախոտ. (վլ.)։

Petuner (բէթէ-նէ) բ. ն. Գլխ. ծուխ. ծխել. *Ծխախոտ ծխել. Ս. ծուխ քաշել. (վլ.)։ [*պիտուենիայ։

Pétunia (բէթիւ-նիա) է. պ. Մազիկ ինչ պարտիզագ.

Pétunzé կամ **Pétumzé** (բէթէօն-է, բէթէօնզէ) է. պ. Ալիւր ինչ գաշտաքարի [feldspath] յորմէ յօրինի ճենապակին [porcelaine]։

Peu (բէօ) է. պ. ած. Սակաւ. սակաւիկ. դժկին։ Son peu de mérite. Votre peu d'assiduité. Excusez mon peu de mémoire։ ‖ Ած. Սակաւ ինչ. սակաւիկ մի. փոքր ինչ. փոքր մի։ Donnez-moi un peu de pain. Attendez un peu. Կաց ձեա վայր մի։ Ayez un peu de patience. Ալ այրիկ մի կաս, սակաւիկ մի կաս կալջիք ժողմ։ Venez ici un peu, que je vous parle. Un tout petit peu. Սակաւ յոյժ. (ընդ.)։ ‖ Ած. Ա՛յո. (ընդ.)։ Vous avez fait cela? — Un peu։ ‖ Ած. Սակաւ. սակաւ ինչ։ Se contenter de peu. Սակաւուք. գոհանալ չսահանալ։ Vivre de peu. Il boit peu. Un homme de peu. Դժկին ոք. գոհանալիայ ոք։ Peu ou prou. Սակաւ կամ բազում. (—ած.)։ Ni peu ni prou. Ոչ սակաւ և ոչ բազում. (—ած.)։ ‖ Ած. Սակաւք. սակաւք սմանք։ Assez de gens méprisent le bien, mais peu savent le donner։

= ած. Սակաւ։ Fort peu. Bien peu. Manger peu. En peu de temps. Ի սուղ ժամանակի։ En peu de mots. Սակաւուք. Համառօտիւք. կարճ ի կարճոյ։ Peu s'en est fallu. տես ի Falloir.

= Peu à peu. Ած. սս. Աս սակաւ սակաւ. առ փոքր փոքր։ Les jours augmentent peu à peu։

= Dans peu, Sous peu. Ած. սս. Ի սակաւ ժամանակի. ընդ Համայ։ Il arrivera dans peu։

= Peu après. Ած. սս. տես յ'Après, ած.

= Quelque peu. Ած. սս. Սակաւիկ մի. փոքր մի։ Il est quelque peu orgueilleux։

= Tant soit peu. Ած. սս. Ալ այրիկ մի. սակաւիկ մի։ Attendez tant soit peu։

= À peu près, À peu de chose près. Ած. սս. Գրեթէ. գոգ ինն. իբրև։ Ils sont à peu près de même âge։ Ալ այն կաս իբր է. պ. L'à peu près suffit dans les choses qui n'exigent pas une grande précision։

= Pour peu que. ղղ. սս. Թէպէտև կաս սակաւիկ մի. եթէ փոքր մի։ Il le fera pour peu que vous lui en parliez։ [Menhir.

Peulvan կամ **Peulven** (բէօլվէն) է. պ. տես

Peuplade (բէօփլատ) է. Եր. Ա. Գաղթականք։ Envoyer une — dans un pays։ ‖ Բ. Ցեղ. Ժողովուրդ։ Des peuplades errantes։

ա. **Peuple** (բէօփլ) է. պ. Ա. Ժողովուրդ. ազգ։ — pasteur, guerrier, pacifique. Le — français. Les peuples asiatiques։ ‖ Բ. Ազգ։ Le — juif est dispersé par toute la terre։ ‖ Գ. Ժողովուրդ. բնակիչք. (Եսբ)։ Tout le — du village accourut։ ‖ Դ. Խաժամուժ ամբոխ. խառնիճաղանճ. ամբիոխ. (—ած. Հասարակ ժողովուրդ)։ Il n'y a que le — qui aille dans ces endroits. Le bas —. Ցած ամբոխ ամբիոխն։ La lie du —. Անկիլքորք ժողովրդեան։ ‖ Ե. Սարգակոյտ բազմութիւն. ամբոխ. ջոկ։ Le — des auteurs. Elle a tout un — d'adorateurs։ ‖ Զ. Սանդրեամ ձկունք (ձկնացի [étang])։ ‖ †Է. Շառաւիղ(ծառ.)։

= ած. Ուրիք. գահերիկ։ Les autres princes avaient l'air — auprès de lui։

բ. **Peuple** (բէօփլ) է. պ. տես Peuplier.

Peuplé, ée (բէօփլէ) անց. գերբ. Բազմամարդ. մարդաշատ. մարդախիտ. շէն։ Une ville fort peuplée։

Peuplement (բէօփլմ-ման) է. պ. Ա. Նոնլն բնակչօք, մարդկութեամբ։ Le — de l'Amérique։ ‖ Բ. Նոնլն (զձկնոց ձկամբք, զաղաւնեաւն աղաւնեօք)։

Peupler (բէօփլէ) բ. ն. Ա. Նոնլ բնակչօք, մարդկութեամբ. բազմամարդացուցանել. բնակեցուցանել։ — une île déserte. Romulus, après avoir fondé Rome, la peupla de gens ramassés sans choix։ ‖ Բ. Նոնլ։ — un pays de gibier, un étang de poissons։ ‖ Գ. (փոխ.) Նոնլ։ Les fantômes qui peuplaient son esprit։

= բ. ն. Ածել. բազմանալ։ Il n'y a point d'animaux qui peuplent tant que les lapins։

= Se — բ. պ. Պարդաշատ լինել. բազմամարդանալ. (պէս. շէննալ)։ Les campagnes se peuplent։

Peuplier (բէօփլիէ) է. պ. Տառ ինչ բարձր բանալ ի ջրարբոջ. կաղամախ. կաղամախի. փալփ պոպիւլ։ — blanc, noir. Le tremble est une espèce de —։

Peur (բէօր) է. Եր. Ա. Երկիւղ. ահ. զանգիտանք. Ս. վախ։ Avoir —. Երկնչիլ. զանգիտիլ. զահի հարկանել. Ս. վախիլ։ Il eut grand' —, une belle —. Votre — est mal fondée. La — de la mort. Il a — des revenants. Avoir — de son ombre. Երկնչիլ ի առուերէ իւրմէ. երկընչիլ յոչինչ իրաց լինել վաստահիրս, անարի։ Faire — à quelqu'un. Երկեցուցս, ահ արկանել. ուժգին. երկիւղ ցուցանել. զանգիտանց ցուցանել. Ս. վախեցուցանել։ ‖ Բ. Դէք Ահի, Երկիւղի։ Les anciens avaient élevé des autels à la Peur։ ‖ Գ. Երկիւղ. ահ. կասկած. խէթ։ J'ai — de vous incommoder. J'ai bien — qu'il ne vienne pas. Երկնչիմ, կասկածիմ թէ ոչ գայցէ։

= De —. Ած. սս. Աս ահի. առ երկիւղէ. վասն երկիւղի։ Il y a consenti de —։

= De — de. Նխ. սս. Զահի հարեալ, երկուցեալ, առ ահի (թէ գուցէ անկանիցի)։ Il ne sort jamais la nuit, de — des voleurs, de — d'être attaqué։

= De — que. ղղ. սս. Աս ահի (թէ գուցէ . . .). յերկիւղէ (զի մի' . . .). գուցէ։ Cachez-lui votre dessein, de — qu'il ne le traverse։

Peureusement (բէօ-եօզը-) ած. Երկիւղած. ահի։ — blotti dans une cachette։

Peureux, euse (բէօ-եօ, եօզ) ած. Երկչոտ. գիւրապախ. Ս. վախկոտ։ Il est extrêmement —. Le lièvre est un animal fort — ։ Ալ այրի և իբր է. C'est un petit —։

Peut-être (բէօթ-էթ-թը) ած. Թերևս. ա՛ գիտէ։ — viendra-t-il, — qu'il viendra։

= է. պ. Թերևս։ Rabelais disait en mourant: "Je vais chercher un grand —."

Phaéton (ֆա-էթօն) †յ. ան. պ. Որդի Ա. բեգասեան և Կլիմենեայ (ըստ առասպելացս). փայլեծան։

= է. պ. Ա. կառավար. փայլեծան. (ասի ընդ խաղ)։ ‖ Բ. Թիթեռ կառք ինչ չորքանուեան. փայլեծան։

Phagédénique (ֆա-յէ-թէ-նիք) ած. Ա. Ախիր (դէղ)։ ‖ Բ. Ճարակիչ (կէղ)։ Ulcère —. Գազցկէղ։

Digitized by Google

Phalange (ֆա-լանժ) ն. էգ. 1. Զօրանոց սպառազինեալ զօրաց մակեդոնացւոց. փաղանգ։ ‖ 2. փաղանգ. գունդ. զօրամասակ. վաշտ. (ի բնագրէն.)։ Ce héros guidait nos phalanges։ ‖ 3. կամ (մատանց ոտից և ձեռաց)։ Le pouce a deux phalanges, et les autres doigts en ont trois։

Phalangite (ֆա-լանժիթ) ն. ած. Զինուոր ի փաղանգէ (մակեդոնացւոց). *փաղանգական. (խօսի)։

Phalaris (ֆա-լարիս) ն. ած. Տունկ ինչ երկայնատերև. **փալարիկ։ Plusieurs espèces de — donnent un bon fourrage et produisent des graines comestibles։

Phalène (ֆա-լէն') ն. էգ. Թիթեռան ինչ գիշերական. *ցայգաթիթեռն։

Phaleuce կամ **Phaleuque** (ֆա-լէօս, ֆա-լէօք) ած. Vers —. Զոփ ինչ ասմանց ցունաց և հռոմայեցւոց ի հասիւրս [spondée], ի սահինէ [dactyle], յերկուս մեծասարից [trochée] և ի հասիւրս. փալէկեան չափ։

Phallique (ֆալլիք) ած. փալլոսի. *փալլոսական։ Les cultes, les chants phalliques։

Phallus (ֆալլուս) ն. ած. Պատկեր առնի անդամոյ զոր հինքն չրջեցուցանէին հանդիսիս ի տօնս Բաքոսի և Բակքոսի. փալլոս։ (Տես և †Ithyphalle)։

Phanariote (ֆանարիօթ) ն. ցղի բնակիչ փանար (ամ. Ֆինէր) Թաղի կոստանդնուպոլսի. փանարացի։ Un riche —. Une belle —։

Phanérogame (ֆանէրօկամ') ած. Որոյ գործարանք պտղաբերութեանն երևելի կամ յայտնի են (ասէնգ). *յայտասեր։ [phanérogames։

= ն. էգ. *ցայտասեր ասէնգ։ Les cryptogames et les —.

1. **Pharaon** (ֆարաոն) ն. ած. Անուն Թագաւորացդ և գիպտացւոց. փարաւոն։ [*փարաւոն։

2. **Pharaon** (ֆարաո) ն. ած. Խազ ինչ քարտից.

Pharaonique (ֆարաոնիք) ած. փարաւոնական։ Monument de l'époque —։

Phare (ֆար) ն. ած. 1. Աշտարակ լուսատուս՝ ազդելիչ նաւարգաց ի գիշերի. *լուսաշտարակ. *փարոս։ Le — d'Alexandrie a donné son nom à tous les autres phares։ ‖ 2. Լապտեր (փարոսի)։ Le — nous servit beaucoup pour entrer dans le port։ ‖ 3. (փոխ.) Ա-ջակողմն. *փարոս։ Cette idée a été mon — dans toutes mes actions։ — Le — de Messine. Նեզուց ընդ մէջ Սիկիլիայ և Իտալիայ. Նեզուց Մեսինայ։ [gueil —։

Pharisaïque (ֆարիզայիք) ած. փարիսեական։ Or-

Pharisaïsme (ֆարիզայիզմ') ն. ած. 1. Բարք փարիսեացւոց. փարիսեականութիւն։ ‖ 2. (փոխ.) Կեղծաւորութիւն։

Pharisien (ֆարիզիեն) ն. ած. 1. Անուն ազանդաւորաց ինչ Հրէից. փարիսեցի. ‖ 2. (փոխ.) Կեղծաւոր. փարիսեցի։

† = —, ienne. ած. փարիսեական։ Piété pharisienne։

Pharmaceutique (ֆարմասէօթիք) ած. Դեղագործական։ La chimie —. Préparation —։

= ն. էգ. Արուեստ բժշկութեան որ ճանաչէ զկատարածոյ և զկերպարկութինն դեղոց. *դեղագործութիւն։

Pharmacie (ֆարմասի) ն. էգ. 1. Դեղագործութիւն. *դեղատարածութիւն։ La chirurgie et la — étaient autrefois exercées par les médecins. École de —։ ‖ 2. Դեղարան. *դեղավաճառանոց։ Une — bien garnie։ ‖ 3. Տուփ դեղոց։ Il porte toujours en voyage une petite —։

Pharmacien (ֆարմասիեն) ն. ած. Դեղագործ. *դեղավաճառ։ La boutique d'un —։

† **Pharmacologie** (ֆարմակոլոժի) ն. էգ. *Գիտութիւն դեղոց։ [դեղագործութեան. *դեղագիտութիւն։

Pharmacopée (ֆարմակոպէ) ն. էգ. Արուեստ դեղագործութեան.

Pharmacopole (ֆարմակոպոլ') ն. ած. *Դեղավաճառ. (ասի ընդ խազ)։ Un pauvre —։

† **Pharyngien, ienne** (ֆարինժիեն, իէն') ած. կոկորդի. *կոկորդային։

Pharyngite (ֆարինժիթ) ն. էգ. Տապ, բորբոքումն կոկորդի (ըստ բժշկաց). *կոկորդատապ։

Pharynx (ֆարինքս) ն. ած. Վէրքին մեան ստղգան [œsophage]. կոկորդ. ըմբան (?)։

Phase (ֆազ) ն. էգ. 1. Ազգի ազգի կերպարանք կամ տեսիլ լուսնի և մոլորակաց ինչ. փոփոխմունք և գիպուածք. կերպ։ Les phases de la lune, de Vénus. La variété des phases de la lune est fort remarquable։ ‖ 2. (փոխ.) Ազգի ազգի կերպարանք. երեւումն. փոփոխութիւն։

Phaséole (ֆազէօլ') ն. էգ. տես Faséole.

Phébé (ֆէպէ) յտ. ած. էգ. Գոյր փերթասի, Անահիտ կամ Լուսին (ըստ առասպելոյց). փերթ։ Phébé monte à l'horizon։

Phébus (ֆէպիւս) յտ. ած. ար. Դիք արեգական (ըստ առասպելոյց). փերթաս. Ապոլոն։ Le blond Phébus։

— ն. ար. (փոխ. և ընդ.) Խրթին և ստուգիկ բանք։ Parler —. տես ի Parler, բ. ն. 2. Son style n'est que du —, est d'un — ridicule։

Phénicien, ienne (ֆինիսիեն, իէն') ած. փիւնիկեցի։ L'alphabet —. La langue phénicienne։

= ն. ար. Լեզու փիւնիկեցւոց. փիւնիկերէն։ Le — est très voisin de l'hébreu։

Phénicoptère (ֆինիգոպտէր) ն. ար. տես Flamant.

Phénique (ֆինիք) ած. ար. Acide —. *փինական թթու. (ըստ առերգագիտից)։

Phénix (ֆինիքս) ն. ար. 1. Թռչուն ինչ առասպելական. արմաւ. հաւ. փիւնիկ։ Hérodote est le premier écrivain qui ait parlé du —։ ‖ 2. (փոխ.) Անհամեմատ և անզուգական ոք. փիւնիկ։ Cette femme est un —. Cet homme est le — des orateurs։ †Ամէն և զչնաշխարհիկ ինչ խոց. Le — des dictionnaires։ ‖ 3. *Համառատզուարճութիւն հարատապին կիսաստիճանի. փիւնիկ։

Phénol (ֆինոլ) ն. ար. Գոյացութիւն ինչ հանեալ յիւղոյ խայծոյանի [goudron], գետնածխոյ [houille]. *փինոլ։ [Նշան. զարմանալի։ Voilà qui est —։

Phénoménal, ale (ֆինոմէնալ, ալ') ած. Նարատ.

Phénomène (ֆինոմէն') ն. ար. 1. երևոյթ։ Les phénomènes de l'électricité. Expliquer un —։ ‖ 2. Նշանական երևոյթ յօգս, յերկինս։ Les comètes, les météores sont des phénomènes։ ‖ 3. (փոխ.) Նշանական և զարմանալի ինչ։ Ամէն և զանձամանդ. C'est un — qu'un enfant aussi instruit։

† **Phérécratien** (ֆերեկրատիեն) ած. ար. Vers —. փերեկրատական չափ (ի հասիւրս [spondée], ի սահինէ [dactyle] և ի հասիւրս)։

† **Philadelphe** (ֆիլադելֆ) ած. եղբայրասէր. փիլադելփոս. (անուն յոյնիստրոլեանց [surnom] Պտղոմէոսի Բ-ի արքայի եգիպտացւոց)։

Philanthrope (ֆիլանթրոպ) ն. ար. Մարդասէր։

Philanthropie (ֆիլանթրոպի) ն. էգ. Մարդասիրութիւն։

Philanthropique (ֆիլանթրոպիք) ած. Մարդասիրական։ Établissement, société —։

Digitized by Google

† **Philautie** (ֆիլոթի) ս. իթ. Անձնասիրություն. ինքնասիրություն։ [սէր։ Société —։

Philharmonique (ֆիլհարմոնիք) ած. Երաժշտասէր։

Philhellène (ֆիլհելլէն՛) ս. Յունասէր. Հելլենասէր։

† **Philhellénisme** (ֆիլհելլենիզմ՛) ս. պր. Յունասիրություն. Հելլենասիրություն։

Philippique (ֆիլիփիք) ս. իթ. 1. Առհնաբանություն Դիմոսթենէսի ընդդէմ փիլիպպոսի Մակեդոնացւոց. փիլիպպական։ ‖ †2. Ճառք ևիևերաների ընդդէմ Մարկոսի Անտոնիոսի. փիլիպպական։ ‖ 3. կատապղի և երգիծական ճառ։ Il a fait une — contre moi։

Philologie (ֆիլոլոժի) ս. իթ. 1. Բանասիրություն։ ‖ 2. Գիտական ուսումն լեզուի իրենց. *Լեզուագիտություն. *Լեզուագիտասիրություն։ La — grecque. — comparée. Համեմատական լեզուագիտություն։

Philologique (ֆիլոլոժիք) ած. 1. Բանասիրական։ ‖ 2. Լեզուագիտական. լեզուագիտական։

Philologue (ֆիլոլոգ) ս. պր. 1. Բանասէր. սիրաբան։ ‖ 2. *Լեզուագէտ. *լեզուագէտ։

Philomathique (ֆիլոմաթիք) ած. Ուսումնասէր. ուսումնասիրական։ Société —։

Philomèle (ֆիլոմել՛) յ. ած. իթ. 1. Գայլ Զանկեայ որ փսխեցաւ ի սոխակ (ըստ առասպելացն). փիլոմելա։ ‖ 2. Սոխակ. (ի բնոտ.)։ La chanson de Philomèle։

Philosophale (ֆիլոսոֆալ՛) ած. իթ. Pierre —. Գար որ ըստ անոսի կարծեաց քիմիաբանաց [alchimiste] զանազան մետաղս չորքեր յոսկի կամ յարծաթ. փիլիսոփայական քար։ C'est un fou qui veut trouver la pierre —։

Philosophe (ֆիլոսոֆ) ս. պր. 1. Իմաստասէր. փիլիսոփա. փիլիսոփայ։ Pythagore est le premier d'entre les Grecs qui ait pris le nom de —. Un grand —. Les philosophes païens. Արտաքին, Հին-ասիոս իմաստասէրքն։ ‖ 2. Համառարտ իմաստասէր։ Un vrai — sait résister à ses passions։ ‖ 3. Այր որ կեայ առանձինն՝ մեկուսի ի զբօսանաց աշխարհի և յաղմկէ. փիլիսոփայ։ ‖ 4. Ազատասիրտ. աղատահոգ. փիլիսոփայ։ La secte des philosophes։ ‖ 5. Ուսանող փիլիսոփայութեան (ի դպրոցս)։ ‖ †6. Ս. Գիմիաբար. փիլիսոփայ։ (Որ և Alchimiste)։

= ած. Իմաստասէր. փիլիսոփայ. փիլիսոփա։ Un roi —. Un siècle —. Une femme —։

Philosopher (ֆիլոսոֆե) բ. ն. 1. Խօսել ընթերցաց իմաստասիրութեան. իմաստասիրել. փիլիսոփայել։ La manière de — des stoïciens։ ‖ 2. Ճառս արկեալ խօսել, վիճել ընթերցաց բարոյականի կամ բնագիտութեան. փիլիսոփայել։ Ils s'amusent à —։ ‖ 3. Ներքագոյնս մարտասացանել, վիճաբանել։ Il ne faut pas tant —, il faut agir։

Philosophie (ֆիլոսոֆի) ս. իթ. 1. Իմաստասիրություն. փիլիսոփայություն։ Enseigner, étudier la —. La — des épicuriens։ ‖ 2. Ուսումն փիլիսոփայութեան. փիլիսոփայություն։ Professeur de —։ ‖ 3. Զգաստություն մտաց. փիլիսոփայություն։ Il n'y a point de — à l'épreuve d'un événement si cruel։ ‖ 4. Ազգ ինչ նշանադրաց ապագրութեան։

Philosophique (ֆիլոսոֆիք) ած. Իմաստասիրական. փիլիսոփայական։ Raisonnement, grammaire —։

Philosophiquement (ֆիլոսոֆիքման) մ. Իմաստասիրաբար. *փիլիսոփայօրէն։ C'est un homme qui vit —։

Philosophisme (ֆիլոսոֆիզմ՛) ս. պր. Զառիթ, սուտասնուն փիլիսոփայութիւն։

Philotechnique (ֆիլոթեխնիք) ած. Արուեստասէր. արուեստասիրական։ Société —։

Philtre (ֆիլթրէ) ս. պր. Ըմպելիք յոյզքէ առփանաց, կարեաց. սիրելական գեղ։ — amoureux. Donner un —։

Phimosis (ֆիմոզ) ս. պր. Հիւանդութիւն ինչ ծերփկի [prépuce] որով չմորթի մորկանալ գլխակին [gland]. կապուտիւն։

Phlébite (ֆլեպիթ) ս. իթ. Տապ, բորբոքումն ներքին թաղանթոյ երակաց. *երակատապ։ [ծն. նշատակ։

Phlébotome (ֆլեպոթոմ՛) ս. պր. Երակահատ գործիք։

Phlébotomie (ֆլեպոթոմի) ս. իթ. Երակահատութիւն. արուեստ երակահատութեան։

Phlébotomiser (ֆլեպոթոմիզե) բ. ն. Երակ առնուլ, հատանել. արիւն հանել։

Phlébotomiste (ֆլեպոթոմիսթ) ս. պր. 1. Երակահատ։ ‖ 2. Հիւծախտ երակաց։

† **Phlegmagogue** (ֆլեգմագոգ) ած. տես †Flegmagogue.

Phlegmasie (ֆլեգմազի) ս. իթ. Տապ. բորբոքումն. (ըստ բժշկաց)։

Phlegmatique (ֆլեգմատիք) ած. տես Flegmatique, 1.

Phlegme (ֆլեգմ՛) ս. պր. տես Flegme, 1.

Phlegmon (ֆլեգմոն) ս. պր. Տապ, բորբոքումն բանկէն հիւսուածոց [tissu cellulaire] մարմնոյն՝ հանգերձ կարմրութեամբ, այտմամբ և ցաւով (ըստ բժշկաց). արբունալից պալար։

Phlegmoneux, euse (ֆլեգմոնէ, էօզ) ած. Արբունալից պալարի։ Inflammation phlegmoneuse։

Phlogistique (ֆլոժիստիք) ս. պր. Տարր ջերմութեան. *բոցանիւթ։ [բժշկաց)։

Phlogose (ֆլոզ) ս. իթ. Տապ. բորբոքումն. (ըստ

Phlyctène (ֆլիփտէն՛) ս. իթ. Փոքրիկ պալար [ampoule] ի վերայ մարմնոյ. խաշ։

= Վկաս. "Բլիթիթ, Բլիթիթ (Յն. φλύκταινα). Խաշ". Բառք Գողթանեան։ Աստ թռուխ և ասմիկօրէնին Գրիգոր Խոյ։ Ըստ այլոց խոշ է յն. վիճոն, լտ. Pulegium, գղ. Pouliot, որ է Տունկ ինչ յատգէ անանխոյ [menthe], հայերէն խոտ, Դաղձն վայրի։ [տրտուն չիկահաւաւ [fauvette]։

Phœnicoure (ֆինիքուր) ս. պր. Ազգ ինչ կարմիրաթռչուն։

Pholade (ֆոլատ) ս. իթ. կակղամորթ [mollusque] ինչ որ կեայ ի քարայծերպս ծովեզերաց. *ծորակեաց։

Phonétique (ֆոնէթիք) ած. Ձայնական։

Phonique (ֆոնիք) ած. Ձայնիկ. ձայնական։ Accent —. Signes phoniques։

† **Phonographe** (ֆոնոգրաֆ) ս. պր. Գործի ինչ. *ձայնագիր։ [թիւն։

† **Phonographie** (ֆոնոգրաֆի) ս. իթ. *Ձայնագրութիւն։

Phonomètre (ֆոնոմէթրէ) ս. պր. Գործի չափելոյ զուժգնութիւն ձայնի. *ձայնաչափ։

Phoque (ֆոք) ս. պր. Ջրգուսանի ինչ երկակեան ցաղ. փոկ։ Les phoques habitent en général les mers septentrionales. Le lion marin, l'ours marin, etc., sont des phoques։

Phormion կամ **Phormione** (ֆորմիոն, ֆորմիօն՛) ս. պր. Տունկ ինչ. *փորմիան։

Phosphate (ֆոսֆատ) ս. պր. Ազ ինչ (ըստ տարբագիտաց). *լուսածնատ. *փոսփատ։ — de chaux, de soude։

Phosphore (ֆոսֆոր) ս. պր. Մարմին ինչ պարզ որ լոյս արձակէ ի մթան. *փոսփոր։ Le — se conserve sous l'eau։

Phosphorescence (ֆոսֆորեսանս) ս. իթ. *փոսփո-

Digitized by Google

բորբոքություն։ La — du ver luisant, du bois pourri, de la mer։

Phosphorescent, ente (ֆոսֆոռեսան, անդ) ած. *փոսփորափայլ։ Le sucre est — par le frottement։

Phosphoreux (ֆոսֆոռո) ած. ար. Acide —. *փոսփորային թթու. (լատ. acide phosphoreux)։

Phosphorique (ֆոսֆորիք) ած. *փոսփորական։ Lumière, ver, acide —. Allumettes phosphoriques։

Phosphure (ֆոսֆիւռ) է. ար. Միաւորություն փոսփորի ընդ պարզ մարմնոյ խմիք (լատ. phosphure)։ *փոսփորուր։ [ածխին։

† **Photogène** (ֆոտոժէն') է. ար. Ջերմ լուցմանե. լուսածին։

Photographe (ֆոտոգրաֆ) է. ար. *Լուսանկարիչ. *լուսագրիչ։

Photographie (ֆոտոգրաֆի) է. էթ. 1. *Լուսանկարչություն. *լուսագրություն։ La — est le perfectionnement du daguerréotype։ ‖ 2. Լուսանկար։ Une belle —։

Photographier (ֆոտոգրաֆիէ) բ. ն. *Լուսանկարել. *լուսագրել։

Photographique (ֆոտոգրաֆիք) ած. *Լուսանկարչական. *լուսագրական։ Appareil —։

† **Photographiquement** (ֆոտոգրաֆիքման) մ. *Լուսանկարչօրէն։

Photolithographie (ֆոտոլիթոգրաֆի) է. էթ. Հանելի ի վերայ վիմի պատահիւ ինչ լուսանկարեալ. *լուսավիմագրություն։

Photomètre (ֆոտոմէթր) է. ար. Գործի չափելոյ պատահական լուսոյ. *լուսաչափ։

Photophobie (ֆոտոֆոբի) է. էթ. Երկիւղ ի լուսոյ (ի ջղային հիւանդություն ինչ). լուսատեցություն։

Phrase (ֆրազ) է. էթ. 1. Ասացուած. խօսք։ — correcte, claire, obscure. Mauvaise —. Une — élégante։ ‖ 2. Ասանձին պայման բանից լեզուի երկար. դարձուած. ասացուած։ La — grecque et la — latine admettent l'inversion։ ‖ 3. Դարձուած (երաժշտական)։ — musicale։

— ած. Սկիզբներել, արուեստական բանք։ Faire des phrases. C'est un faiseur de phrases։

Phraséologie (ֆրազէոլոժի) է. էթ. 1. Շարք բանից։ La — de la langue française։ ‖ 2. Անիմաստ բանք։ Il nous fatigue avec sa —։

Phraser (ֆրազէ) բ. ն. Յօրինել դարձուածս կամ հատուածս երաժշտութեան։ Ce compositeur phrase bien։

Phraseur կամ **Phrasier** (ֆրազիօր, ֆրազիէ) է. ար. Որ խօսի կամ դրէ սկիզբներել կամ արուեստակեալ բանիւք. պաճուճաբան։ Quel ennuyeux phraseur! [Frénétique.

Phrénésie, Phrénétique. տես Frénésie,

Phrénique (ֆրենիք) ած. 1. *Միջնաբնակ [diaphragme]. *միջնաբնական։ Nerf, artère —։ ‖ 2. Միջոց. միջնաբնական։

† **Phrénite** (ֆրենիթ) է. էթ. տես † Diaphragmite.

Phrénologie (ֆրենոլոժի) է. էթ. Միտքանութիւն. La — est une hypothèse que l'expérience n'a pas justifiée։

Phrénologique (ֆրենոլոժիք) ած. Միտքանական։

Phrénologiste կամ **Phrénologue** (ֆրենոլոժիսթ, ֆրենոլոգ) է. ար. Միտքան։

Phrygien, ienne (ֆրիժիէն, իէն') ած. փռիւգական. փռիւգացի. փռիւգական։ [culaire.

Phtiriasis (ֆթիրիազիս) է. էթ. տես Maladie pédi-

Phtisie (ֆթիզի) է. էթ. 1. Սիւրասական ախտ. ծխրտութիւն։ ‖ 2. *Թոքախտ. *Թոքախտութիւն. փչփչ։ — pulmonaire. — galopante։ [est —. Une —։

Phtisique (ֆթիզիք) ած. և է. *Թոքախտաւոր։ Il

Phylactère (ֆիլաքթէր) է. ար. 1. Կտաւրակ կաշեայ կամ մագաղաթի դրոշմեալ բանիւք Գրոց օրէնց, զոր Հրեայք կապէին ի բազուկս և ի գլուխս. գրապանակ։ ‖ 2. Պահպանական հմայք. պահպանակ հմայական. պահպանական. դիր պահպանի. դրապանակ։ (Որ և Amulette)։

Phylarque (ֆիլարք) է. ար. Ցեղապետ, առնեակալ (Աթենացւոց)։

Phyllithe (ֆիլիթ) է. ար. Տերև քարացեալ. քար տերևագրչիմ. *տերևագիր։

Phylloxera (ֆիլոքսերա) է. ար. Ձճի կրծիչ տրմաւոց սրտից. *տրթմաճճի։ Le — fait de grands ravages dans les vignobles։ [cétacé]։

† **Physétère** (ֆիզէթր) է. ար. Ալիք ինչ կիտապզտիչ

Physicien (ֆիզիսիէն) է. ար. 1. *Բնագէտ. *բնախոյզ։ ‖ 2. Ուսանող բնագիտութեան (ի դպրոցս)։

Physiognomonie (ֆիզիոգնոմոնի) է. էթ. 1. Աբուեստ ճանաչելոյ զբարս և զյօժարութիւնս սուրբ զինուերեալն երևոացն և ամենայն մասանց մարմնոյն. բարեգիտութիւն. *բնաբնութիւն։ Lavater a fait un grand ouvrage sur la —։ ‖ 2. Միասեան բարեգիտութեան, բնաբնութեան։ La Physiognomonie de Porta։

Physiognomonique (ֆիզիոգնոմոնիք) ած. Բարեգիտական. *բնաբնական։

Physiographie (ֆիզիոգրաֆի) է. էթ. Նկարագիր արդեանց կամ բերոց բնութեան. *բնագրություն. (Խօսի)։

Physiographique (ֆիզիոգրաֆիք) ած. *Բնագրական. (Խօսի)։

Physiologie (ֆիզիոլոժի) է. էթ. Գիտութիւն որ ճառէ զպաշտօնսն գործարանաց կենդանեաց և անկոց. բնախօսութիւն։ — animale, végétale։

Physiologique (ֆիզիոլոժիք) ած. Բնախօսական։

Physiologiste (ֆիզիոլոժիսթ) է. ար. Բնախօս։

Physionomie (ֆիզիոմի) է. էթ. 1. Դէմք. կերպարանք։ Il a une belle —. Avoir la — d'un honnête homme. Les physionomies sont trompeuses։ ‖ 2. Կնճռանի և համեմատական տեսիլ երեսաց։ Cette femme est belle, mais elle manque de —։ ‖ 3. (փոխաբ.) Ցայտական նշանակ. տեսակական հանգամանք. նկարագիր. առանձնահատկություն։ Chaque peuple a sa —։ ‖ 4. Աբուեստ ճանաչելոյ զմիտութիւնս սրտից զինուերեալն ի գծից երեսացն. *դիմագիտութիւն։ (Տես և Métoposcopie)։

Physionomiste (ֆիզիոմիսթ) է. ար. *Դիմագէտ։

Physique (ֆիզիք) ած. 1. Բնական։ Le monde —. Les sciences physiques։ ‖ 2. Բնական. նիւթական։ Plaisirs physiques։ ‖ 3. Իրական. իսկական։ J'en ai la certitude morale, mais non la certitude —։

= է. էթ. 1. *Բնագիտութիւն։ Étudier la —. Faire des expériences de —։ ‖ 2. Միասեան բնագիտութեան։ La Physique de Nollet։

= է. ար. 1. Դէմք. կերպարանք. (—ի.)։ Un beau —։ ‖ 2. Բնական կազմած (մարդոյ)։ Un bon, un mauvais —։

Physiquement (ֆիզիքման) մ. ի բնէ. բնապէս։ Cela est — et moralement impossible։

Phytolithe (ֆիթոլիթ) է. ար. 1. Տունկ բրածոյ. *անկաքար։ ‖ 2. Գար անկագրչիմ. *անկաքար։

Phytologie (ֆիթոլոժի) է. էթ. *Տնկաբանութիւն։

Piaculaire (բիաքիւլէր) ած. (Խօսի). տես Expiatoire.

Digitized by Google

Piaffe (բիաֆ) ե. իէ. Ակռանք. պարծանք. Նազանք. (վլ.)։ Tout ce qu'il fait n'est que —։

Piaffer (բիաֆե) բ. ն. 1. Ակռալ. պերճանալ. յօրանալ. (վլ.)։ Il piaffait avec ses beaux habits։ ‖ †2. Դափը հասանիլ (երիվարի). գոփիլ առատքը վերկիր։ Cheval qui piaffe d'impatience։ ‖ 3. Ակռաքալ ընթանալ (երիվարի). պարծ գնալ։

Piaffeur (բիաֆեօր) ած. ար. Ակռաքալ. *պերճապարծ գնաց (երիվար)։ Les chevaux d'Espagne sont piaffeurs։

Piailler (բիայիէ) բ. ն. †1. Ճչիլ. մռնռզիլ (թռչնոց)։ ‖ 2. Ճչիլ, գոչիլ (մանկանց). (ընտ.)։ ‖ 3. (խոսք.) Ճչիլ, կանչիլ, աղաղակիլ առիւղ և վատն չնչին բան քեզ. (տե. կանչռտըռտալ. պռռչըռտալ). (ընտ.)։ Cette femme piaille continuellement։ [(ընտ.)։

Piaillerie (բիայիըռի) ե. իէ. Ճիչ. Ճչիւն. գոչիւն.

Piailleur, euse (բիայիօր, եօզ) ե. Ճչող. (տե. կանչռտըռտող). (ընտ.)։ C'est un — perpétuel։

Pian (բիան) ե. ար. *Մարթավոյին հիւանդութիւն բնչ (Ամերիկա)։ [չիկ. (ահ.)։ Aller —։

† **Piane-piane** (բիան-բիան) ած. ած. Մեղմիւ. յուշ

Pianiste (բիանիոթ) ե. *Դաշնակահար։

Piano (բիանօ) ս. Մեղմ. գաշն. (ըստ երաժշտաց)։

Piano-forte կամ **Forte-piano** կամ լոկ **Piano** (բիանօ-ֆօրթէ, ֆօրթէ-բիանօ, բիանօ) ե. ար. Նուագարան բնչ բազմալար. **գաշնակ։ Jouer, toucher du piano. Un piano à queue. Un piano droit. Un fabricant de pianos։

Piaste կամ **Piast** (բիաթ) ե. ար. Քնիկ Լհհայքի. սերունդ, պայազատ նախնի Լհհայեաց։

Piastre (բիաթր) ե. իէ. 1. Ադծանի դահեկան բնչ Ազանիացւոց։ La — d'Espagne vaut 5 fr. 40 c. ‖ 2. Դահեկան (Տաճկաց). ետուալ։ Une — turque։

Piauler (բիոլե) բ. ն. 1. Ճղիլ (ձագուկ հաւուց)։ ‖ 2. (խոսք. և ահ.) Հեծծել, ճռնչիլ ի լալն։ Cet enfant ne fait que —։

A. **Pic** (բիկ) ե. ար. Քարուքարափ. քարհատ։ Il y a beaucoup de cailloux dans cette terre, il faut un — pour l'entamer, pour l'ouvrir։

B. **Pic** (բիկ) ե. ար. 1. Մաւր ծագ լերին. սար. կոհակ։ Cette montagne se compose d'une suite de pics gigantesques։ ‖ 2. Լեռան բարձրագագաթն։ Le — de Ténériffe։

= À —. ած. ած. Ուղղորդ. կշիռ վերուստ ի վայր։ Cette montagne est coupée à —, est à —։

C. **Pic** (բիկ) ե. ար. Թռչուն բնչ որ փորել կկրվէս ծառոց ի խնդիր ճմեռոց և որգանց. Հիսկական Թռչուն. Ս. ծառակոտիկ. Գ. ծառակոտոր. *փայտփոր. ագռաւ ե-ե-ան։

= ՎԿՍՏ. "Զհնան խուլըն պնառս էորթ, և լսոր անչնառս էորթ, և որդուոն ինանէ, և այնոս ներուէլ". Մխ. Գոշ, ճխիթ.

D. **Pic** (բիկ) ե. ար. Կռկին երեսուն (ի պիկեա [piquet] խաղալ քարտիսից)։ Faire — et capot։

† E. **Pic** (բիկ) ե. ար. Ձափ բնչ երկայնուքեամն (Ամերիկա). Խոփ։

Pica (բիկա) ե. ար. Խանգարեալ, ապականեալ ցանկութիւն յոչ կանանց ուտելոյ զանուտելիս կամ զկիսապատկառս։ (Որ և Malacie)։

Picador (բիկադօր) ե. ար. Որ հարկանէ նիզակաւ զցուլն (ի յետմտաց)։ *Նիզակահար։

† **Picéa** (բիսէա) ե. ար. տես Sapin.

† **Pichenette** (բիշընէթ) ե. իէ. տես Chiquenaude.

Picholine (բիշօլին') ե. իէ. Ձկիծապատաւ Հանգրդեան [Piccolini]։ Ամի եա իբր ած. իէ. Olives picholines։

† **Pickpocket** (բիքփօքէթ) ե. ար. Գաղտհատաւ. Ս. քսակակրկիա. խան փնտիի։

Picorée (բիկօրե) ե. իէ. 1. Յափշտակութիւն ուտելեաց (ի զօրականաց). (վլ.)։ ‖ 2. Գողութիւն պտղոց (յայգեկրաց դաշտոյն)։ [դուռ)։

— Aller à la —. (խոսք.) Ժողկաքաղ երթալ (մեր.

Picorer (բիկօրե) բ. ն. 1. կողտել, յափշտակել պարէն, ուտելիս. (վլ.)։ Il est allé —։ ‖ 2. (խոսք.) Ժողկաքաղ երթալ (մեզուաց). կապտել ծաղիկ։ ‖ 3. (խոսք. և ընտ.) Բանագող լինել։ Il va picorant dans tous les vieux poètes։

Picoreur (բիկօրօր) ե. ար. 1. Զօրական կապտիչ ուտելեաց. *պարենագողուտ. *պարենագող. (վլ.)։ ‖ †2. Որ գաղտնի փայտ յանուտաէ. *փայտագող։ ‖ 3. (խոսք. և ընտ.) Բանագող։ Cet écrivain est un grand —։

Picot (բիկո) ե. ար. 1. Ասր ծայր փայտի ած Հարթիկ կարելոյ։ Je me suis écorché la main à un —։ ‖ †2. Ատրճ բնչ կոցաւոր, սրածայր։ ‖ 3. փոքրիկ կիսաուռած [engrêlure] (ժանեկի [dentelle])։

Picoté, ée (բիկօտե) տե. դերբ. — de petite vérole. (խոսք.) Ալածաւոր ի ծաղիկ ախտի. ծաղկոտ. վնիւ պոլոթլ։

Picotement (բիկօթմըն) ե. ար. կծուածք. կծուիլ. կսկծուիլ։ Éprouver des picotements dans la poitrine։

Picoter (բիկօտե) բ. ն. 1. Վիրաւորել կոցաւ (թռչնոց զպտուղս). կոցել։ ‖ 2. Խթել (հեծծելոյ զերբ. վարն ի կուշտս)։ ‖ 3. կծել. կծանիլ։ Des sérosités qui picotent la peau։ ‖ 4. (խոսք. և ընտ.) Հեծանիլ, կսկծեցուցանիլ, խայթել (բանիւք)։ Il l'a picoté pendant toute la soirée։

Picoterie (բիկօթըի) ե. իէ. կսկծեցուցիչ, կսկծեցուցիչ, կսկծելի, խայթոտական բանք. (ընտ.)։

Picotin (բիկօթին) ե. ար. Ձափ վարսակով [avoine] (երիվարաց)։ [տաց). *պիկոտան։ — de potasse։

Picrate (բիկրատ) ե. ար. Ալ բնչ (ըստ տարբագիր.

Picrique (բիկրիկ) ած. ար. *Քիկրական. (ըստ տարբագիրս)։ Acide —։

† **Picrochole** (բիկրօխոլ) ած. Դառնամանգեան. սեւամանգեան. խառնամանգեան. (վլ.)։

Pic-vert (բիկ-վեր) ե. ար. տես Pivert.

A. **Pie** (բի) ե. իէ. Թռչուն բնչ երկայնապոչուն՝ որ ունի փետուրս սպիտակս և սեւս. անծիղ. կաչաղակ. սոփըղն։ Les pies apprennent à imiter le langage des hommes. Jaser comme une —, comme une — borgne. Շառաւոսալ. շառաւսանիլ։

— Pie-grièche. 1. Ագռ բնչ անծիղի. Հոռամ անծիղ։ ‖ 2. (խոսք. և ընտ.) Կին գժուարարարդ և կռպացող։

= ած. Սպիտակամազ և սեւախայտ (ձի). ճերմակուկ։ Il montait un cheval pie, une jument pie։

B. **Pie** (բի) ած. իէ. Բազերգաչաւական։ Œuvre —։

Pièce (բիես) ե. իէ. 1. Մասն. Հատուած։ Les pièces d'une montre, d'une pendule։ ‖ 2. Հատոր. **պատառակ. Ի. Une — de drap, de toile, de ruban. Juger de la — par l'échantillon. — de bois. Հեծան։ Travailler à la —. Հատուածով գործել. (տե. կ'ըսուի այն արուհատուածին Համար որ չէ Թե ուսուցչէն կ'առնու, այլ իւր աշխատութիւնեան Համեմատ կը վճարուի)։ ‖ 3. Գատած. կտոր. կտորակ։ Mettre un vase en pièces, le briser en mille

Digitized by Google

pièces. Մանր խորտակել, մանր փշրել, մանրել, փշրել զանօք։ Mettre en pièces. 1. Գէշ գէշ, յօշ յօշ պատառել (առիւծոց զրպան). պատառ պատառ կտրել. պատառել։ || 2. Պատառել. եղծանել։ Mettre en pièces le christianisme։ || 3. (ֆիգ.) Յօշ յօշ պատառել զօր. չափախօսել զօրիցն։ Tailler une armée en pièces. Կոտորել զզօրս ի սուր սուսերի. ի սուր սուսերի մատնել. Հատակուտ առնել։ Emporter la —. (ֆիգ. և ընդ.) տես s'Emporter, 7.

|| 4. Պատեան (զգեստաւորիչ, վառուածոյ)։ Armé de toutes pièces. Ձինեալ յամենայն մինչև ցգլուխ. կուռ վառեալ. զգեստաւորիչ։ Habiller, accommoder un homme de toutes pièces. (ֆիգ. և ընդ.) տես ի Habiller, 6. || 5. Կապերտ. (տես. կարկերտան). Խոտ։ Mettre une — à un habit, à une chemise։ || 6. Տակտ։ Il a tant de pièces de vin en cave. Mettre une — de vin en perce։ || 7. Իւրաքանչիւր. մէն մի. (տես. Տատ)։ Ces chevaux coûtent cinq cents francs —, la —։ || 8. Բաժին տան. անհնակ. ընտիրատան. (տես. կտոր)։ Son appartement est composé de six pièces։ || 9. *Գնդակնկէց. *Թնդանօթ։ Une — de canon. Canonniers, à vos pièces! || 10. Դրամ. դահեկան։ Une — d'or, d'argent, de vingt francs. Donnez-moi la monnaie de cette —. Rendre, donner à quelqu'un la monnaie de sa —. (ֆիգ.) տես ի Monnaie, 2. || 11. Վարձք. ձեռնվձիր. (սիմ.)։ Il m'a demandé la — pour sa peine. Donner la — à quelqu'un. Կաշառաբեկ առնել զոք։ || 12. Ա. Ասպ արձան (ի Շատրանկի [échecs]). տատ. քար։ La dame est la meilleure — des échecs։ || 13. *Պանուցագիր. յիշատակարան։ || 14. Վերակացուն Թուղթ, գրատետ։ Il a chargé cet avocat de ses pièces։ || 15. Հատուած. Հատակատոր։ Un recueil de plusieurs pièces de prose et de vers։ || 16. Թատերական խաղ (զգեստաւորութիւն, կատակերգութիւն կամ Թատերգուածութիւն). Թատերախաղ։ La — a réussi, est tombée, a été sifflée, applaudie։ || 17. Հատած (երաժշտութիւն)։ || 18. (ֆիգ.) Խաղ. խաղեցուիլ։ Jouer կամ Faire une — à quelqu'un, Faire — à quelqu'un. Խաղ առնել զոք։ La — est plaisante։ || 19. (ֆիգ. և ընդ.) Անձն. ոք։ Une méchante —։

— Pièces de rapport. Մանրամասն կտորք փայտի կամ քարանց ի յօրինել երփնագրուածս [marqueterie] կամ մխալման [mosaïque]։ Un ouvrage de pièces de rapport. 1. Գործ հատուածոյ։ || 2. (ֆիգ.) Հատակարկատ մանրագրութիւն։

— Fait de pièces et de morceaux. տես ի Morceau, 2.

— de blé, d'avoine. Ընդ ցորենոյ, վարսակոյ։

— d'eau. Ա. ազան. ափ. հովտակ։ [bilier — à —։

— — à —. Ամբ. առ. Մատն մնան։ Il a vendu son moulin — Tout d'une —. Ամբ. առ. Միաբազուկ. միաձայն. (տես. միակատար)։ Cette colonne, cette table de marbre est toute d'une —. Il a dormi cette nuit tout d'une —. (ֆիգ. և ընդ.) Զգիշերն ամենայն ի քուն եղև անընդհատ։

Piécette (Բիես) ե. եէ. Աղեամբի գրամիկ մինչ Պատնիսցուոց։

Pied (Բիե) ե. ոյ. 1. Ոտն. ոտք։ — droit, gauche. La plante des pieds. Fouler aux pieds. տես ի Fouler, բ. ն. 4. Se tenir sur ses pieds. կալ յատից վերայ. կանգնուն կալ։ Se jeter, tomber aux pieds de quelqu'un. Անկանիլ առ աստ ուրուք։ Frapper du —. Դոփել, հարկանիլ ատամբ։ Donner un coup de — jusqu'à tel endroit. Երթալ ուրուք. (առի զնմատուր տեղեաց)։ Mettre sur —. Հաներ ի պատեբազմ (զօրս)։ Depuis la tête jusqu'aux pieds, de la tête aux pieds, depuis les pieds jusqu'à la tête. Ցատից մինչև ցգլուխ։ De — en cap. տես ի Cap, 1. S'enfuir un — chaussé et l'autre nu. տես ի Chausser, 1. Avoir les pieds chauds. (ֆիգ. և ընդ.) Ի հանգստական լինել։ Avoir bon —, bon œil. (ֆիգ. և ընդ.) տես ի Bon, A. 1. Avoir le — marin. տես ի Marin. Tenir — à boule. (ֆիգ. և ընդ.) Դեգերիլ, պատսպիլ յիրս ինչ։ Couper l'herbe sous le — à quelqu'un. (ֆիգ.) տես ի Herbe, 2. Ne savoir sur quel — danser. (ֆիգ. և ընդ.) տես ի Danser. Prendre —. (ֆիգ.) Կատանի սակս գտանիլ. մնալ գտանիլ. Հաստատութիւն առնուլ. Հաստատիլ։ Ce jeune médecin n'a pas encore eu le temps de prendre — dans le pays. — poudreux. տես ի Poudreux. || 2. Ոտն. քայլատան։ Mettre un — devant l'autre. Ոտն յառաջ փոխել. քայլափոխել։ Marcher pieds nus. Գնալ բոկ, բոկոտն, բոկոտն։ Passer une rivière à — sec. Անխոց առնել, յատանատար, ցամաքատեղ անցանել ընդ գետ։ Lâcher — կամ le —. 1. Զատս ամբարձեալ փախչիլ. խոյս առեալ փախչիլ. սպանալ։ || 2. (ֆիգ. և ընդ.) Տէրեն առալ. զկնի առնել. Թափանալ. ակնարկանալ։ Gagner au —. Ա. ոտանալ. փախչիլ. (սիմ.)։ Haut le —! Օ՛ն առ գնացաք. Հա՛պա։ Faire haut le —. Ա. ոտանալ. անյապաղ լինել։ Haut-le-pied. ե. ա. Թափառական. անոք անուանք. (սիմ.)։ Mettre — à terre. Իջանել ի ձիոյ, ի կառաց. իջանել (ի նաւէ) ի ցամաք։ Venir de son — en quelque endroit. Գալ ուրուք յատից իւրոց, հեռի. (ընդ.)։ Prendre quelqu'un au — levé. 1. Ոտն ել զոք ի ժամու յարուսն հանդերձեալ ի մեկնել, ի բաց գնալ։ || 2. (ֆիգ. և ընդ.) Ձառ ուժգ զոք պարտապէս խորհելոյ, անձին գործոյ։ — plat. 1. Ոտն լայնալի և ստափաբակ։ Le — plat est une cause de réforme pour les conscrits։ || 2. (ֆիգ. և ընդ.) Անարգ զգ. ար. Հասամարդ։ C'est un — plat, un plat —. — bot. տես ի Bot.

|| 3. Ոտն (անասնոց). Բառ։ Bête à quatre pieds. Չորքոտանի։ Animaux à — fourché. տես ի Fourché. Le — d'un cheval. Les pieds de devant. Ա. առջին ոտք. տատ. Ջին Բառիք։ Les pieds de derrière. Ա. զդիրայց ոտք. յետին ոտք։ Faire le — de grue. (ֆիգ. և ընդ.) տես ի Grue, 1. Faire le — de veau. (ֆիգ.) տես ի Veau. Tirer — ou aile. (ֆիգ.) տես s'Aile, A. 1. || 4. Հետք (ոտից երիցց). տեսանիւտ։ Le veneur a reconnu au — que c'était une biche։ || 5. Ա. տ (ծառոց, տնկոց). տնկ. տուկ։ Être assis au — d'un arbre. Couper un arbre par le —. Arroser une plante par le —, au —. Vendre, acheter une récolte sur —. Վաճառել, գնել զգործան ար յամ կալ, զգործան կանգնատար, զբազդ յառաջ քան զկատիս։ || 6. Ծառ. տունկ։ Il y a cinq cents pieds d'arbres dans cette avenue. Des pieds de giroflée։ || 7. Ոտն (լերին, աշտարակի). տատրատ. ստնկ. (լերն)տան։ Le — des Alpes. Le — d'un mur. Ստորատ. տնկ տրմոյ. Ս. պատուակ։ Mettre quelqu'un au — du mur. (ֆիգ. և ընդ.) տես ի Mur, 1. Au — de la lettre. տես ի Lettre, 6. || 8. Բուն (տեսի, խոշի)։ || 9. Ոտն (անկողնոյ). տեղատ (անկողնոյ)։ S'asseoir au — du lit. Mettre une couverture sur les pieds du lit։ || 10. Ոտն. տանաչափ։ — de roi. La toise a six pieds. Un — de terre. Թիզ մի գետնոյ. երկիր Թզիական. քայլ մի տալն։ Faire un — de nez à quelqu'un.

Digitized by Google

(է֊ֆ֊բ֊.) տես ի Nez, 1. ‖ 11. Ոսնաչափ քաղաք։ Cet ouvrier a perdu son —, son — de roi։ ‖ 12. (է֊ֆ֊բ֊.) Զափ. Համեմատութիւն։ Sur le — de. Ըստ համեմատի. քաղ օրինակի նմանութեամբ։ Être sur le bon —, sur un bon —. 1. (է֊ֆ֊բ֊.) ի գիւրի և ի հանգստեան լինել։ ‖ 2. Մեծապէս, երեւելի լինել։ ‖ 13. Ոտն (տաղաչափութեան)։ ‖ 14. Զափ երկուց վանկից (ի գաղղիական տաղաչափութեան). տան։ Un vers alexandrin français est de six pieds ou de douze syllabes։

— Gens de —. Հետեւակազօր. Հետեւակք։

— Petits pieds. *Տոքիկք [grive], լորամանդիկք, **գրախտապատիկք [ortolan] և տ՛ի փոքրիկ ծիւղունք տնտեսահաւք։ [chèvre. տես ի Biche, ի Chèvre.

— Ոնոան տի՛ և տի՛ գործոց. Pied-de-biche, Pied-de-

— Ոնոան տի՛ և տի՛ տնկոց. Pied-d'alouette, Pied-de-veau. տես յ'Alouette, ի Veau. [venir, voyager à —։

= À —. Ֆր. ա՛ս. Հետի. Հետիոտն. Հետիոտս։ Aller,

= — à —. Ֆր. ա՛ս. Ոտն տան. ա՛ս տակաւ տակաւ. տակաւ։ Aller, avancer — à —։

= De — ferme. Ֆր. ա՛ս. տես ի Ferme, A.

= D'arrache- —. Ֆր. ա՛ս. տես յ'A ի կորզիւն։

= Plain- —. տես ի Plain.

Pied-à-terre (բիէ֊ա֊տէր՛) է. ս՛ր. Ոտից գաւառ. գաւառիկ։ Il habite la campagne et n'a qu'un — à Paris. Des pied-à-terre։

Pied-droit (բիէ֊տրուա) է. ս՛ր. †1. Ուժ ուղղորդ ի հաստատութիւն կամարի։ ‖ 2. Ստան ինչ գրանդիտց [jambage] գրան, պատուհանի։

Piédestal (բիէտէսթալ) է. ս՛ր. Գաւառանգան (անդրեաց, սեան, անօթոյ). *Ներքնախարիսխ։ Des piédestaux։

Pied-fort (բիէ֊ֆո֊ր) է. ս՛ր. Դաշտեան ոսկի կամ արծաթի հարեալ վասն օրինակի։ Des pieds-forts։

Piédouche (բիէտուշ) է. ս՛ր. փոքրիկ պատուանդան։ Un buste monté sur —, en —։

Piège (բիէժ) է. ս՛ր. 1. Որոգայթ (գայլոց, ագռաւասաց). ծուղակ։ Tendre, dresser un —. Faire donner un animal dans le —։ ‖ 2. (է֊ֆ֊բ֊.) Որոգայթ. ծուղակ. խափան. դարան։ C'est un — qu'on vous tend, prenez-y garde. Donner dans le —. տես ի Donner, բ. ե.

Pie-mère (բի֊մէր) է. էդ. Ընդրկին և նուրբ միգն կամ պատուական [membrane] ուղղոյ. *գլխավերնի։

Pierraille (բիէռայ՛) է. էդ. Խառնուրդ, կոյտ մնոր մնոր քարանց։ Un chemin ferré de —։

Pierre (բիէռ՛) է. էդ. 1. Քար։ Tirer de la — d'une carrière. — dure. Քար արատապ, կոթծր. արձաքար, խառաքար վէմ։ — brute. Քար անհոփ, անգործ, անտաշ, ողջ։ Ne pas laisser — sur —. Ոչ թողուլ քար ի քարի վերայ. մինչեւ յատակ քակել. ի հիմանէ ապականել. հիմնայատակ առնել։ Geler à — fendre. տես ի Fendre, 1. Un cœur de —. (է֊ֆ֊բ֊.) Քարակերն, ապաստաժ սիրտ. քարատիրտ։ ‖ 2. Քար (շինուածոց)։ — aisée à tailler. Քար գիւրատիպ։ Tailleur de —. Քարտիպ. քարիպիչ. քարահատ։ — de taille. Կոփածոյ քար։ Pierres d'attente. տես յ'Attente. — angulaire. տես յ'Angulaire, 2. — fondamentale. *Հիմնաքար։ ‖ 3. Վէմ (կոփարիչ գիւրելմնոյն). Ի. ապաստանաքար։ Personne ne vient prier sur sa —։ ‖ 4. (է֊ֆ֊բ֊.) Վէմ. Հիմն եկեղեցւոյ։ La — de l'angle. տես Pierre angulaire. — de scandale. Քար գայթակղութեան։ ‖ 5. Քար (ձգելի ձեռամբ, պարսատկաւ). վէմ։ Jeter des pierres. Ընկենուլ քարինս. քարանձիգ լինել։ Jeter des pierres dans le jardin de quelqu'un. (է֊ֆ֊բ֊.) տես ի Jardin, 1. — d'achoppement. տես յ'Achoppement. Faire d'une — deux coups. (է֊ֆ֊բ֊.) Միով միջնորդաւ երկուս իրս կատարել. (ա֊լ. մեկ քարով երկուս ճաշլուն զարնել)։ ‖ 6. Քար, սեղ (պատուական)։ Les pierres précieuses։ ‖ 7. Գեղմունդ։ Voilà une belle —։ ‖ 8. Քար (երիկամանց, փամփշտի)։ — rénale, vésicale, biliaire։ ‖ 9. Քար (փամփշտի)։ On lui a fait l'opération de la —։ ‖ 10. Քարացեալ մնոն (տանձի). քար։ ‖ †11. Կորիզ (պտղոց)։

— à aiguiser. Ցեռան։ — à broyer. Քար լեալոյ զերանգս. լեռան։ — d'évier. տես Évier. — à laver. տես ի Laver, 2. — milliaire. *Պղանաքար։ — d'aigle. տես †Aétite. — d'aimant. տես Aimant, 1. — d'Arménie. Հայքար։ Pierres judaïques. տես ի Judaïque. — calcaire. Ս. կաւքար։ — de foudre. Քար անկեալ յերկնից. Ս. շանթիքար։ — à fusil. 1. կայծքար. Գ. ապտակ քար. ըսիմոթ խոչ։ ‖ 2. կայծհան (հրացանի)։ — de jade. տես Jade. — de meule, — meulière. Վէմ երկանաքար. երկանաքար։ — ponce. տես ի Ponce. — de touche. տես ի Touche. — à cautère. տես ի Cautère, 1. — infernale. *Դժոխաքար. *կիզաքար. ծխհնդիմ խոչ։ — philosophale. տես Philosophale. [սուտ ջրոց։

Pierrée (բիէռե) է. էդ. Խողովակ ի քարանց ի հնոց։

Pierreries (բիէռ֊ըս֊) է. էդ. յդ. Գարնիք, ականք պատուականք։ Une épée ornée, enrichie de —։

Pierrette (բիէռէտ) է. էդ. Քար փոքրիկ. քարուկ։

Pierreux, euse (բիէռե, էօզ) ած. 1. Քարուտ. վիմուտ. քարալից։ Un champ, un chemin, un terrain —։ ‖ 2. Քարայնի. քարիզէն. քարեայ։ Concrétion pierreuse։ ‖ 3. Քարուտ (ատամ, սերկեւիլ)։

= է. ս՛ր. տես Calculeux, 2.

†= է. էդ. Բազ անուրդ. բազ գոհտաց։ Des pierreuses։

Pierrier (բիէռիէ) է. ս՛ր. †1. Քարընկէց մեքենայ նախնեաց. վիրգաշէն։ ‖ †2. *Ստանգար [mortier] արձակելոյ քարինս և նռնակս [grenade]։ ‖ 3. փոքրիկ թնդանօթ ինչ նաւուց։

Pierrot (բիէռօ) է. ս՛ր. †1. Գիւղական. շինական։ ‖ 2. Ս. Ագապաքար [bateleur] ապիտակազգեստ։ ‖ 3. շքնճղուկ. ծիտ. սերուկ գոլուճ։

Pierrures (բիէռիւռ) է. էդ. յդ. փոքրիկ քարինք զարմանատիք հղկեալոց չինկերիցն [bête fauve]։

Piété (բիէթէ) է. էդ. 1. Բարեպաշտութիւն. աստուածպաշտութիւն։ — exemplaire. Grande —. C'est un homme de —։ ‖ †2. Ազնուական պատուոյ կայսերաց ցուցից. Բարեպաշտութիւն. Աստուածպաշտութիւն։ Votre Piété։ ‖ 3. Բարեպաշտութիւն. մեծապատիւք. երկիւղածութիւն։ — filiale, conjugale. Ce peuple se distingue par sa — pour les morts, envers les morts։ ‖ †4. Հաւալուն [pélican] (ի վիճանշանս)։

— Mont-de- —. տես ի Mont.

Piéter (բիէթէ) բ. ն. Դնել զոտն ի նշանակեալ տեղւոջն (ի գունդակաձգս)։ Piétez bien։

= բ. ն. (է֊ֆ֊բ֊. և ընդ.) Գրգռել. յորդորել զոք ի գիմնակալութիւն. (խօսի)։

= Se —. բ. ա՛. Պինդ կալ. ժուժկալել։ Les stoïciens se piétaient contre la douleur։

Piétinement (բիէթինման՛) է. ս՛ր. Յաճախ ոտիւք և ուժգին շարժմունք ոտից։ Le — continuel de cet enfant m'importune։

Digitized by Google

Piétiner (Բիէթինէ) բ. ն. Ոտիվ տակիվ ու ժժգին շարժել զոտս. (ընդ.)։ — de colère, d'impatience։ — բ. ն. կոխել. *կոխոտել. (պաս. կոխկըռտիլ)։ Le terrain était piétiné tout autour de la maison։

Piétisme (Բիէթիսմ) ե. ս. Վարդապետութիւն, ազանգ. բարեպաշտօնէից. *բարեպաշտօնէութիւն։

Piétiste (Բիէթիստ) ե. Անուն ազանդաւորաց ինչ բազդատական. բարեպաշտօնեայ։

Piéton (Բիէթո) ե. ս. 1. Որ գնայ հետիոտս. հետևական։ Les trottoirs sont à l'usage des piétons։ ‖ 2. Գնացող. (պաս. քալող)։ Un bon —. Un mauvais —։ Ցայս միտս լինի և իգ. Piétonne. Une bonne, une mauvaise piétonne։ ‖ 3. Հետևակ [տպչիաշաւչի] [facteur] (ի գիօղս)։ ‖ †4. Հետևակ զօրական։

Piètre (Բիէթր) ած. Ցոտի. փցուն. գձուձ. ողորմելի. (ընդ.)։ Un habit —. Il a un — chapeau։ Ասի և զանձանց. C'est un — écrivain։

Piètrement (Բիէթրման) մ. Գձուձ օրինակաւ. ողորմելապէս. տառապելապէս. (ընդ.)։ Il est vêtu —։

Piètrerie (Բիէթրի) ե. իգ. Անշուք, դուշխագործ իրք. (խորհ)։ C'est un marchand qui n'a que de la —։

Piette (Բիէթ) ե. իգ. Թուչուն ինչ չրային՝ սեաւ և ոտիտակ փետրովք. *Ջրանձրուկ։

Pieu (Բիօ) ե. ս. Ցից. շերտ. ե-պէտ։ Ficher un — en terre. Planter des pieux en terre։

Pieusement (Բիօզման) մ. Բարեպաշտութեամբ. աստուածապաշտութեամբ։ Il a vécu très —, et il est mort de même։

Pieuvre (Բիէվր) ե. իգ. տես Poulpe, B.

Pieux, euse (Բիօ, էօզ) ած. 1. Բարեպաշտ. բարեպաշտօն. բարեպարիշտ. բարեպաշտիկ. աստուածապաշտ. աղնուապաշտօն։ C'est un homme très —. Une âme pieuse։ ‖ 2. Բարեպաշտ. բարեպաշտիկ. *բարեպաշտական։ Pieuse méditation. Legs —. Fondation pieuse։ ‖ 3. Բարեպաշտօն. բարեպաշտիկ. աղնուապաշտօն։ Il rendait à son père les plus — devoirs. On l'entourait avec un — respect։

† **Pif** (Բիֆ) ե. ս. Ֆիւթ մեծ. (—ա.)։ Quel — il a!

Piffre, esse (Բիֆր, ես) ե. 1. Աւյր, կին տղընդեր, գերապարար, բանձրապարտ. Գ. ակօշ. (պրեզ)։ Un gros —։ ‖ 2. Ոկոտիկ. որկորաժէտ. (պրեզ)։

† **Piffrer (se)** (ըզ Բիֆրե) բ. —. տես s'Empiffrer, 1.

Pigeon (Բիժօն) ե. ս. 1. Աղաւնի։ (Տես և Colombe)։ — mâle, femelle, cauchois, pattu, ramier. Une paire de pigeons. Զոյգ աղաւնեաց. (արու և էգ)։ Une couple de pigeons. Զոյգ աղաւնեաց (ի կերակուր)։ Attirer, faire venir les pigeons au colombier. (էսխոբ.) տես ի Colombier, 1. Effaroucher les pigeons. (էսխոբ.) տես յ'Effaroucher, 1. ‖ 2. (էսխոբ. և ընդ.) Աղաւնի. մխամխա։ Ces gens-là ne vivent que d'industrie, ils ont attiré un — qui leur vaut beaucoup։

Pigeonneau (Բիժոնո) ե. ս. 1. Աղաւնեակ. Ս. գառն։ Prendre des pigeonneaux dans un colombier։ ‖ 2. (էսխոբ. և ընդ.) Երիտասարդ մխամխա։

† **Pigeonner** (Բիժոնե) բ. ն. Ածանուլ, ածանել ձեռամբ զգաճ [plâtre]. (ասի զբրձնադրաց)։

Pigeonnier (Բիժոնիե) ե. ս. Վերնատուն ազաւնեաց. Ս. աղաւնէատուն. Ս. աղաւնոց։ (Տես և Colombier)։

Pigment (Բիկմէ) ե. ս. Գունաւորիչ հեղուկ (մոր-թոյ մնջմնոյ)։ C'est à un — noir qu'est due la couleur du nègre։ [յետ ցինգիլոյ անգկի։

Pigne (Բիին) ե. իե. Ոտկի կամ արծաթի որ ինոյ

Pignocher (Բիինօչե) բ. ն. Ուտել առանց յօժարութեան և առ առկաս առկաս. կթծել. (ընդ.)։ Vous ne mangez pas, vous ne faites que —։

A. **Pignon** (Բիինօն) ե. ս. 1. Երկքանկիւնի մնան ինչ արմոյ առնոյ։ Avoir — sur rue. Ունել խուց առաջն ձին։ ‖ 2. *Անուակ [petite roue] առաջնուար։

B. **Pignon** (Բիինօն) ե. ս. Գառուղ չամուղ [pin]։

Pignoratif (Բիինօրատիֆ) ած. ս. Contrat —. Դաշինք վաճառականի՝ հանգիրձ իշխանութեամբ վերստանին գնելոյ զվաճառեալն. *արբանեակ գաշին։

Pilaire (Բիլեր) ած. Ս. աղոյ. *մոզայինի։ Système —։

Pilastre (Բիլաստր) ե. ս. Զորկքկուսի սիւն (արմոյ). մոյնի։ — dorique, ionique, corinthien։

Pilau (Բիլը) ե. ս. Որիոյ եփեալ կուսով կամ արգանակաւ. ելլաւ։ Le — est la nourriture ordinaire dans le Levant։

A. **Pile** (Բիլ) ե. իե. 1. Դէզ. չերմ. կոյտ։ Une — de bois. փայտակոյտ։ Mettre des livres en —։ ‖ 2. *կամարակալ (կամրջի)։

— galvanique, voltaïque, de Volta. Ս. Աղբեւած [appareil] ինչ բնագիտութեան. վոլտայական բազդ։

B. **Pile** (Բիլ) ե. իե. 1. Գետ լերոյ. ասլ. Գ. ծեծգաթ։ Donner une — à quelqu'un. (էսխոբ. և —ա.) Գան հարկանել զաք չարաչար։ ‖ †2. Անօթ կամ քարակոփ ձիթոյ քարեղէն. քարէնաւ։

C. **Pile** (Բիլ) ե. իե. կազմի գրամոյ ուր գրչվրաել են զինանշանք աղբոյի և արժէք գահերկանին. Գ. շրջանք։ Croix ou —, կամ Croix et —. Խաղ ինչ ձգելոյ գահերկան ի բաժանուն։ Ա.յժմ ասի — ou face։

Piler (Բիլե) բ. ն. Լեռուլ, ծեծել յանկանի [mortier] ատանգիտաւորմէ. ատանգահարել։ — des amandes։

Pileur (Բիլեօ) ե. ս. Ատանգահարող։

Pileux, euse (Բիլեօ, էօզ) ած. տես Pilaire.

Pilier (Բիլիե) ե. ս. 1. Աղյր. սիւն։ — des voûtes, des arcades. La voûte de cette église est soutenue par tant de piliers։ ‖ 2. (էսխոբ. և —ա.) Աղյր, արաւնք։ Avoir de bons gros piliers։ ‖ 3. Անն անդգրեաւորեան երիվարաց յատարատանան [écurie]։ ‖ 4. Կախազան։ ‖ 5. (էսխոբ. և ընդ.) Որ յատնախէ ուրկք. ցանկագրկեալ. գեղեբեալ։ C'est un — de cabaret, de café, de coulisses։

Pillage (Բիյաժ) ե. ս. 1. Աւարառուբիւն. աւարուն. աւար. յափշտակութիւն. գերբռնանք։ Livrer une ville au —. Mettre au —. La ville fut abandonnée au —. Ցաւար մնանեցաւ քաղաքն։ ‖ 2. (էսխոբ.) Կապուտ. կողոպուտ։

Pillard, arde (Բիյար, արտ) ած. Աւարող. աւարառու. (ընդ.)։ Il est d'humeur pillarde։ — ե. ս. 1. Աւարառու։ Les paysans s'armèrent pour s'opposer aux pillards։ ‖ 2. Բանագող։

Piller (Բիյե) բ. ն. 1. Աւար հարկանել. յաւարի առնուլ. աւար առնուլ. առնուլ աւարարար. աւարիել. կողոպտել. գերփել։ — une ville, un château։ ‖ 2. Գերփել. տեւապզրծ առնել. ընչաթափել։ Cet intendant a si bien pillé son maître, qu'il est devenu plus riche que lui։ ‖ 3. կողոպտել. գողանալ. յափշտակել։ Ces vers sont pillés de — dans Racine. Cet air est pillé de — dans Mozart։ ‖ 4. Ցարձակել (շան) ի վերայ. (խորհ)։

Digitized by Google

Pillerie (բիյ-ի-ը՛) ե. իե. Աւարառութիւն. յափշտակութիւն. հինաւհարստութիւն. (ընդ.)։

Pilleur (բիյ-լէօր) ե. ար. Աւարառու. յափշտակիչ։ C'est un grand —։

Pilon (բիլ՛ն) ե. ար. 1. Նիգ [barre] փայտեղէն կամ երկաթի առ ի լծուլ ինչ յանկանի, ի առնդիւ. առնդիւսուան. առուան առնդիւ. Ս. առնդկոճ. Ս. հաւանձեռք. հաւն եղէ։ ‖ 2. թաղին. ուռան. խոփմէ։

— Mettre un livre au —. Պատառել զիրուղիս մատենին։

Pilori (բիլօր՛) ե. ար. Ի բերնոյ ցոյց առնելոյ զոք առ ի պատիժ. *ցուցարան։ Il fut exposé au — pendant trois jours de marché։

Pilorier (բիլօրիե) բ. ն. Դնել զոք ի ցուցարան. ձաղ առնել ի ցուցարանի։ — un banqueroutier։

Piloris (բիլօր՛) ե. ար. Մշկահոտ մուկն Անդիկեանց. *մշկամուկն։ [յանկղդի և յապառաժուտս առկիս։

Piloselle (բիլօզէլ՛) ե. իե. Տունկ ինչ բուսեալ

A. **Pilotage** (բիլօդաժ՛) ե. ար. Կազմած ի ցցոց. *ցցահարութիւն։ Il en a coûté tant pour le —։

B. **Piloter** (բիլօդաժ՛) ե. ար. 1. Նաւուղղութիւն։ ‖ 2. Նաւուղղութիւն ի նաւահանգիստս։

Pilote (բիլօթ) ե. ար. 1. Նաւուղիղ։ Un bon —. Un mauvais —։ ‖ 2. (փոխ.) Ուղղիչ. առաջնորդ։ ‖ †3. Զուկն ինչ ծովու որ գիտէ երթալ նաւուց. պտմգիլոս։

A. **Piloter** (բիլօդե) բ. ն. Ցիցս վարել կամ հարկանել ի գետնի։ Վարի և իբր բ. ն. — un terrain։

B. **Piloter** (բիլօդե) բ. ն. Առաջնորդել նաւու ի նաւահանգիստս. ուղղել զնաւս։

Pilotin (բիլօդէն) ե. ար. Աշակերտ նաւուղղութեան։

Pilotis (բիլօդի) ե. ար. Յատակ ցից վարեալ ի գետնի առ ի հաստատութիւն հիմանց շինուածոյ։ Venise est bâtie sur —. Enfoncer des —։

Pilule (բիլ՛ուլ) ե. իե. 1. Ս. Պլօր. *դեղահատ. *հատադեղ. հապ։ Purger un malade avec des pilules. Argenter, dorer une —. Պատել արծաթիով կամ ոսկւով զհատադեղն։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Անախորժական ինչ։ Dorer la —. Բանս քաղցունս ի կիր արկանել։ Avaler la —. ցանձն առնուլ զանհաճոյ ինչ։

Pilum (բիլ՛ում) ե. ար. Ագդ ինչ գեղարդան [lance] հռովմայեցի զօրականին. ռումբ։

Pimbêche (բինպէշ) ե. իե. Կին անխրատ [impertinente] և մեծամիտ. (ընդ.)։

Piment (բիմ՛ն) ե. ար. †1. Ըմպելի ի մեղրէ և համեմունից։ ‖ 2. Տունկ ինչ. դարսապղպեղ. պղ պղպէր։

Pimpant, ante (բինփ՛ն, անթ) ած. Զարդարեալ և պատմուճեալ. (ընդ.)։ Vous voilà bien — aujourd'hui։

Pimpesouée (բինփըզ՛ուե) ե. իե. Կին որ ունի գնացս արուեստականս և ծաղրալիցս. (ընդ. և հղ.)։

Pimprenelle (բինփրընէլ՛) ե. իե. Բանջար ինչ. գ. սեաւատուկ (?). գ. գինդրոտց (?). գխոխ։

Pin (բին) ե. ար. Ծառ մեծ յատկապէս՝ որ տայ զընձուին. շաճի. սաճի. Ս. սոնապղպէ։ Une forêt de pins. Pomme de —։ [բնձուենակիր։

Pinace կամ **Pinasse** (բինաս՛) ե. իե. Նաւակ ինչ

Pinacle (բինաքլ) ե. ար. Բարձրագոյն մասն տաճարին ԵրուսաղէմԻ, ուր փորձեցաւ Ցիսուս ի սատանայէ. աշտարակ։ Mettre quelqu'un sur le —. (փոխ. և ընդ.) Անչափ գովել զոք. վերացուցանել մինչև յաստղս։

† **Pinacothèque** (բինաթիք) ե. իե. Թանգարան նկարուց։

Pinastre (բինաստր) ե. ար. Շաճի վայրենի։

Pinçard (բինսար) ած. ար. Cheval —, կամ լուկ —. ե. ար. Ձի որ յհնաւ ի գնալն յերկեր առաջակոզման լուծնին [fer]։

Pince (բինս) ե. իե. 1. Ունելի, պնդելի ուժգնապէս. կալանք։ Cet instrument n'a pas de —։ ‖ 2. կալանք. ձերբակալութիւն. (ոճ.)։ Craindre la —. Gare la —! ‖ 3. Մեծ ունելիք (վաճառականի)։ Il faut prendre cette bûche avec la —։ ‖ 4. Ագծան. ունելիք (արուեստաւորաց). լուխտ։ ‖ 5. Առաջակոզման ծայր կճղակի (երկբուն), սմբակի (ձիոյ)։ ‖ 6. Առաջակոզին լուծնի [fer] (ձիոյ)։ ‖ 7. Կրկնուածք, խորշ, փոքր-ուսած (հանգերձից)։ Cette veste est trop large, il y faut faire une —։ ‖ 8. Նիգ [barre] երկաթի. լծակ։ Lever une grosse pierre avec une —։

—ոյթ. 1. Ճանկք, Ս. մկրատք (խեցգետնի, առատկոսի)։ ‖ 2. *Երթաստամնիք [incisives] (խոտաճարակ անասնոց)։

Pincé, ée (բինե) ած. Անբնական. բռնազբօսիկ. արուեստակեալ։ Un air —. Des manières pincées։

Pinceau (բինո՛) ե. ար. 1. Գրիչ նկարչի։ Ս. վրձին. — pour peindre à l'huile, en miniature. Les pinceaux d'un peintre։ ‖ 2. (փոխ.) Արուեստ նկարչութեան. Ս. վրձին։ Il vivait de son —։ ‖ 3. (փոխ.) Օրինակ, եղանակ նկարելոյ. Ս. վրձին։ Ce peintre a un beau —։ ‖ 4. (փոխ.) Պայմանք բանից, գրուածոց. գրիչ։ Il y a dans Bossuet d'admirables coups de —։

Pincée (բինե) ե. իե. Որչափ ինչ մատղիւ առնուլ երկուք կամ երիք մատամբք. Ս. պտղունց։ Une — de tabac։ [նկարիչք վրձին։

Pincellier (բինոլիէ) ե. ար. Անօթ ուր լուանան

Pince-maille (բինս-մայլ) ե. ար. կարի ագահ. ճղճիմ. (ընդ.)։ Des pince-maille կամ mailles։ (Որ և † Fesse-maille)։

Pincement (բինսման) ե. ար. Հատանելն եղնգամբք զծայր ատոյ պտղակերք ծառոյ։

Pince-nez (բինս-նե) ե. ար. Ս. Աչոցք առանց ատեզանց [branche]. *քթաչոցք։

Pincer (բինե) բ. ն. 1. Պնդել, ճմլել զմորթն (մատամբք). Ս. կծմծել. ւխրխլել։ — quelqu'un fortement. Ce perroquet lui a pincé le doigt avec son bec։ ‖ 2. Խըլել. խզել. կտրել։ ‖ 3. Հատանել եղնգամբք զծայրս ատոց անկոց։ ‖ 4. Թրթռեցուցանել մատամբք (զաղեղս ջուխտակի). կսել։ Il a pincé tout ce passage sur son violon, au lieu de le jouer avec l'archet։ ‖ 5. Պնդել ուժգին (ունելիւք, աքծանաւ). պինդ ունել. ճնդել։ Pincez bien cette barre de fer avec vos tenailles. Mettez ce morceau de bois dans l'étau, et pincez-le fortement. — les lèvres. Պնդել զշրթունս (ի նշան տհաճութեան)։ ‖ 6. Մերձեցուցանել զխըտանն ի կուշտ երիվարին։ ‖ 7. Ձերբակալ առնել. ունել. (ընդ.)։ On pinça le voleur։ ‖ 8. կակծեցուցանել. ցաւեցուցանել։ Le coup de fouet a pincé ce cheval. Ce remède pince l'estomac։ ‖ 9. (փոխ. և ընդ.) Ի վերայ հասանել. ըմբռնել։ Il y a quelqu'un qui vole mes fruits, je le pincerai. Quelque jour il se fera —։ ‖ 10. (փոխ. և ընդ.) Եպերթալ. պարսաւել. սաստկանալ. կշտամբել։ Il l'a pincé rudement։ Այն և այնինդիր. C'est un homme qui pince finement։

— բ. ն. Հարկանել մատամբք զնուագարան ինչ. կսել։ — de la harpe, de la guitare։

Pincette (բինեթ) ե. իե. 1. Ունելիք. կայծակալ.

Digitized by Google

գ. կայծառ. հալ։ Donnez-moi la —. Une paire de pincettes. Attiser le feu avec des pincettes։ ‖ 2. Գործի զմուռս խզելոյ. *խզելիք. *մագխիլ. գինովիրբ. գըմուլ։ ‖ 3. փոքրիկ ունելիք (արուեստաւորաց). լաւիթ. *ունելիկ. եղաւոյծ։ [խոշոր։ Un habit de —։

Pinchina (բինչինա) ե. ար. Ա. ասուի կամ չուխայ ինչ

Pinçon (բինսոն) ե. ար. 1. Նշան կծմռիելոյ ի վերայ մարմնոյ։ ‖ 2. Շաւիղն լուանի երիվարաց։

† **Pinçure** (բինսիւր) ե. էգ. փոքր ասած, կրկնուած (պատառատաց [étoffe])։ [style —։

Pindarique (բինդարիք) ած. Պինդարեան։ Ode,

Pindariser (բինդարիզէ) բ. ն. խօսիլ, գրել պատճառաբանդ բանիւք. անհեթեթիլ. (ընդ.)։ Cet homme ne parle pas naturellement, il veut toujours —։

Pindariseur (բինդարիզէօր) ե. ար. Պատճառաբան. (ընդ. և խօսի.)։

Pinde (բինդ) յդ. ան. ար. Լերան Թեսալիոյ՝ նուիրական Ապոլոնի և Մուսայից. Պինդոս։ Les déesses du Pinde. Պինդեան աստուածուհիք. Մուսայք։

Pinéale (բինէալ) ած. էգ. Glande —. կոնաձեւ գեղձ (ուղղոյ, ըստ անդամագիտաց)։

Pineau (բինո) ե. ար. Ագդ ինչ տեսակ խաղողոյ։

Pingouin կամ **Pinguin** (բինկուին) ե. ար. Թռչուն ինչ ծովու կարճաթեւ։

Pingre (բինկր) ած. և ե. ար. Ագահ. (ուս.)։ Cet homme est bien —. C'est un —։

Pinnée (բինե) ած. էգ. Feuille —. փետրատոր տերև. (ըստ անկագիտաց)։

Pinne marine (բին' մարին') ե. էգ. խոյհամրիճ ինչ մեծ երկայնատեսի. պինայ. պին. պինիտես. եղկինէս. էնկլ։ Drap de —. Selon les uns, le Bysse ou le Byssus était une espèce de soie jaune, fournie par la —։

† **Pinnotère** (բինոթէր) ե. ար. փոքրիկ զեռուն ինչ ծովու ազարկապատեհան [crustacé]. պինատպաս. պինիտպատճառ։

Pinnule (բինիւլ) ե. էգ. փոքրիկ թիթեղն պղինձ (յերկուս ծայրս չարժուն քանոնի [alidade] երկրաչափու թեոդն)։

Pinque (բինկ) ե. էգ. Նաւակ ինչ բեռնակիր։

Pinson (բինսոն) ե. ար. փոքրիկ թռչուն ինչ քաղցրաձայն և խայտապիտաւոր. *խայտիտ. խոյնօս։ Être gai comme un —, comme —. Լինել զուարթի յոյժ։

Pintade (բինդա) ե. էգ. Ագդ ինչ հաւու. *խայտահաւ. *նուռիզաւհաւ։ Il a des pintades dans sa basse-cour։ [քմակելեաց։

Pinte (բինդ) ե. էգ. Հին չափ ինչ գինւոյ և ալեաց

Pinter (բինդէ) բ. ն. Զեզխիլ ի գինւոյ. արբնալ. գինեհաճիլ. (ուս.)։ C'est un homme qui n'aime qu'à —։

Pioche (բիօշ) ե. էգ. Բրիչ. հողաբիր. եւլա։ Ouvrir la terre avec la —։

Piocher (բիօշէ) բ. ն. Բրիչ։ — la terre, une vigne։ — բ. ն. ն. Բրիչ։ Il faut — en cet endroit։ ‖ 2. (ենթ. և ընդ.) Աշխատիլ փութիւով, ժրութեամբ։ J'ai bien pioché aujourd'hui։ [écolier est un —։

Piocheur (բիօշօր) ե. ար. ժրիր աշխատասէր։ Cet

A. **Pion** (բիօն) ե. ար. 1. Պատերազմին ի քարտէզ ճատրակի. **վահանակ. հետեւակ։ Il y a huit pions de chaque côté au jeu des échecs. Damer le — à quelqu'un. (ենթ. և ընդ.) տես և Damer. ‖ 2. **Գաթ, **վահանակ (տպիչ տառիկաղաւոյ)։

B. **Pion** (բիօն) ե. ար. †1. Զօրական հետեւակ։ ‖ †2. Սպասաւոր հետեւակ (ի Հնդիկս). ասնկայ։ ‖ †3. Ա. ոչ նինիչ, անաղ. (ահ.)։ C'est un pauvre —։ ‖ 4. Հոփոզ (ի գպրոցս)։

Pionner (բիօնէ) բ. ն. Աշխատիլ զվաշանակս (ի ճատրակի կամ յայլեւսպաղոս)։ Il aime à —։

Pionnier (բիօնիէ) ե. ար. 1. Զօրական հարթիչ ճանապարհաց. ասահվիրայ։ ‖ 2. Աւազիճն գաղթականք որ հատատեսցեն ի հիւսիսային Ամերիկա. ասահվիրայ։

Piot (բիօ) ե. ար. Գինեք. (ահ.)։ Il aime le —։

† **Pioupiou** (բիու-բիու) ե. ար. Զօրական հետեւակ. (ահ.)։

Pipe (բիփ) ե. էգ. 1. *Ծխատիզ. խոխոն ըղտուզ։ ‖ 2. Մեծ տակառ։ Une — de vin, de cidre, de blé։

Pipeau (բիփօ) ե. ար. 1. Ալինգ, փող հովուական. (վասն ի քնաստիճ.)։ Danser au son du —, des pipeaux։ ‖ 2. Ալինգ հաւորսաց։

— յդ. 1. Գաւազանի առանձնապատ, աստղալից (յերկնքին Թռչնոյ)։ Տես և Gluau։ ‖ 2. (ենթ. և ընդ.) Ծուղակ. հաղրք. գաղան։ J'ai évité ses pipeaux։

Pipée (բիփէ) ե. էգ. Հաւորսութիւն սրինգաւ։ Aller à la —. Prendre des oiseaux à la —։

Piper (բիփէ) բ. ն. 1. Որսալ Թռչնոյ սրինգաւ։ ‖ 2. (ենթ. և ընդ.) Խաբել. պատրել։ On a voulu me —։ — des dés. Նենգել զատպիզուլունս կամ զգուխպս առն ի գժտիլ ի խաղս։

Piperie (բիփըր) ե. էգ. 1. Խաբէութիւն (ի խաղս)։ ‖ 2. (ենթ.) Խաբէութիւն. նենգ. (հլ.)։

† **Pipérine** (բիփէրին') ե. էգ. տես Péperin.

Pipeur (բիփէօր) ե. ար. 1. Նենգիչ ի խաղս. *խաղագործ։ ‖ 2. Խաբէբայ. նենգաւոր։ Avec ses belles promesses ce n'est qu'un —։ Ճայս մխաս վարի և մէկ. Pipeuse, Piperesse։ [բարբառով)։ տե։ Faire —։

† **Pipi** (բիփի) ե. ար. Մէզ. Ս. ջրվայր. (մանկաբանի

Piquant, ante (բիկան, անդ) ած. 1. Խայթիչ. խայթոտական։ Les orties sont piquantes։ ‖ 2. կծու. կակծուն. բարկ։ De la moutarde piquante. Du vin —։ ‖ 3. կծու (հոտի). ասասիկ (ցաւոյ)։ ‖ 4. (ենթ.) կակծելի. կակծուն. խայթիչ. խայթոտական։ Ils se sont dit des mots piquants. Ils se sont lancé des traits piquants։ ‖ 5. (ենթ.) կենդանի. կայտառ։ Elle n'est pas belle, mais elle a l'air —։ ‖ 6. (ենթ.) Հանոյ. ախորժական։ Sa conversation abonde en traits piquants։

— ե. ար. 1. Խայթատեղ (մանկոց). փուշ, խոչ (անասնոց ինչ)։ Les piquants des feuilles de houx. Les piquants du porc-épic։ ‖ 2. (ենթ.) Ախորժելի կամ հանոյական ինչ։ Le — de l'aventure։

A. **Pique** (բիկ) ե. էգ. 1. Զէն նախնեաց երկայնաբուն. սէգ։ Les Romains portaient des piques dont le fer était fort large։ ‖ 2. Զէն արգիտց կարճագոյն քան զնիզակ [lance]. սէգ. սուին։ Les piques ont été longtemps en usage dans l'infanterie. Les soldats français ne se servent plus de piques։ ‖ 3. երկայնութիւն, բարձրութիւն տիզի։ Il y a une — d'eau dans ce fossé։ ‖ 4. Տիզատար զօրական. ոտնաւար։ Faire défiler les piques։

— Demi— —. Տէգ փոքրիկ. սունակ. մկունգ։ (Տես և Esponton)։

B. **Pique** (բիկ) ե. ար. Տիզանիւ տեսակ գոյն ի խաղս քարտիսի. **սէգ. խլ։ Il a tout le —, tous les piques։

C. **Pique** (բիկ) ե. էգ. Գժտութիւն. հակառակութիւն. (ընդ.)։ Il est en — avec son voisin։

Digitized by Google

Piqué (Բիւե) ե. ար. Գաստառ [étoffe] ինչ բամբակեայ։ Un gilet de —։

Pique-assiette (Բիւ-ասիէթ) ե. ար. Հացկատակ. պատառատարծ. (ընդ.). փալփատ։

Pique-nique (Բիւ-Նիւ) ե. ար. Հանգանակաւ կուչունք, հացկերոյթ։ Nous avons fait plusieurs pique-niques le mois dernier. Dîner à —, en —։

Piquer (Բիւե) բ. ն. 1. Խոյթել։ Une épingle l'a piqué. Je me suis piqué le doigt. — un papier. Փակաձել զԹուղթ։ || 2. Փակել զմարմին նշտարակաւ [lancette]։ Le chirurgien l'a piqué deux fois avant de lui tirer du sang։ || 3. Խոյթել, Հարկանել (օձի). Խոյթել, չիթել (ճանճոց, պիծակաց). Խոյթաշարիլ։ Une vipère le piqua au pied. Être piqué de la tarentule, par un cousin. Les mouches piquent les chevaux։ || 4. Ուտել. կրծել (արգանդ, ցեցոյ)։ Les vers, les teignes ont piqué cet habit։ || 5. Թափել (վերիվայր)։ Il piqua son cheval, qui partit au galop. — des deux. տես ի Deux, 1. — dans le fort. Գայթակղել ընկնել ի Թաւուս. Հիասթեանցանց կարել։ — une courtepointe։ || 7. Մուծանել. ի ներքս խառնել, արկանել. (ըստ խոհակերաց)։ — des oignons de clous de girofle. — de la viande. Համեմել զմիս նուրբ շերտիւք խոզինի ճարպոյ։ || 8. (ենթ.) Նշանակել զանուանս չեկելոց ի պաշտօնն, բացակայից։ On l'a piqué quatre fois ce mois-ci։ || 9. (ենթ.) կծանել. Հարկանել. խոյթել։ Ce vin pique la langue agréablement, désagréablement։ || 10. (ենթ.) Խոյթել. խոցել. կսկծեցուցանել։ — au vif. ի խոր խոցել. կարի բիմ դառնացուցանել։ — quelqu'un de jalousie. Նախանձեցուցանել. նախանձոտս արկանել սաստիկ։ || 11. (ենթ.) Գրգռել. զարթուցանել. արծարծանել։ — la curiosité de quelqu'un։ || 12. (ենթ.) Հրապուրել. հաճոյ լինել։ Il y a dans la physionomie de cette femme je ne sais quoi qui pique et qui attire։ || 13. (ենթ.) կսկծեցուցանել (բանիւք). խոյթել. խոցոտել։ || 14. (ենթ.) Բարկացուցանել. զայրացուցանել. զկծեցուցանել։ Ce discours l'a piqué, l'a piqué au vif. La moindre chose le pique։

— une tête. Յարձակիլ ի կռիւ դիւրիվայր. (ընդ.)։

— les tables, les assiettes. կամ լաւ եւս l'assiette. Ասնել հացկատակութիւն. հացկատակութեամբ կեալ։

= Se —. բ. —. 1. Խոյթել զինքն. խոյթիլ։ Il s'est piqué dans les ronces։ || 2. Որդնոտիլ, ցեցակեր լինել (փայտի, կերպասեղ)։ || 3. Դեղնիլ, բծաւորիլ (Թղթոյ)։ || 4. ի քացախ դառնալ (գինւոյ). քացախիլ։ || 5. (ենթ.) Պարծիլ. պանծանալ. յօրանալ։ Il se pique de bien parler, de bien danser, de naissance։ || 6. (ենթ.) Զչարիլ. դժամանակել. ընդ միտս առնել։ C'est un homme qui se pique du moindre mot qu'on lui dit։

— Se — au jeu. 1. Յամառել ի խաղալ յիւս կորուսանելոյ արծաթի բազում։ || 2. (ենթ. և ընդ.) Ոչ ինչ կասկածել Թուլանալ ի դժուարութեանց, ի խափանչաց։

A. **Piquet** (Բիւե) ե. ար. 1. Ցից (խորանի, վրանի)։ Les piquets d'une tente. Planter le —. Բանակ հարկանել։ Lever le — . Ջուծել (զօրաց)։ || 2. Ցից (կապելոյ զերիվար)։ || 3. Դիպուն գունդ զօրաց հեծելոց կամ հետևակաց որ կազմ և պատրաստ կան ի խաղալ։ Un — de cavalerie, d'infanterie։ || 4. Զոգ, գաւազան նշանահարութեան։ Planter des piquets։ || 5. Գաւաթ զինուորաց կանգուն կալոյ ժամս երկուս՝ ուշնելով զմի ոտն ի վերոյ ցցոյ. ասնաւոր պատիժ։

B. **Piquet** (Բիւե) ե. ար. Խաղ ինչ քարտախտի. *պիկետ։ Jouer au —. Tous les soirs il fait son —։

Piquette (Բիւեթ) ե. նե. 1. Ըմպելի ի ջրոյ և ի կուժածոյ [marc] խաղողոյ. գինեակ. *չանչագինի։ || 2. Ցոսի գինի։ [queuse de bottines։

Piqueur, euse (Բիւեօր, եօզ) ե. Կօշկակար։ Pi— ե. ար. 1. Հեծեալ պատասուր՝ վերակացու արուեստի շանց։ Il a une bonne meute et un bon —։ || †2. Ցուսոյընթաց պատասուր կառուց իշխանի կամ մեծատան. կարապետ։ || 3. Պատասուր հրուհանգիպ երիվարաց։ || 4. Հակող գործատորաց. գործավար։ || 5. Նշանակիչ անուանց կանոնիկոսաց [chanoine] չեկելոց ի պաշտօնն։ || 6. Խոհակեր որ հանդերձէ զմիս ճարպով խաղնեաւս։

— d'assiettes, de tables. (ենթ. և ընդ.) Հացկատակ. պատառատարծ. սեղանատարծ. փալփատ։ [ւար։

Piquier (Բիւիէ) ե. ար. Զօրական սիկառաւոր. սրընտ-

Piqûre (Բիւիւր) ե. նե. 1. Խոյթուած։ Une — d'épingle։ || 2. Խոյթուած. չիթուած. կծուած։ La — d'une abeille, d'un scorpion։ || 3. Խոցելի զտան երիվարի ի լուանելն [ferrer]։ || 4. Կերտուած (արգանդ)։ Cette boiserie, cette robe est pleine de piqûres։ || 5. Թափանցանց կարան։ La — d'une couverture, d'un matelas։

Pirate (Բիւատ) ե. ար. 1. Աւազակ, ապստամբող ծովու, հէն ծովու. *ծովահէն։ L'expédition de Pompée contre les pirates. Nettoyer les mers de pirates. Les pirates do Maroc։ || 2. (ենթ.) Որ հինաւուրց յափշտակէ զայլոց ինչս. զօշաքաղ։

Pirater (Բիւատե) բ. ն. Աւազակել ի ծովու։ Il y a longtemps qu'il pirate sur ces mers։

Piraterie (Բիւատըրի) ե. նե. 1. Աւազակութիւն ի ծովու. *ծովահինութիւն։ Exercer la —։ || 2. (ենթ.) Զօշաքաղութիւն։ Ce gouverneur a fait d'énormes pirateries։

Pire (Բիւր) ած. 1. Չար եւս. յոռեգոյն. վատթարագոյն։ Ce vin-là est encore — que le premier. Il est devenu —. Il n'y a — eau que l'eau qui dort. (—ոյ.) տես ի Dormir, 3. || 2. Չար, վատթար քան զամենայն։ C'est le — de tous։

= ե. ար. Ցոսեգոյնն։ Souvent qui choisit prend le —։

† **Piriforme** (Բիւիֆօրմ) ած. *Տանձակերպ. *տանձաձեւ. (ըստ անդամագիտաց)։ Muscle —։ [ծառ։

Pirogue (Բիւօկ) ե. նե. Նաւակ վայրենեաց ի մէջ

Pirole (Բիւօլ) ե. նե. Տունկ ինչ արոյ տերեւք նմանին են տերեւոց տանձոյ [poirier]. Գ. ապիդուկ։

Pirouette (Բիւռւեթ) ե. նե. 1. Փոքրիկ կտոր սաւ փայտակ և բոլորշի փայտի զոր դարձուցանեն մատամբք. չռնչանն. *դարձգարձիկ. ֆըռլըֆե։ Faire tourner une —. Jouer à la —։ || 2. Շրջան առնուլն զանձամբ։ Faire une —, des pirouettes։ || 3. Շրջան առնուլն երիվարի զիւրեւ՝ առանց տեղափոխ լինելոյ։

Pirouetter (Բիւռւեթե) բ. ն. Շրջիլ իբրեւ զշռնչանն. շրջշրջիլ։ Ce danseur pirouette bien. Faire —. Շրջշրջիլ։ [Pyrrhonien, Pyrrhonisme.

Pirrhonien, ienne. Pirrhonisme. տես

A. **Pis** (Բի) ած. Չար եւս։ Ils sont pis que jamais ensemble։

= ած. Չար եւս. չարագոյն. յոռեգոյն։ Il n'y a rien de pis que cela։

= ե. ար. Չարագոյնն. յոռեգոյնն։ Le pis qui puisse arriver. Qui pis est. Ե՛ւ չար պէն է՝ զի. Է՛ւ ասասել չար պա՝ զի։

Digitized by Google

= Pis aller. ե. ար. Ցառէգոյն ինչ. Ձախողագոյն դիպուած։ C'est votre pis aller. Au pis aller. գբ. առ. Եթէ շատ. թէ քանչ. թէ բնաւ. առ առաւելն. (տե. շատ շատ)։ Au pis aller, nous reviendrons sur nos pas։

= De mal en pis. De pis en pis. գբ. առ. Ses affaires vont de mal en pis. Գաժ քան զգաժ, հաղ քան զհաղ Ձախողին իրք առնդ. (տե. իւր գործերն երթալով կը գէշնան)։

= Tant pis. գբ. առ. տես ի Tant.

B. **Pis** (բիս) ե. ար. Ստին (կովու, այծի, մանր. ոյ [brebis])։ Une vache qui a un gros pis։

Pisciculture (բիս-սիի-լթիւր) ե. ին. *Ձկնատածուբիւն. *ձկնարուծուբիւն։

Piscine (բիս-սին') ե. ին. 1. Աւազան ձկանց. ձկնոց։ On voit encore les restes des piscines de Lucullus։ ‖ 2. Աւազան (յատանգատան եկեղեցւոյ)։

— probatique. տես ի Probatique.

Pisé (բիզե) ե. ար. Աղիւս [brique] ի հողոյ եփելոյ յարեգակնէ ջերմնբիներէ. անթիւրծ աղիւս։

† **Pissasphalte** (բիս-սաֆ-լթ) ե. ար. Ագգ ինչ կպրոյ [bitume]. կպրաձիւթ։

Pissat (բիս) ե. ար. 1. Մէզ (անասնոց). Ս. գոզ։ Du — de cheval, de vache։ ‖ 2. Ապականեալ մէզ (մարդոյ)։ [զօր. (տե. և գիեզ)։

† **Pisse-froid** (բիս-ֆրուա) ե. ար. Այր տկար, ան-

Pissement (բիս-ման) ե. ար. Միզել։ (ըստ բժշկ.)։ — involontaire. Միզարձակութիւն։ — de sang, de pus։

Pissenlit (բիս-լի) ե. ար. 1. Ասնուկ որ միզէ յան-կողնի. միզարձակ. (տե. շուան). (ընտ.)։ ‖ 2. Բանջար ինչ որոյ տերեւք նմանին են եղերդի [chicorée] և ուտին յաղագս. կտաւանջար։ (որ և. Dent-de-lion)։ Une salade de pissenlits։

Pisser (բիս) բ. ն. Միզել. Ս. գոզել. Ս. շռել։ Avoir envie de —. Un enfant qui pisse au lit։ Վարի և իրր բ. ն. — le sang tout clair. — du pus։

Pisseur, euse (բիս-սօր, ս-սէզ) ե. Որ տեղ միզէ. (տե. շատ)։ C'est un grand —։

Pissoir (բիս-սուար) ե. ար. 1. Տեղի միզելոյ. Ս. ջրատուն. *միզարան։ Les pissoirs du palais. Aller au —։ ‖ 2. Տաշտ միզելոյ. *միզարան։ Mettre des pissoirs dans un jardin public։

Pissoter (բիս-օդ) բ. ն. Սակաւ և առ ես առ ես միզել. Ս. գոզգոզել։ Il ne fait que —։

Pissotière (բիս-օդիէր) ե. ին. 1. տես Pissoir, 1. ‖ 2. (ֆոնթ.) Ս. Շատրուան [jet d'eau] կամ աղբիւր առակաւոյս։

Pistache (բիս-թաշ) ե. ին. Պիստակ. *փստուղ. ֆըստըղ. շա՛ ֆըստըղ։ — de terre. տես Arachide.

Pistachier (բիս-թիէ) ե. ար. Ծառ ինչ. *պիստատենի. *փստաղենի. ֆըստըղ ագ՚ը։

Piste (բիս-թ) ե. ին. Հետ. ոտնահետ։ Suivre la bête à la —. On a suivi ces voleurs à la —։

Pistil (բիս-թիլ) ե. ար. Էգ գործարան անկոց. *իգայ։ Les étamines et le —. Quand le — manque, la fleur est stérile։

Pistole (բիս-թօլ) ե. ին. 1. Ոսկի դահեկան ինչ (Ցպանիոյ, Իտալիոյ)։ — d'or. Demi- —. Double —։ ‖ 2. Ա՛րժէք տասն փրանկաց։ J'ai acheté cela une —. Un sac de cent pistoles. Գտակ հազար փրանկաց։

Pistolet (բիս-թօլէ) ե. ար. 1. Հրազէն ինչ փոքրիկ. *ատրճանակ. ձեռնօղ։ — d'arçon. Une paire de pistolets։ ‖ † 2. (ֆոֆ. և տ.) Ա.յր ապլանգակ։ ‖ † 3. Հաց ինչ փոքրիկ։ [տասց)։

— de Volta. Վոլտայեան ատրճանակ. (ըստ բնագէտ.

Piston (բիս-թօն) ե. ար. 1. Միջին ձող (ջրհանի, մեքենայի). **մխոց։ Le jeu du —։ ‖ 2. Նաւատպրան ինչ պղնձի. *մխոցաւոր գալարափող։

Pitance (բիթ-նս) ե. ին. 1. Բաժին կերակրոյ (վանականաց). (ընտ.)։ ‖ 2. Աւուրն պարէն, ուտելիք. (հնաոյ)։ J'ai ajouté quelque chose à ma —։ [(տ.)։

Pitaud, aude (բիթօ, օտ) ե. Շինական տմարդի. †ա. **Pite** (բիթ) ե. ին. Դրամիկ ինչ պղնձի. *պղնիկաւան։ ʙ. **Pite** (բիթ) ե. ին. Ագգ ինչ հալածէն կղզեաց Ամերիկոյ։ Fil de —։ (Տես և Karata, 1)։

Piteusement (բիթեւզ-ման) տ. Ողորմ. ազիտագոյրմ. ողորմելի. (ընտ.)։ Il se lamentait, il criait —։

Piteux, euse (բիթեւ, եւզ) ած. 1. Արժանի գթած-բեան. արգահատանելի. ողորմելի. (ընտ.)։ Il est dans un — état։ ‖ 2. Ողորմելի. յուսի. (տե. խեղճ ողորմելի. խեղճուկրակ)։ Faire piteuse chère։ [թեզիկ։

† **Pithèque** (բիթէք) ե. ար. կապիկ ինչ անասուն.

Pitié (բիթիէ) ե. ին. 1. Գթածութիւն. գութ. արգահատանք. վշտակցութիւն։ Avoir — de quelqu'un. Գթալ յոգ, ի վերայ ուրուք։ Émouvoir, exciter la —. Ի գութ ածել, շարժել, խանարհեցուցանել. ի վշտակցութիւն ածել։ Être touché de —. Ի գութ գալնալ։ Un homme sans —. Ա.յր անգութ, անողորմ, անագթոյն։ Traiter quelqu'un sans —. Վարիլ ընդ ումեք անողորմ, անողորմելապէս։ ‖ 2. Ա.րհասելիս կատարեցութիւն։ Vous me faites — de parler ainsi. Il chante à faire —. Ցաւի երգէ։

Piton (բիթօն) ե. ար. 1. *Օգտակալուխ, *օգտակատար բևեռ։ Mettre des pitons pour soutenir une tringle։ ‖ 2. Բարձրագոյն սար (լերինն)։

Pitoyable (բիթուայեպլ) ած. 1. Գթածի. (խօսի)։ Une âme sensible et — envers les pauvres. Lieux pitoyables. Հիւանդանոցք. ուրկանոցք [maladrerie]։ ‖ 2. Արժանի գթածութեան. ողորմ. ողորմելի։ Il est dans un état —. Il a une santé —։ ‖ 3. Ցաւի. անպիտան. փցուն։ Il écrit d'une manière —. C'est un auteur —։

Pitoyablement (բիթուայեպլման) տ. 1. Ողորմ. ողորմելի օրինակաւ. (խօսի)։ Je l'ai trouvé — étendu sur la terre։ ‖ 2. Ցաւագին. յուսի։ Il écrit —։

† **Pitre** (բիթր) ե. ար. Օգնական, ընկեր ամպարտի [escamoteur]. (տ.)։

Pittoresque (բիթթօ-սկ) ած. 1. Նկարչութեան. *նկարչական։ La composition — a ses règles particulières։ ‖ 2. Պատշաճ ի նկարել. *նկարաւելայիլ։ Ce site est —. La tête de ce vieillard est tout à fait —։ ‖ 3. Լի ճարտարութեամբ նկարչի. գեղանկար։ Ce groupe est fort —։ ‖ 4. *Պատկերադարդ (մատեան)։ L'Univers —. Le Magasin —։

Pittoresquement (բիթթօ-սկ-ման) տ. Ըստ արուեստի նկարչութեան. *նկարչօրէն։

Pituitaire (բիթի-թէր) ած. Ա.ղտաոյ. *մղտատոյ. յին։ Glande, membrane —։

Pituite (բիթի-թ) ե. ին. Հիւթ թաղանթաց քթոց, թոքոց և առաջնոցն. մղտա։ La — domine dans son tempérament։ (Տես և Flegme, 1)։

Digitized by Google

Pituiteux, euse (Բիթիւիթէ, էօզ) ած. Մաղամաղամ. *Մաղամաղոտ. Vieillard, tempérament —.

† **Pityriasis** (Բիթիրիազիս) է. ար. Հիւանդութիւն քնէ մազերու. *Թեփախտութիւն. *Թեփախտ.

Pivert (Բիվէր) է. ար. Թռչուն մը որ ծառերու [pic] գետնին եւ կանուչ փետրովը. կանուչ փայտփոր.

A. **Pivoine** (Բիվուան') է. էգ. Ցուռկ մը որ ունի ծաղիկ գեղեցիկ սպիտակ կամ կարմիր. փիւնոյ. փիւնոյի. ճշնարօտ. քահանայապատակ. կարմրիկ տակ. քահանայարդ. խաչափայտ. — mâle. — femelle. Rose —.

= Ա.կաց. "Ղարար ըլ ասէ. կարմիր տամ ի ձիւնաւտ, որ ի խալափայն". Բժշ. — "փինոնա. սմանի ցնարօտ տանի, և այլ տհամնայատամ, խալափայր". Բժշ. — "Որ ասէ. փինոնա". Բառաց Գազիանոսի. — "Ցուռկն, որ ի յատար ասէն, որ ի խալափայն, և ինն խտր ճ ի որ ձագին կորիր է, և ինն ել ի որչ այլ ծոյ կին, և լաւն այն է որ հոտիկ կին". Ամիտ. Անգ. անոյ. — "փինոնաու ձագին ի խտր. այս կին (ամ. այլ կին) ի". Բուսնասաբանութիւն.

B. **Pivoine** (Բիվուան') է. ար. տես Bouvreuil.

† **Pivois** (Բիվուա) է. ար. Գինի. (ս.)

Pivot (Բիվ) է. ար. 1. Ատաղձ. Une machine qui tourne sur son —. ‖ 2. Գլխաւոր արմատ (ծառոց եւ անկոց ինչ). ‖ 3. (փոխ.) Գլխաւոր նեցուկ. առանցք. առձակ. Cet homme est le — sur lequel toute l'affaire tourne. ‖ 4. Երկու սկիզբը ճակատու հզկերուաց եւ ալծմանց՝ յորս հաստատակալ են հզկերքն.

Pivotant, ante (Բիվոթան, անթ) ած. *Ուղղարմատ. Arbre —. Plante, racine pivotante.

Pivoter (Բիվոթէ) բ. ն. 1. Դառնալ, շրջիլ ի վերայ առանցքից. Cette machine ne pivote pas bien. ‖ 2. Արմատս ուղղորդս ի խոր արձակել. Le chêne, le poirier pivotent.

Pizzicato (Բիցիքաթօ) է. ար. ** Ատանահար բախումն (լարից հաւասարանի). Les basses seules feront le —.

= ս. ** Ատանահար բախմամբ. Les basses joueront —.

Placage (Բլաքաժ) է. ար. 1. Դրսեայ նուրբ տախտակօք. *Դրսեազգածութիւն. Table, armoire de —. ‖ 2. (փոխ. եւ ընդ.) Ատանդագրութիւն յօրինեալ ի հատակատորց. Հատակարկաս մետանդագրութիւն.

Placard (Բլաքար) է. ար. 1. Զարդ զ'արաբատրաւ դրան. ‖ 2. Պահարան փորեալ յորմն. *Որմնադարան. ‖ 3. Գիր յայտարարութեան մեծուցեալ յորմունս քաղաքի. *Ազդագիր. Afficher un —. On a averti le public par un —. ‖ 4. Գիր թշնամանիկ կամ գրգռիչ մեծուցեալ յորմունս քաղաքի կամ առաջեալ ի հրապարակս. Afficher, semer des placards.

Placarder (Բլաքարտէ) բ. ն. †1. Փակել գարանս յորմն. ‖ 2. Գիր հաստատել, գնել ի վերայ որմոյ. *Ազդագրել. On vient de — une ordonnance de police. Ce mur est tout placardé. ‖ 3. Ատձուցանել, առաջածանել ի հրապարակս գիր թշնամանաց ընդդէմ ուրուք. — quelqu'un. ‖ 4. Ազդարար ղրկ թշնամանալից գրովք.

Place (Բլաս) է. էգ. 1. Հրապարակ. քաղաքամէջ. — publique. La — Vendôme. Une voiture de —. Հրապարակի կառք. — d'armes. 1. Հրամանատարան (զօրաց). ‖ 2. Գաղտք ի առհմանագլուխս աշխարհի՝ ուր են համր բարձանց պարիսպ զօրաց և մթերք զինուց. *Զինամթերոց.

‖ 3. Հրապարակ. տեղի. Étendre quelqu'un sur la —. Տախտապարկել ղրկ ի վերայ երկրի. տապալառ սպրկանել. Demeurer, rester sur la —. Ա. հառել, անդէն ի տեղւոջն, անդէն ի նմին տեղւոջ տապալառ անկանել, սպանեալ լինել. ‖ 3. Տեղի. վայր. կայան. La — est remplie, prise, occupée. La — est trop petite pour deux. Changer des meubles de —. Տեղափոխել զկարասիս. Prendre —. Գազմիլ. Ambitionner les premières places. Սիրել զնախաթոռս, զբարձերջս, զդահապետս. Tenir la — de quelqu'un. Ունել զտեղի ուրուք. Faire — à quelqu'un. Տալ ուրուք տեղի. Faire faire —. Ի բաց պարզել, մերժել, խոյլ, յայտկոյս և յայնկոյս առնել զամբոխն. փողոց կազմիլ ուրուք. (տես. ճամբայ բանալ). Se faire —, se faire faire —. Շրջապարշ հրդել անձին. փողոց կտրել. Place, place! Տեղի տուք. (տես. ճամբայ առուք, բացէք). À la — de. Ի տեղի. փոխանակ. Se mettre en la — d'un à la — de quelqu'un. (փոխ.) Համարել, գնել զանձն ի տեղւոջ ուրուք. À votre —. Եթէ էի ես փոխանակ ձեր. եթէ ի տեղւոջ ձեր էի. (տես. ես ձեր տեղն բռնայի). Faire —. Առնուլ զտեղի, զկարգ. յաջորդել. ‖ 4. (փոխ.) Տեղի. կարգ. աստիճան. վիճակ. Tenir sa — dans le monde. Վայելուչ գոլ յհասարակ վիճակին. Remettre quelqu'un à sa —. Ածել զրկ ի չափս իւր. (տես. պատշաճութեան դաս տալ մեկուն). ‖ 5. (փոխ.) Տեղի. Avoir, obtenir une — dans le cœur de quelqu'un, dans son amitié. ‖ 6. (փոխ.) Պաշտօն. պատիւ. բարձ. իշխանութիւն. — éminente, importante. C'est le ministre qui nomme à cette —. ‖ 7. Ժողովրդ վաճառականաց և տեղանաւորաց քաղաքի. հրապարակ. Avoir crédit sur la —. Ces billets perdent sur la —. ‖ 8. Վաճառականք և տեղանաւորք քաղաքի. հրապարակ. Cette grande faillite a mis la — en émoi. ‖ 9. Գաղտք պարսպաւոր. բերդատ քաղաք. — forte, imprenable. Fortifier une —. Le commandant d'une —. Insulter, forcer une —.

Placement (Բլասմ) է. ար. †1. Դնելն. գետեղելն. գիր. Le — d'une pendule. ‖ 2. Զետեղութիւն (տպաւորութեց, գործուածոց). Bureau de —. ‖ 3. Տալն զարծաթի ի շահ. ‖ 4. Արծաթի տուեալ ի շահ.

Placenta (Բլասէնդա) է. ար. Պինդանման միս յարգանդի՝ զոդեալ ընդ պտղոյ մանկան. **պլակինգի.

A. **Placer** (Բլասէ) բ. ն. 1. Դնել. գետեղել. (տես. տեղաւորել). Il a tant de meubles, qu'il ne sait où les —. ‖ 2. Ցուցանել, նշանակել զնւրքանչիւր ուրուք տեղի (ի հանդիսի). Il fut chargé de —. ‖ 3. (փոխ.) Զետեղել. Il a bien placé sa fille. ‖ 4. Կարգել, կացուցանել զրկ ի գործ ինչ. տալ ումեք պաշտօն. գետեղել. On l'a placé dans un bon poste. ‖ 5. Զետեղել. վաճառել. — des marchandises, des étoffes. ‖ 6. (փոխ.) Գնել. կացուցանել. Son génie l'a placé au premier rang des écrivains célèbres.

— de l'argent. Տալ զարծաթ իւր ի շահ. — son argent à gros intérêt, en fonds de terre.

= Se —. բ. ա. 1. Զետեղիլ. Placez-vous où vous pourrez. ‖ 2. Ամբառնալ ի կարգ, յաստիճան. Il s'est placé par ses exploits au rang des plus fameux héros.

B. **Placer** (Բլասէ) է. ար. Տեղի ուր գտանի ածիւ (ի կալիփոռնիա և Ամերիկա).

A. **Placet** (Բլասէ) է. ար. Ամառանոց բազկաց և առանց թիկանց. պատուանդան. (Ա.Ժ. տես Tabouret).

B. **Placet** (Բլասէ) է. ար. Գիր պաղատանաց. *տղերսագիր. — au roi. (Ա.Ժ. տես Pétition).

Placide (Բլասիտ) ած. Հանդարտ. հեզ. Air —.

Digitized by Google

Placidement (Պլա-սիտ-ման) ած. Հանգարտօրէն. Հեզաբար։

Placidité (Պլա-սիտ-իթ) է. իգ. Հանգարտութիւն. Հեզութիւն։ Au milieu de ces scènes violentes, il gardait sa —։

Placier (Պլա-սիէ) է. ած. Զեռակիչ (վաճառատց)։

Plafond (Պլա-ֆոն) է. ած. Զեղուն. Ի-վեր։ Les plafonds sont faits pour cacher les poutres et les solives. Riche —. Temple au — doré. Ոսկեձեղուն տաճար։

Plafonnage (Պլա-ֆոն-նաժ) է. ած. Յօրինուած ձեղուանց։

Plafonner (Պլա-ֆոն-նէ) բ. ն. Զեղուն դնել. Յօրինել զձեղունն։ Il a fait — son appartement։

Plafonneur (Պլա-ֆոն-նէօր) է. ած. Յօրինիչ ձեղուանց։

Plagal (Պլա-կալ) ած. ած. Mode —. Տօնական գոյն կամ եղանակ երգոց եկեղեցւոյ։

Plage (Պլաժ) է. իգ. 1. Գաւառ. աշխարհ. երկիր. (ի Ինդիա.)։ Il n'y a point de — si lointaine où le bruit de ses victoires n'ait pénétré։ ‖ 2. Ովկիանոս. ծովափն։

Plagiaire (Պլա-ժիէր) է. ած. † 1. Մարդակողոպ. մարդապազ. մանկապազ։ "Ces plagiaires impitoyables [les jésuites] qui les [les enfants] enlevaient à leurs mères." MICHELET, *Du prêtre et de la femme*, 1ère part. ch. 1. ‖ 2. Բանապազ. բանաքաղ։ — effronté։ Ցայս միտս վարի և երգ ած. Auteur —։

Plagiat (Պլա-ժիա) է. ած. † 1. Մարդակողոպութիւն. մարդապազութիւն։ ‖ 2. Բանապազութիւն. բանաքաղութիւն։ — impudent. On a découvert tous ses plagiats։

A. **Plaid** (Պլէտ) է. ած. † 1. ծոզով (դատաստանաց)։ ‖ 2. Գատաստանատեսութիւն. Լատապովութիւն. (ի դատաստանի)։ Ա.ԺԴ. առ Plaidoyer։

B. **Plaid** (Պլէտ) է. ած. 1. Վերարկու (Լեռնականաց Սկովտիացւոց)։ ‖ 2. Ծածկարան [couverture] ուղեւորութեան։

Plaidant, ante (Պլէ-տան, անթ) ած. 1. Դատատանողք։ Les parties plaidantes։ ‖ 2. Պաշտպան. Լատապով։ Avocat —։

Plaider (Պլէ-տէ) բ. ն. 1. Դատ դնել ընդ ումեք. գատ վարել։ Il s'est ruiné à —. Il y a dix ans qu'ils plaident l'un contre l'autre։ ‖ 2. Պաշտպանել, Լատապով լինել գատի ուրուք. Լատապովել։ Il plaide pour un tel contre un tel. Votre avocat a fort bien plaidé։

= բ. ն. 1. Պաշտպանել, Լատապովել իրաւանց ուրուք յատենի։ J'ai été obligé de — moi-même ma cause։ ‖ 2. Փարշել զոք ի դատաստան. գատ դնել, ի գատ մտանել ընդ ումեք. գատախազել։ Si vous ne me satisfaites pas, je serai contraint de vous —։

— le faux pour savoir le vrai. (Ֆոլ-բ.) տես ի Faux, B. է. ած. 1.

Plaideur, euse (Պլէ-տէօր, էօզ) է. 1. Դատատանողք։ ‖ 2. Դատաստէր. Հակառակատէր։ C'est un grand —։

Plaideirie (Պլէ-տուա-րի) է. իգ. 1. Ելուեստ, պաշտօն Լատապովելոյ իրաւանց ուրուք։ Il a quitté la —։ ‖ 2. Պաշտպանութիւն գատի. Լատապովութիւն։ Cette — a tenu six audiences։ [գատաստանի. (Վլ.)։

Plaidoyable (Պլէ-տուա-յապլ) ած. ած. Jour —. Օր

Plaidoyer (Պլէ-տուա-յէ) է. ած. Ճառ պաշտպանութեան իրաւանց ուրուք յատենի. Լատապովութիւն։ Cet avocat a fait un beau —։

Plaie (Պլէ) է. իգ. 1. Վէր. խոցուած. Հարուած։ — dangereuse, profonde, incurable. Grande —. Sa — s'est rouverte, s'est promptement cicatrisée. Rouvrir une —. (Ֆոլ-բ.) Խորխորել, կեղեքել զվէրս. Նորոգել դցաւս ուրուք։ (Որ և Déchirer une blessure)։ ‖ 2. Հոգք վէրաց. սպի. երաշխեզք։ Il montrait ses plaies pour rappeler les combats où il s'était trouvé։ ‖ 3. (Ֆոլ-բ.) Վէր. խոցուած. վիշտ. ազէտ։ Quelques années de paix suffiront pour fermer les plaies de l'État։

— Les plaies d'Égypte. Հարուածք, պատիժք եգիպտոսի. տասնհարուածեան պատուհաս, ցաւուածք. (քան Գրոց սրբոց)։

Plaignant, ante (Պլէ-նան, անթ) ած. և է. Դատախազ. ամբաստան։ La partie plaignante. Ledit —։

Plain, aine (Պլէն, էն') ած. 1. Հարթ. միահարթ. Հարթ և միատարր. դիւր. առափարակ։ Pays —. La bataille s'est donnée en plaine campagne. Խմբեցաւ պատերազմն ի դաշտատեղին վայրի, ի դիւրաբոյ։ ‖ 2. Հարթ և ողորկ. միահարթ։ Velours, satin, linge —։ (Ա.ԺԴ Յայս միտս առ Uni)։

— Plain-pied. է. ած. Սենեակք ի միում և ի նմին գաւիթեանի և ի միում հարթութեան. միահարթ սենեակք։ Ա.ա և և Chambres, pièces de plain-pied։

— De plain-pied. Ռբ. ած. 1. Աւանդ հղել և իջից։ De la salle on entre de plain-pied dans le jardin։ ‖ 2. (Ֆոլ-բ. և ընդ.) Աւանդ ինչ. երկմտութեան. աւանդ երկք դժուարութեան։ Cela va de plain-pied։

Plain-chant (Պլէն-չան) է. ած. Սովորական, հասարակաց երգ (Հռովմայեցւոց եկեղեցւոյն)։

Plaindre (Պլէն-տր) բ. ն. 1. Գթալ. արգահատել. աւաղել. աշխարել. ողորմիլ. ապաշխարել զոք կամ յոք. վշտակից, կսկիծակից, ցաւակից, սիրտակից լինել. (տե. խղճալ)։ — les malheureux. Je plains votre malheur. Je vous plains de la perte que vous avez faite. Il est fort à —. Արգահատանքի է. հղումի է։ ‖ 2. Տալ դժկամակութեամբ և ճշդելով. ազահել. ճշդել. խնայել։ Il ne faut point — sa peine pour ses amis. Il plaint le pain que ses gens mangent. Il plaint l'avoine à ses chevaux. Se — une chose. Զրկիլ զանձն յիրաց ինչ առ ագահութեան։ Cette femme s'est plaint toute sa vie le boire et le manger։ ‖ 3. Աւանդել. Ս. ափսոսալ։ Si votre main gauche plaint ce que donne votre main droite։

† = բ. ն. Հեծծել. ողբալ։

= Se —. բ. ած. 1. Ողբալ. Հեծծել. կսկիծել։ Il a souffert de grandes douleurs sans se —. Se — de sa pauvreté։ ‖ 2. Տրտունջ լինել զանմեքէ. տրտնջել. քաշքաշել։ Tout le monde se plaint de lui. Nous nous sommes plaints de vos procédés։ ‖ 3. Ամբաստան լինել։ Il est allé se — au commissaire։

Plaine (Պլէն') է. իգ. 1. Դաշտատեղին վայր. դաշտատափարակ. դիւրաբոյ։ — vaste, d'une grande étendue. Les troupes étaient campées dans la —. La Pologne est un pays de plaines։ ‖ 2. կողմն չափաւորականաց (ի Գողղիա)։ Il siégeait à la —։

— La — azurée, les plaines azurées, la — liquide. կապոյտ, երկնագոյն դաշտն. խոնաւականն մկանունք. ծով. (ի Ինդրգ.)։

Plainte (Պլէնթ) է. իգ. 1. Հեծծութիւն. կոծ. ողբ. աշխարումն. քաշքաշ։ S'abandonner aux cris et aux plaintes. Le ciel a entendu ses plaintes։ ‖ 2. Տրտունջ. գանգատ։ Il fait de grandes plaintes de vous, contre

Digitized by Google

vous. Je ne lui ai donné aucun sujet de — : ‖ 2. Անհ բաստանութիւն. գատախազութիւն : Porter —, sa —. Le magistrat a reçu sa — :

Plaintif, ive (Բլէնթիֆ, իվ) ած. 1. Ակնողորմ. ցաւագին. ողբագին. լալագին. լալահառաչ : Ton, chant — : ‖ 2. Սիրտղ. սրտիկնոյղ : La plaintive tourterelle : ‖ 3. Տրտնջոդ : C'est le plus — de tous les hommes :

Plaintivement (Բլէնթիվմէն) մ. Ողբագին. լալագին. ողբառնայինթ : Réciter, chanter — :

Plaire (Բլէր) [Je plais, tu plais, il plaît, nous plaisons. Je plaisais. Je plus, nous plûmes. Je plairai. Plais, qu'il plaise, plaisons, plaisez. Que je plaise. Que je plusse, qu'il plût, que nous plussions, qu'ils plussent. Plaisant. Plu.] բ. ն. Հաճոյ, ընդունելի լինել : Cet homme-là me plaît beaucoup. Elle a le don, le secret, l'art de —. Cette proposition plut au roi. Հաճոյ թուեցաւ բանն առաջի թագաւորին : La chasse lui plaît. Ախրելի է նմա որսորդութիւն :

= բ. անդ. Հաճոյ լինել. հաճիլ : Il a plu à Dieu de finir ses misères. Je ferai ce qu'il vous plaira. Արարից զինչ հաճոյ է առաջի ձեր. արարից զՀաճոյն առաջի ձեր : Faites comme il vous plaît. Որպէս դուք թուի ձեզ արարէք : Que vous plaît-il que je fasse? Զի՞նչ կամիք թէ արարից : S'il vous plaît. Եթէ հաճոյ իցէ ձեզ. բաժանիք ասէր. աղաչեմ : Plaît-il? Զի՞նչ հրամայէք. զի՞նչ կամիք. (աւելի. հրամիցէ՞ք) : Plaise à Dieu, plût à Dieu que. տես ի Dieu, 1. À Dieu ne plaise, ce qu'à Dieu ne plaise. տես ի Dieu, 1.

= Se —. բ. ա. 1. Հաճոյ լինել յայլս անձին : Se — à soi-même. Se — l'un à l'autre. Հաճոյանալ միմեանց : ‖ 2. Հաճել. ախորժել : Il se plaît à étudier. Գաղցր է նմա ուսումն : Il ne se plaît à rien. Ոչ ինչ քաղցրանայ նմա : Elle s'est plu à vous contredire : ‖ 3. Կալ սիրով ի տեղւոջ ուրուք. ախորժել : Il se plaît à la campagne : ‖ 4. Ցաւագ գալ, զարգանալ (ծառոց և տնկոց ի տեղւոջ ուրուք). ախորժել. սիրել : Les truites se plaisent dans l'eau vive. Le sapin se plaît sur les montagnes :

Plaisamment (Բլէզմէն) մ. 1. Հաճոյական ինչ օրինակաւ. հաճոյագոյնս : Il a raconté fort — cette aventure : ‖ 2. Ծաղրալից օրինակաւ : Elle était — habillée : ‖ 3. Զարաչարս. չարութ : C'est — reconnaître vos services :

Plaisance (Բլէզանս) ե. իե. Հաճոյք. խրախճ : Վայրկեան եւեթ ի բանին Maison de —. Տուն խրախճից. տեսլատեղ : Embarcation de —. Նաւակ խրախճից, զբօսանաց :

Plaisant, ante (Բլէզան, անթ) ած. 1. Հաճոյ. հաճոյական. ախորժ. ախորժական. հեշտական : Je ne trouve pas — que vous me mêliez dans vos discours : ‖ 2. Զաւարճալի. հեշտալի. ախորժելի. ծաղրածու : Il nous a fait un conte —, un très — récit : ‖ 3. Զաւարճացիչ. *զաւարճախօս. *զաւարճագան. *ծաղրաչարժ : C'est le plus — homme du monde : ‖ 4. Ծաղրալից. անհամ : C'est un — homme. Un — visage :

= ե. ա. 1. Ծաղրածու. կատակ : C'est le — de son quartier. Les bons plaisants sont rares. Un mauvais —. խեղկատակ : ‖ 2. Ծաղրականն : Il y a souvent une grande différence entre le — et le comique : ‖ 3. Զաւարճալի ինչ. զաւարճալի կողմն. (ընդ.) : C'est là le — de l'aventure :

Plaisanter (Բլէզանթէ) բ. ն. Ասել կամ առնել ինչ վասն զբօսութեանելոյ կամ ի ծաղր շարժելոյ զոք. խաղալ և ծաղրալ բանս խօսել. կատակաբանել. ծաղրաբանել. խաղալ : Parlez-vous sérieusement ou pour —? = բ. ն. Ծաղր առնել. կատակել :

Plaisanterie (Բլէզանթրի) ե. իե. 1. կատակ. կատակաբանութիւն. ծաղրաբանութիւն. խաղ : — ingénieuse, froide, mauvaise, fade, de mauvais goût. C'est un homme qui tourne tout en —. Entendre —, entendre bien la —. Ճարտարել, հանդարտել կատակի. (աւելի. կատակ վերցնել) : Manier bien la —. Լինել հանճարեղ ի կատակաբանութիւն. (աւելի. կատակէ հանկանալ) : Ne pas entendre —. Դժկամակիլ ընդ կատակն. ընդ միտս առնել. (աւելի. կատակ չգիտանալ) : — à part. Թողեալ զկատակէ. առանց կատականաց : ‖ 2. Ծաղր. այպանք. այպանութիւն : Cela dégénère en — :

Plaisir (Բլէզիր) ե. ա. 1. Հեշտութիւն. հաճոյք. հաճութիւն. ախորժք : Les plaisirs de l'âme, du cœur, de l'esprit. Les plaisirs charnels. L'ivresse du —. Troubler le — de quelqu'un. Prendre — à. Ախորժել : Avec —. Ախորժելով. ախորժանօք. ախորժաբար. հեշտաբար. մեծախիտ. կամակար : Avec beaucoup de —. Բազում ախորժելով : Rien ne lui fait —. Ոչ ինչ քաղցրանայ նմա : On a toujours du — à vous voir. Հանապազ քաղցր է առնանել զձեզ : ‖ 2. Զուարճութիւն. զբօսանք : Plaisirs innocents, nobles, permis, défendus. Le — de la chasse. Jouer pour le —. Խաղալ ի զբօսանս եւեթ : Homme de —. Այր զբօսասէր : ‖ 3. Հաճութիւն. կամք : Si c'est votre —, j'irai là. Le bon —. տես ի Bon, A. 6. ‖ 4. Շնորհք. երախտիք : Il m'a fait un —, un grand —, un — insigne. Faites-moi un —. Շնորհս արասջիք ինձ : ‖ 5. Ապա ինչ ծագի [oublie] : Marchande de — :

— Les plaisirs du roi. Տեղի որսոց արքունի :

— Menus plaisirs. տես ի Menu.

= À —. ած. ա. 1. Ախորժելով. մտադիւր. խնամով : Un meuble fait à — : ‖ 2. Ըստ քմայ. ստէպ ի քմայ : Conte fait à —. Գմայագրգ, ստայօգ. առասպել : ‖ 3. Ամանց ինչ պատճառաց. ընդ վայր : Se tourmenter à — :

= Par —. ած. ա. 1. Ած ի զբօսանս : ‖ 2. (ածաբ. և ընդ.) փորձելոյ աղագաւ. վասն փորձոյ. (խոսք) : Goûtez par — ce vin :

Plamée (Բլ—մէ) ե. իե. Ելիր (խաղատիրգայ [tanneur]) :

† **Plamer** (Բլ—մէ) բ. ն. կակղել կրով (գմորեմս) :

A. **Plan, ane** (Բլան, անն') ած. Հարթ. հարթ և հաւասար. հարթ և միաւորդ. միահարթ : Surface plane :

B. **Plan** (Բլան) ե. ա. 1. Հարթ երեսք. մակարգակ : Tracer une ligne sur un — : ‖ 2. *Ցատակագիծ : Faire, composer, dessiner, lever un —. Le — d'une ville, d'un jardin, d'une bataille : ‖ 3. Ցատակ (ի նկարս) : J'aime cette figure qui est sur le premier — : ‖ 4. (ածաբ.) Ուրագիր : Il a fait le — de sa tragédie. J'ai changé mon — : ‖ 5. (ածաբ.) Միտք. խորհուրդ. դիտաւորութիւն. գիւտուն. առաջարկութիւն : Ce prince avait conçu un vaste — de domination :

Planche (Բլանշ) ե. իե. 1. Տախտակ : — de sapin, de chêne. Scier des planches. Passer un ruisseau sur une —. Faire la —. Լողալ ի բեկանց վերայ առանց շարժուելոյ ինչ ցուցանելոյ : ‖ 2. (ածաբ.) Տախտակ. տապանութիւն : C'est une — dans le naufrage. S'appuyer sur une — pourrie. Ցենուլ, տապանիլ յիւղէդն ջախջախ, յիւղէդն ջախջախեալ : ‖ 3. (ածաբ. և ընդ.) Օրինակ : Cela fera — pour la suite. Faire la — aux autres կամ լոկ

Digitized by Google

Faire la —. Զառաջինն բուռն հարկանել զերծից ինչ որ գժտաբին է կամ կարծի։ ‖ 4. Տախտակ փորագրութեան. տախտակ՝ փորագրեալ։ Une — de cuivre, de bois. Une — bien gravée։ ‖ 5. Տախտակ, պատկեր (ի գիրս)։ Un atlas composé de vingt planches։ ‖ 6. Երկայնաձև ածու։ Une — de tulipes, de chicorée։ ‖ 7. Լուսին [fer] (ջրոց)։

— չէ. Տեղանան (ի տուրէ)։ Monter sur les planches. խաղալ ողբերգութիւնս, կատակերգութիւնս։

Planchéier (բլանշէյէ) բ. ն. Հրամայել տախտակամածք. տախտակամած յօրինել։ Faire — sa chambre։

Plancher (բլանշե) է. ար. 1. Մարդակք [solive] յորկի տան ծածկեալք տախտակօք. առաստաղ. Ս. առնքք. Ս. ոճառք։ Ces planchers sont trop bas. Toucher de la tête au —. Suspendre quelque chose au —. Décharger, soulager le —. (էփոխ. և —ի.) Ա.բառքս ելանել ի սենեկէ։ ‖ 2. Տախտակամածք (սենեկի). Յատակ։ — parqueté. Frotter un —. Il est tombé sur le —։

— Il n'est rien tel que le — des vaches. (էփոխ. և —ի.) տես ի Vache.

Planchette (բլանշէտ) է. էն. 1. Նուրբ տախտակ. *տախտակիկ։ ‖ 2. Գործի յօրինելոյ գյատակագիծս։

Plançon (բլանսո) է. ար. Որս ուռուց կամ կաղամախի անկեալ յիրկիր առ ի արմատանալ. ածի. Ս. չալչ։

A. **Plane** (բլան') է. ար. Ագգ ինչ դղբոյ [érable]։

B. **Plane** (բլան') է. էն. Գերբիչ (տակառագործաց). քերոց։

A. **Planer** (բլանէ) բ. ն. 1. Թևատարած կալ (թռչնոց) յօդս։ Un milan qui plane en l'air։ ‖ 2. (էփոխ.) Հայել ի վերուստ։ De cette hauteur on plane au loin sur la campagne։ ‖ 3. (էփոխ.) Ագած աչօք հայել, նկատել. նկատել մտաց աչօք։ Son génie plane sur tous les siècles, et embrasse d'un regard la suite des événements։

B. **Planer** (բլանէ) բ. ն. Ցկրկել, ողորկել, հարթել քերչաւ կամ մրճաւ։ — de la vaisselle d'argent. — des échalas։ [système —։

Planétaire (բլանէթէր) ած. *Մոլորակային։ Région. — է. ար. *Մոլորակացոյց գործի։

Planète (բլանէթ) է. էն. Գնդայուն, մոլար, մոլորական աստղ. մոլորակ։ Le cours des planètes։ [կիչ։

Planeur (բլանէօր) է. ար. Հարթիչ. յղկիչ. ողորդիչ։

Planimétrie (բլանիմէթրի) է. էն. *Մակաբդակաչափութիւն։

Planisphère (բլանիսֆէր) է. ար. Հաւասարատած տախտակ երկնագնդի և երկրագնդի. *Հարթագունդ։ — céleste. — terrestre։

Plant (բլան) է. ար. 1. Տունկ նորատունկ կամ անկեալ. մատաղատունկ։ — de vigne. Je voudrais bien avoir du — de cet arbre։ ‖ 2. Ծառաստան մատաղատունկ։ Un — d'ormes։

† — Mettre en —. Դնել ի գրաւ. գրաւականել. (—ի.) Il a mis sa montre en —։

Plantage (բլանթաժ) է. ար. †1. Տնկելն։ ‖ 2. Մատաղատունկք շաքարեղէգանց և ծխախոտոյ (Ամերիկա)։

Plantain (բլանթեն) է. ար. Տունկ ինչ բուսական ի խոտաւէտ տեղիս. գառնաղեղուս. գազտիկուր. ջրախոտ. սիսեռի օն։ — d'eau կամ — aquatique. տես Flûteau.

† **Plantaire** (բլանթէր) ած. Ներբանի առից. *Ներբանային։

Plantard (բլանթար) է. ար. տես Plançon.

Plantation (բլանթասիօն) է. էն. 1. Տնկումն. անկանելութիւն։ Ce n'est pas le temps de la —։ ‖ 2. Ծառաստանք։ ‖ 3. Բնակութիւն գաղթականաց (Ամերիկա). անկարան։

Plante (բլանթ) է. էն. 1. Տունկ. բոյս։ — ligneuse, herbacée. — exotique, indigène. La description des plantes. — potagère. Բանջար. խաւարտ։ ‖ 2. Բժշկական տունկ, խոտ։ La connaissance des plantes est nécessaire à un médecin։ ‖ 3. Ոտի, այգի նորատունկ։

— du pied, des pieds. Ներբան առից. գաղշատար։ Poser la — du pied à terre. Chatouiller la — des pieds։

Planter (բլանթէ) բ. ն. 1. Տնկել։ — un arbre, de la laitue, des fleurs, une avenue. Aller — ses choux. (էփոխ.) տես ի Chou, 1. ‖ 2. Տնկել. սերմանել։ — des noyaux, des pépins, des fèves։ ‖ 3. Զարգարել անկեզ. տնկել։ — un terrain de vignes, d'oliviers։ ‖ 4. (էփոխ.) Ցցել. վարսել. վարել. մխել. կանգնել։ — un poteau, une croix, un piquet։ ‖ 5. (էփոխ.) Դնել. արկանել. մխել։ — un soufflet sur la joue de quelqu'un. Ապտակ ածել ուսկք. (—ի.)։ — quelque chose au nez de quelqu'un. Ցերեսս հարկանել. կշտամբել. (ընդ.)։ ‖ 6. Կացուցանել, կարգել զոք ուրեք (ի լրտեսութիւն)։ Il avait planté son valet sous une porte pour les épier։

— là quelqu'un. 1. (էփոխ. և ընդ.) Թաղուլ զոք։ ‖ 2. Թաղուլ. լքանել. անառս առնել։

— là la musique. Թաղուլ զերաժշտութիւն. ի բաց կալ, չերաժարել յերաժշտութենէ։

Planteur (բլանթէօր) է. ար. 1. Տնկող. տնկարկ։ ‖ 2. Տնկարկ գաղթական։ Un — des Antilles, de Bourbon։

Plantigrade (բլանթիկրատ) ած. Որ գնայ ի ներբանս ոտից (անասուն). *Ներբանագնաց։ Les ours, les blaireaux sont des animaux plantigrades։ Ա. արի և իրր է. ար. La tribu des plantigrades։ [պանդոյ առ ի ծանկէ գչոգ)։

Plantoir (բլանթուար) է. ար. Գայլկան (պատռիչ.

Planton (բլանթօն) է. ար. Զինուոր հրամանառուիր, պատգամաւոր։ [ռական։

Plantule (բլանթիւլ) է. էն. Սաղմն [embryon] բուս.

Plantureusement (բլանթիւրէզման) մ. Առատապէս. (ընդ.)։ On vit — chez lui։

Plantureux, euse (բլանթիւրէ, էզ) ած. 1. Ցորդ. առատ. յորդառատ։ Un dîner —։ ‖ 2. Ցուռթի. բերրի. արգաւանդ։ Un pays —։

Planure (բլանիւր) է. էն. Տաշիզ (փայտի)։ Se chauffer avec des planures։

Plaque (բլակ) է. էն. 1. Թիթեղն։ — de fer, d'argent, de cuivre. Des plaques indiquent les maisons assurées contre l'incendie։ ‖ 2. Ազատական ինչ հաստատուն յորմն։ ‖ 3. *Շքանշան. *պատուանշան։ ‖ †4. Մասն կուռանի [garde] սրոյ որ ծածկէ զձեռն։ ‖ †5. Հին դրամիկ ինչ փլանգրացւոց։

Plaqué (բլակե) է. ար. Զգինւոյ արծաթապատառ։ Voilà de beau —. Un huilier en —։

Plaqueminier (բլակմինիէ) է. ար. Ծառ ինչ Ամերիկայ, յորոյ պտղոյն յօրինի քսիմկիլ։

Plaquer (բլակե) բ. ն. Գատակել, գրուագագել նուրբ թիթեղօնմէ (ոսկւոյ, արծաթոյ)։ — de l'or et de l'argent sur du bois։ [ապտակ ի ծնօտս առնուլ։

— un soufflet sur la joue. (էփոխ. և —ի.) Ածել

— quelque chose au nez de quelqu'un. (էփոխ. և —ի.) Ցերեսս հարուցանել յանդիմանել. (սլ. երեսը զարնել)։

Plaquette (բլակէտ) է. էն. 1. Նուրբ հաստոց (մետաղի)։ ‖ 2. Դրամիկ պղնձի. խերեւէշ։

Digitized by Google

Plaqueur (բլաքէօր) ի. ար. Դրուագիչ։

† **Plasma** (բլասմա) ի. ար. Ջրի մեան արեան։

Plasticité (բլաստիսիթէ) ի. իթ. Կերպարկոլութիւն։ La — de l'argile։

Plastique (բլաստիք) ած. 1. Կերպաւորական. ստեղծական։ Pouvoir, force —։ ‖ 2. Որ ընդունի կերպաւորիս. կերպարկական։ L'argile est —։

— Art —. կամ լոկ La —. ի. իթ. Արուեստ ստեղծանելոյ պատկերս և դրուագս ի գունդոյ [plâtre], ի կաւոյ, այլոցն հանդերձ. ստեղծականութիւն. անգրիաստեղծութիւն։

Plastron (բլաստրօն) ի. ար. 1. Լանջապանակ (հնծեղոցոց)։ ‖ 2. Լանջապանակ (ուսուցչի զինուորական թիեան)։ Tirer au —։ ‖ 3. (խոսք. և ընդ.) Ատակ նշուսակի։ Cet homme est le — des railleries de tout le monde։ [պատճառ։

Plastronner (բլաստրօնէ) բ. ն. Զատել լանջապանակ։

= Se —. բ. ա. Զգենուլ լանջապանակ։

A. **Plat, ate** (բլա, ատ) ած. 1. Հարթ և հաւասար. հարթ և միաւորդ. միահարթ. հարթ. տափարակ։ Au sortir de là on trouve un terrain —. Pays —, — pays. տես ի Pays, 1. Souliers plats. Հարթ, *անկրունկ մուճակ։ À plate couture. տես ի Couture. Avoir le ventre —. Ընդել որովայն ոչին. լինել անուսաց ի բազում ժամանակաց. (ընդ.)։ Calme —. Անհոգմնութիւն, հանգստասութիւն ծովու։ ‖ 2. Հարթ. միահարթ։ Cette femme a la poitrine plate. Avoir le dos —։ ‖ 3. (խոսք.) Անհամ. տկար. անոյժ։ Un vin —. Du vinaigre —։ ‖ 4. (խոսք.) Հետևակ. գռեհիկ։ Un style —. Tout ce qu'il a dit est fort —։

= ի. ար. **Տափակողմն։ Il lui donna des coups de — d'épée, du — de la main. Donner du — de la langue. (խոսք. և ընդ.) խոսոտանալ մեծամեծս։

= Tout —. ած. ած. 1. Գետնաւոտութեամբ. յօրտայոտեալ. (ար. կռնդկի վրայ)։ Tomber tout —. Être étendu tout — dans son lit։ ‖ 2. (խոսք.) Անպատրաստակ. յայտնի։ Refuser tout —։ [refuser tout à —։

= À —, Tout à —. ած. ած. Ամենևին. բոլորովին։ Nier,

= À plate terre. ած. ած. տես ի Terre.

= À — ventre. ած. ած. տես ի Ventre.

B. **Plat** (բլա) ի. ար. 1. Պնակ. ակաւաստակ։ Un — creux, rond, ovale. Les bords d'un —։ ‖ 2. Պնակ մի լի. ակաւաստակ մի լցեալ։ Un — de viande, de légumes. Il n'a mangé que d'un —։

— de balance. Նժար. Խէտ կշռի։ (որ և Bassin)։

Platane (բլատան') ի. ար. Ծառ ինչ տերասծուղէչ և լայնատերև. լայնատերևի. ասպ. կնոջ ազգի։ — d'Orient, d'Occident։

Plataniste (բլատանիստ) ի. ար. Ծառատուն ասպատոց՝ ուր մանկտին Պատրաստացոց հրահանգէր ի միջոցքիւնս. *ասուտ։ [է)։ Des plats-bords։

Plat-bord (բլա–պօր) ի. ար. Շրջանակ, ծնօտ (նաւ.

Plateau (բլատօ) ի. ար. 1. Փոքրիկ սեղան որ ունի տաս ցածագոյնս և դնի ի վերոյ սեղանոյ կերակրոց առ զբօսուհ. նզոյր։ ‖ 2. Ափսեայ. թաւփուր. տեփուր. Խնէփ։ On servit le café sur un — de porcelaine։ ‖ 3. Ուքառանկիւն սեղան. լերանագագաթ։ Il y a au-dessus de cette montagne un très beau —։ ‖ 4. Հարթ բարձրաւանդակ։ Placer un corps de troupes, une batterie sur un —։ ‖ 5. Նժար (կշռոց)։

— յած. Տափարակ և բոլորշի սպասուր [fumées] չիկերէաց [bête fauve]։

Plate-bande (բլատբանտ) ի. իթ. 1. Հարթ գէտք [moulure]. (քան ճարտարապետաց)։ ‖ 2. Ընդ. երկր ծաղկոցի։ Des plates-bandes bien garnies։

A. **Platée** (բլատէ) ի. իթ. Կաւաստակ մի լի. (ոճ.)։

B. **Platée** (բլատէ) ի. իթ. Որմ հիմանի։

Plate-forme (բլատֆորմ') ի. իթ. 1. Միահարթ տանիք. տոմալի։ Dans le Levant, le toit des maisons est ordinairement en —. Les plates-formes sont communes en Italie։ ‖ 2. Ասրահարթ հողաբլուր (յորձանկուեն թնդանօթոց)։ [վարպ)։

Plate-longe (բլատլոնժ) ի. իթ. Լայն փոկ (երիս.

Platement (բլատման') ած. 1. Հետևակս (խօսել)։ ‖ 2. Միկնապէս. պարզապէս։ Il lui a dit tout — qu'il était une dupe. C'est tout — un grand hâbleur։

Plateure (բլատիօր) ի. իթ. Երակ մետաղոց հարթ յատակաց։

A. **Platine** (բլատին') ի. իթ. 1. Թիթեղն երկաթի ի բնդանս փականաց՝ ընդ որ մտանէ բանալին. **վահանակ։ ‖ 2. Փակաղակ (հրացանի, ատրճանակի)։ ‖ 3. Ճնշող ատեխտակ (մետղոյ ազագրութեան)։ ‖ 4. Գմբեթաձև կազմած արուրի [de cuivre jaune] առ ի ցամաքեցուցանել և յողորկել գկոտւիս։ Repasser du linge sur la —։

B. **Platine** (բլատին') ի. ար. Միետղ ինչ գժուատրամեալ և ծանրագոյն քան զոսկի. *լանոսկի։ Le — a été découvert en Amérique en 1741. Les Russes font de la monnaie de —։

† **Platise** (բլատիզ) ի. իթ. Անհամ, անհանճար բանք։

Platitude (բլատիտիւտ) ի. իթ. 1. Հետևակութիւն. նուաստութիւն։ La — de son style me dégoûte։ ‖ 2. Անհամութիւն. տկարութիւն։ Ce vin est d'une — extrême։ ‖ 3. Հետևակ, անհամ բանք։ C'est un homme qui ne dit que des platitudes։

Platonicien, ienne (բլատոնիսիէն, իէն') ած. Պլատոնական. պլատոնիկեան։ Un philosophe —։

= ի. ար. Պլատոնական իմաստասէր։ Un —։

Platonique (բլատոնիք) ած. Պլատոնական։ Amour —. Սէր ի մէջ առն և կնոջ՝ ազատ ի մնալեաց կապակցաց. պլատոնական սէր։

Platonisme (բլատոնիսմ) ի. ար. Փիլիսոփայական վարդապետութիւն Պլատոնի. պլատոնութիւն։

Plâtrage (բլատրաժ) ի. ար. 1. Գործած գաճոյ։ ‖ 2. Պատրաստացուցանելն գաճով (գանգ.)։

Plâtras (բլատրա) ի. ար. կտոր գաճոյ։

Plâtre (բլատր) ի. ար. 1. *Ծծմբայսա [sulfate] կրոյ ար գտանի ի բովս. գաճ։ Une carrière de —. *Գաճահատ։ Pierre de — à —. *Գաճակտոր։ ‖ 2. Գաճ թրծեալ ի հնոցի. գաճ։ Cuire, battre du —. Enduit de —. Jeter une statue en —. Battre quelqu'un comme —. տես ի Battre, բ. ն. 3. ‖ 3. Գործ գաճեայ. արձան գաճեայ։ Le — d'une statue. Un — antique։ ‖ 4. (խոսք.) Պակասակարգիչ. ապիտակ։ Cette femme a deux doigts de — sur le visage։

— Essuyer les plâtres. տես յ'Essuyer, 1.

Plâtré, ée (բլատրե) ած. դերբ. Միփեալ գաճով։ Paix, réconciliation plâtrée. (խոսք.) Վէր ի վերոյ, առերևոյթ հաշտութիւն։

Plâtrer (բլատրէ) բ. ն. 1. Միփել գաճով. *գաճել։ — un plafond։ ‖ 2. Ասկանել գաճ յանգամանս ի

Digitized by Google

պատրաստութիւն. *գամնիլ. *գամնուիլ։ ‖ 3. Ջնել ի ձեռն գամոյ (գլխոյ)։ ‖ 4. (խոսք.) Ծածկել. բարկքել։ On a plâtré cela du mieux qu'on a pu։

= Se —. բ. ա. Լաւատարկել զերեսս իւր սպիտակաւ. սպիտակացուցանել զնա երես։ Cette femme se plâtre։

Plâtreux, euse (բլա֊տրո, ոզ) ած. *Գամնուտ։ Un terrain —։ [ճատ։

Plâtrier (բլա֊տրիէ) ե. ար. *Գամնագործ. *գամնավաճառ։

Plâtrière (բլա֊տրիէռ) ե. էզ. 1. Բովք գամոյ. *գամնահատք։ ‖ 2. Տեղի հրծնելոյ և հանդերձելոյ գամոյ. *գամնագործոց։

Plausibilité (բլոզիպիլիթե) ե. էզ. Հաւանականաւթիւն. (խոսք)։ Cette proposition a quelque —։

Plausible (բլոզիպլ) ած. Արժանի հաւանութեան. հաւանական. ընդունելի։ Un prétexte —։

Plausiblement (բլոզիպլման) ս. Հաւանական իմն օրինակաւ. (խոսք)։ [խոժոռմամբ ամրոխ։

Plèbe (բլեպ) ե. էզ. Ցեղին ստորին. խառնիճաղանճն.

Plébéien, ienne (բլեպէիէն, էնն') ե. Ռամիկ. գեղհիկ. ժողովրդական։ Ce patricien avait épousé une plébéienne։

= ած. Ժողովրդական։ Famille plébéienne։

Plébiscite (բլեպիսիթ) ե. ար. 1. Վճիռ ժողովրդեանն հաւանելոյ զառաջարկեալ ըստ ցեղից. ժողովրդական վճիռ։ ‖ 2. Ժողովրդական քաւէարկութիւն։ Le — de 1851. Le — de 1870։

† **Plectre** կամ † **Plectrum** (բլեքդր, բլեքդրոմ) ե. ար. Փոքրիկ գաւազան փղոսկրեայ առ ի հարկանել զաղիս քնարի. Հարիչ. կանգոց։

Pléiades (բլէիոտ) ե. էզ. յէ. Վեց (կամ ըստ բանասաեղծից՝ եօթն) աստղք ցուղ աստեղատան. Աղաստանք. Ս. վեցկին։ (Որ և Hyades)։ Le lever, le coucher des Pléiades։ Մերձ ասի և միաբար La Pléiade céleste։

— Pléiade poétique. Եօթն հռչակաւոր բանաստեղծք ցուղ նոց ար ծաղկեին յաւուրս Պտղոմէոսի փիլադելփոսի. բանաստեղծական Աղաստանք։

Pleige (բլէյ) ե. ար. Երաշխաւոր. (իշ.)։

Pleiger (բլէյէ) բ. ն. Երաշխաւոր լինել (ի գաղտաստանի). (իշ.)։

Plein, eine (բլին, էն') ած. 1. Լի. լցեալ։ Un verre —. Cela est si —, qu'il n'y peut rien tenir de plus. Une pleine bourse de louis. À demi —. Կիսալիր. Թերալից։ Cet homme est — de vin. Գինեվէից, արբեալ է ալրգ. լցեալ է գինւով։ ‖ 2. Ցղի (մեսակի անասնոյն). ծանրացեալ։ Une chatte, une jument pleine։ ‖ 3. Լի. անտառ. խիտ. Հած։ Bois —։ ‖ 4. Լի. լցեալ. խճաղեալ։ L'église était si pleine, qu'on ne pouvait y entrer։ ‖ 5. Լի. լցեալ։ Un pré — de fleurs. Մարդ ծաղկալից, ծաղկաւէտ, ծաղկուտ։ Une terre pleine de gibier. Երկիր որսալից, քաջերկր, բազմաջոլիր։ Un chien — de puces. Շուն ի լուս հանիկեալ։ ‖ 6. (խոսք.) Լի. լցեալ։ — de santé. Գալջատուղջ։ — de courage. Գալջասիրտ։ Une femme pleine de grâce. Կին լի շնորհօք, շնորհալի, բարեշնորհ։ Un homme — d'expédients. Այր բազմահնար, բազմամիտ։ Mourir — de jours. Մեռանիլ լի աւուրբք (ըստ Գրոց արբոց). մեռանիլ ի խոր ծերութեան։ Il est — de lui-même. Մեծամիտ կարծիս անի զանձնէ. (—ի. ինքնիրմէ լցուած է)։ ‖ 7. (խոսք.) Լի. լցեալ. առլցեալ. յագ։ "Malheur à vous qui êtes pleins et contents du monde!" boss. *R. d'Angl.* ‖ 8. Ցղր. գէր. ուռուցիկ։ Cet homme a le visage —։ ‖ 9. (խոսք.) Ողջ. ամբողջ. բովանդակ։ Il fut absent trois jours pleins. Pleine lune. տես ի Lune, 1. Pleine mer. Խորք, անապատք ծովու. խորն. ծովամիջք։ ‖ 10. Լի, քաջալհնչող (ձայն)։ ‖ 11. Լիուլի. կատարեալ. լի կատարեալ. բովանդակ. լի բովանդակ. արձակ. բացարձակ։ Un — succès. Il a pleine liberté d'aller où il voudra. Il a — pouvoir de son maître։

— En —. Ի միջ. ի միջի։ En pleine mer. Ի խորս ծովու. ի ծովամիջի։ En — air. տես ի Air, A. En — hiver. Ի միջ ձմերայնի. ի խոր ձմերան. En — jour. տես ի Jour, 1. En — midi. տես ի Midi, 1.

— À —. Crier à pleine gorge. տես ի Gorge, 2. À pleine main կամ À pleines mains. տես ի Main, 1. À pleins bords. տես ի Bord, 8.

— De —. De — droit. Լի և լի իրաւամբք։ De — gré. Ամենայն յօժարութեամբ։ De — saut. Վազքաւ։

= ե. ար. 1. Լիոն. լիութիւն. լրութիւն։ Le — et le vide։ ‖ 2. Ասան որմոյ ուր չիք ազ գուռն և ազ պատուհան. լրութիւն։ ‖ 3. Լիութիւն, լրումն (լուսնի)։ La lune est dans son —։ ‖ †4. Միջ (անտառի)։

— Mettre dans le —, en —. Հարկանիլ նետիւ կամ գնդակաւ զմիջատայրը նպատակի։

= Նե. Ըստ չափոյ. ըստ ատենոյ։ Avoir du vin — sa cave, du blé — ses greniers։

= En —, Tout en —. Գբ. սա. Լիով. լի բովանդակ. բնաւին. բալորովին։ Il a perdu son procès en —։

= À —, À pur et à —. Գբ. սա. Լիով. ամենևին. ազ բովանդակ. լի բովանդակ։ Absous à pur et à —։

= Tout —. Գբ. սա. Բազում. յոյժ. (ընդ.)։ On trouve tout — de gens qui pensent . . .

Pleinement (բլէնման) ս. Լի. լիով. ամենևիմբ. բալորովին. բնաւին։ J'en suis — convaincu։

Plénier, ière (բլէնիէ, էր) ած. 1. Ամենախաւսմբ (ժողով)։ Cour plénière։ ‖ 2. Լի կատարեալ. լիակատար։ Indulgence plénière։

Plénipotentiaire (բլենիբոթանսիէռ) ած. ար. Ministre —, կամ լոկ —. ե. ար. *Լիազօր պաշտօնեայ (Տէրութեան)։

Plénitude (բլենիթիւտ) ե. էզ. 1. Ցարգութիւն, առատութիւն (հիւթից մարմնոյ)։ ‖ 2. (խոսք.) Լրութիւն. լրումն. լիութիւն։ — de jours. Լիութիւն աւուրց. խոր ծերութիւն. (ըստ Գրոց արբոց)։ La — des temps. Լրումն ժամանակին, ժամանակաց։ La — des nations. Լրումն հեթանոսաց։ Il a recouvré la — de ses facultés։ ‖ 3. (խոսք.) Լրութիւն (սրտի). վերումն։ Je vous parle dans la — de mon cœur։ (Որ և Abondance de cœur)։

Pléonasme (բլեոնասմ) ե. ար. 1. Ցաւելուած բանից առ զարդուէ. աւելորդաբանութիւն։ ‖ 2. Աւելորդ բանք. աւելաբանութիւն։ [բրածոյ. *մերձամոզէլ։

Plésiosaure (բլեզիոզոռ) ե. ար. Սպրուն վիթխարի

Pléthore (բլեթոռ') ե. էզ. Ցարգութիւն արեան կամ հիւթոց. արիւնակերպութիւն. արիւնաշատութիւն։

Pléthorique (բլեթորիք) ած. 1. Արիւնակերպ. արիւնաշատ։ Un corps, un homme —։ ‖ 2. Արիւնակերպութեան։ État, disposition —։

Pleur (բլէռ) ե. ար. տես Pleurs.

Pleurant, ante (բլէռան, անթ) ած. Լալագան. լացող։ Elle est toujours pleurante։

Digitized by Google

Pleurard (բլեօռար) ած. ար. Լալկան մնացուկ. (ընտ.)։ C'est un vilain —։

Pleure (բլեօռ՛) ած. էգ. տես Plèvre.

Pleure-misère կամ **Pleure-pain** (բլեօռ-ը-գդեռ, բլեօռ-ը-բեն) ած. ար. Ագահ հասնակ տրտնջոդ. (ս.)։

Pleurer (բլեօռե) բ. ն. 1. Լալ. արտասուել. խլացնիել տրտում։ — amèrement, à chaudes larmes. De quoi pleurez-vous? Qu'avez-vous à —? — de colère, de tendresse, de joie. — comme une Madeleine. տես և Madeleine. — comme un veau, comme une vache. Ա-ջեռք տրտասուել. (ընտ.)։ Se mettre à —. Ցտրտասուս հարկանիլ, յոգիլ. գալ հարկանիլ։ Les cerfs pleurent quand ils sont aux abois. — sur quelqu'un, sur ses péchés. Լալ ի վերայ ումեքէ, ի վերայ մեղաց իւրոց։ || 2. Արտասուել (աչաց)։ Les yeux pleurent quand on pèle de l'oignon. Faire —. Գիրկացուցանել զաչս արտասուագր. Ս. ապցուեցնել։ La fumée fait —. Ses yeux pleurent, les yeux lui pleurent. Գիրկին է։ || 3. Արտասուել (որեմն)։

= բ. ն. Լալ. արտասուել. աշխարել. կսծել։ — son père, la mort de son père, ses péchés. — sa virginité. Լալ զկուսութիւնն իւր. (առի ըստ Գրոց սրբոց զապչկանէ սր մեռանի առանց ամուսնութեան)։

= վհատ. (ա) "Ի լինել սրինչ սրբեխոսը ի ֆարնասին ծամանէ և յարտասուէր, նիկն գասնէ սինոյն փրիսուել ընտ". Մխ. Գաղ, Ա.ակք, Ը.

Pleurésie (բլեօռեզի) էգ. էէ. ցաւ կողից ի բորբոքելոյ լանջամաղանթի [plèvre]. կողացաւութիւն. Ս. ցաւոյս. (արբ. ըստ ի-լ ցկրմիր). ասլկնեան։

Pleurétique (բլեօռեդիք) ած. կողացաւութեան։

Pleureur, euse (բլեօռեօռ, եօզ) էգ. Լալկան. լացող։ C'est un grand —, une grande pleureuse։

— ած. էէ. Կին լալկան, ձայնարկու, աշխարող (ի յաղագս ազգականութեան նախնեաց). եգերատիպ։

= ած. Վ. արտասուր։ Saule —. Frêne —։

Pleureuses (բլեօռեօզ) էգ. էէ. յր. կապ սգոյ (ի թեզանիս հանդերձի)։ Porter des —։

Pleureux, euse (բլեօռե, եօզ) ած. Արտասուալից. (խոսի)։ Air, ton —. Des yeux tout —։

Pleurnicher (բլեօռնիչե) բ. ն. Լալ կերպարանիլ. տալ արտասուս իմն լացանիլ. Գ. քնդնդելով տալ. (ընտ.)։ Vous aurez beau —, vous n'obtiendrez rien։

† **Pleurnicherie** (բլեօռնիչըռի) էգ. էէ. Սուտ արտասուագր. կերգի լալիւն. (ընտ.)։

Pleurnicheur, euse (բլեօռնիչեօռ, եօզ) էգ. Սուտ լացող. (ընտ.)։ [վռ. տատիրակ։

Pleuronecte (բլեօռոնեկթ) էգ. ար. Ձուկն ինչ ծո-

Pleuropneumonie (բլեօռօբնեօմոնի) էգ. էէ. Տապ, բորբոքութիւն լանջամաղանթի [plèvre] և թոքոց. *կողաթոքատապ։

Pleurs (բլեօռ) էգ. ար. յր. Արտասուք։ J'inondai son sein de mes —. Verser, répandre des —. Հեղուլ արտասուս. արտօսր իջուցանել, կաթեցուցանել։ Essuyer les — de quelqu'un. Ջնջել, սրբել, մեպրել զարտասուս ումեքէ. Հատանել զարտօսր յերեսաց. մխիթարել։ Ներթ վարք և մխաբար ի պերճ առացուածս. C'est là qu'il y aura un pleur éternel։

— Les pleurs de la vigne. Արտասուք որթոյ։

— Les pleurs de l'aurore. Արտասուք ալդեան. շաղ. ցօղ. (ի բնապէ.)։ (Ոմ և Les larmes de l'aurore)։

Pleutre (բլեօդր-է) էգ. ար. Երկչոտ. անպիտան. (ընտ.)։

Pleuvoir (բլեօվ-ուռ) [Il pleut. Il pleuvait. Il plut. Il a plu. Il pleuvra. Il pleuvrait. Qu'il pleuve. Qu'il plût.] բ. ն. 1. Անձրև լինել. անձրև առեալ. անձրևիլ։ Il pleut. Անձրև գայ։ Il pleut à verse, à seaux. Il commençait à —. Comme s'il en pleuvait. Ցորքաբեամբ. առատապէս. (ս.)։ Donnez-nous du vin comme s'il en pleuvait. Un écoute s'il pleut. տես J'Écouter, 1. || 2. Տեղալ. անկանիլ. իջանիլ։ Le bruit courait qu'il avait plu du sang en tel endroit. Dieu fit — le feu et le soufre sur Sodome et Gomorrhe. Տերայ, անձրևեաց Տէր հուր և ծծումբ ի Սոդոմ և ի Գոմոր։ Les coups de fusil y pleuvent։ [պատահ զլանջս. *լանջաթաղանթի։

Plèvre (բլեվ-է) էգ. էէ. թաղանթի [membrane] որ

Plexus (բլեխ-ուս) էգ. ար. Հիւսուած (լլոց, անօթոց մարմնոյ)։ — hépatique, splénique։

Pleyon (բլեյոն) էգ. ար. Ոտա ողորմոյ [osier] ի կապել զորթատունկս. ազոր։ Il faut des pleyons pour cette vigne։

Pli (բլի) էգ. ար. 1. Ծալ. կրկնուած. փոխ. փոխուած։ Faire un — à une étoffe։ || 2. փոխ. փոխուած. (ի կարկնի)։ Petit —. Grand —։ || 3. Նշան կրկնուածոյ. ծալած։ Il y a eu des cornes à ce livre, on en voit toujours les plis։ || 4. Պատուակ (թղթոյ, ծրարի). ծրար։ Je vous envoie sous ce — . . . || 5. Ծալք (հանդերձից). խորշ. հով։ Il faut que le nu se fasse sentir sous les plis։ || 6. փոխ. կնճիռն. խորշ. կարկամութիւն։ Avoir des plis au front, au visage. La peau de cet animal a des plis։ || 7. Կրկնուած (արմկան, կարի)։ Le — du bras, du jarret։ || 8. խորշ (դահանոյ)։ L'ennemi se glissa jusqu'aux avant-postes à la faveur de quelques plis de terrain։ || 9. (էխոբ.) Սովորութիւն։ Ce jeune homme a pris un bon —, un mauvais —։ [ծուկք սրտի։

— Les plis et replis du cœur. (էխոբ.) խորշք, ծալ.

Pliable (բլի-ապլ) ած. 1. Դիւրապատ. ճապուկ. (ս. ճկուն)։ Cette sorte de bois n'est guère —։ || 2. (էխոբ.) Դիւրընկալ. կակուղ. համբոյր. (խոսի)։ Avoir l'esprit —։

Pliage (բլի-ա) էգ. ար. Ծալումն. ծալած։

Pliant, ante (բլի-ան, -անթ) ած. 1. Դիւրապատ. դիւրագուեմ. ճապուկ. կակուղ. (ս. ճկուն)։ L'osier est extrêmement —։ || 2. (էխոբ.) Դիւրընկալ. հլու. համբոյր. դիւրաբարոյ։ Caractère, esprit —։ || 3. Ծալածոյ, Ս. ծալովի (աթոռ)։ Siège —։ Ցայտ միտս վարի և բերե է. ար. Un —։

Plica (բլիքա) էգ. ար. տես Plique.

Plicatile (բլիքաթիլ) ած. Որ լինի խորշը խորշը (ըստ անկապիտաց). խորշխորշան։

Plie (բլի) էգ. էէ. Տափարակ ձուկն ինչ ծովու յատկե խարտեցաձկան [limande]։

Plié (բլիե) էգ. ար. Կրկնուեալ ծնգացք (ի կաքաւելն)։

Plier (բլիե) բ. ն. 1. Ծալել. կրկնել։ — des habits, des serviettes, une lettre, des feuilles imprimées։ || 2. Ծալել. ամփոփել։ — bagage. տես ի Bagage. — son paquet. տես ի Paquet, 1. — la toilette. տես ի Toilette. || 3. Կրկնել. կքեցուցանել. խոնարհեցուցանել։ — les genoux, le bras, de l'osier։ || 4. (էխոբ.) Խոնարհեցուցանել. նուաճել. ընդկլուցանել։ Il faudra — ce jeune homme à la règle։ || 5. Պատշաճեցուցանել. (ս. ճկել)։ — son caractère aux circonstances։

Digitized by Google

— բ. ը. ն. թեքելիլ. ծռիլ. կորանալ. խոնարհիլ։ Une lame d'épée qui plie jusqu'à la garde. Faire — un arc. Ծռել, կորցուցանել զաղեղն։ ‖ 2. Նկրիլ, խոնարհիլ (ընդ բեռամբ, ընդ ծանրութեամբ)։ Cet arbre plie sous le poids de ses fruits. Un homme plié en deux. Այր կորաքամակ (ի ծերութենեն). Ս. երիտասակ։ ‖ 3. (է.-բ.) Խոնարհիլ. հպատակիլ. զիջանիլ. տեղի տալ. (ա.-ց. ճկիլ)։ — sous le joug. Vous ne le ferez pas —։ ‖ 4. (է.-բ.) Ընդ. կրունկ գառնալ (զօրաց). ընկերկիլ։ L'aile droite fut la première à —։

— Se —. բ. ա. ն. Նկրիլ. կորանալ։ L'endroit où le bras, où la jambe se plie։ ‖ 2. (է.-բ.) Խոնարհիլ. հպատակիլ։ Se — à la volonté de quelqu'un։

Plieur, euse (Բլիէօր, էօզ) է. Ծալիչ։ — de draps։

Plinthe (Բլինթ) է. էգ. ն. Գաւառանդեան սպիւռառնման։ La — d'une statue։ ‖ 2. Եզր. ծնօտ։ La — du lambris։ [*ծալոց։

Plioir (Բլիուար) է. ար. Գործի ծալելոյ զինուորի.

Plique (Բլիք) է. էգ. Ախտ մինչ յորում ոչնպէս շաղին հերք ցմիմեամբք մինչ զի չէ հնար պարզել զնոսա, և ի հատանելն կամ ի խզելն ելանէ արիւն. *գիաախտութիւն։ La — est commune en Pologne։

Plissement (Բլիսմ) է. ար. Խորշ խորշ գործելն. փոխուիլ։ [— une chemise։

Plisser (Բլիսէ) բ. ն. Խորշ խորշ գործել. փոխել։

— բ. ը. ար և Se —. բ. ա. փոխիլ։ Cette étoffe plisse, se plisse bien։

† **Plisseur** (Բլիսէօր) է. ար. փոխիչ։

Plissure (Բլիսիւր) է. էգ. փոխելին. փոխուած։ Cette blanchisseuse n'entend rien à la —. Cette — est bien faite։

Ploc (Բլոք) է. ար. ն. Պաղ կովուց։ ‖ 2. Խառնուրդ մնոցոյ և խայծոյանի [goudron] ի ծեփիլ զնաւս։

Plomb (Բլոմ) է. ար. ն. կապար. Ս. արճճեմ. է.-ը.-ն։ Le — est un métal aisé à fondre. Des tuyaux de —. կապարեայ, կապարեղէն, Ս. արճճեայ խողովակք։ Il lui faudrait un peu de — dans la tête. (է.-բ.) Թեթեւամիտ ոք է. (ա.-ր. բանիակը նօսր է)։ ‖ 2. (է.-բ.) կապար. ծանրութիւն։ Sommeil de —. Խորթրթաւն, ծանրաթրթաւն քուն։ Cul de —. տես ի Cul, 1. ‖ 3. կապար (ի ծածկոյթ տանեաց)։ Poser le —. Les plombs de Venise. *կապարայարկ բանիա (ի պալատանն Ադրիոյ Մարկոսի ի վենետիկ)։ Il languissait depuis deux ans sous les plombs։ ‖ 4. կապարեայ գնդակ (հրացանի). կապար։ Cette ville fut obligée de capituler, faute de — et de poudre. Mettre du — dans la tête de quelqu'un. Ջախջախել զդլուխ ուրուք հարուածով հրացանի կամ սարճանակի. (ընդ.)։ ‖ 5. կապարեայ գունդ (ի չափել զխորութիւն ծովու). կապար։ — de sonde. Jeter le —. Jeter son — sur quelqu'un, sur quelque chose. (է.-բ.) տես ի Jeter. ‖ 6. կապարեայ կնիք (կաւոյ, վաճառոց)։ ‖ 7. Լար ուղղութեան (շինողաց, հիւսանից). Ս. արտաքնալար։ Voir avec un — si une muraille est droite. Fil à —։ ‖ 8. կապարեայ սալայ (ազատելի ջուրց)։ ‖ 9. *Գաղ ջնաւակար ար ցոլանեայ ի կոյանոցաց [fosse d'aisances]։ ‖ 10. *Շնչհեղձութիւն որով լցիւռնին մնաքրիչք կոյանոցաց։

— À —. գբ. ա. Կրիա վերուստ ի վայր. ուղղորդ գծիւ։ Le soleil tombe à — sur les habitants de la zone torride։

Plombage (Բլոմպաժ) է. ար. ն. Գաւաթն, գրուա-

գելն կապարոյ։ ‖ 2. Դնելն կնիք կապարեայ (ի կաւս, ի վաճառս)։ ‖ 3. Լնուլն կապարուս (զատամն փտեալ)։

Plombagine (Բլոմպաժին') է. էգ. Գոյացութիւն մինչ քրէական [minéral] սեւագոյն՝ յորմէ յօրինին գրիչք կապարեայք. *ածուխաքար։ (Որ և Graphite)։

Plombé, ée (Բլոմպէ) ած. գ.-բ. ն. Գաւաթեալ կապարուս։ Canne plombée. *կապարածայր գաւազան։ ‖ 2. Լցեալ կապարուս (ատամն). *կապարեալ. *կապարալից։ ‖ 3. Ի գոյն կապարոյ. կապուտակեալ. Ս. արճճագոյն. *կապարագոյն։ Teint, visage —։

Plomber (Բլոմպէ) բ. ն. ն. Գաւաթել, ծածկել կապարուս. *կապարել։ — les faîtes d'un toit couvert d'ardoise։ ‖ 2. Դնել կնիք կապարեայ (ի կաւս, ի վաճառս)։ ‖ 3. Ծանրացուցանել կապարուս։ — des filets pour qu'ils descendent au fond de l'eau։ ‖ 4. Նկրել, քննել զուղղութիւն (որմոյ) ի ձեռն ապառամբարի [fil à plomb]։ ‖ 5. Լնուլ կապարուս (զատամն փտեալ). *կապարալից ատենել. *կապարել։ ‖ 6. Ս. Ադիկել [vernisser] կապարուս (զսնօթս խեցեղինս)։ ‖ 7. կռնալ պինդել ապփանաս (զգեստին, զկոզ). ապփել։ Il faut — les terres rapportées. — un arbre. կռնալ պինդել ոսխք զկոզ շուրջ զծառով նորոգ անկելով։ ‖ †8. Հաղորդել ուժգին զափրագնահան ախտ. (ա.)։ Il a été plombé։

† — Se —. բ. ա. Ադնուլ զգոյն կապարոյ. Ս. արճճեգոյնիլ։ Son teint commença à se —։

Plomberie (Բլոմպըրի) է. էգ. ն. Ադրուեստ հալելոյ և գործելոյ զկապար. *կապարագործութիւն։ ‖ 2. Գործարան կապարի. *կապարագործանոց։

Plombeur (Բլոմպէօր) է. ար. Կնիքիչ կապարուս. *կապարահար։ Les plombeurs de la douane։

Plombier (Բլոմպիէ) է. ար. *կապարագործ։

† **Plombifère** (Բլոմպիֆէր) ած. Ուր գտանի կապար. *կապարաբեր։

Plongeant, ante (Բլոնժան, անթ) ած. Վերստահ ի վայր. ի բարձուստ։ Le coup d'épée qu'il a reçu était —. Feu —. Ադրնակոծութիւն հրազինուց ի վերուստ. *բարձրատեղւոյ հրձգութիւն։ [պատուարի)։ La — du parapet։

Plongée (Բլոնժէ) է. էգ. Վերթին որսկ [talus] (պատկի

Plongeon (Բլոնժոն) է. ար. Թաւչուն մինչ ջրայինն. հազամազ. եղիկայ. է.-բ. պ.-ր.։ — de mer, de rivière։

— Faire le —. ն. Ա՛խերհ հարկանել, մխրճիլ, ուռչելն ի ջուրս։ ‖ 2. (է.-բ. և ընդ.) Խոնարհեցուցանել զգլուխ (ի լսելի զարձակուածն հրազինուց)։ Ceux qui n'ont jamais été à la guerre font ordinairement le — aux premiers coups que l'on tire։ ‖ 3. (է.-բ. և ընդ.) Խուսափիլ. փախչիլ։ ‖ 4. (է.-բ. և ընդ.) Թաւչնաձեւ. սկարտնալ. կասիլ։

Plonger (Բլոնժէ) բ. ն. ն. Ա՛խել. ընկղմիլ. Թաղիլ։ — une cruche dans la rivière. — un poignard dans le sein de quelqu'un. (է.-բ.) Ա՛խել, Թաղիլ, սրկանիլ զգաշոյն ի կուրծս ուրուք։ ‖ 2. (է.-բ.) Ընկղմիլ. սրկանել։ — quelqu'un dans la douleur, dans le deuil։

— բ. ը. ն. Իջանիլ ի խոր ջուրց. մխրճիլ հարկանիլ. մխրճիլ. ուռչանիլ։ Il plonge comme un canard. Ceux qui pèchent les perles plongent dans la mer pour en rapporter les huîtres։ ‖ 2. (է.-բ.) Թռչանալ. յարձակիլ։ Un vautour qui plonge sur sa proie։ ‖ 3. Հպիլ (ի բարձանց)։ Du haut de cette tour, on plonge sur tout Paris։ ‖ 4. Իջանիլ վերուստ ի վայր։ Ce coup d'épée va en plongeant։

Digitized by Google

= Se —. բ. ա. ն. Ընկղմիլ, սուզանիլ (ի ջուրս)։ Se — dans le sang de quelqu'un. (ֆիգ.) Թաթաւիլ յարիւնն ուրուք. ապանանիլ զոք։ ‖ 2. (ֆիգ.) Թաւալիլ, Թաթաւիլ. ընկղմիլ. տալ զանձն։ Se — dans la débauche, dans le vice, dans la douleur։

Plongeur (Պլընժէօր) ֆ. ար. Լուղորդ. խորէլ. ատրիճ. Ս. միջատ. գաւլճ։ C'est un excellent —։

= ած. ար. Ջրասուզակ (Թռչուն, որպիսի է հաղամաղ [plongeon])։ [մեզախառն խայծանաւ [goudron]։

Ploquer (Պլոքէ) բ. ն. Ծռեփել զգոգ [carène] նաւի

Ployer (Պլուայէ) [ընդրդի իրրև զEmployer.] բ. ն. ն. Ծալել. կրկնել։ — une étoffe։ ‖ 2. Ընկնիլ. խոնարհեցուցանել. կքեցուցանել։ — le genou en marchant։ ‖ 3. (ֆիգ.) խոնարհեցուցանել։ [ճկիլ]։

= բ. չ. ար և Se —. բ. ա. խոնարհիլ. կքիլ. (ֆիգ.

Pluche (Պլիշ) ֆ. իգ. տես Peluche.

Pluie (Պլի) ֆ. իգ. ն. Անձրև. տեղ. Ս. թաթաւ։ — fine, menue, douce. Grosse, petite —. Il tombe de la —. Un manteau pour la —։ ‖ 2. Անձրև. տեղացումն. առատ։ Les pluies de pierres ont passé longtemps pour fabuleuses։

Plumage (Պլիւմաժ) ֆ. ար. փետուրք (Թռչնոց)։

† **Plumail** (Պլիւմայլ) ֆ. ար. ն. փոքրիկ ասել ի փետրոց. փետրասել։ ‖ 2. տես Plumet.

Plumasseau (Պլիւմասօ) ֆ. ար. ն. Ասել ի փետրոց. փետրասել։ ‖ 2. փոքրիկ ծալրք փետրոց ի զարդարիլ գյարտաղաշնակս [clavecin] և զնետս։ ‖ 3. Ծուատ [charpie] (վէրոց)։ [ատելիւն։

Plumasserie (Պլիւմասըրի) ֆ. իգ. փետրավաճառ.

Plumassier (Պլիւմասիէ) ֆ. ար. փետրավաճառ։ Marchand —. Acheter une aigrette chez un —։

Plume (Պլիւմ) ֆ. իգ. ն. փետուր. Ս. թռչուր։ Des plumes d'autruche, de paon. Un oiseau qui n'a point encore de plumes. Un balai de plumes. Passer la — par le bec à quelqu'un. (ֆիգ.) տես ի Bec, 1. C'est le geai paré des plumes du paon. (ֆիգ.) տես ի Geai. ‖ 2. փետուրք։ La menue — des oiseaux s'appelle duvet. Lit de —. փետրակից անկողին։ Chien dressé au poil et à la —. Շուն որսորդ երկոց և թռչնոց։ Il est au poil et à la —. ն. (ֆիգ. և նախ.) Ձարտար ի բազմագիմի գործս։ ‖ †3. Խաղալ և արուեստել ի մէանգամայն. (տկար)։

‖ 3. փետուր (ի զարդ)։ Porter des plumes à son chapeau. Les bouquets de plumes d'un lit։ ‖ 4. փետուր (ի գրիչ)։ գրիչ։ Tailler des plumes։ ‖ 5. Գրիչ (մետաղեայ)։ Plumes métalliques, d'or, de platine։ ‖ 6. Օրինակ գրչոյ. գրիչ. գրչութիւն։ Avoir une belle ou une bonne —. Լինիլ գրագիտագիր։ ‖ 7. (ֆիգ.) Գրիչ։ Il vit de sa —. Tout ce qui sort de sa — est excellent։ ‖ 8. (ֆիգ.) Գրիչ. մեծանուանգիր։ C'est une des meilleures plumes de son siècle։

Plumeau (Պլիւմօ) ֆ. ար. ն. Ասել ի փետրոց. փետրասել։ ‖ 2. Ս. Գրչատաման։

Plumée (Պլիւմէ) ֆ. իգ. †ն. փետուրք (Թռչնոց)։ ‖ 2. Որչափ գրչատ մելով (Թանաքէ)։ Une — d'encre։

Plumer (Պլիւմէ) բ. ն. ն. փետել, Թափել զփետուրս (Թռչնոց). փետրաթափ առնել։ — un pigeon։ ‖ 2. (ֆիգ. և նախ.) Ընչաթափ առնել. ընչաթափել. լուծել յընչից. կողոպտել. մերկացուցանել։ C'est un jeune homme qui se laisse —։

Plumet (Պլիւմէ) ֆ. ար. ն. փետուր (զայլևայնս ի զարդ գլխադրի)։ Porter un —։ ‖ 2. փետուրք (ի զարդ գլխարկի կամ տոպրատարսի զօրաց). ցցունք։ Cet officier a un beau —։ ‖ 3. (ֆիգ.) Նրիտասարդ զօրականն. (հգ.)։ Cette femme n'aime que les plumets։ ‖ 4. (ֆիգ.) Զօրականք. զինուորականք. (հգ.)։ Chez cette jeune veuve, c'est le — qui a la préférence։

Plumetis (Պլիւմթի) ֆ. ար. Ասղնագործուածք [broderie] բամբակաձ։

Plumeux, euse (Պլիւմօ, էօզ) ած. փետրակերպ. մազմզկուտ. (բոյս անկազմուած)։

Plumitif (Պլիւմիթիֆ) ֆ. ար. ն. Թուագիր (գատաստանաց)։ ‖ 2. Ս. Գրագիր. (առ ընդ խաղ)։

Plum-pudding (Պլըմ-պուտինկ) ֆ. ար. տես Pouding.

Plumule (Պլիւմիւլ) ֆ. իգ. Մասն ինչ սերմանն անկաց. փետրիկ։ La radicule et la —։

Plupart (la) (լա Պլիւ-պար) ֆ. իգ. ն. Մեծ, առաւել մասն։ La — des hommes. J'ai trouvé la — de mes livres en désordre. La — du peuple voulait։ ‖ 2. Մեծ մասն (մարդկան). յաղագ. շատք. բազմագոյնք։ La — croient que le bonheur est dans la richesse; ils se trompent։

= Pour la —. ած. ած. Մեծաւ մասամբ. ըստ մեծի մասին. առ հասարակ։ Մերթ ասի և ա La —. Ces pièces d'or sont la — fausses։

= La — du temps. ած. ած. Սովորաբար. առեպ. բազում անգամ։ La — du temps il est de mauvaise humeur։

Pluralité (Պլիւրալիթէ) ֆ. իգ. ն. Առաւելագոյն թիւ. մեծ մասն. մեծամասնութիւն։ La — des suffrages, des voix։ ‖ 2. Յաճախութիւն. բազմութիւն։ La — des femmes existe dans l'Orient. La — des mondes։

Pluriel, elle (Պլիւրիէլ, էլ) ած. Բազմութեար. բազմաւար. յոգնահան։ Nombre, cas —։ Վարի ած իրր ֆ. ար. Comment ce nom fait-il au —? La poésie emploie volontiers les pluriels à la place des singuliers։

Plus (Պլիւս) ֆ. ար. ն. Առաւելն. աւելին։ Le — que je puis faire, que je puisse faire. Qui peut le —, peut le moins. (մաթ.) տես ի Moins, ֆ. ար. 1. ‖ 2. Դնշան յաւելման (ի գրահաշուի). առաւել։ A + B. ընթերցիր A plus B. Ս. յաւելեալ Յ։

= Il y a —, Bien —, Qui — est. ած. ած. Որ մեծն է. Թող գայդ։ C'est un joueur, il y a —, c'est un fripon։

= Au —, Tout au —. ած. ած. Եթէ շատ. Թէ քանզ. և եթէ և ա քանզ. Թէ բնաւ. առ առաւելն։ (տե. շատ շատ)։ Il n'a que trente ans au —. Il a tout au — trente ans։

= De —. ած. ած. ն. Աւելի. առաւել։ ‖ 2. Եւ և ա. Թող գայդ. բաց ի։ De —, il faut remarquer . . .

= En —. ած. ած. Աւելի. առաւել։ Des sommes en —։

= ֆ. ն. Առաւել. աւելի. և ա։ Il est — content qu'un roi. Il est — heureux que vous ne l'êtes. Ils sont tous plus entêtés les uns que les autres. Ils sont tous trois — sots l'un que l'autre. — loin. Հեռագոյն։ — beau. Գեղեցկագոյն։ On ne peut —. Առաւել քան զյոյժ։ ‖ 2. Ոչ և ա. Յոյսմ հետէ. այսուհետև։ Je n'y retournerai —. Ոչ և ա յաւելից երթալ անդր։ Il n'est —. Ոչ և ա է նա. մեռաւ։ ‖ 3. Ա. իւ և ա. գաղթեալ։ Il leur défendit d'y — songer։ ‖ 4. Եւ և ա. բաց յայսմանէ. Թող գայդ։ —, une armoire d'acajou։

= Sans —. ած. ած. ն. Եւ ոչ աւելի։ Je jouerai encore

Digitized by Google

une partie, sans — ։ ‖ 2. Աւանդ այլ եւս. առանց սմբռնեալի ։ Sans — différer. Sans — de façon ։

= Tant et —. Ազ. առ. Բազում. յոյժ ։

= — ou moins. Ազ. առ. տես ի Moins.

= D'autant —. Ազ. առ. տես յ'Autant.

— Plus . . . plus. Որչափ . . . եւս առաւել ։ — on est élevé en dignité, — on doit être modeste ։

— Plus . . . moins. Որչափ առաւել . . . այնչափ առկաս ։ — vous lui en direz, moins il en fera ։

= De — en —. Ազ. առ. Աւաւել քան զառաւել. եւս քան զԱս. Հաղ քան զՀաղ. գամ քան զգամ։ Il s'enrichit de — en —. Il s'affaiblit tous les jours de — en —. Երթայ եւ ակարանայ օր քան զօր ։

= Qui —, qui moins. Ազ. առ. Ո'ր շատ եւ ո'ր սակաս. ոմն սակաս եւ ոմն շատ. (ընդ.) ։ Ils y ont tous contribué, qui —, qui moins ։

= Plus tôt, Plus tard. տես ի Tôt, ի Tard.

Plusieurs (Բլը-զիւռ) ած. յոյժ. Բազում. յոլով. շատ ։ Il est arrivé — bâtiments. En — occasions ։

— անկնդէր. Բազումք. յոլովք. շատք ։ Il ne faut pas que — pâtissent pour un seul ։

Plus-pétition (Բլը-ռ-Բէդիսիօն) ե. իգ. Աւաւել պահանջումն. աւելորդանդրութիւն ։

Plus-que-parfait (Բլը-ռ-ը-Բառֆէ) ած. եւ ե. ռ. տես ի Parfait.

Plus-value (Բլը-վալը) ե. իգ. տես ի Value.

Plutonien կամ **Plutonique** (Բլը-դօնիէն, Բլը-դոնիք) ած. ռ. Terrain —. Գետնատնական գետին. (ըստ երկրաբանից) ։

Plutôt (Բլը-դո) մ. ած. Աւաւել. մանաւանդ. յաւէտս ։ — mourir que de faire une lâcheté. — la mort que l'esclavage. Մեռարոյ Հանիարիմ զմինչ քան զգերութիւն. ընտրելագոյն լինի ինձ մեռանիլ քան թէ անկանիլ ի ստրկութիւն ։ ‖ 2. Ձի լաւ եւս առացից. մանաւանդ թէ ։

† **Plutus** (Բլը-դիւս) յտ. ան. ռ. Դիք ընչեղութեան (ըստ առասպելացց). Գետաս ։

A. **Pluvial, ale** (Բլը-վի-ալ ալ) ած. Eau pluviale. Ջուր անձրեւոյ. անձրեւաջուր ։ Les citernes sont remplies par les eaux pluviales ։

B. **Pluvial** (Բլը-վի-ալ) ե. ռ. Փոր ի բաց արկանելի (քահանայից). շուրջառ. Հափտան ։ (Որ և Chape) ։

Pluvier (Բլը-վիէ) ե. ռ. Թռչուն մի ոչ ունի մին բառնհամ. քարտագր ։ — mâle. — femelle. — doré ։

Pluvieux, euse (Բլը-վիէօ, էօզ) ած. 1. Անձրեւաւոյզ. *անձրեւային. *անձրեւատ ։ Un été, un printemps fort — ։ ‖ 2. Անձրեւաբեր. անձրեւածին ։ Un vent — ։

† **Pluviomètre** (Բլը-վիօմէդր) ե. ռ. Գործի մին քննագիտից. *անձրեւաչափ ։ (Տես և †Ombromètre) ։

Pluviôse (Բլը-վիոզ) ե. ռ. Հինգերորդ ամիս առաջնոյ ընկերհաշտութեան Գաղղիացւոց, որ սկսանէր ի 20 կամ ի 21 յունուար ամսոյ. անձրեւաբեր ։

Pneumatique (Բնեօմադիք) ած. *Օդահան, *օդեւոյզ (մեքենայ) ։ Machine — ։

= ե. իգ. Ուսումն օդոյ. *օդագիտութիւն ։

Pneumatocèle (Բնեօմադոսէլ) ե. իգ. Ապտ մին փչացանիկութեան. *օդանգ ։

Pneumatologie (Բնեօմադոլոժի) ե. իգ. 1. Հառաջ գՀոգեգրինաց. *հնչեբանութիւն ։ ‖ †2. Հառաջ գիգաբանութեանէ. *փչարանութիւն ։

† **Pneumatomaque** (Բնեօմադոմ-) ե. ռ. Անուն աղանդաւորաց Հետեւողաց Մակեդանի, որ ուրանային զաստուածութիւն Հոգւոյն սրբոյ. Հոգեմարտ ։

Pneumonie (Բնեօմոնի) ե. իգ. Տապ թոքոց. *թոքաբոլոր ։ — aiguë, chronique ։ (Որ և տերմ Péripneumonie) ։

Pneumonique (Բնեօմոնիք) ած. 1. Օգասիկ թոքացաւութեան (գեղ) ։ ‖ †2. Թոքացաւոտ ։

Pnyx (Բնիքս) ե. ռ. Հրապարակ յԱթենս ուր ժողովէր ժողովուրդն. պնիքս ։ La colline du — d'Athènes ։

Pochade (Բօշատ) ե. իգ. Սաուերագիր. *ուրուագիր. (ըստ նկարչաց) ։ Une jolie —. Ce n'est qu'une — ։

† **Pochard** (Բօշառ) ե. ռ. Գինեմոլ. արբեցող. (ամ.) ։

Poche (Բօշ) ե. իգ. 1. Փոսակ հանդերձից. Ս. գրպան. գկպ ։ — d'habit, de veste, de gilet. Avoir les poches pleines d'argent. Tenir les mains dans ses poches. Miroir, pistolet de —. Payer de sa —. Հատուցանել յԻւրմէ քսակէ, յԻւրոց ընչից ։ Jouer de la —. (Խոսք. և ամ.) տես ի Jouer, բ. ը. 5. Avoir ses mains dans ses poches. (Խոսք.) Ընդգրկիլ զձեռս իւր ի վերոյ լանջից. կծկիլ զձեռս. գտատարկ կալ ։ ‖ 2. Գործ կտաւեայ (յատկեալ, վաճառական) ։ Acheter, louer des poches. Vendre chat en —. տես ի Chat. ‖ 3. Փոսկածէ. ցանց կամ թաղարդ ։ Tendre une — ։ ‖ 4. Խածի (թռչնոց). Գ. գրմանչ. Գ. կանաչ. ե-ւրոպ ։ Des pigeons qui ont la — pleine ։ (Որ և Jabot) ։ ‖ 5. Խորշ, խառոչ (վիրաց) ։ ‖ 6. Խորշ (հանգերձից) ։ ‖ 7. Ջուխտակ [violon] փոքրիկ (ուսուցչի կաքաւուց) ։ Ա. Յոժմ լաւ եւս ասի Pochette ։ ‖ †8. Տոպրակ թանկի ։ ‖ †9. Մինչեւ մէնան կկոցի ։

Pocher (Բօշէ) բ. ն. 1. Եփել (զձուս) ի տապակի ։ — des œufs ։ ‖ 2. Կապուտակ գործել և այտուցանել (զաչս ուրուք Հարկանելով) ։ — l'œil կամ les yeux à quelqu'un. Avoir les yeux pochés au beurre noir. (Խոսք. և ամ.) Ունել աչս այտուցեալս և սեւածիքս ։

Pocheter (Բօշէդէ) բ. ն. Գահել, կրել առ ժամանակ մին ի գրպանի ։ — des olives, des marrons ։

Pochette (Բօշէդ) ե. իգ. 1. փոքրիկ գրպան. *գրպանիկ ։ ‖ 2. փոքրիկ ցանց ձկնորսաց ։ ‖ 3. Ջուխտակ [violon] փոքրիկ (ուսուցչի կաքաւուց) ։ Jouer de la — ։

Podagre (Բօդագր-ը) ե. իգ. Ոտանցաւութիւն. Ոտերիս ։ = ած. Ցաւած ոտիւք. գրաւեալ յոտից ցաւս. ոտնացաւ. պոտագրոս. (ընդ.) ։ Le pauvre homme est tout — ։ Վ.արի եւս իրր ե. ռ. Un pauvre — ։ [Խոտլացաւոց] ։

Podestat (Բօդեսդա) ե. ռ. Աւագանակալ (ի քաղաքս

Podium (Բօդիօմ) ե. ռ. 1. Որմնած (կտաւանոցի [arène]) ։ ‖ 2. կայան ծերակուտին և աւագանակալաց (յամփիթէատրոնս և ի կրկէս Հռովմայեցւոց) ։

† **Podure** (Բօդիւռ) ե. ռ. Ագդ մին միջատաց ։

Poecile (Բոէսիլ) ե. ռ. Նկարչին որոյ (ի քաղաքս Յունաց) ։ Le — d'Athènes, de Sparte, d'Olympie ։

A. **Poêle** (Բոա-լ) ե. ռ. 1. Գոզ (Հարսին և փեսայի) ։ Deux parents du marié et de la mariée tenaient les deux bouts du — ։ ‖ 2. Ծածկոյթ (գագաղաց). գերապատիկ ծածկոյթ ։ (Որ և Drap mortuaire) ։ ‖ 3. Հովանոց (Արքունեաց սրբոց). *ամպհովանի ։ (Որ և Dais) ։

B. **Poêle** կամ **Poile** (Բոա-լ) ե. ռ. 1. Վառարան ջեռուցանելոյ զսենեակս. *Հրատան. սոպա ։ Un — de terre, de faïence, de fonte. L'usage des poêles nous est venu du Nord. Les poêles suédois sont construits ordinairement de toute la hauteur de la pièce ։ ‖ 2. Սենեակ Հրատանի (ի տունս Գերմանացւոց). *Ջերմատեղեակ ։ Entrer dans le — ։

Digitized by Google

c. **Poêle** (բ֊ա֊լ՛) է. իգ. Տապակ. Խոլ։ — à frire, à fricasser. La queue de la — . Tomber de la — dans la braise. (ֆիգ.) տես ի Braise. [ա֊ա֊ծ։

A. **Poêlier** (բ֊ա֊լիե) է. ած. Աղուհասագործ. Խոլ֊ած։

†B. **Poêlier** (բ֊ա֊լիե) է. ած. *Տապակագործ. Խոլ֊ած։

Poêlon (բ֊ա֊լո՛ն) է. ած. Փոքրիկ տապակ. Խոր տապակ։

Poêlonnée (բ֊ա֊լո՛նե) է. իգ. Տապակ մի լի։

Poème (բօ֊ի՛մ) է. ած. Բանաստեղծութիւն. Քերթուած։ — épique, héroïque, badin։

Poésie (բօ֊ի֊զի) է. իգ. 1. Աղուհաս յօրինելոյ բանաստեղծութիւնս. բանաստեղծութիւն. Քերթողութիւն։ La — est appelée le langage des dieux. Cultiver la — . L'enthousiasme de la — ։ ‖ 2. Բանաստեղծութիւն. Քերթուած։ — lyrique, épique։ ‖ 3. (ֆիգ.) Բանաստեղծութիւն։ Il y a de la — dans ses regards. La — d'un site, d'une tempête։ ‖ 4. Տպաւորութիւն։ — douce et facile։

— յե. Բանաստեղծութիւնք. Քերթուածք։ Recueil de poésies fugitives։

Poète (բօ֊է֊թ) է. ած. Բանաստեղծ. բանաբան. բանաստիս. տաղող. Քերթող. պոէտ. պուետիկոս։ Les anciens poètes. Homère et Virgile sont appelés les princes des poètes. Քերթողահօրք կոչին Հոմէր և Վիրգիլ։ — crotté. Méchant — ։ Ան և զկանանդ. Cette femme est — ։

Poétereau (բօ֊է֊թո՛) է. ած. փցուն, յոռի բանաստեղծ. (ընդ.)։ Ce n'est qu'un — ։

Poétesse (բօ֊է֊թե֊) է. իգ. կին բանաստեղծ. *բանաստեղծուհի. (խօսի)։

Poétique (բօ֊է֊թիք) ած. Բանաստեղծական. Քերթողական. պուետական։ Style, art — ։

= է. իգ. Ճաշակ գբանաստեղծական տրուեստ. բանաստեղծականն. Քերթողականն։ La — d'Aristote։

Poétiquement (բօ֊է֊թիք֊ման) մ. *Բանաստեղծաբար. *բանաստեղծօրէն. Քերթողապէս. պուետիկոսաբար։

Poétiser (բօ֊է֊թիզե) բ. ն. Ցօրինել բանաստեղծութիւնս. բանաստեղծել. Քերթել. պուետել. (ւղ.)։ Au lieu de songer à ses affaires, il ne fait que — ։

= բ. ն. Բանաստեղծական յայտգործել։ — son langage, son style։

Poids (բ֊ուա) է. ած. 1. Ծանրութիւն։ Le — d'un fardeau. Ce métal a perdu de son — par la fusion։ ‖ 2. Կշիռ. Ձոյլ։ Le — de la pièce d'argent de cinq francs est de 25 grammes։ ‖ 3. Կշիռ։ Un — de dix kilogrammes. Vendre à faux — . Վաճառել կշռովք նենգութեամբ։ Avoir deux — et deux mesures. (ֆիգ.) տես ի Mesure, 1. Faire tout avec — et mesure. (ֆիգ.) տես ի Mesure, 1. ‖ 4. Կշռոց. **Ծանրոց։ Les — d'une horloge, d'un tournebroche։ ‖ 5. (ֆիգ.) Ծանրութիւն. Բեռն։ Le — des affaires l'accable. Ce peuple est écrasé sous le — des impôts. Porter le — du jour et de la chaleur. (ֆիգ.) Բառնալ զծանրութիւն աւուրն և զտօթ. բառնալ զտօթ ցերկիւղութեանն. աշխատել մինչ֊դեռ ալիք Հանդչին կամ զբօսնուն։ ‖ 6. (ֆիգ.) Կշիռ. կշռաւորութիւն. Ուժգութիւն. կարևորութիւն։ C'est une affaire de — . Un homme de — . Ան կշռաւոր, *ծանրակշիռ։

Poignant, ante (բօ֊ի֊նան, ան֊թ) ած. †1. Խայթիչ. խոցոտիչ։ ‖ 2. (ֆիգ.) Կսկծագին. կսկծալի. կսկծեցուցիչ. տառապիկ։ Remords — . Douleur poignante։

Poignard (բօ֊ի֊նա֊ր) է. ար. 1. Դաշոյն։ Il lui enfonça un — dans le sein։ ‖ 2. (ֆիգ.) Դաշոյն։ Mettre, plonger, enfoncer à quelqu'un le — dans le sein, dans le cœur. Թաղել, մխել զդաշոյն ի կուրծս ուրուք. արկանել զդը ի ցաւս անհնարինս։

— Couteau- — . Դանակ երկսայրի։

Poignarder (բօ֊ի֊նա֊րտե) բ. ն. 1. Հարկանել, սպանանել դաշունիւ։ César fut poignardé en plein sénat։ ‖ 2. (ֆիգ.) Աստիճ ցաւս ի վերայ հասուցանել սմանէ։

= Se — . բ. ա. Հարկանել զանձն դաշունիւ։

Poigne (բօ֊ի֊ե, բ֊ուա֊ի֊ե) է. իգ. Ոյժ գաստակի ձեռին. գաստակ. (ռմ.)։ Sa — est un étau։

Poignée (բօ֊ի֊ե, բ֊ուա֊ի֊ե) է. իգ. 1. Որչափ բռնամբ մի. բուռն մի լի. ագուռ մի. Ս. ափսչափ։ Une — de blé, de sel, de louis. Jeter des poignées d'argent։ ‖ 2. Բուռն մի. տրցակ. Ս. տաստակ. Ս. գաստակ. (պրտ. փոխ֊իե)։ Une — d'herbes, de cheveux։ (Տես և Manipule)։ ‖ 3. (ֆիգ.) Խակաւաձեռն մարդիկ, զօրք։ Une — de monde, de gens, de soldats։ ‖ 4. Գաստապան. երկխակալ. մեզմիկ. Ս. բռնատեղ. Ս. կոճ։ La — d'un sceptre. Il avait à son épée une — d'or։ ‖ 5. Ընծայիք իմաստասիրոյ ի հրատեռ զանօթի ինչ կամ սընեալոյ զանօթի ջեռուցիչ. գաստակեռոյ։ [na une — de main։

— Une — de main. Պնդելն զձեռն ուրուք։ Il lui donna une — de main.

= À — . հբ. ա. Լիովք բռամբք. բռնալիր. լիաբուռն. առատապէս։ Jeter des fleurs à — ։

Poignet (բօ֊ի֊նե, բ֊ուա֊ի֊նե) է. ար. 1. Գաստակ (ձեռին). պիկ։ La force du — . Il s'est démis le — ։ ‖ 2. Ծոր թեզանեաց շապկաց. գաստակ։ Les poignets de cette chemise sont usés։

Poil (բ֊ուա֊լ) է. ար. 1. Մազ. ձառ։ De longs poils. La couleur des poils. — de chameau. Ասե ուղտու։ — de chèvre. Մազ այծեայց. այծեայ։ Cet homme a beaucoup de — aux aisselles, à la poitrine։ ‖ 2. Մազք։ Un chien à long — , à — ras. À contre- — . Au — et à la plume. տես ի Plume, 2. ‖ 3. Հեր, մազ (մարդոյ)։ Le — commence à lui blanchir. Il a le — roux։ ‖ 4. Մօրուք։ Se faire le — . Սափրել զնուր մօրուս։ Ce barbier fait fort bien le — . — foliet. Մրադիր բոյոք մօրուսց. տեգ մօրուսց. այլ Ի֊ի֊ի֊։ Le — follet commence à lui venir. Սկսանին մօրուքն ի վերայ այտիցն բողբոջիլ։ (Տես և se Cotonner, 2)։ ‖ 5. Գոյն մազոյ (ձիոց). գոյն։ — alezan. De quel — est votre cheval? ‖ 6. Թաւ կոշիկ (սաւառնոց, Թաւշի). մազ. Թաւուածութիւն։ Le — de ces velours est bien fourni։ ‖ 7. Մազ ազուռամազ (անկոց)։ ‖ 8. Հիւանդութիւն ինչ առեղծ սանուտի՝ յորում դժուարաւ բզիեհ կաթին։ Cette nourrice a le — ։

† **Poilleux, euse** (բ֊ուա֊լե֊, է֊զ) ած. տես Poilu.

† **Poilloux** (բ֊ուա֊լո֊) է. ար. Աւյր ապաժամանի, ոզոր. մեղի, առաւապիակ։

Poilu, ue (բ֊ուա֊լ֊) ած. Մազեղ. ձառի. Թաւ. Թաւարմատ։ Ésaü était — . Main poilue։

Poinciliade (բ֊ուե֊ի֊լի֊ատ) է. իգ. Թուփ ինչ՝ որոյ տերեւք մանրազակատք են իբրև զտերեւս ասկալի [séné]. *սիրամարգածաղիկ։

A. **Poinçon** (բ֊ուե֊ի֊ո) է. ար. 1. Գործի ծակելոյ. Հնդիւն. Ս. մխատ։ Un étui garni de ciseaux et d'un — ։ ‖ 2. Գործի փորագրելոյ. ալտք։ Graver au — ։ ‖ 3. *Դրամշմհար գործի (դահեկանաց). կնիք։ ‖ 4. Հայր հշանա֊

Digitized by Google

գիր (տպագրութեան)։ On a perdu les matrices de tels caractères, mais on en a les poinçons։ ‖ 5. Փայտեայ խիտան (ձիավարժից)։

B. **Poinçon** (բո՛ւնսոն) է. ար. Տակառ. ինչ ըմպելեաց։

Poinçonnage (բո՛ւնսոնաժ) է. ար. Դրոշմելն. կնքելն։

Poinçonner (բո՛ւնսոնել) բ. ն. Դրոշմել. կնքել։ — de l'orfèvrerie, de la vaisselle։

Poindre (բո՛ւեդր) բ. ն. Ծայրիլ։

= բ. ե. 1. Բուսանիլ։ Dès que les herbes commencent à —. Le poil commence à lui — au menton. Սկսան մօրուքն ի վերայ ականջին բոլբոջիլ. սկիզբն առնեն գալոյ մօրուք նորա։ ‖ 2. Ծագիլ. ծայրս արձակիլ։ À peine le jour commençait à —. Իբրև օրն լուսանալ կսկիծէր։

Poing (բո՛ւն) է. ար. 1. Բուռն։ Coup de —. 1. Բռնապատակ. կռուփ։ Donner un coup de — à quelqu'un. Հարկանել զոք բռնցի. մուծցուցի. կռփահարել։ ‖ 2. Փոքրիկ ատրճանակ։ Mener quelqu'un pieds et poings liés. Տանել զոք ոտիւք և ձեռօք կապեալով։ ‖ 3. Զեռն։ Il fut condamné à avoir le — coupé։

A. **Point** (բո՛ւն) է. ար. 1. Ցաւ խայթիչ. խիթք։ Avoir un — au dos, à l'épaule. — de côté. Կողախիթ ցաւ։ ‖ 2. Ծակել, կարկել ասղամբ. ծակ կարանիւ։ Faire un — à une chemise qui est décousue։ ‖ 3. Գործ ասղնագործ։ Ouvrage de —։ ‖ 4. *Ժանեակ [dentelle] ինչ ասղնիւ։ — d'Alençon, de Venise, d'Angleterre. Un jabot de —։ ‖ 5. Ծակ (ի փոկս)։ Allonger la courroie d'un —։ ‖ 6. Երկոտասաներորդ մասն գծագրի. կէտ. *կէտագրի։ ‖ 7. Չափ մեծութեան նշանագրաց տպագրութեան. կէտ։ La nonpareille a six points typographiques։ ‖ 8. կէտ. տարածի (?)։ La terre n'est qu'un — insensible dans l'immensité de l'espace։ ‖ 9. կէտ. կողմն. տեղի։ Tous les efforts de l'ennemi se dirigèrent vers ce point. Sur divers points. — d'appui. *Յենակէտ։ — de départ. *Սկզբնակէտ։ — de mire. տես ի Mire. — de vue. տես ի Vue. ‖ †10. Բիծ. աթոռ։ Il a un — rouge à l'œil. Ce fruit a un — noir։ Տես — noir և ի Noir, 1. ‖ 11. կէտ (քանոնի կօշկակարաց և փեղուբազպծաց [chapelier])։ Chausser à huit points. Ils chaussent tous deux à même —։ ‖ 12. կէտ. *մնակակէտ։ L'usage veut que l'on mette des points sur les *i*. Mettre les points sur les *i*. (ֆիգ.) տես յ'I. ‖ 13. կէտ, նշան (ի գրչութեան). տակդր։ Un —. Աւարտի կէտ. աւարտակէտ. կէտ աւարտեալ. *վերջակէտ։ Deux points. Միջակէտ։ — et virgule. Ստորակ։ — d'interrogation կամ — interrogant. — d'exclamation կամ — d'admiration, — admiratif։ ‖ 14. կէտ (ի ստեղ գուշակութեան [géomancie]։ Jeter les points։ ‖ 15. Թիւ (քարտախից խազու). (ապ. Համրանք)։ L'as, au piquet, vaut onze points։ ‖ 16. կէտ (դրոշմել ի վեց կազմեան քաւելից)։ ‖ 17. Թիւ (ի խաղս). (ապ. Համրանք)։ Combien avez-vous de points? Il ne me faut plus qu'un — pour gagner la partie. Pour un —, faute d'un —, Martin perdit son âne. (առած.) Ի գոյզն իրաց յատուկ գան երբեմն մեծամեծ ինդրք։ ‖ 18. կէտ, նշան, վճիռ (լատուածեան կամ յատուածեան աշակերտաց գոյգոյն)։ Il a eu tant de bons points, de mauvais points cette semaine։ ‖ 19. (ֆիգ.) Մասն. հատած։ Son sermon était divisé en trois points։ ‖ 20. Խնդիր. հարցուած։ — de théologie. Discuter, éclaircir un — de droit։ ‖ 21. Գլխաւոր կէտ. էական մասն։ Le — essentiel, le — important d'une affaire. C'est là le — de l'affaire. — d'honneur. տես ի Honneur, 2. ‖ 22. Գոյման. վիճակ. հանգամանք։ Il est toujours au même —. L'affaire en est à ce —. Il n'est pas en bon —. Il est en mauvais —։ ‖ 23. կէտ. սասքիան։ On peut railler, mais jusqu'à un certain —. Il est au plus haut — de sa gloire. Il est malheureux au — de n'avoir pas da quoi manger. Ցայնչափ հիքսէիեան գասանի զի ոչ ունի զինչ ասասցէ։ ‖ 24. կէտ. վայրկեան. պահ. ժամ։ Sur le — de mourir, il déclara . . . Il fut sur le — de prendre la ville. Եհաս յասանալ զքաղաքն. մեռ՝ մերձ՝ հուպ յասանալ սրտի զքաղաքն. խնդ մի՛ և առեալ էր զքաղաքն։ — du jour. Պագասին լուսոյ առաջնորդեան։ ‖ †25. Հաճոյք. քմահ։ "Le duc de Noailles ne pouvait avoir un chancelier plus à son — que d'Aguesseau." ST-SIM.

= À —, À — nommé. Ած. սա. ժամու. ի դէպ ժամու. ի պատեհ ժամու։ Vous venez à —, nous avons besoin de vous։

= Au dernier —. Ած. սա. կարի. անչափ. (ապ. յետին աստիճանի)։ Il est malheureux au dernier —։

= De — en —. Ած. սա. Ճշդիւ գասանաւ. մի ըստ միոջէ. (ապ. կէտ առ կէտ)։ Il a exécuté de — en — tout ce qu'on lui avait ordonné։

= De tout —, En tout —. Ած. սա. Ամենայն իրաք. ամենայն իւիք. ըստ ամենայնի. ամենայնիւք։ C'est un homme accompli de tout —. En tout — conforme à . . .

B. **Point** (բո՛ւն) ած. Ոչ քիաւ. քիաւ իսկ ոչ. ամենևին։ Il n'a — d'argent. Je ne doute — que cela ne soit. Êtes-vous fâché? — Point։ (Տես գնահրն Pas և Point ի Ne)։

Pointage (բո՛ւնթաժ) է. ար. 1. Նշանակելն ի վերայ աշխարհացոյց տախտակի զդիրս կամ զկայան նաւու։ ‖ 2. Ուղղելն ի նպատակն (զինուորաբար)։

Pointal (բո՛ւնթալ) է. ար. Նեցուկ. միջի. հասարան։ Des pointaux։

Pointe (բո՛ւնթ) է. էք. †1. Խայթ. խայթուած։ Cruelles pointes de douleur։ ‖ 2. Բարկ և սխորժ համ (գինւոյ, համեմանաց)։ Ce vin n'a pas de —, il est plat. Être en — de vin. (ֆիգ. և ընդ.) Լինել զուարթացեալ ի գինւոյ։ ‖ 3. Վրուանատակել հանճարեալ նուիրիսն։ Méchante, mauvaise —. Cet homme affecte de ne parler que par pointes։ ‖ 4. Սուր ծայր. սայր. սլաք։ La — d'une épine, d'une aiguille, d'un clou. À la — de l'épée. Ջէն ի ձեռին։ Disputer sur la — d'une aiguille. (ֆիգ.) Վիճել զչնչին ինչ իրաց։ ‖ 5. Գործ. դրոց։ Les sculpteurs se servent d'une — pour ébaucher leur ouvrage. Ce graveur manie bien la —։ ‖ 6. Գոմնոց (ի հատանել զապակի)։ — de diamant։ ‖ 7. Բեւեռ ինչ նուրբ և երկայն, որոյ ըստնին ի բոլորի և հատասար մեծութեամբ. գուգիոն։ — de Paris. Fixer une planche avec de longues pointes։ ‖ 8. Ծայր. ծագ։ La — des herbes, de l'île. La — d'une montagne. Ծայր, կատար, գագաթն լերին։ ‖ 9. Ծայր (ոտից)։ Se dresser, se hausser sur la — des pieds. Ցառն ի մեռան յատնել. (ապ. ոտքին մատներուն վրայ եկնել)։ ‖ 10. Սաթրին մեռան (սախտակի կամ վահանի զինանշանաց)։ ‖ 11. Կտակուած գասանաւ [étoffe] կամ կտաւ։ ‖ †12. Կտածայր պերոզ [fichu] կռնանց։ Une — de velours, de soie։ ‖ 13. Ձախքանք (թնչիոյ)։ Faire une —. (ֆիգ. և ընդ.) Խառնիլ, զարուսանիլ ի ճառագայթիէն։

— La — du jour. Պագասին լուսոյ. այգ. առաւօտ։

Digitized by Google

— En —. հբ. ած. Կրասիա. սրածայր։ Une barbe en —։

Pointement (բո-եին-ման) ե. ար. տես Pointage.

Pointer (բո-եին-թե) բ. ն. 1. Հարկանել ծայրիւ առ-սերբի։ Pendant qu'il haussait le bras, son ennemi le pointa։ ‖ †2. փոցոտել (զերկն, լսա մեռեալ ասացաց)։ ‖ 3. Նշանակել կիսոխ. *կիսանշանակել։ — les articles d'un compte à mesure qu'on les vérifie։ ‖ 4. Նշանակել զնահատեան երկոցդ ի պաշտօնն, ի ժողովէ։ ‖ 5. Նշանակել զանահատեան չերկոցդ ի պաշտօնն, ի ժողովէ։ (Βοιγս միաս տես և. Piquer)։ Vous n'êtes pas venu à l'heure, on vous a pointé։ ‖ †6. Ցօրինել զծայրս (ասելոյց)։ ‖ 7. Նշանակել ի վերայ աշխարհացոյց տոհմական զդիրս կամ զկայան նաւու։ ‖ 8. Ուղղել, կշռել ի նպատակի։ — une lunette, un télescope. — le canon contre un bastion։ Ած եւս անխնդիր. Cet artilleur pointe bien։

=բ. չ. 1. Ցօրինել կիսատ-ած։ Les miniatures se font ordinairement en pointant։ ‖ 2. Ձգտիլ (թռչնոց). բարձրաթռիչ լինել։ Il y a des oiseaux qui pointent si haut, qu'on les perd de vue en un moment։ ‖ 3. Ցատանալ, կռնդնիլ (ձիոյ). լսի խուփ։ (ոլ և se Cabrer)։ ‖ 4. Սկսանիլ բուսանիլ, բողբոջիլ։ Les bourgeons pointent de toute part։

Pointeur (բո-եին-թօ-) ած. և ե. ար. 1. կանոնիկոս նշանակիչ կանոնիկոսաց երկոցդ ի պաշտօնն։ Chanoine —։ ‖ 2. ոլ ուղղէ ի նպատակն (զթնդանօթս). ուղղիչ։ Canonnier —. C'est un habile —։ [Անգղիոյ։

— Chien —, կամ լսկ —. ե. ար. Ոկսոկան շուն ինչ

Pointillage (բո-եին-թիյ-ժ) ե. ար. Գոբծած կիսատ-ած-ով. կիսուած։ Le — coûte beaucoup de temps։

Pointille (բո-եին-թիյ) ե. իե. 1. Ձչնչին ինչ իրք. սնոտիք։ L'affaire ne roule que sur une —. ‖ 2. Վկեմ ղչնչին ինչ իրաց. սնոտի բանակռուածութիւն։ Ce sont des pointilles perpétuelles։

Pointillé (բո-եին-թիյե) ե. ար. Օրինակ կամ եղանակ նկարելոյ կամ փորագրելոյ կիսատ-ածով։

Pointiller (բո-եին-թիյե) բ. ն. †1. Նշանակել կիսոխ. *կիսանշանակել։ ‖ 2. (ե-խոբ.) խոյթել, կռնճռցուցանել բանիւք։ Vous le pointillez sur tout ce qu'il dit։

=բ. չ. 1. Գոբծել, նկարել, փորագրել կիսատ-ածով։ ‖ 2. (ե-խոբ.) վկճել, բանակռիւ լինել վասն չնչին ինչ իրաց։

Pointillerie (բո-եին-թիյե-ի) ե. իե. Բանակռուածութիւն վասն գոյն ինչ իրաց. (ընդ.)։

Pointilleux, euse (բո-եին-թիյե-, ե-զ) ած. վկճասէր. խծբծող։ Un critique —. Un caractère —։

Pointu, ue (բո-եին-թ-) ած. 1. Սրակատուց. սրածայր. Ս. ծայրատուր։ Des souliers pointus. Ce couteau est trop —։ ‖ 2. (ե-խոբ. և ընդ.) խծբծող։ Avoir l'esprit —։

Pointure (բո-եին-թու-) ե. իե. †1. Խոյթուած։ ‖ 2. փոքրիկ սլաք յոր Հասատան ասպագրելի թերթն։ ‖ 3. Չափ մեծութեան (մեռճախաց, թաթիպանաց)։

Poire (բո-) ե. իե. 1. Տանձ. սրմուտ։ — d'été, d'hiver. Poires cassantes, fondantes, pierreuses. — d'ambrette, de bon-chrétien, d'angoisse, d'étranguillon. Entre la — et le fromage. (ե-խոբ.) տես ի Fromage, 2. ‖ 2. Տանձաձև ակն պատուականի կամ մարգարիտ (կախեալ զդնդիկ)։ Une — de pendeloques. Elle avait aux oreilles deux belles perles en —։ ‖ 3. Հակառակամէտ, *Հակաքաջ (կռնտրդիկ)։

— à poudre. *Վառօդաման (պատրգաց)։

— Poires secrètes. Ապտ ինչ գանգատանդիկ [embouchure] երիվարի։ [Marchand de cidre et de —։

Poiré (բո-ո-) ե. ար. Ըմպելի ի տանձից. *տանձօղի։

Poireau (բո-ո-ո) ե. ար. 1. Բանջար ինչ յատգէ սոխոց. պրաս. պրասխ. էրաս։ Une soupe aux poireaux. — de vigne. Ամբէտ պրաս. ալդէպրասխ։ (Գրի և Porreau)։ ‖ 2. Տարապարս ամուսին ինչ ի վերայ մորթոյ. **պրաս։ Avoir les mains pleines de poireaux. Un cheval qui a des poireaux aux jambes։

Poirée (բո-ո-) ե. իե. տես Bette.

Poirier (բո-ո-իե) ե. ար. Տանձի։ — sauvage, cultivé. — de bon-chrétien։

Pois (բո-) ե. ար. 1. Պաշ. ոլոռն. ոլոռիկ։ Écosser des —։ Նոյն է Petits — կամ — verts. Իսկ չորացեալն ասի — secs։ ‖ 2. Տունկ մանչի. մաշ։ Ramer des —. La fleur des —. (ե-խոբ. և ընդ.) Ամր կամ կին վայելուչ, բարեչնորհ։

— chiche. տես ի Chiche, B. [ըարտուհի։

— de senteur. Տունկ ինչ որ ունի ծաղիկ անուշահոտ.

Poison (բո-ոլ) ե. ար. 1. Թոյն. գեղ. մահագործ։ Donner, prendre du —. Il n'y a point d'antidote contre ce —։ ‖ 2. (ե-խոբ.) Թոյն. ժանգ։ Le — de la flatterie։

Poissard, arde (բո-ած, ած) ած. Գռեհիկ։ Style —. Chanson poissarde։

=ե. իե. 1. Կին անպատկառ և լրբախօս։ Une poissarde։ ‖ 2. Կին վաճառանոցի։

Poisser (բո-ա) բ. ն. 1. Օծանել, ծեփել խիտ-ով. խիտել. *խիտաւել։ — un tonneau։ ‖ 2. Աղտեղել, շաղախել (մեծանաղ ինչ իրօք)։ Ces confitures lui ont poissé les mains։ (ոլ և Gluer)։

Poisseux, euse (բո-ախ, ե-զ) ած. Պատճառող. մեղսող. Ս. փակչուուկ. Ս. կպչուուկ։

A. **Poisson** (բո-ած) ե. ար. Ձուկն. լաղակ. կայտառ։ — de mer, d'eau douce, de rivière. Gros, grand —. La table fut servie en chair et en —. Ni chair ni —. (ե-խոբ.) տես ի Chair. Cet homme est moitié chair, moitié —. (ե-խոբ. և ընդ.) Դժուարին է գիտել եթէ զի՛նչ են բարք կամ յօժարութիւնք մարդ։ Les gros poissons mangent les petits. (—ած.) տես ի Gros. Donner un — d'avril à quelqu'un. (ե-խոբ.) Խաբել զոք յատելիսմամ առաւր ապրիլ ամսոյ։ [կիսապնդիկն. Ձուկն Հարաւոյ։

— Le Poisson austral. *Հասնատեղութիւն Հարաւային

— Le Poisson volant. *Հասնատեղութիւն Հարաւային կիսապնդիկն. Թռչուղ Ձուկն։ [Ձկան. Ձուկն։

—ք. Les Poissons. Ամսեղատաւն կամ կենդանակերպ

B. **Poisson** (բո-ած) ե. ար. փոքրիկ չափ ինչ ըմպելիւթեայ. քառորդ քանակի [setier]։

Poissonnaille (բո-ածայլ) ե. իե. Մանր ձուկն. ձկնիկ. (ընդ.)։ [Ձոց։

Poissonnerie (բո-ածնե-ի) ե. իե. *Ձկնավաճառաս-

Poissonneux, euse (բո-ածնե-, ե-զ) ած. *Ձկնալից. *Ձկնաւէտ։ L'Océan est plus — que la Méditerranée։ [վաճառ։

Poissonnier, ière (բո-ածնիե, իե-) ե. *Ձկնա-

Poissonnière (բո-ածնիե-) ե. իե. Տապակ՝ ձուկն որաւոյ։

Poitrail (բո-ափ-այլ) ե. ար. 1. Լանջք երիվարի. երբուծ։ Ce cheval a un beau —. Des poitrails։ ‖ 2. Լանջապան (երիվարի)։ ‖ 3. Սուսեր գերան ի Հասատատուածութիւն որմոյ։

Digitized by Google

Poitrinaire (բուա-բին-ներ) ած. և ե. Ախտակեալ ըմբռնեալ կրծից. *թոքախտաւոր։

Poitrine (բուա-բին՛) ե. իզ. 1. կուրծք. լանջք։ — large, étroite. Se frapper, se battre la —. Cette femme a une belle —։ ‖ 2. թոքք։ Il a mal à la —. Il est malade de la —։ ‖ 3. Զայն։ Cet homme n'a point de —։

Poivrade (բուա-վրատ) ե. իզ. 1. Համեմունք աղի և պղպեղի։ Manger des artichauts à la —։ ‖ 2. Համեմունք աղի, պղպեղի և քացախոյ։ Faire une — à un levraut։

Poivre (բուա-վր) ե. ած. Պղպեղ. Ս. սպիտակ պղպեղ. պղպեղ։ — blanc, noir, pulvérisé, concassé. Une barbe — et sel. (ածխ. և ընդ.) Մօրուք ալեխառն։

— d'eau. տես Curage, B.

Poivrer (բուա-վրե) բ. ն. 1. Համեմել պղպեղիւ։ ‖ 2. (ածխ. և ած.) Վաճառել ծանրագնի։ Cette marchandise a été bien poivrée։ ‖ †3. Հագցրել սաստիկ զնախս ապրուգիտեան. (ուխել)։ (Տես և Plomber, 8)։

Poivrier (բուա-վրիե) ե. ած. 1. Տունկ պղպեղի. *պղպեղենի։ ‖ 2. փոքրիկ պղպեղաման։

Poivrière (բուա-վրիեր) ե. իզ. 1. *պղպեղաման։ ‖ 2. Տաղաւար, խուց (պահանորդ վինուորի)։

Poix (բուա) ե. իզ. Զիւխ. վիֆ։ Frotter, enduire de —. — noire. Սև զիւխ։ Poix-résine. Բևեհնոյ խէժ։

A. **Polacre** կամ **Polaque** (բոլաքր-ը, բոլաք) ե. իզ. Նաւ ինչ Միջերկրական ծովու։ Une polacre turque։

B. **Polacre** կամ **Polaque** (բոլաքր-ը, բոլաք) ե. ած. Հեծելաց լերհացի։ Un régiment de polaques։

Polaire (բոլէր) ած. *Բևեռային։ Étoile, mer —։

Polarisation (բոլար-իզ-ասիո) ե. իզ. Գոյնագծին բևեռականաց ճառագայթից լուսոյ. *բևեռացուած։

Polariser (բոլար-իզե) բ. ն. Գոյնագծին բևեռականաց ճառագայթս լուսոյ. *բևեռացուցանել։

= Se —. բ. ա. *Բևեռանալ (ճառագայթից լուսոյ)։

Polarité (բոլար-իթ) ե. իզ. *Բևեռականութիւն (մագնիսի քարի կամ մագնիսացեալ ասղան)։

Polder (բոլտեր) ե. ած. Դաշտավայրը պատեալ թումբք (ի Սասրին Նահանգս)։ La digue étant rompue, le — fut inondé. Les polders d'Anvers։

Pôle (բոլ) ե. ած. 1. Բևեռ. կէտ։ Les pôles célestes. La terre tourne sur ses deux pôles. — arctique կամ boréal. — antarctique կամ austral. De l'un à l'autre —. Պատաց մինչև ի ծագս երկրի. ընդ ամենայն աշխարհս. (ի բնոյն.)։ ‖ 2. Հիւսիսային բևեռ։ Faire un voyage au —, vers le —։ [նաց)։

Polémarque (բոլէմարք) ե. ած. Զօրապետ (ՅԱ-

Polémique (բոլէմիք) ած. Վիճաբանական. հակաճառական։ Ouvrage —։

= ե. իզ. Պատառումն գրով. գրաւոր վիճաբանութիւն, հակաճառութիւն։ La — littéraire։

† **Polémiste** (բոլէմիսթ) ե. ած. Պատերազմող։

Polenta (բոլէնթա) ե. իզ. Ալեւրոյ [bouillie] յալեւրէ հնդկի ցորենոյ կամ լապտի [maïs]. փոխինդ։ La — est fort en usage en Italie։

Poli, ie (բոլի) ած. 1. Ողորկ. կոկ. փայլուն։ Les corps polis։ ‖ 2. (ածխ.) Ողորկ։ Une langue correcte et polie։ ‖ 3. (ածխ.) Կիրթ. հրահանգեալ։ Un peuple —։ ‖ 4. (ածխ.) Ազնիւ. քաղաքավարդ. **քաղաքավար։ C'est un homme extrêmement —. Il est savant, mais il n'est pas —։

= ե. ած. Ցկումն. փայլուն։ Donner le — à une glace։

A. **Police** (բոլիս) ե. իզ. 1. Օրէնք, կարգ, յօրինուածք քաղաքական։ Des peuples sauvages qui vivent sans loi, sans —։ ‖ 2. Օրէնք և կարգ յապահովութիւն և յանդորրութիւն աշխարհի, քաղաքի. ասիկանութիւն։ La — est mal faite dans cette ville. En bonne —, telle chose devrait être défendue. Espion, limier de —. Les bureaux de la —, préfecture de —. *Ոստիկանապան։ ‖ 3. Օրէնք, կարգք, կանոնք (ընկերութեան, ժողովոյ)։ Chaque société a sa — particulière։

B. **Police** (բոլիս) ե. իզ. 1. Դաշնագրութիւն որով յանձն առնու ոք հատուցանել զվնաս այլոյ ուրուք. մուրհակ ապահովութեան։ — d'assurance։ ‖ 2. Զուլուածմի նշանագրոց (տպագրութեան)։

Policer (բոլիսե) բ. ն. կրթել քաղաքային կարգաց. յերիւրել զբարս. *քաղաքակրթել։ — des peuples։

Polichinelle (բոլիշինել՛) ե. ած. 1. Հապիկ (ի խեղկատակութիւնս Ընտալոլեցւոց)։ ‖ 2. Ս. խամանճիկ [marionnette] փայտեզէն (ի խաղս պատուճապատանաց [fantoccini])։

A. **Poliment** (բոլիման) ե. ած. 1. (վշ.) տես Polissage. ‖ 2. (վշ.) տես Poli, ե. ած.

B. **Poliment** (բոլիման) ե. ած. Ազնուութեամբ. պատասխանութեամբ. *քաղաքավարութեամբ։ Parler —։

Polir (բոլր) բ. ն. 1. ցգկել. ողորկել. կոկել. փայլեցուցանել։ — le fer, l'acier, le marbre։ ‖ 2. (ածխ.) կրթել. հրահանգել. ուղղել։ L'étude des belles-lettres polit les esprits։ ‖ 3. (ածխ.) ցգկել. ողորկել. կոկել։ Il n'a pas assez poli son style dans cet ouvrage։

= Se —. բ. ա. ցգկիլ. ողորկիլ։ Un corps qui se polit par le frottement։ [— d'un diamant, de l'acier։

Polissage (բոլիսաժ) ե. ած. ցգկումն. փայլումն։ Le

Polisseur, euse (բոլիսեր, էօզ) ե. ցգկիչ. ողորկիչ. փայլեցուցիչ։ — de glaces։

Polissoir (բոլիսուար) ե. ած. ցգկիչ, ողորկիչ գործիք։

Polissoire (բոլիսուար) ե. իզ. *Խոզանակ փայլեցուցիչ կօշկաց։

Polisson (բոլիսո) ե. ած. 1. Մանուկ դաստրկասուն որ զբօսնու ի փողոց քաղաքի. արիկայ. Ս. լաճ։ Cet enfant joue toute la journée avec les polissons du quartier։ ցայս միտս լինի և իզ. Polissonne. Une petite polissonne։ ‖ 2. Մանուկ շռայլաչար, աստհակ։ Un — de collège։ ‖ 3. Խեղկատակ։ Vous serez donc toujours un —? ‖ 4. Աւր ապուժամանի, անարդ։ Cet homme n'est qu'un —։ ‖ 5. ցած. ցոփագնաց. ցոփաբարբառ։

= ած. 1. Խեղկատակ։ Il est trop — pour son âge։ ‖ 2. ցած. լկտի։ Une chanson polissonne։

Polissonner (բոլիսոնե) բ. ն. 1. Խաղալ ի փողոցս. դաստրկասուն շրջիլ։ Cet enfant est toujours à —։ ‖ 2. Անել կամ առնել խեղկատակութիւնս. խեղկատակիլ։

Polissonnerie (բոլիսոնըր-ի) ե. իզ. 1. Մանկահասութիւն (մանկան). շռայլաչարութիւն. արիկայութիւն։ ‖ 2. Խեղկատակութիւն։ ‖ 3. Գործ կամ բան անվայելուչ, ազատղի. անառակութիւն։ [յգկելն։ ‖ 2. փայլեցն։

Polissure (բոլիսիւր) ե. իզ. 1. փայլեցուցանիլն.

Politesse (բոլիթես) ե. իզ. 1. Քաղաքական կրթութիւն. քաղաքականութիւն. քաղաքավարութիւն։ Carthage fut célèbre par sa —։ ‖ 2. Ազնուականութիւն. բարեխրատութիւն. բարեկրթութիւն. **քաղաքավարութիւն։ Il est d'une grande —։ ‖ 3. Գործ քաղաքավարական։ J'ai reçu de lui beaucoup de politesses։

Digitized by Google

A. **Politique** (Բօլիթիք) ած. 1. Քաղաքական. քաղաքացին: Délit, révolution —. Journal — et littéraire: ‖ 2. *Քաղաքագիտական. աշխարհավարական: La conduite — de ce ministre a été fort sage: ‖ 3. (Ֆիգ.) Հնարագէտ. խորագէտ. ճարտար: Il est — dans tout ce qu'il dit: = է. արս. 1. Քաղաքային իրաց հմուտ. *քաղաքագէտ. աշխարհավար: C'est un grand —, un habile —: ‖ 2. (Ֆիգ.) Խորամանգ. խորագէտ:

B. **Politique** (Բօլիթիք) է. իդ. 1. Քաղաքականութիւն. *քաղաքագիտութիւն. աշխարհավարութիւն: — sage et prévoyante. Ce prince joignit la — à la valeur. Étudier la —: ‖ 2. Քաղաքային իրք, գործք: Parler —. La — absorbait alors l'attention générale: ‖ 3. Գնացք. ընթացք: ‖ 4. (Ֆիգ.) Հնարագիտութիւն. ճարտարութիւն. խորամանկութիւն: Il a une — fine et cachée pour s'avancer:

Politiquement (Բօլիթիքման) մ. 1. *Քաղաքագիտաբար: Ce ministre conduit — cette grande affaire: ‖ 2. (Ֆիգ.) Խելօք. հնարիւք. հնարագիտութեամբ. ճարտարութեամբ:

Politiquer (Բօլիթիքե) բ. ն. Խօսիլ, ճառս ի մէջ առնուլ ղքաղաքային իրաց. (ընդ.): S'amuser à —:

† **Politiqueur** (Բօլիթիքօր) է. արս. Որ զբաղի ի խնդիրս քաղաքական. (ընդ.): [une —:

Polka (Բօլքա) է. իդ. Ազգ ինչ կաքաւուց: Danser

Pollen (Բօլլէն') է. արս. Բեղնաւորիչ փոշի (ծաղկանց):

Pollicitation (Բօլլիսիթասիօն) է. իդ. Խոստումն անընկալ, չընկալեալ. (լատ իրաւագիտաց):

Polluer (Բօլլուէ) բ. ն. Պղծել (զտաճար, զեկեղեցի): = Sը —. բ. ա. Գինջանալ. ի բաց հեղուլ զաստուածութիւնն:

Pollution (Բօլլիւսիօն) է. իդ. 1. Պղծութիւն (զեկեղեցի). պղծութիւն: ‖ 2. Կամաւոր, ինքնագործ գիջումնութիւն: ‖ 3. Ցայգահանութեան բղխումն. յերազի հասումն. անրջոյ հասումն, հեղումն. երազախաբութիւն. երազախաբութիւն: Pollutions nocturnes:

† **Pologràphie** (Բօլկրաֆի) է. իդ. Աստեղաբաշխական նկարագրութիւն երկնից. *երկնագրութիւն:

Polonaise (Բօլընէզ) է. իդ. 1. Կաքաւաբ ինչ Լեհաստանէ: ‖ 2. Նաւագ կաքաւուց Լեհաստանէ:

Poltron, onne (Բօլտրօն, օն') ած. 1. Անարի. վատասիրտ. երկչոտ: ‖ 2. Որոյ մանգիլք յետակոչիանն մատանցն հատեալք են (որսական թռչնոյն կամ վարուժանակ): Oiseau —:

= է. վ. ատատիրտ: C'est un grand —:

Poltronnerie (Բօլտրօնըրի) է. իդ. 1. Անարութիւն. վատասրտութիւն: Sa — le fait mépriser: ‖ 2. Գործ վատութեան: C'est un lâche, il a fait mille poltronneries:

† **Polyandre** (Բօլիանդր) ած. 1. Բազմայր (կին): բազմամուսին: ‖ 2. *Բազմորձայ (առուկ):

Polyandrie (Բօլիանդրի) է. իդ. 1. Ընդունի կնոջ ամուսնոյն բազում. բազմայրութիւն: La — est établie au Tibet, au Boutan et dans quelques classes de la population du Malabar: (Ասի և ս Polygamie): ‖ 2. Դասակարգութիւն ունկոց՝ որոց ծաղիկ ունի որձայս [étamine] քանի կամ աւելի (ըստ դրութեանն Լիննէի). *բազմորձայութիւն: [ունկագիտաց):

† **Polyanthe** (Բօլիանթ) ած. Բազմածաղիկ. (լատ

† **Polyarchie** (Բօլիարկի) է. իդ. Բազմիշխանութիւն:

Polychreste (Բօլիքրէսթ) ած. Ի բազում պիտանի: Sel —. Ազ ինչ մանրպղպական:

Polychrome (Բօլիքրօմ') ած. Բազմագոյն. բազմերանգ:

Polyèdre (Բօլիէդր) է. արս. Բազմանիստ մարմին: վ. ասի և իբր ած. Figure —:

Polygala կամ **Polygale** (Բօլիկալա, Բօլիգալ) է. արս. Տունկ ինչ. *կաթնախատ:

Polygame (Բօլիկամ') է. 1. Ա. Այր որ ունի կանայս բազումս. բազմակին: ‖ 2. Կին որ ունի արս բազումս. բազմայր: Elle est —: ‖ †3. Ա. Այր ամուսնացեալ բազում անգամ (ըստ եկեղեցական իրաւագիտաց). բազմանկողին. բազմամուսին:

Polygamie (Բօլիկամի) է. իդ. 1. Բազմակնութիւն: La — est défendue dans le christianisme: ‖ 2. Բազմայրութիւն: ‖ †3. Բազմանկողնին լինել (ասէ մարգոյ, ըստ եկեղեցական իրաւագիտաց). բազմամուսնութիւն:

Polyglotte (Բօլիկլօթ) ած. 1. Բազմալեզու. *բազմալեզուական: Bible, dictionnaire —: ‖ 2. Հմուտ լեզուաց բազմաց. *բազմալեզուագէտ: Cet homme est —: վ. ասի և իբր է. արս. Cet homme est un —:

= է. իդ. *Բազմալեզուական Աստուածաշունչ գիրք: La — de Paris, d'Angleterre:

Polygone (Բօլիկոն') ած. Բազմանկիւն: Figure —:

= է. արս. 1. Բազմանկիւնն ձև: ‖ 2. Հրանդեպրան թնդանօթաձիգ զօրաց:

Polygraphe (Բօլիկրաֆ) է. արս. 1. Աստեղագիրք որոյ գրեալ է գրազուա՛ ինչ նիւթոց. բազմագիրք. *բազմաճառ: ‖ †2. *Բազմագրաղ գործի:

Polygraphie (Բօլիկրաֆի) է. իդ. Դարան բազմաճառ մատենագրաց (ի մատենադարանս):

† **Polymathe** (Բօլիմաթ) է. արս. Այր տեղեակ բազում գիտութեանց. բազմագէտ. բազմահմուտ. բազմուսումն:

Polymathie (Բօլիմաթի) է. իդ. Բազմահմտութիւն. շատահմտութիւն. շատուսումնութիւն. բազմուսումնութիւն: [կան. շատուսումնական: École —:

Polymathique (Բօլիմաթիք) ած. Բազմուսումնական.

Polymorphe (Բօլիմօրֆ) ած. Բազմակերպատեսակ:

Polynôme (Բօլինօմ') է. արս. Բազմանանուն քանիօնութիւն ի գրահաշուի. բազմաբաշխ: (Որ և տերթ Multinôme):

Polype (Բօլիփ) է. արս. †1. տես Poulpe, B. ‖ 2. Թուլատարր անասուն ինչ ծովու. բազմոտանի. պոլիպոդ. ընդոթիւր: Le — d'eau douce, coupé en plusieurs parties, se reproduit tout entier dans chacune. Les coraux sont des productions de polypes: ‖ 3. Ա. Ելեկտրդ. միս բուսեալ ի լորձնաթաղանթին [membrane muqueuse] մարմնոյ. **պոլիպոդ: — mou, dur. Se faire arracher, extirper un —:

Polypétale (Բօլիփեթալ) ած. Բազմաթերթ (ծաղիկ):

Polypeux, euse (Բօլիփէօ, էօզ) ած. 1. Նման բազմոտանւոյ կամ պոլիպոդի. *պոլիպոդային: Production polypeuse: ‖ 2. *Պոլիպոդային (այսուհետև, ըստ բժշկաց):

† **Polyphylle** (Բօլիֆիլ') ած. Բազմատերև (առուկ):

Polypier (Բօլիփիե) է. արս. Բոյն բազմոտանեաց կամ պոլիպոդից:

Polypode (Բօլիփօտ) է. արս. Տունկ ինչ յազգէ պտերի [fougère], որոյ արմատք կուտեալ մածանին ի քարաժայռս և ի կամճեղս ծառոց. Ս. շատատուխ. Ս. պտպտուխ. (պրս. գէսփէյք):

Polyptyque (Բօլիփթիք) է. արս. տես Pouillé.

Polystyle (Բօլիսթիլ) ած. Բազմասիւն. *սիւնաշատ. *սիւնազարդ: Temple —:

Polysyllabe (Բօլիսիլլապ) ած. *Բազմավանկ: Ce mot est —: վ. ասի և իբր է. արս. C'est un —:

Digitized by Google

Polysyllabique (բօլի-լլա-պիք) ած. *Բազմավանկ։

Polysynodie (բօլի-ինօ-փի) է. իե. Յաճախութիւն խորհրդոց փոխանակ պաշտօնէից Տէրութեան. բազմաժողովութիւն։ Après la mort de Louis XIV, le régent voulut établir la — en France, et abolir les ministères։

Polytechnicien (բօլիթէ-նի-սեան) է. ար. Աշակերտ բազմարուեստից դպրոցի. բազմարուեստական։

Polytechnique (բօլիթէ-նիք) ած. Բազմարուեստական։ École —. Բազմարուեստից, բազմարուեստական դպրոց։

Polythéisme (բօլիթէ-իզմ) է. ար. Բազմաստուածութիւն. բազմաստուածեան մոլորութիւն։

Polythéiste (բօլիթէ-իսթ) է. Բազմաստուածի։ = ած. Բազմաստուածեան։ Religion —։

† **Polytrie** (բօլիթրի) է. ար. տես Capillaire, է. ար.

† **Polytypage** (բօլիթիփաժ) է. ար. *Բազմատպութիւն. *բազմատիպք։

† **Pomard** (բօմար) է. ար. Ազնիւ գինի ինչ Գաղղիոյ։

A. **Pommade** (բօմադ) է. իե. Խառնուած ճարպոյ և բժշկական կամ անուշահոտ նիւթից. օծանելիք։ — au jasmin, de jasmin. — de moelle de bœuf. — pour les cheveux։

B. **Pommade** (բօմադ) է. իե. Դառնալն ի վերայ փայտեղէն ձիոյ՝ հատատակաց զձեռն ի գունդ թաւալին։ — simple, double, triple։

Pommader (բօմադե) բ. ն. Օծանել։ — des cheveux. Se — les mains et le visage։

† = Se —. բ. ա. Օծանել զիւր հեր։

Pomme (բօմ') է. իե. Ի. Խնձոր։ — d'api, de capendu, de calville. — de paradis. տես և Paradis. Compote, marmelade de pommes. Mordre dans une —. Faire cuire des pommes։ ‖ 2. Ուռուցիկ տերև (կաղամբի, հազարի). պտուղ։ Une — de choux, de laitue։ ‖ 3. Ձորդ գնդաձև. խնձոր։ Des pommes de lit. Une canne à — d'or. Գաւազան ոսկեխնձոր։

— de discorde. տես և Discorde, 2.

— de pin. Ի. Կոտուց շմեռոյ, եղևնոյ. Ս. կոնգամ առնապրի։ ‖ 2. Ձորդ կամ դրաւազ ինչ քանդակազարծուածեան. Ս. կոնգամ։

— d'amour. տես Tomate.

— épineuse. տես Stramonium.

— de chêne. տես Noix de gallo և Galle.

— de terre. **Գետնախնձոր. է-ր-իկ-ս։ Pommes de terre bouillies, frites. Pain de pommes de terre։

— La — d'Adam. (է-ր-ք. և ա-հ.) Ցցուեալ մնան խրոչմամբ [larynx]. Ս. խոռոչ։ (Որ և †Morceau d'Adam)։

†A. **Pommé** (բօմե) է. ար. (խնձ). տես Cidre.

B. **Pommé, ée** (բօմե) ած. Ի. Ուռուցիկ. գնդաձև։ Chou —. Laitue pommée. Ուռուցիկ հազար. Խոչ ա-լ-ր-ս։ ‖ 2. (է-ր-ք. և ընդ.) Կատարեալ. ամենակատար։ Un fou —. Une sottise pommée։

Pommeau (բօմո) է. ար. Ի. Գունդ (երախակալի կամ դաստակալի սրոյ)։ Mettre la main sur le — de son épée։ ‖ 2. Դունդ (թամբի)։ Il serait tombé, s'il ne s'était tenu au — de la selle։

Pommelé, ée (բօմ'լե) ած. դէպ. Ի. Ուածկեալ փոքրիկ և բազմակ ամպովք. պիտակացեալ։ Le ciel est fort —։ ‖ 2. Ուածկեալ գորշ և սպիտակ պալարօք կամ պիտակօք (երիվար). պիտակ։ Un cheval gris— —։

Pommeler (se) (ս բօմ'լե) բ. ա. Ի. Ուածկիլ (երկինքդ) ապիտակ և գորշ ամպովք. պիտականալ։ ‖ 2. Պիտականալ (երիվարի)։ Ce cheval commence à se —։

Pommelle (բօմել') է. իե. Թիթեղեայ կապարեայ ծաւկտակէն՝ հատատակեալ ի բերան խազովակի ջուրց ու մի՛ աղտ ինչ մտցէ ի խազովակին։ (Տես և Crapaudine, 3)։

Pommer (բօմե) բ. ն. Գնդանալ (կազապրի, հազարի)։

Pommeraie (բօմ'ր-է) է. իե. Պարտէզ խնձորից. խնձորիք. *խնձորաւտ։ Une grande —։

Pommette (բօմէտ) է. իե. Ի. Խնձորաձև, գնդաձև զարդ. խնձոր։ — de bois, de cuivre, d'argent։ ‖ 2. Ցցուեալ մնան ապտից. խնձոր. L'os de la —։

Pommier (բօմիե) է. ար. Ի. Խնձորի. խնձորենի։ — sauvage, franc, nain. Une allée de pommiers. — paradis. տես և Paradis. ‖ 2. Ազօր եփելոյ կամ խնձոր։ Des pommes cuites au —, dans un —։

† **Pomone** (բօմօն') յա. ած. իե. Դիցուհի պտղոց (ըստ առասպելից Հռովմայեցւոց). Գամնա. *Պրդանոյշ։ — է. իե. Ընկերագիր պատմուռ ծառոց երկրի իրիք. *պտղանոյշ։ La flore et la pomone françaises։

A. **Pompe** (բօմփ) է. իե. Ի. Շուք. չքեղութիւն. մեծաշուք, մեծասպաս փառասիրութիւն։ — royale, magnifique. Il aime l'éclat et la —. Marcher en grande —։ ‖ 2. (է-ր-ք.) Պերճութիւն (բանից)։ ‖ 3. Ընդունայնութիւն. նանրութիւն։ Renoncer au monde et à ses pompes. Renoncer à Satan, à ses pompes et à ses œuvres։

— funèbre. Հանգէս յուղարկաւորութեան։ L'entreprise des pompes funèbres։

B. **Pompe** (բօմփ) է. իե. **Ջրհան. *ասպիրա. սա-ր-ղ-ա-ծ։ — aspirante, foulante. — à incendie։

Pomper (բօմփե) բ. ն. Ի. Հանել զուր ջրհանիւ. *Ջրհանել։ — de l'eau։ ‖ 2. Հանել, ձգել զօդ (շնչելոյդ մէջ կենդանւոյ)։ ‖ 3. Ձգել զիւր, գիտուր գիտնութիւն։ = բ. ն. Ձգել, վարել զիւր ջրհան. *Ջրհանել։

Pompeusement (բօմփէօզ-ման) մ. Ի. Մեծաշուք. մեծաշուք, մեծասպաս փառասիրութեամբ։ Ce prince marche toujours — et avec une grande suite։ ‖ 2. (է-ր-ք.) Պերճութեամբ։ S'exprimer —։ ‖ 3. (է-ր-ք.) Ուռուցիկ, փքացեալ բանիւք։

Pompeux, euse (բօմփէօ, է-ղ) ած. Ի. Մեծաշուք. մեծասպաս. մեծահանդէս. հանդիսաւոր. փառասուր. շքեղ. շքեղաշուք։ Équipage —. Entrée pompeuse։ ‖ 2. (է-ր-ք.) Պերճ. պերճաբան։ Style, discours —։ — Des éloges —. Մեծամեծ գովութիւնք։

Pompier (բօմփիե) է. ար. Ի. *Ջրհանագործ։ ‖ 2. *Ջրհանաւոր. Խ-լ-ա-ծ։ Le corps des pompiers, des sapeurs-pompiers. Les pompiers se sont rendus maîtres du feu։

Pompon (բօմփօն) է. ար. Ի. Դանդաղեալ զարդ (գլխոյ կամ հանգերձից կանանց)։ ‖ 2. Աւանեալ զարդ ինչ գլխարկի զօրաց. փունջ։ — Rose —. Վարդ ինչ փոքրիկ։

Pomponner (բօմփոնե) բ. ն. Ի. Զարդարել. պատմուճանել։ — une coiffure, une mariée։ ‖ 2. (է-ր-ք.) Մեծարեւթեալ. պատմուճանել։ — son style։ = Se —. բ. ա. Զարդարիլ։

Ponant (բօ-նան) է. ար. Ի. Արեւմուտք. (վշ.)։ Depuis le levant jusqu'au —։ ‖ 2. Ըստ Արեւմտից (Հակադրութեամբ Մերձերկրականին). աշխարհական, հանդարտագոյն ծով. Ովկիանոս. (վշ.)։ L'escadre du Ponant։ (Այժմ տես Océan)։

Digitized by Google

A. **Ponce** (բօն-) ած. խէ. Pierre —, կամ լոկ —. է. խէ. գար ինչ հրաբզխայինն թեթև և ապակատեսակ. չէչաքար. օր-նիր քարը. է՞ր։

B. **Ponce** (բօն-) է. խէ. գեակ փոշոյ (ածխոյ) առ ի ատորագրել։ [մար. *կամրջակ։

A. **Ponceau** (բօն-ո) է. ար. փոքրիկ կամուրջ մխակա-

B. **Ponceau** (բօն-ո) է. ար. ած. Հապճնակ. Հապճնոյ ծաղիկ. ներկ ներկի։ Du sirop de —։ (Ար և. Coquelicot)։ || Ած. Գոյն խորին [foncé] կարմիր։ Un ruban couleur de —։ == ած. ան. խորին կարմիր։ Une robe —։

A. **Poncer** (բօն-ե) բ. ն. Ցկիել, մաքրել չէչաքարիւ։ — du parchemin, du cuir։

B. **Poncer** (բօն-ե) բ. ն. Սաւառնագրել փոշւով (ածխոյ)։ Il faut — ce dessin, le — sur la toile։

Poncif (բօն-իֆ) է. ար. ած. Սրագիր [dessin] զորով անդամագրիչն զբաւակ փոշւոյ (ածխոյ) առ ի սաւառնագրել։ || Ած. (խօսք.) Գաւակեր գծ, անհոգի։ Les figures de ce tableau sont des poncifs։

Poncire (բօն-իր) է. ար. Լիմոն ինչ մեծ և անուշ շահատ. ներսէս լիմոնաս։ Les poncires ne sont bons qu'à confire։

Poncis (բօն-ի) է. ար. տես Poncif.

Ponction (բօնֆ-ի) է. խէ. Հերձուածն, ծակուածն (ջրային մոատանց մարմնոյ)։ (Ար և. † Paracentèse)։

Ponctualité (բօնկթու-ի-թէ) է. խէ. Ճշդութիւն. Ճշգրտութիւն։ — scrupuleuse. Il est d'une grande —։

Ponctuation (բօնկթու-ա-ցիօն) է. խէ. ած. Կէտադրութիւն։ Les divers signes de —. Il y a ici une faute de —։ || Ած. Օրինակ կամ եղանակ կէտադրութեան. կէտադրութիւն։ Cet écrivain a une — singulière։ || Ած. Նշան ի տեղի ձայնաւորաց (ի լեզուս սեմականս). կէտադրութիւն։ On prétend que les Massorètes sont les auteurs de la — hébraïque։

Ponctué, ée (բօնկթու-է) ած. ած. *կէտաշար. *կէտանիշ։ Dans les cartes géographiques, on indique ordinairement les limites par des lignes ponctuées։ || Ած. Խայտագոյն. պիտակ։ Lézard —։

Ponctuel, elle (բօնկթու-էլ, էլ՛) ած. Ճիշդ. Ճշգրիտ։ Il est fort —. Il est — en tout։

Ponctuellement (բօնկթու-էլ՛ման) մ. Ճշդիւ. անվրէպ։ Se rendre — à l'heure։

Ponctuer (բօնկթու-է) բ. ն. կէտադրել։ Tous les éditeurs ne ponctuent pas ce passage de la même manière։

Pondage (բօնտ-ա) է. ար. Բաժ ըստ ծանրութեան վաճառացն (Անգղիա). ծանրութեան բաժ, իրաւունք։

Pondérable (բօնտե-ռաբլ) ած. կշռելի։

† **Pondérateur, trice** (բօնտե-ռատէօր, տրիս) ած. *Հաւասարակշռիչ։ Pouvoir —։

Pondération (բօնտե-ռասիօն) է. խէ. կշիռ. խառնուած. Հաւասարակշռիւ չափ. Հաւասարակշռեան կշիռ. *Հաւասարակշռութիւն։ La — des pouvoirs։

Pondérer (բօնտե-ռ) բ. ն. Հաւասարակշռիւ, պատկշռիւ գործել. *Հաւասարակշռել։ — les pouvoirs de l'État։

Pondeuse (բօնտէօզ) է. խէ. Հաւ որ ածկանէ կամ ածէ բազում ձուս. (տե. ածան)։ Cette poule est bonne —։ — Bonne —. (խօսք. և ած.) Կին բազմածին։

Pondre (բօնտր) [Je ponds, tu ponds, il pond, nous pondons. Je pondais. Je pondis. Je pondrai. Je pondrais. Ponds, pondez. Que je ponde. Que je pondisse. Pondu, ue.] բ. ն. Ձուս արկանել. ձուս ածել։ La tortue pond ses œufs dans le sable։ Այս և այնպիսի. Cette poule pond tous les jours։ [Հատակ. մատաղածին։

Poney (բօնե) է. ար. Երիվար ինչ Անգղիոյ փոքրա-

Pongo (բօնկօ) է. ար. Ազգ ինչ կապկի. *անճուկ։ (Ար և. Jocko)։

Pont (բօն) է. ար. ած. Կամուրջ։ — de pierre, de bois, de fer. — d'une seule arche. La culée, les piles d'un pont. Tête de —. Խելք կամրջաց. կամրջախելք։ Jeter un —. Արկանել, կապել կամուրջ. կամրջել։ — de bateaux. Նաւակամուրջ. զամ։ || Ած. Ցարկ, գաթիկան (նաւուս)։ Vaisseau à deux ponts, à trois ponts. Նաւ կրկնայարկ, երեքյարկեան. խէ սխալուլ, է՞ր սխալուլ ինձ։ Les frégates ordinaires n'ont que deux ponts։ || Ած. Տախտակամածք, Ս. ծածք (նաւուս). ներքինք։ (Ար և. Tillac)։ Ils étaient réunis sur le —. Tout le monde sur le —! Եղեցի՛ ամենայն նաւավարք ի տախտակամածս։ || Ած. կափարիչ (առաջակողմեան տաբատաւոր [culotte]).

— Pont-levis. ած. Շարժուն, շարժական կամուրջ։ Des ponts-levis։ || Ած. տես Pont, 4.

A. **Ponte** (բօնթ) է. խէ. ած. Արկանելն, ածելն ձուս. *Ձուարկութիւն։ || Ած. Ժամանակ ձուարկութեան։

B. **Ponte** (բօնթ) է. ար. ած. Մխաւորն [as] սրտի և ազեխյի [carreau] ի մանգաթաղաս [hombre]։ || Ած. Խաղացող ընդ խաղատիրի [banquier] (ի խաղս ինչ քարտախն)։ Les pontes ont beaucoup perdu։

Ponté, ée (բօնթե) ած. Մխոյակ (նաւ)։

Ponter (բօնթե) բ. ն. Խաղալ ընդ խաղատիրի (ի խաղս ինչ քարտախն)։

Pontet (բօնթե) է. ար. ած. Մասն ինչ ձգանի [détente] հրացանի. *կամրջակ։ || Ած. կամարաձև մետն թամբի երիվարի. *կամրջակ։

Pontife (բօնթիֆ) է. ար. ած. Քրմապետ։ César était grand —։ || Ած. Քահանայապետ (Հրէից)։ (Ար և. Grand prêtre)։ || Ած. Քահանայապետ. Հայրապետ. եպիսկոպոս։ Tel saint, — et martyr. Le souverain —. Գերագոյն, ծայրագոյն քահանայապետ. Հռովմոյ քահանայապետն։

Pontifical, ale (բօնթիֆիքալ, ալ) ած. ած. Քրմապետական։ || Ած. Քահանայապետական։ || Ած. Քահանայապետական. Հայրապետական. եպիսկոպոսական։ Habits, ornements pontificaux։ || Ած. Հռովմոյ քահանայապետին. քահանայապետական։ Le trône —։ == է. ար. Սաղտոց եպիսկոպոսաց։

Pontificalement (բօնթիֆիքալ-ման) մ. Քահանայապետական հանդիսիւ և զգեստուք։ Officier, célébrer —։

Pontificat (բօնթիֆիքա) է. ար. ած. Քրմապետութիւն։ || Ած. Քահանայապետութիւն։ || Ած. Գերագոյն, ծայրագոյն քահանայապետութիւն։ Il fut élevé au —. Parvenir au souverain —։ || Ած. Ժամանակ քրմապետութեան, քահանայապետութեան։ César réforma le calendrier pendant son —. Sous le — de Léon X.

Pont-levis (բօն-լէվի) է. ար. տես ի Pont.

Pont-neuf (բօն-նէօֆ) է. ար. Երգ ժողովրդական, ռամկական։ Il sait tous les ponts-neufs qui courent les rues։

Ponton (բօնթօն) է. ար. ած. Նաւակամուրջ։ || Ած. Նաւակ պղնձի (ի կամրջել զգետս)։ Mettre les pontons à l'eau։ || Ած. Նաւ ինչ ապականակ։ || Ած. Հին նաւ ուր արգելուն զբերբակալս ի պատերազմի. *Նաւազանան։

Pontonage (բօնթոնաժ) է. ար. Բաժ անցից գետոյ։

Digitized by Google

Pontonnier (բօնդօնիէ) ի. ած. ա. *Բաժանում ան. ցից գետոյ։ || 2. կամրջող զօրականն։

Pontuseau (բօնդիւ-զօ) ի. ած. ա. Գաւազանն կամ թել մետաղեայ որ անցանէ ընդ առէջս [vergeure] կազապարի թղթոց. *կամրջակ։ || 2. Գիծք թղթոյ ընդ լայնութիւնն. թեղան։ Le papier vélin est sans vergeures ni pontuseaux։ [պապաս։ (Տես և Papas)։

Pope (բօփ) ի. ած. Քահանայ (եկեղեցւոյն Ռուսաց)։

Popeline (բօփլին') ի. իգ. Գաստառ [étoffe] ինչ մետաքսաձիւղ և ատրաթելոյն։ Une robe de —։

Poplité, ée (բօփլիթե) ած. Կրկնուածոյ ծնգացդ (ըստ անդամախտից)։ *կատրակային։ Le muscle —։

Populace (բօփիւլաս) ի. իգ. Խուժան. խառնիճաղանճ. խաժամուժ ամբոխ, մնուրդիկ. յետին ռամիկն։ Ils essayèrent de soulever la —. La plus vile —։

Populacier, ière (բօփիւլասիէ, իէր) ած. Խառնաղանճ. գռեհիկ. ռամկական։ Style —։

Populaire (բօփիւլէր) ած. ա. ժողովրդեան. ժողովրդական։ Opinion —։ || 2. Ռամիկ. ռամկական։ Style —. Façon de parler —։ || 3. Հաճոյ ժողովրդեան. ժողովրդական։ Henri IV était un roi —. Se rendre —։ Ա. սի և գիւղացից. Des manières affables et populaires։

†= ի. ած. Ռամիկն. ամբոխն։

Populairement (բօփիւլէրման) մ. Ըստ ռամկաց. *ռամկօրէն։ On dit —, Jouer de la mâchoire, pour dire, Manger։

Populariser (բօփիւլարիզէ) բ. ն. ա. Տարածանել ի մէջ ժողովրդեան. ժողովրդական առնել. (այլ. ժողովրդականացնել)։ — une science։ || 2. Սիրելի ընծայել. յարգանել յայս ժողովրդեան։

= Se —. բ. ն. Սիրելի լինել յայս ժողովրդեան։ Il fait tout ce qu'il peut pour se —։

Popularité (բօփիւլարիթէ) ի. իգ. ա. Ցինքն յանկուցանելն զսիրտ ժողովրդեան. ժողովրդականութիւն։ Il a un air de — qui lui gagne tous les cœurs։ || 2. Սէր ժողովրդեան. ժողովրդականութիւն։ Il jouit d'une grande —։

Population (բօփիւլասիօն) ի. իգ. ա. Թիւ ժողովրդեան կամ բնակչաց երկրի. բազմութիւն բնակչաց. մարդաշատութիւն. բազմամարդութիւն։ La — de cette ville s'élève à tant de mille âmes։ || 2. Ժողովուրդ. բնակիչք։ Toute la — vint au-devant de lui։

Populéum (բօփիւլէօմ') ած. Onguent —. Օծանելիք ի պտղոց [bourgeon] կաղամախի, ի խոզնի ճարպոյ և ի տերևոց խաշխաշի, անգոյրատուկի [belladone], բանգի [jusquiame] և մորմոյ [morelle noire]. *կաղամախեան օծանելիք։

Populeux, euse (բօփիւլէ, էօզ) ած. Մարդաշատ. մնուրդախիտ. բազմամարդ։ Quartier —. Une ville populeuse։ [Թաղիկ տղայ). (ընդ.)։

† **Populo** (բօփիւլօ) ի. ած. Մանուկ յոյր. (այլ. Թոռ)։

† **Poque** (բօք) ի. ած. Խազ ինչ քարտից։

† **Poquer** (բօքէ) բ. ն. Զգալ զդինդային ի բարձունս պնդակս զի յանկանելն ի գետին կայցէ անշարժ։

Porracé, ée (բօռասէ) ած. տես Porracé.

Pore (բօռ) ի. ած. ա. Խոզ. գոճան։ (Որ և Cochon)։ Le — était un animal immonde parmi les Juifs. Saler un —. Langueyer des porcs։ || 2. (ընդ. և ընդ.) Ա. սր տգետի և որկրամոլ. խոզ։ C'est un vrai —։ || 3. Խոզենի մի. խոզենի. Ս. գոճանաստիճ։ Manger du —. Le — est une viande lourde. — frais. Գալար, չյապեակալ, չտպաւորակալ խոզենի։ [(Որ և Sanglier)։

— sauvage կամ լուկ —. Խոզ վայրի. կինճ. վարազ։

— marin. ա. Ս. Խոզակ ձուկն. *ծովախոզ։ (Որ և Marsouin)։ || 2. Դելփին։ (Որ և Dauphin)։

Porcelaine (բօռսէլէն') ի. իգ. ա. Ագգ ինչ միաւոփի [univalve] խեցեմորթի. Ս. օրօճ. հանգոյս ականջի. *ճենապակի։ || 2. Ճենապակի. կնիք։ Toute — a pour base le kaolin, auquel on ajoute un cinquième de pétunsé pour servir de fondant։ || 3. Ա. նօթի ճենապակեայ։ Il a de très belles porcelaines։

= ած. Cheval —. Զի խայտաբղետ։ [պակուղ։

Porcelainier (բօռսէլինիէ) ի. ած. Յօրինիչ ճենապակեայ։

† **Porcelet** (բօռսէլէ) ի. ած. տես Cloporte.

Porc-épic (բօռ-եփիք) ի. ած. Չորքոտանի ինչ կրծող. խոզուկ։ Les porcs-épics (և բօռ-եփիք) sont sauvages et solitaires։ [հնձիկ, վարազիկ։

Porchaison (բօռշէզոն) ի. իգ. Ցաւարտս ժամանակ

Porche (բօռշ) ի. ած. Փոքրիկ գաւիթ յարկածածուկ (առաջի եկեղեցւոյ կամ ապարանից)։

Porcher, ère (բօռշէ, էռ) ի. ա. Խոզարած։ || 2. (ընդ. և ընդ.) Ա. սր անհրահանգ և ապուերդի։ C'est un vrai —։

Porcherie (բօռշըռի) ի. իգ. *Խազանոց։

Porcine (բօռսին') ած. իգ. Race —. Ագգ խոզից. խոզական ազգ։ Les diverses races porcines։

Pore (բօռ') ի. ած. Ծակուկ (մորթոյ, տնկոց, մետաղաց). վտառ։ Vարսի բազմաբար. En été les pores sont plus ouverts. La lumière passe au travers des pores du verre։

Poreux, euse (բօռէ, էօզ) ած. Ծակոտ. ծակոտկէն. *յոդնավատար։ Le verre est —։

Porisme (բօռիսմ') ի. ած. Ցօտաբանութիւն, նախադատողութիւն (երկրաչափութեան առ Ցոյնս)։ Les porismes d'Euclide։

† **Pornographe** (բօռնօկրաֆ) ի. ած. ա. Որ ճառէ կամ գրէ զպոռնկութիւնէ. *բոզագիր։ || 2. Նկարիչ լկեաց պատկերաց։

† **Pornographie** (բօռնօկրաֆի) ի. իգ. ա. *Բոզագրութիւն։ || 2. Լկեաց նկար։ [du verre։

Porosité (բօռօզիթէ) ի. իգ. *Ծակոտութիւն։ La —

Porphyre (բօռֆիր) ի. ած. ա. Գար ինչ արտասոյ [dur]. ծիրանի քար. ծիրանաքար. *պորփիւր. սեաւխիտ հրվիմ։ Colonne de —։ || 2. Գործի գեղագործուածոց գարնանացանելոյ ի փոշի գՀասատատուն գոյացութիւնս. Ս. լեռան։

† **Porphyrion** (բօռֆիրիօն) ի. ած. Թռչուն ինչ ջրայինն. սօխակ. *սուլտանաճուռ։ (Որ և † Poule sultane)։

Porphyrisation (բօռֆիրիզասիօն) ի. իգ. ա. Լիսուլն. գարնանացանելն ի փոշի։ || 2. Լեռնալ ինչ. *լեռնատ։

Porphyriser (բօռֆիրիզէ) բ. ն. Լեռնալ. Ս. ապեկ. գարնանացանել ի փոշի ի վերայ լեռանի (զգոյացութիւն ինչ)։

Porphyrogénète (բօռֆիրօժենէթ) ած. ած. Ծնեալ ի թագաւորութեան հօրն (որդի կայսեր Ցունաց). ծիրանածին. ծիրանածնունդ. պերփիրոժենէթ։

Porracé, ée (բօռասէ) ած. կանաչ ի գոյն պրասի [poireau] (հիւթ մորթոյ). *պրասագոյն։

Porreau (բօռօ) ի. ած. տես Poircau.

Porrection (բօռեկսիօն) ի. իգ. Տուչութիւն չորից փոքր առանձնաց եկեղեցւոյ' աւանդելով զանօթն ի ձեռս նուիրելեացն։

ա. **Port** (բօռ) ի. ած. ա. Նաւահանգիստ. հանգրուան,

Digitized by Google

գնափոխը նաւուց։ Cette ville a un beau —. Il y a des ports naturels et des ports artificiels. Եւ նաւահանգիստը ինքնաբերաբար կամ ինքներգը և եւ նաւահանգիստը շինուածոյք։ Un — à l'abri des vents. Հոգմախտագոց անքոյթ նաւահանգիստ. նաւահանգիստ խաղաղ ի հողմոյ։ — franc. տես ի Franc, C. 3. Prendre —, surgir au —. Մտանել ի նաւահանգիստ. հասանել ի ցամաք։ Faire naufrage au —. տես ի Naufrage, 1. Arriver à bon —. 1. Հասանել (նաւի կամ վաճառաց) անվնաս։ || 2. (ի-խոբ. և ընդ.) Հասանել ողջ և առողջ (ի նկատառելի տեղի). Հասանել ողջամբ։ || 3. կատարել. աւարտել։ || 4. Տեղի ապահովեալոյ կամ թաքուցեալ զբաւելոյն նաւաց յերկրս գետոց. նաւահանգիստ. հանգրուան։ Le — de Londres։ || 5. Ցաղաք առ նաւահանգստի։ J'ai habité deux ans un — de mer։ || 4. (ի-խոբ.) Տեղի հանգստեան, ապաւինի. ապաստան. նաւահանգիստ. հանգրուան։ Il voit du — toutes les tempêtes de la cour։

B. **Port** (բօր) ի. ար. 1. Տարողութիւն (նաւի)։ Ce navire est du — de cent tonneaux։ || 2. Վարձք ճանապարհի, թղթատարի։ Cela a coûté tant de frais de —, tant de —. Une lettre franche de —. Avoir ses ports francs. տես ի Franc, C. 3. || 3. կրճի (զէնս)։ || 4. Գնացք. (առ. քալուածք. կեցուածք)։ Un — noble et majestueux. Il l'a reconnu à son — et à sa démarche։ || 5. Տեսիլ, կերպարանք, հասակ (անկոց)։ Cette plante a le — de la ciguë։ || 6. Ազդանիշ ի խաղէ ի միւս խաղ. (բառ երաժշտ.)։ — de voix։ || †7. Լերանցամիջք (ի Գիւրինեան լերինս)։

Portable (բօրթաբլ) ած. 1. Զոր մարթի ի տանել. տանելի։ || 2. Զոր մարթի ի զգեստուլ. զգեստի։ Cet habit n'est plus —, est encore —։ (Ար և Mettable)։

Portage (բօրթաժ) ի. ար. 1. Տանելի. կրճի։ Il faut tant de chevaux, tant de voitures pour le — de ces marchandises։ || 2. Ջրվէժ (ի գետս)։ Depuis Québec jusqu'à Montréal, il y a tant de portages. Faire —. Տանել ընդ ցամաք զմանկոյկ և զվաճառս որ ի նմին անդր քան զջրվէժ գետոյն։

Portail (բօրթայլ) ի. ար. Ճակատ եկեղեցւոյ ուր ի մտից դուռն։ Le — de Saint-Pierre de Rome. Des portails։ [Ջատողջ։ Mal —. Վատատողջ։

A. **Portant, ante** (բօրթան, անթ) ած. Bien —. Քաջ-

B. **Portant** (բօրթան) ի. ար. †1. Լանջ, օդալանջ, ազդոյց (գահաւարակի)։ || †2. Անկղ, բառնալիք (արկղ, սափոր)։ || 3. Փայտեայ բուն (հողմնոցացոյց [coulisse] տես լարանի թատեր)։

Portatif, ive (բօրթաթիֆ, իվ) ած. Դիւրին ի բառնալ, ի տանել. գիւրատար։ Cette lunette n'est pas portative. Dictionnaire — de géographie։

A. **Porte** (բօրթ) ի. իե. 1. Դուռն (քաղաքի)։ Thèbes aux cent portes. Հարիւրդռնեան Թեբէ։ Ouvrir ses portes. Բանալ զդրունս. անձնատուր լինել։ Fermer les portes. Ամրել, դնել, ապրեցուցանել, փակել զդրունս. ընդդէմ կալ։ L'ennemi est aux portes. Մերձ են ի դուրս թշնամիք. առ դրունս հասեալ կան թշնամիք։ || 2. Դուռն (շինուածոց, տան, սենեկի)։ Le seuil, le pas, les gonds d'une —. La — principale d'une église. Ս. Աստրագուռն եկեղեցւոյ։ — à deux battants, à deux vantaux. Երկբաժիկ դուռն։ Une — garnie de gros clous. Հաստամեղոյս դուռն։ — cochère, charretière. Entre-bâiller, entr'ouvrir une —. Fermer la — sur soi. տես ի Fermer, 1. Montrer la — à quelqu'un. տես ի Montrer, 2. Mettre quelqu'un à la —. Մերժել, հալածել զոք ի տանէ իւրմէ։ Prendre, gagner la —. Փախչել, որանալ։ Être — à —. Լինել դրակից, դրացի։ Faire la —. Լինել դռնապան (ի վանս)։ Frapper à la —, à toutes les portes. տես ի Frapper, 5. Mettre la clef sous la —. (ի-խոբ. և ընդ.) տես ի Clef, 1. Fermer à quelqu'un la — au nez. տես ի Nez, 3. Écouter aux portes. տես յ'Écouter, 1. Enfoncer une — ouverte. (ի-խոբ. և ընդ.) տես յ'Enfoncer, 3. — brisée. Դուռն ծռեալ, Ս. ծռելի։ Fausse —. 1. Ընծնուեմբեան դրան կերպարանեալ. սուտ դուռն նկարեալ. կերպարանեալ, կեղծ դուռն։ (Ար և. — feinte)։ || 2. Ծածուկ դուռն՝ ընդ որ զերծանի որ յորոց չկամի երևել։ || 3. Ծածուկ, գողտրի դուռն (բերդատզաքի)։ — de derrière. տես ի Derrière, ի. ար. 1.

|| 3. (ի-խոբ.) Դուռն. տուն. բնակարան։ Fermer sa — à quelqu'un. Ջկամել ընդունել զոք ի տուն իւր։ Faire défendre sa —. տես ի Défendre, 5. Forcer la — de quelqu'un. տես ի Forcer, 4. || 4. Ելքունիք (թագաւորաց Ասիացւոց). դուռն. դուռն արքունի. արքունական, աշխարհամուտ դուռն։ "Les jeunes seigneurs [chez les anciens Perses] étaient élevés à la — du roi, avec ses enfants". boss. *Hist.* III, 5. La Porte, la Porte ottomane, la Sublime Porte. Դուռն. Օսմանեան Դուռն. ա'լ 'ալի. Գռէս։ || 5. (ի-խոբ.) Դուռն. բանալի։ (Ար և. Clef)։ Cette place est la — de tel pays։ || 6. (ի-խոբ.) Դուռն։ Les portes de l'entendement, des sens։ || 7. (ի-խոբ.) Դուռն. մուտ։ La géométrie est la — des sciences mathématiques. Ouvrir la —. Բանալ դուռն, զդուռն. տես ի տալ։ Ouvrir la — aux abus, aux désordres։ || 8. Դուռն. գռնակ։ Les portes d'une armoire. La — d'une cage, d'un four, d'une écluse։

— Être aux portes de la mort, du tombeau. (ի-խոբ.) Հասեալ լինել ի դուռն գերեզմանի։ Les portes de l'enfer. Դրունք, իշխանութիւնք դժոխոց. (բառ Գրոց սրբոց)։ Les portes de l'éternité. (ի-խոբ.) Մահ։

— յե. Դրունք. պահ դուռն. պահակ. կապան. կերճ։ Les portes d'Albanie. Դրունք Ալանաց։ Les portes Caspiennes. Կասբից, կասբիական դրունք։

= De — en —. Ար. առ. ի դուրս դուրս. դրաց ի դուրս. տանել ի տուն. (առ. դռնէ դուռ. դուռ դուռ.)։ Aller mendier de — en —։

= À — close. Ար. առ. Դրաքն փակեալովք. ի ծածուկ։

= À portes ouvertes. Ար. առ. Դրաքն բացեալովք. յայտնի։

= À — ouvrante, fermante. À portes ouvrantes, fermantes. Ար. առ. տես յ'Ouvrant, ի Fermant.

B. **Porte** (բօրթ) ած. իե. Veine —. Երակ ինչ մարմնոյ. *դռնէրակ։ [դպրոց։ Des porte-affiche կամ affiches։

† **Porte-affiche** (բօրթ-աֆիչ) ի. ար. Տախտակ ազդ-

† **Porte-aigle** (բօրթ-ևկլ) ի. ար. Ագռաւակիր (դնդի կայսերական բանակի Գազղիացւոց)։ Des porte-aigle կամ aigles։

Porte-aiguille (բօրթ-եկիլ) (յե. անգ.) ի. ար. Գործի ինչ վերարուժից. *ասեղնակալ։

Porte-allumettes (բօրթ-ալիւմեթ) ի. ար. Տուփ լուցափայտից. *լուցատուփ։

Porte-arquebuse (բօրթ-առքէբիւզ) (յե. անգ.) ի. ար. Հրացանակիր արքայի կամ արքունական իշխանաց ի ժամանակի որոյ։

Digitized by Google

Porte-baguette (բօ-տէ-պա-ղէտ) (յե. -ղէ.) է. ար. *վարչակալ (հրացանի, ատրճանակի)։

Portebalie (բօ-տէ-պա-լի) է. ար. Սպասատուր վաճառականի. փերեզակ։ (Որ և Mercier)։

Porte-barres (բօ-տէ-պա-ռ) է. ար. յե. Ձուանակայ օդք ծամի [licou] երիվարի. *կզակօդ։

† **Porte-bonheur** (բօ-տէ-պո-նէօր) (յե. -նէ.) է. ար. Ապահովական հարիւրապատիկ։

Porte-bougie (բօ-տէ-պու-ժի) (յե. -նէ.) է. ար. Գործի որով վերարկայժք մանծանեն մամ ի ջրփողն [urètre] առ ի լայնել. *մոմատար։ [ծագկանօթ. *փնջակալ։

† **Porte-bouquet** (բօ-տէ-պու-կէ) է. ար. Փոքրիկ

Porte-carabine (բօ-տէ-կա-ռա-պին) է. ար. տես Porte-mousqueton. [հանակ)։

Portechape (բօ-տէչ-ճ) է. ար. Ճափարակիր (քա-

Portechoux (բօ-տէչ-ու) է. ար. Փոքրիկ գրասա բանջարակիր։ [գլանի ծխախոտ)։

Porte-cigares (բօ-տէ-սի-կա-ռ) է. ար. Պատեհան

Porte-clefs (բօ-տէ-կլէ) է. ար. 1. Փականակալ (բանտի)։ || 2. Շղթայ, օղ բանալեաց։ (Որ և Clavier)։

Portecollet (բօ-տէ-կո-լէ) է. ար. կապմած սատա բանիցիեայ կամ կիսասկրեայ որ պինդ ասնի գիսակապն. *փաղնոցակալ։

Porte-coton (բօ-տէ-կօ-տօն) (յե. -նէ.) է. ար. Պատատուր արքունի ապարահանոցի [garde-robe]. (ընդ.)։

† **Porte-couteau** (բօ-տէ-կու-տօ) է. ար. *Դանակակալ (սեղանոյ)։ Des porte-couteau կամ couteaux։

Portecrayon (բօ-տէ-կրա-յոն) է. ար. *կապարակալ։ Des portecrayons d'or, d'argent։

Porte-croix (բօ-տէ-կրուա) է. ար. Խաչակիր (սատոյի Հռոմայ քահանայապետին, սատոյի եպիսկոպոսի կամ ի թափօրս)։ [*Ճոկանակիր (եպիսկոպոսի)։

Porte-crosse (բօ-տէ-կրոս) (յե. -նէ.) է. ար.

Porte-Dieu (բօ-տէ-դիէօ) (յե. -նէ.) է. ար. Գաղանոյ որ տանի առ հիւանդս վերջին։

Porte-drapeau (բօ-տէ-տրա-պօ) (յե. -նէ.) է. ար. Դրօշակիր (հեռակատարու). Նշանակիր։

Portée (բօ-տե) է. իե. † 1. Տարողութիւն (նաւի)։ Ար և Port։ || 2. Ծնունդ (շորքոտանեաց)։ Il y a des chiennes qui font jusqu'à neuf et dix chiens d'une —, en une —։ (Ար և Ventrée)։ || 3. Արձակ միտն (քարանց չինուածոյ կամ գերանաց, ըստ ճարտարապետաց). տարողութիւն։ Les colonnes étant fort espacées, la pierre de l'architrave a une grande —. Cette poutre plie dans le milieu, parce qu'elle a trop de —։ || 4. Ոստք ծառոց անտառի բնակելք կամ խոնարհելք յեղջերաց եզջերուի. (ըստ արարդաց)։ Les portées nous ont donné connaissance du cerf։ || 5. Հասարութիւն (գնդակի թնդանօթոյ կամ հրացանի, նետի)։ Camper hors de la — du canon. Fusil à longue կամ à grande —. *Հեռատար, հեռատիպ հրացան։ Une — de trait. Նետընկէց մի. Նետատիպ մի։ Ետե à la — de la main. Հասանել ձեռնի. կարի մերձ լինել։ || 6. Սահման տարածութեան (ձայնի, տեսանելեաց, լսելեաց)։ Une — de voix. Ձայնհասս մի. Ձայնընկէց մի։ Mettez-vous à la — de ma voix։ || 7. Հինգ գիծք (խազից եւրոպական երաժշտութեան)։ || 8. (ե.խ.) Հասարութիւն. ձեռնհասութիւն. պատճան։ La — de l'esprit de cet homme est bien bornée. Il ne saurait venir à bout de son entreprise, elle est au-dessus de sa —, au-dessus de la — de ses forces։ || 9. (ե.խ.) կար. կարողութիւն. բաւականութիւն։ Il aspire à un emploi qui est au-dessus de sa —։ || 10. (ե.խ.) Զօրութիւն. մեծութիւն։ La — d'un raisonnement, d'une expression։ [տես Porte-drapeau.

Porte-enseigne (բօ-տ-անէնիե) (յե. -նէ.) է. ար.

Porte-épée (բօ-տ-եբէ) (յե. -նէ.) է. ար. կատարակ կաշւոյ կամ պատատուկ հատատակալ ի գօտւոջ առ ի կրկլ զսուրն։

Porte-étendard (բօ-տ-եդ-ա-տար) (յե. -նէ.) է. ար. 1. Դրօշակիր (հեծելազօրու.)։ || 2. կատարակ կաշւոյ հատատակալ ի թամբ երիվարի առ ի յեցուցանել զձող դրօշոյն։

Porte-étriers (բօ-տ-եդ-իե) է. ար. յե. փոկ հանդրիճելոյ զատպանդակս ի վերայ թամբի։ (Որ և Trousse-étriers)։

Porte-étrivières (բօ-տ-եդ-իվ-իեր) է. ար. յե. Օղք, օղալարմունք ատպանդակալի։

Portefaix (բօ-տէֆ) է. ար. Բեռնակիր։

Porte-fer (բօ-տէ-ֆեր) (յե. -նէ.) է. ար. Գաւակ լուանի երիվարի հատատակալ ի թամբն. *լուանակալ։

Portefeuille (բօ-տէֆէօյ) է. ար. 1. *Թղթատակալ։ Le — d'un avocat։ || 2. *Թղթատպանակ. ընդ.։ || 3. (ե.խ.) Գաշտանհասութիւն։ Le — des affaires étrangères. Refuser un —։ || 4. Գեղագիր մատենագրութիւնք։ Cet auteur a plusieurs ouvrages en —։ || 5. Ժողովածոյք ծրագրաց և պատկերաց։ Le — d'un peintre։ || 6. *Ար-ժէքատղիք։ Le — de la banque. Tout son bien est en —։ || † 7. Անկողին. (—ս.)։

† **Porte-flambeau** (բօ-տէ-ֆլ-ամ-պօ) (յե. -նէ.) է. ար. Ջահակիր. Ջահատար։

Porte-hache (բօ-տէ-հա-չ) (յե. -նէ.) է. ար. Գաւառանք առապարի. *առապարակալ։

† **Porte-lance** (բօ-տէ-լ-ան) (յե. -նէ.) է. ար. 1. փոք գեղարգան նիզակաւոր զօրականաց. *նիզակակալ։ || 2. Նիզակաւոր զօրական։ [թագաւորական։

† **Porte-lettres** (բօ-տէ-լէ-թր) է. ար. Փոքրիկ թղթ-

Porte-liqueurs (բօ-տէ-լ-իէօր) է. ար. Անօթ սրուակաց ըմպելեաց. *սրուակակալ։

Porte-malheur (բօ-տէ-մա-լէօր) (յե. -նէ.) է. ար. Աղետաբեր ինչ. չարաբեր անձն. վատառն ոք։

Portemanteau (բօ-տէմ-ան-պօ) է. ար. 1. Որ կրկ զվերարկու արքայի կամ արքունական իշխանաց։ || † 2. *Գղեանցակալ (վերարկուի դշխոյի)։ || 3. փայտ կապեալ յորմն առ ի կախելոյ զհանգերձս. *Ձորձակալ։ Il faudra mettre deux portemanteaux dans cette chambre։ || 4. Պայուսակ կաշեայ կամ կապեալ։

Portement (բօ-տէմ-ան) է. ար. Տանելն. կրելն։ Վատի ևերի ի բանն — de croix. Պատակիր յորմամ նկարեալ և գրեհատս խաչ ի յուս. պատակիր խաչակրութեան։

Porte-monnaie (բօ-տէ-մոնէ) (յե. -նէ.) է. ար. *Դրամապատակ։

Porte-montre (բօ-տէ-մոնդ-ր) (յե. -նէ.) է. ար. 1. Բարձիկ ժամացուցակալ։ || 2. *ժամացուցակալ (փայտեայ, մետաղեայ)։

— Porte-montres. Դատան ուր ժամագործք դնեն ի սահել զժամացոյցս. դատան ժամացուցից։

Porte-mors (բօ-տէ-մօր) է. ար. Մատն ինչ պատեցոց [bride] երիվարի. սանձակալ։

Porte-mouchettes (բօ-տէ-մու-չէթ) է. ար. Ափսեակ բազմակալի կամ յարդարչի. *բազմակալից։

Digitized by Google

Porte-mousqueton (բօ-տէ-մու-սքէ-թօն) (չէ. անգ.) է. ար. *Հրացանակալ երիամի (հնծելոյ)։

Porte-muse (բօ-տէ-մուզ) է. ար. տես Musc, 1.

Porte-page (բօ-տէ-բա-յ) (չէ. անգ.) է. ար. *Բազմաճաճալ թուղթ յորոյ վերայ դնի չարեալ երես մի տպագրութեան։

Porte-pierre (բօ-տէ-բիէր) (չէ. անգ.) է. ար. Գործի որով ունին վերարոյժք զգեժախաչար. *քարակալ։

Porte-plume (բօ-տէ-բլիւ-մ') է. ար. *Գրչակալ։

A. **Porter** (բօ-րե) բ. ն. 1. Բառնալ. կրել. տանել։ — du bois, de l'eau. — sur la tête, sur le dos, sur les épaules. — quelqu'un à bras. Տանել զոք վերամբարձ։ Se faire — en chaise. Կրիլ, կրեալ լինել գահաւորակաւ։ — un drapeau. Կրել զդրօշ, զնշան։ — la robe, la queue de quelqu'un. Ի վեր ունել զատրուս զգեստոյ ուրուք. ունել զքղամիցս ուրուք։ — le poids du jour et de la chaleur. (է.-բ.) տես բ Poids, 5. — le joug. (է.-բ.) Բառնալ զլուծ (գերութեան)։ — les iniquités d'autrui, (է.-բ. և ընդ.) տես յ'Iniquité, 4. — quelqu'un dans son cœur. (է.-բ.) Կրել, տանել զոք ի սրտի իւրում. սիրել։ ‖ 2. Կրել, տանել (ինոջ յորովայնի զմանուկն, մնասակ անասնոյ զկորիւն իւր)։ Les femmes portent ordinairement leurs enfants neuf mois. Les cavales portent onze mois։ ‖ 3. Բերել. բզխել. բուսուցանել։ Une terre qui porte du froment. Երկիր ցորենոյ։ Un arbre qui porte de beaux fruits։ ‖ 4. (է.-բ.) Ծնանել։ Rome a porté beaucoup de grands hommes։ ‖ 5. Տանել։ — une lettre à la poste. Portez ces papiers dans mon cabinet. Il ne le portera pas loin. (է.-բ. և ընդ.) տես բ Loin, 1. — quelqu'un en terre. Տանել, յուղարկել զոք ի գերեզման։ — quelqu'un par terre. Զգետանել զոք. կործանել ի գետին։ ‖ 6. Բառնալ. կրել (գրաստուց, նաւուց)։ Le cheval qui le portait։ ‖ 7. Տանել, բերել (զրոյց, պատգամ)։ Il porte de mauvaises nouvelles. — la parole. Խօսել ի դիմաց կամ յանուն ուրուք։ — parole. Խոստանալ յանուն ուրուք։ Je lui ai porté parole de dix mille francs, pour dix mille francs. — témoignage. Վկայութիւն տալ. վկայել։ ‖ 8. Կրել. ունել։ Il ne porte jamais d'argent sur lui. — un bouquet à la main։ ‖ 9. Կրել (զէնս, նշան պատուոյ, թագ). ազգանալ, զգենուլ (հանդերձս)։ — des pistolets, une épée. — les armes. տես յ'Arme, 1. Cette femme porte les chausses. (է.-բ.) տես բ Chausses, 1. — le deuil de quelqu'un. Սուգ ունել ի վերայ ուրուք։ ‖ 10. Ունել։ — la tête haute. Ի վեր ունել զգլուխ իւր։ — haut la tête. (է.-բ.) տես բ Haut, ſ. — le bras en écharpe. — le nez au vent, contr. լոկ — au vent. Կարի յոյժ սակ բառնալ երիվարի զգլուխ իւր յերեսեանսն։ Cet homme porte le nez au vent. (է.-բ. և ընդ.) Բարձրամիտ, մեծամիտ իմն ոմն։ Le — haut. (է.-բ.) Ամբծամիծ կարծիս զանձինն ունել։ ‖ 11. Ի վեր ունել։ Des colonnes qui portent une galerie. L'un portant l'autre, contr. Le fort portant le faible. (է.-բ.) տես յ'Autre, 1, բ Faible. ‖ 12. Տանել. խաղացուցանել։ — sa main à sa tête. — un verre à ses lèvres. Des tuyaux qui portent l'eau dans un jardin. — la santé de quelqu'un, — une santé. Ընդել յաթեն կամ վասն կենդանութեան ուրուք։ À la fin du repas, on porta les santés. — la main sur quelqu'un. Հասուցանել, վերացուցանել զձեռն ի վերայ ուրուք. Տարկանել զոք։ — un coup à quelqu'un. Հարկանել զոք։ — coup. տես բ Coup, 11. — préjudice. Վնաս հասուցանել. վնասել։ — ses regards, sa vue vers quelque endroit. Յածեցուցանել, դարձուցանել զաչս, զհայեցուածս։ ‖ 13. (է.-բ.) Զգեզ. Հասուցանել. տարածանել։ Ses exploits ont porté sa gloire jusqu'aux extrémités du monde. Il a porté ses soupçons jusque sur son frère. — aux nues, aux cieux. (է.-բ.) Վերացուցանել մինչև յամեղս, մինչև յերկինս. երկնաչափ բարձրացուցանել. երկնաբարձրագոչս գովել. անչափ դրուատել։ ‖ 14. (է.-բ.) Ցուցանել. յայտ առնել։ On porte partout son caractère. — affection à quelqu'un. Սէր բերել. ցուցանել ումեք։ — honneur. Պատուել. մեծարել։ — envie. Նախանձ բերել. նախանձել։ ‖ 15. Ունել. կրել. յանձին բերել. բերել յինքեան։ Il porte un cœur sensible. Il porte en lui le germe des plus heureuses qualités։ ‖ 16. (է.-բ.) Պաշտպանել։ Il y a des personnes puissantes qui le portent։ ‖ 17. (է.-բ.) Տալ. ումեք զիւր քուէայ (յընտրութիւնս). ընտրել։ Qui portez-vous ? ‖ 18. (է.-բ.) Տանել. ածել. մղել. յօժարեցուցանել. մնասակերեցուցանել։ Les mauvaises compagnies l'ont porté à la débauche. Ses amis l'ont porté à faire cette démarche։ ‖ 19. (է.-բ.) Տանել. կրել. բառնալ. բերել. համբերել. հանդուրժել։ Il a porté son malheur en homme de courage. — bien le vin. Ըմպել գինի շատ առանց արբենալոյ. (ած. գինի վերցնել)։ ‖ 20. Հանել. առաջի առնել։ Il porta l'affaire à la cour d'appel. — plainte. Ամբաստան լինել։ ‖ 21. (է.-բ.) Դնել, կարգել (օբէնս)։ ‖ 22. (է.-բ.) Ընթացագրել. գրել. դրոշմել։ (Որ և Coucher)։ — quelqu'un sur une liste։ ‖ 23. (է.-բ.) Ցայտ առնել. ծանուցանել։ Comme le portent vos ordres. Que porte la lettre que vous avez reçue ? ‖ 24. Հաշուել։ On porte ses dettes à cent mille francs։ ‖ 25. Ածել ընդ իւր. պատճառ լինել։ Le vice porte avec lui sa punition։ ‖ 26. Ունել տարածութիւն. լինել մեծ։ Cette poutre porte six mètres de long։

— բ. ն. 1. Հաստատակալ կալ. յենուլ. հանգչիլ։ Tout l'édifice porte sur ces colonnes. — à faux. տես բ Faux, B. Tirer à bout portant. տես բ Bout. ‖ 2. Կրել (սառին գետոյ)։ Il a gelé fortement, la glace porte. La glace ne porte pas encore. (ած. Սառոյցն դեռ հաստատուն չէ)։ ‖ 3. Հասանել. հարկանել. ձգիլ. գնալ. (ասի գնեստից և զդեստակաց)։ Ce canon, ce fusil porte loin. Les flèches ne sauraient — jusque-là. Je ne vois point où porte ce discours. (է.-բ.) Զանասանելի զգիտութիւն կամ գնպատակ ճառիդ։ ‖ 4. Գալ, դիպել, հարկանել (հարուածոյ)։ La blessure est dangereuse, car le coup a porté sur l'os. — juste. Դիպել կշռակի ի նպատակն։ ‖ 5. Ձգիլ. հասանել։ Sa vue porte loin։ ‖ 6. Ընդհարկանիլ. բախիլ։ La tête a porté contre une pierre։ ‖ 7. (է.-բ.) Հարկանիլ (հիւանդութեան)։ La maladie porta sur ceux qui avaient le plus souffert de privations։

— à la tête. (է.-բ.) Հարկանել, բուրել ի գլուխն. տալ ի գլուխն. (ած. գլուխ զարնել). (ասի զգինւոյ և գհոտոց)։ (Որ և Monter à la tête, Donner dans la tête, Entêter)։

— sur les nerfs. Գրգռել զկիլս. (ած. ջիլերսն գալչիլ). (Որ և Donner sur les nerfs)։

= Se —. բ. ն. 1. Լինել տարեալ, կրեալ. կրիլ։ Les pots au lait se portent sur la tête։ ‖ 2. Երթալ. դիմել։ Le roi s'y porta de sa personne. Se — au-devant de

Digitized by Google

quelqu'un : ‖ 3. Լինել զգեցեալ. ագանիլ : Cette étoffe ne se porte plus : ‖ 4. (ի-բ.) Գնալ. վարիլ : Il s'y est porté un peu mollement : ‖ 5. (ի-բ.) Թերիլ. յօժարիլ : Se — à la débauche, au mal : ‖ 6. (ի-բ.) Կալ. լինել (առ ազգութեան) : Comment vous portez-vous? Զիա՞րդ կայք. երէ ազգի՞ն էիցէ : Se — mal, bien, mieux : ‖ 7. (ի-բ.) Ընծայիցս ընդունել զանձն : [անգղիական :

B. **Porter** (բօ-տէր) է. ր. Զօրաւոր գարեջուր ինչ

Porte-respect (բօ-տը-ռը-սբ) (յտ. անէ.) է. ր. 1. Զէն երկեցուցիչ (որպիսի է գաւազան կամ բիր) : ‖ 2. Վարագոյր : ‖ 3. Վարդ մեծագոյն

Porte-tapisserie (բօ-տը-տ-բի-զը-ռի) (յտ. անէ.) է. ր. Փայտակէն շրջանակ բարեարգի դրան՝ յոր հասատի արտհային կամ վիժակին. *վիժակահակ :

Porte-trait (բօ-տը-տ-բ) է. ր. *Փոկակալ (կառատին երիվարի) :

Porteur, euse (բօ-տէօր, էօզ) է. 1. Կրող. կրելի. բարձող. բեռնաբարձ : Les banquiers ont des porteurs d'argent : ‖ 2. *Լրագրաբաշխ : Un — de journaux : ‖ 3. Երիվար յոր հեծանի կառավարն : ‖ 4. Կրելի, կրող գահատորակի. ոտիցէ : Prendre des porteurs sur la place. Chaise à porteurs : ‖ 5. Թղթատրեր. Թղթատատոյց. *գրատրեր : Vous pouvez donner la réponse au — : ‖ 6. Կրող, տեր (փոխանակագրոյ) :

— Porteur, porteuse d'eau. Ջրբեր. Ջրկիր. ասպա :

— de bonnes nouvelles. Աւետաբեր. աւետատատոյց :

— de mauvaises nouvelles. Գուժաբեր. բօթաբեր. բօթազրոյց. գուժկան :

Porte-vent (բօ-տը-վն) (յտ. անէ.) է. ր. Հոդմնաբեր խողովակ կամ ցնցուղ փքոց երգիտնի. *հոդմնափող :

Porte-verge (բօ-տը-վ-բ) (յտ. անէ.) է. ր. Ս. ժամկոչ [bedeau] որ կրէ գաւազան առաջի ժողովրդապետի յեկեղեցւոջ. վարագաւոր :

Porte-vis (բօ-տը-վ) է. ր. *Ցինարան գլխոյ պտուտակի հրացանի. *պտուտակալ :

Porte-voix (բօ-տը-վօ) է. ր. *Ձայնատար փող : Les — sont d'un grand usage dans la marine :

Portier, ière (բօ-տիէ, էր) է. 1. Դռնապան. գարապան. բարապան : La loge d'un — . J'ai remis ma carte à la portière. — du paradis. տես ի Paradis, 3. ‖ 2. Դռնապան. դրացապատ. (խոնարհագոյնն ի չորից փոքունց առաքինաց եկեղեցւոյ) : L'ordre de — :

= ած. Le frère — , la sœur կամ la mère portière. Դռնապան եղբայր կամ կուսան (ի վանս) :

A. **Portière** (բօ-տիէր) է. էդ. 1. Վարագոյր գրան : ‖ 2. Դռնակ (կառաց) : Mettre la tête à la — . Ouvrir la — :

B. **Portière** (բօ-տիէր) ած. էդ. Vache — , brebis — . Կով կամ մաքի որ կարէ գալ ի խառնս կամ որ փորձ է խառնից. կով, մաքի ծննդական :

† = է. էդ. Արգանդ կովու, մաքւոյ :

Portion (բօ-սիօն) է. էդ. 1. Բաժին. մաս. բաղ : La meilleure — : ‖ 2. Բաժին (կերակրոց) : Chacun a sa — . Diminuer la — :

— congrue. տես ի Congru.

Portionecule (բօ-սիօնէ-լ) է. էդ. 1. Մասն փոքրիկ. (խոսք) : ‖ †2. Առաջին վանք փրանկիսկեան կրօնաւորաց :

Portique (բօ-տիէ) է. ր. 1. Արտ կամարակապ : La place est entourée de portiques : ‖ 2. Արտ ուր ուսուցանէր Զենոն փիլիսոփայ. Ստոյա : ‖ 3. Աղանդ, վարդապետութիւն Զենոնի. ուսմանն Արտհականաց կամ Ստոյիկեանց : La doctrine du Portique :

Portor (բօ-տօր) է. ր. Վեսս կամ ոսկեխայտ :

Portraire (բօ-տ-բ) [ընդգի երբեմն գTraire.] բ. ն. 1. Հանել գկենդանագրին. կենդանագրել. (վր.) : ‖ 2. (ի-բ.) Նկարագրել (բանիւ). (վր.) :

Portrait (բօ-տ-բ) է. ր. 1. Կենդանագիր. կենդանագրութիւն. պատկեր. նկար : — en grand, en petit, parlant, flatté. Peintre de — , de portraits. Կենդանագիր. կենդանագրող. պատկերահան : ‖ 2. (ի-բ.) Նմանութիւն. կենդանագիր : C'est son — , son vrai — . Ասի զերեսաց որ նմանին հօրն իւրեանց կամ մօր : ‖ 3. (ի-բ.) Նկարագիր անձին կամ բարուց ուրուք. կենդանագիր : — en prose, en vers : ‖ 4. (ի-բ.) Պատկեր. նկարագիր. պատմութիւն : Il fit un — fort animé des derniers troubles :

† **Portraitiste** (բօ-տ-բէթ) է. ր. Կենդանագրող. պատկերահան :

Portraiture (բօ-տ-բէթ-) է. էդ. 1. Կենդանագիր. (վր.) : ‖ 2. Կենդանագրութիւն :

Portulan (բօ-տի-լն) է. ր. Նկարագիր նաւահանգստից և ծովեզերաց : Le — de la Méditerranée :

Posage (բօ-զ) է. ր. Հաստատուն. զետեղումն : On a payé tant pour le — de ces tuyaux :

Pose (բօզ) է. էդ. 1. Դնելն, հաստատուն յերբսում տեղւոջ. գիր. զետեղումն : La — d'un tapis. La — de la première pierre d'un monument. Առաջին քարընկեցութիւն հիմանն, հիմնարկութեան շինուածոյ : ‖ 2. Կացուցիչ զօրք. պահակերութիւն : Il était de la première — : ‖ 3. Դիր, կացք (մարմնոյ). (վր. կեցուած) : J'aime la — de cette figure. Cette danseuse a des poses gracieuses : ‖ 4. (ի-բ. և ընդ.) Արուեստական գնացք :

Posé, ée (բօզե) ած. Հանդարտ. ծանր. *Ծանրաբարոյ. *Ծանրակաց. (վր. ծանրացելութ) : Un enfant — :

Posément (բօզե-մ) մ. Մեզմիվ. հանդարտիկ : Il parle — . Elle marche — . Lisez plus :

Poser (բօզե) բ. ն. 1. Դնել. զետեղել : Posez cela doucement sur la table. — à terre. Իջուցանել ի գետին (զբեռն). ի վայր դնել : ‖ 2. Դնել, զետեղել, կացուցանել (ի պատշամ տեղւոջ կամ պատշամապէս) : — des rideaux. — un modèle. — des sentinelles, des gardes. կացուցանել պահապետս : ‖ 3. Դնել, արկանել (գՀիմունս). հաստատել : — les fondements d'un édifice. — la première pierre d'une église. — une colonne sur un piédestal : ‖ 4. ի բաց ընկենուլ. ի բաց դնել. թողուլ : — les armes. Զէնընկէց, վահանընկէց լինել : ‖ 5. (ի-բ.) Հաստատել. դնել : — un principe, pour principe, comme un principe. — une question. Ձգտուել գՀարցումն, գխնդիրն : — une question à quelqu'un. Հարցուած մատուցանել. ուսմէք. հարցանել : ‖ 6. (ի-բ.) Դնել. համարել. ենթադրել : Posons la chose comme vous la dites : ‖ 7. Ածցանել ի գաշն խազէ ի բարձրագոյն խազ. (քան երաժշտաց) : Il pose mal sa voix :

= բ. ն. 1. Հաստատական կալ. յենուլ : Une poutre qui ne pose pas assez sur le mur : ‖ 2. կալ, նստիլ (առաջի նկարչի) : J'ai posé aujourd'hui deux heures chez mon peintre : ‖ 3. (ի-բ.) Առաւել քան զոր էն երևիլ ձևանալ. ծռիանալ. (վր. մեծութիւն ծախել) : Cette femme pose toujours. † Faire — . Խաբել զդիւրահաւատն զբ առ ի խազ առնել գնա. խազ առնել :

= Se — . բ. ա. 1. Հանդչիլ. գտանել. գտագտիլ : L'oi-

Digitized by Google

seau est venu se — sur le sommet de l'arbre : ‖ 2. (ֆա-խ.) թեկն ածել : Se — en réformateur des abus :

Poseur (բոզեօր) ի. ար. 1. կարգիչ, ատղիչ (քա-րանց չինուածոց) : ‖ 2. (ֆոխ. և ընդ.) Ձանձրացուցիչ : Ձայս մեռա լինի և էգ. Poseuse. Quel ennuyeux —! Quelle poseuse !

A. **Positif, ive** (բոզիթիֆ, իվ) ած. 1. Հաստատուն. ապա. : Ce fait est — . C'est une nouvelle positive : ‖ 2. Դրական (գիտութիւն, փիլիսոփայութիւն) : ‖ 3. Գրաւոր, դրական (օրէնք) : ‖ 4. Դրական. (հակադրութեամբ բա-ցասականի) : Dans les commandements de Dieu, il y en a de positifs et de négatifs : ‖ 5. Դրական (քանակու-թիւն, հիւկտրականութիւն) :

— Théologie positive կամ լոկ Positive. ի. էգ. Դրա-կան աստուածաբանութիւն :

= ի. ար. 1. Հաստատուն ինչ. դրական : ‖ 2. Դրական. պարզ. (լատ քերականաց) : Le — , le comparatif, le superlatif :

B. **Positif** (բոզիթիֆ) ի. ար. փոքրագոյն երգիքոն առաջի մեծի երգիքոնի. *երգիքոնիկ : L'organiste a joué ce couplet sur le — :

Position (բոզիսիօն) ի. էգ. 1. Դիր. նիստ : Cette ville est dans une — agréable : ‖ 2. Դիր, կացք (մար-մնոյ). կայք : La — du corps, de la tête. — naturelle, fa-tigante : ‖ 3. Դիր (ուից ի կազմուիլն) : ‖ 4. Դիր, կայան (զօրաց ի պատերազմի) : Prendre — , une bonne — : ‖ 5. (ֆոխ.) Հանգամանք. պայման. վիճակ : Vous connaissez ma — : ‖ 6. Ասած վարդապետութեան. յառաջադրու-թիւն : Il y avait une erreur dans une des positions de sa thèse :

— d'un texte. Հաստատուն, աստիճանի զննութեցուածս բնագրի իրիք ի ձեռն գրչագրաց և քննագատութեան :

Positivement (բոզիթիվման) ի. 1. Հաստատապէս. հաստատաբար : Je ne le sais pas — : ‖ 2. Ճշդիւ : Voilà — ce qu'il m'a dit : ‖ †3. Դրականապէս : Corps électrisé — :

Positivisme (բոզիթիվիզմ) ի. ար. Դրական փիլի-սոփայութիւն :

Positiviste (բոզիթիվիսթ) ի. ար. Հետևող դրական [փիլիսոփայութեան :

Pospolite (բոսբոլիթ) ի. էգ. Ազատաժողով, ազա-տակոյտ (Լհհացւոց գումարիալ ի պատերազմ) :

Possédé, ée (բոսեդե) ի. Ընկրկեալ ի դիւէ. դի-ւահար. այսահար. այսակիր. այսոտ : Exorciser les pos-sédés : (Տես և Démoniaque) :

Posséder (բոսեդե) բ. ն. 1. Սեպհական ունել. ա-նել. ժառանգել : — de grands biens, une terre, des dignités : ‖ 2. (ֆոխ.) Գթասիրտ ունել. ժառանգել : — l'âme, le cœur d'une personne. — l'esprit de quelqu'un. Տիրել ի վերայ մտաց սրտից : — les bonnes grâces de quelqu'un. Հաճոյ լինել ասմբ : ‖ 3. (ֆոխ.) Ունել զբաղ առ իւր : Nous serions charmés de vous — pendant quelques jours : ‖ 4. Անուանանալ (ընդ կնոջ) : ‖ 5. Գոհ-նել, ննջել (ընդ կնոջ) : ‖ 6. (ֆոխ.) Գաղջ, ճարտար գիտել : — la musique, le grec. C'est un homme qui possède bien sa langue. Il possède bien Horace : ‖ 7. (ֆոխ.) ի չափս ունել. սահմանել. նուաճել : — son âme : ‖ 8. Իշխել. տիրել. բռնանալ : L'ambition le possède. Quelle fureur vous possède ? ‖ 9. Հարկանիլ (դիւի յոգ). դիւահարել : Le démon le possède. Il est possédé du démon :

= Se — . բ. ա. Տիր լինել անձին. իշխել անձին ի բռնաւ. ի չափս ունել, պինդել զանձն : Il ne se possède pas de joie. Ա՛յլ յայլմէ լեալ է ի խնդութենէն. (ֆա. ուրախութենէն ինքզինք կորուսած է) :

Possesseur (բոսեսէօր) ի. ար. Տէր. տապետ : Légitime, paisible — . Depuis la mort du dernier — :

Possessif (բոսեսիֆ) ած. ար. Pronom, adjectif — . Սեռական դերանուն, ածական. (լատ քերականաց) :

Possession (բոսեսիօն) ի. էգ. 1. Սեպհական ունելն. տապետած. ժառանգութիւն : — légitime, injuste. Mise en — . Entrer en — . Prendre — d'une terre : ‖ 2. Սեպ-հուած. կալուած : Les possessions de la France dans les Antilles. Vous avez là une belle — : ‖ 3. Գոհունելն, ննջելն (ընդ կնոջ) : ‖ 4. Դիւահարութիւն. այսահարու-թիւն. այսակրութիւն : La — diffère de l'obsession :

Possessoire (բոսեսուար) ած. էգ. Action — . Դա-տախազութիւն տապետական. տապետղական դատ : Inten-ter une action — : [ter le — d'un bien :

= ի. ար. Իրաւունք տապետման, տապետուածոյ : Contes-

Possibilité (բոսիպիլիթե) ի. էգ. Հնարաւորութիւն : Je ne nie pas la — du fait :

Possible (բոսիպլ) ած. Հնար. հնարաւոր. կարելի. մարթելի : Cela est difficile, mais cependant — . Il a éprouvé tous les malheurs possibles. Autant que — . Ըստ կարի. որչափ մարթ է, հնար է : S'il est — . Թէ հնար ինչ էցէ :

= ի. ար. Հնարաւորն : Faire le — , tout son — . Ա-նել որ ինչ հնարաւորն էցէ : Au — . ցոյժ : Ignorant au — :

† = ած. Թերևս : Un mal qui n'arrivera — jamais :

Postal, ale (բոսթալ, լ) ած. *Թղթատարական : Service — . Convention postale :

Postcommunion (բոսթքոմիունիօն) ի. էգ. Աղօթք գոհութեան քահանային ի պատարագի յետ ճաշակման :

Postdate (բոսթդատ) ի. էգ. ցետնագրին թուական-նութիւն. *յետնաթուութիւն. (խօսի) :

Postdater (բոսթդատե) բ. ն. Նշանակել յետնա-գրին թուականաւ. *յետնաթուել : — une lettre :

A. **Poste** (բոսթ) ի. էգ. 1. Տուն առաքհանդակաց հաս-տատեալ ի տեղիս տեղիս առ ի փոխել զերիվարս. հանգոյց : D'une — à l'autre. Հանգոյց ի հանգուցէ : Cheval de — . Պատրաստավար երիվար : Chaise de — . Depuis l'établissement des chemins de fer, les postes ont été supprimées sur la plupart des routes : ‖ 2. Ճա-նապարհորդութիւն մտրակավար երիվարօք : La — fatigue beaucoup. Voyager en — . Courir la — . 1. Ճանապարհոր-դել, երթալ մտրակավար երիվարօք : ‖ 2. (ֆոխ. և ընդ.) Ընթանալ առաջնապատ, առիւրով, ճեպ ի ճեպոյ : ‖ 3. Ըն-թեռնուլ, գրել ճեպ ի ճեպոյ : En courant la — , en — . Սահիւրով. արագ արագ. ճեպ ի ճեպոյ :

‖ 3. կայան մտրակավար երիվարաց. հանգոյց : C'est une — où il y a de bons chevaux : ‖ 4. Ձափ ինչ ուղղոյ Գաղղիացւոց. օթեվան. հանգոյց : ‖ 5. Վարչութիւն Թղթատարութեան. Թղթատարութիւն : La — est une invention des temps modernes. La — est une branche des revenus de l'État. Malle- — . տես ի Malle, 2. — restante. Պահելի ի նամակատան : ‖ 6. Թղթատար. Թղթա-բեր : La — va partir. La — vient d'arriver : ‖ 7. Տուն նամակաց. *նամակատուն. *Թղթատուն : La — aux lettres. Les employés de la — . Un bureau de — . L'administration des postes :

= À sa — . դբ. ա. Պատշաճ անձին. (խլ.) : C'est un emploi tout fait à sa — :

Digitized by Google

B. **Poste** (բօսթ) ե. էթ. փոքրիկ գնդակ կապարեայ (թ ընտ. զհրացան կամ զատրճանակ)։

C. **Poste** (բօսթ) ե. ար. 1. Տեղի. *պաշտօնավայր։ Aller, se rendre, retourner à son —։ ‖ 2. կայան (գօրաց)։ — avancé. Quitter un —. Garder, défendre son —։ ‖ 3. *պահականոց. *պահակերդ։ La garde sortit du —։ ‖ 4. պահակերդ. պահանորդք. պահեկապանք։ Chef de —. Doubler les postes։ ‖ 5. պաշտօն. բաժն։ Être dans un — élevé, considérable։

Poster (բօսթե) բ. ն. Դնել. զետեղել. կացուցանել։ On l'avait posté au coin du bois։

= Se —. բ. ա. կալ. դարձել. դադարել։

Postérieur, eure (բօսթե-ռիօռ, ռիօռ') ած. 1. ցետնագոյն. հրատեր։ Votre hypothèque est postérieure à la sienne. Cet auteur est — à tel autre։ ‖ 2. ցետին. *յետակողմեան։ La partie antérieure, la partie postérieure de la tête։

= ե. ար. ցետոյք. յետուստ. վերջ. երաստանք. Ս. ստ. (ընթ.)։ Il reçut un coup de pied au —։

Postérieurement (բօսթե-ռիօռ-ման) մ. ցետոյ. յետ։ Cela est arrivé — à ce que vous dites։

Posteriori (à) (ա բօսթե-ռիօ-ռի) ի յետնագունէ. յարգասեաց պատճառացն։ Raisonner —։

Postériorité (բօսթե-ռիօ-ռիթե) ե. էթ. ցետնութիւն (ժամանակի)։ — de date, de temps։

Postérité (բօսթե-ռիթե) ե. էթ. 1. Ընդիք և թոռունք. զաւակ. պայազատք. յաջորդք. յաջորդութիւն. ծնունդք. սերունդ. յետամնացք։ La — d'Adam, d'Abraham. Il a laissé une nombreuse —. Il est mort sans laisser aucune —. Պետուս անպայազատ, անորդի. մեռաւ, և ոչ եթող զաւակ։ ‖ 2. Ա.ռյապայ մնորդիկ. այնոքիկ որ յետ մեր գայցեն. որ կինի մեր գալոց են ազգք. յետինք։ Écrire, travailler pour la —. La — en jugera։ [տպարատագետական։

Postes (բօսթ) ե. էթ. յթ. Պրուատ կամ զարդ ինչ ճար.

Postface (բօսթֆա) ե. էթ. Ձեկուցումն յաւարտ մատենի. *վերջարան։

† **Posthite** (բօսհիթ) ե. էթ. Տապ ծերփկի [prépuce] (բուռ բժշկաց). *ծերփկատապ։

Posthume (բօսհիմ') ած. 1. Պետեայ յետ հօրն մեռանելոյ. *որբածին։ Un enfant —. Une fille —։ ‖ †2. ցետ մեռեալ։ Des honneurs posthumes։ ‖ 3. Հրատարակեալ յետ մեռեալն մատենագրին։ Ouvrage —. Œuvres posthumes։

Postiche (բօսթիշ) ած. 1. ցետնագոյն։ Les ornements de ce portail sont postiches։ ‖ 2. Ա.ներուն. պիտակ. կեղծ։ Des dents, des cheveux postiches։ ‖ 3. Որ ունի առ ժամանակ ինչ զպոյդ զտեղի (զօրական)։

Postillon (բօսթիլիոն) ե. ար. 1. Սուրհանդակ։ Démonter son — pour changer de cheval։ ‖ 2. կառավար հեծեալ ի վերայ կառատեղիք երիվարի։ ‖ †3. Ցրակ թռչուն որ անցանէ առատան վիշապակի [cerf-volant] մանկանց։

Postscénium (բօսթսկենիօմ') ե. ար. ցետոյ կողմն սեսլարանի (ի թատերս հնոյն)։

Post-scriptum (բօսթ-էսքրիպտօմ') ե. ար. ցաւելուած նամակի. *յետագրութիւն։ Lisez le —. Il met des — à toutes ses lettres։ (Գրի հանուածոյ թուեմեամբ P. S. և հայերէն ց. Գ.)։

Postulant, ante (բօսթիլան, ան-թ) ե. 1. Հայցող. թախանձող։ Il y avait plusieurs postulants pour cet emploi։ ‖ 2. Որ խնդրէ մտանել ի վանս. հայցուած։ Elle est postulante depuis six mois pour entrer au noviciat de tel couvent։ ‖ 3. *պաշտօնավար փաստաբանի։ ցայս միտս վարի և իրր ած. ար. Avocat —։

Postulat (բօսթիլա) ե. ար. 1. Խնդրուածք. (բան տրամաբանից և բան երկրաչափից)։ ‖ †2. ծանուցակ փաստ.ութեան (հորընծայից ի վանս)։

Postulation (բօսթիլասիօն) ե. էթ. 1. Պաշտպան կոչի գործի ատեան։ ‖ 2. Հայցուածով ընտրութիւն ատեան ի պաշտօն ինչ հաստատ [bénéfice] կամ ի պատիւ ինչ եկեղեցական. խնդրագրութիւն։ Il a été élu par voie de —։

Postuler (բօսթիլե) բ. ն. 1. Հայցել. թախանձել։ — un emploi, une place։ ‖ 2. Խնդրել զընտրութիւն ատեան ի պաշտօն կամ ի պատիւ ինչ եկեղեցական. հայցել։ Ce chapitre postule un tel pour évêque։

= բ. ն. Պաշտպան կալ գործի ատեան. առնել զգաս ատեան։

Posture (բօսթիւռ) ե. էթ. 1. Դիր, կացք (մարմնոյ)։ — incommode, indécente, respectueuse. Se tenir dans une — modeste։ ‖ 2. (փոխ.) Պայման. հանգամանք. վիճակ։ Il était en bonne — à la cour։

Pot (բօ) ե. ար. 1. Անօթ (կաւեղէն կամ մետաղեայ). ամանի. պատուկ։ — de terre. Գոյան. կճճիկ։ — de fer, de cuivre. Պատուկ երկաթի, պղնձի։ — à deux anses. Անօթ երկուանկի։ Faire le — à deux anses. (փոխ.) տես յ'Anse, 1. — à l'eau. կաժ ջրոյ. Ս. փարչ։ — à fleurs. Ս. թաղար. Ս. ազգր. ատեղ։ — au lait. *կաթնամանի։ — de chambre. 1. կճիճ ի պէտս որովայնի. միզատար. (ուր. փարչ). խաւրուշ։ (Որ և Vase de nuit)։ ‖ †3. (փոխ.) կատ.ք ինչ շրջակայից գարնի քաղաքի։ Le — au noir. (փոխ.) Անհանգիստ կամ վատանգատար ինչ։ Découvrir le — aux roses. (փոխ.) ցայտանել, ի վեր հանել զդաղտնիս։

‖ 2. Ձափ ինչ գինւոյ, գարեջրոյ։ Vendre à — et à pinte։ ‖ 3. կաթսայ (եփելոյ գինւ)։ (Որ և Marmite)։ Mettre le — au feu. Henri IV voulait que tous les paysans de son royaume pussent mettre la poule au — le dimanche. Cuiller à —. Ս. շերեփ. չէչէ։ Être à — et à rôt dans une maison. (փոխ.) Ուտել ոսկով և ընտանեբար ի տան ատրճ։ Ils sont ensemble à — et à rôt. (փոխ.) կարի ընտանի են. մտերմութեամբ կեան ի միասին։ †Faire — à part. (փոխ.) ձեղքել, քակել ի միաբանութենէ, յընկերութենէ։ Tourner autour du —. (փոխ.) Գալ ի պատոյ բանիւք վարել. խօսել մանուածոյով բանից։ Expliquez-vous clairement, sans tant tourner autour du —։ ‖ 4. Սաղատարա ինչ հեռակազօրաց. (Ազ.)։

— Pot-au-feu. 1. կաթսայ մսոյ և ջրոյ զոր գնեն ի վերայ հրատի յեփել։ ‖ 2. Միս արկանելի ի կաթսայ։ Mettre un —, trois —։

— pourri. 1. Հանդերձանք, խառնուած պէսպէս մեռոց և բանջարոց։ (Տես և Olla-podrida)։ ‖ 2. (փոխ.) փունջ ազգի ազգի ծագկանց և անուշահոտ խոտոց։ ‖ 3. (փոխ.) Հատած երաժշտութեան կարկատեալ յայլևայլ հատուածս։ ‖ 4. (փոխ. և ընթ.) Հատակարկատ, կարկատուն մատենագրութիւն։ C'est un — pourri de tout ce qu'il a jamais lu dans toutes sortes d'auteurs։

— Pot-de-vin. Գաղտ. ձեռատիք։ Des —։ [les pots։

—յ. (փոխ.) Ախրեցութիւն։ Noyer son souci dans

Potable (բօթաբլ) ած. Ըմպելի. արբուն։ Ce vin n'est pas excellent, mais il est —. Or —. տես յ'Or, B.

Digitized by Google

Potage (բօթաժ) ե. ար. թան. Ս. ապուր։ — gras, maigre. — aux herbes, aux choux. — au lait. *կաթնաթան։ — printanier, à la julienne, à la Crécy. Manger du —։ [նայն. միայն։

= Pour tout —. հիբ. առ. (խոհաբ. և ընդ.) Ընդ ամե-

Potager, ère (բօթաժե, ր) ած. բանջարոց։ Jardin —. բանջարանոց. Ս. պահեզ։ Herbes, plantes, racines potagères. բանջարք. խոտարմուք։

= ե. ար. 1. Պարտեզ բանջարոյ. բանջարանոց. Ս. պահեզ։ Les carrés d'un —։ || 2. Ս. թունայ [fourneau] հրեելոյ վրայ։ || 3. Գոյան խեցեղէն կամ անագեայ (հեղուկիրդ գործածարտց)։

Potasse (բօթաս) ե. էն. 1. Գոյացութիւն ինչ կալիտը [alcalin] հանեալ ի մոխրոյ փայտից և անկոց. *պոտաս։ La — de Russie et celle d'Amérique sont les plus estimées dans le commerce։ || 2. Ներքի հատատաուն և ապխատի հիզատական յոյժ. *պոտաս։ La pierre à cautère n'a de vertu que par la grande quantité de — qu'elle contient։

† **Potassique** (բօթասիք) ած. *Պոտասական։ Sel —,

Potassium (բօթասիօմ) ե. ար. Գոյացութիւն ինչ մետաղական (ըստ ատրրագիտաց). *պոտասիան։

Pote (բօթ) ած. էն. Main —. Զհուն ուռուցեալ և ցաւած։ Il a la main —. Il a une main —։

Poteau (բօթօ) ե. ար. 1. Հիծան կանգնուած, կանգուն, ուղղորդ։ Les poteaux sont ordinairement de la grosseur d'une solive. Il manque un — à cette cloison։ || 2. Ցից։ Des poteaux pour marquer les chemins, des poteaux indicateurs. Mettre des poteaux dans une rue, pour empêcher les voitures de passer։

Potée (բօթե) ե. էն. 1. Պյան մի լցեալ։ On lui a jeté une — d'eau. Une — d'enfants. (խոհաբ. և ա.) Բազմութիւն մանկաւարդ. մանկերամ։ Éveillé comme une — de souris. ծիր և աշխոյժ (մանուկ)։ || 2. Մետղ կամ փոշի անագի։ — d'étain։ || 3. փոշի գայլախազի կամ զմնդիկահան քարի։ — d'émeri։ [կարոյ երիվարի։

— Moule de —. կաղապար ի կաւոյ, ի մետղոյ և ի քա-

Potelé, ée (բօթլե) ած. ցոյր. գէր. Ս. չարչատ. Ս. թարթաշ. (ած. թանաշիկ)։ Des bras potelés. Un enfant —։

Potelet (բօթլե) ե. ար. Հիծան փոքրիկ. հիծանակ։

Potence (բօթոն) ե. էն. 1. ցուպ յենլոյ. նեցուկ. Ս. անթաղուպ։ (Որ և Béquille)։ Marcher avec des potences։ || 2. փայտ չափելոյ գհատուկ (մերգոյ և անատնոց)։ || 3. կախաղան։ Planter, dresser une —. Il mérite la —. Gibier de —. (խոհաբ. և ընդ.) տես ի Gibier. || 4. Պյեր, նեցուկ (գերանաց)։ Mettre une — pour soutenir, pour étayer une poutre։

Potentat (բօթանթա) ե. ար. Գիտ. իշխան. թագաւոր. (վերի ի պերճ առացուածս)։ C'est un des plus grands potentats du monde։

Potentiel, elle (բօթանսիել, ել) ած. 1. Ոյր զօրութիւն առհասարակ մի յետոյ ազդէ (դեղ, ըստ բժշկաց)։ La pierre infernale est un cautère —, et le bouton de fer rouge est un cautère actuel։ || 2. Երկբայական, *թէական (մտածիկ ի յոյն քերականութիւն)։

† **Potentille** (բօթանթիլ) ե. էն. Տունկ ինչ բազմատզի։

Poterie (բօթրի) ե. էն. 1. Անօթք կաւեղէնք։ — de terre։ || †2. Գործարան բրտի, կաւագործի. բրտատուն։ || †3. կաւագործութիւն. բրտութիւն։ || 4. Մետաղեայ անօթք (խոհակերոցի)։ || 5. խազվակք ի թրծուն հողոյ [terre cuite]. խեցեղէն խազվակք։

Poterne (բօթէրն) ե. էն. Գաղտնի դուռն (պարսպի)։ Ս. գաղտադուռն. օդըն ելից։

Potiche (բօթիշ) ե. էն. Անօթ ճենապակեայ [de porcelaine]։ Cette — lui coûte cher։

Potier (բօթիե) ե. ար. Բրուտ. կաւագործ։ La roue du —. Դուրգն բրտի։ Champ du —. Ագարակն զոր գնեաց ցուցա ընդ երեսուն արծաթի ի վաթսուց մատնութեանն ցհիսուսէ). ագարակն բրտի։

— d'étain. Որ գործէ անօթս անագեայս. *անագագործ։

Potin (բօթէն) ե. ար. 1. խառնուրդ արուրի և պղնձոյ. արոյր կարմրագոյն։ — jaune։ || 2. Պղինձ կապարախառն կամ անագախառն։ — gris։

Potion (բօթիօն) ե. էն. Դեղ ըմպելոյ. դեղըմպելի։ Prendre d'heure en heure une cuillerée de sa —։

Potiron (բօթիրօն) ե. ար. † 1. Ագգ ինչ սնծի անհան [champignon]. Ս. փառւս։ || 2. Դգասմ ինչ սնծ։ Soupe de —։

Potron-jaquet կամ **Potron-minet** (բօթրօն-ժաքէ, բօթրօն-մինէ) ե. ար. Dès le —. Անգատին ի ծագելոյ արեգական. (ած.)։

Pou (բու) ե. ար. Ոլիկ (մարդոյ և անասնոց). արկիկ. բծիծ։ Chercher ses poux. Որոնել, քաղել զքուր ոլիկը. Ս. քիծուիլ։ Cet enfant est mangé de poux. Ոլեակեր է մանուկդ։ Hérode mourut mangé des poux. Հերովդէս եղեալ արկլուելոց (կամ որդնալից) ատամակեցաւ։ (Տես Գործք, ժԲ. 23)։

— Herbe aux poux. տես Staphisaigre.

Pouacre (բուաքր) ած. Ագտեղի. Ս. փնթի. (ած.)։ Il faut être bien — pour faire de ces saletés-là։ Վ.տրի և խրր ե. ար. C'est un —։ [quelle infection!

Pouah (բուա) ձայն. ե-ըլ-ը. Ս. փո՛ւ. էի-ֆ։ —,

Pouce (բուս) ե. ար. 1. Բոյիթ. *բուխ-ամանան։ Serrer les pouces. Պնդել զբոյիթս ուրուք (ի տանջանս)։ Serrer les pouces à quelqu'un. (խոհաբ. և ընդ.) Բռնադատել, ստիպել զոք սպառնալեօք։ Se mordre les pouces de quelque chose. (խոհաբ. և ընդ.) Զղջանալ. տրտնջանալ։ Manger sur le —. Ուտել յոտնկելից, փութանակի. (ընդ.)։ || 2. Չափ ինչ. *բուխ-աչափ։ Le — vaut à peu près 27 millimètres։

† **Poucet** (բուսե) ե. ար. Վ.տրի ևեթ ի բանն petit Poucet. *Բուխ-ուկ. (անուն թզկի ի մանրավիպի խմբի)։

Poucettes (բուսէթ) ե. էն. յե. Զուանի կամ չղթայ կապելոյ զբոյիթս կալանաւորի. *բուխ-ակապ։ On lui mit les —։ [թանոց։

Poucier (բուսիե) ե. ար. Մատանոց բուխի. Գ. բուս

Pou-de-soie (բու-դը-սուա) ե. ար. Կերպաս ինչ մետաքսեղէն։ (Գրի և Pout-de-soie)։

Pouding (բուդին) ե. ար. Կարկանդակ ինչ Անգլիացոց յատկէ կամ ի հացի մրկոյ, ի ձուոց, ի ծծոյ [moelle] եզին և ի չամչի. չամչեղէն կարկանդակ։ (Որ և Plum-pudding)։

Poudingue (բուդինգ) ե. ար. Կլուսած մանր մանր հազմոց։ Le — prend le plus beau poli։

Poudre (բուդր) ե. էն. 1. փոշի։ (Ցայս միաս ասի լաւ և Poussière)։ On ne se voit point à cause de la —. Secouer la — de dessus ses habits. Mordre la —. (խոհաբ.) տես ի Mordre, 1. Jeter de la — aux yeux. (խոհաբ. և ընդ.) Շլացուցանել, պատրել զոք։ Mettre, réduire

Digitized by Google

en —. ¶ 1. Ցամքեւն դարձուցանել (զքաղաքը). ի միեղ փոխել. միեղել. ‖ 2. (ենթ.) Ցոլինչ դարձուցանել. ոչնչացուցանել: Mettre en — un raisonnement: ‖ 3. Հող. փոշի: Dieu a dit au premier homme: Tu es —, et tu retourneras en —: ‖ 4. Փոշի (առ ի ցամաքեցուցանել զգրեւաչի): De la — de buis. Mettre de la — sur une lettre: ‖ 5. Փոշի: Du sucre, du café en —. Poudres de senteur: ‖ 6. Փոշի (դեղապատծաց): — vermifuge, dentifrice. De la — de perlimpinpin. Prendre la — d'escampette. (ենթ. եւ ած.) առս ի Escampette: ‖ 7. *Վաստօպ. պարսպի: Baril de —. Magasin à —. Մթերանոց վաստօպոյ. *վաստօպատուն: La soute aux poudres. Il n'a pas inventé la —. (ենթ.) առս ի Inventer, 1. Tirer sa — aux moineaux. (ենթ.) առս ի Moineau, 1. [բոց):

Poudrer (բու-դրե) բ. ն. փոշի ցանել (ի վերայ հնի): Se —. բ. ած. փոշի ցանել ի վերայ իւրոց հերաց:

Poudrette (բու-դրէթ) է. ից. Աղբ մարդոյ չորացեալ եւ դարձուցեալ ի փոշի (ի պարարտութիւն անդոց). Գ. փիթիր:

Poudreux, euse (բու-դրէ, է-զ) ած. փոշեվից. փոշեզգած. փոշոտ: Un habit —. Arriver les pieds —. Հասանել ի հեռաւոր ինչ վայրաց՝ աղտեղի եւ փոշեվից հանգերձիւք. (ընդ.): Un pied —. Թափառական, ուղեւորամոլ ոք:

Poudrier (բու-դրիէ) է. ար. 1. Անօթ փոշւոյ. աւազոյ. (պես. աւազնոց): Un — d'argent: ‖ 2. *Վաստօպատծ. (խոչի):

Poudrière (բու-դրիէր) է. ից. 1. առս Poudrier, 1. ‖ †2. Տաւփ վաստօպոյ: ‖ 3. Գործարան վաստօպոյ. *վաստօպատուն: ‖ 4. Մթերանոց վաստօպոյ. *վաստօպատուն:

Poudroyer (բու-դրուա-յէ) բ. չ. 1. Ամբառնալ, ծառանալ փոշւոյ: Le sable poudroyait: ‖ †2. Երեւիլ մանրատեսիլ փոշւոյ կամ հաղտմանէից ի շող արեգականն: Le soleil poudroie:

A. **Pouf** (բու-ֆ) Զոյն, թիղթուն, բամբիռն անկեմեան:

B. **Pouf** (բու-ֆ) ած. անէ. Դիւրափխուր. Ս. փիթրատուկ. Ս. քրքիր: Ce marbre, cette pierre est —:

= է. ար. Faire un —. փախչիլ առանց զինք պարտս հատուցանելոյ. (ածկ.): [Ամբոռական:

†C. **Pouf** (բու-ֆ) է. ար. 1. Գլխադիր ինչ կանանց: ‖ 2.

Pouffer (բու-ֆէ) բ. չ. — de rire. Թալանալ, լուծանիլ ի ծաղուէ (ակամայ): Որ եւ s'Épouffer de rire:

Pouillé (բու-յիէ) է. ար. Չամար, արձանագիր հատուած պաշտամանց թեմի կամ վիճակի իրիք: Որ եւ Polyptique:

A. **Pouiller** (բու-յիէ) բ. ն. Կշտամբել. թշնամանել. լուծանալ. (ածկ.): Il l'a étrangement pouillé:

= Se —. բ. ած. Թշնամանիլ զմիմեանս. (ածկ.):

†B. **Pouillier** (բու-յիէ) բ. ն. առս Épouiller.

Pouilles (բու-յ) է. իգ. յե. Կշտամբանք հանգերձ թշնամանօք. լուծանք. (ընդ.): Il lui a chanté —. Il lui a dit mille —, toutes les — imaginables:

Pouilleux, euse (բու-յիէ, է-զ) ած. եւ է. Որջլալից. Ս. ոջլոտ: Un enfant —. Une tête pouilleuse. C'est un —:

† **Pouillier** (բու-յիլիէ) է. ար. Ցուի պանդոկի. (վէ.):

† **Pouillaille** (բու-լյ) է. իգ. Հուր. *Տաւղիճինք:

Pouillailler (բու-լյայէ) է. ար. 1. Ս. Հաւաստանի. (պես. հաւանոց): ‖ 2. փոքրիկ հատ ձուավաճառաց: ‖ 3. (ենթ.) Ցուի եւ հին կտաւ: ‖ †4. Վերնատան (թիֆատրոնի): ‖ 5. *Հաւավաճառ: Marchand —:

A. **Poulain** (բու-լէն) է. ար. Մարուկ, յամանակ ձիոյ. Ս. քուռակ. Ս. ձիաքուռակ: Une cavale qui a mis bas un beau —:

B. **Poulain** (բու-լէն) է. ար. Կորիզ [bubon] ցոյլից (յափրոդիսեան հիւանդութիւնս). (ած.):

Poulaine (բու-լէն') է. իէ. Մատն ինչ ցուկի նաւու: — Souliers à la —. Կոշկատուց մուճակք:

Poulan (բու-լէն) է. ար. Կրկնապատիկ գրամ զոր գնէ ի միջի լաչխողն քարտիսից ի խաղս ինչ:

Poularde (բու-լարտ) է. իէ. Գարարա ձագ հաւու. քահան հաւ: — rôtie, bouillie. — du Mans:

Poule (բու-լ') է. իէ. 1. Հաւ. մատակ: — huppée, pattue, anglaise. Une — qui pond, qui couve, qui glousse, qui appelle ses petits. La — et les poussins. Se coucher comme les poules. Վաղ մեռանիլ յանկոզին. (ընդ.): Lait de —. առս ի Lait, 5. — laitée. (ենթ.) առս ի Laité, A. Cela fait venir la chair — la peau de —. (ենթ. եւ ընդ.) առս ի Chair, 2. ‖ 2. (ենթ. եւ ընդ.) Հաւիկ. (առի փաղաքշաբար վկանանց եւ զաղջկանց): Ma petite —: ‖ 3. Աւծախ եգեալ ի միջի (ի խաղակցաց): Gagner la —:

— faisane կամ faisande. Իգ փասիան: — perdrix. Իգ կաքաւ: — d'Inde. առս Dinde. [tade.

— de Barbarie, d'Afrique կամ de Numidie. առս Pin-

— d'eau. Թռչուն ինչ ջրային. *Ջրհաւ:

† — sultane. առս †Porphyrion.

Poulet (բու-լէ) է. ար. 1. Ջաղ հաւու. Ս. հաւնոտ. Ս. վառուկ: Un — gras. — de grain. առս ի Grain, 1. ‖ 2. (ենթ. եւ ընդ.) Ջաղ. (առի փաղաքշաբար զմանկանց): Viens, mon —: ‖ 3. (ենթ.) Տոմս, պիտակ տարփանաց. *տարփագիր: Écrire un —, des poulets. Du papier à —:

Poulette (բու-լէթ) է. իէ. 1. Հաւ մատաղ: — grasse: ‖ 2. (ենթ. եւ ընդ.) Կին կամ աղջիկ մանկամատղ. հաւիկ: Une jolie —: ‖ 3. Ագռ ինչ համեմանաց հանգերձեալ կագարով, ձուովք, ազիւ, պղպեղաւ եւ սոխակաւիկ ինչ քացախով: Des pieds de mouton à la sauce —, à la —:

Poulevrin (բու-լէվ-րէն) է. ար. 1. Մանր վառօդ: ‖ 2. Թասակ վառօդոյ: (Որ եւ Pulvérin): [Ճայիկ մատաղ:

Pouliche (բու-լիշ) է. իէ. Ջամբիկ [cavale] կամ

Poulie (բու-լի) է. իէ. **Ճախարակ. Գ. լիսեռնիկ. Գ. ծիծեռնիկ. *ենթ.: La — d'un puits. Mettre une corde à une —: [խարակաւ:

† **Poulier** (բու-լիէ) բ. ն. Վերացուցանել (զբեռն) ճախարակաւ:

† **Poulieur** (բու-լիէր) է. ար. Ծորինող, վաճառող ճախարակաց. **ճախարակագործ:

Poulin (բու-լէն) է. ար. առս Poulain, A.

Pouline (բու-լին') է. իէ. առս Pouliche.

Poulinier (բու-լինէ) բ. չ. Ծնանիլ (մատակ ձիոյ): Une cavale qui a fraîchement pouliné:

Poulinière (բու-լինիէր) ած. իէ. Jument —. Ջամբիկ, ճայիկ զոր բուծանեն յաւպատակութիւն ի ծնունդ յովնաձաց. Ս. գիժպուհի:

Pouliot (բու-լիօ) է. ար. Տունկ անուշահոտ յատպէ անանխոյ [menthe]. գազձն վայրի. խոտ. Ս. գիտնի ուռհան. (արբ. պուլեյոմ. հոպոփ. պրս. ֆուդինճ, ֆուդինճ). ֆիլիոփան:

Digitized by Google

† **Poulot, otte** (բու-լո, օթ) ած. Ստոնուկ. աղջիկ. (ընտ.)։

A. **Poulpe** (բու-լբ) ած. իգ. տես Pulpe.

B. **Poulpe** (բու-լբ) ած. ար. Անասուն ծովային յատկ. կակղամորթոց [mollusque]։ Որ և Pieuvre։ (Տես և Polype, 2)։

Pouls (բու) ած. ար. Բնդխուն, բնդուսին, շարժ, շարժուսին (շնչերակաց). Ս. մատաց. (տե՛ս զարկ). Նոպէ։ Avoir le — fort, faible, réglé, déréglé. Son — bat quatre-vingts fois par minute. Tâter, consulter, interroger le —. Tâter le — à quelqu'un. (փոխ. և ընտ.) տես ի Tâter.

Poumon (բու-մն) ած. ար. Թոք. ած գիներ։ Le — droit. Le — gauche. Il est malade du —. Cracher son —, ses poumons. Les lobes du —. *Թոքաբոյիք։ À pleins poumons. *Թոքաբեր, *լեռնթոք (շնչել, կամ ծծել զօդ)։

† — Herbe aux poumons. Տունկ ինչ. *Թոքախոտ։

† — marin, de mer. Կակղամորթ [mollusque] ինչ. Ծովախան թոք։

Poupard (բու-բառ) ած. ար. 1. Ստանուկ խանձարրատպատ։ Voilà un joli —։ || 2. Պատճառապատանք մանկահասակ. Գ. պուպրիկ։ [parde։

= —, arde. տե՛ս. Ստանկահան։ Une physionomie pou-

Poupart (բու-բառ) ած. ար. Աղգ ինչ խեչերփառախ [crabe]։

A. **Poupe** (բու-բ) ած. իգ. Ցեղոյ կողմն, թիկանց կողմն նաւուն. խելք. ևոփ էջուց։ Avoir, naviguer le vent en —. Ուղիղ հողմովք յառաջ խոզալ նաւուն. Հանդէպ երեսացն հչխա ալանալ. յետուստ վարել հողմոյ գնաց։ (Որ և Avoir vent arrière)։

† B. **Poupe** (բու-բ) ած. իգ. Սոճին (մետաղ անասնոց)։

Poupée (բու-բե) ած. իգ. 1. Պատճառապատանք (մարդակերպ). Գ. պուպրիկ. փոխ. պերճ։ — de carton, de bois, de cire. Un enfant qui habille, qui coiffe sa —։ || 2. (փոխ. և ընտ.) Աղբ կամ կին զարդարեալ յոյժ. պատճառապատանք։ C'est une vraie —։ || 3. *Գաճեայ [de plâtre] նպատակ։ Abattre une —. Il a cassé trois poupées de suite։ || 4. Ցբար խծծոյ [étoupe] զոր գնեն ի վերոյ իլոյ [fuseau]։ || 5. Աղգ ինչ պատատապատկոյ։

† **Poupelin** (բու-բլին) ած. ար. Աղգ ինչ կարկանդակի։

Poupin, ine (բու-բին, ին') տե՛ս. Գճնեալ. պատճառեալ։ Un abbé —. Une veuve poupine։

Poupon (բու-բո) ած. ար. Ստանուկ ուռուցեալ մսեղք, լայներես։ Voilà un joli petit —։

Pouponne (բու-բօն') ած. իգ. 1. Աղջիկ լայներես։ || 2. Աղջիկ սիրուն. (ընտ. և փաղաքշաբար)։ Ma —։

Pour (բուռ) նխ. 1. Վասն. ի համար։ Ces chevaux sont — l'écurie du roi. Cette lettre n'est pas — lui։ || 2. Վասն. յապաւէս. առիթ. ի պատճառս. ընդ. առ։ Il a été puni — une faute légère. — l'amour de Dieu, — Dieu. տես յ'Amour, 1. Il fera cela — vous. Et — cause. տես ի Cause. || 3. Ի նպաստ. ի պաշտպանութիւն. ի կողմն։ Je lui parlerai — vous. Êtes-vous — ou contre? Être — quelqu'un. տես յ'Être, A. Combattre, mourir — la patrie. Ստրանչել, մեռանիլ ի վերոյ հայրենեաց։ || 4. Վասն. առ։ La tendresse d'une mère — ses enfants։ || 5. Ընդդեմ. Հակառակ։ La haine qu'il a — lui. Remède bon — la fièvre. Դեղ օգտակար կամ փարատիչ ջերմանի։ || 6. Հայեցեալ ի. առ. Համեմատութեամբ։ La porte est bien étroite — une pareille maison. Vous êtes bien savant — moi։ || 7. Իսկ. իսկ վասն. (տե՛ս գալով)։ — lui, je n'en réponds pas։ || 8. Ընդ (երեսուն արծաթոյ). (Հատզար գահեկան) ի։ Judas vendit Notre-Seigneur — trente deniers։ || 9. Փոխանակ. ի տեղի. ընդ։ Il monte la garde — son frère. Il a — lit une planche։ || 10. Իբրև. որպէս։ Ils l'ont laissé — mort sur la place. Je l'ai payé — bon։ || 11. Ցանուն. ի դիմաց. յերեսաց։ Il commande la province — le roi։ || 12. Ջոփ։ Je suis votre ami — la vie։ || 13. Ընդ։ Danger — danger, il faut choisir celui qui promet de la gloire. La loi du talion, chez les Juifs, consistait à perdre œil — œil, dent — dent։ || 14. Ած։ Traduire un passage mot — mot։ || 15. Որչափ և. (իւր.)։ — bon que soit ce remède, il ne faut pas en abuser։ || 16. Ած ի. որպէս զի։ J'ai fait tout mon possible — gagner son amitié. Je suis venu — vous voir. Եկի տեսանել զձեզ։ — ainsi dire. տես յ'Ainsi. ſ. || 17. Թէպէտ և։ Il est bien ignorant — avoir étudié si longtemps։

— Il était — partir. Ի մեկնել կայր. կամէր մեկնել. (տե՛ս մեկնիլ վրայ էր)։

— Le sens est trop clair — être expliqué. Խմաստքն քաջայայտ են և անկարօտ մեկնութեան. ինքնին յայտնի են խմաստքն ասանց մեկնութեան. բացայայտ է խմաստն, ոչ է պիտոյ մեկնութեան։

— quand? Ած ե՞րբ։ — quand est la fête?

— jamais կամ — toujours. Յաւիտեան։

— que. 1. Որպէս զի։ — que cet homme devînt sage, il faudrait . . . || 2. Մինչ զի։ Vous m'avez rendu trop de services, — que je puisse jamais douter de votre amitié։ [գհամբաւս)։

— En être —. . . կարաւանիլ, առաջիլ (զիւր ինչս,

= — peu que. տե՛ս. տես ի Peu.

= —lors. Ած. տես ի Lors. [Contre.

= ած. ար. Ընդդատաստան։ Le — et le contre. տես ի

Pourana (բուռանա) ած. ար. Նուիրական բանաստեղծութիւնք Հնդկաց։ Les dix-huit pouranas։

Pourboire (բուռբուռ) ած. ար. Ձեռաձիր. ընձեռոյք. (տե՛ս բարի ձեռք). (ընտ.)։ Un cocher qui demande le —. Des pourboires։

Pourceau (բուռսո) ած. ար. Խոզ. գոճան։ Un — ladre. Étable à pourceaux. *Խոզանոց։ Gardeur de pourceaux. Խոզաբոյծ։ Un — d'Épicure, un — du troupeau d'Épicure. (փոխ.) Խոզ եպիկուրոսի. Խոզ յերամակէ եպիկուրոսի. այր մոլորեալ, հեշտասէր, երկրպագէ։

— de mer. տես Marsouin.

— Queue-de-—. տես ի Queue.

† **Pourchas** (բուռշա) ած. ար. Պարապուսին. կրպուսին։

Pourchasser (բուռշասե) բ. ն. Վաճառին պնդուսբեռամբ հետամուտ լինել. (ընտ.)։ Ils ont pourchassé un cerf pendant quatre jours. Il pourchasse cet emploi։

Pourfendeur (բուռֆենդօռ) ած. ար. Վարի եւեք ի բանն Un grand — de géants. Պարծուկ. անապարծ. (ընտ.)։

Pourfendre (բուռֆենդռ) բ. ն. Ձեղքիլ զոք վերուստ ի վայր սուսերաւ. (ընտ.)։

Pourir (բուռիր) բ. ն. տես Pourrir.

Pourlécher (բուռլեշե) բ. ն. Լիզուլ շուրջանակի. (տե՛ս լզուբրուտրկել). (ընտ.)։ Se — les babines։

= Se —. բ. ա. Լիզուլ զիւր շրթունս. (ընտ.)։ Il se pourléchait à l'idée d'un bon dîner։

Pourparler (բուռբառլե) ած. ար. Բանակցութիւն։ — de paix. L'affaire s'accommodera, nous sommes en —։

Pourpier (բուռբիե) ած. ար. Բանջար ինչ թանձրատերև. անմահուկ. փրփրիտ. փերփերան. կանճկորակ. Գ. նուկատաւ. Գ. դանդուռ. (արբ. պոլկի իլ հանի)։ տե՛ս

ծղ օքա։ Une salade de — . — sauvage. Ալգ ինչ մանր բառերև անմեւակի. վայրի փրփրեմ։ — de mer. Ալգ ինչ Թաղթի [arroche] բուսեակ ի ծովափունս. ծովու փրփրեմ։

Pourpoint (բուրբուին) է. ս. Հանդերձ ինչ նախնի գազիացւոց ի պարանոցէ մինչև ցմէջս. բաճկոնակ։ À brûle-— . տես ի B ի կարգին։ Le moule du — . (էնթ. և ղ.) Մարմին։ Sauver le moule du — . Ապրեցուցանել զանձն։

A. **Pourpre** (բուրբր) է. էն. ած. Ծիրանի նորկ. ծովու ծիրանի. ծիրանի։ La — de Tyr était la plus estimée. De la laine teinte en — ։ ‖ 2. Գոյն ծիրանի, կարմիր. ծիրանի։ Des joues animées de la plus belle — ։ ‖ 3. Հանդերձ, պատմուճան ծիրանի. ծիրանի։ Manteau, habit de — . Porter la — ։ ‖ 4. (էնթ.) Պատիւ, իշխանութիւն բդեշխից հռովմայեցւոց. ծիրանի։ ‖ 5. (էնթ.) Թագաւորական պատիւ. ծիրանի։ Être né dans la — ։ ‖ 6. (էնթ.) Պատիւ ծիրանաւորաց, կարդինալաց. ծիրանի։ Élever quelqu'un à la — ։

= է. ս. ած. Խեցեմորթի ինչ ծովու. խղունջն. կոնքեղ։ (Տես և Murex)։ ‖ 2. Ծիրանի գոյն։ Cette étoffe est d'un beau — ։

= ած. Ծիրանի. ծիրանագոյն։ Couleur — . Il devint — de colère. Կարմրացան երեսք նորա ի բարկութենէ։

B. **Pourpre** (բուրբր) է. ս. Հիւանդութիւն ինչ յորում եռան կարմիր բիծք ի վերայ մորթոյ. *ծիրանանախտութիւն. հարտ։ Il est malade du — . Il a une grosse fièvre, et l'on craint le — ։

Pourpré, ée (բուրբրե) ած. Ծիրանագոյն. ծիրանի։ Du rouge —. Fièvre pourprée. Ջերմն հանդերձ ծիրանախտութեամբ։

Pourprier (բուրբրիե) է. ս. կակղամորթ [mollusque] ինչ ոք կեայ ի մէջ պատեանից խղունջոց։

Pourpris (բուրբրի) է. ս. Շրջապատ. սրմանծ. (ղ.)։ Le — d'un temple, d'un champ. Le céleste —, les célestes — . (էնթ. և ի բնորդ.) Ցարկք երկնից. երկինք։

Pourquoi (բուրքուա) ը. ած. Ցի՛նչ պատճառս. յո՛ր առիս. վասն որոյ իրաց։ Je ne sais — vous n'avez pas réussi dans telle affaire. Demandez-moi — . տես ի Demander, 7. ‖ 2. Վասն որոյ։ "Est-ce un sujet — Vous fassiez sonner vos mérites?" LA FONT. *Fabl.* IV, 3.

= ած. Ա՛ռ իմէ՛. զմէ՛. զի՛ է զի. է՛ր. ընդէ՛ր. վասն է՛ր. է՛ր վասն. է՛ր աղագաւ. է՛ր առիս. յաղագս է՛ր. երբա՛մ. հի՛մ. առ ի՛նչ. Ս. ընչո՞ւ։ — cela? — m'avez-vous appelé? Ցի՛նչ պէտս կոչեցէք զիս։ — non? — pas? Ընդէ՛ր ոչ. յաղագս է՛ր ոչ։

= C'est — . ած. Նմին իրի. վասն այսորիկ. վասն այսր պատճառանաց. առիս որոյ. առիս այսորիկ. ուստի։

= է. ս. Ա՛ռանձին. պատճառք. (ընդ.)։ Le — et le comment. J'ignore absolument le — de tous ses refus. Vos — ne finissent pas. Հարցմանց ձերոց չէք ապառուածծ. (տե՛ս. ձեր հարցմանց վերջն չի գայ). (ընդ.)։

Pourri, ie (բուրի) անց. դերբ. ած. փուտ։ Du bois —. Pot — . տես ի Pot. S'appuyer sur une planche pourrie. (էնթ. և ընդ.) տես ի Planche, 2. ‖ 2. փուտ. փտեալ. նեխեալ. սրսրեալ. ապականեալ։ Un homme — d'ulcères, de chancres ։ ‖ 3. խռնաւ և վատառողջ (օդք). (ընդ.)։ Un temps — ։

= է. ս. փուտ մնան. փտութիւն։ Il faut ôter le — de cette poire. Une odeur de — ։

Pourrir (բուրիր) բ. ը. ած. փտիլ. յապականութիւն գառնալ. ապականիլ. նեխիլ։ Les fruits pourrissent quand on les garde trop longtemps։ ‖ 2. (էնթ.) կալ ուրեք ընդ երկար. փտիլ։ — dans une prison. — dans l'ordure. Սրգիտալ, թաթաւեալ կալ յապականութեան։

= բ. ն. ած. փտիլ. ապականիլ։ L'eau pourrit le bois։ ‖ 2. (էնթ.) Զեղծուցանիլ (զմնաւուկ)։ On le pourrit de caresses։

= Se — . բ. ա. փտիլ. ապականիլ։

Pourrissage (բուրիսաժ) է. ս. Ս. ի Թրջոց ապականելն (զընդոտիս առ ի յօրինիլ Թուղթ).*փտարան։

Pourrissoir (բուրիսուար) է. ս. Տեղի ի Թրջոց ապականելոյ կամ փտելոյ զընդոտիս առ ի յօրինիլ Թուղթ. *փտարան։

Pourriture (բուրիթիւր) է. էթ. ած. փուտ. փտութիւն. նեխութիւն. սրսրուածք։ Sa jambe est si gangrenée, qu'elle tombe en — ։ ‖ †2. Ապր ապականեալ, ապականիչ. (ահ.)։ Va-t'en, —։

Poursuite (բուրսիթ) է. էթ. ած. Զհետ պնդելն. հալածանք. *հետամտութիւն։ Il était à la — des ennemis. Il revient de la — des voleurs. La nuit arrêta leur — ։ ‖ 2. (էնթ.) *հետամտութիւն. փոյթ։ Il n'a obtenu cette place qu'après de longues poursuites։ ‖ 3. Թախանձանք։ ‖ 4. Պահանջանք. դատաստան. դատ։ Cesser les poursuites. Frais de — ։

Poursuivant (բուրսիվան) է. ս. ած. Հետամուտ. ցանկացող։ ‖ 2. Որ խնդրէ զկին յամուսնութիւն. հետամուտ։ Les poursuivants de Pénélope։ ‖ 3. Պահանջող. դատախազ։ Ցայս միտս վարի և իրր ած. ս. Créancier — ։

Poursuivre (բուրսիվր) բ. ն. ած. Զհետ պնդիլ, կրթիլ, լինիլ, մնանիլ, սրընաւել, ընթանալ. զկնի լինել (փախստից). հետամտել, հետքիցս լինել։ — vivement, chaudement. Անմեղսն պնդութեամբ զհետ ընթանալ։ — les ennemis. Հալածական առնել կամ առնել զընդհակառակս։ ‖ 2. (էնթ.) Հալածել. տանջանաւք. տանջել. խռովել։ La calomnie le poursuit. Le remords qui le poursuit։ ‖ 3. Հետամուտ լինել. ի խնդիր լինել. ցանկալ։ — un emploi. — la vengeance de la mort de son père ։ ‖ 4. Խնդրել ի կնութիւն։ — une fille en mariage ։ ‖ 5. Քաջչել ի գատաստան. տանեաւքարշ առնել. դատախազ լինել. գատ վարել։ — quelqu'un devant les tribunaux. Je le poursuis à la cour d'appel ։ ‖ 6. Ցառաջ վարել, մատուցանել, ձգել. շարունակել։ — un ouvrage qu'on a entrepris. Après quelque interruption, il poursuivit son discours ։ Ասի և անխնդիր. Vous avez bien commencé, poursuivez ։

Pourtant (բուրթան) ը. Սակայն. բայց սակայն. հանդերձ և այնպէս։ Il est habile, et — il a fait une grande faute ։

Pourtour (բուրթուր) է. ս. Շրջապատ։ Ce pavillon, cette colonne a tant de — ։

Pourvoi (բուրվուա) է. ս. Բողոք (յատ. առեան)։ — en grâce. Խնդրելն զթողութիւն (պատժոց)։

Pourvoir (բուրվուար) [Je pourvois. Je pourvus, nous pourvûmes. Je pourvoirai. Que je pourvoie. Que je pourvusse.] բ. ը. ած. Լինալ զգաստութիւն, զգուշանալ. հոգալ. հայթհայթել։ On a pourvu par ce moyen à l'insuffisance de la loi. Il a pourvu à tous nos besoins. Dieu y pourvoira ։ ‖ 2. Ընտրանիլ, կարգիլ (ի պաշտօն ինչ)։ — à un bénéfice, à un emploi ։

Digitized by Google

— բ. ն. 1. Հնազանդել. կատգիլ։ Le roi l'a pourvu de cette charge։ ‖ 2. (է՛ս-բ.) Ջհաւգիլ։ Ce père a bien pourvu tous ses enfants։ ‖ 3. Լինալ, պիտգիլ (համբաւբտգը). (պաշարս)պիտգ առնել. նպաստակիլ։ — une place de vivres, de munitions. Il est pourvu de tout ce qu'il lui faut։ ‖ 4. Ջարգարիլ. պճնիլ։ Les grâces dont elle est pourvue։

= Se —. բ. —. 1. Համբարիլ զանձն. հոգալ անձին. առնալ խը։ Se — l'été pour l'hiver. Il s'est pourvu de livres pour la traversée։ ‖ 2. Ապհանիլ, դիմիլ առ գաւառտը. բաղդը կարդալ։ [Համբարգը. (Ղ.)։

Pourvoirie (բ—վ—ա՛ռ) ե. ին. Համբարանոց.

Pourvoyeur (բ—վ—յ՛որ) ե. —ր. 1. Համբարիչ (Համբարող, ուտելեաց). Նպարապահիչ։ Le — de telle maison, de tel prince։ ‖ † 2. Միջնորդ (պատնէշու-թեան). պատնէշառնիչ. պատնէշայդղ։ Ցայս մխաս լինի և †ին։ Pourvoyeuse. Կատաս։

Pourvu que (բ—վ— ե) ղմ. —. Միայն թէ։ Pourvu qu'il n'arrive rien de contraire։

† **Poussa** կամ † **Poussah** (բ—ս) ե. —ր. *Ստուա-բաշխիչեայ խաղալիկ ինչ մանկանց։

Poussade (բ—ս—ա՛դ) ե. ին. Պզիլն (գդք)։ La querelle s'échauffa entre eux, ils en vinrent aux poussades։

A. **Pousse** (բ—ս) ե. ին. 1. Ներբնձիւղ շառաւիղք ծառոց և թփոց ի գարնան և յօգոստոս ամսեան. առեղն։ ‖ † 2. Բառաձնիչն (առաստնից, փետրաց)։ ‖ 3. Դժուարաս-նչուխիւն (երիվարի)։ ‖ 4. Գղաորուխիւն (գինւոյ)։ ‖ † 5. Կալանաւորակազք. (—ս. և վ.)։

† B. **Pousse** (բ—ս) ե. ին. փոշի։

† **Pousse-cailloux** (բ—ս—է՛յ—ս) ե. —ր. Հնաոյակ զօրական. (—ս.)։ Des — ։ [(—ս)։

† **Pousse-cul** (բ—ս—է՛ւ—) ե. —ր. Կալանաւորակապ.

Poussée (բ—ս—ե) ե. ին. 1. Պզիլն (գդք)։ Donner une — à quelqu'un. Donner la — à quelqu'un. (է՛ս-բ. և —ս.) Հալածիլ, առաջնակիլ գդք. առ արկանիլ ուսիք։ ‖ 2. Ոյժ առնի (կամաւրի ի վերայ արմց)։ ‖ 3. (է՛ս-բ. և ընդ.) Ցաճախութիւն։ Une — de travail։ ‖ 4. Եռացումն խաղաւորակից ի վերայ մրկի յրմնկելոյ չուրս ինչ քա-նակաւս [minéral]։ [բազմասիւն [multivalve]։

Pousse-pieds (բ—ս—է՛յն) ե. —ր. Խեցեմորթ ինչ

Pousser (բ—ս—ե) բ. ն. 1. Պզիլ. Ս. քշիլ։ — une chaise, un lit. Poussez un peu cela vers moi։ ‖ 2. Պզիլ. մղոն առ. Ս. յուլանց առ. Ս. Հարամղիլ. Ս. հրիլ։ — quelqu'un dans le précipice. Il va comme on le pousse. (է՛ս-բ. և ընդ.) Տանեալ լինի առորգի և բա-բաղի. գիւբաս անառակ թերևագրութեանց կամ խորհրդոց պլոց։ ‖ 3. Ագդ առնել խթելով. խթել. յառգգիլ։ — quelqu'un du coude. Խթել զդք արմկամբ, արմկոցի։ Il me poussa pour m'avertir de prendre la parole։ ‖ 4. Հալա-ծել. ընդ կրակ գարձուցանել. վառել։ — les ennemis։ ‖ 5. Ցառաջ մղիլ. մղել. արկանիլ։ ‖ 6. Պզիլ. Հարկա-նել. արկանիլ. վարիլ. ձգիլ. ընկճուցանել։ — un ballon avec le poing, avec le pied. Les vents ont poussé le navire contre des récifs։ ‖ 7. Միսիլ. վարիլ։ — un clou dans une muraille, dans du bois։ ‖ 8. Ագրձակիլ, բաձանալ, գնիլ (ազդազակի). առնալ, բառնալ (ճիչ). Հանիլ (Հառաչանս)։ — des cris, des hurlements, des soupirs. — des cris de joie. տես թ Cri, 1. ‖ 9. Ցայս առնիլ. ցուցանիլ։ — de beaux sentiments։ ‖ 10. Ագձակիլ (ճառագայթի)։ ‖ 11. Ջգալ. ընդարձակիլ. մերժիլ (ա)։ Il faut — cette allée jusqu'à tel endroit. Il poussa les limites de son royaume jusqu'au Rhin. Մերժեաց զսահմանս թագաւորութեան իւրոյ մինչև ցգետն Հռենոս։ ‖ 12. Ցերկարիլ։ — son séjour dans une ville։ ‖ 13. Ցառաջ վարիլ, մեսուցա-նիլ. Հասուցանիլ։ — l'histoire de France jusqu'à la Révolution։ ‖ 14. (է՛ս-բ.) Հասուցանիլ. տանիլ. ձգիլ։ Il pousse la valeur jusqu'à la témérité. — loin. Ջգալ տանիլ. երկնիլ քան չափ։ ‖ 15. Ցառաջ վարիլ, մեսուա-ցանիլ. շարունակիլ։ — son travail, le siège d'une place։ ‖ 16. (է՛ս-բ.) Ցառաջ ձգիլ գդք. յառաջագէմ առնիլ։ C'est un tel qui l'a poussé. Ce maître ne pousse pas assez ses élèves։ ‖ 17. Ագրաւեցուցանիլ։ Il poussa son cheval à travers les champs։ ‖ 18. (է՛ս-բ.) Պզիլ. շար-ժիլ. գգդիլ. ածիլ. առնիլ։ On l'a poussé à déshériter son fils։ ‖ 19. (է՛ս-բ.) Ի ներդ արկանիլ. առգնապիլ։ — quelqu'un à bout, à l'extrémité. տես թ Bout, յ'Extré-mité, 2. ‖ 20. (է՛ս-բ.) Թշնամանիլ։ ‖ 21. Ագճեցուցանիլ զգինս (յաճգրգի)։ ‖ 22. Ագրաւիլ (առնից ասուս, արմատս)։

— quelqu'un de nourriture, de bonne chère. (է՛ս-բ. և ընդ.) Խճապիլ զորովելի ուրուք բազում կերակրովք։

= բ. ն. 1. Պզիլ. Ս. հրիլ։ Vous poussez bien rude-ment. — à la roue. (է՛ս-բ. և ընդ.) Օգնիլ. ձեռնառս, նպաստաւորիլ առ յլինիլ։ ‖ 2. Ոյժ առալ. (բաս ճարտարա-պետաց)։ La voûte, l'arcade a poussé sur les murs. — en dehors. Ագրաւքս կարկառիլ (որմոյ). Ս. ի դուրս գնիլ. (—ս. փոր առալ)։ ‖ 3. Երթալ. (ընդ.)։ Nous poussâmes jusqu'à la ville։ ‖ 4. Դժուարաս ընդունիլ (երիվարի). Թառ-ռիլ։ ‖ 5. Բուսանիլ. ցցուիլ. ածիլ. զարգանալ։ Les blés ont déjà poussé. Il ne pousse que des ronces dans son champ. Sa barbe, ses ongles, ont beaucoup poussé pen-dant sa maladie։ ‖ 6. Բուսանիլ (առաստնից տղայոց)։ ‖ 7. Գղաորիլ (գինւոյ)։ [Թշնամեաց. (Ղ.)։

— aux ennemis. Ցարձակիլ հեծելազօրաս ի վերայ

— au noir. Սևանալ (երանգաց նկատմամբ)։

= Se —. բ. —. 1. Լինիլ մղեալ. մղիլ։ ‖ 2. Ցառա-ջիլ (մղելով զսայս)։ ‖ 3. (է՛ս-բ.) Ցառաջագէմ լինիլ։ Il s'est poussé dans le monde, à la cour։

— Se — de nourriture. (է՛ս-բ. և ընդ.) Խճապիլ զորո-վելի խոր բազում կերակրովք։

= Վկած. (ա) "Ն՚ ձրչիւոյ զահմանս իւրայիկ ի հրէշն Ե-ռիւոյ փնտռ ցնոնք Ագրաւոյ". Դ. Թագ. ի՛Դ. 25. — "Լ՚ցնալ նէն ի Նէրէս անգղ վանորայն, ինչու գի՛ էրե նիւն զղաւրնուն ձգ-ւեցէն ի ւզալուն անդղ". Վ.Հ. Ա. 228.

Poussette (բ—սէդ) ե. ին. Խաղ ինչ մանկանց գնդագաղամբք. *գնծիկախաղ։ Jouer à la — ։

Poussier (բ—սիե) ե. —ր. 1. փոշի ածխոյ. մնձիր։ ‖ 2. փոշի վառօդոյ։ ‖ 3. կառուք քարանց առ ի խառնել ընդ գաճոյ։

Poussière (բ—սիե՛ր) ե. ին. 1. Հող. փոշի։ Il fait beaucoup de —. Des livres pleins de —. Secouer la — de ses souliers. La pluie a abattu la —. L'homme n'est que cendre et que — devant Dieu. Mordre la —. տես թ Mordre, 1. Réduire en —. Ցաճիւն գարձուցանիլ. մղել զիւ։ Baiser la — des pieds. (է՛ս-բ.) տես թ Baiser, A. ‖ 2. (է՛ս-բ.) Ագարգ պայման. գձձուելիւն։ Tirer quel-qu'un de la —. Ցաղբոյ թօթափիլ զդք. թօթափիլ, բարձր առնիլ, բարձրացուցանիլ, յարուցանիլ յաղբեանց։ (Որ և Tirer quelqu'un de la boue, de la fange)։ ‖ 3. (է՛ս-բ.) Ագճիւն (մեռելոյ)։

— fécondante. տես Pollen.

Digitized by Google

Poussif, ive (բ-ս-իֆ, իվ) ած. Գժուարաշունչ, Ս. ասթմատիկ (երիվար)։ [un gros —։
= ե. ած. Աչք գիրասպարար և ծանրաշունչ։ (ՈՒ.)։ C'est
Poussin (բ-ս-ին) ե. ած. Ձագ հաւուս նորոգ ծնեալ. Գ. ճեա. Գ. ճուս։ Une poule qui appelle ses poussins։
Poussinière (բ-ս-իներ) ե. իե. †1. Ս. անդակ ձագուց հաւուս. Գ. ճեանոց։ ‖ 2. տես Pléiades.
Poussoir (բ-ս-ուար) ե. ած. Գլան (կրկնահար ժամացուցի [montre à répétition])։
Poussolane (բ-ս-ոլան') ե. իե. տես Pouzzolane.
Pout-de-soie (բ-ու-դը-սուա) ե. ած. տես Pou-de-soie. [sapin։
Poutre (բ-ու-ր) ե. իե. Գերան։ — de chêne, de
Poutrelle (բ-ու-ր-ել') ե. իե. Գերան փոքրիկ. *գերանակ։
A. **Pouvoir** (բ-ու-ուար) [Je peux կամ je puis, tu peux, il peut, nous pouvons, vous pouvez, ils peuvent. Je pouvais. Je pus, tu pus, il put, nous pûmes, vous pûtes, ils purent. J'ai pu. Je pourrai. Que je puisse. Que je pusse. Pouvant. Pu.] բ. ն. 1. Կարել. կարող լինել. կարողանալ։ — marcher. Je ne peux pas dormir. Il n'a pu réussir dans cette affaire. Puis-je vous être utile? Sauve qui peut! Ձերծցի որ կարողն իցէ. անձնապատր լերուք։ Je ne puis dire. Ասել ոչ ունիմ. ոչ ունիմ ասել։ ‖ 2. Հաճիպրծակիլ։ Puis-je vous demander . . .? ‖ 3. Հնարաւոր լինել. միպրծել։ Cela pourra arriver. On peut croire que . . . ի դէպ է կարծել՝ եթէ . . . Cela se peut faire։
— Puissé-je! puisse-t-il! Ո՛ տայր. իցի՛ւ. յանկարծ. օ՛շ թէ։ Puissiez-vous réussir dans vos projets!
— Il pouvait être dix heures. Իբր ժամ իրեւ տասներորդ։
= բ. ն. 1. Կարել. կարող լինել. զօրել. ձեռնհաս, բաւական, առակ լինել. ունել իշխանութիւն. իշխան լինել. բաւել. Ս. ատիկել։ Je ne crois pas le —. Il peut tout ce qu'il veut։ ‖ 2. Ազդել. առնանել։ "La fortune ne pouvait rien sur elle." BOSS. *R. d'Angl.*
— N'en — plus. Ոչ ևս զօրել. անկարող լինել. չկարել առկալ. լինել խոնջ և վաստակ, պարտասեալ. յոգիս ապաստան լինել։ Il est accablé de travail, il n'en peut plus. Ce cheval n'en peut plus։
— Ne — mais d'une chose. տես Ի Mais, ՛. 1.
= Se —. բ. ա. Լինել. հնարաւոր, կարելի։ Cela se peut, ne se peut pas։
B. **Pouvoir** (բ-ու-ուար) ե. ած. 1. Կար. կարողութիւն. զօրութիւն. ձեռնհասութիւն։ Je n'ai ni le — ni la volonté de vous nuire. De tout mon —. Ոչչափ ի կարի իմում է. որչափ չիան է կար. որչափ ի ձեռս իմ է. որչափ ինչ չիս ապաստան է. որչափ իմովանին։ Chacun selon son —. Ըստ իւր կարող ոք է. իւրաքանչիւր ըստ իւրում կարի։ ‖ 2. Իշխանութիւն։ On lui a donné un — fort ample. Un fondé de —, de pouvoirs. փոխանորդ։ ‖ 3. Իշխանութիւն։ Les ambassadeurs se sont communiqué leurs pouvoirs։ ‖ 4. Իշխանութիւն. տէրութիւն։ — royal, absolu. Le — paternel։
— ից. Իշխանութիւն քահանայի պատարագ մատուցանելոյ, քարոզելոյ, խոստովանութիւն առնելոյ։
Pouzzolane (բ-ուձ-ոլան') ե. իե. Աւազ ինչ հրաբղխային յոյժ յօրինի շաղախ [mortier]. *պատիսլան։ (Յանուանէ Pouzzoles [Պատիսլուս] քաղաքի որ է մերձ ի Նէապօլիս)։

† **Prædit** (բ-ռէտ-իթ) ե. ած. Գաւառաբանական բարբառանանկրիտ լեզուի։
Pragmatique (բ-ռակմ-ատիք) ած. իե. — sanction կամ լոկ —. ե. իե. Ս. Հաստատագրութիւն, կանոն վասն ի. կեղեցական իրաց։ La — sanction de saint Louis։
Prairial (բ-ռէ-իալ) ե. ած. Ինն երրորդ տարի տասնրի առաջնոյ ընկերհաշուութեան Դաղղիացւոց (20 մայիս — 18 յունիս). մարգագ։
Prairie (բ-ռէ-ի) ե. իե. Արտ. մարգագետին։ Vaste — qui sert au pâturage. L'émail des prairies։
Praline (բ-ռալին') ե. իե. Նուշ ապանձեալ ի շաքարի։ Pralines grises, rouges. Croquer des pralines։
Praliner (բ-ռալին) բ. ն. Ապանձել ի շաքարի։ — de la fleur d'orange։
Prame (բ-ռամ') ե. իե. Նաւ ինչ պատերազմիկ մեծ յորկ, որ առագաստիւք և թիակօք մեծանշանի վարի։
Praticable (բ-ռա-իե-գաբլ) ած. 1. Հնարաւոր. գիւրակատար. *գործագրելի։ Si la chose est —, on s'en occupera։ ‖ 2. Գնալի, գիւրանցանց (ճանապարհ)։ ‖ 3. Ճշմարիտ, իրական (դուռն, պատուհան ի սենեակաձի թատրի)։ ‖ 4. (ենթբ.) Գիւրաբարոյ. (ընդ. և խոսի)։ Cet homme n'est pas — dans le commerce de la vie։
= ե. ած. Ճշմարիտ տուն, կամարով, նստարան, սյլավք հանդերձ, ի սենեակաձի թատրի։
Praticien (բ-ռա-իսիեն) ե. ած. 1. Տեղեակ իրաւանց դատաստանաց։ Cet avoué est habile —։ ‖ 2. փորձ. վարժ. Il entend parfaitement la théorie de la mécanique, mais ce n'est pas un —։ ‖ 3. Բժիշկ փորձ։
= ած. ած. փորձ. վարժ։ Un médecin —։
Pratiquant, ante (բ-ռա-իս-ան, անթ) ած. Կատարիչ հրամանաց կամ գործոց կրօնից։ Il est —։
A. **Pratique** (բ-ռա-իք) ե. իե. 1. Գործնական մաս (արուեստի, գիտութեան)։ Cet artiste joint la — à la théorie։ ‖ 2. Կատարուած. վճռաբուած. *գործագրութիւն։ Ce projet est beau, mais il sera difficile dans la —. Mettre en —. Յարգիլս ածել. գործով կատարել. կատարել։ ‖ 3. Օրինակ. սճ. եղանակ։ Il a des pratiques particulières pour niveler։ ‖ 4. Սովորութիւն։ C'est la — des courtisans։ ‖ 5. փորձ. փորձիս գիտութիւն. փորձ տեղեկութիւն. համառ տեղեկութիւն. տեղեակ փորձութիւն. կիրթ ծանօթութիւն. *փորձառութիւն։ Je n'ai aucune — de ces sortes d'affaires։ ‖ 6. Վարժութիւն։ (Որ և Routine)։ Il n'a jamais étudié, il ne sait sa langue que par —։ ‖ 7. Ջնոնածութիւն։ (Որ և Passe)։ Les pratiques des magnétiseurs։ ‖ 8. Հաղորդութիւն. կցորդութիւն. ընտանեութիւն։ Vivre loin de toute —։ ‖ 9. Հրամանի մերձնալոյ կամ ելանելոյ ի ցամաք. Հաղորդակցութիւն։ Refuser — à un bâtiment. On donna — à ce navire après qu'il eut fait la quarantaine։ ‖ 10. Գրեթէ միշտ ի նմին վաճառականէ. *յանախորդութիւն։ Vous me servez mal, vous n'aurez plus ma —։ ‖ 11. Գործ. պաշտօն։ Ce médecin a plus de — que tous ses confrères։ ‖ 12. *Ցամաքորդ. *վաճառորդ. (ՈՒ. ծաւթ). Ա-ՊՒՐՔԻ։ Conserver, contenter ses pratiques։ ‖ 13. Ջնոնակութիւն (խօսակից, հաւատրի). Որ և Clientèle։ ‖ 14. Տեղեկութիւն դատաստանական իրաւանց. *դատավարութիւն։ Termes de —. Connaître la —։
—ից. 1. Գործք. հրահանգք։ Pratiques de dévotion, de piété. Une religion chargée de pratiques։ ‖ 2. (ենթբ.) Բանագնացութիւն. հաղորդութիւն. համակրհոտ-

Digitized by Google

քիան։ Entretenir des pratiques avec le commandant d'une place։

B. **Pratique** (Բ-ատ-իք) ած. 1. Գործնական։ Cours théorique et — ։ ‖ 2. փորձ. հմուտ. ուսումնական։

C. **Pratique** (Բ-ատ-իք) ի. իթ. Մարտակոչ գործիք որով լարատիկը [joueur de marionnettes] փախեին զնդային խաղացող։ [պիես։

Pratiquement (Բ-ատ-իք-ման) մ. Գործնականապես։

Pratiquer (Բ-ատ-իք) բ. ն. 1. ի կիր, ի գործ արկանել. կատարել. *գործադրել։ — la vertu, des austérités։ ‖ 2. ի վար արկանել (զարուեստս բժշկութեան). վարել. կատարել։ — la médecine, la chirurgie։ Այն եւս անխիղճ. Ce médecin pratique depuis vingt ans։ ‖ 3. ցամաքել (առ ոք). յանկարդել (ընդ սմիք). կենակից լինել։ Il ne pratique que des gens de bien։ ‖ 4. Հրապուրել. յանկուցանել. գերել. ածել։ Les domestiques qu'il avait pratiqués, lui donnèrent entrée dans la maison։ ‖ 5. կաշառաբերել, կաշառակուրծ առնել։ — des témoins։ ‖ 6. Ներքին լինել (ընդ ներքնոմբ)։ — des intelligences. Բանագնաց լինել (ընդ թշնամիս)։ ‖ 7. կարգել. յորդորել. հանդերձել։ ‖ 8. Բանալ (ծակ). հորդել (ճանապարհ). կատարել (գերհրատարակութիւն)։ L'amputation fut pratiquée։

= Se —. բ. ա. կատարիլ։ Cela se pratique ainsi։

Pré (Բ-ե) ի. ար. 1. Մարգ. արօտ։ La verdure, les fleurs des prés. Ce — porte de bon foin։ ‖ 2. Տեղի մարտամարտութեան։ Se rendre sur le — ։

— Pré-salé. 1. Մարգ ի ծովափունս. ազի մարգ։ ‖ 2. Մի ոչխարի ճարակելոյ յազի մարգս։ Un gigot de — ։

Préadamites (Բ-ե-ատ-իթ) ի. ար. յէ. Անուն հերետիկոսաց. *նախադասմեանք։

Préalable (Բ-ե-ալ-ապլ) ած. ցառաջակարգ. յառաջադաս. նախակարգ. նախադաս։ Il n'a pas rempli les conditions préalables։

= ի. ար. ցառաջակարգ բիւր։

= Au —. գբ. ա. Նախ քան զամենայն։

Préalablement (Բ-ե-ալ-ապլ-ման) մ. ցառաջ քան զամենայն. յառաջագոյն։

Préambule (Բ-ե-ամ-պիւլ) ի. ար. Նախակարգ բան, նախաշաւիղ։ — ingénieux. Long —. Faire un — ։

Préau (Բ-ե-ո) ի. ար. 1. Ներքին սենեակ քառանկիւնի [cloître] վանից։ ‖ 2. Գաւիթ, վայրագաւիթ (բանտի)։ Ce prisonnier se promène au —, sur le — ։

Prébende (Բ-ե-պանտ) ի. իթ. 1. Հատ, եկեղ (կանոնիկոսի)։ ‖ 2. *կանոնիկոսութիւն։

Prébendé, ée (Բ-ե-պան-տե) ած. *Հաստատ (կանոնիկոս)։ [նարհատպին քան զկանոնիկոս։

Prébendier (Բ-ե-պան-տիէ) ի. ար. եկեղեցական խո-

Précaire (Բ-ե-կ-էր) ած. Ստացածոյ. անհաստատ։ Autorité, pouvoir, vie — ։

= ի. ար. Par —, à titre de —. Ստացածոյ իմն օրինակաւ. առանց հաստատութեան։

Précairement (Բ-ե-կ-էր-ման) մ. Առանց հաստատութեան. առ ժամանակ մի։ Il en jouit — ։

Précaution (Բ-ե-կ-ոսիոն) ի. իթ. 1. Զգուշութիւն. նախազգուշութիւն։ — nécessaire, inutile. Prendre ses précautions։ ‖ 2. խոհականութիւն. խոհեմութիւն. խնամատարութիւն։ Se conduire avec — ։

Précautionné, ée (Բ-ե-կ-ոսիոնե) ած. Զգոյշ. խոհական. խոհեմ։ C'est un homme fort — ։

Précautionner (Բ-ե-կ-ոսիոնէ) բ. ն. Զգուշացուցանել։ — les fidèles contre l'erreur։

= Se —. բ. ա. Զգուշանալ. պատապարիլ զանձն։ Se — contre le chaud, contre le froid։

† **Précautionneux, euse** (Բ-ե-կ-ոսիոնէ, էօզ) ած. Զգոյշ։

Précédemment (Բ-ե-ս-ամ) մ. Նախեաս. յառաջագոյն. ի վեր անդր։ Comme nous avons dit —. Որպէս կանխեցի ասացի։

Précédent, ente (Բ-ե-ս-ան, անթ) ած. Անցեալ. նախընթաց. *նախորդ։ Je vous ai écrit par le courrier —. J'ai traité cette matière dans le chapitre — ։

= ի. ար. Անցեալ բիւ. նախընթաց օրինակ։ Citer un — ։

Précéder (Բ-ե-ս-էտ) բ. ն. 1. Երթալ առաջի. յառաջընթաց, նախընթաց լինել. յառաջանալ. կարապետել։ Les gardes qui précédaient la voiture du roi։ ‖ 2. Վաղագոյն հասանել. կանխել. նախաժամանել։ Je précède mon ami de quelques moments, il me suit։ ‖ 3. Կալ, լինել յառաջագոյն։ Ceux qui nous ont précédés, et ceux qui viendront après nous։ ‖ 4. Աւագանալ։

= բ. ն. 1. Աւագանալ. գլխել։ — en dignité։ ‖ 2. կանխել։ Le chapitre qui précède. Նախընթաց գլուխն։

Préceinte (Բ-ե-սէնթ) ի. իթ. Յառաջ ներքնապատ կաղնոյք [bordage] (նաւու)։ Որ և Lisse։

† **Précelle** (Բ-ե-սէլ) ի. իթ. Ոսկերիք ակնապարծաց. գ. արծիլ։ (Տես և †Bercelle, Brucelles)։

Préceptе (Բ-ե-սէփթ) ի. ար. 1. կանոն. պատուիրք. խրատ։ Cette pièce de théâtre est conforme aux préceptes de l'art. Suivre exactement les préceptes qu'on a reçus։ ‖ 2. Վարդապետութիւն, պատուիրք (Աստուծոյ, եկեղեցւոյ)։

Précepteur (Բ-ե-սէփ-թեր) ի. ար. 1. Ուսուցիչ. խրատիչ. դաստիարակ. կարգապիրի։ Les philosophes sont les précepteurs du genre humain։ ‖ 2. Գաստիարակ, ատենի (մանկան, երիտասարդի)։ Il a donné un — à son fils. Il a été — du roi։

Préceptoral, ale (Բ-ե-սէփ-թո-ռալ) ած. Վարդապետական. ուսուցչական. (խորհ)։ Ton — ։

Précepterat (Բ-ե-սէփ-թո-րա) ի. ար. Պաշտօն, ատենական գաստիարակի, վարդապետի. գաստիարակութիւն։ Les devoirs du —. Pendant le temps de son — ։

Préceptorial, ale (Բ-ե-սէփ-թո-ռիալ, ռիլ) ած. Ուսուցչի քերականութեան. ուսուցչական։ Prébende préceptoriale։

Précession (Բ-ե-սէս-իոն) ի. իթ. Վարի ևելք ի բանն — des équinoxes. կանխութիւն գիշերահաւասարաց։

Prêche (Բ-է-շ) ի. ար. 1. Պարսպ (պաշտօնէից բազմականաց)։ Assister au — ։ ‖ 2. (ընթ. և ընտ.) Բազմականութիւն։ Quitter le — ։ ‖ 3. Աղօթատեղի (բազմականաց). ժողովարան. *քարոզարան։

Prêcher (Բ-է-շէ) բ. ն. 1. Քարոզել. ուսուցանել։ — l'Évangile, la parole de Dieu. Saint Pierre prêchait les gentils։ Այն եւս անխնդիր. — bien. — dans le désert. (ընթ. և ընտ.) Քարոզել յանապատի. յանկնիս խօսել մեռելոց. ոչ ունել ունկնդիր. չլինել լսելի։ ‖ 2. Քարոզել. Հաւանակել։ Il prêche toujours l'économie. — toujours la même chose. Զմի և զնոյն ասել. Հանապազ. (ընտ.)։ ‖ 3. Խրատել. յորդորել. (ընտ.)։ On le prêche pour se marier։ ‖ 4. Գովել. Հաւանակել։ բարձրացուցանել. (ընտ.)։ Il prêche ses exploits à tout le monde։

Prêcheur (Բ-է-շօր) ի. ար. 1. Քարոզիչ. (առ

Digitized by Google

հեղգնութեամբ)։ Voilà un pauvre —։ ‖ 2. Խրատիչ. կշտամբիչ. առատիչ. (ընդ.)։ C'est un — éternel։ Յայս միտս լինի և իգ. Prêcheuse. Vous êtes une jolie prêcheuse։ =ած. ար. Frères prêcheurs կամ լուկ Prêcheurs. է. ար. յխ. Կրօնաւորք ի կարգէ սրբոյն Դոմինիկեայ. քարոզողք։ Ս. բրաջուրք։

Précieuse (բ-ես-իէօզ) է. իգ. 1. Կին որոյ գնացք և խօսք են նազկոտք. *պերճնուհի։ La comédie des Précieuses ridicules։ ‖ 2. Կին բեկբեկիչ, արուեստաւորեալ։ C'est une —։

Précieusement (բ-ես-իէօզ-ը-ման) մ. Խնամով. մեծաւ փութով։ Je conserverai — cette marque de votre amitié։

Précieux, euse (բ-ես-իէ, իէզ) ած. 1. Պճնազգին. ծանրագին. պատուական. ցանկալի։ Des meubles —. La Madeleine versa sur les pieds du Seigneur un onguent —. Pierres précieuses. Ականք, քարինք պատուականք, ծանրագինք, ծանրապատիւք։ ‖ 2. (է-ես-ի.) Գոռոզական։ Il a fait une découverte précieuse. Sa vie est précieuse à l'État։ ‖ 3. Սեթևեթեալ. արուեստաւորեալ։ Langage —. Des manières précieuses։ =է. ար. Սեթևեթանք. արուեստաւորութիւն։ Le — de son style fatigue. Il est d'un — insupportable։

Préciosité (բ-ես-իոզ-իդ-է) է. իգ. Բեկբեկումն (գնացից, բանից). *արուեստաւորութիւն. (Լուր)։

Précipice (բ-ես-իբ-ի-ս) է. ար. 1. Տեղի խոր՝ սեզաբեղեալ երկրօք. անդունդք. խորխորատ. վիհ. վախ. Ս. քարընկէզ։ — profond, affreux. Le fond du —. Marcher à travers des précipices. Tomber dans un —. Jeter, pousser dans le —. Ընկճնուլ, մղել ի խորխորատ. գահավէժ, դարահոս առնել։ Lieu plein de précipices. Վայրաքաղ վայր։ ‖ 2. (է-ես-ի.) Անհնարին ազէտք. գահավէժութիւն։ Une seule faute l'a jeté dans le —։

Précipitamment (բ-ես-իբ-իդ-ա-ման) մ. 1. Տագնապաւ. շտապով. հապշտապ. հապճեպ։ Courir —։ ‖ 2. Յանխորհրդաբար։ Il ne faut rien faire —։

Précipitant (բ-ես-իբ-իդ-ան) է. ար. *Վայրասուզիչ նիւթ. (բան տարրապիտաց)։

Précipitation (բ-ես-իբ-իդ-ա-սիւն) է. իգ. 1. Շեղ. հապճեպ. շտապ տագնապի։ Marcher avec —, avec trop de —։ ‖ 2. (է-ես-ի.) Շուտափութիւն. վաղվաղակտուրթիւն. (տե. արտարբանք)։ Faire les choses avec —. Il faut penser mûrement et sans —։ ‖ 3. Իջանիլն (մրրոյ) ի յատակ. Ս. ըմպոցումն. *վայրասուզումն։

Précipité, ée (բ-ես-իբ-իդ-է) անց. դերբ. 1. Գահավէժ. դարահոս. պահավէժ։ Manlius — du haut de la roche Tarpéienne։ ‖ 2. Սեպացեալ. շեղ։ Ravines précipitées։ ‖ 3. Վազվազ. շուտափոյթ։ Enterrement —։ ‖ 4. Հապճեպ, տագնապափոյթ (փախուստ)։ Fuite précipitée։ ‖ 5. Վազվզկոտ. շուտափոզ. անխորհուրդ։ =է. ար. *Վայրասուզեալ նիւթ (բան տարրապիտաց). *վայրասուզումն։ Un — de mercure։

Précipiter (բ-ես-իբ-իդ-ե) բ. ն. 1. Հասնիլ, ընկճնուլ զոք ի բարձուէ. ի վախճ արկանել. գահավէժ, դարահոս, պահավէժ առնել. գահավէժել։ — un homme du haut des murailles dans le fossé. Jéhu fit — Jézabel par une fenêtre. Il fut précipité de sa voiture. Ի կառացն ի վայր կործանեցաւ։ ‖ 2. (է-ես-ի.) Ականել. ընկճնուլ։ Les vices l'ont précipité dans l'infortune. On a précipité ce pays dans une guerre funeste։ ‖ 3. (է-ես-ի.) Փութացուցանել. ճեպցուցանել. ճեպել. երագել. (տե. արտարբանել)։ Cette démarche a précipité sa perte, — sa marche, ses pas. Ոտքիւ զընթացս։ ‖ 4. Իջուցանել ի յատակ (զմրուրն). Ս. ըմպոցել. *վայրասուզել։

=Se —. է. ա. 1. Մղիլ, ընկճնուլ զանձն ի բարձուէ. գահավէժ, դարահոս, պահավէժ լինել. գահավիժիլ։ Se — d'une fenêtre dans la rue. Le cheval s'est précipité dans un abîme avec le cavalier qu'il portait. Խորասոյզ եղև երիվարն հանդերձ վերնակալաւն։ Sapho se précipita dans la mer. Ասփիւռ ծովավէժ եղև։ ‖ 2. Ի նեղլոյս հասիլ. խուժիլ։ Se — sur quelqu'un. Դիմիլ, անկանիլ, հարկանիլ ի վերայ ուրուք։ ‖ 3. (է-ես-ի.) Անցանիլ, ատհիլ վազվազակի (ամպոց)։ ‖ 4. (է-ես-ի.) Անկանիլ, ընկճնուլ, հասիլ զանձն։ Il se précipite aveuglément dans le danger։ ‖ 5. Վազվազիլ. շուտափիլ։ Ne vous précipitez pas։ ‖ 6. Իջանիլ, հասիլ ի յատակն. Ս. ըմպոցիլ. *վայրասուզիլ։ Du mercure qui se précipite։

Préciput (բ-ես-իբ-ի-) է. ար. Աճառիկ, առանձինն բաժին ժառանգորդի. նախամասնաւորութիւն։

Précis, ise (բ-ես-իս, իզ) ած. 1. Մեկին. ճշդիւր. քաղցրալայտ։ En termes —։ ‖ 2. Հաստատ. հանգիրճ։ Style, langage —։ ‖ 3. Սահմանեալ. որոշեալ. նշանակեալ։ Jour —. Venir à l'heure précise։ =է. ար. Հոմանաւոր բովանդակութիւն. ծայրագոյն համառօտութիւն։ — de l'histoire ancienne։

Précisément (բ-ես-իզ-ե-ման) մ. 1. Ճշդիւր. ճշդիւրթ։ Il a fait les choses — comme il l'avait promis։ ‖ 2. Այո. ապրպէտ է. (տե. ճիշդ ապրպէտ). (ընդ.)։

Préciser (բ-ես-իզ-է) բ. ն. Սահմանել, նշանակել ճշդիւրթիւ, որոշակի։ — les faits, les époques։

Précision (բ-ես-իզ-իո) է. իգ. 1. Ճշդութիւն. ճշդիւրթութիւն։ Ces manœuvres furent exécutées avec une grande —. Instrument de —։ ‖ 2. Ճշդիւրաբանութիւն։ Cet ouvrage est un modèle de —։

Précité, ée (բ-ես-իդ-է) ած. Կանխաւ յիշատակեալ. յառաջագոյն ճառեալ. կանխաճառեալ։ La loi précitée։

Précoce (բ-ես-օ-ս) ած. 1. Կանխահաս. կանխաւթ. վաղահաս. վաղահասուկ. վազվզիկաց. Ս. շուտահաս։ Des cerises, des pêches précoces։ Ակի և ջ-ծառս. Un cerisier —։ (Տե. և Hâtif)։ ‖ 2. (է-ես-ի.) Վազահաս։ Un enfant, un esprit —։ ‖ 3. Յառաջ քան զժամանակին. առաժամ. անժամ։ Une mort —։

Précocité (բ-ես-օ-իդ-է) է. իգ. Կանխութիւն. վաղահասութիւն։ La — des fruits։

Précompter (բ-ես-ոն-դ-է) բ. ն. Յառաջագոյն բառնալ կամ նուազեցուցանել ի հաշուէ։

Préconçu, ue (բ-ես-ոն-ս-ու) ած. Կանխընկալ։ Une idée, une opinion préconçue։

Préconisation (բ-ես-իզ-ա-սիւն) է. իգ. Յայտարարութիւն ընտրութեան ուրուք յիպեհոպոսութիւն։

Préconiser (բ-ես-իզ-է) բ. ն. 1. Յայտ առնել ի ժողովի ծիրանաւորաց զընտրութիւն ուրուք յիպեհոպոսութիւն։ Le pape a préconisé un tel pour l'archevêché de Paris։ ‖ 2. Կարի յոյժ գովել. գովաբանել. բարձրացուցանել։ — quelqu'un. Il préconise l'emploi de la force։

Précordial, ale (բ-ես-որ-տ-իա-լ) ած. *Ստամոքսային [épigastre]. որովայնի։ *որովայնեան։ Région précordiale։

Précurseur (բ-ես-իւ-ռ-սէօր) է. ար. 1. Յառաջընթաց. նախընթաց. նախագնաց. կարապետ։ Ակի զՅովհաննէ Մկրտչէ. Le — de J.-C., du Messie։ ‖ 2. Նախա-

Digitized by Google

պեա. (ընդ.)։ Voilà un tel qui va venir, je suis son —. Ramus fut le — de Descartes։

= տե. Յառաջընթաց։ Signes précurseurs։

Prédécéder (Բ-եդէ-եդ-եր) բ. ն. Յառաջադոյն մեռանել. (զատ իրաւագիտաց)։

Prédécès (Բ-եդէ-ես) ե. ած. Մեռանելն յառաջագոյն քան զայլ ոք. (զատ իրաւագիտաց)։

Prédécesseur (Բ-եդէ-եսէ-ր) ե. ած. Նախն. նախնի. նախայաջորդ։ Ce prince suivit l'exemple de son —։

— յե. Նախնիք. առաջինք. հարք։ Il y avait plus de simplicité parmi nos prédécesseurs։

Prédestination (Բ-եդէ-ես-թի-ն-ա-ցի-ո-ն) ե. իե. 1. Յաւիտենադիր ասհմանն կամ խորհուրդ Աստուծոյ. յաւաջադատութիւն. հրատրեան. նախասահմանութիւն։ — à la gloire éternelle, à la grâce։ ‖ 2. Ձակատագիր. կապակալ հրամանիք. խմորմին։ Les musulmans croient la —, à la —։

Prédestiné, ée (Բ-եդէ-ես-թի-նէ) տե. և ե. Յառաջագոյն հրատիրեալ. նախասահմանեալ. կանխասահմանեալ։

Prédestiner (Բ-եդէ-ես-թի-նէ) բ. ն. 1. Ի յաւիտենից ասհմանել զոք ի փրկութիւն. յաւաջագոյն հրատիրել. հրատիրել. նախասահմանել։ Dieu a prédestiné les élus։ ‖ 2. Յառաջ քան զլաւիտեանս ասհմանել. յաւաջագոյն հրատիրել. կանխասահմանել։ Dieu avait prédestiné Cyrus pour être le libérateur du peuple juif։ ‖ 3. Ձակատագրել։ Cet homme était prédestiné au malheur։

Prédéterminant, ante (Բ-եդէ-եդ-էր-մի-նան, անդ) տե. Յառաջագոյն ասհմանիչ (զատ աստուածաբանից). *Նախորոշիչ։ Décret —։

Prédétermination (Բ-եդէ-եդ-էր-մի-նա-ցի-ո-ն) ե. իե. Յառաջագոյն որոշումն (զատ աստուածաբանից). *Նախորոշումն։ La — physique։

Prédéterminer (Բ-եդէ-եդ-էր-մի-նէ) բ. ն. Յառաջագոյն ասհմանել, որոշել (Աստուծոյ զկամն մարդոյն, զատ աստուածաբանից). *Նախորոշել։ — la volonté humaine։

Prédicable (Բ-եդի-գա-պլէ) տե. Ասելի. ասորագելի. (իգ.)։ Le terme *Animal* est — autant de l'homme que de la bête։

Prédicament (Բ-եդի-գա-մա-ն) ե. ած. 1. Ասացեալ. ասորագելի։ (Որ և Attribut)։ ‖ 2. Ասորագութիւն. (իգ.)։ (Որ և Catégorie)։ L'être est le premier de tous les prédicaments։ ‖ 3. Հանգամ. անուն. (իգ. և խոբ)։ Être en bon, en mauvais —. Լինել բարեհանգամս կամ վատանուն։ [զինչ (բողոքականաց). (պրտ.)։

Prédicant (Բ-եդի-գան) ե. ած. Պաշտօնեայ, քարոզ

Prédicat (Բ-եդի-գա) ե. ած. տես Attribut, 3.

Prédicateur (Բ-եդի-գա-թէ-ո-ր) ե. ած. 1. Քարոզիչ. բեմասաց։ — éloquent. Le — monte en chaire à telle heure։ ‖ 2. Քարոզ. քարոզիչ. աւետարանիչ։ — de la foi, de fausses doctrines։

Prédication (Բ-եդի-գա-ցի-ո-ն) ե. իե. 1. Քարոզութիւն։ La — de l'Évangile։ ‖ 2. Քարոզ. բեմասացութիւն. (խոբ. լաս և տես Sermon)։ Assister à la —։

Prédiction (Բ-եդիկ-ցի-ո-ն) ե. իե. 1. Գուշակութիւն. կանխասացութիւն. կանխախօսութիւն. կանխահայտնութիւն. նախասացութիւն. կանխագուշակութիւն. նախագուշակութիւն։ Faire une —. Les astrologues avaient fait un art de la —։ ‖ 2. կանխասաց, նախագուշակ բան. յառաջագոյնասացեալ պատգամ. կանխասացութիւն։ Sa — est arrivée, est accomplie։

Prédilection (Բ-եդի-լէք-ցի-ո-ն) ե. իե. Առաւելագոյն սէր. նախասիրութիւն։ Avoir de la — pour quelqu'un։

Prédire (Բ-եդիր) [ի յոգնակի երկրորդ դէմն սահմ. ներկայի ասի vous prédisez. Նոյնպէս և ի հրամայականին prédisez. յա՛յլ ժամանակս լծորդի իրրև Dire.] բ. ն. 1. Գուշակել. կանխահայտնել. նախահայտնել. նախաճառել. կանխագուշակել։ Les prophètes ont prédit la venue de J.-C. ‖ 2. Գուշակել։ — une éclipse։ ‖ 3. Յառաջագոյն, կանխուս ասել. ազդ առնել կանխագոյն. գուշակել։ Je lui avais prédit tout ce qui lui est arrivé։

† **Prédiseur** (Բ-եդի-զէ-ր) ե. ած. Գուշակ. կանխասաց։

Prédisposante (Բ-եդի-Բ-ոզ-ա-նդ) տե. իե. Cause —. Նախապատրաստիչ պատճառք (հիւանդութեան, զատ բժշկաց)։

Prédisposer (Բ-եդի-Բ-ոզ-է) բ. ն. կանխաս, տակաւ պատրաստել (զատ բժշկաց). կանխաս արամնագրել։ Une mauvaise nourriture prédispose aux affections gastriques։

Prédisposition (Բ-եդի-Բ-ոզ-ի-ցի-ո-ն) ե. իե. կանուխ կամ տակաւ պատրաստագրութիւն. նախապատրաստութիւն։

Prédominance (Բ-եդո-մի-նա-նս) ե. իե. Աւելութիւն. յոլովութիւն։ La — du système nerveux։

Prédominant, ante (Բ-եդո-մի-նան, անդ) տե. Աւելագոյն. յոլովեալ. տիրող։ Passion, humeur prédominante։

Prédominer (Բ-եդո-մի-նէ) բ. ն. Աւելել գտանել. աւելորդանալ. յոլովիլ. տիրել։ C'est un homme en qui l'intérêt prédomine étrangement. C'est la bile qui prédomine en lui։

Prééminence (Բ-եէ-մի-նա-նս) ե. իե. Աւելութիւն իշխանութիւն. յառաջնորդս պատիւ. առաւելութիւն. նախապատուութիւն. նախագահութիւն. նախանստութիւն. գերապատիճանութիւն։ La — des archevêques sur les évêques։

Prééminent, ente (Բ-եէ-մի-նան, անդ) տե. Բարձրագոյն. նախապատիւ։ La charité est la vertu prééminente։ [գոյն, կանխագոյն։

Préemption (Բ-ե-եմ-Բի-ո-ն) ե. իե. Գնելն յառաջ

Préétablir (Բ-եէ-թա-պլիր) բ. ն. Հաստատել յառաջագոյն։ C'est ce qu'il faut —։

Préexistant, ante (Բ-եէ-կզի-զթա-ն, անդ) տե. Նախագոյ. նախեղեալ. յառաջադոյ։ Dieu a créé le monde de rien, et non d'une matière préexistante։

Préexistence (Բ-եէ-կզի-զթա-նս) ե. իե. Յառաջագոյն գոյութիւն. նախագոյութիւն. նախեղութիւն։

Préexister (Բ-եէ-կզի-զթէ) բ. ն. Յառաջագոյն լինել, գոյանալ։

Préface (Բ-եֆ-ֆ) ե. իե. 1. Յառաջաբան (մատենի). յառաջաբանութիւն. նախաբանութիւն։ Faire une —. L'auteur a mis une excellente — à la tête de son ouvrage։ ‖ 2. Յառաջաբան. նախաշաւիղ. (ընդ.)։ Sans —, point de —, venons au fait։ ‖ 3. Մաս պատարագի յառաջ քան զկանոնն [canon]։

Préfectoral, ale (Բ-եֆ-եք-թո-ռա-լ, -լ՛) տե. Գաւառապետական։ Arrêté —։

Préfecture (Բ-եֆ-եք-թո-ռ) ե. իե. 1. Կուսակալութիւն. (տես Հանովմայեցիս)։ ‖ 2. Գաղաքապետութիւն. եպարքոսութիւն։ ‖ 3. Վարչական բաժանումն աշխարհի իրիք. կուսակալութիւն։ La Suède est partagée en vingt-quatre préfectures։ ‖ 4. Պաշտօն գաւառապետի (ի գաղղիա). գաւառապետութիւն։ ‖ 5. Պարսանիք գաւառապետի (ի գաղղիա)։ Aller à la —։ ‖ 6. Ժամանակ

Digitized by Google

գաւառապետութեան։ Ce chemin a été fait pendant sa —։ ‖ 2. Վիճակ գաւառապետութեան. գաւառապետութիւն։ Cette — se divise en quatre arrondissements։ ‖ †3. Քաղաք ուր նստի գաւառապետն։ Laval est une —։

— de police. 1. Գաւշապն ոստիկանապետի. *ոստիկանապետութիւն։ ‖ 2. *Ոստիկանապետն։

Préférable (բ–ֆէ–ռա–պլ) ած. Լաւագոյն. ընտրելագոյն. նախամեծար. նախապատիւ. նախագահելի։ Une glorieuse mort est — à une vie honteuse։

Préférablement (բ–ֆէ–ռա–պլ–ման) մ. Նախամեծար արարեալ. նախամեծարութեամբ։ Il faut aimer Dieu — à toutes choses։

Préférence (բ–ֆէ–ռանս) է. ից. Նախապատուութիւն. նախամեծարութիւն. առաւելութիւն։ Donner, accorder la —. Cicéron mérite la — sur tous les orateurs latins։

— յդ. Առաւելապատիւ մեծարանք. առաւելագոյն սէր։ Vous ambitionnez toujours les préférences։

Préférer (բ–ֆէ–ր) բ. ն. Լաւ, մեծարոյ, առաւել համարել. լաւագոյն, ընտրելագոյն հաշուել. նախամեծար առնել, ընտրել. առաւելապատիւ առնել. նախապատուել. նախագահել։ — le mal au bien. Սիրել զչարութիւն քան զբարութիւն, առաւել քան զբարութիւն։ — la mort à la vie. Զմահ քան զկեանս ընտրել։ Il préféra se retirer *քան* de se retirer։

= Se —. բ. ա. Նախամեծար առնել, նախապատուել զանձն։ C'est un égoïste qui se préfère à tout։

Préfet (բ–ֆէ) է. ա. 1. Կուսակալ. կողմնակալ. կողմնապետ. (առ Հռովմայեցիս)։ Le — des Gaules. — du prétoire. Անձնապահպանի կոյսերաց Հռովմայեցւոց։ Les quatre préfets du prétoire. Չորեքին կուսակալք կոյսերութեանն Հռովմայեցւոց յաւուրց անտի Սիմոնի կոստանդիանոսի. չորեքին բգեղարդք, գահերեցք, բարձրեցք։ ‖ 2. Քաղաքապետ. եպարքոս։ Le — de Rome։ ‖ 3. Գաւառապետ (ի Գաղղիա)։ Il a été nommé — de tel département։

— de police. *Ոստիկանապետ։ [(Գաղղիացւոց)։

— du palais impérial. Ցարդարիչ պալատեան կայսեր

— des études. Վերակացու ուսմանց և բարեկարգութեան դպրոցի. *ուսումնապետ։ [մենակ). (Խոսք)։

Préfinir (բ–ֆի–նիր) բ. ն. Սահմանել, որոշել (ժա-

Préfix, ixe (բ–ֆի–ք–ս, ֆիք–սը՛) ած. Սահմանեալ. որոշեալ. ժամանակեալ. Նշանակեալ։ Jour —. Somme préfixe։

Préfixe (բ–ֆի–ք–ս) ած. Նախադաս (մեռնիկ կամ մակբայ, ըստ քերականաց)։

= է. ա. Նախադաս մեռնիկ։ *Pré* dans *Prédire* et *Sur* dans *Surprendre* sont des préfixes։

Préfixion (բ–ֆի–ք–սիո) է. ից. ժամանակակից. համբերութիւն. (վդ.)։ On lui a donné deux mois pour toute — et délai։

† **Préhension** (բ–ռ–նսիո) է. ից. Ունելի. բռնելի։

Préhistorique (բ–ռի–ս–թո–ռիք) ած. *Նախապատմական։ Les temps préhistoriques։

Préjudice (բ–ռժի–տիս) է. ա. Վնաս. տուժ. կորուստ. վէրան։ Notable —. Causer un grand — à quelqu'un։

Préjudiciable (բ–ռժի–տիսիա–պլ) ած. Վնասակար։ Cela est — à son honneur, à sa santé։

Préjudiciaux (բ–ռժի–տիսիո՛) ած. ա. յդ. Frais —. Ծախք յատուկ քան զդատաստան։

Préjudiciel, elle (բ–ռժի–տիսիէլ) ած. Նախ քան զդատն. նախադատական։

Préjudicier (բ–ռժի–տիսիէ) բ. ն. Վնասել։ Sa négligence a toujours préjudicié à ses affaires։

Préjugé (բ–ռժի–ժէ) է. ա. 1. Կանուխ վճիռ. նախադատութիւն։ Cette sentence est un — pour notre cause։ ‖ 2. Գաւշակ. առհաւատչեայ։ Sa réputation forme un premier — pour lui, contre lui։ ‖ 3. Առանց քննութեան ընկալեալ կարծիք. կանխակալ կարծիք. մնաց կարծիք. մոռահաճութիւն. յատակըմբռնութիւն, պաշարումն մտաց. *նախապաշարումն։ Il est difficile de se défaire des préjugés de l'enfance. Dissiper, détruire les préjugés. Լուծանել զընակարծիս։

Préjuger (բ–ռժի–ժէ) բ. ն. 1. Կանխաւ գատել. սահմանել։ La cour a préjugé cela, quand elle a ordonné . . . ‖ 2. Վճռել առանց ի խորհել քննելոյ. ի կարծ դատել։ — une question։ ‖ 3. Ցառաջագոյն նշմարել, գուշակել։ Cela arrivera ainsi, autant qu'on le peut —։

† **Prélart** (բ–լար) է. ա. Խոշոր կաւս ծածկելոյ զվայճառս, զկառս։ [գալ. նաւել։

Prélasser (se) (սը բ–լա–սէ) բ. ա. Զերծանիլ. սթափիլ։

Prélat (բ–լա) է. ա. 1. Անուն պատուոյ հոգեսկսպատուոյ և արբայից որ ունին իշխանութիւն կրկոյ մերթ և ճական [crosse]. առաջնորդ։ Cet évêque est un digne —։ ‖ 2. Նկեղեցական որ ունի իշխանութիւն զդիցոյ պարգեօտ մնանուշակագոյն։ Les prélats qui accompagnaient le légat։

Prélation (բ–լասիո) է. ից. Իրաւունք նախամեծարութեան (արգւոց ի պաշտամանս Հարց)։

Prélature (բ–լա–տիւ–ռ) է. ից. Առաջնորդութիւն (եկեղեցական)։ Cet évêque s'acquitte parfaitement de toutes les fonctions de la —։

Prêle (բ–էլ) է. ից. Տունկ ինչ բազմածղօտ. ձիոյ ապէ. *ձիապէ. *ծիկնապէ. կատուապէ. (արբ. պիւնկ իւ իոյ, Ապէ ձիոյ)։ On adoucit le bois avec la —։ (Անգ. եւ Queue-de-cheval, Queue-de-rat)։

= Վկաս. "Զի— սէի, ոչ ի գանազ եւ իոյլ". Ամիս. Անգ. ասաց. — "Զանազ եւ իոյլ. Ինչն իոյ ճն ի ոչ եւ ի-փոխել բա—անի՝ ի ձիս սէի ի— նմանի". ասաց.

Prélegs (բ–լէգ) է. ա. Ցառաջագոյն ժառանգութիւն (հրեշտակի)։

Préléguer (բ–լէ–կ) բ. ն. Ցառաջագոյն բաժին հանել ի հրեշտակէ։

Prélèvement (բ–լեվ–ման) է. ա. Հանելի, նաւագնացանելի յառաջագոյն։ Faire un —։

Prélever (բ–լէվ) բ. ն. Բռնանալ յառաջագոյն մնան ինչ ի բնաւէն. կանխաւ ի բաց բռնանալ։ Il faut — telle somme sur la succession, pour les frais funéraires։

Préliminaire (բ–լի–մի–նէր) ած. Նախաբերգ. նախաշաւիղ. նախընծայ։ Discours, question —։

= է. ա. Նախաբերգ պատման. նախաշաւիղ։ Les préliminaires de la paix sont signés։

Préliminairement (բ–լի–մի–նէր–ման) մ. Ցառաջ քան զամենայն. նախ։

Prélire (բ–լիր) բ. ն. Ընթերնուլ զառաջին փորձ արբազդութեանն ի ապաստանի. (Խոսք)։ Il faut — cette épreuve։

Prélude (բ–լիւտ) է. ա. 1. Սիրգեան, պատրաստութիւն երգոց։ ‖ 2. Նախերգան։ Ce pianiste excelle dans les préludes։ ‖ 3. (Խոսք.) Նախաշաւիղ. նախերգան. յառաջաբան. պատրաստաբերութիւն։ Un apologue

Digitized by Google

servit de — à son discours. Les fréquents bâillements sont d'ordinaire les préludes de la fièvre.

Préluder (բ-ւ-ե) բ. ն. 1. Յառջաբանել, պատրաստանել զձայնն (մինչև սկիզբն սրտիւրել երգելոյ). նախերգել. || 2. փորձել զնուագարան. || 3. Անանց պատրաստութեամբ ածել. նուագ. նախաշուրջ. Il fatigue ceux qui l'écoutent, à force de —. || 4. (ի-ր.) փորձել. պատրաստել. նախաշուրջ. Il préludait aux batailles par des escarmouches.

Prématuré, ée (բ-ւ-ր) ած. 1. կանուխ. կանխահաս. վաղահասուկ. վաղակիւաց. (Տես և Précoce, Hâtif). Ces fruits sont prématurés. || 2. (ի-ր.) Վաղահաս. կանխահաս. Un esprit —. Une mort prématurée. Յառաջաժամ, կիսահասակ մահ. || 3. (ի-ր.) Յառաջաժամ. անժամ. Votre démarche paraîtra prématurée.

Prématurément (բ-ւ-ր-ի) մ. յառաջ քան զժամանակն. առաջաժամ. կանուխ. Fruit cueilli —. Խակհասեալ պտուղ. Mourir —. Մեռանիլ ի կէս աւուրց, կիսաւրեայ. վաղամեռիկ լինիլ. արագաժամ վճարիլ.

Prématurité (բ-ւ-ր-ի) է. իգ. կանխահասութիւն. վաղահասութիւն. — d'esprit, de jugement.

Préméditation (բ-ե-ի-ն) է. իգ. յառաջագոյն խորհուրդ. L'homicide sans — est qualifié meurtre; avec —, assassinat. [Հիլ, խոկալ. — une action.

Préméditer (բ-ե-ի-ե) բ. ն. յառաջագոյն խորհիլ, մտածել. — une action.

Prémices (բ-ե-ս) է. իգ. յն. 1. Առաջին արմտիք, արդիւնք. առաջինաց արմտեաց, պատուց. երախայրիք. առաջաւորք. նախապատուք. առաջնապատուք. նուիրք. նախան. Offrir à Dieu les — de tous les fruits de son champ. Abel offrit à Dieu les — de ses troupeaux. Աբէլ մատոյց Աստուծոյ պատարագ յանդրանկաց խոշանց իւրոց. || 2. (ի-ր.) Առաջին պտուղ, քրտունք. երախայրիք. Je vous consacre les — de mes études. || 3. (ի-ր.) Առաջք. սկզբնապատրաստութիւն. Il a vu les — de ce beau règne.

Premier, ière (բ-ե-ի, ե-ր) ած. 1. Առաջին. նախ. Le — apôtre de la foi dans les Gaules. Le — homme. Առաջին, նախաստեղծ, նախնական մարդն. նախամարդն. Nos premiers parents. Նախահարք, նախածնողք մեր. Առաջ և եւս. Notre première réponse. Մեր առաջին և նախարարեալ պատասխանի. La cause première. տես ի Cause, 1. Le — venu, la première venue. Ի'ր և պատահի. ո' հասանէ. ո' և պէտ. որպէս. Se servir du — venu. De quel côté couperai-je la viande? Du — côté venu. (ած. Ո'ր կողմանէ կարիմ միսը. Ո'ր կողմէն որ բլլայ). Au — jour. Ի մեռոյ աւուրն. ընդ հուպ. || 2. Առաջնեկարգ. առաջնորդ. Dans la première année de Darius. Յամին առաջնորդի Դարեհի. || 3. Առաջին. առաջոյ. Cet enfant est venu au monde les pieds les premiers. Tomber la tête la première. Անկանիլ գլխիվայր. || 4. Առաջին. առաջաւոր. գլխաւոր. պատուառոր. պատուականագոյն. Cet avocat est le — entre ceux que nous avons. Cet homme est le — de son village. L'or est le — des métaux. || 5. Առաջին. անհրաժեշտ. կարեւոր. Les premiers besoins de la vie. || 6. Առաջին. նախկին. Recouvrer sa première splendeur. || 7. Առաջին. առաջ. — médecin. Գլխաւոր բժշկաց (տէրտերի). բժշկապետ. — ministre. Նախարարաց նախարար.

— ած. ած. 1. Առաջին որ (ամենուն, առջի). || 2. Առաջին յարդի կամ դասակից (առն). [առաքառարի.

— Jeune —. Ի դէրասան որ խաղայ ի քառասր զդէր

= է. իգ. 1. (ած. Առաջին ներկայացում քառասրանաց). Il ne manque pas une première. || 2. Առաջին փորձ արձակրութեան մատենի. Lire une première.

Premièrement (բ-ե-ի-ր-ի) մ. Զառաջինն. նախ. Il faut — songer à faire son devoir.

Premier-né (բ-ե-ի-ն) է. ած. տես ի Né.

Prémisses (բ-ւ-ս) է. իգ. յն. Մեծագոյնն և փոքրագոյնն հատարարանութեան խրիք. յառաջադրիք.

Prémonitoire (բ-ւ-ն-ի-ր-ա-ր) ած. Նախազգեցուկ. (բան բժշկաց). Diarrhée —.

Prémontrés (բ-ւ-ն-ր) է. ած. յն. կարգ ինչ կանոնիկոսաց վանականաց. Ընտրեալ կանոնիկոսք.

Prémotion (բ-ւ-ն-ի) է. իգ. Յառաջագոյն շարժելն (Աստուծոյ, բան աստուածաբանից). Նախաշարժութիւն.

Prémunir (բ-ւ-ն-ի-ր) բ. ն. Զգուշացուցանել. = Se —. բ. ա. Զգուշանալ. պատապարիլ զանձն. Se — contre les erreurs, contre le froid.

Prenable (բ-ե-ն-ա-ի) ած. 1. Դիւրառիկ, դիւրավիճակ (քաղաք, բերդ ապարանք). || 2. (ի-ր.) Դիւրին ի հրապուրիլ. Դիւրահրապոյր. Cet homme n'est — ni par or ni par argent. || † 3. Ապատանելի. C'est le seul mot par où la traduction soit —.

Prenant, ante (բ-ե-ն, -ի-ր) ած. 1. Պատելի, մնանելի (զծառ, ագի կապիկ). Singe à queue prenante. || 2. Առ. ընդունող.

— Carême-prenant. տես ի C ի Կարգին.

Prendre (բ-ա-ի-ր-ե) [Je prends, tu prends, il prend, nous prenons, vous prenez, ils prennent. Je prenais. Je pris. Je prendrai. Prends, prenez. Que je prenne. Que je prisse. Pris, ise.] բ. ն. 1. ի ձեռն առնուլ. առնուլ. ունել. — un livre, un bâton. — quelqu'un par la main. Ունել զոք զձեռսանէ. — quelqu'un aux cheveux. Ունել զոք զհերաց. — les armes. Առնուլ զզէնս. վառիլ ի զէն և ի զարդ. — la balle au bond. (ի-ր. և ընդ.) տես ի Balle, A. 1. — la mouche, la chèvre. (ի-ր.) տես ի Mouche, 1. ի Chèvre, 1. — en main. (ի-ր.) Ձեռնարկել առնուլ. առանձնիլ. — en main le timon des affaires, les rênes de l'État. (ի-ր.) տես ի Timon, ի Rêne. || 2. Առնուլ (առատութիւք, գործեալ իւիք). N'ayant pas les mains libres, il a pris ce linge avec les dents. — du feu sur une pelle. — la lune avec les dents. (ի-ր.) տես ի Dent, 1. || 3. Առնուլ. (առի և զանազանաց). Le perroquet prend avec sa patte ce qu'on lui donne. — le mors aux dents. տես ի Dent, 3. || 4. Ընկանիլ զանձեսէ. ապանիլ. զգենուլ. Vous avez pris aujourd'hui un habit bien léger. Il a pris des bottes au lieu de souliers. Առի կօշիկս յառն իւր փոխանակ մաշեալոց. — le deuil. տես ի Deuil, 2. — l'habit. տես ի Habit, 4. — le voile. տես ի Voile, A. — le bonnet. տես ի Bonnet, 1. || 5. Առնուլ ընդ իւր. — un parapluie, sa canne. || 6. Առնուլ. յափշտակել. կորզել. Տանիլ, թաւիլ (ինչ յումեքէ). Les filous prennent subtilement, et les voleurs de grand chemin prennent de force. Ils lui ont pris jusqu'à sa chemise. Հանին ի նմանէ և զշապիկն անդամ. Le chat a pris le fromage. — les jours, la vie de quelqu'un. Թառնալ զկեանս ումեք. սպանանել. (ի ներսի.). || 7. Ունել. բռնել Տարեկանել. վնասիլ լինել. Il l'a pris au collet. — un animal par la queue. — au

Digitized by Google

corps. Ձերբակալ առնել։ — de force կամ par force une femme. տես ի Force. ‖ 8. Ունել. Ձերբակալ առնել. զբռաժը ածել։ La gendarmerie a déjà pris deux de ces brigands։ ‖ 9. Առնուլ, ի բռնի տրկանել (զքաղաքը). Հասու լինել (քաղաքի). տիրել։ — une forteresse. — une ville de force. տես ի Force. ‖ 10. Ունել. ըմբռնել. որսալ։ — un sanglier, des cailles, du poisson. Le chat a pris une souris. Nous avons chassé tout le jour sans rien —. Ըստացաք զբօս ցերեկ և ոչ ինչ կալաք։ — quelqu'un par ses propres paroles. Ըմբռնել զոք բանիւ բերանոյ իւրոյ, յիւրոց բանից։ Se laisser —. (փոխ. և ընդ.) Խաբել. պատրել։ ‖ 11. Ի վերայ հասանել յանկարծակի. ունել, ըմբռնել յանզգաստից։ Je l'ai pris à voler des fruits dans votre jardin. Je vous y prends. — quelqu'un sur le fait, en flagrant délit. տես ի Fait, B. 1. ի Flagrant. — quelqu'un au pied levé. տես ի Pied, 2. — quelqu'un au mot. տես ի Mot, 5. ‖ 12. Առնուլ (կերակուր, դեղ). ուտել. ըմպել։ — des aliments. Je n'ai rien pris de la journée. — une médecine, du café, du thé. Trop — de son vin կամ լոկ En trop —. Ընդունել։ — un bain. տես ի Bain, 1. — la poudre d'escampette. տես յ'Escampette. — l'air. տես յ'Air, A. — du repos, du relâche. Հանգիստ առնուլ. Հանգչիլ։ ‖ 13. Ձերբանել (զախտ ինչ). Տարկանել (ժանտախտիս). տխտառնալ. (սե. [հիւանդութիւն]) վատորկիլ)։ Il a pris la peste. C'est d'un tel qu'il a pris la petite vérole։ Ամի և զպայմանաց ինչ մարմնոյ. — de l'embonpoint, du corps. Գիրանալ. առուժանալ։ — des forces. Զօրանալ։ ‖ 14. Առնուլ. առանալ։ Il prend de mauvaises habitudes. Il prit un air sévère pour lui parler. — des airs. տես յ'Air, B. — le haut ton. տես ի Haut, 8. ‖ 15. Առնուլ. սեպհականել անձին։ Il prit un nom qui ne lui appartenait pas. — la liberté. տես ի Liberté, 10. ‖ 16. Առնուլ. պահանջել գին։ Ce maître de danse prend six francs par leçon։ ‖ 17. Առնուլ. դնել։ Je lui ai pris en bloc toute sa marchandise. C'est à — ou à laisser. տես ի Laisser, 2. ‖ 18. Առնուլ. ընդունել։ Prenez ce petit présent. — congé de quelqu'un. տես ի Congé, 6. — le temps comme il vient. տես ի Temps. ‖ 19. Համարիլ. Հաշուիլ. դնել. (սե. սեպել)։ Prenez que je n'aie կամ n'ai rien dit։ ‖ 20. Առնուլ. յառած առնուլ. փոխ առնուլ։ Il a pris cela dans Cicéron. C'est un mot que nous avons pris du latin. Où avez-vous pris cela? Ո՞ր բանիւ առեք զայդ. ո՞ տեղ ձեզ զայդ։ ‖ 21. Ունել ի վարձու (ապառուոր). առնուլ իւր (ընկեր)։ — un associé. — femme. Կին ածել, առնել. ամուսնանալ։ ‖ 22. Գտանել (զոք ուրեք). առնուլ։ J'irai vous — à deux heures précises, soyez prêt։ ‖ 23. Առնուլ, տանել ընդ իւր։ ‖ 24. Ընդունել (զոք ի տուն իւր). ժողովել. տպղվիլ. Je l'ai pris chez moi։ ‖ 25. Առնուլ (զոք մեկուսի, ի մի կողմն)։ "La déesse prit Télémaque et lui parla ainsi." ፑÉN. *Tél.* 1. — quelqu'un à part. տես ի Part, B. ‖ 26. Առնուլ. բռանալ. Հաստանիլ։ — cent francs sur un sac de mille francs. — sur sa nourriture. Յարկորոյ իւրմէ հաստանիլ. (սե. իւր բերնէն կտրել)։ — sur son sommeil pour travailler։ ‖ 27. Առնուլ յանձն. ընդունիլ։ — une somme en dépôt. — sur soi. Ի. Ընդունիլ, յանձն առնուլ զպատասխանատուութիւն։ Je prends sur moi l'affaire. Ես վերայ հարդ ապր. զայդ յիս թող։ Je prends sur moi la faute. Ես պարանոց յանցանքն։ ‖ 28. Դնել ինչ ի մտի. որոշել։ J'ai eu le courage de — ce voyage sur moi։ ‖ 29. Բաւան առնել անձին. բանագատել զանձն։ J'ai pris sur moi pour ne pas lui répondre։ ‖ 30. Ցանձն իւր առակիլ. (սե. իւր վրայ առնուլ)։ — trop sur soi. Ձգտիլ յիւր ոք ի վեր ևն քան զկար անձին։

‖ 31. Վարձել։ — un logement à loyer. — un logement։ ‖ 32. Ընտրել։ Vous prenez le bon parti. — le haut bout. Անցանել ի գլուխ բազմականին. բազմիլ յառաջին բազմին։ — un expédient. Խմնալ հնարս ինչ։ — des mesures. տես ի Mesure, 5. — un parti. տես ի Parti, 6. ‖ 33. Առնուլ, ունել (զճանապարհ). անկանիլ (յուղի)։ — la route d'Italie, de Bordeaux. Il a pris le chemin de l'église. — le chemin de fer. Երթալ երկաթուղեաւ։ — le devant, les devants. տես ի Devant. ‖ 34. (անխոհեմը) խոտորիլ, գառնալ (յայլ, յաջակ)։ Prenez à droite, à gauche։ ‖ 35. Ձևել. Հատանել։ Le tailleur a mal pris cette étoffe. — à contre-poil. տես ի Contre-poil. ‖ 36. Առնուլ. իմանալ. մեկնել. Թարգմանել. Ս. Հասկանալ։ — bien le sens d'un auteur. Les commentateurs prennent ce passage en des sens très opposés. — quelque chose en bonne part, en mauvaise part. տես ի Part, B. 3. — mal. տես ի Mal, ſ. — pour soi. Ցանձն իւր առակիլ. (սե. իւր վրայ առնուլ)։ — une chose à la lettre. տես ի Lettre, 6. ‖ 37. Պաշտպան կալ. Ջատագով մնանել։ — la cause de quelqu'un. Il a pris ma défense. — le parti de quelqu'un. տես ի Parti, 5. — fait et cause pour quelqu'un. տես ի Cause, 4. ‖ 38. Ձգալ։ — du plaisir à quelque chose. Ախորժել։ — du chagrin de quelque chose. Տրտմել։ — l'épouvante. Զարհուրիլ։ ‖ 39. Առնուլ. ընդունել։ — des renseignements, des informations. Տեղեկանալ։ — la vengeance de. Առնուլ, խնդրել զվրէժ։ — de l'avantage կամ son avantage pour monter à cheval. տես յ'Avantage. — le dessus. Կապչուրիլ. զօրանալ։ — l'avis. Խորհուրդ հարցանել։ ‖ 40. Ցերկաբանգիլ. յապաղիլ։ — du délai. — jour. Սահմանել, ածրշիլ օր։ — son temps. տես ի Temps. ‖ 41. Առնուլ. չափիլ։ — des distances d'astres, la hauteur du soleil։ ‖ 42. Ունել, կալիլ (զոք վկայ)։ — quelqu'un à témoin։ ‖ 43. Ցարձակիլ։ — les ennemis en flanc, par derrière։ ‖ 44. Ունել առ (արքատոս). Համարիլ։ "Athènes . . . prenait pour athées ceux qui parlaient des choses intellectuelles." BOSS. *Hist.* II, 5. Pour qui me prenez-vous? Զո՞վ կարծէք զիս։ ‖ 45. Ունել, առնուլ (զոք քունք)։ La colique, la fièvre le prit. La nuit nous prit. Եհաս, ժամնեակաց մեզ գիշեր։ Le sommeil me prit. Քուն ա՛զիս, կալաւ զիս։ Il fut pris d'un sommeil profond. Անկաւ նմա քուն ծանր քանիերամեան։

— son vol. տես ի Vol, A. — la fuite. տես ի Fuite, 1. — une chose de plus haut. տես ի Haut, ſ. 2. — le change. տես ի Change. — le large. տես ի Large, ſ. տ. 2. — la haute mer. տես ի Mer, 1. — terre կամ port. տես ի Terre, ի Port. — à partie. տես ի Partie, 14. — quelqu'un en amitié. Խառնել բարեկամութիւնն ընդ սմանէ. (սե. բարեկամութիւնն կապել մեկուն հետ)։ — en considération. տես ի Considération, 1. — sa source. Բղխիլ (տղբիւր)։ — foi. Հաւատալ. վստահանալ։ — loi. Հնազանդիլ։ — patience. Համբերել։ — courage. Ուրախանալ. զօրանալ. քաջ լինել։ — place. Բազմիլ։ — de la peine. Աշխատիլ. վաստակիլ։ — garde. տես ի Garde, A. 2.

Digitized by Google

— soin, *voir* Soin. — la parole, *voir* Parole, 2. — langue, *voir* Langue, 3. — pied, *voir* Pied, 1. — racine, *voir* Racine. — feu, *voir* Feu, A. 1. — fin, *voir* Fin, A. 1. — querelle, *voir* Querelle.

= ա. բ. ն. 1. Աճմուռանալ. արմատս արձակել. Ս. բռնել։ La vigne ne prend pas dans ce terrain։ ‖ 2. (ֆիգ.) Յաջողել։ Ce livre, cette pièce de théâtre n'a pas pris. Ce jeune homme a bien pris dans le monde։ ‖ 3. Ցրտիլ. (տե՛ս բռնի մը կապարիլ)։ On a beau faire étudier cet enfant, il ne prend à rien։ ‖ 4. Կտաւիլ. Հաստատիլ. Ս. բռնել։ Cette couleur ne prend point. Les sangsues n'ont pas pris. Faire — une couleur. Ս. Բռնեցնել զգոյն։ ‖ 5. Կծել։ Cette odeur est trop forte, elle prend au nez։ ‖ 6. Բորբոքիլ. (տե՛ս բռնկիլ)։ Le feu commence à —. Le feu a pris à cette maison. Հուր Հարաւ, Հրդեհ Հարաւ զաւանէն։ L'amorce n'a pas pris։ ‖ 7. Թանձրանալ. պապիլ. առնուլ. կցիլ։ Cette gelée ne prendra pas. La rivière a pris cette nuit. Mettez de la présure dans ce lait, pour qu'il prenne. Դիր խակաց ի կաթինդ, արագ զի կցեսցի, մածցի։ ‖ 8. Հասանիլ. գալ ի վերայ (հիւանդութեան). առնել։ La fièvre, la goutte lui à pris։

= Se —. բ. ա. 1. Ըմբռնիլ ձեռամբ։ Se — aux cheveux. *voir* Cheveu։ ‖ 2. կառչիլ. կռնիլ։ Sa robe se prit à un clou։ ‖ 3. Բռնուիլ Հարկանիլ. վախճոյժ լինիլ։ Un homme qui se noie, se prend à tout ce qu'il atteint։ ‖ 4. Ըմբռնիլ։ Les chardonnerets ne se prennent point à la pipée։ ‖ 5. (ֆիգ.) Ըմբռնիլ. գրաւիլ։ Mon cœur se prit et très vivement. Se — d'amitié pour quelqu'un. Բարեկամանալ ընդ ումեք։ Se — de vin. Արբենալ։ ‖ 6. Միանալ։ Ils se sont pris pour mari et femme։ ‖ 7. Գոռալ (ընդ ումեք)։ Se — à plus fort que soi. Ընդ վերս քան զինքն Հակառակիլ։ Se — de bec. *voir* Bec, 2. ‖ 8. Մեղադրել։ On s'en prend à moi, comme si j'avais fait la faute։ ‖ 9. Հնարս ի կիր արկանիլ. վարիլ (ճարտարութեամբ, նախազգաստ)։ Ne savoir comment s'y —. S'y — adroitement, maladroitement։ ‖ 10. Սկսանիլ։ Elle se prit à pleurer. Ցրտառուտս Հարաւ։ Il se prit à rire. Ի ծաղր Հառաւ։ ‖ 11. Թանձրանալ. պապիլ։ ‖ 12. Մեկնիլ. Թարգմանիլ։ Ce mot se prend à deux sens. Բանք յերկոսին Հարկանէ, լուի, յերկոցունց վերայ կայ։ ‖ 13. Ածիլ։ Cet adjectif se prend quelquefois substantivement։

= À tout —. հբ. ա. Զամենայն ի մխաին առեալ. զամենայն մեռանելս իշխեալ։

= Au fait et au —. հբ. ա. *voir* Fait, B. 1.

Preneur, euse (բ֊ընօր, ըօզ) ե. 1. Աւազ. ըմբռնող։ ‖ 2. Որսորդ. (ընդ.)։ — de taupes, d'alouettes։ ‖ 3. Որ վարի իւրք սովորաբար. ըմբռնող (արճիճ, թռչնի). ձգիչ (ընչազրկոյ)։ ‖ 4. Վարձակալ։ Le bailleur et le —։

= տ. ա. Գերիչ (նաւ.)։ Bâtiment —։

Prénom (բ֊նօն) ե. ա. 1. Անուն։ Le — de Cicéron était Marcus։ ‖ 2. Անուն. աւազանի, մկրտութեան անուն. ի ծննդենէ անուն։ Louis est son —. Il a deux prénoms. Երկանուն է։ (Որ և Petit nom)։

Prémotion (բ֊նօ֊շիօն) ե. իե. Ընդազօս գիտութիւն. Հարկանոցի ծանօթութիւն։

Préoccupation (բ֊ր֊օքիւ֊բասիօն) ե. իե. 1. Կանխառկել, կանխամուռ կարծիք. մուսահաճութիւն. *Նախապաշարութիւն։ Juger sans —։ ‖ 2. Ասատիկ զբաղանք կամ գրաւումն միտց։

Préoccuper (բ֊ր֊օքիւ֊բէ) բ. ն. 1. Յատկապէս գրաւել կամ պաշարել ունել զմիտս. *Նախապաշարել։ Je crains qu'il ne lui préoccupe l'esprit։ ‖ 2. Սաստիկ զբաղեցուցանել. պատահել։ Cette affaire est assez grave pour le —։

Préopinant (բ֊ր֊օփինան) ե. ա. Որ ասէ ի ժողովի վերս կարծիս յառաջ քան զայլ ոք։

Préopiner (բ֊ր֊օփինէ) բ. ն. Ասել ի ժողովի վերս կարծիս յառաջ քան զայլ ոք. (խրթ)։

Préordination (բ֊ր֊օրտինասիօն) ե. իե. Յատկապէս սահմանեալ կարգ։

Préordonner (բ֊ր֊օրտոնէ) բ. ն. Յատկապէս սահմանել, կարգել։ Suivant certains docteurs protestants, Dieu préordonne les hommes au crime։

Préparant (բ֊րէբա֊ան) ած. ա. Զաւրացուցիչ ախորժան (անօթք մանկանց, քան անդամագիտաց)։

Préparateur (բ֊րէբա֊աթէօր) ե. ա. Զաւրացուցիչ։

Préparatif (բ֊րէբա֊աթիֆ) ե. ա. Զաւրացուցանիչ. Հանդերձանք. կազմութիւն։ On n'a fait encore aucun —. Préparatifs de guerre։

Préparation (բ֊րէբա֊ասիօն) ե. իե. 1. Զաւրացուցութիւն։ Il est bon d'user de quelque — avant que de se purger։ ‖ 2. Նախակրթանք. Նախակրթութիւն։ — au baccalauréat, aux écoles, au chant։ ‖ 3. Զաւրացուցութիւն. խոհուն։ Toute la vie d'un chrétien doit être une — à la mort. Parler sans —. Խօսել առանց պատրաստութեան, յանպատրաստից, ասի յատիպ։ ‖ 4. Հանդերձանք. յատրաստուն։ La — des peaux, des laines։ ‖ 5. Հանդերձանք (դեղագործից). կազմութիւն. խառնուած։ La — de la thériaque։

Préparatoire (բ֊րէբա֊աթուար) ած. Զաւրացուցիչ. *Նախապատրաստական։ Étude —. École —. Նախակրթական։

= ե. ա. Զաւրացուցութիւն։ C'est un — indispensable։

Préparer (բ֊րէբէ) բ. ն. 1. Զաւրացուցանել. պատրաստել. Հանդերձել. կազմել. ի պատրաստի ունել։ — un dîner. On vous prépare un logement dans cette maison. Tout est préparé pour vous recevoir. Անհնայն ինչ կազմ և պատրաստ է առ ձեր ընդունելութիւն։ Saint Jean-Baptiste est venu pour — les voies du Seigneur. (ֆիգ.) Եկն Յովհաննէս Մկրտիչ պատրաստ առնել կամ Հարկել զճանապարհս Տեառն։ ‖ 2. Նախակրթել։ — quelqu'un à soutenir un examen։ ‖ 3. Զաւրացուցանել. խոհալ։ — un discours, une leçon։ ‖ 4. Հանդերձել. յատրաստել։ — des cuirs։ ‖ 5. Խառնել, կազմել (զդեղ)։ ‖ 6. Զաւրացուցանել. յատրաստել։ — le bonheur des générations futures. Cela nous prépare de grands malheurs. Աղէտք մեծամեծք պատրաստեալ պահին մեզ ապագայ։

= Se —. բ. ա. 1. Զաւրացուցանել զանձն. պատրաստ լինել. ի պատրաստի լինել. Հանդերձիլ. կազմիլ։ Se — pour quelque chose, à quelque chose։ ‖ 2. Զաւրացուցանիլ։ Voilà un orage qui se prépare։

Prépondérance (բ֊րէբօնտէ֊անս) ե. իե. † 1. Աւազութիւն ծանրութիւն. *աստուածակշռութիւն։ ‖ 2. (ֆիգ.) Աւազութիւն ճոխութիւն. աստուածութիւն. *աստուածակշռութիւն։ Ce ministre a la — au conseil։

Prépondérant, ante (բ֊րէբօնտէ֊ան, անթ) ած. Աւազութիւն. Հզօրագոյն։ [posés de la douane։

Préposé (բ֊րէբօզէ) ե. ա. Վերակացու։ Les pré-

Digitized by Google

Préposer (բ-ռ-բ-ջ-ե) բ. ն. կարգել վերակացու։ Pharaon préposa Joseph sur toute l'Égypte. կացոյց փարաւոն զՑովսէփ ի վերայ ամենայն եգիպտոսի։

Prépositif, ive (բ-ռ-բ-ջ-ի-ֆ, իվ) ած. ցառաջադրական. նախադասական. նախադրական։ Article —. Locution prépositive. Նախադրական ասացուած, որպիսի է *À l'égard de, En présence de.*

Préposition (բ-ռ-բ-ջ-ի-սի-ո) ե. իե. Նախադրութիւն. նախդիր։ Cette — grecque régit l'accusatif, le génitif, le datif. Dans ces phrases, *Pour un tel, devant les juges, sur une table*, etc., les mots *Pour, devant, sur*, sont des prépositions։

Prépuce (բ-ռ-բ-ս-ս) ե. ս. Մորթ որ ծածկէ զկոյսին [gland] կամ զծայրն պոչոյն [membre viril]. մաշկ առնական անդամոյ. ծերպուկ. աւելամորթ։ Le roi n'a que faire de douaire; il demande seulement cent prépuces de Philistins. Ոչ կամի արքայ վարձանս, այլ հարիւր անթլփատութիւնս ազգացեաց. Ա. Թագ. ԺՀ. 25։

† **Préputial, ale** (բ-ռ-բ-ս-իս-ալ) ած. *Մերկամորի։

Prérogative (բ-ռ-ո-գ-ի-վ) ե. իե. ցառաջահաս պատիւ. յառաջամատնութիւն. նախամատնութիւն. յառաջագահի. Ա. առանձնաշնորհութիւն։ Cette charge donne de belles prérogatives. La raison et la parole sont les plus belles prérogatives de l'homme։

Près (բ-ռ) ի. Մօտ. մերձ։ Il demeure tout —։

= — à — հբ. ած. Մօտ առ մերձանս. մօտ առ մօտ. մօտ ի մօտ. (խոշ)։ Plantez ces arbustes — à —։

= À beaucoup —. հբ. ած. տես ի Beaucoup.

= À peu de chose —, À peu —. հբ. ած. տես ի Peu.

= À cela —. հբ. ած. Ի բաց յայսմանէ. Բաղ զայդ։ Il est un peu fantasque; mais, à cela —, c'est un aimable homme. Il fut roi, au titre à cela —. Եղև թագաւոր, բաց յանուանէն։ || Ած. Ա-ածից ինչ կասկած։ Ne laissez pas de conclure votre marché, à cela —։

= De —. հբ. ած. Ի մօտոյ. ի մօտաւոր։ Mettez-vous là pour voir de —, de plus —. Serrer quelqu'un de —. Ա-մէնից պնդութեամբ հետամուտ լինել ումեք։ Se voir de —. Տեսանել զերեսս միմեանց. մերձամարտիլ։ Il m'a insulté en public, mais nous nous verrons de —. Je ne le connais ni de — ni de loin. տես ի Loin. || Ած. Մօտ (կարել զՀերս). (ած. ասակէն)։ Couper les cheveux de —. Moucher de — une chandelle։

= — de. Ներ. ած. Ի. Մերձ. մօտ. Հասց. առ. առ ընթերբ. առ երի։ Être logé — de l'église. S'asseoir — de quelqu'un. Il en a approché fort —. Մօտագոյնս մերձեցաւ։ Nous sommes — des vendanges. Հասեալ եմ առաւելք կթոց։ Avoir la tête — du bonnet. (փոխաբ. և ընդ.) տես ի Bonnet, 1. Մերձ ասի և առանց de Նախադրութեան. — l'église. — la maison. Ambassadeur de France — la Sublime Porte։ || Ած. առ. Համեմատութեամբ. յայլս։ "Et — de vous ce sont des sots que tous les hommes." MOL. *Tart.* 1, 6. || Ած. Գոնէ. գոգ. երբեք։ Il y a — de vingt ans que cela est arrivé։

Présage (բ-ռ-ջ) ե. ս. Ի. Նշան նշանի. գուշակութիւն։ Un oiseau de sinistre —. *Չարագուշակ թռչուն։ D'un heureux —, d'heureux —. Բարենշան. *բարեգուշակ։ Mille fâcheux présages l'avaient intimidé։ || Ած. Գուշակութիւն. յերակարծ կարծիք։ Mes présages se sont accomplis։

Présager (բ-ռ-ջ-ե) բ. ն. ցառաջագոյն գուշակել։ Cet accident ne nous présage rien de bon. Il a présagé lui-même sa mort prochaine։

Presbyte (բ-ռ-ս-բ-ի-թ) ած. և ե. *Հեռատես։ Vue —. Devenir —. Les presbytes et les myopes։

Presbytéral, ale (բ-ռ-ս-բ-ի-թ-է-ռ-ալ) ած. Քահանայական։ Bénéfice —. Maison presbytérale. տես Presbytère, 2. [տես Presbytérianisme.

Presbytéramisme (բ-ռ-ս-բ-ի-թ-է-ռ-ա-միզ) ե. ս.

Presbytère (բ-ռ-ս-բ-ի-թ-է-ռ) ե. ս. Ի. Ժողով երիցանց. քահանայական ժողով. երիցանի. (ից.)։ L'évêque doit consulter son — ։ || Ած. Տուն ժողովրդապետի, ծառայ երէց քահանայի. Ա. ծառատուն. Ա. ժամատուն. *եկեղեցատուն. *երիցատուն. *քահանայատուն։ (Ո և. Cure)։ Le — touche à l'église։

Presbytérianisme (բ-ռ-ս-բ-ի-թ-է-ռ-ի-ա-նիզ) ե. ս. Վարդապետութիւն, ազանդ երիցականաց. *երիցականութիւն։

Presbytérien, ienne (բ-ռ-ս-բ-ի-թ-է-ռ-ի-էն, իէն') ե. Անուն բողոքականաց ինչ Անգլիացւոց. երիցական։ Les presbytériens sont opposés aux épiscopaux։

= ած. Երիցական։ Le parti —։

† **Presbytie** (բ-ռ-ս-բ-ի կամ ըստ ամենց բ-ռ-ս-բ-ի-թ) ե. իե. *Հեռատեսութիւն։

Prescience (բ-ռ-ս-ի-ան) ե. իե. Կանուխ, կանխածանութիւն. կանխագիտութիւն. յառաջագիտութիւն. նախագիտութիւն։ La — de Dieu n'ôte pas la liberté de l'homme։

Prescriptible (բ-ռ-ս-ք-ր-ի-փ-իպլ) ած. **Նախագրելի. *կանխագրաւելի։ Droits prescriptibles։

Prescription (բ-ռ-ս-ք-ր-ի-փ-սի-ո) ե. իե. Գաւառք։ Les prescriptions de la loi, de la justice։ || Գաւառք, կանոն (բժշկի)։ || **Նախագրութիւն. **նախատութիւն. *կանխագրաւութիւն։ On lui a opposé la —. Acquérir la —։

Prescrire (բ-ռ-ս-ք-ր-ի-ր) բ. ն. Գաւառիլ. սահմանել. կանոնել։ J'ai exécuté tout ce que vous m'avez prescrit։ || Գաւառիլ (բժշկի)։ — un émétique, une saignée։ || **Նախագրել. *կանխագրաւել։ — un héritage։

Présséance (բ-ռ-ս-է-ան) ե. իե. ցառաջադասութիւն. նախաթոռութիւն. նախաստութիւն։ Disputer la —. Բարձակռիւ լինել։ Les cours d'appel ont la — sur les tribunaux de première instance։

Présence (բ-ռ-ս-ան) ե. իե. Ի. Ներկայութիւն. մերձակայութիւն. յանդիմանականութիւն. առաջնիկայութիւն. ներկայութիւն։ Il a honoré cette assemblée de sa —. Il animait ses soldats par sa —. Fuir, éviter la — de quelqu'un. Փախչել, խոյս տալ յերեսաց ումեք։ Acte de —. Ա-ատենիկայ գաւառիլ ուրեք վկայիկ մի՝ առ ի կատարել ևէթ զիւր պատրաս կամ առ լսիկ քաղաքավարութեան. ցոյց առաջնիկայութեան։ Après avoir fait acte de —, il se retira. Feuille de —. Տեսք յորում անգամք ժողովոյ կամ պաշտօնեայք գրասենեկի իրիք արձանագրեն զանուանս իւրաքանչ առ ի յայս առնելոյ թէ գոյան անդ առաջնիկայ. տեսք առաջնիկայութեան։ Jeton de —. տես ի Jeton. || Ած. Տեսութիւն. յանդիմանութիւն։ Le désordre où nous jette ordinairement la — des grands hommes. La — de ces paisibles lieux si chers à mon enfance։ || Գաւառիլ. Ներկայութիւն։ Reconnaître la — du poison dans des aliments։

Digitized by Google

— d'esprit. *voir* ESPRIT, 10.

= EN —. *adv.* Ցանգիման միմեանց. գէմ յանգիման: Les deux armées étaient en —, restèrent en —.

= EN — de. *prép.* Ցանգիման. առաջի: Il demeura court en — du roi. Il lut ces lettres en — de tout le peuple. Ընթերցաւ գիրս զայն առաջի կամ յանկանջս կամ ընդ ունկունս ժողովրդեանն: Louer quelqu'un en sa —. Ցերեսս, յանգիման գովել զոք.

A. **Présent, ente** (PRÉ-ZAN, -ԶԱՆ-ՏԷ) *adj.* 1. Ներկայ. Ներկայութիւն. Ներկայեակ. Առաջնակայ. Ընթերակայ. Յանգիմանական. Ներկայ: Tous ceux qui s'y trouvèrent présents. Ամենեքեան որ անդ գտեալքն: Si vous aviez été —, mon frère ne serait pas mort. Եթէ աստ էիր դու եղեալ առ էր միտաւալ եղբայրն իմ. Եթէ աստ լինեալ էիր եղբայրն իմ չէր միտաւալ: Cela se passa moi —. Dieu est — partout. Ամենայնգէտ է Աստուած: Il n'est jamais —. (ԷՒՒ-Բ. և ընդ.) Միշտ զվշտագք յանձին, այլուր զբօսանին միտք ունիս. (ՒՒ. ոչ երբէք միտքդ վրան է): ‖ 2. Ներկայ: La présente lettre, կամ լուկ La présente. է. էդ. Թուղթս այս: ‖ 3. (ԷՒՒ-Բ.) Առաջի աչաց. Ներկայեալ ի միտս: Cela est toujours — à mes yeux. Ցայնմանէ ժամ առաջի աչաց ունիմ զայդ: J'ai toujours ce spectacle — à l'esprit. Միշտ ի մտի ունիմ զտեսարանդ: Cela m'est toujours — à l'esprit. Անդադ ի մտաց չիջանիմ. անադադ է ի մտաց իմոց: Avoir l'esprit —. Լինել արթնամիտ, արագամիտ, պատրաստաբան: ‖ 4. Ներկայ. արդի. առաջնակայ: Le siècle —. Le temps —. Առժամեայն ժամանակս. ժամանակս որ հասեալ կայ: La vie présente. Ներկայս, ընթերակայ, միրձակայ, երևելի կեանքս: ‖ †5. Զօրաւոր. հզօր. առատիկ. ազդու. (ՀԱ.): Remède, poison —. "Avec quelle puissance l'Angleterre l'aurait-elle vu invincible défenseur ou vengeur — de la majesté violée?" BOSS. *R. d'Angl.*

= է. ոյ. 1. Առաջնակայ ժամանակս. առաջնակայս. Ներկայս: Le —, le passé et l'avenir: ‖ 2. Ներկայ ժամանակ (բայից, ըստ քերականաց): Le — de l'indicatif: Ա՛սբի և երբ ես. ոյ. Participe —. Ներկայ դերբայ:

= է. ոյ. յէ. Միրձակայք. առաջնակայք: Les présents s'égayent quelquefois aux dépens des absents.

= À —. *adv.* Ա. Յայժմ. արդ. Ս. Հիմա. Ս. Հիմի: Cela n'est plus en usage à —. Jusqu'à —. Ցայժմ. մինչև ցայժմ: Dès à —. Ա. Յայժմէն. (ՒՒ. Հիմակուընէ): Les hommes d'à —. Ա. Յայսմ. միոյդիկս:

= À — que. *conj.* Ա. Յայժմ զի:

= Pour le —. *adv.* Ա. Յայժմ. այժմիկ. արդ: [Paris:

= De —. *adv.* Ա. Յայժմ. (ըստ նոտարաց): De — à

B. **Présent** (PRÉ-ԶԱՆ) *s.* ոյ. 1. Ընծայ. պարգև. նուէր. առաքք. պատարագ. ողիրս: Il leur a fait de grands présents. C'est un homme qui aime les présents: ‖ 2. Ընծայ. կաշառս: Il est défendu aux juges de recevoir aucun — des parties. Corrompre un juge par des présents. Ապականիլ, վերծիլ զդատաւոր ընծայիւք, դահմանմամբք, կաշառաւք. կաշառաբեկ, կաշառակուռծ առնել. կաշառել:

— Présents de noces. 1. Ընծայք զոր առաքէ փեսային Հարսին. ընծայք հարսանեաց. Ս. երեսաեաս. Ս. երեսուեհանալիք. ԵՒ-Ս ԻՒՐՒ-ՒՒ-Ս: ‖ 2. Ընծայք զոր մերձաւորք կամ բարեկամք Հարսին առաքեն փեսային:

— du ciel. (ԷՒՒ-Բ.) Երկնառիթ պարգև. երկնապարգև շնորհք: C'est un — du ciel qu'une femme sensée et vertueuse. Louis XII fut pour la France un — du ciel.

Présentable (PRÉ-ԶԱՆ-ՏԱԲԼ) *adj.* Ըստ միտքի է յանգիման կացուցանել, առաջի ընծայեցուցանել. ընծայեցուցանելի: Cette raison n'est pas —. Ce jeune homme est très —.

Présentateur, trice (PRÉ-ԶԱՆ-ՏԱՒՐ, ՏՐԻՍ) *s.* Ցանգիման կացուցիչ. առաջի ընծայեցուցիչ. յանգիմանարար.

Présentation (PRÉ-ԶԱՆ-ՏԻՕՆ) *s.* էէ. 1. Առաջացանիլն. մատուցումն: La — d'une lettre de change: ‖ 2. Տօն ընծայման սրբոյ կուսին ի տաճարն. Ընծայումն: ‖ 3. Ընծայեցուցանիլն. յանգիմանութիւն. յանգիմանարարութիւն. (ՒՒ. Ներկայացում): Cette place est à la nomination du ministre, sur la — du préfet.

Présentement (PRÉ-ԶԱՆ-ԹԷՄԱ) *s.* Ա. Յայժմ. այժմիկ. զարգիս: Cela n'est plus — en usage. Maison à louer —.

— que. *conj.* Ա. Յայժմ զի:

Présenter (PRÉ-ԶԱՆ-ՏԷ) *v. n.* 1. Առաջացանել. ընծայել. առել: — un fauteuil, une chaise. — un bouquet à une dame. — une pétition. Առաջացանել գիր պաղատանաց, *աղերսագիր: — les armes. Առաջացանել հրաւացանիւ զոգջոյն զինուորական: ‖ 2. (ԷՒՒ-Բ.) Առաջացանել. ընձեռանել. նօթճել. հայթայթել: Cette affaire présente de grands avantages. Ce mot présente un double sens. Ցերկոսին հարկանէ կամ լուի բառիդ: ‖ 3. Առաջի, յանգիման կացուցանել. յանգիման առնել. (ՒՒ. Ներկայացնել): Joseph fut présenté à Pharaon. Ցովսեփ ընծայեցաւ առաջի փարաւոնի: Je vous présenterai à lui quand vous voudrez: ‖ 4. Առաջացանել. ցուցանել: Présentez-moi ce plan, que je le considère à mon aise. — à quelqu'un ses respects, ses hommages. Առաջացանել ումեք զհնար մեծարանս: ‖ 5. Առաջացանել. կարկառել. առաջի առնել: — son bras au chirurgien: ‖ 6. Դնել առաջի. ցուցանել: Ils présentèrent les baïonnettes à la cavalerie, et la repoussèrent: ‖ 7. Մերձեցուցանել (առ ի փարձ): — une serrure avant de la poser: ‖ 8. Ընծայեցուցանել: — quelqu'un à un emploi, à un bénéfice: ‖ 9. (ԷՒՒ-Բ.) Առաջի առնել. յանգիման կացուցանել: Vous ne nous présentez la question que d'un seul côté.

= Se —. *pron.* 1. Ցանգիման լինել. ի յայտ գալ. գալ ի գէմս ումեք. անկանիլ յաչին ումեք. երևիլ. երևանալ: Il n'ose se — devant son père: ‖ 2. Երթալ (ի տուն ումեք): ‖ 3. Ընծայեցուցանել զանձն: Se — pour une place: ‖ 4. Երևիլ. յայտնիլ. ի յայտ գալ: La première chose qui s'est présentée à mes yeux: ‖ 5. Անկանիլ (ի միտս): Une chose qui se présente à l'esprit: ‖ 6. Ընդ առաջ ելանել. գիպիլ: Un embarras nouveau se présente.

Préservateur, trice (PRÉ-ՎԵՐ-ՎԱՏՕՐ, ՏՐԻՍ) *adj.* Ցառաջապահ. յառաջապրգիլ: La vaccine est préservatrice de la petite vérole.

Préservatif, ive (PRÉ-ՎԵՐ-ՎԱՏԻՖ, ԻՎ) *adj.* Ցառաջապահ. յառաջապրգիլ: Remède —.

= է. ոյ. Ցառաջապահ դեղ: Un excellent — contre la contagion. [ԲԻՒՆ: La — d'une récolte.

Préservation (PRÉ-ՎԵՐ-ՎԱՏԻՕՆ) *s.* էէ. Պահպանութիւն:

Préserver (PRÉ-ՎԵՐ-ՎԷ) *v. n.* Պահել. զգուշացեալ պահել. ազատացուցանել: Dieu l'a préservé au milieu des périls. Dieu m'en préserve! m'en préserve le ciel! *voir* Dieu, 1. & Ciel, 7. [զգուշանալ:

= Se —. *pron.* Պահել զանձն. անձնապահ լինել.

Digitized by Google

Présidence (բ-ի-զի-ան) է. իզ. 1. Գահերեցութիւն. նախագահութիւն. գահազլխութիւն. գահերէց գլխաւորութիւն: La — de la chambre des députés. Aspirer à la —: ‖ 2. Ժամանակ գահերեցութեան. գահերէցութիւն: ‖ 3. Գահերեցութիւն (քաղաքականութեան): La — des États-Unis d'Amérique:

Président (բ-ի-զի-ան) է. ս. 1. Գահերէց. նախագահ. յառաջագահ: On s'adressa au — de l'assemblée. — à mortier. *Ամենագլուխ գահերէց: ‖ 2. Գահերէց (քաղաքականութեան): — de la république française:

Présidente (բ-ի-զի-անդ) է. իզ. 1. Կին գահերէց: ‖ 2. Կին գահերէցուհի: Madame la —:

† **Présidentiel, elle** (բ-ի-զի-անէլ, ել) ած. Գահերէցական: Fonctions présidentielles:

Présider (բ-ի-զի-ր) բ. ն. 1. Գահերէց բազմիլ. նախագահ նստիլ. **նախագահել: — à une assemblée, à un concile. Il préside bien: ‖ 2. Գահերէց բազմիլ. վերակացու լինել. առաջնորդիլ. վարել: C'est lui qui a présidé à la direction de tout l'ouvrage: ‖ 3. Շահապետ, վերատեսուչ լինել: Minerve présidait aux sciences, Cérès aux moissons:

= բ. ն. Գահերէց բազմիլ. **նախագահել: — une compagnie. C'est un tel qui nous a présidés:

Présides (բ-ի-զիս) է. ս. յն. Տեղիք Աֆրիկեցւոց աշխարհին ուր Տէրութիւնն Պաղտիայ առաքէ զդատապարտեալս ի գաղնապարհակ աշխատութիւնս [travaux forcés]:

Présidial (բ-ի-զի-ալ) է. ս. Վերին առեան. բարձրագոյն դատարան: Il y avait tant de présidiaux en France:

= —, ale. ած. Վերին առեանի: Jugement — :

Présidialement (բ-ի-զի-ալ-ման) մ. Վերին վճռով: Juger — :

Presle (բ-Բլ) է. իզ. առ. Prêle.

Présomptif, ive (բ-ի-զոմ-թիֆ, իվ) ած. Ժառանգորդական (ժառանգ): Héritier —. Héritière présomptive:

Présomption (բ-ի-զոմ-բսիօն) է. իզ. 1. Կարծիք. կասկած: Il y a de grandes présomptions contre lui: ‖ 2. Մեծամտութիւն. չափազանցութիւն. յանդգնութիւն. յանդգնագոռոզութիւն. ժպրհութիւն. *ինքնահաւանութիւն: C'est un homme tout rempli de — :

Présomptueusement (բ-ի-զոմ-թիւ-ոզ-ման) մ. Մեծամտութեամբ. յանդգնագոռոզութեամբ. ժպրհութեամբ: Il s'engagea — dans une entreprise au-dessus de ses forces:

Présomptueux, euse (բ-ի-զոմ-թիւ-ո, ոզ) ած. և է. Որ մեծամիտ կարծիս ունի զանձնէ. մեծամիտ. յանդգնագոռոզական. յաւակնոտ. ընդգինքնահաճ. ինքնահաճոյ. *ինքնահաւան: Il a été assez — pour aspirer à cette place. Projets —. C'est un — :

Presque (բ-ռ-ք) մ. Գրեթէ. համարեա թէ. գոցցես. գոգ. առեալ. ինչ ընդհատ. նուազ ինչ ընդհատ: Un ouvrage — achevé. Un habit — usé. Il est — nuit:

Presqu'île (բ-ռ-ք'իլ) է. իզ. Ցամաք կղզի. *թերակղզի: (Որ և Péninsule): La Morée est une — :

† **Pressammment** (բ-ռ-ս-ման) մ. Սոխոտ. սոխոտով. Demander — :

Pressant, ante (բ-ռ-ան, անդ) ած. † 1. Գնդիչ: "Et mouillant de ses pleurs le marbre de ses pieds [d'une statue], Que de ses bras pressants elle tenait liés." RAC. *Brit.* v, 8. ‖ 2. (է-ի-բ.) Սոխիչ. առգնաչ. Vous êtes trop —. Des remords pressants: ‖ 3. Սաստիկ, կտրևոր (ցաւ): ‖ 4. Կարի կարեւոր. առիթիչ. *առիթագործական: Un besoin —. Il s'agit d'une affaire pressante:

A. **Presse** (բ-ռ-ս) է. իզ. 1. Մամուլ: — à vis, à coins. — à copier: ‖ 2. Մամուլ (տպագրութեան): Cet imprimeur fait rouler plus de trente presses. Faire gémir la —. (է-ի-բ. և ընդ.) առ ի Gémir, 5. L'ouvrage est sous —. Ընդ մամլով ի մամլոցագրութիւնն: ‖ †3. Գործառութ մամլոյ. տպագիր: Embaucher une — : ‖ 4. (է-ի-բ.) Մամուլ. տպագրութիւն: Liberté de la —. Les délits de la — : ‖ 5. Ամբոխ. բազմամբոխ. խուռն. մարդակոյտ բազմութիւն: Fendre la —. N'allez pas là, il y a trop de — : ‖ 6. Բանտարար գրերէն նստարան (Անգղիա): La — n'est plus usitée aujourd'hui: ‖ †7. (է-ի-բ.) Ցաւ. անձկութիւն. տագնապ: ‖ †8. (է-ի-բ.) Սխալանք. թերանձամարդ: ‖ †9. Անժուժութիւն. ճեպ:

B. **Presse** (բ-ռ-ս) է. իզ. Այգ ինչ գինձի որպ կոթիղ անբաժան ի ի մարմնոյն: La — diffère du pavie en ce qu'elle ne se colore pas:

Pressé, ée (բ-ռ-ի) ած. գերբ. 1. Ձնշեալ. ճզմեալ: ‖ 2. Խառնեալ. խիտ առ խիտ. թանձրախիտ. խուռ: Des bataillons pressés. "Avec ces rois et ces princes anéantis, parmi lesquels à peine peut-on la placer, tant les rangs y sont pressés." BOSS. *Duch. d'Orl.* ‖ 3. Չոլատծեալ. նեղեալ. տագնապեալ: ‖ 4. Նեղեալ, լմհեալ (ի ծարաւոյ): — par la faim. J'étais — de la soif. — du désir de . . . Վառեալ ցանկութեամբ . . . ‖ 5. Յանկացեալ. անժոյժ: Je suis — d'en finir. Être — d'argent. Հարս լինել տրծաթոյ: ‖ 6. Ձնեալ. փութացեալ: Vous êtes bien — : ‖ 7. *Սոխագրեալ: Cette lettre est pressée: ‖ 8. կուռ, անդմ (ած բանից):

= է. ս. Le plus —. Aller, courir au plus —. առ J'Aller, A. ի Courir, բ. ս. 4.

† **Pressement** (բ-ռ-ս-ման) է. ս. Ճնշումն:

Pressentiment (բ-ռ-ան-թի-ման) է. ս. Կանուխ զգացումն, ազդումն. *նախազգացումն: J'avais un — de cet heureux succès. "J'ai quelque — qu'un jour cette petite île [la Corse] étonnera l'Europe." J. J. ROUSS. *Contr. soc.* II, 8.

Pressentir (բ-ռ-ան-թիր) բ. ն. 1. Յառաջագոյն ի մտանել. կանխաւ զգալ: Il avait pressenti le malheur qui lui est arrivé: ‖ 2. Հետազօտել (զկարծիս կամ զդիտաւորութիւն ուրուք): — un juge sur une affaire. Il faut le — sur ce mariage: [(ի)զինաց գրասենեակաց]:

Presse-papiers (բ-ռ-ս-բ-բէյ) է. ս. **Մամոյց

Presser (բ-ռ-ի) բ. ն. 1. Ճմլել. ճնշել. քամել: — un citron, une orange, une éponge. — l'éponge. (է-ի-բ.) առ յ'Éponge. ‖ 2. Գնդել. կծկել. — les flancs de son cheval. — quelqu'un dans ses bras, contre son cœur: ‖ 3. Ոյժ առ. ճնշել: L'air du dehors presse la surface extérieure de cette sphère: ‖ 4. Ճմլել, ճնշել (ընդ մամլով): — du raisin, des olives: ‖ 5. Խիտ գործել: Il faut — un peu vos rangs: ‖ 6. Բանտարար գրել նստարան (Անգղիա): ‖ 7. (է-ի-բ.) Ի նեղ, յանձուկ տրհանել. նեղել. տագնապել. շատ տագնապի ի վերայ հատուցանել: On pressa tellement les assiégés, qu'ils furent contraints de se rendre: ‖ 8. (է-ի-բ.) Նեղել, հեղձել (զպատասխանն): ‖ 9. Ի նեղ տրհանել. տանջել. անգամ առնել: On l'a pressé par des raisons si fortes

Digitized by Google

et si convaincantes, qu'il a été obligé de se rendre : ‖ 10. Ն ե դ ել. ւլկել. ստիպել : Le besoin, la faim le presse. Il était pressé par la faim, de la soif : ‖ 11. Պ ո ստալուստ, *վերահաս լինել. ոտիպել. ճեպել : Le danger le presse de toutes parts : ‖ 12. ՃԷպել. ճեպչցուցանել. ճեպ կացուցանել. փութացուցանել. (տե՛ս. արտորդինել) : — son départ. On le presse de partir. Les ouvriers ne font rien, si on ne les presse. — le pas. տես բ Pas. A. 1.

= բ. ն. Ոտիպել. ճեպել : Le danger presse :

= Se — . բ. տ. 1. Ա մ ի փ ի փ ել. ծ ծ ի ր ել : Pressez-vous un peu, il y aura place pour tout le monde. Se — contre le mur. Ն ե դ ել զ ի ն ք ե ն ը ն դ ս պ ա ն ի : ‖ 2. Խ ա ն ի ր. կ ու տ ա կ ի ր ել : La foule se pressait autour de lui : ‖ 3. փ ու թ ա ց ել. ճ ե պ ի ր ել. ա ճ ա պ ա ր կ ե լ. վ ա զ վ ա զ ե լ : Se — de faire une chose : ‖ †4. (է ս ե բ.) Ճ մ լ ե լ (ա ր ա մ) : [տ ա պ ո ղ :

Pressier (բ ր ե ս ի ե ր) է. ա ր. * Պ ա տ վ ի ր ա կ ր (տ պ ա գ ր ա տ ն ի ր) .

Pression (բ ր ե ս ի ո ն) է. է է. 1. Ճ ն շ ո ւ մ ն : La — de l'air : ‖ 2. (է ս ե բ.) Ճ ն շ ո ւ մ ն. բ ռ ն ա զ ա տ ո ւ թ ի ւ ն :

Pressis (բ ր ե ս ի) է. ա ր. Հ ի ւ թ ի մ ղ ոյ ք ա մ ե լ ոյ կ ա մ խ ա տ ց ք ա մ ե լ ո ց. Ս. ք ա մ ո ւ ա ք. (խ ո ւ բ) :

Pressoir (բ ր ե խ ո ւ ա ր) է. ա ր. 1. Պ ե ք ե ն ա յ Ճ մ լ ե լ ո յ (խ ա ղ ո ղ, խ ն ձ ո ր, ձ ի թ ա պ ա տ ո ւ ղ ը) . Հ ն ձ ա ն : Fouler le raisin dans un — . L'arbre, la vis, l'écrou, les jumelles d'un — . Clef de — : ‖ 2. Տ ե ղ ի Հ ն ձ ա ն ի . Հ ն ձ ա ն ա յ ա ր կ : Aller dans le — , au — :

Pressurage (բ ր ե խ ո ւ ր ա ժ) է. ա ր. 1. Ճ մ լ ե լ ն (գ ի ա ղ ո ղ ի Հ ն ձ ա ն ի) . Հ ն ձ ա ն ա հ ա ր ո ւ թ ի ւ ն : J'ai fait le — de ma vendange : ‖ 2. Գ ի ն ի ի ւ ղ ո ղ ց [marc] խ ա ղ ո ղ ի ց ո ւ ժ գ ի ն Ճ մ լ ե լ ո յ . *չ ա ն չ ա գ ի ն ի :

Pressurer (բ ր ե խ ո ւ ր ե ր) բ. ն. 1. Հ ն ձ ա ն Հ ա ր կ ա ն ե լ : — la vendange, des pommes : ‖ †2. Ճ մ լ ե լ, Ճ ն շ ե լ (ձ ե ռ ա մ ի) . ք ա մ ե լ : — un citron : ‖ 3. (է ս ե բ.) Ա պ ա ռ ա լ ա պ ա ր ա գ ա մ ա ն Հ ա ր կ ի ք . ո ւ ղ ղ ա ծ ո ւ ա ծ ս ա ռ ն ե լ : On a pressuré cette province : ‖ 4. (է ս ե բ. և ը ն.) Հ ա ն ե լ, բ ռ ա փ ե լ, կ ա ր զ ե լ, շ ո ր թ ե լ ի ն չ յ ո ւ մ ի ք ք ռ ն ա զ ա ր ք կ ա մ Ճ ա ր ա տ ո ւ թ ի ւ ն ա մ ի ք . (տ ե՛ս. կ ի ր ե լ) : Il ne songe qu'à vous — :

Pressureur (բ ր ե խ ո ւ ր ե ր) է. ա ր. Հ ն ձ ա ն ա հ ա ր :

Prestance (բ ր ե ս տ ա ն ս) է. է է. Վ ա յ ե լ ո ւ ձ և ծ ա ն ր կ ե ր պ ա ր ա ն ք . (ը ն դ .) : C'est un homme qui a une belle — :

Prestant (բ ր ե ս տ ա ն) է. ա ր. Ն ո ւ ա գ ի ն չ ե ր գ ի ր ն ի ր :

Prestation (բ ր ե ս տ ա տ ի ո ն) է. է է. Տ ո ւ ր ո ւ թ ի ւ ն. մ ա տ ո ւ ց ա ն ո ւ մ : — de serment. Ե ր գ ն ո ւ ն ք . ե ր գ ն ի ի ր լ ի ն ե լ ն :

Preste (բ ր ե ս տ) տ. փ ա յ ր . շ ո ւ տ . ա ր ա գ . վ ա զ վ ա զ ա կ ո ւ ր : Il a la main bien — . Il est — à la réplique. Պ ա տ ա ս տ ա կ ո ւ ն է ւ :

= ա. Ա ր ա գ ա ր ա գ . վ ա զ վ ա զ ա կ ի . (ը ն դ .) :

Prestement (բ ր ե ս ե մ ա ն) ա. փ ո ւ թ ի ւ վ . ա ր ա գ . վ ա զ վ ա զ ա կ ի : Il a fait cela — :

† **Prester** (բ ր ե ս տ ե ր) է. ա ր. *Հ ր ե ր ե ւ ո յ թ [météore igné] ի ն չ . պ ր ե ս տ ե ր :

Prestesse (բ ր ե ս տ ե ս) է. է է. Ա ր ա գ ո ւ թ ի ւ ն . շ ո ւ տ ա փ ո ւ թ ի ւ ն . շ ո ւ տ ո ւ թ ի ւ ն : — de main. *Ա ր ա գ ա մ ի ա ո ւ ն ե ւ թ ի ւ ն : La — de son esprit, de ses réponses. (է ս ե բ .) Ա ր ա գ ա մ ի ա ո ւ թ ի ւ ն , պ ա տ ա ս ա ա ա ր ա ն ո ւ թ ի ւ ն ն ո ր ա ս :

Prestidigitateur (բ ր ե ս տ ի դ ի ժ ի տ ա տ ե ր) է. ա ր. Ա. Ա խ ո ր ժ ա ր ա ր : (Որ և Escamoteur, Joueur de gobelets) :

Prestidigitation (բ ր ե ս տ ի դ ի ժ ի տ ա տ ի ո ն) է. է է. Ա. Ա խ ո ր ժ ա ր ո ւ թ ի ւ ն :

Prestige (բ ր ե ս տ ի ժ) է. ա ր. 1. կ ե ր ծ ի ք ք . պ ա տ ա ր ա ն ք . խ ա բ ե ո ւ պ ա ն ք : Tous les changements que semblaient opérer les magiciens d'Égypte, n'étaient que des prestiges : ‖ 2. (է ս ե բ .) Դ ի ւ ր ա ց ո ւ թ ի ւ ն . ա զ դ ե ց ո ւ թ ի ւ ն : Le — de ce conquérant survécut à ses revers : [դ ի ւ ր :

† **Prestigiateur** (բ ր ե ս տ ի ժ ի ա տ ե ր) է. ա ր. կ ա խ ա ր ա ր .

Prestigieux, euse (բ ր ե ս տ ի ժ ի ե ւ, ե ւ զ) տ. Դ ի ւ ր ա կ ա ն . ա ր ա ն ձ ն ե լ ի . հ ր ա շ ա լ ի : Un art — . Une éloquence prestigieuse :

Prestimonie (բ ր ե ս տ ի մ ո ն ի) է. է է. Պ ա տ ա ր ա գ , հ ա տ ո ւ ա ծ (ք ա հ ա ն ա յ ի) : [ե ր ա ժ շ տ ո ւ թ ի ւ ն) :

Prestissimo (բ ր ե ս տ ի ս ի մ ո) ա. կ ա տ ա ր ա գ ա գ . (ը ն դ ա ե ր ա ժ շ տ ո ւ թ ի ւ ն) :

Presto (բ ր ե ս տ ո) ա. Ա ր ա գ ա գ . (ը ն դ ա ե ր ա ժ շ տ ո ւ թ ի ւ ն) :

Prestolet (բ ր ե ս տ ո լ ե) է. ա ր. Գ ա ռ ա ն , փ ղ ն ա ւ ո ր ք ա հ ա ն ա յ . դ ե ր ա յ : Il fait l'important, et ce n'est qu'un — :

Présumable (բ ր ե զ ի ւ մ ա պ ե) տ. Հ ա մ ա ր ե լ ի . կ ա ր ծ ե լ ի : La chose n'est pas certaine, mais elle est — :

Présumer (բ ր ե զ ի ւ մ ե) բ. ն. Հ ա մ ա ր ե լ . կ ա ր ծ ե լ . զ ի ա ն ա ա ն ծ ե լ : Que présumez-vous de cette affaire-là? Il faut toujours bien — de son prochain :

= բ. ն. Ա ն ծ ա մ ա ն ծ կ ա ր ծ ի ք ո ւ ն ե լ . մ ե ծ ա մ ե ծ ա ց կ ա ր ծ ե լ . մ ե ծ ա մ ա ն ե լ : C'est un homme qui présume beaucoup de lui-même : [կ ա ն խ ա ա ա Հ ա մ ա ր ե լ :

Présupposer (բ ր ե ս ի պ ո ս ե) բ. ն. Յ ա ա ա ջ ա գ ի տ ե լ ,

Présupposition (բ ր ե ս ի պ ո ս ի ս ի ո ն) է. է է. կ ա ն խ ա ա Հ ա մ ա ր ե լ ն . *կ ա ն խ ա կ ա ծ ք կ ա ր ծ ի ք : Sa — est absurde :

Présure (բ ր ե զ ի ւ ր) է. է է. Ն ի ւ թ ի ո ր ա ւ ա ն ի ք ի խ ա խ ց ո ց ի [caillette] ա ր թ ո ւ և ա յ լ ց ա ռ ո ճ ո ւ ց ի խ մ ն ո ւ ա ղ Հ ա ա ա կ ի . խ ո խ ո ց : La — caille comme coagule le lait :

A. **Prêt, ète** (բ ր է , է տ) տ. 1. Պ ա տ ր ա ա ա ա . պ ա տ ր ա ա ա ա ա կ ա ն . կ ա զ մ : Tenez-vous — pour partir dans deux heures. Il est — à partir. Le dîner est — : ‖ 2. Յ օ ժ ա ր . յ ա ր դ ո ր : "Qu'il vienne me parler, je suis — de l'entendre." RAC. *Phèd.* v. 5.

— à mourir. Պ ե ր ձ ի մ ե ա ն ե լ : Celui qui est — à juger les vivants et les morts. Ո ր ի պ ա տ ր ա ա ա ա ն ի ն ո ւ ն ի դ ա ա ե լ զ կ ե ն դ ա ն ի ս և զ մ ե ա ե ա լ ս :

B. **Prêt** (բ ր է) է. ա ր. 1. փ ո խ ա ռ ո ւ թ ի ւ ն . փ ո խ : Ce n'est pas une vente; ce n'est qu'un — . — à intérêt. Տ ո կ ո ս ո վ փ ո խ ա ռ ո ւ թ ի ւ ն : — usuraire. Վ ա շ ի : ‖ 2. Ա ր ծ ա թ ա ա ո ւ ե ա լ փ ո խ . փ ո խ : — considérable : ‖ 3. Ա ր ծ ա թ ա ա ո ւ ե ա լ զ ի ն ո ւ ո ր ա ց վ ա ն ի ն ի ր ի ն ի ր ծ ա խ ո ւ ց : On fait le — tous les cinq jours :

Pretantaine (բ ր է ա ն ի ա ի ն ') է. է է. Courir la — . Յ ա յ ա կ ո յ և յ ա յ ի կ ո յ ը ն ի ա ա ա ե լ , յ ա ծ ի լ . զ ի ո ր դ ո ւ պ ե ա գ ն ա լ . (ը ն դ .) :

Prétendant, ante (բ ր է ա ն դ ա ն , ա ն տ) է. 1. Յ ա ն կ ա ց ո ղ . հ ե ա ա ն ե ւ ա ա . *Թ ի կ ն ա ծ ո ւ ա : Il y a plusieurs prétendants à cette place : ‖ 2. Պ ա հ ա ն ջ ո ղ Թ ա գ ա ւ ո ր ո ւ թ ի ա ն . *Թ ա գ ա ւ ո ր ա պ ա հ ա ն ջ : ‖ 3. Յ ա ն կ ա ց ո ղ ա մ ո ւ ա ն ա ն ա ա ղ ց . *Հ ա ր մ ն ա ա ա ի ն ի ն ի կ : La fortune de cette veuve lui attire beaucoup de prétendants :

Prétendre (բ ր է ա ն դ ր է) բ. ն. 1. Պ ա հ ա ն ջ ե լ (ի ր ե ւ ի ր ո ւ ա ա ա) : Je prétends un dixième dans cette société. Il prétend marcher avant lui : ‖ 2. Յ ա ն կ ա ց ե լ . Թ ի կ ն ա ծ ե լ : ‖ 3. Պ ն դ ե լ . Հ ա ա ա ա ա ե լ : Je prétends que cela n'est pas vrai : ‖ 4. Ն ա ե ե լ ի մ ի ի : Je prétends faire ce voyage en tel temps : ‖ 5. կ ա մ ե լ . խ ն դ ի ր ե լ : Si je vous fais ce plaisir, je prétends que vous m'en fassiez un autre :

= բ. ն. Յ ա ն կ ա ց ե լ . Թ ի կ ն ա ծ ե լ . Հ ե ա ա ն ե ւ ա ա լ ի ն ե լ : — à un emploi. Il prétendait à la main de cette jeune personne :

Digitized by Google

Prétendu, ue (բ-ե-դ-ի-) անց. դերբ. կարծեալ. կարծեցեալ. առա՛ջ: Ce — gentilhomme:

— Un gendre —. *փեսացու:

= ե. ած. ցանկացող. ամուսնանալոյ. *հարսնացուն իւր: Cette veuve a trois prétendus: [sa prétendue:

= ե. *փեսացուս. հարսնացուս: Voilà mon —. Voilà

† **Prétendument** (բ-ե-դ-ի-մ-) մ. Ստուերաբար:

Prête-nom (բ-ե-դ-ն-) ե. ած. Այր որ փոխ տայ զանուն իւր ի գործառնութեան իմիք առնոյ մնանակից լինելոյ. *անուանատու: Des prête-noms:

Pretentaine (բ-ը-դ-ի-դ') ե. իգ. տես Pretantaine.

Prétentieux, euse (բ-ե-դ-ի-ե, է-զ) ած. 1. ցասակնոտ: Un jeune homme —: պարի և իբր †ե. Vous n'êtes qu'un —: || 2. Սերեւեփեալ. փքացեալ. արուեստակեալ: Un style —:

Prétention (բ-ե-դ-ի-) ե. իգ. 1. կարծեալ. իրաւունք. պահանջանք: Il a de grandes prétentions: || 2. գահանջուն: || 3. ցասակնութիւն: Il a des prétentions à l'esprit. Il n'a aucune —: || 4. Ակնակալութիւն. յոյս: Je n'ai pas la — de vous convaincre:

Prêter (բ-ե-դ) ե. ն. 1. Ստատուցանել. տալ. կարկառել. շնորհել: Si Dieu me prête vie. եթէ Տէր կեանս ինձ շնորհեացէ: — secours, aide, main-forte. Զեռնտու, օգնական լինել. առ օգնականութեան կարկառել: — ses mains à. տես ի Main, 1. — l'épaule. տես յ'Épaule. — l'oreille. տես յ'Oreille, 1. — des armes. Զէն կարկառել: — serment. երդմնի լինել. երդնուլ: || 2. փոխ տալ. ի վար տալ. ի գործ տալ: — un cheval, sa voiture, de l'argent. — à intérêt. փոխ տալ տոկոսով: — à usure. փոխ տալ վաշխու: Qui donne aux pauvres prête à Dieu. տես ի Dieu, 1. || 3. Ստատուցանել. յանդիմանն առնել: — le collet à quelqu'un. տես ի Collet, 1. — le flanc. (ե-ի-բ. և ընդ.) տես ի Flanc, 6. || 4. (ե-ի-բ.) Տալ, գրել, վերագրել, համարել (ոմանք ինչ): — à quelqu'un un ouvrage, une chanson: || 5. (ե-ի-բ.) Զատճառս առնել: Cette conduite prête à de fâcheuses interprétations:

= ե. ն. Ձգտիլ. պարզիլ. տարածանիլ: Du cuir qui prête. Un bas qui prête:

= Se —. բ. ա. 1. Տալ զանձն առակաւիկ մի: On peut se — au plaisir, mais il ne faut pas s'y abandonner: || 2. Հաւանիլ. համձիլ: C'est un homme qui se prête à tout: || 3. Զատշանձիլ: La langue italienne se prête à toutes les nuances de la gaieté:

Prétérit (բ-ե-դ-ի-թ) ե. ած. Անցեալ ժամանակ (բայից): — défini, indéfini, antérieur: (Որ և Passé):

Prétérition կամ **Prétermission** (բ-ե-դ-ե-ի-օ-ի, բ-ե-դ-ե-դ-ի-օ-ի) ե. իգ. Զանց առնելն. թողուն. Ս. զանցառութիւն:

Préteur (բ-ե-դ-ե-ո-) ե. ած. 1. Քինոտրական և քաղաքական պետ (Հռովմայեցւոց). դատաւոր. պրետոր: || 2. կուսակալ (Հռովմայեցւոց). պրետոր: [տու:

Prêteur, euse (բ-ե-դ-ե-ո-, է-զ) ած. և ե. փոխառ.

A. **Prétexte** (բ-ե-դ-ե-ք-տ) ած. իգ. Robe կամ Toge —, կամ լոկ —. ե. իգ. Պսիտակ պարեգօտ ինչ Հռովմայեցւոց ծիրանեզդեայ եզերօք. եզերածիրանի:

B. **Prétexte** (բ-ե-դ-ե-ք-տ) ե. ած. Պատճառանք. պատրուակ. բաղբաղալք. բարուրք: — spécieux, plausible. Faux —. Chercher un — de querelle. C'est un — qu'on allègue toujours. Pour ôter tout — à ses ennemis. Առ ի հատանելոյ զպատճառս ընդդիմացն. առ ի բառնալ ի միջոյ զառիթսդդ բարուրս ընդդիմացն: Sous — de... Պատճառանօք որպէս ընդ. ի դէմն:

Prétexter (բ-ե-դ-ե-ք-տ-ե) բ. ն. Պատճառել. բաղբաղալ. բաղբաղալայս, բարուրս յօդել. բաղալս առաջ ընդդեան կարկառել. ի դէմն ածել, բերել: Il prétexta une maladie:

Pretintaille (բ-է-ի-դ-ի-յ') ե. իգ. 1. Զարդ ինչ պարեգօտի կանանց: Robe garnie de pretintailles: || 2. (ե-ի-բ. և ընդ.) Ստան. յաղթութիւն մնան: Il a gagné son procès avec les pretintailles:

Prétoire (բ-ե-դ-ո-ր) ե. ած. 1. Աւեան պրետորի Հռովմայեցւոց. ապարանք դատաւորի: || 2. Աւեան. դատարան:

— Préfet du —. տես ի Préfet, 1.

Prétorien, ienne (բ-ե-դ-օ-ի-է-ն, է-ն') ած. 1. *Պրետորական. դատաւորական: La dignité prétorienne: || 2. ի գնդէ ընդիւնապահաց կայսերաց Հռովմայեցւոց. *պրետորական: Soldat —. Le chef de la garde prétorienne avait le titre de Préfet du prétoire:

= ե. ած. յե. Անձնապահք, ընդիւնապահք, գլխապահք կայսերաց Հռովմայեցւոց. *պրետորականք: L'empire fut mis à l'encan par les prétoriens:

Prêtraille (բ-ե-դ-ռ-այ') ե. իգ. Պարեգօտաւորք. եկեղեցականք. (ածր.):

Prêtre (բ-ե-դ-է) ե. ած. 1. Քահանայ (Հեթանոսաց): Grand —. Քրմապետ: || 2. Քահանայ (Հրէից): Grand —. Քահանայապետ: || 3. Քահանայ, երէց (քրիստոնէից): Un — arménien, grec, catholique:

— Bonnet-à-prêtre. տես Fusain, 1.

Prêtresse (բ-ե-դ-ե-ս) ե. իգ. Քրմանոյշ. քրմուհի. քրմակին: La — d'Apollon, de Minerve:

— de Vénus. Քրմանոյշ Աստղկան. բոզ:

Prêtrise (բ-ե-դ-ի-զ) ե. իգ. Քահանայութիւն. երիցութիւն: Il a reçu l'ordre de —, la —:

Prêture (բ-ե-դ-ի-ա-) ե. իգ. *Պրետորութիւն. դատաւորութիւն:

Preuve (բ-ո-վ) ե. իգ. 1. Հաւանութիւն. յանդիմանութիւն. ընծայութիւն. ցոյց. ապացոյց. Հաշիւ: — convaincante, incontestable, sans réplique. Vous avancez ce fait sans —: || 2. (ե-ի-բ.) Հանդէս. նշան. նշանակ. վկայութիւն: J'ai reçu de lui une — d'amitié: || 3. փորձ (Հաշուոյ): La — de la division se fait par la multiplication:

— Faire ses preuves. (ե-ի-բ.) Հանդէս առնել (զինուորութեան կամ քաջութեան իւրում, այլովքն Հանդերձ). ցուցանել:

Preux (բ-ո-ս) ած. և ե. ած. Քաջ. արի. կորովի: C'est un — chevalier. C'est un —:

Prévaloir (բ-ե-վ-ա-ո-ի-ր) [Ընդդէմ իրրև զValoir, բաց ի առոգապատակականէն Que je prévale, que tu prévales, qu'il prévale, que nous prévalions, que vous prévaliez, qu'ils prévalent.] բ. ն. Շահիլ. զօրանալ. յառաջանալ. առաւելուլ: Son adversaire a prévalu. La faveur prévaut souvent sur le mérite. Les portes de l'enfer ne prévaudront pas contre l'Église. Դրունք դժոխոց ոչ յաղթահասցեն զնեղելոյն, ոչ հերքեցին կամ ոչ առնանիցին եկեղեցւոյ:

= Se —. բ. ա. ցօգուտս ի կիր արկանել. օգտիլ: Il s'est prévalu de la faiblesse de son adversaire:

Prévaricateur (բ-ե-վ-ա-ի-ք-ե-ո-) ե. ած. ցանգա-

Digitized by Google

ւոր (օրինաց, կարգաց, պարտուց). *պարտապանից: Punir les prévaricateurs. — de la loi. ցանցառուր, առանհայրաւ, խոխիչ օրինաց. օրինազանց:

— —, † trice. adj. ցանցառուր. *պարտապանից: Un juge —:

Prévarication (բ-ռ-վ-ր-ի-ց-ի-ո-ն) ն. ի. ցանցառութիւն. *պարտապանցութիւն: Il est accusé de —:

Prévariquer (բ-ռ-վ-ր-ի-ք-ե) բ. ե. ցանցանել. օրինազանց, *պարտապանից գտանիլ: Ce juge a prévariqué:

† **Préveil** (բ-ռ-վ-ե-ա-յ) ն. ա. զ. Se rendre à un —:

Prévenance (բ-ռ-վ-է-ն-ա-ն-ս) ն. ի. կանխայօժար մեծարանք. պատուատիրութիւն: Il nous a comblés de prévenances:

Prévenant, ante (բ-ռ-վ-է-ն-ա-ն, ան-տ) adj. 1. վայելչահաս, նախայօժանման (ընարհք, քան առաւօտածագանից): || 2. (ի-ր-ք.) Հաճոյակատար. հանոյարար. ընարհարար. մարդաւէր: C'est un homme très — : || 3. Հաճոյ. հաճոյական: Cet homme a un air —:

Prévenir (բ-ռ-վ-է-ն-ի-ր) բ. ն. 1 Հասանել վազագոյն քան զոք. յառաջել (քան զոք). կանխել. նախայօժանանել: Le courrier de France a prévenu celui d'Espagne: || 2. Գործել յառաջ քան զայլ ոք. վազ ասեղապարել. ասեղապարել. ումեք. կանխել: Il vous perdra, si vous ne le prévenez. Եթէ ոչ ասեղապարեսջիք նմա՝ կորուսանելոց է զձեզ: || 3. կանխայօժար երախտիս առնել ումեք: — quelqu'un par toutes sortes de bons offices: || 4. կանխել յառաջ քան զժամանակն: Dans les hommes heureusement nés, la sagesse prévient l'âge: || 5. Զառաջս առնել. կանխել զդուշանալ. կանխել կարճել. խափանել: — le mal, une maladie: || 6. (ի-ր-ք.) ցառաջագոյն հոգալ (զկեանս ուրուք). վազ կատարել (զցանկութիւնս ուրուք): — les besoins, les désirs de quelqu'un: || 7. ցառաջագոյն պաշարել կամ գրաւել (զմիտս). *նախապաշարել: Il a prévenu l'esprit de ses juges. Se laisser —: || 8. ցառաջագոյն ազդ առնել. վազ զեկուցանել: Il m'a fait — de son arrivée:

= Se —. բ. ա. 1. փաւթալ կատարել զմիմեանց ցանկութիւնս: Ils se prévenaient les uns les autres par des témoignages d'honneur. ի պատիւ զմիմեանց կամ մի զմիով էլանէին: || 2. Գրաւիլ ի կանխակալ կարծիս. *նախապաշարիլ: Se — pour ou contre les gens. Vous vous prévenez aisément:

Préventif, ive (բ-ռ-վ-է-ն-թ-ի-ֆ, ի-վ) adj. ցառաջագոյն խափանիչ. յառաջարգել: Système —: [թիւն:

— Emprisonnement —. Նախապատասխանի բանտարգելութիւն:

Prévention (բ-ռ-վ-է-ն-ս-ի-ո-ն) ն. ի. 1. կանխումն: || 2. կանխակալ կարծիք. կանխակալութիւն. մեղաչարութիւն. *նախապաշարումն: Il faut se défaire, se dépouiller de toute —. Un juge ne doit avoir de préventions ni pour ni contre un accusé: || 3. Անձասանութիւն:

Préventivement (բ-ռ-վ-է-ն-թ-իվ-մ-ա-ն) ad. իբրև զամբանեալ: Détenu —:

Prévenu, ue (բ-ռ-վ-է-ն-ու) ն. Անձասանեալ:

Prévision (բ-ռ-վ-ի-ժ-ի-ո-ն) ն. ի. 1. ցառաջատեսութիւն. կանխատեսութիւն. նախատեսութիւն. նախագիտութիւն: La — de Dieu: || 2. Գուշակութիւն: L'événement a justifié toutes mes prévisions:

Prévoir (բ-ռ-վ-ո-ա-ր) [Ծորդի իբրև զVoir. քաց յառապանէին և ի պայմանական եղանակէն. Je prévoirai. Je prévoirais.] բ. ն. 1. ցառաջագոյն տեսանել. յառաջատես լինել. յառաջատեսել. նախատեսել: Qui eût jamais pu — cet accident? || 2. Հոգալ յառաջագոյն. նախահոգակ լինել: On ne peut tout —:

Prévôt (բ-ռ-վ-ո) ն. ա. 1. Դատաւոր. վերակացու. պրոպոսիտոս: || 2. ցառաջակաց (ժողովոյ կանոնիկոսաց): || 3. Առաջնորդ, հայր (սանդալաւոր [déchaussé] կարմելացեաց): [արի: Jugement —:

Prévôtal, ale (բ-ռ-վ-ո-թ-ա-լ) adj. Վերին գատաւորի:

Prévôtalement (բ-ռ-վ-ո-թ-ա-լ-մ-ա-ն) ad. ի վերին գատաւորէ: Ce criminel a été jugé —:

Prévôté (բ-ռ-վ-ո-թ-է) ն. ի. Վերին գատաւորութիւն. պրոպոսիտոսութիւն:

Prévoyance (բ-ռ-վ-ո-յ-ա-ն-ս) ն. ի. 1. կանխատեսութիւն. յառաջատեսութիւն: Rien n'échappe à sa —: || 2. Նախահոգակ զգուշութիւն. նախահոգութիւն: Il a détourné le mal par sa —:

Prévoyant, ante (բ-ռ-վ-ո-յ-ա-ն, անտ) adj. ցառաջատես. յառաջատես. նախատես. նախատեսող. նախահոգակ: La sagesse est prévoyante. Esprit —:

† **Priape** (բ-ր-ի-ա-պ) ն. ա. զ. 1. Դէմ պատկերաց՝ վերատեսուչ շաղաշարութեան կամ մերձաւորութեանն. Պրիապ: || 2. տես Phallus.

— de mer. տես †Holothurie.

Priapée (բ-ր-ի-ա-պ-է) ն. ի. 1. Կոսի բանաստեղծութիւն. պրիապեան երգ: || 2. Կոսի նկար. պրիապեան նկար:

† — յե. Տօնք ի պատիւ Պրիապոյ. պրիապեանք:

Priapisme (բ-ր-ի-ա-փ-ի-զ-մ) ն. ա. Անընդհատ և ցաւագին լարուածի [érection] առնի անդամոյ (ըստ բժշկաց). *պրիապատութիւն:

Prie-Dieu (բ-ր-ի-ե-ու) ն. ա. ** Աղօթատան: L'agenouilloir d'un —. On avait mis trois — au milieu de l'église:

Prier (բ-ր-ի-է) բ. ն. 1. Աղօթս առնել. աղօթել: Il passe les nuits à —, à — Dieu. — les uns pour les autres. Աղօթս առնել ի վերայ միմեանց: || 2. Աղաչել. խնդրել. հայցել: Priez-le de ma part de venir me parler. Excusez-moi, je vous prie, je vous en prie: Աի՛ւ և ան. խնդիր. — pour quelqu'un: || 3. Հրաւիրել. կոչել: On l'a prié à dîner. On l'a prié de la noce:

Prière (բ-ր-ի-ե-ր) ն. ի. 1. Աղօթք. մաղթանք: — ardente, fervente. Se mettre en —. ցաղօթս կալ: Des prières persévérantes. Աշանթենամատեան, մշտամատեան, մշտամատոյց, մշտահայց, յարատեպ աղօթք: Livre de prières. Աղօթամատոյց. *աղօթագիրք: Les prières des morts. pour les morts: || 2. *Վճարանք (մեսխիտոսական): || 3. Աղաչանք. խնդրատած. հայցուատած: Humble, instante —. Exaucez ma —. Il a été sourd à mes prières:

Prieur (բ-ր-ի-ո-ր) ն. ա. 1. Առաջնորդ, աստ, նախագլուխ (միաբանական հրամանատարաց): Le père — : || 2. Առաջնակաց. գլխատար: — de Sorbonne:

Prieure (բ-ր-ի-ո-ւ') ն. ի. Առագուհի (կուսանաց, հաստատատարաց): La mère —. Madame la —:

Prieuré (բ-ր-ի-ո-ւ-է) ն. ա. †1. Պատիւ աստղի կամ աստգուհւոյ վանաց. աստգութիւն: || 2. Միաբանութիւն հրամանատարաց կամ հաստատուարաց ընդ առաջնորդութեամբ աստգի կամ աստգուհւոյ. միաբանութիւն: — d'hommes, de femmes: || 3. Տուն կամ եկեղեցի վանաց. վանատուն: || 4. Տուն աստգի վանաց:

Primage (բ-ր-ի-մ-ա-ժ) ն. ա. Վարձք ինչ նաւապետի:

Digitized by Google

Primaire (բ-ի՛մ-) ած. 1. Սկզբնական. Նախնական։ École, enseignement —։ ‖ †2. Գլխաւոր։ Planètes primaires։

Primat (բ-ի՛մ-) է. ած. 1. Նախագլուխ, նախագահ, յառաջագահ եպիսկոպոսապետ. յառաջնեպիսկոպոս։ Le — des Gaules։ Վարի և իրր ած. ած. Archevêque —։ ‖ 2. Գլխաւորը, առաջնաւորը (կղզեաց կամ քաղաքաց ինչ ազգեան ցանասանէն)։ Les primats de l'île d'Hydra, de Spezzia։

Primatial, ale (բ-իմ-ա-ի՛լ, ա-լ՛) ած. Նախագահական։ Siège —. Juridiction primatiale։

Primatie (բ-ի՛մ-ի) է. իե. Նախագահ եպիսկոպոսապետութիւն. Նախագահութիւն։ La — des Gaules. Du siège métropolitain il y avait appel à la —։

Primauté (բ-իմ-ո՛է) է. իե. 1. Յառաջահաս պատիւ. Նախաւորութիւն. գերագահութիւն. գլխաւորութիւն։ C'est un homme vain qui voudrait avoir partout la —. La — du saint-siège, du pape։ ‖ 2. Առաջինն լինել (ի խաղս)։ *առաջնութիւն։ Tirer à qui aura la —։ — Gagner quelqu'un de —. (է-ի-բ. և ըստ.) կանխել, յառաջել քան զոք։

A. **Prime** (բ-ի՛մ) ած. Առաջին։ Վարի ևեթ ի բանան։ De — abord. Ած. ած. տես d'Abord. De — face. Ած. ած. տես ի Face. De — saut. Ած. ած. տես ի Saut.

B. **Prime** (բ-ի՛մ) է. իե. 1. Առաջին ժամ (կանանաւկան ազօթից)։ Chanter, dire —։ ‖ 2. Առաջին գիր (արտախազցի)։ ‖ 3. Ազնուագոյն ապր, բուրդ։ — de Ségovie։

C. **Prime** (բ-ի՛մ) է. իե. 1. Ածանի զոր հատուցանեն ոք ի յապահովագրութիւն առաջնածոց իւրոց կամ վաճառաց. *յապահովագին։ — d'assurance։ ‖ 2. Մրցանակ։ — d'encouragement. Cet album est donné en —։ ‖ 3. Խաղ ինչ քարտից։

D. **Prime** (բ-ի՛մ) է. իե. Վանակն [cristal] նմանն ական պատուականաց։ — d'émeraude, de topaze, de rubis։

Primer (բ-ի-մե) բ. ն. 1. Առաջին լինել (ի գնդի խաղալն [jeu de la paume])։ ‖ 2. (է-ի-բ.) Անցանել զանցանել. գլխել. առաւելել. գերազանցել։ Cet homme prime en tout։

— բ. ն. 1. Գլխել. գերազանցել։ Il prime tous ses camarades d'étude։ ‖ 2. Պատուել մրցանակաւ։ Ce cultivateur a été primé plusieurs fois։

Prime-sautier, ière (բ-ի՛մ-ը-ոդիէ, իե-) ած. Վազվզուկ. շուարած։ Il est —. Un esprit —։

Primeur (բ-իմ-ո՛ռ) է. իե. 1. Ժամանակ կանխութեան պտղոց և բանջարոց. կանխութիւն։ Les pois sont chers dans la — leur —։ ‖ 2. Կանխահաս պտուղ կամ բանջար. Նորք։ C'est une —. On a servi des primeurs։ (Ար և Nouveauté)։

Primevère (բ-ի՛մ-էվ-ր) է. ած. Գարուն. (վ.)։

— է. իե. Տունկ ինչ որ ծագիկ ի կատարած կայ ամառնան փետրուարի. *գարնանածաղիկ. Գ. կովացնծուկ։ — double, simple. Bouquet de primevères. L'oreille-d'ours est une espèce de —։

Primicériat (բ-իմ-ի-ե-ա) է. ած. Բարձրերիցութիւն (ի ժողովի կանոնիկաւոց)։

Primicier (բ-իմ-ի-ե) է. ած. Բարձրերից (ի ժողովի կանոնիկաւոց). պռեմիկեա։

Primidi (բ-իմ-ի-տի) է. ած. Առաջին օր տասնօրեայ շաբաթաւ ընկերհաշտատութեան Գազղիացւոց. միաշաբաթի։

† **Primipare** (բ-իմ-ի-բա-ր) ած. և է. Ումեք զառաջին որդի ի ւր (կնէ). առաջնածնին. անդրանկածնին։ Ած և զմեռակ անասնոց։

Primipilaire կամ **Primipile** (բ-իմ-ի-բի-ե՛ր, բ-իմ-ի-բի-լ՛) է. ած. Հարիւրապետ առաջնի գառագի [compagnie] գնդի [cohorte] հռովմայեցւոց. առաջնի հարիւրապետ։

Primitif, ive (բ-իմ-ի-տի՛ֆ, իվ) ած. 1. Առաջին. սկզբնական. Նախնական։ La valeur primitive d'une monnaie։ ‖ 2. Նախնական. Նախաւոր։ Langue primitive. La primitive Église։ ‖ 3. Արմատական (բառ.)։ *Juste* est le mot — de *Justicier*, de *Justifier*, d'*injuste*, etc. Յայս միտս վարի և իրր է. ած. Ce — a beaucoup de dérivés։

Primitivement (բ-իմ-ի-տիվ-մ-) ծ. ի սկզբան. զառաջինն. յառաջագոյն։ Ce mot a été employé — dans un sens beaucoup plus restreint։

Prime (բ-ի՛մ) ծ. Նախ. Նախ և առաջին. զառաջինն։

Primogéniture (բ-իմ-ո-ժէ-նի-թիւ-ր) է. իե. Անդրանկութիւն։ Ésaü vendit son droit de — pour un plat de lentilles։

Primordial, ale (բ-իմ-որ-տի-ա-լ, ա-լ՛) ած. Նախառար. Նախնական։ L'état — des choses։

Primordialement (բ-իմ-որ-տի-ալ-մ-) ծ. Յառաջագոյն. ի սկզբան. ի քնէ։

Primulacées (բ-իմ-ի-լա-սե) է. իե. յե. Ցոհմ անուց յորդէ գարնանածաղիկ [primevère]։

Prince (բ-ին-ս) է. ած. 1. Իշխան. Թագաւոր։ Les princes chrétiens. Les monnaies portent l'effigie du —։ ‖ 2. Ազգապետական կամ թագազգական իշխան. Թագաւորազգի. Թագաւորապէտ։ — du sang. Monsieur le Prince. Առաջին արքայազգական իշխան յազգաւնիս Գազղիոյ։ Vivre en —. Թագաւորապէս կեալ։ ‖ 3. Իշխան. իշխանազն։ Un — d'Allemagne. Monsieur le — un tel։ ‖ 4. Իշխան. իշխող. ատեր։ Les Phéniciens étaient devenus les princes de la mer։ ‖ 5. (է-ի-բ.) Իշխան. պետ. գլուխ. առաջնորդ։ Homère, le — des poètes. Գերթողահայրն Հոմերոս։

— Le — des ténèbres. Իշխանն խաւարի. սատանայ։

— Princes de l'Église. Իշխանք եկեղեցւոյ. Ծիրանաւորք և եպիսկոպոսունք։ [J'Apôtre, 1.

— Le — des apôtres, Les princes des apôtres. տես

— Princes de la synagogue. Գլխաւորք ժողովրդականացն Հրէից. իշխանք ժողովրդական. ժողովրդապետք։

Princeps (բ-ին-նի-բս) ած. իե. Édition —. Առաջին տպագրութիւն նախնի մատենագրի ազգաց։

Princerie (բ-ին-ս-ռի) է. իե. տես Primicériat.

Princesse (բ-ին-նե-ս) է. իե. 1. Կին իշխանի, տիրական. իշխանական. տիրապետական. իշխանուհի։ ‖ 2. Դստեր իշխանի. իշխանուհի, թագազգատիւհի։ ‖ 3. Իշխանուհի։ La — de. . . ‖ 4. Աշխարհատիկին. գլխուհի. բանիբնի. թագուհի։ ‖ †5. (է-ի-բ.) Աիբուհի։

— ած. իե. Amandes princesses. Նուշք որոց կեղև ի դիւրապատիկ. *անօրակեղև. նուշք։ [Maison princière։

A. **Princier, ière** (բ-ին-նի-ե, իե-) ած. Իշխանական։

B. **Princier** (բ-ին-նի-ե) է. ած. տես Primicier.

† **Princillon** (բ-ին-սի-լ՛ն) է. ած. տես †Principion.

Principal, ale (բ-ին-նի-բա-լ, ա-լ՛) ած. Գլխաւոր. առաջին. առաջնաւոր։ Son — but. La figure principale d'un tableau. Les principaux magistrats։

— է. ած. 1. Գլխաւոր ինչ. գլխաւորն։ Le — de l'affaire, c'est . . . ‖ 2. Բան ինդիր. Նիւթ գաւառի։ La cour

Digitized by Google

a évoqué le — : ‖ 3. Գլուխ (պարտուց). բան։ On lui a remboursé intérêts et — : ‖ 4. Ուղղիչ, վերատեսուչ (վարժարանի)։ Le — de Navarre. Le père — :

— յե. Գլխաւորը. երեւելին. առաջնայորդը։ Les principaux de la ville, de l'assemblée։

Principalement (բ-ինսիբալ-ման) ՛ս. Առաւելապէս. գլխաւորապէս. մանաւանդ։

Principalité (բ-ինսիբալ-իթէ) է. իէ. Վերատեսչութիւն (վարժարանի). (Վլ.)։

Principat (բ-ինսիբ) է. ու. †1. Գաւառ, առաքեան իշխանի. իշխանութիւն։ ‖ 2. կայսերական իշխանութիւն (առ Հռովմայեցիս)։ Sous le — de Tibère։

Principauté (բ-ինսիբէթէ) է. իէ. 1. Գաւառ, առաքեան իշխանի. իշխանութիւն։ On ne lui conteste pas sa — : ‖ 2. Երկիր իշխանի, իշխանութեան. իշխանութիւն։ La — de Monaco։

— յե. Երրորդ դաս Հրէշտակաց. իշխանութիւնք։

Principe (բ-ինսիբ) է. ու. 1. Ակզբին պատճառք. սկիզբն. ծագումն. աղբիւր։ Dieu est le —, le premier — de toutes choses. Remontons au — des choses. Attaquons cette erreur dans son —. Dès le —. ի սկզբանէ անտի. անդստին ի վերստին։ ‖ 2. Ակաղանիւթ. տարր. սկիզբն։ Selon quelques philosophes, les atomes sont les principes de tous les corps։ ‖ 3. Տարրք, սկզբունք, առաջին նշանագիրք, *սկզբնատարրք (տրտնեան, գիտութեան)։ Les principes de la géométrie. C'est un — en peinture que . . . ‖ 4. Սկիզբն. հիմն. (բան փիլիսոփայից)։ D'un — vrai, on tire quelquefois de fausses conséquences. Poser un — : ‖ 5. Ակաւ. սկիզբն. տարր. կանոն։ — de religion, de politique. César avait pour — de ne rien remettre au lendemain։

— Les deux principes. Երկու սկզբունք կամ արմատք կամ առաջք (բարւոյ և չարի, լոյս մանիքեացւոց)։

— յե. Ունիլ սկզբունք (բարեյաւկանի)։ Un homme sans principes։ [խան. իշխանիկ։

† **Principion** (բ-ինսիբիոն) է. ու. փոքր, դժնի իշ-

Printanier, ière (բ-ինդ-նիէ, իէր) ած. Գարնանային։ Des fleurs printanières. Potage —. Թան յատուկին բանջարոց գարնան, որպիսիք են առեպղէն, ծաղիկ ձեռնեւկի, մուշ, սլյտվիկ հանդերձ. *գարնանահան։

Printemps (բ-ինդ) է. ու. 1. Գարուն. գարնանային։ Au —, les herbes et plantes commencent à pousser. Un beau jour de —. Une hirondelle ne fait pas le —. (ա-ա։) առ յHirondelle. ‖ 2. Ամ, տիք, Հասակ (մանկութեան). (ի բնագր.)։ Elle avait vu seize —. Իր (աղջկին) ամից վիշտասաներից։ ‖ 3. (ե-բ-ա. և ի բնագր.) Գարուն. ծաղիկ Հասակի. պատանեկութիւն. առտիք մանկութեան։ Dans le — de sa vie։

Priori (à) (ա բ-իօ-է) ի յառաջագունէ. ի սկզբանից. ի բանաւոր պատճառաց։ Prouver à priori։

Priorité (բ-իօ-իթէ) է. իէ. կանխութիւն. նախատրութիւն։ — de date, d'origine։ [ժամայարդ։

Prisable (բ-իզ-ապլ) ած. ցծրգաստր. յարգելի. *արժանաւոր։

† **Prisciliianisme** (բ-իս-իլլիանիզմ) է. ու. Աղանդ Գրիսկիլլիանոսի պատնիչացւոյ ի Դ դարուն։

† **Prisciliianiste** (բ-իս-իլլիանիթ) է. ու. Հետեւող աղանդին Գրիսկիլլիանոսի. պրիսկիլլեան։ Les priscilliianistes et les ithaciens։

Prise (բ-իզ) է. իէ. 1. Առնումն. ա՛ռ։ — de Constantinople par les Turcs. Une ville de difficile —. գառ զաղք գժուարառնելի։ ‖ 2. Ընդառնումն. կալանք։ Les soldats perdirent courage après la — de leur colonel. Lâcher —. 1. թողուլ ի ձեռանէ զբռնառնելն։ ‖ 3. (է-բ-ի.) Ցեռս կալ ի հալածելոյ, ի կռուելոյ։ ‖ 3. ի բաց առ. ակամայ զառնելն։

‖ 3. Ընտ գերեալ. ա՛ռ. առար։ Une riche —. Amener sa — dans un port։ ‖ 4. Գերբռնութիւն ընդառնելոյ. կռիւ. կռուան։ Trouver —. կռուիլ. գամն գառանել. գամնագիտ լինել։ Les lutteurs se frottaient d'huile, afin de donner moins de — sur eux. Ce vase est tout rond, il n'y a point de — : ‖ 5. (է-բ-ի.) Գամնագիտ լինելն։ Le remords n'a aucune — sur ce cœur endurci. Donner — à la critique. Գառնանալ առ քառգառանաց։ ‖ 6. կռիւ. կռիւ. վիճումն։ Ces deux hommes ont eu une — violente. En venir aux prises. Ձեռնամուխ լինել ի կռիւ. (ա-բ. կռուիլ կռուելի գալ)։ En être aux prises. կռուիլ. (ա-բ. ծեծկռուիլ)։ Être aux prises avec soi-même. (է-բ-ի.) Ընդ անձին ազգրել. անձնամարտս լինել։ Être aux prises avec la mort. (է-բ-ի.) Գիրկընդիրկառնան ընդ մահու ազգրել. ի մեծի վտանգի լինել մեռանելոյ։ ‖ 7. Ձափ դեղոյ մերկ նաւագի։ Deux prises de rhubarbe։ ‖ 8. Որչափ ինչ մարդի իցէ առնուլ երկուք կամ երիք մատամբք. Ս. պտղունգ։ (Որ և Pincée)։ Une — de tabac։ ‖ †9. Թանձրանալն. մածնուլն։

— de corps. 1. Ձերբակալ առնելն զաղք. ձերբակալութիւն։ ‖ 2. Վճիռ ձերբակալ առնելոյ զաղք։

— d'habit. առս ի Habit, 4.

— d'armes. 1. Վառելն, կայծելն զինուք։ ‖ 2. *Զինամարտութիւն. վառանջութիւն։

Prisée (բ-իզէ) է. իէ. *Գնահատութիւն. գին։ On a eu tous les meubles pour la —։

A. **Priser** (բ-իզէ) բ. ն. 1. Գին հատանել. *գնահատել. (ա-բ. արժեցնել)։ Combien prisez-vous cette étoffe? ‖ 2. Արծարգի համարել. առ մեծարգիս, առ պատուականս ունել։ On prise beaucoup ce prédicateur։ ‖ †3. Գովել. դրատատել։

= Se —. բ. ա. Ունել մեծարգոյ կարծիս զանձնէ։

B. **Priser** (բ-իզէ) բ. ն. և ն. Առնուլ ընդդէզ. (ա-բ. քթատեսս քաշել)։ Il a l'habitude de —. Le tabac qu'il prisait en quantité։

A. **Priseur** (բ-իզէօ-) է. ու. *Գնահատ։ Commissaire-—. *Գնահատ պաշտօնեայ (յատճուրգս)։

B. **Priseur, euse** (բ-իզէօ-, է-օզ) է. Որ սովոր է առնուլ ընդդէզ։ Les priseurs et les fumeurs։

Prismatique (բ-իզմ-ատիք) ած. *Հատուածակողմեան. հատուածանման։ Corps, figure —։

Prisme (բ-իզմ) է. ու. *Հատուածակողմն. *պրոյատ. *պրիսմոյ։ — triangulaire, pentagone։

Prison (բ-իզն) է. իէ. 1. Բանտ. տրգիլան. կապարան. բանտարան. բառատրան։ Mettre en —. Դնել ի բանտի. արկանել ի բանտ. բանտարգիլ առնել. բանտել։ Tirer de —. S'échapper de —. Forcer une —. Պատառել զբանտ։ ‖ 2. Բանտարգիլութիւն. բանտարկութիւն։ Il a été condamné à deux ans de — : ‖ 3. Գերութիւն. կալանաւորութիւն. կալանք։ ‖ 4. (է-բ-ի.) Բանտ. տրգիլան. կապարան։ Le corps est la — de l'âme։

Prisonnier, ière (բ-իզնիէ, իէր) է. 1. Բանտարգիլ. բանտական. բանտաւոր. տրգիլական. կալաւոր։ Élargir un —. Visiter les prisonniers. Երթալ ի տուս բանտականաց, բանտարգիլեաց. տեսն առալ բան-

Digitized by Google

ազատելոց։ Délivrer des prisonniers. ֆրկութիւն առնել բանտապահաց։ Pain des prisonniers. Բանտապահաց հաց։ || 2. Չերբակալ (ի պատերազմի)։ Il a été fait — de guerre. On fit trois mille prisonniers. On fit l'échange des prisonniers։

† = ած. Ալգնելական. կալանաւոր։

Privatif, ive (ֆ-իվ-ատիֆ, իվ) ած. Պակասական (մասնիկ, ըստ քերականաց)։ Վ. արի և իրք է. ու. Un traité des privatifs։

Privation (ֆ-իվ-ասիօն) է. իե. 1. Զրկուածն. զրկանք. կորուստ։ La — de la vue. La — des droits civils։ || 2. Զրկելն զանձն. զրկուիլ։ — volontaire. À force de privations, il a amassé un petit pécule։ || 3. Պակասութիւն. չգտնուիլ։

Privativement (ֆ-իվ-ատիվ-ման) ս. Հանեալ առատեալ. ի բաց թողեալ. բաց ի. առանց։ — à tout autre։

Privauté (ֆ-իվ-ոթե) է. իե. Ընտանութիւն մեծ. Համարձակութիւն։ Prendre, se permettre des privautés։

A. **Privé, ée** (ֆ-իվե) ած. 1. Ասկածոյի. առկական։ Vivre en homme —։ || 2. Աստանձնին. առանձնական. անպհական. մնանուսր. յատուկ։ Il faut sacrifier l'intérêt — à l'intérêt public. Faire une chose de son autorité privée. տես յ'Autorité, 1. Tenir quelqu'un en chartre privée. տես ի Chartre, 1.

B. **Privé** (ֆ-իվե) է. ու. Ալպարահանոց. ապարահեղ. ճիմիշ. առոց. պէտք. Ս. արտաքնոց. ծրէ։

C. **Privé, ée** (ֆ-իվե) ած. գերբ. Զրկեալ. վրկպեալ. վրեպ. թափուր. անբաժ. անմասն. զերկ. զուրկ։ Demeurer — de quelqu'un. Մեկոյ ձեռ յուսկէ. ձեռ յուսկէ. զրկիլ։ Être — de la lumière. Վ. րկպել ի լուսոյ։ — de sépulture. Անթաղ։ Homme — de raison. Ա. յր թափեալ ի մտաց, խելագար։

D. **Privé, ée** (ֆ-իվե) ած. գերբ. 1. Ընտանի. ձեռնհաս. մտրգընտել։ Un oiseau —։ || 2. Ընտանի. ընդելակից. Համարձակ. (խօսք)։ Un domestique — avec ses maîtres։

†A. **Privément** (ֆ-իվ-ման) ս. Աստանձնին. մեկուսի։

B. **Privément** (ֆ-իվ-ման) ս. Ընտանութեամբ. ընտանեբար. (վլ.)։ Ils ont toujours vécu — ensemble։

A. **Priver** (ֆ-իվե) բ. ն. Զրկել. վրկպեցուցանել. թափուր կացուցանել։ On l'a privé de tous ses avantages, de la vue de sa femme. — de la vie. ի կենաց արկանել, պակասեցուցանել, կտրճել. զրուկ. բառնալ կենաց. սպանանել։

= Se — բ. ած. 1. Զրկել, կտրճել զանձն։ Se — des choses qui ne sont pas nécessaires. կտրճել զանձն յաւելորդաց։ || 2. Վ. բսիլ, անկանիլ (յայտաստութենէ). կորսուանիլ։ Il s'est privé de sa liberté։

B. **Priver** (ֆ-իվե) բ. ն. Ընդելացուցանել. ընտանեցուցանել. յընդելութիւն, ի հմտութիւր ածել։ Cette espèce d'oiseau est la plus difficile de toutes à —։ [գալ։

† = Se — բ. ած. Ընդելանիլ. ընտանենալ. ի հմտութիւր

Privilège (ֆ-իվիլէժ) է. ու. 1. Աստանձին բարեընտրհութիւն. Ս. առանձնաընտրհութիւն։ — d'imprimer, pour imprimer. Demander, obtenir, accorder un —։ || 2. Մուրհակ առանձնաընտրհութեան։ Produire son —։ || 3. Նախամեծարութիւն, նախապատուութիւն (պարտաւորեալն)։ || 4. (ֆոխ-բ.) Յատուկ շնորհ. պատիւ. յատուկ ամենանուէրութիւն. նախամեծարութիւն. յատուկ արժանի։ C'est un — de sa charge. Les privilèges de la noblesse։ || 5. Զիր, պարգև. (բնութեան)։ La beauté est un heureux —։ || 6. Ազատութիւն. համարձակութիւն։ Il a le — de faire et de dire dans cette maison tout ce qu'il lui plaît։

Privilégié, ée (ֆ-իվիլէժիե) ած. գերբ. 1. Որ ունի առանձին ինչ բարեընտրհութիւն. *առանձնաընտրհ։ || 2. Նախապատուելի (պարտաւորեալ)։ || 3. (ֆոխ-բ.) Որ ունի մեր կամ պարգև ինչ բնութեան. *բնածիք։ L'homme est une créature privilégiée. Un génie — ։

† — Un mal — . տես Syphilis.

† **Privilégier** (ֆ-իվիլէժիե) բ. ն. Պարգևել ումեք առանձինն ինչ բարեընտրհութիւն։

Prix (ֆ-ի) է. ու. 1. Գինք։ — raisonnable, modique, excessif, exorbitant. Augmenter, diminuer le — . Convenir du —, de — . Ումեք արկանել. ասկարկել։ Se débattre du —, sur le — . Հակառակիլ ի գինս։ Vendre à bas —, à vil — . Վ. ամառել խոտանաւ, գոյզն կամ անպտղ գնաց։ Hors de — . Կարի ծանրագին։ Une chose qui n'a point de —, qui est sans — . Ինչ մի անգին։ Des meubles de — . Մանրագին, մեծագին, բազմագին կահ կարասիք։ Vendre à non — . Վ. ամառել ի վայր քան զոր ինչ արժէն, ի վայր քան զարժանն, պակաս քան զարժէգնան։ — fixe. Հաստատուն գինք։ — courant. *Ընթացիկ գինք։ Acheter à bon — . Գնել գնեցագին, առատագին, բեխտագին, Ս. աժան։ || 2. (ֆոխ-բ.) Գինք, յարգ. պատուականութիւն։ C'est un homme dont on ne connaît pas le — . J'attache beaucoup de — à son amitié։ || 3. (ֆոխ-բ.) Գինք։ Il a acheté la victoire au — de son sang։ || 4. (ֆոխ-բ.) Վ. արձք. արքունեաց. փոխարկեն. բաստանք։ Vous recevrez le — de vos soins. Je n'exige aucun — de mes peines։ || 5. (ֆոխ-բ.) Փոխարկեն. պատիժ. պատուհաս։ Il a reçu le — de ses forfaits։ || 6. Մրցանակ. նպաստակ. բրտրքեան։ Remporter le — . Տանիլ զմրցանակին։ Gagner le — de la lutte. Le grand — de peinture։ || 7. Մրցանակ, պարգև. (աշակերտաց դպրոցի)։ Distribution des — . Պարգևաբաշխութիւն։

= — pour — . Ար. ած. Համեմատութեամբ. Հանգամանաց։

= Au — de. Նե. ած. Ա. առ. Համեմատութեամբ. քան Համեմատութեան. յաչս։ Ce service n'est rien au — de celui qu'il m'avait rendu։

Probabilisme (ֆ-օպ-ապիլ-իս՛մ) է. ու. Վ. արգապատութիւն Հաստահականաց. (ըստ աստուածաբանից)։

† **Probabiliste** (ֆ-օպ-ապիլ-իս-թ) է. ու. Հետեող վարդապետութեան Հաստահականաց։

Probabilité (ֆ-օպ-ապիլ-իթ-է) է. իե. 1. Հաստահականութիւն։ Il n'y a pas de — à ce que vous dites։ || 2. Վ. արգապատուութիւն Հաստահական կարծեաց. (ըստ աստուածաբանից)։

Probable (ֆ-օպ-ապլ) ած. Հաստահական. Հաստահելի. Նման։ Cette opinion est beaucoup plus — que l'autre. Les chances probables. Il est — que . . . Կ'նման է թէ . . .

Probablement (ֆ-օպ-ապլ-ման) ս. Հաստահական կարծեաց. Հաստահականաբար. *Հաստահօրէն։

Probant, ante (ֆ-օպ-ան, անթ) ած. Հաստատեցուցիչ. յայտատուիչ։ Un témoignage —։

Probation (ֆ-օպ-ասիօն) է. իե. 1. Փորձ. Նորընծայութիւն. Ս. ընծայարանութիւն (?)։ Pendant son année de —։ || 2. Ժամանակ փորձոյ (յատուկ քան զնորընծայութիւն)։ Il a fait trois mois de —, avant que de prendre l'habit։

Digitized by Google

Probatique (բ-օ-պ-թ-իք) ած. իէ. Piscine —. Աւազան մերձ ի տաճարն Սողոմոնի՝ ուր լուանային զպատրուաճական կամ զղեհլիս. պրոբատիկէ աւազան։

Probatoire (բ-օ-պ-պ-ուար) ած. Որ ցուցանէ զբաւականութիւն կամ զյաջողականութիւն աւանդի. (իգ.)։ Acte —։ [homme —։

Probe (բ-օպ) ած. Լաւ. ընտիր. ուղիղ։ C'est un

Probité (բ-օ-պ-իթ) ե. իէ. Լաւութիւն. ուղղութիւն. ուղղամտութիւն։ — incorruptible. Il est d'une grande —։

Problématique (բ-օ-պլ-է-մ-թ-իք) ած. 1. Անյայտ. խնդրական։ Cette proposition, cette doctrine est —։ ‖ 2. Երկբայական. յիրկութական. կեղակարծ։ Cette nouvelle est fort —։ ‖ 3. Երկբիմի. կեղակարծ։ Conduite —։

Problématiquement (բ-օ-պլ-է-մ-թ-իք-ը-ման) մ. Իբրև զինդրական. եթէ՛ ստուգաւորութեամբ և եթէ՛ քացաւորութեամբ։ On peut traiter cette question —։

Problème (բ-օ-պլ-է-մ) ե. ած. 1. Խնդիր. խնդրանք։ — de géométrie, de morale. Résoudre un —։ ‖ 2. Աւերծուած։ L'homme est pour lui-même un grand —։

Proboscide ((բ-օ-պ-օ-ս-իտ) ե. իէ. Պատիճ (փղի, մի-ջատաց)։

Proboscidiens (բ-օ-պ-օ-ս-իտ-իեն) ե. ած. յէ. Ազգ ստնաւոր [mammifère] անասնոց որ ունին պատիճ. *պատուճաւորք։ L'éléphant et le tapir sont des —։

Procédé (բ-օ-ս-է) ե. ած. 1. Գնացք. ընթացք. սճ. քաղաքավարութիւն. (ած. վարմունք)։ Son — est fort honnête. Voilà le — ordinaire des gens de cour. C'est un étrange —։ ‖ 2. Հնարք. պայմանն. սճ. օրինակ. եղանակ։ — pour faire le phosphore. C'est un — nouveau։ — յէ. Բարիքք գնացք։ Avoir des procédés։

Procéder (բ-օ-ս-է-տ) բ. չ. 1. Սկիզբն առնել. ձեռն արկանել։ Finissons ceci, et puis nous procéderons au reste. Procédons par ordre։ ‖ 2. Գնալ. վարիլ. գործել։ Il a procédé avec moi en homme d'honneur։ ‖ 3. Դատ վարել. քննել գատաստանաւ։ — criminellement contre quelqu'un. — à l'instruction d'un procès։ ‖ 4. Բղխիլ, ելանել (Հոգւոյն Սրբոյ ի Հօրէ և Յորդւոյ)։ ‖ 5. Բղխիլ. ծնանիլ. ծագիլ. յառաջ գալ։ Cette maladie ne procède que de l'âcreté des humeurs։

Procédure (բ-օ-ս-է-ր) ե. իէ. 1. Օրինակ գատ վարելոյ. կարգ գատի. պայմանն գատաստանի. *դատավարութիւն։ — commerciale. Il entend la —։ ‖ 2. Նախակարգ քննութիւն (դատի)։ Il a fallu recommencer la —։ ‖ 3. Մուրհակք, թղթեան (դատի)։ Toute la — a été brûlée։ [տես †Dipyrrhique.

† **Procéleusmatique** (բ-օ-ս-է-լ-է-ս-մ-թ-իք) ե. ած.

Procès (բ-օ-ս) ե. ած. 1. Դատ. գատաստան։ — injuste, mal fondé. Gagner, perdre son —. Intenter un — à quelqu'un. տես J'Intenter. Instruire le — de quelqu'un. տես J'Instruire, 6. Pendre un — au croc. (ե-ր-բ. և ընդ.) տես P Croc, B. 1. Faire un — à quelqu'un. ի գատ մատանել ընդ. ումեք։ Faire le — à quelqu'un. 1. Դատել զոք իբր ամբաստած։ ‖ 2. (ե-ր-բ. և ընդ.) Ամ բառաման լինել զումեքէ։ Vous arrivez à propos, nous vous faisions votre —. Faire le — à une chose. (ե-ր-բ.) Եպերթել. պարսաւել. գատապարտել։
‖ 3. Վաւերական գրութիւնք կամ թղթեան (դատի)։ Le — est sur le bureau։ (Լաւ և ասի Pièces)։
— Procès-verbal. տես P Verbal.
— Sans forme de —. Աւանդ գատաստանի. առանց հարցափորձի։

Processif, ive (բ-օ-ս-իֆ, իվ) ած. Գատասէր. կռուասէր. հակառակասէր։ C'est un mauvais voisin, il est — , il a l'esprit —։

Procession (բ-օ-ս-իօն) ե. իէ. 1. Շրջածութիւն (Հեթանոսաց). շրջածուցիկ Հանդէս։ À Lacédémone, il y avait une — solennelle où une des femmes les plus considérables de la ville portait la statue de Diane։ ‖ 2. Շրջածութիւն (քրիստոնէից). Թափօր։ La — de la Fête-Dieu. Suivre la —։ ‖ 3. (ե-ր-բ. և ընդ.) Ամենայն արանց որ գնան առաջարար. Թափօր։ ‖ 4. Բղխութիւն, ելութիւն (Հոգւոյն Սրբոյ ի Հօրէ և Յորդւոյ)։ [Թափօրից։

Processionnal (բ-օ-ս-իօ-նալ) ե. ած. Երգարան

Processionnel, elle (բ-օ-ս-իօ-նել, նէլ) ած. Թափօրի. *Թափօրական։ Marche processionnelle։

Processionnellement (բ-օ-ս-իօ-նէլ-ման) մ. *Թափօրական Հանդիսիւ. *Թափօրապէս։

Prochain, aine (բ-օ-շէ, նէն') ած. 1. Մերձաւոր. մօտաւոր։ Nous relâcherons au port le plus —։ ‖ 2. Մօտաւոր. առաջիկայ. յաջորդ։ Le mois —։ ‖ 3. Մերձ. առ ոտս։ Je vois sa perte prochaine։
= ե. ած. Ընկերն. մերձաւորն։ L'amour du —. Ընկերաբերութիւն։ L'édification du —. Շինութիւն ընկերին։

Prochainement (բ-օ-շէն-ման) մ. ի մօտոյ. ի հպոյ. ընդ հուպ. հուպ ընդ հուպ. մերձ ընդ մերձ. ընդ մօտոյ. ընդ մօտոյ աւուրս. ընդ հուպ աւուրս. ի հուպ ժամուցակի. վաղվաղակի։ Je viendrai très —։

Proche (բ-օ-շ) նե. Մերձ. մօտ. հուպ։ Les maisons qui sont — de la ville։
= մ. Մերձ։ Il demeure ici —։
= De — en —. գբ. աա. 1. Մի զմիոյ կնի. (ած. մօտէ մօտ)։ Couper les bois de — en —. La contagion s'étendit de — en —։ ‖ 2. (ե-ր-բ.) Տակաւ. գամ քան զգամ. հաղ քան զհաղ։ De — en —, il s'emparera de tout votre bien։
= ած. 1. Մերձաւոր. մօտաւոր։ La ville la plus —։ ‖ 2. Մերձ։ Il sentit que sa dernière heure était —։ ‖ 3. Մերձաւոր. մօտաւոր. մօտաւորք. կարևոր։ — parent. Parenté —։ [mes proches։
= ե. ած. յէ. Մերձաւորք. ազգականք։ C'est un de

Prochronisme (բ-օ-ւ-օ-ն-իզ-մ) ե. ած. Վրիպակ ժամանակագրական՝ որով գործ մինչ պատմի եղեալ յառաջ քան զըստ ժամանակն. *նախամանակութիւն։ (Տես Parachronisme)։

Proclamation (բ-օ-կլ-ա-մ-իօն) ե. իէ. 1. Հռչակումն. հրատարակումն։ La — d'une loi, d'un édit, d'un empereur։ ‖ 2. Յայտարարութիւն. գիր յայտարարութեան։ Rédiger, afficher une —. Le général adressa une — à ses soldats։

Proclamer (բ-օ-կլ-ա-մ) բ. ն. 1. Հռչակել. հրատարակել. քարոզել։ — un roi. L'armée le proclama empereur. — une ordonnance à son de trompe։ ‖ 2. (ե-ր-բ.) Հռչակել. հռչակ հարկանել. քարոզել։ La Renommée a proclamé les grandes actions de ce prince. — sa honte. Աշխարհագոյժ, հրապարակագոյժ, հրապարակագոյժ առնել զիւր խայտառակութիւն։
= Se —. բ. ա. գարագել, կարգալ զանձն։

Proconsul (բ-օ-կ-օ-լ) ե. ած. 1. Փոխանակ բգհշ-

Digitized by Google

խի. անթիհիւպատոս. անթիհիւպատ. անթիպատոս։ — d'Asie, d'Afrique. Le — de telle province։ ‖ 2. (ֆոթ.) կառավարչ հարուստհարիչ։

Proconsulaire (բո-օթ-ոն-լեր) ած. փոխանակի բդեշխի. անթիհիւպատոսական։ Le pouvoir —։

Proconsulat (բո-օթ-ոն-լա) ե. ած. փոխանակութիւն բդեշխի. անթիպատոսութիւն։

Procréation (բո-օ-կե-սիո) ե. եե. Ծնունդ. որդեծնութիւն. զաւակասերութիւն։ La — des enfants։

Procréer (բո-օ-կե) բ. ն. Ծնանել. սերել։ La fin du mariage est de — des enfants։

Procurateur (բո-օթ-ու-ռեօ) ե. ած. 1. Անուն առեներակալաց ինչ հողովմայեցւոց. արքունի գործակալ։ ‖ 2. Գործակալ, յանձնառիթ (ընկերհաշուութեանցն վ. ենեւոկեցւոց և գենուացւոց)։

Procuratie (բո-օթ-ու-սի) ե. եե. 1. Պաշտօն գործակալի (ընկերհաշուութեանն վ. ենեւոկեցւոց). գործակալութիւն։ ‖ 2. Ապարանք գործակալաց (ընկերհաշուութեանն վ. ենեւոկեցւոց)։

Procuration (բո-օթ-ու-սիո) ե. եե. 1. փոխանորդութիւն։ Il agit en vertu de —, par —։ ‖ 2. *փոխանորդագիր։ C'est ce notaire qui a fait la —։

Procurer (բո-օթ-ու-ռե) բ. ն. Հայթայթել. հոգալ. ընձեռել. մատուցանել. պատճառել. նօթեել։ C'est vous qui lui avez procuré son emploi. Il leur a procuré des munitions et des vivres. Se —. Հոգալ, գալակել անձին. պատճառել իւր։ Se — de l'argent, de quoi vivre։

Procureur (բո-օթ-ու-ռօ) ե. ած. 1. փոխանորդ։ Habile, fidèle —. Les princes se marient ordinairement par —։ Յայս միտս լինի եե. Procuratrice։ Ma fermière est ma procuratrice dans cette affaire։ ‖ 2. Յանձնառիթ (իրաւանց ուրուք յատնի). փոխանորդ։ Ce — a vendu sa pratique à un autre։ (Որ և Avoué)։ Յայս միտս լինի եե. Procureuse. Կին փոխանորդի։ ‖ 3. Գործակալ (միաբանութեան կրօնաւորաց)։ Le père — des chartreux. — général։ — général. Գործակալ արքունի կամ Տէրութեան (ի գարպատ [cour], յատեանս)։ Յայս միտս լինի եե. Procureuse générale. Կին արքունի գործակալի։

† **Prodictateur** (բո-օդիգ-տեօ) ե. ած. փոխանակ գիկտատորի (առ Հռովմայեցիս)։

Prodigalement (բո-օդի-լը-ման) ած. վատնութեամբ. խոլ առատութեամբ։ Vivre —. Le sang — répandu des martyrs։

Prodigalité (բո-օդի-լի-թե) ե. եե. 1. վատնութիւն. ծախողութիւն. խոլ առատութիւն. շռայլութիւն։ La — est moins honteuse que l'avarice. Donner avec —։ ‖ 2. Անչափ ծախք։ Il s'est ruiné en folles prodigalités. Cet homme charitable a réduit sa fortune par de louables prodigalités։

Prodige (բո-օժ) ե. ած. 1. Աքանչելիք. զարմանալիք. նշան։ — étonnant. Cela tient du —։ ‖ 2. Աքանչելիք։ Cette femme est un — de beauté. Cette statue est un — de l'art։

Prodigieusement (բո-օդիժիօզ-ման) ած. Յոյժ յոյժ. կարի յոյժ։ Maison — grande. Il a — d'argent։

Prodigieux, euse (բո-օդիժիօ, իօզ) ած. Աքանչելի. զարմանալի. նորանշան։ L'effet de ce remède fut —. Excès — de débauche։

Prodigue (բո-օդի) ած. 1. Որ առնէ ծախս առատ. աւելորդածախ. վատնիչ. շռայլ։ Il n'est pas libéral, il est —. — de son bien et du bien des autres։ ‖ 2. (ֆոթ.) Շռայլ։ Cet homme est — de paroles, de promesses. Il n'est pas — de louanges. Être — de son sang. Ոչ ինչ անխնայել յարիւն իւր. հեզուլ զարիւն իւր յանխնայ։

— L'enfant —, կամ լուկ Le —. ե. ած. Անառակ որդին (ըստ Աւետարանին). արդին օձառզ, ընչավատն։

= ե. ած. Աւելորդածախ. վատնիչ. շռայլ։ C'est un —։

Prodiguer (բո-օդիգ) բ. ն. 1. Տալ առատապէս, յանխնայ. վատնել։ Il a prodigué toutes les richesses que son père avait amassées։ ‖ 2. (ֆոթ.) Ցամաքել. *շռայլել։ — ses caresses, ses louanges. Il m'a prodigué ses soins. Ցամաքեաց առ իս զխնամն իւր։ ‖ 3. (ֆոթ.) Դնել ի վատնգիծ. ի տապալապի կացուցանել։ Il ne faut pas — légèrement sa vie ni sa santé։ ‖ 4. (ֆոթ.) Ապուել (զինւր գաղանիս). վատնել (զինւր ծայնի)։

Proditoirement (բո-օդիտ-ուար-ը-ման) ած. Գաղտ. նենգաւոր. մատնութեամբ։ Il l'a tué —։

Prodrome (բո-օդր-օմ) ե. ած. 1. Նախաշաւիղ, յառաջագրան (մատենի)։ ‖ 2. Կարգապետ, գուշակ (հիւանդութեան, ըստ բժշկաց)։

Producteur, trice (բո-օդի-եր, դրիս) ած. Ցառաջածաւ. ծնող. ծնիչ։ Les causes productrices de nos idées։

= ե. ած. Հասանիչ. արտադրիչ. (ըստ քաղաքական տնտեսագիտաց)։ Les producteurs et les consommateurs։

Productif, ive (բո-օդի-եիֆ, իվ) ած. Շահաբեր, արդիւնական (գործ). արդիւնաբեր, արդիւնաւոր, արդիւնաբար (երկիր)։

Production (բո-օդի-սիո) ե. եե. 1. Ցառաջ բերումն, բերբերն ի մէջ (գաղտասաստանական գրութիւնս). ընծայութիւն։ — de pièces։ ‖ 2. Գաղտասաստանական գրութիւնք։ Il a mis sa — au greffe։ ‖ 3. Ցառաջածութիւն. յառաջբերութիւն. արտադրութիւն։ La nature n'est pas moins admirable dans la — d'un ciron que dans celle d'un éléphant։ ‖ 4. Գործ (բնութեան). արդիւնք, բերք (երկրի). երկիք (արուեստի)։ ‖ 5. Հաստատութիւն. *արտադրութիւն. (ըստ քաղաքական տնտեսագիտաց)։ La — a excédé la consommation։ ‖ 6. Երկայնեալ մատն (ըստ անդամոգիտաց). ծալր։ Le mésentère est une — du péritoine։

Produire (բո-օդի-ռ) բ. ն. †1. Ածել. յառաջ։ ‖ 2. Ցուցանել. ի լոյս ածել։ ‖ 3. Ընծայեցուցանել. մատնանել. ծանօթ առնել։ — un homme dans le monde, à la cour։ ‖ 4. Աւագի առնել ի քննութիւն. յանգիման առնել. ի հանգէս ածել։ — une pièce dans un procès. — des témoins. կացուցանել վկայս (յատենի)։ ‖ 5. (ֆոթ.) Ի մէջ առնուլ, բերել, մատուցանել. յառաջ բերել։ — des autorités, des raisons։ ‖ 6. Ծնանիլ։ Chaque animal produit son semblable։ ‖ 7. Բերել, տալ (պտուղս). ի վեր տալ (երկրի խոտս, փուշս). բուսուցանել. արդիւնաբերաւղիս լինիլ։ C'est une terre qui ne produit que des ronces. Pays qui produit beaucoup d'or. Երկիր առատաբեր ակուց։ ‖ 8. Ցօրինել. արտադրել։ Cette manufacture produit des objets d'une grande utilité։ ‖ 9. Ցօրինել. առեզծանել. մատենագրել. արտադրել։ C'est un homme qui a l'esprit fécond, il a produit quantité d'ouvrages։ ‖ 10. Շահ բերել. օգուտս բերել։ Un argent qui ne produit point d'intérêt։ ‖ 11. Զառճառք լինիլ. առթել. հրթել. ածել. հառուցանել։ La guerre produit de grands maux։

Digitized by Google

= Se —. բ. ա. 1. Երևիլ. յանդիմանի լինիլ։ Osez-vous vous — à mes yeux? ‖ 2. Ի հանդէս գալ. ի լոյս գալ։ Son talent s'est produit avec éclat։ ‖ 3. Ցոյանալ զանձն։ Il s'est produit de lui-même։

Produit (բ-օ-ի) է. ս. 1. Բերք. արգիւնք. եկք։ Il vit du — de sa terre, de sa maison, de sa plume. — brut, net։ ‖ 2. Ծնունդ։ Le — de l'âne et de la jument։ ‖ 3. Արգիւնք. արտադրութիւն։ — chimique։ ‖ 4. Արդիւնք թուոց բազմապատկելոց. ծնունդ. արտադրեալն։ Huit est le — de deux et de quatre։

— յէ. Բերք. արտադրութիւնք։ Les produits agricoles. Les produits de l'industrie։ [Ջաքան։

† **Proême** (բ-օ-ի՛մ) է. ս. Նախակարգ բանի. յառաջ-

Proéminence (բ-օ-ի-նա-) է. էից. Ցառաջակարկառն լինիլ. արտաքս կարկառուածն։ La — du nez։

Proéminent, ente (բ-օ-ի-նան, -նդ-) ած. Կարկառեալ արտաքս. յառաջակարկառ. ցիւռկեալ։ Le nez est — dans le visage de l'homme։

Profanateur, trice (բ-օ-ֆա-նա-դ-օ-ր, դ-ր-ս) ած. Պղծիչ։ Il leva contre le temple une main profanatrice։ = է. ս. Պղծիչ։ J.-C. chassa du temple tous les profanateurs։

Profanation (բ-օ-ֆա-նա-սի-ոն) է. էից. 1. Պղծութիւն (Նուիրական իրաց)։ — horrible. La — des églises։ ‖ 2. (է-ոխ-բ.) Պղծութիւն։ Ces œuvres sont des profanations de l'art։

Profane (բ-օ-ֆա-ն՛) ած. 1. Աստուքին. հեթանոս. աշխարհական։ Les auteurs profanes. Chanter un air — ։ ‖ 2. Պիղծ. անուսուրբ. անմաքուր։ C'est une action — et impie։ ‖ 3. (է-ոխ-բ.) Տգէտ. անուսեալ։ Le — vulgaire։ = է. ս. 1. Աստուքին կամ հեթանոսական իր։ Mêler le — au sacré։ ‖ 2. Պիղծ. անմաքուր. անուսուրբ։ Il n'y a qu'un — qui puisse parler de la sorte։ ‖ 3. (է-ոխ-բ.) Անգէտ. ապէտ. անուսեալ։ Il n'admire pas ces monuments, c'est un — ։

Profaner (բ-օ-ֆա-ն-ի) բ. ն. 1. Պղծել։ — les temples, les vases sacrés։ ‖ 2. (է-ոխ-բ.) Պղծել. եղծանել։ — un monument des arts։

Profectif, ive (բ-օ-ֆէ-կ-թիֆ, իվ) ած. Հայրենի, հայրենական (առացուածք). (խօսք)։

Proférer (բ-օ-ֆե-ր-ի) բ. ն. Ասել ի ձայն բարձր և լսելի. ընդ բերան հանել. արտաբերել։ — nettement. dinstinctement. Il n'a pas proféré un mot de tout le jour. On ne doit pas — le nom de Dieu en vain. Ոչ է պարտ առնուլ զանուն Աստուծոյ ի վերուստ անառակաց։

Profès, esse (բ-օ-ֆ՛, է-ս) ած. և է. Ուխտառու (կրօնաւոր, հաստատուած կամ կուսան). ուխտաւոր։ Religieux — ։ Une jeune professe։

Professer (բ-օ-ֆէ-ս-ի) բ. ն. 1. Դաւանիլ. խոստովանութիւն լինել։ — la religion chrétienne, la religion juive, le luthéranisme. Socrate professa l'unité de Dieu։ ‖ 2. Ի վար արկանել. վարել։ — un métier, la médecine։ ‖ 3. Ուսուցանել. հրապարակաւ. վարդապետել. *վարժապետել։ Il professe la rhétorique։ Ասի և անխոդիր. Il professe bien։

Professeur (բ-օ-ֆէ-ս-օ-ր) է. ս. 1. Ուսուցիչ. վարդապետ. վարժապետ։ — de grec, de langue grecque։ † Ասի և յիեպհեան. Mlle Agnesi fut une mathématicienne célèbre, et — à Bologne։ ‖ 2. (է-ոխ-բ.) Վարդապետ։ Cet écrivain est un — d'athéisme, d'impiété։ ‖ 3. Ոչ ի վար արկանէ զարուեստ ինչ։ Cet homme n'est pas un simple amateur en musique, c'est un — ։

Profession (բ-օ-ֆէ-ս-իօն) է. էից. 1. Դաւանութիւն. խոստովանութիւն։ Je fais — d'être votre obligé, j'en fais une — publique, une — solennelle. — de foi. Ձեռնարկ, դաւանութիւն հաւատոյ։ ‖ 2. Արուեստ. բանից. վիճակ. գործ։ Embrasser, choisir une — . Exercer une — . Quelle est votre — ? Որո՞յ բանից է ք։ Il est tailleur de — , de sa — . Արուեստիւ, յարուեստէ դերձակ է։ ‖ 3. Ուխտաւորութիւն (կրօնաւորի)։ Assister à la — d'un religieux։

Professionnel, elle (բ-օ-ֆէ-ս-իո-նէլ, նէ՛) ած. *Արուեստավարժ. արուեստական։ Enseignement — ։

Professo (ex) (եք-ս բ-օ-ֆէ-ս-ո) հբ. ած. տես Ex professo.

Professoral, ale (բ-օ-ֆէ-ս-օ-րա՛լ, -ր՛) ած. Ուսուցչական. վարժապետական։ Il est dégoûté de la vie professorale։ [վարժապետութիւն։ Durant son — ։

Professorat (բ-օ-ֆէ-ս-օ-րա) է. ս. Ուսուցչութիւն.

Profil (բ-օ-ֆի՛լ) է. ս. 1. Կողմնական տեսիլ (երեսաց). *կիսադէմք։ Il est plus aisé de peindre de — que de peindre de face. Elle est plus belle de face que de — ։ Աչի և զանասանց. Un chat vu de — ։ ‖ 2. Կտրած (շինուածոց)։ Le — d'un bâtiment fait connaître les dimensions intérieures։

Profiler (բ-օ-ֆի-լե) բ. ն. 1. Նկարել, ցուցանել կողմնականի. (ըստ ճարտարապետաց)։ ‖ 2. Պատչաճապէս յօրինել կամ բարւոք ճահիլ զշնորհանաւ կամ զբոլորակութիւն մասանց շինուածոյ։

Profit (բ-օ-ֆի՛) է. ս. 1. Օգուտ. շահ։ — légitime, médiocre. Grand — . Il ne faut pas négliger les petits profits. Tirer du — . Օգուտ տեսանիլ. ֆուրթ ինօրփ։ Mettre à — . Ցօգուտ արկանիլ. յօգուտ ի կիր արկանիլ։ Faites-en votre — . 1. Ձեզ բարի շահեսցէ. (առ. բառով վայելէք)։ ‖ 2. Ցօգուտ ի կիր արկէք (դիրատան)։ Au — des pauvres. Ի նպաստ աղքատաց։ Profits et pertes. Շահ և վնաս։ ‖ 3. Ցառաջադիմութիւն. զարգացումն. (խօսի)։ Il a fait beaucoup de — depuis qu'il est sous tel maître։ — յէ. Պարգև, ձեռնհիր (ծառայի)։ Il a tant, sans compter les profits։

Profitable (բ-օ-ֆի-թ-ա-պլ) ած. Օգտակար. շահաբեր։ Un emploi — . Cela ne vous sera guère — ։

Profiter (բ-օ-ֆի-թ-ի) բ. ն. 1. Օգտիլ. շահիլ։ Il a beaucoup profité sur les marchandises qu'il a vendues։ ‖ 2. Ցօգուտ արկանիլ. յօգուտ, ի շահ ի կիր արկանիլ։ — des bons avis, des exemples. — de l'occasion. Ի ճահ առնուլ զդէպ ժամանակին, զժամին դիպող։ ‖ 3. Շահ բերել։ Ce commerce lui a bien profité, lui a peu profité. Faire — son argent. Ի շահ ածել, յարգել զարծաթի իւր։ ‖ 4. Օգուտ, օգտակար լինել։ Cela n'a profité ni à lui ni aux siens. Les biens mal acquis ne profitent jamais։ ‖ 5. Ցառաջադէմ լինել. զարգանալ. յառաջանալ։ — en vertu, en sagesse, en science։ ‖ 6. Աճիլ. զարգանալ (մանկանց, անասնոց, տնկոց)։

Profond, onde (բ-օ-ֆո՛, օնդ) ած. 1. Խոր։ Puits, précipice — . Très — . Գայլախոր. ատամակապէս խոր։ Antre — . Աւր խորափոր։ ‖ 2. Խոր (վէրք)։ Blessure, plaie profonde. Arbre qui jette de profondes racines. Ծառ խո-

Digitized by Google

քարմնաս : ‖ 3. խոր . խորասլաց . խորայատակ : Rivière profonde : ‖ 4. խոր . խորամիջոց : Cette maison n'a guère de face, mais elle est profonde : ‖ 5. (փոխ.) խոր . խորին . խորիմաց . հնարք : Ce que vous dites là est trop — pour moi : ‖ 6. (փոխ.) խոր . խորին : Une profonde érudition. C'est un homme d'un esprit — : ‖ 7. (փոխ.) Հմուտ յոյժ . քաջահմուտ . քաջատեղեակ : Un savant —. Il est — dans les mathématiques : ‖ 8. (փոխ.) խոր . մեծ . ահագին . անհնարին : — silence, respect, chagrin. Calme —. Obscurité, nuit profonde. Profonde affliction, tristesse. Sommeil —. Գուն խոր , ծանր , խորասրտութիւն , ծանրաթախծութիւն , քանձրամեծ . ծանր ներկայութիւն : ‖ †9. խորին (գոյն սեաւ) . գոյ— : [tombé au plus — du gouffre : = ե . ս . խորք . ալք . աղուցք : Du — des enfers. Il est

Profondément (բ—ֆօ̀ղ—ե—մ՚) ա. 1. ի խոր . խորագոյնս : Creuser la terre trop —. Un arbre — enraciné. Ցաւս խորասրտիւս : Dormir —. ի խոր ննջել . խոր ի քուն ննջել . խոր , խորասրտուն քնով ննջել : ‖ 2. (փոխ.) Անչափ . ահագին : — affligé. ի խոր խոցեալ : Il a gravé cela — dans le cœur. Դրոշմեաց զայն ի խորս սրտի իւրոյ :

Profondeur (բ—ֆօ̀ղ—եու—) է . եէ . 1. խորութիւն . խորք : La — d'un abîme, d'un précipice, d'un puits : ‖ 2. խորութիւն . երկայնութիւն : Ce bâtiment a plus de — que de largeur : ‖ 3. Ներքագոյն կողմն (աշխարհի երիք) . խորք : ‖ 4. խորութիւն . բարձրութիւն . (ըստ երկրաչափից) : Il y a trois dimensions : longueur, largeur et — : ‖ 5. խորութիւն , թանձրութիւն (գումարատակի զօրաց) : ‖ 6. (փոխ.) խորութիւն . անհասութիւն : La — des jugements de Dieu : ‖ 7. (փոխ.) խորութիւն : La — de son savoir, de son érudition, de son esprit :

Profusément (բ—ֆօ̀ւ—զե—մ՚) մ. Բազում առատութեամբ . առատապէս . յորդառատ : Il donne — :

Profusion (բ—ֆօ̀ւ—զի՚) է . եէ . Անչափ առատութիւն : Tout y était en —. Ses profusions l'ont ruiné :

Progéniture (բ—օ̀յ—ենի—ք—) է . եէ . Ծնունդ . զաւակ . (ընդ .) : Tout père aime sa — :

Prognathe (բ—օ̀ղ—նաթ) ած . Որ ունի կզակ կամ ծնօտ յառաջակարկառ . երկայնածնօտ : Certaines races de l'Afrique et de l'Australie sont prognathes :

Prognathisme (բ—օ̀ղ—նաթ—իզ՚մ) է . ս . երկայնածնօտութիւն :

† **Progné** (բ—օ̀ղ—ե) յ. ած . եէ . 1. Դուստր Պանդիոնի արքայի Աթենացւոց և քոյր փիլոմելայ , որ փոխեցաւ ի ծիծառն (ըստ առասպելացն) . Պրոգնէ : ‖ 2. Ծիծառն . (ի բնագէտ .) :

Prognostic (բ—օ̀ղ—նոս—թի՚ք) է . ս . տես Pronostic.

Prognostique (բ—օ̀ղ—նոս—թի՚ք) ած . Նախագիտական . յառաջգիտական . կանխագոյց . (ըստ բժշկաց) : Signes prognostiques :

Programme (բ—օ̀յ—ա՚մ) է . ս . 1. Ցայտարարութիւն . *յայտագիր : Le — d'un concert, d'une fête : ‖ 2. *Հիմնագիր : Le — du ministère, des études :

Progrès (բ—օ̀յ—ր) է . ս . 1. Ցառաջխաղացութիւն : Le — journalier du soleil. Arrêter le —, les — du feu, de l'incendie. Արգելուլ զընթացումն հրդեհի : ‖ 2. (փոխ.) Ցառաջադիմութիւն . յառաջառաջութիւն . զարգացումն : Faire du —, des — dans les études. Les sciences ont fait de grands — dans ce siècle : ‖ 3. (փոխ.) Աճումն . զայրացումն : Empêcher les — d'une maladie : ‖ 4. Ցառաջադիմութիւն (քաղաքականութեան) : Nier le — :

† **Progresser** (բ—օ̀յ—ե—ս) բ . ն . Ցառաջադէմ լինել . յառաջառել :

Progressif, ive (բ—օ̀յ—ե—սի՚ֆ, իվ) ած . 1. Ցառաջախաղաց : Le mouvement — de la lune. L'huître est privée du mouvement — : ‖ 2. (փոխ.) Ցառաջախաղաց . յառաջագէմ : La marche progressive de l'esprit humain : ‖ 3. Ցառաջառաջական : Impôt — :

Progression (բ—օ̀յ—ե—սիօ̀ն) է . եէ . 1. Ցառաջխաղացութիւն : Mouvement de — : ‖ 2. (փոխ.) Ցառաջիկայացութիւն . յառաջառաջութիւն . ընթացք : La — logique des idées : ‖ 3. Ցառաջառաջութիւն : — arithmétique, géométrique : [կան . *յառաջագիմառէր :

† **Progressiste** (բ—օ̀յ—ե—սի՚ստ) ած . Ցառաջագիմ .

Progressivement (բ—օ̀յ—ե—սիվ—մ՚ան) մ . Ցառաջառաջար . կարգ ըստ կարգի :

Prohiber (բ—օ̀—հի՚բ) բ . ն . Արգիլուլ . կարճել : On a prohibé la vente de telle marchandise :

Prohibitif, ive (բ—օ̀—հի՚պ—իֆ, իվ) ած . Արգելիչ . կարճիչ : Régime —. Lois prohibitives :

Prohibition (բ—օ̀—հի՚պ—իօ̀ն) է . եէ . Արգելումն : La — du port d'armes :

Proie (բ—ո՚ա) է . եէ . 1. Որս (գազանաց) . գէշ : Le lion se jeta sur sa —. Les vautours vivent de —. S'acharner sur sa —. Գիշատանդ լինել : Oiseau de —. Որսական , գիշատիչ , յափշտակիչ թռչուն : ‖ 2. (փոխ.) Աւար . անկած . կապուտ : Toutes ces richesses furent la — du vainqueur. Sa fortune devint la — d'avides héritiers. Ես — à. Ումանեակ . Ղշաւակ : Être en — à la cupidité des usuriers : ‖ 3. (փոխ.) Ջամբ . ճարակ . կերակուր . կեր : Plus de vingt maisons ont été la — des flammes : [ment, force — :

Projectile (բ—օ̀յ—եքթի՚լ) ած . *Ընկեցական : Mouve- = ե . ս . 1. Ումանիկ արձակեալ կամ ձգեալ ի զօրաբերանէ իմիք . ձիգ : ‖ 2. Գունդ կամ գնդակ կամ ռումբ (պատերազմի) . ձիգ : Un amas de projectiles :

Projection (բ—օ̀յ—եքսիօ̀ն) է . եէ . 1. Արձակեալ (մարմին ինչ ծանր) . ընկեցումն : — perpendiculaire, horizontale : ‖ 2. *Ստորագրումն : — de la sphère. — gnomonique :

Projecture (բ—օ̀յ—եքթու—ր) է . եէ . Ցառաջակարկառմունն (շինուածոց) :

Projet (բ—օ̀յ—է) է . ս . 1. Ածելի արկեալ գործ . առաջարկութիւն . խորհուրդ . միտք . դիտումն : Un grand —. De vains projets. Exécuter un —. Confondre, détruire les projets des ennemis. Ցբել , ապականել զխորհուրդս թշնամեաց : ‖ 2. Նախագիծ . ծրագիր : C'est un — à peine ébauché. Un — de loi :

Projeter (բ—օ̀յ—էթ—ե) [Ընդրկի իրրև զJeter.] բ . ն . 1. Ընկեցուլ . արկանել . ձգել : — un corps obliquement : ‖ 2. *Ստորագծել : — les cercles en forme d'ovale : ‖ 3. խորհել . նկարել ի միտս . արկանել ի միտ . դնել ի մտի : — une entreprise. On n'exécute pas tout ce qu'on projette : Ած եւ անխնգիր . Perdre son temps à —, à — en l'air : = Se —. բ . ա . Ցառաջ կոյս ձգիլ . կարկառուլ առաջս : [կանէ ի միտ խորհրդս :

† **Projeteur, euse** (բ—օ̀յ—էթ—որ, եուզ) է . Որ առ-

Prolégomènes (բ—օ̀լ—եղ—օ̀մ—ին՚) է . ս . յԱ . երկայն և ընդարձակ յառաջաբան (մատենի) . Նախակարգ բանք :

Prolepse (բ—օ̀լ—եփս—) է . եէ . Զեւ ինչ ճարտարախօսութեան . կանխակալութիւն . կանխաս պատասխանիի ընդդիմադրութեան :

Digitized by Google

Proleptique (բ-օլեբ-տիք) ած. կանխիկ (կերպ, քան բժշկագ)։

Prolétaire (բ-օլե-տ-ր) ե. ար. 1. Անելքար (ժողովրդական հռովմեական)։ Les prolétaires étaient exempts d'aller à la guerre։ ‖ 2. Անելքար (ժողովրդական առ. ժողք)։

†— ած. Անելքար։ La classe —. Une famille —։

Prolétariat (բ-օլե-տար-իա) ե. ար. Դաս անելքարաց ժողովրդեան։ Le — moderne։ [դիտաց)։ Rose —։

Prolifère (բ-օլիֆ-ր) ած. Ծաղկածին. (քան տնկած)։

Prolifique (բ-օլիֆ-իք) ած. 1. Ծնողական. ծնողական զօրութեան (գիշ)։ Vertu, semence —։ ‖ 2. Աճեցուցիչ ծնողական զօրութեան (գիշ)։

Prolixe (բ-օլիքս) ած. 1. Երկայնաբան։ C'est un homme — dans ses discours։ ‖ 2. Երկայնաբան. երկայնաբան առարած։ Discours, style —։

Prolixement (բ-օլիքս-էման) մ. Երկայնաբանութեամբ. (խօսիլ)։ Il écrit bien —։

Prolixité (բ-օլիքս-իթ-է) ե. իե. Երկայնաբանութիւն։ Il écrit avec une — ennuyeuse, fatigante։

Prologue (բ-օլոկ) ե. ար. 1. Նախերգան։ Les anciens ne faisaient guère de pièces de théâtre sans —։ ‖ 2. Յառաջաբան (մատենի)։

Prolongation (բ-օլոնկ-ասիո) ե. իե. Երկարութիւն. յերկարաձգութիւն։ — de congé, de terme. Après la — de la trêve։

Prolonge (բ-օլոնժ) ե. իե. 1. Չուան (ձգելոյ կիր-քանօթս)։ ‖ 2. Սայլ վառօդոյ և գնդակաց ետեղանօթոց։

Prolongement (բ-օլոնժ-ման) ե. ար. Երկայնութիւն։ — d'une ligne, d'un mur. La queue, dans les animaux, est un — de l'épine dorsale։

Prolonger (բ-օլոնժ-է) բ. ն. 1. Երկարել. յերկարաձգել. ի ձեգ արկանել։ — une affaire, les souffrances de quelqu'un, la guerre. Ce régime a prolongé ses jours, sa vie։ ‖ 2. Երկարել. յաւգտել։ ‖ 3. Երկցնել. ձգել։ — une avenue, une galerie։

†— une côte. տես Longer une côte, ի Longer, 1.

=Se —. բ. ա. 1. Ընդերկար լինել. յերկարել. յերկարաձգել. յերկարատել. յերկարաձգիլ. ձգիլ. ի տակ անկանել։ Leur vie ne se prolonge guère au delà de ce terme. Les débats se sont prolongés bien avant dans la nuit։ ‖ 2. Ձգիլ. տարածանիլ։ Cette île se prolonge du midi au nord։

Promenade (բ-օմ-էն-ատ) ե. իե. 1. Ճեմ. Ճեմելիք. շրջապտյութիւն։ — à pied, à cheval, en voiture, en bateau, sur l'eau. Faire un tour de —. Je suis fatigué de ma —։ ‖ †2. Զազկանք. վարչահարութիւն։ "Il se détermina à passer par la baguette, il essuya deux promenades." VOLT. *Cand.* 2. ‖ 3. Տեղի զբնալոյ. Ճեմելիք. Ճեմարան։ Le jardin des Tuileries est une magnifique —։

Promener (բ-օմ-էն-է) բ. ն. 1. Շրջեցուցանել. Ս. ի ժամս ածել. (տե. պատուհանել)։ — un enfant, un malade. — des étrangers par քամ dans la ville։ ‖ 2. Շրջեցուցանել, Ս. անցմէնեցուցանել (զերիվար)։ — un cheval échauffé, avant que de le mettre à l'écurie։ ‖ 3. (ե-ի-բ.) Շրջեցուցանել. յածեցուցանել. ի շուրջ ածել (զաչս). զվայրագ ածել։ — sa vue, ses yeux, ses regards sur une assemblée. Il promène en tous lieux son chagrin։ ‖ 4. Խաղացուցանել. յածեցուցանել։ ‖ 5. (ե-ի-բ. և ընդ.) Տանել և բերել զոք. թափառեցուցանել զոք ժամանակ. Au lieu de me payer ce qu'il me doit, voilà six mois qu'il me promène։

=Se —. բ. ա. 1. Ճեմել. Ճեմ առնուլ. զբնալ. շրջիլ. շրջապտյիլ. Ս. ի ժամս գալ. Ս. անցմէնեցնել. Ս. տատան առնել. (տե. պատրիլ)։ Il se promène dans son jardin. Allons nous — au boulevard. Allez vous —. (տե. կորսուեցո՛ք. կորսուէ՛. կորի՛ր)։ Envoyer —. տես J'Envoyer, 1. ‖ 2. (ե-ի-բ.) Շրջիլ. յածիլ. խաղալ։ Mes regards se promenaient sur ces riches campagnes։

Promeneur, euse (բ-օմ-էն-որ, ոզ) ե. 1. Շրջեցուցիչ։ Elle est la promeneuse de cet enfant։ ‖ 2. Ճեմող։ La pluie a chassé les promeneurs։ ‖ 3. Ճեմարէր։ Je ne suis pas —. C'est un grand —։ ‖ 4. (ե-ի-բ. և ընդ.) Թափառեցուցիչ։ Vous n'êtes qu'un —։

Promenoir (բ-օմ-էն-ուար) ե. ար. Ցարկածածուկ ճեմելիք։ Cette galerie sert de — en temps de pluie։

Promesse (բ-օմ-ես) ե. իե. 1. Խոստումն. բան. պայման։ — verbale, par écrit. Fausser, violer sa —. Սար պայմանին։ Ce sont des promesses vaines, trompeuses, illusoires։ ‖ 2. Մուրհակ պարտուց. ձեռագիր. (իշ.)։ Quand vous me rapporterez ma —, je vous payerai։

†— Les enfants de la —. Որդիք աւետեաց. ընտրեալքն։

Prometteur, euse (բ-օմ-էթ-որ, ոզ) ե. Վաղվաղակոտ ի խոստանալ. խոստացող. (ընդ.)։ C'est un grand —։

Promettre (բ-օմ-էթ-է) [Ծորդի իրրև գMettre.] բ. ն. 1. Խոստանալ. բան տալ. պայմանել։ — une fille en mariage. Être exact à tenir ce qu'on a promis, — et tenir sont deux. (տե. ի.) տես ի Deux, ած. բա. 1. — monts et merveilles. (ե-ի-բ. և ընդ.) տես ի Mont. Se — l'un à l'autre. Խոստանալ միմեանց։ Ils se sont promis fidélité l'un à l'autre։ ‖ 2. Հաստատութիւն առնել. Հաստատել. վստահացուցանել. (ընդ.)։ Je vous promets qu'il s'en repentira։ ‖ 3. Գուշակել. խոստանալ. ասել։ Je vous promets du beau temps pour demain. L'almanach nous promet de la pluie։ ‖ 4. Ցուսացուցանել. խոստանալ։ ‖ 5. Ստանուցանել. զայցելութիւն կամ զգալուստ ուրուք. (ընդ.)։ Vous nous promettez toujours votre ami, et il ne vient jamais։

— Se —. 1. Խոստանալ անձին. յուսալ։ Je ne me promets aucun fruit de cette démarche։ ‖ 2. Խոստանալ. հաստատել. դնել ի մտի։ Elles se sont bien promis de ne plus remettre les pieds dans cette maison։

=բ. ն. (ե-ի-բ.) Տալ զանձնէ ակնկալութիւն բազում կամ յոյս բարեաց։ Ce jeune homme promet, promet beaucoup. Ce début promet. Les blés promettent beaucoup cette année։ [թիւն. (իշ.)։

Prominence (բ-օմ-ին-ս) ե. իե. Ա. ար. բարձրութիւն։

Prominent, ente (բ-օմ-ին, ընդ) ած. Ա. ար. բարձր. բարձրագոյն. առաւելադիրեալ. (իշ.)։ Colline prominente au-dessus des autres։

Prominer (բ-օմ-ին-է) բ. ն. Բարձրացեալ կալ. լինել բարձրագոյն. առաւելանիլ. (իշ.)։ Ce rocher promine sur les autres։

Promiscuité (բ-օմ-իս-կիւ-իթ-է) ե. իե. խառնակուածութիւն (արուաց և իգաց)։ La — des sexes causait de grands désordres dans cet établissement։

Promission (բ-օմ-իսիո) ե. իե. Խոստումն։ Վարի հեթ ի բանն La terre de —. 1. Երկիրն Քանանու զոր խոստացաւ Աստուած հարցն Աբրահամու զդէմն. երկիրն աւե-

Digitized by Google

անաց, խոստմնից, պարգևաց, պարգևական, աստուածպարգև։ (Որ և La terre promise)։ || 2. (փոխ.) Երկիր յուսալի, արգաւանդ։

Promontoire (բ-օմ)ը-ար) է. ար. Սարաւանդ. հրաւանդան։ (Որ և Cap)։ Le — de Malée։

Promoteur (բ-օմ)ը-ը) է. ար. 1. Գլխաւոր վերակացու, հոգաբարձու, տածիչ։ Il n'est pas le fondateur de cet établissement, il n'en est que le —։ || 2. Նախաձեռնող։ Ce prince fut le — de la guerre։

†=—, trice. ած. Գրգռիչ։ Cause promotrice։

Promotion (բ-օմ)ո) է. իե. 1. Ամբառնալն մեծանգամայն անձինս բազում ի մի և ի նոյն աստիճան կամ ի պատիւ. յառաջադուխթիւն։ Le pape fit une — de quatre cardinaux. Nous sommes de la même —, lui et moi։ || 2. Հասանելն կամ ամբառնալն յաստիճան մի։ Cet évêque, depuis sa — au cardinalat . .

Promouvoir (բ-օմ-վ-ար) բ. ն. 1. ի պատիւ հանել, տածել, ամբառնալ, վերացուցանել. յառաջ ձգել, մեծացուցանել. նախաձեռնել. նախանձուողց առնել։ — un prince à l'empire. Il fut promu à l'épiscopat. Եհան, վերացաւ յեպիսկոպոսութեան աստիճան. նախաձեռնեցաւ, վճռակեցաւ յեպիսկոպոսութիւն։ || †2. Հայհոյել. ընձեռնել. մեծացուցանել։

Prompt, ompte (բ-ո), օ)ր) ած. 1. վտ. փոյթ. երթագոփոյթ։ Je vous souhaite un heureux voyage et un — retour. Il faut apporter un — remède à ce mal. Avoir la repartie prompte. Լինել պատրաստաբան։ || 2. Արագ. արագընթաց. արագավազ։ Cet homme est — à la course. Une course prompte։ || 3. վազանցուկ. երագանցուկ։ Sa joie fut prompte. Ոչ յամեաց ուրախութիւն նորա։ — comme l'éclair. Հանդիպատրաստ փայլական։ || 4. Փոյթ. արագ. պատրաստ. կազմ. դիւրաշարժ. յորդոր. յօժար. կազմ և ժամեան. ժիր և ժամեան։ — à écouter et lent à parler. C'est un homme — dans tout ce qu'il fait։ || 5. Դիւրաշարժ կամ դիւրաշարժ ի ցասումն. վազցասուն. ցասկոտ։ Il a l'humeur prompte. Avoir la main prompte. տես ի Main, 1.

Promptement (բ-ո)ր-ման) ած. Փութով. փոյթ ընդ փոյթ. վազվազակի. պատրաստաբար։ Allez là —. Croire très —. վազվազակաւ լինել ի հաւատալ։

Promptitude (բ-ո)ր-ր-ու) է. իե. 1. Փոյթ. արագութիւն. ճարպ. պատրաստութիւն։ Agir avec —. C'est une affaire qui demande de la —։ || 2. վազ յառաջ լինել. ցասկոտութիւն։ Sa — lui nuira։ || 3. Ցասումն յանկարծակի և վազանցուկ. (Լուր)։ Quand sa — est passée։ [թիւն. քաղցրածոյք։

† **Promptuaire** (բ-ո)ր-ը-եր) է. ար. Բովանդակութիւն

Promulgation (բ-օմ-լ-ո)ո) է. իե. Հրատարակութիւն (օրինաց)։ [քարոզել (զօրէնս)։

Promulguer (բ-օմ-լ)ե) բ. ն. Հրատարակել,

Pronaos (բ-օն-օս) է. ար. Ա. առաջի կողմն տաճարաց նախենից։

Pronateur (բ-օն-ա-եր) ած. ար. Muscle —, կամ լոկ —. է. ար. Պատճի ինչ ծռելոյ [avant-bras]. †վերադարձիչ։ (Տես Supinateur)։

Pronation (բ-օն-ա)ո) է. իե. Mouvement de —. Շարժութիւն որով ափ ձեռին հակի յերկիր կողմ. շարժութիւն վերադարձութեան։ (Տես Supination)։

Prône (բ-ո՛ն) է. ար. 1. Հրատանգ քրիստոնեական հաւատոց յաւուր կիւրակէի յեկեղեցւոջ։ Faire le —. Le curé ayant achevé son —։ || 2. (փոխ. և ընդ.) Ցանդիմանութիւն. կշտամբանք։ Je me moque de son —։

Prôner (բ-ո՛ն) բ. ն. 1. վարդապետել զքրիստոնական հաւատս յաւուր կիւրակէի յեկեղեցւոջ. (Լուր)։ Le vicaire nous a prônés ce matin en l'absence du curé։ || 2. (փոխ.) Անչափ գովել. գրուատել յոյժ։ Il a des amis qui le prônent sans cesse։ || 3. Ցանդիմանել երկայն և ձանձիր բանիւք։ Que nous prônez-vous là? Ցայս միտս վաղի և իբր բ. ղ. Il ne fait que —։

Prôneur (բ-ո՛ն-ը-ր) է. ար. 1. Վարդապետիչ քրիստոնական հաւատոց յաւուր կիւրակէի յեկեղեցւոջ. (Լուր)։ Notre curé est un excellent —։ || 2. (փոխ. և ընդ.) Անչափ գովիչ. գովաստան. գովաստաց։ Ցայս միտս լինի իե. Prôneuse։ || 3. Շաղփաղպ յանդիմանիչ. (ընդ.)։ C'est un — éternel։

Pronom (բ-օն)ո) է. ար. փոխանակ անուան. փոխանուն. դերանուն։ — personnel, possessif։

Pronominal, ale (բ-օն-ո-ն, ալ) ած. †Դերանունական. †դերանունաւոր։ Verbe —։

Pronominalement (բ-օն-ո-ն-ալ-մ)ո) մ. Իբրև զդերանունական բայ. †դերանունաբար։

Prononçable (բ-օն-ո-ա-ա-պ-լ) ած. Հնչելի։ Cette accumulation de lettres n'est pas —։

Prononcé (բ-օն-ո-ե) է. ար. կարգադրութիւն. ծանուցումն։ Le — de l'arrêt, de la sentence։

Prononcer (բ-օն-ո-ս) բ. ն. 1. Բերել ի վերայ զվճիռ (գատաստանի). վճիռ հատանել, տալ. վճռել։ — une décision, un arrêt, un jugement. — anathème. Նզովս կարգալ։ || 2. կարգալ, ծանուցանել (զվճիռն)։ Le président ayant prononcé l'arrêt։ || 3. խօսել. ճառել. կարգալ։ — un discours, un sermon. — avec feu, avec grâce։ || 4. Ցօգել. յօգուցուցանել. արուեստս բերել զխագագին. հնչել. ասել։ Il ne saurait — les R. À peine eut-il prononcé ces paroles. Ընդ հլոնել բանին ի շրթանց նորա։ || 5. Ցայս յանդիման երևեցուցանել (ի դէպս). ի յայս ածել։ — un bras, une jambe։

=բ. ղ. 1. վճիռ հատանել, տալ. վճռել. ասյմանել։ L'Église a prononcé։ || 2. վճիռ հատանել. ասյմանել. որոշել։ J'attends que vous ayez prononcé։

= Se —. բ. ա. Ցայս առնել զկնի միտս, զնորհուզտս։ Il n'ose pas se —։

Prononciation (բ-օն-ո-ս-ի) է. իե. 1. կարգացումն (վճռոյ, ճառի)։ || 2. Հնչումն. հոգաբաժանութիւն։ — nette, distincte. Cet enfant bégaye, il n'a pas la — libre։

Pronostic (բ-օն-օ-պ-իկ) է. ար. 1. Գուշակութիւն։ Les politiques se trompent souvent dans leurs pronostics։ || 2. Գուշակ. նշանակ. առհաւատչեայ։ Ce revers fut le — de sa chute։ || 3. Նախագիտութիւն (բժշկի). յառաջագիտութիւն։ Ce médecin a le — fort sûr։ || 4. Ըղձութիւն (առաջադրութեան, քառակերից)։

Pronostiquer (բ-օն-օ-պ-ի-ք) բ. ն. Գուշակել. յառաջագոյն գուշակել, իմանալ։ J. J. Rousseau avait pronostiqué la révolution française։

Pronostiqueur (բ-օն-օ-պ-ի-ք-ը-ր) է. ար. Գուշակ. (ընդ. և ընդ խոզ)։

Propagande (բ-օբ-ա-կ)ա-ն-տ) է. իե. 1. Ժողով առաքեալոց հաւատոյ ի հեռաւոր. †Ծաւալումն։ || 2. Ընկերութիւն առաքեալոց (կարծիս ինչ քաղաքական)։

— Faire la —. Ջանալ առաքեալ կարծիս ինչ քաղաքական, ընկերական, կրօնական. (ընդ.)։

Digitized by Google

† **Propagandiste** (բ-օ-լ-ան-դ-ի-տ) է. ած. Անդամ ժողովոյ սարսածմանն հաւատոյ, ծաւալոյցի։

Propagateur, trice (բ-օ-լ-ա-գ-ո-ր, դ-ր-ի-ս) տ-ի. Տարածիչ։ [nouvelles։

= է. ած. (է-ս-պ.) Տարածիչ։ — de la foi, des idées

Propagation (բ-օ-լ-ա-ց-իւն) է. իգ. 1. Սերմանումն. ամնումն։ La — du genre humain։ ‖ 2. (է-ս-պ.) Տարածումն. ծաւալումն։ La — de la foi, de la vaccine, de la philosophie։ ‖ 3. Ծաւալումն (լուսոյ, ձայնի)։

Propager (բ-օ-պ-է) բ. ն. 1. Սերմել. ամնցուցանել. բազմացուցանել։ On est parvenu à — cette espèce dans nos climats։ ‖ 2. (է-ս-պ.) Տարածանիլ. ծաւալիլ։ — la foi, l'erreur, la vérité, une épidémie։

= Se —. բ. ա. 1. Սերիլ. սերտանալ. ամնիլ. բազմանալ։ ‖ 2. (է-ս-պ.) Տարածանիլ. ծաւալիլ. ճառագիլ։

† **Paroxyton** (բ-օ-ր-օ-ք-ս-ի-ն) է. ած. Որ ուղիղ վերջին վանկին վրայ) քան զվերջինն վանկին (բառ յոյն). Նախայտրաշէշտ. Նախայտրաշէշտուլոր։

Propension (բ-օ-պ-ե-ն-ս-իւն) է. իգ. 1. Հակումն. միտումն։ Tous les corps pesants ont une — naturelle à descendre։ ‖ 2. (է-ս-պ.) Միտումն. հակամիտութիւն. հոլովումն. ընթացումն. յօժարութիւն։ — au bien, au mal. On le destinait à l'état ecclésiastique, mais il n'y avait aucune —։

† **Propérispomène** (բ-օ-ր-է-ս-պ-օ-մ-է-ն') է. ած. Որ ուղիղ զոյզոյգին [accent circonflexe] միով հնգիւս յառաջ քան զվերջինն վանկին (բառ յոյն). Յարտայզոյգ։

Prophète (բ-օ-ֆ-է-տ) է. ած. 1. Մարգարէ (Հրէից). առաջնոդ. տեսող։ Les prophètes ont annoncé le Messie. Cet homme a le ton d'un —։ ‖ 2. Մարգարէ (հեթանոսաց, ցուհաց). իղձ. ըղձապատուական. գէտ. հարցուկ։ ‖ 3. Մարգարէ. պատգամաւոր. (առի զՄահմետէ, ըստ մահմետականց դէնիին)։ Déployer l'étendard du —։ ‖ 4. (է-ս-պ. և ընդ.) Մարգարէ. գուշակ։ Vous avez été bon —. Un — de malheur։

Prophétesse (բ-օ-ֆ-է-ս) է. իգ. Կին մարգարէ. մարգարէուհի։ La — Débora. Anne la —։

Prophétie (բ-օ-ֆ-ի) է. իգ. 1. Մարգարէութիւն։ La — a été accomplie. Il avait le don de —. Մարգարէաշնորհ էր։ ‖ 2. Մարգարէութիւն. պատգամ։ ‖ 3. Մարգարէութիւն. գուշակութիւն։ Les prophéties de Nostradamus. Ma — s'est malheureusement accomplie։

Prophétique (բ-օ-ֆ-է-տ-ի-ք) ած. Մարգարէական։ Esprit —. Discours, style —։

Prophétiquement (բ-օ-ֆ-է-տ-ի-ք-ա-մ-ն) մ. Մարգարէութեամբ. մարգարէաբար։ Il a parlé —։

Prophétiser (բ-օ-ֆ-է-տ-ի-զ) բ. ն. 1. Մարգարէանալ։ ‖ 2. (է-ս-պ. և ընդ.) Մարգարէանալ. գուշակել. կանխաճանչնել։ Je vous avais bien prophétisé que cela arriverait։

Prophylactique (բ-օ-ֆ-ի-լ-է-կ-տ-ի-ք) ած. Յառաջարգել. *Նախապահպան. (ըստ բժշկաց)։ Traitement, remède —։ [զգուշութիւն ի հիւանդութենէ։

Prophylaxie (բ-օ-ֆ-ի-լ-ա-ք-սի) է. իգ. *Նախապահպան

Propice (բ-օ-պ-իս) ած. 1. Հաշտ. Տաճ. Նպաստաւոր։ Dieu nous soit —! Հաճ եղիցի ընդ մեզ մեր Աստուած. քաւիչ լեցի մեզ Աստուած։ Si le sort m'était —. Jetez sur moi un regard — un œil —. Հաշտ ակամբ հայեցիս յիս։ ‖ 2. Յաջողակ (հոգի). դիպող, պատահ (ժամանակ)։

† **Propitiateur** (բ-օ-պ-ի-ց-ի-ա-տ-օ-ր) է. ած. Հաշտարար. քաւիչ։

Propitiation (բ-օ-պ-ի-ց-ի-ա-ց-իւն) է. իգ. Հաշտութիւն. քաւութիւն։ Sacrifice, victime de —։

Propitiatoire (բ-օ-պ-ի-ց-ի-ա-տ-օ-ր) ած. Հաշտարար. քաւութեան. քաւիչ։ Offrande, victime —։

= է. ած. Սեղան յոսկւոյ զոյգ՝ որ եգիտալ էր ի վերոյ տապանակին ի վերուստ կոզմանէ. սեղան քաւութեան. քաւութիւն։

Propolis (բ-օ-պ-օ-լ-ի-ս) է. իգ. Ճիւթ ուռենայինն և ասուշահատ՝ որով խնուն մեղուք զծակս մեղուանոցացն կամ փեթակաց. սկանամամ. էլլոպօլ։

Proportion (բ-օ-ր-օ-ց-իւն) է. իգ. 1. Համեմատութիւն. չափակցութիւն. զուգաչափութիւն. կշռութիւն։ Juste —. La — de tous les membres avec la tête. Une colonne d'une belle —։ ‖ 2. (է-ս-պ.) Համեմատութիւն. պատշաճութիւն. միաբանութիւն։ Quelle — y a-t-il de sa dépense avec son revenu? Sa place n'est pas en — avec son mérite։ ‖ 3. Համեմատութիւն։ — arithmétique, géométrique։

= À —, En —, Par —. մբ. ած. Համեմատութեամբ. ըստ համեմատի. ըստ չափոյ համեմատութեան. զուգաչափ։ Il ne dépense pas à — de son revenu։

= — gardée, Toute — gardée. մբ. ած. Միտս եգեալ յառնահատարարութիւնն կամ ի խոհիրն. համեմատութեամբ։ — gardée, ce petit jardin vaut mieux que ce grand parc։

Proportionnalité (բ-օ-ր-օ-ց-ի-օ-ն-ա-լ-ի-տ-է) է. իգ. Համեմատականութիւն։

Proportionné, ée (բ-օ-ր-օ-ց-իօ-ն-է) ած. դիրք. Bien —. Անդամովք համեմատ, ընդ իրարս պատշաճ. գեղապատշաճ. պատշաճագիտ։ Un corps bien —։

Proportionnel, elle (բ-օ-ր-օ-ց-իօ-ն-ե-լ, ել') ած. Համեմատ. համեմատական. պատշաճական։ Moyenne proportionnelle. տես ի Moyen, A.

Proportionnellement (բ-օ-ր-օ-ց-իօ-ն-ե-լ-ը-մ-ան) մ. Ըստ համեմատի. համեմատաբար։

Proportionnément (բ-օ-ր-օ-ց-իօ-ն-ը-մ-ան) մ. Ըստ համեմատի. ըստ չափոյ. (խրթ)։ Il n'a pas été récompensé — à son mérite։

Proportionner (բ-օ-ր-օ-ց-իօ-ն) բ. ն. Համեմատ գործել, յարգարել. համեմատել. պատշաճեցուցանել. կշռել։ — son discours à l'intelligence et à la capacité de son auditoire. La récompense fut proportionnée au service. Կշիռ ըստ վաստակոցն ընկալաւ զծառայութիւն։

= Se —. բ. ա. Պատշաճեցուցանել զանձն. զկիրս նել։ Se — à l'intelligence de ses auditeurs։

Propos (բ-օ-պ-ո) է. ած. 1. Հաստատութիւն միտաց. որոշումն. յառաջադրութիւն. դիտաւորութիւն։ Se confesser de ses péchés avec un ferme — de n'y plus retomber։ ‖ 2. Առաջի արկեալ բանք, խնդիր. նիւթ։ Revenons à notre —. Laissons à part les autres débats qui ne font rien à notre —։ ‖ 3. Բան. խօսք. ճառ։ Un — de fou, de table. Vous tenez là des — un peu trop libres։ ‖ 4. Ընդունայն, անոտի բանք. չարաբասութիւն։ Je me moque des —. Quoi! vous vous arrêtez à ces —? ‖ 5. Բանակցութիւն. առաջարկութիւն։ Jeter des — d'accommodement։

= À —. մբ. ած. 1. ի դէպ. ըստ պատշաճի։ Parler à —։ ‖ 2. ի պատահ, ի դիպող ժամու. ի ճահ. (այլ. յորմէր առեն)։ Vous venez à —։ ‖ 3. Գալ առիթաւ ի

Digitized by Google

մխաս խմ. (տե՛ս. ազէկ մխաքս եկաւ)։ À —, j'oubliai de vous dire l'autre jour . . .

— À —. տե՛ս. Գաղշամ. ի դէպ. պատկանաւոր։ Juger à —. Գաղշամ վարկանիլ։ Il n'est pas à — d'aller si vite։

— À- —. է. տե՛ս. Գաղշամութիւն. պատեհութիւն։ Je ne vois pas l'à- — de cette plaisanterie։

— À — de rien. Ա՛ոանց իրիք պատճառաց. յոչինչ պատճառս. յոչինչ պէտս։ Il s'est fâché à — de rien։

— À ce —. Ա՛ս ասի։ On dit à ce — que . . .

— À quel —? À — de quoi? Ցի՞նչ պատճառաս. յի՞նչ պէտս. ընդ ազապաս։

= À tout —. Ած. տե՛ս. Ի դէպ եւ տարագէպ. թէ ի հանդէպս եւ թէ ի տարագէպս. յամենայն ժամ. Համառապատ. (տե՛ս. յարմար անյարմարք)։ Il parle de sa noblesse à tout —։

= Mal à —. Ած. տե՛ս. 1. Անճարտ. տարագէպ։ Il parle toujours mal à —։ || 2. Ա՛ոանց իրիք պատճառաց. յոչինչ պատճառս։ [il faut toujours qu'il parle։

= Hors de —. Ած. տե՛ս. Տարագէպ։ À —, hors de —,

= De — délibéré. Ած. տե՛ս. տես ի Délibéré. A.

Proposable (բ-օ-պ-զ-ա-ւ) տե՛ս. Ա՛ոաջարկելի։ Cette question n'est pas —։

Proposant (բ-օ-պ-զ-ն) է. տե՛ս. Ներառնող տասուծառանութեան (առ բազդաքահս)։

= տե՛ս. տե՛ս. Ա՛ոաջարկիչ։

Proposer (բ-օ-պ-ո-զ) բ. ն. 1. Ա՛ոաջի դնել, առնել, արկանել. առաջարկել։ — son opinion, une question, un mariage։ || 2. Ցանդիմեան առնել, կացուցանել։ — quelqu'un pour modèle, pour exemple. Օրինակ տալ զոք. կացուցանել արկանել։ Se — un modèle. Օրինակ դնել կամ առնուլ անձին։ || 3. Խոստանալ։ — un prix, une récompense։ || 4. Պատուհասանել. տալ։ On lui a proposé vingt mille francs pour կամ de sa maison։

— Se —. Ա՛ոաջի դնել. արկանել ի միտս. ունել, դնել ի մտի. յառաջագրել։ Il se propose de partir dans peu de jours. Se — une fin, un but. Կէտ առաջի դնել. կէտ նպատակի դնել։

= բ. ն. Դնել ի մտի. առաջագրել։ L'homme propose et Dieu dispose. (տե՛ս.) տես ի Disposer, բ. ն. 1.

= Se —. բ. տ. Ընծայեցուցանել, առաջարկել զանձն։ Plusieurs personnes se sont proposées pour cet emploi։

Proposition (բ-օ-պ-ո-ւ-ի) է. իգ. 1. Ա՛ոաջի արկանելն, դնելն. առաջարկութիւն։ — de loi։ || 2. Ա՛ոաջարկութիւն. խորհուրդ։ Développer, retirer sa —. On n'a pas voulu entendre à mes propositions։ || 3. Ցառաջագրութիւն. նախադասութիւն։ — affirmative, négative. Une — se compose essentiellement d'un sujet, d'un verbe et d'un attribut։ || 4. Ա՛ոաջարկութիւն (երկրաչափական)։ Démontrer une —։ || †5. Պահանջութիւն բանից Գրոց սրբոց (առ բազդաքահս)։

— Pains de —. Երկտասան հացք կամ պանք զորս դնէին սրբոցն Իսրայէլի ի շաբաթէ շաբաթ ի վերայ սեղանոյն սրբոյ. հացք զառաջաւորութեան, զառաջնից, առաջադրութեան, երեսաց, յանախաց, պատարագաց. զառաջաւոր, առաջաւոր հացք։

Propre (բ-օ-բ) ած. 1. Իւրաքանչ. սեպհական. բուն. ինքնաբուն. յատուկ։ C'est son — fils. Je l'aime comme mon — frère. Ականջ՛ս իմ իրիք զնա իրիք զիւրայր իմ հաստատեցին։ Je l'ai entendu de mes propres oreilles. Իմովք ձեռք սպանի զնա։ Tuer de sa — main. Ինքեան ձեռաք սպանանել. ինքնաձեռն լինել (յորդի իւր)։ De son — mouvement. *Ինքնաբերաբար։ C'est sa — substance. Amour- —. տես յ'Amour. Nom —. Ցառուն սեպհական։ || 2. Բուն. բնիկ. բնական. յատուկ։ Dans le sens —, ce mot signifie telle chose et dans le sens figuré telle autre։ || 3. Իրական։ Le mouvement — et le mouvement apparent d'un astre։ || 4. Նոյն. նոյն ինք. ինքն ինք։ Vous demeurez dans la — maison où il logeait. Le — jour de sa naissance։ || 5. Ա՛ոանձնին. սեպհ. յատուկ։ La poésie et la prose ont chacune une harmonie qui leur est —։ || 6. Գաղշամ. պատեհ. ունկ. յարմար. անկատար. դիպուած. ճաշ. ճաշակաւոր. պատկանաւոր։ Rien n'est plus — à les réunir que votre présence. Il n'a aucune des qualités propres au commandement. Le port n'était pas — pour hiverner. Դժպատեհ իմն էր նաւահանգիստն առ ձմերիլ։ || 7. Ցանկ. առակ. բաւական. կարգ։ Cet homme est — à l'étude. Il n'est — à rien. Անպիտան է ամենևին։ || 8. Պիտանի. պիտանացու. օգտակար։ Ce bois est — à bâtir. Ce remède est — à telle maladie։ || 9. Ցարդարեալ. վայելուչ. բարեկարգեալ։ Ses habits sont toujours fort propres. Être — sur soi. Un ameublement fort —։ || 10. Պաքուր։ Cet homme est très —, n'est pas —. Cette chemise est encore —, ne la mettez pas au linge sale։

† — Mal —. Անպատշաճ. անպատեհ. (վլ.)։

= է. տե՛ս. 1. Սեպհականի, առանձնինն ինչ. սեպհականութիւն. առանձնաւորութիւն. բնութիւն։ Le — des oiseaux, c'est de voler։ || 2. Բուն, բնիկ, բնական, յատուկ իմնաստ (բառի)։ Le — et le figuré. Prendre un mot au —։ || 3. Սեպհական, ձեռնհաս առաջնորդ։ Ce bien était un —. Les religieux n'ont rien en —։ || 4. Պատշաճ ազօթք (առաքն)։

† — Un — à rien. Անպիտան, ապաժամանակ ոք. (ահ.)։

Proprement (բ-օ-պ-ը-մ) ս. 1. Ճշդիւ. ճշդապէս։ Ce mot signifie — telle chose։ || 2. Բնիկ միտք, իմնաստ. ի յատուկ միտս. սեպհապէս։ Ce mot s'emploie — et figurément. (Կաս եւս տե՛ս Au propre)։ || 3. Ըստ պատշաճի. պատշաճապէս. վայելուչս։ S'habiller —։ || 4. Վայելչապէս. ընտրհաք։ Travailler, écrire —։ || 5. Պաքութեամբ. միաքուր։ Cette maison est tenue —։

= — parlant, À — parler. Ած. տե՛ս. Տիրապէս խօսելով. ճշդիւ կամելեալ խօսիլ։

Propret, ette (բ-օ-պ-է, է-թ) ած. եւ է. Պաքուր. Ս. սղբկիկ. (ընտ.)։ Un petit vieillard —. C'est un —։

Propreté (բ-օ-պ-է-ր-է) է. իգ. 1. Պատշաճութիւն. վայելչութիւն։ La — dans les habits։ || 2. Պաքութիւն։ La — du corps contribue à la santé։

Propréteur (բ-օ-բ-ր-օ-ր) է. տե՛ս. փոխանակ պրետորի (Հռովմայեցոց)։

Propriétaire (բ-օ-պ-ր-ի-ե-ր) է. 1. Սեպհական. տէր (դրի)։ Le — d'une maison. Le — de ces meubles։ || 2. Տէր տան. տնակալ։ Le — et le locataire։

Propriété (բ-օ-պ-ր-ի-ե-տ-է) է. իգ. 1. Ա՛ոանձնինն հանդամանք, զօրութիւն, սեպհականութիւն. յատկութիւն։ L'impénétrabilité est une — de la matière. La — de l'aimant։ || 2. Պատշաճութիւն (բառից)։ || 3. Սեպհական տէրութիւն. սեպհականութիւն։ Procès pour la — d'une terre. Toute — est défendue à un religieux. Nue —. Մերկ սեպհականութիւն։ || 4. Սեպհական առաջնորդած. կալուածք։ Cet homme a des propriétés considérables dans tel département։

Digitized by Google

† **Proprio motu** (բո-օփ-իօ մօթ-ու) ած. ա. առ Motu proprio.

Propulseur (բո-պիւ-լը-ը) ած. ս. Մղիչ։

= է. ս. Մղիչ գործի, մեքենայ։ Les navires à vapeur ont pour — des roues à aubes ou une hélice։

Propulsion (բո-պիւ-լը-իօն) է. իե. Մղումն յառաջ կոչս։ Force de —։

Propylées (բո-պիլ-է) է. ս. յ. Նախադրունք (մեծ նաբերդից և տաճարաց նախնեաց)։

† **Proquesteur** (բո-կէ-սթը-ը) է. ս. փոխանակ դանձատարի (հռովմայեցւոց)։

Prorata (au) (ո բո-ռա-թա) ած. ա. Ըստ չափու համեմատութեան։ Recevoir au — de sa mise de fonds։

Proregatif, ive (բո-ռո-կա-թիֆ, իվ) ած. Յերկարածգիչ. յերկարիչ։ Acte —. Mesures prorogatives։

Prorogation (բո-ռո-կա-իօն) է. իե. 1. Յերկարածգութիւն։ On leur a accordé une nouvelle — de tant de jours։ || 2. *Ընդհատումն զգուշութեամբ կամ զնիստս ժողովոյ երեսփոխանաց և յերկարածգիլ ի տարմանեալ ինչ օր. յերկարածգութիւն։ [տանիի։

— de juridiction. Ինքնակամ հնազանդութիւն օտար

Proroger (բո-ռո-ժէ) բ. ն. 1. Յերկարածգիլ։ On a prorogé le délai կամ le terme qu'on lui avait donné, accordé։ || 2. *Ընդհատանիլ զգուշութեամբ կամ զնիստս ժողովոյ երեսփոխանաց և յերկարածգիլ ի տարմանեալ ինչ օր. յերկարածգիլ։ || 3. Ա.յլում ժամանակի թողուլ։ — la séance։

= Se —. բ. ս. Յերկարածգիլ ժողովոյ երեսփոխանաց զնոսա գործմամբ ի տարմանեալ ինչ օր։ L'assemblée se prorogea jusqu'au mois de novembre։

† **Prosailleur** (բո-զա-յը-ը) է. ս. Յոտի մետաղեայ արձակարան։

Prosaïque (բո-զա-իք) ած. 1. Նմանն արձակ բանից. արձակական։ Ces façons de parler prosaïques ne sauraient convenir à la poésie։ || †2. (ի-նո-բ. և ընդ.) Հեռանակ. անշուք։

Prosaïquement (բո-զա-իք-ման) մ. Արձակ բանիւ կամ ոճով. հեռանակ բանիւ։ Écrire —։

Prosaïser (բո-զա-իզ) բ. ն. Գրել արձակ բանիւ (ի բանաստեղծութեան)։

Prosaïsme (բո-զա-իս-մ) է. ս. 1. Նմանութիւն, գտրնաած, ոճ արձակ բանից (ի չափաւ բանս)։ Ses vers sont remplis de prosaïsmes։ || †2. (ի-նո-բ.) Հեռանակութիւն։

Prosateur (բո-զա-թը-ը) է. ս. *Արձակաբան մատենագիր. *արձակագիր։ Les prosateurs français։

Proscénium (բո-սե-նի-ում) է. ս. Յառաջակողմի սենեակաց (ի թատերս նախնեաց). *նախատեսլարան։

Proscripteur (բո-սգ-իբ-թը-ը) է. ս. Տարագրիչ։ De proscrits qu'ils étaient, ils devinrent proscripteurs։

Proscription (բո-սգ-իբ-սիօն) է. իե. 1. Ի մեհ գառաապարտութիւն առանց գառաատանի և քննութեան. տարագրութիւն։ Les proscriptions du temps de Sylla et de Marius։ || 2. Բանութիւն կամ հալածանք (ի ժամանակս քաղաքական կամ տարմնոյն պատերազմից). տարագրութիւն։ || 3. (ի-նո-բ.) Տարագրութիւն. խափանութիւն. Ջնջութիւն։ La — d'un usage, d'un mot։

Proscrire (բո-սգ-իր) բ. ն. 1. Ի մեհ գառաապարտանիլ առանց գառաատանի և քննութեան. տարագրիլ։ Sylla proscrivit trois ou quatre mille citoyens romains։ || 2. Հալածիլ. տարագրիլ։ || 3. Կորուսանիլ, բառնալ ի միջոց։ "J'ai bien voulu — une tête si chère." CORN. *Cid*, v, 7. || 4. Տարագիր, հալածական առնել. հալածել. մերժել։ Cet homme est dangereux; il faut le — de notre société։ || 5. (ի-նո-բ.) Տարագիր առնել. Ջնջել։ Ce mot n'est pas français, il faut le —։

Proscrit (բո-սգ-ի) է. ս. Տարագիր. տարագրեալ։ Être du nombre des proscrits։

Prose (բո-զ) է. իե. 1. Արձակ, հեռանակ բան։ Il a traité le même sujet en vers et en —. Il n'y a pas là de poésie, ce n'est que de la — rimée։ || 2. Երգ ինչ եկեղեցւոյն Հռովմայեցւոց՝ որ երգի ի պատարագի յառաջ քան զԱւետարանն ի տօնս երևելիս։

Prosecteur (բո-սէ-կթը-ը) է. ս. Որ հանդերձէ կամ առնէ անդամհատութիւնս ի պէտս վարժապետի։

Prosélyte (բո-զէլ-իթ) է. ս. 1. Հրէացեալ. եկ. եկամուտ։ Les Juifs et les prosélytes. Հրեայք և եկք նոցուն։ || 2. Նորադարձ ի հաւատս. նորահաւատ. մատաղահաւատ։ || 3. եկամուտ. հետևող. աշակերտ։ Cette opinion a beaucoup de prosélytes, a fait beaucoup de prosélytes։ [խանձ առնելոյ եկամուտս, աշակերտս։

Prosélytisme (բո-զէլ-իթ-իզ-մ) է. ս. Ջան կամ նախանձ

† **Proser** (բո-զե) բ. ն. Շրջիլ յարձակ բանս։

= բ. ն. Գրել արձակ կամ հեռանակ բանիւ։

† **Proseuque** (բո-զե-ո) է. ս. Աղօթատուն (Հրէից)։

Prosodie (բո-զո-դի) է. իե. 1. Կանոնական հնչուածն բառից ըստ ոլորակաց. առոգանութիւն. առաստանութիւն։ Les règles de la —. Observer la —։ || 2. Գիտութիւն երկար և աղօտ [brève] վանկից (յոյն և հռովմէական բանաստեղծութեան). չափագրութիւն. չափագիտութիւն։ Traité de — կամ լոկ Une —։

Prosodique (բո-զո-դիք) ած. Առոգանութեան. առաստանութեան։ Accent —։

† **Prosopographie** (բո-զօբ-օ-գրաֆ-ի) է. իե. Պատկերագրութիւն (ըստ ճարտարախօսաց). *դիմագրութիւն. *կերպարանագրութիւն։

Prosopopée (բո-զօբ-օբ-է) է. իե. 1. Զև ինչ ճարտարախօսութեան. երևոյս առնուլ. գիմաստնութիւն. կերպարանութիւն։ || †2. (ի-նո-բ. և ընդ.) Ուժգին կամ ուռուցիկ բանք։

Prospectus (բո-սբէկ-թուս) է. ս. Յայտարարութիւն (տպագրելի մատենի). *նախօրինակ։ Publier un —։

Prospère (բո-սբէր) ած. Յաջող. յաջողակ. յաջողեալ. *բարեյաջող. բարգաւաճ։ Le ciel vous soit —! Il a eu les vents prospères. L'état — de ses affaires։

Prospérer (բո-սբէ-ե) բ. ն. 1. Յաջողիլ. երջանկանալ։ Dieu permet quelquefois que les méchants prospèrent։ || 2. Զարգանալ. բարգաւաճիլ։ Les sciences et les arts prospèrent dans ce pays։

Prospérité (բո-սբէ-իթ-է) է. իե. Յաջողութիւն. բախտաւորութիւն. երջանկութիւն. բարգաւաճութիւն։ — continuelle. Grande, longue —. La — de l'État, des affaires. Je vous souhaite toute sorte de —։

— յե. Յաջողաւածք. բարի պատահմունք։ Que d'infortunes succédèrent à ses prospérités!

Prostate (բո-սթ-ա) է. իե. Գեզձ [glande] ի կցուածի փամփշտի [vessie] և ջրփողոյ [urètre] մեզոյ. *յառաջագեզձ. էնբանգիէ։

Prostermation (բո-սթ-ե-մաթ-իօն) է. իե. Երկրա-

Digitized by Google

գութիւն։ Les Chinois font plusieurs prosternations quand ils se présentent devant l'empereur։

Prosternement (Բ–օ–պ–ե–ռ–ն–ի–մ) է. ած. Գետնաժաղրածութիւն. երկրպագութիւն։ Les cilices, les prosternements, étaient l'exercice des saints pénitents։

Prosterner (Բ–օ–պ–ե–ռ–ն) բ. ն. 1. Երկնանել, խոնարհեցուցանել յոտս ուրուք։ "Une fausse science fait les athées; une vraie science prosterne l'homme devant la divinité." VOLT. *Mél. litt.* ‖ †2. Տապալել. յերկիր կործանել։ Un vent qui prosterne les arbres։

= Se —. բ. ած. Անկանիլ առաջի ուրուք. գետնաժաղրած լինել. երկրպագել։ Se — devant Dieu, devant quelqu'un. Se — la face contre terre. Անկանիլ ի վերայ երեսաց իւրոց. երկիր պագանիլ յերկիր ի խոնարհ. խոնարհ երկիր պագանիլ։

Prosthèse (Բ–ո–Թ–է) է. իէ. Յաւելուած նշանագրի ի սկիզբն բառի իրիք. յարադրութիւն։ (Օրինակ ինձ ի գաղղիերէն լեզուի espérer ի լատինոյն sperare, և հայերէն ա–ե–ա–, առնակրիտ ե–ա–վ–)։

Prostituée (Բ–օ–պ–ի–ւ–ե) է. իէ. Բազ. պոռնիկ։ Une vile, une infâme —։

Prostituer (Բ–օ–պ–ի–ւ–ե) բ. ն. 1. Ապականել ի պոռնկութիւն. պոռնկեցուցանել։ Elle a prostitué elle-même sa fille։ ‖ 2. (ե–ր–բ.) Պոռնկեցուցանել. յանարգութիւն իջուցանել. գձձել։ Cet écrivain prostitue sa plume en insultant les gens de bien։

= Se —. բ. ած. 1. Պոռնկիլ։ Dans l'Assyrie il y avait des temples de Vénus où les femmes allaient se — par dévotion։ ‖ 2. (ե–ր–բ.) Անձնատուր լինել գձձութեամբ ի հաճոյս ապրոց։ Se — à la faveur, à la fortune։ [տիէ։

† **Prostituteur** (Բ–օ–պ–ի–ւ–ե–ո–ր) է. ած. Պոռնկեցուցիչ։

Prostitution (Բ–օ–պ–ի–ւ–ս–իւ–ն) է. իէ. 1. Պոռնկութիւն. բազութիւն։ Elle a vécu dans une — honteuse. Lieu de —. Պոռնկոց. բազանոց։ ‖ 2. (ե–ր–բ.) Ապականութիւն. անպատուութիւն։ La — de la justice, des lois։ ‖ 3. Պոռնկութիւն. կռապաշտութիւն. (ըստ Գրոց սրբոց)։

Prostration (Բ–օ–պ–ռ–ա–ց–իւ–ն) է. իէ. 1. տես Prosternation. ‖ 2. Անհնարին տկարութիւն. (ըստ բժշկաց)։ — de forces. Il était dans une grande —։

Prostyle (Բ–օ–պ–ս–ի–լ) է. ած. Շինուած սիւնազարդ յառաջայ կողմանէ։ Վ. արի և իբր —. Temple —։

Protagoniste (Բ–օ–թ–ա–կ–ո–ն–ի–ս–թ) է. ած. Գլխաւոր գուսան կամ դերասան (Թատերախաղաց)։

Protase (Բ–օ–թ–ա–զ–ե) է. իէ. 1. Յառաջադրութիւն, յառաջաբան (Թատերախաղաց)։ ‖ †2. Առաջին անդամ (պարբերութեան բանից)։ (Տես †Apodose)։

Protatique (Բ–օ–թ–ա–թ–ի–ք) ած. Personnage —. Անձն կամ դերասան որ առնէ զյառաջադրութիւն կամ զյառաջաբան Թատերախաղաց։

Prote (Բ–օ–թ–ե) է. ած. 1. Վերակացու (տպարանի)։ Cet imprimeur a un — vigilant։ ‖ 2. Ուղիղ, Ս. սրբագրիչ (տպարանի)։ Un — ne saurait être trop instruit։ (Այժմ լաւ ևս ասի յայս միտս Correcteur)։

Protecteur, trice (Բ–օ–թ–ե–ք–թ–ո–ր, թ–րի–ս) է. 1. Պաշտպան. ձեռնկալու։ Dieu sera notre —. Il est le — des pauvres, des opprimés։ ‖ 2. Խնամակալ. վերակացու։ Ce ministre est son —. Minerve était la protectrice des beaux-arts։

= ած. Պաշտպան։

Protection (Բ–օ–թ–ե–ք–ս–իւ–ն) է. իէ. 1. Պաշտպանութիւն. ձեռնկալութիւն։ La — de Dieu. Prendre la — des opprimés, de l'innocence։ ‖ 2. Խնամակալութիւն. թևաբկութիւն. հովանաւորութիւն։ Il prit sous sa — l'agriculture։ ‖ 3. Պաշտպան։ Cet homme a de belles, de puissantes protections։

Protectionniste (Բ–օ–թ–ե–ք–ս–իւ–ն–ի–ս–թ) է. ած. Կառավարիչ թևաբկութեան բերից կամ վաճառաց ազգակցութեան (ըստ առևտրագիտաց). թևաբկիչ։ [թիւն։

Protectorat (Բ–օ–թ–ե–ք–թ–ո–ռ–ա) է. ած. Պաշտպանողութիւն։

Protée (Բ–օ–թ–ե) յտ. ած. ած. Դիք ծովու՝ գուշակ հանդերձելոց, որ ունէր զօրութիւն փոխելոյ ի բիւր ազգի տգդի կերպարանս, և միանչէն կապեալ՝ չգուշակէր ինչ ուսից. Պրոտեւս. Պրոտէա։

— է. ած. (ե–ր–բ.) Այր միտափոխ, յեղյեղուկ. պրոտեւս։ Cet homme est un vrai protée։

Protéger (Բ–օ–թ–է–ժ) բ. ն. 1. Պաշտպանել, թիկունք լինել. պաշտպանել։ — la veuve et l'orphelin. Si Dieu nous protège, qu'avons-nous à craindre? ‖ 2. Խնամակալ լինել. թևաբկել։ — les arts, le commerce։ ‖ 3. Պատսպարել. պահպանել։ Ce mur nous protège contre le froid։

A. **Protestant, ante** (Բ–օ–թ–ե–ս–թ, ան–թ) է. Անուն լուտերականաց, կալուինականաց և հետևողաց անգլիական եկեղեցւոյն. *բողոքական. բողոքող։

= ած. *Բողոքական. *բողոքական։ Un ministre —։

†B. **Protestant** (Բ–օ–թ–ե–ս–թ–ի) է. ած. Տարփասէր. (հ.)։

Protestantisme (Բ–օ–թ–ե–ս–թ–ա–ն–թ–իս–մ) է. ած. *Բողոքականութիւն։

Protestation (Բ–օ–թ–ե–ս–թ–ա–ց–իւ–ն) է. իէ. 1. Դաւանութիւն. վկայութիւն։ Il fit une — de sa fidélité au service du roi։ ‖ 2. Խոստումն. հաստատիք։ Il lui a fait mille protestations d'amitié։ ‖ 3. Բազբաւմն. *բողոքանք։ — verbale, par écrit. Faire sa — contre un arrêt։ ‖ 4. Գիր բողոքանաց. *բողոքագիր։ Signer une —. Déposer sa —։

Protester (Բ–օ–թ–ե–ս–թ–ե) բ. ն. 1. Խոստանալ հաստատութեամբ. վկայութիւն դնել. հաստատել. հաստատել։ Il lui protesta qu'il le servirait en toutes rencontres. Il lui protesta de ne l'abandonner jamais։ ‖ 2. Բողոքիլ ընդդէմ չընդունելութեան փոխանակագրոյն։ — une lettre de change։

= բ. չ. 1. Ցայտ առնել հրապարակաւ. գաւանիլ։ — de son innocence։ ‖ 2. Բազբ բառնալ. ընդդէմ բազբքիլ։ — contre une résolution, une arrestation։

Protêt (Բ–օ–Թ) է. ած. Բողոք ընդդէմ չընդունելութեան փոխանակագրոյն. *բողոքանք։

Prothèse (Բ–ո–Թ–է) է. իէ. Յարմարելի տրտնութիւն զմնան ինչ մարդկեղէն մարմնոյ որ պակասէ (ըստ վիրաբուժից). յարադրութիւն։ — dentaire։

† — Autel de —. Սեղան սպասուց սրբոյ պատարագին (տես Հայս և տես Յոյնս)։

Protocanonique (Բ–օ–թ–օ–կ–ա–ն–ի–ք) ած. *Առաջնականն, *նախկանոն (մատեանք Գրոց սրբոց)։

Protocarbure (Բ–օ–թ–օ–ք–ա–ր–պ–ո–ր) է. ած. Առաջին աստիճան միաւորութեան պարզ մարմնոյ իրիք ընդ ածխոյ [carbone] (ըստ տարրագիտաց). *նախքածխաւոր։

Protochlorure (Բ–օ–թ–օ–ք–լ–ո–ր–ո–ր) է. ած. Առաջին աստիճան միաւորութեան պարզ մարմնոյ իրիք ընդ քլորի (ըստ տարրագիտաց). *նախքլորաւոր։

Protocole (Բ–օ–թ–օ–ք–ո–լ) է. ած. 1. *Ձևաբան [formu-

Digitized by Google

laire] (նօտարեաց, բարբառանաց [huissier]) : ‖ 2. *Հևաբան նամակաց : Pour écrire à tel prince, il a consulté son — : ‖ 3. Պատահան արձանագրելոյ զվէհից կամ զորշմանց ժողովոյ իրիք. արձանագիր : ‖ 4. **Ատենագրութիւն [procès-verbal] (դիտպանաժողովոյ [conférence]) : ‖ † 5. Յառաջաբան. նախաշաւիղ. (ընդ.) : Passons le — et expliquons l'affaire :

† **Protomartyr** (Բ-օտօմ-արթ-իր) է. ս. Առաջին մարտիրոս. նախավկայ. (առ.քրն Ստեփաննոս) :

† **Proto-médecin** (Բ-օտօ-մէտ-ըսէն) է. ս. Բժշկապետ (տղրջոյի, քաղաքի) :

Protonotaire (Բ-օտօնօթ-էր) է. ս. 1. Դպրապետ (Հռովմայ քահանայապետին). Ս. Յովհ նօտար : ‖ † 2. Գաղտաշղար (պատարիտրքի ցունաց) : ‖ † 3. Աբքունի դպրապետ (Գաղղիացւոց) : [Ռուսաց) :

† **Protopope** (Բ-օտօփօփ) է. ս. Աւագերէց (ցունաց, Ռուսաց) :

Protosynecelle (Բ-օտօ-սինէլ) է. ս. փոխանորդ (պատարիտրքի կամ եպիսկոպոսի Եկեղեցւոյն ցունաց) :

Prototype (Բ-օտօտիփ) է. ս. Նախանկար տիպ. նախատիպ պատկեր. նախագաղափար. սկզբնատիպ : On a moulé ces figures sur les prototypes qui sont à Rome : Այս եւս էսթաթ. և. ընդ Խոլ. Cet homme est un — de sagesse : [(ըստ տարբրագիտաց) :

Protoxyde (Բ-օտօքսիտ) է. ս. *Նախեիթուածնատ.

Protubérance (Բ-օտիւ-պէրանս) է. էից. Ուռուցիկ կամ կարկառեալ մասն (ըստ անգատմագիտաց). դարտառանգ : Les protubérances du crâne, du cerveau :

Protubérant, ante (Բ-օտիւ-պէրան, անտ) ած. Ի գլուխ կարկառեալ : Il a un front — . Դարտաճակատ է :

Protuteur (Բ-օտիւ-թէօր) է. ս. Տեղապահ խնամակալ : Celui qui épouse une tutrice, devient — :

Prou (Բ-ու) մ. Բաւական. բաւական. (Ռ.) : Peu ou —, Ni peu ni — . տես և Peu, 4.

Proue (Բ-ու) է. էից. Առաջին կողմն նաւի. ցուռկ. առաջք. նաւացուռկ. *նաւառաջք : (Որ և Avant) : Un bâtiment qui a tant de pieds de poupe à — :

Prouesse (Բ-ու-էս) է. էից. 1. Քաջութիւն քաջութեան. նահատակութիւն : Cette armée aussi célèbre par ses prouesses que par ses malheurs : ‖ 2. (էխոթ. և ընդ Խոլ.) Խրատագործութիւն. (ասի զանազանակութեանց ազգաց) : On parle fort de ses prouesses :

Prouver (Բ-ուվ) բ. ն. 1. Ցայտ առնել. յայտնի առնել. յանդիմանել. յանգիմանել. ցուցանել. ապացուցանել : — la vérité d'un fait. Ce n'est pas tout que d'alléguer des faits, il faut les — . Qui prouve trop ne prouve rien. (առած.) Որ յոյժ ցուցանէ՝ ոչ ինչ ցուցանէ : ‖ 2. Ցայտ առնել. յայտնել. ցուցանել. նշանակել : Cette action prouve beaucoup de bonté :

Provéditeur (Բ-ովէտիթէօր) է. ս. Տեսուչ. վերատեսուչ. (յընկերհաշտութեանն վենետկեցւոց) : — de la santé :

Provenance (Բ-ովընանս) է. էից. 1. Եկամուտ, օտարամուտ վաճառք : Les provenances du midi : ‖ † 2. (էխոթ.) Ծագումն. աղբիւր : Un mot dont on ignore la — :

Provenant, ante (Բ-ովընան, անտ) ած. Ցառաջ եկեալ : Les biens provenants de la succession :

Provende (Բ-ովընտ) է. էից. 1. Համբարք կերակրոց. պաշար. պարէն. (ընդ. և Խոլ) : Il faut aller à la — : ‖ 2. Խառնուրդ վարսակի, վիճի [vesce] և նմանապղի ընդ գոց ի պարարել զհաւկինս :

Provenir (Բ-ովընիր) բ. ն. Ցառաջ գալ. ունել սկիզբն. ծնանիլ. ծագիլ. բղխիլ : De là sont provenus tous les désordres. Cette maladie provenait d'un amas d'humeurs :

Proverbe (Բ-ովէրպ) է. ս. 1. Առակ : La plupart des proverbes sont figurés. Faire — . Լինել յառակս : Passer en — . տես ի Passer, Բ. ն. 14. ‖ 2. փոքրիկ կատակերգութիւն. *առակախաղ : Il a composé un joli — : — Les Proverbes de Salomon. Առակք Սողոմոնի :

Proverbial, ale (Բ-ովէրպ-իալ, ալ) ած. Առակական : Façon de parler proverbiale :

Proverbialement (Բ-ովէրպ-իալ-ըման) մ. Առակաւ. ի բանս կարգի առակաց : On dit — , La pelle se moque du fourgon :

Providence (Բ-ովիտանս) է. էից. 1. Բարեխնամ խնամատարութիւն Աստուծոյ արով վարին բնաւքս. վերին, վերնախնամ տեսչութիւն. վերին խնամակալութիւն. տես չութիւն. յատակաչախնամութիւն. նախախնամութիւն : L'univers est réglé par la — de Dieu, par la divine — . ‖ 2. Նախախնամութիւն, բարեխնամութիւն Աստուած : Il faut s'abandonner à la Providence :

Providentiel, elle (Բ-ովիտանսիէլ) ած. Նախախնամական : Un événement — :

† **Providentiellement** (Բ-ովիտանսիէլ-ըման) մ. Նախախնամաբար : [առնել :

Provignement (Բ-ովինը-ման) է. ս. *Տաշտատ-ադն

Provigner (Բ-ովինե) բ. ն. *Տաշտատ-ադ առնել. դարձրմ եբիւթ : — une vigne pour la regarnir :

= բ. ն. 1. Աճել (ի տաշտատ-ադն առնելոյ) : Ce plant a beaucoup provigné cette année : ‖ 2. (էխոթ.) Աճել. բազմանալ. (Ռ.) : Cette famille provigne beaucoup :

Provin (Բ-ովին) է. ս. Շատատիղ բնոյ [cep] արեգ թաղնալ յերկիր. աղուբի :

Province (Բ-ովին) է. էից. 1. Նահանգ (Հռովմայեցւոց) : Trajan réduisit la Dacie en — romaine. Տրայեանոս պետակի ընդ նահանգաւ տրաբ : La Macédoine fut réduite en — romaine. Մակեդոնիա ի նահանգի հռովմայեցւոց եղև : ‖ 2. Գաւառ. նահանգ : La France était divisée en provinces. Les gouverneurs des provinces. Գաւառապետք. կուսակալք. կողմնապահք : ‖ 3. Բնակիչք գաւառի. գաւառ : Plusieurs provinces se révoltèrent : ‖ 4. Գաւառք (Գաղղիոյ, Հակադրութեամբ Մայրաքաղաքին կամ Ազգունեաց) : Partir pour la — . Il n'aime pas la vie de — : ‖ 5. Վանորայք ընդ առաջնորդութեամբ գաւառապետի [provincial]. գաւառ : Les cordeliers de la — de France :

Provincial, ale (Բ-ովինսիալ, ալ) ած. Գաւառական. նահանգական : États provinciaux :

= է. Բնակիչ գաւառի. գաւառական. գաւառացի : C'est un — , une provinciale :

— է. ս. Գաւառական առաջնորդ կրօնաւորաց. գաւառապետ : Le — , le père — des cordeliers de France :

Provincialat (Բ-ովինսիալ) է. ս. 1. Պաշտօն գաւառապետի վանորէից. գաւառապետութիւն : ‖ 2. ժամանակ գաւառապետութեան. գաւառապետութիւն :

Provincialisme (Բ-ովինսիալիզմ) է. ս. Գաւառական ասացուած. *գաւառաբանութիւն : On remarque dans son style quelques provincialismes :

Proviseur (Բ-ովիզէօր) է. ս. 1. Պաշտպան. հոգաբարձու : Le cardinal de Richelieu était — de Sorbonne :

Digitized by Google

‖ 2. Վերակացու (ճեմարանի կամ լիկէոնի)։ — du lycée de Louis le Grand։

Provision (Բ-օվիզիօն) ե. էգ. 1. Ընձեռումն ումեք ինչ մի յառաջընթաց վճռով. նախավճռություն։ Cet homme ayant été battu, outragé, a obtenu une — de trois mille francs։ ‖ 2. Գումար դրամոյ կալեալ ի պատրաստ առ ի հատուցանել զիրաւանակագիրն. նախահատկություն։ ‖ †3. Վարձք (միջնորդի կամ յանձնակատարի [commissionnaire])։ *միջնորդական. *բանաբարձական։ ‖ 4. Իրաւունք կարգելոյ գոք ի պաշտօն ինչ հասանելոյ [bénéfice]։ ‖ 5. Համբար. պաշար. մթերք։ — de vin, de blé, de bois. Amasser des provisions. Faire ses provisions. Համբարել զանձն. հայիհոյիլ անձին պաշար։ ‖ 6. (է-ն-ֆ.) Պաշար. մթերք։ Il faut avoir une grande — de patience։ [ոսոր։ Il attendait ses provisions։

— ե. Հրովարտակք կարգելոյ գոք ի պաշտօն ինչ հատ.

= Par —. ած. ա. 1. Յառաջընթաց վճռով. *նախավճռաբար։ ‖ 2. Ա. ժամն. առ այժմ. (ընդ.)։ Comme nous ne dînerons qu'à huit heures, je vais par — faire un second déjeuner։ [ժամանակակից։ Partage —։

Provisionnel, elle (Բ-օվիզիօնել, ել) ած. Ա.

Provisionnellement (Բ-օվիզիօնելման) մ. Ա. ժամանակ մի։ Cela a été ordonné —։

Provisoire (Բ-օվիզուար) ած. Ա. ժամանակեայ. առ ժամեայ։ Jugement —. Gouvernement —։

= ե. ած. ինչ մի առ ժամանակեայ։ Ce n'est là qu'un —։

Provisoirement (Բ-օվիզուար-ման) մ. Ա. ժամանակ մի. առ ժամ մի. առ ժամն։ On arrange mon appartement, et — je loge dans ce cabinet։

Provisorat (Բ-օվիզօրա) ե. ած. Վերակացություն (ճեմարանի կամ լիկէոնի)։

Provisorerie (Բ-օվիզօր-ի) ե. էգ. Պաշտպանություն. հոգաբարձություն։ La — de Sorbonne։

Provocant, ante (Բ-օվօկան, անդ) ած. Գրգռիչ։ Regards provocants. Des sourires provocants։

= ե. ած. Գրգռիչ։ C'est lui qui a été le —։

Provocation (Բ-օվկասիօն) ե. էգ. 1. Գրգռություն։ — à la révolte, à l'incontinence։ ‖ 2. Շարժել. գրգռել։ — au sommeil։

Provoquer (Բ-օվկե) բ. ն. 1. Գրգռել. գրդռիլ. առգրկել։ — quelqu'un à boire. — au combat. Կոչել, յառաջ կոչել ի կռիւ. ձայնառուբ լինել. յառապարէգ կարգալ։ ‖ 2. Շարժել. գրգռել. Ա. յորդորել։ L'opium provoque le sommeil. Քնածու է ափիոն։ L'armoise provoque les règles. Գնդածաղիկ յորդորէ զդաշտան կանանց։

†= Se —. բ. ա. Զոյն տալ միմեանց. գրգռել զմիմեանս։ [տուբեական իրիք ցուներց)։

Proxène (Բ-օքսէն') ե. ած. Պատուիրակ (ընկերհաշ.

Proxénète (Բ-օքսենէթ) ե. ած. 1. Միջնորդ (վաճառաց)։ *վաճառաբարկու. (հղ. այժմ սակ Courtier)։ ‖ 2. Միջնորդ (պոռնկության). պոռնկախառնիչ. պոռնկայոյզ։

Proximité (Բ-օքսիմիթե) ե. էգ. 1. Մերձաւորություն. մօտաւորություն։ La — de leurs maisons. Le théâtre est à sa —. Avoir une chose à —, à sa —։ ‖ 2. Մերձաւորություն. ազգակցություն. արեան կապակցություն։ La — qui est entre nous. Il y a — de sang entre eux։

Prude (Բ-ուդ) ած. Ակրոպարանեալ պարկեշտ, զգաստ։ C'est une femme qui a toujours été —։ Ա. ե. զգեստ, զկերպարանաց։ Ce jeune homme a un petit air —, dont on serait la dupe։

= ե. էգ. Կին որ զգաստ կամ պարկեշտ կերպարանի։ Les prudes et les coquettes։

Prudemment (Բ-ուդաման) մ. Խմաստասիրաբար. խոհականութեամբ. խոհականապէս. խոհեմութեամբ։ Agir, se conduire —։

Prudence (Բ-ուդանս) ե. էգ. Խմաստասիրություն. խոհականություն. խոհեմություն. բարեխորհրդություն։ La — est une des quatre vertus cardinales. La — doit être la règle de toutes les actions. Je m'en rapporte à votre —. — mondaine, du siècle. Խմաստասիրություն աշխարհիս այսորիկ։ Avoir la — du serpent. Լինել խորագէտ կամ խոհեմ իբրև զօձ. (ըստ Գրոց սրբոց)։

Prudent, ente (Բ-ուդան, անդ) ած. Խմաստուն. խորհրդական. խոհական. խոհեմ։ C'est un homme très —. Ա. է քաջախոհեմ։ Ա. ե. զերաց. Il a gardé un silence —։

Prud'homie (Բ-ուդ'օմի) ե. էգ. Լաւություն. ուղղություն. ուղղամտություն. (հղ.)։

Prud'homme (Բ-ուդ'օմ') ե. ած. 1. Ա. ուղղամիտ և խմաստուն. (հղ.)։ ‖ †2. Ա. խմաստուն և զօրաւոր. (հղ.)։ ‖ 3. Հմուտ. իրագէտ։ Il y a des conseils de prud'hommes qui jugent les différends en matière d'arts et de métiers, entre les ouvriers et les maîtres։ ‖ 4. Ձկնորս ընտրեալ իրաւադրաբար ի համայնաւանիցն։

Prune (Բ-ուն') ե. էգ. 1. Սալոր. շլոր. երփ։ — qui quitte le noyau. — impériale. — de Damas, de damas violet, de perdrigon, de reine-Claude. Prunes de Monsieur, de mirabelle։ ‖ †2. Գնդակ (հրացանի). (ռմ.)։ Il a reçu une —։

— Pour des prunes. Վասն դոյզն ինչ իրաց. վայրապար. (ռմ.)։ Ce n'est pas pour des prunes qu'ils se sont rassemblés։

Pruneau (Բ-ունո) ե. ած. Սալոր չորացեալ ի հնոցի կամ յարեւու. Ս. սալորչիր։ Manger des pruneaux։

Prunelaie (Բ-ունըլէ) ե. էգ. Պատատառան սալորենեաց. շլորատ։

A. **Prunelle** (Բ-ունել') ե. էգ. Սալոր վայրի՝ յոյժ գոժան [âpre]. մանանեխ (?)։ [յոյժ։

— Du jus de —. (է-ֆ. և ընդ.) Ցուռք գինի գոժան

B. **Prunelle** (Բ-ունել') ե. էգ. 1. Բիբ, պտուղ (ա. կան)։ (Որ և Pupille)։ Une taie qui couvre la — de l'œil. Conserver une chose comme la — de l'œil, comme la — de ses yeux. տես յ'Œil, 1. ‖ 2. Նայեցաց. Հայեցուած։ Jouer de la —. (է-ֆ. և ընդ.) տես ի Jouer, 5.

C. **Prunelle** (Բ-ունել') ե. էգ. Պատատառ ինչ տուընայ կամ մեռտաքանայ։ Culotte de —։

Prunellier (Բ-ունելիէ) ե. ած. Փշուտ սալորի. մանանի (?)։ (Տես և Créquier)։

Prunier (Բ-ունիէ) ե. ած. Սալորի. սալորենի. շլորի. երփ. ալիւծ։ Secouer, cueillir le —։

Prurigineux, euse (Բ-ուրիժինէ, էօզ) ած. Մորմնաջկական, մորմնաջեցուցիչ (ցաւ)։

Prurigo (Բ-ուրիկո) ե. ած. Եռացումն փոքրիկ այսմանց ի վերայ մորթոյ. (ռմ. քրտնիքքաշ)։

Digitized by Google

Prurit (Բ-ռ-ռի) ե. ար. 1. Սաստիկ մնջմնջուքիւն [démangeaison]։ Il a une grattelle qui lui cause un — continuel։ || 2. Ախորժական, հիշատական մորմնջուքիւն։

Prussiate (Բ-ռ-սիափ) ե. ար. Աղ մի (քան տարբ. գործառ.)։ *բռուսիատ։

Prussique (Բ-ռ-սիք) ած. ար. Acide —. Բռուսիական (թթու [acide], քան տարբերակառ.)։

Prytane (Բ-ռիթան') ե. ար. 1. Ամենակալ (յիշեցիր. հաշտասիրութիւնս մի ցանաց). պրիւտան։ || 2. Մէն մի ի յիսնից սինկլիտոսաց քաղաքին Ամենացւոց. պրիւտան։

Prytanée (Բ-ռիթանե) ե. ար. 1. Պարտանք, ժողովարան ատենակալաց կամ պրիւտանից ցանաց՝ ուր կերակրեալ լինէին ամեցք կամ ծախսիւք Տէրութեանն քաղաքացիք վաստակաւորք. պրիւտանիան (ա)։ *Նահապետանց։ || 2. Դպրոց մի ի Գազղիա. պրիւտանիան։ Il avait été élevé au —։

= Վ.Կամ. (ա) "Ե՞ ասաքինութիւն պարգև ալ տիրս պատիժ, և ալ ապ և պակ չկինիս, և ալ ասկիւ պատարտիս, և ալ պարկիւ պընչիւ". Ոսկ. Մա. Ա. 11. Փոխանակ բառիցդ "և ալ ասկիւ պատարտիս", յայնմ ունի "և ալ ասկիւ պրիւտանս", կամ ի պրիւտանիան"։ Թերևս յանհմտութենէ օրինակագրի գրչաց փոխեալ ինչ պրիւտանս ի պատարտիս։

Psaliette (Բ-ռալիէթ) ե. իե. Վարժաց գործոց կամ երգեցիկ մանկանց եկեղեցւոյ. (Վլ.)։

Psalmiste (Բ-ռալմիսթ) ե. ար. Սաղմոսասացութ. սաղմոսերգու. սաղմոսասաց. հոգեբարբառ, հոգեզաւսում երգող. հոգիաքնար, մորմնաքնար երգող. հոգերգող. (սակ զմարգարէն Դաւիթ)։ Le Psalmiste est plein de ces sortes d'expressions։

Psalmodie (Բ-ռալմոդի) ե. իե. 1. Սաղմոսերգութիւն. սաղմոսասացութիւն։ || 2. (փոխ.) Մենակերգ, միօրինակ ընթերցուածք։

Psalmodier (Բ-ռալմոդիե) բ. ց. և ն. 1. Սաղմոս սալ. սաղմոսել։ || 2. (փոխ.) Ճառել, ոգել, կարգալ մենակերգ ինն օրինակաւ։

Psaltérion (Բ-ռալթէրիոն) ե. ար. 1. Նուագարան հնախնեաց բազմաղի, զոր հարկանէին կռնատուաւ [plectre]. սաղմոսարան։ || 2. Նուագարան արդեաց երկքանկիւնի՝ որոյ թելք են յերկարեալ կամ յարտաքի [laiton]. սաղմոսարան։

Psaume (Բ-ոմ') ե. ար. Սաղմոս։ Les psaumes sont au nombre de cent cinquante. Un commentaire sur les psaumes. Psaumes graduels. Les Psaumes de la pénitence, կամ Les Psaumes pénitentiaux, կամ —. Les sept Psaumes. Եօթն սաղմոսք ապաշխարութեան։

Psautier (Բ-ոթիէ) ե. ար. 1. Գիրք սաղմոսաց. սաղմոսարան. հոգեւոր երգարան։ Savoir le — par cœur։ || †2. Գոզ մի հաստատութեաց կամ կանոնաց։

† **Pseudo-médecin** (Բ-ևտօ-մէտսէն) ե. ար. Սուտ բժիշկ. խաբեպատ բժիշկ. շողոքորթ։

Pseudonyme (Բ-ևտօնիմ') ած. 1. Որ հրատարակէ գիրք մնանունագրութիւն ընդ պատիր կամ ընդ կեղծ անուամբ. սուտանուն. *կեղծանուն։ Auteur —։ || 2. Հրատարակեալ ընդ կեղծ անուամբ. *սուտանուն. *կեղծանուն։ Ouvrage —։

† — ե. ար. Սուտանուն, *կեղծանուն մնանունագիր։

Pseudo-prophète (Բ-ևտօ-Բ-օֆէթ) ե. ար. Սուտ մարգարէ։ [թիւն կեղծակաց. սուտ ախորժակ։

† **Pseudorexie** (Բ-ևտօ-ռ-ևքսի) ե. իե. Սուտ ցանկու-

Psora կամ **Psore** (Բ-ոռա, Բ-ոռ') ե. իե. Հիւանդութիւն ինչ մորճային. քոս։ (Տես և Gale)։

Psorique (Բ-ոռիք) ած. 1. Գռեզ. *քոսական։ Virus —։ || 2. Օգտակար քոսոյ (դեղ)։ (Տես և Antipsorique)։

Psyché (Բ-իշէ) ե. իե. Շարժուն հայելի մեծ ի պէտս կանանց. *փսիքէ։ Une femme qui fait sa toilette peut se voir dans la — de la tête aux pieds։

Psychique (Բ-իշիք) ած. Հոգեկան. մտաւորական։

Psychologie (Բ-իշ-ոլոժի) ե. իե. Մասն ինչ փիլիսոփայութեան որ ճառէ զհոգւոյ. *հոգեբանութիւն։

Psychologique (Բ-իշ-ոլոժիք) ած. *հոգեբանական։

Psychologiste կամ **Psychologue** (Բ-իշ-ոլոժիսթ, Բ-իշ-ոլոգ) ե. ար. *հոգեբան։

Psylle (Բ-իլ') ե. ար. Թովիչ. օձակոչ։ Les psylles égyptiens, chinois։ (Տես և Charmeur de serpents)։

† **Psyllion** (Բ-իլիոն) ե. ար. Տունկ ինչ որ ունի սերմն սեաւ և նման լուծ. լաւախառ. (արբ. պ'ղէֆ-եաննա). եւրոպ. խոլէֆ։ (Որ և †Herbe aux puces)։

† **Ptarmique** (Բ-ար-միք) ե. իե. Տունկ ինչ որոյ սերկիք և ծաղիկք վարին ի բժշկութեան իբր փռնչեցուցիչք [sternutatoire]։ (Որ և †Éternue)։

Ptérodactyle (Բ-էրե-օ-տ-ակ-թիլ') ե. ար. Աղգ ինչ բրածոյ [fossile] սողնոց. *մոչկամատան։ On pense que le — avait des ailes comme la chauve-souris։

Ptyalisme (Բ-իա-լիզ-մ') ե. ար. Յորգահոս ծորումն թքոյ. *բռալիզմ. թքութիւն։

Puamment (Բ-ուա-ման) մ. 1. Ժանաւահոտութեամբ. (ի-ով)։ || 2. (փոխ. և ընդ.) Ի խոր, խոշորագոյնս, լրբաբար (սակ)։

Puant, ante (Բ-ուան, -անթ) ած. 1. Ժանտահոտ. ժահահոտ. գարշահոտ. չարահոտ. քամ. Ս. քամահոտ։ Pieds puants. Haleine puante. Bêtes puantes. Ժանտահոտ անասունք, որպիսի են ազուէս, խշտար [blaireau]։ || 2. (փոխ. և ընդ.) Անհնարին, խոշոր (սուտ). անամօթ (առակաւ)։

Puanteur (Բ-ուանթէօր) ե. իե. Ժանտահոտութիւն. ժահահոտութիւն. գարշահոտութիւն։ La — de l'haleine, d'un égout։ [սակ. հատակաչափ. հաժկոտ։

Pubère (Բ-ուբէր) ած. և ե. ի չափ, յարբունս հասուցեալ։

Puberté (Բ-ուբ-թէ) ե. իե. Չափ հասակի կատարման. չափահասութիւն։ Le passage de l'enfance à la —. Les femmes arrivent plutôt que les hommes à l'âge de —։

Pubescent, ente (Բ-ուբ-սան, -անթ) ած. Ծածկեալ սպուտմամբ մազոտիք. (քան տնկագիտաց)։ Feuilles pubescentes։

Pubien, ienne (Բ-ուի-էն, -էն') ած. *ցայլսակրական։ Articulation pubienne. Ligaments pubiens։

Pubis (Բ-ուիս) ե. ար. 1. Խոնարհագոյն կողմն սրտրին որովայնի՝ որ ծածկի մազովք ի ժամանակի չափահասութեան։ || 2. Ոսկր մի կոնքոյ [bassin] մորգկեզրէն մորթնոյ. *ցայլսոսկր։ Ցայս միտս վարի և իբր ած. ար. Os —։

Public, ique (Բ-ուպ-լիք, լի') ած. 1. Ժողովրդական. հասարակաց. համայնակարի. աշխարհօրէն։ L'intérêt, le bien —. L'opinion publique s'est déclarée en sa faveur։ || 2. Հասարակաց. Տէրութեան։ La chose publique. Տէրութիւն։ || 3. Հասարակաց։ Une place publique. Les jardins publics։ || 4. Ցայտնի ամենեցուն. աշխարհալուր. *աշխարհածանօթ։ La chose n'est pas secrète, elle est publique, tout le monde la sait. Rendre une chose publique. Հրապարակայայտ առնել. հրապարակել։ || 5. Լսու ի լուս ամենեցուն. հրապարակաւ։ Débats publics. Discussion publique։

Digitized by Google

= ե. ս. ¶. ժողովուրդ. համաշխարհ. հասարակ։ Travailler pour le —. Se sacrifier pour le —։ ‖ 2. Հրապարակ. հանդիսատեսք. հասարակութիւն։ Le — a mal accueilli cette tragédie. Un — indulgent։

= En —. գբ. ած. Հրապարակաւ։ Parler en —։

Publicain (բի–պլիքեն) ե. ս. ¶. Հարկահան. հարկաժողով. (առ Հռովմայեցիս)։ ‖ 2. Մաքսաւոր. (առ Հրեայս)։

Publication (բի–պլիքասիօն) ե. եզ. ¶. Հրատարակութիւն. ծանուցումն. յայտարարութիւն։ La — de la guerre. La — des bans d'un mariage։ ‖ 2. Հրատարակութիւն (մատենի, լրագրի)։ ‖ †3. Մատեան հրատարակեալ. հրատարակութիւն։ Les nouvelles publications։

Publiciste (բի–պլի–սիդ) ե. ս. ¶. Մատենագիր, առձեակ իրաւանց ազգաց։ ‖ 2. Մատենագիր քաղաքագիտութեան. *հրապարակագիր։

Publicité (բի–պլի–սի–թե) ե. եզ. ¶. Աչխարհատես յայտնութիւն. հրապարակութիւն։ La — du crime en rend la punition plus nécessaire։ ‖ 2. Հրատարակութիւն։ Il a donné toute la — possible à ses réclamations։

Publier (բի–պլիե) բ. ն. ¶. Հրապարակել. հրատարակել. հռչակել։ — une loi, un manifeste, une nouvelle։ ‖ 2. Ընդ հանուր քարոզել. հրապարակագրել, հրապարակագոյժ, հրապարակկայայտ, հրապարակլուր առնել։ C'est une chose que je lui avais dite en secret, et il est allé la — partout. — quelque chose sur les toits. Քարոզել զկրս ինչ ի վերայ տանիւոց. (ընդ.)։ ‖ 3. Գովել. Նազելցուցանել։ — les vertus de quelqu'un։ ‖ 4. Հրատարակել (զմատեան)· ի լոյս հանել, ածել։

Publiquement (բի–պլի–քի–մեն) մ. Հրապարակաւ. աչխարհատես յայտնութեամբ. յայտ յանդիման. յայտ յանդիմանութեամբ. աչկարոյ. (պրս. Էլէ–նէ)։

Puce (բիւս) ե. եզ. Լ. ած. էէրև։ Piqûre, morsure de puces. Chercher ses puces։

† — Herbe aux puces. տես †Psyllion.

= ած. անե. ի գոյն լուայդոյն։ *Լուսագոյն։ Ruban —։

Puceau (բիւ–սօ) ած. և ե. ս. Պատանեակ անփորձ ի կնոջէ. կոյս. (տիէղ և Խորի)։

Pucelage (բիւ–սը–լաժ) ե. ս. ¶. Ոչ գիտենլն առն զկին, կամ ոչ գիտենլն կնոջ զայր. կուսութիւն. (ընդ. և տիէղ)։ Avoir son —. Perdre son —։ ‖ 2. Փոքրիկ խեցեմորթ ինչ միատիպ [univalve] յայգի օրօճի [porcelaine]։

Ա. **Pucelle** (բիւ–սել) ե. եզ. ¶. Աղջիկ անփորձ ամուսնութեան խառնից. կոյս։ Une jeune —. Les doctes pucelles. Ինն Մուսայք. (ի քնարգի.)։ ‖ 2. կոյս. աղջիկ։

Բ. **Pucelle** (բիւ–սել) ե. եզ. Ձուկն ինչ նման Տարընգամոր [alose]։ [առկոց. Ս. լուիճ։

Puceron (բիւ–սը–ռօն) ե. ս. Միջատ ինչ վնասակար

Puddlage (բիւտ–լաժ) ե. ս. Ձուլումն ձուլածոյ երկաթոյ։ [ձեռն գետնածխոյ [houille]։

Puddler (բիւտ–լէր) բ. ն. Ձուլել զերկաթ ձուլածոյ ի

Puddleur (բիւտ–լէօր) ե. ս. Ձուիչ ձուլածոյ երկաթոյ։

Pudeur (բիւ–դէօր) ե. եզ. ¶. Ամօթխածութիւն. պարկեշտութիւն։ — virginale. Des discours qui offensent, qui blessent la —. Homme sans —. Այր անամօթ, անպատկառ։ ‖ 2. Ջգաստութիւն, ցածութիւն (կնոջ)։ ‖ 3. Համեստութիւն. պատկառութիւն։ Lorsque ce jeune homme a paru devant l'assemblée, son front a rougi de —. Ne lui donnez pas tant de louanges en face, épargnez sa —։

Pudibond, onde (բիւ–դի–պոն, ծտ) ած. Ամօթխած. պատկառատ. (ընդ. և ընդ Խ–ծ)։ Un jeune homme —. Avoir l'air —. Rougeur pudibonde։

Pudicité (բիւ–տի–սի–թե) ե. եզ. Ամօթխածութիւն. պարկեշտութիւն։ La — est le principal ornement d'une femme։

Pudique (բիւ–դիք) ած. Ամօթխած. պատկառատ. ցածուն. պարկեշտ. զգաստ. ողջախոհ։ Le — Joseph. La — Lucrèce. Un amour —. Regard —։

Pudiquement (բիւ–դիք–ման) մ. Պարկեշտութեամբ. ցածութեամբ. զգաստութեամբ։

Puer (բիւ–ե) [Je pue, tu pues, il pue, nous puons, vous puez, ils puent. Je puais. Je puerai.] բ. ն. Հոտել. ժանտահոտ արձակել։ Son haleine pue. Cette viande commence à —։ [le musc, l'ambre, la civette։

= բ. ն. Բուրել զկոտ։ Cet homme pue l'ail. Cela pue

Puéril, ile (բիւ–ե–րիլ, իլ) ած. ¶. Մանկական. տղայական։ L'instruction puérile։ ‖ 2. Մանկական. սին. անուսի։ Raisonnement —. Frayeur puérile։

Puérilement (բիւ–ե–իլ–ման) մ. Իբրև զմանուկ. մանկաբար. տղայաբար։ C'est raisonner bien —։

Puérilité (բիւ–ե–իլի–տե) ե. եզ. Բան, գործ տղայի. տղայութիւն. խակութիւն։ Dire, faire des puérilités։

Puerpéral, ale (բիւ–ե–բէ–ռալ) ած. Ծննդական։ Fièvre puerpérale։

Pugilat (բիւ–ժի–լա) ե. ս. Բռնամարտական կռիւ. բռնամարտութիւն. կռփամարտութիւն. բազկամրցութիւն։ Les bras des athlètes étaient armés de cestes dans l'exercice du —։ [անպիտան ի գործ։

Puîne (բիւ–ին') ե. ս. Թուփ որոյ փայտ հանդերձի

Puîné, ée (բիւ–ինե) ած. Վերջնածին. յետածին. կրտսեր։ Fils —. C'est mon frère —։

= ե. Վերջնածին կամ կրտսեր եղբայր, քոյր։

Puis (բիւ–ի) մ. Ապա. յետ այնորիկ. յետոյ։ Il leur dit quelques mots, — il sortit։ [հանդերձ ասվիմբ։

— Et —. Եւ դարձեալ. և յետ այնորիկ. Թոզ զայս.

Puisage (բիւ–իզաժ) ե. ս. Հանելն ջուր. ջրհանութիւն։ Il a droit de — dans cette fontaine։ [ջուրց։

Puisard (բիւ–իզար) ե. ս. Ջրհոր ի հասարակ ասելոյդ

† **Puisatier** (բիւ–իզա–տիէ) ե. ս. Փորող ջրհորոց։

Puiser (բիւ–իզե) բ. ն. ¶. Մխոցաւ առնուլ (ջուր, գինի). հանել։ — de l'eau à la rivière, dans la fontaine. — du vin dans la cuve։ Աբխ եւս առեղծիլ. — à la source։ ‖ 2. (փոխ.) Հանել. առնուլ. քաղել։ Cet auteur a puisé dans կամ chez les anciens les plus grandes beautés de son ouvrage։

Puisque (բիւ–իսք') շ. Որովհետև. և զի։ Je le veux bien, — vous le voulez. Puisqu'il en est ainsi, je ne conteste plus։

Puissamment (բիւ–իսա–ման) մ. ¶. Զօրութեամբ. հզօրեղապէս։ Ce prince est en état de secourir — ses alliés։ ‖ 2. Անհնարին. մեծապէս. կարի յոյժ։ Il est — riche։

Puissance (բիւ–իս–նս) ե. եզ. ¶. Իշխանութիւն. ճոխութիւն։ — tyrannique, usurpée, légitime, sans bornes. La — maritale. Usurper la — souveraine. Sa — s'affaiblit. User avec sagesse de la —։ ‖ 2. Իշխանութիւն. ձեռն։ Alexandre soumit l'Asie à sa —։ ‖ 3.

Digitized by Google

ցերութիւն. պետութիւն: Toutes les puissances de l'Europe entrèrent dans ce traité: ‖ 4. Իշխանութիւն. կարո. կարողութիւն. բաւականութիւն: Il a envie de vous obliger, mais il n'en a pas la —: ‖ 5. Զօրութիւն. ազդեցութիւն: Le quinquina a la — de guérir la fièvre: (Լաւ եւս առի Vertu, Propriété): ‖ 6. Զօրութիւն. (ի մեքենականութեան եւ ի չափագիտութեան):

— յէ. ի. Իշխանութիւնք. իշխանք. մեծամեծք. աւագք: Avoir accès auprès des puissances: ‖ 7. Մի յինէն դասուց հրեշտակաց. պետութիւնք: Les Dominations, les Principautés, les Puissances:

Puissant, ante (բիւ-էսան, անդ) ած. 1. Զօրաւոր. հզօր. հարուստ. ճոխ: Un — prince, empire. Il a des ennemis puissants: ‖ 2. Զօրաւոր. ասպտիկ. ազդու: Il s'est servi d'un — remède: ‖ 3. Մեծատուն. ընչաւէտ. ընչաշատ. գոյատար. Ս. ունեւոր: — capitaliste: ‖ 4. Հզօր. հարուստ. հարստատուն. բազմանձեռն. յոյլովանձեռն: Lever une puissante armée. Avoir une puissante flotte: ‖ 5. Յագի. առատ: ‖ 6. Ցաղի. գէր. անձնեայ. (ընդ.): Cet homme est devenu très —, faute de faire de l'exercice:

= ած. ած. Զօրաւոր. հզօր. հարուստ. ճոխ: Le — foule aux pieds le faible. Les puissants de la terre:

Puits (բիւ-է) ած. ած. 1. Ջրհոր. հոր. գուբ: Un — très profond, très creux. Le bord, la margelle d'un —. De l'eau de —. Cureur de —. Un — artésien. Le — de l'abîme. Գուբն անդնդոց. դժոխք. (բան Գրոց սրբոց): C'est un — de science. (էսիս. և ընդ.) Գիտուն է յոյժ այրդ: ‖ 2. Հոր (բանտ, քարտհատաց): — de mine. *Գանահոր: — de carrière: ‖ 3. Փոս. գուբ. խորափիս: Ils avaient fait des — tout autour de leurs lignes, pour y faire tomber la cavalerie:

Pullulation (բիւ-լիւ-լատիւն) ած. եէ. Աճհնարին ածճուն, բազմանալն: La — des mulots, des rats:

Pullulier (բիւ-լիւ-լէ) բ. ն. 1. Աճել, բազմանալ ի սակաւ ժամանակի. մոլիլ: Les chenilles ont beaucoup pullulé cette année. Le chiendent pullule beaucoup: ‖ 2. (էսիս.) Ճարակիլ. առչորիլ. ծաւալիլ: Cette opinion, cette hérésie avait pullulé en peu de temps:

Pulmonaire (բիւ-լմոնէր) ած. թոքոց. *Թոքային: Artère —. Phtisie —:

= ած. եէ. Տունկ ինչ. *Թոքաբոյս: (Որ և †Herbe aux poumons): — du chêne. Ագդ ինչ քարաքոսոյ [lichen] բուսեալ ի վերայ կաղնեաց կամ քարանց. կաղնւոյ քարաքոս:

Pulmonie (բիւ-լմոնի) ած. եէ. Թոքացաւութիւն:

Pulmonique (բիւ-լմոնիք) ած. և ած. Թոքացաւ. Թոքացաւոտ: Une fille —. C'est un —:

Pulpation (բիւլ-պասիւն) ած. եէ. Դարձուցանել, շրջել ի խիւս. (բան գեղագործաց):

Pulpe (բիւլփ) ած. եէ. 1. Միս (պտղոց, բանջարոց): ‖ 2. Խիւս (բուսականաց, բան գեղագործաց): — de prune, de casse, de tamarin: ‖ 3. Կակուղ մնան (ուղղ):

Pulper (բիւլփէ) բ. ն. Շրջել, դարձուցանել ի խիւս. (բան գեղագործաց): [(պտուղ):

Pulpeux, euse (բիւլփէ, էզ) ած. Միսաւոր

† **Pulsateur, trice** (բիւլսատէօր, տրիս) ած. Հարիչ. բախիչ: Scarabée —: [բան բժշկից):

Pulsatif, ive (բիւլսատիֆ, իվ) ած. Խթիչ (ցաւ,

Pulsation (բիւլսասիւն) ած. եէ. 1. Թնդումն, թնդիւն (չնչերակաց): — de l'artère. Son pouls fait tant de pulsations par minute: ‖ 2. Թրթռումն: La — du son:

† **Pulvérateur, trice** (բիւլվերատէօր, տրիս) ած. Որ թաւալի ի հող (հաւ). Հողաթաւալ:

Pulvérin (բիւլվերէն) ած. ած. 1. Միանր վառօդ: ‖ 2. Փոսակ վառօդոյ: (Որ և Poulevrin):

Pulvérisation (բիւլվերիզասիւն) ած. եէ. Շրջելն, դառնալն ի փոշի. *փոշիացումն:

Pulvériser (բիւլվերիզէ) բ. ն. 1. Ի փոշի շրջել. դարձուցանել ի մղեղ. փոշիացուցանել. փշրել: — les corps les plus solides: ‖ 2. (էսիս.) Ցուցնել դարձուցանել. եղծանել. կործանել: Il a pulvérisé cet argument:

Pulvérulent, ente (բիւլվերիւլան, անդ) ած. 1. Փոշիզգած, փոշեւոտակ (մասունք անկոց, բան անկափտաց): ‖ 2. Դիւրափխրելի. դիւրափշուր. Ս. փխրատուկ. Ս. քրքիր: La craie est souvent dans un état —:

† **Puma** (բիւ-մա) ած. ած. առս Couguar.

Pumicin (բիւ-փուին) ած. ած. իւղ արմատոյ:

Punais, aise (բիւ-նէ, էզ) ած. Որ արձակէ ընդ անգուսան հոտ ժանտ. *ժահաքիմ: On ne saurait durer auprès de lui, il est —. Il avait épousé une femme punaise: Վասրի եւս իրր ած. ած. C'est un —:

Punaise (բիւ-նէզ) ած. եէ. 1. Ճճի ինչ ժանտահոտ. Ս. քովիս. Ս. գոբս. Ս. խանտալոյ. *մլուկն. *փայտորիլ. Բ-ԻԲ ալիք: Un lit plein de punaises. Rien n'est plus puant qu'une — écrasée: ‖ †2. Բևեռ կարճ և լայնագլուխ:

Punaisie (բիւ-նէզի) ած. եէ. ժահահոտութիւն անգաց: (Տես և †Ozène):

Punch (բոչ) ած. ած. Ըմպելի ինչ. *Ջերմօգի. եծւ: (ի պարսիկ բառէն եկեալ, Հինգ, զի ի հնգից նիւթոց կազմի Ջերմօգի, ի թէյէ, ի շաքարէ, յօղոյ, ի դարչճենկէ [cannelle] և ի լիմոնէ): — au rhum, au rack, au lait. Du — suédois:

Punique (բիւ-նիք) ած. Պունիկեան. կաղքեդոնական: La langue —. Les guerres puniques:

Punir (բիւ-նիր) բ. ն. 1. Պատժել. պատուհասել. պատիժս, վրէժս պահանջել. պատիժ ի վերայ հասուցանել. ի պատիժ ածել. դնել ի վերայ ուրուք պատիժ պատուհասի: Dieu l'en a bien puni. Il a été puni de ses crimes. Il a été puni pour cette faute. — le vice et récompenser la vertu: ‖ 2. Զար ընդ բարւոյ հատուցանել. պատժել: Vous êtes un ingrat, vous me punissez bien de ce que j'ai fait pour vous:

Punissable (բիւ-նիսապլ) ած. Արժանի, պարտական պատժոց. արժանապատիժ: C'est un homme très —. Crime — de mort:

Punisseur (բիւ-նիսէօր) ած. և ած. ած. Պատժաճոտ. պատժող: Un Dieu rémunérateur des bons, — des méchants:

Punition (բիւ-նիսիւն) ած. եէ. 1. Պատժելն. պատժողութիւն: La — des crimes et des délits: ‖ 2. Պատիժ. պատուհաս: Une faute si légère ne méritait pas une si grande —: ‖ 3. Պատիժ (աշակերտաց դպրոցի): Les pensums, la retenue, les arrêts, la privation de sortie sont des punitions:

A. **Pupillaire** (բիւ-բիլէր) ած. Որբոյ. *որբական:

B. **Pupillaire** (բիւ-բիլէր) ած. Բբի (ական). *բբային: Membrane —:

Pupillarité (բիւ-բիլա-իդէ) ած. եէ. Ժամանակ որբութեան կամ անչափահասութեան. որբութիւն. (Խրբ):

A. **Pupille** (բիւ-բիլ) ած. 1. Որբ (ընդ հոգաբարձու թեամբ խնամակալի): Il a grand soin de son —, de sa

Digitized by Google

—։ ‖ 2. (ἐνեաբ.) Զհռաստան աշակերտ. սան. սանական։ Il s'est fait beaucoup d'honneur par l'éducation de son —։ B. **Pupille** (բի–բիլ՛) է. էգ. Բիբ, պտուղ (ական)։ (Որ և Prunelle)։

Pupitre (բի–բիդր–ը) է. ար. 1. Գրակալ։ — tournant. — à mettre plusieurs livres. — d'orchestre։ ‖ 2. * Ծռասեղան (գրելոյ)։

Pur, pure (բիւր, բիւր–՛) ած. 1. Անխառն։ Du vin —. Անապակ, պարզ, սեռն գինի։ De l'or —. Ոսկի սուրբ, զուտ։ ‖ 2. Անխառն. սեռն. զուտ։ Une race pure։ ‖ 3. Պաքուր. յստակ. վճիտ. սկանչակիտ։ Un air —. Une onde pure. Une lumière pure. Un ciel —. Եր-կինի ջինջ յստակոց, անամպ։ ‖ 4. Սուրբ. մաքուր։ Des victimes pures։ ‖ 5. Անխառն. անապակ. զուտ. սերտ. սեռն։ Aimer Dieu d'un amour —. Une félicité pure. Éprouver une joie pure։ ‖ 6. (ἐνեաբ.) Սուրբ. մաքուր. անբիծ. անարատ։ Une âme pure et innocente։ ‖ 7. Սուրբ. զգաստ. ցածուն։ Vierge très pure. Elle s'est toujours conservée pure։ ‖ 8. Ցառակ. մաքուր. ազգրկ։ Le peuple de la Toscane parle l'italien le plus —։ ‖ 9. Անխառն. սուրբ։ Une joie pure de toute tristesse. Ան-խառն սրտմտութեան խնդութիւն. անխառն ի սրտմու-թենէ խնդութիւն։ ‖ 10. Ջուտ. լոկ։ C'est la pure vérité. Les anges sont de purs esprits. — mensonge. Սա-փիւռ սուտ. սոխի խալ։

— Être en état de pure nature. Լինիլ ամենևին մեր-կանդամ. (ընդ. և ընդ խալ)։

= À — et à plein. Ֆր. աս. տես ի Plein.

= En pure perte. Ֆր. աս. տես ի Perte.

Pureau (բիւր–ո՛) է. ար. Պատի կղմնտրոյ կամ հեր-ձաքարի [ardoise] տանեաց որ չէ ծածկեալ։

Purée (բիւր–ե) է. էգ. Ուճածած (ընդոց, բանջարոց, մսոյ)։ — de pois, de lentilles, de navets, de gibier. Potage à la —, կամ լոկ —։

† — de septembre. Գինի. (ընդ.)։

Purement (բիւր–ը՛մ՛) մ. 1. Սրբութեամբ. մաք-բութեամբ։ Vivre —։ ‖ 2. Ցառակութեամբ. ազգրկու-թեամբ։ Parler, écrire —։ ‖ 3. Միայն. լոկ. պարզապէս. լոկ պարզապէս. մի միայն. ևևէ։ Le motif de sa vocation était — humain. — et simplement։

Pureté (բիւր–էյ–ե) է. էգ. 1. Ցառակութիւն. մաք-բութիւն. սեռնութիւն. զուտութիւն։ La — de l'air, de l'or։ ‖ 2. Անխառնութիւն։ La — du sang, d'une race։ ‖ 3. (ἐνեաբ.) Սրբութիւն. մաքրութիւն. ուղղութիւն. անթծութիւն։ La — de ses intentions, de ses mœurs. La morale qu'il enseigne est d'une grande —։ ‖ 4. Պաք-բութիւն. զգաստութիւն. ազնիւսոհութիւն։ — angélique, virginale։ ‖ 5. Ցառակութիւն. ազգրկութիւն։ — de style, de langage. Cet écrivain est d'une grande —։

† **Purette** (բիւր–էդ) է. էգ. Աւազ ծավափանց՝ սեռս և երկաթախառն։

Purgatif, ive (բիւր–կ–թիֆ, իվ) ած. Պաքրական. մաքրազական. սրբիչ։ Remède —։

= է. ար. Պաքրական գինի. սրբագինի։ L'antimoine est un violent —. Donner un — fort doux։

Purgation (բիւր–կ–իւն) է. էգ. 1. Արգասրացու-ցանել զանձն (յստակի եկեղեցական դատաստանի). մաքրու-թիւն։ ‖ 2. Պաքրել սրբագինոյ. մաքրուն։ Il se porte beaucoup mieux depuis sa —։ ‖ 3. Պաքրական դեղ. սրբագինի։ Il prendra demain une petite —։

— յէ. Purgations menstruelles կամ լոկ. Purgations. Օրինաց կանանց. գաշտան. ապտրտհ։ Ս. կանացիք. հ–յ։

Purgatoire (բիւր–կ–թուար) է. ար. Ս. Պաքրա-րան. **քաւարան։ Prier pour les âmes du —։

Purge (բիւր–ժ) է. էգ. Պաքրական դեղ. սրբագինի. (հլ.)։ J'ai pris une bonne — aujourd'hui։

— d'hypothèques. Պաքրել զկայսն առացեալ կամ զկալեալ յանշարժ գրաւոց։

Purger (բիւր–ժէ) բ. ն. 1. Պաքրել. զտել. պարզել։ — les métaux, le sucre։ ‖ 2. (ἐνեաբ.) Պաքրել. սրբել. յստակել. ազատել։ — son esprit d'erreurs, de préjugés։ ‖ 3. (ἐνեաբ.) Զնջել, սրբել (զծով ի հինից, զանառապարհս ի գողոց)։ Hercule purgea la terre des monstres qui la désolaient։ ‖ 4. (ἐνեաբ.) Սրբել։ — sa conscience. — ses péchés. Գաւել զնա մեղ։ ‖ 5. (ἐնեաբ.) Ցառակել. մաքրել։ — une langue։ ‖ 6. Արգա-րացուցանել։ ‖ 7. (ἐνեաբ.) Հատուցանել զպարտս. մաքրել։ — son bien de dettes։ ‖ 8. Պաքրել սրբագինով. սրբել։ — un malade. — le cerveau. Սրբել, սրճակել զուղեղն։ ‖ 9. Տալ սրբագինել։ Son médecin l'a purgé։

= Se —. բ. ա. 1. Պաքրել. սրբել. յստակել։ ‖ 2. Սրբել, արգարացուցանել զանձն։ Se — d'une accusation։ ‖ 3. Անհատ սրբագինել։

† **Purgerie** (բիւր–կ–ը՛ր–է) է. էգ. Պաքրարան (շաբարի)։

Purifiant, ante (բիւր–իֆի–ի, անդ) ած. Սրբիչ. մաքրիչ. սրբարար։ Une eau purifiante։ [սրբարար։

Purificateur (բիւր–իֆիգ–ար) է. ար. Սրբիչ։

Purification (բիւր–իֆիգ–ասիւն) է. էգ. 1. Զատում. մաքրութիւն։ La — des métaux, des humeurs։ ‖ 2. Սրբու-թիւն (Հրէից ըստ մովսիսական օրինաց)։ Purifications légales։ ‖ 3. Տօն սրբութեան Աստուածածնին կուսին. Տեառնընդառաջ. Ս. տէրընդառյս։ (Որ և Chandeleur)։ La — de la sainte Vierge. La fête de la Purification։ ‖ 4. Արկանել քահանայի գինի ի սուրբ բաժակն յետ ըմպել-լոյ զարիւնն Քրիստոսի։

Purificatoire (բիւր–իֆիգ–ասուար) է. ար. Սրբիչ, մաքրիչ (բաժակի ի պատարագի)։

Purifier (բիւր–իֆի) բ. ն. 1. Սրբել. մաքրել. զտել. յստակել. պարզել։ — l'air, l'eau, les métaux, les humeurs։ ‖ 2. (ἐνեաբ.) Սրբել։ — son cœur, son âme, les mœurs։

= Se —. բ. ա. 1. Սրբել. յստակել. զտիլ։ L'air se purifie par le feu։ ‖ 2. Սրբել, մաքրել զանձն. սրբել։

Puriforme (բիւր–իֆորմ՛) ած. * Թարախակերպ։

Purin (բիւր–ին) է. ար. Ջրի մսոն ազբոյ անասնոց. կոյալջուր։ Le — est un puissant engrais։

† **Puriner** (բիւր–ինէ) բ. ն. Ոռոգանել կոյալջով (զանդս)։ * կոյալջել։

Purisme (բիւր–իզմ՛) է. ար. Սխրևեռեռեալ, պահա-ճեալ, արուեստակեալ յստակութիւն սճպ։

Puriste (բիւր–իսդ) է. Սխրևեռեռեալ, արուեստա-կեալ յստակաբան։ Le — est voisin du pédant։

Puritain, aine (բիւր–իդին, ին՛) է. Անուն ազան-դաւորաց ինչ բազդականաց. մաքրակրօն։ Les puritains d'Angleterre, d'Écosse։

= ած. Պաքրակրօն։ Un ministre —. La secte puri-taine։ [նուիրիւն։

Puritanisme (բիւր–իդ–ան–իզմ՛) է. ար. Պաքրակրօ-

Purpurin, ine (բիւր–բիւ–ին, ին՛) ած. Ծիրանա-գոյն։ Des fleurs, des joues purpurines։

Digitized by Google

Purpurine (բիւ-բիւ-ին՛) է. ած. Պղինձ [bronze] ազգացեալ, ազացեալ։ [Թիւն։

Purulence (բիւ-ու-լան-) է. ած. *Թարախականու-

Purulent, ente (բիւ-ու-լան՛, անդ) ած. *Թարախալից. *Թարախական։ Crachats purulents։

Pus (բիւս) է. ար. Թարախ. իւրն. Գ-ոհմ։ Le — commence à se former. Du — louable։

Pusillanime (բիւ-զիլ-ան-իմ՛) ած. Փոքրոգի. կարճոգի. կարճամիտ. վատասիրտ։ Un homme —. Des craintes pusillanimes։

Pusillanimité (բիւ-զիլ-ան-իթ-է) է. ած. Փոքրոգութիւն. կարճմտութիւն. փոքրասրտութիւն. փոքրամտութիւն. վատասրտութիւն։ On ne vit jamais tant de —։

Pustule (բիւս-թիւ-լ՛) է. ած. Փոքրիկ այտուցմն մարմնոյ ար Թարախի. խոպոպատրա։ Les pustules de la petite vérole, de la rougeole, de la gale, du pourpre, etc.

Pustuleux, euse (բիւս-թիւ-լու, ուզ) ած. Խոպոպատրային։ Dartre pustuleuse։

Putain (բիւ-թէն) է. ած. Բազ. պոռնիկ. (գէղ.)։ Fils de —. Բազորդի. պոռնկորդի. աղճկորդի. (ասի նախատանօք)։ [պոռնկութիւն. (գէղ.)։

† **Putanisme** (բիւ-թ-նիս՛ք) է. ար. Բազութիւն.

† **Putasser** (բիւ-թաս) բ. ն. Դեգերիլ, ջերանիլ ի բազանոցս. զբազս արածել. յաճախել առ բազս, առ պոռնիկս. (գէղ.)։ [բազարածութիւն. (գէղ.)։

Putasserie (բիւ-թաս-ի՛) է. ած. Յաճախելն առ բազս.

Putassier (բիւ-թաս-իէ) է. ար. Ա՛ր բազանոց, բազատէր, բազարած. (գէղ.)։ C'est un grand —։

Putatif, ive (բիւ-թա-թիֆ, իվ) ած. Համարեալ. կարծեալ. պիտակ։ Père —։

† **Pute** (բիւթ) է. ած. տես Putain.

Putois (բիւ-թուա) է. ար. Անասուն ինչ ժանտահոտ՝ նմանն կզզի [fouine]. *ժանտահոտ։

Putréfaction (բիւ-թր-ֆաք-իօն) է. ած. Նեխ. Նեխութիւն. բորբոս. բորբոսութիւն։ Un air humide et chaud favorise le progrès de la —. La — d'un cadavre։

Putréfait, aite (բիւ-թր-ֆէ, էթ) ած. Նեխեալ. բորբոսեալ. (խօսքի. այժմ լաւ ևս ասի Putréfié)։

Putréfier (բիւ-թր-ֆիէ) բ. ն. Նեխել. բորբոսեցուցանել։ [ſie dans les fosses où on le met։ = Se —. բ. ա. Նեխիլ. բորբոսիլ։ Le fumier se putréfie։

Putrescible (բիւ-թր-ես-իպլ) ած. Փտական։ Substances, matières putrescibles։ [մնարմնոյ, լատ բժշկաց)։

Putride (բիւ-թրիտ) ած. Նեխուտ, ժանտահոտ (հիւթք — Fièvre —. Բորբոսային ջերմն։

Putridité (բիւ-թր-իտ-իթ) է. ած. Բորբոսութիւն. փտութիւն։ [de Dôme։

† **Puy** (բիւ-ի) է. ար. Լեառնակ. բարձրաւանդակ։ Le —

Pygargue (բիկ-ար-կ՛) է. ար. 1. Թռչուն ինչ յազգէ արծուեաց. եփեղնէ. փեղնէ. Ս. բրդուտ։ (Ար և †Queue-blanche)։ ‖ †2. Ազգ ինչ յայծուրի [antilope]. վերջնապէտ։

Pygmée (բիկմէ) է. ար. 1. Անուն ժողովրդեան իրիք Ափրիկեցւոց կամ Աւստրացւոց աշխարհին, ար ունէր չափ հասակի կանգնեան [d'une coudée] և պատերազմէր ընդ խորդուց (լատ առասպելից). Թզուկ։ Les anciens ont dit que les Pygmées combattaient contre les grues։ ‖ 2. Թզուկ. կարճիկ. կարճահասակ. փոքր յանձնէ. Ս. գաճաճ։ C'est un —։ ‖ 3. (փոխ-բ.) Ա՛ր տպաժամնան, արհամարհ, վատաբար. Թզուկ. Ս. գաճաճ։ Il méprisa les attaques de ces pygmées littéraires։

† **Pylagore** (բիլ-ագո՛) է. ար. Ձեռնադրեալ յոյն ի ժողովի ամիիկտեանցւոց. *գաբատան։ [դիզատացւոց)։

Pylône (բիլո՛ն) է. ար. Աւտգ դաւառն (մերձենից b-

Pylore (բիլո՛ր) է. ար. Ստորին ծակ կամ բերան ստամոքսի. **սար։ Obstruction au —։

Pylorique (բիլո-բիք) ած. Ստորին ծակոյ ստամոքսի. *ստրային։ Orifice, muscle —։

Pyracanthe (բիր-ագ-անթ) է. ած. Ազգ գկեռուղջ [néflier] որոյ պտուղք են կարմիր և ի փունջս փունջս. *Հրագիւղ։ (Ար և Buisson ardent)։ [— de la vigne։

Pyrale (բիր-ալ՛) է. ած. Միջատ ինչ գիշատակար։ La

Pyramidal, ale (բիր-ագ-ի-ալ, ալ՛) ած. 1. *Ցուբանաձև. *բրգաձև։ Figure, forme pyramidale։ Ա՛ր և յանդամագիտութեան. Muscles pyramidaux։ ‖ †2. (փոխ-բ.) Մեծ յոյժ. անհնարին։ Succès —։

Pyramidale (բիր-ագ-իդալ՛) է. ած. Ազգ ինչ զանգակածաղկի [campanule] ար ունի ծաղիկս կապոյտս. *բրգածաղիկ։

Pyramide (բիր-ագիդ) է. ած. 1. Ցուբան. բուրգն. (արբ. հրէիւ՛)։ Les pyramides d'Égypte sont renommées pour leur grandeur et pour leur antiquité. L'obélisque est une — très allongée։ ‖ 2. Զև երկրաչափական՝ բրգաձեւ. յատրան։

— En —. *Ցուբանաձև. *բրգաձև. բլրաձև։

Pyramider (բիր-ագիդ) բ. ն. Լինել յուբանաձև, բրգաձև։ [Ներ Պարսից)։

† **Pyrée** (բիր-է) է. ար. Աստուշան, կրակատուն (նախ-

Pyrèthre (բիր-էթր-ը) է. ար. Տունկ ինչ յազգէ խնձորխոտոյ [camomille]. իգաբոյղ. Ս. ակրկարհիս. (արբ. ուէրէ-ուհ-. է-ր է-լ է-հր). Նշ-պլէ օ-. գ-պէ-ր-է-. (լտ. Anthemis pyrethrum, լատ Լինելի)։

† **Pyrétologie** (բիր-է-թ-ոլ-ի) է. ած. *Ջերմնաբանութիւն. *տնդագաբանութիւն։ [(լատ բժշկաց)։

† **Pyrexie** (բիր-է-ք-սի) է. ած. Ջերմնաւորութիւն. Ջերմն.

Pyrique (բիր-իք) ած. *Հրախաղալական։ Amusement —. Expériences, jeux pyriques։

Pyrite (բիր-իթ) է. ած. Միաւորութիւն ծծմբոյ ընդ երկաթոյ կամ ընդ պղնձոյ. *Հրաքար։ [յինն։

Pyriteux, euse (բիր-իթ-ու, ուզ) ած. *Հրաքարային։

† **Pyrobole** (բիր-օպ-ոլ՛) է. ար. Հրացան, հրբնկէց մեքենայ (նախնեաց)։

Pyroligneux (բիր-օլիկ-նէ-ու) ած. ար. Acide —. *Հրափայտային թթու (լատ տարրագիտաց)։

† **Pyrologie** (բիր-օլ-ոլ-ի) է. ած. *Հրաբանութիւն։

† **Pyromancie** (բիր-օմ-ան-սի) է. ած. *Հրահմայութիւն։

† **Pyromancien** (բիր-օմ-ան-սիէ) է. ար. *Հրահմայ։

Pyromètre (բիր-օմէթր-ը) է. ար. Գործի ինչ քննագիտաց. *Հրաչափ։ [nat). Հրակն։

† **Pyrope** (բիր-օփ) է. ար. Ազգ ինչ կարկեհանի [gre-

Pyrophore (բիր-օֆ-ո) է. ար. Փոշի ինչ որ ինքնին վառի յօդս. Հրակեր։ Le — s'obtient en calcinant l'alun avec l'amidon։ [Bateau à vapeur)։

Pyroscaphe (բիր-օսգ-ֆ) է. ար. *Շոգենաւ։ (Ար և

† **Pyrosis** (բիր-օզ-իս) է. ար. Հրատապ տխուր ստամոքսի. *խարանացաւ։ (Ար և Fer-chaud)։

Pyrotechnie (բիր-օդ-էք-նի) է. ած. *Հրարուեստութիւն։ La — chirurgicale։ [կան։

Pyrotechnique (բիր-օդ-էք-նիք) ած. *Հրարուեստական։

† **Pyroxyle** (բիր-օգ-իլ՛) է. ար. տես Fulmicoton.

Pyrrhique (բիր-իք) ած. ած. La danse —, կամ

Digitized by Google

լոկ — · ե· իե· կոքսաձ քինչ նախնեաց գլխի ի ձեռքին· գիհնաձ կոքսաձուն· *գինակոքսաձ·

B. **Pyrrhique** (բիր-իք) ե· ար· Չափ մինչ բանաստեղծութեան ցունաց և Հռովմայեցւոց յերկուց աղօտաց [brève]· անգայտ· աղավերջ·

= Վկաց· "Զինուոր իոտասին գնդապետն ասէ, տանչ ինձ հարուածս (ծուխտ և իոխիմպոտ) բռնելով գոտւոյն, գի ծածկեցի լռեան հնչուն·" Նանոս, մեկն· Ամատ· — "կոչեցեալ և իոխիմպոխոյն ի կնոսան քաղիցան, որ գինուոյ գինեվաճի իոտոսն էին"· Եւս· գր· Բ· 402·

Pyrrhonien, ienne (բիր-ոնիեն, իէն') ած· և· գիհոնական· գիհոնաներեան· գիհոնացի· Les philosophes pyrrhoniens. La secte pyrrhonienne· ‖ ՚Ջ· գիհոնացի· երկայող· յերկոնաղ· Cet homme est —·

= ե· ար· Հետևող գիհոնացի· գիհոնացի·

Pyrrhonisme (բիր-ոնիզմ) ե· ար· և· Ազանդ, վարդապետութիւն գիհոնացի փիլիսոփայի· *գիհոնաներեան· ‖ ՚Ջ· *գիհոնացիութիւն· *երկայողութիւն· — en matière de religion·

Pythagoricien, ienne (բիթ-ագորիեն, իէն') ած· գիհագորեան· գիհագորական· La secte pythagoricienne·

= ե· ար· գիհագորացի· գիհագորեան· Les pythagoriciens croyaient à la métempsycose· Ամի եւ *գիհագորեան Une pythagoricienne· գիհագորուհի· [silence —·

Pythagorique (բիթ-ագորիք) ած· գիհագորեան· Le

Pythagorisme (բիթ-ագորիզմ) ե· ար· Ազանդ, վարդապետութիւն գիհագորի· *գիհագորութիւն·

† **Pythiade** (բիթիատ) ե· իե· Չափ ժամանակի չորից ամից (առ նախնի ցաւնաց)· գիհիադ·

Pythie (բիթի) ե· իե· Գաւազանախոտ քրմանոյշ կամ քրմուհի Ապոլոնի ի Դելփիս· գիհեան հարցուկ· հարցուկ Ապոլոնի· գիհիա· La — sur son trépied·

Pythien, †ienne (բիթիեն, իէն') ած· Գիհեան· Les jeux Pythiens·

Pythiques (բիթիք) ած· ար· յե· Jeux Pythiques. Գիհեան մրցմունք, նահատակութիւնք, հանգէսք· գիհիա·

= ե· իե· Երգ Գինդարոս ի յաղթողս գիհեան նահատակութեանց· Գիհեան· La première Pythique. Les Pythiques·

Python (բիթոն) ե· ար· և· Օձ անմեռանի զոր սպան Ապոլոն նետիւ· գիհոն· ‖ ՚Ջ· Ագգ մինչ յաղթանգամ օձի· գիհոնան·

Pythonisse (բիթոնիս) ե· իե· և· տես Pythie. ‖ ՚Ջ· կին հարցուկ, վհուկ· Saül consulta la —· ‖ ՚Ջ· կին գուշակ հանգերձելոց· կին վհուկ· Une femme qui fait la —·

Q

QUA

Q (քիւ, ք) ե· ար· Եօթնեասաներորդ հնչանագիր և եօթանասաներորդ բաղաձայն գաղղիական այբուբենիդ·

Quadragénaire (քուադրաժինէր) ած· և· *Քառասնական· Le nombre —· ‖ ՚Ջ· Քառասնամեայ· Un homme, une femme —· ցայս միաս վարի և իրը ե· Un —·

Quadragésimal, ale (քուադրաժիզիմալ, լ') ած· Քառասնորդացն պահոց· քառասնօրեայ· քառասնական· *քառասնորդական· Jeûne —·

Quadragésime (քուադրաժիզիմ') ե· իե· Կիրակին (ըստ մերձ երկրորդ) կիւրակէ աղուհացից· La Quadragésime. Le dimanche de la Quadragésime·

† **Quadrangle** (քուադրանկլ) ե· ար· Զև չորքանկիւնի, չորքկողմեան·

Quadrangulaire (քուադրանկիւլէր) ած· Չորքանկիւնի· քառանկիւն· Figure, pyramide —·

A. **Quadrat** (քուադրա) ած· ար· — aspect. Դիր կամ հայեաց երկուց մոլորակաց որ 90 աստիճանաձ հեռի են ի միմեանց· չորրորդեան հայեաց· (Տես Octil)·

B. **Quadrat** (քուադրա) ե· ար· տես Cadrat ի ցաւեղուածին· [եղուածին·

Quadratin (քուադրաթէն) ե· ար· տես Cadratin ի ցաւ-

† **Quadratique** (քուադրատիք) ած· Երկրորդ աստիճանի կամ չորքկուսի (Հատատարութիւն գրահաշուական)·

Quadratrice (քուադրատրիս) ե· իե· Կոր գիծ ի չորքկուսի շրջելոյ զբոլորակին· La — de Dinostrate·

A. **Quadrature** (քուադրատիւր) ե· իե· և· Ի չորքկուսի շրջիլն զձև ինչ կորագիծ (ըստ երկրաչափից)· *քառակուսութիւն· La — du cercle est un problème insoluble· ‖ ՚Ջ· Գիր կամ տեսիլ երկուց աստեղաց որ 90 աստիճանաձ հեռի են ի միմեանց· չորրորդեան հեռաստութիւն·

B. **Quadrature** (քուադրատիւր) ե· իե· տես Cadrature ի ցաւեղուածին· [Quatriennal.

Quadriennal, ale (քուադրիէնալ, լ') ած· տես

Quadrifide (քուադրիֆիտ) ած· *Չորքքաժին· *քառաշերմ· (ըստ անկապիտաց)· Calice —·

Quadriflore (քուադրիֆլոր) ած· *Չորքծաղկեան· (ըստ անկապիտաց)· [բևեան· (ըստ անկապիտաց)·

Quadrifolié, ée (քուադրիֆոլիե) ած· *Չորքքաթերթ·

† **Quadriforme** (քուադրիֆորմ') ած· Չորքքդիմեան, քառադէմ (պատկեր ցանոսի)·

Quadrige (քուադրիժ) ե· ար· Չորքքերիվարեան և երկանիւ կառք նախնեաց· չորքձիք· քառաձիք· La course du —· Un arc de triomphe surmonté d'un —·

Quadrilatéral, ale (քուադրիլատէրալ, լ') ած· Չորքկողմեան· քառակողմ·

Quadrilatère (քուադրիլատէր) ե· ար· և· Չորքկողմեան ձև (ըստ երկրաչափից)· քառակողմ· ‖ ՚Ջ· *Չորքքերդեան հատած (երկրի երիք)·

Quadrilliage (քուադրիլիաժ) ե· ար· ցաքմանագուծ, գուծմագրութիւն չորքկուսի ձևոց·

A. **Quadrille** (քուադրիլ) ե· իե· Խումբ հանճարհանգերձ և միանշան ձիաւորաց [chevalier] ի ձիաքաղաքութեան [carrousel]· Հեծելախումբ· La première — était magnifiquement vêtue·

— ե· ար· և· Խումբ զուգաձիս սանձից [couple] ի դեմընդդեմ կառաւս [contredanse]· պարախումբ· Former un —· ‖ ՚Ջ· Երաժշտական հատած այլ և այլ ձևոց ի դեմընդդեմ կառաւս·

B. **Quadrille** (քուադրիլ) ե· ար· Ագգ մինչ մերգախաղաւս [hombre] խաղացեալ ի չորից· *քառախաղ· Faire un —·

Digitized by Google

Quadrillé, ée (*քուատրիյե*) ած. *Զորակուսաձեւ (պատառաձ, թուղթ)։ Une étoffe quadrillée. Papier —։

Quadrinôme (*քուատրինոմ՛*) ած. *Զորքանդամանի քանիօնութիւն կամ քանակութիւն ի դրամաշնորհ. **քառանդամ։

† **Quadrisaïeul** (*քուատրիսայէօլ*) ած. Չորս սերունդ կամ սերնդմնդուն [trisaïeul, trisaïeule]. Ս. Երկդպաց։ Henri IV était le — de Louis XV.

† **Quadrisaïeule** (*քուատրիսայէօլ՛*) ած. Չորս սերունդ կամ սերնդմնդուն. Ս. Երկմնամ։

† **Quadrisyllabe** (*քուատրիսիլլապ*) ած. Չորքհնգաւոր կամ քառավանկ բառ։

† **Quadrisyllabique** (*քուատրիսիլլապիք*) ած. Չորքհնգաւոր. *Չորքվանկեան. քառավանկ։

Quadrivium (*քուատրիվիում՛*) ած. Վասն ուսուցմանն ի Միջին դարու, որ բովանդակէր զհամաբոզութիւն, զերաժշտութիւն, զերկրաչափութիւն և զաստեղաբաշխութիւն. *քառուղի։ Le trivium et le —։

Quadrumane (*քուատրիման՛*) ած. *Զորքձեռանի (անասուն, որպիսի է կապիկ). *Չորքձեռնեայ. *քառաձեռնի։ Ա. մարի եւ իգ ած. Un —։

Quadrupède (*քուատրիփէտ*) ած. Զորքոտանի. քառոտանի. Ս. չորքոտ։ Les animaux quadrupèdes։ Ա. մարի եւ իգ ած. Les quadrupèdes vivipares, ovipares։

Quadruple (*քուատրիփլ*) ած. Չորքկին. չորքապատիկ. *քառապատիկ։ Vingt est — de cinq։

= ած. Ա. Չորքկինն. չորքապատիկ։ Il m'a vendu cela le — de sa valeur; il me l'a vendu au —։ ‖ Բ. Չորքապատիկ տակի դահեկան (Պարսից և Գաղղիացւոց)։

Quadrupler (*քուատրիփլէ*) բ. ն. Չորքկինել. չորքապատկել. *քառապատկել։ — une somme։

= բ. ն. Չորքապատիկ լինել. չորքապատկիլ։

Quai (*քէ*) ած. Ա. Ճանապարհ քարայատակ առ գետեզերբ. Ս. գարափն. **քարափն։ Il y a de magnifiques quais à Paris. Se promener sur les quais։ ‖ Բ. Ափն, եզր (նաւահանգստի). **քարափն։ ‖ Գ. **Գարափն (հանգուցի կամ հանգրուանի երկաթուղւոյ)։ Il se tenait sur le — de la gare։

Quaiage (*քէյաժ*) ած. տես Quayage.

Quaiche (*քէշ*) ած. Փոքրիկ նաւ ինչ ծովուց հիւսիսակողմանի։

Quaker կամ **Quakre** (*քուէքր*) ած. Անուն ազանդաւորաց ինչ բողոքականաց. գողդոլոտ. *երեսբաւեան։ Θիգուհին տես Quakeresse (*քուէքես*)։ Որ և Trembleur։

Qualifiable (*քալիֆիապլ*) ած. Անուանելի։ Sa conduite n'est pas —։ [բան (առնի հաւատարմանութեան)։

Qualificateur (*քալիֆիքաթէօր*) ած. Ա. Առաւածաւ

Qualificatif, ive (*քալիֆիքաթիֆ, իվ*) ած. Θայտաբար որպիսութեան. որակական. անուանական. (խօսք)։ *Bon, grand,* sont des adjectifs qualificatifs։

Qualification (*քալիֆիքասիո*) ած. Անուանումն. յորջորջանք։ — de marquis. Cette proposition a été qualifiée de scandaleuse : il faut voir si cette — est juste։

Qualifié, ée (*քալիֆիէ*) անց. դերբ. Ա. Ազնուական։ Il est —, fort —։ ‖ Բ. Անուանի. երեւելի։ Les personnes les plus qualifiées d'une ville։

Qualifier (*քալիֆիէ*) բ. ն. Ա. Անուանել. կոչել. յորջորջել. որակացուցանել։ L'ouvrage fut qualifié d'hérétique։ ‖ Բ. Θայտ առնել, յայտանել զորպիսութիւնն։ L'adjectif qualifie le nom։

= Se —. բ. ա. Անուանիլ, կոչիլ զանձն։ Il se qualifie docteur. Il se qualifie de marquis։

Qualité (*քալիթէ*) ած. իգ. Ա. Հանգամանք. որպիսութիւն. որակ. որակութիւն։ Bonté, petitesse, blancheur, sont des qualités. La — du vin. La bonne — des aliments. Ce vin est de mauvaise —։ ‖ Բ. Բոյս բարուց. բնութիւն. բնաւորութիւն. յատկութիւն։ Les qualités du corps et de l'esprit. Parmi quelques bonnes qualités il en a beaucoup de mauvaises։ ‖ Գ. Բարեմասնութիւն. քաջամասնութիւն. ձիր։ Il a beaucoup de qualités։ ‖ Դ. Ազնուականութիւն. քաջատոհմութիւն։ C'est un homme de —, de grande —. Des gens de la première —։ ‖ Ե. Անուն. յորջորջանք։ La — de citoyen, d'étranger. Il prend la — de prince։ ‖ Զ. Հանգամանք. բաւականութիւն. կար. (լատ իրաւագիտաց)։ La — de légataire. Avoir, n'avoir pas — pour faire quelque chose. Avoir — pour faire une chose. (ի-ի. և ընդ.) Ունել իշխանութիւն առնելոյ ինչ։

= En — de. նիւ. ած. Իբրև։ Il agit en — de parent. En ma — de père. Իբրև հայր։

Quand (*քան*) ս. Ա. Երբ. իբրև. յորժամ. մինչ։ — je pense à la fragilité des choses humaines. — Dieu créa le monde. Ի տեղծանել Աստուծոյ զաշխարհս։ — il fut descendu à terre. Ընդ եկանելն նորա ի լեառնէ։ ‖ Բ. Երբ։ Vous me promettez de venir, mais —? Depuis —? տես ի Depuis, 1. Jusqu'à —? տես ի Jusque, 1. Pour —? տես ի Pour. À —? Ա. երբ։ À — la partie est-elle remise? [drais, je ne le pourrais pas։

— Quand, Quand même. ը. թէպէտ և։ — je le vou-

— Quand et quand. Ած. ած. ի նմին ժամու. միանգամայն. (ւղ. և ա-ա.)։ Il est parti — et — nous։

Quanquam (*քանքուամ՛*) ած. Լատիներէն բառ նախաօսութիւն աշակերտի. (ւղ.)։ Il prononça fort bien son —։

Quanquam (*քանքան*) ած. տես Cancan, 1.

Quant (*քան*) ս. իակ. վասն. իսկ վասն. (ի-ի. գաւլով)։ — à lui, il en usera comme il lui plaira։

Quantes (*քանթ*) անց. իգ. յգ. Toutes et — fois que, կամ Toutes fois et — que. Միշտ և քանիցս անգամ էն. յամենայն նուագի և յորժամ և (կամիցիս). (ւղ.)։

Quantième (*քանթիէմ՛*) ած. Քանիերորդ. (ւղ.)։ Le — êtes-vous dans votre compagnie?

= ած. ած. Քանիերորդ օր. քանիք. պատկեր (աւուր). (ընդ.)։ Quel — du mois avons-nous? Quel est le —?

Quantitatif, ive (*քանթիթաթիֆ, իվ*) ած. *Քանակական։

Quantité (*քանթիթէ*) ած. իգ. Ա. Քանիութիւն. որչափութիւն. որքանութիւն. քանակ. քանակութիւն։ Mesurer une —. — continue. Շարունակ քանակ. (ի չափագիտութեան)։ — discrète կամ discontinue. Անջատ, տարբանջատ, տարօրոշ քանակ։ ‖ Բ. Անչափ բազմութիւն. անբաւութիւն։ Il a recueilli cette année une grande — de blé. Il y avait — de monde à la promenade. — de gens ont dit cela. En —. Բազում յոյժ։ ‖ Գ. Չափ երկար և ազօտ վանկից ի յոյն և ի լատին տաղաչափութեան. քանիօնութիւն։ Cet écolier ne sait pas la —։

Quantum (*քուանթում՛*) ած. Քանիօնութիւն ինչ սահմանեալ, որոշեալ։

Quarantaine (*քուարանթէն՛*) ած. Ա. Քառասուն մի. քառասնեակ։ Une — de francs, de jours։ ‖ Բ. Քա-

Digitized by Google

ատանորդաց, քառասնօրեայ պահք. տղուհայք: Jeûner la sainte —. Հարթիկ պահել զքառասնորդս: Jeûner la —. Պահել պահս զքառասուն օր. պահել քառասնօրեայ: || 3. Քառասնամեայ ահք հասակի. քառասնամեայք. (ընդ.): Approcher de la —: || 4. Քառասնօրեայ սրգիչեան ի զգուշարանի [lazaret]. քառասնօր. *քառասունք: La — rigoureuse est de quarante jours. Il n'a fait que dix jours de —:

Quarante (տա-ռանդ) ած. ինս. քառասուն: — hommes. — et un. Les prières de *կամ* des — heures. *տես* ի Heure, 1. Les — de l'Académie française *կամ* լուկ les Quarante. Քառասուն անդամք կամ կանճառորդք գաղղիական Ակադեմիայ. քառասունք:

— Le trente et —. *Քառատախաղ ինչ բախտի. երեսուն և քառասուն: Jouer au trente et —. Je m'en soucie, je m'en moque comme de l'an —. Չե ինչ ինձ փոյթ սմինեալն:

= ե. ած. քառասուն: Le nombre —:

† **Quarantenaire** (տա-ռանդ-ենէր) ած. քառասնամեայ: Prescription —:

Quarantie (տա-ռանդի) ե. իգ. Ամեան քառասուն դատաստուրց կամ քառասնից (յընկերհաշտութեան վճռակեցուց):

Quarantième (տա-ռանդիէմ) ած. քառասներորդ:

= ե. ած. քառասներորդ մասն:

Quarderonner (տա-դէ-ռոնէ) բ. ն. Բոլորակ գործել (զանկիւնս քարի, տախտակի):

Quarre, Quarré, Quarrément, Quarrer, Quarrure. *տես* Carre, *այլովք* Հանգերձ.

A. **Quart, arte** (տար, ար-տ) ած. Չորրորդ. (վէ.): Le — an *կամ* Le quartan d'un sanglier. Չորրորդ ամ կնճճի *կամ* վարազի. (ըստ սրսորդաց): Fièvre quarte. Ջերմն չորքօրեայ:

B. **Quart** (տար) ե. ած. 1. Չորրորդ մի. չորիր մասն. քառորդ: Un — de lieue, de boisseau. Il en faut rabattre le —, un bon —. Les trois quarts. Մեծ մասն (մարդկան): Un — d'heure. Քառորդ մի ժամու: Ամի եւս լուկ Quart. Une pendule qui sonne les quarts. Le — d'heure de Rabelais. (ֆր-բ.) ժամ հասուցանելոյ զծախս կերակրոց: Une heure et un —, *կամ* Une heure un —, *կամ* ընդ. Une heure et —. Le tiers et le —. Ամօ անուն և այն անուն. (ընդ.): Conter ses affaires au tiers et au —: || 2. Գահպանութիւն նաւի մինչև ի ժամնեակ ինչ ասհմանեալ. պահ: Le — est de différente durée selon les différentes nations. Ce matelot a fait son —: || †3. Աբգղ չոմճի: [մասն բոլորակի:

— de cercle. Գոծի ինչ չափագիտութեան. չորրորդ.

Quartaine (տա-րէն') ած. իգ. Fièvre —. Ջերմն չորքօրեայ: Վարի եւեի յանէծս ասմկաց. Que la fièvre — te serre! Ս. Գրոց տարցի զքեզ. ժանտ ի վերայ քո:

Quartan (տար-տան) ե. ած. *տես* Le quart an ի Quart, A. [բնքասմեայ. (ըստ սրսորդաց):

Quartanier (տա-րտանէր) ե. ած. Կենճ, վարազ չո-

Quartation (տա-րտսիօն) ե. իգ. Խառնելն երկու մասանց արծաթոյ ի մասն մի ոսկւոյ. (ըստ տարրագիտաց): Որ և Inquart, Inquartation:

Quartaut (տա-րթօ) ե. ած. Տակառ որ տասի զչորրորդ մասն մեդոյ [muid]: Un — de vin:

Quarte (տար-տ) ե. իգ. 1. Հին չափ ինչ (ըմպելեաց, ցորենոյ): || 2. Վաճառներորդ մասն մանրներորդի [tierce]. չորրեակ: || 3. Չորրեակ սլորումն ձայնի (ըստ երաժշտաց): || 4. Հարուած արտաքս շրջելով զդաւտակն (ի սրախաղութեան): Porter une botte en —: || 5. *տես* Quatrième, ե. իգ. 2. || 6. Չորրորդ մասն առացուածոց. (ըստ հռովմէական իրաւագիտութեան): || 7. *տես* Seime.

Quartenier (տա-րթէնիէ) ե. ած. *Թաղապետ. *Թաղապահ: Les quarteniers de Paris:

A. **Quarteron** (տա-րթէ-ռոն) ե. ած. 1. Չորրիր մասն լտեր [livre] միոջ: || 2. Չորրորդ մասն հարիւրոյ: Un — de pommes, de marrons:

B. **Quarteron, onne** (տա-րթէ-ռոն, ռօ') ե. Կին-ամուսին ապիտակ հօր և խառնածին [mulâtresse] մօր, կամ խառնածին հօր և ապիտակ մօր. չորրորդական:

Quartidi (տա-տի-րթիտի) ե. ած. Չորրորդ օր տասնօրեայ շաբաթու ընկերհաշտական տարւոյ Գաղղիացւոց. չորքշաբաթի:

Quartier (տա-րթիէ) ե. ած. 1. Չորիր մասն. չորրորդ. քառորդ: Un — d'agneau. Couper une pomme en quatre quartiers. Un — de noix. Գ. Գէմեղն ընկուզոյ: || 2. Չորիր մասն հակոյիցն կանգնոյ [aune]: Un — d'étoffe, de ruban: || 3. Երկամսեայ վարձք, հաս: Il doit deux quartiers de son loyer. Il a mangé d'avance un — de sa pension: || 4. Չորրորդ մասն ընթացից լուսնի. քառորդ: Nous sommes au premier — de la lune: || 5. Պատ. բանժին. շերտ: Un — de pain, de gâteau, d'orange, de vigne: || 6. Պատառ հատոր (քարի): || 7. կոտորակ կօշկայ (ի կրկունս [talon] մանճակաց [soulier]): || 8. Երեսք (սմբակի ձիոյ): || 9. Թաղ (քաղաքի). Հմ-ալ: Il y eut des feux de joie dans tous les quartiers de la ville. Nous sommes du même —: || 10. Բնակիչք թաղի. *Թաղեցիք: Tout le — était en émoi: || 11. Քաղաք զօրանիստ: Nous tenons garnison en tel endroit, ce n'est pas une place de guerre, ce n'est qu'un —. Être en —: || 12. *Զօրանոց, *զինուորանոց (հնծեալզօրաց. խոկ զօրանոց հեռանալ զօրաց ասի Caserne): || 13. Բանակավաղ, բնագիր (զօրաց): — de cavalerie, d'infanterie. Les troupes sont rentrées au —. — des vivres. Տեղի պաշարի կամ նպարակաց բանակին. Համբարանոց: — général. 1. կայան սպարապետի բանակին և սպայապետաց [état-major]. բուն բանակ: || 2. Սպայապետք: Le — général arrive ici demain. — d'assemblée. Ժողովեստ զօրաց: Mettre l'alarme au —. Ձայն սաղ զօրաց ի պատրաստութիւն մարտի, ի զգուշութիւն: — d'hiver. 1. Ժամանակ ձմերելոյ: Le — d'hiver sera long: || 2. Տեղի ձմերելոյ զօրաց. ձմերոց: — de rafraîchissement. Տեղի արծարծելոյ կամ հանգչելոյ զօրաց յաշխատութենէ:

|| 14. Զօր բանակեալ: Le général rassembla les quartiers, ses quartiers: || †15. կայան. բնակութիւն. վանք. օթեվան: || 16. Ս. Դասատուն. *դասարան. *ուսումնարան: Le — de rhétorique: || 17. Աշակերտք ուսումնարանի, դասարանի: || 18. Զորրորդ մասն տարւոյ. երկամսեայ ժամանակ: Les officiers du roi servaient par —: || 19. Ամբիծան, ազգ (սերնդեան ազնուականաց): || 20. Զորրորդ մասն (վահանի [écusson] զինանշանաց): || 21. Խնայելն (ի պարտաւոր). ազգմելն. ապրեցուցանելն. ապրուստ: Demander —. Խնդրել զապրուստ անձին: Ne point faire de —. Ոչ զգալ ապրեցուցանել. անվի առնել զիշխանիս: Sans —. Անխնայ: Demander —. (ֆր-բ. և ընդ.) Խնդրել զներումն: [quelqu'un à —. Mettre de l'argent à —:

= À —. Ֆր. ած. ի մի կողմն. մեկուսի. (վէ.): Tirer

Digitized by Google

Quartier-maître (տարտիե-մետր) ի. ած. 1. *Աբեղակալ, քառակալ (զօրաց)։ Des quartiers-maîtres։ || 2. Տաճառակալ (նաւազաց [matelot])։

Quartier-mestre (տարտիե-մեստր) ի. ած. Յխնառակալ (օտարական հրամելազօրաց)։

Quartile (տարտիլ՛) ած. ած. — aspect. Դիր կամ նայեցց երկուց մոլորակաց ար 90 աստիճանաք հեռի են ի միմեանց. չորրորդական նայեցց։

Quartinier (տարտինե) ի. ած. տես Quartenier.

Quarto (in) (ին տարտո) ի. ած. տես In-quarto.

Quartz (տարց) ի. ած. Քար ինչ կարծր. *քաւարզ. *վանաքար։ Le — est la matière des cailloux։

Quartzeux, euse (տարցիօ, իօզ) ած. *Քաւարզային։ Terre quartzeuse։

† **Quas** (տաս) ի. ած. տես †Kwas.

A. **Quasi** (տազի) ի. Գրեթէ. համարեա թէ. գոգցես. գոգ իմն. (ընդ.)։ On se trompe — toujours là-dessus։

B. **Quasi** (տազի) ի. ած. Un — de veau. Մաճ բարձից [cuisse] որթոց։

Quasi-contrat (տազի-ծոնդրա) ի. ած. Անկատար, լուծելոյն գործ. (ըստ իրաւագիտաց)։

Quasi-délit (տազի-տելի) ի. ած. Ակամայ ինչաս. կէս յանցանք. (ըստ իրաւագիտաց)։ Celui qui jette quelque chose par une fenêtre sur un passant, commet un —։

Quasiment (տազիման) ի. Գրեթէ. գոգցես. (ընդ.)։ Une robe — perdue par la pluie։

Quasimodo (տազիմօտօ) ի. իգ. Նոր կիւրակէ. կրկնազատիկ։ Le dimanche de la Quasimodo, de Quasimodo։ (որ և Pâques fleuries)։

Quassia (տասսիա) ի. ած. Կեղև կուասեանոյ. *կուասիայ։ Quassia amara կամ լուկ Quassia։

Quassier (տասսիե) ի. ած. Թուփ ինչ Անտիլեանց որ ունի կեղև գառն. *կուասեանի։

Quaternaire (տատեռնէր) ած. 1. Քառեակ։ Le nombre —։ || 2. Չորրորդական. (ըստ երկրաբանից)։ Terrain —։

Quaterne (տատերն) ի. ած. Չորք թիւք միահաղոյն (ի վիճակահանութեան [loterie])։ Gagner un —։

† **Quaternité** (տատերնիտե) ի. իգ. Ընծայելի Քրիստոսի փախանակ միոյ անձնաւորութեան՝ երիցս անձնաւորութիւնս և դէմս, որով երրորդութիւնն երկրանձնեայ՝ լինի չորքանձնեայ. չորրորդութիւն։

Quaterzaine (տատօզեն՛) ի. իգ. Չորկաստասանօրեայ ժամանակ։

Quatorze (տատօզ) ած. իսս. 1. Չորկաստասան։ — jours. — cents francs. Հազար չորկահարիւր փրանկք։ — mille francs. Chercher midi à — heures. (ընդ.) Խնդրել դժուարութիւնս ուր ոչն գոյցեն. ուշէ հաշտ պատառ ուտես։ || 2. Չորկաստասաներորդ։ Chapitre —։

= ի. ած. 1. Չորկաստասան։ Le nombre —։ || 2. Չորկաստասաներորդ օր։ Nous sommes au — du mois։ || 3. Չորկին հաւասարազօր քարտէզք (ի պիկետ [piquet] խաղաս)։ Il avait — de dix, et moi — de dames։

Quatorzième (տատօզիէմ՛) ած. Չորկաստասաներորդ։ Louis, — du nom։

= ի. ած. 1. Չորկաստասաներորդ օր։ Le — de la lune։ || 2. Չորկաստասաներորդ մասն։ Il est dans cette affaire pour un —։ || 3. Չորկաստասաներորդ։ Il est le — de sa classe։

Quatorzièmement (տատօզիէմ՛ման) ած. Չորկաստասաներորդ անգամ. չորկաստասաներորդ։

Quatrain (տատրէն) ի. ած. 1. *Չորքտողեան չափաւ բանս. չորրեակ։ || 2. *Չորքտողեան տուն. չորրեակ։ Le sonnet est composé de deux quatrains et de deux tercets։

Quatre (տատր) ած. իսս. 1. Չորք։ Les — saisons. Morceau à — mains. *Չորքձեռնեան հատած (երաժշտութեան վասն միոյ և նորին գործիակի [piano])։ Tirer un criminel à — chevaux. Ի չորս մասունս պատառել զմեղագործ ի չորից ձիոց։ (որ և Écarteler)։ Être tiré à — épingles. տես ./'Épingle, 1. Marcher à — pattes. տես Patte, 1. N'y pas aller par — chemins. (ընդ.) տես Chemin, 1. Tomber les — fers en l'air. տես Fer. Faire feu des — pieds. (ընդ.) տես Feu, A. 1. Tirer quelqu'un à —. (ընդ. և ընդ.) Ցոյժ թափանձել զոք։ Se tenir à —. (ընդ. և ընդ.) Բռնադատել զանձն. բռնանալ լինել անձին։ Descendre, monter un escalier — à —. Իջանել, ելանել ընդ սանդուղս արագ արագ. (ընդ.)։ Faire le diable à —. (ընդ.) տես Diable, 2. En —. Ի չորս։ Une feuille de papier pliée en —. *Չորքծալեան, *քառածալ թերթ թղթոյ։ Cordage en —. Չուան, առաստան չորքկղի, քառակղեան։ Fendre, couper un cheveu en —. (ընդ.) Առնել նուրբ քնարսրութիւնս, զանազանութիւնս։ Se mettre en —. (ընդ. և ընդ.) Զամենայն հնարս հնարել, զամենայն ճիգն թափել (առ ի հաճել զոք). (այլ. չորս կողք ըլլալ)։ Comme —. (ընդ. և ընդ.) Ասատկ յոյժ։ Il mange, il boit comme —. Il a de l'esprit comme —. Entre — yeux. (Հնչէ այդպէս ընդ-ի-պէս) տես ./'Entre, 1. || 2. Գանի մի։ Il demeure à — pas d'ici. J'ai à lui dire — mots։ || 3. Չորրորդ։ Page —։

= ի. ած. 1. Չորք։ Le nombre —, de —։ || 2. Չորրորդ օր (ամսոյ)։ Le — du mois. Որ օր չորք էին ամսոյն։ || 3. Չորք թուանշան։ Un — de chiffre, en chiffre. — de chiffre. (ընդ.) Ուղղակ, ակնառատ ըմբռնելոյ միտնս, իմանալուս։ || 4. Չորրեակ (քարտէս խաղոյ). (այլ. չորս հոգ)։ Un — de cœur։

Quatre-Temps (տատր-տան) ի. ած. յն. Երկօրեայ ծոմապահք կաթողիկէից ի չորս փոփոխմանս տարւոյ. ծոմ չորից յիսնամեայց։ Jeûner les Quatre-Temps։

Quatre-vingtième (տատր-վինդիէմ՛) ած. Ութսներորդ։

= ի. ած. 1. Ութսներորդ մասն։ || 2. Ութսներորդ։

Quatre-vingts (տատր-վին) ած. իսս. Ութսուն. քառասուն կրկին։ Quatre-vingts hommes. Խոկ երեք ասնիցի զինի այլ Թիւս, առանց տի գրելի է. Quatre-vingt-un. Quatre-vingt-dix. Իննսուն։ Quatre-vingt-onze. Իննսուն և մի. իննսներորդ առաջներորդ։ Նոյնպէս առանց տի գրելի է ի նշանակելն Ութսներորդ. Page quatre-vingt։

Quatrième (տատրիէմ՛) ած. Չորրորդ։

= ի. ած. 1. Չորրորդ օր (ամսոյ)։ || 2. Չորրորդ յարկ կամ դասիկան (տան)։ Tomber d'un —։ || 3. Չորրորդ մասն։ || 4. Աշակերտ չորրորդ դասու (ի դպրոցս)։

= ի. իգ. 1. Չորրորդ դաս (ի դպրոցս)։ || 2. Չորք միագոյն քարտէզք (ի պիկետ [piquet] խաղաս)։ Avoir une — majeure de pique. Une — basse։ [գամ. չորրորդ։

Quatrièmement (տատրիէմման) ած. Չորրորդ անգամ։

Quatriennal, ale (տատրիէննալ, ալ՛) ած. 1. Որ կատարի ի միում ամի չորքամեայ ժամանակի (պաշտօն)։ Office —. Charge quatriennale։ || †2. Որ տեւէ չորքամեայ. քառամեայ։ Assolement —։

Digitized by Google

= է. ար. Պաշտօնեայ մեղ ամի չորեքամեայ ժամանակի: On a supprimé les quatriennaux:

Quatuor (ուա-թիւ-օր) է. ար. Հատած երաժշտութեան չորիւք ձայնիւք կամ չորիւք նուագարանօք. չորեքձայնեան, *չորեքմասնեան, *չորեքգործի նուագ:

Quayage (ուէյ-ա) է. ար. Բաժ զոր Հասուցանեն վաճառականք վասն հանելոյ զվաճառս ի քարափն նուագհանգստի. բաժ քարափանց:

A. **Que** (ք) դեր. յարբերական կամ լուծ եւս բացհնոական [conjonctif]. 1. Զոր. զորս: Cette femme que vous avez vue. Les livres qu'il a lus. L'homme que je fréquente. Այրն ոս. որ յաճախեմ: || 2. Որ ինչ. զինչ: Faites ce que bon vous semblera. Զինչ հաճոյ է ձեզ արասջիք. արարէք որպէս զնուրդ և կամ է ձեզ: Je ne sais que faire. Անգիտանամ թէ զինչ գործեցից. զինչ արարից՝ անգիտանամ. ոչ գիտեմ զինչ առնել: Je n'ai que faire. Զուտիմ ինչ գործ: Je n'ai que faire de ses dons. Չեմ ինչ կարօտ արուց նորա: Je n'ai que faire de vous dire... Ոչ է պիտոյ ասել ձեզ... Je ne puis que faire à cela. Ոչ ինչ կարող եմ առնել յիրեդ յայդմիկ: || 3. Ցկու. իբրև. այն ինչ: Arrivé qu'il fut, il se mit à la besogne: || 4. Զի՞նչ. զիա՞րդ: Que faites-vous là? Que vous en semble? Que faire? Զի՞նչ առնել իցէ: Qu'attendez-vous? Ո՞ւմ կայք: Qu'importe? Զի՞ փոյթ: || 5. Բայց եթէ. եթէ ոչ: "Que font les obstacles que piquer vos désirs?" MASS. || 6. Ա՛ռ ի՞նչ. ընդէ՞ր. Հի՞մ. զի՞: Que tardez-vous? Que ne se corrige-t-il? Que sert de dissimuler? Զի՞նչ օգուտ, ո՞ր օգուտ ի քողարկելոյ: || 7. Որո՞վ օրինակաւ. ի՞նչ: "Que peut vous offenser sa flamme ou sa retraite?" CORN. *D. Sanche*, III, 6. || 8. Որպէ՛ս զի. որպիսի՛. քանի՛. ո՛րչափ. մ՛վ զինարդ: Que Dieu est bon! Que de fois je suis venu ici! Քանի՛ցս անգամ եկի ես այսր: || 9. Ցորում: Du temps que les bêtes parlaient. Le jour que cela est arrivé: || 10. Որով. յորմէ. ուստի: "Me voyait-il de l'œil qu'il me voit aujourd'hui?" RAC. *Andr.* II, 1. Je tournai la tête du côté que partait la voix:

— Insensé que j'étais, de croire à sa bonne foi! Ե՛ն անմիտս հաւատացի բարեմտութեան նորա: Tout sage qu'il est. Թէպէտ և իմաստուն է: Rempli qu'il était de ses préjugés, il ne voulut convenir de rien. Ոչ իմիք յանձն առ հաւանիլ, զի պաշարեալ էր ի կանխակալ կարծեացն:

— Je ne sais ce que c'est que d'aimer. Չգիտեմ թէ զի՛նչ իցէ սիրել: Qu'est-ce là? qu'est-ce que c'est? Զի՞նչ է այդ, այս: Ce que c'est que de nous! տես յ'Être, A.

— Ի՝ ուրեք զի ոչ թարգմանի ի հայումն: C'est à vous que j'adresse la parole. Ա՛ռ ձեզ են բանք իմ: C'est en Dieu que nous devons mettre notre confiance. Ցաստուած պարտիմք յուսալ:

B. **Que** (ք) չ. 1. Թէ. եթէ. զի: Je crois que je le vois. Կարծեմ թէ տեսանեմ զնա: Je veux bien que vous sachiez. կամիմ զի գիտիցէք դուք: || 2. Թէ. զի. յաղագս՝ թէ. վասն՝ թէ. վասն զի. (ի վերնագրս գլխոց մատենի) Que la vertu est le plus grand de tous les biens. Qu'il y aura peu de sauvés. Վասն՝ թէ սակաւք իցեն որ ապրիլոց իցեն: || 3. Թո՛ղ. իցի՛ւ: Que je meure, si cela n'est pas vrai! Qu'il s'en aille! Թո՛ղ երթայ. երթիցէ՛: || 4. Զի. որպէս զի: Approchez, que je vous parle: || 5. Զի: Qu'avez-vous que vous ne mangez point? Զի՞ է ձեզ զի ոչ ուտէք: || 6. Զի մի՛. գուցէ: Retirez-vous, qu'il ne vous maltraite: || 7. Մինչ չէ. մինչև. առանց. Թէ: Il ne fera rien qu'il ne vous ait consulté. Ոչ ինչ առնէ թէ ոչ հարցանիցէ ձեզ, մինչ չէ հարցեալ ձեզ, առանց հարցանելոյ ձեզ: Cela ne finira pas qu'il ne vienne. Ոչ կատարի այս՝ մինչև եկեալ նա: Je ne veux pas les renvoyer qu'ils n'aient mangé. Ոչ ձակել զդոսա ետքին չկամիմ: || 8. Եւ սակայն. բայց և այնպէս. սակաւն: Les avares auraient tout l'or du monde, qu'ils en désireraient davantage. Ագահք Թէպէտ և զամենայն ոսկի աշխարհիս ունիցին, սակաւն առաւելագունին ցանկան: || 9. Մինչդեռ: La voiture est venue, que j'étais malade: || 10. Մինչ զի. այնպէս զի. մինչև: On le régala que rien n'y manquait. Այնպիսի ուրախութիւն կոչնոց արարին նմա զի ոչ ինչ պակասէր: || 11. Ցորժամ: Vous croyez avoir remporté la victoire, qu'il faut recommencer le combat: || 12. Որովհետև: Sans doute vous avez été malade, qu'on ne vous a vu depuis six mois: || 13. Ցորմէ հետէ. զի: Il y a deux ans que je ne l'ai vu. Երկու ամք են զի չէք իմ տեսեալ զնա: || 14. Քան. քան Թէ: L'Asie est plus grande que l'Europe: || 15. Եթէ ոչ. բայց եթէ: À qui puis-je confier ce secret qu'à vous seul? Nous n'avons point de roi que César. Զնք մեր Թագաւոր բաց ի Կայսերէ: || 16. Թէ մերկայ. անդէն ընդ: Que l'ennemi paraisse, il sera vaincu. Թէ երևեսցի միայն թշնամին՝ ի պարտութիւն մատնեսցի: || 17. Թէպէտ. Թէ: Qu'il vienne, qu'il ne vienne pas, nous terminerons cette affaire. Թէպէտ գայցէ, Թէպէտ ոչ գայցէ, Թէ գայցէ և Թէ չգայցէ՝ բովանդակիւք մեք զգործդ: || 18. Քանզի. որպէս. յորժամ. եթէ: Comme il était tard, et qu'on craignait la chute du jour... Comme nous avons déjà dit, et que nous le verrons plus clairement ailleurs. Quand on est jeune, et qu'on se porte bien... Si vous le rencontrez, et qu'il vous demande où je suis...

— Ne... que. Միայն. եւթէ. ոչ... եթէ ոչ, բայց եթէ, քան Թէ, բայց միայն. ոչ ասելի... քան. ոչ... բաց ի: Je ne veux que le voir. Je n'ai de volonté que la tienne. Le larron ne vient que pour dérober, pour tuer et pour détruire. Գող ոչ գայ՝ եթէ ոչ զի գողացի և սպանցէ և կորուսցէ: Nous n'avons ici que cinq pains et deux poissons. Ոչ ինչ ունիմք սոսա, բայց հինգ նկատակ և երկուս ձկունս. կամ Ոչ գոյ մեր ասելի քան զհինգ նկատակ և զերկուս ձկունս: Nos yeux ne voient que la manne. Եւ ոչ ուրեք՝ բայց միայն ի մանանայն են աչք մեր:

— Ne faire que, Ne faire que de. տես ի Faire, A. ի. 2.

— Que si. Եւ եթէ: Que si vous m'objectez...

— Si j'étais de vous կամ que de vous. տես ի De.

— Que si, que non. Այո և ոչ. եւթէ. եաթ. (ընդ.): Être toujours sur le que si, que non. Յանդ պատրաստ լինիլ ի հակառակաբանութիւն:

= Afin que, Après que, Aussitôt que, Avant que, Dès que. տե՛ս. տես յ'Afin, այլովքն հանդերձ:

Quel, quelle (ուէլ, ուէլ) դեր. 1. ի. ար: Je ne sais quel auteur a dit... Quel homme peut se promettre un bonheur constant? Մ՛ոք իւրմէ կարէցէ ակն ունել անփոփոխ երջանկութեան: || 2. Որ. որպիսի. զինչպիսի: "Le matin elle fleurissait, avec quelles grâces, vous le savez". BOSS. *Duch. d'Orl.* || 3. Զի՞նչ:

Digitized by Google

Quelle réponse vous a-t-on faite? ‖ 4. Որպիսի՛ . քանի՛ : Quelle impudence! Quelle bonté! ‖ 5. Քանի՛սի՛դ : Quel jour du mois est-il aujourd'hui? Le trois : ‖ 6. Քանի՛ : Quel âge avez-vous? Vingt ans :

— Quel que, quelle que. Որ և . որպիսի՛ և . որպիսի՛ ինչ և : Les criminels doivent être punis, quels qu'ils puissent être. Յանցաւորք պարտին պատուհասիլ, ո՛վ որ կամ որպիսի՛ որ և իցեն : Quelle que soit votre intention :

— Tel quel. տես ի Tel.

Quelconque (Քելկոնք) ած. 1. Ոմն որ և : Il n'y a homme — qui ne sache cela. Չկայ որ մարդ ի մարդկանէ, չկայ որ ամենևին, չկայ և ոչ որ որ ոչ գիտիցէ զայդ : ‖ 2. Որ ինչ և . որ և իցէ . ինչ և իցէ : Il ne lui est demeuré chose —. Չմնաց նմա և ոչինչ . չմնաց ինչ նմա : Deux points quelconques étant donnés :

Quellement (Քելմընթ) ս. Այսպէս և այնպէս . միջին ինն . (աշխ. սանկ ման կանկ) : Je me porte tellement — :

Quelque (Քելք) ած. 1. Ինչ . ինն : J'aimerais mieux m'aller cacher dans — île déserte, que de . . . De — manière que cela soit. Որ ինչ օրինակաւ և է . որով օրինակաւ և իցէ . իւ և է հնարիւք : ‖ 2. Ոմն . ոք : Connaissez-vous — personne qui soit de cet avis? ‖ 3. Քանի մի . գոյղն ինչ . սակաւ ինչ : Il possède quelques arpents de terre dans ce pays. Cela me fait — peine. À — temps de là. Յետ սակաւ միոյ ժամանակի. յետ փոքր միոյ . զկնի ոչ բազումի ատեցի : Nous étions à cette réunion quarante et quelques. Էաք յայնմ ժողովի ոգիք սակաւիկ ինչ աւելի քան զքառասունն :

— chose. տես ի Chose.

— peu. Ոչ . աա . տես ի Peu.

= ս. Գրեթէ . գոգ . մօտ ատեանն : Il y a — soixante ans :

= Quelque . . . que. ած. Ջինչ և . որ և . որպիսի ինչ և : Quelque remède qu'on lui donne. Quelques efforts que vous fassiez :

= Quelque . . . que. ս. Որչափ և . թէ և . թէպէտ և : Quelque sage qu'il soit. Quelque puissants qu'ils soient. Quelque adroitement que les choses se soient faites. Թէպէտ և ճարտարութիւնամբ գործեցեալ իցեն իրքն :

Quelquefois (Քելքֆուա) ս. Երբեմն . երբեք երբեք . միտի . է ուրեք զի . ընդ ժամանակս ժամանակս : Il va — à pied, — en voiture :

Quelqu'un, une (Քելքէոն, ընի՛) ն. 1. Ումր ոմն . կին ոմն . ոմն . ոք : Quelques-uns, Quelques-unes. Ոմանք : Quelqu'un m'a dit. Ասաց ինձ ոմն . (այր կամ կին) : ‖ †2. Անձն նշանաւոր . (ընտ.) : Avec quinze mille livres de rente on est toujours quelqu'un :

Quémander (Քեմընտե) բ. ն. Մուրանալ ժողովրդեամբ : Ունի է միշտ իրր բ. ն. Il a toujours quelque chose a — : [բազ. մանրացիկ :

Quémandeur, euse (Քեմընտըր, էօզ) ն. Մուրացիկ .

Qu'en-dira-t-on (Քանտիրաթօն) ն. ար. Բան, կարծիք ժողովրդեան . (ընտ.) : Le — ne m'effraie pas կամ ne l'inquiète guère. Ջինչ սակիցն ոչ զարհուրեցուցանէ զիս կամ չառնէ զինս անհանգիստ :

Quenotte (Քընոթ) ն. ես. Ատամն (տղայից) . (ընտ.) : De belles, de jolies quenottes :

Quenouille (Քընույ՛) ն. իգ. 1. Ականակառ . Մ. մանելիք . ԽՕՒԽՒ : Une — et un fuseau. Charger une —. Cette maison est tombée en —. (ենթբ.) Աղջիկ մի ժառանգաց զինչս տղայասոհմիդ : ‖ 2. Մեռաքս , կանեփ , վուշ կամ սար մանելի . աղիկատ : Filer une —.

— de lit. Ականակ ի չորեսին անկիւնս անկողնոյ : Quenouilles dorées. Attacher quelqu'un à la — d'un lit :

Quenouillée (Քընույյե) ն. իգ. Կուժի տղիկատաք մխոյ . տղիկատ մի : [բիկ :

† **Quenouillette** (Քընույյէթ) ն. իգ. Աղիկատ փոքր-

Quérable (Քէրաբլ) ած. Անձամբ առնելի : Rente կամ Redevance — : (Որ և Requérable) :

Quercitron (Քէրսիթրօն) ն. ար. Ազգ ինչ յայտի կարմրագոյ հիւսուածոյնդյն Ամերիկայ , որոյ կեղև վաթի ի դեղին ներկուածս :

Querelle (Քերել՛) ն. իգ. 1. Հակառակութիւն . կռիւ . պայքար . կռիւ . վիճաւմն . բանակռուութիւն : — de famille, de ménage. Vieille —. Je ne veux point de —. Ils sont en —. Chercher — à quelqu'un. Խնդրել, յուզել կռիւ ընդ ումեք . կռիւ և կռիւ յարուցանել ընդդէմ ումեք : Prendre —. կռիւել . կռուիլ : — d'Allemand. տես յ'Allemand. Embrasser, épouser, prendre la — de quelqu'un. Գաշտպան կալ կռիւդ ումեք : ‖ 2. կռիւ . խաղմ . պատերազմ : Les querelles des rois :

Quereller (Քերելե) բ. ն. 1. Վիճիլ . կռուիլ . բանակռիւ լինիլ : Ne querellez personne : Il aime fort à — : ‖ 2. Բարկանալ (ի վերայ ումեք) : ‖ 3. Յանդիմանիլ . կշտամբիլ . աաատիլ : Son père l'a querellé :

= Se —. բ. ա. Բանակռիւ լինիլ ընդ միմեանս բանիւք կոծանաց : Ces gens se sont querellés :

Querelleur, euse (Քերելըր, էօզ) ած. և ն. կռագոյզ . կռազլուրթ . կռուարար : C'est un homme fort —. C'est un grand — :

Quérimonie (Քէրիմոնի , լատ Querimonia . Քուրիմոնիա , լատ Լիթրէր) ն. իգ. 1. Ազերատիր մեռաւոցեալ առ գատաւոր եկեղեցական ի խնդրել հրամանն Հանելոյ Թուղթ տղդատարուեցեան [monitoire] ընդդէմ ումեք : ‖ †2. Տրտունջ . գանգատ . (ընտ.) :

Querir (Քէրիր) բ. ն. Վազել եւթ ընդ բայսն Aller, envoyer, venir. Aller —. Ելանել ի խնդիր . երթալ առնել . երթալ և բերել : Aller me — un tel, du vin. Envoyer —. Առաքեալ խնդրել . առաքել և խնդրել : Venir —. Գալ խնդրել . գալ ի խնդիր : [է այս :

† **Qu'es-aco** կամ † **Qu'es-aquo** (Քէսաքօ) Ջի՞նչ

Questeur (Քիսթըր) ն. ար. 1. Գանձապետ , գանձապահ (Հռովմայեցւոց) : ‖ 2. Վերակացու ծախուց . գանձապետ : Il est un des questeurs de la chambre des députés :

Question (Քեսթիոն) ն. իգ. 1. Հարցումն . Հարցուած : Il m'a fait — sur —, cent questions. Qu'avez-vous répondu à cette — ? Belle —! Գիտեցի՛ք Հարցուածն . առանց իսկ երկմտութեան . անշուշտ : ‖ 2. Հարցուածն . խնդիր : Proposer, résoudre une —. Vous n'entendez pas la —. Aborder la —. Être en —. Ելնել ընդ խնդրով . լինել ներքոյ խնդրոյ : Mettre en —. 1. Արկանել ընդ խնդրով . յերկբայս լինել (գիտիցէն) : ‖ 2. (ենթբ.) ի վտանգի կացուցանել : Cela mit en — l'existence du ministère. Il est — de. Խնդիր է : L'affaire en —. Իրքն գործի բանս է : L'homme en —. Այրն նախայիշատակեալ :

‖ 3. Խնդիր (քաղաքագիտական) : La — d'Orient : ‖ 4. Խոշտանգանք (առ ի խոստովանեցուցանել զմեղաւոր նեաւոր և զպատասխանիսն) . Կիսանք . տանջանք : Donner

Digitized by Google

la — avec l'eau, avec les brodequins. Il a tout avoué à la —. Appliquer un homme à la —. *voir* J'Appliquer.

A. **Questionnaire** (ւ-ստիօնԷ-) ւ. ա. Հարցմունք. Հարցարան։

B. **Questionnaire** (ւ-ստիօնԷ-) ւ. ա. Խոշտանգիչ. տանջիչ (մարդատանջներց և դատապարտեալոց)։

Questionner (ւ-ստիօնե) բ. ն. Հարցանել։

= բ. ն. Հարցանել ժտութեամբ. Հարցափորձ առնել։ Il ne fait que —։

= Se —. բ. ա. Հարցանել զմիմեանս։

Questionneur, euse (ւ-ստիօնէօ-, էօզ) ւ. Հարցանող. Հարցող։ C'est un rude —, un — insupportable.

Questure (ւ-ստ-ւր-) ւ. իւ. 1. Պաշտօն, պատիւ գանձապետի. գանձապետութիւն։ César brigua la —. La — de la chambre des députés։ ‖ 2. Յանձնախումբ գանձապետութեան. գանձապետութիւն։ Telle chose s'est faite sous sa —։ ‖ †3. Պիտակ գանձապետաց (ժողովոյ երեսփոխանաց)։

Quête (Կէթ) ւ. իւ. 1. Խնդրելի. խնդիր. խոյզ և խնդիրք։ Il y a longtemps que je suis en — d'un tel, de telle chose։ ‖ 2. Հետախուզութիւն (որսական շան)։ ‖ 3. Խնդրելն և հաւաքելն տուրս վասն աղքատաց կամ վասն բարեպաշտական ինչ գործոյ. դրամահաւաքութիւն. (ալ. ժողովդ)։ Faire la — dans l'église, dans les maisons։

Quêter (Կէթե) բ. ն. †1. Ի խնդիր լինել. խնդրել. (ւ-ստ)։ ‖ 2. Խուզել, յուզել (որսորդաց, որսական շանց)։ — un cerf, des perdrix։ Ահի եւս անխնդիր. Un épagneul qui quête bien։ ‖ 3. Խնդրել և ժողովել տուրս, աղօրմութիւն։ — de porte en porte. On a prié cette dame de —։ ‖ 4. (ւ-ստ-ւբ-) Պատրանալ։ — des louanges։

Quêteur, euse (ՍԷթէօ-, էօզ) ւ. Որ խնդրէ և ժողովէ աղօրմութիւն վասն աղքատաց. դրամահաւաք. *տրամաժողով։

= ա. 1. Դրամահաւաք. *տրամաժողով։ Dans les ordres mendiants, il y a des frères quêteurs qui quêtent pour leur couvent։ ‖ †2. Հետախոյզ (շուն որսական)։

A. **Queue** (ւէօ) ւ. իւ. 1. Չիտ, ապի (չորքոտանեաց)։ Պ. պոչ։ La — d'un cheval, d'un taureau. Les chevaux s'émouchent avec *կամ* de leur —. Un lion qui se bat les flancs de *կամ* avec sa —. Ce chien remue la —, flatte de la —. La — d'un mouton. Դմակ ոչխարի։ S'en retourner la — entre les jambes. (ւ-ստ-ւբ-.) Դառնալ կոտրեալ, ամօթալից։ Il n'en reste, il n'en est pas resté la — d'un, d'une. (ւ-ստ-ւբ-. և -ա-.) Չմնաց և ոչ մի։ Pacha à une —, à deux, à trois queues. *Փաշայ սամանեան Տէրսիմեանն՝ որոյ առաջի կրնն առ ի պատիւ ազեալէգ [toug] մի, երկուս կամ երիս ազեալեգս. ալիր ի-պոլ-, ւէւ ի-պոլ-, ւ-ւ ի-պոլ- ւէ-լ-։ Quand on parle du loup, on en voit la —. (-ո-ւ-.) *voir* Loup, 1. ‖ 2. Տաուն (թռչնոց, հաւուց)։ La — des hirondelles est fourchée։ ‖ 3. Տաուն, ապի (ասղնոց, ձկանց)։ Le scorpion pique de la —. Une baleine peut renverser une barque d'un coup de —։ ‖ 4. Կոճուն, Պ. կոճ (տերևոց, ծաղկանց, պտղոց)։ La — des violettes. Cerises à courte —. Կեռաս կարճակոճ։ ‖ 5. Տաուն, վերջ (նշանագրաց)։ La — d'un g, d'un p, d'un q. ‖ 6. Տաուն, գէտք, վարդ (գիսաստղի աստեղ)։ Une comète à longue —։ ‖ 7. Պ. Բռնատեղ. Պ. կոճ։ La — d'une poêle, d'un gril, d'une casserole։ ‖ 8. Հետակ վարպետ արանց յետիոսէ գլխոյն. տասն։ La garde impériale sous le premier empire portait la —։ ‖ 9. Տաուն, առաքաս, գզանց (հանգերձի)։ Porter la — de quelqu'un. Ի վեր ունել զառաքաս գգեստու ոգեաւ։ Robe à — traînante. Զառանուշեան առաքաստաքարշ։ ‖ 10. Գաւազան մնկանական գունդխաղաց [billard]. Պ. ճական։ ‖ 11. (ւ-ստ-ւբ-.) Պատառուած. ծայր։ À la — du bois, de la forêt։ ‖ 12. (ւ-ստ-ւբ-.) Տուն. վախճան. կատարած։ La — de l'hiver. Prendre le roman par la —. Կիսաւ սմուռնաբար յառաջ քան զամսանուէիւն։ ‖ 13. (ւ-ստ-ւբ- և ընդ.) Պնացորդք. Ղէխտրք. խեղճութիւնք. սինկքորք։ La — d'un parti. La — des jacobins, de Robespierre։ ‖ 14. Վերջին կարգ։ La — d'une procession, d'un cortège, d'un régiment. Attaquer en — une armée. Անկանիլ ի վերայ վերջապատից բանակի։ À la —, En —. Չհետ. զկնի։ ‖ 15. Շար, առղան անձանց որ ապատեն (առ դուրս թէատրոնի)։ La — s'étendait jusqu'à tel endroit. Faire —. Կարգեալ կալ զկնի միմեանց։ — à —. Կարգաւ. մի զմիոյ կնի առաքաւք։ À la — leu leu. *voir* Leu.

— Tirer le diable par la —. (ւ-ստ-ւբ-.) *voir* Diable, 2.

— Piano à —. Պգեաւք դաշնակ։

† — Chat à neuf queues. *voir* Chat.

— À — d'arondo. *voir* J'Aronde, 1.

— Queue-de-cochon. Պզդ ինչ գայլիկոնի [tarière]։

— Queue-de-rat. 1. Պզդ ինչ խարտոցի։ ‖ 2. Որքին [dartre] ի որուն ձիոյ. *մինապգի։ (Որ և †Arête)։ ‖ †3. *voir* Prêle. [գիս. *ապուռատպգի։

— Queue-de-renard. Տունկ ինչ բուսակալ ի խոնաւ տեղ.

— Queue-de-pourceau. Տունկ ինչ որ ունի տրմիտ տուտար և երկայն. *խոզապգի. Գ. կորգուսախտնկ. Գ. երկցանուկ. Գ. երկցու ապգան։

— Queue-de-cheval. *voir* Prêle.

— Queue-de-lion. Տունկ ինչ կարմրածաղկիկ. *առիւծապգի։ (Որ և Léonure, Léonurus)։

— Queue-de-souris. Տունկ ինչ գաշտաց և պարտիզաց։

† — Queue-blanche. *voir* Pygargue, 1.

† = Sans —. Ած. ա. Առանց պյլ ինչ յատկելոյ. մեծայն. լակ. ևեթ։ Monsieur sans —, c'était le frère du roi։

B. **Queue** (ւէօ) ւ. իւ. Տակառ որ ունի գրեթէ մեզ [muid] մի և կէս։ Défoncer une — de vin։

C. **Queue** (ւէօ) ւ. իւ. *voir* Queux, A.

Queussi-queumi (ւէօսի-ւէօմի) Ած. ա. Ամենևին նոյն. նոյնպէս. (ընդ. և վշ.)։

Queuter (ւէօտէ) բ. ն. Միով հարուածով երկուս գունդս մղել (ի մնկանականի գունդխաղալ [billard])։

A. **Queux** (ւէօ) ւ. իւ. Պզդ ինչ յակտնի [pierre à aiguiser]։ — à faux. Il faut repasser ce rasoir sur la —։

B. **Queux** (ւէօ) ւ. ա. Խոհակեր. (վշ.)։

Qui (ւի) դեր. յարբերական կամ լուր և թարգմանական. 1. Որ. որք։ L'homme qui raisonne. Le livre qui traite de cette matière. Les femmes qui vous parleront. Qui pis est. *voir* Pis, A. ‖ 2. Զի. որ։ Il le trouva qui pleurait à chaudes larmes. Եգիտ զնա զի լայր կերմ արտասուս։ Le voici qui vient։ ‖ 3. Ո՞. ո՞վ. ո՞ որ. ո՞յք. ո՞յք ոմանք։ Qui parle? Ո՞ է որ խօսի։ À qui parlez-vous? Ընդ ո՞մ խօսիք։ De qui parlez-vous? Զոմի՞ խօսիք։ Qui sont ceux qui prétendent à cette place? ‖ 4. Զո՞։ Qui aimez-vous?

— Qui que ce soit. Ո՛ որ և իցէ. զի՛նչ որ և իցէ. ո՛վ և իցէ։ Qui que ce soit qui vienne, dites que je suis occupé. Ո՛ որ և գայցէ՝ ասացէք թէ զբաղեալ եմ։ Ընդ բացասականի նշանակէ ոչ որ. Je n'y ai trouvé qui que ce soit. Ոչ զոք գտի անդ։

Digitized by Google

— Qui . . . qui. Ոմն . . . ոմն . այն . . . և այն . այնոմն . . . և այնոմն . կէսդ . . . և այլք : Ils étaient dispersés qui çà, qui là, Qui d'un côté, qui de l'autre :

— À qui mieux mieux. տես ի Mieux, է . բ . 1.

Quia (ւիա-ա) ա. արի հաւատ ի բանան Être à —. Պատանձիլ. կարկիլ. ապիրատրան լինել : Mettre à —. Պատանձեցուցանել, կարկել, ըմբերանել զոք : (Quia թարգմանի ի լատինեցն վասն պ) :

Quibus (ւի-ւիս-ս) է . բ . Աբծաթ . դրամ . (ահ .) : Avoir du —. Ընչաւէտ, մեծատուն լինել :

Quiconque (ւիքէոն) դ-ւբ . բ . Որ ոք . նա որ . որ միանգամ : — passe par là, doit payer tant. Ce discours s'adresse à — est coupable. Ամ որ յանցաւորն է հայի բանս : Եթէ յայնմապէս զիգական սերբ իցէ բանն՝ իգամբ կանոչիւն խնայեալ առնու զածականն յիգական սեռ . Mesdemoiselles, — sera paresseuse ou babillarde sera punie :

Quidam, quidane (ւիտամ, ւիտան՛) է . Ամր ոմն . կին ոմն . ոմն . ոք : Il aurait appris de certains quidams, d'une certaine quidane, que . . .

Quiddité (ւի-ւիտ-իդ-է) է . իէ . Իւրութիւն իրաց ինչ (բառ փիլիսոփայից) . զինչէն . *զինչութիւն :

Quieseent, ente (ւի-էի-ես-ան, -անդ) ած . Հանգիր, անձայն (Աշանագիր Եբրայեցւոց բարբառոյն) :

Quiet, ète (ւի-էդ, էդ-դ) ած . Հանգաստ . խաղաղ . (հզ .) : Une âme quiète :

Quiétisme (ւի-էդ-իս-մ՛) է . բ . Վարդապետութիւն, ազանդ հանգստականաց . Հանգստականութիւն :

Quiétiste (ւի-էդ-իս-դ) ած . և է . Ցաղանդոյ հանգստականաց . հանգստական . *Հանգստակրօն :

Quiétude (ւիէդ-ւ-դ) է . իէ . Հանդարտութիւն . խաղաղութիւն . անդորրութիւն : Vivre à la campagne dans une douce — : ‖ Ջ . Հանդարտութիւն, հանգիստ (հոգւոյ) :

Quignon (ւինիօն) է . բ . Մեծ շերտ կամ կտոր հացի . (ընդ .) : Il mange un — de pain à son déjeuner :

Quillage (ւիյա-ժ) է . բ . Droit de —. Բաժ թանգագործական նաւու զաւազինն եկեղոյ ի նաւահանգիստս Գաղղիոյ . բաժ ազնափայտի . (հզ . այժմ ասի Droit d'ancrage) :

A. **Quille** (ւիյլ) է . իէ . Հեծան երկայն՝ որ է հիմն նաւու . ազնափայտ . ազնուց : Ce vaisseau a trente mètres de —. La — en l'air. Ոտն ի վեր, շրջեալ, կործանեալ (նաւ) :

B. **Quille** (ւիյլ) է . իէ . Մէն մի յիններէ երկայն և բաւղի կտորոց փայտի՝ զորս շարեալ ի վերայ գետնոյ ընկենուն գնդակաւ . սիւնակ . **կոն : La boule et les quilles. Jouer aux quilles. Jeu de quilles. *կոնախաղ : Un homme qui se tient droit comme une — :

— Abatteur de quilles. (ւի-ա-բ . և ընդ .) տես ի l'Abatteur.

Quiller (ւիյէ) բ . ն . Ընկենուլ զսիւնակն կամ զկոնն սերձաւարագոյնս ի գնդակն՝ առ ի տեսանել թէ ո՛ զառաջինն խաղալոց իցէ, կամ յրնտրել զխաղալկիցսն :

Quillette (ւիյէդ) է . իէ . Կաճղն [brin] ազդրոյ [osier] զոր անկեն յերկիր առ արմատանալ :

Quillier (ւիյիէ) է . բ . և . Զորքկուսաի վայր՝ ուր շարեն զկոն սիւնակս կռնախաղոյ . *կոնարան : ‖ Ջ . Գուժմնորութիւն կոն սիւնակաց կռնախաղոյ . *կոնեար : Abattre tout le — :

Quina (ւինա) է . բ . տես Quinquina.

A. **Quinaire** (ւի-նէր, լատ Ակագիմիոյ . ւինէր, լատ Լիդրէի) ած . Բաժանելի հնգիւ . *Հնգատարական : Nombre — :

B. **Quinaire** (ւինէր) է . բ . Դասհակառ Հռովմայեցւոց ոսկի կամ արծաթի՝ յերրորդ աստիճանի մեծութեան : Le — est plus petit que la médaille, qui est plus petite que le médaillon :

Quinaud, aude (ւինո, օդ) ած . Ամբարտաւան . ակնկարհալ . (հզ .) : Il est fort —.

Quincaille (կէնգ-այ՛) է . իէ . և . Մանր անօթք կամ կազմուածք երկաթիք և պղնձիք, (որպիսիք են աշտանակ, դանակ, ձեռիք կամ մկրատ, պլլոզիք հանգերձի) . մանր երկաթեղէնք . Խանութն : ‖ Ջ . (ւի-ա-բ .) Դրամ պղնձի . (խօսք) :

Quincaillerie (կէնգ-այլ-ըի) է . իէ . Վաճառք մանր երկաթեղինաց : Magasin de —. Un ballot de — :

Quincaillier (կէնգ-այլ-իէ) է . բ . Վաճառական մանր երկաթեղինաց . Խանութպան :

Quinconce (կէնգ-օն) է . բ . և . Շար ծառոց անկիւնաց հաւասար հեռաւորութեամբ և զանազան ուղղութեամբ : Un bois planté en — : ‖ Ջ . Պատատանան ծառոց անկիւնաց հաւասար հեռաւորութեամբ և զանազան ուղղութեամբ : Le — des Invalides à Paris :

Quindécagone (ւի-կէնտէ-կ-ոն՛) է . բ . Զև հնգեւտասանանկիւնի (յերկրաչափութեան) :

Quindéecemvirs կամ լաւ և ս †**Quindécimvirs** (ւի-կէնտէ-կէնվի-ր) է . բ . յ . Հնգետասան պատգամք սիբիլլայական մատենից և վերակացուք հաբիւրամեայ խաղոյ (առ Հռովմայեցիս) . *Հնգետասանապետք :

Quine (ւին՛) է . բ . և . Կաղին հնգեակ . զոյգ հընգեակ . (ի խաղս տոպալօջ) . տե՛ս գեղ . ‖ Ջ . Հինգ թիւք միաստղոյն (ի վիճակահանութեան) . հնգեակ :

Quinine (ւինին՛) է . իէ . *Կալկինայ [alcaloïde] հանեալ ի քինքինայէ . *քնաքինայ : (Գրի և Kinine) : Sulfate de —. La — et la cinchonine :

Quinola (ւինօլ) է . բ . Պատահակ սրտի [valet de cœur] ի reversi խաղս :

Quinquagénaire (ւի-կէնտ-ես-իէ) ած . և է . Հնգետասանամեան : Un homme, une femme —. Un — :

Quinquagésime (ւի-կէնտ-ես-իզ-մ՛) է . իէ . Կիրակ բաւն բաբեկենդանի : Le dimanche de la Quinquagésime. La Quinquagésime :

† **Quinquaïeul** (ւի-կէնտ-այ-էօլ) է . բ . Հայր երկպատուն [quadrisaïeul] . երրորդ պապ :

† **Quinquaïeule** (ւի-կէնտ-այ-էօլ) է . իէ . Մայր երկմնամեան . երրորդ մայր :

Quinque (ւի-կէնտ-ը) է . բ . տես Quintette.

Quinquennal, ale (ւի-կէնտ-էննալ, ալ) ած . և . Որ տեւէ զամն հինգ . հնգամեան : Magistrat — : ‖ Ջ . Որ կատարի ըստ հինգ հինգ ամաց . հնգամեան : Jeux quinquennaux :

Quinquennium (ւի-կէնտ-էննիօմ՛) է . բ . Հինգամեայ [մեայ ժամանակ (սեամանաց) . (հզ .) :

Quinquenove (կէնգ-էնով) է . բ . Խաղ ինչ կրկին քուէիւք . *Հինգիննեակ : Jouer au — :

Quinquerce (ւի-կէնտ-ես) է . բ . Հնգամարտիկ կռիւ (առ Հռովմայեցիս) : Le — des Romains répondait au pentathle des Grecs :

Quinquérème (ւի-կէնտ-ես-էմ՛) է . իէ . *Յռկանաւ [galère] նախնեաց հինգկարգեան թիակօք :

Quinquet (կէնգ) է . բ . Ազդ ինչ կանթեղի . *կինկէտ : Allumer un —, des quinquets :

Quinquina (կէնգ-ինա) է . բ . և . Դառն և ջերմեացածոյց [fébrifuge] կեզև ծառոց ինչ Գերուայ . *քինքի-

Digitized by Google

նայ · պերուբիկ կեղև · On lui a fait prendre du —. Vin de — · ‖ 2. Ծառ որ տայ զքինքինայ · *քինքինածառ · Les feuilles, le fruit du — ·

Quint (ւինի) ե · ար · 1. Հինգերորդ մասն (ընչից) · ‖ 2. Հինգերորդ · հնգեակ · S'il vend cette terre, il en appartient tant au seigneur pour le — ·

=ած. Հինգերորդ · Charles-Quint. Sixte-Quint ·

Quintaine (ւինթէն') ե · էդ · 8ից ի նպատակ արդ- նընկեցաց և նետաձգութեան ·

Quintal (ւինթալ) ե · ար · կշիռ լտերց [livre] հարիւրց · կինգինար · ֆունթ · — de foin, de poudre · (Որ և Un cent pesant) ·

Quintam (ւինթամ) ե · ար · Մարդապատակեր փայտէղէն կանգնեալ ի նպատակ արձնընկեցաց · (Որ և Faquin) ·

Quintane (ւինթան') ած · էդ · Fièvre —. Ջերմն հինգօրեայ ·

A. **Quinte** (ւինթ) ե · էդ · 1. Հինգերորդ ոլորումն ձայնի (լատ երաժշտաց) · ‖ 2. տես Alto. ‖ 3. Հինգ միագոյն քարտեզք (ի պիկետ [piquet] խաղալ) · ‖ 4. Հինգերորդ դիր (սրախաղացի) · Commencer de prime, et achever de — ·

=ած. էդ · Fièvre —. տես Quintane.

B. **Quinte** (ւինթ) ե · էդ · Գարձ, գոլատա, Ս. Նոպայ ասատիկ հազի · — de toux. Il lui prend de temps en temps des quintes fâcheuses ·

C. **Quinte** (ւինթ) ե · էդ · 1. Անձնահաճ կամք · դժկամակութիւն · այլանդակութիւն · Quelle — vous a pris? Quand sa — le tient · ‖ 2. խեղութիւն · ըմպահկանք (երիվարի) ·

Quintefeuille (ւինթէֆէյ') ե · էդ · Տունկ ինչ որ ունի հինգ տերևս ի վերայ միոյ կոթնոյ [pétiole] · հինգատերև · հնգատերև · մատնիկ · սիւրալախտ · Ս. գազից ճանկ · (պրս. էնկինկիլ) · պէ ե ·

Quintessence (ւինթէսանս) ե · էդ · 1. երիթական գոյացութիւն · եթեր · ‖ 2. Ընտրք, նրբանիւթ մասն (հանեալ ի մսրձեալ իմեքէ) · — d'absinthe · ‖ 3. (էսխոլ.) Պատուականագոյն, ազնուագոյն մասն (իրաց ինչ, մասանէ) · ուղեղ · (=լխ. ուղղևծուծ) · J'ai tiré la — de cet ouvrage · ‖ 4. Շահ · օգուտ ·

Quintessencier (ւինթէսանսիէ) բ · ն · Նրբել · ա նօսրացուցանել · Il ne faut pas tant — les choses ·

Quintette (ւինթէթ) ե · ար · Հատած երաժշտութեան հինգ ձայնից կամ հինգ նուագարանաց · *հինգմասնեան նուագ · Un — de Mozart ·

A. **Quinteux, euse** (ւինթէ, էօզ) ած · 1. խեղ · խեղաբարոյ · խեղախեղ · այլանդակ · C'est un esprit —. Il est — comme une mule · ‖ 2. խեղ, խեղախեղ, վզնոտ (երիվար) ·

†B. **Quinteux, euse** (ւինթէ, էօզ) ած · *Նոպայատար (հազ) · La toux est quinteuse dans la coqueluche ·

Quintidi (ւին-ինթիտի) ե · ար · Հինգերորդ օր տասնեհնկի կամ տասնօրեայ շաբաթու ընկերհաշտական տարւոյ Գաղղիացւոց · հինգշաբաթի ·

Quintil, ile (ւին-ինթիլ, իլ) ած · — aspect. Դիր կամ նայեցաց երկուց մոլորակաց որ 72 աստիճանաւք հեռի են ի միմեանց · հինգերորդական նայեցաց ·

† **Quintin** (ւինթէն) ե · ար · կտաւ կումինտին քաղաքի Գաղղիացւոց · կումինտիենան կտաւ ·

Quintuple (ւին-ինթի-բլ) ած · Հնգեկին · հինգապատիկ · հնգապատիկ · Vingt est — de quatre ·

=ե · ար · Հնգեկինն · հինգապատիկ · Rendre le — ·

Quintupler (ւին-ինթի-բլէ) բ · ն · Հինգկնել · *հնգապատկել ·

Quinzain (ւինզէն) ած · անե · Որ ունի թիւս հնգետասան (ի գնդախաղս [jeu de paume]) · Nous sommes —·

Quinzaine (ւինզէն') ե · էդ · 1. Հնգետասան մի · հնգետասանեակ · Une — de jours · ‖ 2. Հնգետասանօրեայ ժամանակ · հնգետասան օր · Je passerai une — à la campagne ·

Quinze (ւինզ) ած · ի — · 1. Հնգետասան · — cents francs. — hommes · ‖ 2. Հնգետասաներորդ · Page — ·

=ե · ար · 1. Հնգետասան թիւն · ‖ 2. Հնգետասաներորդ օր · Je partirai le — ·

Quinze-Vingts (ւինզէ-վեն) ե · ար · յե · Les Quinze-Vingts կամ L'hôpital des Quinze-Vingts. *կուբանոց հաստատեալ ի Պարիս քաղաքի ի ձեռն սրբոյն Լուդուիկեայ վասն երեքհարիւր կուրաց · երեքհարիւրից կուրացնոց · Ասի միաբար Un Quinze-Vingt զմիոջէ կուրէ ·

Quinzième (ւինզիէմ') ած · Հնգետասաներորդ · Au — jour. La — partie ·

=ե · ար · 1. Հնգետասաներորդ օր · Le — de la lune, du mois · ‖ 2. Հնգետասաներորդ մասն ·

Quinzièmement (ւինզիէմ'ման') մ · Հնգետասաներորդ անգամ · հնգետասաներորդ ·

Quipos (ւիբոս) ե · ար · յե · *Հանգուցաւոր առաստանք կամ լարք՝ որովք վարէին նախնի քնակիչք Պերուայ փոխանակ նշանագրաց · *քիպոյ ·

Quiproquo (ւիբրօքօ) ե · ար · Առնուլն այլ ընդ այլոյ · վրիպանք · (ընթ.) · Cet homme fait sans cesse des quiproquos · [Նախնոյն Հետվմոյ · կուիրինեան լեառն ·

† **Quirinal** (ւի-ի-ինալ) ե · ար · Մի յեօթանց բլուրց

Quittance (ւիթանս) ե · էդ · Ձեռնագիր հաստատմանն պարտուց · արձակագիր · *անդորրագիր · — de loyer. J'ai reçu telle somme de M. un tel, dont —·

Quittancer (ւիթանսէ) բ · ն · Ձեռնագրել թէ ընկալայ · տալ արձակագիր · *անդորրագրել ·

Quitte (ւիթ) ած · 1. Ազատեալ, լուծեալ ի պարտուց · Quand vous aurez payé, vous serez —. Je suis — envers vous. Être — envers quelqu'un. Երախտեաց երախտիս հատուցանել սակք · երախտահատոյց, ընդհատոյց լինել · ‖ 2. Ազատեալ · արձակեալ · թափեալ · Me voilà — de la visite que j'avais à faire. J'en ai été — pour une égratignure. (=լխ. ձանկռտուքով մ'ազատեցայ, պրծայ) · [Être — à —. Հատատ լինել ·

=ր. Jouer à — ou à double · տես ի Double, ե · ար · 1.

Quittement (ւիթմ'ման) մ · Ազատ յամենայն պարտուց · առանց պարտուց · (իլ.) Franchement et — ·

Quitter (ւիթէ) բ · ն · 1. Թող առնել պարտուց սրտուք · ազատել զոք ի պարտեաց · ընդհել զպարտս · Je vous quitte de tout ce que vous me devez · ‖ 2. (էսխոլ.) Ազատ կացուցանել · անհոգ պահել զոք · արձակել · Je vous quitte de la peine de me répondre · ‖ 3. Թողուլ (յոք) · տալ · ընդհել · — tous ses droits à quelqu'un · ‖ 4. Թողուլ · թող տալ (իմիք) · ի բաց թողացուցանել · տեղի տալ (ի պաշտամանէ) · հրաժարել · յերտս կալ · ի բաց կալ · — une entreprise, un dessein. Il faut tout — pour Dieu. Elle a quitté la religion de ses pères. — le monde. Հրաժարել, առանձնանալ յաշխարհ · կրօնաւորիլ · — ses mauvaises habitudes. — la vie. (էսխոլ.) նլանել յաշխարհ, ի կենաց · մեռանիլ · ‖ 5. Թողուլ (զոք) · մեկնիլ (յասմիքէ) · — père et mère. Il

Digitized by Google

ne le quitte ni jour ni nuit : ‖ 6. Թողուլ. բաւնալ Թողուլ. լքանիլ : Cet homme a quitté sa femme : ‖ 7. (ի-խ.) Թողուլ : La vie le quitta. Լուծաւ ի կենաց : Quand l'âme quitte le corps. Ցանկանալ, յորոշիլ հոգւոյ ի մարմնոյն : Ce souvenir ne me quittera jamais. Անթափ ի մտացս յիշեցից միշտ : ‖ 8. Թողուլ. լքանիլ. մեկնիլ. — la maison paternelle. Il a quitté son pays. — la chambre, le lit. Ելանել ի սենեկէ, յանկողնոյ : — le grand chemin. Խաոտրիլ յորքանչի ճանապարհէն, յորքանչեակաս պողոտայէն : — le droit chemin. (ի-խ.) Մոլորիլ յուղիղ պողոտայէն : ‖ 9. Թողուլ, արձակիլ (զոր ինչ ունի ոք ի ձեռին) : — prise. Il l'avait pris aux cheveux, et il ne le voulait point — : ‖ 10. Հանիլ, դնել, մերկանալ (զհանդերձն) : — sa robe, ses vêtements. — sa peau. Մերկանալ, ի բաց ընկենուլ օձի զկորին : Cet arbre quitte ses feuilles. Մերկանայ, կապտի ի տերեւաց ծառոյ. տերեւընկէց, տերեւաթափ լինի ծառ :

= ք. ն. Մեկնիլ. ի բաց դնալ : Tous les employés de l'établissement quittèrent à la fois :

= Se —. ք. ա. Մեկնիլ ի միմեանց :

Quitus (ի-էդ-ս) է. ա. Բովանդակութիւն հաշուի :

Qui-va-là կամ **Qui va là ?** (ի վ ը) Ո՞վ է այդր. ո՞վ կայ այդր :

Qui-vive կամ **Qui vive ?** (ի վիվ) Ո՞վ է. (ձայն պահապանի, դիւերապահի) : La sentinelle a crié, Qui-vive :

= է. ա. Être sur le qui-vive. 1. (ի-խ. և ընդ.) Արթուն կալ. լինիլ ի զգուշութեան. ակիւ : ‖ 2. Հոգալ և կասկածիլ :

Quoailler (ս-այ-ե) ք. ն. Սահիլ սաէպ տատանիլ (երիվարի) զագին : (Տես և † Coailler) :

Quoi (ս-ա) դէր. բաղխ-առն. 1. Որ. որք : Ce sont choses à quoi vous ne prenez pas garde. Այս իրք են որոց գուք ոչինչ զգուշանայք : C'est de quoi je m'occupe sans cesse. Այս է յոր պարապիմ անդադար. Յայս խոկ պարապիմ անդադար : ‖ 2. Ջի՞նչ : Quoi de plus respectable que la vieillesse ? Ջի՞նչ պատկառելի քան զծերութիւն : À quoi vous appliquez-vous ? Ցի՞նչ պարապիք : Il fait je ne sais quoi. Զգիտեմ զի՛նչ առնէ : En quoi ? Ցի՞մ. յի՞մ իմիք : Sur quoi ? Ցի՞ր վերայ :

— De quoi. Իւ. որով : Nous avons de quoi nous amuser. Ունիմք իւ զբօսանուցուիք : Il n'avait pas de quoi payer. Ոչ գոյր նորա հատուցանել : Il n'a pas de quoi manger. Ոչ ունի զինչ ուտիցէ : Avoir de quoi. Լինել ի դիւրի. ունել արծաթ բազում. (ա.) : Il n'y a pas de quoi. Զիք պատճառք (չնորհակալ լինելոյ, կասկածելոյ). աւելորդ է (չնորհակալութիւնդ). ոչինչ են իրքդ. (տես. չարժեր) : [vez-lui comme quoi il se trompe :

— Comme quoi. Ջիարդ. որով օրինակաւ. (ընդ.) Prou-

— Je ne sais quoi կամ գոյականօրէն Un je ne sais quoi. Անպատմելի կամ անճառելի ինչ. չգիտեմ զի՛նչ : Un je ne sais quoi, ce je ne sais quoi qui charme :

— Quoi que. Որ ինչ և. զինչ և : Quoi qu'il en arrive. Quoi qu'il en soit. Որ զինչ և իցէ. որպէս զիարդ և իցէ :

= Այո՛. Ջի՞նչ. զիա՞րդ : Quoi ! vous avez fait cette imprudence ! Eh quoi ! Իսկ արդ զիա՞րդ :

Quoique (ս---ի) չ. Թէպէտ և. Թէ և : Quoiqu'il soit pauvre, il est honnête homme :

Quolibet (ս-լ-ե) է. ա. Անհամ, ցուրտ, այծ կատակաբանութիւն : Méchant —. Il croit dire des bons mots, mais il ne dit que des quolibets :

Quote (ս-տ) ած. էպ. Վաթի եւեթ ի բանն Quote-part. Սեպհական բաժին (իւրաքանչիւր ուրուք). անձնիւր բաժին :

Quotidien, ienne (ս-տ-իէն, իեն՛) ած. Հանապազօրեայ. հանապազորդ. հանապազորդեան. օրըստօրեայ. տուօրեայ. *ամէնօրեայ : Journal —. Fièvre quotidienne. Le pain —. Հաց հանապազորդ, օրըստօրեայ. առօրեայ պարէն. առօրէականն. աւուրն պարէն. օրապահիկ կերակուր. ոգեցոյց : Gagner son pain — :

† **Quotidiennement** (ս-տ-իէնէ-ման) մ. Զօր ամենայն. հանապազօր. զօրհանապազ :

Quotient (ս-սի-ան) է. ա. Թիւ յառաջ եկեալ ի բաժանմանէ (ի համարտղութեան). քանորդ. *քանորդ : Le dividende, le diviseur, et le — :

Quotité (ս-տ-իտ) է. էթ. 1. Բաժին. հանգանակ : J'ai payé ma — : ‖ 2. Որչափութիւն. բովանդակութիւն :

R

R (էր) է. էթ. Ութերորդ տասներորդ նշանագիր և չորքատասներորդ բաղաձայն գաղղիական այբուբենից : Une R majuscule. Խոկ յորժամ հնչեցի ը արական է. Un r :

Rabâchage (ր-ա-շաժ) է. ա. Սահիլ և տարապարտ կրկնութիւն, կրկնաբանութիւն. (ընդ.) : Tout ce qu'il dit n'est que du —. Il est sujet au — :

Rabâcher (ր-ա-շէ) ք. ն. Սահիլ և տարապարտ կրկնել զմի և զնոյն ինչ. կրկնել և երեքկնել. կրկնաբանել. ունայնաբանել. (ընդ.) : Il ne fait que — : Վարի և իրր ք. ն. Il rabâche toujours les mêmes choses :

Rabâcherie (ր-ա-շէր-ի) է. էթ. Շատախօս կրկնաբանութիւն. ունայնաբանութիւն. (ընդ.) :

Rabâcheur, euse (ր-ա-շէօր, էօզ) է. Կրկնաբան. ունայնաբան. (ընդ.) : Un vieux — :

Rabais (ր-ա-է) է. ա. 1. Նուազութիւն (արժէքից) : Ces marchandises ont subi un grand — : ‖ 2. Նուազութիւն (գնոց) : Livres vendus au — : ‖ 3. *Նուազութիւն : Ces ouvrages ont été donnés, adjugés au — :

Rabaissement (ր-ա-է-ման) է. ա. Նուազութիւն գնոց (գահեկանաց). նուազութիւն (տարկաց) :

Rabaisser (ր-ա-է) ք. ն. 1. Իջուցանել. խոնարհեցուցանել. ցածուցանել : Ce tableau est trop haut, il faut un peu le — : ‖ 2. Ջիջուցանել (զձայն) : ‖ 3. Նուազեցուցանել (զգինս) : ‖ 4. (ի-խ.) Ջիջուցանել, զինաուցանել, նկուն առնել (զհպարտութիւն ուրուք) : — le caquet de կամ à quelqu'un. տես ի Caquet, 2. ‖ 5. Ի վայր արկանել. քան զինչ արժէ վաճառել. ի վայր հարկանել զպէս. ստգնել. (տես. չարգը կուտրել) : Vous rabaissez trop sa marchandise. On rabaisse trop cet homme-là : ‖ 6. Խոնարհեցուցանել. խոնարհ առնել. նուաստացուցանել : — la puissance royale :

= Se —. ք. ա. 1. Խոնարհիլ. իջանել : ‖ 2. Ի վայր

Digitized by Google

† **Raban** (ռաբան) է. ար. փոքրիկ չուան ինչ (ի նաւս)։

Rabat (ռաբա) է. ար. 1. Օձիք [col] ինչ արանց։ || 2. *Սպիտակածիր լանջանոց սեաւ (եկեղեցականաց գազգեացուց). գրապան։ Grand —. Petit —. Les membres de certaines congrégations portent des rabats blancs։ || 3. Վարելն, կատարելն զէրկս ի մի վայր։

Rabat-joie (ռաբա-ժուա) է. ար. 1. ինչ մի խանգարիչ ուրախութեան. (ընդ.)։ Comme il était à se divertir, il apprit la perte de son procès, et ce fut un grand — pour lui։ || 2. Այր որ տրտմի ընդ ուրախութիւն այլոց. յաչաղկոտ ուրախութեան այլոց. (ընդ.)։

† **Rabatteur** (ռաբատէօր) է. ար. Վարող (էրկոց յորս)։

Rabattre (ռաբատր) [Ծնորդի իրրև զBattre.] բ. ն. 1. ի վայր հարկանել. խոնարհեցուցանել։ — ses cheveux sur son front. Le vent rabat la fumée։ || 2. խուսել, զգուշանալ (ի հարուածոյ մնրտակցին ի սրախաղութեան՝ խոնարհեցուցանելով զսուր նորա)։ — les coups. (փոխ. և ընդ.) տես ի Coup, 1. || 3. Հարթել։ — les plis, les coutures d'un habit։ || 4. Չառնանել (զսաստ ծառոյ)։ || 5. Ցղկել. յարդարել. (ըստ արուեստաւորաց)։ || 6. Վարել, ի մի վայր կուտել (որաորդաց զէրկս)։ || 7. (փոխ.) ի վայր արկանել. խոնարհեցուցանել։ || 8. (փոխ.) Զիջուցանել. վնասուցանել. խոնարհեցուցանել։ — l'orgueil, la hauteur, le ton de quelqu'un. — le caquet de quelqu'un. տես ի Caquet, 2. || 9. Նուազեցուցանել (զգինս)։ Un marchand qui vend sa marchandise sans en rien —։

= բ. ն. 1. Զիջանել. մեղմանալ. ցածնուլ։ — de sa fierté, de sa haine, de son austérité։ || 2. խոտորիլ. գառնալ։ Quand vous serez en tel lieu, vous rabattrez à main droite։

= Se —. բ. ա. 1. իջանել. խոնարհիլ։ La fumée se rabat. Un col de chemise qui se rabat sur les épaules։ || 2. խոտորիլ. գառնալ։ L'armée, après divers mouvements, se rabattit sur telle place։ || 3. Ամփոփիլ, հարօրանալ (հաւուց)։ Les perdrix se sont rabattues dans cette pièce de blé։ || 4. (փոխ.) Անցանել, փոխիլ (ի նիւթոյ խօսակցութեանն յայլ նիւթ)։ Il se rabattit sur la politique։ || 5. Շատանալ։ Lorsque les levrauts manquent au renard, il se rabat sur les rats։

Rabbaniste (ռաբանիսթ) է. ար. տես Rabbiniste.

Rabbi կամ **Rabbin** (ռաբի, ռաբին) է. ար. Վարդապետ Հրէից. ռաբբի. ռաբունի. րաբունի. խոհ՛։ La doctrine des rabbins. Grand rabbin. Բարձրագոյն վարդապետ. Հրէապետ. խոհ՛ պետ։ Իսկ եթէ յիշատակեցի անուն ռաբունին, ասելի է Rabbi և առանց յօդի։ Je ne suis point du sentiment de rabbi Aben Ezra sur ce mot du Pentateuque. Ինչպէս ի խօսել ուրուք ընդ ռաբունին. Que pensez-vous, rabbi, de ce passage?

Rabbinage (ռաբինաժ) է. ար. Ուսումն մանաւանդ ռաբունեաց. (ազգ.)։

† **Rabbinat** (ռաբինա) է. ար. Գաւառ, տարածան ռաբունեաց. *ռաբունութիւն։

Rabbinique (ռաբինիք) ած. Ռաբունական։ Interprétation —. Caractères rabbiniques։

Rabbinisme (ռաբինիսմ) է. ար. Վարդապետութիւն ռաբունեաց։ Il est versé dans le —։ [նեաց։

Rabbiniste (ռաբինիսթ) է. ար. Ակադեմ ռաբունեաց

Rabdologie. է. իգ. տես Rhabdologie.

Rabdomance կամ **Rabdomancie.** է. իգ. տես Rhabdomance կամ Rhabdomancie.

Rabètir (ռաբէթիր) բ. ն. Պատուհաս գործել. անբան առնել. (ընդ. և խոլ)։

= բ. ն. Անբանանալ. յապուշ դառնալ. (ընդ. և խոլ)։ Il rabêtit de jour en jour։

Rabiole (ռաբիօլ) է. իգ. Գանգուղ [rave] մեծ։

Rabique (ռաբիք) ած. կատաղութեան. (ըստ բժշկաց)։ Virus —։

A. **Râble** (ռաբլ) է. ար. 1. Ցիպ [barre] երկաթի կապակուց, որով ատրուագէտք խառնեն զգոյացութիւնս շղացեալս։ || †2. Գործի երկայնակոթ առ ի խառնել զկոյծակուն հնոցի կամ փուռն հացագործաց։

B. **Râble** (ռաբլ) է. ար. 1. Մսեան մարմնոյ նապաստակի և ճագարի ի կողից մինչև ցգլխին. մսան։ || 2. կոզք, մէջք (մարդոյ)։ Il a les épaules larges et le — épais. Թիկնաւէտ է և հարուստակող։

Râblé, ée կամ **Râblu, ue** (ռաբլե, ռաբլի) ած. 1. *Մսանուտ (նապաստակ)։ || 2. Հարուստակող։ C'est un garçon —։

Rabonnir (ռաբոնիր) բ. ն. Անձնաւացուցանել. լաւացուցանել. Ս. արբինացնել։ Les bonnes caves rabonnissent le vin։

= բ. ն. Անձնաւանալ. լաւանալ. Ս. արբինանալ. (գ.)։

Rabot (ռաբո) է. ար. 1. Գերիչ (հիւսանց). Գ. տապղքեր. բնոփ։ Passer le — sur une planche. Ce — ne mord pas։ || 2. Գերիչ (յարկելոյ վմեռաղո)։ || 3. Երկայնակոթ գործի որմնգործաց առ ի խառնել զկիր. Ս. թնեղոց։ || 4. Սալաքար ի յատակել զփողոցս։

Raboter (ռաբոթէ) բ. ն. 1. Ցղկել ի խոշորութենէ (զտախտակ). ողորկել. հարթել։ Du bois noueux est malaisé à — ։ || 2. (փոխ. և ընդ.) Ցղկել. ողորկել. ճաշխարակել։ Son poème est terminé, il n'a plus qu'à — ses vers։ [քերչաւ. քերող։

Raboteur (ռաբոթէօր) է. ար. Գործաւոր որ յղկէ

Raboteux, euse (ռաբոթէ, թէզ) ած. 1. Ոտովք վարակեալ. Ս. վարակատ. դատոփէլ։ Le cornouiller est —. Des planches raboteuses։ || 2. Անհարթ. դէրբուկ. խնդբունդ. խարտաբարտ։ Des chemins —։ || 3. (փոխ.) Անհարթ. անողորկ. խիտատ. խոշոր։ Style —. Vers —։

Rabougri, ie (ռաբուկրի) անց. գէրբ. Ազազուն. արուգ. ոսնեալ. ոսին. (ալե. ճռազած)։ Un jeune plant tout —։ [ճռազած)։ Un petit homme —, tout —։

= ած. (փոխ.) Տխեղծ. զազածած. ազկազկ. (ալե.

Rabougrir (ռաբուկրիր) բ. ն. կամ Se —. բ. ա. Ոսնիլ, չամճել (անկոց, ծառոց). (ալե. ճռազիլ)։

Rabouillère (ռաբուլիէր) է. իգ. Որջ սաբ մեսուակ ճագարք հանին զձագս իւրեանց։

Raboutir (ռաբուտիր) բ. ն. Մարլ ի ծայր կցել, կարել. (ոտ.)։ — deux morceaux de drap։

Rabrouer (ռաբրուէ) բ. ն. Մերժել զոք ամենադուխեամբ. (ընդ.)։

† **Raca** (ռաքա) Բառ նախատանաց ասորի լեզուէն՝ յիշատակեալ յԱւետարանին Մատթէոսի, Ե. 22. ակռայ։ (ի մերում թարգմանութեան դնի չխոր. իսկ յՈսկ. մեկն. Մատթ. ԺԶ. 253, ռաքայ)։

Racahout (ռաքաու) է. ար. *փեկուղ [fécule] կազդուրիչ հիւանդաց։ Le — des Arabes։

Racaille (ռաքայ՛) է. իգ. 1. Ամենայն որք ժողովրդեան.

Digitized by Google

խաժամուժ ամբոխ. (ընդ.): ‖ 2. (փոխբ. և ընդ.) Անպիտան և խաւան իրէ. յատ ընտրութիւն. խեշերանք: Il y a deux ou trois pièces rares dans son cabinet, mais tout le reste n'est que de la —:

Raccommodage (—ոդաժ) ի. ար. Նորոգումն. կարկատումն: Le — d'un habit:

Raccommodement (—ոդման) ի. ար. Հաշտութիւն: Un ami commun a travaillé à leur —:

Raccommoder (—ոդել) բ. ն. 1. Նորոգել. կարկատել: — une maison, une muraille, un habit: ‖ 2. Վերստին յարդարել, յարմարել: Une femme qui raccommode ses cheveux. Ce négociant a bien raccommodé ses affaires: ‖ 3. ի հաշտութիւն ածել. հաշտեցուցանել:
= Se —. բ. ա. 1. Յարդարել: ‖ 2. ի հաշտութիւն գալ. հաշտիլ: Le mari et la femme se sont raccommodés:

Raccommodeur, euse (—ոդող, ուզ) ի. Նորոգիչ. կարկատիչ. յարդարիչ: — de soufflets:

Raccord (—որ) ի. ար. Կցումն. շաղկապութիւն. շարակապութիւն. (բառ ճարտարապետաց): On ne voit pas le — fait à la façade de ce bâtiment:

Raccordement (—որդման) ի. ար. Կցել. շաղկապել. շարակապել. (բառ ճարտարապետաց): [միաւորութիւն:
— Voie de —. Ուղի որ կցէ զերկուս երկաթուղիս. ուղի

Raccorder (—որդել) բ. ն. Կցել. շաղկապել. շարակապել. (բառ ճարտարապետաց):

Raccourci, ie (—որսի) ած. գերբ. 1. կարճեալ: Un manteau —. Frapper quelqu'un à bras —. Ցանկնալ, չարաչար հարկանել զոք: ‖ 2. Կարճ յոյժ. կարճակերպ. կճպեալ: Une taille raccourcie: ‖ 3. Համառօտ: Un tableau — des événements:
= En —. ած. ած. Համառօտաբար. կարճ ի կարճոյ: Je vous ai dit le fait en —:

Raccourcir (—որսիր) բ. ն. 1. կարճել (զգգեստս, զչուան). Համառօտել (զճառ): Raccourcissez cette corde. Cet accident a raccourci ses jours: ‖ 2. Վճիռել (զբազուկ): ‖ † 3. Գլխատել. (ահ.): [à —:
= բ. չ. կարճիլ. կարճանալ: Les jours commencent
= Se —. բ. ա. 1. կարճիլ. կարճանալ: ‖ 2. Վճիռիլ. կծկիլ: Ces deux athlètes se saisissent et se serrent; tantôt ils se raccourcissent, tantôt ils s'allongent:

Raccourcissement (—որսիսման) ի. ար. կարճեղն. կարճումն. կարճութիւն: Le — du pendule, des jours: [գաւառ. կարկատումն. (վրդ.):

Raccoutrement (—որդրման) ի. ար. Նորոգ—

Raccoutrer (—որդրել) բ. ն. Նորոգել. կարկատել: Faire — son habit, son manteau:

† **Raccoutreur, euse** (—որդրող, ուզ) ի. Նորոգիչ. կարկատիչ:

Raccoutumer (se) (ը —որդրիլ) բ. ա. Վարժանդամ ընդելանալ. վերստին սովորիլ. (ընդ.): Il commence à se — avec nous:

Raccroc (—որ) ի. ար. Յանկարծ հարուած (ի խաղս): Coup de —. Il a fait cette bille par un —, de —:

Raccrocher (—որձել) բ. ն. 1. վերստին կախել: — un tableau: ‖ 2. (փոխբ. և ընդ.) Թափանձնել (զանցուորս) յանուանակոչութիւն. (առ զրոյից գաւառաց):
= Se —. բ. ա. 1. Բռնել հարկանել. վակժոյժ լինել. կառչիլ: Il était noyé, s'il ne s'était raccroché à cette branche: ‖ 2. (փոխբ. և ընդ.) վերստին, կրկին անդամ շահել (զկորուսեալն): ‖ 3. վերստին յարել. յոգ: ‖ 4. Վիրաւորեալ մնալանել (ի ծառայութիւն): Il s'est raccroché au service:

Raccrocheuse (—որձուզ) ի. իգ. Բազ հեռասիրտս անցաւորաց. բազ գովհաց:

Race (—ս) ի. իգ. 1. Ազգ. զարմ. զաւակ. ճեռս: Dieu promit à Abraham de multiplier sa — à l'infini. Il est d'une — illustre. La — des Carlovingiens. Exterminer la —. Ազգաւ կորուսանել. բառնալ զազգ. ազգասպան, սպանդ առնել. Ընկճել զզարմ և զզաւակ. անճիտել: ‖ 2. Վերստին. ազգ. տոհմ. ազգատոհմ: Cacher sa — et son pays: ‖ 3. Որդի ի հօրէ յաջորդութիւն. ազգ. զարմ. պատկեր. (տես. պորս): La — future, les races futures, les races à venir: Ազգ որ դեռևս մեր գալոց է. առյապայ մարդիկ. (ի բնագէտ.): ‖ 4. Որդի. զաւակ. ծնունդ. շառաւիղ: "Adieu, prince, vivez, digne — des dieux." RAC. *Iph.* v, 2. ‖ 5. Գաս համարուեան մարդկան. ազգ: Les usuriers sont une — maudite. Méchante —, méchante petite —. Ախ զատանակ մանկանց ի յանդիմանելն զնաս. (տես. Նզովից արմատս): Ces petites races-là font un bruit perpétuel. — de vipères. (փոխբ.) Ծնունդք իժից. (տես յԱւետարանի զփարիսեցւոց կեղծաւորաց, խակ առ մեզ՝ զարանց չարաբարոյից): ‖ 6. Ցեղ. Ջոկ: La — caucasienne, mongole, juive: Ախ և զանասնոց. La meilleure — de chèvres. Chien, cheval de —. Շուն, երիվար քաջազգի: Bon chien chasse de —. (որս.) տես ի Chasser, բ. չ.

† **Rachalander** (—չալանդր) բ. ն. վերստին հայթայթել յաճախորդս (խանթի):

Rachat (—չ) ի. ար. 1. Ախորժն գնելն: Vendre avec faculté de —: ‖ 2. փրկութիւն. փրկանք. ազատութիւն: Le — des captifs. Notre-Seigneur a donné son sang pour le — du genre humain: [գնել:

Racheter (—չէտ) բ. ն. 1. Ախորժն գնել. փրկել: J'avais vendu mon cheval; mais je l'ai racheté: ‖ 2. Գնել կրկին անդամ: On m'avait pris ce livre, j'en ai racheté un autre exemplaire: ‖ 3. Տալ փրկանս ընդ անձին ասրուք. փրկանաւորել. փրկել. ազատել: — de captivité. On le racheta des mains des pirates. J.-C. a racheté le genre humain par son sang: ‖ 4. (փոխբ.) Գնել. փրկել: "Elle savait — le temps, selon le conseil de l'apôtre." FLÉCH. *Mar.-Thér.* — ses péchés par l'aumône. Ողորմութեամբ քաւել զմեղս իւր: ‖ 5. (փոխբ.) Հատուցանել. մոռացուցանել. փոխարինել. *Համեմատել: Un si grand bonheur rachète bien des peines: ‖ 6. Ուղղել. յարդարել. (բառ ճարտարապետաց):
= Se —. բ. ա. 1. Հատուցանել, տալ փրկանս ընդ անձին իւրոյ: ‖ 2. փրկել զանձն:

† **Rachialgie** (—չիալժի) ի. իգ. *Ողնացաւութիւն:

Rachidien, ienne (—չիտիէն, իէն') ած. Ողնայարի. ողնայարական: Canal —. Nerfs rachidiens:

Rachis (—չիս) ի. ար. Ողնայար. ողնաշար:

Rachitique (—չիթիք) ած. 1. կարկամեալ. ողամբ. *ողնախիտ: Un enfant —: ‖ 2. *Ողնախիտութեան: Affection —: ‖ 3. վտիտ, ոսին, ազատուն (առուն, ծառ.):

Rachitis կամ լաւ ես **Rachitisme** (—չիթիս, —չիթիսմ) ի. ար. 1. կարկամութիւն ողնայարի և այլոց ոսկերաց. *ողնախիտութիւն: ‖ 2. *վտութիւն, *ոսնութիւն (ցորենոյ):

Racinage (—սինաժ) ի. ար. Ս. Մատուխ [décoc-

Digitized by Google

tion] յարմատէ, ի կեզևոց և ի տերևոց ընկուզիլ և ի պատեհից ընկուզել (ի պէտս նարօտաներկաց)։

Racinal (ռասինալ) ե. ար. Սոուար հեծան (ի շինուածս)։ Les racinaux d'un pont։

Racine (ռասին) ե. էգ. 1. Արմատ. տակ. կարճինք։ — pivotante, traçante. Prendre — . Առնուլ, արձակել արմատս. արմատանալ։ Pousser de profondes racines. Արմատս ի խոր արձակել։ Jeter des racines։ ‖ 2. Արմատ, տակ (ուտելի)։ Les carottes, les navets, les betteraves sont des racines։ ‖ 3. Արմատ (ի պէտս դեղոց)։ ‖ 4. Արմատ. կարճինք։ La — des cheveux, des dents, des ongles։ ‖ †5. Աղբատ (լերին). լեռնատեղ։ ‖ 6. (փոխ.) Արմատ. սկիզբն։ Il faut couper le mal dans sa —։ ‖ 7. Նախնական բառ (ըստ քերականաց). արմատ։ Le mot *Front* en français est la — des mots *Frontal, Frontispice, Affronter, Effronté*, etc. ‖ 8. Արմատ. (ի չափագիտութեան)։ — carrée, cube։

Rack (ռաք) ե. ար. տես Arack.

Raclée (ռաքլե) ե. էգ. Հարուածք գանի. (ահ.)։ Il lui a administré une —։

Racler (ռաքլե) բ. ն. 1. Քերել. քերթել. գերծուլ։ — des peaux, du parchemin, de l'ivoire. Ce vin racle le gosier. (փոխ. և ընդ.) Քերթէ գինիդ զկոկորդ. (ասի զդաժան գինւոյ)։ ‖ 2. ի բաց քերել արդականս (զգերեան մնան չափոյ ցորենոյ)։ — une mesure de grain։ ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) Ուչ բարւոք հարկանել (զլուծարակ [violon])։

Racleur (ռաքլեօր) ե. ար. Յառաջ լուծարակահար։

Racloir (ռաքլուար) ե. ար. Քերիչ գործի։

Racloire (ռաքլուար') ե. էգ. Տախտակ ի բաց քերելոյ զգերեան մնան չափոյ ցորենոյ. Ս. արդակ։

Raclure (ռաքլիւր) ե. էգ. Քերուած. Ս. քերուք։ — d'ivoire, d'ongles, de parchemin։ [զինուորս։

Racolage (ռաքոլաժ) ե. ար. Հաւաքելիս, ժողովելիս

Racoler (ռաքոլե) բ. ն. 1. Ձինուորեցուցանել զոք յօժարութեամբ կամ՝ նենգութեամբ. ածել ի զինուորութիւն։ Autrefois, avant la conscription, on racolait les hommes qu'on jugeait propres au service։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ձիւրև ածել. յինքն յանկուցանել, ձգել։ Cet homme a racolé quelques partisans։ [րութիւն։

Racoleur (ռաքոլեօր) ե. ար. Հրապուրիչ ի զինուորութիւն։

Raconter (ռաքոնթե) բ. ն. Պատմել. զրուցել։ Il nous raconta ses voyages, ses combats։

Raconteur, euse (ռաքոնթեօր, եօզ) ե. Որ սիրէ պատմել. պատմասէր. (ընդ.)։ Un ennuyeux —։

Racornir (ռաքոռնիր) բ. ն. 1. Կարծրացուցանել իրրև զեղջիւր. եղջիւրացուցանել։ Le toucher du violon racornit l'extrémité des doigts։ ‖ 2. Կարծրացուցանել իրրև զկաշի. *կաշացուցանել։ Le feu a tout racorni cette viande։ [կաշանալ. կաշիլ։

= Se —. բ. ա. Եղջիւրանալ. կճղականալ. կճղանալ։

Racornissement (ռաքոռնիսման) ե. ար. Կարծրանալն. կաշանալն։ Le — de cette viande։

† **Racquérir** (ռաքերիր) բ. ն. Վերստին առնուլ։

† **Racquit** (ռաքի) ե. ար. Շահեալն զկորուստ իւր։

Racquitter (ռաքիթե) բ. ն. Վերստին շահեցուցանել զկորուսեան։ Une seconde affaire l'a racquitté de ce qu'il avait perdu dans la première։

= Se —. բ. ա. Վերստին շահիլ զկորուսեան։

Rade (ռատ) ե. էգ. Նաւահանգիստ։ Ce n'est pas un port, c'est une —. Entrer, mouiller en — de Toulon. — foraine. տես և Forain.

Radeau (ռատո) ե. ար. Լաստ. լաստափայտ. ալի։ Les naufragés ont construit un — sur lequel ils se sont sauvés։ [navire։

A. **Rader** (ռատե) բ. ն. Պատճառել ի նաւահանգիստ։ — un

B. **Rader** (ռատե) բ. ն. Ի բաց քերել զզերեան մնան (չափոյ ցորենոյ, աղի)։

Radeur (ռատեօր) ե. ար. Չափիչ աղի. *ազատչափ։

† **Radiable** (ռատիապլ) ած. Ի բաց ընդելի. ընդելի։ Cet article du compte est —։

Radiaire (ռատիէր) ած. Ճառագայթաձեւ. *Ճառճանչարդ. (ըստ կենդանատեսակաց)։

= ե. ար. յտ. Ազգ անողնեայց անուանց. Ճառագայթաձեւք. *Ճառճանչարդք։ Les polypes, les infusoires sont des radiaires։ [Muscle —. Veine, artère radiale։

A. **Radial, ale** (ռատիալ, ալ') ած. *Ճառճանչակերպին։

†B. **Radial, ale** (ռատիալ, ալ') ած. Ճառճանչատար. (ըստ երկրաչափից)։ Courbes radiales։

Radiant, ante (ռատիան, անթ) ած. Ճառագայթաբաձակ. (խոսի)։ Tout corps visible est —։

A. **Radiation** (ռատիասիո) ե. էգ. Ճառագայթաւմն. Ոչղաւմն. (խոսի)։ La — du soleil։

B. **Radiation** (ռատիասիո) ե. էգ. 1. Ի բաց ընդելն. ընդելումն։ — de compte։ ‖ 2. Ջնջոց գիծ։ On a fait plusieurs radiations sur ses comptes։

Radical, ale (ռատիքալ, ալ') ած. 1. Արմատոյ. *արմատական։ Pédoncules radicaux. Feuilles radicales։ ‖ 2. (փոխ.) *Արմատական։ Vice —. Guérison radicale. Պատասխանս բժշկութիւն։ ‖ 3. *Արմատական. (ըստ քերականաց)։ Terme —։ ‖ 4. *Արմատական (նշան ի գրաւհաշուի)։ ‖ 5. Որ կամի փոխել յարմատոյ զօրինակ վարչութեան Տէրութեանն և զկարգս ընկերութեան. *արմատական։ Le parti —։

= ե. ար. 1. *Արմատական բառ։ Le — d'un mot։ ‖ 2. *Արմատական մնասմին. (ըստ տառագիտոց)։ ‖ 3. *Արմատական. (ի քաղաքագիտութեան)։ Les radicaux։

Radicalement (ռատիքալման) ս. Յարմատոյ. ի բնէ։ Guérir — une maladie. Պատասխանս բժշկել զհիւանդութիւնն ինչ։

Radicalisme (ռատիքալիզմ) ե. ար. Վարդապետութիւն, կուսակցութիւն արմատականաց (ի քաղաքագիտութեան). *արմատականութիւն։ Le — a gagné des partisans։

Radicant, ante (ռատիքան, անթ) ած. Որ արձակէ արմատս զսուս և արիշ ի բուն արմատոյն (տունկ)։ La tige du chiendent est radicante. Les drageons du fraisier sont radicants։

† **Radication** (ռատիքասիո) ե. էգ. 1. Կարգաւմն, շարուած արմատաց տնկոց։ ‖ 2. Արմատանալն տնկոց. արմատարկութիւն։ [արմատիկ։

Radicelle (ռատիքել') ե. էգ. Արմատ փոքրիկ. Ս.

Radicule (ռատիքիւլ') ե. էգ. 1. Արմատ փոքրիկ. Ս. արմատիկ։ ‖ 2. Մասն ինչ սերմանն տնկոց. Ս. արմատիկ։ La — et la plumule composent la plantule։

Radié, ée (ռատիե) ած. Ճառագայթաձեւ. (ծաղիկ)։ La fleur de la camomille est radiée։ [est une radiée։

= ե. էգ. Տունկ ճառագայթաձեւ ծաղկաք։ La pâquerette

A. **Radier** (ռատիե) ե. ար. Վանդակ առեղտակոշտ յորոյ վերայ գնեն զկեմուռնս առհասից [écluse]։

Digitized by Google

B. **Radier** (ռադիե) բ. ն. ի բաց ջնջել. ջնջել: — une inscription hypothécaire:

Radieux, euse (ռադիո, իօզ) ած. 1. ճառագայթավոր. ճառագայթազարդ. ճառագայթեղ. ճառագայթաթափ. ճառագայթապսակ. ճառագայթագեղ. լուսաճաճանչ: Je n'avais jamais vu le soleil plus —. Un éclat —: || 2. (խոսք. և ընդ.) Լուսապայծառ: Avoir le visage —. Լինել պայծառերես:

Radiomètre (ռադիոմէթր) է. ար. Գործի առաջ ղարաշլիից չափելոյ միջօրէական բարձրութիւնն արեգական ի ծովու. *ճառագայթաչափ:

Radis (ռադի) է. ար. Մանր բազկ [raifort]: — blancs, rouges, violets. Déjeuner avec du beurre et des —:

Radius (ռադիուս) է. ար. Փոքրագոյն ոսկր ծղոյ [avant-bras]. *ճառագայթոսկր:

Radoire (ռադուար') է. էգ. Գործի ի բաց քերելոյ [qu'il faut racler]:

Radotage (ռադոթաժ) է. ար. 1. Բարբանջանք. բաւականք. զառանցանք. գարգալանք. (ընդ.): Ce discours n'est qu'un —: || 2. Ապիառանք. զառանցութիւն: Il est tombé dans le —:

Radoter (ռադոթէ) բ. չ. 1. Բարբանջել (ի ծերութենէ). զառանցել. ապիառանալ. գարգալել: Il est si vieux, qu'il radote. Il commence à —: || 2. (խոսք. և ընդ.) Զառանցելոց բանս խօսել. բարբանջել. բանգռգռալ. բանգռգռուչել: C'est un homme qui radote. Il ne fait que —:

Radoterie (ռադոթըրի) է. էգ. Զառանցելոց բանք. ապիառանութիւն. (ընդ.): Il ne dit que des radoteries:

Radoteur, euse (ռադոթոր, իօզ) է. Զառանցող. ապիառնակ. բարբանջող. բանգռգռալ: Un vieux —:

Radoub (ռադու, լատ Ռէկապիտիոյ. ռադուբ, լատ Լիքրէթի) է. ար. Նորոգութիւն (նաւու, առագաստից):

Radouber (ռադուպէ) բ. ն. Նորոգել (զնաւ, զառագաստս նաւու):

† = Se —. բ. ա. (խոսք. և ընդ.) Վերստին չահել (զվնասն). կազդուրիլ (ի հիւանդութենէ):

Radoucir (ռադուսիր) բ. ն. 1. Մեղմացուցանել: La pluie a radouci le temps: || 2. (խոսք.) Քաղցրացուցանել. ցածուցանել. կակղացուցանել. կակղել. ամոքել: — quelqu'un. On est parvenu à lui — le caractère:

= Se —. բ. ա. Մեղմանալ. ցածնալ. կակղանալ. քաղցրանալ:

Radoucissement (ռադուսիսման) է. ար. Քաղցրանալն. մեղմանալն. մեղմութիւն: Le — du temps. La fièvre n'est plus si violente, il y a bien du —:

Rafale (ռաֆալ) է. էգ. Հոգմ շնչեալ յերկրէ. (լատ նաւավարաց): Une forte, une bonne —. Une petite —:

† **Rafalé, ée** (ռաֆալե) ած. 1. Հոգմնկածեալ (նաւ): || 2. (խոսք. և ընդ.) Տուայտեալ. ցաւակնեալ:

Raffe (ռաֆ) է. էգ. տես Rafle, A. [վարձու:

† **Raffermer** (ռաֆէրմէ) բ. ն. Մխանգամ տալ ի

Raffermir (ռաֆէրմիր) բ. ն. 1. Հաստատուն գործել. հաստատել. պնդել. արամացուցանել: Le froid a raffermi le sol. Cet opiat raffermit les dents et les gencives: || 2. (խոսք.) Ամրացուցանել. պնդել. զօրացուցանել. սերտել: Cet événement raffermit sa puissance:

= Se —. բ. ա. Հաստատել. սերտանալ. սերտել. զօրանալ:

Raffermissement (ռաֆէրմիսման) է. ար. Հաստատութիւն. սերտումն: Le — des chairs, de l'autorité royale:

Raffinage (ռաֆինաժ) է. ար. Զտումն. պարզումն: — du sucre, du salpêtre, des métaux:

Raffiné, ée (ռաֆինե) ած. ած. 1. Զտեալ: Sucre —: || 2. (խոսք.) Բազմահնար. ճարտար: Politique, hypocrite —: || 3. Նուրբ. անօսր: La plus raffinée perfection:

Raffinement (ռաֆինման) է. ար. 1. Նրբութիւն. ճարտարմտութիւն: — de politique: || 2. Նրբութիւն. անօսրութիւն. (ալ. բարակութիւն): — de cruauté. Les raffinements du luxe:

Raffiner (ռաֆինէ) բ. ն. 1. Զտել. պարզել: — le sucre: || 2. (խոսք.) Նրբել. անօսրացուցանել: — le goût:

= բ. չ. 1. Նրբագոյնս ճարտարամտել: Il raffine sur tout: || 2. Ածել հետազօտութիւնս նորա: Il a bien raffiné sur cette science: [se raffine tous les jours:

= Se —. բ. ա. Նրբիլ. (ալ. բարակնալ): Le monde

Raffinerie (ռաֆինըրի) է. էգ. *Զտարան (շաքարի):

Raffineur (ռաֆինոր) է. ար. 1. Զտիչ. պարզիչ: — de sucre, de salpêtre: || †2. (խոսք.) Նրբախնդիր:

Raffoler (ռաֆոլե) բ. չ. Ցիմարիլ (ի սէր ուրուք, իրիք). սիրել ուժգին սիրով. (ընդ.): Aimez-vous la danse? J'en raffole: [me feriez —:

Raffolir (ռաֆոլիր) բ. չ. Ցիմարիլ. (խոսք): Vous

Rafistoler (ռաֆիսթոլե) բ. ն. կարկատել. նորագործել. (ոտ.): — un vieil habit:

A. **Rafle** (ռաֆլ) է. էգ. Ողկոյզ առանց խաղողոյ. չրանդ: (Որ և Raffe, Râpe): Tous les grains de cette grappe sont tombés, il ne reste plus que la —:

B. **Rafle** (ռաֆլ) է. էգ. 1. Ի բաց առնելն զամենայն ինչ: Les ennemis ont fait — en cet endroit: || †2. Ցանց ինչ հաւորսաց: || †3. Ուռկան ինչ ձկնորսաց: || 4. Չոգի թիւ (ի տապերգուլունս [dé]): — d'as, de six. Amener, faire —:

Rafler (ռաֆլե) բ. ն. Ցափշտակել, ի բաց տանել զամենայն փսխթանակի. արագ արագ կապտել. (ընդ.): Les ennemis sont entrés dans le pays, les voleurs sont entrés dans cette maison, et ont tout raflé:

Rafraîchir (ռաֆրէշիր) բ. ն. 1. Զովացուցանել. հովացուցանել: La pluie a rafraîchi l'air, le temps. — le vin, l'eau. Ցրտացուցանել զգինի, զջուր: || 2. Նորագործել. արծարծանել: — un mur, un tableau: || 3. Հաւաքանել զծայրս. ծայրատաղ առնել. ծայրատել: — les cheveux. — un manteau, le bord d'un chapeau. — les racines, les branches d'un arbre, avant de le planter: || 4. (խոսք.) Մանկացուցանել. նորափեսաւր զարդասքել: "Lorsque du renouveau l'haleine caressante Rafraîchit l'univers de jeunesse paré." M. J. CHÉNIER. — à quelqu'un la mémoire de quelque chose. Վերստին արծարծանել, զարթուցանել զյիշատակ ուրուք: || 5. Արծարծանել յարշաւութենէ (զզօրս). հանգուցանել: — des troupes:

= բ. չ. Զովանալ. ցրտանալ:

= Se —. բ. ա. 1. Զովանալ. ցրտանալ: L'air se rafraîchit. L'eau se rafraîchit promptement dans la glace: || 2. Արծարծիլ յարշաւութենէ. կազդուրիլ. զօրանալ: Ces troupes ont besoin de se — dans de bons quartiers: || 3. Ուտել կամ ըմպել ոտկաւիկ մի. ոգի առնուլ. արծարծանիլ: Venez vous —. Faites — vos gens, vos chevaux:

Rafraîchissant, ante (ռաֆրէշոյ, անթ) ած. 1. Զովարար. զովացիկ. հովաշունչ: Des zéphyrs rafraî-

Digitized by Google

chissants։ ‖ 2. Փարատիչ տապոյ մարմնոյն. զովացուցիչ։ La laitue, le nénufar, etc., sont rafraîchissants։ Ցայս միտս վարի և իբր ե. ած. Donner des rafraîchissants à un malade։

Rafraîchissement (ռաֆրէշիսման) ե. ած. 1. Զովացուցանելն. զովանալն. զովացումն։ Le — du vin dans les caves. Le — de l'atmosphère։ ‖ 2. Զովացուցիչ իրք. զովացութիւն։ Vous avez besoin de —։ ‖ †3. Նորոգութիւն։ Le — d'un tableau։ ‖ †4. (ենթ.) Սփոփանք. սփոփումն։ "Ce saint sacrifice, — de nos peines, expiation de nos ignorances et des restes de nos péchés." BOSS. *Mar.-Thér.* ‖ 5. (ենթ.) Ադծարծանաց յաշխատութենէ. կազդուրումն. Հանգիստ։ L'armée a besoin de —. Quartier de —. *տես ի* Quartier, 13.

— յե. 1. Ի-ոճիկք, պաշար, պարէն, համբարք, նպար (գործաց)։ ‖ 2. Կարկանդակք, ըմպելիք և միրգք (որ բաշխին հրաւիրելոց ի հանդէս)։ On a servi dans cette fête, à ce bal beaucoup de rafraîchissements։

† **Rafraîchissoir** (ռաֆրէշուար) ե. ած. 1. *տես* Réfrigérant, ե. ած. ‖ 2. Անօթ զովացուցանելոյ զըմպելիս. ցրտընդունակ անօթ։

Ragaillardir (ռագայարդիր) բ. ն. Վերստին զուարթացուցանել. (ընդ.)։ Cette nouvelle l'a tout ragaillardi։

Rage (ռաժ) ե. էե. 1. Կատաղութիւն (շան)։ Cautériser un homme mordu pour le préserver de la —. — blanche. Կատաղութիւն շան՝ հանդերձ փրփրելով և խածանելով. սպիտակ կատաղութիւն։ — muette. Կատաղութիւն շան՝ հանդերձ փրփրելով այլ առանց խածանելոյ և հաչելոյ. Համր կատաղութիւն։ ‖ 2. Սաստիկ, բուռն ցաւ։ Avoir une — de dents։ ‖ 3. (ենթ.) Անհնարին արտմտութիւն, տանելութիւն, անդիմութիւն. կատաղութիւն. մոլեգնութիւն. մոլութիւն։ Assouvir, satisfaire sa —. Il écume de —. Il a passé sa — sur le premier venu. Faire —. 1. Անհնարին չարիս գործել։ Les soldats ont été chez lui, et ils y ont fait —։ ‖ 2. Զամենայն հնարս հնարել. գործ երևելի ցուցանել. քաջանալ։ Dire — de quelqu'un. Զամենայն չարիս խօսել զնմանէ։ ‖ 4. (ենթ.) Մոլեկան, բուռն ցանկութիւն. մոլութիւն։ Il a la — du jeu, de parler, d'écrire։

Rager (ռաժե) բ. ն. Կատաղել. մոլեգնիլ. (ընդ.)։ Il rageait de tout son cœur։

Rageur, euse (ռաժէօր, էօզ) ե. ած. Յանկար. բարկացկոտ. (ընդ.)։ C'est un —։

Ragot, ote (ռագո, օթ) ած. Կարճ հաստակազմ և ստուար. (ընդ. և խոչ)։ Un homme —. Un cheval —։ Վարի և իբր ե. C'est une petite ragote։

† **Ragoter** (ռագոթե) բ. ն. Սուտ և վայրապար քրթմնջել զնմանէ. (ձև.)։ — quelqu'un sur sa dépense։

Ragoût (ռագու) ե. ած. 1. Ախորժական, *ախորժաշարժ կերակուր։ ‖ 2. Կերակուր համեմեալ և ի զանազան նիւթոց։ Une poitrine de veau en —։ ‖ 3. (ենթ. և ընդ.) Ինչ մի յոյզիչ ցանկութեան, փափագանաց. գրգիռ։ La difficulté est une espèce de —։ ‖ 4. (ենթ. և ընդ.) Ախորժանք. Հաճութիւն։ Quel — trouvez-vous à cela ?

Ragoûtant, ante (ռագուդան, անդ) ած. 1. Ախորժելի. *ախորժաշարժ։ Ce mets-là n'est guère —։ ‖ 2. (ենթ. և ընդ.) Ախնայեցեալ. ցանկալի։ Une figure ragoûtante։

Ragoûter (ռագուդե) բ. ն. 1. Շարժել, յուզել զախորժակն. ախորժեցուցանել. Ս. բանալ զրտրքն։ — un malade. Il a perdu l'appétit, il faut essayer de le —։ ‖ 2. (ենթ.) Ադծարծանալ, զարթուցանել զդանակութիւն։

Ragrafer (ռագրաֆե) բ. ն. Վերստին ճարմանդել։ Ragrafez votre robe, votre ceinture։

Ragrandir (ռագրանդիր) բ. ն. Աւելուլ և մեծացուցանել։ Il a fait — son salon։

= Se —. բ. ած. Աւելուլ և մեծանալ։

Ragréer (ռագրէե) բ. ն. Յարդարել զանհարթութիւնս շինուածոյ. յղկել. պղորկել։ — une maison, une façade։ [տարութեամբք։ Se — d'une vergue։

= Se —. բ. ած. Հանգերձիլ (նաւս.) կազմակերպութիւք,

Ragrément (ռագրէման) ե. ած. Նորոգումն. յարդարումն։ Faire le — d'une construction։

Ragué (ռագե) ած. ած. Գաւազանաձեւն (պարան խարսխի նաւի)։ Câble —։

Rai (ռէ) ե. ած. Շառաւիղ անուոյ՝ որ մնանէ միամ ծայրիւ յաւազն կամ ի թաւին [moyeu] և միւսովքն ի շեւանն [jante]. ճղուղ (ա)։ Il y a un — rompu à cette roue. Remettre des rais à des roues։

— յե. Շառագայթք. (ւղ.)։ Les rais de la lune։

= Վկան. (ա) "Փազանան . . . անի, ճղուղ, ոտիւ, ա-ոտրտի". Երզն. քեր. — "Խոլիսի անասոյն ի ոտիւն, յորմէ եղանին երկոտասան ճղուղի". Ագթ. ձգ. ի Հայ-Լատին բառատրանին Սոսիփանոսի կամենիցացւոյ։

Raïa (ռայա) ե. ած. Անուն քրիստոնէից և հրէից Հպատառակաց Օսմանեան պետութեանն. (տրգ. բ'այա. Հպատառակք, Տարկաստուք, ծառայք)։

Raide (ռէտ) ած. 1. Անկոպանալի. անխոնարհելի. անգոյ. բիրտ. կարծր։ — comme un bâton, comme une barre de fer. Il a été frappé de paralysie, il a le bras gauche tout —. Il était tout — de froid. Փայտացեալ եր ի ցրտոյ։ Tomber — mort, être tué —, demeurer — mort sur la place. Անգէն ի տեղւոջն տապանեալ լինել. դիտապատառ յերկիր անկանիլ. (ընդ.)։ ‖ 2. Ձգտեալ. ձիգ. պինդ։ Tendez cette corde davantage, elle n'est pas assez —։ ‖ 3. Բիրտ. խիտ. անշնորհ։ Des contours raides et secs. Des mouvements raides. Un style —։ ‖ 4. (ենթ.) Անտեղեակ. յամառ. խիտ։ Un homme —. Il a un caractère —։ ‖ 5. Դժուարելանելի. գժուարանելի. տեղացեալ։ Cet escalier est trop —. Cette montagne est —։ ‖ 6. Արագ. ստոյգ. արընթաց։ Le cours de cette rivière est —. Les hirondelles, les pigeons ont le vol —, l'aile fort —։

= ած. Արագ. փութանակի։

Raideur (ռէտէօր) ե. էե. 1. Բրտութիւն. կարծրութիւն։ La — d'une barre de fer։ ‖ 2. Ձգտումն. պրկումն։ La — d'une corde tendue։ ‖ 3. Բրտութիւն. խստութիւն։ La — des mouvements, du style։ ‖ 4. (ենթ.) Անէնափ խստութիւն. խստաբարոյութիւն։ Une — inflexible։ ‖ 5. Արագութիւն. ստոյգութիւն. ուժգնութիւն։ Dans cette partie du fleuve, l'eau court avec une grande —. Une balle jetée avec —։ ‖ 6. Աստիճանի լինել. տեղ ուղղագնութիւն. գժուարութիւն։ La — d'un escalier, d'une côte։

Raidillon (ռէտիյոն) ե. ած. Բարձրաւանդակ։ Nos chevaux eurent de la peine à monter ce —։

Raidir (ռէտիր) բ. ն. Ձգել, պարզել ուժգնութեամբ. պրկել։ Raidissez le bras, la jambe։

Digitized by Google

= ք. ը. Քրտանալ. կաթծրանալ. փայտանալ։ Le linge mouillé raidit par la gelée։

= Se —. ք. ա. 1. Քրտանալ. կաթծրանալ։ ‖ 2. (է՛ս-ք.) Ընդդէմ կալ. խստանալ։ Il faut se — contre les abus։

A. **Raie** (ռէ) է. էդ. 1. Գիծ։ Effacez ce mot, tirez une — dessus։ ‖ 2. Գիծ, գուազան, շերտ (ի վերայ մոր-թոյ, պատառատոց)։ Le zèbre a de grandes raies sur le dos։ ‖ 3. Գիծ (անջատիչ հերաց գագաթան)։

B. **Raie** (ռէ) է. էդ. Անջրպետ ակօսից. *ակօսամէջ։

C. **Raie** (ռէ) է. էդ. Զուգին ինչ ստափարակ և ամա-ուտ [cartilagineux]. *կատաւոտնուկին. էնոսի պուէզը։

Raifort (ռէֆօռ) է. ա. Ազգ ինչ գանգեղի [rave]. բազկ. Խոբէ։ — cultivé. — sauvage. տես Cran։

Rail (ռէյլ, ռէրլ) է. ա. Երկաթի գիծ երկաթուղ-ւոյ։ La locomotive a quitté les rails։

Railler (ռէյլէ) ք. ն. Ծաղր, խաղ առնել. այ-պանել. ծաղրել. կատակել. Ս. անուղ առնել. Ս. անա-ղնել։ — quelqu'un finement, grossièrement։ Անի և անխնգիր. Il raille sans cesse։

= ք. ը. 1. Ծաղր առնել. կատակել. Ս. անուղել։ — de tout le monde, des choses les plus saintes։ ‖ 2. Ծաղ-բասանել. խաղաբանել. կատակաբանել. On ne sait s'il raille ou s'il parle sérieusement։

= Se —. ք. ա. 1. Ծաղր, խաղ առնել. այպանել. ծաղրել։ Vous vous raillez de moi։ ‖ 2. Ծաղրաբանել. կատակաբանել։ Vous vous raillez, je crois։

Raillerie (ռէյլըռի) է. էդ. խաղ. կատակ. կատա-կանք. կատակաբանութիւն։ — plaisante. Fine —. C'est une — froide, méchante. — à part. տես ի Part, B. Entendre —, la —. տես յEntendre, ք. ն. 6.

Railleur, euse (ռէյլէռ, էզ) ած. 1. Ծաղ-բասէր. կատակող։ Esprit —. Cet homme est trop —։ ‖ 2. խաղայ. ծաղրու. ծաղրական։ Discours —. Ton —։

= է. կատակող. այպանող. ծաղրածու։ Un agréable, un froid —. Une fine railleuse։

Railway (ռէլ-ուէ) է. ա. *երկաթուղի։ L'établisse-[ment des railways։

Rainceau (ռէնսօ) է. ա. տես Rinceau.

Raine (ռէն') է. էդ. Գարտ. (վդ.)։ — verte։

A. **Rainette** (ռէնէդ) է. էդ. Ազգ ինչ մեջատազող գորտոյ։

B. **Rainette** (ռէնէդ) է. էդ. տես Reinette.

Rainure (ռէնիւռ) է. էդ. 1. փողանճ փորուած (ի սախտակի)։ ‖ 2. խոռոչ (յերկաս ականջաց, ըստ անգա-մենգիտաց)։

Raiponce (ռէփօնս) է. էդ. Ազգ զանգակածաղկի [campanule], որոյ արմատք ուտին յաղցրոյն։ Une sa-lade de raiponces. Manger de la —։

A. **Raire** կամ **Réer** (ռէռ, ռէր) ք. ը. Գոչել (եղ-ջերուաց)։ Les cerfs raient quand ils sont en rut։ (Որ և Bramer)։

†B. **Raire** (ռէռ) ք. ն. Վիրաւոր. գերծուլ. ապիրել. (վդ.)։ Ne se soucier des rais ni des tondus. Զանել ինչ փոյթ զուսկաքէ. (ընտ.)։

Rais (ռէ) է. ա. յգ. տես ի Rai.

Raisin (ռէզին) է. ա. խաղող։ Une grappe de —. Un grain de —. Un pépin de —. թին, թնոհասս, հաս-ակի խաղողոյ։ C'est un bon — que le chasselas, le mus-cat. Des raisins blancs, noirs. — sec. Չամիչ։ — de Co-rinthe. Չամիչ կորնթոսի, յունիական կզզւոց. Հատամ չամիչ։ Moitié figue, moitié —. (է՛ս-ք.) տես ի Figue.

— d'ours. տես Arbousier, 2.

— Grand —. Աղնիւ թուղի ինչ ապագրութեան. *խաղողագրչի թուղթ. *խաղողաթուղթ։

Raisiné (ռէզինէ) է. ա. Բանգակ [confiture] ի հին-թոյ խաղողոյ և տանձից կամ սերկևիլ. խաղողոյ բանգակ։

Raison (ռէզն) է. էդ. 1. Բան. բանաւորութիւն. բանականութիւն. միտք. խոհութիւն. խոհականու-թիւն. (աստ. բանաւորութիւն)։ Dieu a donné la — à l'homme pour lui faire discerner le bien du mal, le vrai d'avec le faux. L'animal est un être sans —, privé de —. Les mystères de la foi sont au-dessus de la —. Âge de —. Բանական հասակ (մանկանց)։ Perdre la —. Անկանել, վերթուլ ի մտաց. խելագարիլ. յիմարիլ։ Un être de —. տես յÊtre, B. 1. ‖ 2. Բան։ La — suprême։ (Որ և Logos, Verbe)։ ‖ 3. Աստղ միտք. ազգմտութիւն. խմաս-տութիւն. Հանճար։ Ses discours sont pleins de —. La — s'y oppose. Quand arrivera le règne de la —? Parler —. տես ի Parler, A. ք. ն. 3. Il n'y a ni rime ni — à tout ce qu'il dit. (է՛ս-ք.) Անհանճարս խօսի։ ‖ 4. Իրա-ւունք. պատշաճք. արժանն. արդարութիւն։ C'est la —, c'est bien — que chacun soit maître chez soi. Mettre la — de son côté. Vous avez tort, c'est lui qui a —. Don-ner — à quelqu'un. Իրաւունս առնել ումեք. իրաւացու-ցանել զդէ։ Entendre —. Հասանել. (աստ. խօսք հասկը-նալ)։ Mettre quelqu'un à la —. 1. Զգաստացուցանել զդէ։ ‖ 2. Նահանջել. (ընտ.)։ Il mit ces furieux à la — Contre toute —. (է՛ս-ք.) Անհնարին. աստիճ։ Comme de —. Որպէս պատշաճ և օրէն է։ Plus que de —. Ա-ւտաւել քան զպատշաճն. անչափ. առաքապատճան։ Il a bu plus que de —։

‖ 5. Համար. տեղեկութիւն. գրոյց։ Tout fut confisqué, sans que jamais j'aie eu — ni nouvelle de ma pauvre pacotille. Faire —. Մեկնել։ Faites-moi — d'un tel. Աս-ցէք ինձ զպատճառս նորա այսպէսն գնալոյն։ Demander à quelqu'un — de quelque chose. Համարս խնդրել յոս-ումեքէ։ ‖ 6. Հատուցումն. իրաւունք։ Je ne saurais tirer — de ce débiteur։ ‖ 7. Հատուցումն (ի շնամանաց)։ Je vous demande — de l'insolence de vos gens. Demander — à quelqu'un. Կոչել զդէ ի մենամարտութիւն. յան-պատրէզ կարգալ։ Rendre — à quelqu'un. Մենամարտել ընդ ումեք։ Faire — à quelqu'un d'une santé qu'il a portée. Ընդունել ընդ ումեք յարեւ կամ ի կենդանութիւն ա-ւրուք։ ‖ 8. Պատճառք հաւանութեան. յանդիմանու-թիւն. փաստ։ — convaincante, invincible. Forte, puis-sante —. Dites-moi vos raisons։ ‖ 9. Պատճառք. բա-րութիւն։ Juste —. Quelle — avez-vous d'en user comme vous faites? Je ne sais pas les raisons qu'il a eues d'entreprendre cette affaire. À plus forte —. Ո՞րչափ և առաւել. և առաւել. քանի՛ օն առաւել. քանի՛պատիկ և. քանի՛ և. յոյժ մանաւանդ. քանի՛ մանաւանդ։ Si l'on est obligé de faire du bien aux étrangers, à plus forte — en doit-on faire à ses parents։ ‖ 10. Համեմա-տութիւն. *առընչութիւն. (ի չափագիտութեան)։ — arithmétique. Il y a même — géométrique entre trois et six qu'entre six et douze։ ‖ 11. Անուանք ընկերակցաց կամ զովազաց (ի տերտնաւորութեան, ի վաճառականու-թեան). Ձեռնադիր։ La — de la société, la — sociale est Laffitte et compagnie։ ‖ 12. Բաժին (գումոյ)։ Sa — est d'un tiers։ (Աւժ յայս միտս ասի լաւ և. Intérêt, Mise de fonds)։ Livre de —. Մայր տոմար (վաճառականի).

Digitized by Google

(Վ. այժմ ասի Grand livre) : ‖ †12. Բաժին (կերակրոյ և ըմպելւոյ նաւավարաց . Վ. այժմ ասի Ration) :

= À telle fin que de — . գր. ած. տես ի Fin, A. 3.

= À — de, En — de. Ած. Ըստ չափոյ հատկմանաւ- թեան . ըստ հատկմանի : On paya cet ouvrier à — de l'ouvrage qu'il avait fait. À — de tant pour cent. Աշխատափ ինչ ած. հարիւրին : L'industrie de l'homme croît en — de ses besoins : [նորին :

— Pour — de quoi. Վասն որոյ պատճառի . վասն այ-

Raisonnable (ռէզընաբլ) ած. 1. Բանաւոր . բանական . ասուն . խօսուն : L'homme est un être, un animal — : ‖ 2. Մտացի . ողջամիտ . տրամախոհ : Ce jeune homme est devenu fort —. Vous êtes trop — pour exiger cela de moi : ‖ 3. Չամբերող : Votre malheur est grand, mais soyez — : ‖ 4. Բանաւոր . իրաւացի . արդար , Il m'a fait des objections raisonnables : ‖ 5. Չափաւոր . պատշաճ : Le blé est à un prix —. Il est d'une taille — :

Raisonnablement (ռէզընապլըման) ած. 1. Բանաւոր- բար-թեամբ . մտացիաբար : Il a répondu fort — : ‖ 2. Ըստ բանականին . ըստ պատշաճի . ըստ արժանի : Je veux être payé — : ‖ 3. Կարի . յոյժ : Sa maison est — grande. Elle est — laide. Կարի յոյժ տգեղ է կինդ . (ընդ .) :

Raisonnant, ante (ռէզընան, անթ) ած. տես Raisonneur, euse, ած. [բանական : Grammaire raisonnée :

Raisonné, ée (ռէզընէ) ած. գիրք. Պատճառա-

Raisonnement (ռէզընըման) ած. 1. Խորհեցո- ղութիւն . մտախորհութիւն . ընտրողութիւն : Cet homme a une grande justesse de — : ‖ 2. Կապակցութիւն գա- նազան ընծայութեանց կամ ապացուցից . տրամախոհու- թիւն . պատճառաբանութիւն : — solide, juste, faux, captieux. Je vous prie de suivre mon — : ‖ 3. Բան . խօսք . ճառ :

Raisonner (ռէզընէ) բ. ն. 1. Խորհիլ . մտախորհ լինել . տրամախորհիլ : C'est le propre de l'homme de —. Il raisonne bien, mal, juste, faux. — comme une pantoufle. (ածբ. և ընդ.) տես ի Pantoufle. 1. ‖ 2. Խնդրիլ զպատճառս . պատճառաբանել : Nous avons beaucoup raisonné sur cette affaire : ‖ 3. Պատճառանա , բազբազայս ի մէջ բերել . ընդդիմ բարբառիլ . աղեղնա- բանել : Je n'aime pas les enfants qui raisonnent : ‖ 4. Ցուցանիլ զանցագիրս նաւուն : Faire — un bâtiment : (Տես և Arraisonner, 2) :

= բ. ն. 1. Գիտել , գատել մտօք : C'est un homme qui raisonne toutes ses actions : ‖ †2. Խօսիլ . ճառել : — politique :

Raisonneur, euse (ռէզընէօր , էօզ) է. 1. Խոր- հող . տրամախոհ : C'est un excellent — : ‖ 2. Որ աշխատա- սունէ երկարաձիգ կամ յոռի պատճառաբանութիւնս . պատճառաւոր : C'est un — ennuyeux, éternel. perpétuel : ‖ 3. Ընդդիմաբան : Ce valet fait bien le — :

= ած. Ընդդիմաբան : Ce valet est trop — :

Rajah կամ **Raja** (ռաժ) է. ար. Իշխան Հնդիկ :

Rajeunir (ռաժէնիր) բ. ն. 1. Ի մանկութիւն գարձուցանել . մանկացուցանել : Cet alchimiste se vantait d'avoir trouvé le secret de — les vieillards : ‖ 2. Նորացուցանել զիս ուրուք . երիտասարդացուցանել : Dans sa biographie on l'a rajeuni de cinq ans : ‖ 3. Ա- ռոգացուցանել : Cette bonne nouvelle l'a tout rajeuni : ‖ 4. (ածբ. և ընդ.) Սափրել , վերաւ զմօրուս . մանկա- ցուցանել : Les barbiers écrivent sur leur enseigne : Ici l'on rajeunit : ‖ 5. Ցպատել , հատանել (զսուտ ծառից) : ‖ 6. (ածբ.) Նորոգել : — des mots anciens :

= բ. ն. Անդրէն , միւսանգամ ի մանկութիւնն գտա- նալ . մանկանալ . տղայանալ . մատաղանալ . առոգանալ : Il semble que cette femme rajeunisse. Le serpent rajeu- nit en quittant sa vieille peau :

= Se — . բ. ա. 1. Երիտասարդ , մանկագոյն երևիլ : Il croit se — en portant perruque : ‖ 2. Նորացուցա- նել զանձս իւր :

Rajeunissement (ռաժէնիսման) է. ար. Դար- ձուցանելն , գտանիլն ի մանկութիւն :

Rajustement (ռաժիւսթման) է. ար. 1. Վերսին յարդարութիւն : ‖ 2. Հաշտացուցանելն . հաշտութիւն :

Rajuster (ռաժիւսթէ) բ. ն. 1. Վերսին յարգա- րել , կազմել . *վերակազմել : Rajustez cette serrure, votre châle : ‖ 2. Վերսին ուղղել : — des poids, des mesures : ‖ 3. (ածբ.) Յարգարել . Հանգերձել : Le temps rajuste bien des choses : ‖ 4. Հաշտացուցանել :

= Se — . բ. ա. Վերսին յարգարել զիւր Հանգերձս :

† **Rajusteur** (ռաժիւսթէօր) է. ար. Վերսին յար- գարիչ , ուղղիչ :

A. **Râle** (ռալ) է. ար. Թռչուն մի կարճաստուն . *խոր- դամարդ : Le — court fort vite. — de genêt. *Լարամիզ : Les chasseurs appellent le — de genêt, le roi des cailles :

B. **Râle** (ռալ) է. ար. Խռնչիւն . Հռնչիւն : Le — de la mort, de l'agonie. On croit qu'il va mourir, il a déjà le — :

Râlement (ռալման) է. ար. տես Râle, B.

Ralentir (ռալընտիր) բ. ն. 1. Դանդաղեցուցանել . *յամրացուցանել : — sa course, sa marche. — le mou- vement d'un ressort : ‖ 2. (ածբ.) Թուլացուցանել . նուազեցուցանել : Cet accident a ralenti son zèle :

= Se — . բ. ա. Ցամքանալ . Թուլանալ . նուազիլ :

Ralentissement (ռալընտիսման) է. ար. Ցամրա- նալն . Թուլանալն . նուազումն : Le — du pendule, և ած. Le — de son zèle :

Râler (ռալէ) բ. ն. Խռնչել , Հռնչել (ագիվարի) :

Ralingue (ռալինկ) է. էկ. Լար կարեալ յեզերս ա- ռագաստից նաւու . *եզրալար :

Ralinguer (ռալինկէ) բ. ն. Կարել լար յեզերս ա- ռագաստից նաւու . կարել զեզրալարս :

Ralliement (ռալիման) է. ար. Միաւանգամ ժողո- վումն (զօրաց կամ պատերազմիկ նաւից ցրուելոց) :

Rallier (ռալիէ) բ. ն. 1. Միաւանգամ ի մի վայր ածել , ժողովել , գումարել , Համախմբել (զզօրս կամ զպատերազմիկ նաւս ցրուեալս ի միմեանց) : ‖ 2. Հաւասնիլ անձին (նաւու զառաջինն անցին) : — son poste : ‖ 3. (ած- բ.) Միաբանիլ : Nous l'avons rallié à notre cause :

= Se — . բ. ա. 1. Միաւանգամ ժողովիլ , գումարիլ : ‖ 2. (ածբ.) Միաբանիլ :

Rallonge (ռալոնժ) է. էկ. Ցաւելեալ մնան առ երե- կոյիկոյ . յաւելուած : Mettre une — à une table :

Rallongement (ռալոնժման) է. ար. Երկայնիլն . երկայնումն :

Rallonger (ռալոնժէ) բ. ն. Երկայնագոյն և գոր- ծել . երկայնել : — un habit, une table :

Rallumer (ռալիւմէ) բ. ն. 1. Միաւանգամ լուցա- նել , վառել : — le feu qui s'est éteint : ‖ 2. (ածբ.) Վերսին վառեալ բորբոքել . անդրէն գրգռել , զարթուց- անել , յարուցանել : — la guerre. La présence de son ennemi ralluma sa colère :

Digitized by Google

= Se —. բ. ա. 1. Վ. երասին լուցանիլ, վառիլ։ ‖ 2. (էխաբ.) Վ. երասին վառեալ լորբոքիլ. մխամանգամ արծաթանիլ։

Ramadan (—մադան) է. ար. տես Ramazan.

† **Ramadouer** (—մատուեր) բ. ն. տես Amadouer.

Ramage (—մաժ) է. ար. † 1. Ոստք ծառոյ. ճեղեան. (վշ.)։ ‖ † 2. Սահզանք (եղջերուի)։ ‖ 3. Նկարակերտուած թիթեղ ոսկոյ, տերևոց և ծաղկանց ի վերոյ կերպասուց։ Damas à —, à grands ramages։ ‖ 4. Շռուաղումն, գեղգեղանք, դայլայլիկք (թռչնոց)։ Le — du pinson, du rossignol։ ‖ 5. (էխաբ. և ընդ.) Շատախօսութիւն, կարկաչանք (ազգոյց)։ ‖ 6. (էխաբ. և ընդ.) Բարբանջք. բամբասանք։

Ramager (—մաժէ) բ. ն. Շռուաղել, գեղգեղել

Ramaigrir (—մեկրիր) բ. ն. Միանգամայն ծխըլկցուցանել։ Il avait engraissé, de grandes fatigues l'ont ramaigri։ [գեհիլ. Ս. վերոյին հնչմարտնալ։

= բ. ն. Միանգամայն ծխըլիլ, ծնգիլ, անաւազիլ, նեղլ։

† **Ramaigrissement** (—մեկրիսման) է. ար. Միանգամայն ծխրութիւն, նեղգեղումն։

Ramas (—մա) է. ար. 1. կոյտ։ Faire un — de tableaux bons et mauvais։ ‖ 2. կոյտ. գումար. հրոսակ։ Un — de bandits, de vagabonds։

Ramasse (—մաս) է. էթ. Գ. բալխիր [traîneau] որով ասկեալ իջանեն ի ձիւնապատ լերանց. Գ. գահուկ։ Il descendit le mont Cenis en —, dans une —։

Ramassé, ée (—մասէ) ած. գերբ. ժողովեալ. կուտակեալ։ [Avoir la taille ramassée։

= ած. ցած և կարճ. թանձր։ Cet homme est —.

A. **Ramasser** (—մասէ) բ. ն. 1. ժողովել. քաղել։ — du bois, des épis։ ‖ 2. ի վեր առնուլ, բառնալ յերկրէ. քաղել։ — ses gants։ ‖ 3. ցարուցանել յերկրէ. կանգնել։ Il tomba lourdement, il fallut le —։ ‖ 4. ժողովել. հաւաքել. ի մի վայր կուտել։ On a ramassé tout ce qu'on a pu trouver de soldats. À l'aspect de l'orage, la poule ramasse ses poussins sous ses ailes։ ‖ 5. Միփոփել. կծկել։ Ramassant son corps en boule։ ‖ 6. (էխաբ.) Բռնանգամել (զբանս)։ ‖ 7. (էխաբ.) ժողովել (զոյժ իւր և զզօրութիւն)։ — ses forces։ ‖ 8. ժողովել (զոք)։ Cette femme est si charitable, qu'elle ramasse tous les pauvres qu'elle rencontre։ ‖ 9. (էխաբ. և —մ.) Խուռել զոք. Հարկանել. կոչկոնել։

= Se —. բ. ա. 1. ժողովիլ. կուտիլ։ ‖ 2. Միփոփիլ. կծկիլ։ Le hérisson, la chenille se ramassent dès qu'on les touche։ ‖ 3. ցառնել յերկրէ. կանգնիլ. պատապարիլ. (—մ.)։ ‖ 4. (էխաբ.) Բռնանգամիլ։

B. **Ramasser** (—մասէ) բ. ն. Զգել զոք գահկաւ [ramasse]։ Quand il fut sur la montagne, il se fit —։

A. **Ramasseur, †euse** (—մասէօր, էօզ) է. ժողովիչ. հաւաքիչ. (պէր.)։ Un — de vieux papiers։

B. **Ramasseur** (—մասէօր) է. ար. Որ վարէ զգաստուկ. *գահկավար։

Ramassis (—մասի) է. ար. խառն ի խուռն կոյտ։ Un — de papiers inutiles. Un — d'étrangers։

Ramazan (—մազան) է. ար. Ինն երեսրդ կամ պահոց սուրբ (մահմետականաց)։ [մին նաև Անգղիացւոց։

† **Ramberge** (—պէրժ) է. էթ. Հին ինչ պատերազմական։

Rambour (—պուր) է. ար. Ազնիւ խնձոր ինչ Գազղիոյ. հռամբուրեան խնձոր։ — blanc, rouge։

A. **Rame** (—մ) է. էթ. 1. Ոստ ի նեցուկ պատատուկ անկաց. Ս. խէչակ։ Mettre des rames aux pois։ ‖ † 2. Գործք յորոյ վերայ պարզին զատուկ կտաւս առ ի չորացուցանել։

B. **Rame** (—մ) է. էթ. Թիակ. Թևեակ. զէկ։ Le plat ou la pale d'une —. Le manche d'une —. Ce bâtiment va à voiles et à rames. Manier la —. Galère à trois rangs de rames. Forcer de rames. Mettre à la —. Դատապարտել զոք ի թիակավարութիւն ցամաքատուց։ Être à la —, Tirer à la —. (էխաբ. և ընդ.) Բազումն տաժանիլ. ունել պաշտօն ինչ յարդնատաժան։

C. **Rame** (—մ) է. էթ. Գոյն տրցակք [main] թղթոյ. **պատրակ. տէր Բօէ †Բօզէ։ La — de papier contient cinq cents feuilles. Mettre un livre à la —. ի պատատանոն վարել (գիրս թղթոյ անվաճառ մնասանիք)։ Ce livre n'est bon qu'à mettre à la —։ [Boulet, 1.

A. **Ramé, ée** (—մէ) անց. գերբ. Boulet —. տես ի

B. **Ramé, ée** (—մէ) ած. Նորաբոյս հզջերօք (հղջերուս)։

Rameau (—մո) է. ար. 1. փոքրիկ ոստ ծառոյ. կաղր. ճիւղ։ Les branches et les rameaux. Un — d'olivier. Ոստ, չիղ ձիթենւոյ։ Greffe par rameaux. Ս. Ձաղպատրոյս։ Le dimanche des Rameaux, ou le jour des Rameaux. Օր, տօն, կիւրակէ արմատներուց. օր բարեբանութեան, աղոգամներին. Ծաղկազարդ. Ս. Ծառազարդար։ (Որ և Pâques fleuries)։ ‖ 2. ճիւղ. շառաւիղ. (յանդամագիտութեան)։ Cette veine a plusieurs rameaux։ ‖ † 3. Բազուկ (լերին)։ ‖ 4. (էխաբ.) ճիւղ (ազգատոհմարի)։ ‖ 5. ճիւղ. առաւիղ. բաժանումն։ Cette secte s'est partagée en une infinité de rameaux։

Ramée (—մէ) է. էթ. 1. Ոստք հիւսածոյք ի քնի կամ ձեռամբ մատղոյ. հովանոց։ Danser sous la —։ ‖ 2. Ոստք հատեալք հանդերձ տերևովքն։ On avait jonché de — le chemin։

† **Ramender** (—մանտէ) բ. ն. 1. Վ. երասին աղբ արկանել (յանդս)։ ‖ 2. Նուազեցուցանել զգինւոյ. (—մ.)։

= բ. ն. Նուազել ի գինոյ։

Ramener (—մընէ) բ. ն. 1. Ածել, վերստին տանել։ Le malade fut ramené au médecin։ ‖ 2. Դարձուցանել. անդրէն դարձուցանել։ Vous m'aviez confié ce jeune homme, je vous le ramène. — les troupeaux à l'étable. Je vous prête ma voiture, vous me la ramènerez. — en arrière. Ընդ կրուկ դարձուցանել (զձիաւորս). ընկրկել։ ‖ 3. Անդրէն ի տեղւոջ իւրում հաստատել։ Le chirurgien ramena le membre à sa direction régulière։ ‖ 4. Ընդ իւր տանել։ Il est allé à mon ancien logement, et m'a ramené mes meubles։ ‖ 5. Ածել. արկանել։ Il ramena sur son épaule droite un pan de son manteau։ ‖ 6. Ցինքն տանիլ։ — son épée, sa lance։ ‖ 7. (էխաբ.) Դարձուցանել. տանել։ — quelqu'un à son devoir, à la vraie foi. — quelqu'un à son opinion. Զգել, յանկուցանել զոք յիւր կարծիս։ — quelqu'un à la vie. (էխաբ.) Դարձուցանել, վերստին, վերստանալ զոք ի կեանս։ ‖ 8. Գաղթացուցանել. աղոքել. ցածուցանել (զոք)։ ‖ 9. Վ. երտնել։ — tout au plaisir. — la question au point véritable։ ‖ 10. (էխաբ.) Ածել վերստին. *վերստահատանել։ Le retour de ce ministre a ramené la confiance։

Ramentevoir (—մանթվուար) բ. ն. Ցիշեցուցանել. (վշ.)։ — une chose à quelqu'un. Se — une chose. Ցիշել վկրս ինչ։ [ինչ պանթախտան։

Ramequin (—մընէն) է. ար. Հատուած [pâtisserie]

A. **Ramer** (—մէ) բ. ն. Հատատանել, յերցուցանել ի խեչակս (զտունկս պատատղէնս)։ — des pois, des haricots։

Digitized by Google

B. **Ramer** (—մե) բ. ն. 1. Վ.արել թիակօք, թիեմակօք. *թիակավարել. ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Բազում աշխատութիւն կրել. տաժանիլ. Il a bien ramé pour faire sa fortune.

Ramereau (—մը̀ռօ) է. ար. Ձուկ հաւփալի.

Ramette (—մեթ) է. իգ. Անգօսի չրջանակ (տպագրելի թղթոց).

Rameur (—մեօր) է. ար. *Թիակավար. *Թիեմակավար. Un banc de rameurs. Un rang de rameurs.

Rameux, euse (—մե, եօզ) ած. 1. Բազմաճիւղ. Le romarin est une plante fort rameuse. ‖ 2. Բազմաճառագիեան (եղջերաց եղջերուի).

Ramier (—միե) ած. ար. Pigeon —, կամ լոկ —. է. ար. Աղաւնի վայրենի որ թառի յոտս ծառոց. Ճտաւփալ. Հօփալ.

Ramification (—միֆիգասիօն) է. իգ. 1. Բաժանումն ծիլոյ ի ճիւղս ճիւղս. *Ճիւղաւորութիւն. ‖ 2. *Ճիւղաւորութիւն (շնչերակաց, երակաց, ջլաց). Շառաւիղ. ‖ 3. (փոխ.) Մանր մանր բաժանումն (գիտութեան իրիք). *Ճիւղաւորութիւն. ‖ 4. (փոխ.) Ճիւղ. առաջք. Les ramifications d'une secte.

Ramifier (se) (ը̀ս —միֆիե) բ. ա. Բաժանիլ (ծառոց, երակաց) ի ճիւղս ճիւղս կամ ի մեսաուղիս մեսաուղիս. *Ճիւղաւորիլ. *Ճղճղիլ. Այն եւս փոխ. Cette science, cette secte se ramifie à l'infini.

Ramilles (—միյ՛) է. իգ. յգ. Մանր ոստք (ծառոց).

Ramingue (—մեղ) ած. Անասնասող խիստ (երիվար).

† **Ramoindrir** (—մուեդրիր) բ. ն. Վ.երստին նուազ.

Ramoitir (—մուատիր) բ. ն. Վ.երստին թառամել ոսկաւթիկ մի. մի.ասնգամ տաժկացուցանել. Ce brouillard a ramoiti le linge qui était déjà séché.

Ramolli (—մոլի) է. ար. Տկարացեալ մուազ. (ընդ.).

Ramollir (—մոլիր) բ. ն. 1. Կակղել. մուլել. La chaleur ramollit la cire. — du cuir, du parchemin. ‖ 2. (փոխ.) Մեղկել. մուլել. կնացուցանել. — les mœurs.

= Se —. բ. ա. 1. Կակղանալ. կակղիլ. ‖ 2. (փոխ.) Մեղկիլ. ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) Տկարանալ (մուազ).

Ramollissant, ante (—մոլիսան, անթ) ած. Կակղացուցիչ. կակղիչ (դեղ). Վ.արթ եւս իրր է. ար. La guimauve, la graine de lin sont des ramollissants.

Ramollissement (—մոլիսման) է. ար. 1. Կակղանալն. կակղումն. Le — de la cire. ‖ 2. Թուլանալն, ակաթանալն (ուղղի).

Ramon (—մոն) է. ար. Աւել. (Վ.).

Ramonage (—մոնաժ) է. ար. Մաքրումն ծխանի.

Ramoner (—մոնե) բ. ն. Մաքրել զծխան.

Ramoneur (—մոնէօր) է. ար. Մաքրիչ ծխանի. Noir comme un —. Les ramoneurs viennent presque tous de Savoie.

Rampant, ante (—միան, անթ) ած. 1. Սողուն. գետնաքարշ. Animal. insecte —. ‖ 2. Գետնանախանձ, գետնասող, երկրաքարշ (տունկ). ‖ 3. Սողգնաց (արմատ). ‖ 4. Մանիչ պատիչ (տունկ). պատասուկ. Le lierre est —. (Այժմ յայս միտս ասի լաւ եւս Grimpant). ‖ 5. (փոխ.) Գետնանախանձ. խոնարհ. նուաստ. ‖ 6. (փոխ.) Գետնաքարշ. երկրաքարշ. վայրաքարշ. ստորաքարշ. գետնասող. C'est un homme vil et —. ‖ 7. Հետեւակ. գնդակ. անշուք. Style —. ‖ 8. Խոնարհական. *վայրական. (բուս ճարտարապետ.). Arc —. Voûte rampante.

= է. ար. Խոնարհումն. Հակումն. (բուս ճարտարապետ.). Le — d'une voûte.

Rampe (—միփ) է. իգ. 1. Բաժին (սանդղոց). Cette — a plus de degrés que les autres. ‖ 2. Վ.անգակապատք սանդղոց. բազրիք. Prenez la —. Tenez-vous à la —. ‖ 3. Շար կանթեղաց յերկար սեռլատեան թէատրոնի. *կանթեղաշար. Allumer la —. ‖ 4. Ձառ ի վայր. դար. On descendait dans ce parterre par une — douce. La — d'une colline, d'une montagne.

Rampement (—միփման) է. ար. Սողելն. գետնաքարշութիւն. (խոլ.). Le — de la couleuvre, du serpent.

Ramper (—միփե) բ. ն. 1. Գնալ ի վերայ սրտվոյիւ (օձից, զեռնոց). սողել. զեռալ. ‖ 2. Սողել, գետնանախանձ լինել (մանկոց). կքնիլ. La vigne rampe à terre. ‖ 3. Մանիլ պատիլ (մանկոց). պատասուկիլ. Le lierre rampe autour des arbres. ‖ 4. Ի ստոր գնալ (մարդոյ). ընդ երկիր քարշիլ սոզաբար. սոզել. զեռալ. L'entrée de la grotte était fort basse, il y pénétra en rampant. ‖ 5. (փոխ.) Ընդ երկիր քարշիլ. գետնաքաշ լինել. սոզել. Il a été autrefois dans un état honorable, aujourd'hui il rampe dans l'abjection, dans la misère. ‖ 6. (փոխ.) Խոնարհիլ անարգաբար. յանարգութիւն իջանել. սոզել. — devant les ministres, les grands seigneurs.

Rampin (—միփէն) ած. ար. տես Pinçard.

Ramure (—միւռ) է. իգ. 1. Ոստք (ծառոյ). (խոլ.). Une belle —. ‖ 2. Վ.ահագնութիւն. եղջերք. La — du cerf est ronde. La — du daim est plate.

Ranear (—նիէռ) է. ար. Վ.արթ եւ ետին ի բանն Mettre au —. Ի բաց ընկենուլ իրրեւ զխոտան. դնել ընդ խոտանս. խոտան առնել. (ընդ.).

Rance (—նս) ած. Ապականեալ վասն հնութեան. կծուտհամ. (պաղ. ծխաւած). Ce lard, cette huile est —. Ces prunes confites sont rances.

= է. ար. կծուտհամութիւն. Sentir le —.

† **Ranche** (—նշ) է. իգ. փայտեղէն կամ երկաթի բոյլ [cheville] (չարժական առնգոցց).

Rancher (—նշե) է. ար. Շարժական առնգուզք.

† **Ranchier** (—նշիե) է. ար. Ճերմակ, Ս. չիզք (գերանդոյ). [կծուտհամութիւն. La — de la graisse.

Rancidité (—նսիտիթե) է. իգ. Համ դառնութեան.

Rancio (—նսիո) ած. Vin —, կամ լոկ —. է. ար. կարմիր գինի Սպանիոյ՝ գերազանցեալ առ հնութեան.

Rancir (—նսիր) բ. ն. ար և †Se —. բ. ա. Ապականիլ ի հնութենէ. կծուտհամ լինել. *կծուտիլ. (պաղ. ծխաւիլ). [կծուտհամութիւն.

Rancissure (—նսիսիւռ) է. իգ. Համ կծուտութեան.

Rançon (—նսո̀ն) է. իգ. 1. Գին փրկութեան գերւոյ. փրկանք. փրկանակ. Ս. գերեգին. Exiger une —. Payer la — d'un captif. Donner la liberté à un captif sans aucune —. Ազատիլ զգերի ձրի առանց փրկանաց. ‖ 2. փրկանք նաւի ըմբռնելոյ ի հինից ծովուս.

Rançonnement (—նսոնմ̀ան) է. ար. 1. Ազատիլն փրկանօք (զգերի). ‖ 2. (փոխ.) Պահանջիլն գինս ստորագրելոյ մեսն.

Rançonner (—նսոնե) բ. ն. 1. Ազատիլ փրկանօք (զգերի). Le Prince noir rançonna du Guesclin. ‖ 2. Ազատիլ փրկանօք (ապստամբեալ ծովու զնաւ ըմբռնեալ). ‖ 3. Պահանջիլ անիրաւութեամբ զոր ինչ չպարտի ոք. կեղել. կեղեքել. Հարստահարել. L'ennemi, en entrant dans la ville, a rançonné les habitants. Cette

Digitized by Google

route est infestée de voleurs qui rançonnent les passants : ‖ 4. Աւելի քան զչափն պահանջել. լերկել. մերկացուցանել. Ս. սկրթել. Ս. պոլոկել. Գ. պոպոկել : Je ne veux point loger dans cette auberge, on y rançonne tout le monde :

Rançonneur, euse (ռանսոնէօր, էօզ) ս. կերակրիչ. յափշտակող. (ընդ. և խոչ) : Cet aubergiste est un — :

Rancune (ռանքիւն') ս. իգ. Ոխք. ախուրթիւն. քէն. խէթ : Vieille — . Garder — à quelqu'un. Ոխս, քէն, խէթ պահել ումեք. ախս, քէն ունել ընդ ումեք. ախակալ լինել. քէնս վարել :

Rancunier, ière (ռանքիւնիէ, իէր) ած. և ս. Ոխակալ. ախապահ. քինախնդիր. քինակալ. չարայուշ. (ընդ.) : C'est un homme — . C'est un — :

Randonnée (ռանտոնէ) ս. իգ. Շրջան առնուլը երթոյ ի նմին ի մեծ ատեաւ :

— Faire une grande, une longue — . Գնալ, ընթանալ ընդ երկար առանց դադրելոյ . (ընդ. և կ.) :

Rang (ռան. Un rang [ռանի] élevé. Des rangs [ռանկ] entiers) ս. ած. 1. կարգ. աստ. շար. շարք : Un — d'hommes, d'arbres, de colonnes. Un — de dents. Պար, ցանգ. աստիճանց : Un — de perles. Տակը, շար մարգարտաց. շար մարգարտապարտ : Un collier à trois rangs ևմ à triple — de perles. Մանեակ երիքտակեան, երիքշարեան մարգարտով : ‖ 2. Տագ զօրաց կարգելոց առ երի մեծեաց. կարգ. ուազմ : Le — est de flanc en flanc, et la file de la tête à la queue. Combattre aux premiers rangs. Entrer dans les rangs d'une armée. Être, se mettre sur les rangs. (ենթ.) Թևկն ածել խիզ. Հետամուտ լինել : ‖ 3. կարգ. առաքինան. բարձ : — d'âge, d'ancienneté. Ils prirent séance chacun selon son — : ‖ 4. (ենթ.) կարգ. դաս. դասակարգ. աստիճան : Il fréquente des hommes de tous les rangs : ‖ 5. (ենթ.) Աստիճան. վիճակ. պատիւ : — élevé, distingué. Il tient bien son — . Je respecte votre —, et non votre personne. Personne de haut — . *Բարձրաստիճան ոք : ‖ 6. (ենթ.) Աստիճան. կարգ. դաս : En quel — mettez-vous ce poète-là, parmi les poètes latins? Mettre au — de. կարգել ի թիւ (սրբոց). Թուակից առնել (սրբոց). դասակարգել (ընդ սուրբս). (ընդ կռապարիշտս) ունել զոք : L'Église a mis ce vertueux personnage au — des saints. Ce général peut être mis au — des plus grands capitaines. Se mettre au — de. Դնել զինքն ի կարգի . . .

— Vaisseau du premier —, du second —, du troisième — . Գառնաքաշիկ նաւ երկբարկեան, երկհնոցարկ, միոյարկ :

= En — d'oignon. Գլ. — . տես ɔ'Oignon.

Rangé, ée (ռանժէ) ած. փերթ. կարգեալ : Bataille rangée. Դէմ յանդիման ճակատակալ պատերազմ :

= ած. աբ. Բարեվարք : Un homme — . bien — :

Rangée (ռանժէ) ս. իգ. Շար. առաջան : Une — d'arbres :

Rangement (ռանժման) ս. աբ. կարգելը. գառնաւորութիւն : Le — de ses livres lui prit beaucoup de temps :

A. **Ranger** (ռանժէ) բ. ն. 1. կարգել. շարել. առաջել. գառնաւորել : — des livres, des meubles. — des gens deux à deux. — une armée en bataille. տես ի Bataille, 2. ‖ 2. կարգել. յարդարել : — une chambre : ‖ 3. Դնել ի տեղակոչին. ի բաց պարզել : Rangez cette chaise. Les gardes firent — le peuple : ‖ 4. Մաս անցանել (հատ. առ ցանկաբաս). քարել (առ ափսեաքը). (առ ցանկաբան) հատել : — la côte, la terre : ‖ 5. կարգել, դնել ի թիւ. ի թիւս ի համար խառնել : ‖ 6. (ենթ.) Հնազանդել, նուաճել (ընդ իւրև). տրկանել (ընդ լծով) : — sous sa domination une province : ‖ 7. (ենթ.) Ածել զոք (ի ճանապարհ, ի կարգ, յուղղութիւն) : — quelqu'un à la raison, à son devoir : ‖ 8. (ենթ. և ընդ.) Ածել ի զգաստութիւն. զգաստացուցանել : Rangez votre fils :

= Se — . բ. ա. 1. կարգիլ : Se — en bataille. Ճակատիլ զօրաց ի պատերազմ : Se — sous les étendards, sous les enseignes, sous les drapeaux d'un prince. Մտանել, զինուորիլ ընդ դրօշուք արքայի ուրուք : Se — du parti, du côté de quelqu'un. Լինել ի կողմն ուրուք . Se — à l'avis de quelqu'un. Ջայնակցիլ, համաձայնիլ ումեք : ‖ 2. կարգիլ բազմիլ. շուրջ նստել. շուրջ անցանել. բոլորիլ. ակմբիլ. ակումբ առնուլ : Se — autour du feu, d'une table : ‖ 3. ի բաց կալ. տեղի տալ : On se rangea pour le laisser passer : ‖ 4. Հնազանդիլ. հպատակիլ. ի ներքոյ տրկանել զանձն. մտանիլ (ընդ իշխանութեամբ) : Se — sous l'obéissance d'un prince : ‖ 5. Գալ ի ճանապարհ, ի զգաստութիւն, յուղղութիւն. զգաստանալ. (ընդ.) : C'était un libertin, mais il s'est bien rangé :

— Le vent se range au nord, au sud. Հովին ի հիւսիսակողմն, ի հարաւակողմն շրջիլ . (քան նաւավարաց) :

† B. **Ranger** կամ † **Rangier** (ռանժէ, ռանժիէ) ս. աբ. *Հնձիչ կամ լապտերեան եղջերու (ի զինանշանս) :

Ranimer (ռանիմէ) բ. ն. 1. Ընդոծել ի կեանս. կենդանի առնել. կենդանացուցանել. կենդանագործել. կենագործել. յարուցանել : Dieu seul peut — les morts : ‖ 2. Զօրացուցանել. արծարծանել : Ce discours ranima les troupes, le soldat : ‖ 3. (ենթ.) Արծարծանել. զարթուցանել : — les couleurs d'un tableau. La conversation tombait, il la ranima : ‖ 4. (ենթ.) կենդանագործել. արծարծանել : Le printemps ranime toute la nature :

= Se — . բ. ա. 1. կենդանանալ, յառնել (մեռելոյ) : ‖ 2. (ենթ.) Ոգի առնուլ. արծարծանիլ : Il s'est ranimé en apprenant cette nouvelle :

Ranule (ռանիւլ) ս. իգ. տես Grenouillette, 2.

Ranz (ռան կամ ռանս) ս. աբ. Le — des vaches. Երգ անդէնորդաց [bouvier] Հէլուետիացւոց հովուական տկտս [cornemuse]. *արջառական երգ :

† **Raout** (ռաութ) ս. աբ. տես Rout.

Rapace (ռափաս) ած. 1. Գիշատիչ, յափշտակիչ (որսական թռչուն) : Le vautour est fort — : ‖ 2. (ենթ. և ընդ.) Յափշտակաչէր. յափշտակող : C'est un homme — :

= ս. աբ. յե. Յափշտակիչ թռչունք :

Rapacité (ռափասիթէ) ս. իգ. 1. Գիշատիչութիւն (որսական թռչնոց) : ‖ 2. (ենթ.) Յափշտակողութիւն. ընչաքաղցութիւն : Rien ne peut assouvir la — de cet usurier :

Rapaiser (ռափէզէ) բ. ն. վերստին հանդարտեցուցանել. [ցանել, ցածուցանել, պղտիկել :

† **Rapatelle** (ռափատէլ') ս. իգ. Խոշոր կտաւ ի ձորից ապուոյ երիվարաց : La — sert à faire des tamis, des sacs :

Rapatriage (ռափատրիաժ) ս. աբ. Չաշտեցուցանելն. հաշտութիւն. (ընդ.) : C'est lui qui a fait ce — :

A. **Rapatriement** (ռափատրիման) ս. աբ. Դարձուցանելն զոք ի հայրենիս : [triage.

B. **Rapatriement** (ռափատրիման) ս. աբ. տես Rapa-

A. **Rapatrier** (ռափատրիէ) բ. ն. Դարձուցանել զոք ի հայրենիս : Ces matelots ont été rapatriés par les soins du consul français :

Digitized by Google

B. **Rapatrier** (—բ—տ—ի—է) բ. ն. Ի հայրենիք դարձնել. հայրենադարձնել։

= Se —. բ. տ. Հայրենիք դառնալ։

A. **Râpe** (—ա—բ) ե. իե. ա. Քերիչ. քերած. բրնդե։ Une — de fer-blanc, d'argent։ ‖ 2. Խարտոց։ — de cordonnier։

B. **Râpe** (—ա—բ) ե. իե. տես Rafle, A.

A. **Râpé, ée** (—ա—բե) ած. գ. բ. ա. Ծանրակալ քերչաս. փոշիացած։ Du tabac —։ ‖ 2. (է. խ. ա. ընդ.) Մաշած հագուստ։ Un habit —։

B. **Râpé** (—ա—բե) ե. տ. ա. Ըմպելի ի ջրոյ և ի կոխածոյ [marc] խաղողոյ։ ‖ 2. Խաղող տրկեալ ի տակառ առ ի լաւացուցանել զգինի ապագայական։

Râper (—ա—բե) բ. ն. ա. Ծանրել քերչաս. գործածացանել ի փոշի. քերել։ — du sucre, de la muscade, du tabac։ ‖ 2. Խարտել։ [ծնգածց ձիոց։

Râpes (—ա—բ) ե. իե. յե. Պատառատածք ի կրկնուածոց

Rapetasser (—բիէ—ս) բ. ն. Կարկատել խաշտագոյնս. խրատանգել. (ընդ.)։ — un vieil habit։

† **Rapetasseur, euse** (—բիէ—ս—ւ, ե—ղ) ե. կարկատիչ. խրատանգիչ։ [— un manteau։

Rapetisser (—բիէ—ս) բ. ն. փոքրկացուցանել։

= բ. ղ. կարճիլ. կարճատիլ. փոքրկանալ։ Les jours rapetissent։

= Se —. բ. տ. ա. Կարճիլ։ Une étoffe qui se rapetisse dans l'eau։ ‖ 2. (է. խ. բ.) Փոքրկացուցանել զանձն. փոքրկանալ։ Certaines gens se rapetissent par fausse modestie։

Rapide (—բիե) տ. ա. Երագ. երագընթաց. արբնթաց. քաջընթաց. քաջասլաց. քաջորշաս. արշաւաւոր։ Coursier —. Une course —. Le Rhône est extrêmement —։ ‖ 2. (է. խ. բ.) Ջուր ի թափ յոյժ. սաստիկ։ Une pente —։ ‖ 3. (է. խ. բ.) Երագ. փոյթ. սաստիկ։ Un — conquérant. Cet enfant fait des progrès rapides։

= ե. տ. ա. Ագագընթաց յորձանք, արբնթաց հոսանք գետոյ։ Les rapides du Saint-Laurent sont des obstacles à la navigation sur ce fleuve։ ‖ † 2. Արբնթաց շոգեկառք։

Rapidement (—բիե—ման) ւ. Արագ. երագընթաց բնթացիւք. ճեպ ի ճեպոյ. հապշտապ։ Un cabriolet qui va —. Nos jours s'écoulent —։

Rapidité (—բիե—իե) ե. իե. ա. Արագութիւն. արագընթաց գնացք, բնթացք. արբնթացութիւն։ La — du vol de cet oiseau. La — d'un torrent։ ‖ 2. (է. խ. բ.) Ագահութիւն. սաստկութիւն։ La — de ses conquêtes a déconcerté l'ennemi. Le poison agit avec une extrême —։

Rapiéçage (—բիե—ժ) ե. տ. Կարկատում։

Rapiécer (—բիե—ս) բ. ն. Կարկատել։ — un habit։

Rapiécetage (—բիե—է—ժ) ե. տ. ա. Կարկատում։ ‖ 2. Կարկատած իրք։ Ce n'est que du —։

Rapiécéter (—բիե—է—ս) բ. ն. Կարկատել։ — des meubles, des habits, un secrétaire։

Rapière (—բիե—) ե. իե. ա. Սուսեր ունի և երկայն։ ‖ 2. Սուսեր. սուր. (պտ.)։ C'est un traîneur de —։

Rapin (—բին) ե. տ. Աշակերտ նկարչութեան՝ ոք մաս յանձն լինին խաղտագործ աշխատութիւնք. **գործատանտի. գ. մանի. (ընդ.)։

Rapine (—բին՝) ե. իե. ա. Յափշտակութիւն։ C'est un animal né pour la —. Un oiseau qui vit de —։ ‖ 2. Գողութիւն. աւարութիւն. զրկանք։ Cet homme s'est enrichi par ses rapines։

Rapiner (—բինե) բ. ղ. Գողանալ. խլել. (ընդ.)։ Ce valet rapine sur tout ce qu'il achète։ Ա՛արի և իբր բ. ն. Il rapine toujours quelque chose։

Rapparelller (—բ—ա—եյ՛ե) բ. ն. Գոտանել վերըստին պ՛տանգոյնն. մեւսանգամ զգդ գործել. *վերագործել։ — des vases, des chaises, des chevaux։

Rapparier (—բ—ա—իե) բ. ն. ա. Ա՛երստին զոյգ գործել. *վերագործել։ — un gant, des bas։ ‖ 2. Գտանել միւսանգամ զվարսաժան (ազատնոյ), զամէնակից, զէս-տանընկեր (եզին)։ — un bœuf pour refaire un attelage։

Rappel (—բիել) ե. տ. ա. Ի բաց կոչումն. հրամանդարձի։ Le — d'un ambassadeur։ ‖ 2. Ա՛երստին կոչումն. վերակոչումն։ Le — de l'exil. Son — à la cour։ ‖ 3. Կոչումն. հրաւիրումն։ — à l'ordre, au règlement. — à succession. կոչիլն կատակգրի ի ժառանգութիւն զազգականս՝ որոց չէն ի բնէ իրաւունք ժառանգելոյ։ ‖ 4. Դարձին Թմբկի ի գումարել զզօրականս։ Battre le —։ ‖ 5. Հաստատումն միացորդի կամ յատկութեանց սակաւ վարձուց (պաշտօնէի Տէրութեան)։ Il a droit à un —։

— de lumière. Բարկայարմար բաշխումն լուսոյ (ի նկարս)։

Rappeler (—բիել) բ. ն. ա. Ա՛երստին, միւսանգամ կոչել. վերակոչել։ Il ne vous a pas entendu l'appeler, rappelez-le։ ‖ 2. Անգրէն առ ինքն կոչել. ի բաց կոչել։ Je m'en allais, et il m'a rappelé, il m'a fait —։ ‖ 3. Դարձուցանել. յետս դարձուցանել։ — vers soi. Dieu l'a rappelé à lui կամ à soi. (է. խ. բ.) կոչեաց զնա Աստուած առ ինքն. եհան նմա հանգիստ աստուածակոչ, քրիստոսակոչ, սիրտհրաւէր. հանգիստ. վախճանեցաւ։ ‖ 4. Դարձուցանել յաքսորանաց. վերստին կոչել. վերակոչել։ — les bannis. Il a été rappelé d'exil, de l'exil։ ‖ 5. (է. խ. բ.) կոչել. հրաւիրել։ Mes affaires me rappellent à la ville. — quelqu'un à la vie. Ընդոգել, վերածին զոք ի կեանս. գործուցանել ի կենդանութիւն։ — un député à l'ordre։ ‖ 6. (է. խ. բ.) Քիչել. ընդ միտ ածել։ Rappelez votre courage. — ses sens, ses esprits. ի միտս քիչել. ուշաբերել. յիշեալ գալ. անձին գալ. զգալ. խելացի լինել։ — sa jeunesse. Se — quelque chose. Rappelez-vous la parole du sage. ի մոի կալչիք, յուշի կալչիք զբան իմաստնոյն. անկցի ի սիրտ ձեր բան իմաստնոյն։ Je me rappelle d'avoir vu telle chose։ ‖ 7. Ցուշ առնել, տրկանել. յիշեցուցանել։ Rappelez-moi à son souvenir։ ‖ 8. (է. խ. բ.) Ի բերել իւրք զինամութիւն. յիշեցուցանել։ Sa figure me rappelle celle d'un de mes anciens amis։

— Le testateur a rappelé un de ses parents à sa succession. կտակագրին կոչեալ է յիւրք ժառանգութիւն զմի յազգականաց իւրոց՝ որոյ չէին ի բնէ իրաւունք ժառանգելոյ։ [կտակ. (վ.)։

= բ. ղ. Թմբուկ հարկանել առ ի գումարել զզօրս։

Rapport (—բօր) ե. տ. ա. Տանելի, բերելի ուրկէ։ Terres de —. Հող բերեալ այլուստ։ Pièces de —. տես ի Pièce. ‖ 2. Ա՛յրէն գործուցանելի (գաւառել արծաթոյն, ըստ իրաւագիտաց)։ ‖ 3. Թիւնութիւն ի վէր բուրեալ ի առատիքակ ընդ բերանն. վերածխութիւն։ Un — aigre. L'ail donne des rapports, de fâcheux rapports. Les raves causent des rapports։ ‖ 4. Բեր. եկ. մուտք. հաս։ Ce champ est d'un grand —. Le — de mes terres. N'être pas encore en —. Չինիլ առաքին (անգղ) հասեալ ի բեր։ ‖ 5. Ա՛կայութիւն. զօրոյց։ — faux, inexact. J'en crois son —. Au — de tel chroniqueur։ ‖ 6. Գազա ամբաստանութիւն. քաւութիւն։ Faire de faux, de mauvais rapports. Ajouter foi aux rapports։ ‖ 7. Տեղիսու-

Digitized by Google

թիւն. զրոյց։ Je ne manquerai pas d'en faire — à la compagnie։ ‖ 8. *Տեղեկագիր։ Le — de la commission lui fut très favorable։ ‖ 9. Նմանութիւն. Համեմատութիւն. ազգր. վերաբերութիւն. *յարաբերութիւն։ La langue italienne a grand —, a un grand —, de grands rapports avec la langue latine։ ‖ 10. Համեմատութիւն. միաբանութիւն. պատշաճութիւն։ Le style n'est pas en — avec le sujet. Sa dépense n'est pas en — avec sa fortune։ ‖ 11. կապակցութիւն. զօդ. վերաբերութիւն։ Vous dites là des choses qui n'ont nul — ensemble։ ‖ 12. Հաղորդութիւն. հղորդութիւն. *յարաբերութիւն։ Je n'ai jamais eu aucun — avec lui։ ‖ 13. *Յարաբերութիւն. (բառ քերականաց)։ Le — de l'adjectif au substantif։ ‖ 14. Համեմատութիւն (ի չափագիտութեան)։ Le — de six à douze est le même que celui de trois à six։

= Par — à. Ած. ած. ած. վ. ատեն. զ(այնմանէ). (տե. նկատմամբ)։ Par — à moi. Par — à cela։ ‖ 2. Ած. յայտ. առ. Համեմատութեամբ։ La terre est très petite par — au soleil։

Rapportable (ռաբօրթաբլ) ած. Դարձուցանելի ի բավանդակութիւն ժառանգութեանն. (բառ իրաւագիտաց)։

Rapporter (ռաբօրթէ) բ. ն. 1. Ածրէլ. միւսանգամ բերել։ Il m'avait apporté des objets qu'il a emportés; dites-lui de me les —։ ‖ 2. Դարձուցանել։ Je vous prie de me — le livre que je vous ai prêté։ ‖ 3. Ընդ իւր բերել, ածել։ Il a été à la Chine, et en a rapporté bien des curiosités։ ‖ 4. Բերել։ Les soldats, suivant l'ordre du général, rapportèrent à leurs capitaines tout le butin qu'ils avaient fait։ ‖ 5. Բերել (որսակաւ շան զրան առ որսորդն)։ ‖ 6. Դարձուցանել ի բավանդակութիւն ժառանգութեանն (գառնալ բաժնին, բառ իրաւագիտաց)։ ‖ 7. Յաւելուլ. յարել. կցել։ Il a fallu — une bordure à cette tapisserie։ ‖ 8. Բերել այլաւսա (հող)։ — des terres pour élever une terrasse։ ‖ 9. Գծագրել, դրոշմել ի վերայ թղթոյ։ — des triangles։ ‖ 10. Բերել շահ։ L'argent que rapportaient les mines։ ‖ 11. Բերել, տալ պտուղ. պտղաբերել։ Figuier qui rapporte trois fois l'an։ ‖ 12. Բերել, տալ զրոյց. տալ տեղեկութիւն. պատմել։ Il a rapporté fidèlement tout ce qu'il avait vu։ ‖ 13. Պատմել (առ ի՛ն երեւութեան բարուց կամ առ չարութեան). հեղուլ, տրկանել. յանկանիլ պլոց։ On n'oserait rien dire devant lui, il rapporte tout։ ‖ 14. Պատմել յանկանիլ ատրուք, ծանուցանել ուժգր (զոր ինչ լսէ զընմանէ)։ Je suis trop votre ami pour ne pas vous — ce que j'entends dire de vous։ ‖ 15. Բերել, առնուլ ի մէջ. յառաջ բերել. ի մէջ մեծարուցանել։ Le prédicateur a rapporté des passages des Pères։ ‖ 16. *Տեղեկագրել։ Loi rapportée par des hommes éminents։ ‖ 17. Ընծայեցուցանել. վերընծայել. գործուցանել։ Un véritable chrétien doit — toutes ses actions à la gloire de Dieu. Il rapporte tout à son profit։ ‖ 18. Գրել. վերագրել. Համարել։ On rapporte la fondation de cette ville à tel prince։ ‖ 19. Համեմատել։ ‖ 20. Խափանել. Ընկնել։ La loi fut rapportée։

= Se —. բ. ն. 1. Պատշաճիլ. նմանիլ. միաբանիլ։ Leurs caractères se rapportent en toutes choses։ ‖ 2. Բերել. վերաբերիլ։ Cet article de ma lettre se rapporte à ce que je vous ai écrit précédemment։

— Se — à quelqu'un de quelque chose, s'en — à quelqu'un. 1. Յանձն լինել ուրուք. ապաւորել զանձն յոք։ Je m'en rapporte aux maîtres de l'art։ ‖ 2. Հաւատալ. վստահիլ։ Je m'en rapporte à votre témoignage։

Rapporteur, euse (ռաբօրթօր, թօզ) ած. 1. Որ առ թերեւութեան բարուց կամ առ չարութեան պատմէ զայլուսն զոր ինչ լսէ կամ տեսանէ. առնականաճառ. բեր ի մէջ։ Les enfants sont de petits rapporteurs qui disent tout ce qu'ils voient ou qu'ils entendent. Défiez-vous de lui, c'est un —։ ‖ 2. *Տեղեկագրող (գործառնութեան)։ ‖ 3. *Տեղեկաբեր։ La commission du budget a nommé son —։ ‖ 4. Պալար հարցաքննիչ և գործակատար (ի զինուորական ատեան)։ Ցայս միտս վարի և իրր ած. —ր. Officier, capitaine —։ ‖ 5. Գործի ինչ երկրաչափից. *անկիւնաչափ։ [միւսանգամ ուսանիլ։

Rapprendre (ռաբրանտր) բ. ն. Կրկին անգամ, † **Rapprivoiser** (ռաբրիվուազէ) բ. ն. վերստին ընդելացուցանել, ի համբոյր ածել։

Rapprochement (ռաբրօշման) ած. ար. 1. ի միմեանս ածելն, դալն. միաձեռնութիւն. կցումն։ Le — des lèvres d'une plaie։ ‖ 2. (փոխաբ.) Միաձեռնութիւն. Համաձայնութիւն։ Travailler au — de deux familles։ ‖ 3. (փոխաբ.) Միաձեռնութիւն։ Le — des circonstances éclaircit beaucoup cette affaire։

Rapprocher (ռաբրօշէ) բ. ն. 1. Միւսանգամ միաձեռնացուցանել։ Éloignez les lumières; vous les rapprocherez dans un moment։ ‖ 2. Պատուհանս միաձեռնացուցանել։ Rapprochez cette table։ ‖ 3. ի միմեանս ածել. կցել։ — les lèvres d'une plaie։ ‖ 4. (փոխաբ.) Միաձեռնացուցանել. մօտաւորել. հպատրել։ L'intérêt divise les hommes, le besoin les rapproche։ ‖ 5. (փոխաբ.) Միաձեռնացուցանել. ածել ի հաշտութիւն։ Il y a longtemps qu'ils sont brouillés, mais on travaille à les —։ ‖ 6. (փոխաբ.) Միաձեռնացուցանել. առ միմեանս դնել։ En rapprochant toutes les circonstances de sa conduite, on en devine le motif։

= Se —. բ. ն. 1. Պատուհանս միաձեռնալ։ Le bruit du tonnerre s'est beaucoup rapproché։ ‖ 2. (փոխաբ.) Հաշտիլ։

Rapsode կամ **Rhapsode** (ռաբսօդ) ած. ար. Անուն երգչաց Յունաց՝ որ շրջելին քաղաքէ ի քաղաքէ նուագելով պհոմերական քերթուածս. հպաներգող. հպաներգու։

Rapsodie կամ **Rhapsodie** (ռաբսօդի) ած. իգ. 1. Հաւաքածք հոմերական քերթուածոց, զորս երգէին հպաներգուք. հպաներգութիւն. գաւազաներգութիւն։ ‖ 2. (փոխաբ. և ընդ.) կարկատուն բանաստեղծութիւնք կամ ճառք։

Rapsodiste կամ **Rhapsodiste** (ռաբսօդիսդ) ած. ար. Յօրինիչ կարկատուն բանաստեղծութեանց կամ ճառից։

Rapt (ռաբդ) ած. ար. Բռնի կամ հրապուրանաւք յափշտակութիւն աղջկան, երիտասարդի, առնականոյ, կուսանի կամ հաւատացեալի. առևանգութիւն. հափշտակումն։ Il a été puni pour un crime de —։

Râpure (ռաբիւր) ած. իգ. Քերուած. խարտած. Ս. խարտուք։ — d'ivoire, de buis, d'ongle։

Raquetier (ռաքէդիէ) ած. ար. Յօրինիչ թաթից խաղալոյ. *թաթագործ։ Les paumiers sont aussi raquetiers։

Ա. **Raquette** (ռաքէդ) ած. իգ. 1. Գաւազանի ձգելոյ զգնդակ [paume] կամ զվերադարձնդ [volant]. թաթ։ Les cordes d'une —. L'un jouait de la —, et l'autre du battoir. Un grand casseur de raquettes. (փոխաբ. և ար.)

Digitized by Google

տես ի Casseur. ‖ 2. Ագահներ ինչ, ոսկից ազդայց հիւսիսականաց առ ի գնալ ի վերայ Հնդեան. Գ. լազգաւ: ‖ 3. տես Opuntia. ‖ †4. Ծուռակ ինչոյց:

†B. **Raquette** (—ուէթ) ե. եէ. տես †Roquet, B.

Rare (—ար) ած. 1. Անօսր. գոյզնագիւտ. հուռզագիւտ. գժուարագիւտ. *անօսրագիւտ. չնաշխարհիկ. չքնաղ: Un oiseau —. Cette chose n'est précieuse que parce qu'elle est —. Femme d'une — beauté. Կին անօրագեղ: ‖ 2. Ընտրիճնակ. նորանշան: Il a fait imprimer un ouvrage moral qui est — par le ridicule: ‖ 3. Անօսր. Ս. ցանցառ: Il a la barbe —: ‖ 4. Անօսր. անգայտ. (հականակն Dense): L'air est plus — que l'eau: ‖ 5. Անօսր, յամր (ինդիւն երակի):

— Devenir, se rendre —. (—լ. ցանցառ տեանուիլ):

Raréfactif, ive (—ֆէքթիֆ, իվ) ած. (խոսի). տես Raréfiant. [*անգայտացուցիչ: La — de l'air:

Raréfaction (—ֆէքսիօն) ե. եէ. *Անօսրացուցիչ.

Raréfiable (—ֆիաբլ) ած. Անգայտանալի:

Raréfiant, ante (—ֆիան, անթ) ած. Անօսրիչ. անգայտացուցիչ:

Raréfier (—ֆիէ) բ. ն. Անօսրել. անգայտացուցանել. պարզել: La chaleur raréfie les corps, le froid les condense:

= Se —. բ. ա. Անօսրիլ. անօսրանալ. անգայտանալ:

Rarement (—ման) մ. Անօսր. գուն ուրեք. գուն երբեք: Cela arrive —:

Rareté (—էթ) ե. եէ. 1. Նուազութիւն. սակաւութիւն: Il y eut grande — de vin cette année-là: ‖ 2. Անօսրութիւն. գժուարագիւտութիւն: La — des diamants contribue beaucoup à leur prix: ‖ 3. Գժուարագիւտ ինչ: C'est une — que de voir des asperges en hiver: ‖ 4. Անօսրութիւն. անգայտութիւն: La — de l'air sur les montagnes: [raretés:

— յե. Գոյզնագիւտ, չնաշխարհիկ իրք: Il aime les

Rarissime (—իսիմ) ած. կարի գոյզնագիւտ. անօսրագոյն. (ընդ.): Livre, médaille —:

A. **Ras, rase** (—ա, —ազ) ած. 1. Որ տեր գերծեալ. (—լ. մազերն արմատէն կտրած): Il a le menton bien —. Il a la tête rase. Գլխագերծ է: ‖ 2. կարճամազ: Cette espèce de chien a le poil —: ‖ 3. Անմազ. լերկ. լշկի: La peau de l'éléphant est tout à fait rase: ‖ 4. Լցեալ մակաւոսոր չրմանցն (անօթ, հականգրութեամբ թափազուն [comble] անօթոյ). *Տարեալիր: Vendre à boisseau —, à mesure rase. Verser du vin à — de bord. Նուէ գրաժամ մինչև ցգերան:

— Rase campagne. Հարթադրտակ, արձակ դաշտ: Au pied de cette colline est une rase campagne. Se battre en rase campagne. Կռուիլ յադաս, յարձակ գաշտի. պատերազմ առալ ի դիւրի, ի գիւղոջ, ի հարթոջ:

— Table rase. տես ի Table.

† = ե. Որս, հուզ (կոթիլ). (—լ. առակէն): Couper —. Tondre — une chienne:

= Au —, À —. Ած. ա. Հարթ հատատաք (մկանանց ջուրց). ի հարթութիւն (ջուրց): Cette embarcation est au — de l'eau, à — l'eau: [առագաստ: — de Saint-Lô:

= ե. ս. Անմազ պատառ [étoffe] առատեայ կամ մեր.

B. **Ras** կամ †**Rat** (—) ե. ս. Լատտ (հատաշերնոց):

C. **Ras** (—) ե. ս. տես Raz.

Rasade (—ազդ) ե. եէ. Բաժակ մի լի. բաժակ գինոյից: Boire —. Boire des rasades de vin, de bière:

Rasant, ante (—ազան, անթ) ած. Գետեղեալ անցեալ առ երեսաք (մարտկոցի [bastion]): Feu —:

Rasement (—զման) ե. ս. †1. Գերծումն (մազոց, հերաց): ‖ 2. Հարթիչատակ քանդումն (բերդի):

Raser (—ազ) բ. ն. 1. Գերծանել. վերլալ. սափրել. սրբել, ածել, Ս. ածելել (գլխոյ, գնգռուս): — la tête. Se —, se faire — la barbe: ‖ 2. Գերծանել գլուխ կամ գլխոյ ուրուք: On condamnait autrefois les femmes convaincues d'adultère à être rasées et enfermées dans un couvent: ‖ 3. Գերծանել, վերլալ, սափրել գնգռուս: Un perruquier qui rase bien. Un rasoir qui rase mal. Se faire — souvent: ‖ 4. Հարթիչատակ, հիմնայատակ առնել. դաշտել յատակել. գաշտացուցանել: — une maison. On a rasé les fortifications de cette place: ‖ 5. (փոխ.) Որս անցանել. քերել (առ ափամերձ): Le bâtiment rasa un écueil, et pensa périr. — la côte. Ած. ցամաքատն հասանել: Les hirondelles rasent la terre. Ած. երկրաւ թռչին, գետնամերձ լինին ծիծառունք: Ce cocher a rasé la borne: ‖ †6. Այսիկ զաք յանկնգրութիւն ձանձիր բանից խոց. (ընդ.):

= Se —. բ. ա. 1. Սափրել զնւր մեզաս: Se — soi-même. Savoir se —: ‖ 2. Ցաւ սափրել զնւր մեզաս: Il se rase rarement: ‖ 3. Պարս ի վայր գոլիլ, սրբիլ: Les perdrix se rasent quand elles aperçoivent l'oiseau. Ce lièvre était rasé dans son gîte:

Rasibus (—պիս) նխ. Ած. (ականջաք). մաս. քերեալ. (—ամ.): La balle me passa — de l'oreille:

Rasoir (—զուար) ե. ս. 1. Ածելի: սրբիչ. Ս. մազրիչ: La lame d'un —. Affiler, aiguiser, passer, repasser un —. Faire tomber le morfil d'un —. Pierre, cuir à —. Քար, քաշի սրելոյ զածելի: ‖ †2. (փոխ. և ամ.) Այր սաղակացուցիչ: Quel —!

Rassade (—ասադ) ե. եէ. Ուլունք ապակեղէնք զոր վաճառեն եւրոպեացիք սեւամարմնոց Ափրիկոյ:

Rassasiant, ante (—ասիան, անթ) ած. Յագուցիչ: Un mets —. Des viandes rassasiantes:

Rassasiement (—ասիման) ե. ս. 1. Յագուդիւն. յագեցումն. կշտացուիչութիւն. զմայլութիւն. զմայլումն: Le — de certains mets est dangereux: ‖ 2. (փոխ.) Յագթանք. յագերութիւն: Le — des plaisirs:

Rassasier (—ասիէ) բ. ն. 1. Յագեցուցանել. լիացուցանել: Il est de si grand appétit, qu'on ne peut le —: ‖ 2. (փոխ.) Յագեցուցանել. լցուցանել: Il a des désirs qu'on ne peut —. Je ne pouvais — mes yeux d'un si beau spectacle. Զյագեցին աչք իմ ի հայելոյ ի տեսանն գեղեցիկ: ‖ 3. Յագերացուցանել: On les rassasia de bonne chère. On le rassasia de musique:

= Se —. բ. ա. 1. Յագիլ. յագենալ. կշտալիր, կշտացինդ վայելել. զմայլիլ: Il a trouvé ce mets à son goût, et il s'en est rassasié: ‖ 2. (փոխ.) Յագերանալ: Se — de plaisirs:

Rassemblement (—ասանման) ե. ս. 1. ժողովումն. հատաքումն: ‖ 2. Հատաքումն, գումարումն (զօրաց): Se rendre au lieu du —: ‖ 3. Գումարումն (մարգկան): Cela causa un —. Disperser les rassemblements:

Rassembler (—ասանբլէ) բ. ն. 1. Ի բաւականագոյն ժողովել: — les débris d'une armée: ‖ 2. ժողովել. հատաքել: C'est un homme qui a rassemblé quantité de curiosités: ‖ 3. Գումարել, խմբել, հաւաքախմբել, կուտել (զօրս): On rassembla toutes les troupes. — de nouvelles

Digitized by Google

forces. Նորընծայ լինել, դուռնգ կազմել, գումարտակ առնել զօրաց վերատին։ ‖ 4. վերատին զօդել, ազուցանել, յիւսել։ On a démonté cette charpente, il faut la —։ ‖ 5. (փոխ.) ի մի բռնադատել։ — des faits, les — en un corps, pour composer une histoire։ [լինել։

= Se —. բ. ա. ժողովիլ. ի մի վայր գալ. միաժողով

Rasseoir (ռասուար) [ծնորդի իբրև զAsseoir.] բ. ն. 1. վերատին բազմեցուցանել։ — un malade, un enfant, ‖ 2. Միւսանգամ կանգնել, հաստատել, զետեղել. վերադարձնել։ — une statue renversée։ ‖ 3. (փոխ.) Հանդարտեցուցանել. Voilà de quoi — son esprit agité։

= Se —. բ. ա. 1. բազմիլ վերատին։ Il s'est rassis. Il s'était levé, on le fit —։ ‖ 2. (փոխ.) Հանգչիլ. Հանդարտիլ։ ‖ 3. Պարզիլ ի մէջտ. յոտակիլ. Ս. ըմ-պողիլ։ Ce vin a besoin de se —. Il faut laisser — ce vin։

Rasséréner (ռասէրէնէ) բ. ն. 1. Պարզել, յոտակել (զօդս)։ Le soleil parut et rassséréna le temps։ ‖ 2. (փոխ.) Զուարթացուցանել։ Il paraissait chagrin, cette nouvelle lui a rasséréné le visage։

= Se —. բ. ա. 1. Պարզիլ, յոտակիլ, պայծառանալ (օդոց)։ ‖ 2. (փոխ.) Զուարթանալ։

Rassis, ise (ռասի, իզ) ած. փխբ. Rasseoir բայի. վերատին բազմեալ։

= ած. Pain —. Օճեակ հաց. պայտի նմոյ։ Esprit —. (փոխ.) Հանդարտ, խոհական, անխռով միտք։ De sens —. (փոխ.) Հանդարտ մտաց. անխռովաբար։ Il a fait cela de sens —։ [բևեռաք։

= է. ա. Հին լուսին [fer] հիոյ զոր բևեռեն նորոք

Rassortiment (ռասուրթիման) է. ա. 1. վերատին հանգիստեալ (զխանութ) ամենայն կարևոր վաճառաք։ ‖ 2. Գաւառիլ զՀանգիստին։ Le — de ce tapis ne sera pas facile։

Rassortir (ռասուրթիր) բ. ն. 1. վերատին հանգիստել (զխանութ) ամենայն կարևոր վաճառաք։ ‖ 2. Գաւառնել զնմանն, զՀանգիստին։

Rassoter (ռասոտէ) բ. ն. Յիմարեցուցանել սիրով. պաճուճացուցանել. (ընդ. և ից.)։ On l'a rassoté de cette fille, il veut l'épouser։

= Se —. բ. ա. Պաճուճիլ. (ընդ. և ից.)։

Rassurant, ante (ռասիւրան, անթ) ած. Յապաւորվիչ. Հանգստարարեցուցիչ։ Nouvelle rassurante։

Rassurer (ռասիւրէ) բ. ն. 1. Յապաւորվ առնել, բաժել զոք յերկիւղէ, ի կասկածանաց. սրտապնդել. Հանգստարարեցուցանել։ Son crédit me fait peur, mais l'intégrité des juges me rassure։ ‖ 2. (փոխ.) Հաստատուն գոյն գտնել. զօրացուցանել. ամրացուցանել. ՝ամրապնդել։ — un homme dans la foi. Le gain de cette bataille a rassuré son pouvoir։ ‖ 3. Հաստատուն գտնել. Հաստատել։ Il faut — cette muraille, elle menace ruine։

= Se —. բ. ա. Հանդարտիլ։

Rat (ռա) է. ա. 1. Մուկն։ Gros —. Petit —. Les rats coururent toute la nuit dans le grenier. Gueux comme un —, comme un — d'église. տես ի Gueux. Mort aux rats. տես ի Mort, C. Un nid à rats. (փոխ. և ընդ.) տես ի Nid, 1. ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Անձնահաճ կամք. Հանճար քմոյ. զինչպիսութիւն։ C'est un homme qui a des rats. Il lui passe tous les jours des rats dans la tête. Prendre un rat. 1. Ձառնուլ Հուր (հրացանի). չարբռքիլ։ ‖ 2. վրիպել. չայջողիլ։

‖ †3. կաքաւիչ ազջիկ (Թատրերգաբանի)։

— de cave. Նուբր մուկդէն գալտրածոյ. Գ. կճառ. Գ. մուկատ. լիմ։

†— d'église. Պաշտօնատէր որ գիգերի յեկեղեցիս. (ազբ.)։

— Queue-de-—. տես ի Queue.

— d'eau. Մուկն ջրոյ. երկակենդաղ. ՝ջրամուկն։

— d'Égypte կամ de Pharaon. տես Ichneumon, 1.

— musqué. Զարքատանի ջրոյ. Հիւսիսային Ամերիկայ ի մեծութիւն ճագարի, որոյ մորթ է մշկատար. ՝մշկամուկն։

Ratafia (ռաթաֆիա) է. ա. Ըմպելի յօղոյ, ի շաքարէ, յօշարակէ [suc] մրգոց ջրոյ կամ ի հասմկամուրջ նեխեցոյ ծաղկանց. ՝մրգօղի։ — de cerises, de fleurs d'oranger։

Ratanhia (ռաթանիա) է. ա. Թաւփ ջրոյ, որոյ կեղևն վարի ի դեղարուես. ՝ռատանանդի։

Ratatiner (se) (ը ռաթաթինէ) բ. ա. Գալարիլ։ Le parchemin se ratatine au feu. Une vieille ratatinée. Պատաս խարշամեալ, խրշմերես, կարկամեալ։

A. **Rate** (ռատ) է. իէ. փայծաղն. թալէ։ Avoir la — gonflée, opilée, obstruée. Désopiler la —. Un mal de —. փայծաղնացաւութիւն։ On a fait l'épreuve d'ôter la — à des chiens. Épanouir, désopiler la —. (փոխ. և ընդ.) ցանչափ ծագր չարժել. զատարմացուցանել։

†B. **Rate** (ռատ) է. իէ. 1. Իգ մուկն։ ‖ 2. (փոխ. և ազբ.) Պատաս դժուարաքարոյ։

Râteau (ռատօ) է. ա. 1. Սանաթ երկրագործոց կամ պատրիզպանաց՝ երկաթի կամ փայտակէն առատմամբք. Գ. փոցղ. Գ. տրմանխ. Իբրիւէ։ Amasser avec un —։ ‖ 2. Գործի ժողովելոյ զարծաթն ի վերայ սեղանոց խաղոյ. ՝՝քաղոց։

A. **Râtelée** (ռատլէ) է. իէ. Գ. փոցղ մի (խոտ)։

B. **Râtelée** (ռատլէ) է. իէ. վարի ևերէ ի բանն Dire sa —. Ասել համառօտակ զիւր կարծիս. (ընդ.)։

Râteler (ռատլէ) բ. ն. 1. ժողովել փոցղիւ. ՝փոցղել։ — des foins, des avoines։ ‖ 2. Մաքրել, Տարմել փոցղիւ. ՝փոցղել։ — des allées։

Râteleur (ռատլէօր) է. ա. Մշակ որ ժողովէ փոցղիւ (զխոտ, զգարի, զվարսակ). Գ. փոցղօտր։

† **Rateleux, euse** (ռատլէ, էզ) ած. փայծաղնացաւ. փայծաղնոտ. (վչ.)։ Il est —։

Râtelier (ռատլիէ) է. ա. 1. վանդակ մսրոյ [mangeoire] հիոց և արջառոց։ Mettre du foin au —։ ‖ 2. կապմած յորոյ վերայ Տանգուցանեն զօրականք զՀրացանս. ՝Հրացանակալ։ Un — fixé à la muraille. Un — mobile։ ‖ 3. (փոխ.) Շար վերին և ներքին առատմանց. ՝առատմնաշար։ Un beau —. Un — de fausses dents. Se faire mettre un —։

Rater (ռատէ) բ. չ. Ձառնուլ Հուր, չբռքիլ (Հրացանի)։ Son pistolet a raté deux fois։

= բ. ն. 1. Ձկարել Տարկանել (Հրացանիւ). վրիպել։ — une pièce de gibier։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) վրիպել. չայջողել։

† **Ratier, ière** (ռատիէ, իէր) ած. 1. Chien —, կամ լուկ —. է. ա. Շուն մկնորսակ։ ‖ 2. (փոխ. և ից.) Որ լաւ Տանգիլ խուզոց վարի. կամանգոյց։

Ratière (ռատիէր) է. իէ. Ակամաս մկանց. Գ. ճիճեղ. ըլլոն էփոնը։ Tendre une —։

Ratification (ռատիֆիգասիօն) է. իէ. 1. վաւերացման Տաստատութիւն. ՝վաւերագործութիւն։ — verbale, par écrit. Signer la — d'un traité։ ‖ 2. Գիր վաւերական Տաստատութեան. ՝վաւերագիր։ L'échange des ratifications a eu lieu։

Digitized by Google

Ratifier (ռատիֆիէ) բ. ն. Վաւերական գործել. *վաւերագործել. *վաւերացուցանել։ — un contrat։

Ratine (ռատին') է. իէ. Պատառա [étoffe] ինչ ատուկայ։ — noire, blanche. Habit de —, doublé de —։

Ratiner (ռատինէ) բ. ն. Գանգուր գործել (գերկաս պատառատաց, ատուկայ կտաւուց)։

† **Ratiociner** (ռատիոսինէ) բ. ն. Մտախորհ լինել. տրամաբանել. տրամաբանիլ։

Ration (ռասիօն) է. իէ. 1. Հանապազօրեայ բաժին կերակրոց զօրաց. ուտիք։ — de pain, de viande, de légumes. Donner à un soldat double —։ ‖ 2. Ամսօրեական բաժին հացի կամ պաքցամատի, մսոյ կամ ըմպելւոյ նաւավարաց։

Rational (ռասիօնալ) է. ար. Լանջանոց քահանայապետին Հնէից. կրծանոց. տախտակ դատաստանաց, դատաստանի. բանաքան. բանակ։ (Ըր և Pectoral)։ Le — du jugement։

Rationalisme (ռասիօնալիսմ) է. ար. *Բանապաշտութիւն։ L'abus du — tend à détruire les croyances religieuses։

Rationaliste (ռասիօնալիսթ) ած. *Բանապաշտ։ Un philosophe —։ Վարք և իրք է. ար. Un —։

Rationnel, elle (ռասիօնել, էլ) ած. 1. Մտաւոր բանական։ ‖ 2. Իմանալի (հարիզոն ըստ աստեղագրաշխից, հակադրութեամբ Զգալի կամ Իրևելի հորիզոնի)։ ‖ 3. Համեմատ. բանաւոր. (ըստ չափագիտաց)։ Quantités rationnelles։ ‖ 4. Բանաւոր. բանական։ Méthode rationnelle. Traitement —։

Rationnement (ռասիօնմ) է. ար. Չափով տալն զբաժին իւրաքանչիւր ուրուք։

Rationner (ռասիօնէ) բ. ն. Չափով տալ զիւրաքանչիւր բաժին (բնակչաց քաղաքի պաշարելոյ)։

Ratissage (ռատիսաժ) է. ար. Հարթելն. հարթուածն։ Le — d'une allée։

Ratisser (ռատիսէ) բ. ն. 1. ի բաց քերել. քերել. տաշել։ — un cuir, des navets, des carottes։ ‖ 2. Մաքրել, հարթել փոցղիւ. *փոցղել։ — les allées d'un jardin։

Ratissoire (ռատիսուար) է. իէ. Գերիւ երկաթի։

Ratissure (ռատիսիւր) է. իէ. Գերուած. Ս. քերուք։ — de navets. Jeter les ratissures։

†A. **Ratou** (ռատու) է. ար. Հաստակայ [pâtisserie] փոքրիկ պանրախառն կամ սերախառն։

B. **Ratou** (ռատու) է. ար. 1. Մուկն փոքրիկ. *մկնիկ։ Ած է. և փաղաքշական զմնակնէ. Venez, mon —, mon petit —։ ‖ †2. Մկնորսակ. կատու։ ‖ 3. Փոքրիկ չորքատանի նմանն արջոյ. արջամուկն։

† **Ratopolis** (ռատոփոլիս) է. իէ. Աստակերակալ մայրաքաղաք մկանց. *մկնաքաղաք։

Rattacher (ռատաշէ) բ. ն. 1. Վերաւին կապել։ Rattachez ce chien։ ‖ 2. Հաստատել։ Le manteau royal était rattaché d'une agrafe de diamants։ ‖ 3. (է. ած.) Միաւանգամ յարել, յարեցուցանել։ — quelqu'un à la vie։ ‖ 4. (է. ած.) Կցել. զօդել։ — une question à une autre։

= Se —. բ. ա. 1. Հաստատիլ։ Un vêtement qui vient se — sur l'épaule։ ‖ 2. (է. ած.) Միաւանգամ յարիլ, կցիլ յոք։

Rattendre (ռատէնտր) բ. ն. 1. Դարձեալ առնել. միաւանգամ ձերբակալ առնել։ — un prisonnier qui s'était échappé։ ‖ 2. Հասանիլ զկնի ուրուք. հետահաս լինել։

† **Rattiser** (ռատիզէ) բ. ն. Վերաւին ածծածանիլ, բորբոքել. վերաբորբոքել։

Rattraper (ռատրապէ) բ. ն. 1. Վերաւին ըմբռնել (յորոգայթի)։ Quand un renard s'est échappé d'un piège, il est bien rare de l'y —։ ‖ 2. Միաւանգամ առնել, ձերբակալ առնել։ On a rattrapé le prisonnier։ ‖ 3. Վերբռնուիլ, կրկին անգամ շահիլ (գկորուսեալն)։ (ընդ.)։ ‖ 4. Հասանիլ զկնի. հետահաս լինել։ (ընդ.)։ Allez toujours devant, je vous aurai bientôt rattrapé։

Rature (ռատիւռ) է. իէ. Ջնջուած, եղծուած (ծայրիւ գրչի)։ Un écrit tout plein de ratures։ [գրչի)։

Raturer (ռատիւռէ) բ. ն. Ջնջել, եղծանել (ծայրիւ գրչի)։

Raueité (ռոէիթէ) է. իէ. Խշոտութիւն (ձայնի). (խոսի)։

Rauque (ռոք) ած. Խշոտ, խռպոտ (ձայն)։ Cet homme a une voix forte, mais le son en est —։

Ravage (ռավաժ) է. ար. 1. Պատահանութիւն. աւեր։ Les ennemis font de grands ravages dans la campagne։ ‖ 2. Պատահանութիւն. փլուս։ La tempête a fait d'affreux ravages dans la campagne։ ‖ 3. (է. ած.) Անհաղթութիւն. վրդովումն։ Les passions font de grands ravages dans le cœur des hommes։ [նիւ։

† **Ravageant, ante** (ռավաժան, անթ) ած. Պատահանութիւն գործեալ։

Ravager (ռավաժէ) բ. ն. Յապահանութիւն գործել. դնել. պատահանել. աւերել։ Les sangliers ont ravagé cette pièce de blé. La peste ravageait l'Italie։

Ravageur (ռավաժիօռ) է. ար. Պատահանիչ. աւերիչ։ Ces ravageurs de provinces que l'on nomme conquérants։

Ravalement (ռավալման) է. ար. 1. Վերաւս ի վայր ծեփիլն (զորմ, զմակաս չինուածոց)։ ‖ 2. (է. ած.) Ի վայր հարկանելն, արկանիլն։ Le — du mérite d'autrui։ ‖ 3. Նուաստութիւն. նկնութիւն։ Après cet acte de lâcheté, il est tombé dans un grand —։

Ravaler (ռավալէ) բ. ն. 1. Վերաւին իջուցանել. (խոլի)։ — un capuchon sur les épaules։ ‖ 2. Վերաւին կլլանել։ Les chiens ravalent souvent ce qu'ils ont vomi. — sa salive. Կլլանել զիւր տոգալիկ կամ զթուքն։ ‖ 3. (է. ած. և ընդ.) Զաւակ զոր ինչ ի մնկին կայր ասել. ընդ ընթան վարել զիւր բանին։ Il a bien fait de — ce qu'il voulait dire։ ‖ 4. Վերաւս ի վայր ծեփել (զմակաս չինուածոյ)։ ‖ 5. (է. ած.) Ի վայր հարկանել, արկանել. աղարտել։ — le mérite de quelqu'un. — l'homme jusqu'à la condition des brutes, à l'état des brutes. Յանասնոց աշխարհան իջուցանել զմարդ։ [զանձին չուք արկանել։

= Se —. բ. ա. Յանարգութիւն իջուցանել զանձն.

Ravaudage (ռավոժ) է. ար. 1. Կարկատութիւն (յոսք և անպիտան հանգերձից)։ ‖ 2. (է. ած. և ընդ.) Խշոտագոյն գործած։ Vous n'avez fait là que du —։

Ravauder (ռավոդէ) բ. ն. 1. Կարկատել (յոսք և անպիտան ապահանելիս)։ — des bas, un caleçon։ Աք և անհնդիր. Elle gagne sa vie à —։ ‖ 2. (է. ած.) Նշաւակ բել. Ս. քշտիլ։ On l'a bien ravaudé։ ‖ 3. (է. ած. և ընդ.) Տաղտկացուցանել զոք անհանճար և անիմաստ բանիւք։ Qu'est-ce que vous me venez —?

= բ. ն. 1. Կորգել, յարդարել (գկարասիս տան)։ Il n'a fait que — pendant toute la journée։ ‖ †2. Շահաւոնել։

Ravauderie (ռավոդրի) է. իէ. 1. Կարկատուն, անհանճար բանք. (ընդ.)։ ‖ †2. Տարփական բանք։

Ravaudeur, euse (ռավոդիօռ, իօզ) է. 1. Կարկատիչ (հին և մնաց ապահանելւոց). խրտնանդիպ. Ս. հնակարկատ։ ‖ 2. (է. ած. և ընդ.) Միտուխաբան. ապշատաքիօռ։

Digitized by Google

Rave (ռավ) է. իգ. 1. Բանջար ինչ որ ուներ արմատս երկայն, մանուշակագոյն և հիւթեղ. կարմիր բողկ։ Manger des raves à son déjeuner։ ‖ 2. Արմատ ինչ ուտելի նմանն մեծի շաղգամի. գոնդեղ։

— Chou-—. Ազգ ինչ կաղամբի։ Des choux-raves։

Ravelin (ռավլէն) է. ար. տես Demi-lune.

Ravi, ie (ռավի) ած. բէրբ. 1. Յափշտակեալ։ Enfants ravis par des pirates։ ‖ 2. Յափշտակեալ, վերացեալ (հոգւով, միտք)։ Saint Paul fut — jusqu'au troisième ciel. Être — en extase. Լինել ի զարմացման, ի հիացման. յափշտակիլ միտք։ ‖ 3. Ուրախ յոյժ. խնդութիւն։ Je suis — de vous voir, de vos succès։

† **Ravière** (ռավիէռ) է. իգ. Ակն բողկի, գոնդեղի։

Ravigote (ռավիկոտ) է. իգ. Հաւմանիք ինչ կանաչ։

Ravigoter (ռավիկոտէ) բ. ն. վերսին զօրացուցանել, կազդուրցուցանել. (ընդ.)։

= Se —. բ. ա. Զօրանալ. (ընդ.)։ Se — en buvant un petit verre de liqueur։

Ravilir (ռավիլիր) բ. ն. Անարգ և արհամարհ առնել. յանարգութիւն իջուցանել։ Il ne faut pas — sa dignité։

= Se —. բ. ա. Իջանել յանարգութիւն. նուաստանալ։

Ravin (ռավին) է. ար. 1. Տեղի խոռոչացեալ ի հեղեղաց. հեղեղատ. խոխոմ. ճեպանցոյց ջուրց։ Il y a beaucoup de ravins dans ces montagnes. Passer un — profond։ ‖ 2. Ճանապարհ փոսեալ, խոր. խոխոմ։ Ils se cachèrent dans un —։

Ravine (ռավին') է. իգ. 1. Ուղիս կամ հեղեղ անձրևային ջուրց հոսելոց ի բարձանց. հեղեղատ։ La — était si furieuse, qu'elle entraînait des arbres. des rochers։ ‖ 2. Տեղի խոռոչացեալ ի հեղեղաց. հեղեղատ։ Passer une — profonde։ [— d'un terrain։

Ravinement (ռավինման) է. ար. Խոռոչանալն։ Le —

Raviner (ռավինէ) բ. ն. Խոռոչել. հեղեղատել։ Les pluies d'orage ont raviné les campagnes։

Ravir (ռավիր) բ. ն. 1. Յափշտակել։ — le bien d'autrui։ ‖ 2. Յափշտակել, առևանգել, հափշտել (զկին, զաղջիկ). Ս. առուգնոյք, Ս. առաւփսս առնել։ ‖ 3. (փոխ.) Խլել. շորթել. բռնանալ. հանել։ César ravit la liberté aux Romains։ ‖ 4. (փոխ.) Զուարճացուցանել, հիացուցանել մեծապէս. ոյժ յոյսմէ առնել։ Les merveilles que vous me racontez me ravissent. Cette musique a ravi tous ceux qui l'ont entendue։

= À —. գբ. ա. Ախանէլապէս. կարի քաջ։ Elle chante à —. Peindre à —. Elle est mise à —։

Ravisement (ռավիզման) է. ար. Շրջիլիր ի միտս։

Raviser (se) (ը ռավիզէ) բ. ա. Շրջիլ ի միտս. փոխել զկարհուրդս. (պէտ. միտքը փոխուիլ)։ Il voulait faire telle acquisition, mais il s'est ravisé։

Ravissant, ante (ռավիսան, անթ) ած. 1. Յափշտակող։ Un loup —։ ‖ 2. (փոխ.) Ախանէլի. հիանալի. սքանչելի։ Un discours —. Une beauté ravissante։

Ravissement (ռավիսման) է. ար. 1. Յափշտակութիւն (ընչից ուրուք)։ ‖ 2. Յափշտակութիւն, առևանգութիւն, հափշտումն (կնոջ, աղջկան)։ Le — d'Hélène, de Proserpine, d'Europe։ ‖ 3. Անչափ խնդութիւն, հիացումն։ — de joie, d'admiration. Il était dans des ravissements incroyables։ ‖ 4. Յափշտակութիւն, զարմացումն, հիացումն միտաց։ Les ravissements, les extases d'une âme mystique։

Ravisseur (ռավիսէռ) է. ար. 1. Յափշտակիչ։ Les ravisseurs du bien d'autrui։ ‖ 2. Յափշտակիչ (կնոջ, աղջկան). առևանգիչ։ [տին հանդերձեալն համբարձք։

Ravitaillement (ռավիթայլման) է. ար. Վերըս-

Ravitailler (ռավիթայլէ) բ. ն. Վերստին լնուլ համբարձք. միւսանգամ պաշարապիղծ առնել։ — une place։

Raviver (ռավիվէ) բ. ն. 1. Վերծարծանել (զհուր)։ ‖ 2. Վերստին արծարծանել, պայծառացուցանել (զբանդս նկարուս)։ ‖ 3. (փոխ.) Վերծարծանել. կենդանացուցանել։ — les espérances. les souvenirs de quelqu'un։

= Se —. բ. ա. Վերծարծանիլ։

Ravoir (ռավուար) բ. ն. 1. Ունել վերստին։ J'avais un logement commode, je veux essayer de le —։ ‖ 2. Գտանել, առանալ վերստին։ — son bien։

= Se —. բ. ա. Կազդուրիլ (ի հիւանդութենէ). (ընդ.)։

† **Rayau** (ռեյո) է. ար. Երկաթի կազդապար (շանթից [barre] ոսկւոյ և արծաթոյ)։ Jeter en rayaux։

Rayé, ée (ռեյէ) ած. բէրբ. Գծաւոր։ Une étoffe rayée. Canon, fusil, pistolet —. *Խարչկէն Թնդանօթ, հրացան, աւրճանակ։ L'âne —. Վագրաձի. (որ և Zèbre)։

Rayer (ռեյէ) [լծորդի իբրև զPayer] բ. ն. 1. Գիծս դրոշմել. գծել։ — du papier avec le crayon pour écrire droit։ ‖ †2. Ակօսաձև փորել (զներքսագոյնն փայտ հրացինաց)։ ‖ 3. Ջնջել, եղծանել (զգրեան)։ Il faut — ce mot. On l'a rayé de la liste des électeurs։

Ray-grass (ռե-կրաս) է. ար. Անուն ալ և ալ խոտոց։ Le — de France. Ազգ ինչ վարսակի [avoine]։ Le — d'Angleterre, d'Italie. Ազգ որոմնի [ivraie]։

Rayon (ռեյոն) է. ար. 1. Ճառագայթ. Ներյ. շառաւիղ. շառալ. ճաճանչ։ Un — de lumière. Le soleil darde ses rayons. Ce bois touffu est impénétrable aux rayons du soleil։ ‖ 2. (փոխ.) Ցոլգումն. ճառագայթ. ճաճանչ. պատշէկ։ Un — de la sagesse divine semblait éclairer son âme։ ‖ 3. Շղուղ (անուղ)։ (որ և Rai)։ ‖ 4. Կէս երկակատար (բոլորակի). շառաւիղ։ Tous les rayons d'un cercle sont égaux entre eux։ ‖ 5. Գ. Դարակ (պահարանի). խաղ (գրանցի)։ Ce livre est au troisième —։ ‖ 6. Ակօս գծեալ գաւազանաւ առ ի անկել սունկս տողաբար. պարան։ Planter, semer en rayons։

— de miel. Մեան պատի կամ ծաղի [gâteau] յորոյ բջիջս [cellule] գտանի մեղր. խորիսխ մեղու. մեղրախորիսխ։

Rayonnant, ante (ռեյոնան, անթ) ած. 1. Ճառագայթարձակ. ճաճանչատար։ — de lumière. Moïse, descendant de la montagne de Sinaï, avait le visage tout —. Փառաւորեալ էր տեսիլ գունդ երեսաց Մովսէս սի յիջանէր խրամ ի լեռնէ Սինայ։ ‖ 2. (փոխ.) Զուարթագին։ Un visage —. Être — de joie։

Rayonné, ée (ռեյոնէ) ած. Ճառագայթաձև։

= է. ար. յգ. Les rayonnés. Ազգ անողնեայար անասնոց. ճառագայթաձև ք։

Rayonnement (ռեյոնման) է. ար. Ճառագայթումն. շողիւն. փայլիւն։ Le — du soleil, de la flamme։

Rayonner (ռեյոնէ) բ. ն. 1. Ճառագայթ արձակել. ճառագայթիլ. շողալ. փայլել։ Le soleil commençait à — sur la cime des montagnes։ ‖ 2. (փոխ.) Զուարթագին լինել. փայլել։ Son visage rayonne de joie։ ‖ 3. (փոխ.) Գնալ, տարածանել զիւր ազդեցութիւն։ De ce point central l'armée rayonnait sur les pays voisins։

Rayure (ռեյուր) է. իգ. 1. Գծաւորութիւն (պատառոց)։ La — de cette étoffe est fort agréable։ ‖ 2. Գիծ։

Digitized by Google

գծած։ Les rayures d'une glace։ ‖ 2. Ակօսաձև փորուածք (ի ներքսակողմն փողոյ հրացինուց)։ ‖ †4. Ջնջուած. եղծուած։ [ներգիր։

Raz (—) ե. ս. Սաստիկ յորձանք ջուրց ծովու ի — de marée. Ուռուցումն ծովու՝ լեռնաձև ալեաց առնելոյ զյոմնքաւ. ուռքիայ։ Des villes ont été submergées par des — de marée։

Razzia (—զի—) ե. իե. Ապաստակութիւն զօրաց յերկիր թշնամեաց առ ի յափշտակել հաւս, համբարս. կուռառուածութիւն։ [կան երամշտութեան։

Ré (—) ե. ս. երկրորդ խազ կամ նշան եւրոպա-

Réactif, ive (—ե—իֆ, իվ) —. *Ընդդիմադործ. *յետաշրջիկ։ Force réactive։

— ե. ս. *Հակազդակ. (ըստ տարրագիտաց)։ La potasse, l'ammoniaque, sont des réactifs։

Réaction (—ե—իօն) ե. իե. 1. Յետս ընդդիմ ազդեցութիւն. *Հակազդեցութիւն։ ‖ 2. *Ընդդիմադործութիւն. *յետաշրջութիւն։ — politique, religieuse։

Réactionnaire (—ե—իօնե—) —. *Յետաշրջական։ Un parti — ։ Ա՛սրի և իրր ե. ս. C'est un —։

Réaggrave (—ե—ա—վ) ե. իե. Ա՛երջին թուղթ ազդարարութեան (յատակ քան զբանագրանս)։

Réaggraver (—ե—ա—վե) բ. ն. Յայտ առնել զանկանել սրտիւք ընդ բանագրանաւք յետս վերջին ազդարարութեան։ On a réaggravé les auteurs de ce sacrilège։

Réagir (—ե—իր—) բ. ն. 1. Փոխոխ ազդել. փոխանակաւ գործել. *ընդդիմադործել. *հակազդել։ Un corps élastique réagit sur le corps qui le frappe։ ‖ 2. (ընդ—բ.) Ոգորել. կռուիլ։ Les partis réagissent ordinairement les uns contre les autres։

Réajournement (—ե—ժ—ա—ման) ե. ս. Ա՛երջանին եկեսչութիւն. (իրաւ)։ [կանոչ առնել. (իրաւ.)։

Réajourner (—ե—ժ—ա—նե) բ. ն. Միւսանգամ ե. ա. **Réal, ale** (—ե—լ, —լ՛) —. Galère réale կամ լոկ Réale. ե. իե. Առքունի, զօրագլխական յարկանաւ։ Le pavillon, le médecin — . Դրօշ, բժիշկ ուրքունի յարկանաւուս։ ե. **Réal** (—ե—լ) ե. ս. կամ **Réale** (—ե—լ՛) ե. իե. Աւծանի կամ պղնձի դրամիկ Սպանիացւոց։ — d'argent, de billon. La réale vaut un quart de franc, lorsqu'elle est d'argent. Des réaux։ [fure] զաւկի [arsenic]։ չնարիկ։

Réalgar (—ե—լ—ա) ե. ս. կարմիր ծծմբաւար [sul-

Réalisable (—ե—լի—զ—ապ՛) —. Իրագործելի։ Des projets qui n'étaient pas réalisables։

Réalisation (—ե—լի—զ—իօն) ե. իե. 1. Ապեղն յարգիւնա. արդիւնագործութիւն. իրագործութիւն։ La — de promesses։ ‖ 2. Շրջիլն զարժէքուղիա ի կայուն սուսյուածս։

Réaliser (—ե—լի—զե) բ. ն. 1. Յարդիւնս ածել. արգասիք, գործով կատարել. իրագործել. իրաւորել. *իրականացուցանել։ Réalisez vos promesses. Il a réalisé toutes les espérances qu'il avait données։ ‖ 2. Իրական համարել։ — des abstractions։ ‖ 3. Շրջիլ զարժէքուղիա ի կայուն սուսյուածս կամ յարծաթի պատրաստական։ — sa fortune։

— Se —. բ. —. Յարդիւնս գալ. իրագործել։

Réalisme (—ե—լ—զ՛ի) ե. ս. 1. Ա՛արդապետութիւն իրականաց, իրապաշտից. *իրապաշտութիւն։ Le nominalisme était l'opposé du —։ ‖ 2. Մանրակրկիտս և ծառայական նմանութիւն իրաց. *իրապաշտութիւն։ On trouve dans ses œuvres un — choquant։

Réaliste (—ե—լի—զ) ե. ս. 1. Փիլիսոփայ որ զվերացեալ գաղափարս՝ իրականս համարէր. *իրապաշտ։ Les nominaux et les réalistes։ ‖ 2. *Իրապաշտ (մանաւանդ, նկարիչ)։ — —. *Իրապաշտ։ Un philosophe —։

Réalité (—ե—լի—թե) ե. իե. Ճշմարիտ գոյութիւն. իրականութիւն։ Ce n'est pas une fiction, c'est une —. La — du corps de Notre-Seigneur au saint sacrement de l'autel։ — En —. Ած. —. Իրօք. արդեամբք։ Heureux en apparence, il ne l'est pas en —։

Réapparition (—ե—բ—ա—իօն) ե. իե. Միւսանգամ երեւումն։ La — d'une fièvre, d'une comète։

Réappel (—ե—բէլ) ե. ս. Կոչիլն, կարգալն երկրորդ անգամ. Faire l'appel et le —։

Réappeler (—ե—բ՛ելե) բ. ն. 1. Կոչել, կարգալ երկրորդ անգամ։ On va —։ ‖ †2. Միւսանգամ բանդրկել. *վերարդարկել։

Réapposer (—ե—բ՛ոզե) բ. ն. — les scellés. Ա՛երբսանին կնիքս։ Les scellés furent brisés, il fallut les —։

Réapposition (—ե—բ՛ոզիսիօն) ե. իե. — des scellés. Ա՛երբսանին կնքելն։

Réarmement (—ե—ար՛մ՛ման) ե. ս. 1. Ա՛երսանին զինելն. *վերազինութիւն։ Le — de la milice։ ‖ 2. Ա՛երսանին կազմելն, հանդերձելն (զնաւս)։

Réarmer (—ե—ար—մե) բ. ն. 1. Ա՛երսանին զինել. *վերազինել։ ‖ 2. Միւսանգամ կազմել, հանդերձել (զնաւս)։

Réassignation (—ե—ասսիկնասիօն) ե. իե. 1. Կարգելն, սահմանելն նոր թիւն գումար արծաթոյ (ի հատուցումն պարտուց, հասից). (վճ.)։ ‖ 2. երկրորդ անգամ եկեսչն առնել. միւսանգամ եկեսչութիւն։

Réassigner (—ե—ասսիկնե) բ. ն. 1. Կարգել, սահմանել նոր թիւն գումար արծաթոյ (ի հատուցումն պարտուց, հասից). (վճ.)։ ‖ 2. Ա՛երսանին եկեսչ առնել։

Réatteler (—ե—տ՛ելե) բ. ն. Ա՛երսանին լծել (զերվարս ի կառս)։ [ընդ ամբառատանութեամբ։

Reatu (in) (ին —ա—տ՛ու) գբ. —. Être —. Լինել

† **Réaux** (—ոզ) ե. ս. տե՛ս Réaliste, 1.

† **Rebadigeonner** (—բ՛ադ—ժ՛ոնե) բ. ն. Ա՛երսանին ծեփել. ջրախառն ծեփով (զպրմնեան)։

† **Rebaiser** (—բ՛էզե) բ. ն. Պաթեհալ համբուրել։

Rebaisser (—բ՛էզե) բ. ն. Միւսանգամ իջուցանել։ Il ne pleut plus, rebaissez la glace de la voiture։

Rebander (—բ՛անդե) բ. ն. 1. Գօտել, կապանգել վերսանին։ Après avoir levé l'appareil, il rebanda la plaie։ ‖ †2. Միւսանգամ լարել։

† **Rebannir** (—բ՛ան—) բ. ն. Միւսանգամ արտաքսմանն առնել. գաթեհալ վտարել։

Rebaptisants (—բ՛ադ—թիզ—) ե. ս. տ. Հերետիկոսք առաջին գարուց քրիստոնէութեան որ վերսանին մկրտէին զմիանգամ մկրտեալս. Նորամկրտիչք։ (Տե՛ս և Anabaptiste)։ La secte des — a été renouvelée au douzième et au treizième siècle։

† **Rebaptisation** (—բ՛ադ—թիզ—իօն) ե. իե. Ա՛երսանին մկրտութիւն. *վերամկրտութիւն։

Rebaptiser (—բ՛ադ—թիզե) բ. ն. Ա՛երսանին մկրտել. վերանկնքել. *վերամկրտել։

Rébarbatif, ive (—բե—բ—թիֆ, իվ) —. Խիստ և անհաճոյ. դաժան. (ընդ.)։ Un visage —։

Rebâtir (—բ՛ա—տ՛իր—) բ. ն. Միւսանգամ չինել. *վերչինել։ Les Juifs, au retour de la captivité, rebâtirent le temple de Jérusalem։

Digitized by Google

Rebattre (ռը-բէթ-թր) բ. ն. 1. Մխաանգամ հարկանել։ Il a été battu et rebattu. Rebattez cet habit, il est encore plein de poussière։ ‖ 2. Պնդել (գլխուռս կամ գլխոցս ասկառաբ)։ ‖ †3. Խառնել մխաանգամ (գլքարաբաս խառցուս)։ ‖ 4. Դառնալ (սրտակաս շան) ի նուաղս բազուսմս ընդ նդին և ընդ մի հետս։ Ce chien rebat ses voies։ ‖ 5. (փոխ. և ընդ.) Կրկնել վայրապար և տաղտկացուցիչ ինչ օրինակաբ։ Vous rebattez trop souvent la même chose. Être rebattu de quelque chose, en avoir les oreilles rebattues. Զանձրացեալ կամ տաղտկացեալ լինել ի բազուսմն լսելոյ. (գլ. տակաւնչեալը լցուսած կամ խլացած բլլալ)։ [ձեռասմբ (գլուխս սրտակաս)։

Rebaudir (ռը-պօ-տիր) բ. ն. Գոռալ, փաղաքշել

Rebec (ռը-պեք) ե. սր. Ջուրթակ [violon] ինչ երկքսղի։ On ne joue plus du —։

Rebelle (ռը-պել) ած. 1. Ապստամբ. ապստամբող. տաստմբակ։ — au roi, à la république. Un sujet — . On l'a déclaré —։ ‖ 2. (փոխ.) Ապստամբ (ի դէղոց)։ Une fièvre — aux remèdes։ ‖ 3. Դժուարարհաղ (մեռուսդ)։

= ե. Ապստամբ։ Punir les rebelles։

Rebeller (se) (սը ռը-պել-լէ) բ. ա. Ապստամբել. վտառանդիլ. դէմ հանել. տաստմբակել. ընդվզել։ Se — contre son prince. Plusieurs villes se rebellèrent։

Rébellion (ռե-պել-լիօն) ե. էե. Ապստամբութիւն. վտառանդութիւն. տաստմբակութիւն։ Dompter la —։

Rebémir (ռը-պե-միր) բ. ն. Մխաանգամ օրհնել. վերօրհնել։ — une église profanée։

Rebéquer (se) (սը ռը-պէ-կէ) բ. ա. Ապառաւմն, ժպրհաւթեամբ պատասխանի առնել (վերհագուհին քան պէհքն). բանընդդեմ լինել. (ընդ.)։ Il s'est rebéqué contre son précepteur։

Rebiffer (se) (սը ռը-պիֆ-ֆե) բ. ա. Ընդդէմ դառնալ. դիմադարձել. (ընդ.)։ Se — contre une proposition։

Rebiauchir (ռը-պիօ-շիր) բ. ն. 1. Վերսին բանել։ — les murs d'un corridor։ ‖ 2. Վերսին լուսանալ։

† **Reboire** (ռը-պուսր) բ. ն. 1. Մխաանգամ ըմպել։ ‖ 2. Մխաանգամ հաստանիլ յարբշռութիւն։ Il avait cessé de boire, mais il reboit։

Reboisement (ռը-պուս-զը-ման) ե. սր. Վերսին անկանել անտառս։ [անտառս։

Reboiser (ռը-պուս-զե) բ. ն. Վերսին անկանել ծառս,

Rebondi, ie (ռը-պոն-տի) ած. Ոսոսուցիկ. (ընդ.)։ Des joues rebondies. Croupe rebondie։

Rebondir (ռը-պոն-տիր) բ. ն. Ոստնուլ. տատասկել։ Le boulet, la balle a rebondi։ [ստատասուսմն։

Rebondissement (ռը-պոն-տիս-ման) ե. սր. Ոստումն.

Rebord (ռը-պոր) ե. սր. 1. Բարձրացեալ եզր. շուրջն։ Le — de cette table empêche l'argent de tomber. Les rebords d'un quai։ ‖ 2. Եզր ծալեալ. **դարձ։ Les rebords d'un manteau. L'oreille externe présente un —։ ‖ 3. Եզր յատաջակարկառ. ծնօտ։ Il a mis sa pendule sur le — de la cheminée։

Reborder (ռը-պօր-դե) բ. ն. Դարձնել ժապաւենել, — une jupe, une robe, des souliers։

Rebotter (ռը-պօ-տե) բ. ն. Մխաանգամ ոտաուցանել կօշիկս։ [մխաանգամ բստեխնիկել։

= Se —. բ. ա. Մխաանգամ կօշիկս յոտս ապանդել.

A. **Reboucher** (ռը-պու-շե) բ. ն. Վերսին խնուլ։ — un trou, une bouteille։

= Se —. բ. ա. Վերսին խնուլ, խցանիլ, փակիլ։

B. **Reboucher** (ռը-պու-շե) †բ. ն. Բիծել, բլշեցուցանել, ծուել (զսուր)։

= Se —. բ. ա. Բիծիլ, բլշանալ, չլանալ, ծռիլ (սրոյ)։

Rebouillir (ռը-պու-յիր) բ. ն. Մխաանգամ եռալ։ Faire —. Մխաանգամ եռացուցանել։

† **Rebourgeonner** (ռը-պուր-ժօն-նե) բ. ն. Վերսին պտկիլ, ցցուիլ, ծիլ արձակել։

A. **Rebours** (ռը-պուր) ե. սր. 1. Հակառակ կողմն կամ ուղղութիւն (պատառաց [étoffe])։ ‖ 2. (փոխ.) Հակառակն. (ընդ.)։ Tout ce qu'il fait est le — du bon sens։

= À —. հբ. ած. 1. Ս. Մաղ ի վեր։ Vergeter, épousseter du drap à —։ ‖ 2. Ցետս ընդդէմ. ընդհակառակն։ Lire à —. Marcher à —. Ցետս յետս գնալ։

= À կամ Au — de. նխ. ած. Ընդ հակառակն։ Il fait tout au — de ce qu'on lui dit։

B. **Rebours, ourse** (ռը-պուր, ուրս) ած. Դժուարարարոյ. խիտ. (ընդ.)։ Il est si —. Un esprit —։

† **Rebouter** (ռը-պու-տե) բ. ն. Հաստատել վերափակել կամ վերախտել անդամս։

Rebouteur, euse (ռը-պու-տէօր, էօզ) ե. Հաստատիչ թափեալ կամ խախտեալ անդամոց. ւէէտիճ (Որ և Renoueur, Rhabilleur. տես և Bailleul)։ C'est un bon —։

Reboutonner (ռը-պու-թօն-նե) բ. ն. Վերսին ապխել կամ պնդել կոճակաց. (գլ. վերսին կոճկել)։ — son habit։ [կօր վերս հանդերձն։

= Se —. բ. ա. Վերսին ապխել կամ պնդել կոճաբ.

Rebrasser (ռը-պրա-սե) բ. ն. Հանդրիճել, ի վեր հանդրիճել (զբազուկս). (գլ. սահմանել). (հլ. այժմ սահ Retrousser)։ — ses manches։ [զպահուցս (երիվարի)։

Rebrider (ռը-պրի-դե) բ. ն. Մխաանգամ դնել

Rebrocher (ռը-պրո-շե) բ. ն. Մխաանգամ կազմել թղթակապ։ Faites — ce volume։

Rebroder (ռը-պրո-դե) բ. ն. 1. *Ազնապարծել զմխանգամ ասղնապարծեալն։ — du point de Venise։ ‖ 2. Վերսին ասղնապարծել։ Il faudra — le collet de cet habit։

Rebrousse-poil (ա) (— ռը-պրու-սը-պուլ) հբ. ած. 1. Ս. Մաղ ի վեր։ Nettoyer un chapeau —։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ընդ հակառակն. ի հակառակէն։ Prendre une affaire —։

Rebrousser (ռը-պրու-սե) բ. ն. Ցետս ընդդէմ, ի վեր կացս, Ս. մազ ի վեր շրջել։ — les cheveux, la moustache, le poil։

— chemin կամ ճամ — անխնդիր. Ընդ կրունկն գառնալ յանկարծակի. վերդառնալ։ Quand il apprit cette nouvelle, il rebroussa chemin. Les rivières rebrousseront contre leur source, avant que . . . կամ vers leur source, avant que . . . Դարձցին անդրէն գետք յաղբերսակունս իւրեանց՝ մինչչև . . .

Rebuffade (ռը-պու-ֆատ) ե. էե. Մերժումն հանդերձ բանիւք խստութեան. (ընդ.)։ Recevoir une —։

Rébus (ռե-պիս) ե. սր. 1. Նկարաւոր և բառական առեղծուած. *կեղծագրութիւն։ Deviner des —։ ‖ 2. Երկդիմի բանք. *Հոմայանութիւն։ Les — sont de mauvais goût։ ‖ 3. (փոխ.) Անհամ, յոռի խեղկատակութիւն։

Rebut (ռը-պիւ) ե. սր. 1. Մերժելի զոք խստութեամբ. մերժումն։ Il a essuyé beaucoup de rebuts։ ‖ 2. Անպիտան կամ խոտան ինչ. արհամարհ ընտրուկք. խեչերանք։ Il a vendu tout ce qu'il avait de meilleur, il n'a plus que du —. Marchandises de —. Անպիտան, խոտան վաճառք։ Mettre au —. Ի բաց ընկենուլ իբրև պիտան. դնել ընդ խոտանս. խոտան առնել։

Digitized by Google

— C'est le — du genre humain, de la nature. կզկլանք ազգի մարդկան. (ասի զանարգ և զարհամարհ մարդոյ)։

Rebutant, ante (ռը-պիւ-թան, անթ) ած. 1. Խրտուիչ. ահրուչիչ։ Travail —։ || 2. Անհաճոյ. չախորժական։ Air —. Manières rebutantes. Homme —։

Rebuter (ռը-պիւ-թե) բ. ն. 1. Մերժել. խռովեցնել, ամաչեցուցանել։ Il voulait entrer, mais on le rebuta à la porte. — une proposition։ || 2. Մերժել. չառնուլ յանձն։ — les avis de quelqu'un։ || 3. Ի վիճաւորել ածել. վիշտ պատճառել. լքուցանել. տագնապեցուցանել։ Le grand travail le rebute. Il est rebuté de la guerre։ || 4. Խորչեցուցանել. խրտուցանել. հարբուցանել. ահրուցանել. կասեցուցանել։ Cet homme a des manières qui rebutent tous ceux qui ont affaire à lui։

= Se —. բ. մ. կասել. ահրանալ. խրտչել. տագնապել։

Recacheter (ռը-կաշ-թե) բ. ն. Նորեկաել կնքել (գիրակ)։

Récalcitrant, ante (ռէկ-կալ-սիդ-րան, անթ) ած. Ապիրատ. հեաս. անհնազանդ. անկուշտ։ Un caractère, un esprit —։ || գ. սպրի և իրը է. ած. Les récalcitrants furent mis aux arrêts։

Récalcitrer (ռէկ-կալ-սիդ-րե) բ. ն. 1. Կիցս ընկենուլ. ոտքացկել. անկուշտել։ Ce cheval ne fait que —։ || 2. (է-նէ-բ. և ընդ.) Հակառակ կալ հեռուտիւթեամբ. հեռանել. անհնազանդել։

Récapitulatif, ive (ռէկ-պիթ-լա-թիֆ, իվ) ած. Գլխաւորիչ։ État — des dépenses։

Récapitulation (ռէկ-պիթ-լա-սիօն) է. իգ. Համառօտիւք երկրորդութիւն. գլխաւորութիւն։ Il fit une courte — de tout ce qu'il avait dit։

Récapituler (ռէկ-պիթ-լե) բ. ն. Երկրորդել, կրկնաբանել. կարճ ի կարճոյ. գլխաւորել։

Recarder (ռը-կար-դե) բ. ն. Վերստին հերհերել, գզել։ Il faut faire — ces matelas։ [vase raccommodé։

Recasser (ռը-կաս-սե) բ. ն. Վերստին բեկանել։ — un

Recéder (ռը-սե-դե) բ. ն. 1. Անդրէն զարձուցանել յոք զոր ինչ վաճառեալ է նորա յառաջագոյն։ Je lui ai recédé la maison qu'il m'avait vendue։ || 2. Տալ ուրիք ընդ արծաթոյ գնելոր զինչ։ Recédez-moi ce livre pour le prix qu'il vous a coûté։

Recel (ռը-սել) է. ած. Ծածկելի, պահելի առ իւր զգողոնս (ըստ իրաւագիտից). թաքուստ գողունեաց։

Recélé (ռը-սելե) է. ած. Թաքուստ ընկերութեան, ժառանգութեան. (ըստ իրաւագիտից)։

Recèlement (ռը-սել-ման) է. ած. Թաքուցանելն, պահելն առ իւր (զգողոնս, զգող, զմարդասպան)։

Recéler (ռը-սելե) բ. ն. 1. Ծածկել. թաքուցանել։ || 2. Առ իւր պահել, թաքուցանել (զգողոնն)։ — un larcin, des objets dérobés։ || 3. Առ իւր թաքուցանել կամ ապուցանել (զգող, զմարդասպան)։

= բ. ն. Թաքչիլ, ղօղել (հղջերուի)։

† = Se —. բ. ած. Թաքչիլ. ղօղել։

Receleur, euse (ռը-սելէօր, էօզ) է. 1. Պահիչ, թաքուցիչ գողունեաց. *գողոնաթաքոյց. Իբր ած. || † 2. Ծածկիչ, թաքուցիչ (գողոյ, մարդասպանի)։

Récemment (ռէ-սա-ման) մ. Նորոգ. նորոգապէս. ապին ինչ. արդ խակ. գեռատեղ։ Il était — marié։

Recensement (ռը-սան-սման) է. ած. 1. Աշխարհագիր. աշխարհամատոր. հանգէս. հանգէս համարոյ. համար հանգիսի։ On a ordonné un nouveau — de la population de cette ville։ || 2. Համար. թուաբանի. թիւ համարոյ։ Il a fait le — de ses rentes։ || 3. Նորոգ քննութիւն (վաճառաց)։

Recenser (ռը-սան-սե) բ. ն. Հանգէս համարոյ, համար, աշխարհագիր առնել. ընդ թիւ անցուցանել. թուել։ — la population։ [հագիր. աշխարհամատոր։

† **Recenseur** (ռը-սան-սէօր) է. ած. Որ առնէ աշխարհագիր։

Recension (ռը-սան-սիօն) է. իգ. 1. Համեմատութիւն, բաղդատութիւն տպագրութեան նախնի մատենագրի ուրուք ընդ գրչագրաց։ Le texte de cet écrivain arménien a été établi d'après les plus savantes recensions։ || 2. Բնագիր նախնի մատենագրի ուրուք քննեալ և ապագրեալ ի ձեռն քննադատի։

Récent, ente (ռե-սան, անթ) ած. Նորագ. նոր։ Cela est d'une écriture toute récente. Un événement —։

Recepage (ռը-սէ-փաժ) է. ած. Հատուածն որթոյ կամ ծառոց մինչև ցգետնն։

Recepée (ռը-սէ-փե) է. իգ. Կոպին անատաքի ուր ատաք ծառոց հատեալք են մինչև ցգետնն։ Le rendez-vous de chasse était à la —։

Receper (ռը-սէ-փե) բ. ն. 1. Հատանել մինչև ցգետնն։ On recepa, on recèpera toutes les vignes. — des bois taillis։ || 2. Հատանել զցիցս մատաւատաբար գետնոյ։

Récépissé (ռե-սէ-փիս-սե) է. ած. *Ընդունագիր (վաճառական թղթոց)։

Réceptacle (ռե-սէփ-թա-քլէ) է. ած. 1. Ընդունարան. ժողովարան. ժողովատեղ. Հաւաքարան։ La mer, qui est le — de toutes les eaux. C'est le — de toutes les ordures de la ville։ || 2. Աւազան ուր ժողովին ջուրք տալ և տալ խազովակք. ընդունարան։ || 3. Ցառատիկ բաժակի [calice] ծաղկանց. ընդունարան։ || 4. (է-նէ-բ.) ժողովարան. կամ ճառատանց. ընդունարան. Հաւաքարան։ Cette caverne est le — des gueux, des voleurs։

Réception (ռե-սէփ-սիօն) է. իգ. 1. Ընդունելութիւն։ Accuser — d'une lettre։ || 2. Ընդունելութիւն (անձանց)։ On fit une — magnifique aux ambassadeurs։ || 3. Ընդունելութիւն (տեղեաց)։ C'est demain jour de — chez le ministre։ || 4. Հանգէս ընդունելութեան. ընդունելութիւն։ Il y a aujourd'hui une — à l'Académie։

Recercler (ռը-սէր-սլե) բ. ն. Դնել շրջանակս նորա։ վերստին պատել շրջանակօք։ — une cuve, un tonneau։

Recette (ռը-սէթ) է. իգ. 1. Մուտք. Հասոյթ։ La — et la dépense. Մուտք և ելք կամ ծախք։ La dépense excède la —. Ce théâtre fait de fort bonnes recettes. Forcer en —, la —. Ակնցուցանել, առաւելուլ զմուտս։ || 2. Ժողովելի զմուտս, զՏուրկս, զՀասս. (Տարկս) ժողովութիւն։ Faire la — d'une terre, des rentes de quelqu'un. Il fait la — de cet arrondissement։ || 3. Պաշտօն Տարկաժողովի. Տարկաժողովութիւն։ — générale d'un département։ || 4. Տուն, սենեակ, *գրասենեակ Տարկաժողովի։ Aller à la —։ || 5. Խառնուած, Հանգերձանք գետոց ինչ. Ս. Նուախայ. (արք. Նոահ)։ Une bonne — pour la lièvre։ || 6. *Նուախայագիր։ Donnez-moi la — de ce remède։ || 7. Օրինակ. եղանակ. Ս. Նուախայ։ Une — pour conserver des fruits։ || 8. (է-նէ-բ. և ընդ.) Օրինակ գնացից, քաղաքավարութեան. Ս. Նուախայ։ Il a une excellente — pour se faire des amis։

Recevabilité (ռը-սէվ-ապ-իլի-թե) է. իգ. Ընդունելին լինել. ընդունելութիւն։

Recevable (ռը-սէվ-ապլ) ած. Ընդունելի։ Cette excuse

Digitized by Google

n'est pas — . Non — . Անընդունելի : Il a été déclaré non — dans sa demande. Անընկալ ծանուցման պահանջնիք նորա (ի դատաստանի) :

Receveur, euse (ռը-ըվ-որ, եւզ) ե. Ընդունող : La receveuse des billets, dans un spectacle. Տոմսակատարուհի կին թէատրանի : — des contributions. Հարկահաւաք : † — des hôtes. Հիւրատես, հիւրընկալ (ի վանս օգոստափեհան կրօնաւորաց) :

Recevoir (ռը-ըվ-ուար) [Je reçois, tu reçois, il reçoit, nous recevons, vous recevez, ils reçoivent. Je recevais. Je reçus. Je recevrai. Reçois, recevez. Que je reçoive. Que je reçusse. Recevant. Reçu, ue.] բ. ն. 1. Ընդունել, առնուլ : — un don, un présent, de l'argent. — des impôts, des contributions. Ընդունել, ժողովել հարկս : Les assiégés reçurent des secours. Il vaut mieux donner que — . (ասաս.) Երանելի է մանաւանդ տալն քան առնուլն. (տես Գործք, ի. 35) : || 2. Ընդունել (գրչեալն) : — une lettre, un paquet. Il reçut la nouvelle de . . . ժամանակ նմա հասանել (մեհեանն Տօրն). լուաւ գբօթ (մեհեանն Տօրն) : || 3. Ընդունել (վարձս), առնուլ (ապրանք ի ծնօտ, վէրս) : — le prix de ses services. — des louanges, des éloges. Vous recevrez de moi de grands bienfaits. Բազմից յինէն հանդիպեսցիս բարեբերանց : — un coup d'épée, des coups de bâton, un soufflet, une blessure, une offense. — la mort. Ընդունել զմահ. մեռանիլ : || 4. Ընդունել (զսուրբ խորհուրդս) : — le baptême, les ordres. — la confession de quelqu'un. Ընդունել զխոստովանութիւն ուրուք. խոստովանութիւն առնուլ. ընդունող լինել խոստովանութեան : || 5. Առնուլ. ընդունել : La lune reçoit sa lumière du soleil. Լուսին յարեգակնէ առնու զլոյս. լոյս յարեգակնէ գայ ի լուսին : Cette maison ne reçoit ses jours que de la rue : || 6. Ընդունել. ժողովել. ասպնջականալ : La mer reçoit tous les fleuves. Ծով ասպնջական և հիւրասիրատու է ամենայն գետոց : Un égout qui reçoit toutes les immondices de la ville : || 7. Առնուլ (յատեանդ) : Il a nié le dépôt qu'il avait reçu : || 8. Ընդունել. հաճութիւն. հաճիլ : Je reçois vos offres : || 9. Առնուլ, ընդունել (հրամանն) : Il reçut l'ordre de revenir. Եհաս առնա հրամանն գարձի : || 10. Ընդունել. հպատակիլ : — une décision avec respect. — un concile : || 11. Ընդունել (զոք ի տան իւր) : C'est un homme mal famé, ne le recevez pas. — quelqu'un à sa table. Ընդունել, բազմեցուցանել զոք ի սեղան իւր. սեղանակից ինքեան առնել : || 12. Ընդունել : — un ambassadeur, le — avec magnificence. Il est bien reçu partout. — quelqu'un à bras ouverts. (ֆոթ.) տես ի Bras, 1. Ils ne m'ont pas reçu. Անընկալ եղէ ի նոցանէ : || 13. Առ իւր ապուցանել : — un proscrit : || 14. Ընդունել. անդամ, անդամակից, թուակից առնել : Il a été reçu à l'Académie :

Recez (ռը-ըզ) ե. ար. Բազմանգամութիւն վճռոց ժողովոյ [diète] նախնի գերմանական կայսրութեան : — de l'Empire :

† **Réchabites** (ռե-խա-պիթ) ե. ար. յհ. Անուն էրկից որ ոչ ըմպէին գինի և ոչ չինէին տուներս, ոչ սերմանէին սերմանս և ոչ անկէին այգիս, այլ ի վրանս բնակէին. որդիք Ռեքաբիմայ, Ռեքաբեայ. ռեքաբացիք : (Տես Երեմ. Լ. 2-19) :

Réchampir (ռե-շանփ-իր) բ. ն. Ոսկով կամ արծաթով երեսցուցանել զառարկայս ի յատակէ նկարուն : (Աբ և Échampir) :

Rechange (ռը-շանժ) ե. ար. 1. Ինչ մի կալեալ ի պահեստի առ ի փոխանակութիւն. փոխանակ. (ռ. փոխնորդ). Երեք. Երեքփ. Des cordages, des rames de — . Չուանք, թիակք փոխանակաւ : Des rechanges : || 2. Երկրորդ փոխանակութիւն : Payer le change et le — :

† **Rechanger** (ռը-շանժէ) բ. ն. Միւսանգամ փոխել :

† **Rechanter** (ռը-շանթէ) բ. ն. 1. Երգել վերստին : || 2. Երգել առեալ առեալ զմի և զնոյն երգ :

Réchapper (ռե-շափ-իր) բ. ն. Ազատանել. վերծանել. ճողոպրել. ապրիլ. (ընդ.) : — d'une longue maladie :

Rechargement (ռը-շարժ-ման) ե. ար. Վերստին բեռնաւորումն (վաճառաց) :

Recharger (ռը-շարժէ) բ. ն. 1. Վերստին բեռնաւորել : On avait déchargé les mulets, il fallut les — . — des marchandises sur le même bâtiment. Վերստին ազատպիլ կամ ակատիլ վաճառաց գնաւն : || 2. Նոյն վերստին (գհրացէնս) : || 3. Միւսանգամ յարձակիլ (ի վերայ թշնամեաց) : || 4. Միւսանգամ յանձն առնել. կրկին պատուիրիլ. (ընդ.) :

= Se — . բ. ա. Միւսանգամ ըստանձնիլ գիւր բեռն :

Rechasser (ռը-շաս-ե) բ. ն. 1. Միւսանգամ վանիլ կամ հալածիլ (գթշնամիս). միւսանգամ արտաքսիլ (զպատաւորս) : || 2. Վարել. վանիլ. քշել : Rechassez ces bêtes dans l'étable :

= բ. ն. Միւսանգամ որսալ. (ընդ.) :

Réchaud (ռե-շո) ե. ար. Երկաթակալ : — de fer, d'argent. Mettre quelque chose sur le — :

Réchauffé (ռե-շոֆ-ֆե) ե. ար. Միւսանգամ ջեռուցեալ կերակուրք : Ce dîner n'est que du — . C'est du — . (ֆոթ. և ընդ.) Զկիր ինչ նոր (ի մտաւեղագրութեանէ, ի մտաւեղիկ) :

Réchauffement (ռե-շոֆ-ման) ե. ար. † 1. Վերստին ջեռուցումն : || 2. Նորոգ աղբ (առ ի ջեռուցանել զածուռ [couche] ցրտացեալս) :

Réchauffer (ռե-շոֆ-ֆե) բ. ն. 1. Ջեռուցանել զցրտացեալ ինչ. միւսանգամ ջեռուցանել : Faites — ce potage. Une mère qui réchauffe son enfant sur son sein : || 2. (ֆոթ.) Ջեռուցանել (զսիրտ հովացեալ կամ ուծացեալ). վերստին արծարծանել : || 3. Աբկանել (յածուս) նորոգ աղբ : — une couche :

= Se — . բ. ա. Դարձեալ ջեռնուլ :

Réchauffoir (ռե-շոֆ-ուար) ե. ար. Ս. Թուալ [fourneau] ջեռուցանելոյ զսկուասաւակս սեղանոյ :

Rechausser (ռը-շոս-ե) բ. ն. 1. Միւսանգամ ագուցանել ուժգն կօշկիս, գուլպայս : — un enfant : || 2. Դարձեալ կօշանել հող (ղծառամ) : || 3. Նորոգել, ամրացուցանել զառարս (հնացեալ շինուածոյ) : — un mur :

= Se — . բ. ա. Դարձեալ ագանիլ, արկանիլ զկօշիկս կամ զգուլպայս յոտս :

Rèche (ռէշ) ած. 1. Դաժան. ժանտ : Pomme, poire — : || 2. Խիստ ի շօշափել : Il a la peau — : || 3. (ֆոթ. և ընդ.) Դժուարաբարոյ : Cet homme est — :

Recherche (ռը-շէռշ) ե. էգ. 1. Խնդիր. խոյզ. խոյզ և խնդիր. խուզարկութիւն. հետազօտութիւն : Travailler à la — de la vérité. Faire la — d'un enfant qui a disparu. Le coupable a échappé à toutes les recherches : || 2. Նորոգումն (յարկի տան կամ առալյատակի փողոցաց) : Il suffira de faire une — à ce pavé : || 3. Քննութիւն առնական. խուզարկութիւն : On ne fit aucune — sur sa mort : || 4. Քննութիւն կենաց և գոր-

Digitized by Google

ծոց ուրտք. խուզարկութիւն: La — des concussionnaires: ‖ 3. Սիրեւեթանք. բեկբեկումն. *արուեստակութիւն: Cette femme est toujours mise avec —. Un style naturel et sans —:

— յդ. Հետազօտութիւնք. խուզարկութիւնք. քննութիւնք: Ce livre est plein de recherches savantes:

Recherché, ée (ռէշէռշէ) ած. 1. Զարմալուկ, չորակուռ (տանջանք). չորաստոջ (մահ): On lui fit souffrir des tortures recherchées. Une mort recherchée: ‖ 2. Զամբռճեալ. սիրեւեթեալ. բեկբեկ. անբնական. արուեստակեալ: Parure recherchée. Un écrivain —, — dans son style:

Rechercher (ռէշէռշէ) բ. ն. 1. Դարձեալ խնդրել, որոնել, խուզել, յուզել: Je l'ai cherché et recherché sans le pouvoir jamais trouver: ‖ 2. Խնդրել փութով, խնամով, հաւաստուիս, ամենայն խուզիւ, մեծաւ խուզիւ: — les secrets de la nature. Je rechercherai ce passage dans Bossuet: ‖ 3. Գնել, որոնել, խուզարկել, հետազօտել (զվարս կամ զգործս ուրուք). (ած. մեկուն վարքը պրպտել): Il est arrêté prisonnier, on recherche sa vie: ‖ 4. Խուզել. խուզարկել: On rechercha l'auteur du délit: ‖ 5. Ջանալ. գտանել. ի խնդիր լինել. թեւեն ածել. (ած. փնտռել): On recherche beaucoup les tableaux de cet artiste. — l'amitié de quelqu'un: ‖ 6. Յանկալ սիրանել կամ ճանաչել զանձ. ի խնդիր լինել. խնդրել: C'est un homme aimable, que tout le monde recherche: ‖ 7. Յարգարել, յոգեկ խնամով: — une figure de plâtre, de bronze: ‖ 8. Կայտառ ուսուցանել կամ գործել (զերիվար):

= Se —. բ. ա. 1. Յանկալ սիրանել կամ ճանաչել զմիմեանս. ի խնդիր լինել միմեանց: Les hommes de goût se devinent et se recherchent mutuellement: ‖ †2. Սիրեւեթիլ (ի գնացս իւր):

Rechigner (ռէշիներ) բ. ն. Ուռել զյոնքունս առ ի յոյժ առնել զքեր գժկամութիւն կամ զխորշութիւն. (ընդ.): Il fait les choses de mauvaise grâce et en rechignant:

Rechoir (ռէշուար) բ. ն. Անկանել վերստին. (վչ.):

Rechute (ռէշիւտ) է. իզ. 1. Կրկնութիւն, նորիլն, գարձ (հիւանդութեան): Il était guéri, mais il vient d'avoir une —: ‖ 2. Միւսանգամ անկումն (ի մեզս, ի յանցանս):

Récidive (ռեսիտիվ) է. իզ. 1. Կրկնութիւն (հիւանդութեան): La — d'une tumeur: ‖ 2. Վերստին անկումն (ի նոյն յանցանս): À la première —, il sera puni. Être accusé de vol avec —:

Récidiver (ռեսիտիվե) բ. ն. 1. Կրկնել, նորել (հիւանդութեան): La maladie a récidivé: ‖ 2. Միւսանգամ անկանել (ի նոյն յանցանս): Prenez garde de —:

Récidiviste (ռեսիտիվիսթ) է. ա. Միւսանգամ անկեալ (ի նոյն յանցանս):

Récif (ռեսիֆ) է. ա. Գետի կամ պարբ քարաժայռից զմկանամբք ջուրց. վիմուտք: Une mer pleine de récifs. Ծով քարաթիթա: (Գրի եւս Rescif, Ressif):

Récipé (ռեսիբե) է. ա. 1. *Դեղագիր (բժշկի): ‖ 2. Ս. Կաւախայ (գեղոց): Cette femme vous donnera des récipés pour toutes les maladies:

Récipiendaire (ռեսիբիենտեռ) է. ա. Ընդունուս (յընկերութիւն ինչ): Dans l'Académie française, le — prononce un discours, et le directeur y répond:

Récipient (ռեսիբիէն) է. ա. 1. Անօթ ինչ բոլոր. չի՝ պատշաճեալ ի փուռնդն [cornue] կամ ի թորանոցն [alambic]. ընդունարան. ընդունոց: ‖ 2. Ապակեայ ծածկիչ (օդակոյղ մկքենայի). ընդունարան: Pomper l'air du —:

† **Récipreation** (ռեսիբռեփոսիօն) է. իզ. Ընդունելի գիտախարէնն. փոխառութիւն. *փոխարինութիւն:

Réciprocité (ռեսիբռոսիթե) է. իզ. Փոխադարձութիւն: — de l'amitié, des services:

Réciproque (ռեսիբռոք) ած. 1. Երկակազմեալ: Ces deux propositions, *L'homme est un animal raisonnable, l'animal raisonnable est un homme,* sont réciproques: ‖ 2. Փոփոխ. փոխարինագ. փոխանակորդ. **փոխադարձ: Amour, amitié —: ‖ 3. **Փոխադարձ (բայ, ըստ քերականաց): Օրինակ իմն. Ces deux propositions se contredisent. Ils s'aidaient l'un l'autre:

= է. ա. Փոխարէն. կշիռն. կշռի փոխարինի. գործ փոխարինի. փոխադարձ: Je vous rendrai le —:

= է. իզ. *Շրջուն յաւաչքութիւն կամ նախագաւութիւն. Հակադարձն. (ի բանականն արուեստի [logique]): La — est vraie:

Réciproquement (ռեսիբռոքման) մ. Փոփոխ. փոխանակաբ. փոխադարձաբար: S'aimer —. Սիրել զմիմեանս: Ils s'aident —. Օգնեն միմեանց:

Récit (ռեսի) է. ա. 1. Պատմութիւն. զրոյց: Faites-nous le — de ce qui s'est passé. Abrégez votre —. — épique. վիպ: ‖ 2. Գովութիւն. (ընդ.): C'est un homme dont j'ai entendu faire un grand —, de grands récits: ‖ 3. Աստիճին երդ, նուագ: Un — bien chanté. — de violon:

Récitant, ante (ռեսիտան, անթ) ած. Աստիճին նուագող (ձայն կամ գործի, ըստ երաժշտաց):

Récitateur (ռեսիթաթէռ) է. ա. Որ ճառէ կամ կարդայ ի ձայն բարձր (զուսանելն ի բերան). կարդացող. (խոչ): Un bon, un mauvais —:

Récitatif (ռեսիթատիֆ) է. ա. Ի թիւս ասելի (զմեան ինչ թատերգութեան): Le — du nouvel opéra est ennuyeux, il est trop uniforme:

Récitation (ռեսիթասիօն) է. իզ. 1. Բարձրաձայն կարդացուած (ճառի կամ բանաստեղծութեան զոր գիտէ ոք ի բերան կամ ի թիւս): ‖ 2. Նուագելն աստիճին. (ըստ երաժշտաց):

Réciter (ռեսիտե) բ. ն. 1. Ընթերնուլ ի ձայն բարձր. վերծանել: ‖ 2. կարդալ, ճառել ի ձայն բարձր (զուսանելն ի բերան): — sa leçon, des vers. L'acteur Baron disait qu'on ne doit pas déclamer la tragédie, qu'on doit la —: ‖ 3. Պատմել. զրուցել. ճառել: — une histoire: ‖ †4. Ի մէջ առնուլ, ածել. յաւաչ բերել. առնուլ ի վկայութիւն: "Voilà, Messieurs, le passage entier du saint prophète Isaïe, dont je n'avais récité que les premières paroles." BOSS. *Anne de Gonz.* ‖ 5. Աստիճին նուագել. (ըստ երաժշտաց):

Réclamant, ante (ռեկլաման, անթ) է. *Բողոքարկու. (ըստ իրաւագիտաց):

Réclamation (ռեկլամասիօն) է. իզ. Բողոք. *բողոքարկութիւն. պահանջանք: Cette loi excita beaucoup de réclamations:

Réclame (ռեկլամ') է. իզ. 1. Աստղին բան յաղագ երեսի մնուանի՝ եդեալ ի ներքոյ նախընթացի երեսի. կոչումն: Les réclames ne sont plus guère en usage: ‖ 2. Հաշանակութիւն վերջին բառի և վերջին թուոյ փոր-

Digitized by Google

ձեղ ապարանի (ի պէտս սրբագրողին). կոչումն։ Indiquer la —. Vérifier la —։ ‖ 3. Գովասանական յօդուած (զմիաւանէ կամ զվաճառաց, այլովքն հանդերձ, ի լրագիրս)։ — coûteuse, gratuite։ [դէ. կոչումն։

= ե. ու. Զայն կամ նշան հաւորացց առ ի կոչել զբա-

Réclamer (ռէքլա՛մէ) բ. ն. 1. Հակառակ կալ. ընդդիմանալ։ Je réclame contre cela։ 2. Բազդ բառնալ, աղկանել. բազդել։ Un religieux qui réclame contre ses vœux։

= բ. ն. 1. խնդրել մեծաւ թախանձանաք. հայցել. պազատանել։ — l'assistance, le secours de Dieu. Je réclame votre indulgence. — les saints. Յօդնութիւն կարգալ, վերապարգալ կամ վերակոչել զաստուած։ ‖ 2. Պահանջել։ Je réclame l'exécution de votre promesse։ ‖ 3. Մխիթարգ լինել։ Vous avez fait arrêter mon domestique, je vais le —։ ‖ 4. ի բաց կոչել (հաւորսի զբազէ)։

= Se —. բ. ա. Se — de quelqu'un. Ցանօթ կամ մերձաւոր իւր կոչել զոք. պատապարիլ յոք։

Reclouer (ռէքլու՛է) բ. ն. Դարձեալ բևեռել, հեղաստել։ — une planche qui s'est déclouée։

Reclure (ռէքլու՛ռ) բ. ն. փակել, արգելուլ զոք (ի խցիկն). (վղ. և. Խոբ)։ — un religieux։

= Se —. բ. ա. Արգելուլ, դադարեցուցանել զինքն (ի խցիկն). (վղ. և. Խոբ)։ Se — dans une cellule։

Reclus, use (ռէքլու՛, ու՛զ) ած. գոչբ. Reclure բայի. Արգելեալ. փակեալ։ Il est — dans sa maison։

= ե. Արգելական. արգելաւոր. խցարգել. խցաւոր. մենաւորաց։ Vivre comme un —։

Reclusion կամ **Réclusion** (ռէքլու՛զիօն, ռեքլու՛զիօն) ե. իգ. խցարգելութիւն։ On a ordonné sa —։

Recogner (ռէքօղնե) բ. ն. 1. Վերստին հարկանել առ ի վարսել կամ ի վար։ — un clou qui se détache։ ‖ 2. Վերստին հարկանել։ Cet enfant vient de se — la tête։ ‖ †3. Վանել. հալածել. (վղ.)։

Récognitif, tive (ռեքօղնիթիֆ, իվ) ած. Ճանաչելոյն։ Les signes récognitifs. Acte —։ [գվարսս, գՀերս։

Recoiffer (ռէքուաֆէ) բ. ն. Վերստին յարդարել

= Se —. բ. ա. Վերստին յարդարել զինք Հերս։

Recoin (ռէքուէ՛ն) ե. ած. Ծածկագոյն խորշ, անկիւն։ Il n'y a coin et — où l'on n'ait cherché։

— Les recoins du cœur, de la conscience. (ճոխաբ. և ընդ.) Ծածուկք սրտի, խղճի մտաց։

Récolement (ռեքօլմա՛ն) ե. ած. 1. Ընդհանուրն առաջի վկայից գվկայութիւնս խրբանց։ Faire le — des témoins։ ‖ 2. Գննութիւն. առաւգութիւն։ Faire le — de meubles saisis։ [գվկայութիւնս խրբանց։

Récoler (ռեքօլե) բ. ն. Ընդհանուրն առաջի վկայից

Récollection (ռեքօլեքսիօն) ե. իգ. Ամփոփումն մտաց. (վղ.)։ Profonde —։ [(մտրթոյ, ըստ բժշկաց)։

Recollement (ռեքօլմա՛ն) ե. ած. Վերստին կցումն

Recoller (ռէքօլե) բ. ն. Վերստին մեծաւ ճարտասանաձով. մխիթարգամ առանձել, անձել։

Récollets (ռեքօլե) ե. ած. յած. Անուն կարգի իրիք փրանկիսկեան կրօնաւորաց. մեկուսացեալք։

Récollettes (ռեքօլէթ) ե. իգ. յած. Մեկուսացեալ հաւատաւորք կամ կուսանք փրանկիսկեանք։

Récolliger (se) (ը ռեքօլիժե) բ. ա. Ամփոփել, հաւաքել, ժողովել զքիսս. (վղ.)։

† **Recolorer** (ռէքօլօռե) բ. ն. Վերստին գունաւորել։

Récolte (ռեքօլթ) ե. իգ. 1. Քաղքն, ժողովքն զարդիւնս երկրի. կութք։ Quand il aura fait sa —. La — des blés. Հաւնձք ցորենոյ։ ‖ 2. (ճոխաբ.) Քազմաժողովք. ժողովածոյք. կութք։ Dans son voyage, il a fait une abondante — d'objets curieux։ ‖ 3. Ակդիւնք, արմտիք քաղեալք. կութք։ Serrer la —. On a saisi ses récoltes։

Récolter (ռեքօլթե) բ. ն. Քաղել. կիթել. ժողովել։ Il a récolté beaucoup de blé։

Recommandable (ռէքօմմանտա՛պլ) ած. Մեծարոյ. պատուականի. գովելի։ Sa vertu le rend —։

Recommandaresses (ռէքօմմանտարէս) ե. իգ. յգ. Հանապազ կարգեալք ի Տէրութենէ առ ի հայիմալիել առնուտս։

Recommandation (ռէքօմմանտասիօն) ե. իգ. 1. Յանձն առնելն, ընծայեցուցանելն զոք. յանձնարարութիւն։ On ne peut rien refuser à sa —. Lettre de —. Թուղթ ընծայութեան. ընծայական, յանձնարարական թուղթ, գիր։ ‖ 2. Մեծարոյ կարծիք. մեծարանք. յարգ. (տե՛ս. Համարում)։ La sainteté de sa vie l'avait mis partout en grande —. Avoir quelque chose en —. Մեծարգի համարել զկրօն ինչ։ ‖ 3. Յանձնարարութիւն. խորհուրդ. պատուէր։ Il fit cela malgré toutes mes recommandations։

Recommander (ռէքօմմանտե) բ. ն. 1. Յանձն առնել (զոք). ընծայեցուցանել. *յանձնարարել։ Je l'ai déjà recommandé à tous mes amis։ ‖ 2. Յանձն առնել. յանձնել. ապատանի առնել. ապազատրել. աւանդել։ — à quelqu'un un dépôt. — quelqu'un aux prières des fidèles։ ‖ 3. Մեծարոյ ընծայեցուցանել, կացուցանել։ Il n'a rien fait encore qui puisse — son nom à la postérité։ ‖ 4. Յանձն առնել. յանձնել. պատուիրել։ On m'a recommandé de veiller sur lui։ ‖ 5. Խորհուրդ, խրատս տալ. յորդորել. խրատել։ — à ses enfants d'aimer la vertu։ ‖ 6. Արգելուլ զարձակումն (պարտապանի) ի բանսե։

= Se —. բ. ա. 1. Յանձն առնել, ապազատրել զանձն. յանձն լինել։ ‖ 2. Մեծարոյ ընծայեցուցանել զանձն։

Recommencement (ռէքօմմանսման) ե. ած. Վերստին սկսուած։

Recommencer (ռէքօմմանսե) բ. ն. Վերստին սկսանել։ — la guerre. Il recommence à bâtir. — un élève. Վերստին ուսուցանել աշակերտի զսկզբնականս, զառաջինն հրահանգս։ — un cheval. Վերստին անցուցանել ընդ առաջինն կրճատիս զձի Թերակաւոր։ [mence։

= բ. ն. Վերստին սկսանել, սկսանուլ։ La pluie recom-

Recommenceur, euse (ռէքօմմանսե՛ռ, ե՛ուզ) ե. Վերստին սկսող։

Récompense (ռեքօմփա՛նս) ե. իգ. 1. Վարձք. հատուցումն. փոխարէն. փոխադարձ։ Juste, digne —. La — fut proportionnée au service. Կշիռ ըստ վաստակոցն ընկալաւ զհատուցումն։ — égale կամ proportionnée au mérite. Զատաչափ, համաչափ, հատասարչափ վաստակոցն վարձք։ Est-ce là ce qu'ils me donnent pour — de tous mes services? Ի մեծի վաստակոցն իմոց ի վերայ այդ հատուցումն ի նոցանէն։ Dispensateur des récompenses. Վարձահատոյց. հատուցանող վարձուց։ ‖ 2. Հատուցումն. փոխարէն. պատիժ։ L'échafaud sera la — de ses crimes։ ‖ 3. Հատուցումն, փոխարէն (քնատաս). *փոխարինութիւն։ Il faut lui accorder quelque — pour le dommage qu'il a souffert։

= En —. Ած. ա. փոխանակ այնր։

Récompenser (ռեքօմփանսե) բ. ն. 1. Հատուցա-

Digitized by Google

նել. ուժիք վարձա. վարձահատոյց լինել. վարձատրել. փոխարինել։ Il y a un Dieu qui récompense et qui punit. On l'a bien récompensé de ses services։ ‖ 2. Պատժել։ Il a été justement récompensé de ses perfidies։ ‖ 3. Հատուցանել, ուժիք դինուս ուրուք կամ զվճնակս. տալ զփոխարէն ինատուն։

= Se —. բ. ա. Ինձնուլ զփոխարէն իւրոյ ինատուն։ Il s'est bien récompensé de ses pertes։

† **Récompenseur** (—էօ)—նօ) ած. ու. Վարձատ.

Recomposer (—էօ)բնել) բ. ն. 1. Վերստին կազմել, յարդարել։ — une administration։ Վերստին շարել, տողել (գնշանագրիս տպագրութեան)։ ‖ †2. Վերբողոքին մատենագրել, յօրինել։ ‖ 4. Միաւորել (զանջատեալ տարերս, ըստ տարբագիտից)։

Recomposition (—էօ)բնութ) է. իդ. †1. Միաւանգամ շարել (գնշանագրիս տպագրութեան)։ ‖ 2. Միաւորութիւն (անջատեալ տարերց, ըստ տարբագիտից)։

Recompter (—էօ)գել) բ. ն. Միւսանգամ համրել, հաշուել, թուել։

Réconciliable (—կէօ)—լիէ) ած. Հաշտելի։ Ces deux personnes ne sont pas réconciliables։

Réconciliateur, trice (—կէօ)—գէօ—, գ—իս) է. Համնգիլ ի հաշտութիւն. հաշտեցուցիչ. հաշտարար։ Il s'offre comme —։

Réconciliation (—կէօ)—լիէ—նօ) է. իդ. 1. Հաշտութիւն. համաձայնութիւն։ — feinte, plâtrée. Sincère —. Il a travaillé à leur —. Il lui donna la main en signe de —։ ‖ 2. Ընդունիլ ի գոգ եկեղեցւոյ (գհերետիկոս). հաշտութիւն։ ‖ 3. Միւսանգամ օրհնութիւն (եկեղեցւոյ պղծելոյ)։

Réconcilier (—կէօ)—լիէ) բ. ն. 1. ի հաշտութիւն ածել. հաշտ առնել. հաշտեցուցանել. հաշտել։ Il est impossible de les —. Je les ai réconciliés ensemble։ ‖ 2. Վրդահել ի մերոց (գհերետիկոս, զապստատող)։ ‖ 3. Միւսանգամ օրհնել (զեկեղեցի պղծեալ)։ ‖ 4. Միաբանել։ — le théâtre avec la morale, avec la religion։

= Se —. բ. ա. 1. Հաշտիլ, համձիլ (ընդ ուժիք)։ ‖ 2. Խոստովան լինել յառաջ քան զհաղորդութիւն զերեք մերս գործելոյ յիւր խոստովանութեան կամ զմերս մուտացեալս ի խոստովանութեան։ Il alla se — avant que de se présenter à la sainte table։

Réconduction (—կէօ)—գ—նօ) է. իդ. Tacite —. Լռելեայն վարձումն (ասեն արդ լցեալ է պայմանաժամ վարձակալութեան)։ Il occupe cette maison par tacite —։

Reconduire (—էօ)—գ—) բ. ն. 1. Ցուցարկուսար երթալ ուժիք. յուղարկել. ուղեկից լինել։ Vous me paraissez un peu malade, je vais vous —, vous faire — par mon domestique, dans ma voiture։ ‖ 2. Զհետ երթալ ուժիք առ ի պատիւ. յուղարկել։ Il a reconduit cette dame jusqu'au bas de l'escalier, jusqu'à sa voiture։ ‖ 3. Միրժել. վանել. հալածել. (ընդ.)։ On reconduisit les ennemis à grands coups de canon։

Reconduite (—էօ)—գ—իթ) է. իդ. Ցուցարկումն։ Faire la —։ Ասի եւս հնձանուքեամբ. On lui fit la — à coups de bâton։ [ոսկոսանք. (վշ.)։ Voilà tout son —։

Réconfort (—կէօ)—) է. ու. Միխիթարութիւն.

Réconfortation (—կէօ)—գ—նօ) է. իդ. Զօրացուցանելն. միխիթարելն. (վշ.)։

Réconforter (—կէօ)—գ—) բ. ն. 1. Զօրացուցանել. կազդուրեցուցանել։ Cela réconforte l'estomac։ ‖ 2. Զօրացուցանել. սրտապնդել։ De bonnes paroles réconfortent quelquefois les hommes découragés։ ‖ 3. Միխիթարել. սփոփել։ [բիլ։

= Se —. բ. ա. 1. Զօրանալ. կազդուրիլ։ ‖ 2. Միխիթա.

Reconnaissable (—էօ)ծ—լիէ) ած. Ճանաչելի. յայտնի։ Il est si changé, qu'il n'est pas —. Voilà une fausseté bien —։

Reconnaissance (—էօ)ծ—) է. իդ. 1. Ճանաչումն։ Une lettre fut cause de leur mutuelle —։ ‖ 2. Ձեղբիա և մանր քննութիւն։ Faire la — des lieux, des meubles, des papiers։ ‖ 3. Ջննիլն, գիտելն զկայանս կամ զնշանագանս գնգի թշնամեացդ։ Le général est allé faire une —։ ‖ 4. Աշխարհագիտ քննութիւն. աշխարհագիտութիւն։ ‖ 5. Գիւտ, յայտնութիւն (ծովափանց, նաւակայից, այլոցիք հանգերձ)։ ‖ 6. Նշան, *նշանակն [balise] (վտանգաւոր վայրաց ի ծովու)։ ‖ 7. Ձեռնագիր. *ընդունագիր. *առացագիր։ Si vous me confiez ces papiers, je vous en ferai ma —։ ‖ 8. Սուտգիրն (գձեռնագիրս կամ գմուրհակ սուտ.)։ ‖ 9. Դատանիլն զանձն հայր կամ մայր մանկան ծնելոյ արտաքոյ ամուսնութեան։ ‖ 10. Խոստովանութիւն (յանցանաց)։ ‖ 11. Ցիշումն երախտեաց. երախտաճանաչութիւն. *երախտագիտութիւն. գոհացողութիւն։ Grande, éternelle —. Témoigner sa —. Vous pouvez compter sur ma —։ ‖ 12. Վարձք. հատուցումն. (խրլ)։ Vous devez attendre de lui une honnête —։

Reconnaissant, ante (—էօ)ծ—, —իթ) ած. Շնորհակալ. երախտաճանաչ. *երախտագէտ։ Il a un cœur —. Il est fort — des services que vous lui avez rendus։

Reconnaître (—էօ)ծ—է—է) բ. ն. 1. Ճանաչել։ Il y avait longtemps que je ne l'avais vu, j'ai eu de la peine à le —. Je l'ai reconnu à sa voix։ ‖ 2. Ճանաչել. իմանալ. գիտել. առնուլ զծանօթս։ On le reconnut à une balafre qu'il avait au front։ ‖ 3. Ճանաչել. գիտակ, խելամուտ, հասու, վերտհասու լինել։ On a reconnu son innocence։ ‖ 4. Ջննել. գիտել։ — les lieux, le terrain։ ‖ 5. Ինձնուլ զկանգամանս (կայանի կամ գնգի թշնամեաց). առեռանիլ (զբանակ թշնամեաց)։ — les ennemis, leur nombre, leur camp։ ‖ 6. Աշխարհագիտ առնել, աշխարհագրել (զերկիր անծանօթ). գնել (գծով անծանօթ)։ ‖ 7. Ընդունիլ. հաւանիլ։ — les vérités de l'Évangile։ ‖ 8. Հպատակիլ։ Presque toute la Gaule reconnaissait Clovis։ ‖ 9. — pour. Ունել զոք (առ լուս, առ իմնասուն). համարիլ։ Je vous reconnais pour un honnête homme. Les Romains reconnaissaient Énée pour leur fondateur։ ‖ 10. Դատանիլ զանձն հայր կամ մայր մանկան ծնելոյ արտաքոյ ամուսնութեան. խոստովանիլ լինել։ Il ne me reconnaît pas pour son fils. Ոչ ընդունի զիս յորդի. ոչ համարի զիս յիւր որդի։ ‖ 11. Խոստովան լինել։ Il a reconnu sa faute, la dette։ ‖ 12. Երախտաճանաչութիւն, շնորհակալութիւն, *երախտագէտ լինել։ — les bienfaits, les grâces qu'on a reçues։ ‖ 13. Վարձահատուցանել. վարձատրել։ Rendez-moi ce service, je le reconnaîtrai dans l'occasion։

= Se —. բ. ա. 1. Ճանաչել զանձն։ On se reconnaît difficilement soi-même dans un portrait։ ‖ 2. Ցիշել։ Je me reconnais dans cet endroit։ ‖ 3. Ճանաչել զմիմեանս։ ‖ 4. Ցայտնի, ծանուցեալ լինել. ճանաչիլ։ ‖ 5. Սորջանալ. զղջանալ. գգաստանալ։ Il avait fort mal vécu dans sa jeunesse, mais il se reconnut sur ses

Digitized by Google

vieux jours : ‖ 6. Ցինքն գալ. զանձամբ լինել. անձին զգալ. զգալ խելացի իւրոց. ոգի բերել. ուշաբերել : Il était tombé en faiblesse, et quand il vint à se — . . . Donnez-moi le loisir de me — :

Reconquérir (–ըէոկ՚ե–ի–) բ. ն. 1. Միւսանգամ ընդ ձեռամբն նուաճել. յինքն դարձուցանել (ա) : Ce prince reconquit toutes les provinces que l'étranger lui avait enlevées : ‖ 2. (է–ի–.) Ցինքն դարձուցանել : — l'amitié de quelqu'un :

= ՎԿՍԳ. (ա) "Ե– գ–ւյ–ց Իսան ա–ւ–ց Ա–ւ–ց վԱյէլՒ յԱ–ւէւ, և Կհան գՀբ–յան յԱյէլԻ–ց". Գ. Թագ. ԺԲ. 6. — "Ա–գ–ո–ն–ց օգնո–ն–ՒԻ–մ գ–ւյ–ց–ո–նել է ի–ե զբեր–ՒԻ–ն գ–ո–ը–ն–ց". Եզէ. Ա. 18. — "Դհ–հ–ն–է– ի–գ–ե–ո–ւ զբերՒ Հբ–ւէլ չՒ–ո–ւ գ–ւյ–ց–ո–ն–ւ, զդա–ւ–ճ–ո–ն Հբ–ւէլ օ–ո–ւ յ–բ–ն–ն Կե–ո–ւ, և գ–ւ–ն–մ գՒն–ո–ւ". Ն–ո–ն–ո–ս, մեկն. Ա–ո–ա–զ.

Reconstitution (–ըէօկ–ս–թ–ի–ւ–ի–ւն) ե. իէ. Կա–ՀմանՒեցՒԻ, կարգելՒ Հաս Նորով փոխա–ո–ւ–թ–ե–ո–մբ ի Տա–ո–ւ–ց–ո–ւ–ԻՒ Նախկին Հասից :

Reconstruction (–ըէօկ–ս–թ–ր–ւ–ի–ւն) ե. իէ. Նորոգ շինո–ւ–թ–իւն. *վերաշինո–ւ–թ–իւն : La — d'un édifice :

Reconstruire (–ըէօկ–ս–թ–ր–ւ–) բ. ն. Միւսանգամ շինել. *վերաշինել : Faire — sa maison :

Reconvention (–ըէօկվ–ն–ի–ւն) ե. իէ. Հակառակ պա–Տանի–մանք (ի գ–ո–ո–ո–ո–ա–ն) :

Reconventionnel, elle (–ըէօկվ–ն–ի–ո–ն–ել, ել) ած. Պա–ո–շաճեալ ի Հակառակ պա–Տանի–մանս :

Recopier (–ըէօփ–ի–ե) բ. ն. Միւսանգամ ընդօրինա–կել, գ–ո–ւզափ–ո–ր–ել, փոխագրել : [բա–ւ–ն :

Recoquillement (–ըէօփ–ի–ւյ–ե–մ–ն) ե. ա–ր. Գալա–

Recoquiller (–ըէօփ–ի–ւյ–ե–ր) բ. ն. Գալարել. (–Ա.) : Les mauvais vents recoquillent les feuilles des arbres :

= Se — . բ. ա. Գալարել. կծկիլ. (–Ա.) : Les vers de terre se recoquillent :

Recorder (–ըէօ–ո–ր–ե) բ. ն. Ցեղ յեղել, կրկնել (գՏա–մ–ի–մբն) առ ու–ա–ն–ել ի բերան. (–ա–ի. սերտել) : — sa leçon :

= Se — . բ. ա. Զմ–ի–ա–ւ ա–ծ–ե–լ զա–ն–ե–լ–ի–ն կամ զա–ե–լ–ի–ն :

— Se — avec quelqu'un. Միաբան–ել ընդ ու–մ–ե–ք :

Recorriger (–ըէօ–ր–ի–ժ–ե) բ. ն. Միւսանգամ ու–ղղել, Ս. սրբագրել : [ն–ի) : Un huissier assisté de deux — :

Recors (–ըէօ–ո) ե. ա–ր. Վ՚կայ, օգնական (բա–բ–ա–ա–

Recoucher (–ըէօ–ւ–ի–ե) բ. ն. Վ՚երստին ընկողման–ե–ց–ո–ւցանել, ընկողմանել : — un enfant :

= Se — . բ. ա. Վ՚երադին ընկողմանի–լ : [կ–ց–ե :

Recoudre (–ըէօ–փ–ո–ւ–ի) բ. ն. Միւսանգամ կարել,

Recoupe (–ըէօ–ւ–բ) ե. իէ. 1. կտո–ր–ա–ւ–կ պա–ո–ա–ո–ա–ց [étoffe]. կտա–ւ–ր–ա : Ce tailleur tire parti des recoupes :

‖ 2. կտո–ր–ք քարի ա–ա–շ–ե–լ–ց. (–ւ–ի. ա–ա–շ–ո–ւ–ք) : Il faudrait mettre de la — dans cette allée : ‖ 3. Երկ–ր–ո–ր–դ ա–լի–ւ Տա–Նե–ա–լ ի ի–ե–ի–ց :

Recouper (–ըէօ–ւ–բ) բ. ն. 1. Գ–ո–ր–ե–ա–լ Տա–ո–ո–ւ–Նել, կտրել : ‖ 2. Միւսանգամ ձե–ւ–ե–լ (գՏա–Նդ–ե–ր–ձ) :

= բ. ւ. Վ՚երստին Տա–ո–ո–ւ–Նել, կտրել (գքա–ր–ա–ո–ւ–ո խա–ղա–ւ) : [Նե–ա–լ ի ի–ե–ի–ց :

Recoupette (–ըէօ–ւ–բ–է–ի) ե. իէ. Երկ–ր–ո–ր–դ ա–լի–ւ Տա–

Recourber (–ըէօ–ւ–ո–ւ–ե) բ. ն. †1. Վ՚երստին կո–ր–ա–ց–ո–ւ–ցանել, ծռել : ‖ 2. Բա–ղ–ո–ա–ձե. կո–ր–ա–ց–ո–ւ–ցանել (գծայր գա–ւ–ա–զա–ն–ի) : — un bâton par le bout pour en faire une crosse :

†= Se — . բ. ա. կո–ր–ա–ն–ա–լ :

Recourir (–ըէօ–ւ–ի–ր) բ. ւ. 1. Դ–ա–ր–ձ–ե–ա–լ ընդ–ա–Նա–լ : Il recourut chercher un livre qu'il avait oublié : ‖ 2. Ընդ–ա–Նա–լ և առ–Նել Հ–ի–կո–ւ–Նո ապա–ւ–ի–ն–ո–ւ–թ–ե–ա–ն (զապա–ճառ–ա–Նա–ս ինչ) . ապաստան լինել (ի դ–ե–ղ–ո) . ապա–ւ–ի–ն–ել (յոք) . գ–ի–մ–ել, ան–կա–Նել (առ ոք) : — aux remèdes. Il faut — à Dieu dans l'affliction : [գԱ–ն–ղ–ո–ւ–մն (կտակի) :

— en cassation. Խնդրել վերզո–ւ–մն (գատաւ–կ–ի–ք–ի) կամ

† **Recourre** (–ըէօ–ւ–՚) բ. ն. Ցինքն Հ–ա–փ–ե–լ, դարձուցանել : "La magnanimité d'Abraham, qui ne se réserve rien du butin qu'il avait recous" . Boss.

Recours (–ըէօ–ւ–ո) ե. ա–ր. 1. Ի–մ–ի–ն առ ոք . ապա–ւ–ի–ն–ո–ւ–թ–իւն : Avoir — . Ի–մ–ի–ն, ան–կա–Նել (առ ոք) . ապա–ւ–ի–ն–ել : Avoir — à Dieu, au médecin, aux remèdes : ‖ 2. Ապա–ւ–էն . ապաստան : Dieu seul est mon — . Tout mon — est en Dieu : [գԱ–ն–ղ–ո–ւ–մն (կտակի) :

— en cassation. Խնդրելի զվերզո–ւ–մն (գատաւ–կ–ի–ք–ի) կամ

Recousse (–ըէօ–ւ–ս) ե. իէ. 1. Ցինքն Հ–ա–փ–ե–լ (զանձն կամ զԼր–ս ինչ յա–ի–շ–ո–ւ–ա–կ–ե–լ) . (Վ. առս և. Rescousse) : ‖ 2. Հ–ա–փ–ե–լ (զնա–ւ գերեա–լ ի Հ–յ–ն–ա–մ–ե–ա–ց) :

Recouvrable (–ըէօ–վ–ո–ւ–ա–բ–լ–ի) –ած. Վ՚երա–ո–ո–ա–ն–ա–լ–ի : Deniers, fonds recouvrables :

Recouvrance (–ըէօ–վ–ո–ա–ն–ս) ե. իէ. Օգնո–ւ–թ–իւն. (Վ.) : Վ՚ար–ի և–ե–Հ ի բա–ն–ն Notre-Dame de — :

A. **Recouvrement** (–ըէօ–վ–ը–՚մ–ն) ե. ա–ր. 1. Միւսանգամ ա–ա–գ–ո–ւ–մն. ան–գ–ի–ն գ–ի–ւ–ա . *վերա–ա–ա–գ–ո–ւ–մն : Parvenir au — des choses perdues : ‖ 2. Վ՚երադին Տա–ա–ա–ո–ւ–թ–իւն (առ–ո–ղ–ո–ւ–թ–ե–ա–ն) . կազդա–ր–ո–ւ–մն : ‖ 3. Ժո–ղո–վ–ո–ւ–մն (Տարկաց, Տասից) :

— յե– *Պա–Տան–ի–ք . (–ւ–ի. առն–ի–ք) :

B. **Recouvrement** (–ըէօ–վ–ը–՚մ–ն) ե. ա–ր. †1. Ծած–կ–ե–լ–ն : ‖ 2. Ծած–կ–ի–չ եզը կամ շա–ր–ի–ն (քարի, կղմ–ի–ն–ոց–ի) :

Recouvrer (–ըէօ–վ–ը–ե) բ. ն. 1. Դ–ի–ւ–ր–ձ–ե–լ գա–ա–Նել . վերա–ո–ւ–ն ի բա–ւ–ն ա–ր–կա–Նել . միւսանգամ ա–ա–Նել . վերա–ա–ա–Նել : Il a recouvré sa bourse, — la santé. Հա–ա–Նել ա–ա–ո–ղ–ո–ւ–թ–իւն . գալ յա–ա–ո–ղ–ո–ւ–թ–իւն . գա–ա–Նել զա–ա–ո–ղ–ո–ւ–թ–իւն . ա–ա–ո–ղ–ա–Նալ : — l'amitié de quelqu'un, Ցինքն գ–ա–բ–ե–ա–ց–ո–ւցանել զբա–ր–ե–կա–մ–ո–ւ–թ–իւն ա–ր–ո–ւ–ք : ‖ 2. Ժո–ղո–վ–ե–լ (գՏարկս) :

Recouvrir (–ըէօ–վ–ը–ի–ր) բ. ն. 1. Միւսանգամ ծած–կ–ե–լ . վերածած–կ–ե–լ : — de terre les semences. — un toit, une maison. Միւսանգամ յա–ր–կ–ե–լ զա–ն–ի–ս, զա–ւ–ն : ‖ 2. Ծած–կ–ե–լ : La neige qui recouvre l'herbe : ‖ 3. (է–ի–բ–.) Թա–ղ–ո–ւ–ց–ա–ն–ե–լ . պա–ա–ր–ո–ւ–ա–կ–ե–լ . ա–ա–ւ–ա–ա–ա–ա–ր–ե–լ : — de beaux prétextes une mauvaise action :

Recracher (–ըէօ–ս–ի–ր) բ. ն. 1. Վ՚երստին Թքա–ն–ե–լ : Il ne fait que cracher et — : ‖ 2. ի բաց Թքա–ն–ե–լ . ա–ր–ա–ա–ք Թքա–ն–ե–լ : À peine avais-je mis ce fruit dans ma bouche que je l'ai recraché :

Récréance (–ե–է–ր–ե–ա–ն–ս) ե. իէ. Ա–ժա–մա–ն–ա–կ–ա–ւ վայելո–ւ–մն (պաղոց կամ Տասից, ըստ եկեղեցական իրա–ւ–ա–գ–իտ–ո–ց) : [գԼր :

— Lettres de — . Թո–ւղթ գ–ա–րձի (գ–ե–ա–պան–ի) . *գ–ա–րձա–

Récréatif, ive (–ե–է–ր–է–թ–ի–ֆ, իվ) –ած. Զբօա–ո–ւ–ցի–չ . *գբօա–կան (ընտ.) : Jeu — . Homme — :

Récréation (–ե–է–ր–ե–ա–ս–ի–ւն) ե. իէ. Զբօա–ն–ք : Prendre un peu de — après le travail. La promenade est une agréable — . Un écolier qui est privé de la — :

Recréer (–ըէ–ր–ե) բ. ն. 1. Միւսանգամ ա–ա–ղձա–Նել . վերա–ա–ե–ղ–ծ–ե–լ : ‖ 2. Վ՚երստին Տա–ա–ա–ա–ա–ե–լ . *վերա–Տա–ա–ա–ա–ա–ե–լ : On a recréé ce tribunal peu de temps après sa suppression :

Digitized by Google

Récréer (ռէ-կրէ) բ. ն. 1. Ուրախ, զուարթ առնել. զուարթացուցանել. Le vin récrée les esprits. Le vert récrée la vue: ‖ 2. Զբօսացանել.
= Se —. բ. ա. Զբօսնուլ. զբօսանել:

Récrément (ռէ-կրմ) է. ս. Հիւթք մարմնոյ՝ որ յետ զատանելոյ իւրեանց յարկեն միւսանգամ դարձեալ խառնին ընդ այնմ. *զտական հիւթ:

Récrémenteux, euse (ռէ-կրմ-ընթ-է, է-զ), **Récrémentitiel, elle** (ռէ-կրմ-ընթ-իթ-իէլ) ած. Humeurs récrémenteuses կամ récrémentitielles. *Զատական հիւթք:

Recrépir (ռ-ըէ-կրէփ-) բ. ն. 1. Վերստին ծեփել: — un vieux mur. — son visage. (է-փ-բ. և ընդ.) Մինդայր յայտան ծերփել առ ի ծածկել զխորչս և զկարկամութիւնս [ride]. ի անգայր շղարվել: ‖ 2. (է-փ-բ.) Նորոգել. Նոր ինն յարդարել: — un vieux conte:

Récrier (se) (ռ ռէ-կրիէ) բ. ա. 1. Գոչել. բացագանչել: Il s'est récrié d'admiration à la vue de ce tableau: ‖ 2. Բողոք բառնալ. բողոքել: ‖ 3. Սաստկագոյնս հայցել (որաւկան շան):

Récrimination (ռէ-կրիմ-ինասիօն) է. էն. Հակառակ ամբաստանութիւն: Vous ne dites cela que par —:

Récriminatoire (ռէ-կրիմ-ինա-թուար) ած. Հակառակ ամբաստանական: Plainte —:

Récriminer (ռէ-կրիմ-ինէ) բ. ն. Հակառակ ամբաստանել: Il ne s'est défendu qu'en récriminant:

Récrire (ռէ-կրիր) բ. ն. 1. Վերստին գրել: ‖ 2. Ցօրինել, գրել վերստին: Cet ouvrage pèche par le style, il faut le —:
= բ. ն. 1. Միւսանգամ գրել. Triangle —:
† **Rectite** (ռէ-կթիթ) է. էն. Բորբոքամեծ, տապ (բժշկ.). *Թափանատապ:

Rectitude (ռէ-կթի-թուտ) է. էն. 1. Ուղղութիւն: La — d'une ligne: ‖ 2. (է-փ-բ.) Ուղղութիւն. ոգեմտութիւն: — d'esprit, de jugement:

Recto (ռէկթօ) է. ս. Ա. աջին երես (թերթի): Le — et le verso. Les rectos des premiers feuillets:

Rectoral, ale (ռէկթօ-ռալ, ռալ) ած. Ուղղի կամ վարչի (վարդապետանոցի): La dignité rectorale:

Rectorat (ռէկթօ-ռա) է. ս. Վարչութիւն (վարդապետանոցի, ակադեմիոյ): Aspirer au —. Pendant son —:

Rectum (ռէկթոմ) է. ս. Վերջին աստուր աղի՝ որ յանգի ի նստատեղին [anus]. Նախագի ուղղակի. Թափան. Ս. աստղի: (Իր և. Boyau culier):

Reçu (ռ-ըիւ) է. ս. Ձեռնագիր. *ընդաւնագիր. *առացագիր: Il prétend que je ne l'ai pas payé, mais j'ai son —. Donner à un commissionnaire un — du paquet qu'il a apporté:

Recueil (ռ-ըէյ-ըյ) է. ս. Քաղուածոյք. ժողովածոյք. ժողովարան. Հաւաքումն: — de lois, de poésies. Faire des recueils:

Recueillement (ռ-ըէյ-ըյ-ըմ) է. ս. Ամփոփումն, ամփոփութիւն (մտաց): Le — de l'esprit. Vivre dans un grand —:

Recueillir (ռ-ըէյ-ըյիր) բ. ն. 1. ժողովել, հաւաքել, քաղել, կիթել (պտուղս երկրի): On a recueilli beaucoup de blé, beaucoup de vin cette année. — du fruit de quelque chose. (է-փ-բ.) Կիթել զպտուղ իրիք. օգուտ առնասնել: Il recueillit ce qu'il avait semé. (է-փ-բ.) Զոր ինչ սերմանեալն էր՝ զնոյն և հնձեաց: ‖ 2. (է-փ-բ.) Ընդունել զժառանգութիւն. ժառանգել: — un héritage, une succession: ‖ 3. ժողովել: — de la gomme, du baume, de l'encens. — l'eau de pluie dans une ci-

Recta (ռէքթա) ս. Ճշդիւ. անվրէպ. (ընթ.): Il a payé — à l'échéance: [կիւն: Un parallélogramme —:

Rectangle (ռէքթ-ընկլ) ած. Ուղղանկիւնի. ուղղանկիւն = է. ս. Ուղղանկիւն ձև: Tracer un —:

Rectangulaire (ռէքթ-ընկ-իւլ-էր) ած. Ուղղանկիւնի: Une figure, un triangle —:

A. **Recteur** (ռէքթէօր) է. ս. 1. Ուղղիչ. վարիչ: Le — de l'université de Paris, de l'académie de Bordeaux: ‖ 2. ժողովրդապետ. Ս. ծխական քահանայ. (ի գաւառս ինչ. Գաղղիոյ):

B. **Recteur, trice** (ռէքթէօր, թրիս) ած. Esprit —. Անուշահոտ ազի կամ մանն (անկոյ իրիք): Pennes rectrices. Երկայն փետուրք ասանդ թռչնոց՝ որք ուղղեն գիմիչան:

Rectifiable (ռէքթիֆի-ըէ) ած. Ուղղելի: Une erreur —: [գիչ: Article, acte —:

Rectificatif, ive (ռէքթիֆիքա-թիֆ, իվ) ած. Ուղ-

Rectification (ռէքթիֆիքա-սիօն) է. էթ. 1. Ուղղիչ. ուղղութիւն: Travailler à la — d'un compte: ‖ 2. Գտանելն զչափ երկայնութեան (կոր գծի): ‖ 3. *Վերաթորում. (քան տարրագիտաց): — de l'esprit-de-vin:

Rectifier (ռէքթիֆիէ) բ. ն. 1. Ուղղել. յարդարել: — un compte, un calcul. — la construction d'une phrase ‖ 2. Գտանել զչափ երկայնութեան (կոր գծի): ‖ 3. Վերաթորել [distiller] (զմզդելի) առ յատակագոյն գործելոյ (քան տարրագիտաց). *վերաթորել:
= Se —. բ. ա. Ուղղիլ:

Rectiligne (ռէքթիլիկն-ըէ) ած. Ուղղագիծ: Triangle —:

Rectitude (ռէքթիթի-թուտ) է. էթ. 1. Ուղղութիւն: La — d'une ligne: ‖ 2. (է-փ-բ.) Ուղղութիւն. ոգեմտութիւն: — d'esprit, de jugement:

Recto (ռէքթօ) է. ս. Ա. աջին երես (թերթի): Le — et le verso. Les rectos des premiers feuillets:

Rectoral, ale (ռէքթօ-ռալ, ռալ) ած. Ուղղի կամ վարչի (վարդապետանոցի): La dignité rectorale:

Rectorat (ռէքթօ-ռա) է. ս. Վարչութիւն (վարդապետանոցի, ակադեմիոյ): Aspirer au —. Pendant son —:

Rectum (ռէքթոմ) է. ս. Վերջին աստուր աղի՝ որ յանգի ի նստատեղին [anus]. Նախագի ուղղակի. Թափան. Ս. աստղի: (Իր և. Boyau culier):

Reçu (ռ-ըիւ) է. ս. Ձեռնագիր. *ընդաւնագիր. *առացագիր: Il prétend que je ne l'ai pas payé, mais j'ai son —. Donner à un commissionnaire un — du paquet qu'il a apporté:

Recueil (ռ-ըէյ-ըյ) է. ս. Քաղուածոյք. ժողովածոյք. ժողովարան. Հաւաքումն: — de lois, de poésies. Faire des recueils:

Recueillement (ռ-ըէյ-ըյ-ըմ) է. ս. Ամփոփումն, ամփոփութիւն (մտաց): Le — de l'esprit. Vivre dans un grand —:

Recueillir (ռ-ըէյ-ըյիր) բ. ն. 1. ժողովել, հաւաքել, քաղել, կիթել (պտուղս երկրի): On a recueilli beaucoup de blé, beaucoup de vin cette année. — du fruit de quelque chose. (է-փ-բ.) Կիթել զպտուղ իրիք. օգուտ առնասնել: Il recueillit ce qu'il avait semé. (է-փ-բ.) Զոր ինչ սերմանեալն էր՝ զնոյն և հնձեաց: ‖ 2. (է-փ-բ.) Ընդունել զժառանգութիւն. ժառանգել: — un héritage, une succession: ‖ 3. ժողովել: — de la gomme, du baume, de l'encens. — l'eau de pluie dans une ci-

Digitized by Google

terne։ ‖ 4. Ժողովել. ամփոփել. հաւաքել։ —les débris d'un naufrage, d'une armée. —ses esprits. Ժողովել, հաւաքել, առ ինքն ամփոփել զխոհս իւր։ ‖ 5. Ի մի բովանդակել. քաղել. հաւաքել։ Il a recueilli les plus beaux passages de cet écrivain։ ‖ 6. Բովանդակել, գլխաւորել (գրանս)։ ‖ 7. Ժողովել. հաւաքել. գՀետ բերել. խմաստասիրել. (ա֊ր. Հետեցնել)։ Je n'ai pu rien — de tout le grand discours qu'il nous a fait, sinon que... ‖ 8. Ամփոփել, ժողովել զոք ի տուն իւր. տապլնչական լինել։ —les pèlerins. Il recueille charitablement les passants chez lui։

= Se —. բ. ա. 1. Ցինքն հաւաքել զխորհուրդսն. ամփոփել առ ինքն զմիտսն. ժողովել, հաւաքել զանձն։ Se — en soi-même, au dedans de soi. J'ai besoin de me —։ ‖ 2. Ընդլսանել զանձն յաշխարհական գործոց. ամփոփել, ժողովել, հաւաքել (զմիտս)։ Chaque jour elle va dans son oratoire, et y passe quelque temps à se —։

Recuire (֊ըէ֊ր֊) բ. ն. 1. Կրկին եփել։ —du pain. —de la brique. Կրկին թրծել կամ խորովել զաղիւս։ ‖ 2. Կրկին շողացուցանել (զերկաթ)։

A. **Recuit, uite** (֊ըէ֊ր, ր֊ը) ած. գործ. 1. Կրկին եփեալ. *կրկնափ։ ‖ 2. Գայլեփ. կակուղ։ Croûtes recuites։

= ած. Եփեալ, թանձրացեալ (հիւթ մսրճոյ, ըստ բժշկաց)։

B. **Recuit** (֊ըէ֊ր֊է) է. ար. կամ **Recuite** (֊ըէ֊ր֊իթ) է. իգ. Վ. երասին շողացուցանել (զերկաթ). կրկին թրծել (զսաւօիա խեցեղէնս)։ [quand il tire։

Recul (֊ըէ֊ր֊լ) է. ար. Ընկերկումն։ Le — du canon

Reculade (֊ըէ֊ր֊լ֊ա) է. իգ. Բռնաբռիլ յետս յետս. ընկերկումն։ La — des voitures effraye la foule։ Ալի և ի գործ. և ընդ. Il n'est arrivé à son but qu'après bien des reculades։

Reculé, ée (֊ըէ֊ր֊լե) ած. գործ. 1. Հեռի. Հեռաւոր. բացարձակ։ Les régions, les nations les plus reculées. Les temps les plus reculés, l'antiquité la plus reculée. Գայլ ի բաց Հին ժամանակք։ ‖ 2. (է֊ր֊բ.) Յետս ածեալ. **յետոյծեաց։ Cette nation est encore bien reculée։

Reculée (֊ըէ֊ր֊լե) է. իգ. Տեղի ոչ մսրճի և ուխտ յետս յետս երթալոյ։ Dans cette galerie il n'y avait pas assez de — pour voir les tableaux։

— Feu de —. Հրաց, խորոյկ մեծ. (ընդ.)։

Reculement (֊ըէ֊ր֊լըմ֊ն) է. ար. 1. Յետս յետս երթալն. ընկերկումն։ Le — d'une voiture։ ‖ 2. (է֊ր֊բ.) Մերժելը, ընդարձակելը (զսահմանս թագաւորութեանն)։ ‖ 3. *Յետոտիպ փակ (կառամատս երիվարի)։

Reculer (֊ըէ֊ր֊լե) բ. ն. 1. Ի բաց տանել. յետս տանել։ —un enfant du feu. Reculez un peu votre chaise։ ‖ 2. Մերժել (զոմի). մերժել, ընդարձակել զսահմանս Տերութեանն)։ (Տես և. Pousser, 11.) — une muraille, une haie, les bornes կամ les frontières d'un État։ ‖ 3. Մերժել. հեռացուցանել. ի բաց առնել։ — un objet des yeux։ ‖ 4. (է֊ր֊բ.) Ա.յլուսմ ժամանակի ի֊ղոյս. յերկարձգել։ Pour mieux assurer sa vengeance il la recula։

= բ. ն. 1. Ցետս ընդդէմ գնալ. յետս յետս երթալ. ընկերկիլ։ —d'un pas. Faites — cette voiture. Le canon recule en tirant։ ‖ 2. Ընդ կրուկ գառնալ, նահանջել. ընկերկիլ. վերլսանիլ։ "Merci qu'on ne vit jamais — dans les combats." BOSS. *L. de Bourb.* ‖ 3. (է֊ր֊բ.) կասել. յետս կալ։ Savoir — à propos pour gagner ensuite plus de terrain։ ‖ 4. (է֊ր֊բ.) Օր ի օր առնել. յապաղել. (ա֊ր. օրէ օր ձգձգել)։ Je voudrais qu'il me rendît ses comptes, mais il recule toujours։

Reculons (à) (ա — ըէէ֊ր֊լո՛ն) գբ. ա. Ցետս յետս. յետս ընդդէմ. յետսերեակի. գ. ոտագատիկ։ Les cordiers travaillent —. Selon l'opinion vulgaire, les écrevisses vont —։ [նալ. վերադառնալ։

Récupérer (֊ռէէ֊բէ֊ր֊ե) բ. ն. Միւսանգամ առնել. = Se —. բ. ա. Շահիլ զիւր կնասն։ Se — de ses pertes. Il parvint à se —։

Récurer (֊ռէէ֊ր֊ե) բ. ն. տես Écurer.

Récurrent, ente (֊ռէէ֊ր֊ր֊ան, ան֊թ) ած. Որ ընդ կրունկն գառնայ ի սկիզբն իւր (ջիլ, շնչերակ). ընդ կրունկն դարձեալ. գնայուն։

Récusable (֊ռէէ֊ս֊ա֊պԼ) ած. Մերժելի. չընդունելի. անընկալ։ Témoin, témoignage —։

Récusation (֊ռէէ֊ս֊ա֊յօն) է. իգ. Մերժումն։

Récuser (֊ռէէ֊զ֊ե) բ. ն. Մերժել. չկամիլ։ Ce conseiller est parent de ma partie, je le récuse։

= Se —. բ. ա. Հրաժարիլ։

Rédacteur (֊ռ֊ը֊ա֊գ֊ը֊ո֊ր) է. գր. խմբագրիչ. խմբագրող. խմբագիր։ Le — d'un traité, d'un journal. — en chef. *խմբագրապետ։ Վարժի առել յիգուհանն։ †Rédactrice. La rédactrice de ce feuilleton։

Rédaction (֊ռ֊ը֊գ֊սիօն) է. իգ. 1. Խմբագրութիւն։ La — d'une loi, d'un journal։ ‖ 2. Խմբագիրք (լրագրի)։ Խմբագրութիւն։ Toute la — donna sa démission։ ‖ †3. *Խմբագրատուն։ Aller à la —։

Redan (֊ը֊ռ֊ան) է. ար. 1. Ժանեւոր, երկդիմի երեսք (պահպի [retranchement])։ ‖ 2. *Ցննասրան (որմոյ ի զառիթ վայրի շինելոյ)։ Un mur construit par redans։

Rédarguer (֊ռ֊ը֊գ֊ու֊ե) բ. ն. Կշտամբել. պարսաւել. պախարակել. (ի֊ր.)։

Reddition (֊ռ֊ը֊տ֊իսիօն) է. իգ. 1. Տուչութիւն (բերդի կամ բերդատպարի ի ձեռս թշնամեաց). *անձնատուութիւն։ La — d'une place։ ‖ 2. Պատուհասնալն (գՀաշիւք, գՀաշիւս). Համարատուութիւն։ La — d'un compte։

Redéfaire (֊ը֊ռ֊ը֊ֆ֊ը֊ր) բ. ն. Վերստին քակել, լուծանել։ Refaire et — un ouvrage։

Redemander (֊ռ֊ը֊մ֊ան֊տե) բ. ն. 1. Կրկին հարցանել. վերստին խնդրել։ ‖ 2. Ի բաց խնդրել. (ա֊ր. ետ ուզել)։ Rendez-lui ses meubles, il vous les redemande։

Rédempteur (֊ռ֊ը֊ի֊ր֊ը֊ո֊ր) է. գր. Փրկիչ. ազատիչ. (ասի գՅիսուս Քրիստոս)։ Le — du genre humain. Notre-Seigneur et —։

Rédemption (֊ռ֊ը֊ի֊սիօն) է. իգ. 1. Փրկութիւն, փրկանք, ազատութիւն (ազգի մարդկան ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի)։ L'œuvre, le mystère de notre —. de la —։ ‖ 2. Փրկութիւն (քրիստոնէից գերելոց յանհաւատից)։ Pères de la —. Գերեվարաց կրօնաւորք։

Rédemptoriste (֊ռ֊ը֊ի֊ր֊ը֊ս֊թ) է. գր. Գերեվարաց կրօնաւոր։

Redescendre (֊ը֊ռ֊ը֊ս֊ը֊ն֊տ֊ը) բ. ն. Դարձեալ իջանել։ Il est remonté dans sa chambre, il va —։

= բ. ն. 1. Միւսանգամ իջուցանել։ Redescendez ce tableau։ ‖ †2. Միւսանգամ իջանել (ընդ սանդուղս, ընդ լերառն)։ — un escalier։

Redevable (֊ը֊տ֊ը֊վ֊ա֊պԼ) ած. 1. Տակաւին պարտական։ Il m'est — de peu de chose։ ‖ 2. Պարտական.

Digitized by Google

պարտապան։ Il lui est — de tant de mesures de blé։ Ես և ետ։ Je suis fort — à votre bonté։

= ե. ս. Պարտապան։ Je suis votre —։

Redevance (ը-դը-վան-ս) ե. էե. Հարք, եկք Տասանգանիք ի տարվանէտ ժամանակ։ — annuelle. — en nature. en blé, en argent։ [տասան. (իշ.)։

Redevancier, ière (ը-դը-վան-սիե, էր) ե. *Հա-

Redevenir (ը-դը-վէ-նիր) բ. ն. Դառնալ և լինել իրրև զառաջինն։ Il redevint aussi puissant que jamais։

Redevoir (ը-դը-վուար) բ. ն. Տակաւին պարտական լինել։ Vous me redevez tant։

Rédhibition (ռե-հի-պի-սիօն) ե. էե. Ի բաց դարձնել գյոսի վաճառն. *վաճառասլինութիւն։

Rédhibitoire (ռե-հի-պի-թուար) ած. *Վաճառասլինական։ Cas, vice —։

Rédiger (ռե-ժէ) բ. ն. 1. կարգադրել յոտակ և մեկին բանիւք. խմբագրել։ Justinien fit — le droit romain par Tribonien. Il faudrait — cela en style plus simple et plus clair։ ‖ 2. Յովանդակել տակտուք. ամփոփել։ On peut — en une page tout ce qu'il a écrit sur ce sujet։ ‖ 3. Խմբագրել։ C'est lui qui rédige ce journal։

Rédimer (se) (ը ռե-ժի) բ. ա. Թափել զանձն. զերծանել։ Se — du pillage։

Redingote (ը-դէնկ-կոթ) ե. էե. Լօգիկ։ — de drap. Mettre une — par-dessus son habit։

Redire (ը-դիր) [Ըստդի իրրև զDire.] բ. ն. 1. Ամէն առէն կրկնել կամ երկրորդել զմի և զնոյն բան։ Vous redites toujours la même chose. Je lui ai dit et redit ce qu'il avait à faire։ ‖ 2. Կրկնել. կրկնաբանել. երկրորդել։ Cet écho redit nettement quatre syllabes։ ‖ 3. Պատմել։ L'histoire et la poésie redisent les exploits de ce conquérant։ ‖ 4. Ի վեր Տնանել, յայտնել (զլուեալն յայլոց)։ ‖ 5. Ինծ դնել. ի բեծ ասանել. խծբծել. բռնադատանել. պախարակել. (գլ. պակասութիւն գտանել)։ Il n'y a rien à — à sa conduite. (գլ. Իւր վարուց վերայօք ըսելիք չի կայ)։

Rediseur, euse (ը-դի-զէօր, եօզ) ե. 1. Երկրորդիչ. կրկնաբան. (ընտ.)։ C'est un éternel — de choses fatigantes։ ‖ 2. Որ զլուեալն յայլոց ի վեր Տանի. (գլ. բռոյլերան). (ընտ. և խօսի)։

Redit (ը-դի) ե. ս. Միատի բանք. անպատանութիւն. (գլ. փուճաւմուճ խօսք)։ Ne vous inquiétez pas de ces dits et redits de commères։

Redite (ը-դիթ) ե. էե. Յաւէտ կրկնութիւն. կրկնաբանութիւն։ Tomber dans des redites ennuyeuses։

Redondance (ը-դօ-դոն-ս) ե. էե. Աղնչափութիւն, աւելորդ յաճախութիւն (բանից)։ La — du style. Son style est plein de redondances։

Redondant, ante (ը-դօ-դոն, ոնթ) ած. 1. Աւելորդ. աւելի։ Ce terme est —։ ‖ 2. Լի աւելորդ բանիւք։ Un style —։

Redonder (ը-դօ-դե) բ. ն. 1. Աւելորդ լինել։ Cette épithète redonde։ ‖ 2. Լի լինել. (խօսի)։ Ce livre redonde de citations։

Redonner (ը-դօ-նե) բ. ն. 1. Կրկին տալ. մխուանգամ տալ։ — le viatique à un malade։ ‖ 2. Վերստին արծարծանել։ Sa présence redonna du courage aux troupes։ ‖ †3. Երկրորդել. կրկնել։

= բ. ն. 1. Միւսանգամ զառատանալ, Տատանիլ։ Il a redonné dans les folles dépenses։ ‖ 2. Միւսանգամ անկանիլ, Տարկանիլ (յորդոյէ)։ ‖ 3. Աստականալ. (ընտ.)։ La pluie redonne de plus belle։ ‖ 4. Դարձեալ յարձակիլ (զօրաց)։

= Se —. բ. ա. Միւսանգամ տալ զանձն (յիրս ինչ)։

Redorer (ը-դո-րե) բ. ն. Միւսանգամ պատել, օծանել ոսկւով. Ս. ասկէզծել. *ոսկեզօծել վերստին։

Redoublement (ը-դու-պլ-ման) ե. ս. 1. Աճումն. առատանալութիւն։ — de douleur, de joie։ ‖ 2. Կրկնութիւն (արմնատական վանկի բային ի յոյն և ի տանակրիտ քերականեան)։

Redoubler (ը-դու-պլե) բ. ն. 1. Կրկնել. յաճախել. յառնլուլ։ — ses soins, ses cris, ses efforts. Frapper à coups redoublés. Միւսանգամ բախել (զդուռս)։ ‖ 2. Աճեցուցանել. առատանալ. առատկացուցանել։ Son sang-froid redoublait ma colère։ ‖ 3. Միւսանգամ պատել առատաս. *ոստատել վերստին։ — une robe։

= բ. ն. Աճել. առատկանալ։ Le froid a redoublé։ — de jambes. Երագագոյնս գնալ, ընթանալ։

Redoutable (ը-դու-թա-պլ) ած. Վհատաբար. տկարգին. աշարկու։ Un ennemi —. Un — adversaire։

Redoute (ը-դու-թ) ե. էե. 1. Բերդակ. ամրոցիկ։ Attaquer, enlever une —։ ‖ 2. Հաստատակաց վայր խաղալոյ, կազատանոյ. խաղատան. կազատատան։ Le bal de la —։

Redouter (ը-դու-թե) բ. ն. Զանի Տարեալ երկընչել. զանգիտիլ յոյժ։ խրթիլ։ — les forces, les armes de ses ennemis. Je redouterais de voyager en hiver։

Redressement (ը-դու-ըս-ման) ե. ս. 1. Ցուղղութիւն բերելն. ուղղելն։ Le — d'une règle faussée։ ‖ 2. (ետ.) Ուղղութիւն (վերնպանաց). Տատանցումն (զրկանաց)։

Redresser (ը-դը-ըս-սե) բ. ն. 1. Ցուղղութիւն բերել (զտանկ ընկողմանեալ). ուղղել. ամբառնալ (զգլուխ)։ — un arbre qui penche։ ‖ 2. Միւսանգամ կանգնել. վերականգնել։ — une statue abattue։ ‖ 3. Դարձեցուցանել (զմոլորեալ) յուղիղ ճանապարհն. (խօսի)։ ‖ 4. (ետ.) Անել յուղղութիւն, ի ճանապարհ զգաստացուցանել։ — un jeune homme qui est près de se perdre։ ‖ 5. (ետ.) Ուղղել. Տատանցումն առնել։ — les griefs. — les torts. Զեռնտու լինել զրկելոց։ ‖ 6. Պատժել. խրատել։ ‖ 7. Խաբել. (ընտ.)։ Un fripon l'a redressé au jeu։

= Se —. բ. ա. 1. Ուղղիլ. կանգնիլ։ Un arbre qui se redresse après avoir été courbé avec effort։ ‖ 2. Ուղղորդ կալ. (գլ. չիատակ կալնիլ)։ Redressez-vous։ ‖ 3. (ետ.) Ցոյն կալ. ընդդիմիլ. մեծամտիլ։ ‖ 4. Վերստին յառնիլ. վերականգնիլ. պատապարել։ Tombé, il essayait de se —։ ‖ 5. (ետ.) Գալ յուղղութիւն, ի ճանապարհ. զգաստանալ։

Redresseur (ը-դը-ըս-սօր) ե. ս. Վարի ևեթ ի բանն — de torts. 1. Վրիժիանդիր (զրկանաց). Տեռնտու (զրկելոց)։ ‖ 2. Ակառամբիչ. պատուհասիչ. ատատիչ. (ընտ. և հինգն.)։

Redû (ը-դի) ե. ս. Միացորդ պարտուց։

Réducteur, †trice (ռե-տիւ-կթօր, թրիս) ած. ատս Réductif. [ծականաւթիւն։

† **Réductibilité** (ռե-տիւ-կթի-պի-լի-թե) ե. էե. Վերծանելի։

Réductible (ռե-տիւ-կթի-պլ) ած. 1. Շրջելի. վերծանելի։ Un trapèze est — à un parallélogramme։ ‖ 2. Զոր մարթի է ածել կամ դարձուցանել վերստին յիւր տեղի։ Hernie, fracture —։

Réductif, ive (ռե-տիւ-կթիֆ, իվ) ած. Վերծնիչ։ La chimie a des agents réductifs։

Digitized by Google

Réduction (ռէտիւ-կ-սիօն) ն. իգ. 1. Հաստատումը ի տեղւոջ (ոսկերը կամ ջաղիս թափելս, ըստ վիրաբուժ.): La — d'une luxation, d'une hernie: || 2. Անջատումը ի թթուածնատէ [oxyde] գմետաղ գտեալ ի հմին. վերածումն: || 3. Վերածումն. (ըստ երկրաչափ.): || 4. Նուազեցուցանելը. նուազումն: — des dépenses, de traitement: || 5. Նուաճումն: La — d'une ville à l'obéissance du prince: [տրամադրականից]:

— à l'absurde. ցանտեղի ապացոյց, ածումն. (ըստ

Réduire (ռէտիւիր) ն. ն. 1. Հաստատել ի տեղւոջ (ոսկերս կամ ջաղիս թափելս, ըստ վիրաբուժ.): || 2. Անջատել ի հողոյ կամ ի թթուածնատէ [oxyde] գմետաղ գտեալ ի հմին. վերածել: Le mercure que l'on réduit du cinabre est très pur: || 3. Շրջել ի փոքրագոյնն գնե. երկրաչափական. վերածել: — un polygone en triangles: || 4. Ընդօրինակել ի փոքրս, ման օրինակաւ. վերածել: — un plan, un tableau: || 5. Շրջել. դարձնել. յեզանակել: On réduit le blé en farine. — en poudre. տես ի Poudre, 1. — en cendres, en cendre. տես ի Cendre, 1. || 6. Ամփոփել: — en petit tout un grand ouvrage. Զգործ ինչ մեծ՝ բովանդակ ի փոքրս ամփոփել: || 7. Գլխաւորել, բովանդակել (գբանս). (այժմ լաւ եւս ասի Résumer): || 8. Ցօրինել. յարդարել: — en meilleure forme: || 9. Նուազեցուցանել: — la portion de quelqu'un. On réduisit les rentes d'un cinquième: || 10. Ածել. բռնագատել. հարկեցուցանել: On l'a réduit à demander pardon. — quelqu'un au silence. կտրկել, խնամել զբերան ուրուք: — quelqu'un à la dernière extrémité. Շուտով տագնապի ի վերայ հասուցանել ասմէք. ի նեղ մեծ հասուցանել զոք: — quelqu'un à la mendicité, à l'aumône, à la besace. Ցաղքատութիւն կործանել զոք. հասուցանել զոք ի յետին թշուառութիւն: — quelqu'un au désespoir. Անկանել զոք ի յուսահատութիւն: || 11. Նուաճել: Alexandre réduisit l'Asie sous ses lois, sous son obéissance. — des rebelles à l'obéissance:

= Se —. բ. ա. 1. Ամփոփել զանձն. ամփոփել: Se — à la vie privée: || 2. Շրջել. գառնալ. փոխել: Se — en poudre: || 3. Ցանդիլ. հասանել: Tous ses projets se sont réduits à rien: || 4. Նուաճել:

Réduit (ռէտիւի) ի. ած. 1. Անանձնոց. մեհնարան: — agréable, tranquille. Je me suis fait là un petit —: || 2. Հաստատակաց վայր խաղալոյ, զբօսնոյ. *զբօսարան. (վր.): || 3. Խորշ: Le — obscur d'une alcôve enfoncée: || 4. փոքրիկ ամրութիւն ի մեծի ամրութեան: — de demi-lune:

Réduplicatif, ive (ռէտիւ-պլի-կա-տիֆ, իվ) ած. Կրկնական: Sens, verbe —. *Re* est une particule réduplicative: Ա. արմ. իբր ի. ած. *Recharger* est le — de *Charger*: [(վանկի կամ նշանագրի իրիք):

Réduplication (ռէտիւ-պլի-կա-սիօն) ի. իգ. Կրկնութիւն

Réédification (ռէէտիֆի-կա-սիօն) ի. իգ. Կրկին շինուած. վերստին շինութիւն: *վերաշինութիւն: La — du temple de Jérusalem:

Réédifier (ռէէտիֆիէ) բ. ն. Ամբանգամ շինել. *վերաշինել: — une église, un palais:

Réédition (ռէէտիսիօն) ի. իգ. Կրկին տպագրութիւն: La — d'un livre:

Réel, elle (ռէէլ, էլ) ած. Իրական. ի՛սկ. իսկական. ճշմարիտ: Un être —. La présence réelle du corps de J.-C. dans l'eucharistie. Un payement —:

Réélection (ռէէլէկ-սիօն) ի. իգ. Ամբանգամ ընտրութիւն. *վերընտրութիւն:

Rééligible (ռէէլիժ-իպլ) ած. Ամբանգամ ընտրելի. *վերընտրելի: Le président des États-Unis est —:

Réélire (ռէէլիր) բ. ն. Ամբանգամ ընտրել. *վերընտրել: — un député:

Réellement (ռէէլ՛-ման) մ. Իրաւ. արդեամբ. ճշմարիտ: Les choses qui existent —:

Réer (ռէէր) բ. չ. տես Raire, A.

Réexpédier (ռէէքս-պէտիէ) բ. ն. Ամբանգամ ածել. յղել: — une marchandise, une lettre:

Réexpédition (ռէէքս-պէտիսիօն) ի. իգ. Ամբանգամ ածումն, յուղարկութիւն (վաճառաց):

Réexportation (ռէէքս-պոր-սիօն) ի. իգ. Ամբանգամ հանելի արտաքս յերկրէն (վաճառս):

Réexporter (ռէէքս-պո-րթէ) բ. ն. Ամբանգամ արտաքս հանել կամ տանել յերկրէն կամ ի Տէրութենէն (վաճառս մեծածախս):

Réfaction (ռէֆ-ագ-սիօն) ի. իգ. Նուազեցուցանելն գգինս (վաճառաց ապականելոց):

Refaire (ռ-ֆէր) [լծորդի իբրև գFaire.] բ. ն. 1. Ամբանգամ առնել: — un voyage: || 2. Կրկին յօրինել: — un ouvrage, un discours: || 3. Նորոգել. կարկատել: — une vieille maison, un habit: || 4. Վերստին հանել (առասմնաս). մբանգամ բանանել (փետրոց թռչնոց, եղջերաց եղջերուի): Un cerf qui refait sa tête: || 5. Զօրացուցանել. կազդուրեցուցանել: — un malade: || 6. Աճապարանել (զգօր) յաշխատութենէ. հանգուցանել: — des troupes: || †7. Խաբել. (ահ.): On l'a refait:

= բ. չ. 1. Ամբանգամ ակամանել: Si c'était à —, je ne le ferais pas: || 2. Ամբանգամ տալ (քարտէսս խաղոյ):

= Se —. բ. ա. 1. Զօրանալ. կազդուրիլ: Il va à la campagne pour se bien —: || 2. Հանգիստս, ոգի առնել (զօրաց): || 3. (խոսբ.) Շահիլ վնաս կրելոյ:

Refait (ռ-ֆէ) ի. ած. 1. Նորոգ խաղ (քարտիսի կամ տապալուածոյ [trictrac] յորոշել գյաղթութիւն): || 2. Նորաթոյր եղջիւրք (եղջերուաց, այծեմանց):

Refaucher (ռ-ֆոշէ) բ. ն. Կրկին հնձել: Voici la saison où l'on refauche les prés:

Réfection (ռէֆէքսիօն) ի. իգ. 1. Նորոգութիւն (շինուածոյ). (վր.): || 2. Կերակուր, ճաշ (վանականաց): Prendre sa —. À l'heure de la —: || †3. Ցոգութիւն. (ընդ.): Dormir sa —. Ցագիանալ քնով: Manger sa —. Ուտել ցյագ:

Réfectoire (ռէֆէքթուար) ի. ած. Տուն ճաշակմանց (ի վանս, ի գպրոցս). ընթրակերոց. Ս. ճաշատուն. Ս. սեղանատուն: Dîner au —, dans le —:

† **Réfectorier** (ռէֆէքթո-րիէ) ի. ած. Ս. Սեղանադիր սպասաւոր (ի կղերանոցս):

Refend (ռ-ֆան) ի. ած. Բաժանելին: Mur de —. Որմ բաժանիչ. մէջնորմ: Bois de —. փայտ սղոցեալ ընդ երկայնութիւն:

Refendre (ռ-ֆան-տր) բ. ն. 1. Ամբանգամ պատառել, հերձանել, ճեղքել: || 2. Սղոցել յերկայնութիւն (զգերան, զատաղձ, զքար):

Référé (ռէֆէ-ր) ի. ած. Դիմումն առ գատաւոր վասն առժամանակեայ որոշման. վերաբերութիւն: Cela a été jugé en —. Plaider un —:

Référence (ռէֆէ-րանս) ի. իգ. 1. Ցուղարկումն: Ce dictionnaire contient beaucoup de références d'un

Digitized by Google

article à un autre : ‖ 2. Ցեղեկացուցիչ (վաճառց ապրանք) : Il se présente avec les meilleures références :

Référendaire (ռեֆերենդէռ) ի. ա. 1. *Տեղեկաբեր (արքունի հրամայութեանց) : ‖ 2. Դպրապետ, *կնքապահ արքունի : Grand — : [գիտցուց) :

— Grand — du sénat. *կնքապահ ծերակուտի (գաղ-

= ած. *Տեղեկաբեր : Conseillers référendaires à la cour des comptes :

Référer (ռեֆերե) բ. ն. 1. Համեմատել : On référa la citation à l'original : ‖ 2. Տալ. Համարել. գրել. վերագրել. վերաբերել : Il en faut — la gloire à Dieu : ‖ 3. Թողուլ : — à quelqu'un le choix d'une chose :

= բ. չ. Ստուգացանել. տեղեկագրել : Il faut en — à la chambre. Il en sera référé :

= Se —. բ. ա. 1. Զաղշանիլ. Հպիլ. վերաբերիլ : Cette note se réfère à tel endroit du texte : ‖ 2. Ցանձն լինել, ապագարել զանձն (ի կարծիս կամ ի դատաստան ապրուք) : [կիլ : ‖ 2. Կցել (զվէրս) :

Refermer (ռէֆերմե) բ. ն. 1. Միւսանգամ փա-

Referrer (ռէֆերե) բ. ն. Միւսանգամ լուանել (զերիվար) : Déferrer et — un cheval :

† **Refesser** (ռէֆեսե) բ. ն. Միւսանգամ ծեծել զբոստանս (մանկան) : [թեռնուլ, *թիզիատել :

Refeuilleter (ռէֆեյէթե) բ. ն. Վերստին ընթերցանել :

Réfléchi, ie (ռեֆլեշի) ած. գերբ. 1. ** Անդրադարձ (բայ, բան քերականաց) : ‖ 2. Խորհեալ. գիտեալ : Crime — : ‖ 3. Խորհող. խոհական : Un homme, un esprit — :

Réfléchir (ռեֆլեշիր) բ. ն. 1. Անդրէն դարձուցանել. անդրադարձուցանել. *յոլացուցանել : Les miroirs réfléchissent l'image des objets : ‖ 2. Երկեակաւ բարբառով ընդդէմ հնչել. ընդդէմ բերկանել. անդրադարձուցանել : L'écho réfléchit la voix : ‖ 3. (փոխ.) Ցայտել. *յոլացուցանել : La gloire des grands hommes réfléchit son éclat sur leurs descendants :

= բ. չ. 1. Անդրէն դառնալ. անդրադարձիլ. յոլանալ : La lumière qui réfléchit de la muraille : ‖ 2. (փոխ.) Ցայտել. յոլանալ : La honte de cette action réfléchit sur tous ceux qui y ont participé : ‖ 3. (փոխ.) Քաջ խորհիլ, կշռել ի միտս : Il agit sans —. Réfléchissez un moment :

= Se —. բ. ա. 1. Անդրէն դառնալ յանձն իւր. յոլանալ : Son image se réfléchissait dans l'eau : ‖ 2. Ցանձն բերկանիլ (ձայնի). ընդդէմ բերկանիլ : Le son a, comme la lumière, la propriété de se — : ‖ 3. Անդրադարձիլ : L'action du verbe se réfléchit quelquefois sur le sujet :

Réfléchissant, ante (ռեֆլեշան, անթ) ած. *Յոլացուցիչ. *յոլացիկ : Surface réfléchissante :

Réfléchissement (ռեֆլեշիսման) ի. ա. Անդրէն դարձ, անդրէն արձակումն, անդրադարձութիւն, յոլացումն (լուսոյ). անդրէն երկինումն, անդրէն յանձն բերկանել, անդրադարձութիւն (ձայնի) :

Réflecteur (ռեֆլեկտեր) ած. ա. *Յոլացուցիչ. *յոլացիկ : Miroir — :

= ի. ա. *Յոլացիկ հայելի :

Reflet (ռէֆլե) ի. ա. Յոլումն. յոլացումն. յոլք : Les reflets de l'eau contenue dans ce vase éclairent le plafond : Այի ևս փոխ. Sa réputation est un —, un pâle — de la gloire de son père :

Refléter (ռէֆլեթե) բ. ն. 1. Արձակել (լոյս). *յոլացուցանել : La lumière que reflètent les objets éclairés : ‖ 2. (անձնական) Ցոլանալ : Les étoffes bleues reflètent agréablement sur le teint de certaines femmes :

= Se —. բ. ա. Ցոլանալ :

Refleurir (ռէֆլեռիր) բ. չ. 1. Միւսանգամ ծաղկել. վերածաղկիլ : ‖ 2. (փոխ.) Միւսանգամ ծաղկիլ, պայծառանալ, բարգաւաճիլ. վերածաղկիլ : Les beaux-arts commencent à — :

Réflexibilité (ռեֆլեքսիպիլիթե) ի. իթ. Ցոլականութիւն : La — des rayons de lumière :

Réflexible (ռեֆլեքսիպլ) ած. Ցոլական :

Réflexion (ռեֆլեքսիօն) ի. իթ. 1. Անդրադարձութիւն. յոլացումն : La — des rayons, de la voix : ‖ 2. (փոխ.) Միտախոհութիւն. խորհրդածութիւն. խոհականութիւն : Un moment de — lui a suffi pour se décider. Agir sans — : ‖ 3. Խորհուրդ. մտածութիւն : Ces réflexions sont aussi justes que fines :

Refluer (ռէֆլուե) բ. չ. 1. Դառնալ ընդ կրսեփ. ընդկրկիլ. անդրադարձիլ : Quand la mer monte, elle fait — les rivières. Son sang reflua vers son cœur. Դիմեաց, խուժեաց արիւն ի սիրտ նորա : ‖ 2. (փոխ.) Ցրտիլ. զէզուլ : Les barbares qui inondèrent l'Italie refluèrent dans les Gaules : ‖ 3. Զիջանիլ, նուազիլ (ջուրց ծովու) : La mer flue et reflue :

Reflux (ռէֆլյ) ի. ա. 1. Զիջանիլն ջուրց ծովու ի լիութենէ. զիջութիւն. տեղատուութիւն : Il y a flux et — dans l'Océan : ‖ 2. (փոխ.) Նուազութիւն : La fortune a son flux et — :

A. **Refonder** (ռեֆոնդե) բ. ն. Հատուցանել զծախս դատաստանագնութեանն : — les dépens de contumace :

†B. **Refonder** (ռեֆոնդե) բ. ն. Միւսանգամ հիմնել, հիմնարկել : Carthage détruite, puis refondée par les Romains :

Refondre (ռեֆոնդր) բ. ն. 1. Միւսանգամ հալել (զդահեկանս) : ‖ 2. Երկեին ձուլել. *վերաձուլել : Il faut — ce canon, cette cloche : ‖ 3. (փոխ.) Վերստին ձուլել. *վերաձուլել. *նորածայլ յօրինել : — un ouvrage, un poème : ‖ 4. (փոխ.) Փոխել զբարս : Il est difficile de — une nation :

Refonte (ռեֆոնթ) ի. իթ. 1. Միւսանգամ հալումն (դահեկանաց) : ‖ 2. Վերստին ձուլումն. *վերաձուլումն : Les changements dans l'artillerie ont exigé la — des canons : ‖ 3. (փոխ.) *Վերաձուլումն. փոփոխումն : Ce n'est pas une simple correction, c'est une — totale :

Réformable (ռեֆոռմապլ) ած. Ուղղելի. Նորոգելի : Il y a des abus qui sont à peine réformables :

Réformateur, trice (ռեֆոռմատեռ, տրիս) ի. Նորոգող. Նորոգիչ. *բարենորոգիչ : C'est un sage —. L'abbé de Rancé fut le — de la Trappe :

Réformation (ռեֆոռմասիօն) ի. իթ. 1. Նորոգումն. *բարենորոգումն : La — d'un ordre religieux, des finances, du calendrier : ‖ 2. Ուղղելն. ուղղութիւն : La — des abus : ‖ 3. Նորակրօնութիւն (բողոքականաց). Նորոգութիւն. *Նորոգողութիւն. *Նորազանդութիւն : À l'époque de la — :

Réforme (ռեֆորմ) ի. իթ. 1. Փոփոխումն ի լաւութիւն. գալն յուղղութիւն. զգաստութիւն : C'est un homme qui vit dans une grande — : ‖ 2. Նորոգումն. *բարենորոգումն : La — d'un empire. Mettre la — dans un ordre religieux : ‖ 3. Ուղղելն. ուղղութիւն : La —

Digitized by Google

des abus : ‖ 4. Նորակրօնութիւն (բազդ. կանոց). Նորոգութիւն. *Նորագոյութիւն. *Նորագանգութիւն : La — de Calvin, de Luther. Telle ville embrassa la prétendue — : ‖ 5. Նորակրօն վարդապետութիւն (բազդ. կանոց) : Suivant la — . . . ‖ 6. Հաղորդութիւն, Հաւատակցութիւն, դաւանակցութիւն (բազդ. կանոց) : ‖ 7. Փոխանակութիւն արձակուրդ (զօրաց) : La — des troupes se fait à la fin de la guerre : ‖ 8. Արձակուրդ (անկատար զինուորի) : Le pied plat est une cause de — pour les conscrits : ‖ 9. Զատուցումն (յոգի երիվարաց բանական) : ‖ 10. Նուազեցուցանելն (գինի պաշտօնատարաց, գնական տան) :

Réformé, ée (ռէֆ֊ո֊ե) ած. գ֊բ֊բ. Նորոգեալ. Նորակրօն. *Նորադաւանդ. (ասի զբազդ. կանոց) : Le culte — . La religion réformée :

= է. ա֊բ. *Նորադաւանդ : Les réformés :

Reformer (ռէֆ֊օ֊ռ) բ. ն. Փխանդամ կազմել :

= Se — . բ. ա. 1. Փխանդամ կազմիլ : ‖ 2. Փխանդամ ի մի վայր գալ, ժողովիլ (զօրաց ցրուելոց) :

Réformer (ռէֆ֊օ֊ռ) բ. ն. 1. փոփոխել ի լաւ անդր. ի կարգ, յուղղութիւն ածել. ուղղել : — sa vie, ses mœurs, ses penchants : ‖ 2. Նորոգել. *բարենորոգել : — la police, l'État, le genre humain, un monastère : ‖ 3. փոփոխել. ուղղել. *ուղղափոխել. *Եզանակաւորել : — un édit, une déclaration : ‖ 4. Ուղղել. ի բաց պարսաբկել. յատաւել : — les abus, le luxe, les superfluités : ‖ 5. Նուազեցուցանել (զգօրս, զնական) : ‖ 6. Արձակել (զզօրական անկատար) : ‖ 7. Զատուցանել, ի բաց Հանել (զյոգի երիվարս բանական) : ‖ 8. փոխել (զդրոշմ կամ զարժէս գահեկանաց) :

= Se — . բ. ա. Գալ յուղղութիւն. զգաստանալ :

Refouillement (ռէֆ֊ուլ֊ման) է. ա֊բ. Խորագոյնս փորելը (զքանդակ). խորագոյն փորուած :

Refouiller (ռէֆ֊ուլ֊եհ) բ. ն. Խորագոյնս փորել :

Refoulement (ռէֆ֊ուլ֊ման) է. ա֊բ. 1. Գնալն ընդդէմ խաղացից ջուրց ծովու : Le — de la marée : ‖ 2. Ընկրկուածն (ջուրց) :

Refouler (ռէֆ֊ու֊լե) բ. ն. 1. Վերստին ճնշել, լմել, թափել : — une étoffe : ‖ 2. Վերստին կոխել, ճմլել (զխաղաղ ի հնծանս) : ‖ 3. Ինուլ (զթնդանօթ) : ‖ 4. Գնալ ընդդէմ հոսանաց գետոց կամ խաղացից ջուրց ծովու : — le courant, la marée : ‖ 5. Ընդ կրակ գարձուցանել. ընկրկել : Cet obstacle refoula le torrent. Il refoula ces hordes innombrables dans les pays d'où elles étaient sorties :

= բ. ն. 1. Ընդ կրակ գառնալ. ընկրկիլ : ‖ 2. Զքշնել, ցածնուլ, նուազիլ (ջուրց ծովու) :

Refouloir (ռէֆ֊ու֊ար) է. ա֊բ. Գաւազան (ի ընուլ զթնդանօթս). *Խծկան : [փայլեցուցանել (զգէնս) :

† **Refourbir** (ռէֆ֊ուռ֊պիր) բ. ն. Փխանդամ ընդել,

Réfractaire (ռեֆ֊ռակ֊թեր) ած. 1. Անհնազանդ. քմբռնած. Հեռու : — aux ordres de son supérieur : ‖ 2. Որ խուսափէ ի զինուորութենէ : Conscrit — : Ցայս միտս վարի և իբր է. ա֊բ. Poursuivre les réfractaires : ‖ 3. Դժուարաւնալ : Un minerai de fer très — : [Ի բռն լուծոյ) :

Réfracter (ռեֆ֊ռակ֊թե) բ. ն. Թեկբեկել (զճառագայթս) :

= Se — . բ. ա. Թեկբեկիլ (ճառագայթից) :

Réfractif, ive (ռեֆ֊ռակ֊թիֆ, իվ) ած. Թեկբեկիչ :

Réfraction (ռեֆ֊ռակ֊սիոն) է. էն. Թեկբեկումն : Un bâton, plongé en partie dans l'eau, paraît rompu à cause de la — :

Refrain (ռէֆ֊րէն) է. ա֊բ. 1. Կրկնուածն վերջին մասին տան երգոց. Ծայրայանդ : Le — de cette chanson est fort agréable : ‖ 2. (ի֊խ֊բ. և ընդ.) Հանապազորդեան բանք սուտք. յանգուածն, սաստիս բանից : La destruction de Carthage était le — de tous les discours de Caton au sénat : ‖ 3. Խորտակումն (ալեաց ի խարակս, ի քարաժայռս). (ի֊ս֊բ) :

Réfrangibilité (ռեֆ֊րանժ֊իլ֊իթէ) է. էէ. *Թեկականութիւն : La différente — des rayons :

Réfrangible (ռեֆ֊րանժ֊ըլ) ած. *Թեկական. քեկքեկելի : Les rayons violets sont les plus réfrangibles :

Refrapper (ռէֆ֊րափ֊փե) բ. ն. 1. Խարձել Հարկանել : ‖ 2. Վերստին դրոշմել զնոյնպս գահեկանաց. մխանագամ Հատանել դահեկանս : — des monnaies :

= բ. ն. Փխանդամ բախել (զդուրս) :

Refrémer (ռէֆ֊րէ֊մե) բ. ն. Յանձել. սանձահարել. կարճել. ի չափս ունել. Համ գնել : — sa colère, ses passions, ses désirs, sa langue :

Réfrigérant, ante (ռեֆ֊րիժ֊է֊ռան, անթ) ած. 1. Ցրտացուցիչ : ‖ 2. Զովացուցիչ (դեղ, ըմպելի) :

= է. ա֊բ. 1. Ըմպելի զովացուցիչ, զովարար : L'orgeat est un bon — : ‖ 2. Անօթ ինչ սարքագիտաց. *ցրտարան :

Réfrigératif, ive (ռեֆ֊րիժ֊է֊ռատիֆ, իվ) ած. Զովացուցիչ (դեղ, դեղըմպելի [potion]) :

= է. ա֊բ. Դեղ կամ դեղըմպելի զովացուցիչ :

Réfrigération (ռեֆ֊րիժ֊է֊ռասիոն) է. էէ. Ցրտացուցանելը. ցրտացումն : [կիլ (ճառագայթից լուսոյ) :

Réfringent, ente (ռեֆ֊րէն֊ճան, անթ) ած. Թեկբեկական :

† **Refrire** (ռէֆ֊րիր) բ. ն. Կրկին տապակել :

† **Refriser** (ռէֆ֊րիզ) բ. ն. Կրկին խոպոպել :

Refrogné, ée կամ **Renfrogné, ée** (ռէֆ֊րոնե, ռանֆ֊րոնե) ած. գ֊բ. խժռոտ. խժռոտադէմ : Un visage — :

Refrognement կամ **Renfrognement** (ռէֆ֊րոնըման, ռանֆ֊րոնըման) է. ա֊բ. խժռոտութիւն : Le — de son visage marque qu'il n'est pas de bonne humeur :

Refrogner կամ **Renfrogner** (ռէֆ֊րոնե, ռանֆ֊րոնե) բ. ն. *խժռոտեցուցանել : Se — le visage :

= Se — . բ. ա. խժռոտիլ :

Refroidir (ռէֆ֊րուա֊տիր) բ. ն. 1. Ցրտացուցանել : Le vent, la pluie a refroidi l'air : ‖ 2. (ի֊խ֊բ.) Ցրտացուցանել, Հովացուցանել, ուծացուցանել (զերեւնդն) :

= բ. ն. որ և Se — . բ. ա. 1. Ցրտանալ : Laissez — ce bouillon. Le temps s'est refroidi : ‖ 2. (ի֊խ֊բ.) Ցրտանալ. Հովանալ. ուծանալ : Leur amitié se refroidit de jour en jour :

Refroidissement (ռէֆ֊րուա֊տիս֊ման) է. ա֊բ. 1. Ցրտանալն. ցրտացումն : Le — de l'air, du temps : ‖ 2. (ի֊խ֊բ.) Նուազելն (սիրոյ, եռանդեան). ցրտութիւն. ուծութիւն. Հովութիւն : Il y a un grand — entre eux : ‖ 3. *Ցրտաւութիւն : Je suis enroué, c'est la suite d'un — :

Refuge (ռէֆ֊ուժ) է. ա֊բ. 1. Տեղի փախուստեան, ապաւինի. փախստարան. ապաւէն. ապաստան. փախուստ ապաստանի : Lieu de — . Chercher un — . Ville de — . Քաղաք ապաստանի : Les Israélites avaient des villes de — . ‖ 2. (ի֊խ֊բ.) Ապաւէն. ապաստանութիւն. ապաստան. Թիկունք. պաշտպանութիւն : Dieu est mon seul — . Voilà mon dernier — : ‖ 3. (ի֊խ֊բ.) Ապաւէն. ապաստան : Quel misérable — que ce prétexte ! ‖ 4. Տեղի ատամնեան (ազգաստաց). գարմանոց : ‖ 5. *Զգաստարան (կանանց) :

Digitized by Google

Réfugié, ée (ռէֆիւ-ժիե) ած. գերբ. փախստեայ, փախստական անկեալ։

= ե. փախստական. փախստականի։ Les réfugiés polonais. Les réfugiés. Լեհաբնակականք որ փախստեայ գնացին ի Գաղղիոյ յետ խափանման Ղանդեայ հրովարտակին. փախստականք։

= ած. Style —. Ոճ մնատնագրաց կաթոլիկականաց փախստական գնացելոց ի Գաղղիոյ. ոճ փախստականաց։

Réfugier (se) (ս՛ռէֆիւ-ժիե) բ. —. 1. փախստեայ, փախստական անկանիլ. անկանիլ. ապաւէն առնել (զեկեղեցի). ապաւինիլ։ Se — dans une église, chez un prince, auprès d'un prince։ ‖ 2. (փոխ-բ.) Ապաւինիլ. ապաւինիլ։ Il se réfugie dans des mensonges։

† = բ. ն. Զաստպարեցաւ. պատսպարիլ։ "Je vins — mes dieux pénates sur cette côte déserte". ՖԷՆ. *Tél.* IX.

Refuir (ռէֆիւ-իր) բ. ն. 1. Ընդ կրունկ գառնալ (եղջերուի) առ ի զերծանիլ ի շանց որսականաց։ ‖ †2. փախչիլ։

Refuite (ռէֆիւ-իթ) ե. իե. 1. Ապաւէն, թաքստոց (երէց յերեսաց շանց հետամտիցէ)։ ‖ 2. Հնարագիտութիւնք, որսորդախարուեստութիւնք (երէց հալածելոյ)։ ‖ 3. (փոխ-բ.) Խուսափանք. (խրի)։ Il élude le jugement du procès par des refuites continuelles։

Refus (ռէֆիւ-) ե. ած. 1. Մերժումն. զլացումն. *մերժոզական պատասխանի։ Il ne veut pas s'exposer à un —. Adoucir un — par des manières honnêtes։ ‖ 2. Մերժեալ բան։ Avoir le — d'un autre։

— Un cerf de —. Եղջերու երէցական։

— Jusqu'à — de mouton. (Վասրակ զցից մինչև ի կասուածն ցցահար ոտիանի։

Refuser (ռէֆիւ-զէ) բ. ն. 1. Մերժել. չընդունիլ. չկամիլ։ — des offres, des présents, un emploi։ ‖ 2. Զառնուլ յանձն. չհաւանիլ. զլանալ։ — son consentement. Il a refusé de lui prêter de l'argent. Il refuse de travailler. Իոյս առ յաշխատութենէ։ Il refuse de venir. Հրաժարէ ի գալոյ։ Ասի եւ անխնդիր. Il refusa net, tout net. — la porte à quelqu'un. Արգելուլ զաբ ի մտից։ ‖ 3. (փոխ-բ.) Զառ. զլանալ։ La nature lui a refusé la beauté։ ‖ 4. Չխառնիլ, չընդխառնիլ ի պատերազմ։ L'ennemi refusa sa droite։

— Se — une chose. Զրկել, կարճել զանձն։ C'est un prodigue qui ne se refuse rien։

= բ. չ. 1. Անառնալ, ըմպահկել, խեռել (երիվարի)։ ‖ 2. կառնլ (ցցահար առփանի ի վարսելոյ)։ ‖ 3. Ընդդիմակաց լինել (հազմոյ, բան հաւատարաց)։

= Se —. բ. —. 1. Չկամիլ. խոյս առ. Հրաժարիլ։ Il se refuse à travailler. La plume se refuse à décrire de pareilles horreurs։ ‖ 2. Զառնուլ յանձն. յետս կալ։ Il se refuse à se divertir. Se — à l'évidence. Չհաւատալ զհնհակառակելի իրաց ինչ։

† **Réfusion** (ռէֆիւ-զիօն) ե. իե. Հաւատացանելն զծախս պատասխանատուեանն [contumace]։

Réfutable (ռէֆիւ-թ-ապլ) ած. Հերքելի։

† **Réfutateur** (ռէֆիւ-թ-թէօր) ե. ած. Հերքիչ։

Réfutation (ռէֆիւ-թ-սիօն) ե. իե. Հերքումն. եղծ. յանդիմանութիւն։ La — d'un livre, d'une erreur։

Réfuter (ռէֆիւ-թէ) բ. ն. Հերքել. ցրել. եղծանել։ — une opinion, un mensonge։

Regagner (ռըկաղնէ) բ. ն. 1. Գառնալ շահիլ. շահիլ զկնի վնասի։ — son argent։ ‖ 2. Մխիթարեալ շահիլ. ընդունիլ, առնել, առնուլ։ — un pays perdu par une bataille։ ‖ 3. (փոխ-բ.) Գառնալ զկնի ածել, յինքն յանկուցանել զսէր. մխիթարեալ գտանիլ ընդ ընկեր։ — l'amitié, les bonnes grâces de quelqu'un։ ‖ 4. Գտանել. մխիթարեալ մտանիլ (ի հաւատացեալս)։ Il eut de la peine à — son logis. La tempête nous a forcés de — le port։ [lardir.

Regaillardir (ռըկայ-եարտիր) բ. ն. տես Ragail-

Regain (ռըկէն) ե. —ր. 1. Խոտ մխիթարեալ բուսեալ յետ առաջնի հնձոց։ ‖ 2. (փոխ-բ. և ընդ.) Կրկին առաջութիւն (կենաց)։

Régal (ռէկալ) ե. —ր. 1. Հաճոյք. համաճութիւն։ C'est un — pour moi de le voir։ ‖ †2. Գարգել. ձեռնաձիր։ ‖ 3. կաչառանք. խնդիրք. խրախուճութիւն. հաճկերոյթ։ Il nous a fait un —, un grand —. Ce sont des régals continuels։

Régalade (ռէկալատ) ե. իե. 1. կաչառանք. խնդիրք. (ընդ.)։ ‖ 2. Հրատ, խարդախ մեծ. (ընդ.)։ Faire une bonne —։

— Boire à la —. Ըմպել առանց գչրթունս յանձին կցելոյ. (ընդ.)։ [գբսուրելիչ. (ընդ.)։

Régalant, ante (ռէկալան, անթ) ած. Զուարճալի. A. **Régale** (ռէկալ) ե. —ր. Ընտիր խնչ երգիանի. արքունի նուագ։

B. **Régale** (ռէկալ) ե. իե. Իրաւունք առքայի գաղղիացւոց վայելելոյ զգաստը կամ գՀասս ունայնացեալ [vacant] սեռական եպիսկոպոսութեան. արքունի իրաւունք։

C. **Régale** (ռէկալ) ած. իե. Eau —. տես *d'Eau*.

Régalement (ռէկալ-ըման) ե. —ր. 1. Հարձակեն (զգեստին)։ ‖ †2. Հաւասար բաժանութեամբ (հարկաց)։

A. **Régaler** (ռէկալէ) բ. ն. 1. Ճաշեաս առնել. զբօսուցանել։ Il les régala d'un concert։ ‖ †2. Գարգելել։ Il le régala de quelques présents։ ‖ 3. Ճաշեաս առնել կաչառով. առնել կաչառս, խրախուճութիւն։ Il nous a régalés magnifiquement. On le régala que rien n'y manquait։ ‖ 4. Խուել. խոշտանգել. չարչարել. (ընդ.)։ On le régala de vingt coups de bâton։

= Se —. բ. —. 1. Խրախանալ. խրախճանալ. վայելել կաչառով։ Il s'est bien régalé au repas de noces։ ‖ 2. Առնել մխիթարից խրախուճութիւն։

B. **Régaler** (ռէկալէ) բ. ն. 1. Հարթել. հաւասարել։ Il faut — les terres après le remblai։ ‖ †2. Հաւասար բաժանել (գՀարկս)։

Régalien (ռէկալիէն) ած. —. Droit —. Արքունի իրաւունք։ Le droit de battre monnaie est un droit —։

Régaliste (ռէկալիսթ) ե. —ր. Որ ընդունի գիրաւունս արքայի ի Հասից ունայնացեալ սեռական եպիսկոպոսութեան։

Regard (ռըար) ե. —ր. 1. Հայեցողութիւն. մտադրութիւն. ուշադրութիւն։ Un — continuel à Dieu. Ընդհատ հայեցողութիւն առ Աստուած։ Ce peuple attire, attache tous les regards par son héroïsme. Ce livre est indigne de vos regards։ ‖ 2. Հայեցուած, սիրակատութիւն (Աստուծոյ)։ ‖ 3. Հայեցուած. հայեցած. ակնարկութիւն։ — bénin, doux, amoureux, modeste, farouche, terrible. Sa beauté arrête, fixe tous les regards. Գնդ նորա մխոցել առնէ զամենեսեան։ Jeter un —. Ակնարկել. Հայել։ Jeter un — favorable sur. Հաշտ սիրով Հայել։ Jeter ses regards de côté et d'autre. Զհայեցուածսն յերկուս բաժանել. Հայել այսր անդր։ Lancer des regards. Արձակել Հայեցուածս։ Tourner ses re-

Digitized by Google

gards vers le ciel. (ɛխոբ.) Դարձուցանել զաչս յերկինս։ Fixer ses regards sur. տես ի Fixer, 1. Promener ses regards sur. (ɛխոբ.) տես ի Promener, 3. ‖ 4. Թիծ ի ծնէ. (ահ.)։ Avoir un —։ ‖ 5. Կրկին նկարք՝ որոց կին-գանագիրք Տային ի միմեանս։ Le mari et la femme se sont fait peindre en —. Il a dans son cabinet un — d'un Christ et d'une Vierge։ ‖ †6. Նայուած, գիր (երկուց առարգոց)։ ‖ †7. փեռնկուսիւն, ծերպք (առ ի պնդել զիրմուդ, զագաւազոյ). **պնդարան։ D'espace en espace il y a des regards։

= En —. ԱՔ. ՈՒ. ի հանդիպակ։ Une traduction avec le texte en —. Թարգմանութիւն որ ունի զբնագիրն հանդիպակայից։

= Au — de. Նխ. ՈՒ. 1. Վասն. զ(փրկութեանէ). (տե. Նիստումն)։ (ՀԼ.)։ ‖ 2. Յաչս. առ Տաժանմանաւորութեամբ. առ. (ՀԼ.)։ Il est pauvre au — d'un tel։

Regardant, ante (ռըգ-ար-դան, անթ) ած. Մանր, ճշդիբեր կրկոզ. (ընթ.)։ Il ne faut pas être si —, trop —. (տե. Շատ բարակ Նայելու չէ)։ ՚dants։

= ե. ար. Նայեցող. Նայեցող։ Voilà bien des regar-

Regarder (ռըգ-ար-դե) բ. ն. †1. Ակն առնուլ երեսաց. աչառել։ "Ne regardez point les personnes, dit le Seigneur." BOSS. ‖ †2. Ընդունել զոք առ պատուականաս, առ մեծարգիս, առ լաւս. ակն ածել. (տե. մեկնել երեսաց Նայիլ)։ "Il partit pour Versailles et n'y fut regardé de personne." D'ALEMB. ‖ †3. Բարի կամիլ ումեք. խնդրել զբարեաս ուրուք. Տալիլ յոգ։ "La comtesse s'aperçut que le roi la regardait." HAMILT. *Gramm.* ‖ 4. Հայիլ. Նայիլ. ակնարկիլ։ — le ciel. Que regardez-vous là? — avec des yeux de concupiscence. տես ի Concupiscence. — fixement le soleil. Անբիծի յառիլ կամ կարուցանել զաչս յարեգականն։ — en face. տես ի Face. — quelqu'un de haut en bas, de travers, de côté. տես ի Haut. ե. ար. 1. ի Travers, ի Côté. — de mauvais œil. (ɛխոբ.) Խեթիթ, ընդ ակամբ, գար, (տե. Ծուռ) Տալիլ յոգ։ — favorablement, de bon œil. (ɛխոբ.) Հաշտ ակամբ, քաղցրութեամբ Տալիլ յոգ։ — en dessous. տես ի Dessous. — du coin de l'œil. տես ի Coin, 9. — quelqu'un en pitié. 1. Հայիլ, ակնարկիլ յոգ արգահատութեամբ։ ‖ 2. Հայիլ յոգ արհամարհութեամբ, արհամարհանս կարկեցութեամբ։ Se faire —. Տալ զանձն ի տեսիլ։ Un homme d'esprit évite de se faire —. Un chien regarde bien un évêque. (տե.) տես ի Évêque.

‖ 3. (ɛխոբ.) Միտ եդեալ Տալիլ. ակնոյ մնար Տալիլ. ուշի ունլոյ Տալիլ. յառեալ Տալիլ. Տալիլ. Նկատել. քննել։ Il faut — la personne, le mérite de la personne. Regardez bien la bonté de cette étoffe։ ‖ 6. — comme. Ընդունել (առ իմաստասիս). Համարել. Համլուել։ On le regarde dans le monde comme un homme de bien։ ‖ 7. Հայիլ. գառնալ. ընդիլ։ L'aiguille aimantée regarde toujours le nord. Cette maison regarde l'orient. Ա՛յս տուն Տայի ընդ արեւելս։ Le côté du palais qui regarde la mer. Ցովասկայից կողմն պալատանիցն։ ‖ 8. Հայիլ. պատշաճիլ. անկանիլ. անկ լինել. վերաբերիլ։ Faites tout ce qu'il vous plaira, cela ne me regarde point. Cela regarde son maître. Ինքեան տեսուն կայ կամ անկանի պրգ։ Le trône le regardait. Նմա անկանէր, ակայր, պատեալ գահ թագաւորութեան։

= բ. չ. 1. Ուշ ունել. միտ դնել. Տալիլ. զգայլ կալ։ Regardez bien à ce que vous allez dire. Ne pas — à la dépense. Ոչ ինչ միտ դնել ծախուց. (տե. ծախքին չնայիլ)։ Y — à deux fois. տես ի Fois, A. ‖ 2. Հայիլ. Նայիլ։ — par la fenêtre. — de côté et d'autre. Հայիլ այսր և անդր. աստ և անդ ածել զաչս. գՏայեցուածսն յերկուս բաժանիլ։ — en haut. Վերամբառնալ ի բարձունս։ — derrière soi. Հայիլ յետս. Տայիլ ի թիկունս իւր։ — de près. 1. կարճատես լինել։ ‖ 2. (ɛխոբ.) Հաւատատես քննել. միտ եդեալ Տայիլ։ ‖ 3. Հայիլ (ընդ արեւելս, ի պատուհանն)։ Cette maison regarde sur le jardin։

= Se —. բ. ա. 1. Հայիլ ընդ երեսս կամ ընդ անձն իւր (ի Տայելոյ)։ ‖ 2. Հայիլ ի միմեանս։ ‖ 3. (ɛխոբ.) Գինանալ զանձն։ ‖ 4. (ɛխոբ.) Se — comme. Ընդունել զանձն (առ իմաստասիս). Համարել զանձն։ ‖ 5. Հայիլ ի միմեանս. կալ հանդէպ միմեանց. հանդիպատայիցաց լինել։ Ces deux maisons se regardent։

Regarnir (ռը-գար-նիր) բ. ն. Վերստին հանդերձել, զարդարել (զպարսպաց). վերստին լնուլ։

Régate (ռեկ-ատ) ե. եէ. *Նաւարշաւ։

Regazonnement (ռը-գազ-ընմ-ման) ե. ար. Վերստին պատելն գալարագեղ գղձամբք կամ կոշտովք հողոյ։

Regazonner (ռը-գազ-ընե) բ. ն. Վերստին պատել գալարագեղ գղձամբք կամ կոշտովք հողոյ։ — un terrain։

Regel (ռը-ժել) ե. ար. Դարձ առնաւառապ ցրտութեան. հորդ առատութիւն, պաղատութիւն։

Regeler (ռը-ժըլե) բ. ն. Վերստին առատացանել։

= բ. չ. Վերստին պաղիլ, պաղատանալ, առատիլ։

Régence (ռեժ-անս) ե. եէ. 1. Թեամատիպետութիւն (Տէրութեան). իշխանապետութիւն։ Après la mort de Louis XIV, la — du royaume fut déférée à son neveu Philippe, duc d'Orléans։ ‖ 2. Ժամանակ թեամատիպետութեան, իշխանապետութեան։ Sur la fin de la —։ ‖ 3. Քաղաքապետական [municipal] վարչութիւն։ La — d'Amsterdam, de Kiel. Secrétaire de la —։ ‖ 4. Երկիր իշխանապետի. իշխանապետութիւն։ Les ruines de l'ancienne Carthage sont dans la — de Tunis։ ‖ 5. Ուսուցչութիւն (ի վարժարանի). (ՀԼ.)։

Régénérateur, trice (ռեժ-էն-ե-ռա-թէռ, թրես) ած. Վերստին ծնիչ. վերածնիչ։ Principe —։

= ե. Նորոգիչ. վերածնիչ։ Lycurgue fut le — des mœurs à Lacédémone։

Régénération (ռեժ-էն-ե-սիօն) ե. եէ. 1. Մի-ւսանգամ բուսանիլն. նորոգութիւն։ La — des chairs։ ‖ 2. (ɛխոբ.) Նորոգութիւն. վերածնութիւն. նորածնութիւն։ La — d'un peuple։ ‖ 3. (ɛխոբ.) Մի-ւսանգամ ծնունդ (մկրբութեան աւազանին). վերածնութիւն. նորածնութիւն։ La — en J.-C.

Régénérer (ռեժ-էն-ե-ռե) բ. ն. 1. Մի-ւսանգամ բուսուցանել. նորոգել։ ‖ 2. (ɛխոբ.) Մի-ւսանգամ ծնանել. նորոգել։ — les mœurs, une nation։ ‖ 3. (ɛխոբ.) Մի-ւսանգամ ծնանիլ (աւազանաւն). վերածնիլ։ Le baptême nous régénère en J.-C.

= Se —. բ. ա. 1. Մի-ւսանգամ բուսանիլ. նորոգիլ։ Ce caustique empêche les chairs de se —։ ‖ 2. (ɛխոբ.) Նորոգիլ. ազնուանալ։ Un peuple qui se régénère։ ‖ 3. (ɛխոբ.) Մի-ւսանգամ ծնանիլ (աւազանաւն). վերածնիլ. նորածնիլ։

Régent, ente (ռեժ-ան, անթ) ած. Թեամատիպետ (Տէրութեան ի կրտսերութեան արքայի կամ ի լինել նորա մեկնութի). իշխանապետ։ Le prince —. La reine régente։ Ա՛ստի և իբր ե. Le — du royaume։

Digitized by Google

= ե. ս. 1. խորհրդական (Դրամատնոյն [Banque] Գաղղիոյ)։ ‖ 2. Ուսուցիչ, վարժապետ (ի վարժարանի)։ — de philosophie։ ‖ 3. Մեծ ազատամիտ ինչ. արքայից Գաղղիոյ, զոր դիւանց խնամատարն փիլիպպոս Օրլէանեան։

Régenter (ռեժ-ղէդ) բ. ն. 1. վարդապետել, ուսուցանել (ի վարժարանի)։ Il régente dans tel collège։ վարի և իբր բ. ն. — la rhétorique։ ‖ 2. (փոխ-ի.) Ցիրել. իշխել. ճոխանալ։ C'est un homme qui veut — partout։ վարի և իբր բ. ն. Il régente tous ses confrères։

Régicide (ռեժիսիտ) ե. ս. 1. Արքայասպան. *Թագասպանութիւն։ ‖ 2. Արքայասպանութիւն. *Թագասպանութիւն։

= ն. Արքայասպանութեան. արքայասպան։ Doctrine —։

Régie (ռեժի) ե. էե. 1. Հոգաբարձութիւն. անուանութիւն. մուտակարարութիւն։ On a mis cette succession, ces biens en —։ ‖ 2. Չարկաժողովութիւն։ La — des tabacs. Employé à la — de la —։

Regimber (ռըժիմպէ) բ. ն. 1. ակռս ընկճնուլ, չանել, արձակել. կից ընկճնուլ, ածել. կցածել. ոքացել. ոքաստակ։ Quand on donne de l'éperon à ce cheval, il regimbe. — contre l'éperon. (փոխ. և ընտ.) ակից ածել, ոքացել ընդդէմ խթանի. ի զուր դիմադարձիլ։ ‖ 2. (փոխ.) Ընդդէմ դառնալ. դիմադարձիլ. անկուշիլ. չհաւանիլ։ — contre toutes les lois։

Régime (ռեժիմ) ե. ս. 1. Օրինակ վարչութեան. վարչութիւն։ — dur, sévère. Ils vivaient sous un — paternel։ ‖ 2. Հոգաբարձութիւն, տեսչութիւն (բանակաց, հիւանդանոցաց)։ ‖ 3. Կանոն (մենաստանաց)։ Le — de cet ordre, de ce couvent était fort sévère։ ‖ 4. Տրամադրութիւն. (բան իրաւագիտաց)։ Se marier sous le — dotal, sous le — de la communauté։ ‖ 5. Կանոն (կենաց). կարգ (վնաս առողջութեան)։ Il vit sans aucun —. Les médecins lui ont prescrit un — sévère, rigoureux։ ‖ 6. Զգուշութիւն (ի կերակուրս և յըմպելիս)։ Il lui faut du —. Renoncer au —. Vivre de —. Կանոնաւոր կարգաւք կեանս կեալ։ ‖ 7. Խնդիր. (բան քերականաց)։ (Տես և Complément, 2.)։ — direct, Հայցական խնդիր (բայի). խնդիր սեռեի։ — indirect, Խնդիր բնութեան։ Dans cette phrase, *Servir Dieu avec ferveur*, *Dieu* est — de *servir*, et *ferveur* est — d'*avec*։ ‖ 8. Օրինակ հասկոյ (ջուրց գետոյ)։ ‖ 9. Ողկոյզ արմատոց կամ բանանից [banane] ի ծայրս ստոյց. բաղուկ։

Régiment (ռեժիմ) ե. ս. 1. Խումբ հեռաւակաց կամ հեծելոց ի չորից գունդաւակաց [bataillon, escadron]. գունդ. ալյ։ Le colonel de tel —։ ‖ 2. (փոխ. և ընտ.) Ամբոխ. բազմութիւն։ Il y a chez lui un — de valets։

Régimentaire (ռեժիմանթէր) ած. Գնդի գօրաց։ École —։ [ւորաց։

† **Reginglette** (ռըժինկլէթ) ե. էե. Ծուղակ ինչ հա-

Région (ռեժիո) ե. էե. 1. Աշխարհ, գաւառ բնաբնաձակ։ Une vaste —. Les régions d'Asie, d'Afrique։ ‖ 2. Իրիք բարձրութիւնք կամ խաւք մթնոլորտի (բան նախնի բնագիտաց). գաւառ։ La basse, la moyenne —. La haute — կամ La — supérieure. Վերնագաւառ։ La — du feu, la — éthérée. Հրեղէն, եթերական պարունակն։ ‖ 3. (փոխ.) Գաւառ. սահման. պարունակ։ Il s'élance dans les hautes régions de la philosophie։ ‖ 4. կոզմն, մնան (մեռելոյ, բան անդամագիտաց)։ Son mal est dans la — du bas-ventre։

Régional, ale (ռեժիոնալ, ալ) ած. Գաւառական։ [École régionale. Concours —։

Régir (ռեժիր) բ. ն. 1. վարել. հսկել. խնամել. կալ։ Ce monarque a sagement régi son royaume. Cet évêque a bien régi son église. Les lois qui régissent l'univers։ ‖ 2. Յանձնաժնել. վարել. անուանել. անուանավարել։ Ce ministre a bien régi les finances de l'État։ ‖ 3. Ձանալ, պահանջել խնդիր (բան քերականաց)։ Որ և Gouverner։ Le mot qui régit un verbe, une préposition։

Régisseur (ռեժիսէօր) ե. ս. Յանձնաժնիչ. հոգաբարձու։ Le — d'un domaine, d'un théâtre։

Registrateur (ռեժիսթրատէօր) ե. ս. Անուն պաշտօնատարաց ինչ. առնելի հաւատով քաղաքացիական արձանագրին զկնդակս և զգրիչքառգիրս. արձանագրիչ։

Registre (ռըժիսթր) ան. գիրն **Registre**, ռըժիսթր) ե. ս. 1. Մատեան արձանագրութեան. արձանագիր. մուտեան. առմար։ Les registres du conseil d'État, des mariages, d'un marchand, d'un banquier. Charger, décharger un —։ ‖ 2. փակազակ, քաճան (փղոյց երգիծնի)։ ‖ 3. փոփոխատեղ (ձայնի երգչի)։ ‖ 4. փակազակ (Հնոցի ատրուգիտաց)։ ‖ 5. Հանդիպութիւն (ատղեց երեսաց կշռոյ ի վերոյ մխիտնոց, ըստ ատաղձորդոց)։

Registrer (ռըժիսթրէ. ամանք գրեն **Registrer**, ռըժիսթրէ) բ. ն. տես Enregistrer.

Règle (ռեղլ) ե. էե. 1. Կանան. քանան։ — de bois, de cuivre, d'acier. Cette — est fort droite. Tirer une ligne avec la —, à la —. Dresser une pièce de bois à la —։ ‖ 2. (փոխ.) Կանան. օրէնք. կարգ. սկիզբն. հիմն. առաջ։ — de conduite. Les règles du devoir, de la politesse. Suivre la —. Se conformer à la —։ ‖ 3. կարգ. կարգ և կանան. բարեկարգութիւն։ Il n'y a point de — dans cette maison։ ‖ 4. Կանան. օրինակ. կազապար։ Il est la — de tous ceux de son âge։ ‖ 5. Կանան. օրէնք. սովորութիւն։ Telle est la — établie par la loi. De —. Ըստ կանանի. բան սովորութեան։ Il est de — que... Կանան է. օրէն է։ En —. Կանանաւոր. կանանեալ։ ‖ 6. Կանան։ Les règles de la grammaire, de la peinture. Une folie, une friponnerie dans toutes les règles. Ցիմարութիւն, խարդախութիւն ամենեքին կատարեալ, ամենագործ։ ‖ 7. Կանան (ի հանգրզուածութեան). գործողութիւն։ Les quatre premières règles de l'arithmétique։ ‖ 8. Կանան (վանականաց). առնմանագրութիւն։ La — de Saint-Basile, de Saint-Benoît։ ‖ †9. *Հանմատակողութիւն ինչ հարատարին. կանան։

—յե. կարգք, օրէնք կանանց. գաշտան. սպարտան. առատմնեալք. Ս. կանացիք։ Ses règles ont cessé։ (Տես և Menstrues)։

Réglé, ée (ռեղլե) ած. 1. Բարեկարգ. *կանանաւոր։ Homme —. Conduite réglée։ ‖ 2. *կանանաւոր (զօրք)։

— Une fille réglée. Աղջիկ արդ սկսանի բզկիլ գաշտանին. դաշտանիկ. սպարտահիս։ Une fille non réglée. *Անգաշտանիկ աղջիկ։

Règlement (ռեղլման) ե. ս. 1. կարգադրութիւն։ Le — de cette affaire n'aura pas lieu sitôt։ ‖ 2. կարգադրութիւն. *կանանաւորութիւն։ Se prescrire un — de vie։ ‖ 3. կանանագրութիւն. **կանոնագիր։ — de police. Observer le —։ ‖ 4. կարգագրութիւն (հաշուի)։

Réglément (ռեղլմէ) ր. 1. կանանեալ կարգաւք. *կանանաւոր պայմանաւ. *կանանաւորապէս։ On vit — dans cette maison։ ‖ 2. Միօրինակ. *կանանաւորապէս։ Il soupe — à sept heures։

Réglementaire (ռեղլմանթէր) ած. 1. կանանա-

Digitized by Google

կան. կանոնադրական (օրէնք)։ || 2. Ըր յատնախէ կանոնաս. *կանոնաշարա։ Administration, régime —։

Réglementation (-ութիւն[ի]ոյսիւն) ի. իէ. կանոնադրութիւն։ Il y a dans ce pays abus de —։

Réglementer (-ութիւնթէ) բ. ն. Յատնախել կանոնաս։ Il aime à —։

= բ. ն. կանոնադրել, — une matière։

Régler (-ուիլ) բ. ն. 1. Գիծս գրաշրել, կամ ձգել քանոնաս. գծել, — du papier pour écrire droit։ || 2. (է-ս-բ.) Տնօրինել. ուղղել. վարել. հովուել։ — sa vie. Cet évêque a bien réglé son diocèse. — sur. Պատշաճեցուցանել. միաբանել. կանոնել. յարդարել։ Il faut — sa dépense sur son revenu։ || 3. կանոնաւոր կարգել. կարգաւորել. կարգադրել. բարեկարգել։ — ses affaires, sa dépense։ || 4. Յարդարել. ուղղել. (ա-ր. շտկել)։ — une pendule, une montre։ || 5. Յաշմանել. հաստատել. որոշել։ On a réglé que les choses se passeraient ainsi։ || 6. Զբաս առնել։ — un différend։ || 7. կարգադրել. բաւականացուցանել։ — un compte. — le mémoire d'un ouvrier։

= Se —. բ. —. 1. Յաշմանիլ. ուղղիլ։ || 2. կարգաւորիլ կամ զանձն։ Pendant longtemps, il a dépensé au delà de ses revenus, mais il commence à se —. Se — sur quelqu'un. Օրինակ առնուլ զոք. գՀետ երթալ, հետևիլ օրինակի ուրուք. կանանիլ ինչէն ըստ օրինակի ուրուք։

Réglet (-ուիլ) ի. ար. 1. Չարդ գծանձև (ըստ տպագրողաց). *գծիկ։ Séparez ces deux articles par un —։ (Այժմ լաւ ևս ասի Filet)։ || 2. փոքրիկ գեղաք [moulure] ինչ (ըստ ճարտարապետաց). **քանոնակ։

Réglette (-ուիէթ) ի. իէ. փոքրիկ քանոն փայտակերն կամ ի ձուլածոյ երկաթոյ յանձկտանել գերեսս (ըստ տպագրողաց). քանոնակ։

Régleur (-ուիլօր) ի. ար. Գծիչ (երաժշտութեան թղթոյ)։ Un — expéditif. Un habile —։

Réglisse (-ուիս) ի. իէ. 1. Տունկ ինչ պարկճաւոր [légumineuse], որոյ արմատ վարի ի դեղագործս. մնասուն ատակ. մեղմասիր. ախտ փեսիս-։ պոյտ փեսիս։ || 2. Ազմատ մնասուատակի։ Un bâton de —. Jus de —. տես ի Jus, 1.

† **Réglure** (-ուիլիւր) ի. իէ. Գծուածք (թղթոյ)։

Régnant, ante (-ուինան, անթ) ած. 1. Թագաւորող. իշխող։ Le roi —։ Ամի և գհայրերաց և զիշխանաց. Le duc —։ || 2. (է-ս-բ.) Իշխող. տիրող։ Le goût —. Maladie régnante. Ճարակող հիւանդութիւն։ [զոք։

† — Ville régnante. Թագաւորական քաղաք. մայրաքաղաք։

Règne (-ուինէ) ի. ար. 1. Թագաւորութիւն. արքայութիւն։ Le — de Louis XIV. Un — plein de troubles. Pendant կամ durant le — de tel roi։ || 2. (է-ս-բ.) Թագաւորութիւն. իշխանութիւն։ Quand arrivera le — de la vérité? || 3. Բաժանումն (անասնոց, անկոց և հանածոյից, ըստ բնագրաբանից). Թագաւորութիւն։ Le — animal, végétal, minéral. Le — organique, inorganique։ || 4. *Երկրաբանական խումբ (Հնամեայ քահանայապետին). արքայական։ (Ոմն և Trirègne, Tiare)։ || 5. Թագ (կախեալ գլխագդ ոսկեզօծով եկեղեցւոյ)։

Régner (-ուինե) բ. ն. 1. Թագաւորել. իշխել։ — heureusement, longtemps, sur divers peuples։ || 2. (է-ս-բ.) Թագաւորել. իշխել. տիրել։ Le sage règne sur ses passions. Faire —. Թագաւորեցուցանել։ Ce prince a fait — les lois, la justice։ || 3. Շահիլ. տիրել. շահեալ տիրել։ La discorde régnait dans le camp. Le silence régnait dans l'assemblée։ || 4. Տիրել, ճապաղիլ (հիւանդութեան). տիրել (հոդմոյ)։ || 5. Տարածանիլ. պատիլ։ Un balcon règne autour de cette chambre։

Regnicole (-ուինիքոլ) ած. և ի. բնակիչ թագաւորութեան. աշխարհակից։ Les regnicoles et les étrangers։

Regonflement (-ըոնֆլըման) ի. ար. 1. Վերսին փչելիք։ Le — d'un ballon։ || 2. Ուռնուլի, յորդութիւն (ջուրց արգելելոց յընթացից)։

Regonfler (-ըոնֆլե) բ. ն. 1. Միւսանգամ փչել։ — un ballon qui s'est dégonflé։ || 2. Վերսին այտուցանել, ուռուցանել։

= բ. ն. Ուռնուլ (ջուրց արգելելոց յընթացից)։

Regorgement (-ըոռկըման) ի. ար. Յորդութիւն. վազումն։ Le — d'une rivière, de la bile։

Regorger (-ըոռժե) բ. ն. 1. Աւրասքս հանել ընդ կոկորդն. դարձուցանել։ Manger jusqu'à —. Faire — à quelqu'un. (է-ս-բ. և ընդ.) Ստիպել զոք առ ի բաց զանհաճոյ յանիրաւի։ (Ոմն և Faire rendre gorge à quelqu'un)։ || 2. Աւրասքս ելանել քան զսահմանն, յիւրմէ սահմանին. յորդիլ. վազուլ։ La rivière barrée regorgeait. Du sang qui regorge par le nez. Ի. Արիւն որ փչէն ի քթէն։ || 3. (է-ս-բ.) Ունել առատութեամբ. լինել հատուածս. վազուլ. յղփանալ։ — de biens. Չեղուլ բարութեամբք։ || 4. Լի լինել. վազուլ։ Ses celliers regorgent de vin։

— de santé. Լինել քաջառողջ. (ընդ.)։

† **Regouler** (-ըուլե) բ. ն. 1. Միտրել զոք բանիւք խաղաւերեան. (ա.)։ || 2. Յափրացուցանել. (ա.)։

† **Regoûter** (-ըու-տե) բ. ն. Միւսանգամ ճաշակել։

Regrat (-ըրա) ի. ար. 1. Մսան մնան, փոքրանս վաճառելիք (զածուխ, զայգ). *մանրավաճառութիւն։ || 2. *Ապրավաճառանոց։ || † 3. Վաճառատեղի մեացորդաց կերակրոց։ [d'un édifice, d'une maison։

Regrattage (-ըրատաժ) ի. ար. Քերուածք։ Le —

Regratter (-ըրատե) բ. ն. 1. Միւսանգամ քերել, քաշքռտել։ Gratter et — sa plaie։ || 2. Քերել, տաշել (զանազանել քարերիս շինուածոյ).

= բ. ն. (է-ս-բ. և ընդ.) ի բաց քերել, նուազեցուցանել (զմանր մնասունս հաշուի). (խրթ.)։

Regratterie (-ըրատըրի) ի. իէ. 1. *Մանրավաճառութիւն (ապի, ածխոյ)։ || 2. Մանր վաճառք (ապի, ածխոյ)։

Regrattier, ière (-ըրատիէ, իէր) ի. 1. *Մանրավաճառ (ապի, ածխոյ)։ || 2. (է-ս-բ. և ընդ.) Որ նուազ վերցուցանէ զմանր մնասունս հաշուի. մնոտրակծիծ. (ին.)։ || † 3. (է-ս-բ.) Տգէտ, փցուն գրիչ. Ս. գրչագիրկ. Ս. գծագրակ։

Regrès (-ըրէ) ի. ար. 1. Իրաւունք, իշխանութիւն միւսանգամ մնանելոյ ի պաշտօն ինչ. Հատուած [bénéfice] յորմէ հրաժարեալ էր ուրուք. վերադարձ։ || 2. Ենթանալն զվաճառութեան պաշտօնեային. վերադարձ։

Regret (-ըրէ) ի. ար. 1. Տխուրութիւն (ընդ կորուստ իրաց ինչ). վերջ. ապաշաւ. ցաւ։ Le — que lui cause la perte de ses biens. J'ai — de n'avoir pas acheté cette maison։ || 2. Ցաւ, վիշտ, տրտմութիւն (ընդ մեռեալ ուրուք). ապաշաւանք. թախծութիւն։ La perte de cet ami m'a laissé un grand —, de grands կամ de vifs regrets։ || 3. Զեղջ. ապաշաւ. տարբանք։ Le — d'avoir offensé Dieu։ || 4. Տխուրութիւն. ցաւ. վիշտ։ J'ai — que vous n'ayez pas entendu ce discours։ [tiles։

— չ. Ողբք. Խեծութիւնք։ Ce sont des regrets inu-

= À —. Ած. ած. Ակամայ. սրտակէտ։ Nous partons à —։

Digitized by Google

Regrettable (ռըկրէթ-ապլ) ած. Արժանի ցաւոց. ափսոսելի։ Une personne —. Cette mesure est —։

Regretter (ռըկրէթէ) բ. ն. 1. Ափսոսել, ափսեղկել. ապաշաւել. Ս. ափսոսալ։ — son argent, sa peine, le temps passé. Je regrette le temps perdu, d'avoir perdu mon temps. — les oignons d'Égypte. (փոխ.) Ցանկալ առիթն Եգիպտոսի. ափսոսել ի բարբարեան զառապինի պայմանն իւր ազատելէ։ ‖ 2. Տրտմել (ընդ մահ ուրուք). ցաւիլ. ի-ախծիլ. ոգալ. ապաշաւել։ — la perte de ses amis։ ‖ 3. Ձղջանալ. ապաշաւել. տրտնջանալ։ Je regrette de m'être mis en colère։ ցանալ, ի վեր ձգել։

† **Reguinder** (ռըկինդէ) բ. ն. Խարձիլ վերացու-

Régulariſation (ռեկիւլ-ըրի-զէյսիօն) է. իգ. կարգաւորութիւն։ La — d'un compte։

Régulariſer (ռեկիւլ-ըրայզէ) բ. ն. *կանոնաւորել. յարդարել. *կանոնաւորիլ. կարգադրել։

Régularité (ռեկիւլ-ըրիթէ) է. իգ. 1. *կանոնաւորութիւն. կարգաւորութիւն։ La — du mouvement des corps célestes. Cette femme met beaucoup de — dans sa conduite։ ‖ 2. Համեմատութիւն. կշռութիւն. չափակցութիւն։ La symétrie et la — plaisent à tous les yeux։ ‖ 3. *կանոնապահպանութիւն. *կարգապահպանութիւն։ Les religieux de cette maison vivent dans une grande —։ ‖ 4. Վանականի, կրօնաւորականի վիճակ. վանականութիւն։ La — et la sécularité։ [կանոնիչ. *կանոնաւորիչ։

Régulateur, trice (ռեկիւլ-ըթէօր, թրիս) ած. — է. ար. 1. Ս. Մարուած [appareil] կանոնաւորիչ շարժմանն մեքենային. կանոնիչ։ ‖ 2. (փոխ.) Վարիչ. ուղղիչ։ Il est le —, le grand — de cette entreprise։

†ա. **Régule** (ռեկիւլ) է. ար. 1. Ազբայ փոքրիկ. արքայիկ։ ‖ 2. տես Roitelet.

բ. **Régule** (ռեկիւլ) է. ար. Մետաղական գոյացութիւն պարզեալ յօսար հնէից։ — d'antimoine. Զուտ ծարիրաքար։ — d'arsenic. Մետաղ զառիկ։

Régulier, ière (ռեկիւլիէ, իէր) ած. 1. կանոնական. *կանոնաւոր։ Le flux et reflux de la mer a ses périodes régulières։ ‖ 2. Ըստ կանոնաց. *կանոնաւոր։ Un édifice —։ ‖ 3. *կանոնաւոր (բայ, ըստ քերականաց)։ ‖ 4. Վայելուչ. պատշաճ։ Ses traits sont beaux et réguliers։ ‖ 5. Օրինապահ. *կանոնապահ։ Une femme très pieuse et très régulière։ ‖ 6. Բարեկարգ. կարգաւոր։ Sa vie n'est pas trop régulière։ ‖ 7. Ճշդիւթ։ Il a toujours été très — à tenir sa parole։ ‖ 8. Վանական. կրօնաւորական։ Le clergé —. Habits réguliers։

= է. ար. Վանական. կրօնաւոր։

† — է. ար. յգ. *կանոնաւոր զօրք։

Régulièrement (ռեկիւլիէր-ըմ) մ. 1. կանոնակաւ կարգաւ. *կանոնաւոր պայմանաւ. *կանոնաւորապէս։ Il vit fort —։ ‖ 2. Միօրինակ. *կանոնաւորապէս։ Il dîne — à midi։

† **Régulus** (ռեկիւլիւս) է. ար. Ազազ մեծ և անխառն յԱնտիմոնէ առառեզաւոն. Ազբայիկ. Հանգոյնս. Ազբա Անտիմոնէ։ (որ և †Basilic, †Cœur du Lion)։

† **Régurgitation** (ռեկիւր-ճիթ-էյսիօն) է. իգ. փսխանք. դարձուցանելի. (ըստ բժշկաց)։

† **Régurgiter** (ռեկիւր-ճիթէ) բ. ն. փսխել. դարձուցանել. (ըստ բժշկաց)։ Le malade régurgitait des aliments mal digérés։

Réhabilitation (ռէ-ապիլիթ-էյսիօն) է. իգ. Մեծացուցանելի յառաջին կարգն, ի վիճակն։

Réhabiliter (ռէ-ապիլիթէ) բ. ն. 1. Մեծացուցանել յառաջին կարգն հաստատել. վերստին կարզագրել։ ‖ 2. (փոխ.) Մեծացուցանել մեծարգոյ ընծայեցուցանել, կացուցանել։ Cette action l'a réhabilité dans l'opinion publique, dans mon esprit։ [գանձն։

= Se —. բ. ա. Մեծանալ մեծարգոյ ընծայեցուցանել

Réhabituer (ռէ-ապիթիւ-է) բ. ն. Մեծացուցանել սովորել, ընդհանալ։ — quelqu'un au travail։

= Se —. բ. ա. Մեծանալ սովորիլ, ընդհանալ։

Rehaussement (ռէ-ոսման) է. ար. 1. Ազատիլ բարձրացումն (որմոյ)։ ‖ 2. Ազնուութիւն, առաւելութիւն (առանձնական արժէքից գոհարեղանց)։

Rehausser (ռէ-ոսէ) բ. ն. 1. Ազատիլ բարձրացուցանել (զորմ)։ ‖ 2. Ազնուացուցանել. առաւելուլ։ — le prix d'une marchandise։ ‖ 3. (փոխ.) Ազատիլ եւ զբացուցանել։ — le courage de quelqu'un. Ազատապընդել. քաջալերել։ ‖ 4. (փոխ.) Ցոյժ պայծառացուցանել. առաւել եւ գեղեցիկ գործել. արուեստիլել։ Cette parure rehaussait sa beauté։ ‖ 5. (փոխ.) Բարձր առնել. բարձրացուցանել։ — l'éclat, le mérite d'une action։ ‖ 6. (փոխ.) Ընչաւէտ, երկնաչափ գովել. յոժարս վերացուցանել։ — les moindres actions de quelqu'un։

Rehaut (ռէօ) է. ար. Գայծառութիւն, արուեստիլուն (պատկերաց կամ գրուածոց ի նկարս)։

Réimportation (ռեկինփօր-թէյսիօն) է. իգ. Վերստին ներբերումն (օտար վաճառաց յերկիր ուրուք)։

Réimporter (ռեկինփօրթէ) բ. ն. Մեծանալ մեծացուցանել (օտար վաճառս յերկիր ուրուք). վերստին ներբերել։

Réimposer (ռեկինփոզէ) բ. ն. 1. Մեծանալ հարկս արկանել։ — quelqu'un, le pays։ ‖ 2. Ազատ կարգաւ գնատիլ (գերեսս շարեալս ապագրելի մեծատիպ)։

Réimpoſition (ռեկինփոզիսիօն) է. իգ. 1. Գործեալ արկանելի հարկս. վերստին հարկագրութիւն։ ‖ 2. Ազատ կարգաւ գնատելութիւն (երեսաց ապագրելի մեծատիպ)։

Réimpreſſion (ռեկինփրէսիօն) է. իգ. Երկրի ապագրութիւն. *վերատպութիւն։ Ce n'est pas une nouvelle édition, ce n'est qu'une —։ [*վերատպիլ։

Réimprimer (ռեկինփրիմէ) բ. ն. Կրկին ապագրել։

Rein (ռէն) է. ար. Երիկամն. Ս. իրիկամ. Գ. պոլճիկ. պէօրէք։ Le — droit, gauche. Une pierre dans le —, dans les reins։

— յգ. 1. Ստորին կողմն թիկանց. քամակ. մէկք. կուշտ. կոգք։ Avoir mal aux reins. Un coup de bâton sur les reins. La chute des reins. տես ի Chute. Poursuivre l'épée dans les reins. տես յ'Épée. 1. Courir quelqu'un l'épée dans les reins. տես ի Courir, բ. ն. 2. ‖ 2. Ոզնայարք. երիկամունք։ Être fort des reins. տես ի Fort, 1. Avoir les reins forts. (փոխ.) Լինել հարստակազդ, հզօրատար, զօրաւոր, մեծաուսեան։ Sonder, éprouver les reins. (փոխ. և ըստ Գրոց սրբոց) Քննել վերիվայրանալ. փորձել զզօրութիւն, զոյժ սրտից։ Se ceindre les reins. (փոխ.) Պնդել զմէջս։ [ճարտարապետութ.)։

— Les reins d'une voûte. Երիկամունք կամարի. (ըստ

Réincorporer (ռեկոր-փօրէ) բ. ն. Մեծանալ խառնել, մեծացանել։ Il fut réincorporé dans le même régiment։

Reine (ռէն') է. իգ. 1. Կին արքայի. արքայակին. դշխոյ. դշխուհի. բամբիշն. աթկին. աշխարհակալկին. թագուհի. արքայուհի։ Le roi et la —. La — mère. *Արքայամայր. վեր-փոխ սուրբն։ ‖ 2. Դշխոյ. բամբիշն. աթկին.

Digitized by Google

թագուհի. տիրակայուհի։ La — Élisabeth. Victoria, — d'Angleterre. La — du ciel, des anges. երկնաւոր տիրակայուհի. գշխոյն երկնից, հրեշտակաց. սուրբ կոյսն։ La — des enfers. Դշխոյն ահագոռամեռաց. տիկինն գժոխոց. գերեզմանի։ La — des nuits. Խլխանականն, լուսատուն գիշերոյ. տիկինն երկնից. լուսին. (ի քնոտի.)։ ‖ 3. (փոխ.) Թագաւոր. գշխոյ. թագուհի։ Rome fut appelée la — des cités. Թագաւոր քաղաքաց կոչեցաւ Հռոմի (ա)։ ‖ 4. Դշխոյ (ի ճապարակի)։ Որ և Dame։

— La — des abeilles. տես ✓'Abeille.

— -des-prés. տես Ulmaire.

= ՎԱՍՏ. (ա) "Ն- գոչեցաներ (Գողգ ի հրեշտակապետն) զթեթեւոր հաղթող կՀովի". կոչ. Ընծ. ժԻ. 385. — "Այն Հոգի սուրբ և ի թեթեւոն հաղթող ի Հովի հրով ա- ստուերս գերեզմանէ՝ ընդ երեսին հոլանիսն ելեւէնն". անդ. 390։

Reine-Claude (ռէն'-կլոտ) է. էդ. Ազգ ինչ ազնիւ սալորոյ. գաղղիական սալոր. բամբիշան սալոր. ֆրէնչ երէնչ։ Prunes de —. Manger des reines-Claude։

Reine-marguerite (ռէն'-մարկըրիթ) է. էդ. տես ի Marguerite.

Reinette (ռենէթ) է. էդ. Ազգ ինչ ազնիւ և խոյաստրակէտ խնձորոյ. *խայտախնձոր։ — blanche, grise. Compote de pommes de —։ (Գրի և ս Rainette)։

Réinstallation (ռեինսթալասիօն) է. էդ. Վերստին հաստատութիւն ի բարձ պաշտաման։

Réinstaller (ռեինսթալէ) բ. ն. Վերստին հաստատել կամ դասուցանել զոք հանդիսիւ ի բարձ պաշտաման։ On l'a réinstallé dans ses fonctions։

Reinté, ée (ռեինթէ) ած. 1. Որոյ կողքն լոյն են և արձակ (շուն որսական). *լայնակող։ ‖ 2. Հագուստակող. զօրաւոր. (խոսք)։ Ce portefaix est bien —։

Réintégrande (ռեինթեկրանտ) է. էդ. *Վերստին հաստատութիւն (ի վայելս կալուածոյ կամ առացուածոյ յորմէ զրկեալ էր ոք բռնութեամբ, ըստ իրաւագիտաց)։

Réintégration (ռեինթեկրասիօն) է. էդ. Վերստին կամ հաստատութիւն. *վերահաստատութիւն։ Il a obtenu sa — dans ce poste։

Réintégrer (ռեինթեկրէ) բ. ն. 1. Վերստին հաստատել, *վերահաստատել (զոք ի վայելս առացուածոյ յորմէ զրկեալ էր, ըստ իրաւագիտաց)։ ‖ 2. Վերստին արկանել զոք ի բանտ. գարձեալ բանտարկել։ — quelqu'un dans les prisons։ ‖ 3. Դառնալ (ինոջ ի տուն առն իւրոյ)։ — le domicile conjugal։ ‖ 4. Վերստին հաստատել. *վերահաստատել։ Après enquête on l'a réintégré dans ses fonctions։ [բռ. *վերահիմարկել։

Réinventer (ռեինվէնթէ) բ. ն. Վերստին հնա-

Reis (ռէյս) է. ած. Վարի ևեթ ի բանին Le reis-effendi. Գաշտօնեայ արտաքին գործոց Օսմանեան պետութեանն, որ այժմ կոչի Խարիճիե Նազիրը. (արբ. րէյս, Գլուխ, իշխան, պետ)։

Réitération (ռեիթերասիօն) է. էդ. Կրկնումն. երկրորդումն։ La — d'un ordre։

Réitérer (ռեիթերէ) բ. ն. Կրկնել. երկրորդել։ Il faut — la saignée. Je vous réitère mes remerciments։ Վարի և անխնդիր. Vous avez déjà parlé en sa faveur, il faut — ։

Reître կամ **Rêtre** (ռեթր) է. ած. Հեծեալ գերմանացի։ Un régiment de reîtres. Un vieux —. (փոխ. և ընդ.) Ա. մարդ աշխարհատես, փորձ, չարաբարոյ։

Rejaillir (ռըժայիր) բ. ն. 1. Ոստոտել. ի բաց ոստոտել։ La pierre a rejailli du mur sur un passant։ ‖ 2. Ցայտել, ցոլանալ (ճառագայթից լուսոյ)։ Les rayons qui rejaillissent d'un miroir։ ‖ 3. Ցայտել, բղխել (արեան, ջրոյ)։ ‖ 4. (փոխ.) Ցայտել. Հասանել. անկանել։ La honte en a rejailli sur nous։ [տող, *ցայտուն (ջուրք)։

† **Rejaillissant, ante** (ռըժայլիսան, անթ) ած. Ցայ-

Rejaillissement (ռըժայլիսման) է. ած. 1. Ցայտումն, բղխումն (արեան, ջրոյ)։ ‖ 2. Ցոլումն (լուսոյ)։

† **Réjection** (ռեժէքսիօն) է. էդ. Ի բաց ընկենուլն յանձնել։

Rejet (ռըժէ) է. ած. 1. Ընդուցանելն (զբաւս ինչ ի յաջորդ տողն, ի տապալչափութիւնն)։ ‖ 2. Ընդուցանելն (յայլ հաշիւ)։ ‖ 3. Դարձեալ արկանելն հարկս. վերստին հարկագրութիւն։ Faire le — d'une taxe sur une ville։ ‖ 4. (փոխ.) Մերժումն։ Il a voté pour le — de la loi proposée։ ‖ 5. Ոստընձիւղ շառաւիղք (ծառոց, անկոց). առեղն։ Voilà le — de cette année. Les rejets de cet arbre empêchent qu'il ne profite։ ‖ †6. Ուսուցակ ինչ հատորաց։

Rejetable (ռըժէթապլ) ած. Մերժելի։ Proposition —։

Rejeter (ռըժէթէ) բ. ն. 1. Մխանգամ ձգել, ընկենուլ, արկանել։ Rejetez-moi ce livre que vous m'avez déjà jeté։ ‖ 2. ի բաց արձակել, գարձուցանել։ On lui avait jeté la balle, il la rejeta avec la même force։ ‖ 3. ի բաց ընկենուլ։ Comme il n'avait pris que du petit poisson, il le rejeta dans l'eau։ ‖ 4. ի բաց թքանել. արտաքս թքանել. թքանել ի ցամաք։ La mer a rejeté sur ses bords les débris du naufrage։ ‖ 5. Արտաքս ընկենուլ. գարձուցանել. փսխել։ Cet homme a l'estomac malade, il rejette tout ce qu'il prend։ ‖ 6. Արձակել (ծառ. ոստընձիւղ ոստս). վերընձիւղել։ ‖ 7. Տանել այլուր. անցուցանել։ Il faut — l'eau de ce bassin dans cette cuve. Il faut — cette dépense sur le compte de l'année prochaine։ ‖ 8. Մխանգամ հարկս արկանել։ — une taxe sur une ville։ ‖ 9. (փոխ.) Ընկենուլ (զիւր յանցանս ի վերայ ուրուք)։ ‖ 10. (փոխ.) Մերժել. խոտել. չառնուլ յանձն. չընդունել։ — les offres, les prières de quelqu'un։ ‖ 11. Մերժել. խոտել. խոտան առնել։ Le Seigneur l'a rejeté։ ‖ 12. Հեռացուցանել. խոտորեցուցանել։ Cela nous rejette bien loin de notre sujet։

= Se —. բ. ա. 1. Ընկրկիլ։ Il se rejeta au fond de sa voiture։ ‖ 2. Արդարացուցանել զանձն։ Ne sachant plus que dire pour sa justification, il se rejeta sur les circonstances։

Rejeton (ռըժէթօն) է. ած. 1. Ընծրընձիւղ ոստ. շառաւիղ. ոտեղն։ Pousser des rejetons. La canne à sucre, le bananier, se multiplient par rejetons։ ‖ 2. (փոխ.) Բողբոջ. շառաւիղ. ծնունդ. զաւակ. սրդի։ Illustre —, noble — d'un héros։

Rejoindre (ռըժուէնտր) բ. ն. 1. Մխանգամ կցել, միաւորել։ — les deux lèvres d'une plaie։ ‖ 2. Գտանել (զոք ուրուք)։ Où pourrai-je vous —? Il nous rejoignit à Paris. Ժամանեցաց մեզ ի Գարիս։ Ils les rejoignirent à Byzance. Եկին առ նոսա ի Բիւզանդիոն։ — son régiment. Երթալ, գտանել ի գունդ իւր։ ‖ 3. Մխանգամ միաւորել, զուգել։ Le même tombeau le rejoignit à sa femme et à son fils։

= Se —. բ. ա. 1. Մխանգամ միաւորիլ, միանալ։ ‖ 2. Գտանել զմիմեանս։ Nous nous rejoindrons à Paris։

Digitized by Google

Rejointoyer (ռը-ժոյն-թոյ-այե) բ. ն. Միւսանգամ ընուլ շաղախով (պէյտածս քարանց)։ [Թով)։

Rejouer (ռը-ժու-ե) բ. ն. Դարձեալ խաղալ (ասծա- = բ. ն. 1. Դարձեալ խաղալ (խաղ)։ Rejouons la partie։ ‖ 2. Դարձեալ երգել, նուագել (նուագարա- նաւ)։ ‖ 3. Դարձեալ խաղալ (ի թատեր)։

Réjoui, ie (ռէ-ժու-ի) ած. պէրբ. 1. Ջուարճացեալ։ ‖ 2. Ջուարթ։ Des gens réjouis։

= է. Անյր կամ կին յոյր և զուարթ. (ընտ.)։ Un gros —. Une grosse réjouie։

Réjouir (ռէ-ժու-իր) բ. ն. 1. Ուրախ առնել. ուրա- խացուցանել. խնդացուցանել. սրտկրծուցանել։ Cette nouvelle doit vous —. Le vin réjouit le cœur։ ‖ 2. Զբօ- սուցանել. զուարճացուցանել։ Il fit venir des musiciens pour — la compagnie։

= Se —. բ. ա. 1. Ուրախ լինել. ուրախանալ. խրա- խանալ։ Se — avec quelqu'un de. . . խնդակից, ուրախա- կից լինել. ուժգը։ ‖ 2. Զբօսնուլ. զուարճանալ։ Se — avec ses amis։

Réjouissance (ռէ-ժու-իսանս) է. իգ. 1. Ուրախու- թիւն. զուարճութիւն։ Toutes les maisons furent illu- minées en signe de —. Il y eut de grandes réjouis- sances à l'occasion de cet événement։ ‖ 2. Բաժին յոռւ մնոյ կամ ոսկերաց զոր տան մնաւանառք ընդ ապնիւ մնոյ և նովին գնալ։ [ճանի. ուրախարար։ Un conte fort —։

Réjouissant, ante (ռէ-ժու-իսան, անդ) ած. Ջուարթ.

Relâchant, ante (ռը-լը-շան, անդ) ած. Թուլացու- ցիչ, կակղիչ (դեղ)։ Վ. ածի և իբր է. ար. Employer les relâchants։

Relâche (ռը-լը-շ) է. ար. 1. Դադարումն. դադար. դու- լ և դադար. հանգիստ։ Quand on a fatigué tout le jour, on a besoin de —. Prenez un peu de —. Il ne donne point de —. Ջառոյ ամենևին դու լ և դադար. (ա- սի զպարտաւորնէ որ ևնգէ պնդէ զպարտապանն)։ ‖ 2. Ընդհատումն, ընդմիջումն (թատերախաղոյ). հանգիստ։ Faire —. Les relâches sont fréquents à ce théâtre։

= Sans —. ԱԲ. ած. Անդադար. անդադար։

= է. իգ. 1. Դադարումն, դադար (նաւուց)։ Faire plusieurs relâches avant que d'arriver։ ‖ 2. Տեղի դա- դարման (նաւաց). դադար։ Une bonne —։

Relâché, ée (ռը-լը-շե) ած. պէրբ. 1. Թուլացեալ։ ‖ 2. Լայծ (որովայն)։ ‖ 3. Թոյլ. լոյծ. մեղկ։ C'est un homme fort —. Discipline relâchée։

Relâchement (ռը-լը-շը-ման) է. ար. 1. Թուլանալն։ *Թուլացումն։ Le — des cordes d'un violon։ ‖ 2. Թու- լութիւն. (բան բժշկաց)։ — de l'anus, de la luette։ ‖ 3. Լուծուիթիւն, կակղութիւն (որովայնի)։ Le — du ventre. Les pruneaux causent du —։ ‖ 4. Միջմանալն (օդոց)։ Lorsqu'il neige, on a d'ordinaire quelque — dans le froid։ ‖ 5. (է-խ-բ.) Թուլութիւն. մեղկութիւն։ Il y a bien du — dans son travail։ ‖ 6. Հանգիստ. դիւր։

Relâcher (ռը-լը-շե) բ. ն. 1. Թուլացուցանել։ Se — l'esprit. (է-խ-բ.) Հանգիստ, դու լ, սպի առնուլ ի մտաւորական վաստակոց. արծարծիլ յաչխատութենէ մտաց. հանգչիլ։ ‖ 2. Միջմացուցանել։ Le vent tourna au sud et relâcha le temps։ ‖ 3. Թուլացուցանել. մեղ- կել։ — la discipline։ ‖ 4. Դադարեցուցանել։ ‖ 5. Թո- ղուլ. ընծրհել։ Il me devait tant, je lui en ai relâché la moitié։ ‖ 6. Արձակել, հանել (ի բանտէ)։

= բ. ն. 1. Թուլանալ. մեղկիլ. մեղկանալ։ Ils ont beaucoup relâché de la première ferveur։ ‖ 2. Դադա- րել, զսպիլ առնուլ (նաւու)։ Le temps est trop mau- vais, il faut —։

= Se —. բ. ա. 1. Թուլանալ. մեղկիլ։ Des cordes qui se relâchent։ ‖ 2. Միջմանալ, քաղցրանալ (օդոց)։ ‖ 3. Թուլանալ. մեղկիլ. մեղկանալ։ Se — dans le travail. Se — de sa première ferveur։ ‖ 4. Զիջանիլ. սեղմ ապլ։ Il faut se — un peu de ses prétentions։ ‖ 5. Հանգչիլ (մտաց)։

Relais (ռը-լէ) է. ար. 1. Նոր ձիք կացուցեալք ի տեղիս տեղիս առ ի փոխարկել զձիս վաստակեալս. ձի, ձիք փոխանակաւ։ On a placé des — sur la route pour le voyage du roi. Il n'est pas venu en poste, il est venu en —, avec ses propres —. Avoir des chevaux de —. des équipages de —. Լինել երիվարաշատ, կառատէր։ Avoir des habits, des meubles de —. (է-խ-բ.) Ընծել հանդերձս կամ կարասիս փոխանակաւ։ Être de —. (է- խ-բ. և ընտ.) Անգործ լինել առ ժամս։ ‖ 2. Ուրեական շունչ փոխանակաւ. պահեստի պատրաստ։ ‖ 3. Կայան ձիոց կամ շանց պահեստի. երամանիկայ։ Au premier —։ ‖ 4. կացոց մուրակավար երիվարաց [poste]. հանգոյց։ Il y a tant de — de Paris à Lyon. Nous dînerons au troi- sième —։ ‖ 5. տես Berme. ‖ 6. Ընդարձակութիւն գետակիր կամ ծովակիր ի մերձեցոյց ջուրց։ Les lais et — de la mer։

Relaissé, †ée (ռը-լէ-ե) †ած. պէրբ. 1. Զանազի առեալ. դադարեալ։ ‖ 2. Որ յետ ընդ երկար ընթանալոյ զանազի առնու առ խանջուխեան (նաւապատակ)։

† **Relaisser (se)** (ս ռը-լէ-ե) բ. ա. 1. Զանազի առ- նուլ. դադարիլ։ ‖ 2. Զանազի առնուլ (վաստակաբեկ երեսդ յետ բազում ընթացից)։

Relancer (ռը-լը-շե) բ. ն. †1. Ընդհակել, ձգել վե- րըստին։ ‖ 2. Միւսանգամ ընդառաջ ելանել (գերբ)։ On relança le cerf jusqu'à trois fois։ ‖ 3. (է-խ-բ. և ընտ.) Երթալ առիւղ զոր թախանձանաւք. թախանձեցուցանել։ C'est un importun qui vient me — à toute heure jusque dans mon cabinet։ ‖ 4. (է-խ-բ. և ընտ.) Պատել. կշտամբել։ Il parlait mal de mon ami, mais je l'ai relancé։

Relaps, apse (ռը-լը-բս, ապս') ած. 1. Միւսանգամ անկեալ կամ կործանեալ ի հերետիկոսութիւն։ Laps et —. Hérétique —։ Վ. ածի և իբր է. C'est un —։ ‖ 2. Միւ- սանգամ անկեալ ի նոյն մեղս. զանձառած։

Rélargir (ռէ-լար-ժիր) բ. ն. Ալառնել և լայնել, ընդարձակել։ — tous ses habits. On va — cette rue։

Relater (ռը-լը-թե) բ. ն. 1. Գաւսել։ Il relata toutes les circonstances de l'événement։ ‖ 2. Ցիշատակել։

† **Relateur** (ռը-լը-թոր) է. ար. Գաւսիչ. յիշատակիչ։

Relatif, ive (ռը-լը-թիֆ, իվ) ած. 1. Գաւսական։ Cet article est — au premier։ ‖ 2. Ակնկալական. վերբե- բական. *յարբերական։ Les termes de père et de fils sont des termes relatifs։ ‖ 3. Վկրեբական. *յարբեր- կան. պատահական։ Il y a plus de vérités relatives que de vérités absolues։ ‖ 4. *Ցարաբերական (գերանան, բան քերականաց)։

Relation (ռը-լը-սիո) է. իգ. 1. Պատմութիւն. յանգա- թիւն. կապակցութիւն։ Cet article a — au précédent. Ce que vous dites n'a aucune — à la chose, avec la chose dont il s'agit։ ‖ 2. Պատմութիւն. առիթ. *առընչու- թիւն. *յարընչութիւն. (բան փիլիսոփայից)։ La — du père au fils, et du fils au père. La — entre le serviteur et le maître։ ‖ 3. Հաղորդակցութիւն. կցորդութիւն. առըն- առ. *յարաբերութիւն։ J'ai cessé toute — avec lui.

Digitized by Google

Relations commerciales, politiques : ‖ 4. Պատմութիւն. զրոյց : — fidèle, brève. Il a donné une — de ses voyages. Terme de — . Բառ. երկրի իրիք յիշատակեալ յուշկապէս յիւրաքանչ պատմութեան :

Relativement (–ըիւ–ման) ն. 1. Համեմատաբերաբար. պատշաճութեամբ. ըստ կշռոյ. վերաբերեալ (առ այլ) : Cela doit se prendre — à telle chose : ‖ 2. Ի հերքական : Cela n'est vrai que —, et non pas d'une manière absolue :

Relaver (–ըլ–վե) բ. ն. Դարձեալ լուանալ :

Relaxation (–ըլ–սիօն) ս. իգ. 1. Թուլութիւն. (բժշկաց) : — des nerfs : ‖ 2. Արձակութիւն (ի բանտէ) : ‖ 3. Ներողութիւն, թողութիւն (կանոնական պատժոց) :

Relaxer (–ըլ–սե) բ. ն. 1. Թուլացուցանել. (բժշկաց) : Des muscles relaxés : ‖ 2. Արձակել (ի բանտէ) :

Relayer (–ըլէյե) [Ծագեալ ի բառէ գPayer.] բ. ն. Փոխանակել (գործաւորաց) զմիմեանս. պահակափոխ լինել : Dix pionniers relayaient de deux heures en deux heures ceux qui creusaient le fossé :

= բ. չ. Փոփոխել զձիսն ի հանգուցի. ունել նոր ձիս : — de chevaux. Nous relayâmes à tel endroit :

= Se — . բ. ա. Փոխանակաւ յաջորդութեամբ միմեանց, փոխ առ փոխ աշխատիլ : Les bourreaux fatigués se relayaient les uns les autres :

Relégation (–ըլէկ–սիօն) ս. իգ. Ընկենուլն, անցուցանելն զոք ուրեք :

Reléguer (–ըլէկե) բ. ն. 1. Ընկենուլ, անցուցանել, վտարել զոք ուրեք : Ils furent tous relégués dans une île : ‖ 2. Աւաքել ի բնակութիւն : Il a relégué sa femme à la campagne, en province : ‖ 3. (ւխ–բ.) Ընկենուլ : On a relégué cette armoire au garde-meuble :

= Se — . բ. ա. Մեկնեալ երթալ. առանձնանալ :

Relent (–ըլ–) ս. ա. Յոռի համ մնոյ պահելոյ ի խանաւութեան. Ս. գիջհամութիւն : De la viande qui sent le —, qui a un goût de —, une odeur de — :

Relevailles (–ըլըվ–այ) ս. իգ. յ. Օրհնութիւն ծննդական կնոջ յառաջնում նաւագի երթալոյ նորա յեկեղեցի : Elle vient de faire ses — :

Relevé, ée (–ըլըվե) ած. գերբ. 1. Կանգնեալ վերբառեալ. վերականգնեալ : ‖ 2. Կանգուն. ուղղորդ. (ւխ. անկածած) : Le sourcil —, l'œil vif : ‖ 3. Կարի համեմեալ. բարկ : Un ragoût, une sauce d'un goût — : ‖ 4. (ւխ–բ.) Բարձրացեալ. բարձր. ազնուական : Une pensée, une matière relevée :

= ս. ա. 1. Հանելն և բևեռելն վերատին զնոյն լուսին ի սմբանին ձիոյ : ‖ 2. Յաջորդող խորտիկ, կերակուր : Un — de potage : ‖ 3. Ժամ ապրանքս ելանելոյ (երեց) յորջոյն : ‖ 4. Բռնադատութիւն. հատոյց. ցանկ : J'ai fait le — des sommes qui vous sont dues, le — de toutes les fautes de cet ouvrage :

Relevée (–ըլըվե) ս. իգ. Ժամանակ յետ միջօրէի : À deux heures de — . L'audience de — :

Relèvement (–ըլէվ–ման) ս. ա. 1. Կանգնուած. վերականգնուած : Le — d'un peuple : ‖ 2. Բարձրութիւն (մնասանց ինչ հաւաս) : L'avant de ce navire n'a pas assez de — : ‖ 3. Բռնադատութիւն. հատոյց : Le — de toute la dépense : ‖ 4. Նշանակելն (զդիրս) : Faire des relèvements de caps, d'îles :

Relever (–ըլըվե) բ. ն. 1. Կանգնել զոք ի գետնոյ. յոտն յարուցանել. կանգնել. յարուցանել : Cette femme se jeta aux pieds du roi, qui la releva avec bonté : ‖ 2. Ի վեր կոյս ժողովել (զհանդերձ, զհեր) : ի վեր հարկանել. հանդրիճել. ամփոփել : (Որ և Trousser, Retrousser) : Relevez votre robe. Il faut — et attacher avec un peigne les cheveux de cet enfant : ‖ 3. Բարձրացուցանել : Il faut — ce plancher. — la tête. Ամբառնալ զգլուխ : — la moustache à quelqu'un. (ւխ–բ. և ած.) առս ի Moustache. ‖ 4. Հանել զլուսին երիվարի և միւսանգամ բևեռել : ‖ 5. Կանգնել վերատին. վերականգնել : — une statue, une colonne qui est renversée. Faire — des murailles. — le gant. (ւխ–բ.) առս ի Gant. ‖ 6. (ւխ–բ.) Կանգնել. յարուցանել. յառաջին պայծառութիւն իւր դարձուցանել : Le père avait ruiné sa maison, le fils l'a relevée : ‖ 7. (ւխ–բ.) Բարձրացուցանել. բարձր առնել. կանգնել : — quelqu'un. — le courage, les espérances de quelqu'un. Արծարծանել, զարթուցանել զքաջութիւն կամ զյոյս ուրուք. զօրացուցանել : ‖ 8. Ազնուացուցանել. լաւացուցանել : — une race d'animaux : ‖ 9. (ւխ–բ.) Բարձրացուցանել. առաւելուլ. յաճախել : — la gloire d'un royaume : ‖ 10. Բարկ գործել. համեմել : Le vinaigre relève une sauce : ‖ 11. (ւխ–բ.) Պայծառագոյն երևեցուցանել. պայծառացուցանել : Sa modestie relève toutes ses autres qualités : ‖ 12. (ւխ–բ.) Բարձրացուցանել. պանծացուցանել. գովել. դրուատել : Vous relevez trop le peu que j'ai fait : ‖ 13. Նշանակել. ցուցանել. դիտել : — les fautes d'un écrivain, d'un auteur : ‖ 14. (ւխ–բ.) Աշտամբել. յանդիմանել : ‖ 15. Վերատին գտանել (զհետս երթոյ) : ‖ 16. Նշանակել (զդիրս) : — un cap, une île : ‖ 17. Փոխանակել. պահակափոխ լինել : Je suis fatigué de lire, relevez-moi : ‖ 18. Փոխել (զպահանորդս, զպաշտկապանս) : — la garde. — de garde une compagnie : ‖ 19. Մատնել (պահանորդաց) ի տեղի այլոց. փոխանակել. յաջորդել : Cette troupe va — telle compagnie. Les voltigeurs furent relevés par les grenadiers : ‖ 20. Աւրթակել, լուծանել (զոք ի գաշանց, յերդմանէ, յանաթից) : — quelqu'un d'un contrat. Se faire — de ses vœux. — quelqu'un d'une interdiction. Բառնալ յանմիջէ զարգելումն :

= բ. չ. 1. Վերացուցանել (երիվարի) զոտս յարշաւելն : Les chevaux anglais ne relèvent point : ‖ 2. Լինել ընդ իշխանութեամբ, ընդ ձեռամբ ուրուք. կախեալ կալ զանմիջէ : Il veut ne — de personne. "Celui qui règne dans les cieux, et de qui relèvent tous les empires." BOSS. R. d'Angl. Որ թագաւորէն յերկինս՝ հանուրց թագաւորութեանց տէր : ‖ 3. Երթալ (կնոջ) յեկեղեցի յետ տղայաբերութեան և օրհնիլ ի քահանայէ : Madame une telle relèvera demain. Cette femme relève de couches. Յարուցեալ է ի ծննդենէ կինդ. ած և առ կեալ դնի ի մնհիճս. սկսանի երանել արտաքս :

— de maladie. Յառնել յախտէ խրմէ. անդրէն յառաջին առողջութիւնն կազդուրիլ : Il relève d'une grande maladie. On ne croit pas qu'il en relève. Ոչ ի կեցէ ի մնհճացն. ած է ապրանաց. (ւխ. հիւանդութենէն պիտի չազատի) :

= Se — . բ. ա. 1. Կանգնիլ (ի գետնոյ). յոտն կալ. յառնել. պատապարիլ : Laissez cet enfant se — : ‖ 2. Յառնել ի քնոյ, յանկողնոյ : Ce portier s'est relevé dix fois dans la nuit pour ouvrir la porte : ‖ 3. Յառնել յանկողնոց, իջանել ի մնհճաց (յետ հիւանդութեան) : ‖ 4. Միաւանգամ կանգնիլ. վերականգնիլ : Le temple de

Digitized by Google

Dieu se releva։ ‖ 5. (ֆոթ.) Կանգնիլ. յառնել. պատրաստիլ. միւսանգամ զօրանալ։ Cette monarchie s'était relevée de ses malheurs։ ‖ 6. Յառնել, կազդուրիլ (հիւանդ) ի ծննդեան, ի տգեղութենէ։ ‖ 7. Փոխանակել զմիմեանս. պահակափոխ լինել։ Nous nous relevions d'heure en heure։

Releveur (–ըլէվ–) ած. ած. Muscle —, կամ լուկ —. է. ած. Մուկն որ բարձրացուցանէ զմնասունս ինչ մարմնոյ (բստ անդամագիտից). ամբարձիչ մուկն։ Le — de l'œil։ [կառս)։

Reliage (–ըլի–ա) է. ած. Պատելի շրջանակագործ (գրատ.)։

Relief (–ըլիֆ, երկավանկ) է. ած. 1. Ուրուագիծ ցցուեալ մնան իրաց ինչ։ Des caractères en —. Ուռուցիկ նշանագիրք։ Plan en —. Ուռուցիկ յատակագիծ։ ‖ 2. Գանգակ արտաքոյ ցցուեալ։ Haut —. Բարձր քանդակ (ա)։ Demi- —. Կէս քանդակ։ Bas- —. Հարթ քանդակ. (տես և ի B ի կարգին)։ Gravure en —. Ուրուագրութիւն։ ‖ 3. Բարձրութիւն։ Ce bâtiment a peu de — au-dessus de l'eau։ ‖ 4. կարկառեալ երեւոյթ առարկայից (ի նկարս)։ Ces figures ont beaucoup de —։ ‖ 5. (ֆոթ.) Գայթառութիւն. արտափայլութիւն։ La laideur d'une femme donne du — à la beauté d'une autre։ ‖ 6. (ֆոթ.) Մեծարոյ լինելն. փառք. բարգաւաճանք։ Les auteurs médiocres croient se donner du — en critiquant les chefs-d'œuvre։ ‖ 7. Իրաւունք, բաժ զոր հաւատացեալք ճորտն [vassal] տանուտեառն իւրում կամ պարոնի [seigneur]։ ‖ 8. Հրամանն արքայի կամ իշխանի հաւատացանելոյ զտարեւոր վարձս պաշտօնէի մեկուսի եղելոյ իրաւացի ինչ պատճառաւք։ ‖ 9. Նշխարք, մնացորդք, յաւելուածք (սեղանոյ). (վլ.)։ On leur donna les reliefs du festin։

— Lettres de — d'appel կամ լուկ — d'appel. Ընդունելութիւն բողոքոյ. (ի նախնի դատավարութեան)։

=ԿՈՍ. (ա) "Զայսոսա խամանեա իտրեւք Տրդատ զինուած ամրոցին Գառնոյ, . . յորում չինէալ և գան հալածոց, համբոյնօք, օձանելի գրջատուփ, բուրեր խնդալոս, ի համբ ելեթրոյ խարիսխեցոյ". Խոր. Բ. գ.

Relier (–ըլիե) բ. ն. 1. Կապել վերստին։ Cela s'est délié, reliez-le։ ‖ 2. կազմել (գիրս)։ — un livre; le faire — en maroquin, en veau, en vélin, en basane, en parchemin։ Ամի և անիկնգիր։ Cet ouvrier relie bien։ ‖ 3. Պատել շրջանակագործ (գրատ.)։ La vendange approche, faites — vos futailles։ ‖ 4. կցել. միացուցանել։ Plusieurs rues relient ces deux palais et facilitent entre eux la circulation։ [Les livres sont encore chez le —։

Relieur (–ըլիէօ) է. ած. Գրակազմ. *կազմարար։

Religieusement (–ըլիյէզ–ըլ) ս. 1. Բարեպաշտութեամբ. աստուածապաշտութեամբ։ Vivre très —։ ‖ 2. Երկիւղածութեամբ. միտմտութեամբ. խնամով. բազում հաւատարեալ. *խղճի մտօք։ Garder sa parole fort —։

Religieux, euse (–ըլիյէօ, էօզ) ած. 1. կրօնից. կրօնական։ Culte —. Doctrine religieuse. Des chants —։ ‖ 2. կրօնաւոր. բարեկրօն. բարեպաշտ. բարեպաշտիչ. աստուածապաշտ։ C'est un homme —. Il mène une vie religieuse։ ‖ 3. Հնազդ. ճշդիբոյս. հաւատարիմ։ Il est — observateur de sa parole։ ‖ 4. կրօնաւորական. վանական. միայնակեցական։ L'habit —. La vie religieuse։

=է. ած. կրօնաւոր. վանական. սրբազան. միաբանակեաց. միայնակեաց։ Les — de Saint-Benoît։

=է. իգ. 1. Հաւատաւոր. հաւատացեալ. հաւատարիմ. կուսան։ Un couvent de religieuses. Վանք, արգելավանք կուսանաց. կուսաստան. կուսանոց։ ‖ †2. Ազգ ինչ մրջնեան [sarcelle]։

Religion (–ըլիյիօն) է. իգ. 1. կրօնք. օրէնք։ La vraie, la fausse —. La — de nos pères. La — dominante. Abandonner la — juive. Թողուլ զօրէնս հրէութեան։ Mourir pour la —. La — prétendue réformée կամ la — réformée կամ լուկ la —. *Ներաղանդութիւն. *կալուածութիւն։ Cet homme était de la —։ ‖ 2. Հաւատք. բարեպաշտութիւն. աստուածապաշտութիւն։ La — console, élève l'âme. C'est un homme qui a beaucoup de —. Un homme sans —. Այր անհաւատ, անկրօն։ ‖ 3. Երկիւղածութիւն. պատկառանք. մեծարանք։ Si tout meurt avec nous, la — des tombeaux est une illusion vulgaire. Violer la — du serment. Դիժել, առնել երդմանն։ ‖ 4. կրօնաւորութիւն. վանականութիւն։ Ce bénédictin a trente ans de —. Entrer en —. կրօնաւորիլ։ Mettre une fille en —. Տալ զաղջիկ ի վանս կուսանաց. հաւատաւոր առնել։ ‖ †5. կրօնաւորան. կրօնաւորանոց. վանք։ ‖ 6. կարգ մեկնեանեան ձիաւորաց [chevalier]։ Les galères de la —։

Religionnaire (–ըլիյիոնէր) է. *Ներաղանդ. կալուածական. կալուածացի։ [կրօնասիրութիւն։

Religiosité (–ըլիյիոզիթէ) է. իգ. Բարեկրօնութիւն.

† **Relimer** (–ըլիմէ) բ. ն. 1. Դարձեալ խարտել։ ‖ 2. (ֆոթ.) Ցկկել. ողորկել։

Reliquaire (–ըլիքէր) է. ած. Տափ նշխարաց սրբոց. Ս. մատանաւոփ։ Porter un — sur soi։

Reliquat (–ըլիքա) է. ած. 1. Մնացորդ (հաշուի)։ ‖ 2. Մնացորդ, երկեան, Ս. շաշորթ (հին անգլուխեան)։ Il a un mauvais —։

—յէ. (ֆոթ. և ընդ.) Մնացորդք, յաւելուածք, նշխարք (կերակրոց). (վլ.)։ Nous avons très bien dîné des reliquats du repas de noces։

Reliquataire (–ըլիքաթէր) է. Տափաւրէն պարտական։ Ce comptable est — de cent mille francs։

Relique (–ըլիք) է. իգ. Նշխարք, մնասունք (չորքանացն գործեաց Քրիստոսի և առնջանորդանաց սրբոց և մնացորդաց նոցա)։ — supposée, bien sûre, bien avérée. Précieuse —. Révérer les reliques. Garder une chose comme une —. կարի խնամով պահել զիր ինչ. (պտ. մնասունքի պէս պահել)։

—յէ. Նշխարք. մնացորդք. (հնաոյ)։ Ce tombeau renferme les froides reliques de vos aïeux։

Relire (–ըլիր) բ. ն. Միւսանգամ, կրկին ընթեռնուլ. վերընթեռնուլ։ Il faut lire et — les bons auteurs de l'antiquité։

Reliure (–ըլիյր) է. իգ. կազմ (գրոց)։ J'ai payé tant pour la — de ce livre. — de veau, de maroquin. Demi- —. *Կիսակազմ։ (Տես և Couverture)։

Relocation (–ըլոքասիոն) է. իգ. 1. Միւսանգամ վարձակալութիւն։ ‖ †2. Երկրորդական վարձակալութիւն. *ենթավարձութիւն։ (Յայս միտս ասի լաւ և Sous-location)։

A. **Relouer** (–ըլու–ե) բ. ն. 1. Ածանել կամ տալ միւսանգամ ի վարձու. վերստին վարձել։ ‖ 2. Ի վարձու տալ այլում զմնան ինչ ոտն վարձելոյ. *ենթավարձել։ (Որ և Sous-louer)։ [վերավարձել։

†B. **Relouer** (–ըլու–ե) բ. ն. Միւսանգամ գրաւառել.

Reluire (–ըլի–իր) բ. ն. 1. փայլել. շողալ. փոփո-

Digitized by Google

ցնել. պատպատնջել։ Les diamants reluisent. Tout ce qui reluit n'est pas or. (—լ.) տես J'Or, B. 1. ‖ 2. (է—բ.) փայլել. պայծառագոյն երևիլ։ La vertu reluit davantage dans l'adversité։

Reluisant, ante (—ըյ—ի, —ից) —ց. 1. փայլուն. շողշողուն. պատպատնջուն։ Des armes reluisantes։ ‖ 2. կարի յոյժ անգուրեալ. պատպատնջուն։ Elle a le visage tout — de rouge, tout —։

Reluquer (—ըյ—ե) բ. ն. 1. Հայել հետաքրքրութեամբ ծայրիւ ական. (ընդ.)։ Il reluque bien cette femme։ ‖ 2. (է—բ. և ընդ.) Ակն դնել. աչս տրձակել. ցանկանալ։ Il reluque cette terre, cet héritage։ [տպագրութեան)։

† **Relute** (—ըյ—տ) է. էն. Վերընթերցումն (փորձից

Remâcher (—ը՞—ե) բ. ն. 1. կրկին ծամել։ Les animaux qui ruminent remâchent ce qu'ils ont déjà mâché։ ‖ 2. (է—բ. և ընդ.) Ընդծալ ի միտս. յետզետ ի մուխ. (տե. մտքին մէջ ծամծըմել)։ — une phrase avant de l'écrire։ [Ս. Նիհարեանց։

† **Remaigrir** (—ըմ—է—ր) բ. ն. Մի—անգամ վատել,

† **Remanger** (—ը՞—ժ) բ. ն. Մի—անգամ ուտել։

† **Remaniable** (—ը՞—ե—ա—ըլը) —ց. փոփոխելի։ Une épreuve dans la typographie est toujours —։

Remaniement կամ **Remanîment** (—ը՞—ն՞—ի) է. ս. 1. Վերստին յարդարումն. փոփոխումն։ — d'un toit, d'un pavé։ ‖ 2. փոփոխութիւն, դարձուած (շարուածոց երեսաց, ըստ տպագրոցաց)։ Ces corrections exigent un long —, de nombreux remaniements։

Remanier (—ը՞—ի) բ. ն. 1. Մի—անգամ զննել ձեռամբ. վերստին շօշափել։ Manier et — une étoffe։ ‖ 2. Վերստին յարդարել. փոփոխել։ — la couverture d'une maison։ ‖ 3. փոփոխել, դարձուցանել (զշարուած երեսաց, ըստ տպագրոցաց)։ ‖ 4. (է—բ.) Վերստին յարդարել, յօրինել. վերստին յօրինել նորոգմամբ (ա)։ Il y a dans cette tragédie deux ou trois scènes qu'il faudrait —։

= ՎԱՍԻ. (ա) "Զօր ա—ել ինչ Ս—ոյ և Մ—ոց, զ—ոյնս լ—ցի—ել ի ա—ի լ—ցի—ելն ընդ նոսին՝ հանդերձ նո—ս վերստին յօրինել նորոգմամբ". Խոր. Գ. կա.

† **Remanieur** (—ը՞—ի—ո) է. ս. Վերստին յարդարիչ. փոփոխիչ։ Les remanieurs de la carte d'Europe։

Remarier (—ը՞—ի) բ. ն. Մի—անգամ ամուսնացուցանել։ [դարձեալ ամուսնանալ։

= Se —. բ. ա. երկրորդ ամուսնութիւն ամուսնանալ.

Remarquable (—ը՞—ա—ք—ըլը) —ց. նշանաւոր. երեւելի։ Événement —. C'est un homme d'un talent —։

Remarquablement (—ը՞—ա—ք—ըլը՞—ի) ՛ս. նշանաւոր ի՞նչ օրինակաւ. մեծապէս։ Cette femme est — belle, — laide։

Remarque (—ը՞—ա—ք) է. էն. Դիտողութիւն։ — utile, judicieuse, curieuse. Une chose digne de —։

Remarquer (—ը՞—ա—ք—ե) բ. ն. 1. Դարձեալ նշան կամ գրոշմ ի վերայ դնել. միւսանգամ նշանել, գրոշմել։ ‖ 2. նշմարել. նկատել. դիտել. միտ դնել։ Remarquez bien où ces perdrix vont se remettre. C'est un homme curieux et attentif qui remarque tout. Je vous ferai — que... ‖ 3. նշմարել. որոշել. ճանաչել. զանազանել։ J'ai remarqué un tel dans la foule. Se faire —. Տալ ծանօթս զանձին։

= Se —. բ. ա. նշմարեալ լինել. նշմարիլ։

Remballer (—ը՞—ա—լ—ե) բ. ն. Մի—անգամ ծրարել, պատատել (զվաճառս, զբեռինս)։

Rembarquement (—ը՞—ա—ք—ը՞—ի) է. ս. Մի—անգամ մուծանելն, մտանելն ի նաւ։

Rembarquer (—ը՞—ա—ք—ե) բ. ն. Մի—անգամ մուծանել, ամբառնալ, ամմալ ի նաւս։

= Se —. բ. ա. Մի—անգամ մտանել, ելանել ի նաւս։ Il s'est rembarqué dans կամ sur le même navire։ ‖ 2. (է—բ. և ընդ.) Դարձեալ միջամուխ, ձեռնամուխ լինել։ Se — au jeu, dans une affaire։

Rembarrer (—ը՞—ա—ր—ե) բ. ն. 1. ի լաց մղել ուժգնութեամբ։ ‖ 2. (է—բ. և ընդ.) ի լաց մերժել։ Il parlait mal de mon ami, je l'ai rembarré։

Rembiai (—ը՞—ի—ա—ի) է. ս. 1. Հող բերեալ այլուստ կամ փլածք [gravois] առ ի բարձրացուցանել զգետին կամ ի ընդ զհոսանս։ ‖ 2. Բարձրացուցանելն (զգետին). ընդլն (զհոսանս)։ On a fait un — dans ce vallon։

† **Rembiaver** (—ը՞—ի—ա—վ—ե) բ. ն. Դարձեալ սերմանել (ցորեան)։ [սերմանեալ։

† **Rembiavure** (—ը՞—ի—ա—վ—ը—ը) է. էն. Անդ երկիցս

Rembiayer (—ը՞—ի—ե—յ—ե) [ծծրդի իբրև զPayer.] բ. ն. Բարձրացուցանել (հողով զգետին). ընդլ (զհոսանս)։ — un creux, un fossé։

Remboîtement (—ը՞—ո—ա—ը—ը՞—ի) է. ս. Անդէն ի տեղւոյն հաստատութիւն (ոսկերաց). ագուցանելն վերըստին (զոսխատակս)։

Remboîter (—ը՞—ո—ա—ը—ե) բ. ն. 1. Անդէն ի տեղւոյն հաստատել (զխախտեալ ոսկերս)։ ‖ 2. Ագուցանել, զօդել վերստին (զոսխատակս)։

= Se —. բ. ա. Մի—անգամ ի տեղւոյն հաստատիլ։ L'os s'est remboîté de lui-même։

Rembourrement (—ը՞—ո—ւ—ր—ը՞—ի) է. ս. Լինուլն մսղով, բրդով։ Le — d'un bât de mulet։

Rembourrer (—ը՞—ո—ւ—ր—ե) բ. ն. Լինուլ մսղով կամ սաւով, բրդով։ — une selle, un fauteuil. Un matelas, un coussin rembourré avec des noyaux de pêches. (է—բ. և —ի.) Անկողին, լարձ յոյժ կարծր։

= Se —. բ. ա. (է—բ. և —ի.) Խծկել զորովայն իւր. անչափ ուտել։

Remboursable (—ը՞—ո—ւ—ր—ս—ա—ը—ըլը) —ց. ի լաց հատուցանելի։ Cette rente est — dans dix ans։

Remboursement (—ը՞—ո—ւ—ր—ս—ը՞—ի) է. ս. ի լաց հատուցումն։ Ce — est exigible։

Rembourser (—ը՞—ո—ւ—ր—ս—ե) բ. ն. 1. ի լաց հատուցանել. հատուցանել։ — les frais d'un procès. On l'a remboursé de ses frais։ ‖ 2. (է—բ. և ընդ.) Առնուլ. ընդունել. (ցայս միտս ասի և Emboursер)։ — de mauvais compliments. — des injures. Ընդունել, կրել նախատինս։ — des coups de bâton. Առնուլ ի կուշտ գան. ընդել գան. (տե. ծեծ ուտել)։ — un soufflet. Պատակ առնուլ ի ծնօտս։ [ռել, բորբոքել։ — une âme։

† **Rembraser** (—ը՞—ր—ա—ը—ե) բ. ն. Մի—անգամ վառ

† **Rembrasser** (—ը՞—ր—ա—ս—ե) բ. ն. Մի—անգամ ընդգրկել, համբուրել։

Rembruni, ie (—ը՞—ր—ու—ն—ի) —ց. բէբ. 1. թխացեալ։ ‖ 2. (է—բ. և ընդ.) թխանձեալ. տրտում։ Un air —։

Rembrunir (—ը՞—ր—ու—ն—ի—ր) բ. ն. 1. թխացուցանել։ Le fond de ce tableau est trop clair, il faut le —։ ‖ 2. (է—բ.) Տխրեցուցանել. թխանձեցուցանել։ Cette nouvelle a rembruni mes idées։

= Se —. բ. ա. 1. թխանալ։ ‖ 2. Տխրել. թխանձել։

Digitized by Google

Rembrunissement (ռանպրունիսման) ի. ար. Թխանալը։ Le — d'un tableau, des couleurs։

Rembuchement (ռանպուշման) ի. ար. Մխանագամ մտանալը (երկոց) ի մորի [fort] խոր։

Rembucher (se) (ռ ռանպուշ) բ. ա. Մխանգամ մտանալ (երկոց) ի մորի խոր. վերստին որջանալ յանտառս։

Remède (ռըմէտ) ի. ար. 1. Դեղ. դարման։ — doux, violent, bénin, anodin, infaillible, souverain. — pour le mal de dents. Appliquer un —. Prendre un —, des remèdes. Le grand —, les grands remèdes. Սպիկ (ի գարմանս ափրոդիսեան ախտի)։ Aux grands maux les grands remèdes. (ռոմ.) Ըստ մեծի ցաւոց և մեծ դեղք պիտոյանան։ ‖ 2. Ս. Գրեթ. Ս. ակճոր։ (Որ և Lavement)։ Prendre un —. Garder longtemps un —։ ‖ 3. (փոխ.) Դեղ։ La connaissance de soi-même est un — contre l'orgueil. C'est un — d'amour. Բուժիչ է սիրոյ. (ասի զպատաւելաւ կամ զսգիտղ կնոջէ)։ ‖ 4. (փոխ.) Դեղ. դարմանի. պաճարանք. հնարք. (այլ. ճար ճարակ)։ Voyons s'il n'y a point quelque — à la perte de votre procès. Son malheur est sans —։

Remédiable (ռըմէտիապլ) ած. Դարմանելի։ Le mal était heureusement fort —։

Remédier (ռըմէտիէ) բ. ն. Դեղ մատուցանել. գարմանի տանել. գարմանել։ — à un mal։ Ասի և փոխ. — à un inconvénient, à des désordres։

Remèler (ռըմելե) բ. ն. Խառնել վերստին։ Il faut — les cartes։ [(հզ.)։ J'en ai quelque —։

Remembrance (ռըմանդրանս) ի. իխ. Յիշատակ.

Remémoratif, ive (ռըմոռատիֆ, իվ) ած. Յիշեցուցիչ. յուշարար։ Les médailles sont rememoratives de certains événements։ (Տես և Commémoratif)։

Remémorer (ռըմոռե) բ. ն. Յիշեցուցանել. յուշ առնել. (հզ.)։ Se —. Յիշել. (հզ.)։ Je vais tâcher de me — ce que vous dites։

† **Remenacer** (ռըմընասե) բ. ն. Դարձեալ սպառնալ։

Remener (ռըմընե) բ. ն. 1. Տանել վերստին։ Il le présenta dans cette maison, mais il ne voulut pas l'y —։ ‖ 2. Անդրէն առնել կամ գարձուցանել ի տեղի իւր։ Vous m'avez amené, vous me remènerez. Remenez ce cheval à son maître։

Remerciement կամ **Remercîment** (ռըմերսիման) ի. ար. Շնորհակալութիւն. գոհութիւն. գոհացպատութիւն։ Cela vaut bien un —. Je vous en fais mes remerciements, bien des remerciements, mille remerciements։

Remercier (ռըմերսիէ) բ. ն. 1. Շնորհակալ լինել. շնորհ ունել. գոհանալ։ — Dieu de ses bienfaits։ ‖ 2. Ընդունել, չկամել, չառնուլ յանձն շնորհակալութեամբ։ Je vous remercie de vos offres։ ‖ 3. Արձակել, հանել պատուով. ի բաց արձակել։ Ce marchand a remercié la moitié de ses employés. "En remerciant ses médecins: Voilà, dit-il, maintenant mes vrais médecins, et il montrait les ecclésiastiques dont il écoutait les avis." BOSS. *L. de Bourb.*

† = Se —. բ. ա. Ուրախ լինել։

Réméré (ռէմէռե) ի. ար. Ի բաց գնելն, պյօրէն գնելն (զոր վաճառեալ)։

Remettre (ռըմէտր) [Ծորդի իրրև զMettre.] բ. ն. 1. Դարձեալ գնել ի տեղի իւր։ — un livre en կամ à sa place. — l'épée dans le fourreau, au fourreau. տես ի Fourreau, 1. — quelqu'un à sa place. (փոխ. և ընդ.) տես ի Place, 4. ‖ 2. Տանել վերստին. գարձուցանել։ "Soldats, remettez-la chez elle". CORN. *Méd.* II, 2. ‖ 3. Դնել, ածել, գարձուցանել վերստին։ — quelqu'un dans le bon chemin, dans son chemin. Il remit la conversation sur le ton de la plaisanterie։ ‖ 4. Դնել առաջի աչաց ուրուք. յանգիմանն առնել. ցուցանել։ J'ai eu beau lui — devant les yeux le péril où il s'exposait. Se — quelque chose, quelqu'un. Ընդ միտ ածել. յիշել։ ‖ 5. Ձանձալել։ Il me remit aussitôt. J'ai peine à vous —։ ‖ 6. Անդէն ի տեղւոջն Հաստատել։ Le chirurgien lui a remis le bras։ ‖ 7. Մխանգամ արկանել զիւրև կամ զանձամբ (հանդերձ). մխանգամ զգեհուլ, ագանել։ Il remit son chapeau։ ‖ 8. Աւանդել. յանձն առնել. գարձուցանել. տալ։ — un fils entre les mains de son père. On lui a remis sa montre, qui lui avait été volée. Mon Père, je remets mon âme entre vos mains. Հայր, ի ձեռս քո աւանդեմ զհոգի իմ. (Ղուկ. ԻԳ. 46). Հայր, ի ձեռս քո դնեմ զհոգի իմ. (ԵՂՇ. ի Խաչէն. Գրքատոմ, 285)։ ‖ 9. Ապառիլ, անցուցանել (արծաթի յայլ քաղաք)։ Il a fait — cinquante mille francs à Lyon։ ‖ 10. Գարձուցանել (զոր յաւտաճն սկզբնականաց, առաջին նշանագրաց գիտութեան կամ արուեստի իրիք)։ On l'a remis aux premiers éléments, à l'Abc. ‖ 11. Ի բաց կալ. Հրաժարիլ։ — un bénéfice, une charge։ ‖ 12. Ցանձն առնել (ի խնամս ուրուք). դնել ի ձեռին ուրուք. Հաւատալ. վստահանալ. ապագարել. Թողուլ։ Je lui ai remis entre les mains tout l'argent que j'avais. Je vous remets le soin de cette affaire։ ‖ 13. Գարձեալ սկսանիլ (զսակ խաղոյ)։ La partie est remise։ ‖ 14. Այլում ժամանակի Թողուլ. յերկարաձգել. յապաղել։ Il remet ses créanciers de mois en mois. — de jour en jour. Օր ի օր առնել. յերկարաձգել. վազուանել ի վաղիւ առնել։ ‖ 15. (փոխ.) Անդէն յառաջին կարգն, յառաջին պատիւն Հաստատել. գարձուցանել յառաջին վիճակն։ — les lieux dans l'état où on les a trouvés. — une chose en honneur. On l'a remis dans tous ses biens։ ‖ 16. Ցառաջին առողջութիւն իւր ածել. կազդուրեցուցանել։ L'usage du lait est ce qui l'a remis։ ‖ 17. Փարատել (զերկիւղ). բաժել (յերկիւղէ). յապահով առնել. Հանդարտեցուցանել։ À peine remis de sa frayeur. Հազիւ ի զարհուրանացն բաժեալ։ ‖ 18. Շնորհել. Թողուլ։ De mille écus qu'il devait, on lui en a remis cinq cents։ ‖ 19. Թողուլ (զմեզս). Ներել։ Il n'y a que Dieu qui ait le pouvoir de — les péchés։ Ա՛սրի և ասիանդիր. Remettez, et il vous sera remis. Թողէք, և Թողցի ձեզ։

— bien ensemble deux personnes. Ի հաշտութիւն ածել. հաշտեցուցանել։ (Որ և Mettre bien ensemble)։

— բ. ն. — à la voile. Մխանգամ առագաստս պարզել, սփռել, վերստացուցանել. մխանգամ նաւարկել։

— Se —. բ. ա. 1. Անցանել վերստին (ի տեղի իւր). մխանգամ բազմիլ (ի տեղւոյն). մխանգամ մտանել (ընդ անկողին, յանկողին). մխանգամ ելանել (ի մահիճս)։ ‖ 2. Հաւօրսանալ, իջանել (կաքաւաւց [perdrix])։ Le chien fit lever une compagnie qui se remit dans un champ։ ‖ 3. (փոխ.) Դառնալ։ Se — dans la règle։ ‖ 4. Յիշել։ ‖ 5. Ձանձալել զմիմեանս։ ‖ 6. Վերստին մտանել. մխանգամ բանալ հարկանիլ, մխրճուիլ լինել։ Se — au travail, au jeu, à étudier. Se — en route, en che-

Digitized by Google

min. Դարձեալ անկանել յուղի: ‖ 7. Ցանձն լինել (սումք). ապաստան լինել. ապաստարել զանձն: Se — entre les mains de Dieu: ‖ 8. Անդէն յառաջին առողջութեան կացզուրել. յառաջին առողջութիւնն ի վեր եկանել. առողջանալ: ‖ 9. Դեզեցկանալ (օդոց): Le temps se remet: ‖ 10. Հանդարտիլ. յապահովանալ: Remettez-vous. Commencez par vous —: ‖ 11. ի հաշտութիւն գալ. հաշտիլ:

Remeubler (ռ-ը֊ուպլե) բ. ն. Միւսանգամ զարդարել կամ հանդերձել կահուք և կարասեօք. վերստին կահաւորել:

Réminiscence (ռեմ֊ինի֊սանս) է. իգ. 1. Ցիշատակ. յիշումն: J'ai quelque — de ce qui eut lieu à cette époque: ‖ 2. Ցուշի կալեալ իմիտք կամ գիւրք կամ առաջնոյծք մատենագրի սուրբ զրոյ վարդ որ իբրև զիւր սեպհական. յուշատորութիւն: Ce vers est une —. On a remarqué plusieurs réminiscences dans la musique de cet opéra: [կատատուն:

Remisage (ռ-ը֊զաժ) է. ար. Մուծանելն (զկառս) ի

Remise (ռ-ը֊զ) է. իգ. 1. Ալանգիլն. յանձն առնելն. առաչումն: La — du paquet est constatée par un récépissé: ‖ 2. Ալաքումն (արծաթոյ): Il a fait une grande — d'argent dans telle ville: ‖ 3. Վարձք (բանաբարութեան, միջնորդութեան). *բանաբարչեայ. *միջնորդչեայ: La — accordée au commissionnaire, au courtier: ‖ 4. Շնորհելն (զմասն ինչ պարտուց ուրուք): Il demande quelque —: ‖ 5. Շնորհելն (զպատիժ): Le roi lui a fait — de l'amende, de la prison: ‖ 6. Նուազութիւն (գնոց մատենից). *զեղչ: L'ouvrage se vend douze francs; mais j'ai obtenu deux francs de —: ‖ 7. Ցերկարաձգութիւն. յապաղութիւն: La — d'une audience. Je partirai demain sans —: ‖ 8. Տուգանք զոր հատուցանէ ոք (ի խաղս ինչ քարտիսի): (Տես և Bête, 6): ‖ 9. *կառատուն: Mettre une calèche sous կամ dans la —. Il y a de belles remises dans cet hôtel. Être sous la —. 1. (փոխ. և ընդ.) Լինել արձակեալ ի պաշտամանէ: ‖ 2. Լինել անկարող ի գործ ինչ առ ծերութեան կամ առ հիւանդութեան: Voiture de —, կամ լոկ —. է. ար. կառք վարձելի: Nous prendrons un —: ‖ 10. Դադարք (կաքաւուց): Tuer des perdrix à la —: ‖ 11. Անտառակ սուր թաքչելի երկք. թաքստոց: On a planté dans cette plaine plusieurs remises:

Remiser (ռ-ը֊զե) բ. ն. Մուծանել, դնել (զկառս) ի կառատուն: — une voiture: Ալի և անխնդիր. Ce cocher a eu bien de la peine à —:

† = Se —. բ. ա. թաքչիլ (կաքաւուց) յանդի, յանտառակի: [une faute —:

Rémissible (ռեմ֊իսիպլ) ած. թողլի. ներելի: C'est

Rémission (ռեմ֊իսիո) է. իգ. 1. Թողութիւն. աղաղմութիւն. ներողութիւն: J'ai usé de — envers ce fermier. Un homme sans —. Աչք անգութ, անողորմ, անողոք: ‖ 2. Ընծումն. թողութիւն. *ընդհատումն: Le roi lui a accordé la — de sa peine: (Աւժմ լաւ և առ Grâce): ‖ 3. Թողութիւն (մեղաց): ‖ 4. Նուազումն (հիւանդութեան, ցաւոց): Il y a de la —, quelque — dans sa fièvre:

Rémissionnaire (ռեմ֊իսիոներ) է. ար. Որոյ ընկալեալ է զիաղութիւն յանցանացն. ընդհատեալ:

Rémittent, ente (ռեմ֊իտան, անթ) ած. Նուազող (ջերմն, հիւանդութիւն):

Remmailloter (ռ-անմայ֊ոթե) բ. ն. Միւսանգամ պատել (զմանուկ) ի խանձարուրս. վերստին խանձարուրս պատել:

Remmancher (ռ-անշե) բ. ն. Միւսանգամ արկանել կամ դնել մեղեխ: — une cognée:

Remmener (ռ-ամ֊ընե) բ. ն. Միւսանգամ ընդ իւր տանել: Remmenez cet homme, votre cheval:

Rémolade (ռեմ֊ոլատ) է. իգ. տես Rémoulade.

Remole (ռ-ը֊մոլ) է. իգ. Պողոտք, յորձանք ջուրց. (խրթ): Տես և Remous.

Remontage (ռ-ը֊մոնդաժ) է. ար. 1. Վերստին կազմուիլն (քահեալ մետանց գործուածց): ‖ 2. Ներդանիք (երեսաց [empeigne] և ներքնանաց [semelle] կօշկաց):

Remonte (ռ-ը֊մոնդ) է. իգ. †1. Նաւարկելն գետ ի վեր: ‖ 2. Հայթայթումն երիվարաց բանակի: On a donné tant à ce régiment pour sa —: ‖ 3. Գնումն երիվարաց ի պէտս բանակի կամ յորվառակաց [étalon] ի պէտս կառաց [haras]: Aller à la —, en —: ‖ 4. Վերստին վերբնակեալ կամ վազելի [saut] յորվառակի ի ծայրկին [jument]:

Remonter (ռ-ը֊մոնդե) բ. ն. 1. Միւսանգամ ելանել: — à sa chambre. Faut-il — chez lui? — sur son cheval. Միւսանգամ ելանել, աշտանակել, հեծանել, վերելակել ի ձի: — dans sa voiture. Միւսանգամ ելանել, ամբառնալ ի կառս: — sur sa bête. (փոխ.) Շահել գկորուստսդ. միւսանգամ ի բուռն արկանել զպաշտօնն: ‖ 2. ի վեր գալ (ա). (այլ. ջրին երեսն ելնել): Cette masse quoique assez pesante remonta sur l'eau. — sur l'eau. (փոխ. և ընդ.) Հաստատիլ յառաջին մեծութեան իւրում. կանգնիլ ի կործանմանէ. ի վեր գալ: ‖ 3. Նստել ընդ վեր կոյս (գետոյ). երթալ ընդդէմ հոսանաց, գետ ի վեր: — vers la source d'un fleuve, d'une rivière: ‖ 4. Բարձրանալ. բարձրանալ: Le baromètre remonte. La rivière remontera vers sa source avant que... Դադգի անգրէն գետն յաղբերակունս իւր, ի վեր գարձի գետն՝ մինչչև ... Le soleil remonte, commence à —. Սկսանի արեգական աստիճանել, եւս առնել, վերանալ (ի հարաւոյ): Աճի և փոխ. La rente remonte: ‖ 5. Բարձրանալ. բարձրանալ. ամբառնալ: Dans le jeu de la balançoire կամ de la bascule, on descend, puis on remonte: ‖ 6. (փոխ.) Ամբառնալ վերստին (յաչխատասիրութիւն). վերանալ: ‖ 7. (փոխ.) Բարձրանալ. հասանիլ: Cette maison remonte jusqu'à telle personne: ‖ 8. (փոխ.) ի վեր երթալ: — à la source, à l'origine, à la cause, au principe: ‖ 9. (փոխ.) ի վերուստ առնուլ (զառաջադրեալն, զպատմութիւնն). անդրադառնալ ի վերուստ սկսանիլ: Pour entendre cette histoire, il faut — plus haut: (Տես և Reprendre une histoire de plus haut ի Haut, ս. 2):

= բ. ն. 1. Միւսանգամ ելանել, ի վեր երթալ (ի լեառն, ընդ սանդիճանս): — la montagne, l'escalier, les degrés. — le cours d'un fleuve, կամ լոկ — un fleuve. 1. Նաւարկել ընդդէմ գնացից ջուրց գետոյ. նաւել ընդ վեր կոյս գետոյ. նաւել գետ ի վեր: ‖ 2. երթալ (կառօք) առ գետակերբ ի վեր կոյս:

‖ 3. Միւսանգամ ամբառնալ, հանել, վերացուցանել: On le remonta dans la voiture: ‖ 3. Նորոգ երիվարս հայթայթել, մատուցանել: — un cavalier, la cavalerie. — une écurie. Գնել նորոգ երիվարս: ‖ 4. Վերստին հանգերձել (կահուք, կազմածոյք, կարեւորօք): — une ferme, une fabrique: ‖ 5. Նորոգել: — des bottes. Նորո-

Digitized by Google

գնել զերեսս և զներքանս կօշկաց։ — un violon. կազմել զչուխեակ նորոգ ազեաք։ ‖ 6. Վերսին կազմել (զքաղաքեալ մասունս գործոց, կամուց)։ — une armoire։ ‖ 7. Միաւանգամ յարդարել, կազմել։ — une montre, une pendule, un tournebroche։ ‖ 8. (ւոխ.) Զօրացուցանել. արծարծանել։ Un petit verre les a tous réjouis et remontés. — la tête de quelqu'un. տես ի Tête.

= Se —. բ. ա. 1. Հանդիպեմել զանձն (կարևարգ)։ ‖ 2. (ւոխ.) Միաւանգամ զօրանալ. վերսին ոգի առնուլ, արծարծանիլ։ Ils étaient fort abattus, mais ils se remontèrent։

= Վկաց. (ա) "Երբեմն ընկղիր (ի նաւն), երբեմն ի վեր ելար և հաւա հաւա անցանէր". Վ.Հ. բ. 433։

Remontoir (ռըմ՚ոդուար) է. ար. Կազմիչ ժամանցոյց առանց բանալւոյ. լարիչ։ Montre à —։

Remontrance (ռըմ՚ոդրանս) է. իե. 1. Յանդիմանառարութիւն. ազդարարութիւն։ — polie, respectueuse. Sa — fut écoutée, fut bien reçue։ ‖ 2. Խրատ. ազդարարութիւն։ — paternelle. Sévère —։

— յե. Բան ազդարարութեան խորհրդարանի առ թագաւորն։ Le parlement arrêta qu'il serait fait des remontrances au roi։

Remontrant (ռըմ՚ոդրան) է. ար. Անուն հետևողաց Արմինիոսի հերետիկոսի ի Հոլլանդիա. յանդիմանառար։ Le parti des remontrants։ Վարի և իրր ած. ար. Un ministre —։

Remontrer (ռըմ՚ոդրե) բ. ն. 1. Միաւանգամ ցուցանել։ On a mal vu cet objet; remontrez-le։ ‖ †2. Ուսուցանել վերսին։ ‖ 3. Յանդիման ցուցանել կամ առնել ումեք զանպատեհութիւն իրիք. ազդ առնել. ծանուցանել։ Vous me permettrez de vous — que . . .

= բ. ն. 1. Ազդ առնել. խրատել։ ‖ 2. Ուսուցանել վերհսպասնին քան զինքն. (առ զոգիսն)։

= Se —. բ. ա. Միաւանգամ հրևել։

Rémora (ռեմ՚որա) է. ար. 1. Փոքրիկ ձուկն ինչ ծովու՝ որ արգելու զնաւս (քան կարծեաց նախնեացն). նաւակալ. հքինէիս։ (Որ և †Échène, †Échénéide. †Sucet)։ ‖ 2. (ւոխ. և ընդ.) Արգել. խափանիչ։ Ce sont deux grands rémoras։

Remordre (ռըմ՚որտր) բ. ն. 1. Միաւանգամ խածանել։ ‖ 2. (ւոխ.) Խածանել, խոյթել, հարկանել (զսիրտն). տանջել. կսկիծ։ Les méchants n'ont point de repos, leur conscience les remord à tous moments։

= բ. ն. 1. Միաւանգամ խածանել։ — à l'hameçon։ ‖ 2. (ւոխ. և ընդ.) Յարձակել վերսին։ Ce régiment a tant souffert à l'attaque de la contrescarpe, qu'on n'a pu l'obliger à —. Il n'y veut plus —. Զկամի միւանգամ ձեռնամուխ լինել (յերսն). չկամի վերսին առալ զանձն (յաւսաւմն)։

Remords (ռըմ՚որ. ի չափաւ բանս դրի և **Remord**) է. ար. Խոյթ, խէթ, տագնապ, ըստգտանք (մտացն խղճի)։ Les — de la conscience. — cuisant, éternel։

Rémore (ռեմ՚որ՚) է. իե. տես Rémora, 1.

Remorquage (ռըմ՚որքաժ) է. ար. Զգելն նաւուանաւ (զնաւս). նաւաքարշութիւն։

Remorque (ռըմ՚որք) է. իե. 1. Զգելն նաւս զայլ նաւ. չուանաձգութիւն. նաւաքարշութիւն։ Conduire un bateau à la —. Traîner à la —. Se mettre à la — de quelqu'un. (ւոխ. և ընդ.) Զգեալ. վարեալ լինել յօժարեալ։ ‖ 2. Պարան նաւաձիգ։ Câble de —. Prendre la —։

Remorquer (ռըմ՚որքե) բ. ն. Զգել, քարշել նաւս զկնի իւր զայլ նաւ։ Un bâtiment à vapeur remorqua notre navire, nous remorqua jusqu'à tel endroit. Il se fit — par des chaloupes։

Remorqueur (ռըմ՚որքոր) ած. ար. Bateau —, կամ լոկ —. է. ար. Նաւաքարշ, *նաւաձիգ նաւ։

Rémotis (ռ) (= ռեմ՚ոթիս) ի միահոգւոյ. մերկաբար. (Խօսի)։ J'ai mis cet habit —։

Remoudre (ռըմ՚ուտրը) բ. ն. Դարձեալ ալալ։

Rémoudre (ռեմ՚ուտրը) բ. ն. Ալել կամ թեքել միաւանգամ ի վերայ յետանի. կրկին յետանել։

Remouiller (ռըմ՚ույե) բ. ն. Միաւանգամ թանալ։

Rémoulade (ռեմուլատ) է. իե. 1. Ազգ ինչ ճծաւ համեմունաց ի մանանեխոյ [moutarde] հարբելոյ ազիւ, պղպեղաւ, ձիթով և քացախով։ ‖ †2. Ս. Օծանելիք [onguent] ի դիներմերոյ [lie de vin], ի մեղուէ, ի մոմոյ և ի բևեկինոյ խիժէ (ի գարմանի ձիաց)։

Rémouleur (ռեմուլոր) է. ար. Շարժօղ սրիչ, յետանիչ։ (Որ և Gagne-petit)։

† **Remourir** (ռըմուրիր) բ. ն. Միաւանգամ մեռանիլ։

Remous (ռըմու) է. ար. 1. Գալար ջուրց (յետոյ կազմանէ զկին նաւուս ի պատասխանի ալեաց)։ ‖ 2. Հակառակ հոսանք (ի գետակերսն). պտոյտ։

Rempaillage (ռանպայեաժ) է. ար. Վերսին հնամնելն յարդիւ (զաթոռս)։ [յարդիւ (զաթոռս)։

Rempailler (ռանպայե) բ. ն. Վերսաքին հնամնել

Rempailleur, euse (ռանպայեոր, եուզ) է. Հնամնիչ, նորոգիչ յարդի (աթոռաց)։

Remparer (se) (ս ռանպարե) բ. ա. Գաւառնել կանգնել. ամրանալ։ Ils se remparèrent avec des chariots, et avec tout ce qu'ils purent trouver։

Rempart (ռանփար) է. ար. 1. Գաւառնէշ. պատսպար։ Élever des remparts. Գաւառնէշ կանգնել։ Les remparts d'une ville, d'une forteresse։ ‖ 2. (ւոխ.) Գաւառ. ամրութիւն. պաշտպանութիւն։ Malte était un des principaux remparts de la chrétienté. Il lui fit —, un — de son corps։

Remplaçant, †ante (ռանպլասան, անթ) է. ած. Փոխանորդ։ La portière, obligée de s'absenter, a mis une remplaçante։ ‖ 2. Զինուոր փոխանակ այլոյ. փոխանակիչ։ Il a acheté un —։

Remplacement (ռանպլասման) է. ար. 1. Փոխանակութիւն։ Ordonner le — de vieux meubles. Pourvoir au — d'un juge. En — de. Փոխանակ. ի տեղի։ Planter de jeunes arbres en — de ceux qui sont morts։ ‖ 2. Զեռնեղէն, հասատատել (զարծաթ ի վերայ այլոյ կալուածոյ). վերսին վեռնզուիլ (արծաթոյ)։

Remplacer (ռանպլասե) բ. ն. 1. Լնուլ զտեղի ուրուք. (այլ. մեկուն տեղը բռնել)։ De tous mes amis, il ne me reste plus que lui, mais il remplace seul tous les autres։ ‖ 2. Ունել զտեղի ուրուք. մտանել ի տեղի ուրուք. մտանել զկնի ուրուք կամ փոխանակ այլոյ. փոխանակիլ. յաջորդել։ C'est son fils qui le remplace dans son emploi։ ‖ 3. կարգել, կացուցանել ի տեղի այլոյ ուրուք։ On l'a remplacé par son fils։ ‖ 4. Զտեղի, հասատատել (զարծաթ ի վերայ այլոյ կալուածոյ)։

= Se —. բ. ա. 1. փոխանակիլ զմիմեանս. յաջորդել միմեանց։ ‖ 2. Գնել նորոգ վաճառս փոխանակ վաճառիցն։

Remplage (ռանպլաժ) է. ար. 1. Լնուլն գինեաս (զտակառ թերացեալ)։ ‖ 2. կտաւոյ քարանց ի լնուլ զանջրպետս արմից. Ս. խիպար։ (Տես և Blocage, 1)։

Digitized by Google

Rempli (ռանպլի) ե. ած. Հանգրվեալ, ամփոփեալ (ի կարճել զհանգերձն) ։

Remplier (ռանպլիե) բ. ն. Հանգրվեմ, ամփոփել (զհանգերձ առ ի կարճել) ։ Il faut porter l'habit de cet enfant chez le tailleur, pour qu'il le remplie ։

Remplir (ռանպլիր) բ. ն. 1. Միւսանգամ լնուլ ։ Ce tonneau a fui, il faut le — ։ ‖ 2. Լնուլ ։ Ce tonneau n'est pas plein, il faut le — . — un fossé. Լիր արկանել փոսոյ ։ Se — le ventre. Լնուլ, խմորել, խծկել զորովային իւր . (ո.) ։ ‖ 3. Ընդոգել, կարկատել (զժանեակս) ։ — de la dentelle ։ ‖ 4. Ունել (զտեղի) . բռնել ։ — une place ։ Ան և է ։ C'est un homme très digne de la place qu'il remplit. — sa place. կատարել զիւր պարտս, զպատրաս պաշտաման ։ ‖ 5. Լնուլ ։ — l'air de ses cris. La fumée remplit cette chambre. Cette nouvelle a rempli nos cœurs de tristesse ։ ‖ 6. Լնուլ . լցուցանել . բազմանդակել ։ — le nombre de ceux qui doivent former une compagnie ։ ‖ 7. (է.) Լնուլ . յագեցուցանել ։ Un bonheur qui ne remplit pas le cœur de l'homme. — quelqu'un de soi. Ինձնահաճ գործել զոք ։ Il est rempli de soi-même. Ինձամբծ կարծիս ունի զանձնէ . անձնահաճ է . (ա. ինքնիմով լցուած է) ։ (Տես և ի Plein, 6) ։ ‖ 8. (է.) Լնուլ . ունել . գրաւել ։ Cette guerre a rempli une période de trente années ։ ‖ 9. (է.) Լնուլ . կատարել . ի կատարումն, յարդիւնս ածել ։ — son devoir, sa promesse, une mission ։ ‖ 10. Հատուցանել . գոհացուցանել ։ — une veuve de sa dot. Il faudra d'abord me — de mes frais ։ ‖ 11. Լնուլ զինչ կամ զվէց խորանս [case] տաղակտոջ [trictrac] ։

= Se — . բ. ած. 1. Լնուլ . լինանիլ ։ Se — de viandes, de vin. Ուտել կամ ըմպել անչափ . (ո.) ։ ‖ 2. Լնուլ ։ Se — d'espérances vaines ։ ‖ 3. Ընդունել զհատուցումն (ծախուց) ։ Se — de ses frais ։

Remplissage (ռանպլիսաժ) ե. ած. 1. Լնուլն ։ ‖ 2, 3. տես Remplage, 1, 2. ‖ 4. Ընդոգումն . կարկատումն ։ On a donné tant pour le — de ces dentelles ։ ‖ 5. (է.) Ա. Լրագրի, անօտի, ուռճեալ բանք ։ Il y a beaucoup de — dans ce roman ։ [ժըլտաց) ։

— Parties de — . Մեկնի կամ լցիչ ձայնք . (ըստ երա.

Remplisseuse (ռանպլիսէզ) ե. էգ. Անձն ընդոգիչ կամ կարկատիչ (ժանեակաց [dentelle]) ։

Remploi (ռանպլուա) ե. ած. Վերստին գնահատումն (արծաթոյ) ։ Il ne peut vendre qu'à charge de — ։

Remployer (ռանպլուայե) բ. ն. Դարձեալ ի կիր՝ ի վար՝ ի գործ արկանել ։

Remplumer (ռանպլիմե) բ. ն. Վերստին յարդարել փետրովք ։ Il faut — ce clavecin ։

= Se — . բ. ած. 1. Ընդարձակաբար զարդարիլ (Թռչնոց) ։ ‖ 2. (է. և ընդ.) Շահիլ զկորուսեալն, զվնասն ։ Il commence à se — ։ ‖ 3. (է. և ընդ.) Դարձեալ զօրանալ . կազդուրիլ ։ Il est en pleine convalescence, il commence à se — ։

Rempocher (ռանփօշե) բ. ն. Միւսանգամ արկանել, դնել ի գրպանին . գարձեալ գրպանել ։

† **Rempoigner** (ռանփուանե) բ. ն. Դարձեալ ձերբակալ առնել ։

Rempoissonnement (ռանփուասոնման) ե. ած. Վերստին ընուլն մանրերամ ձկամբք զձկնոց [étang) . վերստին ձկնարկութիւն ։ [ձկնարկել ։ — un étang ։

Rempoissonner (ռանփուասոնե) բ. ն. Վերստին

Remporter (ռանփօրթե) բ. ն. 1. Միւսանգամ ի բաց տանիլ, տանել ընդ իւր ։ Vous pouvez — votre livre ։ ‖ 2. Ի բաց տանիլ . բառնալ ։ On le remporta tout percé de coups ։ ‖ 3. Յաղթել . շահիլ . ընդունիլ ։ Quel fruit remportez-vous de tout cela ? — la victoire. Յաղթանակ, կանգնիլ յաղթութիւն . տանիլ զյաղթութիւն, — le prix. Տանիլ զմրցանակն ։ — la palme. (է.) տես ի Palme, A. 3. [յաղթել թաղալը ։

Remportage (ռանփօրթաժ) ե. ած. փոխանիլն (զտունկ)

Remporter (ռանփօրթե) բ. ն. փոխանիլ, տնկիլ յաղթ թաղալ ։ [զգինի) ։

Remuage (ռըմ—աժ) ե. ած. խառնելն (զգարեհան,

Remuant, ante (ռըմ—ան, անթ) ած. 1. Որ ցանկ շարժի . անհանդարտ ։ Cet enfant est très — ։ ‖ 2. (է. և ընդ.) Անհանդարտ . անխաղաղասէր . խռովասէր ։ Un esprit — . Un peuple — ։

Remue-ménage (ռըմ—մենաժ) ե. ած. 1. խառնակութիւն կոխոց և կարաւանաց տեղափոխելոց . (ընդ.) ։ Voilà un grand — ։ ‖ 2. (է. և ընդ.) խառնակութիւն . շփոթութիւն ։ Il y a bien du — dans cette maison, dans cette province ։

Remuement կամ **Remûment** (ռըմ—ման) ե. ած. 1. Շարժումն ։ Le — des lèvres ։ ‖ 2. Ա. Յոյս տանիլն (զՀոգ) ։ Le — des terres coûte beaucoup ։ ‖ 3. (է. և ընդ.) Շարժումն . փոփոխութիւն ։ Les enfants aiment le bruit et le — ։ ‖ 4. (է. և ընդ.) Յուզք . յուզումն . վրդովումն . խռովութիւն . ազմուկ ։ Il y a eu de grands remuements, beaucoup de — dans cette province ։

Remuer (ռըմ—ե) բ. ն. 1. փոխել, խոխտել ի տեղւոջէն . տեղափոխել ։ — une chose de sa place. On a remué cette table. Ne remuez rien, tout est bien rangé. † — toutes les pierres. (է. և ընդ.) Զամենայն քար շարժել . զամենայն ջանս ջանալ ։ ‖ 2. Շարժել . (ա. երերցնել) ։ — la tête. le bras. Un chien qui remue la queue ։ ‖ 3. խառնել (զցորեան, զգինի) ։ — du blé, de peur qu'il ne s'échauffe. — le blé avec une pelle. — l'argent à la pelle. (է. և ընդ.) խառնել ի հիով զարծաթ . ունել հինչ բազում . լինել ընչատէր, մեծատուն ։ ‖ 4. Հանել (զմանուկ) ի խանձարրոց [maillot] և փոխել զպինդս [lange] կամ զպրոս [couche] նորա ։ — un enfant ։ ‖ 5. Տանել, կրել այլուր (զՀող) ։ — de la terre. — la terre. փորել զերկիր և կրել զՀողն առ ի գործել զպահիլ [retranchement] ։ — un champ. խորխորել, բրել զանդաստան ։ — ciel et terre. (է. և ընդ.) Զերկին և զերկիր յուզել . զամենայն հնարս հնարել . զամենայն պատճառանս պատճառել . (ա. երկինք երկիր իրար անցուցանել) ։ Il a remué ciel et terre pour obtenir cet emploi ։ ‖ 6. (է. և ընդ.) ցուզել . յորուցանել . դրդել . դրդռել ։ Annibal remua l'Orient contre les Romains ։ ‖ 7. (է. և ընդ.) Ընդառէս ձևել, առնել . նորամուտս նորոգել . խոխտել, փոփոխել (զկարգս) ։ — les bornes une fois posées ։ ‖ 8. (է. և ընդ.) Շարժել, յուզել (խնդիր) ։ — une question. — une affaire. ցառաջ վարել կամ զարթուցանել զկրս հինչ ։ ‖ 9. (է. և ընդ.) ցուզել . (ի գութ) շարժել ։ Des paroles si touchantes remuèrent les juges. — la bile. ցուզել զմռզձ, զդարխութիւն . ի բարկութիւն բրդել . զայրացուցանել ։

= բ. ն. 1. Շարժիլ . խլտիլ . խաղալ, խլտիլ, կայտառանալ (մանկան յորովայնի մօրն) ։ Il n'est pas mort, il remue encore. Elle est grosse de cinq mois, elle a senti son enfant — ։ (Տես և Bouger, 2) ։ ‖ 2. (է. և

Digitized by Google

ընտ.) փորձ փորձել. ձեռն ի գործ արկանել։ Si vous remuez, vous êtes perdu։ ‖ 3. (փոխբ.) Խրտխրտիլ. գլուխ ամբառնալ. յարուցանել ազմուկ։

= Se —. բ. ա. 1. Շարժիլ։ ‖ 2. (փոխբ.) Շրջիլ. շրջան առնուլ։ L'argent se remue։ ‖ 3. փոյթ ունել. փոյթ յանձին ունել. ջան տանել։ Il est si paresseux, qu'il ne se remue pour rien. Remuez-vous un peu։

Remueuse (—ըփ-ևօզ) ե. իդ. Կին մաքրիչ և փոփոխիչ կառուց (խանձարրապատ մանկան աքքային, իշխանի). սպասեակ սրբոցի։ [Միայն ընդ երկար)։

Remugie (—ըփ-ևը) ե. ս. Ձար հոտ (ի փակեալ

Rémunérateur, trice (—ևփ-նէ-ռատէօռ, դրիս) ած. 1. Հատուցանող. հատուցիչ. վարձահատոյց. վարձահատուցիչ. պարգևատու։ La divinité rémunératrice։ Աստուած արդարակշիռ վարձահատուցիչ է բարեաց գործոց։ ‖ 2. Շահաբեր. շահաւոր։ Un travail —։

Rémunération (—ևփ-նէ-ռասիօն) ե. իդ. Հատուցումն վարձուց. վարձք. փոխարէն։

Rémunératoire (—ևփ-նէ-ռատուար) ած. *Փոխարինական. (բան իրաւագիտաց)։ Legs —։

Rémunérer (—ևփ-նէ-ռե) բ. ն. Վարձս հատուցանել. վարձահատոյց լինել. վարձատրել. փոխարինել։ Il est d'un grand roi de — les belles actions։

Renâcler (—ընը-ղլե) բ. ն. 1. Շնչել ա. զայրացս. (—ի.)։ Il tempête, il jure, il renâcle։ ‖ 2. (փոխբ. և ընտ.) Դժկամակել. խորշիլ։ Il renâcle à cette besogne։

Renaissance (—ընէ-նաս) ե. իդ. 1. Մի-ւսանգամ ծնունդ. վերածնունդ. *վերկենդանացումն։ La — du phénix est une fable։ ‖ 2. (փոխբ.) Մի-ւսանգամ, վերըսկիզբն, կրկին ծնունդ. վերածնունդ. նորածնունդ։ Notre — en J.-C. ‖ 3. Նորոգութիւն. գարնան։ La — du printemps։ ‖ 4. (փոխբ.) Վերածնունդ. նորոգութիւն։ La — des lettres et des arts։ ‖ 5. Ժամանակ յոր-մինչև կոստանդնուպոլսի մինչև ցկէս ԺԶ դարուն. վերածնունդ։ L'architecture de la Renaissance։

Renaissant, ante (—ընէ-սան, անդ) ած. Վերածնեալ. նորածնեալ։ La nature renaissante։

Renaître (—ընէդր) բ. ն. 1. Մի-ւսանգամ ծնանիլ. վերածնիլ. նորածնիլ. վերակենդանանալ։ Selon les anciens, le phénix renaissait de ses cendres. Les pères semblent — dans leurs enfants. — par le baptême, par la pénitence. (փոխբ.) Մի-ւսանգամ ծնանիլ մկրտութեամբ աւազանի, ապաշխարութեամբ։ — à la vie. Վերածնիլ ի կեանս. վերծանիլ յանյոյս հիւանդութենէ։ ‖ 2. Մի-ւսանգամ բուսանիլ, աճիլ. վերբուսանիլ։ Les têtes de l'hydre de Lerne renaissaient sous la main d'Hercule qui les coupait. Ses cheveux commencent à —. Au printemps les fleurs renaissent։ ‖ 3. Մի-ւսանգամ երեւիլ, ի վեր գալ։ Le Rhône se perd sous la terre, puis renaît un peu plus loin։ ‖ 4. Վերսին ծագիլ (առ-ընկերան). վերծագիլ։ Le jour renaît։ ‖ 5. (փոխբ.) Վերածնիլ. զգունալ. զորձնուլ։ Je sentis — l'espoir dans mon cœur. Nous verrons — le calme։

Rénal, ale (—ևնալ, լ) ած. Երիկամանց. *երիկամային։ Nerf —. Calculs rénaux։

Renard (—ընառ) ե. ս. 1. Աղուէս. *էլէփ։ Le — exhale une odeur fétide. Les soldats se terraient comme des renards. Peau de —. Աղուեսենի։ Agir en —. *Աղուեսաբար, խորամանկութեամբ գործել։ Coudre la peau du — à celle du lion. (—ոփ.) տես ի Coudre, B. ‖ 2. (փոխբ. և ընտ.) Այր խորամանկ, խորագէտ, հնարագէտ, խաբուսիկ. ազուէս։ Cet homme est un —, un fin —։ ‖ 3. Ծիրզ, ծակ (ի խաղավակս ջուրց)։ Boucher un —։ ‖ †4. Փախուստ. (—ի.)։ [ազուէս։

— marin. Ագռ ինչ կիտագլուխ [cétacé]. Ծովային

— Queue-de- —. 1. Աբմուտք բուսեալք ի խաղավակս ազբերաց՝ որ խափանեն գՀոսուստն ջուրց։ ‖ 2. Տունկ ինչ բուսեալ ի խոնաւ տեղիս. *ազուէսագի։ Ce pré est plein de queues-de- —։

Renarde (—ընառտ) ե. իդ. Մատակ ազուէս։

Renardeau (—ընառտօ) ե. ս. Կորիւն ազուէսու, ազուէսուկ։ [բառնակել։ ‖ 2. Փախել. (—ի.)։

† **Renarder** (—ընառտե) բ. ն. 1. *Ազուեսաբար խաբել.

Renardier (—ընառտիէ) ե. ս. Որսորդ ազուէսուց։

Renardière (—ընառտիէր) ե. իդ. Որջ ազուէսուց։

† **Renasquer** (—ընասքե) բ. ն. տես Renâcler.

Renaissage (—ռնէսաժ) ե. ս. Փոխելիք (գառնիկ) յայլ արկղ։ [յայլ արկղ։ — des orangers։

Renaisser (—ռնէսե) բ. ն. Փոխել, առնել

† **Renchaîmer** (—ռնշէմե) բ. ն. Մի-ւսանգամ կապել շղթայիւք, ապրանք. վերստին շղթայել։

Renchéri, ie (—ռնշերի) ած. գերբ. 1. Որոյ առաւելեալ են գինք։ Le blé est fort —։ ‖ 2. (փոխբ. և ընտ.) Դժուարամարսող. դժուարահաճ. արհամարհոտ։ Ցայս միտս վասրի և իբր ե. Faire le —, la renchérie։

Renchérir (—ռնշերիր) բ. ն. Առաւելուլ, առաւելացուցանել զգինս։ (Որ և Enchérir)։

= բ. ս. 1. Աճիլ, առաւելուլ գնոց. Ս. ազանալ։ Tout renchérit։ ‖ 2. (փոխբ.) Առաւելուլ. գալ. գար ի վերոյ լինել. գերազանցիլ։ — sur quelqu'un։

Renchérissement (—ռնշերիսման) ե. ս. Առաւելումն, առնումն գնոց։ Le — des denrées։

Rencogner (—ռնգոնիե) բ. ն. Մղել, պնդել զոք յանկիւն տնի. (ընտ.)։

Rencontre (—ռնգոնդր) ե. իդ. 1. Ելանիլն ընդառաջ ուրուք. պատահումն. հանդիպումն։ Aller, venir à la —. Ընդ առաջ երթալ, ելանել, գալ. յառնել ընդառաջ ուրուք։ Il allait à sa —. Marcher à la — de. Խաղալ գնալ ի վերայ (թշնամեաց)։ ‖ 2. Ըստ բախիւ պատահումն. յանկարծագէտ հանդիպումն։ Je fis — d'un tel. Les ouvriers ont fait par hasard — d'un trésor. Faire une mauvaise —. Ձարի պատահել. հանդիպել առաջակաց, գործոց։ Marchandise de —. Ի գիպուց բնի գնեալ վաճառ. յանկարծագէտ վաճառ։ ‖ 3. Յերակարծ բախումն (զօրաց). պատահումն։ Ce ne fut pas un combat en règle, ce ne fut qu'une —։ ‖ 4. Բախումն, պատահումն (զօրաց). պատերազմ։ ‖ 5. Մի-նամտութիւն (առանց նախախոհութեան [prémédita-tion])։ Tels et tels se sont battus, mais c'était une —, ce n'était qu'une —։ ‖ 6. Մի-նամտութ կռիւ. մի-նամտութիւն։ (Որ և Duel)։ Il y eut une — entre ces deux journalistes։ ‖ 7. Պատահումն. հանդիպելութիւն. հանդիպողականութիւն։ La — des atomes, des planètes։ ‖ 8. Պատահումն երկուց ձայնաւորաց առ միմեանս։ (Որ և Hiatus, Heurtement)։ ‖ 9. Դէպք. պատահումն. պարագայ։ Je vous servirai en toute —։ ‖ 10. (փոխբ.) Ջուարճալի, ծաղրածու բանք. ծաղրածուութիւն։ C'est un homme qui a d'heureuses rencontres։

Rencontrer (—ռնգոնդրե) բ. ն. 1. Հանդիպել.

Digitized by Google

դիպել. պատահել։ — quelqu'un dans la rue, à la promenade. Je rencontrai par hasard ce livre chez un bouquiniste։ ‖ 2. Պատահել պատերազմում. բախել. ընդհարկանիլ։ ‖ 3. Հանդիպել. գտանել. ի վերայ կալ. իմանալ. գուշակել։ "Les vieillards déclarèrent que j'avais rencontré le vrai sens de Minos". ՖԵՆ. *Tel.* v. Ասի եւս անկինդիր. Il a rencontré juste dans ses conjectures։

= բ. ը. 1. Գտանել (յուզական շան [limier]) գիտաս երբէք։ ‖ 2. Ասել, գրել կամ գտանել բան մի զուարճալի։

= Se — . բ. ա. 1. Եկանել միմեանց ընդ առաջ. Հանդիպել, պատահել միմեանց։ Nous nous sommes rencontrés en route։ ‖ 2. (էխոբ.) Ունել զնոյն խորհուրդ, զնոյն կարծիս. Համաձայնուրդ գտանիլ։ Je me suis rencontré en cela avec un tel։ ‖ 3. Միանամիաբան։ ‖ 4. Դիպել. պատահել. գտանիլ. երեւել։ M'étant rencontré là par hasard, je prêtai main-forte au gendarme։ Ասի եւս անդիմմբէն. Il s'est rencontré des hommes de ce caractère։

Rencorser (—անբօ—ս) բ. ն. Ներսգել զլանջապինդ մեան [corsage] (հանգերձի կանանց)։

Rendant, ante (—անդ, անդ) ած. Համաբաստ. (բուս իրաւագիտաց)։ Le — compte։

Rendement (—անտման) է. ս. բեր. արդիւնք։ Le — d'un minerai, d'une terre, des impôts։

Rendetter (se) (սը —անդէթէ) բ. ա. Միւսանգամ անեկանիլ, գրաւել ընդ պարտաւք։

Rendez-vous (—անդէ—վու) է. ս. 1. Ժամադրութիւն։ Assigner, donner, indiquer un — . Ժամադիր լինել. ժամադրութիւն տալ. ժամադրել։ L'heure, le lieu du — . J'ai un — à telle heure։ ‖ 2. Ժամադիր, ժամադրեալ, ժամանակեալ տեղի. ժամադիր. *ժամավայր։ Je suis arrivé le premier au — ։ ‖ 3. Ժողովարան. Հաւաքատեղի։ Ce jardin est le — du beau monde. Cette forêt est le — des reptiles։

Rendonnée (—անտնէ) է. էլ. *տես* Randonnée.

Rendormir (—անտօրմիր) բ. ն. Դարձեալ ննջեցուցանել, ներհկցուցանել։ Allez — cet enfant։

= Se — . բ. ա. Դարձեալ ներհկիլ, ի քուն լինել։

Rendoubler (—անտուպլէ) բ. ն. Հանգրկեմել, սաստկել (զհանդերձ առ ի կորճել)։

Rendre (—անդր) [Je rends, tu rends, il rend, nous rendons, vous rendez, ils rendent. Je rendais. Je rendis. Je rendrai. Rends, rendez. Que je rende. Que je rendisse. Rendant. Rendu, ue.] բ. ն. 1. Տալ. ի բաց տալ. ի դուրս տալ. դարձուցանել. այրէին, անդրէին դարձուցանել։ — une somme qu'on avait volée, des livres qu'on a empruntés. Rendez à César ce qui appartient à César. Տուք զկայսերն կայսեր։ — à quelqu'un sa parole. (էխոբ.) Ազատ կացուցանել, արձակել զոք ի խոստմանէն։ ‖ 2. Ետանդել. յանձն առնել։ — un paquet, une lettre։ ‖ 3. Տանել. առաքել։ — des marchandises en un lieu։ ‖ 4. (էխոբ.) Տալ. մատուցանել. հատուցանել. ցուցանել։ — ses respects à quelqu'un. — obéissance. — grâce. *տես* ի Grâce, 7. — gloire à Dieu. *տես* ի Gloire, 7. — le devoir conjugal, կամ լուծ le devoir. Հատուցանել զամուսնական պարտս. մերձաւորիլ։ — à quelqu'un les derniers devoirs. *տես* ի Devoir, B. 2. — visite. Ցայց երթանել. այց առնել. այցելել։ — à quelqu'un sa visite. Ակայ առնել փոխանէն։ — le salut. Ողջոյն տալ փոխանէն։ — service à quelqu'un. Ընախախտ, ծառայութիւն առնել. շնորհապարտ կացուցանել։ — de mauvais offices à quelqu'un. *տես* J'Office, A. 4. ‖ 5. Տալ զփոխարէնն. հատուցանել։ — le mal pour le bien. Չար ընդ բարւոյ հատուցանել. հատուցանել չար փոխանակ բարւոյ։ — le bien pour le mal. Բարի առնել չարաթրոց խրոց։ — injure pour injure. — la pareille, le réciproque. Dieu vous le rende. Աստուած հատուսցէ ձեզ. Աւետ պէրէնե պին վերուին։ ‖ 6. Տալ. շնորհել։ — la santé. Ցառագջութիւն ածել, դարձուցանել։ — la parole. Տալ խօսել (համեր). ի խօսս առնել. բարբառագուցանել։ — l'ouïe. Ի բան դարձուցանել (զխուլ). ի լուր բանի ածել։ — la liberté, l'appétit։ ‖ 7. Դարձուցանել. ածել։ Ce médecin le rendit à la santé. Vos conseils le rendront à la vertu։ ‖ 8. Առնել. գործել. կացուցանել. ընծայեցուցանել, յարդարել։ Sa vertu l'a rendu illustre. Cette action l'a rendu odieux. — un chemin praticable։ ‖ 9. Տալ. բերել. արդիւնաբերել լինել։ Un grain de blé en rend quelquefois plus de soixante։ Ասի եւս անխնդիր. Ce commerce ne rend pas։ ‖ 10. Տալ. հանել։ Cette orange rend beaucoup de jus։ ‖ 11. Բուրել, արձակել, հարկանել (հոտ)։ Cette fleur rend une odeur agréable. — l'âme, l'esprit. (էխոբ.) Արձակել, հանել, փչել զոգի, մեռանիլ։ ‖ 12. Լսելի առնել. հանել (ձայն)։ Cet instrument rend un son harmonieux։ ‖ 13. Աղտաքո հանել. հոսել. դարձուցանել. փախել։ — un remède, une médecine. — de la bile. Il rend le sang par le nez. — par haut et par bas. Զատ ի վեր փախածս և զատ ի վայր խողխողանս արձակել. (ադ. վերէն վարէն դուրս տալ)։ — gorge. *տես* ի Gorge, 3. ‖ 14. Տալ (զքաղաք ի ձեռս թշնամեաց)։ — les armes. *տես* J'Arme, 1. — la main à un cheval. Թուլացուցանել զերասանակս երիվարի. Թողուլ արձակերասան։ ‖ 15. Յանդիմանն կացուցանել. առաջի առնել։ — clairement sa pensée. Cette copie ne rend pas bien l'original։ ‖ 16. Թարգմանել. դարձուցանել. Հանել. յեղուլ։ Il a mal rendu le sens de son auteur։ ‖ 17. Կրկնել. երկրորդել։ L'écho rend les sons, Je vous rends son discours mot pour mot։

— combat, le combat. Տալ պատերազմ. պատերազմել, (իշ.)։ — des points à quelqu'un. (էխոբ.) Լինել կամ համարել զանձն զօրաւորագոյն քան զոք։ — témoignage. Տալ վկայութիւն. վկայել։ — un arrêt, une sentence. Վճիռ հատանել. դնել, բերել ի վերայ զգատաւճիռ։ — des oracles. Հրամանն պատասխանուլ առնել. տալ հրամանն, պատգամ։ — la justice. Տնտեսել զարդարութիւն. առնել իրաւունս կամ արդարութիւն։ (Որ և Administrer la justice)։ — justice. *տես* ի Justice, 5, 6, 7. — ses comptes, — compte. *տես* ի Compte, 2, 5. — raison à quelqu'un. *տես* ի Raison, 7.

= բ. ը. 1. Թարախիլ։ Cette plaie, ce vésicatoire rend beaucoup։ ‖ 2. Հանել, տանել, երթալ, հլանել (ճանապարհի սէրք)։ Ce chemin rend à tel village։

= Se — . բ. ա. 1. Տեւել լինել։ ‖ 2. Տալ զանձն (յիրս ինչ)։ Se — à son devoir. Գալ յօդղութիւն, ի ճանապարհ. զգաստանալ։ ‖ 3. Երթալ. գալ. գնալ գալ. գնացեալ գալ։ Se — à son poste. Il se rendit auprès du roi. Գնաց եկն առ թագաւորն։ ‖ 4. Գնալ. երթալ. տանել։ Où se rend ce chemin-là ? Le sang se rend au cœur. Les fleuves se rendent à la mer. Գետք գնան, թափին, անկանին, հոսին ի ծով։ ‖ 5. Լինել, եզանիլ (ճգնաւոր)։ Se — ermite. Se — malade. Հիւան-

Digitized by Google

գանալ։ Se — indigne. Անարժան զանձն կացուցանել, կազմել, առնել։ ‖ 6. Չիջանել. տեղի տալ. Հաւանիլ։ Je me rends à vos remarques. Se — à l'évidence. տես ս'Évidence. Je me rends. Զգարտուհիթիւն խոստովանիմ. Հաւանիմ. (տես ի վիճաբանութեան)։ ‖ 7. Անձնատուր լինել։ Les assiégés ne voulurent point se — ։ ‖ 8. Ոչ եւս զօրել։ Il ne peut plus marcher, il se rend ։ ‖ 9. Թարգմանիլ։ Cela se rend en latin ainsi ։

Rendu, ue (ռանդիւ) ած. գերբ. Rendre բոլի. 1. Տանեալ։ ‖ 2. Հասեալ. եկեալ։ Nous voici rendus au port ։ ‖ 3. Բերեալ։ Du vin — à Paris ։ ‖ 4. Դարձեալ։ — à la liberté ։ ‖ 5. Գծագիծ երեւեցուցեալ։ Dessin, modèle bien — ։ ‖ 6. Թարգմանեալ. դարձուցեալ. յեղեալ։ ‖ 7. Անձնատուր լեալ։ ‖ 8. Հաւանեալ։ ‖ 9. Խոնջ եւ վատառակ. պարտառակեալ։ Cet homme, cet animal est — ։

— Compte — . տես ի Compte, 5.

= ս. ած. 1. Դարձ փոխարինի. Հատուցումն։ C'est un —. C'est un prêté — ։ ‖ 2. Գծագիծ երեւեցուցանելն։ Ce tableau se distingue par le — ։ ‖ 3. Չինուոր փախուցեալ եւ անկեալ առ թշնամիս. փախստեայ. (վէ.)։ (Տես եւ Transfuge)։ On apprit, par les rendus, que . . . ‖ † 4. Աբեզայ. երծնաւոր. (վէ.)։

† **Renduire** (ռանդուիր) բ. ն. Սիւանգամ ծեփել։

Rendurcir (ռանդուրսիր) բ. ն. Աւաւել եւս կարծրացուցանել, խոտացուցանել։ La trempe rendurcit le fer ։

= Se — . բ. ած. Աւաւիլ եւ կարծրանալ։

† **Rendurcissement** (ռանդուրսիսման) ս. ած. Աւաւել եւ կարծրացուցանելն, կարծրանալն։

Rêne (ռէն) ս. իգ. 1. Երասանակ։ (Տես եւ Guide, B)։ Une des rênes de la bride. Son cheval rompit ses rênes, et l'emporta. Կողոպրեաց երիվարն զերասանակս իւր և տարեալ տարաւ զվերակացուն։ ‖ 2. (փոխբ.) Երասանակ. վարչութիւն։ Tenir les rênes de l'empire. Prendre en main les rênes de l'État. Ի բաւն առնուլ զերասանակս Տէրութեանն։

Renégat, ate (ռընէկա, ատ) ս. Ուրացեալ ի քրիստոնեական հաւատոց և դարձեալ ի մահմետականութիւն. գենադատ. գենակորոյս։

Rénette (ռենէդ) ս. իգ. կորոց (սմբակի երիվարաց)։

Rénetter (ռենէդէ) բ. ն. կորել (զսմբակ երիվարի)։

Renfaitage (ռանֆէդաժ) ս. ած. Նորոգումն կատարի տանեաց։ Ce — me coûtera fort cher ։ [նեաց։

Renfaiter (ռանֆէդէ) բ. ն. Նորոգել զկատար տանեաց։

Renfermé (ռանֆէրմէ) ս. ած. Sentir le —. Հոտել վատ բանալեմ ժամանակաւ փակեալ ինչոյ։ Une odeur de — ։

Renfermer (ռանֆէրմէ) բ. ն. 1. Սիւանգամ փակել, արգելուլ։ ‖ 2. Փակել. արգելուլ։ C'est un fou qu'il faudrait —. En Orient, on renferme les femmes. — quelqu'un. Արգելուլ, դնել ի բանտի. ի բանտ արկանել։ ‖ 3. (փոխբ.) Թաղուցանել։ Il semblait — quelque chagrin profond ։ ‖ 4. Փակել. բովանդակել. ընդգրկել. պարփակել։ Il renferma le village dans l'enceinte de la ville ։ ‖ 5. Բովանդակել. ունել։ Ce livre renferme plusieurs vérités ։ ‖ 6. (փոխբ.) Ամփոփել։ Ce prédicateur a renfermé son sujet en deux points ։

= Se — . բ. ած. 1. Արգելուլ, արգելեալ փակել զանձն. փակել զինքն։ Se — dans son cabinet. Se — en soi-même. (փոխբ.) Ամփոփել, ժողովել զմիտս ։ ‖ 2. Ամփոփել զանձն. պարփակել։

Renflammer (ռանֆլամէ) բ. ն. Սիւանգամ բորբոքել. վերաբորբոքել։

= Se — . բ. ած. Դարձեալ բորբոքիլ։

Renflé, ée (ռանֆլե) ած. գերբ. Որ երիթայ և առաւաբանայ. (բան ճարտարապետական և բան անկաբանից)։ Colonne renflée. Tige renflée à sa base ։

Renflement (ռանֆլման) ս. ած. 1. Ուռուցումն։ Le — de la terre à l'équateur ։ ‖ 2. Տակաւ տակաւին առաւաբութիւն (տեսին). ուռուցումն։ ‖ 3. Ա.յտուցումն (ի ծգծուս և ի ճիւղս անկից)։

Renfler (ռանֆլէ) բ. ն. Ուռեցնել. այտուցանել. համբառնալ։ Voilà des haricots qui renflent bien ։

† = բ. ն. Ուռուցանել։

† = Se —. բ. ած. Ուռանալ։ [ծագ (գինւոյ խրեալ)։

Renflouage (ռանֆլուաժ) ս. ած. Հանելի ի ծանծաղ (գինւոյ խրեալ)։ Որ և † Afflouer ։

Renflouer (ռանֆլուէ) բ. ն. Հանել ի ծանծաղ (գինւոյ խրեալ)։ Որ և † Affloüer ։

Renfoncement (ռանֆոնսման) ս. ած. † 1. Հարուած բանիի առ ի խորագոյնս իջուցանել զգլխարկին. (ՎԿ.)։ Donner un — ։ ‖ 2. Խոռչք. խորշ. (բան ճարտարապետ.)։ ‖ 3. Խոր երեւոյթ ։ Le — d'une décoration de théâtre ։ ‖ 4. Ներքագոյն սկսուած (տոպի, բան ապագրողաց)։

Renfoncer (ռանֆոնսէ) բ. ն. 1. Խորագոյնս իջուցանել, մխել, վարել։ — son chapeau, le bouchon d'une bouteille ։ ‖ 2. Ներքագոյն սկսանիլ, սասանիլ (գրոցի, բան տպագրողաց)։ Il faut — cette ligne, elle commence un paragraphe ։ ‖ † 3. Դնել նոր յատակս (տախտակի)։ [գանձութիւնս (բան լուսանկարչաց)։

† **Renforçage** (ռանֆոռսաժ) ս. ած. Ամրացուցանելն

Renforcé, ée (ռանֆոռսէ) ած. գերբ. 1. Զօրացեալ։ — par une bonne nourriture ։ ‖ 2. Յատուկ արագոյն ։ Du damas — ։ ‖ 3. (փոխբ. և ընդ.) Ընդեղ և պերճացեալ։ Un paysan, un bourgeois — ։ ‖ 4. Յատակի. անհնարին։ Un fat, un sot — ։

Renforcement (ռանֆոռսման) ս. ած. Աւաւել եւս զօրացուցանելն, ամրացուցանելն։

Renforcer (ռանֆոռսէ) բ. ն. 1. Աւաւել եւս զօրացուցանել, ամրացուցանել։ — une armée. — un mur par des chaînes de pierre ։ ‖ 2. Աւաւելցուլ. ամենցուցանել. բազմացուցանել։ — la dépense ։ ‖ 3. Յատակացուցանել։ Renforcez votre voix sur cette note ։

= Se —. բ. ած. Աւաւել եւս զօրանալ։

Renformir (ռանֆոռմիր) բ. ն. Սկսիլ կամ նուազել (զօրի հնացեալ)։ [գետ. արմի)։

Renformis (ռանֆոռմի) ս. ած. Նորոգութիւն (հնաց)։

Renfort (ռանֆոռ) ս. ած. 1. Զօրավիգն օգնականութեան. զօր յօգնականութիւն։ L'armée était faible, on y a envoyé un — considérable. L'armée a reçu des renforts ։ ‖ 2. կատարակ (ի հատատատութիւն, յամրութիւն)։

Renfrognement, Renfrogner. տես Refrognement, Refrogner.

Rengagement (ռանկաժման) ս. ած. Սիւանգամ մտանելի (ի գունդ զօրաց). միւանգամ յանձնառութիւն։

Rengager (ռանկաժէ) բ. ն. 1. Սիւանգամ դնել ի գրաւի, գրաւակալանել։ Il avait dégagé ses pierreries, il a été obligé de les — ։ ‖ 2. (փոխբ.) Սիւանգամ արկանել, շաղել, շաղեալ պատել։ Il sort à peine d'une mauvaise affaire, et vous voulez le — dans une autre ։ ‖ 3. Սիւանգամ սկսանիլ ։ — le combat ։

= Se — . բ. ած. 1. Սիւանգամ միջամուխ լինել։ Se

Digitized by Google

— dans les procès. Se — par de nouveaux serments. կապել զինքն նոր երդմամբք ։ ‖ 2. Միւսանգամ գրիլ (զինուոր) ։ [բանք. (-ագ.)։ Laissez là cette — ։

Rengaine (-ղէն՛) ֆ. էգ. Հնացեալ հնարք ։

Rengainer (-ղէնէ) բ. ն. 1. Միւսանգամ արկանել ի պատեանս ։ — une épée, un couteau ։ Ասի եւս անէնգիքդիր ։ Il leur fallut — ։ ‖ 2. (փոխաբ. եւ ընդ.) Մնացցուցանել. գաղարեցուցանել ։ — son compliment ։

Rengorger (se) (ը -ղոռժէ) բ. ա. 1. Ընդոզնել զպարանոցն. ընդոզնել. բարձրապարանոց, պարծ շրջիլ. սիգալ. (ասի գկանանց, զերբրանալոգս)։ ‖ 2. (փոխաբ. եւ ընդ.) Ընդոզնել. բարձրանալ. պերճանալ. ճոխանալ ։

Rengraisser (-ղրէսէ) բ. ն. Միւսանգամ պարարտել ։ — un cheval avec du son ։

= բ. ն. Վերստին գիրանալ ։

Rengrégement (-ղրէժմ՛) ֆ. ա. Ածումն, առաւելութիւն (ցաւոց). (ից.)։

Rengréger (-ղրէժէ) բ. ն. Ածեցուցանել. առաւելու. (ից.)։ — son mal, sa douleur ։

= Se — . բ. ա. Առաւելու, զօրանալ (ցաւոց). (ից.)։

Rengrénement (-ղրէնէմ՛) ֆ. ա. Միւսանգամ արկանել ընդ գրամնեհատ մեամբով [balancier] (զդահեկանս)։

Rengréner (-ղրէնէ) բ. ն. Միւսանգամ արկանել ընդ գրամնեհատ մեամբով (զդահեկանս արուց տիպք [empreinte] չեն բաւուք գրոշմեալք) ։

† **Reni** (-էնի) ֆ. ա. Ուրանալն ։

Reniable (-էնիաբլ) ած. Ուրանալի. ժխտելի։ Tous vilains cas sont reniables ։ (Ասի եւ Niable)։

Renié, ée (-էնիէ) անց. գործ. Ուրացեալ։ Un chrétien — . Ուրացող Քրիստոսի. քրիստոսուրաց ։ Un moine — . Աբեղայ սխալադրուժ, Ս. կարգաթող, Ս. կարգընկեց, ՙկարգուրաց ։

Reniement կամ **Renîment** (-էնիմ՛) ֆ. ա. 1. Ուրացութիւն (սրբոյն Պետրոսի)։ ‖ †2. Նզովք. յիշոցք ։

Renier (-էնիէ) բ. ն. 1. Ուրանալ. յանդգնաբար լինել, կալ ։ Saint Pierre renia J.-C. par trois fois. — quelqu'un pour son ami, — ses parents, sa patrie ։ ‖ 2. Ուրանալ, անկանիլ, քակիլ (ի հաւատոյ) ։ — sa religion, sa foi ։ Ասի եւս անէնգիքդիր. Parmi les chrétiens établis en Orient, il y en a toujours quelqu'un qui renie ։ ‖ 3. Նզովել. երդնուլ ։ — Dieu ։ Ասի եւս անէնգիքդիր. Ne faire que — et blasphémer ։

Renieur (-էնիէօ) ֆ. ա. Հայհոյիչ. նզովիչ ։

Reniflement (-էնիֆլէմ՛) ֆ. ա. Շնչելն, ի վեր ձգելն ընդ ռնգունս ։

Renifler (-էնիֆլէ) բ. ն. 1. Շնչել, ի վեր ձգել ընդ ռնգունս ։ Ne reniflez pas ։ ‖ 2. (փոխաբ. եւ ընդ.) Ս. խնչիլ քթիւք. դժկամանիլ ։

Renifleur, euse (-էնիֆլէօր, էօզ) ֆ. Որ շնչէ,

Rénitence (-էնիթանս) ֆ. էգ. կարծրութիւն. պնդութիւն. (ցաւս բժշկոց)։ La — d'une tumeur ։

Rénitent, ente (-էնիթան, անթ) ած. կարծր. (ցաւս բժշկաց)։ Le ventre — ։

Renne (-էն՛) ֆ. ա. Ագռ ինչ եղջերուի հիւսիսային հողմանց եբուռակ. լապանեան եղջերու. ՙհռինգեր ։ (Տես եւ †Ranger, B)։ En Laponie, le — vit dans l'état de domesticité. La femelle du — a des bois comme le mâle ։

Renom (-էնօ) ֆ. ա. Համբաւ. անուն ։ Bon —. Mauvais —. Grand —. Un auteur sans —. Անանուն, անձնշան մատենագիր ։ Paris, Rome, Constantinople, sont des villes de grand — ։

Renommé, ée (-էնօմէ) անց. գործ. Համբաւաւոր. անուանի. ականաւոր ։ Un capitaine — ։

Renommée (-էնօմէ) ֆ. էգ. 1. Համբաւ. անուն ։ Bonne, grande —. Mauvaise —. Noircir, ternir la — de quelqu'un ։ ‖ 2. Համբաւ. լուր. հռչակ ։ J'ai appris ce grand événement par la — ։ ‖ 3. Իւակ գիցաբանական եւ պլատանական. Համբաւ ։ Peindre une Renommée. Les cent bouches, les cent voix, les trompettes de la —. Sur les ailes de la —.

Renommer (-էնօմէ) բ. ն. 1. Միւսանգամ անուանել, ընծայել. ՙվերընծայել ։ ‖ 2. Գովաբանութեամբ հռչակել ։ Ce héros qu'on renomme en tous lieux ։ [նուն ։

= Se — . բ. ա. †Սաստիկ իւր անուն. ժառանգել ա— Se — de quelqu'un. Ծանօթ կամ մերձաւոր իւր կոչել զոք. տալ զանուն ազգաց (յօգուտ անձին)։ Il est bien hardi de se — de moi, je ne le connais point ։

Renonce (-էնօն-) ֆ. էգ. Զանկասութիւն գունոյ խրկի (ի խաղս ինչ քարտիսի)։

Renoncement (-էնօնսմ՛) ֆ. ա. Հրաժարումն. ի բաց կալն ։ Le — aux plaisirs. Le — à soi-même. Ուրացութիւն անձին. ՙանձնուրացութիւն ։

Renoncer (-էնօնսէ) բ. ն. 1. Հրաժարիլ. ի բաց կալ. յետս կալ. թողուլ. կասել. զատանիլ. հեռանալ. մերկիլ ։ — à la couronne, aux honneurs, au monde, à Satan et à ses pompes ։ ‖ 2. Ուրանալ. թողուլ. յուրանալ կալ ։ — à sa foi, à sa religion ։ ‖ 3. Ազկանիլ. քարտէս ապլագոյն (ի խաղս)։

= բ. ն. Ուրանալ. յուրանալ կալ, լինել ։ — son ami ։

†= Se — . բ. ա. Ուրանալ զանձն ։

Renonciation (-էնօնսիասիօն) ֆ. էգ. Հրաժարութիւն. հրաժիշտ ։ — verbale, par écrit. — à une succession ։

Renonculacées (-էնօնգիւլասէ) ֆ. էգ. յգ. Տոհմ ինչ երկբլթակ անկոց. ՙհրանընկասերք ։

Renoncule (-էնօնգիւլ) ֆ. էգ. Տունկ ինչ որ ունի ծաղիկս գեղեցիկս. ՙհրանունկ. Ֆիւզպոնա կիպչ. փոչոն կիպչ ։ — des jardins, — asiatique, — de Perse ։ (Տես եւ Adonis, 2. Douve, B)։

† **Renoper** (-էնօփէ) բ. ն. առս †Noper.

Renouée (-էնուէ) ֆ. էգ. Ագռ ինչ անկոց. մատիտուղ. հովուի բիր. հովուի գաւազան. (արք. ասս էր բի', Գաւազան հովուի)։ Տես եւ Bistorte, Centinode.

Renouement կամ **Renoûment** (-էնուամ՛) ֆ. ա. Միւսանգամ հաստատութիւն. հարգումն. (ից.)։ — d'amitié ։

Renouer (-էնուէ) բ. ն. 1. Միւսանգամ հանգոյց կամ կապ առնել. վերստին հանգուցել ։ — un ruban ։ ‖ 2. կապել առ զարդուէ ։ Ses cheveux étaient renoués de fleurs, de perles ։ ‖ 3. (փոխաբ.) Միւսանգամ սկսանել. հարգել ։ — sa correspondance avec quelqu'un ։ ‖ 4. (փոխաբ.) Միւսանգամ հաստատել, խառնել (բարեկամութիւն)։ — amitié avec quelqu'un ։ [bouteur, euse.

Renoueur, euse (-էնուէօր, էօզ) ֆ. առս Re-

Renouveau (-էնուվ՛) ֆ. ա. Գարուն. (ից. այժմ վասն յընտանեկան խօսս կամ ի թեթև բանաստեղծութեան)։ Tout pousse au — ։

Digitized by Google

Renouvelable (ռընուվելաբլ) ած. Նորոգելի։

Renouveler (ռընուվլե) բ. ն. 1. Նորոգել. փոփոխել։ — un troupeau, sa garde-robe. — sa maison, ses gens, son service. Փոփոխել զամենայն ծառայս։ ‖ 2. (ներ.) Նորոգել. ուղղել. յարդարել։ ‖ 3. (ներ.) Նորոգել. նորափեսուր զարգարել. վերածնել։ Le retour du printemps renouvelle toute la nature։ ‖ 4. (ներ.) Նորոգել. կերպարանափոխ առնել։ Cette révolution a renouvelé la face de l'Europe։ ‖ 5. (ներ.) Նորոգել, խարխարել (գցաւս ուրուք)։ ‖ 6. (ներ.) Միւսանգամ ծնանիլ. նորածնել. վերածնիլ. նորոգել։ Nous sommes renouvelés par le baptême։ ‖ 7. Միւսանգամ սկսանիլ. նորոգել։ — un procès. Je vous renouvelle mes remerciements։

= բ. ն. Ածիլ, զպրանալ (յաւազ)։ Sa fièvre tous les jours renouvelle. — de jambes. 1. Գնալ, ընթանալ նոքազ զօրուբեամբ։ ‖ †2. (ներ. և ընդ.) Նորոգ ինն եւ ուանգեամբ յառաջ վարել (զերս ինչ)։

= Se — . բ. ա. Նորոգիլ։

Renouvellement (ռընուվելման) ած. 1. Նորոգումն։ Le — de l'année, des traités. Le — de la lune. Նորանալն, նորիլն, ընծայումն, ընծայութիւն լուսնի։ ‖ 2. Ախուժն. առատելութիւն. սաստկութիւն։ — d'appétit, de ferveur։ ‖ 3. Կրկնումն. նորոգումն։ Un religieux qui fait un — de vœux։ [ած. Նորոգիչ։

Rénovateur, trice (ռենովաթէօր, թրիս) ած. և

Rénovation (ռենովասիօն) ած. Նորոգումն։ La — du monde après le déluge։

Renseignement (ռանսէնիէման) ած. Տեղեկութիւն։ — exact, précis. Aller aux renseignements. տես J'Aller. Prendre des renseignements։

Renseigner (ռանսէնիե) բ. ն. 1. Միւսանգամ ուսուցանել։ On a mal montré le latin à cet enfant, il faut le lui — ։ ‖ 2. Տեղեկացուցանել։ Il me renseigna fort mal։

= Se — . բ. ա. Տեղեկանալ։

Rentamer (ռանթամե) բ. ն. Վերստին սկսանիլ. գործել բանն հարկանիլ։ — un discours, une affaire։

Rente (ռանթ) ած. 1. Տարեւոր եկք, մուտք, **եկամուտք։ Il vit de ses rentes. Il a trente mille francs de — ։ ‖ 2. Չաս։ — sur la banque de Londres. — à cinq pour cent։ ‖ 3. Չաս (Տաւսացնել ի Տէրութենէ)։ Acheter de la —. La — est en hausse, en baisse։

Renter (ռանթե) բ. ն. կարգիլ, սահմանել եկս, մուտս։ Ce n'est pas tout de bâtir des hôpitaux, il faut les — ։

Rentier, ière (ռանթիէ, իէր) ած. 1. *Չաւսաւոր. *Չաւսակալու։ ‖ 2. Որ կեայ յիւրոց մտից, **յեկամտից։ Un gros — ։ ‖ 3. Որ Չաւսացանի Չաւս. *Չաւսապարտ։

Rentoilage (ռանթուալաժ) ած. Փոխիլն զկտաւ։ Le — d'une paire de manchettes։ ‖ 2. Միացուցանիլն ի վերայ նորոգ կտաւոյ (զնկար հին)։

Rentoiler (ռանթուալե) բ. ն. 1. Փոխել, նորոգել զկտաւն։ La toile de ces manchettes est usée, il faudrait les — ։ ‖ 2. Միացուցանել ի վերայ նորոգ կտաւոյ (զնկար հին)։ [նել ի տակառ։

† **Rentonner** (ռանթոնե) բ. ն. Միւսանգամ արկա-

Rentraîner (ռանթրէնե) բ. ն. Միւսանգամ քարշել, ձգել։ Se laisser — à ses désordres։

Rentraire (ռանթրէր) [ընդդէմ իրրև զTraire.] բ. ն. Կցել. կարկ. հիւսել։ Votre manteau est déchiré, faites-le — ։

Rentraiture (ռանթրէթիւր) ած. Կարան. հիւսուածք։ Cela est si bien rentrait, qu'on ne voit pas la — ։

Rentrant, †ante (ռանթրան, անթ) ած. Ընկղմածմուտ։ Angle — ։

= ած. Ցօղորդ (պարտկոյն ի խաղս)։

Rentrayeur, euse (ռանթրէյէր, եւզ) ած. Հիւսիչ։ Porter un habit au — ։

Rentrée (ռանթրե) ած. 1. Միւսանգամ մտանել. դարձ. վերադարձ. *վերամուտ։ La — des soldats dans leur caserne. La — des classes։ ‖ 2. Ի ներքս մտծանիլն. ժողովիլն. համբարիլն։ On est occupé à la — des foins et des légumes։ ‖ 3. Աւուրեան դարձ (երկոց) յանուանէ։ Attendre le cerf à la — ։ ‖ 4. Ժողովումն, հաւաքումն (հարկաց, տուից)։ ‖ 5. Գործոք առնելք ի խաղս փոխանակ քարտիցին ի բաց թողից։ Il a eu une vilaine, une heureuse — ։

Rentrer (ռանթրե) բ. ն. 1. Միւսանգամ մտանել. դառնալ։ — dans la ville, dans sa chambre. Il n'est pas encore rentré. — sous la terre. Մտանել ընդ գետին, ի փապարս կամ ընդ փապարս երկրի մտանել (առ ամբոխ, առ ոչի). (այլ. գետինը անցնիլ)։ ‖ 2. Խառնիլ, կցել ի միմեանս. (այլ. իրարս մէջ մտնել)։ Les tuyaux de cette lunette rentrent les uns dans les autres։ ‖ 3. (ներ.) Դառնալ։ Il est rentré dans l'armée. — dans les bonnes grâces de quelqu'un. Դարձեալ գտանիլ շնորհս առաջի ուրուք. միւսանգամ հանճոյանալ, ընդ միտ մտնել։ — dans son bien. Դարձեալ գտանիլ, առանալ զգոյս իւր։ — en soi-même. Գալ ի միտս իւր. յինքն գալ. զանձամբն զառածանիլ. զգաստանալ։ ‖ 4. Դարձեալ անկանիլ։ Je rentre dans mes premières incertitudes։ ‖ 5. Բովանդակիլ։ Le second article de la loi rentre dans le premier։ ‖ 6. Միւսանգամ սկսանիլ։ — en correspondance. — en colère. Դարձեալ ի յուսումն զառածանիլ, մտանիլ։ — en danse. (ներ.) Միւսանգամ միջամուխ լինել յիրս ինչ։ ‖ 7. Ժողովիլ. հաւաքիլ ի ձեռս։ Ce revenu a peine à — ։ ‖ 8. Ի ներքս մղել (զհիւծս մարմնոյ)։ Un charlatan lui a fait — ses dartres։ ‖ 9. Առնուլ քարտիս ի խաղս փոխանակ քարտիցին ի բաց թողից։ Il m'est rentré deux as։ ‖ 10. Խորագոյնս փորագրել. խորել։

= բ. ն. 1. Ի ներքս մտծանիլ։ — des orangers. Rentrez ces fauteuils dans l'appartement. ‖ 2. Ներքսագոյն առնել (զաթոռն, ըստ ապագրոցդ)։

† **Renvahir** (ռանվահիր) բ. ն. Միւսանգամ բռնացեալ ունել, գրաւել (զաշխարհն)։

† **Renversant, ante** (ռանվերսան, անթ) ած. Ապշեցուցիչ. վհատեցուցիչ։

Renverse (à la) (ա լա ռանվերս) մբ. ա. Ցօրոյս. պարս ի վեր. (այլ. կռնակի վրայ)։ Être couché — . Tomber — . Ցօրոյս անկանիլ։

Renversé, ée (ռանվերսե) անց. դերբ. 1. Ցօրոյս արարեալ։ ‖ 2. Գլխիվայր։ Une pyramide renversée. Un cône — ։ ‖ 3. Հակառակ. *շրջուն. (ի չափագիտութեան)։ Raison renversée։ ‖ 4. կործանեալ. աւերակեալ։ ‖ 5. (ներ.) Ցօրոյս կործանեալ։ Avoir la figure renversée. խռովեալ երեսիւ. (ընդ.)։

Renversement (ռանվերսման) ած. 1. Շրջումն. կործանումն։ — de la matrice, des paupières։ ‖ 2. Շրջումն.

Digitized by Google

(ի համարողութեան)։ Le — d'une fraction։ || 2. Խառնակութիւն։ Le — de ma bibliothèque, de mes papiers. — d'esprit. Անկումն ի մտաց. մոռացափսիթիւն. խելագարութիւն։ || 4. Կործանումն. ապականումն. (խոչ)։ Le — d'une table. Le — des murailles d'une ville։ || 5. (փոխ.) Կործանումն. անկումն։ Le — de la religion, d'un projet։ || 6. տես Transbordement.

Renverser (առնվերսե) բ. ն. 1. Գլխիվայր շրջել։ Les milieux de l'œil que le rayon traverse renversent sur la rétine l'image de l'objet. — sens dessus dessous. Վեր ի վայր ապականել։ || 2. Շրջել գկողմն։ — les termes d'un rapport, d'une proportion։ || 3. Վեր ի վայր հարկանել. խառնակել. շփոթել. (փս. տակնուվրայ ընել)։ Il a renversé tous mes papiers, tous mes livres. — l'esprit de քսմ à quelqu'un. (փոխ.) Խանգարել զմիտս ումեք։ || 4. Տապալել. կործանել. հասել։ — un mur, une maison. Il renversa la table. Le vent renversa de très grands arbres. — quelqu'un par terre. Զգետանել. կործան յերկիր զարկուցանել. տրկանել. ապտակս յերկիր։ || 5. Փլուզանել. ի փախուստ դարձուցանել։ Notre aile droite renversa l'aile gauche des ennemis. Nous renversâmes la cavalerie de l'ennemi sur son infanterie. Աջկողք գհեծելազօրս թշնամեաց գհետեւակսն նոցա (ա)։ || 6. (փոխ.) Տապալել. կործանել. քայքայել. եղծանել. յիզոտ։ — un État, les lois, la religion, des desseins։ || 7. (փոխ. և ընդ.) Յապուշ կործանել. կարի յոյժ ապշեցուցանել։ Ce que vous me dites là me renverse։

= Se — . բ. ա. 1. Տապալիլ. կործանիլ. անկանիլ։ La table s'est renversée։ || 2. Գարդիլ զինքն պորս ի վեր. անկանիլ ի վերայ թիկանց. յոտսդոյտ. (փս. կռնակի վրայ հինալ, պառկիլ)։ Se — sur le dos, en arrière։ || 3. Գլխիվայր շրջիլ (գործարանաց մետաղի)։ || 4. Կործան յերկիր զարկուցանել. գիմիտեան. զգետանիլ գիքեաբս։

= վկաց. (ա) "Զ-ել բեռն գործոյ ինքն ի քեւ-ն ուխտիդ պատգանօքն". եզր. Զ. 207։ [ի խաղս.

Renvi (առնվի) է. ս. Առաւելագոյն արծաթի եղեալ

Renvier (առնվիե) բ. ն. 1. Դնել առաւելագոյն արծաթի ի խաղս։ Il a renvié de tant sur moi։ || †2. (փոխ.) Գոլ. առաւելուլ. գերազանցել։

Renvoi (առնվա) է. ս. 1. Ի բաց գարձուցանելն։ — de marchandises։ || 2. Անդրէն գարձ. անգրադարձումն. կրկնումն։ Le — du son, des paroles par l'écho։ || 3. Արձակումն. արձակուրդ։ Le — des troupes, d'un ministre. On lui a signifié son —։ || 4. Արձակումն (կնոջ)· ինահանութիւն։ || 5. Առաքումն։ L'assemblée a ordonné le — de cette pétition au ministre de la guerre։ || 6. Թողուլն այլում ժամնակի. յերկարաձգութիւն։ On a demandé le — de la discussion au lendemain։ || 7. Նշան ծանօթութեան (ի գիրս). կուռումն։ La grande quantité de renvois fatigue le lecteur։ || 8. Առաքումն (յայլ տեղի ի գիրս). յուշարկումն։ || 9. Զգայութիւն. զգայումն. Ս. ձգումն. Ս. քէքութ։ (Որ և Éructation)։

Renvoyer (առնվոյե) բ. ն. 1. Միւսանգամ առաքել։ Je lui avais envoyé un cadeau; il l'a refusé, je le lui ai renvoyé։ || 2. Առաքել. տալ տանել։ Je lui ai renvoyé sa canne, qu'il avait oubliée chez moi։ || 3. Ի բաց գարձուցանել. (փս. հետ գրկել)։ On lui avait envoyé un présent, il l'a renvoyé։ || 4. Անդրէն ի տեղի իւր առաքել։ Aussitôt qu'il fut arrivé en tel endroit, il renvoya l'escorte։ || 5. Անդրէն գարձուցանել. անդրադարձուցանել։ Un mur qui renvoie la balle. — la balle. 1. (փոխ. և ընդ.) Պատասխան առնել, ընկենուլ յոր գՏղայ իրիք։ || 2. Դիպուղ պատասխանի տալ։

|| 6. *Ցոլացուցանել։ La plaque d'une cheminée renvoie de la chaleur dans la chambre։ || 7. Կրկնեալ բարբառով ընդդէմ հնչել. ընդդէմ բնկանել. կրկնել. անդրադարձուցանել։ L'écho renvoie les sons, les paroles։ || 8. (փոխ.) Հանել. մատուցանել. ընծայեցուցանել. վերառաքել. վերաբերել. վերընծայել։ "Industrieux à se cacher dans les actions éclatantes, il en renvoyait la gloire au ministre." BOSS. *le Tell.* || 9. Ի բաց արձակել. արձակել. (ուխ. ճամբել)։ — un domestique dont on est mécontent։ || 10. Առաքել առ այլ զբ կամ յայլ տեղի (վասն տեղեկութեան). առաքել. յուշարկել։ Un auteur est souvent obligé de — son lecteur à ce qu'il a dit plus haut. — de Caïphe à Pilate. (փոխ.) Առաքել ի կայաբնակ առ Պիղատոս. (առի զանձանց որ տարուբերը երեւելութեամբ առաքեն առ միմեանս զինգրոյ շնորհն իրիք)։ || 11. Այլուս ժամնակի թողուլ. յերկարաձգել. յապաղել։ Il ne faut pas — au lendemain ce qu'on peut faire dans le jour. — aux calendes grecques. (փոխ.) տես ի Calendes. || 12. Առաքել։ La chambre d'accusation l'a renvoyé devant les assises։ || 13. Արձակել (անպատրաս)։ — un accusé, le — absous, quitte et absous. — deux plaideurs dos à dos. Վտարել [débouter] ի պահանջանաց զերկուս դատաստանաւորս։

Réoccupation (ռե՛օքիւ-պասիօն) է. իգ. Վերստին գրաւումն։ La — d'une province։ [ւել, ումն։

Réoccuper (ռե՛օքիւ-բե) բ. ն. Միւսանգամ գրաւել. ւել, ումն։

Réorchestrer (ռե՛օրհեսթրե) բ. ն. Նորոգ յօրինել զայ յարմարել զմեսուն նուագարանաց։

Réordination (ռե՛օրտինասիօն) է. իգ. Միւսանգամ ձեռնադրութիւն։ [կրկին ձեռնադրել։

Réordonner (ռե՛օրտոնե) բ. ն. Միւսանգամ,

Réorganisation (ռե՛օրկանիզասիօն) է. իգ. Նորոգ կազմակերպութիւն։ La — d'une armée։

Réorganiser (ռե՛օրկանիզե) բ. ն. Վերստին կազմակերպել. միւսանգամ յօրինել կարգել։

Réouverture (ռեու-վեր-թիւր) է. իգ. Վերստին բացումն։ La — d'un théâtre։

A. **Repaire** (ռըփեր') է. ս. 1. կապանք, գազանց, գողոց, չորեքոտնեաց). կապարձ. որջ։ || 2. Խշտիկ (գազանաց, օձից). կապարձ. բոյոց. որջ։ C'est le — d'un lion. Un — de tigres, d'ours, de serpents։ Անի և Un — de hiboux, d'orfraies։

B. **Repaire** (ռըփեր') է. ս. 1. տես Repère։ || 2. կոս, ապատաք (գազանց, հետապատակաց, ճեպարաց)։

Repaître (ռըփեթր) [Je repais, tu repais, il repaît, nous repaissons. և այլն. Je repaissais. Je repus, tu repus, il reput, nous repûmes, vous repûtes, ils repurent. Je repaîtrai. Repais, qu'il repaisse, repaissons. Que je repaisse, que nous repaissions. Que je repusse, qu'il repût. Repaissant. Repu, ue.] բ. ն. 1. Յագել (յուղիգնացութիւնեան). առնուլ կերակուր։ Il a fait trente lieues, sans —. On ne leur donna pas le loisir de —։ || 2. Յագել, ճարակիլ (անասնոց)։ Vos chevaux n'ont point repu d'aujourd'hui, il faut les faire —։

= բ. ն. 1. Բռնծանել. անուցանել։ Il faut — ces animaux։ || 2. (փոխ.) Գարտարել. բռնծանել։ — quelqu'un d'espérances, de chimères, de fumée. — quelqu'un d'un

Digitized by Google

faux espoir. Սուտ յուսով խնդացուցանել զոք։ — ses yeux d'un spectacle. Գարհուրել զաչս իւր ի տեսիլ ինչ։ = Se —. բ. ա. 1. կերակրիլ. սնանիլ. բուծանիլ։ Cette espèce d'animaux se repaît de chair։ ‖ 2. (է.-բ.) Գարհուրիլ զանձն իւր. պարարիլ. սնանիլ։ Il se repaît d'espérances vaines. Սուտ յուսով սնանի. սիփիլ զանձն, խաբէ զինքն սնոտի յուսով։ Se — de vent. Ջհողմն արածիլ. (ա. Տալ կլինել)։ Se — de fumée. Սիփիլ զանձն սնոտի յուսով, ընդունային պատուով։ Se — de chimères. Երազել զանէան. յանէս և յանդիս զբօսանիլ։

Répandre (ռէբ-պան-դր) բ. ն. 1. Հեղուլ. Տանիլ. Թափիլ. արկանիլ։ — de l'eau par terre։ Ածի եւ ան-խնգիր. Prenez garde de —. — des larmes. Հեղուլ, Տանիլ, արկանիլ, Իջուցանիլ, արձակիլ, կաթեցուցանիլ արտասուս. արտասուիլ. լալ։ — du sang. Հեղուլ արիւն. վիրաւորիլ կամ սպանանիլ։ — son sang pour la patrie. Մարտնչիլ ի վերայ Հայրենեաց։ ‖ 3. Ցանիլ (աւազ, մնխեր, ալեւոքն Հանգերձ). սփռիլ (ծաղիկս)։ — du sable sur le carreau d'une salle. — des fleurs sur une tombe։ ‖ 3. Հանիլ, արձակիլ (Հաւատացեալս)։ ‖ 4. Հեղուլ, սփռիլ (զոհիցս իւր)։ — son âme devant Dieu։ ‖ 5. Տարածանիլ. ծաւալիլ. սփռիլ։ Le soleil répand la lumière. Ce fleuve a répandu ses eaux dans la campagne. — une odeur. Արձակիլ, բուրիլ, Հարկանիլ Հոտ։ ‖ 6. (է.-բ.) Ջբաղձուցանիլ (երկրաւորք). ճապաղիլ։ "Les commerces nous répandent trop au dehors." MASS. ‖ 7. Սփռիլ. բաշխիլ. բաժանիլ. ճապաղիլ. արկանիլ։ — des bienfaits, des aumônes. Le Seigneur répandit sur eux sa miséricorde. Ջհողոյց ի վերայ նոցա Տէր զողորմութիւն իւր։ ‖ 8. Հանիլ ընդ երեսս (Հշնամին)։ ‖ 9. (է.-բ.) Հեղուլ. արկանիլ։ — la terreur dans le camp des ennemis։ ‖ 10. (է.-բ.) Տարածանիլ. ծաւալիլ։ Il a répandu de mauvaises maximes dans son livre. — l'Évangile. Լի առնել զԱւետարանն։ ‖ 11. Ընդարձակուցանիլ, տարածանիլ, Հանիլ (Հմմ.)։ — un bruit, une nouvelle։

= Se —. բ. ա. 1. Տաւալիլ (ջուրց, Հոտոյ)։ ‖ 2. Բաշխիլ, բաժանիլ, սփռիլ (պարգեաց)։ La colère du Seigneur s'est répandue sur eux. Կամեցաւ սրտմտութիւն բարկութեան Տեառն ի վերայ նոցա։ ‖ 3. Տարածանիլ. Հարաձիլ. առնչուիլ։ Cette doctrine s'est fort répandue en peu de temps։ ‖ 4. Տարածանիլ, ընծանալ, երևանիլ (Տամբաւոյ)։ La nouvelle de cette victoire se répandit en un instant։ ‖ 5. Հեղուլ վերուլ. Թափիլ. ծաւալիլ. սփռիլ։ Les barbares se répandirent dans toute la Gaule։

— Se — en longs discours. Երկայնաբանի զբանն տարածանիլ. յերկայնաբանութիւն Հատանիլ։ Se — en louanges. Անչափ գովիլ։

Réparable (ռէբ-պարաբլ) ած. Դարմանելի։ Il a manqué une occasion dont la perte n'est pas —։

Reparaître (ռէբ-պարէթր) բ. ն. Մխաանգամ երևիլ, յայտնիլ, ի յայտ գալ։

Réparateur, trice (ռէբ-պարատէօր, տրիս) ած. Դարմանիչ. բժշկիչ. Նորոգիչ։ Un gouvernement —։ Վարի և իրր ած. ած. J.-C. est appelé le — du genre humain. — de torts. Ինքնահրամանի վրէժխնդիր ընդմեմնաց, ուղիղ վերծութեանց. (ընդ. և հնխ.)։

Réparation (ռէբ-պարասիւն) ած. Ած. 1. Նորոգութիւն, բուժիչ (չինուածոց, մկրճնայից)։ ‖ 2. (է.-բ.) Հատուցումն։ S'il vous a offensé, il vous fera —։ ‖ †3. Պաշխարութիւն. (ըստ առաւածաբանից)։

Réparer (ռէբ-պարէ) բ. ն. 1. Նորոգիլ. կարկառիլ. կազմիլ զբնիկն։ — une maison, un tableau, une statue. — les brèches d'une muraille. Խառնիճաղեալս առնել զորմ։ ‖ 2. Ցղկիլ. ազորկիլ։ — une figure qui a été jetée en moule։ ‖ 3. (է.-բ.) Սիւսանգամ յարգարիլ. Նորոգիլ։ — ses affaires. — ses forces. Դարմանս առնել առողջութեան. գարմանիլ զառողջութիւն. անգրկեն յառաջին առողջութեանն կացուցանիլ։ ‖ 4. (է.-բ.) Հատուցումն առնել։ — l'honneur, la réputation de quelqu'un։ ‖ 5. Ջնդիլ. ուղղիլ. Հայհոյիչն քարկ։ Il a bien réparé sa faute։ ‖ 6. Հատուցանիլ (զաղտին, զվնասն). գարձ փոխարինի Հատուցանիլ. փոխարինիլ. գարմանիլ. *Տամնիկղանիլ։ — le dommage que l'on a causé à quelqu'un. Il travaille à — ses pertes։

= Se —. բ. ա. 1. Նորոգիլ. կարկառիլ։ ‖ 2. Ջնդիլ։ ‖ 3. Դարմանիլ։ Cette perte ne se réparera jamais։

Réparition (ռէբ-պարիսիւն) ած. Ած. տես Réapparition.

Reparler (ռէբ-պարլէ) բ. ն. Վերստին խօսիլ։ Nous en reparlerons։

= Se —. բ. ա. Հաշտիլ։ Ils se sont reparlé։

† **Repart** (ռէբ-պար) ած. ած. (խոսի). տես Repartie.

† **Repartager** (ռէբ-պարտաժէ) բ. ն. Սիւսանգամ բաժանիլ։

Repartie (ռէբ-պարթի) ած. Ած. Պատասխանի։ Bonne —. Faire une — brusque, plaisante. Avoir la — prompte, Être prompt à la —. Լինիլ պատրաստաբան։

A. **Repartir** (ռէբ-պարթիր) բ. ն. Ընդդիմին տալ պատասխանի. հրինակս տալ։ Il ne lui a reparti que des impertinences։ Վարի և իրր բ. ն. — brusquement։

B. **Repartir** (ռէբ-պարթիր) բ. ն. Սիւսանգամ մեկնիլ. անդրկին գնալ։

Répartir (ռէբ-պարթիր) [Je répartis, tu répartis, il répartit, nous répartissons, և այլն։ Je répartissais. Je répartis. Je répartirai. Répartis, répartissez. Que je répartisse, qu'il répartisse. Que je répartisse, qu'il répartît. Répartissant. Réparti, ie.] բ. ն. Բաժանիլ. բաշխիլ։ — une somme, les contributions։ [Ժանիլ. բաշխիլ։

Répartiteur (ռէբ-պարթիթօր) ած. և ած. ած. Բաժանիչ։

Répartition (ռէբ-պարթիսիւն) ած. Ած. Բաժանումն. բաշխումն։ La — des biens d'une succession։

Repas (ռէբ-պա) ած. ած. 1. Կերակուր։ Faire ses quatre —. Ոչառել չորիցս յաւուրն։ Ne faire qu'un —. Ոչառել միանգամ յաւուրն։ — de charité. տես Agape. — de brebis. (է.-բ.) տես ի Brebis. ‖ 2. Հարկերայի. խրախնիք. խրախնութիւն. խնջոյք. *Ճաշկերոյի։ Un — somptueux, magnifique. Inviter à un —. Prier à un կամ d'un —. Un — prié. Կոչունք։ — de corps. տես ի Corps, 19.

Repassage (ռէբ-պասաժ) ած. ած. 1. Վերնի. արտնի։ Le — d'un canif։ ‖ 2. Ոգղկիլն (չերմ երկաթով)։ Le — d'une chemise։

Repasser (ռէբ-պասէ) բ. ն. 1. Սիւսանգամ անցանել։ Je ne veux pas — par le même chemin. Il vient de — en Angleterre։ ‖ 2. (է.-բ.) Ցերկրկիլ ի մեռս. կերկի ի մոխ ունել (ա). գառնալ ակն արկանել։ Il repassait sans cesse sur ses anciennes erreurs։

— բ. ն. 1. Սիւսանգամ անցանել (ընդ գետ). մեսանգամ Հատանել անցանել (զծով)։ ‖ 2. Սիւսանգամ

Digitized by Google

անցուցանել (զոք ընդ գործս)։ ‖ 2. Մխաճոպաս յղկել, սղոթկել (խարտոցաս)։ — la lime sur quelque ouvrage de fer, և ելոյթ. sur un ouvrage de prose ou de vers։ ‖ 4. Սկր. յհոանիլ։ — des couteaux sur la meule, sur la pierre։ ‖ 5. Մխաճոպաս յարդարել. հարդ հանգերձել։ — des cuirs։ ‖ 6. Մխաճոպաս հերկանիլ, փայլեցուցանիլ։ — un vieux chapeau։ ‖ 7. Հարթիլ, մաքրիլ (փոցղիւ [râteau]). *փոցղել։ — une allée։ ‖ 8. Կոկիլ, սղոթկիլ (ջերմ երկաթով). (այլ. արդուկել անցընել). Լուիլ-լարել։ — du linge. Fer à —։ ‖ †9. Գանգալից առնել. *գանգակոծել. (ահ.)։ ‖ †10. Ընդառաջել. յանդիմանել. (ահ.)։ ‖ 11. (ելոյթ.) Մխաճոպաս քննել, յարն առկայանել։ — un compte։ ‖ 12. Մխաճոպաս անցանել (ընդ գիրս). վերստին ընթերցանել. վերընթերցանել։ ‖ 13. (ելոյթ.) Զմոռաս ածել. յիշ յիշել ի միտս. յիշել. Հանգիստ առնել. անդամնել։ Quand je repasse dans ma mémoire tout ce qu'il a fait pour moi . . . ‖ 14. (ելոյթ.) Վառեալ առեալ ուսանել։ J'étudiais et repassais mes livres tout en travaillant։ ‖ 15. (ելոյթ.) կրկնել, երկրորդել (զուսանելն ի բերան). կրթել (ո). առեալ կերպ ունել. յիշ յիշել. (այլ. սերտել)։ Ce comédien repasse toujours son rôle avant d'entrer en scène։

= Վաս. (ա) "Զի ինչ ե՞ւ վի՛ւ իսկ սիրելի յորդորեմ յաստիճանութիւն, որպէս վերագոյն յիշատակեալ փլա՛ւ կրկի՛ւ ի հոգի առնել". Որթ. երբ. իգ. 529։ = (ո) "Լաւա՛ւ ի ծանեալ զի կրկի՛ւ պատահ գայիս. Մի՛ երկնչիր, ցուցի, ինձանիւ յեղեղոտս. և քաղեմ քանզի յանկե՛ւ վերայ բանս առնուլ". Վ.Հ. ե. 98։ — "Զայսոցիկ եմ բանս սորին կրկի՛ւ առնելոյ". Ոսկ. Ա. Տիմ. ե. ցորդ. 10։

† **Repasseur** (ըբ-ասյոր) ի. ար. Կրկին. յհոանիկ։

Repasseuse (ըբ-ասյոզ) ի. իդ. Կին սղոթկիչ հագուստից (ջերմ երկաթով)։

Repaver (ըբ-ավե) բ. ն. Մխաճոպաս սալայատակ յորգարել, Ս. սալարկել։ On repave cette rue։

† **Repayer** (ըբ-էյե) բ. ն. Մխաճոպաս հատուցանել։

Repêcher (ըբ-էշե) բ. ն. †1. Մխաճոպաս արտաս (ձուկն)։ ‖ 2. Հանել ի ջրոյ։ — des ballots։

Repeindre (ըբ-էնդր) բ. ն. 1. Մխաճոպաս նկարել. վերանկարել։ Il a fait — sa galerie։ ‖ †2. (ելոյթ.) Մխաճոպաս յանդիմանս կացուցանել բանիւ. վերբասանի նկարագրել, ճառել։ Se —. Մխաճոպաս նկարել ի միտս իւր։ "Je ne songeais qu'à me — l'image de ce héros." FÉN. *Tél.* xv. [(պատկերն)։

Repeint (ըբ-էն) ի. ար. Ներարկ նկարելոյ մոմն

Repenser (ըբ-ասե) բ. ն. Մխաճոպաս խորհել. վերստին խոկալ։ J'y repenserai։

Repentance (ըբ-ասնս) ի. իդ. Զղջալ. զղջումն. առջանք։ Il est mort avec une grande — de ses péchés։

Repentant, ante (ըբ-ասդ, անդ) ած. Զղջալ. յանձակ։ Est-il bien — de ses fautes?

Repenti, ie (ըբ-ասդի) անց. գործ. Զղջացեալ. ապաշխարող։ Pécheur —. Les Filles repenties, կամ լոկ Les Repenties. Մեհաստան ապաշխարելոյ խաւնակեցիկ կանանց. *զպատասխան։ On la mit aux Repenties։

A. **Repentir (se)** (ըբ-ասդիր) բ. ա. Զղջանալ. առջանալ. ի զղջումն գալ, դառնալ. փաշմանան կրել։ Se — d'avoir offensé Dieu. Ah! que je me repens de n'avoir pas fait telle chose! Je l'en ferai bien —. Ածից զնա ի զղջումն. (այլ. ես անոր խելքը գլուխը բերել կաս ասալ). (առի ապաստանելոզք)։

B. **Repentir** (ըբ-ասդիր) ի. ար. 1. Զղջալ. զղջումն. առջանք։ — sincère, cuisant. Il en aura un éternel —։ ‖ 2. Ընդհատանք գրագործութեան (ի նկարս)։ Il y a des repentirs dans ce tableau։

† — յի. Գործս բանից խոզոզանք (զայսոքիք կանանց)։

Repercer (ըբ-էրսե) բ. ն. 1. Մխաճոպաս ծակել։ ‖ 2. Ծակածակել, վանդակակերպ յօրինել. (ըստ ասելոյ)։

Répercussif, ive (ըբէրքու-սիֆ, իվ) ած. ի ներքս մղիչ (հիւթոց մարմնոյ' գործ). *ներքսաժաղ։ Topique —։

= ի. ար. *ներքսաժաղ գործ։

Répercussion (ըբէրքու-սիօն) ի. իդ. 1. Անդրադարձութիւն, ցոլացումն (լուսոյ, ջերմութեան). կրկնումն (ձայնի)։ ‖ 2. ի ներքս մղումն կամ վարումն (հիւթոց մարմնոյ). *ներքսավարութիւն։

Répercuter (ըբէրքու-տե) բ. ն. 1. Անդրկեն դարձուցանել. անդրադարձուցանել. *ցոլացուցանել (զլոյս). կրկնել (զձայն)։ ‖ 2. ի ներքս մղել, վարել (զհիւթս մարմնոյ)։

= Se —. բ. ա. 1. Անդրադարձիլ. ցոլանալ. կրկնիլ։ ‖ 2. ի ներքս մղիլ (հիւթոց մարմնոյ)։

Reperdre (ըբէրտր) բ. ն. Մխաճոպաս կորուսանել։ Ա.մ եւս անխնդիր. — au jeu։ [Point de —։

Repère (ըբէր') ի. ար. Նիշ, նշան (գտանելոյ)։

Répertoire (ըբէրթուար') ի. ար. 1. Ակնոյակ. ցանկ. ցուցակ։ Avec mon —, j'aurai bientôt trouvé ce que vous me demandez։ ‖ 2. (ելոյթ. և ընդ.) Ա.յր որ յաւելի ունի բազում ինչ. Համբաւանաց։ Cet homme est un — d'anecdotes։ ‖ 3. Տումար (նօտարաց, բակտապանաց [huissier])։ ‖ 4. Ցանկ իրաւաբանաղաց. ակնոյակ։ Cette pièce fait partie du —։ ‖ 5. Ցանկ իրաւաբանաղաց միոյ ծոմնեղէն. ակնոյակ։ On a fait ce matin le — de la semaine։

Répétailler (ըբէթա-յէ) բ. ն. կրկնել, երկրորդել յանձնդրոյն. գալ առեալ զնոյնն բանիւք։ Il répétaille toujours la même chose։ Ա.մ եւս անխնդիր. Il ne fait que —։

Répéter (ըբէթե) բ. ն. 1. կրկնել (զնոյն բանս). կրկնաբանել. երկրորդել. երկրորդաբանել. երկրորդեալ առնել. առնել երկրորդելով։ Je vous ai dit cela, et je vous le répète. Le public a fait — ce couplet։ ‖ 2. կրկնել, երկրորդել (զայլոց բանս)։ On a répété cette calomnie dans un libelle. Cet écho répète les mots։ ‖ 3. Հարկանիլ (զժամն)։ Cette montre, cette pendule répète les heures, les quarts։ ‖ 4. Սկսանիլ միաւանգամ։ ‖ 5. Հնդուլ, արկանիլ յանկնոյս այլոց. յայտանիլ, ի վեր հանիլ (զնուաճալն յայլոց)։ Prenez garde à cet homme, il est sujet à — ce qu'on a dit, կամ անխնդիր il est sujet à —։ ‖ 6. Անդրկեն գարձուցանել. *ցոլացուցանել. ցուցանել։ L'eau du ruisseau répétait son image։ ‖ 7. փորձ առնել. երկրորդել. կրթել. (այլ. սերտել)։ — son sermon, sa leçon, un ballet։ ‖ 8. Ուսուցանել ուսմունք աւանդելոյն. երկրորդել։ Il répète ces deux élèves։ ‖ 9. Մխաճոպաս խնդրել. ի բաց պահանջել. (ըստ իրաւագիտից)։ — un prisonnier, un cheval։

= Se —. բ. ա. 1. կրկնել զնոյն բանս։ Ce vieillard est sujet à se —։ ‖ 2. կրկնիլ։ Le même mot se répète trois fois dans un rondeau։ ‖ 3. Անդրադարձիլ։

Répétiteur (ըբէթիթէօր) ի. ար. 1. կրկնիչ, երկրորդիչ վարժապետ։ ‖ 2. Նաև կրկնիչ (հշանացն առաքելոց)։

Digitized by Google

Répétition (ռեփետիսիոն) ֆ. իզ. 1. Վերադարձ, կրկնություն, երկրորդություն բանից. կրկնաբանություն: Il y a trop de répétitions dans ce discours: || 2. Չափ ինչ ճառադրությունների. կրկնություն: || 3. Կրկնություն. երկրորդություն: La — fréquente des mêmes actes: || 4. Օրինակ: Il existe plusieurs répétitions de ce tableau de Raphaël: || 5. Ուսուցանելն ուժգին առանձինն. երկրորդություն (ա): Faire, donner des répétitions: || 6. Փորձ. երկրորդություն: La — d'un ballet, d'une comédie: || 7. Ի բաց պահանջանք: — de frais:

— Montre à —. Հարկանող, *կրկնահար ժամացոյց:

=ՎԱՍ. (ա) "Որ ըստ օրէ պահանջիր ի նմանէ վերլուծութիւն (ապացիրն վերլուծութիւն) սահման Ագոստինոս". Եւս. Զամ. Զ. գ. 122: [զանգանակ:

† **Repétrir** (ռեփետրիր) բ. ն. Միւսանգամ թրիլ,

Repeuplement (ռեփեփլման) ֆ. ար. 1. Միւսանգամ բազմամարդություն: Le — d'une colonie: || 2. Միւսանգամ լնուլն (ձկամբք զձկունս [étang], ծառովք զանասուն):

Repeupler (ռեփեփլիր) բ. ն. 1. Միւսանգամ լնուլ բնակչօք, մարդկութեամբ. վերստին բնակեցուցանել, բազմամարդացուցանել: || 2. Միւսանգամ լնուլ (ձկամբք զձկունս, երեսովք զդաշտ, ծառովք զանասուն):

Repie (ռեփի) ֆ. ար. Երկաթ երեսուն (ի պիկիտ [piquet] խաղալ քարտիզից): Il a fait —, un beau —. Faire quelqu'un —, le faire — et capot. (փոխ. և ընդ.) Ակնկարան առնել. ըմբերանել. կարկել:

† **Repiger** (ռեփիժէ)
† **Repineer** (ռեփինէ)
բ. ն. Միւսանգամ ըմբռնել (զոք). առնուլ զվրէժ: [(միաոտզասանկոյ):

Repiquage (ռեփիկաժ) ֆ. ար. Տեղափոխություն

Repiquer (ռեփիկե) բ. ն. 1. Դարձեալ խայթել: || 2. Տեղափոխել (զմիաոտզասունկ):

Répit (ռեփի) ֆ. ար. 1. Յերկարաձգություն. համբերություն. ներսումն. ժամանակ: Ce créancier n'a jamais donné de — à ses débiteurs: || 2. Ակռաւնի հրամայեցաք ի յապաղել զկատուցումն պարտուց: On fit casser son —, ses lettres de —:

Replacer (ռեփլասե) բ. ն. Միւսանգամ զետեղել, դնել ի տեղւոջն: — une statue:

Replanter (ռեփլանթե) բ. ն. Միւսանգամ տնկել: — un arbre, une forêt, un bois:

Replâtrage (ռեփլաթրաժ) ֆ. ար. 1. Վէր ի վերոյ ծեփելն գամով: || 2. (փոխ. և ընդ.) Կարկատուն, կերպաւոր հայհոյանք (առ ստղղելոյ զսխալանսն, զանմիտութիւնն): Cette explication n'est qu'un —: || 3. (փոխ.) Կերպարանել կամ անհաստատ հաշտութիւն:

Replâtrer (ռեփլաթրե) բ. ն. 1. Միւսանգամ ծեփել գամով: || 2. (փոխ. և ընդ.) Ջանալ պատրուակիլ կամ բարկել (զսխալանսն, զանմտութիւնն). քողաստռել:

Replet, ète (ռեփլե, էթ) ած. Ցոյժ գէր. կարի յոյր. գիրապարար. (ասի և էից զմարդոյ): Elle est trop replète:

Réplétion (ռեփլեսիոն) ֆ. իզ. 1. Անչափութիւն կերակրոց: On est plus souvent malade de — que d'inanition: || 2. Յորդութիւն արեան և հիւթոց. խռկութիւն:

Repleuvoir (ռեփլեվուար) բ. ն. Միւսանգամ անձրև լինել, անձրև տեղալ, անձրևել:

Repli (ռեփլի) ֆ. ար. 1. Կրկին ծալ, ծալած. կրկնաւած: Faire un — à du papier, à un vêtement: || 2. Փնթաւոց, պատ, գալար, մեան (օձից): Un serpent qui rampe, qui se traîne à longs replis. Le reptile l'enveloppa de ses replis: (Տես և. Anneau, 4. Nœud, 5.): || 3. Ծալ. մեանաւած: Les replis d'un drapeau que le vent fait flotter: || 4. Խորշ, կարկամութիւն, խորշոմ (ճակատաւ): || 5. Միանաւած, պատաւած (ճանապարհի, գետոյ): || 6. (փոխ.) Խորշք, ծածուկք (սրտի): Les plis et replis du cœur. Pénétrer dans les replis les plus cachés du cœur. Մտանել յամենայն ներքինս կամ ի ծածուկ խորշս սրտի: [ծալոտնի: || 2. Ընկրկումն (զօրաց):

Repliement (ռեփլիման) ֆ. ար. † 1. Կրկնութիւն.

Replier (ռեփլիե) բ. ն. 1. Միւսանգամ կրկնել, ծալել: — une robe: || 2. Ալմպոփել: Le paon replie tous ses trésors, et les cache à qui ne sait point les admirer: || 3. Ընկրկիլ, վանիլ (զզօրս): || 4. Միրձկացուցանել (զգուշդն ի բանակէն): || 5. Կրկնել. խոնարհեցուցանել. կորացուցանել. գալարել: Je ne sais comment fait ce bateleur pour plier et — ainsi son corps:

=Se —. բ. ա. 1. Գալարիլ. կրկնիլ. կամակարիլ. ծռմռծռիլ. շանթիլ. Ս. մանրիճ մանրիճ լինիլ: Voyez comme ce serpent se replie: || 2. Ընկրկիլ (զօրաց). տեղի տալ: || 3. Գալարիլ, ծռիլ (գետոյ, ճանապարհի): || 4. (փոխ.) Հնարագիտս լինիլ: Il se replie en cent façons:

— Se — sur soi-même. (փոխ.) Ծոլորվիլ, հաւաքիլ զանձն:

Réplique (ռեփլիք) ֆ. իզ. 1. Ընդդէմ պատասխանի: Cet avocat est fort sur la —. Il demande à être entendu en —: || 2. Պատասխանի: Il demeura sans —. Եկաց, եղև անպատասխանի: Preste à la —. Պատրաստաբան: || 3. Վերջին բառ (գուսանի կամ դերասանի): Être attentif à la —: || 4. Կրկնութիւն. (բառ երաժշտաց): || 5. Կրկին օրինակ: La — d'un camée:

Répliquer (ռեփլիկե) բ. ն. 1. Դարձեալ առնել. կրկնեալ ասել. անդրադարձել: Mon avocat a parlé le premier, le vôtre a répondu, le mien répliquera: || 2. Պատասխանի առնել. պատասխանիլ: Sur ce que je lui reprochais, il me répliqua que . . . || 3. Ընդդէմ բարբառել. ազերձնաբանիլ: Cet enfant a toujours quelque chose à —: Ալի և ոս անխնդիր. Ne répliquez pas:

Reploiement (ռեփլուաման) ֆ. ար. տես Repliement.

Replonger (ռեփլոնժե) բ. ն. 1. Միւսանգամ ընկղմել, մխել: || 2. (փոխ.) Միւսանգամ ընկղմել, սրկանիլ: — une nation dans la barbarie:

=բ. ն. որ և. Se —. բ. ա. Միւսանգամ մխրճիլ:

Reployer (ռեփլուայե) բ. ն. տես Replier.

Repolir (ռեփոլիր) բ. ն. 1. Միւսանգամ յղկել, փայլեցուցանել: — de l'acier: || 2. (փոխ.) Վերստին յղկել, ոսկրկել, կոկել: Polissez et repolissez sans cesse vos écrits:

Répondant (ռեփոնդան) ֆ. ար. 1. Պատասխանատու (ի քննութեան): || 2. Պատասխար (օրէնի պատարագի): || 3. Երաշխաւոր: Se rendre caution et — pour quelqu'un:

Répondre (ռեփոնդր) [Je réponds, tu réponds, il répond, nous répondons, և այլն. Je répondais. Je répondis. Je répondrai. Que je réponde. Que je répondisse. Répondu, ue.] բ. ն. 1. Պատասխանի, դարձուած տալ. դարձուցանել պատասխանի. պատասխանիլ: Il ne me répondit que deux mots: || 2. Պատասխարհ (օրէնի պատարագի): — la messe:

=բ. ն. 1. Պատասխանի առնել, տալ. պատասխանիլ: — verbalement, de vive voix, par écrit. — par des

Digitized by Google

injures. Il a répondu à toutes les questions qu'on lui a faites. Hésiter à —. — ad rem. տես Ad rem. — en Normand. տես ի Normand, է. 2. ‖ 2. Կրկնեալ բարբառով ընդդէմ՝ հնչել. ընդդէմ բարկանալ. կրկնել. անդրադարձուցանել: L'écho seul lui répond: ‖ 3. Ընդդէմ բարբառել. ընդդիմանալ լինել. ազրնդաբանել: Je ne veux point d'un valet qui répond: ‖ 4. Պատասխանել (ի քննութեան, ի տարցափորձի): — en philosophie, en théologie: ‖ 5. Դարձուցանել (զիրեղ) պատասխանի. գրել զանդրադարձն: Il répond à toutes les lettres qu'il reçoit: ‖ 6. Պատասխանի առնել (առ ի հերքել): — à une objection, à une critique: ‖ 7. Յորդիանս ածել (զանհնարելութիւն ուրուք). կատարել: Il n'a pas répondu à l'attente publique: ‖ 8. Դարձուած փոխարինի առնել. հատուցանել զարիւսբ փոխարինին. փոխահատոյց լինել. տալ զփոխադարձն. փոխարինել: Il n'a pas répondu à mes soins. — au salut de quelqu'un. փոխարէն պղծել զոք: ‖ 9. Երաշխաւոր լինել. երաշխաւորել: Il a répondu de la somme qui m'est due: ‖ 10. Առնուլ յերաշխի. երաշխաւոր լինել: — de quelqu'un corps pour corps. տես ի Corps, 4. J'en réponds sur ma tête. Գլխապարտ գտայց ինասն: Je vous en réponds. 1. Յառագիւ ասեմ: ‖ 2. Միթէ հնար իցէ այդմ լինել. (ընդ. և հնդկ.): ‖ 11. Հանել, տանել, ելանել (ճանապարհի ուրուք): Il y a un chemin sous terre qui répond dans la forêt: ‖ 12. Հասանել, տարածանիլ, հարկանել (ձայնի): Le bruit répond en tel endroit. La sonnette répond dans ces deux chambres: ‖ 13. Հարկանել (ցաւոյ ի գլուխն, ի ծոծրակն): ‖ 14. Հայիլ. պատշաճիլ. կշռիլ. *Համեմատասխանել: L'aile droite de ce bâtiment ne répond pas à l'autre aile: ‖ 15. Հանդոյն, նմանն լինել. հաւասարիլ. *Համեմատասխանել: Le style de cet ouvrage répond à la grandeur du sujet:

= Se —. բ. ա. 1. փոխ առ փոխ, փոփոխական ձայնիւք, փոխանակաւ յաջորդութեամբ միմեանց երգել: Des chœurs de musique qui se répondent: ‖ 2. (է.-բ.) Իմանալ, գիտել զմիմեանս: Nos cœurs se répondent: ‖ 3. Լինել հանդիպակաց: Toutes les portes de cet appartement se répondent:

Répons (-ընսն) է. ս. 1. Բանք գրոց սրբոց որ ասին ի ժամ երգին ի պատշաճման եկեղեցւոյ. փոխ: Chanter un verset et un —: ‖ 2. Հնչման փոխոյ (ի գիրս):

Réponse (-ընսն) է. իե. 1. Պատասխանի. դարձուած. անդրադարձ: Donnez-moi —, une —. Faire —. Il a — à tout. Les réponses des oracles étaient ordinairement ambiguës. Une — de Normand. Երկդիմի պատասխանի: ‖ 2. Պատասխանի. յանդիմանութիւն. հերքումն: Il vient de m'attaquer, ma — ne se fera point attendre: ‖ 3. Պատասխանի (նամակի). անդրադարձ: J'ai reçu sa —:

Report (-ընօր) է. ս. 1. Կրկնելն զբաւականութիւն հաշուի ի գլուխ յաջորդ երեսի. փոխանցութիւն. փոխադրութիւն: ‖ 2. Բաւականութիւն հաշուի նախընթացոց երեսի կրկնեալ ի գլուխ յաջորդ երեսի. փոխանցեալ, փոխադրեալ բաւականութիւն: ‖ 3. Անցուցանելն զգործս ծառութիւն ինչ սակարանի [bourse] ի յաջորդ ամիսն. փոխանցութիւն:

A. **Reporter** (-ընօրդե) բ. ն. 1. Միւսանգամ տանել. դարձուցանել: Reportez ce livre à votre maître: ‖ 2. Տանել (ոյնպէս): Il faut — cette note à la fin du volume: ‖ 3. Կրկնել, անցուցանել, փոխանցել, փոխադրել (զբաւականութիւն հաշուի ի գլուխ յաջորդ երեսի):

— Se faire —. փոխանցել զգործառնութիւն ինչ սակարանի ի յաջորդ ամիսն:

= Se —. բ. ա. (է.-բ.) Համբառնալ, վերանալ, ելանել, երթալ մտաք (ա): Si je me reporte aux jours de mon enfance . . .

= Վեմ. (ա) "Հարբուցեալ երինեցս տօթ աս խանձոյն աստղին": Բրս. Վ. եց. Գ. 67:

B. **Reporter** (-ընօրդե) է. ս. *Լրագրող:

Repos (-ընօ) է. ս. 1. Հանգիստ. Ս. Հանգստութիւն: Il faut faire succéder le — au travail. Prendre du —. Հանգիստ առնուլ. հանգչիլ: ‖ 2. Տեղի հանգչելոյ. հանգստոց. հանգստարան: On a distribué dans ce jardin différents —: ‖ 3. Հանգիստ, շաբաթիայ (անգոց): Որ և Jachère: ‖ 4. Հանգիստ. քուն. Ննջ. Il ne dort plus, il a perdu le — depuis quelque temps. Champ du —. Հանգստոց. գերեզմանատեղի. Ս. գերեզմանատուն. *գերեզմանոց: ‖ 5. Հանգիստ, Ս. հանգստութիւն (մտաց). Հանգարտութիւն. խաղաղութիւն. անդորրութիւն. անխռովութիւն: Je suis en — de ce côté-là. Vivre en —, au sein du —. Mettre sa conscience en —. Անհոգ առնել, հանգուցանել, հանգարտեցուցանել զիւր միտս: Être en —. Անհոգ, հանգարտ լինել: ‖ 6. Հանգիստ (Տէրութեան, աշխարհի). խաղաղութիւն. անխռովութիւն: Le royaume est dans un — complet, absolu. Troubler le — public: ‖ 7. Հանգարտութիւն. դադարումն: Cet enfant est dans un mouvement perpétuel, il ne saurait demeurer en —: ‖ 8. Հանգիստ (ի չափս և յարձակ բանի):

Reposé, ée (-ընօզե) անց. գերբ. 1. Հանգուցեալ: Un cheval frais et —. Զի նոր և մեծահանդոյց: ‖ 2. Հանգարտ. անխռով: À tête reposée. գբ. ած. Հանգարտ մտօք. հաւատն խորհրդով: [bête fauve] ի չոբևիկի):

Reposée (-ընօզե) է. իե. Դադար, խշտիք (շինկերիցդ)

Reposer (-ընօզե) բ. ն. 1. Դնել. Հանգուցանել: — sa jambe sur un tabouret. N'avoir pas où — sa tête. (է.-բ.) Լինել անտուն անյարկ. չունել ուր գլխոյ դնել իւր: ‖ 2. (է.-բ.) Հանգուցանել: Cette espérance me reposait l'âme: ‖ 3. Ամրել. զնաւուցանել. Հանգարտեցուցանել: Cela repose les humeurs:

= բ. ն. 1. Հանգչիլ. ննջել: Il a passé la nuit sans —: ‖ 2. Հանգչիլ. կալ. դնիլ: Le saint sacrement repose dans cette chapelle. Ici repose . . . Աստ հանգչի. (ի տապանագրի): ‖ 3. Հանգչիլ. յինուլ. Հաստատեալ կալ: La base de l'édifice repose sur le roc: Աստ եւս է.-բ. Son autorité ne repose que sur de faibles bases: ‖ 4. Հանգչիլ. յատակիլ. պարզիլ. Ս. յատակն նստել. Ս. ըմպիլ: Quand ce vin sera reposé, il sera bon: (Որ և se Rasseoir):

= Se —. բ. ա. 1. Հանգչիլ. հանգարտութիւն կալեալ նստել. հանգարտել. Ս. հանգստանալ: Se — après le travail. Faites — vos chevaux: ‖ 2. Հանգչիլ, շաբաթիանալ (անգոց): ‖ 3. Հանգչիլ. դադարիլ: La vue se repose avec plaisir sur cette partie du tableau: ‖ 4. Հանգչիլ. կալ: ‖ 5. (է.-բ.) Հանգչիլ, յինուլ, յատալ, վստահ լինել (յոք, յիրս ինչ):

Reposoir (-ընօզուար) է. ս. †1. Տեղի հանգչելոյ. հանգստարան. հանգստոց: ‖ 2. Սեղան ի փողոցս ուր դադարեցուցանեն զԱքսութիւն սրբոց ի թափօրի. բազ-

Digitized by Google

մեջ. Հանգստացը։ — bien paré, bien orné. Paré comme un —։

Repoussant, ante (ռը-պու-սան, սանթ) ած. †1. Սրտժխիչ. Հեռացուցիչ։ ‖ 2. (փոխ.) Գարշելացուցիչ. խորշելացուցիչ. զզոտացուցիչ։ Laideur repoussante։

Repoussement (ռը-պու-սըման) ե. ար. Հարուածի յուրա յընկերելոյ հրացանի։

Repousser (ռը-պու-սե) բ. ն. 1. Անդրէն ի բաց մղել։ On lui avait poussé la balle, il la repoussa avec la même force։ ‖ 2. Հեռացուցանել։ ‖ 3. Դարձմել, ապրել ձեռամբ (զգիրն կամ զընչան պակասեալ, ըստ ոտագրողաց)։ ‖ 4. Սրտժխել. ի բաց պարզել. (տե. մերժել)։ Il le repoussa de la main։ ‖ 5. Ընկերկել. մղել. վանել։ — les ennemis։ ‖ 6. (փոխ.) Սրտժխել. չառնուլ յանձն. չընդունել։ — une demande։ ‖ 7. (փոխ.) Հեռի առնել, ի բաց առնել, մերժել (ի մտաց իւրոց)։ — une mauvaise pensée։ ‖ 8. Հեռացուցանել. գարշելացուցանել։ ‖ 9. Աբեակել (անկոյ նորոգ շառաւիղս)։

= բ. ն. 1. Լինել զօրաւոր։ Ce ressort repousse trop։ ‖ 2. Հարկանել հրացանաբոյծ [crosse] զուսս յարձակելն։ Ce fusil repousse։ ‖ †3. Տարածանիլ (կապոյտ երակաց ի ներսս և ընկղմիլ կամ ծածկիլ զմ/լ երակս)։ ‖ 4. (փոխ. և ընդ.) Հեռացուցանել. խորշեցուցանել. գարշելացուցանել։ Il a une figure qui repousse։ ‖ 5. Սրտնանգամ բուսանիլ (ծառոյ, հերաց)։

= Se —. բ. ա. ի բաց մղիլ զմիմեանս։

Repoussoir (ռը-պու-սուար) ե. ար. 1. Բոյժ [cheville] երկաթի առ ի թափիլ կամ հանել զմ/լ իմն բոյժ երկաթի կամ փայտեայ. թափիչ բոյժ։ ‖ 2. Ա.քծան խլելոյ զարմուռս առաւմնի քերելոյ։ ‖ 3. Դուբ [ciseau] (քարկոփոց, սակրչաց)։ ‖ 4. Գայծառերանգ կամ առաւերազոյս առարկայք յառաջակողմանի նկարուս՝ առ ի հեռաւորագոյն երևեցուցանելոյ զայլ առարկայս։ ‖ †5. (փոխ.) Ինչ մի կամ անձն՝ պայծառագոյն երևեցուցիչ այլոցմ։ Cette femme laide sert de — à sa voisine։

Répréhensible (ռե-պրե-հան-սիպլ) ած. Եպերելի. պարսաւելի. պախարակելի. ըստգիտա։ Il est très —։

Répréhension (ռե-պրե-հան-սիօն) ե. իգ. Եպերանք. պարսաւանք. ըստգիտա։ Une sévère —. Cela est digne de —։

Reprendre (ռը-պրան-տր) բ. ն. 1. Սրտնանգամ ի ձեռն առնուլ. վերստին առնուլ։ — son épée. Il reprit sa femme. Առ յինքն զկինն իւր։ — le chemin de. Դառնալ։ — le dessus. (փոխ.) Սրտնանգամ շահիլ, յաղթել, զօրանալ։ ‖ 2. Սրտնանգամ ապանիլ, զգեհնուլ։ Il a repris ses habits d'hiver։ ‖ 3. Սրտնանգամ առնել, ձերբակալ առնել, ըմբռնել։ — un prisonnier qui s'était échappé, un oiseau qui s'était envolé. On ne m'y reprendra plus. Ոչ եւս անկայց ի նոյն վտանգ, ի նոյն հնդս. (ընդ.)։ ‖ 4. Սրտնանգամ առնուլ, ի բուռն արկանիլ (զքաղաք)։ ‖ 5. Սրտնանգամ առնուլ, ըմպել (գինի)։ ‖ 6. (փոխ.) Սրտնանգամ մեռանիլ (ի բարկութիւն)։ Il a repris toute sa colère. — courage. Սրտնանգամ զգեհնուլ զքաջութիւն. վերստին քաջալերիլ։ ‖ 7. (փոխ.) Սրտնանգամ առնուլ, առնել (զզբաղ ցաւոց)։ La goutte l'a repris։ ‖ 8. ի բաց առնուլ. (տե. ետ առնուլ)։ Vous me reprochez vos bienfaits, reprenez-les։ ‖ 9. Առնուլ զզբաղ առ ի առնել ընդ իւր։ Attendez-moi; je viendrai vous —։ ‖ 10. Սրտնանգամ բուսանիլ հարկանիլ. յառաջ մեռուցանիլ, վերստին. շարունակել։ Il a repris son travail. Reprenons notre lecture։ ‖ 11. Գրաւարկել, բռնադատիլ (զբանս)։ — une histoire de plus haut. տես ի Haut, ր. 2. ‖ 12. Սրտնանգամ սկսանիլ։ Il reprit la parole. Դարձեալ խօսել։ ‖ 13. Նորոգիլ (զգրմ). խնամել զպատուաստածս (օրմիդ)։ — sous œuvre un bâtiment. տես յ'Œuvre. ‖ 14. Գտանիլ, առանալ վերստին. վերստանալ։ — ses forces. Դարձեալ զօրանալ։ — ses esprits, ses sens. տես յ'Esprit, 6. — son haleine. Սրտնանգամ ապի առնուլ, կլանիլ. դարձեալ շնչել։ — haleine. (փոխ.) Ոգի, հանգիստ առնուլ։ ‖ 15. Գառնալ. յետգալ։ Un animal qui reprend sa férocité naturelle։ ‖ 16. Խրատել. յանդիմանել։ — doucement, aigrement. — un jeune homme de ses fautes։ ‖ 17. Եպերիլ. պարսաւել. խծբծել. ըստգտանիլ։ Cet homme trouve à — dans les meilleurs auteurs։ ‖ 18. Ածիլ յուզուբիւն. ուզղել։ — les défauts des hommes։

= բ. ն. 1. Յառնիլ ի բանս իւր. զինովիմբ ածիլ. ի վերայ ածիլ. ածիլ թաթիլ. կրկնիլ։ Il reprit ainsi. Cela est indubitable, reprit-il; mais . . . ‖ 2. Դարձեալ առնուլ, առնիլ (զզբ ցաւոց)։ La goutte lui a repris։ ‖ 3. Սրտնանգամ արձակիլ (անկոյ). արմատ. վերստին արմատանալ։ ‖ 4. կցիլ, կնքիլ (վիրաց)։ ‖ 5. Անդրէն յառաջին առողջութիւնան կազդուրիլ. գարձեալ առողջանալ։ ‖ 6. Սրտնանգամ ծաղկիլ, բարգաւանիլ, զարգանալ։ Le commerce reprend։ ‖ 7. Սրտնանգամ սկսանիլ։ Le froid a repris։ ‖ 8. Դարձեալ պաղիլ, սառիլ, կցիլ (գերաց)։

= Se —. բ. ա. 1. կցիլ, կնքիլ (վիրաց)։ ‖ 2. Սրտնանգամ յարիլ։ Se — à la vie։ ‖ 3. Ուզղիլ (զատացեալն)։ Il dit un mot pour un autre, mais il se reprit aussitôt։

Représaille (ռը-պրե-զայ) ե. իգ. Փոխառնէն ձեռս. վրէժխնդրութիւն։ Une juste —. Les violences que l'ennemi a commises, autorisent nos représailles։ Ա.ս և փոխ. User de représailles. Թշնամանաց թշնամանս, կատականաց կատականս հատուցանել։

Représentant (ռը-պրե-զան-թան) ե. ար. 1. Փոխանորդ. (տե. ներկայացուցիչ)։ Il agit dans cette affaire par son —։ ‖ 2. Գաղափանաւոր. երեսփոխան։ — du peuple։

Représentatif, ive (ռը-պրե-զան-թաթիֆ, իվ) ած. 1. Եբևեցուցիչ. յանդիմանարար. փոխանորգական։ Les ambassadeurs ont le caractère —։ ‖ 2. Օրինակական. առակական. յորացուցական։ Les cérémonies de l'ancienne loi étaient des types et des figures représentatives des mystères de la loi nouvelle։ ‖ 3. Երեսփոխանական։ Gouvernement —։

Représentation (ռը-պրե-զան-թասիօն) ե. իգ. 1. Յուցանելն. յանդիմանութիւն. ընծայութիւն։ On exigea la — de son passeport։ ‖ 2. Գաղափար. նկարագիր. օրինակ. նմանութիւն։ La — d'une bataille։ ‖ 3. Ուրախի գործոցդ՝ ծածկեալք գիտացեալ օձոցաւ. (յեկեղեցւոջ)։ Au service qu'on lui fit, on avait mis la — au milieu de la nef. "Louis le Grand . . . veut que ma faible voix anime toutes ces tristes représentations et tout cet appareil funèbre." BOSS. *L. de Bourb.* ‖ 4. Երեսիգի. տեսիլ։ À en croire les marcionites, toute la vie du Christ n'était qu'une — sans réalité։ ‖ 5. Խաղալիք թատերախաղաց. **խաղացանց. (տե. ներկայացում. ձեւացում)։ La — d'une tragédie, d'une comédie, d'un opéra։ ‖ 6. Օրինակ կամ եղանակ կենդ (առն աւագի, պաշտօնէի). Հանգիստատարութիւն։ Frais de —։ ‖ 7. Վայելուչ և չքեղ կերպարանք։ C'est un homme d'une belle —։ ‖ 8. Փոխանորգութիւն. (ըստ իրաւագիտաց)։ Il partage avec ses oncles par — de sa mère։ ‖ 9. Ժողով պատգամաւորաց ազգին. երես.

Digitized by Google

փոխանութիւն։ — nationale։ ‖ 10. Ազգաբարոյութիւն։ Permettez-moi de vous faire ma —, mes représentations։

Représenter (—ըր—բլ—անդր) բ. ն. 1. Մխաանգամ առաջի, յանդիման կացուցանել. (—ս. դարձեալ ներկայացնել)։ Ne me représentez plus cet homme-là։ ‖ 2. Ցուցանել. մատուցանել. ընծայեցուցանել։ Il fut obligé de — son passeport։ ‖ 3. Ցուցանել զպատկեր (իրաց ինչ)։ Cette glace représente fidèlement les objets։ ‖ 4. Երևեցուցանել. ածել ի տեսիլ. կերպարանել. ձևացուցանել. (—ս. ներկայացնել)։ Un tableau qui représente une Nativité։ ‖ 5. Ցանգիման կացուցանել, նկարել, վիմարել բանիւ. ներբողել։ — les choses très naïvement։ ‖ 6. Երևեցուցանել, խաղալ, ձևացուցանել ի թատրո. (—ս. ներկայացնել)։ — une tragédie, un opéra, un ballet. Celui qui représentait César։ ‖ 7. Ցիշեցուցանել։ Cet enfant me représente si parfaitement son père, qu'il me semble que je le vois։ ‖ 8. Ցուցանել առաքաւ, օրինակաւ. նկարել. տպատրել. օրինակել. պատկերացուցանել. գաղափարել։ Les cérémonies de l'ancienne loi représentaient les mystères de la loi nouvelle։ ‖ 9. Ցանգիման առնել, կացուցանել. առնել զանձն ուրուք. (—ս. ներկայացնել)։ Notre nation est représentée dans cette ville par un consul։ ‖ 10. ի գէմն բերել. ազդ առնել։ On lui représenta que c'était se précipiter dans un péril évident։

— Se —. Աստղի աչաց նկարել. նկարել, կերպարանել ի մտի. զմտաւ ածել. համարել։ Représentez-vous une riche campagne։

= բ. ն. 1. Ազդել մեծարանս, պատկառանս, երկիւղ. մեծագոյ, ահիզ երևել։ ‖ 2. Վայելուչ գոլ յիւրում վիճակին։ ‖ 3. Առնել ծախս ըստ արժանի աստիճանի, առատձեռնի։

= Se —. բ. —. 1. Մխաանգամ յանդիման լինել։ ‖ 2. Գոլ, անկանել ի միտս։ Cette idée se représente sans cesse à mon esprit։

Répressif, ive (—ըբ—ս—իֆ, իվ) ած. կարճիչ. ազդելիչ. *զսպողական։ Lois répressives։

Répression (—ըբ—ս—իօն) ե. իդ. կարճումն. ազդելումն. *զսպողութիւն։ La — des crimes։

Réprimable (—ըբ—իմ—ապլ) ած. Ազդելի. խափանելի։ C'est un abus —։

Réprimande (—ըբ—իմ—անդ) ե. իդ. Սաստ. կշտամբութիւն. յանդիմանութիւն։ Douce, forte, sévère —։

Réprimander (—ըբ—իմ—անդե) բ. ն. Սաստել. կշտամբել։ Je l'ai fort réprimandé sur telle chose։

Réprimant, ante (—ըբ—իման, անդ) ած. կարճիչ. ազդելիչ։ Motif —. Force réprimante։

Réprimer (—ըբ—իմե) բ. ն. 1. Ազդելուլ. կարճել. խափանել։ — par des calmants l'effervescence du sang։ ‖ 2. Ազդելուլ. կարճել. նահանջել. ապնդել. ապնդանալ զբել. համ գնել. ի չափս ունել։ — ses passions, ses désirs. On a réprimé son ardeur։

† = Se —. բ. —. 1. ի չափս ունել, բանաւորել զանձն։ ‖ 2. կարճել. խափանել։

Repris, ise (—ըբի, իզ) անդ. գերբ. Reprendre բառիւ. 1. Վերսկսեալ առաւել։ ‖ 2. Վերսկսեալ անկեալ (ի վատանդ)։

— Un homme — de justice, կամ գողականօրէն Un — de justice. Ազբ դատապարտեալ ի պատիժս. ազբ անուանական։

Reprise (—ըբիզ) ե. իդ. 1. Վերսկսեալ առաւել։ La — d'une ville։ ‖ 2. Նաւ գերեալ ի թշնամեաց և միւսանգամ թափեալ. թափեալ նաւ։ ‖ 3. ի բաց առնուլն զինչս իւր. (ըստ իրաւագիտաց)։ Les reprises de la femme s'exercent avant celles du mari։ ‖ 4. Դարձեալ դարձ առնելն։ Un mur fait à plusieurs reprises. Նոյն չինեալ ի նուագս բազումս։ Ils se sont battus à deux reprises. կռուեցան երկիցս անգամ։ ‖ 5. Ցառաջ վարուն. նորոգումն. շարունակութիւն։ La — d'un procès։ ‖ 6. Վարժք, հրահանգք (հեծելոյ, երիվարի)։ J'ai fait trois reprises sur ce cheval։ ‖ 7. Խազք հեծելոյ կրթելոյ միանգամայն և ի միասին։ Faire des reprises de trois ou quatre cavaliers։ ‖ 8. Մխաանգամ խաղալն կամ ձևացուցանելն (զթատերախաղ ինչ)։ ‖ 9. Վերսկսեալ ախտաւած։ La — du froid։ ‖ 10. Կրկնուած (երգոց ի կատարածի առնն)։ ‖ 11. Երկարդ մատն (երգոց)։ ‖ 12. Նշան կրկնելոյ (զերգն, ըստ երաժշտացն)։ ‖ 13. Նորոգութիւն (արմտի)։ ‖ 14. կարկատուածն (հանգերձիցն)։ Ses bas sont pleins de reprises։ ‖ 15. Մակ [partie] (խազու)։ Ils ont joué trois reprises d'hombre։ ‖ †16. Գարշահոտք միանգամ առեալք (ի լանգնէտս խազու)։

Reprises (—ըբիզ) ե. իդ. կարկատել։ — des bas։

Réprobateur, trice (—ըբ—օ—բ—թօր, բ—թ) ած. խտիչ. գատապարտիչ։ Cet accent — ։

Réprobation (—ըբ—օ—բ—իօն) ե. իդ. 1. Խտութիւն. մերժումն։ ‖ 2. ի յաւիտենից գատապարտութիւն անզեղջ մեղաւորաց. հրաւիրան ի տանջանս. խտութիւն։ Les questions de la prédestination et de la — ։ ‖ 3. Նախընդանք. պարսաւանք։ Cela est digne de — ։

Reprochable (—ըբ—օ—ապլ) ած. 1. նախրելի. պարսաւելի. ըստգատանելի. մեղադրելի։ Action — ։ ‖ 2. Մերժելի. չընդունելի. անընկալ։ Témoin, témoignage — ։

Reproche (—ըբ—օ—չ) ե. ր. Ըստգիւտ. ըստգատանք. նախր. պարսաւանք. մեղադրութիւն. մեղադրանք։ — juste, injuste, mal fondé. Grand, sanglant — . J'en ai reçu des reproches. Homme sans — . Ազբ անըստգիտ, անպարսաւ, անհեգնք, անբամբասս։ Il est à l'abri des reproches. Զատ է ի մեղադրանաց։

— յե. Պատճառք մերժելոյ զինչ։

= Sans — . մբ. —. Չասեմ առ ի մեղադիր լինելոյ. (—ս. երևոյթ զգալոյ չբլլալ)։ Sans —, soit dit sans —, je lui ai rendu plus d'un service։

Reprocher (—ըբ—օչ) բ. ն. Ցանգիմանութեամբ յիրեաս հարկանել. յանդիմանել. ըստգատանել, մեղ գնել. մեղադիր լինել. մեղադրել. բիծ գնել. բիծս կարկատել։ — à un homme les fautes qu'il a faites. — à quelqu'un son ingratitude. (—ս. Մէկուն ապերախտութիւնը երեսը զարնել)։ Ma conscience ne me reproche rien. Ինքս իմ զիս ոչ ըստգատանէ։ Que lui peut-on —? Զի՞նչ անիծքն ոք ի բիծ առնել նմա։ Se — . Անձին մեղ գնել. մեղադիր լինել անձին. ըստգատանել զանձն։

— des témoins. Մերժել զվկայս պատճառօք։

Reproducteur, trice (—ըբ—օ—բ—ըդ—թօր, դ—թ) ած. Վերսկսին յառաջնոցս. մխաանգամ բազմացիչ։

Reproductibilité (—ըբ—օ—բ—ըդ—ի—պ—իթ) ե. իդ. Մխաանգամ յառաջ բերելին կամ բազմանալին լինել։ La — des êtres։ [գամ յառաջ բերելի, բազմանալի։

Reproductible (—ըբ—օ—բ—ըդ—ապլ) ած. Մխաան-

Reproductif, ive (—ըբ—օ—բ—ըդ—իֆ, իվ) ած. Մխաանգամ ազդելունակ։

Digitized by Google

Reproduction (ռէ-փրո-տիք-սիոն) ի. իզ. 1. Վերարտադրություն, յառաջածություն, յառաջելություն, արտադրություն։ La nature se perpétue par des reproductions։ || 2. Վերարտադրություն. ծնունդ։ La — des êtres. Les organes de la —։ || 3. Նորոգ բուսուցիկ։ La — de la queue d'un lézard։ || 4. Արգելք հրատարակության։ L'auteur a interdit la — de son roman։

Reproduire (ռէ-փրո-տուր) բ. ն. 1. Միաժամանակ յառաջ բերել, բազմացնել, արտադրել։ La plupart des arbres coupés jusque sur leurs racines, reproduisent un nouveau plant։ || 2. Միաժամանակ յանդիմանի կացուցանել, առնել. դարձեալ ի մէջ բերել։ Ce plaideur n'a fait que — ses moyens déjà écartés։ || 3. Ձշդիւ օրինակել։ Le copiste a reproduit jusqu'aux fautes d'orthographe։ || 4. Օրինակել ի լոգերի կամ ի հանդիսի զ.յօգուածի կամ զմեան յօգուածոյ այլոյ լոգերի կամ հանդիսի. արտադրել։ || 5. Արգելն հրատարակել (գրուածոյ)։

= Se —. բ. —. 1. Միաժամանակ բուսանել, յառաջ գալ։ || 2. Միաժամանակ երևիլ։ Il commence à se — dans le monde։ [սովնալ։

† **Repromettre** (ռէ-օմ-փրո-էթ) բ. ն. Դարձեալ խոստանալ։

Réprouvable (ռէ-փրու-վ-ապլ) ած. Խոտելի. մերժելի։ [գաղտագործուած։

Réprouvé, ée (ռէ-փրու-վե) անց. դերբ. Խոտեալ. = ի. ար. Հրաւիրեալ ի տանջանս յաւիտենից. խոտեալ։ Être du nombre des réprouvés։

Reprouver (ռէ-փրու-վե) բ. ն. Ցուցանել կամ ապացուցանել լիով, առաւելապէս։

Réprouver (ռէ-փրու-վե) բ. ն. 1. Խոտել. մերժել, գաղտագործուել։ L'Église a réprouvé cette doctrine։ || 2. Պահանջել, հրաւիրել ի տանջանս յաւիտենից. խոտել. մերժել. անարգել։ Dieu réprouva Saül pour sa désobéissance։

Reps (ռէփս) ի. ար. 1. Կերպաս [étoffe de soie] բնչ. առուտր։ || 2. Գաստոն [étoffe] բնչ. առուտրոյ կամ առուտրոյ բամբակախառն։ [insecte —։

Reptile (ռէփ-թիլ) ած. Սողուն. գետուն։ Animal, = ի. ար. 1. Սողուն. գետուն։ Le serpent est un —. Le ver est un —։ || 2. (փոխ. և ընդ.) Աւր գետնասող, չարաճճի։ [գետ։

Repu, ue (ռէփիւ) անց. դերբ. Repaître բայի. ցա-

Républicain, aine (ռէ-փիւ-պլի-գէն, էն') ած. 1. Ընկերհաշտասական։ Gouvernement —։ || 2. Կատակից ընկերհաշտասութեան. ընկերհաշտասական։ Esprit —։ Ցայս միտս վարի և իրք ի. ար. C'est un grand —։

† **Républicaniser** (ռէ-փիւ-պլի-գա-նիզ-զե) բ. ն. Ընկերհաշտասական գործել։ [կերհաշտասական ոգի։

Républicanisme (ռէ-փիւ-պլի-գա-նիզ-մ') ի. ար. Ընկ-

† **Republier** (ռէ-փիւ-պլիե) բ. ն. Միաժամանակ հրատարակել։

République (ռէ-փիւ-պլիք) ի. իզ. 1. Տէրութիւն. պետութիւն։ Le mépris des lois est la peste, le fléau de toute —։ || 2. Ընկերհաշտութիւն։ — démocratique, aristocratique, oligarchique. La — romaine. La — française։ — La — chrétienne. Քրիստոնեայ Տէրութիւնք։ La — européenne. Եւրոպական Տէրութիւնք։ La — des lettres. (փոխ.) Աշխ գրագիտաց։

Répudiation (ռէ-փիւ-տի-ա-սիոն) ի. իզ. 1. Հրաժարութիւն։ La — d'un legs։ || 2. Կնաբաժանութիւն. ապահարզան։ La — existait dans l'antiquité։

Répudier (ռէ-փիւ-տիե) բ. ն. 1. Միաժամանակ. թողուլ։ Il a répudié la croyance de ses pères։ || 2. Հրաժարիլ։ — un legs։ || 3. Արձակել, հանել (գիկին)։ Les Hébreux, les Romains avaient droit de — leurs femmes en certains cas։

Répugnance (ռէ-փիւ-կնա-նս) ի. իզ. 1. Անհաճութիւն. չկամութիւն. հակառակութիւն։ Il a de la — au mariage, pour le mariage. Vaincre ses répugnances. Il y a consenti avec —. Հաւանեցաւ յահակոյզ կամի, ակամայ, արտակիս։ || 2. Անհնարաւորութիւն. չվիճաբանութիւն։

Répugnant, ante (ռէ-փիւ-կնան, անթ) ած. 1. Հակառակ. ընդդէմ։ Proposition répugnante à la foi։ || †2. Գարշելացուցիչ. զազրացուցիչ։ Une odeur répugnante։

Répugner (ռէ-փիւ-կնե) բ. չ. 1. Հակառակ երևիլ, լինիլ. հակառակել. չվիճաբանիլ։ Sa vie répugne à sa doctrine։ || 2. Դժուարանալ. ծանրանալ. խորշիլ։ Je répugne souverainement à faire cela։ || 3. Անհամայ, ատելի լինիլ։ Cet homme me répugne։

Répululer (ռէ-փիւ-լիւ-լե) բ. չ. Միաժամանակ սփռել կամ բազմանալ ի տակաւ ժամանակի. միաժամանակ մոլիլ։

Répulsif, ive (ռէ-փիւլ-սիֆ, իվ) ած. Վանիչ. *վանողական։ Vertu, force répulsive։

Répulsion (ռէ-փիւլ-սիոն) ի. իզ. 1. Վանիչ զօրութիւն. *վանողութիւն։ L'attraction et la —։ || 2. (փոխ.) Խորշումն։ Tout ce que je vois en lui m'inspire un sentiment de —։

Réputation (ռէ-փիւ-տա-սիոն) ի. իզ. 1. Անուն. համբաւ. (այլ. համբարսամ)։ — équivoque, douteuse, brillante. Bonne, mauvaise —. Travailler à se faire une bonne —։ || 2. Անուն բարի. համբաւ. մեծարոյ կարծիք։ Il a beaucoup de —. Acquérir de la —. Porter atteinte à la — de quelqu'un. Ի կարծիս մեծարանաց ուրուք վնասակար լինել. վատանուն, վատահամբաւ առնել զոք։

Réputer (ռէ-փիւ-տե) բ. ն. Համարել. կարծել. անուն զոք առ. (իմաստասիս)։ On le réputait homme sage. Il est réputé pour homme de bien։

Requérable (ռէ-կե-ռ-ապլ) ած. տես Quérable.

Requérant, ante (ռէ-կե-ռան, անթ) ած. և ի. Պահանջող (ի գատաստանի). գատախազ։

Requérir (ռէ-կե-րիր) [լծորդի իրքն զAcquérir.] բ. ն. †1. Միաժամանակ երևիլ ի հնդիկ. գործել երթալ տանել։ Allez le —։ || 2. Հնդրել. աղաչել։ Qui est-ce qui vous a requis? || 3. Հնդրել. հայցել. յօգնութիւն կոչել։ — la force publique։ || 4. Պահանջել. (ի գատաստանի)։ || 5. (փոխ.) Հնդրել. պահանջել։ Cela requiert célérité։

Requête (ռէ-կէթ) ի. իզ. 1. Գիր պատառանոց. *հնդրագիր. *աղերսագիր։ Présenter — aux juges d'un tribunal. Maître des requêtes. Ա. երդակացու. աղերսագրաց. *աղերսապետ։ || 2. Հնդիր. հնդրուած. աղաչանք. (ընդ.)։ Ayez égard à la — que je vous fais։

Requêté (ռէ-կէթե) ի. ար. Փաղաքշեալ ի բաց կոչելոյ զշուներ որսականերս։

Requêter (ռէ-կէթե) բ. ն. Ա. երթալով խուզել, յայզել (որսորդաց, որսական շանց)։ — le cerf։

Requiem (ռէ-կի-էմ') ի. ար. 1. Աղօթք եկեղեցւոյ վասն ննջեցելոց։ Chanter un —, des —. Messe de —. Հանգստեան պատարագ։ || 2. Հանգստեան պատարագ երաժշտութեամբ։ Le — de Mozart։

Requin (ռէ-կէն) ի. ար. Մեծ ձուկն ինչ ծովու. *շանաձուկն։ Le — est très vorace։

Digitized by Google

Requinquer (se) (ռը ռէ-կին-կե) բ. ա. 1. Զարդարել և պաճուճել (պատառոտ). ‖ 2. Զարդարել անհետևեալ ածականը. (հին բ. և ընդ.).

Requint (ռէ-կին) է. ար. Չինգերորդ մասն հինգերորդի կամ հնգեկի. հինգերորդ հինգերորդի։ Payer le quint et —։ [հնգերկել. պահանջել։

Requis, ise (ռէ-կի, իզ) ած. տես. Requérir բայի.

Réquisition (ռե-կի-զի-սիօն) է. իգ. 1. Խնդիր. խնդրանք։ ‖ 2. Պահանջանք։ ‖ 3. Պահանջանք. գրաւում։ On a mis tous les chevaux du pays en —. La — comprit tous les jeunes gens de dix-huit ans à vingt-cinq։

† **Réquisitionnaire** (ռե-կի-զի-սիօն-ներ) է. ար. Բռնաւորեալ զինուորական բանի։

Réquisitoire (ռե-կի-զի-թուար') է. ար. 1. Գրաւոր պահանջանք (ի դատաստանի). դիր գատախազութեան։ Son — n'est pas favorable à l'accusé։ ‖ 2. Գիր տրանջելոյ, ամբաստանութեան։ Son rapport fut un long —։

Reseif (ռե-սէֆ) է. ար. տես Récif.

Resceindant (ռե-սէ-ին-տ) է. ար. Խնգրաւած ջնջելոյ կամ եղծանելոյ (զգաշն, զվճիռն)։

Resceinder (ռե-սէ-ին-տե) բ. ն. Ջրել. Ջնջել. եղծանել. (ըստ իրաւագիտաց)։ Faire — un contrat։

Rescision (ռե-սի-զիօն) է. իգ. 1. Ջնջումն, եղծումն (գաշանց)։ ‖ †2. Ի բաց հատումն. (ըստ վիրաբուժից)։ — des amygdales։

Rescisoire (ռե-սի-զուար') ած. Ջնջելոյ կամ եղծանելոյ (զգաշինս)։ Action —։ [կամ վճռագիր)։ == է. ար. Գիրատար նեռի գործ (յետ ջնջելոյ գաշանց

Rescousse (ռե-սու-սե) է. իգ. 1. տես Recousse. 1. ‖ 2. Օգնութիւն։ À la —. Յօգնութիւն. ի թիկունս։

Rescription (ռե-սգրի-պիօն) է. իգ. տես Mandat, 3.

Rescrit (ռե-սգրի) է. ար. 1. Պատասխանի կամ լուծումն խնդրոց (առեալ ի կայսերաց Հռոմոյեցւոց). հրովարտակ։ ‖ 2. Հրովարտակ, կնիքակ (Հռոմոյ քահանայապետին)։

Réseau (ռե-զո) է. ար. 1. Թակարդ կամ ցանց փոքրիկ։ Prendre des lapins avec des réseaux։ ‖ 2. Գործած հիւսիկեն. ցանց. ոսկրակ։ Ses cheveux étaient enveloppés d'un — de soie։ (Տես և. Filet. 11)։ ‖ 3. Ցանց. հիւսուածք։ — artériel։ ‖ 4. Ցանց, ճառագայթումն (երկաթգծուղեաց)։ Le — des chemins de fer est très incomplet dans cette contrée. Le — belge։

Résection (ռե-սէ-սիօն) է. իգ. Հատանելն զնշոյրս (ըստ վիրաբուժից). Ծայրակտրութիւն։ Il fallut opérer la — des os։

Réséda (ռե-սէ-տա) է. ար. Տունկ մի անուշահոտ. *յօգիսակ։ Le — odorant est originaire de Barbarie et d'Égypte. Un bouquet de —։

Réséquer (ռե-սե-կե) բ. ն. Հատանել զնշոյրս (ոսկերաց, ըստ վիրաբուժից)։

Réservation (ռե-զեր-վա-սիօն) է. իգ. 1. Ընծին պահել, *վիրապահել իրաւունք։ ‖ 2. Իրաւունք պահել հռոմոյեցի քահանայապետին՝ շնորհելոյ ումեք զպաշտօն մի հատուածոյ [bénéfice] ի հնազանդ գործոյ [obédience]։

Réserve (ռե-զեր-վ) է. իգ. 1. Ընծին պահեալ իրաւունք. *վիրապահումն։ Dans ce contrat, il a fait plusieurs réserves։ ‖ 2. Պահեստի բանակ, դունդ։ Appeler la —. Armée de —. Corps de —։ ‖ 3. Որոտան (պահեալ բնական տեղեաց). *վիրապահեալ տրտղան։ ‖ 4. (փոխ.) Խոհականութիւն. զգուշութիւն. չափաւորութիւն։ Parler avec beaucoup de —. N'avoir aucune — pour quelqu'un. Ոչինչ ծածկել յուսիքեն. տալ լիով զամենայն։ — Sous toutes réserves. Առանց երաշխաւորելոյ։ == À la — de. նե. ած. ի բաց առեալ. բաց ի. առանց։ == Sans —. հբ. ած. Առանց ինչ պահելոյ. առհասարակ։ Il lui a laissé tous ses biens sans —. Une confiance sans —. Անպայմանն, անսահման, բացարձակ վստահութիւն։ [Il a mis une forte somme en —։ == En —. հբ. ած. ի պահեստի. ի միակողմն. մեկուսի։

Réservé, ée (ռե-զեր-վե) ած. Զգոյշ. խոհական։ Il faut être fort — avec ces gens-là։

Réserver (ռե-զեր-վե) բ. ն. 1. Պահել (ինչ մի ի բազմից կամ մնան ինչ ի բնաւէն)։ — une part du butin։ ‖ 2. Ուշացեալ ժամանակի թողուլ. պահել։ Il réserve le reste de l'explication à un autre temps. Il réserve ce cheval pour un jour de bataille։ ‖ 3. Պահել. պատրաստել պահել. սահմանել։ Il a enfin reçu la punition que la justice divine lui réservait. Les ténèbres qui leur étaient réservées. Խաւարն որ յաղօրգելոյց է զնոսա։ — Se —. Պահել. *վիրապահել անձին։ L'évêque se réserve le pouvoir d'absoudre de certains cas։ == Se —. բ. ա. Պահել զանձն. ապատել։ Je ne danserai point de contredanse, je me réserve pour la valse։

Réserviste (ռե-զեր-վիսթ) է. ար. Պահեստի զինուոր, զօրական։

Réservoir (ռե-զեր-վուար) է. ար. 1. Պահատան։ ‖ 2. Աւազան ջուրց. ջրհեղ։ Ce — sert à alimenter les eaux du parc։ ‖ 3. Աւազան ձկանց. ձկնատեառնք։ Il a fait pêcher son grand étang, et a mis tout le beau poisson dans son —։ ‖ 4. Ժողովարան. ընդունարան. (ըստ անգամագիտաց)։ Le — de l'urine, de la bile. Le — de Pecquet. տես Citerne lombaire. [բնակող։

Résidant, ante (ռե-զի-տան, անթ) ած. Բնակեալ.

Résidence (ռե-զի-տանս) է. իգ. 1. Բնակութիւն. կայան։ Il fait sa — en tel lieu։ ‖ 2. Բնակիլն յիւրաքանչիւր պաշտօնավայրի։ Les évêques, les curés sont obligés à —, à la —։ ‖ 3. Կայան բնակութեան (արքայից, իշխանաց). կայք. հիւս. Ս. նստոց։ — royale. Cognac fut longtemps la — de François Ier. ‖ 4. Պատասխրակութիւն։ Au retour de sa —։

Résident (ռե-զի-տան) է. ար. Պատասխրակ։ Il n'a pas la qualité d'ambassadeur, il n'a que celle de — Ministre —։ Ինն պատասխրակի ասի Madame la résidente։

Résider (ռե-զի-տե) բ. ն. 1. Բնակել. կալ. նստիլ։ Il réside sur կամ dans son domaine։ ‖ 2. Բնակել յիւրաքանչիւր պաշտօնավայրի։ ‖ 3. (փոխ.) Բնակել. կալ։ En Dieu seul réside la fécondité et la puissance absolue։ ‖ 4. (փոխ.) Կալ. գտանիլ. կայանալ։ La difficulté réside en ceci։

Résidu (ռե-զի-տիւ) է. ար. 1. Մնացորդ (հաշուի). (հմ. այժմ տես Reliquat)։ ‖ 2. Մնացորդ. մնացուածք. (ըստ տարրագիտաց)։

Résignant (ռե-զի-ինի) է. ար. Որ թողու զպաշտօն ինչ։ Le — et le résignataire։

Résignataire (ռե-զի-ինե-թեր) է. ար. Որում թողու զպաշտօն ինչ։

Résignation (ռե-զի-ինա-սիօն) է. իգ. 1. Թողուլն յոք (զիւր իրաւունս)։ ‖ 2. Հնազանդութիւն (ի պաշտամունէ)։ ‖ 3. (փոխ.) Հպատակութիւն (կամացն Աստուծոյ). Հաստատակամութիւն։ Une entière — aux volontés du ciel։

Digitized by Google

‖ 4. (ւնչոթ.) Աքսորուն[ջ] հպատակութիւն։ Il a subi son exil avec —։

Résigner (ռեզիներ) բ. ն. 1. Թողուլ յոք (զպաշտօն ինչ)։ ‖ 2. Հրաժարիլ (ի պաշտամանէ)։ ‖ 3. Աւանդել. յանձն առնել. գնել ի ձեռս։ — son âme à Dieu։

= Se —. բ. ա. Հպատակիլ (կամեցո Աստուծոյ). Համակամ լինել. յանձն առնուլ պատրաստութեամբ։ Se — à la volonté de Dieu, à son sort. Elle s'y est résignée։

Résiliation (ռեզիլիւսիոն) է. իէ. [ռ.]

Résiliement կամ **Résiliment** (ռեզիլիման) է. Ջնջումն. եղծումն։ La résiliation d'une vente։

Résilier (ռեզիլիե) բ. ն. Ջնջել. եղծանել։ Les juges ont résilié ce contrat։

Résille (ռեզիյ') է. իէ. Մամլակալ ցանցակերպ։

Résine (ռեզին') է. իէ. 1. Խեժին (շոճաղ [pin], եղևնոյ [sapin], կուենոյ [mélène], հերձոյ [lentisque], բևեղինոյ [térébinthe])։ La — du lentisque s'appelle Mastic. Le camphre est une espèce de —։ ‖ 2. Շոճաղ խէժ։ Un flambeau de —, de poix-—. Գևեղէ։

Résineux, euse (ռեզինէ, էօզ) ած. 1. *Խեժառնաբեր։ Les arbres —։ ‖ 2. *Խեժային։ Goût —։

Résipiscence (ռեզիբիսանս) է. իէ. Ցաւագնութիւն գալի. զղջաւորութիւն։ Il est enfin venu à —։

Résistance (ռեզիսդանս) է. իէ. 1. Կարծրութիւն. բրաւութիւն։ Il est difficile de graver sur les pierres dures, à cause de la — de la matière։ ‖ 2. Ընդդիմահարութիւն (մարմնոց, ըստ բնագիտից)։ ‖ 3. Ուրգել։ Je voulus pousser la porte, mais je sentis quelque —։ ‖ 4. Պաշտպանութիւն անձին. ընդդիմակացութիւն։ Il s'est rendu sans —, après une faible —։ ‖ 5. (ւնչոթ.) Դիմադարձութիւն. ընդդիմդարձութիւն. հակառակութիւն։ Il a obéi sans —։ ‖ 6. Ըմպահկանք, առաջակութիւն (երթևեռի)։ ‖ †7. Տևականութիւն. տեղութիւն. ըմբռնութիւն. (սլ. դիմացկունութիւն)։ Les jeunes soldats ont moins de — que les vieux։ [մնչար. կարծր։

Résistant, ante (ռեզիսդան, անդ) ած. Ընդդիմ-

Résister (ռեզիսդե) բ. ն. 1. Մնալ անդեմլի. հակառակիլ։ Une pierre qui résiste au ciseau. Վիմ՝ անդեմլի գրոց։ Une poutre qui résiste à une forte charge. Գերան որ բառնայ զբեռն ծանր։ ‖ 2. Մնալ անթափանցելի։ Un chapeau qui résiste à l'eau։ ‖ 3. Ընդդիմ կալ. հակառակ կալ. զդիմ ունել. ընդդիմանալ. դիմադրել. ընդդիմադրել։ La ville a résisté pendant plusieurs mois։ ‖ 4. (ւնչոթ.) Ընդդիմ կալ, դառնալ, բռնիլ. դիմագարձել. ընդդիմանալ։ — à son maître, à la tentation։ ‖ 5. Հանդուրժել. ժոյժ ունել. ժուժկալ լինել. տոկալ. տանել. (սլ. դիմանալ)։ Qui pourrait — à ce grand froid? Ո՞ կարիցէ կալ առաջի, կամ հանդարտել առաջի մեծի ցրտոյն։ Cheval qui résiste à la fatigue. Տոհուն երթևեռ։

Résolu, ue (ռեզոլ) ած. գերբ. Résoudre բայի. 1. Փարատակալ (պատուճն)։ ‖ 2. Ջնջեալ. եղծեալ։ Bail —։ ‖ 3. Լուծեալ (խնդիր)։ ‖ 4. Սահմանեալ. որոշեալ։ ‖ 5. Հաստատակամ ի մտի։

= ած. 1. Հաստատ մտօք. *Հաստատասիրտ։ ‖ 2. Համարձակ. աներկիւղ. խիզախ։ Il ne craint rien, il est très —։

Résolubie (ռեզոլ-ուբլ') ած. 1. Լուծանելի, դիւրաբոլոր (խնդիր)։ ‖ †2. Եղծանելի, Ջնջելի (գաղթ)։

Résolument (ռեզոլ-ման) մ. 1. Հաստատութեամբ. ամենևին։ Je veux — que cela soit։ ‖ 2. Համարձակ. աներկիւղ. քաջութեամբ։ Il va — au combat։

Résolutif, ive (ռեզոլ-իֆ, իվ) ած. փարատիչ (պատճառ կամ կալուածոց [engorgement] դէղ, ըստ բժշկաց)։ Onguent —։

= է. ած. Դէղ փարատիչ պատճառաց։

Résolution (ռեզոլ-իսիոն) է. իէ. 1. Լուծումն. հալումն։ La — de la neige en eau։ ‖ 2. Հաստատիլն ի զբաղութենէ (ըստ բժշկաց). ակարութիւն։ ‖ 3. փարատումն, գնատումն (պատճառ, կալուածոց)։ ‖ 4. Լուծումն. վճիռ։ — d'un problème, d'une difficulté։ ‖ 5. Լուծումն, Ջնջումն (գաղթից)։ ‖ 6. Հաստատութիւն միտց. միտք. որոշումն. յառաջագրութիւն. դիտաւորութիւն։ Il prit la — de faire ce voyage. Changer de —. փոխել ի միտց։ ‖ 7. Պակութիւն միտց. քաջութիւն. արութիւն։ À cet âge, il faut bien de la — pour renoncer au monde. Un homme de —. Այր հաստատամիտ։ [(գաղանից)։

Résolutoire (ռեզոլ-ուար') ած. Ջնջիչ, եղծիչ

Résolvant, ante (ռեզոլվան, անդ) ած. փարատիչ (պատճառ դէղ, ըստ բժշկաց)։ Վարի եւս բերբ է. ա. Un —։

Résonance (ռեզոնանս) է. իէ. Հնչակամուրթիւն։ Les résonances d'un corps sonore։

Résonnant, ante (ռեզոնան, անդ) ած. 1. Հնչական. *Հնչուն։ Cette voûte, cette église est bien résonnante։ ‖ 2. Քաղցրահնչող. ուժգնահնչակ. առատահամայն. յորդաձայն։ Ce violon est bien —. Une trompette résonnante։

Résonnement (ռեզոնման) է. ա. Հնչակամուրթիւն։ Le — de cette voûte nuit à la voix։

Résonner (ռեզոնե) բ. ն. 1. Հնչել. Քնդալ։ Cette voûte résonne bien. Faire — les échos. Հնչեցուցանել զարձագանգս։ ‖ 2. Զայնառ ձայն կամ հնչիւն արձակել։ Cette cloche résonne bien։

Résorber (ռեզոր-բե) բ. ն. Մխաստանգամ ի շրջան մուծանել (զհեղուս միջերկրայս ի մարմնի)։

Résorption (ռեզոր-բիսիոն) է. իէ. 1. Մխաստանգամ ծծելն։ ‖ 2. Մխաստանգամ ի շրջան մուծանելն (հեղուց միջերկրայց ի մարմնի)։

Résoudre (ռեզուտր) [Je résous, tu résous, il résout, nous résolvons, vous résolvez, ils résolvent. Je résolvais. Je résolus. Je résoudrai. Résous, résolvez. Que je résolve. Que je résolusse. Résolvant. Résolu, ue.] բ. ն. 1. Լուծանել։ — un corps en ses éléments։ ‖ 2. Դարձուցանել. փոխել. շրջել։ Le froid résout la vapeur en eau։ ‖ 3. փարատել. անհետ առնել։ — une tumeur։ ‖ 4. Ջնջել. եղծանել։ — un bail, un contrat։ ‖ 5. Լուծանել. վճռել։ Les théologiens ont résolu ce cas de conscience։ ‖ 6. Հաստատել. առհաւատել. որոշել։ Je suis résolu à կամ de rester. Il a été résolu que... Հաստատեցաւ, եկաց այս բան ի խորհրդականն Թէ... յորժամ կալաւ բանս այս ի խորհրդի անդ Թէ...։ ‖ 7. Հաւանեցուցանել. յօժարեցուցանել։ Il balançait, je parvins à le —։

= բ. ն. Դնել, հաստատել ի մտի։

= Se —. բ. ա. 1. Լուծանիլ։ ‖ 2. Լուծանիլ. գտանել. շրջիլ. փոխիլ։ Les vapeurs se résolvent en pluie։ ‖ 3. փարատիլ, անհետ լինել, անհետանալ (պատճառն)։ ‖ 4. Դնել ի մտի. հաւանիլ։ Je me résolus à plaider։

Résous (ռեզու) մխս եւս ած. գերբ. Résoudre բայի. Լուծեալ. շրջեալ. գարձեալ։ Brouillard — en pluie։ (Ըստ Լեզուիցն միջերկրի առել և †յիշատակեն Résoute. Vapeur résoute en petites gouttes d'eau)։

Digitized by Google

Respect (ռ-ս-ֆ-է, ռ-ս-ֆ-ի-է. des respects, տե ռ-ս-ֆ-ի) է. ա-ր. †1. Պատիւ-ք. (ի.)։ Plusieurs respects me rendent chère votre personne։ ‖ 2. Հպարտ-ած. Նկատ-ում. (ի.)։ Cette proposition est fausse sous divers respects. Au — de. Յարգ-ա. (տե. Նկատմամբ)։ ‖ 3. Մեծարանք. ակնած-ութ-իւն. պատկառ-անք։ — religieux. Grand, profond —. J'ai du —, beaucoup de — pour vous. Manquer de — à քեզ pour quelqu'un. Exiger des respects։

— humain. Երկիւղ ի պատասխանէ և ի կարծեաց մարդկան. (տե. մարդկօրէն նկատմամբ)։ Il a fait cela par — humain. Ան մարդկան ակնակ արար զայդ։

— Tenir en —. Պղծել երկիւղ. սանձահարել։ Cette citadelle tient la ville en —։

Respectable (ռ-ս-ֆ-է-պ-ի) տ. Մեծարոյ. պատկառելի. Հարգելոր։ Un vieillard —։

Respecter (ռ-ս-ֆ-է-ռ) բ. ն. 1. Մեծարել. մեծարանս, շուք գնել. ակն ածել։ — les lieux saints։ ‖ 2. (փոխ-բ.) Խնայել. անխռովել. զնգալ։ Ces anciens monuments que le temps a respectés։

= Se —. բ. տ. Պատկառ կալ բարեվայելչութեան ան. ձին, առաքինանին, արդոյն. պատճել զանձին շուք, զգաստ։ C'est une femme qui se respecte, qui se fait —։

Respectif, ive (ռ-ս-ֆ-է-ի-ֆ, իվ) տ. Պատշաճեալ յիւրաքանչիւր ոք. անձնիւր. **փոխադարձ։ Intérêts respectifs։

Respectivement (ռ-ս-ֆ-է-ֆ-իվ-ման) մ. 1. փոփոխ. փոխանակաւ. փոխադարձաբար։ Ils sont tous deux — demandeurs et défendeurs։ ‖ 2. Պէս մի։ Ces propositions sont — fausses, scandaleuses, hérétiques։

Respectueusement (ռ-ս-ֆ-է-ռ-ու-զ-ման) մ. Մեծարանօք. ակնածութեամբ. պատկառանօք։ Parler — à quelqu'un. S'approcher — de l'autel։

Respectueux, euse (ռ-ս-ֆ-է-ռ-ու, ու-զ) տ. 1. Մեծարել. պատուատիր։ — envers ses parents։ ‖ 2. Մեծարանաց. ակնածու։ Ce langage n'est pas assez —։

Respirable (ռ-ս-ֆ-ի-պ-է) տ. Շնչելի (օդ)։

Respiration (ռ-ս-ֆ-ի-ա-ցի) է. իթ. Տարբեր. շնչոց. շնչառութիւն. շունչ։ Les organes de la —։

Respiratoire (ռ-ս-ֆ-ի-ռ-ա-ռ-ու) տ. Շնչառական. շնչառու. շնչական։ Organe —։

Respirer (ռ-ս-ֆ-ի-ռ) բ. ն. 1. Զգել, ծծել. զօդ. շունչ կլանել. շնչել. ունել զօդ. ազի բերել. ազիբերել։ Il est asthmatique, il a de la peine à —. Il ne respire plus. Անշնչացեալ է. մեռեալ է։ ‖ 2. Շնչել. կեալ։ Tant que tu respires. Մինչդեռ շունչ ի քեզ է։ Tout ce qui respire. Ամենայն որ ինչ շունչ յանշնգուռն իւր. ամենայն շնչաւորք։ ‖ 3. (փոխ-բ.) Շունչ. ազի կլանել. ազի առնուլ. հանգչիլ։ Laissez-moi — un moment։

— après quelque chose. Անձկալ իմիք մեծաւ փափագանօք։

= բ. ն. 1. Շնչել, ծծել, ձգել (զօդ)։ — un bon air, un air corrompu։ ‖ 2. Բուրել, արձակել, հոտիանալ (հոտ)։ Cette terre couverte de fleurs respirait mille parfums։ ‖ 3. (փոխ-բ.) Ցայտ առնել. յուցանել։ Toute sa personne respire l'orgueil։ ‖ 4. Կամ-ոգին անհնչել. մեծաւ փափագանօք ցանկալ։ Il ne respire que la vengeance։

Resplendir (ռ-ս-փ-լ-ան-ի-ռ) բ. ն. փայլել պայծառագնել. պայպայլել. շողալ. փարփռել. ճաճանչել։ La nuit était belle, la lune resplendissait։ Ան եւ փոխ-բ. Son visage resplendissait de joie։

Resplendissant, ante (ռ-ս-փ-լ-ան-ի-ս-ան, անդ) տ. Պայծառափայլ. պարզապայլուն. փարփռուն. *շողշողուն։ Tout — de lumière. — de jeunesse. Ամենեւին մանկութեան ծաղկեալ։

Resplendissement (ռ-ս-փ-լ-ան-ի-ս-ման) է. ա-ր. Շողփայլուն. պարզապայլութիւն. փայլուն. փարփռուն։

Responsabilité (ռ-ս-փ-ո-ն-ա-պ-ի-լ-ի-թ-է) է. իթ. Պատասխանատուութիւն։ La — ministérielle։

Responsable (ռ-ս-փ-ո-ն-ա-պ-է) տ. Պատասխանատու. երաշխաւոր։ Les ministres sont responsables. Je ne suis point — des fautes d'autrui։ [Նախան։ Mémoire —։

Responsif, ive (ռ-ս-փ-ո-ն-ի-ֆ, իվ) տ. Պատասխանական։

Ressac (ռ-ը-ս-է) է. ա-ր. Ուժգին ընդդիմութիւն ալեաց խորտակելոց ի քարաժայռս։

Ressaigner (ռ-ը-ս-ե-ն-է) բ. ն. Մխաւանգամ երակ հատանել, արիւն հանել։ — un malade։

= բ. ն. Մխաւանգամ արիւն եղանել։ Ma plaie ressaigne։

Ressaisir (ռ-ը-ս-ա-ի-ռ) բ. ն. 1. Մխաւանգամ առնուլ, ունել, ըմբռնել։ ‖ 2. Մխաւանգամ յինքն ըմբռնել, առնուլ։ Il ressaisit le pouvoir. Դարձաւ տէրութիւն նորա ի նա։ [նել։

= Se —. բ. տ. Մխաւանգամ առնուլ, ի բուռն արկա-

Ressasser (ռ-ը-ս-ա-ս-է) բ. ն. 1. Մխաւանգամ մաղել։ — de la farine։ ‖ †2. Մխաւանգամ խաւատել։ ‖ 3. (փոխ-բ. և ընդ.) Մանր քննել. կրկտել։ Ce procès a été sassé et ressassé. — la conduite de quelqu'un. Ընտել զվարս ուրուք։ ‖ 4. Սակաւ առեալ կրկնել, երկրորդել։ Il ne fait que — les mêmes choses։

Ressaut (ռ-ը-ս-ո) է. ա-ր. Յառաջակարկառ մասն (ի շինուածս). առրատանդ։ [(գիտութ.)։

Ressauter (ռ-ը-ս-ո-է-ռ) բ. ն. Մխաւանգամ վազել

= բ. ն. 1. Դարձեալ առնուլ։ Il sautait et ressautait par-dessus la corde։ ‖ 2. Ելառեալ կարկառիլ. ցիւռկել։ Corniche qui ressaute։

Ressemblance (ռ-ը-ս-ա-պ-լ-ան-ս) է. իթ. 1. Նմանութիւն։ — frappante. La — est parfaite entre eux։ ‖ 2. Տիպ. կերպարանք. երեսդիմ։ [ման։ Portrait —։

Ressemblant, ante (ռ-ը-ս-ա-պ-լ-ան, անդ) տ. Նմանական։

Ressembler (ռ-ը-ս-ա-պ-լ-է) բ. ն. Նմանիլ. բերել զնմանութիւն։ Ce fils ressemble à son père. Cela ne ressemble à rien. Անհնման, անօրինակ իմն է այդ։ Se —. Նմանիլ միմեանց։ Ils se ressemblent de caractère. Հաւասարագիք են։ Qui se ressemble, s'assemble. (տե. ա.) տես s'Assembler. [բանի (կօշկաց)։

Ressemelage (ռ-ը-ս-ը-մ-ը-լ-ա-ժ) է. ա-ր. Նորոգութիւն ներքնոց

Ressemeler (ռ-ը-ս-ը-մ-ը-լ-է) բ. ն. Նորոգել զներքնակս (գուլպայից, կօշկաց)։ Il a fait — ses bottes։

Ressemer (ռ-ը-ս-ը-մ-է) բ. ն. Վ երացաին սերմանել։

Ressenti, ie (ռ-ը-ս-ա-ն-տ-ի) տ. Կորովի. (լաւ նկատեալ և լաւ քաղաքագործեալ)։ L'Hercule Farnèse a des formes ressenties։

Ressentiment (ռ-ը-ս-ա-ն-տ-ի-ման) է. ա-ր. 1. Նորոգութիւն (հիւանդութեան, ցաւոց)։ Il vient d'avoir encore un léger — de sa colique, de sa fièvre։ ‖ †2. Երախտագիտութիւն. *երախտագիտութիւն. գոհացուցչութիւն. (ի.)։ "Est-il juste, seigneur, que seule, en ce moment, Je demeure sans voix et sans —"? RAC. *Bér.* II, 4. ‖ 3. Զգայութիւն. յիշատակութիւն. քինախնդրութիւն. սխրութիւն. քէն. սիրտ։ Il conserve un vif — de l'offense qu'il a reçue. Son — éclatera quelque jour։

Digitized by Google

Ressentir (ռը-սան-տիր) բ. ն. 1. Զգալ։ — un picotement à la gorge. — du bien-être. Il a ressenti vivement la perte de son ami. Տրտմեցաւ յոյժ ընդ մահ բարեկամին։ Je ressens une grande joie de votre retour։ ‖ 2. Զփորձ առնուլ. առնուլ զազդ։ — les effets de la valeur de quelqu'un։ ‖ 3. Հաղորդ լինիլ (ցաւոց կամ ուրախութեան ուրուք). (ցաւս)կից լինիլ. (ուրախս)կից, (խնդս)կից լինիլ։ Je ressens votre douleur, votre joie։ ‖ 4. Ընդ միտ առնել (զիշնամանան). քէն առնել, պահել։ — l'injure։ ‖ 5. Երախտահատոյց, շնորհահատոյց, *երախտագէտ լինիլ։ — une faveur։ ‖ 6. Նշմարել. ճանաչել։ On ressentait dans ses paroles un regret sincère d'avoir offensé Dieu։ ‖ 7. Ցանձին բերել զինքը, զնկատագիր։ Cela ressent la vieille philosophie։

= Se —. բ. ա. 1. Զգալ զիւանդութիւն (ախտին, հիւանդութեան)։ Il se ressent de son rhumatisme։ ‖ 2. Ցանձին բերել զինքը, զնկատագիր։ ‖ 3. Ցառոյ իմնանալ, կրել (զպիտան)։ Il se ressentira longtemps des débauches de sa jeunesse։ ‖ 4. Ցառոյ իմնանալ (զօգուտն)։ On se ressent toujours d'une bonne éducation։ ‖ 5. Ընդ միտ առնել (զիշնամանան). չարայուշ լինիլ։ ‖ 6. Նշմարիլ. տեսանիլ։ Sa vivacité se ressent dans ses paroles։

Resserré, ée (ռը-սէ-րէ) ած. գերբ. 1. Անձկացեալ. *սահմանափակ։ ‖ 2. Անձուկ. նեղ։ Un logement —։ ‖ 3. Անձուկ (միտք)։ ‖ 4. Խստացեալ, պնդեալ, Ս. կապ (արուեստին)։

Resserrement (ռը-սէր-ման) ե. ա. 1. Կծկումն. սեղմումն։ Le — des pores arrête la transpiration։ ‖ 2. (ենթբ.) Ամփոփումն. նահանջումն։ Le — de l'argent։

Resserrer (ռը-սէ-րէ) բ. ն. 1. Միւսանգամ դնել, պահել։ Resserrez ce papier dans votre bureau։ ‖ 2. Աւտւել եւս պնդել. պնդագոյն գործել։ Resserrez ce cordon։ ‖ 3. Սեղմել. անձկացուցանել. Ս. նեղացուցանել։ Le froid resserre les pores։ ‖ 4. Խստագոյնս պահել (զբանաբարկեալ)։ ‖ 5. Ի նեղ մեծ արկանել կամ հասուցանել (զքաղաք պաշարեալ). փակիլ արգելուլ. եւս քան զեւս պնդել զպաշարումնն։ ‖ 6. Գոհել (զործամի իւր)։ ‖ 7. Խստացուցանել, պնդել, Ս. կապել (զորովայն)։ Les cormes, les nèfles, les coings, resserrent le ventre, կամ անխնգիր resserrent։ ‖ 8. (ենթբ.) Ամփոփել. զսպել։ — le pouvoir dans ses justes limites։ ‖ 9. Զնեղել. բազկել. համառօտել։ Il faut — ce discours։ ‖ 10. (ենթբ.) Աւտւել եւս պնդել (զսէր բարեկամութեան)։ — les nœuds, les liens de l'amitié։

= Se —. բ. ա. 1. Անձուկ լինիլ. անձկանալ. Ս. նեղզանալ։ Ce terrain se resserre. Se — en boule. ծաղկիլ, ամփոփիլ զանձն. կծկիլ։ ‖ 2. Խստանալ, պնդիլ, Ս. կապիլ (որովայնի)։ ‖ 3. Աւտւել եւս յորանալ (օդոց)։ ‖ 4. (ենթբ.) Փակիլ զանձն։ Se — dans des limites plus étroites։ ‖ 5. (ենթբ.) Տալտապիլ (որսի). (ենթ. սեղմիլ. նեղանալ)։ ‖ 6. (ենթբ. և ընդ.) կարճիլ, նուազեցուցանել (զբնբ ծախս)։

Ressif (ռը-սիֆ) ե. ա. տես Récif.

A. **Ressort** (ռը-սօր) ե. ա. 1. Անդրէնդառնալն (միաքին ճնշելոյ կամ պրկելոյ) ի նոյն յառաջինն վիճակ իւր։ Le — de l'air. Une branche pliée fait —։ ‖ 2. *Զսպանակ. վերադրիչ։ — faible, doux, fort. Bander, tendre un —. Couteau à —. *Զսպանակաձեւ դանակ։ ‖ 3. (ենթբ.) Շարժիչ զօրութիւն. ճոճառ։ Le — des lois։ ‖ 4. (ենթբ.) Զօրութիւն. ժրութիւն։ Donner du — à l'estomac. Cet homme n'a point de —։ ‖ 5. (ենթբ.) Հնարք. հայթայթիչք. ճանապարհ. ազդակ. (ա. միջոց)։ Il a une politique mystérieuse qui n'agit que par des ressorts secrets. Faire jouer tous ses ressorts. Զամենայն հնարս հնարել։

B. **Ressort** (ռը-սօր) ե. ա. Վիճակ, տարածութիւն իրաւասութեան։ Le — de ce parlement était très étendu. Juger en dernier —. Դատել արձակափակիս գատաստանաւ, գերիշխանագոյս։ Cela n'est pas de mon —. Ի վեր է այդ քան զիմ ձեռնհասութիւն, իրաւասութիւն։

A. **Ressortir** (ռը-սօր-տիր) [Ի-տզրգի իրրև գSortir, A.] բ. ն. 1. Միւսանգամ արտաքս ելանիլ։ ‖ 2. (ենթբ.) Ցոյս յանդիմանի, պայծառագոյն երեւիլ. ի գործս առնէ. արտափայլիլ։ Cette broderie bleue ressort bien sur ce fond jaune։ ‖ †3. (ենթբ.) Ցառաջ գալ. հետեւիլ։ Il ressort de cet examen que . . .

B. **Ressortir** (ռը-սօր-տիր) [Je ressortis, tu ressortis, il ressortit, nous ressortissons, vous ressortissez, ils ressortissent. Je ressortissais. Ressortissant.] բ. ն. Վճռիլ յիշխանութենէ. անկանիլ ընդ իրաւասութեամբ։ Mon affaire ressortit au juge de paix։

Ressortissant, ante (ռը-սօր-տի-սան, անդ) ած. Անկեալ ընդ իրաւասութեամբ։

Ressouder (ռը-սու-դե) բ. ն. Միւսանգամ միաձուլանիլ (զօգիս)։ — des tuyaux։

Ressource (ռը-սուրս) ե. էզ. 1. Նպէ ազատք. ազատութ օգնականութեան. ապաւէն։ Ce sera ma dernière —. Il est ruiné sans —. Կործանեալ է անկարելի։ Une ville de —. Քաղաք ուր ամենայն ինչ գտանի. քաղաք ամենագիւտ։ ‖ 2. (ենթբ.) Հնարք. ճարտարութիւն։ Un homme de —, plein de ressources. Այր բազմահնար, բազմամիտ, հնարագէտ։ ‖ 3. Ինչք. (ա. գրամական կարողութիւն)։ Il a tant dépensé qu'il est maintenant sans —. Faire — de tout. Վաճառել զամենայն առացուածս իւր։

— Les ressources d'une langue. Այբենից ճոխութիւն լեզուի։ L'auteur ne connaissait pas assez les ressources de la langue։

[ressouvient-il?

A. **Ressouvenir** (ռը-սու-վընիր) բ. ն. Յիշել։ Vous en = Se —. բ. ա. 1. Յիշել. յաւշ իւր առնել. յաւշ բերել։ Faire — quelqu'un d'une chose. Յիշեցուցանել։ ‖ 2. Վրէժ խնդրել։ ‖ 3. Ընդունել զպատիժ։ ‖ 4. Զմոռաւ առնել. մոռախորհ լինիլ. հայել։ Se — de l'instabilité des choses de ce monde։

B. **Ressouvenir** (ռը-սու-վընիր) ե. ա. 1. Յիշատակ. յիշումն։ ‖ 2. Մնացորդ. նշմարանք. Ս. շրջբք։ Il a gardé des ressouvenirs de sa dernière maladie։

Ressuage (ռը-սու-ա) ե. ա. 1. Քրտանքն (օդոյ)։ ‖ 2. տես Liquation.

Ressuer (ռը-սու-ե) բ. ն. †1. Միւսանգամ քրտնիլ։ ‖ 2. Քրտնիլ, ի բաց քրտնիլ (որմանց)։ Les murs neufs ressuent pendant un certain temps։

— Faire —. Զաւազացանել, ի բաց պարզել զգիւբաշխալ մեռուղ ի դժաւարաշխալէ։

Ressui (ռը-սու-ի) ե. ա. Աւազանոց (ուր հղկիչքուք և երկք ցամաքեցուցանեն զինքեանս յանձրեւաց կամ ի ցօղոյ առաւօտու)։

Ressusciter (ռը-սու-սիթ) բ. ն. 1. Ապաթափել. նորոգիլ. կենդանացուցանել։ — une opinion, une erreur։ ‖ 2. Յարուցանել ի մեռելոց. յարուցանել. այսբէն գործուցանել ի կենդանութիւն։ J.-C. ressuscita Lazare։

Digitized by Google

— ք. ն. ցառանել ի մեռելոց. յառնել. կենդանանալ. վերակենդանանալ. Notre-Seigneur ressuscita le troisième jour։

Restuyer (ռես-ի-ե) բ. ն. ցամաքեցուցանել։

— ք. ն. տե՛ս Se —. բ. ա. ցամաքել։

Restant, ante (ռես-տան, անթ) ած. Մնացեալ. մնացորդ։ La somme restante. Poste restante. տե՛ս ի Poste, A. 5.

— է. ած. Մնացորդ։ (Լատ. ևս Reste)։ Je vous payerai [le — avec les intérêts։

Restaur (ռես-տօռ) է. ած. Զոհանիշնալու յապահովչաց [assureur] նաւուց ի միմեանց կամ ի տեառնէ նաւաւն. (վլ.)։ Տե՛ս և. Ristorne.

Restaurant, ante (ռես-տօ-ռան, անթ) ած. Զօրացուցիչ. կազդուրիչ։ Aliment —։

— է. ած. 1. Ինչ մի զօրացուցիչ։ C'est un bon — que le vin։ ‖ 2. Աւրդանակ հիւրեղ։ ‖ 3. Ճաշարան։ Il tient un —. Dîner au —։

Restaurateur, trice (ռես-տօ-ռա-թէօռ, թրես) է. 1. Նորոգիչ։ — de tableaux։ ‖ 2. Նորոգիչ, վերականգնիչ, *վերահաստատիչ (քաղաքի, գեղարուեստից)։

— է. ած. Խոհավաճառ։ Aller dîner chez le —։

Restauration (ռես-տօ-ռա-սիօն) է. էք. 1. Նորոգութիւն, վերականգնումն (քաղաքի)։ La — de Thèbes։ ‖ 2. Նորոգութիւն. բեկեկ։ La — d'un monument public։ ‖ 3. *Վերահաստատութիւն (թագաւորական ցեղի). Նորոգութիւն։

Restaurer (ռես-տօ-ռե) բ. ն. 1. Նորոգել. կարկատել։ — une église, un tableau։ ‖ 2. Զօրացուցանել. կազդուրեցուցանել։ — sa santé. Remède pour — l'estomac։ ‖ 3. (փոխ.) Արծարծել. կենդանացուցանել։ Ce prince a restauré les arts et les sciences։ ‖ 4. Միւսանգամ թագաւորեցուցանել. նորոգել։ En Angleterre, Monk restaura les Stuarts։

Reste (ռես-տ) է. ած. 1. Մնացուածք. մնացորդ։ Le — de la journée. Le — du butin. Աւետրդ աւարին։ Les restes d'un dîner. Մնացուածք, հչխարք ճաշոյ։ Ils mangeront, et il y en aura de —. Կերիցեն և հչխարեցին։ Le — de ma vie. Հչխարեալ կենաց իմոց աւուրք. Մնացեալ հչխար կենաց իմոց. մնացորդք կենաց իմոց։ Être en —. Տակաւին պարտապան մնալ։ Demeurer en —. (փոխ.) Մնալ պարտապան. յապաղել զՏաւուցուն։ ‖ 2. Ցաւելեալն. մնացորդ. (ի համարողութեան)։ ‖ 3. (փոխ.) Մնացորդ. հչխար։ Un — de tendresse։ ‖ 4. Մնացորդ (ազգի, քաղաքացւոց)։ ‖ 5. Մնացեալն։ Le porteur vous dira le —. Ջիմաղեալն յինէն ի թղթատարէն ասացիք, տեղեկասցիք (ա)։ Et le —. Եւ որ այլն ևս. և որ ի կարգին. և այլն որ զկնի. այլովքն հանդերձ. և այլն։ ‖ 6. Աւյլք։ Le — des Grecs. Աւյլք ի ցոնաց։ Le — des hommes։ ‖ 7. Ինչ մի ի բաց թաղեալ յոտմիքէ. մերժեալ ինչ։ Il n'a eu que mon —, que mes restes. †C'est un — de gibet. (փոխ.) Աւրժանի է կախաղանի. վաւշուէր ոք է։

— Des restes d'hommes. Նշխարեալ մնացորդք մարդոց. ծերք կամ կռնատացեալք անդամովք, խեղանդամք։

— Faire son —. Դնել ի խազս զամենայն արծաթ որ կայցէ առաջի իւր։

— Jouer de son —. տե՛ս ի Jouer, 3.

— Donner son — à quelqu'un. 1. (փոխ. և ընդ.) Դանձ հարկանել, խրատել, հչտամբել զոք։ ‖ 2. Անցանել զանցանել զոմանէ. յաղթահարել. բմբերանել։

— յդ. 1. Մնացուածք, հչխարք (կերակրոց). (առ. աւետ-ցուք)։ Manger les restes։ ‖ 2. Նշխարք. ոսկերք. աճիւն։ Ce tombeau contient ses restes։

= De —. հբ. ած. Առաւելովք. (առ. եւս եւ եւս, պետք եղածէն աւելի)։ Il a de l'argent de —։

= Au —, Du —. հբ. ած. Եւ ասկայն. ասկայն և այնպէս. Հանդերձ ասվեմք. թող զայս։ Il est capricieux, du — il est honnête homme։

= Վկաց. (ա) "Այլ վիճակն է գնալ յաւերակսն ասանի Ենդրօվէ"։ Աբ. Լատ. ժԲ. 57։

Rester (ռես-թե) բ. ն. 1. Մնալ. կալ։ Restez ici. On l'attendait à Paris, mais il est resté à Lyon. Il a resté deux jours à Rome. Եկաց, արար աւուրս երկուս ի Հռոմի։ — pour les gages կամ pour gage. (փոխ. և ընդ.) տե՛ս ի Gage, 1. Il est resté sur la place. Սպանաւ առ ետեղ, ի ճակատուն տեղւոջ։ ‖ 2. Մնալ. յաւելուլ։ Amassez tout ce qui reste, afin que rien ne soit perdu. ժողովեցէք զնշխարսկալ կոտրսպ, զի մի՛ ինչ կորիցէ։ De dix j'ôte six, il reste quatre կամ reste quatre. Ի տասանէ յառնեմ զվեց, մնան չորք։ ‖ 3. Կալ. մնալ։ — oisif. Դատարկ, անգործ կալ։ ‖ 4. Կալ. լինել. մնալ։ La victoire resta indécise entre les deux armées։

Restituable (ռես-թի-թու-ա-պլ) ած. 1. Դարձուցանելի։ Somme — aux héritiers։ ‖ 2. *Վերահաստատելի. (ըստ իրաւագիտաց)։

Restituer (ռես-թի-թու-ե) բ. ն. 1. Անդրէն յառաջին պայման իւր դարձուցանել (զխանգարեալ հաստատեալս նախնի մատենագրաց). ուղղել։ Il a restitué fort heureusement plusieurs passages de Tacite։ ‖ 2. Ի նոյն յառաջին կարգ իւր հաստատել. *վերահաստատել։ Il a obtenu un jugement qui le restitue en entier։ ‖ 3. Տալ ի դուրս. ի բաց տալ. այսրէն դարձուցանել. դարձուցանել։ — le bien d'autrui։

Restitution (ռես-թի-թու-սիօն) է. էք. 1. Անդրէն յառաջին պայման իւր դարձուցանելն. ուղղութիւն։ La — d'un ancien texte։ ‖ 2. Դարձուցանելն, հաստատելն յառաջին կարգն. *վերահաստատութիւն. (ըստ իրաւագիտաց)։ ‖ 3. Դարձուցանելն. ի բաց տալն։ — de fruits. Faire —. †Դարձուցանել. փոխել. (ա. և գիե.)։

Restreindre (ռես-թրէն-տր) բ. ն. 1. Խտացուցանել, պնդել, Ս. կապել (զորովայն)։ Médicament qui restreint։ ‖ 2. (փոխ.) Ամփոփել. կարճել. նուազեցուցանել. չափաւորել։ Ils restreignirent son autorité։

= Se —. բ. ա. Շատանալ։ Je pourrais prétendre le tout, mais je me restreins à la moitié։

Restrictif, ive (ռես-թրիք-թիֆ, իվ) ած. Ամփոփիչ. չափաւորիչ։ Clause restrictive։

Restriction (ռես-թրիք-սիօն) է. էք. Ամփոփումն. չափաւորութիւն։ Mettre, apporter quelque —։

Restringent, ente (ռես-թրէն-ճան, անթ) ած. տե՛ս Astringent.

Résultant, ante (ռես-ուլ-թան, անթ) ած. Ցառաջ եկեալ։

Résultante (ռես-ուլ-թանթ) է. էք. Զօրութիւնն յառաջ եկեալ ի բազում զօրութեանց. *արտադրիչ։

Résultat (ռես-ուլ-թա) է. ա. Ելք. արդիւնք. կնիք. հետեւանք։ Le — d'une recherche։

Résulter (ռես-ուլ-թե) բ. ն. 1. Ջկնիք, զհետս գալ. հետեւիլ։ Cette preuve résulte de tel acte։ ‖ 2. Ցառաջ գալ. բղխել. ծնանիլ։ Qu'a-t-il résulté de là? Qu'en est-il résulté?

Résumé (ռես-ու-մե) է. ա. Համառօտ բովանդակու-

Digitized by Google

թիւն։ Le — d'un discours, — de l'histoire romaine, *Համառօտագիծ կամ ծայրագաղ պատմութիւն Հռովմայեցւոց*։ [մեկն ասացեալ։

= Au —, En —. *Աբ. ած. Համառօտ ասել. միանգամ*։

Résumer (ռէզ-ի-մե) բ. ն. *Համառօտիւք երկրորդել. գլուխ առնել բանից. գլխաւորել. բովանդակել*։ Le professeur a résumé sa leçon։

= Se —. բ. ա. *Գլխաւորել զիւր բանս*։

Résumption (ռէզիմփսիօն) ե. եր. *Համառօտ բովանդակութիւն*. (Խոս)։ La — d'un argument։

Résurrection (ռէզ-ու-ռէքսիօն) ե. եր. *Յարութիւն (ի մեռելոց)*։ La — de Notre-Seigneur։

† **Résurrectionniste** (ռէզ-ու-ռէքսիոնիսթ) ե. ու. *տես* † Déterreur, 1.

Retable (ռէթ-ապլ) ե. ու. *Գրշակ* [lambris] *կամ տապակ* [panneau] *սեղանոյ երկրորդ-ոյ*։

Rétablir (ռէթ-պլիռ) բ. ն. 1. *Միւսանգամ հաստատել*։ — le culte des idoles։ || 2. *Անգրէն յառաջին կարգն հաստատել. *վերահաստատել*։ Il fut rétabli dans son honneur. *Յառաջին պատիւ իւր հաստատեցաւ*։ || 3. *Նորոգել, միւսանգամ կազմել (զառուն)*։ || 4. *Անգրէն յառաջին պայման իւր դարձուցանել (միանգամայն հաստատած բնչ նախնի մատնադրի)*. ուղղել։ Ce philologue a rétabli beaucoup de passages des auteurs anciens։ || 5. *Անգէն յառաջին առողջութիւնն տալ, կազդուրել*։ Le lait l'a rétabli. — sa santé. *Գալ յառողջութիւն. գառնել զառողջութիւն*։

= Se —. բ. ա. 1. *Միւսանգամ հաստատել*։ || 2. *Միւսանգամ գառնել չնորհս*։ Il est parvenu à se — dans l'esprit de ses chefs։ || 3. *Յառաջին առողջութիւնն ի վեր կացանել. անգէն յառաջին առողջութիւնան կազդուրել*։

Rétablissement (ռէթ-պլիս-ման) ե. ու. 1. *Միւսանգամ հաստատութիւն. նորոգութիւն. *վերահաստատութիւն*։

Retaille (ռէթ-այլ) ե. եր. *Կտոր. պատառ. հատած*։ — d'une étoffe, d'une peau։

Retailler (ռէթ-այե) բ. ն. *Միւսանգամ հատանել*։ — sa plume, des arbres։

Rétamage (ռէթ-ամաժ) ե. ու. *Վերաթին անագապատճառութիւն*։ [կապկեկել։

Rétamer (ռէթ-ամ) բ. ն. *Վերաթին անագել, Ս.*

Rétameur (ռէթ-ամէօռ) ե. ու. *Շրջոյզ անագիչ*։

Retaper (ռէթ-փէ) բ. ն. 1. *Հանդերձել (զերեսս փեղջուրի կամ գլխարկի)*. (Կր.)։ || 2. *Նորոգել (զփեղջուր)*։ || 3. (Փոխ. և սխ.) *Խօսել. խոչանգել*։ Il a été bien retapé։ || 4. *Խազագել (զկերպարան) և փոչի ցնահ ի վերայ*։ || 5. *Ի վեր կոյս առնարկել (զՏերս)*։

Retard (ռէթառ) ե. ու. 1. *Յապաղումն. յամրութիւն*։ C'est vous qui êtes la cause de ce —։ || 2. *Յամրացուցիչ կամ յառաջացուցիչ մեան (շարժման ժամացուցի)*։

Retardataire (ռէթառտաթէռ) ած. 1. *Յապաղեալ (Հարկապարտ)*։ Contribuable —։ || 2. *Անագանեալ (գեղընչահր զինուոր)*։ Conscrit —։

= ե. ու. 1. *Յապաղեալ Հարկապարտ*։ || 2. *Անագանեալ զինուոր*։ || 3. *Անագանեալ*։ Les retardataires n'auront pas de place à ce concert։

Retardateur, trice (ռէթառտատէօռ, տրիս) ած. *Յամրացուցիչ (շփումն, զօրութիւն)*։

Retardation (ռէթառտասիօն) ե. եր. *Հաւազումն շարժման. *յամրացումն*։

Retardement (ռէթառտման) ե. ու. 1. *Յապաղումն. յամրագանք. յապաղանք*։ Il n'y aura point de — de ma part։ || 2. *Յամրեն. անագանումն*։

Retarder (ռէթառտե) բ. ն. 1. *Յապաղել. յերկարձգել*։ — le jugement d'un procès։ || 2. *Յապաղեցուցանել. յամրացուցանել*։ Cela retarda son mariage de quelques jours։ || 3. *Յամրացուցանել (զընթացս ժամացուցի)*։

= բ. ն. 1. *Յապաղել. անագանել*։ La fièvre retarde։ || 2. *Յամր ընթանալ (ժամացուցի)*։

Retâter (ռէթ-ատե) բ. ն. 1. *Միւսանգամ շօշափել. ձեռնամբ*։ — une étoffe։ || 2. (Փոխ.) *Միւսանգամ փորձել*։

= Se —. բ. ա. *Վերաթին քննել զանձն*։ [նել։

Reteindre (ռէթէնտր) բ. ն. *Միւսանգամ ներկանել*։

Retendre (ռէթանտր) բ. ն. *Միւսանգամ լարել (զրոգայլի). գարձեալ ձգանել (զչուան)*։

Retenir (ռէթընիռ) բ. ն. 1. *Դարձեալ առնել. միւսանգամ առանալ*։ Je voudrais bien — l'argent que je lui ai prêté։ || 2. *Ա. իւր արգելուլ, պահել*։ — le bien d'autrui. — le salaire d'un ouvrier. *Չլինիլ զվարձս գործաւորի*։ Tu ne dois point — le loyer du serviteur et du mercenaire. *Մի' ազգին առ քեզ վարձք ապառաւորի և վարձկանի*։ On lui a retenu cinq francs sur sa paye. *Հանին փրանկս հինգ ի վարձուց նորա*։ || 3. *Պահել*։ — ses vieilles habitudes։ || 4. *Ի բաց բառնալ, հանել. պակասեցուցանել. նուազեցուցանել. Հատանել*։ En me payant, il a retenu la somme qu'il m'avait prêtée։ || 5. *Պահել անձին. *վերապահել*։ — une pension sur un bénéfice qu'on résigne. Il a affermé sa terre, mais il s'est retenu les bois et les vignes։ || 6. *Ունել կանխաւ ի վարձու. վարձել կանխաւ. արգելուլ*։ — une loge à la comédie. — un domestique։ (Տես Arrêter, 10)։ — date. *Սահմանել զօրն (պահանջելոյ ինչ յումեքէ)*։ || 7. *Ունել (սահմանդ զՔուր). (տե. բառնել)*։ Il y a de certaines terres qui retiennent l'eau։ || 8. *Ունել (զշունչ իւր). ունել, արգելուլ (զարտաստուս). Հանդարտել (արտաստաց). ժպիտ ունել (յարտաստաց)*։ — le rire. *ժպիտ ունել ի ծաղուէ. (տե. խնասալը բառնել)*։ — sa langue. *Ունել զլեզուս. սահմանել զշրթունս*։ || 9. *Ա. իւր արգելուլ, պահել (զոք)*։ — prisonnier. Retenez-le à dîner։ || 10. *Արգելուլ*։ La goutte le retient au lit։ || 11. *Ի վեր ունել. Հաստատել. պնդել*։ — une poutre։ || 12. *Ունել. արգելուլ*։ Il allait le tuer, si je ne l'eusse retenu, si je ne lui eusse retenu le bras։ || 13. *Ձափ, Համ գնել. ի չափս ունել. արգելուլ. ունել. Նշանիլել. սանձահարել. կարճել*։ — sa colère. — les séditieux։ || 14. *Դրոշմել, պահել ի մտի. յուշի պահել*։ — sa leçon. Je n'ai pas retenu son nom. *Գրծաւ յուշդ իմմէ անուն նորա*։ || 15. (անխնդիր) *Ցանալ (մետակ անասանց)*. Ս. *պահանալ (ա)*։ On a mené cette vache au taureau, mais elle n'a pas retenu. Cette jument a retenu։ || 16. (անխնդիր) *Ունել, արգելուլ (ձիոյ) գկաս ի զառիվայրի*։ Il faut enrayer, car ces chevaux-là ne retiennent point։

= Se —. բ. ա. 1. *Ունել. բռնան Հարկանել. վհատ ելնել*։ Il s'est retenu aux branches։ || 2. *Չափս Հազ ունել վինքն*։ Il se retint au bord du précipice։ || 3. *Չտեղի առնուլ (երիվարի). կասել*։ || 4. *Ի չափս ունել, չափաւորել, արգելուլ զանձն*։ Je me suis retenu de lui répondre։ || 5. *Ընդառաջել վինքն. ժուժկալել*։

Digitized by Google

Vous ne pouvez satisfaire ici vos besoins, retenez-vous. tâchez de vous — : ‖ 6. Դիսշմիլ, պահիլ ի մեռ :

= Վհաց. (a) "Ե- այսօ ճանապա յեր լավլըն՝ ին պահ- ցաս խոպն ին ս". Վ.սատ. մղէ. 202 :

† **Retenter** (ռէթ-ոնթէ) բ. ն. Միւսանգամ փորձել :

† **Rétentif, ive** (ռէթ-ոնթիֆ, իվ) ած. Ընդունակական :

Rétention (ռէթ-ոսիօն) ե. իզ. 1. Ընդունելն. պահելն : ‖ 2. Պահելն անձին. *վերապահութիւն : La — des fruits : ‖ 3. Միզագրաւութիւն. միզագրաւ. միզագրգիռութիւն : Avoir une — d'urine. Il est malade d'une —. Միզագրաւել է : [պահող (զինչ ոյլոց). (խոլ) :

Rétentionnaire (ռէթ-ոսիոնէր) ե. արբ. Ա- ին իւր

Retentir (ռէթ-ոնթիր) բ. ն. Հնչել. թնդալ : L'air retentissait de cris d'allégresse. Cette trompette retentit dans les airs. Faire —. Հնչեցուցանել. թնդեցուցանել :

Retentissant, ante (ռէթ-ոնթիսան, անթ) ած. 1. Հնչական. թնդական. Ս. արձանագանգ : Lieu — : ‖ 2. Ընծ- գնաՀնչակ. քաջահնչուղ. մեծահնչիւն : Voix retentissante :

Retentissement (ռէթ-ոնթիսման) ե. արբ. 1. Հընչիւն. թնդիւն : ‖ 2. (էխոթ.) Շառաչումն : Cet événement eut un grand — :

Retentum (ռէթէնթոմ) ե. արբ. 1. Լուծկային յօդուած (գառաւիճագ) : L'arrêt portait qu'il serait rompu vif, mais il y avait un — qu'il serait étranglé auparavant : ‖ 2. *Ընդգածածուկ դիտաւորութիւն : Prenez garde quand vous traiterez avec lui, il a toujours quelque — :

Retenu, ue (ռէթընիւ) ած. Համեստ. զգաստ. զգօն : Il est fort sage et fort — :

Retenue (ռէթընիւ) ե. իզ. 1. Ա-ազան ջուրց. ջրշեղջ : ‖ 2. Աթգելուլն (գաշակերտ դպրոցի) ի զբօսանաց համ ի շրջագայութիւնեն. արգելուն : Mettre un écolier en —. Il est en — : ‖ 3. Բարձաւմն, Հանուամն (ի թոշակէ, ի վարձուց) : ‖ 4. Իրաւունք (տանուտեառն կամ պարոնի [seigneur]) ի բաց գնելոյ զվճճակ իւր կամ զժառանգութիւն : ‖ 5. (էխոթ.) Համեստութիւն. չափաւորութիւն. զգաստութիւն : C'est une fille très modeste, et qui a beaucoup de — : [նաւն :

† — Càble de —. Գարան խարսխի յար Հաստատակ է

Reterçage կամ **Retersage** (ռէթէրսաժ) ե. արբ. Երկրորդ մշակութիւն (այգւոյ) :

Retercer կամ **Reterser** (ռէթէրսէ) բ. ն. Երկրորդ անգամ մշակել կամ գործել (զայգի) :

Rétiaire (ռէսիէր) ե. արբ. Սուսերամարտ [gladiateur] յանդգնաւոր :

Réticence (ռէդիսանս) ե. իզ. 1. Լռութիւն. զեղչումն : Il a usé avec moi de — : ‖ 2. Ձե- ինչ Ճարտասխօսութեան. լռութիւն :

Réticulaire (ռէդիգիւլէր) ած. Ցանցակերպ. (քան անդամոցգիտաց) : Tissu, membrane — :

Réticulé, ée (ռէդիգիւլե) ած. Վանդակագործ, վանդակակերպ (գործած արմոյ) :

Rétif, ive (ռէդիֆ, իվ) ած. 1. Անլսող (վերբևլակի կամ կառավարի). խեա. խեզախեա : Un cheval — : ‖ 2. (էխոթ.) Ընդհատ. Հեատ : Un caractère — :

Rétine (ռէդին') ե. իզ. Գարտաւակ կամ առաստ. [tunique] ինչ ական. Ս. արկ. *ցանցենի : Les objets se peignent sur la — : [ապատեղուածեան :

Retirade (ռէթիրատ) ե. իզ. Պակիչ [retranchement]

Retiration (ռէթիրասիօն) ե. իզ. Տպագրելն վերկրորդ երես (Թերթի) :

Retiré, ée (ռէթիրե) ած. 1. Ա-անձնատէր. *մենատէր : Une âme retirée : ‖ 2. Անկոխ. անամբոխ. անխուռ. զերծ. առկաւադնաց : Les lieux les plus retirés :

Retirement (ռէթիր-ըմ՛ան) ե. արբ. կարկամութիւն (ջլոց, մկանց [muscle], քան վիրաբուժից) :

Retirer (ռէթիրէ) բ. ն. 1. Միւսանգամ Հանել : — une loterie : ‖ 2. Ցինքն ձգել. ի բաց ձգել. ամփոփել : — sa main, son bras. L'assassin retira son poignard fumant de sang. Ի բաց ձգեաց մարդասպանն զպաշոյն իւր ծխաշունչ յարենէ : ‖ 3. Կարկամեցուցանել : Les convulsions lui ont retiré la jambe droite : ‖ 4. Հանել. ի բաց առնուլ. առնուլ : — un homme de prison, une fille du couvent. — un seau du puits. Հանել, յափշտակել զդժոխ ի ջրհորոյ : — un vase du feu. Իջուցանել, առնուլ զանօթ ի հրատէ կամ ի խարուկէ. Ս. ի յեռ առնուլ. (ոլ. վար առնուլ) : — son épingle du jeu. (էխոթ.) տես յ'Épingle, 1. ‖ 5. Ապնդկական, վանասուս լինել. ամփոփել, ժոդովել զոք ի տուն իւր : Il m'a retiré chez lui dans ma détresse : ‖ 6. Առնուլ, ընդունել (Տասս) : Il retire beaucoup de ce domaine : ‖ 7. Բառնալ. ի բաց բառնալ. ի բաց առնուլ. ամփոփել. յինքն ամփոփել : — son amitié, sa protection. Dieu retire ses grâces : ‖ 8. (էխոթ.) Շրջել, դարձուցանել, փոխել (զիւր բանս, զխոստումն). (ոլ. խօսքը ետս առնուլ) : — sa parole : ‖ 9. (էխոթ.) Հանել. Թափել. Թօթափել. զերծուցանել : — quelqu'un de la misère. — quelqu'un du péril. Հանել զոք ի ծանծաղ, յանդորր : ‖ 10. (էխոթ.) Ծառանգել. զգնուլ. առանալ : — de la gloire de quelque chose. Au lieu du profit qu'il espérait, il n'en a retiré que de la honte et du mépris : ‖ 11. Միւսանգամ առանալ (զժառանգութիւն իւր կամ զկալուածս) : Il a retiré cette terre sur un tel :

= բ. ն. Ջրիմանիլ, նուազիլ ջուրց ծովու ի լիութենեն. տեղի տալ : La mer retire :

= Se —. բ. ա. 1. ի բաց երթալ. Հեռանալ. մեկնիլ. անցանիլ գնալ. մեկուսանալ : Se — de la ville. Il fit — tout le monde. Հան արտաքս զամենեսին : Il se retira dans son cabinet. Հրաժարուաց ի սենեակ իւր : Retire-toi. ի բաց կաց. ի բաց թափիս յինէն : Se — sur sa perte. տես ի Perte, 4. ‖ 2. Երթալ, դառնալ ի տուն իւր : Ils se retirèrent chacun chez eux. Գնացին յինքեանս. դարձան իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր : ‖ 3. Հեռի լինել, Հեռանալ յուսիքէ. մեկնիլ. օտարանալ. մեկուսանալ. անջատիլ. զատանիլ : Ses amis se sont retirés de lui. Le Seigneur se retira de Saül. Մեկնեցաւ Տէր ի Սաուղէ, ի շաւուղէ : ‖ 4. Թողուլ. հրաժարիլ : Il s'est retiré du barreau. Se — du monde. Հրաժարիլ, մեկնիլ, առանձնանալ յաշխարհէ : ‖ 5. Ա-անձնանալ. մեկուսանալ. (ոլ. քաշուիլ) : Il s'est retiré en province. Les anciens solitaires se retiraient dans les déserts : ‖ 6. Անկանիլ. ապաւինիլ : Les voleurs se retirent dans les bois. Les bêtes sauvages se retirent dans leurs tanières. Երկք ամփոփին յորջս իւրեանց : ‖ 7. Նահանջիլ (զօրաց) : վերջանահանջ լինել : L'armée en se retirant perdit quelques canons : ‖ 8. (էխոթ.) Ամփոփիլ. ժողովիլ : Toute ma tendresse s'est retirée sur toi : ‖ 9. Գալարիլ. կարկամիլ. (ոլ. քաշուիլ) : Le parchemin se retire au feu. Le froid fait — les nerfs. Cette toile se retire au blanchissage : ‖ 10. Ջրիմանիլ, նուազիլ (ջուրց) : La rivière se retire :

Digitized by Google

Retombée (–ըթօ֊ղե) ի· իթ· Վարանոց (կամարի, ըստ ճարտարապետության)։

Retomber (–ըթօ֊նբե) բ· ն· 1· Միւսանգամ անկանիլ։ Il s'était relevé, il est retombé։ ‖ 2· Անկանիլ։ La balle est retombée en cet endroit։ ‖ 3· Անկանիլ· իջնանիլ· կախիլ։ Ses longs cheveux retombaient sur ses épaules։ ‖ 4· Միւսանգամ անկանիլ (ի հիւանդութիւն)· անդրէն թաւալիլ (յախտ)· դարձեալ խօճանալ։ — malade. S'il retombe, il en mourra։ ‖ 5· Միւսանգամ անկանիլ, հասանիլ (ի թշուառութիւն)։ — dans la misère. — dans la même faute. Դարձեալ միւսանգամ անդրէն ի նոյն յանցանս ընկճուիլ։ ‖ 6· (փոխ·) Դառնալ, կուտիլ ի գլուխ ուրուք· կրծիլ ի պարանոց ուրուք։ La perte retombe sur moi. La honte en retombera sur lui. Que son sang retombe sur nous et sur nos enfants! Արիւն դորա ի վերայ մեր և ի վերայ որդւոց մերոց։ Qui crache contre le ciel, il lui retombe sur le visage. (ա֊ա֊։) Որ ձգէ քար երկնադպող կամ ի բարձունս՝ ի գլուխ իւր ընկնիցէ։

Retondre (–ըթօղ֊ը) բ· ն· 1· Միւսանգամ կտրել (զմազուքիւն առուեալ կտաւոյ կամ չուխայից)։ ‖ 2· ի լաց յապաւել (զաւելորդ կամ զյարդս, ըստ ճարտարապետութեան)։

Retordement (–ըթօ֊դըմ֊ն) ի· ս· Ոլորումն,

Retordre (–ըթօ֊դր֊ը) բ· ն· 1· Դարձեալ գլորել, պրկել։ Tordre et — du linge mouillé։ ‖ 2· Ոլորել· մանել։ — des fils de chanvre, de soie։

Rétorquer (–ետօ֊ղե) բ· ն· Շրջել, դարձուցանել ի գլուխ հակառակորդին։ — un argument։

Retors, orse (–ըթօ֊, օ֊ս) ած· 1· Բազմանման· բազմանմանուած· բազմահիւս· *կրկնոյր։ De la soie retorse։ ‖ 2· (փոխ·) Բազմանի· խորամանկ· մեքենաւոր։ C'est un homme — . կամ գոյականօրէն C'est un — ։

Rétorsion (–ետօ֊իօն) ի· իթ· Շրջուածն ի գլուխ հակառակորդին։ Cet argument est sujet à — ։

Retorte (–ըթօ֊ղ) ի· իթ· տես Cornue.

Retouche (–ըթօ֊լ) ի· իթ· Վերստին յարդարութիւն (նկարուց, փորագրութեանց)։

Retoucher (–ըթօ֊լե) բ· ն· 1· Միւսանգամ դպիլ, մերձենալ։ Ne touchez plus à cela; si vous y retouchez, vous serez puni։ ‖ 2· Վերստին յարդարել· ուղղել։ — à un ouvrage։ Յայս միտս վարի և իբր բ· ն· — un ouvrage, un tableau։ [դարձիչ (լուսանկարուց)։

† **Retoucheur, euse** (–ըթօ֊լօ֊ր, եօզ) ի· Յարդարիչ։

Retour (–ըթօ֊ր) ի· ս· 1· Դարձուած· մանուածապատ շրջան։ Les tours et retours d'une rivière, d'un labyrinthe։ ‖ 2· Անգրէն դարձ (եղջերուի) ընդ նոյն շաւիղ։ ‖ 3· (փոխ·) Հնարք· խորամանկութիւն։ Cet homme a des retours bien adroits։ ‖ 4· Ադարձն գարձ· դարձ· վերադարձ։ Je songe à mon — . Être sur son — . Պատ ի դառնալ լինել։ ‖ 5· Միւսանգամ գալուստ· դարձ։ Le — d'un courrier. Le — de l'aurore, des hirondelles. Être de — . Դարձեալ լինել։ De — chez moi, je trouvai votre lettre. Գտի զձեռագիրդ ձեր ի դարձին իմում։ ‖ 6· Դարձ, վերադարձ (յաջորդականաց)։ ‖ 7· Դարձ, անկիւն (շինուածոյ)։ ‖ 8· Դարձ (անշարժուն կամ կապուն առարկաւածոց ի բնիկ տեարսն)։ ‖ 9· Վերադիր, յաւելուած (ի լրումն բաժնի ժառանգական)։ ‖ 10· Նմանութիւն։ Le — des mêmes sons։ ‖ 11· Դարձ (հիւանդութեան)։ Un — de conscience. խայթ, խէթ, տագնապ, ըստգտանիք մտացն խղճի։ ‖ 12· Հատուցումն յաւելուած պաշտօն իւր. դարձ։ Son — aux affaires։ ‖ 13· Դարձ (առ Աստուած)։ ‖ 14· Խորհրդածութիւն։ Faire des retours sur sa vie passée։ ‖ 15· Ծերոջ· ապաշաւ· ցաւ։ Des retours secrets vers le monde et les vains plaisirs։ ‖ 16· (փոխ·)· Փոփոխութիւն· չրջուածն։ La fortune a ses retours. Un — de l'opinion. Il a de fâcheux retours. Աչքանդակ ազ է։ ‖ 17· Փարատուածն (հիւանդութեան)։ La pneumonie est sur son — ։ ‖ 18· Վերադիր, յաւելուած (ի հատատութիւն փոխանակեալ իրաց)։ Voulez-vous troquer votre cheval contre le mien? je vous donnerai cent francs de — . Quel — me donnerez-vous? ‖ 19· (փոխ·) Դարձ, անդրադարձ փոխարինի· տրխտուր· փոխարէն։ N'attendez de lui aucun — . Payer quelqu'un de — . տես ի Payer, 5. ‖ 20· (փոխ·) Իղձք հաշտութեան։

— de chasse. Հաւկերպիցն յետս դարձ։

— Les retours d'un navire. Վաճառք զորս բերէ նաւն փոխանակ վաճառացն փոխադրելոց· գարձք նաւու։ Les retours n'ont pas été avantageux։ [ձին։

— sur soi-même. Գիտութիւն գործոց կամ վարուց անձին։

— Être sur le — կամ sur son — . (փոխ·) Տակաւ վատթարիլ, եղծանիլ, ծերանալ։

= Sans — . Ած· ած· Մինչ ի տգառն· տգառնապատ· անդարձաբար։ Il est perdu sans — ։

Retourne (–ըթուռն֊ը) ի· իթ· Գարաէս խաղոյ բաց եդեալ ի մէջի՝ որ և լինի համգամանակ [atout]։ La — est de pique կամ en pique։

Retourner (–ըթուռն֊ե) բ· ն· 1· Դարձուցանել, շրջել յայլ կողմն։ — du foin pour qu'il sèche։ ‖ 2· Արտաքս շրջել զինուրքին կողմն հանդերձին՝ որպ տրտաքինն մնայեալ է· (ա֊լ· զգեստի մը ներսը դուրս ընել)։ — un habit։ ‖ 3· Շրջշրջել (զարդարեն)։ ‖ 4· ի խոր բրել։ — le sol։ ‖ 5· Ցնոտ, ի թիխունս դարձուցանել։ — la tête։ ‖ 6· (փոխ· և ընդ·) Շրջել զմիտս, զխորհուրդս ուրուք· զառաջնանել զոք ի խորհրդոց· կասկածուցանել։ Il était de notre avis, mais on l'a retourné։ ‖ †7· (փոխ·) Ցաւզել։ Votre récit m'a tout retourné։ ‖ †8· (փոխ·) Երկրորդել, յիշեցնել զմի և զնոյն ինչ յաւելորդիկ օրինակօք։ ‖ †9· Շրջել, դարձուցանել ի գլուխ հակառակորդին։

= բ· ն· 1· Անդրէն դառնալ· յետս գառնալ· գառնալ· վերադառնալ· վերադարձիլ։ — à l'armée. Il est retourné dans son pays. — en arrière. Ընդ երկունին գառնալ· ի բաց դառնալ· վերկացանել։ — à Dieu. Դառնալ առ Աստուած։ ‖ 2· Միւսանգամ բուռն հարկանել, սկսանիլ։ — au travail։ ‖ 3· Դառնալ։ Les biens, en certains cas, retournent au propriétaire qui en a disposé։ ‖ 4· Լինել գառնոյ ինչ բացեալ ի մէջէ (ի խառը ինչ քաոտեան)։ De quoi retourne-t-il? Il retourne cœur. Vous ne savez pas de quoi il retourne. (փոխ· և ընդ·) Ոչ գիտէք եթէ զի՛նչ անդք անցանեն· անտեղեակ էք պատմեի իրացն։

= Se — . բ· ա· 1· Դառնալ· շրջել։ Il se retourna. Դարձաւ ի թիկունս կողս։ Il se retourna vers moi. Il ne fait que se tourner et se — dans son lit. Ցայսկողս և յայնկողս շրջշրջի յանկողնի իւրում։ ‖ 2· (փոխ· և ընդ·) Ցայլ ինչ հնարս մնասքերել։

— S'en — . Աչքն գառնալ· յետս գառնալ· գառնալ։ Retourne-t'en. Retournez-vous-en. Je m'en suis retourné։

Retracer (–ըթրասե) բ· ն· 1· Միւսանգամ գծագրել։ ‖ 2· (փոխ·) Դարձեալ ներկարագրել, պատմել· նո֊

Digitized by Google

բոլոր դժբաղդութեանց : — l'histoire de nos malheurs. Se — . ցուշ ածել. յիշել :

= Se — . բ. ա. Ներողիլ ի միտս : Cette aventure de ma jeunesse se retraça tout à coup dans mon esprit :

Rétractation (ռէթ-թ-թ-սիո) է. իգ. Ի բաց, յետս կոչումն : — publique, volontaire :

A. **Rétracter** (ռէթ-թ-թէր) բ. ն. Ի բաց, յետս կոչել : L'auteur d'une calomnie doit la — formellement :

= Se — . բ. ա. ցետս կալ (յառաջին կարծեացն). ի բաց կոչել (զնուբ բանս) :

B. **Rétracter (se)** (սը ռէթ-թ-թէր) բ. ա. կարկամիլ. կծկիլ : Sa jambe s'était rétractée :

Rétractile (ռէթ-թ-թիլ) ած. Որ ի ներքս ամփոփի. *Ներքսաձիգ : Les lions, les tigres, les chats ont les ongles կամ les griffes rétractiles : [գունթիւն :

Rétractilité (ռէթ-թ-թիլիթէ) է. իգ. *Ներքսաձգութիւն.

Rétraction (ռէթ-թ-թիսիո) է. իգ. կարկամութիւն. կծկումն : — de la cuisse :

† **Retraduire** (ռ-էթ-թ-իւ-իր) բ. ն. Վերստին թարգմանել. *վերաթարգմանել :

Retraire (ռ-էթ-ռ) [Լծորդի իբրև զTraire.] բ. ն. Ի բաց գնել (զժառանգութիւն վաճառեալ) :

†A. **Retrait** (ռ-էթ-է) է. ա. Խոշորագոյն միացորդք : — de monture :

B. **Retrait** (ռ-էթ-է) է. ա. 1. Ձևմիչ. ապարահանող. առագ. Ս. արտաքնոց. (խուխ) : Cureur de retraits : ‖ †2. Անհնարակ ուր պահէին զաթոռն ի պէտս որովայնի :

C. **Retrait** (ռ-էթ-է) է. ա. 1. Ի բաց գնելն (զժառանգութիւն վաճառեալ) : — lignager. տես ի Lignager. ‖ 2. Ի բաց առնուլն : Le — d'une somme placée à la caisse d'épargne :

D. **Retrait** (ռ-էթ-է) է. ա. Ամփոփումն. կծկումն : Le — du mortier fait gercer les enduits : [ճաթ) :

= — , aite. ած. Ամփոփեալ, կծկեալ (ցորեան, հաս.

A. **Retraite** (ռ-էթ-էթ) է. իգ. 1. Մեկնիլն. ի բաց գնալն : Il est temps de faire — : ‖ 2. Ներկնիլ (զօրաց) : Les ennemis ont fait — , une belle — . Xénophon a raconté la — des Dix mille. Battre en — . տես ի Battre. բ. ն. ‖ 3. Դափիւն թմբկի կամ փողանշան դառնալոյ զօրաց ի զինուորանոցն : ‖ 4. Մեկնեալն, առանձնոնալն, մեկուսանալն (յաշխարհէ, ի գործոց) : Vous êtes vieux, il est temps de faire — : ‖ 5. Առանձնութիւն. միայնութիւն. մենութիւն. հրաժարական կեանք : Il vit dans une grande, dans une profonde — . Il aime la — : ‖ 6. Առանձնութիւն. հոգևոր կրթութիւն : Ce religieux est en — : ‖ 7. Միայնանոց. մենարան. առանձնոց : Douce, paisible — . J'irai le visiter dans sa — : ‖ 8. Տեղի ապաստնի. ապաստէն. ապաստան : Donner — à quelqu'un : ‖ 9. Թաքստոց. կապտոց : — de voleurs, de brigands : ‖ 10. Հանգստատեաց պաշտօն կամ թոշակ կամ վարձք (զօրապետի, պաշտօնէի) : Cet officier a une belle — , une bonne — : ‖ 11. Տակաւ նուազումն (թանձրութեանն արմոյ, բան ճարտարապետացն) : ‖ 12. Ամփոփումն. կծկումն : La — des pièces d'argile :

B. **Retraite** (ռ-էթ-էթ) է. իգ. 1. *Փոխանակագիր յետս առաքեալ : ‖ 2. Փոխարէն փոխանակագրի :

Retraité, ée (ռ-էթ-էթ-է) ած. Որ ընդունի զթոշակ հանգստատեաց պաշտօնեան : Officier — :

Retranchement (ռ-էթ-ռանշ-ման) է. ա. 1. Հատանելն զմասն ինչ ի բնաւէն. պակասեցուցանել. յապաւումն : Le — d'une partie de sa pension le gêne fort : ‖ 2. Բնաւթեն հատանեալն. յապաւատմն. կարճումն. բարձումն : Le — de sa pension le réduit à la misère. Le — des abus : ‖ 3. Բաժին. բաժանումն. անջրպետութիւն : Il a fait faire un — dans sa chambre, pour se ménager un cabinet : ‖ 4. Ամրութիւնք բանակավառ կամ բերդի առ ի պահպանութիւն ի յարձակմանց թշնամեաց. զակիլ : On entra dans leurs retranchements l'épée à la main. Forcer quelqu'un dans ses retranchements, dans son dernier — . (է-թ-բ.) Գակել, տապալել. զամրս ապաստանի ուրուք. կործանել զզօրաւորագոյն պատճառս ուրուք :

Retrancher (ռ-էթ-շէ) բ. ն. 1. Հատանել մեռն ինչ ի բնաւէն. պակասեցուցանել. յապաւել : On lui a retranché la moitié de sa pension. Il faut — plusieurs branches de cet arbre : ‖ 2. Բառնալ բնաւթեն. յապաւել. կարճել. ի բաց պարուրել : On lui a retranché sa pension. On ne saurait — tous les abus : ‖ 3. ի բաց հատանել : — un doigt surnuméraire : ‖ 4. Նուազեցուցանել. պակասեցուցանել : — une dépense : ‖ 5. Բառնալ, պակասեցուցանել ի միջոյ. բառնալ : Les impies seront retranchés de dessus la terre. — quelqu'un de la communion des fidèles. տես ի Communion, 1. ‖ 6. Ամրացուցանել զակիլս : Les ennemis avaient retranché leur camp :

= Se — . բ. ա. 1. Ամփոփել, զսպել զանձն : Il s'est retranché à la moitié de sa dépense : ‖ 2. Նուազեցուցանել զինք ծախս : Il a mieux aimé se — que de s'endetter : ‖ 3. Վակիլ գործել, ածել : Nos gens se retranchèrent à la vue de l'ennemi. Se — derrière un mur, dans un village. Ամրանալ յետոյ որմոյ, ի շինի : ‖ 4. (է-թ-բ.) Ամրանալ. ապաւինել : Il se retranche dans un silence mystérieux : [փոխագրել, ընդօրինակել :

Retranscrire (ռ-էթ-ռանս-թ-իր) բ. ն. Միւսանգամ

Retravailler (ռ-էթ-ռավ-այ-է) բ. †ն. և ն. Վերստին յօրինել, գործել : — à un ouvrage, un ouvrage :

Retraverser (ռ-էթ-ռավ-էռսե) բ. ն. Միւսանգամ խաղալ անցանել ընդ (դաշտ) : — une plaine :

Retrayant, ante (ռ-էթ-յան, անթ) է. ի բաց գնող (ժառանգութեան վաճառելոյ) :

Rètre (ռ-էթր) է. ա. տես Reître.

Rétrécir (ռ-էթ-թ-իր) բ. ն. 1. Նեղագոյն գործել : — une rue. Il a fait — ses habits. — un cheval. Նեղագոյն գործել զչափն երիվարի. (ըստ ձիավարժից) : ‖ 2. (է-թ-բ.) Նեղագոյն գործել (զմիտս) : [chissage :

= բ. ն. Նեղագոյն լինել : Cette toile a rétréci au blan-

= Se — . բ. ա. 1. Նեղագոյն լինել. կծկիլ. կարկամիլ. (այլ. քաշուիլ) : Le cuir se rétrécit à la pluie, au feu : ‖ 2. (է-թ-բ.) Նեղագոյն լինել (մտաց) :

Rétrécissement (ռ-էթ-թ-իս-ման) է. ա. Նեղագոյն լինելի. կծկումն. ամփոփումն : Le — d'une pièce de toile. Le — de l'urètre : Անի և է-թ-բ. Le — de l'esprit :

Retremper (ռ-էթ-թ-էր) բ. ն. 1. Վերստին մխել (ի ջուր) : — du linge : ‖ 2. Միւսանգամ թաւնալ ի ջուր կամ մխել (զպողպատ). Ս. վերստին ջրդեղել : ‖ 3. (է-թ-բ.) Միւսանգամ զօրացուցանել, պնդել : L'adversité a retrempé son âme :

= Se — . բ. ա. Միւսանգամ զօրանալ, պնդել :

Rétribuer (ռէթ-թ-իւ-է) բ. ն. Տալ զփոխարէն վաստակոցն. հատուցանել զվարձս :

Rétribution (ռէթ-թ-իւ-սիո) է. իգ. Վարձք (վաստակոց) : Cela mérite — , quelque — :

Digitized by Google

Rétroactif, ive (ռետրոակտիֆ, իվ) ած. Որ ազդե յառնցեալն. *յետադարձական: Un effet —: [գործեցն:

Rétroaction (ռետրոակսիոն) ի. իգ. *յետադարձութիւն:

Rétroactivité (ռետրոակտիվիթե) ի. իգ. *յետադարձ գործառնութիւն: La — d'une loi:

Rétrocéder (ռետրոսեդե) բ. ն. Դարձուցանել յոք (զիրաւունն): Je lui ai rétrocédé la créance qu'il m'avait transportée:

Rétrocession (ռետրոսեսիոն) ի. իգ. 1. Յետադարձութիւն (իրաւանց): ‖ †2. Յետադարձումն (հիւանդութեան): La — d'un exanthème:

Rétrogradation (ռետրոկրատասիոն) ի. իգ. Յետսախաղացք չարժումն (լուսատուացն կամ երկնատար մարմնոց, զոր օրութիւնս [équinoxe]). *յետադիմութիւն:

Rétrograde (ռետրոկրատ) ած. 1. Յետսախաղաց. յետսախաղաց. յետադարձական: Marche, mouvement —: ‖ 2. (փոխ.) Յետսախաղաց. *յետադէմ: Une politique —: Այս միտս վարի և իրը ի. ած. C'est un —:

Rétrograder (ռետրոկրատե) բ. ն. 1. Յետս դառնալ. վերկացանիլ: L'armée a été obligée de —: ‖ 2. Յետս յետս գնալ (երկիրատար մարմնոց). յետսախաղաց լինել: ‖ 3. (փոխ.) Յետս յետս գնալ. *յետադիմել: Il avait fait quelques progrès, maintenant il rétrograde:

Rétrospectif, ive (ռետրոսպեկտիֆ, իվ) ած. *Յետադարձական: Revue rétrospective:

Retroussement (ռըթրուսման) ի. ած. 1. Հանդրիմութիւն: ‖ 2. Ի վեր պարկեշտ (զմօրուս): Le — de la barbe était autrefois à la mode:

Retrousser (ռըթրուսե) բ. ն. 1. Ի վեր հարկանել, վերացուցանել (զհանդերձ). հանդրիմել: Retroussez votre robe, votre manteau: ‖ 2. Ի վեր պարկել. ի վեր սրճառնալ: —ses cheveux, sa moustache, ses manches. Avoir les bras retroussés jusqu'au coude. տես ի Bras, 1.

= Se —. բ. ած. Ի վեր հարկանիլ, հանդրիմիլ զքիւր հանդերձն. (այլ. փետչերը ժողվիլ, սափոել):

Retroussis (ռըթրուսի) ի. ած. Հանդրիմեալ եզր (զքիւրիկի). *գործ (զգեստու). հանդրիմ:

Retrouver (ռըթրուվե) բ. ն. 1. Դարձեալ գտանել: ‖ 2. Գտանել, ստանալ վերստին. վերստացանալ: J'ai retrouvé toute ma vigueur. Դարձաւ յիս զօրութիւն իմ: ‖ 3. (փոխ.) Ճանաչել: On ne retrouve presque plus ce poète dans les ouvrages de sa vieillesse:

— Aller — quelqu'un. Դառնալ առ ոք:

= Se —. բ. ած. 1. Ի երկրորդի գտանիլ: ‖ 2. Գտանիլ, կալ, լինել վերստին: Nous nous retrouvons dans le même embarras: ‖ 3. (փոխ.) Ի երկրորդի գտանել կամ ճանաչել զանձն: ‖ 4. Ի երկրորդի գտանել զմիմեանս:

Rets (ռե) ի. ած. 1. Ուռկան, սրճոյլ, ցանց (ձկնորսաց): Jeter le — dans la mer: ‖ 2. Ցանց, թակարդ, վարմ, պաժիտ (հաւորսաց): Tendre des —: ‖ 3. (փոխ.) Թակարդ. հազբ. ծուղակ: Prendre quelqu'un dans ses —:

Réunion (ռեյունիոն) ի. իգ. 1. Ի երկրորդի միաւորութիւն. կցումն: La — des lèvres d'une plaie: ‖ 2. Խառնելի. յարկի: La — de la Normandie à la couronne: ‖ 3. Ժողովումն. հաւաքումն: La — de tous ces petits ruisseaux forme une rivière: ‖ 4. (փոխ.) Միութիւն. միաբանութիւն. հաշտութիւն: La — des esprits. Il voulut opérer la — de l'Église grecque à l'Église romaine: ‖ 5. Ժողով. գումարումն: Il vient souvent à nos réunions:

Réunir (ռեյունիր) բ. ն. 1. Ի երկրորդի միաւորել. գործակցել կցել. ի միմեանս ածել: — les lèvres d'une plaie: ‖ 2. Միաւորել: Le cou réunit la tête au corps: ‖ 3. (փոխ.) Միաբանել. միբանեցուցանել. հաշտեցուցանել: Ils étaient brouillés, un intérêt commun les a réunis: ‖ 4. Խառնել. յարել: — un grand fief à la couronne: ‖ 5. Ժողովել. հաւաքել. ածել ի մի միաբանութիւն. համախմբել. միախմբել: — les eaux de plusieurs sources. — plusieurs corps d'armée en un seul:

= Se —. բ. ած. 1. Դարձեալ ի միմեանս գալ. վերստին միաւորիլ, կցիլ: Les chairs de la plaie se sont réunies: ‖ 2. Միանալ. ի մի ժողով գալ. միաժողով լինել: Ils se réunirent sous un chef: ‖ 3. (փոխ.) Միաբանիլ: Ils se sont réunis contre l'ennemi commun:

Réussir (ռեուսիր) բ. ն. †1. Յաջող գալ. բերիլ. ծագիլ: Il en réussira cette utilité, que . . . ‖ 2. Յանդիլ. վճարիլ: Il faut voir comment ce projet réussira: ‖ 3. Յաջողիլ: Cet homme a du mérite, il réussira. J'ai réussi à le faire nommer: ‖ 4. Յաջող գալ. պտղաբերել: Les pommiers réussissent dans ce terrain:

†= բ. ն. Բարւոք կատարիլ: — un tableau:

Réussite (ռեուսիթ) ի. իգ. 1. Բաք. կատարած: Il faut voir quelle sera la — de cette affaire: ‖ 2. Յաջողութիւն. յաջողած: Son livre n'a point eu de —:

Revaccíner (ռըվաքսինե) բ. ն. Միւսանգամ պատուաստել (զմանրիճն):

Revalidation (ռըվալիտասիոն) ի. իգ. Նորին վաւերացուցումն. [բացատրանք:

Revalider (ռըվալիտե) բ. ն. Նորին անգամ վաւերացնել:

Revaloir (ռըվալուար) բ. ն. Հատուցանել զնոյնս փոխարինին, զնոյնս. (ընդ.): Cet homme m'a fait une injure, je lui revaudrai cela:

Revanche (ռըվանշ) ի. իգ. 1. Հատուցանելի զնոյնս փոխարինին (ի չնամեամաց, երախտեաց). Հատուցումն. փոխարէն. տրհատ: À charge de —. տես ի Charge, 7. ‖ 2. Երկրորդ առ [partie] խազս առ ի վերստին շահիլ զկորուսեան. տրհատ: Jouer la —. Gagner partie, —, et le tout: ‖ 3. Ի կրկին պակաս խազ: J'ai perdu au piquet; voulez-vous me donner ma — au trictrac?

= En —. մբ. ած. փոխարէն. փոխանակ:

Revancher (ռըվանշե) բ. ն. Տալ զնոյնս ի վերայ (բարեկամին). վերստին գործել զնոյնս. պաշտպանել. (ընդ.): Il a bien revanché son ami, son camarade:

= Se —. բ. ած. 1. Պաշտպանել զանձին. (ընդ.). ‖ 2. Հատուցանել զնոյնս կամ զգործած փոխարինին (ի չնամեամաց, երախտեաց). (ընդ.). [վրէժխնդիր. (խոս.):

Revancheur (ռըվանշոր) ի. ած. Ի երկրորդի.

Rêvasser (ռեվասե) բ. ն. 1. Կասկած երազս երազել. երազական լինել: J'ai eu un sommeil fort inquiet, je n'ai fait que —: ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Տառապարհ լինել ցնորմամբ. ցնորական լինել: Il perd son temps à —:

Rêvasserie (ռեվասըրի) ի. իգ. 1. Երազական թութիւն: Ce n'était pas un véritable rêve, ce n'était qu'une —: ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ցնորական թութիւն. ցնորութիւն. բանգագուշանք: Débiter des rêvasseries:

Rêvasseur (ռեվասոր) ի. ած. Երազող. բանգագուշող. (ընդ.):

Rêve (ռեվ) ի. ած. 1. Երազ. տեսլական: J'ai fait un singulier —. J'ai eu de mauvais rêves. Expliquer les rêves. Մեկնել, լուծանել, տեսլեցանել վերազ: ‖ 2.

Digitized by Google

(ֆիգուր.) Երազ. անուրջք։ Ses espérances n'ont été qu'un —։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Երազ. խզմէք. յոյս. ակնկալութիւն։ — d'amour, de fortune։

Revèche (ռէվէշ) ած. 1. խիստ (ապտուծոտ, կուճ)։ ‖ 2. Դաժան, ժանիս։ Ces poires sont revêches. Du vin —։ ‖ 3. (ֆիգուր.) Դաժան. գժաստրաբոյծ։ Cet homme est bien —. Caractère —։

Réveil (ռէվէյ) ած. արբ. 1. Զարթուցիչ։ Un doux —. À mon —. Le — de la nature. (ֆիգուր.) Զարթուցիչ բնութեան. գգուանք։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Զարթուցիչ։ Un — terrible։ ‖ 3. տես Réveille-matin, 2.

Réveille-matin (ռէվէյ'-մաթէն) ած. արբ. †1. ժամացոյց (զարթուցանելոյ զկերծատս)։ ‖ 2. Զարթուցիչ ժամացոյց։ Il faut mettre le — sur telle heure. Des —։ ‖ †3. փայտակարգաց առաւօտու. ալբազոյ. Ս. խոտ։ ‖ †4. Ազգ բնձ ափսիսեայ [euphorbe]։

Réveiller (ռէվէյէ) բ. ն. 1. ցարուցանել ի քնոյ. զարթուցանել։ Il dormirait jusqu'à midi, si on ne le réveillait. — quelqu'un d'un assoupissement. Արթուցանել զոք ի թմբրութենէ. փարատել զթմբրութիւն սրտից։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Զարթուցանել. արծարծանել. յուզել. գրգռել։ Cela réveilla leur courage. Ce mots réveille l'appétit։ ‖ 3. (ֆիգուր.) Զարթուցանել. ընդոստուցանել. քաջքերել։ Ce jeune homme a l'esprit un peu assoupi; il a besoin qu'on le réveille։

= Se —. բ. ա. 1. ցառնել ի քնոյ..զարթնուլ։ Se — en sursaut. Ընդոստ ի քնոյն լինել. յանկարծակի զարթնուլ ի քնոյ։ Se — de son assoupissement. Արթնանալ ի թմբրութենէ։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Զարթնուլ. հոգոցել. արծարծանիլ։ Ses douleurs se réveillent։

Réveillon (ռէվէյիօն) ած. արբ. 1. Գիշերապահ հացկերոյթ. մեկընթրիք։ Donner, faire un —։ ‖ 2. Հացկերոյթ ի գիշերի նախաստեղակի կամ խթմեան Ննդեանն Քրիստոսի. մեկընթրիք։ Le — de la nuit de Noël։ ‖ 3. Գայծառ մեղաքիք (ի նկարս). *լուսատ։

Révélateur, trice (ռէվէլաթէօր, թրիս) ած. Գաղտնակ. մեղանիչ։ Il a été le — du complot։

Révélation (ռէվէլաթիօն) ած. էգ. 1. Ի վեր հանելն. յայտնութիւն. գաղտնակութիւն։ — d'un secret, d'une conspiration, des complices։ ‖ 2. Աստուածահոգւոյն յայտնութիւն։ Saint Paul a eu des révélations։ ‖ 3. Յայտնութիւն կրօնից. յայտնաւորութիւն։ Croire à la —։

Révéler (ռէվէլէ) բ. ն. 1. Ի վեր հանել (զգաղտնիս). մատոյց և գաղտնակ լինել (խորհրդոց). յայտնել. ծանուցանել։ — les secrets de l'État. Il est allé — la conjuration. — ses complices. Զհնազանդել, ցուցանել զմեղսակիցսն։ ‖ 2. Ցայտնել. ծանուցանել։ Les vérités que Dieu a révélées à son Église։

= Se —. բ. ա. Ցայտնիլ։

A. **Revenant, ante** (ռէվնան, անթ) ած. Հանոյ. հանդուցական. ախորժական։ Air —։

B. **Revenant** (ռէվնան) ած. արբ. Ահարեկական մեռելոյ. հոգեգնէշ. խոչընդոտ։ Il a peur des revenants։

Revenant-bon (ռէվնան-պոն) ած. արբ. 1. *Գաստահատական շահք։ Les revenants-bons de cette affaire։ ‖ 2. Գանձուր յաւելուած ի ծախուց։ (Այժմ լաւ եւս ասի Boni)։ ‖ 3. (ֆիգուր.) Ցանկագծագիտա շահք։ J'ai fait sa connaissance, c'est tout le — de mon voyage։

Revendeur, euse (ռէվնտէօր, էօզ) ած. Որ գնէ բնչ ասր ի վաճառել. *կրկնավաճառ։ — de livres։ — ած. էգ. Կին որ գնէ հին ապականելիս ասր ի միւսանգամ վաճառել. *հնավաճառ կին։ Elle a acheté ce vieux jupon à une revendeuse։

Revendication (ռէվնտիգաթիօն) ած. էգ. Ի բաց պահանջմունք։ — d'un terrain։

Revendiquer (ռէվնտիգէ) բ. ն. Ի բաց պահանջել։ — des meubles, ses droits։

Revendre (ռէվնտր) բ. ն. Վերստին վաճառել։ C'est un homme qui achète pour —. Acheter en gros pour — en détail. Ունծամծոտ գնել և փոքրառիս վաճառել։ Avoir d'une chose à —. (ֆիգուր. և ընդ.) Ընդել բնչ առատութեամբ։

Revenir (ռէվնիր) բ. չ. 1. Դարձեալ, այրկին գալ։ Je ne puis vous entendre en ce moment, vous reviendrez tantôt. — à la charge. տես ի Charge, 11. ‖ 2. Դառնալ. այրկին գառնալ. ի բաց գալ. կրկնել գալ անդրկին։ Il était parti ce matin, il est revenu. Il s'en est revenu tout courant. — au giron de l'Église. (ֆիգուր.) Դառնալ ի գոգ կաթողկիկայ եկեղեցւոյ։ — sur ses pas. տես ի Pas, A. 1. — sur l'eau. (ֆիգուր.) տես յ'Eau, 2. ‖ 3. Դարձեալ գալ. գառնալ. միւսանգամ երևիլ։ Le soleil revient sur l'horizon. La beauté, la jeunesse passe et ne revient plus. — sur la tête. Դառնալ, կատիլ ի գլուխն։ ‖ 4. Միւսանգամ բուսանիլ, աճիլ։ Ses cheveux commencent à —. Les plumes reviennent à cet oiseau։ ‖ 5. Երևիլ (ոգւոց կամ ուրուականաց մեռելոց)։ Il revient des esprits, des esprits reviennent dans cet endroit։ ‖ 6. Ի վեր բուրիլ. ի վեր գալ. վերսծխիլ։ L'ail, l'échalote revient. Le boudin que j'ai mangé me revient։ ‖ 7. Գալ, անկանիլ (ի միտս)։ Cela me revient dans l'esprit։ ‖ 8. Վերստին սկսանիլ ասել կամ առնել. գործագործ առնել։ Le refus de ma mère fut si absolu, qu'il n'y avait pas à y —։ ‖ 9. (ֆիգուր.) Միսանգամ ճառել, խօսել։ — sur une matière։ ‖ 10. (ֆիգուր.) Դառնալ, փոխել, շրջիլ (ի կարծեաց, ի խոստմանէն)։ — sur ce qu'on avait dit, sur ce qu'on avait promis. — sur le compte de quelqu'un. Սկսանիլ այլ ինչ կարծիս կարծել զնմանէ։ — sur quelqu'un. Դառն վարկ ընդդէմ երաշխաւորի. խնդրել զպահանջմունս յերաշխաւորէ։ ‖ 11. (ֆիգուր.) Դարձեալ ի վեր երևանիլ (ի կարգ բանիցն). գարձեալ գալ, անդրկին գառնալ (յառաջինն ճառն)։ — à son sujet. Je reviens à ce que nous disions. — à ses moutons. տես ի Mouton, 3. ‖ 12. Ցինքն գալ. ի միտս լինիլ. անձին գգալ. գգալ խելացն իւրոց. բերիլ գգիտ. ուշանալ։ — d'une faiblesse. — à soi. Faire — quelqu'un. Խելաբերել զոք։ Le vin fait — le cœur. Զօրացուցիչ է գինի։ ‖ 13. Ապաքինիլ, բժշկիլ (ի հիւանդութենէ)։ Il est bien revenu de sa maladie. — de loin. տես ի Loin. ‖ 14. (ֆիգուր.) Բուժիլ (ի զարհուրանաց). գոգալ (ի զարմանալոյ). սթափիլ (ի խոր քնոյ)։ Elle n'est pas encore bien revenue de sa frayeur։ ‖ 15. Դառնալ, սթափիլ (ի մոլորութենէ)։ — de ses erreurs, de son égarement։ ‖ 16. Դառնալ (առ Աստուած)։ — à Dieu։ ‖ 17. Ի հաշուութիւն գալ. հաշուիլ։ ‖ 18. Միսանգամ անդրկին (ի նոյն յառաջինն կարգան) հաստատիլ. անդրկին (ի չափս իւր) կազմիլ։ — en son premier état. — en santé. Ցառաջինն առողջութիւնն ի վեր երևանիլ. անդրկին յառաջինն առողջութիւնան կազգուրիլ։ ‖ 19. Միշտ առեղ յիշատակիլ։ Ce mot revient sans cesse sous sa plume։ ‖ 20. Գաղշանիլ. նմանիլ.

Digitized by Google

ի գէպ գալ։ Son humeur revient à la mienne։ ‖ 21. Հաւանիլ. անկանիլ։ Il ne lui revint presque rien du bien de sa mère։ ‖ 22. Օգուտ լինիլ։ Que vous revient-il, que vous en revient-il de tourmenter de pauvres gens? ‖ 23. Գաւառիլ. Հաւանիլ։ Certains propos tenus sur sa conduite lui revinrent։ ‖ 24. Հաճոյ լինիլ։ Son humeur me revient fort։ ‖ 25. Լինիլ գնոց։ Cet habit me revient à tant. (տե՛ս Այս զգեստս ինձի այսչափի եկաւ, նստաւ.)։

— à soi. 1. Գալ ի միտս. զգաստանալ։ ‖ 2. Ցածնուլ, դադարիլ ի բարկութենէ։ La colère l'emporta, mais il revint à lui presque aussitôt։ [La — d'un bien։

Revente (ռէվանթ) ի. իգ. Միւսանգամայ վաճառումն։

Revenu (ռէվընիւ) ի. ոյ. Նկիք. մուտք. Հատք. **եկամուտ։ La dépense excède le —. Toucher son —։

Revenue (ռէվընիւ) ի. իգ. Նորաբոյս ծառք անուանի։ Voilà une belle —։

Rêver (ռէվե) բ. ն. 1. Երազել. յերազանալ։ — de combats. Il est sujet à — toutes les nuits. Cet homme rêve tout éveillé, il rêve les yeux ouverts. Այրս այս երազէ յորթամբնի, յորթնութեան, ի լրջեաց, ի լրջէ. ցնորական լինի. (ընդ.)։ ‖ 2. Զառանցել (ջերմնոտի). բանիպատուշել. ցնորիլ. Պ. Թուաքարիլ։ Voilà le transport qui lui vient, il commence à —։ ‖ 3. Բարբանջել. գարգաջել. բալաթել. շաղփաղփել. անրջայուզել. ապլպլալ խօսիլ։ C'est un vieux radoteur, il ne fait plus que —. Vous n'êtes pas en votre bon sens, vous rêvez։ ‖ 4. Թարթափիլ ի խորհուրդս, ի մտածութիւնս։ — au bord d'une fontaine։ ‖ 5. Զվայրագ յածել, պլլալ զբօսանել, ազատմղել (մտաց). (տե՛ս Խելքը վրան չկլլալ.)։ Il ne vous écoute pas, il ne fait que —։ ‖ 6. Խորագոյնս խորհել, խոկալ։ Il a rêvé fort longtemps pour corriger ce vers։

= բ. ն. 1. Տեսանիլ յերազի, յանուրջս. երազել։ Voilà ce que j'ai rêvé։ ‖ 2. Խորհիլ։ — quelque moyen։ ‖ 3. Ցանկալ մեծաւ փափագանօք. կարօտիլն տենչալ։ Il ne rêve que fortune։

Réverbération (ռէվէրպերասիւն) ի. իգ. Անդրէն գարձ, անդրադարձութիւն, անդրէն արձակումն, ցոլացումն (լուսոյ, ջերմութեան)։

Réverbère (ռէվէրպէր') ի. ոյ. 1. *Ցոլացիկ հատիլ։ ‖ 2. *Ցոլացիկ լապտեր (փողոցաց քաղաքի)։ Descendre, hisser un —. Couper la corde d'un —։

— Fourneau à —. *Ցոլացիկ հնոց։

Réverbérer (ռէվէրպերէ) բ. ն. Անդրէն դարձուցանել, անդրադարձուցանել, *ցոլացուցանել (զլոյս, զջերմութիւն)։

= բ. ն. Անդրէն գառնալ. անդրադարձիլ. ցոլանալ։

Reverdir (ռէվէրտիր) բ. ն. Միւսանգամայ կանաչագունիլ. նորոգիլ. նորանալ։ — des barreaux։

= բ. ն. 1. Վերսին կանաչագեղ զարդարիլ. կանաչանալ. գալարանալ։ Les arbres reverdissent au mois de mai։ ‖ 2. (ինքնբ.) Դալարանալ, մուսաղանալ (ծերոյ)։ Je l'ai trouvé tout reverdi։

Reverdissement (ռէվէրտիսման) ի. ոյ. Դալարանալն. *կանաչացումն։ Le — des bois։

Révéremment (ռէվէրաման) մ. Միածարանաք. (ի-ից)։ Parler — des choses saintes։

Révérence (ռէվէրանս) ի. իգ. 1. Երկիւղախառն միածարանք. ակնածութիւն։ Vous lui devez porter honneur et —։ ‖ 2. Անուն պատուոյ քահանայից վանականաց. Միածարգութիւն. *Ցածարգութիւն։ Je prie Votre Révérence de remarquer . . . ‖ 3. Ողջմնութիւն զոր խոնարհեցուցանելով զգլուխ կամ ծունր կրկնելով. խոնարհութիւն։ — bien basse, fort basse. Profonde —. Tirer sa — à quelqu'un. Ողջոյն տալ ուժգն. (տե՛ս.)։ Faire la sa — à quelqu'un. Պատուցանել ուժգն զգեստիւ միածարանաց։ ‖ 4. Գառիւ միածարանաց։ Le roi a reçu les révérences։

Révérencielle (ռէվէրանսիէլ') ած. իգ. Crainte —. երկիւղ միածարանաց, պատկառանաց։ [չափ միածարանաք։

Révérencieusement (ռէվէրանսիէզման) մ. Պն.

Révérencieux, euse (ռէվէրանսիէ, իէզ) ած. Պնչափ միածարող. կարի պատուագիտր։ Voilà un homme bien —. Discours —։

Révérend, ende (ռէվէրան, անտ) ած. Միածարդոյ. *յարգոյապատիւ։ Le — père un tel. Le très — père. La révérende mère supérieure։ Վարի և իբր ե. ոյ. Mon —։

Révérendissime (ռէվէրանտիսիմ') ած. Միածամածաք. *սամենամեծաք. սամենապատիւ. գերապատիւ. գերյարգոյ։ Monseigneur l'illustrissime et — archevêque de . . . Le — père général des capucins։

Révérer (ռէվէրէ) բ. ն. Պատուել երկիւղախառն միածարանաք. միածարել։ — Dieu, les lois։

Rêverie (ռէվէրի) ի. իգ. 1. Թօլկան խորհուրդք. ցնորք. բանիպատուշանք։ Les rêveries des astrologues։ ‖ 2. Զառանցանք. զառանցութիւն. խելացնորութիւն. Պ. Թուաքարանք։ Des rêveries de malade։ ‖ 3. Թարթափանք, յածանք խորհրդոց. մտախոհութիւն։ Profonde, agréable, douce —. S'enfoncer dans une sombre —։

Reverquier (ռէվէրկիէ) ի. ոյ. տես Revertier.

Revers (ռէվէր) ի. ոյ. 1. Հակառակ կողմն. երկրորդ երեսք. բնդդիմակողմն։ Le — d'une tapisserie. Il a couvert en un instant la page et le —. Le — de la main. Վերին երեսք ձեռին. արտաքին կողմն ձեռին։ ‖ 2. Հարուած վերին երեսք ձեռին։ Il le blessa d'un —։ ‖ 3. Հարուած (առաջի կամ գառաջանի) ի ձախակ յոլ։ Frapper de —։ ‖ 4. (ինքնբ.) Զախողանք. չարաղութիւն։ Un — de fortune. Il a eu tour à tour des succès et des —։ ‖ 5. Խառնիկառոյց (զգեստոյ ի լանջս)։ Un habit d'uniforme à — bleus։ ‖ 6. Վերին կողմն (արուեստ կօշկաց). **գարձ։

— Le — d'une médaille. տես ի Médaille, 2.

— Battre à կամ de — une troupe. Հարկանիլ ի թիկանց զզօրս թշնամեաց։

Réversal, ale (ռէվէրսալ, ալ) ած. 1. Հաստատիչ յատուկին իրաւանան։ Diplôme —։ ‖ 2. փոխարինական (նամակ)։ Lettres réversales կամ գրչականօրէն Réversales։ [bordement.

Reversement (ռէվէրսման) ի. ոյ. տես Trans-

Reverser (ռէվէրսէ) բ. ն. 1. Միւսանգամայ ընուլ (գինի)։ — du vin dans son verre։ ‖ 2. Վերսին թափել, արկանիլ, ընուլ։ Reversez l'huile dans la burette։ ‖ 3. տես Transborder. ‖ 4. (ինքնբ.) Տանիլ, անցուցանել այլուր. փոխադրիլ։ Cet excédant sera reversé sur tel article de compte։ ‖ †5. (ինքնբ.) Թափիլ, գարձուցանիլ ի գլուխ ուրուք։

†B. **Reverser** (ռէվէրսէ) բ. ն. Ցետս գառնալ։

Reversi կամ **Reversis** (ռէվէրսի) ի. ոյ. Խաղ ինչ քարտախտ խաղացեալ ի չորից։ Faire un —. Jouer au reversis։

Digitized by Google

Réversibilité (ռեվեռսիպիլիթե) ֆ. իթ. 1. Լինելը դառնալի ի բնիկ տէրն։ La — des fiefs։ || 2. Լինելը դառնալի յայլ ոք։ — d'une pension։

Réversible (ռեվեռսիպլ) ած. 1. Դառնալի ի բնիկ տէրն։ || 2. Դառնալի։ Sa pension est — sur sa veuve։

Réversion (ռեվեռսիօն) ֆ. իթ. Ցետս դարձումն (ժառանգութեան)։ [trictrac]։

Revertier (ռէվեռթիէ) ֆ. ար. Խաղ ինչ տապալելոյ

Revêtement (ռէվէթման) ֆ. ար. 1. Դրսապատ։ Le — de ce mur est de plâtre; celui des piédestaux est de marbre։ || 2. Գործառած ի քարանց, յայլիւսոց կամ ի գալարագիր կաշւոց հագոյ առ ի պինդ առնել գՀող (փայտ)։ պատառած։

Revêtir (ռէվէթիր) ֆ. ն. 1. Տալ հանդերձեալս (մերկոց, տգեղատոց)։ զգեցուցանել. ագուցանել։ || 2. Զգեստաւորել. զգեցուցանել. ագուցանել։ Deux aumôniers revêtirent ce prélat de ses habits pontificaux։ || 3. Զգենուլ. ագանիլ. արկանիլ զանձամբն։ — un habit։ || 4. (ետաբ.) Ցոյլ, տեսանիլ (իշխանութիւն, պատիւ կամ պաշտօն ինչ)։ Le roi l'a revêtu d'un plein pouvoir։ || 5. Ունել, վարել (զպաշտօն ինչ)։ Il est revêtu d'une belle charge։ || 6. Հանդերձել. կազմել։ Cet acte est revêtu de toutes ses formes։ || 7. Ընդունել, ընկալունել (զկերպարանս)։ զգինուլ։ — la figure de quelqu'un։ || 8. Զգեցուցանել (ա). ծածկել. պատել. գրաւագրել. ծեփել. Ս. Հոգին։ Les lames d'or qui revêtaient extérieurement les portes du Capitole. — le fond d'un bassin d'un lit de glaise։ || 9. Ամրացուցանել. պինդ պատել։ — une terrasse de gazon։

= Se —. բ. ա. 1. Զգենուլ. ագանիլ. արկանիլ զանձամբն։ Se — d'un habit։ || 2. Ընդունել. ընկալունել։ Se — de l'autorité suprême։ || 3. Զգենուլ. առնուլ։ Le Verbe divin s'est revêtu d'une nature semblable à la nôtre։

= ՎԱՍ. (ա) "Ընթացաւ [օրհնի զերեսս զեղեցկել երկնից և զերկիր, տանի քաղցր լինի աս նոսա երկուքն". Գամ. Ալէքս. 149։

Revêtu, ue (ռէվէթի) ած. գերբ. 1. Զգեցեալ։ Un gueux — . Աղքատ որ հասեալ ի մեծամեծութիւն՝ առնէ բարբառանիւ. (ընտ.)։ || 2. (ետաբ.) Զարդարեալ։ Les vertus dont il était —։

Rêveur, euse (ռեվէօր, էօզ) ած. 1. Ընկղմեալ ի խորհուրդս, ի մտածութիւնս. Ս. Թուագրաբար. (տե. մտածկոտ)։ Il me parut triste et —։ || 2. Խորհող։ Avoir l'air —։

= ֆ. 1. Ընկղմեալ ի խորհուրդս. Ս. Թուագրաբար։ C'est un — perpétuel։ || 2. Բազմագիտ. ցնորախօս. բանգագուշ։ C'est un vieux —։ || 3. Ցրուեալ, ցնդեալ մտագ. *անմտագիտ։

Revient (ռէվիէն) ֆ. ար. Le prix de —. Արժէգինք։

Revirade (ռէվիրատ) ֆ. իթ. Ցառաջ կոյս փոխելն (զզիգս առագաստոյ [trictrac])։ Faire une —, la —։

Revirement (ռէվիրման) ֆ. ար. 1. Շրջուածն (նաւուն)։ Լաւ եւս ասի Virement։ || 2. Դարձուցանելն յայլ ոք (զպահանջ [créance] իւր). շրջուածն։ — de fonds, de deniers։ || 3. (ետաբ.) Ցանկարծակի փոփոխութիւն։ Ce — de l'opinion surprit les plus prévoyants։

Revirer (ռէվիր) բ. ն. 1. Ցայլ կողմն շրջել (զնաւս)։ — par la tête, par la queue. — de bord. (ետաբ. և ընտ.) Շրջիլ, փոխիլ, գառնալ ի մտաց։ || 2. Ցառաջ կոյս փոխել (զզիգս առագաստոյ)։

† = Se —. բ. ա. Զանձամբն գառնալ, գառաջանիլ։

Revisable (ռէվիզաբլ) ած. *Վերքննելի։

Reviser (ռէվիզէ) բ. ն. Մխուանգամ յայնմ արկանել. *վերաքննել։ — un compte, un procès։

Reviseur (ռէվիզէօր) ֆ. ար. Մխուանգամ քննիչ. *վերաքննիչ։ — de comptes։

Revision (ռէվիզիօն) ֆ. իթ. 1. Վերատին քննութիւն. *վերաքննութիւն։ La — d'une constitution, d'un procès։ || 2. Մխուանգամ ընթերցումն (տպագրելի թերթի)։ Faire la — d'une feuille, pour s'assurer qu'il n'y reste plus de fautes։

— Conseil de —. 1. Ձինուորական առեան վերաքննիչ դատաստիանց։ || 2. Ձինուորական առեան քննիչ երիտասարդաց ի զինուորութիւն կոչեցելոց (ա)։

ՎԿԱՍ. (ա) "Յորժամ զինուորութիւնն՝ սիրելոյ լիցի, պիտուի և պատկին բարւոյն վճռաւ և ախորժութիւն տեղին և խնդրին՝ որ հանդերձեալ են ոմեն զնոսա ի զինուորութիւն". Յակ. առ. որս հանդերձեալ էին մկրտիլ. Հ. Գ. 163։

† **Revisiter** (ռէվիզիթէ) բ. ն. Մխուանգամ այց առնել, ի տես երթալ։ [մեռոցի] ի բնիկ կերպարանն։

Revivification (ռէվիվիֆիգասիօն) ֆ. իթ. Շրջուածն

Revivifier (ռէվիվիֆիէ) բ. ն. 1. Մխուանգամ կենդանացուցանել։ Il avait les pieds gelés; on les a revivifiés en les frottant avec de la neige։ || 2. (ետաբ.) Կենդանացուցանել, նորոգել հոգեպէս։ La grâce revivifie le pêcheur։ || 3. ի բուն կերպարանն գարձուցանել (զնիգիկ)։

Revivre (ռէվիվր) [լծորդի իբրև զVivre.] բ. չ. 1. Կենդանանալ. յառնել. վերակենդանալ. գառնալ, վերադարձիլ ի կեանս։ J.-C. fit — Lazare. Քրիստոս կենդանացոյց, յարոյց զՂազար։ || 2. (ետաբ.) Մխուանգամ կեալ։ Les pères revivent dans leurs enfants։ || 3. Մխուանգամ պայծառանալ. կենդանանալ. նորոգիլ. արծարծանիլ։ À la paix, l'industrie sembla —. Faire — . Կենդանացուցանել. նորոգել։ Faire — des mots tombés en désuétude. La noix de galle fait — les vieilles écritures. Գխաւոր գՀնացեալ նշանագիրս յայս ածէ։

Révocable (ռեվոգաբլ) ած. 1. Զոր մերթ է ընկենուլ (ի պատուոյն). ընկենելի. ի բաց կոչելի։ Un préfet est —։ || 2. Խափանելի. եղծանելի։ Une procuration est —։

Révocation (ռեվոգասիօն) ֆ. իթ. 1. Ի բաց կոչումն. *պաշտօնընկեցութիւն. *բարձընկեցութիւն։ La — d'un employé։ || 2. Խափանումն. եղծումն։ La — de l'édit de Nantes։ [ծիլ։ Acte —։

Révocatoire (ռեվոգատուար) ած. Խափանիչ. եղ-

Revoici, Revoilà (ռէվուասի, ռէվուալա) նխ. Անտակի դարձեալ. (ընտ.)։ Le — encore։

Revoir (ռէվուար) [լծորդի իբրև զVoir.] բ. ն. 1. Մխուանգամ տեսանել։ || 2. Անդրէն դառնալ. վերադառնալ. վերատին տեսանել։ — sa patrie։ || 3. Դարձեալ քննել։ — un compte. À —. Վերատին քննելի է։ || 4. Մխուանգամ յայնմ արկանել. վերատին ընթեռնուլ։ — des épreuves։

= ֆ. ար. Adieu jusqu'au —, կամ լոկ Au —. Ողջ մնա մինչև տեսցուք անգրէն զմիմեանս. (տե. ի նոր տեսութիւն. գարձեալ տեսանելիք)։ [տակին վերատին։

= Se —. բ. ա. Մխուանգամ տեսանել զմիմեանս. *տես-

Revoler (ռէվոլէ) բ. չ. Դարձեալ թռչիլ, սլանալ։ Cet oiseau revole vers son nid։ Ասի եւս ետաբ. Ils revolèrent au combat։ [նոտավարաց)։

Revolin (ռէվոլէն) ֆ. ար. Հոգմ յետադարձ. (ըստ

Digitized by Google

Révoltant, ante (ռեվոլթան, անթ) ած. Զայրացուցիչ. գժտիչ: C'est un abus —. Un luxe —:

Révolte (ռեվոլթ) է. իգ. Ապստամբություն. վայրագություն. ապստամբություն. Ս. մուտա. Ս. մուտացություն: La — de toute une province, d'une armée. Lever l'étendard de la —. *Voy.* Étendard, 1. Les écoliers de ce collège s'étaient mis en —. Apaiser, étouffer la —, une —: Ամի ևս ի խոթ. La — de la chair contre l'esprit:

Révolté (ռեվոլթե) է. ած. Ապստամբ:

Révolter (ռեվոլթե) բ. ն. 1. Ապստամբեցուցանել. ապահակեցուցանել: C'est lui qui a révolté ces provinces. Il a révolté tous mes enfants contre moi: Ամի ևս ի խոթ. L'aiguillon de Satan révolte la chair contre l'esprit. Խայթ սատանայի զմարմինն կատաղեցուցանէ ընդդեմ ոգւոյ: || 2. Զայրացուցանել. ցասուցանել: Une action si cruelle révolte l'humanité:

= Se —. բ. ա. 1. Ապստամբել. յիւրոց կալ. յապստամբութիւն. յիւրոց կալ. վտանգիլ. ներկահիլ. ապահակել. Ս. մուտել: Se — contre son supérieur. Toute cette province s'est révoltée. C'est lui qui a fait — toute la province: || 2. Զայրանալ. ցասնուլ. բարկանալ:

Révolu, ue (ռեվոլ) ած. 1. Դարձեալ ի տեղի իւր (ասաղ, մկրտակ): || 2. Լցեալ. կատարեալ. բավանդակեալ: Le mois n'était pas encore —:

Révolution (ռեվոլուսիոն) է. իգ. 1. Շրջան, շրջագնացութ, բոլորումն (աստեղաց, մոլորակաց). շրջան (դարուց, ժամանակաց, յիշատակաց): || 2. Ցաղք (հիւթոց մարմնոյ): || 3. (փոխ.) Փոփոխումն. յեղաշրջութիւն. շրջանակ: Il se fit une — dans les idées: || 4. Յեղափոխութիւն. յեղաշրջութիւն. խռովութիւն: — politique. Les révolutions de Suède, de France:

Révolutionnaire (ռեվոլուսիոներ) ած. Յեղափոխական: Gouvernement —:

= է. ար. կատաղիչ, ոխերդ յեղափոխութեանց. յեղափոխական: Un ardent —:

Révolutionnairement (ռեվոլուսիոներման) մ. Յեղափոխական իմն պայմանաւ, օրինակաւ:

Révolutionner (ռեվոլուսիոնե) բ. ն. 1. Գրգռել ի յեղափոխութիւն. յուզել յեղափոխական սկզբամբք: || †2. (փոխ.) Կերպարանափոխ առնել: — la langue: || †3. (փոխ. և ընդ.) Յուզել սատակապէս: Cela m'a tout révolutionné: [ատրճանակ. **բազմանկ:

Revolver (ռեվոլվեր) է. ար. *Բազմահարուածեան

Revomir (ռէվոմիր) բ. ն. 1. Մխլանգամ փսխել: || 2. փսխել. դարձուցանել: Il revomit son dîner: || †3. ի բաց, արտաքս քաշանել: Charybde revomit la mer:

Révoquer (ռեվոկե) բ. ն. 1. ի բաց կոչել. հանել, ընկենուլ զոք (յիշխանութենէ). *պաշտօնազրկել, *բարձրկէց առնել: Le roi révoqua son ambassadeur: || 2. խափանել. եղծանել. ջնջել. անցուցանել: — un ordre, une donation: [կան ցուցանել: — en doute. Արհամարհ ընդ առարկուանաք. երկրայս.

Revouloir (ռէվու—ուար) բ. ն. Դարձեալ կամիլ:

Revue (ռէվիւ) է. իգ. 1. Մխլանգամ սեռասանիլն: Nous sommes gens de —. Պահպ սեռասանիմք զմեծատունս. (ընդ.): || 2. Հանդէս. խոյզ և խնդիր. մնայր քննութիւն: Faire une — de ses actions. Հանդէս առնել գործոց իւրոց: J'ai fait la — de mes livres: || 3. Ներկայանիլն ի հանդիսի (զգեստ): Հանդէս. *զօրահանդէս: — générale. Grande —. Le colonel a fait la —. ի հանդիսի անցոյց գնդապետին զզօրսն: || 4. Հանդէս. Տնտեսիկան: La Revue des Deux-Mondes:

Révulsif, ive (ռեվուլսիֆ, իվ) ած. Խռտակեցուցիչ, գարձուցիչ (տեղատարբ պատճառաց): Remède —:

= է. ար. Դեղ խռտակեցուցիչ կամ գարձուցիչ տեղատարբ պատճառաց:

Révulsion (ռեվուլսիոն) է. իգ. Խռտակեցութիւնք կամ գարձուցութիւնք յայլ կողմն մարմնոյն զտեղատարբ պատճառս:

Rez (ռե) նխ. — pied, — terre: Հարթի հաւասար գետնոյ: On a abattu cette maison — pied, — terre. Les arbres ont été coupés — terre:

Rez-de-chaussée (ռե—դը—շոսե) է. ար. 1. Ներոյ գետնոյ. Ս. գետնափոր: Depuis le — jusqu'au haut, il y a tant de toises: || 2. *Գետնայարկ: Habiter l'appartement du —, le —:

Rhabdologie (ռապդոլոժի) է. իգ. Հաշիւ ի ձեռն փոքրիկ գաւազանաց. *գաւազանական հաշիւ:

Rhabdomance կամ **Rhabdomancie** (ռապդոմանս, ռապդոմանսի) է. իգ. Հմայութիւն ի ձեռն գաւազանի. գաւազանահմայութիւն:

Rhabillage (ռապիյաժ) }
Rhabillement (ռապիյման) } է. ար. 1. կարկատումն (հանդերձից). (ընդ.): || 2. (փոխ. և ընդ.) Անյաջող կարկատումն, յարդարումն: C'est un mauvais —:

Rhabiller (ռապիյե) բ. ն. †1. Նորոգել. կարկատել. կազմել: — un navire: || 2. (փոխ. և ընդ.) Յարդարել. ուղղել. (ուխ. պատրաստել): Il a rhabillé tout cela du mieux qu'il a pu: || 3. Վերստին զգեցուցանել: Il était déshabillé, il a fallu le —: || 4. Նորոգ զգեցուցանել: Il a rhabillé tous ses domestiques:

= Se —. բ. ա. 1. Մխլանգամ զգենուլ. || 2. Գնել հանդերձս նորս: Il s'est rhabillé chez un fripier:

Rhabilleur, euse (ռապիյեր, էզ) է. սեռ Rebouteur.

Rhagade (ռագադ) է. իգ. Պատռուածք, փտացածք, *ճեղքուածք (շրթանց, հետաքրքրոյ [anus]):

Rhapontic (ռապոնթիք) է. ար. 1. Պղպ անկոց հասն տերեփկի [centaurée]: || 2. Պղպ ինչ գործ [rhubarbe] որ սատակապէս լուծանէ զարտաքինն. պոնտական գործ:

Rhapsode, Rhapsodie, Rhapsodiste. սեռ Rapsode, Rapsodie, Rapsodiste.

† **Rhée** (ռե) յտ. ած. իգ. Դուստր Ութանայի և Երկրի կին Կրոնոսի կամ Զրուանայ. Հռէա:

† **Rhénan, ane** (ռենան, ան') ած. Հռենոս գետոյ. Հռենոսեան: Les provinces rhénanes:

Rhéteur (ռետէօր) է. ար. 1. Քերականութեան. Հռետոր: Quintilien est le premier des rhéteurs romains: || 2. Շռայլամտական: Cet homme-là n'est point un orateur, ce n'est qu'un —:

Rhétoricien (ռետորիսիեն) է. ար. 1. Յետնեկ, Հմուտ Հռետորաբանութեան. Հռետորապետ: C'est un excellent —: || 2. Ուսանող, աշակերտ Հռետորաբանութեան: C'est un bon —:

Rhétorique (ռետորիք) է. իգ. 1. Արուեստ Հռետորական. Հռետորութիւն: Enseigner la —: || 2. Պատ աշակերտաց Հռետորութեան (ի վարժարանս). Հռետորական գաս: Étudier en —. Faire sa —: || 3. Մատեան Հռետորական արուեստ. Հռետորական: La Rhétorique d'Aristote: || 4. (փոխ. և ընդ.) Հռետորութիւն. Հռետ-

Digitized by Google

ապրուստութիւն։ J'ai employé toute ma — pour essayer de le persuader։ ‖ 5. Այն և ուրուրդիկ բանք. ճոռոմաբանութիւն։ Tout cela n'est que de la —։

Rhingrave (ռինկրաւ) ն. ար. Անուն գաւառապետաց կամ քաղաքապետաց յոփանա Հաինոս գետոյ կամ ետրեխտոյ ինչ գերմանացւոց. *Հռինգրաւեմն։

=ն. իգ. 1. Կին Հռինգրաւեմի. *Հռինգրաւեմուհի։ Madame la —։ ‖ 2. Տարաս [culotte] լայն յոյժ։

† **Rhingraviat** (ռինկրաւիա) ն. ար. Գաւառն, պատիւ Հռինգրաւեմի. *Հռինգրաւեմութիւն։

Rhinocéros (ռինոսերոս) ն. ար. Զորքոտանի ինչ վերջնին. ունդրդիկաբար. եղջերաքակնիթիք։ [Թիւնս։

Rhinoplastie (ռինոփլաստի) ն. իգ. *Ինգաբուժութիւն։

† **Rhizogre** (ռիզոգր) ն. իգ. Գործի խլելոյ զարմանաւոր ատամնանց. արմատաքիթ գործիք։

† **Rhizome** (ռիզոմ) ն. ար. Ծիլս անկաց ընդ երկրաւ։

† **Rhizophage** (ռիզոֆագ) ած. Արմատակեր։

Rhodium (ռոդիում) ն. ար. Մետաղ ինչ գժուարաձուլ. *վարդամետաղ։ *Հռոդիոն։

Rhododendron (ռոդոդենդրոն) ն. ար. Թուփ ինչ վարդագոյր գերեզմանածաղիկ. *մրտավարդ։ (Որ և Rosage)։

Rhombe (ռոմբ) ն. ար. 1. *Շեղանկիւն. *տարաձիգ կիսեան։ (Որ և Losange)։ ‖ 2. Ապր ինչ ձկանց. *վնասանաձուկն։ (Տես և Barbue, Turbot)։ ‖ 3. Ապր ինչ միասիւք [univalve] խեցեմորթիք։

Rhomboèdre (ռոմբոէդր) ն. ար. *Տարանկիւնաձիգ մարմին. (բան երկրաչափից)։

Rhomboïdal, ale (ռոմբոիդալ, ալ) ած. *Տարանկիւնաձիգ։ Cristal —. Forme rhomboïdale։

Rhomboïde (ռոմբոիդ) ն. ար. Զոյ ինչ երկրաչափական. *տարանկիւնաձիգ։

Rhubarbe (ռուբարբ) ն. իգ. Տունկ ինչ որոյ արմատ վարդի ի պետս բժշկոյց գործ. խաւարծիլ. Ս. ռուբարբ. (արբ. բարբար)։ La racine de —, la — nous vient surtout da la Chine et de la Tartarie. Passez-moi la —, je vous passerai le séné. (փոխ.) Տուր ինձ զդարբ, և ես տաց քեզ զմեղր. (առի զերկուց անձանց որ չանճգյակատարք լինին միմեանց)։ [բանկ. երիցս աւելորդ։

— des moines. Ապր ինչ աւելորդ [parelle] Ազգիան լեռ։

Rhum կամ **Rum** (ռոմ) ն. ար. *Շաքարօղի։ Du — de la Jamaïque. Une bouteille de —։

Rhumatique (ռումատիք) ած. տես Rhumatismal.

Rhumatisant, ante (ռումատիզան, անթ) ած. և ն. *Ցօգացաւոտ. *Հոացաւոտ։

Rhumatismal, ale (ռումատիսմալ, ալ) ած. *Ցօգացաւական։ Douleur, goutte rhumatismale։

Rhumatisme (ռումատիսմ) ն. ար. Ցաւ միանց [muscle] կամ յօդից մարմնոյ. յօդացաւութիւն. *Հոացաւ։ Il est perclus de —։

Rhume (ռում) ն. ար. Հարբուխ. (արբ. նէզլ. նեվրալ)։ — opiniâtre. Grand, gros —. — de cerveau. տես Coryza.

Rhus (ռուս) ն. ար. տես Sumac. [mique.

Rhythme, Rhythmique. տես Rythme, Ryth-

Rhytom (ռիթոմ) ն. ար. եղջերաձև բաժակ ինչ Ծովինչ Ցանաց։

Riant, ante (ռիան, անթ) ած. †1. Որ ծիծաղի. ծիծաղոտ։ ‖ 2. Զուարթ. զուարթագին. ծիծաղկոտ. բանիծիծ։ Lèvre, bouche riante. Un visage — ։ ‖ 3. Հաճոյ աչաց հայելոյ. գեղանիծաղ. ծիծաղաբեր. ծիծաղկոտ։ Un jardin —։ ‖ 4. Հաճոյական. սիրաժիքի։ Des idées riantes։

Ribambelle (ռիպանպել) ն. իգ. *Երկայնաձագ շար. առգան. (ընդ.)։ Une — d'enfants. Il m'a dit une — d'injures։ (Տես և Kyrielle, 2)։

Ribaud, aude (ռիո, օդ) ած. և ն. Վատաշ. պոգշոտ. լկտի. յոյրատ. (ած. և գէն.)։ Une femme ribaude. C'est un —։

Ribauderie (ռիոդրի) ն. իգ. Անառակութիւն. պոգշոտութիւն. (առի արհամարհանաք)։ Il a donné dans toutes sortes de ribauderies։

Ribleur (ռիլյոր) ն. ար. Որ յածի ի գիշերի ընդ փողոց քաղաքի երբեմն զդողս. գիշերայած. (ած. և գէն.)։

Ribordage (ռիորդաժ) ն. ար. Վնաս նաւու ի բախմանէ ընդ այլում ի նաւահանգստի։

Ribote (ռիոտ) ն. իգ. Գինարբուք. շուայտութիւն. (ած.)։ Il était en — . Արբեալ էր։

Riboter (ռիոտե) բ. ն. Ուտել և ըմպել. շուայտել. (ած.)։ [ակր. շուայտաբար։ (ած.)։

Riboteur, euse (ռիոտիօր, իօզ) ն. Շուայտաբար։

Ricanement (ռիքանման) ն. ար. Ծաղր (անհանճար կամ հեղգնական). քէքաւումն. քէքեւուածք. (ընդ.)։

Ricaner (ռիքանե) բ. ն. Ծիծաղել (անմտաբար կամ հեղգնելով). քէքեւել. քէքաւիլ. քէքաւիլ. (ընդ.)։ Au lieu de répondre sérieusement, il se mit à —։

Ricanerie (ռիքանրի) ն. իգ. Ծաղր այպանալից, հեղգնական. քէքեւութիւն. (ընդ.)։

Ricaneur, euse (ռիքանիօր, իօզ) ած. և ն. քէքեւող. քէքաւող. (ընդ.)։ Un air —. C'est un sot —։

Ric-à-rac (ռիքարակ) մբ. ած. 1. Ճշդիւք. ճշդութիւն. ցյահին ընթանալ. (ընդ.)։ On lui a payé — tout ce qui lui était dû։ ‖ †2. Ճշդելով. կծծութեամբ։ Il n'est pas généreux, il paye —։

Richard (ռիշար) ն. ար. Ինամիկ փարթամացեալ. մեծափարթամ. (ընդ.)։ C'est un —, un gros —։

Riche (ռիշ) ած. 1. Մեծատուն. ընչաւէտ. ընչեղ. ընչաշատ. գոյեալ. Ս. հարստատ. Ս. ունեալ։ Un homme fort, extrêmement, puissamment —. Il est — à millions. Devenir —. Մեծանալ. Ս. հարստանալ։ Être — comme Crésus, comme un Crésus, comme un juif. Լինել մեծատուն յոյժ, առատակապկս ընչեղ։ ‖ 2. (փոխ.) Մեծատուն. փարթամ. ճոխ։ — en vertus։ ‖ 3. Առատ. յորդ։ La moisson a été —. Un pays — en vins. Երկիր գինեւէտ։ Un pays — en blés. Երկիր առատաբեր ցորենով, բազմացորկեան, ցորենաշատ, հացաւէտ։ Une bibliothèque — en manuscrits։ ‖ 4. Բերրի. յուռթի. արգաւանդ։ Une belle et — contrée։ ‖ 5. (փոխ.) Արգաւանդ։ Sujet, matière —. Une langue —. Մեծատուն, ճոխ լեզու։ Rimes riches. ճոխ յանգք։ Couleur et Douleur, Utile et Futile, sont des rimes riches։ ‖ 6. Յանկալի. պատուական. մեծագին. չքեղ. փառաւոր։ Des meubles riches. Un habit —։ ‖ †7. Ակնիւ, գերմանկ (չափ)։

— Une — taille. Հասակ յանկալի, վայելուչ։

=ն. ար. 1. Մեծատուն. ընչեղ։ Le — et le pauvre. Le mauvais —. Ցզիսաւէր մեծատունն. (բան Աւետարանի. տես Ղ. ԺԶ. 19)։ Un mauvais —. Մեծատուն անողորմ։ ‖ †2. Ապր ինչ ճոպարիկ։

Richement (ռիշման) մ. 1. Ընդ առն մեծատան։ Marier une fille —։ ‖ 2. փառաւորութեամբ. չքեղութեամբ։ Il est — vêtu, meublé։ ‖ 3. Մեծապէս. առա-

Digitized by Google

ակի. (ընտ.)։ Cette femme est — laide։ ‖ 4. Ձախարար։ Ce poète rime —։

Richesse (ռիչես) ն. իգ. 1. Մեծութիւն. ընչաւորութիւն. ընչեզութիւն. մեծատունութիւն. Ս. Հարստութիւն։ Toute leur — consiste en blés et en vins. Son talent fait toute sa —։ ‖ 2. Պաճուճութիւն. ճոխութիւն։ La nature étale ici toute sa —։ ‖ 3. փառաւորութիւն. շքեղութիւն. մեծագնութիւն։ La — d'une étoffe, d'une parure։ ‖ 4. Մեծատունք։ ‖ 5. (ետաբ.) Ճոխութիւն, յորդութիւն (լեզուի, յանգիցը)։ ‖ 6. Պերճութիւն (հասակի)։

— յե. Մեծերը ընչից. ընչք. արարք. առատութիւնք. գոյք։ Richesses immenses. Le mépris des richesses։

Richissime (ռիչիսիմ) ած. Մեծատուն յոյժ. բազմագանձ. (ընտ.)։ C'est un homme —։

Ricin (ռիսին) ն. ար. 1. Տունկ ինչ յորոյ ընդոցն մղի խուզ մոմքրազական. Ս. ռիզկանեփայտ. (արաբ. խերվ. պրս. ուխրնիվէր)։ ներներուխ։ (Որ և Palma-christi)։ Huile de —. Ս. Տիզկանեփայտի խուզ. Հնդիկ խուզ. Հնդիկ չէյի. Չիրա նաղը։ ‖ †2. Տիզ [tique] ինչ։

Ricocher (ռիքօշե) բ. ն. Ոստոստել (գնդակի թըլնգանօթոյ) ի վերոյ գետնոյ։

Ricochet (ռիքօշե) ն. ար. 1. Ոստոստումն (քարի) ի վերոյ ջրոյ։ Faire quatre ricochets du même coup։ ‖ 2. Ոստոստումն (գնդակի թնդանօթոյ) ի վերոյ գետնոյ։ ‖ 3. (ետաբ.) Շար, ոտգան (դիպուց)։ Combien d'événements agréables ou fâcheux arrivent par —! Cette nouvelle est venue par —. Այս զրոյց ևհաս կամ ստրածեցաւ ի համբաւոյ։ C'est la chanson du —. Միշտ զմի և զնոյն բանս յիզյիզել։

† **Rictus** (ռիքթուս) ն. ար. °Ձիզքաւած բերանոյ։

Ride (ռիտ) ն. իգ. 1. Խորշ. կարկամութիւն. խորշակարկամութիւն. կնճռումն. փոքոտած. խորշոմ։ Elle a soixante ans, et n'a pas encore une seule —. Se faire des rides en se plissant le front։ ‖ 2. (ետաբ. և ի բնոպչ.) Խորշք, վէտք, գանգուրք (ալեաց)։ Le vent forme des rides sur l'eau։ ‖ 3. Խորշ (գետնոյ)։

Rideau (ռիդօ) ն. ար. 1. փոքրիկ բարձրաւանդակ. հովակոյտ։ Il y avait dans cette plaine un — derrière lequel les troupes se mirent à couvert։ ‖ 2. Վարագոյր. արտհակ։ — de lit, de fenêtre, de carrosse. Ouvrir, fermer, tirer le —։ ‖ 3. Վարագոյր (տեսլարանի թատերոյ)։ Lever, baisser le —. Un lever de —. տես ի Lever, B. 1. ‖ 4. Շար ծառոց կարգաւ տնկելոց (առ ի առնել հովանի կամ ի պատապարութիւն յերեսաց հողմոյ). արտհակ։ ‖ 5. (ետաբ.) Վարագոյր. առագաստ. քող. պատրուակ։ Le — de la nuit։

Ridelle (ռիտել) ն. իգ. կող (սայլի). Գ. ֆարվանոց։ La — de la charrette empêche que ce qui est dedans ne tombe. Une des ridelles se rompit։

Rider (ռիտե) բ. ն. 1. Խորշս արկանել, գործել. °խորշոմեցուցանել։ Les années lui ont ridé le visage։ ‖ 2. (ետաբ. և ի բնոպչ.) Վ. Հաս վէտս ճօճել (հողմոյ զջուրս)։

= Se —. բ. ա. 1. Խորշոմիլ։ Son visage commence à se —։ ‖ 2. Վ. Հաս վէտս ճօճիլ (ջուրց ի հողմոյ). ծփ. ծագիլ։ Le vent fait — la face de l'eau։

Ridicule (ռիտիքիւլ) ած. Պատշ. արժանի. ծագրանչից. ծաղրական. ծիծաղական. ծիծաղելի։ Rendre —. Մեծծաղելի կացուցանել։ Discours, conduite —։

= ե. Պատրանչից ագ. (իրի)։ Cet homme est un —. C'est une petite —։

= ե. ար. 1. Պատրանչից ինչ. ծաղրական մեռան։ Ce serait un grand —. Saisir, apercevoir les ridicules. Tourner, traduire quelqu'un en —. Ի ծաղր գարձնել զագ. ծաղր և ծանակ առնել։ Donner, prêter un —. Պատր կացուցանել։ Se donner un —, des ridicules. Պատր կացուցանել, ծաղր և ծանակ առնել զանձն։ ‖ 2. Պատրծուքիւն։ Manier l'arme du —։

Ridiculement (ռիտիքիւլման) մ. Պատրանչից օրինակաւ։ Il chante, il danse —։

Ridiculiser (ռիտիքիւլիզե) բ. ն. Պատր, ծիծաղելի կացուցանել. (ընտ.)։ — un homme։

†= Se —. բ. ա. Ինծծաղելի կացուցանել, ծաղր և ծանակ առնել զանձն։

Ridiculité (ռիտիքիւլիտե) ն. իգ. 1. Պատրանչութիւն։ La — d'une demande։ ‖ 2. Պատրանչից գործք կամ բանք. (ընտ. և խուխ)։ C'est une — de parler ainsi։

Rièble (ռիեպլ) ն. ար. տես Grateron.

Rien (ռիեն) ն. ար. 1. Ինչ։ Est-il — de plus délicieux? Եկէ՞ ինչ առաւել քաղցրագոյն, հնչագոյն։ Faites-le sans qu'il en sache —։ ‖ 2. Ոչինչ։ C'est un homme qui n'aime —. N'être —. Չառնել պաշտօն կամ վիճակ ինչ։ Ce n'est —. Ոչինչ է. ոչինչ են իրերք։ Cet homme ne m'est —. Այրդ այդ չէ իմ ազգական։ Cet homme ne m'est de —, cela ne m'est de —. Չէ ինչ ինձ փոյթ զառնէդ, զայնմանէ։ Ne — faire. Ոչինչ գործել. անգործ, գաւառակ կալ։ N'avoir —. Ոչինչ ունել. լինիլ ազքատ։ Ne — dire. Լաւ կալ։ Cela ne me dit —. Անհաճոյ է ինձ այդ։ Ne compter pour —, կամ Compter pour —. Առ ոչինչ համարիլ։ Il n'y a — que . . . Ոչ բազում ժամանակք են զի . . . արդ խակ. (ընտ.)։ Il n'y a — qu'il était ici. Ne savoir — de —. Ոչինչ ոչ գիտել. ամենևին խակ չգիտել. (ընտ.)։ — que d'y penser on en est effrayé. (տե՛ս. Միտածութիւնն ան. դամ զայդգ կը զարհուրեցնէ)։ Ne . . . — moins que, Ne . . . — de moins. տես ի Moins. Qui prouve trop, ne prouve —. (առած.) Որ յոյժ ցուցանէ՝ ոչինչ ցուցանէ։ ‖ 3. Ոչինչ. ոչնութիւն. ոչէ. անէութիւն. չէութիւն։ Dieu a créé le monde de —. Réduire à —. Ցոչինչ, յոչնչութիւն գարձուցանել. ոչնչացուցանել. չքացուցանել։ Devenir à —. փոքրկանալ. նուազիլ. ոչնչանալ։ Pour — . Առանց գնոց. ձրի։ ‖ 4. Ոչինչ. չնչին ինչ. գոյզն ինչ. ոսկուխկ ինչ։ Il a eu cette maison pour —. Il mange très peu, il vit de —։

— De —. †Աւետրդ է (շնորհակալութիւնդ). (տե՛ս. չարժեր. խոսքդ չըլլար). (առած.)։ Je vous remercie du coup de main que vous m'avez donné. — De —։

— C'est un homme de —. Ոչինչագործ, գաւշագործ ագ է։

— յե. Զոչինչն ինչ իրք. անառիք։ Il vaut mieux ne — dire que de dire des riens. Լաւ է ոչինչ ասել, քան ասել ոչինչս։ S'amuser à des riens։

= En moins de —. տե՛ս. ած. տես ի Moins.

= Comme si de — n'était. տե՛ս. ած. Որպէս թէ չէր ինչ գիտելոյ բնաւ։

Rieur, euse (ռիեօր, եօզ) ն. 1. Ծիծաղող։ Faites taire tous ces rieurs. Avoir, mettre les rieurs de son côté. (ետաբ.) Ունել զհաւանութիւն բազմից։ ‖ 2. Պատրասէր. ծիծաղկոտ։ C'est une grande rieuse։ Ամէն ևս ածախանօրէն. Une rieuse troupe d'enfants։ ‖ 3. Պատրածու. ապուռնոզ։ Vous êtes un —։

A. **Rifard** (ռիֆար) ն. ար. 1. փետրիչ [rabot] երկա-

Digitized by Google

քառակող քանաստեղծ : || 2. Դառը [ciseau] (սրմնշկնաց) :
†B. **Rillard** (ռիյար) ե. ար. Հովանաց հին. (ընտ.) :
† **Rille** (ռիյ) բ. ն. 1. Ցանք, զմոլիկ. մանգլյանք. Ս. ճանճիկիք. (վշ.) : || 2. (փոխբ.) կապանք. շղթիկ. գազանոց : || 3. Հարթիկ քերչաս : || 4. Խարան :
† **Rillon** (ռիյոն) ե. ար. Խարտոց կարակաուց :
Rigaudon կամ **Rigodon** (ռիկոն) ե. ար. 1. Պար հին կազմած. ուիգաուիան կազմած : || 2. Նուագ, երգանակ ուիգաուիան կազմածից : || 3. Գայլ ուիգաուիան կազմածից :
Rigide (ռիժիտ) ած. 1. Խիտ. կարծր. բիրտ : Une tige —. || 2. (փոխբ.) Խիտ. աստիճ. անաչառ : Un confesseur —. Une morale —. || 3. Խրթին (ա). օճիս : Catholique —. Un calviniste —. Un cartésien —.
= Վանա. (ա) "Բառն խրթին նիշտ չէ ու չ գիտնալ սեփ. ըստ կարգին". Միեին. Գծ. իև. 185 :
Rigidement (ռիժիդման) մ. 1. Խստիւ. խստամբ բերանութեամբ : Il a jeûné tout le carême —. || 2. Խստագոյնս, անաչառութեամբ (քննել) :
Rigidité (ռիժիդիտե) ե. իե. 1. Թրատութիւն. կարծրութիւն : La — des membres d'un cadavre. || 2. (փոխբ.) Խստութիւն. աստիճութիւն. անաչառութիւն : La — de sa morale :
Rigodon (ռիկոտն) ե. ար. տես Rigaudon.
Rigole (ռիկոլ) ե. իե. 1. Փոքրիկ փոս կամ ջրմուղ յատակաւին պատրաստել, ձորգաց. կաւատն. կարկ. ուրդ : Faire une —. || †2. Աւազակ. վտակ : Le fleuve se partage en fertiles rigoles : [նաև. (ռվ.) :
† **Rigoler** (ռիկոլե) բ. ն. տե՛ս եւ †Se —. բ. ա. Ջուարճանալ :
Rigorisme (ռիկորիզմ) ե. ար. Բարոյական վարդապետութիւն խիստ. խստակրօնութիւն Le — de cette secte :
Rigoriste (ռիկորիստ) ած. և ե. Խստակրօն : Cette secte est très —. Cette femme est une — outrée :
Rigoureusement (ռիկուրէզման) մ. 1. Խստիւ. խստագոյն. խստութեամբ : Punir —. || 2. Ճշդիւ. ճշդապահ : À parler —.
Rigoureux, euse (ռիկուրէ, էզ) ած. 1. Խիստ. աստիճ. անաչառ : Un juge —. || 2. Խիստ. գառն. դժնագին : Souffrir un supplice —. || 3. Դժնագին, կարկառ (ձմեռն). խստաշունչ, գառնաշունչ (օդ.) : || 4. Խիստ (քննութիւն) : || 5. Ցայտնի. ակներեւ. անխորհուրդալի : Démonstrations, preuves rigoureuses :
Rigueur (ռիկեր) ե. իե. 1. Խստութիւն. աստիճութիւն : Vous me traitez avec la dernière —. Tenir —. Ձաւալ. չշնորհել. չներել. || 2. Դառնութիւն. գժնագին. թութիւն : Les rigueurs de la faim : || 3. Խստութիւն, գառնութիւն (ձմերայնոյ, օդոց) : || 4. Խստութիւն. անաչառութիւն : Tempérer, adoucir la — des lois. De —. Անհրաժեշտ : Cette règle est de —. Jouer de —. Խաղալ ըստ կանոնաց : || 5. Անզգայութիւն. անյուժութիւն. յիրաւութիւն : Les rigueurs d'une belle. Il se plaint des rigueurs de cette femme :
— À la —, dans կամ à la dernière —, à կամ en toute —. Անհնգին խստութեամբ. կարի ճշդութեամբ : Observer les lois à la — : [la — :
— À la —. Ի խստագոյն միտս : Expliquer une loi à
Rillettes (ռիյէթ) ե. իե. յխ. Խոզենի միս մանր յօշիել և խառնեալ ճարպով : Des — de Tours :
† **Rimaille** (ռիմայ) ե. իե. Յուսի բանաստեղծութիւն :
Rimailler (ռիմայե) բ. ն. Յօրինել փղուն բանաստեղծութիւն. (ընտ.) : Il ne fait que —.
Rimailleur (ռիմայեօր) ե. ար. Անհամ, փղուն, յոռի բանաստեղծ. (ընտ.) :
Rime (ռիմ) ե. իե. Ցանգ. յանգուած. կափայ. *Նոյնահնչիւնութիւն. (արր. ֆոնիյ) : — riche. — masculine, féminine. Dictionnaire de կամ des rimes. *Ցանգարան : Rimes croisées. Ընդառաջ, խառնր յանգք : Croiser les rimes. Տաղաչափել ընդառաջ կամ խառնր յանգիւք : Rimes mêlées. Խառն յանգք : Rimes plates. Զարդ, անխառն յանգք : Il n'y a ni — ni raison à կամ dans tout ce qu'il dit. (փոխբ.) տես ի Raison, 3.
— յե. Ձափաս բանիք. երգք. տաղք : Je vous envois mes rimes :
Rimer (ռիմե) բ. ն. 1. Ցանգիլ. նովին հնչմամբ. *Նոյնայանգ, *Նմանայանգ լինել : Ce mot ne rime pas avec celui-là : || 2. (փոխբ. և ընտ.) Միաբանիլ. պատշաճիլ : Ces deux choses ne riment pas ensemble : || 3. Յօրինել յանգս. ի նոյն գիր բերել զաւաքամանս տաղից. միով գնիւ յօրինել : Ce poète rime bien, richement : || 4. Ցօրինել երգս, տաղս, բանաստեղծութիւնս : Il emploie tout son temps à —.
= բ. ն. Ի չափաս բանս շղիլ. չափով յորդարել. տաղաչափել : Je veux — cette anecdote :
Rimeur (ռիմեօր) ե. ար. 1. Ցառի, փղուն բանաստեղծ : || 2. *Ցանգատեղծ : C'est un excellent —.
Rinceau (ռինօ) ե. ար. Ձարդ կամ դրուագ յատակաց և ի պատից կամ յականթիակաց [acanthe] (բան ճարտարապետաց). *պտղանկար. պտղաքանդակ :
† **Rince-bouche** (ռինը-պուշ) ե. ար. Անօթ յատուկ բազմիակիք լուանան գմնատանս և գբերան յետ ծաղկեբուրիք : Des rince-bouches :
† **Rincée** (ռինե) ե. իե. Հարուած գանիկ. ծեծ. (ռվ.) :
Rincer (ռինե) բ. ն. 1. Մաքրիլ լուանալով և շփելով. պղպջել. Ս. ցայլ. (պր. ցօպուիլ) : Rincez ces verres. — sa bouche, կամ Se — la bouche. Ողպջել գբերան : || 2. Անցուցանիլ (գկտաւիս) ընդ ջուր մաքուր առ բառնալ զօճառն. Գ. ցայլ : — du linge : || 3. (փոխբ. և ռվ.) Լուանալ. կշտամբիլ. գան հարկանիլ :
Rinçure (ռինիւռ) ե. իե. 1. Լուացուկք, լուացանք, Ս. լուացուկաւք (բառ. ակն) : || 2. Գինի ջրախառն յայժ : [լոկ. (բան երամ շաւոց) :
Rinforzando (ռինֆօրցանտօ) մ. Աստիճացուցանե.
Ringrave (ռինկրավ) ե. ար. տես Rhingrave.
Rioter (ռիօտե) բ. ն. Դիպել ինչ ծիծաղել. (վշ.) :
Rioteur, euse (ռիօտեօր, էօզ) ե. Դիպել ինչ ծիծաղող. (վշ.) : C'est un — éternel :
Riotte (ռիօտ) ե. իե. կապ. կռիւ :
Ripaille (ռիփայ) ե. իե. Faire —. Շուայտել կերակրովք և ըմպելիւքօք. մեղպալել. մեռնել. (ընտ.) :
Ripe (ռիփ) ե. իե. Գերբիլ (սրմնշկնաց, քարտաշից) :
Riper (ռիփե) բ. ն. Գերբիլ. աստիլ :
Ripopée (ռիփօփե) ե. իե. 1. Խառնուած միացուցած ալլ և ալլ գինեաց. (ընտ.) : || 2. Խառնուած ալլ և ալլ ըմպելեաց, Համեմանաց. (ընտ.) : || 3. (փոխբ. և ընտ.) Խառնաստուածս մատնեանագրութիւն. խառնաբան :
Riposte (ռիփօսթ) ե. իե. 1. Դիպող և պատասխանական պատասխանի. (ընտ.) : Être prompt à la —. Լինել պատրաստատուր : || 2. (փոխբ. և ընտ.) Անզգուշութիւն : Il lui donna un démenti; la — fut un կամ d'un soufflet : || 3. Հարուած որպ խաւատիլով ի հարուածոյ մատակցին (ի սրախաղութիւնն) :

Digitized by Google

Riposter (ռիփօսթէ) բ. ն. 1. Դիպուած, գեղուկեզ պատասխանի անգէն ընդդէմ ասլ, առնել։ On lui fit une plaisanterie, il riposta fort à propos։ Վ. ասլի և իբր բ. ն. Il riposta quelque chose de désagréable։ ‖ 2. Անգէն վարվառակի հատուցանել, դիչխուն։ Il riposta d'un soufflet։ ‖ 3. Հարուածել զմարտակիցն խոյս տալով ի հարուածոյ նորա (ի սրախաղութեան)։

Ripuaire (ռիփուԷր) ած. 1. Բնակեալ յերկրս Հռենոս և Մոսա [Meuse] գետոց. գետակզերեայ. *գետակզերցի։ Les Francs ripuaires, կամ գետակաւօրէն Les Ripuaires։ ‖ 2. Բնակչացն գետակզերեայց Հռենոսի և Մոսայ։ Loi — ։

A. **Rire** (ռէր) [Je ris, tu ris, il rit, nous rions, և այլն. Je riais, nous riions, vous riiez. Je ris, nous rîmes. Je rirai. Ris կամ Ri, riez. Que je rie. Que je risse. Riant. Ri.] բ. ն. 1. Ծիծաղել. ծագր հեգուլ։ Tout le monde se prit, se mit à —. — hors de propos. Ընժամ, յանգեալ ծիծաղել։ Faire —. Ի ծագր շարժել. ծիծաղեցուցանել։ — aux larmes. Ծիծաղել անչափ։ Mourir, crever, étouffer, pâmer de —. Թաղանաել, լուծանիլ ի ծագրէ. (ռէ. խնամալէն մարիլ, ճաթիլ)։ Éclater de —, — aux éclats. տես s'Éclater. — à gorge déployée. տես ի Gorge, 2. Se tenir les côtés de —. տես ի Côté, 1. Pouffer de —. տես ի Pouffer. — du bout des dents կամ des lèvres. տես ի Bout, 1. — jaune. տես ի Jaune, ſ. — dans sa barbe. տես ի Barbe, A. 1. — aux anges. տես s'Auge. Et de —. Եւ սկսան ծիծաղել։ ‖ 2. (ռէ-բ.) Հաճոյ, ախորժական լինել. ծիծաղել։ Tout rit dans ces prés, dans ces bosquets. L'occasion lui rit. Գեղք ի բաբի աղջկամբ են նմա. եգիտ ժամ գեղոց։ ‖ 3. Ծիծաղել (զամաչէ). ծագր առնել, գնել (զոք). ծագր հեգուլ (ի վերայ ուրուք). խայտ առնել. ծագրել. (ընդ.)։ — de quelqu'un. — au nez de quelqu'un. տես ի Nez, 3. Apprêter à —. տես s'Apprêter. ‖ 4. Զուարճանալ. զբօսնուլ. խնդալ։ Venez avec nous, nous rirons. — aux dépens de quelqu'un. տես ի Dépens. 1. ‖ 5. Ծագրաբանել. խայտալ. կատակել։ Il ne disait cela que pour —։ ‖ 6. Ան ոչինչ համարել. ծիծաղել։ Il rit de toutes les remontrances qu'on lui fait։ ‖ †7. Ձեղքիլ. փուռիկիլ։ Cette muraille rit. — comme un coffre. (ռէ-բ.) տես ի Coffre, 1.

— Se —. բ. ն. Ծագր, խայտ առնել. ծիծաղել։ Je me ris de ses menaces։

B. **Rire** (ռէր) ած. ուր. Ծագր. ծիծաղալիք։ Cette femme a le — agréable, charmant. — inextinguible, homérique. Un — fou, un fou —. տես ի Fou, 7. — sardonien կամ sardonique. տես ի Sardonien.

A. **Ris** (ռի) ած. ուր. Ծագր. ծիծաղանք։ — dédaigneux et moqueur. Un — qui ne passe pas le nœud de la gorge. Ծագր անդնահան, բառնի։ — sardonien կամ sardonique. տես ի Sardonien.

— յած. Դիք Ծագրս (քան առասպելացս). խնծիղք։ Les Amours, les Ris et les Jeux։

B. **Ris** (ռի) ած. ուր. 1. Օղ, օղակ (առաջատաի հատս)։ Prendre des —. Ամիսիլ, կարճել զառաջատս։ ‖ 2. Շար օղից կամ օգակաց (առաջատաի)։ Le premier —։

C. **Ris** (ռի) ած. ուր. *Գեղձային [glanduleux] մեզմէին ընդ պարանոցս արջառ. *վերնալսնիչք։ Un —, des — de veau։

Risban (ռիսպան) ած. ուր. Հսկայարար զինեալ ինդառնոմիզք (ի պաշտպանութիւն հաւատոյն)։ Le — de Dunkerque։

Risdale (ռիստալ) ած. իգ. տես Rixdale.

Risée (ռիզե) ած. իգ. 1. Ծիծաղանաց ծագր. բանից. գործից։ Il s'éleva une grande —, une — universelle de toute l'assemblée. On fit de grandes risées։ ‖ 2. Ան. խաղ. կատականք։ S'exposer à la — du public. Être l'objet de la — de la compagnie։ ‖ 3. Ան կատակեաց. առակ նշանակի. ծանականք։ Devenir la — de tout le monde. Ծագր և գործից ամենեցուն կալ. ծագր և կատակ կալ ամենեցուն. ծագր. և ծանակ կալ. ծանակ. և առակ լինել։

Risette (ռիզէթ) ած. իգ. փոքրիկ ծագր կամ գործից մանկական։ Faites une — à votre mère։

Risibilité (ռիզիպիլիթէ) ած. իգ. 1. կարողութիւն ծիծաղելոյ. ծիծաղականն. ծիծաղականութիւն։ ‖ †2. Ծիծաղելին լինել. ծիծաղականութիւն։

Risible (ռիզիպլ) ած. 1. Ծիծաղական. ծիծաղոց։ Les philosophes scolastiques disaient que l'homme est un animal —։ ‖ 2. Ծիծաղեցուցիչ. ծագրածաս. *ծագրաչարժ։ Ce quiproquo est —։ ‖ 3. Ան ծագրս. ծագրալից. ծիծաղելի. ծիծաղական։ C'est un homme —։

Risiblement (ռիզիպլման) մ. Ծագրալից օրինակս. ծագրագէս։

Risquable (ռիսգապլ) ած. 1. Վտանգաւոր. *յանդգնական։ Une affaire —։ ‖ 2. Փորձելի։ Cette entreprise n'est pas sûre, mais elle est —։

Risque (ռիսգ) ած. ուր. Վտանգ. տագնապ։ Grand —. Il n'y a nul — à cela. Courir le —. Ածկանել զանձն ի վտանգ։ Il courut grand — d'être condamné. Փորձ մեծ ևս և գատապարտեալ էր։ Faire une chose à ses risques et périls, à ses risques, périls et fortunes. Ածկանել ինչ մի վտանգաս անձինն։ À tout —. Զինչ և գեղք տացին. զինչ և հատանիցեն. ինչ գեղք ոք հատանիցին. Թեպէտ յայոցանցիք Թեպէտ ոչ. (ռիս. ինչ կ'ելլայ ընդդ). (ընդ.)։

Risquer (ռիսգե) բ. ն. 1. Ի վտանգի գնել. ի տագնապի կացուցանել։ — sa vie, son argent։ ‖ 2. Ածկանել զանձն ի վտանգ։ Vous risquez de beaucoup perdre pour peu gagner։ ‖ 3. փորձ փորձել յանդգնաբար։ — le paquet. (ռէ-բ. և ընդ.) տես ի Paquet, 1.

Rissole (ռիսոլ) ած. իգ. Հատառայ [pâtisserie] լցեալ յօշատեայ մսով և տագտակեալ։

Rissolé, ée (ռիսոլե) անց. գործ. խորովեալ։ Visage —. (ռէ-բ. և ընդ.) Ածկատեսակեալ, արեւտակեալ գէմք։

— ած. ուր. խորովի մթն. էգլուխ։

Rissoler (ռիսոլե) բ. ն. խորովել. խանձել. տագնձել. խորշոմացուցանել։ Le feu a bien rissolé ce cochon de lait։

Ristorne կամ **Ristourne** (ռիսթորն, ռիսթուռն) ած. իգ. 1. Եղծումն մուրհակի ապահովութեան կամ ապահովագրի [police d'assurance]։ Տես և Restaur. ‖ 2. Ապահովացուցանելն զանուղղագ մնան պահանջատց ապահովագրին։

Rit կամ **Rite** (ռիթ) ած. ուր. կարգ արարողութեանց [cérémonie] եկեղեցւոյ. Ս. ծէս։ Le rit grec. Le rite latin։ Բազմատեսակ գոլ Rites. Les rites gallican, mozarabe կամ mozarabique, gothique։

— յած. Ածկարգութիւնք։ Les rites du paganisme։

Ritournelle (ռիթուռնէլ) ած. իգ. 1. փոքրիկ հատուած երաժշտական յառաջ քան զերգն կամ յետոյ. կցուրդ։ Cette — ne convient pas au chant։ ‖ 2. (ռէ-բ. և ընդ.) Նրնութիւն։

Ritualiste (ռիթիւալիսթ) ած. ուր. *Ծիսագէտ։ Նիւ.

Rituel (ռիթիւել) ած. ուր. Կարգաւոր. *ծիսական։

Digitized by Google

Rivage (ռիվաժ) ի. ած. 1. Ափն. եզր. (ծով)ափն. (ծով)եզր. (գետ)ափն. (լճ)ափն։ Sur le — de la mer, de la Seine. Quitter le —։ ‖ 2. (փոխ.) Ափունք. երկիր. գաւառ։ Il erra longtemps de — en —։

Rival, ale (ռիվալ, ռիվ) ի. 1. Նախանձընդդէմ. մրցակից. ախոյանակից։ Il aspire à cette place, mais il a bien des rivaux։ ‖ 2. Նախանձընդդէմ առափոդ. հակառարփուի։ Ils aiment tous deux la même personne, ils sont rivaux։

— Sans —. Անհամեմատ. անզուգական։

— ած. Նախանձընդդէմ. մրցակից։ Deux poètes rivaux։

Rivaliser (ռիվալիզե) բ. ն. Նախանձ հակառակուիթեան գնել. ի հակառակուիթիւն մտանել ընդ ուրիք. երևիլ առնել. մրցել. յաղթասիրել։ Ils ont rivalisé d'industrie. Ի ճարտարուիթեան զմիմեանս երկին, զմիմեանք սպանցին։

Rivalité (ռիվալիթե) ի. իգ. Նախանձորդուիթիւն. մրցուիթիւն. յաղթասիրուիթիւն։ Il n'y a point de — entre eux. La — de deux amants։

Rive (ռիվ) ի. իգ. 1. Ափն, եզր (գետոյ, լճի). (գետ)ափն. (գետ)եզր. (լճ)ափն։ Ի բանտատեղուիթեան սակ և զափանց ծովու։ ‖ 2. (փոխ.) Ափունք. երկիր. գաւառ։ [— . Հայց երիվալ յերկիր հնոցի։

† — La — d'un four. Եզր հնոցի կամ փռանի։ Pain de —.

River (ռիվե) բ. ն. 1. Ոտրիալ բերել (զծայր բևեռի առ ի հասատանել). ֆերմներվել։ On ne saurait arracher ce clou, il est rivé. — à quelqu'un son clou. (փոխ. և ընդ.) Հզօրագոյնս տալ պատասխանի։ ‖ 2. (փոխ.) Պինդել։ տմբաղցուցանել։ — les fers, les chaînes de quelqu'un։

Riverain (ռիվրեն) ի. ած. 1. Բնակիչ գետեզերեայ. *գետեզրկցի. *ափնորդ։ Les riverains de la Loire։ ‖ 2. Որ ունի կալուած կամ առագաստ յերկիր անառուի, ճանապարհի. *ափնորդ։ ‖ 3. Որ բնակի ի տան կառուցելոյ յերկիր փողոցի. *ափնորդ. *եզերաբնակ։ Les riverains de chaque rue sont tenus de balayer les neiges et glaces sur les trottoirs, et d'y répandre du sable։

Rivet (ռիվե) ի. ած. †1. Բևեռ՝ որով ծայր սլաքեայ և բթեալ է։ ‖ 2. Ծայր բևեռի վարակոյց ի տխակ երիվալի։

Rivière (ռիվիեռ) ի. իգ. Գետ։ Grande —. Petite —. Գետակ։ Faible —. *Պակասակուղ գետ։ Au confluent des deux rivières. Ի գետախառնուածն երկուց գետոցն։ Le bras d'une —. Détourner la —. Ընդ սլ. շրջել. կամ գարձուցանել զգետն։ Descendre, remonter la —. Porter de l'eau à la —. (—ել.) տես յEau, 1. Oiseaux de —. Սլաքրն բազք որ շրջին ի գետս և երբս երկրին ձկունք։

— de diamants. (փոխ.) Գոյատեւնական ագատնանգս.

Rivure (ռիվիւռ) ի. իգ. Երկաթի առանց (երկաթեայ ծղնեայ)։

Rixdale (ռիքսդալ) ի. իգ. Ադծաթի դահեկան ինչ (Հիւսիսական Ցերմանիոյ եւրոպայ)։

Rixe (ռիքս) ի. իգ. 1. կռիւ, կռուք (Հանդերձ բնչնամնաք, ապատնեալիք և Հարուածովք)։ Cette — a fini par un meurtre։ ‖ 2. Սիմնամ. Հակառակուիթիւն. կռուք. բանեռուք։ Les rixes des joueurs, des amants։

Riz (ռի) ի. ած. 1. Ցուռեկ ինչ. որիզ. եղերնճ։ Semer du —։ ‖ 2. Հատ որզոյ. որիզ։ Ս. բրինձ։ Potage au —։

Rizière (ռիզիեռ) ի. իգ. Անբուսուած արզոյ. *արզասատան։ Il y a beaucoup de rizières en Lombardie։

A. **Rob** (ռոպ) ի. ած. Օշարակ [suc] պտղոց զտեալ և եփամամբ թանձրացեալ. Ս. ռուփ. (պրս. բ—ա)։ — de mûres, de noix։

B. **Rob** կամ **Robre** (ռոպ, ռոպռ) ի. ած. Կրկին սակ [partie] ի whist խազոց քարտախից։

Robe (ռոպ') ի. իգ. 1. Հանդերձ ինչ ներկելոյ և փորանկեալ [non fendu]. պարեգօտ. պատմուճան։ La — prétexte. César, lorsqu'il fut assassiné, se couvrit le visage d'un pan de sa —։ ‖ 2. Հանդերձ երկայն թեզանաւոր (կանանց և մանկանց). պարեգօտ. Ս. կապոյտ։ — de noces, de deuil. — montante, traînante. La queue d'une —։ ‖ 3. Պատառոտ, առուն, քղանց (պարեգօտի կանանց). Cette princesse dit à son page: Prenez ma —, portez ma —։ ‖ 4. Պարեգօտ (դատաւորաց, փաստաբանից, վարժապետաց)։ ‖ 5. Պաշտօն, առտիճան դատաւորական. դատաւորութիւն։ Les gens de —. Դատաւորք։ Quitter la — pour prendre l'épée, pour l'épée։ ‖ 6. Դատաւորք։ Les prétentions de la —։ ‖ 7. Առտիճան եկեղեցական, կրօնաւորական. (ընդ.)։ Je porte respect à sa —. Les robes noires. Պարեգօտաւորք. կանանցահանդերձ մարդիկ. սեւազգեստք. քահանայք. (պտր.)։ ‖ 8. Գոյն մազոյ (անասնոց)։ Deux chevaux de même —. Երկու ձիք միագոյնք։ Ce chat a une belle —։ ‖ 9. Գառնուկք. փոճակ։ La — d'une fève, d'un oignon։

— de chambre. տես ի Chambre, 1. † Des pommes de terre en — de chambre. **Գետնախնձորք եփեալք վերեկով։

A. **Robin** (ռոպեն) ի. ած. Դատաւոր. առեւտրական. (ընդ.)։ Elle avait épousé un gros —։

B. **Robin** (ռոպեն) ի. ած. 1. Խեղկատակ։ C'est un plaisant Robin։ ‖ †2. Ցուռ. (—ական.)։ ‖ †3. Ոչխար. (—ական.)։

Robinet (ռոպինե) ի. ած. 1. *Ծորակ. խողովակ։ — de cuivre. Le — d'un tonneau։ ‖ 2. Փակագլակ ծորակի. *ծորակ։ Tourner, lâcher le —։

Robinier (ռոպինիե) ի. ած. Ծառ ինչ որ ունի ծաղիկս ապիտակս. *ռոբինիոն։

Roboratif, ive (ռոպոռատիֆ, իվ) ած. (խոսք). տես Corroborant, Fortifiant.

Robre (ռոպռ) ի. ած. տես Rob, B.

Robuste (ռոպիւսթ) ած. 1. Զօրաւոր. ուժեղ. հզօրատուր. կուշտուռուն. կարշնեղ. պինդակազմ։ C'est un homme —. Ce cheval est peu —։ ‖ 2. Զօրաւոր։ Une plante, un arbre —։

Robustement (ռոպիւսթման) ս. Զօրաւորապէս. ուժեղապէս։ Une femme — constituée։

A. **Roc** (ռոք) ի. ած. Պատառած։ Ce — est fort dur. Bâtir sur le —. Dur comme le —, comme un —։

B. **Roc** (ռոք) ի. ած. տես Tour, A. 4.

Rocaille (ռոքայ) ի. իգ. †1. կոյտ մանր մանր քարանց. քարակոյտ։ ‖ 2. Գործուած ի խեցեաց և ի խճից [caillou]. խճաձոյ, խճեայ գործուած։ Des grottes de —։

Rocailleur (ռոքայլիւռ) ի. ած. Ցօրինիչ խճասիւն գործուածոց։

Rocailleux, euse (ռոքայլէ, էզ) ած. 1. կոպճաւոր. Ս. փորքրքարուտ. Ս. կոճնուտ։ Un chemin —։ ‖ 2. (փոխ.) Խիտ. խուճ. անհարթ։ Un style —։

Rocambole (ռոքանբոլ) ի. իգ. 1. Ազգ ինչ խաղողոյ. ապտիակաձև խաղող։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ախորժելի կամ հաճոյական ինչ։ ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) Խեղկատակութիւն։

Digitized by Google

A. **Roche** (ռօշ) ե. իգ. ն. ժայռ. քարաժայռ. ապառաժ. առապար։ Ce pays est tout couvert de roches. Tailler des roches pour en faire du pavé. Des roches sous l'eau. Ծովածածուկ քարինք։ De l'eau de —. Ջրաքարուղիք, վիմաքարուղիք ջուր։ La — Tarpéienne. Վ. ամբ կամ գահաւանդ՝ ուստի արկանէին հնաոմկեցիքը զնոսհապարտս. Տարպէեան վէմ։ Un cœur de —. (փոխ.) Անգութ քարեզնի, ապառաժ. պղինձի սրտիք. չարաբարոյ. անգութ։ Il y a quelque anguille sous —. (փոխ.) տես յ'Anguille. ‖ 2. Ջրար. վէմ՝։ Le schiste est une — feuilletée։ ‖ 3. Խաւագոյն քար (քարահատաց)։ On emploie la —, la pierre de — dans les fondations։

— Turquoises de la vieille —. *Գերազակիք հասակալք ի հին քարահատաց։ Noblesse de la vieille —, de vieille —. (փոխ. և ընդ.) Հին ազնուականութիւն։ Amis de la vieille —. Հին, մնայրիմ բարեկամ՝։

— Cristal de —. տես ի Cristal, 1.

B. **Roche** (ռօշ) ե. իգ. Alun de —. տես յ'Alun.

Rocher (ռօշե) ե. ար. Ջրաժայռ. խարակ. պարսիպ։ Un haut —. Un — escarpé. Son navire s'est brisé contre un —. Les fentes des rochers. Ժերպք, հերձք, փեղք վիմաց, քարաժայռից։

A. **Rochet** (ռօշե) ե. ար. կարճ շապիկք ինչ եպիսկոպոսաց և այլոց եկեղեցականաց (առ Լատինացիս). վրառակ։ Les évêques prêchent en — et en camail։

B. **Rochet** (ռօշե) ե. ար. Roue à —. Ժանեւոր անիւ։

Rocheux, euse (ռօշե, եօզ) ած. Ապառաժուտ. գժուապառաժ. *քարաժայռուտ։ Les Montagnes rocheuses. Ցաւր, գօտի լերանց ի Միսիսիպեան Նահանգս Ամերիկայ. Ապառաժուտ լերինք. Ցաւրալերինք։

Rock (ռոք) ե. ար. Թռչուն ինչ վիթխարի և ուժեղ (յիշատակեալ յառասպելս Ասիացւոց). *բուք. (արբ. ըւ-ի) (Գրի և Rouc)։

Rococo (ռոքօքօ) ած. անէ. Le genre, le style —, կամ լոկ Le —. ե. ար. Ա. Ազգ ինչ ճարտարապետութեան և զարդագործութեան յաւուրս Լուդովիկեայ ԺԵի տգեղի գաղղիացւոց։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Հին ինչ. որ չէ նորաձև։ Aimer le —։

Rocou (ռոքու) ե. ար. Ա. Ներկ կարմիր նարնջագոյն՝ հանեալ ի սերմանեաց հրկեղոյ. *Հրուկ։ Le — est un des principaux produits de la Guyane française։ ‖ 2. տես Rocouyer.

Rocouer (ռոքուե) բ. ն. Ներկանել ի հրուկ. *Հրկել։ = Se —. բ. ա. Ներկանել զանձն ի հրուկ. *Հրկել զանձն։ Les sauvages aiment beaucoup à se —։

Rocouyer (ռոքույե) ե. ար. Թռչուն ինչ Հարաւային Ամերիկայ և Անտիլեանց. *Հրկեհի։

Rôder (ռոտե) բ. ն. Այր անգր չորել, ընթանալ. յառնիլ. թափառանիլ. առհաւ չորել. յառնաւ առհել։ Il y a des voleurs qui rôdent dans cette forêt. Les loups rôdent pendant la nuit autour des troupeaux. J'ai rôdé dans la ville, chez tous les libraires։

Rôdeur (ռոտօր) ե. ար. Ընդվզրաշնաց. ընդվզրասյած. ընդվզրասուն. գաւառակասուն. թափառական։ Un — de nuit. Գիշերասյած։

Rodomont (ռոտոմ) ե. ար. Գարծուկ. անապարծ. մեծաբան. (ընդ.)։ C'est un —. Faire le —. Մեծամտիլ կատարել. (տես. մեծ մեծ չորգիլ)։

Rodomontade (ռոտոմոնթատ) ե. իգ. Անապարծաբանութիւն. մեծաբանութիւն. (ընդ.)։ — ridicule։

Rogation (ռոգասիւ) ե. իգ. Նուիրի օրինաց առաջի արկեալ ժողովրդեան. (առ Հռովմայեցիս)։

— յե. Երկօրեայ ազօթք կամ պատառանդք Հանդիպի Թափօրաս յառաջ քան զՀամբարձումն վասն պտղաբերութեան անգաց. *անդառանօրհնէք։ La semaine des Rogations։

Rogatoire (ռոգատուար) ած. Commission —. Խնդրելի դատաւորի յայլմէ գատաւորէ առանել քննութիւն ինչ ի տհմանի իրաւանութեան իւրոյ. ազատական յանձնարարութիւն։

Rogaton (ռոգատօն) ե. ար. Ա. փոքրիկ մնացորդաքարթութիւն անպիտան. (ընդ.)։ ‖ † 2. Ջնչին լուր։ ‖ 3. Պնացորդք (մնեղէն խորտից)։ Ce mendiant avait sa besace pleine de rogatons։

Roger-Bontemps (ռոժե-պոթամ) ե. ար. Այր զուարթ և անհոգ. (ընդ.)։ C'est un vrai Roger-Bontemps։

Rogne (ռոնե) ե. իգ. Չնացեալ քոս։ Ce n'est pas une simple gale, c'est une —։

Rogne-pied (ռոնե-բիե) ե. ար. կարոց հասանելոյ զսմբակս ձիոց. *գահրակ։ (Տես և Boutoir, 2)։

Rogner (ռոնե) բ. ն. Ա. ի բաց հասանել. շուրջ կտրել. յատկաւել։ Il faut — ce bâton, il est trop long. C'est une action punissable que de — les monnaies d'or ou d'argent. — ses ongles, se — les ongles. Հասանել, արբել զեղջուկնս։ — les ailes à quelqu'un. (փոխ.) տես յ'Aile. A. 1. ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Հասանել. յատկաւել. նուազեցուցանել. կրճտել։ On lui rogne sa portion. — l'écuelle à quelqu'un. տես յ'Écuelle.

Rogneur, euse (ռոնեօր, եօզ) ե. Ա. Հասանող. կտրող։ ‖ 2. կտրող (գահեկանաց)։ Les rogneurs et les faux monnayeurs։ [enfant —. Un chien —։

Rogneux, euse (ռոնեօ, եօզ) ած. գնաւոտ։ Un

Rognon (ռոնօն) ե. ար. Ա. Երիկամունք (եզնի, արջառ, ոչխարի)։ Des rognons de mouton à la brochette։ ‖ 2. Երիկամունք (ապտակաց)։

— Tenir, avoir, mettre la main, les mains կամ les poings sur les rognons. Դնել, Հանգուցանել զձեռս յազդերս. (Ահ.)։

Rognonner (ռոնոնե) բ. ն. Ա. ռամիկ ընդ ատամնիանի. (տես. տատամել). (Ահ.)։

Rognure (ռոնիւր) ե. իգ. կտրած. *յատաւած։ — d'ongles, de louis d'or։ [անհագրութեանց)։

— յե. (փոխ. և ընդ.) Պնացորդք կամ կտրածք (մեղ.

Rogomme (ռոգոմ') ե. ար. Օղի. (Ահ.)։ Boire le —. Voix de —. Խաշոր կամ խռպոտ ձայն արբեցի։

Rogue (ռոգ) ած. ժպիրս. ամբարտաւան. (ընդ.)։ Que vous êtes! Humeur —։

Roi (ռուա) ե. ար. Ա. Արքայ. Թագաւոր։ Proclamer, couronner, sacrer un —. Grand —! Մե՛ծ Թագաւոր. արքայ քաջ։ Le grand —. Արքայ մեծ. մեծ Թագաւոր. արքային Պարսից։ — des rois. Արքայից արքայ. Թագաւորաց Թագաւոր. Թագաւոր Թագաւորաց։ Vive le —! Կեցցէ՛ արքայ։ Le — très chrétien. Արքային քրիստոսասէր. Թագաւորն Գաղղիացւոց։ Le — catholique. կաթոլիկեայ, ուղղահաւատ Թագաւորն. արքային Սպանիացւոց։ Le — très fidèle. Քաջահաւատ Թագաւորն. արքային Լուսիտանացւոց։ Un manger կամ un morceau de —. Արքանիի, Թագաւորական խորտիկ. խորտիկ ազնիւ. յոյժ։ Vivre en —. (փոխ.) Թագաւորապէս կեալ։ Être sur le pavé du —. Լինիլ ի փողոցի։ Loger dans la maison du —.

Digitized by Google

լինել ի բանտի։ Être au pain du —, Manger le pain du —. Ուտել ի հացէ ազքատի. (առած զղօրաց և զբանտա-կանաց)։ Aller où le — va à pied. երթալ ի ճեմելին, յոտապահելն, յարտաքնոցն. (ած.)։ De par le —. տես ի Par (de). La maison du —. տես ի Maison, 5. Pied de —. տես ի Pied, 11. La cour du — Pétaud. տես ի Pétaud. Au royaume des aveugles, les borgnes sont rois. (առած.) տես յ'Aveugle. ‖ 2. (ֆոթ. և ընդ.) Լատագինն. Թագաւոր։ Le — des maris, des serviteurs։ ‖ 3. Գլխաւոր. յառաջակաց։ — des barbiers, des mercers։ ‖ 4. Թագաւոր։ Le lion est le — des animaux. L'aigle est le — des oiseaux։ ‖ 5. Աքքայ. Թագաւոր. (ի խազս քարտիսից). Իւլը։ — de cœur, de carreau։ ‖ 6. Աքքայ. Թագաւոր. (ի ճատրակի [échecs])։ On ne prend point le —, il faut lui donner échec et mat pour gagner։ [Թեան. (առ Նախնիս)։

— Le — du festin. Բարձրիկ, գահերէց, տէր խրախու-

— Les livres des Rois. Զորք գիրք Հնոց կատակարանաց. գիրք Թագաւորաց. Թագաւորագիր մատեանք։

— Le jour des Rois. Տօն Յայտնութեան. Աստուա-ծայայտնութիւն։ (որ և Épiphanie)։

† — Les Trois Rois. երեք աստեղք ի գօտւոջ Հայկի. Ս. Շամփուր (?)։ որ և Le baudrier d'Orion. Բաստն de Jacob։

Roide, Roideur, Roidillon, Roidir. տես Raide, Raideur, Raidillon, Raidir.

Roitelet (ռուա-թէլ) է. ր. 1. Դոյզն Թագաւոր. աղքայիկ։ Ce n'est pas un roi, ce n'est qu'un —։ ‖ †2. Թագաւոր կարճահասակ, կոտակ։ ‖ 3. Թռչուն ինչ փոքրիկ. տրոզքլոս։

Rôle (ռոլ) է. ր. †1. Գլան։ ‖ 2. Թերթ կամ Թերթք մագաղաթի, Թղթոյ։ Rôles du parlement. Արձանագրութիւնք խորհրդարանի Անգղիացւոց։ ‖ 3. Կէս Թերթ (Թղթոյ, քարտիսի)։ Il y a tant de rôles à cette grosse։ ‖ 4. Ցանկ. Համար. անուանագիր։ Les capitaines ont un — de leurs soldats. Son nom n'est plus sur le —։ ‖ 5. Ցանկ (գաւառից)։ Sa cause est au —. À tour de —. (ֆոթ.) Փոխանակաւ. յոս իւրաքանչիւր կարգի. կար-գաւ։ ‖ 6. *Դեր (դուսանի ի Թատերախաղս)։ Apprendre, étudier, répéter son —. Refuser un —։ ‖ 7. Անձն (երե-ւեցեալ ի Թատերախաղս). *Դեր։ Jouer un —. *Դե-րասանել։ Il joue toujours les premiers rôles. Créer un —. տես ի Créer, 3. ‖ 8. (ֆոթ.) Գործ. պաշտօն. Հան-գէս. խազ. *Դեր։ C'est un hypocrite qui sait bien jouer son —. Être au bout de son —. տես ի Bout, 4.

Rôler (ռոլե) բ. ն. Բազմամի գրել. Ընուլ գիրերս. (ընդ. և խոթ)։ Cet avoué aime à —։

Rôlet (ռոլե) է. ր. *Դեր փոքրիկ։ Վարի ևեթ ֆո-խոթ. և ընդ. ի բանին Jouer bien son —. Գայլիկ իմն կամ բաքուռ խաղալ վեսաղ խուր։ Être au bout de son —. տես ի Bout, 4.

A. **Romain, aine** (ռոմէ, էն') ած. 1. Նախնոյն Հռովմայ կամ Հռովմայեցւոց. Հռովմայեցի. Հռովմէա-կան։ L'empire —. Citoyen —. Bourgeoisie romaine. Հռովմայութիւն։ ‖ 2. Աբգեհան Հռովմայ. Հռովմէական։ L'Église catholique, apostolique et romaine։

— Laitue romaine. տես Romaine, B.

— À la romaine. գբ. ած. Ըստ Հռովմայեցւոց օրինակի. ըստ Հռովմէականին։

= է. Հռովմայեցի։ Un Romain. Une Romaine։

† — է. ր. Վարձեալ ծափահար (ի Թեատրոնս). (ընդ.)։ (որ և Claqueur)։

B. **Romain** (ռոմէն) է. ր. 1. Ազգ ինչ Նշանագրաց տպագրութեան։ Gros —. Petit —։ ‖ 2. Ուղղորդ Նշանա-գիրք տպագրութեան. բոլոր գիր։ Dans ce dictionnaire, les phrases d'exemple sont en —։ Ասի ևս ածականօ-րէն. Caractère —։

A. **Romaine** (ռոմէն') է. էգ. Կշռարդ. (արբ. բի-միզան, ի բի-միզան բառէն, որ է Նշանակ, զի նշանակ է գտնող կշռարդի). *Նիւթ։ (Տես և Peson)։

B. **Romaine** (ռոմէն') է. էգ. Բանջար ինչ. Հազար. Հաբա՛լ։ Ասի ևս ածականօրէն Laitue —։ (Նոյն է և Chi-con)։ Une salade de —։

Romaïque (ռոմա-իք) է. ր. Ազգի յունարէն։

— է. էգ. Կազաւոր արգի Յունաց։ Danser la —։

A. **Roman, ane** (ռոմ, ան') ած. 1. Իտալեան (լե-զուս)։ Les principales langues romanes sont: le fran-çais, le provençal, l'espagnol, le portugais et l'italien։ ‖ 2. Իտալեան (ճարտարապետութեան)։

= է. ր. 1. Իտալեան լեզուս։ ‖ 2. Իտալեան ճար-տարապետութիւն։

B. **Roman** (ռոմ) է. ր. 1. Վիպասանութիւն։ Le — de la Rose. La lecture des romans lui avait exalté l'i-magination. Prendre le — par la queue. (ֆոթ.) տես ի Queue, 12. ‖ 2. Նորօրինակ, Նորանշան գեղք. վիպասա-նութիւն։ Sa vie est un —։ [Նեան լեզուս։

A. **Romance** (ռոմանս) ած. էգ. La langue —. Իտալ.

B. **Romance** (ռոմանս) է. էգ. Գոզար երգ. մրմունջ։ Il chante bien la —։

Romancero (ռոմանքե-ռո) է. ր. Գաղտաածոյք փոքրիկ վիպասանութեանց կամ բանաստեղծութեանց (Սպանիացւոց, Գաղղիացւոց)։

Romancier (ռոմանսիէ) է. ր. Վիպասան։ Les vieux romanciers. Le Sage est un admirable —։

Romanesque (ռոմանէսք) ած. 1. Վիպասանական։ Des idées romanesques։ ‖ 2. Աստուածելոյթ. չհաւատալի։ Aventure —։ ‖ 3. Բանգագուշիտ. խելացնոր։ Tête, es-prit —։ [տանական օրինակաւ։

Romanesquement (ռոմանէսքման) մ. Վիպա-

Romantique (ռոմանթիք) ած. 1. Վիպասանական։ Aspect, site —։ ‖ 2. Վիպական։ Auteur, poésie —։

= է. ր. 1. Վիպական մատենագրութիւն։ Le — est un genre nouveau։ ‖ 2. Վիպական մատենագիրք, բանաս-տեղծ։ Les classiques et les romantiques։

Romantisme (ռոմանթիսմ) է. ր. Վիպական մա-տենագրութիւն. վիպականութիւն։

Romarin (ռոմա-րէն) է. ր. Տունկ ինչ անուշահոտ ի տոհմէ Շրթնաւորաց [Labiée]. *Խնկաւենի. պիծրիխ։

Rompement (ռոնբման) է. ր. Խորտակումն։ Վա-րի ևեթ ի բանն — de tête. Դժխոցաւութիւն։ On fait un bruit effroyable, c'est un — de tête continuel։

Rompre (ռոնբր) [Je romps, tu romps, il rompt, nous rompons, և այլն. Je rompais. Je rompis. Je rom-prai. Romps. Que je rompe. Que je rompisse. Rompant. Rompu, ue.] բ. ն. 1. Խորտակել. բեկանել. (պր. կոտ-րել)։ — une porte, un gâteau. Les enfants rompent tout. Il lui rompit sa canne sur le dos. Le vin nouveau rompt les vieilles outres. Պայթուցանէ գինի նոր զպիկս հինս։ Se — une veine dans le corps. Պայթել երակի ի մարմնի։ Se — le cou. Պռտանել կամ կարկինք վիրաւո-

Digitized by Google

բել յանկանել։ Il rompit les cordes. խզեաց զլուծանն։ — les os à quelqu'un. Ջարդել զոսկերս ուրուք. գանատլից չարագան առնել. *գանագոծել. (ընդ.)։ — le pain. Բեկանել, կծանել զՀացի. Հաղորդիլ ի հոգևոր հացին։ — le pain de la parole de Dieu aux fidèles. (էնթ.) Բրդել հաւատացելոց զՀաց բանին Աստուծոյ. քարոզել զԱւետարանն։ — une lance pour quelqu'un, avec կամ contre quelqu'un. (էնթ.) տես ի Lance, 1. — en visière à quelqu'un. (էնթ.) տես ի Visière. — la glace. (էնթ.) տես ի Glace, 1. — la paille. (էնթ.) տես ի Paille, 3. ‖ 2. Պատառել։ "Trois fois elle a rompu sa lettre commencée". RAC. *Phèdre*, v. 5. — une forme. Բաշխել գրաշարի ի բջիջս [cassetin] զնշանագիրս յետ տպագրութեան. քակել։ (Ա.ժմ՝ լաւ եւս տես Distribuer)։ ‖ 3. Խորտակել, ջախջախել, ջարդել. Նգաւ կամ կեգիւ [barre] երկաթեայս զոսկերս բազկաց և սրունից մահապարտի (Ա). ոսկրաբեկ առնել։ On l'a rompu vif. On ne rompt plus les assassins en France։ ‖ 4. Ապականել. խանգարել. անպիտան առնել։ Les pluies, le dégel, les charrois ont rompu les chemins. — les ponts. Հատանել զկամուրջս (առ ի խափանել զընթացս թշնամեաց հետամուտից)։ ‖ 5. (էնթ.) Խորտակել. խզել։ — ses fers, ses chaînes, ses liens։ ‖ 6. Բեկանել. խորտակել. փլուզանել. վեր ի վայր հերձուլ. վանեալ վկանգել։ Il fallut amener du canon pour — les bataillons։ ‖ 7. Բաժանել, քակել ի միմեանց (զգունդս զօրաց ի չուբ)։ — les divisions, les pelotons. — les rangs. Քակել զկարգս, զբազմս։ ‖ 8. Ի բաց արձակել. արձակել։ — une assemblée։ ‖ 9. Խորտակել. խափանել. կասեցուցանել. արգելուլ. նահանջել։ — l'impétuosité des vagues. — le vent։ ‖ 10. Բեկբեկել (զճառագայթս լուսոյ)։ ‖ 11. (էնթ.) Ընդ. միջ Հատանել, կտրել. Հատանել. ընդմիջել. *ընդհատել։ — une conversation. — le silonce. Հատանել զլուութիւն։ ‖ 12. (էնթ.) Խափանել։ — le dessein, les mesures de quelqu'un։ ‖ 13. (էնթ.) Քակել. եզծանել. ապականել։ Des crimes qui rompent la société. Dieu a rompu leurs pièges. Փշրեաց Աստուած զորոգայթս նոցա։ ‖ 14. (էնթ.) Քակել. լուծանել. եզծանել։ — l'amitié, la paix, un pacte։ ‖ 15. (էնթ.) Զգայել. լուծանել։ — sa règle, ses vœux. — son serment. Գժել, առել երդմանցն. երդմնազանց լինել։ — le jeûne. 1. Լուծանել զպահս. (տե. պահք առնել)։ ‖ 2. Լուծանել զբերան։ — le jeûne après le soleil couché. — sa prison. Պատառել զբանտ. փախչել։ — son ban. տես ի Ban, 5. ‖ 16. (էնթ.) Կարի յոյժ աշխատ առնել, վաստակեցուցանել։ ‖ 17. (էնթ.) Հրահանգել. ընդունելուցանել. վարժել. յորդորել։ — quelqu'un aux affaires, au travail. — la main d'un jeune homme à l'écriture. — la volonté d'un enfant. Հատանել զկամն մանկան. (տե. տղու մի կամքը կոտրել)։ — un cheval. Հրահանգել, յորդորել, յառնել կացուցանել զերիվար։ [J'Oreille, 1.

— la tête, les oreilles à quelqu'un. (էնթ.) տես ի Tête, — les chiens. տես ի Chien. 2.

— les couleurs. Խառնել զերանգս առ ի նուազեցուցանել զպայծառութիւնն. բեկանել զերանգս։

= ք. ն. 1. Խորտակիլ. բեկանիլ։ Son épée rompit à la poignée. Les greniers rompent. Տապալին, երդիծանին չտեսմարանք (ի բազմութենե մարդոյ)։ ‖ 2. Ընկրկիլ (ի պատերազմէ)։ ‖ 3. Գժտիլ. կողքաքակ լինել։ Ils ont rompu. Ils ont rompu ensemble։

= Se —. ք. ա. 1. Խորտակիլ. բեկանիլ. խզիլ (չուանն). պատռտիլ (ուռկանի)։ ‖ 2. Բեկբեկիլ (ճառագայթից լուսոյ)։ ‖ 3. Խորտակիլ, փշրիլ (ապակւոց)։ ‖ 4. Ընկճելանիլ. տժգոյնիլ։ Se — à la fatigue, aux affaires։

= À tout —. ած. ա. 1. Թէ շատ. Թէ քիչ. և Թէ եւս քիչ. Թէ ընաւ. առ առաւելն. (տե. շատ շատ). (վդ.)։ ‖ 2. Ընդառաձգեալ ճայթեցեալ (ծափս հարկանիլ, *ծափահարիլ). անչափ. կարի յոյժ։ On applaudit cette scène à tout —։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Ե- ինձ- ասելով ինքն ի ինքեան գահճացն նեռ՝ ի ես էութենէն ըստ նորա կերպարանիւ գտնեցան սակրն . . . ։ Ե- գահճացն ըստ նմին հանգիպեալ ասէն և ինքե՝ կորնչին պղտեռան տիեզերս"։ Վ.Կ. Ագաթանգեղ. Վ.Կարապետեան. Թիւնք սրբոց, Հ. Ա. 40։

Rompu, ue (—ոյթ—) ած. գերբ. 1. Խորտակեալ. բեկեալ։ ‖ 2. (էնթ.) Վարժ. կիրթ։ Être — aux affaires, aux calculs, à faire une chose։

— Être —, tout — de fatigue. Լինիլ կարի վաստակեալ, վաստակաբեկ։

= À bâtons rompus. գբ. ած. տես ի Bâton.

Ronce (—ոն) է. իգ. 1. Թուփ փշալից և պատառոտիչ բուսեալ ի ցանկս, որ ունի պտուղ նման Թթոյ [mûre]. մորենի. Ս. մորմենի. Գ. մորենուտ. պիծակ-բիւրեղ փէթենի։ Un chemin semé de ronces։ ‖ 2. (էնթ.) Խոչ. տատասկ. դժուարութիւն։ La vie est semée de ronces et d'épines։

† **Ronceraie** (—ոն—էր) է. իգ. Թփուտ մորենեաց. մորենիք։

A. **Rond, ronde** (—ոն, —ոնտ) ած. 1. Բոլորշի. բոլորակ. բոլորանման. (տե. կլոր)։ Un cercle est —. Table ronde. De forme կամ de figure ronde. Գնդաձեւ. գնդատեսակ։ La machine ronde. տես ի Machine, 3. Il est tout —, il est — comme une boule. (տե. Գունատկլոր է)։ †Une personne un peu ronde. Կին յղի, Ս. պատեղվոր, (տե. ծոցուր). (ընդ.)։ ‖ 2. *Գլանաձեւ. բոլորշի։ Un bâton bien —. Գաւազան քաշլաբոլոր։ Un bras — et potelé։ ‖ 3. (էնթ. և ընդ.) Անկեղծասէր. ասնանիւ. միամիտ։ Cet homme est — et franc. Un homme — en affaires։ ‖ 4. (էնթ.) Ճոխաբարակեալ. յղկեալ. յօրինեալ. քաշլաբոլոր։ Période ronde։ (Լատ. եւս տես Arrondi)։

— Compte —. (էնթ.) տես ի Compte, 1.

— Lettre ronde. տես Ronde, B. 2.

B. **Rond** (—ոն) է. ար. Բոլորակ. շրջանակ։ Le — de la lune. Les enfants s'amusent à jeter des pierres dans l'eau pour faire des ronds։

— d'eau. Բոլորշի ալեզան ջուրց։

† — de serviette. Մանեակ ասձեռնոցի սեզանոյ։

= En —. գբ. ած. Բոլորակի. բոլորակապէս։ Danser en —. Ils s'assirent en —. Շուրջանակի ակումբին բոլորակ կարաձեւեցաւ. բոլորեցաւ ակումբ բազմմանեան. (տե. կըռկլոր նստան)։ [Նախնեաց։

Rondache (—ոնտաշ) է. իգ. Բոլորշի վահան թիւ

A. **Ronde** (—ոնտ) է. իգ. 1. Շրջան, ալյնկլուխն (գիշերապահաց). գիշերապահութիւն։ Faire la —. Officier de —. Faire la —, sa —. (էնթ.) Շուրջ գալ, շրջիլ ի գինն։ Faire sa —. Ընդել կարգաւ յարև կամ ի կնճռանուքն միոյ միոյ ի բարձակեցոց կամ ի բազմինակնոց. (Խ.)։ ‖ 2. Գիշերապահ կամ ցորեապահ զօրականաց. պահանորդք։ La — passe։ ‖ 3. Աղծամի քարտիսից հաստուցեալ յատակ քան զկատն։ ‖ 4. Երգ զոր երգեն մի ոք առանձինն և զորոյ զնակրկայանգս [refrain] կրկնեն ամե-

Digitized by Google

նվագին՝ պար առնել շուրջանակի. շրջապարն կազմել. *շրջապար: Danser une —. Une — villageoise: ‖ 5. Ակումբ շրջապարն կազմելու պարագ:

= À la —. ած. առ. Շուրջանակի: Dix lieues à la —. Boire à la —. Ըմպել կարգաւ, մի ըստ միոջէ:

B. **Ronde** (ռոնտ) ած. եզ. 1. Նշան ինչ յիրաժշտու-թեան [○]. բոլորակ: La — vaut deux blanches, ou quatre noires, ou huit croches: ‖ 2. Բոլոր գիր:

Rondeau (ռոնտո) ած. ար. 1. փոքրիկ բանաստեղծու-թիւն ինչ գազղիացւոց. **եռանդ: (Ոմն և Triolet): ‖ 2. Պար ինչ առնից գազղիացւոց. **պարզիլ: Faire des rondeaux: ‖ 3. Պար ինչ երգոց. **պարզիլ: Chanter un —:

Rondelet, ette (ռոնտլէ, եդ) ած. Ցոյր. (պտ. գիրուկ). (ընտ.): Elle est rondelette:

— Soies rondelettes. Մետաքս անպիտան:

Rondelettes (ռոնտլէդ) ած. եզ. յած. կոտոր ինչ ա-ստղաստոյ գործուածք ի Բրիտանիա գաւառի գազղիացւոց:

Rondelle (ռոնտէլ) ած. եզ. 1. փոքրիկ վահան բոլոր-շէ: ‖ 2. Բոլորշի կոտորակ մետաղի կամ կաշւոյ՝ ծակ ի միջին: ‖ 3. Դուռ [ciseau] բոլորակ:

Rondement (ռոնտման) ած. 1. Միտապէս. միօրինակ. հաւատարմութեամբ. (ընտ.): Ce cocher mène —: ‖ 2. փութանակի. արագ արագ. (ընտ.): Nous avons fait ce voyage —: ‖ 3. (խոսք. և ընտ.) ցաւակատիս մտաք. անհետաքննաբար. ուղղութեամբ: Il va — en affaires:

Rondeur (ռոնտօր) ած. եզ. 1. Բոլորակութիւն. գնդաձեւ կերպարանք: La — de la terre, d'une boule: ‖ 2. (խոսք.) շահախնդրակեաց յօրինուած (բանից). գաշնա-կութիւն. կշռութիւն: Ce style manque de —: ‖ 3. (խո-սք.) Անկեղծութիւն. յոտակութիւն. յոտակամտու-թիւն: C'est un homme qui a de la —:

Rondin (ռոնտէն) ած. ար. 1. կոտոր փայտի բոլորշի (առ ի ոչխար). ‖ 2. Ջալատ. բիր. ‖ առաջնեակ: Il lui a donné sur les épaules avec un —:

Rondiner (ռոնտինէ) բ. ն. Հարկանել ջղատուիք, բթով. բրածեծ առնել. (ռդ.):

Rondon (ռոնտոն) ած. ար. Fondre en —. Խոյանալ (բազէի) ի վերոյ արագ:

Rond-point (ռոն-բուէն) ած. ար. 1. կիսաբոլոր անկողակ (ներքոագոյն կողմնեան եկեղեցւոյ): Des ronds-points: ‖ 2. Բոլորշի հրապարակ (յոր հասանեն բազում ծառաստղիք): Le — des Champs-Élysées, à Paris:

Ronflant, ante (ռոնֆլան, անդ) ած. 1. Միեծա-գոչ. քաջահնչող. աստակաձայն: Un instrument —: ‖ 2. Ոճառական: Style —. Mots ronflants. Promesses ron-flantes. (խոսք.) Միեծամեծ և անառակ խոստմունք:

Ronflement (ռոնֆլման) ած. ար. 1. խորդուբոր: On entend son — de toute la maison: ‖ 2. (խոսք.) գոչմունք. խնդիրնեան: Le — de l'orgue, d'une toupie:

Ronfler (ռոնֆլէ) բ. ն. 1. խորդալ: Il y a des chiens qui ronflent comme les hommes: ‖ 2. խորդալ (ձիոյ առ ահի կամ առ բարկութեան): ‖ 3. (խոսք. և ընտ.) գոչել. հնդալ: J'entends — le tonnerre, l'orgue:

Ronfleur, euse (ռոնֆլօր, էօզ) ած. խորդատոգ: C'est un — insupportable: [բուռ):

Ronge (ռոնժ) ած. ար. Faire le —. Ուտիճալ (եղջե-

† **Rongeant, ante** (ռոնժան, անդ) ած. կրծող:

† **Rongement** (ռոնժման) ած. ար. կրծուածն:

Ronger (ռոնժէ) բ. ն. 1. կրծել: Un chien qui ronge un os. Pain rongé par les souris. Հաց մկնածաս-րակ, մկնապիղծ: Les vers rongent le bois. Ոդուռնք ուտեն կամ ծակոտին գիպայս: Un habit tout rongé de vers. Հանդերձ ցեցակեր, մեցամէս, մեցոտեալ: — son frein. առն ի Frein, 1. ‖ 2. կրծել. ուտել. ծակել. մաշել. ապականել. վատնել. ապականիլ: La mer ronge in-sensiblement ses bords. La rouille ronge le fer. Un ulcère le ronge. Կեղ արատէ զմեզմին նորա: ‖ 3. (խո-սք.) Ցտխել, ապատել զայլոյ ինչս. կրծել: Cet avoué ronge ses clients: ‖ 4. (խոսք.) Ուտել (խղճի մտաց զօս-կերս, զմիտս). փետել (աչխ): Les remords rongent la conscience, le cœur. La crainte le ronge. L'envie le ronge. Չարչի, հաշչի մտաչի, այրէ նախանձս, մտախոցէ:

† = բ. ն. Ուռճալ (եղջերուի):

Rongeur, †euse (ռոնժօր, էօզ) ած. 1. կրծօղ: Ver, insecte —: ‖ 2. (խոսք.) Հաչիչ. տագնապիչ: Les remords, les soucis rongeurs. Ver —. 1. Ոզն, խէշ մտացն խղճի: ‖ 2. Տագնապ մտաց:

= ած. ար. յած. Պար ինչ չորքատանեաց. կրծողք: Le la-pin, l'écureuil, le rat, sont des rongeurs:

† **Ronron** (ռոնռոն) ած. ար. խորդուբոր, կռնչիւն (կա-ռուց): [ռուց):

† **Ronronner** (ռոնռոնէ) բ. ն. խորդալ, կռնչել (կա-

Roquefort (ռոքֆօր) ած. ար. Պանիր ինչ գազղիոյ. ուսկիմօրս: Le — est fait de lait de brebis:

Roquentin (ռոքանթէն) ած. ար. 1. Հինօրեայ զի-նուոր՝ հրաժարեալ ի զինուորական արուեստէ: ‖ 2. Կեր ծաղրանից՝ որ կամի երիտասարդ երևիլ:

Roquer (ռոքէ) բ. ն. Դնել զբերդն [roc կամ tour] առ ընթեր արքայի և անցուցանել զարքայն յայնկոյս (ի ճատրակի [échecs]):

A. **Roquet** (ռոքէ) ած. ար. Շնիկ ինչ: C'est un — qui aboie. (խոսք. և ընտ.) Շուն է ընդվայրաշաղ. (ասի զար-համարհ և զվատթար առնել որ ասէ բանս թշնամանաց):

†B. **Roquet** (ռոքէ) ած. ար. Հրանից փամփուշտ [fusée] պատերազմի: (Ադաւաղանօք ասի և ա †Raquette):

Roquette (ռոքէդ) ած. եզ. Բանջար ինչ որ ուտի յաղցանս. աստրեակ. Գ. ճարճրուկ. բօբե աղբիս:

— sauvage. Տունկ ինչ որ ուշի ծաղիկս գեղինս և ժանաւահոտս և բուսանի յարմունս և ի խոպանի [dans les lieux incultes]. վայրի աստրեակ:

Roquille (ռոքիյ) ած. եզ. Չին չափ ինչ գինուոյ:

Rosace (ռոզաս) ած. եզ. *Վարդաձեւ զարդ շինուա-ծոց. *վարդանման:

Rosacé, ée (ռոզասէ) անդ. ի ձև թերթից [pétale] վարդի. *վարդաթերթիք: Une fleur rosacée: [գինք:

= ած. եզ. յած. Les rosacées. Պզտ ինչ անկոց. *վարդազ-

Rosage (ռոզաժ) ած. ար. առն Rhododendron.

Rosaire (ռոզէր) ած. ար. Պատկ սրբոյ կուսին. *վար-դապան: Dire son —:

Rosat (ռոզա) անդ. *Վարդախառն: Onguent, vi-naigre, sirop —. De l'huile —. Վարդ իւղ:

Rosbif (ռոսպիֆ) ած. ար. խորովոյք ի մսոյ եզին:

A. **Rose** (ռոզ) ած. եզ. 1. Ծաղիկ ինչ անուշահոտ. վարդ: Bouton de —. La saison des roses. Une cou-ronne, un chapeau de roses. — à cent feuilles. Հա-րիւրթերթիք վարդ: — rouge. Վարդ կարմրերփեան. կարմրավարդ: — blanche. Վարդ սպիտակ. վարդ Վանիք. Վ. ան ևս: — de Provins. Վարդ ինչ ի գոյն մսոքմոյ. վարդ Պրովինեայ: — pompon, mousseuse կամ moussue.

Digitized by Google

De la conserve de roses. Վարդջրաւեղի ի վարդից · Ս. վարդմուրաբայ : Essence de —. de roses, Վ. արդի ձէթ. վարդի իւղ. Է-ը Ե-ը : Eau de —, կամ Eau —. Ս. Վ. արդաջուր. Է-ը ՈՈյո : Découvrir le pot aux roses. (Ֆիգ.) տես ի Pot, 1. Voir tout couleur de —. (Ֆիգ.) տես ի Couleur, 10. ‖ 2. (Ֆիգ.) Վ. արդ : Cette jeune fille est vermeille comme la —. Vous êtes frais comme une —. Des lèvres de —. Վ. արդափթիթ, վարդագոյն շրթունք : L'Aurore aux doigts de —. Ա. ՈՂ վարդամատն. (ի Բոզպէ.) : ‖ 3. Վ. արդատեսակ ազամանդ : Ce n'est pas un brillant, c'est une —. Une — de diamants, de rubis. *Վ. արդաձև ընդհանրապէս կամ յատուկ ազամանդից, կոյծից : ‖ 4. *Վ. արդաձև զարդ (ի շինուածս) : ‖ 5. Մեծ և բոլորշի ապակի (պատուհանաց եկեղեցւոյ) : ‖ 6. Գործ (ջութի [luth] կամ փանդռան [guitare]) :

— de Jéricho. Տունկ ինչ խոնաւասէրփական [hygrométrique] որ պարզէ ճիւղս իւր յորժամ արկանի ի ջուր. վարդ Երիքովի (ա) :

— pivoine. տես Pivoine, A.

— trémière. տես Trémière. [*վարդափայտ :

— Bois de —. փայտ ինչ վարդոյնատ և կարմրագոյն.

— d'or. Վ. արդ արուեստական ոսկեներկ, զոր օրինակ Հռոմէից քահանայապետն ի կիւրակէի Պասեաւորին (ի քառասնորդս) և առաքն առ մի ումն յարքայից կամ ի դիմելից. *ոսկեվարդ :

— des vents կամ du compas. Պատկեր 32 կողմանց հողմից (ըստ նաւավարաց). **Հողմավարդ :

= ՎԿՍՏ. (ա) "Եւ էջին ջրմոխիւ քուչեայս այնքափս, և էջին վտահ վարդինոյ յերէկով". Սիրաք. ԻԴ. 18 :

P. **Rose** (—ոզ) ած. Վ. արդագոյն : Une robe — :

= ի. ած. Վ. արդագոյն : Le — plaît à l'œil :

Rosé, ée (—ոզե) ած. Վ. արդագոյն. վարդակարմիր : Vin —. Teint — :

Roseau (—ոզո) ի. ած. 1. Եղէգն : — faible, pliant. Frêle comme un —. Couvrir une maison de roseaux : ‖ 2. (Ֆիգ.) Եղէգն : L'homme est un — pensant. S'appuyer sur un —. Ցնծուլ յեղէգն. ապաւինել ի տկար ոք :

— des Indes. տես Bambou. [օնա :

— odorant. Տունկ ինչ ջրայրին. բաշխ. բաշխատակ. Եղէր

Rose-croix (—ոզէ-քռուա) ի. Confrérie de la —. Ազանդ վարդախաչեանց, վարդախաչից :

— ած. 1. Անուն ազանդաւորաց որ Համմարկին զանձինս ամենագէտս և կարողս անմահ առնելոյ զմարդիկ. *վարդախաչեան. *վարդախաչ : Les — : ‖ 2. Աստիճան ինչ յազատաորմածուխեան [franc-maçonnerie]. *վարդախաչ :

Rosée (—ոզե) ի. Ցօղ. շաղ : La — du matin, du soir. Grande —. La — tombe. Viande tendre comme la —, comme —. (Ֆիգ.) Մխ կակուղ յոյժ : ‖ 2. Շիթք արեան բղխեալք ի ներքինէ ձիոյ ի հատանելն զմաքսն :

—-du-soleil. տես Rossolis, 2.

Roséole (—ոզէ'օլ) ի. Եռալն խազաւորութիւն ի վերայ մորթոյ : [վարդենիք. վարդուտ :

Roserale (—ոզէ—ր) ի. Պարտէզ վարդենեաց.

A. **Rosette** (—ոզէտ) ի. 1. Զարդ վարդաձև : ‖ 2. *Վ. արդաձև. ժապաւէն : Les rosettes de ses souliers : ‖ 3. Վ. աշհանակ ի յատակ կամ յետս վարել զժանեացդ : B. **Rosette** (—ոզէտ) ի. 1. Կարմիր թանաք Հանեալ յորդանփայտէ [bois de Brésil]. կարմրագրել : Régler du papier avec de la —. ‖ 2. Կարմիր կապիճ ‖ 3. Անթառամ կարմիր պղինձ :

Rosier (—ոզիէ) ի. ած. Վ. արդենիք. վարդաթուփ : — cultivé. — sauvage. տես Églantier.

Rosière (—ոզիէր) ի. 1. Օրիորդ զգաստ և ամաչկոտ նի որում պարգեւի վարդ (ի գիւղաքաղաքս ինչ Գաղղիոյ). օրիորդ վարդապսակ : La — de Nanterre :

Roson (—ոզո) ի. ած. տես Rosace.

Rosse (—օս) ի. 1. Ձի անպիտ, անզօր. յոռի գրաստ : Une vieille —. Une méchante — :

Rosser (—օսէ) բ. ն. Գան Հարկանել. ասատկապէս. գանալից առնել. *գանակոծել. (ընդ.) :

Rossignol (—օսինիօլ) ի. ած. 1. Սոխակ. ծիծառնուկ. ա-ւ-լ-ւ. Quand le — a des petits, il ne chante plus. Chanter comme un —. Un — d'Arcadie. Ա. սոխակ. հշ. (հինդն.) : ‖ 2. փոքրիկ սրինգ մանկանց ի կղզւոյ ծառոյ : ‖ 3. կտցատար երկաթի առ ի բռնալ զմանրնային փականս. Գ. ազռաւուկ. Ր-ւլն ելքէր : (Տես և Crochet, 4) :

— ած. *Սոխակածայն փող (երգիծանի) :

Rossignoler (—օսինիօլե) բ. ն. երգել իբրև զսոխակ. զսոխակի ձայն ածել. (ընդ.) :

Rossinante (—օսինանթ) ի. ած. երիվար գան Փիլխոտի [don Quichotte] :

— ի. ած. երիվար յոռի և վատ. (ընդ.) :

Rossolis (—օսոլի) ի. ած. 1. Ըմպելի յօշոյ, ի շաքարէ և ի հիւթոյ քաղցր մրգոց. *քաղցրօղի. *ցօղի Du — ambré. *Գաղցրօղի, *ցօղի յասէպարաքաղաք. տես-րէյե : ‖ 2. Տունկ ինչ. *գրասթրայ : (Որ և Rosée-du-soleil) :

Rostrale (—օսթրոալ) ած. ած. Couronne —. Պատկ զոր տային Հռոմայեցիք այնմ որ նախ վազեր կամ յարձակեր ի նաւ թշնամեաց. նաւական պատկ : Colonne —. Սիւն զարդարեալ ցուկովք նաւու, զոր կանգնէին Հռոմայեցիք ի յիշատակ նաւական յաղթութեան. *նաւացուկաւոր սիւն :

Rostres (—օսթրէ) ի. ած. յե. 1. Բեմ (առնինախօսից Հռոմայեցւոց) : ‖ 2. Ջարդք կամ գրասեղք ի ձև ցուկոց նաւացն նախնեաց (զոր ճարտարապետաց ևս քանդակեալ գործոց). նաւացուկք :

Rot (—օ) ի. ած. փուք ստամոքսի որ եկանէ ճաշից մամբ ընդ բերանն. զգայութիւն. զգայուածք. զգայութ. զգեռ. Ս. ձգեռա. Ս. քիքռաթա. (—ի։ֆ փէրէ.) : Զոր բժշկաց տան Éructation :

Rôt (—ոթ) ի. ած. 1. Միս խորովեալ շամփրով. խորովոյք. խորոված : Manger son pain à la fumée du —. (Ֆիգ. և ընդ.) տես ի Fumée, 3. Être à pot et à — dans une maison. (Ֆիգ.) տես ի Pot, 3. ‖ 2. Խորակ յետ թանի և առաջին խաշից [entrée]. խորովոյք : On vient de servir le — : ‖ †3. Հացկերոյթ :

Rotang (—օթանկ) ի. ած. տես Rotin.

Rotateur (—օթաթէօր) ած. ած. Muscle —, կամ լուկ —. ի. ած. Շրջանակիչ մուկն. (ըստ անդամոցաց) :

= ի. ած. յե. Ագգ ինչ մանր մանր սնձեաց ջրային. *ջրաթաւալք :

Rotation (—օթասիօն) ի. ած. Շրջանակութիւն. Հաւլուածն. Թաւալուածն : La — de la terre autour de son axe :

Rotatoire (—օթաթուար) ած. Հոլովական. Թաւալական : Mouvement — :

Rote (—օթ) ի. ած. եկեղեցական ատեան երիսասեան օրէնագէտ վարդապետաց ի Հռոմ. երիսասեանից ատեան : Auditeur de —. Վ. արդապետ երիսասեանից ատենին : Avoir un procès à la — :

Digitized by Google

Roter (ռոթե) բ. ն. Զգայանալ. զգեցուածք. հանդերձ. Ս. ձգտաստալ. Ս. քնքշասալ. (ահ. և գեղ.)։

Rôti (ռոթի) ե. ած. խորովելիք. խորովածի։

Rôtie (ռոթի) ե. իգ. 1. Շերտ հացի խորովելոյ։ — au beurre, au vin։ ‖ 2. Շերտ հացի օծեալ կագաւով, մեղուս։ Une — de beurre, de miel. Une — de gelée de groseilles։ (Տես և. Beurrée, Tartine)։

Rotifère (ռոթիֆեր) ե. ած. Ակը ինչ մանր ճճեաց որ կեան ի մէջ մանեանց [mousse]։ *Բուսատրուկ։

Rotin (ռոթեն) ե. ած. 1. Ագգ ինչ եղեգան Հնդկաց. *ռատան։ ‖ 2. Գաւազան եղեգնեայ. Ս. եղեգնացաւդ։

Rôtir (ռոթիր) բ. ն. 1. Խորովել (զմիս շամփրով)։ — de la viande. — le balai. (փոխ.) տես ի Balai, 1. ‖ 2. Եփել (զմիս ի հնոցի). խորովել։ — au four։ ‖ 3. Խորովել (ի վերայ կակաղայի)։ — du poisson sur le gril, sur les charbons։ ‖ 4. Եփել (ի մէջ կայծակաց [braise] և մխոցոյ). խորովել։ — des marrons։ ‖ 5. Ա.յրել. կիզել. խորակել. խանձել։ Après une gelée, il arrive souvent que le soleil rôtit les jeunes bourgeons։

= բ. ն. Խորովիլ։ On a mis des poulets —. Faire —. Խորովիլ։

= Se —. բ. ա. 1. Խորովիլ։ ‖ 2. Խորովիլ. տապանալ։ Vous vous rôtissez։ ‖ 3. Ակրգահնակիլ լինել։

† **Rôtissage** (ռոթիսաժ) ե. ած. Խորովիլ. Խորովումն։

Rôtisserie (ռոթիսըրի)։ ե. իգ. Վաճառանոց խորոված միսոյ. *խորովարան։ [փեսայ. *խորովավաճառ։

Rôtisseur, euse (ռոթիսէր, էօզ) ե. *Խորովիչ։

Rôtissoire (ռոթիսուար) ե. իգ. Ամօթ երեսոյ խորովոյս։ (Ոմն և Cuisinière)։

Rotonde (ռոթոնտ) ե. իգ. 1. Շինուած բոլորշի ի ներքուստ և արտաքուստ ունելով ի վերոյ գմբեթի. բոլորանման շինուած։ Le Panthéon, à Rome, s'appelle maintenant la Rotonde։ ‖ 2. Գմբեթաձեւ հովանոց (ի պարսպի)։ La — du Palais-Royal, à Paris։ ‖ 3. Խոշ (ի յերեսին կազմեալ ճեպընթացից կառաց [diligence])։

Rotondité (ռոթոնտիթէ) ե. իգ. Կառուցուածքիւն (գիրքագործոյ անձին). (ընդ.)։ Il remplit un grand fauteuil de sa —։

Rotule (ռոթիւլ) ե. իգ. Ոսկր ծնգաց. կաղափոց. լեռնուն. գ. լեառնիկ. փիլ ծունգ։ (Ոմն և La noix du genou)։

Roture (ռոթիւր') ե. իգ. 1. Ագռիճան շինականի. շինականութիւն. անազգաստութիւն. անառհմտութիւն. անպաշուակամութիւն։ Il était né dans la —։ ‖ 2. կալուած, ժառանգութիւն շինականի։ Ce n'était pas un fief, c'était une —։ ‖ 3. Շինականք. անազգաստք։

Roturier, ière (ռոթիւրիէ, իէր) ած. 1. Շինական. անազգաստ. անառհմտ. անպաշուակեան։ Homme —։ ‖ 2. Շինական. տմարդի. Ս. կոպիտ. (ազ.)։ Cet homme a l'air —։

= ե. Շինական. անառհմտ. անազգաստ։

Roturièrement (ռոթիւրիէրման) մ. 1. Ըստ օրինի շինականաց։ ‖ 2. Շինականապէս. անազգ. և գեղջ օրինակաւ. (ազ.)։ Cet homme-là pense —։

Rouage (ռուաժ) ե. բ. 1. Անիւք (մեքենայի)։ Tout le — de cette machine est rompu։ ‖ 2. (փոխ.) Անիւք. կազմուածք. ճախարակք. օճառք։ Cette administration est une machine où il y a trop de rouages։

Rouan, anne (ռուան, ան') ած. Որոյ գոյն մանրացն խառն է ի սպիտակէ, ի գորշէ և ի շառաւտէ [bai] (երիվար)։ Un cheval —. Une jument rouanne։

Rouanne (ռուան') ե. իգ. Գործի գրոշմելոյ նշանս ի վերայ տակառաց գինւոյ։ [բայ տակառի գինւոյ)։

Rouanner (ռուանէ) բ. ն. Գրոշմել նշան (ի վերայ տակառաց գինւոյ)։

Rouannette (ռուանէթ) ե. իգ. Գործի ինչ հինանալ առ ի գրոշմել նշանս ի վերայ փայտից։

† **Rouant** (ռուան) ած. բ. Paon —. Սիրամարգ առնական. կամ կարականիկ առնով (ի զինանշանս)։

Rouble (ռուպլ) ե. բ. 1. Արծաթի դահեկան ինչ Տէրութեանն Ռուսաց, որ արժէ գրեթէ փռանկս չորս. *ռուբլի։ ‖ 2. *Թղթադրամ ինչ Տէրութեանն Ռուսաց. *ռուբլի։

Roue (ռու) ե. բ. տես Rock. [իրան նաւու։

Rouche (ռուշ) ե. իգ. **վ.անդակ [carcasse] կամ

Roucou, Roucouer. տես Rocou, Rocouer.

Roucoulement (ռուկուլման) ե. բ. Կռկռիւն (աղաւնոյ, առատրակի)։

Roucouler (ռուկուլէ) բ. ն. 1. Կռկռել, հնծծել (աղաւնոյ, առատրակի). վաւաւս արկանել։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ խոչ) Անել բանս գաղտրիկս առ կին. ճոխել։ Il passe sa vie à — aux pieds de sa maîtresse։

= բ. ն. Արձիջել։ — ses plaintes։

Roucouyer (ռուկույէ) ե. բ. տես Rocouyer.

Roudou կամ **Redoul** (ռուդու, ռէդուլ) ե. բ. Թուփ ինչ՝ որոյ պտուղք են Թուխաւորք, և տերեւք դեղ ներկելոյ ի փոշի վարին ի պէտս նախատանեաց [teinturier] և խաղախորդաց [tanneur]։

Roue (ռու) ե. իգ. 1. Անիւ (կառաց, սայլից)։ Le moyeu, l'essieu, les rais, les rayons, les jantes, les bandes d'une —. Cercle extérieur, cercle de fer de la —. տես ի Cercle, 3. Ferrer, embatre, emboîter des roues. Châtrer une —. Voiture à quatre roues, à deux roues. կառք չորեքանուեան, չորեքանիւ, *երկանիւ։ Pousser à la — pour tirer une charrette d'une ornière. Pousser à la —. (փոխ. և ընդ.) տես ի Pousser, բ. ն. 1. Mettre, jeter des bâtons dans la —, dans les roues. (փոխ. և ընդ.) տես ի Bâton, 1. ‖ 2. Անիւ (մեքենայից, ժամացուցից)։ — dentée, crénelée. Անիւ ժանեակ, ժայռատաշ։ La — du potier. Դուքեան բրթի։ ‖ 3. Գալար (պատանի նաւու)։ — de câble։ ‖ 4. Անուանեալ տանջանաբան. անիւ։ Laisser expirer un criminel sur la —. Être sur la —. (փոխ.) Լինել ի մեծի ներգործեական, ի մեծի տագնապի։

— Faire la —. 1. Ջանդամել գառնալ՝ ի գետնի դնելով մերկ զձեռս և մերկ զոտս. անուանեալ չորեանակիլ. ընդ ոլորս մտանել։ ‖ 2. Շուրջ կացուցանել բոլորակաբար զտուռնն (սիրամարգի, գոռալ Հաւու [dindon]). կարպետանեալ յօրինել, խրնդացուցանել, քրքրել զտուռնն։ ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) Սիգալ. առմնտրիլ։ Cet homme fait la —։ [այծեմանց)։

Roué, ée (ռուե) ած. Անուանեալ (եղջերք եղջերուաց,

= ե. բ. 1. Անուռակ. խառնազգեաց։ ‖ 2. Անօրէն. անխիղճ։ C'est un —։

Rouelle (ռուել) ե. իգ. Շերտ բոլորանեալ։ — de citron. Couper des concombres par rouelles։

— de veau. Մասն ինչ բարձի [cuisse] որձու։

Rouennerie (ռուանըրի) ե. իգ. Բամբակեայ կտաւք նկարելոյ։ Vendre de la —, des rouenneries։

Rouer (ռուե) բ. ն. 1. Ծալել բոլորակապէս (զպատան նաւու). գալարել։ — un câble։ (Ոմն և Lover)։ ‖ 2. Տանջել յանուանեալ տանջանաբանս, յանիւս։ On l'a roué vif։ ‖ 3. Ձգձել ընդ ամուսնոյն (կառաց)։ Il a pensé être

Digitized by Google

roué. Il se fera —. ‖ 4. (ֆիգուր. և ընդ.) Վ. առաւտակաքեզ առնել. խորտակել զոսկերս. Le trot de ce cheval m'a roué. Je suis roué de fatigue.

— quelqu'un de coups de bâton, de coups. (ֆիգուր. և ընդ.) Գանակոծել չարաչար առնել զոք. ազիզանել. կոշկոմճել. *գանակոծել.

Rouerie (—ռի) ֆ. իգ. Անաստակութիւն. չազաչտութիւն. (ընդ.) C'est une vraie —.

Rouet (—ռե) ֆ. ար. 1. Անիւ մանելոյ. մանոց. Ս. ջարհակ. ւէրէէ. ւ—ե. Un — à filer de la soie, de la laine, de la corde. ‖ 2. *Անուակ (հրացանի). Arquebuse à —. Անուաւոր հրացան.

A. **Rouge** (—ժ) ած. 1. կարմիր. Être — comme du feu, comme un coq, comme une écrevisse. Rose —. Վարդ կարմրերփնեան. կարմրավարդ. Des lèvres rouges. կարմրալար, կարմրերանգ շրթունք. Perdrix —. կարմրակտուց և կարմրոտն կաքաւ. կարմիր կաքաւ. Encre —. կարմիր թանաք. կարմրագիր. La mer Rouge. կարմիր, Հնդկական, Հնդիկեա ծով. Le chapeau —. կարմիր գդեակ ծիրանաւորի կամ կարգինալի. † Peau-rouge. տես և Peau. Fer —. Ատրագոյն, ատրաշէկ, հրաշէկ, կարմրագոյն երկաթ. Il devint tout — de colère. Ատրագոյն շառագունեցաւ երեսք նորա ի բարկութենէն. (տե՛ս բարկութենէն կրակ կարկեցաւ). ‖ 3. Շէկ. շիկակարմիր. շառագոյն. Il a les cheveux rouges.

— Un — bord. տես ի Bord, 5.

= ֆ. ար. 1. Գոյն կարմիր. կարմրութիւն. — cramoisi, d'écarlate. Beau —. Drap teint en —. Կտաւ կարմրաներկ. ‖ 2. (ֆիգուր.) Շառագունութիւն. Le — lui monta au visage. Շառագունեցաւ, կարմրացաւ երեսք նորա (յամթոյ, ի բարկութենէ). ‖ 3. կարմիր ներկ. կարմիր. — d'Angleterre, d'Andrinople. ‖ 4. Միգոյր. շիկակարի. Le — gâte le teint. Cette femme se met un doigt de — sur le visage. տես ի Doigt, 4. [et la noire.

= ֆ. իգ. կարմիր գնդակ (ի խաղս ինչ բախեալ). La —

= ս. Se fâcher tout —. Բարկանալ յոյժ. (ընդ.).

B. **Rouge** (—ժ) ֆ. ար. Թունդուն ինչ գետոց՝ կարմիր ամիւք և հնձան բադի. շնորս.

Rougeâtre (—ժաթր) ած. Հարեալ ի կարմիր. կարմրորակ. (տե՛ս կարմրիկ).

Rougeaud, aude (—ժո, ոտ) ած. և ֆ. կարմրայտ. *կարմրերես. (ընդ.). Il est —. Un gros —.

Rouge-gorge (—ժ-գոռժ) ֆ. ար. Թունդուն ինչ յապզէ շիկահասու [fauvette]. *կարմրալանջ. Des rouges-gorges.

Rougeole (—ժոլ) ֆ. իգ. Հիւանդութիւն ինչ ատրափոխիկ. Ս. վարդ. Ս. Տարատնիքեհ. Ս. քուիթէշ. Գ. վարդի ծոց. էշշոֆ. ֆուրի նէնէ. Mon enfant a eu la —. Les yeux larmoient dans la —. Il y a eu cette année beaucoup de rougeoles.

Rouge-queue (—ժ-քյո) ֆ. ար. Ագռ ինչ հասամ անծիզի [pie-grièche]. *կարմրատուն.

Rouget (—ժե) ֆ. ար. 1. Ագռ ինչ ձկան ծովու. *ատրագոյնձուկն. ԲԻՒՐԷ գ-ՈՒԶԸ. գ-ՈՐԳՈՆԻ. (Որ և Barbeau de mer, Surmulet). ‖ 2. Ջուկն ինչ, որոյ գլուխ և փշոլիկ. (Տե՛ս և Grondin).

Rougette (—ժէթ) ֆ. իգ. Ագռ ինչ չղջիկանման [chauve-souris] Ահեղլեան Հնդկաց և կղզեաց Ափրիկոյ. Հնդիկ չղջիկ. (Որ և Roussette).

Rougeur (—ժյոռ) ֆ. իգ. 1. կարմրութիւն. La — des joues, des lèvres. ‖ 2. Շառագունութիւն. La — virginale. La — lui est montée au visage. Շառագունեցան, կարմրացան երեսք նորա. ‖ 3. կարմիր բիծ (յհիմնոս, ի վերայ մարքիզի).

Rougir (—ժիր) ֆ. ն. 1. Ներկանալ, ներկանիլ ի գոյն կարմիր. կարմրացուցանել. — une porte. ‖ 2. կարմրացուցանել. Le soleil rougira ces fruits. — ses mains de sang. (ֆիգուր.) Ներկանել զձեռս յարիւն. շաղախել զձեռս արիւամբ. հեղուլ արիւն.

= ֆ. ն. 1. կարմրանալ. կարմիլ. Les cerises commencent à —. De l'eau rougie. Ջուր տաքաս մի գինախառն. Faire — un fer dans le feu. Ատրաշէկ առնել, շողացուցանել ի հուր զերկաթ. ‖ 2. Շիկնիլ. շառագունիլ. կարմրագունիլ. — de pudeur, de colère. Faire — quelqu'un. Շառագունանս տնել զոմանս. ‖ 3. (ֆիգուր.) Ամաչել. ամօթի հասանիլ. Il rougit d'avoir un tel fils. Vos éloges me font —. Գովութիւնք ձեր ամօթով առնեն, ամաչեցուցանեն զիս. [lin —.

Roui, ie (—ի) անց. դիբր. Թրմեալ. ցօղեալ. Du

= ֆ. ար. Թրմելն, ցօղելն (գվաւշ, գկանեփ).

— Cette viande sent le —. Հնձնեփոհատ է այս միս. (տե՛ս այս միս ճնճղ կը հոտի).

Rouille (—ույ) ֆ. իգ. 1. ժանգ. La — mange, ronge le fer. La — du cuivre se nomme Vert-de-gris. ‖ 2. ժանգ, ապականութիւն (անագոյ [tain] հայելեաց). ‖ 3. (ֆիգուր.) ժանգ. La — de l'ancienne barbarie. ‖ 4. Հիւանդութիւն ինչ անկոց. ժանգ. ժանգաւորութիւն. գալտկին. երեսիլ. Ces froments sont chargés de —.

Rouillé, ée (—ույե) անց. դիբր. 1. ժանգահար (երկաթ). ‖ 2. ժանգաւոր (առևիկ).

Rouiller (—ույե) ֆ. ն. 1. ժանգահարել, ժանգաւորել. ժանգաւոր առնել. L'eau rouille le fer. ‖ 2. Ապականել ժանգոյ կամ գարկան (զառևիկս). ժանգահար գործել. Un temps humide et froid a rouillé nos blés. ‖ 3. (ֆիգուր.) ժանգաւորել. L'oisiveté rouille l'esprit.

= Se —. ֆ. ա. ժանգահարիլ զինիլ. ժանգաւորիլ. [գոյն.

† **Rouilleux, euse** (—ույե, ոզ) ած. ժանգաւոր

Rouillure (—ույե) ֆ. իգ. ժանգահարութիւն. ժանգաւորութիւն. La — du fer, des blés.

Rouir (—ի) ֆ. ն. Թանալ ի ջուր (զկտաւ կամ զվուշ, զկանեփ). Թրմիլ. ցօղիլ. — du lin.

= ֆ. ն. Թրմիլ. ցօղիլ. Le chanvre ne rouit pas bien dans l'eau courante. Faire — du lin. Թրմել, ցօղել զկտաւ. [(զկտաւ, զկանեփ).

Rouissage (—իսաժ) ֆ. ար. Թրմիլն, ցօղիլն

Roulade (—լատ) ֆ. իգ. 1. Գլորտնեմ վիրտաւս ի վայր. Թաւալուտիւն. (ընդ.). Nous avons fait une belle —. ‖ 2. Գեղգեղանք (ձայնի). Ce chanteur fait de belles roulades.

Roulage (—լաժ) ֆ. ար. 1. Դիւրագոյն հոլովմանն (անուաց). ‖ 2. կառնն տայլիւք (գվահասս).

Roulant, ante (—լան, անդ) ած. 1. Թրմիչական. *գիւրահոլով. Un carrosse bien —. ‖ 2. Հարթ. Ce chemin est —, bien —. ‖ 3. Անկայ, տեղագրական (կռակ, ըստ վիրտաւորմանց). ‖ 4. Շրջշրջուն, շրջկեն (տղք). ‖ 5. Անընդհատ (հրձգութիւն, հրացանաւորութիւն). L'ennemi fit un feu —.

— Chaise roulante. կառք ինչ երկանիւս.

Rouleau (—լո) ֆ. ար. 1. *Գլանաձև ծրար. գլար. պատառ. Un — de papier, de louis d'or. Être au bout de son —. (ֆիգուր.) տես ի Bout, 4. ‖ 2. *Գլանաձև

Digitized by Google

գրչատիպը կամ ձեռատիպը նախնեաց ։ ‖ 3. *Գլանաձև ապուակ ։ Un — d'orgeat, de sirop de guimauve ։ ‖ 4. Գ. Գրատախտակ (ծաղրաբարոյց). օէլաէը. Փրփրակ ։ — de pâtissier pour étendre la pâte ։ ‖ 5. Գլան տպագրչաց առ ի տա- բածանել գիրանոյշ ի վերայ նշանագրաց ։ (Տես և Balle, C.)։ ‖ 6. Գործի երկրագործաց փշրելոյ գրաւնեղ կամ գիպոլոս հողոյ. Ս. տափան ։ (Որ և Cylindre, † Casse-motte)։ ‖ 7. Գլան տափելոյ կամ հարթելոյ գրտոնի. Գ. լոզքար. Խ—էթ ։ — pour aplanir les allées d'un jardin ։ ‖ 8. *Գլա- նաձև փայտք զոր գնեն ի ներքոյ մեծամեծ բեռանոց առ ի շարժել գիւբաս. Գ. Թաւալուկ ։ (Տես և Boule, A. 4)։ ‖ 9. տես Volute, 3.

Roulée (—ւե) է. էէ. Հարուածք գանի. ծեծ. (—ի.)։ Il a reçu une bonne — ։

Roulement (—ւմըն) է. ս. 1. Հոլովումն. Թա- ւալումն. գլորումն. գիլ ։ Le — d'une voiture sur le pavé ։ ‖ 2. Ցիզյիզուկն, շրջշրջկն (գաչս) · շրջշրջումն ։ Les roule- ments d'yeux de ce maniaque ։ ‖ 3. Մեզմեզանք, շրջշրջ- ումն (առաց պռանկի, կեզծաւորի). աչակաբաս Հայե- ցուածք ։ ‖ 4. Գեզգեզումն, մեզմեզանք (ձայնի)։ Il fait de fort beaux roulements ։ ‖ 5. Անընդհատ գափիւն (թմբկի կամ թմբկաց)։ ‖ 6. Ձայն, բարբառ, շաչիւն, թնդիւն, գղդղիւն (օրատմեան)։ ‖ 7. (է.) փոխանակել (անձանաց) զիմեռեան ։

— de fonds. Շրջան արծաթոյ կամ դրամոց ։ Fonds de —. Ա.ծաթի ի պէտս առևտրական ծախուց ։

Rouler (—ւլ) բ. ն. 1. Թաւալեցուցանել. Թա- ւալեցուր խաղացուցանել. հոլովել. գլորել ։ — des pierres du haut d'une montagne. Une rivière qui roule ses eaux. — carrosse. Ուռնել կառս. (—ի.)։ — doucement sa vie. (է.—բ. և ընդ.) կեալ ի չափաւոր գիւբաքեան ։ — les yeux. Ցիզյիզուլ, շրջշրջկն գաչս · (ապ. աչեքըը գարձուցանել)։ Il roulait les yeux comme un possédé. Il roulait les yeux dévotement ։ ‖ 2. (է.—բ.) խոխել. խոր- հիլ. օրոճալ ։ — de grands projets dans sa tête ։ ‖ 3. Գալարել. պատառակել ։ — une carte de géographie ։ ‖ 4. (է.—բ. և —ի.) խոթել ։ ‖ 5. (է.—բ. և —ի.) Գան հար- կանել ։ ‖ 6. (է.—բ. և ընդ.) Ցաղիմել (ամմեզ ի վիճաբա- նութեան). ափիբերան առնել ։ Il l'a roulé avec beau- coup d'esprit ։

— է. ն. 1. Հոլովիլ. գլորիլ. ի գիլ գալ. Թաւալիլ. Թաւալելոյր խաղալ ։ Une voiture qui roule aisément. Il tomba et roula du haut en bas de l'escalier. Il fait beau —. Հարի է ճանապարհն և բարւոք ի կառավա- րել ։ Nous roulâmes toute la nuit. Զգիշերն ամենայն գնացաք կառաք ։ ‖ 2. Հիս. գալ. Թաւալիլ. շրջիլ. շրջա- նակիլ ։ Le ciel, les astres roulent sur nos têtes ։ ‖ 3. Շրջիլ, գառնալ, յիզյիզանիլ (գրան ի ծղնեաւոլ)։ ‖ 4. Շրջշրջիլ, յիզյիզալ (աչաց)։ Les yeux lui roulaient dans la tête ։ ‖ 5. Տատանիլ (նաւու) յայլմէ ի ձախ և ի ձախմէ յայլ. յայտկոյս և յայնկոյս տատանիլ ։ Ce vais- seau roule beaucoup. Nous roulâmes toute la nuit. — bord sur bord. տես ի Bord, 1. ‖ 6. Ցածել. սահիլ շրջիլ. Թափառիլ ։ Il y a longtemps qu'il roule par le monde ։ ‖ 7. Ասհիլ, անցանիլ (ժամանակի, կենաց)։ ‖ 8. Թնդալ (օրատմեան)։ ‖ 9. (է.—բ.) Անցանիլ ։ Mille pensées différentes lui roulent dans l'esprit. Pendant que ces pensées roulaient dans mon esprit. Միջոցս յամէն ի խորհուրդս յայտոսիկ ։ ‖ 10. (է.—բ.) Դառնալ. շրջիլ. բերիլ ։ Toutes les conversations roulaient sur son ac- cident ։ ‖ 11. (է.—բ.) փոխանակիլ զպաշտօն կամ զար- դի ընդ միմեանս ։ Ils roulent ensemble ։ ‖ 12. (է.—բ. և ընդ.) Հպտալ զիւր պետս. Տալիայիել զգաւրմանն կենաց իւրոց. կեալ ։ Il n'a point de bien, mais il ne laisse pas de —. C'est lui qui fait — toute la maison ։

— sur l'or et sur l'argent. (է.—բ. և ընդ.) Լինել հա- մանկալ յոսկի. լինել ընչեղ, մեծատուն ։

— L'argent roule dans cette maison. (է.—բ.) Ա.ծաթի յորդ և բազում է ի տանդ ։

= Se —. բ. ս. Թաւալիլ. Թաւալելոյր խաղալ. շրջշրջ- կիլ. գալարիլ. շաչիլ ։ Se — sur l'herbe, sur un lit. Se — dans la poussière. Ընդ հող Թաւալիլ ։

A. **Roulette** (—ւլէթ) է. էէ. 1. *Անուակ ։ Les roulettes d'un lit, d'un fauteuil. Un fauteuil à roulettes. *Անուակաւոր Թիկնաթոռ ։ ‖ 2. Գահաւորակ [chaise] եր- կանիւ ձգեալ ի մարգոյ ։ (Որ և Brouette, Vinaigrette)։

— d'enfant. Այլակ ընդելուցանելոյ զմանկունս՝ արկէս զի ուսցին գնալ իւրեանց ոտիւք. սահզագուշակ. Գ. ճաճանչիկ ։ (Տես և Chariot, 4)։

B. **Roulette** (—ւլէթ) է. էէ. Խազ ինչ բանաձի ։

Rouleur (—ւլօր) է. ս. Ոսաիճ [charançon] (որ- թատանկոց)։ [տերևս. *տերևագլոր ։

Rouleuse (—ւլօզ) է. էէ. Թրթուր որ կծկի ի

Roulier (—ւլիէ) է. ս. Այլորդ (վաճառաց)։ Cela est venu par les rouliers ։

Roulis (—ւլի) է. ս. Տատանումն նաւու յայլմէ ի ձախ և ի ձախմէ յայլ ։ Le — et le tangage ։

Rouloir (—ւլուար) է. ս. Գործի գլորելոյ զմանն և զքաշագունս ի վերայ սեղանոյ ։

A. **Roupie** (—ուբի) է. էէ. կաթիլ ծորեալ ի ռնգոց. Գ. ծլոտ ։ Les vieilles gens sont sujets à la — ։

B. **Roupie** (—ուբի) է. էէ. Դահեկան ինչ Ա.ևելեան Հնդկաց. *ռուպի ։ — d'or. Un lack de roupies d'argent. Demi- — ։

Roupieux, euse (—ուբիէ, էօզ) ած. Որոյ ռնգունքն ոտեզ կաթին. *ռնգաճտոր. (խօսք)։ Un vieux — ։

Roupiller (—ուբիլէ) բ. ն. Նիրհիլ. Ս. մրափիլ. (ընդ.)։ Il roupille après son dîner ։

Roupilleur, euse (—ուբիյլէօր, էօզ) է. Նիրհող. Ս. մրափող. (ընդ.)։ C'est un vieux — ։

Roure (—ուր) է. ս. տես Rouvre. [րակ ։

Roussâtre (—ուսաթր) ած. Հարեակ ի շէկ. շէկա-

Rousseau (—ուսօ) ած. և է. ս. *Շիկահեր. *շէկա- մազ. (ընդ.)։ Cet homme est — · C'est un vilain — ։

Rousselet (—ուսլէ) է. ս. Ցանձ ինչ ամաւոնայնի անուշահոտ. կարմրատանձ ։

Roussette (—ուսէթ) է. էէ. 1. Ագռ ինչ գիգաղ կամ գաղ [squale] ձկան ։ La grande —. տես Chien de mer ի Chien. ‖ 2. տես Rougette. ‖ 3. փոքրիկ Թռչուն ինչ շիկափետուր. *անտառակեաց շիկահոտ ։ (Որ և Fauvette des bois)։

Rousseur (—ուսօր) է. էէ. 1. Շէկ գոյն ։ La — de son poil ։ ‖ 2. կարմիր բիծ (յերեսս և ի ձեռս). Ս. մանր. (պլ. ցան)։ (Որ և Lentille, Éphélide)։ Avoir des taches de —, des rousseurs ։

A. **Roussi** (—ուսի) է. ս. Հոտ այրեցածոյ. խանձոտ հոտուածիւն. (պլ. խանձի հոտ)։ Il y a quelque chose qui brûle, on sent le — ։ [A, 2.

B. **Roussi** (—ուսի) է. ս. տես Cuir de Russie ի Cuir,

Roussin (—ուսէն) է. ս. Ա.ոտ երիվար Թանձրա-

Digitized by Google

մարմին. անդրաւար։ Être monté sur un —. Un attelage de roussins. Un — d'Arcadie. (փոխ. և ընդ.) Արիւնդեան նժոյգ. եզ։

Roussir (ռուսիր) բ. ն. Շէկ գործել. կարմրացուցանել։ Vous roussirez ce linge si vous l'approchez ainsi du feu։ [blanches roussissent aisément։

= բ. ն. Շէկ լինել. կարմրել. գիշնել։ Les étoffes

Rout (ռութ, ռուտ) է. ար. Բազմամարդեան ակումբ աւազ սրերոյ։ Aller à un —։ (Գրի և †Raout)։

Routailler (ռութայե) բ. ն. Չհասամուտ լինել (երեկոյ) յուզական շամբք [limier] առ ի միել զնա ի կողմն որսորդաց։

Route (ռութ) է. էգ. 1. Ճանապարհ (յատնատաք). եղապ։ On a ouvert plusieurs routes dans la forêt։ ‖ 2. Ճանապարհ. շուխիլ. ուղի. արահետ։ — fréquentée. Les arbres qui bordent une —. — royale. Արքունական, արքունի ճանապարհ։ La grande — կամ La grand'—. Զորաւոր. աշխարհապողոտապ։ ‖ 3. Ճանապարհ։ Prendre une — de traverse. Գնալ ընդ կարճոյ ճանապարհ։ Prendre une fausse —. Մոլորիլ ի ճանապարհէ. զտրտուղիլ։ Il tomba malade en —. Հիւանդացաւ զճանապարհայն։ Se mettre en —. Ցուղի, ի ճանապարհ, ի չուս անկանիլ. ուղեւոյ լինել։ Mettre en —. Ցուղի արկանիլ. առաքել։ ‖ 4. Շուխիլ (նաւուս)։ La flotte prit la — d'Égypte. Ցեգիպտոսս ուղևորեցաւ նաւատորմիղն։ Faire —. Նաւարկել։ Faire fausse —. 1. խոտորիլ, թիւրիլ ի շուխէ. թիւրիլ զնաւն։ ‖ 2. (փոխ.) Մոլորիլ. ապերնւրիլ. զտրտուղիլ. ախալիլ։

‖ 5. Ճանապարհ և ընակութիւն զօրաց ի չուխ։ Cette troupe a beaucoup souffert dans sa —. Feuille de — կամ լոկ —. *Զաւազիք։ ‖ 6. Ճանապարհ, շուխիլ (առևտրոյ, գնոյ)։ ‖ 7. (փոխ.) Շուխիլ. ճանապարհ. եղապ. հնարք։ La — qu'il prend pour arriver à ses fins, est la plus courte։

= À vau-de—. Ած. ած. տես ի V ի կարգին։

Routier (ռութիե) է. ար. †1. Ճանապարհացոյց մատեան։ ‖ 2. Ճանապարհացոյց մատեան ծովու և ծովեզերք բաց՝ հանգերձ տախտակօք։ Le — des Indes։ ‖ 3. (փոխ.) Աւր բազմափորձ, բազմահմուտ, հնաբազէտ։ ‖ 4. Աւազաւազ. հրոսակ։

= ած. էգ. Carte routière. Ճանապարհացոյց տախտակ։

Routine (ռութին') է. էգ. 1. Վարժութիւն։ Il ne sait point de musique, mais il chante par —։ ‖ †2. Հնարք. օրինակ. եղանակ։ ‖ 3. Կանխամուտ, կանխակալ, կղկղանաց սովորութիւն։ Être esclave de la —. Il ne connaît que la vieille —։

Routiner (ռութինե) բ. ն. Ուսուցանել. ընդելուցանել. վարժել. (խրճ)։ Il faut la — à coudre։

Routinier, ière (ռութինիե, էր) ած. և է. Կապեալ ի կանխակալ սովորութիւն, ի հնութեական վարժութիւն։ Esprit —. Ce médecin n'est qu'un vieux —։

Routoir (ռութուար) է. ար. Աւազան թրմելոյ (կանեփ). *յօզարան։

Rouverin (ռուվըրէն) ած. ար. Fer —. Երկաթ որ բեկանի շոգացեալ ի հուր. երկաթ գիւրաբեկ։

Rouvieux կամ **Roux-vieux** (ռուվիո) է. ար. Ցուս [gale] (մկաց, շանց)։

= ած. ար. Ցուսոտ (մկ, շուն)։

Rouvre (ռուվր) է. ար. Ագռ ինչ կաղնւոյ [chêne] կարճաբերձ քան զսովորականն։

Rouvrir (ռուվրիր) բ. ն. Վերստին բանալ։ Rouvrez la porte. — la plaie կամ la blessure de quelqu'un. (փոխ.) Խորխորել, կեղեքել զվէրս ուրուք. նորոգել զցաւս։

= Se —. բ. ա. Վերստին բացեալ լինել, պատահիլ։

Roux, rousse (ռու, ռուս) ած. 1. Շէկ. շուսագոյն։ Barbe rousse. Ce papier est devenu — à la fumée. Lune rousse. տես ի Lune, 3. ‖ 2. Աւր կամ կին շուսագոյն հերովք։ Un homme —։ Ցայս մինս վարի և իրք է. Un — . Une rousse։

= է. ար. 1. Շէկ գոյն։ Il est d'un — ardent։ ‖ 2. Հասմնունք ի կոպտոյ կամ ի ճարպոյ կարմրելոյ։

Roux-vieux (ռու—վիո) է. ար. տես Rouvieux.

Royal, ale (ռուայալ, ալ) ած. 1. Թագաւորական. արքայական. արքունական. արքունի։ Manteau —. La puissance royale. Prince —. Թագաժառանգ, *գահաժառանգ արքայորդի կամ իշխան։ La ville royale. Թագաւորեալ, Թագաւորական, արքայանիստ քաղաք. Գործս։ Lettres կամ ordonnances royaux. Արքունի հրովարտակք։ ‖ 2. Ընդ խնամեակալութեամբ արքայի. արքունի։ Imprimerie royale։ ‖ 3. Աժանի Թագաւորի. Թագաւորական. արքունավայել. *Թագաւորավայել։ Magnificence royale։ — Chemin —, route royale. Արքունի ճանապարհ։

† — À la royale. Ըստ օրինի Թագաւորաց. Թագաւորաբար։

Royale (ռուայալ) է. էգ. փաթրկի փունջ մազուց ընդ առորին շրթամբն։ (Որ և Mouche, Impériale)։

Royalement (ռուայալման) մ. Թագաւորաբար. արքայօրէն։ C'est un homme qui vit —։

Royalisme (ռուայալիզմ) է. ար. Կուսակցութիւն Թագաւորի. Թագաւորական կուսակցութիւն։

Royaliste (ռուայալիսթ) ած. և է. Կուսակից Թագաւորի. Թագաւորական։

Royaume (ռուայում) է. ար. Երկիր Թագաւորութեան. Թագաւորութիւն. արքայութիւն։ Les frontières, l'étendue du —. Le — des cieux, de J.-C. Արքայութիւն երկնից, Քրիստոսի։ Au — des aveugles les borgnes sont rois. (առակ.) տես յAveugle.

Royauté (ռուայոթէ) է. էգ. Գաւառ, բարձ, աստիճան Թագաւորի. Թագաւորութիւն. արքայութիւն։ Parvenir à la —. Abdiquer la —։

Ru (ռիւ) է. ար. Ջրաւարտ. *Լրանցք։

Ruade (ռիւատ) է. էգ. 1. Աքացկէն. կից. կիցք. անգոյս։ Ce cheval lui détacha, lui allongea une —։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ցմարգութիւն։

Rubace կամ **Rubacelle** (ռիւպաս, ռիւպասէլ) է. էգ. Կապոյտ [rubis] լանգագոյն։

Ruban (ռիւպան) է. ար. Ժապաւէն։ — de laine, de soie. Mettre un — à son chapeau։

— d'eau. Բազմ ինչ ջրային։ [ժապաւինել։

† **Rubaner** (ռիւպանե) բ. ն. Գտանել ժապաւինս.

Rubanerie (ռիւպանըրի) է. էգ. *Ժապաւինագործութիւն։ [ինագործական։

Rubanier, ière (ռիւպանիե, էր) †ած. *Ժապաւ—

= է. *Ժապաւինագործ։

Rubarbe (ռիւպարպ) է. էգ. տես Rhubarbe.

Rubéfaction (ռիւպէֆաքսիոն) է. էգ. Կարմրութիւն մարմնոյ (ի գիզոյ)։

Rubéfiant, ante (ռիւպէֆիան, անթ) ած. Կարմրացուցիչ մարմնոյ։ Un emplâtre —։

Digitized by Google

Rubéfier (ռու-պե-ֆիէ) բ. ն. կարմրացուցանել զմարմին։ † **Rubéole** (ռու-պե'ոլ) է. իէ. տես Roséole.

Rubescent, ente (ռու-պես-սան, անդ) ած. Կարմրութիւնի մի չնչին կարմիր. կարմրորակ։

Rubiacées (ռու-պի-ասե) է. իէ. յհ. Տոհմ անկոց որ ասեն ներկ կարմիր. *տորնասերք. *տորնասազգիք։

Rubican (ռու-պիէ-ան) ած. ոչ. Որ ունի սպիտակ մազը ցան ասու անդ զմարմինովն (երիվար). սպիտակախայտ։ Un cheval —։

Rubicond, onde (ռու-պիծոն, ոնդ) ած. կարմիր. (առի ընդ խաղ)։ Visage —. Face rubiconde։

Rubine (ռու-պին') է. իէ. Հանդերձանք կամ խառնուած մեռաղաց ի գոյն կայծի՛ [rubis] (ըստ նախնի բնագիտաց)։ — d'argent, d'arsenic, d'antimoine։

Rubis (ռու-պի) է. ոչ. 1. Ակն ինչ պատուականն կարմիր և թափանցիկ. կայծ. կարմիր յակինթ. ռուբտակ. եղջիւր նոտոր։ (Տես և Escarboucle)։ — oriental, balais, spinelle. Il avait un très beau — au doigt. Faire — sur l'ongle. (ֆիգ.) Ընդել և քաջել զբաժակն՝ այնպէս զի կաթիլ մի ևս թէ գինւոյ հազիւ ծնացեալ ի բաժակին։ Payer — sur l'ongle. (ֆիգ.) Հատուցանել յլեռնին բնիանն։ || 2. (ֆիգ. և ածկ.) Ա.յտուն կարմրագոյն (յերեսս, ի քթի)։ Il a des — sur le nez։

Rubricaire (ռու-պրիքէր) է. ոչ. Տեղեակ կարմրագիր խրատուց (ի ժամագիրս)։

Rubrique (ռու-պրիք) է. իէ. 1. կարմիր կաւ (որով վաբէին երբեմն վիրաբոյժք առ ի գաղարեցուցանել զհոսանուն արեան)։ || 2. կարմիր կաւիճ որով ներկանեն հիւսոնք զչուան և գծեն զաճախակս. ռուբր։ (Որ և †Arcanne)։ || 3. Վերնագիր, Ս. խորագիրք, *խորագիր (մանանի խրատագիտութեան)։ || 4. կարմրագիր խրատք կամ կանոնք (ի պատարագամատոյցս, ի ժամագիրս)։ || 5. Վերնագիր, *խորագիր (ի լրագրի)։ Ce fait est sous la — de Londres։ || 6. (ֆիգ. և ընդ.) Սովորութիւն. կանոն։ Il a suivi une vieille —։ || 7. (ֆիգ. և ընդ.) Հնարք. խրատանկութիւն։ Il sait toutes sortes de rubriques։

Ruche (ռու-լ) է. իէ. 1. փեթակ. մեղուաբոյն. մեղուանոց. մեղուտ. Ս. կոճակ։ — de paille, d'osier։ || 2. փեթակ և մեղուք. մեղուանոց։ Il a tant de ruches. Châtrer une —. տես ի Châtrer. || 3. խորշխորշան (ալ. փոքր փոքր) շերտ պատառուկի [étoffe] կամ ժանեկի [dentelle] ի զարդ զգեստու կանանց. **պան։ Garnir une robe de ruches։

† — marine կամ aquatique. Պտունդ յորում բնակին զեռունք ծովու. ծովային փեթակ։

Rucher (ռու-լե) է. ոչ. Մեղուանոց. Ս. մեղուատուն. *փեթականոց։ Ce — est bien situé։

Rudânier, ière (ռու-դանիէ, իէր) ած. Տմարդի. (խօսի)։ Beauté rudânière։

Rude (ռու-դ) ած. 1. Անհարթ. խոշոր. բիրտ։ Des mœurs rudes։ || 2. խիտ ի շօշափել. խարտեն. խոշոր։ Un — cilice. La haire est fort — sur la peau. Avoir la barbe —։ || 3. Դաժան. ժանտ։ Vin —։ || 4. Անհարթ. գժուարին. խոշոր. խորտոգոտա. առապար. դերբուկ։ Chemin —։ || 5. Դժնդակ. դժուարըմբռնելի. գժուարին. խանջկական։ Le métier d'un tailleur de pierre est bien —։ || 6. Որ աշխատ առնէ զվերբևլեակն (ձի). խանջկական։ || 7. Անհաճոյ. խոշոր։ Avoir le visage —, la voix —։ || 8. Դժնդակ, խիստ, կարեւոր (ձմեռն, ցուրտ)։ || 9. Ձգնական, գժնեայ (մարտ, պատերազմ). գժոխատանջ (հաւլածանք)։ || 10. Բուռն. ասատիկ. ուժգին։ Une — secousse. Essuyer une — tempête։ || 11. (ֆիգ.) Դժբնդակ. խիստ. ծանր. ասատիկ։ Une — épreuve, tentation։ || 12. Դժուարահաճոյանալի։ Cela me paraît —։ || 13. խիստ. ասատկաչ։ Un maître qui est — à կամ envers ses domestiques։ || 14. խիստ. խստակրօն։ La règle de ces religieux est bien —։ || 15. Անհաւատ։ Vous avez là un — adversaire։ [յոյն քերականութեան)։

— Esprit —. թաւ հագապ. բիանձրացեալ նշան. (ի

Rudement (ռու-դմ՛ն) ած. 1. Ասատկապէս։ Frapper — à la porte. Aller — en besogne. (ֆիգ.) Գործել, վատատակել. ժրութեամբ։ || 2. խստիւ. անխնայ։ Vous l'avez traité trop —. Mener —. 1. Անհնարին հարուածս տատուցանել (ընտանեաց)։ || 2. ի ներ արկանել, վտանգել զոք բանիւք։ || 3. Անչափ. կարի յոյժ. (ած.)։ Il mange —։

Rudenté, ée (ռու-դանթէ) ած. Որոյ ակօսածև փորուածքն [cannelure] երիր մատամբ բարձրութեամբ լեռալք են գաւազանաձև (սիւն)։ խառխռատա։

Rudenture (ռու-դանդ-ր) է. իէ. Գաւազան յակօսածև փորուածս սեան. խառ։ [յատերական (տունկ)։

Rudéral, ale (ռու-դե-ռալ, ռ՛) ած. Որ բաւանի

Rudesse (ռու-դե՛) է. իէ. 1. Բրտաբիութիւն. անհարթութիւն։ La — des mœurs des sauvages։ || 2. խոշորութիւն. բրտութիւն։ La — de la barbe, de la peau։ || 3. Անշնորհութիւն. խոշորութիւն։ La — de sa voix, de son style։ || 4. խստութիւն, ասատկութիւն (ձմերայնոյ)։ || 5. (ֆիգ.) խստութիւն. անշնորհութիւն. տմարդութիւն. շինականութիւն։ Traiter quelqu'un avec —։ || 6. Գործ կամ բան անհաճոյ։

Rudiment (ռու-դիմ՛ն) է. ոչ. 1. Սկզբունք, տարրերք, *սկզբնատարերք (գիտութեան, արուեստի)։ || 2. Տարերք (յատկութեան լեզուի)։ Le — de Lhomond. Un enfant qui apprend le —. En être encore au —. (ֆիգ. և ընդ.) Տակաւին յառաջին նշանագիրն կալ. ի նշանագիրն սկզբան կալ։ || 3. Նախագիծք (կազմածոյ գործոց բանից մարմնոյ)։ || 4. Պանրակերտ յօրինուած (գործոց բանից չնչ մարմնոյ)։ Dans l'espèce humaine, le mâle n'a qu'un — de mamelle։ [սկզբնական։

Rudimentaire (ռու-դիմ՛ն-թէր) ած. Տարրական.

Rudoyer (ռու-դուա-այե) [լծորդի իբրև զEmployer.] բ. ն. 1. խստութեամբ խօսիլ կամ յանդիմանել. ասատկախօճ առնել։ Il ne faut pas — les enfants։ || 2. Զաբչարել, տանջել (զերիվար խարազանաւ, մուրակ ի կուշտ առնելով)։

A. **Rue** (ռ-) է. իէ. Փողոց (քաղաքի). Ս. շուկայ. (արր. պ-ե-ե)։ J'ai couru, j'ai fait toutes les rues de Paris aujourd'hui. Au milieu de la —. Ի փողոցամիջի։ La grande — կամ La grand'—. Մեծ կամ գլխաւոր փողոց (քաղաքի գաւառի). վարազափողոց։ Avoir pignon sur —. տես ի Pignon. A. 1. Être fou à courir les rues. տես ի Courir, բ. ն. 4. Cette nouvelle court les rues. տես ի Courir. բ. ն. 7.

B. **Rue** (ռ-) է. իէ. Տունկ ինչ ասատակահոտ, որոյ տերևք են կծուահամք և դառնիք. փեգունայ. օխոխ սիսա։

— de chèvre. տես Galéga.

Ruelle (ռ-ե-լ) է. իէ. 1. Փոքրիկ փողոց. մանր փողոց. ներքափողոց։ Une — qui aboutit dans une grande rue. Coureur de ruelles. Որ գիգերի ի բազանոցս. բազանէր։ || 2. (ֆիգ.) Անկողնոյ ընդ անկողնին և ընդ որմ

Digitized by Google

անեակի. փոքրանց։ Mettez ce fauteuil dans la — du lit, dans la —։ ‖ 3. Անկողնոց [alcôve] (տիկնայց յատուկ կահուքս կաղապարեալ ծոպիւ)։ Un poète de ruelles։

Rueller (ռւ-էլե) բ. ն. — la vigne. Աստաղէլ, մէջտեղացոյց բանալ յայգեստանի՝ կատարյով գնողն շուրջ զորթովք։

Ruer (ռւ-ե) բ. ն. Արձակել, ձգել ուժգին։ — des pierres. Քարաձիգ լինել։ — de grands coups. Հարկանել ի հարուածս մեծամեծս։

= բ. ե. 1. Արձակել, ձգել (քար)։ (ից.)։ Il gage qu'il ruera plus loin que vous։ ‖ 2. Հարկանել։ (ընտ.)։ — à tort et à travers. Յաջ և յահեակ հարկանել յոմանս բոխի։ ‖ 3. Կիցս ընկենուլ, հանել, ածել։ կցածել։ ոչնացնել։ ոչնատել։ Prenez garde à ce cheval, il rue։ (Տես և s'Éparer, Regimber, Récalcitrer)։

= Se —. բ. —. Յարձակել, անկանել ի վերայ ուժգնութեամբ։ Se — sur quelqu'un, sur quelque chose։

Rueur, euse (ռւ-եօր, եօզ) ած. Ընտցող. անհնազ. կիցոնկեց։ Ce cheval est —։

Rufian կամ **Ruffien** (ռւ-ֆի-ն, ռւ-ֆիեն) ե. ար. 1. Այր բռզանոց, բռզատէր, բռզարոյծ. վերածուխ։ ‖ 2. Պոռնկախառնիչ. պոռնկայարդ. բռզարած. էներվիոյ։ Cette femme est avec son —։ (Իր և. Maquereau)։

Rugine (ռւ-յին') ե. իգ. Գերիչ (վիրաբուժից)։

Ruginer (ռւ-յինե) բ. ն. Գերել (զոսկր, ի վիրաբուժութեան)։

Rugir (ռւ-յիր) բ. ե. 1. Պռնչել, գոչել (առիւծու, վագրի)։ ‖ 2. Պռնչել։ — de colère, de fureur. — comme un lion. Պռնչել, գոչել առիւծադոյր։

Rugissant, ante (ռւ-յի-ան, անդ) ած. Պռնչող. մռնչական։ Une lionne rugissante։

Rugissement (ռւ-յիսմ-ան) ե. ար. Պռնչիւն. գոչիւն։ Le — d'un lion, d'un tigre, d'une panthère։

Rugosité (ռւ-կոզիտե) ե. իե. Անհարթութիւն. խոժոռն խոշորութիւն։

Rugueux, euse (ռւ-կե, եօզ) ած. Անհարթ. խորատաքար։ Les feuilles de la sauge sont rugueuses։

Ruilée (ռւ-իլե) ե. իե. Գաճ [plâtre] կամ շաղախ յերկրս շարուածոյ կղմինարաց։

Ruine (ռւ-ին') ե. իե. 1. Աւերած. կործանուածն. աւազալուծն. քանդուածն. փլուզուածն։ La — d'une tour, d'une ville. On laisse en — cette maison. Menacer —. տես ի Menacer, 3. Battre une place en —. *Գնդակահոգ առնել, *գնդակոծել, *ռմբակոծել զքերդատեղիսք։ Battre quelqu'un en —. (ից.) Բառնալ յուժգնէ զանձնային պատուախանառուածութիւն (ի պայքարի). ափիբերան առնել. ընկերանել. պատկանձեցուցանել։ Tomber de — en —. (ից.) Գայթել ի գայ կործանիլ. (առ. յոռի վիճակէ մի կիրաւ ի յոռեգոյնն)։ ‖ 2. Աւերակ. աւերած։ Voilà une belle —. Les ruines de Troie։ ‖ 3. Գատկեր աւերակաց (ի նկարս). պրոեկտոտական աւերակ (ի պատկէրս)։ ‖ 4. (ից.) կործանուածն, անկուածն (գեղատեսիլեան)։ ‖ 5. (ից.) կորուստ (պատուոյ, հանգստեայ, իշխանութեան). կործանուածն։ Cette aventure a causé la — de sa réputation։ ‖ 6. (ից.) Անկանիլն ի մեծաւ թիւնէ. կորուստ ընչից. կործանուածն։ Cette affaire a causé sa —. Il court à sa —. Entraîner quelqu'un dans sa —. կործանակից, հաւանակործան իւր առնել զոք։ ‖ 7. (ից.) Պատճառ կործանման. կործանուածն։ Hélène a été la — de Troie։

Ruiné, ée (ռւ-ինե) ած. գիր. 1. կործանեալ։ Un édifice —. À demi —. *Կիսակործան. *կիսափուլ։ ‖ 2. Աւերեալ (ճանապարհ)։ ‖ 3. Տկարացեալ (երիվար)։

Ruiner (ռւ-ինե) բ. ն. 1. Աւերել. կործանել. քանդել. ապականել. փլուզանել. Ս. ի փուլ ածել։ — une ville. — de fond en comble. տես ի Fond. ‖ 2. Պատահանել. վնասել։ La grêle a fait de grands ravages, elle a ruiné toutes les vignes։ ‖ 3. (ից.) Տապալել. կործանել. եղծանել։ — les raisonnements de quelqu'un։ ‖ 4. (ից.) Յաղթասուրհանդիւն կործանել, հատատցանել. ի շուառացուցանել. աղքատացուցանել։ Les guerres ont ruiné cette province։ ‖ 5. Խանգարել (զառողջութիւն)։ ‖ 6. Անպիտան առնել։ *La chasse a ruiné ce cheval։

= Se —. բ. —. 1. Աւերիլ. կործանիլ. Ս. ի փուլ գալ։ Ce château commence à se —։ ‖ 2. (ից.) Յաղթասուրհանդիւն կործանիլ, հատանիլ։ ‖ 3. Խանգարիլ (առողջութեան)։ ‖ 4. կործանիլ գմիմեանս։

Ruineusement (ռւ-ինէոզմ-ան) մ. կործանիչ կերպ օրինակաւ։ Vivre —։

Ruineux, euse (ռւ-ինէ, եօզ) ած. 1. Որ ի կործանուածն բերել մէտ. կործանական. խարխուլ. խախուտ։ Édifice, fondement —. Bâtir sur des fondements —. (ից.) Շինել ի վերայ խախուտ կամ անհաստատ հիմանէ։ ‖ 2. կործանիչ։ Un luxe —. Des goûts —։

Ruinure (ռւ-ինիւռ) ե. իե. կտրած (յատակագիծ [charpente])։

Ruisseau (ռւ-իսօ) ե. ար. 1. Վտակ. առու։ — bourbeux. Claire —. Petit —. Աստակ։ Le murmure d'un —. Ce n'est pas une rivière, ce n'est qu'un gros —։ ‖ 2. Անջուր վտակի։ Le — est à sec։ ‖ 3. Ջուր հոսեալ ի մէջավայրի կամ յեզերս փողոցաց. ուղիս։ Il tomba dans le —։ ‖ 4. Տեղի ընդ որ հոսին ուղիք փողոցաց։ Il y a un — de chaque côté de la chaussée։ ‖ 5. (ից.) Վտակ, առու, ուղիս (արեան, գինւոյ, արտասուաց)։

Ruisselant, ante (ռւ-իսէլան, անդ) ած. Վտակահոս. վտակախառնուց։ Un sang —։

Ruisseler (ռւ-իսէլե) բ. ն. 1. Հոսել, վիժել, առհել զօրէն վտակի. վտականալ։ Le sang ruisselait de ses plaies. Արիւնն ցիցղկացեալ հոսէր ի վիրաց ներս։ ‖ 2. Հասմակիլ (մարմնոյ ի քրտունս)։ Son corps, son visage ruisselle de sueur։

Rum (ռոմ) ե. ար. տես Rhum.

Rumb (ռոմպ) ե. ար. Մէն մի յ'32 ճանապարհաց [aire] հորիզոն կողմնացոյցի. *Հորիզոնիկ։

† **Rumen** (ռւ-մէն') ե. ար. տես Panse, 2.

Rumeur (ռւ-մէօր) ե. իե. 1. Գրմունիչն. գրմունչունք. շշնջիւն։ Il y a quelque — dans la ville, parmi le peuple. Des rumeurs menaçantes։ ‖ 2. Աղաղակ հնչեալ յանկարծուստ. շուինգ. շշուկ։ Cet événement fut suivi d'une — générale qui se répandit par toute la ville։ ‖ 3. Աղաղակ խառնաձայն. ժխոր. աղմուկ։ Quelle est cette — que j'entends? ‖ 4. Հասարակաց զրոյց. համբաւ։ Il était accusé par la — publique d'avoir commis un assassinat։

Ruminant, ante (ռւ-մի-ան, անդ) ած. Որոճող. որոճայինք։ Les animaux ruminants ont plusieurs ventricules։ Վ. տես և խոր ե. ար. Les ruminants։

Rumination (ռւ-մինասիո) ե. իե. Որոճումն. որոճք։

Ruminer (ռւ-մինե) բ. ն. 1. Որոճալ. որոճ ածել. բերել. յորոճ։ Les bœufs ruminent ce qu'ils ont mangé։

Digitized by Google

Ախի եւ ոչխարիք. Les brebis, les chameaux ruminent։ ‖ 2. (ի-ի. և ընդ.) Մտանր մտնր ծամիլ ի մտի. որոճալ. մտախոհ լինիլ. (այլ. մտքին մէջ ծամծմիլ)։ — un dessein։ [Նախնի Սկանդինաւեանց. ռունապէս։

Runes (ռիւն') ի. իգ. յն. Ընշանագիրք, այբուբենք

Runique (ռի-նիկ) ած. 1. Իռունական։ Alphabet —։ ‖ 2. Գրեալ ռունական նշանագրովք. ռունական։ Poésies runiques։ [ժայռ (ռունկ). ռունապարին։

† **Rupestre** (ռի-բէս-տր-է) ած. Բուսեալ ի քարա-

† **Ruption** (ռի-բսիսն) ի. իգ. տես Rupture, 5.

Ruptoire (ռի-բ-տուսար) ի. ար. Խարան [cautère] որ անապան ապրէ։

Rupture (ռի-բ-թիւր) ի. իգ. 1. Խորտակումն. բեւեկումն։ La — d'une porte, d'un os։ ‖ 2. Թափումն, անկումն ազգաց. Ս. ազգ-թափուրիւն։ ‖ 3. (ի-ի-բ.) Քակտուումն (բարեկամնւթեան). գժտութիւն։ Ils étaient amis, mais il y a eu — entre eux. Il y a — entre ces deux puissances. կողոպտակ եղեն ի միմեանց երկոքին ազգք-թիւնքդ։ ‖ 4. (ի-ի-բ.) Լուծումն, եղծումն (դաշանց, ամուսնութեան)։ ‖ 5. Խառնելն զերանգս ի վերայ գեղտուի [palette]. խառնուած գունոց։

Rural, ale (ռի-ռալ, ռալ) ած. Դաշտային. գիւղական։ Des biens ruraux. La vie rurale։

Ruse (ռիւզ) ի. իգ. 1. Իմաստախաբութիւնք, հնարքագիտութիւնք (ազուէսուց, եղջերուաց, նապաստակաց). Ս. կիր։ ‖ 2. Ընդհ. Նենգութիւն. մանկ. խորամանկութիւն. չարաբուհասութիւն։ — subtile, grossière. Je connais toutes ses ruses։ [չարաբուհաս։

Rusé, ée (ռիւզե) ած. և ի. Նենգաւոր. խորամանկ.

Ruser (ռիւզե) բ. ն. 1. Հնարել զգաստութեամբ ի շանց որսակաձաց. խաւսիսաւել։ (Ասի զեղջերուաց, զնապաստակաց, զազուէսուց)։ Le renard a longtemps rusé։ ‖ 2. Խորամանկել. նենգել։ Il est permis de — à la guerre։

† **Ruseur** (ռիւզոր) ի. ար. Խորամանկ։

† **Rusma** (ռիւսմա) ի. ար. *Հերսեմափ գեղ Արեւելեայց ի Հնդկաստկ [réalgar] և յանշէջ կրայ. Ս. քրիզմա. Իւղ-ըմ։

Rustaud, aude (ռի-ստո, ոտ) ած. և ի. Շինական. տմարդի. բիրտ։

Rusticité (ռի-ստի-սի-թէ) ի. իգ. Շինականութիւն. տմարդութիւն. բրտութիւն։ Il y a de la — dans ses manières, dans son langage։

Rustique (ռի-ստիք) ած. 1. Դաշտային. գիւղական. գեղջկային։ Vie —. Travaux rustiques։ ‖ 2. Վայրենի. անտաշաւիտ։ Ces bois, ces rochers ont un air — qui ne déplaît pas։ ‖ 3. (ի-ի-բ.) Շինական. տմարդի. անկիրթ. բիրտ։ Il a les manières rustiques։

= ի. ար. Շինական. գեղջկայ. (այլ. գիւղացի)։

Rustiquement (ռի-ստիքման) մ. Շինականապէս. տմարդաբար։ Parler —։

Rustiquer (ռի-ստիքե) բ. ն. 1. Ցօրինել կամ ծեւ. փել զերկաս շինուածոյ ի նմանութիւն անտաշ քարանց։ — un château։ ‖ 2. կոփել ի նմանութիւն անտաշ քարանց։ — des pierres։

Rustre (ռի-ստր-է) ած. և ի. Ցոյժ շինական. կարի խիճ տմարդի։ Il a l'air —. C'est un —։

Rut (ռիւտ) ի. ար. Ջեռնուկն (եղջերուաց, այծեմանց). կաղուցք. մոլուցք։ (Տես և Muse, B)։ Le mois de septembre est le temps du —. Quand les cerfs entrent en —։ [Հին-սխսական շաղգամ։

Rutabaga (ռի-ստա-պա-) ի. ար. Ազգ ինչ կաղամբի.

Rutilant, ante (ռի-տիլ-ան, անտ) ած. Կարմրափայլ։

Rutoir (ռի-տուսար) ի. ար. տես Routoir.

Rythme (ռիթմ) ի. ար. 1. Կշռութիւն. դաշնակութիւն։ La prose a un —, ainsi que la poésie։ ‖ 2. Կանոնաւոր յաջորդութիւն ուժգին և դաշն ձայնից. (ըստ երաժշտաց)։ ‖ 3. Ցարմարութիւն (շարժից կամ թնդմանց երակաց, ըստ բժշկաց)։ [յարմարաւար։

Rythmique (ռիթմիք) ած. Կշռաւար. դաշնակաւար.

S

SAB

S (էս) ի. իգ. Ինն-եւտասաներորդ. նշանագիր և ընդհատասաներորդ բաղաձայն գաղղիական այբուբենից։ Une S majuscule. խոկ յորժամ հնչէցի ը, արաբական է. Un S. Faire des S. (ի-ի-բ. և ընդ.) Ակար և անգր գնդևել (աքքելոյ)։

Sa (սա) ած. սրաց. իգ. տես Son, A.

Sabaïsme (սա-պա-իս-մ) ի. ար. տես Sabéisme.

† **Sabaoth** (սա-պոթ) վ. արի ի բանն Dieu Sabaoth. Աստուած, Տէր զօրութեանց. Տէր աստուածք, ծրաւորի. (ըստ Գրոց սրբոց. որ և Le Dieu des armées)։

Sabbat (սա-պա) ի. ար. 1. Շաբաթի (Հրէից)։ Les Juifs observent fort exactement le —, le jour du —. Chemin du —. Շաբաթի ճանապարհ։ ‖ 2. Գիշերական ժողով (կախարդաց). *շաբաթ։ Aller au —։ ‖ 3. (ի-ի-բ. և ընդ.) Աղմուկ. ժխոր. դղրդիւն։ Ces ivrognes ont fait un —, un terrible —։ ‖ 4. (ի-ի-բ. և ահ.) Ճչիւն. կանչիւն. (այլ. կանչուրտուք. պոռչտուք)։ Si sa femme vient à savoir cela, elle lui fera un beau —։

† **Sabbataire** (սա-պա-թէր) ի. ար. Շաբաթապահ, շաբաթախոնի (Հրեայ քրիստոնէացեալ)։

SAB

Sabbatine (սա-պա-թին') ի. իգ. Մաքառումն, տակաճառութիւն փիլիսոփայական (ի գպրոցի)։

Sabbatique (սա-պա-թիք) ած. իգ. Année —. Շաբաթեան, շաբաթական, եօթնեւրորդ ամ (Հրէից)։

Sabéen, †enne (սա-պեին, էն') ած. *Աստղապաշտական. Հրապաշտական։ Le culte —։ [պաշտ։

= ի. ար. *Սաբէացի. Հրապաշտ. կրակապաշտ. արեւապաշտ։

Sabéisme (սա-պէի-իս-մ) ի. ար. † 1. Աղանդ ինչ քրիստոնէից՝ խառն յիմարացուածոց Պարսից, գաղդէացւոց և Գնոստիկեանց. *սաբէութիւն։ ‖ 2. Հրապաշտութիւն. կրակապաշտութիւն. արեւապաշտութիւն. *սաբէութիւն։ Le — était la religion des anciens mages: c'est aujourd'hui celle des Guèbres։

Sabellianisme (սա-պէլիան-իս-մ) ի. ար. Աղանդ Սաբելի [Sabellius] Հերետիկոսի յ'Գ դարուն. *սաբելութիւն. *սաբելականութիւն։

Sabellien (սա-պէլիեն) ի. ար. Հետեւող աղանդին Սաբելի. սաբելացի. սաբելական. սաբելիանոս։

Sabine (սա-պին') ի. իգ. Ազգ ինչ գեղոյ [genévrier]. ցիրդ. ցրդի. ցրդենի. եօթ սրտնջ. սալ սլաճ։

Digitized by Google

† **Sabir** (սապիր) ե. ար. Բարբառ խառն ի գաղղիերէնէ, իսպաներէնէ և ի ոպանիերէնէ, զոր խօսին ասմիկ ԵւրոպացիքՀԱԿԱՒԱԼ. փրանկերէն լեզու։ (Որ և Langue franque)։

Sabisme (սապիզմ) ե. ար. տես Sabéisme.

A. **Sable** (սապլ) ե. ար. 1. Աւազ։ — noir, gris, blanc, rouge. Grain. banc de —. Enfouir sous le —. Ընդաւազել։ Se frotter les mains avec du —. Աւազել զձեռս։ Bâtir à chaux et à —. տես ի Chaux. Un édifice bâti sur le —. Աւազահիմն, աւազայրէն, աւազափոս։ Semer sur le —. (ես.) Ի վիճակի վիճաց սերմանել. զրայիան լինել։ Avoir du — dans les yeux. (ես. և ընդ.) Ծանրանալ արտևանանց ի քնոյ։ ‖ 2. Աւազեղէն կազապար (ձուլածոց)։ Jeter en —. տես ի Jeter, 16. ‖ 3. տես Sablier, 1. ‖ 4. Աւազ (երիվարանց)։ Ses urines sont pleines de —։

B. **Sable** (սապլ) ե. ար. Սեաւ գոյն. (ըստ կնքագիտաց)։

Sabler (սապլե) բ. ն. 1. Ցանկել աւազով, աւազել յատակել։ — les allées d'un jardin. Fontaine sablée. Աղօթ աւազալից ի յատակել զՔուր։ ‖ 2. (ես. և ընդ.) Ըմպել ի մի հնչոյ, ի մի շունչ։ — un verre de vin։ ‖ †3. Հարկանել, գանել, թռակել զոր աւազակուռ մորթով օձամահան. աղեգանել. (ահ.)։ [(այլուր)։

Sableux, euse (սապլե, եզ) ած. Աւազախառն։

Sablier (սապլիե) ե. ար. 1. ժամացոյց աւազոյ. Ս. աւազացոյց։ (Որ և Horloge de sable)։ — d'une heure, de demi-heure, d'un quart d'heure։ ‖ 2. *Աւազաման. (այլ. աւազընոց)։ Un — de cuivre։ ‖ 3. փոքրիկ ծառ ինչ Ալոերիկայ։ [աւազ. *աւազագհանք։

A. **Sablière** (սապլիեր) ե. իգ. Տեղի ուստի հանեն

B. **Sablière** (սապլիեր) ե. իգ. Հնձան յորոյ վերայ հաստատեն ծայրք ծգեղացց [chevron]։

Sablon (սապլո) ե. ար. Մանր աւազ։

Sablonner (սապլոնե) բ. ն. Շփել մանր աւազով։ — de la vaisselle։

Sablonneux, euse (սապլոնե, եզ) ած. Աւազեղէն. աւազուտ։ Pays, chemin, rivage —։

Sablonnier (սապլոնիե) ե. ար. *Աւազավաճառ։

Sablonnière (սապլոնիեր) ե. իգ. Տեղի ուստի հանեն մանր աւազ։ [Թնդանօթոց նռուտ։

Sabord (սապոր) ե. ար. Պատուհան գնդրնկեցոց կամ

Sabot (սապո) ե. ար. 1. Փայտեղէն ոտնաթաղ։ Beaucoup de paysans portent des sabots. Il a du foin dans ses sabots. (ես.) Ընչաւէտ և շինականի։ ‖ 2. Սմբակ (ձիոյ)։ (Որ և Corne, Ongle)։ ‖ 3. կճղակ (եզնոյ)։ ‖ 4. Պետաղեայ զարդ (առից սերզանոյ)։ ‖ 5. *Ծայրապահակ (ցցոյ)։ Les pilotis sont armés d'un — de fer pointu, afin qu'ils percent plus facilement les terrains durs։ ‖ 6. Ս. Արգելակ (անուղղ կառաց)։ Nous voici à la descente, mettez le —. Enrayer avec un —։ (Տես և Enrayure, A)։ ‖ 7. Լոգարան կամ աւազան ի ձև փայտեղէն սանդալի։ ‖ 8. (ես. և ընդ.) Ցառի նուագարան, ջուխտակ [violon]։ Comment pouvez-vous jouer avec un pareil —? ‖ 9. խաղալիկ ինչ մանկանց՝ կոնաձև ի ստորոտատ և գլանաձև ի վերուստ, զոր գարձուցանեն հարուածովք պլատկի [fouet] կամ փոկոյ. սորովբիւղ. շնչանշան. Խօխ։ Fouetter. faire aller un —. Le — dort. տես ի Dormir, 3. ‖ 10. կակղամորքի [mollusque] ինչ միաստիճ [univalve]. սորովբիւղ։ [զալ սորովբիւղեալ։

Saboter (սապոտե) բ. ն. Շրջչրջել զսորովբիւղ. խաղալ

Sabotier (սապոտիե) ե. ար. 1. Ցօրինիչ փայտեղէն սանդալոց։ ‖ 2. Որ ունի փայտեղէն սանդալս յոտս։

Sabotière (սապոտիեր) ե. իգ. կոքաւք մարգիան որ ունին փայտեղէն սանդալս յոտս. *սանդալապար։

Sabouler (սապուլե) բ. ն. 1. Ա.յոր անդր ձգձգել զոր լկել. խուել. աստաղեցուցանել. (այլ. քաշկռտել). (ահ.)։ ‖ 2. (ես. և ահ.) Ցանգիմանել խառնել. սասկաւծ առնել. Ս. քշփել։

Sabre (սապր) ե. ար. 1. Սայր [coutelas] ինչ երկայն և կռածոտ. թուր. Տաւելեանի թուր (?). Դրան։ — de Damas. Un — d'une bonne trempe. Թուր քաջմուխ։ Les sabres orientaux ont une courbure très forte։ ‖ 2. Սուսեր ինչ լայն և ուղիղ միջնի [qui a un dos] և միասայրի. միջնի. վազակաւոր։ La grosse cavalerie porte des sabres. †Traîneur de —. Զինուորական որ առ. Համարհ զքաղաքացիս. սուսերամիգ։

Sabrer (սապրե) բ. ն. 1. Հարկանել վազակաւորաւ. սուսերահար առնել։ On l'avait sabré։ ‖ †2. (ես.) Ջնջել. եղծանել։ J'ai sabré de longues tirades։

— une affaire. (ես. և ընդ.) Փութանակի, անհոգութեամբ կատարել զգործ ինչ։

Sabretache (սապրթաշ) ե. իգ. Ս. Գրպան (հնոց սարի կամ նիզակաւորի կախեալ առ երի սուսերի)։ Mettre son mouchoir dans sa —։

Sabreur (սապրօր) ե. ար. Զինուորական անհմուտ արուեստի պատերազմի, այլ քաջ և բռնամիտութիւն. սուսերահար. կռտորիչ. (ընդ.)։ Ce général n'est qu'un —։

Saburral, ale (սապուրալ, ալ) ած. Langue saburrale. Լեզու գեղնեալ. (ըստ բժշկաց)։

Saburre (սապուր') ե. իգ. Նիւթք ծանգեալք ի ստամոքսի յոչ բարւոք հալելոյ կամ մնորակելոյ կերակրոց. գոյտ։

A. **Sac** (սաք) ե. ար. 1. Գուբթ. պարկ. շմբրոց. քսակ. Ս. տոպրակ։ — de toile, de crin, de velours, de papier. Grand —. Petit —. Un vieux —. À la gueule du —. L'entrée, l'ouverture du —. Բերան քրթի, պարկի։ — à blé, à charbon. Tirer d'un — deux moutures. (ես.) տես ի Mouture, 2. †Mettre quelqu'un au —. (ես.) կարկել, ըմբերանել, ափիբերան առնել զոք։ Un — à vin. (ես. և ահ.) Պատուիր գինւոյ. արբեցող. արբշիռ։ Prendre quelqu'un la main dans le —. (ես.) Ըմբռնել զոք ի գողութեան։ Autant pèche celui qui tient le —, que celui qui met dedans. (առած.) Գողն և գողակից միապէս պատժելի են։ ‖ 2. Գուբթ կամ պարկ մի լի։ Un — de blé, de farine։ ‖ 3. Գաւակ (արծաթոյ)։ ‖ 4. Փարկ (գրուածոց գաւասի). **պարուրեալ։ (Ա.յժմ լաւ եւս ասի Dossier կամ Pièces)։ L'avocat a vu le —, il est prêt à plaider. Vider son —. (ես.) Ա.սել զամենայն ինչ որ ի մտին կայ. Թափել զիւր քսութեն։ Juger sur l'étiquette du —. (ես.) տես յÉtiquette, 1. ‖ 5. կաշեայ պատուական (զինուորի). մուխտաղ։ (Որ և Havresac)։ Partir le — sur le dos։ ‖ 6. Գրձոցիչն, խարտչն Հանգերձ. քսութ. խորգ։ Porter le — et le cilice. Faire pénitence avec կամ sous le — et la cendre. տես ի Cendre, 2. Se couvrir d'un —. Գրձազգած, խորգազգած լինել. քրձազգածիլ։ ‖ 7. Հանդերձ (ապաշխարողի)։ Tous les pénitents étaient revêtus de sacs noirs, blancs, bleus, etc. ‖ 8. Խինձ, խորշ (ի մնջմին)։ — lacrymal։ ‖ 9. կոյտ Թարախոյ։ ‖ 10. (ես. և ընդ.) Յաւամէնքս. որովայն։ Remplir son —. Խճողել, խծկել զորովայն. ուտել անչափ. (այլ. պարկը

լեցուածքը)։ Vider son —. թափել զյաւելուածոց որովայնի. կամ՝ առնուլ արբատիզ։

— de nuit. գայլատակ հանդերձից գիշերոյ։

— à ouvrage. գայլատակ ձեռագործի կանանց։

— Un homme de — et de corde. տես ի Corde, 9.

— Cul-de-—. տես ի Cul.

B. **Sac** (սաք) է. ս. Ա.ար. տաբուտիճ. տաբատուքիւն։ Le — de Troie, de Rome։

Saccade (սաքատ) է. իգ. 1. թօթափելի, ձգելն ուժգնութեամբ (զերասանական երիվարի). հանդիմումն սանձից. երախաձգութիւն։ Les saccades gâtent la bouche d'un cheval. Donner des saccades à un cheval։ ‖ 2. (փոխ.) Ձգելն, թօթափելն զոք ուժգնութեամբ. (այլ. ցնցուտ) Il le prit au collet et lui donna deux ou trois saccades։ ‖ 3. Անկարգ և բուռն շարժումն։ ‖ 4. (փոխ. և ընդ.) Խիստ կշտամբանք։

Saccadé, ée (սաքատե) ած. 1. Անկարգ (շարժումն)։ ‖ 2. (փոխ.) Կցկտուր (ոճ)։

Saccader (սաքատէ) բ. ն. թօթափել, ձգել ուժգնութեամբ զերասանական կամ զերասխ [bouche] երիվարի։

Saccage (սաքաժ) է. ս. 1. Վնաս ի վայր տարկանելն, տապալելն. խառնակութիւն։ Ces enfants ont fait un — horrible dans le jardin։ ‖ 2. Խառն ի խուռն դէզ. (ահ.)։ Un — de meubles cassés։

Saccagement (սաքաժման) է. ս. Ա.ար. աւերումն. յոտիշտակութիւն։ Le — d'une ville։

Saccager (սաքաժէ) բ. ն. 1. Ա.ար տարկանել. յաւար առնուլ. առնուլ աւարապար. աւարել. գերփել։ — une ville, une maison։ ‖ 2. Վնաս ի վայր տարկանել, տապալել. (այլ. տանիսաւվրայ ընել). (ընդ.)։ On a tout saccagé chez lui։ ‖ † 3. Խլել (գմազ)։

Saccharate (սաքարատ) է. ս. *Շաքարատ. (ըստ տարրագիտից)։ — de chaux։ [ինչ. *շաքարատչափ։

Saccharimètre (սաքարիմէթր) է. ս. Գործի

Saccharin, ine (սաքարէն, ին') ած. *Շաքարային։ La richesse saccharine des betteraves։

Sacharique (սաքարիք) ած. ս. Acide —. *Շաքարական թթու. (ըստ տարրագիտից)։ [թաւս։

Saccharure (սաքարիւր) է. ս. Դեղ ինչ. *շաքարուր

Sacerdoce (սասէրտոս) է. ս. 1. Քահանայութիւն (առ Հրեայս)։ Le — d'Aaron։ ‖ 2. Քրմութիւն (առ Հեթանոսս)։ ‖ 3. Քահանայութիւն (առ քրիստոնեայս)։ La sainteté, la dignité du —։ ‖ 4. Քահանայութիւն. քահանայք. ազխտ եկեղեցւոյ։ Les querelles du — et de l'empire։

Sacerdotal, ale (սասէրտոթալ, ալ') ած. 1. Քահանայական։ Les ornements sacerdotaux։ ‖ 2. Քրմութեան. *քրմական։

Sachée (սաշե) է. իգ. Պարկ մի լի։ Une — de noix։

Sachet (սաշէ) է. ս. 1. Փոքրիկ քսակ. *քսակիկ։ ‖ 2. *Քսակիկ լի անուշահոտ նիւթով։ Elle a toujours des sachets sur son lit։

Sacoche (սաշ) է. իգ. 1. *Երկպարկեան պայուսակ. քսակղէթ։ La — d'un courrier։ ‖ 2. Կոստնայ կամ կաշեայ պարկ (արծաթոյ, դրամոց)։ Une lourde —։

Sacramentaire (սաքրամանթէր) է. ս. Անուն նորաղանդից [réformé] որ հակառակ կաթողիկեայ վարդապետութեան կարծիս կարծեն զխորհրդոյն Տիրութեան [eucharistie]. *խորհրդամերժ։

Sacramental, ale կամ **Sacramentel, elle** (սաքրամանթալ, ալ', սաքրամանթէլ, լ') ած. 1. Խորհրդական. սրբազան։ Les mots sacramentaux. Les paroles sacramentales, sacramentelles։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Կեանական, գլխաւոր (բանք դաշանց)։

Sacramentalement կամ **Sacramentellement** (սաքրամանթալման, սաքրամանթէլման) ս. Խորհրդապէս։ Selon les catholiques, le corps de J.-C. est réellement et — dans l'eucharistie։

A. **Sacre** (սաքր) է. ս. 1. Օծութիւն (Թագաւորի)։ ‖ 2. Օծութիւն, ձեռնադրութիւն (եպիսկոպոսի)։

B. **Sacre** (սաքր) է. ս. 1. Ագռ ինչ բազէի. *ճակուր։ ‖ 2. (փոխ.) Ա.ար. յոտիշտակող։

Sacré, ée (սաքրե) ած. 1. Նուիրեալ. նուիրական. սրբազան։ Vases sacrés. Սուրբ անօթք. անօթք սրբութեան։ Ordres sacrés. Սուրբ աստիճանք. (քահանայութիւն, սարկաւագութիւն, կէսսարկաւագութիւն)։ Les livres sacrés. Գիրք սուրբք. աստուածաճգչեան, աստուածաշունչ գիրք։ Le — collège. Ժողով ծիրանաւորաց, կարդինալաց. սուրբ ժողով. նուիրական ուխտ։ ‖ 2. Նուիրական. *գիցանուէր։ Le feu — de Vesta. Guerre sacrée. Մհնենական պատերազմ։ ‖ 3. Նուիրական. մհնենական։ Langue sacrée. Les Védas sont les livres sacrés des Indiens։ ‖ 4. Նուիրական. մեծարժ։ Un devoir —. Les lois les plus sacrées։ ‖ 5. Նուիրական. անբռնաբարելի։ La personne sacrée du roi։ ‖ 6. Անհնարին. աստանիկ. (գէնչ.)։ † — chien. Օղի բարկ յոյժ. (ահ.)։ ‖ 7. *Արբանոսկրային։ Nerfs sacrés։

— La maladie sacrée. տես Épilepsie.

— է. ս. Նուիրականն։ Mêler le profane au —։

Sacrement (սաքրման) է. ս. 1. Խորհուրդ։ La circoncision était un — de l'ancienne loi։ ‖ 2. Խորհուրդ (եկեղեցւոյ)։ Le — de baptême, de confirmation, de mariage. S'approcher des sacrements. ի սուրբ խորհուրդս մատչել, մերձենալ. խոստովանութեամբ հաղորդիլ օրհնացն. խոստովան լինել զմեզս և հաղորդիլ ի խորհուրդն։ Fréquenter les sacrements. Սակաւ առեալ խոստովանութիւն առ և հաղորդիլ ի սուրբ խորհրդոյն. դիպելիլ ի սուրբ խորհուրդս։ ‖ 3. Ամենանուիրեալ. (առի ընդ խաղ)։ Cet homme n'aime pas le —։

— Saint —. 1. Խորհուրդ գոհութեան, հաղորդութեան. հոգևոր օրէնք. սուրբ օրէնք. օրէնք. Արբանութիւն սրբոց։ Adorer le saint —։ ‖ 2. **Շաճանչ (Արբանութեան սրբոց)։ (Որ և Ostensoir, Soleil)։ On a volé le saint — de cette chapelle։

A. **Sacrer** (սաքրէ) բ. ն. Օծանել. սրբել. ձեռնադրել (եպիսկոպոս)։ — un roi, un évêque։

B. **Sacrer** (սաքրէ) բ. ն. Երդնուլ. հայհոյել. նզովել. (ընդ.)։ Il ne fait que jurer et —։

Sacret (սաքրէ) է. ս. Ագռ ճակուր [sacre]։

Sacrificateur (սաքրիֆիքատէօր) է. ս. 1. Պատարագամատոյց. զոհագործ (առ Հրեայս)։ ‖ 2. Զոհաբեր. *յաշտարար. սրբազանիչ (առ Հեթանոսս)։

Sacrificature (սաքրիֆիքատիւր) է. իգ. Պաշտօն, պատիւ զոհարարի. զոհագործութիւն։

Sacrifice (սաքրիֆիս) է. ս. 1. Պատարագ. զոհ (առ Հրեայս)։ Le — d'Abraham. Le — d'Isaac par Abraham. — propitiatoire, expiatoire. L'autel des sacrifices. Սեղան զոհարանաց. զոհարան. զեհնարան։ ‖ 2. Զոհ. յաչս (Հեթանոսաց)։ Le — d'Iphigénie. Sacrifices humains. Մարդազոհ. մարդազոհութիւն. մարդազեհիք։ ‖ 3. Պատարագ (քրիստոնէից)։ Le — non sanglant de

Digitized by Google

J.-C. Անարիւն զնուէին կամ զոհ հրճուասէր : Le saint — de la messe : ‖ 4. խորհուրդ. Գոհութիւն. Արուեստիւն սրբոց : ‖ 5. (փոխ.) Հաժարուեցին. զոհ : Un — d'argent. Je fais volontiers ce — à notre ancienne amitié :

Sacrifier (սէ-ֆիէ) բ. ն. 1. Զոհասրեպ մատուցանել. պատարագել. զոհել. զնուել : — un taureau, un agneau : Ահի եւ անխնգիր. Abraham alla — sur la montagne : ‖ 2. Զոհել (կաց). զոհ առնել. յաշտ առնել : ‖ 3. Պատարագել (զհրիսառս). պատարագ մատուցանել : — le corps et le sang de J.-C. ‖ 4. (փոխ.) Հաժարել յիրաց ինչ առ սէր ուրուք. պատարագել. տալ պատրաստիկ. նուիրել. զոհել : J'ai tout sacrifié pour vous. Il a sacrifié sa vie pour son pays. Փոխանակիաց զանձն ի վերայ կամ փոխանակ հայրենիք երկրին. եդ զանձն ի մահ վասն հայրենեացն :

= Se — . բ. ա. Զոհել, նուիրել զանձն :

A. **Sacrilège** (սէ-լէժ) է. ա. Սրբապղծութիւն, տաճարակապուտ գողութիւն. սրբապղծութիւն. տաճարակապուտութիւն. տաճարակողոպտութիւն. սրբանուագիր (լատ հրեայնոց). Ս. արբապղծութիւն : Horrible, exécrable — . Commettre un — . L'usage indigne des sacrements est un — . C'est un — que d'offenser son père :

B. **Sacrilège** (սէ-լէժ) ած. եւ է. Սրբապղծական. սրբապղծողոպտական. տաճարակողոպտական. տաճարապղծական. սրբապղծ. սրբանուագիր, սրբապղծական (լատ հրեայնոց). տաճարածագիր. Ս. արբապղծ : Homme, main, pensée — . Les impies, les sacrilèges :

Sacrilègement (սէ-լէժման) ած. Սրբապղծիր տանգստչուտիւնամբ. *արբապղծօրէն : Communier — :

Sacripant (սէ-ֆի) է. ա. 1. Մեծաբան. անառապրծ. պարծուկ : ‖ 2. Ապիրատ. անօրէն :

Sacristain (սէ-ֆիսթէն) է. ա. Վարդապետ. աստանդապետ. աստանդապետ. Ս. լատարար :

Sacristie (սէ-ֆիսթի) է. իգ. 1. Տուն սպասուց եւ կերպասի. սպասատուն. աստանդատուն. արբասուն. տարկաւագանաց : ‖ 2. Պատր (եկեղեցւոյ) : La — de telle paroisse est très riche :

Sacristine (սէ-ֆիսթին') է. իգ. Աստանդապետ կամ ընտատրար կուսան (ի վանս կանանց) :

Sacro-saint, ainte (սէ-ռօ-սէն, էնթ) ած. Սուրբ եւ նուիրական. արբանուէր :

Sacrum (սէ-ռոմ) է. ա. Սաորին ծայր ողնայարի. *արբանոսկր : L'os — . Le — :

† **Sadder** (սատ-դէռ) է. ա. Մատեան վրագաշապակեան եկեղեցին կամ օրինաց. Տարեւրդլխեան, Տարեւրդանեան մատեան : [թագ Հրեից. սադուկեցի :

Saducéen (սատ-սէ-էն) է. ա. Անուն ազանդաւորի

Saducéisme (սատ-սէ-իսմ) է. ա. Ազանդ կամ վարդապետութիւն սադուկեցւոց :

Saette (սէթ) է. իգ. տես Sagette.

Safran (սաֆ-րան) է. ա. 1. Տունկ ինչ. քրքում. կրովկոս. (արբ. ս'-ֆէրան) : ‖ 2. Միջին ներկ ծաղկի քրքումի, զոր չորացուցեալ վաճառեն յայլ եւ այլ պետս. քրքում : Colorer du beurre avec du — . Être jaune comme du — . Semblable au — . Donner la couleur de — :

— bâtard. տես Carthame. — des Indes. տես Curcuma.

Safrané, ée (սաֆ-րանէ) անց. դերբ. 1. *Քրքումնագոյն : De la toile safranée : ‖ 2. *Քրքումագոյն : Les rayons safranés du soleil : ‖ 3. Հանգերձեալ քրքումով : Du riz — : Քրքումացան որիզ. վերտ էլլաւ :

Safraner (սաֆ-րանէ) բ. ն. Ներկանել, հանգերձել քրքումով. քրքմել : (Որ և † Ensafraner) :

† **Safranière** (սաֆ-րանիէռ) է. իգ. 1. *Քրքմատեղի : ‖ 2. Շահմայրան քրքմոյ. *քրքմանոց. *քրքմոց :

†A. **Safre** (սաֆ-ր) ած. Որկորատես. շատակեր. (ած.) :

B. **Safre** (սաֆ-ր) է. ա. *Թխտուածնատ կոբալտի [oxyde de cobalt] :

Saga (սա-) է. իգ. Զրոյց, վէպ (սկանգինաւեան ժողովրդոց). *ասգայ : Beaucoup de sagas ont été rédigées dans le treizième siècle :

Sagace (սա-սէ) ած. Կարողամիտ. սրամիտ. սրխնամիտ. *խորհրդափանդ : Esprit — . Une critique — :

Sagacité (սա-սիթէ) է. իգ. Կարողութիւն, սրամիտութիւն մտաց. կարողամտութիւն. երազամտութիւն : Il a fallu beaucoup de — pour découvrir ce procédé :

† **Sagapénum** (սա-կէնում) է. ա. Պատուհաս խիժ նարդէս [férule] անկդ. սխտպնէ. սխտպնէ :

Sage (սաժ) ած. 1. Իմաստուն. գիտուն : Salomon était plus — que tous les hommes : ‖ 2. Իմաստուն. զգօն. խորհրդական. խոհական. խոհեմ : — ministre, général. Les adversités l'ont rendu — : ‖ 3. Զգաստ. համեստ. զգաստ. (պտ. խելք) : Il a été débauché quelque temps; maintenant il est — : ‖ 4. Հանգարտ. զգօնամիտ. (պտ. խելք. ծանրագլուխ) : Cet enfant est —, est bien — : ‖ 5. Զգաստ. յուժուն. պարկեշտ. համեստ : Cette fille, cette femme a toujours été — : ‖ 6. Իմաստուն. Հանճարեղ, մտացի. խելացի : Il se croit —, et il est fou : ‖ 7. Զգօն. Հանգարտ. հեզ. համբոյր : Ce cheval est —, ne craignez rien : ‖ 8. Իմաստուն. խոհական. զգօնական : Un conseil — . Une — politique :

= է. ա. Իմաստուն : Le — est maître de ses passions :

— Le Sage. Իմաստունն. ամենաստուեր իմաստունն. Ամենագուեան. Սողոմոն : Le Sage dit dans ses Proverbes . . . [ծնօտ. ցիկլ : Habile — . Des sages-femmes :

Sage-femme (սաժ-ֆամ') է. իգ. Մանկաբարձ.

Sagement (սաժման) ած. Իմաստութեամբ. Հանճարով. խոհականութեամբ. մտացիութեամբ : Vous parlez — :

† **Sagène** (սաժէն') է. ա. Զափ մի երկայնութեան ինուսոց : Le — vaut 2 mètres 133 millimètres :

Sagesse (սաժէս) է. իգ. 1. Իմաստութիւն. գիտութիւն : Moïse alla s'instruire dans la — des Égyptiens : ‖ 2. Աստուածատուր գիտութիւն հոգեւորաց եւ մարդկայնոց. իմաստութիւն : Le don de — est un des sept dons du Saint-Esprit. La — de Salomon : ‖ 3. Գիրք իմաստութեան Սողոմոնի. Զգօնութիւն. Զգօնատուրութիւն : (Որ և La Sapience) : Le livre de la Sagesse. La Sagesse : ‖ 4. Իմաստութիւն. խոհականութիւն. զգօնութիւն. Հանճար : — prématurée. Grande, profonde — . Il a trop de — pour s'embarquer dans cette affaire : ‖ 5. Զգաստութիւն. համեստութիւն : Conserver la — dans la prospérité : ‖ 6. Հանգարտութիւն. հլութիւն : Cet enfant a de la — : ‖ 7. Զգաստութիւն. յուժութիւն. պարկեշտութիւն. համեստութիւն : Elle est d'une — exemplaire : ‖ 8. Զգաստութիւն (բանից, սեռ) :

Sagette (սաժէթ) է. իգ. Նետ. փոքր. (ից.) :

A. **Sagittaire** (սաժիթէռ) է. ա. 1. Աղեղնաւոր. նետաձիգ. (խոշ. տես Archer) : ‖ 2. Մի յաստեղատանց կամ ի կենդանակերպից. Աղեղնաւոր :

Digitized by Google

B. **Sagittaire** (սայիթթէր) ե. իէ. Աղեղ ինչ հավուի փոդդյ [flûteau] սպիտակածաղիկ՝ որ ունի տերևս սլաքաձև. *ջրանետ. *նետաբ։ (Որ և Flèche d'eau)։

Sagittale (սայիթթալ) տ. իէ. *Նետաձիրգ (կարան գանգղդ)։ La suture —։ [անկապտուտց)։

Sagitté, ée (սայիթթե) տ. *Աղաքաձև. (տերև, բուս

Sagou (սագու) ե. ու. Ալիւր (արմատներուց ինչ ապրևլեան Հնդկաց). *տագու։ Le — est bon pour la poitrine։

Sagouier կամ **Sagoutier** (սագուիէ, սագուտիէ) ե. ու. Աղեղ ինչ արմատներուց. *տագուենի։

Sagouin (սագուին) ե. ու. 1. Աղեղ ինչ երկայնատերևաձև փոքրիկ կապկի. *կզաքապիկ։ || 2. (էսոպ. և ընդ.) Աւր տզատզի։ Ցայս միտս լինի իէ. Sagouine, սագուին՝. C'est un vrai —. C'est une sagouine։

Sagum (սագում) ե. ու. Հանգերձ ինչ զինուորաց Հռովմայեցւոց. ծածկու չափ հանգերձ։

A. **Saie** (սէ) ե. իէ. 1. Խոշոր կրկնոց [manteau] ինչ կամ ձորձ։ || †2. Բարակ պատառուած [étoffe] սաստիկ։

†B. **Saie** (սէ) ե. իէ. Փոքրիկ խոզանակ (ատկերչաց)։

Saignant, ante (սէնյան, անդ) ած. Արիւնոտ. արիւնաթաթախ։ Avoir la bouche toute saignante. La plaie est encore saignante. (էսոպ.) Տակաւին արիւն կաթէ ի վիրացն. նորոգ են իշխանութիւնքն, ազէտքն։

Saignée (սէնյե) ե. իէ. 1. Երակահատութիւն։ Ce chirurgien fait tous les jours plus de vingt saignées։ || 2. Արիւն հանեալ։ — copieuse. Abondante —։ || 3. Կրկնուած արտկան։ Il a reçu un coup sur la —։ (Որ և Le pli du bras)։ || 4. (էսոպ.) Հանելն, կորզելն յումէք արծաթ։ C'est une grande — qu'on lui a faite, qu'on a faite à sa bourse։ || 5. կորճ. կաւազան. առու։ Faire des saignées pour égoutter les terres basses, pour dessécher un marais։ [(արհեան)։

Saignement (սէնյըման) ե. ու. Հոսուիլն, ծորալիւն

Saigner (սէնյե) բ. կ. 1. Արիւն հոսել։ Vous m'avez coupé, car je saigne. — du nez. 1. Հոսել արեան յաքիզաց. Ս. քիթէն արիւն փլչիլ. (տե. քիթը արիւնիլ)։ || 2. (էսոպ.) Վաստատակել. վնհերել. (տե. քիթին, փոքան ցաւը բառնալ)։ Il fit d'abord le fanfaron, puis il saigna du nez։

|| 2. (էսոպ.) Արիւն հոսել կամ կոխել (ի վիրաց սրտի)։ Le cœur me saigne. Աստաուծէ ազէխարէ լինիմ. (տե. սրտէս արիւն կ'երթայ, կ'անցնի)։

= բ. ն. 1. Երակ հատանել, առնուլ. արիւն հանել, թափել, հատանել։ — un malade. — du bras, du pied, à la nuque, sous la langue. — jusqu'au blanc. տես ի Blanc, ե. ու. 1. || 2. Զնուալ. խոզխոզել. մորթել։ — un porc, un mouton, un poulet. — la viande. Մորթել գոքիան մսոյ։ || 3. (էսոպ.) Հանել, կորզել արծաթ յումէքէ։ || 4. Թափել, ուռոյնացուցանել զջուր (փոսոյ) ի ձորն առուոց։ — un fossé, un marais. — une rivière. Հատանել, ընդ այլ շրջել կամ գործուցանել զմեան ինչ ջուրց գետոյ։

= Se —. բ. ա. †1. Լինել զինեալ. զինանիլ։ Le porc se saigne d'une manière très cruelle։ || 2. (էսոպ.) Հատանել յանձնէ. առալ մինչև ի ներզել զանձն։ Il faut que chacun se saigne dans les nécessités de l'État. C'est un bon père, il se saigne pour ses enfants։

Saigneur (սէնյոռ) ե. ու. Բժիշկ որ առայ երակ հատանել. երակահատ. (ընդ. և խօսի)։ C'est un grand —, un rude —։

Saigneux, euse (սէնյե, եօզ) ած. Արիւնոտ. արիւնաթաթախ։ Un mouchoir tout —։

— Bout — de veau, de mouton. Պարանոց որթոյ կամ ոչխարի ի մսավաճառանոցս։ Bout —. Պարանոց ոչխարի։

Sailliant, ante (սայլեան, անդ) ած. 1. կանգնեալ կացեալ (պիծ, ոչխար, խոյ, ի զինուշնային). ծառացեալ։ || 2. Արտաքս կարկառեալ (մեան շինուածոյ). յառաջակարկառ. ցիւռկեալ։ || 3. Արագիտ. Ս. դրուագահայեցուց (անկիւն)։ || 4. (էսոպ.) Երևելի. նշանաւոր։ Rendre le ridicule —։ || 5. (էսոպ.) Առիթ. կենդանի. (տե. դաւթ ցասիքաղ)։ Une pensée, une idée saillante։

Saillie (սայլի) ե. իէ. 1. Ոտաւանի. վազք։ Cet animal ne marche que par bonds et par saillies. Le sang ne sortait de sa veine que par saillies։ || 2. (էսոպ.) Յանկարծական բերմանի. խանդ. յոյզք խանգիզ։ Il faut réprimer les saillies de la jeunesse. C'est une — de gaieté qu'il faut pardonner à son âge։ || 3. (էսոպ.) Հանճարեղ բան, գիւտ։ Cet homme abonde en saillies։ || 4. Ելուանի. կռանի։ La — que forme l'os de la pommette։ || 5. Ցառաջակարկառ մեան (շինուածոց). առաքանդ. եղք։ (Ըստ Ճարտարապետաց առի Projecture)։ Ce balcon n'a pas assez de —։ || †6. Վերանալն (արտ անասնոյ ի մատակն). վազք. խառնք։

Saillir (սայլիր) [Je saillis, tu saillis, il saillit, nous saillissons, և այլն. Je saillissais. J'ai sailli. Je saillis. Je saillirai. Que je saillisse. Saillissant. Sailli.] բ. ն. 1. Բղխել. ցայտել։ (Ըստ ևս առի Jaillir)։ Le sang saillissait de sa veine avec impétuosité։ || 2. [Il saille, ils saillent; il saillait, ils saillaient; il saillit; il saillera; il saillerait; qu'il saille; qu'il saillît; saillant; sailli, ie.] Արտաքս կարկառիլ. ի գուրս ցցուիլ. յառաջակարկառ լինել. ցիւռկիլ։ Ce balcon saille de trois pieds sur le mur։

= բ. ն. (յայս միտս խոնարհի իրրև զSaillir, բ. ն. 1.) Վերանալ, վազել, եղանիլ (արտ անասնոյ ի մատակն). եղանիլ (ի վերայ մատակի)։ Cette cavale a été saillie par un bel étalon։

Sain, saine (սէն, սէն՛) ած. 1. Ողջ. առողջ։ Un corps bien —. Գեաղողջ, քաղաքառողջ մարմին։ Cet homme n'est pas —. Ce cheval a les jambes saines. Les fondements de cet édifice paraissent sains et entiers։ || 2. (էսոպ.) Ողջ. առողջ. ողջամիտ։ Il a le jugement —, l'esprit —. Une saine philosophie. Saine doctrine։ || 3. Առողջ. առողջարար. առողջական։ L'air de cette ville est fort —. Առողջասուն են օդք քաղաքիս։ Nourriture saine։

— et sauf. Ողջուխեամբ. ողջ ամբողջ. առվիճար։ Ils sont revenus sains et saufs. Ces marchandises sont arrivées saines et sauves։ [վաճի ի գեղարայս։

Sainbois (սէնպուա) ե. ու. կեղև garou անկոյ՝ որ

Saindoux (սէնդու) ե. ու. Խոզենի ճարպ հալեալ՝ զոր վաճեն ի պէտս տապակելոյ. Ս. խոզաի։ Friture au —. Frotter, oindre avec du —։

Sainement (սէնման) ս. 1. Առողջական պայմանաւ, օրինակաւ։ Pour vivre —, il faut éviter toute sorte d'excès։ || 2. (էսոպ.) Առողջ մտօք. ողջմտաբեամբ. առողջմտութեամբ։ Juger — des choses։

Sainfoin (սէնֆուէն) ե. ու. Տաւնկ ինչ։ *խիխոր։ (Որ և Esparcette)։ Le — échauffe la bouche des chevaux. On dit que le — fait braire les ânes qui en mangent։

Saint, sainte (սէն, սէնթ) ած. 1. Սուրբ։ La

Digitized by Google

sainte messe. La sainte Bible. L'Écriture sainte. La cité sainte. 1. Քաղաքն սուրբ. սուրբ Սիոն. Երուսաղէմ։ ‖ 2. (է՛ս-բ.) Վերին մայրաքաղաքն Սիոն. երկնաւոր քաղաքն. վերնաքաղաքն. երկինք։ Les lieux saints. տես ի Lieu, 1. Terre sainte. տես ի Terre. Le — -siège. տես ի Siège. Le — -office. տես ի Office, A. Le — -père. տես ի Père. La semaine sainte. Ա՛սք, սուրբ շաբաթ. զատկաշաբաթ. պասաքաշաբաթ։ Le jeudi —, le vendredi —. Մեծ հինգշաբաթի. մեծ ուրբաթ։ ‖ 2. Սուրբ. սրբակեաց. սրբակրօն. երկնակրօն. երկնակենցաղ։ Une âme sainte։ ‖ 3. Սուրբ. սրբական։ Mener une vie fort sainte։ ‖ 4. Սուրբ։ La très sainte Vierge. Ամենասրբուհի կոյս։ Les saints martyrs. Découvrir — Pierre pour couvrir — Paul. (է՛ս-բ.) տես ի Déshabiller. ‖ 5. Սուրբ։ Le Saint-Esprit. La sainte Trinité։ ‖ 6. Սուրբ. մեծարոյ։ L'auguste et — ministère de la justice։ = է. Սուրբ. սրբուհի։ Un —. Une sainte. La Saint-Jean. Տօն Յովհաննու Մկրտչի։ La Saint-Pierre։

— Le — des saints. Ներքսագոյն կողմն խորանին վկայութեանն և տաճարին Սողոմոնի. սրբութիւնն սրբոց. սրբարան։ Le Saint des saints. Սուրբն սրբոց. Աստուած։

Saint-augustin (-ենդ-ոկ-ստեն) է. ար. Հին ինչ նշանագիր տպագրութեան։

Sainte-barbe (-ենդ-պա՛ռպ) է. էդ. 1. Մթերանոց գնդակնկեցաց և գնդակաց (ի պատերազմիկ նաւու). *Հրեռարան։ ‖ 2. *Վառօդարան (պատերազմիկ նաւու)։ Le feu prit à la —։ (Ցայս միտս ասի լաւ և Soute aux poudres)։ [Vivre —։

Saintement (-ենդ-ման) մ. Արդարութեամբ. սրբապէս։

Sainte-nitouche (-ենդ-նի-թու-շ) է. էդ. տես ի Nitouche.

Sainteté (-ենդ-թէ՛դ) է. էդ. 1. Սրբութիւն։ ‖ 2. Անուն պատուոյ եպիսկոպոսաց, քահանայից, սեպհականեալ այժմ Հռոմայեցի քահանայապետին միայնոյ. Արդութիւն։ Il plaira à Votre Sainteté։

Saint-germain (-են-ժեր-մեն) է. ար. Ագռ ինչ մեծ, դիւրահալ և շաքարահամ տանձ։ [ւոյթ։

Salique (-լի՛ք) է. էդ. Ընտ ինչ Օսմանեանց. *Շայիկ.

Saisie (-եվ) է. էդ. Գրաւումն, պատանդումն (առանց դատաստանի պարտապանին)։ — -gagerie. տես ի Gagerie.

Saisine (-եվ-նը՛) է. էդ. Յատգուսմն. ժառանգութիւն. տէրութիւն։

Saisir (-եվ-ր) բ. ն. 1. Բռնել հարկանել. ունել։ — quelqu'un par le bras, par les cheveux։ ‖ 2. Ընդունել. ընկալանել. ձերբակալ առնել։ — une mouche qui vole. On a saisi le voleur au moment où il s'échappait։ ‖ 3. Ընդունել. առնուլ։ — une marmite par les anses. — le moment, l'occasion favorable. (է՛ս-բ.) Բռնել հարկանել զդէպ ժամանակէ։ ‖ 4. Ընդունել (զանց)։ ‖ †5. Կցել. միաւորել։ ‖ 6. (է՛ս-բ.) Բռնվանդակել (սէզք). շուրջ առնել բռնվանդակել. ամփոփել. ընդգոգալ ունել։ Ses yeux ont d'un regard saisi tout le champ de bataille։ ‖ 7. (է՛ս-բ.) Իմանալ. ի վերոյ կալ. հասու լինել։ Le traducteur a mal saisi le sens de son auteur։ ‖ 8. Առնուլ. ընդունել. ունել. յափշտակել։ La colique l'a saisi. Անկան խիթք յորովայն նորա. (այլ. խոցոտուկք բռնեն)։ Un violent mal de tête m'a saisi. Ցաւ ծանր անկաւ զգլխով իմով։ Un doux sommeil me saisit. Ցափշտակեաց, կալաւ, ա՛ռ զիս քուն քաղցրանիբրչ. անկաւ ինձ քուն քաղցր և անպշ։ ‖ 9. (է՛ս-բ.) Ընդունել. պատել. պատճառել։ Il fut saisi de frayeur. Ահ սաստիքք կալան, պատեցին, պաշարեցին զնա. անկան զնաւաւ սրտատիրք։ Il fut saisi de peur. Ահ պատեաց զնա. պաշարեցաւ երկեղիւ։ Être saisi. Անյ յոյսմէ լինել (յոյսքանչելանէ, ի ցաւոց)։ ‖ 10. Գրաւել. պատանդել։ L'huissier a saisi son mobilier։ [առանձին իրիք։

— un tribunal d'une affaire. Հանել զգաս ինչ առաջի = Se —. բ. ա. 1. Բռնուն հարկանել զմիմեանց։ ‖ 2. ի բռնուն արկանել. ունել. ձերբակալ առնել. մխել զձեռս իւր յոգ։ Se — d'un voleur։ ‖ 3. Ընդունել. տիրել։ Se — d'une forteresse։ ‖ 4. Ընդունուլ։ Se — d'un couteau։ ‖ 5. (է՛ս-բ.) Խռովիլ. յուզիլ. (իւ.)։ Quand on lui apprit la mort de son fils, il se saisit tellement qu'il en mourut։

Saisissable (-եվ-սա՛պլ) ած. Գրաւելի (ինչք)։

Saisissant, ante (-եվ-սան, անդ) ած. 1. Ցանկաթծահաս։ Un froid —։ ‖ 2. (է՛ս-բ.) Ազդեցիկ. ազդոյ։ Orateur —։ ‖ 3. Գրաւիչ. պատանդիչ։ Cette femme est créancière et première saisissante։ Ցայս միտս վարի և իրք է։ Le —. La saisissante։

Saisissement (-եվ-սմ՛ան) է. ար. †1. ի բռնուն առնուլն. ունելն։ — des rênes de l'État։ ‖ 2. Ցանկաթծահաս ցրտաւաւերութիւն։ ‖ 3. (է՛ս-բ.) Ցաւագնեցեալ. յոյզք։ Le doux — d'une joie imprévue։

Saison (-եզն) է. էդ. 1. Փոփոխումն տարւոյ. ժամանակ. յեղյեղակ։ Les quatre saisons. Չորք, քառահոլով յեղանակք։ L'ordre, la marche, le retour des saisons. La — fleurie. տես ի Fleuri, 1. La — nouvelle. Գարուն։ L'arrière- —. Աշուն։ ‖ 2. Ժամանակ. յեղանակ։ La — des pluies, des frimas. La morte —. 1. ժամանակ յորում ոչ ինչ բուսոյ ցանել երկիր. մեռեալ ժամանակ։ ‖ 2. (է՛ս-բ.) Ժամանակ գոգոյ. անշահաբեր ժամանակ։

‖ 3. Դիպուած ժամ. պատեհ ժամանակ։ Faire ses provisions dans la —։ ‖ 4. Ժամ։ Tout vient en sa —. Hors de —. Անժամ. տարաժամ. անգէպ։ ‖ 5. Ժամանակ. տիք. Տարեկ։ La première — de la vie։ ‖ 6. Ժամանակ։ Les paladins de la — antique։

† **Sajou** (-ժու) է. ար. տես Sapajou, 1.

† **Saki** (-կի) է. ար. Ագռ ինչ կապկաց Ամերիկայ։

† **Salace** (-լաս) ած. Խառնաւաէր. ցանկասէր. վատաշ. վատաշտա. Կերմանգամ։ Les boucs et les chèvres, les plus salaces de tous les animaux։

† **Salacité** (-լաս-իդ-է) է. էդ. Ցանկասիրութիւն. վատաշտութիւն։

A. **Salade** (-լա՛դ) է. էդ. 1. Ս. Ագցան։ — de chicorée, de laitues. Retourner la —։ ‖ 2. Բանջար որ ուտի յաղցանս. Ս. ագցան։ Éplucher une —։ ‖ 3. Խորտիկ ի պտղոյ կամ ի յաղուաղ ձկանց՝ հանդերձեալ խրթն զաղցան. Ս. ագցան։ — de volaille, d'anchois։ ‖ 4. Հաց գինեխառն (ի կերակուր ձկոց)։ [օդաւոյ։

— d'oranges. Շերբէթ նարնջի հասեմեալ շաքարաւ և

B. **Salade** (-լա՛դ) է. էդ. Պատատարտ ինչ զգեստոյ։

Saladier (-լադ-իէ) է. ար. 1. Սկուտեղ ագցանի. *ագցանոց։ — de faïence, de porcelaine։ ‖ 2. Պակաս թմբատափուլ զաղցան լուացեալ. *ագցանոց։

Salage (-լա՛ժ) է. ար. Ցաղելն. յաղուծն։

Salaire (-լէ՛ր) է. ար. 1. Վարձք. Հատուցումն։ Recevoir le — de son travail. Est-ce là le — des services que je lui ai rendus? ի մեծի վատասիրեն խնդ ի վերոյ

Digitized by Google

այլ հաստատուածին ի նմանէ : Il ne faut point retenir le — des domestiques : ‖ 2. (ի խոսք.) *Վարձք . հատուցումն . փոխարէն . պատիժ* : Il a eu le — de ses crimes :

Salaison (—ուզն) ի. իգ. 1. *Ցաղելի . յաղուածն* : La — du porc frais : ‖ 2. *Միս կամ ձուկն յաղելով . յաղած* : L'usage prolongé des salaisons donne le scorbut :

Salamalec (—լամալէք) ի. ած. *Խորին խոնարհութիւն , ծիծաղանք* . (ընդ . և ընդ խոչ) . (արբ. *սալամ ալէյքում* , *Ողջոյն ընդ քեզ*) : Il m'a fait un grand —, de grands salamalecs :

Salamandre (—լամանդր) ի. իգ. 1. *Սողուն ինչ երկայնաձգուածն և չորքոտանի . սալամանդր* : (Որ և Sourd. *տես և* †Mouron, B) : ‖ 2. *Ոգի հրոյ . սալամանդր* :

— pierreuse. *տես* Amiante.

Salangane (—լանկան') ի. իգ. *Ազգ ինչ ծիծառան , որոյ ուտի բոյնն . *սալանգան* :

Salant (—լան) ած. ած. *Ուտի աղ . Հանեն . աղատաղ տեղի* : Puits —. Marais —. *տես ի* Marais.

† **Salariat** (—լարիա) ի. ած. *Վարձկանութիւն* :

Salarié (—լարիէ) ի. ած. *Վարձկան* :

Salarier (—լարիէ) բ. ն. *Տալ , հատուցանել զվարձս* : Il a été mal salarié :

Salaud, aude (—լո, ոտ) ած. *Աղտեղի . Ս. փիճի* . (—ադ.) : Cet homme est bien — : *Վարի և իրր* ի. C'est un —, une salaude :

Sale (—լ') ած. 1. *Աղտեղի . անմաքուր* : Linge —. Avoir les mains sales. Être toujours crasseux et —. Il fait fort — dans les rues : ‖ 2. (ի խոսք.) *Աղտեղի . անպարկեշտ . պիղծ . զազիր . տգեղ* : Des paroles, des actions sales : ‖ 3. (ի խոսք.) *Աղտեղի . զազիր . անարժան . անպատիւ* : C'est une affaire bien —. Les sales gains de l'avarice. *Զազրաշահութիւն ագահութեան* :

Salé, ée (—լե) անց. կրբ. 1. *Ցաղելով* : Viande salée : ‖ 2. *Աղի . ագտաղտին . ագտաղտուկ* : Eaux salées. Pré—. *տես ի* Pré. ‖ 3. (ի խոսք. և ընդ.) *Աղի . կծու* : Une raillerie, une épigramme salée : ‖ 4. *Անպարկեշտ . անհամեստ* : Un propos — : ‖ †5. *Անչափ . կարի յոյժ* . (ընդ.) : Il a six mois de prison; c'est un peu — :

= ի. ած. *Ցաղելով խոզինի* : Petit —. *Ցաղելով խոզինի դալար* : [*տեղուքեամբ* : Il mange —:

Salement (—լմէն) ած. *Աղտեղի ինն օրինակաւ . աղ-*

Salep (—լեփ) ի. ած. 1. *Սնդեակեան գոյացութիւն հանեալ ի կոճղիկաց* [bulbe] *կարկոյ տակի* [orchis]. —լե : On prend ordinairement le — sous forme de gelée : ‖ 2. *Ըմպելի Արեւելեայց ի կոճղիկաց կարկոյ տակի* : Le — est une boisson analeptique :

Saler (—լե) բ. ն. 1. *Համեմել աղիւ . յաղել* : — une soupe, une sauce : ‖ 2. *Ցաղել (առ ի պահել ի ներխուծանել)* : — du cochon, des morues : ‖ 3. (ի խոսք. և —ադ.) *Միճապանի վաճառել* : Ce marchand sale bien ce qu'il vend :

Saleron (—լըռոն) ի. ած. *Խոռոչ , տեղի աղամանի* :

Saleté (—լըթէ) ի. իգ. 1. *Աղտեղութիւն . անմաքրութիւն* : La — de ses habits, des rues : ‖ 2. *Աղտ . աղտեղութիւն* : Il y a ici de la —, des saletés, qu'il faut ôter : ‖ 3. (ի խոսք.) *Աղտեղութիւն . զազրութիւն . պղծութիւն . լկտութիւն* : La — de cette chanson, de ce discours : ‖ 4. (ի խոսք.) *Աղտեղաբանութիւն . զազրախօսութիւն . պղծաբանութիւն* : Il dit toujours des saletés :

Saleur, teuse (—լոռ, թոզ) ի. *Ցաղիչ* : — de morue :

Salicaire (—լիքէր) ի. իգ. *Տունկ ինչ կարմրածաղկի՝ որ բուսանի ի մէջ ուռենոց և ի ջրափունս* :

Salicole (—լիքոլ') ած. *Աղագործական* : Industrie — :

Salicoque (—լիքոք) ի. իգ. *տես* Crevette.

Salicorne (—լիքորն) ի. իգ. *Տունկ ինչ բուսանել ի ծովափունս՝ յորմէ հանեն կալելաքար* [soude]. *ազնիւ օշնան* : — herbacée. *որ և* Christe marine. — ligneuse : (*Աւելի և տես* Salicor, —լիքոռ , ի. ած.) :

A. **Saliens** (—լիեն) ած. ած. իգ. *Սալեան , սրևմտեան (քուրմք և երգք Հռովմայեցւոց)* :

= ի. ած. իգ. *Սալեան քուրմք* : Le chef des — :

B. **Saliens** (—լիեն) ած. ած. իգ. Francs —. *Սալեան , Իսալեան Փռանկք . անուն ցեղի Ֆրիք Փռանկաց որ բնակեին յափունս Սալա* [Yssel] *գետոյ* :

Salière (—լիէր) ի. իգ. 1. *Ս. Աղամանն* : — de cristal, d'argent : ‖ 2. *Ակօսք փայտեղէն յորում պահի աղ ի խոհանոցս . Ս. աղամանն* : ‖ 3. *Խոռոչ (ի վերոյ ական և ի ներքոյ)* : ‖ 4. *Խոռոչ (մեծ յանդուկս* [clavicule]) . (—ադ.) : Cette femme commence à maigrir, elle a des salières :

Salifiable (—լիֆիոպլէ) ած. *Որ ընդ յաղ (քան զնա գիտաց)* . *աղածին* : Base — : [(—ադ.) :

Saligaud, aude (—լիկո, ոտ) ի. *Անձն աղտեղի* .

Salignon (—լինիոն) ի. ած. *Հատար աղի ի ջրոյ աղի աղբեր . աղուճակ* : On met des salignons dans les colombiers pour attirer les pigeons :

Salin, ine (—լին, ին') ած. *Աղի . *աղային* : Substance saline. Goût — :

= ի. ած. 1. *Աւազան ջրոյ ծովու առ ի գործել աղ* : (*Որ և* Marais salant) : ‖ 2. *Մսխիր (անկոց ինչ)* :

Saline (—լին') ի. իգ. 1. *Միս կամ ձուկն յաղելով . յաղած* . (ի. ած.) : La — ne vaut rien aux goutteux : ‖ 2. *Ձուկն յաղելով* : C'est un marchand de — : ‖ 3. *Տեղի գործելոյ աղ . աղտք . *աղագործարան* : Les salines de Lorraine : ‖ 4. *Բաւք աղի . աղտք . աղահանք* : La — de Cardonne :

Salinier (—լինիէ) ի. ած. *Աղագործ* :

Salique (—լիք) ած. *Սալեան* : Loi —. *Օրէնք որ արգելուն զկանայս ֆրագաւորել ի Գաղղիա . սալեան օրէնք* :

Salir (—լիր) բ. ն. 1. *Աղտեղել . աղտեղացուցանել* : — ses mains, ses habits : ‖ 2. (ի խոսք. և ընդ.) *Աղարտել* : — la réputation de quelqu'un : ‖ 3. (ի խոսք.) *Պղծել* : Cette description salit l'imagination :

= Se —. բ. ած. *Աղտեղանալ* . (—լիր. *աղտոտիլ*) :

Salissant, ante (—լիսան, անդ) ած. 1. *Աղտեղացուցիչ* : ‖ 2. *Դիւրին յաղտեղանալ* : Le blanc est une couleur fort salissante : [(—ադ.) :

Salisson (—լիսոն) ի. իգ. *Կին կամ աղջիկ աղտեղի* .

Salissure (—լիսիւռ) ի. իգ. *Աղտեղութիւն . աղտ* : Ce n'est pas une tache, ce n'est qu'une — :

Salivaire (—լիվեռ) ած. *Լորձնային* : Glandes, conduits salivaires :

Salivation (—լիվասիոն) ի. իգ. *Լորձնահոսութիւն* : On lui a procuré une abondante — :

Salive (—լիվ) ի. իգ. *Տաղուկք* : La — est très utile à la digestion. Avaler, ravaler sa —. *Կլանել զտաղուկս իւր* :

Saliver (—լիվե) բ. ն. *Տաղուկս ծորեցուցանել* : Le tabac mâché fait beaucoup —:

Salle (—լ') ի. իգ. 1. *Մեծ սենեակ* : Un appartement composé d'une antichambre, d'une —, d'une chambre et d'un cabinet. — à manger. *տես ի* Manger. A. 3. — du

Digitized by Google

commun. Ձաշասուն ազատասրտաց (ի տունս մեծամեծաց)։ — de réception. Ողջունարան. «Խըմիլէ։ — de famille du conseil. Սենեակ խորհրդոյ. խորհրդանոց. խորհրդատուն։ — de bal. կաքաւարան։ — du trône. Գահլիճ արքունի։ — d'armes կամ d'escrime. *Զինամարտարան։ — de police կամ de discipline. Կարգելարան զինուորաց։ ‖ 2. Սրահ. հանդիսարան։ La — des audiences d'un tribunal. La — de l'Opéra. Les salles d'un musée։ ‖ 3. Սրահ, *Ննջարան (հիւանդանոցաց)։ ‖ 4. Տեղի ի պարտիզի շուրջ պատեալ ծառուք. հովանոց։ On dansa dans une — de marronniers։ — d'asile. տես ⁄'Asile.

Salmigondis (սալմիկոնտի՛) է. ոչ. 1. Կերակուր ի պէսպէս մսոց կրկին ջեռուցեալոց։ Il fit un — de toutes les viandes qui étaient restées de la veille։ ‖ 2. (է՛խօսք. և ընդ.) Խառնաձաղատաւմ բանք։

Salmis (սալմի՛) է. ոչ. Կերակուր ի մսոյ որսոց խորովելոց։ — de perdrix, de bécasses։

Saloir (սալուա՛ր) է. ոչ. 1. Անօթ փայտեղէն յորում պահի աղ։ ‖ 2. Անտուն յորում յայնէն զմիս։

Salon (սալո՛ն) է. ոչ. 1. Սենեակ մեծ և զարդարեալ. գահլիճ։ La compagnie était assemblée dans le —։ ‖ 2. (է՛խօսք.) Ակումբ. կանճառ։ Il a lu son ouvrage dans tous les salons։ ‖ 3. Սրահ նկարահանդիսի. *Նկարահանդիսարան։ L'ouverture du —։ ‖ 4. *Նկարահանդէս։ Il a exposé ce tableau au dernier —։ ‖ 5. Տեղեկութիւն զնկարահանդիսէ։ Les salons de Diderot։

Salope (սալո՛փ) ած. Ագռեղի. Սի փնթի. (սգ.)։ = է. իգ. 1. Կին ագռեղի, Սի փնթի. (սգ.)։ C'est une vraie —։ ‖ 2. (է՛խօսք. և սգ.) Կին խառնակեցիկ։ — Marie-—. Նաև որ բանայով զոկի [vase] և զաւազ նաւահանգստից. *ակաքսրճ նաւ։

Salopement (սալոփը՛ման) ս. Ագռեղի իմն օրինակաւ. ագռեղութեամբ. (ընդ. և խօսք)։ Il mange —։

Saloperie (սալոփը՛ի) է. իգ. 1. Ագռեղութիւն. Սի փնթութիւն. (ընդ.)։ Il vit dans la —։ ‖ 2. Ագռեղի, գազիր բանք. գազրախօսութիւն. գարշաբանութիւն. (ընդ.)։ Dire des saloperies։ ‖ † 3. Ցոռի վաճառք. (ընդ.)։

Salorge (սալո՛ր) է. ոչ. Շերտ, մերկրք ագի։

Salpêtrage (սալփէ՛տրաժ) է. ոչ. Գոյացումն բորակի յարաւխառակաց բորակահաստս [nitrière]. *բորակացումն։

Salpêtre (սալփէ՛ր) է. ոչ. 1. Բորակ. Սի քարտղ. *աղբորակ. *Ընչբորակ. Կ՚հերլիւր։ (Որ և Nitre)։ ‖ 2. *Վաւօդ. (ի բնագրի.)։ Ce n'est que —, que du —, il est pétri de —. (է՛խօսք. և ընդ.) Շոյտ և կայտառ է այրդ, մանուկդ։

Salpêtrer (սալփէ՛տրէ) բ. ն. 1. Խառնել բորակաւ. արկանել բորակ. *աղբորակել։ — une allée de jardin։ ‖ 2. Գոյացուցանել բորակ։ L'humidité commence à — ce mur։

= Se —. բ. —. Ծածկիլ (որմոյ) բորակաւ։

Salpêtrier (սալփէ՛տրիէ) է. ոչ. *Բորակագործ։

Salpêtrière (սալփէ՛տրիէր) է. իգ. 1. Գործարան բորակի. *բորականոց։ ‖ 2. *Զգաստատարան խառնակեցիկ կանանց ի Պարիս քաղաքի, ուր գտեմանին այժմ պատաւոնք և յիմար կանայք. անկեալանոց կանանց։ La Salpêtrière։

Salsepareille (սալսփարէյլ՚) է. իգ. Տունկ ինչ Ամերիկայ, որոյ արմատ վարի ի բժշկութիւն. *պարիլլեակ. սոխուկն։

Salsifis (սալսիֆի՛) է. ոչ. Տունկ ինչ որոյ ուտի արմատն։ Des — à l'huile, à la sauce blanche։ — noir. տես Scorsonère.

Saltation (սալթասիո՛ն) է. իգ. Արուեստ կաքաւելոյ, մեջկատակութեան, շարժմանց ձեռաց և մարմնոյ ի թէատրոնի կամ յառնարարանութեան (առ Հռովմայեցիս)։ *շարժվարժութիւն։

Saltimbanque (սալթէնպանք՚) է. ոչ. 1. Ա. Ճպռտար. հօփհոպոչ։ ‖ 2. (է՛խօսք.) Խնդկատակ. Հապիկ։ Cet homme croit être un bon plaisant, ce n'est qu'un —։ ‖ 3. (է՛խօսք.) Ցոռի ճարտարախօս. Հապիկ։

Saluade (սալուա՛տ) է. իգ. Ողջոյն մեծարանաց. (Ից.)։

Salubre (սալու՛պր) ած. Առողջական. առողջարար։ Un air —. Une nourriture —։ [(օդոց, քաղաքի)։

Salubrité (սալուպրիթէ) է. իգ. Առողջութիւն

Saluer (սալուէ՛) բ. ն. 1. Ողջոյն տալ. ողջունել. Սբարուիլ. (սգ. բարևել)։ — la compagnie, quelqu'un։ Ամի և ոմն անխնդիր. — le premier. Նախաողջոյն լինել։ Il ne salue jamais le premier, c'est sa méthode. Les manières de — sont différentes selon les différentes nations։ ‖ 2. Ցայց ելանել ուժիք յողջոյն մեծարանաց. ողջունել։ Les officiers de la garnison sont allés — le gouverneur։ ‖ 3. Ողջոյն տալ (ի գրի, ի բերի). ողջունել։ Je vous prie de le — de ma part. Աղաչեմ ողջունել զնա յինէն։ ‖ 4. Ողջունել. մեծարել։ Aller — le tombeau de son père։ ‖ 5. Ողջունել. քարոզել. հռչակել. հրատարակել։ Vespasien fut salué empereur par toute l'armée։ [մեռոս։

= Se —. բ. —. Ողջոյն տալ միմեանց. ողջունել զմի-

Salure (սալու՛ր) է. իգ. Աղութիւն։ La — de la mer։

Salut (սալու՛) է. ոչ. 1. Փրկութիւն. յապահովութիւն։ De là dépend le — de l'État, du peuple. À bon entendeur —. (սգ.) տես ⁄'Entendeur. ‖ 2. Ապրիլն. ապրուստ. ապրանք։ Il ne dut son — qu'à la fuite. Փախչելովն միայն չհեցաւ զապրիլն։ Procurer le — d'un prisonnier։ ‖ 3. Անանց երջանկութիւն. փրկութիւն։ Travailler à son —. Faire son —. Աշխատիլ լինել անանցականն երջանկութեան։ ‖ 4. Ողջոյն. (սգ. բարև)։ Un — gracieux. Un profond —. Il lui doit le — comme à son supérieur. Rendre le —. Փոխադարձն ողջունել։ — de mer. Ողջոյն ծովու. Նաւականի ողջոյն։ Վասրի և իրը բացագանչութիւն. —, jeune héros. Patrie de ces grands hommes, —։ ‖ 5. Երեկոյեան օրհնութիւն (յեկեղեցիս)։

Salutaire (սալուտե՛ր) ած. 1. Օգտակար. առողջացուցիչ. փրկաբեր։ Remède, médicament —. Avis, conseil —։ ‖ 2. Կեցուցիչ. կենադործ. փրկաբեր. փրկական. փրկութիւնաբեր։ Doctrine —։

† = է. ոչ. Կենաբարն. փրկիչն. Փրկաբեր։

Salutairement (սալուտէրը՛ման) ս. Օգտութեամբ. օգտակարապէս. յօգուտ. ի փրկութիւն։ Cela a été — inventé։

Salutation (սալուտասիո՛ն) է. իգ. Ողջոյն. *ողջունաւորութիւն։ Il m'a fait une profonde —. — angélique. տես ⁄'Angélique. A, 1. Recevez mes salutations respectueuses. Ընկալարուք զողջոյն մեծարանաց խնդ. (վերի յաւարտ նամակաց)։

Salvage (սալվա՛ժ) է. ոչ. Droit de —. տես Droit de sauvetage ի Sauvetage. [tage ի Bouée.

Salvanos (սալվանո՛ս) է. ոչ. տես Bouée de sauve-

Salvation (սալվասիո՛ն) է. իգ. † Փրկութիւն (Հոգւոյ)։ — յէ. Գրաւոր պատասխանատուութիւն (ի գատաստանի)։

Salve (սալվ) է. իգ. 1. Միահաղոյն արձակուրդ դնդա-

Digitized by Google

կեցայ կամ հրացանից ի պատիւ ուրուք կամ ի նշանակ ցնծութեան։ Des salves répétées d'heure en heure։ ‖ 2. Արձակումն գնդակնկեցայ մի վիժոյ կնի։ Une — de vingt et un coups de canon։ ‖ 3. Միաժամայն արձակումն հրացանից կամ գնդակնկեցայ ի պատերազմի։ [թնեանց։

— Une — d'applaudissements. Ճոխ ծափահարու-

Salvé (—լվե) է. ս. Աղօթք ինչ կամ ազնկեալ ի պատիւ սրբոյ կուսին. Ողջ լեր, Թագուհի։ Dire un Salvé։

† **Samaritain, aine** (—մա—տէն, էն՛) է. Սամարացի. Շամրացի. Շամարիտա. Շամբիտա։

† **Samaritanisme** (—մա—տէնիզմ) է. ս. Աղանդ Սամարացւոց, Շամրացւոց. Շամբտուհիւն։

Samedi (—մէտի) է. ս. Հօծնեբորգ ար շաբաթա. Շաբաթ։ La nuit du — au dimanche. Le — saint։

† **Samovar** (—մովար) է. ս. Գընձի անօթ ինչ ռուսաց՝ յորում եռացուցանեն ջուր. առատուակ։

† **Sampac** (—նփաք) է. ս. տես †Champac.

Samscrit, ite (—նսկրի, իթ) ած. տես Sanscrit.

San-benito (—նպենիթօ) է. ս. Դնդշագոյն վերարկու մնհապարտից (յաստնի հաւատոյքնուհեան)։

Sancir (—նսիր) բ. ն. Ընկղմիլ նաւս ի ցաւին կողմանէ։ Ce navire a sanci sous voiles։

Sanctifiant, ante (—նքթիֆի, անթ) ած. Սրբարար։ L'esprit —. La grâce sanctifiante։

Sanctificateur (—նքթիֆիքաթօր) ած. և է. ս. Սրբարար. սրբիչ։ Dieu —. Le Saint-Esprit —։

Sanctification (—նքթիֆիքասիօն) է. իգ. Սրբելի. սրբարարութիւն։ La — des fidèles։ [զաւսրա ասնից։

— La — du dimanche, des fêtes. Սրբելի կիւրեակէ,

Sanctifier (—նքթիֆիե) բ. ն. 1. Սրբել. սուրբ առնել. սրբագործել։ La grâce nous sanctifie։ ‖ 2. Սրբել, պահել, փափուկ ունել (զկիւրեակէ և զաւսրա ասնից)։ Dans l'ancienne loi, les Juifs sanctifiaient le sabbat։

† — Se —. բ. ա. Սուրբ առնել զանձն։

Sanction (—նքսիօն) է. իգ. 1. Վճիռ. Հաստատութիւն (օրինաց)։ La — royale։ ‖ 2. Հաստատութիւն. Հաճութիւն։ Ce mot n'a pas reçu la — de l'usage։ ‖ 3. Վճիռ պատժոց կամ վարձուց (յօրէնս)։

— Pragmatique —. տես ի Pragmatique.

Sanctionner (—նքսիոնէ) բ. ն. Հաստատել. քնդունել։ Le prince a sanctionné la promesse faite par son représentant։

Sanctuaire (—նքթուէր) է. ս. 1. Ներքնագոյն կողմն սաճարին՝ ուր էր արկղն կտակարանաց. սրբութիւն. սրբութիւնն սրբոց. սրբարան. Նուիրան. դարիր։ (Որ և Le saint des saints)։ Le grand prêtre seul pouvait entrer dans le —։ ‖ 2. Սրբարան, դարիր (մարհեղ հեթանոսաց)։ La pythie rendait ses oracles du fond du —։ ‖ 3. Տեղի յակեղեցիս՝ ուր է սուգ խորանն. սրբութիւն. սրբարան։ Il se réfugia dans le — de telle église։ ‖ 4. (է՛խ—բ.) Սրբութիւն. քահանայութիւն. եկեղեցի։ Les droits du —։ [նոց, սրբազարութեան. սահման։

— Le — des lois, de la justice. (է՛խ—բ.) Սրբարան օրի-

Sandal (—նտ—լ) է. ս. Ծառ ինչ Հնդկաց, որոյ փայտ է անուշահոտ. ճանդան. (սանդկիտ լինգանա). —նտալ ազգը։ — blanc, jaune, rouge. Un étui de bois de —։

Sandale (—նտալ) է. իգ. 1. Ագանդիլք ոտից որ հաստատի խրտցիկք [cordon] զերեսաց ոտին. սանդալ. Հոգևոր ափ. սրբեր. Ս. փոկակօշիկ. —նտալ. լուծէ։ Les carmes déchaussés portent des sandales։ ‖ 2. Ս. Յան-

դալակօշիկ (եպիսկոպոսի)։ Mettre les sandales et les brodequins à un évêque. Ագուցանել եպիսկոպոսի զսանդալակօշիկսն և զպատմճս (ա)։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Ագուցանեն նմա զսրբիճսն և զսանդալօթկն."

Մաշտոց Ջաւհկեցւոց։ [խագործ։

† **Sandalier** (—նտալիէ) է. ս. *Սանդալագործ. *տես-

Sandaraque (—նտարաք) է. իգ. 1. Ցիւեղն ինչ անուշահոտ. Ջնարակ։ On emploie la — dans la composition du vernis։ ‖ †2. կարմիր ծծմբաւոր [sulfure] զսակի [arsenic]. Ջնարեկ։ (Որ և Réalgar)։

Sandjak կամ **Sandjiak** (—նճ—, —նճի—) է. ս. տես Sangiac. [ճի—) է. ս. տես Sangiacat.

Sandjakat կամ **Sandjiakat** (—նճ—, —նճի—)

† **Sandwich** (—նտուիչ) է. իգ. Շերտ խոզնի ապխտոյ [jambon] ի մէջ երկուց շերտից կտկզօծ հացի։ La — a été ainsi appelée, parce qu'elle était le mets favori du comte de Sandwich։

Sang (—նգ. Un sang [—նգ illustre) է. ս. 1. Արիւն. ապաժոյժ։ Le — coule, circule dans les veines. Le bouillonnement du —. Le — en sortit, en jaillit avec impétuosité. Le — coulait, ruisselait de sa plaie. Tout en —. Արիւնաթաթաւ։ Mettre en —. Հարկանել, վիրաւորել զոք մինչև յարիւն և յապաժոյժ. արիւնաուշտ առնել։ Se battre au premier —. Մինամարտել մինչև յառաջին խոցսն մարտակցին։ Suer sang [—նգ et eau. (է՛խ—բ. և ընտ.) տես յ'Eau, 7. Le — de J.-C., de l'Agneau. Արիւն Քրիստոսի, Գառինն։ Animaux à — rouge. *կարմրարիւն անասունք։ Animaux à — blanc. *Սպիտակարիւն անասունք։ Animaux à — froid. *Ցրտաբիւն անասունք։ ‖ 2. (է՛խ—բ.) Արիւն։ Mon — se glaça dans mes veines. Զաղեցաւ արիւն յերակս իմ (ի զարհուրանաց). արտասպեալ եղէ։ Le — lui bout dans les veines. Le — lui monte à la tête. (—ւթ. Արիւնը գլուխը կը զարնէ)։ Faire du — de mauvais —. Ընդվզուրանալ. սրտնեղիլ. (ընտ.)։ Des larmes de —. տես ի Larme, 1. ‖ 3. (է՛խ—բ.) Կեանք մարգոյ. արիւն։ Une grande effusion de —. Verser, faire couler le —. Se baigner, nager dans le —. Tremper ses mains dans le —. Aimer le —. Սիրել զարբունհզուրիւն. լինել արբունաւէր։ Le prix du —. Գինք արեան։ Laver son injure dans le —. տես ի Laver, 5. Que son — soit sur nous et sur nos enfants. Un homme de —. Այր արեանց։ արբունաւհզ։ ‖ 4. (է՛խ—բ.) Կեանք ազգաւոր, ժողովրդական. արիւն։ Sucer le — du peuple. Ծծել, քամել զարբուն ժողովրդեանն. կեղեքել. Հարստահարել։ ‖ 5. (է՛խ—բ.) Արիւն. զարմ. ազգ։ Le — des du Guesclin. Ils sont tous deux de même —. Հասարիւնք, արիւնակիցք են։ Les princes du —. Ազգայազարմ կամ թագազարմ իշխանք. արքայազունք. թագաւորազունք։ ‖ 6. (է՛խ—բ.) Աբիւն. զաւակ։ Renoncer quelqu'un pour son —։ ‖ 7. (է՛խ—բ.) Խառնուածք (բնութեան)։ ‖ 8. (է՛խ—բ.) Արիւն. գաւթ (ազգի). անձուկ (ընտանեաց)։ La voix du —. Les affections de la chair et du —։ ‖ 9. (է՛խ—բ.) Մարգկեղէն բնութիւն (լսա Գրոց արբոց). արիւն։ ‖ 10. Աբիւն. ցեղ։ Le — tartare։ ‖ 11. Ազգ, ցեղ (ձիոց)։ Un cheval de — arabe. Un cheval de pur —։

Sang-de-dragon (—նգ—դը—դռօնի) է. ս. 1. Ազգ ինչ ատելիի [patience], որոյ ջիղք [nervure] տերևացն են կարմրագոյնք. չաւշաշարիւն։ ‖ 2. Ներսին ի գոյն խորին [foncé] կարմիր՝ որ ծորէ ի վէշապածառայ [dragonnier] և

Digitized by Google

վարի ի բժշկութիւնեան. շաւաշարիւն. հղբատոց արիւն. ծառոյ ծիրան ասի և Sang-dragon)։

Sang-froid (—ֆրուա) ն. ա. Հանգարտութիւն. անխռովութիւն։ Tuer quelqu'un de —. Պատանեկ զոք յառաջախոհութեամբ և հանգարտ միտօք։

Sanglac (—լակ) ն. ա. 1. Գառն ինչ գաւառի (Յունանեան պետութեան). **գիւղ. շրջանակ. —ցի։ Le — de Salonique, en Macédoine։ || 2. կուսակալ շրջանակի. —ցիոց պէտ։

Sanglacat (—լակա) ն. ա. 1. կուսակալութիւն շրջանակի։ || 2. Երկիր ընդ իշխանութեամբ կուսակալի շրջանակի։ [խառատանի. փոկահարութիւն։

Sanglade (—լատ) ն. եզ. Ուժգին հարուած փոկով,

Sanglant, ante (—լան, —նտ) ած. 1. Արիւնաթաթաւ. արիւնաթաթախ. արիւնաշաղախ. արիւնազանգ. արիւնոտ։ On lui apporta la robe de son fils toute sanglante. Sacrifice —. Արիւնաւոր զգեստ։ Sacrifice non —. Անարիւն զոհուածն (պատարագի)։ || 2. Արիւնալից։ Combat —. Défaite sanglante։ || 3. Արիւնոտ (մարդ)։ Այժմ լաւ եւս ասի Saignant։ || 4. Արիւնախառն։ Une sueur sanglante։ || 5. Արիւնագոյն. արիւնանման։ La lune sanglante։ || 6. (փոխ.) Արիւնալից։ Une histoire sanglante։ || 7. (փոխ.) Արիւնահեղ։ Le plus — ennemi de Rome. Un ordre —։ || 8. (փոխ.) Անհնարին քաշնամանալից. կսկծելի։ Des reproches sanglants։

Sangle (—լէ) ն. եզ. Գօտի կաշեայ կամ ի հիւսուածոյ կանեփոյ, պլլուվքն հանդերձ. փոկ։ La — d'une selle, d'un bât. Գօտի թամբին, հասմակ. Ս. քաշկ. Ս. թամպ. Գ. թափառաբ. *թամբակալ. *հասմառակալ. (պրս. բէնէ). ծոլան։ Lit de —. փոկահարդ անկողին։

Sangler (—լլէ) բ. ն. 1. Պնդել զքաշկ կամ զթամպ (երիվարի)։ Ce cheval n'est pas bien sanglé։ || 2. Հարկանել ուժգին. (ընդ.)։

— Être sanglé. (փոխ.) կսկծանակալ լինել։

— Se —. բ. մ. Պնդել զեւր մէջս գօտեաւ, փոկով։ Pour courir la poste à son aise, il faut se bien —։

Sanglier (—լլիէ) ն. ա. 1. Խոզ վայրի. կինճ. վարազ։ La hure, les défenses, les soies, la bauge d'un —։ || 2. Միս կինճի. *կինճենի։ Manger du —։ || 3. Զուկն ինչ ծովու՝ որ ունի ցուցակ նման խոզի. *կինճաձուկն։

Sanglot (—լո) ն. ա. Հեկեկանք. հեծծանք։ [ծիլ։

Sangloter (—լոտէ) բ. ն. Հեկեկալ. հեծծել. հեծծիլ։

Sangsue (—նսու) ն. եզ. 1. Տզրուկ. ախտածած։ Appliquer, mettre des sangsues. Faire dégorger une —։ || 2. (փոխ.) Արիւնածուծ ժողովրդեան. տզրուկ։ || 3. (փոխ.) Որ առաւել քան զարժանն պահանջէ զվարձս. տզրուկ։ Cet homme de loi est une — pour ses clients։

Sanguification (—նկիֆիքասիոն) ն. եզ. փոփոխութիւն մնունդի [chyle] յարիւն. արիւնագործութիւն։

Sanguin, ine (—նկէն, ին') ած. 1. Արեան. *արիւնային։ Vaisseaux sanguins։ || 2. Արիւնաշունչ. արիւնոտ։ Les gens sanguins։ || 3. Արիւնագոյն։ Un rouge —. Jaspe —. կանաչ յասպիս կարմրանկիւղ։

Sanguinaire (—նկինէր) ած. Արիւնարբու. արիւնասէր. արիւնախանձ։ Un homme —. Un règne —։

Sanguine (—նկին') ն. եզ. 1. Պնդ ինչ արիւնագոյն քար [hématite]։ || 2. Պնդ ինչ պատուական արիւնագոյն։

Sanguinolent, ente (—նկինոլան, —նտ) ած. 1. Արիւնախառն։ Crachats sanguinolents։ || 2. Արիւնագոյն։

Sanhédrin (—նէտրէն) ն. ա. Ատեան (Հրեից). *սինեդրիոն։

Sanicle (—նիքլ) ն. եզ. Տունկ ինչ ապիտակածաղիկ և կարմրագոյն, որ բուսանի ի ծմեռին և վարի ի բժշկութիւնեան։

Sanie (—նի) ն. եզ. Թարախ ջրի, արիւնախառն և գարշահոտ՝ բզկեալ ի կերպ [ulcère]. ատիլ. ատիկ. արիւնաջուր։ (Տես և Ichor, 2)։

Sanieux, euse (—նիէ, էօզ) ած. *Ատիլային։

Sanitaire (—նիթէր) ած. Առողջական. *առողջապահական. *առողջապահիկ։ Lois sanitaires։

Sans (—ն) նխ. Առանց. թարց։ — aucun doute. թարց մեյ երկբայութեան։ — argent. Առանց արծաթոյ. անարծաթ։ Vertueux — effort. Անջան առաքինի։ Cet homme est mort — enfant, — héritier. Այրս այս մեռաւ անորդի, անզաւակ, անժառանգ։ Un homme — pareil. Այր անհամեմատ, անզուգական։ — compter les femmes et les enfants. թող զկանայս և զմանկունս. բաց ի կանանց և ի մանկանցն։ Ils ne mangent pas — s'être lavés. Երէ ոչ նախ լուանայցեն՝ ոչ ուտեն։

— quoi, կամ — cela. Ապա էի ոչ։

— Cela va — dire. տես յAller, A.

— cesse, — doute, — façon, պղտիկն հանդերձ. տես ի Cesse, ի Doute, ի Façon. [promesses։

— que. ղղ. տես. Առանց։ — que l'effet réponde aux

Sanscrit, ite (—նսգրի, իթ) ած. Սանսկրիտեան, սանսկրիտական (լեզուս որ է նախնական բարբառ Հնդկաց)։ La langue sanscrite. Les poèmes sanscrits։

= ն. ա. Սանսկրիտեան լեզուս։ L'étude du —։

Sans-culotte (—սկիլոթ) ն. ա. Անուն յեղափոխական գաղղիացւոց տմին 1793։ Des sans-culottes։

Sans-dent (—սդան) ն. եզ. Գառաւ ժամանակ [édentée]. (—տ.)։ C'est une vieille —. Des sans-dents։

Sans-fleur (—սֆլէօր) ն. եզ. Պտղ ինչ խնձորոյ. *թզախնձոր։ (Որ և Pomme-figue)։

Sansonnet (—սոնէ) ն. ա. 1. տես Étourneau, 1. || 2. Պտղ ինչ փղձրիկ իխունիկ [maquereau] ձկան. *տատմանուկն։

Sans-peau (—սփո) ն. եզ. (ըստ Լիդրէի). ն. ա. (ըստ Ակադեմիոյ). Պտղ ինչ ամենայն առանձին։

Santal (—նդա—լ) ն. ա. տես Sandal.

Santé (—նդէ) ն. եզ. 1. Առողջութիւն։ Bonne —. Գոյառղջութիւն։ Mauvaise —. Վատառողջութիւն։ Plein de —. Գոյառղջ. քոյառողջ։ Recouvrer, rétablir sa —. Jouir d'une bonne —. Il crève կամ il regorge de —, quoiqu'il se plaigne toujours. Comment va la —? Զինչ՞ կայք։ || 2. Առողջութիւն (մեռոց, հոգւոյ)։ || 3. Ըմպելի գինի յարև կամ ի կենդանութիւն ուրուք. Ս. դօտաբքան։ (Տես և Toast, Brinde)։ Boire à la — de quelqu'un. Porter la — de quelqu'un. տես ի Porter, A. 12. À votre —. Յարև ձեր. ի ձեր կենդանութիւն. (փ. ձեր կենացը)։

— Maison de —. Հիւանդանոց։ [Lazaret.

— Maison կամ Lieu de —, կամ լազ —. (Կ.) տես

Santoline (—նդօլին') ն. եզ. 1. Տունկ ինչ անուշահոտ և յոյժ գառն. Ս. խզաշլինդր. Ս. օշնգրիգոյ։ (Որ և Aurone femelle)։ || 2. տես Santonine.

Santon (—նդօն) ն. ա. 1. Կրօնաւոր մահմետական։ || 2. Գերբիզեան մահմետական կրօնաւորի։

Santonine (—նդօնին') ն. եզ. Պտղ ինչ գնդաձեւ.

Digitized by Google

ֆի [armoise] որոյ տերմինք սատակիչք են ճճեաց որովայնի. եղեւին: (Տես †Barbotine, 2):

Sauve (—ղ) ե. էդ. Մանանեխ [sénevé] վայրի. (—ի.):

Saoul (—), **Saouler** (—լ). տես Soûl, Soûler.

Sapa (—բ—) ե. ս. Խաղող [moût] կամ օշարակ խաղողոյ թանձրացեալ եփմամբ. *մելիր: (Տես և Raisiné):

Sapajou (—բ—ժ—) ե. ս. 1. Փոքրիկ կապիկ ինչ Ամերիկայ, որ ունի ապի պատանւոյ գծագոյք. *ապյուսա: (Որ և †Sajou): ‖ 2. (ե—բ. և ընդ.) Ամբ կարճահասակ, ապիղ և ծաղրանքի: C'est un vrai —:

Sapan (—բն) ե. ս. Փայտ ինչ Ցապոնի [Japon] որ վարդի ի ներկս. *ապագան: Bois de —:

Sape (—բ) ե. էդ. 1. Ական ընդ երկրաւ (տես ի տապալել զպարիսպ, զշէնսատակ): Continuer, pousser la —. Aller à la —: ‖ 2. փոս (ի պատսպարութիւն պաշտպանեալ բնդդէմ):

Saper (—բե) բ. ն. 1. փորել մինճովք [pic] և բրչօք [pioche] զհիմունս (որմոյ, պարսպի, շինուածոյ) (ա). խորխորատել զհիմունս. ի բաց բրել: —une muraille par le fondement: ‖ 2. (ե—բ.) ի հիմանէ խորխորատել, տապալել: —les fondements de la religion. ի հիմանէ խորխորատել զկրօնս:

=ՎԱԶԳ. (ԱՒ) "Եւ այլ հազար պըտճնաց հրաման էր ւոցնօտ և երկայն սոխօտ և երկնահոտ ծղօտ և երկնագոյն նեղօտ տորել զհիմունս". Զամ. Ա. 64:

Sapeur (—բեօր) ե. ս. 1. Զինուոր փոսահատ: ‖ 2. Զինուոր տապալարար որ երթայ առաջի գնդին [régiment]. ռահվիրայ: Sapeurs et musique en tête:

—-pompier. տես ի Pompier, 2.

Saphène (—ֆէն') ե. էդ. Անուն երկուց երակաց արուանց. Ս. ոտի: La grande —. La petite —:

Saphique (—ֆիք) ած. Սապփովեան: Une ode en vers saphiques. Strophe —:

Saphir (—ֆիր) ե. ս. Ակն ինչ պատուական երկնագոյն. շափիղայ. ասիխրայ. կեօ կապոյտ:

Saphirine (—ֆիրին') ե. էդ. Քալկիդեան տեսակ [calcédoine] շափիղագոյն: Un cachet de —:

Sapide (—բիդ) ած. Համեղ: Les corps sapides:

Sapidité (—բիդիթե) ե. էդ. Համեղութիւն:

Sapience (—բիան) ե. էդ. 1. Իմաստութիւն. (ի.): Վարդն Եեմ ի բանին Le pays de Sapience. Երկիրն իմաստութեան. Ղոսմանդիա: Lut de —. տես ի Lut. ‖ 2. Գիրք իմաստութեան Սողոմոնի. Զգօնութիւն: (Որ և La Sagesse):

Sapientiaux (—բիանսիօ) ած. ս. յե. Les livres —. Գիրք իմաստութեան (որ են Առակք, Ժողովող, Ճիառաւ Սիրոգոյ):

Sapin (—բին) ե. ս. 1. Ծառ ինչ ասեանաբեր և յատկապաղաղ. եղեւին. փիճի. եղատ. եղատակ: (Որ և. †Pesse, †Picéa): Le — croît surtout dans les régions du Nord et sur le flanc des montagnes. Le — sert à faire des mâts de navires: ‖ 2. փայտ եղեւնեայ. եղեւնափայտ: Une boîte de —. Sentir le —. (ե—բ.) Մօտ ի մեռանել լինել: ‖ 3. (ե—բ. և ընդ.) Հրապարակի կառք: (Որ և Fiacre): Nous avons pris un —:

Sapine (—բին') ե. էդ. 1. Տախտակ եղեւնեայ: ‖ 2. Մարդակ [solive] եղեւնեայ:

Sapinière (—բինիէր) ե. էդ. Ծառաստան եղեւնեաց, փիճեաց. *եղեւնաստան. *փիճաստան:

Saponaire (—բոնէր) ե. էդ. Տունկ ինչ քուսեալ յերկրս անդաց և անտառաց, որոյ տերև արիւալք ի ջուր՝ փրփրեն իբրև զօճառ և մաքրեն զառուիս, զժանեակս [dentelle], զլվացս հանդերձ. արծապ. Ս. օճառախոտ. Գ. շմորտակ:

Saponification (—բոնիֆիքասիոն) ե. էդ. *Օճառացում:

Saponifier (—բոնիֆիէ) բ. ն. Շրջել յօճառ. *օճառացուցանել: — un corps gras:

=Se —. բ. ա. *Օճառանալ:

Saporifique (—բորիֆիք) ած. Համածին. (Ւ—ք): Les particules saporifiques d'une substance:

Sapote կամ **Sapotille** (—բոթ, —բոթիյ) ե. էդ. Ականաւոր պտուղ ինչ Անտիլեանց. *ապապտա:

Sapotier կամ **Sapotillier** (—բոթիէ, —բոթիյիէ) ե. ս. Ծառ ինչ Անտիլեանց. *ապապտենի:

† **Sapristi** (—բրիսթի) ՆԴԻ. Ցիշոց ինչ: (Տես †Cristi):

Sarabande (—ռաբանդ) ե. էդ. 1. Պզտ ինչ հին քաջախց. *ծարաւանդ: Danser la — avec des castagnettes: ‖ 2. Նուագ՝ եղանակ կաքաւելոյ զծարաւանդ. *ծարաւանդ: Jouer, chanter une —:

Sarbacane (—ռպական') ե. էդ. 1. Երկայն խողովակ անասկզ [creux], յոր փչելով արձակեն հատս կամ փոքրիկ գնդակս. Ս. փչուիչ. *փչափող: —de verre, de bois. Jeter des pois avec une —: ‖ 2. խողովակ խօսելոյ. ազգաբան: Ils se parlaient avec une —, pour n'être pas entendus des autres. Parler par —. (ե—բ. և ընդ.) խօսիլ յայլոյ ձեռն, ի ձեռն միջնորդի, բերանով օտարի. (Վշ.):

Sarcasme (—ռգասմ) ե. ս. Դառն և թշնամանեկի հեգնութիւն կամ կատականք. այպանութիւն: Ce trait passe la plaisanterie; c'est un —: [ton —:

Sarcastique (—ռգաստիք) ած. Այպանալից: Un

Sarcelle (—ռսել') ե. էդ. Հաւ ինչ ջրային նման բադու այլ փոքրագոյն. մրտիմն: La — est le plus délicat des oiseaux de rivière:

Sarclage (—ռկլաժ) ե. ս. Քաղահանութիւն. Գ. քաղհանք: Payer tant pour le — d'un jardin:

Sarcler (—ռկլե) բ. ն. Խլել զչար քաղն կամ զվնասակար խոտս (անդոյ, պարտիզի). քաղ հանել. քաղհան առնել. Ս. քաղհնել: (Որ և Éherber): — les mauvaises herbes d'un jardin:

Sarcleur (—ռկլեօր) ե. ս. Քաղահան մշակ:

Sarcloir (—ռկլուար) ե. ս. Գործի քաղահանի. Ս. քաղհանիչ. Ս. քաղհնոց: [հանեալ. քաղ:

Sarclure (—ռկլիւր) ե. էդ. Մոլախոտս խոտ ի բաց

Sarcocèle (—ռգոսէլ') ե. էդ. Այտուցն մնուտ և կարծր ի վերայ երկուորեայց. Ս. մսրմնանք:

Sarcocolle (—ռգոգոլ') ե. էդ. Գոյացութիւն ինչ ռեհանային՝ որոյ վարդին երբեմն ի հցել զվէրս. Ս. անծրուէ. (պրս. Խնկերսոն):

Sarcocollier (—ռգոգոլիէ) ե. ս. Թուփ ինչ եհովպացւոց և ափանց կոսմիր Ծովուն՝ յորմէ ծորէ անծրուէ: [մսագիտութեան. *մսաբանութիւն:

Sarcologie (—ռգոլոժի) ե. էդ. Ասան ինչ անդամ-

Sarcomateux, euse (—ռգոմատէ, է—ղ) ած. *Մսուտ (այտուցն): [մսրմնի):

Sarcome (—ռգոմ') ե. ս. *Մսուտ այտուցն (ի

Sarcophage (—ռգոֆաժ) ած. *Մսակուղ (դեղ): (Որ և Cathérétique):

=ե. ս. 1. Դեղ մսակերզ: ‖ 2. Շիրիմ նախնեաց ի կիզիչ քարանց: ‖ 3. Դագաղ կամ նմանութիւն դագաղաց ի մեծաշուք հանդէսս յուղարկաւորութեան:

Digitized by Google

Sarcotique (...) ած. *Մսային (գիրք)։ Վ. բի և իբր է. ած. Les sarcotiques։

Sardanapale (...՛) յս. ած. ած. Անքաղ Ասորեստանեայց՝ որ եկեաց հեշտասիրութեամբ, մեզի և կանացի բարուք. Սարդանապալեան. Սարդանապալ։

— է. ած. Թագաւոր կամ իշխան հնամարդի, հեշտասէր. Սարդանապալ։

† **Sardanapalesque** կամ †**Sardanapalique** (...) ած. Սարդանապալեան։ Mollesse —։

Sardine (...՛) է. իգ. Ձուկն ինչ ծովու. ապիկը. ...։ — fraîche, salée։

Sardoine (...՛) է. իգ. Ակն ինչ սիտասի երկդոյն կամ եռադոյն. սարդիոն. ...։ Les ruses de Satan։ [Խոլ.]։

Satanas (...) է. ած. Սատանայ. (ընդ. և ընդ

Satané, ée (...) ած. Անհնարին. (ընդ.)։ Quel — farceur! C'est un — drôle։

Satanique (...) ած. Սատանայական. (ընդ.)։ Esprit, méchanceté —։

Satellite (...) է. ած. 1. Արբանեակ. սատար. համարար. համակատար։ Il se fait toujours accompagner de deux ou trois satellites։ ‖ 2. **Արբանեակ (մոլորակի)։ La lune est le —, est — de la terre։

= ած. իգ. Veines satellites. Երակք որ կան առ ընկերակօք. արբանեակ երակք։

Satiété (...) է. իգ. 1. Ա...ութիւն կերակրոց մինչև ի յափրանս. կշտացութիւնդ յագեցութիւն. կշտացնդութիւն. յագուրդ։ Manger jusqu'à —, jusqu'à la —. Ուտել ցյագ։ ‖ 2. (փոխ.) Յագուրդ. յագեցութիւն։ La — des plaisirs, des richesses։

† **Satif, ive** (...) ած. Որ բաւական է սերմանելոց (առանկ)։ Ս. ցանածոյ. Ս. ցանդոյ։

Satin (...) է. ած. Կերպաս [étoffe de soie] ինչ կակուղ և փայլուն. ռնգուտ. ...։ — de Lyon, de la Chine. Robe de —։

Satinade (...) է. իգ. Կերպաս ինչ բարակ։

Satinage (...) է. ած. Ողորկելն իրեք զնգուտ։ Le — rend le papier plus lisse et plus fin։

Satiner (...) բ. ն. Ողորկել իրեք զնգուտ։

= բ. ն. Լինել ազիսակի կամ փայլուն իրեք զնգուտ։ Cette tulipe satine։

Satire (...) է. իգ. 1. *Երգիծական բանաստեղծութիւն. երգիծանութիւն։ — d'Horace, de Juvénal, de Boileau։ ‖ 2. Երգիծանութիւն (խօսեր յարձակ և ի չփոյ բանից)։ La — de Pétrone. La — ménippée։ ‖ 3. Երգիծանութիւն. հեգնութիւն։ Il y a de certaines louanges qui sont des satires։

Satirique (...) ած. 1. *Երգիծական։ Poésie, discours —։ ‖ 2. *Երգիծախօս. *Երգիծագան։ Homme —։

= է. ած. *Երգիծագան մատենագիր. *Երգիծագիր։

Satiriquement (...) ած. Երգիծանութեամբ. հեգնութեամբ. *Երգիծօրէն։ Cela est dit —։

Satiriser (...) բ. ն. Ա...ել Երգիծական բանիւք. յերդ արկանել հեգնել։ (Խոլ.)։ Il satirise ses meilleurs amis։ Ա... և անխնգիր. Il aime à —։

Satisfaction (...) է. իգ. 1. Գոհութիւն. հաճութիւն. *գոհանակութիւն։ Cet enfant donne de la — à ses parents. Les choses se passèrent à la — générale։ ‖ 2. Հատուցումն (Քրիստոսմանաց)։ ‖ 3. Պարտաւորութիւն։ Il faut jeûner et faire l'aumône en — de ses péchés։

Sassafras (...) է. ած. Ագռ ինչ ազգենուղ [laurier] հիւսիսայինի Ամերիկայ, որոյ փայտ և կեղև վարդին ի բժշկութեան. ամերիկեան սարգինի։

Sasse (...) է. իգ. տես Écope.

Sassenage (...) է. ած. Ազնիւ պանիր ինչ Գապղնոյ. *սասենագ։

Sasser (...) բ. ն. 1. Մաղել. Ս. (ձայր)մաղել. Ս. (չայր)մաղել։ — de la farine, du plâtre։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) գինել. (ուխ. մտաղ անցուցանել)։ On a sassé et ressassé cette affaire։

Sasseur, euse (...) է. ած. Մաղող. մաղեալ. մաղեալ. մաղող։

Sassoir (...) է. իգ. տես Écope.

Sassoire (...) է. իգ. տես Écope.

Satan (...) է. ած. Իշխանն դիւաց. դիւապետ. սատան. սատանայ. սատայէլ. Քրիստոսի, հակառակորդն կենաց մարդկան. դիւթն։ Les ruses de Satan։ [Խոլ.]։

Satanas (...) է. ած. Սատանայ. (ընդ. և ընդ

Satané, ée (...) ած. Անհնարին. (ընդ.)։ Quel — farceur! C'est un — drôle։

Satanique (...) ած. Սատանայական. (ընդ.)։ Esprit, méchanceté —։

Satellite (...) է. ած. 1. Արբանեակ. սատար. համարար. համակատար։ Il se fait toujours accompagner de deux ou trois satellites։ ‖ 2. **Արբանեակ (մոլորակի)։ La lune est le —, est — de la terre։

= ած. իգ. Veines satellites. Երակք որ կան առ ընկերակօք. արբանեակ երակք։

Satiété (...) է. իգ. 1. Ա...ութիւն կերակրոց մինչև ի յափրանս. կշտացութիւնդ յագեցութիւն. կշտացնդութիւն. յագուրդ։ Manger jusqu'à —, jusqu'à la —. Ուտել ցյագ։ ‖ 2. (փոխ.) Յագուրդ. յագեցութիւն։ La — des plaisirs, des richesses։

† **Satif, ive** (...) ած. Որ բաւական է սերմանելոց (առանկ)։ Ս. ցանածոյ. Ս. ցանդոյ։

Satin (...) է. ած. Կերպաս [étoffe de soie] ինչ կակուղ և փայլուն. ռնգուտ. ...։ — de Lyon, de la Chine. Robe de —։

Satinade (...) է. իգ. Կերպաս ինչ բարակ։

Satinage (...) է. ած. Ողորկելն իրեք զնգուտ։ Le — rend le papier plus lisse et plus fin։

Satiner (...) բ. ն. Ողորկել իրեք զնգուտ։

= բ. ն. Լինել ազիսակի կամ փայլուն իրեք զնգուտ։ Cette tulipe satine։

Satire (...) է. իգ. 1. *Երգիծական բանաստեղծութիւն. երգիծանութիւն։ — d'Horace, de Juvénal, de Boileau։ ‖ 2. Երգիծանութիւն (խօսեր յարձակ և ի չփոյ բանից)։ La — de Pétrone. La — ménippée։ ‖ 3. Երգիծանութիւն. հեգնութիւն։ Il y a de certaines louanges qui sont des satires։

Satirique (...) ած. 1. *Երգիծական։ Poésie, discours —։ ‖ 2. *Երգիծախօս. *Երգիծագան։ Homme —։

= է. ած. *Երգիծագան մատենագիր. *Երգիծագիր։

Satiriquement (...) ած. Երգիծանութեամբ. հեգնութեամբ. *Երգիծօրէն։ Cela est dit —։

Satiriser (...) բ. ն. Ա...ել Երգիծական բանիւք. յերդ արկանել հեգնել։ (Խոլ.)։ Il satirise ses meilleurs amis։ Ա... և անխնգիր. Il aime à —։

Satisfaction (...) է. իգ. 1. Գոհութիւն. հաճութիւն. *գոհանակութիւն։ Cet enfant donne de la — à ses parents. Les choses se passèrent à la — générale։ ‖ 2. Հատուցումն (Քրիստոսմանաց)։ ‖ 3. Պարտաւորութիւն։ Il faut jeûner et faire l'aumône en — de ses péchés։

Sas (...) է. ած. Մաղ (ձայրայ [de crin] կամ մետաքսեայ). Ս. (ձայր)մաղ. Ս. (չայր)մաղ։ Passer au gros —. 1. Անցուցանել (զալիւր) ընդ մաղ խոշորագոյն. Ս. խոշորմաղել։ ‖ 2. (փոխ.) գինել վէր ի վէրոյ, հարուածեցի։

Sas (...) է. ած. Աւազան (ջրանցից)։

Digitized by Google

Satisfactoire (ա֊տ֊ի֊ֆ֊ա֊կ֊տ֊ա֊ռ) ած. Հատուցիչ. Համեցուցիչ։ La mort de notre-Seigneur est — pour tous les hommes։

Satisfaire (ա֊տ֊ի֊ֆ֊Ը֊ռ) [Խոտրի իբրև գFaire.] բ. ն. 1. Հաճել. գոհ առնել. հատնել. *գոհացուցանել։ Un écolier qui satisfait ses maîtres. On ne peut — tout le monde։ ‖ 2. Հաճել (զպարտս). Հատուցանել։ — ses créanciers, ses ouvriers։ ‖ 3. Վաճել հատուցումն, փոխարէն։ Vous l'avez offensé, il faut le — ։ ‖ 4. Տալ պատասխանի։ — quelqu'un sur ses soupçons։ ‖ 5. Լնուլ, կատարել, յագեցուցանել (զցանկութիւն ա֊բուքք, զկիր կամն). Հաճել։ — sa curiosité. — un besoin. Վճարել զպէտս (մարմնոյ)։ Lieu où l'on satisfait les besoins naturels. Տեղի զպարապհիզին պէտս վճարելոյ. ապարահիզ. ճեմիչ. Ս. արտաքնոց։ ‖ 6. Հաճոյ լինել։ Cette musique satisfait l'oreille։

=բ. ն. 1. կատարել։ — aux désirs de quelqu'un. — aux besoins naturels, aux nécessités de la nature. Զապարահիզին պէտս վճարել. վճարել զպէտս իւր։ — au précepte. Գոհել զպատուէրն։ ‖ 2. Վաճել հատուցումն։ ‖ 3. Վաճել, տալ պատասխանի։ ‖ 4. Լուծանել, փարատել (զառարկոյս)։ — à une objection։

=Se — . բ. ա. Լնուլ, կատարել զցանկութիւն անձինն։ Il y a longtemps qu'il avait envie de voir l'Angleterre, enfin il s'est satisfait։ [զվրէժ։

— Se — soi-même. Զանձին վրէժ խնդրել. Համեմ

Satisfaisant, ante (ա֊տ֊ի֊ֆ֊էղ֊ան, ան֊տ) ած. Բաւական. *գոհարար. *գոհացուցիչ։ Des raisons satisfaisantes. Ce discours n'est guère — ։

Satisfait, aite (ա֊տ֊ի֊ֆ֊է, է֊տ) ած. Գոհ. Համ։ Il est — de son sort. Mal — . Տժգոհ. ահամ։

Satisfecit (ա֊տ֊ի֊ֆ֊է֊ս֊իտ) է. ած. Բարի վկայութիւն (առնուլ աշակերտի ի վարժապետէն)։ Il a eu deux — ։

Satrape (ս֊ա֊տ֊ր֊ա֊պ) է. ած. 1. կուսակալ (նախնի Պարսից). գոզմաւակալ. գոզմաւապահ. գոզմաւապետ. սատրապ. նախարար։ ‖ 2. (փոխ.) Այր հպարտ, գոռոզ. սատրապ։ C'est un vrai — ։

Satrapie (ս֊ա֊տ֊ր֊ա֊պ֊ի) է. իգ. կուսակալութիւն (նախնի Պարսից). գոզմաւակալութիւն. գոզմաւապահութիւն. սատրապութիւն. նախարարութիւն։

Saturation (ս֊ա֊տ֊ու֊ր֊ա֊սիո֊ն) է. իգ. յագեցութիւն. (ըստ ագարբագիտաց)։

Saturer (ս֊ա֊տ֊ու֊ր) բ. ն. 1. Լուծանել զյագ (ըստ ագարբագիտաց). յագեցուցանել։ — un acide avec un alcali։ ‖ 2. (փոխ.) Յագեցուցանել. յագեցուցանել։ Le public est saturé de ce genre d'ouvrages։

Saturnales (ս֊ա֊տ֊ու֊ռ֊նա֊լ) է. իգ. յգ. 1. Տօնք Հռովմայեցւոց ի պատիւ Սատուռնոսի կամ Կռոնոսի. սատուռնեան, կռոնեան, զրուանեան տօնք։ ‖ 2. (փոխ.) Ժամանակք անկարգութեան։ Les jours gras sont de véritables — ։

Saturne (ս֊ա֊տ֊ու֊ռն) յգ. ած. ս. 1. Մի ի վեհից աստեղաց Հռովմայեցւոց. Սատուռնոս. Կռոնոս. Զրուան։ ‖ 2. Աստղ մի գեղեցիկ կամ մանրագոյն մի. Երկաթ։ L'anneau, les satellites de Saturne։ ‖ 3. կապար. (ըստ նախնի ագարբագիտաց)։

Saturnien, ienne (ս֊ա֊տ֊ու֊ռ֊նի֊ան, ի֊ե՛ն) ած. 1. Սատուռնեան (տալք Հռովմայեցւոց)։ Vers — ։ ‖ 2. Ցխուր. գժամարթամարդ. հեխասատ։

Saturnin, ine (ս֊ա֊տ֊ու֊ռ֊նի֊ն, ի֊ն՛) ած. *կապարային. (ըստ բժշկաց)։ Maladies saturnines։

A. **Satyre** (ս֊ա֊տիր) է. ս. 1. Կիսատատուած նախալեռնական և նախագեան (ըստ առասպելոց). այծամորդ. սատիրոս։ Les faunes et les satyres։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Խաժմոլ. հնամոլի. նախանձոտ։ C'est un — . Un vieux — . Շնծեր։ ‖ †3. Ագգ ինչ մարգակերպ կապիկ մեծ. այծամորդ։

B. **Satyre** (ս֊ա֊տիր) է. իգ. Սատիրական թատերգութիւն (ցանաց)։ Les satyres grecques étaient des farces, ou des parodies de pièces sérieuses։

Satyriasis (ս֊ա֊տ֊իր֊ի֊ա֊սիս) է. ս. Անընդհատ լարուածութիւն [érection] առնի անդամոյ և բերանի ի շաղալարութիւն (ըստ բժշկաց). *սատիրութիւն. *վարսրութիւն։

Satyrion (ս֊ա֊տիր֊իո֊ն) է. ս. Տունկ ինչ այծատատ ի սոխմէ կարկոյ սակի [orchis], որոյ կոճղէդք բերեն զնմանութիւն փոշոյ [scrotum]. *փոշատունկ։ [քաւք)։

A. **Satyrique** (ս֊ա֊տիր֊իք) ած. *Այծամորգական (կապիկ)։

B. **Satyrique** (ս֊ա֊տիր֊իք) ած. Սատիրական (բանաստեղծութիւն ցանաց)։ Le Cyclope d'Euripide est un drame — ։

Sauce (սո֊ս) է. իգ. Համեմունք. համեմունք։ — fade, insipide. — de haut goût. On ne sait à quelle — le mettre. (փոխ. և ընդ.) Անգիտանալի, չգիտեմ թէ ի՛նչ խմիք իցէ նա պիտանացու։ Faire la — à quelqu'un. (փոխ. և ած.) Աչառմբել զոք խաբել։

Saucer (սո֊ս) բ. ն. 1. թանալ ի համեմունս (գիշաց, գմիս)։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Շաղախել։ Cet homme a été saucé dans la boue։ ‖ 3. (փոխ. և ած.) Աչառմբել. խաղալ խաղագիտի. պատատհասակոծ առնել։

Saucière (սո֊սիե֊ր) է. իգ. Անօթ համեմանաց. *համեմանոց։ — d'argent, de porcelaine։

Saucisse (սո֊իս) է. իգ. Աղի խոզի կամ արջառ լցեալ յօշատածով հաւր մսոյ և համեմեալ. խմուզ։ — de porc, de veau. Faire rôtir, faire griller des saucisses։

Saucisson (սո֊իսո֊ն) է. ս. 1. Երշիկ. սոճոպ։ — de Bologne, de Lyon։ ‖ 2. Հրացից փամփուշտ (ի պատերազմի)։ ‖ 3. փող կատարեալ վառօդալիր (առ ի պայթեցուցանել զսիան կամ զնաղմ [mine])։ Mettre le feu au — ։ ‖ 4. Խուրձն կամ արջառի սատոց (ի պատռատրութիւն բերդի)։

Sauf, sauve (սո֊ֆ, սո֊վ) ած. Ողջ. ամբողջ. անվնաս։ Il en est revenu sain et — . Il a eu la vie sauve։

=նէ. 1. Աւանդ ինչ ընծայելոյ։ — votre bon plaisir. Զերով հաւանութեամբ. ներէ ձեզ Համեմ ի բաւեցից։ — le respect que je vous dois. Հանդերձ մեծարանօք զոր ձեզի պարտիմ։ ‖ 2. Բայց միայն. միայն զի. միայն թէ. պահեալ. *վերապահեալ։ — meilleur avis։ ‖ 3. Բաց ի։ Il lui a légué tout son bien, — une terre։

— à. նէ. ա. Բայց միայն. միայն զի. միայն թէ։ — à recommencer. — à déduire։

Sauf-conduit (սո֊ֆ֊կո֊ն֊տ֊ի֊ւ) է. ս. Գիր, թուղթ յապահովութեան. *յապահովագիր։ Des sauf-conduits։

Sauge (սո֊յ) է. իգ. Տունկ ինչ անուշահոտ, որ վաղի ի բժշկութեան. *եղեսպակ։ Infusion de — ։

Saugrenu, ue (սո֊ղր֊ը֊նյ) ած. Անատակ. անպատեհ. անհեթեթ. ծաղրալից. (ընդ.)։ Question saugrenue։

Saule (սո֊լ) է. ս. Ծառ ինչ որ բուսանի ի մերգաւգիտին և ի գնացս ջուրց. ուռի. ուռենի. սօչաք։ — pleureur. Վարուռ ուռի։ — d'Orient կամ d'Égypte. Ագգ անուշահոտ ուռւոյ. եղերդի. Ս. խլիփ. (ապր. խալիֆ). սօչաքն սիրիոյ։

Digitized by Google

Saumâtre (սօմ՚ատր) ած. Աղաղաքին. ափսաղ. տաս. Eau —. Goût —.

Saumon (սօմն) ած. ար. 1. Ձուկն ինչ. ծովու որ մնայնէ ի գետս և է կարմրամիս. Ս. լոսդի. սալմոն պուզը. — frais, salé. Une hure de —. Une darne, une tranche de —. ‖ 2. Ձող, զանգուած (կապարոյ, անագի).

Saumoné, ée (սօմնե) ած. Ի գոյն լոսդւոյ. Truite. perche saumonée. [saumoneaux du Rhin.

Saumoneau (սօմնօ) ած. ար. Ձագ լոսդւոյ. Des

Saumure (սոմիւր) ած. իգ. Աղաջուր. — de thon.

Saunage (սոնաժ) ած. ար. *Աղավաճառութիւն.

— Faux-—. Վաճառականութիւն մեքսանեանգ ապրի.

Saunier (սոնիէ) ած. ար. 1. *Աղագործ. ‖ 2. *Աղավաճառ.

— Faux-—. Վաճառական մեքսանեանգ ապրի.

Saunière (սոնիէր) ած. իգ. Անօթ յորում պահի աղ.

Saupiquet (սոբիգէ) ած. ար. *Ախորժաշարժ համեմունք.

Saupoudrer (սոբուտրե) բ. ն. 1. Աղ ցանել. — de la viande. ‖ 2. Ցանել. — de sucre des petits gâteaux.

Saur (սօր) ած. ար. տես Saure. [սակաւ հաւոյ.

Saurage (սօրաժ) ած. ար. Առաջին ամ (բազէի, որ-

Saure (սօր՚) ած. 1. Թուխ գունի. Un cheval —. ‖ 2. Մխամուխ, տարտնոր (բազէ որոյ գոյն փետրոցն շառագոյն է).

— Hareng — կամ saur կամ sauret. *Հարբնգ. յատկաւ և ծխեալ. Un homme, une femme maigre comme un hareng saur կամ sauret. Այր կամ կին վախ իրրև զառաւիղ. (ընդ.). [— des harengs.

Saurer (սօրե) բ. ն. Ջորեցուցանել ի ծուխ. ծխել.

Sauret (սօրէ) ած. ար. տես Saure.

Sauriens (սօրիէն) ած. ար. յտ. Reptiles —, կամ լուկ —. ած. ար. յտ. Ապգ ինչ սղոյց (յորոց սակի են մողէզ, գետնաբուծ [caméléon], ախտուն կամ կոկորդիլոս). *մողիզական սողունք. *մողիզակիք. [ուռեսաան.

Saussaie (սօսէ) ած. իգ. Ուռաստան ուռեաց. Ս.

Saut (սօ) ած. ար. 1. Ցատուածն. վազք. Il s'élança tout d'un —, de plein —, d'un plein — sur l'autre bord du fossé. De simple soldat il devint capitaine d'un —, d'un plein —. (ած.) Ըր գունդապետէ զինուորն էր՝ ետ յաստիճան հարիւրապետութեան, առանց ընդ խնդրոհարգոյն ստացմանն անցանելոյ. (Տես և †Per saltum). N'aller que par sauts et par bonds. (ած.) Ընդոստ ընդոստ խազալ, գնալ. խօսել առանց կարգի և յարմարմանն բանից. յախուռն գործել. — de mouton կամ Saute mouton. Խազ ինչ մանկանց, յորում մի սին խնդրհեալ կիսով չափ՝ ոտիք ասնուն զգլխով նորա. (Տես և Cheval fondu). ‖ 3. Անկումն. (ընդ.). Tomber d'un troisième étage, c'est un terrible —. Faire կամ franchir le —. (ած. և ընդ.) Ցետս ընդ երկար վարանելոյ դնել ինչ ի մոռի հաստատութեամբ. ապա՛ ուրեմն հաստատել դնել ի մոռ. ‖ 3. (ած.) Ոստումն. Les changements dans la nature ne se font pas par sauts, mais par degrés et par nuances. ‖ 4. Ջրվէժ. ասհանք. Le — du Niagara dans la rivière de Saint-Laurent. ‖ 5. Վերանալն, վազելն, եղանելն յովասաւոյ [étalon] ի ճայիկն [jument]. վազք. ընդոստուցումն. խառնք.

. — Au — du lit. Ցեղանելն յանկոզնոյ.

— de loup. Փոս ի ծայրէ ծառուզըզոյ. կամ պատսիպի՝ յարգելոլոլ զմնուա ի ներքոյ. [առժամայն.

= De prime —. ած. ած. Խոհ և խոհ. յանկարծակի.

= De plein —. ած. ած. Վազելք. ասամանէ. անգէն և անդ. Il arriva de plein — à la plus haute dignité.

Saute (սօթ) ած. իգ. — de vent. Ցանկարծակի փոփոխումն հողմոյ. (բուս նաւավարաց).

Sauté (սօթե) ած. ար. Ապգ ինչ համեմեալ խորակի. On nous servit un — de chevreuil.

Sauteile (սօթէյ) ած. իգ. Ուռ արձոյ անկեալ պլուր հանգերձ արմատովն.

Sauter (սօթե) բ. ն. 1. Ցառնուլ. վազել. (պր. ցատքել). — de bas en haut, de haut en bas. — par-dessus une muraille. — à cloche-pied. Ցառնուլ միով ասամբ, միոտնեաւ. — à pieds joints. Ցառնուլ ոտիւամած. C'est un cheval qui saute. — à bas de son lit. Ընդառնուլ յանկողնոյ. — aux nues. (փոխ.) տես ի Nue. ‖ 2. Ցառնուլ. ասառաել. — de branche en branche. տես ի Branche, 1. ‖ 3. Ցառնուլ. ընդառնուլ. պատել. յարձակիլ. — à la gorge, au collet de quelqu'un. Il a sauté sur ses armes pour se défendre. — au cou de quelqu'un. տես ի Cou, 1. — aux yeux. (փոխ.) Լինել ակներև. ընդ աչն հարկանիլ. Il y a dans ce tableau des défauts qui sautent aux yeux. ‖ 4. Ցառնուլ. վերանալ. Le bouchon sauta en l'air. Faire — un œil hors de la tête. ի բաց ասուցանել զաչն ուրտք. Faire — quelqu'un. (փոխ. և ընդ.) Արկանել զոք ի պաշտամանէ. Faire — la tête à quelqu'un. Գլխատել զոք. Faire — les bouteilles. (փոխ. և ընդ.) Ըմպել գինի շատ. ‖ 5. Ցօգս վերանալ, ամրասանալ. ասուցնուլ ընդ օդս. La poudrière de la ville a sauté. Faire —. Ցօգս վերացուցանել. (պր. օդը հանել). Se faire —. Ցօգս վերացուցանել գիւր հաւն. Faire — la cervelle à quelqu'un. Ջախջախել զգլուխ ուրուք հարուածով ատրճանակի. ‖ 6. Վազել անցանել. վազել. անցանել. Il a sauté du grade de capitaine à celui de colonel. ‖ 7. (փոխ.) Կորնչիլ. վատնիլ. Faire — la banque. տես ի Banque, 4.

= բ. ն. 1. Վազել անցանել, վազել (գիսաով, գցանկով). — un fossé. — le pas. (փոխ. և ընդ.) Նոյն ընդ — le fossé. տես ի Fossé. — le bâton. (փոխ. և ընդ.) տես ի Bâton, 1. ‖ 2. (փոխ.) Ջանց առնել. թողուլ. Le copiste a sauté deux lignes. ‖ 3. Վերանալ, վազել, եղանել (յովասաւոյ ի ճայիկն). Cet étalon a sauté tant de juments.

Sautereau (սօթրօ) ած. ար. *Լարաշար (հնագոյն բանից ինչ). Il manque deux sautereaux à ce clavecin.

Sauterelle (սօթրէլ) ած. իգ. Մարախ. Ս. մորեխ. ալխրիւ. (Տես և Criquet, 1). Une nuée de sauterelles.

† **Sauterie** (սօթրի) ած. իգ. փոքրիկ պարահանդէս ընտանեկան. Venez ce soir, ce n'est pas un bal, c'est une —.

† **Sauterne** (սօթէռն) ած. ար. Պզիտակ գինի ինչ Գասկոնիոյ ազին. յոյժ. [պատանի (նօտարի). (ընդ.).

Saute-ruisseau (սօթրիւիսօ) ած. ար. Մանուկ.

Sauteur, euse (սօթէռ, էզ) ած. 1. Ցառնողզ. Les danseurs de corde et les sauteurs. ‖ 2. Ցառնօղզ երիվար (հնծեալ ասուցոյ).

— ած. իգ. Sauteuse. Ապգ ինչ կազմուիլ.

Sautillant, ante (սօթիյան, անթ) ած. Ցառնողզ. *ասառաուն. վազվազող. Des enfants sautillants.

Digitized by Google

Sautillement (սոթէյէման) է. ած. ոստոստուն։

Sautiller (սոթէյէ) բ. ն. ոստոստել. վազվզել. (սին. ցոթքքոտել)։ Les pies, les moineaux sautillent au lieu de marcher։

Sautoir (սոթուար) է. ած. վ. արի ևեթ ի բանն։ En —. Աս ի շեղ եդեալ ի վերայ միմեանց (×). Խաչաձև։ Deux épées étaient placées en — sur le cercueil. Porter un ordre en —. Կրել զմատուէն շքանշանի իրիք ի ձև միմեանցի որ ի կրծանէ զլանջէզը։ Porter son bagage en —. Կրել զիւր բեռն ի շալակի։

Sauvage (սովաժ) ած. 1. Անասուածոյ կամ անասնատուն (գազան, երէ). վայրենի. վայրի. վայրագասուն. անհամբոյր։ Les cerfs, les daims, les sangliers sont des animaux sauvages։ ‖ 2. Անընդհատ. անձևռնընդհատ։ Les animaux sauvages et les animaux domestiques. Un chat —։ ‖ 3. վ. այրենի. վայրագասուն։ Les peuples sauvages de l'Afrique։ ‖ 4. Խոպան [inculte] և անբնակ. վայրենի. անմարդի. անկոխ։ Un pays —. Une île —։ ‖ 5. (է. բ.) վ. այրենի. մենակեաց. մարդատեաց։ C'est un homme fort —։ ‖ 6. վ. այրենի. անմարդի. անհամբոյր. բիրտ։ Ce savant a quelque chose de dur et de — dans toutes ses manières. Une vertu —։ ‖ 7. վ. այրագ. անգութ. անագթորդի։ ‖ 8. վ. այրենի. վայրի. կատաղենի։ Olivier —. Figuier —. Թզենի կատաղենի, կատաղի։ Poire —. Խոզատանձ։ Chicorée —. վ. այրի հղէրդ։

= է. վ. այրենի։ Les sauvages de l'Amérique։

Sauvagement (սովաժմ) մ. վ. այրենաբար։ Il vivait fort retiré et —։

Sauvageon (սովաժո) է. ած. 1. Պատատատուկ վայրի, ինքնաբոյս։ Greffer un —։ ‖ 2. Պատ. որ չէ պատատուել, անպատուաստ։ (Տես և Franc, C. 10)։

Sauvagerie (սովաժրի) է. իգ. վ. այրենութիւն. վայրենաբարութիւն. (ընդ.)։ Il est d'une — peu commune։

Sauvagesse (սովաժես) է. իգ. 1. կին վայրենի։ ‖ 2. (է. բ. և ընդ.) կին վայրենաբարոյ։ C'est une —։

Sauvagin, ine (սովաժէ, ին') ած. Ջրային հաւուց։ Cela a un goût — qui me déplait։

= է. ած. Ջուր, հոտ ջրային հաւուց։ Sentir le —։

Sauvagine (սովաժին') է. իգ. 1. Ջրային հաւք. վայրի հաւք։ C'est un pays de lacs et d'étangs, tout y est plein de —։ ‖ 2. Ջուր, հոտ վայրի հաւուց։ Cela sent la —։ ‖ 3. Պորձք վայրի անասնոց ինչ՝ յորոց գործին մուշտակք։

Sauvegarde (սովկարտ) է. իգ. 1. Պաշտպանութիւն (իշխանի, առնականի). թեւարկութիւն։ Le magistrat l'a pris sous sa —։ ‖ 2. Պահպանիչ կարգեալք ի զօրապետէ առ ի պահել յաւարառութենէ զաստն կամ զգիւղ ինչ։ ‖ 3. Գիր ազատ կացուցանելոյ զրաք ի տալոյ օթեվանս զինուորաց։ Demander, obtenir une —։ ‖ 4. (է. բ.) Պատապարութիւն. պահպանութիւն։ Son obscurité lui servit de — contre la proscription։

† **Sauvegarder** (սովկարտե) բ. ն. Պաշտպանել.

Sauver (սովե) բ. ն. 1. փրկել. ապրեցուցանել. կեցուցանել. ազատել. թաթխել. զերծուցանել։ Il a sauvé son pays. — quelqu'un du naufrage. Je l'ai sauvé des mains des ennemis. Son médecin l'a sauvé. Vous m'avez sauvé la vie։ ‖ 2. Յաւերտեան հրամանել առնել. փրկել. կեցուցանել։ — son âme։ ‖ 3. Ազատել. թաթխել։ Le navire a échoué, on a sauvé les marchandises. — la chèvre et le chou. (է. բ.) տես ի Chèvre, 1. ‖ 4. Խնայել. տրգելով զրաք յաշխատութենէ. անաչխատ պահել։ (Տես և Épargner quelque chose à quelqu'un)։ Vous m'avez sauvé un grand travail. Les nouvelles que j'ai reçues m'ont sauvé un ennuyeux voyage։ ‖ 5. Պահ բաղձ պահել. ազատել։ Il faut d'abord — l'honneur։ ‖ 6. Արդարացուցանել. (իրի)։ On ne peut — sa conduite։ ‖ 7. Պատրաստակել. ազդել. ծածկել։ — les défauts d'un ouvrage։

— les apparences, les dehors. (է. բ.) տես յ'Apparence. Se —. է. ած. 1. Ապրել. փրծանել. զերծանիլ։ Se — d'un péril, d'un danger։ ‖ 2. փրկել, կեցուցանել զանձն։ Il faut travailler à se —։ ‖ 3. Չանել զանձն ի ծանծաղ. ապրել (ի վտանգէ, ի դժուարութենէ)։ ‖ 4. փախչել. ճողոպրիլ. զերծանիլ. անձնազատ, անձնապատիժ լինել։ Il se sauva de prison. Se — à travers les buissons. (է. բ.) տես ի Buisson, 1. Sauve qui peut! տես ի Pouvoir, A. 1. ‖ 5. Պակնել փութանակի. արագել. փախչել. (ընդ.)։ Il va pleuvoir, je me sauve։ ‖ 6. փախստական, փախստական անկանել. փախչել. անկանել. ապաւինել։ (Որ և se Réfugier)։ Il se sauva dans une église։ ‖ 7. Ապռնուլ զփոխարէն իւրոյ ընտանւոյ։ Un marchand qui vend à bas prix, se sauve sur la quantité։

Sauvetage (սովէթաժ) է. ած. 1. Հանել ի ջրոյ, ազատանիլ (զվաճառս նաւու ընկղմելոյ)։ Droit de —. Travailler au —։ ‖ 2. Ազատելի զրաք որ կայ ի վտանգի ընկղմելոյ. ազատութիւն։ Bouée de —. տես ի Bouée. Canot de —։

Sauveté (սովէթե) է. իգ. Յապաղովութիւն. (հլ.)։ Il est en lieu de —. Ses marchandises sont en —։

Sauveteur (սովէթեօ) է. ած. Ազատիչ (նաւարեկելոց, ընկղմելոց)։ Il eut une médaille comme —։

= ած. ած. Bateau —. Նաւակ ազատիչ (նաւարեկելոց, ընկղմելոց)։

Sauveur (սովեօ) է. ած. 1. փրկիչ. ազատիչ. ազատարար։ Joseph fut appelé le — de l'Égypte. — du peuple. Ժողովրդակերպ։ ‖ 2. փրկիչ. Ազատիչ. կեցուցիչ. կենարար. Յիսուս Քրիստոս։ Le Sauveur du monde, J.-C. notre Sauveur։

Sauve-vie (սովվի) է. իգ. Ազգ ինչ փոքրիկ պտերի [fougère] որ բուսանի ի ծմռեկի և ի ծերպս որմոց և քարաժայռից. *քարփեգնայ։ (Որ և Rue de muraille)։

Savamment (սավամ) մ. Գիտնաբար. Համառաբար։ Il traita cette matière —։

Savane (սավան') է. իգ. 1. Դաշտ ընդարձակ խոտաւէտ (յԱմերիկա և յԱֆրիկէ կղզիս). պատճառօտ։ Des savanes immenses։ ‖ 2. Անասուն անտնտրեր ծառոց (ի կանադա [Canada])։

Savant, ante (սավան, անթ) ած. 1. Գիտուն. Համառ. տեղեակ։ Il est — en philosophie, dans l'histoire. Un homme fort —. Այր բազմահմուտ, բազմագէտ։ Être — jusqu'aux dents. (է. բ. և ընդ խոչ) տես ի Dent, 1. ‖ 2. Գիտնական. Համառական։ Des recherches savantes։

= է. Գիտուն։ Un —. Les savants. Demi- —. Իմաստակ։

Savantasse (սավանտաս. ի բնատձ. գրի և **Savantas**, սավանտա) է. ած. Իմաստատակ. սոփեստ։

† **Savantissime** (սավանտիսիմ') ած. Ամենագէտ. ամենիմաստ. (ասի ընդ խաղ)։

Savate (սավատ) է. իգ. 1. Պռնճակ հին և մաշ. Գ. չանթ։ Il ne porte que des savates. Traîner la —. Կիր-

Digitized by Google

նել է չքաւորութեան. (ընդ.) : ‖ 3. Մրցութիւն ազգաց. (ահ.) : Les règles de la — : ‖ 3. Գաղիտ ինչ է մէջի վիճաբանց : Recevoir la — : ‖ 4. Հեռակայ թղթատարչի (է գիտղ) : Les savates s'appellent aujourd'hui Piétons :

Savaterie (ահ-տը-է) է. իե. Վաճառանոց հին մուճակաց :

Saveter (ահ-ետ) բ. ն. Գպտկանել (զգոյծ ինչ). (ահ.) : Voyez comme il a saveté cet habit !

Savetier (ահ-էտիե) է. ր. 1. կարկատիչ հին մուճակաց. կարուսակ : ‖ 3. (է.-բ. և ահ.) ցոսի, փցուն գործաւոր :

Saveur (ահ-իւռ) է. իե. Համ. ճաշակ : — douce, amère. Agréable — . Un mets sans — . Անհամ խորտիկ : A. **Savoir** (ահ-ուռ) [Je sais, tu sais, il sait, nous savons, vous savez, ils savent. Je savais. Je sus. Je saurai. Sache, sachez. Que je sache. Que je susse. Sachant. Su, sue.] բ. ն. 1. Գիտել. ճանաչել : Il sait bien des choses. Tout le monde le sait. Je sais le chemin. Ճանապարհին տեղեակ եմ, խելամուտ եմ : Ne — rien de rien. Ոչինչ ոչ գիտել. ամենևին իսկ չգիտել. (ընդ.) : En — long, bien long. տես է Long, 1. Je sais un habile horloger qui demeure près d'ici. Je ne vous savais pas malade. Ոչ գիտէի, անգիտանայի թէ հիւանդ իցէք : Je ne sais que faire. տես է Que, A. 2. Je ne sais quoi. տես է Quoi. Dieu seul le sait. Միայն Աստուծոյ է գիտելի : Je ne sache personne. Ջճանաչեմ զոք. (ընդ.) : Je ne sache personne qu'on puisse lui comparer. Que je sache. Կարծեմ. թուի ինձ : Il n'y a personne à la maison, que je sache. — gré. տես է Gré, 4. ‖ 3. Գիտուն, տեղեակ, հմուտ լինել. գիտել : Il sait le grec. Il ne sait pas son métier. Ne — ni A ni B. տես յ'A. — la carte du pays. տես է Carte, 8. ‖ 3. Վարժ, կերպ և կոխ լինել. գիտել : Il ne sait pas danser. Il ne sait pas distinguer sa main gauche de sa main droite. (է.-բ. և ընդ.) Ոչ ճանաչէ զոջ և զահեակ իւր. չգիտէ որոշել կամ ընտրել ինչ : ‖ 4. Գիտել. կարել. ձեռնհաս լինել : Je saurai bien me défendre. Je ne saurais faire ce que vous me dites : ‖ 5. Գիտել. տեղեկանալ : Sachez que . . . Գիտասջիք լեցի ձեզ զի . . . Faire — . Տալ գիտել. տեղեակ առնել. տեղեկացուցանել. ծանուցանել. զգացուցանել : Je lui ai fait — comment cela est arrivé : ‖ 6. Գիտել է բերան : Il sait sa leçon. — quelqu'un par cœur. (է.-բ.) տես է Cœur, 4. ‖ 7. Հմտանալ : Il a un grand désir de — :

— C'est à — , կամ À — , կամ լուկ — . 1. Ա.մ.ինքն. այսինքն ասեմ. ասեմ. այս է. իմն : Son revenu a plusieurs sources, à — , sa place, le produit de sa terre, etc. ‖ 3. Գիտելի է : Il part bien tard, c'est à — s'il arrivera à temps :

= Se — . բ. ա. 1. Լինել գիտացեալ : Tout se sait tôt ou tard, à la longue : ‖ 2. Գիտել, ճանաչել զանձն :

B. **Savoir** (ահ-ուռ) է. ր. Գիտութիւն. տեղեկութիւն. հմտութիւն : Grand, profond — . J'admire son — :

Savoir-faire (ահ-ուռ-ֆէռ) է. ր. Ճարտարութիւն. հնարագիտութիւն : Il a un grand — :

Savoir-vivre (ահ-ուռ-վիվր) է. ր. Հմտութիւն սովորութեանց աշխարհի և վարուց ընդ մարդկան. *մարդավարութիւն : Il manque de — :

Savoisien, ienne (ահ-ուազիէն, իէն') է. Աստիճան : (Տես և Savoyard, 1) :

Savon (ահվն) է. ր. Ածան. օճառ. Ս. առպան : — de Gênes, de Marseille. — de toilette. Un pain de — . տես է Pain, 6. Bulle de — . Donner un — à quelqu'un. (է.-բ. և ահ.) Կշտամբել զոք խստիւ. աստակածծ, պատուհասակոծ առնել. (գլխ. աղէկ մը լուանալ) :

Savonnage (ահվնաժ) է. ր. Մաքրելն օճառով. *օճառումն : Mettre du linge au — :

Savonner (ահվնե) բ. ն. 1. Մաքրել օճառով. *օճառել. Ս. առպանել : — des chemises : ‖ 3. Շփել օճառով, *օճառել զինուս ուրուք (առ է առփրել) : ‖ 3. (է.-բ. և ահ.) Կշտամբել խստիւ :

Savonnerie (ահվնըր-է) է. իե. Գործարան օճառոյ. *օճառանոց : [(է պէտս առփրելոց) :

Savonnette (ահվնէթ) է. իե. Անուշահոտ օճառ

Savonneux, euse (ահվնէ, էօզ) ած. *Օճառային : Des eaux minérales savonneuses :

Savonnier (ահվնիե) է. ր. 1. *Օճառագործ : ‖ 3. Ծառ ինչ Բրասիլի և Անտիլեանց, որոյ փայտ, արմատ և պտուղք վարին է մաքրել զկտաւս. *օճառենի :

Savourement (ահ-ուռ-ըմ) է. ր. Ճաշակումն. (Խոլի) : Le — des viandes :

Savourer (ահ-ուռ-ե) բ. ն. 1. Ճաշակել. ախորժելով. բոշխել. ըմբուշխել. Un gourmand ne mangerait pas cela sans le — , sans le bien — : ‖ 3. (է.-բ.) Վայելել. ըմբուշխել : — les délices de l'amour. — un baiser :

† **Savouret** (ահ-ուռ-է) է. ր. Որկր եզեր կամ յաղեալ խոզի, զոր աթկանեն է կաթսային առ է ազնուացուցանելոյ զՀամ արգասեաց :

Savoureusement (ահ-ուռ-իւզ-ման) ծ. Համով. ախորժելով. քաղցրութեամբ : Manger, boire — :

Savoureux, euse (ահ-ուռ-իւ, իւզ) ած. Համեղ. քաղցրահամ. բարեհամ. անուշահամ. ախորժահամ. քաղցրաճաշակ : Un mets — . Des fruits — :

Savoyard, arde (ահ-ուայ-ար, արտ) է. 1. Աստիճան : (Յայս միտս ասի լաւ և ա Savoisien, ienne) : ‖ 3. Ա.յր չկնաւկան, տմարդի. (ընդ.) : Quel — !

Saxatile (սաքս-ա-թիլ') ած. 1. Որ բուսանի է մէջ քարանց (տունկ). առ.ատպարին : ‖ 3. Որ կեայ է մէջ քարանց, է վիմամէջս (ձուկն). վիմագտարան :

Saxifrage (սաքս-ի-ֆրաժ) ած. տես Lithontriptique.

= է. իե. Ազգ ինչ տունկոց. քարբեկ : [փչղակեան :

† **Saxophone** (սաքս-ո-ֆոն') է. ր. Նուագարան ինչ

Saynète (սեներ) է. իե. Ազգ փոքրիկ թատերախաղ. Պատիժացուց : [գինուորաց և գիւղակեանց :

Sayon (սեյոն) է. ր. Հին ինչ տառատառակ [casaque]

Sbire (զպիր') է. ր. 1. կալանաւորակապ : (Որ և Archer) : ‖ 3. Պաշտօնեայ ոստիկանութեան [police]. (տես ընդ. արհամարհանս) :

Scabellon (սկաբելլոն) է. ր. Պատուանգան (կիսանդրեաց, բազմաստեղն աշտանակաց) :

Scabieuse (սկաբիէօզ) է. իե. Տունկ ինչ պարախզաց. *ալրածաղիկ :

Scabieux, euse (սկաբիէ, էօզ) ած. Փսոր. *քսային. *քսանմման : Éruptions scabieuses :

Scabreux, euse (սկաբռէ, էօզ) ած. 1. Անհարթ. գերբուկ. խորտուբորտ. գժուարին : Un chemin — : ‖ 3. (է.-բ.) Վտանգաւոր. գժուարին : C'est une entreprise bien scabreuse : ‖ 3. (է.-բ.) Դժուարին է պատմել (առ անվայելչութեան). գժուարապատում : Ce conte est bien — :

Digitized by Google

Sealde (ս֊ալ֊) ե. ար. Բանաստեղծ Սկանդինաւեանց. *սկալդ։

Sealène (ս֊ալ֊ն՛) ած. Որոյ երկքին կողմանք անհաւասարք են (երկքանկիւն կամ եռանկիւն). սկալենեան. սանդղատեսակ։ [զմեռմինա)։ Bien manier le —։

Sealpel (ս֊ալ֊բել) ե. ար. կարոց, դանակ (վերձլոյ)

Sealper (ս֊ալ֊բէ) բ. ն. Սպրթազերծ առնել (զգանգն)։ Ces hommes férocos scalpèrent de malheureux prisonniers։

Scammonée (ս֊ամ֊մոնէ) ե. էթ. 1. խէժ մի Ասիական, որ յարմատոյ տզգի իրիք գեղձի [liseron]. սամսմոնի. բաղեզեան կանաչ. մահմ֊ուխէ։ — d'Alep, de Smyrne։ || 2. Ազգ մի գեղձի. սամսմոնի։ Racine de —։

Scandale (ս֊կան֊դալ՛) ե. ար. 1. Առիթ մոլորելոյ, մեղանչելոյ (ըստ Գրոց սրբոց). գայթագղութիւն. գայթագղանք. գայթագղութիւն։ — pris. Առեալ գայթագղութիւն։ — donné. Տուեալ գայթագղութիւն։ La prédication de la croix a été un — pour les Juifs. Pierre de —. Գար, վէմ գայթագղութեան։ || 2. Գիտցուցանելն զոր չար գործով կամ ապականիչ բանիւք. գայթագղութիւն։ Grand, horrible —. Il ne faut pas donner de —. Éviter le —։ || 3. Ապտմոութիւն ընդ չար գործս կամ ընդ ապականիչ բանս ուրուք. գայթագղութիւն։ Il avança des propositions impies, au grand — de tous ceux qui l'écoutaient։ || 4. Աղմուկ զոր յարուցանէ գործ մի. գայթագղութիւն. շառաչուն. շշուկ. (տե֊ղւոյ)։ Cette affaire fut d'un grand — dans tout le voisinage։

— Un amené sans —. տես յ'Amené.

Scandaleusement (ս֊կան֊դալ֊եւզ֊ման) ս. գայթագղեցուցիչ օրինակաւ։ Cet homme vit —։

Scandaleux, euse (ս֊կան֊դալ֊ե, եւզ) ած. Գայթագղեցուցիչ. գայթագղական։ Tenir des discours —։

Scandaliser (ս֊կան֊դալ֊իզէ) բ. ն. Գայթագղեցուցանել։ Votre vie scandalise tout le monde։

= Se —. բ. ա. Գայթագղել։

Scander (ս֊կան֊դե) բ. ն. Ձափել, թուել զոտս կամ զվանկս (տաղից). *անդամանատել։ Scandez ce vers, vous verrez qu'il y manque un pied։

† **Scansion** (ս֊կան֊ժո) ե. էթ. Ձափելն, թուելն զոտս կամ զվանկս (տաղից). *անդամանատութիւն։

Scaphandre (ս֊կա֊ֆան֊դր) ե. ար. 1. Անջապինդ հանդերձ [corset] պատրաստ անկամբ [liège] որով մարթի ուժիք կալ ի վերայ ջուրց. *անկահանդերձ։ || 2. Ս. Սարսուռած [appareil] լուղղրդի [plongeur] ի ջանելոյ անվտանգ ի խորս ջուրց։

† **Scapholde** (ս֊կա֊ֆոյտ) ած. *Նաւակաձև. *մակուկաձև. (ըստ անդամոգիտաց)։ Os —. Fosse —։

Scapin (ս֊կա֊բին) ե. ար. Խարերայ. խարդախ. (ընթ.)։

Scapulaire (ս֊կա֊բիւ֊լէր) ե. ար. 1. Հանդերձ մի կրօնաւորաց յուսոց մինչև ցոտն՝ կախեալ յառաջոյ և ի թիկանց. *փորուրար։ Les bernardins portent un — noir sur un habit blanc։ || 2. Հանդերձ (արբոյ կուսին կարմիր) Vendre des chapelets et des scapulaires։ || 3. Լայն պատան կամ երիզ վերաց որ հաստատի զուսովք. սմբառնալիք։

= ած. ես. Յաղց։ Veine, artère —։

Scarabée (ս֊կա֊րա֊բէ) ե. ար. Ազգ թաղանթաթև միջատաց. բզէզ։ Le hanneton est un —. Le — sacré des Égyptiens։

Scaramouche (ս֊կա֊րա֊մուշ) ե. ար. Ախազգեստ հատիկ (ի կատակերգութիւնս Իտալացւոց)։

Scare (ս֊կար) ե. ար. Ձուկն մի՛ծովու ար սրաձայ (ըստ կարծեաց Հաիեներաց). սաիկրոս. սկարոս։

= Վկաց. "Ե֊ս վէ ի յիսոս ար սրոճիչ, բայց գոյն գոյն ի պէն՝ ար անասանել իւր սուրս, սրակս և պարգեն ընծայեր սմանէ". Բրս. վ. եց. իշ. 142.

Scarificateur (ս֊կա֊րիֆիկա֊թօր) ե. ար. Տուիչ նշտարակաւոր։ Le — n'est employé aujourd'hui que par un petit nombre de praticiens։

Scarification (ս֊կա֊րիֆիկա֊սիօն) ե. էթ. Ցաքիլն ընդ մորթին նշտարակաւ [lancette] կամ կտրուցաւ. *շառաւած։ Les scarifications très superficielles sont appelées Mouchetures։

Scarifier (ս֊կա֊րիֆիէ) բ. ն. Ս. Շառաւել. հաճախ նիսդ։ Il a été ventousé et scarifié։

Scariole (ս֊կա֊րիօլ՛) ե. էթ. տես Escarole.

Scarlatine (ս֊կար֊լաթին՛) ած. էթ. Fièvre —, կամ լուկ —. ե. էթ. Ազգ մի՛ջերմեան. *կարմրախտ. էջղեալ հիւմմ։

Seazon (ս֊սէզ՛) ե. ար. Ձափ մի՛ջ, յորմէ և հաւասարման բանաստեղծութեան. կաղ մեծավերջ։ (Գրի և Scason. Ոմն է և †Choliambe)։

Sceau (սո՛) ե. ար. 1. Կնքոց. կնիք։ Le — du roi, d'un ministère. Mettre son —. Apposer le —։ || 2. Տիպք կնքոյ. կնիք. դրոշմ։ Le — était presque tout effacé։ || 3. Կնքուածն (հրովարտակաց Տէրութեան)։ || 4. (ե֊խո֊բ.) Կնիք. դրոշմ. նշան։ Le — du génie, de la perfection. Mettre le — à une chose. Կնքել. կատարել. քաւանգակել։ Il a mis le — à son infamie։ [ի Confession, 1.

— Sous le — du secret, de la confession. (ե֊խո֊բ.) տես

—յե. Կնիք ապրչի, Տէրութեան։ Garde des sceaux. տես ի Garde, B. 3.

— -de-Salomon. տես Grenouillet.

— -de-Notre-Dame. տես Taminier.

Seel (սէլ) ե. ար. Կնիք. (վկ.)։ Le — secret du roi։

Scélérat, ate (սելէ֊րա, ա֊տ) ած. 1. Ժանտագործ. եղեռնագործ. ապիրատ։ C'est le plus — de tous les hommes։ Ա֊ապրի և իբր ե. C'est un grand —։ || 2. Դիտական. ժանտ։ Un complot, un projet —։

Scélératesse (սելէ֊րա֊ես) ե. էթ. Ապիրատութիւն. եղեռնագործութիւն։ Il y a de la — à cela։

Scélite (սելի՛թ) ե. էթ. Քար յորոյ վերայ հակառակ կայ պատկեր արտաքս մնրգոյ. *առնաքար։

Scellé (սելէ) ե. ար. Կնիք (եդեալ առնեղական հրամանաւ)։ Mettre, apposer le —, les scellés. C'est un crime de rompre, de briser le —, les scellés։

Scellement (սել֊ման՛) ե. ար. 1. Հաստատելն, մանաւանդ ընդ քարանի կամ ընդ պինդ կապարատ, գաճաճ [plâtre], շաղախով)։ || 2. Ս. Մարդ (փայտակերն կամ երկաթեղէն կապմածոյ հաստատեալ կապարատ, այլովք հանգերձ)։

Sceller (սելէ) բ. ն. 1. Կնքել. մնատանել։ — en cire jaune, rouge։ || 2. Կնքել, մնատանել (առնեղական իշխանութեամբ)։ Dès qu'il fut mort, le juge de paix alla chez lui — ses armoires։ || 3. Հաստատել, մանաւանդ (կապարատ, գաճաճ կամ շաղախով զքարս փայտակերն կամ երկաթեղէն կապմածոց)։ — en plâtre, avec du mortier. — des gonds, des crampons dans une muraille; les — en plomb։ || 4. Խնամել զբերան (անօթոյ, սրուակի)։ — un vase, une fiole. — hermétiquement un

Digitized by Google

vaisseau de verre. Խնուլ զբերան ապակեզէն անօթոյ հալէլով զնոյն ինքն զապակի անօթոյն։ ‖ 5. (ֆոխ.) Կնքել. Հաստատել։ Ils dînèrent tous ensemble pour — leur réconciliation։

Sceller (սելէ) ֆ. ար. Կնքիչ։

Scène (սէն՛) ֆ. իգ. 1. Տաճարի թէատրոնի ուր խաղան գուսանք. ուսարան. սեղարան. տաղաւար։ On applaudit cet acteur dès qu'il paraît sur la —. Mise en —. Հանդերձանք սեղարանի։ ‖ 2. **Վիժակք [décoration] սեղարանի. սեղարան։ La — représentait le palais d'Auguste։ ‖ 3. Տեղարան։ La — est à Rome, à Paris։ ‖ 4. (ֆոխ.) Ընտանեական բանագործական, թատերական։ Cet auteur connaît bien la —։ ‖ 5. Տաճարի հանգիստ կամ արարուածոյ թատերախաղաց. սեղիլ։ La troisième — du quatrième acte։ ‖ 6. Տեղարան. սեղիլ. երեւոյթ։ Cette contrée offre une suite de scènes qui enchantent։ ‖ 7. (ֆոխ.) Տեղարան։ Je viens d'être témoin d'une scène bien attendrissante, bien bouffonne։ ‖ 8. Շատաչքիւն. ժխոր. ազմուկ։ Faire une — à quelqu'un. Յարձակիլ ուժգնագոյն բանիւք ի վերայ ումեք։

Scénique (սենիք) ած. Տեսլարանական. թատերական։ Les jeux scéniques des anciens։

† **Scénite** (սենիթ) ած. Վրանաբնակ. խորանաբնակ։ Les peuples scénites։

Scénographie (սենօկրաֆի) ֆ. իգ. 1. *Հեռանկարութիւն (չինուածոց և դրից տեղեաց). *տեսլագրութիւն։ ‖ 2. Ընտիր նկարելոյ զվիժակս [décoration] թէատրոնի. թատերական նկարչութիւն։ ‖ 3. Պատկեր։ La — d'une ville, d'un vallon։ [կան։ Représentation —։

Scénographique (սենօկրաֆիք) ած. *Տեսլագրական։

Scénopégie (սենոպէժի) ֆ. իգ. Տօն տաղաւարահարց (Հրէից). տաղաւարահարք. խորանահարութիւն։ (Որ և La fête des Tabernacles)։

Scepticisme (սեպտիսիզմ) ֆ. ար. 1. Վարդապետութիւն փիլիսոփայից որ երկայնի և քննին. *սկեպտականութիւն։ ‖ 2. Վարդապետութիւն պիւհոնեան փիլիսոփայից. *պիւհոնութիւն։ (Որ և Pyrrhonisme)։ ‖ 3. *Սկեպտականութիւն. *երկբայողութիւն. *յիրկութիւն։ Il porte dans l'histoire un — qui lui fait révoquer en doute les faits les plus avérés։

Sceptique (սեպտիք) ած. 1. Սկեպտիկեան. սկեպտական։ Les philosophes sceptiques։ ‖ 2. Սկեպտիկեան. երկբայող. յերկուանաղ։ C'est un écrivain —։

= ֆ. ար. 1. Սկեպտիկեան փիլիսոփայ. սկեպտիկեան։ ‖ 2. Սկեպտիկեան. երկբայող։ C'est un —։

Sceptre (սեպտր) ֆ. ար. 1. Գաւազան, մնական թագաւորական։ Le roi avait la couronne sur la tête et le — à la main. Depuis le — jusqu'à la houlette. (ֆոխ.) տես ի Houlette, 2. ‖ 2. (ֆոխ.) Թագաւորական իշխանութիւն. գաւազան։ Il lui arracha le — avant de lui ôter la vie. Un — de fer. Գաւազան երկաթի։ ‖ 3. (ֆոխ.) Տիրապետութիւն։ Cette nation a le — des mers։ ‖ † 4. տես Lézard, 2.

Schabraque (շապրակ) ֆ. իգ. Կտաւ կամ աչխատինի ի ծածկել զձիոյն երկվորի հնծելոցդ. տապճակ։ Avant de commencer une charge, on fait rabattre les schabraques sur les cuisses, pour découvrir les pistolets։ [շահ՛. շահ։ Le — de Perse։

Schah (շա) ֆ. ար. Անուն պատուոյ արքայի Պարսից.

Schako (շակօ) ֆ. ար. տես Shako.

Schaik (շայք, շայթ) ֆ. ար. տես Cheik.

Schelling (շէլին) ֆ. ար. 1. Դահեկան ինչ (ի Հոլլանդիա, ի Գերմանիա, ի Դանիա)։ Le — du Danemark est de cuivre, et vaut trois centimes։ ‖ 2. Ընծայիւք գահեկան ինչ Անգղիացւոց որ արժէ իրր 1 փրանկ և 20 հարիւրորդս. *շիլինգ։

Schène (շէն՛) ֆ. ար. Չափ ինչ ազգէ ոտ. նախնիս. պինաս։ Le — égyptien valait environ 10,500 mètres։

Schérif (շերիֆ) ֆ. ար. տես Chérif և Shérif.

Schiite (շիիթ) ֆ. ար. Անուն մահմետականաց որ զԱլի զիեսայ Մահմետի՝ համարին օրինաւոր յաջորդ նոցա և ժառանգին զաջոյն երիս, զԱբուբեքր, զՈմար և զՈսմանն։ Les Persans sont schiites։

Schismatique (շիզմատիք) ած. և ֆ. Հերձուածող։ La plupart des Grecs sont schismatiques par rapport à l'Église romaine. C'est un —։

Schisme (շիզմ) ֆ. ար. 1. Հերձուած. հերձուածութիւն։ Le — des Grecs. Le — d'Angleterre։ ‖ 2. Հերձուած. պատակուածի. երկպատակութիւն։ Il est l'auteur du — qui divise en ce moment la littérature։

Schiste (շիսթ) ֆ. ար. Ապտ քարանց որ բաժանին ի թերթս թերթս իրրև պՀերձաքարն [ardoise]. *թերթաքար։

Schisteux, euse (շիսթիս, ես) ած. Որ բաժանի ի թերթս թերթս (քար). *թերթաձեւ։

Schlague (շլա՛) ֆ. իգ. Հարուածք գաւազանի (որվք պատժին զօրականք դերմանացիքն). վարչահարութիւն։

Schlich (շլիխ) ֆ. ար. Փրպական հնձէ պատրաստեալ ի հալոցին։ Un minerai réduit en —։

Schnapan (շնապան) ֆ. ար. տես Chenapan.

Schooner (շունէր) ֆ. ար. Փոքրիկ նաւ ինչ երկամբ։

Sciage (սիաժ) ֆ. ար. Սղոցուիլ։

† **Sciamachie** (սիամաքի) ֆ. իգ. Հրամայեցեալ կռիւ մարտուածեան ոտ. նախնիս՝ զոր հարկանէլով կամ կոծելով. առասելամարտութիւն։

Sciatérique (սիատէրիք) ած. Cadran —. Պատկերական պահացոյց։ Télescope —. Գործի ինչ առաջագրաշխից. սկիաթական։ (Ըստ Լիգէրի գրելի է Sciathérique)։

Sciatique (սիատիք) ած. Ջոտի. ազդրի. *ազդրացաւին։ Veines sciatiques. Nerf —. Պատճառի ջիլ մարմնոյ. ամոլաջիլ. լայնաջիլ. վարազաջիլ։

— Goutte, névralgie —, կամ լոկ —. ֆ. իգ. Ցաւ ամոլաջիլի զոտի. Ս. ճողնացաւութիւն։

Scie (սի) ֆ. իգ. 1. Սղոց. տերեւիւր։ Les dents d'une —. Ատամունք, մնալոր սղոցի։ Une — à scier du bois, à scier de la pierre. — à bras. Սղոց մեծ. Ս. խիզար։ Trait de la —. 1. Ներան սղոցելոյ։ ‖ 2. Ս. Սղոցուք (փայտի, քարի)։ Trait de —. Հատած սղոցի. սղոցուիլ։ ‖ 3. Տանջանք ինչ ոտ. նախնի Սրեւելեայս. սղոց։ Manassé, roi de Juda, fit périr Isaïe par le supplice de la —։ ‖ 4. Ապտ ինչ ձկան ծովու. սղոց. սղոցաձուկն. պրիան. պրեսուկ։ ‖ 4. (ֆոխ. և ար.) Տաղտկալի ինչ։ C'est une vraie —։

Sciemment (սիամ) ս. Գիտութեամբ։ Ce n'a pas été par mégarde, mais —, malicieusement։

Science (սիանս) ֆ. իգ. 1. Գիտութիւն. տեղեկութիւն։ Je sais cela de — certaine. La — du bien et du mal։ ‖ 2. Գիտութիւն։ La géométrie est une véritable —. La — des langues։ ‖ 3. Գիտութիւն. հմտութիւն. տեղեկութիւն. ծանօթութիւն։ La — du monde, du gouvernement։

Digitized by Google

Scientifique (սի-ան-թիֆ-իք) ած. Գիտնական։

Scientifiquement (սի-ան-թիֆ-իք-ման) մ. Գիտնական օրինակաւ. *գիտնականօրէն։ Il a parlé —։

Scier (սիէ) բ. ն. 1. Սղոցել։ — du bois, de la pierre։ || 2. Սղոցել (զոք ի ատելոյն). ընդ միջ ողոցել։ || 3. Հատանել, մանգաղաւ (գցորեան). հնձել։ — les blés։

= բ. ն. ցեռս ընդգէմ թիակավարել. սխա եղիր։

Scierie (սի-է) է. իէ. Գործարան սղոցելոյ գիպայտ, գքար. *սղոցարան։ — mécanique։

Scieur (սիէօր) է. ար. 1. Սղոցիչ։ — de pierre։ || 2. Հնձող (գորենոյ). արտունձ։

Seille (սէյ) է. իէ. Տունկ ինչ կանճիկաւոր. մկնախոտ. ոտս ոզնոյ։ Oignon, bulbe de —։

Seillitique (սէյլիթիք) ած. Հանգիստնման մկնախոտ. (քան գերագործեաց)։ Vinaigre, miel —։

Seinder (սէնտէ) բ. ն. Հատանել. բաժանել. ընդ միջ հատանել։ — une question։

Seinque (սէնք) է. ար. Պաղուն ինչ Ամերիկեայ թիւնաչաչած և շարժող ափրագիտականին (քան կարծեաց նախնեաց). Պ. սնգնգաւր. (արբ. սըէնթօր)։

Scintillant, ante (սէնթիլան, անթ) ած. Շողշողուն, լուսակարկաղ (աստեղք)։

Scintillation (սէնթիլասիօն) է. իէ. փայլիւն, փայլատակումն, շողիւն, կարկաղք (աստեղաց)։

Scintillement (սէնթիլման) է. ար. Շողիւն. փայլումն։ Le — d'une pierre précieuse։

Scintiller (սէնթիլէ) բ. ն. փայլել, փայլատակել, շողշողել, կարկաղել (աստեղաց)։

Sciographie (սիօ-ֆի) է. իէ. Պատկերագիր (ներքին մասանց չինուածոց, քան ճարտարապետաց)։

Scion (սիոն) է. ար. Պատաղ և ճապուկ շտաւիղ ծառոյ կամ թփոյ. մորճ։ Un — d'osier։

Scissile (սի-իլ) ած. Հերձանելի։ L'ardoise est —։

Scission (սի-իժոն) է. իէ. 1. Բաժին. հերձուած. պատահումն. երկպառակութիւն. անմիաբանութիւն։ Il y eut — dans l'assemblée le lendemain même de son installation։ || 2. Տարաձայնութիւն։ Il y a eu une grande — entre les opinants։

Scissionnaire (սի-իօնէր) ած. Երկպառակ. անմիաբան։ Les membres scissionnaires։ Վարի և իրը է. ար. Les scissionnaires։

Scissure (սի-իւր) է. իէ. Պատառուած. փեռեկումն. փորոք. (քան անդամագիտաց)։ — du rein, de la rate։

Sciure (սիւր) է. իէ. Պ. Սղոցուք։ De la — de bois։

Sclérophtalmie (սքլէրօֆթալմի) է. իէ. Ցաւ ինչ աչաց. կարծրական աչացաւութիւն։

Sclérotique (սքլէրօթիք) է. իէ. Թաղանթ [membrane] ինչ աչաց. *կարծրենի։ [née —։

Scolaire (սքօլէր) ած. Դպրոցի. դպրոցական։ An-

Scolarité (սքօլարիթէ) է. իէ. 1. Droit de —. Իրաւունք աշակերտաց վարդապետանոցի [université] պահանջելոյ զառանձնաշնորհութիւնս։ || 2. Ժամանակ պարապուորիչ ուսմանց։ Une — de quatre années est exigée pour être reçu docteur en médecine։

Scolastique (սքօլաթիք) ած. 1. Դպրոցական։ || 2. Դպրոցական. *գաղղիատիկեան։ Théologie. philosophie —։

= է. իէ. 1. Դպրոցական փիլիսոփայութիւն։ || 2. Դպրոցական աստուածաբանութիւն։

= է. ար. 1. Դպրոցական փիլիսոփայ. գաղղիատիկոս։ || 2. Դպրոցական աստուածաբան. գաղղիատիկոս։

Scolastiquement (սքօլաթիք-ման) մ. Դպրոցական, գաղղիատիկեան օրինակաւ, ոճով։ Cela est écrit trop —։

Scoliaste (սքօլիաթ) է. ար. Մեկնիչ (հնախնի մատենագրի ուրուք)։ Le — d'Homère։

A. **Scolie** (սքօլի) է. իէ. Մեկնութիւն (հնախնի մատենագրաց ցունաց). պարապումն։ Les anciennes scolies sur Aristophane sont très estimées։

= է. ար. Դիտողութիւն զինախընթաց առակարկութենէ (յերկրաչափութեան). պարապումն։

B. **Scolie** (սքօլի) է. իէ. Երգ սեղանոյ (առ նախնի ցոյնս)։ La — de Callistrate sur Harmodius et Aristogiton։

Scolopendre (սքօլօփ-անտր) է. իէ. 1. Պղպ ինչ պտերի [fougère] կամ գիւտաձարի [capillaire] որ բուսանի ի ջրհորս և ի խոնաւ փոսս. արծուաձանիկ (ա). *յօղկենին. (լա. Asplenium scolopendrium քան Լիննէի)։ Խոշոգիներ. Խոշոգ ոչխ. Եղջիւր ոչխ։ (Որ և Langue de cerf)։ || 2. Պղպ ինչ օձասանդիկ [mille-pieds]. յօղկ։ On trouve aux Indes et aux Antilles des scolopendres qui ont jusqu'à vingt centimètres de longueur։

= վկաց. (ա) "Աչքոյ ճանէ, որ ի ոսկրալուֆանդրիայն". Ամիտ. Անգ. անպ.

Scombre (սքօղդր) է. ար. Պղպ ինչ ձկանց ծովու. *սկոմբրոս։ Le maquereau est un —։

Scorbut (սքօրպիւ) է. ար. Հիւանդութիւն ապականեալ արեան. *ընդագարութիւն։ Les matelots, dans les voyages de long cours, sont sujets au —։

Scorbutique (սքօրպիւթիք) ած. 1. *Ընդագարական։ Maladie, humeur —։ || 2. *Ընդագար։ Un équipage —։ Ցաւս միտս վարի և իրը է. C'est un —։

Scordium (սքօրտիում) է. ար. Տունկ ինչ. Ջրային լերդախոտ. սկորդիոն։ (Որ և Germandrée aquatique)։

Scorie (սքօրի) է. իէ. 1. Ալտ, կղկղանք մետաղաց որ զատանի հալմամբ. խարամ։ (Որ և Laitier)։ Le mâchefer est une —։ || 2. Քար ինչ հրաբղխային նման չէչաքարի [pierre ponce]։ Scories volcaniques։

Scorification (սքօրիֆիքասիօն) է. իէ. Զատուցումն, պարզումն կղկղանաց (մետաղաց)։

Scorificatoire (սքօրիֆիքատուար) է. ար. Խեցեղէն անօթ յորում ի բաց պարզեն զպաղ մետաղաց։

Scorifier (սքօրիֆիէ) բ. ն. ի բաց պարզել, զատել զպաղ կամ զկղկղանս մետաղաց։

† **Scorpène** (սքօրփէն') է. իէ. Ձաւկն ինչ ծովու. փոր. ը-թօրիւն։

Scorpioïde (սքօրփիօիտ) է. իէ. Տունկ ինչ որոյ պտղակուճն [gousse] նման է ապուոյ կարճի. **կարճապտի։

Scorpiojelle (սքօրփիօյէլ') է. իէ. Խոզ կարճի։

Scorpion (սքօրփիոն) է. իէ. 1. Ճճի ինչ թունաւոր. կարիճ. Պ. կոր. -թրիւ։ La piqûre du — est dangereuse. Huile de —. Խոզ կարճի։ || 2. Մի յերկոտասան աստեղասանց կամ ի կենդանակերպից. կարիճ։

Scorsonère (սքօրսոնէր) է. իէ. Բանջար ինչ որոյ արմատս սեաւ է ի վերոյ և ոսկեգոյն ի ներքոյ և. ուսի եփեալ. գազգ. *սեւարմատ. ը-թօրչինա։ (Որ և. Salsifis noir)։

= վկաց. "Գազգ, զոր սպանգիկք կոչեն ը-թօրչինա, նման բողկոյ. տերևովք նման անծի". Հ. Պ-ոսկան Ինճիճեան, Նոր Հայաստան, 40։

Scotie (սքօթի) է. իէ. Գոգաւոր գիւք [moulure] (խոյսխի սեան)։ [սեան կազմուք։

† **Scottish** (սքօթիշ) է. իէ. Պղպ ինչ կազմուիք. ոճով

Scribe (սքրիպ) է. ար. 1. Դպիր. գրիչ. ընդօրինա-

կիչ. օրինակագիծ գծագրչ. Ս. գրագիրք: C'est un bon —. Un — fort expéditif. Արագագիրք գրիչ: ‖ 2. Վարդապետք ուսուցիչք և ժողովրդոց առաջնորդք (առ. Հրեայս). գրիչք: Les scribes et les pharisiens:

Scripteur (-թ-իփ-թ-ո-) ի. ար. Գրիչ կանգակաց [bulle] Հռոմայեցի քահանայապետին. կրիտ. *կոնգակագիր:

Scrofulaire (-թ-օֆ-ի-ր-) ի. իի. Տունկ ինչ որ բուսանի ի հովանաւոր տեղիս:

Scrofules (-թ-օֆ-ի-լ) ի. իի. յի. Ախտաւոր գեղձիկ [glande] պարանոցի. խոյլ. Ս. խոզ. *խոզախտաւորութիւն. -ըր-ճ-: (Որ և Écrouelles):

Scrofuleux, euse (-թ-օֆ-ի-լ-ո, ե-ը) -ի. 1. *խոզախտային: Sang —: ‖ 2. *խոզախտաւոր: ցայտ մխաս վարի և իրը ի. Régime propre aux —:

Scrotocèle (-թ-օ-թ-ո-կ) ի. իի. Ականջն ազիւաց ի փոշտան կամ յաղտին. Ս. փոշտանկ. *փոշտանկուածք:

Scrotum (-թ-օ-թ-մ) ի. ար. Պարկ երկնասրեաց. փոշտ. Ս. ազտ: (Որ և -ի. Les bourses):

Scrupule (-թ-ի-փ-ի-լ) ի. ար. 1. Փոքրիկ կշիռ քաշի և չորից դարեհատաց. մէտ: Un — de rhubarbe: ‖ 2. Մանրամասնիր մնոն վայրկենի [minute] (ըստ աստեղաբաշխից). մէտ. բոպէ. քիթ-ել ասեն: ‖ 3. (-թ-ի-փ-.) խելի մնացն խղճի. անձկութիւն, տագնապ խղճի մնաց: — de conscience. Lever les scrupules de quelqu'un. Il faut porter la probité jusqu'au —: ‖ 4. խղճմտութիւն. երկիւղածութիւն: Je ne me fais point — de lui demander telle chose: ‖ 5. Անչափ ճշդրտութիւն. խղճմտութիւն: Il est exact jusqu'au —: ‖ 6. Տարապայման խըտութիւն: Il corrige ses ouvrages avec beaucoup de —: ‖ 7. Երկևան երկմտութիւն. խէթ. կասկած: J'ai à vous proposer un petit —:

Scrupuleusement (-թ-ի-փ-ի-լ-ո-ը-մ) ի. 1. Երկիւղածութեամբ. խղճմտութեամբ. *խղճմտօրէն. *խղճի մտօք: Il remplit — tous ses devoirs: ‖ 2. Բազում հատառութեամբ. ամենայն ճշդրտութեամբ. ճշդիւ: Il écrit — toutes ses dépenses. Examiner —. Մանր, մանրախուզիչ քննել:

Scrupuleux, euse (-թ-ի-փ-ի-լ-ո, ե-ը) -ի. 1. Անչափ երկիւղած. խղճամիտ. խղճոտ. (-ի. խղճահար): Il est fort —: ցայտ մխաս վարի և իրը ի. C'est un —, une scrupuleuse: ‖ 2. Մանրակրկիտ: Exactitude, recherche scrupuleuse:

Scrutateur (-թ-ի-ր-ա-ի-ո-) ի. ար. 1. Քննիչ. հետազօտիչ. խուզարկու: Dieu est le — des cœurs: ‖ 2. Քննիչ քուէից. *քուէախոյզ: Le président et les scrutateurs d'une assemblée électorale:

= —, †trice. -ի. Քննիչ. հետազօտիչ: Un regard —:

Scruter (-թ-ի-ր-) բ. ն. ի խորհ քննել. հետազօտել:

— la pensée, la conduite de quelqu'un:

Scrutin (-թ-ի-ր-ի) ի. ար. *Քուէարկութիւն: Élire par —. Demander le —:

† **Scubac** (-թ-ի-ա-թ) ի. ար. առ †Usquebac.

Sculpter (-թ-ի-լ-ր-) բ. ն. Քանդակել. գրօշել: — un bas-relief. des ornements:

Sculpteur (-թ-ի-լ-ր-ո-) ի. ար. Քանդակագործ. գրօշող: — en marbre, en bois:

Sculptural, ale (-թ-ի-լ-ր-ա-լ, -ի) -ի. Քանդակածայ: Ornements sculpturaux:

Sculpture (-թ-ի-լ-ր-) ի. իի. 1. Քանդակագործութիւն: La — grecque. Il excelle dans la —: ‖ 2. Քանդակ. քանդակուածք. գրօշուածք: Cette frise est trop chargée de —:

† **Scurrilité** (-թ-ի-ր-ր-ի-լ-ի-թ) ի. իի. Անհամ ծաղրաբանութիւն. (ի-լ-ի-թ-) [ծուխիւն. (խոչ):

† **Scutiforme** (-թ-ի-ի-ֆ-ո-ր) -ի. *Վահանակերպ:

Scylla (-ի-լ-լ) ի. ար. Խառնագազան որ բնակէր ի խիթի [écueil] հանդէպ անդնդոյն Քարիբդեայ և ուտէր զնաւորդս (ըստ առասպելից). Սկիւղ. Սկիլլա. Ագռաւ գազան. Ագռաւ. Գիսծ. Կորիւն: Tomber de Charybde en Scylla. (ի-ր-ի-բ-.) տես ի Charybde.

A. **Scytale** (-թ-ի-լ) ի. իի. Ծառուկ ի-ուղի կամ նամակ մնագաղտահեաց գալարեալ ի վերայ գլանի (առ. Լակեդեմոնացիս). ակիւառաղ. *գլանագիր:

B. **Scytale** (-թ-ի-լ) ի. ար. Ագռ ինչ ի-ուհատ օձի:

† **Scythe** (-իթ) ի. ար. 1. Սկիւճայի. Ագռախաւոր: ‖ 2. (ի-ր-ի-բ-.) Սկիւճայի. խուժգուժ. բարբարոս:

† **Scythique** (-իթի-ի) -ի. Սկիւճահան:

Se (-ը) դեր. 1. Զանձն. զինքն: Lucrèce s'est tuée: ‖ 2. Անձին. ինքեան: Se prescrire un devoir: ‖ 3. Զանձին. զինքեանս: ‖ 4. Անձանց. ինքեանց: ‖ 5. Զմիմեանս. զիրարս: Ils se louent: ‖ 6. Միմեանց. իրերաց: Ils se sont dit des injures:

— Se trouver là un homme qui... Գտաւ անդ այր մի որ...

Séance (-ա-ն-) ի. իի. 1. Նիստ. ժողով. գումիւռ: La salle des séances d'une assemblée politique. La — dura longtemps. Lever la —. — tenante. Քննութեան ժողովոյն: ‖ 2. Իրաւունք բազմելոյ ի ժողովի ուրեք. աթոռ: Il a — dans le *comité au conseil d'État: ‖ 3. Նստուածք. գիւգիրանք: Ils ont fait une longue — à table: ‖ 4. Նստուածք, կալն առաջի նկարչի. նիստ: Ce peintre fait un portrait en trois séances:

A. **Séant** (-ա-ն) նե-ր-ս գերբ-ս Seoir, A. բազի. Որ նստի, գումարի. նստող: La cour d'appel — à Paris: Որոնք վարին ածականօրէն Séant, ante. La cour d'appel séante à Paris:

= ի. ար. Նստանի յանկոզնի: Il était couché, on le fit mettre sur son —, en son —. Il se leva sur son —. Նստաւ կանգնաւ. կանգնեցաւ և նստաւ:

B. **Séant, ante** (-ա-ն, -ն-ի) -ի. Գաւազած. վայելուչ: Il n'est pas — à un homme de son âge de faire telle chose:

Seau (-ո) ի. ար. 1. Դոյլ. Ս. սիաղ. Ս. կեռլիկ. փօլ: Des seaux de bois. Il pleut à seaux. Անձրև գոյ յորդահեղեղ, յորդահոս: ‖ 2. Անօթ ջրոյ. կոնք: Un — de faïence pour se laver les pieds. Mettre rafraîchir du vin dans un — d'argent: ‖ 3. Զափ գուլի մխոյ. դոյլ մի: Un — d'eau, de vin: [humeur sébacée:

Sébacé, ée (-ի-ա-կ-ե) -ի. *Ճարպակուզային: Matière,

Sébeste (-ե-պ-ե-ս-թ) ի. ար. Ագռ ինչ սալորայ, զոր վարէին երբեմն ի գիղոբայս. Ս. սպասան. *չանդարց. (պրս. սեպիստան, ոյոնկէն ոն էլուն, Շան սպին, որ ըստ խառնչելոցս բարբառոյն կոչի ցորց):

Sébestier (-ե-պ-ե-ս-թ-ի-ե) ի. ար. Ծառ ինչ եգիպտոսի, որ բերէ մերգ նմանն սալորայ. *սպասանի. *չանդարցի:

Sébile (-ե-պ-ի-լ) ի. իի. Անօթ փայտակերէն բոլորչի և խոր. Ս. գուշ: Il y a de petites sébiles dans lesquelles on met la poudre qui sert à sécher l'écriture:

Sec, sèche (-ե-կ, -ե-շ) -ի. 1. Չոր. ցամաք: — comme du bois. Un pays —. Երկիր անջուր, անջրդի,

Digitized by Google

անանձրև, ծարաւատա, ցամաքատա, չորատա։ Des branches sèches. Գօս, գօսացեալ ատոք։ Un temps —. Երաշտ ժամանակ։ ‖ 2. Չոր։ Des herbes sèches. Des haricots secs։ ‖ 3. Չորացեալ. չոր։ Des fruits secs. Raisin —. Չամիչ։ Des figues sèches. Պաղատախտ թզոյ. չորթոտուկ. չիր թզոյ։ ‖ 4. Անթաց. անհատմուկ. ցամաք. չոր։ Avoir la bouche sèche. Les rues sont sèches. Passer une rivière à pied —. Անցանել ընդ գետ անթաց ոտիւք, յատանուտր, ցամաքաթեւ։ Voir une chose d'un œil —. (ի-խ.) տես յ'Œil, 2. ‖ 5. Ագահ. վախ. երիվացեալ. ցամաքեալ. Ս. աւազ։ Un homme —. Ce cheval a la tête sèche։ ‖ 6. Չոր. ցամաք. աշտուծ. լուկ։ On ne lui donne à déjeuner que du pain —. Messe sèche. տես և Messe, 1. Mur de pierres sèches. Պատ առանց շաղախոյ. Գ. քարկոճ։ ‖ 7. (ի-խ.) Չոր. ցամաք. խիտ։ Un coloris —. Des contours secs. Cette narration est bien sèche։ ‖ 8. (ի-խ.) Չոր. ցամաք. անզգայ. անկարեկիր։ Un cœur —։ ‖ 9. (ի-խ.) Խիտ. բիրտ։ Réponse sèche. Parler d'un ton —։

— Argent —. (ի-խ.) Արծաթի պատրաստակոն, առ ձեռն պատրաստ։ (Որ և Argent comptant)։ Payer argent —. Հատուցանել առ ժամայն։

= ի. ար. 1. Չոր. չորութիւն. ցամաքութիւն։ Le — et l'humide. Mettre les voiles au —. Պարզել զառագաստս առ ի ցամաքացուցանել։ ‖ 2. Չոր խոտ, յարդ և վարսակ. խարդ։ Donner du — aux chevaux. Employer le vert et le —. (ի-խ.) Զանհնային հնարս հնարել։

= ն. Boire —. Ըմպել գինի բազում. քաջ, անապակ ըմպել։ Répondre —, parler —. Խօսիլ, չինականագոյնս առաջ պատասխանի, խօսիլ։

= Ա —. Ար. աս. Անջուր. չոր. ցամաք։ Les fossés sont à —. Mettre un fossé à —. Ցամաքացուցանել, ապատակացուցանել, ազատել գետս։ Mettre à — une coupe. Ընդայնացուցանել, ի-ափել զբաժակ մինչև ցյիրսին չիմն. քաշել։ Mettre quelqu'un à —. Ընչազրկափ առնել, ընչազրկել զոք. անհանգստացուցանել։ Poser à —. Շինել առանց շաղախոյ։ Être à —. (ի-խ. և ընդ.) Լակ լինել յընչից. անինչ, ազքատ լինել։ Sa bourse est à —. (ի-խ. և ընդ.) Դատարկ է քսակն. չիք նորա արծաթի։ Aller à —. Նատարկել հողմով առանց առագաստից։

= Tout —. Ար. աս. Ամբոյն. լուկ։ Son revenu consiste tout — en cinquante écus de rente։

Sécable (ս-կ-ա-պլ) ած. Հատանելի։ Les atomes ne sont sécables que par la pensée։ [չափից). Հատանող։

Sécante (ս-կ-անթ) է. իգ. Հատիչ գիծ (ըստ երկրաչ.)։

Sécateur (ս-կ-ա-թեր) է. ար. Գործի պատրաստելոց հատանելոյ զոտոս ծառից։

Sécession (ս-կե-սիո) է. իգ. Անջատութիւն (գաշնակից Տէրութեան)։ La — du Sud dans les États-Unis։

Séchage (ս-շաժ) է. ար. Ցամաքացուցանելն. ցամաքումն։ Le — du linge։ [լուան։

† **Sèchard** (ս-շար) է. ար. Հոդմ հիւանդային արեւե.

Sèche կամ **Seiche** (ս-շ) է. իգ. Անասուն ծովու յատկէ կակղամորթից [mollusque]. սկոլ. ապին. սեպհական. օ-ա-ս դ-ուզ. գ-ր-ի-կ դ-ուզ։ (Տես և Calmar)։

Sèchement (ս-շմ-ան) ած. 1. Ցամաքով. ի խնամս. ի-ել. ի ցամաք վայրի. անհատմուկ։ Il faut tenir les confitures —։ ‖ 2. (ի-խ.) Ցրտութեամբ. ցամաքութեամբ։ Mécontent de sa conduite, il lui écrivit —։ ‖ 3. (ի-խ.) Անձնասէր և չնորհաց. ցամաքութեամբ։ Écrire, peindre —։

Sécher (ս-շե) բ. ն. 1. Ցամաքեցուցանել. չորացուցանել. գօսացուցանել։ Le soleil sèche les prairies. — ses vêtements mouillés par la pluie։ ‖ 2. Ցամաքեցուցանել. ապականեցուցանել. ազատել։ La chaleur a été si violente, qu'elle a séché les ruisseaux։ ‖ 3. (ի-խ.) Ցամաքեցուցանել, սրբել (զարտասուս աչաց)։ — ses pleurs. Դադարել յարտասուելոյ։

= բ. չ. 1. Ցամաքիլ. չորանալ. գօսանալ. սրանալ։ La plupart des arbres séchèrent à cause des grandes chaleurs. — de soif. Ցամաքիլ, պակասել ի ծարաւոյ։ ‖ 2. Ցամաքիլ. չորանալ. գօսանալ։ La jambe droite lui a séché։ ‖ 3. (ի-խ.) Ցամաքիլ. նուաղել. հիւծիլ. հալչիլ և մաշիլ։ — d'ennui, de tristesse. — sur pied. Հիւծիլ. ձանձրութեամբ, տրտմութեամբ։

= Se —. բ. ա. 1. Ցամաքեցուցանել զանձն։ Ils se mirent devant le feu pour se —։ ‖ 2. Ցամաքիլ, սրատակիլ, ազատիլ, ազազանալ (գետոյ)։ ‖ 3. Չորանալ. ցամաքիլ. գօսանալ։ Votre main aurait dû se —. (ի-խ.) Ի ցիր իւե ցամաքեալ էր ձեռնդ։ Votre main aurait dû se — avant de signer cette lettre։

Sécheresse (ս-շէս-ս) է. իգ. 1. Ցամաքութիւն. չորութիւն։ La — de la terre։ ‖ 2. Ցամաքութիւն. երաշտութիւն։ Il fit une grande — cette année-là։ ‖ 3. (ի-խ.) Կարօտութիւն. չքաւորութիւն. նեղութիւն։ ‖ 4. (ի-խ.) Ցամաքութիւն. ցրտութիւն. անզգայութիւն։ ‖ 5. (ի-խ.) Ցամաքութիւն. ցրտութիւն. խստութիւն։ On lui avait parlé avec beaucoup d'honnêteté, il a répondu avec —։ ‖ 6. (ի-խ.) Ցամաքութիւն, ցրտութիւն, հովութիւն, սառնութիւն (ի հոգևորս)։ ‖ 7. Ցամաքութիւն։ — de style։

Séchoir (ս-շուար) է. ար. Տեղի ցամաքեցուցանելոյ (գիսաւ, գինուգի, գիսչի). *չորատուն։

Second, onde (ս-կո, օդ) ած. 1. Երկրորդ։ Le — livre. Tome —. Une seconde fois. Causes secondes. տես և Cause, 1. Érudition de seconde main. Հմտութիւն քաղեալ ոչ ի բուն խոկ ազբերացն այլ ի ժողովածոյ մատենից։ ‖ 2. (ի-խ.) Երկրորդ. այլ. միւս։ Marly est un — Versailles։ ‖ 3. Երկրորդ. խնամարհաղորդ, պակաս (քան զոք)։ Une valeur à nulle autre seconde. Sans seconde. Անհամեմատ. անզուգական. անհիկնա. (ի բնոգդ. և վր.)։

= է. ար. 1. Երկրորդ յարկ կամ դասիկան (տան)։ Il loge au —։ ‖ 2. Երկրորդ (կարգաւ)։ Vous êtes le — sur ma liste։ ‖ 3. Ծանուցակ, սատար (ի մեհենասրաւեքեան)։ Les seconds de côté et d'autre se sont tués։ ‖ 4. Երկրորդ. օգնական. սատար։ Vous avez un bon —։ ‖ 5. Երկրորդ նաւապետ։ Le capitaine et le —։

= En —. Ար. աս. Երկրորդութեամբ տեղւոջ կամ սասիճանի. ի ձեռանէ։ Il ne tient pas la première place, il n'est qu'en —. Capitaine en —. Colonel en —. Գնդապետ ի ձեռանէ։

Secondaire (ս-կո-դ-էր) ած. Երկրորդական։ Preuves secondaires. Planètes secondaires. **Երբանեակք։

Secondairement (ս-կո-դ-էր-մ-ան) ս. Երկրորդականաբար. օրինակաւ. պայմանաւ. երկրորդաբար։

Seconde (ս-կոդ) է. իգ. 1. Երկրորդ դաս (ի վարժարանս)։ Un écolier qui est en —. Professeur de —։ ‖ †2. Փոքր բերթի մինչև ամ որբագրելոյ. (ըստ տպագրողաց)։ ‖ 3. Վայրկենաբորդ. մեան վայրկենի. մանրերկրորդ։ Montre à secondes. *Մանրերկրորդաւար ժամացոյց։ ‖ 4. Վայրկենաբորդ մեան աստիճանի. մանրերկրորդ։ ‖ 5. Երկրորդ ալբումն ձայնի (ըստ երաժշտաց)։

Digitized by Google

Secondement (ս-ըկ-դ-ման) ſ. Երկրորդ անգամ. երկրորդ։

Seconder (ս-ըկ-դե) բ. ն. †Ձ. Չհետ գալ. հետևել. (հղ.)։ "Jusqu'ici les effets secondent sa promesse" · RAC. *Mithr.* IV. 1. Մինչև ցայսօր արդիւնք իրացն միաբան են խոստմանն։ ‖ Ց. Օգնել. աւտարել. նպաստաւմատոյց լինել։ Si vous entreprenez cela, je vous seconderai։ ‖ Ց. Ետարել (ի գնդի խաղալն [jeu de paume])։ Prenez ce joueur-là, il vous secondera bien։ Ան և անխնդիր. Il n'est pas bon pour primer, mais il seconde bien։

Secondines (ս-ըկ-դին') ե. էթ. յե. տես Arrière-faix.

Secouement կամ **Secoûment** (ս-ըե-ման) ե. ու. թօթափումն. Ա. ցնցումն։ Il répondit par un — de tête,

Secouer (ս-ըե-ու) բ. ն. Ձ. Շարժել աւժգին և ի նաւագս բազում. շարժլել. թօթափել. Ա. ցունդ տալ. Ա. ցնցել. (տես. թօթափել)։ — un arbre pour en faire tomber les fruits. — un manteau pour en ôter la poussière. — la poussière d'un habit, de ses pieds. թօթափել զփոշի հանդերձի, ոտից իւրոց։ Ան և անխնդիր. Cette voiture secoue beaucoup. — la tête. Շարժել, թօթափել զգլուխ (ի նշան մերժելոյ, տհաճութեան, երկբայութեան)։ — les oreilles. (է-խ-բ.) տես J'Oreille. 5. ‖ Ց. թօթափել, ընկենուլ (գլուծ)։ Ce taureau a secoué le joug. — le joug. (է-խ-բ.) Ընկենուլ յինքենէ գլուծ. մերժել ընկենուլ գլուծ. լբընկէց լինել. խզել զսամեմս. ազատասիրել ի ծառայութենէ։ ‖ Ց. (է-խ-բ. և ընդ.) Նշաւակել. յանդիմանել։ Son père l'a secoué d'importance։ ‖ Ճ. Տանջել։ Cette maladie l'a bien secoué։

= Se — . բ. ա. Ձ. թօթափիլ զանձն։ Les chiens se secouent quand ils sont mouillés։ ‖ Ց. (է-խ-բ. և ընդ.) Շարժիլ. զգնալ. Ա. տատան առնել։ Il faut se —։ ‖ Ց. (է-խ-բ.) Ազատիլ ի թմբրութենէ. թօթափել զքուն։

Secourable (ս-ըե-ու-ա-բլ) ա. Ձ. Ձեռնտու. ձեռնհաս. կալու. օգնիչ։ Il est — aux pauvres. C'est un homme fort —. Tendre une main —. Ձեռն, ազ օգնականութեան կարիսաւել։ ‖ Ց. Որում մարթի է ի թիկունս հասանել. օգնելի։ Cette place est si bien investie, qu'elle n'est plus —։

Secourir (ս-ըե-ու-ր) [Ծորդի իրրև զCourir.] բ. ն. Ձեռն տալ. ձեռնտու, ձեռնկալու լինել. օգնել։ — les pauvres, ses amis, ses alliés։

†= Se —. բ. ա. Ձ. Օգնել անձին։ ‖ Ց. Օգնել միմեանց։

Secours (ս-ըու-ր) ե. ու. Ձ. Ձեռնտուութիւն. ձեռնկալութիւն. օգնութիւն. օգնականութիւն. օժանդակութիւն։ Prêter —, son —. Demander —. Je n'ai eu — que de Dieu. Accourir au — de quelqu'un. Դիմել յօգնականութիւն ասրուք։ Au —! à mon —! Օգնեցէ՛ք. ձեռն տուք։ ‖ Ց. Զօր յօգնականութիւն. օգնական, օժանդակ զօրք։ — étranger. — de France. Envoyer du —. Ուղարկել զօր յօգնականութիւն։ Il avait demandé un renfort considérable, on ne lui envoya qu'un faible —. Le — est entré dans la place։ ‖ Ց. Օգնական եկեղեցի։ (Այժմ լաւ և տես Succursale. տես և Aide, A. 3)։

Secousse (ս-ըու-ս) ե. էթ. Ձ. թօթափումն. Ա. ցընցումն։ Rude, violente —. Les secousses d'un tremblement de terre։ ‖ †Ց. տես Escousse. ‖ Ց. (է-խ-բ.) Հասրաւածք. վնաս. վհատ։ La perte de son procès lui a donné une rude —։

Secret, ète (ս-ըե, ե-թ) ա. Ձ. Ծածուկ. գաղտնի. թաքուն. զանխտել։ Traité —. Mariage —. Il entretient un commerce — avec les ennemis, avec cette femme. Sciences secrètes. Գաղտնի գիտութիւնք (որ են քիմիաբարութիւն, մոգութիւն, կախարդութիւն)։ Maladie secrète. Ծածուկ, ամօթալի, ախտագիտական հիւանդութիւն։ ‖ Ց. Գաղտնի. գաղտնի. անյայտ։ (Որ և Dérobé)։ Escalier, degré —. Porte secrète. Գաղտնի գուռն. Ա. գաղտագուռն։ ‖ Ճ. խորհրդապահ. *գաղտնապահ։ Vous n'êtes guère —, vous redites tout։

= ե. ու. Ձ. Ծածուկ խորհուրդ. ծածուկք. գաղտնիք։ Confier un — à quelqu'un. Garder un —. Révéler un —. N'avoir point de — pour quelqu'un. Ջծածկել ինչ յումեքէ։ Avoir le — de quelqu'un. Գիտել զծածուկ խորհուրդս ուրուք։ Avoir le — d'une chose. Գիտել զպատճառս իրիք։ C'est le — de Polichinelle, de la comédie (է-խ-բ.) Ամենայն ազ գիտէ զգաղտնիսդ։ Être du —, dans le —. Լինել ի միջոյ խորհրդեան. Հաղորդ լինել ծածուկ խորհրդեան։ Le — des cœurs. Ծածուկք սրտից։ ‖ Ց. Ջանխուլ տեզի. առանց տեզի. առանձնութիւն։ Dans le — de sa maison։ ‖ Ց. Ջատ և սրիշ տեզի ի բանսիլ՝ ազ արգելուն զկալանաւորս. պահեստ։ Mettre au —. Դնել ի պահեստ, ի դիպահոլ։ Il est au —. ի դիպահոլ կայ։ ‖ Ճ. խորհրդապահութիւն. *գաղտնապահութիւն. թաքնութիւն։ Promettez-moi le —. Les affaires ont été traitées avec le plus grand —։ ‖ Ճ. Ծածուկ հնարք. գաղտնիք։ — pour guérir la goutte. Vendre un —։ ‖ Ճ. (է-խ-բ.) Գաղտնիք։ Le — de plaire։ ‖ Ճ. Գաղտնիք (բանալոյ զիսկանաւ)։ Le — d'une serrure։ ‖ Ճ. Գաղտնի խորշ. թաքստոց։ Le — d'un coffre-fort։

= En —. հբ. ա. Գաղտ. գաղտուկ. ի գաղտնիս. ի ծածուկ. լռելեայն. առանձինն։ Je lui ai parlé en —։

Secrétaire (ս-ըէ-կ-ե-ր) ե. ու. †Ձ. խորհրդական գաղտնեաց ուրուք. (հղ.)։ ‖ Ց. Գարտուղար. թղթագիր. Ա. գրագիր։ Il m'a fait écrire par son —. Dictez, je vous servirai de —։ ‖ Ճ. Աստենագիր. խորհրդեան գրիչ. քարտուղար։ — d'un concile. Les secrétaires de la chambre des députés։ ‖ †Ճ. Գիպուածք նամակաց։ ‖ Ճ. *Գրատեղան։ J'ai laissé ce papier dans mon —։ ‖ Ճ. Թուղթն ինչ յափշտակիչ։

Secrétairerie (ս-ըէ-կ-ե-ր-ի) ե. էթ. Գիւտն քարտուղարաց (փախարքային, հուսակալի). *քարտուղարան։ — La — d'État. Պաշտօն քարտուղարի Տէրութեան. պետական քարտուղարութիւն։

Secrétariat (ս-ըէ-կ-ա-ր-ի) ե. ու. Ձ. Պաշտօն քարտուղարի. քարտուղարութիւն։ ‖ Ց. Ժամանակ քարտուղարութեան։ ‖ Ճ. Գիւտն քարտուղարի, առնեցուցանել. *քարտուղարան։ Le — d'une ambassade։

Secrète (ս-ըե-կ-թ) ե. էթ. Ծածուկ, անձնյն, խորհրդական աղօթք քահանայի (ի պատարագի)։

Secrètement (ս-ըե-կ-թ-ման) ſ. Գաղտ. գաղտնաբար. ծածկարար. թաքնաբար. զանխուլ. զանխլորեայ։ Il allait — dans cette maison։

Sécréter (ս-ըե-կ-ե-ր) բ. ն. Ջատուցանել, անկատել (զհիւթս մարմնոյ)։ Le foie sécrète la bile։

Sécréteur (ս-ըե-կ-ե-ր-ո) ա. ու. Ջատուցիչ (հիւթոց մարմնոյ)։ Organes, vaisseaux sécréteurs։

Sécrétion (ս-ըե-կ-ե-ի-ման) ե. էթ. Ձ. Ջատուցուն, անկատուն (հիւթոց մարմնոյ յիւրեանց գործարան)։ La — du lait dans les mamelles։ ‖ Ց. Աւելիք, կղկղանք մարմնոյ (ըստ բժշկաց, այսինքն մեզ և ազբ)։ Le médecin a jugé les sécrétions mauvaises։

Digitized by Google

Sécrétoire (սէ-կրէ-թուար) ած. Ջատուցման, ան-ջատման հիւթից մասին։ Action —։

Sectaire (սէքթէր) է. ած. Աղանդաւոր։ Un — fougueux, opiniâtre. La violence d'un —։

Sectateur (սէքթա-թէօր) է. ած. Հետևող. աշակերտ։ Les sectateurs de Platon, d'Arius, de saint Thomas։

Secte (սէքթ) է. էջ. 1. Աղանդ։ La — d'Épicure։ || 2. Աղանդ. հերձուած։ La — des donatistes. Faire —, faire — à part. (Խոսք.) Յօտարոտի կարծիս լինել. ուրոյն ջոկ գործել։

Secteur (սէքթէօր) է. ած. 1. Հատած (բոլորակի, ըստ երկրաչափից)։ || 2. Գործի ինչ աստեղագրաչխից. կապակին համեմատութեան։

Section (սէքսիօն) է. էջ. †1. Հատուած. հատած։ — du cordon ombilical։ || 2. Հատած. (ըստ երկրաչափից)։ || 3. Հատած (մետաղի, հաշուի). [ֆ]։ Chapitre premier, seconde —։ (Որ և Paragraphe)։ || 4. Հատած, բաժանուած (քաղաքի, տանի, ժողովոյ)։ || 5. Կէս գաղափակ [compagnie] (հետևակազօրաց)։

† **Sectionnaire** (սէքսիօնէր) է. ած. Բնակիչ մասին կամ հատածի երիք քաղաքի։ [ի հատածս հատածս։

Sectionnement (սէքսիօնման) է. ած. Բաժանուածք

Sectionner (սէքսիօնել) բ. ն. Բաժանել ի հատածս հատածս կամ ի մասունս մասունս։ — un département en plusieurs circonscriptions électorales։

Séculaire (սէքիւլէր) ած. 1. Ըստ հարիւր հարիւր տարեաց. հարիւրամեայ. *գարաւոր։ Les jeux séculaires։ || 2. Բազմամեայ. հնամեայ։ Un chêne —. Sa tête —։ — Année —. Յեռին ամ գարու մեղ։

Sécularisation (սէքիւ-լարիզասիօն) է. էջ. 1. Փոխելն ի կարգ աշխարհիկ եկեղեցականաց (գիրօնաւոր, վանաբանութիւն կրօնաւորաց)։ || 2. Թողնելն ի կալուածս Տէրութեանն (գիւղատած ինչ եկեղեցական)։

Séculariser (սէքիւ-լարիզէ) բ. ն. Աշխարհական գործել. *աշխարհականացուցանել։ Ce monastère a été sécularisé. On sécularisa l'enseignement public։

Sécularité (սէքիւ-լարիթէ) է. էջ. Աշխարհական իշխանութիւն կամ իրաւասութիւն (եկեղեցւոյ երիք ի կալուածս իւր)։

Séculier, ière (սէքիւլիէ, էր) ած. 1. Աշխարհական. աշխարհիկ։ Clergé —. Prêtres séculiers. Vie séculière. Աշխարհականաց, երկրականաց կեանք։ Le bras —. տես ի Bras, 5. || 2. Աշխարհային. աշխարհասէր։ Une vie séculière, et nullement chrétienne։

= է. ած. Աշխարհական. աշխարհիկ։ Des choses qui ne sont pas messéantes à un —, le seraient à un ecclésiastique։ [աշխարհականօրէն։

Séculièrement (սէքիւլիէր-ման) մ. Ըստ աշխարհի.

Secundo (սէքոնտօ) մ. երկրորդ անգամ. երկրորդ։ Primo, secundo։

Sécurité (սէքիւ-րիթէ) է. էջ. Անկասկածութիւն. յուսալիութիւն։ L'industrie a besoin de —։

Sedan (սէտան) է. ած. կտաւ աստեղայ կամ չուխայ գործեալ ի Սէդան քաղաքի Գաղղիացւոց. սեդանեան աստեղ. սեդան։ (Տես և Pagnon)։

Sédanoise (սէտանուազ) է. էջ. տես Parisienne.

Sédatif, ive (սէտատիֆ, իվ) ած. Անդրիչ, յաղթուցիչ, յափրուցիչ ցաւոց (դեղ)։

= է. ած. Դեղ ցաւազանգից։ La digitale est un —։

Sédentaire (սէտանթէր) ած. 1. Նստող. նստակեաց։ Cet homme ne fait point assez d'exercice. il est trop —։ || 2. Որ սիրէ ի տան կալ. տնասուն. քնաստուն. տնարգել։ Il est devenu, depuis quelque temps, fort —։ || 3. Նստակեաց. *նստոզակեան։ Vie —։ || 4. Միայնուն ի տեղւոջ ուրեք. նստեզակալ։ Philippe le Bel rendit le parlement —. Troupes sédentaires։

Sédiment (սէտիման) է. ած. Մրուր. Ս. նստոյց։ Il n'y a point de — dans ses urines. Sol *կամ* terrain de —. Երկիր կազմեալ ի սկսխտանն մրոյ, ի սկզ և յաղտոյ ջուրց։ [Couches sédimentaires։

Sédimentaire (սէտիմանթէր) ած. Մրրակեան։

Séditieusement (սէտիսիէզման) մ. Ապստամբականաբար. *ապստամբօրէն։ Parler —։

Séditieux, euse (սէտիսիէ, էզ) ած. 1. Ապստամբ։ Une populace séditieuse։ || 2. Ըմբոստ. առոհակ. ապստամբակ։ Un esprit —։ || 3. Ապստամբական. ապստամբական. Des discours, des libelles —։

= է. ած. Ապստամբ. ապստամբող. ամբոխարար։

Sédition (սէտիսիօն) է. էջ. Ապստամբութիւն. Ս. մեռաւթիւն։ Exciter la —. Furieuse —։

Séducteur, trice (սէտիւքթէր, թրիս) է. 1. Պատրիչ. հրապուրող. մոլորեցուցիչ. ապականիչ. վնասուցիչ։ — de jeunes gens։ || 2. Պատրիչ, հրապուրիչ (աղջկան, կնոջ)։ Un vil —։

= ած. Մոլորեցուցիչ. վնասաբեր։ Un discours, un ton —. L'esprit —. Ոգի մոլորութեան. այս մոլորութեան, մոլորեցուցիչ. աստանայ։

Séduction (սէտիւքսիօն) է. էջ. 1. Հրապուրանք. հրապոյրք. հրապուրուածի. պատրանք. պատրոգութիւն։ — de la jeunesse. La — du cœur։ || 2. Հրապուրուածի (աղջկան, կնոջ)։ Rapt de —։ || 3. Կաշառաստուութիւն. կաշառ։ — de témoins։ || 4. Հրապոյրք. քաղցրութիւն. յանկուցիչ հանդամանք։ La — des richesses, du pouvoir։

Séduire (սէտիւր) բ. ն. 1. Մոլորեցուցանել. պատրել. հրապուրել. ի պատրանս արկանել. ի բանս հրապուրանաց արկանել. վատնացուցանել պատիր բանիւք. վնասուցանել։ Il l'a séduit par ses maximes pernicieuses։ || 2. Հրապուրել, պատրել (զաղջիկ, զկին). պատրել հաւանեցուցանել։ Elle s'est laissé —։ || 3. Հաւանեցուցանել, վնասել, ապականել զոր ընչիւք. կաշառակ առնել. կաշառ խթել. կաշառել։ — des témoins, des domestiques։ || 4. Հրապուրել. յանկուցանել. յափրշտակել։ Sa bonté séduit tous les cœurs։ Յայս միտս վարի և անխնդիր. Son ton séduit։

† = Se —. բ. ն. Պատրել, հրապուրիլ զանձն։

Séduisant, ante (սէտիւիզան, անթ) ած. 1. Հրապուրիչ. պատրիչ. մոլորեցուցիչ։ || 2. Հրապուրիչ. յանկուցիչ. յափշտակիչ։ Air —։

Segment (սէկման) է. ած. 1. Մասն, հատած (գործարանի մարմնոյ)։ || 2. Մասն բոլորակի ընդ միջ որոյ և իցէ աղեղան և լարի նորա. հատուած։ [զուտ մնասանց։

Segmentaire (սէկմանթէր) ած. կազմեալ ի բազմեալ

Ségrairie (սէկրէրի) է. էջ. Անտառ զոր ժառանգէ ոք զոյգ հատարակ ընդ Տէրութեան կամ ընդ առնականաց։ [տուռէ մեծ։

Ségrais (սէկրէ) է. ած. Անտառ զատուցեալ յանց։

Ségrégation (սէկրէկասիօն) է. էջ. Անջատելն. անջատումն. զատուցումն։ [Ապականացաց։

† **Séguedille** (սէկէտիյ) է. էջ. Երգ և կոչանք ինչ

Seiche (սէշ) է. էջ. տես Sèche.

Digitized by Google

Séide (սէյտ) ե. ար. Հետևող. արբանեակ։

Seigle (սեյղ) ե. ար. 1. Ազգ ինչ թխագործ ցորենոյ. հատիկ. աշարայ. Ս. ճոյկին. Գ. ճան. Գ. տարեկան. լուծ ար։ Une gerbe de —. Couper, faire les seigles։ ‖ 2. Հատ հատիկոյ։ Pain de —. Հաց հատկոյ, *հատկեղէն։

Seigneur (սէյնէօր) ե. ար. 1. Տանուտէր. հողատէր. Ս. պարոն։ — suzerain. On confisquait le bien d'un vassal qui refusait de rendre hommage à son —. Il était — de plusieurs grandes terres։ ‖ 2. Տէր. իշխան։ Haut et puissant —։ ‖ 3. Տէր. տանուտէր. ատապ։ Une assemblée de seigneurs. Ազատախումբ ժողով. ատապանք։ Vivre en —, en grand —. Ազօրէն կեալ։ Un grand —. Ազատ տանուտէր։ Trancher du grand —. Գերճանալ. ճոխանալ։ ‖ 4. Տէր. Աստուած։ Le Seigneur. Seigneur Dieu! կամ լոկ Seigneur! Տէր Աստուած. մ՛վ Տէր. (ձև բացագանչութեան)։ ‖ 5. Տէր. Յիսուս Քրիստոս։ Le Seigneur. Notre-Seigneur. Տէրն մեր։ Recevoir Notre-Seigneur. Հաղորդիլ մարմնոյն Քրիստոսի, ի սուրբ խորհրդոյն, սուրբ օրինացն։

— Le Grand Seigneur. Աղբայ Օսմանեանց։

† — d'une maison céleste. Տանուտէր. (ըստ առակի գիտաց)։ Որ և — dominant։

Seigneuriage (սէյնէօրիաժ) ե. ար. Իրաւունք թագաւորի ի դրամահատութենէ։

Seigneurial, ale (սէյնէօրիալ, ալ) ած. Տանուտերական։ Droits seigneuriaux։

Seigneurie (սէյնէօրի) ե. եզ. 1. Տանուտերութիւն. Ս. պարանութիւն։ La — de cette terre s'étendait fort loin։ ‖ 2. Տանուտերական իրաւունք։ Il vendit sa terre, et il s'en réserva la —։ ‖ 3. Տանուտերական կալուած, հող։ Il acheta une belle —։ ‖ 4. Տէրութիւն. (անուն պատուոյ)։ Votre —։ ‖ 5. Ազատախումբ ժողով (քնիկերհաշուութեան Վենետկացւոց)։ L'Illustrissime — de Venise։

Seime (սէմ) ե. եզ. *ձեղքուած (սմբակի ձիոյ)։

Sein (սեն) ե. ար. †1. Գոգ, խորշ (հոզմնուածոյց առաջաստաք)։ ‖ 2. Գոգ, ծոց, խորշ (ծովու). *ծովածոց. (Վ. այժմ սակ Golfe)։ Le — Persique։ ‖ 3. Ծոց. լանջք. կուրծք։ Il le pressa contre son —. Il lui a plongé un poignard dans le —։ ‖ 4. Ծոց. գոգ. գիրկք։ Il fut tué dans le — de sa mère։ ‖ 5. (բխ—բ.) Գոգ, ծոց (ընկերակցոյ)։ (Տես և Giron, 2)։ Le — d'Abraham. Գոգն Աբրահամու։ ‖ 6. Սիրն (կնոջ), Ս. ծիծ։ Elle a un cancer au — droit. Une femme qui a le — découvert. Կին մերկատիտ։ Donner le — à un enfant. Սիրն առ մանկան. գիրկս ընծայանել զմանուկ։ ‖ 7. Ծոց. արգանդ. մէջ. ընդերք։ Le fruit que cette femme porte dans son —. Le — de la terre, de la mer. (բխ—բ.) Ծոց, սիրտ. ալք երկրի, ծովու։ ‖ 8. (բխ—բ.) Մէջ. ծոց։ Il est né au — de l'opulence. Vivre dans le — կամ au — de sa famille։ ‖ 9. (բխ—բ.) Սիրտ. միտք։ Il y a longtemps qu'il a conçu cette trahison dans son —։

Seine (սէն՛) ե. եզ. Ազգ ինչ ուռկանի։

Seing (սէն) ե. ար. Ձեռնագրեալ անուն սուրբք. ձեռնագիր. ձեռնագրութիւն. գրոշմ։ Contrefaire le — de quelqu'un. — privé. Աստանձնական ձեռնագիր (առանց հաստատութեան տեղւոյն)։ Une promesse sous — privé. Blanc —. տես ի Բ։ [պատատակոյց զբեռինս։

† **Seizaine** (սէյզէն՛) ե. եզ. Ութսան վանգակելոյ կամ

Seize (սէզ) ած. խս—. 1. Վեհշատասան։ — mille francs։ ‖ 2. Վեհշատասաներորդ։ Chapitre —։ = ե. ար. 1. Վեհշատասան։ Le nombre —։ ‖ 3. Վեհշատասաներորդ օր (ամսոյ)։

Seizième (սէզիէմ՛) ած. Վեհշատասաներորդ։ = ե. ար. 1. Վեհշատասաներորդ օր (ամսոյ)։ ‖ 2. Վեհշատասաներորդ մասն։ [անգամ. վեհշատասաներորդ։

Seizièmement (սէզիէմ՛ման) ս. Վեհշատասաներորդ

Séjour (սեժուռ՛) ե. ար. 1. Բնակութիւն։ Il a fait un long — dans ce pays-là. Le — de Paris ne lui plaît pas։ ‖ 2. կայն. դադար։ Le — des eaux dans un terrain։ ‖ 3. Հանգիստ (յուզմունքութեան, ի չար)։ Les troupes ont eu une longue marche à faire, et peu de séjours։ ‖ 4. Բնակարան. կայան։ Cette ville est un agréable —. Le — des dieux, le céleste —, le — du tonnerre. Բնակարան աստուածոց. լուսաշէմ բնակարան. խորանք երկնից. երկինք. (ի բնութ.)։ Le — infernal. Սանդարամետք. գժոխք։ ‖ †3. Ցապազանք։ "Je me rendrais suspect par un plus long —". RAC. *Brit.* v. 1. Թէև այլ ևս յամեցեալ կասկածելի լինիցեմ։

Séjourné, ée (սեժուռնէ) ած. Հանգուցեալ. հանգիստ. (վ.)։ Gras et —։

Séjourner (սեժուռնէ) բ. չ. 1. Բնակել. առնել սուրբք աստուրս։ Il est allé à Paris, où il doit — cinq ou six mois։ ‖ 2. Դադարել. հանգչել. ազանել։ ‖ 3. (բխ—բ.) Ցամել. կալ մնալ. գազարել։ ‖ 4. (բխ—բ.) Նստել (ջուրց)։ L'eau du Nil, après avoir séjourné sur les terres, se retire et rentre dans son lit։

Sel (սել) ե. ար. 1. Ազ։ — marin. — gemme կամ fossile. Ազ բրածոյ. ազաճակ. քար—ղ—։ — de cuisine. Un grain de —. Saupoudrer de la viande de —. Faux —. *Պաքանանեղ աղ։ Manger une chose à la croque au —. տես ի Croquer. ‖ 2. (բխ—բ.) Ազ. համ. համեղութիւն. հանճար։ Il y a du — dans cet ouvrage. — attique. տես յ'Attique, A. ‖ 3. Ազ. (ըստ ատրբագիտաց)։ — acide, alcalin, neutre։

— յե. Ս. Թունդազական աղք։ Elle était près de s'évanouir, on lui fit respirer des sels։

Sélaciens (սելասիէն) ե. ար. յե. Տոհմ ձկանց ինչ. սեղակք։ Les raies et les squales sont des —։

Sélam կամ **Sélam** (սելամ՛) ե. ար. Փառք ծագկանց որոց յարմարութեամբ կազմեն անբաբառս խօսս ի միմեանս փոփոխութեամբ (յԱրեւելս). փառք սիրոյ. (արբ. սէլամ, ողջոյն)։

Sélection (սելէքսիօն) ե. եզ. Ընտրութիւն։

† **Sélénien, ienne** (սելենիէն, էն՛) ե. կատեցեալ բնակիչ լուսնի. լուսնաբնակ։

Sélénieux (սելենիէօ) ած. ար. Acide —. *Աղլենասային թթու. (ըստ տարբագիտաց)։

Sélénite (սելենիթ) ե. եզ. 1. Ազգ ինչ քարի. Ս. լուսնաքար։ ‖ 2. Աղ ինչ (ըստ տարբագիտաց). *աղլենադ։

Séléniteux, euse (սելենիթէօ, թէօզ) ած. 1. *Լուսնաքարային։ Sel —։ ‖ 2. *Լուսնաքարուտ (ջուր)։

Sélénium (սելենիօմ՛) ե. ար. *Մետաղակերպ ինչ նման ծծմբոյ. *աղլենիան։ [լուսնի. *լուսնագրութիւն։

Sélénographie (սելենօ—ֆի) ե. եզ. Նկարագիր

Sélénographique (սելենօ—ֆիք) ած. *Լուսնագրական։ Cartes sélénographiques։

Selle (սել) ե. եզ. 1. Աթոռակ (երիւք կամ չորիւք ոտիւք և առանց թիկանց). (վ. և խոլ.)։ — à calfat. Être assis sur une —. Demeurer entre deux selles le cul à terre. (բխ—բ.) Վրէպ գառնիլ, վրիպել և յերկուց

Digitized by Google

իրաց : ‖ 2. Թամբ. Էյեր : — pour homme, pour femme. à l'anglaise. Les arçons, le pommeau d'une —. Ce cheval est mal sanglé, la — tournera. Avoir continuellement le cul sur la —. *տես* ի Cul, 1. Remettre en —. *Ամրացնել զհեծուցանել զայր անկեալ ի ձիոյ* : Cheval de — et de trait. *Ձի հեծանելի և կառատիպ* : Courir une ou deux selles. *Երթալ մարդկավարք երիվարօք օթեվան* [poste] *մի կամ երկուս* : † — turcique. *տես* ի †Turcique. ‖ 3. *Ելք. Նաւուած. բացանցուրիւնք. կղկղանք* : Une — abondante. Garder les selles d'un malade pour les faire voir au médecin. Aller à la —. *Երթալ ի ճեմիլ. արտաքս ելանել, նաւել. ի բաց անցանել* :

A. **Seller** (-ելե) բ. ն. Թամբել : Il fit promptement — ses chevaux : [պնդանալ (ձգագ) :

B. **Seller (se)** (-ը -ելե) բ. մ. Խաւանալ, կարծրանալ, պնդանալ :

Sellerie (-ելը-ի) է. իէ. 1. *Թամբագործուիւն* : ‖ 2. Թամբք և կապմածք երիվարի : Ouvrier en — : ‖ 3. Տեղի պահելոյ զինամբս և զկապմածս երիվարի. *Թամբատուն* :

Sellette (-ելէտ) է. իէ. 1. Աթոռակ (*ամբաստանելոցս*) : Mettre un accusé sur la —. Tenir quelqu'un sur la —. (ֆոթ. և ընդ.) *Ընդերկար կամ բազում հարցանել զոք առ ի չանել բանս ի բերանոյ նորա* : ‖ 2. Աթոռակ (ի պէտս գործաւորաց) : ‖ 3. Մասն արօրոյ, *յոր չաստատեալ է քերձին* [timon]. *տե՛ս ատ* : ‖ 4. Տափ *յորում պահեն մազբրիչք կօշկաց զկապանակս և զքաշս ներկին* : Ceux qui se font décrotter posent le pied sur la — :

Sellier (-ելյե) է. ար. *Թամբագործ* :

Selon (-ըլո) նխ. Ըստ : — ma pensée. *Ըստ խնամ խորհրդոյս. ըստ խնամ բանի* : L'évangile — saint Luc. — moi. *Ըստ իս* : C'est —, *կամ լոկ* —. *Ըստ հանգամանաց. զդիպուց կայ կոխեալ*. (-ելե. գործք գիտէ) :

= — que. լղ. ած. *Ըստ համեմատի. ըստ որում* : Il sera payé — qu'il travaillera :

Semaille (-ը՛մ-այլ) է. իէ. 1. *Սերմանահանուիւն. սերմնացանուիւն. ցանք. վար.* (-ելե. *վարուցան*) : *Ա՛յժմ բազմիցս* : On est occupé maintenant aux semailles : ‖ 2. *Սերմնիկք ցանեալք. ցան* : Les oiseaux ont mangé les semailles : ‖ 3. *Ժամանակ սերմնացանուեան, ցանից* : Semailles d'automne, de printemps :

Semaine (-ը՛մէն՛) է. իէ. 1. *Եօթնեակ. եօթնեւրորդ. շաբաթ* : Une — entière. *Շաբաթ մի ողջ* : L'année est composée de cinquante-deux semaines et un ou deux jours. La — des trois jeudis. *Ոչ երբեք*. (-ելե. *ծառազատ կին. փետրուարի 31ին*) : La — sainte. *տես* ի Saint, 1. ‖ 2. *Շաբաթական պաշտօն. շաբաթամուտ* : Entrer en —. *Մտանել շաբաթամուտ, ի շաբաթամուտն* : Sortir de —. *Ելանել ի շաբաթամուտէն* : Cet officier ne peut s'absenter, parce qu'il est de — : ‖ 3. *Շաբաթական վարձք. Շաբաթով* : Il a mangé sa — en un jour :

Semainier, ière (-ը՛մէնիէ, իէր) է. *Որ ի կարգեալ ի պաշտօն շաբաթամուտի. շաբաթաւոր* :

Sémaphore (-եմ-աֆոր) է. ար. *Նշանաբարձ հեռադիր (ի ծովեզերս)* :

Semblable (-անլ-ապլը) ած. 1. *Նման. համանմանի. հանգոյն. հաւասար. զուգական. համամբուն* : Ces deux choses sont semblables, tout à fait semblables. Il me fit tels et tels discours, et autres semblables. *Զայս և որ նման նմանի է ասացին բանիցս՝ խօսեցաւ ընդ իս. զայս և այսպիսի և որ երբեմն գՀետ ասրին՝ խօսեցաւ ընդ իս* : ‖ 2. *Նմանի. հանգոյն. օրինակ իմն իրրև.* Ս. *զերծ* : — à un torrent, il entraîne... ‖ 3. *Աւազախի. աղնգախի. աղնգաւնակ* : De semblables projets : ‖ 4. *Հաւասար.* (*ըստ երկրաչափից*) : Triangles, figures semblables :

= է. ար. *Նմանի. նմանեի* : C'est un homme qui n'a pas son —. Avoir pitié de ses semblables :

Semblablement (-անլ-ապլը-ման) մ. *Նմանապէս. նոյնպէս* : [blance.

† **Semblance** (-անլանս) է. իէ. (ձգ.) *տես* Ressem-

Semblant (-անլան) է. ար. *Կերպարանք. երեւոյթ. ձեւ* : Beau —. Faux —. *Պատիր, խաբէական կերպարանք. կեղծիք* : Il m'a trahi sous un — d'amitié. sous un faux — d'amitié. Faire — de. *Կերպարանիլ. ձեւանալ. երեւեցուցանել* : Faire — de ne pas entendre. *Զլուծել, չլուծելոյն առնել*. (-ելե. *առնու խուլ բլլալ. չլսելու զարնել*) : Faire — de dormir. *Քնոյ պատճառս լինել* : Faire — d'ignorer. *Պատճառիլ. զանգիտութիւն. պատճառիլ, յանգիտս. անգէտ ձեւանալ. անգիտանալ* : Faire — d'être malade. *Խօթապատճառս լինել* : Faire — d'être mort. *Մեռեալ ձեւանալ, կերպարանիլ.* Ս. *առաջեւտուր լինել* : Le renard fait quelquefois — d'être mort. Faites — qu'on vous en a prié. Ne faire — de rien. *Ոչ ինչ իմացուցանել, երեւցուցանել* :

Sembler (-անլե) բ. ն. Թուիլ. երեւիլ : Le vin lui semble amer : *Ա՛ւարի և անդիմբերէն*. Il semble que. *Թուի թէ* : À ce qu'il semble. *Որպէս երեւի* : Il me semble. *Թուիմ. թուիմ ինձ. կարծեմ*. Il me semble que je le vois. Il me semble encore le voir. Que vous en semble? *Զի՞րդ թուի ձեզ* : Ce me semble. *Թուի ինձ. ինձ այսպէս թուի. ըստ իմում կարծեաց. կարծեմ*. Si bon vous semble. *Եթէ բարւոք թուի ձեզ. եթէ հաճոյ ինչ ձեզ* : Où bon lui semble. *տես* ի Bon, A. 6.

Sémélologie *կամ* **Sémélotique** (-եմելոլոժի, -եմելոթիք) է. իէ. Մասն բժշկութեան որ ճառէ զնշանաց հիւանդութեանց. *Նշանաբանութիւն* : (*Ըստ Լիթրէի տալի է* Sémiologie, Sémiotique) :

Semelle (-ը՛մել՛) է. իէ. 1. *Կաշի յատակի ապանէլեաց ոտից, կօշկաց. Ներքան* : Soulier à simple —, à double —. Fortes semelles. Battre la —. 1. *Հեռի ճանապարհորդել* (*սրտնեռաստաւածոց, թափառականաց*). (-ել.) : ‖ 2. *Հարկանիլ մնկանաց զներքանս ոտից մեծաւոց առ ի ջեռնուլ* :

‖ 2. *Կապարս ի հաստատուիւն յատակի գուլպայից. Ներքան*. (-ելե. *գուլպայի տակ*) : Mettre des semelles à des bas : ‖ 3. *Ջոփ մեծութեան ատին* : ‖ 4. *Պատուանդան* (*մնութից* [étai]) : ‖ 5. *Տախտակ առափարակ առ ի առնելոյ զբեռինս մեծամեծս* :

Semence (-ը՛մոն) է. իէ. 1. *Սերմն* (*սերմնական պտղոց* [céréales]) : Blé de —. Combien faudra-t-il de — pour semer cette pièce de terre? ‖ 2. *Սերմն. ունդ* : Chaque fruit a sa — : ‖ 3. (ֆոթ.) *Սերմն. սկիզբն. պատճառք. աղբիւր* : Cet article du traité est une — de guerre : ‖ 4. *Սերմն* (*արուի*). *արուիւթիւն.* Ս. *ցգագան* (?) (*ա*) : (*Որ և* Sperme) : ‖ 5. *Սերմն. զաւակ*. (*Ըստ Գրոց սրբոց*) : La — d'Abraham : ‖ 6. *Բեւեռ ինչ մանր* :

— de perles, de diamants. *Մանր մանր մարգարիտք, ադամանդք* :

= ՎԿԱՑ. (*ա*) "Ա՛յլ գիւղ ցոփանի որ յարանց անուանի". Բժշ.

Semeneine (-ը՛մոն-ին՛) է. իէ. *Ագգ ինչ երկնաստղոյ* :

Semen-contra (-եմէն-թօնդրա) է. ար. *Դեղ ատտակիչ արգանդ որովայնի՝ կազմեալ յոյլ և այլ ազգաց*

Digitized by Google

գնդածոպակի [armoise]. եղևնի սերմն. Ս. եղևնահատուկ. խօրոտանի: (Տես և †Barbotine. 2):

Semer (-ընմ) բ. ն. 1. Սերմանել. ցանել. վարել: — du blé, de la navette, du persil. — clair, épais. — un champ: Ամի ևս ամնիդիր. C'est la saison de —. Comme tu sèmeras, tu moissonneras. (Ելոք.) տես ի Moissonner, 1. Celui qui sème le vent moissonnera la tempête. (Ելոք.) տես ի Moissonner, 1. — sur le sable. (Ելոք.) տես ի Sable. A. 1. ‖ 2. (Ելոք.) Ափառել. ցանել. տարածանել: On avait semé des fleurs sur son passage. Chemin semé de fleurs. Հանապարհ ծաղկածաւալ, *ծաղկաթափուտ: Une mer semée d'écueils. Ծով քարաթխիս: — des marguerites կամ des perles devant les pourceaux. (Ելոք.) Ակռանել զմարգարիտս առաջի խոզից. մնատուցանել ուտիք իբր ինչ ղորոյ անգիտանալոյ նա զպատուականութիւնն: ‖ 3. Բաշխել. բաժանել. ճապաղել. ափառել: — des aumônes, de l'argent: ‖ 4. (Ելոք.) Հանել, տարածանել, ընծայացուցանել (Համբաւ առաւ). սերմանել (մոլորութիւն, որոմն): [tomne:

= Se —. բ. ա. Սերմանիլ: Le seigle se sème en au-

Semestre (-ընմ-տր-ը) ե. ար. 1. Վեցամսեայ ժամանակ: À la fin de chaque —: ‖ 2. Վեցամսեայ հատոյց, թոշակ: Payer le — échu: ‖ 3. Վեցամսեայ պաշտօն: Servir par —: ‖ 4. Վեցամսեայ արձակուրդ կամ հանգիստ (զինուորականաց): Le ministre de la guerre a envoyé les semestres. Congé de —: ‖ 5. Զինուորական հրամանատաւ վեցամսեայ հանգստեան: Rappeler les semestres:

= ած. Որ կատարէ զվեցամսեայ պաշտօն. վեցամսեայ:

Semestriel, elle (-ընմ-տր-իէլ, էլ) ած. Վեցամսեայ. *կիսամսեայ: Examens semestriels:

Semestrier (-ընմ-տր-իէ) ե. ար. Զինուորական հրամանատաւ վեցամսեայ հանգստեան:

Semeur (-ընմ-ը) ե. ար. 1. Սերմանողական. սերմանհատական. սերմանիչ: Un — habile et diligent: ‖ 2. (Ելոք.) Սերմանիչ: — de zizanie. Որոմնացան: — de faux bruits. Համբաւատիչն:

Semi (-ընի) կիս: Վ. առի ևևէ ի բառդուբիւնս. †—-annuel, elle. Վեցամսեայ. *կիսամսեայ: †—-arianisme. Ագանդ կիսարիոսեանց. *կիսարիոսութիւն: Les —-arions. Կիսարիոսեանք. կիսարիանոք: †—-circulaire. Կիսաբոլոր: †—-hebdomadaire. *կէսշաբաթեան: —-lunaire. *կիսալուսնաձև (ոսկր, աճառ, լսան անդամոցդիտոցց): †—-mensuel, elle. *կիսամսեայ: †—-pélagianisme. Ագանդ կիսապելագեանց. *կիսապելագեանութիւն: Les —-pélagiens. Կիսապելագեանք: —-périodique. Կիս պարբերական: Une —-preuve. Ընծայութիւն կամ ապացոյց թերակատար: †—-protestant, ante. Կիս բողոքական: —-ton. Կիս առտիճան. (բառ երաժշտից):

Sémillant, ante (-ընմ-իլ-ան, անթ) ած. Կայտառ. աշխոյժ. (ընդ.): Enfant —. Un esprit —:

† **Sémiller** (-ընմ-իլ-է) բ. ն. Կայտառել. եռալ:

Séminaire (-ընմ-ինէր) ե. ար. 1. Ինարոց ժառանգաւորաց. *կղերանոց. *կղերիկոսարան: Le — de Saint-Sulpice: ‖ 2. Նիկեզեցականք և աշակերտք քահանալք ի կղերանոցի. կղերականք: Tout le — assistait à ce sermon: ‖ 3. Աշակերտութիւն ի կղերանոցի: Il commence son —: ‖ 4. Վարժարան. Հրահանգարան. *ուսումնարան: Cette école est un — de bons officiers:

Séminal, ale (-ընմ-ալ, ալ) ած. Սերմնական. (տես զսերմնիկ ստեսի և անկոց): La liqueur séminale. Pertes séminales. տես ի Perte, 7. Lobes séminaux:

Séminariste (-ընմ-ինա-ր-իսթ) ե. ար. Աշակերտ կղերանոցի. ժառանգաւոր:

† **Sémiographie** (-ընմ-իո-գրի) ե. էթ. Նշանագրութիւն, *նայնագրութիւն (երաժշտութեան):

Semis (-ընմ) ե. ար. 1. Տեղի սերմանելոյ ծաղկանց, թուփս, ծառս. *սերմնաքան: ‖ 2. Սերմանելի բանի: Faire un —:

† **Sémite** (-ընմթ) ե. ար. Սեմեան (ժողովուրդք, որք են Բաբելացիք, Քաղդեացիք, Փիւնիկեացիք, Եբրայեցիք, Սամարացիք, Ասորիք, Արաբացիք կամ Տաճիկք և եթովպացիք): [(լեզու):

Sémitique (-ընմթիթ) ած. Սեմական (ժողովուրդ, † **Sémitisme** (-ընմթիզմ) ե. ար. Սեմական պայման կամ սէ (լեզուի): [Սերմնաբացման գործի:

Semoir (-ընմ-ուար) ե. ար. 1. Գործ սերմանացանի: ‖ 2.

Semonce (-ընմ-ոն) ե. էթ. 1. Կոչ. Հրաւէր. (ուղ.): ‖ 2. Խրատ Հանգիստ յանդիմնութեամբ: Il lui a fait une —, une forte, une verte —: [(ընդ.):

Semoncer (-ընմ-ոն-ս) բ. ն. Յանդիմնել. կշտամբել.

Semondre (-ընմ-ոնտր-ը) բ. ն. Կոչել. Հրաւիրել. (ուղ.): — à des obsèques:

Semonneur (-ընմ-ոնէօր) ե. ար. Հրաւիրակ. (ուղ.):

Semoule (-ընմ-ուլ) ե. էթ. 1. Յորեան փխրեալ [passé au four] և մանրեալ. Ս. կորկոտ: ‖ 2. Հայս [pâte] կորկոտի ի յօրինել բան:

Semper virens (-ընփէր վի-րէնս) ե. ար. *Ա. Յծամբեւի [chèvrefeuille] ինչ յատկապէս և մշտածաղիկ. մշտազարմ:

Sempiternel, elle (-ընփի-թէր-նէլ, էլ) ած. 1. Մշտնջենաւոր. յաւիտենական. անվախճան. անգրաւ. (Խոսք): ‖ 2. Հանապազորդ. անդադար: Un bruit —:

— Une vieille sempiternelle. Պառաւ հինօրեայ. (ընդ. և ընդ. արհամարհանս):

Sénat (-էնա) ե. ար. 1. Ժողով խորհրդական (Հռովմայեցւոց). ծերակոյտ. սինկղիտոս: ‖ 2. Աւագ ժողով Տէրութեան (առ մեզ). ծերակոյտ: Le — des États-Unis. Les membres du —: ‖ 3. Տան խորհրդոյ ծերակուտին. առաջոր խորհրդոց: César fut tué en plein —. On força les portes du —.

Sénateur (-էնաթէօր) ե. ար. 1. Սինկղիտիկոս (Հռովմայեցւոց): ‖ 2. Անդամ ծերակուտի (առ մեզ):

Sénatorerie (-էնաթօր-ը-ր) ե. էթ. Չափ կամ կալուածք անդամոյ ծերակուտի Գաղղիացւոց (յատուկ Նապոլէոնի Առաջնոյ). սինկղիտորութիւն:

Sénatorial, ale (-էնաթօր-իալ, ալ) ած. Սինկղիտորական: Ornements sénatoriaux:

Sénatorien, ienne (-էնաթօր-իէն, իէն) ած. Սինկղիտորական: Race, famille sénatorienne:

Sénatrice (-էնաթր-ի) ե. էթ. Կին անդամոյ ծերակուտի (ԼհՀացւոց, նախնի Շահաստացւոց):

Sénatus-consulte (-էնաթ-ուս-կոնսիլթ) ե. ար. Վճիռ ծերակուտի, սինկղիտոսի:

Senau (-ընո) ե. ար. Նաւ ինչ երկհատ:

Séné (-էնէ) ե. ար. 1. Թուփ ինչ Նմանի կակաչատեսակ [cassier] բուսեալ Եգիպտոս, Աբիսինիա և Ասորիս, որոյ տերևք վարին ի բժշկութիւն. աճաղ. (տրբ.-ինա): — moka կամ de la Mecque. Մոքայեցի աճաղ. -ինա՛ Մ Ի+ի+ե. -ինա՛+ի: ‖ 2. Արբագիղ կամ մեքրոզական

Digitized by Google

դեղ ի սերմից ամանի. ամամ։ Se purger avec du —. Passez-moi la rhubarbe, je vous passerai le —. (ֆոթ.) տես ի Rhubarbe.

— Faux —. տես Baguenaudier, A.

— bâtard. տես Émérus.

Séméchal (սեմեշալ) ե. ար. 1. Աւագ դատաւոր և հրամայատար ազատատոհմից. Ս. սենեսկալ։ Le — d'Anjou. Les sénéchaux։ ‖ 2. Աւագ դատաւոր տանուտէրական. Ս. սենեսկալ։ Le — de tel seigneur։

Séméchale (սեմեշալ) ե. իգ. կին սենեսկալի։

Séméchaussée (սեմեշոս) ե. իգ. 1. Գաւառ ընդ իրաւասութեամբ սենեսկալի. *սենեսկալութիւն։ ‖ 2. Աստան, դատարան սենեսկալի։

Semeçon (սըմըսո) ե. ար. Տունկ ինչ որ ամենևին ազխատական է գարնան ժամանակի. գարնան ալևոր։

† **Semègre, †Senegré, †Sénégré, †Senegrain** (սըմեկր, սըմեկրե, սեմեկրե, սըմեկրեն) ե. ար. տես Fenugrec.

† **Senelle** (սընել) ե. իգ. տես Cenelle.

Sénestre (սենեստր) ած. Ձախ. ահեակ. (ըստ կըրքոտից)։ Le côté —. À —. ի ձախակողմն։

Sénevé (սենվե) ե. ար. 1. Տունկ ինչ. մանանխի. խոտ։ (Որ և Moutarde)։ ‖ 2. Հատ մանանխոյ։ Broyer du — pour faire de la moutarde։

† **Sénicle** (սենիքլ) ե. իգ. Տունկ ինչ. թաղջի [arroche] ժանատահատ։ [Sorbonne։

Sénieur (սենիօր) ե. ար. Երիցագոյն։ Le — de

Sénile (սենիլ) ած. Ծերութեան. ծերական։ Débilité, démence —։

Sénilité (սենիլիթե) ե. իգ. Տկարութիւն մարմնոյ և մտաց յառաջ եկեալ ի ծերութենէ։ Donner des marques de —։

Senne (սեն) ե. իգ. տես Seine.

Sens (սան, ըստ Ակադեմիոյ. սանս, ըստ Լիթրէի) ե. ար. 1. Զգայարան. զգայութիւն։ Les cinq —. Հինգ զգայութիւնք, զգայունք։ Perdre l'usage de ses —. Անզգայանալ. անզգայիլ։ Reprendre ses —. Զգալ խելոց իւրոց. անձին գալ. յինքն գալ. ի միտս լինել. ուշ ընթերել. զգաստանալ։ Rappeler les — de quelqu'un. խելս տալ. զգաստացնել։ Mettre, appliquer tous ses — à quelque chose. (ֆոթ.) Զամենայն փոյթ ի մէջ առնուլ։ Tomber sous les —, sous le —. Անկանիլ ընդ ազդմամբ. յայտնի, աչքառել լինել։ La peine du —. Տանջանք հրոյ (դատապարտելոց ի գժոխս, ըստ աստուածաբանից)։ ‖ 2. Խմացութիւն. միտք. խելք։ C'est un homme de —. de peu de —. Où aviez-vous le — quand vous avez fait telle chose? Il a le — troublé, égaré, aliéné. Խելայեղեալ իմն է։ Perdre le —. Անկանիլ ի մարդկային միաց, ի մտաց։ De — rassis. Հանգարտ միտք. անխռովարար։ Le bon —. Ողջմտութիւն։ Être dans son bon —. Զգաստ լինել։ — commun. Հասարակաց միտք. ողջմիտ կարծիք։ ‖ 3. Միտք. կարծիք։ Selon mon —. Ըստ իմում կարծեաց. ըստ իս։ J'abonde dans votre —։ ‖ 4. Միտք, զօրութիւն (բանի). իմաստ։ Ce ne sont pas ses propres mots, mais c'est le — de ce qu'il a dit. Le — propre, figuré, métaphorique, littéral. Parole à double —. Բան երկդիմի։ Ce mot a deux —. Բանդ յերկոսին հարկանէ, լսի, յերկոցունց վերայ կայ։ Détourner le — d'un passage։ ‖ 5. Իմաստ. իմացուած։ Un discours qui comprend en peu de paroles beaucoup de —։ ‖ 6. Օրինակ. պայմանի. եղանակ։ De quelque — qu'on le considère. En un —. Իւիք. (վե. կերպով մի)։ ‖ 7. Կողմն. կայս։ Cela a tant de pieds en tous —։ ‖ 8. Ուղղութիւն։ Pousser en — contraire։

— յե. Զգայարկրութիւն. զգայունք. մարմնաւորութիւն. ախորժակական ցանկութիւն։ Il ne refuse rien à ses —. L'ivresse des —։ [un objet — dessus dessous։

= — dessus dessous. գբ. ած. վ. ի վայր։ Renverser = — devant derrière. գբ. ած. ընդ հակառակն. շրջեալ։ Elle a mis son bonnet — devant derrière։

Sensation (սանսիօն) ե. իգ. Ազդումն. զգացումն։ — agréable, douloureuse. Une — de froid. Éprouver une —. Faire —. (ֆոթ.) (վե. Ազդեցութիւն ընել)։ Cette femme fit —, une grande — en entrant dans la salle du bal։

Sensé, ée (սանսե) ած. 1. Մտացի. խելացի. ողջմիտ։ Quel homme —...? Ո՞ ոք որ մտաց աչք խլէ. ո՞ ոք որ միտս ունիցի. ո՞վ որ ուղիղ ի գլուխ ունիցի։ ‖ 2. Մտացի. հանճարեղ։ Un discours —։

Sensément (սանսեման) մ. Մտացեբար. հանճարեսբար. իմաստութեամբ։ Il parle —։

Sensibilité (սանսիպիլիթե) ե. իգ. 1. Զգայունն լինել. զգայականութիւն. *դիւրազգայութիւն։ Avoir une égale — pour le froid et pour le chaud. La — de l'œil. Être d'une grande — aux moindres reproches։ ‖ 2. Դիւրագրգռվութիւն. գթածութիւն. խանդագնացութիւն. մարդասիրութիւն։ Il a beaucoup de —, une grande —։ ‖ 3. Անհնարին ճշգրտութիւն։ La — d'une balance, d'un thermomètre։

Sensible (սանսիպլ) ած. 1. Զգայուն. զգայուն. ազդելի։ Les êtres sensibles et les êtres inanimés։ ‖ 2. Զգայուն. ազդեսր. *դիւրազգայ։ L'œil est une partie fort —. Un cheval — à l'éperon. Être — aux mouches. (ֆոթ.) տես ի Mouche, 1. Je suis fort — à votre bonté. (վե. կը ճանչնամ ձեր բարեսրտութիւնը. երախտապարտ եմ ձեր բարեսրտութեան)։ ‖ 3. Դիւրագրգռով. գթած. մարդասէր. զգայուն։ Un homme, un cœur —։ ‖ 4. Զգալի. ազդելի. երևելի։ Le monde —։ ‖ 5. Ազդ. դժնգակ. ասստիկ. կարևոր։ Le froid a été très — cette année. Un mal très —։ ‖ 6. (ֆոթ.) Սիրտ. անհնարին. կարևոր։ Il a eu une joie —. Cette mort m'a été fort —։ ‖ 7. Զգալի. յայտնի. երևելի։ Des progrès sensibles. L'effet de ce remède est peu —։ ‖ 8. Ճշգրիտ. ճիշդ։ Cette balance est —։

Sensiblement (սանսիպլման) մ. 1. Զգալի, ազդելի օրինակաւ. յայտնապէս. զգալապէս։ On voit croître — la rivière։ ‖ 2. Ի խոր։ Ce discours me blesse —. Je vous suis — obligé. կարի շնորհապարտ եմ ձեզ։

Sensiblerie (սանսիպլրի) ե. իգ. Զամբասճաշ, կերպարանեալ, առատապատիր դիւրազգրգռվութիւն. (ընթ.)։ Cette femme est ridicule par sa —։

Sensitif, ive (սանսիթիֆ, իվ) ած. 1. Զգայարանաց. զգայական։ La faculté sensitive։ ‖ 2. Զգայուն. զգայուն. ազդելի։ Qui dit animal dit —։

Sensitive (սանսիթիվ) ե. իգ. Տունկ ինչ որոյ ամենափին տերևքն յարժամ հպի ոք ի նոսա. *պատկառուկ։ (Որ և Mimosa)։

Sensorium (սենսօրիօմ) ե. ար. Տան ուղղոյ որ համարի ընդունիլ ամենայն զգայութեանց. *զգայանոց. *զգայարան։

Sensualisme (սանսուալիսմ) ե. ար. 1. Վարդապետ-

Digitized by Google

ունեցություն իմն փիլիսոփայից. զգայասրտություն: Le — de Condillac: ‖ †2. Զգայասիրություն. հեշտասիրություն:

Sensualiste (սանսիալիսթ) ած. և է. Զգայասեր (փիլիսոփայություն, փիլիսոփայ):

Sensualité (սանսիալիթե) է. իե. Զգայասիրություն. հեշտասիրություն. մարմնասիրություն. փափկասիրություն. ցանկություն: Vivre avec —. Être plongé dans la —:

—յե. Անորժական ցանկությունք. զգայական հաճոյք: Les sensualités les plus recherchées:

Sensuel, elle (սանսուել, ել) ած. 1. Զգայասեր. հեշտասեր. մարմնասեր. փափկասեր. ցանկասեր: Une femme sensuelle: Ցայս մխաս վարի և իրը է. ու. Les sensuels: ‖ 2. Զգայական: Les plaisirs sensuels:

Sensuellement (սանսուելման) մ. Հեշտասիրությամբ. փափկասիրությամբ: Vivre —:

Sente (սանթ) է. իե. (Վ. և Խոլ) տես Sentier.

Sentence (սանթանս) է. իե. 1. Բան մեծմիաման, հանճարեղ. առած. վճիռ: Une des plus belles sentences des anciens. Un discours plein de sentences: ‖ 2. Դատավճիռ. գատակնիք. վճիռ: Prononcer une —. Infirmer une —. Appeler d'une —: ‖ 3. Վճիռ, գատավճիռ, գատակնիք մտհաս: Il écouta sa — avec calme:

Sentencier (սանթանսիե) բ. ն. Դատապարտել վճռով. հատանել զգատավճիռ:

Sentencieusement (սանթանսիոզման) մ. Անդամաւոր բանիւք. *վճռապարտ: Parler —:

Sentencieux, euse (սանթանսիո, իոզ) ած. 1. Անդամաւոր. *առածաւոր: Discours — : ‖ 2. Որ խօսի առակիւք, վճռովք. *առածախօս: Écrivain —. C'est un homme —:

Sentène (սանթէն') է. իե. տես Centaine, B.

Senteur (սանթէօր) է. իե. 1. Հոտ. (Վ.): La rose a une — agréable: ‖ 2. Հոտ անուշութեան, անուշից. անուշահոտութիւն. անուշունք: Aimer les senteurs. Eau de —. Անուշահոտ ջուր: Poudre de —. Փոշի խնկագործաց. անուշահոտ փոշի:

— Pois de —. տես Pois.

Sentier (սանթիե) է. ու. 1. Նիզ և նուրբ շաւիղ (ի գաշտի, յանտառի). կածան. արբանկածան. արբուղի: Il y a un — qui abrège le chemin: ‖ 2. (է.խոսք.) Ճանապարհ. շաւիղ. արտհատ. ուղի: Pour arriver à ce but, le — est étroit:

Sentiment (սանթիման) է. ու. 1. Կարողութիւն զգալոյ. զգայական զօրութիւն. *զգացողութիւն: Avoir le — exquis, vif, prompt, délicat: ‖ 2. Անզգամութիւն. զգայութիւն. զգայութիւն: — douloureux, agréable: ‖ 3. Բնական զգայականութիւն, զգայութիւն: Il n'y a plus de — dans son bras: ‖ 4. Զգացումն. զգայակցութիւն. գիտակցութիւն: Avoir un — clair de sa liberté: ‖ 5. Անդամութիւն, ազդեցութիւն բնական. զգայուն բարք. *բնազդումն: Il y a des choses que nous ne connaissons que par —. Avoir le — du juste, de l'injuste: ‖ 6. Զգացումն. յոյզք. կսկիծք. կիրք. սիրտ: — noble, élevé, bas, vil. — d'amour, de tendresse. — de haine, de colère: ‖ 7. Զգացումն սիրոյ. կսկիծք առփոխակ: Son — était si profond que . . . ‖ 8. Դիւրազգածութիւն. խանդագնացութիւն: Feindre, jouer le —: ‖ 9. Կարծիք. միտք. խորհուրդ. խմաստ. խմացումն: Je partage, j'adopte votre —. Je suivrai toujours vos sentiments. Il n'a pas des sentiments bien orthodoxes:

Sentimental, ale (սանթիմանթալ, ալ) ած. 1. Զգայուն. գիտալիր. գորովալիր: Un air —: ‖ 2. Կերպարանեալ գիւրազգոյզ: Un homme —:

Sentimentalement (սանթիմանթալման) մ. Զգայուն, գորովալիր իմն օրինակաւ:

Sentimentalité (սանթիմանթալիթե) է. իե. Զանձնեալ, կերպարանեալ խանդագնացութիւն:

Sentine (սանթին') է. իե. 1. Ցոց յատակաց նաւու՝ ուր ժողովին և լճանան ջուրք. փոր նաւու: Vider la —: ‖ 2. (է.խոսք.) ժողովարան. ընդունարան: C'est la — de tous les vices:

Sentinelle (սանթինել) է. իե. 1. Պահպանութիւն (զինուորի). պահակերութիւն: Faire —. Être en —. Relever de —. Faire —. (է.խոսք.) Պատուէր ումիք (յանցս): Relever quelqu'un de —. (է.խոսք. և ընդ.) Յանձնաժողովեալ յերեսս հարկանել ումիք զյանցանան: ‖ 2. Զգաստութիւն (զինուորի). պահակիր. պարեկապան. պահակապան: Poser la —. Պարեկապան կացուցանել: On trouva la — endormie:

Sentir (սանթիր) բ. ն. 1. Զգալ: — le chaud, le froid. — une grande douleur de tête: ‖ 2. Առնուլ, լսել (զհոտ) (ա): — une odeur agréable: ‖ 3. Հոտառել. Ս. հոտվըտալ. (տե. հոտուըտալ): (Որ և. Flairer): — une rose: ‖ 4. Զգալ: Il a senti une grande joie de la nouvelle qu'il a reçue. Il a senti une grande affliction de la mort de son ami. Տրամեցաւ յոյժ ընդ միտ բարեկամին: ‖ 5. Զգալ. ճանաչել. տեսանել. խմանալ. զգաստ լինել: Je sens bien qu'on me trompe. Il sent son ignorance. Faire —. Զգացուցանել. ծանուցանել: ‖ 6. Առնուլ զպատ, զհանգէս, զփորձ, զհամ, զնշաւակ, զչափ: Il sentira ma colère, les effets de ma colère, de mon ressentiment: ‖ 7. Բուրել, արձակել, հարկանել հոտ. ունել զհոտ: — le renfermé. Cela sent la fleur d'oranger. — le fagot. (է.խոսք.) տես ի Fagot, 1. — le sapin. (է.խոսք.) տես ի Sapin, 2. Վայրի և իրը բ. ն. Cela sent bon, mauvais: Ախ և անգիմնելն: Il sent bon dans cette chambre: ‖ 8. (անանբէր) Հոտել: Cette viande commence à —. Ses pieds sentent: ‖ 9. Ունել զհամ, զնշաւակ: Cette soupe ne sent rien. Ce vin sent le fût: ‖ 10. (է.խոսք.) Ցանձին բերել զկինք, զնկարագիր. բերել յինքեան զանիծ. ունել զկերպարան. նմանել: Il sent l'homme de qualité, son homme de qualité. Cette proposition sent l'hérésie. Նշմարանք հերետիկութեան երևին ի յառաջագրութեանդ. (տե. այդ յառաջագրութեանդ հերետիկոսութիւն կը հոտի):

= Se —. բ. ա. 1. Լինել զգացեալ: ‖ 2. Ցանձին զգալ. զգալ. տեսանել զանձն: Je me sens trop faible pour cela. Il ne se sent pas de froid. Ցանզգալեալ է ի ցրտոյ: Il ne se sent pas de joie, d'aise. Անյիմ լեալ է ի խնգութենէն. (տե. ուրախութենէն ինքիրմէ դուրս եղեալ է): ‖ 2. Խրտիլ ցանկութեան (պատուոյ, ազգկան): Ce jeune homme, cette jeune fille commence à se —: ‖ 4. Զգալ: Il commence à se — de la goutte: ‖ 5. Զգալ զինացոգս (տխտի, հիւանդութեան): Il se sentira longtemps de cette blessure: ‖ 6. Հաղորդ, մասնակից լինել: S'il y a du bien ou du mal, il s'en sentira:

= Վաճ. (ա) "Զբոր հոտն (բանիւն) ընծ և ի խոտոյն նորէ". Որակ. բեր. Ա. 468: [դերբայքն Séant և. Sis, sise:

A. **Seoir** (սուար) բ. ն. Լինել բազմեալ: Վայրն եւեր = Se —. բ. ա. Բազմել. նստել. (Վ.): Sieds-toi:

Digitized by Google

B. **Seoir** (սուար) [il sied, ils siéent; il seyait, ils seyaient; il siéra, ils siéront; il siérait, ils siéraient; seyant.] ֆ. ն. Պատշաճիլ. վայելել։ Cet habit vous sied bien, vous sied mal։ Վ՚արքն եւս անդիմելին. Il ne vous sied pas de contrarier votre père։

† **Sep** (սեֆ) ֆ. արմ. տես Cep, 2.

† **Sépale** (սեֆալ) ֆ. արմ. *Տերևիկ (բաժակի ծագկանց)։

Séparable (սեֆարապլ) ած. Բաժանելի. անջատական։

Séparation (սեֆարասիո) ֆ. իգ. 1. Բաժանումն. անջատումն. քակտումն։ La — des chairs d'avec les os։ || 2. Բաժանումն. անջատումն. արձակումն. մեկնումն։ Rien n'est plus pénible à des amis que la —. Une longue —։ || 3. Խափոց. անջրպետութիւն (արգելք և ցանկ, միջնորմ՝)։ Ôtez cette —. Mur de —. (էսթր.) Բաժանման խափոց։ || 4. Բաժանումն, անջատումն, քակտումն (ամուսնոց)։

Séparatiste (սեֆարատիսթ) ֆ. արմ. Պառակտական և դաշնակից Տերութենէ։ [vres separatistes։

= ած. Պառակտական. պառակտման։ État —. Manœu-

Séparé, ée (սեֆարե) ած. ընդ. 1. Բաժանեալ։ || 2. Ջատ. ուրոյն. առանձինն. սրինչ. առաջագ։ Ils ont des logements séparés։

Séparément (սեֆարեման) մ. Առանձինն. ուրոյն ուրոյն. (ալ. զատ զատ)։ On les a interrogés —։

Séparer (սեֆարե) ֆ. ն. 1. Բաժանել. անջատել։ — la tête du corps, d'avec le corps։ || 2. Բաժանել. զատանել. արձակել. մեկնել. ընտրել։ — le bon grain d'avec le mauvais։ || 3. Բաժանել. Հատանել։ — une chambre en trois par des cloisons։ || 4. Անջրպետ կալ. անջրպետել. բաժանել. մեկնել. արձակել։ Le mur qui sépare ces deux maisons. Les Pyrénées séparent la France de l'Espagne։ || 5. Ջոկել (գՀերս ի վերայ Ճանապարհ) (ա)։ — les cheveux sur le front։ || 6. Հատանել. կտրել։ Par ses habiles manœuvres il sépara l'ennemi de ses magasins։ || 7. Բաժանել. քակել. մեկնել. մեկուսացուցանել։ — le mâle de la femelle. La tempête avait séparé les vaisseaux։ || 8. Բաժանել, քակել, թափել (ի միմեանց գկուսացը)։ Séparez-les, ils vont se tuer։ || 9. Ոչնչել. զանազանել։ La raison sépare l'homme de tous les animaux։

= Se —. բ. ա. 1. Բաժանիլ. անջատիլ։ L'écorce de cet arbre s'est séparée du bois։ || 2. Պեկնիլ, արձակիլ ի միմեանց։ Il est tard, il faut nous —։ || 3. Ձեղքիլ. արձակիլ. Ճեղքիլ. քակեալ արձակիլ. զատանիլ (ի միաբանութենէ)։ Les États du Sud ont essayé de se — de l'Union américaine։ || 4. Բաժանիլ, քակիլ, մեկնիլ, անջրպետիլ ի միմեանց։ || 5. Լուծանիլ (ժողովոյ)։

= Վկաց. (ա) "Հէր էլաւ նոր . . . Լսի՜նք ի վերայ ապերթեա ճանապան յայլ խոստանալիք իանդրութիւնք". Թ. ԵՒրծր. ե. ժա. 310։

Sépia (սեֆիա) ֆ. իգ. Գունաւորիչ հիւթ սիպէի [sèche]. սիպէ։ Un paysage à la —։ [*օձամոզիչ։

Seps (սեփս) ֆ. արմ. Պողէզ կարճաոտուն և կարճատ.

Sept (սեթ ընդ ձայնաւորի կամ առանձին հի կամ առանձինն կամ իբր գոյական կամ յատկապս բանին. Sept [սեթ] écus. Sept [սեթ] hommes. Sept [սեթ] ou huit. Le sept [սեթ] du mois. Ils étaient sept [սեթ]. (նոքա նախագաս բազմաձայնի հնչէ սե. Les sept [սե] sages de la Grèce.) ած. իսա. 1. եօթն։ Une femme qui a eu — maris. եօթնամեայ, *եօթնանկողնի կին։ Les — merveilles du monde, տես ի Merveilles, 1. La ville aux — collines կամ aux — montagnes. եօթնաբլուր քաղաքն. Հռոմ։ Chandelier à — branches. Աշտանակ եօթնաոտանի, եօթնաոտիկն, եօթնալոյս, եօթնճրագեան, եօթնաջահեան։ || 2. եօթներորդ։ Page —։

= ե. արմ. 1. եօթն թիւն. եօթն։ || 2. եօթներորդ օր (ամսոյ)։ || 3. եօթն թուանշանն։ Le chiffre sept (7)։ || 4. եօթնաւոր. եօթնեակ. *եօթնոց. (ի խաղս քարտից)։

Septante (սեփդանթ) ած. իսա. եօթանասուն. (Ել. այժմ տես Soixante et dix)։

= Les Septante. ե. արմ. յե. եօթանասնից թարգմանիչք Հնոց կտակարանաց. եօթանասունք։ La version, la traduction des Septante։

† **Septantième** (սեփդանդիէմ) ած. եօթանասներորդ։

Septembre (սեփդոմպր) ե. արմ. Ինեներորդ ամիս տարւոյ. սեպտեմբեր. (ըստ մերձ՝ Հռոմ)։ †Purée de —. Գինի. (ընտ.)։

† **Septembrisades** (սեփդոմպրիզատ) ե. իգ. յե. եօթանասից ազնուականաց և քահանայից Գաղղիացւոց ի բանտս Գարիս քաղաքի յամենայն սեպտեմբերի 1792 ամին. *սեպտեմբերեան կոտորած։

Septembriseur (սեփդոմպրիզէօր) ե. արմ. *Սպանեմբերեան խազխազիչ, կոտորիչ։ [ւար։ Nombre —։

Septénaire (սեփդիներ) ած. եօթնեան. եօթնաեան. = ե. արմ. †1. եօթնօրեայ ժամանակ. եօթնեակ։ || 2. եօթնօրեայ ժամանակ Հատակի մարդոյ. եօթներորդ։

Septennal, ale (սեփդինալ, ալ՝) ած. եօթնամեայ։ Présidence septennale։ [տեղապետութիւն։

Septennalité (սեփդինալիթե) ե. իգ. եօթնամեայ

† **Septennat** (սեփդինա) ե. արմ. եօթնամեայ պաշտօն։

Septentrion (սեփդոնդրիօն) ե. արմ. 1. Հիւսիս. Հիւսիսակողմն։ (Որ և Nord)։ Le Danemark est au — de l'Allemagne։ || 2. *Հիւսիսատեղութիւն արջկային բևեռին. փոքր Արջ։ (Որ և La petite Ourse, Le petit Chariot)։

Septentrional, ale (սեփդոնդրիոնալ, ալ՝) ած. Հիւսիսային։ Les pays septentrionaux։

= Les Septentrionaux. ե. արմ. յե. Բնակիչք հիւսիսոյ. հիւսիսականք։

Septidi (սեփդիդի) ե. արմ. եօթներորդ օր տասնօրեայ շաբաթու տասնհինգ ընկերհաշտութեան Գաղղիացւոց։

Septième (սեթիէմ՝) ած. եօթներորդ։ Le — jour de la semaine. Le — ciel. եօթներորդ պարունակ երկնից (ըստ կարծեաց նախնեաց). եօթներորդ երկինք։ Être dans le — ciel. (էսթր. և ընտ.) Լինել յեօթներորդ երկինս. երանիկ և երջանիկ լինել։

= ե. արմ. 1. եօթներորդ մասն։ || 2. եօթներորդ օր։ || 3. եօթներորդ տարի (յողովրդեան)։

= ե. իգ. †1. եօթներորդ գաս աշակերտաց ի դպրոցս։ || 2. եօթն միաձգին քարտէզք (ի պիկեա [piquet] խազս)։ || 3. եօթներորդ ձայն (յերաժշտութենէն). եօթնեակ։

Septièmement (սեթիէմման) մ. եօթներորդ անգամ. եօթներորդ։

Septier (սէփթիէ) ե. արմ. տես Setier.

Septique (սեփթիք) ած. փտիչ (միոյն կամ դիզ, ըստ բժշկաց)։

Septuagénaire (սեփթուաժիներ) ած. եօթանասնամեայ. եօթնասնամեայ։ Il est —. Une femme —։

= ե. Այր, կին եօթնասնամեայ։

Septuagésime (սեփթուաժէզիմ՝) ե. իգ. երրորդ կիւրակէ նախ քան զառաջին կիւրակէ ապաւհացից (ըստ

Digitized by Google

Լատինացւոց, որ է ըստ մեզ՝ առաջինն կիւրակէ յետ Աւաջաւորաց բարեկենդանին կամ երկրորդ կիւրակէ յառաջ քան զբուն բարեկենդան). հօթանասներորդ կիւրակէ։ Le dimanche de la Septuagésime։

Septuor (սէբտիւ-օր) է. ար. Հատած երաժշտութեան հօթն ձայնիւք կամ հօթն նուագարանօք. *հօթնձայնեան, *հօթնգործի նուագ։ — vocal, instrumental։

Septuple (սէբտիւ-բլ) ած. Հօթնապատիկ. հօթնկին։ = է. ար. Հօթնկինն. հօթնապատիկ։ [հօթնապատիկ]

Septupler (սէբտիւ-բլել) բ. ն. Հօթնապատիկ գործել.

Sépulcral, ale (սէբիւլ-ուբ-ռալ, ռալ) ած. Ի. Գերեզմանական։ Urne, cérémonie sépulcrale. Vases sépulcraux։ || 2. (է-ս-բ.) Մահաւորիպ։ Cet homme a une figure sépulcrale։

Sépulcre (սէբիւլ-ուբ-ր) է. ար. Գերեզման (նախնեաց). չիբիմ։ — taillé dans le roc. վիմափոր, քարափոր գերեզման։ Les sépulcres de l'Égypte. Le — de Notre-Seigneur est nommé ordinairement le saint —. Des sépulcres blanchis. տես ի Blanchir, 2.

Sépulture (սէբիւլ-ուբ-ր) է. էդ. Ի. Թաղումն. թաղեւութիւն։ Les pyramides d'Égypte étaient destinées à la — des rois. Privé de —. Անթաղ։ || 2. Մահ։ || 3. Գերեզմանատեղի. հանգստարան. հանգստոց։ Saint-Denis est la — des rois de France։

Séquelle (սէգուէլ) է. էդ. Ի. Հետևողք. արբանեակք. կոզիակից. (ընդ.)։ Je me moque de lui et de toute sa —։ || 2. Շար. տազան. (ընդ.)։ Une longue — de questions ridicules։

A. **Séquence** (սէգուանս) է. էդ. Ի. Միայար յաջորդութիւն երից միագոյն քարտիսից ի խաղս ինչ. շար։ || 2. Աեղհական յօրինուածուբիւն (տրցակի քարտիսից խաղալ)։

B. **Séquence** (սէգուանս) է. էդ. տես Prose, 2.

Séquestration (սէգուեսթրա-սիօն) է. էդ. Գաւազանադուն։ — de biens, de personnes։

Séquestre (սէգուեսթր-ռ) է. ար. Ի. Դնելն առ ուժիք ի պահեստի վկուսական [litigieux] ինչ հրամանաւ դատաւորի կամ հաւանութեամբ դատախաղից՝ մինչև աստմանեցի իբե որո՛մ անկ իցէ այն. պատանդութիւն։ — judiciaire, conventionnel. Les revenus de cette terre ont été mis en —։ || 2. Արգելուբն, պատանդելի զոք առ ուժիք։ Mettre une fille en — dans un monastère։ || 3. Պատանդեալ ինչք։ On a mis un gardien infidèle qui a pillé le —։ || 4. Պատանդիչ։ Choisir un — solvable։

Séquestrer (սէգուեսթրել) բ. ն. Ի. Տալ ի պահեստ առ ուժիք. պատանդել. (պր. արգելքի տակ դնել)։ Les revenus furent séquestrés։ || 2. Դնել ի միաձողին։ Il avait séquestré les meilleurs effets, pour frauder les héritiers de sa femme։ || 3. Արգելուլ, փակել զոք առբիք առանց ատենական հրամանի. պատանդել։ || 4. (է-ս-բ.) Մեկնել. մեկուսացուցանել. անջատել։ — quelqu'un du commerce des hommes։

= Se —. բ. ա. Մեկնիլ. հեռանալ. հրաժարիլ։

Sequin (սէ-ի) է. ար. Ոսկի դահեկան ինչ Վենետկոյ։

† **Sérac** (սէ-ռաք) է. ար. Գանիր ինչ ապիտակ և հոծ [compact]։

† **Séracée** (սէ-ռասէ) է. էդ. Թանձր միածուն. միաձուռակ։

Sérail (սէ-ռայլ) է. ար. Ի. Պատրանք (արքայի կամ մեծամեծ իշխանաց Տաճկաց). պալատան. սէրայ։ Le sultan a des sérails dans plusieurs villes. Le — du grand vizir։ || 2. Կանանոց (արքայի կամ իշխանաց Տաճկաց. յայլս միտս տան լաւ եւս Harem)։ Les eunuques du —։ || 3. Կանանի։ Le — était en fête։ || 4. Տուն ուր բազմանալ զբ կանայս կամ սիրուհիս բազմութիւն. կանանոց։ Il a un —։

† **Séran** (սէ-ռան) է. ար. Վանառ (գղելոյ գվուշ և գկանեփ)։

Séranceolin (սէ-ռանսէօլին) է. ար. Գիւրնեան կաճ, մարմարիոն։

Sérapéum (սէ-ռաբէօմ) է. ար. Տաճար Սերապեայ դից եգիպտացւոց. *սերապիոն։ Le — de Memphis։

Séraphin (սէ-ռաֆին) է. ար. Անուն հրեշտակաց առաջնոյ դասուն. սերովբէ. սրովբէ։

Séraphique (սէ-ռաֆիք) ած. Սրովբէական։ Ardeur, zèle —։ [մանեական]. սէրաֆիք։

Sérasquier (սէ-ռասքիէ) է. ար. Սպարապետ (Օ-

† **Sérasquierat** (սէ-ռասքիէ-ռա) է. ար. Դաւան, վանք, օթևանի սպարապետի (Օսմանեանց). սէրասքիէր է-ս-ս-ս։

Serdeau (սէր-դօ) է. ար. Ի. *Գնակարգած (սերանդ արքայի Դաղղիացւոց)։ || 2. Ձաշատուն ազնուականաց (սպասաւորաց սերանդ արքայի Դաղղիացւոց)։ || 3. Վաճառատեղի մեացորդաց (սերանդ արքայի Դաղղիացւոց)։

A. **Serein, eine** (սը-ռեն, ին՛) ած. Ի. Անամպ. լիր. լերին. լինլ. յատակ. պարզ. պայծառ։ Temps —. Լերին, լեր ժամանակ։ Le ciel, l'air était —։ || 2. (է-ս-բ.) Պայծառ. հանգարտ. խաղաղ. անամբոխ. անխռով. լուրջ. զուարթ. զուարթամիտ. խրախուսմիտ։ Voir le péril avec un — d'un visage —. Un front —։ || 3. (է-ս-բ.) Խաղաղ. խաղաղասէր։ Des jours sereins։

— Goutte sereine. տես Amaurose.

B. **Serein** (սը-ռեն) է. ար. Գարշ. սերանիր. սիր. Ս. պարզկայ. այլ։ Le — est plus dangereux en été que dans d'autres saisons. Le — est tombé։

Sérénade (սէ-ռէնատ) է. էդ. *Ցայգերգ, *ցայգանուագ (ընդ պատուհանաւ առն ուրուք)։ Il donna une — à sa maîtresse։

Sérénissime (սէ-ռէնիսիմ) ած. Գերազանցապայծառ. *պերճափայլ. (անուն պատուոյ իշխանաց)։ Votre Altesse Sérénissime. On donne de l'altesse — à tel prince։

Sérénité (սէ-ռէնիթէ) է. էդ. Ի. Յստակութիւն. պարզութիւն. պայծառութիւն։ La — de l'air, du temps, du ciel։ || 2. (է-ս-բ.) Հանգարտութիւն. զուարթութիւն։ La — du visage. Avec un air de —. Լուրջ իմն երեսաւք։ La — de l'esprit, de l'âme. Լրջմտութիւն. զուարթմտութիւն։ || 3. Գերազանցութիւն. (անուն պատուոյ իշխանաց ինչ)։ Votre Sérénité։

Séreux, euse (սէ-ռէ, է-օզ) ած. Ի. Ջրային. ջրանման։ La partie séreuse du sang. La partie séreuse du lait. Ջրային, *շճախառն, *շճական մնան կաթին։ || 2. Ջրոյց։ Sang —։ [*ջրանթաղանթ։

— Membrane séreuse. Ջրային թաղանթ (ի մարմնի).

Serf, erve (սէռֆ, ռ-վ) է. Ի. Գերի. ստրուկ։ Un vil amas de serfs։ || 2. Ստրայ։ Les serfs de Russie ont été affranchis de nos jours։ [dition serve։

= ած. Ստրայ. ծառայական։ Les hommes serfs. Con-

Serfouette (սէռֆու-էթ) է. էդ. Երկժանի բրիչ (պարտիզպանաց). երկմանի։ [երկժանեաւ։

Serfouir (սէռֆու-իռ) բ. ն. Խրխրարել, բրիչ զՀող

Serfouissage (սէռֆու-իսաժ) է. ար. Խրխրարիչ զՀող երկժանեաւ։

Serge (սէռժ) է. էդ. Ի. Գաւառատ ինչ ասուիոյ, բրգիոյ։ — fine. Grosse —. Certains religieux portent des

Digitized by Google

chemises de — par mortification. — impériale. *տեռ յ'Impérial.* ‖ 2. *Կերպաս ինչ.* — de soie.

Sergent (սեր-ժան) ի. ար. † 1. *Պատալ.* ‖ 2. *Զաշ-ակոնակալ զորագլխաց Հռոմայեցւոց կառավարիչ գառասպետաց. բարա-պան.* (*Ա.ժմ՝ տեռ* Huissier). S'il ne me paye, je lui enverrai un —, le —. — à verge. *Վարդապետ.* ‖ 3. *Ցխանապետ. լվ-ը.* Le grade, les galons de —. ‖ 4. *Փոդիչ գործի Հիւսանց, կահագործաց* [menuisier]. **պըն-դելիք.* [la paix).

— de ville. *Քաղաքապահ զինուոր.* (*Որ և* Gardien de

Sergenter (սեր-ժանդե) բ. ն. 1. *ի Նոր ազիանալ, Նոգիլ* (*զպարտապանն*) *ի ձեռն բարապանի.* (*Վլ.*). C'est un mauvais payeur, il le faut —. ‖ 2. (*Խոսք.*) *Թախան-ձել. աշխատ առնել.* (*Վլ.*).

Sergenterie (սեր-ժանդը-ի) ի. իի. *Զաշտան բարա-պանի տաճիկ. բարապանութիւն.* (*Վլ.*).

Serger *կամ* **Sergier** (սեր-ժե, սեր-ժիե) ի. ար. *Ցօրինիչ տաւտակ կամ բրդեայ պատառաց.*

Sergerie (սեր-ժը-ի) ի. իի. *Գործատան կամ վաճա-ռականութիւն բրդեայ պատառաց.* [տես բրդեայ.

† **Sergette** (սեր-ժետ) ի. իի. *Նուրբ և թեթեւ պատ.*

Sérieieole (սե-ռի-իէօլ) ած. **Շերամաբուծ. *շերա-մաուտ. մետաքսագործ.* L'industrie —.

Sérieiculture (սե-ռի-իէ-ի-թիւ-ռ) ի. իի. **Շերամա-բուծութիւն. *շերամաուտածութիւն. մետաքսագործու-թիւն.*

Série (սե-ռի) ի. իի. 1. *Շար քանակութեանց* (*ըստ չափագիտաց*). *սիրայ.* — infinie. Trouver la somme d'une —. ‖ 2. *Շար. տոգան.* Une — de questions. ‖ 3. *Բաժին. գաս. կարգ.* Cette loterie est divisée en tant de séries.

Sérieusement (սե-ռիու-զը-ման) ած. 1. *Ծանրութեամբ. զգօնութեամբ.* Il parle de tout —. Il m'a écrit une lettre badine, mais je lui répondrai fort —. Prendre une chose —. *Զչարել. գժտաբրիլ.* (*տես. առնուիլ.*). ‖ 2. *Ա.անց կատակի.* Je vous parle —. ‖ 3. *Յորութեամբ. ուծութեամբ. յորտագոյնս.* Il m'a reçu très —. ‖ 4. *Սիր-տիւ. Հաւատոտաւ. Ջերմեռանդ.* Il travaille — à sa fortune, à son salut. ‖ 5. *Ծանր, տաղտկագէտ* (*Հիւանդ.*).

Sérieux, euse (սե-ռիո, իօզ) ած. 1. *Ծանր. *ծանրաբարոյ. *ծանրակաց. զգօն.* (*տես. ծանրագլուխ*). C'est un homme très —. ‖ 2. *Ծանր. անժպիտ.* Visage —. Air, maintien —. ‖ 3. *Ծանր. կարևոր. ուշագ. *ծան-բակշիռ.* L'affaire dont il s'agit est sérieuse. Passer à un sujet —. On ne parle pas de choses sérieuses à un enfant. *Զայդպ ոչ ուշագ բանս խօսի ոք.* ‖ 4. *Որ վայելէ առն ծանրաբարոյի.* Une couleur, une étoffe sérieuse. ‖ 5. *Ծանր. վտանգաւոր. տաժանիկ. դժուարին.* Maladie sérieuse. ‖ 6. *Անհեգնաւոր. սերտ. ճշմարիտ. Հաւատարի. ստոյգ.* Ce que je vous dis là est —. ‖ 7. *Որ չէ կերպա-բանեալ. Հաւատարի.* Un contrat —.

= ի. ար. 1. *Ծանրութիւն* (*ի դէմս, ի գնացս*). *զգօ-նութիւն.* Il affecta un grand —. ‖ 2. *Ծանր դեր* [rôle] (*թատերախաղաց*). Cet acteur joue bien dans le —. *Կարևոր ինչ. կարևորութիւն.* Prendre les choses trop au —. *Կարի կարևոր համարիլ զկիս ինչ.* Prendre une chose dans le —. *ի տոյգ մխոտ համարիլ.* Prendre une chose au —. *Դիմակամոիկ լինիլ, զկարիլ, գժտաբրիլ* (*ընդ կատակին*).

Serin (սե-ռին) ի. ար. *Փոքրիկ թռչուն ինչ գեղձե-բոյր որ ուտանի տալիլ և երգիլ. *գեղձանիկ. *գալըտա-ճաիկ. խոխրիկ.* — commun. — de Canarie. Էգն տես Serine. La serine ne chante pas.

Seriner (սե-ռին) բ. ն. 1. *Վարժիլ նուագարանաւ զդեղձանիկ յերգս.* J'ai beau le —, il n'apprend rien. ‖ 2. *Նուագ տալ նուագարանաւ.* — un air à un oiseau. ‖ 3. (*Խոսք. և ընդ.*) *Ուսուցանիլ ինչ ամենք ատեպ ատեպ յերգյերգմամբ.* — quelqu'un. Il fallut lui — cette leçon.

Serinette (սե-ռինետ) ի. իէ. 1. **Երգեհանիկ, նուա-գարան վարժելոյ յերգս զդեղձանիկս.* ‖ 2. (*Խոսք. և ընդ.*) *Ցուցմունք, անհգամ երգիլ.*

Seringa (սե-ռինկա) ի. ար. *Թուփ ինչ ար ունի ծա-ղիկս սպիտակս և առատահաղորս. մխտնեղ յատկիկ. ֆօլ.*

Seringue (սե-ռինկ) ի. իէ. 1. *Փողրիկ գործի ձգելոյ և վանելոյ զօդ և գհեղուկս.* Պ. գրեթ. **սրինգ.* — d'étain, d'argent. — à clystère, à lavement. — à nettoyer des plaies. Le piston, la canule d'une —. ‖ 2. Պ. Գրեթ. Պ. *տիճար.* ւերբ-ի-ռ. Il a toujours la — à la main.

Seringuer (սե-ռինկե) բ. ն. *Ձգտիլ, արկանիլ գրեթ-խառ.* — de l'eau sur quelque chose, à quelqu'un. — une plaie. *Մաքրիլ, լուանալ զվէրք գրեթխառ.*

Serment (սեր-ման) ի. ար. 1. *Երդումն.* — solennel. Faux —. Affirmer par *կամ* avec —. Prêter —. Violer son —. Je te rends ton —. *Գաւառալ, արձակիլ լիկիր դու յերդմանէդ.* ‖ 2. *Երդումն. Հայհոյութիւն. յիշաց.* (*Որ և* Jurement). Il a fait un — horrible.

Sermenté, ée (սեր-մանդե) ած. *Երդուեալ.* (*Վլ. այժմ՝ տես* Assermenté, ée).

Sermon (սեր-մոն) ի. ար. 1. *Հոգևոր ճառ.* (*յհակ-զեցօղ*). *բարոյաւսութիւն. քարոզ.* — édifiant. Beau —. Prêcher un —. Entendre un —. ‖ 2. *Զանձիր և առղ-ուուկ խրատ.* (*ընդ.*). Il fait des sermons à tout le monde.

Sermonnaire (սեր-մոներ) ի. ար. 1. *Գաղուածոյք քարոզից.* Պ. *քարոզգիրք.* (*Հնաոյ*). — pour le carême. ‖ 2. *Պատրաստ քարոզից. *քարոզագիր.* Il y a dans sa bibliothèque beaucoup de sermonnaires.

= ած. *Գարոզական.* Le genre —.

Sermonner (սեր-մոնե) բ. ն. *Խրատել ձանձիր բա-նիւք և անժամ.* (*տես. քարոզ տալ*). (*ընդ.*).

Sermonneur, euse (սեր-մոնեօր, էօզ) ի. *Ձան-ձիր և առատաժամ խրատիչ, քարոզիչ.* (*ընդ.*).

Sérosité (սե-ռո-զի-թե) ի. իէ. 1. *Ջրային հիւթ* (*մոր-մոք*). L'hydropisie est une accumulation de —. ‖ 2. *Ջրի մնան* (*հիւթոց*). Un sang plein de sérosités. La — du lait.

[étêter des arbres avec une —.

Serpe (սեր-բ) ի. իէ. *Ցատոց. յօտոց. գուէրբ.* Élaguer, — Fait à la —. 1. (*Խոսք. և ընդ.*) *Խոշորագոյնս գար-ծիլ. անհեթեթ. անշնորհ.* ‖ 2. *Ցոռի, անպիտան* (*մնաոր-նագրութիւն*). ‖ 3. *Կապաստանձն, *կապաստատրազ* (*այր*).

Serpent (սեր-բան) ի. ար. 1. *Օձ.* La dépouille d'un —. *Խորխ օձի.* La morsure, le venin du —. — à son-nettes. *Օձ ինչ չորաթիգի. *բաժժաւար օձ.* Le — d'ai-rain. *Օձն պղնձի կամ պղնձանիկ* (*զոր բարձրացոյց Մովսէս յանապատին ի բժշկութիւն հարկոցն կամ մնագկատեցոյն յօձից*). ‖ 2. (*Խոսք.*) *Ա.որ օձաբարոյ, խժաբարոյ. օձ.* C'est une langue de —. **Օձալեզու, սլաքալեզու. ոք է.* Ré-chauffer un — dans son sein. *Ջհաւատցնել զօձ ի ծոցի. բարեբարել ապաշնորհի.* ‖ 3. *Օձ. օձ աւազակ. փորձիչն. աստանայ.* (*ըստ Գրոց սրբոց*). ‖ 4. **Փչագալեան նուագարան օձաձև. *օձապող.* Jouer du —. ‖ 5. *Որ Հարկանէ զօձա-փող. *օձապողար.* Il y a dans cette église un excellent —.

Digitized by Google

— Œil-de-—. *տես* *յ'Œil.*

— Langue-de-—. *տես* Ophioglosse. [Serpentine, 3)։

— Bois de—. Ագդ ինչ փայտի. *օձափայտ։ (տես* A. **Serpentaire** (ս-բ-ն-ր-) է. իգ. Ագդ ինչ կակտոհաղ [cactier] *որ ունի ծաղիկս մեծամեծ կարմիրս և ծաղոս ոսպիսագնացս. *օձաբաբեղ. Իբբ-ն ի-ր-բ-ղ։

— de Virginie. Ագդ ինչ պղանգան [aristoloche]. *վիրգինիական պղանգան։

— commune. Ագդ ինչ նռւթիկ [arum] *անկդ։

B. **Serpentaire** (ս-բ-ն-ր-) է. *Հայմատաբզուս թիւն ինչ հիւսիսային կիսագնդին. Օձակող. Օձընկող։ (Որ և †Ophiucus)։ [օձասպան. *օձաքաղ։

C. **Serpentaire** (ս-բ-ն-ր-) է. թռչուն ինչ

Serpente (ս-բ-ն-ր) է. իգ. Թուղթ ինչ ծուռը և թափանցիկ. *օձապրոշմ թուղթ. *օձաթուղթ։ Ասի և ածականօրէն. Papier —։

Serpenteau (ս-բ-ն-ր-ո) է. ս. Ձագ օձի. *օձակտրիւն։ Une couvée de serpenteaux։ ‖ 2. Օձաձև փամփուշտ (հրախաղութեան)։

Serpenter (ս-բ-ն-ր-) բ. ն. Հոսել, գնալ մանուածապատ շրջանօք. օձաձև, *գալարապատոյտ կամ ելոյթս բռնել. վազել. սողալ։ Un ruisseau qui serpente dans la prairie. Ce chemin va en serpentant. Ամբ և անդր մանուածով երթալ կամ ծաղիկաձև ճանապարհդ։ ‖ 2. Պատնիլ պատիլ։ Le lierre monte autour des arbres en serpentant։

A. **Serpentin, ine** (ս-բ-ն-ր-ի, ին՛) ած. Marbre —. Պարմանիան կանաչ ոսկիատակեալ և կարմրատակեալ (ձ). *օձակուճ։ (Տես և Ophite, A). Langue serpentine. Բզզոտաշրթ լեզու. (Ձիոյ)։

= Վիպ. (ձ) "Լինի ի նմա (ի Պ-ֆեդոնէ) *մարմրիծն կանաչ սոխրոտակոյտ". Խոր. Աշխարհագր. 596։

B. **Serpentin** (ս-բ-ն-ր-ի) է. ս. Պատն ինչ փամփուշտի [platine] հրացանի. *պատրուգակալ։ ‖ 2. Գարնանային խազովակ (թնդանոթի [alambic]). *խողովան։

Serpentine (ս-բ-ն-ր-ին) է. իգ. 1. Գարի ինչ պատառակաւ՝ խայտագունէս իրրև զմարմր օձի. *օձաքար։ Un vase, une tasse de —։ ‖ 2. *տես* Marbre serpentin. ‖ 3. Պատ ինչ սրոյ փայտ վարելը երբեմն ի բժշկութեան. օձի ծառ։ [ցանկ. (Վ.)։

† **Serper** (ս-բ-ր) բ. ն. — le fer. Խարխիս վերացուս

Serpette (ս-բ-ր-ի-ր-) է. իգ. Ցատոց փոքրիկ. *յատոցիկ։

Serpillière (ս-բ-ր-ի-ե-ր-) է. իգ. 1. Խաշոց կտաւ պատառակեալ զբեռնելոյ, զվաճառս։ ‖ †2. Կտաւեայ հովանոց (առաջի խանութից)։ ‖ 3. Սփռոցանելի, գնդիկակ (կրպակատարաց). (ալ. խանութապանի գազնոց)։ ‖ †4. Պատառան (ազքատաց)։

Serpolet (ս-բ-ր-ե) է. ս. Տունկ ինչ անուշահոտ բուսեալ ի ցամաքուս վայրս. ծոմաբոյ. ծոմաբուսն. ծաղրին. ծնեփրան։ Un lapin qui se nourrit de —։

† **Serratule** (ս-ր-ր-ի-լ՛) է. իգ. Տունկ ինչ որ ասի նիւթի գործին ներկոյ։

Serre (ս-ր՛) է. իգ. 1. Գազելն։ Avoir la — bonne. Կինել զօրաւոր ձեռամբ, կաշխուառն. (ընտ.)։ ‖ 2. Ձմրուռն (պաղոց ի հնձանի)։ La première —։ ‖ 3. Մագիլ, ճիրան, Ս. ճապուռ (յափշտակիչ թռչնոց)։ (Որ և Main)։ Cet oiseau de proie tenait une perdrix dans ses serres։ ‖ 4. Ս. Ջերոց, *Ջերմանոց (տնկոց, ծաղկանց)։ Tirer les orangers de la —; les rentrer dans la —. Cet amateur a beaucoup dépensé en serres chaudes։

Serré, ée (ս-ր-է) ած. գերբ. 1. Գնգիտալ։ Nœud bien —. Ficelle serrée. Աւատան կարկամ։ ‖ 2. Ագնուկ. Նեղ։ Une voie serrée. Un cheval — du devant. Ձի նեղալանջ։ Un cheval — du derrière. Ձի նեղապատակ։ ‖ 3. Խիտ առ խիտ. Թանձրախիտ. Թանձրախուռն։ Des bataillons serrés։ ‖ 4. (է-ր-բ.) Սեղմ. կուռ։ Style —։ ‖ 5. (է-ր-բ.) Փակեալ. Հեղձամղձուկ եղեալ։ Un cœur —. Avoir le cœur — de douleur, de tristesse, կամ լուծ Avoir le cœur —. Ճմլիլ սրտի ի ցաւոց, ի տրտմութենէ։ ‖ 6. (է-ր-բ. և ընտ.) Կարկամ ի տալ. ուիլս. ժլատ. (ալ. ձեռքը գոց)։ Un homme —։ [տրտվոյծի։

— Avoir le ventre —. Ուռնել խստութիւն, պղգութիւն = ſ. 1. Կաստիկ. ստժգին. (ընտ.)։ Il a gelé bien — cette nuit. Il lui a donné sur les oreilles si —, que... ‖ 2. Անամօթապղծոս. լրբաբար. (ընտ.)։ Mentir bien —։

† **Serre-bois** (ս-ր-ե-բ-ո-ս) է. ս. Շտեմարան փայտի. *փայտատուն. *փայտանոց։

Serre-file (ս-ր-ե-ֆ-ի-լ՛) է. ս. 1. Կալաղը և կիսաւալաղը [sous-officier] զօրու կարգելոյ զինի տալի. *տալափակ։ Se placer en —. Les serre-files։ ‖ 2. *Տալափակ նաւ պատերազմիկ։ Ցայս միտս վերի և ածականօրէն. Vaisseau —։

Serre-frein (ս-ր-ե-ֆ-ր-ի-ն) է. ս. Որ կապէ սանձաւ զանիւս չոգեկառաց. սանձող. *անուակապ։ Des serre-freins։

Serrement (ս-ր-ե-մ՛) է. ս. Գնդումն։ — de main։ — de cœur. (է-ր-բ.) Ճմլուածն, անձկութիւն սրտի։

Serrément (ս-ր-ե-մ՛) ſ. Անչափ խնայութեամբ. ճշդելով. (Ծուխ)։ Il vit —։

Serre-nez (ս-ր-ե-ն-ի) է. ս. *տես* Torche-nez.

Serre-papiers (ս-ր-ե-բ-բ-իե-ր) է. ս. 1. Սեղեակ թղթոց, մատեանց։ ‖ 2. *Խորշատար պահարան թղթոց. *թղթատակալ։ ‖ 3. **Կանթող (թղթաց գրատեղանոյ)։ Որ և Presse-papiers։

Serrer (ս-ր-ի) բ. ն. 1. Գնդել. կծկել. սեղմել։ — la main à quelqu'un. Je l'ai serré dans mes bras. — un nœud. կդմել. գՀանգոյց։ Se — le ventre avec une ceinture. Գնդել, զսպել զմէջս գօտեաւ։ — les pouces. *տես ի* Pouce, 1. — le bouton à quelqu'un. (է-ր-բ.) *տես ի* Bouton, 4. — les nœuds de l'amitié. (է-ր-բ.) Գնդել, *ամրապնդել զսէր կամ գՀանգոյցս բարեկամութեան։ — le cœur. (է-ր-բ.) Ճմլել, ճմլեցուցանել զսիրտ։ Que la fièvre te serre! Ժա՛մտ ի վերայ քո. Ս. գրոց սարցի գքեզ. (անէծք)։ ‖ 2. Պատ առ մեզ կացուցանել, կարգել. սեղմել։ Nous sommes trop serrés à cette table. — les dents. Կապել զատամունս. (ալ. ակռանիսըը սեղմել)։ ‖ 3. ի նեղ արկանել (գքաղաքը)։ — quelqu'un de près. *տես ի* Près. — les côtes à quelqu'un. (է-ր-բ.) *տես ի* Côte, 1. ‖ 4. Պատ անցանել. քարել։ — la muraille. — la terre. Գնդել (նաւուս) առ ափամերձ. առ ցամաքաւն նաւել։ ‖ 5. Ամփոփել, ծալել (զառագաստս նաւաւս)։ ‖ 6. (է-ր-բ.) Գրել սեղմ և կուռ բանիւք։ — son style։ ‖ 7. փակել. պահել։ Je ne sais où j'ai serré ce papier. Il faut — ces fruits en lieu sec։

— la mesure. *տես ի* Mesure, 8.

= Se —. բ. ն. 1. Գնդել, զսպել զմէջս (գօտեաւ)։ ‖ 2. Պատ ի մեռ կալ. կծկիլ. ամփոփիլ։ ‖ 3. փակիլ։ Cette bourse se serre avec des cordons։ ‖ 4. (է-ր-բ.) Ճմլել (սրտի)։ [պատին առակ քաշուիլ)։

— Se — contre le mur. Նեղել զինքն ընդ պատն. (ալ.

Digitized by Google

Serre-tête (ս֊ե֊տ֊է) է. ար. Գլխապինդ. ժապաւէն կամ վարշամակ (կանանց)։ Des — de nuit։

Serrette (ս֊ր֊է) է. էթ. տես Sarrette.

Serron (ս֊ո֊ն) է. ար. Տուփ (անուշահոտ նիւթոց). (ռ.)։ Un — de baume, d'ambre։

Serrure (ս֊ր֊ր) է. էթ. Փականք. դռնափակք. ագին. Ս. կողպ. Ս. կողպուղ. Ս. կղպաք։ Une bonne —։

Serrurerie (ս֊ր֊ր֊ը֊ր) է. էթ. Ե. *Կողպարարութիւն։ Atelier de —։ ‖ 2. Գործ, գործուած կողպարարի։ La — de cette maison est fort belle։

Serrurier (ս֊ր֊ր֊իե) է. ար. Դարբին փականաց, դռնափակաց. Ս. կողպարար. փքնիր։

† **Serte** (ս֊ր֊տ) է. էթ. Ընդելուզուած (ապամանդիզ)։

Sertir (ս֊ր֊տ֊ր) բ. ն. Ընդելուզանել. ագուցանել. շարամանել։ — un diamant։ (Որ և Enchâsser)։

† **Sertisseur** (ս֊ր֊տ֊ի֊ս֊ր) է. ար. Ընդելուզիչ։

Sertissure (ս֊ր֊տ֊ի֊ս֊ր) է. էթ. Ընդելուզուած։

Sérum (ս֊ե֊ո֊մ) է. ար. Ջուր որոշեալ յարկանէ մածնելոյ. արնաջուր։

— de lait. Շճուկ կաթին։ (Որ և Petit-lait)։

Servage (ս֊ե֊ր֊ա֊ժ) է. ար. 1. Ծառայութիւն։ Le — n'est pas la même chose que l'esclavage. Le — a été récemment aboli en Russie։ ‖ 2. Գերութիւն. ստրկութիւն. ստրկանք։ Il évita par la mort la honte du —։

Serval (ս֊ե֊ր֊լ) է. ար. Ձորքատանի յատկ կատուաց. *վագրակատու։

Servant (ս֊ե֊ր֊ան) ած. ար. Որ կայ ի սպասու։ Gentilshommes servants. Ազնուականն սպասաւորք (արքունի սեղանոյ)։ Frères servants. Աշխատաւոր եղբարք (ի վանս. որ և Frères convers կամ lais)։

= է. ար. Սպասիկ (գնդին կեցի, թնդանօթոյ)։ Premier et second — de droite, de gauche։

Servante (ս֊ե֊ր֊անտ) է. էթ. 1. Աղախին. աղջիկ. սպասեակ։ Jeune —. — de cuisine. Une — de cabaret։ ‖ 2. Աղախին. (ասացեալ առ խոնարհութեան կամ պատուասիրաբար)։ Je suis votre —։ ‖ 3. Սեղան սպասուց (կերակրոց)։ [բար. աղնիւ։ Il est extrêmement —։

Serviable (ս֊ե֊վ֊ի֊ա֊պ֊լ) ած. Հաճոյակատար. կամակատար։

Service (ս֊ե֊վ֊ի֊ս) է. ար. 1. Ծառայութիւն. սպասաւորութիւն. սպաս։ La pauvreté l'a contraint de se mettre en —. Être au — de quelqu'un. Porte, escalier de —. Դուռն, աստիճանք սպասաւորաց։ ‖ 2. Օրինակ ծառայելոյ. ծառայութիւն։ Il est content du — de son domestique։ ‖ 3. Սպաս, պաշտօն (Աստուծոյ)։ Se consacrer au — de Dieu։ ‖ 4. Սպասաւորք (արքայի)։ Le roi ne mena à ce voyage que le —։ ‖ 5. Արբանեկութիւն (կնոջ). Հեշտ պաշտօն։ Offrir ses services à une dame։ ‖ 6. Ծառայութիւն, պաշտօն, սպաս (Տէրութեան)։ Le — de l'État. Le — militaire։ ‖ 7. Պաշտօն զինուորական. զինուորութիւն։ Il a vieilli au —. Il a quitté le —։ ‖ 8. Ծառայութիւն. սպաս. սպասաւորական. արբանեկութիւն։ De grâce, acceptez mon —։ ‖ 9. Գործ. սպաս։ Le — de la poste. Le — est très bien fait dans cet hôpital։ ‖ 10. Պէտք. պիտոյք. պիտանութիւն։ Ce cheval est d'un bon —. Ce meuble est maintenant hors de —։ ‖ 11. Սպաս. վաստակ. երախտիք. ծառայութիւն։ — important. Grand —. Rendre — à quelqu'un. տես ի Rendre, 4. ‖ 12. Պաշտօն, պաշտօնի աստուածային։ Le — est fort bien fait dans cette église։ ‖ 13. Ջահաւոր պատարագ և ազօթք վասն հանգչելոյ. հանգուցեան պաշտօն. հոգեհանգիստ։ Nous avons été au — d'un tel. — du bout de l'an. տես ի Bout, 4. ‖ 14. Պնակք, սկաւառակք մեանգամայն եդեալք ի սեղան և ի քաց բարձելք. սպաս։ Repas à trois services. Enlever le premier —։ ‖ 15. Ամանք, անօթք սեղանոյ. սպասք։ — d'argent. de porcelaine։ ‖ 16. Կտաւք սեղանոյ (սփռոցք և անձեռոցք)։ — de linge damassé։ ‖ 17. Ձրի մուտք (լրագրոց ի թեատրոն)։ Le — des journaux։

— Qu'y a-t-il pour votre —? Ձի՞նչ հրամայիք։ Ma voiture est à votre —. Հրամանի ձերում սեպ կառք իմ։

— յե. Վաստակ. ծառայութիւնք։ Obtenir la récompense de ses services։

Serviette (ս֊ե֊վ֊իե֊տ) է. էթ. 1. Անձեռոց (սեղանոյ)։ Déplier sa —. Changer de —. †Rond de —. տես ի Rond, B. ‖ 2. Դատաստանակ (արբևլոյ զձեռս). անձեռոց։ Donner la — au roi. Դատաստանակ, անձեռոց մատուցանել արքային։ ‖ 3. *Թղթակալ (անփակ)։ — d'avocat։

Servile (ս֊ե֊վ֊իլ) ած. 1. Սարկի. ստրկական։ Homme de condition —. Guerre —. Ապատամբութիւն գերեաց ի վախճանի ընկերհաշտութեանն Հռովմայեցւոց. ծառայապրաստամբ պատերազմ։ ‖ 2. Ծառայական։ Œuvres serviles. Գործ ապատս, ապատասրութեան։ L'Église catholique interdit les œuvres serviles le dimanche։ ‖ 3. (ե֊փ֊ի֊թ֊.) Ծառայամիտ. անարգ. գձուձ. ստրկոտ. վատթար. (ս֊վ. ցած)։ Une âme —. Flatterie basse et —։ ‖ 4. Որ կապի ի նիւթական նմանութիւն. ծառայագ։ Imitation —. Traducteur —։

Servilement (ս֊ե֊վ֊իլ֊մ֊ան) ս. 1. Ծառայաբար. ստրկապէս։ Il fait — sa cour aux grands։ ‖ 2. Ծառայելով բառիցն, օրինակին։ Cela est traduit —։

Servilité (ս֊ե֊վ֊իլ֊ի֊տ֊ե) է. էթ. 1. Ծառայամիտ բարք. ծառայականութիւն։ — de caractère։ ‖ 2. Նիւթական նմանութիւն։ Cette traduction a trop de —։

Servir (ս֊ե֊վ֊ր) [Je sers, tu sers, il sert, nous servons, vous servez, ils servent. Je servais. Je servis. Je servirai. և այլն.] բ. ն. 1. Ծառայել. սպասաւորել. պաշտել։ — un maître. Il y a dix ans qu'elle me sert. Ահա տասն ամք են զի սպասին կամ պաղպանայէ ինձ։ — son maître à table. Պաշտել զտէր իւր ի սեղանի։ — à la chambre, à la cuisine։ Այր ևս անխնդիր. Il est las de —. Pour vous —, à vous —. Ահա. (ս֊վ. հրամիր էք)։ ‖ 2. կալ սէմք ի սպասու, ի սպասուհարկութեան. սպաս տանել սէմք. հարկել. սպասուհարկել. պաշտել։ Elle servait son amie malade, sa vieille mère infirme։ ‖ 3. Սպասաւորել (պատարագի)։ — la messe. — le prêtre à l'autel։ ‖ 4. Պաշտօն մատուցանել, պաշտօնամատոյց լինել (Աստուծոյ). պաշտել (զԱստուած). ծառայել։ — Dieu։ ‖ 5. Արբանեկութիւն հարկանել. արբանեկել. հեշտ պաշտօն մատուցանել։ — une dame։ ‖ 6. Ծառայել, կալ ի սպասու (թագաւորի, Տէրութեան)։ ‖ 7. (անձնդեր) Լինել ի զինուորութեան։ — sur mer, dans l'infanterie. Il y a vingt ans qu'il sert։ ‖ 8. Ձգել, վարել (զվրձան). (ս֊վ. խազցնել. բանեցնել)։ — une pompe։ ‖ 9. Դնել զկորաւիկս ի վերոյ սեղանոյ. դնել ճաշ առաջի. ածել, բերել կերակուր. պաշտել. մատուցանել։ — les viandes sur table. — le potage, le dîner, le souper. — le dessert. Մատուցանել սղանդեր։ Ահա ևս անխնդիր. Servez à six heures. On a servi կամ Vous êtes servi. Կոչմ ի վերոյ սեղանոյն կոչ ճաշի. (ս֊վ. կերակուրը սեղանն է)։ ‖ 10. Մատուցանել, տալ ճաշ.

Digitized by Google

կերակրել։ L'hôtelier nous servit un fort beau dîner։ ‖ 11. Դնել պնակս և կերակուրս ի վերայ սեղանոյ. յարգարել, յօրինել սեղան։ — une table։ ‖ 12. Մատուցանել (ուժիք կերակուր կամ ըմպելի ի սեղանի). (աշխ. հրամցնել)։ On m'a servi un excellent morceau. — à boire à quelqu'un. C'était la maîtresse de la maison qui servait. — quelqu'un à plats couverts. (ֆիգուր. և ընդ.) Զարիս ծառայացանել ուժիք ի ծածուկ։ ‖ 13. Հայիմայիլ զեկեաս ուրուք։ Il y a dix ans que le même épicier sert notre maison։ ‖ 14. Հատուցանել զտակսիս, զբեկս։ — une rente։ ‖ 15. Շարժել. գնացուցանել. (աշխ. քալեցնել)։ Ce cours d'eau a été utilisé pour — un moulin։ ‖ 16. Ընծայիս առնել ուժիք. պաշտել. սպաս հարկանել. ձեռնասու, նպաստաւորեալ լինել։ — ses amis. Je vous servirai partout. Les circonstances l'ont bien servi. ժամանակն եբեր նմա զպղծութիւն։ Sa mémoire l'a mal servi. Ի կերպաս բանն ի նմանէ։ ‖ †17. Սպանանել (զանասուն)։

= բ. ը. 1. Ծառայել. պաշտաւորել։ — à deux maîtres։ ‖ 2. Աստուած լինել. տարկանալ. ծառայանալ. ի հարկի ծառայութեան կալ։ ‖ 3. Լինել ի տեղի, փոխանակ. ընդ զտեղի. լինել։ Mon manteau me servira de couverture. Զարձ իմ լեցի ինձ ի տեղի ծածկութեան։ Il m'a servi de père. Զտեղի հօր եղեց ինձ. (աշխ. հայրութիւն ըրաւ ինձ)։ — de jouet, de plastron. Խաղալիկ, նշաւակ, առակ նշաւակի լինել։ Que ceci vous serve de leçon. Այս ինդրեցի ձեզ ի խրատ։ ‖ 4. Շահ, օգուտ լինել։ Il ne sert à rien de s'emporter. Ոչ ինչ օգուտ գործել բարկութիւն։ Que nous a servi l'orgueil? Զի՞նչ շահ, զի՞նչ օգուտ եղեւ մեզ հպարտութիւնն։ Que sert de pleurer? ‖ 5. Լինել պիտանի, պիտանացուս. գնալ, գալ ի պէտս. վարել. պաշտել։ Ce bateau sert à passer la rivière. Cet instrument sert à tel usage. À quoi sert tout cela? Ո՞ւ ինչ իցէ այս ամենայն։ Faire — quelqu'un à . . . Գործել ի ձեռս առնուլ զոք։

= Se —. բ. ա. 1. Գաշտել անձամբ անձին զիւր պէտս։ Se — soi-même։ ‖ 2. Առնուլ կերակուր ի սեղանի։ Il s'est servi le dernier. Servez-vous. Հրամայեցէք։ ‖ 3. Գաշտել (իւիք, սմամբ). վարել. ի կիր արկանել։ Il se sert trop souvent du même mot։ ‖ 4. Դնել սովորաբար ի տեղի վաճառականի։ Se — chez un marchand։

† **Servite** (ս֊վիթ) է. ա. Անուն կրօնաւորաց պաշտօնասիրաց սրբոյ կուսին. ծառայ սրբոյ Աստուածածնին։

Serviteur (ս֊վիթէօ֊) է. ա. 1. Ծառայ. պաշտաւոր։ Bon, fidèle —։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Ծառայ։ L'État ne doit pas oublier ses vieux serviteurs։ ‖ 3. Ծառայ (Աստուծոյ)։ C'est un grand — de Dieu. — des serviteurs de Dieu. Ծառայ ծառայից Աստուծոյ. (յորջորջանք Հոովմայ քահանայապետին ի կոնդակս)։ ‖ 4. Ծառայ. (առաջեալ առ խոնարհութեան կամ պատուասիրաբար)։ Je suis votre —. Votre très humble et très obéissant —. — à la promenade. Ցօգս ցնծից. շրջագայութեանն. ողջ ընտրեալ շրջագայութեան. (ընդ.)։ Faites —. Աստ մնծարանս առառնդ, սիկնողդ. (ասի ած. առ մնծուն)։ ‖ 5. Աբգանեակ (կնոջ). Հնշատապաշտօնեայ։

Servitude (ս֊վիթիւ֊դ) է. իդ. 1. Սպրկութիւն. գերութիւն։ Le joug de la —. Délivrer, tirer de —։ ‖ 2. Ծառայութիւն։ Mettre un peuple en —. Ի հարկի ծառայութեան կացուցանել. հնազանդել ի ծառայութիւն. ծառայեցուցանել։ ‖ 3. Հարկ. բռնագաւառութիւն։ Il est obligé de se rendre là tous les jours à telle heure, c'est une grande —։ ‖ 4. Գահկալութիւն։ Il y a de fâcheuses servitudes sur cette maison, sur ce champ։

Ses (ս֊) բազմաբաժն Son և Sa առաջակաւն ածականաց։

Sésame (ս֊զամ֊) է. ա. Տունկ ինչ սպիտակածաղիկ. կնճիթ. ասասիմ. շուշմայ. ասասամ. ձէթ ելուզան։ Huile de —. Ս. Շիլիկ ձէթ. ձէթ ելուզան խոզ։

Sésamoïde (ս֊զամ֊ոիտ) ած. ա. Ընման հատոյ կընճիթեան (ոսկր). *շուշմայնակերպ։ [րի կարօտ։

Séséli (ս֊եզէլի) է. ա. Տունկ ինչ կծու ընգոյզք. վայ= վկաց. "Ս֊ասլիս. վշրէ ւրնէլի ասդ". Բժշ.

Sesquialtère (ս֊եսգուի֊ալ֊ս֊էր֊) ած. Մի և կէս. (ըստ չափագիտաց)։ Six est à quatre à raison —։

Sessile (ս֊եսիլ) ած. *Անկոթուն (տերև, ծաղիկ, ըստ անկագիտաց)։

Session (ս֊եսիօն) է. իդ. 1. ժամանակ գումարութեանց ժողովոյ. հրատա։ — annuelle. L'ouverture, la clôture de la —։ ‖ 2. Նիստ (ժողովոյ, սինհոդոսի)։ La première —։

Sesteree (ս֊եսթէ֊ա) է. ա. Աբծաթի գահկան ինչ հռովմայեցւոց որ էր չորրորդ մասն դինարի [denier] և տասներկու առաջս [as] հրկուս և կէս, իբր 21 հարիւրորդս փրանկի. *սեստերս։

Setier (ս֊էթիէ) է. ա. 1. Հին չափ ինչ ցորենոյ, վարսակոյ. կապիճ։ ‖ 2. Հին չափ ինչ գինւոյ. կապիճ. քանաս։ Demi— —. կիսաքանաս։

— Un — de terre. Աբտավար կապճի միոյ ցորենոյ. կապճեան մի հրկիր վարոյ (ա)։

= ՎԿԱՑ. (ա) "Ու Իւնան ի հրկիր վրայ տեղի էայր նորս, և յանդիման ի հող յատակատուն դնի". Ոսկ. ի Հերոդ. Հ. Բ. 617։

Séton (ս֊էթո՛) է. ա. 1. Գառտոյզ (պատճէրոյ [entretenir] զնասուն)։ ‖ 2. Խոպան. Խոփ։

Seuil (ս֊էօյ) է. ա. Սեմամբ. Ս. շեմ. Եփ։ Il était sur le — de la porte. Le — de la vie. 1. (ֆիգուր.) Մուտք, դրունք, սկիզբն կենաց։ ‖ 2. Ելք, վախճան, կատարած կենաց։

Seul, seule (ս֊էօլ, ս֊էօլ՛) ած. 1. Միայն. առանձին. յատուկ։ Je l'ai trouvé — à —. Միայն ընդ միայն. միայն ընդ միայնաւ։ ‖ 2. Միայն. մի միայն. մեկնակ. միակ։ Un — Dieu. Il croit être le — sage։ ‖ 3. Միայն. միայնիկ. մէն. անգամ։ Être — sur la terre, vivre — dans le monde. Լինել առանձին ապրատասխի, առանձնց բնակեալոյց. միակ միայնակ լինել։

— Tout —. Միայնիկ. միայնակ. միայն միայնուկ։ Vous êtes assez grand pour aller tout —. Cela va tout —. Դիւրին, հեշտ և գործդ։

= է. ա. Մի ազգ։ Le gouvernement, le pouvoir d'un —։

Seulement (ս֊էօլմ֊ան) ս. 1. Միայն. եւթէ. լոկ։ Je vous demande — votre parole։ ‖ 2. Գանեակ. գէթ. փութաբար։ Si je pouvais vivre — cent ans։ ‖ 3. Իսկ. անգամ։ Cet homme, que l'on disait mort, n'a pas — été malade։

= Non —. Ած. ած. առս ի Non.

Seulet, ette (ս֊էօլէ, է֊տ) ած. Միայնիկ. միայն միայնուկ. (վարի ի Տաճատրգութիւնս)։ Je n'irai plus au bois seulette։

Sève (ս֊էվ) է. իդ. 1. Սնուցիչ հիւթ (ծառոց, բուսոց). խիւս։ La — de mars, d'août. La — circule dans les plantes comme le sang dans les animaux։ ‖ 2. (ֆիգուր.) խիւս. զօրութիւն։ Ce vin a beaucoup de —. Il y a de la — dans cet ouvrage։

Digitized by Google

Sévère (ս-էվ-ր) ած. 1. խիստ. ուժգին. անողոք։ Un juge —. Un père trop — envers ses enfants, à l'égard de ses enfants։ ‖ 2. խիստ. սաստիկ։ Une punition —։ ‖ 3. խիստ. անժպիտ։ Il a la mine —, l'air —։ ‖ 4. *Անսեթևեթ։ Des ornements sévères, d'un goût —. Un style —։

Sévèrement (ս-էվ-ր-ըմ) մ. 1. խստութեամբ. խստիւ. խիստ. խստագոյնս. զազանագոյնս։ Châtier, punir —։ ‖ 2. *Անսեթևեթ իմն օրինակաւ։ Cela est écrit —։

Sévérité (ս-էվ-ե-ր-է) ե. եր. 1. խստութիւն. ուժգնութիւն. անողոքութիւն։ La — d'un juge, des lois։ ‖ 2. խստութիւն. խստակրօնութիւն։ La — de son caractère, de ses mœurs։ ‖ 3. *Անսեթևեթութիւն։ La — de ce style, de ces ornements։

Sévices (ս-էվ-ս) ե. ս. յե. Դժնդակ գնացք (ամուսնոյ ընդ կնոջ իւրում, հօր ընդ որդիս, տեառն ընդ ծառայի). դժնդակութիւնք. լկտիք։

Sévir (ս-էվ-ր) բ. ն. 1. խստիւ գնալ. խստագոյնս պատուհասել։ Il a eu raison de — contre ce fils coupable. Il faut — contre cet abus։ ‖ 2. Զարչարել. լկել։ Cette femme se plaint que son mari a sévi plusieurs fois contre elle։ ‖ †3. Եաւել. տիրել (հիւանդութեան)։ La peste sévissait en Égypte։

Sevrage (ս-էվ-ռ-ա-ժ) ե. ս. 1. Հատուցանելն ի ստենէ (զմանուկ, զկորիւն անասնոյ)։ ‖ 2. ժամանակ հատուցանելոյ ի ստենէ։

Sevrer (ս-էվ-ր) բ. ն. 1. Հատուցանել, հատանել, քակել ի ստենէ (զմանուկ, զձագ անասնոյ). մեկնել ի ստենէ, ի կաթանէ. անջատել ի կաթանէ. (ա-ր. կաթէն կտրել)։ On n'a sevré cet enfant qu'à deux ans. Enfant sevré. Մանուկ ստենահատոյց։ — un veau։ ‖ 2. Անջատել, կտրել ի ծառոյ (զպտուղն)։ — une marcotte։ ‖ 3. (է-ր-բ.) Զրկել. վրիպեցուցանել։ — quelqu'un des plaisirs du monde։

= Se —. բ. ա. Մեկնել, հատանել զանձն. հրաժարել։ Le malheur des temps l'a obligé à se — de bien des choses։

Sèvres (ս-է-ր) ե. ս. *Ճենապակի [porcelaine] Սեվր քաղաքի գործարանաց։ Un service de —. Vieux —։

Sevreuse (ս-էվ-ր-ո-ս) ե. եր. Կին հատուցիչ ի ստենէ։

Sexagénaire (ս-էկ-զ-ե-ն-ր) ած. Վ. ամաւոր։

= ե. Այր կամ կին վաթսնամեայ։ C'est un —, une —։

Sexagésimal, ale (ս-էկ-զ-է-զ-ի-մ-ա-լ) ած. Վ. վաթսնական։ Division sexagésimale։

Sexagésime (ս-էկ-զ-է-զ-ի-մ) ե. եր. Երկրորդ կիւրակէ նախ քան զառաջին կիւրակէ աղու-Հացից (ըստ Հռովմայեցւոց, որ է ըստ մեզ երկրորդ կիւրակէ յետ Առաջաւորաց բարեկենդանին կամ առաջին կիւրակէ նախ քան զքառն բարեկենդան). վաթսնորդ կիւրակէ։ Le dimanche de la Sexagésime։

Sex-digitaire (ս-է-ս-տի-ժի-թ-ր) ած. և ե. Վ. եզմնատի։ Un enfant —. C'est un —։

Sex-digital, ale (ս-է-ս-տի-ժի-թ-ա-լ) ած. Վ. եզմնատեան (ատն, ձեռն)։

Sexe (ս-է-ս) ե. ս. Սեր. սեռ։ — masculin, féminin. Cet animalcule a les deux sexes. Des personnes des deux sexes, de l'un et de l'autre —. Արք և կանայք։ Le beau —. կամ լոկ Le —. Իգ ազգն. ազգ կանանց. *գեղեցիկ սեռն. կանայք։ Les personnes du —. կանայք։

Sextant (ս-է-ս-թ-ա-ն) ե. ս. 1. *Անկիւնաչափ գործի ինչ աստեղաբաշխից. վեցերորդ։ ‖ 2. Վ. եզերորդ մնան բոլորակի։

A. **Sexte** (ս-է-ս-թ) ե. էք. †1. երրորդ պահ աւուրն (ըստ Հռովմայեցւոց)։ ‖ 2. Վ. եզերորդ ժամ (կանոնական ազօթից Հռովմայեցւոց եկեղեցւոյն)։ Prime, tierce, —, none։

B. **Sexte** (ս-է-ս-թ) ե. ս. Վ. եզերորդ գիրք Հրովարտակաց (Հռովմայ քահանայապետից)։

Sextidi (ս-է-ս-թի-տի) ե. ս. Վ. եզերորդ օր տասնօրեակ շաբաթաւ առաջնոյ ընկերհաշուութեան Գաղղիացւոց. *վեցշաբաթի։

Sextil, ile (ս-է-ս-թի-լ, լ) ած. — aspect կամ Aspect —. Դիր կամ հայեաց երկուց մոլորակաց որ 60 աստիճանաք հեռի են ի միմեանց. վեցերորդեան հայեաց։

Sextule (ս-է-ս-թի-լ) ե. ս. Դրամահիւթ [drachme] մի և մէտ [scrupule] մի. (հիւթ ինչ դեղագործաց)։

Sextuor (ս-է-ս-թու-օ-ր) ե. ս. Հատած երաժշտութեան վեց ձայնիւք կամ վեց նուագարանաք. *վեցձայնեան, *վեցգործի նուագ։

Sextuple (ս-է-ս-թի-փ-լ) ած. *Վեցապատիկ։

= ե. ս. *Վեցապատիկն։ Le — de deux est douze։

Sextupler (ս-է-ս-թի-փ-լ-ե) բ. ն. *Վեցապատիկ գործել. *վեցապատկել։

Sexuel, elle (ս-է-ս-ու-է-լ, լ) ած. Սերական։ Organes sexuels. Սերականք. ծննդականք։

† **Seyant, ante** (ս-է-յ-ան, ան-տ) ած. Պատշաճ. վայելուչ։ Une coiffure seyante։

Sgraffite (ս-կ-ռ-ֆի-թ) ե. ս. տես Graffite ի ցուցակ։

Shako (շ-ա-ո) ե. ս. Գլխանոց ինչ զինուորաց։

Shelling (շէլ-ին-կ) ե. ս. տես Schelling.

Shérif (շ-է-ր-ի-ֆ) ե. ս. Վ. տեղապահ (Անգղիացւոց)։

A. **Si** (ս-ի) չ. 1. եթէ. թէ։ Si vous voulez être heureux, aimez la vertu. S'il fût venu j'en aurais été informé. Si Irène avait tenu une autre conduite. Si le ciel tombait, il y aurait bien des alouettes prises. (ա-ա-ի.) տես ,/'Alouette. ‖ 2. Իցէ՛ թէ. օ՛չ թէ։ Encore s'il eût plu à Dieu de lui conserver la santé։ ‖ 3. Որովհետև։ Si cet homme est pauvre, est-ce une raison pour le mépriser? ‖ 4. Ո՛րչափ. ո՛րպէս. զի՛նչ՛րդ. քանի՛։ Vous savez si je vous aime։ ‖ 5. Իցէ թէ. միթէ. արդեօք։ Vous demandez si je vous aime. Pourriez-vous me dire s'il a achevé son ouvrage? [s'il en fut։

— S'il en fut. Կարի յոյժ. անչափ։ Honnête homme

— Que si. Որ զի թէ. և եթէ։ Que si vous m'objectez...

— Si tant est que. Եթէ ճշմարիտ իցէ զի. եթէ իցէ. եթէ այնպէս իցէ. (ընդ.)։

— Si ce n'est. Եթէ ոչ. բայց միայն. բաց ի։ Il vous ressemble, si ce n'est qu'il est plus petit։

= ե. ս. 1. Խնդիր հակառակութեան. *առարկութիւն։ Il a toujours des si, des mais։ ‖ 2. Թերութիւն. արատ. (ա-հ.)։ Voilà un bon cheval, il n'y a point de si։

B. **Si** (ս-ի) մ. 1. Այնպէս. այնչափ։ Le vent est si grand, qu'il rompt tous les arbres. Pas si bête. Չեմ՛, չէ այնչափ անմիտ։ Si bien que. Այնպէս զի. (ընդ.)։ ‖ 2. Որչափ և. թէև և. թէպէտ և։ Si mince qu'il puisse être, un cheveu fait de l'ombre։ ‖ 3. Այո. (ընդ.)։ Vous dites que non, et je dis que si. Vous n'avez pas été là? Si. Si fait, Si ferai, Si ferai-je. Այո. կարի քաջ. (ընդ.)։ ‖ 4. Եւ ասկայն. բայց ասկայն. (հնաոյ)։ Il est très savant, et si il est modeste։

Digitized by Google

†c. **Si** (սի) ե. ար. Դաշն. պայման։

D. **Si** (սի) ե. ար. Շօշափելագոյն խոզ կամ նշան եւ թոռոցան կան երաժշտութեան։

Sialagogue (սիալակ) ած. ՝Լսկնառիթ (դեղ)։ Վարի և իրր ե. ար. Le pyrèthre est un —։

Sialisme (սիալիզմ) ե. ար. ՝Լսկնահոսութիւն յորգառատ։

Siamoise (սիամուազ) ե. էգ. Կտաւ ինչ բամբակեայ. սիամացի կտաւ։ — de Rouen։

Sibarite (սիպարիթ) ե. ար. տես Sybarite.

† **Sibilant, ante** (սիպիլան, անթ) ած. Râle —. ՝Շչացական խռնչիւն կամ հռնչիւն. (բուա բժշկաց)։

Sibylle (սիպիլ) ե. էգ. 1. Կին գիտակ հանդերձեալից և մարգարէ (բուա նախնեաց). սիբիլլայ։ La — de Cumes. Կումացի սիբիլլայ։ La — Érythrée. Երիթրեացի սիբիլլայ։ L'antre de la —։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Պատաս չաբարբոյ. չարասուկ կին։ Une vieille —։ ‖ †3. Ակռիկ պատասխան առանց ամենանախայ։

Sibyllin, †ine (սիպիլեն, ին') ած. ՝Սիբիլլայական։ Les oracles, les livres sibyllins։

† **Sic** (սիկ) ած. Այսպէս։

Sicaire (սիքէր) ե. ար. Սպանող վարձեալ. սիկարեան։ Il fut tué par des sicaires que son ennemi avait envoyés à sa poursuite։

Siccatif, ive (սիքաթիֆ, իվ) ած. Յամրեցուցիչ (ձէթ)։ Վարի և իրր ե. ար. Cette huile est un bon —։

Siccité (սիքսիթէ) ե. էգ. Յամրեցութիւն։ Faire évaporer jusqu'à —։

† **Sicilien, ienne** (սիսիլեն, իէն') ած. Սիկիլեական. սիկիլիական։ Vêpres siciliennes. տես ի Vêpres.

— ե. էգ. Ապէ ինչ կտաւեայ. սիկիլեական կտաւակ։

Sicilique (սիսիլիք) ե. ար. Դրամահիշեա [drachme] մի և մէտք [scrupule] երկք. (հիմն ինչ դեղագործաց)։

Sicle (սիքլ) ե. ար. 1. Կշիռ ինչ Հրէից. սիկղ։ ‖ 2. Դահեկան ինչ Հրէից. սիկղ։ — d'argent, de cuivre։

Sicomore (սիքոմոր) ե. ար. տես Sycomore.

Sidéral, ale (սիտերալ, ալ') ած. Աստղոց. աստեղական։ Année sidérale։

† **Sidération** (սիտերասիո) ե. էգ. 1. Ապտիցութիւն աստղոց ի վերայ կինաց և աստղաբեկեան ազդուք (բուա աստեղագիտաց կամ քաւգէից). աստղահարութիւն։ ‖ 2. ՝Շանթահարիչ հիւանդութիւն (բուա բժշկաց). աստղահարութիւն։

Sidéritis (սիտերիթիս) ե. ար. տես Crapaudine, 5.

† **Sidéromancie** (սիտերոմանսի) ե. էգ. Հմայութիւն ի ձեռն շողացեալ երկաթոյ. ՝երկաթահմայութիւն։

Siècle (սիէքլ) ե. ար. 1. Ձափ ժամանակի հարիւր ամաց. գար։ Nous sommes dans le dix-neuvième — de l'ère chrétienne. De — en —. Դարուց ի գարս։ Un demi- —. Կէս գար. Յիսուն ամք։ Les siècles futurs կամ à venir կամ լոկ Les siècles. Հանդերձեալ յաւիտեանք։ ‖ 2. Ժամանակ. աւուրք. գար։ Les mœurs de notre —։ ‖ 3. Երկար ժամանակ. գար։ Il y a un — qu'on ne vous a vu։ ‖ 4. Աշխարհ. յաւիտեան։ Les gens du —. Vivre suivant les maximes du —։ ‖ 5. Ձորք գարք աշխարհի (բուա բանասացութեան)։ Le — d'or. Le — d'argent. Le — d'airain. Le — de fer։ (Տես և Les quatre âges du monde ou l'Age)։

— Le — futur. Հանդերձեալ յաւիտեան, կեանք։

— Dans tous les siècles des siècles, à tous les siècles, aux siècles des siècles. Յաւիտեանս յաւիտենից. ամենայն յաւիտեանս. յաւիտեան. (բուա Գրոց սրբոց)։ Jusqu'à la fin des siècles. Յաւիտեանս ժամանակաց։

Siège (սիէժ) ե. ար. 1. Աթոռ։ Prenez un —. Un — pliant. Աթոռ ծալածոյ։ — de pierre, de marbre. Նստարան, նստեալ քարեղէն, կճեայ (ի պարտիզի)։ — de gazon. Դալարատա նստարան. Գ. դ. քայ։ ‖ 2. Նստարան (կառավարի)։ ‖ 3. Նստարան (ապտարահանողի կամ ապտաքնողի)։ ‖ 4. Երասանակք, յատակք (մարդոյ)։ Bain de —. Յատակի լուացումն, լուգանք։ ‖ 5. Նստոյ տեղի. նստատեղի. արքան։ (Որ և Anus)։ Mettre des sangsues au —։ ‖ 6. Աթոռ, գահ (դատաւորի)։ Le juge étant dans կամ sur son —։ ‖ 7. Տան տաճարի. տաճարն. գաւառքան։ Vous le trouverez au —։ ‖ 8. Աթոռ եպիսկոպոսի, հայրապետի. աթոռ։ — épiscopal, patriarcal, pontifical. Le saint- —, le — apostolique. Սուրբ աթոռ. առաքելական աթոռ. աթոռ Հռովմայ քահանայապետին։ (Որ և La chaire apostolique)։ ‖ 9. Ազգայնիքս, թագաւորանիստ քաղաք. հիմն. Ս. Նոտոց։ Constantinople est le — de l'empire ottoman։ ‖ 10. (փոխ.) Կայան. տեղի։ Le cerveau est le — de la pensée. Le — du mal est dans telle partie։ ‖ 11. Պաշարումն (քաղաքի, բերդի)։ Mettre le — devant une place. Յարգել և ի պաշարումն արկանել զբերդաքաղաք. պաշարել. նստել շուրջ (զբերդն)։ Lever le —. տես ի Lever, A. 6. État de —. Պաշարմանն վիճակ։ Mise en état de —. Դնել ի պաշարմանն վիճակի։

Siéger (սիէժէ) բ. ե. 1. Նստիլ յաթոռ (եպիսկոպոսութեան, հայրապետութեան). գահակալել։ Tel évêque, tel pape siégea tant d'années։ ‖ 2. Նստիլ. գատաստիլ։ La cour de cassation siège à Paris։ ‖ 3. (փոխ.) կալ. լինիլ։ C'est là que siège le mal։

Siem, sienne (սիէն, սիէն') ած. ածոց. և յատենիւն. իւր. իւրական. իւրայինն։ Ce n'est pas mon livre, c'est le —. Faire —. Իւրացուցանիլ։ Il fait siennes les idées des autres. Un — ami. Բարեկամ մի իւր. մի յիւրոց բարեկամաց. (ընդ.)։

— ե. ար. Որ ինչ իւր է. իւրն։ Il ne demande que le —. Mettre du —. 1. Տալ, նպաստ լինիլ յիւրոց ընկերի։ ‖ 2. (փոխ.) Յաւելուլ յիւրոց միոցն, ի քմոց իւրոց. (այլ. քովէն աւելցնել)։

— յե. ար. Իւրք. իւրայինք։ C'est un bon parent, il a soin des siens. Dieu connaît les siens։

— յե. էգ. Faire des siennes. 1. Գործել չազաչաւութիւնս [folie, fredaine] յերիտասարդութեան հասակի. չազաչալիլ։ ‖ 2. Անհել խաբէութիւնս։

Sieste (սիէսթ) ե. էգ. Քուն միջօրեայ ի տօթ ժամանակի կամ ի չերմոջ աւուրն. չերեկուանքան քուն։ (Տես և Méridienne, 2)։ Vous avez fait une longue —։

Sieur (սիէր, միավանկ) ե. ար. Տէր. (առ յատենական գրութիւնս կամ ի կոչմանէ վերակացուի չերխաղաւար, չինազանդեալ)։ Je plaide pour les sieurs tels. Vous direz au — un tel qu'il fasse . . .

— Un —. Ոմն. (առ արհամարհանաց)։ Un — Paul est venu me faire je ne sais quelle réclamation։

Sifflable (սիֆլապլ) ած. Ականի չչելոյ. չչելի. սպանելի։ Une comédie, un acteur —։

Sifflant, ante (սիֆլան, անթ) ած. Շչող. ՝չչական. սուլիչ։ Une respiration, une voix sifflante։

— Consonne, lettre sifflante, կամ լոկ Sifflante. ե. էգ.

Digitized by Google

Շչոց բազմանայն, Նշանագիր (տպիսի նե ր, ը, ո, ը. տես և †Chuintant)։

Sifflement (սիֆլմ՝) ե. ս. 1. Սուլուիւն։ Le — d'un cocher։ ‖ 2. Սուլուիւն. շչուիւն. շչիւն։ Le — des serpents, des oies, d'un merle. Les sifflements d'un merle. Սահիլք կեռանիխ, տարեկի։ ‖ 3. Սուլուիւն, տալ-մունք (հողմոյ). շկահիւն, շառաչիւն (ձեռք, գնդակի հրացանի, քարի արձակելոյ)։ ‖ †4. Շչիւն։ Des sifflements pleins de mépris։

Siffler (սիֆլե) բ. ը. 1. Սուլել։ — pour appeler quelqu'un, pour faire boire un cheval. Il n'a qu'à —։ (փոխ. և ընդ.) Ակնարկել. նորա ձեռքի շատ է։ ‖ 2. Սուլել (ի շնչելն)։ On l'entend — quand il dort. Sa poitrine siffle։ ‖ 3. Սուլել, շչել (օձից, տապաց)։ ‖ 4. Սուլել, շնչել, հնչել (հողմոյ). շկահիլ, շառաչել (ձեռք, գնդակի հրացանի)։

= բ. ն. 1. Երգել տուլելով. տուլել։ Il siffle toutes sortes d'airs։ ‖ 2. Կուչել տուլելով. տուլել։ — un chien։ ‖ 3. Սուլել առ երի թռչնոյ որպես զի ուսցի տուլել երգ ինչ։ — un serin, un merle. — la linotte. տես ի Linot. ‖ 4. (փոխ. և ընդ.) Ուսուցանել ումեք զոր ինչ պարտ և պատշաճ իցէ առել կամ առնել. թերևսգիր լինել։ On l'a bien sifflé, il ne fera pas d'imprudence։ ‖ 5. Շչել։ On a sifflé sa pièce. Cet acteur a été sifflé։ ‖ 6. (փոխ.) Խոտել, հպերել. արհամարհանօք. այպանել. շչել։ Si vous faites cette proposition, on vous sifflera։ ‖ †7. Ըմպել. (—ի.)։ — une bouteille։

Sifflet (սիֆլե) ե. ս. 1. Գործի տուլելոյ. *տուլակ։ — de bois, d'argent. — de berger։ ‖ 2. (փոխ.) Շչիւն. շչուիւն։ La pièce est tombée au bruit des sifflets։ ‖ 3. (փոխ. և —ի.) Շնչափող։ (Որ և Trachée-artère)։ Couper le — à quelqu'un. 1. Փակուցանել. ապանանել։ ‖ 2. Արգիլել զոք յանպատասխանատուիւն. ամիրբերան առնել. ըմբերանել. պապանձեցուցանել։

Siffleur, euse (սիֆլոր, ոզ) ե. Շչող։ On a mis les siffleurs à la porte։

= ած. ս. Սուլիչ. շչող։ Les oiseaux siffleurs։

Sigillé, ée (սիժիլե) ած. Կնքեալ. Ս. մուտանէհարեալ, Վարի ևիթ ի բանն Terre sigillée. Ադդ ինչ կուղ կըղզւոց եգեան ծովուն [Archipel]. Ս. մուտանէհարած կաս. Ս. մուտանէհար կաս. հատամ կաս. (տրք. Բ՛ղե ՛ւթիսմ)։

Sigisbée (սիժիսբե) ե. ս. Աղբանեակ, Հեշտապաշտօնեայ կնոջ։ Elle a son —։

Sigle (սիկլ) ե. ս. (եփ. քառ սմանց) *Սկզբնատառ (ի յիշատակարան [monument], ի գահերեցս և ի գրչագրս նախնեաց)։

Sigmoïde (սիկմօիտ) ած. ի ձև ա՛ղմ՝ Նշանագրի Ցօնաց (քառ անգլատնագիրատաց). *սիղմոյտական։ Cavités ou fosses sigmoïdes. Valvules sigmoïdes։

Signal (սինիալ) ե. ս. 1. Նշան ապստեղծութեան, ապստարարութեան. Նշան։ Faire un —. Donner le —. On leur fit plusieurs signaux. Donner le —. (փոխ.) Նշան տալ. Նախանձուն լինել (յապստամբութիւն)։ C'est lui qui a donné le — de la révolte։ ‖ 2. (փոխ.) Նշան. Հրեշտակ. Նախաշաւիղ։ Cette émeute fut le — de la révolution։ [service —. Une victoire signalée։

Signalé, ée (սինիալե) ած. Նշանաւոր. երևելի։ Un

Signalement (սինալմ՝ան) ե. ս. Նկարագիր արուսաքին կերպարանաց սրտից. Նշան։ Donner le — de quelqu'un. Նշան տալ գրուածքի։

Signaler (սինալե) բ. ն. 1. Գրով գրոշմել զարտաքին կերպարանս, զչափ հասակի և զայլ նոսրի. (էլ.)։ — les soldats de recrue։ ‖ 2. Նկարագրել զարտաքին կերպարանս սրտից. ծանօթ տալով. Նշան տալ գրուածքի։ Cet homme est signalé à la police։ ‖ 3. Նշանակել. յուցանել։ Il a signalé toutes les erreurs de cet historien։ ‖ 4. Ադդ առնել, ծանուցանել Նշանագր. Նշանակել։ — l'ennemi։ ‖ 5. (փոխ.) Նշանաւոր, անուանի գործել. պատճառացուցանել. Հռչակել։ Ce prince signala son règne par de grands exploits. D'horribles cruautés ont signalé son passage։

= Se —. բ. ս. Նշանաւոր, երևելի, Հռչակաւոր լինել։ Il s'est signalé par son courage, par ses injustices։

Signataire (սինատէր) ե. Ձեռնագրող. առտրագրող։ Les signataires d'une pétition։

Signature (սինատիւր) ե. էք. 1. Ձեռնագիր. Ձեռնարկ. Ձեռնարկութիւն. գրուշմ. Նշանագիր. առտրագրութիւն։ Je connais sa —. Cette — est fausse։ ‖ 2. Ադիանեղն Ձեռնագիր. Ձեռնագրութիւն. առտրագրութիւն։ Ce ministre emploie par semaine plusieurs heures à la —։ ‖ 3. Ադառն ինչ Հաւատոյ քահանայապետին։ — de justice, de grâce։ ‖ 4. Նշանագիր կամ թուանշան ի առտրա թերթից (քառ ապագրողաց). *Թերթանշան։ Vérifier les signatures։

Signe (սինե) ե. ս. 1. Նշան. Նշանակ։ — certain, infaillible. — douteux, équivoque. La fumée est — de feu. Խաչ հրեշտակ է հրոյ։ La croix est le — de salut. C'est un bon —, un mauvais —։ ‖ 2. Նշան. գրուշմ. Կնիք։ Des prédicateurs dans lesquels Dieu a mis son —։ ‖ 3. Նշան։ Les mots sont les signes de nos idées. Les signes de la musique։ ‖ 4. Նշան. ակնարկութիւն։ Les muets parlent par signes. Նշանացի խօսին Համբոյր։ Faire — des yeux. Ակնարկել։ Je lui ai fait — de venir. Ակնարկեցի նմա գալ։ Faire — de la main. Նշանացի առնել, Նշանացի, Նշանակել Ձեռամբ։ Il les fit taire d'un — de sa main. Լռեցոյց զնոսա ակնարկութեամբ Ձեռին իւրոյ։ ‖ 5. Նշան. Նիշ. բիծ։ Avoir un — au visage, sur la main։ ‖ 6. Նշան. զարմանալիք. զարմանալիք. Հրաշք. (քառ Գրոց որբոց)։ Les Pharisiens demandaient à J.-C. qu'il leur fît quelques signes։ ‖ 7. Նորանշան երևոյթի յերկինս. Նշան։ ‖ 8. Աստեղաստուն (կենդանական բոլորակին կամ կենդանակամարին). կենդանակերպ։ Les douze signes. Le — du Bélier։ ‖ †9. Նշան. դրօշ. սիպեան։ — Le — de la croix. տես ի Croix.

Signer (սինե) բ. ն. †1. Դնել Նշան. Նշանակիլ։ ‖ 2. Ձեռնագիր արկանել. Ձեռնագրել. գրոշմել. առտրագրել։ — un contrat. — un traité. կռել գաշինս. ուխտ դնել։ — une paix. Հաստատել, կնքել զհաստատութիւն, զՀաշտատութիւն։ Ադի եւս անխնդիր. Il a déclaré ne savoir —. — à un contrat։ ‖ 3. Դրել, գրոշմել (զանուն իւր). (ընդ.)։ Il signe son nom tant bien que mal։ ‖ †4. (փոխ.) Ընդունել. Հաւանիլ։

= Se —. բ. ս. Խաչանշեան, Նշան ամբրանեական առնել. խաչանիշ կնքել զգէմս. գրոշմել խաչ յերկոսս իւր. Հաճիլ խաչ. խաչակնքել. տեառնաագրել, կնքել զանձն. (ընդ.)։ Se — dévotement։

Signet (սինէ) ե. ս. 1. ժապաւէնք ի Նշան պատառ բազմատատոցի, առանձին ժամագրոց. Նշան։ ‖ 2. ժապաւէն, Նշան (մատանեաի)։

† **Signifiance** (սինիֆիանս) ե. էք. Նշան. (—ի.)։

Digitized by Google

Signifiant, ante (սինիֆիան, անդ) ած. 1. Նշանակիչ. ցուցիչ: || 2. Նշանական. (խրթ.): Cela est très —. Plaisanterie peu signifiante. Ասհամ, ցածրա ծաղրածութիւն:

Significatif, ive (սինիֆիքատիֆ, իվ) ած. 1. Գործ. կարողի: Se servir de mots significatifs: || 2. Նշանական: Un geste, un regard, un sourire —:

Signification (սինիֆիքասիօն) է. իե. 1. Նշանակութիւն. միտք. զգրուխթիւն. խմաստ: La — d'un mot: || 2. Յանուցումն (գատաստանական):

Signifier (սինիֆիե) բ. ն. 1. Նշանակել. յայտ առնել. յանգիմանի կացուցանել. ցուցանել: Cette fable signifie que ... Նշանակէ, ցուցանէ, յանգիմանի կացուցանէ առակս, թէ. առակս զայս ինչ նշանակէ, զի. յաստակէս խմանալի է, զի. զայս յինքեան ունի առակս, զի. կամի են ասել առակիս, թէ ... Il comprit ce que signifiait ce regard: || 2. Նշանակել. զգրել. արժել: Tout ce qu'il dit là ne signifie rien: || 3. Նշանակել (բանի): Ce mot français signifie telle chose en arménien: || 4. Յայտ առնել. ծանուցանել. զեկուցանել: Je vous ai suffisamment signifié mes intentions. — un arrêt, un jugement:

Sil (սիլ) է. ած. Հող ինչ քրէական [minéral] յորմէ նաւինիք գործէին անօթս կարմիրս կամ դեղինս:

Silence (սիլանս) է. ած. 1. Լռութիւն: Faire —. Լռել: Faire faire —. Լռեցուցանել: Garder le —. Պահել լռութիւն, զլռութիւն. լուռ կալ: Écouter en —. Ընդեն դնել անշշունչ լռութեամբ: Il répondit par un noble —. Imposer — aux médisants, à la calomnie; les réduire au —. (փոխ.) Խնամել, կարկել զբերանս չարախօսաց. բմբերացնել. պատանձեցուցանել: Imposer — à ses passions. (փոխ.) կարճել, առնել զիւր կարիս. Համ դնել կարիսաց: La parole est d'argent et le — est d'or. (առած.) Եթէ խօսելն ընդ արծաթոյ համեմատի, լուռ կալն ընդ ոսկւոյ է. (առս ի Խոսս Աբբատայ, երկրորդ Թագաւորութիւն): Silence կամ Du — կամ Un peu de —. Լուռ լեր, լռուք. լուռ լեցուք. լռութի՛ւն: || 2. Ոչ ինչ գրելն զկեանքն. լռութիւն: Le — des journaux sur ce fait est extraordinaire. Passer une chose sous —. Լուռ անցանել. թողուլ ասել. թողուլ: || 3. Ընդհատումն թղթակցութեան, թղթակցութեան. լռութիւն: Après avoir été longtemps sans vous écrire, je romps enfin le —: || 4. Լռութիւն. թաքնութիւն: Un amour qui s'accroît dans le —: || 5. Լռութիւն. մոռացութիւն: || 6. (փոխ.) Լռութիւն. խաղաղութիւն. հանգստութիւն: Le — de la nuit, des bois. Profond —: || 7. Լռութիւն (յերգչին): || 8. Նշան լռելոյ (յերաժշտութեան). Հանգիստ: Observer les silences:

† **Silenciaire** (սիլանսիէր) է. ած. Լռակաց կրօնաւոր: Les trappistes sont des silenciaires:

Silencieusement (սիլանսիոզման) մ. Լռութեամբ. ի լռութեան. լռիկ: Ils se tenaient devant lui —:

Silencieux, euse (սիլանսիօ, իօզ) ած. 1. Լռակաց. լռասէր. լռանիստ. լուռ մնաց: Les hommes méditatifs sont —: || 2. Լռին. լռական. խաղաղ. խաղաղաւէտ: Bois —. Retraite silencieuse:

Silex (սիլէքս) է. ած. Կայծքար: (Որ և Caillou):

Silhouette (սիլուէթ) է. իե. Ուրագիր առուերի կին. ոչ մնացին երեսաց ուրուք. առուերական ծրագիր: Un portrait à la — կամ լոկ Une —. Dessiner à la —:

Silicate (սիլիքատ) է. ած. Աղ ինչ (ի սապրագիտութեան). *կայծքարատ: [des silex, des quartz, etc.

Silice (սիլիս) է. իե. *Նախակայծքար: La — fait la base

Siliceux, euse (սիլիսիօ, իօզ) ած. *կայծքարային. *քնախակայծքարային: Terrains —. Terre siliceuse:

Silicique (սիլիսիք) ած. ած. Acide —. *Նախակայծքարական թթու. (ըստ սապրագիտաց):

Silicium (սիլիսիօմ) է. ած. Ուռասաղ որ կազմէ զբնակայծքար ի միասորել իւրում ընդ թթուածնի. *սիլիկիան:

Silicule (սիլիքիւլ) է. իե. Գաւանիկ. (ըստ անիգագիտաց): La passerage porte des silicules:

Siliculeux, euse (սիլիքիւլիօ, իօզ) ած. *Պանրապատուհան (տունկ):

= է. իե. Տունկ սնունդապատուհան: Les siliculeuses:

Silique (սիլիք) է. իե. Գաւանիկ (պաղոց, ըստ անկագիտաց): Le chou porte des siliques:

Siliqueux, euse (սիլիքիօ, իօզ) ած. Գաւանաւոր (տունկ):

= է. իե. Տունկ պատուհանաւոր: Les siliqueuses:

Sillage (սիյաժ) է. ած. 1. Ափագուբթիւն (ընթացից նաւու): Mesurer le — d'un bâtiment. Faire grand կամ bon —. Նաւարկել երագս և յաջողութեամբ: || 2. Հետք, շաւիղ (նաւու):

Sille (սիլ) է. ած. Խայթիչ և երգիծական բանաստեղծութիւն յունաց: Le — des Grecs répond à la satire des Romains:

A. **Siller** (սիյել) բ. ն. Հաստանել, պատասխանել, հերձուլ (նաւի) զծով. (խրթ.): Ce vaisseau sille bien:

B. **Siller** (սիյել) բ. ն. 1. Կարել զկոպս [paupière] (որոսկան հաւու): || †2. (փոխ.) կապուցանել, փակել (զաչս):

Sillet (սիյէ) է. ած. Կաստրակ փղոսկրայ ի վերին կողմանն գաստակեստեղ [manche] չուրեակի [violon] կամ կիթառի. յորոյ վերայ հանգչին լարքն կամ ազիք. *յարմայեց:

Sillon (սիյոն) է. ած. 1. Ակօս: Faire, tracer un —. Ակօս բանալ, ձգել, պատասխանել, հաստանիլ, կատարել. ակօսարեկ առնել. ակօսել: Faire son —. (փոխ.) կատարել զաշխատութիւն գործ աւուրն, զտակ աւուրն: || 2. (փոխ.) Ակօս. հետք. նշմարանք: Le — des roues. Le navire laissait derrière lui un large —: || 3. Խորշ. կարկամութիւն. կնճիռն. փոքր ուռած. խորշում: Les sillons que le temps et le malheur avaient creusés sur son front: || 4. Ակօս. փորուած: Les sillons du foie:

— յե. Դաշատարայք. անգատատանք. Հարատունք. (ի քնարգի.): Trop de sang a abreuvé nos sillons:

Sillonner (սիյոնե) բ. ն. 1. Ակօսարեկ առնել. ակօսարեկել. ակօսել: Un champ bien sillonné: || 2. (փոխ.) Հետս, նշմարանս թողուլ. պատասխել. ձգել. ակօսել: L'éclair, la foudre a sillonné la nue. Leurs vaisseaux sillonnent les mers. L'âge lui a sillonné le front:

Silo (սիլո) է. ած. Գետնափոր չորմապատ ցորենոյ. քանդուկ. Հոր. Ս. Հորան. (պրս. փնդոստ, տրք. հնդուկ, Շահմարտան ցորենոյ): (Տես և †Ensiler):

Silouette (սիլուէթ) է. իե. տես Silhouette.

Silphium (սիլֆիօմ) է. ած. Խէժ կամ ուռուկն ինչ Կիւրենականին [Cyrénaïque]. քէքերդ: (Տես Assa):

Silure (սիլիւր) է. ած. Ձուկն ինչ. (տրբ. վոլոխ ըստ Մենինգեանց. տես և Վիկտոր-Հուգոյ Chabot բառի):

Silurien, ienne (սիլիւրիեն, իէն') ած. Ամպուրեան

Digitized by Google

(գետին, լատ. երկրաբանից)։ Le terrain — est riche en fossiles. Formation silurienne։

Silves (սիլվ) ե. էթ. չգ. տես Sylves.

Simagrée (սիմագրե) ե. էթ. ինքնակամ. *ծիգքծիգքանք. (ռուս. կոպրտաուտք). (ընդ.)։ Prenez ce qu'on vous donne, et ne faites pas tant de simagrées։

Simaise (սիմեզ) ե. էթ. տես Cimaise.

† **Simandre** (սիմանդր) ե. էթ. փայտ ժամնհատրի (յիսկզբանէ Աբեղայից). ժամնհատր. Ս. կոշնակ։

Simarouba (սիմարուբա) ե. ար. Ծառ. ինչ հարաւային Ամերիկայ, որոյ կեղև վարի ի բժշկութեան. *սիմարուբայ։

Simarre (սիմար') ե. էթ. 1. երկայն և ատրուռաքարշ հանդերձ ինչ կանանց. զգեստ (ա)։ Une — magnifique։ || 2. Գիշերաւար զոր զգենուն գառաւորք ի ներքոյ պարեգօտին [robe]. զգեստ։ — violette, de velours։

= Վնաս. (ա) "Անդունի ինքնահիւ զգուտալ տես սպրպռվի". Վարդան, մեկն. Յաղմատաց. խոչ.

Simbleau (սիպլո) ե. ար. Լար հիւսանց ի գծել քարերակս մեծամեծս։ [կայքին։

† **Simien, ienne** (սիմեն, իեն') ած. կապկի. *կապ.

Similaire (սիմիեր) ած. Համանգիր. նմանագիր. նմանական։ Une masse d'or est un tout —, parce que chacune de ses parties est or։

= ե. ար. Նմանագիր ինչ։

Similitude (սիմիթիւտ) ե. էթ. 1. Նմանութիւն. Համեմատութիւն։ Je n'aperçois pas la — de ces deux choses։ || 2. Նմանութիւն. (ձև ինչ ճարտարբանութեան)։ Il nous fit comprendre cette vérité par une belle —։

Similor (սիմլոր) ե. ար. Խառնուած պղնձոյ և ղինկի [zinc] որ նմանի ոսկւոյ. *նմանոսկի։

Simoniaque (սիմոնիաք) ած. 1. Սիմոնեական. սիմոնեան։ Contrat —. Ordination — || 2. Սիմոնեական. սիմոնեայն. ընդհակառակս։ Ecclésiastique — ։ Յայս միտս վարի և իրք ե. ար. C'est un —։

Simonie (սիմոնի) ե. էթ. Սիմոնեան սխալ. սիմոնութիւն. սիմոնեականութիւն. ընդհակառակս։ Commettre —։

Simoun (սիմուն) ե. ար. Տապախառն հովմ Ափրիկոյ. խորշակ. (արբ. սհմում, ի սամ բառէն որ նշանակի թոյն). տես Խիւլ։

A. **Simple** (սինփլ) ած. 1. Պարզ. պարզական. անյօգն։ Dieu, l'âme, sont des êtres simples. Idée —, idée complexe։ || 2. Պարզ. (լատ. քերականաց)։ *Saison* est un nom —; *Arrière-saison* est un nom composé։ || 3. Միհնակ. միակ։ Des souliers à — semelle։ || 4. Լոկ. դիւրին. գուշակելոյ. ասոկ. ասոկագոյն. ասոկական։ — soldat. — cavalier. Une — femme s'exposa à un si grand danger։ || 5. Միայն. մի միայն. ևեթ. լոկ։ Il n'a qu'une — couverture sur lui. La — pensée de cette action est criminelle։ || 6. Պարզ. դիւրին. հեշտ։ Une méthode, un moyen très —, fort —. Rien de plus —. C'est tout —. Աւանդ երկմտութեան. անշուշտ. այլ՝ ինքնին յայտ է, || 7. Պարզ. անպատճոյճ. լոկ։ Une mise — et décente. Une nourriture — et agréable. Style — ։ || 8. Միամիտ. պարզամիտ. անմտանիկ. անհնդիկ. անխարդախ։ — comme un enfant. Une âme — et pure. Notre-Seigneur a dit: Soyez simples comme les colombes։ || 9. Պարզամիտ. սխմտոր. սխամտիկ. դիւրահաւատ. խակ։ Il est si —, que le premier venu le trompe։

— Tenue des livres en *կամ* à partie — . **Պարզատուր հաշուակալութիւն։

= ե. ար. 1. Միամիտ։ Dieu aime les humbles et les simples։ || 2. Պարզն. պարզականն. անյօգնն։ Le — et le composé։ || 3. Միակ. միհնակ։ Parier le double contre le — ։ || 4. Պարզ. անպատճոյճ։ Il y a une nuance délicate entre le — et le familier։

B. **Simple** (սինփլ) ե. ար. Խառ բժշկական։ La mélisse est un — d'une grande vertu. Cueillir des simples։

Simplement (սինփլման) մ. 1. Պարզութեամբ։ L'action de cette pièce est conduite — ։ || 2. Միայն. ևեթ. լոկ. պարզապէս. պարզապիսի. լոկ պարզապէս։ Il ne s'agit point de discuter, mais — de s'entendre։ || 3. Անպատճոյճ ինչ օրինակաւ. առանց պաճուճանաց։ Il est vêtu bien — ։ || 4. Միամտութեամբ. պարզ սրտիւ. պարզ մտօք. պարզմտութեամբ։ Je vous raconterai la chose — ։ || 5. Աւանդ ներդութեան. անձնին։ C'est un bon homme, il y procède —, tout — ։

— Purement et —. Աւանդ ինչ պահելոյ և առանց իրիք պայմանի. լոկ պարզապէս։ Il a donné sa démission purement et — ։

Simplesse (սինփլս) ե. էթ. Հեզ. հեզական միամտութիւն. (վր.)։ Elle a de la — ։

Simplicité (սինփլիսիթէ) ե. էթ. 1. Պարզութիւն. պարզականութիւն։ La — de la substance de Dieu. La — de l'âme։ || 2. Պարզութիւն. անպատճոյճութիւն։ — de style. Il affecte une grande — dans ses mœurs, dans ses habits։ || 3. Միամտութիւն. պարզմտութիւն. յիւսականմտութիւն. յատակութիւն։ La — d'un enfant։ || 4. Տխմարութիւն. անմտութիւն. գիւրահաւատութիւն։ C'est une grande — de croire cela։

† **Simplificateur** (սինփլիֆիքաթօր) ե. ար. Պարզիչ. պարզող։

Simplification (սինփլիֆիքասիօն) ե. էթ. Պարզումն։ Travailler à la — d'une affaire։

Simplifier (սինփլիֆիէ) բ. ն. Պարզել. յատակագոյն գործել. յատակել։ — une question։

= Se — . բ. ա. Յատակիլ։

Simulacre (սիմիւլաքր) ե. ար. 1. Պատկեր (կռոց). ուրբատական. գիշոչառ. կուռք։ Les simulacres des dieux. Adoration des simulacres. Ուրբատպաշտութիւն. կռապաշտութիւն։ || 2. Ուրբատական. խաչմատք. երևակերպ ցնորք։ De vains simulacres։ || 3. (ելոք.) Ուրբատական. առուեր. կերպարան։ Un — de puissance royale։

— Un — de combat. Կեղծ պատերազմ (առ ի հրահանգէ զէր զղօրս)։ Իր և Petite guerre։

Simulation (սիմիւլասիօն) ե. էթ. Կեղծիք. կերպարանութիւն։ Il y a bien de la — dans ce contrat. La — d'une maladie։

Simuler (սիմիւլէ) բ. ն. Կեղծաւորել. կերպարանել. երևեցուցանել. ձևացուցանել։ — une donation. — une maladie. Խօթապատճառս լինել. հիւանդ ձևանալ։

Simultané, ée (սիմիւլթանէ) ած. Միաժամաւոր. կից. միակից։ Mouvement —. Action simultanée. Enseignement —. *Հանդիսաւորապէս ուսուցումն։

Simultanéité (սիմիւլթանէիթէ) ե. էթ. Միաժամութիւն. միաժամաւորութիւն։ La — de ces deux actions։

Simultanément (սիմիւլթանէման) մ. ի միում ժամանակի. ի միասին. միաժամանակ. միահաղոյն. միահետ։ Ces deux coups de fusil sont partis — ։

Digitized by Google

Sinapisé, ée (սին-բիզե) ած. Հանգերձեալ, խառնեալ ալիւրով հատոյ մանանեխոյ։ Un bain de pieds —։

Sinapisme (սին-բիս-մ) ե. ած. Ս. Ցեփելիք [cataplasme] ի հատոյ մանանեխոյ։ On lui a mis քով appliqué des sinapismes à la plante des pieds։

Sincère (սեն-ած-) ած. Անկեղծ. անկեղծիկ. անկեղծասէր. անձնանց. յատակամիտ. սուրն և սերտ։ Vous n'êtes pas —. Une amitié, une foi —։

Sincèrement (սեն-ած-էմ-) մ. Անկեղծութեամբ. *անկեղծօրէն. յատակամիտ մտօք։ Je vous le dis —։

Sincérité (սեն-ած-իդե) ե. իե. Անկեղծութիւն. անկեղծասրտութիւն. յատակամտութիւն. ուշնութիւն։ Il n'y a point de — dans son procédé։

Sincipital, ale (սեն-սիբ-թ-լ, -լ) ած. Գագաթեան. *գագաթնային։ Artère, région sincipitale։

Sinciput (սեն-սիբ-թ) ե. սր. Վերին ծագ գլխոյ մարդոյ. գագաթն։

Sindon (սեն-դո) ե. սր. Ի. Պատառաստակ [linceul] (մարմնոյն Քրիստոսի). անդան։ ‖ Ջ. *Ծուռաս [charpie] զոր մուծանէ վիրաբոյժն ի գանգն. անդան։

Sinécure (սին-էգ-ած) ե. իե. Պաշտօն անգործ և վարձաբեր. Թոշակակերութիւն։ Cette place est une —։

Sine quâ non (սին կուա նոն) Condition —. տես ի Condition, 7.

Singe (սեն) ե. սր. Ի. կապիկ։ Gros —. Petit —. — à longue queue, à queue prenante. Les singes sont très imitateurs. Singes anthropomorphes. Մարդակերպ կապիկք. *մարդակապիկք. (տես Gorille և Orang-outang)։ Il ressemble à un —, il est laid comme un —, il a le visage d'un —. կապկի նման է. (առ զառանէ յոյժ ազէզդ)։ Payer en monnaie de —. (է-ած-բ.) Վարձ առնել զգարտատէրն և ոչ հատուցանել։ (Տես և Payer en gambades ի Gambade)։ ‖ Ջ. (է-ած-բ.) կապկիկ. նմանող։ Le courtisan est le — de son maître։ ‖ Ջ. տես Pantographe. ‖ Ճ. Մէքենայ ինչ բնաւնաբարձ։

Singer (սեն-է) բ. ն. *կապկաբար նմանեցուցանել, նմանել. (ընդ.)։ — les manières de quelqu'un։

Singerie (սեն-ջը-ի) ե. իե. Ի. Ընչաղատուկ կամ հատիտ ծռութիւնք երեսաց և շարժմունք հանդերձ կապկի. *կապկութիւն։ Il y a des enfants qui font de plaisantes singeries։ ‖ Ջ. Մարդամիջ նմանողութիւն։ Toute cette gravité apparente n'est qu'une —։ ‖ †Ջ. կեղծաւորութիւն։ ‖ †Ճ. կապիկք։ ‖ †Ե. Հրճիւոց կապկաց. *կապկարան։

Singulariser (սեն-կիւ-լա-իզե) բ. ն. Հպարտանալ գործել. օտարոտի ընծայեցուցանել. (տե. եզականացնել)։ Je ne veux rien dans mon habillement qui me singularise։ = Se —. բ. ա. Հպարտանալ, ապերանալ ընծայեցուցանել զանձն։ Il faut éviter de se —։

Singularité (սեն-կիւ-լա-իդե) ե. իե. Ի. Եկեղեցուքիւն. եզականութիւն։ ‖ Ջ. Զքնաղ, չնաշխարհիկ իրք. պատուականութիւն։ J'ai passé deux mois à examiner les singularités de cette province, de cette ville։ ‖ Ջ. Օտարոտի, հպարտանալ, անսովոր օրինակ գործելոյ, խորհելոյ, խօսելոյ, ապերգի հանդերձ. օտարութիւն. ապերկերպութիւն։ La — de ses vêtements. Il faut éviter la —։ — յե. Օտարոտի, հպարտանալ գործք, բանք։

Singulier, ière (սեն-կիւ-լիե, իե-) ած. Ի. Առանձին. սեպհական. յատուկ։ "Éloge — à la couronne de France". boss. *R. d'Angl.* ‖ Ջ. Մասնաւոր. մասուր. եզական. (ըստ քերականաց)։ Nombre —։ Ցայս միտս վարի և իբր ե. սր. Les mots *Ténèbres* et *Prémices* n'ont point de —. Au —. Եզակի։ ‖ Ջ. Անմման այլոց. օտարոտի. օտար. հպարտանալ. հպարտկերպ. ապերգիկ։ Cette plante a une propriété singulière. Coutume singulière։ ‖ Ճ. Զքնաղ. չնաշխարհիկ. անզուգական։ Beauté, piété singulière։ ‖ Ե. Ընտրանշան. հպարտնական. անհասկնալական. անհեթեթ. ապերգին. *ապերասվոր։ Il est — dans sa manière de s'habiller. Cet homme est trop —։ ‖ Զ. Զարմանալի։ Voilà un fait bien —. Je vous trouve bien — de me parler de la sorte։

— Combat —. տես ի Combat, 1.

Singulièrement (սեն-կիւ-լիե-էմ-) մ. Ի. Առանձնապէս. առաւելապէս. առանձինն. ի վեր քան զամենայն. մանաւանդ։ Il nous a recommandé ses enfants, et — l'aîné, qui est d'une santé délicate։ ‖ Ջ. Զքնաղ. չհասարակ։ Un tel, si — sauvé de la mort։ ‖ Ճ. Ընտրանշան, անհասկնալական օրինակաւ։ Il parle, il s'habille —։

Sinistre (սին-ած-է) ած. Ի. Ձախակ. ապիկառք. չարահաս. չարաշշուկ. *չարագուշակ։ — augure. Présage —. Un événement —։ ‖ Ջ. Դիմելոյ. չարաշշուկ։ Avoir le regard —։ ‖ Ճ. Վնասակար. հզեռնասր. չար։ Cet homme a des projets sinistres։

= ե. սր. Վնաս (յապաղովելոյ առն ի հրդեհէ կամ յապաղովելոյ նաւուս ի նաւաբեկութենէ)։ Évaluer le —. Payer le —։ [Navire —։

† **Sinistré, ée** (սին-ած-է) ած. Վնասեալ. վտանգեալ։ = ե. սր. Վնասեալ. հրդեհեալ. նաւաբեկեալ։

Sinistrement (սին-ած-էմ-) մ. Ձախապակի. չարաչար. (խոսի)։ C'est un homme qui pense — de tout։

Sinologue (սին-ոլ) ե. սր. Հմուտ բարբարոս և մանաւանդ բրիստոնեան ձեռաց. *ճինագէտ։

Sinon (սին) չ. Ի. Ապա թէ ոչ. թէ ոչ։ Cessez ce discours, — je me retire։ ‖ Ջ. Եթէ ոչ. բայց եթէ։ Que lui dites-vous, — une injure?

Sinople (սին-օբլ) ե. սր. կանաչ գոյն (ի զինանշանս)։

Sinué, ée (սին-ու) ած. *խորշատ (երդ տերեւոյ, ըստ անկագիտաց)։

Sinueux, euse (սին-ու-, ու-ղ) ած. Ի. Ծանուցծռապատ. յոգնապատոյտ. Ս. մանր և մանր։ Le cours — d'un ruisseau։ ‖ Ջ. Ագռամիջ. բազմամանան. շաղապատ. ծռմռծուռ. խեղաթիւր. կամարակոր. Ս. մանրիկ մանրիկ։ Les replis — d'un serpent, d'une couleuvre։

Sinuosité (սին-ու-ոզ-իդե) ե. իե. Ի. Ծանուցծռապատ շրջանք. մանուածք. պատուածք։ Cette rivière fait beaucoup de sinuosités. La — des intestins. La — des côtes de la mer. խորշք և ծոցք ծովեզերաց։ [չափից)։

A. **Sinus** (սին-ու-) ե. սր. Ծոց (անկեան, ըստ երկրաչ.)։

B. **Sinus** (սին-ու-) ե. սր. խորշ, խնձոր (ի մարմնի, ըստ անգամագիտաց)։ [litique.

Siphilis, Siphilitique. տես Syphilis, Syphi-

Siphon (սիֆ-ոն) ե. սր. Ի. կոր խողովակ առ ի թափել աման յամանոյ վերնագնիւթ ինչ. *սիփոն։ Les branches d'un —։ ‖ Ջ. Անօթ ապակիզէն կամ խեցեզէն ամրափակեալ յորում դնի ջուր և բնածխական [carbonique] թթու. *սիփոն։ Il se fit apporter un —։ ‖ Ճ. տես Trombe.

Sire (սիր) ե. սր. Ի. Տէր. Ս. սիր. (անուն պատուոյ)։ Le — de Joinville a écrit l'histoire de saint Louis։ ‖ Ջ. Տէր տրքայ. տէր իմ կայսր. (ի խօսիլ ընդ տրքայի և

Digitized by Google

քնք. կայտառ կամ ի գլեղն առ նոսա)։ || 2. Տէր. (առի սրտ. համարձանգը)։ Un pauvre —. Աւր տպատժամեան, անպիտան, անզգօր. (ընդ.)։

Sirène (սի-ռէն՛) ե. իե. 1. Անուն առասպելական էակաց որ սինէլև ի պորան ունէին կէզպարանս կնոջ և ի մէջդին և վայր էին ձկնակերպք, և քաղցրաձայն երգովքն ձգեալ առ ինքեանս զնաւորդս՝ վատնէին զնաւս ի խաւեր սիկելական ծովուն. Համբառնալ. պարիկ. յուշկապարիկ ձուկին։ Elle chante comme une —, elle a une voix de —. Գեղեցկաձայն, քաղցրաձայն յոյժ է կինդ։ || 2. (ե-ռէ-ր.) Կին հրապուրիչ։ C'est une —։

Sirius (սի-րիս-) ե. ար. 1. Գայծառագոյնն ի բեւեռական կամ յանխաղաց առտեզս. Շնառաստղ. Շնիկ աստղ։ (Որ և Canicule)։ || 2. *Հասնաստեզութիւնն ինչ. Շնառաստղ. Շնիկ աստղ. Շուն։

Siroc կամ **Sirocco** (սի-օք, սի-օքօ) ե. ար. Հողմ հարաւային արեւելեան (ի Միջերկրական ծովուն). Հարաւահողմ արեւելեան։

Sirop (սի-օ) ե. ար. Օշարակ. Ս. շարաբ. լ-ր-ա-ւ։ — de groseilles, de mûres, de grenades. Faites bouillir cela jusqu'à consistance de —։

Siroter (սի-օդ-ե) բ. ն. և ն. Ըմպել ախորժելով և չխի չխի. (ընդ.)։ Il se plaît à —. Il sirote son vin։

Sirsaeas (սի-սա-էս) ե. ար. Բամբակեայ պատառ ինչ Հնդկաց. սիրասկացի պատառ։ Une robe de —։

Sirtes (սի-ր) ե. իե. յե. տես Syrtes.

Sirupeux, euse (սի-ր-պէօ, էօզ) ած. *Շարաբաձի. (ըստ գեղագործաց)։ Une liqueur sirupeuse։

Sirvente (սի-վէն-ր) ե. ար. Աղգ ինչ քերթուածոց նախնի բանաստեղծից Գաղղիացւոց։ Les sirventes et les tensons։

Sis, sise (սի, սի-զ) ած. դերբ. Seoir, A. բոյի. Որ նոսա. որ կայ. որ գտանի։ Une maison sise rue Saint-Antoine. Un domaine — à tel endroit։

† **Sismographe** (սի-մօ-գ-ֆ) ե. ար. Գործի որ ցուցանէ զսասանութիւնն գետնաշարժից. *ճօճացոյց։

Sison (սի-զի) ե. ար. Տունկ ինչ որ վարի ի բժշկութիւնս։ [Նման կաքաւաբ։

† **Sissone** (սի-օն՛) ե. իե. Աղգ ինչ կաքաւից. օխո.

Sistre (սի-ս-ր) ե. ար. Նուագարան ինչ եգիպտացւոց. ճօճանակ։ [բար. Ս. Նամանակ։

Sisymbre (սի-զի-մ-ր) ե. ար. Տունկ ինչ. Ս. սիսամբ

Site (սիթ) ե. ար. Դիր. նիստ. կայք։ Un — agréable, riant, sauvage, agreste, pittoresque։

Sitôt (սի-թօ) ած. Անյապաղ վաղ։ Il n'arrivera pas —, de —. Je n'arriverai pas — que vous։

— que. լղ. ած. Վաղվաղակի իսկ և անդ և անդ իսկ և նոյն իսկ և ինք իսկ և ընդ։ — qu'il en reçut la nouvelle, il partit։

Situation (սիթ-ուա-զիօն) ե. իե. 1. Դիր. նիստ. կայք. կայան։ — avantageuse, agréable. Belle —. Cette ville est dans une — favorable au commerce։ || 2. Դիր, կացք (մարմնոյ). (պտ. կեցուածք. նստուածք)։ Ce malade est dans une — fort incommode։ || 3. Գայման. վիճակ. հանգամանք։ Ses affaires sont maintenant dans une bonne —։

Situer (սիթ-ե) բ. ն. 1. Դնել. զետեղել. կանգնել. կացուցանել։ Vous avez dessein de bâtir une maison, où voulez-vous la —? Maison bien située. Տուն գեղեցկանիստ։ || 2. կարգել։

Six (սիզ ընդ ձայնաւորի կամ անձայն հբ. Six [սիզ] ans. Six [սիէ] hommes. սի- ի կառապած բառին կամ իբր գոյական. Nous étions six [սի-]. Un six [սի-] de cœur. սի առաջի բաղառնային. Six [սի] chevaux) ած. թա-. 1. Վեց։ || 2. Վեցերորդ։ Page —։

= ե. ար. 1. Վեց թիւն. վեց։ Le produit de — multiplié par deux։ || 2. Վեցերորդ օր։ Le — du mois, de sa maladie։ || 3. Վեցերորդ ամիս (յղութեան կնոջ)։ || 4. Վեց թուանշանն։ Un — de chiffre։ || 5. Վեցեակ, (պտ. վեցնոց) (ի խաղս քարտախն)։ || 6. Վեցեակ (ի տապիզուլունս)։ Le coup de dé a amené deux —։

Sixain (սիզեն) ե. ար. տես Sizain.

Sixième (սիզիէմ՛) ած. Վեցերորդ։

= ե. ար. 1. Վեցերորդ մասն։ Il est héritier pour un —։ || 2. Վեցերորդ օր։ Le — de janvier։ (Լաս ևս ե աստղ Le six janvier)։ || 3. Աշակերտ վեցերորդ գասաս ի դպրոցս։ C'est un —։

= ե. իե. 1. Վեց մեռագոյն քարեհատ (ի խաղս)։ || 2. Վեցերորդ գաս (աշակերտաց ի դպրոցս)։ [վեցերորդ։

Sixièmement (սիզիէմ-ման) մ. Վեցերորդ անգամ.

Sixte (սիս-թ) ե. իե. Վեցերորդ ոլորուածն ձայնի (ըստ երաժշտաց)։

† **Sixtine** (սիս-թին՛) ած. իե. Chapelle Sixtine. Գահաւանդ կամ Սկզատեան մատուռն (ի Վատիկանեան պալատսն)։

Sizain (սիզեն) ե. ար. 1. Հանուռս բանաստեղծութիւն վեցտողեան։ || 2. Վեց արցակք քարտախից խաղոց։

Sizette (սիզէթ) ե. իե. Աղգ ինչ խազաս քարտախի խաղացեալ ի վեցից և վեցեակ քարտախիւք. *վեցախաղ։

Slave (սլա-վ) ած. Սլաւեան։ La race —։

= ե. ար. Սլաւ։ Les Slaves։ [կայմ։

Sloop կամ **Sloupe** (սլու-պ) ե. ար. Նաւ ինչ միաս-

Smalah (սմա-լա՛) ե. իե. Վրանք և տոմ ցեղապետի Արաբացւոց. մնչկապրճան (?). մնչկատարէան (?)։ La prise de la — d'Abd-el-Kader։

Smalt (սմալտ) ե. ար. կապոյտ ապակի։ [գ-ուզուզ։

† **Smaris** (սմա-ր-իս) ե. ար. Ձուկն ինչ ծովու. ըմ-ր-իս

Smilax (սմի-լաքս) ե. ար. տես Salsepareille.

Smille (սմիյ՛) ե. իե. Մասնք սրմանչինաց անհարթ գործելոյ զրմնքարիւնս [moellon]։ [զրմնքարիւնս։

Smiller (սմիյ-ե) բ. ն. Անհարթ գործել մրճով

Sobre (սօպ-ր) ած. 1. Չարկիշտ, չափաւոր ի կերակուրս և յըմպելիս. ապակատապած. *ապակատակեր։ — dans ses repas. C'est un homme fort —։ || 2. Նուազ. նուազկերակուր. թեթեւախորտիկ։ Il a fait un repas —. Une vie —։ || 3. (ե-ռէ-ր.) Զափաւոր. ճշդապղ. խնայող։ Cet homme est — en paroles, à parler. Il est fort — de louanges. Չէ ինչ շատ ի գովութիւնս։

Sobrement (սօպ-ր-ման) մ. 1. Զափով. ապակատապութեամբ։ Il vit, il mange —։ || 2. (ե-ռէ-ր.) Զափով. համով. զգուշութեամբ։ Ce remède est bon, mais il faut en user —։

Sobriété (սօպ-րիե-թ) ե. իե. 1. Զգաստութիւն ի կերակուրս և յըմպելիս. ապակատապիութիւն։ Grande —. La — est utile à la santé։ || 2. (ե-ռէ-ր.) Զափ. չափաւորութիւն. զգուշութիւն. խոհականութիւն։ Il faut user avec — des plaisirs de la vie։

Sobriquet (սօպ-րի-ե) ե. ար. Ածելի անուն, վերադիր անուն (որոյ յորջորջի զք ընդ խաղ). մնկանուն։ — offensant, injurieux, plaisant, ridicule. L'histoire offre beaucoup de sobriquets: Charles le Mauvais, Guillaume le Roux, Castruccio Castracani, etc.

Digitized by Google

Soc (սօք) ի. արական. խոփ (արօրայ)։ L'oreille, le bec du — . Il faut reforger le coutre et le — ։

Sociabilité (սօսի-ապ-իթէ) ի. իգ. ժողովրդավարութիւն. *ընկերականութիւն. (առի զմարդայ և զանասնոց)։

Sociable (սօսի-ապլ) ած. 1. ժողովական. *ընկերական։ L'homme est — de sa nature. Քնութեամբ ժողովական է մարդ։ || 2. Երամական. երամական (անասուն)։ || 3. Ընդ որում դիւրին է կեալ, վարիլ. համբոյր. համբուրական. դիւրաբարոյ։ Un caractère — . C'est un bourru, un fantasque, il n'y a pas d'homme moins — ։

Sociablement (սօսի-ապլ-ման) մ. Համբոյր բարուք (ի-ւրէ)։ Il s'est conduit assez — ։

Social, ale (սօսի-ալ, ալ') ած. 1. Ընկերութեան. *ընկերական։ La vie sociale։ || 2. Ընկերութեան (վաճառականաց). *ընկերական։ La raison sociale de cette maison. Les engagements sociaux ։

Socialisme (սօսի-ալ-իզմ) ի. ար. *Ընկերվարութիւն։

Socialiste (սօսի-ալիսթ) ած. *Ընկերվարական։ Les doctrines socialistes։ [*ընկերվարական։ C'est un — ։

— ի. ար. հաւատակից ընկերվարութեան. *ընկերավար.

Sociétaire (սօսիէթ-էր) ած. 1. Ընկերակից։ || †2. Որ կեան երամելին (անասունք). որ երամ երամ կամ տարմանաբար շրջին. երամական։ Poissons sociétaires ։

— ի. Մասնակից ընկերութեան իրիք. ընկերակից։ Les sociétaires de la Comédie française ։

† **Sociétariat** (սօսիէթ-ա-իա) ի. ար. Ընկերակցութիւն։ Le — du Théâtre-Français ։

Société (սօսիէթէ) ի. իգ. 1. Ընկերութիւն։ L'homme est né pour la — . Vivre en — . Travailler pour le bonheur de la — . Des animaux qui vivent en — . Անասունք որ համագունդ երամ երամ կամ միաժողով շրջին, ի միասին կեան։ || 2. Հաղորդութիւն. միաբանութիւն. ընդհանրութիւն. ազգութ։ La sainte — que nous avons avec les anges ։ || 3. Ընկերութիւն. գործակցութիւն։ Une — de financiers, de marchands. Contrat de — . — léonine ։ || 4. Գործակցութիւն. աշխատակցութիւն. մասնակցութիւն։ Ouvrage fait en —, fait en — avec quelqu'un ։ || 5. Ընկերութիւն. հզբայրութիւն. միաբանութիւն։ La Société des Jésuites. La Société des bibliophiles ։ || 6. Ընկերութիւն. ակումբ. ժողով ։ — agréable, choisie. Il faut le bannir de notre — ։ || 7. կնունակցութիւն։ Je trouve beaucoup de douceur dans sa — . Je ne voudrais pas faire — avec cette personne, faire ma — de cette personne ։

Socinianisme (սօսինի-ա-իզմ) ի. ար. Սոկինեան ազանգ. սոկինութիւն. սոկինականութիւն։

Socinien, ienne (սօսինի, իէն') ի. Սոկինեան, սոկինացի ազանգաւոր ։

— ած. Սոկինեան։ La doctrine socinienne ։

† **Sociologie** (սօսիօլօժի) ի. իգ. *Ընկերաբանութիւն։

Socle (սօքլէ) ի. ար. 1. Խարիսխ չորքանկիւնի. մեքենավոյի։ || 2. Գաւազանգան (անգրկաց, անօթոց)։

Socque (սօք) ի. ար. 1. Ագռանելիք ինչ սակ նախնի կաղապատաձեայ. պաստիճ։ (Յայս միաս սակ լաւ եւս Brodequin)։ || 2. (ի-ւրէ.) կաղապատութիւն։ Il a quitté le — pour le cothurne ։ || 3. Փայտեղէն սանդալ կամ հագամած (կրնաւորաց ոմանց)։ || 4. Մագի ի փայտ և ի կաշի ար. ի պահել զաւազ ի խնամաւորութենէ. *սպրմատճակ։ Porter des socques ։

Socratique (սօքրա-թիք) ած. Սոկրատեան։ Philosophie, ironie — . Amour — . Մանիամանրութիւն. մանիամրատապատութիւն. պատասանիատապատութիւն։

† **Soda-water** (սօտա-ուաթէր) ի. ար. Ջուր քանական [minéral] գազագին բնական կամ արուեստական. կալգազարի ջուր։ [գլական. *սոդիան։

Sodium (սօտիօմ) ի. ար. Գոյացութիւն ինչ մետա-

Sodomie (սօտօմի) ի. իգ. Սոդոմեականութիւն. արուագիտութիւն. արուամանրութիւն։ (Տես և. Pédérastie)։

Sodomite (սօտօմիթ) ի. ար. Սոդոմական. արուագէտ. արուամոլ. արձամոլ։

Sœur (սէր) ի. իգ. 1. Քոյր։ — aînée, cadette. Elles sont sœurs. Le frère et la — . — de père et de mère կամ — germaine. Քոյր համահայր և համամայր, համհօրեայ և համմօրեայ. հարազատ քոյր։ — de père կամ — consanguine. Քոյր համահայր, համհօրեայ, միահայր, առ ի հօրէ։ — de mère կամ — utérine. Քոյր համամայր, համմօրեայ, համմորովայնի, արգանդակից, առ ի մօրէ։ Demi- — . Խորթ քոյր. քոյրաբիւր. քոյր որ ալ դայդ ունի գհայրն և գմայրն։ — de lait. Դայեկաւանդ, միանաւանդ, Ս. կաթնակից քոյր։ Ասի և զանասանց. Ma chienne est la — de la vôtre ։ || 2. Քոյր. (առի գհատասատուորաց կամ գիւաւանաց)։ La — Thérèse. Քոյրն Թերեսա։ — écoute. Sœurs laies կամ converses ։ || 3. Ընտն հաւանաց որ կեան ի միասին այլ չեն հատատուորք սեբատպէս խօսելով. քոյր։ — grise. առեւ ի Gris, ած. 1. || 4. (ի-ւրէ.) Քոյր։ La poésie et la peinture sont sœurs ։

— Les neuf Sœurs. Ինն Քոյրք. ինն Մուսայք։

— Les sœurs filandières. առեւ ի Filandière.

Sœurette (սէր-էթ) ի. իգ. *Քուրիկ. (ընտ.)։

Sofa կամ **Sopha** (սօֆա) ի. ար. Բազմոց։

Soffite (սօֆֆիթ) ի. ար. Ջեղուն։ Le — du larmier, de l'architrave ։

A. **Sofi** կամ **Sophi** (սօֆի) ի. ար. Ընտն պատուոյ տիրապետի Պարսից. շահ։ (Ա. ժամ առի Schah)։

B. **Sofi** կամ **Soufi** (սօֆի, սու-ֆի) ի. ար. Ընտն միհմիտասական իմաստասիրաց։

Soi (սուա) դ. ր. 1. Ինքն. անձն։ L'amour de — . Սէր անձին. անձնասիրութիւն. ինքնասիրութիւն։ Penser à — . Խորհիլ զինքեանք, զանձնէ իւրմէ։ Avec — . Ընդ իւր։ Après — . Ջհետ իւր. զինէ իւր։ || 2. Զինքն. զանձն։ N'aimer que — . Զանձն եւեթ սիրել։

— Chez — . ի տան իւրում. ի տուն իւր։ Rentrer chez — . Դառնալ ի տուն իւր։ Avoir un chez- — . Ունել իւր տուն առանձին։

— Rentrer en — . Զանձամէն իւրով լինել. գալ ի միտս իւր. յինքն գալ. զգաստանալ։

— Revenir à — . առեւ ի Revenir, 12.

— Être à — . Զլինել կախեալ զմիւսք կամ զուսքէ. տէր լինել անձին. անձնատէր լինել։

— N'être pas à — . Ելանել ի խելաց. յոյզ խելս լինել։ Dans l'ivresse on n'est plus à — ։

— De — . առեւ ի De, 1. Cela va de — . առեւ J'Aller, A.

— En — . ի բնութեան իւրում. ի բնէ իւրմէ։

— Sur — . Ցանձին։ Porter des armes sur — . (գր. վրան զէնք կրել)։ Prendre sur — . առեւ ի Prendre, 27.

— À part — . առեւ ի Part, B.

— -même. Ինքն իսկ. ինքն։

Soi-disant (սուա-տիզան) դբ. սս. անփ. ** ինքնակոչ. ** ինքնասաց։ Un tel, — héritier. De — docteurs ։

A. **Soie** (սուա) ի. իգ. Մետաքս. ապրիշում։ — blanche,

Digitized by Google

rouge, grège, écrue. Filer, dévider de la —. Étoffe de —. կերպաս մետաքսեայ. կերպաս։

— Ver à —. Ապրշմագօրծ, կերպասագործ, կերպասաբեր, կերպասածին որդն. Հնդիկ որդն. շերամ։

— de mer. Ալր եղինէսի [pinne marine]։

B. **Soie** (—) ի. իի. 1. Մաղ (խոզի, կնճի). խոզանաղ։ Des soies de cochon, de sanglier։ ‖ 2. Երկայն և կակուղ մազ (շանց). ձառ։ Cet épagneul a de belles soies։

C. **Soie** (—) ի. իի. Մաղն առւսերի կամ դանակի միջնոլ յերախակալն, ի գաւառապանին։

D. **Soie** (—) ի. իի. տես Seime.

Soierie (—ի) ի. իի. 1. Կերպաղ մետաքսեայք. կերպաղք. *մետաքսեղէնք։ Les soieries du Levant, de Lyon. Magasin de soieries։ ‖ 2. Գործարան մետաքսի. *մետաքսարան։ ‖ 3. Մետաքսագործութիւն։

Soif (—ֆ) ի. իի. 1. Ծարաւ. ծարաւութիւն. պապաղք։ — brûlante, ardente, pressante. Grande —. Étancher, éteindre sa —. J'ai —. Ծարաւի եմ։ Cela fait passer la —. Այնցուցանէ զայդ զծարաւ։ Mourir de —. Մեռանիլ ի ծարաւէ, ի պապաղոյ։ Pressé, tourmenté de —. Ծարաւով տանջեալ. պապակեալ. ծարաւահար։ Exciter la —. Ծարաւեցուցանել. պապաքցուցանել։ La faim a épousé la —. (ած.) Քաղց ամուսնացեալ ընդ ծարաւոյ. (առաք զերկուց չքաւօրաց որ ամուսնանան)։ ‖ 2. (ած.) Ախտակ ցանկութիւն, անյագութիւն. ծարաւ։ — de richesses. Ընչաքաղցութիւն. փափագ ընչից։ Il a — de mon sang. Ծարաւի է արեան իմոյ. փափագէ արեան իմոյ։ [*Քաղցախտաւոր։ Une éducation soignée։

Soigné, ée (—ոտ) ած. գ.ր.ք. 1. Խնամեալ։ ‖ 2.

Soigner (—ոտ) բ. ն. 1. Խնամ ածել, ունել, առնել. Տալ խնամոյ առնել. խնամել. յանձնանել. Հոգալ. ածել ակն ի վերայ իրիք կամ ուրուք։ — sa santé. Sa femme l'a bien soigné durant sa maladie. Les orangers sont des arbres qui veulent être soignés։ ‖ 2. Դարմանս առնել (հիւանդի). դարմանել. առաջել։ C'est le docteur un tel qui l'a soigné dans sa dernière maladie։ ‖ 3. Ունել. գոյժ ունել։ Il soigne beaucoup son style։

† = բ. ն. Հոգալ. ակն ել. (հնաոյ)։ [զանձն։

= Se —. բ. ա. Դարմանս առնել անձին. խնամել

Soigneusement (—ոտնէոզբ) մ. Խնամով. խնամուրաք. փութով. Հաւատարմաբար. մեծաւ Հոգաբարձութեամբ։ J'ai examiné — cette affaire։

Soigneux, euse (—ոտնէոս, էոզ) ած. 1. Որ գործն խնամով. մտադիր. ուշիմ։ Un ouvrier, un domestique —։ ‖ 2. Որ խնամ ունի կամ ածէ խիճ. Հըմուտ։ Il est — de sa réputation, de conserver sa réputation. Զաւակս կայ իւրում բարի անուանն։

Soin (—ոին) ի. ա. 1. Մտադրութիւն. ուշադրութիւն. ուշուռութիւն. փոյթ։ — particulier. Grand —. Peu de —. Cet homme est négligent, il n'a — de rien. Prendre — de. Փոյթ յանձին ունել. պէտ առնել։ Il prit — de l'instruire. Prendre կամ avoir — de quelque chose. Խնամել. յանձնանել. դարմանել։ Prendre կամ avoir — de quelqu'un. Հոգալ, ընուլ զպէտս ուրուք։ ‖ 2. Խնամ. Հոգ. յանձնառնամք։ Je vous remets le — de l'éducation de mon fils. C'est lui qui a le — du cellier. Նմին Հուսատացեալ է Հոգ մատանին։ ‖ 3. Հոգ. անձկութիւն։ La vie des grands est pleine de soins։

— յի. Խնամք. պատասխանատուական խնամք։ Il lui prodigue les soins les plus empressés. Donner des soins à un malade. Դարմանս առնել հիւանդի. գարմանել, յանձն առնել զհիւանդ։ Être aux petits soins auprès de quelqu'un. Գրգռել և գգուել զոք. փայփայել. (աս. ձեռնվր զվոյ գուրգուրել)։

Soir (—) ի. ա. 1. Երեկոյ. երեկ. երեկոյի։ Je le vis hier —, hier au —. Du — au matin, du matin au —. տես ի Matin, 1. Sur le —, կամ Vers le —. Ընդ երեկս աւուրն. ընդ երեկոյս. Ս. ընդ իրիկացքն. Ս. յերիկնադէմն. (աս. իրիկուան գէմ)։ ‖ †2. Երեկոյ. Խրիմն. արևմտեան. (ի բնագր.)։ "Qu'un vent vienne à souffler du — ou de l'aurore". LAMART. *Harm.* I, 5.

— Le — de la vie. (փոխ. և ի բնագր.) Երեկոյ կենաց. ծերութիւն։

Soirée (—) ի. իի. 1. Ժամանակ երեկոյի. երեկոյ։ Une belle —. Passer la — au jeu։ ‖ 2. *Ցայգահանգէս. *երեկոյք։ Il nous a donné une charmante —. Aller en —։

Soit (—) գոյ է. բարւոք է. (աս. ոչնպէս լլլայ)։ Vous le voulez: soit. (Ոմանք յայս միտս հնչեն —ոտ)։ Ainsi soit-il. Եղիցի՛. ամէ՛ն։

= ե. 1. Թէպէտ.. թէպէտ. թէ և.. և կամ. եթէ.. և եթէ։ — qu'il le fasse, — qu'il ne le fasse pas. — faiblesse ou bonté։ ‖ 2. Դիցուք. գրեցուք. համարեցուք։ — quatre à multiplier par six։ ‖ 3. Այս ինքն։

= Tant — peu. մբ. աս. տես ի Tant.

Soixantaine (—ենի) ի. իի. 1. Վաթսուն մի. վաթսնեակ։ Une — de personnes։ ‖ 2. Վաթսուն ամ կամ տարեաց. վաթսնեկոյտ ամ կենաց. վաթսնամեայ մարդ. (ընդ.)։ Il approche de la —։

Soixante (—ոտ) ած. թաս. 1. Վաթսուն։ — et un. —-deux. — et dix կամ —-dix. Եօթանասուն։ — et dix fois sept fois. Եօթանասնեկին եօթն։ ‖ 2. Վաթսնեկոյտ։ Page —։

= ի. ա. Վաթսուն։ Le produit de — multiplié par...

Soixanter (—ոտնէ) բ. ն. Ունել, առանալ թիւս վաթսուն (ի պիկեա [piquet] խազս)։

Soixantième (—ոտնէմ) ած. Վաթսներորդ։

= ի. ա. Վաթսներորդ մասն։

A. **Sol** (—) ի. ա. տես Sou.

B. **Sol** (—) ի. ա. 1. Երկիր. գետին. Հող։ Il ne faut pas bâtir sur le — d'autrui. Le — de cette ville est inégal. Le — natal. Հայրենի յատակ, երկիր, գաւառ. բնագաւառ։ ‖ 2. Երկիր. գետին։ Un — léger. Թեթեւահող երկիր։ Un — fertile. Արգաւանդահող, բանձրահող, քաջհաղ, Հեշտեղ երկիր։ Un — aride, stérile։ ‖ 3. Որմ (բռվուց [mine] կամ երասկի [filon] մետաղից)։

C. **Sol** (—) ի. ա. Հինգերորդ խազ կամ ձայն եւրոպական երաժշտութեան։

Solacier (—ոտ) բ. ն. Մխիթարել. սփոփել. (իշ.)։

= Se —. բ. ա. Զբօսանալ. գուարճանալ. (իշ.)։

Solaire (—) ած. Արեգական. արեգականց։ Une éclipse —. Système —. Cadran —։

Solandre (—ենդր) ի. իի. Պատառուածք ի կրկնուածս. խարիճ [jarret] ձիոյ։ (Ըստ Ակոփեանի Solandre է Պատառուածք ի կրկնուածս ծնգաց ձիոյ. իսկ Պատառուածք ի կրկնուածս կարծի ձիոյ է Malandre)։

Solanée (—) ի. իի. Տունկ յազգէ ընկազգոյ. *ընկազգատոհ, *ընկազգազգի տունկ։ La pomme de terre est une —. La famille des solanées։

Digitized by Google

Solanum (ս-լան-ում՛) է. ար. Ազգ բնչ անկոց. ընտանի զոզ. եր է-պի-ե։ [կամ՝ հատանընկերն (եզն)։

† **Solard** (ս-լար) ած. ար. Որոյ մեռանել է ամոլակերդն

Solbatu, ue (ս-լպ-պի-ս) ած. Որոյ ներքան ոտիցն ամլեալ է (ձի)։ [Sole, A.

Solbature (ս-լպ-պի-ս) է. եէ. տես Sole battue ի

Soldanelle (ս-լտ-նել՛) է. եէ. 1. Տունկ բնչ որ բուսանի ի գլուխս լերանց և ունի ծաղիկս կապոյտս. ասպուզան (ա)։ ‖ 2. Ազգ բնչ գեղձի [liseron] ծովեզերայց։ = կնաց. (ա) "Եղև եւթներեքն երբեմն ի գիլ լեռնականաց և գոլտհանան ծովինց, զի հոլտարն և ծղտարն և ասպազանն և այլ այսպիսի ոչ գտանին պղտոտանան գոլտհանաց՝ սրտայնածագին, իսկին և այլոց նմանեաց". Մխ. Գ.Հ, Լ.—

"Ան ասթուան ծագիլ ի լայ,
Ի-ևի վեր մ էտր լերանբուան,
Վ-ոա լատար է, հատն է սալա,
Ի ահանգ եզեր է էլենբուան (?)
(Ի հահգրել է էլենբուան?)". Գաւիթ Պալանտրեցի, Տաղ Պաղկանց.

Soldat (ս-լտ) է. ար. 1. Զինուոր. զօրական։ Lever des soldats. տես ի Lever, A. 12. Licencier, congédier des soldats. Un simple —. Ce capitaine est le père de ses soldats։ ‖ 2. (է-փ-բ.) Զինուոր, ծառայ։ — de Dieu։ = ած. Զինուորական։ Il a l'air —։

Soldatesque (ս-լտ-պէս-ս) է. եէ. Խառնիճաղանճ զօրք. անկարգ զօրական։ Une — furieuse, effrénée. La — se révolta contre les officiers։ = ած. Զինուորական։ Un ton, un maintien —։

A. **Solde** (ս-լտ) է. եէ. Թոշակ, հատոյց (զօրաց)։ Payer la —. Prendre, avoir à sa —. Demi-—. Կէս թոշակ։ Être à la — de quelqu'un. Լինել վարձեալ յումեքէ։

B. **Solde** (ս-լտ) է. ար. Բավանդակութիւն, լրումն (հաշուի)։ Pour —. Pour — de tout compte։

A. **Solder** (ս-լտ-ի) բ. ն. 1. Թոշակս տալ (զօրաց). հատուցանել։ — des troupes։ ‖ †2. Ի վարձու առնել. վարձել։ — des chefs d'émeute։

B. **Solder** (ս-լտ-ի) բ. ն. Բավանդակ հաստատանել. վճարել լիապէս։ — un compte, un mémoire։ [en déficit։

†= Se —. բ. ա. Բավանդակիլ։ Un budget qui se solde

A. **Sole** (ս-լ՛) է. եէ. Ներքան (սմբակի ձիոյ, խշոյ, ջորւոյ, եղջերուի)։ Ce cheval a la — fort tendre. — battue. Ձմրուռն ներքանի ձիոյ։ [terre en trois soles։

B. **Sole** (ս-լ՛) է. եէ. Ակր։ On divise ordinairement une

C. **Sole** (ս-լ՛) է. եէ. Ձուկն բնչ ծովու տափարակ և գոգ բերն ձուածև. *Լեզուածուկն. տես դ-ուզուե։ Soles frites. Soles au gratin։ [կերպ մնկն (արուեն)։

Soléaire (ս-լէ-ր) ած. ար. Muscle —. *Ներքանաձև։

Solécisme (ս-լէ-սի՛զ) է. ար. 1. Վրիպանք հակառակ կանոնաց յարմարաբանութեան [syntaxe]. քերականական վրիպանք. առաձանգուածութիւն։ (Տես և Incongruité, 3)։ Il y a un — dans cette phrase։ ‖ 2. (է-փ-բ. և ընդ ած.) Վրիպակ. սխալանք։ Il fait dans cette science d'étranges solécismes։

Soleil (ս-լէյ) է. ար. 1. Արեգական. տրև. բեզեկ։ La lumière, les rayons, le cours du —. Le disque du —. Le — se lève. Adorer le — levant. (է-փ-բ.) տես ի Levant, A. Le — se couche. Jusqu'à ce que le — fut couché. Մինչև արեւուն մտանելոյ. մինչև ի մտանս արեգականն. մինչև ի հալել արեւուն։ À la face du —. տես ի Face. ‖ 2. Արեգական. աստղ։ Les étoiles sont comme autant de soleils։ ‖ 3. Լայս կամ ջերմութիւն արեգականն. արև։ La glace fond au —. Tenir, exposer au —. Յարեւս անել, դնել։ Regarder le — fixement. Le — lui donnait à plomb sur la tête. Կշիռս ի վերայ գլխոյ նորա կայր արեգական։ Il fait du —, il fait —. Աբև տայ։ Il fait trop de —. Ջերմակիզ է արեգական։ Il fait déjà grand —. Արեւն ծագիալ է. տիւն պայծառացեալ է։ Il fait encore grand — cam՝ Le — est encore bien haut. Դեռ աւուր չատ կայ։ C'est un déjeuner de —. (է-փ-բ. և ընդ.) տես ի Déjeuner, B. 1. Sous le —. Ընդ արեգականէ. յերկրի. յաշխարհի։ Coup de —. *Արեւահարութիւն։ ‖ 4. Արեգակն. օր. տիւ։ Entre deux soleils. Ցլոյ արեգական միջնէ ի մուտս նորա. յայգուէ միջնէ ցերեկոյ. ի տուընջեան։ Marcher, voyager entre deux soleils։ ‖ 5. Ամ. տարի. (ի քնդ.)։ ‖ 6. (է-փ-բ.) Թագաւորական իշխանութիւն. արեգական։ ‖ 7. (է-փ-բ.) Այր, կին երևելի. արեգական. (վկ.)։ Cette femme est un — de beauté. Արփիաձեղ է կինդ։ Ce juge est un — d'équité, de justice. Le — de justice. Արեգական արդարութեան. Աստուած. (ըստ Գրոց սրբոց)։ Le roi —. Արփիաճառնչէ, արփիահրաշ, լուսաճառնչէ թագաւորն. Լուսոյնիկ ծիր արքայ Գաղղիացւոց։ ‖ 8. **Ճաճանչ (Աբգարեանց սրբոց)։ Որ և Ostensoir, Saint sacrement։ ‖ 9. տես Tournesol, 2. ‖ 10. Ոսկի. (ըստ քիմիարարաց)։

Solen (ս-լէն) է. ար. 1. Խեցեմորթ բնչ կրկնատիպ [bivalve]. *տաղին. օ-լինէ-ս։ (Որ և Manche de couteau)։ ‖ 2. Տուփ ի հատատուածութիւն բեկեալ անգամոյ (ըստ վիրաբուժից)։

Solennel, elle (ս-լէնել, ել՛) ած. 1. Հանդիսաւոր. հանդիսական. մեծահանդէս. մեծապայծառ. մեծահռչակ. աշխարհահռչակ. աշխարհամեծարգով։ Fête solennelle. Jour —. Vœu —. Հանդիսաւոր ուխտ։ ‖ 2. Շքեղ. մեծաշուք. մեծահանդէս. երևելի։ Entrée solennelle։ ‖ 3. Վաւերական։ Testament, serment —։ ‖ 4. Ճոռոմ. ճոռոմաբան. կոխոպառան։ Parler d'un ton —։

Solennellement (ս-լէնել՛ման) ած. Հանդիսաւոր օրինակաւ. մեծապայծառ շքով, հանդիսիւ. մեծաշուք փառաւորութեամբ։ Ce mariage a été fait —։

Solennisation (ս-լէնիզ-ս-իւն) է. եէ. Հանդիսիւ կատարումն։ La — d'une fête։

Solenniser (ս-լէնիզ-ե) բ. ն. կատարել, տօնախմբել, տօնել հանդիսիւ, շքով, շքեղութեամբ։ — une fête, la naissance d'un prince. C'est un jour de réjouissance, il faut le —։

Solennité (ս-լէնիթէ) է. եէ. 1. Տարեկան տօն հանդիսաւոր. երևելի տօն։ La — de Pâques։ ‖ 2. Շուք. շքեղութիւն. հանդիսաւորութիւն։ La — d'un mariage. Il fut reçu avec —։ [բանձ թէ եղեկարական։

† **Solénoïde** (ս-լէնօ-իտ) է. ար. Փողակերպ, պարսեր։

Solfatare (ս-լֆ-պա-ր՛) է. եէ. *Ծծմբուտ գետին։

Solfège (ս-լֆէյ) է. ար. 1. Հրահանգք, վարժք երգողութեան. *Խազերգութիւն։ ‖ 2. Գաղտածոյզք վարժից երգողութեան։

Solfier (ս-լֆիէ) բ. ն. Երգել զհատած բնչ առանց բառից և անուանելով միայն զնոսա. *Խազերգել։ — un air։ Այն և այն անգնգիր. Il ne fait encore que —։

Solidaire (ս-լիդ-ր) ած. 1. Իրաշխատ, պատասխան վասն միմեանց. Համապատաս. *Համերաշխ։ Des débiteurs solidaires։ ‖ 2. (է-փ-բ.) *Համապատասխանատու.

Digitized by Google

*Համերաշխ։ Nous sommes solidaires; les torts de l'un de nous retombent sur tous les autres։

Solidairement (ոլիտէր-ման՝) ſ. Մին վասն ամենեցուն և ամենեքեան վասն միոյն. միաւորեալ երաշխաւորութեամբ. *Համերաշխակի։ Ils sont obligés —։

† **Solidariser** (ոլիտար-իզ) բ. ն. *Համերաշխ գործել։

Solidarité (ոլիտար-իթէ) է. իե. 1. Միահամառ երաշխաւորութիւն. *Համերաշխութիւն. *Համերաշխութիւն։ Ce contrat porte —։ ‖ 2. *Համերաշխութիւն։ La — qui nous lie։

Solide (ոլիտ) ած. 1. Հաստատուն. կարծր. սերտ։ Les corps solides et les corps fluides. Les parties solides du corps humain. Aliment —. Հաստատուն կերակուր։ ‖ 2. Հաստատուն. հաստատակուն. ամուր։ Cela n'est guère —; si vous le laissez tomber, vous le casserez. Un bâtiment —. Հաստահիմն, հաստակառոյց, ամրակառոյց, սերտաշէն շինուած։ Fondement —. Հաստատուն հիմն։ Terrain —. Տրամ, հաստատուն գետին։ ‖ 3. Զօրաւոր. ուժեղ. պինդակազմ։ Des bras solides. Un — gaillard։ ‖ 4. Պինդակազմ։ Troupe —. Une infanterie —։ ‖ 5. Որ ոչ թափի (դոյն). Հաստատուն։ ‖ 6. (էսխ.) Հաստատուն. առոյգ. ամուսկան։ Doctrine, piété —. Une amitié —. Սիրտն և սերտ բարեկամութիւն։

= է. ար. 1. Տրամ, հաստատուն գետին։ Il faut creuser jusqu'au —, avant de faire les fondations d'un bâtiment. Bâtir sur le —։ ‖ 2. Հաստատուն մարմին. Հաստատչափ։ La géométrie mesure les solides։ ‖ 3. (էսխ.) Հաստատուն. ամուսկան։ Chercher le —։

Solidement (ոլիտէմ՝) ſ. Հաստատութեամբ. հաստատապէս։ Bâtir —. Penser —։ [տրամմայուցանել։

Solidifier (ոլիտիֆիէ) բ. ն. Հաստատուն գործել։

= Se —. բ. ա. Տրամնալ։ Le mercure ne se solidifie qu'en se glaçant comme l'eau։

Solidité (ոլիտիտէ) է. իե. 1. Հաստատութիւն. կարծրութիւն։ La — des corps։ ‖ 2. Հաստատութիւն. ամրութիւն. պինդութիւն։ La — d'un bâtiment։ ‖ 3. Զինակազմութիւն։ La — d'une troupe։ ‖ 4. Հաստատութիւն. սերտութիւն։ La — d'un discours, du cœur։ ‖ 5. տես Solidarité, 1.

Soliloque (ոլիլո՛ք) է. ար. Ինքնախօսութիւն. *առանձնախօսութիւն։ Les Soliloques de saint Augustin։ (Իսկ ինքնախօսութիւն գերազանի տեղ Monologue)։

Solin (ոլին՝) է. ար. 1. Անջրպետ ընդ մէջ մարգագետից։ ‖ 2. Գամ՝ [plâtre] զոր գնեն ի վերոյ գերանի յատակի։

Solipède (ոլիբէտ) ած. Միասմբակ։ Le cheval, l'âne, le mulet, le zèbre, sont des animaux solipèdes։

= է. ար. Միասմբակ անասուն։

Solitaire (ոլիտէր) ած. 1. Մենաւոր. մենակեաց. առանձնասէր։ Homme, femme —. Vie —։ ‖ 2. Առանձին. անկախ. անամբոխ. ամայի։ Ce lieu est fort —. Un asile —։

— Ver —. տես Ténia.

= է. ար. 1. Միայնակեաց. անապատական. արգելականն. ճգնաւոր։ Les solitaires d'Égypte, de la Thébaïde։ ‖ 2. Մենակեաց. առանձնակեաց։ Vous l'avez vu fort répandu dans le monde, maintenant c'est un —։ ‖ 3. Խաղ ինչ զոր խազայ ոք առանձինն երեսան և վեց աչսածայր բուխիւք [cheville] ի վերայ փայտիկ սերտանդ որ ունի ծակս երեսան և հօտին. *մենախաղ։ ‖ 4. *Մենակոս ագռաւանդ։

Solitairement (ոլիտէր-ման՝) ſ. Առանձին. ի մենութեան։ Vivre —։

Solitude (ոլիտիւտ) է. իե. 1. Միայնութիւն. առանձնութիւն։ Vivre dans la —. Il aime la —։ ‖ 2. Միայնաւորութիւն. մենաւորութիւն. մենակեցութիւն։ ‖ 3. Տեղի զուսպ և զերծ ի մարդկանէ. մենութիւն. մենաւորան։ — agréable, charmante. Affreuse —. Venez me voir dans ma —. Les Alpes offrent des solitudes pittoresques։ ‖ 4. Անապատ։ Ce lieu est devenu une —։

Solive (ոլի՛վ) է. իե. Հեծան որ ի վեր ուներ զասախաչակամարս սենեկի կամ սրահի և յետոյ յորմն կամ ի վերայ գերանաց. մարգակ։ [Խոբ. և ընտ.) Ա.յր անգղոր։

Soliveau (ոլիվո) է. ար. 1. փոքր մարգակ։ ‖ 2. (էս-

Sollicitation (ոլլի-իդ-սիօն) է. իե. 1. Յորդորումն. դրդումն. թելադրութիւն։ — pressante, instante. C'est à la — d'un de ses amis qu'il a fait telle chose։ ‖ 2. Հոգաբարձութիւն. խնամք։ Il est chargé de la — de toutes les affaires de telle ville։ ‖ 3. Յանձնաբարութիւն (առ գատաւորն)։ Malgré toutes ses sollicitations, il a perdu son procès։

Solliciter (ոլլի-իդէ) բ. ն. 1. Յորդորել. դրդել. գրգռել. հրապուրել. շարժել. սադրել։ — quelqu'un à faire de faire quelque chose. — à la révolte։ ‖ 2. Զանազանել. մոլորեցուցանել, պատրել, հրապուրել։ — la fidélité des domestiques de quelqu'un։ ‖ 3. Խնդրել. առիպատ. ժանել. թախանձել։ — son payement, son congé. — une grâce auprès du roi, la faire — par ses amis. Je l'ai sollicité de venir me voir։ ‖ 4. Փութացուցանել զկատարումն կամ գյաջողութիւն գործոյ իրիք. հետամուտ լինել։ — une affaire։ ‖ 5. Խնդրել զնպաստաւորութիւն (դատաւորի)։ — ses juges։ ‖ 6. (անխնդիր) Խնդրել (շնորհս, բարձ, պաշտօն). ժանել. թախանձել։ Je suis las de —։ ‖ 7. Սպիտակել. նեղել։ Cet animal ne quitte sa tanière que lorsqu'il est sollicité par la faim. Միայն առքաղցին վառանդի արտաքս ելանել յորջոյն անասունք։ ‖ 8. Յորդորել. շարժել։ Tel médicament sollicite l'estomac à se débarrasser de ce qui le surcharge։ ‖ 9. Գրել։ Un corps sollicité par deux forces différentes։

Solliciteur, euse (ոլլի-իդէօր, էօզ) է. 1. Խընդրող. թախանձող. հետամուտ։ Il y a vingt solliciteurs pour cette place vacante։ ‖ 2. Փութացուցիչ, հոգաբարձու գործոյ ուրուք։ Je me rendrai votre —։ ‖ 3. Փութացուցիչ գատաւորանի։ — de procès. Un habile —։

Sollicitude (ոլլի-իդիւտ) է. իե. 1. Հոգ. անձկութիւն։ Cette affaire lui donne, lui cause beaucoup de —։ ‖ 2. Հոգաբարձութիւն. Հոգաւարութիւն. Հոգածութիւն. Հոգաղութիւն. խնամք։ La — pastorale, maternelle. On l'a soigné avec une tendre —։

Solo (սօլո) է. ար. Հատած երաժշտութեան վասն միոյ ձայնի կամ միոյ նուագարանի. *մենանուագ. *առանձներգութիւն։ Chanter, jouer un —. Des solos կամ Des solis։

Solstice (ոլսդիս) է. ար. փոփոխումն, յետդյետումն, յետյետակ արեգական. Ս. արևադարձութիւն. *արևակայք։ — d'hiver. Զձմերական, ձմեռնային փոփոխմունք։ — d'été. փոփոխմունք ամառայինդ, ամառնային։

Solsticial, ale (ոլսդիս-իալ, ալ՝) ած. *Արևակայից։ Hauteur solsticiale. Points solsticiaux։

Solubilité (ոլիւպիլիթէ) է. իե. Լուծականութիւն։ La — d'un sel։

Soluble (ոլիւպլ՝) ած. 1. Լուծանելի։ Ce problème

Digitized by Google

n'est pas — : ‖ 2. Հալելի. լուծական. լուծանելի : Les sels alcalins sont solubles dans l'eau :

Solution (սօլ-ուսիօն) ի. իե. 1. Հալումն. լուծումն : Un sel en — dans l'eau : ‖ 2. Բաժանումն. անջատումն. քակումն : — de continuité : ‖ 3. Լուծումն : Donnez la — de cette question, de ce problème : ‖ 4. Հատուցումն. վճարումն : Jusqu'à parfaite — et payement :

Solvabilité (սօլվապիլիթե) ի. իե. կարողութիւն հատուցանելոյ : Doutez-vous de ma — ?

Solvable (սօլվապլ) ած. կարող հատուցանելոյ : Il est — . Gardien — : [սոմմակիտանք :

† **Somasques** (սօմասք) ի. ս. յն. կրօնաւորք ինչ.

Somatologie (սոմ-ատօլօժի) ի. իե. ճառ ի վերայ մարմնոյ մարդկեղէն մարմնոյ. *մարմնաբանութիւն : La — renferme l'ostéologie et la myologie :

Sombre (սոդ-ր) ած. 1. Աղոյս. մուտ. մթին. մթագին. նեմ : Dans une forêt — . Un temps — . Il fait — . Մթագոյա են օդք : Il fait — dans cette chambre. Մթագին է սենեակս : ‖ 2. Աղօտ. թոյլ : Couleur — . Cet oiseau a un plumage — : ‖ 3. Մթին. խաւարին. խաւարչուտ. նահանջուր. աղջամղջին : Cette nuit est bien — . Les sombres bords, les rivages եւ les royaumes sombres. Նահանջուր ափունք. խաւարչուտ աշխարհութիւն. գիշերք. սանդարամարզք. (ըստ նախնի հեթանոսաց) : ‖ 4. (ի փոխ.) Մուտ. մթագոյժ. թախծալից. տրտում եւ տխուր : Un esprit — . Un visage — :

Sombrer (սոդ-ր) բ. ն. 1. Ընկղմիլ, ոսկանալ, ջրասոյզ լինիլ, ջրմխիլ (նաւոյ ի բանտութենէ հողմոյ եւ ի ծակելոյ գոգոյն) : Ce navire va — . Ce vaisseau a sombré sous voiles : ‖ 2. (ի փոխ.) Ընկղմիլ : Il vit — sa fortune :

Sommaire (սոմ-էր) ած. կարճ. կարճառօտ. հատուածօտ. հակիրճ : Réponse, discours — . Exécution — . Հատուածօտ գատաստան :

= ի. ս. Հատուածօտ բովանդակութիւն. ծայրագոյն հատուածօտութիւն : Le — d'un discours. Faire un — . Lire le — des chapitres :

Sommairement (սոմ-էր-ման) մ. Սակաւուք. հատուածօրէն. կարճառօտս. կարճ ի կարճոյ : J'exposerai — les faits :

A. **Sommation** (սոմ-ասիօն) ի. իե. 1. Ազդարարութիւն : — verbale, par écrit. Cette forteresse s'est rendue à la première — : ‖ 2. Գիր ազդարարութեան. *ազդագիր : Voilà les trois sommations qui lui ont été faites :

B. **Sommation** (սոմ-ասիօն) ի. իե. Գումարութիւն. բովանդակութիւն. (ըստ չափագիտաց) : La — des suites :

A. **Somme** (սոմ) ի. իե. 1. Գումար. բովանդակութիւն. (ըստ չափագիտաց) : La — des unités, des dizaines : ‖ 2. Գումար (դրամոյ). արծաթ : Petite — . Grosse — . On lui donna une — d'argent pour faire son voyage. — totale. Մի հատումն. միահատում. զամենայն ի միասին հաշուեալ : ‖ 3. (ի փոխ.) Գումարութիւն. բովանդակութիւն : Cela ne peut qu'ajouter à la — de nos maux : ‖ 4. Բովանդակութիւն. հատուածութիւն : La Somme de saint Thomas :

= — toute, En — . հբ. ած. Գլուխ ամենայնի. գլուխ բանից. միանգամայն ասել. եւ կատարած. եւ վախճան. եւ պարզաբար :

B. **Somme** (սոմ) ի. իե. Բեռն (դրաստուց) : — de blé, de vendange. Cheval de — , Bête de — . Բեռնաբարձ, բեռնակիր, կրնկիր, հատակիր, կապաւեկիր գրաստ, անասուն :

C. **Somme** (սոմ) ի. ս. Քուն. (քնոյ.) : Un bon — . Un léger — . Dormir d'un profond — . Faire un —, un petit — . Il a fait la nuit tout d'un — եւմ Il n'a fait qu'un — toute la nuit. Զգիշերն ազգին Նինուէացոց անընդատս քնով :

Sommeil (սոմէյ) ի. ս. 1. Քուն. Նինջ. Նինջիւն. Նիրհ. Նիրհումն : Profond — . Քուն խոր, ծանր, խորաքուն, ծանրաքուն, գժուռաքուն, քնանքաքնած. ծանր Նիրհումն : Dormir d'un profond — . Խոր ի քուն Նինջել. ի խոր Նինջել : — doux, paisible, tranquille. Քաղցր, քաղցրանիրհ, անդայ, խաղաղական քուն : Un — de mort. Մահահանգոյն Նիրհումն. քուն մահաքուն : Les pavots du — . տես ի Pavot. ‖ 2. Յանկուածութիւն Նինջելոյ. քուն : Avoir — . Accablé, abattu de — .. Ընկղմեալ ի քնոյ : Vaincre le — : ‖ 3. (ի փոխ.) Քուն մահու. մահահանգիստ քուն. քուն : Le — de la mort, de la tombe. Il dort du — éternel. Il s'endormit du — des justes. տես ի s'Endormir. † Dormir son — . տես ի Dormir. ‖ 4. (ի փոխ.) Քուն. Թմբրութիւն : Le — de la nature, des sens :

Sommeiller (սոմէյլէ) բ. ն. 1. Ի քուն կալ. Նինջել. քնանալ : La nuit, quand tout sommeille : ‖ 2. Ծանծաղագոյնս, վեր ի վերոյ Նինջել. Նիրհել. (ի փոխ. մրափել) : Je ne dormais pas tout à fait, je ne faisais que — . Il commence à — : ‖ 3. (ի փոխ.) Ի քուն կալ. Նինջել : La nature sommeille. Ses sens sommeillaient encore : ‖ 4. (ի փոխ.) Նինջել. վերկել. սխալել : Il n'y a guère d'auteurs qui ne sommeillent quelquefois. Գոյ քուն եւ ի մեռանողն :

Sommelier, ière (սոմէլիէ, իէր) ի. Որում հատուածագիտել ի հոգ անօթոց, կաթսայից, հացի եւ գինւոյ տան կամ վանաց. մատակարար. շտեմարանապետ :

Sommellerie (սոմէլ-ի) ի. իե. 1. Մատակարարութիւն. շտեմարանապետութիւն : Il entend bien la — : ‖ 2. Տեղի ուր պահին անօթք եւ կաթսայ սեղանոյ. մատան : Manger dans la — :

A. **Sommer** (սոմէ) բ. ն. Ազդ առնել. ծանուցանել : Je l'ai sommé de payer. On somma les mutins de se disperser :

B. **Sommer** (սոմէ) բ. ն. Գումարել. բովանդակիլ. (ըստ չափագիտաց) : — les termes d'une progression :

Sommet (սոմէ) ի. ս. 1. կատար. տրեւան. գլուխ. գագաթն : Le — d'une montagne, d'un rocher. Le double — . *կրկնակատար լերան. Պատնոս. (ըստ բանասացիս ծին) : Le — de la tête. Գագաթն : ‖ 2. (ի փոխ.) Գլուխ. ծայր. ծագ : Le — des grandeurs, de la gloire : ‖ 3. Գլուխ (անկեան, ըստ երկրաչափից) :

A. **Sommier** (սոմիէ) ի. ս. Տումար յորում տրձանագրին գումարք ընկալեալք. ընդունել տումար : Ce payement est inscrit au — , sur le — :

B. **Sommier** (սոմիէ) ի. ս. 1. Զի բեռնաբարձ, կահակիր, կապաւեկիր. գրաստ : ‖ 2. Անկոզին ձագեայ, մանչալից : — de crin. — élastique : ‖ 3. Արկղ երկայնի յոր մեռանիւ հողմն կամ փուք և անուի յատնեայն փոքրն բաշխի. *Հողմարար : Ce — perd le vent, n'est pas bien clos :

Sommité (սոմիթե) ի. իե. 1. կատար. գլուխ. ծայր : La — d'une tour, d'un toit. Les sommités des montagnes. Գագաթունք, բարձունք լերանց : ‖ 2. Ծայր. (ըստ անկագրաց) : Ne prenez que la — de ces herbes, de ces fleurs. Des sommités d'absinthe : ‖ † 3. Աւագ երեւելի, նշանաւոր : Les sommités de la science :

Somnambule (սոմնամպիւլ) ի. *գիշատած. *քնա-

Digitized by Google

ջրքիկ։ (Տես և Noctambule)։ C'est un —, une —։ Ան- և ամբակամօրէն. Il est —։

Somnambulisme (սոմնամպիւլիզմ) ե. ար. *Քնա- յառնութիւն. *Քնաշրջուելութիւն։

Somnifère (սոմնիֆէր) ած. Քնառիթ։ Le pavot est —։ = ե. ար. Քնառիթ դեղ։ Le pavot est un — très connu։

† **Somniloque** (սոմնիլոգ) ած. Որ ի քունն խօսի. *Քնախօս։ [Քնախօսութիւն։

Somnolence (սոմնոլանս) ե. էն. Քնկոտութիւն. Ն. **Somnolent, ente** (սոմնոլան, անդ) ած. 1. Քնկոտ- ութեան. Ն. քնախուտ։ État —։ ‖ †2. Քնկոտ. Ն. քնասէր։ Le malade est —։

Somptuaire (սոնպթիւ-էր) ած. Կարգաւորիչ ծա- խուց։ Édit —. Lois somptuaires։

Somptueusement (սոնպթիւ-ոզ-ման) ս. Մեծա- ծախ փառաւորութեամբ։ Vivre —։

Somptueux, euse (սոնպթիւ-ս, ոզ) ած. 1. Մե- ծածախ. բազմածախ. շքեղ. հոյակապ։ — édifice. Festin, habit —։ ‖ 2. Հանդերձ։ Il est — en habits, en festins։

Somptuosité (սոնպթիւ-ոզիթ) ե. էն. Մեծածախ, մեծապաս փառաւորութիւն. ճոխութիւն. շքեղութիւն։ — en habits. On célébra cette fête avec une grande —։

A. **Son** (սո), ար. **Sa** (սա), էն. **Ses** (սե) յած. ած. սեռ. իւր. ինքեան. նորա։ Son père. Sa sœur. Ses parents. Son épée. Son habitude. Sa haine. Il sent son hypocrite. Կերծաւորի նմանիլ։ Posséder ses auteurs anciens, son arithmétique. Հմուտ լինել նախնեացն մատենագրու- թեանց, հաստատագրութեան։

B. **Son** (սո) ե. ար. 1. Թեփ (ցորենոյ)։ Gros —. Il en a tiré toute la farine, il n'en reste plus que le —. Eau de —. *Թեփաջուր։ ‖ †2. Կարմիր բիծ (յերեսս). Ն. մուն. (սպի. ցաւն). (սհ.)։ Elle a du — plein la figure։ (Որ և Taches de rousseur)։

C. **Son** (սո) ե. ար. Ձայն. բարբառ. Հնչիւն (փազդ, զանգակի). գոփիւն (թմբկի)։ — aigu, grave, perçant, doux, rude. Au — des cloches, du tambour. Le — parcourt trois cent trente-sept mètres par seconde. Qui n'entend qu'une cloche, n'entend qu'un —. (սպա.) տես ի Cloche, 1.

Sonate (սոնատ) ե. էն. Հատած ինչ երաժշտութեան վրան նուագարանաց. նուագածութիւն։ — de piano, de violon, de flûte. Les sonates de Beethoven։

Sondage (սոնդաժ) ե. ար. Ուսումնական զբօսիկ գայլնկոն- նիս. գրածախութիւն։ Les opérations du — ont occa- sionné de grandes dépenses։

Sonde (սոնդ) ե. էն. 1. Կապար կախելով գչուանէ առ ի չափել զխորութիւն ջուրց. գունդ. *խորաչափ։ Jeter la —. Ընկենուլ զգունդ։ Dans ce détroit il faut toujours avoir la — à la main։ ‖ 2. Գայլնկոն, գուբ (ա- րով ծակին զգեաթին առ ի գնել)։ ‖ 3. Գործիք զոր մտնեն (ի պատիր) առ ի գնել։ ‖ 4. *Վիրաչափ, *վիրաքնին գործի։ — pleine, creuse. Une — pour la pierre, pour les plaies։ ‖ 5. Շամփուր (մանրատարած)։

Sonder (սոնդե) բ. ն. 1. Չափել գնդով զխորու- թիւն ջուրց. *խորաչափել։ — la côte, un port de mer, une rivière։ ‖ 2. Քննել գայլնկոնիւ զխոտս գետնոյ. *գրածախել։ — un terrain. — le terrain, le gué. (էսխ.) Հատատառաւ քննել զգործ ինչ՝ մինչչև բուռն հարնալ զայնմանէ։ ‖ 3. Քննել գործառս իւրեք, շամփրով։ — un fromage, un jambon. — une charretée de foin pour s'assurer si elle ne renferme pas de la contrebande։ ‖ 4. Քննել վիրաչափ գործառս։ — un homme pour savoir s'il a une pierre dans la vessie. — une plaie։ ‖ 5. (էսխ.) Քննել. զննել. հետազօտել։ — les intentions de quelqu'un. Je l'ai sondé là-dessus. — les reins. տես ի Rein. [Ծովատպղ. ջրատպղ լինել։

† = բ. ն. Մխրճիլ (կիտասի [baleine]) ի խորս ծովու.

† = Se —. բ. ա. 1. Մուծանիլ ուղիակ [cathéter] ի միամիզուշտ իւր։ Ce malade a une rétention d'urine, il a appris à se —։ ‖ 2. (էսխ.) Քննիլ զանձն։

Sondeur (սոնդօռ) ե. ար. 1. Որ ծակէ գայլնկոնիւ զգետնէն. գրածախ։ ‖ †2. Խուզակ. հետազօտիչ։

Songe (սոնժ) ե. ար. 1. Երազ. սնոտիջք. սեռիլ. սնոտկական սեռութիւն։ J'ai eu un —. Երազ յերա- զեցայ ինձ։ Un beau —. Un — agréable, riant, pénible, effrayant. Expliquer, interpréter les songes. Ce — le réveilla։ ‖ 2. (էսխ.) Երազ. կեղծիք։ Faire de beaux songes. Ասա յասազիք սնանիլ. սփոփիլ զանձն սնոտի յուսով։ ‖ 3. (էսխ.) Անկայ կամ անհաստատ ինչ. ե- րազական երևուածի. երազ։ La vie n'est qu'un —։ = En —. հբ. ա. ցերազի. ի տեսլեան։ Un ange lui apparut en —. Il me semblait en — que . . .

Songe-creux (սոնժ-ը-ս) ե. ար. 1. Երազասեռ. յերազող. խելագար. (ընդ.)։ Il se donne pour un grand penseur; mais ce n'est qu'un —։ ‖ 2. Զարհանիքի. չա- բախորհուրդ. (ընդ. և ոչ.)։

Songe-malice (սոնժ-մալիս) ե. ար. Զազաեր. չա- բահնար. չարամիտ. (ոչ.)։

Songer (սոնժե) բ. ն. 1. Երազել. յերազել. յերա- զանալ։ J'ai songé que je voyageais sur mer. Il songe toujours de chasse։ ‖ 2. (էսխ.) Թարմացիլ ի խոր- հուրդս, ի մտածութիւնս։ Chacun songe en veillant. — creux. 1. Ընդունայնապէս յերազել. բանդագուշել։ ‖ 2. խոհալ ի չարիս. խորհիլ չարիս. (ոչ.)։ ‖ 3. (էսխ.) խորհիլ. խոհալ. զմտաս ածել։ Il ne songe qu'à lui. Songez à ce que vous faites։ ‖ 4. Ունել ի մտի։ Il songe à se marier. — à mal, à [illegible] à la ma- lice. 1. խոհալ զչարիս։ ‖ 2. ի չար միտս ասնուլ. չա- բասլար մեկնիլ։

= բ. ն. 1. Տեսանիլ յերազի, յանուրջս. երազել։ Qu'avez-vous songé cette nuit? ‖ 2. (էսխ.) խոհալ. պարապիլ։ Ne — que bals, que chasse։ [խորհրդոց։

† **Songerie** (սոնժ-ի) ե. էն. Թարմացիկութիւն, յաճախանք

Songeur (սոնժօռ) ե. ար. 1. Երազող։ ‖ 2. Որ պատմէ զերազս իւր. երազասեռ. (առի զՅովսեփայ բան Գրոց սրբոց)։ Voilà notre — qui vient։ ‖ 3. (էսխ. և ընդ.) Երազասեռ. բանդագուշող։ C'est un — perpétuel։ = ած. ար. Դեգերեալ ի չնորհական խորհուրդս. *չնո- րասիրտ։ Un esprit —։

Sonica (սոնիքա) ն. 1. Ականէն և անգ. (առի ի bas- sette խաղաս քարտախոհ). (ոչ.)։ Il a gagné —. Il a perdu —։ ‖ 2. (էսխ.) ի դիպող ժամու. ժամու. (ոչ.)։ On allait partir sans lui, il est arrivé —։

Somna կամ **Sumna** (սոմնա) ե. էն. ժողովածոյք բանից և գործոց Մահմետի. (արբ. սնննի, Որէնք, կա- նոն)։ (Որ և Assonah)։

Somnaille (սոմ=այլ) ե. էն. *Զանգակիկ (ի պարա- նոցս արջասաց և գրաստուց)։

A. **Somnailler** (սոմ=այլե) ե. ար. Անասուն որ զանգակ ի պարանոցի երթայ առաջի հօտին. առաջնորդ. հետևակ։

Digitized by Google

B. **Sonnailler** (ոնայլե) բ. ն. Կոչել և վազրատալ հնչեցուցանել զզանգակս. (ընդ.)։ On ne fait que — dans ce couvent։

Sonnant, ante (ոնան, անդ) ած. Հնչուղ. քաջհնչուղ. հնչական. *պայծառաձայն։ Trompette sonnante. Airain —. տես յAirain.

— Horloge, montre sonnante. Հարկանող ժամացոյց։

— À l'heure sonnante. Ի հարկանել ժամու. կրկնե ի ժամու։ Soyez chez moi à midi —։

— Espèces sonnantes. Դահեկանք ասկւոյ և արծաթոյ. հնչական դահեկանք։ Payer en espèces sonnantes։

Sonner (ոնե) բ. ն. 1. Հնչել. հարկանել։ Les cloches sonnent. J'entends — la trompette. — creux, տես ի Creux, A. 5. Faire —. Հնչեցուցանել (զդահեկան)։ Faire — une pièce de monnaie pour juger si elle est bonne։ ‖ 2. Հնչեցուցանել. հարկանել։ — de la trompette, du cor։ ‖ 3. Հնչել։ L'r sonne dans *Mer*. Faire —. Թօնել. ճառել։ Faire bien —, faire — haut կամ bien haut. (խոսք.) Անչափ գովել. բարձրացուցանել. հռչակել։ ‖ 4. Հարկանել։ Les vêpres sonnent à la paroisse. Voilà midi qui sonne։

= բ. ն. 1. Հնչեցուցանել. գանգատչեցուցանել. հարկանել։ — les cloches, la sonnette, le tocsin։ ‖ 2. Ազդ առնել ի ձայն զանգակի (զպաշտամունս եկեղեցւոյ). հարկանել։ — la messe, les vêpres, le sermon։ Ամի և անխնգիր. — pour les morts։ ‖ 3. Ազդ առնել փողով. հնչեցուցանել, հարկանել զփող. փողանշան հարկանել. (տես զորոտդաց և զզօրաց)։ — le débucher. — la charge, la retraite։ ‖ 4. Կոչել ի ձայն զանգակի։ — sa femme de chambre. Monsieur m'a sonné? (—լե. Տէր, զանգակն ինձ՞ հատնաք էր)։ ‖ 5. (անխնգիր) Հարկանել զզանգակ կամ զզանգակիկ (գրան)։ J'entends —. On sonne à votre porte։

— Ne — mot. (խոսք. և ընդ.) տես ի Mot, 2.

— Il a cinquante ans sonnés. (խոսք. և ընդ.) Յիսուն ամ է նորա։

Sonnerie (ոնըի) բ. իգ. 1. Հնչիւն զանգակաց։ Il y a une bonne — dans telle église։ ‖ 2. Զանգակք, զանգակատի (եկեղեցւոյ)։ La — de cette église a coûté cher։ ‖ 3. Կազմածք հնչող մասին ժամացուցի։ ‖ 4. Փողանշան (զօրաց)։

Sonnet (ոնե) բ. ար. Բանաստեղծութիւն ինչ հատուած չորքատասան տաղիւք սրսհելովք յերկուս քառեակս և յերկուս երրեակս. Նուագ։ Les sonnets de Pétrarque. La chute d'un —։

Sonnette (ոնէթ) բ. իգ. 1. *Զանգակիկ։ — d'argent, de cuivre, de fonte. Tirez la —, afin qu'on vienne ouvrir la porte. Avoir une — sur sa table pour appeler ses gens։ ‖ 2. Ս. Բժժ. Ս. բժիժ. (Տես և Grelot)։ — de mulet. Collier à sonnettes. Զանգակեակ մանեակ (ձիոյ, ջորւոյ)։ Serpent à sonnettes. տես ի Serpent, 1. ‖ 3. *Ցցահար տափան։

Sonneur (ոնէօր) բ. ար. *Զանգակահար։ Le — d'une église. — de trompette. Փողահար. փողար։

Sonnez (ոնե) բ. ար. Կրկին վեց. զոյգ վեցեակ. (ի տապակագուլունս). տե՛ս յետ։

Sonore (ոնօր) ած. 1. Հնչական. քաղցրահնչակ. *պերճահնչիւն։ Une voix —. Un mot bien —։ ‖ 2. Հնչական. ձայնաբեմակ։ Cette église est —։ ‖ 3. Հնչական. ձայնեղ։ Cet instrument est bien —։

Sonorité (ոնօրիթե) թ. իգ. Հնչականութիւն։

Sopeur (ոփէօր) բ. իգ. տես Sopor.

Sopha (ոֆա) բ. ար. տես Sofa.

Sophi (ոֆի) բ. ար. տես Sofi, A.

Sophisme (ոֆիզմ) բ. ար. Գաղափր փաստ. խորհրդական ճարտարմտութիւն. սոփեստութիւն. խմաստակութիւն։ Prenez garde à cet argument, c'est un —։

Sophiste (ոֆիսթ) բ. ար. 1. Ճարտար. խմաստուն. սոփեստ. (առ. նախնի ցոյն)։ Les sept sages portèrent aussi le nom de sophistes։ ‖ 2. Հռետոր. փիլիսոփայ. սոփեստէս. խմաստակ. (առ. նախնի ցոյն)։ ‖ 3. Սոփեստէս. խմաստակ։ Ce n'est pas un philosophe, c'est un —, un pur —։

Sophistication (ոֆիսթիքասիոն) բ. իգ. խարդախել (զդեղս, զգինի). Նենգութիւն (գեղոյ, գինւոյ)։

Sophistique (ոֆիսթիք) ած. 1. Սոփեստական. *խմաստասիրական։ Un argument, un raisonnement —։ ‖ 2. Խմաստասիրամոլ։ Un esprit, un écrivain —։

Sophistiquer (ոֆիսթիքե) բ. ն. 1. Տարապայմանս ճարտարել. անչափ ճարտարասիրամոլ. խմաստակել։ Cet auteur sophistique toutes ses pensées։ Ամի և անխնգիր. Il se plaît à —։ ‖ 2. Խարդախել. Նենգել (Ռ և Frelater)։ — du vin, la laque, la manne, les métaux։

Sophistiquerie (ոֆիսթիքըի) բ. իգ. 1. Գաղափր ճարտարանք. խորհրդական ճարտարմտութիւն. (ընդ.)։ Il y a bien de la — dans ce raisonnement։ ‖ 2. տես Sophistication.

Sophistiqueur (ոֆիսթիքօր) բ. ար. 1. Անչափ ճարտարող. խմաստակ. (ընդ.)։ ‖ 2. Խարդախիչ, Նենգիչ (դեղոց, գինւոյ)։ [պարսրիզի։

Sophore (ոֆօր՛) բ. ար. Ազդ ինչ անկոց և ծառոց

Sophronistes (ոֆրոնիսթ) բ. ար. յդ. Աստեղակալք Աթենացւոց որ ակնին ի պահպանութիւն բարուց. համարակարգ։

Sopor (ոփօր) բ. ար. Քանրսրթութեան քուն (քուն բժշկաց). Թմրբութիւն։ (Տես և Coma)։

Soporatif, ive (ոփորատիֆ, իվ) ած. 1. Քնացուցիչ. Թմրեցուցիչ։ L'opium est très —։ ‖ 2. (խոսք.) Քնացուցանող. ձանձիր. տրտմակալի։ Un poème —։

= բ. ար. Քնացուցանող դեղ։ Le laudanum est un grand —։ Ամի և խոսք. Ce discours est un vrai —։

Soporeux, euse (ոփորէ, էօզ) ած. Թմրքաքան. Թմրքազական։ État —։

Soporifère կամ **Soporifique** (ոփորիֆէր, ոփորիֆիք) ած. 1. Քնացուցանող. Թմրեցուցիչ։ Substance soporifique։ ‖ 2. (խոսք. և ընդ.) Քնացուցանող. ձանձիր։ Un discours soporifique։

= բ. ար. Քնացուցանող դեղ։ Un soporifique։

Soprane (ոփրանե) բ. ար. 1. Սրտգին ձայն երգեցողութեան. զիլ։ Les femmes, les enfants et les castrats ont la voix de —. Cette chanteuse possède un très beau —։ ‖ 2. Սրտձայն երգիչ։ ‖ 3. Երգեցիկ կուրս, Ներգինի։ (Ռ և Castrat)։

Sor (ոօր) ած. ար. տես Saure. [Corme)։

Sorbe (ոօրպ) բ. իգ. Գառաղ ինչ. սիեւ. խնկս։ (Ռ և

Sorbet (ոօրպէ) բ. ար. 1. Խառնուած լիմոնի, շաքարի, յասմկարի [ambre], ալլովքի Հանգիրձ. Ս. Շարբեթի։ Une boîte de —. Un pot de — du Levant։ ‖ 2. Ըմպելի ի խառնուածոյ լիմոնի, շաքարի, յասմկարի. Ս.

Digitized by Google

շաբաթ. լերսիի: Les Turcs boivent du —: ‖ 2. Ըմպելի պաղպաղ. Ս. շաբաթ: Un — au marasquin:

Sorbétière (սօրպեթիէր) է. իդ. Անօթ մեռապղպջ յորում սառուցանեն ըմպելիս. *պաղպաղան. փռոսրմէ-ոցը:

Sorbier (սօրպիէ) է. ար. Ծառ ինչ կարմրաթափայտ որ տայ ըմպի. խաիս պլոճը: (Որ և Cormier):

Sorbonique (սօրպոնիք) է. իդ. Սորբոնեան պայքար (տառուսածաբանութեան):

Sorboniste (սօրպոնիդ) է. ար. Սորբոնեան վարդապետ (տառուսածաբանութեան):

Sorbonne (սօրպո՛) է. իդ. 1. Հռչակաւոր դպրոց տառուսածաբանութեան ի Գարթս քաղաքի. Սորբոն. սորբոնեան դպրոց: Son livre fut condamné en Sorbonne. par la Sorbonne: ‖ 2. կոճառ ուսուցչաց տառուսածաբանութեան, գիտութեանց և դպրութեանց ի Գարթս քաղաքի. Սորբոն: Un professeur de Sorbonne. Les cours de la Sorbonne:

Sorcellerie (սօրսելլըրի) է. իդ. կախարդութիւն. վհուկութիւն: Il a été accusé de —: Ան ևս ի՛նչ. և ընդ ի՛նչ. Cela ne se peut deviner sans —:

Sorcier, ière (սօրսիէ, իէր) է. կախարդ. վհուկ: Il fut un temps où l'on brûlait les sorciers. Un vieux —. (ի՛նչ. և ած.) Հար ծեր. չարածեր: Une vieille sorcière. Ջառուկ պառաւ. չարաբարոյ պառաւ:

Sordide (սօրտիտ) ած. 1. Ձագիր. ագահագին: Un habillement —: ‖ 2. (ի՛նչ.) Ձագիր. կծծի: Une avarice —. Gain, intérêt —. Ձօշաքաղութիւն. ագահագնաշահութիւն. աղահագնաշահութիւն: ‖ 3. Ձագիր. կծծի. զօշաքաղ: C'est un avare des plus sordides:

Sordidement (սօրտիտըման) ք. Ձօշաքաղութեամբ. կծծութեամբ: Il vit —:

Sordidité (սօրտիտիթէ) է. իդ. 1. Ձագրութիւն. ագահագնութիւն: La — de ses vêtements: ‖ 2. Ձօշաքաղութիւն. կծծութիւն. չարաշահութիւն. ագահաշահութիւն:

Soret (սօրէ) ած. ար. ասե Sauret.

Sorgho (սօրկո) է. ար. Տունկ ինչ սիզատեսակ [graminée] նման կորեկեան. Հաւամրգի (?). Գ. քուբիմ. (արբ. ղ-ր-ա): (Աև ևս †Doura. տես և †Houlque): Le — sert à faire des balais. Le — à sucre est cultivé en Algérie: [Անգ. սոռղ.

= Վկայ. "Ջ-ա-ա-ա-յ. ի՛ն-ն ցի՛ղ ճ՛ե ի՛ ի-ր-ի-ն". Ա՛մբ.

Sorite (սօրիթ) է. ար. Ագգ ինչ տրամաբանութեան կամ պատճառաբանութեան. *Համեմատրդութիւն:

Sornette (սօրնէթ) է. իդ. Պոռիկ, ուռմիկս բանք. բամբազանք. բարբանջք. (ընդ.): Il me disait une —. Quelles sornettes nous contez-vous là?

† **Sororal, ale** կամ † **Sororial, ale** (սօրօրալ, ալ՛, սօրօրիալ, ալ՛) ած. Քրոջական. քեռական:

Sort (սօր) է. ար. 1. Ճակատագրիք. բախտ. բախտաբաշխ Հրամանք. կապակալ Հրամանք. իմարմին. (լատ Հիմանատաց): Le — l'a ainsi ordonné. Le — le veut ainsi: ‖ 2. Դիպուածք բախտի. բախտ. մասն. վիճակ: Je plains votre —. Son — est malheureux. Tel est le — des conquérants. Je veux partager votre —: ‖ 3. կեանք. (ի բնութ.): Terminer son —: ‖ 4. Պայմանն կենաց. վիճակ: Cette succession améliorera son —: ‖ 5. Հմայութիւն Հանգերձելոց ի ձեռն քուէից. վիճակ. վիճակք: Jeter le —, au —. Վիճակս, քուէս արկանել. գքուէսդ Հարցանել: Le — en est jeté. (ի՛նչ.) Արկաւ քուէսդն. Հատաստակցաւ. վճռեցաւ: (Որ և Le dé en est jeté): ‖ 6. Վիճակ. *վիճակարկութիւն. *վիճակընկեցութիւն: Quelquefois les élections se font au —, par le —, par la voie du —. Le — tomba sur Mathias. Եվ, անկաւ վիճակն Մատաթեայ: ‖ 7. Վիճակ. չարադիպութիւն: Ces pauvres gens disent qu'on a jeté un — sur les troupeaux d'un tel:

Sortable (սօրթաբլ՛) ած. Պատշաճ. վայելուչ: Un mariage —. Cet emploi n'est pas — pour vous:

Sortant (սօրթան) ած. ար. 1. Ելող (ի՛նչ. ի վիճակահանութեան): Numéros sortants: ‖ 2. Դադարեալ (յանդամակցութենէ): Député —. Les membres sortants: ‖ 3. *Ա՛ստրապարժ, *ուռուճաստրա (աշակերտ գպրոցի):

= է. ար. Les entrants et les sortants. Մուտք և ելք. ելևմտուք. ելողք և մտողք. ելեալք և մտեալք:

Sorte (սօրթ) է. իդ. 1. Ագգ. տեսակ: Toute — de livres ne sont pas également bons. Une bibliothèque où l'on trouve toutes sortes de livres: ‖ 2. Օրինակ. պայման. գաշնակ. կերպարանք. կերպ. եղանակ: Ceux-ci s'habillent d'une —, et ceux-là d'une autre. De telle —. Ա՛յդպէս: De bonne —, de la bonne —. Բարւոք. վայելչապէս: Parler de la bonne — à quelqu'un. Պատուհասաւոր առնել զոք. կշտամբել. (ընդ.):

= De la —. Ա՛յդպէս. զայս օրինակ:

= De — que, En — que. տես. Ա՛յնպէս զի. մինչ:
De — qu'il fut contraint de se retirer:

= En quelque —. Ա՛ր. ա՛ն. Ի՛նչ. գրեթէ. գոգցիս. (տես. կերպով մը): Se taire quand on est accusé, c'est en quelque — s'avouer coupable:

Sortie (սօրթի) է. իդ. 1. Արտաքս ելանելն. ելք: Depuis sa — du royaume, hors du royaume. †Danser un branle de —. (ի՛նչ. և ընդ.) տես ի Branle, 3. ‖ 2. Յարձակումն (պաշարելոց ի վերայ պաշարողաց): Les assiégés firent une grande —, une vigoureuse —: ‖ 3. Հանելն արտաքս յերկրէն զվաճառս. ելք. *վաճառատահանութիւն: (Տես և Exportation): L'entrée et la — des marchandises. Payer les droits de —: ‖ 4. Ելք. դուռն: Cette maison a deux sorties. Il a une — sur la campagne, et une sur la rue: ‖ 5. Ելք յաչխարհէ. վախճան. մահ: ‖ 6. (ի՛նչ.) Ելք. ելի աղագք. դուրք. Հնարք: L'affaire était embarrassante, mais il s'était d'avance ménagé une —: ‖ 7. (ի՛նչ. և ընդ.) Ասելն ումիք յանկարծակի բան ինչ խիստ, անհաճոյ: Faire une — à quelqu'un: ‖ 8. (ի՛նչ. և ընդ.) Յարձակումն. կշտամբանք. ասացս: Faire une — contre quelqu'un. Une — si violente les étonna:

† — de bal. Պարհոց զոր առնուն կանայք զանձամբ յելևնելն ի պարահանդէսս: S'envelopper dans une — de bal:

= À la — de. Ա՛ր. ա՛ն. Յելևնելն. յելս: À la — du sermon, de l'hiver: [Il fut brûlé pour —:

Sortilège (սօրթիլէժ) է. ար. Զարադիտութիւն:

A. **Sortir** (սօրթիր) [Je sors, tu sors, il sort, nous sortons, vous sortez, il sortent. Je sortais. Je sortis. Je sortirai. Que je sorte. Que je sortisse. Sortant. Sorti.] ն. ե. 1. Արտաքս, ի դուրս ելանել. ելանել: — de la chambre. de la ville, du bain. Le sang lui sortait de la bouche. Il est sorti, mais il va rentrer. Il a sorti, mais il vient de rentrer. Cette porte est sortie de ses gonds. Faire — quelqu'un des gonds, hors des gonds. (ի՛նչ.) Կարի ինն զայրացուցանել զոք: Quand on bat les cailloux avec un briquet, il en sort des étincelles. Ի բախ-

Digitized by Google

մանէ կայծքարի և հրահան երկաթոյ կայծակոնիք թո-թափին, արտաթափին։ D'où sors-tu ? D'où sortez-vous ? Դու միայն կաս յԵրուսաղէմ. (առ ընդ. առ. ոք որ անդիտանայ զիրքաւոր)։ ‖ 2. Ելանել ի ճեմելոյս, ի ճեմն, ի շրջագայութիւն։ ‖ 3. Արտաքս ելանել (հիւանդի) ի տունէ։ Il commence à —։ ‖ 4. Ելանել, արձակիլ (ի բանտէ)։ ‖ 5. Ելանել. հանիլ. բանալ։ La porte du temple qui sortait sur la place. Դուռն տաճարին որ բանայր ի հրապարակին։ ‖ 6. (փոխ.) Ցայտ յանդիմանի, պայծառագոյն երևիլ. ի դուրս տուչիլ. արտափայլիլ։ Cette figure sort bien։ ‖ 7. (փոխ.) Ելանել. ազատանալ. զերծանիլ։ — de captivité, d'esclavage, de maladie. — de l'hiver, de l'enfance. — de la vie. Ելանել, անցանել, լուծանիլ յաշխարհէ. լուծանիլ զկեանս աշխարհիս։ Il sortira de la vie sans avoir fait aucun bien։ ‖ 8. (փոխ.) Թափիլ (ի պատրանաց, ի մոլորութենէ)։ — d'erreur։ ‖ 9. (փոխ.) Ելանել, արտաքս ելանել, հեռանալ (ի խնդրոյն, ի կարգէ բանին). արտաքոյ արշաւիլ (խնդրոյն)։ — de son sujet, du sujet, de la question. — des limites. Անցանել ըստ չափ, ըստ սահմանի։ ‖ 10. (փոխ.) Թողուլ ի միակողմն. ի բաց դնել, թողացուցանել։ Sortons des suppositions։ ‖ 11. (փոխ.) Ելանել ի ծանծաղ. պրծանիլ. զերծանիլ. ազատիլ։ — d'affaire, d'un grand péril։ ‖ 12. Լինիլ ակնհայտ. ելանել. իջանիլ. բղխիլ։ Il sort de parents illustres։ ‖ 13. Ծագիլ. ծնանիլ. բղխիլ։ "Souvent l'iniquité sortait du lieu d'où elle devait être foudroyée". Boss. *le Tell.* ‖ 14. Բուիլ, փթթիլ (ծազկանց). բուսանիլ (խոտոց). ելանիլ (կայծական [charbon])։ Les fleurs commencent à —. Il lui sortit un charbon, un bubon։ ‖ 15. Բուրիլ, ցոլանալ, արձակիլ, ծխիլ, վերածխիլ (հոտոց). ելանիլ, ցոլանալ (ջերմնեռեան, ծխոյ)։ Il sort une agréable odeur de ces fleurs. Le feu lui sort par les yeux. (փոխ.) տես ի Feu. A. 18. ‖ 16. Ելանել, պրծանել, անկանիլ (ի մտաց). պրծանիլ (յուշոյ յիշատակաց)։ Cela est sorti de ma mémoire, m'est sorti de la mémoire։

— ի. ն. 1. Արտաքս հանել. հանիլ։ Sortez ce cheval de l'écurie։ ‖ 2. Հանել ի ճեմելոյս, ի ճեմն, ի շրջագայութիւն։ — un enfant, un malade։

— Au — de. նխ. տս. Ցելանելն. յիլս։ Au — de cette maison. Au — du berceau, de l'enfance։

B. **Sortir** (տ-տիր) [il sortit, ils sortissent; il sortissait; qu'il sortisse; sortissant.] բ. ն. Ունել. ընդունել. (ըստ իրաւագիտաց)։ Cette sentence sortira son plein et entier effet։ [nechme)։

Sosie (տոփ) է. տր. Այր նման այլում։ (Որ՛և †Մե-

Sot, sotte (տո, տոփ) ած. 1. Անխիտ. անշնորհալի. անխմար. շամբուշ. պանդխտ։ C'est un — homme. Voilà un — animal. Une sotte entreprise։ Վայրի և խրթ է. Vous êtes une petite sotte. C'est un — en trois lettres. Ցոյժ անմիտ է։ ‖ 2. Անհոգ. ծագրալից. (ընդ.)։ Voilà une sotte aventure։ ‖ 3. Խռովիլ. շփոթիլ։ Me voilà tout —։ [Գազրեալոց ի հնուէն. խօլութիւն։

Sotie (տոփ) է. իգ. Ծագրալից թատերախաղ ինչ

Sot-l'y-laisse (տո-լ-լե) է. տր. Անուշահամ միս ի յետոյս կամ ի գաւակիկի [croupion] հաւուս։ (Տես և †Follilaisse)։ Manger le —. Il a soin de prendre pour lui tous les —։

Sottement (տոփման) ած. Անմիտութեամբ. անմիտաբար. անհանճարագոյնս։ Il a répondu —։

Sottise (տոփիզ) է. իգ. 1. Անմիտութիւն. անհանճարութիւն. անխմորութիւն. շամբուշութիւն։ Il est d'une grande —. — des deux parts. Անիրաւք են և երկոքին կողմանքն. (առ վերկուց կոգացոզաց)։ ‖ 2. Անմիտ բան. անմիտագանութիւն։ Il n'ouvre la bouche que pour dire des sottises։ ‖ 3. Անմիտ գործ. անմիտութիւն։ Il n'a fait que des sottises։ ‖ 4. Անհամ մեանհնագրութիւն։ ‖ 5. Վիպէ, ազահիզ, անպարկիշտ խօսք. գործքաանհութիւն. գազրախօսութիւն։ պղծագործութիւն։ Il est indigne d'un honnête homme de dire des sottises devant une femme։ ‖ 6. Թշնամանք։ Il m'a dit cent sottises։

Sottisier (տոփիզե) է. տր. 1. Գազրաւածպիք անհամ մեաս կամ լկեալ երգոց. (ընդ.)։ ‖ 2. Գարշահան. պղծաբան. ազահագործան. գազրախօս. (ընդ.)։ Cet homme est un grand —։

Sou (սու) է. տր. 1. Գոնահերգոց մետն լատ [livre] հնոյնի Գազղիացւոց. փող։ Au — la livre. տես Au marc le franc ի Franc, B. ‖ 2. Գոնահերգոց մետն փռանկի որ արժէ հարիւրերորդս հինգ. փող։ Une pièce de cent sous. Գահճական հնդից փռանկաց։ ‖ 3. փող. դրամ. (ընդ.)։ Il n'a pas un —, le —. Sans un —. Mettre — sur —. խնայել և ի կարի մանուանս անգամ առ ի հաւաքոյ արծաթի. յաւելուլ փող ի փողոյ վերայ։ [— à —։

= — à —. ած. տս. Ած. սահաս սահաս։ Il m'a payé

Soubarbe (սու-պարպ) է. իգ. տես Sous-barbe.

Soubassement (սու-պասման) է. տր. 1. Մատեան հոգւոյ, խանարհականոյն (շինուածոյ)։ ‖ 2. Պատճկոյն առաջին հողմանն անկաղնոյ. *Հենքնափեղկ։

Soubresaut (սու-բրսո) է. տր. 1. Ցանկարծակի ստաւանի, թռիչափուռն։ Le cheval fit des soubresauts qui désarçonnèrent le cavalier։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ցուզումն։ Cette nouvelle m'a donné un —, un violent —։

Soubrette (սու-բրէթ) է. իգ. Նաժիշտ (ի կատակերգութիւնս)։ Rôle de —. Jouer les soubrettes։

Soubreveste (սու-բրվեսթ) է. իգ. Հանգերձ ինչ գինուորական թեզանաւոս [sans manches]. դրաս։

Souche (սուշ) է. իգ. 1. Մատեան մետն բնոյ [tronc] ծառոյ հանգերձ արմատովք և ի բաց հատեալ. կոճղ. ունջ. արմ. տակ։ Ces souches ont repoussé. Brûler des souches։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ազատշ. անխմար. թանձրամիտ։ C'est une —, une vraie —։ ‖ 3. (փոխ.) Սկիզբն ակունգոց. արմատս։ Cet homme illustre a été la — de plusieurs grandes familles։ ‖ 4. (փոխ.) Նահապետ ազգի իրիք. հնոյնի։ Faire —. Թողուլ զատկ։ ‖ 5. Կամ։ La — d'un registre de passeports. Registre à —. *Արմատ տոմսոյ։ Talon de —։ ‖ 6. Մասն ծխանոի որ բարձրանայ ի վերոյ տանեացդ։ Une — de cheminée։ ‖ 7. Կոճղ մեմոգէն թանապետոյ կամ փայտակոյ։ Fabricant de souches d'église։

A. **Souchet** (սուշե) է. տր. Գարր հանելոյ ի յատակէ քարահատաց։ Le — est la moindre des pierres de taille։

B. **Souchet** (սուշե) է. տր. Ազգ ինչ միաբլթակ [monocotylédone] անկոց. կիպերոս (ա)։ Le papyrus est une espèce de —. — long կամ odorant. Երկայն կիպերոս. անուշահոտ կիպերոս։ — rond. Բոլոր կիպերոս. Խոչոր։ — comestible. Դատ (բ). *կոնձիզ. (արբ. հոպպոլ՝ուպ՛ն). ապրիպերիզ։

= Վկաց. (ա) "Սօփ (արբ. ա՛սոփ), որ ի կիպերոն". Բժշ. — "Սօփ. կիպերոն գոսն". Բժշ. — "Սօփ. Խոխոլոն. կիպերոն. Խոսք գոյ ի". Բժշ. = (բ) "Կիպոպերոս. Գոսն". Բառգ

Digitized by Google

գալլիանոսի. — "փասիհ ալ ռիխար. Դանայ հոգին". Բժշ. (կիպրեւթս առուգարանի ի յունէն Κύπερος, լս. Cyperus, ար է գլ. Souchet):

Souchetage (---չէթաժ) է. ար. Ա.յց և համար կոճղից ծառից հատկից յանառատ. *կոճղահատարուեստիւն:

Soucheteur (---չէթեր) է. ար. Ա.յցպարար, թուաղ կոճղից. *կոճղահատար:

A. **Souci** (---սի) է. ար. Տանկ ինչ աշխանային ար ունի ծաղկից դէղինս, ճառագայթաձև և առտակարդար. Գ. վաղնիկ. Գ. վաղնիակ. տ'ոյն ութ: (Ար և †Calendule): Une fleur de —. Couleur de —. Être jaune comme un — կամ comme —. Տասախ ունել զգոյնն դէղինի. Համանակ դէղինի լինել երեսաց. (ընտ.):

B. **Souci** (---սի) է. ար. Հոգ. առատամուեստիւն. անձամուեստիւն. հալանք: — cuisant. Noirs soucis. Cette affaire lui donne bien du —. Vivre sans —. Կեալ անհոգ, յանհոգս: C'est le cadet, le moindre de mes soucis. Ջէ ինչ ինձ փոյթ սմանէն. (ընտ.):

C. **Souci** (---սի) է. ար. — d'hanneton. տես ի Hanneton.

Soucier (---սիե) իբ. ն. Անհանգիստ առնել. նեղել: = Se —. բ. ա. Հոգալ. առատամնել. նեղել. անհանգիստ լինել: De quoi vous souciez-vous? Je ne m'en soucie guère. Ինձ ոչ է փոյթ զայնմանէ. ինձ ոչ է պէտ զայնմանէ:

Soucieux, euse (---սիե, եօզ) ած. Հոգած. բազմահոգ. տագնապաւոր. Թախծալից: Cet homme m'a paru bien —. Air —:

Soucoupe (---կուփ) է. էք. 1. Ափսեայ: Mettre une carafe d'eau et un verre sur une —: || 2. Բաժակակալ. *ափսեակալ: Verser son café dans sa —:

Soudain, aine (---դեն, էն') ած. Յանկարծական. յանկարծահաս. յանկարծակի. յեղյակարծ: Départ —. Irruption soudaine. Յանկարծադէպ առպատակ:

= ս. Յանկարծակի. անդէն. առաջամնէն. նոյնամնէն. նոյնհետայն. նոյն ընդ նոյն. իսկ և իսկ. (վասի է քուրդէ. և ի պերճ առացուածս): Il reçut l'ordre, et — il partit:

Soudainement (---դենման) ս. Յանկարծակի. յանկարծօրէն: Il mourut —. Յանկարծամահ եղև:

Soudaineté (---դենթե) է. էք. Յանկարծութիւն: La — de l'explosion les effraya:

Soudan (---դան) է. ար. Պատշան (եգիպտոսի):

Soudard կամ **Soudart** (---դար) է. ար. Զինուար որ մնակալ է ի պատերազմունս բազումս. հին զինուար. (առի ընդ խաղ կամ ընդ արհամարհանս): C'est un vieux —:

Soude (---դ) է. էք. 1. Տանկ ինչ բուսակալ ի ծովափունս, յորոյ մոխրոյն ելանէ ազ կալուր [alcali]. օշման: Le kali est une espèce de —: || 2. Ազ օշման անխոյ. կալուքար: Mettre de la — dans la lessive:

Souder (---դե) բ. ն. 1. Զօգել, կցել, մանուցանել (զմեռազելայ կազմուած անագաւ կամ պղնձով համակով): — de la vaisselle d'argent: || 2. կպեցնել ի հուր և կռել կոփել (զմեռազելայ կազմուած առ ի զօգել ընդ միմեանս). մանուցանել:

= Se —. բ. ա. կցիլ. զօգիլ. միասրիլ:

Soudiviser կամ **Sous-diviser** (---դիվիզե) բ. ն. տես Subdiviser.

Soudoyer (---դուայե) [Ծագեալ ի բերէն զEmployer.] բ. ն. 1. Թոշակս առալ (զօրաց). հատուցանել: Ce prince peut — vingt mille hommes: (Ա.յժմ լաւ եւս առի Solder): || 2. ի վարձու ունել. վարձել: — des spadassins:

Soudre (---դր) բ. ն. Լուծանել. մեկնել. (վկ.): — un problème: [առատակ. (ընտ. և խոբճ.):

Soudrille (---դրիյ) է. ար. Զինուար անառակ,

Soudure (---դիւր) է. էք. 1. Ի բերէ մանուցանելոյ զմեռազելայ. զօգ. *մանծայից. լիհիմ: || 2. Պատուցումն. կցուածն: Ce tuyau est bon, mais la — en est mal faite: || 3. կցուած. զօգուած. մանուած. մանուած: Le tuyau est crevé à la —:

Soufflage (---ֆլաժ) է. ար. 1. փչումն (ապակւոյ): || 2. Ա.մրացուցանելն ախտատակաք (զնաւն) արատաքուստ:

† **Soufflant, ante** (---ֆլան, անթ) ած. փչող:

Souffle (---ֆլէ) է. ար. 1. Շնչումն, շունչ, փչումն, հնչիւն (հոգւոյ): Le — impétueux des vents: || 2. Շունչ. փչումն. փուք: Le — ne suffit pas pour éteindre cette torche: || 3. Տուր շնչոյ. շունչ: Son — est devenu une infection: || 4. Տուրևառ շնչոյ. շունչ. շնչառուեստիւն: Retenir son —. Cet homme n'a qu'un — de vie կամ n'a que le —. Տկար է յոյժ ալրդ: Il n'a plus que le —. Դուշնաքեայ շունչ յուշնդանան ունի. մերձ է զոգիան հանել. յոգւոյն պարզել ապատասն է. մանգիմնել մերձ է ի մահ. յոգիվարի է: || 5. (էսխ.) Շունչ. ազդեցութիւն. ազդումն. Թելադրուեստիւն: Le poète semblait être animé d'un — divin:

Soufflé, ée (---ֆլե) անց. գերբ. փչեալ. փչեցեալ: Omelette soufflée. Ս. Զուաղէղ ի ապխատակաց ձուոց, ի սերոյ և ի շաքարէ. ուռուցիկ ձուաղէղ:

Souffler (---ֆլե) բ. ն. 1. Շնչել. փչել: Le vent de bise souffle rudement. Ce soufflet est percé, il ne souffle plus. Regarder de quel côté le vent souffle. (էսխ.) Դէմ ասկն կալչել ինալ դիպուածոց: L'esprit souffle où il veut. (էսխ. և ըստ Աւետարանին) Հոգի՝ ուր կամի շնչէ. այսինքն՝ Աստուած ապ շնորհս արուեստ և կամի. (Յովհ. Գ. 8): || 2. փչել: — dans ses doigts, dans un instrument à vent. Ne pas —. (էսխ.) Լուռ կալ. չբանալ զբերան: N'oser —, ne pas —. (էսխ. և ընտ.) Զինչել բերան բանալ. չինչել ճիկ հանել, ճիկ ընդ բերան հանել: || 3. Շիջուցանել փչելով. փչել: — sur une lampe: || 4. Շնչել գժաւարուս. առեպ շնչել. թասել. հինհինալ. փքալ. Ս. փաքալ. Ս. հևալ: Dès que cet homme a monté six degrés, il souffle comme un bœuf: || 5. Շունչ, ազի կլանել. ազի առնուլ. շնչել: J'ai besoin de — un peu: || 6. (էսխ.) Շշնջել, հծծել (յակառնջ սուրբ առ ի հրապուրել): Les flatteurs lui soufflent sans cesse aux oreilles: || 7. ի խնդիր լինել փիլիսոփայական քաջի, արուեստական ասկւոյ և արծաթոյ. (առի ընտ. զքիմիագործութ): Il y a longtemps qu'il souffle:

= բ. ն. 1. փչել (ի հուր). արծաթծանել: — le feu, — le feu, l'incendie, la discorde. (էսխ.) Գրգռել, բորբոքել զհուր, զհնոց: || 2. Շիջուցանել, ի մոյրն գարձուցանել փչելով. փչել: — une chandelle: || 3. ի բաց առնել փչելով. փչել: — la poussière: || 4. փչել (զապակի): || 5. Պղել փքովք հոգի ի փողս երգիոնի. *փքել: — l'orgue: || 6. Ուռուցանել փչելով (զմորմին նորապէն որթաւ, ոչխարի). փչել. փչեցուցանել: — un veau, un mouton: || 7. Ա.մրացուցանել, դրուռտել, պատել արատաքուստ տախտակաք (զնաւ): Il faut — ce vaisseau: || 8. Ազդակել շնչմամբ. շնչել. "La discorde souffle dans tous les cœurs un venin mortel." ՐԱՆ. *Tél.* v. — le chaud et le froid. (էսխ.) տես ի Chaud, է. ար. || 9. (էսխ.) Շշնջել. հծծել. (ապ. փոխառ): — quelque chose aux oreilles de quelqu'un. Ne pas — mot կամ un

Digitized by Google

mot. Ոչ ինչ ասել. չհանել ինչ ի վեր։ ‖ 10. (փոխ.) Թելադիր լինել. Թելադրել. արկանել ի միտս։ — la rébellion։ ‖ 11. (փոխ.) Ցուշ առնել (ուսմունք գուսանաց ի բերան). Թելադրել։ — le prédicateur, les comédiens։ Ախ եւս անխնդիր. Il souffle bien։ ‖ 12. (փոխ.) Ուսուցանել ուսմունք զոր ինչ պարտ և պատշաճ իցէ ասել. դնել բանս ի բերան ուրուք։ ‖ 13. Ասեալ զպատա քաջ կամ զդշխոյ խաղակցին (յաղթասախտաղս [jeu de dames])։ — une dame. Je vous souffle։ ‖ 14. (փոխ. և ընդ.) Հանել, բառնալ (ինչ յուսմունքէ)։ — à quelqu'un un emploi։ ‖ †15. Ըմպել ի մի շնչոյ, ի մի շունչ։

— au poil de quelqu'un. (փոխ. և ընդ.) Զհետ պնդել, հետամուտ լինել ուսմունք ի մնասուտս. մեռ յանել առնել։

Soufflerie (---ֆլըէ) է. իէ. Գուռմորութիւն փքոց (երգիմանի). փուքք։

Soufflet (---ֆլե) է. ր. 1. փուքք. փոչիւ։ — d'orfèvre, de forge, de cuisine, d'orgue. L'âme d'un —. — à deux vents, à double vent, à double âme. Երկուքանակ փուքք։ ‖ 2. Ծալածոյ ծածկոյթ (կառաց)։ (Որ և Capote)։ Cabriolet à —. Ouvrir, fermer le —։ ‖ †3. Ապտակ ինչ երկանիւ կառաց։ ‖ 4. Ապտակ. Ս. ափլէզ։ (Տես և Gifle, 2, Mornifle)։ Donner, appliquer un —. Ապտակ ածել, հանել, մատուցանել, դնել. ապտակել։ Recevoir un —. Ապտակ առնուլ, ընդել, (տե. ուսանել). ապտակիլ։ Petit —. փոքր ապտակ (ի գպատանս). Ս. ափլէզ։ L'évêque donne un petit — à ceux qu'il confirme. Եպիսկոպոսն ափլէզ տայ գորոշմիլոցդ. (տես և ի Confirmer, 4)։ ‖ 5. (փոխ. և ընդ.) Ապտակ. զրկանք։ On l'a frustré de la place qu'on lui avait promise; voilà un vilain —. Il a reçu un rude —։

Soufflетade (---ֆլէդ) է. իէ. Ապտակալից կամ ապտակիւն առնելի զոր. կուռ զխիմանց կնի ապտակ. բազում ապտակահարութիւն. ձեռակոծութիւն. (խոչ)։

Souffleter (---ֆլէդ) բ. ն. 1. Ապտակել. ապտակիւն առնել. ձեռակոծել։ Elle soufflette son enfant pour les moindres fautes։ ‖ 2. (փոխ.) Ապտակել. Թշնամանել։ — le bon sens, la raison։

Souffleur (---ֆլոռ) է. ր. 1. Փչող։ ‖ 2. Որ փչէ անդադար ի հուր։ Voilà un importun —։ ‖ 3. Թատր. ծանրաշունչ. (ընդ.)։ C'est un — perpétuel։ Ցայս միտս լինի և իէ. Souffleuse։ ‖ 4. Ագռ ինչ գլխոցց։ Les souffleurs vont d'ordinaire par bandes comme les marsouins։ ‖ 5. Անուն կիտասզիի [cétacé] ստնաւորաց [mammifère] որ ի ծուր ցնցղիին ընդ անդունս ի վեր փրքալով. *ջրաշունչ ձուկն։ ‖ 6. Ս. Գիմիքատոր։ ‖ 7. Ցուշատար, Թելադիր (քարոզչի, ճառախօսի, գուսանի)։ Cet acteur a souvent besoin du —։

— d'orgues. Շարժիչ փքոց երգիմանի. *փքող։

— ած. ր. Cheval —. Երիվար որ առեալ ընկէ յընթացեալն. Ս. փուքաս ձի. Ս. հաճապչակաւ ձի։

Soufflure (---ֆլը) է. իէ. 1. Խոռոչ (ի ձուլածոյս կամ յապակիզինս)։ ‖ 2. Ա.յտուճ, պղպջուկ (ի ձուլածոյս կամ յապակւոջ)։ [նեղի։

† **Souffrable** (---ֆռապլէ) ած. Հանգուրժական. տա.

Souffrance (---ֆռանս) է. իէ. 1. Թոյլատուութիւն. զիջումն. *Հանգուրժումն. (լատ իրաւագիտից)։ Ces vues, cet égout ne sont pas une servitude, c'est une — du propriétaire։ ‖ 2. Ստան Հաշուի ետաձգել ի կոխ։ Cet article est en —։ ‖ 3. Դատաստանի առժամանակեայ. ընդհատումն։ Ce procès met mon commerce en —։ ‖ 4. Վիշտ. չարչարանք. տանջանք. ցաւք. կիրք։ Cruelle —. Vivre dans les souffrances. Les souffrances des martyrs։

Souffrant, ante (---ֆռան, անդ) ած. 1. Համբերող։ Il n'est pas d'une humeur souffrante։ ‖ 2. Ցաւագին. վշտագին. ցաւած։ Il a le visage d'un homme —. Je suis tout — aujourd'hui. La partie souffrante. Ցաւած մասն (մարմնոյ)։ L'Église souffrante. Վշտագնեալ, վշտակիր եկեղեցի. Հոգիք մաքրարանի կամ քաւարանի։ ‖ 3. Վշտագին. ցաւագին։ Un air —։

Souffre-douleur (---ֆռը-լօր) է. ր. 1. Անձն զոր յանխնայ վարե ոք յամենայն աշխատութիւնս. վշտատես. (ընդ.)։ Ce valet est le — de la maison։ ‖ 2. Անձն նշանակ կատականաց ապլոց. վշտատես. (ընդ.)։ Cet écolier est le — de ses camarades։ ‖ 3. Ինչ մի զոր վարե ոք յամենայն պէտս. (ընդ.)։ Je mets cet habit quand il fait mauvais, c'est le —։

Souffreteux, euse (---ֆռըէ, ռօզ) ած. 1. Ջգուշտ. ապատպարտ. (ընդ.)։ Un vieillard —։ ‖ 2. Ցաւագին. ցաւած. անհանգիստս։ Je suis tout — aujourd'hui։

Souffrir (---ֆռ) [Je souffre, tu souffres, il souffre, nous souffrons, vous souffrez, ils souffrent. Je souffrais. Je souffris. Je souffrirai. և այլն.] բ. ն. 1. Հանգուրժել. համբերել. հանգստանալ. տանել. տակալ. ժոյժ ունել։ C'est un corps qui souffre la fatigue, le froid, la faim. Il ne peut — la mer. Le papier souffre tout. (տե.)։ Գործոյն զամենայն ինչ ընդունի։ ‖ 2. Տանել. կրել։ — la prison avec fermeté. Ne pouvoir — une personne, une chose. Խորշիլ մերժիլ յուսմունքէ, յմարդէ։ Personne ne peut le —։ ‖ 3. Թոյլ տալ. Թոզգուշանալ. Թողուլ. տանել. զիջանիլ։ On souffre toutes sortes de religions dans tel pays. Il souffre tout à ses enfants։ ‖ 4. Թողուլ. Ներել։ Souffrez, monsieur, que je vous dise։ ‖ 5. Կրել (վնաս)։ L'escadre a souffert un vrai désastre. — une furieuse tempête. Հազմահոծիլ, ծփիլ սաստիկ մրրկաւ։ ‖ 6. Կրել. զգործ առնուլ։ — la douleur, le martyre։ ‖ 7. Ընդունել. տանել. (տե. վերցընել)։ Cela ne souffre point de retardement. Ce passage souffre différentes interprétations։

— բ. ն. 1. Կրել (ցաւս). տանել (ցաւոց, վշտաց). վշտանալ։ Quiconque ne sait pas — n'a point un grand cœur։ ‖ 2. Զգալ ցաւս. Նեղիլ. լսկիլ. տանջիլ. չարչարիլ. տառապիլ։ — du froid, du chaud, de la faim, de la soif. L'armée a beaucoup souffert dans sa marche, faute de provisions. Je souffre de la tête. Գլուխ իմ ցաւէ։ Il a cessé de —. Հանգիստ ի ցաւոց, ի վշտաց, ի տառապանաց. Ներկաց. մեռաւ։ ‖ 3. Վշտանալ. Նեղիլ։ Je souffre de l'entendre parler ainsi. Je souffre à l'entendre։ ‖ 4. (փոխ.) Վնաս կրել. վնասիլ։ Les vignes ont souffert de la gelée, de la grêle։

Soufrage (---ֆռաժ) է. ր. *Ծծմբումն։

Soufre (---ֆռ) է. ր. Ծծումբ։ Le — se trouve dans les terrains volcanisés. Cette allumette n'a pas assez de —. Fleur de —. տես ի Fleur, 14. — vif. Ս. Ածոյից ծծումբ. բնական ծծումբ։

Soufrer (---ֆռե) բ. ն. 1. Ծխանել ծծմբով. *ծծմբել։ (Որ և Ensoufrer)։ — des allumettes։ ‖ 2. Ներգործանել ընդ շոգի ծծմբոյ։ — une étoffe de soie։ ‖ 3. Ծծմբահոտ գործել զասեաս գինւոյ ի ձեռն պատրաստի վառելոյ. *ծծմբել։ (Տես և Mécher)։ — du vin։ ‖ 4. Ցանել ծծումբ. *ծծմբել։ — la vigne։

Digitized by Google

† **Soufreur** (…ֆրեօր) ի. ած. *Ծծմբիչ (ապրեսաց)։

Soufrière (…ֆրիէր) ի. իզ. Բաղք ծծմբոյ. *Ծծմբոտ բահաստք։

† **Soufroir** (…ֆրուար) ի. ած. 1. *Ծծմբիչ գործի։ ‖ 2. Մեհեակ ծծմբելոյ։ [gorge.

Sougarde, Sougorge. տես Sous-garde, Sous-

Souhait (…ե) ի. ած. 1. Խղձք. փափագ. բաղձանք։ — juste, légitime, ardent, téméraire. Faire, former des souhaits։ ‖ 2. Խղձք. *բաղեմազքութիւն։ Les souhaits de bonne année։

— À vos souhaits. Առողջութի՛ւն. (ասի ընդ առ որս փռնչեին [éternuer]. որ և Dieu vous bénisse)։

= À —. Ած. ած. Ըստ ցանկութեան, ըստ փափագաց նոց որոյ իւրոյ. ըստ բաղձանաց։ Tout lui arrive à —։

Souhaitable (…եթապլ) ած. Ընդունելի. ցանկալի. փափագելի։ C'est la chose du monde la plus —։

Souhaiter (…եթե) բ. ն. Յառաջիկ խնդրել. ընդունել. ընդունիլ. փափագել. բաղձալ. մնաղթել։ — ardemment. — la santé, les richesses. — d'avoir un emploi. — toutes sortes de prospérités à quelqu'un. — le bonjour, le bonsoir. Տալ սմանկ զաղջոյն առաւօտուս, երեկոյի։ — la bonne année. (տե՛ս Նոր տարի բարեմաղթել, շնորհաւորել)։ [մեծանալ ինչ ցապանացուց։

† **Soul** (…լ) կամ ըստ սմանց †**Soy** (…ի) ի. ած. Հա-

Souille (…այ) ի. իզ. 1. Տղմուտ տեղի ուր թաւալեն կին կամ վարազ. թաւալոց։ (Տես և Bauge)։ ‖ 2. Հեռք (յատակաց նաւի իրելոյ յաւազի)։

Souiller (…այե) բ. ն. 1. Շաղախել. պղծել. ապականել. թաւալել։ — ses habits, ses mains de boue, de sang. — ses mains du sang innocent. (է.բ.) Շաղախել, թաւալել զձեռս արիւամբ անմեղի. ապականել զանմեղն։ ‖ 2. (է.բ.) Շաղախել. պղծել. արատել։ Le péché souille l'âme. Je ne souillerai pas ma bouche, mes lèvres, en répétant ses paroles. — le lit nuptial կամ la couche nuptiale. տես և Couche, 1.

† = Se —. բ. ած. Շաղախիլ. պղծիլ։

Souillon (…այո) ի. 1. Որ ապականէ զիւր հանդերձս. ապականօղ հանգերձ. (ասի առաւրաւոր զմնակնոց և զաղջկանց). (ընդ.)։ Un petit —. Une petite —։ ‖ 2. Աղջիկ որ լուանայ զանօթս խոհանոցի. ապառնակ խոհանոցի։ — de cuisine։

Souillure (…այե) ի. իզ. 1. Աղտ. արատ. բիծ. կեղտ։ Des vêtements couverts de souillures։ ‖ 2. Պղծութիւն. անաւրութիւն. (ըստ Հրէից)։ Souillures légales։ ‖ 3. (է.բ.) Աղտ. կեղտ. բիծ. պղծութիւն։ La — du péché. C'est une — à sa réputation։

— de cœur. Թալուկ արատ. Նոզկութիւն. *Նոզկանք. (տե՛ս սիրտ խառնուք)։

Soul, soûle (…, …լ) ած. 1. Կարի յագ. հշտապինք. (խմբ)։ Il est si —, qu'il crève. Être — de quelque chose. 2. Յագեալ լինել իւրք մինչև ի յափրանս. (ած.)։ Cet homme est — de perdrix։ ‖ 2. (է.բ. և ընդ.) Յագիրացեալ, առատակացեալ լինել իւրք։ Je suis — de musique։ [homme est toujours —։ ‖ 3. Գինեվէզ. արբեալ. Ս. գինով. (տե՛ս խմած)։ Cet

= ի. ած. ընդ. գերանուանական Mon, ton, son, leur. Manger son —. Ուտել մինչև ի լիութիւն բաւականի։ J'ai mangé mon — de viande. Կերայ մին ցյագ։ Il a dormi tout son —. Յագեցաւ քնով։ Laissez crier cet enfant tout son —. Թող ձէն մանուկդ որչափ և կամք իցեն իւր։ Si vous aimez les procès, il vous en donnera tout le —, tout votre —։

Soulagement (…լաժման) ի. ած. Դիւր. փոփոգանք. սփոփանք. մխիթարութիւն։ Grand —. Donner, apporter, recevoir du —. Elle consacre sa vie au — des malades։

Soulager (…լաժե) բ. ն. 1. Թեթեւացուցանել (զբեռն). դիւր առնել. դիւրել։ Il faut — ce mulet, sa charge est trop lourde։ ‖ 2. Թեթեւացուցանել (զնաւ) ընկեցիկ առնելով զմասն ինչ կարաւանին կամ բեռանցն. փոքրոգի առնել (նաւին, զնաւն)։ — un navire dans une tempête։ ‖ 3. (է.բ.) Օգնել. ձեռնտու լինել։ Il a un commis qui le soulage beaucoup։ ‖ 4. Թեթեւացուցանել, թեթեւապեան առնել, նուազեցուցանել (զվարկս)։ ‖ 5. (է.բ.) Դիւր առնել. դիւրել. փոփոգել. սփոփել. մխիթարել. սմոքել։ — quelqu'un dans sa douleur. — la misère de quelqu'un. — les malheureux։

= Se —. բ. ած. 1. Թեթեւանալ։ ‖ 2. (է.բ.) Թափել զվիշտս սրտին։ La douleur se soulage par la plainte։ ‖ 3. (անխնդիր) Նստել ի տէտս մնրմնջ. մրմռալ։

Soûlant, ante (…լ, …նդ) ած. Յագեցուցիչ. (ած. և ել.)։ C'est un mets bien —։ [Նեմրի. (ած.)։

Soûlard, †arde (…լար, …արդ) ի. Աբրշիա. գի-

Soulas (…լա) ի. ած. Մխիթարութիւն. (ել.)։

Soûler (…լե) բ. ն. 1. Աւելի քան զչափն յագեցուցանել (խրատիւք, գինեաւ). խմցնել, խծկել զընտվայն. կոկորդալի զմպլշեցուցանել. երգիծուցանել։ Il aime le gibier, on l'en a soûlé։ ‖ 2. Աբրեցուցանել։ On l'a tant fait boire, qu'on l'a soûlé։ ‖ 3. (է.բ.) Յագեցուցանել. ընդունիլ, — sa colère։

= Se —. բ. ած. 1. Յագենալ. զմպլիլ. Ս. հշտապնդիլ։ J'aime ce mets, je m'en suis soûlé։ Ած և է.բ. Se — de plaisirs։ ‖ 2. Աբրենալ. գինեհարիլ։

Souleur (…լեօր) ի. իզ. Ած, արհաւիրք յանկարծական. (ընդ. և խրիմ)։ En apprenant cette nouvelle, il eut une grande —։

Soulèvement (…լեվման) ի. ած. 1. Ամբարձումն, ուռուցումն (խաւուց [couche] երկրի)։ Le — des Alpes։ ‖ 2. Կուտակումն, յղյղք, ծփանք (ալեաց)։ ‖ 3. (է.բ.) Ցուզումն. ապստամբութիւն։ Le — d'une ville, d'une province. Apaiser, réprimer un —։ ‖ 4. Զայրուցք. բարկութիւն։ Ses paroles ont excité un — universel։

— de cœur. Թալուկ սրտի. Նոզկութիւն. *Նոզկանք. (տե՛ս սիրտ խառնուք)։

Soulever (…լեվե) բ. ն. 1. Յակաւիկ ինչ վերացուցանել, ամբառնալ։ Ce fardeau est si pesant, qu'on a peine à le —. — un malade dans son lit. Կանգնել, յարուցանել զհիւանդ յանկողնի։ ‖ 2. Բարձրացուցանել. ուռուցանել։ On a essayé de calculer l'époque où ces montagnes furent soulevées։ ‖ 3. Կուտակել. կուտակեցուցանել. դիզանել. բարձրացուցանել։ La tempête soulève les flots։ ‖ 4. Ցարուցանել. դիզանել. պատուել։ Le vent soulève la poussière։ ‖ 5. Յակաւիկ ինչ ի բաց առնել։ Il voulut — le voile qui couvrait la figure de cette femme։ ‖ 6. (է.բ.) Գրգռել. յապստամբութիւն. ապստամբեցուցանել։ Il a soulevé toute la province։ ‖ 7. (է.բ.) Ցարուցանել. Հանել։ Ce succès souleva tous ses rivaux contre lui։ ‖ 8. (է.բ.) Շարժել ի բարկութիւն, ի ցասումն. զայրացուցանել։ Cette proposition souleva toute l'assemblée։ ‖ 9. (է.բ.) Ցուզել, յարձուցանել, զարթուցանել, շարժել (խնդիր)։

— le cœur. Թալուկ զարթուն տծել. Նոզկացուցանել. (տե՛ս սիրտ խառնել)։

Digitized by Google

= թ. ն. Le cœur lui soulève. Թալուկ զսրտին գայ. (ա. սիրտը կը խառնուի)։ Faire — le cœur. Թալուկ զսրտին ածել. նազկացուցանել։

= Se —. բ. ա. 1. ցառնել. կանգնիլ։ Il ne peut se —։ ‖ 2. կուտակիլ, ծառանալ, դիզանալ, ծփիլ (ալեաց)։ Les flots se soulevaient։ ‖ 3. ցառնել, զարթնուլ (հողմոյ)։ ‖ 4. (է. բ.) ցառնել ի վերայ կամ ընդդէմ ոմն բռնաբ. ապստամբել։ Les peuples se soulevèrent contre le tyran։ ‖ 5. (է. բ.) ցառնել. յուզիլ. եռալ։ Tout mon sang, tout mon cœur se soulève à la seule pensée de ce crime։ ‖ 6. Նազկալ։ Le cœur se soulève։

Soulier (—լիէ) է. ս. Ագանակիք ոտից. օգ. մուճակ. Ա. ոտիք. է. նոտ. — d'homme, pour homme. — de femme, pour femme. Souliers plats. Հարթ, *անկրունկ մուճակք։ N'avoir pas de souliers. (է. բ. և ընդ.) Անհոլիկ լինել. լինել ազքատ յոյժ։ Être dans ses petits souliers. (է. բ.) ցանձկի, ի նեղութեան լինել։ N'être pas digne de dénouer les cordons des souliers de quelqu'un. (է. բ.) տես ի Cordon.

Souligner (—լիներ) բ. ն. Գիծս գրոշմել ի ներքոյ (բառից). *առարտագծել. *ներքագծել։ [lait dire։

Souloir (—լուար) բ. ն. Ամոր լինել. (վ.)։ Il sou-

Soulte կամ **Soute** (—ւթ, —ւթ) է. էթ. 1. Հատուցումն ի հաւասարութիւն ժառանգութեան։ — de partage։ ‖ 2. Բովանդակութիւն, լրումն (հաշուի). (վ. յայս միտս ասի այժմ Solde)։

Soumettre (—մէթթր) [լծորդի իբրև զMettre.] բ. ն. 1. Դնել, արկանել ի ներքոյ իշխանութեան. տալ ընդ ձեռամբ, ի ձեռս. ի հնազանդութիւն ածել. նուաճել։ — à l'obéissance d'un souverain. — une province à ses lois. — les rebelles։ ‖ 2. (է. բ.) Հնազանդեցուցանել. հնազանդել։ — sa raison à la foi։ ‖ 3. (է. բ.) Արկանել ի ներքոյ. ներքագրել։ Je soumets dans cette affaire mes idées aux vôtres. — une chose au jugement de quelqu'un. — à l'examen. ի քննին արկանել, առնուլ։ — au calcul. Ընդ հաշուով արկանել։

= Se —. բ. ա. 1. Ձանձն ի ներքոյ արկանել. հպատակել. հպատակ լինել։ Il faut se — aux lois։ ‖ 2. Հաւանիլ. յանձն առնուլ։ Je me soumets à tout ce qu'il vous plaira։

Soumis, ise (—մի, իզ) ած. 1. Հնազանդեալ. հնազանդ։ ‖ 2. Հլու. դիւրաշուք։ Un fils — et respectueux։ ‖ 3. Հլուական։ Un air —. Des paroles soumises։ [աիկականութեան։

— Fille soumise. Բազ արձանագրեալ ի տումարս ա-

Soumission (—միսիօն) է. էթ. 1. Հլութիւն. հլուականութիւն. հպատակութիւն։ Il a toujours eu une grande — pour ses supérieurs. La — à la volonté de Dieu։ ‖ 2. Հնազանդութիւն։ J'ai été très content de sa — dans cette circonstance։ ‖ 3. Հպատակութիւն. նուաճումն։ Cette ville a fait sa —. Acte de —. Ցյս հպատակութեան։ ‖ 4. Պարտարանք։ Ցայս միտս վարի բազմութեամբ. C'est un homme qui exige de grandes soumissions։ ‖ 5. Նուաճութիւն։ Ils furent députés de la ville pour porter au roi les soumissions du peuple։ ‖ 6. Գրաւոր յանձնառութիւն։ Il a fait sa — pour la construction de ce pont։ ‖ 7. Ցօժարութիւն հատուցանելոյ կամ տալոյ ինչ յանձնէ. յօժարակամ պատրաստութիւն։ Il fit sa — pour mille francs, dans le payement de la contribution։

Soumissionnaire (—միսիոներ) է. Ցանձնառու։ Il y a plusieurs soumissionnaires pour cette entreprise։

Soumissionner (—միսիոնէ) բ. ն. Ցանձն առնուլ (պէտ[illegible])։ — une fourniture։

Soupape (—պ) է. էթ. Կափարիչ. *կափոյր։ — de cuir, de cuivre. — de sûreté։

Soupçon (—պսոն) է. ս. 1. Կասկածանք. կասկած. երկեամն. խէթ։ — fondé, mal fondé, injuste. C'est un cœur rempli de soupçons. Avoir du —. Ի կասկածի կալ, լինել. ի կասկածանս անկանիլ։ Prendre du —. Զկասկած առնուլ։ Un cœur exempt de —. Ազատ աներկեամն, անխէթ։ Dissiper un —։ ‖ 2. Կարծիք։ Ce n'est pas une certitude, ce n'est qu'un —։ ‖ 3. Նշմարանք. (ընդ.)։ Il a un — de fièvre։ ‖ 4. Նախաւիկ ինչ. (ընդ.)։ Donnez-moi un — de cette liqueur։

Soupçonner (—պսոնէ) բ. ն. 1. Կասկածել (զաւիրքն). կասկած ունել (յաւիրքն). ի միտս կասկածոտս լինել։ — un homme d'un crime. Il est fortement soupçonné de ce crime։ ‖ 2. Կարծել. համարիլ. կարծիս առնել։ Je soupçonne qu'il est l'auteur de ces vers։

Soupçonneux, euse (—պսոնէ, էօզ) ած. Կասկածոտ. անվստահ։ C'est un homme —. Un caractère —։

Soupe (—պ) է. էթ. 1. Թան. Ա. ապուր։ — de *կամ* aux lentilles. Ոսպնեղէնեան։ — de *կամ* au pain. *Հացեղէնեան։ — au lait. *Կաթնեղէնեան։ Distribuer des soupes aux indigents. — au *կամ* de lait. Գեղեցագոյն ապխտակ (ձի, ազռաւնի)։ ‖ 2. Կերակուր. (ընդ.)։ Venez manger ma —։ ‖ 3. Նուրբ պատառս հացի արկեալ ի թան։ Mettez deux ou trois soupes dans ce bouillon։

— au vin, au *կամ* à perroquet. Պատառս հացի թաց[illegible]լ ի գինւոջ. *գինեխառեալ հաց։ Ivre comme une —. (է. բ. և ած.) կարբ խմի աբբեալ։

Soupente (—պանթ) է. էթ. 1. Լայն փոկք (կառաց)։ ‖ 2. Խորշ ի սախտակաց կամ յայգեստաց առ ձիս ընդ ձեռամբ խոհակերոցի կամ սպասաւանի [écurie]. Գ. առնել։ Il couche dans une —։

A. **Souper** կամ **Soupé** (—պէ) է. ա. Կերակուր երեկոյի. ընթրիք։ Qu'avez-vous à votre —?

B. **Souper** (—պէ) բ. ն. Ընթրել։ Quand il a bien dîné, il ne soupe point։

Soupeser (—պըզվէ) բ. ն. Կշռել ձեռամբ։ Vous croyez que cela n'est pas lourd, soupesez-le un peu pour en juger։ [ընթրող։

Soupeur, teuse (—պօր, էօզ) է. Ընթրեալիք.

Soupied (—պիէ) է. ս. տես Sous-pied.

Soupière (—պիէր) է. էթ. Սկուտեղ թանի. *թաղամանի։ Une — de faïence, de porcelaine, d'argent։

Soupir (—պիր) է. ա. 1. Հառաչանք. հառաչումն. հառաչ. թառանչ. յոգւոց հանումն։ Grand, long —. — amoureux. — d'amour, de douleur. Jeter, pousser des soupirs։ ‖ 2. (է. բ.) Հառաչանք. հեծութիւն. հառչիւն և հառաչիւն։ Un cœur gros de soupirs։ ‖ 3. Հանգիստ. (յերաժշտութեան)։ Observer les soupirs։ ‖ 4. Նշան հանգչելոյ (յերաժշտութեան). Հանգիստ։

— Dernier —. Վերջին շունչ (կենաց). վերջին կատարումն շնչոյ։ Jusqu'au dernier —. Մինչև ցյետին կամ ցվերջին շունչն. մինչև ցյետին տատիկատութիւն շնչոյն։ Rendre le dernier —, les derniers soupirs. Աքամիլ զվերջին շունչն. հանել զոգի. մեռանիլ։

Digitized by Google

Soupirail (…բիռայլ) ե. ար. Օդատնուտ կամ լուսանցոյց ծակ ի տարբին կազմեան չինուածոց. Ս. շնչհան. օդափոխ։ Le —, les soupiraux d'une cave։

Soupirant (…բիռան) ե. ար. Տարփասար. առփոզ. (ընդ.)։ Elle a beaucoup de soupirants։

Soupirer (…բիռել) բ. ն. 1. Հառաչել. հանել հառաչանս. յոգւոց հանել. թառամանել. Ց. հառաչ բերել։ — de douleur, d'amour. Gémir, pleurer et —. — du fond du cœur. Յոգւոցն ի ներքուստ հանել հառաչեմս. հառաչել ի խորոց սրտի։ ‖ 2. (փոխ.) Հաչել հառաչել. հեծել։ Il soupirait sur tant de malheurs։ ‖ 3. կաթագին ցանկալ. կաթագին կլինել (զուարքէ կամ գիմիքէ). սպասել։ — après une place. — pour une femme, pour les richesses։

= բ. ն. Հառաչել. մրմռիլ։ — ses douleurs։

Souple (…բլ) ած. 1. Դիւրապատճ. ճապուկ. կաղուկ. (պլ. ճկուն)։ L'osier est —. Voilà du cuir fort —։ ‖ 2. Դիւրապարտ. դիւրաշարժ. դիւրապատճ. թեթեւ անդամ։ Avoir un corps — et flexible. Ce bateleur a les reins souples. Ճարտարիքակ ի սպազարտրս ոյս։ Ce cheval a le jarret —։ ‖ 3. (փոխ.) Հլու. հաճոյկոտ. հաւան. կամակատար։ Pour réussir à la cour, il faut être —. Un enfant — aux volontés de ses maîtres։

Souplement (…բլման) մ. Դիւրապատարհաճութեամբ. դիւրաշարժութեամբ. (խոսիլ)։

Souplesse (…բլս) ե. իգ. 1. կաղուկութիւն։ La — de l'osier, du jonc, d'un gant։ ‖ 2. Դիւրապատճառութիւն. դիւրաշարժութիւն։ Il a une — de corps étonnante. Une grande — de mains. Tours de — կամ լուկ Souplesses բազմագոյր. (փոխ.) խաբեբայութիւնք. հնարք. նենգութիւնք։ Ce n'est que par des souplesses qu'il est parvenu à ses fins։ ‖ 3. (փոխ.) Հլութիւն. բարեբարութիւն. կամակատարութիւն։ — de caractère։ ‖ 4. (փոխ.) կամկատարութիւն (զմոյ, ձայնի)։

Souquenille (…ենիյ) ե. իգ. Երկայն վերարկու կամ շապիկ (կառավարչաց և ձիապանաց) ի խոշոր կտաւէ. *սուկան։

Source (…ուս) ե. իգ. 1. Ջուր բղխեալ յակունէ. ազբիւր. ակունք։ — claire, vive, limpide. — d'eau vive. Ակղբիւր, որ ջոյ կենդանւոյ։ — qui ne tarit jamais. Աներեւոյթս, մշտահոսուղի ազբիւր։ Eau de —. Ջուր ազբերական, ազբերացի։ Cette rivière prend sa — en tel lieu. Ակ գետ եղանէ կամ բղխէ յոյս տեղ սակաւ։ Détourner une —։ ‖ 2. Տեղի սուտի բղխէ ազբիւր. ակն. ազբերակն. ակնազբիւր։ Remonter une rivière jusqu'à sa —. Les sources du Nil։ ‖ 3. (փոխ.) Երկիր առատազբիւր, առատահոսուղի. ազբիւր։ La Champagne et la Bourgogne sont les sources des bons vins։ ‖ 4. (փոխ.) Ակղբիւր. սկիզբն. պատճառք։ Le travail est une — de richesses։ ‖ 5. (փոխ.) Պատճառն (ազգի, զարմի). բղխումն. ազբիւր։ ‖ 6. Ակղբիւր. բնագիր։ Cet historien a puisé dans les meilleures sources։ ‖ 7. (փոխ.) Ակղբիւր։ Je tiens cette nouvelle de bonne —։ ‖ 8. Տեղի սուտի ընէ հազմ. (լուս հնատավարաց). ազբիւր։

Sourcier (…ուսիե) ե. ար. կարծեցեալ գտիչ ազբիւրաց. *ազբերագիւտ։

Sourcil (…ուսիլ) ե. ար. Ցօնք. (պլ. ընդունք)։ — noir, clair, épais, touffu. Hausser, baisser, froncer les sourcils. Dont les sourcils se joignent. Որ ունի յմեռ միակերտս. յմեռակից. կցորեան։

Sourcilier, ière (…ուսիլիե, իեր) ած. Ցօնից. *յօնական։ Muscle —. Arcade sourcilière. տես J'Arcade.

A. **Sourcilier** (…ուսիլիե) բ. ն. Շարժել, ճօճել, վեր ի վայր տանել, վերիվայրել զյօնս (ի նշան ապհաճոյութեան)։ Cet écolier n'ose pas — devant son maître. Sans —. Անխռով։ [կրկ)։

†B. **Sourcilier** (…ուսիլիե) բ. ն. Բղխել (ջուրց յերկրէ)։

Sourcilleux, euse (…ուսիլիո, իոզ) ած. 1. Բարձրագլուխ. մեծամիտ. ամբարտաւան։ Un front —. Ճակատս բարձրագլուխ կամ ամբարտան։ ‖ 2. (փոխ.) Բարձրագլուխ. բարձրաբերձ։ Monts, rochers —։

A. **Sourd, sourde** (…ուռ, …ուռտ) ած. 1. Խուլ։ — de nature. Ի բնէ, ի ծնէ խուլ։ Il est devenu —. Il est — et muet։ ‖ 2. Խուլ. անլսող. անուշադիր։ Il fut — à toutes mes propositions. Faire la sourde oreille. տես J'Oreille, 2. ‖ 3. (փոխ.) Խուլ. անզգայ. անողորմ։ Être — aux prières, aux cris։ ‖ 4. *Ականատես կոչակ. *անհնչական։ Ce violon est —։ ‖ 5. Ականջ։ Il sort un bruit — de cette caverne. De sourds gémissements. Lanterne sourde. տես ի Lanterne, 1. ‖ 6. (փոխ.) Գաղանի. ծածուկ։ Des menées, des pratiques sourdes. De sourdes menées։ ‖ 7. *Անհամեմատ. (լուս չափագիտաց). (տե՛ս այժմ սոխ Incommensurable)։ Quantités sourdes։

= ե. Խուլ։ Un —. Une sourde. Faire le —. Ձլուծանել, չլսելոյին, չլսելոյին տալ. (պլ. սուտ խուլ ընկալ. չլսելաս զանձնել.)։ [Համր։ Des sourds-muets։

— Sourd-muet, sourde-muette. ած. և ե. Խուլ և

B. **Sourd** (…ուռ) ե. ար. տես Salamandre, 1.

Sourdaud, aude (…ուռտո, օտ) ե. Ականթալուր. գժասարթալուր. (պլ. ականջը ծանր). (ընդ.)։

Sourdement (…ուռտըման) մ. 1. Ականջատար։ Le tonnerre grondait —։ ‖ 2. (փոխ.) Ի ծածուկ. գաղտ։ Traiter une affaire —։

Sourdine (…ուռտին') ե. իգ. *Ձայնաթղթել (լարաւոր և փչողական նուագարանաց)։ †Mettre une — à ses prétentions. (փոխ.) Զիջանել ի պահանջմանց։

= À la —. Գաղ. ած. (փոխ.) Լռեցուցեալ. ի ծածուկ. գաղտ։ Il s'est marié à la —։

Sourdre (…ուռտր) [il sourd, ils sourdent; il sourdait; il sourdit; il sourdra; qu'il sourde; qu'il sourdît; sourdant.] բ. ն. 1. Բղխել (ջուրց)։ L'eau sourd d'un rocher։ ‖ 2. (փոխ.) Բղխել. ծնանիլ. յառաջ գալ։

Souriant, ante (…ուռիան, անտ) ած. Ժպտող. ժպտակաև. բարեժիտ. *քաղցրաժպիտ։ Elle était toute souriante. Un visage —։

Souriceau (…ուռիսո) ե. ար. Մուկի փոքրիկ. *մկնիկ։

Souricière (…ուռիսիեր) ե. իգ. 1. Ականատես մկանց. գ. ճիճեղ։ Tendre, amorcer une —։ ‖ 2. (փոխ.) և ընդ.) Ականատես. ծուղակ. որոգայթ։

A. **Sourire** (…ուռիր) [Ծորդի իրրև գRire.] բ. ն. 1. Ժպտիլ և մեղմիլ ժպտել. Հանդարտաս, քնդ քիմն ժպտել. ժպտել. ժպտիլ. Ս. քամծաղրել։ — dédaigneusement, de dédain. Il vint au-devant de moi en souriant։ ‖ 2. Հաճոյ լինել։ Ce lieu me sourit, je suis tenté d'y bâtir։

B. **Sourire** (…ուռիր) ե. ար. ժպիտ. ժպիտ. ժպտուածն. ժպտանք. (պլ. քամծիծաղ)։ — agréable, moqueur։

A. **Souris** (…ուռի) ե. ար. տես Sourire, B.

B. **Souris** (…ուռի) ե. իգ. 1. Մուկն փոքրիկ. *մկնիկ. ֆընտէ ալլանը։ Le chat a pris la —. Éveillé comme une potée de —. տես ի Potée. La montagne a enfanté une

Digitized by Google

—. (ֆրանս.) տես ի Montagne, 1. Quand les chats n'y sont pas, les — dansent. (ֆրանս.) տես ի Chat. Couleur gris de —. Գոյն արծաթափայլ: Cheval —. Ձի մկնեքռանգ, մկնագոյն: ‖ 2. Պատառ մսային [muscle] (ի բացառ. [gigot] ոչխարի): ‖ 3. Աճառ [cartilage] (ի բացառ. ձկան). մսային: [(բերդ.):

— Pas de —. Ընդ և դժուարիլանալի առնգատ. ի — Queue-de-—. տես ի Queue, A. [souris.

† **Souris-chauve** (ֆրանս.-շովի) ն. տես Chauve-

Sournois, oise (ֆրանսուա, ուազ) ած. Ծածկամիտ. կերպարանազ: Cet enfant est bien —. Un air —: Վարի և իրր ն. C'est un —, une sournoise:

Sournoisement (ֆրանսուազման) ս. Ծածկամտաբար. ծածկաբար: Il l'attaquait —:

Sournoiserie (ֆրանսուազրի) ն. Ծածկամտութիւն. ծածկութիւն: Il y a bien de la — dans son fait:

Sous (ֆր.) նխ. 1. Ընդ. ի ներքոյ. Ս. ներքև. (հմմտ. առակ): S'asseoir — un arbre. Prendre — le bras. Յանիբ հարկանել. (հմմտ. Թևին առակ զարնել): — la cheminée. (ֆրանս.) տես ի Cheminée. 1. — cape. տես ի Cape, 1. ‖ 2. (ֆրանս.) Ընդ (իշխանութեամբ). ի ներքոյ. ի ձեռնեն: Il a tant d'hommes — lui, — ses ordres. Il était généralissime, et avait — lui tels et tels généraux: ‖ 3. Ած. ժամանակը. ի ժամանակս. յաւուրս. առ (Աւետարանից): Il vivait — tel roi, — le règne de tel roi. — le consulat de . . . ի հիպատոսէն. ի հիպատոսութեան: — peu. տես ի Peu. ‖ 4. Ընդ (կերպարանազ): — apparence de dévotion. — prétexte de . . . Պատճառանազ սրպէս թէ. ի գէմս. պատրուակաւ: ‖ 5 Հանգերձ: — telle et telle condition. Այս ինչ և այն ինչ գաշտմբ: Passer quelque chose — silence. Թողուլ ասել. Թողուլ. լռութեանցանել.

— ce rapport. Աւետ մեսամբ. յայսմ կողմանէ: Il lui est inférieur — ce rapport: (Ըստ Լիգրէի ասելի է Ա cet égard): [տակէն):

— main. Ար. առ. Գաղտ. ի ծածուկ. (հմմտ. ձեռքի

Sous-affermer (ֆրանս-աֆերմե) բ. ն. 1. Տալ ի վարձս վարձելոյն. *առատավարձել. *ենթավարձել: (Ներբ առի և Sous-fermer): ‖ 2. Առնուլ ի վարձս վարձելոյն. *առատավարձել: [բական:

Sous-aide (ֆրանս-էյտ) ն. ած. *Վիրաբոյժ զինուս.

Sous-amendement (ֆրանս-ամանտման) ն. ած. Փոխանգամ ուղղափոխութիւն (առաջարկեալ օրինաց):

Sous-amender (ֆրանս-ամանտե) բ. ն. Փոխանգամ ուղղափոխել: [առիւս.փ:

Sous-arbrisseau (ֆրանս-արպրիսո) ն. ած. *Ենթաթուփ:

Sous-bail (ֆրանս-պայլ) ն. ած. Տալն ի վարձս գմնան ինչ վարձելոյն. մնանակեան առատավարձութիւն:

Sous-barbe (ֆրանս-պարպ) ն. ներ. Յատին կզակին առոյին կզակի (ձիոյ):

Sous-bibliothécaire (ֆրանս-պիպլիոթեքեր) ն. ած. Երկրորդ գրապահ. փոխանակ գրապահի:

† **Sous-carbonate** (ֆրանս-կարպոնատ) ն. ած. Աղ ինչ (ի տարրագիտութեան). ենթաբաժանեալ:

Sous-chef (ֆրանս-շեֆ) ն. ած. Երկրորդ (գլխաւորի):

Sous-clavier, ière (ֆրանս-կլավիե, իեր) ած. ի ներքոյ անրակի [clavicule]. *ենթանրակային: Nerf —. Veines, artères sous-clavières:

Souscripteur (ֆրանս-սկրիբթեր) ն. ած. Ձեռնագրող. առատագրող. բաժանորդ:

Souscription (ֆրանս-սկրիբսիօն) ն. նե. 1. Ձեռնագրիր. առատագրութիւն: Ils ont approuvé cet acte par leur —: ‖ 2. Հանդանակութիւն: — pour un monument à élever en l'honneur de . . . ‖ 3. Առատագրութիւն. բաժանագրութիւն. *բաժանագրութեան: Ce dictionnaire a été imprimé, publié par —: ‖ 4. *Ընդունագիր (բաժանորդի):

Souscrire (ֆրանս-սքրիր) բ. ն. Ձեռնագիր արկանել. ձեռնագրել. առատագրել: — une lettre de change:

= բ. ն. 1. Ձեռնարկ առնել. ձեռնագրել. առատագրել: — à un ordre. — à la mort d'un coupable: ‖ 2. Ձեռն, ալ Հաւանութեան առալ. Հաւանիլ: Je souscris à tout ce que vous dites: ‖ 3. Հանգանակել: Il a souscrit pour mille francs: ‖ 4. Առատագրել. *բաժանագրել: Je souscrirai pour ce livre. Ceux qui souscrivent doivent payer moins cher que ceux qui attendent que l'ouvrage soit entièrement publié: [մոքթ-պրին:

Sous-cutané, ée (ֆրանս-կիւ-տանե) ած. *Ներքնատ

Sous-déléguer (ֆրանս-դելիլե) բ. ն. տես Subdéléguer.

Sous-diaconat (ֆրանս-դիագոնա) ն. ած. Կիսասարկաւագութիւն. կէսսարկաւագութիւն:

Sous-diacre (ֆրանս-դիագր) ն. ած. Կիսասարկաւագ. կէսսարկաւագ: Servir de — à la grand' messe, Faire — à la grand' messe:

Sous-diviser (ֆրանս-տիվայզե) բ. ն. տես Subdiviser.

Sous-dominante (ֆրանս-տոմինանթ) ն. նե. Երկրորդ տիրող խազ. (ըստ երաժշտաց):

Sous-double (ֆրանս-տուպլ) ած. կէս. (ըստ չափագիտաց): Deux est — de quatre:

Sous-doublé, ée (ֆրանս-տուպլե) ած. Վարի կէսի չափ բանն En raison sous-doublée. Համեմատական իրրև տրմսոյ չորքկուսի. (ըստ չափագիտաց):

Sous-entendre (ֆրանս-անդանդր) բ. ն. 1. Զգացութեամբ, լռելեայն իմանալ: Quand je vous ai dit cela, j'ai sous-entendu que . . . ‖ 2. Զգալ զիրաց ինչ որ ինքնին իմանին (ըստ քերականաց). զգօնութեամբ իմանալ: Dans *Dormir toute la nuit*, on sous-entend *pendant*:

= Se —. բ. ած. Լինել զգօնութեամբ իմացեալ. լռելեայն իմանիլ: [ակնարկութիւն: Il y a là quelque —:

Sous-entendu (ֆրանս-անդանդիւ) ն. ած. Լռելեայն

Sous-entente (ֆրանս-անդանթ) ն. նե. Ծածուկ միտք. լռելեայն ակնարկութիւն: [առանձաց:

Sous-faite (ֆրանս-ֆէթ) ն. ած. Հիման ինչ կառարի

Sous-ferme (ֆրանս-ֆերմ) ն. նե. *Վարավարձութիւն. *ենթավարձութիւն: Prendre la — d'une terre, d'une métairie. Des sous-fermes:

Sous-fermer (ֆրանս-ֆերմե) բ. ն. տես Sous-affermer.

Sous-fermier, ière (ֆրանս-ֆերմիե, իեր) ն. Երկրորդ վարձակալ: Des sous-fermiers:

Sous-fréter (ֆրանս-ֆրետե) բ. ն. Տալ ի վարձս զնաւն վարձել. *առատավարձել:

Sous-garde (ֆրանս-կարդ) ն. նե. Պահպանակ (ձգանի [détente] հարցանի): [ապդի կամ տեսի:

Sous-genre (ֆրանս-ժանր) ն. ած. Ստորաբաժանում

Sous-gorge (ֆրանս-գորժ) ն. նե. Վտան ինչ գլխանոցի [têtière] երիվարի ար անցանել ընդ փոզիկ. Ս. փոզնոց: Des —:

Sous-gouverneur (ֆրանս-գուվերնէր) ն. ած. 1. փոխանակ կուսակալի: ‖ 2. փոխանակ քաղաքապետի:

† **Sous-intendant** (ֆրանս-ինթանդան) ն. ած. 1. փոխանակ վերակացուի: ‖ 2. փոխանակ գաւառապետի:

Digitized by Google

† **Sous-jupe** (---ժիւպ) է. ենթ. Ներքին շրջազգեստ (կանանց)։

Sous-lieutenance (---լեյթընանս) է. ենթ. Երկրորդ սերզակալութիւն. *ենթասերզակալութիւն։

Sous-lieutenant (---լեյթընան) է. ած. Երկրորդ սերզակալ. *ենթասերզակալ։

Sous-locataire (---լոկաթէր) է. Որ առնու ի վարձու զմասն ինչ առն վարձելոյ յայլմէ. *առորվարձու. *առորավարձառու։ [ձևաբիւն (առն)։

Sous-location (---լոկասիոն) է. ենթ. *Առորավարձ։

Sous-louer (---լուէ) բ. ն. ա. Տալ ի վարձու զմասն ինչ առն վարձելոյ. *առորավարձել. *ենթավարձել։ (Որ և Relouer)։ J'ai sous-loué deux chambres à mon ami։ ‖ 2. Առնուլ ի վարձու զմասն ինչ առն վարձելոյ յայլմէ. *առորավարձել։ J'ai sous-loué de monsieur un tel։ [վարժապետի (ի գպրոցի)։

Sous-maître (---մէթր) է. ած. Փոխանակ

Sous-maîtresse (---մէթրես) է. ենթ. Երկրորդ վարժուհի (ի գպրոցի)։

Sous-marin, ine (---մարէն, ին՝) ած. *Առործովեայ. *ընդծովեայ. *ենթածովային. Ներքնածովեան։ Volcan —. Câble télégraphique —, կամ լոկ Câble —։

Sous-maxillaire (---մաքսիլլէր) ած. *ենթամկզակային։ Glande —։

Sous-multiple (---մալթիփլ) ած. Որ ճշդիւ բաժանելոյ է բազմից ի մեծագոյն թուէ. *առորաբազմապատիկ։ Quatre est un des nombres sous-multiples de seize։

— է. ած. *Առորաբազմապատիկ թիւ։

Sous-normale (---նորմալ) է. ենթ. Մասն ինչ առանցքից կոր գծի (ըստ երկրաչափից). *ենթաուղղանիզ։

Sous-œuvre (en) (ան---վր) ած. տես *l'Œuvre.

Sous-officier (---օֆիսիէ) է. ած. *Ակեսառալոր. *ենթասպայ։ Officiers, sous-officiers et soldats։

Sous-ordre (---օրտր) է. ած. 1. Բաժանումն ընչից ի մէջ երկրորդ պարապաւորից։ ‖ 2. Կարգաւոր ընդ ուրուք իշխանութեամբ. ներքոյ կացեալ. հպատակ. *առորակարգեալ։ Ceux qui sont à la tête d'une administration, doivent veiller sur leurs sous-ordres։

Sous-perpendiculaire (---փէրփընտիքիւլէր) է. ենթ. տես Sous-normale.

Sous-pied (---փիէ) է. ած. Երիզ [bande] կաշեայ կամ կտաւեայ՝ որ անցեալ ընդ ստամբ սրնգի ունի գՀեռին [guêtre] կամ զտաբատան [pantalon]. *ներքանափակ։ Porter, mettre des sous-pieds։

Sous-précepteur (---փրեսեփթէր) է. ած. Փոխանակ գառաքարակի։

† **Sous-préfectoral, ale** (---փրեֆէքթորալ, ալ) ած. *Դերգառառապետական։ Arrêté —։

Sous-préfecture (---փրեֆէքթիւր) է. ենթ. 1. Երկրորդ գառառապետութիւն (ի Գաղղիա). *գերգառառապետութիւն։ Le chef-lieu d'une —. Des sous-préfectures։ ‖ 2. Գաչտոն երկրորդ գառառապետի. *գերգառառապետութիւն։ Obtenir une —։ ‖ 3. Ագարանք գերգառառապետի։ Aller à la —։ ‖ 4. Քաղաք ուր նստի գերգառառապետն. *գերգառառապետութիւն։ Saint-Denis est une —։

Sous-préfet (---փրեֆէ) է. ած. Երկրորդ գառառապետ (ի Գաղղիա). *գերգառառապետ։

Sous-pubien, ienne (---փիուպիէն, ին՝) ած. *ենթամացայրոսկրային։

† **Sous-quadruple** (---քուատրուփլ) ած. Բազմապատկեալ չորից յայլսմ թուի. *առորչորքապատիկ։ Quatre est — de seize։

Sous-secrétaire (---սէքրէթէր) է. ած. Երկրորդ առաջնագործիք. *գերառաջնագործիք։ — d'État։

Sous-seing (---սէյն) է. ած. Ագանձնական ձեռագրիր (առանց հաստատութեան առաջնի)։

Sous-sel (---սել) է. ած. Ագ ինչ (ի սարբագործութեան)։ *գերագ։

Soussigné, ée (---սինիե) ած. գիւտ. Ներքոյ գրեալ. ձեռնագրեալ. առորագրեալ. *ենթագրեալ։ Je —, je soussignée reconnais, confesse . . . Nous soussignés sommes convenus . . . [գրել։

† **Soussigner** (---սինիե) բ. ն. Ձեռնագրել. առորագրել։

Sous-sol (---սոլ) է. ած. 1. Ներքին, առաջին խաւ երկրի։ ‖ 2. Ներքնայարկ։ Cette cuisine est dans le —։

Sous-tangente (---թանժոնթ) է. ենթ. Մասն ինչ առանցքից կոր գծի (ըստ երկրաչափից). *ենթաշոշափ։

Sous-tendante (---թընտանթ) է. ենթ. Ուղիղ գիծ ինչ (ըստ երկրաչափից). *առորաձիգ։

Sous-tendre (---թընտր) բ. ն. *Ածառաձգել. (ըստ երկրաչափից)։ Cette corde sous-tend un arc de soixante degrés։

† **Sous-titre** (---թիթր) է. ած. Երկրորդ վերնագիր։

Soustraction (---թրաքսիոն) է. ենթ. 1. Ի բաց բառնումն։ ‖ 2. Բառնումն (ճարտասանութեամբ կամ նենգաւ). խորհուրդ։ — de papiers, d'effets։ ‖ 3. Բառնումն. Հանումն. (ի համախոհութեան)։ Faire une —։

Soustraire (---թրէր) [Ծնորդի իրրև qTraire.] բ. ն. 1. Հանել ինչ յառաջի ճարտասանութեամբ կամ նենգաւորութեամբ. խորել. գաղանալ։ Il a soustrait du dossier les pièces les plus importantes. — les aliments à un malade. Նուազեցուցանել զկերակուր հիւանդի։ — des sujets de կամ à l'obéissance du prince. Գաղանալ զհպատակս ի հնազանդութենէ տիրոջի. ապստամբեցուցանել։ ‖ 2. Գաղանալ. Թաքիլ. ազատել. վերծուցանել։ Rien ne peut le — à ma fureur։ ‖ 3. Բառնալ, հանել (զիւր յայլմէ թուոյ)։

= Se —. բ. ա. Գաղանալ զինքն. ազատել, թաքիլ զանձն. ազատանալ։ Se — à la tyrannie։

Sous-traitant (---թրէթան) է. ած. Երկրորդ վարձակալ. *առորավարձու։ Des sous-traitants։

Sous-traité (---թրէթէ) է. ած. Երկրորդ վարձակալութիւն. *առորավարձութիւն։

Sous-traiter (---թրէթէ) բ. ն. 1. Ունել ի վարձու զվարձելոյն. *առորավարձել։ ‖ 2. *Առորավարձել (այլոյ)։ Il s'était rendu adjudicataire de cette fourniture, il en a sous-traité avec un tel։

Sous-triple (---թրիփլ) ած. Երից բազմապատկեալ յայլսմ թուի. *առորերքապատիկ։ Trois est — de neuf։

Sous-triplé, ée (---թրիփլե) ած. Վասրի հետ ի բանն En raison sous-triplée. Համեմատական իրրև առնուազն խորհրդոց. (ըստ չափագիտից)։

Soustylaire (---թիլէր) է. ենթ. *Ընդգալարեան գիծ (արեգակնային ժամացուցի)։

† **Sous-vendre** (---վընդր) բ. ն. 1. Վաճառել այլոյ զմասն ինչ գնելոյն։ ‖ 2. (ի-ին. և ընդ.) Գնել. գնր ի վերայ լինել։ — des concurrents։

Digitized by Google

Sous-ventrière (---ենտրիէր) ի. իէ. 1. փակ արտ երկաթին ծայրը հատատեռալը են ի ֆեռս [limon] սայլակի և որ անցանէ ընդ որովայնիս ձիոյն. Ս. խատմէֆ: Des sous-ventrières: ‖ †2. Գօտի ֆեռմէի երիվարի. Ս. քաշիկ. Ս. ֆանդ: (Որ և Sangle).

Soutache (---թաշ) ի. իէ. Ս. Տրէդ [galon] (ի զարդ հանդերձից զինուորականաց և կանանց).

Soutacher (---թաշէ) բ. ն. Զարդարել, պատել տրիզոք. *տրիզել.

Soutane (---թան') ի. իէ. 1. Հանդերձ երկայն և կոճկէն զոր զգեհուն եկեղեցականք. պարեգօտ. պճղհատոր. Ս. կապայ: — de serge, de drap. — noire. Le pape porte une — blanche: ‖ 2. (ի խոսք.) Եկեղեցական վիճակ: Prendre, quitter la —:

Soutanelle (---թանէլ') ի. իէ. կարճ պարեգօտ եկեղեցականաց որ հասանէ մինչև ցծունկս. պարեգօտիկ. Ս. կապիկ: Porter une —:

A. **Soute** (---թ) ի. իէ. տես Soulte.

B. **Soute** (---թ) ի. իէ. Շտեմարան, մթերանոց (նաւու): — au charbon, au biscuit. — aux poudres. *վառօդատուն (պատերազմիկ նաւու):

Soutenable (---թէնապլ) ած. 1. Պաշտպանելի. հաւանելի. ընդունելի: Cette opinion est —, n'est pas —: ‖ 2. Հանդուրժական. տանելի. տոկալի: Ce genre de vie n'est pas —: ‖ 3. տես Tenable, 2.

Soutenance (---թէնանս) ի. իէ. Պատասխանատուութիւն: L'auteur de la thèse se distingua dans la —:

Soutenant (---թէնան) ի. ած. Պատասխանատու, պաշտպան (խնդրոյ): Le — a bien répondu:

Soutènement (---թէնման) ի. ած. 1. Հաստատութիւն. ներգուկ: Mettre un étai pour servir de — à un mur: ‖ 2. Գրաւոր պատճառք (յաւտնի) ի հաստատութիւն հաշուի: Fournir soutènements et réponses:

Soutenеur (---թէնէօր) ի. ած. Պաշտպան (խաղատան, պոռնկոցի): — de filles. Ֆռզաբոյծ:

Soutenir (---թէնիր) [ընդդէմ իրրև գTenir.] բ. ն. 1. ի վեր ունել. բարձեալ ունել. բռնել: Cette colonne soutient tout le bâtiment: ‖ 2. Բռնել (զբեռն): ‖ 3. (ի խոսք.) կանգուն պահել. տանել. հոգալ. բաւծանել. գործադրել. անուանել: — une maison, une famille: ‖ 4. Պնդել զերասանական (ձիոյ): Soutenez votre cheval dans cette descente: ‖ 5. Օգնել. ձեռն տալ. ձեռնտու, զօրավիգն լինել: — une troupe: ‖ 6. Զօրացուցանել. կազգուժեցուցանել: Les aliments qu'on lui fait prendre ne le soutiennent pas assez: Ամի և ան ինդիր. La bonne nourriture soutient: ‖ 7. (ի խոսք.) Զօրացուցանել. պնդել: Cet espoir le soutient. — le courage de quelqu'un. Սրտապնդել. պնդատրտել. քաջալերել: ‖ 8. (ի խոսք.) Թևին ածել առևտուր. զօրավիգն լինել. պաշտպանել. խնամատրել. զգուշանալ: — quelqu'un de son crédit: ‖ 9. (ի խոսք.) Ի տես արժանաւորս (իւրաւմ ասոյթեանցին) ցուցացանել. պահել. ամբողջ պահել: — son rang, sa dignité, sa réputation. — noblesse. տես ի Noblesse, 1. ‖ 10. Պատշաճ, հանդիման, արժանի լինել. վերաբառնել: Son langage ne soutient pas la sainte dignité de son état: ‖ 11. (ի խոսք.) Կերակրել. բաւծանել. անձինքանելի պահել: — la chaleur d'un four: ‖ 12. կալ ձեռ. տևել: — des pensées pures: ‖ 13. Ծոյժ ունել. ծառայել լինել. կալ հակառակ. կալ առաջի. զգեմ ունել. հանդուրժել. հանգստուել. տոկալ. տանել. (այլ. գիմանալ):

Les arbres n'ont pu — la force du vent. On ne peut — les rayons du soleil. — la fatigue. — un siège. ծոյժ ունել պաշարման: — le vin. (այլ. Գինի վերցնել): ‖ 14. (ի խոսք.) Տանել. համբերել. կրել: Il n'a pu — son infortune. Il a soutenu ce revers avec un grand courage. — le regard de quelqu'un. Հայել յերեսս աբատչ. գալ առաջի ուրուք: ‖ 15. Պաշտպանել. ջատագով լինել: — une proposition. le pour et le contre. — une thèse: ‖ 16. Հաստատել: Il soutient un mensonge comme un autre soutiendrait une vérité. Il soutient l'avoir vu:

= Se —. բ. ա. 1. կանգուն կալ: Il est si faible qu'il ne saurait se —: ‖ 2. ի վեր ունել զանձն: Les nageurs se soutiennent sur l'eau par le mouvement de leurs bras: ‖ 3. Հաստատուն կալ. ի հաստ կալ. յանդուգնանի կալ: Un État qui ne se soutient que par les étrangers: ‖ 4. Լինել պաշտպանեալ: Cette opinion ne peut pas se —:

Soutenu, ue (---թէնիւ) անց. պինդ. 1. Բարձր. պերճ: Style, langage —: ‖ 2. Ջնդիպոյլ. անվարանելի: Une marche, une course soutenue. Le pigeon a le vol —:

Souterrain, aine (---թերէն, էն) ած. 1. Ներքերկրեայ. գետնափոր. գերափոր. *ընդերկրեայ: Chemin —. Église souterraine. Vents souterrains. Հոգիք ասորիքն ասեղագործականք: ‖ 2. (ի խոսք.) Ծածուկ. գաղտնի: Employer des voies souterraines:

= ի. ար. 1. Ընդերքատուն. ներգործ. գետնափորք. գաղտափորք: Les souterrains de ce palais sont très commodes: ‖ 2. (ի խոսք.) Ծածուկ հնարք. (խորք): Les souterrains de la politique:

Souterrainement (---թերէնման) ած. 1. Ներքերկրեայ ձանապարհաւ. (այլ. գետնոյ ասեղծմն): On ne pouvait arriver à cet endroit que —: ‖ 2. (ի խոսք.) Ծածկաբար. ի գաղտնիս: Agir —:

Soutien (---թիէն) ի. ար. 1. Հաստատութիւն. ներգուկ: Ce pilier est le — de toute la voûte: ‖ 2. (ի խոսք.) Ներգուկ. պաշտպանութիւն. զօրավիգն. Հզօրիչ. ֆիքհունք. (այլ. ֆիւ. ֆիքհունք): Je n'ai d'autre — que lui. Il est le — de sa famille: [տակառ ի տակառ:

Soutirage (---թիռաժ) ի. ար. Թափիչն (զգինի)

Soutirer (---թիռէ) բ. ն. 1. Թափել (զգինի) տակառ ի տակառ: ‖ 2. (ի խոսք. և ընդ.) Ածանել. Հնարիւք կամ ֆախանճանօք. կորզել. (այլ. փրցնել): Cet homme lui a soutiré beaucoup d'argent:

Souvenance (---ենան) ի. իէ. Ցիշատակ. (ից.): J'ai —. J'en ai quelque —:

A. **Souvenir** (---էնիր) [ընդդէմ իրրև գVenir.] բ. ն. անցեալ. Ցիշել: Il me souvient d'avoir lu:

= Se —. բ. ա. 1. Ցիշել. յաւէտ ածել: Se — de son enfance. Je m'en suis souvenu. Ցաւ իգեն ֆնի: Je l'en ferai —. Ցիշեցուցից նմին զայն. յաւէտ տայ առնել նմա: ‖ 2. Ցիշել. յաւչի պահել, ունել. պահել ի մտի: Si vous lui faites ce chagrin, il s'en souviendra longtemps: ‖ 3. Հոգալ. փոյթ ունել: Souvenez-vous de mon affaire: ‖ 4. Ցիշել. ներառել: Souviens-toi que tu n'es que poussière:

B. **Souvenir** (---էնիր) ի. ար. 1. Ցիշատակ. յիշումն: Agréable —. Terrible —. Perdre le — de quelque chose: ‖ 2. Կատարածութիւն յիշելոյ. յիշատակութիւն. յիշատականի. Je ne saurais effacer cette action de mon —: ‖ 3. Ընծայ առեալ ասելք առ յիշատակ. յիշատակ. յիշելիք: Permettez-moi en partant de vous offrir ce —: ‖ 4. Գրաւիկս յիշատակաց: Je vais l'écrire sur mon —:

Digitized by Google

— ɹɬ. Ցիշատակք : Les Souvenirs de Mme de Caylus :

Souvent (սու-վան) ſ. Յաճախ. յաճախ. յաճախակի. շատ երբեք. բազում անգամ. յոլով անգամ. բազում ատեն է : On se trompe — en jugeant sur les apparences. † Plus —. Ոչ երբեք. (ա.) :

Souventefois (սուվանդէֆուա) տե՛ս ատ. Բազում անգամ. յաճախ. (ւկ.) : Գրի՛ւ եւս Souventes fois :

Souverain, aine (սու-վէ՛ն, ին՛) ած. 1. Վերագոյն. բարձրագոյն. վեհագոյն. գերագոյն. ծայրագոյն : L'Être —. տես ſÊtre, B. 1. Le — bien. տես ſ Bien, 1. — bonheur : ‖ 2. Կարի յայտ. անհնազանդի. J'ai pour lui un — mépris : ‖ 3. Միահեծան. բացարձակագոյն. վեհագոյն. գերագոյն. վեհապետական : Puissance, autorité souveraine. Un prince —. — seigneur. Le — pontife. տես ſ Pontife, 3. ‖ 4. Ապրուշ. ապրող. զորաւոր. Un remède — :

— ե. ատ. 1. Վերագոյն իշխան. վեհապետ : Il faut obéir au —. Dans les démocraties, le peuple est le — : ‖ 2. Միահեծան իշխան. միապետ. վեհապետ. Թագաւոր : Grand —. Tous les souverains de l'Europe : Ցայս միուս վարի և իջատրար. Les ordres qu'il a reçus de sa souveraine : ‖ 3. Ոսկի գահերէկան ինչ. Անգղիացւոց որ ազ-ժէ փրանկս 25 և հարիւրորդս 25. *վեհապետ :

Souverainement (սու-վէնէման) տե՛ս ած. Վերին և բարձրագոյն պայմանաւ. ի վերին աստիճանի. գերագոյնապէս. գերազանցօրէն : Bien est — bon : ‖ 2. Ատրճ. յոյժ. անհնարին. (ընդ.) : Cet ouvrage est — mauvais : ‖ 3. Տէրաբար. գերազանցօրէն. գերիշխանաբար. ապօրինակամ գաւառաբար : Commander, juger, décider —.

Souveraineté (սու-վէնթէ) ե. ից. 1. Վերին, միահեծան իշխանութիւն. վեհապետութիւն. գերիշխանութիւն : — absolue, limitée. Usurper la — : ‖ 2. Երկիր վեհապետի. վեհապետութեան. տէրութիւն : Sa — s'étend depuis tel endroit jusqu'à tel autre.

† **Soy** (սուա) ե. ատ. տես † Soui.

Soyeux, euse (սուայէ, էզ) ած. 1. Ձի մետաքսէ. քաղմանիստաբար. *մետաքսաձեւ : Taffetas bien —. ‖ 2. Փափուկ երկար գիւտաքր. մետաքսակայ : Cet enfant a les cheveux — : ‖ 3. Ի փափուկ մետղմք. Բառատրէք : Les feuilles du saule blanc sont soyeuses en dessus.

Spacieusement (սբասիէզման) տե՛ս Ընդարձակապէս. յանդգրուան : Il est logé fort —.

Spacieux, euse (սբասիէ, էզ) ած. Ընդարձակ. լայնատարած. մեծատարած : Un jardin —.

Spadassin (սբադասէ՛ն) ե. ատ. 1. Վարձով առնեցող. առնեցասէր. նահատակասէր : ‖ 2. Կռուասէր վարձկան. սրիկայական : [pique] (ի բառէ ինչ. քարձակաձի) :

Spadille (սբադի՛լ) ե. ատ. Միատոմն փոքրի [as de

† **Spagirie** (սբաժիրի՛) ե. ից. տես Alchimie.

† **Spagirique** (սբաժիրի՛ք) ած. տես Alchimique.

Spahi (սբա՛ի) ե. ատ. 1. Հեծեալ (ի բանակի Օսմանեանց) : ‖ 2. Հեծեալ (ի բանակի Գաղղիացւոց յԱֆրիկէ) : Un lieutenant de spahis :

Spalme (սբա՛լմ) ե. ատ. Ցեխ (նաւուց) :

Spalmer (սբալմե) բ. ն. Ցեխել (զնաւս) քսելով [goudron]. *խայծղանիլ : (Գրի և Espalmer) :

Spath (սբա՛թ) ե. ատ. Քար ինչ փայլուն որով վարդին ի հալել զմետաղս. *տղալոյս :

Spatadrape (սբատադրա՛փ) ե. ատ. Դղոյզակած. տափ-զանի [emplâtre] տարածեալ ի վերայ կաշւոյ կամ ճղճղոյ. *տպանգաբերս : Le taffetas d'Angleterre est un — :

Spare (սբար) ե. ատ. Ագռ ինչ ձկանց ծովից. *տղատիս :

† **Sparsile** (սբարսի՛լ) ած. Étoiles sparsiles. տես Étoiles informes. ſInforme.

Sparte (սբա՛րթ) ե. ատ. Տունկ ինչ սիզատեսակ յորմէ գործեն փոխարէք [natte], չուանք, Թուղթ. կեմ. վարսնակ (?) : Որ և Alfa :

Sparterie (սբարթըրի՛) ե. ից. 1. Գործարան կենդանի հիւսուածոց. *կեմարան. *կեմագործարան : ‖ 2. Կենդանի հիւսուածք : Un chapeau de — :

† **Spartiate** (սբարսիա՛թ) ե. ատ. Քաղաքացի Սպարտոյ. Սպարտացի :

Spasme (սբա՛զմ) ե. ատ. Պրկումն, ձգտումն (մկանց [muscle] կամ ջլոց. ատնգալ. *ատնգանք : Avoir des spasmes dans l'estomac :

— Վկան. "Սպասմ. Պրկումն". Բառ. Գազիանոսի. — "Ան ոմն ի վերայ Խափարքին զգուանաց, ... և պրկումն և յիւրումն սասկի ի միջոյ անկանիր". Գատ. Ագէքս. 182 :

Spasmodique (սբասմոտի՛ք) ած. 1. Կանգալոյ. *ատնգակական : Mouvement — : ‖ 2. տես Antispasmodique :

Spasmologie (սբասմոլոժի՛) ե. ից. Ճառ զպրկմանց և զձգտմանց մկանց կամ ջլոց. *ատնգաբանութիւն :

Spath (սբա՛թ) ե. ատ. Գոյացութիւն ինչ քարայրի. *տղաքի : — fluor :

Spathe (սբա՛թ) ե. ից. **Պատատ [involucre] (մխա. բղջիճ ունից, քատ. անկոպիատաց) :

Spatule (սբա՛տիւլ) ե. ից. 1. Գործիք ինչ գեղատարծաց ատ. ի ատրածանիլ զօծանելիս [onguent] և զպակղանիս. *քատհակ : ‖ 2. *Քատհակատաց ատք :

Spécial, ale (սբեսիա՛լ, լ՛) ած. Յատուկ. առանձնին. մնաքատուր : Par grâce spéciale. Ce sera l'objet — de mes études :

Spécialement (սբեսիալմա՛ն) ſ. Մասնաւորապէս. մնաքատուրապէս. յատկապէս. մնաքատուքով. յատուկապէս : Tous les savants, et — les chimistes :

Spécialiste (սբեսիալի՛ս) ած. և ե. տե՛ս *Մասնագէտ : Un médecin —. Un — :

Spécialité (սբեսիալիթե) ե. ից. 1. Միակհանգամանքութիւն. յատկութիւն. մնաքատուրութիւն : ‖ 2. Մասնաւոր առանձնաձք, վաճառական. *մասնագիտութիւն : Ce savant modeste n'a pas voulu sortir de sa — :

Spécieusement (սբեսիէզմա՛ն) ſ. Կերպարանաւք ճշմարտութեան. հաւանականութեամբ. կերպարանաւոր : Il a exposé le fait si —, qu'il a séduit tout le monde :

Spécieux, euse (սբեսիէ, էզ) ած. 1. Գիշերիկ : Cacher une profonde misère sous des dehors —. Arithmétique spécieuse. տես Algèbre. ‖ 2. (ընդ.) Որ ունի զկերպարանս ճշմարտութեան և արդարութեան, կերպարանաւոր. արտաքինապատիւ : Raisonnement —.

Spécification (սբեսիֆիքասիո՛ն) ե. ից. Մասնր որս. չուանի. առանձնին յայտարարութիւն :

Spécifier (սբեսիֆիէ) բ. ն. Մասնր յայտ առնել. նշանակել մի քան միւսից. յատկացուցանել. տեսակապարել : La loi ne peut pas — tous les cas particuliers :

Spécifique (սբեսիֆի՛ք) ած. 1. Կերպհանգամ. տեսակի իրից. յատուկ : Qualité —. ‖ 2. Տեսակարար : Différence —. Pesanteur ou gravité —. [est un — contre la fièvre :

— ե. ատ. Կերպհանգամ, յատուկ գիւղ : Le quinquina

Spécifiquement (սբեսիֆիքմա՛ն) ſ. Մասնաւորապէս. մնաքատուրապէս. առանձնապէս : La propriété d'attirer le fer appartient — à l'aimant :

Digitized by Google

Spécimen (-բէ-սի-մէն՛) ե. -ը. Օրինակ. փորձ։ Un — de la nouvelle édition est joint au prospectus. Des spécimens։

Spectacle (-բէքթ-թլ) ե. -ը. 1. Տեսարան. տեսիլ. տեսութիւն։ — d'horreur. Triste, horrible —. Beau —. Je ne saurais supporter un pareil —. Exposer en —. Հրապարակաւոր, հրապարակաւորիլ առնել։ Être en —. Տեսարան լինել. լինիլ ի տեսիլ։ Donner en —. Ի տեսիլ կացուցանել. տեսարանել։ Se donner en —. Ընծայիլ զանձն ի տեսիլ. ի տեսարան հանել զանձն։ Servir de —. Աւանդ դնուածքի լինել. տուակ և ծանակ կացուցանել զանձն։ ‖ 2. Տեսարան. խաղ. Հանգիստ. (տես Հոսվ մոյեցիս)։ ‖ 3. Թատերական խաղ. Թատերախաղ։ Aller au —. Assister à un —։

Spectateur, trice (-բէքթ-թէօր, թրիս) ե. 1. Տեսող. Հանդիսաւոր։ Il n'a point eu de part à cette action. il n'en a été que simple —։ ‖ 2. Թատրասեր. Հանդիսասէր. Հանդիսական։ Cette pièce a ravi les spectateurs։ [կերպին։ Analyse spectrale։

Spectral, ale (-բէքթ-րալ, -լ՛) ած. *Լուսապատ-

Spectre (-բէքթ-թր) ե. -ը. 1. Աւ- տղգը երեւոյթ. ուրուական. ուրուս. ոգի. երեւակերպ ցնորք։ — hideux, effroyable. Il lui est apparu un —։ ‖ 2. (ֆիզ.) Անձն երկայն հասակաւ, ժլգոյն և վտիտ յոյժ. ուրուական։ C'est un —։

— solaire կամ լոկ —. Գունաւոր պատկեր նեպտեսլ յորմ մթասենեկի [chambre obscure] ի ճառագայթէն արեգական անցկելոյ ընդ հատուածակողմն. *լուսապատկեր։

Spéculaire (-բէքիւ-լէր) ած. Pierre —. Փայլ քար թափանցիկ. պազպազուկ։ Science —. Փիլոսոփայութիւն հայելիագործութեան. (ից.)։

Spéculateur (-բէքիւ-լաթէօր) ե. -ը. 1. Դէտ. փիլոսոփայ. Հեղասող. ընդիկ. (ից. այլ՛ տես Observateur)։ — des corps célestes։ ‖ 2. *Շահագիտ։ Cet homme est un hardi —։

Spéculatif, ive (-բէքիւ-լաթիֆ, իվ) ած. 1. Ըմբռնողական. Հայեցուղ. մտաւոր։ Les philosophes spéculatifs։ ‖ 2. Հայեցական. տեսական։ Écrivain —. Son ouvrage est purement —։

— ե. -ը. Որ պատկառի ի տեսութիւնս քաղաքական խնդրոց. մտաւոր։ Les spéculatifs ont débité là-dessus force rêveries։

Spéculation (-բէքիւ-լասիօն) ե. իգ. 1. Ընդունութիւն. Հեղասութիւն. Հայեցողութիւն. տեսութիւն։ La — des astres. Il n'entend rien aux spéculations de la politique։ ‖ 2. Հետազօտութիւն վերացեալ իրաց. մտաւորական քննութիւն, խուզարկութիւն։ Les spéculations les plus élevées։ ‖ 3. Տեսական վարդապետութիւն. տեսական. տեսականութիւն. տեսութիւն. տեսուած։ (Որ և Théorie)։ Cela est bon dans la —, et ne vaut rien dans la pratique։ ‖ 4. *Շահագիտութիւն։ Se livrer à des spéculations hasardeuses։

Spéculer (-բէքիւ-լէ) բ. ն. Դիտել. քննել. Հեղասել. (ից. այլ՛ տես Observer)։ — les astres։

— բ. ն. 1. խորհիլ. խոկալ. մտախորհ լինիլ. մտիր գնուսաւ ածիլ։ — sur les matières politiques։ ‖ 2. Աւնել շահագիտութիւնս. *շահագիտիլ։ — sur les fonds publics, sur les vins։

Spéculum (-բէքիւ-լո՛մ) ե. -ը. Գործի վիրաբուժից քննելոյ քնէրգին կազմի գործածական ինչ մարմնոյ. **քննասան։

Spée (-բէ) ե. իգ. տես Cépée.

Speneer (-բէնէ-ր) ե. -ը. Հանգերձի ինչ ոտքնոցական։

Sperguie (-բէր-գի՛) ե. իգ. Տանկ ինչ ոտ ոսկեզօծ ցանկ զկոքին կովուց և սիրկի ի հատուց և ոչաւնոց. ոչաւնոտրա (?)։ [de baleine.

Sperma ceti (-բէր-մա -սէթի) ե. -ը. տես Sperme

Spermatique (-բէր-մա-թիք) ած. Սերմնական։ Vaisseaux, canaux, animaux կամ՛ vers spermatiques։

† **Spermatocèle** (-բէր-մա-թո-սէլ՛) ե. իգ. Աչառութիւն և պրիսուն երկոտրոցաց ի կուտակուլ սերմնանն. *սերմնակոչ։

Spermatologie (-բէր-մա-թոլ-ժի) ե. իգ. Ճառ յոչոգս սերմնոյ անասնոց. *սերմնաբանութիւն։

† **Spermatophage** (-բէր-մա-թո-ֆաժ) ած. Սերմնակեր, կաւակեր (Թռչնոյն)։ [կաթնասերութիւն. սերմնկերնութիւն։

† **Spermatorrhée** (-բէր-մա-թո-ռէ) ե. իգ. Սերմնա-

† **Spermatozoaire** (-բէր-մա-թոզ-ուէր) ե. -ը. Սերմնական կենդանի, տիրանիկ։ [(Որ և Semence)։

Sperme (-բէր՛մ) ե. -ը. Սերմն (արտ.). սպասութիւն։ — de baleine. տես Blanc de baleine ի Baleine.

Sphaecèle (-ֆա-սէլ՛) ե. -ը. Գաղգիկեղ, փտութիւն (անդամոյ կամ գործարանաց մարմնոյ)։

Sphacélé, ée (-ֆա-սելե) ած. փտեալ։ Membre —։

Sphénoïdal, ale (-ֆինօ-իտալ, -լ՛) ած. *Սեպատկերային։ Suture sphénoïdale. Sinus sphénoïdaux։

Sphénoïde (-ֆինօ-իտ) ած. -ը. Os —, կամ՛ լոկ —. ե. -ը. *Սեպատկերակ ոսկր գանգոյ. *սեպոսկր։

Sphère (-ֆէր՛) ե. իգ. 1. Գնդաձեւ մարմին (ըստ երկրաչափից). գունդ։ Le centre, le diamètre d'une —։ ‖ 2. Գնդական պատկեր երկրի. *երկրագունդ։ (Որ և Globe terrestre)։ ‖ 3. Գնդական պատկեր երկնից. *երկնագունդ։ — armillaire։ ‖ 4. Յատուկ սիզդանց ասահզաբաշխութեան ի ժամն երկնագնդի. *երկնագունդ։ Il étudie la —։ ‖ 5. Շրջանակ (գնդայուն ասահզոյց կամ մեջտեղակաց). քաղաք։ Saturne parcourt sa — en trente années։ ‖ 6. Գաւազանակ (երկնից)։ ‖ 7. (փոխ-ի.) Շրջանակ. պատասխակ. առաքածութիւն. առհմին. չափ. պայման։ Cela n'est pas de votre —. Sortir de sa —. Étendre la — des connaissances humaines։

Sphéricité (-ֆէր-իսիթէ) ե. իգ. Գնդաձեւութիւն. քաղաքականութիւն։ La — de la terre։

Sphérique (-ֆէր-իք) ած. 1. Գնդաձեւ. գնդակերպ. գնդաւարուակ։ Corps, figure —։ ‖ 2. Գնդական։ Traité des triangles sphériques։

Sphériquement (-ֆէր-իքման) ս. Ըստ կերպարանի կամ ըստ նմանութեան գնդի. գնդաձեւ։

Sphériste (-ֆէր-իսթ) ե. -ը. Յաւագիր գունդքաղաւ (տես նախին)։

Sphéristère (-ֆէր-իսթէր) ե. -ը. Հրահանգարան գունդքաղաւ (տես նախին). *գունդքաղարան։

Sphéristique (-ֆէր-իսթիք) ե. իգ. Գունդքաղ. *գնդաքաղ. (տես նախին)։

Sphéroïdal, ale (-ֆէրօ-իտալ, -լ՛) ած. Գնդաձեւական։ Corps —. Forme sphéroïdale։

Sphéroïde (-ֆէրօ-իտ) ե. -ը. Գնդաձեւ մարմին. (ըստ երկրաչափից)։ — allongé, aplati։

Sphéromètre (-ֆէր-օմէթր) ե. -ը. Գործի ինչ գնաչափից. *գնդաչափ։

Sphincter (-ֆինգթէր) ե. -ը. Զապիչ, գնդիչ մուկն [muscle] (ըստ անգամագործից)։ Le — de l'anus։

Sphinx (-ֆինքս) ե. -ը. 1. Յառաջագոյն որ ասնիր

գէմն և սակիս ինոջ, մարմնին սահմանս և ինքս սրծուոյ (քան սառասպէրաց). Սրփինքս. Սփինքս։ ‖ 2. Անդրի որ ունի գէմն և սակիս կանացիս և մարմնին սահմանս. սփինքս։ Un — de bronze, de marbre։ ‖ 3. Ապզ ինչ իմիջ ինաման. սփինքս։

Spharagistique (սֆա-ռիս-տիք) ե. իդ. Գիտութիւն կնքոց. *կնքագիտութիւն։

Spic (սպիկ) ե. ս. տես Lavande.

Spica (սպիս-) ե. ս. Գաւառն Հաճախձոր. (քան վիրաբուժից)։ Որ և Épi։

Spicilège (սպի-լէժ) ե. ս. Գիտղատածոյք յիշատակարանաց, պրակաց. Հաճախքաղ։

Spina-bifida (սպին-պիֆիտա) ե. ս. Հիւանդութիւն ինչ ողնայարի. *երկհերձութիւն։

Spinal, ale (սպին-ալ, ս՛) ած. Ողնայարական։ Le nerf —. Artères spinales։ [այտուցն ինչ ասկրաց։

Spina-ventosa (սպին-վէնդոզա) ե. ս. Ցաւագին

Spinelle (սպինել՛) ած. ս. Rubis —, կամ լուկ —. ե. ս. Տգղի սառասկ. (սրբ. լ՛ա)։

Spinosisme (սպինոզիզմ) ե. ս. Վարդապետութիւն Սպինոզայ փիլիսոփայի Հոլլանդացւոյ յ՛ծին գարուն. սպինոզականութիւն. սպինոզականութիւն։

Spinosiste (սպինոզիստ) ե. Հետևող վարդապետութեան Սպինոզայ. սպինոզական։

† — ած. Սպինոզական. սպինոզական։

Spiral, ale (սպիր-ալ, ս՛) ած. Գարշապտոյտ. *պտուտաձև։ Forme spirale. Ressorts spiraux։

— ե. ս. Գարշապտոյտ զսպանակ (ժամացուցի). պտոյտ։

Spirale (սպիր-ալ) ե. իդ. Գիծ ինչ կոր (քան երկրաչափից). պտոյտ. *պտուտագիծ։ En —. Գարշապտոյտ։

Spiration (սպիր-սիո) ե. իդ. Փչումն. (ասի Գրոցիմանէ Հոգւոյն Սրբոյ ի Հօրէ և Յորդւոյ)։ Le Saint-Esprit procède du Père et du Fils par voie de —։

Spire (սպիր) ե. իդ. 1. Գարշապտոյտ գիծ զպլանաձև. Ս. քահանայի։ (Որ և Hélice)։ ‖ 2. Միևն մի պատուաճ պարշապտոյտ գծի. պտոյտ։ ‖ 3. տես Spirale. ‖ 4. Գարշապտոյտ խաբխաբ (օձաձև, քան հարթապարանոցաց)։

Spirée (սպիր) ե. իդ. Ապզ ինչ անկոց պտրաիզի. *ասպիրան։ — ulmaire. — filipendule։

Spirite (սպիրիտ) ե. ս. *Ոգեհարց. *ոգեհարցուկ։

Spiritisme (սպիրիտիզմ) ե. ս. Կարծեցեալ հաղորդութիւն ընդ ազգս մեռելոց. *ոգեհարցութիւն։

† **Spiritiste** (սպիրիտիստ) ե. ս. Որ պատրաի յոգեհարցութիւն. *ոգեհարցուկ։

Spiritualisation (սպիրիտալիզասիո) ե. իդ. Հանելն զոգի մարմնոց. Ս. ընդհանանալն. (Վլ.)։ La — se fait par la distillation։

Spiritualiser (սպիրիտալիզե) բ. ն. 1. Հանել զոգի խառնուածով մարմնոց. Ս. ընդհանանալ. (Վլ.)։ ‖ 2. (ետ.) ի Հոգևոր կամ յոյժ սուրբ դիտս շրջել, իմաստասիրել, առնուլ։ Il y a des théologiens qui ont spiritualisé toutes les histoires de la Bible։

Spiritualisme (սպիրիտալիզմ) ե. ս. 1. Տարապայման Հոգևորութիւն. (Վլ.)։ ‖ 2. Հոգեկրթութիւն. *Հոգեպաշտութիւն։ Le — est enseigné par Descartes, par Leibnitz, etc. [գեպաշտ։

Spiritualiste (սպիրիտալիստ) ե. Հոգեկրթ. *Հոգեպաշտ։ — ած. *Հոգեկրթական։ La doctrine —։

Spiritualité (սպիրիտալիտե) ե. իդ. 1. Հոգեզինն բնութիւն. անձնութեական բնութիւն. անձնութեութիւն։ La — de l'âme։ ‖ 2. Հոգևորութիւն. Հոգևորականութիւն։ Livre de —։

Spirituel, elle (սպիրիտուել, ել) ած. 1. Հոգեզինն. Հոգևոր. անձնութեան. անձնութեական. անասպրական. անմարմին։ Les anges sont des substances spirituelles։ ‖ 2. Հոգեկան։ L'empire — que J.-C. a voulu étendre par toute la terre։ ‖ 3. Հոգևոր. Հոգևորական։ L'homme —. La vie spirituelle. Cantique —։ ‖ 4. Հոգևոր. Հոգևորական. կրօնական։ Poser des bornes entre la puissance spirituelle et la puissance temporelle։ ‖ 5. Հոգևոր. խորհրդական. այլաբանական. այլաբանական։ Sens —։ ‖ 6. Հանճարեղ. ագնիւ։ Un homme fort —. Une réponse spirituelle։

— ե. ս. 1. Հոգևոր մարդ։ Les faux spirituels։ ‖ 2. Հոգևոր մաան։ Le — d'un bénéfice։

Spirituellement (սպիրիտուելման) ա. 1. Հոգեզինն. Հոգևորապէս. Հոգեսով։ ‖ 2. Ի Հոգևոր կամ ի խորհրդական միտս. Հոգևորական. այլաբանաբար։ Interpréter —։ ‖ 3. Հանճարով. Հանճարաբար։ Il lui répondit fort —։ [լինչ. բարկ։ Ce vin est fort —։

Spiritueux, euse (սպիրիտուե, ս՛ս) ած. Ոգեղէն

— ե. ս. Ոգեղէնց ըմպելի։ Il fait abus des —։

Splanchnique (սփլանկնիք) ած. Փորոտից։ Nerfs, cavités splanchniques։

Splanchnologie (սփլանկնոլոժի) ե. իդ. Ուսան առգամագիտութեան որ վասն զգայարանաց [viscère]։

Splcen (սփլին՛) ե. ս. Ջանգրութիւն, տազականք ի կենաց. (ապզ ինչ անամաղձութեան)։ Avoir le —։

† **Splénalgie** (սփլենալժի) ե. իդ. Փայծաղցաւութիւն։

Splendeur (սփլանտօր) ե. իդ. 1. Մեծապայծառլոյս. պայծառութիւն. (վարի ի բնասղծ. և ի պերճ առարուածս)։ La — du soleil, des astres։ ‖ 2. (ետ.) Մեծաշուք փառաւորութիւն. շքեղութիւն։ La — de son rang, de son nom. Il vit avec beaucoup de —։

Splendide (սփլանտիտ) ած. Մեծապայծառ. մեծաշուք. մեծատպաւ. շքեղ. փառաւոր։ Un homme —. Festin —. Il nous donna un repas —։

Splendidement (սփլանտիտման) ա. Մեծաշուք փառաւորութեամբ. շքեղութեամբ։ Il vit —։

Splénique (սփլենիք) ած. 1. Փայծաղան. *փայծաղնական։ Veine —։ ‖ 2. Օգտակար փայծաղնացաւութեան (դեղ)։ [ծաղան. *փայծաղնատապ։

† **Splénite** (սփլենիտ) ե. իդ. Տապ, բորբոքումն փայ-

† **Splénocèle** (սփլենոսել՛) ե. իդ. Թափումն, ամիսումն փայծաղան. *փայծաղնաթափութիւն։

Spode (սփոտ) ե. իդ. *Թիթեղածնաա զընդիկ [oxyde de zinc] ի կրացմանէ [calcination] ապզատրի [tutie]։

Spoliateur, trice (սփոլիատօր, տրիս) ե. Մերկացուցիչ. կողոպտիչ։ Վատրի և իրը ած. Un acte —։

Spoliation (սփոլիսիո) ե. իդ. կողոպտառնիք. կողոպտումն. զրկումն. յափշտակութիւն։ Il fut victime d'une infâme —. Avant la — de la succession։

Spolier (սփոլիե) բ. ն. կողոպտառ, զրկել զոք ի առացուածոց կամ ի ժառանգութենէ բռնութեամբ կամ նենգութեամբ. մերկացուցանել։

Spondaïque (սփոնտայիք) ած. ս. Vers —, կամ լուկ —. ե. ս. Տող վեցստանեայն [hexamètre] ճառից և հառաջմայեցւոց, որոյ հինգերորդ տան հասիցայր է փոխառնակ տաղան [dactyle]. Համաչափական։

Spondée (սփոնտե) ե. ս. Չափ յոյն և հռովմէական բառաստեղծութեան յերկուց երկարաց. Համաչափ։

Digitized by Google

Spondyle (սբոնդիլ) ի. արս. 1. Ձկնկան. շրջանակ։ (Որ և. Vertèbre)։ ‖ 2. Երկրորդ լիսեռան կամ շրջանակ (ատլան կամ պարանոցի)։ ‖ 3. Խեցեմորթի ինչ. կրկնատափ [bivalve] ատրճանմանան։ On mange, en Italie, les spondyles comme les huîtres։

Spongieux, euse (սբոնժիէ, էզ) ած. Սպունգանման. *սպունգակերպ. *սպունգանման։ Le poumon est —. La pierre ponce est spongieuse։

Spongite (սբոնժիթ) ի. իգ. Գետ ծակատիկն իրրև գոգաձեզ. *սպունգաքար։

Spontané, ée (սբոնթանե) ած. 1. Ինքնակամ. ինքնաբուխ. ինքնաբերական։ Mouvement —. Génération spontanée։ ‖ 2. Ինքնաբոյս, ինքնածուխ, ինքնեռակ (առանձ)։

Spontanéité (սբոնթանէիթե) ի. իգ. Ինքնաբերաբաժին. կամնակատարություն։ La — d'un mouvement։

Spontanément (սբոնթանեման) ի. Ինքնաբերաբար. ինքնին. *ինքնաբերաբար։ Une résolution prise —. Une maladie qui se développe —։

Sponton (սբոնթոն) ի. արս. տես Esponton.

Sporadique (սբոռադիք) ած. 1. Որ ոչ համաճարակ [épidémique] և ոչ գաւառաստիճան [endémique] (հիւանդութիւն). սիրա։ Choléra —։ ‖ 2. Վ. պրոտեստանտական և յիր. (բառ երկրաբանից)։ Blocs sporadiques։

Spore (սբոռ) ի. իգ. *Սերմնիկ (գաղտաստեր [cryptogame] անկոց)։ [Ձևաբեմ-ատյք։

Sport (սբոռթ) ի. արս. 1. *Պատնաւորութիւն։ ‖ 2.

Sportule (սբոռթիւլ) ի. իգ. Նուրակաւոր գոր բաշխէին մեծամեծք հաւատացելոց պարտապահանջոց կամ ձեռակալաց [client] խրախճանց։

Spumeux, euse (սբիւմե, էզ) ած. Փրփրալից։ Salive spumeuse։ [Բօշի [gecko]։ Բքաքարբ։

† **Sputateur** (սբիւթաթէօռ) ի. արս. Ախտ ինչ քաղցր.

Sputation (սբիւթասիօն) ի. իգ. Թքանկին. Բքաքում. (բառ բժշկից)։ — fréquente։

Squale (սքուալ) ի. արս. Ախտ ինչ ամաստաւա ձկանց. գեղաղ. գաղ. (Տես և. Roussette)։ Les raies et les squales sont des sélaciens։

† **Squame** (սքուամ) ի. իգ. 1. Փաքրիկ տերև ոք պատառ զգայուն ծաղկանց, ինչ. *տերևիկ։ ‖ 2. Թեղի, փիզիկանք (մարմին, բառ բժշկից)։

Squameux, euse (սքուամե, էզ) ած. 1. Թեղափառ։ ‖ 2. Թեղամանան։

Square (սքուեր, սքուառ) ի. արս. Պարտեզ. կանգ գաղափառ (ի քաղաքամիջի)։ Le — Monthelon։

Squelette (սքելէթ) ի. արս. 1. Ոսկրատի մնացորդ. կմախք։ Un — d'homme. Le — d'un cheval։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Անձն վատ յայժ։ C'est un —, un — ambulant։ ‖ 3. (փոխ.) Կմախք։ Il a trop abrégé son discours, ce n'est plus qu'un —։

Squinancie (սքինանսի) ի. իգ. տես Esquinancie.

Squine (սքին) ի. իգ. Տունկ ինչ արդ սպրման վարք ի բժշկութեան իբրև քրանաբեր։ (Որ և. China. գրբ և. Esquine)։

Squirre կամ **Squirrhe** (սքիռ) ի. արս. Խարծր և անցաւ այտուցմն (ի մեզրենի, բառ բժշկից)։

Squirreux կամ **Squrrheux, euse** (սքիռե, էզ) ած. Անցաւ և կարծրատիպ (այտուցմն)։

St, st (սէթ, սէթ. ի մեզմագ հնչելի է) Նշան. ւսպրւ գոչ. հէ՛ հէ՛. ա՛յ դուռ. էշ՛ն էշ՛ն։ St, st, venez ici tout de suite։

Stabat (սթաբաթ) ի. արս. Երգ ինչ եկեղեցական հաւանականից յաւագ շաբաթու. կայր որ խաչին։ Le — de Pergolèse, de Rossini։

Stabilité (սթաբիլիթե) ի. իգ. 1. Հաստատաւորութիւն. ամրութիւն։ (Յայլ միտս ասի լաւ ևս Solidité)։ La — d'un édifice։ ‖ 2. (փոխ.) Հաստատութիւն. տեւականութիւն. Յաստակամտութիւն. կայտականութիւն։ La — d'un État։ ‖ 3. կայն Յաստի ի տեզալ ուրիք, կայտականութիւն. յարտկայտութիւն։ Faire vœu de — dans une communauté religieuse։

Stable (սթաբլ) ած. 1. Հաստատուն. ամուր։ (Յայլ միտս ասի լաւ ևս Solide)։ Un édifice —։ ‖ 2. (փոխ.) Հաստատուն. կայտուն. Յաստակամտ. տեւական։ Une paix ferme et —. Rien n'est — en ce monde։

Stade (սթատ) ի. արս. 1. Չափ ինչ տալտզ. նախնեաց յերկայնութեան 180 մետրից. ասպարէզ. աստիճան. հիպոդրոմ։ Il courut vingt stades sans se lasser. Huit stades valent un mille romain։ ‖ 2. Ընդարձակատեղի (առ նախնիսն ցոյն). ասպարէզ. աստիճ. Վ. ասպրոմատեղի։ Courir dans le —. Gagner le prix du —։ ‖ 3. Շրջան (մէջ ընդ մէջ [intermittent] հիւանդութեան, բառ բժշկից)։

Stage (սթաժ) ի. արս. 1. կոչն Յաստի նորընտիր փաստաբանի նիստատ յիշատակ եկեղեցւոյ ամիս վեց։ կրկնաւորութիւն։ ‖ 2. Սահմանեալ ժամանակ գիտնականի յաստանի կամ փաստաբանի յատեանի. գիտնական. կայտնութիւն։ Faire son — à la cour d'appel։

Stagiaire (սթաժիէր) ած. արս. Avocat —, կամ լոկ —. ի. արս. Յաստանակ կամ փաստաբան գիտնական յատենի. *ատենանոց. *ատենանման։ [ատենի։

† **Stagirite** (սթաժիրիթ) ի. արս. Ստագիրացի. Արիս.

Stagnant, ante (սթագնան, անթ) ած. Ջ. Լճացեալ, ծորացեալ, հանգստեալ, անշարժ (ջուր)։ Տես և Croupissant։ ‖ 2. Անիրագոյ. անհոս (արիւն կամ հիւթ մարմնոյ)։

Stagnation (սթագնասիօն) ի. իգ. 1. Անշարժանութիւն. անիրագոյացութիւն։ La — des eaux, du sang։ ‖ 2. (փոխ.) Դադարումն։ La — des affaires։

Stalactite (սթալաքթիթ) ի. իգ. կախաձածք ջուրց որ դիզեալ ի վերոյ մխոցից քարացեալ պատին ի ներսոյս գետնափոր այրից. *չիմաքար։

= Վկաբ. "Ի յամանոյս գոթիածոյս սահանային, յորում բանդրանիկն Յան քաջագործ կրօնի ապարանս ուսանողաց գնդապետին հանին, յայնմ յամս խոնաւոյ գրոյ գիր վնաս ի վերայ փշոնց տարածեալ պղին". Ցոհ. երզնկ. Նիգր. ի Գր. Լուս. Սոփ. Հայկ. ե. 112։

Stalagmite (սթալագմիթ) ի. իգ. Քարայրին կցառած կաթածանց ջուրց ի յատակս գետնափոր այրից. *պղակաքար։

Stalle (սթալ) ի. իգ. 1. Դատաստան (ջուրջ զդատաւոր եկեղեցւոյ)։ Occuper une —։ (Տես և Forme, 13)։ ‖ 2. Դատաստան (ի քաղաքանի)։ Louer une —։

Stance (սթանս) ի. իգ. Տուն (չափաւ քանից)։ — de quatre vers, de huit vers։

— չ. Գերբիւսած ինչ ի տունս տունս բաժանեալ. *անաստղ։ Faire des stances։

† **Stapédien, ienne** (սթապէդիէն, իէն) ած. Ա. պանդակի (ականջաց, բառ անգամագիտից). *ասպանդակային։ Muscle —։

Staphisaigre (սթաֆիզեգր) ի. իգ. Տունկ ինչ արդ սերմունկը տասակիւ են արջուց. խաղաղախառն. *պղնձախառն. (արբ. փղզեմ. գեղիւ խ. Ցիզեր)։ (Որ և Herbe aux poux, Pédiculaire)։

Digitized by Google

Staphylin (ստաֆիլին) է. ած. Ագռ ինչ պատեհապետ [coléoptère] միլիատաց. խաղալիճաց։

Staphylôme (ստաֆիլոմ) է. ած. Խաղողանման այտուցմն ինչ ական. *խաղողահատ։ — de la cornée, de l'iris։

Staroste (ստարոստ) է. ած. *Աւատատու ազնուական կան կ՚հետեւի. *սատրապ։

Starostie (ստարոստի) է. իգ. Աւատ [fief] պարգեւեալ յարքայէ կ՚հետեցող ազնուականի սեմիք. *սատրապութիւն։

Stase (ստաս) է. իգ. Դադարումն, կայանութիւն (ազեան կամ հիւթից մարմնոյ ի մնալն խիք մարմնոյ)։

Stater կամ **Statère** (ստատեր) է. ած. Արծաթի գահեկան ինչ նախնեաց որ ազեր փրանկ երիս և հարիւրորդս 72. սատեր. չորքդրամեան. կարգանոց։ (Որ և Tétradrachme)։

† **Statère** (ստատեր) է. իգ. կշիռ. խէտ։

† **Stathmétique** (ստաթմէտիք) է. իգ. *կիրարկութիւն չափուց և կշռոց։

Stathouder (ստաթուդեր) է. ած. Գահերէց (նախնի ընկերհաշտութեանն [république] Հոլլանդացւոց)։

Stathoudérat (ստաթուդերա) է. ած. Գահերիցութիւն (նախնի ընկերհաշտութեանն Հոլլանդացւոց)։

Statice (ստատիս) է. իգ. Ագռ ինչ անկոց. *սատատիկէ։

Station (ստասիոն) է. իգ. 1. կայն կանգուն (ըստ քնաիսոցից). յառնկացութիւն. սանակացութիւն։ La — est plus pénible à maintenir que la marche։ ‖ 2. Չափ ազ առնուլն ուրիք սա ժամնոյ ինչ. գադարումն. գադրիկ։ Je ne suis pas resté longtemps dans cet endroit, je n'y ai fait qu'une —։ ‖ 3. Տեղի գադարելոյ. կայան։ — thermale։ ‖ 4. կայարան, կացոց (կառաց, շոգեկառաց)։ Prendre une voiture à la —. Chef de —. *կայարանապետ (երկաթուղւոյ)։ ‖ 5. Աչքելութիւն (եկեղեցեաց առ ի ստանալ զներգոսութիւնս, ըստ հնամենեան կարգաւիճակին)։ — pour gagner le jubilé։ ‖ 6. կազմունք ծովու ուր յածելոյ շրջին պատերազմիկ նաւք. *յածարան։ ‖ 7. Գադարումն (ընդհատ սատեր կամ մնալոյ)։

Stationnaire (ստասիոներ) ած. 1. կայուն. կայանաւոր։ Jupiter était alors —, et Mercure rétrograde։ ‖ 2. (փոխ.) Անշարժ. եռեզակալ։ La science ne peut être —։ = է. ած. Գահակ նաւ կամ շոգենաւ պատերազմիկ (ի նաւատորմիղիս)։ Le capitaine du —։

Stationnale (ստասիոնալ) ած. իգ. Église —. եկեղեցի սկզբնական։

Stationnement (ստասիոնման) է. ած. կալն ի տեղւոջ ուրիք. գադարումն։ Interdire le — des voitures sur quelque partie de la voie publique։

Stationner (ստասիոնել) բ. ն. կալ մնալ ի տեղւոջ ուրիք. գադարիլ։

Statique (ստատիք) է. իգ. Պատճառ մեքենագիտութեան որ ճառէ զկատարելագործութիւնէ հաստատանոց. կշռականութիւն։ [*մեքենագիտող։

Statisticien (ստատիսթիսիեն) է. ած. *վիճակագիր.

Statistique (ստատիսթիք) է. իգ. ճշդիւթ և մնայր նկարագիր (ընդարձակութեան, բազմամարդութեան, վաճառականութեան երկրի իրիք, այլոցիք հանգերձ). *վիճակագրութիւն։ La — est une science nouvelle. La — de la France։

= ած. *վիճակագրական։ Recherches statistiques։

Statuaire (ստատուեր) է. ած. Արձրիագործ. անդրիանագործ. անդրիասեղծ. պատկերագործ. պատկերքագործ. **արձանագործ։ Un habile, un excellent —։ = է. իգ. Անդրիագործութիւն. *արձանագործութիւն։ = ած. Անդրիագործական. *արձանագործական։ L'art —. Marbre —. Արձանական կաւճ, մարմարիոն։

Statue (ստատիւ) է. իգ. Անդրի. անդրիանոց. արձան. պատկեր. մարգապատկեր. առնապատկեր։ — de marbre, de bronze, d'or, d'argent. — de grandeur naturelle. — équestre, pédestre. Dresser, élever, ériger des statues. On abattit, on mutila ses statues. Droit comme une —. կանգուն իրրև զարձան. արձանացեալ։ Une belle —. (փոխ.) կին գեղեցիկ այլ յոյժ։

Statuer (ստատիւե) բ. ն. կարգիլ. ասհմանիլ. որոշիլ։ L'assemblée n'a rien statué sur cet objet։

Statuette (ստատիւետ) է. իգ. Արձան փոքրիկ. *արձանիկ։

Statu quo (in) (ին ստատիւ ո) Ցիւրաւմ վիճակի. յառաջնումն վիճակի։ Laisser les choses —։ = է. ած. Առաջին վիճակ. առաջին պայման։ Maintenir le statu quo։

Stature (ստատիւռ) է. իգ. Չափ հասակի. հասակ։ Il est de grande —, de moyenne —։

Statut (ստատիւ) է. ած. 1. Օրէնք. օրէնագրութիւն. (իսք)։ Les statuts du parlement d'Angleterre։ ‖ 2. կանոն. ասհմանագրութիւն։ Les statuts d'une confrérie։

Statutaire (ստատիւտեր) ած. կանոնական. ասհմանագրական։ Répartition — d'un dividende։

† **Staurolâtre** (ստաւոլատր) է. ած. խաչապաշտ։

† **Staurophylax** (ստաւոֆիլաքս) է. ած. Գահանակ որ պահէր գիրիկչական փայտ խաչին յեկեղեցւոջ Ս. Յարութեան յԵրուսաղէմ. խաչապահ։

Steamer (ստիմեր) է. ած. *շոգենաւ։

Stéarine (ստեարին) է. իգ. Հատատանուն գոյացութիւն հանեալ ի ճարպոյ կովուց և ոչխարաց ի յօրինուիլն մրոտաց. *քնամարդ։

Stéarique (ստեարիք) ած. *քնամարդական։ Acide —. Bougie —. *քնամարդական, ճարպատար մրոտ. սեւրէնի։

Stéatite (ստեատիտ) է. իգ. Գարշ ինչ կակուղ. *ճարպագարշ։

Stéatocèle (ստեատոսէլ) է. իգ. Այտուցմն փշոյի ի կատարելոյ ճարպանմանն հիւթոյ իրիք. *ճարպանիք։

Stéatôme (ստեատոմ) է. ած. Այտուցմն ճարպատար։

† **Stéchas** (ստեխաս) է. իգ. Տունկ ինչ հատատեալ սր ունի ծաղիկ ծիրանի. եղջերախոտ. Ս. աբեղախոտ. (տրբ. էսխիսխոտիս)։ Գարգոլ օիօ. Գարգոլ վեհէ։ = վկաս. "Աստիսաս [յն. Στοιχάς]. եղջերաւն". Բժշ. — "Սպանօսօսի ծագի. յԱնդա կինի". անգ. — "Աստոսխատսա, . . ինչն ծագի ճ ի, ե Հայերն ասին եղջերան, ե Թուրքերին ղարպալ ըսա ասին". Ամբր. Անգ. անագ. — "Աստիսաս. Գերկի օիօ. Գարգոլ օիօ. հայերին Աբեղջերաւ. ինչն ևս ի, ձերանծագի ասին. լսան Պարսից կին". Բժշ. Ախմեդեի կամերկացոյց։

Steeple-chase (ստիփլչեզ) է. ած. տես Course au clocher ի Clocher, A. 1.

Stéganographie (ստեկանոգրաֆի) է. իգ. *Գաղտագրութիւն. *ծածկագրութիւն։ (Որ և Cryptographie)։

Stéganographique (ստեկանոգրաֆիք) ած. *Գաղտագրական. *ծածկագրական։ Écriture —։

Stèle (ստել) է. իգ. Սիւն, կոթող, արձան մինաքար [monolithe]։ [lumière —։

Stellaire (ստելեր) ած. Աստեղաց. աստեղական։ La

Digitized by Google

† **Stellion** (ստելիոն) ե. ար. Ագռ ինչ մողկի կամ քսաներօչի [gecko]. կովագիսց. կովածուծ։

Stellionat (ստելիոնա) ե. ար. Վատառնէն գնալուածծ որ ոչ է իւր կամ յայտ առնելն առուքեամբ եթէ կալուածն զոր վաճառէ ոչ է ընդ անշարժ գրաւեալ. *նենգաւաճառութիւն։ Crime de —. Il est accusé de —. Commettre un —։

Stellionataire (ստելիոնատէր) ե. *նենգավաճառ։

Sténographe (ստենոգրաֆ) ե. ար. *նեղագիր. *սղագիր։ Ce discours a été recueilli par un —։

Sténographie (ստենոգրաֆի) ե. իե. Աբուեհաս գրելոյ համառօտութեամբ. *նեղագրութիւն. *սղագրութիւն։

Sténographier (ստենոգրաֆիէ) բ. ն. Ընօտարացի գրել. նշանագրել. *նեղագրել. *սղագրել։

Sténographique (ստենոգրաֆիք) ած. *նեղագրական. *սղագրական։

Stentor (ստէնթօր) յտ. ան. ար. Զօրաձայն յոյն ի պատերազմին Տրովադայ, որ ունէր ձայն զօրաւոր յոյժ. Ստենտոր։ Une voix de —. (փոխ.) Ստենտորեան ձայն։

Steppe (ստէփ) ե. ար. և բաս ոմանց իե. Դաշտ ընդարձակ և անգործ. *տափաստան։ Les steppes de la Tartarie։

Stère (ստէռ) ե. ար. Չափ ինչ ապրանքի փայտի. *ասեր։

Stéréobate (ստերէոպատ) ե. ար. Աձգէս [sans moulure] խարիսխ (շինուածոց)։

Stéréographie (ստերէոգրաֆի) ե. իե. Աբուեհաս յատկութիւն առնելոյ գՀառասասուն մարմնոյն ի վերոյ մակարդակի. *Հատատագրութիւն։

Stéréographique (ստերէոգրաֆիք) ած. *Հատատագրական։ Projection — de la sphère։

Stéréométrie (ստերէոմէթրի) ե. իե. Պաան երկրաչափութեան որ ճառէ զչափմանէ Հատատանոց. Հատատաչափութիւն։ Traité de —։

† **Stéréométrique** (ստերէոմէթրիք) ած. Հատատաչափական։ [*Հատատագիծ։

Stéréoscope (ստերէոսքոփ) ե. ար. Գործի ինչ.

Stéréotomie (ստերէոթոմի) ե. իե. Գիտութիւն Հատանելոյ զՀատատասուն մարմնին, այս ինքն զփայտ, զքար, այլովքն Հանգերձ. *ՀատատատՀատութիւն։

Stéréotypage (ստերէոտիփաժ) ե. ար. *Հատատատագրութիւն։ Procédé de —։

Stéréotype (ստերէոտիփ) ած. *Հատատատատիպ։ Avec le temps, les éditions stéréotypes deviennent parfaitement correctes։

† ա. ե. ար. *Հատատատատիպ մատեան։ Les stéréotypes de Didot et d'Herhan sont très estimés։

Stéréotyper (ստերէոտիփէ) բ. ն. *Հատատատատիպ գրել. *Հատատատագրել։ On a stéréotypé Racine։

Stéréotypie (ստերէոտիփի) ե. իե. ի. Աբուեհաս Հատատատագրութեան։ || Ը. Աբուեհատանոց Հատատատագրութեան։

Stérile (ստերիլ) ած. ի. Անբեր. անպտուղ. ամուլ։ Champ, arbre —։ || Ը. Անծին. անծնանգ. ամուլ. սատրկ։ Femme —. Vache —։ || Ց. (փոխ.) Ամուլ. անբեր. անբերքուն։ Un esprit —. Travail —։

Stérilement (ստերիլման) ա. Անշուշտ. յանհոգուստ։ Il a travaillé bien —։ [ծեր. ամլացուցանել։

Stériliser (ստերիլիզէ) բ. ն. Ամուլ, անբեր գոր-

Stérilité (ստերիլիթէ) ե. իե. ի. Անբերութիւն. անպտղութիւն։ La — de ces terres, d'une année։ || Ը. Ամլութիւն, անծնանգութիւն (կնոջ)։ || Ց. (փոխ.) Ամլութիւն. անբերութիւն։ La — d'un auteur, d'un sujet։

Sterling (ստերլին) ած. անփ. Livre —, կամ լոկ —. ե. ար. Ոսկի դահեկան ինչ Անգլիացւոց. *ասերլին։ La livre — vaut environ vingt-cinq francs. Cinquante livres —։

Sternum (ստերնում) ե. ար. Ոսկրակէն առջեւակ կրծից. *կրծասկր. *լանջոսկր։

Sternutatoire (ստերնիւտատուար) ած. փռնչեցուցիչ։ Poudre —։ Վարդ և իրր ե. ար. Le tabac, la bétoine, sont des sternutatoires։

Stéthoscope (ստեթոսքոփ) ե. ար. Գործի ինչ լսելոց. *կրծագէտ։ [Pommade stibiée։

Stibié, ée (ստիպիէ) ած. *Պտղրտախառն։ Tartre —.

Stick (ստիք) ե. ար. Գաւազան նետից։

Stigmate (ստիկմատ) ե. ար. ի. Նշան, հետք վիրաց. սպի. երակչեկ։ Il vient d'avoir la petite vérole, il en porte encore les stigmates։ || Ը. Դրոշմ, խարան (յատուկ գազանց)։ Les stigmates de la justice։ || Ց. Պատառ ինչ իգապի [pistil] անկոց. ծիղ. բեղ։ || Ճ. Շնչառաւ ծակ յերկսային կաղմանս սրովպէիի մեկնաւոց. *շնչածակ։

Stigmatiser (ստիկմատիզէ) բ. ն. ի. Դրոշմել խարանաւ կամ հրացեալ շանթիւք. խարել։ On stigmatisait autrefois les esclaves fugitifs։ || Ը. (փոխ.) Խարել և հրապարակաւ նախատել. հրապարակապարսաւ, հրապարականախատ առնել։ On l'a cruellement stigmatisé dans cette satire։ [գիտցին ի պէտս նկատելոյց։

Stil de grain (ստիլ տը կրեն) ե. ար. Ներկ ինչ

Stillation (ստիլլասիօն) ե. իե. կաթուած. կաթուածի։ Les stalagmites se forment par —։

Stimulant, ante (ստիմիւլան, անթ) ած. Գրգռիչ. զորեցուցիչ. (բան բժշկից)։ Potion stimulante։

= ե. ար. ի. Գրգռիչ գեղ։ || Ը. (փոխ.) Խթան։ Il est assez excité par lui-même, il n'a pas besoin de stimulants։ [գրգռութիւն. ընդառաջացութիւն։

Stimulation (ստիմիւլասիօն) ե. իե. Գրգռութիւն.

Stimuler (ստիմիւլէ) բ. ն. ի. Խթանել. մոլեգնել. գրգռել. ընդառաջացանել. զօրեցուցանել։ Il a de bonnes intentions, mais il faut le —։ || Ը. Գրգռել. (բան բժշկից)։ Il ne faut — l'estomac qu'avec précaution։

Stimulus (ստիմիւլուս) ե. ար. Խթան. (բան բժշկից)։ Un puissant —։ [կոց)։

Stipe (ստիպ) ե. ար. Ցօղուն, ծղօտ (մխաբլթակ ածի.

Stipendiaire (ստիպենտիէր) ած. Վարձկան. (խոսք)։ Des troupes stipendiaires։

Stipendier (ստիպենտիէ) բ. ն. ի. Թոշակս տալ. Հատգել. — des troupes։ || Ը. Ոնհել ի վարձս. վարձել. — des bandits, des assassins։

Stipulant, ante (ստիպիւլան, անթ) ած. Դաշնադիր։ Les parties stipulantes dans ce contrat։

Stipulation (ստիպիւլասիօն) ե. իե. Դաշն. պայման. — expresse, précise։ [գիտաց)։

Stipule (ստիպիւլ) ե. իե. Շիղ (տերևաց, բան ածից.

Stipuler (ստիպիւլէ) բ. ն. Պայմանն գնել. պայմանել. առհմանել։ Ils ont stipulé, il a été stipulé que . . .

Stock (ստօք) ե. ար. Պահեստ (վաճառատեղ)։

Stockfisch (ստօքֆիշ) ե. ար. ի. Ձուկն յատկոտ և չորացեալ։ || Ը. Ագռ ինչ ձողաձկան [morue] չորացելոյ յատևատ։

Stoïcien, ienne (ստոյիսիէն, իէն՛) ած. Պատկերական. առասկեան։ Philosophe —. Philosophie, opinion stoïcienne։

= ե. ար. ի. Հետեւող վարդապետութեան կամ ազան-

Digitized by Google

գոյն Ձևնանի. առոյիկեան. առոյիկոս. առուկացի. արա-
հական։ Les stoïciens étaient de cet avis։ ‖ 2. Ա՛յր
հաստատուն, անյողդողդ. առոյիկեան։ Il a souffert en —։

Stoïcisme (ստօ-ի-սմ՛է) ե. ու. 1. Սառյիկեան ազանդ,
վարդապետութիւն, հերձուած. *առոյիկութիւն. *արա-
հականութիւն։ ‖ 2. Սառյիկեան հաստատութիւն, պին-
դութիւն, արուութիւն։ Il a supporté son malheur avec
un — admirable։ [կացի։ Vertu, cœur, maxime —։

Stoïque (ստօ-ի-ք) ած. Սառյիկեան. առուկեան. առու-
= ե. ու. Սառյիկեան. առոյիկոս։ C'est un —։

Stoïquement (ստօ-ի-ք՛ը-մ՛ն) ս. Ըստ օրինակի առա-
յիկեանց. առոյիկեան արուութեամբ, պինդութեամբ։

Stokfiche (ստօ-ֆիչ) ե. ու. տես Stockfisch.

Stomacal, ale (ստօ՛մ-ա-լ, -լ՛) ած. Զօրացուցիչ
ստամոքսի։ Le bon vin est fort —։

Stomachique (ստօ՛մ-ա-ի-ք) ած. 1. Սաստամոքսի.
*աստամոքսային. (Խոսի. լատ. եւ տես Gastrique)։ ‖ 2. Օգ-
տակար ստամոքսի։ Élixir —։
= ե. ու. Դեղ օգտակար ստամոքսի։

Stopper (ստօփ՛ը) բ. ն. կացուցանել, արգելուլ
(զշոգենաւ, զշոգեկառս, զմեքենայ)։ Առի եւ չեզոքօրէն.
Le capitaine ordonna de —։

Storax (ստօ՛ր-ա-ք) ե. ու. Խեժին ինչ անուշահոտ.
ստաշին. ասիւրակ. ստաքտիկէ. ստաշխ. զուկի։ Le —
provient du styrax officinal։

Store (ստօր) ե. ու. Վարագոյր (պատուհանաց սե-
նեկի կամ կառաց). ստոր։ Lever, baisser կամ abaisser
les stores։

Strabisme (ստր-ա-պ՛իզմ՛է) ե. ու. Շեղութիւն աչաց.
թիւրախնութիւն. թեքախնութիւն։ Le — rend louche,
et fait regarder de travers։

† **Stradivarius** (ստր-ա-վի-ա՛ր-իւս) ե. ու. Ջուրթակ
[violon] յօրինեալ ի Սարագիւսարիոսէ կրեմոնացւոյ։

Stramonium (ստր-ա-մ՛ոն-իօմ) ե. ու. Տունկ ինչ լայ-
նատերև սպիտակածաղիկ. *փշախնձոր։ Գաւազան կամ
Pomme épineuse. *փշախնձոր։ (Տես և. Datura)։ Le —
est un des poisons narcotiques les plus dangereux։

Strangulation (ստր-ան-կ-լ-ա-իւն) ե. եր. Խեղդուածին.
խեղդ։ Des indices de —. † — utérine. տես Hystérie.

Strangurie (ստր-ան-ու՛ր-ի) ե. եր. Միզին դժուա-
րաւ և շիթ շիթ. Ս. կամիամիզութիւն։

Strapasser (ստր-ա-պ-ա՛ս) բ. ն. 1. Գանաղիլ չարա-
գան առնել. գանասիարել. (ձ.)։ ‖ 2. Նկարել կամ ծրա-
գրել փութանակի և անհոգութեամբ։ (Խոսի)։ — une fi-
gure։ Ցայլ միտս ասի միւրի և Strapasonner (ստր-ա-սօն՛)։

Strapontin (ստր-ա-պ՛ոն-տ՛ին) ե. ու. Շարժուն նստա-
րան (յատակագծեան կառաց և ի թատերս)։

Stras (ստր-ա՛ս) ե. ու. Ակուառատական ագամանդ.
*ստրաս։ [մեան միւռոզեան։

Strasse (ստր-ա՛ս) ե. եր. Խաշտարակի կամ խոտան

Stratagème (ստր-ա-թ-ա-ժ՛ե՛մ) ե. ու. 1. Հնարք պա-
տերազմի. կիւրքը. Ս. հին։ Vieux, nouveau —. Trouver
un —. Se servir de —։ ‖ 2. (ի խոսի.) կիւրքը. Հնարք.
Ճարտարութիւն. խորամանկութիւն. (տե՛ս վարպետա-
թիւն)։ Employer divers stratagèmes. Un plaisant —։

Stratège (ստր-ա-թէժ՛) ե. ու. Զօրավար, սպայապետ
(Ա՛թենացւոց)։

Stratégie (ստր-ա-թէ-ժ՛ի) ե. եր. Տեղեկութիւն իրաց
պատերազմի. Ճարտարութիւն մարտի. զօրավարութիւն.
զօրավարական. *առաքինութիւն արուեստ. *առաքինագիտու-
թիւն. *մարտագիտութիւն։ — s'oppose à tactique, qui
se dit des opérations que les armées opposées font à
la vue l'une de l'autre. Il est habile en —։

Stratégique (ստր-ա-թէ-ժ՛ի՛կ) ած. *Ի պատերազմական.
*մարտագիտական։ Études stratégiques։

Stratégiste (ստր-ա-թէ-ժ՛իս-թ) ե. ու. Հմուտ պատե-
րազմաց և գործոց զինուորութեան. *առաքինագէտ. *մար-
տագէտ։ Un habile —։

Stratègue (ստր-ա-թէ՛ւ) ե. ու. տես Stratège.

Stratification (ստր-ա-թ-ի-ֆ-ի-կ-ա-իւն) ե. եր. 1. Շա-
րեալ, զետեղեալ զգեղացութիւնս խաւ ի խաւս վերայ
յոմանի (ըստ տարբագիտաց). խաւ ի խաւոյ գաստա-
րութիւն։ ‖ 2. Շար խաւուց (երկրի, ըստ երկրաբանից)։
La — de ces roches։

Stratifier (ստր-ա-թ-ի-ֆ-իե) բ. ն. 1. Խաւ ի խաւս վե-
րայ դասաւորել, զգեղացութիւնս յոմանի (ըստ տարբա-
գիտից)։ ‖ 2. կարգեալ զետեղել ըստ խաւուց։ Le mou-
vement des eaux a stratifié ces coquillages։

Stratocratie (ստր-ա-թօ-կ-ր-ա-թ՛ի) ե. եր. Վարչու-
թիւն որոյ գլուխք են զինուորականք. *զօրակալութիւն. (Խոսի)։

Stratographie (ստր-ա-թօ-գ-ր-ա-ֆ՛ի) ե. եր. Նկարագիր
բանակի և կազմութեան զօրաց. *բանակագրութիւն։
Végèce a donné la — des Romains։

† **Stratus** (ստր-ա-թ՛ուս) ե. ու. Խաւ (ամպոց)։

Strélitz (ստր-ե-լ՛ից) ե. ու. Նախնի հետեւակախուռմբ ինչ
Խուսաց։ Le corps des — fut dissous par Pierre le Grand։

Stribord (ստր-ի-պօր) ե. ու. տես Tribord.

Strict, icte (ստր-ի-կ-թ) ած. 1. Անձուկ. խիստ. սաս-
տիկ։ Sens — et rigoureux. Une stricte probité։ ‖ 2.
Ձիշդ. Ճշդիւթ։ Il est — en affaires։

Strictement (ստր-ի-կ-թ-ը-մ՛ն) ս. Ճշդիւ. Ճշդութեամբ։ Il
remplit — ses devoirs։

Strident, ente (ստր-ի-դ՛ան, -ան՛թ) ած. Սուր. Ճչոզ։
Voix stridente. Le bruit — d'une machine à vapeur։

Strie (ստր-ի՛) ե. եր. Ակօսածէն, փորածէն փորուածի.
ակօս։ Les stries d'une coquille։ [Tige, graine striée։

Strié, ée (ստր-ի՛ե) ած. *Ակօսաւոր։ Coquille striée.

Strige (ստր-ի՛ժ) ե. եր. տես Vampire.

Strigile (ստր-ի-ժ՛ի՛լ) ե. ու. Քերոց մարթոյ (ի բազա-
նիս նախնեաց)։

Striure (ստր-ի-ու՛ր) ե. եր. տես Strie.

Strobile (ստր-օ-պ՛իլ) ե. ու. տես Cône, 3.

† **Stromates** (ստր-օ՛մ-ա-թ) ե. ու. յե. Յօժանակագրաւոյմ
ճառք (արդոց Հարց). գիրք կամ յիշատակք պատմու-
թեանց։ Les Stromates de saint Clément d'Alexandrie։

† **Strombe** (ստր-օ՛ղ-պ) ե. ու. Ագգ միաւորիկ [univalve]
խեցեմարմնից. ոստրամ։ [*ոստրանման։

† **Strontium** (ստր-օ՛ն-իօմ) ե. ու. Միաւոր ինչ.

Strophe (ստր-օ՛ֆ) ե. եր. 1. Ա՛ստիճն տունս պարբե-
գուածեան [chœur] ի թատերգութիւնս նախնի Յունաց։
*դարձակ։ Un chant divisé en —, antistrophe et épode։
‖ 2. Յուն (տաղի)։ Il y a de fort belles strophes dans
cette ode։

Structure (ստր-ու-կ-թ՛ու՛ր) ե. եր. 1. Շինած. շի-
նուած։ Belle —. La — de ce bâtiment est agréable։
‖ 2. կառուցումն. (Խոսի)։ La — d'un temple։ ‖ 3. կազ-
մուած. կազմութիւն. յօրինուած։ La — du corps humain։
Առի եւ ի բան. La — d'un discours, d'un poème։

Strumeux, euse (ստր-ի-ու՛, Խ-ոզ) ած. տես
Scrofuleux.

Digitized by Google

Stryehnine (ստրիխնին՝) ի. իգ. *կապի [alcali] բնչ թունաւոր յատկ. *բնամորմ՝:

Stue (ստիւ) ի. սր. Շաղախ ի փայտ կճղոց խառնելոց կրով և պէսպէս դանակք. *կճաճկափ. *կճաշաղախ՝ Corniche de —. Ouvrages de —:

Stueateur (ստիւ-ի-պիօռ) ի. սր. *կճաճկափիչ՝

Studieusement (ստիւ-պիօզ-ման՝) ս. խնամով. փութով՝ Cela est — travaillé:

Studieux, euse (ստիւ-պիօ, օզ) ած. յառաջադէմ՝ Un écolier —. Un tel est fort —:

[Stupéfiant, 1.

Stupéfactif, ive (ստիւ-բիֆ-ի-պիֆ, իվ) ած. (ի. բ.) տես

Stupéfaction (ստիւ-բիֆ-ի-պիօն) ի. իգ. 1. Թմբրութիւն. ընդարմացումն. (բառ բժշկ.)՝ Ce remède cause, produit la —: ‖ 2. (ի-պ-բ.) Ապշութիւն՝ À cette nouvelle, il fut frappé de —:

Stupéfait, aite (ստիւ-բիֆէ, էթ) ած. Ապշեալ. ընդարմացեալ. (ընդ.)՝ Il demeura tout —:

Stupéfiant, ante (ստիւ-բիֆիան՝, անթ) ած. 1. Թմբրեցուցիչ. ընդարմացուցիչ. (բառ բժշկ.)՝ Remède —: ‖ †2. (ի-պ-բ.) Ապշեցուցիչ. զարմանալի՝ C'est —:

= ի. սր. Թմբրեցուցիչ դեղ՝

Stupéfier (ստիւ-բիֆիէ) բ. ն. 1. Թմբրեցուցանել. ընդարմացուցանել. (ի. բ.)՝ Le propre de l'opium est de —: ‖ 2. (ի-պ-բ.) Յապուշ կրթել. ապշեցուցանել. զարմացուցանել. ընդարմացուցանել՝ Ce discours stupéfia toute la compagnie:

Stupeur (ստիւ-բիօռ) ի. իգ. 1. Թմբրութիւն. ընդարմացումն. (բառ բժշկ.)՝ ‖ 2. (ի-պ-բ.) Ապշութիւն (ի առաւելն զարմանալոյ կամ յերկիւղէ մեծէ)՝ Nous étions tous dans la —. Il sortit enfin de sa —:

Stupide (ստիւ-բիտ) ած. 1. Ապշեալ. ընդարմացեալ՝ Devant cette accusation il demeura —: ‖ 2. Ապուշ. թանձրամիտ՝ Un homme —: Ա՛սրի և իրր ի. C'est un vrai —:

[répond toujours —:

Stupidement (ստիւ-բիտ-ման՝) ս. Ապշութեամբ՝ Il

Stupidité (ստիւ-բիտ-իտ) ի. իգ. 1. Ապշութիւն. թանձրամտութիւն՝ Il est d'une grande —. Admirez la — de cette homme: ‖ 2. Անմիտ բան կամ գործ. ապշութիւն՝ Il ne dit, il ne fait que des stupidités:

Style (ստիլ) ի. սր. 1. Գրիչ (երկաթեայ կամ փղոսկրեայ որով գրեին նախնիք ի պնակիսս [tablettes] օծեալս մոմով). գրոց՝ Retourner le —. Քնքել, ուղղել զգրեալն՝ ‖ 2. Ցից, սլաք (արեգակնային ժամացուցի)՝ Որ և Gnomon՝ Poser un —: ‖ 3. Երկայնացեալ ծայր իգական [pistil] ծաղկանց. սլաք՝ ‖ 4. (ի-պ-բ.) Պայման, խառնուածք, կազմութիւն բանից. ա՛ճ՝ Les trois styles, le simple, le tempéré et le sublime. — enflé, ampoulé, diffus, oriental, trivial, bas, rampant, sec. Mauvais —: ‖ 5. Ա՛ճ. Անձին օրինակ կամ պայման նկարելոյ, յօրինելոյ. ա՛ճ՝ Cette peinture est de bon —: ‖ 6. Պայման, օրինակ դատաստանական. ա՛ճ. (իշ.)՝ — de la cour de Rome: ‖ 7. (ի-պ-բ. և ընդ.) Ոճ. պայման. օրինակ. կարգ. եղանակ՝ Il peut bien avoir parlé de la sorte, avoir fait telle chose; c'est bien là son —:

— Vieux —. Հին ոճոյ՝ Nouveau —. Նոր ոճոյ՝

Styler (ստիլե) բ. ն. Ընդելուցանել. հրամանդել. վարժել. (ընդ.)՝ Il est fort stylé dans les affaires:

Stylet (ստիլե) ի. սր. Ապտ ինչ դաշունի [poignard] որով բերան ի երիքամիճնի և նուրբ յոյժ. սլաք՝ Il fut assassiné à coups de —:

Stylite (ստիլիտ) ած. սր. Միանակեացց. սիւնեակեան. սիւնեայնստ՝ Saint Siméon Stylite:

Stylobate (ստիլո-պատ) ի. սր. Վաստակաշինգամ (ոճոյ)՝

Styptique (ստիբտիք) ած. խստացուցիչ, պինդիչ որ վէրսին՝ Ս. կապոզ՝ Plante astringente et —:

= ի. սր. Ս. կապոզ դեղ, տունկ՝

Styrax (ստի-ռաք) ի. սր. 1. Ծառ յորմէ կաթէ առատչին. *սախւրակնին՝ ‖ 2. Ցառատչին. սախւրակ. զուխի՝ (Որ և Storax)՝ — liquide. Խառնուածք ինչ անուշահոտ խնկոց. զուխոյ մեղր. զուխի ձէթ. (տրբ. ՀՀ՝ ա՛ն.)՝

† **Styx** (ստիքս) յ. ան. սր. 1. Ագբիւր յԱրկադիա որոյ ջուրք ցրտագինք էին և թունաւորք. Սաթիւքս՝ ‖ 2. Գետ գժոխոց (բառ առասպելագր)՝ Սաթիւքս՝

Su (սիւ) ի. սր. Գիտութիւն՝ Au vu et au su de tout le monde. Տեսանելով և գիտելով ամենեցուն. ի տես ամենեցուն. աչխարհասաս յայտնութեամբ. առանձին աչսց ամենեցուն՝

Suaire (սիւ-Ե) ի. սր. Վառատաւակալ, պատան (մեռելոյ)՝ Որ և Linceul՝ Un mort enveloppé de son —:

— Saint —. 1. Վարշամանկ պատանեաց գլխոյն Քրիստոսի՝ ‖ 2. Կնճռատառգրութիւն փրկչական պատկերին ի վարշամանկի. առնդր գաստառատակ՝ Il m'a apporté de Turin un saint —:

Suant, ante (սիւան, անթ) ած. Հանգիստ և քրտուն. քրտնաթոր. քրտնաթոյր՝ Il est venu tout —. Avoir la peau suante, les mains suantes:

Suave (սիւաւ) ած. Անոյշ. քաղցր՝ Une odeur —. Un mets d'un goût —. Անուշահամ, քաղցրահամ խոտիկ՝

Suavement (սիւաւ-ման՝) ս. Քաղցրութեամբ. քաղցրագոյն՝ Ce sentiment s'insinua — dans son âme:

Suavité (սիւաւ-իտ) ի. իգ. Անուշութիւն. քաղցրութիւն՝ La — de ces parfums, de cette mélodie:

Subalterne (սիւ-պ-ալթէռն) ած. Հանարհագոյն. առընթագոյն. երկրորդական. *ներքնահակարգեալ. *առորակարգեալ՝ Officier, magistrat —. Emploi —:

= ի. սր. երկրորդական, ի ձեռնամէ պաշտօնեայ. առորակ՝ Ce n'est qu'un —, un simple —:

Subdélégation (սիւ-պ-տելի-կասիօն) ի. իգ. կարգելի փոխանակ իւր. տեղապահութիւն՝

Subdélégué (սիւ-պ-տելիկե) ի. սր. փոխանորդ փոխանորդի. երկրորդ փոխանորդ. տեղապահ՝

Subdéléguer (սիւ-պ-տելիկե) բ. ն. Ձայլ ոք փոխանակ իւր կարգել. կացուցանել. տեղապահ՝

Subdiviser (սիւ-պ-տիվիզէ) բ. ն. Պատճառել ի մասունս մասունս բաժանել. վերստին բաժանել. ներքնաբաժին առնել. առորաբաժանել՝ Il a divisé son sermon en trois points, et subdivisé chaque point:

= Se —. բ. ա. Ինքնաբաժանիլ՝

Subdivision (սիւ-պ-տիվիժիօն) ի. իգ. Կտրիճն բաժանումն. ներքնաբաժին. առորաբաժանումն՝

Subhastation (սիւ-պ-ասթասիօն) ի. իգ. *Ցմուրտ. (իշ.)՝ (Տես Encan, Enchère)՝

Subintrant, ante (սիւ-պինթրան՝, անթ) ած. Որ վաղ ի վերայ հասանէ չև առաջառել ընթացից առաջնդին (ջերմին). վազահաս՝ Accès subintrants. Fièvre subintrante:

Subir (սիւպիր) բ. ն. Կրել. անհանել ընդ (պատիժ)՝ — la peine à laquelle on est condamné. — la mort, le mépris. — le joug. Ունանել ընդ ընծ. բառնալ գլուխ՝ — la question. Ունանել ի խոշտանգանս, ի

Digitized by Google

առանձնաս։ — un interrogatoire. Առանձ ի հարցափորձ։ — le jugement de quelqu'un. Յանձն առնուլ զդատաստան ուրուք։

Subit, ite (սի-ութ, իթ) ած. Յանկարծական. Յանկարծակի։ Mouvement —. Mort subite։

Subitement (սի-ութ-էմ-ան) մ. Յանկարծակի. Յանկարծօրէն։ Mourir —. Յանկարծամահ լինել։

Subito (սի-ութօ) մ. Վազվզակի. փութանակի. (ընթ.)։ Il est parti —։

Subjectif, ive (սի-ժէքթիֆ, իվ) ած. Ենթակայական. (բառ փիլիսոփայից)։ Réalité subjective։

Subjectivité (սի-ժէքթիվ-իթէ) ե. իե. Ենթակայականութիւն. (բառ փիլիսոփայից)։

Subjonctif (սի-ժոնքթիֆ) ե. ս. Եղանակ ինչ բայից (բառ քերականաց). առդրագատական. *ընդդատական։ Le présent, l'imparfait du —։

Subjuguer (սի-ժիւ-կե) բ. ն. ա. Ընդ ձեռս արկանել. ընդ ձեռամբ նուաճել։ — une province, une nation. Les Romains subjuguèrent les Gaules։ ‖ բ. (փոխ.) Տիրել։ — les esprits. Sa femme le subjugue։

† **Subjugueur** (սի-ժիւ-կէօր) ե. ս. Ձեռագիր։ — de provinces։

Sublimation (սի-պլիմ-ասիօն) ե. իե. Վերանալն թաւչական մասանց մարմնոյ յատատաղս փակ անօթոյ ի ձեռն հրոյ (բառ տարրագիտաց). վերացումն։

Sublimatoire (սի-պլիմ-ատուար) ե. ս. Անօթ ուր ժողովին տարրալոյծք պինդ չական մասունս մարմնոց ի ձեռն հրոյ. վերացուցիչ ամանի. Ս. վերացուցարան։

Sublime (սի-պլիմ՛) ած. Բարձր. բարձրանշան. վեհ. վսեմական։ C'est un homme d'un génie —. Pensée —. Style —. Les plus sublimes connaissances. La Sublime Porte. տես ի Porte, A. 4.

= ե. ս. Վսեմն։ Il y a du — dans cette action. Longin a fait un Traité du Sublime։

Sublimé (սի-պլիմ) ե. ս. Վերացեալ սնդիկ (բառ տարրագիտաց)։ — doux. — corrosif։

Sublimement (սի-պլիմ-էմ-ան) մ. Բարձրագոյն օրինակաւ. վսեմապէս. (ընթ.)։ Il a parlé —։

Sublimer (սի-պլիմ) բ. ն. Վերացուցանել (պինդ չական մասունս մարմնոց, բառ տարրագիտաց)։

Sublimité (սի-պլիմ-իթէ) ե. իե. Բարձրութիւն. վսեմութիւն։ La — du style, des pensées, d'une science։

Sublingual, ale (սի-պլինկ-ուալ, ալ) ած. *Ներքնալեզուական. *ընդլեզուական. *ենթալեզուային։ Artère, glande sublinguale։

Sublunaire (սի-պլիւ-նէր) ած. Ի ներքոյ լուսնի. ենթալուսնեայ. *ընդլուսնեայ։ Tous les êtres sublunaires. Le globe, le monde —. Աշխարհ. երկիր։

Submerger (սի-մէր-ժե) բ. ն. ա. Ջրասոյզ առնել. ազաղանել. հեղեղել։ Si l'on rompt ces digues, on submergera tout le pays։ ‖ բ. Ծովասոյզ, ծովակուռ առնել. ընկղմել. սուզանել։ Ce navire a été submergé. Ceux qui étaient dans le navire ont été submergés։

Submersible (սի-մէր-սի-պլ) ած. Ողողական։ Ce terrain est —։

Submersion (սի-մէր-սիօն) ե. իե. ա. Ողողումն։ La rupture des digues causa la — du pays։ ‖ բ. Ծովակուռ կորուստ (նաւուց, նաւորդաց). ընկղմումն. ընկղումն։ Mort par —. Ջրահեղձուց մահ։ [նուլ զկոտ։

Subodorer (սի-ութօ-րե) բ. ն. ի հեռաստանէ առնուլ

Subordination (սի-ութ-իէ-սիօն) ե. իե. ա. Կանոնաւոր մեծի զմիւսոմն. առարկայութիւն. *առարկայութիւն. *ներքնադատութիւն. *ներքնակարգութիւն։ La — maintient la discipline dans les armées։ ‖ բ. Հպատակութիւն։ Il est toujours demeuré dans une grande — à l'égard d'un tel։

Subordonné (սի-ութ-իէ-նե) ե. ս. Պատրաստ. ենթակարգական. *առարկարգեալ։ Cet homme est bien dur envers ses subordonnés։

Subordonnément (սի-ութ-իէն-էմ-ան) մ. Երկրորդական իշխանութեամբ. ի ձեռանէ. (ընթ.)։ Il ne commande dans cette place que — au gouverneur։

Subordonner (սի-ութ-իէ-նե) բ. ն. Կարգել ընդ իշխանութեամբ ուրուք. ենթակարգել. ներքագրել։ — les employés au directeur. Être subordonné. Պատրանկիլ։

Subornation (սի-ութ-նասիօն) ե. իե. Հրապուրումն։ — de témoins, d'une fille։

Suborner (սի-ութ-նէ) բ. ն. Հրապուրել. մոլորեցուցանել. վհղծուցանել. զառանցուցանել։ — des enfants de famille. Il a suborné cette fille։

Suborneur, euse (սի-ութ-նէօր, էուզ) ե. Հրապուրիչ. մոլորեցուցիչ. վհղծուցիչ։ — de filles։

= ած. Պատրիչ. պատրազական։ Discours —։

Subrécargue (սի-պրէ-կարկ) ե. ս. Վերակացու ապրանքի [cargaison] նաւուս. *բեռնատեսուչ։ Il faut qu'un — se conforme aux instructions de son armateur։

Subrécot (սի-պրէ-կօ) ե. ս. Յաւելուած, վերադիր հանգանակի [écot]. (ընթ. և իրբ)։

Subreptice (սի-պրէփ-թիս) ած. ա. Պատրաստիր յայտարարութեամբ ընկալեալ (շնորհք, հրովարտակ)։ ‖ բ. Անհրամանաց. գաղտագողի։ Édition —։

Subrepticement (սի-պրէփ-թիս-էմ-ան) մ. Պատրաստիր, խաբեպատիր յայտարարութեամբ. խաբանգիք։

Subreption (սի-պրէ-սիօն) ե. իե. Պատյօգ յայտարարութիւն (առ ընդունելոյ շնորհս ինչ)։

Subrogation (սի-պրօ-կասիօն) ե. իե. կարգելի փոխանակ (ուրուք կամ իրիք, բառ իրաւագիտաց). փոխանակութիւն։ [լոյ։ Acte —։

Subrogatoire (սի-պրօ-կա-թուար) ած. Փոխանակեր.

Subrogé, ée (սի-պրօ-ժե) անց. դերբ. — tuteur. Երկրորդ խնամակալ (կարգեալ ի ծնողաց և ի դատաւորէ)։

Subroger (սի-պրօ-ժե) բ. ն. կարգել, կացուցանել փոխանակ (ուրուք կամ իրիք, բառ իրաւագիտաց)։

Subséquemment (սի-պսէ-քամ-ան) մ. Յետ այնորիկ. յետոյ. ապա. (բառ իրաւագիտաց)։

Subséquent, ente (սի-պսէ-քան, անթ) ած. Յետոյ եկեալ. հետագայ. յաջորդ։ Un testament — annule le premier. Par traité —։

Subside (սի-պսիտ) ե. ս. ա. Ընծայ նպաստաւորութեան (զոր տան հնազանդեալքն ի թագաւորի իւրեանց). *դրամական օգնութիւն։ On demanda tant au clergé, par forme de —։ ‖ բ. *Դրամական օգնութիւն (առեալ ի Տէրութենէ գաշնակից Տէրութեան)։ Cet État donne de grands subsides à ses alliés։ ‖ բ. Հարկք, նպաստաւորութիւն (ի պէտս Տէրութեան)։ Lever un —, des subsides։

Subsidiaire (սի-պսիտի-էր) ած. ա. Օգնական. օժանդակ։ Raison, motif —։ ‖ բ. Ջօրացուցիչ. (բառ իրաւագիտաց)։ Des moyens subsidiaires։

Subsidiairement (սի-պսիտի-էր-էմ-ան) մ. Իրրև օգ-

Digitized by Google

նութիւն. երկրորդական պայմանաւ. (լատ. իրաւագիտաց)։

Subsistance (սիւպսիսթանս) ֆ. իգ. Բուս և գործմանե. ապրուստ։ Pourvoir à la — d'une armée. Il travaille pour la — de sa famille. Il n'a aucun moyen de —։ — յե. Գործիք, պաշտպք, առձիկք (զօրաց)։ La citadelle manquait de subsistances։ [կայ. որ կայ ծնայ։

Subsistant, ante (սիւպսիսթան, անթ) ած. ԻԸ

Subsister (սիւպսիսթե) բ. ե. 1. կալ. կայ ծնայ. տևել բաւել. լինել ի միջի։ Les pyramides d'Égypte subsistent depuis bien des siècles. La plupart des grands édifices des Romains ne subsistent plus։ ‖ 2. (փոխ.) Հաստատուն, ի զօրութեան լինել. կանգուն կալ. տևել բաւել։ Cette loi subsiste encore. Tandis que les traités subsisteront։ ‖ 3. կեալ։ Il subsiste misérablement։

Substance (սիւպսթանս) ֆ. իգ. 1. Գոյացութիւն. հնիմակայ. հիմակայութիւն. (լատ փիլիսոփայից)։ Dans le mystère de l'eucharistie, la — du pain et du vin se change au corps et au sang de J.-C., et les espèces demeurent։ ‖ 2. Գոյացութիւն (հոգիկինաց, անմարմնոց)։ ‖ 3. Նիւթ յորմէ կազմի մարմին ինչ. գոյացութիւն։ — pierreuse, métallique. Cette — est employée en médecine։ ‖ 4. Հիւթ. խիւս. պարարտութիւն. զօրութիւն։ Les arbres attirent la — de la terre։ ‖ 5. (փոխ.) Իմաստն, գլխաւոր միտն. բովանդակութիւն։ La — d'un livre, d'une lettre։ ‖ 6. (փոխ.) Պարարտութիւն. ուզիզ. պատճառ կենաց. կայ կենաց. պիհ։ Dévorer la — du pauvre. Il s'est engraissé de la — du peuple։

= En —. Ած. ած. Համառօտիւք. կարճ ի կարճ. առ կատուք։ Voici en — de quoi il s'agit։

Substantiel, elle (սիւպսթանսիէլ, էլ) ած. 1. Նիհակացուցիչ. գոյացուցական. (լատ փիլիսոփայից)։ ‖ 2. Սննդական. անդաբար. հիւթեղ. պարարտ։ Une nourriture substantielle։ ‖ 3. (փոխ.) Իմական. գլխաւոր։ On a extrait de ce livre ce qu'il y a de plus —։

Substantiellement (սիւպսթանսիէլման) ած. Գոյացութեամբ. գոյացաբար։ Dans le sacrement de l'eucharistie, on reçoit le corps de Notre-Seigneur réellement et —։ [(անուն, բաս.)։ ‖ 2. Իմական (բայ)։

Substantif (սիւպսթանթիֆ) ած. ած. 1. Գոյական

= ֆ. ած. Գոյական անուն։ Le — et l'adjectif։

† **Substantifier** (սիւպսթանթիֆիէ) բ. ն. Գոյական առնել (գրաս. ինչ)։ *Գոյականացուցանել։

Substantivement (սիւպսթանթիվման) ած. Իբրև գոյական. *Գոյականօրէն։

Substituer (սիւպսթիթուէ) բ. ն. 1. Դնել, կացուցանել փոխանակ այլոյ սրտաւք կամ իրիք. փոխանակել։ — un mot à un autre. L'enfant qu'elle nourrissait étant mort, elle substitua son fils à la place։ ‖ 2. Իրիցէտ ժառանգ կամ փոխանակ ժառանգի կացուցանել. փոխանակորդ կացուցանել։ Il laissa tous ses biens à son frère, et il lui substitua son neveu։ [ուրուք։

= Se —. բ. —. Ստանել, մտանել, ապրիլ ի տեղի

Substitut (սիւպսթիթիւ) ֆ. ած. Տեղապահ։ Vous serez mon — pendant mon absence. Le procureur général et ses substituts։

Substitution (սիւպսթիթիւսիօն) ֆ. իգ. 1. Դնելն զայլ ոք կամ զայլ ինչ փոխանակ այլոյ. փոխանակութիւն։ Une — d'enfant։ ‖ 2. Կացուցանելն այլ ժառանգս յետ առաջնոյ ժառանգի. փոխանակորդութիւն։ Grevé de —։ ‖ 3. Փոխանակութիւն (գնեցուորի)։

Substruction (սիւպսթրաքսիօն) ֆ. իգ. Աստիճ կրեայ, *Ներքնահաստատուն շինուած։

Subterfuge (սիւպթերֆիւժ) ֆ. ած. Խուսափանք. փախուստ. Ճարտարանք։ (Որ և Échappatoire)։ User de subterfuges. Employer des subterfuges։

Subtil, ile (սիւպթիլ իլ) ած. 1. Նուրբ. անօսր։ Air —. Poussière, émanation subtile։ ‖ 2. Ընդմուտ. սաստիկ։ Poison, venin —։ ‖ 3. (փոխ.) Սուր. էրագ։ Avoir l'œil —, l'oreille subtile. Le tact est le moins — de tous les sens. Ձախընթերագոյն սմենայն զգայութեանց են շօշափելիքք։ ‖ 4. (փոխ.) Ճարտար. (ած. Ճարպիկ)։ Un — voleur. Ce joueur de gobelets est fort —։ ‖ 5. Ճարտար. Հանճարիզ։ Stratagème —։ ‖ 6. կարի նուրբ։ Cela est bien —, je crains qu'on ne le comprenne pas։

Subtilement (սիւպթիլման) ած. 1. Ճարտարութեամբ։ Dérober, escamoter —։ ‖ 2. Նրբութեամբ։ Discuter, raisonner —։

Subtilisation (սիւպթիլիզասիօն) ֆ. իգ. Նրբելն, անօսրացուցանելն ջերմութեամբ հրոյ. (Ից.)։ La — des essences, des liqueurs։

Subtiliser (սիւպթիլիզե) բ. ն. 1. Նրբել. նրբացուցանել. անօսրացուցանել։ Cela subtilise le sang։ ‖ 2. Գաղտուրկ, խաբել Հնարքիւք. (ընդ.)։ ‖ 3. Գողանալ Ճարտարութեամբ. (—ի.)։ On lui a subtilisé sa bourse։

= բ. ե. Նրբագոյնս ճարտարանալ. Ճարտարիլ. նրբագոյիլ. մտնիլ կրկուիլ։ On s'éloigne quelquefois de la vérité à force de —։

† = Se —. բ. —. Նրբանալ. անօսրանալ։

Subtilité (սիւպթիլիթե) ֆ. իգ. 1. Նրբութիւն. անօսրութիւն։ La — des atomes։ ‖ 2. Սրութիւն. էրագութիւն։ La — des sens։ ‖ 3. Ճարտարութիւն. (—ի. Ճարպկութիւն)։ La — d'un escamoteur, d'un voleur։ ‖ 4. Խորամանկութիւն. Հնարագիտութիւն։ De pareilles subtilités sont indignes de lui։ ‖ 5. Նուրբ ճարտարանք, ճարտարմտութիւն։ La plupart de ces distinctions ne sont que de vaines subtilités։

Subulé, ée (սիւպիւլե) ած. ի ձև Հերեան [alêne] (տերև, լատ անկագիտաց). *Հերենաձև։

Suburbain, aine (սիւպուրբէն, էն') ած. Արուարձանեայ։ Les quartiers suburbains de Lyon։

Suburbicaire (սիւպուրբիքէր) ած. †1. Ընդ իշխանութեամբ եպարքոսի [préfet] Հռոմայեց (քաղաք). արուարձանեայ։ ‖ 2. ի վիճակի [diocèse] Հռոմայեց եպիսկոպոսապետին (գաւառ. իրայնոյ, եկեղեցի, եպիսկոպոս). արուարձանեայ։

Subvenir (սիւպվընիր) [լատ. իրրդի իբրև գVenir.] բ. ե. 1. Ձեռնտու, օգնական լինել. օգնել։ — charitablement aux misérables։ ‖ 2. Կնոյ զպակասութիւն, զպէտս. Հոգալ. բաւական լինել. (—ի. Հասանիլ)։ On a subvenu à ses besoins. Comment voulez-vous que je subvienne à tant de dépenses ?

Subvention (սիւպվենսիօն) ֆ. իգ. 1. Պատասխանատուութիւն արծաթոյ (ի պէտս Տէրութեան)։ — de guerre։ ‖ 2. *Դրամական օգնութիւն, պատասխանատուութիւն (շնորհեալ ի Տէրութենէ)։ Ce journal recevait une —։

Subventionner (սիւպվենսիոնե) բ. ն. Յալ պատասխանատուութիւն արծաթոյ. գրամել։ — un théâtre։

Subversif, ive (սիւպվէրսիֆ, իվ) ած. կործանիչ. աստիճանիչ. եղծիչ։ Doctrine subversive de toute morale։

Digitized by Google

Subversion (սիւպ-վէր-սիօն) ֆ. իգ. կործանումն. ապստալումն։ Cela causa l'entière — de cet État։

Subvertir (սիւպ-վէր-դիր) բ. ն. կործանել. ապստալել. հղծանել։ — les lois de l'État, la foi։

Suc (սիւ-կ) ֆ. ար. 1. Հիւղ. Հիւթ. օշարակ։ Le — de l'absinthe est amer. Tirer, exprimer le — d'un fruit։ ‖ 2. Հիւթ. խիւս։ Le — gastrique, pancréatique, nourricier. Les sucs de la terre. Պարարտաւէտութիւն երկրի։ ‖ 3. (սիւ-կ.) Իմաստ, ազնիւ մտայն գրոց. ընտիր ընտրեալ. պարարտաւէտութիւն. Հիւթ. խիւս. (այլ. ծուծ. ուղեծուծ)։ Tirer, prendre tout le — d'un livre։ (Տես և Moelle, 3)։

Succédané, ée (սիւ-կէ-տա-նէ) ած. Որ վարի փոխանակ ալոց (գիր, ըստ բժշկաց). փոխան։

═ ֆ. ար. փոխան։ Un bon —. Les succédanés։

Succéder (սիւ-կէ-տէ) բ. ն. 1. Պատահել ի տեղի ուրուք. մնանիլ զկնի ուրուք. յաջորդել. փոխանակել. փոխանորդիլ։ La nuit succède au jour. Զտուքինքեան զկնի գիշերն մնանէ. գիշեր զօիս փոխանակէ։ Les saisons succèdent, se succèdent les unes aux autres. Յերանակք փոխանորդին, յաջորդին, մնասուցանեն զմիմեանս։ Les révolutions qui se sont succédé en France. Յեղափոխութիւնք որ զմիմեանց զկնի եկին ի Գաղղիս։ ‖ 2. Յաջորդիլ. պայազատել. փոխանակիլ. փոխանորդիլ։ Il lui a succédé dans la charge de premier président. — à un royaume. Յաջորդիլ, պայազատել, փոխանորդիլ զիմաստասիրութիւն։ ‖ 3. Ժառանգիլ։ Les enfants succèdent au père։ ‖ 4. Դիպիլ. պատահիլ։ Quoi qu'il en succède. Quelque chose de bon nous pourra —։ ‖ 5. Յաջողիլ։ Tout ce qu'il entreprend lui succède։

Succès (սիւ-կսէ) ֆ. ար. † 1. Ձարգացումն։ Le — des arbres qu'on a entés dans un jardin։ ‖ 2. Ելք (իրաց). հաստատած. գէպք։ Le — de cette affaire est douteux. Les grands — de nos armes. Mauvais —. Ձախողանք։ ‖ 3. Յաջողութիւն. յաջողած։ Le — a couronné ses efforts։

Successeur (սիւ-կսէ-սօր) ֆ. ար. Յաջորդ. պայազատ. փոխանակ։ — légitime. Le — au pontificat. Un digne —. Աբժանատառանգ պայազատ. արժանապատիւ յաջորդ։ Désigner son —. Յուցանել զփոխանակին իւր։

Successibilité (սիւ-կսէ-սիպ-իլ-իթէ) ֆ. իգ. Իրաւունք յաջորդելոյ (ըստ իրաւագիտից)։ *Յաջորդականութիւն։ L'ordre de — au trône։

Successible (սիւ-կսէ-սիպլ) ած. Յաջորդելի. յաջորդական. (ըստ իրաւագիտից)։ Parent au degré —։

Successif, ive (սիւ-կսէ-սիֆ, իվ) ած. 1. փոփոխ. անընդհատ. *յաջորդական. *կարգատիպ։ Progrès —. L'ordre — des nuits et des jours։ ‖ 2. Որ կատ. զմիմեանց զկնի գան. որ հատ ընդ հատ փոխանակին զմիմեանս. *յաջորդական. (այլ. վերայ վերայ. հատիկ հատիկ)։ Des guerres, des découvertes successives։ ‖ 3. Ժառանգական. Ժառանգական։ Droits successifs։

Succession (սիւ-կսէ-սիօն) ֆ. իգ. 1. Յաջորդութիւն. կարգ. կարգաւորութիւն. փոխանակութիւն. փոխանորդութիւն. շար։ La — des jours et des nuits. La vie est une — de biens et de maux. — de princes. Պայազատութիւն թագաւորաց։ ‖ 2. Ժառանգութիւն։ — chargée de beaucoup de dettes. Grande, riche —. Il lui est échu deux successions en un an։

Successivement (սիւ-կսէ-սիվ-ման) ած. Մի ըստ միոջէ. մի զմիոյ կնի. կարգաւ. կարգ ըստ կարգի. հատ զհատ. *յաջորդաբար։ Toutes ces choses arrivèrent —։

Succin (սիւ-կսէն) ֆ. ար. Կաթ. ռետնակաղ (?). երկաթագոյն։ (Որ և Ambre jaune, Carabé)։

Succinct, incte (սիւ-կսէն, կթ) ած. 1. Համառօտ. հակիրճ. կարճ. սուղ։ Un discours —. Un repas, un dîner —. (ֆիգ. և ընդ.) Սուղ կերակուր, ճաշ, թեթեւախորտիկ ուտելիք։ ‖ 2. Կարճառօտ։ Cet homme est — dans ses réponses. Je serai —։

Succinctement (սիւ-կսէնգթ-ման) մ. Համառօտիւ. կարճառօտս. կարճ ի կարճոյ. առկառուկ. ի ձեռն ազնց։ Il nous conta — ses raisons. Dîner, souper —. (ֆիգ. և ընդ.) Նուազ, առկառ ճաշել, ընթրել։

† **Succinique** (սիւ-կսինիք) ած. ար. Acide —. *Յատկական թթիւս. (ըստ ատրպագիտաց)։

Succion (սիւ-կսիօն) ֆ. իգ. Ծծելն. ծծումն։ Il y a des plaies qu'on guérit par la —։

Succomber (սիւ-կօմ-պէ) բ. ն. 1. Անիանալ, ճնշիլ, ընկճիլ ընդ բեռամբ. ծանրաբեռն լինիլ։ Ce crocheteur succombait sous le poids։ ‖ 2. (ֆիգ.) Ընկճիլ. խորտակիլ. յաղթիլ։ — sous le fax քան՝ sous le poids des affaires. — à la fatigue, à la douleur։ ‖ 3. Անիանալ (հնոլ) ի հրատուբանս. պատրիլ։ ‖ 4. (ֆիգ.) Վնաս կրել. չյաղթել։ N'entreprenez pas cette affaire-là, vous y succomberiez. Մի՛ լինիր ձեռնամուխ յայդ գործ, ոչ յաղթեցիր ձեզ, քան՝ ձախողեցիր ձեզ։ ‖ 5. Մեռանիլ. կորնչիլ։ Le malade a succombé։

Succube (սիւ-կիւպ) ֆ. ար. Դե. որ ի կանանց կերպս երևեալ. զարս խառնի յերազի (ըստ սնոտի կարծեաց ոմանց կաց). *Ներհատիչ դե։ (Տես Incube)։

Succulent, ente (սիւ-կիւ-լան, լէնթ) ած. 1. Հիւթեղ. պարարտ. ուժգնալից։ Bouillon —. Viande succulente։ ‖ †2. Պարարտուն. պարարտակ։ Un homme —։

Succursale (սիւ-կիւռ-սալ) ած. իգ. Église —. Օգնական, օժանդակ եկեղեցի։ (Տես և Secours, 3)։

═ ֆ. իգ. 1. Օգնական եկեղեցի։ Le desservant de la —։ ‖ 2. Օժանդակ հաստատութիւն. ճիւղ։ Une — de la Banque de France։ [Առ օգնական եկեղեցւոյ։

Succursaliste (սիւ-կիւռ-սալիսթ) ֆ. ար. Հոգաբար-

Sucement (սիւ-սման) ֆ. ար. Ծծելն. ծծումն. ծուծ։

Sucer (սիւ-սէ) բ. ն. 1. Ծծել. քամել։ Les loups sucent le sang des brebis. Les abeilles sucent les fleurs. — la moelle d'un os. Ուղեծուծ առնել զոսկր։ — avec le lait une doctrine. (ֆիգ.) տես ի Lait, 2. ‖ 2. (ֆիգ. և ընդ.) Յանկաւ մերկացուցանել զոք յընչից. տակաւ ընչացոփել. ուղեծուծ առնել։ Il vous sucera jusqu'au dernier sou։

† **Sucet** (սիւ-կէ) ֆ. ար. տես Rémora, 1.

Suceur (սիւ-սօր) ֆ. ար. 1. Ծծիչ վիրաց. *վիրածուծ։ ‖ 2. Ծծիչ միջատ։ [տաց, ապտիաստց)։ *Ծծող։

Suçoir (սիւ-սուար) ֆ. ար. Ծծիչ գործարան (միջատ

Suçon (սիւ-սոն) ֆ. ար. 1. Կ՚յուսանի մորթոյ ի ծծելոյ։ ‖ †2. Նշան ի վերայ մորթոյ ի հատնուելոյ։ Cette nourrice, en baisant son enfant, lui a fait un —։

Suçoter (սիւ-սօթէ) բ. ն. Ծծել. ատկ և աս. առկաս առկաս. (ընդ.)։

† **Sucotrin** (սիւ-կօթ-րին) ած. ար. Aloès —. Հալուէ Սոկոտրա կղզւոյ. Ս. ասպտ. ակուսքի։ (Գրի և †Socotrin)։

Sucre (սիւ-քր) ֆ. ար. Շաքար։ — de canne, de betterave, de raisin, d'érable. Piler, égruger, casser du

Digitized by Google

—. — en poudre. Boucaut de —. — candi, †pénide. Pain de —. (—ի. Շաքարի գլուխ) : En pain de —. կոնաձեւ. (ընդ.) : [Նաեւ՝ Ces poires sont sucrées : **Sucré, ée** (—ի—է—ր) —ած. քաղցրահամ. *շաքարաս.

Sucrer (—ի—է—ր) բ. ն. 1. Աքհամանել, գնել շաքար : — du café : ‖ 2. Շաքար ցանել : — des fraises : ‖ 3. Հանգերձել շաքարաւ : — des confitures :

Sucrerie (—ի—է—ր—ի) է. իե. 1. Գործարան շաքարի. *շաքարագործարան : ‖ 2. տես Raffinerie.

— յե. *Շաքարեղէնք : Je n'aime point les sucreries :

A. **Sucrier** (—ի—է—իե) է. —ր. *Շաքարաման. *շաքարաման. կերուրան : — d'argent, de cristal :

B. **Sucrier, ière** (—ի—է—իե, իեր) —ած. *Շաքարագործական : Industrie sucrière : [քաղցրահամ տեր :

Sucrin (—ի—է—ին) —ած. —ր. Melon —. *Շաքարահամ,

Sud (—ի—դ. ըստ հասարակաց —ի—) է. —ր. 1. Հարաւ. Հարաւակողմն. Հարաւակողմ : (Որ և Midi) : Orléans est au — de Paris. Le vent vient du —. L'Amérique du Sud. Հարաւային Ամերիկա : Faire le —. տես ի Faire, A. ‖ 2. Հոգմն Հարաւոյ. Հարաւ. Հարաւահողմ : Le — est bon pour passer de France en Angleterre :

= —ած. —ր. Հարաւային : Le pôle —. Le vent est — :

† **Sudamina** (—ի—դ—մ—ի—ն) է. —ր. յե. Փոքրիկ ալամուխք ջրալից ի վերոյ մարմնոյ. (—ի. քրտինքհաշ) :

Sud-est (—ի—դ—է—ր. ըստ հասարակաց —ի—ի) է. —ր. 1. Հարաւային արեւելք : ‖ 2. Հոգմ Հարաւային արեւելեան :

= —ած. Հարաւային արեւելեան : Le vent est — :

Sudiste (—ի—դ—ի—ս) է. —ր. Բնակիչ Հարաւակողմեան Մխաբան Նահանգաց Ամերիկայ. Հարաւային. Հարաւարնակ :

= —ած. Հարաւակողմեան Մխաբան Նահանգաց Ամերիկայ. Հարաւային : Les troupes sudistes : [flique.

Sudorifère (—ի—ր—ո—ֆ—է—ր) —ած. (Խոլ). տես Sudori-

Sudorifique (—ի—ր—ո—ֆ—է—ի—ք) —ած. Քրտնաբեր. քրտնեցուցիչ. (ըստ բժշկաց) : Poudre — :

= է. —ր. Քրտնաբեր գեղ : On lui a donné un — :

Sud-ouest (—ի—դ—ո—ւ—է—ս—ր. ըստ հասարակաց —ի—ո—ւ—ր) է. —ր. 1. Հարաւային արեւմուտք : ‖ 2. Հոգմ Հարաւային արեւմտեան. լիւսնոտոս :

= —ած. Հարաւային արեւմտեան :

Suée (—ի—ե) է. իե. Անձկութիւն յանկարծակի և երկիւղախառն. տհաճրտնութիւն. (—ի.) : Il eut une rude —ի :

Suer (—ի—ր) բ. ն. 1. Քրտնիլ : — à grosses gouttes. — de tout le corp. Les mains lui suent. Faire —. Քրտնեցուցանել : — d'ahan. տես յ'Ahan. ‖ 2. (է—ի—բ.) Քրտնիլ. տհաճրտնիլ. Նեղիլ. տառապիլ. տաժանիլ : "J'ai bien sué en pensant aux périls de votre voyage". sév. Faire —. Նեղել. Հանդիպեցուցանել : ‖ 3. (է—ի—բ.) Քրտնիլ. ընդ քրքան Հարկանիլ. Համակիլ ի քրտունս. բազում ճգնութ կրել. յոյժ աշխատ լինել : J'ai bien sué pour cette affaire : ‖ 4. Քրտնիլ. տամկանալ : Les murailles suent pendant le dégel :

= բ. ն. Քրտնիլ : — du sang. — sang et eau. (է—ի—բ. և ընդ.) տես յ'Eau, 7.

Suette (—ի—է—է) է. իե. Ապտ ինչ կերմանի. *քրտնատանգ : La — fit de grands ravages en Europe au XVe siècle :

Sueur (—ի—ւ—ր) է. իե. 1. Քրքան : — abondante, copieuse. Une — froide. Il était tout en —. Gagner sa vie *կամ* son pain à la — de son corps, de son front. (է—ի—բ.) Քրտունք, ի քրքան երեսաց տառել գՀաց ի բերան. տաժանիլ ի Հնարս կամ ի գիւտ քրտնաջանգ Հացի : ‖ 2. Քրտնութիւն : Cela provoque la — :

— յե. Քրտունք. Ճգնունք. Կանք. աշխատութիւն : Une terre fécondée par les sueurs de l'homme :

Suffètes (—ի—ֆ—է—ր) է. —ր. յե. Բգնչիք կարգեգանաց. *սափէտք :

Suffire (—ի—ֆ—իր) [Je suffis, tu suffis, il suffit, nous suffisons, vous suffisez, ils suffisent. Je suffisais. J'ai suffi. Je suffis. Je suffirai. Suffis, suffisez. Que je suffise. Que je suffisse. Suffisant. Suffi.] բ. ն. Բաւականի, շատ լինել. բաւել. շտապանալ. Հերիքանալ : Cette somme ne suffit pas pour payer vos dettes. On ne peut pas — à tout. À chaque jour suffit sa peine. (—ա—ի.) տես ի Jour. Վարի եւս անգիմերէն. Il suffit de tant de blé pour tant d'hommes : [անձին. ինքնաբաւ լինել :

= Se —. բ. —. Se — à soi-même. Բաւականի լինել

Suffisamment (—ի—ֆ—ի—ս—ի) ՛. Բաւականի. շատ իսկ. բավանդակ : Je l'en ai — instruit :

Suffisance (—ի—ֆ—ի—ն) է. իե. 1. Բաւականութիւն : Avoir — de blé, de vivres : ‖ 2. Բաւականութիւն. կարողութիւն. (Հ.) : Le roi étant informé de sa capacité et — : ‖ 3. Մեծամտութիւն. *ինքնահաւանութիւն : Il est plein de — : [ականի. (ընդ.) :

= À —, En —. հմ. —. Բաւականի. ի լիութիւն բաւ.

Suffisant, ante (—ի—ֆ—ի—զ, —ի—ր) —ած. 1. Բաւականի. շատ. Հերիք : Cette somme est suffisante : ‖ 2. Մեծամտիա. *ինքնահաւան : Qu'il est —! Il a l'air — : ճա միտա վարի և բրբ է. C'est un —, une suffisante. Faire le — : [վանկ (ըստ քերականաց) :

Suffixe (—ի—ֆ—ի—ս) է. —ր. *ճեռագաս նշանագիր կամ —ած. *ճեռագաս : Une lettre — :

Suffocant, ante (—ի—ֆ—օ—ի—զ, —ի—ր) —ած. Հեղձուցիչ. մղձկուա. (—ի. խզգուկ) : Chaleur suffocante :

Suffocation (—ի—ֆ—օ—ի—ս—ի) է. իե. Հեղձուածք : Il est mort de — :

Suffoqué, ée (—ի—ֆ—օ—է—ր) —ած. գերբ. Հեղձեալ : Viandes suffoquées. Հեղձուցեալ. Հեղձուցիկ. ընչհեղձուցիկ : (Տես և Viandes étouffées յ'Étouffé) :

Suffoquer (—ի—ֆ—օ—ք—ր) բ. ն. 1. Հեղձուցանել. չընչորգիլ առնել : Les larmes, les sanglots la suffoquent : Ամբ եւս անխնգիր. Il fait un air brûlant qui suffoque : ‖ 2. Հեղձամահ առնել : ‖ 3. (է—ի—բ.) Հեղձուցանել. մղձկիլ. զայրացուցանել :

= բ. ն. 1. Հեղձնուլ. ընչորգիլ լինել : Il est près de — : ‖ 2. Զայրիլ. (—ի. Ճաշիլ) : (ընդ.) : Si vous ne le laissez parler, il va — : ‖ 3. Հեղձամղձուկ լինել. մղձկիլ. — de colère, d'indignation :

Suffragant (—ի—ֆ—ր—ա—ի) —ած. —ր. Évêque —, *կամ* լոկ —. է. —ր. 1. Եպիսկոպոս ընդ իշխանութեամբ մայրաքաղաքի արքեպիսկոպոսի կամ մետրապոլիտ : ‖ 2. *Անթեմ եպիսկոպոս որ վարէ վեպիսկոպոսական պաշտօն ի վիճակի այլոյ եպիսկոպոսի :

Suffrage (—ի—ֆ—ր—ա—ժ) է. —ր. 1. Ցայտարարութիւն կարծեաց կամ կամաց կենդանի բարբառով, գրով կամ վիճակաւ. քուէից : Je lui ai donné, refusé mon —. Il a été élu à la pluralité des suffrages. Ընտրեցաւ առաւելութեամբ քուէից : — universel. Ընդհանուր քուէարկութիւն : ‖ 2. Հաճութիւն. Հաւանութիւն : J'ambitionne votre —ի :

— յե. Ապրիք ինչ ի ժամերգութեան ի յիշատակ որոց.

Digitized by Google

մաղթանք։ Suffrages de l'Église. Աղօթք, մաղթանք եկեղեցւոյ վասն հաւատացելոց։ Suffrages des saints. Աղաչանք, բարեխօսութիւն սրբոց։

Suffumigation (սի-ֆֆի-կի-սիօն) ի. իգ. Ծխումն։ (Տես և Fumigation)։

Suffusion (սի-ֆֆի-զիօն) ի. իգ. 1. Ջերմումն, սրփռումն հեղուց ընդ մարմնին և ընդ մորթն. ճապաղումն։ La rougeur de la honte est une — de sang sur les joues։ ‖ 2. տես Épanchement, 2.

Suggérer (սի-ժէ-ր) բ. ն. Թելադրել լինել. թելադրել. ազդել. արկանել ի միտս. առդրել. Ս. առնն տալ։ — un bon expédient, un mauvais dessein։

Suggestion (սի-ժէս-դիօն) ի. իգ. Թելադրութիւն. ազդեցութիւն. ազդմունք. ազդումն. առդրանք. մտադիրութիւն. հրապոյրք. Ս. առնտրութիւն։ Pernicieuse, dangereuse — . Une — diabolique։

Suicide (սի-իտ) ի. ար. 1. Անձնասպանութիւն. անձնասպանհարութիւն։ La religion, la morale, défendent le — ։ ‖ 2. Անձնասպան. անձնասպանհ. ինքնասպան։

Suicidé (սի-իտե) ի. ար. Անձնասպան. անձնասպանհ։

† **Suicider (se)** (ը սի-իտե) բ. ա. Անձնասպան, անձնասպանհ լինել. ինքնասպան լինել անձին իւրում. զիւրոքին երթալ. իւրոքին վախճանիլ. անձին առնել։ (Լիդրէ խառն զայս բայ. լաւ ևս է ասել se défaire, se détruire, se donner la mort)։

Suie (սի-ի) ի. իգ. Մուր ծխանի. Ս. ունջ։ La cheminée est pleine de —. Noir comme —, comme de la —։

Suif (սի-իֆ) ի. ար. Ձարպ եզանց և ոչխարաց՝ յորմէ գործի մոմ. մոմագործ։ Chandelle de — . Ձարպ։ Enduire de — ։

— Arbre à — . Ծառ ինչ Ձեհաց. * Մոմագործ։

Suiffer (սի-իֆֆե) բ. ն. Օծանել մոմագործիւ։ — un navire, un mât de cocagne։

Sui generis (սի-ի ժէնէ-իս) Եզակեական. յատուկ. առանձին. մասնաւոր։ Une odeur *sui generis*։

Suint (սի-ին) ի. ար. Ձարպ որ մազոյն ի բուրդ ոչխարաց. Ճարպատուր ապաս։ Plus une laine est fine, plus elle contient de — . Laine en — ։

Suintement (սի-ին-թման) ի. ար. Մեղմ ծորումն. կաթումն. կաթուած։ Le — d'une plaie։

Suinter (սի-ին-թե) բ. ն. Մեղմով ծորել. կաթիլ։ L'eau suinte à travers ces rochers. Ce tonneau suinte. Cette muraille suinte։

Suisse (սի-իս) ի. ար. Դռնապան. գաւթապան. բակապան։ Le — d'un hôtel։ (Այժմ ասի Portier կամ Concierge)։ [canne d'un — d'église։

— Le — d'une église. Եկեղեցապան։ La hallebarde, la

Suite (սի-իթ) ի. իգ. 1. Անդրէկ որ զհետն գան. հետագայք։ On laissa passer les trois premiers, et on ferma la porte à toute la — ։ ‖ 2. Մարդիկ ասան. գերդաստան. գերդաստանիկք. (այլ. անհնդիք)։ Plus un homme est riche, plus il a de — . Vin de — . Գինի ի պէտս ծառայից ասան։ N'avoir point de — . Ջոնիլ սրգի կամ մերձաւոր. (ընթ.)։ ‖ 3. Ուղեկիցք (առ ի պատիւ). շքախումբ. յուզակառք։ Sa — est brillante, nombreuse. Ce prince va souvent sans — et sans escorte։ ‖ 4. Որ յետոյ գան բանիք. յաջորդ։ Pour bien entendre ce passage, il faut lire la — . Voyons la — ։ ‖ 5. Շարադրութիւն. շարունակութիւն։ La Suite des Annales de Baronius։ ‖ 6. Շար կարգի. շար. ասպան։ Cette campagne a été une — de victoires։ ‖ 7. Պատ ժամանակ։ La — a fait voir ce qu'on pouvait attendre de son zèle. Dans la — . Յետոյ ժամանակի. յապայն. յառաջիկայն. զկնին։ ‖ 8. Շար. գունդաբութիւն. հաւաքուած։ Une belle — de médailles, de portraits։ ‖ 9. կարգ. կարգաւորութիւն. յաջորդութիւն։ Une longue — de rois, d'ancêtres։ ‖ 10. Յառաջադացութիւն. յառաջասութիւն։ La — de la religion, des affaires։ ‖ 11. (ի-ի-թ.) Հետանք. հետեւութիւն. արդիւնք. ելք։ Il est mort des suites d'une chute. Il avait formé un excellent projet, mais cela n'a point eu de — ։ ‖ 12. Հետեւում. կարգ. կապակցութիւն. զօդ։ Il m'a tenu des propos sans — ։ ‖ 13. Ուշաւորութիւն. մուտքութիւն. ցանկորդութիւն. յարտասեւութիւն։ Cet homme n'a point de — dans l'esprit։

= À la — de. Ետ. ար. Զկնի. զհետ. յետ։ Marcher, entrer à la — de quelqu'un. Il marchait à ma — . Être à la — d'un ambassadeur. Ուղեկից լինել դեսպանի։ Être à la — d'une affaire. Զհետ լինել իրաց ինչ. (այլ. գործոյ մի եռանկեն բլլալ)։

= De — . Ար. ար. 1. Մի զմիով կնի. մի ըստ միոջէ. կարգաւ։ La Russie a été gouvernée par cinq femmes de — . Il ne saurait dire deux mots de — . (այլ. վասկե վերայ երկու բառ չի կրնար ըսել)։ ‖ 2. Անընդհատ։ Il a marché deux jours de — ։

= Tout de — . Ար. ար. 1. Անդէն և անդ. անդէն վազվազակի. եռ ընդ եռ. հետ ընդ հետ. խակ և խակ. անյապաղ։ Envoyez-moi de l'argent tout de — ։ ‖ 2. Առանց ընդ միջ հասանելոյ. մի զմիով կնի։ Il but trois rasades tout de — ։

= Par — . Ար. ար. Հեռանաբար։ On rejeta cet article du projet, et, par —, toutes les dispositions qui s'y rapportaient։ [ments pris, vous serez payé։

= Par — de. Ետ. ար. Հեռանաբար։ Par — des arrange-

Suites (սի-իթ) ի. իգ. յն. տես Luites.

A. **Suivant** (սի-իվ-ան) Ած. 1. Ըստ։ — l'opinion d'Aristote։ ‖ 2. Ըստ. ըստ չափու։ Travailler — ses forces. Récompenser — le mérite։

= — que. այլ. ար. Ըստ հաւանմանի. ըստ որում։ Je le récompenserai — qu'il m'aura servi։

B. **Suivant, ante** (սի-իվ-ան, անթ) ած. Յաջորդ. հետագայ. միւս։ Le livre — contient l'histoire de . . . L'année suivante. Ի գալուստ ամին միւսոյ։

— Demoiselle suivante կամ ըստ Suivante. ի. իգ. Նաժիշտ (մեծի տիկնոջ)։ Suivante ասի այժմ զեռաժշտաց տիկնայց յաղբերգութիւնս։ Տես և Soubrette։

= ի. 1. Ուղեկից. (հնաոյ)։ Elle avait de nombreux suivants։ ‖ 2. Աղախան. մերձաւոր. (ընթ.)։ Il n'a ni enfants, ni suivants։ ‖ 3. Հետեւող. աշակերտ։ Aristote et ses suivants։ ‖ † 4. Պատայ. սպասաւորակ։

Suiver (սի-իվե) բ. ն. տես Suiffer.

Suivi, ie (սի-իվի) անց. գերբ. Suivre բայի. Որ ձգէ անհնգիքս կամ սեռազգ բազմամբ։ Ce prédicateur est fort —. Cette pièce de théâtre est fort suivie։

= ած. 1. Անընդհատ. անդադար. ցանկօրդ. շարունակ։ Un travail — ։ ‖ 2. կարգաւոր. յօդաւոր. բարեկազմեալ։ Un discours bien — ։

Suivre (սի-իվ-ր) [Je suis, tu suis, il suit, nous suivons, vous suivez, ils suivent. Je suivais. Je suivis. J'ai suivi. Je suivrai. Suis, suivez. Que je suive. Que je suivisse. Suivant. Suivi, ie.] բ. ն. 1. Երթալ. գալ

Digitized by Google

զինի. Հետևել։ Il marchait le premier, et les autres le suivaient. — quelqu'un de loin. Երթալ ի հեռատեսանէ զՀետ սուրուք. երթալ զկնի սուրուք Հետագային։ — le cercueil de quelqu'un. Հետամնալ զկնի գագաղաց սրբոյ։ Qui m'aime me suive. (—ս—ւ.) Որ սիրէն զիս՝ զՀետ իմ եկցէ։ Ասի եւս է-ս-ի. զերծոց. L'honneur le suivait partout. Գաւառն ամենայն սուրբք զՀետ նորա ընթանային։ L'effet suivit aussitôt la parole. Գործն զՀետ երթայր բանիցն, զկնի բանին խաղայր. վաղվաղակի բանէն արդիւնք լինէին. ժամանակին արդիւնքն՝ բանիցն. զկնի բանիցն և գործն յաջորդէր։ ‖ 2. Ուղեկից, ճանապարհակից լինել. ուղեկցիլ. ճանապարհակցիլ։ Il a suivi ce prince dans tous ses voyages. Un ami le suivit dans son exil։ ‖ 3. ԶՀետ պնդել, մնառանել, արշաւել. Հետամուտ, Հետքնթաց լինել. Հետամնալ. վարել. Հալածել։ — un lièvre. La gendarmerie a suivi les voleurs pendant dix jours։ ‖ 4. Երթալ. Հետևել. ընթանալ. ուղևորիլ։ — un chemin, un sentier. Հետևել ընդ ճանապարհ։ — les côtes d'une île։ Ասի եւս է-ս-ի. — les traces de ses ancêtres. Ընդ նոյն Հետս հարցն ընթանալ. Հետևել զՀետ նախնեաց. Հետևել նախնեաց։ — le grand chemin. տես ի Chemin, 2. — au tombeau quelqu'un. 1. Պատահիլ, գերեզմանագից լինել։ ‖ 2. Պահանել զկնի սուրբք յետ առակաւ ինչ ժամանակի անցելոյ։ — de l'œil, des yeux. Ընծայել աչօք (ա). Ձգտիլ աչօք զՀետ սրբոյ կամ իրիք սր Հեռանայ։ Je le suivis longtemps des yeux. Il suivit le vaisseau des yeux aussi longtemps qu'il put le distinguer։

‖ 5. (է-ս-ի.) Դիտել. ընդել. Հկատել։ Il faut — cet homme-là. J'ai suivi sa conduite, et j'en ai été satisfait։ ‖ 6. Դարմանել. առաջել։ — une maladie։ ‖ 7. (է-ս-ի.) Ցաւալ մնառուցանել, վարել. շարունակել։ — un discours։ ‖ 8. (է-ս-ի.) Ումեք կալ (գործոյ իմիք). զՀետ լինել։ — une affaire, une entreprise։ ‖ 9. Գործակել. ապա զանձն։ — une profession։ ‖ 10. (է-ս-ի.) Ցարել (յոք). լինել ի թերէ (սրուք). կուսակցել։ — le parti de quelqu'un։ ‖ 11. Հետևել։ — une doctrine. — Platon։ ‖ 12. Երթալ առեալ. դեգերել. յաճախել. ցանկորդել. Հանապազորդել։ — un prédicateur. — les leçons de tel maître։ ‖ 13. ԶՀետ երթալ. Հետևել. Հպատասկել։ — la mode, l'usage, les coutumes d'un pays. — l'Évangile։ ‖ 14. Ականալ. ունկն դնել. գալ (ըստ բանի սրբոյ)։ — les conseils de quelqu'un։ ‖ 15. (է-ս-ի.) Ցաջորդել. փախանակիլ։ L'été suit le printemps։ ‖ 16. (է-ս-ի.) ԶՀետ գալ. Հետևել. Հետևանալ։ L'envie suit la prospérité։

═ ի. ս. 1. ԶՀետ երթալ, գալ. զկնի գալ. յետոյ գալ։ Vous n'avez vu que le commencement, voyez ce qui suit. La page qui suit. (—ւ. Հետևեալ, յաջորդ, միւս երեսն)։ En suivant կամ՝ Faites — կամ՝ Suivez. Ի հետևեալ, շարունակութեամբ գրելոյք։ ‖ 2. ԶՀետ գալ. յառաջ գալ. Հետևել. բղխել։ L'une de ces propositions ne suit pas toujours de l'autre։ Ցայս միտս վարի և ան. գիմորէն. Il suit de ce que vous dites, que j'avais raison։

═ Se — ի. ս. 1. Երթալ, գալ զմիմեանց ետին։ Ils se suivaient les uns les autres։ ‖ 2. (է-ս-ի.) Իւրաց բանիցն զՀետ գնալ. միաբան լինել ընդ անձին իւրում։ "L'Église catholique se suit parfaitement elle-même." BOSS. ‖ 3. Կապակցիլ։ Les parties de ce discours se suivent bien։

═ վ. ԱՌՈՒ. (ա) "Ի-ս-ի-ս-ի-ս-ի ըստ սրտիդ ընս և ըստ ձեռն ելոյս նորա ի նոցին և ի յաճախել, և յանհնարս հատանս իսկս-ս-ի-ս-ի-ս-ի ընս ըստ և նոցին հասկացութեամբ ըստ-ս-ի-ս-ի-ս-ի։" Բ. Ա-ի-ս-ի. ե. գ. 319. — "Ի սկզբանն (ճգտեմ) ի-ս-ի-ս-ի ընդ-ս-ի-ս-ի, և սկզբն սրտիդ". Ն. Լ-ի. մեկն. Ոդ.

A. **Sujet, ette** (ս-ի-ս-ի, եդ) ած. 1. Ենթական անկեալ. ներքոյ կացեալ. Հպատակ։ Nous sommes tous sujets aux lois et aux coutumes du pays où nous vivons։ ‖ 2. Որ ի Հարկի կայ. Հարկատու. ընդ ձեռամբ կացեալ. նուաճեալ։ L'Égypte était sujette des Perses։ ‖ 3. Գործական։ Tout propriétaire est — à l'impôt foncier։ ‖ 4. Ականալ ընդ Հարկաւ։ Tous les hommes sont sujets à la mort։ ‖ 5. Որ բերի կամ բերեալ լինել (մեր ինչ)։ ՄԽ. ՄԽ և յօժար. անձնատուր։ Il est — à boire. Être — aux femmes. Տկար լինել ի կանայս. լինել իրաւոր։ Être — à la boisson, à sa bouche. տես ի Boisson, 1. ի Bouche, 4. ‖ 6. Որ սակաւ ախտանայ (Հիւանդութեամբ իւրիք)։ Il est — à la migraine. Tout homme est — à se tromper. Ամենայն մարդ սխալական կամ սխալանք է։ — à caution. տես ի Caution.

═ ս. Հնազանդեալ. Հպատակ. իշխանատուր։ C'est un prince qui aime ses sujets. Je ne suis point sa sujette։

B. **Sujet** (ս-ի-ս-ի) ս. ս-ր. 1. Պատճառ։ Il vous a querellé sans —, pour un — fort léger. Quel — vous amène? տես յAmener, 1. Il fut arrêté au — de cette querelle։ ‖ 2. Նիւթ։ Quel est le — de votre conversation? J'aborde la suite de mon —։ ‖ 3. Պատճառ. Նիւթ. առիթ. Նշանակ։ Faire de quelqu'un ses sujets de risée. Au — կամ Sur le — d'une personne. Ի պատճառէ, յաղագս սրբոյ. զսուիքէ. (—ւ. մեկուն Նկատմամբ)։ ‖ 4. Վ-ս-ի-ն. *առարկայ։ Le — de la médecine, c'est le corps humain։ ‖ 5. Ընթացակայ. Նիւթական. (ի բանական սրուեւոյն կամ ի տրամաբանութեան)։ ‖ 6. Տէր բայի. անուն բայի. (ըստ քերականաց)։ Le —, le verbe et l'attribut։ ‖ 7. Ա-ն-ն. պճն. ագ։ C'est un — précieux pour une administration. Un digne —. Աժանատուր ագ։ "Il éloigne des sujets capables, et se substitue à leur place." MASS. *Pet. Car. Tentations.* Ցեւս առնի զայլ. զակաս, և ի տեղի նոցա տպրդի։ (Հ. Ա-ի-ս-ի Բազմատաւնի ոչ ուղիղ Թարգմանէ "Հեռի առնէ զայլազգիան ի Հպատակս", երես 38. յÉloigner, 1. Ընկենլ են բազք ի հպատակս)։ Bon —. Աշակերտ բարեկեան, չանաչէր։ Mauvais —. Պատահակ։ ‖ 8. Պատուասունկի ծառ. Ս. պատրաստացուս։ ‖ 9. Դիւրին առ ի Հերձուլ։ La difficulté de se procurer des sujets։

Sujétion (ս-ի-ս-ի-ս-ի) ս. իք. 1. Հպատակութիւն։ Tenir dans la —. La — aux souverains։ ‖ 2. Հարկ. բանադատութիւն։ Il est dangereux de se faire des habitudes, elles deviennent des sujétions։ ‖ 3. Հպատակութիւն. դիգերանք։ La — d'une garde auprès d'un malade, d'une femme auprès de son mari։ ‖ 4. Ծանրաշարժութիւն. պատկութիւն։ C'est une maison fort incommode, et où il y a de grandes sujétions։

Sulfate (ս-ի-ֆ-ս-ի) ս. ս-ր. Ագ ինչ (ըստ տարրագիտաց). *ծծմբական։ — de chaux, de quinine։

Sulfhydrate (ս-ի-ֆի-ս-ի-ս-ի) ս. ս-ր. Ագ ինչ (ըստ տարրագիտաց). *ծծմբաջրական։ [կան։ Acide —։

Sulfhydrique (ս-ի-ֆի-ս-ի-ս-ի) ած. *ծծմբաջրական։

Sulfite (ս-ի-ֆի-ս-ի) ս. ս-ր. Ագ ինչ (ըստ տարրագիտաց). *ծծմբիկան։ — de potasse։

Digitized by Google

Sulfure (սիւլֆիւր) ի. ար. Միացութիւն ծծմբոյ ընդ մետաղի կամ ընդ մետաղակերպի (ըստ տարբերութեան). *ծծմբատար։ — de zinc, d'arsenic։

Sulfuré, ée (սիւլֆիւրե) ած. *ծծմբատարեալ։ Hydrogène —։ [բոյրն։ Eaux sulfureuses. Acide —։

Sulfureux, euse (սիւլֆիւրէ, էզ) ած. *ծծմբի։

Sulfurique (սիւլֆիւրիք) ած. *ծծմբական։ Acide —։

A. **Sultan** (սիւլթան) ի. ար. 1. Անուն պատուոյ տղայոց Օսմանեանց. տէր. (տարբ. սուլթան)։ Le — Mahmoud։ ‖ 2. Անուն պատուոյ այլոց Իսպահանոյ մահմետականաց և Թաթարաստանի. տէր. սուլթան։ ‖ 3. (ետ.) Մխահնծան Իսպահանոյ. տէր։ [Un beau —. Un — brodé։

B. **Sultan** (սիւլթան) ի. ար. Սպասաւոր (զաղջուց կանանց)։

A. **Sultane** (սիւլթան') ի. իգ. Անուն պատուոյ կանանց տղոցոյն Օսմանեանց. բասիքին. սիկին. Իսպահանի։ La — favorite. La — mère կամ — Validé։

† — Poule —. տես † Porphyrion. [Օսմանեանց։

B. **Sultane** (սիւլթան') ի. իգ. Գոտեւորագոմիկ նաւ ինչ։

Sultanin (սիւլթանին) ի. ար. Մոկի գաւհարեան ինչ Օսմանեանց։

Sumac (սիւմակ) ի. ար. 1. Ծառ ինչ. ազատ. (տարբ. սումակ)։ Նոյն և Rhus։ Le — des corroyeurs. Le — vénéneux։ ‖ † 2. Տերեւք, ծաղիկք և ունգք ազատոյ (ըստ նաթրանեանց). ազատ։ [սատիճան։

† **Summum** (օմմում) ի. ար. Բարձրագոյն, ծայրագոյն

Summite (սիւմմիթ) ի. ար. Անուն մահմետականաց որ զԱբուբէքր, զՄեծար և զՄահմետ հատուցին օրինաւոր յաջորդս Մահմետի. օրինական. (տարբ. օմմիթ, Օրինական ի օնէն բառէն որ է Օրինք, կանոն)։ Les Turcs sont sunnites։ (Տես Schiite)։

Super (սիւփէր) բ. չ. Ինուլ, փակիլ (ծակի կամ պատառատածոյ գոգոյ նաւու, ըստ նաւավարաց)։

A. **Superbe** (սիւփէրպ) ած. 1. Ամբարտաւան. ամբարհաւատ. հպարտ. գոռոզ։ Un esprit —. Tarquin le Superbe. Տարկինիոս Ամբարտաւանն, Թիւկիրբոս։ ‖ 2. Բարձրակերտ. բարձրագագաթեան. բարձրաշէն. պերճացեալ։ Une tour —։ ‖ 3. Հոյակապ. գեղեցիկ. շքեղ. յոյժ. փառաւոր. պատուական. պերճ։ Une femme —. Un cheval —, un — coursier. Երիվար ազն, պերճասպոգ, սիպական։ Une maison —. Habit —. Il fait un temps —։

= ի. ար. Ամբարտաւան։ Dieu résiste au —։

B. **Superbe** (սիւփէրպ) ի. իգ. Ամբարտաւանութիւն. ամբարհաւատութիւն. հպարտութիւն։ La — précipita le démon dans les enfers։

Superbement (սիւփէրպէման) ած. 1. Ամբարտաւանութեամբ. ամբարտաւանաբար. հպարտութեամբ. (խոսի)։ Répondre —։ ‖ 2. փառաւորութեամբ. շքեղագոյնս։ Il était vêtu —։ [խոսելոյ։ Il n'a eu cela que par —։

Superchérie (սիւփէրշէրի) ի. իգ. խարեպատիր։

Superfétation (սիւփէրֆէտասիոն) ի. իգ. 1. Երկին աւգնական։ ‖ 2. (ետ.) Ակնարկութիւն, երկնութիւն։ Ce chapitre est entièrement inutile, c'est une —, une véritable —։

† **Superficialité** (սիւփէրֆիսիալիթէ) ի. իգ. *Մանաւանդութիւն։ La — de ses connaissances։

Superficie (սիւփէրֆի) ի. իգ. 1. Տարածութիւն. ընդարձակութիւն։ La — d'un jardin։ ‖ 2. Երեսք. վեր ի վերոյ երեսին. երեսի. երեսութիւն. մակերեսոյթ. մակերեսութիւն։ La — des corps, de la terre։ (Նոյն և Surface)։ ‖ 3. Արտաքին երեսք (մարմնոյ)։ Enlever la — d'un corps։ ‖ 4. (ետ.) Աղտաքին երեսք, կերպարանք. մակերեսոյթ։ Cet homme ne connaît que la — de beaucoup de choses։

Superficiel, elle (սիւփէրֆիսիէլ, էլ) ած. † 1. Մակերեսութիւն. *մակերեսական։ Ligne superficielle։ ‖ 2. Որ կայ յերեսս. վերին երեսաց։ Cette plaie n'est que superficielle։ ‖ 3. (ետ.) Վէր ի վերոյ. հարեւանցի. ծանծաղ. վարկպարագի։ Un travail —. Il n'en a qu'une notion superficielle. Un observateur —։

Superficiellement (սիւփէրֆիսիէլմէն) ած. † 1. Ի մակերեսութիւն. մակերեսաբար։ Ce champ contient mille mètres —։ ‖ 2. Յերեսս. ի վերին երեսս. (առ. երեսաց)։ Ce coup ne l'a touché que —։ ‖ 3. (ետ.) Ծանծաղագոյն. վեր ի վերոյ. ի հարեւանցի։ Il ne sait ces choses que —։

Superfin, ine (սիւփէրֆէն, ին') ած. կարի նուրբ. կարի յոյժ ազնիւ. (ըստ վաճառականաց)։ Papier —. Liqueur superfine։

= ի. ար. C'est du —. կարի նուրբ կամ ազնիւ է այդ։

Superflu, ue (սիւփէրֆլիւ) ած. 1. Աւելորդ։ Ces ornements sont superflus։ ‖ 2. Աւելորդ. աւելի. անօգուտ. աւմպէտ. անշուք։ Des paroles superflues։

= ի. ար. Աւելորդք։ Le désir du —։

Superfluité (սիւփէրֆլուիթէ) ի. իգ. 1. Անչափ առատութիւն. աւելորդութիւն։ Éviter la — des paroles dans un discours։ ‖ 2. Աւելորդք. աւելուածք։ Le luxe se répand en superfluités infinies։

Supérieur, eure (սիւփէրիէօր, իէօր') ած. 1. Վերին. վերագոյն. վերնագոյն. բարձրագոյն։ L'orifice — de l'estomac. Étage —. Վերհատուած։ ‖ 2. Վերագոյն. վեհագոյն։ — en science. Officier —. Un talent —. Les ennemis nous étaient supérieurs en nombre. Բազում էին քան զմեզ թշնամիքն։

= ի. 1. Վերակացու։ Il faut obéir à ses supérieurs. Les relations de — à inférieur։ ‖ 2. Աւագ, աւագուհի վանից. առաջնորդ. (առ. մեծաւոր. մեծաւորուհի)։ Le —. Le père —. La supérieure. La mère supérieure։

Supérieurement (սիւփէրիէօրմէն) ած. 1. Վերագոյն, բարձրագոյն օրինակաւ։ ‖ 2. կարի քաջ. կատարելապէս։ Il joue — du violon. Il peint —։

Supériorité (սիւփէրիօրիթէ) ի. իգ. 1. Աւագութիւն. բարձրութիւն. գերիվերութիւն. վերագանութիւն։ — de rang, de naissance, de génie. Il a la — sur vous presque en toute chose։ ‖ 2. Աւագնորդութիւն (վանից). աւագութիւն. (առ. մեծաւորութիւն)։ Il aspire à la — de cette maison religieuse։

Superlatif, ive (սիւփէրլատիֆ, իվ) ած. Աւագական. գերագրական. (ըստ քերականաց)։ Adjectif. adverbe —։ Վարի և իրր ի. ար. Il faut éviter l'abus des superlatifs։

= Au —. Ած. ած. Աւագականի պայմանաւ. կարի յոյժ. (ընդ.)։ Cela est bon, est mauvais au —։

Superlativement (սիւփէրլատիվմէն) ած. կարի յոյժ. (խոսի)։ Elle est — laide։

Superposer (սիւփէրփոզէ) բ. ն. Դնել ի վերոյ. մակադրել։ — deux surfaces։

Superposition (սիւփէրփոզիսիոն) ի. իգ. Դնելն ի վերոյ միմեանց. մակադրութիւն։ La — des couches terrestres։

Superpurgation (սիւփէրփիւրգասիոն) ի. իգ. Անչափ մաքրութիւն (արգասիեաց, ըստ բժշկաց)։ Ce purgatif est bien violent, je crains qu'il ne vous cause une —։

Digitized by Google

Superséder (սիւ-բէ-սէ-տե) բ. ե. *տես* Surseoir.

Superstitieusement (սիւ-բէ-տի-սիէ-զ-ման) մ. 1. *Սխալապաշտութեամբ. *աստղագուշակութեամբ։ Croire — aux revenants։ ‖ 2. (իմաստ.) Անշուք զգուշութեամբ։

Superstitieux, euse (սիւ-բէ-տի-սիէ, իզ) ած. 1. Նախապաշար. *հանրակրօն. *սնապաշտ. աստղագուշակական։ Un dévot —. Le peuple est —։ Սուրբ և իրը է. C'est un —։ ‖ 2. Աստղագէտ. սնոտի. *հանրակրօն. *սնապաշտական։ Culte —. Préjugés —։ ‖ 3. (իմաստ.) Անշուք երկիւղած. կարի քիչ զգոյշ, խղճամիտ։

Superstition (սիւ-բէ-տի-սիօն) է. իզ. 1. Սնոտի, աստղագէտ պաշտամունք. վայրագապար կրօնք. սնոտիախոհ խորութիւն. հանրապաշտաւոր պաշտօն. *հանրակրօնութիւն. *սնապաշտութիւն. *աստղագուշակութիւն։ Les augures entretenaient la — parmi le peuple. Les superstitions de la Chine։ ‖ 2. Սնոտի գուշակութիւն. վայրագապար խորհուրդ. *ընդվայրախորութիւն։ Il y a de la — à croire qu'une salière renversée présage un malheur։ ‖ 3. (իմաստ.) Աստղագէտ երկիւղածութիւն. անշուք զգուշութիւն, խղճմտութիւն։ Il est si jaloux de l'exactitude grammaticale, qu'il va sur cela jusqu'à la —։ [կանուխեան)։

Supin (սիւ-բէն) է. ա. *Բայանուն (ի լատին քերա-

Supinateur (սիւ-բին-տէօր) ած. ա. Muscle —, կամ լուկ —. է. ա. Մատին ինչ ծռտդ. յորտայոխէ։ (Տես Pronateur)։

Supination (սիւ-բին-սիօն) է. իզ. 1. Mouvement de —. Շարժումն որով ափ ձեռքին դառնայ ի վեր կողմ. շարժումն յորտայոմեան։ ‖ 2. Յորտայոսութիւն (հիւանդի յանկոցէի)։

† **Supplantateur** (սիւ-բլան-տէօր) է. ա. Թափօղ. դրիչ։ "Jacob . . . demeurera le seul et véritable —, comme son nom le lui promettait". Boss. *Sermons.*

† **Supplantation** (սիւ-բլան-սիօն) է. իզ. Թափելին. քաղքենգոանելն. տգիտաքերցուցանելն։

Supplanter (սիւ-բլան-թէ) բ. ն. Յաչդց հանել զոք և մնանել փոխանակ նորա. Թափել. քաղքենգոանել. տգիտաքերցուցանել։ Il a supplanté son rival։

= Se —. բ. ա. Թափել, քաղքենգոանել զմիմեանս։

† **Supplanteur** (սիւ-բլան-տէօր) է. ա. *տես* †Supplantateur.

Suppléance (սիւ-բլե-ան) է. իզ. Փոխանորդութիւն. ստելապահութիւն։ Il eut la — de tel professeur։

Suppléant, ante (սիւ-բլե-ան, անդ) է. Փոխանորդ. ստելապահ։ Je serai votre —։ Սուրբ և իրը ած. Juge —։

Suppléer (սիւ-բլե-է) բ. ն. 1. Լնուլ զիւ-երմին. լրացուցանել. լրավանդակել. *տգիտաքերցուցանել։ Ce sac doit être de mille francs, et ce qu'il y aura de moins, je le suppléerai, je suppléerai le reste։ ‖ 2. Յաւելուլ — des mots qui ne sont point dans le texte։ ‖ 3. Լնուլ զանգի ուրուք. փոխանորդել։ — un professeur. Se faire —։

= բ. ե. Լնուլ զպահաստութիւնն, զիւ-երմին։ La valeur suppléé au nombre։

Supplément (սիւ-բլե-ման) է. ա. 1. Լրումն. լրավանդակութիւն. յաւելուած. — de dot, de solde։ ‖ 2. Յաւելուած (մատենի, լրագրի)։

Supplémentaire (սիւ-բլե-ման-տէր) ած. 1. Լրացուցիչ. յաւելուածական։ Articles supplémentaires։ ‖ 2. Փոխանորդիչ։ Jurés supplémentaires։

Supplétif, ive (սիւ-բլե-տիֆ, իվ) ած. Լրացուցիչ. ստելապահական։

Suppliant, ante (սիւ-բլի-ան, անդ) ած. Աղաչական. աղերսական. աղերսագիտ. պաղատաւոր։ Je l'ai vue suppliante et prosternée à vos pieds. Des paroles suppliantes։

= է. Աղաչաւոր. աղաչելի. աղերսական. աղօթկեալ։ En posture de —. Une foule de suppliants։

Supplication (սիւ-բլի-սիօն) է. իզ. Պաղատանք. աղերս. աղերսանք։ Très humble —. Faire une —, des supplications։

— յե. 1. Հանդիսաւորհն պաղատանք, խնդրատանք (առ Հռովմեացիս)։ ‖ 2. Աղգատարտութիւն խորհրդատանի առ թագաւորն կինդանի բարբառով։

Supplice (սիւ-բլիս) է. ա. 1. Տանջանք. խաչատանք. չարչարանք. լկիանք. կառանք. պատիժ։ Le — du gibet, du fouet, de la croix. Le — des parricides. On lui a fait souffrir les plus horribles supplices. Instrument de —. Տանջանատան. չարչարան։ Condamner au dernier —. Ի մահ գատապարտել։ Les supplices éternels. Տանջանք յաւիտենականք. տանջանք գժոխոց։ ‖ 2. Տանջանք. լկտանք։ La gravelle est un —, un — cruel. Être au —. (իմաստ. և շփ.) Տանիլ. տառապիլ։ Depuis que j'ai cet accès de goutte, je suis au —։ ‖ 3. (իմաստ.) Տանջանք. կասկած. տառապանք. վիշտք։ L'avarice, l'envie ont leurs supplices։

Suppliché (սիւ-բլի-սէ) է. ա. Տանջատեալ։ Le lieu où l'on enterre les suppliciés։

Supplicier (սիւ-բլի-սիէ) բ. ն. Պատանել ի տանջանս կամ ի պատիժ մահու. գլխատել։ On a supplicié aujourd'hui trois assassins։ (Աստ. լատ. եւս տես Exécuter)։

Supplier (սիւ-բլիէ) բ. ն. Պաղատել. աղերսել։ Je vous supplie de faire telle chose։

Supplique (սիւ-բլիք) է. իզ. Գիր պաղատանաց. թուղթ, նամակ ազաչանաց. *աղերսագիր։

Support (սիւ-բօր) է. ա. 1. Նեցուկ. յենիլ. հաստատուն։ Ce pilier est le — de toute la voûte։ ‖ 2. (իմաստ.) Նեցուկ. օգնական. օգնականութիւն։ Ce fils est le — de sa famille։

— յե. Բարձակք (վահանի [écusson] զինանշանաց, լատ. կնքագիտաց). *վահանաբարձք։ Avoir deux lions pour supports dans ses armes։

Supportable (սիւ-բօ-տա-պլ) ած. 1. Հանդուրժական. ժուժալի. տանելի։ Une douleur —. Le froid qu'il fait est —։ ‖ 2. Նեղելի։ Cela n'est pas — à un homme de son âge։

Supportablement (սիւ-բօ-տա-պլ-ման) մ. Հանդուրժական ինն օրինակաւ. չսաստատորապես. (խոսք)։ Cela est écrit —։ [ձոգ. կրօգ. (լատ. կնքագիտաց)։

† **Supportant, ante** (սիւ-բօ-տան, անդ) ած. Բարձ-

Supporter (սիւ-բօ-տէր) բ. ն. 1. Ի վեր տանել. բառնալ։ Ces colonnes supportent toute cette maison։ ‖ 2. (իմաստ.) Տանել. հանգատանել. հանդուրժել. համբերել։ Il supporte son mal patiemment. Il a la vue si faible, qu'il ne saurait — l'éclat de la lumière. Ne pouvoir —. Անհանդուրժելի լինել։ ‖ 3. Տանել. նեղել. համբերել։ — les défauts de son prochain։ ‖ 4. Ձուժել. բառնալ. զօրել. տակաւ. (իմաստ. գիմանալ)։ Ce vase peut — le feu։ [se — les uns les autres։

= Se —. բ. ա. Նեղել միմեանց։ Les hommes doivent

Supposable (սիւ-բո-զա-պլ) ած. Համարելի. կարծելի. գնելի. ենթադրելի։ Cela n'est pas —։

Digitized by Google

Supposer (ս-պ-զ) բ. ն. 1. Հաւանեցնել. գնել. դրել. ենթադրել։ Supposez que l'or soit aussi commun que le fer. Cela supposé, supposé que. Հաւանեցնելով թէ. եղելոյ։ ‖ 2. Հաւնիլ. կարծել։ Je suppose qu'il est honnête homme. Vous me supposez un mérite que je n'ai point։ ‖ 3. ի մէջ միտագրանել զսուտ ինչ իրրև պէտքիս. առնգրանել. յօգնել։ — un testament. Ses ennemis lui supposèrent des projets coupables։ ‖ 4. Պահանջել. ենթադրել։ La justification suppose une accusation։

Supposition (ս-պ-զ-ս) ե. եր. 1. ի կարծ դրութիւն. վարկած. ենթադրութիւն։ Dans la — que vous faites, il faudrait que . . . ‖ 2. կարծիք. ենթադրութիւն։ Ce qu'il dit là est une pure —. C'est une — gratuite։ ‖ 3. Պահպանելը, յօգնելը առանց հատուցման. առնգրանք. յօգուտ։ La — d'un testament։

Suppositoire (ս-պ-զ-ր-ս) ե. ու. Դեղ կոնաձև զոր մուծանեն ընդ տրանն. պատրոյգ. լ-ի։ — purgatif, adoucissant. User de —։

Suppôt (ս-պ-ո) ե. ու. 1. Պահապան. պաշտօնեայ. (ղ.)։ La justice, et ses suppôts։ ‖ 2. (ե-ս-ս.) Ծառայ, մշակ (անօրինութեան). գործակից։ Les vils suppôts d'un tyran. Un — de Satan. Պշակ առաւնդից. ախր չար, չարքարոյ։ ‖ 3. Ներհակ. (քան փիլիսոփայից)։ En termes de l'école, on dit que l'humanité est le — de l'homme։

Suppression (ս-պ-ր-ս) ե. եր. 1. Բարձումն. ընդհատումն. խափանումն։ La — d'un ordre religieux, d'un emploi։ ‖ 2. Դադարումն. (քան բժշկայց) — de transpiration. — de mois կամ de règles կամ լուկ —. Դադարումն գաշտանի (կնոջ)։

— de part կամ d'enfant. Պնդայտ առնելն, բազուկս ընդունուկ խակ և խակ յետ ծննդեանն (քան խաւսգիտայց). վիզուծն ծննդեան։

Supprimer (ս-պ-ր-մ) բ. ն. 1. Բառնալ. ընդհատել։ Cet article fut supprimé par la censure։ ‖ 2. Պարկեշտ գնդաստանագրութենէն։ On a supprimé son mémoire, comme calomnieux։ ‖ 3. Պնդհան, հռետորաբար առնել. բառնալ ի մէջէ։ Aristote est accusé d'avoir supprimé plusieurs ouvrages de Speusippe։ ‖ 4. Զերծուկ. լռել. բազում առնել։ Je supprime beaucoup de circonstances։ ‖ 5. ի բաց հատանել, պարապուկ. յապաւել. կրճատել։ Ce discours est trop long, il en faut — la moitié։ ‖ 6. Բառնալ. ընդհատել. խափանել. անցուցանել։ On a supprimé quelques emplois inutiles։ ‖ 7. Դադարեցուցանել։ — la transpiration։

Suppuratif, ive (ս-պ-ու-ա-ի, իվ) ած. Թարմացնող։ Onguent —։ Պատիճ և իրր ե. ու. Un bon —։

Suppuration (ս-պ-ու-ս) ե. եր. Թարախումն (վիրաց)։ Si sa plaie vient à —։

Suppurer (ս-պ-ու-ր) բ. կ. Թարախել։

Supputation (ս-պ-ու-ս) ե. եր. Հաշիւ. հատոյց։ — exacte. La — d'une dépense. La — des années. Ճարտասանութիւն տարեաց։

Supputer (ս-պ-ու-ր) բ. ն. Հաշուել. համարել. հատել։ — un compte. — sur ses doigts։

Suprématie (ս-պ-ր-մ) ե. եր. 1. Գլխաւորութիւն. առաւելութիւն։ Cette nation a conservé la — dans le commerce։ ‖ 2. Գլխաւորութիւն, գերագահութիւն (տէրական կամ դիրական Աստուածոյ ի հատուցս)։

Suprême (ս-պ-ր) ած. 1. Պարծեր. վերագոյն. գերագոյն. վերագոյն. բարձրագոյն։ Pouvoir —. Le roi est le chef — de l'État. L'Être —. տես յԷտէ, B. 2. ‖ 2. Գերագոյն. երկնային. աստուածային։ La sagesse —։ ‖ 3. Հասակ յիրում. վերջին։ L'instant, le moment, l'heure —. ժամ մահուան։ Les honneurs suprêmes. տես ի Honneur, 5. [առանց հատու. առիթ հատու։

= ե. ու. — de volaille. Խորտիկ ի փափկագոյն մսոյ.

= Au — degré. գր. ած. Ի ծայրագոյն. կարի յոյժ։ Cette femme est belle, est laide au — degré։

Suprêmement (ս-պ-ր-մ-ն) ս. Ի ծայրագոյն. կարի յոյժ. անհաւորին։ — beau։

A. **Sur** (ս-ր) նխ. 1. ի վերայ։ Sur sa tête. S'asseoir sur une chaise. Être sur pied. 1. Նստիլ յարուցեալ, զարթուցեալ ի քնոյ. (տես առնել վերայ բայիս)։ ‖ 2. Նստիլ յարուցեալ ի հետանգութենէ։ Un oiseau qui se soutient sur ses ailes. Թռչուն ոչ ծանաւարած կայ յօդս։ ‖ 2. ի վերայ. ի վերոյ. գ(գիտել)։ Les globes célestes qui roulent sur nos têtes։ ‖ 3. ի վերայ. մերձ. առ ընդ. առ։ Les villes qui sont sur le Rhin։ ‖ 4. ի (ցամաքի)։ Voyager sur terre, sur mer. Se promener sur le bord de la mer։ ‖ 5. Զհետ։ Il marche sur mes pas. Fermer la porte sur soi. տես ի Fermer, 1. ‖ 6. ի վերայ. զհետ։ Il ajouta mensonges sur mensonges. On vit arriver courrier sur courrier։ ‖ 7. ի գոլորձ. ի գոլոյս։ Tourner sur la droite, sur la gauche։ ‖ 8. ի մէջ. ի (հնգից)։ Sur cinq noisettes j'en ai trouvé quatre de mauvaises։ ‖ 9. Պատճառ գան։ "Mes petits sont . . . jolis sur tous leurs compagnons". LA FONT. *Fabl.* v, 18. ‖ 10. Ցամաքաբար։ Autrefois les gens de guerre vivaient souvent sur le paysan։ ‖ 11. Պնդր գան. ի վեր գան։ Le progrès sur l'antiquité est grand։ ‖ 12. (ե-ս-ր.) ի վերայ։ Régner sur plusieurs nations։ ‖ 13. Ցաղագս. վասն. գ(այնմանէ)։ En voilà assez sur ce sujet. Disputer sur la pointe d'une aiguille. տես յԱիguille, 1. ‖ 14. Ըստ։ Juger sur les apparences. Ըստ արտ գասուց։ Juger sur l'étiquette du sac. տես յÉtiquette, 1. ‖ 15. Վասն. վասն հաւատացեալ։ J'ai fait cela sur votre parole. Sur la foi des traités. Վասն ի գոլինան։ ‖ 16. Երդնուլ ի . . . Sur mon honneur. Sur ma vie. Jurer sur les saints Évangiles. Երդնուլ ի սուրբ Աւետարանն։ ‖ 17. ի վերայ. յետ։ Sur cela il me quitta։ ‖ 18. Ընդ (ծագիսգոյնի)։ Sur le lever du soleil. Sur le soir. տես ի Soir, 1. Sur la fin de l'hiver. Ցիւռ կոյս ձմերայնոյ։ Être sur le retour կամ sur son retour. տես ի Retour. Sur-le-champ. տես ի Champ.

— Pâlir sur les livres. տես ի Pâlir, 1. Être sur sa bouche. տես ի Bouche, 4. Prendre sur soi. տես ի Prendre, 27. [ի Chose, 1.

= Sur toute chose կամ toutes choses. գր. ած. տես

= Sur et tant moins. նխ. ած. տես ի Moins.

= Sur le tout. գր. ած. Ի խնդրուածոյն առնել. գլուխ բանին. (ցած.)։ Sur le tout je m'en rapporte à vous. Brochant sur le tout. տես ի Brocher, 1.

B. **Sur, sure** (ս-ր, ս-ր') ած. Թթու։ Ces pommes sont sures. L'oseille est fort sure։

Sûr, sûre (ս-ր, ս-ր') ած. 1. Վասն. անկասկած. անշուշտ։ Je ne suis pas sûr du lendemain։ ‖ 2. Ցաղագս հոգ։ On n'est jamais sûr de rien en ce monde. Être sûr de son fait. տես ի Fait, B. 2. ‖ 3. Պատճառ վասնհաւատութեան. վասնհելի. անշուշտ. հաւատարիմ. հաւատաւոր։ C'est un ami sûr. Un domestique sûr. Temps qui n'est pas sûr. Պնհաստատ օդ։ ‖ 4. Պնդրկայ.

Digitized by Google

բանիկմիտ. Հաստատ: Je suis sûr de ce que je vous dis: ‖ 5. Անվրէպ. անխոտոր. անսխալ: Il a la mémoire sûre: ‖ 6. Ցարտհով, անքոյթ (հաւատհանգիստ). անխոտոր, անսխալական, անքոյթ, անգոլտական, զգոյշ, զգուշաւոր, զգուշագոյն (տեղի): Ce port est très sûr. Mettre quelqu'un en lieu sûr. 1. Դնել զոք ի զգոյշ կամ յանգոյթ վայրի: ‖ 2. Դնել ի բանսի. բանտարգել առնել: ‖ 7. Հաստատուն: Cette échelle est sûre: ‖ 8. Ապտիւ. հշմարիտ. հաստատ: C'est une chose sûre: ‖ 9. Անվրէպ. անվրիպական. անշուշտ: Rien n'est si sûr que la mort: ‖ 10. Ազդոյ: Un remède sûr. Ce moyen est sûr, il ne manque jamais. Une règle sûre. Անվրէպ կանոն:

= ե. ս. Le plus sûr. Զգուշագոյն, լաւագոյն հնարք:

= Pour sûr. ԱԲ. ա. Անտարակ. ճշմարտիւ. հաստատուն. անշուշտ. (ըստ.): Pour sûr, il viendra:

= À coup sûr. ԱԲ. ա. Յաւուրմէ. անվրէպ: Nous réussirons à coup sûr:

Surabondamment (ու-ռա-պո-դա-ման) ſ. Յորդապէս. առատապէս. ի բովանդակ: Il en a parlé —:

Surabondance (ու-ռա-պո-դանս) ե. իգ. Բազում առատութիւն. յորդութիւն. առատութիւն. յոլովութիւն: — de grâces, de blé, de vin, de paroles:

Surabondant, ante (ու-ռա-պո-դան, անդ) ած. 1. Յորդառատ: ‖ 2. Աւելորդ. աւելի: Ne dites rien de —:

Surabonder (ու-ռա-պո-դե) բ. ն. Յորդել զգալ. լինել յորդառատ. առատանալ: Le vin surabonde cette année. L'Écriture dit: Où le péché abondait, la grâce a surabondé. Ուր առատ եղեն մեղքն, առատ եւս յաւելան շնորհքն, ասէ Գիր: [(խօսի):

Surracheter (ու-ռա-ռաշ-թե) բ. ն. Դնել մեծագնի:

Suraigu, uë (ու-ռէկիւ) ած. 1. կարի սուր. յոյժ բարձր. սրագոյն (ձայն): ‖ 2. Կրազոյն (հիւանդութիւն):

Surajouter (ու-ռա-ժու-թե) բ. ն. Դարձեալ յաւելուլ. յաթել վերոյին:

Sur-aller (ու-ռա-լե) բ. ն. Վազել անցանել (սրասեան շան) ընդ հետս երելոյ առանց ինչ զգաստացանելոյ սրատրքին. անգրաքցիլել:

Sur-andouiller (ու-ռան-տու-յե) ե. ս. Մեծագոյն բազուկ ի վերոյ եղջերաց եղջերուաց:

Suranuation (ու-ռա-նո-սիո) ե. իգ. Զանելի ա՛յլ եւս զօրութիւն (վասն անցանելոյ ժամանակին սահմանելոյ). անգործութիւն: [Թուան հրովարտակի հնացելոյ:

— Lettres de —. Հրովարտակ վերոյին հաստատուած:

Suranné, ée (ու-ռա-նե) անց. գործ. 1. ժամանակաւորեալ. անոյժ. անգործ: Passeport —: ‖ 2. (փոխ.) Հնացեալ. խափանեալ: Une mode suranné:

Surannuer (ու-ռա-նուե) բ. ն. Զանել ա՛յլ եւս զօրութիւն (վասն անցանելոյ ատեն, սահմանեալ ժամանակին). հնանալ. անոյժ, անգործ լինել: Laisser — son passeport:

Sur-arbitre (ու-ռար-պիթր) ե. ս. Երրորդ խաւսքնակ (կարգեալ ի գատաւորացն կամ ի գատաւորէ): (Եւս եւս տես Tiers arbitre): Si nos arbitres ne peuvent s'accorder, nous prendrons un tel pour —:

Surard (ու-ռար) ած. ս. Vinaigre —. Գաւազան ի ծագիանց թանձրանալոյ [sureau]. Քանձրանալի քացախ:

Surate (ու-ռաթ) ե. իգ. Գլուխ (խաւսանք Մահմետի):

Surbaissé, ée (ու-ռպէ-սե) ած. Միջակաւակ (կամար):

Surbaissement (ու-ռպէս-ման) ե. ս. Միջակաւակութիւն (կամարի, ըստ ճարտարապետութեան):

Surcens (ու-ռսան) ե. ս. Հաս [rente] հաստատեալ ընդ առաջին տիրանալոյն կամ պատրանի [seigneur] ազգին ի գաղտնաւճառ [cens]. վերագիր տակ:

Surcharge (ու-ռչարժ) ե. իգ. 1. Աւելագոյն բեռն. ծանրաբեռնութիւն: Ce cheval est assez chargé, il ne lui faut point de —: ‖ 2. Անչափութիւն, առատութիւն (հիւթոց մարմնոյ, կերակրոց): ‖ 3. (փոխ.) Ցանգութիւն. առատութիւն: C'est une grande — à un homme qui était déjà si accablé de douleur: ‖ 4. Բառ գրեալ ի վերոյ այլոց բառի. վերագիր: Il y a dans cette lettre de change une —:

Surcharger (ու-ռչար-ժե) բ. ն. 1. Ցանգութեան, ծանրաբեռնի առնել. ծանրաբեռնել: Vous avez surchargé ce cheval, il ne saurait aller. Se — l'estomac. Խմաքով, խծկել զորովայն բազում կերակրովք: ‖ 2. (փոխ.) Ընկղել ծանրութեամբ կամ խաւսութեամբ հարկաց: On a surchargé cette ville: ‖ 3. (փոխ.) Ցանգութեանել: Être surchargé de travail: ‖ 4. Գրել բառս ի վերոյ այլոց բառից փոփոխելով ընդհատիրան: — un mot, une ligne:

= Se —. բ. ա. Ցանգութեանիլ: Se — d'affaires. Se — d'aliments կամ de nourriture. Անչափ բեռնաւորիլ զաւանիքեան: [Նոյ (վերկաթի). տրկել:

Surchauffer (ու-ռչոֆ-ֆե) բ. ն. Անչափ չորացուցանել:

Surchauffure (ու-ռչոֆ-ֆիւր) ե. իգ. Գինգութիւն, *ճեղքուած (տրերկաթեայ երկաթից):

Surcomposé, ée (ու-ռքոմ-պոզ-զե) ած. 1. Բազմիցս (ժամանակ բայի, ըստ քերականաց). (իշ.): Օրինակ իմն. Vous auriez eu dit: ‖ 2. *Բազմաբարդ, *երկնաբարդ (տերմն, ըստ անկագիտաց):

— Corps —, կամ լուկ —. ե. ս. Բազմաստղ, բազմիցս մարմին (ըստ աստղագիտաց):

Surcouper (ու-ռքու-պե) բ. ն. Կարել բարձրագոյն հատիկաւ նախաւ [atout] (գլարտակս խաղոյ):

Surcroît (ու-ռքրուա) ե. ս. Յաւելուած. առատութիւն. վերագիր: — de munitions. Voici un — de compagnie. Par un — de malheur. Յաւելութեան ապերախ, չարեաց: Pour — de bonheur. Ի լրումն երջանկութեան:

= De —. ԱԲ. ա. եւ ես. առաւել: [(մնոյ վերաց):

Surcroître (ու-ռքրուաթր) բ. ն. Յաւելագոյնան առնել

= ե. ն. կարի մեծ առնելագոյնան առնել (գլխոց). (իշ.):

Surdent (ու-ռտան) ե. իգ. 1. Աւելորդ, ընդվայրաբոյս առաջի (երկաթ ի վերոյ այլոց առաջինն կամ ընդ ակռ երկուց առաջինոց): Il a une — qu'il faut arracher: ‖ 2. Երկայնագոյն առաջինք (ձիոյ):

Surdité (ու-ռտի-տե) ե. իգ. Խլութիւն: — complète. Guérir la — d'un homme:

Surdorer (ու-ռտո-րե) բ. ն. Հաստատագոյնս պատել կամ օծանիլ ոսկւով, *ոսկեզօծել:

Surdos (ու-ռտո) ե. ս. *Փոկակաշ ի ներս կամ ի բիկնուած կատարից երիվարի. *Բիճիճափոկ:

Sureau (ու-ռո) ե. ս. Ծառ ինչ տերեւաձեւածաղկի. Գ. բանիբրանիկ. Գրիւր: On emploie souvent en médecine les fleurs et les feuilles de —:

Surélever (ու-ռէլ-վե) բ. ն. Բարձրացուցանել: — une maison d'un étage:

Sûrement (ու-ռման) ſ. 1. Յաւուրմէ. յոյժ. հաստատուն. անվրիպաբար: Vous pouvez marcher — par là: ‖ 2. Անվրէպ: Frapper —: ‖ 3. Յաւուրմէ. ճշմարտիւ. ստուգաբար: Cela est — arrivé comme on le dit:

Surémiment, ente (ու-ռէմ-ման, անդ) ած. Վեհ. հանդարտ. *վերաբարձր. (խօսի): Savoir, mérite —:

Digitized by Google

Surenchère (սիւր-անշէր) ի. իզ. Վ. Երեսակի յաւելուածք գնոյ յառջիկի։ Il a fait une — sur moi։

Surenchérir (սիւր-անշէրիր) բ. ն. Աւելնալ եւ աճեցուցանել զգինան յառջիկի։

Surérogation (սիւր-էրոկասիոն) ի. իզ. 1. Աւելի քան պահանջեալն առնելն, կատարելն։ ‖ 2. Գործք բարիք առաւել քան զպարտս անձին. առաւելութիւն գործոց բարեաց։

Surérogatoire (սիւր-էրոկատուար) ած. Աւելի քան զպարտս. անպարտական։ Œuvre —։

Suret, ette (սիւրէ, էթ) ած. Փառր մի թթու. թթուիկ։ Cette pomme est surette։

Sûreté (սիւր-էթէ) ի. իզ. 1. Վ. առաջնորդութիւն. հաստատութիւն։ Cet homme est d'une grande — dans le commerce։ ‖ 2. Յապահովութիւն. անկասկածութիւն։ Y a-t-il — ici pour moi? En —. Յապահովի. յանկասկած։ Dormir en —. Ի հոգ ննջել։ En — de conscience. Ի խիղճ մտաց։ Lieu de —. Անկասկած, անդորրի, զգուշութեան տեղի։ ‖ 3. Զգուշութիւն. ամենայն զգուշութիւն։ Il prit toutes ses sûretés contre cet accident։ ‖ 4. Ապահովութիւն. հաստատութիւն։ On n'a jamais — d'être toujours heureux։ ‖ 5. Երաշխաւորութիւն։ Il m'a donné des sûretés։ ‖ 6. Հաստատութիւն. համարձակութիւն. վարժութիւն։ La — du pied du mulet. Ce chirurgien a beaucoup de — dans la main։

Surexcitation (սիւրէքսիթասիոն) ի. իզ. Ի հնարքն գրգռութիւն (գործարանաց մտքին, մտաց)։

Surexciter (սիւրէքսիթէ) բ. ն. Գրգռել։

Surface (սիւրֆաս) ի. իզ. 1. Վերայքին երեսք, երեսոյթ (մարմնոյ). մեանութք, երեսք (ջուրց)։ La — de la terre, de l'eau, de la mer։ ‖ 2. Վ. եր ի վերոյ երեսութն. երեսութիւն. մակերեսոյթ. (բան երկրաչափից)։ ‖ 3. (փոխ.) Վերայինն. վերին երեսք։ Il s'arrête à la — des choses։

Surfaire (սիւրֆէր) [Ծնունդն իրրև qFaire.] բ. ն. 1. Աւելի քան զարժէքինն պահանջել. (առ. վերոյ գնել)։ — sa marchandise։ Ինձ եւս անխնդիր։ Ne me surfaites pas։ ‖ 2. Ի վեր քան զարժանաւորութիւնն հանելել կամ գովել զոք։ Voilà un homme que l'on a beaucoup surfait։

Surfaix (սիւրֆէ) ի. ա. Լայն քաշիկ [sangle] կամ թաղիք թամբի երիվարի. *վերնաբանոց։

Surgeon (սիւրժոն) ի. ա. 1. Շառաւիղ, առուղն (ընձիւղեալ յարմատոյ)։ ‖ 2. (փոխ.) Շառաւիղ. բազբոյ. զաւակ. (ւր. այժմ սոսկ Rejeton)։

— d'eau. Աղբիւրակն փոքրիկ (բղխեալ յերկիր կամ ի վիմէ, յառատաժէտ)։ (ւր.)։

Surgir (սիւրժիր) բ. ն. 1. Միրձնիլ. հաստանիլ։ — au port։ ‖ 2. Բղխիլ։ L'eau surgit du pied du rocher։ ‖ 3. (փոխ.) Յառնիլ. ի վեր երեւիլ։ De nouvelles difficultés surgirent։

Surhaussement (սիւրհոսման) ի. ա. 1. Աւելի եւ բարձրացուցանիլն։ Le — d'un édifice։ ‖ 2. Աւելի եւ աճեցուցանելն (զգինս)։

Surhausser (սիւրհոսէ) բ. ն. 1. Աւելի եւ բարձրացուցանել։ — une maison։ ‖ 2. Աւելի եւ աճեցուցանել (զգինս). մեծագին առնել։ — une chose, le prix d'une chose։

Surhumain, aine (սիւրիւմէն, էն') ած. Աւելի քան զբնութիւն մարդկան. ի վեր քան զմարդկեղէնն. *գերմարդկային։ Une taille surhumaine. Un courage —։

Surintendance (սիւրէնդանս) ի. իզ. 1. Գլխաւոր վերակացութիւն. վերին հոգաբարձութիւն։ Il eut la — des vivres des hôpitaux։ ‖ 2. Պատուանք վերակացուի ապրուանի շինից, շինուածոց։

Surintendant (սիւրէնդան) ի. ա. 1. Գլխաւոր վերակացու. վերին հոգաբարձու։ ‖ 2. Վ. երակացու, գործակալ եկեմտից [finances] արքունի։

Surintendante (սիւրէնդանդ) ի. իզ. 1. Կին դիխաւոր վերակացուի։ Madame la —։ ‖ 2. Տնեսուհի սիկնի (դշխոյի)։ — de la maison de la reine։ ‖ 3. *Տնեսուհի (գործոցն ապշկանց)։ — de la maison de Saint-Denis։

† **Surir** (սիւրիր) բ. ն. Թթուիլ։ Le lait est suri depuis ce matin. Le bouillon a suri pendant l'orage։

Surjet (սիւրժէ) ի. ա. *Վ. երանգեանց կարան. *թել գործ. Խ. Ռեունել զերկուս լեզուս կտաւոյ մի ընդ միոջ։

Surjeter (սիւրժէթէ) բ. ն. Աշխատիլով կարել. *վերանգեանց կարել. *թել կարել։

Surlendemain (սիւրլանտմէն) ի. ա. Երրորդ օր. միւս վաղիւ. միւս օր։ Le — de son départ։

Surlonge (սիւրլոնժ) ի. իզ. Թիկնամսի կողք (եզին, կամ անասնոյ)։

Surmener (սիւրմէնէ) բ. ն. Կարել յոյժ աշխատ առնել. վատառողջել առնել։ — un cheval. Vous surmenez vos employés։ [difficulté est —։

Surmontable (սիւրմոնդապլ) ած. Յաղթելի։ Cette

Surmonter (սիւրմոնդէ) բ. ն. 1. Ի վեր երթալ։ Les lamas surmontent des rochers escarpés։ ‖ 2. Բարձրանալ ի վեր. բարձրանալ քան։ Au déluge, l'eau surmonta de quinze coudées les plus hautes montagnes։ ‖ 3. Կալ ի վերոյ. առնել ի վերուստ։ Colonne surmontée d'une statue. Սիւն՝ առնելով ի վերուստ անդրի, առնելով անդրի ի վերուստ քարշանակ։ ‖ 4. (փոխ.) Յաղթել. տիրել. հնազանդել. կոտրիլ։ — ses ennemis, sa colère։ ‖ 5. Անցանել զանցանել. գերել. գեր ի վերոյ լինել։ Il a surmonté tous ses concurrents։

— Se —. բ. ա. Յաղթիլ առնձին։ Se — soi-même։

Surmoût (սիւրմու) ի. ա. Գինի առեալ ի հնձանէ մինչեւ եռացեալ։ (Տես եւ Moût)։

Surmulet (սիւրմիւլէ) ի. ա. տես Rouget, 1.

† **Surmulot** (սիւրմիւլօ) ի. ա. Մուկն ինչ մեծ։

Surnager (սիւրնաժէ) բ. ն. 1. Կալ, լողալ ի բերս ջուրց. մնակալիւ։ Quand on met de l'huile dans de l'eau, l'huile surnage։ ‖ 2. (փոխ.) Կալ մնալ. առնել բառնալ։ À la longue les erreurs tombent, et la vérité surnage։

Surnaturel, elle (սիւրնաթիւրէլ, լ') ած. 1. Ի վեր քան զբնութիւն. չբնաւոր. գերբնական. գերբնական։ La grâce est un don —. Lumière surnaturelle։ ‖ 2. Նշանաւոր. հռչակաւոր. անհասկանալի։ Cet enfant a un esprit —։

† — ի. ա. Գերբնական ինչ. գերբնականն։

Surnaturellement (սիւրնաթիւրէլման) ած. Զբնաւոր ինչ օրինակաւ. գերբնաբար. գերբնաբար։ Cela ne se peut faire que —։

Surnom (սիւրնոմ) ի. ա. Անուն յորջորջանաց. յորջորջանք. առնչանպատութիւն. առնիլ, վերագիր անուն. մականուն։ Scipion eut le — d'Africain։

Surnommer (սիւրնոմէ) բ. ն. Դնել անուն յորջորջանաց. յորջորջել. մականանուանել։

Surnuméraire (սիւրնիւմէրէր) ած. Աւելի քան զսահմանեալ թիւն։ Employé —։

— ի. ա. 1. Գաշտանեալ առնիլ քան պիտիւն։ ‖ 2. Ան-

Digitized by Google

վարձ դասիր կամ գրագիր [commis]։ On vient de le recevoir — dans cette administration։

Surnuméréariat (սիւրնիւմերեարիա) ե. ս. Անվարձ գրագրութիւն։ Il a fait deux ans de — avant d'être commis en pied։

Suros (սիւռո) ե. ս. Կարծր ալյաւանի ի որուանի ձիոյ. *մանկասկր։ Ce cheval n'a ni — ni malandre։

— ՎԱՍՏ. Ցրտս կոչի գազղիերէն ձայնիւք ի Գրաստաւ բժշկարանին. "Յուշտս սրտի։ Նշանն է. լինի ի սրտին վիզ ոտիւ ստինց իւրոց պինդ, և ինչ ի ընդհանն հայ՝ ասէցի ցրտաւն". — "Խոտ գտանայ սրտան . . . ի վերայ գրէ սրտին չուտ ու կոպիտ. ի յորն երկու հինգ սրտ գրեսդ ինչի հայ սրտան . . . գինէ հայ սրտան". առս Բազմավէպ, 1867, երես 357։

Suroxydation (սիւռօքսիտասիւն) ե. եզ. Վաստիկ ժանգահատութիւն (երկաթոյ)։

Surpasser (սիւրբասէ) բ. ն. 1. Բարձրանալ ի վեր. անցանել բարձրութեամբ։ Cela surpasse la muraille de deux pieds. Il le surpasse de toute la tête. Բարձր է քան զնա ինն թիկամբք չափ ի վեր։ ‖ 2. Վաստերագոյն լինել։ Cet arbre surpassait en grosseur les plus vieux chênes։ ‖ 3. (փոխ.) Գեր ի վերոյ լինել. գլխել. անցանել. զանցանել. զանցուցանել. գերազանցել. յոլովել. յաղթել։ Il le surpasse en science, en méchanceté. Գլխէ զնա, գլխէ քան զնա գիտութեամբ, չարութեամբ։ ‖ 4. Անցանել բան. ասելի, ի վեր լինել։ Cette dépense surpasse mes moyens։ ‖ 5. Պատահել զարմացուցանել։ Cet événement me surpasse։

Surpayer (սիւրբէյէ) բ. ն. 1. Հատուցանել ասելի քան զարժէդինան։ ‖ 2. Հատուցանել առաւել քան զարժանն։ Vous êtes surpayé par là։

Surpeau (սիւրբո) ե. եզ. առս Épiderme.

Surplis (սիւրբլի) ե. ս. կապաւի շապիկք ինչ եկեղեցականաց՝ որոյ են երկու թեւք կախեալք յետոյէ։ Il vint en — et en bonnet carré։

Surplomb (սիւրբլոմ) ե. ս. կարկառիլն արտաքս քան զատարան, քան զիջիւռ ուղղութիւնն. *թերուղղութիւն. (առ զկատարէ շինուածոյ)։

Surplomber (սիւրբլոմբէ) բ. ն. **Թերուղիզ լինել, կալ։ Ce mur surplombe։

Surplus (սիւրբլիս) ե. ս. 1. Աւելորդ։ ‖ 2. Ցետնեցեալն. մնացուածք. ետացորդ։ Vous me payerez le —։

= Au —. Ած. ած. Եւ սակայն. Հանդերձ ասվիմբ. Թազ զոյա։ Il a quelques défauts, mais au — il est honnête homme։

Surprenant, ante (սիւրբրընան, անթ) ած. †1. Քանիարժանհաս։ "Il [J.-C.] vient, dit-il, comme un voleur, toujours — et impénétrable dans ses démarches." BOSS. *Mar.-Thér.* ‖ 2. Զարմանալի. Նորատրանդ։ Discours —. Une femme d'une beauté surprenante. Կին զարմանագործ, զարմանլուգիզ, հրաշագիզ։

Surprendre (սիւրբրընտր) [Ընդգիր իրրև Prendre.] բ. ն. 1. Անկանել յանկարծակի, գալ հասանել յանդատարատաց (ի վերոյ քաղաքի). յանկարծակի յաղկարծում ժամու ի բանալ արկանել (զքաղաքը)։ La ville a été surprise։ ‖ 2. Հատանել, յարձակիլ յանդատարատից կամ անզգուշարար ի վերոյ ուրուք. անկանել յանդգնաւս ի վերոյ ուրուք. անդատարատս գտանել զոք. (փ. յանկարծակիի բերել)։ Nos gens ont surpris l'ennemi. — quelqu'un pendant la nuit. Գիշերոյն անկանիլ ի վերոյ ուրուք։ ‖ 3. Գալ, հասանել յանկարծակի, յանդատարատից։ Il surprit son ami qui le croyait loin de Paris։ ‖ 4. Ըմբռնել յանդգնաւս, յանզգաստս. ժամանել սպանել. հատանել սպանել. գալ ի վերոյ։ — quelqu'un en flagrant délit. — un voleur qui force un secrétaire. Je l'ai surprise mettant du rouge։ ‖ 5. ժամանել. հատանել. սպանել. առնել. La nuit nous surprit en chemin. Il a été surpris d'une attaque de goutte։ ‖ 6. Խաբել. պատրել. — la bonne foi, la crédulité de quelqu'un. Se laisser —. Անկանիլ, ըմբռնիլ ի խաբս։ ‖ 7. Խաբանաբք, հնարիւք կորզել։ Il a surpris mon consentement։ ‖ 8. Ցինքն ըմբռնել (զինուորի սուրաք)։ Ոչ եւ Intercepter։ ‖ 9. Իմանալ հնարիւք (զգաղանիս սուրաք)։ ‖ 10. Զարմացուցանել. շարժել ի զարմացումն. ածել ի զարմանս։ Cette nouvelle me surprend։

Surprise (սիւրբրիզ) ե. եզ. 1. Ըմբռնումն յանկարծակի։ ‖ 2. Ցանդատարատաց հատանիլն ի վերոյ. յարձակումն յանկարծակի, յերզակած։ Il s'est rendu maître de cette place par —։ ‖ 3. Զարդանք. խաբանք։ ‖ 4. Զարմացումն. զարմանք. ապշութիւն։ Je ne reviens pas de ma —։ ‖ †5. Անակնկալ ընծայ։ Il a fait à sa femme une — pour le jour de sa fête։

Surrénal, ale (սիւրռենալ, ալ) ած. *Վահերիկամնային. (բան անգամագրաց)։

Sursaut (սիւրսո) ե. ս. Թռուածք. ընդոստուածք։ S'éveiller, se réveiller en —. Ընդոստ ի քնոյն լինել. ընդոստանալ ի քնոյ. ընդոստուիլ զարթնուլ. (փ. քան նէն ցաւիքքն)։

Sursséance (սիւրսեան) ե. եզ. Ցերկարաձգութիւն. յապաղումն։ — de tant de jours. Lettres de —. Հրովարտակ յերկարաձգութեան պարտուց։

Sursemer (սիւրսէմէ) բ. ն. Վերջանին սերմանիլ (զանգ մինչդամ սերմանեալ)։

Surseoir (սիւրսուար) [Je sursois, tu sursois, il sursoit, nous sursoyons, vous sursoyez, ils sursoient. Je sursoyais. Je sursis. Je surseoirai. Que je sursoie. Que je sursisse. Sursoyant. Sursis, ise.] բ. ն. Թազալ զլուծ ժամանակի. յերկարաձգել. յապաղել. յամենցուցանել։ On a sursis toutes les affaires։ Վասրի և իրր բ. ն. — aux poursuites։

Sursis (սիւրսի) ե. ս. Ցերկարաձգութիւն. յապաղումն. յամենութ. Հանգերձութիւն։ Il a obtenu un —։

Sursolide (սիւրսոլիտ) ե. ս. Զորրորդ զօրութիւն կամ կարողութիւն (ի գրահաշուի)։

Surtaux (սիւրթո) ե. ս. Տարապայման ասի կամ հարկ։ Former une plainte en —։

Surtaxe (սիւրթաքս) ե. եզ. 1. Նորագ հարկ կամ ասի. *վերահարկ։ Payer la taxe et la —։ ‖ 2. Անչափ, անիրաւ ասի։ Je me ferai décharger de cette —։

Surtaxer (սիւրթաքսէ) բ. ն. Անչափ ասի ի վերոյ դնել։ — une denrée։

A. **Surtout** (սիւրթու) ած. ի վեր քան զամենայն. և առաւել. մանաւանդ. Ս. բահրակ։ Faites telle et telle chose, mais — n'oubliez pas . . .

B. **Surtout** (սիւրթու) ե. ս. 1. Հանգերձ լայն զոր ազանի ոք զայլովք զգեստուաք. վերարկու։ ‖ 2. Ծածկոյ կամ միջակոյ անօթի (ի սեղանի). *զարգանօթ։ ‖ 3. Թեթեւ ապակի (ապիից, կարասեաց)։

Surveillance (սիւրվեյանս) ե. եզ. Հսկողութիւն։ Exercer une — active sur quelqu'un։

Surveillant, ante (սիւրվեյան, անթ) ած. Հսկող. Հսկիցող։ Cet homme est trop —։

Digitized by Google

— ե. Հակող. Հակեցող. պահապան. *վերահսկող։ Un sage — de la jeunesse. Le — d'un jardin public։

Surveille (սը-վեյ՛) ե. իե. Երկրորդ օր յաւաղ քան (գիշեռանդն)։ (Ըմբ և. Avant-veille)։ La — de Noël. La — du combat. Երկու աւուրը յաւաղ քան գպատերազմն։

Surveiller (սը-վեյե՛) բ. ն. Ակն ածել ի վերայ ուրուք, իրիք. ակն ի վերայ ունել. զգուշանալ. Հսկել. *վերահսկել։ — des travaux. Il faut — sa conduite։ Մերթ վարի և իրը բ. ն. — à tout ce qui se passe։

Survenance (սը-վը՛նս) ե. իե. †1. Յանկարծահան գալուստ։ ‖ 2. Անակնկալ ծնունդ (զաւակի, ըստ իրաւագիտից)։ — d'enfants։

Survenant, ante (սը-վը՛ն, նդ) ած. Ըմբ գոյ յանկարծակի. յանկարծահաս։ Les accidents survenants։ — ե. Ըմբ գոյ յանկարծ. յանկարծ եկեալ։ Il y a place pour les survenants։

Survendre (սը-վը՛նտր) [Ընթերցի իրրև գVendre.] բ. ն. Վաճառել մերձակին։ — sa marchandise։ Ակն եւս անխնդիր։ Vous avez tort de —։

Survenir (սը-վը՛նր) [Ընթերցի իրրև գVenir.] բ. ն. 1. Հասանիլ յանկարծակի. գալ յայլակարծուց. գալ ի վերայ։ Comme ils étaient ensemble, il survint du monde։ ‖ 2. Յանկարծ ի վերայ գալ (հիւանդութեան)։

Survente (սը-վը՛նթ) ե. իե. Մերձակին վաճառումն։

† **Survêtir** (սը-վեթ՛ր) բ. ն. Զգեցուցանել, պատառանել բազում հանդերձիւք։ [մի։ — un vase, un sac։

Survider (սը-վի՛տ) բ. ն. Հանել, թափել առկաս

Survie (սը-վի՛) ե. իե. Կենդանի ձեալն զկնի մնալոյ. վերջնաձեացութիւն։ Et en cas de —, l'un des contractants s'oblige . . .

Survivance (սը-վի՛վնս) ե. իե. Իրաւունք յաջորդելոյ վարեալ զոք ի պաշտաման նորա։

Survivancier (սը-վի՛վնսիե) ե. ու. Որ ունի իրաւունս յաջորդելոյ զոք յետ նորա վարանելոյ. առնմանեալ յաջորդ։

Survivant, ante (սը-վի՛վն, նդ) ած. և ե. Որ կեայ յետ ուրուք մեռանելոյ. վերջնացեալ։ Le — des époux. La survivante aura tout le bien։

Survivre (սը-վի՛վր) [Ընթերցի իրրև գVivre.] բ. ն. 1. Կեալ յետ այլոյ ուրուք մեռանելոյ. յերկարել զկեանս առաւել քան զայլ ոք. յերկարակեաց լինել քան զոք։ Il survécut à ses enfants. Un fils qui survit à son père. Որդի ձեալ ի մնալեան հօրն։ Elle survécut trois ans à son mari. Ոչ աւելի բաւեաց քան զերեսեմ յետ մնալեան առնն։ Մերթ վարի և իրը բ. ն. Il a survécu sa femme։ ‖ 2. (ի-ե-բ.) Կեալ յետ կորուսեան (Համբաւոյն). յերկարակեաց լինել (քան զփառս իւր)։ — à sa réputation։

Sus (սը) ած. ի վերայ։ Courir sus à quelqu'un. Յարձակիլ ի վերայ ուրուք առ ի ձերբակալ առնել կամ ի սպանանել զնա։ [le quart en sus, font cinq francs։ — En sus. Ած. առ. եւ եւս. առնլի։ Quatre francs et — En sus de. Ն. առ. Ընդդէմ, առաւել քան։ Il a touché des gratifications en sus de ses appointements։ — Ընդ. Ազէ՛. Հա՛պա. օ՛ն։ Sus mes amis, sus donc, levez-vous. Or sus, dites-nous . . .

Susceptibilité (սը-սեբ-բ-ղիի-բե) ե. իե. Դիւրազգածութիւն. *դիւրազգայութիւն։ C'est un homme d'une exrême —. Blesser la — de quelqu'un։

Susceptible (սը-սեբ-բե-ղ) ած. 1. Ընդունակ։ La matière est — de toutes sortes de formes։ ‖ 2. Ընդմիջաւորեալ. դիւրազգածութ. *դիւրազգայ։ Il est fort —. Un caractère —։

Susception (սը-սեբ-բի՛ն) ե. իե. Ընդունելութիւն (եկեղեցական կարգաց, սրբոց առաքինաց)։ La — des ordres sacrés։ [սազգանիք. Հրապոյրք. (Ղ.)։

Suscitation (սը-սի-բ-սի՛ն) ե. իե. Թելադրութիւն.

Susciter (սը-սի՛բ) բ. ն. 1. Յարուցանել. հրեւեցուցանել։ Dieu a suscité des prophètes. — lignée à son frère. Յարուցանել զաւակ հզօր իւրում մեռելոյ՝ առնելով զկին նորա (ըստ օրինաց Հրէից). կանգնել զանուն հզօր իւրոյ. չինել զաւուն հզօր իւրոյ։ (Տես բ. Օր. իե. 5–10. առս և †Lévirat)։ ‖ 2. Յարուցանել. բաւեցուցանել. յաչել։ — des obstacles, une querelle. Il lui a suscité des ennemis. Sa gloire lui a suscité bien des envieux։

Susception (սը-սբ-իբ-ն՛ն) ե. իե. Վերագրութիւն (նամակի). երեսագիր. *Հասցէ։ (Ըմբ և. Adresse)։

Susdit, ite (սը-սդ, կամ սը-սդ, իդ) ած. Ցիշեալ առաջեալ ի վեր անդր. վերոյիշեալ. վերոյգրեալ. տրգի ճառեալ։ La susdite somme payable au — terme։ — ե. Le —. La susdite. Յառաջառացեալ կամ յառաջագրեալ տէրն, կինն. (Ընդ. և ընդ խաչ)։

Susmentionné, ée (սը-սմ-ն-ն՛ն-ե) ած. Նախայիշատակեալ. նախառացեալ։ L'acte —։

Susnommé, ée (սը-սն-ո՛մ) ած. Արգի ճառեալ. վերոգրեալ. վերոյիշեալ. վերոանուն։ Le tuteur —։

Suspect, ecte (սը-սբ՛ և ընտ սմանց սը-սբ-բե՛կտ կամ սը-սբ-բե՛կտ յատկանն, սը-սբ-բե՛կտ՛ յիգականն) ած. 1. Կասկածելի. կասկածաւոր. խրթաւոր։ Cet homme m'est —. Le témoignage de cet homme m'est — ։ ‖ 2. Զվտանգաւոր. անվստահելի։ La science suspecte de Galien։

Suspecter (սը-սբ-բե՛կտ-բ) բ. ն. Կասկածել. խրթալ։ Je suspecte fort la fidélité de ce domestique։

Suspendre (սը-սբ-բո՛ն-դր) բ. ն. 1. Կախել. *առկախել։ — des lustres au plafond. — des chevaux pour les embarquer։ ‖ 2. (ի-ե-բ.) Դադարեցուցանել առ ժամանակ մի. ի կախ ունել, Ջնացուցանել։ On reprit les poursuites qui avaient été suspendues. — sa marche. Զկայ, զտեղի առնուլ առ ժամանակ մի։ — un journal. Դադարեցուցանել, արգելուլ զհրատարակութիւն լրագրի առ ժամանակ մի։ ‖ 3. (ի-ե-բ.) Դադարեցուցանել զոք ի պաշտամանէ առ ժամանակ մի. արգելուլ. կախել։ — un prêtre de ses fonctions. On a suspendu le maire de cette commune։ — Se —. բ. ա. կախիլ։ Se — à une branche։

Suspendu, ue (սը-սբ-ն՛դ-) անց. գ. բ. 1. Կախեալ. կախազանեալ. կախազանաւոր. *առակախեալ։ Les jardins suspendus de Babylone. Pont —։ ‖ 2. Ի կախ։ Les corps célestes sont suspendus sur nos têtes։ ‖ 3. Ի կախազանի. ի տարակուսանս. յերկբայս։ Demeurer — entre deux passions։ ‖ 4. Կախեալ (զունկն ի լուր). մնապիր. ուշակալ։ Demeurer — aux lèvres de quelqu'un։

Suspens (սը-սբ՛ն) ած. ա. Ակդիելոյ ի պաշտամնէ (եկեղեցական). կախեալ։ — En —. Ած. առ. Ի կախազանի. յերկբայս. ի վարանս. ի տարակուսի։ Je suis en — de կամ sur ce que je dois faire. Tenir quelqu'un en —. Ի կախազանի և ի տարակուսանս պահել զոք։

Suspense (սը-սբ-ն՛ս) ե. իե. 1. Արգելումն (եկեղեցականի) ի պաշտամնէ առ ժամանակ մի. կախումն։ Encourir la —։ ‖ 2. Լինելն ի պատժի կախման։ Un

Digitized by Google

prêtre qui dit la messe pendant sa — devient irrégulier։

Suspenseur (սը-սբ-նօ-ը) ած. ած. Որ ունի ի կախ. *առ-կախիչ. (բուս անդամներուց)։ Ligament — du foie, de la verge. Muscle — du testicule, ou Crémaster։

Suspensif, ive (սը-սբ-նի-ֆ, իվ) ած. 1. Յապաղիչ. յապաղեցուցիչ. ընդհատիչ. (բուս իրաւագիտաց)։ ‖ 2. Արգելիչ. խափանիչ։ Veto —։ ‖ 3. ի կախ ձեռնադրութիւնիչ. ընդհատիչ. (բուս քերականաց)։ Points suspensifs։

Suspension (սը-սբ-նի-ժ) է. իէ. 1. Կախումն. *առ-կախումն։ Le point de — d'une balance։ ‖ 2. *Լապտերակալ կամ ծաղկակալ կախեալ, կախազանակ, կախածոյ։ Une — de bronze doré։ ‖ 3. Դադարումն առ ժամանակ մի. ընդհատումն. ընդմիջումն։ — de poursuites. — d'armes. Ս. Զինադադարութիւն առ ժամանակս։ ‖ 4. Վարանք. երկբայութիւն. տարակուսանք։ — de désirs entre la vie et la mort։ ‖ 5. Արգելումն ի պաշտամունէ առ ժամանակ մի. կախումն։ ‖ 6. Ընդհատումն կամ ընդմիջումն բանի (բուս քերականաց)։ La — se marque par une suite de points։ ‖ 7. Զև ինչ ճարտարախօսութեան. կախումն։

Suspensoir կամ **Suspensoire** (սը-սբ-նա-ուար) է. ած. *Ապէկապ. (բուս վիրարուժից)։ (Տես և Bandage, 3)։

Suspicion (սը-սբ-սի-ժն) է. իէ. կասկած. (բուս իրաւագիտաց)։ — de fraude, de simonie։

† **Sustentation** (սը-ստ-նդ-սի-ժն) է. իէ. կազդուրումն (հիւանդի կերակրովք կամ գեղովք)։

Sustenter (սը-ստ-նդ-ը) բ. ն. Դարմանել կերակրովք. կերակրել. սնուցանել. բուժանել։ — les pauvres։

= Se —. բ. ա. կերակրիլ. սնանիլ։ Il n'a pas même de quoi se —. կարօտ է առաւրն պարենի։

† **Suttee** կամ † **Suttie** (սը-տի) է. իէ. կամաւոր այրեցումն այրեաց հնդկաց ի խարտկի առն իւրեանց։

Suture (սը-տիւ-ը) է. իէ. 1. կարկերն, կցելն (գլխոյն ոսկերաց վիրաց, բուս վիրաբուժից)։ ‖ 2. Կցուածք երկուց ոսկերաց դանդոյ (բուս անդամոգիտաց). կարան. կարամասուք։ La — sagittale։ ‖ 3. (բ-սբ.) կարկատանք։ Le retranchement de ce chapitre a rendu une — nécessaire։

Suzerain, aine (սիւ-զը-ռէն, ռէն') ած. Որ ունի առաս [fief] զոր մի կախին ա՛յլ առաւք. գերիշխան։ Seigneur —. Dame suzeraine։

= է. Գերիշխան տանուտէր, տիկին։ Le vassal et le —։

Suzeraineté (սիւ-զը-ռէն-ը-թէ) է. իէ. Գերիշխանութիւն։

Svelte (սվելթ) ած. Թեթև. նուրբ. նրբաւարտ։ Une colonne —. Cette femme a la taille —։

Sybarite (սի-պա-րիթ) է. ած. 1. Բնակիչ Սիբարիս քաղաքի. Սիբարացի։ ‖ 2. (բ-սբ.) Ա՛յր թուլամորթ և հեշտասէր. Սիբարացի. Սարեւքիսիացի (ա)։ Il mène une vie de Sybarite. C'est un Sybarite։

= Վկաս. (ա) "Մինն Սոլոն ած է պան Քափաւոյն անէալ, և է ոչանոյ հաշտեցեալ Սուլիւիոյ". Յոյնն Ակուսոյ. Ոսկ. վասն արգասապէս աղօթելոյ. Հ. Գ. 13։

† **Sybaritisme** (սի-պա-րի-սմ) է. ած. Հեշտասիրութիւն. փափկասիրութիւն։

Sycomore (սիք-սո-ռ') է. ած. 1. Պատ. ինչ սրոյ պտուղք նման են թզենւոյ և տերևքն թթենւոյ. ժանաւորենի. մալաթզենի. յիմար թզենի։ Le — était fort commun dans l'ancienne Égypte։ ‖ 2. Ագի ինչ դպքոյ [érable]։ Allée de sycomores. Il y a des sycomores dans sa cour։

— Faux —. տես Azédarac.

Sycophante (սիք-ֆ-ան-թ) է. ած. 1. Պառանիչ. գուշակ. տիրաւոտան. (առ. Աթենացիս)։ Il y avait des gens à Athènes qui ne vivaient que de délations; on les appelait sycophantes։ ‖ 2. Խարեբայ. մեղմիկ. նենգաւոր։

Syllabaire (սիլ-լա-բ-ր) է. ած. *Հեգաբան։

Syllabe (սիլ-լապ) է. իէ. 1. Հեգ. հեգնոյ. վանկ. կապ. ոճաբանոյ. փաղաւաւորիչ։ La première — de tel mot est longue, la seconde est brève. Un mot d'une, de deux, de trois syllabes։ ‖ 2. Վանկ. բան. բառ։ Il ne lui répondit pas une —։ [Valeur —։

Syllabique (սիլ-լա-պիք) ած. *Հեգական. *վանկական։

Syllabus (սիլ-լա-պ-ս) է. ած. Յանկ մոլորութեանց դատապարտելոց ի Հռովմայ քահանայապետէն։

Syllepse (սիլ-լէփ) է. իէ. Զև ինչ քերականութեան. բանակաւորութիւն։

Syllogisme (սիլ-լո-ժիզ) է. ած. Հաւաքականութիւն. հետևաբանութիւն. շարադրանութիւն. խոհրնաիր միտք, գիտք։ La conséquence du — doit être renfermée dans les prémisses։ [կան։ La forme —։

Syllogistique (սիլ-լո-ժի-սթիք) ած. Հաւաքականա.

Sylphe (սիլֆ) է. ած. Որդի, ոյժ, պայ օդոց։

Sylphide (սիլֆիտ) է. իէ. 1. Գաղթիկ օդոց. **օդական պարիկ։ ‖ †2. Կին մանկամարդ թեթևանգամ և շնորհալից։ Elle danse comme une —։

Sylvain (սիլվեն) է. ած. Դիք շնհապետ անտառաց (բուս առասպելոյց Հռովմայեցւոց). Սիլուանոս. Ս. Շահապետ. *Շահարուեան. *Շահարիկ։ Les faunes et les sylvains։

= Վկաս. "Որոյ անուանն Լուկաս Սիլուանոս, ած է Շահապետ, զոր վի է լուսոյ և է մարդիս անաս . . . է սմանէ սփիւռն ֆաւսոյ Աւգոստոսի էին, ած և Շահապետ և Լուկիոս". Մարթին. (Շահապետ թուի արբ. սահուս, Դաշտ, բացավայր, անապատ)։ [թաւսածոց։ Les Sylves de Stace։

Sylves (սիլվ) է. իէ. յէ. Գաղտաւածոյք մանր քերթուածք։

Sylvestre (սիլվես-թր) ած. Որ բուսանի յանտառս. *անտառական։ Pin, menthe —։

Sylviculture (սիլվիկ-լտիւ-ը) է. իէ. *Անտառատածութիւն։ Un professeur de —։

Symbole (սին-պոլ) է. ած. 1. Խորհրդական նշանակ. պատկեր. առակ օրինակի. տիպ։ La colombe est le — de la simplicité. La girouette est le — de l'inconstance։ ‖ 2. Նշան. նշանակ։ La ville de Paris a un vaisseau pour —։ ‖ 3. Արտաքին նշան կամ նշանակ (առաքն խորհրդոց)։ Symboles sacrés։ ‖ 4. Նշանակ, հանգանակ, դաշն, խոստովանութիւն հաւատոյ։ Le — des apôtres. Le — de Nicée. Նիկիական հանգանակ։ ‖ 5. Հանգանակ Առաքելոց։ Le —։

Symbolique (սին-պո-լիք) ած. Խորհրդական. նշանակական. առակական։ Figure, langage —։

= է. իէ. 1. Նշանակք (կրօնից, ժողովրդեան)։ ‖ 2. Մեկնութիւն նշանաց, նշանակաց։

Symboliser (սին-պո-լի-զ) բ. ն. Ունել նմանութիւն, աղերս. նմանակից լինել. (խոլ)։ Les alchimistes disaient que le soleil symbolisait avec l'or։

= բ. ն. Անծել ի գէմս. կերպարանել. տպաւորել։ Cette statue symbolise la piété։

Symétrie (սի-մե-թ) է. իէ. 1. Կշիռ չափոյ. համեմատութիւն. չափակցութիւն. զուգաչափութիւն. համեմատութիւն։ Ces deux portes feront —. La — du corps humain։ ‖ 2. Գաւշակ, բարեկարմիր գոտեորութիւն. չափակցութիւն։ Des vases arrangés avec —։

Digitized by Google

Symétrique (սիմետրիք) ած. Համեմատուած. զուգաչափ. համաչափ. չափակցեալ։ Ordre —։

Symétriquement (սիմետրիքման) մ. Զուգաչափաբար, բազկացութիւնը կարգաւ. յօրինեալ չափով. չափակցութեամբ։ Des tableaux disposés —։

Symétriser (սիմետրիզ) բ. ն. Լինել համեմատ կամ զուգաչափ միմեանց. չափակցիլ։

Sympathie (սինփաթի) ե. իգ. 1. Ախտակցութիւն (զգծանալոյ մարմնոյ, ըստ բժշկաց)։ || 2. Սիրելական բնութիւն. աղաչապատանք. միաւորութիւն. հակամիաւորութիւն. *Համակրութիւն. *Համակիրանք։ Grande, forte —. Éprouver de la — pour quelqu'un։ || 3. կարեկցութիւն. (ըստ փիլիսոփայից)։ La — sert en nous de contrepoids à l'intérêt personnel։ || 4. Ազապատանք. միաբանութիւն սերոյ։ Il semble qu'il y ait de la — entre certaines plantes, entre certains animaux։ || 5. Ազերս. միաբանութիւն. պատաշարժութիւն. յարմարութիւն։ Ces couleurs ont de la —։

Sympathique (սինփաթիք) ած. 1. Ախտակցական։ Maladie —։ || 2. *Համակրական։ Qualités sympathiques։ || 3. *Համակիրելի։ Une personne —. Un caractère —։

— Encre —. Ցածուկ թանաք։

— Nerf —. Ջիղ ինչ կրծոց. ախտակցական ջիղ։ Վարիչ և իբր ե. ած. Grand —։

† **Sympathiquement** (սինփաթիքման) մ. Ազապատանաբար. *Համակրութեամբ։

† **Sympathisant, ante** (սինփաթիզան, անթ) ած. *Համակրող։ Des âmes sympathisantes։

Sympathiser (սինփաթիզ) բ. ն. Համաքարոյ լինել. միաբանիլ. *Համակրիլ։ — avec quelqu'un. Leurs humeurs ne sympathisent pas ensemble։

Symphonie (սինֆոնի) ե. իգ. 1. Միաբանութիւն երգոց. միաբարբառ երգ. խառն նուագք. երգակցութիւն. ձայնակցութիւն. միաձայնութիւն։ || 2. Միաբանութիւն արուեստականաց. գործնականութիւն նուագարանաց. միաձայն երաժշտութիւն։ Belle —. Aimer la —։ || 3. Հատած երաժշտութեան վասն նուագարանաց. նուագակցութիւն։ Jouer, exécuter une —. Les symphonies de Haydn, de Mozart։ || 4. երգակից, ձայնակից նուագարան։ Musique vocale avec —, sans —։ || 5. երաժիշտք. նուագածուք. արուեստականք։ Les voix sont prêtes, faites venir la —։

Symphoniste (սինֆոնիստ) ե. ած. 1. Նուագարարգործ. երգահան։ || 2. Յօրինիչ նուագակցութեանց։ Haydn fut un des plus grands symphonistes de son temps։ || 3. Նուագածու. երաժիշտ։ Ce violon est un très bon —։

Symphise (սինֆիզ) ե. իգ. կցուած, յօդակապ (ոսկերաց)։ La — des os pubis։

Symptomatique (սինփտոմատիք) ած. Նշան ապրոյ հիւանդութեան։ Fièvre —։

Symptôme (սինփտոմ) ե. ած. 1. Նշան (հիւանդութեան)։ *Ախտանշան. *ախտանիշ։ Mauvais, fâcheux —. Bon —. Des symptômes de peste։ || 2. (փոխ.) Նշան։ La fermentation qui agite ce pays, est le — d'une révolution prochaine։

Synagogue (սինագոգ) ե. իգ. 1. ժողով, ժողովուրդ Հրէից, հրէութիւն։ Saint Paul, avant qu'il fût converti, avait beaucoup de zèle pour la —. Chef de la —. Հրեապետ։ Les princes de la —. տես ի Prince. Enterrer la — avec honneur. 1. թաղել պատուով զՀրէութիւնն. (տեսը զնախնի քրիստոնէից որ հրեաբար կէին)։ || 2. (փոխ. և ընդ.) Բաբուղք կատարել զգործ ինչ կամ զպաշտօն։ Cet avocat a terminé sa carrière par un beau plaidoyer, il a enterré la — avec honneur։ || 3. ժողովրդական, ժողովուրդ, ժողովականց, ժողովրեան, ժողովրեական տանն, Ս. ժամատուն (Հրէից)։ Notre-Seigneur allait souvent enseigner dans les synagogues։ Ակն և զժողովարանաց այժմու Հրէից. La — d'Amsterdam։

Synalèphe (սինալֆ) ե. իգ. Ամփոփումն երկուց վանկից կամ սիւզոյալից ի մի. միակցութիւն։

Synalliagmatique (սինալլիագմատիք) ած. տես Bilatéral, 2.

Synanthéré, ée (սինանիերե) ած. Որոյ սրձայք [étamine] կցեալք են ամանոցքն [anthère] (առնկ). *փաղամանի։

— ե. իգ. *փաղամանի տունկ։ Une synanthérée։

Synanthérie (սինանիերի) ե. իգ. *փաղամանութիւն (տնկոց)։ [գուտած (ոսկերաց). յօդակցութիւն։

Synarthrose (սինարթոզ) ե. իգ. Ակնշարժ յօդ։

† **Synaspisme** (սինասպիզմ) ե. ած. Մօտ ի մօտ կալն վահանաւոր զօրաց ցունաց. վահանակցութիւն։

Syncelle (սինսել) ե. ած. Գաշտօնեայ եկեղեցւոյն ցունաց՝ քննիչ վարուց պատրիարքի, եպիսկոպոսի. Ս. սինդէլոս. սիւնկելոս։

Synchondrose (սինխոնդրոզ) ե. իգ. Միաւորութիւն երկուց ոսկերաց ի մէնն ամատի [cartilage]. *ամատակցութիւն։

Synchrone (սինխրոն) ած. Համաժամանակ։ Quand deux corps tombent en même temps à terre, on dit que leurs chutes sont synchrones։

Synchronique (սինխրոնիք) ած. Tableau —. Տախտակ համաժամանակ անցից կամ դիպուց։

Synchronisme (սինխրոնիզմ) ե. ած. Համաժամանակութիւն։ Le — de deux événements։

Synchyse (սինիզ) ե. իգ. Խառն ի խուռն գաւառութիւն բանից որ միմեանցս զգանն (ըստ քերականաց). շփոթաբանութիւն։

Syncope (սինգոփ) ե. իգ. 1. Թալուկ. թալկացումն. նուաղումն. (փ. մարելիք)։ Tomber en —։ || 2. կրճատումն նշանագրի կամ վանկի ի մէջ բառի։ *Gaîté*, pour *Gaieté*, est une —։ || 3. կցումն (վերջնին խազի ամանոցին [mesure] իրիք ընդ առաջինի խազի յաջորդ ամանոցին, ըստ երաժշտաց)։ [մէջոյ։ Mot —։

Syncopé, ée (սինգոփե) անց. գործ. կրճատեալ ի —Note syncopée. կցեալ խազ. (ըստ երաժշտաց)։

† — Être —, tout —. ցասուշ կրթիլ. ապշիլ. (ընդ.)։

Syncoper (սինգոփե) բ. ն. 1. կրճատել. յապաւորել (գրատ.)։ || 2. Համառօտել. զերգիլ։ || 3. Ապշեցուցանել. (ընդ.)։ [cet air plusieurs notes qui syncopent։ — ե. ն. կցիլ (խազից, ըստ երաժշտաց)։ Il y a dans

Synérétisme (սինէրէթիզմ) ե. ած. Միաբանութիւն (պէսպէս ազանդոց)։

Syndérèse (սինտերէզ) ե. իգ. խէթ, տապնապ մտացն խղճի։ La — le tourmente continuellement։

Syndic (սինտիք) ե. ած. Գործակալ. հոգաբարձու. *ինդիկոս։ Le — des créanciers, des notaires, d'une faillite։

Syndical, ale (սինտիքալ, ալ) ած. Գործակալի. հոգաբարձութիւն։ Les fonctions syndicales. Chambre syndicale. Սինհակ գործակալութեան։

Digitized by Google

Syndicat (սինդիա) ե. ար. 1. Գործակալութիւն. հոգաբարձութիւն։ Accepter le —։ ‖ 2. Ընկերութիւն. գովազդութիւն։ ¦Les propriétaires riverains de ce cours d'eau ont formé un —։

Syncedoche *կամ* **Syncedoque** (սինեդոս) ե. իգ. 2ե. ինչ ճարտարիմաստութեան. խելամտութիւն։ *Cent voiles* pour *Cent vaisseaux*, est une —։

Synérèse (սինէրէզ) ե. իգ. Ամիաժամանակ երկից վանկից կամ տառից մի ձի. *ոզումն։

Synévrose (սինեվրոզ) ե. իգ. Միաւորութիւն երկուց ոսկրաց ի ձեռն կապից [ligament]. կապակցութիւն։ (Ըստ Լիթրէի գրելի է Synnévrose, սինևրոզ)։

Syngénésie (սինժենեզի) ե. իգ. *տես* Synanthérie.

Synodal, ale (սինոտալ, ալ) ած. Ախոնհոգևոր. սիւնհոգևական։ Règlements synodaux։

Synodalement (սինոտալման) մ. ի սիւնհոգևոր. ժողովաբար։ Les curés — assemblés։

Synode (սինոտ) ե. ար. 1. ժողով դիմղերիցանց կամ ժողովրդապետաց և այլոց եկեղեցականաց թեմի իրիք. սիւնհոգևս։ Convoquer le —։ ‖ 2. ժողով պաշտօնէից և երիցանց բազդատականաց. սիւնհոգևս։ — national, général։

A. **Synodique** (սինոտիք) ած. Ախոնհոգևական, ժողովական (թուղթք)։ [կից, զուգընթաց (շարժումն լուսնի)։

B. **Synodique** (սինոտիք) ած. Շաբաթապարհակից, ընթացաց.

Synonyme (սինոնիմ) ած. փոխանուն. հոմանուն. **հոմանշան. ***նշանական. *հոմանշանակ. *հոմանիշ։ *Épée* peut être regardé comme — de *Glaive*։

= ե. ար. փոխանուն։ Dictionnaire des synonymes։

Synonymie (սինոնիմի) ե. իգ. փոխանունութիւն. հոմանունութիւն։ La — des mots *Mort* et *Trépas*։

Synonymique (սինոնիմիք) ած. փոխանունական. հոմանունական։

Synoptique (սինոպտիք) ած. Բովանդակելի միով տեսութեամբ. *փոխանտեսական. *հոմանտեսական։ Tableau — d'une science. Évangiles synoptiques, *կամ* իրք ե. ար. Les synoptiques. Աւետարանք Մատթէոսի, Մարկոսի և Ղուկասու. խմբագիրք Աւետարանք։

Synoque (սինոք) ած. իգ. Fièvre —, *կամ* ընկ — . ե. իգ. Ազգ ինչ յար [continu] ջերմեան. սիւնիքսոսական ջերմն։

Synovial, ale (սինովիալ, ալ) ած. *Յոկրահիւթային. յկին։ Glandes synoviales։

Synovie (սինովի) ե. իգ. Հիւթ ինչ մնացորդ (սպ. կղչուտի) ի շարժուն յօդուածս ոսկերաց. *ոսկրահիւթ։

Syntaxe (սինդաս) ե. իգ. Դասաւորութիւն, յարմնրուածն բանից ըստ կանոնաց քերականութեան. յարմնրագրութիւն։ Les règles de la —. Cela est contre la —։

Syntaxique (սինդասիք) ած. Յարմնրագրական։ L'ordre —. Les règles syntaxiques։

Synthèse (սինթէզ) ե. իգ. 1. Միաւանդամ միաւորութիւն (տարերաց մարմնոյ, ըստ տարրագիտաց)։ ‖ 2. Խառնուած, յօրինուած (գիրոյ)։ ‖ 3. Ներումն, կցուած (շրթանդ վիրաց կամ մնացուց բեկեալ ոսկրոյ, ըստ վիրաբուժից)։ ‖ 4. Իմանալի ի սկզբանէ ի հետևութիւնս, ի պատճառաց յարգիւնս. շարադրութիւն. համեմատութիւն։ (Տես և. Déduction, 4)։ La — est opposée à l'analyse։ ‖ 5. Համեմատութիւն. (ըստ չափագիտաց)։

Synthétique (սինթիտիք) ած. Շաղապատական. համեմատական։ Démonstration —

Synthétiquement (սինթիտիքման) մ. Շաղապատական, համեմատական օրինակաւ։ Procéder —։ [Vérole)։

Syphilis (սիֆիլիս) ե. իգ. Գազգիական ախտ։ (Իբ և. Վ.

Syphilitique (սիֆիլիտիք) ած. Գազգիական ախտի։ Maladie —։ [de syphilitiques։

= ե. ար. Վ. ախտակիր գազգիական ախտիս։ Un hôpital

Syphon (սիֆոն) ե. ար. *տես* Siphon.

† **Syriacisme** (սիրիասմ) ե. ար. *Ասորատեսութիւն։ Le grec de saint Paul est chargé d'hébraïsmes et de syriacismes։ [բերէն։ La langue —. Manuscrit —։

Syriaque (սիրիակ) ած. Ասորի. *ասորական. *ասորերէն։ = ե. ար. Ասորի լեզու. *ասորերէն։ Étudier le —։

† **Syrien, ienne** (սիրիեն, իէն') ած. Ձիմարտիի Ասորւոց. *ասորի. *ասորնեայ. *ասորական։ [Seringa.

Syringa (սիրինգա) ե. ար. 1. *տես* Lilas. ‖ 2. *տես*

Syringotome (սիրինգոտոմ) ե. ար. Դանակ կամ կտրոց կերզանկի [fistule]. *կերզանկահատ։ [տութիւն։

Syringotomie (սիրինգոտոմի) ե. իգ. *կերզանկահատ.

† **Syro-arabe** (սիրո-արապ) ած. Յառնիասորի։

† **Syro-chaldaïque** (սիրո-քալտայիք) ե. ար. Ասորի քազդէացերէն։

Syrtes (սիրտ) ե. իգ. յհ. Շարժուն աւազակոյտք վտանգաւորք նաւագնացից. յորձանուտք։ Վ. սրի և. միայորք. La grande syrte, la petite syrte. Մեծ և փոքր աւազակոյտք ի հիւսիսային ծովափունս Ափրիկէի։

† **Syssitie** (սիսիթի) ե. իգ. Հասարակաց կերակուր (առ Պարթևացիս). զուգատեսարանութիւն. զուգահաղորդութիւն. խրախճանական ընթերութիւն։

= Վկած. "Ասենին զոր ինչ (Լիսիասյին) ըստ իմին ըստ ճաշասարքին, յորում հասարակաբար ածենիւնն կիրնիրի, և իրախճանքն էին". Ղևոնեաս, մեկն. Աւետ.

Systaltique (սիսթալտիք) ած. Ամիափիչ և ընդարձակիչ փոխանակաւ։ Mouvement — du cœur։

Systématique (սիսթեմատիք) ած. 1. Բովանդակութեան. բովանդակածի։ Ordre —։ ‖ 2. Հաստատակամ ի բովանդակութենէ կամ ի գրութիւն ինչ։ Opinion —։ ‖ 3. Միտոք բովանդակութեանց կամ գրութեանց։ Écrivain, esprit —։

Systématiquement (սիսթեմատիքման) մ. Ըստ բովանդակութեան կամ ըստ գրութեան իրիք։

Systématiser (սիսթեմատիզե) բ. ն. ի մի բովանդակել։ — une science։

Système (սիսթեմ) ե. ար. 1. Յօրինուածութիւն. յօրինուած։ Le — du monde։ ‖ 2. Բովանդակութիւն, գրութիւն (նմանական մնացից, ըստ անգամոգիտաց)։ Le — nerveux, osseux։ ‖ 3. Միմնանգրութիւն (Տերութեան)։ — représentatif։ ‖ 4. Վարգապետութիւն. բովանդակած. գրութիւն։ Le — astronomique de Newton. Le — de la prédestination։ ‖ 5. Կայսեան. ամ. օրինակ. եղանակ. դրութիւն։ —de conduite. Il faut changer de —։

Systole (սիսթոլ) ե. իգ. Ամիափուն, *կծկանք (սրտի)։ La — et la diastole։ [Հաստատագիտաց)։

Systyle (սիսթիլ) ե. ար. *Միասիւն շինուած (ըստ = ած. *Միասիւն։ Temple —։

Syzygie (սիզիժի) ե. իգ. Հետք յօրս արեգական և լուսին դասանին ի հանդիպութեան [conjonction] կամ ի հակառակութեան [opposition]. ընկերութիւն։ La lune est dans les syzygies։ Ամի և զկսյց մնալոյ։

Digitized by Google

T

T (տի կամ տէ) է. ար. Գասանիրարդ հշանագիր և վիշտասանիրարդ բազմանշի գաղղիական այրուբենիդ։ Un grand T. Plusieurs retranchent le *t* au pluriel des mots en *ant* et *ent* : Des enfans, des présens։

Ta (տա) ած. ատց. խէ. *ակս* Ton, A.

Tabac (տապա) է. ար. 1. *Ծխախոտ։ Fumer une pipe de —։ ‖ 2. *Ընչազգիկ. (պէս. քիթախոտ)։ Une prise de —։

Tabagie (տապաժի) է. խէ. 1. *Ծխատան հասարակաց։ Il va tous les jours à la —։ ‖ 2. Աբկղի կամ տուփ կազմածոց ծխախոտագ. (վշ.)։

Tabarin (տապարէ) է. ար. խոզկատակ, հոպիտ (հրապարակաց)։ C'est un Tabarin։ [թիւն. (վշ.)։

Tabarinage (տապարինաժ) է. ար. խոզկատակութիւն։

† **Tabaschir** (տապաշիր) է. ար. Կարծր կցուած [concrétion] ի հանգոյցս [nœud] բամբոյից [bambou], զոր վաճիին երբեմն ի բժշկութիւն. Ս. ատազաշէր. (տրբ. Խապուէր)։

Tabatière (տապատիէր) է. խէ. Տուփ ընչազգիդ. *ընչատիզոց։ (ՈՒ և Boîte)։ — d'or, d'argent։

— Fenêtre à —. Լուսամուտ երդ [lucarne] առ ի շէզ։

Tabellion (տապելիօն) է. ար. Նօտար։

Tabellionage (տապելիոնաժ) է. ար. Նօտարութիւն։ Il avait le — de tel lieu։

Tabernacle (տապէրնաքլ) է. ար. 1. Վրան (արգուցն Իսրայէլի). խորան. տաղաւար. բնակութիւն. յարկ։ Retourne, Israël, dans tes tabernacles. Պիտա՛ց, կամ երթ գնա ի բնակութիւնս քո, Իսրայէլ։ Fixer son —, ses tabernacles. (փոխ.) Հաստատել զխորան կամ զտաղաւար իւր. գնել զբնակութիւն իւր ա՛րդեք։ La fête des Tabernacles. Տօն տաղաւարահարց. տաղաւարահարութիւն. խորանահարութիւն. (ար և Scénopégie)։ Le — du Seigneur կամ du témoignage կամ լուկ Le Tabernacle. Խորան վկայութիւնն (ուր պահէր արկղն կտակարանաց). վրան ժամուն. խորանժողով։ Les tabernacles éternels. Յաւիտենական յաւիտենից. երկինք. (ըստ Աւետարանի)։ ‖ 2. Տապանակ (արգոյ խորհրդոյն յեկեղեցւոջ)։ — doré։ [գեաղ. (ըստ բժշկաց)։

Tabide (տապիտ) ած. կարի վտիտ. ծխրեալ և ծըն.

Tabis (տապի) է. ար. Կերպաս բնդ վէտ վէտ [ondé] յօրինուածով. ճամճահասուխտ։

Tabiser (տապիզէ) բ. ն. Ցօրինել իբրև զճամճահասուխտ։ — du ruban, de la moire։

Tablature (տապլատիւր) է. խէ. Գրատախտ, տախտակ (ուսանելոյ գնրգ կամ զնուագածութիւն)։ (վշ.)։ Chanter, jouer sur la —. Il lui donnerait de la — sur cette matière. (փոխ. և ընդ.) Ձայտասրագոյն ի քան զնա յիրդիք յայդմիկ։ Entendre la —. (փոխ. և ընդ.) Լինել խորամանիզ։ Donner de la — à quelqu'un. (փոխ. և ընդ.) Ակնարկել զոր ի հոգս. ակնառութիւն հասանցանել ումեք։

Table (տապլ) է. խէ. 1. Տախտակ։ — rase. Տախտակ կամ տաստակ յորում չիք ինչ նկարեալ. անձեռագ տախտակ. (նախնի պատկերահանք նկարէին ի տախտակի)։ — rase *կամ* — d'attente. Տախտակ կամ քար ուր չիք ինչ տախտակին փորագրեալ։ L'esprit d'un enfant est une — rase. (փոխ.) Անգիր տախտակի կամ քարտախտ նմանի են միտք մանկան ազգայդ։ Faire — rase. 1. (փոխ.) Ի բաց մերժել ի մտաց գՀին կարծիս իւր և զնախահաստութիւնս։ ‖ 2. Բառնալ, անցուցանել, բնաջինջ առնել (գՀին կարգս)։ ‖ 3. Սեղան. (պէս. սաղ)։ — de chêne, de marbre, à un pied, à deux, à trois, à quatre pieds. Jouer cartes sur —. (փոխ.) *ակս ի Carte, 3. — de nuit. փոքրիկ սեղան առանիքիր անկողնոյ. *ցայգասեղան։ ‖ 4. *Գրատեղան։ — à écrire։ ‖ 5. Մէկն ի չորից բաժանմանց տապալուդ [trictrac]. առն։ (ՈՒ և Jan)։ Chaque — contient six cases indiquées par autant de flèches։ ‖ 5. փոր (լարաւոր նուագարանաց)։ — de guitare, de luth։ ‖ 6. Սեղան (կերակրոց)։ — de douze couverts. Mettre la —. Ցօրինել, կազմել, պատրաստել զսեղան։ Dresser des tables. Սեղանս ուղղել։ Se mettre à —. Բազմիլ ի սեղան։ Sortir *կամ* se lever de —, quitter la —. Ցառնիլ ի սեղանոյ, յընթրեաց։ Tenir —. 1. կալ, նստիլ ի սեղանի ընդ երկար։ ‖ 2. Ակնառել սեղան. հաստկերպիլ, ճաշակառնել. Ս. սեղան առալ։ Il ne tient plus —. Mettre quelqu'un sous la —. (փոխ. և ընդ.) Ակրեցուցանել. (պէս. գինովցնել)։ Donner la — à quelqu'un. Կերակրել զոր ի սեղանոյ իւրմէ։ Avoir la — et le logement chez quelqu'un. Ուտել և բնակիլ ի տան ումեք։ Vivre à la même —. Ի նմին սեղանոյ կեալ. ուտել տաքրտաբար ի միասին։ Courir *կամ* piquer les tables. *ակս ի Piquer. — d'hôte. *ակս ի Hôte, 5. Les chevaliers de la Table ronde. Կարգ ինչ ձիաւորաց. ձիաւորք բաղկին Սեղանոյն։ ‖ 7. (փոխ.) Սեղան. կերակուր. ճաշ. ընթրիք։ — frugale. Sa — lui coûte beaucoup. Retrancher, diminuer sa —. Նուազեցուցանել զծախս կերակրոյ։ Aimer la —. Սիրել զփափուկ *կամ* զՀամեղ կերակուրս, զՀամեղասեն։ ‖ 8. Տախտակ. տաս. պնակիս։ Les tables de la loi *կամ* de Moïse. La — isiaque. Les lois *կամ* la loi des Douze Tables. Օրէնք երկտասան Տախտակաց (առ Հռովմայեցիս)։ Graver sur une — d'airain։ ‖ 9. *Ցեզմահատակ ատաստարաց)։ ‖ 10. երկաթ սակրեզէն տախտակք գանգ (ըստ անգատմնաբանաց)։ ‖ †11. Տափարակ և չորքկուռ ծրար (մազկէից [fourrure] յԱբիսին)։ տախտակ։ ֆոֆո։ ‖ 12. Ցանկ։ — des matières. Il n'y a point de — à ce livre. — des chapitres. Գլխագրութիւն։ ‖ 13. Տախտակ. պատկեր. աղիւսակ։ — généalogique, chronologique. — pythagorique *կամ* de Pythagore. Փիւթագորեան աղիւսակ։

— Sainte —. 1. Սուրբ սեղան. սեղան սրբութեան։ ‖ 2. (փոխ.) Սուրբ սեղան. օրհնէք. Հաղորդութիւն։

— Diamant en —. Ադիւամանեան ագռամնով (ըստ ան-հաղագծոց)։

Tableau (տապլօ) է. ար. 1. Պատ. տախտակ (ի գպրոցս)։ Allez au —, et démontrez cette proposition։ ‖ 2. Շրջանակ (յորում յիր ի տեսիլ գնոին ապրագիրս)։ ‖ 3. Շրջանակ տախտակեայ ի խելս նաւուն՝ ուր գնի պատկեր կամ անուն նաւուն. Հայելի։ (Տես և Fronton, 2. Miroir, 5)։ ‖ 4. Տախտակ. պատկեր. աղիւսակ։ — synoptique, statistique. Les colonnes d'un —։ ‖ 5. Ցանկ տեսանոց. տեսանողիր. տախտակ։ Rayé du — des avocats։ ‖ 6. Տախտակ. տաստակ. նկար. պատկեր։ Un — de Raphaël. Le cadre, la bordure d'un —. Un cabinet de tableaux. — vivant. կենդանի պատկեր։ ‖ 7. (փոխ.)

Digitized by Google

գեղեցիկը։ Le magnifique — que présente cette vallée։ ‖ 8. (ֆիգուր.) Նկարագրիր։ Il a fait dans son histoire un fidèle — des guerres civiles։

Tablier (տ-ղիե) ք. ն. 1. (հն.) տես Caser, ք. ն. ‖ 2. (ֆիգուր. և ընդ.) Կ՚առաջ լինել։ Vous pouvez — là-dessus։

Tabletier, ière (տ-ղիէրիե, իեր) ս. Ցօրինիչ տապալուդ, ճատրակագործ [échiquier], ապխտակագործ [damier]. *տապկագործ։

Tablette (տ-ղիէտ) ս. իզ. 1. Գ. Դարակ (պահարանի). խազ (գրատոցի). (պլ. ալբ)։ Vous trouverez sur la première — le livre que vous demandez։ ‖ 2. Քիս (քարերգչի կամ փայտերգչի). տալ։ La — de cette cheminée n'est pas assez large. Les dalles ou tablettes de pierre qui recouvrent un mur de terrasse։ ‖ 3. Դեղ ապխտանոմ. տալ։ — purgative։ ‖ 4. Ջանդուած, ձոյլ ապխտանոմ. տալ. պնակիկ։ — de chocolat։

— յգ. 1. Տախտակը մոմեներկը յորս գրչին նախնիք. պնակիկը։ Les anciens écrivaient avec la pointe du style sur des tablettes enduites de cire։ ‖ 2. Տետր յիշատակաց. պնակիկս։ Écrire sur ses tablettes. Rayez cela de vos tablettes. (ֆիգուր.) Չա՛ջ զայդ ի մտացդ։ ‖ 3. Տախտակք. ցանկք։ Tablettes historiques, chronologiques։

Tabletterie (տ-ղիէտրի) ս. իզ. *Տապկագործութիւն։

A. **Tablier** (տ-ղիէ) ս. ար. 1. *Ապխտակարան. *ճատրակարան. (հն. այժմ տես Damier, Échiquier)։ ‖ 2. Տապալի. տապկի։ Les dés qui tombent hors du — ne valent pas։ ‖ 3. Տախտակամած յոտակ (կախազանաւ [suspendu] կամրջի)։ ‖ 4. Գոնդակ (ի վերայ պատուանդանի)։

B. **Tablier** (տ-ղիե) ս. ար. 1. Մի՛լապատ. սիամանկիի. գինիակ. ընճանոց. առիւծ (կանանց և արուեստաւորաց). (պլ. գոգնոց)։ — de cuisine, de maçon. Le — de peau d'un sapeur։ ‖ 2. Ա՛ռիւծ (կանանց առ զարգուէ)։ — à dentelle. — de taffetas. — rouge, noir։ ‖ †3. Ա՛ապատ (գլի [vulve] կանանց ամրիկեցաց)։

Tablion (տ-ղիո՛ն) ս. ար. Սարահարթ հազարլուր (յորմէ կոչեն Թնդանօթոց)։ Ա՛յժմ լաւ և տես Plateforme։

Tabouret (տ-ղու-ր) ս. ար. 1. Ա՛թոռակ (առանց բազկաց և առանց թիկանաց)։ — de velours. Avoir le —. Ունել (գ.քառաչեաց) իրաւունս նստելոյ առանձին ամենայնի կամ ծալածոյ [pliant] աթոռակ։ ‖ 2. Զառանդան (ատեաց). ընդոստոց։ ‖ 3. տես Bourse-à-pasteur ի Bourse.

Tac (տ-ք) ս. ար. Գոռ [gale] ձիոյ անասնոց։

† **Tacamaque** (տ-ք-մ-ք) ս. ար. Ուռենի ձիոյ ոմանց բևեռիցի խիժ. *տակմակ։ (Տես † Takamaka և † Tatamaque)։

Tacet (տ-ք-ե) ս. ար. Լ՚ռութիւն. (բառ երաժշտաց)։ Tenir կամ Faire le —. Լ՚ուռ կալ միշտ ի մէջ երգին։ Il a toujours gardé le —. Լ՚ուռ եկաց միշտ ցըուն ի խօսակցութեանն. (ընդ.)։

Tache (տ-լ) ս. իզ. 1. Բիծ. արատ։ Une — d'huile, d'encre. Enlever, ôter, effacer une —. Cette — s'en ira avec de l'eau de javelle. La — du péché. (ֆիգուր.) Բիծ, ապտ, վերք միջոց։ ‖ 2. Բիծ կամ արատ ի վերայ մորթոյ կամ մազոց անասնոց. նշան. խայտաց. պիտակ. գալար։ Un chien blanc qui a des taches noires. L'Agneau sans —. (ֆիգուր.) Գառն, որոյ անարատ. ցիտուս գրիտոս։ ‖ 3. Բիծ, արատ (ի քաջին պատուականաց)։ ‖ 4. Բիծ, արատ, նիշ (ի վերայ մորթոյ կամ գործուածոց ձիոյ մազոյ)։ Taches de rousseur. տես ի Rousseur, 2. ‖ 5. Բիծ (արեգական, լուսնի)։ ‖ 6. (ֆիգուր.) Ա՛ռաւ. թերութիւն։ Il se trouve des taches dans cet ouvrage։ ‖ 7. (ֆիգուր.) Բիծ. արատ. ապտ. վերք։ C'est une — à sa réputation. C'est une grande — dans une si belle vie։

Tâche (տ-ղ) ս. իզ. Գործ, վաստակ առհաւանեալ. առակ։ Donner une — à des écoliers, à des ouvriers. Prendre à — de faire une chose. (ֆիգուր.) Գործ առնել զ. . . ջանալ. ճգնել. զՀնար լինել։ Il semble qu'il ait pris à — de me ruiner։

= En bloc et en —. Ամբ. ած. Միճաւանիճա. միանգամայնի. միահաւգոյն. բազմուխճեամբ. (հն.)։ Acheter en bloc et en —։

Tacher (տ-ի) ք. ն. Ա՛ապատել. բծաւորել. ապականել։ Cela a taché votre habit։ Ա՛սի եւս ֆիգուր. Il ne faut qu'une mauvaise action pour — la plus belle vie։

= Se —. ք. ա. Ա՛ապատել զինքն Հանդերձեալ։

Tâcher (տ-ի) ք. ն. 1. Ջանալ. ճգնել. գալն գործել. Հնդրել։ Je tâcherai de vous satisfaire։ ‖ 2. կամել. խնդրել. Հնարել. խորհել։ Je vois bien que vous tâchez à m'embarrasser. Il n'y tâchait pas. Ա՛ռանց խորհրդոյ արար զայն. վերնպատաւ գործեաց զայն. (ընդ.)։

Tacheter (տ-իէտ) ք. ն. Խայտաբղետ գործել. պիտակաւորել։ Tacheté de blanc, de vert. Ալիճատակախայտ. կանաչախայտ։ [բղետութիւն։

† **Tacheture** (տ-իէր-ր) ս. իզ. Խայտաց. խայտաբ-

Tachygraphe (տ-կի-գ-ֆ) ս. ար. Նշագրիչ։

Tachygraphie (տ-կի-գ-ֆի) ս. իզ. Նշագրութիւն։ (Տես և Sténographie)։ [կան։

Tachygraphique (տ-կի-գ-ֆիք) ած. Նշագրական։

Taeite (տ-իթ) ած. Ջօրութեամբ խնդրեալ. լռելեայն։ Condition, convention —։

Taciteinent (տ-իթ-մ-ն) մ. Լռելեայն։

Taciturne (տ-իթ-ր-ն) ած. Լռակաց. լռատեր. լուռ մնուռ. տակաւաքոս։ Un homme morne et —. Un caractère —։

Taciturnité (տ-իթ-ր-նի-թ) ս. իզ. 1. Լռատեր բնութիւն. լռակացութիւն։ ‖ †2. Լռութիւն։

Tact (տ-ք) ս. ար. 1. Շօշափելիք. շօշափական. Հպելիք. Հպելութիւն։ (Որ և Toucher)։ Le — est le moins subtil de tous les sens։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Դատողութիւն. ընդունողութիւն։ Cet homme a du —։

Tac tac (տ-ք տ-ք) կանանուտ ձայն, Հնչիւն։ Վարի և իբր †ած. ար. S'endormir au — d'un moulin։

Tacticien (տ-ք-տի-սի-ն) ս. ար. Ցօրգարիչ պատերազմի. ճակատապարզող։ Cet officier général est un grand —։

Tactile (տ-ք-տի-լ) ած. Զգնելի ձեռամբ. շօշափելի։ Les esprits ne sont point tactiles։ [(իրք)։

Taction (տ-ք-սիո) ս. իզ. Շօշափումն. Հպելութիւն։

Tactique (տ-ք-տիք) ս. իզ. 1. Ա՛պատեան ճակատագործական կամ կարգելոյ զգօշս. ճակատապարզութիւն։ La — des anciens. La — exécute les mouvements qui sont commandés par la stratégie։ ‖ 2. (ֆիգուր.) Հնարք. ընթացք. գնացք. սճ։ C'est la — ordinaire des ambitieux։

† **Tadorne** (տ-տ-ո-ն) ս. ար. Ա՛ղտ իրիկ բազկի։

Tael (տ-ել) ս. ար. Դահեկան իրիկ Չինաց. *տայել։ Le — vaut environ une once d'argent։

Tænia (տէնիա) ս. ար. տես Ténia.

Digitized by Google

Taffetas (տ-ֆէթ՝) ե. ս. Ակգ ինչ հերգասաս. գիպակ։ — à fleurs. Ծաղկեալ, ծաղկեղէն գիպակ։ Robe, rideau de —։

— d'Angleterre. Անգլեական գիպակ (զոր մանուքանեն ի վերայ կարասեաց մաքրելոյ)։ Le — d'Angleterre est un sparadrap։ [Arack. տես և Rhum)։

Taffia (տ-ֆիա) ե. ս. *Շաքարօղի։ (Որ և Guildive,

† **Tagète** (տ-ժէթ) ե. իե. Հնդկիկ շահզրամ. *մեռելածաղիկ. Խիչ- կնիկ։ (Որ և Œillet d'Inde)։

Taïaut (տ-իո՝) ՆՆ։ Ակզագակ սրսորդի ի սեռասեալ անդ զերդերս, զհշոյծեսացն [daim] կամ զայծեսացն. ահա՛ երթ։

Taïcoun (տ-իէ-ուն) ե. ս. Վերակացու գործոց Տեքսւթեսանեն ցապանացւոց. *սայկուն։

Taie (տԲ) ե. իե. 1. Երնեք բարձի գլխոյ կամ սնոտքից. *բարձերնս։ Une — d'oreiller։ || 2. Ա-ադաստաս, լուսն (աչաց). (ա-ի.)։ Il a une — sur l'œil, sur la cornée։

Taillable (տ-այ-ապլ) ած. Հարկապարտ։ Les gentilshommes, les ecclésiastiques n'étaient point taillables. — et corvéable à merci. Une province — ։ Վարի և իբր ե. ս. Tous les taillables de la paroisse։

Taillade (տ-այ-ատ) ե. իե. 1. Դանակեցեալ գծուածք. հարած. յօշուած։ On lui a fait de grandes taillades au visage։ || 2. Կարատածք (զդեստուց)։

Taillader (տ-այ-ատ) բ. ն. 1. Ցանել. յօշատել. գծել. Ս. խզրատել։ On lui a tailladé le visage. Se — le corps։ || 2. Կարատել։ — un pourpoint։

Taillanderie (տ-այ-անդ-է) ե. իե. 1. Դարբնութիւն երկաթեղէն գործոց (սրակիսք են գերանգի, տապար, յատաղ). երկաթագործութիւն։ || 2. Գործք երկաթեղէնք։ [Երեղէն գործոց. երկաթագործ։

Taillandier (տ-այ-անդիե) ե. ս. Դարբին երկաթ.

Taillant (տ-այ-ան) ե. ս. Սայր, բերան (դանակի, արոյ)։ Aiguiser le — d'un couteau։

Taille (տ՝այլ) ե. իե. 1. Սայր, բերան (սուսերի). սայրագիր։ D'estoc et de —. տես d'Estoc, 4. || 2. Կարած, ձև (զգեստուց). կտրուածք (ծառոց, գերչի)։ La — de cet habit ne vaut rien։ || 3. Օրինակ, արուեստ Հատանելոյ կամ կոփելոյ (զքարինս, զփայտ). Հատուած. Ս. կոփ և տաշ։ Un ouvrier qui entend bien la — des pierres. Pierre de —. Քար կոփածոյ, տաշածոյ։ || 4. Գործելի (զքարինս պատուականս). Հատուած։ || 5. Փորագրութիւն (ի վերայ պղնձոյ և այլոց նիւթոց)։ Des tailles profondes, légères. —-douce. 1. Փորագրութիւն ի վերայ պղնձոյ առանց ժանտաջրոյ [eau-forte]։ || 2. Գատակեր փորագրեալ ի վերայ պղնձոյ առանց ժանտաջրոյ։ Une belle —-douce. Des tailles-douces։

|| 6. Հատանելի զսակի կամ զարծաթի ի բաժինս Հատասարս առ ի գործելոյ դահեկանս։ || 7. Հանելի (զքար [calcul] երիկամանց). *քարահանութիւն։ On lui a fait l'opération de la —։ || 8. Մատ Հատեալ սր սիտանի հրկինն ընձիւղիլ. *նորընձիւղ ծառ, մայրի։ Une jeune —. Le gibier se retire dans les tailles։ || 9. Հատակ (մարդոյ)։ Riche —. Հատակ ցանկալի, վայելուչ։ Grande, haute —. De petite —. Կարճ Հատակաւ. կարճահատակ. Խարճիկ. փոքր յանձին. փոքրահատակ. Նուաստ. Ս. պլուղ։ || 10. Հատակ և մեծութիւն (անասնոց)։ Un cheval entre deux tailles. Չի միջահատակ։ || 11. Մատն մարմնոյ մարդոյ յուսոց միջնէ ցմէջս. իրան. անձինք. մէջք։ Avoir la — svelte, épaisse. Un habit qui serre la —։ || 12. Փայտ Հատորոյ. *Հաշուեփայտ. նիշ։ Prendre à la — le pain chez le boulanger, et la viande chez le boucher։ (Տես և Marque, 13)։ || 13. Մարդահարկ. Ս. գլխահարկ։ Être imposé à la —. Être exempt de —. — personnelle։ || 14. տես Ténor. Haute-—. տես ի H ի կարգին. Basse-—. տես ի B ի կարգին։ [յոսկի նաւու։

Taille-mer (տ՝այլ-ա-) ե. ս. Ծովահերձ մեան

Tailler (տ՝այլե) բ. ն. 1. Հատանել, յատակել (զաւելորդ ուղիշս ծառոց). յատանել. կամճռել. քշտել։ — un arbre. — la vigne dans sa saison։ || 2. Հատանել. կտրել։ — une plume à écrire. — une pierre. Հատանել, տաշել, կոփել զքար։ — une grotte dans le roc. Sépulcre taillé dans le roc. Վիմափոր, քարափոր, վիմատաշ գերեզման։ || 3. Դանդաղել. դրօշել։ || 4. կտրել. կարատել. յօշել։ — du pain par morceaux. — et rogner. (է-ի.) կարգիալ առհմանել քան Համճոյից. (տես. կտրել ձև ել)։ — des bavettes. (է-ի. և ա-ի.) տես ի Bavette. — de la besogne à quelqu'un. (է-ի.) տես ի Besogne. — les morceaux à quelqu'un. (է-ի. և ընծ.) տես ի Morceau, 1. — en pièces une armée. (է-ի.) տես ի Pièce, 3. — des croupières. տես ի Croupière. || 5. Հատանել, ձև ել (զհանդերձ)։ — un habit, un manteau։ Այն եւս անհանդիպ. Cet ouvrier taille bien։ || 6. կտրել. Հանել զքար ի փամփշտակ։ Il a la pierre, on le menace de le tailler։ || †7. կտրել, Ս. կրակել (զերիվար)։ Որ և Châtrer։ || 8. Հատանել զարծաթի կամ զոսկի ի բաժինս Հատասարս առ ի գործել դահեկանս։

= Se —. բ. ա. Հատանիլ։

Tailleresse (տ՝այլե-ես) ե. իե. Կին Հատասարիչ դահեկանաց քան օրինական կշռոյ։

Tailleur (տ-այլեօ-) ե. ս. 1. Հատիչ։ — d'habits. Ձևիչ Հանդերձի։ — d'arbres. Ցատանող։ — de pierres. Քարափոխ. քարկոփիչ. քարահատ. քարտաշ։ || 2. Դերձակ. Հանդերձատուր. Հանդերձագործ։ La boutique d'un —։

Tailleuse (տ-այլեսզ) ե. իե. Կին գերձակ. Հանդերձատար։

Taillis (տ-այլի) ած. ս. Bois —, կամ լուկ —. ե. ս. Անտառ Հատանելի։ Il met tant d'arpents de — en coupe tous les ans. Gagner le —. (է-ի. և ընծ.) փախատակ յատնուկս անկանել. ամբանալ սուրբ փախատակաւք։

Tailloir (տ-այլ-ո-) ե. ս. 1. Սկիսատատակ փայտանելէն յորդ վերայ յօշեն զմիս. *յօշատան. (ի-ի)։ || 2. Վերնակոզմն խոյակի սեան յորդ վերայ Հանդչի քաժիտեան [architrave]. վերնախարիսխ։ (Որ և Abaque)։

Taillon (տ-այլօն) ե. ս. Ցաւելուածոյ մարդահարկ. վերագիր Հարկի։

Tain (տԻն) ե. ս. Խառնուած անագոյ և մանկի սրսոյ օծանեն զապակի ի գործել Հայելւոյ. անագ։ Le — de ce miroir est gâté, taché. Une glace sans —։

Taire (տԲ-՛) [Je tais, tu tais, il tait, nous taisons, vous taisez, ils taisent. Je taisais. Je tus. Je tairai. Tais, qu'il taise, taisons, taisez. Que je taise. Que je tusse. Taisant. Tu, tue.] բ. ն. Լռել. լուռ լինել։ Je tairai le reste. Չգիացնելոյն, զգիացնելոյդ լուռ եղէց։ Dire ce qu'il faut —. Ասել զլուռ լինելիսն։

= Se —. բ. ա. 1. Լուռ կալ. լռել։ Elle s'est tue, ils se sont tus après quelques moments. Qui se tait, consent. (ա-ա-ի.) Որ լռէ՝ Հաւանի։ (Որ և Qui ne dit mot, consent)։ || 2. Չհանել ի վեր (զդազանիս)։ լռել։ Il promit de se —։ || 3. Լուռ անցանել. լուռ լինել. թողուլ առել. թողուլ։ Je me tais du reste։ || 4. Լռել.

Digitized by Google

կարկիլ. գագաթել։ La mer et les vents se turent à la voix de J.-C. ‖ Տ. Լռել. Հնազանդիլ։ La terre se tut devant Alexandre. Յարեւաց երկիրս առաջի Աղէքսանդրի. (առս Ա. Մակ. Ա. 3)։

— Faire —. Լռեցուցանել. կարկեցուցանել. կարկիլ։ Faites — cet enfant. Notre canon a fait — celui des ennemis։ [Զաւակն ինչ անփառս և բարկհամ։

Taisson (թեսոն) է. ար. 1. առս Blaireau, 1. ‖ 2. † **Takamaka** (թաթամաքա) է. ար. առս †Tatamaque.

† **Talaire** (թալեր) ած. էից. Tunique —. Գիշերաւար պատմուճան. պճղնաւար։

Talapoin (թալբուին) է. ար. 1. Բուրմ Գաւգոյ (ի Սիամ՝)։ ‖ †2. Աբեղայ. կրօնաւոր. (պտր.)։

Talc (թալք) է. ար. Գոյացութիւն ինչ ի գոյն ապակւոյ կամ կանաչ կամ դեղին որ բաժանի ի թիթեղունս թիթեղունս. Ս. գեանի տառղ. *գեհանատառղ. *Թալկ. (տբբ. տեսիկ նաև երկ, Աստղ գեանիդ. Խալք). Երկին քաղաք։

Taled (թալեթ) է. ար. Գոզ սրտի ծածկեան Հրեայք զգեստիս ի ժողովրդականացն. գլխաշուրջ կտաւ։

Talent (թալըն) է. ար 1. Կշիռ ինչ և գահեկան նախնեաց. ատղանգ. քանքար։ — romain, hébraïque. — d'or, d'argent. Le — attique valait environ 5760 francs, et pesait 6000 drachmes։ ‖ 2. (փոխ.) Գործք, ձիր բնաւ թեան. տաղանդ. քանքար. ատչափութիւն։ Dieu lui a donné de grands talents. Il a beaucoup de — pour la poésie. Enfouir son —. առս ի'Enfouir, 2. Homme de —. Այր տաղանդաւոր, քանքարաւոր։ Յայս միտս ասի ընդ. և լոկ —. Il aimait à réunir tous les talents dans sa maison։

Talion (թալիոն) է. ար. Հատուցանելն ոճիրք պղծիչ գործոցն արար պլրտմ (ակն ընդ ական, ատամն ընդ ատամնի). Հշիռ վրէժխնդրութիւն։ La loi du —. Souffrir la peine du —։

Talisman (թալիսման) է. ար. Բժժանիք. յատուկութիւք. յատուկութեալունք. պատկանակ Հմայական. Հմայեակ. Ս. տլիսմ՝. (տբբ. Բլըմ՝)։ Porter un —. La superstition des talismans a un grand cours dans l'Orient։ [Vertu —։

Talismanique (թալիսմանիք) ած. Բժժագործական։

Talle (թալ) է. էից. 1. Ոտա բուսանել առ արմատիւ ծառոյ և արմատացեալ. Լոմ։ ‖ 2. Շառաւիղ (բուսոց)։

Taller (թալե) բ. ն. Աճմանիլ Լոմն. Լոմանալ։ Les blés ont bien tallé։

Tallipot (թալիփօ) է. ար. Ազգ ինչ մեծատերեւ արմատնեայ Ասլոբարի. *տալպատնեին։

Talmouse (թալմուզ) է. էից. Հատակայ [pâtisserie] ինչ ի սերոյ, ի պանրոյ, ի ձուոց, ի կոզւոյ և ի շաքարէ։ Des talmouses de Saint-Denis։

Talmud (թալմուտ) է. ար. Գրոցս ածոյք օրինաց, ասելոցն հեբրայեցւոց և ատենգրութեանց Հրէից. Տալմուտ։ Le Talmud de Jérusalem, de Babylone։ [sion —։

Talmudique (թալմուտիք) ած. Տալմուդական։ Déci-

Talmudiste (թալմուտիստ) է. ար. Հետեւող վարդապետութեան Տալմուդի. կուսակից Տալմուդի։

Taloche (թալոչ) է. էից. Կռնակիք ի գլուխն. (սպ.)։ Il lui a donné une vigoureuse —։

Talon (թալոն) է. ար. 1. Գինեղն. կրունկ. կիմք. (յտ. պճղունք. կրունկք)։ Il a le — écorché. On a dit qu'Achille ne pouvait être blessé qu'au —. L'os du —. Tirer des soupirs de ses talons. (փոխ. և ընդ.) Հատանել ի պճղանց. Հատանել բուսեան առանելով անձին առ ի տխուր երեւելոյ։ Marcher sur les talons de quelqu'un. Երթալ զկնի սրտից մտատգոյն։ Montrer les talons. (փոխ. և ընդ.) Ընդ կրունկ դահանջիլ. ընկրկիլ. արանալ. փախչիլ։ Montrez-moi vîte! Tournez-moi les talons. Ի բաց գնա յինէն. ե՛լ յերեսաց իմոց։ ‖ 2. Գինեղն (անասնոց)։ ‖ 3. Կրունկ (կօշկաց, մուճակաց)։ — haut, bas. — rouge. 1. *Կարմրակրունկ մուճակ (ազնուականաց)։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ազնուական. գրանիկ. ազնուական։ Les talons rouges de Versailles։ ‖ 3. Որ կամի ազնուական երեւիլ. (ակն. ազնուականութիւն ծախազ)։ ‖ 4. Խոճան (կօշկի հեծելոյ)։ Ce cheval obéit aux talons։ ‖ 5. Երկաթ (ի սապոյն կոզմանն ընդ հիզակին)։ ‖ 6. Ծայր ազնափայտի [quille] նաւու ի խելը [poupe] կողս։ Le navire donna un coup de —, en passant sur cet écueil։ ‖ 7. Գաղտնագործ խաղոյ Ճապկեալք ի մինչ յոմ բաժանելոյ խաղացն՝ զիւր բաժին. **կամ։ Il manque une carte dans le —, au —. Le — est faux։

— de souche. **կամ արմատոյ ատմանի. ծուլան։

Talonner (թալընէ) բ. ն. 1. Հալածել զոք ի մտաս. ատատկապէս վտրել։ Les ennemis se retiraient, et on les talonnait de très près։ ‖ 2. (փոխ.) Ազիատ, անհանգիստ առնել. հնդել։ Je le talonnerai de si près, que je l'obligerai de me payer։ ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) Նեղել. տագնապել. վտանգել։ La faim, la frayeur le talonnait։

— բ. ն. Գործել յետին կողման նաւի զյատակս ծովու։

Talonnière (թալընիէր) է. էից. Թևք ի կրկնեան Հերմեայ (քան առասպելացն). *Թեւատնիկք։

Talus (թալը) է. ար. Զառ ի վայր (արմկի, փոսի). Գ. արսկ։ Le bord intérieur de ce fossé est en —։

Taluter (թալութե) բ. ն. Առ ի շէղ գործել. առ լեզի չինել։ Il faut — les bords d'un étang։

Tamandua (թամանդուա) է. ար. Ազգ ինչ մրջնաքաղի [fourmilier, 1] հատուածեայն Ամերիկայ։

Tamanoir (թամանուար) է. ար. Ազգ ինչ մրջնաքաղի։

A. **Tamarin** (թամարին) է. ար. 1. Հնդիկ արմատ. (տբբ. Ինդ'գէն հինոփ)։ ‖ 2. առս Tamarinier. [մերկեայ։

B. **Tamarin** (թամարին) է. ար. փղբրիկ կապիկ ինչ Ա-

Tamarinier (թամարինիէ) է. ար. Հնդիկ արմատենի։

Tamaris կամ **Tamarise** կամ **Tamarix** (թամարիս, թամարիզ, թամարիքս) է. ար. Թուփ ինչ մանրատերեւ, որոյ կեղեւ վաղի ի բժշկութեան. մեշոյ. մեշի. մեշենի. մերկեայ. մերատիկենոս. Էլլոսն ազգ։ Les cendres de — servent à faire de la soude։

Tambour (թանպուր) է. ար. 1. Թմբուկ։ Marcher au son du —. Les roulements du —. Le — bat. Պատճեն թմբուկք։ Battre le — pour assembler la troupe. Թրմբուկ հարկանել առ ի գումարել զզօրականն։ — battant. առս ի Battant, A. Avoir le ventre tendu comme un —. Լինել որովայնի ատատցեալ իբրև զմիփ. ատիճատակ լինել որովայնի։ Déloger sans — ni trompette. (փոխ. և ընդ.) առս ի Déloger, բ. ն. 2. — de basque. Գ. Դափ. Ինչ։ Ce qui vient de la flûte, retourne au —. (առած.) առս ի Flûte, A. 1. ‖ 2. Թմբկահար։ Les tambours d'un régiment. —-major. *Թմբկապետ (գնդի զօրաց)։ —-maître. Տատնապետ թմբկահարաց։ ‖ 3. *Կարկաչ [métier] բանբասեն։ Broder au —։ ‖ 4. Թաղանթի կամ պարսատակ ինչ ականջաց. Թմբուկ։ (Որ և. Tympan)։ ‖ 5. Գլան զորով պատի չուան կամ շղթայ ժամացուցի. **Թմբուկ։ ‖ 6. *Հազմաթգիլ կազմած (ի մետաս եկեղեցւոյ, արամի)։

Digitized by Google

Établir des tambours aux portes d'une église: ‖ † 3. Պատն չագինաւոր որ ծածկէ զանիւան. *անուայորկ. փողոց: ‖ † 8. տես †Chauffe-chemise:

Tambourin (տամպուրին) է. ար. 1. Նկար և երգային թմբուկ: Jouer du —: ‖ 2. Որ հարկանէ զնկար և երգային թմբուկ. թմբկահար:

Tambourinер (տամպուրինէ) բ. ն. թմբուկ հարկանել: Ces enfants tambourinent tout le jour:

= բ. ն. 1. Խնդրել ի ձայն թմբկի (զկորաւածաւալ ինչ): — un chien, une montre: ‖ 2. (է. բ. և ընդ.) Փառս զնել ի ձայն թմբկի. հռչակ հարկանել: — une nouvelle:

Tambourineur (տամպուրինօր) է. ար. թմբկահար: [(Որ և Sceau-de-Notre-Dame):

Taminier (տամինէ) է. ար. Տունկ ինչ պատատուկ:

Tamis (տամի) է. ար. Մաղ: — fin, délié. Gros —. Passer au —, par le —. — de crin. Ս. Զարմանալ: Passer par le —. (է. բ. և ընդ.) Լինել քննեալ հատատակաւ, խատիւ. (տես. մաղէ անցնիլ):

Tamisage (տամիզաժ) է. ար. Մաղելը:

Tamiser (տամիզե) բ. ն. Մաղել: — de la farine:

† **Tamiserie** (տամիզըրի) է. իգ. *Մաղագործարան:

Tamisier (տամիզիէ) է. ար. Մաղագործ:

Tampon (տանբոն) է. ար. 1. *Խցան: — de liège, de bois, de papier. Colin-Tampon. տես ի C ի կապցին: ‖ 2. Խծուծ (ի գազատեցուցանել զՀատուածն արեան կամ ի ծծել զինագրեան): ‖ 3. *Արգելակ (յատակէ և ի յետոյ կազմանել շոգեկառաց): [(խցանաւ, խծծով):

Tamponnement (տանբոնըման) է. ար. Խնամելը

Tamponner (տանբոնե) բ. ն. 1. Խնամել (խցանաւ): — une cruche d'huile: ‖ 2. Դագատեցուցանել խծծով զՀատուածն արեան:

= բ. ն. Բախիլ շոգեկառաց ընդ միմեանս արգելլակօք: Le train tamponna en arrivant en gare: վագր և իբր է բ. ն. Le train a tamponné une locomotive qui stationnait sur la voie:

Tam-tam (տամ-տամ) է. ար. Սկահիւանէ նուագարան շինեաց զինուց զգենի՝ զոր հարկանեն գաւազանաւ. *աւամ աւամ: (Տես և Gong): Le bruit du — est lugubre:

Tan (տան) է. ար. փոշի կեղեւոյ կաղնւոյ, ազատոյ [sumac], առ ի հանգերձել զմորթս:

Tamaisie (տանեզի) է. իգ. Տունկ ինչ դեղինածաղիկ, աւատակոտոր և գաւանահամ. Ս. ազատրեան: La — est employée en médecine comme vermifuge, antispasmodique, sudorifique, etc. [On l'a tancé vertement:

Tancer (տանսե) բ. ն. Կշտաւանել. յանդիմանել. (ընդ.):

Tanche (տանշ) է. իգ. Ձուկն ինչ անգղ ջրոյ նման ծածան [carpe] ձկան. *ասինակոյ:

† **Tandem** (տանտեմ) է. ար. Սպր ինչ կառաց:

Tandis (տանտի) †մ. ի ներին ժամու. յայնժամ:

= — que. կամ. տես. 1. Մինչդեռ. մինչ. յորժամ: — que vous êtes ici. — qu'il est jour. Մինչ աւուր կայ: ‖ 2. Որ. աւր զի. մինչդեռ: Tout le monde le croit heureux, — qu'il est rongé de soucis et de remords:

Tandour (տանտօր) է. ար. թոնիր. (արբ. Թէնուր). Թանդիր: Les Arméniens, les Turcs se rangent autour d'un — pour se chauffer:

Tangage (տանկաժ) է. ար. Տատանումն նաւու յերկայնութիւն: Le roulis et le —:

Tangara (տանկարա) է. ար. Թռչուն ինչ երփնագոյն ի ասիոյ ճնճղկանց. *աստեղատոյ:

Tangence (տանժանս) է. իգ. Շօշափումն (երկուց գծից ընդ միմեանս, ըստ երկրաչափից): Point de —:

Tangente (տանժանթ) է. իգ. Գիծ ինչ երկրաչափական. շօշափող: Mener une — à une courbe. S'échapper par la —. (է. բ.) Զրծանիլ յիրաց ինչ ճարտարութեամբ:

Tangibilité (տանժիպիլիթե) է. իգ. Շօշափականութիւն:

Tangible (տանժիպլ) տ. Որ ի ընկին գայ ձեռքին. զննելի. շօշափելի. շօշափական: (Որ և Tactile):

Tanguer (տանկե) բ. ն. 1. Տատանիլ նաւու յերկայնութիւն: Notre vaisseau tanguait beaucoup: ‖ 2. Սուզանիլ նաւու ի կողս յառաջագ կազմանէ: Ce bâtiment tangue sur l'ancre:

Tanière (տանիէր) է. իգ. 1. Քարանձաւ ուր սմ. փոքրին գազանք. բոյոց. որջ. տոր. կազաղ. խշտիք: La — d'un lion, d'un ours: ‖ 2. (է. բ. և ընդ.) Խշտիք. բոյոց. առանձնոց. մնարան: Il est toujours dans sa —:

Tanin (տանին) է. ար. Գոյացութիւն որ գտանի ի կեղեւի կաղնւոյ (ըստ տապրատիւտաց). *բնականգնի:

Tannage (տանաժ) է. ար. Հանգերձանիլ զմորթս փոշւով կեղեւոյ կաղնւոյ:

Tannant, ante (տանան, անթ) տ. 1. Որ վարի ի պէտս հանգերձելոյ զմորթս: Substance tannante: ‖ 2. (է. բ. և մ.) Զանձկիր. տաղտուկ: Un homme —:

Tanne (տան') է. իգ. փոքրիկ և կարծր պատուճն ի վտառս [pore] մազոյից. կսրնակ: Tirer une — avec une épingle: [որով հանգերձեալ են մորթք:

† **Tannée** (տանե) է. իգ. Հին փոշի կեղեւոյ կաղնւոյ

Tanner (տանե) բ. ն. 1. Հանգերձանիլ, յարդարել զմորթս փոշւով կեղեւոյ կաղնւոյ: — des cuirs de vaches: ‖ 2. (է. բ. և մ.) Զանձրագուցանիլ. տաղտկացուցանել: C'est un homme qui me tanne:

— le cuir à quelqu'un. (է. բ. և մ.) Գան հարկանել զոք. ծեծել: [Ս. կաշեգործնոց:

Tannerie (տանըի) է. իգ. Գործարան խաղտկորգի.

Tanneur (տանէօր) է. ար. խաղտկորգ. Ս. կաշեգործ. Ս. Ճան: (Տես և Corroyeur):

Tant (տան) մ. 1. Ս.չափ. այքան: Nous partagerons, il y aura — pour vous et — pour moi. Cet écrivain travaille à — la ligne. Soixante et — de francs: ‖ 2. Ս.ինչափ անչափ. այնչափ. այնքան: "Mon esprit rebuté de — d'indignes traitements qu'on a faits à la majesté et à la vertu." BOSS. *R. d'Angl.* Il a — de richesses, qu'on ne les saurait compter: ‖ 3. Ս.ինչափ. ցայնքան: Il mangea —, qu'il en creva. Ցայնքան եկեր մինչև պայթեաց: ‖ 4. Ս.չափ. այնչափ. մինչև ցայս վայր. (տես. այն առտիճանի): — il est difficile d'être modéré dans la bonne fortune: ‖ 5. Որչափ և: "Arracher le consentement du lecteur, — obstiné et opiniâtre qu'il puisse être." DESC. ‖ 6. Ըստ (կարի): Il travaille — qu'il peut. Il en a — qu'il veut:

— Tous — que nous sommes. Որչափ և իցիւք:

— bien que mal. Ս.չափս և այնպէս. մինչին իմն օրի. նախաս. (տես. սահկ նանկ):

— que. 1. Ցորչափ. ցորքան. ցորքան ժամանակս. ցոր վայր. մինչ: — que je vivrai. — que le cœur me battra. տես ի Battre, բ. ն. 4. ‖ 2. Ցոր վայր: — que la vue se peut étendre. Որչափ ինչ ակն բաւիցէ. (տես. մինչև աւր որ մատգաւս աչքդ կ'երթայ, կը հասնի): ‖ 3. Մինչև: Différez cette visite, — que vous soyez en état de . . .

Digitized by Google

‖ 4. Անչափ բան. այնպես որ։ — qu'à la fin cela devint suspect։

— et plus. Աբ. առ. Բազում. յոյժ։

— plus que moins. Աբ. առ. Գրեթէ. գոգ թիւ. իբրև։ Il a dix mille livres de rente, — plus que moins։

— mieux. Աբ. ած. Առաւել լաւ. բարւոք եւս. (տե՛ս աղէկ)։

— pis. Աբ. առ. Զարեւս. (տե՛ս մա՛լ գէշ. առնուի գէշ)։ Si cela arrive, — pis. S'il ne se corrige pas, — pis pour lui. Եթէ ոչ գայ յապաշխարեւթիւն, զերկան քարի առցէ (ա). (տե՛ս Եթէ որ ինքզինք չապաշխարէ, քարը կ'առնուն)։

— En — que. տես. ած. Ըստ որում. քան հանդիմանաբ։

— y a que. տես յ'Avoir, A.

— soit peu. Աբ. առ. տես ի Peu.

— s'en faut que. տես. առ. տես ի Falloir.

— Si — est que. տես ի Si, A.

— Sur et — moins. Նե. առ. տես ի Moins.

= Ասաց. (ա) "Որ ի-ի ի-յի-ի-ւիչ՝ ի-յի-ի-ւիչ-ոյ, ա պիրնա ի-որի ո-ոյ". Վ. Ա. 653։

Tantale (տ-ն-լ՝) յ. ած. ած. Ազգայ փա-իւ-գայ-ւոց որ առնիլէր ի գ-ոխս մշտածարաւ և մշտագաղց ի ժէղ ջուրց որ փախչէին ի շրթանց նորա և առ երկի մթգոց որ խոյս առյին ի ձեռանէ նորա (ըստ առասպելոյց). Տանտալոս։ Supplice de Tantale. Տանտալեան պատիժ, տանջանք։

Tante (տ-ն-տ) ե. էե. 1. Հօրաքոյր։ — paternelle։ ‖ 2. Մօրաքոյր։ — maternelle։ ‖ 3. կին հօրեղբօր կամ մօրեղբօր։

— Grand'—. Պապ հաւս կամ հանդ։

† — Emprunter cent francs à ma —. փոխ առնուլ ֆրանկս հարիւր ի փոխատուէ կամ ի գրաւատունէ [mont-de-piété]. (տե՛ս)։

Tantet (տ-ն-տ) ե. ած. Սակաւ մի. փոքր բան. (ընդ.)։ Donnez-moi un — de ce potage։ Վ.այրի և իբր ՛ի. Elle est un — bizarre։

Tantinet (տ-ն-տ-ն-ե) ե. ած. Սակաւիկ մի. (ընդ.)։ Donnez-moi un — de pain։ Վ.այրի և իբր ՛ի. Elle était un — fâchée contre vous։

Tantôt (տ-ն-տ՝) ՛ի. 1. Ընդ հաւտ. ի մօտոյ։ Ce bâtiment est — achevé. Il est — nuit. Վերջ է գործոյ։ ‖ 2. Յետ առաւօտեան մերձ. յետ փոքր մերձ։ Je l'ai vu ce matin, et je le reverrai encore —։ ‖ 3. փոքր մի յառաջ. առաւիկ մի յառաջ. արդ իսկ։ J'ai vu — l'homme dont vous parlez։ ‖ 4. Գրեթէ. գոգ թիւ. իբրև։ Depuis — six mois la cause est pendante։

— Tantôt... tantôt. Վերթ... և մերթ. է զի... և է. է երբեմն... և է երբեմն. ժամանակ ինչ... և ժամանակ ինչ։ Il est — gai, — triste։

— À —. Ընդ հաւտ (առացուք վերոյիշեալ զմիմեանս). (ընդ.)։ (Որ և À bientôt)։ Je vous quitte pour le moment; à —։

Taon (տ-ն) ե. ած. Ազգ ճանճոյ մեծի երկիճեւեան՝ խայթիչ արջառաց և ձիոց ի տապ աւուրս ամառայնոյ. բառ. ձիապիծակ։ (Տես և Œstre, 1)։

Tapabor (տ-պ-ա-օ-ո) ե. ած. Գլխանոց գեղջկից զբոյ մարթի խնամարհեստանել զերեսս՝ առ անձրեւի և հողմոյ պատհապանութիւն։

Tapage (տ-պ-ա-յ) ե. ած. 1. Աղմուկ. ժխոր. (ընդ.)։ Faire — կամ du —. Les bruits ou tapages nocturnes sont punis։ ‖ 2. Աչառութիւնք ազգայնական. ճչիւն. (տե՛ս պառչառութ. կանչուբառաւութ). (ընդ.)։ Voilà bien du — pour peu de chose։

Tapageur, euse (տ-պ-ա-յ-ո, ե-ւ) ե. Աղմկաբար. (ընդ.)։ Quelle tapageuse que cette petite fille!

= ած. 1. Աղմկարար։ Enfant —։ ‖ 2. (ե-ւ-պ. և ընդ.) Բրևեալի. փայլուն։ Une toilette tapageuse։

Tape (տ-պ) ե. էե. կառափք. ապտակ. (ընդ.)։

Tapé, ée (տ-պ-ե) անց. տե՛ս. 1. Հարեալ։ ‖ 2. Ձմիեալ և չորացեալ ի հնացի կամ ի փուռն։ Des pommes, des poires tapées։ ‖ 3. (ե-ւ-պ. և ած.) Դէպուզեալ և կծու. (պատասխանի)։ Voilà une réponse bien tapée։

Tapecu (տ-պ-է-ի-ւ) ե. ած. †1. տես Bascule, 2. ‖ 2. Տատանագ, *ցնցակաև կառք։ Nous partîmes dans un méchant —։ ‖ 3. Աղբատանալիք [bascule] (ի մանրոց փայտից [barrière])։ [d'enfants։

Tapée (տ-պ-ե) ե. էե. Բազմութիւն. (տե՛ս)։ Une —

Taper (տ-պ-ե) բ. ն. 1. Հարկանել. ծեծել. (ընդ.)։ Il l'a bien tapé։ ‖ 2. ժողովել, խոպոպել (գՀնդա. ւկ. ալիւմ. առ Crêper)։ ‖ †3. (ե-ւ-պ. և ընդ.) ի գլուխն տալ (գինւոյ). (տե՛ս գլուխ զարնել)։

= բ. ն. — du pied. Գոփել առաջի. (տե՛ս ոտքը գետինը զարնել)։ †— sur le ventre à quelqu'un. (ե-ւ-պ.) Ծեծել զբովելոյն ուրուք. անչափ ընտանութիւն ցուցանել ումիք։

†= Se —. բ. ած. Հարկանել. ծեծել զմիմեանս. (ընդ.)։

Tapinois (en) (ա-ն տ-պ-ի-ւ-ո) Աբ. առ. Գաղտ. գաղտուկ. ի ծածուկ. գուզ գաղ։ Il est venu —։

Tapioca կամ **Tapioka** (տ-պ-ի-օ-կ-ա) ե. ած. *Փեկուղ [fécule] արմատոյ մանիւոկայ [manioc]. *տապիոկայ։ Un potage au —. Chocolat au —։

A. **Tapir (se)** (ս-ե տ-պ-իւ-ո) բ. ած. Աճապարել. զգալ. թաքչիլ. սալարիլ. սպրդիլ։ — dans un coin։

B. **Tapir** (տ-պ-իւ-ո) ե. ած. Ձարբաստանի ինչ Աքարկայ ի մեծութիւն եզին. **կնճռիճուկ։ Le — vit de fruits et d'herbes tendres։

Tapis (տ-պ-ի) ե. ած. 1. Շատրուան. օթոց. գեանառատ. գոգդ. Ա. առատ. **կապիկ։ — de Turquie, de Perse, d'Aubusson. Un — de velours։ ‖ 2. Ծածկոց, ծածկոց (սեղանոյ)։ Mettre une affaire կամ une question sur le —. (ե-ւ-պ.) Աւանդի առնել խնդիր ինչ։ Amuser le —. (ե-ւ-պ. և ընդ.) Ձբաւեցուցանել զընկերութիւնս մարդկան գործի և անտի իրաց։ Il amusait le — pour gagner du temps. Tenir կամ Mettre quelqu'un sur le —. (ե-ւ-պ. և ընդ.) Խօսել զասիքէ։ Faire — net. տես ի Net, 5. Nettoyer le —. տես ի Nettoyer, 2.

— vert. 1. (ե-ւ-պ.) Սիզան խաղալ։ ‖ 2. ժողովեալ հոգաբարձուաց։ On a discuté cette affaire au — vert, autour du — vert։ ‖ 3. Դալարավայր (ի պարտիզի)։

— -franc. Կապիլայ, Ց. գինեատան գոգդ. (տե՛ս)։

Tapisser (տ-պ-իւ-ս) բ. ն. 1. Ծածկել. զարդարել արհեստիւք [tapisserie] (զարմանս անկանի)։ — une chambre։ ‖ 2. Ծածկել. պատել. դրաստակել։ — une chambre de papier peint. Cette vigne tapisse de ses rameaux l'intérieur de la grotte. La membrane qui tapisse l'intérieur de l'estomac։

Tapisserie (տ-պ-իւ-ս-ե) ե. էե. 1. Աշխատարուեստ։ Travailler en —. Fauteuil, chaise de —։ ‖ 2. Արահակ. վիժակ (ի զարդ որմոյ սենեկի)։ — des Gobelins, de Beauvais. — à personnages. Արահակ մարդա-

Digitized by Google

պատակիր։ Faire —. (ֆոթբ.) Գտանիլ ի պարապմանգիտի իրքն լակ ատեռոզ։ Ces femmes n'étaient là que pour faire —։

Tapissier (թաբիսիե) ն. ա. *Օձոցարար. *օձոցագործ։ Le — qui a tendu cet appartement։

Tapissière (թաբիսիէռ) ն. իզ. 1. Կին օձոցարար։ ‖ 2. Կին յորինիչ աղանգագործուձուանց. (խոբ)։ ‖ 3. Կառք ինչ՝ հասակիր, որով վարին երբեմն և ի շրջագայութիւնս։

Tapon (թաբո) ն. ա. Խառնիխուռն ծրար (կապաւոց, հանդերձից). (ընդ.)։ Il a mis son habit en un petit —։

Tapoter (թաբոթե) բ. ն. Յանկ ծեծել. (ընդ.)։ Cette mère est toujours à — ses enfants։ [ապտար։

=բ. ն. — du piano. Հարկանիլ գաշնակ անարուեստ։

Taquer (թաքե) բ. ն. Հաստատարել գրաստարաւ զինջնազիրս շարեալը. (բատ տպագրողաց)։

Taquet (թաքե) ն. ա. Փայտեայ կարճ կամ ճանկ (ի նաւս)։ — de cabestan. Taquets de haubans։

Taquin, ine (թաքէ, ին') ած. 1. Ագահ. ճղճիմ. ուիչտ. (վլ.)։ C'est un homme —։ Վատն և իրր ն. Vieux —։ ‖ 2. Հաիռաւակասէր. կռտասէր։ Cet enfant est —. Il a l'humeur taquine։ Վատն և իրր ն. Petit —։

Taquinement (թաքինման) ած. 1. Ագահութեամբ. ուշգուշութեամբ. (խոբ)։ ‖ 2. Հաիռաւակասիրութեամբ. (խոբ)։

Taquiner (թաքինե) բ. ն. Անհանգիստ առնել զոք. նեղել. (տե. մինչեան հետ իյնալ)։ Il ne fait que —։ Վատն և իրր բ. ն. — un enfant։

=Se —. բ. ա. Անհանգիստ առնել զմիմեանս. (տե. իրարու հետ իյնալ)։ Ils sont toujours à se —։

Taquinerie (թաքինըի) ն. իզ. 1. Հաիռաւակասէր բարք, բնութիւն։ Il est d'une — insupportable։ ‖ 2. Հաիռաւակութիւն։ Cessez vos taquineries։

Taquoir (թաքուար) ն. ա. Տախտակ յոր հարկանեն [nrailler] տապգրուիլք առ ի հաւաստարելոյ զինջնագիրս շարեալս. *գրատիպ։

Tarabuster (թարապուսթե) բ. ն. Անհանգիստ առնել. նեղել. (ընդ.)։ Ne tarabustez pas cet enfant։

† **Tarantass** (թարանթաս) ն. ա. Կառք ինչ չորքանուագեան (ի Ռուսաստան)։

Tarare (թարար) չնչին. ծաղր, սրհամարհանաց. ի զուր. ի նանիր. (ընդ.)։ Il m'a voulu faire croire cela, mais —!

Taraud (թարօ) ն. ա. *Պտուտակահան գործի առն ծակիլ զփայտ կամ զմետաղ. գալլիկան։

Taraudage (թարոտաժ) ն. ա. Փորիլն պտուտակի։

Tarauder (թարոտե) բ. ն. Փորիլ կամ ծակիլ գալլիկանիս պտուտակ։ — un écrou։

Tard (թար) տ. 1. Անագան. Ս. յուշ. (տե. ուշ)։ Le secours arriva —, trop —, trop — de quelques jours. Se lever —. Arriver plus —. Հասանիլ կարի անագան, անագանագոյն։ Plus —. ցետոյ. ապա։ Tôt ou —. Թէ վազ թէ անագան. վազ և կամ անագան. թէ վազ և անագան. եթէ ի մօտոյ և եթէ ընդ երկայն ժամանակս. եթէ այսօր և եթէ վաղիւ։ Il faut mourir tôt ou —։ ‖ 2. Անագան. անագանի. ընդ երկար։ Nous ne pouvons arriver que — au gîte։ [fait —. Տարաժամ օրն։

=ած. Անագան։ Il est bien — pour commencer. Il se

=ե. ա. Le plus — sera le mieux. Որչափ անագան՝ այնչափ լաւագոյն։ Au plus —. Եթէ կարի անագան. (տե. ամենէն ուշ)։ Sur le —. Անագան. անագանի։

Tarder (թարտե) բ. ն. 1. Յապաղիլ. յամիլ. հեզգալ. դանդաղիլ. յետնիլ. Ս. յուշանալ։ On a trop tardé a envoyer ce secours. La chose presse, que tardons-nous? ‖ 2. Անագանիլ. յամիլ. (տե. ուշ մնալ)։ Pourquoi avez-vous tant tardé? Vous avez bien tardé à venir. Le jour de la vengeance ne tardera pas d'arriver. Ոչ լինի յամելոցդ աւուրքն վրէժխնդրութեան։

=բ. անփ. Անձուկ յոյժ ունել. ցանկալ. փափաքիլ։ Il me tardait de vous voir։

Tardif, ive (թարտիֆ, իվ) ած. 1. Դանդաղկոտ. հեզգ։ Némésis, la tardive déesse։ ‖ 2. Ցամիս. ծանր. Ս. կամակաս։ Mouvement —. Pas —։ ‖ 3. Անագան։ Repentir —, trop —. Heure tardive. Անագան ժամ. տարաժամութիւն։ ‖ 4. Որ անագան հասանէ ի կատարելութիւն. անագանահաս. անագան։ Cheval —. Esprit —։ ‖ 5. Անագանահաս. Ս. վերջահաս։ Poires tardives։ (Հակառակն Hâtif և Précoce)։ [բազինաց. (անասուն)։

Tardigrade (թարտիկրատ) ած. Հեզգագնաց. յամագնաց։ =ե. ա. յե. Հեզգագնաց անասունք։

Tardivement (թարտիվման) տ. Անագան. անագան ուրեմն։ Il a fait sa réclamation bien —։

Tardiveté (թարտիվէթե) ն. իզ. 1. Հասանելն (պտղոց) անագան. անագանութիւն։ ‖ †2. Ցամրութիւն. (վլ.)։

Tare (թար') ն. իզ. 1. Նուազելն քանակութեան կամ որակութեան վաճառաց. նուազութիւն. վնաս։ J'ai trouvé tant de —։ ‖ 2. (ֆոթբ.) Թերութիւն. արատ։ Ce bois est bon, il n'y a point de —։ ‖ 3. Կշիռ տախտակաց, ամբոց, արկղաց վաճառաց. Ս. տպրոյ. Ք—։ Déduire la —։

Taré, ée (թարե) ած. գերբ. 1. Պախանակալ։ ‖ 2. (ֆոթբ.) Անուանաբարկ. վատանուն։ Un homme —։

Tarentelle (թարանթել') ն. իզ. Տարնեռատկան կարգաւք (հատկացուց)։

Tarentisme (թարանթիսմ') ն. ա. Հիւանդութիւն ինչ Ղազին ի խայթուածոյ փաղիժի. *մոլեգնարարութիւն։ Le — donnait une extrême envie de danser։

Tarentule (թարանթիւլ') ն. իզ. 1. Սարդ ինչ մեծ որոյ խածուած համարեալք թմբրեցուցիչ կամ սրսոմեցուցիչ. փաղիժ. Ս. մոր (ձ)։ (տարբ. բուիլիե)։ Être mordu de la —։ ‖ 2. Ագռ ինչ փոքրիկ մողկիզի. քարաթօշ [gecko] որմոց. Գ. քարթօշիկ։

=վկած. (ձ) "Ըմբռնիլն, որ Հայերն մոր կոչ ասեն. ինգոանի ե սրտիս սաստկապէս, և ինչն ի ներս և չիլը և չեր քալելն լաւ կոչնի. . . ինչն գիտէի ե, և ախտն և նշանն ի քարոզ կոչ նմանի". Ամբաս. Անգ. անագ. — Ս. Սաստիկ կսկիծ խայթելոյն ի մեռնել կամ ի փաղիժէ. "(վիշտն հազարէ ըստն) ետահարէ և տրտմութիւ օդիր". վ. առ. մծբ. 165։

Tarer (թարե) բ. ն. 1. Պախանանել։ L'humidité a taré ces marchandises, ces fruits։ ‖ 2. (ֆոթբ.) Աղարտել. վնասել։ — la réputation de quelqu'un։ ‖ 3. Կշռել (զանաթ դատաստիկ)։ — une barrique։

† **Taret** (թարե) ն. ա. Կակղամորթ [mollusque] ինչ ծակիչ տախտակաց նաւուց, ցցոց։

Targe (թարժ) ն. իզ. Ագռ ինչ վահանի նախնեաց։

Targette (թարժէթ) ն. իզ. Փոքրիկ թիթեղեայ մեռապղեայ ուներալ նիգ [verrou] ի մէջն որով փակին դրունք և պատուհանք. նետքաւփակ։ — de fer, de bronze, de cuivre։

Targuer (se) (սը թարկե) բ. ա. Պերճանալ. պարծել. ապաւինել. խիզախել։ Il se targue de ses richesses, du pouvoir de son maître։

Digitized by Google

Targum (տ-ռ-կում՛) է. ար. Գրագիտական մեկնաբանություն համ թարգմանություն Հնոց կտակարանաց յօրինեալ յեւս գերազանեան Բաբելացւոց. *Թարգամ։

† **Targumique** (տ-ռ-կում-իք) ած. *Թարգամական։

Tari (տ-ռի) է. ար. Ցքի յատմուտ. սպասօղի։

Tarière (տ-ռիէռ) է. իգ. 1. Գայլիկան. գայլիկան. *գլիր։ Percer avec une —։ ‖ 2. Գայլիկան. գուբ (ծակելու գերկիր)։ Որ և. Sonde։ ‖ 3. Գայլիկան (մրջառաց)։ Les cigales, les sauterelles sont pourvues de tarières։

Tarif (տ-ռիֆ) է. ար. Սահմանեալ ասկ համ մեզս վաճառաց. *տակտգին. (տրգ. Թ՛-ռ-իֆ)։ — des douanes։

Tarifer (տ-ռիֆե) բ. ն. Սահմանել զասկ համ գմեզս վաճառաց. *տակտգրել։ On a tarifé ces marchandises։ [կանաչեղէնեաց։

Tarin (տ-ռեն) է. ար. Թռչուն մի կանաչաւուն և.

Tarir (տ-ռիր) բ. ն. 1. Ցամաքեցուցանել. ապազել. ապատամեցուցանել։ — un puits. Les grandes chaleurs, les grandes sécheresses ont tari toutes les fontaines. — les larmes, les pleurs. Հատանել զաղտօսք յերեսաց ուրուք. ցամաքեցուցանել, արգել զարտասուս։ — ses larmes, ses pleurs. Դադարել յարտասուել։ ‖ 2. (է-փ-ք.) Ցամաքեցուցանել. ապատել. Հատանել։ La miséricorde de Dieu est une source inépuisable que l'on ne saurait —։ — բ. ն. 1. Ցամաքել. ապատանել. ազազանալ։ Cette source est tarie depuis hier. Une source qui ne tarit jamais. Աղբիւր անհատ, անհատանելի, մշտահոսուն, միշտապտակ, մշտահեղեղուն։ Faire —. Ցամաքեցուցանել։ ‖ 2. (է-փ-ք.) Ցամաքել. ապատել. Հատանել։ Le commerce tarit։

Tarissable (տ-ռիսաբլ) ած. Ցամաքելի։

† **Tarissant, ante** (տ-ռիսան, անդ) ած. Որ ի ցամաքել, ի ապատել։ Une source tarissante։

Tarissement (տ-ռիսման) է. ար. Ցամաքումն. ապատանումն։ Le — des fontaines, des eaux։

Tarlatane (տ-ռլատան՛) է. իգ. Ս. Անկկի [mousseline] նուրբ յոյժ։ [rots, 1.

Taroté, ée (տ-ռոտե) ած. Cartes tarotées. տես Ta-

Tarots (տ-ռո) է. ար. յն. 1. Աղգ մի քաղաքակից խաղալ՝ որոց թիկունք նկարեալք են գօրշախառն երանգօք [grisaille]. *գաղշանկար քաղաքագք։ Les — sont en usage en Allemagne, en Suisse, en Espagne, en Italie, etc. ‖ 2. Խաղ մի քաղաքակից. *տառակ։ Jouer aux —։ Ցայս վիսս վարի և միաբար. Jouer au tarot։

Taroupe (տ-ռուփ) է. իգ. Որոշ քաւածով ի յօնամեջս։ On arrache la — avec de petites pincettes։

Tarpéienne (տ-ռփէիէն՛) ած. իգ. La roche Tarpéienne. տես ի Roche, A. 1.

Tarse (տ-ռս) է. ար. 1. Կցուած սրտան ընդ ոտին. ոտին ոտին։ (Որ և. Cou-de-pied)։ ‖ 2. Երբորգ յօդուածոտին ի ձագնոց։ ‖ 3. Ս. Երկրին մեան ոտին մրջառաց։

Tarsien, ienne (տ-ռսիէ, իէն՛) ած. Որ ոտին։ Articulation, artère tarsienne։

Tarsier (տ-ռսիե) է. ար. Անասուն մի ի կարգի Չորքձեռանեաց [Quadrumane]։

Tartan (տ-ռտան) է. ար. 1. Գաստառ [étoffe] մի ասուեալ՝ գոյնագոյն քառակուսեվիզք [carreau], յորմէ Սկովտացիք յօրինեն հանդերձս. *տարտան։ ‖ 2. Հանդերձ մի ասուեալ. *տարտան։

Tartane (տ-ռտան՛) է. իգ. փոքրիկ նաւ մի Միջերկրական ծովուն, որ ունի մի ետեի կայմ և առագաստս երկքանկիւնի. յածելագէտ. Ս. Թալուքացւոյ. *տաբեկ. (տրգ. Թ-ռ-քիա)։ La — est un bâtiment de transport et de pêche։

A. **Tartare** (տ-ռտա՛) է. ար. Անդունդ ահագին գժոխոց (ըստ Հեթանոսաց). տարտարոս։ Il fut précipité dans le Tartare։

B. **Tartare** (տ-ռտա՛) է. ար. † 1. Անուն ժողովրդեան իրիք Թաւրքաստանի. Թաթիար. Ղնտազ։ ‖ 2. Թզիմաստաբ, առաջնահակ (Տէրտիեան Ցանկանաց և դիտպանաց եւ բոզհացուց ի կատանգնատզոլիս). Թաթար։ ‖ † 3. Ջինուտ բոկան ապատատար (արքատնեաց)։ ‖ † 4. Աշակերտ, մանուկ գերձակի։

† — Sauce à la —. Աղբ մի Համեմունաց ձկան և միոց։

Tartareux, euse (տ-ռտ-ռե, է-զ) ած. *Գինեմրրայի. *գինեքարպային. Sédiment —։

Tartarique (տ-ռտ-ռիք) ած. տես Tartrique.

Tarte (տ-ռտ) է. իգ. Հատակագ [pâtisserie] մի ի սերոյ կամ ի մրգոց կամ ի քաղցրատեսից. քաղաբ։ — à la crème. — de cerises, d'abricots։

Tartelette (տ-ռտլէթ) է. իգ. փոքրիկ քաղաբ։

Tartine (տ-ռտի՛ն) է. իգ. 1. Շերտ Հացի օծեալ կոգւով կամ քաղցրատեսիւք։ — de beurre, de confitures։ ‖ 2. (է-փ-ք. և ընդ.) Երկայն և անհամ յօդուած (լրագրի)։ Ce journal a servi une — à ses lecteurs։ ‖ 3. (է-փ-ք. և ընդ.) Երկայնաձգել և անհամ խօսք, ճառ։ Quelle — il nous a fait avaler!

Tartrate (տ-ռտրատ) է. ար. Աղ մի (ըստ տարբագիտից). *գինեմրատ. *գինեքարտատ։

Tartre (տ-ռտր) է. ար. 1. Գոյացուածք ապականի որ մնածնաւ ի կազս ասկատաց գինւոյ. գինեմրատ. *գինեքար։ Les vins de Champagne n'ont guère de —. Crème de —. տես ի Crème. ‖ 2. Աղտ տատանից։ Il y a beaucoup de — sur vos dents, faites-les nettoyer։

Tartrique (տ-ռտրիք) ած. *Գինեմրական. *գինեքարտական։ Acide —։

Tartufe (տ-ռտիֆ) է. ար. Կեղծաւորեալ պարկեշտասէր. կեղծաւոր։ C'est un dangereux —։ — de mœurs. Ա. ի անատակ որ ձեւանայ տատգիսի։

Tartuferie (տ-ռտիֆըրի) է. իգ. Կեղծաւորեալ պարկեշտասիրութիւն. կեղծաւորութիւն. (ընդ.)։

† **Tartuffer** (տ-ռտիֆե) բ. ն. Գործածեալ կեղծաւորեալ, ձեւանալ. կեղծաւորել. (ընդ.)։

A. **Tas** (տ) է. ար. 1. Դեզ. կոյտ. շեղջ (ցորենոյ). կարկառ. (քաղաց)։ — de gerbes, de pommes, de blé, de fagots, de pierres. — d'ordures. տես ի Ordure, 2. Mettre en —, en un —. Se mettre tout en un —. Կծկիլ. ամփոփիլ. (ընդ.)։ Il a fait un — de friponneries. (է-փ-ք. և ընդ.) Գործեալ է նորա ձեռնածութիւնս բազումս։ ‖ 2. Ամբոխ. ժողով. շոկ. կոյտ. գումար։ Un — de coquins, de fripons, de fainéants։

B. **Tas** (տ) է. ար. փոքրիկ ասղ [enclume] (ակնագործաց)։

Tasse (տ) է. իգ. 1. Տաշտ. նաւազ. բաժակ. ըմպանակ. Ս. բաս։ — d'argent, de cristal, de porcelaine. Boire à la grande —. (է-փ-ք. և ածխ.) Ընկղմիլ ի ծովու. ծովահարութ, ծովահեղձ լինել։ ‖ 2. Ս. բաս. *ակահանակ։ — à café. Prendre une — de café, de thé. Prendre une demi- — de chocolat։ [բիոց գաբահիի [tablette]։ Clouer un —։

Tasseau (տ-ռո) է. ար. կտոր փայտի ի ներքոյ ծայր

† **Tassée** (տ-ռե) է. իգ. Տաշտ մի. բաժակ մի լի։ Il lui jeta une — d'eau au visage։

Tassement (տ-ռման) է. ար. Կքիլն. կքումն։ Le — d'une construction, des terres։

Digitized by Google

Tasser (տասէ) բ. ն. Ծխելանիլ. հատանիլ. ընդելանիլ։ — du foin, des fourrages։ [bien —։

= բ. ն. Ամիլ. Հասասանիլ։ Cette oseille commence à = Se —. բ. ա. Ելթիլ. իջանիլ. նստիլ. ի վայր հասիլ. Գ. խնչիլ։ Les terres rappertées ont besoin de se — pour s'affermir։

Tassette (տասէթ) ֆ. եր. Զահպանակ վերջին ծոցանի բարձից [cuisse]. (մեան ինչ ազատագրելու համար)։

† **Tatamaque** (տատամաթ) ֆ. ա. Ազատ. ինչ անանուն քնար. *տատամաքին։ (Որ և †Takamaka. տես և †Tacamaque)։

† **Tâte-au-pot** կամ † **Tâte-poule** (տաթօփօ, տաթէ-փու՛) ֆ. ա. Ախր որ կարի մեծ պատառի զատանին մեջեր հագվիք. (ծաղ.)։ Des —։

Tâter (տաթե) բ. ն. 1. Ձեռնիլ. ձեռամբ. չօշափիլ. Հպիլ։ Tâtez cette étoffe, elle est douce. — le pouls. Պեպիլ. գնդելարակ ուրուք առ ի նկատիլ գիմեգամեաներ. (ալեք. մեկուան զարկը նայիլ)։ — le pouls à quelqu'un. (փոխ. և ընտ.) Ջանալ ի վերայ հասանիլ մեռոց կամ կարծեաց ուրուք. քննիլ գմիտս ուրուք։ — le terrain. 1. Ինիլ (ձիոյ) որոնելու տեղատ։ ‖ 2. (փոխ. և ընտ.) Ջգուշութեամբ վարիլ, գնալ։ Ցայս մերս ասի և — le pavé։ ‖ 3. (փոխ.) Փորձել. քննիլ։ J'ai tâté ce savant, il en sait moins qu'on ne croit։

= բ. ն. 1. Շօշափիլ։ ‖ 2. Ճաշակիլ. Ս. Հաստահակիլ։ — au vin. Tâtez de ce vin-là. — d'un pâté։ ‖ 3. Ցասիլ. ըմպիլ։ — d'un mets, d'un vin։ ‖ 4. Վայելիլ. ըմբռնիլ։ ‖ 5. (փոխ.) Ակնուել գՀամ. զիտրձ ասնուել. Ճաշակիլ. (ընտ.)։ Il faut lui laisser — du métier de soldat։

= Se —. բ. ա. 1. Շօշափիլ զանձն։ ‖ 2. (փոխ.) Քննիլ զանձն։ ‖ 3. կարի իմն Հոգ առնիլ առ ազգասիրեան անձին։ [Նոգ. *վարանամիտ. (ընտ. և խոսի)։

Tâteur, euse (տաթէօ, էօզ) ֆ. Ըրկիչ. վարտ.

Tâte-vin (տաթէ-վին) ֆ. ա. *Թանաքափայ գործի Ճաշակիչոյ զգինի. գինեհան։

Tatillon (տատիյոն) ֆ. Ախր կամ կին որ խառն ի խառն մեկնամուխ լինի յասելոյն գոյին իրա. կրկտիչ. (ընտ.)։ Cet homme est un franc —. Cette femme est une — insupportable։ Ցիգագանեն ասի նաև Tatillonne։

Tatillonnage (տատիյոնաժ) ֆ. ա. Մանրամասն լինելն յասելոյն գոյին իրա. կրկտութիւն։ (ընտ.)։

Tatillonner (տատիյոնե) բ. ն. Խառն ի խառն մեկնամուխ լինել յասելոյն գոյին իրա. կրկտել. (ընտ.)։ Elle ne fait que —։

Tâtonnement (տաթոնման) ֆ. ա. Խարխափանք. խարխափումն։ Il a fallu bien des expériences et des tâtonnements pour arriver à cette vérité։

Tâtonner (տաթոնե) բ. ն. 1. Խնդրել ի մէնեան խարխափելով։ Je tâtonne pour trouver l'endroit où j'ai mis mon livre։ ‖ 2. Խարխափել. ոտիւք և ձեռաք. Ս. ոտիլատիլ։ Marcher en tâtonnant. Ա. խարխափ գնալ։ ‖ 3. (փոխ.) Երկիւղիւ կամ տատանութեամբ գնալ, վարիլ. Խարխափել։ Il est incertain en toutes choses, il ne fait que —։ [փաղ։

Tâtonneur, euse (տաթոնէօ, էօզ) ֆ. Խարխափ.

Tâtons (à) (= տաթօն) ած. ա. 1. Ա. խարխափ. Խարխափելով։ Marcher —. On ne voit goutte ici, il faut y aller —։ ‖ 2. (փոխ.) Խարխափելով. Երկմտութեամբ։ Chercher la vérité —։ [Ամիրքիոյ. *խեղճերէն։

Tatou (տատու) ֆ. ա. Ազգին չորքոտանի ինչ

Tatouage (տատուաժ) ֆ. ա. 1. Նկարելն պիտակս նկարս ի վերայ մարմնոյ։ ‖ 2. Գետպիս, երբեմն երբեմն նկար մարմնոյ. երբեմնի նկար. վէտք. *կռատ։

Tatouer (տատուե) բ. ն. Նկարիլ գմարմնի պիտակս պատկերաց և երանգաց. առնիլ վէտս կամ գիր կտրատ ի վերայ մարմնոյ։ Certaines hordes de sauvages se tatouent le visage, la poitrine, les bras, etc.

= Se —. բ. ա. Ներկի է։

Tattersall (տատէրսալ) ֆ. ա. Վաճառանոց ձիոց և կառաց, կազմուածոց ոտից. *տատակրատ։

† **Tau** (տո) ֆ. ա. Իննեւտասներորդ հնչեղագիր ցուցոց կամ վերջին հնչեղագիր երրայեցւոց. Բառ։ Mettre le — à quelque chose. (փոխ.) Դնել գնչեան բառս ի վերայ իրիք. Հաստել։

Taudion (տոտիօն) ֆ. ա. Ցառի խրճիթ. (ծաղ.)։

Taudis (տոտի) ֆ. ա. 1. Ցծիկ. անտակ. խղճիկ. խրճիթ։ Il loge dans un —, dans un pauvre —։ ‖ 2. Անհնարակ տգեղութիւն և խառնափնդոթ. (ընտ.)։ C'est un —։

Taupe (տոփ') ֆ. եր. 1. Խլուրդ. տգիեստ. տգիոյտ։ Le peuple croit que la — ne voit goutte. La — a fouillé là. Aller au royaume des taupes. Գնալ յաշխարհն խլուրդից. մեռանիլ. (ծաղ.)։ ‖ 2. Ա. յառնէն գլխոյ մազոյ և անասնոց իւղ. (բղ.)։ [tilière.

Taupe-grillon (տոփէ-կրիյոն) ֆ. ա. տես Cour-

Taupier (տոփիե) ֆ. ա. Որսորդ խլուրդից. *խլրտորսակ։

Taupière (տոփիէր) ֆ. եր. Ա. վանատ խլուրդից։

Taupinée կամ **Taupinière** (տոփինե, տոփինիէր) ֆ. եր. 1. Հողակոյտ խլուրդից։ Une prairie pleine de taupinières։ ‖ 2. Բլուրակ. Հողակոյտ։ Abattre une taupinière qui arrête la vue։ ‖ 3. Անշուք, գնդաձ տեղորանոց։ Ils logent dans une taupinière qu'ils appellent leur château։

Taupins (տոփին) ֆ. ա. յր. Les francs Taupins. Անուն գնդի իրիք զօրականաց Գաղղիացւոց յամն Քաթալոսի Ե֊ի֊ներորդի. Ա. վանատ։

Taure (տո՛ր) ֆ. եր. կով մատաղ. երինջ. (խոշ)։

Tauréador (տօռէատօր) ֆ. ա. տես Toréador.

Taureau (տօռո) ֆ. ա. 1. Ցուլ. եզն։ — sauvage, domestique. Jeune —. Ջուտրակ։ Mener une vache au —. Les taureaux mugissent. Le sang de — était regardé, à tort, par les anciens comme un poison. Combat de Course de taureaux. *Ցլամարտ. *ցլատրտաբիխան։ ‖ 2. (փոխ. և ընտ.) Ա. որ զգրաւոր ամօթ - ցաւոյ - ցրկի։ ‖ 3. Մի յերկուասան աստեղատանց կամ ի կնդասանակերպից. եզն. Ցուլ. Ջուտրակ։ Le signe du Taureau։

Taurobole (տօռոպոլ) ֆ. ա. 1. Զոհ ցլոց. զուտ բանակոչնութիւն։ ‖ 2. Բագին զոհի ցլոց։

† **Tauromachie** (տօռոմաչ) ֆ. եր. *Ցլամարտ. *ցլատրտաբիխան։

Tautochrone (տոտօքրոն') ած. *Նոյնաժամանակեան։

Tautochronisme (տոտօքրոնիսմ') ֆ. ա. *Նոյնաժամանակութիւն։

Tautogramme (տոտօգրամ') ֆ. ա. *Նոյնատառիկ քերթուած (որոյ բառք նոյնի և միով հնչեղագրաւ սկսանին)։

Tautologie (տոտօլոժի) ֆ. եր. Կրկնաբիխան միոյ և նոյնի խնամոտի ալ և ալլ բառից. զգաստիկ գոլոն. Նոյնագանաբիխան։ Ce discours est plein de tautologies։

Tautologique (տոտօլոժիք) ած. Նոյնագանաբանական։

Taux (տո) ֆ. ա. 1. Ա. կանոն գառնոյ զոր զատասի Հասուածոյն. Հարկապատմն. առկ։ Son — est trop haut։ ‖ 2. Ա. ձանձնական գին (վաճառաց, ուսանելեաց). Ծիկ։ ‖ 3.

Digitized by Google

ընչ (ծախուց գաւառաւանի)։ ‖ 4. Գինք առկախուց (արծաթով)։ Prêter de l'argent au — légal։

† **Tauze** կամ † **Tauzin** (տ՚ոզ, տ՚ոզին) ե. ար. Կզզ ինչ կաղնուց [chêne]։

Tavaïolle (տաւէօլ՚) ե. իե. *ծանեկաւար [garni de dentelles] կտաւ (յորում՝ գնի օրհնաւ հաց [pain bénit] կամ մնուածն ժկրաւելի)։ Une riche —։

Taveler (տաւէլ՚ը) բ. ն. խայտաբղէտ գործել. պիտակաւել։ Une panthère tavelée. Ցվաղ խայտաբղէտ։

= Se —. բ. ա. խայտաբղէտ լինել. պիտակաւիլ։ La peau de cet animal commence à se —։ [տաւելիւն։

Taveleure (տաւէլ՚ուր) ե. իե. խայտաց. խայտաբղետ-

Taverne (տաւէռն՚) ե. իե. 1. կապելոյ. աչխարհատանգ. Ս. գինետուն։ (ցայս ժիտս ասի արհամարհանաց)։ Bouchon de —. Tenir —։ ‖ 2. ճաշարան (յԱՆգլիա)։

Tavernier, ière (տաւէռնիէ, իէր) ե. Աչխարհատանգիկ. *կապելապան. *կապելապետ. (ից.)։

Taxateur (տաքսատէօր) ե. ար. 1. Գաշտանեակ թղթատան որ կշռելով հատանէ զգինս համեմատաց և ծրարից. կշռիչ։ ‖ 2. Որոշիչ (ծախուց գաւառաւանի)։

Taxation (տաքսասիւն) ե. իե. Որոշումն գնաց. *առակագրութիւն։ — d'une denrée. La — de ce paquet est trop forte։

Taxe (տաքս) ե. իե. 1. Գին առհասնեալ ի Տէրութենէ. հիչ։ Payer les denrées suivant la —։ ‖ 2. Բաժ. առակ։ La — des lettres։ ‖ 3. Հարկ. առակ։ On mit une — sur les plus riches։

Taxer (տաքս) բ. ն. 1. Սահմանել զգինս (վաճառաց, ուտելեաց). *առակագրել։ — le pain։ ‖ 2. Սահմանել զծախս (գաւառաւանի)։ ‖ 3. Հարկս ի վերայ գնել։ On a taxé la commune à tant։ ‖ 4. Մեղաւաւանել. բաժ բաւակ։ On le taxe d'avarice, d'être avare։ Ան ևս անխղճիկ. Je ne taxe personne։

= Se —. բ. ա. Յանձնէ ղպատաս լինել։ Tous ses amis se taxèrent pour le tirer de prison։

Taxiarque (տաքսիարք) ե. ար. Ուսոյ առլար [officier] (յոյն զօրավարին). գաւառապետ։

Tayaut (տայ՚ո) Նիւթ. տես Taïaut.

Tchèque (չէք) ե. ար. Լեզու Բահեմիացւոց։ Ան ևս ածականօրէն. La langue —։

Te (տէ) դեր. 1. Ձքեզ։ On te demande։ Իսկ առաջի ձայնաւորի և անձայն հի դրի t'. Elle t'aime. Il t'honore։ ‖ 2. Ինձ։ Je te donne cela։

Té (տէ) ե. ար. 1. կարգաւոր ափանաց [fourneau de mine] գաւակրաղի ի ձև T նշանագրի։ ‖ † 2. Գ. Ջեւայ [équerre] ի ձև T նշանագրի։

Technique (տէքնիք) ած. Ուսուանող. արուեստական։ Mot, expression, langage —։

Technologie (տէքնոլոժի) ե. իե. 1. **Ուսուանութիւն։ Une — complète։ ‖ 2. Բառք սեպհականք արուեստի կամ գիտութեան իմիք. **արուեստասիրութիւն։ Cet écrivain abuse de la —։

Technologique (տէքնոլոժիք) ած. **Ուսուանողական։ Dictionnaire —։

Teck կամ **Tek** (տէք) ե. ար. Փայտ ծառ ինչ Հնդկաց՝ որոյ փայտ վարի ի շինութիւն նաւուց և տանց։

† **Tectibranche** (տէքտիպռանչ) ած. Որ ունի ափանիս կամ խոխիս ծածկիւղս. *գազաստափուկ։ (Տես և †Cryptobranche)։

Te Deum (տէ դէ՚օմ) ե. ար. Գոհացողական երգ ինչ եկեղեցւոյն Հռովմայեցւոց. ամբողջական երգ. Ջքնկ, Ուսուած, գովաբանութիւն. (Ջքնէն, Ուսուած, գոհանալ. քան թարգմանութեան արբոյն Կոստիկան Լամբրոնացւոյ)։ On chanta le *Te Deum* en action de grâces de la paix. On chanta cette année-là plusieurs *Te Deum*. Assister au *Te Deum*։

Tégument (տէկիւման) ե. ար. Ծածկոյթ. պատեան։ Les peaux, les écailles sont des téguments։

Teignasse (տէնիաս) ե. իե. տես Tignasse.

Teigne (տէնիէ) ե. իե. 1. Որդն ինչ որ ուտէ զհանդերձս, զմատեանս. ցեց. ուտիճ. կուէ։ ‖ 2. Գանգրաթիւն. փուէ։ La — n'attaque guère que les enfants. † — faveuse. Գանգրաթիւն ժանաւոյս։ ‖ 3. Ախտ ինչ որ ուտանց մնոց։ ‖ 4. Գոս (կեղեւոյ ծառոց)։

† **Teignerie** (տէնիէրի) ե. իե. Ուտանձինն տեղի ի հիւանդանոցս ուր գտրմանին գանձք. *գանձատան։

Teigneux, euse (տէնիէ, իօզ) ած. Գանձ. Ս. քաղաղ. փիլ։ Il est devenu —։ Վ. արի և իրք ե. Un —։

Teille, Teiller (տէյ՚, տէյիէ) տես Tille, Tiller.

Teindre (տէնտր՚) [Je teins, tu teins, il teint, nous teignons, vous teignez, ils teignent. Je teignais. Je teignis. Je teindrai. Teins, teignez. Que je teigne. Que je teignisse. Teignant. Teint, teinte.] բ. ն. 1. Ներկանել. ներկել. ներկուկ. գունել։ — de la laine, de la soie. — en bleu, en rouge։ ‖ 2. Ներկանալ. գունել. գունաւորիլ։ Le bois de Brésil teint en rouge l'eau dans laquelle on le plonge. Les mûres teignent les mains. Teint de sang. Արիւնանեղիկ։

† = Se —. բ. ա. Ներկանալ։

Teint (տէն) ե. ար. 1. Ոքինակ ներկանելոյ. ներկուած։ Cette étoffe est mauvais —, est bon —։ ‖ 2. Գոյն, միջին երեսաց։ — brun, blanc. Elle a le — beau. Գունեան, մուգնաւոր է կին։

Teinte (տէնթ) ե. իե. 1. Գոյն (ի խառնուածոյ երանգաց)։ — jaune-verdâtre, bleue-violâtre։ ‖ 2. (փոխ.) Նշմարանք։ Il y a dans tout ce qu'il dit une — de malice։

Teinter (տէնթե) բ. ն. Ներկանել. գունել։ — de rouge, de jaune, certaines parties d'un plan։

Teinture (տէնթիւր՚) ե. իե. 1. Ներկ։ Mettre des étoffes à la —։ ‖ 2. Ներկուած։ Du drap d'une belle —, d'une vilaine —։ ‖ 3. Ներօսանութիւն։ La — est un art fort ancien։ ‖ 4. Գունաւոր չուր (քիմիական կամ սարքագիտական). *երփնաղուր։ — de safran։ ‖ 5. (փոխ.) Վէր ի վերոյ սեղմկութիւն, գիտութիւն։ Il avait déjà quelque — de philosophie։ ‖ 6. (փոխ.) Ներկուած. սուգար։ Il a été nourri parmi des gens de mauvaise vie, il lui en est resté quelque — de libertinage։ ‖ 7. (փոխ.) Նշմարանք. հեաք։ — de mauvaise humeur։

Teinturerie (տէնթիւրէրի) ե. իե. 1. Ուսուանողաց Ներօսանութիւն. Ներկոց. Ս. Ներկատուն։ ‖ 2. Ներօսանութիւն։

Teinturier, ière (տէնթիւրիէ, իէր) ե. Ներօսանութիւն. Ներկիչ։ Envoyer du drap au —։

Tel, telle (տէլ տէլ՚) ած. 1. Նմանեալ. այպիսի. այնպիսի. այնուամենայն։ Une telle conduite vous fait honneur. Il n'y a pas de tels animaux։ ‖ 2. Նմանէ. նմանեալ։ Il est tel que son père. Je ne suis pas tel que vous pensez. Les bêtes féroces, telles que le tigre, le lion, etc. Գազանք սրտիսի են վագր, առիւծ, այլոցն համանմանք։ Il n'est rien tel que le plancher des vaches.

Digitized by Google

(ֆրանք. և ասիա.) տես ի Vache. ‖ 2. Հանգգին. հեմեան. իբրև. U. զերդ. (վարի ի պերճ առարատեան)։ Il est tel qu'un lion. Telle mère, telle fille. Որպէս մայրն՝ այդպէս և դուստրն. քան մեր՝ հայրապէտս և գուստր նորա։ Telle vie, telle fin. Քան կենաց և վախճան։ ‖ 4. U.յապէս. զայս օրինակ. (ի բնութ.)։ Tel Hercule filant rompait tous les fuseaux. Tel qu'un lion rugissant met en fuite les bergers épouvantés, tel Achille . . . Օրինակ իմն արիւնաւոր հսպատակէր ի փախուստ խուճապեցուցանէ զպահապանսն գառանց հսկայացդ, այնպէս Աքիլլէս . . . ‖ 5. U.յոք. այս անուն։ Il est tantôt chez un tel, tantôt chez une telle. Monsieur un tel. Madame une telle. Messieurs tels. Mesdames telles et telles։ ‖ 6. ՈՒ. պէ։ L'orage tombera sur tel qui n'y pense pas։ ‖ 7. U.յս ինչ. այս ինչ։ Il est allé s'établir dans telle ville. Il m'a dit telle et telle chose. Զայս ինչ և զայս առաց ցիս։

— Tel quel. 1. Անշահ. անպիտան. (ընթ.)։ Il y avait dans cette chambre un lit tel quel. Une compagnie telle quelle. Des gens tels quels։ ‖ 2. Անփոփոխ. ի նմին պայմանի։ Je vous rends votre livre tel quel, votre somme d'argent telle quelle։ [U.յոպէս պէ։

= De telle sorte que, En telle sorte que. տե։ —.

Télamons (թելմոն) ի. ար. յէ. Պարտապատառաքիրք որ բարձեալ անկին զպատկս [corniche] շինուածոց. *պատակակալք. բառնաղիք։ [լատ։

Télégramme (թելեկրամ) ի. ար. *Հեռագրական

Télégraphe (թելեկրաֆ) ի. ար. 1. *Հեռագիր։ Cette nouvelle est arrivée par le —։ — électrique, sous-marin. Bureau de —. *Հեռագրատուն։ ‖ †2. Տունկ ինչ Հնդկաց։ [դրամբհատն. *Հեռագրատրութիւն։

Télégraphie (թելեկրաֆի) ի. նե. Արուեստ հեռագրելոյ։

Télégraphier (թելեկրաֆել) բ. ն. *Հեռագրել։ On lui télégraphia qu'il eût à revenir։

Télégraphique (թելեկրաֆիք) ած. *Հեռագրական։ Ligne —. Nouvelle, dépêche —։

† **Télégraphiquement** (թելեկրաֆիքէման) մ. ի ձեռն հեռագրոյ. *հեռագրով։

† **Télégraphiste** (թելեկրաֆիսթ) ի. ար. Պաշտօնեայ հեռագրատան. *հեռագրող։

† **Télègue** (թելիւկ) ի. ար. Սայլ ինչ ի Ռուսաստան։

† **Téléphone** (թելեֆոն') ի. ար. Գործի ինչ. *հեռաձայն. *հեռախօս։

Télescope (թելեսքոփ) ի. ար. *Հեռադիտակ։ L'heureuse invention du —. Apercevoir avec un —։

Télescopique (թելեսքոփիք) ած. 1. *Հեռադիտական։ Observations télescopiques։ ‖ 2. Տհռանելի հեռադիտաւս։ Étoiles télescopiques։

Tellement (թելման) մ. Ա.յոպէս։ Il est — préoccupé, que . . . — quellement. տես ի Quellement.

Tellière (թելիէր) ած. ար. Papier —. Աղինք քարտէս ինչ յորում գրին ազգրատիրք։ [valve] խեցեմորթի։

† **Telline** (թելլին') ի. նե. Անգ ինչ կրկնատիպ [bi-

Tellure (թելիւր) ի. ար. Մետաղ ինչ ազնատիպ և փայլուն. *տելլուր։ [կան քիմ. (քան տարրագիտից)։

Tellurique (թելիւրիք) ած. ար. Acide —. *Տելլուրական

Téméraire (թեմերէր) ած. 1. Յանդուգն. յոխոր։ Il est plutôt — que vaillant։ ‖ 2. Յանդուգն. *յանդգնական։ Entreprise —։ ‖ 3. Յախուռն. խուռն ի խուռն. անհիմն։ Jugement —։ ‖ 4. Ժպիրհ։ Ce prédicateur avança une proposition —։

= ի. ար. Յանդուգնի. ժպիրհ։ Un jeune —։

Témérairement (թեմերէրէման) մ. 1. Յանդուգնի, յանդգնաբար. յանդգնագոյնս։ Se jeter — au milieu des ennemis, dans le péril։ ‖ 2. Աստից խորհրդոյ. յոխորտանի։ Parler, juger —։ ‖ 3. Յանիրաւի։ Pour avoir méchamment et — avancé, dit։

Témérité (թեմերիթէ) ի. նե. Անհաւորհուրդ համարձակութիւն. յանդգնութիւն. ժպրհութիւն։ Il y a plus de — dans cette action que de véritable courage. Il y a des témérités heureuses։

Témoignage (թեմուանյաժ) ի. ար. 1. Վկայութիւն։ D'après le — de tout le monde. Les martyrs ont porté — de leur foi։ ‖ 2. Վկայութիւն (յատենի)։ Aller en —. Être appelé en —։ ‖ 3. Վկայութիւն. հանգէս. նշան. նշանակ. ցոյց. առհաւատչեայ. գրատեղան։ Donner à quelqu'un des témoignages d'amitié, de son affection։

— Rendre — à la vérité. Տալ վկայութիւն ճշմարտութեան. մեծարել զճշմարտութիւն։ Rendre — de la vérité. Վկայել ճշմարտութեան։

Témoigner (թեմուանյե) բ. ն. Վկայութիւն դնել. վկայել։ — en justice. — contre quelqu'un. Je témoignerai de son innocence։

= բ. ն. 1. Յաւդանել։ — de la douleur, de la joie, de l'amitié։ ‖ 2. Նշանակել. յայտ առնել։ Comme son nom même le témoigne։

Témoin (թեմուին) ի. ար. 1. Վկայութիւն. նշանակ. առհաւատչեայ։ Telles et telles églises sont les témoins de la piété de nos rois. Prendre quelqu'un à —. Ունել, կոչել զայր վկայ։ Je prends aujourd'hui à — le ciel et la terre, que . . . Ունիմ՝ ձեզ վկայ այսօր զերկինս և զերկիրս, զի . . . ‖ 2. Վկայ։ — oculaire, auriculaire. — à charge, à décharge. տես ի Charge, 10, ի Décharge, 10. — corrompu, suborné, aposté, à gages. Produire des témoins. Faux —. Ունայ վկայ։ — muet. Անբարբառ, անխօս վկայ։ Son épée ensanglantée, trouvée dans la chambre du mort, fut un — muet contre lui. Dieu m'est —, m'en est —. Վկայ ի բնէ Աստուած. գիտէ Աստուած (զի ոչ սուտ)։ Աստ և գինաքէն։ Elle est — de ce qui s'est passé։ ‖ 3. Վկայ. առընկերքառկայ։ Servir de — pour un mariage, pour un testament։ ‖ 4. Տեսող. ականատես։ Nous fûmes témoins d'une scène fort touchante։

— յե. Փորձիկ կատարք կրկնակատարք կամ հերձածքարի [ardoise] զայս ի հնումն ընդ նշանաւք առհմանաց անգոյ, վճռեալք։ On a retrouvé les véritables bornes de ce champ, par le moyen des témoins։

= ի. — ce que dit Platon. Վկայ քան երաշխաւորն Պղատոն. քան վկայութեան բանից Պղատոնի։ [Foi, 5.

= En — de quoi. Ապ. տե. (ի.) տես En foi de quoi ի

Tempe (թանփ) ի. նե. Մասն գլխոյ ընդ մեզ ականի և ունկան. երակունք. ծամերիք. մերամարմանք. U. քունքք. Գ. քունքանոց. ետ. Թոլ։ La — droite, gauche. Les coups dans les tempes sont dangereux. Les tempes du cheval se nomment ordinairement Larmiers։

Tempérament (թանփերամէն) ի. ար. †1. Կրկնախառնուած (հիւմոց մարդկանց)։ ‖ 2. Խառնուած. հաւասիւռուած։ — sanguin, bilieux, nerveux, lymphatique. La bile prédomine dans son —. Cela altère, fortifie le —. Avoir du —. Կրկնել յանկատէր, խառնուած։ ‖ 3. Բնութիւն. բարք։ Un — violent։ ‖ †4. (ընթ.) Յօրինուա-

Digitized by Google

ծուքիւն. կարգ։ Le — de l'univers։ ‖ 5. (փոխ.) Հնարք միաբանութեան, իրաւախոհութեան, հաշտութեան. միջին ճանապարհ։ Proposer divers tempéraments pour concilier des intérêts opposés։ ‖ 6. (փոխ.) Հատ. չափ. չափաւորութիւն. կշիռ. չափ։ Il sut garder en tout un certain —։

Tempérance (տ-ին-ան) ի. իգ. 1. Զսպողութիւն։ ‖ 2. Զսպողութիւն ցանկասիրին. բարեխառնութիւն. ապրելակերպութիւն։ La — est une des quatre vertus cardinales։ ‖ 3. Պարկեշտութիւն և կեղծաւորութիւն. առակաւորութիւն։ Société de —. Ընկերութիւն անձանց որ հրաժարին յոգելից ըմպելեաց. բարեխառնութեան ընկերութիւն։

Tempérant, ante (տ-ին-ան, անտ) ած. 1. Զգաստ. ժուժկալ. բարեխառն։ L'homme — est celui qui règle, qui modère ses appétits suivant la droite raison։ Ի. արմ և իգ ի. ած. ‖ 2. Ա. միջոց, ցանուցիչ (դեղ)։ Poudre tempérante։ Ի. արմ և իգ ի. ած. Un —։

Température (տ-ին-ատ-իւ-ր) ի. իգ. 1. Խառնուած օդոց։ La — de cette contrée est fort humide. La — de l'air est douce dans ce pays-là. Ա. միջախառն, քաղցրախառն, բարեխառն, քաղախառն են օդք երկրին։ ‖ 2. Ա. առիճան ջերմնութեան։ La — du corps humain, de l'eau։

Tempéré, ée (տ-ին-ի) ած. 1. Չափաւորեալ։ Monarchie tempérée։ ‖ 2. Ա. միջախառն. միջինախառն. քաղցրախառն. բարեխառն. քաղախառն։ Air —. Climats tempérés. Zone tempérée։ ‖ 3. Զգաստ. խնամառուն. խոհական. (իր.)։ C'est un homme fort —։ ‖ 4. Ա. միջախառն. բարեխառն։ Style —. Éloquence tempérée։

Tempérer (տ-ին-ի) բ. ն. 1. Ա. միջել. բարեխառնել. միջինացուցանել. նուազեցուցանել։ — l'aigre par le doux։ ‖ 2. Ա. միջել. զովացուցանել։ — une ardeur d'entrailles par des tisanes. — sa bile. (փոխ.) Ա. թեթևցուլ, կարճել զիւր բարկութիւնն։ ‖ 3. (փոխ.) Ա. միջել. ցաւուցանել։ Le temps a tempéré sa douleur։

†— Se —. բ. ա. Ի. միջանալ. անիջել։

Tempête (տ-ին-իթ) ի. իգ. 1. Մրրիկ մեծ. աւիզակ. փոթորիկ. հողմայղայք։ La — a abattu de grands arbres dans la forêt, des clochers, des tours, etc. ‖ 2. Մրրիկ, փոթորիկ (ի ծովս). ձմեռն. կատաձմեռն։ Des vaisseaux agités et battus de la —, par la —. La — les a dispersés. L'oiseau des tempêtes. տես Goéland. ‖ 3. (փոխ.) Ցաղք. մրրիկ։ La — soulevée par l'amour dans un cœur։ ‖ 4. (փոխ.) Ձմեռն. աւիզակ. մրրիկ. Հալածանեաց։ Quelle — devait s'élever contre l'Église naissante! Laisser passer la —։ ‖ 5. (փոխ.) Նզով. կռիւ։ ‖ 6. (փոխ.) Խառնութիւն. շփոթութիւն. յուզմունք. ապստամբութիւն։ L'État est menacé de quelque —։

Tempêter (տ-ին-իթ) բ. ն. Ձչել. գոչել. մեղկանալ. ապտակ յուզել. (ընթ.)։ — contre quelqu'un. Qu'a-t-il donc à — comme il fait?

Tempétueux, euse (տ-ին-իթ-ու-ս, ուզ) ած. 1. Մրրկալից. *մրրկոտ. *մրրկաւէտ. (խոսք)։ Une mer tempétueuse։ ‖ 2. Մրրկածին. մրրկարեր. (խոսք)։ Un vent —։

Temple (տ-ին-լ) ի. ար. 1. Տաճար. մեհեան։ Le — de Delphes. Le — de Jupiter։ ‖ 2. Տաճար (Աստուծոյ)։ Le parvis du —. Le pinacle du —. La destruction du —։ ‖ 3. Տաճար. եկեղեցի։ ‖ 4. Ժողովարան, ապօթաբան, ապրթատուն (քաղաքականաց)։ ‖ 5. Ընակութիւն, թաղ ասանաւտական ձիաւորաց. Տաճար։ Le faubourg du Temple à Paris։

— Le Temple de Mémoire. տես և Mémoire, A. 4.

Templier (տ-ին-լի-է) ի. ար. Ազնուն ձիաւորաց [chevalier] զինուորական և կրօնաւորական կարգի իրիք հաստատեալ ի սկիզբն գարուն ԺԲի առ ի պաշտպանել յերկրացս Սուրբ Երկրին զուխտաւորս որ երկիրպագին Յերուսաղէմ. *առանձնական։ Boire comme un —. Ազնուի չափ պինել. ընդունել գինի բազում։

Temporaire (տ-ին-ո-ր-) ած. ժամանակաւոր. առ ժամանակեայ։ Pouvoir —։

Temporairement (տ-ին-ո-ր-ե-ման) մ. Ա. ժամանակ մի։ Il n'occupe cette place que —։

Temporal, ale (տ-ին-ո-ա-լ, ա-լ) ած. Աշխարհական. *քաղաքին։ Os —. Muscles temporaux։

Temporalité (տ-ին-ո-ա-լի-թէ) ի. իգ. Ազնուական իշխանութիւն (եպիսկոպոսի, արքայի)։

Temporel, elle (տ-ին-ո-ել, լ) ած. 1. Ժամանակաւոր. ժամանակաւոր. անցաւոր. կորստական. ապականացու։ Il ne faut pas préférer les biens temporels aux spirituels։ ‖ 2. Ազնուական. աշխարհիկ։ Pouvoir —։

— ի. ար. 1. Ինչք. գոյք. արտք. առացուածք։ ‖ 2. Հատ, մեռաք (եկեղեցական)։ ‖ 3. Ժամանակաւորք, աշխարհական իշխանութիւն (քաղաքացւոց)։

Temporellement (տ-ին-ո-ել-լե-ման) մ. Ա. ժամանակի ինչ. ժամանակական միջոց։ Les méchants ne peuvent être heureux que —, et les bons le seront éternellement։

Temporisateur, trice (տ-ին-ո-ր-ի-զա-թո-ր, թր-իս) ած. Յապաղիչ։ Un général —. Une politique temporisatrice։

— ի. ար. Յապաղիչ։ C'était un habile —. Le dictateur Fabius a été surnommé le Temporisateur։

Temporisation (տ-ին-ո-ր-ի-զա-սիւն) ի. իգ. Յապաղումն։ Les temporisations d'un général։

Temporisement (տ-ին-ո-ր-իզ-ման) ի. ար. Յապաղումն (յատուկ գիպուածոցն ժամուս). (խոսք)։

Temporiser (տ-ին-ո-ր-իզ) բ. ն. Յապաղել, հերկաքել (յատուկ գիպուածոցն ժամուս). անհաղ, ապառիկ գործ ժամանակի։ Il y a un an qu'il temporise։

Temporiseur (տ-ին-ո-ր-իզ-ո-ր) ի. ար. տես Temporisateur.

Temps (տ-ան) ի. ար. 1. Ժամանակ։ Compter, mesurer le —. Un long —. Un — court. Le — coule, s'écoule, fuit. Pour un peu de —. Ա. ժամանակ մի։ En ce — -là. Յայնմ ժամանակի. զայնոցիկ ժամանակաւոր. ընդայն ժամանակս. յատուկս ժամանակացն այնոցիկ։ Le — dévore tout. Ա. ինանծախ ի ժամանակին։ Laps de —. տես և Laps, A. ‖ 2. Ժամանակ (ընդգծմանբառ ժամանակ. Ա. ընչնաւորութեան)։ L'homme n'est pas fait seulement pour le —. Avant tous les —, avant les — հասմ le —. Յառաջ քան զամենայն ժամանակս, յառաջագոյն. յառաջ քան զկենիլ աշխարհի։ ‖ 3. Ժամանակ (անձնաւորեալ, ըստ բանաստեղծից). Ձրաւան։ On représente le Temps sous la figure d'un vieillard ailé qui d'une main tient une faux, et de l'autre un sablier։ ‖ 4. Ժամանակ։ Le — est cher, précieux. Cela demande bien du —. Perdre le — հասմ son —. տես և Perdre, 10. Je n'ai pas de — à perdre. Ձկը իմ ժամանակ զուր վատնելոյ։ Il s'en va — que je parte. Ժամ է ինձ մեկնելոյ։ Passer le —. տես և Passer, բ. ն. 13. Tuer le —. (փոխ. և ընթ.)

Digitized by Google

տես ի Tuer. Bon —. տես ի Bon, A. 1. ‖ 5. ժամանակ. կէտ. ժամանակակէտ: Payer dans le — porté par l'obligation. Elle est accouchée avant le —. L'inquiétude amène la vieillesse avant le —. Ցաւագի քան զժամանակի, անժամ, առաջաժամ ածեն ալիս հոգը: Faire son —. տես ի Faire, A. ի. ն. 19. ‖ 6. ժամանակ. գար: Les — fabuleux. héroïques. Du — de Moïse. Ա. Մովսիսի: La plénitude, la consommation des —. Au — jadis. Ցաւագի ժամանակաւ. (պտ. առանձագ): Dans le —. ժամանակաւ. (ընդ.): ‖ 7. ժամանակ. հասակ. տիք: Mourir au plus beau — de sa vie. De mon —. Միևնոյնիս երիտասարդին էի: En son —. ի կենդանութեան իւրում: ‖ 8. ժամանակ. ներում. համբերութիւն. Ս. համբեր: (Որ և Délai): Je vous demande encore un peu de — pour vous payer. Accorder du —: ‖ 9. ժամ պատապոյ. պատրազ: (Որ և Loisir): Je n'ai pas le — de vous parler. Ils n'avaient pas même le — de manger. Հաց անգամ չժամանէին ուտել. ոչ էին ժամանակ առնուլ կերակուր: Pendant que nous en avons le —. Միևնոյնիս ժամանակս ի ձեռս է: ‖ 10. ժամանակ. դիպուած ժամ: Il n'est pas encore — de songer à cela. Chaque chose a son —. Prendre son —. ի. Բռնաբան հարկանել զդիպուած ժամուն. ժամ առնուլ: ‖ 9. Գործել ինչ պատապով, համեմատութեամբ: ‖ 11. ժամանակ. օդ: — sombre, couvert. Il fait beau —, mauvais —. Gros —. Մրրկալից օդ. (լաւ ևս. վատ): Prendre le — comme il vient. (ածական.) Պատշաճել զանձն ժամանակի. յարգարել զանձն լաւ ժամանակի. չխռովիլ ինչ ի դիպուց: Le — est haut. տես ի Haut, adv. 1. Hausser le —. (ածական. և ած.) Անչափ, առաւել բնգիլ: ‖ 12. Ա. մանակ (յերեսս չշուարելոյ): Mesure à deux —, à trois —, à quatre —. Չափ երիամանակ, երեքամանակ, քառամանակ: ‖ 13. ժամանակ (բաց յեց, բաց քերականաց): Le — présent. Les — passés:

— Quatre-Temps. տես ի Q ի կարգին:

= À —. հբ. ած. ի. ի ժամս. ի պատահ ժամանակի: Vous arrivez à —: ‖ 9. Ցաւհմանեալ ինչ ժամանակ. ժամանակաւոր: Bannissement à —:

= En même —, Au même —. հբ. ած. ի նմին ի միում ժամանակի. ի միասին:

Nous étions au collège en même —:

= Dans le même —, Tout d'un —. հբ. ած. Նոյնժամայնի. նոյն ընդ նոյն. առանձին և առ:

= De tout —. հբ. ած. Ցամենայն ժամանակի. միշտ. յանկ. հանապազ:

= De — en —, De — à autre. հբ. ած. Ընդ ժամանակս ժամանակս. երբեք երբեք. *մերթ ընդ մերթ:

= En — et lieu. հբ. ած. տես ի Lieu, 10.

= Dans le — que. ղգ. ած. Միևնոյն. միևնոյնիս:

Tenable (տէնապլ) ած. 1. Հանդուրժելի. տանելի. գնալ: Il fait trop froid ici, on étouffe de chaud dans cette chambre, la place n'est pas —: ‖ 2. ժուժալի. պաշտպանելի: Ce poste n'est pas —:

Tenace (տէնաս) ած. 1. Պատառելի. պատառատուկ (առնկ): ‖ 2. Մաղձոտ. մնծանն. Ս. փակչատուկ. Ս. կըպչչուտուկ: La poix est plus — que la cire: ‖ 3. (ածական.) Որ պնդի յիւր կարծիս. յամառ. յամառակաս: C'est un homme fort —. Avoir la mémoire —. Լինել յերկար յուշ. ունել յիշողութիւն հաստատուն, զօրաւոր: ‖ 4. (ածական. և ընդ.) Կարկամ ի տալ. ագահ. ժլատ. ճղճիմ. (պտ. ձեռք գոց): Il est extrêmement —. Une humeur —:

Ténacité (տէնասիտէ) է. իե. 1. Մածանազութիւն. մաղձոտութիւն: La — de la poix, de la glu: ‖ 2. կաթծրութիւն: La — du chanvre, des métaux: ‖ 3. (ածական.) Ցամառութիւն: ‖ 4. (ածական.) Ագահութիւն. ժլատութիւն:

Tenaille (տընայլ) է. իե. 1. Ա. քծան. Ս. կայտ. Ս. բևեռաքարշ. *երկնիկն: Apportez la —: Լաւ ևս ասի յե. Tenailles. Arracher un clou avec des tenailles: ‖ 2. Ցանելիք: Des tenailles à attiser le feu: ‖ 3. Ա. մրուտիւն ինչ բերդից. *կասա: [գերաչ աքծանագ:

† **Tenaillement** (տընայլմն) է. ութ. Տանջիւն հրամ.

Tenailler (տընայլել) բ. ն. Տանջել. զմարհատպաս հրացեալ աքծանագ: [ինչ բերդից. *կերառուանակ:

Tenaillon (տընայլոն) է. ութ. փոքրիկ ամրուտիւն

Tenancier, ière (տընանէ, իե) է. 1. Վարձակալ չինական կալուածոյ [roture]: ‖ 2. Վարձակալ փոքրիկ կալուածոյ: [ցընդացս ժողովրդի:

Tenant, ante (տընան, անտ) ած. Séance tenante.

= է. ութ. 1. Դիմակալ. ախոյեան: Les tenants et les assaillants: ‖ 2. (ածական. և ընդ.) Պաշտպան: Il était le — de la discussion: ‖ 3. (ածական.) Ջատագով. պաշտպան: C'est le — déclaré de ce ministre: ‖ †4. Հանգոյն. առտ. փառաւոր. (ընդ.):

— յե. Les tenants et aboutissants. տես յ'Aboutissant.

= Tout en un —, Tout d'un —. հբ. ած. Միայտ: Il a tant d'arpents de vigne, de bois, tout d'un —:

Ténare (տէնար') է. ութ. Դժոխք (լաւ Հեթանոսաց). Տենար: Il fut précipité dans le Ténare:

Tendance (տընտանս) է. իե. 1. Ձգտութիւն. բերութիւն: La — des corps vers un centre: ‖ 2. Ուղղութիւն (շարժման): ‖ 3. (ածական.) Միտութիւն. բերութիւն: L'homme a une — naturelle à l'égoïsme:

Tendant, ante (տընտան, անտ) ած. Ձգտեալ. միտեալ. բերեալ: Un discours — à prouver . . .

† **Tendelet** (տընտէլէ) է. ութ. փոքրիկ վրան. յարիկիկ:

Tender (տընտեր) է. ութ. Սպայ շոգեկառաց ուր դնի ածուխ և ջուր. *ածխակառք:

† **Tenderie** (տընտէրի) է. իե. Որս թռչակերգիս:

Tendeur (տընտեօր) է. ութ. 1. Ձգող. պարզող: — de tapisseries: ‖ 2. Գաղտորսակ [braconnier] որ յորե որոգայթս յրմրտանել զերծս. որոգայթագործ:

Tendineux, euse (տընտինե, եօզ) ած. *Լարաձիւն: Membrane tendineuse:

Tendon (տընտոն) է. ութ. 1. Նեարդապատառ [fibreux] ծայր մկանց [muscle]. լար: Il y a des muscles à plusieurs tendons. — d'Achille. Մեծ լար ի յետին կողմանն սրունքին մնոյն սրսուան. աքիլլեան լար: ‖ 2. Չոր ի յետին կողմանն սրսուան երիվարի:

A. **Tendre** (տընտր) ած. 1. Կակուղ: Le sapin, le saule et le peuplier sont des bois tendres. Bâtir avec des pierres tendres. Une viande extrêmement —. Pain —. Նոր առեալ ի հնոցէ հաց. հաց փափուկ: ‖ 2. Գիրգ. գրգռասուն. փափուկ. քնքուշ. զգայուն: Des membres tendres et délicats. Cheval qui a la bouche —. Երիվար փափկերախ: Cheval — aux mouches. տես ի Mouche, 1. ‖ 3. Տկար: Avoir la vue —, les yeux tendres: ‖ 4. Մատաղ. ճիգմ. անփորձական. Ս. մատաղաշ: Dans son âge —. Dès sa plus — jeunesse: ‖ 5. (ածական.) Գորովալից. գորովագութ. ջերմագութ. խանդակաիր: Un ami —. Un père —. Un — amant. Avoir l'âme, le cœur —: ‖ 6. Խանդագաստակեան. գորովական. գորով. գորգորիկ:

Digitized by Google

Des paroles, des vers tendres. Regarder d'un air —. Il m'a fait de tendres adieux. ‖ 2. փափուկ. գողտր. սիրուն. քաղցր. Le — chant des oiseaux. Avoir le son de la voix —. Լինել փափկամարմ. [pour cette femme. — ե. ու. Գուբի. սէր. անձուկ. (ընտ.). Il a du —.

B. **Tendre** (թոնդր) [Je tends, tu tends, il tend, nous tendons, vous tendez, ils tendent. Je tendais. Je tendis. Je tendrai. Tends. Que je tende. Que je tendisse. Tendant. Tendu, ue.] բ. ն. 1. Ձգել. ձգանել. պերկել ձգել. պրկել. — les chaînes qui ferment l'entrée d'un port. ‖ 2. Լարել, լինալ (գազիկին). լարել (արդպես). ձգել (թաւկարդ). — fortement un arc. Լի քարշել, լի քարշել պինդ գազիկն. — un ressort. — des toiles pour le sanglier. — des filets aux oiseaux կամ անխնդիր — aux oiseaux. — un piège, une souricière, des gluaux. — un piège à quelqu'un. (ենթբ.) Լարել ուխտ արդպես. գտրան գործել. ‖ 3. Հարկանել (վրան, խորան, տաղտաւար). տրկանել (անկոգնի). (Որ և Dresser). — un pavillon, une tente, un lit. ‖ 4. Գաւառ, գարգարել (արա. Հագուստ [tapisserie]). — un appartement; le — de velours. L'église était toute tendue de noir. Ամի եւս անխնդիր. Ce jour-là on tend dans toutes les rues. ‖ 5. Ձգել. կարկառել. յառել. Il tendit le cou au bourreau. — la main en signe d'amitié. Ձեռ բարեկամութեան տալ ուժիք. — une main secourable. Ձեռն, աջ օգնականութեան կարկառել. յարուցիչ ձեռն կարկառել. — le dos aux coups. Տալ զթիկունս ի հարուածս. — les bras à quelqu'un. (ենթբ.) տես ի Bras, 1. ‖ 6. Ուղղել. ամրառնալ. (ասե. անկիլ). Cette personne tend le ventre. — le cou. Ընդարձակել զպարանոցն. (ասե. վիզը անկիլ).

— ի. ն. 1. Երթալ. դիմել. բերել. Des gens qui couraient sans savoir où tendaient leurs pas. Որք ոչ ընթանային առանց գիտելոյ զդէմ ուղղին. ‖ 2. Տանիլ, հասանիլ, երթալ (ճանապարհի). Où tend ce chemin-là? ‖ 3. (ենթբ.) Ուշ ունել. հայիլ. միտիլ. ձգիլ. բերիլ. Où tendent tous ces propos? À quoi tendent vos désirs?

† **Tendrelet, ette** կամ † **Tendret, ette** (թոնդրէլ, էթ, թոնդրէ, էթ) տե. փափկիկ.

Tendrement (թոնդրման) ն. 1. Ջերմագութ. գութով. խանդակաթ սիրով. ուժգին սիրով. խանդագնաց առնիզ. Il aime — sa femme. Regarder —. ‖ 2. փափկութեամբ. փափուկ. (ւկ.). Peindre —.

Tendresse (թոնդրս) ե. իե. † 1. Մատաղութիւն. Ս. մանկագնութիւն. La — de l'âge. ‖ † 2. փափկութիւն. La — des formes. ‖ 3. Գորովք. խանդագնատանիք. — maternelle. Aimer avec —. ‖ 4. Գուբի. սէր. անձուկ. Il a beaucoup de — pour elle. [toutes ses tendresses. — յե. Գգուանիք. քծինք. փաղաքշանք. Défiez-vous de

Tendreté (թոնդրէթ) ե. իե. կակղութիւն, փափկութիւն (մսոյ, պտղոց, բանջարոց). (խոսի).

Tendron (թոնդրո) ե. ու. 1. Մատաղ բողբոջ, ընձիւղ. խաւարծի. Les chèvres broutent les tendrons des arbres et des plantes. ‖ 2. (ենթբ. և ընտ.) Աղջիկ մատաղ. Un jeune —. ‖ 3. Աճառ [cartilage] ի ծայրս սակրոցց կրծոց (սրթուս).

Tendu, ue (թոնդու) անց. գործ. Tendre բայի. 1. Լարեալ. ձգեալ. Arc —. Աղեղն լարեալ. Arc fortement —. Գրկալիր, լիտգիրկ, պնդաքարշ աղեղն. Corde tendue. ‖ 2. Պերկ. Jarret —. Fortement —. Ուժգնաձգիրկ. ‖ 3. (ենթբ.) կարի ինձ զբաղեալ. Avoir l'esprit —, toujours —. ‖ 4. (ենթբ.) Բռնազբօս. Style —. ‖ 5. (ենթբ.) Զգաստալ. Situation tendue.

Ténèbres (թինեպր) ե. իե. յե. 1. Խաւար. մուած. աղջամուղջ. Les — de la nuit. D'épaisses —. Dissiper les —. ‖ 2. Մուած մանծեալ զաչսն. խաւար. աստեղատնէք. Ses beaux yeux s'éteignirent et furent couverts des — de la mort. Շիջան աչք նորա գեղեցիկք և մանծան զնոքօք աստեղատնէք օրհասի. ‖ 3. Խաւար. (յատ Գրոց սրբոց). Le prince des —. Իշխանն խաւարի. աստանայ. Les — extérieures. Խաւարն արտաքին. կարտաս. գտատապարտութիւն. ‖ 4. (ենթբ.) Խաւար. մոլորութիւն. կուռութիւն. Les — de l'idolâtrie, de l'ignorance. ‖ 5. (ենթբ.) Խաւար. անգիտութիւն. Percer les — des anciens temps. ‖ 6. Գիշերային ժամերգութիւն որ պաշտի յեկեղեցիս Հառաջնոյեցւոց յերեկոյի աւուց չորեքշաբաթու, հինգշաբաթու և ուրբաթու. ցայգապաշտօն. Aller à Ténèbres.

Ténébreusement (թինեպրէօզման) ն. Ընդհատութեամբ. խաբանիք. Il se glissa — au pouvoir.

Ténébreux, euse (թինեպրէ, էօզ) ած. 1. Խաւարին. խաւարչուտ. խաւարչաին. աղջամուղջին. մթին. անդնդղղ. Les voiles — de la nuit. Le séjour —. Խաւարայարկ բնակութիւն դժոխոց. խաւարաբնակ արգելանք դժոխոց. դժոխք. առնգապատմութիւք. (ի բնագէտ.). ‖ 2. (ենթբ.) Խրթին նախօս. Un philosophe —. ‖ 3. (ենթբ.) Խաւարին. մանրայայտ. անատոյգ. Les temps — de l'histoire. ‖ 4. (ենթբ.) Մթագոյժ. Թախծալից. տխուր. Il est sombre et —. ‖ 5. (ենթբ.) Խաւարային. նենգաստար. Un coquin —. Une conduite ténébreuse.

Tènement (թենման) ե. ու. Տանուտէրական [seigneurial] կալուած.

Ténesme (թինեսմ) ե. ու. տես Épreinte. 1.

Tenettes (թընեթ) ե. իե. յե. Ցանկիք հանելոյ սրտատաք գործ ի փոմիկէն.

A. **Teneur** (թընէօր) ե. իե. Բովանդակութիւն. պատճէն. օրինակ. Un arrêt dont voici la —.

B. **Teneur** (թընէօր) ե. ու. Որ ունի. Վարի հետ ի բանն — de livres. *Տամարակալ. *Հաշուակալ.

Ténia (թինիա) ե. ու. Որդն ինչ որովայնի տափակ, երկայն յոյժ և օղակատ. Ս. ցամաքք որդն. Անէն կոյն և տափակ ճճի. երէզ որդն. *երիզակ. գոնա պտրնա. նամատ պօլան. (Որ և Ver solitaire).

Tenir (թընիր) [Je tiens, tu tiens, il tient, nous tenons, vous tenez, ils tiennent. Je tenais. Je tins. Je tiendrai. Tiens, tenez. Que je tienne. Que je tinsse. Tenant. Tenu, ue.] բ. ն. 1. Ունել ի ձեռին. ունել. բռնել. — un livre. — les rênes des chevaux. — quelqu'un par le bras. — en ses mains, en sa puissance. Ունել ի բռին, ի բռան. Se — les côtés de rire. տես ի Côté, 1. — le dé dans la conversation. տես ի Dé, A. 1. — quelqu'un à la gorge. տես ի Gorge, 1. — quelqu'un le bec dans l'eau. տես ի Eau, 1. — un enfant sur les fonts. տես ի Fonts. — quelqu'un sur le tapis. տես ի Tapis. 2. — quelqu'un en bride. տես ի Bride, 3. Tiens. 1. կա՛. կա՛լ. ա՛ռ. ընկա՛լ. ‖ 2. Տես. Tiens, le voilà qui passe. Tenez. 1. կալարուք. առէք. ընկալարուք. ‖ 3. Տեսէք. Tenez, le voilà qui passe dans la rue. Un tiens vaut mieux que deux tu l'auras. (առած.) Տուր ինձ զայսօր, և ա՛ռ քեզ զվաղիւն. լաւագոյն է տուր այսր աւուր քան զառ վաղուն.

‖ 2. Պատճառել ունել. ժառանգել. — un pays en souve-

Digitized by Google

raineté : ‖ 3. Գթասիրտ լինել. կակուղ սիրտ ունել. ընդերք ունել : Serrez-vous un peu, vous tenez trop de place. — une maison. Բնակիլ ի տան ուրիք : — prison. կալ, լինել ի բանտի : — la mer. 1. Դատարկիլ հեռի ի ցամաքեղբայրից և ի ծովափունց. մերձենալ : ‖ 2. Իշխել ծովու : — la côte. Ա- յտնիքան ցամաք. քերել առ ծովափամբք : — le large. Բացանալ : — lieu d'une personne. (փոխ.) Ունել, ընդունել զտեղի ուրուք :

‖ 4. Տանել. բավանդակիլ. ունել. ընդունել. առնուլ : Cette salle tient mille personnes. Cette bibliothèque tient mille volumes. — beaucoup de vin. (փոխ. և ընդ.) Ըմպել գինի բազում առանց արբենալոյ. (ուխտ. շատ գինի վերցնել) : ‖ 5. Ունել (ամանայ զկուր) : (ուխտ. բռնել) : Ce seau tient bien l'eau : ‖ 6. Ունել. (ուխտ. բանեցնել) : — boutique, une auberge : ‖ 7. Ունել. վաճառել : Tenez-vous de la mercerie? ‖ 8. Պահել : Il tient son argent en son cabinet. Il faut — cela à la cave. — quelqu'un en prison. — une garnison dans une ville : ‖ 9. Ունել. պահել. (ուխտ. բռնել) : Il nous a tenus debout pendant deux heures. — en suspens. տես ի Suspens. Bien — sa maison. Բաւական տեսանել կամ վարել զտուն իւր. բաւական վերակացու լինել տան իւրում : — en respect. տես ի Respect. — en haleine. տես ի Haleine. — une chose en état. տես ի État, 1. ‖ 10. Ունել. լինել. կալ : Il faut que dans les compagnies chacun tienne son rang. — le haut bout. Բազմիլ լինել յառաջին բաժնի, ի գլուխ բազմականին : — sa place. տես ի Place, 4. ‖ 11. Հարկանել (երդիսն կամ գաշնակ ի հանդիսի) : ‖ 12. Կառավարել (զպաշտօն ինչ) : Il avait tenu des emplois considérables : ‖ 13. Խմբել. գումարել : Les jours que le roi tenait conseil. — chapelle. տես ի Chapelle. ‖ 14. Ունել. ի չափս ունել. արգելուլ : Il est si vif, si remuant, qu'on ne le saurait — : ‖ 15. Ունել. արգելուլ. բռնաւորել. կացնել : C'est un homme qui ne peut — sa langue : ‖ 16. Ունել. զբաղեցուցանել. զառաջել : J'ai eu une visite qui m'a tenu une heure : ‖ 17. Ունել (զճանապարհ). երթալ. խաղալ : Je l'ai rencontré, il tenait le chemin de Lyon. Il faudra — la voie qu'ont tenue tous nos pères. (փոխ.) Պարտ է երթալ զճանապարհ ամենայն երկրի. կալ ինոյ ամենեցուն մեզ մեռանիլ : — une bonne conduite. Բարուք վարիլ, քաղաքավարիլ. բարուք գնացս ցուցանել : — le parti de quelqu'un. (փոխ.) Ունել զկողմն ուրուք. լինել ի թերէ ուրուք. կռուակցիլ ցմէկը : ‖ 18. Պահել. կատարել. ընդ : — sa parole, sa promesse. Կալ ի խոստմանն : Promettre et — c'est deux choses sont deux. (ասոյ.) տես ի Deux, 1. ‖ 19. Կալ ինուլ (ի բարկութեանն). Տառապեցուն պահել (զբարկամութիւն) : — sa colère. — rigueur à quelqu'un. տես ի Rigueur. ‖ 20. Ունել, ըմբռնել զրգ (ցաւոց, բարկութեան) : Il y a longtemps que la fièvre le tient. Quand son accès le tient : ‖ 21. (փոխ.) Պատրաստական, շնորհատար լինել : C'est de vous qu'il tient sa fortune. Ceux dont կամ de qui je tiens la vie. Որ զկեանն ինձ ցուցին. Հայր իմ և մայր իմ : — quelque chose de son père, de sa mère. Ժառանգեալ լինել ի հօրէ կամ ի մօրէ իւրմէ (վերկնոտութիւն, զընթերցասիրութիւն, այլևայլն հանդիպ) · նմանիլ : Il est timide, il tient cela de son père : Ասի և առնդիք. Cet enfant tient de son père et de sa mère. (ուխտ. Այս տղայս իւր հօրն ու մօր նըման է) : Il a de qui — · Նման է ծնողացն : ‖ 22. Լսել. ուսանիլ. տես ղկնաճալ : De qui tenez-vous cela? Je tiens ce remède d'un homme habile : ‖ 23. Ունել. համարիլ. վարկանիլ. կարծել : Je tiens cela vrai կամ pour vrai, puisque vous le dites. — quelqu'un en estime. Ա- պատուականս, առ մեծարգիս ունել զրգ : Je me le tiens pour dit. Աներկբայ է այլ և յիշեցուցանել ինձ վասն այդր իրաց : Tenez-vous-le pour dit. Tenez-vous pour dit que . . . Անշուշտ լերուք, կամ յիշեցէք զի . . . ‖ 24. Դաւանիլ. խոստովան լինել : Selon le dogme que nous tenons : ‖ 25. Արկանիլ (ճառս). բարբառիլ : Il tient des discours bien hasardés : ‖ 26. Ունել (զարկղ. զառմնոյս վաճառականի) : — la caisse chez un banquier. — compte d'une somme à quelqu'un. տես ի Compte, 2. — compte de quelque chose. (փոխ.) տես ի Compte, 4. ‖ 27. Դնել (գրաւ) : — une gageure : ‖ 28. Իմանալ. Ս. Հասկանալ : Je tiens le sens de ce passage :

— table. տես ի Table, 6. — conseil. տես ի Conseil, 7. — tête à. տես ի Tête. — pied à boule. տես ի Pied, 1. — la main à quelqu'un, à quelque chose. տես ի Main, 1.

— Faire — · Հաստացանիլ : Faire — de l'argent, des lettres à quelqu'un :

= ֆ. ը. 1. Լինել կախեալ : Damoclès, en levant les yeux, aperçut la pointe d'une épée, qui ne tenait au plancher qu'avec un crin de cheval : ‖ 2. Ամրանալ, կառուցեալ կալ : On ne saurait arracher ce clou, il tient trop. L'emplâtre tenait fortement à la peau. Ne — à rien. 1. (փոխ.) Անհաստատ, զգայապատուն լինել : Son crédit ne tenait à rien : ‖ 2. Ամրն լինել : Son consentement ne tient plus à rien. Ամրն է տալ զհաւանութիւնն իւր. ամրն է հաւանիլ. (ուխտ. իւր հաւանութիւնը տալու վստահ է) : — au cœur. 1. Լինել ցաւկալի, փափագելի : Toutes ces choses me tiennent fort au cœur : ‖ 2. Տագնապցուցանել. տանջել : Cela lui tient au cœur. Cette injure lui tient au cœur. Ընդ. մխ տանի զիշխանութեան. (ուխտ. այս իշխանութիւնը սիրտը դրած է) :

‖ 3. (փոխ.) Յարիլ, բևեռեալ լինել. կախեալ լինել (զընչից) : — à un parti, à son opinion, à l'argent. Il ne tient plus à la terre. Ցասկացեալ հրաժարեալ է յերկրէ. ոչ ևս հոգայ նա զերկրաւորացս : ‖ 4. (փոխ.) Ունել ազերս [rapport], կապակցութիւն. ազերսիլ (զերկրէ) : Nous tenons tous à un certain monde qui nous environne : ‖ 5. (փոխ.) Յանկալ. փափագիլ : Je tiens à vous convaincre : ‖ 6. Ամրն, կից լինել : Ma maison tient à la sienne : ‖ 7. (փոխ.) Յառաջ գալ. ծնանիլ : Ce vice de prononciation tient à un défaut de l'organe : ‖ 8. կախեալ լինել. կախիլ : Ma vie tient à votre santé : Յայս մխոս ասի և անդիմօրէն. Il ne tient pas à moi. S'il n'exige qu'une visite de ma part, qu'à cela ne tienne. (ուխտ. Եթէ իմ կողմանէս պյցելութիւնս մը կը պահանջէ, թող ասիկայ արգելք մը չըլլայ) : ‖ 9. Բերել զնմանութիւն. նմանիլ : Votre sœur ne tient guère de vous. Un coup imprévu et qui tenait du miracle, le délivra des mains des bandits. Դէպք ինն անակնկալ և աքսանչելաթառն ազատեաց զնա ի ձեռաց աւազակաց : ‖ 10. Ժողովիլ. գումարիլ. խմբիլ : L'assemblée du clergé tenait de cinq ans en cinq ans : ‖ 11. Տեւել : La foire de Saint-Germain tenait depuis le 2 de février jusque vers la semaine sainte : ‖ 12. կալ. (ուխտ. կենալ) : Sa frisure ne tient pas. Ne pas — dans sa peau. տես ի Peau, 1. ‖ 13. կալ ինալ առանց փոփոխմանն. տեւել : Il

Digitized by Google

faut que le traité tienne : ‖ 14. Ջգեմ՝ ունել. գիմադրել լինել. հանդուրժել. տոկալ : Ce bâtiment ne saurait — à la mer, — contre les vagues. — bon կամ ferme. տես և Bon, A. 5. և Ferme, A. 5. ‖ 15. Բավականել. ամիսվել. մնալ. ուզմ-է : Tous vos meubles ne peuvent pas — dans cette chambre : Ամբ ձեռ անգիմանալին. Il tiendrait tant de milliers de gerbes dans cette grange :

— pour quelqu'un, pour quelque chose. Ունել զկողմն ուրուք, իրիք. թեկն ածել ումիք :

— En —. 1. (ընդ. և ընդ.) Խոթել : ‖ 2. Լինել տրբևոյ : Il a bu plus que de raison, il en tient : ‖ 3. Հարկանիլ ի սէր (ինոջ) : Il en tient pour cette jeune fille :

= Se —. ի. ա. 1. Բռնել Հարկանել. վախժոյժ լինել : Il se tint à une branche, aux crins du cheval : ‖ 2. Ունել զմիմեանս : Se — par la main. Ունել զմիմեանց ձեռաց : ‖ 3. (ընդ.) Շատանալ : Je m'en tiens là, je n'en veux pas savoir davantage. Savoir à quoi s'en —. Գիտել թե յի՛նչ տրժան իցէ կալ. Հաստատուիլ լինել յինչ : ‖ 4. Հաստատուիլ, պնդեալ կալ (վճռած ասելոյն ի գինեան) : ‖ 5. Կալ. գտանել. Նստել : Tenez-vous auprès de moi. Se — à l'écart. Կալ մեկուսի : Se — prêt. Կազմ և պատրաստ կալ : Se — les bras croisés. տես Demeurer les bras croisés ի Bras, 1. Se — sur ses gardes. տես ի Garde, A. 7. ‖ 6. Գումարիլ : Cette assemblée se tient trois fois la semaine : ‖ 7. Ունել, արգելուլ զանձն : J'ai peine à me —. Se — à quatre. տես ի Quatre, 1. ‖ 8. Համարիլ զանձն : Je me tiens heureux d'avoir pu vous servir en quelque chose : ‖ 9. Ասացեալ լինել. ասիլ : Les discours qui se sont tenus en cette occasion : ‖ 10. Կատարիլ : Mon vœu doit se — :

Tenon (թէնօն) ս. ար. 1. Ծայր ատիսատակի կամ մեռատի որ մնասնի ի ծակրծ [mortaise] իմն. սեպիկ : Assemblage à tenons et à mortaises. — à queue d'aronde. ‖ 2. փայրիկ բոյի [cheville] երկաթիկ առ ի հաստատել զփող [canon] հրացանի :

Ténor (թենօռ) ս. ար. 1. Ձայն ինչ երգեցողութեան. *վերնաբաժին : ‖ 2. Ըր ունի զձայն վերնաբաժին. *վերնաբաժին երգիչ : Il y a un bon — à ce théâtre :

Ténotomie (թենոթոմի) ս. իթ. Հատումն լարից [tendon] (ըստ վիրաբուժից). լարահատութիւն :

Tension (թանսիոն) ս. իթ. Ձգտումն. պրկումն : — des muscles, d'une corde. — d'esprit. (ընդ.) Ձգտումն մտաց. Հանապազորդ ջան, փոյթ :

Tenson (թանսոն) ս. իթ. Ծաղրաբանութիւն բանաստեղծական վիճաբանի խնդրոյ խմբեր հնաոճութեան [galanterie] :

Tentaeule (թանթաքիւլ) ս. ար. Հպիկիք (անասնոց ինչ) : La plupart des zoophytes ont des tentacules :

Tentant, ante (թանթան, անթ) ած. Ցօժարեցուցիչ. Հրապուրիչ : L'occasion était bien tentante :

Tentateur, trice (թանթատէօռ, թրիս) ս. փորձիչ : C'est un — :

— Le —. փորձիչն. փորձողն. փորձապետն. սատանայ : Ցայս միտս ասի և ածականօրէն : L'esprit — :

† **Tentatif, ive** (թանթատիֆ, իվ) ած. փորձական. փորձողական : Méthode tentative :

Tentation (թանթասիոն) ս. իթ. 1. Ցօժարութիւն. ցանկութիւն. անդրդնք : Il avait une grande — de bâtir : ‖ 2. փորձութիւն. ապազգութիւն : Grande, forte —. C'est une — du malin esprit. Résister à la —. Céder, succomber à la — :

Tentative (թանթատիվ) ս. իթ. 1. փորձ : Faire une — auprès de quelqu'un. Une — de vol, d'assassinat : ‖ 2. Ասացեալն պատասխանատուութիւն աշակերտի առաստածարանութեան առ ի հատանել յերկրորդ աստիճան վարդապետութեան. նախկին փորձ :

A. **Tente** (թանթ) ս. իթ. 1. Վրան. խորան. տաղաւար : Les mâts, les piquets d'une —. Ախոնակք, ցիցք խորանի : Les cordages d'une —. Պատուանդանք, տապարանք, լարք, չուանք խորանի : Pentes de —. փեղկք խորանի. խորանափեղկք : Dresser une —. Հարկանել խորան, տաղաւար : Se retirer sous sa —. (ընդ. և ընդ.) Անցանել գնալ յիւր վրանն. մեկնիլ ի խորանս իւր. ձեռնթափ լինիլ յիրաց ինչ. առ բարկութեան, առ գժհամութեան :

‖ †2. ցանց կամ թաղիպարդ. Հաւորսաց :

B. **Tente** (թանթ) ս. իթ. *Պատառ [charpie] գալարեալ զոր մանծանեն վիրաբոյժք ի վէրս :

Tenter (թանթե) բ. ն. 1. փորձել. փորձ փորձել : — toutes sortes de moyens : ‖ 2. փորձել մտանել ուրեք. (ի բնագրի.) : — un lieu, un asile : ‖ 3. փորձել (զհաստատութիւն ուրուք կամ զվիճաբանութիւն, ըստ գրոց արբանց). զիարձ առնուլ. առնալ զչափ, զհանգէս : Dieu tenta Abraham. — Dieu. փորձել զԱստուած. Նշանս խնդրել յԱստուծոյ. Նշանախնդիր լինել : ‖ 4. Հրապուրել, յորդորել ի մեղս. փորձել : Le serpent tenta Ève : ‖ 5. Ցօժարեցուցանել. փափաքեցուցանել : Comment de si beaux fruits ne vous tentent-ils pas?

Tenture (թանթիւռ) ս. իթ. Պահոց. վիժակ. օթոց : Une — des Gobelins. Une fort belle — de tapisserie :

Tenu, ue (թընիւ) ած. փերթ. Tenir բոյի. 1. կալեալ : ‖ 2. Զգուսպանեան : Je ne suis pas — à կամ de cela :

— Bien —. Ի բարւոջ պայմանի. բարւոջ յարդարեալ. բարւոջ մշակեալ : Une maison bien tenue. Un jardin bien — : [*ամէնանուրբ : Substance ténue :

Ténu, ue (թենիւ) ած. Նուրբ կամ անօգ յոյժ.

Tenue (թընիւ) ս. իթ. 1. Հաստատուն դիտո կամ նատուած (ձեծելոյ ի վերայ ձիոյ) : C'est un homme qui n'a point de — à cheval : ‖ 2. Ըստիսութիւն յատակաց ծովու (առ ընկենուլ խարիսխս, ըստ նաւավարաց) : Ce fond est de bonne —, de mauvaise — : ‖ 3. Ժամանակ գումարմանց ժողովոյ. գումարութիւն : Durant la — du concile : ‖ 4. Դիր, կացք, չարժմունք (մարմնոյ). (փխ. կեցուածք) : La — de ces personnes est excellente. Manquer de —. n'avoir point de —. (փխ. Անշնորհ կեցուածք ունենալ) : ‖ 5. Տեսութիւն. տեսողութիւն : Cet été, la chaleur n'est pas de —. Le temps n'a point de —. Անհաստատ, փոփոխական են օդք : ‖ 6. (փխ.) Հաստատութիւն, պնդութիւն (մտաց) : N'avoir point de —. Զուսնալ կայ և հաստատութիւն. Թեթեւամիտ, ծանծաղամիտ լինել : ‖ 7. Օրինակ, եղանակ զգեստաւորութեան. ձև. տարազ : La — exigée pour paraître dans un salon : ‖ 8. Ձև, զգեստ (գինուորական) : Grande —. Հանդիսական զգեստ : Petite —. Սովորական զգեստ :

— de livres. տես ի Livre, A. 4. [tenant) :

= Tout d'une —. Ար. ած. Միայոյր : (Ոչ և Tout d'un

Ténuirostres (թենիւիռոսթր) ս. ար. յն. Անմանկութեան ինչ ճնճղկանց. *Երբնակուցք :

Ténuité (թենիւիթէ) ս. իթ. Նրբութիւն. անօրուութիւն : La — d'une substance, des parties :

Tenure (թընիւռ') ս. իթ. Հպատակութիւն [mouvance] և ընդարձակութիւն (աստի [fief] իրիք) :

Digitized by Google

Téorbe (թե՛օռպ) ի. ար. Անգ իմէ ՀԷՔ [luth]. Le — n'est plus en usage que dans l'Orient. (Գրբ եւ Théorbe, Tuorbe).

† **Tépidité** (թեբիտիթե) ի. իթ. տես Tiédeur, 2.

Ter (թեր) ած. երիցս. (վարի յերաժշտութեան).

Tératologie (թերատոլոժի) ի. իթ. Պատճ իմէ տեսութիւն հիւանդութեանց [pathologie]. *ճիւաղագիտութիւն.

Tereer կամ **Terser** (թերսե) բ. ն. երբորդ անգամ մշակել կամ գործել (գետին). երկրկինսորը առնել.

Tereet (թերսե) ի. ար. երկրկիսգնեան կամ երկրագործեան տուն (քերթուածոյ). երբեակ.

Térébenthine (թերեբոնթին՛) ի. իթ. Բևեհինոյ խէժ. — de Venise, de Chio. Huile, essence de —.

Térébinthacées (թերեբինթասե) ի. իթ. յթ. Տունմ իմէ անոնց. *բևեհինատունք.

Térébinthe (թերեբինթ) ի. ար. Պատ իմէ յատկագոյնը եւ անուանաբար. բևեհինի. Խիւրինթոս պտուղը. Le lentisque et le pistachier sont des espèces de térébinthes.

Térébrant, ante (թերեբրան, անթ) ած. 1. Որ ծակէ գլգալիս (խեցեմորթ). գործակատ. || 2. Պատուկ, խայթիչ (ցաւ, ըստ բժշկաց). [միջատաց.

— ի. ար. յթ. Անգ իմէ թաղանթաձեւ. [hyménoptère]

Térébration (թերեբրասիոն) ի. իթ. 1. Պակիլը (շաղափիւ [trépan] գլանգ, ըստ վիրաբուժից). *գանգծակութիւն. || 2. Պակիլը (գծատ առ ի հանկուցանելոյ գիհիժն).

† **Tériaque** (թերիագ) ի. ար. Անգ իմէ գազ պինի [manne] Պարսից. պարսիկ առագաստիկ (?). (պրս. խրիսնիւ).

— Վկած. "Ես էր ի ելիս անգ ծառս սփանչիւ . . . և արտոյտ առնին էիբս վղարսիւ սրտպրիւ, և հոգ էրի յոյժ անուշ և պիտանացս". Գտմ. Ալէքս. 126. Պառագսիկ կամ Պատշին կ գղ. Storax.

[առափտ. *թիհինագործութիւն.

† **Tergiversateur** (թերժիվերսատէօռ) ի. ար. խռուսփռանք. փախուստ. *թիհինագործութիւն. User de —.

Tergiverser (թերժիվերսե) բ. չ. խռուսափիլ. խռնախուսիլ. խոյս տալ. (պես. փախչիլ). C'est un chicaneur qui ne fait que —.

Terme (թեռմ) ի. ար. 1. կէտ, տահմանն (ընթացից, տապարիզի). կէտ նշանի. Le — d'une course. Arriver au —. || 2. Դիք տահմանաց (առ Հռովմայեցիս). Le dieu Terme. || 3. Պարգապետ, մարգապատակիր նշան տահմանաց. Ս. կապար. *տահմանաքար. Il y a des termes de marbre au coin des allées de ce jardin. Il est planté là comme un —. Անձանացեալ անշարժ կայ անգէն. || 4. Կատարած. ապառուած. վախճան. կէտ. տահման. Chaque chose a son —. Il faut mettre un — à ces débats. La maladie touche à son —. Ըստ մոռալ լինիլ ի շուտ վախճանի. մերձ լինիլ ի մեռանիլ, — fatal. տես ի Fatal, 2. || 5. ժամանակ. կէտ. ժամանակակէտ. "Je n'ai prescrit qu'un jour de — à son départ." CORN. *Méd.* IV, 2. || 6. ժամանակակէտ, ժամանդրութիւն (Տատուցման). ժամանդիր ժամանակ. *պայմանաժամ. Vous me demandez un — bien long. || 7. երկրամնեայ ժամանակ վարձակալութեան (տան). Nous sommes restés trois termes dans ce logement. À mi— —. ի Տատարակիլ երկրամնեայ ժամանակի վարձակալութեան. Déloger à mi— —. || 8. երկրամնեայ վարձք (տան). Il doit deux termes à son propriétaire. Demi— —. կէս տնան երկրամնեայ վարձուց. || 9. կատարած երկրամնեայ վարձակալութեան (տան). Je déménage au —. || 10. ծամնեակ ծնանելոյ (կնոջ). Elle est accouchée avant —. Ալի և գմատակ անասանց. Sa jument a mis bas avant —. || 11. Բան. անուն. բառ. առացուած. — propre, figuré, barbare, expressif. Vieux —. Il faut s'en tenir aux termes du contrat. — de relation. տես ի Relation, 4. Il priait en ces termes. Իր աղօթիցն օրինակ այս. Parler de quelqu'un en bons termes. Բարի ասել, բարիս խօսել զուսիքէ. Ménager les termes. տես ի Ménager, A. 9. Ne pas ménager ses termes. Ասել ամսիք խոտութեամբ բանս անհամոյս. || 12. Պատճառ. կարգ. — de comparaison. Père et Fils sont deux termes de relation. Les termes d'un syllogisme. Moyen —. տես ի Moyen, A. 2.

— յթ. Գայլնան. վիճակ. Հանգամանիք. կայ. En quels termes est cette affaire?

Termès (թերմէս) ի. ար. տես Termite.

Terminaison (թերմինէզի) ի. իթ. 1. կատարած. վախճան. ապարտ. վերջ. La — d'une affaire, d'une maladie. || 2. Պայր. (ըստ անգամագիտից). La — d'un nerf. || 3. Յանգուած. վերջ. *վերջաբարութիւն (անուանց, բառից).

Terminal, ale (թերմինալ, ալ) ած. 1. Պայրական. *գագաթնային. (ըստ անգագիտից). Épis terminaux. || †2. Պատճառաց. տահմանական. (ըստ Հռովմայեցիս). Loi terminale.

Terminer (թերմինե) բ. ն. 1. կազմել զտահման. տահմանել. Ces montagnes terminent heureusement l'horizon. || 2. կատարել. վախճանել. բաւականագործել. յանգ, ի գլուխ հանել. — une campagne par une victoire. — ses jours. վախճանել, լուծանել զկեանս իւր. || 3. (փոխ.) Զրաւ առնել. La mort termina les conquêtes d'Alexandre.

= Se —. բ. ա. 1. կատարիլ. վախճանիլ. յանգ, ի գլուխ հալանիլ. Tout cela s'est heureusement terminé. || 2. ցանգիլ. վախճանիլ. հատանիլ. ձգիլ. C'est à cela que toute la religion se termine. || 3. ցանգիլ. աւարտիլ. Les noms qui se terminent en *eur*.

Terminologie (թերմինոլոժի) ի. իթ. Բանագործական բառից գիտութեան կամ արուեստի իրիք. *բառագիտութիւն. (Տես և Technologie, 2).

† **Terminus** (թերմինոս) ի. ար. ** Ալարտատիճ (երկատրուղոյ, տանուչխարհիկ կառաց [omnibus]).

Termite (թերմիթ) ի. ար. Անգ իմէ ջղաթեւ [névroptère] միջատաց որ ուտեն զփայտս ի ներքուստ. (ռմ. տես և Fourmi blanche, Պիտակ մրջիւն).

Ternaire (թերներ) ած. 1. երրակեան (թիւ, ի տատրակութեան). || 2. Յօգեալ, կազմեալ յերից պարզականց մասիցաց (ըստ աստրագիտաց). երրեակեան.

A. **Terne** (թերն) ած. Պղտագոյն. ապօտ. *անփայլ. Le cristal est — auprès du diamant. L'haleine rend — la glace d'un miroir. Ալի և փոխ. Un style —.

B. **Terne** (թերն) ի. ար. 1. երկք թիւ (ի վիճակահանութեան). երկքկնակ. J'ai pris, j'ai gagné un —. || 2. Զոյգ երբեակ (ի խաղս տապալոյ [trictrac]). փո— ակ.

Terné, ée (թերնե) ած. երկքմասնեան. (ըստ տրիս. կագիտաց). Les feuilles du trèfle sont ternées.

Ternir (թերնիր) բ. ն. 1. Նուաղեցուցանել զփայլուն իրիք. մթագործել. աղօտացուցանել. L'haleine ternit la glace d'un miroir. Cela ternit le teint. || 2. (փոխ.) Աղօտացուցանել. նահատացուցանել. — sa réputation, sa gloire.

Digitized by Google

= Se — . բ. ա. Պղատանալ. ապօտանալ։

Ternissure (տէռնիսիւռ) է. իգ. Պղտագունութիւն. մթագունութիւն. ապօտութիւն. պղտորութիւն։ La — d'une glace, d'un miroir։

A. **Terrage** (տէռաժ) է. ար. *Պաղտմուան (տանուտէրտան կամ պարոնի [seigneur] ի բերից երկրի)։ Տես և Censive.

B. **Terrage** (տէռաժ) է. ար. *Ալիստակացուցումն (չաքարի)։

Terrain (տէռէն) է. ար. 1. երկիր. գետին։ Son jardin occupe un grand — . Il a un beau — pour bâtir. L'ennemi gagnait du — . Gagner du — . (ետրաբ.) Տակաւ յառաջագէմ լինել յիմիք։ Disputer le — . (ետրաբ.) Հաստատուն դառն ի բոյո հարկանել. քաջ պաշտպանել զկարծիս կամ զօգուտ իւր կամ այլոց։ Se rendre sur le — . երթալ ի տեղամասութիւն։ Sonder, tâter le — . (ետրաբ.) տես ի Sonder, 2, ի Tâter, 1. ‖ 2. Տեղի ընթացից կամ շրջանի երկվարի։ Ce cheval tâte le — . Ընթացք այսր երկվարի չէն համեմատակ։ ‖ 3. Գետին. հող։ Cet arbre veut un — humide։ ‖ 4. խաւ (երկրի, քան երկրաբանից). գետին։ — primitif, secondaire, tertiaire, quaternaire։

† — ած. ար. Sable — . Աւազ երկրի։

Terral (տէռալ) է. ար. Հողմ ընդեմ ի ցամաքէ (քան ծովատարից). *ցամաքաշունչ հողմ. (խոսք)։

Terraqué, ée (տէռաքէ) ած. ի հողոյ և ի ջրոյ. ի ցամաքէ և ի ծովէ։ Le globe — . *Երկրագունդ. *Հողագունդ։ [լին. կարկինչ։ Objection terrassante։

† **Terrassant, ante** (տէռասան, անդ) ած. Տես այս.

Terrasse (տէռաս) է. իգ. 1. Բարձրաւանդակ ճեմելիք. *գարատատփ։ La — des Tuileries. Une — qui a une belle vue։ ‖ 2. Պատշգամ։ Les fenêtres de sa chambre ouvrent sur une — ։ ‖ 3. Վերին երեսք տանեաց հարթածեմ. միահարթ տանիք. տամուկ. տրեզակնակ։ Dans l'Orient on passe les nuits sur les terrasses։ (Տես և Plate-forme, 1)։ ‖ 4. Աւազին յատակ [plan] (գաշտատանկարուց [paysage])։

Terrassement (տէռասման) է. ար. փոխադրելն և կուտելն զհող ի տեղւոջ ուրիք։

Terrasser (տէռասէ) բ. ն. 1. կուտել հող (յերաստս որմոյ առ ի հաստատութիւն)։ Toutes les murailles de cette ville sont terrassées։ ‖ 2. կործան յերկիր զարկուցանել. յերկիր կործանել. զգետնել. տապալել։ Il terrassa son agresseur։ ‖ 3. (ետրաբ.) Զակուցանել. սրատեսիկ առնել. ի կոր կործանել։ Sa présence seule est capable de — ses ennemis։ ‖ 4. (ետրաբ.) Տապառս արկանել. կարկել, խնամ զբերան. ըմբերանել. արգելուլ զոք յանպատասխանատուութիւն։ Il terrassait en géométrie son adversaire։ [**հողավատակ։

Terrassier (տէռասիէ) է. ար. Որ կրկ և կուտէ հող.

Terre (տէր) է. իգ. 1. երկիր. գետին։ Un tremblement de — . Les animaux qui se logent dans la — . Հողագործան անասունք։ Chemin sous — . Ճանապարհ առերկրեայ, գետնափոր։ Sous — . ի ներքոյ երկրի։ Rentrer sous la — . տես ի Rentrer, 1. Sur — et sur mer. ի ծովս միանգամայն և ի ցամաքի։ Par mer et par — . Ընդ ծով և ընդ ցամաքս. երե ընդ ծով էիր, երե ընդ ցամաքս։ Chercher quelqu'un par mer et par — . տես ի Chercher, 1. Presser une ville par mer et par — . ի ներ պրկանել զքաղաքն ի ծովէ և ի ցամաքէ կուռեւ։ Tortue de — . Կաղ ասպին, ցամաքային, անջրդի։ Ver de — . երկրմկիլ. երէ սոլոմոնաք։ Mettre pied à — . տես ի Pied, 2. Courir ventre à — . տես ի Ventre. Baiser, raser la — . (ետրաբ.) Ընդ երկիր երթիլ. ընդ գետին երթալ. երկրաքաշ լինել. սոզալ։ Les hirondelles rasent la — . Ա. երկրաս քռչին, գետնաթռչիկ կամ երկրաթռչիկ լինին ծիծառունք։ Tomber à — . Անկանիլ ի գետին։ Ses paroles ne tombèrent point à — . (ետրաբ.) Ոչ անկան ի գետին բանք նորա. ոչ անկան բանք նորա ընդունային։ Regarder à — . Զգետնին հայելի ապարեալ նշմարել. գետին նշմարել. ընդ երկիր պչնուլ։ À plate — . ի վերայ գետնոյ. ի յատակս (տան)։ Dormir à plate — . Ննջել ի վերայ երկրի. գետնաքնչի լինել։ Tomber par — . Անկանել ի գետին։ Jeter par — . տես ի Jeter, 7. Battre quelqu'un à — . (ետրաբ. և ընդ.) Գետնել զկործանեալն, գետնամածեալն. չքնայել ի պարտեալն։ — à — . (ետրաբ.) Հանապազ իմն օրինակաւ (խօսել, գրել). ոչ ինչ բարձրագոյնս։ Le — à — . ած. ար. (ետրաբ.) Հետանկութիւն (անձի, բանից)։ Donner du nez en — . տես ի Nez, 1. Il a peur que — ne lui manque. (ետրաբ. և ընդ.) կասկածէ ի ողէ, ի չբաւարութենէ. (առ զապաստէ)։ Couper entre deux terres. կտրել զարմատս ծառոյ ընդ հողով։ ‖ 3. Հող (գերեզմանի). գերեզմանն։ Bénir la — d'un cimetière. Ouvrir la — . Être enterré կամ inhumé en — sainte. Լինել թաղեալ յեկեղեցւոջ կամ ի գերեզմանատեղւոջ օրհնելոյ։ ‖ 3. Գետին. երկիր. հող։ — grasse, fertile, stérile. — à froment, à blé. — végétale. Բուսական հող։ — neuve. տես ի Neuf, B. ‖ 4. կաւ։ — de Lemnos. Ս. Լիմնեցի կաւ։ Տես և Terre sigillée. — à foulon. տես ի Foulon. — d'ombre. տես ի Ombre, B. — à pot կամ à potier կամ լուկ — . կաւ բրտի։ Un vase de — . Անօթ կաւեղէն։ Vase de — cuite. Անօթ խեցեղէն. անօթ ի բրծուն կամ ի նուիծուն կաւոյ։ ‖ 5. Մէկ ի չորից տարերց (քան նախնեաց). հող։ ‖ 6. երկիր։ Dieu créa le ciel et la — . La — tourne autour du soleil. Remuer ciel et — . (ետրաբ.) տես ի Remuer, 5. Être sur — . կեալ։ ‖ 7. երկիր. աշխարհ. կողմն. գաւառ։ Les terres boréales կամ arctiques, australes. Nous sommes en — étrangère. La — sainte. Սուրբ երկիր. Պաղեստին։ La — de promission, la — promise. տես ի Promission. ‖ 8. Գետին. հող. կալուած. վիճակ։ Vendre, acheter, céder une — . Le fermier d'une — . Le propriétaire d'une — . Հպատակել։ N'avoir pas un pouce de — . Չունել և ոչ քառլ մի տեղի. չունել և ոչ քարեան մի երկիր վարոյ։ ‖ 9. Ափն (ծովու, գետոյ, լճի). ցամաք։ Prendre — . Ելանել ի ցամաք։ Mettre à — . Հանել ի ցամաք։ Aller — à — . Ա. ցամաքաւն դնալ. մեռ անցանել առ ցամաքաւ. քարել առ ծովափամբ։ Որ և Côtoyer կամ Raser la — . Faire perdre — à quelqu'un dans une discussion. (ետրաբ.) Ափ ի բերան առնել, ըմբերանել զոք. արգելուլ յանպատասխանատուութիւն։ Armée de — . Ցամաքային զօրք։ La — ferme. տես ի Ferme, A. 1. ‖ 10. երկիր (անձնաւորեալ, քան նախնեաց)։ Les géants étaient fils de la Terre։ ‖ 11. (ետրաբ.) Քանակիչք երկրի. երկիր. աշխարհ։ La — se tut devant Alexandre. Սպառեաց երկիր առաջի Աղէքսանդրի։ Toute la — le sait. Գիտէ զայդ ամենայն ոք. (այլ. աշխարհ Աքարատս գիտէ այդ բանիդ)։ ‖ 12. (ետրաբ.) երկիր. երկրաւոր կեանք։ Les vrais chrétiens méprisent la — ։

Terreau (տէրօ) է. ար. 1. Հող պատրաստեալ ի փոխելոյ տերևաց և ասոց ծառոց։ ‖ 2. Պղտահառն հող (ի պէտս պատրաստութեան). Ս. ապրատհող։

Digitized by Google

Terrein (տէ-ռէյն) ե. ա. տես Terrain.

Terre-neuve (տէռ-ը-նէօվ) ե. ա. Շուն նորոյ երկրի։ Un beau —։

Terre-neuvier (տէռ-ը-նէօվիէ) ե. ա. 1. Ձկնորս որ երթայ ի Նոր երկիր [Terre-Neuve] յորս ձողածկան [morue]. *ձողածկնորս նորոյ երկրի։ ‖ 2. Նաւ ձողածկնորսաց նորոյ երկրի։ Équiper un —, կամ տնտեսել un bâtiment —։ (Տես և Banquier, B)։

Terre-noix (տէռ-ը-նուա) ե. իգ. Տունկ ինչ բուսակալ յանտառս և ի ջրարբոջ, որոյ ուտին կամճէդգին [bulbe]. *գետնընկոյզ։

Terre-plein (տէռ-ը-բլին) ե. ա. 1. Միահարթ կամ տարահարթ երեսք (հողաթմբոյ, պատուարի)։ Des terre-pleins։ ‖ 2. *Ընտնաբլուր։ Le — du Pont-Neuf։

Terrer (տէռէ) բ. ն. 1. Նորոգ հող արկանել (զծառով)։ ‖ 2. Մեփել թաթխոյց կաւով [terre à foulon] (զպատուհան)։ ‖ 3. Պպիտակացուցանել (զշաքար)։

= բ. չ. փորել զերկիր առ ի սրճանալ. սրճասոյզ լինել. բայանալ ընդ հողով։ Le lapin terre, et le lièvre ne terre pas։

= Se —. բ. ա. 1. Բայանալ ընդ հողով (ճագարաց, աղուեսաց)։ ‖ 2. Ամփանալ, պատապարիլ (գօրաց) յերաստս հազարելոյ։

Terrestre (տէռէսթր) ած. 1. երկրաւոր։ Les animaux terrestres. Հազածին, յամենաքային անասունք։ Le globe —. *Երկրագունդ. *Հողագունդ։ François d'Assise, cet ange —. Paradis —։ ‖ 2. երկրական. երկրաչին. Հողեղէն։ Des vues terrestres et charnelles. Pensées terrestres։ ‖ 3. Խոշոր. Թանձր. (Ւզ.)։ On a tiré de cette liqueur ce qu'il y avait de plus —։ ‖ 4. Ցամաքային. ոտին։ Agaric —։

Terreur (տէռէռ) ե. իգ. 1. Երկնչելիք. սոսկեցուցիչ. զարհուրանք։ Jeter la — parmi les ennemis. Remplir de —. Être saisi, glacé de —. Cette nouvelle a dissipé ses terreurs. — panique։ ‖ 2. (Խոհ.) Զարհուրեցուցիչ ոք. արհաւիրք. սոսկութիւն։ Il est la — des ennemis, des coupables։ ‖ 3. Ահ, բռնապետին ժամանակ յեղափոխութեան Գողղխացւոց. արհաւիրք։ Il périt pendant la —։

Terreux, euse (տէռէ, էօզ) ած. 1. Հողային։ Substance terreuse։ ‖ Հողախառն։ Sable —։ ‖ 3. Հողաստ. փաշոտեալ։ Il est revenu de son travail avec les mains toutes terreuses։ ‖ 4. Հողագոյն։

Terrible (տէռիպլ) ած. 1. Սոսկալի. ահաւոր. սոսկուռ. ահեղ. սոսկալի. զարհուրելի. քաղքենի։ Son aspect est —. Il devint — à ses ennemis. Un bruit, un cri —։ ‖ 2. Սոսկալի. սաստիկ։ Un vent —։ ‖ 3. (Խոհ. և ընդ.) Նորանշան. նորօրինակ. զարմանալի։ C'est un homme qui a une — humeur. Voilà une — aventure։ ‖ 4. Ոգորմելի. փցուն. գձուձ։ C'est un — faiseur de vers։

† — Enfant —. տես d'Enfant.

Terriblement (տէռիպլման) ած. 1. Սոսկաւոր, սոսկալի ինչ օրինակաւ. ահագնիւս։ Un frénétique qui roule — les yeux. On entendait les lions rugir —։ ‖ 2. Սոսկաւոր. անհնարին. սաստիկ. (ընդ.)։ Il pleut, il neige —. Manger —։

Terrien, ienne (տէռիէն, իէն') ե. Վարպետ հերկի ի բանն Grand —. 1. Տնեսուէր կամ պարտն որ ունի կալուածս բազումս։ ‖ 2. Թագաւոր որ ունի ընդ իւրեւ աշխարհս բազումս. աշխարհատէր. (Ւզ.)։

A. **Terrier** (տէռիէ) ած. ա. Papier —, կամ լոկ —. ե. ա. Գրամատիկք կամ տումար անձանց որ երկն յիշխանութեանէ տանուտէրական կալուածոյ իրիք և մանրամասն համար բաժից և հարկաց իւրաքանչիւր սրտից ի ծոցանէ. *կալուածճռամատեան։

B. **Terrier** (տէռիէ) ե. ա. 1. Գետնափոր որջ. որջ. սոր։ — de lapin. Enfumer un renard dans son —։ ‖ 2. (Խոհ. և ընդ.) Աստանձնաց. մնեանաց։ Cet homme s'est retiré dans son —։ ‖ 3. Շուն որսորդ ճագարաց և աղուեսաց։ Ցայս միտս վարքի և իրը ած. ա. Chien —։

Terrifier (տէռիֆիէ) բ. ն. Զարհուրեցուցանել. պատեցուցանել։ Il fut terrifié par cette nouvelle։

Terrine (տէռին') ե. իգ. 1. Անօթ ինչ կաւեղէն բոլորչի և տափակատակ. դաշխարան. Ս. ծափ. Ս. խեցաման։ — à mettre du lait. — à savonner։ ‖ 2. Խորափոր ինչ եփեալ ի խեցաման։ — de lièvre, de perdreaux aux truffes։

Terrinée (տէռինէ) ե. իգ. Դաշխարան մի կամ ծափ մի լի. (ընդ.)։ Une — de lait, de crème։

Terrir (տէռիր) բ. չ. 1. Գալ (կրայից) ի ծովեզրն առ ի ձուս արկանել։ La saison où les tortues terrissent։ ‖ 2. Հասանել, երկնել ի ցամաք. (բան հաւաստեցաց)։ Ցայս միտս ասի լաւ եւս Atterrir։

Territoire (տէռիթուար') ե. ա. երկիր (Տէրութեան). սահման. Հող։ Cette ville a un — fort étendu. On l'a banni du — français։

Territorial, ale (տէռիթորիալ, ալ') ած. Հողային։ Impôt —. Propriété territoriale. Armée territoriale. Աշխարհապահ, *երկրապահ բանակ։

Terroir (տէռուար) ե. ա. Գետին, Հող (մշակութեան)։ — fertile. Mauvais —. Le — de la Bourgogne est bon pour les vins։

Terroriser (տէռորիզէ) բ. ն. Զարհուրեցուցանել պատուհասիւք։ On terrorisa cette province pour la contenir։

† **Terrorisme** (տէռորիզմ) ե. ա. Զարհուրեցուցիչ վարչութիւն. *արհաւրագանութիւն։

Terroriste (տէռորիսթ) ե. ա. Կուսակից, գործակալ զարհուրեցուցիչ վարչութեան. *արհաւրական։

Terser (տէռսէ) բ. ն. տես Tercer.

Tertiaire (տէռսիէր) ած. երրորդական. (ըստ երկրաբանից)։ Terrains, formations tertiaires։

Tertio (տէռսիօ) ած. երրորդ անգամ. երրորդ։ Primo, secundo, tertio։

Tertre (տէռթր) ե. ա. 1. Բլրակ. բլրիկ։ Un château situé sur un —։ ‖ 2. Հողակոյտ, հողաբլուր (ի վերոյ գերեզմանի)։ [Դաց։

Tes (տէ) բազմաթաթն Ton և Ta սեռականն ածական։

Tesson (տէսո) ե. ա. Բեկոր ապակեղէն կամ խեցեղէն անօթոյ. խեցի։ Il s'est blessé en marchant sur un — de bouteille։

A. **Test** (տէսթ) ե. ա. 1. տես Têt, 1. ‖ 2. Պատեանք (խեցեմորթից և պորկապատեան կակղամորթից [mollusques crustacés]). խեցի։ ‖ 3. Պատեանք, խեցի (կրայից, խեցեբոց [tatou])։

B. **Test** (տէսթ) ե. ա. Le serment du Test. երդումն խոստանալ ժողովելոյ զդէմափոխութիւն և զմեծարանս որոյ կուսին և սրբոց (առ Անգլիացիս). երդումն փորձոյ։

Testacé, ée (տէսթասէ) ած. խեցեմորթ։ Les animaux testacés, du genre —։

Digitized by Google

= ե. ս. խեցեմորթ։ Les huîtres, les moules, les escargots sont des testacés։

Testament (թեսթամոն) ե. ս. կտակ. անգործ. անգործադիր։ Faire son —. Donner, léguer par —. Տալ, թողուլ կտակաւ. *կտակել։ — ab irato, olographe. On a fait casser le —. Ouvrir un —։

— L'Ancien Testament. Հին կտակարան։ Le Nouveau Testament. Նոր կտակք, կտակարան, Աւետիք։

Testamentaire (թեսթամոնթէր) ած. կտակի. *կտակական. անդործական։ Disposition —. Exécuteur —. *կտակակատար։

Testateur, trice (թեսթատէօր, թրիս) ե. կտակագիր։ La volonté, l'intention du —։

Tester (թեսթե) բ. ն. կտակագրել։ Il est mort sans avoir testé. Մեռաւ անկտակ։

† **Testiculaire** (թեսթիկիւլէր) ած. երկտուրեայց։

Testicule (թեսթիկիւլ) ե. ս. երկտուրիք. երկտուրեայ. երկտուրեակք. կարկտուրք. Ս. երկոցք. Ս. կոկորդիք. Ս. ամորձիք. Ս. ձուանք. Ս. ձուք. Գ. կոկորդ։ Le — droit. Le — gauche. Les testicules. Homme qui n'a qu'un —. Այր մի երկեայ։

Testif (թեսթիֆ) ե. ս. Յամառ. ստահակ։

Testimonial, ale (թեսթիմոնիալ, ալ) ած. Վկայական. վկայական. վկայական։ Lettres testimoniales։

Teston (թեսթոն) ե. ս. Հին ինչ դահեկան արծաթի (առ. Գազրիացիս). արքայապատկեր դահեկան։

Testonner (թեսթոնե) բ. ն. Յամառել, յապգապել, խոպոպել զՀերս. (Վէ.)։ Il se fit — par le baigneur։

Tête (թէթ) ե. ս. 1. տես Tesson. ‖ 2. տես Scorificatoire. ‖ 3. Գանգ. (Վէ. այժմ ասի Crâne)։ ‖ 4. տես Test, A. 2, 3.

Tétanique (թեթանիք) ած. *փայտացմանն (մկանց մարմնոյ)։ Accident —։

Tétanos (թեթանոս) ե. ս. Զրկումն և կարկամութիւն մկանց [muscle] մարմնոյ. *փայտացումն. ազգ հիւանդ։

Tétard (թէթար) ե. ս. 1. Ձագ գորտոյ. Գ. շերեփիկ. Գ. գորտան գդակ։ Le — paraît sous la forme d'un poisson ayant la tête très grosse et une queue mince։ ‖ 2. Ուռկաւոր, *գնգապլատն սուր։ Des saules taillés en têtards։ [սոխիք. (ընդ.)։

Tétasses (թէթաս) ե. հ. յե. Թոշոլ և կախեալ

Tête (թէթ) ե. հ. 1. Գլուխ. կատափն։ Le sommet, le haut de la —. Գագաթին։ Avoir la — pointue. Լինել սրագլուխ, երկակատափն։ La — d'un cheval, d'un lion, d'un oiseau, d'un poisson. De la — aux pieds. Յոտից մինչև գլուխ. յոտից մինչև գատարատեան գլխոյ։ La — en bas. Գլխիվայր։ Trancher la — à quelqu'un. Հատանել, բառնալ զգլուխ ումեք. գլխատել. կատափել։ Porter la — sur un échafaud, sur l'échafaud. Գլխատել ի կատափեան։ Donner կամ Piquer une —, կամ Se jeter dans l'eau la — la première. Յարձակիլ ի ջուրս գլխիվայր։ Il s'y est jeté la — la première. (ընդ. և ընդ.) Միջամուխ եղև անխորհրդապար ի գործ վտանգաւոր. գիրկս էարկ զգաղիս. եգ զգլուխ իւր ի կշիռս. եւս զանձն ի կշիռս։ Avoir la — près du bonnet. տես ի Bonnet, 1. Ne savoir où donner de la —. տես ի Donner, բ. ն. 4. Attirer sur sa —. (ընդ.) Ածել ձգել ի վերայ անձին, կորզել յանձն, կոչել, հրաւիրել (զբազկութիւն կամ զաւելութիւն ուրուք)։ Laver la — à quelqu'un. տես ի Laver, 1. Par-dessus la —. տես ի Dessus. Lever la —. 1. Համբառնալ, կանգնել զգլուխ։ ‖ 2. (ընդ.) Գլուխ ամբառնալ. համարձակիլ. հպարտանալ։ Aller — կամ la — levée. տես ի Levé, 1. — baissée. 1. (ընդ.) Յանուանս, կաւբարար (արկանել զանձն ի վտանգ)։ ‖ 2. Աներկիւղ, քաջալերեալ (ձեռն ի գործ արկանել)։ ‖ 3. Անչոր բարգ (անկանել ի խորխորատս, յօրոգայթ)։ Il y donne — baissée. Jeter à la —. տես ի Jeter, 11. Tenir կամ Faire — à quelqu'un. (ընդ.) Հաւասարակ կալ. զգեմ ունել. գիմակալ լինել։ Mettre un homme en — à quelqu'un. (ընդ.) Հանել զոք ընդդէմ ուրուք։ Avoir quelqu'un en —. (ընդ.) Ունել զոք նախանձընդդէմ, հակառակորդ, ոսոխ։ Turenne avait en — Montecuculli. "Dans cette terrible journée . . . où, avec l'élite des troupes, il avait en — un général si pressant." Boss. *L. de Bourb.* Le poisson commence toujours à sentir par la —. (ասաց.) Զսուին ի գլխոյն ակսանի հոտել. պատէ պարան ծօփոյ։ ‖ 2. Գլուխ (ի բաց Հատակ ի մարմնոյն). կառափն։ La — d'Orphée qui faisait encore de la musique. La — d'un âne. Խալամ իշոյ։ Les cornes d'un bélier avec la —. Եղջերք խոյի խալամվին։ — de Méduse. տես ի Méduse. ‖ 3. Վտան գլխոյ ծածկեալ հերովք. գլուխ։ Recevoir un coup à la —. En tombant, il a failli se fendre la — — nue. Անծածուկ գլխով. գլխիբաց. բացագլուխ։ ‖ 4. Ներքին կողմն գլխոյ. գլուխ։ Je souffre de la —. Գլուխ իմ ցաւէ։ Avoir la — pesante. Ունել գլխածանրութիւն, ծանրագլխութիւն։ Porter à la —, Monter à la —, Donner dans la —. տես ի Porter. A. բ. ն. ի Monter, բ. ն. 12. ի Donner, բ. ն. 5. Fendre la — à quelqu'un. տես ի Fendre, 1. Rompre la — à quelqu'un. (ընդ.) Աշխատս առնել զոք (առասիկ ինչ բարբառով կամ թախանձագոյնիչ բանիւք). (տե. մեկուն գլուխը առնել, ճաքեցնել)։ Se rompre la — à quelque chose. Աշխատս առնել զիւր մխոց. արկանել աշխատութիւն մտաց։ Crier à tue- —, à pleine —, du haut de sa —. Գոչել մեծաձայն. ազազակել ի ձայն բարձր, ի բոլոր զօրութենէ։ ‖ 5. Եղջերք (եղջերուի)։ Le cerf a mis bas sa —. Faire sa —. Բառաննել եղջերաց (եղջերուի)։ ‖ 6. Գաւակիք, քանգակ, նկար գլխոյ. գլուխ։ Une belle —. Une — antique. C'est une — du Titien։ ‖ 7. Երկայնութիւն գլխոյ ձիոյ (ի ձիարշաւս)։ Ce cheval se l'a emporté que d'une —։ ‖ 8. Երեսք (դահեկանի). գաւակիք։ ‖ 9. Հերք. գեզք. մազ։ Avoir la — belle. Il a la — frisée. — naissante. տես ի Naissant. — à perruque. տես ի Perruque. ‖ 10. Գլուխ. Հոգի. այր. մարդ։ Par —. Անգլուխ. ըստ գլուխ. ըստ բերան. ի մարդ. ըստ մարդութեան. առ այր. (տե. մարդ գլուխ)։ Le traiteur prend tant par —. Une rente sur plusieurs têtes։ ‖ 11. Գլուխ. անձն. ազ։ Les dangers que je crains pour une — si chère. — couronnée. տես ի Couronné, 1. ‖ 12. Գլուխ. կեանք։ Hasarder sa —. Դնել զգլուխ իւր ի կշիռս. տալ զանձն ի կշիռս. արկանել զանձն ի վտանգ։ Mettre la — de quelqu'un à prix. Խոստանալ արծաթ այնմ որ սպանանիցէ զոք։ J'en réponds sur ma —. Գլխապարտ գտայց ինասան։ ‖ 13. (ընդ.) Գլուխ. միտք։ Monter la — à quelqu'un. Բարբառել զմիտս ուրուք. (տե. մեկուն գլուխը առքցնել, բանկցնել)։ Remonter la — de quelqu'un. Գանձալերել, սրատապեղել զոք։ Il a la — dure. տես ի Dur. Avoir martel en —. տես ի Martel. En faire à sa — agir à sa —. տես ի Faire, A. Faire un coup de —, un coup de sa —. տես ի Coup, 11. Avoir de la —.

Digitized by Google

1. Աստղ ունել. լինել. մտացի. մտաց ածր լինել։ ‖ 2. Ցամաք, կամնապարտ լինել։ Avoir la — légère. Լինել ի մտաց թեթեւ, թեթեւամիտ։ Perdre la —. տես ի Perdre, 4. La — lui tourne. տես ի Tourner. Autant de têtes, autant d'avis կամ d'opinions. (ած.) տես յ'Autant.

‖ 14. (ետ.) Պղծութիւն։ տաղտ միտք. խելք։ La — est partie. Il a la — fêlée, mal timbrée. տես ի Fêlé. Il a des chambres vides à louer dans la —. տես ի Chambre, 1. ‖ 15. Գլուխ. գլխատոր. առաջնորդ. պետ։ Choisir une —։ ‖ 16. Գլուխ. գագաթն. կատար։ Une montagne, un chêne qui porte sa — jusque dans les nues։ ‖ 17. Գլխատն. ինչ. գլուխ։ La — d'un marteau, d'une cognée. Boulet à deux têtes. տես ի Boulet, 1. La — d'un clou, d'une épingle։ ‖ 18. Բոլորչի ծայր (ոսկեր, ըստ անգամսնդիսեաց). գլուխ։ La — du fémur, de l'humérus։ ‖ 19. Վերին գլուխ (անկաց)։ Des têtes d'artichaut. — de pavot. Գլուխ, Ս. կոնդակ խոչոնչի։ ‖ 20. Սաոքին գլուխ (անկաց)։ La — d'un oignon, d'un poireau։ ‖ 21. Գլուխ (գիսաւոր աստղ)։ La — et la queue d'une comète. La — du dragon. տես ի Dragon, 7. ‖ 22. Գլուխ. սկիզբն. առաջ։ La — d'un canal, d'un bois, d'un chemin. — de pont. Խելք կամրջի. կամրջախելք։ Il a mis une belle préface à la — de son livre։ ‖ 23. Աստղ (զօրաց)։ La — d'une armée, d'une colonne, d'une compagnie. La — d'un cortège. Marcher à la — de l'armée. Խաղալ ի գլուխ բանակի. Հրամայատար լինել. առաջնորդել։ [լուգոյին ցորեան։

— de vin. Աստղին մղած գինւոյ։ — du blé. Ընտրեալ։

= De —. Ած. առ. ի մտաց։ Calculer de —։

— — à —. Ած. առ. Միոյն ընդ միոյն. միոյն ընդ միոյնէ. (առ. գլուխ գլխի տուած)։ Parler, dîner — à —։ Ել. ած և խրբ ն. ա. Աստիճանին խոստկութիւն երկուց։ Ils ont de fréquents — à —։

= — pour —. Ած. առ. Դէմ առ դէմ. դէմ յանդիման. (առ. գլխի գլխի)։ (ձգ.)։ Ils se rencontrèrent dans la rue — pour —։

† **Tête-bêche** (տ՚տէ-պէշ) Ած. առ. Յետ առ գլուխ։ Ils étaient dans le même lit, mais couchés —։

† **Tête-bleu** (տ՚տէ-պլէ) Այո՛։ Ցիշոց ինչ։ (Մեղմիական ասացուած փոխանակ Tête Dieu)։

Teter կամ ըստ սմանց **Téter** (տէտէ, տետէ) բ. ն. Ծծել զկաթն (մեր, գոյնկի, մտաւակ անասնոց). դնել զասին, զկաթն (մօր)։ — une femme, sa nourrice, une chèvre։ Աճ եւս անխնդիր. Cet enfant ne tette plus։

Tétière (տ՚տիե՛) ն. Ած. 1. Գլխակ (նորածին մանկան)։ ‖ 2. Գլխատոց (երիվարի)։

Tetin (տէտին) ն. ա. 1. Գաւակ ասեան (կնոջ և ասեն մորթոյ)։ ‖ 2. Սաթն. Ս. ծիծ. (ձգ.)։

Tetine (տէտի՛ն) ն. Ած. 1. Սաթն (կովու կամ մտաւակ խոզի և կերակուր)։ — de vache, de truie. Manger de la —։ ‖ 2. (ետ.) Գոգաձեւ (զգաստից ի հարսնացոյ հրամայեալ կամ ասրճանակի)։

Teton (տէտո՛ն) ն. ա. Սաթն (կնոջ). տես. Ս. ծիծ։ Un — blanc. Une nourrice qui donne le — à son enfant։

Tetonnière (տէտոնիէռ) ն. Ած. Կին որ ունի ասթեան մեծամեծս. *Մեծասաննի կին. (ած.)։

Tétracorde (տետրա-ծորտ) ն. ա. Չորեքաձայն քնար հնոցեանց։ [սմանց Ած. տես Stater.

Tétradrachme (տետրա-տրաքմ) ն. ա. և ըստ Ցեղ. Ստակ չորեքդրամեան։

Tétradynamie (տետրա-տինամի) ն. Ած. Գաւառակարգութիւն մանկաց որ ունին արձայս [étamine] վեց, չորս երկայնագոյնս և երկուս կարճս. *Չորեքզօրութիւն։

Tétraèdre (տետրա-էտր) ն. ա. *Չորեքանիստ (Հաստատուն մարմին, ըստ երկրաչափից)։

Tétragone (տետրա-ղո՛ն) ած. Չորեքանկիւն. չորեքկուսի. (ըստ բնագրամարից)։ Capsule —։

† **Tétragramme** (տետրա-կրամ) ած. Չորեքգրեան։

= ն. ա. Չորեքգրեան անուն Աստուծոյ (ըստ Հրէից)։

Tétralogie (տետրալոյի) ն. Ած. Բանաստեղծութիւն չորից թատերախաղաց, յորոց երեքն էին ողբերգութիւն, իսկ չորրորդն՝ խեղկատակութիւն (առ նախնիս Ցոյնս)։ *Չորեքբանութիւն։ (Տես Trilogie)։

† **Tétramètre** (տետրա-մետր) ած. *Չորեքչափեան (տող բանաստեղծութեան ցունաց և Հռովմայեցւոց)։

Tétrandrie (տետրա-նտրի) ն. Ած. Գաւակաթգութիւն անկաց՝ որոց ծաղիկ ունի արձայս [étamine] չորս (ըստ դասութեան Լիննէի)։ *Չորեքարձայութիւն։ [(ծաղիկ)։

† **Tétrapétale** (տետրա-պետրալ) ած. *Չորեքթերթեան

Tétrarcat կամ **Tétrarchat** (տետրարգա, -քա) ն. ա. Իշխանութիւն, պատիւ չորրորդապահի. չորրորդապահութեան. չամշտութիւն։

Tétrarchie (տետրարգի) ն. Ած. Չորրորդ մասն Տիրութեան կամ երկրի երկիր. չորրորդապահութիւն։

Tétrarque (տետրարգ) ն. ա. Չորրորդապահ.

Tétras (տետրա՛) ն. ա. Ապտ մեծի ցախաքլորոյ [coq de bruyère]։ [սամար։

Tétrastyle (տետրա-սթիլ) ն. ա. *Չորեքսիւնեան

† **Tétrasyllabe** կամ †**Tétrasyllabique** (տետրա-սիլլապ, տետրա-սիլլապիք) ած. Չորեքհնգեան. *Չորեքվանկեան. քառավանկ։ (Որ և †Quadrisyllabique)։

Tette (տետ՚) ն. Պատուկ ասեան (մտաւակ անասնոյ)։ — de chèvre, de truie։

Têtu, ue (տետը) ած. Ցամաք. յամառատ. կամապաշտ. (առ. պնդագլուխ)։ Cette petite fille est bien têtue։

† = ն. ա. Մարմ ինչ քարահատաց։

† **Teuton, onne** (տէօտո՛ն, ն՚) ած. Տեւտան. տեւտանեան (ազգ, լեզու)։

Teutonique (տէօտոնիք) ած. Տեւտանեան։ Chevaliers Teutoniques. L'ordre Teutonique։

Texte (տեխտ) ն. ա. 1. Բուն օրինակ. բնագիր. բնամօտառեան։ Le — de l'Écriture sainte. Le — hébreu, grec, arménien. Le — de la Vulgate. Traduction imprimée avec le — en regard. Restituer un —։ ‖ 2. Բնաբան (քարոզի). բնագանութիւն. դիր բանի։ Ce prédicateur a pris un beau —. Revenir à son —. (ետ.) Դարձեալ ի վէր երկանել ի կարգ բանիցն։

— Gros —. Մեծ ինչ նշանագիր տպագրութեան։ Petit —. փոքր նշանագիր տպագրութեան։

Textile (տեխտիլ) ած. Հիւսելի. անկանելի։ L'amiante est une pierre —. Le chanvre est une plante —։

= ն. ա. Հիւսելի նիւթ։ Le coton est un —։

Textuaire (տեխտուէռ) ն. ա. Բնագիր առանց մեկնութեան։ Un — de la Bible։

Textuel, elle (տեխտուել) ած. 1. Որ ի բնագրի. անդսաին ի բնագրէ։ ‖ 2. Հաւատարիմ բնագրի. բնագրական։ Citation textuelle։

Textuellement (տեխտուէլման) ս. Հաւատարիմ բնագրի. բան առ բան ի բնագրէ։ Il cite toujours —։

Digitized by Google

Texture (տէքսթիւռ՛) ս. իգ. մ. Հիւսուածք. հիւսուածք. անիւսուածք. (խորհ.) ‖ 2. (փոխ.) Հիւսուածք. յօրինուածք. La — des parties d'un corps. La — d'un poème.

† **Thalassocratie** (թալասսոքրասի) ս. իգ. Ովկիանոսի իշխանութիւն. ծովակալութիւն.

Thaler (թալէր) ս. ար. Արծաթի գաւհեական մէկ գերմանացւոց. *թալէր.

Thallium (թալլիում՛) ս. ար. Մետաղ մը. *թալլիան.

Thalweg (թալվեկ) ս. ար. մ. Գիծ հոսանաց հեզոցանաց. *ձորուզիծ. *ուղիագիծ. ‖ 2. Մթնչին գիծ հոսանաց Ռուրց գետոյ. Le — du Rhin.

† **Thapsie** (թափսի) ս. իգ. Տունկ մը. պրիսկ.

Thaumaturge (թօմատիւրժ՛) ած. Զքանչելագործ. նշանագործ. հրաշագործ. Saint Grégoire Thaumaturge. Վարի և իբր ս. ար. Un —.

Thaumaturgie (թօմատիւրժի) ս. իգ. Զքանչելագործութիւն. հրաշագործութիւն. La — tenait une grande place dans les doctrines d'Apollonius de Tyane.

Thé (թէ) ս. ար. մ. Թուփ մը ճիւղաց և ցազանաց. *թէի. — vert, noir. Boîte à —. ‖ 2. Ըմպելի ի տերեւաց թէոյ. *թէի. Boire, prendre du —. ‖ 3. Ս. Հրաւիրէք [collation] յարուա մատուցանի թէյ հրաւիրեալց. *թէյըմսիութիւն. *թէյարբաք. Il y a — chez madame une telle. Je suis invité à un —.

— suisse կամ de Suisse. Խառնուած պէտպէտ անուշահամ անկաց Ալպեսից. Հելուետական թէյ.

† — du Mexique. տես Ambroisie du Mexique.

Théâtin (թէատէն) ս. ար. Անուն կրօնաւորաց հաստատելոց ի ԺԶ դարուն ի Պիետրոսէ կարաֆֆայ [Caraffa] յեպիսկոպոսէ թեատէ [Chieti, լա. Theate] քաղաքի խաալեացւոց. թէատեան.

Théâtral, ale (թէատրալ, լ՛) ած. *թատերական. *թէատրոնական. Action, expression théâtrale.

Théâtralement (թէատրալմանի) մ. մ. Ըստ կանոնաց թէատրոնի. ‖ 2. *թատերական իմն օրինակաւ. On lui reproche d'être mort —.

Théâtre (թէատր) ս. ար. մ. Թատր. թէատրոն. տեսարան. Ouvrir un —. L'administration, le directeur d'un —. ‖ 2. Տեղատրան. տեսարան. տարածատր. (Որ և Scène). Le devant, le bord, le fond du —. Jouer sur le —. Les personnes de —. խաղալիկք թէատրոնի. գաւառանք. Ս. գերատանք և գերատանուհիք. Une femme de —. Կին թէատրոնիկեան. ‖ 3. Անուանի գաւառանց. գաւառանութիւն. *գերատանութիւն. Quitter le —. Renoncer au —. ‖ 4. Բանագործական, *թատերական քերթողութիւն. թէատրոն. Les règles du —. ‖ 5. *թատերական քերթուածք մատենագրի. թատերախաղք. թէատրոն. Le — de Corneille. ‖ 6. (փոխ.) Թատր. տեսարան. տարածարէզ. Le monde est un grand —. Cette province est le — de la guerre.

Thébaïde (թէպտէ) յա. ած. իգ. մ. Անապատ եգիպտացւոց աշխարհին ուր կեցին նախնի վիրիսակեացք. թերայիդ. ‖ 2. (փոխ.) Անապատ. վիրիսանոց. թերայիդ. Il s'était fait une Thébaïde au milieu de Paris.

† **Thébain, aine** (թէպէն, ին՛) ած. Թերացական. թերացիք.

Théière (թէյէր՛) ս. իգ. Անօթ թէյի. *թէյաման.

Théiforme (թէիֆորմ՛) ած. *թէյակերպ. *թէյանմման. Infusion —.

Théisme (թէիզմ՛) ս. ար. *Աստուածագործանութիւն. [թիւն.

Théiste (թէիզդ) ս. Որ գաւանի զգայութիւն Աստուծոյ. *աստուածագործ. աստուածածան.

— ած. *Աստուածագործական. *աստուածածանական. Un philosophe —. Une philosophie —.

† **Théilite** (թէիլիդ) ս. իգ. Տեսակ կամ բարբարոսեան պրանկանց առեանց. *պղպեղաքար.

Thème (թեմ՛) ս. ար. մ. Դիր բանի. բնաբան. նիւթ. ‖ 2. Նիւթ թարգմանութեան (աշակերտի յօտար լեզու). — difficile, aisé. — grec. ‖ 3. Շարագրութ, շարագրութիւն (աշակերտի). Il a bien fait son —. Faire un — en deux façons. Կրկին յօրինել պշտպագրածն տղոյվ գործնատ ծովք բանիդ. ‖ 4. Աստուա (բայից, բառ քերականաց). ‖ 5. Աստղին դէմ (աստղաբանական նորելայի, ի ժոյն քերականութեան). ‖ 6. Բուն, գլխաւոր եղանակ (երգոց). ‖ 7. Դիր, կայան (տատեղաց ի ժամու ծնեղեան ուրուք, բառ աստեղագիտաց կամ քաւգնից). ‖ 8. Գաւառ պահպանել ի լեգէանի զօրաց (ի Սատրին կայսերութեան). թեմ. Le — de Macédoine.

Thémis (թէմի) յա. ած. իգ. մ. *Դիցուհի արդարութեան (բառ առասպելաց). թեմիս. ‖ 2. (փոխ.) Արդարութիւն. Les arrêts de Thémis.

† **Thénar** (թէնար) ս. ար. կարկառեալ մսեան մկանց [muscle] բոյն մատին ձեռին.

Théocratie (թէ՛օքրասի) ս. իգ. Աստուածապետութիւն.

Théocratique (թէ՛օքրատիք) ած. Աստուածապետական. Les Juifs ont vécu longtemps sous le gouvernement —.

Théodicée (թէ՛օդիսէ) ս. իգ. մ. Արդարութիւն Աստուծոյ. աստուածեղկէն արդարութիւն. ‖ 2. Ջատագովութիւն աստուածեղկէն տեսչութեան.

Théodosien (թէ՛օդոսիէն) ած. ար. Թէոդոսի երկրորդի. Թէոդոսեան. Le code —.

Théogonie (թէ՛օգոնի) ս. իգ. մ. Աբջանական պրուքիւն հեթանոսաց. աստուածածնութիւն. La — des Grecs, des Perses. ‖ 2. Գիրք ատաւած ինչ հեթոգիայ. աստուածածնութիւն.

Théologal (թէ՛օլօղալ) ս. ար. *Կանոնիկոս աստուցիչ աստուածաբանութեան. Les théologaux de Paris, de Sens.

Théologale (թէ՛օլօղալ՛) ած. իգ. Աստուածաբանական (առաքինութիւնք, որ են հաւատոյ, յուսոյ, սիրոյ).

— ս. իգ. Պաշտօն, պատիւ ուսուցչի աստուածաբանութեան. ուսուցչութիւն աստուածաբանութեան.

Théologie (թէ՛օլոժի) ս. իգ. մ. Աստուածաբանութիւն. աստուածիմաստութիւն. La — catholique. La — protestante. Somme de —. ‖ 2. Աստուածաբանական վարդապետութիւն. աստուածաբանութիւն. La — des Pères. Une — sublime, profonde.

Théologien (թէ՛օլոժիէն) ս. ար. մ. Աստուածաբան. աստուածախոս. Grand —. Docte, subtil —. Եվ և յիգականն Théologienne. Elle veut passer pour théologienne. ‖ 2. Ըստանող աստուածաբանութեան.

Théologique (թէ՛օլոժիք) ած. Աստուածաբանական. աստուածախոսական. Question —.

Théologiquement (թէ՛օլոժիքմանի) մ. Ըստ սկզբանց աստուածաբանութեան. աստուածաբանաբար. աստուածաբանօրէն. Il a répondu —.

† **Théopaschite** (թէ՛օփաշիդ) ս. ար. Քրիստոս, հիմն. սխալանաց. աստուածանչարչար.

Théophilanthrope (թէ՛օֆիլանթրոփ) ս. ար. Ա-

Digitized by Google

հաւն ազանդատարտց Գեղդիացւոց յամին 1796 որ առաջնորդեալ էին հաւատալ ևւեթ ՅԱստուած և սիրել զմարդիկ. *աստուածասիրագործութիւն։

Théophilanthropie (Թէ՛օֆիլ-անթրոփի) ն. իգ. *Աստուածասիրադործութիւն։

Théorbe (Թէ՛որպ) ն. ած. տես Téorbe.

† **Théore** (Թէ՛որ՛) ն. ած. Պատգամաւոր, հրեշտակ Աթենացւոց որ երթայր զՏէս մաղթանաց դէպ ի Դելփիս և ի Դելոս։

Théorème (Թէ՛որէմ՛) ն. ած. Յատկապրութիւն կամ նախադասութիւն տեսական ինչ ճշմարտութեան, զոր մարթի է ապացուցանել. հայեցողութիւն։

Théoricien (Թէ՛որիսիէն) ն. ած. *Տեսագէտ. *տեսականագէտ։

A. **Théorie** (Թէ՛որի) ն. իգ. 1. Տեսական վարդապետութիւն. տեսականն. տեսականութիւն. տեսութիւն. տեսաւած։ La — en est belle, mais la pratique en est difficile։ ‖ 2. Պիգրանք զինուորական հրամանատց, շարժմանց։ Cet officier connaît bien la —։ ‖ 3. Ընտանի զինուորական շարժմանց։ Il y a — tous les soirs։

B. **Théorie** (Թէ՛որի) ն. իգ. Պատգամաւորութիւն, հրեշտակութիւն զոր ամէն ամի առաքէին Աթենացիք ի Դելփիս և ի Դելոս։ [Cours — et pratique։

Théorique (Թէ՛որիք) ած. Տեսական. հայեցական։

Théoriquement (Թէ՛որիքման) մ. *Տեսականօրէն։ Traiter une matière —։

Théosophe (Թէ՛օսֆ) ն. ած. կարծեալ հոգեառ. աստուածծիմաստ. աստուածծիմոց։

Théosophie (Թէ՛օսֆի) ն. իգ. կարծեալ հոգեառութիւն. աստուածծիմաստասիրութիւն։ [կան։

† **Théosophique** (Թէ՛օսֆիք) ած. Աստուածծիմաստասիրական։

† **Théotisque** (Թէ՛օդիսք) ած. տես Tudesque.

† **Thèque** (Թէք՛) ն. իգ. *Պահարակ (մեռելոց, քան անկագրոցս)։ Fր և Urne։

Thérapeutes (Թէրաբէ՛ութ՛) ն. ած. յգ. Միանձնաւք հրէայականք որ կեանս վարէին հայեցողականս և խաստիգրօնս. հանգստարարք։ Les — étaient une branche des Esséniens։ [բաց։ La vie —։

A. **Thérapeutique** (Թէրաբէութիք) ած. Հանգստարար.

B. **Thérapeutique** (Թէրաբէութիք) ած. Տածողական. *հիւանդաստածական։ Moyens thérapeutiques։

— ն. իգ. Տածողութիւն. *հիւանդաստածութիւն։ Cours, manuel de —. Étudier la —։

Thériacal, ale (Թէրիական, ա՛լ) ած. *Թերիական։ Essence, herbe, eau thériacale։

Thériaque (Թէրիաք) ն. իգ. Թերիական. Թիւրական. գազանական դեղ. անգիզայ. Իրէնաք։ — de Venise. La — agit surtout comme calmant։ [Eaux thermales։

Thermal, ale (Թէրմա՛լ, ա՛լ) ած. *Ջերմական։

Thermantique (Թէրմանթիք) ած. Գրգռիչ, ջերմացուցիչ (դեղ, բան բժշկաց)։ Վ. արի և իբր ն. ած. Un —։

Thermes (Թէրմ՛) ն. ած. յգ. 1. Բաղանիք։ Les — de Julien dont des restes se voient à Paris։ ‖ 2. Ջերմ ապրիւրք. ջերմանոցք. ջերմուկք։ Les — de Bagnères de Luchon։

Thermidor (Թէրմիտո՛ր) ն. ած. Ամառանանձրեւ ամիս առաջնոյ ընկերհաշտութեան Գազդիացւոց. ջերմուսր. (19 յուլիս–18 օգոստոս)։

Thermidorien, ienne (Թէրմիտորիէն, իէն՛) ած. *Ջերմնաւրեան (կուսակցութիւն ի Գազդիա, որ յինն ամսեանն ջերմնաւրի ամին երկրորդի (1794) տապալեցոյց պիռոբեսպիէր)։ Parti —։

— ն. ած. *Ջերմնաւրեան։ Les thermidoriens։

† **Thermo-lampe** (Թէրմօ-լանփ) ն. իգ. Ա. Սարսուած (appareil) լուսաւորելոյ և ջեռուցանելոյ զանձնեակս. *Ջերմալապտեր։

Thermomètre (Թէրմոմէթր) ն. ած. 1. Գործի յուցիչ ջերմութեան կամ ցրտութեան. *Ջերմանչափ։ — de Réaumur, de Fahrenheit. — centigrade. Le — descend։ ‖ †2. (փոխ.) Նշան. նշանակ։ La bourse et le taux des fonds publics sont le — de la confiance publique։

Thermométrique (Թէրմոմէթրիք) ած. *Ջերմանչափական։ Échelle —։ [*Ջերմանչափ։

† **Thermoscope** (Թէրմոսքոփ) ն. ած. Գործի ինչ.

† **Thésaurisation** (Թէզորիզասիօն) ն. իգ. Գանձումն։

Thésauriser (Թէզորիզէ) բ. ն. Գանձել. ինչս, կարասի ժողովել։ Cet homme thésorise, aime à —։

— բ. ն. (փոխ.) Գանձել. կուտել։ Il vivait sur le savoir qu'il avait thésaurisé dans sa jeunesse։

Thésauriseur, euse (Թէզորիզէօր, եօզ՛) ած. և ն. Գանձող. ընչաժողով. (խրբ)։

Thèse (Թէզ) ն. իգ. 1. Դիր բանի. խնդիր. բնաբան։ Posons d'abord la —. Vous sortez de la —. Une pareille — ne peut se défendre։ ‖ 2. Յառաջագրութիւն կամ խնդիր փիլիսոփայական, աստուածաբանական, բժշկական, այլոցիք հանդիպած, զոր պաշտպանեն հրապարակաւ ի գպրոցս. մեջբառումն. պաշտպանութիւն. *բանասիրութիւն։ Ses thèses sont hardies, téméraires. Cet étudiant prépare sa —։ ‖ 3. Հանդէս մեջբառման, պաշտպանելոյ։ Assister à une —. Présider à une —. Soutenir — pour quelqu'un. (փոխ.) Ջատագով մեջբառել ուսոք։ ‖ 4. Թերթ կամ տետր յորում տպագրեալ են պաշտպանելի խնդիրք կամ յառաջագրութիւնք. տետր խնդրոց։ — magnifique. — de satin. Distribuer des thèses։

Thesmophories (Թէսմոֆո՛ր) ն. իգ. յգ. Տօնք զոր կատարէին կանայք Աթենացւոց քաղցրկին ի պատիւ Դեմետրեայ [Cérès] դից. Թեսմոֆորեանք։

Thesmothète (Թէսմոթէթ) ն. ած. Ա. առնական Աթենացւոց պատիւական օրինաց. օրինադիր։ Le nom de — était affecté aux six derniers archontes։

† **Thétis** (Թէթի՛ս) յգ. ած. իգ. 1. *Դիցանդիր ծովու (բան առասպելից). Թեթիս։ ‖ 2. (փոխ.) Ծով։

Théurgie (Թէուրժի՛) ն. իգ. կարգալն գդիս բարեբարս. *դիցահմայութիւն. աստուածագործութիւն։ La — était opposée à la goétie։ [Opération —։

Théurgique (Թէուրժի՛ք) ած. *Դիցահմայական։

Thibaude (Թիպո՛դ) ն. իգ. Խաղաքարշ հիւսուածք ի մազոց կովու առ ի դրաստակել զներքին կողմն գոգոց [tapis]։

Thlaspi (Թլա՛սփի) ն. ած. Տունկ ինչ բաւարար ի ջարբի և յատացին տեղիս։

† **Thomisme** (Թոմի՛զ) ն. ած. Վարդապետութիւն սրբոյն Թովմայի Ակուինացւոյ զնախասահմանութենէ և զշնորհաց. *Թովմայութիւն։

† **Thomiste** (Թոմի՛ս) ն. ած. Հետեւող վարդապետութեան սրբոյն Թովմայի Ակուինացւոյ. Թովմայական։

Thon (Թո՛ն) ն. ած. Մեծ ձուկն ինչ ծովու. Ա. սրբաձուկն. Ա. Թիւնոս։ — frais. — mariné։

† **Thonnaire** (Թոնե՛ր) ն. իգ. Ըռւկան որսալոյ զսրբաձուկն կամ զԹիւնոս։

† **Thonnine** (Թոնի՛ն՛) ն. իգ. Յազեալ սրբաձուկն։

Digitized by Google

Thoracique (թօ-ռա-սիք) ած. ս. կրծքից. *կրծական. *լանջական: Artères, veines thoraciques: ‖ Ց. Օգտադործուած կրծքից (գիրք): Որ և. Pectoral: [տաւն:

Thorax (թօ-ռաքս) է. ռ. կուրծք. լանջք. Ս. Թոք-

Thridace (թրի-տա-սէ) է. իէ. Հագարի [laitue] խեժ: Sirop de —:

Thrombus (թրոմ-պիւս) է. ռ. Ա.յտուածի փոքրիկ գլուխանով երակի հատուկոյ. արիւն: [cyprès]:

Thuia կամ **Thuya** (թիւ-իա) է. ռ. Ազգ մի հաճարենի

Thuriféraire (թիւ-րիֆէ-րէր) է. ռ. ս. կղերական որ կրէ գրաբուռառ և ձիանկանոն յեկեղեցւոջ. *բռաբուռառակիր: ‖ †Ց. (է-ռ-պ.) Խնկածուռ. խնկարկուռ. փաղաքուռչ:

Thyade (թիւ-ա) է. իէ. տես Bacchante, 1.

Thym (թէն) է. ռ. Տունկ մի անուշահոտ. ուրց. թիւմ: Les abeilles sucent le —:

† **Thyméléес** (թիմելէ) է. իէ. յէ. Ազգ մի երկբլթակ [dicotylédone] անկոց:

Thymus (թիմ-ուս) է. ռ. Գեղձ [glande] մի յետուռա կողմանէ կրծոսկրիդ [sternum]. *թիւմոս: C'est le — du veau, que nous mangeons sous le nom vulgaire de ris de veau:

Thyroïde (թիռ-օյտ) ած. *վահանակերպ (ածուռ [cartilage] և գեղձ խռչափողոյ [larynx], ըստ անգամուռ գիտուոց): L'accroissement anormal de la glande — forme le goitre: (Ըստ Լիգրէի տալի է Thyréoïde):

Thyrse (թիռս) է. ռ. Նիզակ Սպանգարամեան և տաուռածապարծրակոց [bacchante] պատռել տերեւալից ուռուզի արիւղ և բաղեղամբ:

Tiare (դիա-') է. իէ. ս. խոյր, արտաքոյր պսակ, արտաքուռ ծրակ (նախնեացն Հայոց, Պարսից և Հրէից): La — servait aux princes et aux sacrificateurs. Ceindre la —: ‖ Ց. երկբգարդեան կամ երկբթագեան խոյր (Հռովմայ քահանայապետին): (Որ և Trirègne, Triple couronne): Porter la —. (է-ռ-պ.) Լինիլ, կալ քահանայապետ. գահակալիլ: ‖ Ց. (է-ռ-պ.) Պատիւ, առաքինեան Հռովմայոյ քահանայապետին. քահանայապետուԹիւն: Il se montra digne de la —:

Tibia (դիպ-իա) է. ռ. Ա.րծագոյն ոսկր սրունի. ուղք: Le péroné et le —: [—. Nerfs tibiaux:

Tibial, ale (դիպ-ի-ալ, ա-լ') ած. *Ոլոքային: Muscle

Tic (դիք) է. ռ. ս. Յուզ ոսկրուԹիւն (ձիոց և եզ-ջերուռաց անասնոց): ‖ Ց. Բնական չարժուռիւն մկանց [muscle] երեսաց: խաղացուռիւն: Il a un — dans les yeux, dans la bouche. Ունէր ոսկ խաղան աչք, բերան նորա: ‖ Ց. (է-ռ-պ.) Ս.աղրանքից սովորուԹիւն: Il a le — de ronger ses ongles:

Tic tac (դիք դաք) կանոնաւոր ձայն, հնչիւն: Ս.աթի և իրր է. ռ. Le — d'un moulin, d'une horloge: (Տես և Tac tac):

Tiède (դիէդ) ած. ս. եզկ. գաղջ. Ս. կիսատաք. Ս. կիսակզի: De l'eau —. Un bain —: ‖ Ց. եզկ. ամռնաքաուն. ձգմնաքաուն: Les tièdes zéphyrs. "Les hivers y sont tièdes, et les rigoureux aquilons n'y soufflent jamais." ՐԱՆ. *Tél.* VIII. ‖ Ց. (է-ռ-պ.) Գաղջ. Թոյլ. անհոգ. հեզգ: Un amant —. Une dévotion —. Je l'ai trouvé bien — sur cette affaire:

Tièdement (դիէդ-մ-) ռ. ԹուլուԹիւնամբ. հեզգուԹիւնամբ: Il sert ses amis —. Servir Dieu —:

Tiédeur (դիէդ-ը-ռ) է. իէ. ս. եզկուԹիւն. գաղջուԹիւն: La — de l'eau: ‖ Ց. (է-ռ-պ.) ԳաղջուԹիւն. ԹուլուԹիւն. հեզգուԹիւն. անհոգուԹիւն: Servir ses amis avec —:

Tiédir (դիէդ-իր) բ. ն. եզկ լինիլ. գաղջանալ: Laisser — de l'eau. Faire — de l'eau. եզկացուցանել, գաղջացուցանել, Ս. եզկանալ. գիջալ:

Tien, tienne (դիէն, դիէն') ած. ոգց. և յոլովբեռան. գս: Voilà mes livres, où sont les tiens?

= է. ռ. Որ ինչ քո է. քոյին: Tu veux le —, cela est juste; et moi je veux aussi le mien. Le — et le mien. տես ի Mien.

— յէ. ռ. Ա.երձաւորք կամ բարեկամք քո. քոյք: Tu devrais faire du bien aux tiens plutôt qu'à des étrangers:

— յէ. իէ. Tu fais des tiennes. Գործես չաղաչաուԹիւնս [folie, fredaine]. (է-ռ-պ.):

Tierce (դիէռս) է. իէ. ս. երրորդ սլորուռի ձայնի (ըստ երաժշտոց): ‖ Ց. երկք միաբոյի քաղաքաք (ի պիկետ [piquet] խաղալ): ‖ Ց. Հարուռած ի ներքս կողս շրջելով գրաստուռին (ի սրախաղաԹիւնն): Se fendre en —. Parer en —: ‖ †Վ. երկրորդ պահ ուսուցնիւռն (ըստ Հռովմայեցւոց): ‖ Տ. Ա.ռաջին մասն ճաշոյ ժամերգուԹեան. երրորդ ժամու ազօԹից: —, sexte et none: ‖ Ճ. երրորդ և վերջին փորձ (արբազբուԹեան ապագրելի ԹերԹի): Corriger la —: ‖ Ծ. Վ.աԹաներորդ մասն մանրերգորդի [seconde]. *մանրերրորդ:

Tiercelet (դիէռս-լէ) է. ռ. ս. Արու օրսկան Թռչնոց ինչ, որ երիս մասամբ փոքր է քան զէգն կամ զմայրն. վարուժան: Un — de faucon, d'autour, de lanier, d'épervier: ‖ Ց. (է-ռ-պ. և ուրհռարհուռով) Տգուշ. (հզ.): Un — de gentilhomme. Տգուշն ազնուականաց: Un — de poète. Տգուշն բանաստեղծից. յիմարն պատճառ:

Tiercement (դիէռս-մ-) է. ռ. ս. Յաւելուած գնոց երրորդ մասամբ: ‖ Ց. երկրագործիկ ամառնի գնոց (բազմիկասնոց [place] ի Թեատրոնս):

Tiercer (դիէռս-է) բ. ն. ս. Յաւելուլ զգինս երրիր մասամբ: ‖ Ց. տես Tercer.

= բ. ռ. երկրագործիկ ամերգուռանել զգինս (բազմիկասնոց ի Թեատրոնի): On a tiercé aujourd'hui à la comédie:

Tierceron (դիէռս-ը-ռ) է. ռ. Ա.ղբեղն անկեանց (ի գոԹական կամարի): [— de maid:

Tierçon (դիէռս-ռ) է. ռ. երրորդ մասն չափոյ: Un

Tiers, erce (դիէռ, ռս-) ած. երրորդ. երիր: La tierce partie d'un tout. Déposer une chose en main tierce. — arbitre. երրորդ իրաւարնիկ: (Տես և Sur-arbitre): Le — état. տես *L'État.* Fièvre tierce. Ջերմն երիրգործոյ: — opposant. երրորդ ընդդիմակաց (որ չէ ի գործ խնդրոյ, բայց հասնելի իւր վնասակար զգաստութեան): Tierce opposition. երրորդ ընդդիմակացուԹիւն:

= է. ռ. ս. երրորդ աք. օտար: Il ne faut point de — en pareille affaire. Il survint un —. Le — et le quart. Ա.յս անուն և այն անուն. այր աք և այն. ամենիմացի. (է-ռ-պ.): Il médit du — et du quart: ‖ Ց. երրորդ մասն: Il a le — dans cette succession: ‖ Ց. տես Tiers état *L'État.*

Tiers-point (դիէռ-բ-ռէ) է. ռ. ս. Կէս հատմանն (ի գործածեան հատատարկոյ երկաթեղէնաց, ըստ ձեռատարկուածոց): ‖ Ց. կտրուԹիւն (գործեան կամարի):

Tige (դիժ) է. իէ. ս. Բուն, ձող (ծառոյ): Cet arbre a une belle —. Arbres à haute —. Բարձրաբուն ծառք: ‖ Ց. Ցօղուն, ցօղուն, կոթուն, ած (անկոց): — de lis, de pavot. Laisser mourir une fleur sur sa —: ‖ Ց. ՆահատակուԹիւն, Հանգստեան կամարի (ազգաստոհմի). ազգատոհմ. սերմն:

Digitized by Google

Abraham est la — du peuple juif. Il sort d'une — illustre. ի հայակազ զարմէ է։ ‖ 4. (է փոխ.) Աբրահամ. ազգէն. ակիզբէն։ Les luthériens sont la — de la réforme։ ‖ 5. Բուն։ La — d'une colonne, d'un flambeau. La — d'une botte. կապիճ, սյուք կօշկի. (այլ. ճիտք). գլխի կտոր։

Tigette (տիժէտ) է. իգ. Տերևազարդ ծղօտ (ստասի եղևնեն խոյօզք [volute], ի կոճղեհատեան խոյակս [chapiteau] սեռանց)։

Tignasse (տիկնաս) է. իգ. Ցած կիզծամ. (ահ.)։

Tignon (տիկնո) է. ար. տես Chignon, 2.

Tignonner (տիկնոնել) բ. ն. խոպոպել, գանգրել գՀերս ծոծրակի. (առ գիտանաց). (էվ.)։ Se faire —։

= Se —. բ. ա. Ունել գՀերսց ծոծրակի սիմետաց. (էվ.)։ Ces deux femmes se tignonnèrent longtemps։

Tigre (տիկր) է. ար. ա. Գազան ինչ խոյատպղիս. վագր։ Le — est un animal cruel. Une peau de —. *Վագրենի։ ‖ 2. (է փոխ.) Անյր անգութ, անագորոյն, գազանասիրտ. վագր։ C'est un —, un vrai —։ ‖ 3. Ճճի խոյատպղիս որ սատ զանազն ծառս. *վագրատճճի։ Les tigres ont gâté ces arbres, ont mangé ces fruits։

= ած. խոյատպղիս իրրև զվագր. *վագրախոյատ. *վագրերախոյատ։ Chevaux tigres. Chiens tigres։

Tigré, ée (տիկր) ած. *Վագրախոյատ. *վագրերախոյատ։ Cheval —. Un tapis de moquette —։

Tigresse (տիկրս) է. իգ. ա. Մատակ վագր։ ‖ 2. (է փոխ.) Կին մանկասէր, վագրենի։

Tilbury (տիլպուրի) է. ար. Թեթև կառք ինչ անգլիական. *ամիլպուր։ Aller en —. Il y a des tilburys à capote։ [ծառս։

Tiliacées (տիլիսե) է. իգ. յն. Տհմի լորի [tilleul]

Tiline (տիլին) է. ար. ա. Տախտակամածք, Ս. ծածք (Քանգարակեան [de commerce] հատ.)։ (որ և Pont)։ Se promener sur le —։ ‖ 2. Տախտակամածք (գեամեհատ.)։

A. **Tille** (տիլ) է. իգ. ա. Ս. փառ [liber] լորւոյ համ Քարի։ On fait des cordes à puits avec la —։ ‖ 2. Կիզկ. ցօղնոյ կաճառիպ։

B. **Tille** (տիլ) է. իգ. Ուրագ (տակառապագործաց, յարկչաց [couvreur])։ [խոչը հատ.)։

C. **Tille** (տիլ) է. իգ. Ցինկ, հիւղ (յատաղձակոզմանե և ի

Tiller (տիլել) բ. ն. Զատանել ծղօտէն գիմերս կանեփով՝ բնկանելով գշիրն [chènevotte]։ Elle tille du chanvre. Le chanvre tillé est plus fort mais moins souple que le chanvre broyé։

Tilleul (տիլիւլ) է. ար. Ծառ ինչ տպիտակափայտ. Գ. լորի. *Քարիի. ծիլամաղ։ L'infusion des fleurs de — est en usage dans la médecine։

Timar (տիմար) է. ար. Պատգեհատեան երիվար տատկիկ պիտանւոյն շնորհեալ յատկութեամբ. (առ. Քիմար, Դատմանի, խնամ, մշակութիւն)։ [ատնէր երիվիր պատգեհատեան։

Timariot (տիմարիօ) է. ար. Զօրականն տատկիկ որ

Timbale (տինպալ) է. իգ. ա. Թմբուկ (Հնծեղջերջերաց)։ Une paire de timbales. Le bruit des timbales est plus sourd que celui du tambour։ ‖ 2. Սկահ ։ տուլար. Ս. Քառս։ Une — d'argent։ ‖ 3. Թասի (փետրագնգոյ [volant])։ Տես և. Raquette, A. 1. ‖ † 4. Խորոված պատառ Հայոխ [pâte] և եփեալ ի Հնոցի։ [զերաց)։

Timballier (տինպալիե) է. ար. Թմբկահար (Հնծեղջերջերաց)։

Timbrage (տինպրաժ) է. ար. Դրոշմիկն. *գրաչնիւհատուածք։ Le — d'un registre, d'un livre։

Timbre (տինպր) է. ար. ա. Ձկի, լար պրկեալ դյատատկոք Քամիկի՝ որպէս զի պայծառագոյն արձակիցէ ձայն. *Քրքռատն լար։ ‖ 2. Զանգակ անշարժ (որ Հարկանի արտաքուստ սեռատմբ). մետաղեայ սկահակ։ Le — d'une pendule, d'une porte. Ce — est fêlé. Avoir le — fêlé. (է փոխ. և ընդ.) տես ի Fêlé. ‖ 3. Հնչեցուն, ձայն (մետաղեայ սկահակի)։ Ce — est trop éclatant։ ‖ 4. (է փոխ.) Հնչականերեւութիւն, պայծառատեսիլն (ձայնի, նատագործանի)։ Cette voix a un — argentin։ ‖ 5. Ա.ատկին ատղ ծանօթ երգոյ որ գնի ի գլուխ երգոյ երգք առ ի նշանակել զբանական կամ գնուագն. վերնագիրք։ Mettre les timbres aux couplets d'une pièce en vaudevilles։ ‖ 6. Դրոշմ։ Faire mettre le — sur un passeport. Payer le —. L'impôt du —. Bureau de —. *Դրոշմատուն։ ‖ 7. Դրոշմ (Քրիստոսեան ի վերայ նամակաց)։ Le — de cette lettre est de Constantinople. Cette lettre porte le — de Paris. Timbre-poste. *Քրիստոգրոշմ։ On colle le timbre-poste sur la lettre, à côté de l'adresse. Une collection de timbres-poste de différents pays։ ‖ 8. Պատատարան, գրիչ խանաց (ի վերոյ կողմանէ վահանի գինանշանաց)։ Les souverains portent le — ouvert։

Timbrer (տինպրե) բ. ն. ա. Նշանակել ի վերնագրի գատատկի, գիշատակեան և գբազմագանութեան վատերակեան գրատածոյ երկը. վերնագրել։ — des pièces, un acte։ ‖ 2. Հարկանել գդրոշմ. գրոշմել։ — du papier. Faire — un passeport։ ‖ 3. Դրոշմել (գնամեակս ի Քրիստոսեան)։ ‖ 4. Դնել գվերանաց կամ այլ ինչ նշան պատատպ (ի վերոյ կողմանէ վահանի գինանշանաց)։ Les armes du pape sont timbrées d'une tiare։

— Une cervelle, une tête timbrée, un cerveau mal timbré. (է փոխ. և ընդ.) Թափեալ ատգիտ. բանական. ապատատ. (այլ. ատգիտ ճանճատած)։ [Հար։

Timbreur (տինպրիօր) է. ար. Դրոշմիչ. *գրոշմիատ։

Timide (տիմտ) ած. ա. Երկչոտ. վատատիրտ. Ս. վախկոտ։ L'enfance est —. Cet animal est naturellement —. Il s'avança d'un air —։ ‖ 2. Պատահատատ. ատճիճ. գատ։ Le véritable amour rend —։

Timidement (տիմտէման) մ. Երկիւղիւ. երկչոտութեամբ։ Agir, répondre —։

Timidité (տիմտիտե) է. իգ. Երկչատութիւն. վատատրտութիւն։ — ridicule. Grande, extrême —. La — de ce conseil, de sa conduite։

Timon (տիմն) է. ար. ա. Գիզի (կառատց, ատյսի, ատրտոյ)։ Lever, abaisser le —։ ‖ 2. Գիզի, ատմիք (նաւատ)։ (Որ և La barre du gouvernail)։ Gouverner, manier le —։ ‖ 3. Կ.ճի. ատգիտոք։ (Որ և Gouvernail)։ ‖ 4. (է փոխ.) Ատմիք. ղեկ. վարչութիւն։ Prendre le —. Զատանց գատատն Հարկանել։ Dès que le prince eut pris le — des affaires։

Timonier (տիմնիէ) է. ար. ա. Գիզատար. ղեկավար։ Un coup de canon emporta le —։ ‖ 2. Գիզատնիգ երիվար (կառատց)։

Timoré, ée (տիմոր) ած. ա. Երկիւղած (Աստատածպաշտ)։ Ս. ատատատածավախ։ Une personne très timorée. Une conscience timorée։ ‖ 3. կատի իմն երկիւղած. խղճամիտ։ Vous êtes bien —։

Tin (տին) է. ար. կռնիչ, Հատատարան (ղոր գնեն ի ներքոյ ագնափայտի [quille] նաւատ առ ի հարատիլ գնաւն)։

Tinctorial, ale (տինկտոր-է-ալ, ո՛) ած. Ներկատարական։ Matières, plantes tinctoriales։

Tine (տին) է. իգ. Տափատ (ջրոյ)։

Digitized by Google

Tinette (տինէթ) ֆ. իթ. Անօթ փայտակէնէ. Գ. քառ. զայ։ Une — de beurre։

Tintamarre (տէնթամար՛) ֆ. արական. Աղմուկ. ժխոր. դղրդիւն. (ընթ.)։ Quel — est-ce que j'entends?

Tintamarrer (տէնթամարէ) բ. ն. Աղմուկ շփոթի յարուցանել. (ահ. և ուղ.)։

Tintement (տէնթման) ֆ. արական. 1. Զայն, հնչիւն, գանչուիլն զանգակի։ Ce — annonce que la messe va commencer. Un — funèbre։ ‖ 2. Զգուիլն ձայնի զանգակի որ երթայ և դառնալ. զօղանջիւն։ ‖ 3. Գանչիւն (ականջաց). (բժ. խժբաւոց)։ Ce malade a de fréquents tintements d'oreille։

Tintenague (տէնթէնաղ) ֆ. իթ. տես Toutenague.

A. **Tinter** (տէնթէ) բ. ն. Միակողմանի հարկանել, հնչեցուցանել զզանգակին։ (Որ և Copter)։ — la grosse cloche։ Այի և անխնգիր. On tinte à la paroisse։

— la messe, le sermon. Հարկանել զզանգակ պատարագի, քարոզի։

= բ. ն. 1. Հնչել, հարկանել, զօղանջել, գանչել (զանգակի)։ La cloche tinte. Voilà la messe qui tinte. Առաքի հարկանի զանգակ պատարագի։ Faire — un verre. Հնչեցուցանել զբաժակ։ ‖ 2. Դառնչել, շաչել (ականջաց)։ L'oreille lui tinte. Les oreilles lui tintent. Les oreilles doivent vous avoir bien tinté. (ֆոխբ.) տես և Corner, 4. Le cerveau lui tinte. (ֆոխբ. և ընթ.) Միակուի մի բախած է. (ուղ. ուղեղը ճաթած է)։

B. **Tinter** (տէնթէ) բ. ն. Հատատաւել, յեղյեղանել և վերայ կոճեղ կամ հատատարանի։ — la quille d'un bâtiment. — des futailles։

Tintouin (տէնթուէն) ֆ. արական. 1. Դառնչիւն, շաչիւն (ականջաց). (ընթ.)։ ‖ 2. (ֆոխբ. և ընթ.) Անձկութիւն. հոգ. վարանք։ On juge maintenant son procès, il doit avoir du —։ [Գենեւա] [Genève]։

† **Tiou-tiou** (տիու—տիու) ֆ. արական. Թուչուն ինչ լինի

Tique (տիք) ֆ. իթ. Ճճի ինչ անհաւ որ ծծէ զարիւն եղջից, ոչխարաց, շանց. տիզ. Ս. գառնահիքուկ. ինկ։ La — tombe après s'être gorgée de sang։

Tiquer (տիքէ) բ. ն. խածանել (ձիոյ) զմանուրն [mangeoire] (առ յոսի սովորութեան)։

Tiqueté, ée (տիքէթէ) ած. խայտախայր. պիտակեա. (ուղ. խառնուածիկ)։ Œillet —։ [գմանուրն (ձի)։

Tiqueur, euse (տիքէօր, եօզ) ած. Որ խածանէ

Tir (տիր) ֆ. արական. 1. Զգիլն, արձակիլն (գհրազէնս). ձիգ. հրձգութիւն։ La chasse au — et la chasse à courre. — à la cible. *Նշանառութիւն։ Être habile au —. Լինել գիպածիգ, կորովածիգ։ Այի և Le — de l'arbalète։ ‖ 2. Գիծ կամ ուղղութիւն արձակման (թնդանօթոյ) հրձգութիւն։ — plongeant, rasant. La justesse du —։ ‖ 3. Տեղի նշանառութեան (հրացինուք)։ Le — de Vincennes. Il a passé deux heures au —։

Tirade (տիրադ) ֆ. իթ. †1. Զգիլն. ձգումն։ Dans l'écartèlement de Damiens les tirades et les secousses durèrent une heure։ ‖ 2. (ֆոխբ.) Երկայնաձիգ հատած (չափաւ կամ արձակ բանից)։ Il y a de belles tirades dans ce panégyrique. Une — d'injures. Տող, առղան թնդանօթոյ. (ընթ.)։ ‖ 3. Անընդհատ առղան կամ շար բանից (գուառանի և թէատրոնի)։ Les longues tirades nuisent souvent à la vérité du dialogue։ ‖ 4. Երկայնաձիգ առղան կամ շար հետևակ կամ անշունչ իմաստից։ Une ennuyeuse —։ ‖ 5. Անցումն, առաւելն (ձայնի կամ հատատարանի) ի միջին յոյլ խազ (ըստ երաժշտաց)։ Une — brillante։

= Tout d'une —. Ած. առ. Առանց դադարելոյ. անընդհատ։ Il nous a dit une centaine de vers tout d'une —։

Tirage (տիրաժ) ֆ. արական. 1. Զգիլն. ձգումն. քարշելն։ Ce cheval est excellent au —։ ‖ 2. Դժուարութիւն ձգելոյ, քարշելոյ։ Il y a du —. Il y a du — dans cette affaire. (ֆոխբ. և ընթ.) Դժուարին է գործդ։ ‖ 3. Ձանապարհ առ գիտակներբ վասն հատատիկ գքաղաքացւոց։ Chevaux de —. Ձիաձիգ գրաստք։ ‖ 4. Անցուցանելն, ձգելն ընդ կտրվան [filière] (զդակի, զարծաթի). կտրվածութիւն։ Le — de l'or։ ‖ 5. Առնուլն կարժատաւ [dévidoir] զմետաքս ի բժժէ [cocon]. *մետաքսատմանուիթիւն։ Le — de la soie։ ‖ 6. Չանելն, հատատանելն (քարինս ի քարաշտաց)։ ‖ 7. Զգելն (վառարանի) ղօդ։ Cette cheminée fume, le — en est trop faible։ ‖ 8. Տպագրութիւն. գրաշմուած։ On commence le —։ ‖ 9. *Թուաչանուիթիւն։ Le — d'une loterie։ ‖ 10. *Վիճակարկութիւն. *վիճակընկերգութիւն։ Le — au sort pour le recrutement de l'armée։

Tirailliement (տիրայիէման) ֆ. արական. 1. Զգձգուածն։ ‖ 2. (ֆոխբ.) Զգձգուածն. գժտաբութիւն։ Il y a des tiraillements entre les employés supérieurs de ce ministère։ ‖ 3. Զգձգուածն. քարշուածն։ — d'estomac, d'entrailles։

Tirailler (տիրայէ) բ. ն. 1. Զգձգել. (ուղ. քաշքշել. քարշհատել)։ Les gendarmes le tiraillèrent longtemps։ ‖ 2. (ֆոխբ. և ընթ.) Ջանալ. ինախանձել։ Il s'est fait bien — pour consentir à ce qu'on voulait de lui։ ‖ 3. Անհաճոյ առնել. տագնապել։ Des affaires bien désagréables me tiraillent de tous côtés։

= բ. ն. 1. Կռիւ և ձանձրացուցիչ ինչ պրիճախառնուածիկ հրացանաց. (ընթ.)։ Toute la journée il tiraille sous mes fenêtres։ ‖ 2. Հրձիգ լինել (առձակամարտս զօրախառնաց) առանց կարգի և ըստ կամի առ ի գրգռել զմարտն. *առձակամարտս։ Les tirailleurs ont surpris l'avant-garde de l'ennemi. Les tirailleurs algériens։

Tirant (տիրան) ֆ. արական. 1. Լար (բանալոյ և խփելոյ գգաւակ)։ Les tirants d'une bourse։ ‖ 2. Անկեղգ (մետաճակի)։ ‖ 3. Անգեղգ կամ առնգուկ [anse] (կոշկաց)։ լամբ։ ‖ 4. Կաշեայ հանգոյց (զրկելոյ զնորի ինդիկ)։ ‖ 5. Փայտեայ կամ երկաթեի պահանգ (ի հատատատութիւն առաքատից, որմոց, կամարաց)։ ‖ 6. Անձամբ ինչ (մոյ նաւի)։ ‖ 7. Ջափ մխոյզ նաւի ի ջուրս։ Le — d'eau de ces deux navires n'est pas égal։

Tirasse (տիրաս) ֆ. իթ. Ցանց կամ վարմ (ըմբռնելոյ ըստամոքսս, կաքաւս, արտոյտս)։ Prendre des cailles à la —։

Tirasser (տիրասէ) բ. ն. Որսալ, ըմբռնել ցանցիւ կամ վարմամբ։ — des alouettes։ Վարի և առնիգիր. Ils s'amusent à —։ Վարի և երբ բ. ն. — aux alouettes։

Tire (տիր՛) ֆ. իթ. Voleur à la —. Գող որ յափշտակէ ի գրպանից գբաժակ, գիտակինակ, ապրուզքն հանգերձ. *գրպանախոյզ. (ահ.)։

Digitized by Google

— Tout d'une —. Ադ. ած. Միանգամայն. Մեկնեցաւ. Մեկնեցաւ կատարած։ Il a fait cet ouvrage tout d'une —։ [beau —։

Tiré (տի՛ր) ե. ած. Որ հրացանաձա։ On a fait hier un

Tire-balle (տիր-ը-դո՛ւլ) ե. ած. ի. Գործիք վիրաբուժից հանելոյ գդնդակ ի վերայ. *գնդակհան։ Des tire-balles։ ‖ 2. Գործիք ի բաց հանելոյ գդնդակ ի հրացանէ. *գնդակհան։

Tire-botte (տիր-ը-պօ՛տ) ե. ած. ի. *կօշկահան առնուած։ Des tire-bottes։ ‖ 2. *կօշկահանիք երկաթի։ ‖ 3. (ղ.) ած. Tirant, 3.

Tire-bouchon (տիր-ը-պուշո՛ն) ե. ած. Գործիք ի բաց հանելոյ գիպան չչի. *խցանահան. *խցահան։ Des tire-bouchons. Des cheveux frisés en —, des cheveux en —. Հեր սլոքաձև պտուտած. [en spirale]. պտուտած գանգուր։

Tire-bourre (տիր-ը-պուռ՛) ե. ած. Գործի հանելոյ գբուդ ի միջոյ հրացանի. *քզահան։ Des —։

Tire-bouton (տիր-ը-պուտո՛ն) ե. ած. Գործի խուզանելոյ գկոճակ ընդ լուծելոյ [boutonnière]. *կոճակածակ։

Tire-d'aile (à) (— տիր-ը-դ'ե՛լ) Ադ. ած. Voler —. Իրապագոյնս թռանիլ (թռչնոյ). ընդ սլաքաձև մեռանիլ։

Tire-fond (տիր-ը-ֆո՛ն) ե. ած. ի. *Գաւազանակաձև օզակ։ Des —։ ‖ 2. Գործի ինչ վիրաբուժից։

Tire-laisse (տիր-ը-լե՛ս) ե. ած. Ի բերանէ յակինակ լուծիննէ. (ղ.)։ C'est un fâcheux — qu'on lui a donné։

Tire-larigot (à) (— տիր-ը-լար-կո՛) Ադ. ած. Boire —. տես ի Larigot.

Tire-ligne (տիր-ը-լի՛նէ) ե. ած. Գործի գիծս ձգելոյ, գրաշխելոյ. *գծաձիգ։ Des tire-lignes։

Tirelire (տիր-ը-լի՛ր) ե. եէ. Գանձանակ. գօմբզպօ։ Il met ses épargnes dans une —։

Tire-moelle (տիր-ը-մուա՛լ) ե. ած. Փղբերկ գործի ոսկրաքի առ ի հանելոյ զուղիղ ի միջոյ ոսկերաց. *ուղղահան։ Des —։

Tire-pied (տիր-ը-բի՛ե) ե. ած. Փակ կապուտակաց առ ի պինդ ունել գկօշիկ ի վերայ ծնգաց. *կօշկակալ։

Tirer (տի՛ր) բ. ն. 1. Ձգել. քաշել։ — quelqu'un par l'habit. Tirez cette porte. — quelqu'un par les cheveux. Ձհերաց քաշել գդր. Հերաքաշ ածանել։ Interprétation tirée par les cheveux. տես ի Cheveu. — la porte sur soi après soi. Ձգել գդուռն ընդ ինքն իւր. փակել գդուռն ընդ ինքն իւր, ի վերայ իւր։ — le verrou. Փակել գդուռն նզով, գանաւակաւք. գնել ընդ։ — les oreilles à quelqu'un. տես յ'Oreille, 5. — la laine. տես ի Laine. — le diable par la queue. տես ի Diable, 2. — sa révérence à quelqu'un. տես ի Révérence, 3. Après lui il faut — l'échelle. (ած.) տես յ'Échelle, 1. ‖ 2. Ձգել (գինի իւր կամ յինքն). Ձգել (գձիս անել)։ — un cheval par la bride. Des chevaux qui tirent une voiture, un bateau. — un criminel à quatre chevaux. տես ի Quatre, ած. բած. 1. — quelqu'un à quatre. տես ի Quatre, ած. բած. 1. Être tiré à quatre épingles. տես յ'Épingle, 1. — la couverture à soi. տես ի Couverture, 3. — les yeux. Ցաւեցուցանել զաչս։ Cette impression est trop fine, elle tire les yeux. Visage tiré. Երեսք ծիւրեալք ծնգեալք, երեսիմացեալք։ ‖ 3. Վարել (նաւս) ի ջուրս։ Ce navire tire tant d'eau, tant de pieds d'eau։ ‖ 4. Հանել զգայթակղս. ի գուրս հօրել. հանել. Ձգել։ — une épine du pied. — sa bourse de sa poche. — du marbre de la carrière. Հանանել հուն ի քարահատից։ — l'épée կամ — l'épée du fourreau. Ձգել. քաշել զսուր. սուր հանել. մերկանալ. մերկել զսուր ի պատենից։ — son épingle du jeu. տես յ'Épingle, 1. — les marrons du feu. տես ի Marron, A. 1. — pied ou aile d'une chose. տես յ'Aile, A.1. — à quelqu'un les vers du nez. տես ի Nez, 1. — d'un sac deux moutures. տես ի Mouture, 2. — du feu d'un caillou. Հուր ծնուցանել ի կայծքարէ։ — des larmes des yeux de quelqu'un. Ցարտասուս շարժել, գաթիանել գդր. լացուցանել։ — du vin, de l'eau. Հանել գինի (ի տակառէ), ջուր (ի ջրհորոյ)։ — un liquide au clair. տես ի Clair, ե. ած. — la langue. Հանել զլեզու արտաքս։ Le médecin lui dit de — la langue. — les bas, les bottes à quelqu'un. Հանել գդուրգայս, գկօշիկս յոտից ուրուք։ — son chapeau. Աւգախուրիլ գգլուխ իւր. ի բաց առնուլ գգլխարկն։ — ses chausses, ses grègues. (ֆր. և ա.) Փախչիլ. սրանալ։ — pays կամ chemin, ի բաց գնալ. անցանել գնալ. մեկնիլ։ — du sang. Արիւն հանել, թափել, հատանել. երակ հատանել, առնուլ։ — une vache. Կթել գկաթն կովու։ — les billets, les numéros d'une loterie. Հանել զտոմսակս կամ գթիւս վիճակահանութեան։ — à la courte paille. տես ի Paille, 3. ‖ 5. Հանել. առել բերել։ On tire beaucoup de tabac de l'Amérique. Les blés que Rome tirait de l'Égypte։ ‖ 6. Ծծել։ L'enfant tire le lait de la mamelle։ ‖ 7. Հանել, մղել։ — le suc des herbes, des viandes. On tirerait plutôt de l'huile d'un mur, que de — de l'argent de lui. (—ած.) տես ի Huile, 2. ‖ 8. Հանել, գտանել (զարմանս թռուց բերել, ի համարոտաբանեան)։ ‖ 9. Հանել. կորզել. թափել. առնուլ։ On ne l'a tiré qu'à grand' peine du bourbier où il s'était jeté. Je t'ai tiré de la charrue pour que tu fusses un prophète au milieu d'Israël. Ած ի գերգ ի վերոյ եղանց, զի եղիցես մարգարէ ի մէջ Իսրայէլի։ — quelqu'un d'un mauvais pas. Թափել գդր ի գժուարութեան ինչ իրաց. ի ծանծաղ հանել։ — quelqu'un de la boue, de la poussière. տես ի Boue, 1. ի Poussière, 1. — quelqu'un à part կամ à l'écart. Առնուլ գդր մեկուսի, ի մի կողմն, առանձինն, կորզել ի մի կողմն։ ‖ 10. Հանել. թափել. ազատել. արձակել. ազատեցուցանել։ — quelqu'un de prison, de captivité, d'un péril։ ‖ 11. Ձգել. պարզել. երկայնել. կորզել։ — du linge sur la platine. — une courroie. — une corde. Ձգել, պրկել գչուան։ — l'or, l'argent. Թելս թիւնս կորզել կամ երկայնել գտակի, գարծաթի։ — le cordon. Ձգել գչուան (առ ի բանալ գդուռն)։ — les rideaux. ի. Ձգել գվարագոյր։ ‖ 2. Բանալ գվարագոյր։ — une affaire en longueur. տես ի Longueur.

‖ 12. Ձգել, արձակել (նետս, փայտիս). Ձիգ գնել։ — des flèches։ ‖ 13. Ձգել, արձակել (հրացանս, գնդակն կէցս)։ S'exercer à — le fusil. — un coup de fusil, des salves d'artillerie. — un feu d'artifice. Առնել հրախաղութիւնս։ — sa poudre aux moineaux. տես ի Moineau, 1. ‖ 14. Որսալ գհրացանաւ (ի թռչուն, ի նապաստակ)։ — un oiseau, un lièvre։ ‖ 15. Փորել։ — un canal։ ‖ 16. Ձգել. գրաշխել. գծել։ — une ligne. — un plan sur du papier։ ‖ 17. Հանել գպատկեր արտաքս (ի նկարտս, ի քանդակի). (ղ.)։ Il s'est fait — par un excellent peintre. On l'a tiré en plâtre։ ‖ 18. Հանել, առնուլ (գորինակին, գպատանկեան). ընդօրինակել։ — une copie. — la copie d'une lettre։ ‖ 19. Դրոշմել. տպել. տպագրել։ — des estampes. On n'a tiré que cent exemplaires de son

Digitized by Google

livre. Bon à —. տես ի Bon, A. ‖ 20. Գալչել (փախստականի). — une lettre de change sur quelqu'un կամ ըստ — sur quelqu'un. ‖ 21. Գալել, որսալ (բանտ ի բերանոյ ուրուք). On ne peut rien — de lui. ‖ 22. Հանել. առնուլ. ժողովել. ընդունել. շահիլ. Il tire dix mille francs de rente de sa terre. Les leçons qu'on peut — de l'histoire. — de l'argent de quelqu'un. կորզել արծաթ յումեքէ. (տե. փրցնել). — raison կամ satisfaction d'une injure. խնդրել հատուցումն ընչեաղանաց. — vengeance. վրէժ խնդրել, առնուլ. պահանջել, հանել զվրէժ. վրէժխնդիր լինել. — parti de quelqu'un, de quelque chose. Օգտիլ յումեքէ, յիմէնէ. — du profit. Օգուտս առեալ. ֆուխ ներփ. ‖ 23. (խոսք.) Առնուլ. հանել. քաղել. յանօթ առնուլ. ընդունել. C'est de tel Père qu'il a tiré ce passage. Les mots que nous avons tirés du latin. C'est de là que cette ville tire son nom. Անտի կալաւ զանուն իւր քաղաքն. — son origine կամ sa source de. իջանել. սերիլ. ծագիլ. բղխել. Il tire son origine de telle famille. Cette rivière tire sa source de telle montagne. ‖ 24. Հանել (հետևութիւնս). զկնի բերել. իմաստասիրել. ժողովել. հաւաքել. De cela je tire une conséquence. — des présages du bruit du vent dans le feuillage. Հմայս հմայել, հմայութիւնս առնել ի խոշշափելոյ տերևաց. — les cartes à quelqu'un. տես ի Carte, 3.

= ի. ն. 1. Ձգել. On tirait fortement sur la corde pour amener le lourd fardeau. ‖ 2. Ձգառաւ, ձիգ և պարզ, պիրկ, ուժգնապիրկ լինել. Cette corde tire. ‖ 3. Երթալ. գնալ. յուշի անկանել. (ընթ.). Tirons de ce côté. Ils tirèrent vers la ville prochaine. — au large. փախչիլ. խուսիլ. պրանալ. — de long. տես ի Long. Tirez ի բաց գնասջիք. մեկնեցարուք. մի՛ մերձենայք. ‖ 4. Վիճակս արկանել. On les fit — au sort. — à la courte paille. տես ի Paille, 3. ‖ 5. Վարժիլ ի հրահանգս զինաշարժութեան. ուսանիլ զդրսիսզութիւն. — des armes. Il tire bien. ‖ 6. Ձգել. արձակել. — de l'arc. Նետաձիգ լինել. — de l'arbalète. — à la cible. — aux perdrix. Արձակել զհրացանն ի կաքաւս. — au vol կամ en volant. Արձակել զհրացանն ի հասս ի թռչունս. — sur quelqu'un. (խոսք.) Զար խօսիլ զումեքէ. ‖ 7. Արձակիլ (հրացանի). Son fusil vint malheureusement à —. ‖ 8. Բերել զնմանութիւն. նմանիլ. Une physionomie qui tire sur le niais. ‖ 9. Հասու լինել. հարկանել. Ս. քշտել. — sur le vert. Հարկանել ի գոյն կանաչութեան. Ս. ի կանաչութիւն քշտել, զարնել. Le plumage de cet oiseau tire sur le violet.

— en longueur. Ցերկարեալ քաշիլ. յերկարանգիլ. յերկարանալ. — à sa fin. տես ի Fin, A. 1, 2. — à conséquence. տես ի Conséquence, 1.

= Se —. ի. ա. 1. Հանել, թափել զանձն. ելանել. երանել ի ծանծաղ, յանդարդ. Vous ne vous tirerez jamais de ce mauvais chemin. Se — d'embarras. ‖ 2. Զծծանել (ի հիւանդութենէ, ի գժուարութեն ինչ քրտաց). Vous ne vous en tirerez jamais. ‖ 3. Մղել. L'huile se tire des olives. ‖ 4. Տպագրիլ. գրաշիլ. Cet ouvrage se tire à deux mille exemplaires.

— Se — du կամ de pair. Անցանել զանցանել զիւրովքն հաւասարեալ.

Tiret (տի-ե) ե. ա. 1. Պատառաքաղեայ կապ (քարտից, թղթոց). Attacher des pièces d'écriture avec des tirets. ‖ 2. *Գծիկ մխիթեան երկուց բառից (օրինակ ընդ ի բառն Tout-puissant). Նշանագրական գիծ. (Ու և Trait d'union). ‖ 3. *Գծիկ գրատպութեան կամ տողատրութեան. նախատեղագ. ‖ 4. Ձառատեան գծիկ. (ըստ տպագրողաց).

Tiretaine (տի-ը-էրէն') ե. իե. Ասուի կտաւ ինչ խոշորագոյն.

Tire-tête (տիր-է-թէթ') ե. ա. Գործի հանելոյ յարգանդէ զգլուխ մանկան մեռելոյ. *գլխառիթ. *գլխահան. Des tire-têtes.

Tireur (տի-ռօռ) ե. ա. 1. Ձգող. քաշող. ‖ 2. *Հրացանաձիգ. C'est un bon —. ‖ 3. Որսորդ հրացանաձիգ. Il a deux tireurs qui le fournissent de gibier. ‖ 4. Զինուոր հրացանաձիգ, հրձիգ. On disposa des tireurs sur plusieurs points. ‖ 5. Վատաբանձիգ. C'est un bon, un médiocre —. — d'armes. (վե.). տես Maître d'armes ի Maître, 6. ‖ 6. Գաղտող (փախանակագրող).

— d'or. Որ կորզէ կամ երկայնէ զոսկի թիթև թիթև. կորզիչ. ոսկերգ.

— de laine. Գող որ յափշտակէ գիշերային ի փողոց զվերարկուս անցաւորաց. Հանգիրձակազուտ. (վե.).

= ե. իե. Tireuse de cartes. Կին բախտասաց գուշակ. *գուշակուհի.

Tiroir (տի-ուառ) ե. ա. 1. Ձգելի խորշ (սեղանոյ, գրատանի). *Ձգաց. Ouvrir, fermer un —. ‖ 2. (խոսք. և ընթ.) Երկրորդ կարգ (երկկարգեան գնդի զօրաց). Les hommes de petite taille sont ordinairement placés dans le —. ‖ 3. Վտան ինչ շոգեշարժ մեքենայի.

Tironien, ienne (տի-ռոնի, իէն') ած. Տիրանեան (համառօտագրութիւն կամ նշանագրութիւնք. Ձիօն էր ազատագիր ակնկերպի). Abréviation tironienne.

Tisane (տիզան') ե. իե. Ըմպելի բուսական. — rafraîchissante. Il ne boit que de la —.

Tison (տիզն) ե. ա. 1. Կոճղ կամ փայտ թերայրեալ, կիսայրեալ. խանձուղ. — allumé, ardent, éteint. Rapprocher les tisons. — arraché au feu. Խանձուղ զերծեալ ի հրոյ. Garder les tisons, être toujours sur les tisons, avoir toujours le nez sur les tisons. Նստիլ ցանգ առ երի վառարանի, առ հրատ. (տե. կռանին քովէն չզատուիլ). (ընթ.). Նմին է և. Cracher sur les tisons, որ ոսկ ի փոսի. և ընթ. զներոց և զպատուհանց. ‖ 2. (խոսք.) Խանձուղ. — de discorde. Un — d'enfer. Ախ կամ կին չար՝ արժանի հրոյ գհնհնին. լուցկիք գժոխոց, յատկանական հրոյն կամ առանձնաց. Վհհնհնի՛ խոսք.

Tisonné (տիզնի) ած. ա. *Ալեխայտ (ձի). Un cheval gris —.

Tisonner (տիզնի) բ. ն. խառնել, շարժել զխանձուղս առանց իրիք հարկի. Il s'amuse toujours à —.

Tisonneur, euse (տիզնիօռ, իօզ) ե. Որ սիրէ խառնել զխանձուղս. խառնիչ խանձուղաց.

Tisonnier (տիզնիե) ե. ա. Երկաթի ձող արժանաւորեալ զՀուր գաղբանոցի. Ս. ակիչ. [— des draps.

Tissage (տիսաժ) ե. ա. Հիւսուածք. անկուած. Le

Tisser (տիսե) բ. ն. Անկանել. հիւսել. սատկանել. կկել. հիւսիլ. — de la toile, du drap. Գործել կտաւ. — du coton. Cette toile est bien tissée. (Տես և Tistre).

Tisserand (տիսը-ռան) ե. ա. Կտաւագործ. սատկանիկ. սատկաձագործ. սատար. անկիչ. Ս. Յուդա. (պրս. ճուլահ). La navette, le métier d'un —. Le métier de —. Առեալ սատկանեկութեան. — en drap. կտաւագործ. — en soie. Երկրպագագործ. մետաքսագործ.

Digitized by Google

Tisseranderie (տիս-ան-տրի) ֆ. իգ. Ոստայնանկություն. ստայնագործություն. ստոգագործություն։ Exercer la — et la draperie։

A. **Tissu** (տիսիւ) ֆ. ած. 1. Հիւսուած. անկուած. մանուած։ Un — d'or et d'argent. Un — de cheveux։ ‖ 2. Ոստայն։ Tissus de coton, de laine. Les riches tissus de l'Inde։ ‖ 3. Հիւսք. Հիւսուածք։ Le — de cette étoffe est lâche, est serré։ ‖ 4. Հիւսուածք (ի մարմնի)։ Le — fibreux, cellulaire։ ‖ 5. (փոխ.) Հիւսուածք. բնագիտ. յեռուածք. շար. տոպրակ։ Le — de son discours est fort bon. Cet ouvrage est un — de mensonges. Sa vie est un — de grandes et belles actions։

B. **Tissu, ue** (տիսիւ) անց. դերբ. Tistre բայի. 1. Հիւսուած. անկուած. ստոգագործուած։ Une étoffe bien tissue։ ‖ 2. (փոխ.) Հիւսուած. բնագիտ. յեռուած։ Une vie tissue de gloire et de malheurs։

Tissure (տիսիւր) ֆ. իգ. 1. Հիւսք. Հիւսուածք։ La — de cette toile est lâche։ ‖ 2. (փոխ.) Հիւսուածք. յօրինուածք։ La — d'un discours, d'un poème։

Tissutier (տիսիւ-տիե) ֆ. ած. *ժապաւէնագործ։

Tistre (տիսդր, տիդր) բ. ն. 1. Հիւսուիլ. անկանիլ. կկիլ. հիւսիլ։ Վարի եւեթ անցեալ գերբայն Tissu, ue. Il a tissu cette toile։ ‖ 2. (փոխ.) Հիւսուիլ. անկանիլ. հնխթիլ. հիւսիլ։ C'est lui qui a tissu cette intrigue։

Titan (տիտան) ֆ. ած. Անուն հսկայից որ ի մարտ դրդուեցան ընդ Աստուածոյ և առաջակեցան չանիծաւոր. Ցիտան. տիտանացի։ Jupiter foudroya les Titans։

Titanique (տիտանիք) ած. Ցիտանական։ Un orgueil —։

† **Titanomachie** (տիտանոմաքի) ֆ. իգ. տես Gigantomachie.

Tithymale (տիթիմալ) ֆ. ած. Տունկ ինչ. կապանչան. ախտիւնիկ։ (Տես և Euphorbe, Épurge, Ésule)։

† **Titi** (տիտի) ֆ. ած. Պանուկ գործատար (յարատարձան Պարիս քաղաքի)։

Titillation (տիտիլասիօն) ֆ. իգ. Խաղացումն. խթդումն։ Une — agréable, incommode։

Titiller (տիտիլե) բ. ն. Խաղալ։ Ce vin titille agréablement le palais։

A. **Titre** (տիտր) ֆ. ած. 1. Ցայտարարութիւն հեղինակի մատենի և անուան մատենագրին. վերնագիր։ Il a donné un beau — à son livre. Juger un livre sur le —. Faux —. Համապատասխան մատենի յատուկ քան զբուն մատեան. գլուխ։ ‖ 2. Վերնագիր, Ս. խորանագիր, *խորագիր (գլխոց մատենի)։ Il n'y a rien dans ce chapitre de ce que le — annonce։ ‖ 3. Հատած, մատեան (ի գիրս օրինաց, իրաւանց). տիտղոս։ Livre douze, — trois du Digeste։ ‖ 4. Անուն պատուոյ, պերճանաց. յորջորջումն. տիտղոս. *պատուանուն։ Il a le — de duc, de marquis. On donne aux rois le — de Votre Majesté, le — de Majesté։ ‖ 5. Անուն. յորջորջումն։ Le — de père, d'époux. Le — dont je suis le plus fier est celui de votre ami։ ‖ 6. Պետականութիւն (պաշտամանն). տիտղոս։ Il eut cette charge en —, après l'avoir exercée longtemps par commission. Professeur en —. Բուն վարժապետ։ ‖ 7. *Շնորհագիր. *վկայագիր։ Il n'a pas encore reçu son — de médecin։ ‖ 8. Իրաւունք. պատճառ։ Il possède cette maison à — d'achat. À quel — faites-vous cette réclamation? À faux —. Յանիրաւի. ապատիճամբ։ À bon —, À juste —. Ճիրաւի. յիրաւունս։ À tant de titres. Ըստ քազմամ գլխոց։ ‖ 9. Պատճառ։ Les anciens titres d'une maison. Titres de noblesse. Il produit des titres authentiques, des titres faux։ ‖ 10. Տարեկոչ հաս (կղերիկոսի). տիտղոս։ ‖ 11. Աստիճանաւորութիւն. իրաւունք։ Il a des titres à cette place. Il a bien des titres à mon amitié։ ‖ 12. Ադամիան ոսկեզէն կամ արծաթեզէն խառնուածով գահակնոց. այլ։ Les monnaies françaises sont au — de neuf dixièmes de fin, et d'un dixième de d'alliage։

= À — de. նե. ած. À — d'héritier. Իբր ժառանգ։ À — de parent. Պատճառանօք ազգականութեան։ À — de grâce. Իբր շնորհս իմն։ À — d'office. Ձօրութեամբ պաշտամանն։

B. **Titre** (տիտր) ֆ. ած. Գիծ ձգեալ ի վերայ բառից համառօտելոց (որպէս Vre փոխանակ դերկոյ Votre, և ի հայտնի Աֆ, ամ, փոխանակ դերկոյ Աառաւած, ամեն նայն). պատիճ. քաշ։

Titrer (տիտրե) բ. ն. կոչել պատուանուամբ իւիք. յորջորջել։ Un homme titré. Որ անուն պատուանուն ինչ (կամն, գուքս, այլովքն Հանգերձ). *յորջորջատար. *տիտղոսատար։ Աղի և կիանանց. Une femme titrée. Terre titrée. Երկիր, կալուած կամաց, գքաղ, այլովքն Հանգերձ. *յորջորջատար, *տիտղոսատար երկիր։

Titrier (տիտրիե) ֆ. ած. 1. Կրօնաւոր պահապան մուրհակաց վիճակատանին. *մուրհակապահ. (Ղլ.)։ ‖ 2. Ցօրինիչ սուտ մուրհակաց. *մուրհականենգ. (Խուիւ)։

Titubant, ante (տիտիւ-պան, անդ) ած. Դեգեւկոտ. գանգատչական։ Une démarche titubante։

Titubation (տիտիւ-պասիօն) ֆ. իգ. 1. Դեգեւումն. երերումն. (ըստ բժշկաց)։ La — est un symptôme des lésions de la moelle épinière։ ‖ 2. Շօշմումն, առաջնումն (առանցից երկրի)։ Որ և Nutation։

Tituber (տիտիւ-պե) բ. ն. Պառանիլ. դեգեւիլ. գանգատչիլ. Ս. գինեգեղալ։ À la suite de sa congestion cérébrale il ne peut faire un pas sans —։ Աղի և զարբելոց. Il s'avançait en titubant։

Titulaire (տիտիւ-լեր) ած. 1. Որ անուն զանուն կամ պատուոյ յորջորջանս եւեթ. անուանական. անուանեալ։ Les princes de la maison de Savoie ont été longtemps rois titulaires de Jérusalem։ ‖ 2. Որ անուն անուն կամ պաշտօն ինչ. պաշտօնատար. բուն. քահիկ։ Professeur —։ Ցայս միտս վարի և իբր ֆ. Le —. La —։

Toast կամ **Toste** (տոսդ) ֆ. ած. Ըմպելի գինի յարև կամ ի կենդանութիւն ուրուք կամ ի յիշատակ գիպուց ինչ. Ս. ողջունութիւն. Ս. դաստաքան. Ս. տօզտօքան։ Porter un —. Il y eut vingt toasts portés։

Toaster (տոսդե) բ. ն. և ած. տես Toster. [toc։

Toc (տոք) Զայն բախելոյ։ Il entendit à sa porte : Toc, † **Tocade** (տոքադ) ֆ. իգ. տես Toquade.

Tocane (տոքան') ֆ. իգ. Գինի ծորտոյ։ (Տես և Mère goutte ի Goutte, A. 1.) Bonne, excellente —։

Tocsin (տոքսին) ֆ. ած. 1. Շաւաղական հնչումն զանգակի։ Dès que l'ennemi parut, on sonna le —. Sitôt qu'on sonna le —, les habitants accoururent de toutes parts pour éteindre le feu. Sonner le — sur կամ contre quelqu'un. (փոխ.) Գրգռել զամբոխն ի վերայ ուրուք։ ‖ 2. Շաւաղ զանգակ։ Le — est bien placé dans cette tour. La cloche du —։

† **Toddy** (տոտի) ֆ. ած. 1. Հոյզ հնդիկ ընկուզոյ կամ նարգիլակենաց [cocotier]։ ‖ 2. Բարկ ըմպելի ինչ Անգլիացւոց։

Digitized by Google

Toge (տօժ) է. իգ. Աստառով հանգերձ երկայն և լայն, զոր զգեստուին Հռովմայեցիք ի վերայ պատմուճանի [tunique]. պարեգօտ. ձորձ։

Tohu-bohu (տօհ՚—պօհ՚) է. ած. ն. թոհ և բոհ. խառաթ. համապարփակ մթութիւն. (ըստ եբրայական մնատնէից)։ ‖ 2. (էսխոբ.) թոհ և բոհ. խառնակութիւն. չգոթութիւն։ Il est impossible de s'entendre dans ce —։

Toi (տուա) դիր. տես Tu.

Toile (տուալ՚) է. իգ. 1. կտաւ։ — de lin, de chanvre, de coton, de batiste. — des Indes. — de Hollande կամ d'Hollande. Tisser, faire de la —. Chemise de —. կտաւեայ, կտաւեղէն շապիկ։ — d'emballage. — de crin, d'amiante. — cirée. տես ի Cirer, 1. — peinte. Նկարեալ, նկարակերպ, ծագկեայ կտաւ։ — imprimée. *Տպածոյ կտաւ. պատ։ — d'or. կտաւ ոսկեթել կամ ոսկեթելոյն [à trame d'or] և մետաքսաուէչ [à chaîne de soie]. Il va se mettre dans les toiles. Յանկողնին մտանելոյ է. ընկղմելոյ է. (ընտ.)։ ‖ 2. Նկար. պատկեր. տատասկ։ Le musée possède plusieurs toiles de ce peintre։ ‖ 3. Յատակ (սարդի). սարդաբոյն։ Les araignées avaient tendu leurs toiles dans cette pièce abandonnée. †Broder des toiles d'araignée. (էսխոբ.) տես յ'Araignée, 1. ‖ 4. Վարագոյր (թէատրոնի)։ Lever, baisser la —։ ‖ 5. Վրան. խորան. տաղաւար. (զր.)։ L'armée est sous la —։

— իգ. 1. կտաւեայ պատանէշ (յորսոյ կինճա)։ Il a tué le sanglier dans les toiles։ ‖ 2. Մեծ թակարդ [filet] յըմբռնել զեզջերուս, զայծեամս. երազագէզ։ Quand on veut prendre des cerfs en vie, on les prend dans les toiles։

Toilerie (տուալըթ՚) է. իգ. 1. կտաւավաճառութիւն. կտաւագործութիւն։ Le commerce de —։ ‖ †2. Գործարան կտաւաց։ ‖ 3. Գործածք կտաւիք. կտաւք։

Toilette (տուալէթ՚) է. իգ. 1. կտաւ պատատանաց, ծրարելոյ. ծրար. պոչը։ Les tailleurs se servent de toilettes pour envelopper les habits qu'ils vont rendre։ ‖ 2. կտաւ, պատատ սեղանոյ յորդւարանաց. ծածկոց։ — unie. — à dentelle. Plier la —. (էսխոբ.) Գոգանալ զնորձոյկ [hardes] ուրուք և փախչել. (զր.)։ ‖ 3. Աշտանակք, տուփք և որուակք յորդւարանաց։ — d'argent։ ‖ 4. Սեղան յորդւարանաց։ Le miroir d'une —. Approchez la — de la cheminée։ ‖ 5. Յարդարանք. զարդարանք. պանճուճանք. *յորդուզարդ։ Une — soignée, recherchée. La — de cet homme n'est pas longue. Elle dépense beaucoup pour sa —. Cabinet de —։ ‖ †6. կտաւեայ օձիք և թևզանիք շապկաց կանանց։ Quand une dame achète un col, la marchande lui demande si elle veut la — complète։ ‖ 7. Հանգերձանք (մնհ՚ապարտի յատուկ քան զերևանել ի կառափեղան [échafaud])։ On procéda à la — du condamné։ [ճատ.։ ‖ 2. կտաւագործ։

Toilier, ière (տուալիէ, իէր) է. 1. կտաւավաճառ։ †— ած. կտաւագործական։ Industrie toilière։

Toise (տուազ՚) է. իգ. 1. Չափ վեց ոտնաչափից. ձողաչափ։ La — vaut 1 mètre 949 centimètres. Mesurer les autres à sa —. (էսխոբ.) Յանձնէ չափել զայլս։ (Որ և Mesurer les autres à son aune)։ ‖ 2. Երկայնութիւն վեց ոտնաչափից. ձողաչափ։ Il y a tant de toises de muraille։

Toisé (տուազէ) է. ած. 1. Չողաչափութիւն։ Faire le — d'une maison։ ‖ 2. Արուեստ չափելոյ զմեկերևոյթս և գհատատատուն. ձողաչափութիւն։

Toiser (տուազէ) բ. ն. 1. Չողաչափել։ — une muraille։ ‖ 2. Չափել գհատատ (զինուորի)։ — un soldat։ ‖ 3. (էսխոբ. և ընտ.) Չափել, կշռել, զննել զոք աչի ատչավ. (տես. չափչփել)։ Il l'a toisé de la tête aux pieds։

= Se —. բ. ա. (էսխոբ.) Չափել, զննել զմիմեանս աչի ատչավ։ Ils se sont toisés sans se dire un seul mot։

Toiseur (տուազիօ—) է. ած. Չողաչափիչ։

Toison (տուազո՚) է. իգ. Ասր, բուրդ (մազեաց [brebis], ոչխարաց). գեղմն. գզմէք. կիզն։ Ce mouton a une belle —. Une blanche —. Գեղմն ապխտակիզն, լուսակիզն։

— La — d'or. Գեղմն ոսկիգնաւակ խոյին՝ յոր հետեալ փրիքսոս և հէլլէ ծովագնաց եղեն (ըստ առասպելոյց). ոսկիգնաւակ գեղմն. *ոսկիգնեղմն։

— La Toison d'or կամ լոկ la Toison. Կարգ ինչ ձիաւորութեան [chevalerie]. կարգ Ոսկեգնեղմնոյ։

Toit (տուա) է. ած. 1. Տանիք։ Le couvreur travaille sur le — de la maison. Ce — a un comble de bois, de fer, avec une couverture de plomb. Aller d'un — à l'autre. Habiter, coucher sous le même —. Բնակակից, յարկակից, տնակից լինել։ Publier, prêcher sur les toits. (էսխոբ.) Գաղտզել ի վերայ տանիցաց, հրապարակագոյժ առնել։ ‖ 2. Յարկ. տուն. բնակարան։ Le — paternel. Տունն հայրենի։ Un humble —. Տառապեալ տնիկ. անշուք բնակարան։ ‖ 3. Վերին կողմն բուսուց [mine]. յարկ։

— Servir quelqu'un sur les deux toits. (էսխոբ.) Օգնել. ձեռնկալուս լինել. գիւրել։

— à cochons կամ à porcs. 1. *խոզանոց։ ‖ 2. (էսխոբ. և ընտ.) Սենեակ աղտեղի։

Toiture (տուատիւռ՚) է. իգ. կազմած տանիցաց. տանիք։ Faire des réparations à la —։

† **Tokai** կամ † **Tokay** (տօկ) է. ած. Ազնիւ գինի ինչ Հունգարացւոց. տոկայեան գինի։

Tôle (տոլ՚) է. իգ. թիթեղեն կտածոյ երկաթոյ. սա։ Cheminée garnie de —. Tuyaux de —։

Tolérable (տօլէռապլ՚) ած. Հանգուրժական. ժուժալի. ըմբերելի. տանելի։ Si c'est un défaut, il est bien —. Cette douleur n'est pas —։

† **Tolérablement** (տօլէռապլ՚ման) ս. Հանգուրժական, տանելի ինն օրինակաւ։

Tolérance (տօլէռանս) է. իգ. 1. Ներում. ներողամտութիւն. թոյլտուութիւն. զիջուն. *զիջողութիւն։ Longue —. Ce n'est pas un droit, c'est une —։ ‖ 2. Թոյլտուութիւն յերկրորդական մնատնս կրօնից. ներողամտութիւն. *զիջողութիւն։ — théologique կամ ecclésiastique կամ religieuse. L'Église latine a toujours usé de — pour l'Église grecque sur le mariage des prêtres։ ‖ 3. Թոյլտուութիւն այլոց կրօնից ի Տէրութեան խիղ. *զիջողութիւն։ — civile. L'esprit de — qui règne dans tel pays։

— Maison de —. Խոզանոց. պոռնկոց։

Tolérant, ante (տօլէռան, անթ) ած. 1. Խոզոտ. ներողամիտ. զիջանող։ Un zèle —. Un prince —։ ‖ 2. Ներողամիտ. զիջանող։ Il est fort — de son naturel։

Tolérantisme (տօլէռանթիսմ՚) է. ած. 1. Անչափ թոյլտուութիւն (ասատատածաբանական կամ կրօնական)։ Sa tolérance dégénère en —։ ‖ 2. Ներողականութիւն, հանգուրժողութիւն (այլոց կրօնից ի Տէրութեան խիղ)։

Digitized by Google

Tolérer (տօլէրե) բ. ն. 1. ժոյժ տալ. հանգուրժել. համբերել. տանել. ներել։ Il tolérait leurs injustices. Il faut — les défauts de son prochain։ ‖ 2. թոյլ տալ. թեզացուցանել. համաձայնիլ։ On tolère toutes sortes de religions dans ce pays-là։

Tollé (տօլե) է. ած. Աղաղակ ցասման ընդդէմ ուրուք. (ընդ.)։ Crier — sur կամ contre quelqu'un. Աղաղակել բարձր ձայն։ Il s'éleva contre l'orateur un — de toutes les parties de la salle։

Tomahawk (տօմահօք) է. ած. Տապար (վայրենեաց հիւսիսայինոյն Ամերիկոյ)։

Tomaison (տօմէզըն) է. էթ. Նշան թիւերէից հաստատուց մատենի։ Vérifier la —։

Toman (տօման) է. ած. Ոսկի դահեկան ինչ Պարսից. *թուման. (պրս. խոմէն, խոման, Տասն հազար, բիւր)։ Le — vaut environ 50 francs։

Tomate (տօմատ) է. էթ. 1. Տունկ ինչ. Գ. լոլիկ. *ոսկեխնձոր. խոմխա։ (Ոչ և Pomme d'amour)։ Un plant de tomates։ ‖ 2. Պտուղ ոսկեխնձորոյ. Գ. լոլիկ. *ոսկեխնձոր։ Sauce aux tomates կամ †Sauce tomate։

Tombac (տոնպաթ) է. ած. Մետաղ արուեստական՝ ի պղնձոյ և ի զընկէ [zinc]. *թանբակ. (մետալուրգէն խմոցա, պղինձ). խոմպաթ։

Tombal, ale (տոնպալ, լ՛) ած. Գերեզմանոց. գերեզմանական. (քար հնախօսից)։ Pierre tombale. Ս. Տապանաքար։

Tombant, ante (տոնպան, նթ) ած. Որ անկանի. խոնարհահակ. վայրահակ։ Les tiges de cette plante sont grêles et tombantes. Des cheveux tombants. Երկայն և արձակ հերք. ծալ ի ծալ հերք։ Étoile tombante. տես յ'Étoile, 1. À la nuit tombante. Ի լինել գիշերի. (ած. գիշերասէր գէմ՛)։

Tombe (տոնպ) է. էթ. 1. կափարիչ գերեզմանի. Ս. տապանաքար։ — de marbre, de pierre, de cuivre. Lever une —։ ‖ 2. Գերեզման. դամբան։ Être dans la —։

Tombeau (տոնպո) է. ած. 1. Գերեզմանն. շիրիմ. դիր. դամբան. դամբարան. տապան։ — magnifique. Superbe —. Dresser, élever un —. Violer un —. 1. խաթարել, աւերել զգերեզման։ ‖ 2. Բանաւ, կրկտել զգերեզման։ Violateur de tombeaux. Գերեզմանակրկիտ. գերեզմանահատ. Ս. գերեզմանարբաց։ ‖ 3. Տեղի ուր մեռանի ոք. գերեզման։ "Le Milanais, source intarissable de guerre et le — des Français". VOLT. Faire un — d'un pays. Անմարդիլ, թափուր ի բնակչաց կացուցանել զերկիր. մարդաթափ առնել. անմարդացուցանել։ ‖ 4. (ած.) Գերեզման. մահ։ Chaque instant de notre vie nous approche du —. Descendre, entrer au —. Ի գերեզման իջանել. մեռանիլ։ Suivre quelqu'un au —. տես ի Suivre, 4. La nuit du —. տես ի Nuit, 2. ‖ 5. (ած.) Գերեզման. կատարած. վախճան։ L'anarchie est le — de la liberté։

Tombée (տոնպե) է. էթ. Անկանելիք։ Վարի եւեթ ի բանն À la — de la nuit կամ du jour. Ի տարաժամել աւուրն. ի գառնալ աւուրն յերեկս կողս. ի սկսանելն գիշերոյ։ [աւազոյ, քարանց)։

Tombelier (տոնպէլիէ) է. ած. Այլուրդ (տղմոյ,

Tomber (տոնպե) բ. ն. 1. Անկանիլ։ — d'une fenêtre. Il a voulu courir, et il est tombé. Les poètes disent que Vulcain a tombé du ciel pendant un jour entier. — dans un fossé. — de cheval. Անկանիլ ի ձիոյ. ձիոնկէց լինել։ — à terre կամ par terre. Անկանիլ ի գետին։ — à la renverse. — de son haut, de sa hauteur. տես ի Haut, է. ած. 1. ի Hauteur, 1. — mort, raide mort. Տապատառ անկանիլ. գիտապատառ յերկիր անկանիլ։ — aux pieds, aux genoux de quelqu'un. Անկանիլ առ ոտս, առ ծունկս ուրուք։ — les quatre fers en l'air. տես ի Fer. — des nues. տես ի Nue. Faire — une tête. Գլխատել. կտաւատիճատել. գլխով պատուհաս, պատիժ առնել։ Faire — les armes des mains de quelqu'un. տես յ'Arme, 1. Les bras m'en tombent. տես ի Bras, 1. La plume me tombe des mains. (էսթ.) Զդողի Տարեալ ձեռինս զրչի առղիս ոչ կարէ յառաջ խաղացուցանել։ Si le ciel tombait, il y aurait bien des alouettes prises. (առած.) տես յ'Alouette. ‖ 2. Իջանել, տեղալ, գալ (անձրեւոյ). անկանիլ (ձեան)։ La pluie, la neige tombe։ Ցայս միտս վերթ և անդիմանքէն. Il tombe de la pluie, de l'eau, de la grêle. Il est tombé ce matin beaucoup de neige. Ձիւնաթրթռ եղեւ յայժ յայսմ առաւօտս։ ‖ 3. Անկանիլ. ժեռանիլ։ Le redouté capitaine tomba au plus beau temps de sa vie։ ‖ 4. Անկանիլ. նկուն լինել. նուաճիլ. ընկճիլ։ "Tu céderas, ou tu tomberas sous ce vainqueur, Alger . . ." BOSS. *Mar.-Thér.* ‖ 5. Պատահիլ, դիպիլ յանկարծակի. հարկանիլ յանկարծադէպ։ Il tomba au milieu de gens qui lui étaient inconnus. "Tout nage dans le sang, et on ne tombe que sur des corps morts." BOSS. *Anne de Gonz.* Ցարիւն և յապաժոյժ լուղի ամենայն, և ամենուրեք դիակունք ընդ ոտս հարկանին։ — entre կամ dans les mains կամ aux mains de quelqu'un. Անկանիլ ի ձեռս ուրուք. ի բազմն անկանիլ։ La ville tomba entre ses mains. Պատուհասս քաղաքն ի ձեռս նորա։ ‖ 6. Անկանիլ (յանկարծ կամ ակամայ). Հարկանիլ։ — dans une embuscade, dans un piège։ ‖ 7. Անցանիլ. փոխիլ։ De là je vins — au faubourg Saint-Germain։ ‖ 8. Անկանիլ (ի հիւանդութիւն)։ — dans une maladie mortelle. Ձախտ մահու, զմահու ցաւ ընդունիլ։ — en démence, en frénésie. — en défaillance. Թալկանալ. նուաղիլ։ — malade. Հիւանդանալ. խօթանալ. ախտանալ։ — de faiblesse. Լինել յոյժ տկարացեալ յանուաստաղութենէ. ընդունիլ ի տժգոյն։ — dans la misère, dans la pauvreté. Հասանիլ ի թշուառութիւն, յազքատութիւն։ — en disgrâce. Ցաչս ելանիլ աւագի։ — dans le désespoir. Անկանիլ ի յուսահատութիւն. յուսահատիլ. յուսահատութեան հասանիլ։ — amoureux. Հարկանիլ ի սէր։ ‖ 9. (էսթ.) Անկանիլ. կործանիլ։ — de surprise en surprise, de chute en chute. — de Charybde en Scylla. տես ի Charybde. — de la poêle dans la braise, de fièvre en chaud mal. տես ի Braise, ի Chaud, 5. ‖ 10. (էսթ.) Կործանիլ. հատանիլ. զատածանիլ։ — dans des absurdités, dans des apostasies, dans l'incrédulité. Cela tombe dans le burlesque. — en faute, dans l'erreur. Անկանիլ ի յանցանս, ի մոլորութիւն. սխալիլ. մոլորիլ. վրիպիլ։ ‖ 11. (էսթ.) Անկանիլ (ի պատուոյ). կորուսանիլ։ — d'un si grand honneur, d'un si grand bonheur։ ‖ 12. Պղտանչիլ. գիճիլ. գլորիլ։ Le juste tombe sept fois le jour. Sitôt que l'on est tombé, il faut songer à se relever։ ‖ 13. (էսթ.) Անկանիլ. վատթարանալ. կործանիլ։ — bien bas. Cet homme-là n'a pas été longtemps en crédit, il est bientôt tombé. C'est un homme qui tombe, qui est tombé. Անկանիլ, անկեալ է յաժոյ և ի մոռաց։ ‖ 14. Չափազրիլ։ Cette pièce de théâtre est abso-

Digitized by Google

lument tombée : ‖ 15. Անկանել, կործանել, փլանել, ապականել : Cet édifice tombe de vétusté, tombe en ruine. Il fit — les temples de l'hérésie. Փլուզեալ հոսանաց զաստիարս հերձակիցս : ‖ 16. Թօթափիլ, թափիլ : La maladie lui a fait — les cheveux. Toutes les dents lui sont tombées : ‖ 17. Ցալիլ, պարսիլ, անձնատուր լինել : Toutes les villes tombèrent devant les généraux de ce prince : ‖ 18. Անկանել, անցանել, կորնչիլ, անհետանալ : On vit ces empires — les uns après les autres : ‖ 19. Կարաւանիլ, գլխել, խափանիլ, անցանել : Cette mode commence à — : ‖ 20. Դադարիլ, ընդհատիլ : La conversation tomba plusieurs fois : ‖ 21. Հանգչիլ, գալ, մերձենալ : Le soir tombe. La nuit est tombée. Տիրեաց, պատեաց գիշեր. (աւր. մուիթը կոխեց) : ‖ 22. Խառնարհիլ, ապրած-ռանիլ (աւազ) : Le jour commence à — : ‖ 23. Հանդարտիլ. ցածնուլ. մեղմանալ, Le vent est tombé. La mer tombe. La fièvre tombe : ‖ 24. Իջանիլ (հերաց յատս). ծածանիլ. կոխիլ : De beaux cheveux lui tombe sur les épaules. Son manteau lui tombe sur les talons : ‖ 25. Դառնալ, խառնարհիլ (հայեցուածոց) : Ses regards inquiets n'osent — sur moi. Laisser — sur quelqu'un un regard de pitié, de dédain. (փոխ.) Դառնալ ակնարկել յոք գթութեամբ, արհամարհանօք : ‖ 26. Իջանել (հարուածոյ) : Le coup lui tomba d'aplomb sur la tête : ‖ 27. Անկանել. գառնալ : — en putréfaction. Ցապականութիւն. գառնալ. ներխել. փտիլ : — en poussière. Ի փոշի դառնալ. փշրուիլ. փշրուիլ : — en loques ևամ par pièces. Ի ծուէնս ծուէնս պատառել (հնացեալ հագուստ) : — en oubli. Ի մոռացօնս անկանիլ : Cette maison est tombée en quenouille. տես ի Quenouille, 1. — à rien. Ցոչինչ գառնալ : ‖ 28. Անկանել. վիճակիլ. հասանել. եւլանել. (Որ և Échoir) : Cette terre est tombée en partage au cadet. Le sort tomba sur lui. Նմա եւ վիճակեաց : ‖ 29. Անկանել, դառնալ (բանից) : La conversation tomba sur vous. Ձեզ եղեւ զնէնչ : ‖ 30. Հանիլ, տանիլ, եւլանել (ճանապարհի) : Ce chemin tombe dans tel autre : ‖ 31. Անկանիլ, թափիլ, հոսիլ, մտանիլ (գետոյ) : Cette rivière tombe dans telle autre : ‖ 32. Դիպիլ : Cette fête tombe au jeudi : ‖ 33. Ձգիլանիլ, նուազիլ (ձայնի) : Il ne faut pas laisser — sa voix à la fin des phrases :

— sur quelqu'un. 1. Անկանել, հարկանիլ, յարձակիլ, գիմել, խոյանալ ուժգնութեամբ կամ յանկարծակի ի վերայ ուրուք. անկանել զէլևով ուրուք : Ils sont tombés l'un sur l'autre avec impétuosité. — sur la friperie de quelqu'un. տես ի Friperie, 1. ‖ 2. (փոխ.) Եպեքրել. պարսաւել. պախարակել : ‖ 3. (փոխ.) Դառնալ, լինել, գտանիլ (ի գլուխ ուրուք). տեղալ (յոգ) : Les injures tombèrent sur lui de toutes parts :

— sur un plat, sur un mets. (փոխ. և ընդ.) Ուտել անյապաղութեամբ. հասանիլ լինել :

— sur un vers, sur un passage. (փոխ.) Գտանել զատ պատահմանն զոտղ ինչ կամ զՏառատած բանի : En ouvrant le livre, il tomba sur le passage où il est écrit. Իբրև երաց զգիրսն՝ եգիտ զտեղի տեղւոյն գրեալն է :

— Il est bien tombé. (փոխ.) Բարւոք գիպեցաւ. գէզոք ի բարի յաջողեցեալն նմա :

— d'accord. տես J'Accord, 1.

— Laisser — . 1. Զանց առնել, ի բաց թողացուցանել. թողուլ : ‖ 2. Զանց առնել. լռնել մխս. չլսելոյն առնել :

— sous la main. Գալ ի ձեռն. (փոխ. ձեռքը ինայ, հանդիպիլ) : En arrangeant ma bibliothèque, ce volume m'est tombé sous la main :

— dans l'esprit, dans la tête. Անկանել, գալ ի միտս : Cela ne peut — que dans l'esprit d'un fou :

— sous les sens. Անկանել ընդ ապտմանէ. յայտանիլ, աչխնարհ լինել :

† — ի. ն. կործան յերկիր զառիւծացանել. զգետանել. (փոխ. գետին պատակեցնել) : Le lutteur tomba son adversaire :

Tombereau (տօղէ-ո) է. ս. 1. Սայլակ (երկայ առատ, սիրտ, քարքին) : Les tombereaux des boueurs de Paris : ‖ 2. Սայլակ մի լի : Un — de sable : ‖ †3. խոշոր կառք :

Tombola (տօղոլ) է. իթ. *Վիճակահանութիւն : Tirer une — . Une — de charité. Des tombolas :

Tome (տօմ') է. ս. 1. Հատոր (մատենի) : Le premier, le second — . J'ai fait relier deux tomes en un volume : ‖ 2. (փոխ.) Հատուած. մաս : On ignore le premier — de sa vie. Faire le second — de quelqu'un. Նմանիլ ուրուք յիրս ինչ. (ընդ.) :

Tomenteux, euse (տօմ-ընդէօ, էօզ) ած. Թաւ. թաւաթիթ : Feuille, membrane tomenteuse :

† **Tom-pouce** (տօմ-պուս) է. ս. 1. Անուն Թզիի [nain] ի մանրավիպի խմիք. Թամիկ : ‖ 2. Այր կարճահասակ յոյժ. Ս. գամաճ :

A. **Ton** (տո), ս. **Ta** (տա), իթ. **Tes** (տե) յթ. ած. ուրոյ. հմ. քոյին : Ton ami. Ton épée. Ta femme. Tes parents. Tes affaires :

B. **Ton** (տո) է. ս. 1. Ոլոր. ոլորակ. ձգտութիւն. պինդութիւն. (բան բժշկաց) : Les cordiaux donnent du — à l'estomac : ‖ 2. Ստութեան բարձրութեան կամ զիջման ձայնի. ոլորումն. ոլորակ : — de voix. Un — doux, aigre. Il a plusieurs tons dans la voix. Hausser, baisser le — : ‖ 3. Ոլորակ. ձայն. բարբառ : Parler d'un — de maître. Տիրաբար խօսել : Prendre un — d'autorité. Իշխանական զբարբառն ոլորակել : Avoir toujours un — mielleux avec les femmes. Prendre le haut — , Hausser le — . տես ի Haut, 8, ի Hausser, 4. Baisser le — . տես ի Baisser, 1. ‖ 4. Ստութեան (ձայնի, բան երաժշտաց) : Demi- — , ևամ Semi- — . Կէս տառթեան : ‖ 5. Ս. Գիր. եղանակ. (բան երաժշտաց) : — majeur. — mineur : ‖ 6. Սուան. *երգաձայն. (բան երաժշտաց) : — d'ut, de ré, de mi. Jouer plusieurs morceaux sur un même — . Changer de — . Փոխել զմուանն : Je le ferai bien chanter sur un autre — . տես ի Chanter, ի. ն. 1. ‖ 7. Ձայն (երգոց եկեղեցւոյ) : Les huit tons de l'église. Ութ ձայնք : ‖ 8. Ստութեան բարձրութեան ձայնի նուագարանաց. ոլորակ : Il faut baisser le — de cette harpe. Se mettre au — de quelqu'un. (փոխ.) Պատշաճիլ զանձն կործանաց կամ ճաշակի ուրուք : ‖ 9. Պայման, հաստատութիւն բանից. ամ. ոլորակ : Il a commencé son ouvrage sur un — qu'il n'a pu soutenir : ‖ 10. Օրինակ. պայման. գաշնակ. եղանակ. կերպ : Le — du collège. Un — de corps de garde. Le bon — . Վայրկենաբար, սպնուագական պայման : ‖ 11. Դաշնակ գործոց (բան նկարչաց). գոյն : Voilà une assez bonne copie de Rubens; mais quelle différence, dans le — de couleur, entre l'original et la copie! [երաժշտաց) :

Tonalité (տօնալիթե) է. իթ. *Երգաձայնութիւն. (բան

Tonarion (տօնարիօն) է. ս. Արհիճ տրամ նախնիք տային զատաճեան ձայնի տանիաթօսից :

Digitized by Google

† **Tondaille** (տոնդայլ՝) ե. իե. 1. կատուրը (խաշանց)։ ‖ 2. Հանգէս, խրախուճիւն կարգ (խաշանց)։

Tondaison (տոնդէզի) ե. իե. տես Tonte.

Tondeur, euse (տոնդօռ, ռօզ) ե. 1. կարիչ. կարգ։ Prendre des tondeurs à la journée pour tondre des troupeaux. Tondeuse de chiens։ ‖ 2. ցազատիչ (սուիլորդ ուղէշից)։ — de buis, de palissades։ ‖ 3. կարիչ թաւուճեան սատեայ կատուց կամ չուխայից)։ — de draps։ [սատեայ կատուց կամ չուխայից։

— Tondeuse. ե. իե. Մէքենայ կտրելոյ գլխաւուճիւն

Tondre (տոնդր՝) [Je tonds, tu tonds, il tond, nous tondons, և այլն. Je tondais. Je tondis. Je tondrai. Tonds, tondez. Tondu, ue.] բ. ն. 1. կարել (զսար խաշանց, գլխով շանց)։ խուզել։ — les brebis, les troupeaux։ ‖ 2. Մօս կտրել գկերս. խուզել. սատրախուզել։ Il est nouvellement tondu. — un homme. կարել զգր մերայնակեաց. առնել վանական. (վլ.)։ ‖ 3. կարել գլխաւուճիւն (սատեայ կատուց կամ չուխայից)։ ‖ 4. Հատանել, քշտել, յապաւել (զաւելորդ սերևս և զուղէշս)։ — les buis։ ‖ 5. ձարակել. լիզանել։ Les brebis ont tondu entièrement ce pré։

Tonique (տոնիք) ած. 1. *Ոլորական. ձգատական. (ըստ բժշկաց)։ Force —։ ‖ 2. Զօրացուցիչ (գործարանաց մարմնոյ՝ գրգ)։ ցայտ միտս վանրի և իրբ ե. ած. Un —։

— Note —, կամ լուկ —. ե. իե. Գլխաւոր կամ հիմնական խազ գաւազ [mode] երգոց (ըստ երաժշտաց)։ La — et la dominante։ [*տեւլոնիան։

Tonlieu (տոլիօ) ե. ած. Քան վաճառատեղւոյ.

Tonnage (տոնաժ) ե. ած. Տարողութիւն (նաւու տակառաչափով)։ Des navires d'un fort —. Droit de —. Քան նաւու ըստ տարողութեան. տարողութեան քան։

Tonnant, ante (տոնան, անդ) ած. 1. Որոտող. Jupiter —. L'airain —. Որոտող պղինձ. *գնգղինկեց. *թնդանօթ. (ի բնոպէ.)։ ‖ 2. (փոխ.) Որոտագոչ. որոտընդոստ (ձայն)։

Tonne (տոն՝) ե. իե. 1. Մեծ տակառ։ — de vin, de pruneaux. — reliée de fer. Երկաթակապ տակառ։ ‖ 2. Կշիռ. Հազար հազարապրամից։ Une — de fer, de houille։ ‖ 3. Ագգ միատիփ [univalve] և բազմերշի խեցեմորթից։

— d'or. Ձափ կամ գումար ինչ արծաթոյ ի Հոլլանդիա և ի Գերմանիա։ La — d'or était de cent mille florins en Hollande, et de cent mille thalers en Allemagne. Il a épousé des tonnes d'or. (փոխ.) Ամուսնացաւ ընդ բազ. չաւէտ հնոյ։

Tonneau (տոնո) ե. ած. 1. Տակառ։ — de vin, de cidre. Du merrain pour faire des tonneaux. Les douves d'un —. Mettre un — en perce։ ‖ 2. Անօթ մեծ խեցգրէն [de terre cuite] (առ Նոխիխս). կարաս։ Le — de Diogène. կարաս Դիոգինեայ։ Le — des Danaïdes. տես ի Danaïde։ ‖ 3. Տակառ մի լի։ Ils ont bu, depuis un mois, deux tonneaux de vin։ ‖ 4. Ձափ մեծ քան գլխով [muid]։ ‖ 5. Կշիռ հազար հազարապրամից (առ մեզ. իսկ առ Նախնեացն՝ կշիռ երկուս հազար լուերց [livre])։ *տակառաչկշիռ. *տակառաչափ։ Un bâtiment de trois cent tonneaux։ ‖ 6. խաղ մի. *տակառախաղ։ Le jeu du —. On ne joue guère au — que chez les marchands de vin et dans les guinguettes։ [քաւ)։

Tonneler (տոնէլե) բ. ն. Ընդհանել վարսիս (գիտ. A. **Tonnelet** (տոնէլէ) ե. ած. փոքրիկ տակառակ (գինւոյ, օղւոյ)։ Le — d'un fantassin, d'une vivandière։

B. **Tonnelet** (տոնէլէ) ե. ած. Սատրին մեան հաւմհամեան հանգերձի (ի թիատրոնս)։ [վարմիւ. վարմանոցիկ։

Tonnelier (տոնէլե) ե. ած. *Տակառագործ։

Tonnelle (տոնել՝) ե. իե. 1. Դալարազարդ հովանոց (ի պարտիզի)։ Manger sous une —։ ‖ 2. վայրի, թաւկարդ (կոքաւուց)։ ‖ 3. կամար. (ըստ ճարտարապետաց)։

Tonnellerie (տոնելըռի) ե. իե. 1. *Տակառագործութիւն։ ‖ 2. *Տակառագործարան։ ‖ †3. Հնձանոյարկ (ի վանս կրօնաւորաց հինչ)։

Tonner (տոնե) բ. ն. 1. Որոտալ։ ցայտ միտս վարի անդիմադրելապէս։ Il n'a fait qu'éclairer et — toute la nuit։ ‖ 2. Որոտալ. թնդալ։ L'artillerie commençait à —։ ‖ 3. (փոխ.) Որոտալ բանիւք. սատկագրին խօսիլ. շանթել. գոռալ ընդ ումիք։ — contre quelqu'un. Ce prédicateur a tonné contre l'avarice։

Tonnerre (տոնէռ՝) ե. ած. 1. Որոտումն։ Un grand coup կամ éclat de —. Սատկանալի ճայթիւն կամ թնդիւն որոտման։ Voix de —. (փոխ.) Որոտագոչ ձայն։ Un — d'applaudissements. Որոտաձայն ծափահարութիւնք։ ‖ 2. կայծակն. շանթ։ Le feu du —. Le — est tombé sur cette tour. Il fut frappé du —. կայծակնահար, փայլակնահար, շանթահար, ամպահար, երկնահար եղև։ ‖ 3. Պատկեր շանթի (ի ձեռին Աքսումզդ.)։ ‖ 4. Շանթընկեց անօթ. *գնգղինկեց. *թնդանօթ. (ի բնոպէ.)։ ‖ 5. Խորշ փողոյ [canon] հրացանի կամատրճանակի ուր գնին լիցք [charge]. **լցատան։

— Le séjour, la région du —. վերնագաւառ օդոց. երկինք. (ի բնոպէ.)։ Le maître du —. կայծակնահաւ, շանթաձիգ, որոտող աստուածն. Աքսումզդ։ L'oiseau qui porte le —. *Շանթակիր հաւ, թաւչուն. արծուի։

† **Tonsille** (տոնսիլ՝) ե. իե. տես Amygdale.

Tonsure (տոնսիւռ՝) ե. իե. 1. խուզուածք հերաց (կղերիկոսի). հերափարթութիւն։ Donner, recevoir la —. Prendre la —. Ստանալ ի կարգ եկեղեցականաց։ ‖ 2. Պատկ (եկեղեցականաց). Ս. կուլակ. Գ. պահէզիկ։ (Որ և. Couronne)։ Il a fait faire sa —։

Tonsurer (տոնսիւռե) բ. ն. կտրել գկերս (կղերիկոսի). խուզել։ C'est tel évêque qui l'a tonsuré։

Tonte (տոնդ) ե. իե. 1. կատուրը (խաշանց)։ Faire la —։ ‖ 2. Ամր կտրեալ ի խաշանց. կատուրը։ La — de son troupeau lui a rapporté beaucoup։ ‖ 3. ժամանակ կտրոց։ Pendant la —։

Tontine (տոնդին՝) ե. իե. Ագգ ինչ ապրնկալ հասից [rente viagère] որ աճեն ի նպաստ վերջնոցանցից [survivant]. սահմանեալ հաս։ (ցանուանէ հնտրզին Տոնտեայ [Tonti] հնտալօլեցւոյ)։ Mettre à la —. Avoir des actions à la —։ [հատընկալ, հասառաս։

Tontinier, ière (տոնդինիե, իեռ) ե. Տոնտեան

Tontisse (տոնդիս) ած. իե. Bourre —. ի բաց կտրեալ մազ կամ թաւուճիւն ասատեայ կատուց։

= ե. իե. Պատհակ կամ վիժակ [tenture] կատեայ դրասգեալ մազովք ի բաց յապաւելովք յասատեայ կատուց. թաւամազ սրատհակ։ Tapisserie de —։

Tonture (տոնդիւռ՝) ե. իե. 1. ի բաց կտրեալ մազ կամ թաւուճիւն ասատեայ կատուց։ ‖ 2. Տերեք և ասոր ի բաց հատեալք ի ծառոց. յօտք։

† **Toparchie** (տոպառքի) ե. իե. 1. Աներն փոքրիկ իշխանութեան. վայրապետութիւն։ ‖ 2. Գաւառ (գաղիս. սինոյգաց երկրին). վայրապետութիւն։

Digitized by Google

† **Toparque** (տօփարք) ի. ար. Վիպատակ։

Topaze (տօփազ) ի. իգ. Ակն ինչ պատուական ոսկեգոյն, ոսկեառեալ. ոսկեպսակ. Ս. ազազ. Խօխոճ։ — orientale, du Brésil. Belle —։

Toper (տօփե) բ. ն. ած. Յանձն առնուլ գնել ի խաղս տախտակուլանց [jeu de dés] զգուսմար արծաթոյն ըստ չափոյ հակառակորդին։ J'ai massé vingt pistoles, il n'y a pas voulu —։ ‖ Ս. (խոսք. և ընդ.) Հաճիլ. Համաձայն առնուլ։ Յանձն առնուլ։ On m'a proposé une partie de promenade, j'y ai topé. Je tope à cela, կամ լսկ Tope. Համաձայն. լիցի. քաջ է. ելե՛ք։

Topinambour (տօփինամբուր) ի. ար. ած. Տունկ ինչ, արոյ ուտին կոճղէզք. *գետնատանձիւր. *տատղատուկ. Խէր եղ՛ուր. Խէլտէզ ելօսէ՛։ ‖ Ս. *Գետնատանձիւր. *տատղատուկ։

Topique (տօփիք) ած. †ած. Տեղական։ Les curiosités topiques d'une province. Divinité —. Տեղական, ներվոյթի դէք։ ‖ Ս. Արտաքին (դեղ, ըստ բժշկաց, արտաքոյ են ախտիցն ներքին, օծանելիք)։ Վնասի և խրթ ի. ար. Un excellent —։ ‖ Ս. (խոսք.) Գատշաճ։ Un langage —։

= ի. ար. յի. Ճառք գիտասրտակ առեղծաց (Ճարտասրեսուսթեան)։ Les Topiques d'Aristote։ [գատպրաղ։

† **Topographe** (տօփօ՛—ֆ) ի. ար. Տեղագիր. առ.

Topographie (տօփօ՛—ֆի) ի. իգ. Տեղագրութիւն։ La — des environs de Paris։

Topographique (տօփօ՛—ֆիք) ած. Տեղագրական։ Description, carte —։ [մեղրութիւն. (ընդ.)։

Toquade (տօքատ) ի. իգ. Սովորութիւն սյլանդակ.

Toque (տօք) ի. իգ. Գլխարկ ինչ տափարակ ի վերին կազմեալ և խորչխորչուն [plissé] շուրջառնակիք. Ս. շարփուշ։ — de velours. Les avocats, les juges portent la — lorsqu'ils sont en fonctions. Cette femme avait une très belle —։

Toquer (տօքե) բ. ն. ած. Հարկանել. մերձենալ։ Qui toque l'un, toque l'autre. (—ած.) Որ ընդհարկանի ընդ միմի, ընդհարկանի և ընդ միւսան. որ զսա թշնամանեն, թշնամանեն և զնա։ ‖ Ս. (խոսք. և —ած.) Յիմարկցուցանել. խելացնորեցուցանել։ La politique l'a toqué. Il est toqué. Սակաւիկ մի բախած է. ազատած է։

Toquet (տօքե) ի. ար. ած. Գլխադիր ինչ կանանց գեղջկից։ ‖ Ս. Գդակ մանկանց։

Torche (տօրշ) ի. իգ. Ջահ (ի շանձոյ խիժե [résine] կամ ի մոմոյ). լամբար։ — funéraire. Entrer dans une ville la — à la main, pour y mettre le feu. — de résine. Գեւիկ։

Torche-cul (տօրշ—կիւ) ի. ար. ած. Ջնջման սրբանի. (—ած. սուրբիչ)։ Des torche-culs։ ‖ Ս. (խոսք. և ընդ.) Յառաք, անպիտան գրուած. անպիտանագանուխիւն։ Cet écrit n'est qu'un —։

Torche-nez (տօրշ—նէ) ի. ար. տես Tord-nez.

† **Torche-pinceau** (տօրշ—բինսօ) ի. ար. Ջնջման վրձնի և գեղատախ [palette] Նկարչաց։ Des torche-pinceaux։

Torcher (տօրշե) բ. ն. ած. Ջնջել. սրբել. մաքրել։ Les nourrices torchent leurs enfants։ ‖ †Ս. Գան Հարկանել. ծեծել։ Il se fera —։

— Un homme mal torché. (խոսք. և —ած.) Ա՛յր որ զգեցեալ է անհեթեթ ինչ օրինակաւ։ Cela est mal torché, est torché à la diable. (խոսք. և —ած.) Անփոյթ բանեւթեամբ, խոշորագոյնս գործեալ է այս։

Torchère (տօրշէր) ի. իգ. ած. Անօթ երկայնի վանդակաձեւ [à jour] եգեալ ի ծայր ձողոյ յորում վառեն նիւթս սյրեցական առ ի լուսաւորութիւն. ձողաքարձ ջահ։ Les torchères servent à éclairer les places, les cours։ ‖ Ս. Աչառնակ բազմաառեղծեան։ — de marbre, de bronze. Il y a plusieurs torchères dans cette salle։

Torchis (տօրշի) ի. ար. Շաղախ յորգախառն. Գ. մոլ։ (Տես և Bauge, 2)։

Torchon (տօրշոն) ի. ար. Ջնջման անօթոց խոհակերոցի, կարաւանաց). փարիզի. Ս. կեղտաշորք։ — blanc. — sale. Paquet de torchons։

† **Torchonner** (տօրշոնե) բ. ն. ած. Արբել. Ընկճանալ. Ընկճել. մաքրել։ ‖ Ս. (խոսք. և ընդ.) Յառաք գործել. Ս. խայտիրել։ Vous avez torchonné ce dessin։

Torcol (տօրքօլ) ի. ար. Ագռ ինչ թռչնոյ։

Tordage (տօրտաժ) ի. ար. Ոլորուածք (մետաքսի)։

† **Tord-boyaux** (տօր—պուա—յօ) ի. ար. Բարկ օղի. (—ած.)։

Tord-nez (տօր—նէ) ի. ար. Ատաուկ կամ ատաւան [ficelle] որով պնգնեն ուժգին գլխիմս կամ գրաւրին երիվարի. յանկարծ։ Mettez le — à ce cheval, il sera tranquille։ (Ասի և Torche-nez, Serre-nez)։

Tordre (տօրտրէ) [Je tords, tu tords, il tord, nous tordons, և այլն. Je tordais. Je tordis. Je tordrai. Tords, tordez. Tordu, ue.] բ. ն. ած. Ոլորել։ — du fil, un lien. Ne faire que — et avaler. տես յ'Avaler, 2. ‖ Ս. Ոլորել. մանել։ — de la laine, de la soie, des cordes։ ‖ Ս. Գնուլ. գալարել։ — les bras à quelqu'un. Տե — les bras, les mains. Գնուլ զքուր բազուկս, զձեռս։ — le cou à un poulet. Խառնել զգլուխ կամ զպարանոց հաւոյ։ ‖ Մ. Ծռել. Թիւրել։ — la bouche, le cou։ ‖ Ե. (խոսք.) Կամ ակոտրել. խեղաթիւրել. բանագլօսել. (—ած. քաշկռտել)։ — le sens d'un auteur, d'un passage։

= Se —. բ. —. Գալարիլ։ Un ver qui se tord. Rire à se —. Անչափ ծիծաղիլ. Թալանալ, լուծանիլ ի ծաղուէ։

Tore (տօր') ի. ար. Բազկաշրջի գեղագ [moulure] խարտիճ անուանց. Ճախարակի։ (Որ և Bosel)։

Toréador (տօրեադօր) ի. ար. *Ցլամարտ. *ցլակռիւ։

Toreutique (տօրեւտիք) ի. իգ. Արուեստ փորագրելոյ ի վերայ մետաղաց և փղոսկերք. *գրօշղաւութիւն։

† **Torgniole** կամ † **Torgnole** (տօրնիօլ) ի. իգ. Հարուած (յերեսս, ի գլուխ). (—ած.)։

Tormentille (տօրմէնթիյ՛) ի. իգ. Տունկ ինչ, որոյ արմատ վարի ի բժշկութեան. *հոգեռնեղուկ։

A. **Toron** (տօրո՛) ի. ար. կապ. (չափանի)։

B. **Toron** (տօրո՛) ի. ար. Մեծ Ճախարակ [tore] (ըստ Ճարտարապետաց)։

Torpeur (տօրպէօր) ի. իգ. Ընդարմացուցիչ. Թմրըրուութիւն։ Ce malade est dans la —։ Ասի ես իգ. Tous les esprits étaient dans la —։

Torpille (տօրպիյ՛) ի. իգ. ած. Ագռ ինչ կաուսաձկան [raie] որ թմրեցուցանէ զորս ի նա հպին ձեռամբ կամ գաւազանաւ. Նկրկէս. Նարկայ. Ս. ընդարմիկ. *Թմրըռաձուկն։ ‖ Ֆ. Մեքենայ ինչ Նկրքնաճարտիւեան. *Նաւահար. *ծովառաւեմբ։

Torquet (տօրքե) ի. ար. Վնասի և երթ ի բանան Donner un կամ le —. Խաբել. պատրել. (իվ.)։ Donner dans le —. Անկանիլ ի խաբ, ի պատրանս. Խաբիլ. (իվ.)։

Torquette (տօրքէթ) ի. իգ. *Ոլորահիւս [d'osier] ասկաւակ (ձկանց)։

Torréfaction (տօրե՛ֆաքսիօն) ի. իգ. Կրանձուածք։

Torréfier (տօրե՛ֆիե) բ. ն. Կրանձնել. Ս. բովկրել. խաշորմել։ — du café, des grains de café։

Torrent (տօռան) ի. ար. ած. Բուղխ. Հեղեղ. Հեղե-

Digitized by Google

զառ. սղոցքի։ — rapide, impétueux. Passer un —. Ces ravins ont été creusés par des torrents. Il vint un — qui ravagea tout le pays։ ‖ 2. (փոխ.) Ուղիս. Հեգնել։ Un — de paroles, d'injures. Verser des torrents de larmes. Բազում՝ սղոցիս արտասուաց յորդիլ, արձակիլ յաչաց. գետս արտասուաց իջուցանել. արտասք յորդատառ ի վայր հեղեղատիլ. արտասուաց հեղեղունս հանել. յորդ և առատ արտասուս հեղուլ։ Il pleut à torrents. Se précipiter comme un —. Հեղեղաբար, *ուղիօրէն հոսիլ (բարբառոց)։

Torrentiel, elle (տօ-ռան-սիել, ել) ած. 1. Հեղեղական (ջուրք)։ ‖ 2. Հեղեղատատ, *հեղեղանման (անձրեւ)։

† **Torrentueux, euse** (տօ-ռան-տիւ-ո, ուզ) ած. Հեղեղատատ. *հեղեղանման. ուղիանոց հոս։ Un ruisseau —։

Torride (տօ-ռիտ) ած. 1. Տօթագին։ La zone —. Աշխարհակէ, այրեցական, յամենաքեայ գօտի. բացաշունչ աշխարհ։ ‖ 2. Տապագին. առապարեղջ։ Une chaleur —։

Tors, torse (տօռ, տօռս) ած. 1. Ոլորեալ։ Du fil —. De la soie torse. Du sucre —։ ‖ 2. Ծուռ. գէղ. գէղութիւն։ Bouche, jambe torse. Cou —. Un cou —. (փոխ. և ընդ.) Ծռամիզ. կեղծաւոր։

— Colonne torse. Սիւն պրոյ բունն [fût] ի պարուրաձեւ [en spirale]. խառնխառատ սիւն։

Torsade (տօ-սատ) է. իգ. Ծոպ [frange] ոլորեալ պարուրաձեւ. մանուածոյ ծոպ։

Torse (տօռս) է. սգ. 1. Արձան անգլուխ կամ անբազուկ կամ անոտից. կոճղ. իրան։ Le — du Vatican։ ‖ 2. կոճղ. իրան. անձնիկ։ Le — de la Vénus de Milo est admirable. Cet homme a le — trop court pour la hauteur de ses cuisses et de ses jambes։

Torsion (տօ-սիօն) է. իգ. Գեղումն. գալարումն։

Tort (տօռ) է. սգ. 1. Անիրաւութիւն. յանցանք։ Lequel des deux a —? Ils ont — tous deux. Tout le monde lui donne — կամ le —. Vous aggravez vos torts։ ‖ 2. Վնաս. զեան. զրկանք։ La grêle a fait bien du — en ce pays-là. Réparer le — qu'on a fait. Redresseur, réparateur de torts. տես ի Redresseur, ի Réparateur.

= À —. հբ. ած. Ցանիրաւի. առանապարտուց։ On l'accuse à — et sans cause։

= À — et à travers. հբ. ած. Ցանխորհուրդս. անընդդատարար։ Frapper, ruer à — et à travers. Ցալ և յայհակ հարկանել։ Parler à — et à travers. խառնիխուռն, անհամաձայն, (գլխ. ափեզգիկ) խօսիլ։

= À — et à droit. հբ. ած. Ցիրաւի կամ յանիրաւի։

= À — ou à droit, À — ou à raison. հբ. ած. Իրաւամբք կամ առանց իրաւանց։

Torte (տօռտ) ած. իգ. Ծուռ. գէղ. գէղութիւն. (սխ.)։ Bouche —. Jambes tortes։

Tortelle (տօռտէլ) է. իգ. տես Vélar.

Torticolis (տօռտիքօլի) է. սգ. 1. կարկամութիւն պարանոցի. ուղնագիրկութիւն։ — fort douloureux. Il a un —։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ծռամիզ. կեղծաւոր։ Ne vous fiez pas à ces —։ [l'a rendu —։

= ած. Ուղնագիր. ծռամիզ։ Cette attaque d'apoplexie † **Tortil** (տօռտիլ) է. սգ. տես Tortis, 3.

Tortillage (տօռտիյլաժ) է. սգ. Գառ ի պառ, խառնակ բանք. (ընդ.)։ Que veut-il dire avec ce —?

Tortille (տօռտիյլ) է. իգ. Ընկոյզ և մանուածոյ ծառուղի (յանտառի, ի պարտիզի)։ Cette — est sombre et fraîche։

Tortillement (տօռտիյմընի) է. սգ. 1. Գալարումն. ոլորումն։ Le — de cette corde est trop lâche։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Հնարք. հնարքեմեցուածք։ Il ne faut point tant de tortillements։

Tortiller (տօռտիյե) բ. ն. 1. Գալարիլ. ոլորիլ։ — du ruban, une corde, du papier։ ‖ † 2. Ոլորիլ փութանակի. կլանիլ. (ահ.)։

= բ. ն. 1. Ճօճիլ. բեկբեկիլ. (ալ. կռորթաուիլ). (ընդ.)։ — des hanches։ ‖ 2. (փոխ.) Գաւազիլ, ճապաստիլ, շաղապատիլ (գլամամբ)։ — autour de quelqu'un։ ‖ 3. (փոխ.) Ի հնարս հայիցայիցանաց անկանիլ. հնարատիւս լինիլ. խուսափիլ։ Il ne faut point tant —, il faut aller droit։

= Se —. բ. ած. Գալարիլ. շանթիլ։ Voyez comme ce serpent, comme ce ver se tortille։

Tortillère (տօռտիյէռ) է. իգ. տես Tortille.

Tortillon (տօռտիյօն) է. սգ. 1. Գլխապիր (գործ հին ազգկանց). (ձգ.)։ ‖ 2. Շինական ազաւաղին. (ձգ.)։

Tortionnaire (տօռսիօնէռ) ած. Անիրաւ. անաւդար. (լատ իրաւապիտաց)։ Une saisie injuste et —։

= է. սգ. Դահիճ։

Tortis (տօռտի) է. սգ. 1. Մանուածոյ թելք (բրդոյ, մետաքսի)։ ‖ 2. Բալորք ծաղիկաց. պսակ. (ձգ.)։ Un — de fleurs, de myrte։ ‖ 3. Շար կամ ժապաւէն մնրգաթոյս. յիւս (գիրապաւ պարանի, լատ կինգապիտաց)։

Tortu, ue (տօռտիւ) ած. 1. Ծուռ. խեղաթիւր. գէղ։ Cet homme est tout —, bossu. Il a les jambes tortues. Un chemin, un sentier —. Շաւիղ ծռամիծուռ, մանուածապատ։ Le bois —. խեղաթիւր փայտ. որթ. որթատունկ. (ընդ.)։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Թիւր. անուղիղ։ Faire des raisonnements tortus. Avoir l'esprit —. Ունել միտս թիւրս. ոչ ուղիղ տեսանել։

Tortue (տօռտիւ) է. իգ. 1. կրայ. կրիայ. (մոլորիք ջնէն տարահ). ֆօղաղա։ — de terre. Ցամաքային, ոստին, անջրդի կրայ։ — de mer, de rivière. Écaille de —. Potage aux tortues. Soupe à la —. À pas de —. Ցամբ. յամրագնաց գնացիք։ ‖ 2. Վահանափակ, ասպարափակ (հաւմխեցի զօրուն)։ ‖ 3. Անուաւոր մեքենայ պատերազմի (առ Նախնիս)։ կրայ։ ‖ † 4. *Հանուատեղութիւն ինչ հիւսիսային կիսագնդին. կրայ։ (որ և Lyre)։ [aiguille։

Tortuer (տօռտիւ) բ. ն. Ծռել. Թիւրիլ։ — une

= Se —. բ. ած. Ծռիլ. Թիւրիլ. ծռամիծուիլ։

Tortueusement (տօռտիւէզմընի) ս. Մանուածապատ շրջանք. կռմնակոր։

Tortueux, euse (տօռտիւ-ո, ուզ) ած. 1. Ծռամիծուռ. մանուածապատ. յոգնապատոյտ. օձանման. *օձապտղապատ։ Un chemin, un sentier —. Le cours — d'un fleuve։ ‖ 2. կռմնակոր. ապշամիտ. բազմամտեան. շաղապատ. Ս. մանրիմ մանրիմ։ Les replis — d'un serpent։ ‖ 3. (փոխ.) Ծուռ. խեղաթիւր. բազմաթիւր. կռմնակոր։ Une conduite tortueuse։

Tortuosité (տօռտիւոզիթե) է. իգ. Մանուածապատ շրջան. պատուածք. (խոչ)։

† **Torturant, ante** (տօռտիւռան, անթ) ած. Տանջիչ. կսկիծիչ. առաջնապիչ։ Les remords torturants։

Torture (տօռտիւռ) է. իգ. 1. Ծամանծուռ շարժուածք. գեղումն։ ‖ 2. Տանջանք. խոշտանգանք. կըտտանք. լկտանք. չարչարանք։ Les tyrans ont inventé d'horribles tortures։ ‖ 3. խոշտանգանք (առ ի խաստովանեցուցանել զամբաստանեալս)։ Ցայս միտս լաւ և

Digitized by Google

տան պյժ՝ Question. Mettre, appliquer à la — . La — a été abolie en France par Louis XVI. ‖ 4. (փոխբ.) Ներգործություն . աշխատասիրություն : Ses discours me donnent la — . Mettre son esprit à la — . Կարի ինձ աշխատա տալ զվիսս . արկանել աշխատասիրութիւն մտաց : ‖ 5. (փոխբ.) Բռնադրօսութիւն (բանից) . (տե՛ս քաշկռտուք) :

Torturer (տօրթիւռե) բ . ն . 1. Տանջել . խոշտանգել . կատել . լկել . չարչարել : Les brigands l'ont inutilement torturé pour lui faire dire où était son or : ‖ 2. (փոխբ.) Բռնադրօսել . (տե՛ս քաշկռտել) : — un texte, le sens d'un mot :

Tory (տօրի) է . սբ . Անուն քաղաքական կուսակցութեան իրիք յԱնգլիա , որ պաշտպան կայ արքունի յատկութեանցն [prérogative] և պահպանողական . պահպանողական . *տօրի : Les torys (կամ ըստ անգլիականին tories) et les whigs ont dominé alternativement en Angleterre :

= ած . Պահպանողական . *տօրի : Les journaux torys :

Torysme (տօրիզ՛մ) է . սբ . կուսակցութիւն պահպանողականաց (յԱնգլիա) :

Toscan, ane (տօսքան, ան՛) ած . Տոսկիան , տոսկացի (ճարտարապետութեան) :

† = է . սբ . Տոսկիան բարբառ (իտալացւոց) . տոսկերէն : Le — se parle à Florence :

Toste (տո՛ստ) է . սբ . տես Toast.

Toster (տոսթե) բ . ն . Ըմպել յարև կամ ի կենդանութիւն ուրուք կամ ի յիշատակ դիպաց ինչ : Il faut — le général qui a remporté cette victoire. On a tosté la paix : Պարի և չէզոքօրէն . Nous passâmes toute la soirée à — :

Tôt (տո՛) ած . 1. Պարզ . վաղվաղակի . փութանակի : Revenez — . Plus — . Պարզագոյն : Il est arrivé plus — que moi, plus — que de coutume. Au plus — . փութանակի սբչափ միտքի հցէ . անգէն արագ արագ . նոյն ընդ նոյն : Partez au plus — . — ou tard. տես ի Tard, 1. — après. Յետ ասեալ ինչ , յետ ասեալ միոյ ժամանակի . յետ ասեալ ինչ միոյ : ‖ 2. կանուխ : Se lever — . Պարզագոյց լինել : Se lever tard, se coucher — :

= է . սբ . Le plus — sera le mieux. Որչափ վաղագոյն՝ այնչափ լաւագոյն :

Total, ale (տօթա՛լ, ա՛լ) ած . 1. Ամենեցուն . կատարեալ . ամբողջ : Somme totale : ‖ 2. Բնաւին . ապատքարուստ : Renversement, abandonnement — : ‖ 3. Ամբողջական . բոլորական : Éclipse totale du soleil :

= է . սբ . Բովանդակութիւն . բովանդակին . ամբողջին : Prenez le — . La somme des totaux :

= Au — , En — . Ած . սա . Ջամենայնին ի միասին առեալ . ջամենայն բարւոք կշռեալ : Au —, c'est une bonne affaire :

= Somme totale. Ած . սա . Միահամուռ : Cela coûte, somme totale, vingt-six mille francs :

Totalement (տօթալմա՛ն) ած . Ամենայնիւ . ամենևին . բոլորովին . բնաւին : Il est — ruiné :

† **Totaliser** (տօթալիզե) բ . ն . Գումարել . յաւելուլ :

Totalité (տօթալիթե) է . նբ . Գումարութիւն . բովանդակութիւն . լրութիւն : La — de la succession :

Toton (տօթո՛ն) է . սբ . Գուռակ շրջշրջուն (առ ի խաղալ) : Jouer au — . Une danseuse qui tourne comme un — . Կին կազանիչ որ իբրև գլանչանն շրջի :

Touage (տուա՛ժ) է . սբ . Ձգելն գնաս (պարանոս կամ անասնոցաս) . չուանաձգութիւն :

Touaille (տուա՛յ) է . նբ . Դասատուական կախեալ գգլանէ առ երի աւազանի . *լուսգաբան :

Toue (տու՛) է . սբ . տես Toug.

Toucan (տուքա՛ն) է . սբ . 1. Թռչուն ինչ Բրասիլոյ՝ որոյ կտուց է աստւար և երկայն յոյժ . *տուկան : ‖ 2. *Հանճասարգութիւն ինչ Տարտարոսին կիրառելիս . *Տուկան :

A. **Touchant, ante** (տուշան, շա՛տ) ած . 1. Շօշափելի : Point — . Կէտ շօշափման . (ըստ երկրաչափից) : Պյժ՝ տես Point de tangence կամ de contact : ‖ †2. (փոխբ.) Դիպող . գիպուկ : Une réponse touchante : ‖ 3. (փոխբ.) Յուզիչ . խանդաղատառական . *սրտաշարժ : Un discours — . Un spectacle — . Une musique touchante :

B. **Touchant** (տուշան՛) նխ . Յազագս . վասն . ի վերայ . զ(քան իրաց) . (տե՛ս նկատմամբ) : Il m'a entretenu — vos affaires :

Touche (տուշ) է . նբ . 1. Հպիլն : ‖ 2. (փոխբ. և ընդ.) կորուստ . վնաս . (վհ.) : On l'a obligé à payer une grosse somme, c'est une rude — : ‖ 3. փորձ (ոսկւոյ, արծաթոյ) : Pierre de — . Սմիգաստակ . Ս. փորձաքար . Գհհ++ ֆուչ : ‖ 4. Արկանիլն ի ծանաւք (ի վերայ նշանագրաց շարիլոց , ըստ տպագրողաց) . *մրահարութիւն : La — exige beaucoup de soin : ‖ †5. Նախիր եզանց զորս վարեալ առնին ի վաճառանոց : ‖ 6. Պատճէն , մնան (երգիծանի , գաշնակի) : Touches blanches. Touches noires : ‖ 7. Կորակաւոյ փղբրիկ գաւազան ոսկրեղէն կամ փղոսկրեայ . կարի : Lever les jonchets avec la — : ‖ 8. Շեղ տալ ցաւցանէն մնակունք գնշանագիրս առ ի հեգել . *գրացոյց : ‖ 9. Օրինակ , պայման նկարելոյ . նկարագած : On reconnaît facilement la — de tel maître : ‖ 10. (փոխբ.) կազմութիւն , խառնուած բանից (մնատնոտբի) :

† **Touche-à-tout** (տուշ—ա—տու) է . սբ . 1. Որ հպի յամենայն ինչ : Cet enfant est un — . Des — : ‖ 2. (փոխբ.) Որ մխի կամ ձեռնամուխ լինի յամենայն ինչ :

A. **Toucher** (տուշե) բ . ն . 1. Հպիլ . մերձենալ . շօշափել . (տե՛ս դպչիլ) : — de la main, du doigt. — au doigt. (փոխբ.) տես ի Doigt, 1. Ne touchez pas cela : ‖ 2. Հպիլ : — du pied. Il l'a touché avec son chapeau, de sa baguette : ‖ 3. Հարկանիլ , խոցել , վիրաւորել (սրով ի պատերազմի) : Je suis touché : ‖ 4. փորձել (զոսկի , զարծաթի) . ‖ 5. Արկանիլ ի ծանաւք (ի վերայ նշանագրաց շարելոց , ըստ տպագրողաց) . *մրահարել : — la forme également et légèrement. — en noir, en rouge : ‖ 6. Հարկանել , խթել (զանասունս առ ի խաղացուցանել առաջի իւր) . Հարկան տալ . վարել . քշել : Il touchait des bœufs devant lui : Առ և անդրդիր . Touchez կամ Touche, cocher, allons plus vite : ‖ 7. Հարկանել (նուագարան) : — la lyre, l'orgue, le piano կամ du piano. — la grosse corde. տես ի Corde, 1. ‖ 8. Ընդունել , առնուլ (արծաթի) : Il a touché ses appointements : ‖ 9. Մերձենալ . Հասանել : La barque touchait déjà le rivage : ‖ 10. Մերձ , կից լինել . առ երի կալ : Ma maison touche la sienne : ‖ 11. Արկանել վերանգս (ի նկարս) : Ce tableau est bien touché : ‖ 12. (փոխբ.) Ձառնել . յայտ առնել . նկարագրել : Ce poète, cet orateur touche bien les passions : ‖ 13. (փոխբ.) Խօսել (պատասխանի վերայ ինչ) . ակնարկել : Il a touché ce point-là fort adroitement. Touchez-en quelque chose dans votre préface : ‖ 14. (փոխբ.) Հարկանել . վիրաւորել : — quelqu'un en l'honneur : ‖ 15. (փոխբ.) Շարժել , ածել (ի գութ , ի ցանկութիւն) : Si tant de malheurs vous touchent de pitié : ‖ 16. (փոխբ.)

Digitized by Google

Աչքիս. խաղաղացուցանել. Je ne suis touché ni des richesses, ni des délices : ‖ 17. (փոխ.) Ցաւեցնել. խանդաղատանել : Laissez-vous — à nos larmes. Son repentir m'a touché : ‖ 18. (փոխ.) Շրջել, փոփոխել (Աստուծոյ զնիցս մեղցն) : Dieu l'a touché, il s'est converti : ‖ 19. (փոխ.) Հայել. պատշաճիլ. անկանիլ. վերաբերիլ : Cela ne me touche point : ‖ 20. Մերձաւոր, ազգական լինել : Il me touche de près, il est mon cousin : ‖ 21. Հասանիլ. ըմբռնիլ : — le but :

— բ. ն. 1. Հպիլ. Հատ լինել. մերձենալ. ձեռն ձգել. (աստ. գպչիլ) : — aux vases sacrés. Regardez cela, mais n'y touchez pas : ‖ 2. Հպիլ. մերձենալ : Ses pieds touchaient au sol. Il ne touche pas à terre. Ոչ մերձենայ յերկիր. Թեթեւս ընթանայ կամ կոչաւէ : — au bois. տես բ Bois, 4. ‖ 3. Հպիլ. չփիլ : Des linges qui ont touché à une relique : ‖ 4. Գերիլ (նաւս.) զյատակս ծովու : ‖ 5. Գտադարձ, զտեղի առնուլ (նաւս. ուրեք առ ժամանակ ինչ) : — à une île, à un port : ‖ 6. Հասանիլ : Sa tête touchait au plafond : ‖ 7. Հատ լինել. Հպիլ. մերձենալ : Il ne touche pas à son revenu : ‖ 8. (փոխ.) Ձեռն արկանիլ. ձեռնամուխ լինել. փոփոխել : Il n'osait — à l'ouvrage d'un si grand maître : ‖ 9. Սահմանակից լինել : ‖ 10. Մերձ լինել : Nous touchons au printemps. Հասեալ են աւուրք գարնանոյ : — à sa fin. տես բ Fin, A. 1. ‖ 11. Թօսիլ. ճաշակիլ : Ce livre touche à certaines matières qui . . . ‖ 12. Հպիլ. պատշաճիլ : Les choses qui touchent à l'honneur :

— dans la main à quelqu'un. Ձեռն ի ձեռն խառնիլ (ի նշան բարեկամութեան, հաշտութեան, հաւանութեան) : Ils se sont touché dans la main :

= Se —. բ. ա. 1. Հատ առ հատ լինել. մօտ ի մօտ կալ. Համբուրիլ զմիմեանս. Հպիլ ի միմեանս : Ces deux maisons se touchent : ‖ 2. Շօշափիլ զմիմեանս : Ces deux courbes se touchent : ‖ 3. (փոխ.) Նմանիլ միմեանց :

B. **Toucher** (տու-ե) է. ա. 1. Շօշափելիք. շօշափականի. Հպելիք. Հպելութիւն : (Որ և Tact) : Cela se connaît au — : ‖ 2. Օրինակ հարկանելոյ (գնուազարան) : Ce pianiste a un beau — :

Toucheur (տու-եօ) է. ա. Որ վարեալ տանի զպատճառս. եզող. եզնավար : Le — menait les bœufs à l'abattoir :

Tou-coi (տու-ք-ա) լ. տ. Ընդ. (ըստ արտաբգաց) : Tou-coi, chien, tou-coi : [նաւս.

Toue (տու) է. իգ. †1. տես Touée, 1. ‖ 2. Գերաստ.

Touée (տու-ե) է. իգ. 1. Ձգելն (գնաւս.) պարանաւ կամ անասնագործ. չոսանահաղութիւն : Entrer à la — dans un port : ‖ 2. *Նաւահիզ պարան. Ս. Թակ :

Touer (տու-ե) բ. ն. Ձգել (գնաւս.) պարանաւ, մնալխով, կամ անասնագործ. [cabestan]. Ս. Թակել : [նաւս.

Toueur (տու-եօ) է. ա. Նաւավարժ, *նաւահիզ.

Touffe (տու-ֆ) է. իգ. 1. Փունջ (ծագկանց, խոտոց, ծառոց). խուրձն (փետրոց) : ‖ †2. Ծառախիտ մեան (անասնաբ). Թաւուտ :

Touffeur (տու-ֆեօ) է. իգ. Ախտաւորութիւն, ցոլացումն ջերմ գոլորշեաց. գոլ. (ընդ.) : J'ai senti en entrant une — insupportable :

Touffu, ue (տու-ֆի-) ած. խիտ. Թանձրախիտ. բազմախիտ. Թանձրախուռն : Un bois — . Une barbe touffue :

Toug (տու-ղ) է. ա. Ագի եղջերակոյ [yack] հարեալ ի ծայր տիզի՝ զոր տանին ի պատիս աստղի մեծամեծաց Օսմանեանն Տէրութեանն. *ագիտեզ. Խ-ղ : (Տես և Pacha à une queue ի Queue, A. 1) :

Toujours (տու-ժուռ) մ. 1. Յամենայն ժամ. անդադար. անվախճան. Հանապազ. միշտ. յանկ. յանկարգ. յար. յարաժամ. յաւէժ : C'est une source qui coule — . Les bienheureux jouiront — de la vue de Dieu. Ils se sont dit adieu pour — . Յաւիտենական Հրաժեշտ առին ի միմեանց : ‖ 2. Յամենայն գէպս. յամենայն ժամանակի. յամենայնի. միշտ : Vous n'avez pas — fait votre devoir : ‖ 3. Բազում անգամ. շատ երբեք. առ հասարակ. յաճախագոյնս. Հանապազ. միշտ : Il ment — . Հանապազաստաւ է : On le trouve — occupé : ‖ 4. Առ ժամն. առկայն : Prenez — cela en attendant : ‖ 5. Գէթ. գոնեայ. փաթթար : Si je n'ai pas réussi, — ai-je fait mon devoir :

Toupet (տու-փէ) է. ա. 1. փոքրիկ փունջ (Հերաց). ցից. ցցուածք : Les Tartares se rasent la tête, mais ils gardent un — de cheveux. Թաթարքն գերծուն զգլուխս, և ցցուածս թողուն (ա) : ‖ 2. փունջ Հերաց ի վերայ ճակատաց. ցցուածք : Son — est bien haut. Se prendre au — . Բռնաւն Հարկանիլ զմիմեանց Հերաց. կռուիլ ընդ միմեանս. (ընդ.) : Avoir du — . (փոխ. և ընդ.) Ունիլ բազում Համարձակութիւն, յանգգնութիւն : ‖ 3. փունջ բազից ձիոյ ի վերայ ճակատաց. ցցուածք (ո) :

= Վահ. (ա) "Գերծին զգլուխ իբր զիշխան Աղուանից, և ցցուածս իբր բազիս և ինս արձակել". փ. Ագաթ. Ե. խգ. 253. — "Տիրն զերծին Մեսրոպեանց, մի ցնծայ երևոյթ խոխոջ երբ, յայնմ ձանձան նիւթ մի Սահակեայ". անգ. 253. = (ո) Դատիճն կոչի գազգիերէն ձոյնիս ի Գրաստաս բժշկարանին. "Դատիճն յոյժ և յերկայն, և հանդր մեղն որ ի չոր ի՝ ինոջ, և ասին որ ներգին գատիճին ի՝ ցած". տես Բազմավէպ, 1867, երես 357.

Toupie (տու-պի) է. իգ. 1. Շաւիղանն (զոր գարձուցանեն առատաձայն). ֆերլատ : Des enfants qui jouent à la — : ‖ †2. Կին խառնակեցիկ. (ամ.) : ‖ †3. Խեցեմորթ ինչ միաւոխի [univalve] :

Toupiller (տու-պիյիե) բ. ն. Ընդ վայր երթևեկիլ ի տուն ուրեք. (ընդ.) : Elle ne fait que — :

Toupillon (տու-պիյոն) է. ա. 1. Ս. փնջիկ (Հերաց) : ‖ 2. Ալեխորգ և խառնաժամուն ասոյր (Նարինճնեաց) :

A. **Tour** (տու-ր) է. իգ. 1. Աշտարակ. բերդն : Monter dans, sur, à une — . Ville enceinte de murailles et de tours. La — de Babel. Աշտարակն, բերդն, ամրաշատակն Բաբելոնի : Տես և ի Babel. ‖ 2. Ս. Ջանգակատուն : Les tours de Notre-Dame : ‖ 3. Աշտարակաձև կազմած ի վերայ փղոց յոր մնանեին ազեղնաւորք (առ նոքօքս). Նետաձիգ աշտարակ : ‖ 4. Բերդ (ի ճատրակին) : Որ և Roc :

B. **Tour** (տու-ր) է. ա. 1. Գործի բազմակաձև յօրինեալ գիպայտ, գիպուսկր, գմեռաղս. ճախարակ. Ս. բ : Fait au — . Ձախարակեայ : Une femme qui a le bras, la main, la gorge faits au — . Կին որ ունի բազուկ, ձեռն, ամենս ճախարակեայս : ‖ 2. *Շրջանաւոր պահարան (ի վանս կաթուղիկոսաց, ի բանտս). պատուհան : Faire passer quelque chose par le — : ‖ 3. Դուրգն (բրտի) : Որ և Roue : ‖ 4. Գարձ. շրջան. բոլորումն : — de roue, de meule. Le — du soleil. À — de bras. տես ի Bras. En un — de main. Ի միասմ վայրկեան ժամանակի. ի քթթել ակն. վարվաղակի : ‖ 5. Դարձուցանելն (զբանալի ի փականս) : Il ferma la porte à double — : ‖ 6. Շրջան. ճեմք. երթևեկ. երթևեկութիւն. (ամ. պատյան) : Faire un —

Digitized by Google

dans le jardin, un — de jardin. Il est allé faire un — de promenade. Il alla faire un — à Paris. ‖ 7. Շրջան. գարձուած. պտոյտ. մանուած. Les tours et retours կամ Les tours et détours d'une rivière. ‖ 8. Շրջապատութիւն. շրջանակ. ծիր. Cette ville a une lieue de —. Faire le — du monde. Շրջիլ ընդ ամենայն աշխարհի. Faire son — de France. Շրջիլ ընդ ամենայն գաղղիա քաղաք ի քաղաքէ. (տես գլխոյ ձեռագիտաց կամ զարուեստից). Faire le — d'une montagne. Շրջան առնուլ, շուրջ գառնալ զլերան. Prendre կամ faire le grand —. Գառնալ զլերկայն ճանապարհաւ. Faire le — du cadran. (փոխ. և ընդ.) Նիհիլ ժամն երկտասան. ‖ 9. Բոլորչի մուան (հանգերձից կամ պատուհանաց). — de gorge. Դաստառակ լանջից կանանց. լանջանոց. — de cheveux. Հիւսք կերտ հերաց. ‖ 10. Բոլորակուիթիւն (երեսաց). Un beau — de visage. ‖ 11. Գործ հմտասարութեան կամ ուժոյ. խաղ. — de bateleur. — de force, de souplesse, d'adresse, de passe-passe. ‖ 12. (փոխ.) Գործ. C'est un lâche — qu'on le force à jouer. ‖ 13. (փոխ. և ընդ.) խաղ. հնարք. նենգ. խաբեութիւն. Il lui a joué un —. d'un —. Voilà un bon —. Tours de souplesse. տես ի Souplesse, 2. Il m'a joué un — de maître Gonin. խորամանգեաց, խաբեաց զիս. Il m'a joué un — pendable. խորամանգեաց ինձ չարութիւն անհնարին. ‖ 14. Գարձուած, շրջանակ, կերպարանք (իրաց). Il donne le — qu'il lui plaît aux affaires. ‖ 15. Գարձուած, պայման, կազմուածքն (բանից). — hardi, figuré. La pensée n'est pas nouvelle, mais le — en est nouveau. ‖ 16. կարգ. շրջան. Je parlerai à mon —. Son — est passé. À — de rôle. տես ի Rôle, 5. [donné un — de reins.

— de reins. Միջադեմութիւն. տես ապտիւղը. Il s'est — de lit. Նստարան անկողնոյ.

— du bâton. (փոխ. և ընդ.) տես ի Bâton.

= — à —. գբ. ած. կարգ ըստ կարգ. մի զմիոյ կնի. փոխանակաւ. Ces deux généraux commanderont — à —.

Touranien, ienne (տուրանիէն, իէնն) ած. Տուրանեան (ժողովուրդք և բարբառք ի կասպից ծովէն մինչև ի ծովն Յապոնացւոց). Les peuples touraniens. Les langues touraniennes.

A. **Tourbe** (տուրպ) է. իգ. Գոյացութիւն ինչ սրբոցական կազմեալ յապականութենէ բուսականաց. *տորփ. *կիզայոզ. *Հողածուխ. Charbon de —. Brûler de la —.

B. **Tourbe** (տուրպ) է. իգ. Խուժան. խաժամուժ ամբոխ.

Tourbeux, euse (տուրպէ, էզ) ած. *Տորփային. *կիզայոզուտ. Terrain —. [*տորփայատեղ.

Tourbière (տուրպիէր) է. իգ. Բովք կիզայոզոյ.

Tourbillon (տուրպիյոն) է. ար. 1. Հզօր պտուտիկ. փոթորիկ. Violent, furieux —. ‖ 2. Պտոյտք (ջուրց). գրգռանք. յորձանք. Il y a dans cette rivière plusieurs tourbillons fort dangereux. ‖ 3. Սրբոկ (ծխոյ, փոշւոյ). ‖ 4. (փոխ.) փոթորիկ. սրբոկ. Vivre dans le — du monde.

Tourbillonner (տուրպիյոնէ) բ. ն. 1. Պտուտիկել. պտուտկիլ. յորձանս առնուլ. L'eau tourbillonne dans cet endroit de la rivière. ‖ †2. Պտղեալ պղտորիլ (գինի զգրաց). պտուտիկ. շփոթիլ.

A. **Tourd** (տուր) է. ար. Ջուկն ինչ ծովու. *տուրդոս.

B. **Tourd** (տուր) է. ար. կամ **Tourdelle** (տուրդէլ) է. իգ. տես Litorne.

Tourdille (տուրդիյ) ած. Gris —. Որոյ մազքն են ի գոյն տորգիկի [grive] (երիվար). *տորգիագոյն. *տորգիկեան.

Tourelle (տուրէլ) է. իգ. 1. Աշտարակ փոքրիկ. *աշտարակիկ. ‖ †2. Երկաթի աշտարակ (զրահաւոր նաւուց).

Touret (տուրէ) է. ար. 1. փոքրիկ անիւ (մեքենայի). *անուանակ. ‖ 2. Ս. կարժառ [dévidoir], Ս. ջարհակ [rouet] (չուանամանից). ‖ 3. Ս. Ջարհակ (մանելոյ).

Tourie (տուրի) է. իգ. Մեծ պատառակ յարգաստաւ կամ ազրաստաւ [entouré d'osier]. Une — remplie d'acide sulfurique.

Tourière (տուրիէր) է. իգ. Աղախին որ անցուցանէ ընդ պատուհանն [tour] ի ներքս ի մենաստանն զոր ինչ բերեն վանս հատատուրացս կամ կուսանաց. *պատուհանապահ. Ս. ախոի և իրք ած. իգ. La sœur —. La mère —. Հատատուրացս որ ընդունի ընդ պատուհանն զոր ինչ բերեն ապրուստ ի պէտս կուսանաց. *պատուհանապահ կուսանաց.

Tourillon (տուրիյոն) է. ար. Ատանգք (զորով շրջի կռատանգիկ դուռն). — d'une porte cochère, d'une grille, d'une psyché.

Touriste (տուրիսթ) է. ար. Ուղեւոր, ճանապարհորդ (առ զբօսանս). [ատհասակ. (ահ.).

† **Tourlourou** (տուրլուրու) է. ար. Զօրականի դիւ.

Tourmaline (տուրմալին') է. իգ. Ագգ ինչ քարի, որ եղեկտրանայ ի ջեռնուելն. *տորմալեան.

Tourment (տուրման) է. ար. 1. Անհնարին ցաւ (մարմնոյ). տանջանք. La goutte, la pierre, sont de cruels tourments. ‖ 2. Տանջանք. խոշտանգանք. չարչարանք. կոտորած. Les tourments des martyrs. ‖ 3. (փոխ.) Անձկութիւն. նեղութիւն. տագնապ. Cette affaire m'a bien donné du —.

Tourmentant, ante (տուրմանդ, անդ) ած. Տանջիչ. նեղիչ. տագնապկ. C'est un homme bien —.

Tourmente (տուրմանդ) է. իգ. 1. Մրրիկ, հողմայոյզք (ի ծովու). Les bons matelots prévoient la —. ‖ 2. Մրրիկ (ի բարձրարերձ լերինս). ‖ 3. (փոխ.) փոթորիկ. շփոթութիւն. խռովութիւն. Pendant la — politique, révolutionnaire.

Tourmenter (տուրմանդէ) բ. ն. 1. Տանջել. չարչարել. սկսել. խոշտանգել. կոտորել. սկսիլ (գիւր). On l'a si horriblement tourmenté, qu'il en est mort. ‖ 2. Տանջել. սկսել. նեղել. անհանգիստ առնել. Ս. անհանգստանալ. Il est tourmenté de la goutte. Tourmenté de soif. Ցաւագին տանջել. ծարաւս հիւծ. պապակեալ. ‖ 3. (փոխ.) կռնգել. կսկիծել. Être tourmenté de remords, par les remords. ‖ 4. Ակնառ առնել. կեղել. պարտատէրք տանջեն. Ses créanciers le tourmentent tous les jours. ‖ 5. կոծել. ծփել. շարժել. տարաբերել. Le vent tourmenta longtemps notre vaisseau. ‖ 6. Ցաւիլ (զգեստ). ‖ 7. Տաժանմամբ, տաժանաբար գործել (գերեզիր). ‖ 8. Բռնազբօսիլ (զբռնագիրս). ‖ 9. Բազում ճգնամբ յօրինել, գործել. Cet ouvrage, ce tableau a été tourmenté.

= Se —. բ. ա. 1. Շարժիլ. կոծիլ. Ce cheval se tourmente. ‖ 2. Ցաւիլ, կորանալ (փայտի). ‖ 3. Անհանգիստ լինել. խռովիլ. À quoi sert de vous — si fort?

Tourmenteux, euse (տուրմանդէ, էզ) ած. Մրրկալից, *մրրկաւէտ (ծով, լուս հանապարհ). (խոսք).

Tourmentin (տուրմանդէն) է. ար. Փոքրիկ առագաստ երկանկիւնի զոր պարզեն ի ժամ մրրկի.

Tournailler (տուրնայէ) բ. ն. 1. Դառնալ. շրջան առնուլ. շուրջ գալ. (ընդ.). Cessez de — autour de moi. ‖ 2. Շուրջ յածիլ. (ընդ.).

Digitized by Google

A. **Tournant** (տուռնան) ած. ած. 1. Շրջան դարձի (փողոցի, ճանապարհի). անկիւն։ Il fut attaqué au — de telle rue։ ‖ 2. Դարձուածք, ծուռ (գետոյ)։ ‖ 3. Անբնական կամ վայր դարձուցանելոյ (կիսաս.)։ Il n'y a pas assez de —։ ‖ 4. Գոյության (ծռվոտ, գետոյ). գրգռանք. յորձանք։ Il y a là un — qu'il faut éviter։ ‖ 5. (փոխաբ. և ընդ.) Կասկած հնարք. շրջան։ Prendre un —։

B. **Tournant, ante** (տուռնան, անդ) ած. 1. Դարձող. շրջուն։ Un pont —. Tables tournantes։ ‖ 2. Շրջական (շարժուձեւ զօրաց)։ Mouvement —։

Tournebride (տուռնէպռիտ) ած. ած. կապկպանոց [cabaret] (առ հրի ոմնարանոցի՝ ուր ընկալեալ լինին ծառայք և հրեվաղք հեծից)։ (ֆր.)։

Tournebroche (տուռնէպռոշ) ած. ած. 1. Մէքենայ շամփրադարձից։ ‖ 2. Մանուկ շամփրադարձից։ ‖ 3. Շուն շամփրադարձից։

Tournée (տուռնէ) ած. իգ. 1. Ընդհանրութիւն. ճանապարհորդութիւն. շրջան։ ‖ 2. Երեւելիութիւն. երթեւեկ։ Il fait tous les matins plusieurs tournées։ ‖ 3. Յայտնութիւն, շրջագայութիւն (պաշտօնատարի ի վիճակի իւրում՝)։ Le préfet, le général de la division a fait sa —։

Tournelle (տուռնէլ) ած. իգ. 1. Աշտարակ փոքրիկ. *աշտարակիկ։ La rue des Tournelles, à Paris։ ‖ 2. Անուան խորհրդարանի Պարիս քաղաքի վասն ոճրագործաց։ Président à la Tournelle։

Tournemain (տուռնէմին) ած. ած. En un —. (ֆր.) տես En un tour de main ի Tour, B. 4.

Tournement (տուռնէման) ած. ած. Դառնայն. շրջելն։ Վարի եւեթ ի բանն — de tête. Շուրջ գալն գլխոյ. (տե. գլխու պտոյտ)։

Tourner (տուռնէ) բ. ն. 1. Ձախարակաւ յօրինել. ճախարակել։ — des colonnes, des chaises, l'or, le fer։ Ան եւս անխնդիր. Un ouvrier qui tourne bien։ ‖ 2. (ենթաբ.) Ցօրինել. յարդարել։ Il tourne bien les vers։ ‖ 3. Բոլորակաւորապէս կերպեւել։ — un citron։ ‖ 4. Դարձուցանել. շրջել. շրջանակել։ — une roue, une broche։ ‖ 5. Դարձուցանել։ — la tête, les yeux. — tête, visage. Ցերես դառնալ (առ ի դիմակալ լինելոյ)։ Tournez-moi les talons. տես ի Talon, 1. — le dos. տես ի Dos, 1. — en fuite. ի փախուստ դարձուցանել, շրջել. փախստական առնել։ Il tournèrent leurs armes contre eux-mêmes. Tous les yeux étaient tournés vers կամ՝ sur lui. տես J'Œil, 3. ‖ 6. Շրջան առնուլ. շուրջ գալ. դառնալ։ — un rocher. — le coin d'une rue. — un lièvre. Դառնալ (որսորդի) շուրջ պնապատառակաւ։ ‖ 7. Անկանիլ ի թիւ կանց (ի վերոյ զօրաց թշնամեաց)։ — l'ennemi։ ‖ 8. Դարձուցանել. շրջել. փոխել։ — les feuillets d'un livre. — une étoffe d'un autre sens. — casaque. տես ի Casaque. — bride. տես ի Bride, 2. — la tête à quelqu'un. 1. (ենթաբ.) Ախտաւ առնել զդէպ. նեղել. պատահանցուցանել։ ‖ 2. Շրջել, խռտորել զմիտս ուրուք (ի չար). զառածեցուցանել։ ‖ 3. Ցայլոց խելս առնել. յիմարեցուցանել։ ‖ 4. Ցխմաքեցուցանել, արարքեցուցանել զդէպ սիրով. (տե. խելքը գլխէն առնել, առնուլ)։ Cette femme lui a tourné la tête։ ‖ 9. (ենթաբ.) Շրջել. յեղաշրջել. փոխել. յեղուլ։ — la religion à des pratiques superstitieuses. — tout en mal, tout en bien. ի չար միտս, ի բարի միտս մեկնել, առնուլ զամենայն։ — en ridicule. ի ծաղր քարշել. ծաղր և ծանակ առնել։ ‖ 10. Դարձուցանել. յեղուլ. փոխել. հանել. փոխադրել. թարգմանել։ — du latin en français։ ‖ 11. Չարցանել (զդէպ ճարտարութեամբ)։ On a eu beau le —, il n'a rien dit. — quelqu'un de tous les sens, de tous les côtés. Հետազօտել զմիտս ուրուք պէսպէս հարցմամբք։ ‖ 12. Մաղր, ճշդրտիւ քննել։

— le sang. (ենթաբ.) (տե. Մեկուն արիւնը երի հանել)։

— une personne à son gré. Տանել և բերել զդէպ։ (տե. մեկը ուզածին պէս գործածել, խաղցնել, քշել)։

— բ. չ. 1. Դառնալ. շրջիլ. շուրջ գալ. շրջանակիլ։ La terre tourne autour du soleil. La roue tourne. Quand on a trop bu, il semble que tout tourne. — sur lui-même. Առածիլ զինքեանմէ. զանձամէ զառածանիլ, ճախը առնուլ։ — à tout vent, comme une girouette. (ենթաբ. և ընդ.) Հոսիլ յամենայն հողմ. տատանիլ յամենայն հողմոյ. լինել յեղյեղուկ, *փոփոխամիտ։ ‖ 2. Դառնալ. խառնուիլ։ — à droite, à gauche. — de côté et d'autre. — court. տես ի Court, ած. ‖ 3. Դառնալ. շրջիլ։ Il a les jambes tournées en dedans. *Ներքաւոհայեաց են սրունք նորա։ Le pied m'a tourné. Դարձաւ, ճմլեցաւ սանդ։ (Տես և Entorse)։ ‖ 4. Դառնալ. երթալ և գալ։ Une chambre où l'on tourne à peine. — autour du pot. տես ի Pot, 3. ‖ 5. Վարանիլ. տատրակաւսիլ։ ‖ 6. Շուրջ գալ (գլխոյ). պտտանկել. ցնորիլ։ Ne regardez pas en bas, de peur que la tête ne vous tourne. La tête կամ l'esprit lui a tourné. Անկաւ, եղ ի մտաց. խելագարեցաւ։ Faire — la tête à quelqu'un. Շարժել զդէպ ի սէր, ի հիացումն. (տե. մեկուն խելքը առնուլ)։ ‖ 7. (ենթաբ.) Կախեալ լինիլ (զուարքէն). կախիլ։ L'affaire tourne sur lui։ ‖ 8. Շրջիլ. փոխիլ։ La chance a tourné. տես ի Chance, 4. Le temps tourne au froid. Ցրտանայ օդք։ ‖ 9. Վախճանիլ. կատարիլ։ L'affaire a bien tourné. Ce jeune homme tourne mal. ի չար անդր յիւղս զանձն, շրջի երիտասարդ։ — bien. ի լաւ անդր, ի լաւութիւն գալ։ ‖ 10. Ցեզաշրջիլ, ապականիլ, յոռանալ (կաթին, գինւոյ)։ Quand le lait est vieux, il tourne sur le feu. — à l'aigre. Ցացախել (գինւոյ)։ ‖ 11. Ելծանիլ։ La taille de cette jeune personne tourne։ ‖ 12. Սկսանիլ հասանիլ, երթել. խայծել. Ս. ի հասք գալ։ Le raisin, les cerises commencent à —։ ‖ 13. Գնդանալ. (տե. գլուխ կապել)։ Les laitues tournent։ (Որ և Pommer)։

— Se —. բ. ա. 1. Դառնալ (անասնոյ). շրջիլ. շրջանակիլ։ ‖ 2. Շրջիլ. շրջշրջիլ։ Se — dans son lit։ ‖ 3. Դառնալ. ձգիլ. բերիլ։ L'aimant se tourne vers le nord. Ne savoir de quel côté se —. (ենթաբ. և ընդ.) Զգիտել թէ գի՛նչ առնել իցէ. լինել յանհնարին ապրակաւառնոյ։ ‖ 4. Դառնալ. շրջիլ. փոխիլ։ Sa fièvre tierce s'est tournée en quarte։

Tournesol (տուռնէսոլ) ած. ած. 1. Տունկ ինչ, որոյ ծաղիկք դառնան յարեւելեան կոյս. արեւադէմ։ (Որ և Héliotrope)։ ‖ 2. Տունկ ինչ որ ունի ծաղիկ ճառագայթառձեւ. *արեւածաղիկ։ (Որ և Soleil)։ ‖ 3. Ներկ ինչ կապոյտ հանեալ ի քարաքոսոց [lichen]. *քարաքոսական ներկ։

Tourneur (տուռնէօր) ած. ած. 1. Ձախարակագործ. ճախարակիչ։ — en bois, en ivoire։ ‖ †2. Դարձուցիչ երկանաքարի [meule]. *մլապարձոյց։

— ած. ած. Որ դառնայ զանձամէ. շրջագարձ. գարձագ։ Les derviches hurleurs et les derviches tourneurs։

Tournevis (տուռնէվիս) ած. ած. Բանալի պտուտակի։

Tourniquet (տուռնիգէ) ած. ած. 1. Խաչաձեւ շար-

Digitized by Google

ժուռն կազմած երկաթի կամ փայտակէնի՝ եգիպտ. հոթիզոնական հարթութեամբ ի վերայ ձողոյ՝ առ ի տալ անցս հետհոտաց [gens de pied]. **գարձակ: On a mis des tourniquets à ces barrières: ‖ 2. Ս. Սարուածք [appareil] մեքենական ընդ որ մի մի մարթի մտանել ի տեղի ինչ հասարակաց. **գարձակ: Les tourniquets d'une exposition publique: ‖ 3. Գործի որով վիրաբոյժք պնդեն զբռնակս մարմնոյ. *պնդակալ:

Tournis (տուրնի) ե. ա. Հիւանդութիւն ինչ սչխարաց յառաջ եկեալ յորդառիթ որ բանէ ի գլուխս նոցա և տայ նոցին գառնալ և շարժիլ այլանդակաբար. շրջմռնիկ հիւանդութիւն:

Tournoi (տուրնուա) ե. ա. Բազմախառն մարտ (նախնի ձիաւորաց): Ce n'est plus le temps des joutes et des tournois:

Tournoiement կամ **Tournoîment** (տուրնուամ) ե. ա. 1. Գառնառումն, պտոյտք, յորձանք (ջուրց): — de tête. Շուրջ գալն գլխոյ. (ած. գլխառպտոյտ): ‖ 2. տես Tournis.

Tournois (տուրնուա) ած. անփ. Տուրնի կամ Տուր [Tours] քաղաքի Գաղղիոյց (գահնկան՝ հինգերորդ մասամբ նուազ ազնիւ քան զգահնկան հատեալս ի Գաղիս քաղաքի). տուրնականի: Livres —. Sous —:

Tournoyant, ante (տուրնուայան, անդ) ած. Ցորձնեալ անդր. յորձապտոյտ. *բազմապտոյտ: Flot —:

Tournoyer (տուրնուայէ) [Ծագումն իրրև զEmployer.] բ. ն. 1. Գալ, յորձանալ, շրջան առնուլ. պտտուիլ: Cet homme ne fait que —. Dans l'endroit où vous voyez — l'eau, il y a un gouffre: ‖ 2. (խոսք. և ընդ.) կռմնկտալ, չհզապահ գնալ. խուսափիլ: À quoi sert de —? il faut aller au but:

Tournure (տուրնիւր) ե. իգ. 1. կազմած, տրտր մարմնոյ. հասակ: Ce jeune homme a une jolie —: ‖ 2. (փոխբ.) Դարձուած. կերպարանք: Le succès de votre affaire dépend de la — qu'on y donnera: ‖ 3. (փոխբ.) Դարձուած (բանից). յօրինուածոյ բան: — de phrase. La — d'un vers: ‖ †4. Բարձիկ զոր կապեն կանայք զթամբակս առ ուռուցիկ գարձելոյ զպարկոշն:

Tourte (տուրթ) ե. իգ. †1. Հաց տափարակ. տափհաց: Une — de pain bis: ‖ 2. Հատակայ [pâtisserie] զոր ընեն մսով, ձկամբ, քաղցրաւենեաւ. կարկանդակ:

Tourteau (տուրթո) ե. ա. 1. Հատակայ ինչ. բլիթ. (վշ.): ‖ 2. Ջանգուած քամուածոյ կաւաստի, կանեփհատի [chènevis], ձիթապտղոյ. **բլիթ. Գ. կապան: (Տես և Pain, 7): ‖ †3. տես Poupart.

Tourtereau (տուրթրո) ե. ա. Ձագ տատրակի: Manger des tourtereaux. Ce sont des tourtereaux. (փոխբ.) Ձոյգ մի տատրակաց են. (ասի զգեստաւորեալ ամուսնոց որ ուժգին սիրով սիրեն զմիմեանս):

Tourterelle (տուրթրել) ե. իգ. Տատրակ: Une paire de tourterelles. Ձոյգք տատրակաց: Le roucoulement, la fidélité des tourterelles. Ils s'aiment comme deux tourterelles. (փոխբ.) տես Tourteau.

Tourtière (տուրթիէր) ե. իգ. Անօթ երկրայ կարկանդակս: — d'argent, de cuivre: [(վշ.):

Tourtre (տուրթր) ե. իգ. Տատրակ (ի կերպակուր).

Touselle (տուզել) ե. իգ. *Անգեղոս [sans barbe] ցորեան: [Le jour de la Toussaint:

Toussaint (տուսեն) ե. իգ. Ցօն ամենայն սրբոց:

Tousser (տուսէ) բ. ն. 1. Հազալ. հազիլ: Ce vieillard ne fait que — et cracher: ‖ 2. Հազալ (կամաւ): Il tousse pour avertir un de ses amis:

Tousserie (տուսրի) ե. իգ. Սաստիկ և տագնապուկ հազ. (ընդ.): Une — perpétuelle:

Tousseur, euse (տուսէր, էզ) ե. Որ առեալ հազայ. հազացող. *հազաս. (ընդ.): Un importun —:

Tout, toute (տու, տութ) ած. 1. Ամենայն. ամեն. ոգիոյն. բնաւ. համօրէն. համայն. բովանդակ. բոլոր. համառօտ: — l'univers. Tous les êtres créés. Համագոյք. համանկերտք: — le jour et toute la nuit. Զօրն ոգիոյն և գիշերն ամենայն. զամենայն աւուրն և զամենայն գիշերն: Ils sont tous vivants. Ողջ են ամենքեան: Se faire — à tous. Ընդ ամենայնի ամենայն լինիլ. պատշաճիլ զանձն կարծեաց ամենեցուն: Aimer Dieu de — son cœur. Toute autre personne, toute autre chose lui conviendrait mieux. Somme toute. տես ի Somme, A. — le monde. Ամենայն ոք. (սիր. աշխարհ ամէն): Tous les jours. Ըօր ամենայն. Համառօտօրօր: Tous les deux jours. Միանգամ յերկուս աւուրս: Tous les quatre ans. Ըստ չորս չորս ամաց: Toutes les vingt-quatre heures. Ըստ քսան և չորս և քսան և չորս ժամուց. (սիր. քսանուչորս ժամէ հետ մի): Toutes les semaines. Ի շաբաթէ ցշաբաթի: Tous deux կամ Tous les deux. Երկոքեան եւս. երկոքեանցիւր: ‖ 2. Ամենայն. խնդրատանչիւր: — homme est sujet à la mort. Par — pays. Ցորում և իցէ աշխարհի: À — venant. տես ի Venant. ‖ 3. Ամենայն. կատարեալ. լի և լի. լի բովանդակ: Agir en toute liberté. À — hasard. տես ի Hasard. À toute force. տես ի Force. À toutes jambes. տես ի Jambe, 1. À toute bride. տես ի Bride, 2. Un homme à toutes mains. տես ի Main, 1. ‖ 4. Ամենայն. համօրէն. ոգիոյն. բնաւ: Toute la France: Ընդ ամենաւնա քաղաքաց Tout միայ անփոփոխ. Tout Rome. Ամենայն բնակիչք Երուսաղեմացիք: — J'ai lu — Molière. Ընթերցեալ է իմ զամենայն ամենագործութիւնս Մոլիերի:

— ե. յե. Ամենեքեան. բոլորեքեան. բնաւք: Tous se détestent. Voyez ces femmes, toutes sont belles:

= ե. ա. 1. Բնաւն. բոլորն. ամենայնն. ամբողջն: Le — est plus grand que sa partie. Բնաւն, բոլորն մեծ է քան զմասն: Plusieurs touts distincts les uns des autres. Avez-vous — dit? Non, ce n'est pas —. C'est — dire. Չէ մարթի ասել ասելի ինչ: Ce n'est pas — que d'avoir la foi, il faut faire de bonnes œuvres. Ce n'est pas —, il faut que vous alliez là: ‖ 2. Ամենայն ինչ: C'est à vous que je dois —. — bien compté. Comme —. Անհնարին. աստիճ. (ընդ.): Je m'ennuie comme —: ‖ 3. Ամենայն ոք. ամենեքեան: Femmes, enfants, vieillards, — fut massacré:

— Le —. 1. Բնաւն. ամենայնն. միահամուռն: Le — monte à tant: ‖ 2. Նախան, գործառք մեան: C'est quelque chose de bien commencer, mais le — est de bien finir:

= À —. Ած. ած. տես Atout.

= À — prendre. Ած. ած. տես ի Prendre.

= Après —. Ած. ած. տես յ'Après.

= Du —. Ած. ած. †1. Ամենևին. բնաւին. բոլորովին. (վշ.): Cela est du — admirable: ‖ 2. Ամենևին ոչ. բնաւ ինչ ոչ. բնաւ: Il n'aura rien du —. Point du —. Pas du —. Ferez-vous cela? Du —:

= En —. Ած. ած. Ընդ ամենայն. ընդ բնաւ. միահա-

Digitized by Google

դդյմ. (տե՛ս բոլորը մեկտեղ, մեկտեղ)։ Cela fait cent écus en —։

= ſ. ած. Ամենևին. ամենայնիւ. բոլորովին. բոլորովիմբ. համառ։ Je suis — à vous. Ձեր եմ ամենևին։ Ils furent — étonnés։ Ընդհանուր խղճման ածականի Tout առնու զնոսա և զիւիս ածականին եթէ սկսանի այն բաղադրեալ կամ հոգոգայիւն ինս. Elle est toute malade. Elles en sont toutes honteuses. իսկ ընդհանուր խղճման ածականի որ սկսանի ձայնաւորաս կամ անձայն ինս, Tout ունայ անփոփոխ. Avoir les mains — écorchées. Elle est — absorbée dans ses réflexions։ Ամբ. առանի է. La forêt lui parut toute enflammée, La maison était toute en feu, այն առաս Tout ածականօրէն առեալ է, Toute la forêt, Toute la maison։ Ընդհանուր եթէ կին ոք գրէ յաւարտ նամակի Je suis tout à vous, առաս Tout մակբայ է և ունայ անփոփոխ, զի նշանակէ Ձեր եմ ամենևին, Ամենայնիւ կամ Բոլորովիմբ պատրաստ եմ ի հաճել զձեզ. իսկ եթէ գրէ Je suis toute à vous, նշանակի Ձեզ նուիրեալ զամենայն կեանս իմ։ Cette femme est tout entière à ce qu'elle fait. C'est — un. Ընդ. մի համարեալ է. Être — œil et — oreille, կամ Être — yeux et — oreilles. Բոլորովին տկն, բոլորովին ունկն լինիլ. ամենևին առս, ամենևին լուր լինիլ. Հայիլ և ունկն դնել մուադրութեամբ։ Parler — haut, — bas. Բարձրաձայն, մեղմ կամ գաղն ձայնիւ խօսիլ։ — comme il vous plaira. Որպէս զիարդ և հաճոյ է ձեզ։ — de même. առս ի Même. — à coup. առս ի Coup. ‖ 2. Թէպէտ և. արդեօք և. — ingrate qu'elle est. — habiles et — artificieux qu'ils sont. Toute femme qu'elle est. Toutes raisonnables qu'elles sont։ [առ. քան զամենայն ոք։

— le premier, toute la première, — les premiers. 3. — en riant. Ուիծաղելով։

= — au plus. հմ. ած. առս ի Plus.

Toute-bonne (տու-տ-բոն') ի. իգ. (յգ. Des toutes-bonnes). առս Orvale.

Toute-épice (տու-տ-եփս) ի. իգ. Տունկ ինչ կծու և անուշահոտ՝ որ վարի ի համեմիլ զմիս. սերմ չամանի։ Des toutes-épices (տու-տ-եփս)։ (Այի և Herbe aux épices կամ de toutes épices)։

Toutefois (տու-տ-ֆոյս) ſ. Բայց սակայն. սակայն և այնպէս. համայն և այնպէս. հանդերձ այնու։

Toutenague (տու-տ-ընակ) ի. իգ. խառնուած պղնձոյ և ղնդկի [zinc]. *Թութխանակ։

Toute-puissance (տու-տ-իւ-իսանս) ի. իգ. Ամենակալութիւն. ամենակարութիւն. ամենազօր զօրութիւն։ (Որ և Omnipotence)։

Toute-saine (տու-տ-սէն') ի. իգ. Թուփ ինչ պիտանի ի բժշկութեան. *Համբուժենի։ Des toutes-saines։

Toute-table կամ **Toutes-tables** (տու-տ-տապլէ) ի. ած. խաղ ինչ տապալոյ [triotrac]։

Tou-tou (տու-տու) ի. ած. Շնիկ. (մանկուցն բառ բառած)։ Des tou-tous։

Tout-ou-rien (տու-տ-ու-րիեն) ի. ած. կազմած ինչ հարկանող ժամացուցից։

Tout-puissant, toute-puissante (տու-իւ-իսանս, տու-տ-իւ-իսանդ) ած. 1. Ամենակալ. ամենակարող. ամենազօր (Աստուած)։ Dieu seul est —. Le Tout-Puissant. Ամենակալն. Ամենասէրն։ ‖ 2. Ամենակար. ամենակարող. ամենազօր։ Un ministre —. Ils sont tout-puissants. Des forces toutes-puissantes։

Toux (տու) ի. իգ. Հազ։ — violente. Une quinte de —։

† **Toxicité** (տօքսիսիթէ) ի. իգ. Թունաւորութիւն։

Toxicodendron (տօքսիքօդէնտրոն) ի. ած. Ազգաբ [sumac] ինչ թունաւոր. *Թունածառ։

Toxicologie (տօքսիքօլոյի) ի. իգ. 1. Գիտութիւն որ ճառէ զթոյնից. *Թունագրաճառութիւն։ ‖ 2. Սաստիկ թունագրանութեան։

† **Toxicologue** (տօքսիքօլոգ) ի. ած. *Թունագէտ։

Toxique (տօքսիք) ած. Թունաւոր։ Une substance —։

= ի. ած. Թոյն. տազտակեան գէղ. մուհապիճ։

Traban (տրապան) ի. ած. Զօրակոչ գէղարդեաւոր [armé de hallebarde]. *տրաբան։

† **Trabe** (տրապ) ի. իգ. *Լուսերեկոյթ ի ձև գերանի. գերան. հնծանեակ. ճիպ։ (Տես և Chevron, 2)։

Trabée (տրապե) ի. իգ. Սպիտակ պարեգօտ զարդարեալ երիզովք [bande] ծիրանեայ, զոր զգենուին հռովմայեցիքը ի հանդիսի։

Trac (տրաք) ի. ած. 1. Գնացք, ընթացք (ձիոյ, ջորւոյ)։ (Վ.)։ ‖ 2. Հետք (երկոց)։ (Վ.)։

Traçant, ante (տրասան, անտ) ած. Որ առաջանի ընդ երկիր առմուտ. առաջամուտ։

Tracas (տրակա) ի. ած. 1. Շփոթութիւն. հոգ. (ընտ.)։ Il est dans le — du déménagement։ ‖ †2. Աղուհաս. (Ագ.)։ Je fais tout doucement mon petit —։ ‖ 3. (իմաս. և ընտ.) Շփոթութիւն. շփոթք. աղմուկ. շաւաչուամն։ Il s'est retiré du — du monde, du —։

Tracasser (տրակասե) բ. չ. 1. Յուծել. յուզել. այգր անդր բերել (վասն գոյզն ինչ իրաց)։ Il ne peut se tenir en repos, il tracasse sans cesse։ ‖ 2. Յուզել շփոթութիւն, խռովութիւնս. (տե՛ս բան պճրութիւն)։ Ne recevez point cet homme dans votre société, il ne fait que —։

= բ. ն. Ընդել. անհանգիստս առնել. Ս. անհանգստել։ Pourquoi le — ainsi?

Tracasserie (տրակասրի) ի. իգ. 1. Յուծմունք, երթևեկութիւն (վասն գոյզն ինչ իրաց)։ ‖ 2. Դժուարութիւն. տարապարս խնդիր. զրարութիւն հնարագիտութիւն. բանագաւութիւն։ Nous étions près de conclure notre marché, mais il nous a fait une —։ ‖ 3. Բանագրկութիւն. քաւութիւն։ Il fait toujours quelque —։ ‖ 4. Դժուարութիւն։ Il y a une — entre eux։

Tracassier, ière (տրակասիէ, իէր) ի. 1. Որ յարուցանէ տարապարս գժուարութիւնս կամ խնդիրս. բանագէտ. պատճառախնդիր. (տե՛ս պճրութիւն)։ C'est un —։ Յայս մեսս վարի և իբր ած. Une administration, une police tracassière։ ‖ 2. Բանագրկու։

Trace (տրաս) ի. իգ. 1. Հետ. ոտնահետ. ոտնատեղի. գարշապարք. շուրիզ։ Suivre des voleurs à la —. Les traces d'une bête, d'un cheval. Baiser la — des pas de quelqu'un. առս ի Baiser, A. ‖ 2. (իմաս.) Օրինակ հետանալի. հետք։ Marcher sur les traces, suivre les traces de quelqu'un. Երթալ, ընթանալ ընդ հետս ուրուք. հետանալ զհետ ուրուք. հետանալ ուխտիք։ ‖ 3. Ս. Անուանհետս (տալի, կառուց)։ ‖ 4. Հետք. նշմարանք. նշան. նշանակ։ Les navires ne laissent point de traces dans l'eau, ni les oiseaux dans l'air. Il porte sur son visage la — de longues souffrances։ ‖ 5. (իմաս.) Դիպուած. տպաւորութիւն. հետք։ Je n'en retrouve pas la moindre — dans ma mémoire։ ‖ 6. (իմաս.) Հետք. նշմարանք. առաւիք։ On ne trouve aucune — de cet événement dans

Digitized by Google

l'histoire. ‖ 7. Գիծք (ձգեալք զերկոսք երկրի). Faire la — d'un parterre.

Tracement (տ-սէ-ման) ի. ս. Գծումն. գծուիլ. գծագրութիւն. Le — d'un fort sur le terrain.

Tracer (տ-սե) բ. ն. 1. Աճիլաս սպրածառակս սբձակիլ. L'orme, le noyer, le chiendent tracent beaucoup. ‖ †2. փորել (խլրտանց գհող ի ներքոյ երկրի.

= բ. ն. 1. Ձգել, գրոշմել (գիծ). գծել. — une ligne droite. — un sillon. Ագօս ձգել, բանալ, պատառել, հատանիլ. — le chemin à quelqu'un. (փոխ.) ցուցանել սմին զճանապարհ. օրինակ յանձնել տալ, ընծայեցուցանել. ‖ 3. Նշանակել գծիւ գրչի. շուրջ գրել. շրջագրել. ծրագրել. — une circonférence, des contours. ‖ 3. Գծագրել. — un plan, une épure. ‖ 4. Գրել. գրոշմել. — des mots, des lignes. ‖ 5. Նշանակել. ցուցանել. ‖ 6. (փոխ.) Նկարագրել. գծագրել. Il nous a tracé le tableau de ses malheurs. ‖ 7. (փոխ.) Տալ. մատուցանել. ցուցանել. — à quelqu'un des règles de conduite.

Trachée (տ-սէ) ի. իս. 1. *Օդափող (անկց). ‖ 2. *Շնչառիթ (միջատաց).

Trachée-artère (տ-սէ-ա-տէ-ր) ի. իս. Խողովակ շնչոյ ընդ խռչափողն [larynx] և ընդ ցիցուցս [bronche]. շնչափող. La — est placée devant l'œsophage.

† **Trachélite** (տ-սէլիտ) ի. իս. Տապ կամ բորբոքումն շնչափողոյ (ըստ բժշկաց). *շնչափողատապ.

† **Trachélien, ienne** (տ-սէլիէն, իէն') ած. տես Cervical. [հոգափողիկ.

† **Trachélobranche** (տ-սէլօ-պրանշ) ած. *Գիպատ.

Trachéotomie (տ-սէ'օտոմի) ի. իս. Հերձումն կամ հատումն շնչափողոյ. *շնչափողատումն.

† **Trachyte** (տ-սիտ) ի. ս. Ապտ քար հրաբղխային քարի. խառագար.

† **Tractariens** (տ-սէքտարիէն) ի. ս. յն. Անուն ազանդատուրաց ինչ կամաղիկեայց Անգլիացոց. *տրակտատացիք.

Traction (տ-սիօն) ի. իս. Ձգումն. քաշչումն.

Traditeur (տ-սիտիթէ-ր) ի. ս. Որ ի ժամանակս հալածանաց մատնէր կամ ատանգէր զնուիրական գիրս քրիստոնէից ի ձեռս հեթանոսաց. *դատմնանիչ. Saint Cyprien a écrit un livre sur les traditeurs.

Tradition (տ-սատիսիօն) ի. իս. 1. Տալն. ատչօսթիւն. ատանգումն. L'ordre de portier dans l'Église, se confère par la — des clefs. ‖ 2. Ատանգաւթիւն. ատչօսթիւն. Une — aussi ancienne que le monde. Traditions judaïques. Ատանգաւթիւնք, ասմնաւոր վարդապետաւթիւնք հրէից. ‖ 3. Ատանգաւթիւն, ատչօսթիւն (կամ թոզիկեայ եկեղեցւոյ). — écrite, et — non écrite ou orale. ‖ 4. Ատանգաւթիւն. Cet acteur connaît parfaitement toutes les traditions du théâtre.

† **Traditionalisme** (տ-սատիսիոնալիզմ) ի. ս. Սէր ատանգաւթեանց. ատանգականաւթիւն. [գականի.

† **Traditionaliste** (տ-սատիսիոնալիսթ) ի. ս. Ատան-

Traditionnaire (տ-սատիսիոնէ-ր) ի. ս. 1. Հրեայ որ սկսեալ զԳիրս ատչօսթ ըստ ատանգաւթեանց Տալմդի. ատանգական. Le — est opposé au caraïte. (Տես և Talmudiste). ‖ †2. Հեռագոյ ատանգաւթեանց. ատանգական. ատանգապահ.

Traditionnel, elle (տ-սատիսիոնէլ, էլ') ած. Հաստատեալ յատանգաւթիւնս. ատանգական.

Traditionnellement (տ-սատիսիոնէլման) ած. Ատանգաւթեամբ. ըստ ատանգաւթեան. On ne sait cela que —.

Traducteur (տ-սատ-ւ-քօ-ր) ի. ս. Թարգմանիչ. Թարգմանն. — exact, élégant. Bon, fidèle —. Ան և յիգական †Traductrice.

Traduction (տ-սատ-ւ-քսիօն) ի. իս. Թարգմանաւթիւն. La — est un travail difficile. — nouvelle. Vieille —. — en prose, en vers.

Traduire (տ-սատ-ւ-ր). բ. ն. 1. Ածել, առնել տլլուբ. փոխադրել. Il fut traduit des prisons du Châtelet à la Conciergerie. ‖ 2. Ցարշել, ձգել յատեան. Հանել առաջի գատաւորի. — devant un juge, devant un tribunal. ‖ 3. Թարգմանել. գարձուցանել, յիշուլ, փոխել, փոխադրել, Հանել (յայլ լեզու). — du français en arménien. — un passage, un auteur. — quelqu'un en ridicule. (փոխ.) տես ի Ridicule, ի. ս. 1. ‖ 4. Թարգմանել. մեկնել. Traduisez-moi votre pensée en termes un peu plus clairs.

= Se —. բ. ա. 1. ցուցանել զանձն. երեւել. ‖ 2. Թարգմանիլ. ‖ 3. ցայս գալ. յայտնիլ.

Traduisible (տ-սուի-զիպլ) ած. Թարգմանելի.

Trafic (տ-սֆիք) ի. ս. 1. Վաճառականաւթիւն. շահավաճառ. առևտուր. առևտրականաւթիւն. Le — des vins, du blé. ‖ 2. (փոխ.) Շահավաճառ. վաճառաշահաւթիւն. — infâme, illicite. Il fait — des choses saintes. ‖ †3. փոխադրութիւն վաճառաց (յերկաթուղիս).

Trafiquant (տ-սֆի-գան) ի. ս. Վաճառական. վաճառաշահ. շահավաճառ.

Trafiquer (տ-սֆի-գե) բ. ն. 1. Վաճառաշահ լինել. առնել առևտուր. — en laines. ‖ 2. (փոխ.) Շահավաճառ լինել. վաստրանգիւ առնել. շահիլ շահս անարժանս. Cette indigne mère a l'infamie de — des charmes de sa fille. ‖ †3. (փոխ.) Ունել հազորդութիւն, հցորդութիւն. մնանիլ և ելանիլ. — en plusieurs endroits.

= բ. ն. †1. Վաճառել. (խոսի). ‖ 2. (վ.) տես Négocier, 2.

Tragacanthe (տ-սա-գ-ան-թ) ի. իս. Անուն թփոց յատգէ սատ մատուռակի [astragale] որ ասի զդատի խէժ [gomme adragant]. գազ.

Tragédie (տ-սա-ժէ-տի) ի. իս. 1. Ողբերգութիւն. նոխաբերգութիւն. Composer une —. Les tragédies de Sophocle. La — de Cinna. ‖ 2. Աղետաւոր, ազիտալի. — sanglante. Il s'est passé d'horribles tragédies dans cette cour.

Tragédien, ienne (տ-սա-ժէտիէն, իէն') ի. 1. Ողբերգու. նոխաբերգու. ‖ †2. (խոսի) տես Tragique, ի. ս. 2.

Tragi-comédie (տ-սա-ժի-գօմէտի) ի. իս. Թատերախառն ազգերգական ըստ ներգոյն և ըստ անձանց, և կատակերգական ըստ գիպացն և ըստ լուծմանն հանգուցից. ազգերգական կատակերգութիւն. *երկերանատակութիւն.

Tragi-comique (տ-սա-ժի-գօմիք) ած. Ողբերգական կատակերգական. *երկերանատակ. (ընդ.). Cette aventure a quelque chose de —.

Tragique (տ-սա-ժիք) ած. 1. Ողբերգական. Poème —. Un poète —. ‖ 2. (փոխ.) Աղետալից. ազիտաւոր. երկեղած. ահագին. ազգալի. Թշնամի. Événement, mort —.

= ի. ս. 1. Ողբերգականն. ազգերգութիւն. Ce poète s'est voué au —. Cet acteur est excellent dans le —. Cette affaire tourne au —. (փոխ.) Զանազ լեզի կատարած իրացդ. ‖ 2. Պատմագիրք ազգերգութեանց. ազգերգակ. Les tragiques grecs.

Tragiquement (տ-սա-ժիքման) ած. Աղետաւոր,

Digitized by Google

եղեռնասուր իմն օրինակաւ. թշուառութեամբ։ Il est mort —։

Trahir (տ-ախ-) բ. ն. 1. Մատնել։ Judas trahit Notre-Seigneur։ ‖ 2. Մատնել. գաւթել. գաւազանել. գժտել (ատելք, խմբք)։ — ses enfants. — la confiance de quelqu'un։ ‖ 3. Դժտել (ամուսնոյ խնդութ)։ ‖ 4. (փոխ.) Մատնել. մնալ և առաք լինել (խմբք). առել, առնել վատաբանելի։ — sa gloire, sa vertu, sa foi, ses serments։ ‖ 5. Ի վեր հանել (զգաղտնիս սրտից)։ ‖ 6. Մատնել. յայտնել։ Il voulait être inconnu, sa voix l'a trahi։ ‖ 7. Ի գերև հանել. վրիպեցուցանել։ Les événements trahirent ses espérances։ [անձին։

= Se —. բ. ա. Մատնել զանձն. մնալ և առաք լինել

Trahison (տ-ախզի) է. իե. Մատնութիւն։ — lâche, horrible. Il a fait une — à son ami. Haute —. Մատնութիւն ՏԷրութեան. վնաս ազգանի. գաւազանութիւն։

Traille (տ-այլ՛) է. իե. Նաւակ ինչ անցանելոյ ընդ գետ. գետանաւ։

Train (տ-ին) է. ա. 1. Գնացք, ընթացք (երիվարի, ջորւոյ)։ Le — de ce cheval est doux, est rude. À fond de —. Երագանաւ, արշաւանօք, սրաւոտ, քաջընթաց, *սրարշաւ (ընթանալ երիվարի)։ Aller bon —. Երագ ընթանալ. սրագ սրագ գնալ (հեծի, երիվարաւ կամ կառաւք). քաջընթաց լինել։ Il se fait tard, allons bon —. Aller grand —. 1. Մեծագոյն երթալ, ընթանալ։ ‖ 2. (փոխ.) Ածանել ծախս բազում։ Au — dont nous allons. Ածս ընթացիւք։ Mener quelqu'un bon —, le faire aller bon —, beau —, grand —. (փոխ. և ըստ.) Ջնեռնել յոք. անհնոյ վարիլ ընդ սովիք։ Tout d'un —. Անդադար. անդանդաղ. խոհ և խոհ։

‖ 2. Գնացք, ընթացք. խաղացք։ Aller son —. Ցառաջ վարիլ, խաղացուցանել. յառաջ գնալ. շարունակել։ Être en —. 1. Չհեռ լինել խմբք։ ‖ 2. Մէջ, յօժար լինել։ Il n'est pas en — de rire. (այլ. Սիծաղելոյս փափաք, միտք չունի)։ Il est en — de se ruiner. Ի կործանումն բերիլ միտ. կործանելոյ է ապերնակ գնացիւք։ Il est en —, un peu en —. Յակաւիկ մի արբեալ է։ L'affaire est en bon —. Ցաջող են ընթացք գործոյդ. յաջող ընթանալ գործդ։ Mettre en —. 1. Շարժել. գնացուցանել։ On a de la peine à le mettre en —։ ‖ 2. Շարժել. գրգռել. յօժարեցուցանել։ Il nous a mis en — de boire։ ‖ 3. Գրգռել յուրախութիւն, ի գբօսանս։ Il a mis tout le monde en —։ ‖ 4. Սկսանել. առել սկսանել։ Mettre une affaire en —. Se remettre en —. Վերստին սկսանել (վիաղն)։

‖ 3. Ցառաջակողմն կամ յետոյ կողմն (ձիոց, եզանց)։ Le — de devant, de derrière։ ‖ 4. Փայտակերտ կազմած (կառաց, սայլի)։ ‖ 5. Մանր մանրոյ տպագրութեան՝ յոլոյ վերայ գնին նշանագիրը շարելոյ. **ներքնակ։ ‖ 6. Զարկ ծառայից, ձիոց և կառաց. ազխ։ — magnifique, superbe. Grand —. Augmenter, diminuer son —, le — de sa maison։ ‖ 7. Զարկ, երամակ, բազմութիւն (ձիոց, եզանց)։ ‖ 8. կազմած, հանգերձանք գնդկնկեցոց կամ ինդոանօթից։ — d'artillerie։ ‖ 9. *Ինդոանօթավոր զօրական։ ‖ 10. *կառատորմ, *կառախուռմբ (երկաթուղեաց)։ — express, direct. — de marchandises. — -poste. — de plaisir. Զբօսանաց կառախումբ։ Chef de —. *կառախմբապետ։ ‖ 11. Լաստ։ — de bois flotté. Conduire un —։ ‖ †12. Շար ընկերք. խառնաձոյց. (վտ.)։ Cet homme a du — chez lui։ ‖ 13. Ախտակ. ազմուկ. ժխոր։ Ce — a duré toute la nuit. Faire le —. 1. Զբօսնուլ, գուարճանալ. մեծաւ ազատակաւ։ ‖ †2. (փոխ.) Կշտամբել. բարկանալ։

‖ 14. (փոխ.) կործ, յաջորգութիւն (իրաց)։ Le — ordinaire de la destruction de toutes choses։ ‖ 15. Դարձուած. կերպարանք։ Le — que prennent les événements։ ‖ 16. Գնացք. ընթացք. սովորութիւն. պայման. սճ։ Voilà le — du monde. Mener un — d'enfer. Ածանել ծախս մեծամեծս. արագ արագ մաշել կամ ծախել զիւր կեանս։ ‖ 17. Օրինակ կամ եղանակ կենցաղավարութեան։ Cet homme mène un — de vie réglé։

Traînage (տ-ինաժ) է. ա. Երթալն, ճանապարհորդութիւն բալխրիս։ La saison, le temps du —։

Traînant, ante (տ-ինան, -նդ) ած. 1. Որ ընդ գետին քարշի. սողոսկաքարշ։ Robe, queue traînante. Une longue chaîne traînante. Շղթայ գետնաքարշ, երկայնքարշ։ ‖ 2. (փոխ.) Երկայնաձիգ. երկայնաբան։ Discours, style —։ ‖ 3. Որ յերկարեալ քարշի. երկայնաձիգ։ Une traînante langueur։ ‖ 4. Մինակերպ. միօրինակ (ձայն)։

Traînard (տ-ինառ) է. ա. 1. *ցնաւաճառաց, **յառաջինաց զինուոր. կաց և ճաց։ ‖ 2. Ածր դանդաղկոտ, անհոգ. (ընդ.)։ Quel insupportable —!

Traînasse (տ-ինաս). է. իե. †1. Երկայն վարմ կամ թափարտ հատուածոյ։ ‖ 2. տես Centinode.

Traînasser (տ-ինասել) բ. ն. Ցերկարձգել. (փվ. քաշկռտել). (ընդ.)։ — une affaire։ Այն եւս անխնդիր. Cet homme ne fait que —։

Traîne (տ-ին՛) է. իե. 1. Սատրան (Հանգերձի որ ընդ երկիր քարշի)։ ‖ 2. Ջաւան նաւաւ կախեալ ի ծով։ Un bateau qui est à la —. Նաւակ ձգեալ ի նաւէ։

— Perdreaux qui sont en —. Նորափետուր ձագք կաքաւաւ։

Traîneau (տ-ինո) է. ա. 1. կառք առանց անուաց առ ի գնալ ի վերայ ձեան կամ ի վերայ առւոյն. գ. բալխիք. եզէ։ Aller, se promener en —։ ‖ 2. կառք առանց անուաց առ ի կրել բեռինս. գ. բալխիք։ ‖ 3. Մեծ վարմ կամ թափարտ (ատաւոտից, լրտեսութեաց, կաքաւուց)։ On ne chasse au — que pendant la nuit։ ‖ 4. Մեծ ցանց կամ սահման ձկնորսաց։

Traînée (տ-ինէ) է. իե. 1. Շաւիղ. հետ։ Le sac de farine s'est troué, et a fait une longue — sur le chemin։ ‖ 2. Շար, տաղան վառօդի (առ ի լուցանել զհանձն [amorce])։ Mettre le feu à la —։ ‖ 3. Զառաջք գինւոյ [charogne] զբօս ցան առաջ և անդ սփռեն որսորդք ընդ երեսս երկրի առ ի ձգել զգայլ յորոգայթ. *գինեհետ։ Les vieux loups ne se prennent pas à la —։

Traîne-potence (տ-ին-փօտ-անս) է. ա. 1. Ածր մարմանդ կախաղանի. ապիրատ։ C'est un —։ ‖ 2. Ածր այլոց ազնուս, ձախողանս. վատասան. սրտմտուկ։

Traîner (տ-ինէ) բ. ն. 1. Ձգել. ձգեալ առանել. ի քարշ արկեալ առանել. ի քարշ առնուլ, արկանել. քարշել։ Les chevaux qui traînent une voiture. — quelqu'un par les cheveux. Ձհերաց, զծամից քարշել. հետքարշ առնել։ — quelqu'un dans la boue. տես ի Boue, 1. — la jambe. Ձգել զ(անդամ կամ զվիրաւորն) սրտնեն ի գնալն. գնալ հետանդաքայլ։ — les pieds. (այլ. Ոտքերը գետին քանդով քալել)։ — la savate. տես ի Savate, 1. ‖ 2. Ձգեալ, աղխաղխեալ, արկեալ առանել. ի քարշ արկեալ առանել։ La rivière traîne bien des immondices, bien du sable։ ‖ 3. Ձգել, առանել զոք բռնա-

Digitized by Google

բար. ի քաշել տանիլ. քաշըլել. վարել։ — un homme en prison։ ‖ 4. Ընդ իւր ածել, տանիլ։ — toujours après soi une longue suite de valets։ ‖ 5. (փոխ.) Ձգել, տղխտզխեալ ձգել զկնի կամ գՀետ իւր. պատճառաբ, առիթ լինիլ։ Cette action a traîné après elle une longue suite de malheurs։ ‖ 6. (փոխ.) Վարիլ (կեանս անկեանս կամ անկեանց). (տե. տխուր և Հիւանդ բառ կեանք վարել. խեղճ ողորմելի տպրիլ)։ — une vie languissante et malheureuse։ ‖ 7. Յերկարձգել, յապաղել (գործ ուրուք)։ Il m'a traîné longtemps avant de me payer. — en longueur. Յերկարել. ի նիզ արկանել։ — ses mots, ses paroles. Կարի յամր խօսիլ։

= ի. ն. 1. Լինել կախեալ մինչև ի գետին. ընդ գետին քաշըլիլ։ Un manteau qui traîne։ ‖ 2. Խառն ի խուռն կախեալ լինել։ Ses cheveux traînaient sur les épaules։ ‖ 3. Խառն ի խուռն, ընդ վայր, վերջ վայրապար թողուլ։ Laisser tout —. Vous laissez — vos clefs sur une table։ ‖ 4. Մխրճիլ ծնգիլ (յամր հիւանդութեամբ)։ Je ne vis pas, je traîne։ ‖ 5. Երկայնանալ քաշըլիլ. յերկարաձգիլ. հիւանդանալ։ Cette affaire traîne։ ‖ 6. Թոյլ, տկար, անկիլ լինիլ։ Ce discours traîne։ ‖ 7. Զկնի մնալ. յետս մնալ (զօրաց, նաւաց)։

= Se —. ի. —. 1. Ընդ երկիր քաշըլիլ սողալար. ի սող, ի քաշ գնալ. սողիլ. վերալ։ Ce chasseur se traîna pour approcher du gibier։ ‖ 2. Ընդ գետին քաշըլիլ (ի վերայ ծնգաց). ընդ երկիր քաշըլել զանձն. սողալ։ Se — sur ses genoux auprès de quelqu'un։ ‖ 3. Թաւալիլ. (ընտ.)։ Cet enfant se traîne par terre։ ‖ 4. Դժուարաբար գնալ. (տե. կազդ ի կազ երթալ)։ Je me traînerai là comme je pourrai։ ‖ 5. (փոխ.) Թոյլ, տկար, անկիլ լինիլ։ Ce discours se traîne։

† **Traînerie** (տ-Ի՛ն-ի) ի. իւ. երկայնանձիգ բանք,

Traîneur (տ-Ի՛ն-ո) ի. ու. 1. Ձգող. քաշըղող։ — d'épée, de rapière. Սուսերասոյ գատարկակեաց։ — de sabre. տես ի Sabre, 2. ‖ †2. *Բալիքրաւալար։ ‖ 3. Ուրուրդ վարմիս. վարմարկոզ։ ‖ 4. *Յետասայիաց զկնուսր. կաց և նստց։ ‖ 5. *Յետասայիաց նաւ (նաւատորմղի)։ ‖ †6. Որ զկնի մնայ. *յետասայիաց։ Յայս մեռս լինի և †իւ. Traîneuse։

Traire (տ-Ի՛-) [Je trais, tu trais, il trait, nous trayons, vous trayez, ils traient. Je trayais. J'ai trait. Je trairai. Trais, trayez. Que je traie. Que j'eusse trait. Trayant. Trait, aite.] ի. ն. Կիթել կաթն (ի մատակ ա. նասնոց)։ — les vaches. — du lait։

A. **Trait** (տ-ի) ի. ու. 1. Ձգիլն (գկասս, գայլ). ձիգ. ձգուած։ Cheval de —. կասսձիգ, կասսմնա երիվար։ ‖ 2. Ձուան կամ փակ (որով երթիվարք ձգին զկասս)։ Couper les traits։ ‖ 3. փակ (յուզական շան [limier])։ ‖ 4. Նասակք կապակք ընդ միմեանս. շար նասակաց։ ‖ 5. Հակուած, միտուած նժարի (bassin) կշռոց. մէտ։ Le — est trop juste, trop fort։ ‖ 6. Թոյլ տկուց կամ արծաթոյ (ձգեալ ընդ կօրզան)։ ‖ 7. Մխով շնչով ըմպելի. ումպ։ Il a vidé son verre d'un seul —. Boire à longs traits. Ըմպել յամր, շնչի շնչի, Ս. կում կում, (տե. պուտ պուտ)։ ‖ 8. Նետ. փքին. Հերձակ։ Décocher un —. Gens de —. Աղեղնաւորք. Նետագք։ Comme un — d'arbalète կամ լուկ Comme un —. Գետն զսմենայն նետս արագագոյն (սլանալ). Հռչակն արագագնացութեամբ։ Un — d'arc, d'arbalète, կամ Une portée de —. Նետընկէց մի. Նետաձիգ մի։ Un — enflammé. Նետ մուխ, Հրավառ։ Un — empoisonné. Նետ թունաւորեալ։ Se percer de ses propres traits. (փոխ.) տես ի Percer. ‖ 9. Ակաք. ակդ (արձակեալ ձեռամբ)։ Lancer un —։ ‖ 10. Գիծ (ձգեալ կամ գրչագրեալ գրչաւ.) Cette lettre est formée de deux traits. D'un — de plume. 1. (տե. Գրչէդ մի անգամ խազդնելով)։ ‖ 2. Ակաք արագ (գրել)։ — d'union. Ընդ. քաղաքական գիծ. միաւորութեան գիծ։ ‖ 11. Գիր. գիծ։ Je connais les traits de sa main։ ‖ 12. Գիծ (ի նկարս)։ Peindre à grands traits. (փոխ.) Պատմել արագագրութեամբ և ոգելից իմն օրինակաւ։ ‖ 13. Օրինակ կամ եզանակ հատանելոյ (գքար, գփայտ)։ ‖ 14. Գիծ. նշան։ — կամ point de repère. — de la scie. տես ի Scie, 1. ‖ 15. Գիծք (երեսաց). գծագրութիւն։ Elle a de beaux traits. La frayeur était peinte sur ses traits. Յաչս և յերեսս նկարեալ սէնէր զզաթհսւթեան։ ‖ 16. (փոխ.) Գործ։ Ce — a bien prouvé votre affection pour moi։ ‖ 17. (փոխ.) Գործ երևելի. նշանաւոր գէպք։ Il y a un — dans l'histoire qui a rapport à ceci։ ‖ 18. Նիւթք. գրչէ. նկարագիր։ C'est là le — caractéristique de cette époque։ ‖ 19. Գեղեցիկ հատած, տեղի։ Il y a de beaux traits dans ce discours։ ‖ 20. Ա-զգէ, կնդագնի իմաստ կամ մտածութիւն։ Cet ouvrage pétille de traits։ ‖ 21. (փոխ.) Նկծեցուցիչ, խայթոզական բան. սլաք։ Un — de satire։ ‖ 22. Զարախօսութիւն. բամբասանք. զգպարտութիւն։ Les traits envenimés de l'envie։ ‖ 23. Նմանութիւն. պատչաճութիւն. ազգեր. վերաբերութիւն. կապ։ Cette affaire n'a aucun — à l'autre։ ‖ 24. Երդ ինչ պատարագի (առ Լատինացիս)։

B. **Trait, traite** (տ-ի, տ-իտ) ած. գերբ. Traire բայի. 1. Ձգեալ, երզեալ [passé par la filière] (թել ոսկւոյ կամ արծաթոյ)։ ‖ 2. Կթեալ։ La vache est-elle traite?

Traitable (տ-ի-տ-ի՛ւ) ած. Հեզ. համբոյր. բարհամբոյր. գիւրաբարոյ։ Il est fort —. C'est un esprit —։

Traitant (տ-իտ-ի) ի. ու. Վարձակալ հարկաց։

† — ած. ու. Médecin —. Պատճառ բժիշկ։

Traite (տ-իտ) ի. իւ. 1. Տանիլն (վաճառս) գատառէ ի գատառ. փոխագրութիւն։ On a permis la — des blés։ ‖ 2. Վաճառականութիւն, ստրկատրիկ փոփոխումն ի ծովեզերս Ափրիկեցւոց աշխարհին։ Ce bâtiment fait la —. La — des nègres կամ լուկ La —. Գերեվաճառութիւն սևամորթից. մարդավաճառութիւն. մարդավաճառութիւն։ La — est abolie։ ‖ 3. Տուրհատ, շահավաճառութիւն (սերմանաւորաց)։ ‖ 4. *Փոխանակագիր. *փոխանակագիր։ (Որ և Lettre de change)։ Donnez-moi une — sur Hambourg։ ‖ 5. Գնացք ճանապարհի. ճանապարհ. անհանգիստ ուղեգնացութիւն։ Il y a une bonne կամ longue — d'ici là. Aller tout d'une — d'un lieu à un autre։ ‖ †6. Կթելն (գկաթն կովուց). կիթ։ ‖ 7. Բաժ, տակ (վաճառաց). մնգր։ La recette des traites. — foraine. տես ի Forain.

Traité (տ-իտ-ի) ի. ու. 1. Ճառագ. խօսք. բան։ — de physique. — sur l'amitié. Խօսք, բան յարգոյս բնութեամբ։ ‖ 2. Դաշն ի մէջ թագաւորաց կամ Տէրութեանց). գաշնագրութիւն. ուխտ. պայման ուխտի. հաւատարութիւն։ — de paix, d'alliance. Négocier un —։ ‖ 3. Դաշն. գաշնագրութիւն։ Le — que les entrepreneurs ont fait avec le gouvernement, avec la ville։

Traitement (տ-իտ-ի՛մ-ի) ի. ու. 1. Գնացք. (տե. վարուք. վարմունք)։ — favorable. Bon, mauvais —. Le — que vous lui ferez, on vous le fera. Mauvais traitements.

Digitized by Google

հարուածք. լարչարանք : ‖ 2. Տարևոր վարկք (պաշտօնէի). անուն : On a augmenté, diminué son — : ‖ 3. Դարմանո (հիւանդութեան). առածուծ : Le — de cette maladie est facile : ‖ 4. Ընդունելութիւն. պատիւ. մեծարանք : La république de Venise avait le — des têtes couronnées : ‖ 5. կոչունք տղբաւորի (առևտրական գնապահաց) : ‖ 6. Յիզախակութիւն : Le — des soies par le savon :

Traiter (տրէթէ) բ. ն. 1. Վարել, գնալ ընդ ումեք : Vous le traitez trop rudement. Un maître qui traite mal ses domestiques. Ագիտարար, գլխահար, *ծառայատրել աչք : — quelqu'un de haut en bas. Գնալ, վարիլ ընդ մեմք արհամարհանօք : — quelqu'un en enfant de bonne maison. տես J'Enfant. 2. — quelqu'un de Turc à More. տես Ք More, 2. ‖ 2. Դարմանել. առածել. գարմանն առնել : C'est tel médecin qui le traite. Il l'a traité d'une fièvre : ‖ 3. Յիզախակել : — la soude par la chaux vive : ‖ 4. Առնել կոչունս, խրախճութիւն. խրախճացուցանել. տալ ընթրիս. Ս. սեղան տալ : — quelqu'un magnifiquement, splendidement : ‖ 5. կերակրել (զոք ընդ արծաթով). (ալ. առակով կերակուր տալ) : Mon hôte me traite proprement : ‖ 6. Աչխատել ի վճարումն իրաց ինչ. միջնորդ, առիթ, խօսնակից լինել. խորհել : — la paix. Խօսք ի հաշտութիւն : — un mariage. Առնել զամուսնութիւն : — les affaires : ‖ 7. Գնել. վաճառել : ‖ 8. Գործակ. գիտ լինել : ‖ 9. Ճառել. խօսել : — un sujet, une matière, une question : ‖ 10. Նկարել : — un sujet : ‖ 11. Յորջորջել. անուանել. կոչել : — quelqu'un de prince. Մեծարել զոք իշխանական անուամբ : — quelqu'un de fou. Յիմար կարծել զոք :

= բ. չ. 1. Վարիլ, գնալ ընդ ումեք : ‖ 2. Միջնորդ, առիթ, խօսնակից լինել. առնել. — de la paix, d'un mariage : ‖ 3. Խօսնակից, բանագնաց լինել (առ ի գնել, վաճառել) : — d'une terre : ‖ 4. Ճառել. խօսել : — d'une matière :

= Se —. բ. ա. 1. Դարմանել, առածել զանձն : Ce médecin s'est traité lui-même : ‖ 2. Խրախճանալ. խրախճանալ. վայելել կոչնովք. (ալ. ազէկ ուտել խմել) : Il se traite tous les jours magnifiquement : ‖ 3. Առնել միմեանց կոչունս. ընթրիս տալ միմեանց :

Traiteur (տրէթէօր) է. ած. Խոհավաճառ :

Traître, esse (տրէթրէ, էս) ած. 1. Մատնիչ : Cet homme-là est bien —. Une âme traîtresse : ‖ 2. Որ յանպատրաստից կամ գաղտ կծանէ, խոծանէ (շուն). գաղտակիծ. գաղտառուտ : Ce chien est —. Cheval —. Զի որ յանկարծ ոտքայէ կամ կիցս ընկենու : ‖ 3. Նենգաւոր : Des faveurs traîtresses : ‖ 4. Վնասակար : Ce vin-là est —, il enivre plus promptement que l'on ne croit :

— Il ne m'en a pas dit le — mot, un — mot. Եւ ոչ մի ինչ առաց ցիս զայնմանէ. (ընդ.) :

= է. 1. Մատնիչ : ‖ 2. Նենգաւոր. անհաւատարիմ : Un — d'amant, de domestique :

= En —. դբ. ա. Մատնութեամբ. նենգութեամբ. դաւաճանութեամբ. գաղտ : Il l'a tué en — :

Traîtreusement (տրէթրէզման) մ. Դաւով. նենգութեամբ :

† **Traîtrise** (տրէթրիզ) է. իե. Մատնութիւն. (ընդ.) :

Trajectoire (տրաժէքթուար') է. իե. Ուղիղ կամ կոր շարիք ընդ որ ընթանայ մեռմին վարեալ ի շարժիլ զօրութենէ (քան երկրաչափից). շաւիղ. անց :

Trajet (տրաժէ) է. ած. 1. Հեռաւորութիւն. անջրպետութիւն : Le — de Calais à Douvres est de sept lieues : ‖ 2. Ճանապարհ : Le — de Paris à Lyon : ‖ 3. Ճանապարհորդութիւն (ընդ ծով կամ ընդ ցամաք). ուղեգնացութիւն. անց. երթ : Faire le — de Marseille à Naples : ‖ 4. Երկայնութիւն : Le — d'un nerf : ‖ 5. փող. խոզուակ : Le — d'une plaie, d'une fistule :

Tramail (տրամայլ) է. ած. տես Trémail.

Trame (տրամ') է. իե. 1. Թել զոր ատաչեանկին անցուցանեն կկտցաւ ընդ առէչս կառուցին. թելագան : Étoffe à chaîne de soie et — d'or. Կերպաս մետաքսաթել և ոսկեթելոյ կամ ոսկեթել : ‖ 2. (փոխբ.) Ընթացք (կենաց). ատաչին. թել : Couper, trancher la — de quelqu'un, la — de sa vie կամ de ses jours. Խզել զատաչին կենաց ուրուք : ‖ 3. (փոխբ.) Դաւաճանութիւն. գաւ. մեքենայութիւն : Il a ourdi cette — odieuse :

Tramer (տրամէ) բ. ն. 1. Անցուցանել զթելագանն կամ զթելն ընդ առէչս [chaîne] կառուց. կկել : — une étoffe; la — de soie : ‖ 2. (փոխբ.) Նիւթել. հիւսել. կարկատել. մեքենայել : — la perte de quelqu'un. — une conspiration : [contre vous :

= Se —. բ. ա. Նիւթիլ : Il se trame quelque chose

Tramontane (տրամոնթան') է. իե. 1. Ատղ հիւսիսային, բևեռային. Ս. բևեռատղ : Perdre la —. (փոխբ. և ընդ.) Խռովիլ. չփոթիլ. ամրսխիլ : ‖ 2. Հողմ հիւսիսոյ (ի Միջերկրական ծովու). հիւսիսահողմ : Le vent de —. La — : ‖ 3. կողմն հիւսիսոյ. հիւսիս. հիւսիսատղմ : Une maison exposée à la — :

Tramway (տրամուէ) է. ած. *երկաթուղի կառաց. *տրամուղի : Établir des tramways :

A. **Tranchant** (տրանշան) է. ած. Բերան, սայր, սայրատիպ, սուր (առաջերի). բերան (դանակի, ածելւոյ) : Épée qui a un —. Սուսեր միսայրի : Épée à deux tranchants. Սուր երկսայրի, երկբերանեան, երկբերանի. երկսայրի : Tomber sous le — du glaive. Անկանիլ ի սուր սուսերի : Aiguiser le — d'un couteau. Արհ, թեքել զդանակ. տալ զսուրն դանակի :

B. **Tranchant, ante** (տրանշան, անթ) ած. 1. Սուր. հատու. քաջհատ. քաջհատուր. արագերան : Épée tranchante : ‖ 2. (փոխբ.) Որ վճիռ հատանէ, յանդգնաբեմութեամբ. հատու. (ալ. կարուկ) : Cet homme est bien — : ‖ 3. (փոխբ.) Հատու. վճռական. (ալ. կարուկ) : Un argument — : ‖ 4. (փոխբ.) Խիստ (գոյն) :

— Écuyer —. տես J'Écuyer.

Tranche (տրանշ) է. իե. 1. Շերտ. պատառ. հատուած : — de pain, de jambon, de melon. Couper par tranches. Un morceau de —. Պատառ ի բարձից [cuisse] եղջեր : ‖ 2. կտրած. (քան երկրաչափից) : ‖ 3. *Հարթուած (մետաղի) : Un livre doré sur — : ‖ 4. Շերշանակ (գահճականի) :

Tranchée (տրանշէ) է. իե. 1. փորուած. խոռոչ : On n'a pas encore bâti, mais la — pour les fondations est faite : ‖ 2. փոս (պաշտպանից բերդի կամ բերդաքաղաքի) : Ouvrir la —. փոս հատանել, փորել : — avec palissade. Շերտաւոր փոս : ‖ 3. կրկին պատնէշ (խրամատի կամ հողային սակառաձք) : ‖ 4. փորուած (յորմն) :

— յե. Պատիկ ցաւք որովայնի. խիթք. Ս. խոցատակ : Cette médecine lui a causé de grandes tranchées. Les tranchées de l'accouchement, de l'enfantement. Երկանք :

Tranchefile (տրանշֆիլ') է. իե. կատարակ թելից կամ մետաղաթել պատեալ մետաքսեղ կամ տպանեալ

Digitized by Google

զոր դնէ գրակազմն ի վերին և ի ստորին եզերս թիթեղաց կամ կողից մետենի ի հաստատութիւն թերթիցն. *կազակալ։

Tranchelard (տրանշլար) ե. ար. Նուրբ գանակ խոհարարաց ատ. ի հատանել շերտս շերտս զմսոյդ խոզենի։

Tranche-montagne (տրանշ-մոնդանի) ե. ար. Պատպարծ պատառոտիս. (ընդ.)։

Tranchер (տրանշե) բ. ն. 1. ի բաց կտրել. հատանել։ — la tête à quelqu'un. Հատանել, բառնալ զգլուխ ումեք. գլխատել. կտրատիլ։ L'acier de Damas tranche le fer։ ‖ 2. (փոխ.) կտրել. խզել։ La Parque a tranché ses jours, le fil de ses jours. Եհատ, խզեաց զորեղին զատուկն կամ զթել կենաց նորա։ ‖ 3. (փոխ.) Լուծանել։ — le nœud de la difficulté։ ‖ 4. Հաստատուն հատանել. համառօտել. զեղչել. բառդիլ։ — un discours. — le mot. տես ի Mot. 2.

= բ. ն. 1. Վճիռ առնել հատանել յանգգնութեամբ. վճռել. հատանել և ասել։ Il fait le docteur, il décide, il tranche sur tout։ ‖ 2. Համառօտս հատանել. համառօտել։ — court. Ուղղ և սակաւ բանիւք գլխատարկել զխօսակցութիւն, զճառս. (ընդ.)։ — net. Խօսել ընդ ումեք համառօտս և խստութեամբ։ ‖ 3. կարի պայծառս և չմիաբան լինել (գունից)։

— du grand seigneur. Ձոխանալ. (ալ. մեծութիւն

Tranchet (տրանշե) ե. ար. Դանակ, կտրոց (կարուածոց, գոչկակարաց)։

Tranchoir (տրանշուար) ե. ար. Տախտակ յորոյ վերայ յօշեն զմիս. *յօշատան։ (Տես և Tailloir, 1)։

Tranquille (տրանգիլ) ած. 1. Անաղմկոծ, խաղաղ (ծով). հանդարտ. խաղաղ։ Une mer —. Cet enfant est fort —. Dormir d'un sommeil —. Ի քուն կալ խաղաղ զիւր։ Un séjour —. Խաղաղական, խաղաղասէր բնակութիւն։ ‖ 2. Անխռով. անխռովասէր. խաղաղ. հանդարտ. անդորրասիրտ։ Avoir l'âme —. Conscience —. Անխիղճ միտք։ Soyez —. Անխռով, անհոգիացար լերուք։ ‖ 3. Խաղաղասէր. խաղաղակեաց։ Ce sont des voisins fort tranquilles։ — Baume —. Քնածու բալասան։

Tranquillement (տրանգիլման) ած. Խաղաղիկ. հանդարտիկ. խաղաղօրէն։ Vivre —. Il dormait —։

Tranquillisant, ante (տրանգիլիզան, անթ) ած. Հանդարտեցուցիչ։ Cette nouvelle est fort tranquillisante։

Tranquilliser (տրանգիլիզե) բ. ն. Հանդարտեցուցանել. խաղաղեցուցանել. անխռով առնել։ — les sens, l'esprit։

= Se —. բ. ա. 1. Հանգչիլ. հանդարտիլ։ ‖ 2. Անխռով լինել. անդորրանալ։ Tranquillisez-vous sur ce sujet։

Tranquillité (տրանգիլիթե) ե. իգ. 1. Խաղաղութիւն. հանդարտութիւն։ La — de la mer, de l'air։ ‖ 2. Անխռովութիւն. անխռմաղութիւն. հանգարտութիւն։ — d'esprit։

Transaction (տրանզաքսիօն) ե. իգ. 1. Իրաւախոհութիւն։ Passer une —։ ‖ 2. Գործառնութիւն։ Les transactions commerciales։

— յե. Ցիշատակարանք. Գրակք։ Les Transactions philosophiques de la Société royale de Londres։

† **Transactionnel, elle** (տրանզաքսիոնել, էլ) ած. Իրաւախոհական։ Le caractère — d'un acte։

Transalpin, ine (տրանզալփէն, ին) ած. Ցայնկոյս Ալպեան լերանց. *անդրալպեան. *անդրալպիական։

Transatlantique (տրանզադլանդիք) ած. Ցայնկոյս Ատլանտեան ծովուն. *անդրատլանտեան։ Le télégraphe, le câble —. Les paquebots transatlantiques։

Transbordement (տրանսպորթման) ե. ար. Փոփոխիլն զբեռինս կամ զվաճառս յայլ նաւ, յայլ կառս կամ [train] երկաթ-ուղւոյ. փոխադրութիւն։

Transborder (տրանսպորտե) բ. ն. 1. Փոխել, փոփոխել զբեռինս նաւուս ի մեկէ յայլ նաւ. փոխադրել։ ‖ 2. Փոխել, փոխադրել զվաճառս յայլ կառս կամ երկաթուղւոյ։

Transcendance (տրանսանտանս) ե. իգ. Ազատ լուծիւն. գերիմերութիւն. վերագանգութիւն. (խոսք)։ Là — de son génie։

Transcendant, ante (տրանսանտան, անթ) ած. 1. Ազատ. վերագոյն. վերհոգւոյն. հոյակապ։ Esprit, génie, mérite —։ ‖ 2. Բարձրագոյն (երկրաչափութիւն)։ ‖ 3. Վերացնեալ. վերանցական. (ըստ փիլիսոփայից)։

Transcendantal, ale (տրանսանտանթալ, ալ) ած. Վերացնեալական. (ըստ փիլիսոփայից)։

Transcription (տրանսքրիփսիօն) ե. իգ. 1. Ընդօրինակութիւն. փոխագրութիւն։ — d'un contrat։ ‖ 2. Փոխիլն յայլ նուագարան զերգ ինչ. վերածումն։

Transcrire (տրանսքրիր) բ. ն. 1. Գրել, առնել զպատճէնն կամ զնուագարն. ընդօրինակել. փոխագրել. գաղափարել։ ‖ 2. Փոխել յայլ նուագարան զերգ ինչ. վերածել։ Gounod a transcrit pour le violon le prélude de Bach։

† **Transdanubien, ienne** (տրանսդանիւպիէն, ին) ած. Անդր գետն գիանաւրդ գետ. *անդրգետանաւրդեան։

Transe (տրանս) ե. իգ. Երկիւղ, զարհուրանք (ի մեծ ապրուստ ինչ չտրեալ)։ Il est toujours en —։

Transept (տրանսէպթ) ե. ար. Թև. (եկեղեցւոյ)։ Le — méridional, le — septentrional de la cathédrale։

Transférement (տրանսֆէրման) ե. ար. Փոխադրութիւն (կալանաւորի յայլ բանտ)։

Transférer (տրանսֆէրե) բ. ն. 1. Փոխել (տալով). փոխադրել։ — des reliques. — un prisonnier d'une prison dans une autre։ ‖ 2. Փոխել, փոխատեղել. անցուցանել։ Constantin transféra le siège de l'empire de Rome à Constantinople։ ‖ 3. (փոխ.) Տալ. գործադրել. փոխանցել. աւանդել։ — un droit à quelqu'un։

Transfert (տրանսֆեր) ե. ար. Ցանձնիլն զիւր իրաւունս այլում ումեք. փոխանցումն։

Transfiguration (տրանսֆիկուրասիօն) ե. իգ. Այլակերպութիւն (Քրիստոսի ի Թաբորական լերինն). պայծառակերպութիւն. գունափոխութիւն. փոխակերպութիւն։ La fête de la Transfiguration. Տօն Այլակերպութեանն Քրիստոսի. Վարգավառ։

Transfigurer (se) (սը տրանսֆիկուրե) բ. ա. Ցայլակերպս լինել. այլակերպիլ. փոխակերպիլ։ Notre-Seigneur se transfigura sur le mont Thabor։

Transformation (տրանսֆորմասիօն) ե. իգ. 1. Կերպարանափոխութիւն. փոխակերպութիւն։ La — d'une chenille en papillon։ ‖ 2. Փոփոխումն։ — d'une équation։

Transformer (տրանսֆորմե) բ. ն. 1. Կերպարանափոխ առնել. փոխակերպել. փոխանձևել. փոխել. գործուցանել. շրջել. յեղափոխել։ La femme de Lot fut transformée en une statue de sel։ ‖ 2. (փոխ.) Փոխել. այլ յայլմէ առնել. փոխակերպել առ այլ ի յայլմէ։

= Se —. բ. ա. Կերպարանափոխ լինել. փոխակերպիլ. փոփոխիլ։

Digitized by Google

Transfuge (տրա֊նֆյ֊) ի. ած. ա. Ընծուած որ էքթալ գլուխը իւր անցնելէ ի կողմն թշնամեաց. փախուցեալ անկեալ. փախստական. ինքնակ. դասալքը: On eut cet avis par un —: (Տես և Rendu, ի. ած. 3): ‖ 2. (փոխ.) փախստական. դասալքը: Il est — de son parti:

Transfuser (տրա֊ֆյ֊զե) բ. ն. թափել ամանի յամանոյ:

Transfusion (տրա֊ֆյ֊զիո) ի. իգ. թափումն արեան անասնոյ յայլ անասուն. *արիւնափոխութիւն:

† **Transgangétique** (տրա֊ղան֊ժետ) ած. Յայնկոյս Գանգէս գետոյ. *անդրգանգիական:

Transgresser (տրա֊կրե֊սե) բ. ն. ա. Անցանել (զկրթամանաւ ուրուք). քնդդէմ դառնալ (օրինաց). չպատհիլ. ‖ 2. Զանկեանալ, հատանիլ (զպատուիրանս Աստուծոյ). կոխել (զպատուիրանս, զօրինս աստուածային). աստուգանալ. հետանալ:

Transgresseur (տրա֊կրեսէօր) ի. ած. Յանցաւոր, կոխիչ օրինաց. օրինազանց, պատուիրանազանց:

Transgression (տրա֊կրե֊սիո) ի. իգ. Յանցաւորութիւն գործոց, պատուիրանի. օրինազանցութիւն. պատուիրազանցութիւն. հրամանահատութիւն. հետանք. անաստուածութիւն: — de la loi:

† **Transhumer** (տրա֊կիւ֊մե) բ. ն. փոխել զխաշինս յարօտս լերանց ի տապ աւուրս ամիրպոյդոյ:

Transiger (տրա֊ձիժե) բ. ն. Իրաւախօհ լինել. միջնորդանել: Las de plaider, ils transigèrent:

Transir (տրա֊իր) բ. ն. ա. թափ անցեալ ընդարմացուցանել (ցրտոյ). քրտուցուցանել: Le froid m'a transi. Je suis transi de froid. փայտացեալ եմ ի ցուրտ, ի ցրտոյ. ցրտահար կաուդեալ եմ. (տես. ցուրտէն փայտ կտրեցայ): ‖ 2. (փոխ.) Պախարուցանել. սրտատրեփ առնել: Être transi de peur. (տես. Վախէն լեզուպատառ ընել):

= բ. ն. Ընդարմանալ. քրտանալ. փայտանալ: — de froid, de peur. Un amoureux transi. Երկչոտ, վհկեցոտ սարսափածաւ:

Transissement (տրա֊իսմ֊ման) ի. ած. Ընդարմացուցումն. փայտանալն. (բժիշ): — de froid, de peur:

Tranait (տրա֊նէթ) ի. ած. Անցուցանելն զաճառս ընդ երկիր կամ ընդ քաղաք առանց հատուցանելոյ գնացքն. *ազատանցութիւն: Marchandises en —:

† **Transiter** (տրա֊նիթե) բ. ն. Անցանել (զաճառս, ուղևորաց ընդ երկիր ինչ): [(բաց, շրջուած):

Transitif, ive (տրա֊նիթիֆ, իվ) ած. *Անցողական: ‖ **Transition** (տրա֊նիզիո) ի. իգ. Անցումն. անց. *անցողութիւն: Il passe sans — d'un sujet à un autre. Une prompte — du chaud au froid:

† **Transitivement** (տրա֊նիթիվ֊ման) ած. Իբրև անցողական բայ: Verbe employé —:

Transitoire (տրա֊նիթուար) ած. ա. Անցաւոր. անցական. վազանցուկ. երազանցուկ: Toutes les choses de ce monde sont transitoires: ‖ 2. *Անցողական: Régime —:

Transhater (տրա֊լատե) բ. ն. թափանցանել, փոխել. փոխագրել. (իր.): [հին. (իր.):

Translateur (տրա֊լատէօր) ի. ած. Թարգմանիչ:

Translatif, ive (տրա֊լատիֆ, իվ) ած. Որ առ այլ ոմն. տուիչ. աւանդիչ. փոխանցիչ. փոխագրիչ: Acte — de propriété:

Translation (տրա֊լասիո) ի. իգ. ա. փոխումն. փոխագրութիւն: La — des reliques. փոխումն նշխարաց: La — d'un saint. Տօն փոխման նշխարաց սրբոյ: ‖ 2. Անցուցանելն, փոխադրելն (զկալանաւոր յայլ բանտ): ‖ 3. փոխանցումն (իշխանութեան, պատուոյ): ‖ †4. փոխագրութիւն. թարգմանութիւն. (իր.):

Translucide (տրա֊լիւ֊սիտ) ած. *Կիսաթափանց: Il y a des porcelaines opaques et d'autres translucides:

Transmettre (տրա֊մէթ֊ր) բ. ն. ա. Անցուցանել. հաղորդել. յղել: On a transmis toutes les pièces au préfet: ‖ 2. փոխանցել. աւանդել. տալ. յանձն առնել. թողուլ (այլոմ): — un droit: ‖ 3. (փոխ.) Հատուցանել: Les antiquités égyptiennes nous ont été transmises par les Grecs:

Transmigration (տրա֊մի֊գրասիո) ի. իգ. Վաթսունական երթալն յերկրէ յայլ երկիր. չոր. փոխանակութիւն. բնակափոխութիւն: La — des peuples. La — de Babylone. Պանդխտութիւն Հրեից ի Բաբելոն: La — des âmes. աես Métempsycose. [խել. երթալ:

† **Transmigrer** (տրա֊մի֊գրե) բ. ն. Անցանել. փոխանակել:

Transmissibilité (տրա֊մի֊սիպ֊իլ֊իթե) ի. իգ. *Փոխադրականութիւն. *փոխանցելութիւն: La — d'une maladie, d'un droit:

Transmissible (տրա֊մի֊սիպլ) ած. Ալլոյ անցուցանելի. փոխագրելի. փոխանցելի: Un droit —:

Transmission (տրա֊մի֊սիո) ի. իգ. Անցուցանելն այլոյ. աւանդումն. փոխանցութիւն:

Transmuable (տրա֊միւ֊ապլ) ած. Շրջելի. փոխելի. փոփոխելի: Les alchimistes croyaient que les métaux étaient transmuables:

Transmuer (տրա֊միւ֊ե) բ. ն. Շրջել. փոխել. դարձուցանել. յեղուլ. յեղշրջել: — les substances. — l'étain en argent: [ջևիլն լինել. փոփոխականութիւն:

Transmutabilité (տրա֊միւ֊տա֊պիլ֊իթե) ի. իգ. Շրջելիութիւն:

Transmutation (տրա֊միւ֊տասիո) ի. իգ. Շրջումն, փոփոխումն: La prétendue — des métaux en or:

† **Transocéanien, ienne** կամ † **Transocéanique** (տրա֊զո֊սէ֊անի, իեն', տրա֊զո֊սէ֊անիք) ած. Յայնկոյս Ովկիանոսի. *անդրովկիանական:

† **Transpadan, ane** (տրա֊սբա֊տան, ան') ած. Յայնկոյս Պադոս [Պօ] գետոյ. *անդրպադանական:

† **Transparaître** (տրա֊սբա֊րէթր) բ. ն. Երևիլ ընդ առագաստ կամ ընդ քող բնի:

Transparence (տրա֊սբա֊անս) ի. իգ. Թափանցանելութիւն. Թափանցականութիւն: La — de l'eau:

Transparent, ente (տրա֊սբա֊ան, անթ) ած. ա. Երևելի. պայծառ. Թափանցանց. Թափանցիկ: Le verre est —. Un voile —: ‖ 2. (փոխ.) Պայծառ. գիւտքմնաց. գիւտածան: Cette allégorie est transparente:

= ի. ած. ա. Ս. Տաղաշար: (Տես և Guide-âne, 3): Écrire avec un —: ‖ 2. Իւզաթուղթ. Թուղթ: Une illumination en transparents: ‖ 3. Թափանցիկ նկար (զոր լուսաւորեն ի գիշերի): Il y avait au fond du jardin un magnifique —:

Transpercer (տրա֊սբե֊րսե) բ. ն. ա. Վիրաւորել, խոցել, ծակել. կոզմնակ ի կողմն, Թափանցանց. Ս. Թափ ընդ Թափ. Թափանց, Թափանցանց առնել: Il eut le bras transpercé d'un coup d'épée. Թափանցանց եղ սուրն ընդ բազուկ նորա: Cette pluie nous a transpercés. (տես. Անձրևն մեզ ոսկորներէդ Թափանցեց): ‖ 2. (փոխ.) ի խոր խոցել: — le cœur de quelqu'un:

Digitized by Google

= Se —. ք. ա. Անցուցանել զսուրն ընդ մարմին իւր։

Transpirable (տրանսփիռապլ) ած. Ելասելոյ շնչելի. արտաշնչելի. (ֆիզ.)։

Transpiration (տրանսփիռասիո) ի. իգ. 1. Ելասելոյ շնչումն. արտաշնչութիւն. արտաշնչումն։ Il faut faire de l'exercice pour faciliter la —. Quand la — est considérable, elle prend le nom de Sueur։ ‖ 2. Ելասելոյ շրնչութիւն (անկոց)։

Transpirer (տրանսփիռե) ք. չ. 1. Թափանցիկ լինել շոգւոց ընդ մորթին. արտասելոյ շնչել. արտաշնչել։ Les humeurs transpirent au travers de la peau. Faire — un malade։ ‖ 2. (փոխ.) Ի վեր գալ. ի վեր ելանել. ի յայտ գալ. յայտանիլ։ Ce secret commence à —։

Transplantation (տրանսփլանթասիո) ի. իգ. 1. Տնկելն այլուր. փոխատնկութիւն։ La — des arbres։ ‖ 2. (փոխ.) Բնակափոխութիւն։

Transplanter (տրանսփլանթե) ք. ն. 1. Տնկել այլուր. փոխատնկել։ ‖ 2. (փոխ.) Փոխել, անցուցանել, տանել, հաստատել այլուր. փոխաբնակեցուցանել։ Les populations qui furent transplantées dans ces climats։

= Se —. ք. ա. Հաստատիլ, վերահղիլ (այլուր)։ Il quitta Paris pour aller se — en province։

Transport (տրանսփոռ) ի. ար. 1. Տանելն այլուր. փոխադրութիւն. տարուբեր։ Le — de ces marchandises se fait par bateau. Moyens de —։ ‖ 2. Կառք կրելոյ զպիտոյս բանակի. փոխադրիչ կառք։ ‖ 3. Փոխադրիչ նաւ. տարուբեր։ ‖ 4. Երջանի (սրտիք). ալեկոծութիւն։ — d'un juge sur les lieux։ ‖ 5. (փոխ.) Թողուլն այլուր. փոխանցութիւն։ Faire le — d'une rente։ ‖ 6. (փոխ.) Ցաղգ (կրից կամ կարեաց). բռնութիւն. ուժգնութիւն. սաստկութիւն։ — de colère. — de jalousie կամ — jaloux. Éprouver un — de joie. Լի լինել ուրախութեամբ։ ‖ 7. Ցափշտակութիւն միտց. սւթիւն. հիացութիւն։ — poétique, prophétique։ ‖ 8. Զառանցութիւն (հիւանդի). խելացնորութիւն։ — au cerveau. Il a le —։

Transportable (տրանսփոռտապլ) ած. Տանելի այլուր. փոխադրելի։

Transportation (տրանսփոռտասիո) ի. իգ. Անցուցանելն, վաճառելն զդք յայնկոյս ծովու. տարաստահմանութիւն։ La — n'est pas une peine infamante, et elle diffère en cela de la déportation։

Transporter (տրանսփոռտե) ք. ն. 1. Տանել, անցուցանել այլուր. փոխադրել։ — des marchandises d'un pays dans un autre. — par terre, par eau։ ‖ 2. Խոխտել. վարել. փոխաբնակեցուցանել։ — des peuples entiers dans de nouvelles contrées։ ‖ 3. Անցուցանել, վաճառել զդք յայնկոյս ծովու. տարաստահմանս առնել. տարաստահմանել։ ‖ 4. (փոխ.) Փոխել. փոխադրել. հաստատել։ Constantin transporta le siége de l'empire romain à Constantinople։ ‖ 5. (փոխ.) Մատուցանել. անցուցանել։ — dans une langue moderne les beautés d'une langue ancienne։ ‖ 6. (փոխ.) Շրջել. յիշատչրջել. փոխել։ — un mot du propre au figuré։ ‖ 7. Տիւսափոխել։ ‖ 8. Թողուլ (այլուր). աւանդել. փոխանցել։ — un droit à quelqu'un։ ‖ 9. (փոխ.) Ցափշտակել. առ և գնոց առնել. վճռեալ առանել. այլ յայլմէ առնել։ La colère, la fureur transporte cet homme. Transporté de joie. Ա'յլ յայլմէ լեալ ի խնդութենէն. (ասի. ուրախութենէն ինքնիրմէ գուրս ելեալ)։

= Se —. ք. ա. 1. Երթալ. փոխել։ Le juge s'est transporté sur le lieu du crime։ ‖ 2. (փոխ.) Երթալ, համբառնալ, վերանալ, ելանել (միտք)։ Որ և se Reporter։ Transportez-vous dans le passé. Համբառնիլք միտք առ անցեալ ժամանակսն։

Transposer (տրանսփոզե) ք. ն. 1. Շրջել, փոխել զկարգն։ — des mots, des chiffres։ ‖ 2. Երգել կամ նուագել ածել այլով աստիճանաւ. *Ձայնափոխել։ Cette pièce est notée en *sol*, et il la transpose en *ut*։

Transpositeur (տրանսփոզիթէօռ) ած. ար. Piano —, Instrument —. **Գործանակ կամ նուագարան՝ որով փոփոխին աստիճանք ձայնից մեքենապէս. *Ձայնափոխ գործանակ, նուագարան։

Transpositif, ive (տրանսփոզիթիֆ, իվ) ած. Զոր այլ մարմին փոփոխել զկարգ բանից (լեզու)։ *Յիշատկարգ։ L'arménien, le grec, le latin, sont des langues transpositives։

Transposition (տրանսփոզիսիո) ի. իգ. 1. Փոփոխութիւն, շրջութիւն կարգի։ — de mots։ ‖ 2. Յիշատ և յառաջ փոփոխութիւն (թղթից կամ թերթից մնաւնի). *Յիշատչութիւն։ Ce livre est plein de transpositions։ ‖ 3. Շրջութիւն (սովորական կարգի բանից)։ — vicieuse. — élégante։ ‖ 4. *Ձայնափոխութիւն. (քան երաժշտաց)։ — d'un ton à l'autre dans un autre։

Transrhénan, ane (տրանսռենան, ան') ած. Յայնկոյս Հռենոս գետոյ. *Անգրառնենեան։ Pays —։

Transsubstantiation (տրանսսուպսթանսիասիո) ի. իգ. Փոփոխութիւն, փոխարկութիւն գոյացութեան (Հացի և գինւոյ ի մարմին և յարիւն Քրիստոսի). *Գոյափոխութիւն։

Transsubstantier (տրանսսուպսթանսիե) ք. ն. Փոփոխել, փոխարկել զգոյացութիւն (Հացի և գինւոյ ի մարմին և յարիւն Քրիստոսի). *Գոյափոխել։

Transsudation (տրանսսուդասիո) ի. իգ. Ելասելոյ ծակոտեաց (ընդ վաղս)։ La — de l'eau à travers les pores de certains vases։ [մոլեցում)։

Transsuder (տրանսսուդե) ք. չ. Ծորիլ (ընդ վաղս = ք. ն. Ծորիլ։ L'écorce de cet arbre transsude une sorte de gomme։

† **Transtévérin** (տրանսթեվերին) ի. ար. Բնակիչ Հռովմայ յայնմ կողմանէ Տիբերիոս գետոյ. *անգրատիբերեան։ [ամման յարմանոյ։

Transvasement (տրանսվազմընթ) ի. ար. Թափումն

Transvaser (տրանսվազե) ք. ն. Թափել ամման յամմանոյ. յամմանոյ յամման փոխել. հեղուլ յայլ անօթ։ — du vin։

Transversal, ale (տրանսվերսալ, ալ') ած. 1. Որ ընդ մէջ անցանէ. մէջնչատ։ Une raie, une ligne transversale։ ‖ 2. Խոտորնակ. շեղագնաց. (քան անգամոյթացոյց)։ Muscle — du nez։

Transversalement (տրանսվերսալմընթ) ի. Ել ի շեղ. կողմնակի. խոտորնակի։ [L'artère — de la face։

Transverse (տրանսվերս) ած. Շեղ. կողմնակի։

Trantran (տրանտրան) ի. ար. Ցավոտական օրինակ կամ ընթացք (գործոց). (ընտ)։ Il sait le — des affaires։

Trapèze (տրափէզ) ի. ար. 1. Չորեքկողմեան ձև՝ որոյ երկոքին կողմանք անհաւասարապէս են և զուգահեռ կանք (քան երկրաչափից). **տրապիզ. **տեզան։ ‖ 2. Ցատաճ [appareil] քնջ մարմնակրճատաց. **տրապիզ։ ‖ 3. Ոսկր քնջ և մուճն [muscle] (քան անդամոցթոյց). *տրապիզ։ Ցայս միտս վարի և իրր ած. ար. L'os —. Le muscle —։

Digitized by Google

† **Trapézite** (տ-ա-բէ-զիթ) ե. ա. 1. Պեզանաւոր. տրապիզիտ. (առ. նախնի Ա֊ենացիս). տրըփ֊ֆ։ ‖ 2. Վ֊ե֊բակացու. տրըտ֊ենի մեկ (յաւուրս Պալամեանց յԵգիպտոս). տրապիզիտ։

Trapézoïde (տ-ա-բէ-զոյ-ի) ե. ա. 1. *Անհաւասարակողմ չորքկողմեան ձև. (ըստ երկրաչափից). *տեզանակերպ։ ‖ 2. *Պեզանակերպ ոսկր և կապ (ըստ անգամագիտաց)։ ցայս միտս վարի և իբր ած. ա. L'os —. Le ligament —։

Trappe (տ-ափ') ե. եէ. 1. Վ֊երնադուռն. փեխէ։ Lever, ouvrir la —. La — était ouverte, il tomba dans la cave։ ‖ 2. Փակ կամ բերան վերնադրան. վերնադուռն։ Monter dans un grenier par la —։ ‖ 3. Դռնակ կամ պատուհան որ վերանայ և իջանէ ընդ փողոցի փորուած [coulisse]. թեւ. փեզկ։ Aux loges des bêtes féroces, il y a ordinairement des trappes։ ‖ 4. Որոգայթի գեռնափոր՝ ծածկեալ ոստովք և տերեւովք. ծուղակ. կափուղ. ուռնակ։ Tendre, dresser une —. Le renard s'est pris dans la —։ [(ի Հիւթոյինն Ա֊ներիկա)։

Trappeur (տ-ափ-ըօր) ե. ա. Որոգայթի տիրանար որսորդ

Trappiste (տ-ափ-իզ) ե. ա. Անուն խստակրօն միաբանից. տրապպեան։

† **Trappistine** (տ-ափ-իզ-ին') ե. եէ. Ըմպելի ինչ կազմեալ ի տրապպեան կրօնաւորաց. տրապպեան ըմպելի։

Trapu, ue (տ-ափ-ի) ած. Ցոյր և կարճ։ Un petit homme —. Un cheval —։ [և կամ՝ շրջափակ ատլով։

Traque (տ-ակ) ե. եէ. Որսալի յուզելով զանասուն

Traquenard (տ-ակ-ընար) ե. ա. 1. Որոգայթ, ծուղակ (գիւտասիար անասնոց)։ Se laisser prendre au —. (է֊փ֊թ.) Անկանիլ յորոգայթ, ի ծուղակ։ ‖ 2. Գիտացք ինչ երիվարի։ ‖ †3. Ագռ ինչ հին կառուց։

Traquer (տ-ակ-ե) բ. ն. 1. Ցուցանել զանասուն կամ զգիայրի առ ի հանել արտաքս զերբ. խիլ արկանել անասուն. (ուխ. անասղել)։ —un bois pour prendre un loup։ ‖ 2. Շուրջ պատնեայ արգելուլ գիայր ինչ անասուն՝ առ ի վարել զերբս ի թակարդս կամ յերազարգս [toiles]. շրջափակ առլ։ —un loup dans un bois։ ‖ 3. ի նեղ արկանել. փակել շուրջանակի։ —des voleurs. Ils sont traqués par les gendarmes։

Traquet (տ-ակ-ե) ե. ա. 1. Որոգայթ. ծուղակ։ Un renard pris au —. Donner dans le —. (է֊փ֊թ.) Անկանիլ ի ծուղակ, ի կափուղ. ի խաչ անկանիլ. խաչիլ։ ‖ 2. տես Claquet. ‖ 3. փոքրիկ թռչնոյն ինչ արտաքուստ սր գնէ զբոյն իւր ընդ քարամբք. *քարատես։

Traqueur (տ-ակ-ըօր) ե. ա. Որսորդ յուզիչ կամ վարիչ երեաց։

Traumatique (տ-ափ-ոդ-իք) ած. Վ֊իրաց. վիրաբան։ Fièvre, hémorragie —։ [փսխարիկ։

† **Travade** (տ-ավ-ատ) ե. եէ. Հողմայղայք (ի ծովու)։

Travail (տ-ավ-այլ) ե. ա. 1. Միաբանեալ ոտից նոտեանն զձի առաջակ առ ի լուանալ [ferrer] կամ ի գործելոյ. պեդաց։ Mettre un cheval au — pour le ferrer, pour le panser. յե. Travails։ ‖ 2. Վ֊իրաւ. նեղութիւն. խանդակութիւն. վաստակ. տաժանութիւն. Ս. յոգնութիւն։ Les travaux d'un long voyage։ ‖ 3. Հոգ. անձկութիւն։ Le — de l'ambition։ ‖ 4. Երկն (յղեալ, ծնեալ ականի). երկանք. յառ երկանց։ Elle était en — d'enfant, en —։ ‖ 5. Աշխատութիւն. վաստակ. գործ. ջան. երկ։ —pénible. գրանալից, քրտնախռնի, ջանալի, բազմանկան աշխատութիւն։ S'accoutumer au —. Dieu bénisse votre —, vos travaux. Ennemi du —. գործասէրաց։ Homme de —. Ա֊յր որ ի ձեռացն վաստակոց կեայ։ Homme de grand —. Ա֊յր աշխատասէր, վաստակասէր, երկասէր, գործասէր յոյժ։ ‖ 6. Գործ. գործուած. վաստակ. երկ. ** երկասիրութիւն։ Un beau —. Ce bijou est d'un — exquis. Exposer son — à la censure du public։ ‖ 7. Աշխատանք. ջան։ Ses vers sentent le —։ ‖ 8. Գործ. աշխատութիւն։ Donner du — aux ouvriers։ ‖ 9. Վաստակք (երկրի). (երկրա)գործութիւն։ Les travaux de la campagne։ ‖ 10. փոս (զոր հասանելն կամ փորելն պաշտպիչք, պաշարեալք)։ Cet officier était à la tête du —. Combler les travaux des assiégeants, des assiégés։ ‖ 11. Հանգոյց, հաշիւ, տեղեկութիւն (տալեաց ի պաշտօնէէ ցկատարած, ի գլխոց կամ ի դրադրաց ցպաշտօնեայ)։ Ce ministre a eu plusieurs travaux cette semaine avec le roi. C'est l'heure de son — avec ses commis։

— յե. 1. Քննութիւն. խորհրդակցութիւն. գործք։ Le parlement suspendit ses travaux. Les travaux d'une académie։ ‖ 2. Գործք. նահատակութիւնք։ Les travaux d'Hercule. Երկոտասան գործք կամ նահատակութիւնք Հերակլէ (ըստ առասպելոյց)։

— Travaux forcés. տես ի Forcé, 3.

Travailler (տ-ավ-այլ-է) բ. ն. 1. Տանջել. ցկիր. առաւապղտանջանել։ Cette fièvre le travaille cruellement։ ‖ 2. Նեղել. տագնապել. աշխատ առնել. անհանգիստ առնել։ L'inquiétude, la jalousie qui le travaille։ ‖ 3. Զբաղեցուցանել. պատպել. պաշարել։ Les pensées qui travaillent son âme։ ‖ 4. Ցուզել. գրգռել։ —le peuple, l'armée։ ‖ 5. Հրամանել. վարել (զերիվար)։ ‖ 6. Աշխատ առնել. վաստակեցուցանել. Ս. յոգնեցուցանել (զերիվար)։ ‖ 7. Գործել. յօրինել։ —le fer, le marbre։ ‖ 8. Գործել, յօրինել խնամով. ուշ ածել. փղձ ածել։ — ses vers, son style։

— ե. ն. 1. Աշխատել. վաստակիլ։ —sans relâche, nuit et jour. Il s'est épuisé à —. — en vain. Զուր, ընդունայն աշխատել. զրաշխատել, զրավաստակ, անավաստակ լինել։ — à la vigne. Ա֊յգեգործ լինել. գործել զայգի։ — en marbre։ ‖ 2. Ածանուլ (իմաստասիրի) զկամեալ կամ զկարելի պաշտօնէին։ Ce prince travaille toute la matinée avec le ministre des affaires étrangères։ ‖ 3. (է֊փ֊թ.) Ջանալ. ճգնիլ. հնարիլ. ուշ ածել։ — à son salut. — à la ruine de quelqu'un։ ‖ 4. Կորանալ, ծռիլ (փայտի)։ ‖ 5. Թրմիլ, պատռիլ (սրմից)։ ‖ 6. Եռծիլ, տարաբերիլ (եռալս ի ծփանաց ծովու)։ ‖ 7. Խմորիլ, եռալ (գինւոյ, գարեջրոյ)։ ‖ 8. Դժուարանալ հասիլ կամ մարսիլ (զկերակուրս)։ Son estomac travaille։ ‖ 9. (է֊փ֊թ.) Ցաւել գլխոյ (մեռաց)։ տարաբերիլ։ Son esprit, sa tête travaille։ ‖ 10. Շահս բերել (արծաթոյ). (ուխ. բանիլ)։ Son argent travaille sans cesse. Faire — son argent. Տալ զարծաթն իւր ի շահ՝ ի շահ ածել. (ուխ. բանեցնել)։

= Se —. բ. ա. 1. Վ֊աստակ լինել. վաստակիլ. յոգնել։ ‖ 2. Տժգանիլ. տառապիլ։ Se — pour rien։

Travailleur (տ-ավ-այլ-ըօր) ե. ա. 1. Աշխատասէր. վաստակասէր. գործասէր. երկասէր։ Un — infatigable. Ցոյր միտս լինի և եէ. Travailleuse։ ‖ 2. Գործատար. (ուխ. բանուոր)։ Défendre la cause des travailleurs։ ‖ 3. Զօրականն որ փոս հատանէ կամ փորէ. *փոսահատ։

† —, ուսեմ. —ե. Աշխատասէր. վաստակասէր։

† **Travaison** (տ-ավ-էզ) ե. եէ. տես Entablement, 1.

Travée (տ-ավ-է) ե. եէ. 1. Անջրպետ ընդ միջ գե-

Digitized by Google

բանաց [poutre]. *գերանամիջ. Il y a tant de travées à ce plancher. — de balustres. Շատ բանանաց կամ խազ խտանց վանդակապատից: ‖ 2. Վերնատուն (եկեղեցւոյ):

Travers (տրա-վեր) ե. ա. 1. Լայնութիւն. անկեղծութիւն: Leurs maisons ne sont séparées que par le — d'une rue: ‖ 2. Շեղութիւն. ծռութիւն. թիւրութիւն: Il y a bien du — dans ce bâtiment: ‖ 3. (փոխ.) Անլանգակութիւն. անհեթեթութիւն: Il a bien du — dans l'humeur. Un jeune homme plein de —: ‖ †4. Զուտն (կապելոյ զընդղնկեզս կամ զքնգանօթս): ‖ 5. կող (նաւու): Ce vaisseau présentait son — au feu de l'ennemi. Être par le — d'un bâtiment. կալ ի կողաց ապրել նաւու:

= En —. հբ. ա. ի լայնութիւնն. ընդ լայնութիւնն: Mettre des barres en — d'une table:

= De —. հբ. ա. 1. թիւր. ծուռ. Il a la bouche de —. Regarder de —. շիկ լինել. թիւր հայել. Ս. շիկ: Regarder quelqu'un de —. (փոխ.) Հայել յոք բարկութիւնամբ կամ սրհամարհանօք. դար, խեթի, ընդ ակամբ հայել. (ս. ծուռ նայիլ): ‖ 2. Ընդ հակառակն. յիւրս ընդդէմ: Cela est mis tout de —. Prendre de —. 1. Ոչ ուղիղ իմանալ կամ հասկանալ. յիւրս ընդդէմ իմանալ, առնուլ: ‖ 2. Դժկամակ լինել. զլանալ. խոժոռիլ. բարկանալ: [բնութեան: Sot de long et de —:

= De long et de —. հբ. ա. Անմնեմին. բոլորովին.

= À —, Au —. նբ. ա. 1. կոզմանէ ի կոզմն. թափ (անցանել, անցուցանել): Un coup d'épée au — du corps, à — le poumon. Se passer une épée au — du corps: ‖ 2. Ընդ միջ. ընդ: On voit le jour au — des vitres. Aller à — les bois: ‖ 3. Հակառակ: À — mes fautes et mes faiblesses:

= À tort et à —. հբ. ա. ցանխորհուրդս. անընտրողաբար. (ս. ապիզգիզ): Il parle à tort et à —. Frapper à tort et à —. ցաղ և յահեակ հարկանել:

Traverse (տրա-վերս) ե. իզ. 1. խաչանակ, զարտաւղի ճանապարհ. կարճ, կարճահաս ճանապարհ: Chemin de —. Prendre la —. Rue de —. խաչանակ, զարտաւղի փողոց: ‖ 2. Հոդաբաշուր. հոդակապ: ‖ 3. փայտ (զբերգաս): ‖ 4. Գոտի փայտակերն. խաչանակ: Les traverses d'une porte, d'une fenêtre. Les traverses d'un chemin de fer: ‖ 5. (փոխ.) խափան. խափանիչք. կրճեմ. արգել. հակառակութիւն. ձախազանդք: Il a eu bien des traverses:

= À la —. հբ. ա. Venir, se jeter à la —. Անիրպարտ ի միջ անկանիլ. խափան լինել:

Traversée (տրա-վերսե) ե. իզ. Նաւարկութիւն. ծովագնացութիւն: Une longue —. Faire une heureuse —:

Traverser (տրա-վերսե) բ. ն. 1. Անցանիլ ընդ (անառաւ). հատանիլ անցանիլ (զծով): — une forêt, une rivière, la mer: ‖ 2. խաչել անցանիլ ընդ միջ: La Seine traverse Paris: ‖ 3. թափ անցանիլ. թափանցիկ լինել. (ս. թափանցնիլ): Une balle lui a traversé le bras. Il est tout traversé de la pluie. (ս. Անձրեւն միւնլեա ամբողջիւրը թափանցած է): ‖ 4. (փոխ.) Անկանիլ, գալ (ի միտս): Cette pensée lui traversa l'esprit: ‖ 5. (փոխ.) Անկրպակս ի միջ անկանիլ. խափան, կրճեմ անկանիլ. խափան լինել. խոչընդոտ լինել: — quelqu'un dans ses desseins, — un dessein:

Traversier, ière (տրա-վերսիէ, իէր) ած. Որ ընդ միջ անցանէ: Rue traversière. խաչանակ, զարտաւղի փողոց: Flûte traversière. Գերմանական արմնգ. արմնգ:

Vent —. խաչագ հողմ. (ս. քամիսի քամի արտ նաւերն կրնան առնել առ երթալ հակառակ ուղղութեամբ): Barque traversière. Նաւակ որ երթայ ի մօտաւոր առիս կամ յափունս. մօտագնաց նաւակ: Mules traversières. առս ի Mules.

Traversin (տրա-վեր-սեն) ե. ա. 1. Բարձ գլխոյ. անագ: (Որ և Chevet): ‖ 2. խաչագնակ փայտս (ի նաւս): ‖ †3. փայրիկ գաւազանի արտ ամաւամառաք փեռեկեալ ունին զարտուղն ոչխարք զինլոյ: [առս ի Mules.

Traversines (տրա-վեր-սին') ած. իզ. յե. Mules —.

Travertin (տրա-վեր-տէն) ե. ա. Փայր քնի արտասոյ [dur] ի շրջակայս քաղաքին Հռովմայ. ակբուրեան քար: Les édifices de Rome sont construits en —:

Travestir (տրա-վես-տիր) բ. ն. 1. Ա.յլակերպս զգեցուցանել. այլակերպել: (Որ և Déguiser): On le travestit en femme pour le sauver de prison. Զգեցուցին նմա հանգերձս կանացիս առ ի պէրծուցանել զնա ի բանտէ: ‖ 2. (փոխ.) ի խեղկատակութիւն շրջել. խեղկատակութեամբ նմանեցուցանել: (Որ և. Parodier): Scarron a travesti Virgile: ‖ 3. (փոխ.) Ա.զատագրել. կամակորել. խեղաթիւրել: — la pensée de quelqu'un:

= Se —. բ. ա. 1. Փոփոխել. այլակերպիլ. յայլակերպս, յայնծաւօթս լինել: Se — en femme. Զգենուլ կանացի: ‖ 2. (փոխ.) Ա.յլափոխել, այլանշանել զինքն: C'est un scélérat qui fait le dévot, il se travestit:

Travestissement (տրա-վես-տիս-ման) ե. ա. Ա.յլակերպութիւն. *ծպատումն. *ծպատանք:

† **Trayemse** (տրա-յեմս) ե. իզ. Նկին որ կիմէ զկաթն կովուց. կին կովկիթ: [այծի):

Trayon (տրա-յոն) ե. ա. Գոտի ապտանց (կովու,

Trébellianique կամ **Trébellienne** (տրե-պելլի-անի, տրե-պելլիէն') ած. իզ. Quarte —. Զորրորդ մասն ստացուածոց զոր կառզալ ի ժառանգն տու խնդ պահել. արեգակնական բաժին:

Trébuchant, ante (տրե-պիւ-շան, անդ) ած. Ա.ռաքակշիռ. (գահեկան ոսկի կամ արծաթի):

Trébuchement (տրե-պիւշ-ման) ե. ա. Գայթատութիւն. գայթատզուտութիւն. սայթատութիւն. (խոսի):

Trébucher (տրե-պիւշե) բ. չ. 1. Գայթել. գայթատել. գայթատզել. սայթատել. առնատել: Il ne peut faire un pas sans —. Une pierre le fit —: ‖ 2. Անկանել. հասել. (վր.): — dans la rivière: ‖ 3. Ընդ ծանրագոյն, առատ լիագոյն. ծանրակշիռ լինել. ծանրկել: Cette pièce d'or trébuche, ne trébuche pas:

Trébuchet (տրե-պիւշէ) ե. ա. 1. Ա.նգրակշիռ ծուռգակ (թռչնոց): ‖ 2. Ակբնագ (գահեկանաց). *սակիկնգ: Peser des espèces au —: (Որ և Ajustoir):

Tréfiler (տրե-ֆիլե) բ. ն. Անցուցանել ընդ երկաթ [filière] (զերկաթի կամ զարծոյր (laiton]). երկարել:

Tréfilerie (տրե-ֆիլ-րի) ե. իզ. Գործարան երկարելոյ զերկաթի և զարծոյր. *երկարատեղ. [արուեստ). *թելագործ.

Tréfileur (տրե-ֆիլ-որ) ե. ա. Երկարիչ (երկաթոյ,

Trèfle (տրե-ֆլ) ե. ա. 1. խոտ ինչ երկամերեւեան. առուտոյտ. խոնճ: C'est une bonne herbe pour les chevaux, que le —. — d'eau. առս Ménianthe. ‖ 2. Պատկերն ի մէջ սերկեայ առուտոտի ի քարտէսի խազուն. **առուտոյտ. **սերկեւ. [պատկեր նորա. *ընկերատիր:

Tréflemcier (տրե-ֆլեմ-իէ) ե. ա. Տէր խազատեղոյ և

Digitized by Google

Tréfonds (տրեֆոն) ս. ած. Սարբն կամ ներքին հողին գետնոյ, կալուածոյ. ունկ. (Մերթ գրի եւս Très-fonds). Vendre le fonds et le —. Savoir le fonds et le — d'une affaire. (էփ. և ընդ.) Գալ գիտել վերս ինչ. ի խորհ գիտել։

Treillage (տրեյյաժ) ս. ած. Ձագաթարտ, վանդակեայ կազմած. Ս. արիշ։ Un — de perches. Berceau, pavillon de —. Ձագաթարտ ատենար, պարտ։ Le jasmin s'enlace au —։

Treillageur (տրեյյաժյոր) ս. ած. Յօրինիչ ձագաթարտ կամ յանդակերպ կազմածոց. վանդակագործ։

Treille (տրեյ) ս. էփ. 1. Ձագաթարտ կազմած (արբոյ). վանդակ. Ս. արիշ. ատենի։ À l'ombre d'une —. Les grappes qui pendent à la —։ || 2. Որթ. արքատաուենի։ Le jus de la —. Բեր արքոյ. արբան խաղողոյ. գինի։

Treillis (տրեյյի) ս. ած. 1. Յանդակերպ կազմած երկաթի կամ փայտակէն. վանդակ. ատեակ։ — de fer pour un parloir. Il y a un — de bois à cette fenêtre. Cage de —։ || 2. կտաւ ինչ խիտ, ազդրկ և փայլուն. — noir. Veste de —։ || 3. Խոշոր կտաւ ինչ յորմէ գործեն պարկ և գետաք գեղջկից։

Treillisser (տրեյյիսե) բ. ն. Գտանել յանդակերպ կազմածով երկաթեայ կամ փայտակէնաց. վանդակապատ յօրինել։ — une fenêtre։

Treize (տրէզ) ած. թուա. 1. երկքասան։ — cents francs. *Փրանկք հազար և երկք հարիւր։ — mille francs։ || 2. երկքասաներորդ։ Page —։

=ս. ած. 1. երկքասան թիւն։ || 2. երկքասաներորդ օր։ Le — du mois։

Treizième (տրեզիէմ) ած. երկքասաներորդ։

=ս. ած. 1. երկքասաներորդ։ Il est le — sur la liste։ || 2. երկքասաներորդ օր (ամսոյ)։ || 3. երկքասաներորդ մաս։ [բուդ անգամ. երկքասաներորդ։

Treizièmement (տրեզիէմման) ած. երկքասաներ.

Trélingage (տրելինյաժ) ս. ած. Ձուան ինչ նաւոյ։

Tréma (տրեմա) ս. ած. Եղկին կէտ (ի վերայ e, i և u ձայնաւորաց). *Երկնակէտ. ատօհական. անջատիչ։ Le mot *naïf* demande un — sur l'*i*. Dans sa dictée, il a oublié deux trémas։

=ած. անփ. *Եղկնակէտ։ Un ï —. Des ë —։

Trémail (տրեմայլ) ս. ած. Ուռկան կամ ցանց ինչ ձկնորսաց։ Pêcher avec le —, au —։

Tremblaie (տրանլէ) ս. էփ. Փառատան բարեաց. բարեաք։

Tremblant, ante (տրանլան, անթ) ած. 1. Դողդոջուն. դողդոջատ։ Il était tout — de peur, de froid. Écrire d'une main tremblante։ || 2. Յառաջատ. երերուն։ Pont —։ || 3. Դողդոջուն, պարպարտ (ձայն)։ || 4. (էփ.) Ա.Հարեակ. երկիւղալից։

A. **Tremble** (տրանլ) ս. ած. Ագդ հազարնոթի [peuplier] որոյ տերևք դիւրաշարժ են ի հողմոյ. բարեաք։

†B. **Tremble** (տրանլ) ս. ած. Դող. դողատն։ Le — le saisit։

Tremblé, ée (տրանլե) ած. Դողդոջուն (գիր, գրչուխիւն)։ Écriture tremblée։ [ապագրագրոց)։

=ս. ած. Դողդոջուն գիծ. դող. *Թրթիռ. (քան

Tremblement (տրանլման) ս. ած. 1. Յառաջատուն. երերուն։ Le — d'un pont suspendu. — de terre. Յառաջատութիւն, դողատն, շարժատն (երկրի). գետնաշարժ. Ս. շարժ. Ս. ժամ. վնասիչ։ || 2. Դող. դողատն. դողդոջուն։ — de main, de nerfs։ || 3. Թրթռատուն (ձայնի, քան երաժշտաց)։ || 4. (էփ.) Ա.Հ մեծ. դողատն. ապառաս. զարհուրանք. (խոչ)։ Il ne faut point de — dans cette affaire։

Trembler (տրանլե) բ. ն. 1. Դողալ. դողդոջիլ. ապառասալ. առատանիլ։ Les feuilles des arbres tremblent au moindre vent. La tête, la main lui tremble. — de peur. La fièvre le fait —. Յարբառացուցանէ զնա կերպին։ || 2. Դողալ. առատանիլ. թնդալ. շարժիլ. երերիլ։ La terre trembla par deux fois. Au bruit de l'artillerie, toute la maison trembla. Un pont qui tremble. Faire —. Դողացուցանել։ || 3. Դողդոջիլ, պարպարիլ (ձայնի)։ || 4. Թրթռալ (ընդուիլից լուսոյ)։ || 5. (էփ.) Դողալ. ապաւորիլ. ապրատալ. երկնչիլ. զարհուրիլ։ Toute la terre tremblait devant lui. Faire —. Դողացուցանել. գողատն ապրանել առնիւք։ Je tremble de le voir faire cela. Երկնչեմ մի գուցէ ապրատցէ զայդ։ Je tremble à le voir faire cela. Երկնչեմ անոնալ զի առնէ զայդ։

=բ. ն. — la fièvre. Յապատալ, դողալ կերպմանբ. (ահ.)։

Trembleur, euse (տրանլյոր, եօզ) ս. 1. Դողդոջատ։ || 2. անս Quaker. || 3. (էփ.) Դողդոջատ. երկչատ։ C'est un —։

Tremblotant, ante (տրանլոտան, անթ) ած. Դողդոջուն. գողդոջատ. ապրատալից։ Je le trouvai tout — de froid։

Trembloter (տրանլոտե) բ. ն. Դողդոջիլ, ապրատալ առկատիկ մի. (ընդ.)։ Le froid le faisait —։

† **Trémeur** (տրեմյոր) ս. էփ. երկիւղ մեծ. զարհուրանք. (ից.)։

Trémie (տրեմ) ս. էփ. 1. Դողդոջուն ձագաթ ազբեաց, ուսուի ցորեանն ապրի ի ծակ երկանաքարին. Ս. գահն. Գ. ագուն։ La — est pleine։ || 2. Ձաժ ինչ ապրի։ || 3. Տուփ, ամման կերտակերպ (փասեանից [faisan])։ || 4. Ձագաթ (մեռապաղագործոց)։

Trémière (տրեմյեր) ած. էփ. Rose —. անս Alcée.

Tremolo (տրեմոլօ) ս. ած. Թրթռատուն (լարից նուագարանի, ձայնի, քան երաժշտաց)։

Trémoussement (տրեմուսման) ս. ած. Թրթռատուն. շարժատուն. երերատուն։ — des ailes, du corps։ [նիւ։

Trémousser (տրեմուսե) †բ. ն. Շարժիլ. ատատատ

=բ. ն. Շարժիլ. ատրատերիլ. Թրթռալ։ Un moineau trémousse sans cesse dans sa cage. — de l'aile. Թռչունիկ. բարեաքիլ. զԹեւս։

=Se —. բ. ած. 1. Շարժիլ. ատատանիլ. երերիլ։ Ce n'est pas là danser, ce n'est que se —։ || 2. (էփ.) և ընդ.) Թռչակռիլ. գտնի գործել. փոյթ ատնել. կանալ։ L'affaire était importante, il s'est bien trémoussé։

Trémoussoir (տրեմուսուար) ս. ած. Թրիչանաթառ կամ կազմած ատատանիլոյ ի սեղանի (առ ի մատնահարկրթեան)։ *ատատանոց։ [Թռչուիլ)։ Թրտնեմ. Թրտնատն։

Trempage (տրանբաժ) ս. ած. Թրջիլն (գաղագրելի Թռչուիլն). Թրտնատն։ || 2. Ուխտիլ (զերկաթ, զպողովատ). մեռք. Ս. Կրակարատն։ Cet homme entend bien la — du fer. Donner la —. Ուռք տալ։ || 3. Ուռք (երիամբոյ, պողովատոյ)։ La — de ce couteau est fort bonne. Un sabre d'une bonne —. Թուր քաջամուռք, արտիւեալ, տիպատ։ || 4. (էփ.) Խառնուատ. կազմատ։ Un corps, un esprit d'une bonne —։ [Թիւն. (ահ.)։

† **Trempée** (տրանբե) ս. էփ. Ուռճ։ գառնահարատ-

Digitized by Google

Tremper (տրանփէ) բ. ն. 1. թանալ. թրջել. թրմել։ — un linge dans de l'eau. — du pain dans du vin. — la soupe. Աբկանել զաբգանախի [bouillon] ի վերայ պատառաց հացի։ †— une soupe à quelqu'un. (փոխ. և սկ.) Գան հարկանել. ծեծել։ ‖ 2. թանալ. թաթաւել. խոխոջել։ La pluie a trempé la terre. Cet homme est tout trempé. (առած. Այս մարդս խիստ կարծր է)։ — de larmes. թանալ, ազտել, առատանալ արտասուաբ։ — ses mains dans le sang. (փոխ.) թանալ, թաթաւել զձեռս յարիւն. հեղուլ զարիւն. կցորդ լինել սրանց արիւնահեղաց։ ‖ 3. թանալ, թրջել (զթուղթ ապագրելի)։ ‖ 4. խառնել, արկանել քաւբ բազում (ի գինի)։ — son vin։ ‖ 5. թանալ ի քաւբ ցաւբա (զերկաթ հրացեալ առ ի պնդել)։ մխել. Ս. ջրդեզել։

= բ. ս 1. կալ ի քաւբ, ի ջրի. թրջիլ. թրմիլ։ Il y a deux jours que ce linge trempe. Laissez — ce cuir dans l'eau. Ս. ի թրջից դիր կամ արկ զկաշիդ. Ս. ի թրջման կալ զկաշիդ։ ‖ 2. (փոխ.) խառնիլ. հաղորդ, կամակից, գործակից լինել։ — dans un crime, dans un complot։

= Se —. բ. ա. թանալ. թրջիլ։

Tremperie (տրանփըր-ի) է. իե. Տեղի ի սպասանալ աւբ թրջին զկաւդի. *Թրջանոց։

Tremplin (տրանփլեն) է. ար. Ցատկակ սանդղայ։

Trentain (տրանթեն) ՈՒ ունի երեսուն թիւս (ի գանգխազաւ [jeu de la paume]). երեսնատար։ Nous sommes —։ [լզ)։

†= է. ար. երեսուն պատարագք (վասն հոգւոյ ննջեցելոյ.

Trentaine (տրանթէն') է. իե. 1. երեսուն. երեսնեակ։ Une — d'années։ ‖ 2. երեսնամեայ տիք. երեսնամեայ. (ընդ.)։ Elle a passé la —։

Trente (տրանթ) ած. խա. 1. երեսուն։ — hommes. — et un. —-deux։ ‖ 2. երեսներորդ։ Page —։

— et un. խազ ինչ քարտախից. երեսուն և մի։

— et quarante. տես ի Quarante.

= է. ար. 1. երեսուն։ ‖ 2. երեսներորդ. օր (ամսեան)։

Trentenaire (տրանթընէր) ած. երեսնամեայ։ La possession — opère la prescription։

Trentième (տրանթիէմ) ած. երեսներորդ։

= է. ար. երեսներորդ մասն։

Trépan (տրեփան) է. ար. 1. Գործի որով վիրապաչք ծակեն զգանկրս. չազափ։ ‖ 2. Մանկէն չազափիս (գոգանկրս, գանկր գանգղ). *չազափուիլ։ Supporter le —։

† **Trépanation** (տրեփանութիւն) է. իե. տես Trépan, 2. Térébration. [կիրս). *չազափիլ։ On l'a trépané։

Trépaner (տրեփանել) բ. ն. Մանկել չազափիս (գոգ.

Trépas (տրեփա) է. ար. Մահ. փոխուիմ. կատարած։ À l'heure de son —. Affronter le —. Aller de vie à —. փոխիլ յաշխարհէ. գրաւիլ յաւուրացս. (ընդ.)։

Trépassé, ée (տրեփասե) է. Մեռեալ. վախճանեալ. ննջեցեալ։ Prier Dieu pour les trépassés։

Trépassement (տրեփասըման) է. ար. Մահ. (եկ.)։

Trépasser (տրեփասել) բ. ս. Մեռանիլ (իբրով մեռոյս). վախճանիլ. փոխիլ. փոխիլ, երանիլ, անցանիլ յաշխարհէ. հանգչիլ յաշխարհէ աւտի։ Il y a deux heures qu'il est trépassé. Il a trépassé à telle heure։

Trépidation (տրեփիտասիւն) է. իե. 1. թափափուիմ. Ս. ցնցուիմ։ Ce fut une — plutôt qu'un tremblement de terre։ ‖ 2. Դողուիմ. գզգոլուիմ։ — des membres, des nerfs։ ‖ 3. ձմռուիմ, աւտանուիմ (հատաւտութեան երկնից, քան նախնի աւտանգղգոլից)։

Trépied (տրեփիէ) է. ար. երկաւտանի, եռաւտանի (խոհակերոցի). սա այտ։

— Le — de Delphes, d'Apollon. երկաւտանի սեծաւ յոր երկաւ քրմանդիլն Ապոլոնի աւանէր հարցկութիւնս. գերկաւտանի երկաւտանի, եռաւտանի։

Trépignement (տրեփինըման) է. ար. Գոփիմն, արոփուիմ ոտից։ Le — des pieds։

Trépigner (տրեփինել) բ. ս. Գոփիլ, արոփիլ ոտիւք. ոտնաւտոփ լինիլ։ — des pieds. Il trépigne de colère. Ce cheval ne fait que —։

Trépointe (տրեփուանթ) է. իե. Նուրբ կաշի երկաւ ի մէջ երկուց թանձրագոյն կաշեաց. *մէջկաշի։

Très (տրե) ած. կարի. մեծապէս. ամենեին։ — mauvais. Je suis — content. — sagement. — noir. գեղջախուհ. քաջաւտաս։ — profond. գաղջախոր։

Trés-sept (տրե-սէթ) է. ար. խազ ինչ քարտախի. երկաւ և եօթն։ Jouer au —։

Trésor (տրեզօր) է. ար. 1. գանձ։ — inépuisable. Riche —. Trouver un — caché, enfoui. գտանիլ գանձ ծածկեալ, ծածկաթաղեալ։ ‖ 2. Գանձատան. գանձատուն։ Il a toujours sur lui la clef de son —։ ‖ 3. Գանձատան, գանձատուն (եկեղեցւոյ)։ ‖ 4. Տուն գանձու (մեր. հակաց). գիրան։ Le — des chartes d'une abbaye, d'une seigneurie։ ‖ 5. (փոխ.) Գանձ։ Le travail est un —. Les trésors de la terre. Տունկիանք, բերք, արգիւնք երկրի։ Les trésors de Cérès. Հունձք. ցորեան։ ‖ 6. (փոխ.) Գանձ. գանձատան։ Le Trésor de la langue grecque։ ‖ 7. (փոխ.) Սիրուն և պատասւտական ինչ. գանձ։ Cet enfant est son —։ ‖ 8. (փոխ.) Շնորհք, հրապոյրք, գեղ (կնոջ)։ ‖ 9. (փոխ.) Գանձք. շտեմարան. (քան գրոց արբուց)։ Dieu tire de ses trésors les vents, la pluie։

— public, — de l'État. Գանձ արքունի։ [au Trésor։

— Le Trésor. Գանձատուն Տէրութեան. Գանձ։ Aller —. յե. Գանձք. մեծութիւնք. ինչք. ստացուածք. մրոյթք։ Amasser des trésors. Cet homme a de grands trésors։

Trésorerie (տրեզորըի) է. իե. 1. Գանձ, գանձատուն (Տէրութեան)։ Aller à la —։ ‖ 2. Տնտեսութիւն, պաշտօնէութիւն եկեղեցւոյ արքունի (Անգլիա). գանձապետութիւն։ Le premier lord de la —։ ‖ 3. *Հատուած պաշտօն [bénéfice] գանձապետի (եկեղեցւոյ). գանձապետութիւն։ ‖ 4. Տուն, բնակարան գանձապետի (եկեղեցւոյ)։

Trésorier (տրեզորիէ) է. ար. 1. Գանձապետ, գանձակալ։ — de la maison du roi։ ‖ 2. Գանձապետ (եկեղեցւոյ)։ [գանձակալ տիկին։

Trésorière (տրեզորիէր) է. իե. Կին գանձապետ.

Tressaillement (տրեսայիըման) է. ար. ցնդրուիմ. յոյզք. գազդուիմ. խրտուիմ. խայտանք։ La peur et la joie donnent des tressaillements։ [մկանց [muscle]. (եկ.)։

— de nerfs. ցանկարծական շարժուիմն կամ յուզմունք

Tressaillir (տրեսայիր) [Je tressaille, tu tressailles, il tressaille, գոն ուրիք և. il tressaillit, nous tressaillons, vous tressaillez, ils tressaillent. Je tressaillais. Je tressaillis. Je tressaillirai. Que je tressaille. Que je tressaillisse. Tressaillant. Tressailli, ie.] բ. ս. Ընդոստանուլ. ի վեր վազել. գազալ. զգազանի հարկանիլ։ — de peur. — de joie. խայտալ. ցնծալ։ Faire — le cœur de quelqu'un. (առած. Սէհան սիրտը ետուեք հանել)։

† **Tressaut** (տրեսո) է. ար. տես Tressaillement.

† **Tressauter** (տրեսոթէ) բ. ս. տես Tressaillir.

Tresse (տրես) է. իե. 1. Հիւսք. հիւսակ։ — de

Digitized by Google

cheveux. — de soie, d'argent։ ‖ 2. Զուտ հիւսուածոյ (ի հատ)։

Tresser (տրէսէ) բ. ն. Հիւսել. յօսուլ։ — des cheveux, de la paille, du jonc. — une couronne. Հիւսել, մանել, բոլորել պսակ։

Tresseur, euse (տրէսէօր, էօզ) է. Հիւսիչ մազից, հերաց (առ ի յօրինել կեղծեաց)։

† **Tressoir** (տրէսուար) է. ար. Գործի յորոյ վերայ հիւսանի զվարսս։

Tréteau (տրէթօ) է. ար. Էշ. իշուկ. Նեցուկ։ Il n'a point d'autre lit que deux planches posées sur des tréteaux։

— յե. 1. Թատր (ամպարտաքի [saltimbanque])։ ‖ 2. Թատր (խեղկատակութեանց)։ Les tréteaux de la foire. Monter sur les tréteaux. (էնթր.) կատակագուսանի, խեղկատակ լինել (ի թատրի)։

Treuil (տրէյլ) է. ար. Գլան փայտեղէն հաստատեալ հորիզնական հարթութեամբ՝ զոր շրջեն ընակօք առ ի ձգել կամ ի վերացուցանել զբեռնին. տարփ։

Trêve (տրէվ) է. են. 1. Ամիսանոցական գադարումն մնարան. Ս. զինակացութիւն։ La — va expirer. Prolonger la —. Rompre la —։ ‖ 2. (էնթր.) Դադար. գադար. Հանգիստ։ Son mal ne lui donne point de —. Ne donner ni paix ni — à quelqu'un. առ ի Paix, 4.

— de plaisanterie. (էնթր. և ընդ.) Թոյլ առած անդր զխաղս. Թոզցուած զկատակութիւն։

†A. **Tri** (տր) է. ար. առ Triage, 1.

B. **Tri** (տր) է. ար. Ագռ ինչ մարդոպատազս [hombre] խազացեալ յերից։

Triade (տրիադ) է. են. *Երիքութիւն. (քան փիլիսոփայից)։ Les trois hypostases de la — divine sont l'unité, l'intelligence et la force։

Triage (տրիաժ) է. ար. 1. Ընտրութիւն. զատումն։ Faire le —։ ‖ 2. Հատանելի մնան (անտառի)։

Trialre (տրիէր) է. ար. Անուն զօրականաց Հռոմայեցւոց որ կային ի վերջապահ գնդի բանակին. վերջապահ։

Triandrie (տրիանդրի) է. են. Դասակարգութիւն անկոց՝ որոց ծաղիկ ունի արձայս [étamine] երիս. *Երիքսրձայութիւն։

Triangle (տրիանկլ) է. ար. 1. Երիքանկիւն. հատանկիւն։ — rectangle, isocèle։ ‖ 2. Երիքանկիւնի ինչ. հատանկիւն։ ‖ 3. Նուագարան ինչ երիքանկիւնի ի պողպատեայ զոր հարկանեն պողպատեայ գաւազանաւ. հատանկիւն։ ‖ 4. *Համաստակազմութիւն ինչ հիւսախոյտի կիսագընդին. երիքանկիւն. հատանկիւն։

Triangulaire (տրիանկիւլէր) ած. Երիքանկիւնի. հատանկիւնի։ Figure —։

Triangulation (տրիանկիւլասիօն) է. են. *Հատանկիւնական չափումն (երկրի). *հատանկիւնադրումն։

Tribade (տրիպատ) է. են. Կին իգամոլ, ճակամեան։ (ի սովորական խօսս ասի † Gougnotte)։

† **Tribomètre** (տրիպոմէթր) է. ար. Գործի չափելոյ զզօրութիւն չփման. *չփաչափ։

Tribord (տրիպոր) է. ար. Ձախակողմեան նաւի (ի կողմանէ խրլոց)։ Faire feu de — et de bâbord. (էնթր. և ընդ.) Զամենայն հնարս հնարել. զամենայն պատճառանս պատճառել. (այլ. ամէն ջանք թափել)։

† **Tribouil** (տրիպույ) է. ար. Յուզմունք. յուղք. (ուղ.)։

† **Tribouillier** (տրիպույէ) բ. ն. Յուզել. հատ. (ուղ.)։ Le sang me tribouille։

Tribraque (տրիպրաք) է. ար. Ձափ ինչ բանաստեղծութեան Յունաց և Հռոմայեցւոց յերից պղօտաց [brève]. Ներգն։ (Որ և † Brachysyllabe)։

Tribu (տրիպ) է. են. 1. Ցեղ։ Le peuple de la ville d'Athènes, de Rome, était divisé en tribus։ ‖ 2. Ցեղ, ազգ, գունդ (որգւոցն Իսրայելի)։ Les douze tribus d'Israël. Chef de —. Ցեղապետ. Նահապետ։ ‖ 3. Ցեղ. ժողովուրդ։ Une — de Germains, de Tartares։

Tribulation (տրիպիւլասիօն) է. են. Վիշտ. Նեղութիւն. փոքանդք. Հոգսանք։ Il a passé par bien des tribulations։ [տասակ։

† **Tribule** (տրիպիւլ) է. ար. Ագռ ինչ փշոց. առ.

Tribun (տրիպէն) է. ար. 1. Ազնուն առնականալայն Հռոմայեցւոց. տրիբուն։ — du peuple, de la plèbe. Տրիբուն. ռամկապետ։ — de légion, des soldats. Հազարապետ գնդի կամ լեգէոնի։ ‖ 2. (էնթր.) Տրիբուն. ռամկավար։ Il s'est fait — du peuple, il se croit un —։ ‖ 3. Տրիբուն. (առ Գաղղիացիս)։

Tribunal (տրիպիւնալ) է. ար. 1. Աթոռ (դատաստանի). դատաստանական, դատաստանարական աթոռ. բեմ։ Quand le juge est dans son —, est assis sur son —, ցարժամ նստի դատաստանն ի բեմին։ ‖ 2. Առեան. դատարան. դատաստանանց։ — civil, militaire. Le — de la pénitence. Առեան խաստովանութեան. Ս. խաստովանից։ Le — de Dieu. (էնթր.) Աստուածային առեան, տրիբունութիւն։ ‖ 3. Առեան. դատաստանք։ Comparaître devant un —։ ‖ 4. Ցեղին կողմն մայր եկեղեցւոյ. կիսաբոլոր։

Tribunat (տրիպիւնա) է. ար. 1. Պաշտօն տրիբունի (առ Հռոմայեցիս). *տրիբունութիւն։ ‖ 2. Օրէնդիր ժողով Գաղղիացւոց յորում երբորդ ամի առաջնոյ ընկերհաշտութեանն [république]. *տրիբունական ժողով։ Membre du —։

Tribune (տրիպիւն') է. են. 1. Բեմ (առանձնախօսից)։ Monter à la —։ ‖ 2. Վերնատուն։ La — des musiciens est mal placée. Il entendit la messe dans la —։

Tribunitien, ienne (տրիպիւնիսեան, իէն') ած. *Տրիբունական (իշխանութիւն)։

Tribut (տրիպիւ) է. ար. 1. Հարկ (զոր հատուցանէ հպատակ Տէրութեան)։ Les Valaques, les Moldaves payaient — aux Turcs։ ‖ 2. Հարկ։ Ce prince tire de grands tributs de ses sujets. Lever un —. Հարկս հանել, ժողովել։ Imposer un —. Հարկ արկանել (ի վերայ ժողովրդեան). ընդ հարկաւ գնել։ ‖ 3. (էնթր.) Հարկ։ Les louanges sont un — qu'on paye au mérite. Payer le — à la nature, à la mort. Չհատարակաց պատուհաս հատուցանել զբնութեան օրինաց. մեռանել. (այլ. բնութեան պարտքը վճարել)։ (Տես և ի Dette, 1)։ ‖ † 4. Վարձք։ Tirer de son travail un — légitime։

Tributaire (տրիպիւտէր) ած. Հարկատու։ Peuple —. Rendre —. ի հարկի կացուցանել. ընդ հարկաւ գնել։ = է. ար. 1. Հարկատու։ Les tributaires de la Turquie։ ‖ 2. (էնթր.) Հարկապարտ. պարտապան։ Nous sommes tous tributaires de la mort։ ‖ 3. (էնթր.) Ծառանգակ գետ։ (Որ և Affluent)։ Le Danube et ses tributaires։

Triceps (տրիսէփս) ած. ար. Muscle —, կամ լոկ —. է. ար. Երիքգլխի մուկն (բազկաց, բարձից [cuisse])։

Tricher (տրիշէ) բ. ն. Խաբել (ի խաղս). դրժել. (ընդ.)։ Prenez garde, il vous triche։

= բ. ն. 1. Խաբել, դրժել (ի խաղս). (ընդ.)։ Il aime à —։ ‖ 2. (էնթր. և ընդ.) Խաբել. խարդախել. Նենգել։

Digitized by Google

‖ 3. Զաւրաւոր ակռայ, ակռայի (գիմերանքիւն կամ զաբաս չինուածոյ, ատլոյիքն հանգերձի). (ընդ.)։

Tricherie (տրիշըռի) ֆ. իգ. 1. խաբէութիւն (ի խաղս). *խաղագործութիւն. (ընդ.)· պղտիճուրէ։ ‖ 2. (իմաստ. և ընդ.) խաբէութիւն. խարդախութիւն։ Il m'a fait une —։

Tricheur, euse (տրիշէօր, էօզ) ֆ. խաբեբայ (ի խաղս). *խաղագործ. (ընդ.)· պղտիճը։

Trichine (տրիքին') ֆ. իգ. Որդն ինչ նօսքը ի մկանունս [muscle] խոզի՝ վնասակար յոյժ մարդոյ. *ձարակ. *ձարբոյն։ Une bonne cuisson de la viande de porc tue les trichines, quand elles y existent, et ôte tout danger։

† **Trichinose** (տրիքինօզ) ֆ. իգ. Հիւանդութիւն յաւաչ եկեալ ի ձարակի արբանց. *ձարակախտութիւն. *ձարակախտ։

Triclinium (տրիկլինիօմ') ֆ. ած. Ճաշարան նախնի Հռովմայեցւոց՝ ուր էին երկք սեղանք կամ անկողինք յորս բազմէին կամ ընկողմանէին երկք երկք կոչնակօք. ուտելեաց. արիկլէն. *ևրընկողմանոց։

Tricoises (տրիքուազ) ֆ. իգ. յն. Աքցան (պայտարոյց [maréchal])։

Tricolor (տրիքօլօր) ֆ. ած. *Թաւրնջակ [amarante] ի գոյն գեղին, կանաչ և կարմիր. *ևրագոյն թաւրնջակ։

Tricolore (տրիքօլօր') ած. 1. երկգունեան. *երկգունի. *երագոյն։ Fleur —։ ‖ 2. *երկգունի, *երագոյն (դրօշ Գաղղիացւոց, որ է կապոյտ, սպիտակ և կարմիր)։ [(ի hoc խաղս)։

† **Tricon** (տրիքո) ֆ. ած. երկք ղղնաղդի քարտէզք

Tricorne (տրիքօռն') ած. երկքկողմանի (գլխարկ)։ Un chapeau —։ Վ. արի և իրր ֆ. ած. Un —։

A. **Tricot** (տրիքօ) ֆ. ած. 1. Հիւսուածք (օգտակերպ)։ Un habit de —. Հիւսուածոյ, հիւսակեն հանգերձ։ Il fait froid, mettez votre —. Faire du —։ ‖ †2. կերպաս (մերսոգեայ)։

B. **Tricot** (տրիքօ) ֆ. ած. Բիր սուսար և կարճ. ջլատ. (ընդ.)։ Il le menaça de coups de —։

Tricotage (տրիքօտաժ) ֆ. ած. 1. Հիւսակեն (օգտակերպ). հիւսուածք։ Apprendre le —։ ‖ 2. Գործ հիւսուածոյ, հիւսակեն. հիւսք։ Ce — est lâche et mal fait։

A. **Tricoter** (տրիքօտէ) բ. ն. 1. Հիւսել (օգտակերպ)։ — des bas։ Գուլ և այլ անկնգիր. Elle tricote bien. Aiguille à —. Գ. ձող։ ‖ 2. Գործել (ժանեակս [dentelle] ի վիրապ բարձի)։ [ծիլ. (ահ.)։

†B. **Tricoter** (տրիքօտէ) բ. ն. Գան Հարկանել. ծեծել։

Tricotets (տրիքօտէ) ֆ. ած. յն. Աղջ ինչ կոպտաւոր. (ռզ.)։ [(օգտակերպ)։

Tricoteur, euse (տրիքօտէօր, էօզ) ֆ. Հիւսիչ — Tricoteuses. ֆ. իգ. յն. կանայք որ առաջնիկայ գասնէին ժողովրդական ժողովոյ (յաւուն ցնծալիսքոյթեան Գաղղիացւոց). *գուբզայտարծ կանայք։

Trictrac (տրիքտրաք) ֆ. ած. 1. խաղ տապալոյ. տապալի. տապղի. Խաղալ օյնաս։ Jouer au —։ ‖ 2. Տապալի. տապակ։ (Որ և Tablier)։ — d'ébène et d'ivoire։

Tricycle (տրիսիքլ') ֆ. ած. կառք երկանուեան։

Tride (տրիտ) ած. երագ. շղայ. աշխոյժ. (ըստ ձիոյ վարժից)։ Ce cheval a des mouvements trides։

Trident (տրիտոն) ֆ. ած. 1. երկժանի (գիսեղէնի, ըստ բանաստեղծից)։ Neptune armé de son —։ ‖ 2. երկժանի, երկդաշնի (ձկնորսաց)։ [(ժողովոյ)։

† **Tridentin, ine** (տրիտոնթեն, ին') ած. Տրիդենեանան

Tridi (տրիտի) ֆ. ած. երրորդ օր տասնօրեայ շաբաթոյ առաջնոյ ընկերհաշտութեան Գաղղիացւոց. երկշաբաթի։ [կամ կրճատութեամբ հոգեպատկանք։

Tridue (տրիտիօ) ֆ. ած. երկօրեայ հրաւհանգք

† **Triédre** (տրիէտր') ած. և ֆ. ած. *երկդանիստ (հաստատատուն մարմնի, ըստ երկրաչափից)։

Triennal, ale (տրիէննալ, ալ') ած. 1. Որ տեւէ երիւամ, զամն երից. երկամեայ. եռամեայ։ Un parlement —։ ‖ 2. Տեւական վասն երից ամաց (պաշտօն). եռամեայ։ ‖ 3. Ընտրեալ վասն երից ամաց. եռամեայ։ Administrateurs triennaux։ ‖ 4. Որ կատարի ի միում ամի երկամեայ ժամանակի (պաշտօն)։ Office —։

Triennalité (տրիէննալիթէ) ֆ. իգ. երկամեայ ամենականութիւն (պաշտաման)։

Triennat (տրիէննա) ֆ. ած. 1. երկամեայ ժամանակ։ ‖ 2. երկամեայ պաշտօն։

Trier (տրիէ) բ. ն. Ընտրել. զատանել. արձել. — des raisins, des lentilles, du café. Il a trié les médailles les plus curieuses։ [Թիւն։

Triérarchie (տրիէռարշի) ֆ. իգ. *Գրիեգապետութիւն

Triérarque (տրիէռարգ) ֆ. ած. 1. Նաւապետ գալեանաւու [galère] (առ Աթենացիս). *առիւծապետ. *գալեանաւապետ։ ‖ 2. Աթենացի որ հանգերձէր զյատենաւ իւրով ծախուք. հանգերձիչ գալեանաւու։

† **Trière** (տրիէռ) ֆ. իգ. տես Trirème.

Trieur, euse (տրիէօր, էօզ) ֆ. Ընտրիչ. զատիչ։

Trifide (տրիֆիտ) ած. Եռատրոհ. եռատրածին. *երկհերձեան. (ըստ անկապկեաց)։ Calice —։

† **Trigame** (տրիկամ') ֆ. 1. Որ ունի միանգամեայն երիս կանայս. երկկին։ ‖ 2. Որ ունի միանգամեայն երիս ատս. եռամուսին. *երկգամուսին։ ‖ 3. երիցս ամուսնացեալ. երկկին. երրորդեան։

† **Trigamie** (տրիկամի) ֆ. իգ. 1. *երկկնութիւն. եռամուսնութիւն։ Le crime de —։ ‖ 2. երիցս ամուսնութիւն. երրորդ ամուսնութիւն։

Trigaud, aude (տրիկո, օտ) ած. և ֆ. խարդախ. մերմնիկ. (ընդ.)։ Il est —. C'est un —։ [(ընդ.)։

Trigauder (տրիկոտէ) բ. ն. խարդախել. նենգել.

Trigauderie (տրիկոտրի) ֆ. իգ. խարդախութիւն. խարդախանք. մերմնիկանք. նենգ. (ընդ.)։

Triglyphe (տրիկլիֆ) ֆ. ած. Զարգ ինչ եռատապանեան. *եռակապակ։

Trigonométrie (տրիկոնոմէթրի) ֆ. իգ. Մասն ինչ երկրաչափութեան. *երկանկիւնաչափութիւն. *եռանկիւնաչափութիւն։

Trigonométrique (տրիկոնոմէթրիք) ած. *երկանկիւնաչափական. *եռանկիւնաչափական։

Trigonométriquement (տրիկոնոմէթրիքման) մ. Ըստ կանոնաց եռանկիւնաչափութեան. *եռանկիւնաչափորէն։

Tril (տրիլ) ֆ. ած. տես Trille.

Trilatéral, ale (տրիլատէռալ, ալ') ած. երկքսակի. *երկքկողմեան. *եռակողմեան։

Trilatère (տրիլատէռ) ֆ. ած. (երկր) տես Triangle, 1.

† **Trilingue** (տրիլինկ) ած. *երկլեզուեան։ Les inscriptions de Persépolis sont trilingues։

† **Trillittère** (տրիլիթէռ) ած. *երկգրեան, *երկգրի (լեզուք, որոնք են սեպագրեալք)։

Trille (տրիլ, և ըստ ամանց գրելոյ) ֆ. ած. Թրթռաձայն (ձայնի, ըստ երաժշտաց). (այլ. ձայնը խաղացնելը)։

Digitized by Google

Trillion (տրիլիոն) ի. ած. Հազար երկիլիոնք [billion]. *երկքիլիոն։ [անհագիտաց]։

Trilobé, ée (տրիլոբե) ած. *եռաբլիթակ. (բոս

Trilogie (տրիլոյի) ի. իգ. 1. Բոլորագրական եռից պարբերգուածոց զոր առաջին առնէին բանաստեղծք ի մրցութիւնս (առ. նախնի ցոյն)։ *երկքառնութիւն։ (Տես և Tétralogie)։ ‖ 2. երկքմասնեայ թատերախաղ (արդիոց)։ *երկքառնութիւն։ Le Wallenstein de Schiller est une —։

Trimbaler (տրէնդոլե) բ. ն. Չգիտել առանել ընդ ինքս. ընդ ինքս շրջիցս ցանել։ (ահ.)։ Elle a trimbalé cet enfant dans tout le voisinage։

Trimer (տրիմե) բ. ն. Գնալ, ընթանալ տաժանմամբ. (ահ.)։ J'ai trimé toute la journée. Faire — quelqu'un. Ընդհատաքանչել, աշխատ առնել զոք ընդհատիք վասն ոչինչ իրաց։

Trimestre (տրիմեսթր) ի. արք. 1. երկքամսեայ, եռամսեայ ժամանակ. *երկամիս։ Rendre ses comptes par —։ ‖ 2. երկքամսեայ վարձք. (ապ. երկքամսական)։ Recevoir son —։

Trimestriel, elle (տրիմեսթրիէլ, լ) ած. երկքամսական, եռամսեայ։ Payement —։

Trimètre (տրիմեթր) ած. երկքչափեան, եռաչափ (ասաց բանաստեղծութեան ցուցից և չափոյց)։ Un vers —։ Վարսի և իրը ի. արք. Un —։

Trin կամ **Trine** (տրին, տրին') ած. արք. — aspect. Դիր կամ դասից երկուց մոլորակաց որ 120 աստիճանաւ հեռի են ի միմեանց. երբորդեան դասից։

† — Trin, ine. ած. երկքանձնեայ, եռանձնեայ, երրորդեան (աստուածութիւն, միութիւն)։ [*արինգեայ։

Tringa (տրինկա) ի. արք. Թռչուն ինչ բարձրաոտն։

Tringle (տրինկլ) ի. իգ. 1. երկաթի գաւազան (վարագուրաց). Թուր. փչ.։ ‖ 2. Նուրբ գաւազան փայտեղէն։ [կամ չուանաւ ներկելով։

Tringler (տրինկլե) բ. ն. Գծել (զատիտակս) լարիւ

† **Tringuelte** (տրինկվէթ) ի. արք. տես Pourboire.

Trinitaire (տրինիթէր) ի. արք. Անուն կրօնաւորաց որ Թափէին կամ ազատէին գքրիստոնեայս ի գերութենէ անհաւատից. *երրորդութենական. գերեվարի կրօնաւոր։ (Որ և Pères de la rédemption)։

Trinité (տրինիթե) ի. իգ. 1. երրորդութիւն. երկքանձնեայ աստուածութիւն։ La sainte Trinité։ ‖ 2. Աստղին կերպակ յիւս հոգեզալտուած. ամենասուրբ երրորդութիւն։ La fête de la Trinité. Il partait tous les ans à la Trinité։ ‖ 3. երրորդութիւն (հեթանոսական կրօնից)։ La — des Indiens, des Égyptiens։

Trinôme (տրինոմ') ի. արք. երկքմասնեայ քանիօնութիւն (ի դրահաշուի)։ *եռաբաշխ։

Trinquer (տրինկե) բ. ն. Ըմպել գինի ի միասին՝ բախելով զգաւաթս. (ընդ.)։ Trinquons. Il aime à —։

Trinquet (տրինկե) ի. արք. Յառաջակազմեան կայմ (նաւուց ինչ)։ *առաջակայմ։

Trinquette (տրինկէթ) ի. իգ. 1. երկքանկիւնի առագաստ ինչ նաւուց։ ‖ 2. Աստագաստ առաջակայմի։

Trio (տրիո) ի. արք. 1. *երկքձայնեան, *երկքգործի նուագ. *եռանուագ։ Chanter, jouer un —. Ce compositeur a fait de charmants trios։ ‖ 2. (փոխ.) Միաբանութիւն երից անձանց. երրեակութիւն։

Triolet (տրիոլէ) ի. արք. Փոքրիկ ինչ ութաոտն չափոյ. *եռանգ։

Triomphal, ale (տրիոֆալ, ալ) ած. Յաղթական. Char —. Ornements triomphaux։

Triomphalement (տրիոֆալման) մ. Յաղթականաբար. յաղթողաբար։

Triomphant, ante (տրիոֆան, անթ) ած. 1. Յաղթող. յաղթական։ Il a vaincu ses ennemis, il est —։ ‖ 2. Յաղթական. յաղթողական. յաղթազգեաց. յաղթակիր։ La lutte fut terrible, il en sortit —. Bras —. L'Église triomphante. Յաղթազգեաց, յաղթակիր եկեղեցի. (առ երբ իւ ապաւաբեան յերկինս)։ ‖ 2. Յաղթական. փառական. փքեալ։ ‖ 4. (փոխ.) Շքեղ. մեծաշուք. հպարտագին. (իր.)։ Entrée triomphante։

Triomphateur (տրիոֆատէօր) ի. արք. 1. Զօրավար հռովմայեցի որ մեռանէր յաղթականաբար ի Հռովմ. Յաղթող. յաղթող։ ‖ 2. Պատերազմայաղթ. յաղթող։

A. **Triomphe** (տրիոֆ) ի. արք. 1. Մեծաշուք մուտք յաղթական զօրավարի հռովմայեցւոյ ի Հռովմ քաղաք. Յաղթութիւն. Յաղթութիւն։ Char de —. Mener en —. Ի ցոյց շրջիցս ցանել. Յաղթ. Նշանակել։ Cléopâtre se donna la mort pour éviter d'être menée en —։ ‖ 2. (փոխ.) Յաղթութիւն. յաղթականութիւն. ցնծութիւն։ Son entrée fut un —. En —. Յաղթականաբար։ Porter quelqu'un en —. Բառնալ առանել զոք վերամբարձ (առ ի պատիւ)։ Arc de —. Յաղթական կամար։ ‖ 3. Յաղթութիւն. յաղթանակ։ Les triomphes de ce prince։ ‖ 4. (փոխ.) Յաղթութիւն։ C'est le — du courage que de se vaincre soi-même։

B. **Triomphe** (տրիոֆ) ի. իգ. 1. Ազգ ինչ խազաւ քաղաքից. **յաղթանակ։ ‖ 2. Յաղթող գոյն (ի խազս ինչ քաղաքաց)։ La — est de cœur։

Triompher (տրիոֆէ) բ. ն. 1. Մասանել հանդիպել ի հռովմ քաղաք յիւս մեծի յաղթութեան. Յաղթութեան առնել. Յաղթել. Նշանակել. յաղթանակել։ Pompée triompha trois fois. Պոմպէոս երից յաղթից։ Scipion triompha de l'Afrique. Սկիպիոն Յաղթից, Նշանակից զԱֆրիկեցից։ ‖ 2. Յաղթել. պարտել։ Ce prince triompha de tous ses ennemis։ ‖ 3. (փոխ.) Յաղթել. յաղթանդ, յաղթիւս լինել. դիւել. գեր ի վերոյ լինել։ — de ses adversaires. Faire — l'innocence. Sa sagesse a triomphé de tous les dangers։ ‖ 4. Յօգուտ ի կեր արկանել. օգտիլ։ Ses ennemis triomphèrent de ses aveux։ ‖ 5. Զարթել. պանծալ. յօրանալ։ Il triomphe de son crime, de sa perfidie։ ‖ 6. Ցնծացեալ բերկրիլ. խայտալ. ցնծալ։ Quand on lui parle de ses enfants, elle triomphe։ ‖ 7. Աստել գասանիլ. դիւել. գերազանցիլ։ Ce peintre triomphe quand il peint des fleurs։

Tripaille (տրիփ-այլ) ի. իգ. Աղիք, ընդերք (անասնոց)։ Jeter des tripailles à la voirie։

Tripartite (տրիփարթիթ) ած. իգ. L'Histoire —. Պատմութիւն եկեղեցական համառօտաբար ի գլուխ եօթ բանից կիրառեցուց, Սոկրատայ ազգաստորիկոսի և Սոզոմենայ. երկքգործին Պատմութիւն։

Tripe (տրիփ) ի. իգ. 1. Աղիք, ընդերք (անասնոյ)։ Mou comme —։ ‖ 2. Յատմնոյ օրոմոց անասնոց ի կերպասէ. քաղքերթ. իւղերով։ Accommoder des tripes à la mode de Caen։ [*քաղքերթակ։

— de velours. Պատառ. [étoffe] ինչ թաւշանմանն.

Tripe-madame (տրիփ-մադամ') ի. իգ. տես Trique-madame. [ըստ անկագիտաց)։

† **Tripenné, ée** (տրիփէննե) ած. երկքթևեան (տերև,

Digitized by Google

Triperie (տրիփըի) ե. իե. Վաճառանոց ապիակց կամ ընդհրաց անասնոց. *ապէվաճառանոց։

† **Tripétale** կամ † **Tripétalé, ée** (տրիփէթալ, տրիփէթալէ) ած. *երկթերթի (ծաղիկ)։

Tripette (տրիփէթ) ե. իե. Աղի փոքրիկ, վարի ևերի բանն Cela ne vaut pas —. Չարժէ ինչ. (առ.)։

Triphtongue (տրիֆթոնկ) ե. իե. 1. Վանկ կամ հնգենայ յերից ձայնաւորաց. եռաթարբառ. եռաձայն. *երկբարբառ։ ‖ 2. Գաւմարութիւն երից ձայնաւորաց որ կազմեն մի ևերի ձայն (որպէս eau, oie). եռաթարբառ։

Triphylle (տրիֆիլ) ած. *երկաթերևեան. *եռաստերև։

Tripier, ière (տրիփիէ, իէր) ե. Վաճառական ծոյրից [issue] և փորատաց ուտելի անասնոց. *ապէվաճառ։ La boutique d'un —. Couteau de tripière. 1. Դանակ երկայրի։ ‖ 2. (էպիթ.) Որ մերթ գովէ և մերթ պարսաւէ զմի և զնոյն անձն. որ փչէ զկերմ և գցուբռ։ = ած. ար. Oiseau —. Գիշակեր թռչուն անվարժելի, անհրահանգելի։ Le milan et le corbeau sont des oiseaux tripiers։

Triple (տրիփլ) ած. երկապատիկ. երկկին. եռապատիկ։ Des souliers à — semelle. Un bâtiment à — étage. երկձեղուանոց, եռայարկ շինուած, տուն։ Un monton à — étage. (էպիթ. և ընդ.) կղակ կամ ծնօտ երկապատկեան։ — couronne. տես Tiare, 2. — bête. (էպիթ.) Երից ոտանոց։ = ե. ար. երկապատիկն։ Gagner le —։

A. **Triplement** (տրիփլման) ե. ար. երկկինէն. երկապատկութիւն։

B. **Triplement** (տրիփլման) ա. երկ օրինակաւ. երբեմն. երկկին. երկապատիկ. երից։ Il est — coupable։

Tripler (տրիփլէ) բ. ն. երկապատիկ յաւելուլ, ամենայն ինչ. երկկինել. եռապատկել։ Triplez deux, vous aurez six։ = բ. ն. երկապատիկ լինիլ, ամել. եռապատկիլ։ La somme a triplé depuis ce temps-là։

Triplicata (տրիփլիքատա) ե. ար. երբորդ պատճէն, օրինակ։ Délivrer un —, des —։

Triplicité (տրիփլիսիթէ) ե. իե. 1. երկապատկութիւն. (երկրի). La — d'un acte։ ‖ 2. *երկբանութիւն (անձանց ասելը երբորդութեան)։

Tripoli (տրիփօլի) ե. ար. կաւ ինչ փայլեցուցիչ (մետաղաց). արիպօլեան կաւ։

Tripot (տրիփօ) ե. ար. 1. Տեղի դնդի խաղալ. *գնդախաղարան. (վ. այժմ սոսի Jeu de paume)։ ‖ 2. Տուն խաղալոյ (արծաթով). խաղեղր. խաղարան։ (Որ և Maison de jeu)։ Il perdit tout son argent dans un —։ ‖ 3. (էպիթ.) ժողովեղ խառնագնացից, խառնակեցիկ կամ վատանուն մարդկան. խառնախառն խչտիկ։ Un infâme —։ [սանիկց. (ընդ.)։ — Le — comique. ժողով կատակախաղասանաց, գերա-

Tripotage (տրիփօթաժ) ե. ար. 1. խառնաւրդ ապեղի. (ընդ.)։ Ces femmes, en essayant de faire des confitures, ont fait un étrange —։ ‖ 2. (էպիթ. և ընդ.) խառնակութիւն. չփոթաբութիւն. խառնաչփոթութիւն։ Dans cette affaire, ils ont fait un étrange —։ ‖ 3. (էպիթ. և ընդ.) Մէքենայութիւն։ Le — des élections։ ‖ 4. (էպիթ. և ընդ.) բանաւարկութիւն. *չարանենգութիւն։ Je le crois incapable de faire un pareil —։

Tripotée (տրիփօթէ) ե. իե. Գանահարութիւն. ծեծ. (առ.)։ Il a reçu une bonne —։

Tripoter (տրիփօթէ) բ. ն. 1. Գարծել ինչ խառնամաւն կամ ապաւեղի օրինակաւ. շաղախել. Ս. շմշկել. (ընդ.)։ Ces enfants ont tripoté tout le jour avec de la terre et de l'eau։ ‖ 2. (էպիթ. և ընդ.) խառնախել. խառնափնդորել. շաղախանել։ Il a tripoté dans cette affaire et l'a gâtée. — sur les fonds. (ածխ. Աւժէքիզիոց վերայ խաղալ)։ ‖ 3. (էպիթ. և ընդ.) Մէքենայել. բանաւարկել. չարախօսել։ Il aime à —։ = բ. ն. Մէքենայել. խառնակել. խառնափնդորել. (ընդ.)։ Je ne sais ce qu'ils tripotent ensemble։

Tripotier, ière (տրիփօթիէ, իէր) ե. †1. Տէր գնդախաղարանի. *գնդախաղապետ. (վ. այժմ սոսի Paumier)։ ‖ †2. Տէր խաղարանի։ ‖ †3. Որ է յընկերութեան կառավարչաց, դերասանից. գործառնեայս։ ‖ 4. (էպիթ. և ընդ.) Բանաւարկիչ. մէքենայիչ։

Triptyque (տրիփթիք) ե. ար. Կնիք ի վերայ երից փեղկից ասխտակի. *երկփեղկեան, *երկծալեան նկար։

Trique (տրիք) ե. իե. Յառաջ բերը. ջալառ. (առ.)։ On lui donna des coups de —։

Triqueballe (տրիքբալ) ե. ար. և լատ ամանց իե. Սայլ (կրկուղ թնգամօթս և այլ բեռնիս ծանուցիս)։

Trique-madame (տրիքմադամ) ե. իե. փոքրիկ գառնատմոկ [joubarbe] գերնատծաղիկ. գառնատմոկիկ։

Triquet (տրիքէ) ե. ար. *գնդատհար [battoir] նետ յոյժ. ձագի։

Trirègne (տրիռէնիէ) ե. ար. երկերգեան կամ երկբեռեան խոյր (Հռովմայ քահանայապետին)։ Որ և Tiare։

Trirème (տրիռմ) ե. իե. *ճեփանաւ. [galère] նախնեաց երկկողմեան թիակօք. արիեր. քաշոկիկ։ (Որ և † Trière)։ [պոյ պատ. Ս. ապապատ։

Trisaïeul (տրիզայէօլ) ե. ար. Հաւ հաւուն. պատ.

Trisaïeule (տրիզայէօլ) ե. իե. Հան հանդն. մօտիկ մեծ. Ս. ապամեծ։ [ամի երից (աստեղ). երկքամեայ։

† **Trisannuel, elle** (տրիզանիւէլ, լ) ած. Որ կեայ

Trisection (տրիսէքսիօն) ե. իե. բաժանումն յերից մասանաւս (ըստ երկրաչափից). եռաստաւհատութիւն։ La — de l'angle։ [տես և Hermès.

Trismégiste (տրիսթիժիսթ) ած. ար. Hermès —. = ե. ար. Նշանագիր ինչ ապագրութեան. եռամեծ։

†A. **Trisser** (տրիսէ) բ. ն. ձգել (ծիծաղան)։

†B. **Trisser** (տրիսէ) բ. ն. Տալ երկքհել կամ երբեմն զկառաւած կամ զաւան ինչ երգից։

Trissyllabe (տրիսիլլապ) ած. երկքհեգեան. *երկվանկեան. եռավանկ։ Un mot —։ = ե. ար. բառ երկքհեգեան։

Triste (տրիսթ) ած. 1. Տրտում. տխուր. տրտում տխուր. թախծալից։ Il est — de la mort de son ami։ ‖ 2. Անգութ. անժպիտ. տրտում։ Il est — de son naturel. Avoir le visage —. Faire — mine à quelqu'un. Ընդունել զոք յրտութեամբ։ ‖ 3. Խիտ։ Un style —։ ‖ 4. Տիրական. տխրալից. տրտմոգեան. տրտմագին. տրտմալից. թախծագին. թախծալից։ Dire un — adieu. Une — et profonde rêverie։ ‖ 5. Տիրեցուցիչ. տխրարար. տրտմարար. ցաւագին։ Un — souvenir. Une — nouvelle։ ‖ 6. թշուառ. հէք. ապերջանիկ. առաքելի։ Cet homme a fait une — fin։ ‖ 7. Գժնեայ. գժնպատիկ. գառն. գժտաբերի։ Il est — de se voir traiter de la sorte après avoir bien servi։ ‖ 8. Անլոյս. անհնչուն. մթին։ Une chambre —։ ‖ 9. *Անձրեւաւոր. *ամպոտ (օդք)։ Le temps est —։ ‖ 10. Տիրեղանգ (անասուն)։ ‖ 11. Գոլորշի. գոլոշ

Digitized by Google

Նաքեայ. ընկճեալ. տգբռմեալ։ — consolation. C'est un — écrivain։

= է. ած. յե. Les Tristes d'Ovide. Տրտմականք Ովիդեայ. (հզբերգական քերթուածք զորս գրեաց Ովիդիոս յաքսորանացն առ բարեկամս իւր ի Հռոմի)։

Tristement (տրիստըման) ի. 1. Տխրութեամբ. տխրաբար. տրտմագին. տրտմաբար։ Il me regarda —։ ‖ 2. Թշուառաբար. *հիքաբար։ Il a péri si —։

Tristesse (տրիսթես) է. իե. 1. Տրտմութիւն. տխրութիւն. թախիծ. թախծութիւն. թախծանք։ Grande, profonde, extrême —. Accablé de —. Ընկղմեալ ի տրտմութենէ։ Chasser, dissiper la — ։ ‖ 2. Տխրութիւն (բնաւորութեան)։ *մոգծաւորութիւն։ C'est un homme qui est né avec un fonds de tristesse։ ‖ 3. Անզուարթութիւն։ Le bal, le carnaval a été d'une grande —։

† **Trithéisme** (տրիթեիզմ) է. ած. Աղանդ, վարդապետութիւն երկաստուածեանն հերետիկոսաց. երկաստուածութիւն։

† **Trithéiste** (տրիթեիսթ) է. ած. Որ բաժանէ զանբաժանելի երրորդութիւնն և դաւանի աստուածս երիս. երկաստուածեան։

A. **Triton** (տրիթոն) է. ած. 1. Դիք ծովու մարդակերպ մինչեւ չափ և ի մինչեայն և ի խոնաւոյ ձկնակերպ (ըստ առասպելաց). ոգիտան։ ‖ †2. Ագգ միաւոր [univalve] խեցեմորթից. ոգիտան։ [երաժշտաց). *եռաստեան։

B. **Triton** (տրիթոն) է. ած. Մինչաց երից աստիճանաց (ըստ

Tritoxyde (տրիթօքսիթ) է. ած. երրորդ թթուածնաւ (մետաղաց, ըստ տարբերակեսաց). *եռթթուածնաւ։

Triturable (տրիթիւրապլ) ած. Մանրելի. փշրելի։ Corps, matière —։

Trituration (տրիթիւրասիոն) է. իե. 1. Աղացումն, ծաղքումն (կերակրոց ի բերանի)։ ‖ 2. Մանրումն. փշրումն։ La — des écorces, des minéraux։

Triturer (տրիթիւրե) բ. դ. 1. Աղալ, ծաղքել, մանրել (զկերակուրս ի բերանի)։ ‖ 2. Մանրել. փշրել. լեռալ. Ս. ագիել։ — du quinquina։

Triumvir (տրիումվիր) է. ած. Անուն երից առանձնակալաց հռոմայեցւոց. *երիքգլուխ. *եռապետ։

Triumviral, ale (տրիումվիրալ, լ') ած. *երիքգլխապետական. *եռապետական։ Le despotisme —։

Triumvirat (տրիումվիրա) է. ած. *երիքգլխապետութիւն. *եռապետութիւն։

Trivelin (տրիվլեն) է. ած. խեզկատակ. տյտղնակատակ գուսան. (խոսք)։ Cet acteur est un vrai —։ [(խոսք)։

Trivelinade (տրիվլինատ) է. իե. խեզկատակութիւն.

Triviaire (տրիվիեր) ած. Carrefour —. *երիքճանապարհեայ, փողոցաց. *եռուղի. (խոսք)։

Trivial, ale (տրիվիալ, լ') ած. Գռեհիկ. հեռակ. անշուք։ Pensée triviale. Détails triviaux։

Trivialement (տրիվիալման) ի. Գռեհկօրէն. հեռակաբար։ Il parle, il écrit —։

Trivialité (տրիվիալիթե) է. իե. 1. *Գռեհկութիւն. հեռակութիւն։ La — de ce style։ ‖ 2. *Գռեհկաբանութիւն։ Ce discours est plein de trivialités։

Trivium (տրիվիում) է. ած. Մասն ուսուցման ի Մինչին գաղտն, որ բովանդակէր զքերականութիւն, զհռետորութիւն և զդատաստանաբանութիւն [dialectique]. *եռուղի։ Le — et le quadrivium։

Troc (տրոք) է. ած. փոխառնակութիւն. փոփոխումն։ Donner un cheval en — pour une montre։

Trocart կամ **Trois-quarts** (տրոքար, տրուա-քար) է. ած. Գործիք ինչ վերաբաժնի ի ծակել զրկանքը մսատանց մնացիոց. երկաթալրեւ։

Trochaïque (տրոքայիք) ած. ած. Vers —, կամ լոկ — է. ած. Մեծասարեան տող (բանաստեղծութեան ցանաց և հռոմայեցւոց)։

Trochanter (տրոքանթեր) է. ած. Անուն երկուց կլորաձանց [apophyse] բարձակերը [fémur]։

A. **Trochée** (տրոքե) է. ած. Զոյգ ինչ բանաստեղծութեան ցանաց և հռոմայեցւոց յերկարէ և յայլօրէ [brève]. մեծաստաւ. մեծաստկիզբն։ (Որ և Chorée)։

B. **Trochée** (տրոքե) է. իե. շիւղք, ճիւղան (սերմանրոյս [venu de graine] ծառոյ)։

Trochen (տրոշ) է. իե. յե. Թռյլ տղատուր կամ տգր (չիհկերէզ [bête fauve])։ Համբական տղատուր։ [(խոսք)։

Trochet (տրոշե) է. ած. փունջ (ծառոյ ճանց, մրգոց)։

Trochisque (տրոշիսք) է. ած. Դեղ ինչ հատատուն կազմեալ ի փոշեաց յամալգելոց. բլիթ. խաբ։

Trochure (տրոշուր) է. իե. Զորրորդ բազկուկ [andouiller] (եղջերուց եղջերաց)։

Troène (տրոէն') է. ած. Թուփ բազմաճիւղ և տգիտակածաղիկ զոր անկեն ի ցանկս. կիպրոս։ La maturité des grappes du — suit exactement celle du raisin։

Troglodyte (տրոգլոդիթ) է. ած. 1. Անուն նախնի ժողովրդեան Ափրիկեացւոց աշխարհին՝ որ բնակէր յայրս կամ ի սուրս. Տապկոդացի. Անձաւամունս. *Սորաքեան։ ‖ 2. ծաղովուրդ վայրենի որ բնակէ յայրս կամ ընդ երկրաս. անձաւամունս. սորամունս. *սորաքեան։ ‖ 3. Կապիկ ինչ մարդակերպ. *մարդակապիկ։ (Որ և Chimpanzé)։ ‖ 4. Թռչուն ինչ միջատակեր։

Trogne (տրոինէ) է. իե. Ուռուցիկ երեսք. (ընդ.)։ Il a une plaisante —. S'enluminer la —. տես յ'Enluminer, 2.

Trognon (տրոինո) է. ած. փորտակք, կուրծ, Ս. սրտուկ (տանձի, խնձորոյ)։ Le — d'un chou, Un — de chou. կուրծ կաղամբի. կաղամբակուրծ. լոհանա էօլանը։ Cela ne vaut pas un — de chou. Զարժէ ինչ այդ։

— Un joli petit —. (խոսք. և ած.) Ագլխիկ մատաղ։

Trois (տրուա) ած. ի. 1. երիք։ Les — Grâces. Partager en —. Règle de —. երից կանոն (ի համարտգրութեան)։ Les — quarts. Մեծ մասն (մարդկան)։ Les — quarts du temps. Բաղում այն և զի. յաճախ. (ընդ.)։ ‖ 2. երրորդ։ Page —։

= է. ած. 1. երիք թիւն։ ‖ 2. երիք թուանշանն։ ‖ 3. երրորդ օր (ամսեան)։ Le — du mois. Ս օր երիք էր ամսոյն։ ‖ 4. երրակ (քարտէս խազաս). (տես. երկքնոց)։

Troisième (տրուազիեմ') ած. երրորդ։

= է. ած. 1. երրորդ մաս։ Un — survint։ ‖ 2. երրորդ յարկ կամ գաւիկոն (տան)։ ‖ 3. Աշակերտ երրորդ գասու (ի գպրոցս)։

= է. իե. երրորդ գաս աշակերտաց (ի գպրոցս)։

Troisièmement (տրուազիեմման) ի. երրորդ անգամ. երրորդ։

Trois-mâts (տրուա-մա) է. ած. *երիքգերմեան, *եռակայմ նաւ (վաճառականութեան)։ Un beau —։

Trôle (տրոլ) է. իե. Ouvrier à la —. Գործաւոր որ չրջելոցս ցանկ զձեռագործ իւր առ ի վաճառել։

Trôler (տրոլե) բ. դ. Ընդ իւր սանձել, չրջելոցս ցանել. (ած.)։ C'est un homme qui trôle continuellement sa femme partout։

= բ. ը. Այր և անգր ընթանալ. (ած.)։

Digitized by Google

Trolle (տրօլ) ե. իէ. Անձակերը, լուծանձնը զուտ սրտակոր շանց՝ սրտէս ալ յուզեցնելն զերդիկուն։

Trombe (տրօղ) ե. իէ. Անոն ջրոյ կամ գոլորշւոց որ պատահի ի հովմից և գործէ ապականութիւնս մեծ. ծառեր ի տունս և ի ցամաքի. վիշապ. *սիփոն. խօրխոմ։ (Որ և Siphon. տես և Typhon)։ — marine կամ de mer. — terrestre կամ de terre. On tire quelquefois un coup de canon à boulet dans une —, pour la crever։ [բան։

Trombion (տրօղիօն) ե. ար. Հրացան ինչ լայնաբերան։

Trombone (տրօղօն՛) ե. ար. 1. Նուագարան ինչ պղնձի. աւազափող։ || 2. Որ հարկանէ զնագափող. *նագափողար։ Le — d'un orchestre։

Trompe (տրօփ) ե. իէ. 1. փող։ Ալաբի եւեթ ի բանն Publier, crier à son de —. Պատուհասանել ի ձայն փողոյ. ազգ առնել փողով։ Publier une chose à son de —. (է. ուր.) Քարոզել ի ձայն փողոյ. փող հարկանել. հուչակ հարկանել։ || 2. փող (որսորդաց)։ (Որ և Cor de chasse)։ Sonner de la —։ || 3. Նուագարան ինչ երկաթի կամ արուրի [de laiton]։ (Լաս և տես Guimbarde)։ || 4. Պատիճ (փղի)։ L'éléphant le prit avec sa —, et le jeta en l'air։ || 5. *Ծծոց [suçoir] (միջատաց ինչ)։ || 6. Խեցեմորթ ինչ ծովու պտուտակեա [en spirale]. *փազախեցի։ || 7. Մասն ինչ կամարի (ըստ ճարտարապետաց). *փազակամար։

— d'Eustache. փող [canal] ինչ ականջաց. եւստաքեան փող։ — de Fallope. Անուն երկուց խոզովակաց արգանդի. փալլոպեան փող։

Trompe-l'œil (տրօփ-լէյլ) ե. ար. Պատրիչ նկար (անշուշտ խրոց)։ Un —. Des —։

Tromper (տրօփէ) բ. ն. 1. Խաբել. պատրել։ — adroitement, finement, effrontément. Ce marchand nous a trompés։ Այր եւ անխնդիր. Il est incapable de —։ || 2. Դրժել (կնոջ ամուսնոյ իւրում)։ || 3. Հրապուրել (զաղիւկ, զկին). պատրել. հաւանեցուցանել։ || 4. Գործանել, վերծանել (ի պահապանաց)։ Le prisonnier parvint à — la vigilance de ses gardes. Il trompa ses surveillants. — la loi. փախչել յօրինաց։ || 5. (է.-բ.) Խաբել. վրիպեցուցանել։ L'horloge nous a trompés։ || 6. (է.-բ.) Վրիպեցուցանել. ի դերև հանել։ Il a trompé nos espérances, notre attente։ || 7. (է.-բ.) Ախտել. ախտիլ. մխիթարել. փարատել։ — sa douleur, son ennui. — la longueur du jour, le chemin. Մխիթարել զերկայնաւթիւն աւուրն, ճանապարհի։

= Se —. բ. ա. 1. Խաբել զանձն։ Se — soi-même։ || 2. Խաբիլ. վրիպիլ. մոլորիլ։ Il se trompe dans son calcul. Se — de route. Վրիպիլ, սխալել ի ճանապարհէ. (այլ. սխալ ճամբայ բռնել)։ Il se trompa de vase. Յանգիտաւ զամանան։

Tromperie (տրօփըի) ե. իէ. Խաբէութիւն. խարդախութիւն։ — insigne, manifeste, visible։

Tromperon (տրօփըրօն) բ. ն. 1. Նկատիչ առանձ [assigner] զոք ի ձայն փողոյ։ — un homme։ || †2. Խնդրել ի ձայն փողոյ (զկորսուածոն)։ || 3. (է.-բ. և ընդ.) Աչխարհազոյժ, հրապարակագոյժ առնել. հուչակ հարկանել. հաչակել։ — un secret։

= բ. ն. Կանչել (արծուաց)։ L'aigle trompète։ [teur.

Trompeteur (տրօփըրօր) ե. ար. տես Buccina-

A. **Trompette** (տրօփէտ) ե. իէ. 1. փող. չիփոր։ Sonner de la — pour assembler la cavalerie. Au son de la —. Déloger sans tambour ni —. տես ի Déloger, բ. ն. 2. Emboucher la —. տես յ'Emboucher, 1. || 2. (է.-բ.) Փող. գրգռիչ։ — de la discorde։ || 3. (է.-բ.) Չրպատանիկ (լրոց, զրուցաց, գաղանեաց). փող։ C'est la — du quartier։ || 4. տես Buccin.

— marine. Նաւագարան ինչ միջակի. փող ծովային։

— parlante. տես Porte-voix.

B. **Trompette** (տրօփէտ) ե. ար. 1. փողար. փողահար։ Il est — dans les hussards. Le cheval d'un —. — -major. *փղապահ (գնդի հեծելազօրաց)։ || †2. Հաչիկ. փողակարգաց։

Trompeur, euse (տրօփէօր, էօզ) ած. 1. խաբերայ. պատրիչ։ Valet —։ || 2. խաբէական. խաբէապատիր. խաբէական. պատրողական։ Promesses trompeuses։

= ե. խաբերայ։ C'est un —, une trompeuse։ [մոր։

Trompillon (տրօփիյոն) ե. ար. փայրիկ փողահան. — de voûte. Քար բանալիկ (յամենեան փողահամարի)։

Trone (տրօն) ե. ար. 1. Բուն, կոճղ (ծառոյ)։ On a coupé toutes les branches, il ne reste plus que le —. Le — de cet arbre est creux։ || 2. Բուն (շինչրակի, երա. կի)։ || 3. կոճղ (մեռգիկներէն մեռելոց)։ || 4. (է.-բ.) Բուն։ Ces deux familles sont de deux branches qui sortent du même —։ || 5. Գանձանակ արոց (յեկեղեցիս). տապանակ։ — pour les prisonniers. Le — des pauvres։

Tronchet (տրօղչէ) ե. ար. Երկաթեայ կոճղ (առ կերչոց, սակառատաց)։

Tronçon (տրօղօն) ե. ար. 1. կտրած. բեկոր։ — de lance. կտրած նիզակի. նիզակաբեկ. նիզակաբեկոր։ — d'épée։ || 2. կտոր. պատառ։ Les tronçons de ce serpent remuent encore. Tronçons d'anguille։

Tronçonner (տրօղօնէ) բ. ն. կտրտել կտրտել, պատառատ պատառատ հատանել։ — une anguille։

Trône (տրօն՛) ե. ար. 1. Գահ, գահոյք, աթոռ (թագաւորի)։ Le roi était sur son —. La salle du —. Գահկալ սրահանի։ || 2. (է.-բ.) Գահ. թագաւորութիւն. տէրայութիւն։ Alexandre renversa le — des Perses. Monter sur le —, au —. Այրանալ ի գահ. թագ առնել, դնել, կապել. հաստատել թագաւորական աստիճանի։ Mettre, placer quelqu'un sur le —. Թագ դնել, կապել սմանց։ Tomber du —. *Գահընկէց լինել։ || 3. (է.-բ.) Ակրայ. թագաւոր։ Discours du —։ || 4. Գահ (Հաւմնոյ քահանայապետութեան)։ || 5. Թիկնաթոռ (եպիսկոպոսի յեկեղեցւոջ)։ L'évêque étant dans son —։

— pl. Երրորդ գաս հրեշտակաց. Աթոռք։ Anges, Archanges, Trônes, Dominations, etc.

Trôner (տրօնէ) բ. ն. Երեւիլ, դահապատիւ լինել (ի ժողովի). գահանստել։

Tronquer (տրօղքէ) բ. ն. 1. Հատանել. յատակել։ || 2. կրճատել, ծայրատել, խնդրել (զանդրի)։ Les Goths ont tronqué la plupart des statues de Rome. Colonne tronquée. Ծայրակտուր, ծայրատաշ, կտրատատաշ սիւն։ || 3. (է.-բ.) Յապաւել. հատատիտրել։ — un livre, un passage։

Trop (տրօ. Il est trop [տրօք] entêté) ե. ար. Աստուածութիւն. անչափութիւն. աստիճն։ Ôtez le —. Je me plains du —. — de lumière éblouit. Անչափութիւն լուսոյ խաւարէ զմեզ։ — de larmes ont été répandues. Անչափ հեղան արտասուք։ De —. Աստիճն. աստղագ։ Vos remercîments sont de —. Vous n'êtes pas de —. (այլ. կրնաք կենալ. ձեռնէ ծածկելիք խոտակրութիւն մը չտանիմք)։ Par —. Անչափ. անհնարին. հարկի չափ։ Il est par — insolent։

Digitized by Google

— *f.* 1. Անչափ. խորի։ — tard. Cette viande est — cuite. "Trop faible pour expliquer avec force ce qu'il sentait, il empruntait la voix de son confesseur." BOSS. *L. de Bourb.* Ան. սիրասուքեամբն անբաւական ազգասիրաբար յայտ առնելոյ զինացուածս սրտին, ի փոխ առնէր ձայն հօրն խոստովանութեան։ Il aimait trop sa patrie pour consentir que son fils régnât jamais. Չափաւորութիւն չներէր իւր կամիլ սրտիդ իւրում զքաւորութիւն։ Qui — embrasse mal étreint. *prov.* J'Embrasser. ‖ 2. Ցած. մեծապէս. խորի։ Je suis — heureux de vous voir։ ‖ 3. Ոչ բաւական. ոչ խորի. սակաւ։ Je ne m'y fierais pas —. Il ne se porte pas — bien։

— Assez et — longtemps. Ընդ երկար յոյժ։

Trope (տրոփ) ս. ր. Ա.յլաբանութ սիրաց բանից (ի ճարտարախօսութեան). փոխաբերութիւն։ *Cent voiles*, pour dire, *Cent vaisseaux*, est un —. La métonymie, la métaphore, la synecdoche, etc., sont des tropes։

Trophée (տրոֆէ) ս. ր. 1. Կապուա [dépouille] թշնամւոյ պարտեալ՝ եդեալ ի վերայ սեաւգանց քոյ ծառայ. աղոյեան։ Ériger un —. Կանգնել զաղոյեանն։ ‖ 2. Կապուա. հաղթապուա. առաք։ ‖ 3. Նշան յաղթութեան. յաղթանակ։ Sculpter des trophées sur un arc de triomphe. Faire — de quelque chose. (փոխ.) Գործել. պանծալ. յաղանալ։ ‖ 4. (փոխ.) Յաղթութիւն. յաղթանակ։ Tout fier de ses trophées։ ‖ 5. Խորհրդական նշանակ։ Des trophées de musique, de chasse։

† **Trophique** (տրոֆիք) ած. Սնեղական։

Tropical, ale (տրոփիքալ, ալ) ած. 1. Արեւադարձական։ Pays tropicaux։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Տօթագին, առատպտղոց (կիրմութիւն)։

Tropique (տրոփիք) ս. ր. Ս. Արեւադարձ։ Le — du Cancer. Le — du Capricorne։

— ած. Արեւադարձական։ L'année —։

— Fleurs tropiques. Ծաղիկք որ փերթին ընդ առաւօտս և փակին ընդ երեկոյս. Ծաղիկք հասարակօրեայք. (իգ. այժմ՝ առ) Fleurs équinoxiales)։

† **Tropologie** (տրոփոլոժի) ս. իգ. Կիրարկութիւն փոխաբերական բանից։

Tropologique (տրոփոլոժիք) ած. փոխաբերական. (խորհ)։ Le sens — d'un emblème։

Trop-plein (տրո-փլին) ս. ր. Չափաւն մեան։ Le — d'un tonneau, d'un canal. Des trop-pleins։

Troquer (տրոկէ) բ. ն. փոխանակել. փոփոխել։ Il a troqué son cheval contre un tableau։

Troqueur, euse (տրոկէօր, էօզ) ս. Որ սիրէ զփոխանակութիւնս. փոխանակիչ։

† **Troscart** (տրոսքար) ս. ր. Ադդ չոպկին անկոց. հինիւն [jonc] գորտոց։

Trot (տրո) ս. ր. Ընթացք ինչ երիվարի՝ միջին ի ընդ հանգարտ գնացս [pas] և ընդ քառատմբակ արշաւանս [galop]. ընդհատ ընթացք. ցնծ։ Petit —. Grand —. Aller au —։

Trotte (տրոտ) ս. իգ. Հեռաւորութիւն ճանապարհի. ճանապարհ. (—հ.)։ Il y a une bonne — d'ici là։

† **Trotte-menu** (տրոտէ-մընիւ) ած. անգ. Ստանքաղղ։ La gent —. Ադդ մկանց. մկունք։

Trotter (տրոտէ) բ. ն. 1. Ընդհատ ընթանալ (երիվարի, չորքոտ). առաջ. լինի ընչից։ Faites — ce cheval։ Ամի և զհեծեալն իւր զվերբերականն. Il trottait sur sa mule։ ‖ 2. Գնալ ընդ երկար հետիոտն. (—ական. շատ մի քալել). (ընդ.)։ Il a trotté tout le jour։ ‖ 3. (փոխ. և ընդ.) Ընթանալ. շրջիլ. երթեւեկել. (—ական. վազել վազվզել)։ Il y a longtemps que je trotte pour cette affaire-là։ ‖ 4. (փոխ.) Ցանիլ. շրջիլ։ Ses yeux trottaient par la chambre։ ‖ 5. (փոխ. և ընդ.) Ընթանալ. անցանել։ Cette idée lui trotte dans *կամ* par la tête։

Trotteur (տրոտէօր) ս. ր. Երիվար որ ընդհատ ընթանայ. առաջագոյ։

Trottin (տրոտէն) ս. ր. փոքր սպասաւոր. մանուկ. Ս. սպասաւորիկ. (—հ.)։ Elle n'a qu'un —։

Trottiner (տրոտինէ) բ. ն. կամաց և ընդհատ ընթանալ (երիվարի)։

Trottoir (տրոտուար) ս. ր. 1. Դար (փայտացայ, կամրջայց). *մայրի. *լրիկ։ (Տես և Banquette, 3)։ Faire le —. Թափանցանել (բազկի զանգաւորս փայտացայ. (—հ.)։ ‖ 2. *Ցառաւղի (Հեծելոց և հասարակաց ճեմելիս)։

Trou (տրու) ս. ր. 1. Ծակ։ Il y a un — à vos bas. Regarder par le — de la serrure. Les trous d'une flûte. Le — d'une aiguille. Ծակ ասղան. Գ. ագց։ Boucher un —. (փոխ. և ընդ.) Չառաւգանել զպարտս ինչ։ Faire un — à la lune. *prov.* Lune, 1. ‖ 2. Ծակ. խորշ։ Le — du souffleur, dans un théâtre։ ‖ 3. Ծակ. փոս։ Tomber dans un — profond. Boire comme un —. (փոխ. և ընդ.) Անչափ, խորի չառ ըմպել։ ‖ 4. Ծակ. որո։ — de renard, de taupe, de souris. Se cacher dans un —, dans les trous. Ծակախիտ, ծակամուտ լինել։ ‖ 5. (փոխ.) Ծակ։ Ce n'est pas une maison, ce n'est qu'un —։

Troubadour (տրուպադուր) ս. ր. Անուն նախնի բանաստեղծից Հարաւակողմանց Գաղղիոյ. *տրուբադուր։ Les troubadours et les trouvères։

Troublant, ante (տրուպլան, անթ) ած. Աճմախիչ (մտաց). *մոռախտաւ։ Un souvenir —։

A. **Trouble** (տրուպլ) ս. ր. 1. Խռովութիւն. խառնակութիւն. շփոթութիւն։ Son arrivée subite produisit quelque — dans l'assemblée։ ‖ 2. Գժտութիւն. երկպառակութիւն. ամբոխութիւն. անմխաքանութիւն։ Le — se met dans cette famille։ ‖ 3. Ծուխք (մտաց). պղտորութիւն. ամբոխումն. վրդովումն. յոյզք։ Le — de son esprit, de son cœur, se manifestait sur son visage։

— յն. խռովութիւնք. շփոթք։ Exciter des troubles dans un État. Troubles religieux։

B. **Trouble** (տրուպլ) ած. 1. Պղտոր. մրրախառն։ Vin —. Eau —. Pêcher en eau —. *prov.* J'Eau, 2. ‖ 2. Պղտոր. մթագոյա. Ս. մշուշ։ L'air, le temps est —. Avoir la vue —, *կամ* մակբայօրէն Voir —. Պղտոր, Ս. մշուշ լինել աչաց. Ս. քաւ առնանել աչաց։

C. **Trouble** (տրուպլ) ս. իգ. *prov.* Truble.

Trouble-fête (տրուպլ-ֆէթ) ս. ր. 1. Խափան ուրախութեան. խռովարարիչ. (ընդ.)։ C'est un —. ‖ 2. Ինչ մի խափանիչ ուրախութեան. (ընդ.)։

Troubler (տրուպլէ) բ. ն. 1. Պղտորել. ապականել. խառնակել. խռովեցուցանել։ La tempête trouble les airs. Les rêves affreux qui troublent son sommeil։ ‖ 2. Պղտորել. վրդովել. ամբոխել. ապականել. շփոթել, — l'ordre. — la paix publique։ ‖ 3. Արհամարել գժտութիւն *կամ* դրգռութիւն. ամբոխել. (այլ. գժտեցնել)։ Nous étions en paix, il nous est venu —։ ‖ 4. Յուզել. պղտորել. ապականել. ժխտել։ — les sens, l'esprit. La peur lui trouble la raison. Le vin lui avait troublé la tête, la cervelle. Գինի կամէաւ էր գլուխ նորա. մթագործ եղեալ

Digitized by Google

էր գինուով. (ա՛ր. գինիին գլուխը գարձած էր)։ ‖ 5. Խանգարել։ — la nature, la digestion։ ‖ 6. Ներհանգիստ առնել։ Pardonnez si j'ose vous —։ ‖ 7. Չատանել (զխօսս ուրուք). ընդ. մէջ հատանել. ընդմիջել։ — un entretien։ ‖ 8. Աղմկել, ամբոխել (զմիտս)։ Ne faites pas tant de bruit, vous me troublez։ ‖ 9. Խափան լինել (խմիք). խափանել. խանգարել։ Un accident troubla la fête։ ‖ 10. Պղտորել։ Les pluies ont troublé la rivière։

= Se —. բ. ա. 1. Խռովիլ. շփոթիլ. պղտորիլ։ Il regarda, sans se —, toutes les approches de la mort։ ‖ 2. Աղմկիլ. ամբոխիլ. վրդովիլ։ Il s'est troublé et n'a pu répondre։ ‖ 3. Պղտորիլ (ջուրց, օդոց)։ ‖ 4. Մթագնիլ (տեսից)։ Ma vue se trouble. Ցնորք և խռովար գայ զաչօքս իմովք։

Troucée (տրու-ե) ե. էթ. 1. Պատառուածք, խրամատուխիւն (ցանկոյ)։ ‖ 2. Անցք, ճանապարհ (յանառաւթ)։ Faire une — dans un bois։ ‖ 3. Հերձուիլ, պատառուիլ, խրամատուիլ (զգուշագ թշնամեաց). խրամատուխիւն։ La cavalerie, venant à charger, fit une — épouvantable։

Trouer (տրուե) բ. ն. Ծակել։ — une planche avec le vilebrequin. Les voleurs ont troué la muraille։

= Se —. բ. ա. Ծակիլ։

Trou-madame (տրու-մատ՛) ե. ս. Խաղ մինչ երեքտասանեքուսիքը փորիկ գնդակօք։

Troupe (տրուփ) ե. էթ. 1. Խումբ. գունդ. երամ. ղոհ։ Une — de paysans, de voleurs. En —. Երամովին. երամ երամ. գունդ գունդ։ — de comédiens. Խումբ դերասանից. *դերասանական խումբ։ ‖ 2. Խումբ (զօրաց հեծելոց կամ հետևակաց)։ Il marchait en tête à la tête de sa —։

— յե. Զօրք. զօրական։ Lever des troupes. Զօրաժողով լինել. զօր հատանել։ Troupes d'élite. Ա.յրընտիր զօրք. ընտիրք։ Troupes légères. տես ի Léger.

Troupeau (տրուփօ) ե. ս. 1. Հօտ (ոչխարաց). երամակ (խաշանց). Ս. գիհ։ — de moutons, de brebis. Le berger du —. — de chèvres. Հօրան, երամակ, գառակ այծից. այծերամակ։ — de bœufs, de vaches. Դաստիր, գառակ անգէաց, արջառաց. անգիայք արջառաց. Ջալիր պահապաց։ — de cochons. Երամակ, գառակ խոզից. խոզերամակ. խոզեան։ — de dindons, d'oies. Երամակ, տարմ հնդկահաւուց, սագաց։ ‖ 2. Հօտ (ոչխարաց)։ Le loup attaqua le —։ ‖ 3. (եկեղ.) Հօտ։ Le — de J.-C. Le — de l'évêque, du curé. Le pasteur du —. Հօտապետ. հօտերէց. հովիւ։ ‖ 4. (եկեղ.) Ընտիր. ճահուկ. ջալիր. գառակ։ Un — d'imbéciles, d'ignorants։

Troupier (տրուփիե) ե. ս. Զինուոր. զօրականի. (ահ.)։ C'est un vieux —։

Trousse (տրուս) ե. էթ. 1. Սրար. (ա՛ր. կապոց)։ — de linge։ ‖ 2. Խուրձն. տրցակ։ — d'herbes։ ‖ 3. Կապարձք. (ղ. այժմ ասի Carquois)։ ‖ 4. Տուփ (ածելոց և ձեչաց [ciseaux] վարսավիրական)։ ‖ 5. Գահաթան (գործեաց վիրաբուժի)։

— յե. Տաբատ։ (Որ և Chausses)։

— Aux trousses. Ած. ա. Être aux trousses de quelqu'un. 1. Հալածել զոք. զհետ պնդել ուսումք։ ‖ 2. Զթափել յուսմունքէ. (ա՛ր. մեհուն օձիքը չթողուլ. մեհուն քաշվին չգտաւուիլ)։

= En —. հբ. ա. Ի գաւակ երիվարին։ Mettre une femme en — derrière soi։ (Ա.յժմ լաւ եւս ասի En croupe)։

Troussé, ée (տրուսե) ած. գիբր. 1. Հանգրեալ. ճեալ։ ‖ 2. (եկեղ. և ընթ.) Յօրինեալ. յօրինեալ. հանգերձեալ։ Un petit dîner bien —. Cela est — à la diable. Un petit homme bien —. Ա.յր փոքրահասակ պատշաճագիտ։

Trousseau (տրուսօ) ե. ս. 1. Փոքրիկ սրցակ (բանալեաց)։ ‖ 2. Հանգերձք զոր տան ծնողք ապրկան յամուսնացուցանել անգ. ընա կամ ի դնել ի վանս հասանաց. ձորձմունկ։ Son — est tout prêt։ ‖ 3. Հանգերձք, ձորձմունկ (աշակերտի գպրոցի)։

Trousse-étriers (տրուս-եթրէ) ե. ս. տես Porte-étriers. [léra-morbus.

Trousse-galant (տրուս-ի-լան) ե. ս. տես Cho-

Trousse-pète (տրուս-բէթ) ե. էթ. Ա.ղջիկ. (առ ած. արհամարհանաց)։ Taisez-vous, —։

Trousse-queue (տրուս-քէօ) ե. ս. կառափակ կաշւոյ կամ կտաւոյ յոր անցուցեալ հանգրիմեն զապի երիվարի. Ս. ապիկալ։ Des —։

Troussequin (տրուսքէին) ե. ս. *Թնաքան (թամբի)։ Une selle à — est plus commode qu'une selle rase։

Trousser (տրուսե) բ. ն. 1. Սրարել։ — un paquet. — bagage. տես ի Bagage. — quelqu'un en malle. տես ի Malle, 4. — une affaire. (եկեղ. և ընթ.) փութանակի կատարել զգործ մինչ. վաղ ի գլուխ հանել։ ‖ 2. (եկեղ. և ընթ.) կարճել զոք ի կենաց. (ա՛ր. անդիր աշխարհը յուզարկել)։ Une maladie violente a troussé cet homme en deux jours։ ‖ 3. ի վեր հարկանել (զհանդերձ). վերացուցանել. հանգրիմել. (ա՛ր. սոթառել)։ — sa robe. Troussez cet enfant. — la jaquette à un enfant. տես ի Jaquette, 2. — une femme. (եկեղ. և գեղ.) Վերացուցանել, հանգրիմել զպարկեշտ կնոջ։

= Se —. բ. ա. ի վեր հարկանել, հանգրիմել զհանդերձ. (ա՛ր. սոթառել)։ [Faire un — à une jupe։

Troussis (տրուսի) ե. ս. Հանգրիմելի. հանգրեմ։

Trouvable (տրուվաբլ) ած. Գտանելի։

Trouvaille (տրուվայ՛) ե. էթ. Ինչ մի գտեալ ըստ բաւի պատահմանն. գիւտ. (ընթ.)։ C'est une bonne —։

Trouvé, ée (տրուվե) ած. գիբր. Գտեալ։ — Enfant —. Ա.ահուկ գտեալ ի բացի. ընկեցիկ մանուկ։ L'hospice des enfants trouvés, կամ լոկ Les Enfants trouvés. Գտեալոց ընկեցիկ մանկանց, տղայոց։

Trouver (տրուվե) բ. ն. 1. Գտանել։ Il a trouvé un trésor en faisant creuser un fossé. — visage de bois. տես ի Bois. — à qui parler. տես ի Parler, A. 5. Aller — quelqu'un. Երթալ առ ոք։ Venir — quelqu'un. Գալ առ ոք. գալ տեսանել զոք։ Qui cherche trouve. (առած.) տես ի Chercher. ‖ 2. ի վերայ հատանել, գալ. ժամանել. ունել. բռնանել. գտանել։ J'ai trouvé un voleur caché dans ma chambre։ ‖ 3. Գտանել. պատահել. գիպել. հանդիպել։ Il doit s'attendre à — bien des obstacles dans cette entreprise. — la vérité. Հատանել, ի վերայ կալ. ճշմարտութեան։ — grâce aux yeux de quelqu'un. տես ի Grâce, 2. ‖ 4. (եկեղ.) Գտանել. տեսանել։ Vous le trouverez toujours indulgent։ ‖ 5. (եկեղ.) Գտանել. խմանալ. հնարել։ Ce médecin a trouvé un bon remède. — un moyen, un expédient. Գտանել, խմանալ հնարս. հնարագիտա լինել։ ‖ 6. Գտանել. նշմարել։ Je vous trouve bon visage. Je ne trouve qu'un défaut à cet ouvrage։ ‖ 7. Գտանել. համարել. հաշուել. կարծել։ Je trouve que cela est bon. L'avis fut trouvé

Digitized by Google

bon. Բաբուռք թուխցաւ խորհուրդէն։ — le temps long. (ֆոթոբ.) Ձանձրանալ։ — bon. Բաբուռք թուռել (սմռիք)։ — mauvais. Չար թուռել. չթուռել համեմ։ Je trouve mauvais que vous ayez fait cette démarche։ ‖ 3. Գինո համառնել. (աչ. ատժեցնել)։ Un manuscrit que je trouvai valoir beaucoup։ ‖ 9. Հայթայթել. առառնել. գտառնել։ Trouvez-moi quelque emploi։

— à. Գտառնել հնարք։ Il est difficile aujourd'hui de — à faire un emprunt։

— à dire. տես ի Dire, A. — à redire. Գտառնել ինչ ատժառնի պատասխի. խծբծել. ի բիծ առնել. (աչ. պատկառելիւն գառնել)։

= Se —. բ. ա. 1. Գտառնել զառնէն։ Se — soi-même։ ‖ 2. Գտառնիլ, դիպիլ, պատահիլ ուրիք։ Il s'est trouvé à cette bataille. Je m'y suis trouvé présent. Ի ատրշէզ առաջ պատրաստական դիպեցայ։ ‖ 3. Հանդիպիլ, պատահիլ միմեանց։ Nous nous sommes trouvés nez à nez à la promenade։ ‖ 4. Գտառնիլ. լինիլ. կալ։ Ce livre se trouve chez tel libraire. Se — en danger։ ‖ 5. Հաճարիլ, հաշտանալ, կարծիլ զառնէն։ Il se trouve heureux։

— Se — bien. Բաբուռք լինիլ, կալ։ Le malade se — bien. Se — bien de quelque chose, de quelqu'un. Գոհ լինիլ զիմիքէ, զուռիքէ։

— Se — mal. 1. Չլինիլ բաբուռք (հիւանդի)։ ‖ 2. Դըժգոհ, տհաճ լինիլ։ Il se trouve mal dans cette maison։ ‖ 3. Նուազիլ. թալանալ. (աչ. մնորևիքը գալ վրան)։

— անդիմօրէն. Գտառնիլ։ Il se trouva un homme assez hardi pour lui dire la vérité. Il se trouva que . . . Գէպ եզաւ զի. և տհա։

Trouvère (տրուվէր) է. ար. Անուն նախնի բանաստեղծից հիւսիսակողմանց Գաղղիոյ. *տրուբատր։

Trouveur (տրուվօր) է. ար. 1. Գտիչ. գտակ. (խօսի)։ ‖ 2. տես Trouvère.

= ած. ար. Գտիչ. գտակ։ Un esprit —։

Truand, ande (տրիւան, անտ) է. Մուբտացիկ (առ ծուլութեան). գառարկակեաց. (—ի. և խօսի)։

Truandaille (տրիւանդայ՛) է. իգ. խուժան մուբտացիկք. մուբտացիկք. (—ի. և խօսի)։

Truander (տրիւանդէ) բ. ն. Մուբտանալ. ի մէջը չգլխել. (—ի. և խօսի)։ [(—ի. և խօսի)։

Truanderie (տրիւանդըռի) է. իգ. Մուբտացութիւն.

Truble (տրիւպլ) է. իգ. *Գետակամէ ցանց (ձկնորսաց)։ On prend avec la — du poisson dans les réservoirs։

A. **True** (տրիւ) է. ար. 1. Օրինակ, եղանակ գործելոյ։ ‖ 2. Գաղանիք (առեղտրտութեան)։ Connaître le —։ ‖ 3. Մէքենական հնարք (ի թէատրոնս)։ Les féeries sont des pièces à trucs։

B. **True** կամ **Truck** (տրիւ) է. ար. Անուռաւոր մէքենայ վերացուցանելոյ կկառս և զբեռինս ծանուն (յերկհասիւսից)։

† **Trueage** (տրիւէյ) է. ար. Մեծապնի վաճառելն խարէութեամբ գնոր ինչ իրրև գՀին. վաճառախաբութիւն։

Trucheman կամ **Truchement** (տրիւշման) է. ար. 1. Թարգմանն։ (Տես և Drogman)։ S'expliquer par un —, par —. Il n'a pas besoin de —, il sait la langue du pays։ ‖ 2. (ֆոթոբ.) Թարգմանն. Թարգմանիչ։ Cet homme bégaye si fort, qu'il aurait besoin de —։

Trucher (տրիւշէ) բ. ն. Մուբտանալ (առ ծուլութեան). (—ի. և վչ.)։ [մնալ. (—ի. և վչ.)։

Trucheur, euse (տրիւշօր, էօզ) է. Մուբտացիկ.

Truelle (տրիւել՛) է. իգ. 1. Գործի սրամ սրմնչէնք առնուն գչաղախ. ծեփիչ. ծեփ. մալ։ L'auge et la —. Enduire avec la —։ ‖ 2. Շինուածք. (ընտ.)։ Aimer la —. *Շինուածասէր լինել։ ‖ 3. Գործի յօշկոյ գձուկն (ի սեղանի). *Ձկնատ։ [լի։ Une — de mortier, de plâtre։

Truellée (տրիւելե) է. իգ. Ումիլ մի լի. ծեփ մի

Truffe (տրիւֆ) է. իգ. Ագռ անկան [champignon] որ բուսանի ընդ հողով. գերկրի. բազմազ։ — marbrée, blanche. Grosse —. Truffes sèches. Les truffes de Périgord sont les plus estimées. Une dinde aux truffes։

= Վկաց. "Լինի ի նմա (ի Ալ-Ուխս) մարդ և երեսին և նասան", ասէ. Աշխարհագր. 609. — "Գերեսին. էին". Բժշ. — "Բոլ բոլ, որ ի բուրմերին գօմալանն, և սմարսան և տհաճ այլ ևս ասին". Ամիրա. Անգ. անագ. — "Տօմալն. հայերէն բոլ բաճ, որ ի հանուր". Բժշ. — "Ա՛ս նապատական խոխոջ, և մալ, և հնդիկ լեզուի, և ըստ էնդ". Վ.ստ. մեղ. 202։ Գիմ կամ գոմահ է բաս արաբացի, և նշանակէ գՂ. Truffe. (տես ի ցաւելուածին Լիքերէն, Marcel Devic, ի բառն Potiron)։ Գերեսին կայ և ի Զաւոմնէթեան Ալէքսանդրի, երես 127, զոր առուգիլի է ի յոյն բնագրէն. "Գոլիկն ի ծովի անոի և յերկիր էերեսին՝ որ ար գեղը լինին, որ սոխոր լուրս էան և հինգ. տալիցին և նրան գեղ"։

Truffer (տրիւֆէ) բ. ն. Լնուլ, պատուել գերկերգը։ — une dinde, un chapon։ [*գերկերգ։

Truffière (տրիւֆիէր) է. իգ. Դաշտ գերկերգաց.

Truie (տրիւի) է. իգ. Մատակ խոզ. Ս. գՇնեմայր։ (Որ և Coche)։ — grasse. Une — pleine։

Truisme (տրիւիզմ) է. ար. Ակներև ճշմարտութիւն (անկարօտ ցուցմանն)։

Truite (տրիւիթ) է. իգ. Ձուկն ինչ գետաց և լճաց. կարմրախայտ. ալ ալուզ։ La — est un poisson fort délicat, — saumonée. կարմրախայտ որ ունի զՀամ և զգոյն լոսգուլ։

Truité, ée (տրիւիթե) ած. 1. կարմրախայտ։ Cheval alezan —. Chien —։ ‖ 2. Գորշ ապխակախայտ. գունաստակատակ։ Fonte truitée։

Trullisation (տրիւլիզասիօն) է. իգ. Գործելն, գործած ծեփչաց (ըստ ճարտարապետաց). *ծեփագործութիւն։

Trumeau (տրիւմօ) է. ար. 1. կարճ [jarret] (եզնի, ըստ մսավաճառաց)։ ‖ 2. Ոմի, անկեղակս ընդ մէջ պատուհանաց։ ‖ 3. Հայելի ընդ մէջ պատուհանաց։

Tsar (ցար), Tsarienne, Tsarine, Tsarowitz. տես Czar, Czarienne, Czarine, Czarowitz.

Tu, Toi, Te (տիւ, տուա, տը) տիր. Դու։ Tu t'en repentiras. Iras-tu?

— Toi. 1. Ձքեզ։ Il veut vous voir, toi et ton frère. À toi. Քեզ. ցքեզ. առ քեզ։ De toi. Ձքեն։ Pour toi. Վասն քո։ Par toi. Քեզ. ի ձեռն քո։ ‖ 2. Դու։ Il n'y a que toi qui puisses le faire. Ta sœur et toi, venez nous voir. Que répondras-tu à cela, toi qui . . .? Tais-toi. Լռեա՛ց։ Va-t'en. Ի բաց գնա։

— Te. 1. Ձքեզ։ ‖ 2. Քեզ։ Je te donne cela։

— Être à tu et à toi avec quelqu'un. կարի մտերիմ կամ ընտանի լինել ընդ ումեք. ընտանութիւն, ընդելութիւն մեծ ունել ընդ ումեք. (ընտ.)։

Tuable (տիւաբլ) ած. †1. Պատանանելի։ ‖ 2. Չէնելի. (ընտ)։ Ce cochon est —։

Tuant, ante (տիւան, անտ) ած. 1. Աշխատեցուցիչ. տաժանալից. տաժանելի. (ընտ.)։ Ce travail est —։ ‖ 2. Ծանրատաղտուկ. (ընտ.)։ Conversation tuante։ (Յայս միտս ասի լաւ և Assommant)։

Digitized by Google

Tu-autem (տւ-ՕԳՒ՛) է. ար. Իւական մետաղ (իրաց քինէ). կնճիռն. գժուարութիւն. (ընդ.) Il en sait le — : (Թարգմանէ ի լատիներէն Ա յւ գու-) :

Tube (տիւպ) է. ար. խազովակ. փող : Un — de plomb. Les baromètres se font avec des tubes de verre :

Tubercule (տիւ-պէր-կիւլ) է. ար. 1. Պալարոյս, տարատեսակ սոյուսիս (ի վերայ տերևաց կամ արմատաց անկաց, ըստ պատահիկ պատահաց). Ս. սոյույց : ‖ 2. Գնդակ (յարմատս անկաց քինէ ուսեալեաց). տուկ. *խլուճակ : Les pommes de terre, les topinambours sont des tubercules. La truffe est un — : ‖ 3. Աչառուճ (ի վերայ մորթոյ, ըստ բժշկաց) : ‖ 4. Գնդակ. (ըստ բժշկաց) : Le — se montre surtout aux poumons :

Tuberculeux, euse (տիւ-պէր-կիւ-լէ, է՛զ) ած. 1. *Գնդակաւոր. *խլուճակաւոր : La racine de cette solanée est tuberculeuse : ‖ 2. *Գնդակայինն. (ըստ բժշկաց) :

Tubéreuse (տիւ-պէ-է՛զ) է. էգ. Տունկ քինէ սրոյ ծաղիկ է սպիտակ և անուշահոտ յոյժ. րուրբիոն. ԹԷԿԵ : Un oignon de —. L'odeur de la — absorbe l'odeur de la plupart des autres fleurs :

Tubéreux, euse (տիւ-պէ-է՛զ, է՛զ) ած. *Պատառ. խորատարար : Racine tubéreuse :

Tubérosité (տիւ-պէ-Ոզ-իթ) է. էգ. 1. *Պատառ սոյուսիս. *խորատարարութիւն : Les tubérosités d'une racine : ‖ 2. խորատարար մետաղ (սակերաց մորթոյ). *խորատարարութիւն : La — du tibia : [զառև : Pont —.

Tubulaire (տիւ-կիւ-լէր) ած. *խողովակաձև. փո.

Tubulé, ée (տիւ-կիւ-լէ) ած. 1. փողաւոր : Flacon —, ‖ 2. փողաձև. փողակերպ. (ըստ անկագիտաց) : Calice —.

Tubuleux, euse (տիւ-կիւ-լէ, է՛զ) ած. Երկայն և անամէջ [creux] իբրև գիպոյ. փողակերպ :

Tubulure (տիւ-կիւ-ր) է. էգ. փողաձև ծակ. փող : Flacon à deux, à trois tubulures :

Tudesque (տիւ-տէսկ) ած. 1. Նախնի Գերմանացւոց. գերմանիկ : La langue — : ‖ 2. Ագիաբազուր. խոշոր. բիրտ. անհրահանգ. Ս. կոպիտ. Ս. կոշտ : Il a des manières tudesques. Leur style, leur langage — : [ancien :

= է. ար. Գերմանիկ լեզու : Le — est un idiome très

Tudieu (տիւ-տիւ) Նուէյ. Ցիշոց քինէ. բա՛բէ. (ուլ. վա՛յ Թշուառականն) : Tudieu! quel homme!

Tue-chien (տիւ-չիեն) է. ար. տես Colchique.

Tuer (տիւ-ր) բ. ն. †1. Պատանել. չինջուցանել. անցուցանել. (ուլ. մարել) : — le feu, la chandelle : ‖ 2. Պատանել (զոր բանուելիութեամբ). մեռուցանել. յարևէ արկանել. հատանել զարև. հանել յոյոց կենաց. պատահաւցուցանել, բռանալ, զրաւել ի կենաց : — d'un coup d'épée, à coups d'épée. Զրամնէ առնել : — à coups de bâton. Թագամնէ առնել, ագանանել : Se faire —. 1. Պատանիլ (ի պատերազմի). անկանիլ : Il se fit — dans la première bataille : ‖ 2. Յանձն առնուլ զմնոյ. ընդ առաջ երթալ մնոյս : Il se fit — plutôt que de se rendre : Անի եւս անդիմնորէն. Il fut tué beaucoup de gens dans la dernière bataille. ի վերջնումն մարտի հոռոմոց եղեան կամ ագանան կամ անկան բազումք :

‖ 3. Պատանել. մեռուցանել : Le froid de Stockholm tua Descartes. Une tuile lui tomba sur la tête et le tua : ‖ 4. Պատանել. կոտորել. սատակել. (ուլ. Ջարգել) : Dans Jérusalem assiégée, la faim en tua plus que la guerre : ‖ 5. Պատանել. զենուլ. խոպոպել. փղոսել. մորթել : La cuisinière a tué le poulet. — des bœufs, des moutons : ‖ 6. Մեռուցանել : Le grand froid a tué les oliviers. † — le ver. տես ի Ver. ‖ 7. Պատանել. տառապեցուցանել. աշխատ առնել յոյժ. (ուլ. հոգին հանել) : Le chagrin le tue. Vous tuez votre cheval de le mener toujours au grand galop. Se — le corps et l'âme. Բազում վաստակել. բազմիցիան լինել : ‖ 8. (փոխ.) Տանջել. լլկել. նեղել : Le grand bruit me tue : ‖ 9. (փոխ.) Վատնել. մեռուցանել : Les acteurs ont tué la pièce : ‖ 10. (փոխ.) Գլել. անցանել զանցանել. զանցուցանել. գերազանցել : — un auteur, son original, son modèle : ‖ 11. (փոխ. և ընդ.) Եղծանել. խանգարել : Cela tue tout le plaisir de la partie. — le temps. Զբօսնուլ ի տնտիպ առ անցուցանել զժամանակն. ժամավաճառս լինել :

= Se —. բ. ա. 1. Մեռանել : Il s'est tué en tombant de cheval : ‖ 2. Անձնասպան, անձնասիս լինել. անձին առնել. զեւրովին երթալ. իւրովին վախճանիլ : Il s'est tué d'un coup de pistolet : ‖ 3. Պատանել զմիմեանս : ‖ 4. Խանգարել, սպսականել զառապիւթիւն անձին. սպանանել զանձն : Il se tue à force de boire, à force de travailler. Se — à plaisir. Անձն ինչ առանց հարկի ընդդէմ իւրոյ առողջութեան. սպանանել կամաւ զանձն : ‖ 5. Բազում վաստակել. բազմիցիան լինել : Il se tue à étudier les langues :

— Se — de. Անդադար լինել (յառել, յառնել) : Je me tue de vous faire signe que j'ai quelque chose à vous dire. (ուլ. Շարունակ նշան ի՛ընեմ ձեզ որ բանիք մ՛ունիմ) :

= À tue-tête. Ած. ա. տես ի Tête, 4.

Tuerie (տիւ-ի) է. էգ. 1. Պատանութիւն. կոտորած. նախճիրք. (ուլ. ջարդ) : La — fut grande dans la déroute. N'allez pas là, c'est une —. Մի՛ երթայք անդր, վասն հարցիկ ձեզ յոյժ վտանգի բազմութենէ : ‖ 2. Պատահանոց. (ուլ).

Tueur (տիւ-էօր) է. ար. 1. Պատանող. սպանիչ : ‖ 2. Ոչխ սպանողաց և մորթատիցս բազմութիւն ի մեծամսութիւնն. մսագործաց. մսագործոյ : C'est un —, — de gens. Մեծաբան. յախորտուտն. պարծուկ. (ընդ.) :

Tuf (տիւֆ) է. ար. 1. Քար քինէ ծակոտկէն որ գոտանի ընդ հաղով. *տոփ. *հազաքար. *քարահող. — calcaire, volcanique : ‖ 2. Քար քինէ սպիտակ և կակուղ որ կտրծրանայ տեսեալ զարև և զօդ. Ս. փխար. *փխրաքար : Maisons bâties en pierres de —, c'est-à-dire en — :

Tuffeau (տիւ-ֆօ) է. ար. տես Tuf, 2. [քարայինն :

Tuffer, ière (տիւ-ֆէր, ֆէ՛ր) ած. *Տոփային. *փխրաւ.

Tuile (տիւ-իլ) է. էգ. 1. Ծածկոյթ տանեաց ազիւսեայ. հղմինար. հողմխար. տէրեփ : — plate, creuse. — faîtière. Une maison couverte de tuiles. Être logé près des tuiles, sous les tuiles, sous la —. Բնակիլ ի վերնայարկի տան. (ընդ.) : ‖ 2. կճեայ, քարեձեւ, պղնձի ծածկոյթ (տանեաց) : Temple couvert de tuiles de marbre :

Tuileau (տիւ-իլօ) է. ար. կոտոր, բեկոր հղմինարայ : Battre des tuileaux pour en faire du ciment :

Tuilerie (տիւ-իլը-ի) է. էգ. Թրծոց հղմինարայ. *հղմինարաց : Ce lieu est propre pour une — :

— Les Tuileries. 1. Պարարանք արքայից Գաղղիացւոց ի Պարիս քաղաքի. Տիւիլերի : Le palais des Tuileries a été brûlé en 1871. ‖ 2. Պարտէզ արքունի պարարանից ի Պարիս քաղաքի. Տիւիլերի : Le jardin des Tuileries. Aller se promener aux Tuileries :

Tuilier (տիւ-իլիե) է. ար. *հղմինարագործ :

Digitized by Google

Tulipe (թիւ-լիփ) ե. իդ. 1. Տունկ ինչ գարնանայկին. կակաչ. լալ: Planter des tulipes. Un oignon, un caïeu de —: ‖ 2. Մաղիկ կակաչի. կակաչ: — blanche, jaune:

Tulipier (թիւ-լիփիե) ե. ար. Մեա ինչ հիւսիսայինոյն Ամերիկայ, որոյ ծաղիկ է նմանն կակաչի. *կակաչենի:

Tuile (թիւ-լ') ե. ար. Հիւսած ինչ ցանցակերպ՝ նաւթը և թեւեր յոյժ. շղաշտուտ. իւ-լ: Une robe de —:

Tuméfaction (թիւ-մէֆ-ֆէ-սիօն) ե. իդ. Ամոութիւն: Il y a un peu de — à ce bras: [նեղ:

Tuméfier (թիւ-մէֆիե) բ. ն. Ամոուցանել. ուռուցա-

= Se —. բ. ա. Ամոնուլ. ուռնուլ:

Tumeur (թիւ-մէօր) ե. իդ. Ամոութիւն. ուռեցք. Ս. պայպց: — dure, molle. Grosse —. Résoudre une —:

Tumulaire (թիւ-միւ-լէր) ած. Գերեզմանական: Une pierre —. Une inscription —:

Tumulte (թիւ-միւլթ) ե. ար. 1. Աղմուկ. ժխոր. ժխորութիւն. շփոթութիւն. գոչգոչիւն: On entendit un grand —: ‖ 2. Շաւաչութիւն. յուզութիւն. ամբոխութիւն: Le — du monde, des affaires: ‖ 3. (բոխ.) Ցոյզ. ամբոխութիւն. վրդովութիւն: Le — des passions:

= En —. դիբ. ած. խառն ի խուռն. անկարգութեամբ. անկարգաբար: Ils allèrent en —:

Tumultuaire (թիւ-միւլթիւ-էր) ած. Անկարգ. ապօրէն. խառնաշփոթ: Il se fit une assemblée —. Résolution, délibération —:

Tumultuairement (թիւ-միւլթիւ-էր-ըման) մ. Անկարգաբար. խառն ի խուռն: On procéda — à cette élection:

Tumultueusement (թիւ-միւլթիւ-ուզ-ըման) մ. Աղմկաւ. ամբոխիւ. խռովութեամբ: Ils allèrent — à la maison du magistrat:

Tumultueux, euse (թիւ-միւլթիւ-ու, ուզ) ած. 1. Աղմկալից. վրդովալից. խռովայոյզ: Assemblée tumultueuse. Des cris — ‖ 2. (բոխ.) Ամբոխալից: Un conflit —:

Tumulus (թիւ-միւ-լուս) ե. ար. Հողաբլուր կամ քարակերտ շինուած (ի վերայ դերեզմանի, առ նախնիս). կարկառաձիգ: Le tombeau de ces rois n'était qu'un simple —: [և ծանր յոյժ. *առունգաձեւ:

Tungstène (թոյնկսթէն') ե. ար. Մետաղ ինչ կապոյր

Tunique (թիւ-նիք) ե. իդ. 1. Զգեստ. Ս. Շապիկ: Il avait un magnifique manteau par-dessus sa —: ‖ 2. Շապիկ (ժամուխտ եպիսկոպոսի). վրաւակ. ներքնակ: ‖ 3. տես Dalmatique, 2. ‖ 4. Լոդիկ [redingote] (զինուորաց, աշխատաւորաց դպրոցի): ‖ 5. Պատեանք (սոխոյ): L'oignon est formé de plusieurs tuniques superposées: ‖ 6. Պարուրակ, ատամաձ (ականի, սրտի, ըստ անգամագիտաց):

Tunnel (թիւ-նէլ) ե. ար. *փապուզի: Le — du mont Cenis. — sous-marin. *ներքնածովեան ապորուզի:

Tuorbe (թիւ-օր-պ) ե. ար. տես Téorbe.

Turban (թիւ-բան) ե. ար. Գլխապատ (Տաճկաց). (այլ. փաթիթաց): Prendre le —. Տաճկանալ. *թուրքանալ:

Turbe (թիւրպ) ե. իդ. Ամբոխ: Ս. որի եւեթ ի բանին Enquête par turbes. Հարցաքննութիւն բազմամարդոյ վկայից:

Turbier (թիւ-պիե) ե. ար. Ս. վկայ (ի հարցաքննութեան բազմամարդոյ): Dix turbiers ne faisaient qu'un seul témoin: [անձ ինչ (ըստ սկզբնադրութեաց). Ս. քեզվկան:

Turbine (թիւրպին) ե. իդ. Ս. Գերզկոնաձև [en hélice]

Turbiné, ée (թիւրպինե) ած. 1. Ի ձև գլխիվայր կոնոսի [cône]. *շրջեալձև: Plusieurs navets ont la racine turbinée: ‖ 2. Ոլորածոյ. ծալածոյ (խեցեմարմնի):

Turbinite (թիւ-պինիթ) ե. իդ. Պարուրաձև խեցի: Il se trouve des turbinites dans le sein de la terre:

Turbith (թիւ-պիթ) ե. ար. Ամպ ինչ գերզնի [liseron] Հնդկաց, որոյ արմատ վարդը երբեմն ի դեղորայս. Հնդիկ գերզնի. *բարկամանի. Ս. թրպուրի. (աթք. խիւ-բիթ): — bâtard. Ամպ ինչ Հնդիկ գերզնի. Ս. լեռնային թրպուրի:

— minéral. Գերզին ծծմբեայ [sulfate] անգին. Ս. հանածոյ թրպուրի:

Turbot (թիւ-պօ) ե. ար. Ձուկն ինչ ծովու. *վահանաձուկն. իւ-բօ: (Տես և Barbue): Le — est excellent à manger. — à l'huile:

Turbotière (թիւ-պօ-թիէր) ե. իդ. Պղինձ ամանի եփելոյ զվահանաձկուն:

Turbotin (թիւ-պօ-թէն) ե. ար. *վահանաձկնիկ:

Turbulemment (թիւ-պիւ-լաման) մ. Անկարգաբար. խռովայոյզ. օրինակաւ. (խոսի): Agir —:

Turbulence (թիւ-պիւ-լանս) ե. իդ. Խռովասիրութիւն. անհանգստասիրութիւն: La — d'un enfant. — de caractère:

Turbulent, ente (թիւ-պիւ-լան, լանթ) ած. 1. Անհանգստասէր: Enfant —: ‖ 2. Խռովասէր. անխաղաղասէր. խռովայոյզ: Esprit —. Humeur turbulente: ‖ 3. Խռովալից. աղմկալից: Une vie turbulente et tumultueuse:

A. **Ture, turque** (թիւր, թիւրք') ած. Տաճիկ. թուրք. օսմանեան: La langue turque:

= ե. Տաճիկ. թուրք: Se faire Turc. Տաճկանալ. *թուրքանալ: Fort comme un Turc. Զօրաւոր կամ ուժեղ յոյժ. (ընդ.): De Turc à More. տես ի More, 2. Le Grand Turc. տես ի Grand.

= ե. ար. Տաճկերէն, թուրքերէն բարբառ:

= À la turque. դիբ. ած. Զօրէն Տաճկաց. ըստ սովորական կանխին: Être habillé à la turque:

B. **Ture** (թիւր) ե. ար. Որդն ինչ ծառոց:

Turcie (թիւրսի) ե. իդ. Թուրքի. (գետոյ):

† **Turcique** (թիւրսիք) ած. իդ. Selle —. Փորք սեպակեր [fosse du sphénoïde] (ըստ անգամագիտաց). սաճկի թամբ:

Turco (թիւրքօ) ե. ար. *Ազեամկամաւոր [tirailleur] սփրիկեցի (ի բանակի Գաղղիացւոց): Des turcos:

Turelure (թիւր-ըլիւր) ե. իդ. Կայրայանգիք [refrain] երգոյ խրիք: Vl. այլ եւեթ ընտանեբար ի բանին C'est toujours la même —. Քնդն և զմի ասէ Հանապազ:

Turf (թիւրֆ) ե. ար. Ամպարիզ. ձիընթացից. *ձիարշաւարան. Ս. սրշաւասէր: Un habitué du —:

Turgescence (թիւր-ժէսանս) ե. իդ. Ամոութիւն. ուռուցումն: [այտնուս, ուռնուս. *այտուցիկ:

Turgescent, ente (թիւր-ժէսան, անթ) ած. Որ

Turlupin (թիւր-լիւ-պէն) ե. ար. † 1. Անուն հերետիկոսաց ԺԳ և ԺԴ դարուց. տաւրլուպինեան: ‖ 2. Անուն կատակագուշանաց սրտուք. Տուրլուպին: ‖ 3. Անհամ, գձուձ խեղկատակ: C'est un —:

Turlupinade (թիւր-լիւ-պինատ) ե. իդ. Անհամ, ցածր խեղկատակութիւն:

Turlupiner (թիւր-լիւ-պինե) բ. ն. Անհամն, անճաշակ խեղկատակել: Cet homme ne fait que —:

= բ. ն. Մաղը, խաղ, այպն առնել. այպանել: Il turlupine tout le monde:

Turlurette (թիւր-լիւ-րէտ) ե. իդ. 1. Փանդխան կամ կիթառ ինչ (ի ԺԴ դարուն): ‖ 2. Կայրայանգիք [refrain] երգոց ինչ:

† **Turlutaine** (թիւր-լիւ-թէն') ե. իդ. 1. *երգխնիկ:

Digitized by Google

(որ և Orgue de Barbarie)։ ‖ 2. Մոլութիւն։ La — de notre temps, c'est la réhabilitation de la femme perdue։

Turneps (տիւռնէփս) ն. ած. Ազգ ինչ շաղգամի համ կաղամբի (ուտելի կովուց)։ Semer des —։ (Ըստ Լխդրելի գրելի է միայնակ Turnep)։

† **Turonien, ienne** (տիւռունիեն, իէն') ած. Տուրան համ Տուր [Tours] քաղաքի Գաղղիացոց. տուրանեան. (ըստ երկրաբանից)։ Terrain —։

Turpitude (տիւռբիտիւտ) ն. իզ. 1. Տգեղութիւն. գարշութիւն. խայտառակութիւն։ Cela fait voir sa —. Découvrir, révéler la — de quelqu'un։ ‖ 2. Գործ ամօթալի. խայտառակութիւն. ծանակութիւն. ծանականք. քարոզականք։ Je veux informer vos parents de vos turpitudes։ ‖ 3. Գարշահոտութիւն. պղծահոտութիւն. զազրախոսութիւն։

† **Turquet** (տիւռքէ) ն. ած. տես Maïs, 1.

Turquette (տիւռքէթ) ն. իզ. տես Herniole.

Turquin (տիւռքէն) ած. ած. Վարդի ևերթ ի բանն Bleu —. Խոր [foncé] կապոյտ։

Turquoise (տիւռթուազ) ն. իզ. Ակն ինչ պատուական կապուտակ. *պերոզակ. (պրս. ֆէրուզ)։ — de la vieille roche. տես ի Roche, A. [Pas, A.

Tussilage (տիւսիլաժ) ն. ած. տես Pas-d'âne, 3, ի

† **Tussore** (տիւսօռ). ն. ած. Հնդիկ կերպաս (ի մետաքսէ վայրենի շերամէ որդանի)։

Tutélaire (տիւտելէռ) ած. Խնամակալ. պահապան։ Un Dieu —. Vous êtes mon ange —։

Tutelle (տիւտել') ն. իզ. 1. Խնամակալութիւն։ Leur oncle est chargé de leur —. Être dispensé de la — et de la curatelle։ ‖ 2. (փոխ.) Հպատակութիւն. ձեռն։ Tenir quelqu'un en —։ ‖ 3. (փոխ.) Պաշտպանութիւն. հոգածութիւն։ Je me mets sous votre —։

Tuteur, trice (տիւտէռ, տռիս) ն. 1. Խնամակալ։ — honoraire. onéraire, légal. Subrogé —։ ‖ 2. (փոխ.) Պաշտպան. պահապան. հոգածու. — du peuple։ — ն. ած. Զոդ զոր ցցեն առ երի մատաղատունկ ծառոց համ անկոց. ձեցուկ. խաշար. խէշ. Ս. խէշակ։

Tutie (տիւտի) ն. իզ. 1. *Թթուածնաձոնատ զընկի. ապակապար. Ս. Թուխթ. (արբ. Ռուխթ)։ (Տես և Spode)։ La — sert à préparer certains collyres résolutifs։ ‖ † 2. Օծանելիք ապակերի. Ս. Թուխթի աչաց։ Les femmes turques se mettent de la — brûlée et préparée dans les yeux pour les rendre plus noirs։ [ած. Դո'ւ կոչուի։

Tutoiement համ **Tutoîment** (տիւտուա'ման) ն.

Tutoyer (տիւտուայե) [Ընդրդի իրրև զEmployer] ն. ն. Դո'ւ կոչել. (փոխ. դուքեզել. եզակի խօսիլ)։ On ne lui fait pas plaisir en le tutoyant։

= Se —. ն. ա. Դո'ւ կոչել զիմեամն։

Tutti (թուտի) ն. ած. Միաբերեան հնչումն ամենայն երաժշտական գործոց. *Համերգութիւն։ Un beau —. Il y a plusieurs — d'un fort grand effet։ (Թարգմանի յիտալականէն Ամենեքին)։ [բնաբ. բոլորքեան։

Tutti quanti (թուտի ւոանտի) Ընդ ամենեքին.

Tuyau (տիւյո, տիւիյո) ն. ած. 1. Խողովակ. փող. Ս. փողրակ։ — de fontaine, de conduite, de descente. — d'orgue. փող, Ս. պուկ երգեհնի։ — de cheminée. Խողովակ վառարանի։ ‖ 2. փող (փետրոց թռչնոց)։ Les plumes à écrire sont ordinairement des tuyaux de plumes d'oie։ ‖ 3. ցօղուն, ոճ, ծղօտ (ցորենոյ)։ ‖ 4. փողանման փոքր համ փոքրատոհ։

Tuyauter (տիւյոթէ) բ. ն. փողանման փոքրել։ — une ruche, un bonnet։

Tuyère (տիւյե՛, տիւիյե՛) ն. իզ. Փակ հնոցի յոր մտանէ փող համ բերան փչոց [soufflet]։

Tympan (թինփան) ն. ած. 1. Թմբուկ (անանիկաց)։ Membrane du —. Միջի, պատուական թմբկի անանիկաց։ (Որ և Tambour)։ ‖ 2. **Թմբուկ (մեծիւղ ապագրատեան)։ ‖ 3. Երկրանկիւն (ի ճակատս շինուածոց, ըստ հարաբարպարեաց)։ Le — du fronton d'un temple։ ‖ 4. *Անուանակ առաստեաւք (ըստ մեքենագործաց)։ ‖ † 5. Անուանեալ մեքենայ հանելոյ գիւաբ։ Լրհան Թմբուկ։

Tympaniser (թինփանիզե) բ. ն. † 1. Հռչակել հարկանել. տարփագրել. հրատարակել. (իւ.)։ ‖ 2. Ազդարել. անուանարկի առնել. նշուլակել. (ընթ.)։ Il l'a tympanisé partout։ [(ըստ բժշկաց)։

Tympanite (թինփանիթ) ն. իզ. փքացումն որովայնի.

Tympanon (թինփանոն) ն. ած. Ղանագործաեան թիղ արտւրի [de laiton] Թնդմամբ զորս հարկանեն երգոցուածք փայտակերպ գաւազանաձք։

Type (թիփ) ն. ած. 1. Նշանագիրք (տպագրութեան)։ Des types mobiles. De beaux types։ ‖ 2. Տիպք. նախանկար տիպք. նախատիպ. սկզբնատիպ. նախագաղափար։ Le — du beau։ ‖ 3. Տիպար։ Le genre ortie sert de — à la famille des urticées։ ‖ 4. Ցոյատիպար նմանագիրք համ հինիք ցեղի իրիք. կերպատիպք. տիպք երեւոյց։ Le — caucasien։ ‖ 5. Օրինակ. առակ. առակ օրինակի. նշանակ. տիպ. խորհուրդ. պատկեր. առակ։ L'agneau pascal est le — de J.-C. ‖ 6. Խորհրդական, նշանագիտական պատկեր։ Le — de cette médaille est une Piété։ ‖ 7. Ուրագրական նկատագիր։ Le — des éclipses est d'un grand secours։

† **Typhlite** (թիֆլիթ) ն. իզ. Տագ, բորբոքումն կուրացոյ [cæcum] (ըստ բժշկաց). *կուրագեղոյզ։

Typhoïde (թիֆոիտ) ած. *Ժանտատենդային (ջերմն)։

Typhon (թիֆոն) ն. ած. փոթորիկ ի ցասպնացոյց [Japon] ծովուն. սիւփոն։

Typhus (թիֆիւս) ն. ած. Հիւանդութիւն ինչ. *ժանտատենդ։ — d'Orient. տես Peste, 2.

Typique (թիփիք) ած. 1. Տիպարական. (ըստ բնապատմից)։ Caractères typiques։ ‖ 2. Ալեւտատիպիկ. Նշանակական։ Le sens —։ [*տպագրիչ։ Manuel du —։

Typographe (թիփոկրաֆ) ն. ած. *Տպագրող.

Typographie (թիփոկրաֆի) ն. իզ. 1. Արուեստ տպագրութեան։ ‖ 2. *Տպարան, *տպագրատուն մեծ։

Typographique (թիփոկրաֆիք) ած. *Տպագրական։ Fautes typographiques։

Tyran (թիռան) ն. ած. 1. Բռնաւոր. բռնակալ. գռւռզ։ Denys le Tyran։ ‖ 2. Խչխան անօրէն, անագորոյն, կեղեքիչ. բռնաւոր։ Cruel —. Les tyrans qui persécutaient les chrétiens։ ‖ 3. Ագիտաբար, գլխատար տէր. բռնաւոր։ Ce gouverneur s'est rendu le — de la province։ Այն և զկանանց. Cette femme est un — domestique։

Tyrannicide (թիռաննիսիտ) ն. ած. 1. Սպանանելի զբռնաւոր, զգռւռզ. գռւռզասպանութիւն։ ‖ 2. Բռնաւորասպան. գռւռզասպան։ Les Grecs honoraient les tyrannicides։

Tyrannie (թիռաննի) ն. իզ. 1. Բռնաւորութիւն. բռնակալութիւն։ Le joug de la —։ ‖ 2. Անիրաւ և անագորոյն վարչութիւն. բռնաւորութիւն։ S'affranchir de la —։ ‖ 3. Բռնաւորութիւն. Հարատաւոտութիւն. կռփանք։

Digitized by Google

զգլուածք։ La province se plaignait des tyrannies de son gouverneur։ ‖ 4. (ֆիգ.) Բռնաւորութիւն։ La — de la beauté, de la mode, des passions։

Tyrannique (տիրաննիք) ած. Բռնաւոր. բռնաւորական։ Gouvernement —։

Tyranniquement (տիրաննիքման) մ. Բռնաւորութեամբ. բռնաւորաբար։ Gouverner —։

Tyranniser (տիրաննիզել) բ. ն. 1. Բռնակալել։ Néron tyrannisa l'empire romain։ ‖ 2. Բռնանալ. չարչարել. հարստահարել. կեղեքել. կռիւել. հոճկցել։ Ce magistrat tyrannise les peuples։ ‖ 3. Բռնակալել. տիրել։ L'envie et l'ambition le tyrannisent. Նախանձ և փառասիրութիւն բռնակալեն ի վերայ նորա։

Tyrolienne (տիրոլիէն') է. իէ. 1. Երգ ինչ լեռնականաց. տիւրոլեան երգ։ ‖ 2. Տիւրոլեան կաքաւիկ։

Tzar (ցար) է. ար. տես Czar.

† **Tzigane** (ձիկան') է. ար. 1. Գ. Բոշայ. գնչու։ (Տես և Bohémien, 1)։ ‖ 2. Գ. Բոշայից բարբառ. *բոշայերէն։

† **Tzingari** (ձինկարի) է. ար. ար և Zingari. տես †Tzigane, 1.

U

ULT

U (ի) է. ար. Քառանեքորդ առաջնեքորդ ձշմանագիրը և հինգերորդ ձայնաւոր գաղղիական այբուբենիդ։

Ubiquiste (ի-պիքիսդ) է. ար. 1. Աստուածաթագան անգգրոց։ ‖ 2. Որ համաւեմամբ բնակէ յամենայն տեղիս. ամենաշխարհիկ. (ընդ.)։ ‖ 3. Այր շատաշրջիկ, բազմաշրջիկ, բազմայած. ամենաշխարհիկ. (ընդ.)։

Ubiquitaire (ի-պիքիթեր) է. Անուն աղանդաւորաց լուսերականաց որ համարին թէ մարմինն Քրիստոսի գտանի ի տեղի հաղորդութեան զօրութեամբ աստուածային ձուլեանն որ է ամենայն տեղիք. *ամենատեղեան։

Ubiquité (ի-պիքիթէ) է. իէ. Լինելն ամենատեղի. *ամենատեղութիւն։

† **Udomètre** (ի-տօմէդր) է. ար. տես †Pluviomètre.

Uhlan (ի-լան) է. ար. Նիզակաւոր հեծեալ (ի բանակի Գերմանացւոց, Աւստրիացւոց և Ռուսաց). *Հուլան։ Les [ի] uhlans. Un détachement de uhlans։ (Գրի և Hulan և Houlan)։ [ասց)։ Un — impérial։

Ukase (իուզ) է. ար. Հրովարտակ (կայսեր Ռուսաց)։

Ulcération (իլսերասիօն) է. իէ. 1. Գոյացումն կեղգի. *կեղտաւորութիւն։ ‖ 2. Կեղ արտաքին երեսաց։

Ulcère (իլսեր) է. ար. Հնացեալ վէր. կեղ։ — malin, chancreux. Les bords, les lèvres d'un —. Cette plaie a dégénéré en —։

Ulcérer (իլսերէ) բ. ն. 1. Հարկանել կեղգի։ Cette humeur âcre lui a ulcéré la gorge։ ‖ 2. (ֆիգ.) Ներացուցանել. գառնացուցանել. վիրաւորել։ Je ne sais qui l'a ulcéré contre vous. Ce discours l'a fort ulcéré։ — Une conscience ulcérée. (ֆիգ.) Խիղճ ծանրաբեռնեալ ազգի ազգի յանցանաց, մեղաց. խղճայերեալ, բազմախոցոտեալ խիղճ։

Ulcéreux, euse (իլսերու, իւզ) ած. 1. *կեղտալից։ Un corps tout —։ ‖ 2. *կեղտային։ Plaie ulcéreuse։

Uléma (իլեմա) է. ար. Օրէնագէտք, գիտնականք, ընթերցողք (Տաճկաց). (արբ. իւլեմա, Օրէնագիտք, գիտնականք)։ Le corps des ulémas։

† **Ulmacées** (իլմասէ) է. իէ. յէ. Ազգ ինչ ծառոց. *նշպատասերք. *թեզատերք։

Ulmaire (իլմեր) է. իէ. Ազգ ինչ ասպիրեակի [spirée] որ ունի ծաղիկս անուշահոտս. *մեզուախոտ։ (Որ և Reine des prés, †Herbe aux abeilles)։

Ultérieur, eure (իլտերիէր, իւր') ած. 1. Որ ի յայնկոյս. անդրադիմի։ La Calabre ultérieure et la Calabre citérieure։ ‖ 2. (ֆիգ.) Վերջին. յետին. անդրադիմի։ Renseignements ultérieurs։

UN

Ultérieurement (իլտերիէրման) մ. 1. Բաց յայսմանէ. մեանգամայն։ ‖ 2. Ցետոյ. ապա։

† **Ultième** (իլտիէմ') ած. տես †Ultime.

Ultimatum (իլտիմաթում') է. ար. 1. *Վերջնագիրք. (լատ. գիւտանագիտաց)։ Ce souverain a envoyé son —։ ‖ 2. Վերջին պատասխանի։ C'est mon —։

† **Ultime** (իլտիմ') ած. Վերջին. յետին։ La syllabe — d'un mot։ [(ի գաղղիա)։ Les ultras։

Ultra (իլտրա) է. ար. Ծայրայեղ ի ազատասրսկան

Ultra-libéral, ale (իլտրա-լիպերալ, ալ') ած. Ծայրայեղ ազատասրսկան, ազատասիրտ։

Ultramontain, aine (իլտրամոնթէն, էն') ած. 1. Որ ի կամ բնակէ յայնկոյս Ալպեռանց. *անդրալպեան. *անդրալպիական։ Pays, auteur —։ Վարք և իրք է. ար. Les ultramontains։ (Տես և Transalpin)։ ‖ 2. *Անդրալեռնեան, *անդրալեռնականական, ծայրայեղ (առաջք կամ պահանջմունք Հռովմայ քահանայապետից)։ Վարք և իրք է. ար. Les ultramontains։

Ultramontanisme (իլտրամոնթանիզմ') է. ար. *Անդրալեռնականութիւն. ծայրայեղութիւն։

Ultra-royaliste (իլտրա-ռուայալիսդ) է. ար. Ծայրայեղ թագաւորական։

Ultra-zodiacal, ale (իլտրա-զոդիագալ, ալ') ած. *Անդրզոդիակականական, *անդրկենդանակային (մեղրակ, ըստ աստեղաբաշխից)։

Umble (ոմպլ) է. ար. տես ի ցաւելուածին Ombre, D.

Un, une (ուն, իւն') ած. Իւն. 1. Մի. Ս. մէկ։ Un et un font deux. Մին և մի երկուք են։ Il n'en est resté qu'un։ ‖ 2. Մի. մի միոյն. մեկնէն, մեկնակ։ Dieu est un. La foi est une. N'être qu'un, ne faire qu'un. Մի լինել։ Ces deux amis ne font qu'un. Երկուցունց բարեկամացդ է սիրտ և անձն մի, է սիրտ մի և ոգի մի, է մի սիրտ և մի հոգի։ C'est tout un. Մի ինչ է. մի և նոյն է։ ‖ 3. Միակերն. պարզ։ Il faut que dans un poème l'action soit une։ ‖ 4. Մի ոմն. ոմն։ Un de mes amis։ ‖ 5. Ոմն. ոք։ Un philosophe a dit que... Un ami sage et fidèle vaut mieux à un roi que des armes victorieuses. Լաւ է թագաւորի բարեկամ խմաստուն և հաւատարիմ քան զզէնս յաղթութեան։ ‖ 6. Մի. ինչ։ Un paon muait, un geai prit son plumage. Un songe, un rien, tout lui fait peur։ ‖ 7. Ամենայն. մէն մի. իւրաքանչիւր։ Un chrétien doit faire cela։

— De deux jours l'un. տես ի Deux, 1.

— De deux choses l'une. տես ի Chose, 1.

Digitized by Google

— Et d'un *côté*. Եւ մէյ մէկ կողմէն. (ընթ.)։
— Ne faire ni une ni deux. *Voy.* Deux, 1.
— Il m'en a donné d'une. Խաբեաց զիս. առեաց իմէ։
— Sur les [1h] une heure. Ձառաջին ժամուան. զմի ժամուան. (տե. ժամը գէպ ի մէկին). (ընթ.)։
— L'un et l'autre. *Voy.* l'Autre, 1.
— L'un après l'autre. Ձմիմեանց զկնի. զկնի միմեանց. մի զմիոյ կնի. այր ըստ առնէ. մի ըստ միոջէ. (տե. իրաքանչ. եռակ.)։ [քնաւք. (ընթ.)։
— Les uns et les autres. Ամենքեան. բոլորքեան.
— L'un portant *côté* dans l'autre. *Voy.* l'Autre, 1.
— Plus d'un. Բազումք. յոլով. շատ։ Plus d'un fripon. En savoir plus d'un. Բազմահնար, հնարագէտ լինել։
— Un peu. *Voy.* Peu, 2.
= Un à un. Գլ. ած. 1. Մի մի. մի ըստ միոջէ. (տե. մէկիկ մէկիկ)։ Compter un à un։ ‖ 2. Մի զմիոյ կնի. այր ըստ առնէ։ Ils ne sauraient passer là qu'un à un։
= ե. ած. Մի ի մուտանէլն։ Il faut ajouter là un un. Trois un de suite (111) font cent onze։

Unanime (ի-նա-նիմ՛) ած. 1. Միաբան. համամիտ. համաձայնող. համախորհուրդ. միախորհուրդ. համաձայն։ Nous avons été unanimes sur cette question։ ‖ 2. Միաբան. միաչունչ. միախորհուրդ։ Un avis —. D'un consentement —. Հաստատակ համաձայնութեամբ. իբրև ի միոջէ խորհրդոյ. միախորհ ձուլիւք համաձայնութեամբ։

Unanimement (ի-նա-նիմ-ման) մ. Համաձայնութեամբ. համամիտ խորհրդով. միաբան. միահաւան։

Unanimité (ի-նա-նի-մի-թէ) ե. եէ. Միաբան համաձայնութիւն. միաբանութիւն. միահաւանութիւն. համաձայնութիւն. համահաւանութիւն։ On a décidé à l'— que . . .

Unau (ի-նո) ե. ած. Ձորքառանի ինչ հեղգագնաց և անձեռ [dépourvu de queue]. *յոյլերբ։ (Տես և Aï, A)։

Uncíale (ոն-սիա-լ՛) ած. եէ. *տես* Oncial.

Unguis (ոնկ-կիս) ե. ած. Os —. Եղջերանմանման ոսկրիկ ինչ երեսաց (ըստ անգատամբեաց). *եղջերոսկր։

Uni, ie (ի-նի) անց. գործ. 1. Միաւորեալ. կցեալ. կից։ Deux tuyaux unis bout à bout. Provinces-Unies. Նահանի ընկերհաշտութիւն Հոլլանդացւոց. Միաբան Գաւառք։ États-Unis. *տես* l'État, 8. ‖ 2. Միաբան. միաչունչ. միախորհուրդ։ Ce sont des gens bien unis։ ‖ 3. Հարթ. միահարթ. հարթ և ողորկ. հարթածաւալ. սոսփառակ։ Une côte douce et unie. Toute la mer devint unie comme une glace։ ‖ 4. Անզարդ. անպաճոյճ. պարզ։ Un habit —, tout —։ ‖ 5. (ետբ.) Պարզամիտ. աննենգ. անխորգամբ։ Des gens simples et unis։ ‖ 6. (ետբ.) Հարթ հաւասար. միօրինակ։ Un vie unie։ ‖ 7. Անխռով. անոգւոյր։ Un caractère tranquille et —։
= ե. Միօրինակ. միապէս. հաւասարապէս։ Cela est filé bien —։
= À l'—. Գլ. ած. Հարթ հաւասար. (ձղ.)։

† **Unicorne** (ի-նի-ո-ռն) ե. ած. *տես* Licorne.

† **Unicotylédoné, ée** (ի-նի-ո-թի-լե-տո-նե) ած. *Միաբլթակ (ատենի)։

Unième (ի-նիէմ՛) ած. Առաջնորդ. առաջնոյդ։ վերջի ընդ. Vingt, trente, quarante, *etc.* Le vingt et — du mois. Որ օր քսան և մի էր ամսոյն։

Uniémement (ի-նիէմ-ման) մ. Առաջնորդ. առաջնոյդ։ վերջի ընդ. Vingt, trente, *etc.*

Unification (ի-նի-ֆի-քա-սիո՛ն) ե. եէ. Միացուցումն. միացումն։ L'— de la dette publique. L'— de l'Italie։

Unifier (ի-նի-ֆիէ) բ. ն. Միացուցանել։

Uniflore (ի-նի-ֆլո-ր՛) ած. *Միածաղիկ. *մինածաղիկ. (ըստ անկագիտաց)։ Tige —։

Unifolié, ée (ի-նի-ֆո-լիէ) ած. *Միաւտիկ։

Uniforme (ի-նի-ֆո-ռմ՛) ած. 1. Միևնակերպ. միաձեւ. միօրինակ. միատեսակ։ Une vie —։ ‖ 2. Միանման. համանմանեալ։ Des sentiments uniformes։
= ե. ած. 1. Միագոյն և միատեսակ հանգերձք (զինուորաց կանաչ). *նշանագգեստ։ Les différents uniformes de l'armée։ ‖ 2. *Համազգեստ (պաշտօնէից Տէրութեան, աշակերտաց դպրոցի)։

Uniformément (ի-նի-ֆո-ռմե-ման) մ. Միօրինակ. միանմանապէս։ Ils ont tous opiné —։

Uniformité (ի-նի-ֆո-ռմի-թէ) ե. եէ. Միօրինակութիւն. միակերպութիւն։

Unilatéral, ale (ի-նի-լա-թե-ռա-լ՛, ա-լ՛) ած. 1. Միակողմեան (ծախիկ, ըստ անկագիտաց)։ ‖ 2. Միակողմանի (դատ.)։ Des contrats unilatéraux։ ‖ †3. Միագիտի։ Un génie —։ [թիւն)։

† **Unilingue** (ի-նի-լին-կ՛) ած. Միալեզու. (արձանագրու-

Uniment (ի-նի-ման) մ. 1. Միօրինակ. միապէս։ Ce fil est filé —։ ‖ 2. Ամենից պատահականաց. պարզապէս։ Il vit —. Il est habillé fort —։ [նաւար։ Scrutin —։

Uninominal, ale (ի-նի-ո-մի-նա-լ՛, ա-լ՛) ած. Միանու-

Union (ի-նիո՛ն) ե. եէ. 1. Միաւորութիւն. խառնուածք. կապակցութիւն։ L'— de l'âme avec le corps. Trait d'—. *Voy.* Trait, A. 10. ‖ 2. Լծակցութիւն. ամուսնութիւն։ Le ciel a béni leur —։ ‖ 3. Խառնք, շաղախութիւն (անատոմ.)։ ‖ 4. (ետբ.) Միութիւն. միաբանութիւն. զուգութիւն։ L'— conjugale, fraternelle. L'— des cœurs։ ‖ 5. Միաբանութիւն. գաշնաւորութիւն (Տէրութեանց)։ ‖ 6. Դաշնակցութիւն (Միաբան Նահանգաց Ամերիկայ)։ Président de l'Union։ ‖ 7. Բարեշափ համերաշխութիւն (երիվարի). բարեչափութիւն։

Unipersonnel, elle (ի-նի-բէռ-սո-նէլ, նէ՛) ած. *տես* Impersonnel, 2. [անկագիտաց)։ Corolle —։

† **Unipétale** (ի-նի-բէ-թա-լ՛) ած. *Միաթերթիկ (ըստ

Unique (ի-նի-ք) ած. 1. Մի միայն. միակ։ — héritier. Fils —. Միամօր, միածին որդի։ ‖ 2. (ետբ.) Մի և միակ. վիճակոյն. գերագոյն։ C'était l'— capitaine qu'il y eût en ce temps-là։ ‖ 3. Ամբարտակ. ծորանոյն։ Il est — avec ses prétentions։ ‖ 4. Անզուգական. անհամեմատ։ Une grâce, une gentillesse —։

Uniquement (ի-նի-քի-ման) մ. 1. Միայն. եւթէ. լոկ. լոկ պարզապէս։ Il s'applique — à la poésie։ ‖ 2. Ի վեր քան զամենայն։ Il l'aime —։

Unir (ի-նիր) բ. ն. 1. Միաւորել. միացուցանել. կցել. խառնել. զօդել. յարել։ — deux pièces de métal avec une soudure. — les plaisirs avec les affaires։ ‖ 2. Զուգել. միաւորել. լծել. լծակցել. լծորդել։ Il unit l'esprit au savoir։ ‖ 3. Զուգել. միաւորել. լծակցել. — les époux։ ‖ 4. (ետբ.) Միաբանել։ ‖ 5. Ցցել ի խոշբաւթենէն. հարթել. ողորկել. հաւասարել։ Il faut — cette pierre, cette planche, cette allée։
= S'—. բ. ած. Միաբանել. միաձուլ։

Unisexuel, elle (ի-նի-սէք-սու-էլ, նէ՛) ած. *Միսեռ. սեր (ծախիկ, ըստ անկագիտաց)։

Unisson (ի-նի-սո՛ն) ե. ած. 1. Միաձայն միաբանութիւն (ձայնից, նուագարանաց). միաձայնութիւն։ ‖ 2. (ետբ.) Միաբանութիւն։ Être à l'—. Միաբան լինել։

Digitized by Google

Unitaire (ւնիթէր) ած. †1. Միաւորական։ || 2. Միանձնական։ L'hérésie —։

— է. ար. 1. Անուն ազանդաւորաց որ զմի անձն ևնթադաւանին յԱստուած. միանձնական. *միանձնադաւան։ || 2. տես Socinien.

Unitarien (ւնիթարիեն) է. ար. տես Unitaire.

Unitarisme (ւնիթարիսմ) է. ար. Վարդապետութիւն, ազանդ միանձնականաց. *միանձնադաւանութիւն։

Unité (ւնիթե) է. իթ. 1. Միակ. միութիւն։ Plusieurs unités font un nombre։ || 2. Միութիւն։ L'— de Dieu, de l'Église։ || 3. Միութիւն. կապակցութիւն։ Ce roman manque d'—։ [բակաո։

Unitif, ive (ւնիթիֆ, իվ) ած. Միաւորիչ. միաւո-

Univalve (ւնիվալվ) ած. 1. *Միաբացիկ (սերմնա-կրանք [péricarpe], ըստ անկագիտաց)։ || 2. *Միթաղա-ւոտուն, *միաւոխի (խեցեմորթ)։ Յայս միտս վարի և իբր է. ար. Les univalves et les bivalves։

Univers (ւնիվեր) է. ար. 1. Համօրէն աշխարհ. ընդհանուր տիեզերք. տիեզերք։ Dieu a créé l'—։ || 2. Յղօրագ երկրի. երկիր. աշխարհ. տիեզերք։ Son nom vole par tout l'—։ || 3. Բնակիչք երկրի. երկիր. տիեզերք։ Tout l'— était à ses genoux։

Universalité (ւնիվերսալիթե) է. իթ. 1. Ընդհան-րութիւն։ L'— des êtres. Համագոյք էակք. համա-մագոյք. համանկերագ։ || 2. Բովանդակութիւն. լրութիւն. (ըստ իրաւագիտաց)։ L'— des biens։ || 3. *Համայնագի-աւութիւն։

Universaux (ւնիվերսո) է. ար. յն. Ընդհանուր գաղափարք (ըստ գպրոցական փիլիսոփայից). ընդհանուրք։

Universel, elle (ւնիվերսել, լ) ած. 1. Տիեզե-րական. համայնաբարհական. ընդհանրական։ Déluge —. Jouir de l'estime universelle. Suffrage —. Ընդհանուր քաւէարկութիւն։ || 2. *Համայնագէտ։ Esprit —։

Universellement (ւնիվերսելման) մ. Ա-ռ համարակ. համարակաբար. *ընդհանրապէս։ Cela est — reçu։

Universitaire (ւնիվերսիթեր) ած. Համալսարանի. համալսարանական։ Régime, rétribution —։

— է. ար. Որ է ի համալսարանէ. համալսարանական։ C'est un —։

Université (ւնիվերսիթե) է. իթ. Համալսարան. վարդապետանոց։ L'— de France. Grand maître de l'—. Վ. երաւտուչ համալսարանի։ L'— d'Oxford, d'Upsal։

Univocation (ւնիվոքասիո) է. իթ. Միանունու-թիւն. համանունութիւն։

Univoque (ւնիվոք) ած. 1. Միանուն. համանուն։ *Animal* est un terme — à l'aigle et au lion։ || †2. Նմա-նազգի. նմանազգի։ Des idées univoques։

Upas (իւփաս) է. ար. 1. Մեծ ծառ ցաւա [Java] կղզւոյ, որոյ հոյզ [suc] է թունաւոր յոյժ. *ուպասա-նի։ || 2. Հոյզ, թոյն ուպասանւոյ. *ուպաս։

Urane (իւրան') է. ար. Խառնուած ուրանիտի և թթուածնի (ըստ տարրագիտաց). *ուրան։

Uranium (իւրանիօմ') է. ար. Զարդ մետղին ինչ մեռաղական. *ուրանիոն։ [գրութիւն։

Uranographie (իւրանոգրաֆի) է. իթ. *Երկնա-

Uranographique (իւրանոգրաֆիք) ած. *Երկնա-գրական։ [փոխութիւն։

† **Uranométrie** (իւրանոմէթրի) է. իթ. *Երկնաչա-

Uranoscope (իւրանոսքոփ) է. ար. Ձուկն ինչ ծովու, որոյ աչք են ի գագաթան և հայեին յերկինս. *երկնագէտ։

Uranus (իւրանուս) է. ար. Աստղ ինչ գնայուն կամ մոլորակ. Ուրանոս։ [*մեզատ։

Urate (իւրատ) է. ար. Աղ ինչ (ըստ տարրագիտաց).

Urbain, aine (իւրպէն, էն') ած. Գաղաքի. քա-ղաքային. (հակադրութեամբ Դաշտայինի [Rural])։ La vente des maisons urbaines։

† — է. ար. Գաղաքացի։

Urbanité (իւրպանիթե) է. իթ. 1. Գաղաքաբարոյու-թիւն (նախնի Հռովմայեցւոց)։ L'— romaine։ || 2. Քաղե-քրթութիւն. բարեխրատուութիւն. ազնուականութիւն. **քաղաքավարութիւն։ J'aime son ton, ses manières, il est plein d'—։ [(ըստ անկագիտաց)։

Urcéolé, ée (իւրսէ'օլե) ած. *Տկակերպ. *տկաձև.

Ure կամ **Urus** (իւր, իւրուս) է. ար. տես Aurochs.

† **Urédo** (իւրէտո) է. ար. Աղբ ինչ անկան [champignon]։

Urée (իւրե) է. իթ. Գոյացութիւն որ գտանի ի մեզ մարդոյ և անասնոց ինչ. *ընամեզ։

Uretère (իւրէթէր) է. ար. Փող [canal] որ տանի զմեզ յերիկամանց ի փամփուշտն. Ս. մեզերակ։ L'— droit. L'— gauche. Il avait de petites pierres dans l'—։

† **Urétérite** (իւրեթերիթ) է. իթ. Տաղ կամ բորբո-քութիւն մեզերակաց (ըստ բժշկաց). *մեզերակատաղ։

Urètre կամ **Urèthre** (իւրէթր) է. ար. Փող ընդ որ արտաքս ելանէ մեզ. Ս. մեզուկ. Ս. Ջրփող. Ս. շէնփող. *մեզանցք։ Le canal de l'—։

† **Urétrite** կամ †**Uréthrite** (իւրեթրիթ) է. իթ. տես †Blennorragie.

Urgence (իւրժանս) է. իթ. Կարեւոր հարկ. *առիպա-ղանութիւն։ En cas d'—. Vu l'—։

Urgent, ente (իւրժան, անթ) ած. Կարի կարեւոր. առիպիչ. *առիպազական։ Besoin —. Le cas était —։

Urinaire (իւրինէր) ած. Միզի. *մեզային։ Conduit —. Méat —. Անտակին բերան զրփոզոյ. Ս. գազբերան. Ս. շնծակ. *մեզատբերան։

Urinal (իւրինալ) է. ար. Միզատաւ, *մեզաման (հի-ւանդի). Ս. կաթսրակ. (սրբ. է-ուս-րէ)։ Ce malade demande l'—. Des urinaux en porcelaine։

Urine (իւրին') է. իթ. Մէզ. Ս. գազ. Ս. Ջրվոթ. Ս. Ջրհեղ. Ս. շեռ։ — épaisse, chargée, trouble, claire, sanguinolente. — briquetée. Միզ ազիւսագոյն։ Le sé-diment de l'—. Rétention d'—. Retenir son —։

Uriner (իւրինե) բ. ն. Միզել. Ս. գազել. Ս. Ջրհե-ղել. Ս. Ջրվոթել. Ս. շռել. (ասի պհիւանգաց)։ Il urine abondamment, bien։ (Տես Pisser)։

Urineux, euse (իւրինո, իօզ) ած. 1. *Միզային։ Abcès —։ || 2. *Միզահոտ։ Odeur urineuse։

† **Urinoir** (իւրինուար) է. ար. *Միզանոց, *մեզատան (ի փողոցս, ի հասարակաց տեղիս)։ Տես Pissoir, 1.

Urique (իւրիք) ած. *Միզական (թթու. ըստ տարբ-բագիտաց)։

Urne (իւրն) է. իթ. 1. Անօթ ինչ Ջրոյ (առ նախ-նիս). սափոր. թաղիկ։ || 2. Անօթ յորում պահէին նախնիքն զսկիւռն մեռելոց. սափոր. *աճնեռնակալ սափոր։ — cinéraire. Dans cette — sont les cendres du grand Pompée։ || 3. Անօթ քուէից (առ նախնիս). սափոր։ || 4. Տուփ քուէից (առ մեզ). *քուէտուփ։ L'— du scrutin։ || 5. *Սափորակ (մանանոց, ըստ անկագիտաց)։

† **Uroscopie** (իւրոսքոփի) է. իթ. Գննութիւն, գնոու-թիւն մեզի։ [կամ կուասանաց. ուրասէնան։

Ursuline (իւրսիլին') է. իթ. Անուն հաւատաւորաց

Digitized by Google

†— ɣե. Վ՚անք ուրսուլեան կուսանաց։ Nous allâmes aux Ursulines։

Urticaire (ը-ռ-տիկ-ԷՌ) է. եէ. Եւացուցանել խոցուածոց ի վերայ մորթոյ իբրև ի խոյթուածոց եղջիւր [ortie] (բժշկ.)։

Urtication (ը-ռ-տիկ-ս-իոն) է. եէ. Զգեկանք գալոյ եղջիւրք առ ի գրգռել զմորթն. *եղջիւրացուցանել։

Urticées (ը-ռ-տի-Է) է. եէ. ɣե. Ազգ ինչ անկոց. *եղջիւրակերք. *եղջիւրազգիք։

A. **Us** (ը-ս, բաս Ակագիմիայ. ը-ս, բաս Լիտրէի) է. ս. ɣե. Սովորութիւնք. կարգք։ Garder les us et coutumes։

B. **Us** (ը-ս) է. ս. Un savant en us. Իմաստասէր որ խոսան ի խուսան ի մէջ առնու վկայութիւնս ի հնամոյեցի մանուագրաց. *լատինագէտ իմաստասէր։

† **Usable** (ը-զ-ապլ) ած. Դիւրամաշ. մաշելի։

Usage (ը-զաժ) է. ս. 1. Վարելի իւիք. վար. վարուն. պէտք. *կիրարկութիւն։ Le bon, le mauvais — des richesses. Des livres à l'— des collèges. Mettre en —, Faire —. Ի վար, ի կիր արկանել. (պաշ. գործածել)։ ‖ 2. Գիտանութիւն. օգտակարութիւն։ Un talent d'un grand —։ ‖ 3. Վարելութիւն իրաց ինչ որ սեղհականի և այլոյ (բաս իրաւագիտաց). *կիրարկութիւն։ En vendant sa bibliothèque, il s'en est réservé l'— sa vie durant։ ‖ 4. Իրաւունք հատանելոյ փայտ յանտառէ կամ արածելոյ զանասունս։ ‖ 5. Սովորական կիրարկութիւն բառից. սովորութիւն։ Cette expression n'est pas du bon —։ ‖ 6. Սովորութիւն. սովորոյթ. կարգ. օրէնք. ընդունելութիւն։ Les usages reçus. Suivre l'—. Selon l'—. Որպէս օրէն է։ ‖ 7. Ասանձին սովորութիւն։ Il a l'— de dîner de bonne heure։ ‖ 8. Ընդհանրութիւն. ահեղհանութիւն։ Les peuples qui n'ont pas l'— des lettres։ ‖ 9. Կիրթ ծանօթութիւն. հմտութիւն։ Des ministres formés par un long —։ ‖ 10. Ցեղեկութիւն սովորութեանց աշխարհի, ընկերութեան. *կենցաղագիտութիւն։ L'— du monde, de la vie. Manquer d'—։

—ɣե. Վառեանք եկեղեցական պաշտամանց (որպիսի են ժամագիրք, պատարագամատոյց, մաշտոց, այլովքն համ. գիրք)։

Usager (ը-զաժե) է. ս. Որ ունի իրաւունս հատանելոյ փայտ յանտառէ կամ արածելոյ զանասունս։

Usance (ը-զանս) է. եէ. 1. Սովորութիւն. (վ.)։ L'— du pays։ ‖ 2. Եբեմնօրեայ ժամանակակէտ կամ պայմանաժամ (հատուցման փոխանակագրի)։ Il a une lettre sur un tel à —։

Usant, ante (ը-զան, անթ) ած. Վարող. *կիրարկու. (բաս իրաւագիտաց)։ Majeur — et jouissant de ses droits։

Usé, ée (ը-զե) անց. գործ. 1. Մաշ. մաշեալ։ Un habit —։ ‖ 2. (ը-ռ-բ.) Մաշեալ. հիւծեալ. տկարացեալ։ C'est un homme —։ ‖ 3. Անզեհանացեալ։ Ce cheval est —, a les jambes usées։ ‖ 4. (ը-ռ-բ.) Թաթշամեալ. բթեալ. չկիզեալ։ Un cœur —։ ‖ 5. (ը-ռ-բ.) Հին և մաշ. (պաշ. ծերասած)։ Une pensée usée։

User (ը-զե) բ. ն. 1. Մաշել. ազատել։ J'use beaucoup de charbon, d'huile։ ‖ 2. Մաշել. հնացուցանել. ազատկանել։ Les enfants usent beaucoup d'habits et de souliers։ ‖ 3. (ը-ռ-բ.) Մաշել. ծախել։ Il a usé sa vie au service de son pays։ ‖ 4. (ը-ռ-բ.) Ազկանել ի զբաղութենէ. հատանել զյժէն. ակտարացուցանել. մաշել. (պաշ. ուժահատել)։ Rien n'use tant un homme que les excès. — ses yeux à force de lire. Վատել աչաց ի բազում ընթերցանել։ (պաշ. աչքերուն լոյսը պակսեցնել, պակսել)։ ‖ 5. Մաշել։ Le pavé use le fer des chevaux։ ‖ 6. Մաշել. ծախել. սատել. վատնել. (բաս վիրաւորելոյ)։ (Որ և Consumer)։ Poudre pour — les chairs։ ‖ 7. (ը-ռ-բ.) Ընդազգացուցանել։ La jouissance use l'amour։

= է. ս. Տեղութիւն. (պաշ. գիմացկունութիւն)։ Cette étoffe, ce drap est d'un bon —. Cet homme est bon à l'—. (ը-ռ-բ. և ընդ.) Որչափ ընդելանաս կամ կենակից լինի որ ընդ առնդ, այնչափ առատել յարգել զնա։

= բ. ն. Վարել, պաշտել (իւիք). ի կիր, ի վար արկանել. ի գործ արկանել, ածել. (պաշ. գործածել)։ — de remèdes. — de menaces, de prières, de finesse. — bien de quelque chose. Ի բարիս, ի բարւոյ իրս պաշտել իւիք. (պաշ. ազէկ բանի գործածել)։ — mal de quelque chose. Ի չար պաշտել իւիք. Չարաչար ընդգէլանել իւիք. Չարաչար վարել. խառնաւատ առնել. զեղծանել։

— En — avec quelqu'un. Վարել, գնալ ընդ սմիք։

= S'—. բ. ս. Մաշիլ. Հնանալ։

Usine (ը-զին՚) է. եէ. †1. *Զբաղարժ, **Լրագործ մեքենայ։ ‖ 2. Գործարան. (արպիսի են գաբրենց, թղիագործարան, մանարան [filature], ազօրիք)։

Usité, ée (ը-զիթե) ած. Սովորական. ի սովորութեան։ C'est une chose fort usitée. Un terme peu —. Խորհ բառ։ [գ.տց. *բրբմնիկ։

† **Usquebae** (ը-սքէպէ) է. ս. Ըմպելի ինչ Սկովտիա.

Ustensile (ը-սթէնսիլ) է. ս. 1. Անօթ, ապուռ, կազմած (խոհանոցի)։ ‖ 2. Անօթ. գործի։ Les ustensiles du jardinage. Les ustensiles aratoires։

Ustion (ը-սթիոն) է. եէ. 1. Այրուած. կիզուած։ L'— des corps morts։ ‖ 2. Շրջինչ ի մնիկը (զգայութիւն ինչ, բաս տարբագիտաց)։ ‖ 3. Խարուած. խարան։

Usucapion (ը-զու-կ-պիոն) է. եէ. Իրաւունք տասանուղ կամ սեղհականելոյ զիչս ինչ, զոր խազազութեամբ ի վար արկեալ է սրտաք զամս ինչ սահմանեալս յօրինաց. *իրաւակալութիւն։ [usuels. Langage —։

Usuel, elle (ը-զու-էլ, էլ՚) ած. Սովորական։ Meubles

Usuellement (ը-զու-էլ՚-ման) ս. Սովորաբար. ստահատակ։ Cela se dit —։

Usufructuaire (ը-զու-ֆրուգ-ք-ուԷր) ած. Վայելելոյ ի պազոյն։ Le douaire des femmes est un droit —։

Usufruit (ը-զու-ֆրուի) է. ս. Վայելումն պազոյ կամ մորից, եկամտից. (բաս իրաւագիտաց)։

Usufruitier, ière (ը-զու-ֆրուի-ԷՌ, ԷՌ) է. Վայելող պազոյ, մորից կամ եկամտից։ Le propriétaire et l'—։

Usuraire (ը-զու-ռԷր) ած. Վաշխական։ Intérêt —. Prêt —. Վաշխառուբիւն. վաշխատոզութիւն։

Usurairement (ը-զու-ռԷր-ման) ս. Վաշխով. վաշխառուբեամբ։

Usure (ը-զիւր) է. եէ. †1. Շահ արծաթոյ. տոկոսիք. փսխորդի։ ‖ 2. Անիրաւ տոկոսիք. վաշխ։ Grosse —. Prêter à —. Տալ արծաթի վաշխիւ. վաշխել։ Rendre, payer avec —. (ը-ռ-բ.) Տոկոսիւք հատուցանել։ ‖ 3. Մաշուածն (հանգերձից, կարասեաց). (ընդ.)։

Usurier, ière (ը-զիւ-րիէ, իէր) է. Վաշխառու. վաշխակեր. վաշխատոզող. վաշխամիտ. տոկոսառ։ Infâme —. Vieil —. Il fut condamné comme —։

Usurpateur, trice (ը-զիւր-բ-թէր, թրիս) է. Յափշտակիչ։ L'—, l'usurpatrice du trône։

Digitized by Google

Usurpation (ւ-վ-բ-ա-սիո) ե. էթ. Յափշտակութիւն։ L'— de l'autorité souveraine։ [գահակա։

† **Usurpatoire** (ւ-վ-բ-ա-թուար) ած. Յափշտակո-

Usurper (ւ-վ-բե) բ. ն. 1. Գրաւել բռնութեամբ կամ նենգութեամբ. յափշտակել. շորթել. յինքն առնել. յինքն, ի՛ւր վաստկել։ Il n'était pas héritier de la couronne, il l'avait usurpée։ ‖ 2. (փոխ.) Յափշտակել. շորթել։ — la réputation, l'estime։

Ut (ւ-թ) ե. ար. Ա-ձայնի խազ եւրոպական երաժշտութեան։ En solfiant on remplace généralement ut par do։

† **Utéralgie** (ւ-թե-ալ-ժի) ե. էթ. Ջղայնի ցաւ արգանդի. արգանդացաւութիւն։ (Տես և † Hystéralgie)։

Utérin, ine (ւ-թե-ռէն, ին՛) ած. 1. Արգանդի. *արգանդային։ Affections utérines. Fureur utérine. տես Nymphomanie։ ‖ 2. Հայրմայրէ. հայրմրայնի. արգանդակից. առ ի մօրէ։ Frère —. Sœur utérine։ Ցայս միտս վաթի և գոյականօրէն. Les consanguins et les utérins։

Utérus (ւ-թե-ռուս) ե. ար. տես Matrice, 1.

Utile (ւ-թիլ) ած. Օգտակար. օգտաբեր. շահատար. պիտանի։ Cela est plus honorable qu'—. Être — à quelqu'un. Օգտակար լինել. ուժիք. լինել ուժիք պատճառ բարեաց։

— En temps —. Ի ատելութիւն ժամանակի։

= ե. ար. Օգտակար իր. օգտակարն։ Préférer l'honnête à l'—. Joindre l'agréable à l'—։

Utilement (ւ-թիլ-ման) ա. Ցօգուտ. օգտակարապէս. օգտաբար. պիտանութեամբ։ Employer le temps —։

† **Utilisation** (ւ-թիլի-զա-սիո) ե. էթ. Ցօգուտ ի կիր արկանելն։

Utiliser (ւ-թիլի-զե) բ. ն. Ցօգուտ արկանել. յօգուտ, ի շահ ի կիր արկանել. օգտակար առնել. օգտել։ Vous venez de bâtir, il faut — les matériaux qui vous restent։

Utilitaire (ւ-թիլի-թեր) ած. Ակրող օգտի հատարկաց. օգտատիրապետ. (առի զփիլիսոփայից ոմանց)։ L'école —։ Վարի և իրը ե. ար. Un —։

Utilité (ւ-թիլի-թե) ե. էթ. Օգուտ. օգտութիւն. օգտակարութիւն. շահ. պիտանութիւն։ — publique. Cela n'est pas de grande —։ [joue les utilités։

— յե. Երկրորդական դերը [rôle] (ի թատրոնի)։ Elle

Utopie (ւ-թօփի) ե. էթ. 1. Մտացածին երկիր բարեկեցութեան, բարօրութեան (զոր ներկապատկեր անգլիացին Թովմաս Մոր [Thomas More կամ Morus] ի մտաւորի իմիք իւրում)։ **Զբաղատան։ Chaque rêveur imagine son Utopie։ ‖ 2. (փոխ.) Մտացածին խորհուրդ. ցնորական առաջարկութիւն. **Եգիւմ։ De vaines utopies։

Utopiste (ւ-թօփիս-թ) ե. ար. Երազատես. բանգատուշղ. *ցնորամիտ։ Cet — n'a pas été corrigé par l'expérience։

= ած. 1. Բանգատուշղ. ցնորախօս։ Un écrivain —։ ‖ 2. Ցնորական։ Des doctrines utopistes։ [գիտաց)։

Utricule (ւ-թ-րիկ-ւ) ե. ար. Խորշ. (բոյս տնկա-

Uvée (ւ-վե) ե. էթ. Պարուրակ կամ առատ [tunique] ինչ ական. Ս. խաղողենի։

V

VAC

V (վե կամ վէ) ե. ար. Գրաններորդ երկրորդ նշանագիրը և երեսնևառաներորդ բազաձայն գաղղիական այբուբենիդ։

Va (վ) հրամայական Aller բայի. տես յ'Aller, A.

Vacance (վ-կան-) ե. էթ. Խափանուած, ունայնութիւն, գատարկութիւն (ամառոյ, պաշտամանն)։ Durant la — du saint-siège։

— յե. 1. Հանգիստ յատնանց (աշակերտաց դպրոցի). առուրք պարապոյ. *պարապուրդ։ Avoir vacances. Où irez-vous passer les vacances? ‖ 2. Շաբաթօրեայ, գատարկաւրեայ, հանգիստ (առնելոյ)։ Ցայս միտս վաթի և միւս բար. Un jour de vacance։

Vacant, ante (վ-կան, անդ) ած. 1. Գատարկ. առնոյն. պարապուրդ։ Il y a un appartement — dans cette maison։ ‖ 2. (փոխ.) Ընդունակ. ունայն. խափան։ Le saint-siège était —։

Vacarme (վ-կառմ) ե. ար. Աղաղակ մեծ. ազմուկ. ժխոր։ Il y a du — dans cette maison. Faire —։

Vacation (վ-կասիո) ե. էթ. 1. Պարապուրդ. արուեստ. (իր.)։ Quelle est sa —? ‖ 2. Գործարան. պատարան։ On paye tant aux experts pour chaque —։ ‖ 3. Վարձք. վարձք ատեց. կօշկակ։ (Տես և Honoraires)։ Les vacations d'un notaire։ ‖ 4. Խափանուած. ունայնութիւն. գատարկութիւն։ La — d'un bénéfice։

— յե. Շաբաթօրեայ, գործարան, հանգիստ (առնելոյ)։

Vaccin (վ-քսէն) ե. ար. ժահր [virus] (որով պատուաստուն զմարմինս առ ի պահպանել ի ծաղկէ ախտէ)։

Vaccination (վ-քսինա-սիո) ե. էթ. Պատուաստութիւն (մարմնոց)։

VAC

Vaccine (վ-քսի՛ն) ե. էթ. 1. Ժաղկէ ախտ (կովուց)։ ‖ 2. Պատուաստ, պատուաստութիւն (մարմնոց)։ Pratiquer, propager la —։

Vacciner (վ-քսինե) բ. ն. Պատուաստել (զմարմին)։ Faire — son enfant. Se faire —։

Vache (վաշ) ե. էթ. 1. Կով։ Garder les vaches. Étable à vaches. De la bouse de —. Le pis d'une —. Femme qui trait les vaches. Կին կովկիթ։ — laitière. Կաթնաբեր կով։ — à lait. 1. Կիտան կով։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Ինչ մի շահաբեր. կիտան կով։ Ce plaideur, ce procès est une — à lait pour ce procureur։ ‖ 3. Ողնաուղ կամ գալարակ կաթնաւէտ. (ընդ.)։ Pleurer comme une —. Ա՛չափ արտասուել. (ընդ.)։ Le plancher des vaches. Ցամաք երկիր։ Il n'est rien tel, rien de tel, que le plancher des vaches. (—ա։) Ցապահովագոյն է քան ծովագնաց լինել։ Prendre la — et le veau. (—ա։) Կին ածել զաղջիկ յղացեալ յայլմէ. առնուլ միանգամայն զկովն և զորթ։ Bonhomme, garde ta —. (—ա։) Ա՛յր դա, զգոյշ լեր գուցէ խարեացիս։ Parler français comme une — espagnole (այսինքն comme un Basque espagnol). (փոխ. և ընդ.) կարի խիճ յոսի խօսել զլեզու գաղղիերէն։

‖ 2. Մի՛ս կովու. Ս. կովենի միս։ Manger de la — enragée. (փոխ.) տես յ'Enragé, 2. ‖ 3. Կաշի կովու. արկաւանդիրի. արկաւանդ կաշի. Ս. կովենի։ — de Russie. Acheter une —, deux vaches։ ‖ 5. *Պորտապատ ատկառի (կառաց)։ Mettez ces habits dans la —։

Digitized by Google

— Chou- —. Ագռ ինչ կաղամբի՝ որոյ տերևովք կերբակերին պաճարք [bestiaux]. *կովակաղամբ։

† — Blé de —. տես ի Blé.

Vacher, ère (վաշե, ր) ի. կովարած. անգիտորդ։

Vacherie (վաշըի) ի. իթ. Գոմ կովուց. *կովանոց։ Faire rentrer les vaches dans la —։

Vacillant, ante (վասիլան, անթ) ած. 1. կիսացեալ. կիսատ. դեգերկատ. գողդոջուն։ Genoux vacillants. Lueur vacillante։ || 2. (փոխ.) Անհաստատ. զգրփոփուն. խարխուլ։ Santé vacillante։ || 3. (փոխ.) Վարանեալ. երկմիտ. յոզդոզդ։ Esprit —։

Vacillation (վասիլասիօն) ի. իթ. 1. Տատանումն. դեգերումն. գողդոջումն։ La — d'une barque, de la lumière։ || 2. (փոխ.) Վարանք. երկմտութիւն. անհաստատութիւն։ — dans les opinions։

Vaciller (վասիլե) բ. ն. 1. Գողդոջիլ. գանգատիլ. դեգերիլ. երերիլ։ La main lui a vacillé. Une lumière qui vacille։ || 2. (փոխ.) երկբայանալ. երկմտիլ. վարանիլ. տարակուսիլ. ծփիլ (ի խորհուրդս)։ Cet homme vacille toujours։ [La — de l'estomac։

Vacuité (վակիութե) ի. իթ. Դատարկութիւն. (խոլի)։

Vade (վադ) ի. իթ. 1. Գումար արծաթոյ որով ակրանաւք ոք գնատէն (ի խաղս ինչ քարտախտ). հրատէր։ La — est de cent francs։ || 2. (փոխ. և ընդ.) Պատճառ. բաժին. (խոլի)։ Dans cette affaire chacun est pour sa —։

Vademanque (վադմանգ) ի. իթ. Նաւագումն դրամագլխոյ (արկեզ աերզանաւորի). (վլ.)։

Vade-mecum (վադե-մեքում) ի. ար. Ինչ մի զոր առանի կամ կրէ ոք ընդ իւր առ որովրարար. ընկերք անբաժան։ Ce petit livre et mon —։ (Թարգմանեի ի լատինոյն Եր ընդ ես)։ [(տախտակամածի նաւուց)։

† **Vadrouille** (վադրուլ) ի. իթ. Բրդեայ կիպկիպ

Va-et-vient (վա-է-վիէն. ամենեք հնչին վադվիէն) ի. ար. 1. երթևեկիկ մեան (մեքենայի խրիք)։ || 2. երթևեկութիւն. (ընդ.)։ Il y a dans cette maison un — continuel։ || 3. փոքրիկ գետանուռ (առ անցանել յայնկոյս)։ || 4. Զուան երթևեկութեան (ի մէջ նաւու և ցամաքի)։ L'équipage put gagner le rivage au moyen d'un —։

Vagabond, onde (վագոպո, օնտ) ած. 1. Շրջող. շրջագնաց. թափառական. երերեալ։ Homme —. Peuple —։ || 2. (փոխ.) Անկարգ. մոլորական. շրջմոլիկ. ընդվզրայած. բազմայածեան։ Esprit —. Imagination vagabonde։

= ի. 1. Շրջող. շրջագնաց. թափառական։ || 2. թափառական. ընդվզրայած. ընդվզրագնաց. գաւառկոյած. *գաւառկաշրջիկ։ C'est un —. Les fainéants et les vagabonds։

Vagabondage (վագոպոտաժ) ի. ար. թափառականութիւն. ընդվզրայածութիւն։

Vagabonder (վագոպոտե) բ. ն. թափառիլ. թափառ շրջիլ. գվզրգ գալ. (ընդ.)։

Vagin (վաժին) ի. ար. Խողովակ կամ փող որ առանի յարգանդն. *ներքնափող։

Vaginal, ale (վաժինալ, ալ) ած. 1. Պատեհնաձև. (բառ անգամագիտաց)։ || 2. *Ներքնափողային։ Membrane vaginale. Ligaments vaginaux։

† **Vaginite** (վաժինիթ) ի. իթ. Տաղ կամ բորբոքումն ներքնափողոյ (բառ բժշկաց). *ներքնափողատաղ։

Vagir (վաժիր) բ. ն. Ձայնել (իբրև զմանուկ նորածին)։

Vagissant, ante (վաժիսան, անթ) ած. Ձայնող։

Vagissement (վաժիսման) ի. ար. Ձայն, լացումն (նորածին մանկան)։

A. **Vague** (վակ) ի. իթ. Կոհակ. ալիք։ De grandes vagues. Il fut englouti par les vagues։

B. **Vague** (վակ) ած. 1. Անգործ. խոպան. խոփան։ Terres vaines et vagues։ || 2. Անիզը. անուհմանն։ Lieux, espaces vagues։ || 3. (փոխ.) Անին. ընդունայն. վայրապար։ Des oppositions vagues et en l'air։ || 4. (փոխ.) Անորոշ. անկայուն. **տարաւամ։ Pensées, désirs vagues։ || 5. Օդային. օդագոյն. անօսր. (բառ նկարչաց)։ Une couleur, une lumière —։

= ի. ար. 1. Ընդայն տարածութիւն։ Le — de l'air. Se jeter, se perdre dans le —. (փոխ.) Օգտրանալ, անհաստատաց խօսել։ || 2. (փոխ.) Անորոշութիւն. անկայունութիւն։

C. **Vague** (վակ) ած. 1. Ցածածկան. (—լի. պլըպլոզ)։ Des douleurs vagues։ || †2. Ճզճզիկն, թաւփաս (ջղի, բառ անգամագիտաց)։ Nerf —։

Vaguement (վագման) ի. Անորոշ, անկայուն, **տարաւամ՝ ինն օրինակաւ, երկանակաւ։

Vaguemestre (վագմէսթրէ) ի. ար. 1. Պալատ [officier] որ ունի զհոգ կամ զվերակացութիւն տղոյն [équipages] բանակին. *տաղտապետ։ || 2. *Նաւանկատեսչի, *թղթատեսչի (զօրաց)։

Vaguer (վակե) բ. ն. 1. Ցածել այսր և անդր. յածեալ, սահեալ շրջիլ. թաւփաս ել։ — par les chemins, par les champs։ || 2. (փոխ.) Ցածել կածել (մտաց, խորհրդոց)։ Laisser — ses pensées։

Vaillamment (վայլաման) ի. Քաջապէս. արիաբար։ Il a — combattu։

Vaillance (վայլանս) ի. իթ. †1. Աքժէք. (ոնուէր)։ || 2. Քաջութիւն. արուրթիւն. քաջասրտութիւն։

A. **Vaillant, ante** (վայլան, անթ) ած. Քաջ. արի. քաջասիրտ. աւժգնասիրտ. արտեայ. կորովի։ Un — capitaine. C'est un peuple —։

B. **Vaillant** (վայլան) ի. ար. Ինչք. գոյք. *գրամագլուխ. (ընդ.)։ Il a mis tout son — à cette terre։ Վարի և մսկբայօրէն. Il n'a plus rien —. Il n'a pas un sou —. Զունի և ոչ մի փող, և ոչ մի գանգ։

Vaillantise (վայլանթիզ) ի. իթ. Գործ արուրթեան. նահատակութիւն. (ընդ.)։ Il raconte ses prouesses, ses vaillantises։

Vain, vaine (վեն, վէն) ած. 1. Խոփան. ունայն. դատարկ։ Terres vaines et vagues։ || 2. (փոխ.) Ունայն. սին. չքնաղ։ Une vaine ombre. Éloquence pompeuse et vaine։ || 3. Անշահ. անպէտ. սնդիկ. ընդունայն. նանրական։ Vains plaisirs. Tout est — en l'homme։ || 4. Ընդունայն. անառակ. զուր։ Faire de vains efforts. Զուր ջանս ջանալ. զգրգոյն, ընդվզրայեան լինիլ։ || 5. Զուր. վայրապար. անառակ. խոլ. խոլական։ Espérance vaine. Une vaine crainte։ || 6. Ունայնապարծ. զրպարտիչ. անապարծ։ C'est un homme fort —. Vaine gloire. տես ի Gloire, 4.

= En —. Ար. ած. ի զուր. ի նանիր. ընդունայն. ընդվզրայ. վայրապար։ Travailler en —. Զուր, ընդունայն աշխատիլ. զրպարտեան, զրպարտասակ, անպարտասակ լինիլ։ Prendre, proférer le nom de Dieu en —. Առնուլ զանուն Աստուծոյ ի վերայ անառակաց։

Vaincre (վէնքրէ) [Je vaincs, tu vaincs, il vainc, nous vainquons, vous vainquez, ils vainquent. Je vainquais. Je vainquis. Je vaincrai. Que je vainque. Que je

Digitized by Google

vainquisse. Vainquant. Vaincu, ue.] բ. ն. 1. Յաղթել. պարտել։ —les ennemis։ Այն եւս անխնգիր. Il faut — ou mourir։ ‖ 2. Յաղթել. յաղթահարել։ —quelqu'un à la course, dans la dispute։ ‖ 3. Յաղթել. գէր ի վերոյ լինել. դէմ. անցանել. զանցանել. գերազանցել։ —les autres en générosité։ ‖ 4. Յաղթել. նկուն առնել։ J'ai vaincu sa résistance։ ‖ 5. Յաղթել. նուաճել. կարճել։ — sa colère, son ambition։

—Se laisser —. Յաղթիլ։

— Se —. բ. ա. Յաղթել անձին իւրում. կարճել զիւր կարիս։ Se — soi-même։

Vainement (վէնման) մ. ի զուր. ընդունայն. վայրապար։ Il a travaillé — et sans fruit։

Vainqueur (վէնգէօր) է. ար. 1. Յաղթող. յաղթական։ Alexandre fut — des Perses. Entrer en — dans une ville. Le — de Pharsale։ ‖ 2. Յաղթող. գերապար. յաղթի։ Être — à la course, à la lutte։

— ած. ար. Յաղթական. յաղթական. յանձնապաստան։ Prendre un air —, des airs vainqueurs։

Vair (վէր) է. ար. Ս. Մուշտակ ի մորթոյ հիւսիսական սկիւռի. (վ. այժմ սով Petit-gris)։

A. **Vairon** (վէռն) ած. 1. Որոյ ծիաճան [iris] ականն ապիտակածիր է։ Ce cheval, cet homme a l'œil —։ ‖ 2. Որ ունի աչս այլագոյնս. *այլաչեայ։ [տես Goujon, A.

B. **Vairon** (վէռն) է. ար. 1. Չինիկ ինչ գետոց։ ‖ 2.

Vaisseau (վէսօ) է. ար. 1. Անօթ. սնամն։ — de terre, de bois, d'argent։ ‖ 2. Նաւ։ (Գր. Մագիստրոս տասագետ է եւս կարկատուն անօթի)։ — de guerre. Զաւրազմիկ նաւ. *մարտանաւ։ La poupe, la proue d'un —. L'avant, l'arrière d'un —. Lancer un — à l'eau։ ‖ 3. (է.-բ.) Նաւ. լաստափայտ։ Conduire, diriger le — de l'État։ ‖ 4. Նիւթքին ընդարձակութիւն (եկեղեցւոյ, սրահի). ընդունարան։ Cette église est un beau —։ ‖ 5. Անօթ. խողովակ. առու. (ի մնջմին)։ Vaisseaux sanguins, capillaires։ ‖ 6. Խողովակ, փող (անկաց)։

Vaisselle (վէսէլ) է. իէ. Անօթք, սպասք (սեղանոյ, պնակք, սկաւառակք, սկուտեղք)։ — d'or, d'argent, de cristal. Laveur de —։

Val (վալ) է. ար. Ձոր. հովիտ։ Ըստ Ակադեմիոյ՝ վալ եւ հովիտ յանուանս տեղեաց. L'église du Val-de-Grâce. այլ են մեծատեսակիքը որ տան Val փոխանակ Vallée. "Le val était désert, l'ombre épaisse." v. HUGO.

— յէ. Vaux. Վարի եւ ի բանն Par monts et par vaux. տես ի Mont. Նոյնպէս եւ յանուանս տեղեաց. Les vaux de Cernai։ Շարտարապետութ ճանապարհոյ տան այժմ եւ †Les vals։

Valable (վալաբլ) ած. Վաւեր. վաւերական. ընդունելի։ Cet acte n'est pas —։

Valablement (վալաբլման) մ. Վաւերական օրինակաւ. ըստ օրինի. *վաւերապար։ [հին է [dentelle]։

Valenciennes (վալանսիէն') է. իէ. Ազգ ինչ ժա.

† **Valentinianisme** (վալանթինիանիզմ) է. ար. Ազանդ վալենտինեանցւոց (յ'ՐՔ դարու. քրիստոնէութեան)։

† **Valentiniens** (վալանթինէն) է. ար. յէ. Վազենտինեանոց. վալենտինեանոք. վալենտինեանականք։

Valériane (վալերիան') է. իէ. Տունկ ինչ՝ սիրելի կատուոց եւ պիտանի ի բժշկութիւնս. Գ. կատուի դեղ. Գ. կատուի խոտ. Գ. կատուակծկուն։ (կոչ եւ Cataire)։

Valet (վալէ) է. ար. 1. Ծառայ. սպասաւոր։ — d'écurie. Il récompense mal ses valets. — de chambre. Սենեկապան։ — de pied. Ծառայ որ երթայ ի հետեւս զկնի թագաւորի, իշխանի. ոտնկայ. հետեւոտ. ըստհոտ։ ‖ 2. Սպասուկ, պատանեակ (ի խաղս քարտիսի). պոճ։ — de cœur, de carreau, de pique, de trèfle։ ‖ 3. **Ծոյն. ծոց (ինքնափակ դրան)։ ‖ 4. Հաստատուն, նեցուկ (հայելւոյ)։ ‖ 5. Գործի որով կահագործք [menuisier] պինդեն զիայս կամ զսահոտակ. *փայտակալ։

Valetage (վալէթաժ) է. ար. 1. Ծառայութիւն. (վ.)։ ‖ 2. (է.-բ. և ընդ.) Ծառայական կամնակատարութիւն. ընթող. արբանեկութիւն։ Son — me fatigue։

Valetaille (վալէթայ') է. իէ. Բազմութիւն, խումբ, ամբոխ ծառայից. ծառայորեաք։ [հին վիրաբերութիւն։

Valet-à-patin (վալե-ա-բատէն) է. ար. Ոտնակիք

Valeter (վալէթէ) բ. ն. 1. Ծառայաբար եւ վասն անձին շահու արբանեկել. ընթել. առրկել. (ընդ.)։ C'est une âme basse, il n'a fait que — toute sa vie։ ‖ 2. Աշխատ լինել. տառապել. (ընդ.)։ Il m'a fallu — trois ans pour obtenir un emploi։

Valétudinaire (վալէթիտինէր) ած. և է. Հանապազահիւանդ. Ս. վատառողջ։

Valeur (վալէօր) է. իէ. 1. Զօրութիւն. քաջութիւն. արութիւն. կորովութիւն։ Être rempli de —. Il a conquis plusieurs provinces par sa —։ ‖ 2. (է.-բ.) Աժէք. գին. արժէք. *արժողութիւն։ Il faut que vous me rendiez mon cheval, ou la —. Cela doit avoir une énorme —։ ‖ 3. *Աժէքաւոր։ Valeurs cotées à la bourse. — reçue. Համաչափ գումար կամ արժէք ընկալեալ։ — en compte. Համաչափ գումար ի հաշուի։ ‖ 4. Զօրութիւն (երաժշտական խազից)։ La — d'une blanche est le double de la — d'une noire։ ‖ 5. Կարեւորութիւն. յարգ։ Attacher de la — à quelque chose։ ‖ 6. Բան զօրութիւն (բառից). ճիշդ նշանակութիւն։ Connaître la — des termes dont on se sert։

— La — de. Գրեթէ. գոգցես. իբրեւ. հազիւ. (ընդ.)։ Nous avons fait en nous promenant la — de deux lieues. Il n'a pas bu la — d'un verre de vin։

Valeureusement (վալէօրէզման) մ. Քաջութեամբ. արիաբար։ Il a combattu —։

Valeureux, euse (վալէօրէ, էօզ) ած. Քաջ. քաջասիրտ. արի. ազնասիրտ. կորովի։ C'est un homme —։

Validation (վալիտասիօն) է. իէ. *Վաւերացուցումն. *վաւերագործութիւն։

Valide (վալիտ) ած. 1. Ողջանդամ. զօրաւոր։ Mendiants valides։ Յայս մխոս վարկ եւ իբր է. Dans cet hospice, il y a tant de malades et tant de valides։ ‖ 2. (է.-բ.) Վաւեր. վաւերական. հաստատուն։ Cet acte n'est pas —։

Validé (վալիտէ) է. իէ. La sultane Validé. Մայր սրքայի Տաճկաց. *արքայամայր տիկին. (արբ. վալիտէ, Մինիչ, մայր)։ [կաս. *վաւերաբար։

Validement (վալիտման) մ. Վաւերական օրինակաւ

Valider (վալիտէ) բ. ն. Վաւերական գործել. *վաւերացուցանել։ —, faire — un contrat։

Validité (վալիտիտէ) է. իէ. Վաւերականութիւն. ոյժ. զօրութիւն։ La — des sacrements dépend de . . .

Valise (վալիզ) է. իէ. Պայուսակ։ Mettre des hardes dans une —. Ouvrir, fermer une —։

Valisnère կամ **Valisnérie** (վալիսներ, վալիսների) է. իէ. Տունկ ինչ ջրային։ La — croît dans l'Europe méridionale et dans toute l'Asie։

Digitized by Google

Valkyrie (վալկիւ-ի) ֆ. իթ. Անուն երից առասպելական կանանց որ առանձին յարգասիրութիւնն Ոդինեայ [Odin] զդիւցազունս անկեալս ի մարտի (ըստ սկանդինաւեան դիցաբանութեան). *վալքիրուհի։

Vallaire (վալէր) ած. իթ. Couronne —. Պատկ զոր ապային Հռովմայեցիք այնմ որ նախ մտանէր ի զակիչ [retranchements] թշնամեաց. պատուհշական պատկ։

Vallée (վալե) ֆ. իթ. 1. Լերանցամիջ. լեռնամիջ. լեռնանօթ. ձոր. ծործոր. հովիտ։ Descendre dans la —. Un torrent qui tombe dans une —. La — de Tempé. La — de larmes, de misère. Հովիտ արտմնութեան. արտմնական հովիտ. հովիտ վշտաց և հեծութեան. ան և մնալ կեանքս. Ս. առաքնաւորս։ — de Josaphat. Զորն, լեռնաձորն ցովսափատու. ձորն գատաստանաւոր. (ըստ Գրոց սրբոց)։ ‖ 2. Ընդարձակ երկիր զափառիք գետոյ. *գետահովիտ։ L'Égypte est la — du Nil. La — de la Loire։

Vallon (վալ) ֆ. ար. Ձորակ. ծործորակ։

† **Vallonée** (վալնե) ֆ. իթ. Պատիճ [capsule] խոզկաղնոյ [gland]։

Valoir (վալուար) [Je vaux, tu vaux, il vaut, nous valons, և այլն. Je valais. Je valus. Je vaudrai. Vaux, valez. Que je vaille, que nous valions, que vous valiez, qu'ils vaillent. Que je valusse. Valant. Valu, ue.] ֆ. ն. 1. Արժել։ Je sais ce que vous valez, et ce que je vous dois։ Աւր և վերայ. Personne ne donnait un avis qui valût le sien. N'avoir rien qui vaille. Զունել ինչ պիտանացու։ Ce libraire n'a jamais rien qui vaille. (ած. Ա.յս գրավաճառս քով անպիտան գրքեր միայն կը գտանին)։ Ne faire rien qui vaille. ցառի, անպիտանս գործել։ Cette chose ne vaut rien. Չէ ինչ իմիք պիտանացու. անպիտան է։ Cela ne vaut rien. 1. (ած. Ա.յս բանս ինքնաստկար է)։ ‖ 2. (ած. Ա.յս ապրելի ինչան չէ)։ ‖ 3. Լինել գնոյ. արժել։ Cette étoffe vaut cinq francs l'aune. — son pesant d'or. Լինել ապնիւ, պատուական։ Cela ne vaut pas le diable, ne vaut pas un sou, ne vaut pas tripette. Զարժէ ինչ. չարժէ և ոչ գանդ մի։ ‖ 3. Արժանի լինել։ "La gloire de mon nom vaut bien qu'on la retienne." CORN. *Don Sanche*, v, 6. ‖ 4. Բերել շահ, պատուղ։ Cette terre vaut tant։ ‖ 5. Արժել. զօրել. նշանակել։ L'M en chiffre romain vaut mille։

— mieux. Լաւագոյն, ապնաւագոյն, նախամեծար լինել։ Chien en vie vaut mieux que lion mort. (առած.) Շուն կենդանի լաւ է քան զառիւծ մեռեալ։ Un tiens vaut mieux que deux tu l'auras. (առած.) տես ի Tenir, ֆ. ն. 1. Il vaut mieux. Լաւ է. լաւագոյն է. բարւոք է։

— Faire — quelqu'un. Պատուական, մեծարոյ ընծայեցուցանել զոք։ Faire — une chose. 1. Ապրանքան առնել (զիշխանութեանն)։ ‖ 2. Գնդեցկագոյն, ապնաւագոյն երևեցուցանել։ ‖ 3. կարևոր ընծայեցուցանել. յարգուն ցուցանել։ ‖ 4. Առաջի առնել. ընդդէմ դնել։ Faire — une objection contre quelqu'un. Faire — sa marchandise. տես ի Marchandise, 1. Faire — son argent. Ցարգել, ի շահ ածել, շահեցուցանել զարծաթ իւր. (ած. իւր առաջ զանեցնել)։

— Se faire —. 1. Մեծարոյ ընծայեցուցանել զանձն. պաշտպան կալ իրաւանց իւրոց։ ‖ 2. Ցոչգոյն իւր մեծարանել. ուռոյն պանծալ։ C'est un fanfaron qui veut se faire —։

— ֆ. ն. Ժառանգեցուցանել. բերել. հայթայթել. նօթեմել. մատուցանել. գրեցուցանել։ Cette bataille lui a valu le bâton de maréchal de France. Que lui a valu son ambition, sinon de le rendre odieux? Cette action ne lui a valu que de la honte. Les reproches que cette faute vous a valus. Ըստգտանիքն զոր վրիպակս այս երևիր ձեզ։

— À —. ի հաշիւ։

— Vaille que vaille. Ած. ած. 1. Ա.յսպէս և այնպէս. (ած. տանկ նանկ)։ Enfin, vaille que vaille, l'ennemi se soumet։ ‖ 2. Որպէս զնարդ և իցէ. (ած. ինչ ըլլայ ըլլայ)։ Prenez sa promesse vaille que vaille։ Ցայս միտս տուր և.ս Tout coup vaille։

= Valant. Որ արժէ. գնոյ։ Un diamant — mille écus։

Valorem (ad) (ատ վալորէմ) Ած. ած. Ըստ արժէից (վաճառացն)։

Valse (վալս) ֆ. իթ. 1. Շրջադարձ կաքաւք (եռամեանակ կամ երկամեանակ)։ Danser une —։ ‖ 2. Նուագ, եղանակ շրջադարձ կաքաւից։ Jouer une —։

Valser (վալսէ) բ. ն. Շրջադարձ կաքաւս կաքաւել։ Il ne sais pas —։ [քաւոյ։ Un bon —։

Valseur, euse (վալսէօր, էօզ) ֆ. Շրջադարձ կաքաւող։

Value (վալ) ֆ. իթ. Plus-—. 1. Աւաւել արժէ. գինք։ ‖ 2. Աւաւել բերք կամ արդիւնք (հարկաց)։ Moins-—. 1. Նուազ արժէգինք։ ‖ 2. Նուազ բերք կամ արդիւնք (հարկաց)։

Valve (վալվ) ֆ. իթ. 1. Պատնէիկ (անկոց)։ ‖ 2. Պատեան (խեցեմորթից). տիպ. կապ։

Valvule (վալվ-ուլ) ֆ. իթ. Դռնակ (սիօֆոց կամ խողովակաց մարմնոյ, ըստ անդամոգիտաց)։ Les valvules du cœur։

Vampire (վամփիր) ֆ. ար. 1. Ի.ակ կամ գիսակի մեռածին որ երևանի ի գիւրեզմանէ առ ի ծծել զարիւն ապրոց, կենդանեաց (ըստ անառի կարծեաց առաձին). արիւնածուծ հոգեգէշ։ ‖ 2. (փոխ.) Որ ծծէ զարիւն ժողովրդեան. զօշաքաղ. կեղեքիչ։ ‖ 3. Զղիկան [chauve-souris] ինչ մեծ. (Որ և Strige)։

Van (վան) ֆ. ար. Գործի ապրատհիւս [d'osier] առ ի զատանել զ.յարդ ի ցորենոյ. հատոր։

† **Vanadium** (վանէ-իւմ) ֆ. ար. Պարզ մետաղին ինչ մեռապատկան (ըստ ատրրագիտաց). *վանադիան։

Vandale (վանտա-ալ) ֆ. ար. 1. Անուն նախնի ժողովրդեան երկիր Գերմանացւոց. վանդալ. վանդալացի։ ‖ 2. (փոխ.) Աւերիչ գիտութեանց և ատերկիչ չինուածոց. վանդալ. բարբարոս. աշխարհաւեր։ C'est un —։

Vandalisme (վանտալիզմ) ֆ. ար. վանդալութիւն. բարբարոսութիւն։ Des actes de —։

Vandoise (վանտուազ) ֆ. իթ. Ապր ինչ ծածան [carpe] ձկան. *ափգածուկն։ (Որ և Dard)։

Vanille (վանիյ) ֆ. իթ. 1. Անուշահոտ և տեսակ համ պտուղ հասիմինոյ. *հասմինուկ։ La — fortifie l'estomac. Mettre deux ou trois vanilles dans une livre de chocolat։ ‖ 2. Ըմպելի ի պտղոյ հասմինոյ, յօդուց և ի շաքարէ. *հասմինոցի։ Un petit verre de —. Liqueur de —։ ‖ 3. Տունկ հասմինոյ. *հասմինկի։ ‖ 4. տես Héliotrope, 1.

Vanillier (վանիյէ) ֆ. ար. տես Vanille, 3.

Vanité (վանիթէ) ֆ. իթ. 1. Ոչնայնութիւն. ընդունայնութիւն. անառիք. նանրութիւն. սնձնութիւն։ L'Écriture dit: Vanité des vanités, et tout est —. Mépriser les vanités du monde։ ‖ 2. Ոչնայնամտութիւն. ընդունայնամտութիւն։ Il est plein de —. Flatter, blesser la

Digitized by Google

— de quelqu'un. Faire, tirer — d'une chose. Գործել. պանծանալ. յօրանալ. չփանալ։

— Sans —. Ած. — Զաւեմ առ անձնգովութեան, առանձինյարգութեան. առանց պարծելոյ. (աս. պարծենալ չբլլայ)։ Sans —, je ne crains pas mes concurrents։

Vaniteux, euse (վանիթո, թօզ) ած. և է. Ունայնամիտ. ընդունայնամտիս. (ընթ.)։

Vannage (վանաժ) է. ար. Հողմաւոր (ցորենոյ)։

Vanne (վան') է. էգ. Դուռն (ջրոյ ազօրեայց, ասհանոց [écluse])։ Lever, abaisser la —։

Vanneau (վանո) է. ար. Թռչուն ինչ բարձրաթռչուն որ ունի բրտուկ [huppe] անուն. *ազիկահաւ։ Le — n'est pas aussi bon à manger que le pluvier։

Vanner (վանէ) բ. ն. Հանել (ցորենան)։ — du blé, de l'avoine, de l'orge. Fourche à —. Գործի փայտեղէն ժանեւոր՝ որով հողմոյ առն ցորենն առ ի գառանիլ ի յարդէն. հեծանոց. Գ. հասլի։

Vannerie (վանըի) է. էգ. 1. *Եղէգնագործութիւն։ ‖ 2. Վաճառք կողովոց. կողովք։ [առկ [avoine])։

Vannette (վանէթ) է. էգ. Մանուկ (հանելոյ զվարդ)։

Vanneur (վանէօռ) է. ար. Հողիչ (ցորենոյ)։

Vannier (վանիէ) է. ար. *Կողովագործ։

Vantail (վանթայլ) է. ար. Թև (դրան, պատուհանի)։ Une porte à deux vantaux. Երկրացեայ դուռն։

Vantard, arde (վանթառ, առտ) ած. և է. Անձնագով. անձնագործ. (ընթ.)։

Vantardise (վանթառիզ) է. էգ. Անձնգովութիւն. անձնագործութիւն. (ընթ.)։

Vanté, ée (վանթե) անց. փոխ. Բազմագրուատ. յոգնագրուատ. բազմագով. մեծահռչակ։ Les auteurs les plus vantés։

Vanter (վանթէ) բ. ն. Անչափ գովել. նազագանել։ On le vante beaucoup pour peu de chose։

— Se —. բ. ա. 1. Անչափ գովել զանձն. անձնագով, անձնագործ լինել։ On se donne un ridicule en se vantant soi-même։ ‖ 2. Պարծել. պանծալ։ Il se vante d'avoir fait réussir cette affaire։ ‖ 3. Լինել երաշխաւոր. խոստանալ։ Il s'était vanté de le faire consentir։

Vanterie (վանթըի) է. էգ. Ինագործ անձնագովութիւն. (ընթ.)։ Il est insupportable avec ses vanteries continuelles։

Va-nu-pieds (վա-նիւ-բիէ) է. ար. Ամբ ստոյգ պեակ, հեծք, չքաւոր. բոկագնաց. Գ. Ոչնչացք. (ընթ.)։

Vapeur (վափօռ) է. էգ. 1. Շոգի. գոլորշի։ La — d'eau, de camphre. La — qui s'exhale des viandes chaudes. Ձիւնհար։ (Տես և Fumée, 3)։ ‖ 2. Գոլորշի. մէգ։ Mille noires vapeurs obscurcissent le jour։ ‖ 3. (փոխ.) Գոլորշի. ծուխ. մէգ։ Les vapeurs enivrantes de l'orgueil։ ‖ 4. (փոխ.) Ցաւ գլխոյ. գլխապտոյտութիւն։ Il lui prit une — terrible։

— Machine à —. *Շոգեշարժ մեքենայ։

— Bateau à —, փառ՝ լոկ †—. է. ար. *Շոգենաւ։

— Les vapeurs du vin. Գոլորշիք, մեզք գինւոյ։

— յէ. Զգայնի հիւանդութիւնք (որպիսի են ախտագնաութիւն [hypocondrie], արգանդախտիք [hystérie])։ գոլորշիք։ Il est sujet aux vapeurs. Elle a des vapeurs։

Vaporeux, euse (վափօռէ, թօզ) ած. 1. Գոլորշաւոր։ Un ciel —։ ‖ 2. Գոլորշանմանութ. *գոլորշանման. (քան ներքոյ)։ Tableau —։ ‖ †3. (փոխ.) Անօթ. օգանման. օդամանուած. *Եղէգնիւթի։ Un tissu —։ ‖ †4. Մթին. խրթին. անյայտ։ Un style —։ ‖ 5. Որ սխալանոյ չգայնի հիւանդութեամբ, գոլորշիք. գոլորշոտ։ Un homme —։ Ցայտ մխտ վարի և խրթ է. C'est un —։ ‖ 6. *Գոլորշային (հիւանդութիւն)։ [*շոգացուն։

Vaporisation (վափօրիզասիօն) է. էգ. Շոգանալն.

Vaporiser (վափօրիզէ) բ. ն. Ի շոգի շրջել, գարձուցանել. *շոգացուցանել։

— Se —. բ. ա. Շոգանալ։ L'eau qui bout se vaporise։

Vaquer (վակէ) բ. չ. 1. Ունայն, խափան կալ. թափուր մնալ. անպետանալ։ Le pape étant mort, le saint-siège vaqua pendant plus de trois ans։ ‖ 2. Գաղարիլ, թափուր լինել։ Il y a, près de chez moi, une maison qui vaque։ ‖ 3. Դադարիլ. շաբաթանալ։ La cour d'appel vaque pendant tel temps։

— à. Գործադիլ. զբաղիլ. հպատակ լինել, պատկանալ (խնդիր) — à ses affaires, à l'étude։

Varaigne (վարէնիէ) է. էգ. Բերան ընդ որ մտանէ ջուր ծովու յաւազանն տղի։ [նաւա.)։

Varangue (վարանկ) է. էգ. Կող (ոչնափայտի [quille]

Vare (վար) է. էգ. Չափ ինչ Պաղեստացւոց։ La — vaut un peu moins d'un mètre։

Varech (վարէշ) է. ար. 1. Բեկորք զորս թքանէ կամ ընկենու ծովն ի ցամաք. ընկեցիկ, արտաքընկեցիկ բեկորք։ ‖ 2. Ղաւ ընկղմեալ։ ‖ 3. Տաճիկ ծովային զոր ընկենու ծովն ի ցամաք. *ծովամէզ։ (Որ և Fucus. տես և Sargasse)։

Varenne (վարէն') է. էգ. Ագարակ երկիր՝ ուր ճարակին արջառք և երկք. խոպան։ [Գազկիացւոց։

— La — du Louvre. Որսատեղի. Ս. որսատեղի արքային

Vareuse (վարէօզ) է. էգ. 1. Շորակիկ (նաւավարց, գործաւորաց) ի խոշոր կտաւոյ։ ‖ 2. *Թիկնոցակ [veste] լայն ի խոշոր կտաւոյ։

Variabilité (վարիապիլիթէ) է. էգ. փոփոխականութիւն. անհաստատութիւն (օդոց, բարուց)։

Variable (վարիապլ) ած. 1. փոփոխական. անհաստատ։ Temps, vent —. La fortune est —։ ‖ 2. փոխխական. *փոփոխուկ. (քան չափագիտաց)։ Quantités variables։ Ցայտ մխտ վարի և խրթ է. էգ. Une —։

— է. ար. Կատիճան ծանրաչափի որ ցուցանէ զփոփոխականութիւն օդոց։ Le baromètre est au —։

Variant, ante (վարիան, անթ) ած. Ցեղյատկուկ. յոգնողղ։ Esprit —. Humeur variante։

Variante (վարիանթ) է. էգ. Գրչագրական պէսպիսութիւն (ընդերցուածոց բնագրի). այլափոփոխ ընդերցուած։ Les variantes de la Bible. Imprimer le texte avec les variantes։

Variation (վարիասիօն) է. էգ. 1. փոփոխութիւն. փոփոխութիւն. յիշողականութիւն։ La — du baromètre. On remarque beaucoup de — dans sa conduite. La — des témoins. Ամբ ստոյգ, այլափոփոխ բանիք վկայից։ ‖ 2. Խոտորումն։ La — de l'aiguille aimantée, de la boussole։

Varice (վարիս) է. էգ. Ընդարձակութիւն երակի ի կնաւորելոյ սպրման։ [տես ծաղիկ. — փնիչ։

Varicelle (վարիսէլ) է. էգ. Մանր ծաղիկ սխտ.

Varicocèle (վարիգոսէլ) է. էգ. Ամբ ստոյգ երակաց գոյնի [scrotum] և սերմնաբերական լարոյ [cordon] (քան վերոգրեալ)։ Ս. ծաղկուածք։

Varié, ée (վարիէ) անց. փոխ. Գեղապէս. զանազան. տգղի տգղի. այլափոփոխ։ Spectacle —. Parterre — d'un grand nombre de fleurs։

Varier (վարիէ) բ. ն. Զանազան գունակս փոփոխել.

Digitized by Google

պէսպէս գործել. *պէսպէսացնել. — les mots, les ornements, ses expressions, ses plaisirs։

— ք. ն. 1. փոփոխիլ. յիշել։ Le temps varie continuellement. Son caractère varie à chaque instant։ ‖ 2. Անյարիլ առել. տարաձայնիլ. չմիաբանիլ։ Les historiens varient sur ce fait։ ‖ 3. Զանազանիլ. տարբերիլ։ Les mœurs varient selon les pays։ ‖ 4. Խառատիլ։ À telle hauteur, l'aiguille varie de tant de degrés։

Variété (վար-իէթ) ե. իե. Զանազանութիւն. *պէսպէսութիւն. գունակ գունակ կերպարանք. տղէն տղէն փոփոխուիլ. պէսպէս գաշնակք։ La — des visages humains se caractérise par certaines différences. Spectacle magnifique et plein de —. Տեսարան չքեղ և զանազանազան։

Varietur (ne) (նէ վար-իէթիւր) Չի մի՛ փոփոխուիլ։ On a ordonné que la pièce serait signée et paraphée, *ne varietur*։

Variole (վար-իօլ) ե. իե. Ցաղիկ ախտ։ — discrète, confluente։ (Որ և Petite vérole)։

Varioleux, euse (վար-իօլէ, իօզ) ած. Վարակիչ ծաղիկ ախտիւ. *ծաղկոտ։ Վարի և իբր ե. Un —։

Variolique (վար-իօլիք) ած. Ցաղիկ ախտի։ Pustule —։

Variorum (վար-իօր-ում) ած. Ցանօթութեամբ այլ և այլ մեկնութեանց. (Հմմտ. օտարութիւն լատին բանիցն Cum notis variorum scriptorum)։ Une édition —. Un Horace —։ Վարի և իբր ե. ած. C'est un —։

Varioleux, euse (վար-իէէ, իօզ) ած. 1. Ընդարձակմանի երակի։ Hémorragie variqueuse։ ‖ 2. Ընդարձակիլ (երակ կամ անօթ մարմնոյ)։ ‖ 3. Ոլոռաձիկ. *ալաուձիկ։ Coquille variqueuse։

Varlet (վար-լէ) ե. ած. Պանուկ պատանուր (իշխանի, ազնուականի). պատանի։

Varlope (վար-լոփ) ե. իե. Մեծ քերիչ [rabot] կահագործաց [menuisier]. խարտաշուղ։

Vasculaire (վասքիւ-լէր) ած. 1. Անօթոց մարմնոյ. *անօթական։ ‖ 2. *Բազմախողովակ. (ըստ անկապիտաց)։ Tissu —։ [տես Vasculaire.

Vasculeux, euse (վասքիւ-լէ, իօզ) ած. (խօսք). A. **Vase** (վազ) ե. իե. Տիզմ ի յատակս լճաց, գետոց, ծովու. սիկ։ Ce navire s'est enfoncé dans la —։ (Տես և Limon, A. 1)։

B. **Vase** (վազ) ե. ած. Անօթ. աման։ — d'or, d'argent, d'argile. — précieux. Անօթ ցանկալի, պատուական։ — de nuit. Փիզատ. (գլ. փարչ)։ (Որ և Pot de chambre)։ — d'élection. (խօսք.) տես *d'*Élection, 1.

Vaseux, euse (վազէ, իօզ) ած. Սկսխատան. տըղմիւտ. տղմոտ։ Un fond —։ [պատուհանի)։

Vasistas (վազիսդաս) ե. ած. Փոքրիկ բիւ (դրան, **Vasque** (վազ) ե. իե. Աւազան (ազբեր)։

Vassal, ale (վասալ, լ՛) ե. 1. Հպատակ տանուտեառն կամ պարոնի. Ս. ծառայ։ Les vassaux d'un fief։ ‖ †2. (խօսք.) Հպատակ. Տնազանդեալ. իշխանատուր։

Vassalité (վասալիթէ) ե. իե. 1. Հպատակութիւն. Ս. ծառայութիւն։ ‖ 2. Կալուածք ծառայից։

Vasselage (վասլաժ) ե. ած. 1. Հպատակութիւն. Ս. ծառայութիւն։ ‖ †2. (խօսք.) Յանդիմանութիւն. կշտամբանք. (Վ.)։

Vaste (վաս-թ) ած. 1. Ընդարձակ յոյժ. ահագին. մեծատարած. լայնատարած. լայնանիստ. լայնածաւալ. ընդարձակատարած. յոյժ։ — campagne, mer. Vastes déserts։ ‖ 2. Հսկայատարած. հսմնոտփութ. ահագին։ Les vastes horreurs de la guerre. Le — silence des bois։ ‖ 3. (խօսք.) Ընդարձակ. մեծամեծ։ Il a formé de vastes projets։

Vastement (վաս-թըման) ս. Ընդարձակապէս։ [թիւն։

† **Vastité** (վաս-թիթէ) ե. իե. Մեծատարած ընդարձակութիւն։

Vatican (վաթիքան) ե. ած. 1. Մի յաղթանդ բլրոց Հռովմայ. Թառիկան. Վատիկան։ ‖ 2. Պարագիք կառուցեալ ի Վատիկանեան բլրի՝ ուր բնակէ Հռովմայ քահանայապետն. Վատիկան։ ‖ 3. Աստուան Հռովմայ քահանայապետին. Վատիկան։

† **Vaticinateur** (վաթիսինաթէօր) ե. ած. Գուշակ հանդերձելոց. իզէ. ըզգնապատասխ. (խօսք)։

† **Vaticination** (վաթիսինասիւն) ե. իե. Գուշակութիւն. ըզգնութիւն. մարգարէութիւն. (խօսք)։

† **Vaticiner** (վաթիսինէ) բ. ն. Գուշակել. ըզգնանալ. մարգարէանալ։

Va-tout (վա-թու) ե. ած. Խազալն հանդերձ արծաթով զոր ունի ոք առաջի իւր (ի խաղս ինչ քաջութեան)։ Faire —. Faire un —։ [Ա vau ի կոպեկն.

Vau-de-route (à) (ա վո-դը-րութ) գլ. ած. տես

Vaudeville (վոդվիլ՛) ե. ած. 1. Հնչական երգ ժողովրդական. երգելիկ. շէր։ Chanter un —. Un gai —։ ‖ 2. Թատերախաղ երգախառն։ Faire un —. On a mis ce sujet en —. Le théâtre du Vaudeville, կամ լոկ Le Vaudeville։ [խառն թատերախաղ.

Vaudevilliste (վոդվիլիսթ) ե. ած. Ցօրինիչ երգախաղ.

Vaudois (վոդուա) ե. ած. Անուն ազանդաւորաց գաղղիացւոց յ՛ԺԲ դարուն. վալդացի։

† **Vaudoise** (վոդուազ) ե. իե. տես Vandoise.

Vau-l'eau (à) (ա վո-լ՛ո) տես Ա vau ի կոպեկն.

Vaurien (վոռիէն) ե. ած. 1. Աչք անպիտան. անառակ. արիկայ։ ‖ 2. Ստահակ. (ընտ.)։ Ce petit — d'enfant!

Vautour (վոթուր) ե. ած. 1. Մեծ թռչուն ինչ յափշտակիչ և գիշակեր. անգղ. ած պատ։ Les vautours suivent les armées։ ‖ †2. (խօսք.) Աչք ընչաքաղց, յափշտակասէր. անգղ։

Vautrait (վոթրէ) ե. ած. 1. Շունք, պատսպանք արուոյ կինեմս [sanglier]։ Capitaine du —։ ‖ 2. Կտաւեայք արուոյ կինեաց։ Toiles du —։ [սիկամ։

Vautrer (վոթրէ) †բ. ն. Թաւալիցուցանել զոք ընդ — Se —. բ. ա. 1. Թաւալիլ ընդ սիկամ։ Le sanglier, le cochon se vautre dans la fange։ ‖ 2. Թաւալիլ. ընկղմանիլ. գայլալ։ Se — sur l'herbe, sur un lit։ ‖ 3. (խօսք.) Թաւալիլ. ընկղմիլ. ծրգիլ։ Se — dans le vice, dans la débauche։

† **Vauvert** (վովեր) ե. ած. Aller au diable —. երթալ ի հեռաստան ուրեք. (տես գժոխքին ծայրը երթալ)։

† **Vauxhall** (վոքսհոլ) ե. ած. Կազաստարան, *կայրդստրան հասարակաց։

Vavasseur (վավասէօր) ե. ած. Ս. ձորայ ճոխ։

Vayvode (վէյվ) ե. ած. Իշխանապետ, կուսակալ (Վլախիոյ, Մոլդաւիոյ, Տրանսիլուանիոյ)։

Veau (վո) ե. ած. 1. Որթ. արթուն. արիկ։ (Տես և Doublon, 3)։ Un — qui est encore sous sa mère. Une vache qui nourrit son —. Մսատարուրթ կով։ — gras. — de lait. Որթ գիւղիկ։ Faire le pied de — à quelqu'un. (խօսք. և ընտ.) Գաշտան առնել, շինիլ սաստիկ գձանաքեասիլ։ Pleurer comme un —. Աչքով արտասուիլ. լալ հեկեկանաք։ — d'or. 1. Որթ ձուլածոյ՝ որում երկեր-

Digitized by Google

պագիցին սրդիքն խոպայելի ի լեռնատինն Սինեայ. սրճաղլուխ. սրջատագլուխ։ ‖ 2. (է՛ս-ք.) Սէր, մտկական քաղաքութիւն ընդդէմ։ Prendre la vache et le —. (ատ.) տես ի Vache, 1.

‖ 3. Մխ սրճատ (ի մետաղաձուածոց)։ Longe, rouelle, ris, fraise, tête de —։ ‖ 3. Մխ սրճատ (ի կերակուր)։ Manger du —. Ce — est bien tendre։ ‖ 4. կաշի սրճատ։ Des souliers de —։

— Brides à veaux. տես ի Bride.

— marin. փոկ [phoque] ինչ. սրճի ծովու։

— Mufle de —. տես Muflier.

— Pied-de- —. Ազգ ինչ նոսկի [arum] անկոյ։

Veeteur (վէքտէօր) ած. ար. Rayon —. 1. Գիծ ձգեալ ի վառարանի [foyer] ի կէտ ինչ կոր գծի (ըստ երկրաչափից). մինչչուտիզ։ ‖ 2. Շուտուիզ ձգեալ յորեւ գոգեանի ի մտղրակ կամ ի վարսակ [comète], կամ ի կինդրդանի մտղրակի յորգանեակ նորին. մինչչուտիզ։

Véda (վէտ) է. ար. Նուիրական մատեան Հնդկաց. Վէդայ։ Il y a quatre Védas։

Vedette (վըէտ) է. իգ. 1. Խուզ (պահանորդի ի պատսարս քաղաքի)։ ‖ 2. Զարկապան, պահակապան հեծեալ։ Poser des vedettes. Mettre en —. Զարկապան կացուցանել զհեծեալ։ ‖ 3. Գլուխ (նամակի, թղթոյ)։ Écrivez *Monsieur* en —, et non pas à la ligne։

Védique (վէտիք) ած. Վէդայական։ Langue —։

Végétable (վէժէթապլ) ած. Աճական. աճեցական (ատենի, ծառ)։

Végétal, ale (վէժէթալ, լ) ած. Բուսական. արմատական։ Le règne —. La vertu, la faculté végétale։

— է. ար. Բոյս. ատենի։ Les végétaux։

Végétant, ante (վէժէթան, անթ) ած. Կեանաղ. աճող։ Les êtres végétants։

Végétatif, ive (վէժէթաթիֆ, իվ) ած. 1. Կեսցիչ. սնուցանող. աճեցուցիչ։ Principe —։ ‖ 2. Կենդանական. աճողական։ Les plantes n'ont qu'une vie végétative։

Végétation (վէժէթասիօն) է. իգ. 1. Կեսունք. աճումն։ La — des plantes։ ‖ 2. Ծառք և ատենիք. բուսաբերութիւն։ La — est magnifique dans cette vallée։ ‖ 3. (է՛ս-ք.) Անկենցաղ, անկեաց կեանս վարիլն։ La vie n'est pour moi qu'une insipide —։ ‖ †4. Բուսատին (ըստ ատոքքագիտաց)։ La — de l'amalgame d'argent։

Végéter (վէժէթէ) ք. չ. 1. Կեանիլ և աճիլ (անկոց)։ ‖ 2. (է՛ս-ք.) Անկենցաղ, անկեաց կեանս վարիլ. (տե. խեզմ ազօքմելի ապրիլ)։ Un petit emploi le fait — lui et sa nombreuse famille։

Véhémence (վէհ՛մանս) է. իգ. 1. Յուժգնութիւն. ատատկութիւն. բռնութիւն։ La — de sa colère, de son amour. Le vent souffle avec —։ ‖ 2. կատովութիւն։ Cet orateur a de la —։

Véhément, ente (վէհ՛ման, անթ) ած. 1. Յուժգին. ատատկի. բուռն։ Esprit —. Colère véhémente։ ‖ 2. կոփի. կատովարան. քաջարան։ Discours —. Orateur —։

Véhémentement (վէհ՛մանթմանի) ՛ս. Ատատկապէս. մեծապէս։ Il est — soupçonné d'avoir fait cet ouvrage։

Véhicule (վէիքիւլ) է. ար. † 1. կառք։ ‖ 2. Անցք. մէջնորդ. անդրուվար։ L'air est le — du son։ ‖ 3. (է՛ս-ք.) Անդրուվար. ատատ։ L'art de l'imprimerie est le principal — de l'instruction։

Vehme (վէմ՛) է. իգ. Գազանի ատեան կամ գատաստան (Հատատատեալ ի Մեծին Կարլոսէ)։

— La sainte —. Ատեան ինչ Գերմանացւոց ի ժԳ գարուն. սուրբ գատաստան։ [Նացւոց)։ La cour —։

Vehmique (վէփ՛) ած. Սուրբ գատաստանի (Գերմանացւոց)։

Veille (վէյ՛) է. իգ. 1. Անքուն լինելն. աքնութիւն. *քնատութիւն։ Il a souffert une longue — cette nuit. Les fréquentes veilles altèrent la santé։ ‖ 2. Արթնութիւն։ Pendant la —. ի լրկեաց. յարթնիկ։ Certains actes accomplis dans le sommeil ne peuvent pas se reproduire pendant la —. Être entre la — et le sommeil. Գուն ընդ արթնանս լինել. (տե. կէս քուն կէս արթնանս լլլալ)։ ‖ 3. Գիշերապահութիւն. գիշերապահք. յայգապահութիւն։ Les nocturnes veilles des gardes։ ‖ 4. Պահ (գիշերոյ, ըստ նահնիք Հռովմայեցւոց)։ La première —. La seconde —։ ‖ 5. Յառաջընթաց, նախընթաց օր։ Il écrivit cette lettre la — de sa mort. Գրեաց զայս նամակ մեռ ատատը յառաջ քան զմահ իւր։ La — de Pâques, de Noël. Նախատօնակ Զատկի, Ննդեանն Գրիստոսի։ Il est à la — de sa mort. (է՛ս-ք.) Ա. գատը հատել կայ մահս. մերձ է ի գատն գերեզմանի. մերձ է մեռանիլ։

— յե. (է՛ս-ք.) Տգիտութիւն. վատակք. երկք։ Doctes, savantes veilles. C'est le fruit de ses veilles։

Veillée (վէյէ) է. իգ. 1. Գիշերայնան, գիշերական, յայգատեան վատակ (գիւղականաց, արուհատատարաց)։ Les veillées sont longues en hiver։ ‖ 2. Գիշերական պատպանութիւն (հիւանդի). գիշերական հսկումն։

Veiller (վէյէ) ք. չ. 1. Անքուն, աննինջ, աննիքս, արթուն կալ. աքնել. հսկել։ J'ai veillé toute la nuit. Զգիշերն ամենայն անքուն անցուցի։ — jusqu'au jour. (տե. Գիշերը լուսացնել)։ ‖ 2. (է՛ս-ք.) Հսկել. աքնել. պահ ատնել։ La garde qui veille aux barrières du Louvre։ ‖ 3. (է՛ս-ք.) Հսկել. զգուշանալ. ուշ ատնել։ — au salut, au repos de l'État։

— ք. ն. 1. Տքնել, հսկել առ հիւանդի։ — un malade։ ‖ 2. Յաղօթս կալ զգիշերն առ երի մեռելոյ. հսկել աղօթիւք։ Des religieux veillent le mort։ [ատկան։

— un oiseau. Արթուն, անքուն պահել զթռչունն ար.

Veilleur (վէյէօր) է. ար. (Գաւառաբ.) ար հսկէ աղօթիւք առ մեռելոյ. հսկիցու. հսկող։

— de nuit. Գիշերապահ. յայգապահ. պահապետ։

Veilleuse (վէյէօզ) է. իգ. 1. փոքրիկ կանթեղ գիշերոյ. լուսատկաղ։ Allumez la —։ ‖ 2. Գատրոյգ լուսատկալի. խոտրի ֆիթիլի։ Acheter une boîte de veilleuses։

† **Veillotte** (վէյլօթ) է. իգ. փոքրիկ բարդ կամ դէզ խոտոյ ի գաշտի. Գ. խոտոմ։ [ատ. (տե.)։

† **Veinard** (վէնար) է. ար. Յաջողաբախտ. բախտատ։

Veine (վէն՛) է. իգ. 1. Երակ. խողովակ, ատատ արեան. արիւնաբաշխիչ ատատ։ — jugulaire, médiane, céphalique, basilique. Le sang passe des veines dans le cœur. Ouvrir la —. Երակ Հատանել, ատնուլ. արիւն հանել, թափել, Հատանել։ ‖ 2. Խողովակ արեան (երակ կամ ընկերակ). երակ։ Le sang lui bout dans les veines. տես ի Bouillir, 1. L'âge où le sang bouillonne dans les veines. (է՛ս-ք.) Ադիւնեռանդն, արիւնաշատ ատիք. երիտատարդութիւն։ L'âge où le sang est glacé dans les veines. (է՛ս-ք.) Արիւնատակաւ ատիք. ծերութիւն։ ‖ 3. (է՛ս-ք.) Յօժարութիւն. մխոտիք. բերութիւն. (ից.)։ ‖ 4. (է՛ս-ք.) Երակ, Հանճար (բանատատեղծութեան)։ Il a une — noble et féconde. Sa — est tarie։ ‖ 5. (է՛ս-ք.) Սիրտ. երակ։ Il fit jaillir le feu des veines d'un caillou։

Digitized by Google

‖ 6. Երակ (բույս.)։ — d'argent, de soufre։ ‖ †7. Պատահմունք. դիպուած. բախտ։ Une bonne —. Une mauvaise —։ ‖ †8. Յաջողութիւն. յաջողուած։ Il profite de sa —։ ‖ 9. Երակ (փայտի, քարանց)։

— d'eau. Երակ կամ առուս ջուրց ընդ երկրաս։

— de Médine. տես Filaire.

Veiné, ée (վէնե) ած.* Երակաւոր։ Bois, marbre —։

Veiner (վէնե) բ. ն. Ընմանեցուցանել գունագիր երակաց փայտի և կճղի.* երակաւորել։

Veineux, euse (վէնէ, էօզ) ած. 1.* Երակային. *Երակոտ.* բազմերակ։ Les parties veineuses du corps։ ‖ 2.* Երակային (արիւն)։ ‖ 3.* Երակաւոր։ Le bois de noyer est très —։

Veinule (վէնիւլ) ե. իգ. փոքրիկ երակ.* երակիկ։

Vélar (վելար) ե. ած. Տունկ ինչ խաչածաղիկ [crucifère]. Ս. ապիկոյ խառ։ (Որ և Tortelle, Herbe aux chantres, †Érysimon)։

Vélarium (վելարիօմ՛) ե. ած. կտաւ ծածկութիւն թէատրոնից հռովմայեցւոց առ ի պատապարել զՀանդիսասուսս յարեգակնէ և յանձրևաց. յարկ կտաւեայ։

Vélaut (վելը) Նոյն. Ալազակ արտոյտի ի տեսանել անդ զկինճ, զդայլ, զագռաւ, զնապաստակ. ահա՛ երէ։ (Ալյլ է և Taïaut)։

Veiche (վելշ) ե. ած. 1. Անուն զոր տան Գերմանացիքը Գաղղիացւոց և Իտալացւոց։ ‖ 2. (էնթ.) Ալյր ապիկ։ Il est bien malheureux pour un écrivain d'être jugé par des Velches։

Vèler (վելե) բ. ն. Ուրի ծնանել։ Notre vache a vêlé։

Vélin (վելին) ե. ած. կաշի արմատ յարդարեալ և նրբագոյն քան զմագաղաթ. ապինե մագաղաթ.* արմենեի։ Écrire sur du —. Relier des livres en —։

= ած. ած. Papier —. Ապինե քարտէս. ազգի թուղթի։

Vélite (վելիթ) ե. ած. 1.* Թեթեւազէն զօրական (հռովմայեցւոց)։ ‖ 2.* Թեթեւազէն զօրական (Գաղղիացւոց)։

Velléité (վելէիթե) ե. իգ. Թոյլ, սակաւ, անգործ, կէս կամք.* կամուրիւն։ Il eut un instant la — de me suivre. Vos résolutions ne sont que des velléités։

Vélocе (վելոս) ած. †1. Երագագնաց. հրապարիտաց։ ‖ 2. Երագախաղաց (շարժուածի մեքենական)։ (Ուս.)։

† **Vélocifère** (վելոսիֆէր) ե. ած. կառք ինչ հրապարիտաց։

Vélocipède (վելոսիփէտ) ե. ած. Ս. Կարուած [appareil] արագ ընթանալոյ՝ զորով զանիւս շրջանակեն ոտք վերակացին.** ընթացարան։

Vélocité (վելոսիթե) ե. իգ. Երագութիւն. արընթացութիւն. արագութիւն։ La — de sa course. La — de la pensée։

Velours (վըլուր) ե. ած. 1.* Թաւիշ. է-ՆԻՖ։ — de Gênes, de Venise. Robe de —.* Թաւշեայ պարեգօտ։ Jouer sur le —. (էնթ.) Խաղալ իւրովք շահս։ Faire patte de —. տես ի Patte, 1. Marcher sur le —. (էնթ.) Գնալ ի վերայ փափուկ գալարի խոտոց։ ‖ †2. Ալյր ընդ ալյոյ կցկիլ ի կառաքած գազգիերէն բառից s փոխանակ ես. (ընտ.)։ Օրինակ իմն Il étai-z à la campagne։ (Տես և Cuir, B)։

Velouté, ée (վըլուտե) ած. 1.* Թաւշածաղիկ։ Satin —. Étoffe veloutée։ ‖ 2. կակուղ երբեք գիրաւիշ.* Թաւշակերպ.* Թաւշանման։ Fleurs veloutées։ ‖ 3. Խոր [foncé] կարմիր (գինի)։ ‖ 4. Ի գոյն խորին (ակն պատուականի կամ գոհար)։ Un saphir —։

= ե. ած. 1.* Թաւշակերպ ապեղ [galon]։ ‖ 2.* Թաւշանման տեսիլ, փափկութիւն։ Le — d'une pêche, d'une fleur։ ‖ 3.* Լորձնաւոր [muqueux] երեսք (ստամոքսի, աղեաց). (Ուս.)։

Veltage (վելթաժ) ե. ած. Ձափելի տակառաշափ ձո.

Velte (վելթ) ե. իգ. 1. Չին չափ ինչ գինւոյ, օղւոյ. կապիճ. քառատ։ (Որ և Setier)։ ‖ 2.* Տակառաշափ ձող։ (Որ և Jauge, 2)։

Velter (վելթե) բ. ն. Ձափել տակառաշափ ձողով։

Velteur (վելթէօր) ե. ած. Ձափող (տակառաց)։

Velu, ue (վելիւ) ած. 1. Թաւ. Թաւաթիթ. ձագիզ. մազիզ։ Homme —. Jambes velues։ ‖ 2. Թաւ. (քան անկապքառաց)։ Feuilles velues։ [linaire]։

Velvote (վելվոթ) ե. իգ. Ալպ ինչ վայրի կաստոյ

Venaison (վընէզըն) ե. իգ. 1. Միս երեաց, շիկերէից. որս։ Je lui ai envoyé de la —։ ‖ 2. Պատառուածք, ճարպ (երզիքրուաց, կնճաց)։ Ce sanglier a trois doigts de —։

Vénal, ale (վենալ, ալ) ած. 1. Վաճառելի. Ս. ծախու. (տես զպաշտօնեայսն)։ Les charges de notaire, d'avoué, etc., sont vénales. Offices vénaux. Valeur vénale. Վաճառիկ արժէգինք։ ‖ 2. (էնթ.) Որ կառավարէ զպարեզ համեմս ընդ արծաթոյ. վարձկան. կաշառատեր։ C'est un homme —. Une éloquence vénale. Une plume vénale. Վարձկանագրիչ։

Vénalement (վենալմընդ) ած. 1. Գնով արծաթոյ. գնոց առեալ։ ‖ 2. Վասն արծաթոյ. վարձկանութեամբ։ Il exerce — sa charge։

Vénalité (վենալիթե) ե. իգ. 1. Վաճառելիին լինիլ։ La — des offices։ ‖ 2. (էնթ.) Վարձկանութիւն. կաշառատութիւն։ Cet administrateur est d'une — honteuse։

Venant, †ante (վընան, անթ) ած. Bien —. †1. Առոյգ. քաջաբոյժ։ Des arbres bien venants. Une petite fille bien venante։ ‖ 2. Ճշդիւրաք, ճշդիւրապաշտ հաստատեալ։ Il a dix mille francs de rente bien venant (venants, քան Խրքեք)։

= ե. ած. յգ. Les allants et les venants. Երթևեկք։ Cette maison est ouverte aux allants et venants։

— À tout venant. Ուրեմն և պատահիկի. ազատ ընդ ընդ առաջ ելանելոյ. ո՛ և պէտ ուրեք։ Offrir ses services à tout —. À tout — beau jeu. (ժեու.) տես ի Jeu.

Vendable (վընտաբլ) ած. Վաճառելի։ Cette étoffe n'est pas —։

Vendange (վընտանժ) ե. իգ. 1. Կուքք ողկուց. ողկուիկք. (ուս. քաղց)։ Faire —, la —. Porter la — au pressoir. Fouler la —. Faire —. (էնթ. և ընտ.) Կիճել պտուղս հարբեցաւորս. չաշիճ արծաթի բաղում։ ‖ †2. Խաղող։ Le front ceint de —։

— յգ. ժամանակ կիճոց, ողկուիցս։

Vendanger (վընտանժե) բ. ն. 1. Կիճել զկուքս ողկուց. (ուս. քաղց ընել)։ — un clos de vigne։ Ալի և անհնգիր. Il faut aller —։ ‖ 2. (էնթ.) Ալպականել։ La pluie, la grêle, l'orage, les soldats ont tout vendangé։

Vendangeur, euse (վընտանժէօր, էօզ) ե. Ողկուիչ. կիճող։

Vendémiaire (վընտեմիէր) ե. ած. Առաջին ամիս տումարի առաջնոյ ընկերհաշտութեան Գազգիացւոց, որ սկսանէր ի 22 կամ ի 23 սեպտեմբերի. քաղց ամիս։

Vendetta (վենտեթթա) ե. իգ. Վրէժխնդրութիւն։

Vendeur (վընտէօր) ե. ած. 1. Վաճառող (առա-

Digitized by Google

ցուսածոց խնդրոց)։ Le — et l'acheteur։ Ցայս մինու լինին երկ։ Venderesse։ ‖ 2. Որ կերայ ի վաճառէ. վաճառող։ — d'eau-de-vie։ Ցայս մինու լինին երկ։ Vendeuse. Vendeuse de fruits, d'herbes։

— de mithridate. տես ի Mithridate.

Vendication, ի. երկ. **Vendiquer,** բ. ն. (վդ.) տես Revendication, Revendiquer.

Venditton (վընտիսիոն) ի. երկ. Վաճառումն. (վդ.)։

Vendre (վընտր) [Je vends, tu vends, il vend, nous vendons, vous vendez, ils vendent. Je vendais. Je vendis. Je vendrai. Vends, vendez. Que je vende. Que je vendisse. Vendant. Vendu, ue.] բ. ն. 1. Վաճառել. գնով տալ. ‖ 2. Ծախել։ — une maison, un héritage. Maison à —. ‖ 3. Ծախուս տալն։ ‖ 2. Վաճառել (յորդորաբար)։ Il vend des comestibles. Elle vend des légumes. Faire profession d'acheter et de —. Գիտն և վաճառս առնել, ուսուցանել առնել։ — des esclaves. Վաճառել, վաճառական առնել զգերեքս, զծախքիս։ Platon fut vendu comme esclave. ԶՊլատոն վաճառական եղեն։ — cher, à bon marché, à vil prix. — en gros et en détail։ ‖ 3. (փոխ.) Վաճառել, տալ մեծագնի։ — son amitié. — cher, bien cher, chèrement sa vie. տես ի Chèrement, 3. ‖ 4. (փոխ.) Վաճառել. վաճառական առնել. գնով տալ։ Les honneurs sont vendus aux plus ambitieux։ ‖ 5. (փոխ.) Վաճառել. մատնել. տալ, առնել վաստրանդի։ — sa patrie, son roi։

= Se —. բ. ա. 1. Ի բնե վաճառական. վաճառել։ ‖ 2. Վաճառել զանձն, զպատուհասբիւրն անձին. վաճառական առնել, գնով տալ զանձն։ ‖ 3. Ձինուորիլ ընդ արծաթով։ Autrefois les Suisses se vendaient։ ‖ 4. Վաճառել, մատնել զմիմեանս։ ‖ 5. Պատճառ և տուր լինել անձին ընդ արծաթով. վաճառական առնել զանձն։ Une femme qui se vend։

Vendredi (վընտրտի) ի. ար. Վ. հինգերորդ օր շաբաթու. ուրբաթ։ Le — saint. Աստ ուրբաթ. կարեաց ուրբաթ։

Vénéfice (վինեֆիս) ի. ար. Թունեղէն գործ կախարդութեամբ. գիշատաւորութիւն. գիշատիչութիւն։

Venelle (վընել) ի. երկ. Փոքր փողոց. նրբափողոց։ Վ. որի ելեր փակ. ի բառն Enfiler la —. Պատառ. փախչիլ։

Vénéneux, euse (վինենո, իօզ) ած. Թունաւոր (ասեմի, ծառ, պտուղ)։ Վարի և ջրիւքոց. Le cuivre forme des sels —։

Vener (վընե) բ. ն. Զհետս արշաւել ընտանի անասնոց որպէս զի կախարդեսցի մին նոցա։ À Rome, en Angleterre, on a coutume de — les bœufs. Faire — de la viande. Կախել, կախարդացուցանել զմիս։

Vénérable (վինէրապլ) ած. Արգոյ. մեծարգոյ. մեծարոյ. պատուաւելի. հարկաւոր։ Vieillard —. Une assemblée —. Une barbe —. Monument —։ [çons]։

= ի. ար. Գահերէց ժողովոյ քրիստոնէից [francs-ma-

Vénération (վինէրասիոն) ի. երկ. 1. Պատուական. սիրաւորութիւն. պատկառանք։ Ma — pour mon père, pour vous։ ‖ 2. Պատուական. *յարգութիւն։ Exposer des reliques à la — des fidèles։

Vénérer (վինէրե) բ. ն. Պատուել. յարգել. պատուել։ Je vous vénère comme un second père. — les saints, les reliques։

Vénerie (վընրի) ի. երկ. 1. Վարուեստ որսորդութեան. որսորդական։ Tel auteur a écrit sur la —։ ‖ 2. Որսորդութիւն։ Terme de —։ ‖ 3. Վերակացուք որսոց որդուն ախտաւորաց։ ‖ 4. Բնակարան, տուն վերակացուաց որդուն որսոց։

Vénérien, ienne (վինէրիէն, իէն') ած. Սիրոյ. սիրոյ վարուեստ ասեն և կինոջ. շաղախարութեան. զուգաւորութեան. ախրագիտական. ախրագիտական. տատրգկեան։ Acte, plaisir —. Maladie vénérienne, mal —. Ախրագիտական, տատրգկեան հիւանդութիւն, ախտ։

= ի. ար. Վ. տարակիսել ախրագիտական հիւանդութեամբ. ախրագիտական։

Venette (վընէտ) ի. երկ. Երկիւղ. զարհուրանք. տագնապ. (ահ.)։ Avoir la —. Donner la —։

Veneur (վընէօր) ի. ար. Վ. որսի ընդհատող [courant] շանց (յորդոս)։

— Grand —. *Որսապետ, *որսորդապետ արքունի։

Vengeance (վընժանս) ի. երկ. 1. Վրէժխնդրութիւն. քինախնդրութիւն. քինահանութիւն։ — éclatante. Cruelle —. J'en aurai —. Le Dieu des vengeances. Աստուած վրէժխնդրիւ։ Tirer, prendre —. Վրէժ խնդրել, առնուլ։ ‖ 2. Վրէժ. քէն. ոխ։ Il a toujours la — dans le cœur. Sentiment de —։ ‖ 3. Վրէժ. պատիժ։

Venger (վընժե) բ. ն. 1. Վրէժ առնուլ, խնդրել պահանջել զվրէժ. հանել զվրէժ քինոյ. վրէժխնդիր, քինախնդիր լինել։ — une injure. — la mort de son père, — son ami։ ‖ 2. Վրէժխնդիր լինել. պատժել։ Dieu venge les crimes։ ‖ 3. (փոխ.) Դարձ փոխարինի հատուցանել. փոխարինել։ — quelqu'un de ses malheurs։

= Se —. բ. ա. խնդրել զվրէժ անձին։

Vengeur, eresse (վընժէօր, ըս) ի. Վրէժխընդիր. քինախնդիր։ Dieu est un juste —։

= ած. Վրէժխնդիր. վրիժառու։ Le foudre —։

Veniat (վինիաթ) ի. ար. Կայ, կայցէ խոչոտին խոնարհագոյն գաւառացւոցն յատեան վերագոյն գաւառացւոցն ած ի տալ գՀամմայր գնացից իւրոց։ (Թարգմանի ի լատինէն ելնողն)։

Véniel, elle (վինիել) ած. 1. Ներելի, սրբագործ (մեղք)։ Péché — et péché mortel։ ‖ 2. Թեթեւ, գոյզն (յանցանք). (ընթ.)։

Vénielliement (վինիելման) մ. Ներելի օրինակաւ. ներելի մեղօք։ Pécher —։ [cum.

Veni-mecum (վինի-մեօմ) ի. ար. տես Vade-me-

Venimeux, euse (վընիմօ, իօզ) ած. 1. Թունաւոր (անասուն, սեռ ասն). Թունաբեր. Թունագործ։ Le scorpion est —. Très —. Զարթիոյն։ ‖ 2. (փոխ.) Թունաղից. բազմաթիոյն. ժանգաբուղխ։ Propos —. Langue venimeuse. Դառնաթիոյն, չարաբան լեզու. չարալեզու։

Venin (վընէն) ի. ար. 1. Թոյն (անասնոց). ժանգ։ — dangereux, mortel. Le — de la vipère, du scorpion։ ‖ 2. Թոյն. գեղ. մահագեղ։ La poudre de diamant n'est pas plus un — que la poudre de corail։ ‖ 3. Թոյն, ժահր (աստուածային հիւանդութեանց)։ (Տես և Virus)։ Le — de la peste։ ‖ 4. (փոխ.) Թոյն. ժանգ. սխալութիւն. սանկտութիւն։ Vous avez bien du — contre lui. Le — de la calomnie. Jeter tout son —. Հեղուլ, ընկենուլ ի բաց զթիոյնն. Թունաթափ լինել. Թափել, հեղուլ յոր գցաւուն։ Un homme sans —. Ա յր անթիոյն, անչար, անվնաս։ ‖ 5. (փոխ.) Թոյն. ժանգ. ժանգաւորութիւն. ժահր։ Le — de l'hérésie։

A. **Venir** (վընիր) [Je viens, tu viens, il vient, nous venons, vous venez, ils viennent. Je venais. Je vins. Je viendrai. Viens, venez. Que je vienne. Que je vinsse. Venant. Venu, ue.] բ. չ. 1. Գալ. հասանել։ Il est venu,

Digitized by Google

Il va —. Il vint à ma rencontre, au-devant de moi. Ան ինձ ընդառաջ եկաւ. Il vient dans cette maison toute sorte de gens. — au secours, à l'aide. Գալ օգնութիւն, ի ծիւսաց. De quel pays venez-vous? d'où venez-vous? (բնաբ.) տես ի Pays, 1. Je vous vois —. (բնաբ.) Դուշակեմ զձեզ. Laisser —, voir —. Պատահել. ի նաւ. — à bâbord ou à tribord. Ի ձախակողմն, յաջակողմն խոտորկուցանել զնաւն. Aller et —. Երթալ և գալ. երթևեկել. Faire — quelqu'un. Ստիպել զոք. յղել կուռել. Faire — quelque chose. Տալ բերել. Faire — l'eau à la bouche. տես ի Bouche, 4. Faire — l'eau au moulin. տես ի Moulin. — au monde. տես ի Monde, A. 4. ‖ 2. Գալ. Հասանել. ժամանել. Quel jour vient le courrier? Vous venez fort à propos. ‖ 3. Գալ. La lumière vient de côté. Le vent vient du nord. Հոգին գայ կամ ընդ ի հիւսիսոյ. Ses revenus viennent bien. (բնաբ.) Ճշդութիւն, ողջ և ամբողջ ընդունի զնա զնա, զնկամուսս. ‖ 4. Հասանել. Le vin ne vient plus que goutte à goutte. ‖ 5. Հասանել. հլանել. քայթայթանալ. Votre fils me vient à l'épaule. L'eau lui venait aux genoux. Հարկանէր ըստ սիրելի ցնծութիւն. ‖ 6. Հասանել, գալ (աւանդութեամբ, մատենից). Le plus ancien traité de musique qui soit venu jusqu'à nous. ‖ 7. Ընդունել. ըմբռնել (զոք ցնծմամբ). հլանել. հնալ (խաղաւատութիւն). Յառնել սրբութիւն). Il lui vint une grosse fièvre. Il vint une tempête. ‖ 8. Գալ (յանկարծակի, յանդգնաբարոյից). Un malheur ne vient jamais seul. Vienne une maladie. Ի գալ հիւանդութեան. ‖ 9. Անկանիլ. հասանիլ. ժառանգել. Après la mort du père, les biens viennent aux enfants. ‖ 10. Յաջորդել. գալ. La nuit vient après le jour. Յաւելցին զնմին գիշերք մեռանել. գիշեր զոր փախանակէ. Il viendra un temps. Եկեսցէ ժամանակ. Le temps à —. Հանդիպեսցէ, ապագան ժամանակ. Il vous annoncera les choses à —. Զգալոցն պատմեսցէ ձեզ. ‖ 11. (բնաբ.) Գալ. բղխել. La peste vient de l'Égypte. ‖ 12. Սկսիլ. իջանիլ. հլանել. ծնանիլ. Il vient de cette maison par les femmes. ‖ 13. Ածանցիլ. ծագիլ. Ce mot vient de tel autre. Cette expression vient du grec. ‖ 14. Գալ. յաւաղ գալ. ծնանիլ. բղխել. հլանել. Tous ces malheurs viennent de ce que . . . D'où vient que? Ընդ է զի. այդ ընդ է զի. D'où vient qu'il est si triste, si joyeux? ‖ 15. Անկանիլ ի միտս. Il me vient une idée, un souvenir. ‖ 16. Բուսանիլ. Il ne vient point de blé dans ce pays-là. Les dents commencent à — à cet enfant. Սկսանի մանուկդ հանիլ առաջնոցս. սկսանին գալ. երևիլ առաջնակք մանկանդ. ‖ 17. Անիլ. զաղտանալ. Cet enfant a de la peine à —. Cet arbre vient bien, vient mal. ‖ 18. Գալ. հասանիլ. Il vint à un tel point d'insolence . . .

— à fort en maturité. Եփիլ. հասանիլ (պաղոց). Ի ի հասք գալ. (մթ. հասանելով).

— bien à —. Գալ պատշաճիլ. յարմարիլ. Cette robe, cet habit vient bien à la taille.

— à rien. 1. Նուազիլ յոյժ. À force de bouillir, cette sauce est venue à rien. ‖ 2. (բնաբ.) Ի գերեւ հլանել. Tous ses grands projets viendront à rien.

— au fait. Գալ, մատչիլ ի քեռին իւրոյն.

— à bout de. տես ի Bout.

— En — aux mains. տես ի Main, 1.

— de. Il vient de mourir. Արդ եւ վախճանեցաւ. Enfant qui vient de naître. Արդի ծնեալ մանուկ. L'homme dont je viens de parler. Արդի ճառեալ այրն. Je venais de dîner quand il est entré. Ես ինչ ճաշակեալ էի մինչդեռ եմուտ.

— Il vint à mourir. Եկն, հիւան եղեւ մեռանել.

= S'en —. Գալ. Dites-lui qu'il s'en vienne. [(բնբ.).

= Un venez-y-voir. ի. ար. Դիպչել ինչ. անդրադառնալ ինչ.

B. **Venir** (ընդ-) ի. ար. Գալիք. եկ. L'aller et le —.

Vent (վեղ) ի. ար. 1. Հոգի. Ս. Հով. Ի. քամի. — impétueux, pluvieux, doux, frais. Grand —. Le — souffle, se lève, cesse, est apaisé. Un port à l'abri des vents. Հոգմանախաղաղ անկողնի նաւահանգիստս. Vents étésiens. Moulin à —. *Հոգմաղաց. Aller comme le —, plus vite que le —. Գնալ հոգմընթաց երագընթացութեամբ, հոգմավար թռիչքանութեամբ, հանդիպապաղ հոգմոյ. Autant en emporte le —. տես ի Autant. Tourner à tout —. տես ի Tourner, ի. ը. 1. Lier le —. (բնաբ.) Դադրել զհոգի. թնակարգաս լուսո բերել. յանհնարինս ձեռնարկել. Coup de —. Հոգի սաստկաշունչ. յանկարծահաս. Les quatre vents. Զորք հոգմոյ երկնից. ‖ 2. Հոգի. օդ. Mettre flamberge au —. տես ի Flamberge, 2. En plein —. ի միջ օդոյ. բացօթեայ. ‖ 3. Հոգի (ի նաւարկութեան). Avoir le — en poupe. տես ի Poupe, A. Avoir — et marée. (բնաբ. և ընդ.) Ունել զամենայն յաջողութիւնս ի ձեռնարկութեան խնդրի. Aller contre — et marée. (բնաբ. և ընդ.) Ոչ ինչ կասել ի գործարարութեանդ, ի խափանչաց. Aller selon le —. 2. երթալ ըստ հոգմոյն. ‖ 3. (բնաբ.) Զաւրշմանել զանձն ժամանակին. Quel bon — vous amène? (բնաբ.) տես յ'Amener, 1. ‖ 4. (բնաբ.) Հոգի. Le — des prospérités, de la faveur. ‖ 5. Հոգի. փուչ. Faire du — avec un chapeau, avec un soufflet, avec un éventail. Soufflet à deux vents. տես ի Soufflet, 1. Instrument à —. *Փչոգործան նաւագործան, գործի (որպիսի են սրինգ, փող, երգիծան). ‖ 6. Շունչ. (—ոյ.). Retenir son —. ‖ 7. փուչ (որովայնի). Ս. քամի. (—ւոյ. տես.). Cela cause des vents. Lâcher un —. ‖ 8. Հաս (երկաց). Le cerf est de plus grand — que le lièvre. Avoir — de quelque chose. (բնաբ. և ընդ.) Ունել տեղեկութիւն զկրաց ինչ. ‖ 9. (բնաբ.) Հոգի. փուչ. ընդատայնութիւն. Il n'y a que du — dans cette tête. Se repaître de —. տես ի se Repaître, 2.

— Porter le nez au —. տես ի Nez, 2.

Ventail (վէնթայլ) ի. ար. Շնչատուփ միան (առաջատրաց, ըստ կիրարկութեան). Des ventaux.

Vente (վէնթ) ի. իգ. 1. Վաճառումն. վաճառ. La — d'une terre. Mise en —. ‖ 2. Վաճառանոց. վաճառատեղի. (իգ.). Acheter du vin sur la —. ‖ 3. Հատուած (անասնոյ). ‖ 4. Հատեալ միան անասնոյ. Acheter du bois dans la —.

— Lods et ventes. տես ի Lods.

Venter (վէնթե) բ. ը. Շնչել, հնչել հոգմոյ. Il a venté toute la nuit. On ne peut empêcher le vent de —.

Venteux, euse (վէնթո, թօզ) ած. 1. Հոգմուտ. Cette plage est très venteuse. ‖ 2. փքացուցիչ (որովայնի). Ս. քամուտ. Les pois sont —. (Տես և Flatueux).

Ventilateur (վէնթիլատօր) ի. ար. 1. *Օդափոխ գործի. ‖ 2. *Բացարձակ մեքենայ.

A. **Ventilation** (վէնթիլասիօն) ի. իգ. փափաքելի զօր (անձին կամ փակելոյ). *օդափոխութիւն.

B. **Ventilation** (վէնթիլասիօն) ի. իգ. Գինու հատանելի. *դնահատութիւն. — de biens.

Digitized by Google

A. **Ventiler** (վընթիլե) բ. ն. փոփոխել զօդ (սենեակի պահեստից)։ *օդափոխել։

B. **Ventiler** (վընթիլե) բ. ն. 1. Գինու հատաներ. (ապ. արժեցնել)։ ‖ 2. (խոսք.) Մտածր, հաւատատետ քննել. կրկնել. (ուշ.)։ — une affaire։

Ventolier (վընթոլիե) է. ար. Oiseau bon —. Բազէ կամ վարուժնակ ընդգիմանալու հազուագիւտ։

Ventôse (վընթոզ) է. ար. Վեցերորդ ամիս տասնմէկ ամսոցմէդ ընկերհաշտասիրեան Գաղղիացւոց, որ սկսաներ յ'19 փետրուարէն. հազուագիւտ ամիս։

Ventosité (վընթոզիթե) է. իե. Կոյտ փքաց ի մարմնի մնորդոյ և անառանց. Ք. քամահոտան. (խոսք)։ Les fruits et les légumes donnent des ventosités։

Ventouse (վընթուզ) է. իե. 1. Փոզ ապակիզէն, պղնձէ կամ արծաթի, զոր մանուածեանն ի վերոյ մորճին առ ի համքառնալ զմնրին. որուսակ. Ք. ապիկիզ. Ք. կոտոշ. պոյտուզ. հաճախ ֆլեխ։ Appliquer des ventouses։ ‖ 2. Անբնաձուծ գործարան (անասնոց բնչ)։ La sangsue a des ventouses։ ‖ 3. Օդամուտ ծակ (խողովակի)։

Ventouser (վընթուզե) բ. ն. Դնել ի վերոյ մորճի զզուսակ. Ք. ապիկիս արկանել։ — un malade։

Ventral, ale (վընթրալ, լ՛) ած. Որովայնի. *արտաքսային. *փորային։

Ventre (վընթրէ) է. ար. 1. Որովայն. փոր։ Avoir mal au —. Courir — à terre. Որընթացս լինել երերվարի։ Se coucher sur le —, à plat —. Գործ ի վայր ընկեցուածնիլ. (ապ. փորս վրայ պառկիլ). Passer sur le — à quelqu'un. (խոսք.) Կործան յերկիր զարկուցանել զչար. յերկիր կործանել։ ‖ 2. Որովայն (ընդունարան կերակրոց և ընդհանրապէս). զոյզ։ Avoir le — plat, creux. տես ի Plat, A. 1. Ետր սյսէ ի —. Լինել պարապ, արկարդ ծառայ. Լինել արկարտայ։ Faire un dieu de son —. տես ի Dieu, 3. Se dépiter, bouder contre son —. տես ի se Dépiter. Tout fait — (խոսք.) Ամենայն կերակուր յագեցուցանէ։ — affamé n'a point d'oreilles. (առած.) Աչք սովալուսկ չլինի իմիք ուշիգնդիր։ ‖ 3. Ազբատյն արտաքսի. արտաքսին։ Cet aliment lâche le —. Décharger son —. տես ի Décharger, 3. Le flux, le cours de —. ‖ 4. Թանձրութիւն արտաքսին։ Il a du —. Թանձրագործ է։ ‖ 5. Որովայն, արգանդ, մեջ (կնոջ և մատակ անասնոց)։ ‖ 6. (խոսք.) փոր (անօթոց)։ Bouteille qui a un large —. *Լայնափոր շիշ։ ‖ 7. (խոսք.) Գոգաւոր և ներքին կազմուած (մարմնոց). փոր. զոյզ։ ‖ 8. փոր (արմտի)։ Faire —. Աքսորքս կարկառիլ (արմտի). Ք. ի գործս գնել. (ապ. փոր տալ)։

— Bas- —. տես ի B ի կարգին։

— Petit —. 1. Պատանքս։ ‖ 2. Ներքին, ստորին արտաքսին. փորք փոր. Ք. փորքափոր։ (Որ և Bas-ventre, Hypogastre)։

— Le — supérieur. Վերին։ Le — moyen. Կենդրոնք։ Le — inférieur. Ստորին մասն արտաքսին։

Ventrebleu (վընթրըլիօ) ձնիւ. Ցնծալ ինչ։

Ventrée (վընթրե) է. իե. Ծնունդ (անասնոց)։ Հմր և Portée, 2)։

Ventricule (վընթրիքիւլ) է. ար. 1. փորուածք, փորոք (ուղղակի, արտի; ըստ անգամագիտութեան)։ ‖ 2. Պատանքս։ Les animaux ruminants ont plusieurs ventricules։

Ventrière (վընթրիէր) է. իե. 1. տես Sous-ventrière, 1. ‖ 2. Գօտի որով վերացուցանեն զերերվարս տես ի մնծանալ ի նաւս։

Ventriloque (վընթրիլոք) ած. և է. Որովայնախօս. արտաքսախաւսան։ [տես ի

Ventriloquie (վընթրիլոքի) է. իե. Որովայնախօսութիւն։

† **Ventrouiller (se)** (սը վընթրուիլե) բ. ա. Թաւալիլ (խոզից) ընդ տիղմ։

Ventru, ue (վընթրիւ) ած. և է. Թանձրապորս. քաղցրեղէն. *մեծապոր. *մեծապորվայն. Ք. փորեղ։

Venu, ue (վընիւ) անց. գերբ. Venir բարի. եկեալ։ Bien —. Հանճարեղութեամբ ընդունելի. քաջընդունելի։ Être bien — partout. Soyez le bien —, la bien venue. տես ի Bienvenu. Nouveau —. Նորեկ։ Le premier —, la première venue. 1. Յառաջագոյն, նախ եկեալ։ ‖ 2. Ի՛ր և պատահի. ո՛ հասանէ. ո՛ և պէտ. որպէս։ Confier son secret au premier —։

Venue (վընիւ) է. իե. 1. եկ. գալուստ. եկեւորութիւն. ժամանումն։ Dès que j'appris sa —. Allées et venues. տես ի Allée, 1. ‖ 2. (խոսք.) Օրինակ ածկոյ (անկոց)։ Ce cerisier est d'une belle —։

Vénus (վընիւս) է. իե. 1. *Դիցուհի գեղեցկութեան՝ մայր Սիրոյ (ըստ առասպելաց). Աստղիկ. Ափրոդիտէ։ L'oiseau de Vénus. Աղաւնի։ Les plaisirs de Vénus. Առատղիկեան, ափրոդիտեան հեշտութիւնք։ ‖ 2. (խոսք.) Սիրուն չքնաղազգեստ, ամենազեղ. Աստղիկ։ C'est une Vénus։ ‖ 3. Աստղ ինչ գեղեցուն կամ մնլորակ. Արուսեակ. Լուսաբեր. Ա.յգաստղ։ (Տես և Lucifer, 1. Vesper, L'étoile du berger ի Berger, 2)։ ‖ 4. Գղինձ. (ըստ հնախոսի տարրագիտութեան)։ ‖ †5. Խեցեմորթ ինչ կրկնաւոտիկ [bivalve]։ [(խոսք)։

† **Vénusté** (վընիւսթե) է. իե. Շնորհք. վայելչութիւն.

Vêpre (վեփրէ) է. ար. երեկոյ. (ուշ.)։

Vêpres (վեփրէ) է. իե. յե. երեկոյի ժամ, ժամերգութիւն, ազօթք։ Dire —. Chanter — en musique։

— Les Vêpres siciliennes. Կոտորած Գաղղիացւոց ի Սիկիլիա կղզւոջ յամին 1282. սիկիլիական երեկոյ։

Ver (վեր) է. ար. 1. Որդն. ճճի. սազուն։ Les vers naissent dans la terre, dans les eaux, dans le corps de l'homme, dans le corps des animaux, dans les fruits, etc. — de terre. երկրորդիք. Խիր օձուծանը։ (Տես և Lombric, 1)։ ‖ 2. Թրթուր (միջատաց). որդն։ Tirer les vers du nez à quelqu'un. (խոսք. և ընդ.) տես ի Nez, 1. ‖ 3. Որդն (արտաքսին). ճճի. բռատ։ — solitaire. տես Ténia. †Tuer le —. (խոսք. և առ.) Ընդհել ընդ առաւսոտ օդի կամ ոգիական դինի։ ‖ 4. (խոսք.) Որդն. դեղ։ Le — de la conscience։

— luisant. փառատոյ. Գ. կայծառիկ. ՈՒԼ պօճկի։

— à soie. տես ի Soie, A.

— rongeur. տես ի Rongeur.

Véracité (վերասիթե) է. իե. 1. Ճշմարտասիրութիւն. առատախօսութիւն. հաւատարմութեանասիրութիւն. անառատութիւն։ La — d'un historien։ ‖ 2. Անխարէն, անառան լինել (Աստուծոյ). ճշմարտութիւն. առատութիւն։ ‖ 3. Ճշմարտութիւն. առատութիւն։ La — d'un témoignage։ [(ի ճակատս առանց)։

Véranda (վերանտա) է. իե. Ցարկածածուկ ճեմելիք

Verbal, ale (վերպալ, լ՛) ած. 1. Բանիւ բերանոյ. անգիր։ Promesse verbale։ ‖ 2. Բայի. *բայական։ Adjectifs verbaux. Բայածականք։ Substantif —. *Բայանուն։

— Procès- —. 1. *Տեղեկագիր. *տեղեկագրութիւն։ Procès- — d'apposition de scellés։ Մերթ տես լոկ Verbal. Le verbal en fait foi։ ‖ 2. *Անհնագրութիւն։ Le procès- — de la dernière séance a été lu et approuvé։

Digitized by Google

Verbalement (վեր-պալ-ման) ա. Բանիւ բերանոյ. կենդանի բարբառով։ Promettre —։

Verbaliser (վեր-պալ-իզե) բ. ն. 1. Ցաւալ բերել պատճառս կամ փաստս սրպէս զի ներանձինն ի տանջանս կացցի։ À quoi bon tant —? ‖ 2. Գրել զտուգիկատիր։ Le juge de paix est occupé à —։ ‖ 3. Աւելորդս խօսել. աւելաբանել. բազմաբանել. (ին.)։

Verbe (վեռպ) ս. ած. 1. Բան. բարբառ. ձայն։ Avoir le — haut. 1. Ունել ձայն բարձր։ ‖ 2. (փոխ.) խօսել ճախանաչով, մեծամտութեամբ։ ‖ 3. Բանն։ (Որ և Logos, Raison)։ ‖ 3. Երկրորդ անձն սրբոյ երրորդութեան. Բանն Աստուած. Բանն։ Le Verbe éternel, incarné։ ‖ 4. Բայ. (լատ. քերականաց)։

Verbénacées (վեռպէնասե) ս. հն. յե. Տոհմ ազատ ձիճ [verveine] անկոց։ [(ին.)։

Verbération (վեռպերասիոն) ս. հն. Բախտաւն (օգոյ).

Verbeux, euse (վեռպե, եւզ) ած. Բազմաբան. շատախօս։ Une éloquence verbeuse. Avocat —։

Verbiage (վեռպիաժ) ս. ած. Բազմաբանութիւն. շատախօսութիւն. (ընդ.)։

Verbiager (վեռպիաժե) բ. ն. Բազմաբանել. երկայնաբանել. շատախօսել. (ընդ.)։

Verbiageur, euse (վեռպիաժեռ, եւզ) ած. երկայնաբան. ազազաբան. շազակրատ. (ընդ.)։

Verbosité (վեռպոզիթե) ս. հն. Բազմաբանն լինել. երկայնաբանութիւն։ La — de cet avocat։

Ver-coquin (վեր-գոգէն) ս. ած. 1. Ուտիճ սրճոց. սրճատիպ ճճիւ։ ‖ 2. Ոգին ինչ որ բանէ ի գլուխս սչխարաց։ ‖ 3. Շրջմոլիկ հիւանդութիւն (սչխարաց)։ Որ և Tournis։ ‖ 4. (փոխ. և ընդ.) Անձնահաճ կամք. գինւոյ պիտութիւն։

Verd (վեռ) ած. տես Vert.

Verdâtre (վեռտատր) ած. Հարեալ ի կանաչ. կանաչադեղ. (տե. կանաչկեղ)։ [նայ։

Verdée (վեռտե) ս. հն. Սպիտակ գինի ինչ Տուրս.

Verdelet, ette (վեռդլե, եթ) ած. 1. Սպիտակ ինչ թթու (գինի)։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) Որ ի տակաւին ի զօրութեան (ծեր, պատա.)։

Verderie (վեռդրի) ս. հն. 1. Պատն կամ տհմանն անտառի ընդ իշխանութեամբ հրամանատարի անտառապահաց։ ‖ 2. Իշխանութիւն, *իրաւասութիւն հրամանատարի անտառապահաց։ [նայ. ժանգաս. (Որ և Vert-de-gris)։

Verdet (վեռդե) ս. ած. *Գայգախառս [acétate] պղընձոյ։

Verdeur (վեռդեռ) ս. հն. 1. կանաչութիւն. գաղարութիւն։ Ce bois a encore de la —։ ‖ 2. Թթութիւն, գաժանութիւն (գինւոյ)։ ‖ 3. (փոխ.) Անդգամութիւն. պզտութիւն. տառիք երիտասարդութեան. տառիք ուժի։ Dans la — de l'âge. Il était alors dans sa —։ ‖ 4. (փոխ.) Դաժանութիւն, կծուութիւն, խստութիւն (բանից)։

Verdict (վեռտիգ) ս. ած. Յայտարարութիւն երդեալ դատաւորաց։ Le jury a rendu un — de culpabilité։

ա. **Verdier** (վեռտիե) ս. ած. Հրամանատար անտառապահաց։ [տես յայգեկ ճճիկքնդոց։

բ. **Verdier** (վեռտիե) ս. ած. Թռչուն ինչ կանաչափետ։

Verdir (վեռտիր) բ. ն. Ներկանկել, ներկարկել ի գոյն կանաչ. կանաչացուցանել։ — une porte։

— բ. ն. 1. կանաչանալ, գաղարանալ (ծառոց, խոտոց)։ ‖ 2. ժանգատիլ (պղընձոյ)։ [գեղ։

† **Verdissant, ante** (վեռտիսան, անդ) ած. կանաչա-

† **Verdissement** (վեռտիսման) ս. ած. կանաչացանալն։

Verdoyant, ante (վեռտոյան, անդ) ած. 1. կանաչագեղ. կանաչազարդ. կանաչազգեստ. գաղարագեղ։ Les arbres verdoyants։ ‖ 2. Հարեալ ի կանաչ (գոյն). կանաչանման։

Verdoyer (վեռտոյե) բ. ն. կանաչագեղ զարդարել. կանաչազգեստս լինել. կանաչանալ. գաղարանալ։ Les bois commencent à —։

Verdure (վեռդիւռ) ս. հն. 1. կանաչութիւն. գաղարութիւն։ La — des prés, des bois։ ‖ 2. խոտ, տունկք, և տերեւք ծառոց. գաղարիք։ Se coucher sur la —. Joncher les rues de —։ ‖ 3. Գաղարիք. գաղարղէնք. բանջարք։ Vivre de —. Գաղարեկեր լինել։ ‖ 4. Կտաւակ կամ վիժակ [tapisserie] ծառազազուկիր։ Il a une belle — dans sa chambre։ [տերեւանի։

Véreux, euse (վերե, եւզ) ած. 1. Որդնալից. որդնահար. (տե. որդնոտ)։ Fruit —։ ‖ 2. (փոխ. և ընդ.) կասկածելի. խրխնալի։ Une caution véreuse. Dette véreuse. փոխ ոյր հատուցումն չէ ապագ. անյոյս փոխ։

Verge (վեռժ) ս. հն. 1. Գաւազան երկայն և նուազակ. վարոց։ Le cocher a rompu la — de son fouet։ ‖ 2. Գաւազան (պատկերագործ)։ La — de Moïse, d'Aaron. La — des magiciens de Pharaon։ Իսկ գաւազան սլոյց դիւթից ասի Baguette։ ‖ 3. Գաւազան, ձող (երկաթի, պղընձի)։ Gouverner avec une — de fer. (փոխ.) Վարել, հատավարել գաւազանաւ երկաթեայ։ ‖ 4. Գաւազան (բարբազանաց). վարոց։ Huissier à —. Վարոցաւոր բազատան։ ‖ 5. Գաւազան (Հարկանելոյ). վարոց։ Cet enfant craint la —։ ‖ 6. Ականի, առնացի անգամ. պոչ. ծառան. վարոց. Ս. կլկր։ (Որ և Membre viril, †Pénis)։ Le canal de la —. La — d'un enfant. Ս. ձիոյ։ La — d'un cheval. Ս. Տոչ։ La — d'un âne. Ս. Գոտոց (?)։ ‖ 7. Չին չափ ինչ (պատատաց, գեռանոյ). վարոց։ ‖ 8. Ցաւտակի առանց ճանաչի [chaton]. օգ. (ին.)։

— d'or. Տունկ ինչ գեղձածաղկի։

— յե. 1. Նուրբ ատոք ազգատոյ [osier] առ ի հարկանել զոք. ձագկիք։ Frapper, battre de verges. Պատուհաս առնել. ձագկիք։ ‖ 2. (փոխ.) Գաւազան (բարկութեան Աստուծոյ). վիշտք. փորձանք։ Il faut bénir les verges dont Dieu nous frappe։

Vergé, ée (վեռժե) ած. 1. խառն ի տատաքգոյն ներկոց միատարոյ (կերպաս). անագորի։ ‖ 2. Աչհատատար հերկիտալ (պատատաս)։ ‖ 3. *Գաւազանագրոյմ (թատրի, քարտէս)։ [(Տես Verge, 7)։

Vergée (վեռժե) ս. հն. Չափ քատահասի վարոյն։

ա. **Verger** (վեռժե) ս. ած. Գաղարեկ պտղատու ծառոց. պարտէզ միգնեաց. *սիպատատան։ [գիտաս։

բ. **Verger** (վեռժե) բ. ն. Չափել վարոյնիւ (գինեվաճառ։

Vergeter (վեռժէթե) բ. ն. 1. Պատրել խոզանահաս. *խոզանահարկ։ — un habit։ ‖ †2. խոտոտանել։

Vergetier (վեռժէթիե) ս. ած. *խոզանահատ.ործ։

Vergette (վեռժէթ) ս. հն. *խոզանակ։ Il faut donner deux ou trois coups de vergettes à cet habit, à ce chapeau. (Տես և Brosse, 1, Époussette)։

Vergeure (վեռժէռ) ս. հն. 1. Կտաւրի [de laiton] թելք ընդ երկայնութիւն կազապատրի թղթոյ կամ քարտինաց։ ‖ 2. Գինք թղթոյ ընդ երկայնութիւնն. առիկք։ (Տես Pontuseau, 2)։

Verglas (վեռգլա) ս. ած. Պատր սառնկն որ պատկ

Digitized by Google

կամ սառնալ քրդ. խիստ ցրտել. սառնորակի տակ։ Il tombe du —. Le pavé est couvert de —։

Vergne (վեռնէ) ի. ա. տես Aune, A.

Vergogne (վերկոնէ) ի. եզ. Ամօթ. պատկառանք. Ս. գէշ. (բռ.)։ Il n'a ni honte ni —։

Vergue (վեռկ) ի. եզ. *Առագաստափայտ (նաւաց)։ La — du grand mât, de misaine։

Véricle (վերիգլէ) ի. եզ. Ադամանդէն, խտրմեալ, սուտ ակն պատուականաց։ Des diamants de —։

Véridicité (վերիտիսիթէ) ի. եզ. 1. Ճշմարտասիրութիւն. ստուգասիրութիւն։ La — d'un récit։ ‖ 2. Ճշմարտախօսութիւն։ La — d'un historien։ (Յայս միտս տես լաս եւ Véracité)։

Véridique (վերիտիք) ած. 1. Ճշմարտասէր. Ճշմարտախօս։ C'est un homme —։ ‖ 2. Ճշմարտագրական. ստուգագրական. Հաւատարժանագրեալ։ Un historien, un narrateur —։

Véridiquement (վերիտիքման) մ. Ստուգութեամբ. ստուգագրաբար։ Cela est narré —։

Vérificateur (վերիֆիգաթէռ) ի. ա. Ստուգիչ. քննիչ։ — des poids et mesures։

Vérification (վերիֆիգասիօն) ի. եզ. 1. Ստուգութիւն. Ճշգրտութիւն։ La — des passages cités։ ‖ 2. Ակնարկագրութիւն (հրովարտակի)։

Vérifier (վերիֆիէ) բ. ն. 1. Ստուգել. Ճշմարտել. Ճշգրտել։ — un fait, un compte։ ‖ 2. Ակնարկագրել (գՀրովարտակ)։ ‖ 3. Հաստատել. արդարացուցանել։ L'événement a vérifié votre prédiction։

= Se —. բ. ա. Ստուգիլ. Ճշմարտիլ. Հաստատիլ։

Vérin (վերէն) ի. ա. Բեռնատարած մեքենայ։

A. **Vérine** (վերին') ի. եզ. Ընտիր ծխախոտ Ամերիկայ. վերինեան ծխախոտ։

B. **Vérine** (վերին') ի. եզ. Կոնքոտ (գեկուվարի հասակ)։

Véritable (վերիթապլէ) ած. 1. Ճշմարտասէր. Ճշմարտախօս. ստուգաբան։ Être — dans ses paroles։ ‖ 2. Ճշմարիտ. ստոյգ. անհնաս։ Histoire, religion —։ ‖ 3. Ճշմարիտ. բուն. ի՛սկ. իսկական։ Voilà la — cause de sa disgrâce։ ‖ 4. Ճշմարիտ. բուն. հնապատ. անխեղդ։ De — or. Un diamant —. Un — ami. Ոսկեայ, բուն, անբիծ բարեկամ։ ‖ 5. Ճշմարիտ. ազգական. կատարեալ։ Un — orateur։

Véritablement (վերիթապլըման) մ. 1. Ճշմարտաբար. Ճշմարիտ։ Parlez-moi —։ ‖ 2. Ճշմարտապէս. ազգապէս. ստուգիւ։ J.-C. est ressuscité —։

Vérité (վերիթէ) ի. եզ. 1. Ճշմարտասիրութիւն։ Une proposition d'éternelle —. Chercher la —. Ennemi de la —. Ճշմարտասէրաց։ ‖ 2. Ճշմարիտ իրաց. Ճշմարտութիւն։ Dire à quelqu'un ses vérités. Ասել ումեք հատ մատնանշ զիւր թերութիւնս; զլանցանս։ ‖ 3. Ճշմարտութիւն. աստուածութիւն։ La — de la religion chrétienne։ ‖ 4. Ստոյգ պիտոյք, տառած. ստուգութիւն. Ճշմարտութիւն։ Une — physique, mathématique։ ‖ 5. Անկեղծութիւն. անմեղասիրութիւն։ C'est un homme plein de —։ ‖ 6. Ճշգրիտ նմանութիւն. Ճշգրտութիւն։ Ce portrait est d'une grande —։

= En —. գբ. ած. Արդարև. ապագրէն. Ճշմարտիւ. Հաստատութեամբ. այո։ Cela est, en —, fort étrange. En —, en —, je vous le dis. Ամէն ամէն ասեմ ձեզ։ (բռ Աստուածաշունչ)։ [frappé, mais il m'avait offensé։

= À la —. գբ. ած. Ճիշտ. ապագրէն։ À la — je l'ai

Verjus (վերժիւ) ի. ա. 1. *Ազրաստիկ. Ց. ժաւան։ Sauce au —։ ‖ 2. Ազրաս. Ս. ժաւռ. ի ոչ։ Ne mangez pas cette grappe de raisin, ce n'est que du —։ ‖ 3. Ազգ ինչ խաղողոյ։ Du — confit։

Verjuté, ée (վերժիւթէ) ած. 1. Հանգերձեալ ազրաստիկով։ ‖ 2. Թթուաշահամ, Ս. ժաւագոյն (գինի)։

Vermeil, eille (վերմէյ, եյ) ած. Կարմրագեղեցիկ։ Rose vermeille. Lèvres vermeilles։

= ի. ա. Արծաթի ամկիզած։ Un vase de —։

Vermicelier (վերմիսէլիէ, վերմիսէլիէռ) ի. ա. Ցորիչ, վաճառող դրմանցի, թելաշատի։

Vermicelle կամ **Vermicel** (վերմիսէլ, վերմիսէլ) ի. ա. 1. Գծագրեալ հայս [pâte]. *Թելաշատ. լուծեալ։ Potage au vermicelle։ ‖ 2. Թան ի թելաշատէ։ Donnez-moi de ce vermicelle։

Vermiculaire (վերմիգիւլէռ) ած. 1. Որդնանմանի. որդնային. (բռս անգամնագիտ.)։ Appendice —։ ‖ †2. *Որդնախառն։ Déjections vermiculaires։ ‖ 3. Պարշտական (շարժումն աղեաց. որ և Péristaltique)։

Vermiculé, ée (վերմիգիւլէ) ած. Գործեալ իբրև դՀնոս որդանց (բռս ճարտարապետ.)։ *որդնահնոս։ Bossages vermiculés։

Vermiculures (վերմիգիւլիւռ) ի. եզ. յն. *Որդնահնոս գործուած. (բռս ճարտարապետ.)։

Vermiforme (վերմիֆորմ) ած. *Որդնանման, *որդնակերպ (մուկն [muscle], բռս անգամնագիտ.)։

Vermifuge (վերմիֆիւժ). ած. Պատահիչ կամ արտաքսիչ որդանց որովայնի (դեղ). *Ճճիահալած։ Poudre —։ Կարի և իբր ի. ա. C'est un excellent —։

Vermiller (վերմիյէ) բ. ն. Բիծել (վարազի կընճիթաւ զգետին ի խնդիր որդանց, ասեաց, արմատաց։

Vermillon (վերմիյոն) ի. ա. 1. տես Cinabre. ‖ 2. Կարմիր ներկ հանեալ ի կիննաբարէ։ կարմրագոյն։ Mettre du —։ ‖ 3. Կարմրաթիւն (այտից, շրթանց)։ Le — de ses lèvres։ [գունել կարմրագոյնով։

A. **Vermillonner** (վերմիյոնէ) բ. ն. Ներկանել,

B. **Vermillonner** (վերմիյոնէ) բ. ն. Բիծել (խզուարի [blaireau]) գերկիր։

Vermine (վերմին') ի. եզ. 1. Զապիր ճմիճ (որպիսի են ոջիլք, լոյս, ատամիճ ծառոց)։ Cet enfant est plein de —. Une barbe grouillante de —. Որջլոտից մորուք։ La — s'est mise sur cet arbre։ ‖ 2. (կենաբ.) Խառնաբնոյ և միասեռակաց մանրիկ. խառնատիպար բազմատեսիկ։ Ce quartier n'est habité que par de la —։

Vermineux, euse (վերմինո, ոզ) ած. Ցաւագին հիւանդ յորդանց որովայնի (հիւանդութիւն). որդնային։

Vermisseau (վերմիսօ) ի. ա. Որդն կամ ճճի մանր։

Vermouler (se) (սը վերմուլէ) բ. ա. Թուատառկեր, որդնատեսր լինել (փայտի)։

Vermoulu, ue (վերմուլիւ) ած. Թառատառկեր։ որդնատեսր. ճճեկեր. ուռճատեսր։ Ce coffre, ce livre est —։

Vermoulure (վերմուլիւռ) ի. եզ. 1. Կերատած, կրծատ որդանց։ ‖ 2. Փոշի կերատածոյ որդանց։

Vermout (վերմութ) ի. ա. Պղիտակ գինի օշնեգբոյատառն. *օշնեղբազինի։

Vernal, ale (վերնալ) ած. [(խոլ)։ L'équinoxe —։

Verne (վեռնէ) ի. ա. տես Aune, A.

† **Vernier** (վեռնիէ) ի. ա. Գործի քանչ. *մանանչափ։

Vernir (վերնիր) բ. ն. Ս. Ջրգեղել։ — une image, un tableau, une table։

Digitized by Google

Vernis (վեռնի) է. ած. ու. Ս. Յրգիզ։ On emploie la sandaraque dans la composition du —. Mettre du — sur du bois. Passer un — sur un tableau։ ‖ 2. Ապիկի (կաւեզէն անօթոց և ճենապակեաց [porcelaine]). արբ։ ‖ 3. (փոխ.) Գոյն. երեսոյթ. կերպարանք։ Il couvre ses vices d'un — d'élégance։

Vernissage (վեռնիսաժ) է. ած. ու. Ս. Յրգիզելը (ընկալը, զաստաւելս)։ ‖ 2. Ս. Ապիկելը (զանօթս կաւեզնա)։ [արբաշտ։ — un pot de terre։

Vernisser (վեռնիսէ) բ. ն. Ս. Ապիկել. արբ վերփ։

Vernisseur (վեռնիսէօռ) է. ած. Յրգիզիչ. ապիկիչ։

Vernissure (վեռնիսիւռ) է. իգ. Օծանելը Յրգիզելը, ապիկեաւ. Յրգիզուելին. ապիկեզօծուելիւն։

Vérole (վերոլ) է. իգ. Գազգիսական ախտ. (ահ. խոկ ըստ բժշկաց ասի Syphilis)։ Il a pris, il a gagné la — avec une telle. Il lui a donné la —։

— La petite —. Ծաղիկ ախտ. ծաղիկ։ (Ոչ և Variole)։

Vérolé, ée (վերոլե) ած. և է. Վարակեալ գազգիսական ախտիւ։ (Ըստ բժշկաց Syphilitique)։ [tule —։

Vérolique (վերոլիք) ած. Գազգիսական ախտի։ Pus-

Véron (վերոն) է. ած. տես Vairon, B.

Véronique (վերոնիք) է. իգ. Տունկ մի բազմատերև. Բերիներիկ։ La — mâle, aquatique. Le bécabunga est une espèce de —։

Verrat (վերա) է. ած. Խոզ արու զոր բուծանեն առ ի սերնդեաւ [reproduction]. խոզաստի խոզ։

Verre (վեր) է. ած. ու. Ապակի։ — à bouteille, à vitres, à glaces. Fondre, souffler le —։ ‖ 2. Ապակեզեն կազմած. ապակի։ Un — de lunette, de montre. Lunette à quatre verres։ ‖ 3. Բաժակ. գաւաթ. նաւազ։ Grand —. Petit —. — à boire, à liqueur. Laver, rincer un —։ ‖ 4. Բաժակ մի (ջուր, գինի)։ Boire un — d'eau, de vin. Un petit —. Բաժակիկ մի օղի։

— Papier de —. Թուղթ ծեփեալ փոշւով ապակւոյ առ ի յղկել. յղկիչ թուղթ, քարաւէս։

Verrée (վերե) է. իգ. Բաժակ մի լի. (խորհ)։

Verrerie (վերէրի) է. իգ. ու. Դործատան ապակւոյ, ապակեզենաց. Ապակեգործատուն։ ‖ 2. Ապակեգործութիւն։ Il entend bien la —։ ‖ 3. Ապակիայ, ապակեզէնք գործուածք. ապակեղէնք։ Une charretée de —։

Verrier (վերիէ) է. արբ. ու. Ապակեգործ։ ‖ 2. Վաճառական ապակեզենաց. Ապակեվաճառ. (հց.)։ ‖ 3. Աչքաւոր յարուա գինի բաժակք և շիշք. Բաժակաճաք։

Verrière (վերիէռ) է. իգ. ու. Ջրամիջ լուսոյ [cuvette] յարուա գինի բաժակք անգամայ։ ‖ 2. Ապակի (մասնաւորաբ. փայ [reliquaire], նկարուած)։ (հց.)։

Verrine (վերին) է. իգ. (հց.) տես Verrière, 2.

Verroterie (վերոդերի) է. իգ. Մանր վաճառք ապակիայք (որպիսի են ուլունք, մասնանիք, սլլուակն հանգերձի)։ On porte beaucoup de — aux sauvages pour trafiquer avec eux։

Verrou (վերու) է. արբ. Կնիք. ներքնափական. փոլիկ։ Mettre, tirer le —. Être sous les verrous. Կնիել ի բանտի։

Verrouiller (վերուիլե) բ. ն. փակել ետս, ներքնափակիւ։ — une porte։

— Se —. բ. ա. փակել զդուռն ի վերայ իւր ետս, ներքնափակիւ։ Elle se verrouilla dans sa chambre։

Verrue (վերու) է. իգ. Ա.յուսեաց յերեսս, ի ձեռս. Ս. գոնդիճ. Ս. գորտնուկ։ Remède contre les verrues. Herbe aux verrues. տես Héliotrope, 1.

Verruqueux, euse (վերուքիւ, իւզ) ած. ու. Գոնդիճակերպ. Գոնդիճանման։ ‖ 2. Գոնդիճաւոր։ Cet animal a la peau verruqueuse։

A. **Vers** (վեր) է. արբ. Չափաւ բան. առաձաւոր. ոտիքբան։ — héroïques, lyriques. — hexamètres, pentamètres, alexandrins. Dans la langue française, tous les — sont rimés։ Ան եւ միաբար. Le — de ce poète est énergique։

B. **Vers** (վեր) նխ. ու. ի կողմն. ի կից։ Il se tourna — la femme. Դարձաւ ի կինն կողմն։ — nous. Դէպ ի մեզ։ Lever les yeux — le ciel. Ամբառնալ զաչս յերկինս։ — l'orient։ ‖ 2. Ած։ Envoyé — tel prince d'Allemagne։ ‖ 3. Իբր։ — les neuf heures. Ձիններորդ, զինն ժամուն։ — midi. Ժամիւաւորբ։ — le soir. Ընդ երեկս. Ս. ընդ երեկոյեան. Ս. գէպ ընդ իրիկուայքն. Ս. յերկինքասպրնեան։ — la fin de l'année. ի կատարած կամ ատրպ։ ‖ 4. (փոխ.) Ած։ Se montrer ingrat — quelqu'un։

A. **Versant, ante** (վեռան, անտ) ած. Որ գիւրաշրջիկ կամ կործանիկ (կառք). գիւրափոփոխ։

B. **Versant** (վեռան) է. արբ. փոգի (լերին). զառ ի վայր. զառ ի թափ։ (Ոչ և Pente)։

Versatile (վեռսատիլ) ած. Անհաստատ. գիւրափոփոխ. յեզյեզուկ։ Un caractère —։

Versatilité (վեռսատիլիթե) է. իգ. Անհաստատութիւն. գիւրափոփոխութիւն. յոգդոգդութիւն։ Une grande — d'esprit, de sentiments։

A. **Verse** (ս) (— վեռս) ած. ած. Յորդահեղեղ, յորդահոս իջմամբ. յորդառատ։ Il pleut à verse։

B. **Verse** (վեռս) ած. արբ. Le sinus — d'un angle. Շրջիչ ծոց անկեան. (ըստ երկրաչափից)։

Versé, ée (վեռսե) ած. Հմուտ. ուսումնական. վարժ. փորձ։ Il est — dans la philosophie, dans la politique։

Verseau (վեռսո) է. արբ. Մի յերկնաստան ասաղ. զառանց կամ ի կնդրանակերպից. Ջրհոս։ Le signe du Verseau։ [արծաթ յարկէ։ Faire un —։

Versement (վեռսման) է. արբ. Թափելը, առանձնելը

Verser (վեռսե) բ. ն. ու. Հեղուլ. Թափել. ապահանել։ — de l'eau dans une aiguière, dans une cruche. — d'un vase dans un autre. Թափել ամանի յամանդ. յամանդ յամանի փոխել։ — de l'eau sur les mains à quelqu'un. Ջուր ի ձեռս ապիկանել. ապիկանել ջուր ձեռաց ումեք։ ‖ 2. (նախնիւթ) Լինուլ (գինի ի բաժակ)։ — à boire։ ‖ 3. Թափել. ապիկանել։ — du blé dans un sac։ ‖ 4. Հեղուլ, հոսել, հոսեցուցանել, ապիկանել, իջուցանել, կաթեցուցանել, վիժել (արտասուս)։ — des larmes sur quelqu'un. — le sang. Հեղուլ, հոսեցուցանել արիւն։ ‖ 5. (փոխ.) Վատանել. Շռնդալ. ապահել. յայտանել. պատմել. վատահանուլ։ — ses chagrins dans le cœur d'un ami։ ‖ 6. Թափել, առանձնել (արծաթ յարկէ)։ — des fonds dans une caisse։ ‖ 7. Կործանել, շրջիլ (զկառս)։ Ce cocher a versé sa voiture. Ce cocher est maladroit, il nous a versés deux fois։ ‖ 8. Կործանել. գառացուցանել. (ած. պատճառանել)։ L'orage a versé les blés։ ‖ 9. (փոխ.) Անցուցանել. փոխել։ Les hommes du premier bataillon furent versés dans un autre։ ‖ †10. Վարել, գործել, հերկել (զերկիր)։

— բ. ն. ու. Կործանիլ, շրջիլ (կառս)։ արբ. առագաստիլ։ ‖ 2. Կործանիլ, առագաստիլ (հատկաց ցորենոյ ի հոգմիլ կամ յանձրևաց)։

Digitized by Google

— Se —. ք. ա. 1. Հիզամիկ։ ‖ 2. Երթալ։ Les revenus du domaine se versent au trésor de la couronne։

Verset (վե֊ս) է. ա֊ր. Տուն (բանիկ գրոց սրբոց)։ Le dixième — de tel psaume. Diviser par versets. Ումիքանել. Ս. անասանել։

Versicules կամ **Versiculets** (վե֊սիկ֊ուլ՛, վե֊սիկ֊ուլե) է. ա֊ր. յե. Մանր ասանասոր. (բեր.)։

Versificateur (վե֊սիֆիգա֊թէօ֊ր) է. ա֊ր. Տաղաչափ. տաղասաց։ On voit assez de versificateurs passables, mais les grands poètes sont rares։

Versification (վե֊սիֆիգա֊սիո֊ն) է. իե. Տաղաչափութիւն. տաղասացութիւն։ Les règles de la —։

Versifier (վե֊սիֆիե) բ. չ. Ցօրինել երգս, տաղս. տաղաչափել։ Il versifie bien։

Version (վե֊սիո֊ն) է. իե. †1. Շրջուածք (տազմի յարգանդի մօր)։ ‖ 2. (ետ֊բ.) Շրջիլն, գարձնացանիլն, յետ զուլն յայլ լեզու. Թարգմանութիւն։ La — de la Bible. La — des Septante. La — syriaque, arménienne։ ‖ 3. Թարգմանութիւն (աշակերտի)։ — grecque, latine։ ‖ 4. Օրինակ պատմելոյ. պատմութիւն։ Cette — n'est pas fidèle։ ‖ 5. Մեկնութիւն։

Verso (վե֊ս) է. ա֊ր. Երկրորդ երես (Թերթի)։ Le recto et le —. Des versos։

† **Versoir** (վե֊սուա֊ր) է. ա֊ր. Ականջունք (սրօրայ)։ Տես և Oreille, 7.

Verste (վե֊ռ֊թ) է. իե. Չափ ուղւոյ ի Ռուսաստան. *վերստ։ La — vaut 1 kilomètre et 67 mètres։

Vert, verte (վե֊ր, վե֊ռ֊թ) ած. 1. Կանաչ։ Drap —. Lunettes vertes։ ‖ 2. Կանաչ. գալար։ Sur l'herbe verte։ ‖ 3. Խակ. ահաս. Ս. ժուռ։ Ces fruits sont trop verts pour les cueillir. Pois verts. Գալար մսոյ, ոլոռն։ ‖ 4. (ետ֊բ.) Պատանի. Ս. մանուկ։ La verte jeunesse. Un — galant. տեռ ի Galant. Une tête verte. Ա՛յր տեղւոյ֊ս, Թերեւսեմիս։ ‖ 5. (ետ֊բ.) Ուժգին. կոյտաստ. կենդանի։ Une verte vieillesse։ ‖ 6. (ետ֊բ.) *Հատատամիս։ C'est un homme —, qui ne passe rien, il faut être exact avec lui։ ‖ 7. Ուժգին. տասիկ։ Une verte réprimande։

— Pierres vertes. *Բարձիք նորոգ Հատեալք ի քարոյ Հատուց։ Cuir —. Ջլարդարեալ կաշի։

† — Langue verte. *Ցածկատրանութիւն։

— ած. ա֊ր. 1. Կանաչ գոյն. կանաչ. կանաչութիւն։ — foncé. Aimer le —. Cela tire sur le —։ ‖ 2. Կանաչ ներկ։ — d'iris։ ‖ 3. Խոտ գալար (ի կերակուր անասնոց). գերդ գալար. գալարի։ Faire prendre le — à des chevaux. Manger son blé en —. (ետ֊բ. և ընդ.) տես ի Blé, 1. Employer le — et le sec dans une affaire. (ետ֊բ.) Զամենայն Հնարս Հնարել։ ‖ 4. Թերուսութիւն (գինւոյ). Ս. ժուռութիւն։ ‖ 5. Գոր կանաչ։ — de Gênes, de Corse։

Vert-de-gris (վե֊ր֊դը֊կրի֊) է. ա֊ր. ժանգոտ. (պրս. ինկիաֆ)։ Le — est un poison։

† **Vert-de-grisé, ée** (վե֊ր֊դը֊կրիզե) ած. ժանգոտ։

Vertébral, ale (վե֊րթէպրա֊լ, ա֊լ) ած. Լիսեռանոց կամ շրջանակաց ոսկրի։ Colonne vertébrale. Ողնայարք. ոսկրաշար։ Moelle vertébrale. Ուղեղ ոսկրի, ոսկրայարի. Ս. ոսկրածուծ։

Vertèbre (վե֊րթէպր) է. իե. Լիսեռան, շրջանակ (ոսկրի)։ Որ և Spondyle։ La première, la seconde —. Les vertèbres du cou, des lombes։

Vertébré, ée (վե֊րթէպրե) ած. *Ողնայարաւոր (անասունք)։ Ա՛սրի և իրր է. ա֊ր. Les vertébrés se divisent en quatre classes: les mammifères, les oiseaux, les reptiles, les poissons։

Vertement (վե֊րթը֊ման) մ. 1. Ուժգնապար. խասաղգին. ամենայն ասասիւ։ Il lui parla, il le réprimanda —։ ‖ 2. ՍասակուԹեամբ. Հզօրագոյնս։ Cette place fut — attaquée։ [(նաւաս.)։

† **Vertemelles** (վե֊րթը֊մէլ՛) է. իե. յե. Մղիներք ղեկի

† **Vertex** (վե֊րթէ֊ս) է. ա֊ր. Գագաթն (գլխոյ)։

Vertical, ale (վե֊րթի֊գա֊լ, ա֊լ՛) ած. 1. *Գագաթնահայեաց։ Les feux verticaux du soleil։ ‖ 2. Ուղղահիւ վերուստ ի վայր. ուղղորդ։ Plan —։ [cale։

— է. իե. Ուղղահիւ, *ուղղահայեաց գիծ։ Une verti-

Verticalement (վե֊րթի֊գալ֊ման) մ. Ուղիւ վերուստ ի վայր. ուղղորդ։ Plan posé —։

Verticalité (վե֊րթի֊գալ֊Թէ) է. իե. Ուղիւ ուղղուԹիւն. *ուղղահայեցուԹիւն. ուղղանգստուԹիւն։

Verticille (վե֊րթի֊լ՛) է. ա֊ր. ԳուսանդրուԹիւն ծաղկանց և տերեւոց բոլորակաբար կարգելոց գծագոտիս. օղ. օղակ։ [կերպ։ Feuilles verticillées։

Verticillé, ée (վե֊րթի֊լիե) ած. Օղաձև. օղաձեւ

Vertige (վե֊րթիժ) է. ա֊ր. 1. Շուրջ գալն գլխոյ. ցնորք. (տես. գլխաս պտոյտ)։ Quand on regarde du haut de cette tour en bas, on éprouve des vertiges։ ‖ 2. (ետ֊բ.) Խելագարանք. խելացնորուԹիւն. խելայիզուԹիւն։ Une sorte de — s'empara de tous les esprits. Esprit de —. Ոգի մոլորուԹեան։

Vertigineux, euse (վե֊րթիժինէ֊, է֊զ) ած. 1. Ցնորեցուցիչ։ Une hauteur vertigineuse։ ‖ †2. Ցնորքաբեր. (բառ բժշկից)։ Affection vertigineuse։ ‖ 3. Որ ըմբռնի ցնորքաւք. (խոլի)։

Vertigo (վե֊րթիկո) է. ա֊ր. 1. Ա՛յլանգակ հաճոյք, ախորժք. *քմահաճուԹիւն. (ընդ.)։ Elle a de singuliers vertigos։ ‖ 2. Ցնորք (երիվարի)։ Son cheval est mort du —։

Vertu (վե֊րթի֊) է. իե. 1. Ա֊ստիճանուԹիւն. քաջուԹիւն։ Il n'a ni force ni —։ ‖ 2. Ա֊ստիճանուԹիւն. լաւուԹիւն։ L'amour de la —. Les quatre vertus cardinales. Les trois vertus théologales. On a mis sa — à l'épreuve. Faire de nécessité —. տես ի Nécessité, 2. ‖ 3. Ա֊ստիճին։ Récompenser la —։ ‖ 4. ԳարեհչաւուԹիւն, զգաստուԹիւն, ցածուԹիւն, սրբուԹիւն (կնոջ)։ Sa laideur est le garant de sa —։ ‖ 5. ԶօրուԹիւն։ Ce remède n'a point de —։

— յե. Մին յիսն գասուց Հրեշտակաց. ԶօրուԹիւնք։ Les Dominations, les Vertus։

— En —. Ած. ա֊ս. ԶօրուԹեամբ. իրաւամբ։ Il a saisi en — d'un jugement։

Vertueusement (վե֊րթի֊ուզը֊ման) մ. Ա֊ստիճանուԹեամբ. առաքինապար։

Vertueux, euse (վե֊րթի֊ու֊, է֊զ) ած. 1. Ա֊ստիճին։ Un homme —։ ‖ 2. Գարեհչաց, զգաստ, ցածուն (կին)։ ‖ 3. Ա֊ստիճանի. առաքինական. առաքինասէր։ Une action vertueuse։

Vertugadin (վե֊րթի֊գադէն) է. ա֊ր. 1. Բարձիկ զոր Հատատատէին կանայք յառաջ ժամանակաւ ի ներքոյ պարեգօտի իւրեանց։ ‖ †2. (ետ֊բ.) Հնացեալ, խափանեալ բան։

Verve (վե֊ր) է. իե. 1. Ա՛ներեւոյթ կամք. զինչպիսուԹիւն. (խոլի)։ Quand sa — le prend, lui prend։ ‖ 2. Եռանդն. խանգ։ — poétique. Ce musicien manque de —։

Digitized by Google

Verveine (վեր-վեն՝) է. իէ. Տունկ մինչ. *տզատունիկ. փնջ ցնծոյ։ [վարսաժանակի]։

Vervelle (վեր-վել՝) է. իէ. Օղ, օղակ (առից բռաքի, **Verveux** (վեր-վո) է. ու. Ցանց մինչ ձկնորսաց։

Vésanie (վեզանի) է. իէ. Յիմնարութիւն. (բառ բժշկ.)։

Vesce (վես) է. իէ. ա. Տունկ մինչ. վիքն։ Un fagot, une botte de —։ ‖ ². Ոսեղ վիքն. վիքն։ Donner de la — à la volaille։

Vésical, ale (վեզի-ալ, ալ՝) ած. Փամփշտի վիզի. *փամփշտային։ Veines, artères vésicales։

Vésicatoire (վեզիքատուար) ած. *Պալարեցուցիչ։ Onguent, emplâtre —։

— է. ու. ա. *Աչառուիկ խարան. *խարանադիր. ելեհ ցնվան ներբը։ Il faut lui appliquer, lui mettre un —։ ‖ ². Վէր ի խարանագիրդ։ Panser un —։

Vésicule (վեզիք-ուլ՝) է. իէ. Փոքրիկ փամփուշտ։ La — du fiel. Ա*ողնկնկալ ամման։ — séminale. *Սերմնապան։

Vesou (վէզու-) է. ու. Հիւթ (շաքարաբուղիս եղեգան)։

† **Vespasienne** (վեսպազիէն՝) է. իէ. *Ա*իզամոց (ի փողոցս քաղաքի)։ [(Ար և. L'étoile du soir)։

Vesper (վեսփեր) է. ու. Գիշերավար. երեկօրեայ։

Vespérie (վեսփերի՝) է. իէ. ա. Վկերպին մեծաստուածպաշտական կամ բժշկական նախ քան զՀաստատել վարդապետական աստիճանի. երեկօրեան մեծաստուածին։ ‖ ². (էսփ-ր.) Կշտամբանք. (վզ.)։ [(վզ.)։

Vespériser (վեսփերիզե) բ. ն. Կշտամբել. սաստել։

Vespétro (վեսփետրո) է. ու. Ազգ մինչ մրգատեղ [ratafia] օգատակեր ապտակի։

Vesse (վես) է. իէ. Ա*նձային փուք (արտաքինի). (պէս. բիթս)։ Faire, lâcher une —։

— Vesse-de-loup կամ Vesse-loup. Ազգ մինչ գաբշհատ անկան [champignon] յորում գտանի ևերի փուք և փոշի։

Vesser (վես) բ. ն. Հանել անձային փուք. (պէս. բիտաել)։

Vesseur, euse (վեսօր, եօզ) է. ա. Որ հանէ փուքս անձային. (պէս. բիտաան)։ ‖ ². (էսփ-ր.) [ն. սատ. անտարի։

Vessie (վես) է. իէ. ա. Փամփուշտ (միզի). սատուռուշտ. բուշտ. Ս. փազաբուշտ։ L'urine descend des reins dans la — par les uretères, et sort de la — par l'urètre. Une pierre dans la —. Le col de la —. Ս. Բշտաբերան. Ս. փազաբշտաբերան։ ‖ ². Փամփուշտ. բուշտ։ Enfler une —. Nager avec des vessies remplies d'air։ ‖ ³. Փոքրիկ պատուճ ջրալից ի վերայ մորթոյ. Ս. բուշտ։ Faire élever des vessies. Ս. Բշտեցնել։ La poudre de cantharides fait élever des vessies։

— natatoire. Լաւգական փամփուշտ (ձկանց)։

Vessigon (վեսիգո) է. ու. Ա*տուածին մինչ ի կարճս [jarret] ձիոց։

Vesta (վես-թա) է. իէ. ա. Աստուածածուհի Հռովմայեցւոց. Եստա։ ‖ ². Մորթոյ մինչ փոքրիկ. Եստա։

Vestale (վես-թալ՝) է. իէ. ա. Եստեան կուսան (առ Հռովմայեցիս)։ Une — qui manquait à la chasteté, était punie de mort։ ‖ ². (էսփ-ր.) Ակն կամ պղպիկ գլխոյ, ցածուն, պարկեշտ։ Elle se donne pour —։

Veste (վես-թ) է. իէ. ա. Վառօրեակ. ներքնակ։ — de satin. Le gilet a remplacé la —։ ‖ ². Պատմուճան (Աբասիլեայց). էնթ-ր։ — à la turque. Longue —։ ‖ ³. *Թիկնացակ։ Une — d'ouvrier, de chasse. † Remporter sa կամ une —. (էսփ-ր. և սվ.) Երթալ առնել զգեստն. չպարգել։

Vestiaire ((վեսթիէր-) է. ու. ա. *Հանգերձատուն. *Հանգերձարան։ Le — du couvent, du tribunal, d'un théâtre։ ‖ †². Հանգերձատեղւոյ (վանից)։ ‖ ³. Ցուփք հանդերձից (կրօնաւորաց, հասաստուորաց). Հանգերձապիճ։

Vestibule (վեսթի-բուլ՝) է. ու. ա. Աստիճին առջևատակ (առանց Հռովմեցկացւոց)։ Ներքին անգաստատին կոչէր † Atrium։ ‖ ². Անգաստակ։ Il n'entra pas dans la salle, il demeura dans le —։ ‖ ³. Անգաստակ (տիկնիջից, բառ անգամանգիտաց)։

Vestige (վեսթիժ) է. ու. ա. Հետ, ասանահետ, ասանատեղի (մեռելոյ և անասնոց)։ Je vois des vestiges d'hommes. Suivre les vestiges de quelqu'un. (էսփ-ր.) երթալ, ընթանալ ընդ հետս ուրուք. հետեւել զհետ ուրուք. հետեւել ստէպ։ ‖ ². Հետք. Նշմարանք. Նշոյլ։ Il y avait là autrefois un château, on en voit encore les vestiges։ Ա*ոչ ևս էսփ-ր. On ne trouve aucun — de ce fait dans l'histoire։

Veston (վեսթո) է. ու. *Թիկնոցակ։

Vêtement (վեթման) է. ու. Զգեստ. Հանգերձ. ապականելի. ապառնելի. Ս. Հագուստ. Ս. Հալաթ։ Un — léger, chaud. Changer de —. Les vêtements sacerdotaux։

Vétéran (վեթե-ան) է. ու. ա. Վաստակաւոր զինուոր (առ Հռովմեցիս)։ ‖ ². Հինաւրեայ զինուոր։ Une compagnie de vétérans։ ‖ ³. Հինաւրեայ առաջնակալ. [magistrat]. ռամկավար։

Vétérance (վեթերանս) է. իէ. Հանգիստ (ի զինուորութենէ, ի պաշտաման). ռամկավարութիւն։

Vétérinaire (վեթերինէր) ած. *Անասնաբուժական։ Médecine, art —. *Անասնաբուժութիւն։ École —։ — է. ու. *Անասնաբոյժ։ Mener un bœuf chez le —։

Vétillard, arde (վեթիյար, արտ) է. տես Vétilleur.

Vétille (վեթիյ՝) է. իէ. Զնչին մինչ խրթ. գոյզն մինչ. անուագք. (ընտ.)։ Il ne s'amuse qu'à des vétilles։

Vétiller (վեթիյե) բ. ն. ա. Զբաղանալ, խաբել անուագք. (ընտ.)։ ‖ ². Խնդիրս յարուցանել զնչին իրաց. (ընտ.)։

Vétilleur, euse (վեթիյեօր, եօզ) է. ա. Որ զբաղանս անուագք. *անուագբաս։ ‖ ². Զատճառաբանդիր. դժուարաբաղդոյ։ C'est un grand —։

Vétilleux, euse (վեթիյեօ, եօզ) ած. ա. Որ պահանջէ մանրակրկիտ խնամն, **ճղճիմ։ Ouvrage —։ ‖ ². Որ ընդ անօգտս զբաղանս. որ պատապի զանուագք. *անուագբաս։ Cet homme-là est bien —։

Vêtir (վեթիր) [Je vêts, tu vêts, il vêt, nous vêtons, vous vêtez, ils vêtent. Je vêtais. Je vêtis. Je vêtirai. Vêts, vêtons, vêtez. Que je vête. Que je vêtisse. Vêtant. Vêtu, ue.] բ. ն. ա. Զգեցուցանել. ապուցանել։ Son valet de chambre l'a vêtu des pieds à la tête։ ‖ ². Զգենուլ. ապանել. արկանել զանձամբ։ — une robe։ ‖ ³. Տալ հանդերձս (մերկոց, աղքատաց). զգեցուցանել. ապուցանել։ = Se —. բ. ա. Զգենուլ. ապանել։

Vétiver կամ **Vétyver** (վեթիվեր) է. ու. Տունկ մինչ Հնդկաց՝ որոյ արմատք [անուշահոտք են և պահեն զՀանգերձս ի ցեցոց. *վետիվոյր։

Veto (վե-թո) է. ու. Իրաւունք մերժելոյ զբանս զոր առաջարկէ խորհրդարանն. իրաւունք արգելոյ։ (Թագաւորն ի լսանին Լեզուէն Ա*ռելո՛)։ En Angleterre, le roi a le —, le droit de —. J'y mets mon —. (էսփ-ր. և ընտ.) Զառնում զայդ. յառնեմ։ [Court —. տես ի Court, ո.

Vêtu, ue (վեթ-) ած. գ. բ. Vêtir բայի. Զգեցեալ։

Digitized by Google

Vêture (վէթիւռ) ւ. իթ. Աքեմնաւորութիւն, *պքեմնաւորութիւն (կրօնաւորի, հաւատաւորի)։ Կ՚ասէ եւս սահ Prise d'habit։ [pelle, cet arbre tombe de —։

Vétusté (վէթիւսթէ) ւ. իթ. Հնութիւն։ Cette chaumière est de —։

Veuf, veuve (վէֆ, վէվ) ած. 1. Մնացեալ, մնայնացեալ ի կնոջէ (այրէ). Մնացեալ յառանէ (կնոջէ). այրի։ Il est —. Elle est veuve d'un tel։ || 2. (ենթ.) Աւրի. պղկեալ. մնացեալ. թափուր։ Cette église est veuve de son évêque։ [de la veuve. տես ի Denier, 1. — ւ. Աւրի։ Épouser un —. Riche veuve. Le denier — ւ. իթ. 1. կակաչ [tulipe] տպիտակ և մանուշակագոյն։ || 2. Ազգ մի այրեծաղկի [scabieuse]։ || 3. Թռչուն մի Աֆրիկոյ յազգէ ճնճղկանց։

Veule (վէօլ) ած. 1. Թուլացեալ. տկար. անզօր. (վլ.)։ Je me sens tout —։ || 2. Կարի թեթեւ (հոգ)։ || 3. Երկայն և անզօր (առ ծառայ)։

Veuvage (վէվաժ) ւ. ած. Աւրիութիւն (առն, կնոջ)։

Vexant, ante (վէքսան, անթ) ած. Տագնապուկ. անհաճոյ. (ընթ.)։ Cela est bien —։

† **Vexateur** (վէքսաթէօր) ւ. ած. Նեղիչ. պրկիչ։

Vexation (վէքսասիոն) ւ. իթ. Հարատահարութիւն. նեղչութիւն։ Il a été puni de ses vexations։

Vexatoire (վէքսաթուար) ած. Հարատահարական. նեղչական։ Impôt —։

Vexer (վէքսէ) բ. ն. 1. Զբկել. նեղել. նեղչել. հարըմատհարել. խռնել. տառապեցուցանել։ Ce seigneur vexait ses vassaux։ || 2. Տրտմեցուցանել. (ընթ.)։ Cela me vexe։ † — Se —. բ. ա. Դժկամակիլ։

Vexillaire (վէքսիլլէր) ւ. ած. Նշանակիր. դրօշակիր. (ի բանակի Հռովմայեցւոց)։

A. **Viabilité** (վիաբիլիթէ) ւ. իթ. Կարողութիւն կենդի. կենդանացուածութիւն։ [նապաստակաց։

B. **Viabilité** (վիաբիլիթէ) ւ. իթ. Բարւոք պայման ճանապարհի։

Viable (վիաբլ) ած. Կարող կենդի. կենդանացուած։ Un enfant né avant le septième mois n'est pas —։

Viadue (վիատիւ) ւ. ած. Կամուրջ (ի վերայ ձորոյ, ճանապարհի)։

Viager, ère (վիաժէ, էր) ած. Ցկեանս. մինչեւ ցմահ. *պղջնեկալ։ Rente, pension viagère։ — ւ. ած. *Ողջնեկալ Հարց։ Il n'a que du —։

Viande (վիանդ) ւ. իթ. 1. Կերակուր. ուտելի։ Dieu donne la — aux petits passereaux. — creuse. տես ի Creux, A. — de carême. Ցաղեալ կամ աղծեալ ձկունք և չոր մրգք։ || 2. Մի՛ս (անասնոց, թռչնոց, ձկանց)։ Le saumon n'est pas une — de malade։ || 3. Մի՛ս։ La — est chère. S'abstenir de —. Մսահաս լինել. հրաժարել ի մսոյ, ի մսակերութենէ։ Viandes étouffées, suffoquées. — blanche. Մի՛ս հաւուց, ճագարի, որթուց. սպիտակ մի՛ս։ — noire. Մի՛ս նապաստակի, կտցարի [bécasse], կնճիռ. սեաւ մի՛ս։ Grosse —, gros — de boucherie. Մի՛ս եզին, արջառ, ոչխարի. մի՛ս ապանդանոցի։ Menue —. Մի՛ս հաւուց, երեաց։ || 4. (ենթ.) Հոգեւոր կերակուր. հաց օրինաց. ուսուց հաղորդութիւն։ [ըհաց)։

Viander (վիանդէ) բ. ն. Ախտիլ, ճարակիլ (չինկերաց)։

Viandis (վիանդի) ւ. ած. Ճարակ (չինկերաց)։ On reconnaît les cerfs à leur —։

Viatique (վիաթիք) ւ. ած. 1. Պաշար կամ արծաթ ի պէտս ճանապարհի. Թոշակ ճանապարհի։ || 2. (ենթ.) Ցեւաթեր, վերջին Թոշակ. Հոգեւոր պաշար։ Porter le — à un malade։

Vibord (վիպօր) ւ. ած. Պատակ, ծնօտ (նաւու)։

Vibrant, ante (վիպրան, անթ) ած. 1. Թրթռացեալ (լար)։ || 2. Զօրաւոր (ձայն)։

Vibration (վիպրասիոն) ւ. իթ. 1. Թրթռացում։ Les vibrations d'une corde sonore, d'un diapason։ || 2. Թրթռացութիւն, ծածանուածն (լուսոյ)։ || 3. Ճօճուածն։ Les vibrations d'une pendule։ (Ցայս միտս ասի լաւ և ս Oscillation)։ [temps vibré։

Vibrer (վիպրէ) բ. ն. Թրթռալ։ Cette corde a long-

Vibrion (վիպրիոն) ւ. ած. Ազգ մի՛ն ջրային ճճւոց. *գծորդն։ [փողոց։

† **Vibrisses** (վիպրիս) ւ. իթ. յն. Մազք անգաց, քթաց.

Vicaire (վիքէր) ւ. ած. 1. Տեղապահ. փոխանորդ. աթոռակալ։ Il y avait des princes qui se disaient vicaires de l'empire d'Allemagne։ || 2. Աթոռակալ (եպիսկոպոսի). փոխանորդ (ժողովրդապետի). *փոխերէց։ Le — de J.-C. փոխանորդ Յիսուսի Քրիստոսի. գլխափոխան, Հաւատիոյ քահանայապետն։ || 3. Աթոռակալ (ի վանս կրօնաւորաց)։ Le père —։

Vicairie (վիքէրի) ւ. իթ. 1. փոխանորդութիւն (ժողովրդապետի). (խոսք)։ || 2. Պաշտօն մի՛ն Հաւատաւոր [bénéfice] (ի մայր եկեղեցւոջ). աթոռակալութիւն։

Vicarial, ale (վիքարիալ, ալ) ած. Աթոռակալի. տեղապահական. փոխանորդական։ Fonctions vicariales։

Vicariat (վիքարիա) ւ. ած. 1. Տեղապահութիւն. փոխանորդութիւն. աթոռակալութիւն։ || 2. Պահման, վիճակ տեղապահի. աթոռակալութիւն։

Vicarier (վիքարիէ) բ. ն. 1. Վարել զպաշտօն փոխանորդի ժողովրդապետի։ Il a vicarié pendant dix ans։ || 2. (ենթ. և ընթ.) Վարել վերկրորդական պաշտօն։ Je suis las de —։ || †3. Երթալ, շրջիլ. քալաք ի քաղաքէ. (առ վերաժշտաց եկեղեցւոյ)։

Vice (վի) ւ. ած. 1. Թերութիւն։ — de forme, de style, de prononciation. Ce cheval n'a point de vices. — de conformation. Ցոսի կազմած մասին իրիք մարմնոյ։ || 2. Ցանցանք. վրիպանք. (վլ.)։ — de clerc. այժմ սահ Pas de clerc. տես ի Clerc, 3. || 3. Ախտ. յոռութիւն։ L'ivrognerie est un vilain —. Se plonger dans le —։ || 4. Անկարգութիւն. անապականութիւն. ապականանք. վերախութիւն. յոռիութիւն։ Veut-il donc mourir dans le — et dans le désordre? || 5. Ախտամիտ. յոռի։ Punir le —։

Vice-amiral (վի-ամիրալ) ւ. ած. 1. Երկրորդ ծովակալ. *դերծովակալ։ Des vice-amiraux։ || 2. Նաւ դերծովակալի։ Il servait sur le —։ [կալութիւն։

Vice-amirauté (վի-ամիրոթէ) ւ. իթ. *Դերծովակալութիւն։

Vice-bailli (վի-պայի) ւ. ած. Երկրորդ գաւառապետ։

Vice-chancelier (վի-չանսէլիէ) ւ. ած. Փոխանակ դպրապետի. երկրորդ դիւանապետիր։

Vice-consul (վի-գոնսուլ) ւ. ած. Փոխանակ հիւպատոսի. *դերհիւպատոս։ Le consul et le — de France à Cadix։ [ատութիւն։ Exercer le —։

Vice-consulat (վի-գոնսիւլա) ւ. ած. *Դերհիւպատոսութիւն։

Vice-gérant (վի-ժէրան) ւ. ած. Փոխանակ հոգաբարձուի. *դերգանձանձիչ։

Vice-gérent (վի-ժէրան) ւ. ած. Փոխանակ եկեղեցական գաւառապետի [official]։

Vice-légat (վի-լեա) ւ. ած. Փոխանակ կուսակալի գաւառի իրիք վիճակին եկեղեցւոյ). երկրորդ լեգատ։ Le — de Bologne։

Vice-légation (վի-լեասիոն) ւ. իթ. Փոխանակու-

Digitized by Google

թիւն կուսակալի (գաւառի իրիք վիճակին եկեղեցւոյ)։

Vicennal, ale (վի-կէն-նա՛լ, -լ՛) ած. Քառասնեմեան. (ի-րի՛)։ Prix vicennaux։

Vice-présidence (վի-փրե-զի-տան՛) է. իգ. Փոխանակ գահերիցութիւն. *գերագահերիցութիւն։

Vice-président (վի-փրե-զի-տան՛) է. ար. Փոխանակ գահերիցու. *գերագահերից։

Vice-reine (վի-րէն՛) է. իգ. 1. Կին փոխարքայի. *փոխարքայուհի։ ‖ 2. Փոխարքայ իշխանուհի։

Vice-roi (վի-րուա) է. ար. Փոխանակ արքայի. Ս. գերարքայ. *փոխարքայ։

† **Vice-royal, ale** (վի-րուա-յա՛լ, -լ՛) ած. Ս. Գերարքայական. *փոխարքայական։

Vice-royauté (վի-րուա-յո՛թէ) է. իգ. Ս. Գերարքայութիւն. *փոխարքայութիւն։

Vice-sénéchal (վի-սէնէ-շա՛լ) է. ար. Փոխանակ սենեկապետ. երկրորդ դատաւոր։

Vice versa (վի՛ս վէր-սա) ած. ած. Փոխանակաւ. փոխադարձաբար. անդրադարձեալ։ Il y a des personnes dont la figure attire et le caractère repousse, et *vice versa*։

Vicier (վի-սիէ) բ. ն. 1. Ապականել. եղծանել։ Un corps vicié jusque dans les principes de la vie։ ‖ 2. Անվաւերել, անոյժ գործել. (ըստ իրաւագիտաց)։ Cette omission ne vicie pas l'acte։ [թերութիւն։

Vicieusement (վի-սիէզ-ման՛) մ. ցառիսիս. Թերաւ.

Vicieux, euse (վի-սիէ, էզ) ած. 1. Թերի. Թերաբաւարար. յոռի։ Contrat —. Une façon de parler vicieuse. Cercle —. տես ի Cercle. ‖ 2. Անհաւատ. (ասի զրքացող կամ վիրչան [ombrageux] ձիոց և ջորւոց)։ ‖ 3. Անկարգ. անհաւատ. սխալմունք. զեղծ։ Cet homme est fort —։ Վատի և իրք է. ար. Le — se plaît dans son vice։ ‖ 4. ցոռի։ Un caractère —։

Vicinal, ale (վի-սի-նա՛լ, -լ՛) ած. Կցիչ գիւղորեից (ճանապարհ). գիւղական։ Chemin —. L'entretien des chemins vicinaux։

Vicissitude (վի-սի-սի-տիւտ) է. իգ. 1. ցայլայլութիւն. կարգաւորութիւն. փոխանորդութիւն։ La — des saisons։ ‖ 2. Փոփոխութիւն։ Les vicissitudes de l'air։ ‖ 3. Անհաստատութիւն. յաղագոցութիւն։ La — des choses humaines։ ‖ 4. Բազմայեղանակ գիպմունք. իրք բազմափոփոխք. յերազփոխութիւնք։ Il a connu toutes les vicissitudes de la fortune։

Vicomte (վիգոմթ) է. ար. 1. Փոխանակ կոմսի. *փոխակոմս. *գերակոմս։ Le — de tel lieu։ ‖ 2. *Զաւուրաւանուն ազնուականութեան ի վեր քան զպարոնին. *գերակոմս։

Vicomté (վիգոմթե) է. իգ. *Գերակոմսութիւն։

Vicomtesse (վիգոմթէս) է. իգ. Կին գերակոմսի. *գերակոմս սիկին. *գերակոմսուհի։

Victimaire (վիգթիմ՛ԷՌ) է. ար. Պատասխան զոհաբերի [sacrificateur]. անասնապետն. *զոհատան։

Victime (վիգթիմ՛) է. իգ. 1. Անասունք կամ մարդիկ զոր զոհէին հեթանոսք աստուածոց իւրեանց. զոհ. պատարագ։ Le consul immola plusieurs victimes. Sacrifier des victimes humaines. Մարդազոհ լինել. զոհել զմարդիկ։ ‖ 2. Անասունք զոր զոհէին Հրեայք Աստուծոյ. զոհ. զինի. պատարագ. ոպանդ։ — propitiatoire, d'expiation։ ‖ 3. Զատարագ (քրիստոնէից)։ ‖ 4. (ի-խոսք.) Զոհ։ Il est la — de la calomnie։

Victoire (վիգտուար) է. իգ. 1. ցաղթութիւն։ — sanglante, douteuse. Pleine —. Remporter la —. La — a été longtemps en balance։ ‖ 2. (ի-խոսք.) ցաղթութիւն. յաղթանակ։ Après une longue discussion, il a remporté la —։ ‖ 3. Դիք յաղթութեան (առ հեթանոսս). ցաղթութիւն։

† **Victoria** (վիգտո՛ռիա) է. իգ. Ազգ ինչ հպանամանման [nénufar] որ բուսանի ի լիճս հարաւայինոյն Ամերիկայ. վիկտորիա։ [զաղար։ Il l'a réfuté —։

Victorieusement (վիգտո՛ռիէզ-ման՛) մ. ցաղթ.

Victorieux, euse (վիգտո՛ռիէ, էզ) ած. 1. ցաղթող. յաղթական։ Armée victorieuse։ ‖ 2. (ի-խոսք.) ցաղթող։ Preuves victorieuses. Il avait l'air —։

Victuaille (վիգթու՛այլ) է. իգ. Զարկեն. նպար. (ընդ. և խոսկ)։ Voilà bien de la —։ [գաց)։

— յգ. Հանդարտք, պաշարք, ուտելիք (ի պէտս նաւարք.

Vidame (վիդա՛մ) է. ար. Որ ունէր զհաշուեսածս եպիսկոպոսական թեմի՝ գաշտամբք պաշտպանելոյ զպաշխարհականն իշխանութիւն եպիսկոպոսին և առաջնորդելոյ զօրաց նորա. *սիրտափոխան։

Vidamé (վիդամէ) է. ար. կամ **Vidamie** (վիդամի) է. իգ. Զաոխ, սահմանի սիրտափոխանի. *սիրտափոխանութիւն։

Vidange (վիդոնժ) է. իգ. 1. Թափելն. սանդնացուցանելն։ La — d'une fosse։ ‖ 2. Կիսալիրն լինել (անօթոյ). կիսալրութիւն. (տե՛ս լիցուն չբլլալը)։ Vous avez laissé cette bouteille en —։ ‖ 3. Կիսալիր գինի։ Ce vin est en —։ ‖ 4. Թափելն, սանդնացուցանելն (զաղբս կղպանոցի [fosse d'aisances])։

— յգ. 1. Ազատութիւնք ի բաց հանելոյ. (տե՛ս պարտք)։ Les vidanges d'une fosse։ ‖ 2. Դաշտան գինոյ յետ ծնանելոյն կամ տպագրութեանն. յաւելուածք տպագրի։ (Ա. յժմ՛ տես Lochies)։

Vidangeur (վիդոնժէո՛ր) է. ար. Պարբիչ կղպանոցաց. աղբակիր։ (Որ և Maître des basses œuvres։

Vide (վի՛տ) ած. 1. Ընդոյն. սին. գատարկ։ Sa bourse est —. Il a l'estomac —. La bouteille est à moitié —։ ‖ 2. Թափուր. գատարկ։ Théâtre —. Place —. Se présenter les mains vides. Երևիլ առաջի ուրուք ձեռնունայն. յանդիման լինել ուրուք գատարկաձեռն, ունայնաձեռն, առանց պրծածոյ կամ առանց պարգեաց։ ‖ 3. Թափուր. ունայնացեալ. գատարկացեալ։ Un autel — d'offrandes։ ‖ 4. (ի-խոսք.) Անիմաստ։ Un discours — de sens. Անիմաստ բանք։

= է. ար. 1. Ընդոյն վայր. ունայն։ Le vent a abattu des arbres et fait des vides dans vos allées։ ‖ 2. *Անդ վայր. ունայն։ Faire le — au moyen de la machine pneumatique. Le — absolu. Անդրա ունայն։ ‖ 3. Թողուլն զոք. Թօթափիլն, օտարանալն յոմանէ։ Cet homme est méprisé, on fait le — autour de lui։ ‖ 4. (ի-խոսք.) Ընդոյն. ունայնութիւն։ La mort de ce prince fait un grand — à la cour։ ‖ 5. (ի-խոսք.) Ընդոյնութիւն. ընդունայնութիւն. նանրութիւն։ Il connut le — des grandeurs humaines։

= À —. մբ. ած. Ընդոյն։ La diligence de Lyon est partie à —. Mâcher à —. տես ի Mâcher, 1.

Vide-bouteille (վի՛տ-պու-թէյ՛) է. ար. Փայտիկ սանդնացոյց (մօտ ի քաղաքն)։

Vider (վիտ) բ. ն. 1. Թափել. ունայնացուցանել. (տե՛ս պարպել)։ — un tonneau, un sac, un étang. — son sac. (ի-խոսք.) տես ի Sac, A. 4. ‖ 2. Ի բաց հանել զփոքրամասն. Թափել։ — une volaille, du gibier, du

Digitized by Google

poisson : ‖ 3. Ծակել : — une clef. — un canon de fusil : ‖ 4. Թափուր առնել, կացուցանել. թափել : — une prison, un hôpital : ‖ 5. Աբտաքո ելանել (ի տեղւոջէ). թողուլ. լքանել : — les lieux, la province : ‖ 6. Մաքրել արբաւիղով. սրբել : (Որ և Purger) : ‖ 7. (է՛փ՛.) Վճարել. ի դլուխ հանել : Nous avons vidé bien des affaires. — une querelle. Վճար առնել, զրաւ առնել կռուոյ : — les arçons. *տես* J'Arçon, 1.

= Se —. բ. —. 1. Թափիլ. թափուրիլ. թափրանալ. (ապ. զատրտուիլ) : Le réservoir s'est vidé en moins de rien : ‖ 2. Թափիլ (երիվարի, շան) զյաւելուածս որովայնի. Ս. աղբիլ :

Vidimer (վի՛մէ) բ. ն. Համեմատական առաքել (զգայականին ընդ բնագրին). Հաստատել զառաքութիւնն. (Խորհ) : — un acte, une expédition :

Vidimus (վի՛մ՛ուս) է. ու. Վկայութիւն հաստատմանց. Հաստատութիւն առաքութեան : (Թարգմանի ի լատին բառէն Տէրտ) : Le juge a mis le *vidimus* à cet acte : (Հայ. (Խորհ) :

Vidrecome (վի՛տրէքո՛մ) է. ու. Մեծ բաժակ գինւոյ :

Viduité (վի՛տուիթէ) է. իե. Այրութիւն (կնոջ) :

Vie (վի) է. իե. 1. Կեանք. կենդանութիւն : — animale. Les plantes n'ont qu'une — végétative. Dieu est le maître de nos vies. Avoir la — dure. *տես* ի Dur, 9. Être entre la — et la mort. *տես* J'Entre, 1. Sa — ne tient plus qu'à un fil. (է՛փ՛.) Մազուքինէ մերձ է ի մահ. յոգեվարք է. օրհասական է : Donner la —. *տես* ի Donner. Demander la —. Խնդրել կեանս (ի յայրմականաց ինչանմէ) : Aller de — à trépas. *տես* ի Trépas. Par la — de Pharaon. Երդուեալ յաւրէն փարաւոնի : ‖ 2. Ժամանակ ի ծննդենէ մինչև ցմահ. կեանք : La durée de la —. Une longue —. Երկայնակեաց, շատակեաց կեանք : Eau-de- —. Օդի. ցքի : Si Dieu me prête —. Եթէ Տէր կեանս ինձ ընդհակաճ : ‖ 3. Երկրակեաց, առաքի կեանք. կենցաղ : La — présente. Passer de cette — à une autre meilleure : ‖ 4. Հանգերձեալ, անաքի կեանք : Il ne sera heureux ni dans cette — ni dans l'autre. La — éternelle. Կեանք յաւիտենականք, յաւիտենից : Le livre de —. *տես* ի Livre, A. 1. ‖ 5. (է՛փ՛.) Միաւանդամ, վերստին ծնունդ (այս բնիկն առբր հաղորդութիւն, մկրտութիւն). վերածնութիւն. կեանք : Se nourrir du pain de —. Ուտել ի հացէն կենաց. ճաշակել յերկնաւոր հացէն. Հաղորդիլ ի սուրբ խորհրդոյն : ‖ 6. Կեանք. կենդանութիւն. առդնդութիւն. զօրութիւն : Il y a bien de la — dans ce vieillard, dans ce malade. Le coloris donne la — à un tableau : ‖ 7. Կեանք. Հաց. ոգեպահ. պիտոյ : Il a très peu de bien, il n'a que la — et le vêtement. Gagner sa —. *տես* ի Gagner, 2. Demander sa —. Պոյր խնդրել. մուրանալ : Être de grande —. Շատ ուտել. շատակեր լինել. (Ղ.) : Être de petite —. Սակաւ ուտել. սակաւակեր լինել. (Ղ.) : ‖ 8. Օրինակ խրախճանալոյ, զբօսնլոյ. կեանք. (ընդ.) : Mener joyeuse —. Faire la —. Անառականաբար կեանս վարել : ‖ 9. Օրինակ կենլոյ. կեանք : Mener une — douce. Faire — qui dure. Խնայել յառաղջութիւն իւր կամ յինչս : Rendre la — dure à quelqu'un. Նեղել, լեկել, առաւապեցուցանել զոք : ‖ 10. Կեանք. կենցաղ. վարք : Se repentir de sa — passée. Femme de mauvaise —. Կին խառնակեցիկ, խառնաշունց. բոզ. պոռնիկ : ‖ 11. Կեանք. աշխարհ : Les choses se passent ainsi dans la — : ‖ 12. (է՛փ՛.) Ախտ, ախտաժանական պաշտաւն. կեանք : Il aime la chasse, c'est sa — : ‖ 13. Պատմութիւն վարուց կամ կենաց ուրուք. վարք. կենցաղականք : La — de Théodose par Fléchier. Les vies des Pères du désert. Վարք Հարանց : ‖ 14. Աղազակ. աղմուկ. (տե՛ս պատչառուք). (Ա.) : Ils se querellent toujours dans cette maison, ce sont des vies continuelles :

= En —. Ած. —. Կենդանի. ողջ : Chien en — vaut mieux que lion mort. (—ի՛.) *տես* ի Chien, 1.

= De la —, de ma —, de sa —. Ած. —. Երբեք. քնաւ : De la — on n'a rien vu de semblable. De ma — je n'ai vu pareille chose. Այդպիսի ինչ չտեսի ի կեանս իմ :

= Pour la —, À la — et à la mort. Ած. —. Յկեանս. կենդանի և մահու. մինչև յկատարած. միշտ : Je suis son ami pour la — :

= À —. Ած. —. Յկեանս : Une pension à — :

Viédase (վիէտա՛զ) է. ու. Պակասամիտ. անհանճար. ապուշ. (տե՛ս իշտ պոչ). (Դէեղ.) : C'est un — : (Այս բառս առաւգարանի Անդամ կամ պոչ [pénis] իշոյ) :

Vieil կամ **Vieux** (վէյ, վիէ) ած. ու. **Vieille** (վէյ՛) ած. իե. 1. Ծեր. ծերացեալ. անցեալ. զառապք : Il est fort vieux. Vieux cheval. Vieil oiseau. Un vieil homme. Un vieux homme. Une vieille femme. Պառաւ. ծերուհի : Vieille chienne. Գած ծերացեալ : De vieilles gens. Se faire vieux. Ծերանալ : Les vieux jours, les vieux ans. Ծերութիւն : Il est plus vieux que moi de deux ans. Երկու ամաք երիցագոյն կամ երէցաւորց ի քան զիս : Je suis moins vieux que lui de deux ans. Երկու ամաք կրտսերագոյն եմ քան զնա : ‖ 2. Հինօրեայ. հինաւուրց : Vieux soldat : ‖ 3. Հին : Un vieil ami. Une vieille fille. Աղջիկ պատաւեալ առանց ամուսնութեան : ‖ 4. Հնացեալ : Un vieil avare. Vieux pécheur : ‖ 5. Ուրուն : Le vieil Homère. Le vieux Corneille : ‖ 6. Հին. նախնի. վաղեմի. վաղնջուց : De vieux contes. Les vieilles coutumes. Un vieux proverbe. Un vieil arbre. Un vieux tronc. Ծերօն կաճղ : ‖ 7. Որ չէ նոր. հին : La vieille ville. De vieux livres. Du vin vieux. Հին, բազմամեայ գինի : Le Vieux Testament. Հին կտակարան : (Լա՛տ և L'Ancien Testament) · Le vieux style. Հին տումար : Dépouiller le vieil homme. *տես* ի Dépouiller, 5. ‖ 8. Հնացեալ. պատաւեալ. խափանեալ. վաղնջուց : Vieille mode. Ce terme est vieux : ‖ 9. Հին և մաշ. մաշեալ : Vieil habit. Vieux souliers :

= Vieux. է. ու. Ուր. ծերունի. ալեւոր : Les jeunes et les — : ‖ 2. Հին ընդ հին : Coudre du — avec du neuf :

= Vieille. է. իե. Պառաւ. ծերուհի : Une pauvre —. Contes de —. *տես* ի Conte, 4.

Vieillard (վէյյա՛ռ) է. ու. Ուր. ծերունի. ալեւոր : Sage, vénérable —. Un — morose :

— յե. Ուրը. ծերունիք. (առ զաբանց և զկանանց) : On doit respecter les vieillards :

Vieillement (վէյյէմ՛ա՛) մ. Ծերական օրինակաւ. ըստ ծերոց. ծերունաբար : Il s'habille plus — que son âge :

Vieillerie (վէյյէր՛ի՛) է. իե. 1. Հին կտաւոիք, հանգերձք. հնոտիք : On ne vend là que de la — : ‖ 2. (է՛փ՛. և ընդ.) Հնացեալ խմաստք, բանք. (տե՛ս հինաւուրց, ծիծաղած խօսքեր) : Il ne dit que des vieilleries :

Vieillesse (վէյյէս) է. իե. 1. Ծերութիւն. ծերոյթ. ալեւորութիւն. ալեւորոյթ. ալիք : Extrême, grande —. Verte —. — décrépite. Ջաւամ ծերութիւն : Parvenir à la —, à la dernière —. Il est mort de —. Hospice

Digitized by Google

de la —. Ցեղանոց։ Bâton de —. (ֆոթոբ.) տես ի Bâton, 1. La — d'un cerf, d'un corbeau։ ‖ 2. Ցեղութիւն. հնութիւն։ La — d'un chêne։ ‖ 3. Ցեղութիւն. ծերը։ La — est soupçonneuse։

Vieillir (վեյյիր) բ. ն. 1. Ցերանալ. ալևորիլ։ Cet homme commence à —։ ‖ 2. Ցերանալ. հնանալ։ — dans un emploi։ ‖ 3. Ցերտնալ. ակաբանալ։ Son talent commence à —։ ‖ 4. Հնանալ։ Ce mot a beaucoup vieilli։ ═ բ. ն. 1. Ցերացուցանել. ածել ալիս։ Les chagrins l'ont bien vieilli։ ‖ 2. Ա՛ճերացուցանել զիս ուրուք. ծերացուցանել։ Vous me vieillissez; je n'ai pas encore soixante ans։ [porte perruque pour se —։ ═ Se —. բ. տ. Ցերագոյն երևեցուցանել զանձն։ Il

Vieillissant, ante (վեյյիսան, անթ) ած. Ցերացող։

Vieillissement (վեյյիսման) է. ար. 1. Սկիզբն ծերութեան. *ծերացումն. (խոսք)։ ‖ 2. (ֆոթոբ.) Հնանալիս. (խոսք)։ Le — d'un mot։ [(ընտ.)։ Il a l'air —։

Vieillot, otte (վեյյո, օթ) ած. Ցերոյ. ծերական։ ═ է. Ցեր. պառաւ. (ամբ. ծերուկ. պառաւուկ). (ընտ.)։ Une petite vieillotte։

Vielle (վիէլ) է. էդ. Նուագարան ինչ ազէյսրմամբ և անուսուցք։ Jouer de la —։

Vieller (վիէլե) բ. ն. 1. Հարկանել զնուագարան անուսուցք։ Il va — de porte en porte։ ‖ 2. (ֆոթոբ. և ած.) ցերկաբանգիլ. ի չիք արկանել. (ձգ.)։ Vous n'avancez rien, vous ne faites que —։

Vielleur, euse (վիէլօր, էօզ) է. Որ հարկանէ զնուագարան անուսուցք։

Vierge (վէրժ) է. էդ. 1. Աղջիկ անփորձ ի խառնից. կոյս. կուսան։ Une jeune —. L'Évangile parle de vierges sages et de vierges folles։ ‖ 2. Կոյս. ուրբ կոյսն. Ա՛ստուածածնին։ La Vierge. La sainte Vierge։ ‖ 3. Մի յերկուասան աստեղաստանց կամ ի կենդանակերպից. կոյս. կուսանաց։ (Որ և Érigone)։ ═ ած. 1. Կոյս. կուսան։ Ce garçon est encore —։ ‖ 2. (ֆոթոբ.) Կոյս. անգործ։ Terre —. Un sol —. Huile —. խակուկութ, ծորածոյ ձէթ, իւղ։ ‖ 3. Ա՛նխառն. զուտ։ Métaux vierges. De l'or, de l'argent —. Ոսկի, արծաթ անհուր։ ‖ 4. (ֆոթոբ.) Ա՛նարատ. անբիծ. անաղտ։ Une réputation —։

— Vigne —. տես ի Vigne.

Vieux (վեօ) ած. ար. տես Vieil.

Vif, vive (վիֆ, վիվ) ած. 1. կենդանի. ողջ։ Il fut brûlé —, tout —. կենդանագոյն այրեցաւ, խանձատեցաւ. կենդանակէզ եղև։ Enterrer — ։ ‖ 2. (ֆոթոբ.) կենդանի։ Une source d'eau vive. Ա՛ղբիւր, ակն ջրոյ կենդանւոյ։ Eau vive Նշանակէ և Լեղի ջուր։ Chaux vive. Ա՛նշէջ կիր։ Soufre —. Ս. Ա՛նայրեց ծծումբ. բնական ծծումբ։ ‖ 3. կենդանի. առոյգ. կայտառ. եռանդուն. (ամբ. կրակոտ.)։ C'est un enfant fort —. Un cheval —։ ‖ 4. Զգայուն։ Être —, fort —. Avoir le sentiment —. Être — Նշանակէ և Լինել վաղցասուն, ցասկոտ։ ‖ 5. Սաստիկ. ուժգին. բուռն։ Un froid —. Une vive douleur։ ‖ 6. Ջերմ. Ջերմեռանդն. սրտեռանդն. ուժգին։ Amour — et ardent. Désir —. Reconnaissance vive։ ‖ 7. կենդանի. պայծառ։ Couleur vive. Avoir l'œil կամ le regard —. Բացակենագոյն լինել. (ամբ. վառվռուն աչքեր ունենալ)։ ‖ 8. խիստ. ուժգին. սաստիկ։ De vifs reproches։ ═ է. ար. 1. կենդանի. ողջ։ Donation entre vifs։ ‖ 2. կենդանի մնան մնալիս։ Couper dans le —. ի խոր հատանել (զվէրն)։ Piquer au —. (ֆոթոբ.) ի խոր խոցել։ կարի իսկ գառնացուցանել։

— Entrer dans le — de la question. (ֆոթոբ.) ի խորս յանգամառանս խնդրոյն մտանել։ [բերանոյ. բերանով։ ═ De vive voix. գր. առ. կենդանի բարբառով. բանիւ։ ═ De vive force. գր. առ. Բռնաբար. բռնի. ուժգին։ Il enleva ce poste de vive force։

Vif-argent (վիֆ—արժան) է. ար. կենդանի արծաթ. անդիկ. Ս. ժխտակ. (գրա. ծիւս)։ Ա՛ր և ա Argent vif, Mercure։

Vigie (վիյի) է. էդ. 1. Պահպանութիւն (ի նաւի)։ Être en —. Matelot en — au haut d'un mât. Նաւավար դիտաւոր ի վերոյ կայմի։ ‖ 2. Դէտ. դիտաւոր. պահապորդ (ի նաւի)։ La — a signalé un vaisseau։ ‖ 3. Դիտատանոց (պահապանի և սկիզբն և ի վերջ կառատակմի [train] յերկաթուգիս)։ ‖ 4. Խրամ, խարակ [rocher] զերեսաք ծովու։ [(խոսք)։

Vigiamment (վիժիաման) ած. Ա՛րթնութեամբ.

Vigilance (վիժիլանս) է. էդ. Ա՛րթնութիւն. Հսկողութիւն. զգուշութիւն. աչքնութիւն։ La — d'un général։

Vigilant, ante (վիժիլան, անթ) ած. Ա՛րթուն. Հսկեցող. Հսկուն. զգուշաշխատ. մտադիր։ C'est un homme très —. L'œil — d'un père. Des soins vigilants։

Vigile (վիժիլ) է. էդ. Ցառաջնորդեալ օր (տօնի). Նախատօնակ։ La — de Noël. L'Église a ordonné de jeûner certaines vigiles. Il est aujourd'hui —։

Vigne (վինե) է. էդ. 1. Որթ. որթատունկ. խազողենի։ Cep de —. Pampre, sarments de —. Planter de la —։ ‖ 2. Ա՛յգի. այգեստան։ Labourer les vignes. Travailler à la — du Seigneur. (ֆոթոբ.) Գործել յայգւոյ Տեառն. վաստակաւորել զբանին կենաց։ Être dans les vignes du Seigneur կամ լսկ dans les vignes. (ֆոթոբ. և ած.) Լինել արբեալ, գինեվէզ։ ‖ 3. Ա՛մպատանց, ամպատց (ի շրջակայս քաղաքաց ինչ իտալիոյ)։ Ա՛յժմ տես Villa։

— blanche. տես Couleuvrée.

— vierge. Թուփ ինչ պատատուկ։

Vigneron, onne (վինե—ոն, ոն՛) է. Ա՛յգեգործ. այգեպետ։ [կիր (ի գիրս)։ *գործագործակիր։

Vignette (վինէթ) է. էդ. փոքրիկ զարդ կամ պատկերանկար [lama]. *մալուգլա. *վիկունայ։ On ne trouve des vigognes que dans la région des Andes։ ‖ 2. Ա՛որ։ բուրդ մալուգլայու, վիկունայի։ Habit, chapeau de —։ (Տես և Carmeline)։ ═ է. ար. Գլխարկ, *փեղպր յասրոյ մալուգլայու։

Vigoureusement (վիգուրէզման) ած. Հզօրապէս. Հզօրեղապէս. ռաստիկս։ Il attaque, il se défend —։

Vigoureux, euse (վիգուրէ, էօզ) ած. 1. Զօրաւոր. Հզօր. Հզօրեղ. ուժեղ. պինդ. առոյգ. քաջառոյգ։ Ce vieillard est encore —. Une vigoureuse jeunesse։ ‖ 2. Զօրաւոր. ուժգին. բուռն. սաստիկ։ Attaque vigoureuse. Discours —։

Vigueur (վիգէօր) է. էդ. 1. Զօրութիւն. առոյգութիւն. ոյժ. սաստիկ ուժ։ Dans la — de la jeunesse, de l'âge։ ‖ 2. Զօրութիւն. ուժգնութիւն. սաստկութիւն. բռնութիւն։ Répondre avec —. La — d'une attaque։ ‖ 3. Զօրութիւն. ուժգնութիւն. հզօրութիւն։ Une

Digitized by Google

grande — de pensée. Être en —. Ի հաստատութեան կալ (օրինաց). Հաստատուն կալ. ի զօրութեան լինել։

Vigulier (վիկե) ե. ար. Դատաւոր։

Vil, vile (վիլ, վիլ) ած. 1. Անարդ. խառն։ Vendre, acheter à — prix. Գնով տալ, գնով առնուլ խառնեալ։ ‖ 2. (էութ.) Անարդ. արհամարհ. գձուձ. վատթար. (աստ. յատ.)։ Un homme — et abject. Un homme de vile condition։

A. **Vilain** (վիլէն) ե. ար. Ագռազան. շինական. ռամիկ։ Les nobles et les vilains. Ազատք և անազատք։ Jeux de main, jeux de —. (տես.) տես ի Jeu, 2.

B. **Vilain, aine** (վիլէն, էն) ած. 1. Անազատական. անարժան. աղտեղի. ապիղծ. ստոգաղաշ. անվայելուչ։ C'est un — homme. Des paroles sales et vilaines. Il est dans une vilaine posture։ ‖ 2. Անազատ. ագահ. կծծի։ Յայս միտս վատին և իբր ե. ար. C'est un —։ ‖ 3. Անհաճոյ. չտխուրծական. յատկ. — temps. Vilaine voiture։ ‖ 4. Անշնորհ. ապիղծ. ամլ. ձառ։ — habit. Vilaine jambe. Vilaine écriture. Ձառհասուակ դէմք։ Il a une vilaine figure. Ձառագէմ է։ ‖ 5. Վնասակար. վատնգաւոր։ Voilà un — rhume։

Vilainement (վիլէնէմէն) մ. 1. Շինականաբար. անազատաս։ On l'a reçu —։ ‖ 2. Անմօտալից օրինակաւ. խայտառակաբար. վատութեամբ։ Il s'enfuit —։ ‖ 3. Անարժանութեամբ։ Il m'a — trompé։ ‖ 4. Ագահութեամբ. անազատութեամբ. կծծութեամբ։ Il fait toutes choses —։ ‖ 5. Ագռաղի, անմաքուր օրինակաւ. ապիղծութեամբ։ Il mange —։

Vilayet (վիլայէ) ե. ար. Գաւառ. (Օսմանեան Տէրութեան)։ (արբ. վիլայէթ)։ Le — de Bagdad։

Vilebrequin (վիլպրոքէն) ե. ար. Շաղափ. (արբ. ճաթօղ)։ Percer avec un —. Շաղափել։ [բար։

Vilement (վիլման) մ. Անարդ օրինակաւ. անարգաբար։

Vilenie (վիլնի) ե. իե. 1. Գործ անարժան, անարգ։ Il a fait cent vilenies en sa vie։ ‖ 2. Թշնամանական բանք. թշնամանք. լուտանք։ Il lui a dit mille vilenies։ ‖ 3. Ձգտողականութիւն. գարշելականութիւն. պղծութիւն։ Ce livre est plein de vilenies։ ‖ 4. Անազատութիւն. կծծութիւն. ագահութիւն։ ‖ 5. Ագռաղութիւն։ Maison pleine de —։ ‖ 6. Յոռի, վնասակար կերպարանք։

Vilené (վիլէտ) ե. իե. 1. Դիւրաբեկին, սակաւագին լինել. դիւրաբեկութիւն. (տես. ամանութիւն)։ La — des denrées։ ‖ 2. Ցուսազութիւն (գնոց)։ La — du prix։ ‖ 3. Անարգութիւն։ La — de la matière։ ‖ †4. Անարդութիւն. գձձութիւն. անպիտանութիւն. վատթարութիւն։ Réduit à l'extrémité de la — et de la bassesse։

Vilipender (վիլիփէնտէ) բ. ն. խոտել. անարգել. արհամարհել. ի վայր հարկանել, արկանել. (ընդ.)։ Ne le vilipendez pas, il vaut son prix. — une marchandise։

Vilité (վիլիտէ) ե. իե. տես Vileté.

Villa (վիլա) ե. իե. Ամառանոց։ Il y a beaucoup de jolies villas aux environs de Paris։

Villace (վիլաս) ե. իե. Գաղաք մեծ՝ խառնամբոխ և վատթարաշէն. (ընդ. և խոչ)։

Village (վիլաժ) ե. ար. Գիւղ. գիւղաքաղաք. քաղաքագիւղ։ Curé de —. Գիւղքերէց։

Villageois, oise (վիլաժուա, ուազ) ե. Գիւղքեայ. գիւղաբնակ. գիւղուհի։ Un pauvre —։

= ած. Գիւղուհի. գիւղական. շինական։ Un air —։

Villanelle (վիլանէլ) ե. իե. 1. Գիւղական երգ, բանաստեղծութիւն։ Chanter une —։ ‖ 2. Երգ ինչ կամ եղանակ գիւղական կաքաւից։

Ville (վիլ) ե. իե. 1. Գաղաք։ La — et les faubourgs de Paris. Bâtir, détruire, raser une —. Les quartiers d'une —. Être en —. Ձինել ի տան։ Dîner en —. Ճաշել հրաւիրմամբ ի տան ուրուք։ Avoir — gagnée. (էութ. և ընդ.) Յաղթեալ լինել ամենայն գժտապատճառից, խափանչաց։ La — éternelle. Գաղաքն յաւիտենական. Հռոմ։ ‖ 2. Գաղաք. (հակադրեալ գեղջ)։ Être à la —. Լինել, կալ, բնակել ի քաղաքի։ Il préfère la campagne à la —. Լաւ համարի կալ ի տաճ քան ևթէ յաստանի։ ‖ 3. Բնակիչք քաղաքի. քաղաք. քաղաքացիք։ Toute la — parle de cette nouvelle։

— Le corps de —. տես ի Corps, 19. Hôtel de —. տես ի Hôtel, 3. Sergent de —. տես ի Sergent.

Villégiature (վիլէժիատիւռ) ե. իե. *Գիւղագնացութիւն։ Être en —։ [(ընդ.)։

Villette (վիլէտ) ե. իե. Փոքրիկ քաղաք. քաղաքիկ։

Villeux, euse (վիլո, էուզ) ած. Թաւ. մազեղ։ Membranes villeuses. Tissu —։

Vimaire (վիմէր) ե. իե. Ապականութիւն, զոր անասուն ի հողմոյ, ի կարկտէ։

Vin (վէ) ե. ար. 1. Գինի։ — rouge, blanc. — pur. Անապակ։ — capiteux, qui porte à la tête, qui donne dans la tête. Un pays riche en vins. Երկիր գինեբեր։ — sophistiqué, frelaté. — tourné. Գինի շրջեալ, յեղյեղեալ։ — doux կամ — nouveau. Գինի նոր. քաղցր. խազմուզ։ Marchand de —. Գինեվաճառ։ — français, grec. Un tonneau, une bouteille de —. — en cercles. Գինի ի տակառի։ — de deux feuilles, de trois feuilles. տես ի Feuille, 1. †— d'une oreille, de deux oreilles. տես յOreille, 5. — de l'étrier. տես յÉtrier, 1. Mettre de l'eau dans son —. (էութ.) տես յEau, 1. À bon — point d'enseigne. (տես.) տես յEnseigne. ‖ 2. (էութ.) Գինի. արբեցութիւն։ Être entre deux vins. տես յEntre, 1. Être en pointe de —. տես ի Pointe, 2. Porter bien le —, son —. տես ի Porter, A. 19. Cuver son —. տես ի Cuver. ‖ 3. Ձօրութիւն (գինւոյ)։

— Pot-de- —. տես ի Pot.

— Esprit de —. Ոգի գինւոյ։ [գինի։

Vinage (վինաժ) ե. ար. Խառնելն գոհոլ [alcool] ի

Vinaigre (վինէկր) ե. ար. 1. Քացախ։ — rouge, blanc. Des concombres confits au —. Habit de —. (էութ. և ած.) Հանդերձ նուրբ կամ թեթև յոյժ։ ‖ 2. Անուշահոտ քացախ։ — de toilette։ [քացախով։

Vinaigrer (վինէկրէ) բ. ն. Հանգերձել, համեմել

Vinaigrerie (վինէկրէրի) ե. իե. Գործարան քացախոյ. *քացախապատրաստանոց։

Vinaigrette (վինէկրէտ) ե. իե. 1. Համեմանք ի քացախոյ, ի ձիթոյ, յաղացեալ [persil] և ի փոքրիկ գլուխ սոխոց [ciboule]. Համեմանք քացախոյ։ Du bœuf à la —, en —։ ‖ 2. Մին հանգերձեալ համեմանօք քացախոյ։ Manger une —։ ‖ 3. Գոհաւոյակ [chaise] երկանիւ ձգեալ ի մարդոյ։ (Որ և Brouette, Roulette)։ Aller dans une —։

Vinaigrier (վինէկրիէ) ե. ար. 1. *Գործարանապետ. *քացախավաճառ։ ‖ 2. Պուտակ քացախոյ. *քացախամանն։ (Որ և Burette)։

Vinaire (վինէր) ած. ար. Vaisseaux vinaires. Անօթք գինւոյ (որպիսի են հնձան, տակառ.)։

Digitized by Google

Vindas (վեն-դաս, լատ. Ակագիմիոս. վեն-դ, լատ. Լիբերիս) ե. ար. *Անուարդ։ (Որ և Cabestan)։

Vindicatif, ive (վեն-տի-թիֆ, իվ) ած. Վրիժառու. *վրիժառիթ։ Homme —. Il a un caractère —։

Vindicte (վեն-տիքթ) ե. իդ. La — publique. Վրէժ պահանջելն ի յանցաւորէ յանուն ընկերութեան. Հասարակաց վրէժխնդրութիւն։ [grande —, pleine —։

Vinée (վին) ե. իդ. Հանելն գինի։ Nous aurons

Viner (վին) բ. ն. Խառնել գոտով [alcool] ի գինի առ ի պահել ընդ երկար։

Vineux, euse (վին-ո, ոզ) ած. 1. Ջօրաւար, բարկ, առատիկ (գինի)։ || 2. Գինեհամ. գինեհոտ։ Les fraises sont vineuses։ || 3. Գինեգոյն. գինեանման։ Des campagnes vineuses։ || 4. Գինեգոյն. գինեանման։ Rouge —։

Vingt (վեն) ած. Քսան. 1. Քսան. առանց կրկին։ — hommes. Cent quatre-vingts francs. Quatre-vingt-deux. Ութսուն և երկու։ || 2. Քսաներորդ։ Dans cet entretien d'un quart d'heure, il a dit — sottises։ || 3. Քսաներորդ։ Chapitre —։

= ե. ար. 1. Քսան։ — multiplié par deux։ || 2. Քսաներորդ օր։ Le — du mois, de sa maladie։

— Quatre-vingts, Quinze-Vingts. տես ի Q ի կարգին։

— Le — et un. Խաղ գինէ քաղաքին. քսան և մի։ Jouer au — et un։ [Une — de personnes, d'arbres։

Vingtaine (վեն-թեն') ե. իդ. Քսան մի. *քսանեակ։ = ե. ար. 1. Քսաներորդ մասն։ Il est héritier pour un —։ || 2. Քսաներորդ օր։ Le — du mois։

Vinicole (վինի-քոլ) ած. տես Viticole.

Vinification (վինիֆիգ-օսիո) ե. իդ. 1. Ածուխտ գինի գործելոյ. *գինեգործութիւն։ || 2. Եռացեալ (գինեոյ)։

† **Vinique** (վին-իք) ած. *Գինեկան։ Acide —։

Viol (վիօլ) ե. ար. Բռնաբռնաւթիւն, խարդաւանութիւն, ապականութիւն (կնոջ, տղկան)։ Le rapt et le — sont punis des travaux forcés par la loi։

Violacé, ée (վիօլ-ա) ած. Մանուշակագոյն։ La peau avait pris une teinte violacée։

Violat (վիօլ) ած. ար. Sirop —. Ս. Մանուշակի շաքար։ Miel —. Մեղր յոր արկեալ է մանուշակ։

Violateur, trice (վիօլ-աթէօ, թրիս) ե. Խոնիչ, առանհարուս (օրինաց, դաշանց, իրաւանց)։ Les violateurs des lois. Յանցաւորք օրինաց. ապստամբք յօրինաց. օրինազանցք։ — de tombeaux. տես ի Tombeau, 1. — de filles. Խարդաւանիչ, ապականիչ կուսից, տղկանց։

Violation (վիօլ-իօն) ե. իդ. Խրժուեցի (դաշանց, երդմանն). (երդմեալ)զանցուածք. յանցանք (օրինաց). (օրինաւ)զանցուածք։ La — d'un traité, du serment, d'une loi. La — des sépultures. Գերեզմանականգիտութիւն։ La — d'un asile. Բռնաբռնութիւն ահարոյ ապաւինի։

Violâtre (վիօլ-ատր) ած. Հարեալ ի գոյն մանուշակի։

Viole (վիօլ) ե. իդ. 1. Նուագարան ինչ վիճակի։ — d'amour. Նուագարան ինչ հօճանգի։ || 2. Նուագարան փոքր ինչ մեծ քան զվիօլեակ [violon]։ (Որ և Alto, Quinte)։

— Basse de —. Չին նուագարան ինչ առաջարամային։

Violement (վիօլմ-ման) ե. ար. 1. Անցանելն զօրինագր, զդաշտմիք. գժուեցի. (խոր)։ || 2. Բռնաբռնութիւն, ապականութիւն (տղկան, կնոջ)։ Լատ. Եա տես Viol.

Violemment (վիօլա-ման) ած. 1. Ուժգին. ուժգնակի. ուժգնաբար. առատիկ։ Le vent souffle —։ || 2. Սաստիկ. չարաչար. մեծապէս։ Haïr, aimer —։ || 3. Բռնաբար. բռնի։

Violence (վիօլ-անս) ե. իդ. 1. Բռնաւթիւն. առատութիւն. ուժգնութիւն։ La — des vents. La — de la douleur. Ջարհանք, զարհուրեցք ցաւոց։ || 2. Յոտկոտութիւն. զայրացկոտութիւն։ Vous savez quelle est sa —։ || 3. Բռնաւթիւն. բռնագործութիւն. բռնագործութիւն։ User de —. Faire — à une femme. Բռնաբար ննջել ընդ կնոջ. բռնագործել զկին։ Faire — à la loi, à un texte. (փոխաբ.) Բռնազբօսել, կամակորել զօրէնս, զբռնագիր։ Se faire —. Բռնագործել, բռնաւորել զանձն. բռնաւ առնել անձին։

Violent, ente (վիօլ-ան, անթ) ած. 1. Բուռն. առատիկ. ուժգին։ Choc —. Vent —. Բռնաշարժ, առատաշարժ հոգմ։ || 2. Բուռն. յոտկոտ. զայրացկոտ։ Un homme —։ || 3. Բուռն. բռնաւթեան։ Recourir aux moyens violents. Ի բուռն ապաստան լինել։ Mourir de mort violente. Բռնաւթեան օրհասիւ մեռանիլ. բռնամահ լինել։ Discours —. Կատաղի խօսք, բանք։ Violente persécution. Սաստիկ հալածանք։ || 4. Բուռն. ուժգին. առատիկ։ On a de violents soupçons contre lui։ || 5. (փոխաբ. և ընդ.) Խիստ. ծանր. գժապատիճ։ Cela est —. La proposition est violente։

Violenter (վիօլ-անթե) բ. ն. Բռնագատել. բռնագործել. բռնահարկել. բռնաւն լինել (ուժիւք)։ On ne veut point le — . — les inclinations de quelqu'un։

Violer (վիօլե) բ. ն. 1. Անցանել (զսահմանս, զօրինագր, զդաշտմիք). գժուեցի, առնել (երդմունն). չպահել (զկանոնս). լուծանել (զշաբաթ)։ — les lois, son serment, le sabbat. — un asile. Բռնաբարել զտեղի ապաւինի։ — un tombeau, une sépulture. տես ի Tombeau, 1. || 2. Բռնաւթեամբ ապականանել (զաղջիկ, զկին). բռնաբար ննջել (ընդ աղջկան). բռնագործել. առատապերճացանել. ևկել. պղծել. խարդաւանել. խայտառակել։ Il la viola le poignard sur la gorge։ ԵՒսի և անխնդիր. Les soldats entrèrent dans la ville, pillèrent et violèrent։

Violet, ette (վիօլե, եթ) ած. 1. Մանուշակագոյն։ Drap —. Couleur violette։ || 2. Կապուտակ. կապուտակեալ։ Le grand froid rend quelquefois le visage tout —։ = ե. ար. 1. Գոյն մանուշակի։ || †3. Եպիսկոպոս. (պապ.)։

Violette (վիօլեթ) ե. իդ. Մանիկ ինչ գարնանային. մանուշակ. մանիշակ. (պրս. պնդաֆշ). Դեղուկ։ La — croît ordinairement dans les lieux solitaires et ombragés. Conserve de violettes. Sirop de —։

Violier (վիօլիե) ե. ար. Տունկ ինչ գեղանածագիկ. *շահպարակ. (պրս. կոպոյ). ղհդպ։ (Որ և Giroflée)։

Violon (վիօլի) ե. ար. 1. Նուագարան ինչ չորքսրտի. ջութակ. ֆիտն։ Jouer du —. Danser au —, au son du —. Se donner les violons. (փոխաբ. և ընդ.) Խնդալ. ուրախ լինել։ Se donner les violons de quelque chose. Զարծել. պանծանալ. անձնգոհ լինել։ || 2. *Ջութակահար։ Il est — à l'Opéra։ || 3. Բանս առ երի պահանջոյի [corps de garde]։ Il fut mis au —։ || †4. Ույր անպիտան, ապաժամանակ, աչխալքակոյ. (հլ.)։

Violoncelle (վիօլոն-չել կամ վիօլոնչել) ե. ար. 1. Սառաբարձակի ջութակ։ (Որ և Basse)։ Jouer du —։ || 2. Նուագածու առաջարամային ջութակի։

Violoncelliste (վիօլոն-չելիսթ) ե. ար. Նուագածու առաջարամային ջութակի։

Violoniste (վիօլոնիսթ) ե. *Ջութակահար (երևելի)։ Un des premiers violonistes de Paris. Cette dame est forte —։

Digitized by Google

Viorne (վիօռն) ե. էդ. և բոտ սմոնց տոբ. թռուփ ինչ ոպիտակծաղիկ և թաւառատերև, որ ունի ճիւղս ճոպռւկս և հատոպռուղս [baie] կարմիրս։ L'obier est une —. Un panier fait de —։

Vipère (վիբեռ) ե. էդ. ք. Օձ ինչ թռունատոբ. իժ. Նիկրւս եբլռնը։ Fiel de —. Il a été mordu d'une —։ ‖ 2. (էնռբ.) Որ ունի բարս իժս. իժագարոյ. իժ։ Race de vipères. տես և Race, 5. Langue de —, կամ լեկ —. Զարռլիզաբ. ոլռքալիզաբ։

Vipereau (վիբէռ) ե. ոբ. կորիւն իժի. իժակորիւն։

Vipérine (վիբեռին') ե. էդ. Տունկ ինչ որ ունի ծաղիկս կապոյտս. ծծմոր (?)։ (Տես և Bluet)։

Virago (վիռայօ) ե. էդ. կին, ապրիկ յատկահատակ և առնականաձեւ. (ընռ.)։ [ծաւրեռան գաղղիացերէն։

Virelai (վիռլէ) ե. ոբ. Ազգ ինչ նախկին բանաստեղծ։

Virement (վիռման) ե. ոբ. ք. Դարձուցանելն։ Le — du cabestan։ ‖ 2. Դառնալն, շրջուելն (նաւու)։ — de bord։ ‖ 3. Դարձուցանելն, փոխանցելն յայլ ոք զպատհանդ [créance] իւր. փոխանցութիւն. շրջուելն։ — de parties։ ‖ 4. Փոխագրութիւն։ — de fonds։

Virer (վիռ) բ. ն. ք. Դառնալ. շուրջ գառնալ. (ընռ.)։ Tournez et virez tant qu'il vous plaira։ ‖ 2. Դառնալ, շրջիլ (նաւու)։ — de bord, sur l'ancre. — sur bâbord. Ի ձախակողմն խռռոբցուցանել զնաւն. ի ձախակողմն խռռոբիլ։ — de bord. (էնռբ. և ընռ.) Շրջիլ, փոխիլ, գառնալ ի մռաց։ (Որ և Revirer de bord)։

— բ. ն. Դարձուցանել։ — le cabestan. Tourner et — quelqu'un. (էնռբ. և ոչ.) Չարչանել, տարցանքնիել զոք։ [օգակք (ի գինանշանս)։

† **Vires** (վիռ') ե. էդ. յե. *Չամնիկնգրան օգք կամ

Vireux, euse (վիռս, նօզ) ած. թռունատոբ. *Թռունայինս։ Cette plante a une odeur vireuse։

Virevolte (վիռվոլտ) ե. էդ. Երագադարձ շրջման (երիվարաս, լռա հեծելռսռուցաց)։

Virevousse կամ **Virevouste** (վիռվուս, վիռվուսթ) ե. էդ. Շրջման. երթևեկ. (ռչ.)։ Cet homme fait bien des virevousses։ [լեզաս։ Goût, style —։

† **Virgilien, ienne** (վիրժիլիէն, իէն') ած. Վիրգիլ։

Virginal, ale (վիրժինալ, ռլ') ած. կռւսռսքեռան. կռւսռական։ Pudeur virginale. Le voile —. Lait —. տես և Lait, 5.

Virginalement (վիրժինալման) ռ. կռւսռսքեռամբ. *կռւսռաբար։ Elle vécut chastement et —։

Virginité (վիրժինիթ) ե. էդ. կռւսռսքիւն։ Il a encore sa —. Garder sa —. Perdre sa —. Ունիանալ ի կռւսռսքենէ։ La fleur de la —։

Virgouleuse (վիռկուլեռզ) ե. էդ. Տանձ ինչ ձմեռնայինն դիւբաշատ [fondant]։ Poirier de —. Poire de —. Une bonne —։ [là une —. Point et —. Ռատրռաս։

Virgule (վիռկիւլ') ե. էդ. Ռատրակէտ։ Il faut mettre

Viril, ile (վիռիլ, իլ') ած. Ա. Ռրռսական. տղրռական. առնացի. առնի։ Sexe —. Membre —. L'âge —. Ռրռսքեռան հասակ. տղռսքիւն։ ‖ 2. (էնռբ.) Ռրռնացի. տղռսռպատկան։ Courage —։ [դաց)։

— Portion virile. Հաւասարաչափ բաժին (ժառանգռց)։

Virilement (վիրիլման) ռ. Ռրռնաբար. առնապէս. տղրռպէս։ Agir —։

Virilité (վիռիլիթ) ե. էդ. Ա. Ռրռսքեռան հասակ. տղռսքիւն։ Parvenir à la —. Հասանիլ յասղռսքիւն, ի չափ տղռսքեռան, յասռս։ ‖ 2. Ռանռսքիւն։ Dépouiller un homme de sa —. Ի բաց հասանիլ զերկռսռքս. ներքինանցանիլ։ ‖ †3. (էնռբ.) կռրռվռսքիւն։ La — de l'esprit։

Virole (վիռլ) ե. էդ. Ա. փաբբիկ շրջնռակ կամ օղ մեռռպզեայ, զոր դնեն ի ծայր մեզնէի [manche] գործեաց առ ի հասռռռռսքիւն. *Ծայրապռռնակ։ Mettre une — à une canne։ ‖ 2. Օղ պղպվռռռեայ յորռս հասռռնին գռահեկանք։

Virolé, ée (վիռլե) ած. † Ա. Որ ունի ծայրապռռնակ։ Couteau —։ ‖ 2. Ռ. Ալլագին օգռակռ. (լռա հնքագիռռաց)։ Corne, trompe virolée։

Virtualité (վիռթուռլիթ) ե. էդ. *Զօրռսքիւնառկռսնռսքիւն։ [կան։ Chaleur virtuelle։

Virtuel, elle (վիռթուէլ, էլ') ած. *Զօրռսքիւնառկռսն։

Virtuellement (վիռթուէլման) ռ. Զօրռսքեռամբ. *զօրռսքիւնառբար։ Le chêne est — renfermé dans le gland։

Virtuose (վիռթուեզ) ե. † Ա. Հմուռռ. քաջերաժիշտ։ C'est une —; elle sait trois ou quatre langues։ ‖ 2. Քաջ երաժիշտ։ C'est un —, une —։

† **Virtuosité** (վիռթուեզիթ) ե. էդ. Շռարռռռսքիւն։ Un pianiste qui joue avec beaucoup de —։

Virulence (վիռլանս) ե. էդ. Ա. *Ժահրռռռսքիւն։ La — de cette humeur։ ‖ 2. (էնռբ.) Կռռռսքիւն. խռռռսքիւն. գառնռսքիւն։ La — de ses discours։

Virulent, ente (վիռլան, անթ) ած. Ա. *Ժահրռռ։ Les maladies virulentes։ ‖ 2. (էնռբ.) Գառնագառն. ռռռռսկ։ Écrit, discours —։

Virus (վիռս) ե. ոբ. Ժահր (հիւանդռսքեռան)։ — syphilitique. Le — de la rage։

Vis (վի) ե. էդ. Ա. Կանգռռղք։ Escalier à —. *Գռռռռսկռռռ, *գռռռռռռսկռռն ռանգռռղք։ (Տես և. Escalier en escargot յ'Escargot)։ ‖ 2. *Գռռռռսկ։ Une — de bois, de fer. La — est rompue dans l'écrou. — sans fin. Ռնեզր պռռռռսկ։

Visa (վիզ) ե. ոբ. Ա. *Վաւերացռռցիչ բառք և ձեռնագիր կամ ռռռրագրռսքիւն. *Վաւերագիր։ Il faut que l'ambassadeur mette son — sur votre passeport. Des visas։ ‖ 2. Քեռնագիր հասռռռռսքեռան (տեռեռալ կամ ընդերցեալ լինելոյ)։ L'original de certains procès-verbaux de saisie doit porter le — du maire։

Visage (վիզաժ) ե. ոբ. Ա. Երես. դէմք. կերպարանք։ — large, long, plein, maigre, bouffi. Un beau —. Un — agréable. Son — exprimait la joie et le bonheur. Frapper quelqu'un au —. Յանգիմնան, յերես հարկանել զոք. Հարկանել զդէմս ուրուք։ Trouver — de bois. (էնռբ. և ոչ.) տես և Bois. ‖ 2. Ռնձն. (ընռ.)։ Voilà bien des visages que je ne connais point. Des visages nouveaux. Ռնծանռռիք։ ‖ 3. կերպարանք։ Regarder quelqu'un d'un — étonné. Un — allongé. տես յ'Allongé. Faire bon — à quelqu'un. Ընդունել զոք սիրով։ Il changea de —. Շրջնցաւ գոյն երեսաց նորա. ռռլռգռռնեցան երեսք նորա. շնկնեցաւ. գառնռռռեցաւ։ Changer de —, se démonter le —. Ռռլռգռռնել, ռռլռռլիլ զերեսս իւր. զռռռրթի, տեռուք կերպարանիլ։ Un homme à deux visages. Ռռր երկդիմի, խռռգռռռ։ ‖ 4. (էնռբ.) Տեռիլ. կերպարանք (իրաց)։

— À — découvert. Ֆր. ռռ. տես ի Découvert.

Vis-à-vis (վիզռվի) նռ. ռռ. Յանգիմնան. դէմ յանգիմնան. հանդէպ։ Il est logé — de mes fenêtres, — l'église. — l'un de l'autre. Դէմ ընդդէմ միմեանց. հանդէպ միմեանց։ Ռռի և մնակցռռրէն. Il était —. կռյր ի հանդիպոյ։

Digitized by Google

— ե. ած. 1. *Հանդիպակաց (ուրուք ի կուքաւս, ի սեղանի). (ընդ.)։ J'avais pour — une fort jolie demoiselle։ ‖ 2. կատ. ինչ վասն անձանց երկուց որ նստին դէմ ընդդէմ միմեանց. *Հանդիպակատ.

Viscéral, ale (վի-սե-րա-լ, -լ՛) ած. 1. փորոքային։ Les tissus viscéraux։ ‖ †2. (ետ.) Ի սիրտն։ Les conditions viscérales d'un contrat։

Viscère (վի-սէր) ե. -ր. փորոքի։ Le cerveau, les poumons, le cœur, etc., sont des viscères։

Viscosité (վի-սքո-զի-թէ) ե. իե. Մաղձոտութիւն. մածնաղութիւն. *մածնականութիւն։

Visée (վիզ) ե. իե. 1. Դիտելն, նկատելն (զնպատակն). ուղղութ։ Prenez votre — plus haut, plus bas։ ‖ 2. (ետ.) Դիտաւորութիւն. դիտաւորելութիւն. խորհուրդ։ Des visées ambitieuses։

Viser (վիզ) բ. ն. 1. Դիտել, նկատել (զնպատակն առ արձակել զհրացէն, զնետ). ուղղել։ Il lève son pistolet et vise son adversaire։ ‖ 2. Տեսանել, քննել (զանցագիրն և հաստատել իւրով ձեռնագրով. *վաւերացնել։ Il a fait — son passeport։ ‖ 3. ի մէջ առնուլ. յառաջ բերել. ակնարկել. յիշատակել։ — un article du code։

— բ. ն. 1. Հայել, դիտել (ի նպատակն). նկատել (զնպատակն). ուղղել։ Il visait à ce but-là։ ‖ 2. (ետ.) Հայել. դիտել. յառել. ուշ ունել. բերել։ Je ne sais où il vise, à quoi il vise. Il ne vise pas à cet emploi։ ‖ 3. Բերել զնմանութիւն. նմանիլ։

Visibilité (վի-զի-պի-թէ) ե. իե. Տեսանելին լինել։ La — des corps. La — de l'Église։

Visible (վի-զի՛պ-լ) ած. 1. Տեսանելի. երեւելի. զննելի. զննական։ Les objets visibles. Dieu s'est rendu — aux hommes par l'incarnation. Être —, n'être pas —. կամիլ, չկամիլ տեսանել կամ ընդունել զոք։ ‖ 2. Յայտնի. ակներեւ. բացերեւ։ Fausseté —։

Visiblement (վի-զի՛պ-լ-մէն) մ. 1. Տեսանելի օրինակաւ. ակներեւ։ Notre-Seigneur monta au ciel —. La rivière baisse —։ ‖ 2. Յայտնապէս. յայտ յանդիմանութեամբ։ Il vous trompe —։

Visière (վիզ-իեր) ե. իե. 1. Մասն սաղաւարտի որ պահպանէր զերեսս. պահպանակ երեսաց. *երեսանոց։ Baisser, lever la —. Rompre en — à quelqu'un. (ետ. և ընդ.) խաղալ, յարձակիլ բանիւք սաստկութեան ի վերայ ուրուք։ ‖ 2. Մասն գլխանոցի որ պահպանէ զնմանակաս և զաչս. պահպանակ ճակատաս։ La — d'un shako, d'une casquette։ ‖ 3. Տեսանելիք. տեսութիւն. (ընդ.)։ Il a la — trouble, nette. Elle lui a donné dans la —. (ետ. և ընդ.) Յանկոյց, հրապարակաց զնա ի սէր իւր։ ‖ 4. կռմակ ի ծայր հրացանի առ ի դիտել զնպատակն։ (Տես և Mire)։ [La faculté visive։

† **Visif, ive** (վի-զի՛ֆ, իվ) ած. Տեսողական (զօրութիւն)։

† **Visigoth** (վի-զի-գո) ե. -ր. Քնակիչ արեւմտեան Գերմանիոյ կամ Գոթաստանի. արեւմտեան Գոթացի. վիզիգոթացի։

— ած. Շինական. խոշոր. խուժդուժ։

Vision (վի-զի՛ո) ե. իե. 1. Տեսութիւն. տեսաւորութիւն։ Le phénomène, le mécanisme de la —։ ‖ 2. Դէմ յանդիմանի տեսանելի (երանելեաց զԱստուած յերկինս). յայտնութեամբ ճշմարիտ տեսիլ. երանական աստուածատեսութիւն։ — béatifique, intuitive։ ‖ 3. Տեսիլ. տեսութիւն. յայտնութիւն։ Les visions des prophètes։ ‖ 4. Ան. աչօք տեսիլ. ուրուական. կերպարան։ Cette femme a des visions; seule dans sa chambre, elle croit apercevoir quelqu'un à ses côtés. La — disparut։ ‖ 5. (ետ. խոհ.) Ցնորք. բանգագուշանք։ C'est une — d'un tel։

Visionnaire (վի-զիո-նե՛ր) ած. և ե. 1. Որ տեսանէ տեսիլս աստս. երազատես։ ‖ 2. (ետ. խոհ.) Բանգագուշոտ. *ցնորամիտ։

Visir (վի-զի՛ր) ե. -ր. տես Vizir.

Visitandine (վի-զի-թան-տի՛ն) ե. իե. կուսանի, հաւատարիմ ի կարգէ Ա. յցելութեան։

Visitation (վի-զի-թա-սիո՛ն) ե. իե. La Visitation de la sainte Vierge, la fête de la Visitation. Ա. յցելութիւն, սուն Ա. յցելութեան սրբոյ կուսին։ L'ordre de la Visitation. կարգ հաւատարմութեան Ա. յցելութեան սրբոյ կուսին։

Visite (վի-զի՛թ) ե. իե. 1. Ա. յցելութիւն. այցարարութիւն. տեսութիւն։ — du jour de l'an. Faire des visites. Rendre —. տես և Rendre, 4. Carte de —. տես և Carte, 4. ‖ 2. Ա. յցելու։ J'ai eu beaucoup de visites aujourd'hui։ ‖ 3. Ա. յցելութիւն (բժշկի)։ Ce médecin fait payer fort cher ses visites։ ‖ 4. Ա. յց և խնդիր. խուզարկութիւն։ — domiciliaire. Le commissaire de police a fait sa — dans cette maison։ ‖ 5. Ջննութիւն (արկեղաց ուղեմարաց, վաճառաց)։ ‖ 6. Ա. յցելութիւն, շրջագայութիւն (եպիսկոպոսի ի վիճակի իւրում)։ — pastorale։ ‖ 7. Ա. յցելութիւն (Աստուծոյ). վերադիտութիւն. պատուհաս։

Visiter (վի-զի-թե) բ. ն. 1. Ա. յց առնել. յայց երթալ. այցել. այցելել։ — son ami։ ‖ 2. Ա. յց առնել. երթալ ի տես։ — les malades. երթալ ի տես հիւանդաց. հիւանդատես երթալ։ — les prisonniers. Ան տալ բանտարկելոց։ ‖ 3. Շրջիլ։ Apollonius visita tous les oracles de la Grèce։ ‖ 4. Շրջիլ ի վերայ. ակն տալ։ — les arsenaux, un diocèse։ ‖ 5. Ջննել. քննել. օրանել. խուզել։ Le chirurgien a visité sa plaie. Les commis ont visité sa malle։ Ան եւս անդանդիր. On a visité partout։ ‖ 6. Ա. յց առնել (Աստուծոյ). փորձել։ Dieu visite ses élus։

Visiteur (վի-զի-թո՛ր) ե. -ր. 1. Ա. յցելու։ C'est un grand —։ Յայց մեծ լինի և իե. Visiteuse։ ‖ 2. Ջննիչ. քննիչ. որանիչ. խուզարկու։ — des douanes։ ‖ 3. Ա. յցելու, այցարար, տեսուչ (մենաստանաց)։ Le père —։

Vison-visu (վիզն-վիզ-) ած. ած. Գէմ ընդդէմ, հանդէպ միմեանց. (ընդ.)։ Nous étions —։

Visorium (վիզ-սո՛ր) ե. -ր. Տախտակ յորոյ վերայ պինդ ունի գրաշարն զձեռագիրն կամ զօրինակն։ On se sert maintenant très peu du —։

Visqueux, euse (վի-սքո՛, քօզ) ած. Մաղձոտ. մածնեան. Ս. կպչուտիկ. Ս. փակչուտիկ։ Liqueur épaisse et visqueuse. Plante visqueuse։

Vissage (վի-սաժ) ե. -ր. Հաստատելն պտուտակաւ։

Visser (վի-սե) բ. ն. Պնդել, հաստատել պտուտակաւ։

† **Visu (de)** (դե վիզ-) ած. ած. Ականատես լինելով։

Visuel, elle (վիզ-ուել, ել՛) ած. Տեսութեան. տեսողական։ Rayon, axe —։

Vital, ale (վի-թա՛լ, -լ՛) ած. 1. կենդանական. կենսական։ Le cœur, le poumon, le cerveau, sont des parties vitales. Les esprits vitaux։ ‖ †2. (ետ-խոհ.) կարի կարեւոր. էական. կենսական։ Question vitale։ ‖ †3. Ջոջացուցիչ. կազդուրիչ։

Vitalité (վի-թա-լի-թէ) ե. իե. 1. կենդանականութիւն։ La — d'un tissu։ ‖ 2. կենդանատւ զօրութիւն. առատութիւն։ Il y avait chez cet homme une grande —։

Digitized by Google

Vitchoura (վիչուռա) ի. ած. Ս. Վուշտակ. տե՛ս։ Il se munit d'un bon — ։

Vite (վիթ) ած. Արագ. Երագ. Երագագնաց. Երագընթաց։ Cheval —, fort —, — comme le vent. Mouvement —. Երագախազաց չարժուձն։ Un copiste qui a la main fort —. Երագագիր դրիչ, ընդօրինակիչ, գրիչ։

— ս. ած. Երագ. Երագ Երագ. Երագացնա։ Allez, courez —. Il courut plus — que Pierre. Ընթացաւ վաղագոյն քան զՊետրոս։ Il parle trop —. Aller — en besogne. տես և Besogne. ‖ 2. փութով. փոյթ ընդ փոյթ. վաղ. շուտ։ Il oublie —. փութամոռաց է։

— Au plus —. Առագագոյն։

† **Vitelotte** (վիթլոթ) ի. ած. *Գետնախնձոր [pomme de terre] երկնախնձոր։ [Allez, courez —։

Vitement (վիթմէն) ած. Երագ. արագապէս. (ընդ.)։

Vitesse (վիթես) ի. ած. Արագութիւն։ La — d'un cheval, d'un oiseau. Il accourut avec —. Gagner quelqu'un de —. տես և Gagner, 11.

Vitex (վիթէքս) ի. ած. տես Gattilier.

Viticole (վիթիքոլ) ած. Ա.Յգեգործական։

† **Viticulteur** (վիթիքիւլթոռ) ի. ած. Ա.Յգեգործ։

Viticulture (վիթիքիւլթիւռ) ի. ած. Ա.Յգեգործութիւն։

Vitrage (վիթռաժ) ի. ած. 1. Պատկին ապակեաց։ ‖ 2. Ապակիք (պատուհանաց)։ Le — de cette église est d'un grand entretien։ ‖ 3. *Ապակափեղկ։ Le cabinet n'est séparé de la chambre que par un —։

Vitrail (վիթռայլ) ի. ած. Ապակի (պատուհանաց երկրագործ)։ Un beau —. Vitraux peints։

Vitre (վիթր) ի. ած. 1. Ապակի (պատուհանաց)։ Mettre, attacher des vitres à une fenêtre. Carreau de —. Vitres troubles, bien claires. Il a cassé une —. Casser les vitres. (տե՛ս և ընդ.) Խօսել հանելոյծ, անպատրուակ։ ‖ 2. Լուսամուտ. պատուհան. (ած.)։ Ouvrir, fermer la —։

Vitré, ée (վիթռե) ած. դերբ. Vitrer բոյլ. 1. *Ապակապատ։ Porte vitrée։ ‖ 2. Ի շիմանէ ապակեղէն. *ապակեայրէն։ Électricité vitrée։ ‖ 3. Պայծառ, թափանցիկ երբեք զապակի. ապակատեսակ։

— Humeur vitrée. տես †Hyaloïde.

Vitrer (վիթռե) բ. ած. Պատել, զգեցուցանել, հանդերձել, Ս. շապկել ապակեաւ։ — une fenêtre, une porte։

Vitrerie (վիթռէր) ի. ած. 1. Ապակագործութիւն. *ապակավաճառութիւն։ ‖ 2. Ապակեայ վաճառք. ապակիք. ապակիզէնք։

† **Vitrescibilité** (վիթռեսիպիլիթե) ի. ած. Շրջելիւն լինել յապակի։ [յապակի։

Vitrescible (վիթռեսիպլ) ած. Շրջելի, փոխարկելի

Vitreux, euse (վիթրէ, էօզ) ած. 1. *Ապականման։ Mine d'argent vitreuse։ ‖ 2. *Ապակատեսակ։

Vitrier (վիթրիէ) ի. ած. *Ապակավաճառ։ — ambulant. Il faut faire venir le —։

Vitrière (վիթրիէռ) ի. ած. 1. Կին ապակավաճառի։ ‖ 2. *Ապակավաճառ կին։ [յապակի։ Terre —։

Vitrifiable (վիթրիֆիաբլ) ած. Շրջելի, փոխարկելի

Vitrification (վիթրիֆիքասիօն) ի. ած. 1. Շրջումն, փոխարկումն յապակի։ ‖ 2. *Ապականմանն նիւթ։

Vitrifier (վիթրիֆիէ) բ. ած. Շրջել, փոխարկել յապակի։ Le feu vitrifie le sable mêlé à l'alcali։

— Se —. բ. ա. Շրջիլ, գառնալ յապակի։

Vitrine (վիթրին') ի. ած. *Ապակապատ առաք (իմանալի, ի թանգարանս)։ Les vitrines du musée du Louvre։ [rose, 1)։

Vitriol (վիթրիոլ) ի. ած. Արջասպ։ (Տե՛ս և Coupe-

Vitriolé, ée (վիթրիոլե) ած. *Արջասպախառն։ Eau vitriolée։ [—. այժմ՝ ասի Acide sulfurique։

Vitriolique (վիթրիոլիք) ած. *Արջասպական։ Acide

† **Vitrosité** (վիթռոզիթե) ի. ած. *Ապականմանութիւն։

Vitupère (վիթիւփէռ) ի. ած. Նախատանք. պարսաւանք. (ած.)։ Sa vie est exempte de —։

Vitupérer (վիթիւփէրե) բ. ն. Պարսաւել. հպարտել. պախարակել. (ած.)։

ա. **Vivace** (վիվաս) ած. 1. Երկայնակեաց։ Homme —. Le corbeau, le cerf sont des animaux vivaces։ ‖ 2. Բազմամեայ (տունկ)։ ‖ 3. (փոխ.) Դժուարարջնիկ. դժուարարմատ. դժուարախիլ։ Les préjugés sont vivaces։

† բ. **Vivace** (վիվաս) ած. Աշխոյժ. (քան երաժշտաց)։ Allegro —։

Vivacité (վիվասիթե) ի. ած. 1. Կայտառութիւն. առոյգութիւն. աշխուժութիւն. աշխոյժք։ Cet enfant a bien de la —։ ‖ 2. Եռանդն. ուժգնութիւն։ La — du combat, de la dispute. La — de son application est très grande։ ‖ 3. Սաստկութիւն. բռնութիւն. չերմութիւն։ La — des passions։ ‖ 4. (փոխ.) Կորովութիւն, արուութիւն (մտաց). կորովամտութիւն. արագամտութիւն։ La — de l'esprit, de l'imagination։ ‖ 5. Բորբոքումն։ La — de son langage։ ‖ 6. Պայծառութիւն։ La — des couleurs, du teint։

— ած. թեթեւ և վաղանցուկ յոյզք բարկութեան. չարժք բարկութեան։ Réprimer ses vivacités։

Vivandier, ière (վիվանտիէ, իէռ) ի. Խոհավաճառ, *Նպարավաճառ (ի բանակի)։

Vivant, ante (վիվան, անթ) ած. 1. Կենդանի. ողջ։ Il est encore —. Les êtres vivants. De la vie vivante, de ma vie vivante, de votre vie vivante. Ոչ երբեք. ընաւ. (ընդ.)։ Une bibliothèque vivante. (փոխ.) տես ի Bibliothèque, 3. Un dictionnaire —. (փոխ.) տես ի Dictionnaire. Le Dieu —. Աստուած կենդանի։ ‖ 2. Բազմամարդ. մարդաշատ։ Quartier —։ ‖ 3. Կենդանի (լեզու)։ ‖ 4. (փոխ.) Նմանն յոյժ. կենդանի։ Il est le portrait — de son père։ ‖ 5. (փոխ.) Կենդանի. գործնական։ Des exemples vivants։ ‖ 6. (փոխ.) Կենդանի. եռանդուն. աշխոյժ. *ոգեւորեց։ Récit —։

— ի. ած. 1. Կենդանի։ Dieu viendra juger les vivants et les morts։ ‖ 2. Կեանք. կենդանութիւն։ Du — de David. Ա՛ո Դաւթայ կենդանեաւն. առ կենօք, առ կենդանութեամբ Դաւթի։ De son — Ա՛ո նորա կենդանեօք։ De ton — Ա՛ո կենօք քովք. ի կեանս քո. մինչդեռ կենդանի ես։ De notre —. կենդանեաւս մերով։

— Un —. 1. Ա.յր հասուսասակիտ. (ած.)։ ‖ 2. Ա.յր զսաւրթաւսարդ. (ած.)։

— Un bon —. Ընկեր բարեբարոյ, զուարթ. (ընդ.)։

— Un mal —. Խառնակեցիկ. խառնագնաց։

Vivat (վիվատ) Ա՛ոյլ. կեցցէ՛։ Tout le monde cria Vivat։

— ի. ած. Ձայն ցնծութեան սրտով ըղձանալոյ ոք ումեք կեանս երկայնս և բարօրութիւն. կեցցէ՛։ Des vivats répétés։

Vive (վիվ) ի. ած. Ձուկն ինչ ծովու երկայն իրեւ զօձաձուկն [anguille]. գրաւոն. վարլան։ La chair de la — est ferme et de bon goût։

Vivement (վիվմէն) ած. 1. Յուժգին. ուժգնակի. *Թափով։ Attaquer, presser —. Réprimander quelqu'un

Digitized by Google

— . Անմնայն ատատիւ, խստագոյնս, խստիւ, ուժգնաբար յանդիմանել։ Poursuivre — . Յատակապէս վարել զգք. ամենայն պիղծութեամբ զհետս ընթանալ։ ‖ 2. Յատկի. ի խոր. կարի։ Sentir — le froid. Il en a été — piqué։

Viveur (վիվ-օր) է. ար. կենցաղասէր. հեշտասէր. (ընդ.)։ [ձկնաց։

Vivier (վիվ-իե) է. ար. Աւազան ուր բուծանեն ձկունս.

Vivifiant, ante (վիվիֆի-ան, անթ) ած. կենդանարար. կենդանացուցիչ. կենսացուցիչ. կենարար։ Chaleur vivifiante. Le Saint-Esprit est l'esprit — ։

Vivification (վիվիֆիգ-սիօն) է. էգ. կենդանարարութիւն. կենդանագործութիւն. կենդանածնութիւն։ La — d'un membre paralysé։

Vivifier (վիվիֆի-է) բ. գ. 1. կենդանացուցանել. կեցուցանել։ C'est Dieu seul qui vivifie toutes choses։ ‖ 2. (է-փէռ-բ.) կենդանածնել. զօրացուցանել։ Le soleil vivifie les plantes par sa chaleur։ ‖ 3. (է-փէռ-բ.) կեցուցանել։ La grâce vivifie. La lettre tue et l'esprit vivifie. տես ի Lettre, 6. ‖ 4. (է-փէռ-բ.) կենդանացուցանել։ Ces établissements industriels ont vivifié la province։

Vivifique (վիվիֆիգ) ած. տես Vivifiant.

Vivipare (վիվիփար) ած. կենդանածին։ Il y a quelques serpents vivipares, la plupart sont ovipares։ Վարի և իրր է. ար. Les vivipares։

Vivisection (վիվիսէգ-սիօն) է. էգ. *կենդանահերձութիւն (անատոմ.)։ [կեալ. (ընդ.)։

Viveter (վիվէթ) բ. ն. Հիքութեամբ, գժուարաս.

A. **Vivre** (վի-վր) [Je vis, tu vis, il vit, nous vivons, vous vivez, ils vivent. Je vivais. Je vécus. Je vivrai. Vis, vivez. Que je vive. Que je vécusse. Vivant. Vécu.] բ. ն. 1. կեալ. զարև տեառնէ, կրել. ապրիլ։ Tous les hommes et tous les animaux qui vivent sur la terre. — longtemps. երկայնակեաց, բազմօրեայ լինել։ — peu de jours. Կարճակեաց, կարճակեաց, սակաւօրեայ լինել։ Les années qu'il a vécu (այս թիւն Les années pendant lesquelles il a vécu). Il a vécu. Եկեաց. ած և ն. տես։ ‖ 2. կեալ. տևել։ Les chênes vivent fort longtemps. Երկարատև յոյժ են կաղնիք։ ‖ 3. կեալ. կալ։ Ceux qui ont vécu avant l'ère chrétienne։ ‖ 4. կեալ. վարել, անցուցանել կեանս։ — à la campagne, dans la solitude, dans les plaisirs, heureux, content։ ‖ 5. կեալ. կերակրիլ. բուծանիլ. սնանիլ։ Les oiseaux qui vivent de proie. Թռչունք որ յորոց կեան։ — de légumes. Ընդաբուա լինել։ Il vit de rien. Կակաւակիր ի յոյժ. (ընդ.)։ — de régime. տես ի Régime, 6. ‖ 6. կեալ. Հայթայթել զկնդրս կենաց։ Il vit de son travail. Ցաշխատութենէ ձեռինն ժողովէ զաւուրն ղոմճիկն, շահի զաւուրն պարէնն, զկարևոր կերակուրն դալակէ անձինն։ — de ménage. տես ի Ménage, 5. — au jour le jour. տես ի Jour, 4. ‖ 7. կեալ (ընդ ումեք). կենակից լինել ումեք. կենակցիլ։ Il vit avec toutes sortes de gens. — avec des courtisanes. Ընդ պոռնիկս թափառել։ ‖ 8. կեալ. դնալ. վարիլ. կենցաղավարիլ. քաղաքավարիլ։ — saintement, sagement, religieusement. Il a toujours vécu sans reproche։ ‖ 9. վարիլ, գնալ ըստ օրինաբանութեանց աշխարհի։ Il sait très bien — ։ ‖ 10. (է-փէռ-բ.) կեալ. կալ. մնալ։ La mémoire de ce conquérant vivra jusque dans la postérité la plus reculée։

— Vive, vivent. կեցցէ՛. կեցցե՛ն։ Vive le roi! կեցցէ՛ արքայ։ Vivent les braves! Vive l'amour. Vive la joie. Vive Dieu! կենդանի է Տէր. (ձև երդման ըստ Գրոց սրբոց)։

— Un vive-la-joie. է. ար. Անյոյժ զուարթի, անհոգ։

† — բ. ն. կեալ։ "Des siècles de pénitence, quand vous les auriez vécus, n'auraient pu remplir eux-mêmes [cette distance]". MASS. *Confér. Jubilé.* Les âges vécus par une population donnée։

B. **Vivre** (վի-վր) է. ար. կերակուր. ուտեստ. պարէն. սնունդ։ Il lui donne tant pour le — et le vêtement։

— յոյժ. 1. Ծախք. ուտելիք։ Les vivres sont fort chers dans cette ville։ ‖ 2. Համբարք (զորաց, բերդի). ուտճիկք. պարէնք. պաշարք։ Les assiégés manquaient de vivres. Munir une place de vivres։ ‖ 3. Յաւակարարութիւն հացի և մեծ բանակի զօրաց. ուճիկք։ Il a fait promptement fortune dans les vivres։

Vizir (վիզ-իր) է. ար. Աւագ խորհրդական արքայի Օսմանեանց. (արբ. վէզիր, Որ կրէ կամ բառնայ [զբեռն]. բարձող)։ Le grand —. Մեծ հազարապետ. *փոխարքայ. (արբ. սադրզ-ազամ)։

Vizirat կամ **Viziriat** (վիզի-ա, վիզի-ի-ա) է. ար. Մեծ հազարապետութիւն (Օսմանեանց Տէրութեան). *փոխարքայութիւն։

Vocable (վօգ-ապլ) է. ար. 1. Բառ. բան. (ըստ քերականաց)։ ‖ 2. Անուանակոչութիւն. պաշտպանութիւն։ La principale église de la ville est sous le — de saint Pierre։

Vocabulaire (վօգ-ապ-լէր) է. ար. †1. Ս. Բառարդիրք. *բառարան։ "La France manque d'un bon —". VOLT. (Անժամ տես Dictionnaire)։ ‖ 2. Ց. Անուանակոչական ցանկ բառից համառօտ մեկնութեամբք. *բառարան։ Il y a à la fin de ce Voyage un — de telle langue։ ‖ 3. Գումարութիւն բառից դիտութեան կամ արուեստի իրիք. *բառարան։ Le — de la chimie։

Vocabuliste (վօգ-ապ-լիսդ) է. ար. Ցօդիչող բառարանի. (խօսի)։

Vocal, ale (վօգ-ալ, ալ) ած. 1. Ձայնի. ձայնական։ Les organes vocaux. Ձայնական, ձայնարան, ձայնաւոր, ձայնային գործիք։ ‖ 2. Ձայնաւոր, բառնալոր (տպագիր)։ ‖ 3. Ձայնական (երաժշտութիւն)։

— յոյ. Ընտրագիր, *վիճակարկուք (յեկեղեցական վիճակահանութիւնս)։ Il n'y avait que douze vocaux à cette élection։

Vocalisation (վօգ-ալիզ-սիօն) է. էգ. 1. Կանխէն առնելն ընդ առաքինական ձայնից. **ձայնաւորութիւն։ ‖ †2. Փոփոխումն ի ձայնաւոր. (ըստ քերականաց)։ La — d'une consonne։ [ձայնաւորեցուցանել։

† **Vocaliser** (վօգ-ալիզ) բ. ն. Կանխէն առնել ընդ առաքինական ձայնից՝ առանց անուանելոյ զիմաստն (ըստ երաժշտից). *ձայնաւորել։ — une leçon։ Աի և անկնդիր. Cette personne sait — ։ [բանականաց)։

Vocatif (վօգ-ափ) է. ար. կոչական (հոլով, ըստ քեր.

Vocation (վօգ-սիօն) է. էգ. 1. կոչումն. հրաւիրութիւն. ընտրութիւն։ J.-C. posa les fondements de son Église par la — de douze pêcheurs. La — d'Abraham. La — des gentils։ ‖ 2. կոչումն։ Il s'est fait prêtre sans — ։ ‖ 3. կոչումն. պարտք։ La — des rois est de rendre leurs sujets heureux։ ‖ 4. Ցաժանութիւն. միտութիւն. հակամիտութիւն. բերումն։ Il se sent de la — pour le commerce, pour le mariage։ ‖ 5. Տաղանդ. յանձնութիւն։ Il a une — pour ces sortes d'affaires։

Digitized by Google

† **Vociférateur, trice** (վոսիֆերատէօր, դ-ի) ի. Աղաղակող։

Vociférations (վոսիֆերասիօն) ի. յն. յհ. Խառնաձայն ազազակ. կանչ և կատանչ։ Les — de l'assemblée ne l'intimidèrent point։

Vociférer (վոսիֆէր) բ. ն. Սեծաբարբառ ազազակել (յառմամբ). (ուղ. կանչուըտտել. պոռչտալ)։ — contre quelqu'un։

Vœu (վէ) ի. ար. 1. Ուխտ։ Faire un —. Ուխտ դնել. ուխտել։ Faire — de jeûner. Accomplir un —. S'acquitter de son —. Celui qui a fait — de virginité. Կուսակրօն։ ‖ 2. Նուէր ուխտի. սրգագիր նուէր։ Appendre des vœux aux piliers d'une chapelle։ (Ար և Ex-voto)։ ‖ 3. Ուխտ. Համառաստաբիւն մտաց. որոշումն. յամառչգգուսթիւն։ J'ai fait — de ne jamais fréquenter cet homme-là։ ‖ 4. Փաւէտ. Հաւանութիւն։ Donner, refuser son —։ ‖ 5. Ուխտ. իղձ. փափաք. տենչանք. բանկութիւն։ C'est le — de tous les gens de bien. Émettre un —. C'est l'objet de ses vœux։ ‖ 6. (ի-ի-բ.) Պահանջումն։ Le — de la loi։ [ses vœux։

— յհ. Ուխտագրութիւն (կրօնաւորի)։ Prononcer, faire

Vogue (վկ) ի. յն. 1. Գնացք, ընթացք (նաւու վրայոյ թիավարաց)։ — lente et faible. — pressée et forte։ ‖ 2. (ի-ի-բ.) Հաճար. հաչակ, անուն բարի։ Ce marchand a la —. Cela l'a mis en —։ ‖ 3. Յարգ. ընդունելութիւն։ À cette époque, les romans étaient fort en —։ ‖ †4. Տարեւոր հանդէս կամ ասնախմբութիւն գիւղական։ (Տես և Assemblée, 4)։

Voguer (վկե) բ. ն. 1. Յառաջանալ (թիակաւարութեամբ)։ Les galères commençaient à —։ ‖ 2. Վարել թիակը, թիավարել. †թիակավարել. (Վ. այժմ սակ Ramer, Nager)։ Les forçats de cette galère voguaient vigoureusement։ ‖ 3. Նաւել. Նաւարկել. ծովագնաց լինել։ Nous voguions à pleines voiles. Ուռուցեալ, հողմատուպ առագաստիւք, †առագաստաւոր սլանալաք ի վերայ մկանանց ծովուն։ Vogue la galère! տես ի Galère, 2.

Vogueur (վկեօր) ի. ար. †Թիակավար. †Թիավարվար. (Վ. այժմ սակ Rameur)։

Voici (վուասի) ած. Ահա. աստասիկ. աստսիկ։ Voilà ce que vous avez fait, — ce qui vous reste à faire. — la parabole. Ահաւնիկ այս ինչ է։ L'homme que —. Ահաւասիկ զոր տեսանիս։ Me —; que voulez-vous? Ահաստսիկ կամ. աստսիկ եմ. զի՞նչ կամիք։ En — d'une autre. տես յ'Autre, 1. — venir le printemps. Մերձ է գարուն։

Voie (վուա) ի. յն. 1. Ճանապարհ. ուղի. շաւիղ։ La — publique. Փողոցք և հրապարակք հասարակաց։ ‖ 2. Ճանապարհ (նախին հոմմեյեցւոց). պազատայ։ La — Appienne։ ‖ 3. Շաւիղ (երեոց). հետք. եղոյզ։ Les chiens sont sur la —, sur les voies. Démêler la —. տես ի Démêler. Être à bout de —. 1. Կորսուանալ շանց զՀետս երեոյն։ ‖ 2. (ի-ի-բ. և ընդ.) Սպառեալ լինել հնարից։ Mettre quelqu'un sur la —, sur les voies. (ի-ի-բ.) Տեղեկացուցանել զոք։

‖ 4. Հետք (կառաց, սայլի)։ ‖ 5. Անիւզոտ ընդ միջ երկուց անուց կառաց. †անուամիջ։ Ces voitures n'ont pas la même —. La — d'un chemin de fer. Անիւզոտ ընդ միջ երկաթի գաւազանաց երկաթուղւոյ։ ‖ 6. Ճանապարհ. (ուղ. փոխադրութեան միջոց)։ Aller par la — de terre, par la — de mer. La — de la poste։ ‖ 7. Բեռն սայլակի միջ. սայլակ մի. †սայլաբեռն։ — de bois, de pierre, de sable. — d'eau. տես յ'Eau. ‖ 8. Խողովակ, առու (ի մարմնի)։ Les voies urinaires, biliaires. Les voies digestives. Հալածական, Ս. մարսողական գործարանք։ ‖ 9. (ի-ի-բ.) Ճանապարհ. արահետ։ La — étroite. Ճանապարհ որ տանի ի կեանս (ըստ Աւետարանին). Նեղ ճանապարհ, արահետ։ La — large. Ճանապարհ որ տանի ի կորուստ. ընդարձակ, համարձակ ճանապարհ. կորստական շաւիղ։ ‖ 10. Ճանապարհք (Աստուծոյ). պատուիրանք. օրէնք։ Seigneur, enseignez-nous vos voies։ ‖ 11. Ճանապարհք (մարդոյ). գնացք. վարք։ Toute chair avait corrompu sa —։ ‖ 12. (ի-ի-բ.) Ճանապարհ. շաւիղ. ելի ազատ. հնարք։ C'est la — la plus courte, la meilleure. Des voies obliques. Préparer la —, les voies à quelqu'un. Ի բաց առնել զինէ և զիւրէն ի ճանապարհէ ուրուք. պատրաստ առնել, հարթել զճանապարհս ուրուք։ Être en — de faire quelque chose. Ջհետ լինել իմիք. (ուղ. բան մը ընելու հետ կամ վրայ ըլլալ)։

— La Voie lactée. տես ի Lacté.

— ferrée. †Երկաթուղի։ (Ար և Chemin de fer)։

— de fait. տես ի Fait, B. 1.

Voilà (վուա-լ) նխ. Ահա. աստանիկ. ահաւադիկ. աստանիկ. աստադիկ։ — l'homme que vous demandez. Le — qui arrive. — qu'il arrive։

— Ne — -t-il pas! Այնէլ. պրծաւ. Ne — -t-il pas qu'il se fâche sans sujet! Մ՞է ահա ցասնաւ անպատճառ։

A. **Voile** (վո-ա-լ) ի. ար. 1. Առագաստ. քող. պատուական։ — épais, clair։ ‖ 2. Ծածկոյթ. ծածկոց։ Le — du calice. Սկիհծածկոց։ ‖ 3. Քող (երեսաց կնոջ). պատուական։ Lever, écarter son —. Elle est veuve, elle porte le grand —։ ‖ 4. Ծածկոյթ գլխոյ (կանանաց). գլխապինդ վարշամակ. գլխաշուք կտաւ. քող։ La bénédiction du —. Prendre le —. Առնուլ զքող նորընծայ կուսանաց։ ‖ 5. Շղարշ։ Un habit de —. Un manteau de —։ ‖ 6. Վարագոյր մեծ. սրահակ։ À la mort de J.-C., le — du temple se déchira en deux parts de haut en bas։ ‖ 7. (ի-ի-բ.) Քող. պատրուակ. առագաստ։ Le — de la mort se répandit sur sa vue. Les voiles de la nuit. Քող, խաւար գիշերոյ։ ‖ 8. (ի-ի-բ.) Պատրուակ. պատճառանք. բարուրք։ Un scélérat qui se couvre du — de la piété։ ‖ 9. (ի-ի-բ.) Առագաստ. քող. ծածկոյթ։ Comment soulever le — qui nous cache l'avenir?

— du palais. Առագաստ քմոյ։

B. **Voile** (վո-ա-լ) ի. յն. 1. Առագաստ (նաւու)։ — d'artimon, de misaine, de trinquet, de perroquet. Navire à voiles. †Առագաստաւոր նաւ։ Déployer les voiles. Պարզել, տիւել զառագաստս. առագաստել զնաւն։ Mettre les voiles au vent, mettre à la —. Առագաստ վերացուցանել. առագաստ պարզեալ երթալ։ Faire —. Նաւել. նաւարկել. ծովագնաց լինել։ Faire force de voiles. տես ի Force. À pleines voiles. 1. Ուռուցեալ, հողմատուպ առագաստիւք. †առագաստաւոր. †լիառագաստս։ Ils cinglaient à pleines voiles, à voiles déployées։ ‖ 2. (ի-ի-բ. և ընդ.) Արտ մտաք. կամնակաք։ On lui a proposé cette affaire, il y a donné à pleines voiles։

‖ 2. Նաւ։ Une flotte de tant de voiles։

A. **Voilé, ée** (վո-ա-լե) ած. փերբ. Voiler բայի. 1. Աքողեալ. պատրատակեալ. առագաստեալ։ ‖ 2. (ի-ի-բ.) Ոչ պայծառ. քողածածուկ։ Une voix voilée։

Digitized by Google

B. **Voilé, ée** (վ—լե) ած. Հանգիրձեալ առատաւոտութիւք։ Ce bâtiment est bien —, mal —։

Voiler (վ—լե) բ. ն. 1. Ծած արկանել. ագռել. քողարկել. պատրուակել. ծածկել։ On voile les images dans les églises pendant le carême. — sa figure. Se — la face, le visage. տես բ Face, 1. ‖ 2. Ծածկել. թաքուցանել. գողանալ. յաչից։ Des nuages voilaient le soleil։ ‖ 3. (փոխ.) Պատրուակել. առատաւոտել։ — son amour des apparences de l'amitié։

= Se —. բ. ա. Ագռ արկանել զերեսաց. ագռիլ։

Voilerie (վ—լըե) է. իե. 1. Կտուածոյց առատաւոտից նաւու. *առատաւոտանոց։ ‖ †2. *Առատաւոտաց գործութիւն։ [կտանոց)։

† **Voilette** (վ—լէտ) է. իե. Փոքրիկ քող (գլխապըրի

Voilier (վ—լիե) է. ար. 1. *Առատաւոտագործ։ Maître —։ ‖ †2. *Առատաւոտաւոր նաւ։ [դնաց նաւ։

— Bon —. Առատաւոտաց նաւ։ Mauvais —. Ցամբաւ

Voilure (վ—լ—ը) է. իե. 1. Գործվածութիւն առատաւոտից նաւու. առատաւոտք։ — incomplète։ ‖ 2. Զարգերլն զառատաւոտս։ Changer de —. Փոխխել զառատաւոտս (ըստ ընթացից օգոյն կամ հոգմոյն)։

Voir (վ—ր) [Je vois, tu vois, il voit, nous voyons, vous voyez, ils voient. Je voyais; nous voyions, vous voyiez. Je vis. Je verrai. Vois, կամ ի բանաստեղծութեան և. Voi, voyez. Que je voie; que vous voyiez. Que je visse. Voyant. Vu, vue.] բ. ն. 1. Տեսանել։ Je vois un homme. Je l'ai vu de mes propres yeux, de mes deux yeux. — des chandelles. տես բ Chandelle. — le jour. տես բ Jour, 1. — de bon œil, de mauvais œil. տես J'Œil, 2. — en songe. Տեսանել յերազի։ — des yeux de l'esprit. (փոխ.) Տեսանել հոգւոյ ակամբ, մտաց աչօք։ Je vous vois venir. (փոխ.) տես բ Venir, 1. Ամի և անհնգիր. — clair, trouble, distinctement. Il ne voit goutte. — loin. տես բ Loin, 1. ‖ 2. Տեսանել. ականատես լինել։ J'ai vu son supplice. Les événements extraordinaires que nous avons vus s'accomplir. Je vis l'heure կամ le moment que . . . փոքր մնաց և. ասեմ մնաց և։ ‖ 3. Տեսանել. յանկն արկանել. հայել. դիտել. զննել. նկատել։ Voyez ce tableau. — un objet au microscope։ ‖ 4. Հաստատեալ հայել, նկատել։ Il y a peu d'hommes qui sachent — un fait avec toutes ses circonstances։ ‖ 5. Տեսանել. գտանել. ընթերնուլ։ Dans quel livre avez-vous vu ce passage? J'ai vu dans Tacite։ ‖ 6. Հայել ի վերուստ. կալ ի վերուստ կատէ։ Cette hauteur voit la place։ Ամի և անհնգիր. Cette maison voit sur la rue. Ամ տուն նայի ի վերայ փողոցի։ ‖ 7. Ի տես երթալ ումեք։ —, aller — quelqu'un. — un malade. Դարմանել (բժշկի) գհիւանդ։ ‖ 8. Ցաճախել (առ ոք). ունել յաճախ ընտանութիւն (ընդ ոմեք). ընդելանել։ — bonne compagnie, mauvaise compagnie։ ‖ 9. Տեսանել. տեղեկանալ։ Voyez s'il est chez lui։ ‖ 10. Տեսանել. ճաշակել. Ս. Համտեսել։ Voyez si le vin est bon։ ‖ 11. Տեսանել. փորձել։ Voyez si cet habit vous va bien։ ‖ 12. (անխնդիր) Տեսանել. ակն առել. ակն ունել. զգուշանալ։ Allez — aux ouvriers. Voyez à la dépense։ ‖ 13. Տեսանել. քննել. մտա գնել. ուշ առնել։ Cette affaire a été vue par d'habiles gens. Voyez; la chose vous convient-elle? Ceci est à —. գննելի է. ստելի է. խուզելի է։ ‖ 14. Համառել (բազմաչըջուն թեամբ, կենակցութեամբ մարդկան). տեսանել։ C'est un homme qui a beaucoup vu. C'est un jeune homme qui n'a pas encore vu le monde. — du pays. տես բ Pays, 1. ‖ 15. Տեսանել (Աստուծոյ). յաճախել։ Dieu voit toutes choses. Աստուած, ամենատես է Աստուած։ ‖ 16. (փոխ.) Տեսանել. նշմարել. խմանալ. ի մէա առնուլ։ Ne voyez-vous pas qu'il vous trompe? ‖ 17. Տեսանել. գտանել։ Il ne voit que par les yeux des autres. À —. Հայեցեալ. յարժամ զմտաւ ածէ զբ։ À — la manière dont il est vêtu, on le croirait dans la misère։ ‖ †18. Բզկիլ արեան (հիւծ). լինել ի գաշտանի, Ս. ի հանգոյս։ (Ընդհմբ և ի հպյսմն Տեսանել)։ Le médecin demande à sa cliente si elle voit, c'est-à-dire si elle a ses règles. Cette femme ne voit plus. Պակասեալ է ի նմանէ լինել ի կանանց օրինի. պակասեալ է նա ի կանանց կրօնից, ի չափոց իրաց կանանց. ոչ ևս բզկիլ արիւն ինոջէ։

— Faire —, Laisser —. 1. Ցուցանել։ Il fit voir sa blessure au chirurgien. Ils se sont laissé —։ ‖ 2. Ցուցանել. յայտ առնել։ Il a fait — qu'il avait du cœur։

= Se —. բ. ա. 1. Տեսանել զինքն (ի հայելւոջ)։ ‖ 2. Հայել ընդ միմեանս։ Ils se virent sans se reconnaître։ ‖ 3. Տեսանել զմիմեանս, զերեսս միմեանց։ Se — un seul instant et puis mourir. Se — de près. Տեսանել զերեսս միմեանց. միանամայրակ։ ‖ 4. Ունել հաղորդութիւն ընդ միմեանս. կենակցիլ. հղորդիլ։ ‖ 5. Լինել տեսանել. տեսանելի. երեւիլ։ Cette montagne se voit de loin։ ‖ 6. Տեսանել, համարել զանձն։ Il se vit perdu։ ‖ 7. Տեսանիլ. գիպել։ Cela se voit tous les jours։

Voire (վ—ր') ſ. 1. Աքցարկ. Ճշմարտիւ. (Վ.)։ ‖ 2. Նա և. այլ և. և. խակ. անգամ. գլխովին։ Ce remède est inutile, voire pernicieux կամ voire même pernicieux։

Voirie (վ—ռի) է. իե. 1. Տեղւոյն, վերակացութիւն փողոցաց քաղաքի, ճանապարհաց. *փողոցաց յարդարութիւն։ ‖ 2. Աղբեկք (քաղաքի)։ On jeta le corps de ce malheureux à la —։ ‖ †3. Աղտեղութիւնք. ագբախուղք։ Le loup dévore les voiries les plus infectes։

Voisin, ine (վ—զի, ն') ած. 1. Մերձաւոր. մօտաւոր. մերձակայ. գրացի. շրջակեաց. սահմանակից։ La maison voisine. Les terres voisines de la forêt. Les nations voisines։ ‖ 2. (փոխ.) Մերձ. մօտ. հետ։ Il est — de sa ruine, de sa perte։

= է. Դրացի. դրակից. երդակից։ Ils sont mes voisins et mes amis. Il a pour — monsieur un tel։

Voisinage (վ—զինաժ) է. ար. 1. Դրացիք. գրակից. երդակից։ Tout son — l'aime։ ‖ 2. Մերձաւորվայրք. շրջակայ. *մերձաւորվայրք։ La grêle a désolé tout mon —։ ‖ 3. Մերձաւորութիւն. մօտաւորութիւն. գրակցութիւն։ Le — de la forêt։

Voisiner (վ—զինե) բ. ն. Ցայց երանել գրացից. (ընդ.)։ Il se plaît à —։

Voiturage (վ—տ—ժ) է. ար. Տանելն, երեք զվաճառս (սայլիւ, նաւակաւ). փոխադրութիւն։

Voiture (վ—տ—ը) է. իե. 1. Սիրնոտք, անօթ փոխադրութեան։ Le carrosse, la litière, le bateau sont des voitures fort commodes. — par eau, par terre. Il est venu par la — des cordeliers, des capucins. Եկն հետս, հետքառիք. (ընդ.)։ ‖ 2. կառք։ — à deux, à quatre places. Monter en —. Descendre de —։ ‖ 3. կառք. գետակ։ (Ոչ և Carrosse)։ Il n'est pas assez riche pour avoir —. — de place. Հասարակաց կառք։

Digitized by Google

‖ 4. Բեռն (կառաց)։ Il a — complète։ ‖ 5. Փոխագրութիւն (բեռանց, մարդկան)։ La — s'en fait par mulets, par charroi, par bateau. Lettre de —. *Բեռնագիր (կառապանի)։ ‖ 6. Բեռն (գրաստու)։

Voiturer (լուագրի-ուր) բ. ն. 1. Բառնալ, կրել զբեռնիս կամ զվաճառս (ապխիկ, նաւակաւ, գրաստուս). փոխագրել։ — par charroi, par mulets։ ‖ 2. Տանիլ զոք կառաւք. (ընդ.)։ Voulez-vous me — jusque-là?

Voiturier (լուագրի-ուրիէ) է. ար. Ոք տանի կամ կրէ զբեռնիս (ապխիկ, նաւակաւ, գրաստուս). բեռնագիր։ Faire venir des meubles par des voituriers։

Voiturin (լուագրի-ուրէն) է. ար. 1. *Կառապան։ Notre — pensa nous égarer։ ‖ 2. Կառք կառապանի։ Aller en Italie par le —։

Voix (լուա) է. իե. 1. Ձայն. բարբառ։ — forte, faible. J'entends une — qui m'appelle. Sa — mue. À — basse. տես ի Bas, A. 4. À haute —. Մեծաձայն. բարձրաձայն. բարձրաբարբառ։ À demi- —. Մեղմ ձայնիւ. կիսաձայն։ De vive —. Կենդանի բարբառով. բանիւ բերանոյ։ Élever la —. տես յ'Élever, 6. La déesse aux cent —. *Հարիւրձայնեան աստուածուհին. Համբաւ. (ի Քնարէ.)։ ‖ 2. Ձայն, բարբառ (թռչնոց)։ La — des oiseaux, du perroquet։ ‖ 3. Հաչիւն (սրտական շան)։ ‖ 4. Կարդացուածքն խօսելոյ. ձայն. բարբառ։ Il demeura sans — et sans mouvement. Եկաց անձայն, անբարբառ, անշշունչ և անշարժ։ Rendre la — à quelqu'un. Ի խօսս առնել զոք. բարբառեցուցանել։ ‖ 5. Ձայն (երգեցողութեան)։ Une belle —. Marier la — avec les instruments. Il a de la —. Ձայնիդ է։ ‖ 6. Ձայնական մեան (երաժշտութեան). ձայն։ Un nocturne à trois —, à deux —. Մբռնիչ երեքձայնեան, եռաձայն, երկձայն։ ‖ 7. Եղբիւր (սրբ կամ կին). երգեցիկ։ Il y avait six — et huit instruments à ce concert։ ‖ 8. (փոխաբ.) Ձայն. բարբառ. Հնչումն։ La — de l'orage. La — argentine d'une cloche. La — du tonnerre. Գոչողական ձայնք որոտմանց։ ‖ 9. (փոխաբ.) Խրբքին ազդեցութիւն, թելադրութիւն. ձայն։ Obéir à la — de sa conscience։ ‖ 10. Ձայն. Համբաւ. պաղատանք. խրատ. խորհուրդ։ Ne soyez pas sourd à la — de ces infortunés. Écoutez la — de votre ami։ ‖ 11. Քուէ. վիճակ։ Recueillir, compter les —. Tout d'une —, d'une — unanime. Միաձայն համաձայնութեամբ։ Donner sa — à quelque chose. Հաւանիլ. յանձն առնուլ։ ‖ 12. Իրաւունք քուէարկութեան. ձայն։ — consultative, délibérative. Avoir — active et passive. տես յ'Actif. ‖ 13. Ձայն. կարծիք. միտք։ Il n'y a qu'une — sur son compte. La — publique. 1. Համբաւ. Հռչակ։ ‖ 2. Համբաւութիւն, Համաձայնութիւն հաւատացելոց։ La — du peuple est la — de Dieu. (առած.) Ձայն ժողովրդեան՝ ձայն Աստուծոյ։ ‖ 14. Ձայն. (ըստ քերականաց)։ La — active. La — passive։

A. **Vol** (վլ) է. ար. 1. Թռիչք. Թռչան. Թռչուն։ Le — de l'hirondelle est fort vif. Le — d'une mouche, d'un papillon. Prendre son —. Թեւանալ. Թեւատարել. Թռիչս առնուլ։ Oiseau de haut —. Բարձրաթռիչ, բարձրաթռիռ, բարձրագնաց Թռչուն։ Tuer un oiseau au —. Պատառնել զԹռչուն ի Թռչանէ։ ‖ 2. Տեսութիւն Թըռչանի. Թռիչք սխ։ Le — de la perdrix n'est pas long, կարճ ոչ յերկար Թռչի, ոչ ի յերկարաթռիչ։ Le — du chapon. տես ի Chapon, 1. ‖ 3. Տարածութիւն Թևոց Թռչնոյ ծայր ի ծայրէ։ (Որ և Envergure)։ Cet oiseau a tant de pieds de —։ ‖ 4. Գոք, տարմ (Թռչնոց). գունդ (մարախոց)։ Un — de grues. Խուռդապար։ Un — de cailles։ ‖ 5. Բազէք, վարսաժնակք որոց։ Entretenir un —։ ‖ 6. Որսալի բազէիւք, վարժուժնակք. Հաւաճարութիւն։ Se plaire au — de la corneille։ ‖ 7. Թռիչք։ Le — des flèches, des dards։ ‖ 8. (փոխաբ.) Արագանալ, սահիլ, անցանիլ (ժամանակի)։ ‖ 9. (փոխաբ.) Թռիչք. սլացք. ճախրանք։ Mesurer son — à son faible génie. Prendre un — trop haut. տես ի Haut, 3. Avoir le — pour quelque chose. Ունիլ յաջողութիւն յիրս ինչ. (վլ.)։

= À — d'oiseau. հիբ. աա. տես յ'Oiseau, A.

B. **Vol** (վլ) է. ար. 1. Գողութիւն։ Il a commis plusieurs vols. Être complice d'un —. Un — de grand chemin. Հասարակաւորութիւն։ ‖ 2. Գողոն. գողանք։ Recéleur d'un —։

Volable (վլաբլ) ած. Գողանալի։

Volage (վլաժ) ած. Յոգնոդդ. յեղյեղուկ. փոփոխամիտ։ Amant —. Cœur —. Feu —. տես ի Feu, A.

Volaille (վլայ) է. իե. 1. Հաւք. *Հաւերէն։ La — est chère։ ‖ 2. Հաւ կամ արձաս [chapon]։ Mettre une — au pot։

A. **Volant, ante** (վլան, անդ) ած. 1. Թռչուղ. Թըռչուն։ Dragon, poisson —։ ‖ 2. Թռչուն. արագաշարժ. արագախաղաց։ Camp —. տես ի Camp, 2. ‖ 3. Շարժական։ Escalier —։

— Feu —. տես Échauboulure.

— Feuille volante. 1. Ալբաթ Թուղթ (գրեալ կամ տպագրեալ)։ ‖ 2. Փոքրիկ տետրակ, լրագիր։

B. **Volant** (վլան) է. ար. 1. *փետրագունդ։ Jouer au —. Un — mal emplumé։ ‖ 2. Թև (հողմավազքի)։ ‖ 3. Ձարգ ինչ առ առագաստ պարեգօտի կանանց. Համեռակք։

Volatil, ile (վլատիլ, իլ) ած. Ս. Թռչողական. Ս. Թռչական. ցնդական. (ըստ տարբագիտաց)։ Sel —։

Volatile (վլատիլ) ած. Թռչուղ. Թռչուն։ Les insectes volatiles. L'espèce —։

= է. ար. և իե. Թռչուն. օդագնաց. օդապար։

Volatilisation (վլատիլիզասիօն) է. իե. 1. Ս. Թըռչողական, ցնդական գործիչ։ La — du mercure։ ‖ 2. Թռչումն. ցնդումն։ [ծնիլ. Թռուցանել. ցնդիլ։

Volatiliser (վլատիլիզե) բ. ն. Ս. Թռչողական գոր. = Se —. բ. ա. Թռչիլ. ցնդիլ։

Volatilité (վլատիլիթե) է. իե. Ս. Թռչականութիւն. ցնդականութիւն։ La — de l'alcool։

Volatille (վլատիլ) է. իե. Մանր Թռչունք. Ս. Թռչնակք. *Թռչնիկք. (ընդ.)։ Il ne leur donna à dîner que de la —։

Vol-au-vent (վլօվլո) է. ար. Հաստակայ [pâtisserie] ինչ մնալից կամ ձկնալից։ Ce pâtissier est renommé pour ses —։

Volcan (վլկան) է. ար. 1. Հրաբխատար, հրաբուղխ լերան. հրաշունչ վիհ. **Հրաբուղխ։ Le cratère, la bouche d'un —. Les éruptions d'un —. Les laves d'un —։ ‖ 2. (փոխաբ.) Բուռն, յորդաբառնդն, եռացեալ միտք. **Հրաբուղխ։ La tête de ce jeune homme est un —։ ‖ 3. (փոխաբ.) Մօտալուտ վտանգ, ազէտ. **Հրաբուղխ։ C'est dormir sur un —։

Volcanique (վլկանիք) ած. 1. *Հրաբղխային։ Une terre —։ ‖ 2. (փոխաբ.) Հրաբորբոք. տագնապառնդն. եռացեալ։ Une tête, une imagination —։

Digitized by Google

Volcanisé, ée (վլքանիզե) ած. *Հրաբղխայրին։ Un terrain —։

Vole (վոլ՛) ե. էգ. Շահելն զամենայն բաժինս կամ գնեալս [levée, main] (ի խաղս ինչ քարտիցէ)։ Il a fait la —։

Volée (վոլե) ե. էգ. 1. Թռիչք. Թռչան։ On dit que les hirondelles traversent quelquefois la Méditerranée tout d'une —. Prendre sa —. Թռիչս առնուլ. Թեւանալ։ ‖ 2. Տարմ (Թռչնոց հաւկրամ Թռուցիկըց)։ Une — d'étourneaux. Une — de pigeons blancs. Պիտառիկ բամ ագռաւնոց. երամ լուսաւարմիկ, լուսափետուր ագռաւնոց։ ‖ 3. (ելոյթ. և ընդ.) Հասակակից, հաւասարուհատ, վիճակակից անձինք. Կոկ. խումբ։ Il sortit du collège une — de jeunes écoliers. Une — d'excellents poètes։ ‖ 4. (ելոյթ.) Աստիճան. կարգ։ C'est une personne de la première —։ ‖ 5. (ելոյթ.) Արձակումն բազում գնդակներց, Թնդանօթոց։ Աճ և զարձակմանէ միոյ գնդակեցի. Il eut la tête emportée d'une — de canon։ ‖ 6. Ձօճանումն, հնչումն (զանգակաց)։ Sonner à toute —. Արձակ արձակ հնչեցուցանել զզանգակս. (տե. զանգակներըբոլոր զօրութեամբ հնչեցնել)։ ‖ 7. *Փոխակալ փայտ (քեղոյ [timon] կառաց, սայլի). հչուց։ — de derrière, de devant։

— Tant de bond que de —. (ելոյթ.) տես ի Bond, 1.

— Une — de coups de bâton կամ լուկ Une —. (ելոյթ. և ընդ.) Հարուածք գաւազ։

== À la —. ած. տս. 1. ի Թռչնոյն. ընդ օդս։ Je lui jetai ma bourse, il la saisit à la —։ ‖ 2. կարի փութանակի։ ‖ 3. Առանց խորհրդոյ. անխորհրդաբար. անհոգ ճարտարութեամբ։ Il parle à la —։ ‖ 4. Սփռելով (սերմանել)։

A. **Voler** (վոլե) բ. ն. 1. Թռչիլ. Թռանիլ։ C'est le propre des oiseaux de —. Un oiseau qui donne à manger à ses petits en volant. Թռչուն որ կուտ լսանէ ձագուցն ի Թռչելոյն։ — bas. Աւս երկրաս Թռչիլ. գետնաթռիչ լինիլ։ — de ses propres ailes. (ելոյթ.) տես յ'Aile, A. 1. ‖ 2. Թռչիլ. Թռուցիկ սլանալ։ Les flèches volaient. Faire —. Թռուցանել։ Le vent faisait — les tuiles. Faire — la tête de quelqu'un. (ելոյթ.) Ոտաւցանել, ի բաց կարել զգլուխ սուրաք միով Հարուածով։ ‖ 3. Թռչուն արագութեամբ ընթանալ. Թռչիլ. սուրալ։ Il ne court pas, il vole. — au secours de quelqu'un։ ‖ 4. Թռչիլ, ընթանալ (համբաւոյ)։ Une nouvelle qui vole de bouche en bouche։ ‖ 5. (ելոյթ.) Թռանիլ. ձգիլ։ Tous les cœurs volaient après lui, au-devant de lui։ ‖ 6. (ելոյթ.) Թռչիլ. սրանալ. առկել։ Le temps vole։

== բ. ն. 1. Ուսանիլ (վարուժանակաց զսայլ Թռչունս)։ Le faucon, l'autour, le lanier, apprennent facilement à — d'autres oiseaux։ ‖ 2. Ուսանիլ (բազկելոյ. վարուժանակաց). Հաւատարիմ առնել։ Il se plaît à — la corneille, la pie։

B. **Voler** (վոլե) բ. ն. 1. Գողանալ։ — la bourse de quelqu'un. Ce valet a volé son maître։ Աճ ևս անխղճագործ. On vole dans ce quartier։ ‖ 2. (ելոյթ.) Գողանալ. շորթել. շոգել. յափշտակել։ — un nom, un titre։ ‖ 3. (ելոյթ.) Գողանալ. կողոպտել։ Il a volé cela de կամ dans tel livre։

Volereau (վոլը՝ո) ե. տր. փքուած գազ. (կ.)։

A. **Volerie** (վոլը՝ի) ե. էգ. Ուս (բազկելոյ, վարուժնականց). Հաւատարութիւն։

B. **Volerie** (վոլը՝ի) ե. էգ. Գողութիւն. (ընդ.)։

Volet (վոլե) ե. տր. †1. Կափարիչ (սիւոյ պատուհանաց). Որ և Pale կամ Palle։ ‖ 2. Տախտակ յորոյ վերայ զատանեն զընդեղէնս (այս ինչ զոլան, զսպան, այլովքն Հանգերձ)։ Trié sur le —. (ելոյթ.) Ընտիր ընտիր։ ‖ 3. Ներքին խուփն, փեղկ (պատուհանի)։ Fermer, ouvrir les volets. — brisé. Ծալածոյ խուփն։ ‖ 4. Արտաքին խուփն, փեղկ (պատուհանի)։ Որ և Contrevent։ Volets verts։ ‖ 5. Ս. Աղաւնեաւն. Ս. ազաւնոց։ ‖ 6. Դռնակ (ազաւնեաւն)։

Voleter (վոլըթե) բ. ն. Թռչթռչիլ. Թեւածիլ. (տե. Թռչտիլ)։ La mère criait et voletait autour de son nid, lorsqu'on emportait ses petits։

Voleur, euse (վոլյո՛ր, եօզ) ե. 1. Գող։ Une bande de voleurs. — de nuit. Գիշերագող։ — de grands chemins. Հսկակատար. ճանապարհակտաւ։ — à la tire. տես ի Tire. ‖ 2. Գող. կողոպտիչ. սուտգող։ Ce marchand est un —, un vrai —։

Volière (վոլիեռ) ե. էգ. 1. *Թռչնատան։ Il a une — dans son jardin, dans sa chambre։ ‖ 2. Ս. Աղաւնատուն. Ս. ազաւնոց։

Volige (վոլիժ) ե. էգ. Նուրբ տախտակ։

Volition (վոլիսիօն) ե. էգ. Ընդունումն կամացս. կամելութիւն. կամեցողութիւն. (քան փիլիսոփայից)։

Volontaire (վոլոնթե՛ր) ած. 1. Կամայական։ Action, mouvement —։ ‖ 2. կամաւոր. ինքնակամ։ Une mort —. Contribution —։ ‖ 3. Ինքնակամ։ Esclave —։ ‖ 4. Կամապայտ. կամաւոր. կամակից. ինքնակամ։ Il est trop —, il n'apprendra rien։ Ա՛սրի և իբր ե. տր. C'est un —։

== ե. տր. Ինքնակամ զինուոր։

Volontairement (վոլոնթե՛ր-ըման) մ. կամակար. կամակար մնաք. մտադիւր. ինքնակամ կամաք. կամաք կամաւորութեամբ, կամակարութեամբ. ինքնայօժար. կամայ. ի կամաց. կամովին։ Il se démit — de son emploi։

Volontariat (վոլոնթեարա) ե. տր. Ինքնակամ զինուորութիւն։ Le — d'un an։

Volonté (վոլոնթե) ե. էգ. 1. Կարողութիւն կամելոյ. կամեցողութիւն. կամեցողական. կամք։ L'entendement éclaire la —։ ‖ 2. կամք։ Je n'ai point d'autre — que la vôtre. Faire sa —. Il n'en fait jamais qu'à sa —. կամապաշտ է. կամեցողաց է. (ընդ.)։

— Acte de dernière —. կտակ։ [faire ses volontés։

— յե. կամք. անձնասիրական կամք. Հաճոյք. Il aime à

== À —. ած. ըստ կամս. ըստ Հաճոյից։

Volontiers (վոլոնթիե՛ր) մ. 1. Կարի մեծապ. սիրայօժար. յօժարութեամբ. յօժարակամբ. մեծապէս։ Il écoutera — cette proposition։ ‖ 2. Դիւրաւ. Հեշտաւս։ On croit — ce qu'on désire։ ‖ 3. Յորդաբար։ Les petites rivières débordent — dans cette saison։

Voltaïque (վոլթաիք) ած. Հնարեալ ի Վ. ոլտայէ ընդդէմ խոալացւոյ. վոլտայական։ Pile —։

Voltairien, ienne (վոլթեր-ենէ, էնն՛) ած. Վ. ոլտերեան։ L'esprit —. Les idées voltairiennes։

== ե. տր. Հետեւող կարծեաց կամ փիլիսոփայութեան Վ. ոլտերի. վոլտերեան։

Volte (վոլթ՛) ե. էգ. 1. Խաւսափանք (ի Հարուածոյ մարտակցին ի պարախաղութեան)։ ‖ 2. Շրջան (երիվարի, ըստ ձիասլաց)։ ‖ 3. Մէկ (շրջանակ երիվարի)։

Volte-face (վոլթ-ֆաս) ե. էգ. Faire —. Դառնալ ի Թիկունս իւր (տե. ի զդէմ ունել Հետամուտաց)։

Volter (վոլթե) բ. ն. Խաւսափիլ յոմէ կամ յոմեէ տե. ի խաւսափիլ ի Հարուածոյ մարտակցին (ի պարախաղութեան). ճօճիլ. ճազպատիլ։

Digitized by Google

Voltige (վոլտիժ) ս. իգ. 1. Հրաշամարզք հեծելուհիական։ Maître de —։ ‖ 2. Թռիլ ետը կամ չուանի (լարախաղացի)։ La — cassa, il se rompit une jambe։ ‖ 3. Լարախաղացութիւն (ի վերոյ թռիլ չուանի)։ Il excelle dans la —։

† **Voltigeant, ante** (վոլտիժան, ժանտ) ած. Թռչուն. օդապարիկ. *թևապարիկ. (սին. Թռչուն)։ Insecte —։

Voltigement (վոլտիժման) ս. ած. 1. Թռիլ. թևածուելութիւն. (սին. Թռչուն)։ Le — d'un papillon։ ‖ 2. Դիմուելն. ծածանուելն։ Le — d'un rideau։

Voltiger (վոլտիժե) բ. ն. 1. Հրաշամարզիլ, մարզիլ ի հեծելուհիական առաջնոյ ասպետականութեան։ Il apprend à —։ ‖ 2. Խաղալ ի վերոյ թռիլ չուանի։ Après avoir dansé sur la corde raide, il vint —։ ‖ 3. Պատերազմիկ ընծայանալ երիվարաւ։ Des cavaliers ennemis vinrent — autour du camp։ ‖ 4. Թռչիլ. թևածել. (սին. Թռչել)։ Cet oiseau voltigeait autour du nid։ ‖ 5. Դառնալիլ. ծփիլ։ Des cheveux qui voltigent au gré du vent։ ‖ 6. (փոխ.) Փոփոխիլ։ — d'objet en objet, de belle en belle։

Voltigeur (վոլտիժօր) ս. ած. 1. Հրաշախաղաց։ C'est un bon —։ ‖ 2. Լարախաղաց (ի վերոյ թռիլ չուանի)։ ‖ 3. Պատերազմական ղօրականաց որ այլոց առաջի ասպետական շուտափոյթ ընթացիւ պիտոյից մարտին. սպրացող։ Une compagnie de voltigeurs։

Volubile (վոլ-պիլ) ած. Փաթիլ պատիլ. պատատուած։ La tige du houblon est —։

Volubilis (վոլ-պիլիս) ս. ած. Տունկ ինչ պատատուած որ ունի ծաղիկս գանգակաձեւս։

Volubilité (վոլ-պիլիթե) ս. իգ. 1. Դիւրաթափանցութիւն. դիւրախաղաց հոլովումն։ La — des roues d'une machine։ ‖ 2. (փոխ.) Սովորութիւն շատ և արագ խօսելոյ. շատախօսութիւն։ — de langue. Cet homme a une — qui étourdit։ ‖ 3. (փոխ.) Արագ և յոռակ հնչումն. դիւրադարձութիւն։ Parler avec —։ ‖ † 4. (փոխ.) Դիւրայղորդութիւն. դիւրափոփոխութիւն։

Volume (վոլ-մ) ս. ած. 1. Հատոր (գրոց). մատեան։ Cet ouvrage pourra faire un — assez gros. Il a fait relier les deux tomes en un seul —. Il a plus de dix mille volumes dans sa bibliothèque։ ‖ 2. (փոխ.) Մեծութիւն. ընդարձակութիւն։ ‖ 3. Զանգուածի, ծաւալ (կուրց գեղոց)։ ‖ 4. Տարածութիւն (ձայնի, ըստ երաժշտոց)։ ‖ 5. Վայր զոր գրաւեալ ունի մարմին ինչ (ըստ երկրաչափից). ծաւալ։ Cela est d'un gros — et d'un petit poids։

Volumineux, euse (վոլ-պինո, ուզ) ած. 1. *Բազմահատոր. *Հատորաւոր։ Un ouvrage —։ ‖ 2. Պատաւոր. ստուարաթուղթաւոր. *մեծահատոր։ Ce paquet est —։

Volupté (վոլ-պթե) ս. իգ. 1. Հեշտասիրութիւն. ախորժասիրութիւն։ Il y a de la — à boire quand on a soif։ ‖ 2. Հեշտասիրութիւն. ցանկասիրութիւն. հեշտ ցանկասիրութիւն. զգայականն հաճոյք։ Les épicuriens font consister le souverain bien dans la —. Languir dans le sein des voluptés։ ‖ 3. Հեշտասիրութիւն. բերկրասիրութիւն. փափկասիրութիւն։ L'âme a ses voluptés comme le corps. L'Écriture dit que les justes seront abreuvés dans un torrent de voluptés։

Voluptuaire (վոլ-պթու-էր) ած. Շքեղապատրաստելոյ զկենդանւոյ ինչ. զարդապատկան. (ըստ իրասպատկանաց)։ Dépenses voluptuaires։

Voluptueusement (վոլ-պթու-էզման) մ. 1. Հեշտասիրաբար. ախորժիւք։ Boire —։ ‖ 2. Հեշտասիրաբար. հեշտ ցանկասիրաբար. փափկասիրաբար։ Vivre —։

Voluptueux, euse (վոլ-պթու-ե, ուզ) ած. 1. Հեշտասէր. փափկասէր։ Un repas, un parfum —. Mener une vie voluptueuse։ ‖ 2. Հեշտական։ Une langueur, une danse voluptueuse։ ‖ 3. Հեշտասէր. փափկասէր. զգայասէր. մարմնասէր. ցանկասէր։ Cette femme est voluptueuse։ Վարք և իրք ած. C'est un —։

Volute (վոլ-ութ) ս. իգ. 1. Ոլորածոյ զարդ խոյակի [chapiteau] սեանց. խոյոզ։ ‖ 2. Գաւազանած։ La — d'un lierre։ ‖ 3. Խեցեմորթ ինչ միաւոտիի [univalve] գլանաձև. **գլան։ (Որ և Cylindre, Rouleau)։ [ըստ անկապիտաց)։

Volva (վոլվ) ս. իգ. Գաւառան (անկան [champignon]։

† **Vomer** (վոմ-էր) ս. ած. Նաւրք սակր ինչ քթոյ խոփանմանի (ըստ անգամոգիտաց)։ *խոփակր։

Vomique (վոմիք) ած. իգ. Noix —. Ընկոյզ ինչ թունաւոր։ *ժանտընկոյզ. Խուլ պնոտն։

— ս. իգ. Կոյս թարախոյ (զոր փսխէ ոք ընդ բերան)։

Vomiquier (վոմիքիէ) ս. ած. Ծառ որ տայ զժանտընկոյզ. *ժանտընկուզի։

Vomir (վոմ-իր) բ. ն. 1. Փսխել. դարձուցանել. ժայթքել. արծածել։ — de la bile, des aliments։ Այն և անկնդիր։ Ce malade vomit facilement. Faire —. Ընծայացուցանել։ Envie de —. *տես յ'Envie, 3. ‖ 2. ժայթքել. թքանել։ — du sang. Արիւնաւթիր լինել։ ‖ 3. ժայթքել. արձակել. թքանել. արտաքս թքանել, ընկենուլ։ Ce volcan vomit des flammes, des cendres, de la lave. Dragon qui vomit du feu. Հրաշունչ վիշապ։ ‖ 4. (փոխ.) ժայթքել. արձակել։ — des injures, des blasphèmes։

Vomissement (վոմիսման) ս. ած. 1. Փսխուելութիւն. ժայթքուելութիւն։ L'eau tiède provoque le —։ ‖ 2. Փսխած։ Les vomissements furent abondants. Retourner à son —. (փոխ.) Դառնալ ի փսխած իւր, յառաջինն մեղան։ ‖ 3. Թքանելն։ — de sang։ (Տես և Hémoptysie)։

Vomitif, ive (վոմիթիֆ, իվ) ած. Ընծացուցիչ։ Remède —։ [tique)։ Puissant —։

= ս. ած. Ընծացուցիչ դեղ. մարզձապիղ։ (Տես և Émétique)։

Vomitoire (վոմիթուար) ս. ած. 1. (վդ.) տես Vomitif, ս. ած. ‖ 2. Ընդարձակ դուռն կամ երկք (Թատերաց նախնի հռովմայեցւոց)։

Vorace (վորաս) ած. 1. Որկորեայ. որկորուտ. շատակեր. դժոխորավոյն. կուղտ։ L'aigle est un oiseau —. Le brochet est un poisson —. Cet homme est —։ ‖ 2. Ախորժ։ Son estomac est —։

Voracité (վորասիթե) ս. իգ. Որկորուտութիւն. շատակերութիւն. անյագութիւն։ La — des loups. Il mange avec —։

Votant (վոթան) ած. և ս. ած. *Քուէարկու. *վիճակարկու։ Membre —. Il y avait trente votants։

Votation (վոթասիոն) ս. իգ. *Քուէարկութիւն. *վիճակարկութիւն։ La — n'a pas été libre։

Vote (վոթ) ս. ած. Քուէ. վիճակ։ Donner son —. Compter les votes։ [*քուէարկիլ։ Il n'a pas voulu —։

Voter (վոթե) բ. ն. Արկանել քուէ, վիճակ.

= բ. ն. Ընդունիլ քուէիւք, քուէարկութեամբ. *քուէարկիլ։ — une loi, un impôt։

Votif, ive (վոթիֆ, իվ) ած. Նուիրեալ ուխտիւ. ուխտական։ Tableau —։ [Vos. Un de vos ancêtres։

Votre (վոթր) ած. սպաց. Ձեր. ձերոյին։ — père. յտ.

Vôtre (վոթր) դնր. սպաց. Le —, La —. Ձերն։ Ma maison est la —. Ձեր է տունն իմ։ Il a pris ses livres et les vôtres։

Digitized by Google

= ե. ա. Որ ինչ ձեր է. ձերն. ձերայինն: Le — et le nôtre, chacun le sien:

= ե. ա. յե. Մերձաւորը, ազգականը, բարեկամը կամ հաւասարիքը ձեր. ձերը. ձերայինը: Voilà un des vôtres:

Vouer (վո-ւ) բ. ն. 1. Խոստանալ ուխտել. ուխտել: — un temple à Dieu: ‖ 2. Ուխտել. ձօնել. նուիրել. ընծայել: — un enfant à Dieu: ‖ 3. (է-ւ-բ.) Ուխտել. խոստանալ: L'amitié que je lui ai vouée: ‖ 4. Նուիրել: Il a voué sa plume à la vérité, à la religion:

= Se —. բ. ա. Ուխտել, նուիրել զանձն:

A. **Vouloir** (վո-լ-ւար) [Je veux, tu veux, il veut, nous voulons, vous voulez, ils veulent. Je voulais. Je voulus. Je voudrai. Veuille, veuillons, veuillez, կամ մերթ Veux, voulons, voulez. Que je veuille, que tu veuilles, qu'il veuille, que nous voulions, que vous vouliez, qu'ils veuillent. Que je voulusse. Voulant. Voulu, ue.] բ. ն. 1. Կամիլ. կամենալ. Ս. ուզիլ. Ս. ուզենալ: Il veut partir demain. Si vous voulez. Եթէ կամք իցէ ձեզ: Je veux savoir. կամ է ինձ գիտել: Faire de quelqu'un ce qu'on veut, tout ce qu'on veut. Տանիլ և բերել զոք ըստ կամի. տիրել է վերայ ուրուք: Dieu le veuille! Տացէ Տէր. ո՛ տայր: ‖ 2. Ցանկալ (կնոջ): — une femme: ‖ 3. Կամիլ. Հրամայել. պահանջել: Faites ce que je veux. La loi veut qu'on s'abstienne de telle chose: ‖ 4. Տեղեալ. ցանկալ. փափաքիլ: On vous donnera tout ce que vous voudrez: ‖ 5. Կամիլ. Հաճիլ. Հաւանիլ: Il faut — tout ce que vous voulez. Veuille, veuillez. Կամեաց. Հաճեաց. Կամեցարուք. Հաճեցարուք: Veuillez me dire: ‖ 6. Ցանձն առնուլ. Հաւանիլ. ընդունիլ: Je veux bien que cela soit: ‖ 7. Լինիլ է խնդիր. խնդրիլ. պէտ լինիլ: Je ne veux pas d'un monde où tout change, où tout passe. En veux-tu? en voilà. Ա-ահաւոր-եւամբ. առաւաւակս. (-ւի. ուղածիդ չափ). (-ա.): C'était un bal magnifique; il y avait des glaces en veux-tu? en voilà: ‖ 8. Խնդրիլ, պահանջիլ գինս: Combien voulez-vous de ce cheval? ‖ 9. (է-ւ-բ.) Կալ: Ce bois ne veut pas brûler:

— du bien à quelqu'un. Բարի կամիլ ուրուք. սիրել: — du mal à quelqu'un. Ըղձանալ ուրուք չարիս. ատել: Se faire bien — de quelqu'un. Ցինչն յանկուցանել զսիրտ ուրուք. ընդ միտ մտուանիլ ուրուք: Se faire mal — de quelqu'un. Պատանալ զոք ինչ:

— En — à quelqu'un. Ունել սիտ կամ ատելութիւն ընդդէմ ուրուք. սիտանալ. խեւալ ընդ ուրուք: En — à la vie de quelqu'un. Խնդրել զանձն ուրուք. ի խնդիր լինել կտրատանել կամ սպանանել զոք: En — à quelque chose. Գոռալ ընդ խմիք. ագուրիլ. ոսոխել: Il n'en veut qu'aux erreurs, et non pas aux personnes. S'en —. Ոսոխել վասն իւր. կշտամբել զանձն. զղջանալ: Je m'en veux d'avoir fait cela. En — à quelqu'un, à quelque chose. Ակն դնել. առնս արձակել. ցանկալ: Il en veut à cette fille, à cette charge. À qui en voulez-vous? 1. Ընդ ո՞ւմ գոռայք. զո՞ հարուածիք բանիւքդ: ‖ 2. Ձո՞ խնդրէք: À qui en veut-il? Ձուրմէ՞ արտնջէ:

— dire. Նշանակել. յայտ առնել: Que veut dire ce mot? Que veut dire ceci? Ձի՞նչ կամիցի այս լինել. զի՞նչ է այս. (յաւելեալ զզարմանս):

B. **Vouloir** (վո-լ-ւար) ե. ա. Կամելութիւն. կամք: Il en a le pouvoir et le —. Malin —. Չարակամութիւն. նենգութիւն: Mauvais —. Չկամութիւն: Bon —. կամեցողութիւն:

Vous (վ-) դեր. [յե. Tu դերանուան]. 1. Դուք: Vous êtes les maîtres. Տիրք էք: Ա- քաղաքավարութեան փոխանակ tu եզակիին ասի vous. Vous êtes le maître. Տէր էք: Ils se disent vous l'un à l'autre: ‖ 2. Ձեզ: Il vous aime: ‖ 3. Ձեզ: Il vous veut du bien:

— Վաստի և աւելորդութեամբ. Il vous prit sa cognée. Իսա զկացին իւր:

— De vous à moi. տես ի Moi.

Vousseau կամ լաւ և **Voussoir** (վու-ւո, վուս-ուար) ե. ա. Գլուխ կամարի:

† **Voussoyer** (վուս-ուայ-յե) բ. ն. Դո՛ւք կոչել. (այլ. յոգնակի խօսիլ): Il tutoie sa femme et voussoie ses enfants: [թիւն (կամարի):

Voussure (վու-ւ-ր) ե. իզ. կորութիւն և բարձրութիւն

Voûte (վու-թ) ե. իզ. 1. կամար: Le cintre de la —. Une lampe était suspendue à la —. La clef de la —. Միջին քար կամարի. պսպղայ քար. ներսէն ծուռ: ‖ 2. կամարաձև յարկ. ոլորոց: La — d'une caverne, d'un antre. La — du ciel, des cieux, la — azurée կամ bleue, étoilée, céleste. (է-ւ-բ.) կամար երկնից. աստղազարդ կամար. խորանաշէն յարկ երկնից: [տաց):

— La — palatine. *Գմնական կամար. (ըստ անգամագի-

Voûter (վու-թե) բ. ն. Յարկել կամարել. կամարաձև յարկ գործել: — une église, une salle:

= Se —. բ. ա. 1. կամարանձև լինիլ. կամարանալ: ‖ 2. կորանալ (ծերկանց). կորագանակ լինիլ: Il commence à se —:

Voyage (վո-յաժ) ե. ա. 1. ճանապարհորդութիւն. ուղևորութիւն. ուղեգնացութիւն. ճանապարհ: — au Levant, dans le Levant, à Naples, en Italie. Faire —. Faire un — aux Indes. — par mer. Ծովագնաց ուղևորութիւն. ծովաչուս գնացք: — aérien. Երկնաչուս, օդաչուս ճանապարհ: Adieu, bon —. Ողջ ընաս, երթ բարեաւ: Faire le — de l'autre monde, le grand —. (է-ւ-բ. և ընդ.) Երթալ զանդարձ ուղևորութիւն. չուել յաստի կենացս, յաստեաց. մեռանիլ: ‖ 2. Ծովագնացութիւն. նաւարկութիւն: Les voyages des divers navigateurs anglais. — de long cours. Տարագիմիկ նաւարկութիւն: ‖ 3. Գաւազանութիւն ուղևորութեան. Ուղևորութիւն: Recueil de Voyages: ‖ 4. Երթևեկութիւն: J'ai fait vingt voyages chez lui sans le trouver: ‖ 5. Բնակութիւն: Mon — à ma terre sera de six semaines:

Voyager (վո-յայ-ժե) բ. չ. 1. ճանապարհ առնել. ճանապարհորդել. ուղևորել: — par toute l'Europe. On apprend bien des choses en voyageant: ‖ 2. Չուել (թռչնոց): Les grues, les hirondelles voyagent: ‖ 3. Ընթանալ. յապծել: Cette lettre voyagea longtemps avant d'arriver à destination:

Voyageur, euse (վո-յաժ-իօր, իօզ) ե. ճանապարհորդ. ուղևոր. ուղեգնաց: [տես ի Commis.

= ած. Շրջուղ: Les oiseaux voyageurs. Commis —.

Voyant, ante (վո-յան, -նթ) ած. 1. Տեսող. ականի. աչեայ: Frère —. Ականի ամուսնացեալ ընդ կոյր կնոջ (յերկքսարիւրից կուրանցին [Quinze-Vingts]): Sœur voyante. Կին ականի ամուսնացեալ ընդ կուրի: ‖ 2. Գայծառ. յոյժ (գոյն). (ընդ.):

= ե. ա. Տեսանող. տեսող. հոգեւոս. մարգարէ. (ըստ Գրոց սրբոց):

Digitized by Google

Voyelle (վուայել) ֆ. իթ. Ձայնաւոր (ձշմանագիր)։ — brève, longue. Semi- —. Կիսաձայն։

Voyer (վուայե) ֆ. ար. Տեսուչ, վերատեսուչ ճանապարհաց և փողոցաց։ Վ. abrév. de Architecte —։

Voyou (վուայու) ֆ. ար. 1. Ընդվզրտուն մանուկ փողոցաց. Ի. լաճ. (ամ.)։ ‖ 2. Աւյր անկիրթ, չինական. (ամ.)։

Vrai, aie (վրէ) ած. 1. Ճշմարիտ. առոյգ. Հաստատուն։ Cette nouvelle n'est pas vraie. C'est — . Ճշմարիտ է. իրաւ է։ Il est — de dire, քան լոկ Il est — . Ճշմարիտ է որ. արդարև։ Toujours est-il — de dire, քան լոկ Toujours est-il — . Աւյր ասիկայն. ասկայն և այնպէս. Հանգերձ այնու. Համայն։ ‖ 2. Ճշմարտասէր. Ճշմարտասէր։ Cet homme est — ։ ‖ 3. Ճշմարիտ. ուղիղ. բուն. Հարազատ. արդարև։ Le — Dieu. La vraie religion. Du — marbre. Vrais amis. — philosophe։ ‖ 4. Ճշմարիտ. բուն. գլխաւոր։ Voilà le — motif de son action։ ‖ 5. Դիպուած. պատշաճ. քաղաքեպ։ Voilà la vraie place de ce tableau։

= ֆ. ար. Ճշմարիտն. Ճշմարտութիւն։ Dites le — ։

= ած. Ճշմարտիս. արդարև. (ընդ.)։ Vous avez dit cela, vrai ?

= Au — . Ած. ած. Ճշմարտութեամբ. բուն Ճշմարտութեան. Ճշմարտապէս։ Contez-nous la chose au — ։

Vraiment (վրէման) ած. Ճշմարտիս. Ճշմարտապէս. արդարև։ Il est — sage ։

Vraisemblable (վրէսանպլապլ) ած. Հաւանելի. Հաւանական։ La chose est assez — . Ce que vous nous dites peut être vrai, mais n'est pas — ։

= ֆ. ար. Հաւանականն։ Préférer le — au vrai ։

Vraisemblablement (վրէսանպլապլման) ած. Թուի թէ. Թերևս. *Հաւանօրէն։ — il arrivera aujourd'hui։

Vraisemblance (վրէսանպլանս) ֆ. իթ. Հաւանականութիւն։ Cela pèche contre la — . Garder la — ։

Vrille (վրիյ) ֆ. իթ. 1. Գաւազանիճ (որթոյ և պաուստուկ անկոց)։ Որ և Main, և մերթ Cirre։ ‖ 2. Դայլիկոն փոքրիկ. *գչիր. գոռգոռ։

Vu, vue (ւ) ընդ. գերբ. Voir բայի. Տեսակ։ À la boule vue. (ֆոռ.) տես ի Boule, A.

= նխ. ած. 1. Ցոյս տեսանելոյ. տեսակ։ Vu l'arrêté de monsieur le préfet, en date du . . . ‖ 2. Տեսակ. Համեմատ. մին եղեալ. վասն. ի պատճառս։ Vu la difficulté de réussir ։

= Vu que. ղէ. ած. Որովհետև. վի. այնու վի ։

= ֆ. ար. Տեսանելն. տեսութիւն։ Au vu de tout le monde. Ամենեցուն տեսանելով։ Au vu et au su de tout le monde. տես ի Su.

Vue (ւ) ֆ. իթ. 1. Նայեցք։ Cette maison a une belle vue, n'a point de vue. Son appartement a vue sur la rue. Une échappée de vue. տես յ'Échappée. ‖ 2. Տեսուած. տեսիլ. երևոյթ։ Vue de face. Une vue de côté ։ ‖ 3. Տեսարան. պատկեր։ Il a acheté un recueil des vues de Suisse ։ ‖ 4. Տես. տեսութիւն։ Sa vue m'embarrasse. À la vue de. Ցանգիմեան. առաջի. ի տես. ի տեսութիւն ։ ‖ 5. Տեսողութիւն. տեսութիւն. տեսանելիք։ Le sens de la vue. Rendre la vue à un aveugle. Շնորհել կուրի տեսանել։ Vue longue. *Հեռատեսութիւն։ Vue courte քան basse. Կարճատեսութիւն. Ի. բիւրատեսութիւն։ Vue perçante. տես ի Perçant, 2. Avoir la vue trouble. տես ի Trouble, B. 2. Tant que la vue se peut étendre. տես ի Tant. ‖ 6. Հայեցուած. Նայեցուց. աչք ։ Baisser la vue. Détourner la vue. Jeter la vue sur. Հայիլ. ակնարկել ։ ‖ 7. Ցեանգիլք. աչք. տեսողիք. լուսատան։ Un nuage confus se répandit sur sa vue. Donner dans la vue. 1. Ընդհարկանիլ (արեգական) դալ։ Le soleil me donne dans la vue ։ ‖ 2. (ֆոռ.) Ցանկ անկանիլ. (առ. աչքի գալիլ)։ Les filles aiment mieux ce qui donne dans la vue ։ ‖ 3. (ֆոռ.) Հաճոյ լինիլ. տեսողականց երևիլ։ Perdre de vue. Կորսուանիլ յաչաց. ծածկիլ յաչաց։ L'oiseau prit l'essor, et on le perdit bientôt de vue. Ne perdez pas de vue cet enfant. Եղեգին աչք ձեր ի վերայ մանկանդ։ Il ne l'avait point perdu de vue. Աւածէր զնա աչօք։ Perdre de vue une affaire. (ֆոռ.) Անտես, անփոյթ առնիլ զկրս ինչ։ À perte de vue. տես ի Perte. À vue d'œil. տես յ'Œil.

‖ 8. Պատուհան. լուսարան. լուսամուտ։ Pourquoi avez-vous ouvert une vue sur mon jardin ? ‖ 9. Տեսութիւն. գննութիւն։ Regardez ces étoffes, la vue n'en coûte rien. Déchiffrer un morceau de musique à première vue. Երգել, նուագել զկատած ինչ երաժշտութեան իսկ և իսկ ընդ տեսանելն, յառաջնում անգ տեսութեան։ Marcher à vue de pays. Երթալ առանց գիտելոյ զճանապարհն. երթալ զկարդս ապետ։ Juger à vue de pays. (ֆոռ. և ընդ.) Դատել վերի վերոյ, հարևանցի։ Connaître une personne de vue. Ճանաչել զոք երեսաց։ Payable à vue. Իսկ և իսկ հատուցանելի (փոխանակագիր)։ ‖ 10. (ֆոռ.) Տեսութիւն (մտաւորական). տեսուած. Հայեցողութիւն։ C'est un homme d'une grande pénétration, rien n'échappe à sa vue ։ ‖ 11. (ֆոռ.) Կէտ նպատակի. վախճան. գիտաւոր. միտք. խորհուրդ։ Il n'a d'autre vue en cela que celle de vous obliger. Ses vues sont pures. En vue de. Ցաղագս. վասն։ Avoir une chose en vue. Ունել իմիք։ ‖ 12. Խորհուրդ. առաջարկութիւն։ Il a de grandes vues ։ ‖ 13. Կարծիք։ Ma vue est que . . . Échange de vues ։ ‖ 14. Տեսութիւն. Հայեցուած։ Cet ouvrage est plein de vues fines et d'idées ingénieuses ։

— La vue de Dieu. Տես, տեսութիւն Աստուծոյ. աստուածատեսութիւն։

— Point de vue. 1. Տեսութեան կէտ. կէտ նպատակի ։ Ce clocher sert de point de vue ։ ‖ 2. Տեսարան. տեսիլ։ Un beau point de vue ։ ‖ 3. Պատշաճ գիր (նկարուց)։ Ce tableau n'est pas dans son point de vue ։ ‖ 4. (ֆոռ.) Երեսք. կողմն։ Voir une affaire sous son vrai point de vue ։

— Mettre en vue. Ի գէմս ածել. յուցանել։

— Être en vue. Տեսանելի լինիլ. երևիլ։

† **Vulcain** (վ-ւլքէն) ֆ. ար. 1. Դիք հրոյ և դարբնին Աստուածդոյ (ըստ առասպելացց). Հեփեստոս ։ ‖ 2. (ֆոռ.) Դարբին։

Vulcanien, ienne (վ-ւլքանէն, էնն) ած. Հեփեստեան. (ըստ երկրաբանից)։

Vulcanisation (վ-ւլքանիզասիօն) ֆ. իթ. Մխիթն զձգական խէժ [caoutchouc] ի ծծուռիմ՝ որպէս զի առնկացեալ ցրտոյ և ջերմուեան [(ձգական խէժ)։

Vulcanisé, ée (վ-ւլքանիզե) ած. Մխեալ ի ծծուռիմ։

Vulgaire (վ-ւլկէր) ած. 1. Հասարակաց. սովորական. ասմունկական։ Préjugé, opinion — ։ ‖ 2. Աշխարհիկ (լեզու). գեղջուկ։ Langue, idiome — . Dans le grec —, on reconnaît l'ancien grec, qu'on appelle grec littéral ։ ‖ 3. Ախտք. Հեռակ. գռեհկաբարբառ։ Discours — .

Digitized by Google

Homme — . Esprit — : ‖ 4. Գռեհկիկ. գէմուճ. նսեմաոյս : Des pensées, des sentiments vulgaires :

= ե. ար. 1. Ինամքին. խառնաղանճին : Combattre les erreurs du — . Le — des auteurs, des artistes. Ցազմամբ բան մնաճեռագրաց, արուեստագիտաց : ‖ †2. Ինամքեաբ : Donner dans le — :

Vulgairement (վ-ուլ-ըր-ման) ս. 1. Ըստ ասմիկաց. *ասմիկօրէն. Ս. աշխարհաբար. Ս. աշխարհի բառիւ : On dit — que . . . ‖ †2. Գռեհկօրէն. հեռանակս : Parler, écrire — :

Vulgarisateur (վ-ուլ-ա-ղ-զ-ր) ե. ար. Որ ժողովրդական առնէ :

Vulgarisation (վ-ուլ-ա-ղ-զ-ի) ե. եղ. ժողովրդա-

Vulgariser (վ-ուլ-ա-ղ-զ) բ. ն. Տարածանել ի մէջ ժողովրդեան. ժողովրդական առնել. (ուր. ժողովրդական նացնել) : — une science :

Vulgarité (վ-ուլ-ա-ղ-զ) ե. եղ. Ինամքեաբ. հեռանականութիւն : La — de son langage, de ses manières :

Vulgate (վ-ուլ-գ) ե. եղ. Լատին թարգմանութիւն Աստուածաշունչ գրոց. Վուլգատայ : Ce passage est traduit selon la Vulgate :

Vulnérable (վ-ուլ-ն-ա-պլ) ած. Վիրաւորելի :

Vulnéraire (վ-ուլ-ն-ր) ած. Օգտակար, բուժիչ վիրաց : Herbe, plante — : [գեղ : Un bon — :

= ե. ար. Դեղ կամ առնեկ օգտակար վիրաց. *վիրա-

= ե. եղ. Տունկ ինչ դեղագործական՝ օգտակար վիրաց. *վիրախաւս :

† **Vulpin** (վ-ուլ-փեն) ե. ար. Տունկ ինչ. *ազուեռապի : (Տես և Queue-de-renard ի Renard) :

Vulve (վ-ուլ-վ) ե. եղ. Ընտանեաբ մնան կանացի պատկառանաց. Ս. պուշ. Ս. բանաց. (արգ. ֆերճ) . տ : Նոյն և զձիոյկաց [jument] և զայլոց մնառակ անասնոց ինչ :

W

WAL

W (դա-պլ քե) ե. ար. Այս նշանագիրը չէ ի համարի գաղղիական այբուբենից և վարի ևեթ յայլազգական անուանս ինչ :

Wagon (վ-ոն) ե. ար. կառք (երկաթուղեաց) :

† **Wahabite** (վ-ա-պ-բ) ե. ար. Անուն աղանդաւորաց մահմետականաց որ ի վեր եկին յԱրաբիա ի սկիզբն գարուս . վահաբացի :

Walhalla (վ-լ-լա) ե. եղ. Արքայութիւն Ոդինեայ [Odin] (ըստ դիցարանութեան Սկանդինաւեանց). Վալհալլայ :

Walkyrie (վ-լկ-ի) ե. եղ. տես Valkyrie.

WIS

Warrant (վա-ռ-ան-թ) ե. ար. *Արժէգիր (վաճառաց եդեալոց ի պահեստի ի մեծ երանոցի) : [մնասեղութեան :

† **Wéga** (վե-) ե. եղ. Աստղ ինչ մեծ ի գինար հա-

Whig (ո-ի) ե. ար. կուսակից ազատութեան յԱնգլիա . ազատական . *վիգ : Les whigs sont opposés aux torys :

= ած. Ազատական . *վիգ : Un ministère — :

Whiskey կամ **Whisky** (ո-ի-ս) ե. ար. Օղի Անգլիացւոց ի գարւոյ և ի վարսակոյ . *գարօղի :

Whist (ո-ի-ս) ե. ար. Խազ ինչ քարախոխ խազացեալ ի չորից . *լուախազ : [լինացաց՝ բարձր և քիթիւ :

† **Wiski** (ո-ի-ս) ե. ար. Երկանիւ կառք ինչ Անգ-

XIP

X (իքս, էքս) ե. ար. Գառաներորդ երրորդ նշանագիրը և սեռաւտառաներորդ բաղաձայն գաղղիական այբուբենից : Այս նշանագիրը մերթ հնչէ ք-ս (Extrême), մերթ կ (Exercice, Xercès, Xavier), մերթ ք-ս (Exception, Xérès), մերթ ս (Auxerre, Bruxelles), մերթ ծ (Deuxième) :

Xénélasie (ք-ն-ե-լ-զի) ե. եղ. Մերժելն, արտաքսելն զօտարազգիան ի քաղաքէ (առ Նախնի Յոյնս) . օտարամերժութիւն : La — était particulière aux Lacédémoniens :

Xérasie (ք-ե-ռ-զի) ե. եղ. Գօսութիւն հերաց (ըստ բժշկաց) :

† **Xérophage** (ք-ե-ռ-ֆ-ժ) ե. ար. Զարակեր . չորածաշակ . աշխարճակեր . ուռճակեր :

Xérophagie (ք-ե-ռ-ֆ-ժի) ե. եղ. Կերակրիլն (նախնի քրիստոնէից ի պահս քառասնորդացն) աշխուժ հացիւ և չոր մրգով . չորակերութիւն :

Xérophtalmie (ք-ե-ռ-ֆ-թ-լ-մի) ե. եղ. Չոր աչացաւութիւն . (ըստ բժշկաց) :

Xiphias (ք-ի-ֆ-ի-ա) ե. ար. 1. Ձուկն ինչ ծովու. թուր . *թրաձուկն . քսիփիաս . եղջեր պուլտուս : (Որ և Espadon, †Épée de mer) : ‖ 2. *Հասնաստեղութիւն ինչ հա-

XYS

բաւային կիսագնդին . փսիփիաս . Ս. ոսկեձուկն : (Որ և Dorade) : [գամմագիտաց) . Appendice ou cartilage — :

Xiphoïde (ք-ի-ֆ-ո-ի-տ) ած. ար. *Աբակերպ . (ըստ ան.

†**Xylographe** (ք-ի-լ-ո-գ-ֆ) ե. ար. 1. փորագրող ի վերայ փայտի . *փայտագիր : ‖ 2. *փայտատիպ :

Xylographie (ք-ի-լ-ո-գ-ֆի) ե. եղ. 1. Արուեստ փորագրութեան ի վերայ փայտի . *փայտագրութիւն : ‖ 2. Արուեստ տպագրելոյ փայտիզին նշանագրօք . *փայտատպութիւն : [գրական : ‖ 2. *փայտատպական :

Xylographique (ք-ի-լ-ո-գ-ֆի-ք) ած. 1. *փայտա-

† **Xyloïdtre** (ք-ի-լ-ո-ի-տ-ր) ե. ար. Պաշտօնատեղի փայտիզին գրօշելոց . փայտատպարան : [թիւն :

† **Xyloïdtrie** (ք-ի-լ-ո-ի-տ-ր-ի) ե. եղ. փայտատպարանա-

† **Xylologie** (ք-ի-լ-ո-լ-ժի) ե. եղ. *փայտաբանութիւն : *փայտագիտութիւն : [sectes xylophages :

Xylophage (ք-ի-լ-ո-ֆ-ժ) ած. *փայտակեր : Les in-

= ե. ար. փայտակեր ճճի :

Xyste (ք-ի-ս-թ) ե. ար. 1. Քարկածածուկ սրահ կամարակապ (ի կուսանացս [palestre] նախնի Յոյնց) : ‖ †2. Տեղի ճեմելոյ (առ Հռովմայեցիս) . ճեմելիք :

Digitized by Google

Y

YAC

A. **Y** (ի յ-ըէ) է. ար. Քսաներորդ չորրորդ նշանագիր գաղղիական այբուբենից։

B. **Y** (ի) ս. Անդր. առ։ Voulez-vous y aller? կամի՞ք երթալ անդր։ Restez-y. կացէք անդ։

= բեր. 1. Ցայս. Յայդ. Յայն. Յայսմ. Յայդմ. Յայնմ. Յայսոսիկ. Յայդոսիկ. Յայնոսիկ։ Je m'y applique. Զարառպիմ Յայն, Յայնս։ ‖ 2. Ասյսմ. այդմ. այնմ. այսոցիկ. այդոցիկ. այնոցիկ։ J'y répondrai dans la suite։ ‖ 3. Նմա. ի նա։ C'est un homme équivoque, ne vous y fiez pas։ ‖ 4. Առ (ուղիք). առ (ազ). ընդ (ուղիք)։ "Je vois Mme de Villars; je m'y plais, parce qu'elle entre dans mes sentiments." սեվ. ‖ 5. ի նմին։ Lisez l'acte; les personnes y nommées։

— Il y a. տես Avoir, A.

— y aller. տես Aller, A.

— Vous y êtes. Գտէք, գուշակեցէք (զառեզծուածն)։

Yacht (յ-ոտ) է. ար. թեթև և արընթաց նաւակ որ առաջատուիք և թիակօք միանգամայն վարի. զբօսանաց նաւակ։ Le yacht. Les [ս] yachts։ [Ձեզ. †Եղնաձի։

† **Yack** կամ † **Yak** (յ-ոտ) է. ար. Գամէշ որ ունի ապիս

YUC

† **Yankee** (յ-ընթ) է. ար. Բնակիչ Միացեալ Նահանգաց Ամերիկայ։ [լիա. անգլիական կանգուն։

† **Yard** (յ-ար) է. ար. Չափ ինչ երկայնութեան Անգ-

Yatagan (յ-ա-ղ-ան) է. ար. Դաշոյն (Տաճկաց). Խոնջան։ Il l'étendit à ses pieds d'un coup de yatagan. Les [ս] yatagans։

Yèble (յէ-պլ) է. էգ. տես Hièble.

† **Yeomanry** (յ-օ-մընր-ի) է. էգ. Գունդ ինքնակամ հետևելազօրաց (Անգլիա)։

Yeuse (յէ-ուզ) է. էգ. Ազգ ինչ յարդաւալար կաղնւոյ. աղոցի. անձխանի։ (Որ և Chêne vert)։

Yeux (յէ-ո) է. ար. յտ. տես Œil.

Yole (յ-ոլ) է. էգ. Ազգ ինչ թեթև և արընթաց մակուկի։ Sa yole fut submergée. Les [ս] yoles։

Ypréau (յիբ-ռ-ո) է. ար. Ազգ ինչ լայնատերև կնձնուղ կամ նշդարենուղ [orme]. *իպրենի։ Une allée, une avenue d'ypréaux։

Yucca (յ-ուք-ա) է. ար. Տունկ ինչ բարձրաբուն և սպիտակածաղիկ։ Au Mexique, le yucca acquiert ordinairement des proportions gigantesques։

Z

ZÈL

Z (զէ, զը) է. ար. Քսաներորդ հինգերորդ և վերջին նշանագիր գաղղիական այբուբենից։ Il est fait comme un Z [զէ]. Կրամծուած է սրդ. (ընդ.)։

Zagaie (զ-ակ) է. էգ. Նիզակ, գեղարդն (վայրենեաց)։ Lancer la —։

Zaïm (զ-այ՛մ) է. ար. Զօրական տուճիկ որ առնու հասս կամ եկս. (արբ. զ-այ՛մ)։ Le bénéfice militaire du — était un peu au-dessus de celui du timariot։

Zain (զէն) ած. ար. Cheval —. Ձի որ չունի բնաւ խայտուցս սպիտակ. Համոկ (տեսա, սչխէտ, սյլովքն հանդերձ)։

Zani (զ-ան) է. ար. Հտպիտ, խեղկատակ (ի կատակերգութիւնս իտալացւոց)։ Les zani։

Zèbre (զէպ-ը) է. ար. Զորքոտանւոյ ինչ Ափրիկոյ՝ նման Ջրասոյ. վագերաձի։ (Որ և Âne rayé)։ [բանի։

Zébré, ée (զէպ-է) ած. Խայտաբղետ իբրև զվագեր։

Zébrure (զէպ-է-ը) է. էգ. Խայտուցք վագերաձիոյ։

Zébu (զէպ-ը) է. ար. Ազգ ինչ ընտանի եզին որ ունի կուզակ[bosse] ի վերոյ ուսոյն [garrot]. Հնդիկ եզն։ Les zébus sont très communs dans l'Inde et dans certaines parties de l'Afrique։

† **Zédoaire** (զէտ-ո-ը) է. էգ. Արմատ ինչ բժշկական. (արբ. ֆէտ-էր)։ On distingue la — ronde ou zerumbet, et la — longue։

† **Zée** (զէ) է. ար. Ձուկն ինչ ծովու. *Հայելատուկն։

Zélateur, trice (զէլ-ա-ը-ր, ր-իս) է. Նախանձաւոր. Նախանձախնդիր։ Grand — de la gloire de Dieu, de la religion, du bien public. Soyez les zélateurs de la loi. Նախանձեցարուք զնախանձ օրինացն։

Zèle (զէլ) է. ար. Նախանձ. Նախանձայուզութիւն. Եռանդն. փոյթ։ — pour la gloire de Dieu. Le — de la

ZÉP

religion. Avoir beaucoup de — pour son prince. Faire du —. Տարապայման փոյթ ցուցանել. ասելի քան զՀրամայեալն առնել. (ընդ.)։

Zélé, ée (զէլ-է) ած. Նախանձաւոր. Նախանձայոյզ. փոյթ. Եռանդնոտ. փոյթեռանդն։ Un — serviteur de Dieu. Un serviteur —. Il est — pour la foi։ Վարի և իբր է. C'est un —, une zélée։

† **Zélote** (զէլ-ոթ) է. ար. Նախանձաւոր մովսիսական օրինաց և հարցն աւանդութեանց. Նախանձայոյզ. կանոնացի։ [թիւն (կրօնից)։

† **Zélotisme** (զէլ-ոթ-իզմ) է. ար. Նախանձայուզութիւն։

Zend (զէնդ) է. ար. 1. Զրադաշտական վարդապետութիւն։ ‖ 2. Զանդիկ լեզու։ Le — est voisin du sanscrit։ [langue zende։

= —, zendo. ած. Զանդիկ։ Les livres zends. La

Zend-Avesta (զէնդ-ա-վ-ոթ-ա) է. ար. Ժողովածոյք նուիրական մատենից կրակապաշտ Պարսից. գիրք զրադաշտական օրինաց. Զենդաւեստայ։

Zénith (զէ-նիթ) է. ար. 1. *Գագաթէնականէտ. *գլխակէտ. *զենիթ. (ի ՝ի՛ր արաբացւոյն, որ է կողմն, կոյս, ճանապարհ)։ Le — et le nadir։ ‖ †2. (է-նո-ը.) Գագաթն. կատար. ծայր։ Le — de la vertu։ [յութիւն)։

Zénonique (զէ-ն-ոնի-ք) ած. Զենոնեան (փիլիսոփայ.

Zénonisme (զէ-ն-ոնիզմ) է. ար. Վարդապետութիւն Զենոնի փիլիսոփայի որ եղև Հայր աւոյիկեան աղանդոյն. զենոնեան փիլիսոփայութիւն. *զենոնութիւն։

Zéolithe (զէ՛-ոլիթ) է. ար. կամ էէթ. *Հալաքար։

Zéphire կամ **Zéphyr** (զէֆ-իր) է. ար. 1. Հողմ արևմտից (ըստ նախնեաց). զեփիւռ։ Le souffle du zéphire։ ‖ 2. Դիք արևմտեան հողմոյ (ըստ առասպելաց). Զեփիւռ. Զեփիւռոս։ Les amours de Flore et de Zé-

Digitized by Google

phire : ‖ 2. Հով՝ քաղցրութիւն, քաղցրաշունչ. զեփիւռ. սիք. սղոթ : Un agréable zéphyr. Les doux zéphyrs : Ան որ գրեն յայս միտս և zéphire :

Zéro (զէ-ռօ) ե. ար. 1. Նշան բոլորակ (ի համարու- զուածեան). *զրոյ : Trois zéros après un quatre font quatre mille. Sa fortune est réduite à —. (ենթ.) Կո- րոյս զամենայն ինչս իւր : ‖ 2. (ենթ.) Դուշնագրեալ ոք : C'est un —, un vrai —, un — en chiffre :

† **Zerumbet** (զէ-ռոմ-պէթ) ե. ար. Ազմուա ինչ բժշկա- կան. Ս. զրընգասա. (արբ. ջուռանդոպ) : La zédoaire ronde ou — :

Zest (զէսթ) յնդբ. 1. Վա՛յ. բա՛րեւ. ի բաց տար. (ընթ.) : Il se vante de faire telle chose, zest! ‖ 2. Ի- կոյն. անդէն. (ընթ.) : À ces mots, zest il s'échappa :

— ե. ար. Être entre le zist et le zest. 1. Ցերկբայս լինել. վարանիլ. (ընթ.) : ‖ 2. Լինիլ այսպէս և այնպէս. լինիլ ոչ լաւ և ոչ յոռի. (ընթ.) :

Zeste (զէսթ) ե. ար. 1. Ածապատա (միջոյ ընկուզոյ) : ‖ 2. կեղև (նարինջի, լիմոնի) : Couper un —. Des zestes confits : ‖ 3. (ենթ.) Դոյզն ինչ. դանգարժեայ ինչ : Cela ne vaut pas un —. Զարժէ ինչ :

Zététique (զէթէթիք) ած. Խուզական. խուզողական : La méthode —. Philosophes zététiques. Փիլիսոփայք որ երկբայեցեալ տարակուսէին ընդ ամենայն. խուզակք :

Zézaiement (զէզէման) ե. ար. Հնչելն զի իրրև ս. *ծեծեւեծանք : (Տես և Blésement) :

Zézayer (զէզեյե) [Ընդդէմ իրրև զPayer.] բ. ն. Հընչել զի իրրև ս. ծեծեւեծել : (Տես և Bléser) :

Zibeline (զիպէլին') ե. եգ. 1. Ազգ ինչ կզաքոյ [martre]. սամոյր. (արբ. ակմուր) : Վ՚արթ և իրր ած. եգ. Martre —. ‖ 2. Սամոյր. սամուրինի : Un manchon de —. Les zibelines les plus noires sont les plus belles :

† **Zig** (զիկ) ե. ար. Ա՛յր զուարթաբարոյ և անհնդ. (ած.) : Un bon —.

Zigzag (զիկզակ) ե. ար. 1. Ծանուածծապատ, օձանման գիծ : Tracer un —, des zigzags. Un chemin en —. Ծա- ռուածուռ, կամակոր, Ս. ճանապարհ չուիղ : ‖ 2. Մեքե- նայ ինչ : ‖ 3. Ծառուածուռ փող (ի պատերազմի) :

Zinc (զինկ) ե. ար. Մետաղ ինչ. Ս. սեղ (?). *զինկ : Plaque, feuille de —. Sulfate de — :

Zingari (զինկա՛ռի) ե. ար. տես Bohémien, 1. [կիպ.]

† **Zinguer** (զինկե) բ. ն. Պատել, ծածկել զընկիւս. *զընդ.

Zinzolin (զինզոլին) ե. ար. Ծանուշակագոյն կարմրա- բաղ : C'est du — : Վ՚արթ և իրր ած. Du taffetas — :

† **Zinzoliner** (զինզոլի՛ն) բ. ն. Ներկանիլ ի գոյն կարմրաբաղ ծանուշակի : [և Jargon, B.

Zircon (զէրքօն) ե. ար. Քար ինչ պատուական : Տես Zist

Zist (զիսթ) ե. ար. տես ի Zest, ե. ար.

Zizanie (զիզանի) ե. եգ. Որոմն. գժտութիւն. երկ- պառակութիւն : Ils étaient bien unis, quelqu'un a semé la — parmi կամ՚ entre eux. Semeur de —. Որոմնեացան. բանաստեղծ : (Տունկ սրոմնան ասի Ivraie) :

Zodiacal, ale (զոտիա՛կալ, ա՛լ) ած. Կենդանակերպ. *զո- դիակոսական : La lumière zodiacale. Les signes zodiacaux :

Zodiaque (զոտիա՛կ) ե. ար. 1. Բոլորակ պատկերաց աստեղատանց. կենդանակեր բոլորակ, շրջանակ. կենդա- նատեսակ բոլորաւթիւն, բոլորակաւթիւն, շրջագայու- թիւն. կենդանաբեր. կենդակ. *կենդանակոմար. զոդիա- կոս : Les douze signes du — : ‖ 2. Գտանկեր կենդանա- կանդրուկ : On trouve des zodiaques sculptés dans les anciens temples de l'Égypte :

Zolle (զոլլ՚) յգ. ան. ար. 1. Փինախտ յոյն՝ պատա- ւագէտ Հռոմեր. Զոյլլոս : ‖ 2. (ենթ.) Ցաւի քննագատ. Զոյլլոս : ‖ 3. (ենթ.) Նախանձոտ և յոյժ քննագատ. Զոյլլոս :

† **Zona** (զո՛նա) ե. ար. Բորբոքաւմն ինչ մարմնոյն (բառ բժշկաց). պարսիկ հնար : (Որ և Feu persique) :

Zone (զո՛ն') ե. էգ. 1. Գօտի (երկրագունդի) : — torride, tempérée, glaciale : ‖ 2. Գօտի (աստեղագուշակական) : ‖ 3. Բոլորակ նշան : Zones noires, blanches : ‖ 4. Տարած- թիւն (երկրի). սահման : — houillère :

† **Zoographe** (զոօ-գրաֆ) ե. ար. 1. *Անասնագիր : ‖ 2. Նկարիչ անասնոց : (Տես և †Animalier) :

Zoographie (զոօ-գրաֆի) ե. էգ. Նկարագիր անաս- նոց. *անասնագրաւթիւն. (խօսի) :

Zoolâtrie (զոօլա՛թրի) ե. էգ. Անասնապաշտաւթիւն. *կենդանապաշտաւթիւն. [*կենդանապաշտ :

Zoolithe (զոօլիթ) ե. ար. Քարացեալ անասուն.

Zoologie (զոօլոժի) ե. էգ. *կենդանաբանաւթիւն :

Zoologique (զոօլոժիք) ած. *կենդանաբանական :

Zoologiste և գործ ուրիշ **Zoologue** (զոօլոժիսթ, զոօլոգ) ե. ար. *կենդանաբան :

Zoophore (զոօֆոռ) ե. ար. տես Frise, A. 1.

Zoophyte (զոօֆիթ) ե. ար. կենդանաձեւանք. կեն- դանաբոյս : On met les éponges au nombre des zoophytes :

† **Zoophytolithe** (զոօֆիթոլիթ) ե. ար. կենդանա- ձեւանք քարացեալ : [քիւն :

† **Zoothérapie** (զոօթերաբի) ե. էգ. *Անասնաբուժու-

† **Zootomie** (զոօթոմի) ե. էգ. *Անասնահերձաւթիւն. *անասնաքննութիւն :

† **Zoroastrien, ienne** (զոռոաստրիէն, էն') ած. Զրադաշտական. զրադաշտական :

Zouave (զուա՛վ) ե. ար. Զօրական յափրիկեան բա- նակի Գաղղիացւոց. *զուաւա :

† **Zut** (զիւթ) յնդբ. ի նեռնէր. ընդաւնայն. (ընթ.) : Il voulait m'entraîner avec lui, mais zut :

† **Zygène** (զիյէն') ե. ար. տես Marteau, 4.

Zygoma (զիյո՛մա) ե. ար. Ոսկրածիկ ոսկր այտից (բառ անգամագիտաց). *ջնոսկր :

Zygomatique (զիյոմատի) ած. *Ջնոսկրային :

† **Zymologie** (զիմոլոժի) ե. էգ. Պատճ ինչ տարրագի- տաւթեան որ ճաւալ զխմորմանէ [fermentation]. *խմոր- բանութիւն : [քնագիտաց. *խմորալոգ :

† **Zymosimètre** (զիմոսիմէթր) ե. ար. Գործիք ինչ

Digitized by Google

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

Խաչանշանդ (†) ջնջելի է ի բառն Augustin, Avaler sa langue (Avaler, 2), À la boule vue (Boule, A.), Coris (Cauris), Sous clef (Clef, 1), Échangiste, Au centime le franc (Franc, B.), Franc-taupin, Houillère (Houiller), Ignorantissime, Préfecture, 8, Savantissime.

Աստղանշանդ (*) ջնջելի է ի բառն փոփոխամիտ (Arlequin, Girouette, 2, և այլուբ). — վ. Հմավայր (Auguste, A.) — Բեկած (Cassure, 1, Fracture, 2). — կառարշաւք (Course, 4). — իջանելիք (Écoutille. "Յուզեցին զիջանելիս այրին". Վ. Հ. Բ. 165. տպագիրն վրիպակաւ ունի "Յուզեցին զիջանել ի մայրին".) — Ճգնարան (Ermitage, 1). — Մինոտաւրոս (Minotaure). — Սուտանուն (Pseudonyme, 2). — Սաբէական (Sabéen). — Շաղափել (Trépaner).

Դունակ ի Dunette և Ըժանակ ի Dynamite միով եւեթ նշանաւ աստեղ ընթեռնլի են։

A

Abonner, յոլ. *բաժանագրել։

Abrutissement, յոլ. *անասնացումն։

Académie, 8, էոխն. ի դպրոցս նկարչութեան ընթերցիր ի վարժոցս նկարչութեան։ Նոյնպես յ'École, 6, էոխն. Դպրոց, ած (նկարչութեան) ընթերցիր վարժոց, ած (նկարչութեան). [թոռցումն։

Accélération, 2, յոլ. փութացուցումն. փուս.

Accent, 2, յոլ. արտաբերութիւն։ [դիր։

Accusation, 1, յոլ. Acte d'—. *Ամբաստանաթուղթ։

Aggrave (ոլոր) է. ած. երկրորդ ազգաթարսութիւն՝ ազատնաւթիւք ձգովից կամ բանադրանաց։

Alfa, յոլ. խեմ։

Alterne, 2, յոլ. *փոփոխագիր։

Altesse, S. A. le prince de . . . Ընդին Բարձրութիւն իշխանին . . . կամ Բարձրապատիւ իշխանին, կայ պատուոյ Ընդին Բարձրութիւնն իշխանին . . . կամ։ Նոյնպես է Catholique, Sa Majesté Catholique, Ընդ- պատուոյ Ընդին կաթոլիկեայ վ. Հաւատոյ թեան, և ընթերցիր վ. Հաւատոյ արքայի կաթոլիկեայ։ Գոյնպէս է Chrétien, 1, S. M. Très Chrétienne Ընդ- ընդին քրիստոնեայիդ վ. Հաւատոյ թեան և ընթերցիր վ. Հաւատոյ արքայի քրիստոնեայդ։

Améthyste, յոլ. ամեթիստ։ [բոյթեան։

Ameublement, յոլ. *կահաւորում. *կահաւորութիւն։

Ami, 4, էոխն. Ջրասէր է վարուդ ընթերցիր Ջրասէր է վարուդ եան։

Amour, 1, յոլ. L'— du prochain. Ընկերսիրութեան։ L'— du gain. Շահասիրութեան։

Analytique, յոլ. [կանոն Աբեսաստելի։ = է. ած. յէ. Les Analytiques d'Aristote. Վ. երկուածոյ

Annoncer, 7, էոխն. Աբշալուրդ կամ առաւօտ ընթերցիր Ա. յդ կամ առաւօտ։

Aoriste, էոխն. Բառիդ որ կուչի ամենայն Passé défini կամ Prétérit. Անցեալ որոշեալ կամ Յարակատար տար, ընթերցիր որ կուչի ամենայն Passé défini կամ Prétérit défini. Անցեալ որոշեալ. կատարեալ. զոր օրինակ Je lus, j'aimai. (Յարակատար է Passé indéfini, որ և Անցեալ անորոշ)։

Appeler, 1, Venir sans être appelé, էոխն. ինքնակոչ լինել ընթերցիր Գալ ինքնակոչ։ Այդ, 2, Appeler les choses par leur nom, էոխն. տես ի Nom ընթերցիր տես ի Chose, 1.

Appropriation, 2, յոլ. Խլացուցումն։

Appui, 4, À hauteur d'—, յոլ. Ս. կրծահաս։ Նոյնպես յ'Accoudoir, 2, ի Hauteur, 1, և ի Mur, 1, յոլ. Ս. կրծահաս։

Araméen, էոխն. Ասորեայիկի, ասորեական, ասորեայիկէն, ընթերցիր Ասորեայիկ, ասորեական, ասորերէն։

Assis, ise (ոս, իզ) անց. գերբ. Asseoir բայի. Նստուցանել. բազմեցնել. Voter par — et levé. տես ի Levé, 3, ի Բառագիրն։

Atlas, 2, էոխն. Առաջին ողնայարք սկսեալ ընթերցիր Առաջին լինտուն կամ շրջանակ [vertèbre] ուլեան։

Âtre, էոխն. Թուայի ընթերցիր վառարանի։

Atténuant, 2, էոխն. Նրբացուցիչ, թեթևացուցիչ ընթերցիր Նուազեցուցիչ, թեթևացուցիչ։

Avant-veille, կոյերէն այդ- ընթերցիր երկրորդ օր յառաջ քան զ . . . ին և Surveille.

Avoir, ա. 1. էոխն. Je n'ai pas même un toit ընթերցիր Je n'ai pas même le couvert.

† **Axis**, ա. կոյերէն այդ- ընթերցիր երկրորդ լինտուն կամ շրջանակ [vertèbre] ուլեան. առնակ։ (Որ և Spondyle)։

† **Azurite**, էոխն. *խաժաքար ընթերցիր *լազաքար։

B

Bagues (գոլ) է. նե. յէ. Աղխ. կաշ և կազմած. Հանգերձանք։ Sortir, revenir — sauves. (էգոյք. և ընդ.) Պրծանիլ ի վտանգէ։

Digitized by Google

Bail, 2, յոլ. *վարձագիր։

Barre, 1, յոլ. կէգ։

Bas, A. 2, Bas-Empire, էպոքան՝ Աստրին կայսրութիւն ընդհ. Աստրին կայսերութիւն։ Ընդդէմ՝ յ'Empire ՝ այլ՝ վկայսրութիւն ընդհ. կայսերութիւն, զոր ասդրէպն հարցէ՛։ ("եւ առին զկայսերութիւն Ալամանիացն". Մխիթ. Ա. 433)։

Bataillon, 1, էպոքան՝ զօրաց ընդհ. գունդագրաւակ։

Bédouin, յոլ. անապատացի. Ս. Գողիաթ. Ս. Պաղիլ։ (Արաբերէն պէտ- է Անապատ)։

† **Béhémoth** (պէհմոթ) է. ար. բեհմոթ. բեհմոթն. ձիապետ։ Որ և Hippopotame. (Տես զնկարագիրն ի Յովբ, ԽՈ. 10—19, ուր թարգմանիչ մեր գնէ Գազանք)։ Այս բառ եգիպտացոց բարբառոյն P-che-moûth առաւ գազանի Արջառ կամ եզն ջուրց։

Bipède. —antérieur. երիք. Թաթուկք. Ընկ- պատ երիք։ [առագ։

† **Blennorragie**, յոլ. *միզկաթագ. *միզանցա-

Boiter. կազալ. խոշտալ. Ընկ- պատ խոշտալ։ ("Խոշտացուք, կազացաք, արդ ոչ իցէ հնար գնացս ուղիզ գտանելոյ". կոչ. Ընծ. Բ. 13. Թուի ընդհանրի "խոշտացաք, կազացաք". տես զվրիպակ ընդհրցուածոյ ի նմանութենէ տ և ր նշանագրաց ի Հայկ- բառարանին, երես 14—20։ կան առ նախին խոշտ, խոշտանգամ, խոշտութիւն. ըստ այսմ և խոշտնեամ, յորմէ "խոշտացաք", այսինքն հաշտացաք կամ հաշտեցաք, որպէս առի այլոյ ի գիրս։ Տես և յՈսկ. Առ. Գ. ժե. երես 63, "եւ այն զի կոչի եւս և հաշտ էիք հոգւովք"։)

Boyau, յոլ. ‖ 4. կաշեայ կամ կտաւեայ խողովակ կամ փող (ջրաբաշխական մեքենայի)։ [քօղէք։

Bracelet. Ապրանիչան. քօղէք. Ընկ- պատ

Brancardier, †2, գհայերէն այսպէս ընդհրցուի երիվար կառաց ճանապարհորդութեան։ [briquetée.

Briqueté, ée (պրէքէթէ) ած. Աղիւսագոյն։ Urine

Brodequin, 1, յոլ. պատեճ։

Brumaire. Զհայերէն անուանս հրէականաց ամաց գործի առաքելոյ ընդհանրապէսն գործեցոց այսպէս ընդհրցուի։

Vendémiaire.	Գազոց ամիս.
Brumaire.	Առաքելոց ամիս.
Frimaire.	Եղեմնոց ամիս.
Nivôse.	Ձեռնոց ամիս.
Pluviôse.	Անձրեւաց ամիս.
Ventôse.	Հոգմոց ամիս.
Germinal.	Բազբազոց ամիս.
Floréal.	Ծաղկանց ամիս.
Prairial.	Արդաց ամիս.
Messidor.	Հնձոց ամիս.
Thermidor.	Ջերմոց ամիս.
Fructidor.	Պրգոց ամիս.

C

Caballste, յոլ. ‖ 2. **Ցածկապետ։

Cadrat (կադրա) է. ար. Զարկքկուած կապարեայ անկրպակս նշանագրաց (ըստ տպագրողաց)։

Cadratin (կադրատէն) է. ար. փոքրիկ կապարեայ անկրպակս նշանագրաց (ըստ տպագրողաց)։

Cadrature (կադրատիւր՛) է. էգ. Շարժիկ մեռանիք ժամացուցի։

Campanule, գհայերէն այսպէս ընդհրցուէ Տունկ ինչ որ ունի ծաղիկս զանգակաձեւս. *զանգակածաղիկ։

Carton, 2, յոլ. *թանձրաքարտ։

Casino, էպոքան՝ **Հալարան ընդհրցուէ *զբօսարան։

Cathérétique (կաթիրէթիք) ած. *Ցառիկեղ (դեղ)։ Որ և Sarcophage.

Cave, A. 1, De la — au grenier, էպոքան՝ ի ներքնատանէ մինչև ցառաստաղս տանն ընդհրցուէ ի ներքնատանէ մինչև ցվերնայարկ տանն։

Chaine, յոլ. ‖ 11. Շար, կարգ կոփածոյ քարանց [pierres de taille] (յորմունս)։

Chapeau, 1, յոլ. * ի բառն փեղպր։

Chaton, B. յոլ. ‖ 2. Ցառն ինչ ծաղկանց. *կառուսակ։ (Որ և Iule)։

Cheminée, 1, յոլ. Գ. բանխերիկ։

Cheville, 3, էպոքան՝ պճեղն ընդհրցուէ Գ. ճան։ ի Malléole Ընկ- պատ պճեղն։ (Պճեղն է Talon)։

† **Chott** (շոթ) է. ար. Լիճ ազի ջուրց (Աղկերիա). (արբ. շոթ, Ալիճ, եզր)։

Chouette, յոլ. գիշերասիրաւ։

Chronique, B. էպոքան՝ Ցերկարաւակ (Տիւանգուածք) ընդհրցուէ երկարօրեայ (Տիւանգուածք)։

Cité, 3, յոլ. *միջնաքաղաք։

Collier, 2, էպոքան՝ թանաւ ասլոյիս. անցուցանել ընդ ասլոյ. Ս. ասլոյիս ընդհրցուէ թանաւ ասանձով. անցուցանել ընդ ասանձ. ասանձել։

Colonne, 3, էպոքան՝ Աիւն (քիչից մեռանիք). աբեռնակ ընդհրցուէ Աիւնակ (երեսաց մեռանիք). էջ. (Ցոյ ի է ալ երկիչներիք թառն զի նչ ի Colonne ՝ ալ Page)։

Commandant, է. ար. յոլ. ‖ 4. Ղեւտագիտ։

Complément, 2, գհայերէն այսպէս ընդհրցուէ Լրնդիր. (ըստ քերականաց)։ — direct. Հայցական խնդիր (բայի). խնդիր անուն։ — indirect. Խնդիր բնաւրեան։

Complies, էպոքան՝ *ժամերգութիւն յետ երեկոյեան ժամուն. Հանգստեան ժամ. *երեկոյ ընդհրցուէ խոզաղական ազօթք։ Les — se disent ou se chantent après vêpres. Aller à —. [*Համանկերպել։

Conformer, յոլ. *Համանկերպել։ Se —, 2. յոլ

Conformité, 2, յոլ. *Համանկերպութիւն։

Continu, 1, հնդբով Quantité continue բառ յոլ. Շարունակ քանակ։

Convergence, յոլ. *մերձահայեցութիւն։

Convergent, 1, յոլ. *մերձահայեաց։

Cotte, էպոքան՝ ի գոտւոյ մինչև ցատ ընդհրցուէ ի մինչև ցատս։ [ընդհրցուէ Տես և Fournaise, 3.

Creuset, 2, յոլ. բովք, և ՚Տես և Fournaise, 2

Crochet, 1, յոլ. կարթ։

Cueillette, 1, յոլ. պտղաքաղութիւն։ [գիրան։

Cynanele (սինանի) է. էգ. տես Kynancie ի բառագիրան ի Lama, A.

D

Da, Oui-da, յոլ. այո մեռագիւք։

Dalaï-lama (դալէ-լամ) է. ար. տես ի բառագիրան ի Lama, A.

Digitized by Google

Danaïde, ... գառատպարակցան ի ծակ կարաս կամ ի տակառ ամնման չուր ի գժոխս ընկա պատիժ կամ ի տակառ։

Dard, 6, յոյն *տիգաձուկն։

Débattre (se), յոյն ‖ 2. Հակառակիլ (ի գինս)։ Se — du prix կամ sur le prix.

† **Décorner**, յոյն *եղջերաթափ առնել։

Défricher, 1, յոյն Գ. կորդել։

Défroque, 1, յոյն կողպատառ։ (Տես Dépouille, 4)։

Dégager, 6, ետեռն Ազատիլ. ընդարձակիլ. գիւրանալ ընթերցիր գիտէ, քաջիկ երեւեցուցանել (Հանդերձից զարուր կամ զձև մարմնոյ, զպայմանս անգամոց)։

Déguer (se), յոյն *առողջանալ լինել։

Démérite, յոյն *ապարդիւնք։

Dépêche, 1, յոյն *պաշտօնագիր։ Ածք, 2, ընկ պատճ *հեռագրալար։

Déraidir (se), վերոյիշեալն այսպես ընթերցիր թուլանալ (ձգուելոյն, պրկելոյն)։

Despote, յոյն ի վկայ. Դիմակիս բառիդ գտանիք և Անդիմակիս, որ է իշխան անդնդոց, գժոխոց։ Զահլաւերէն dahyopat Հշխանակէ թուգուսար։

Dévolutif, ive (տելը-տիֆ, իվ) ած. փոխանցիչ. (ըստ իրաւագիտաց)։

Diastole, յոյն սատրսղուձն։

Diffamant, յոյն *անուանարկիչ։

Discontinu, յոյն Quantité discontinue. Տարբոշ քանակ. (ըստ չափագիտաց)։ [գիտանան։

Donner, — la vie յոյն ‖ 4. Շնորհել ուժիք

Doré, 8, յոյն Faisan —. Ոսկեփետուր փասիան։ Pluvier —. Ոսկեփետուր քարագր։

Douaire, յոյն վարձանք։

Droit, A. Droite, յոյն ‖ 4. Երեսփոխանք որ կան յաջմէ գահերիցուն. աջակողմեանք։ Un membre de la droite. [որձաքար, խստաքար վէմ։

Dur, 1, յոյն Pierre dure. Քար պատառոյ, կարծր.

E

Échampir (եշանփիր) ֆ. ն. տես Réchampir ի բառագիրսն։

Écharpe, 2, յոյն խլատեռ։

Elle, յոյն ‖ 2. Զնա. զնէ։ Je n'aime qu'elle.

Éloigner, 1, յորմէ՝ Մօտիլ sujet Նշանակ Անձն և ոչ Հպատակ. վասն որոյ վերոյիշեալն այսպես ընթերցիր. Ցետս տանի, յետս կացուցանէ զանձինս յաջողակս. ի՛ւր լսի գյաջողակս։

Élu, 2, յոյն յատակագրեալ ընտրեալ. նախընտրեալ։

Encombrant, յոյն (տե տեղ բառնալ)։ [րել։

Enferrer (s'), 2, յոյն զսուր իւր յանձն իւր վազել։

Enfumer, վերոյիշեալն եթէ՛ւմ այսպես ընթերցիր. "Հալածիցեն զնոսա իբրև զմեղս ծխոյիցս". Մակաբ. Բ. Որ. 265։

Ennemi, 8, յոյն — du travail. Գործատեաց։ — de la vérité. Ճշմարտատեաց։ — de la foi. Հաւատատեաց։ — du Christ. Քրիստոսատեաց. քրիստոսամարտ։ [մին։

† **Enseignant**, յոյն Corps —. Ուսուցչական մարմին։

Ensemencement, ետեռն Ս. ցան ընթերցիր ցանք։

Enthousiaste, 2, յոյն եռանդնոտ։

Épais, 2, վերոյիշեալն այսպես ընթերցիր Աստուար, ամուր (անձն, մարմին, իրան, մեղք)։

Épaissir, ֆ. ն. 1, վերոյիշեալն այսպես ընթերցիր Աստուարանալ (անձին, մարմնոյ, մեղաց). ամրացնել։

Escadron, 1, յոյն գունդրատակ։

Esséniens, յոյն Հասնացի։

† **Eucalyptus**, յոյն *եւկալիպտի։

Eutychéen (եւթիքեան) ֆ. ած. Անուն ազանգատուրաց b գտաւն որ զատատուածայինն եւեթ բնութիւնն գտանէին ի Քրիստոս. եւտիքեական. եւտիքեանոս։

Exagérer, 1, յոյն *չափազանցել։

Excusable, ետեռն Որ մարթի ընթերցիր Որսմ մարթի։ Նայեցիր յ'Exemplaire, A. 1, յոր յոյն օրինակելի, և ի Flottable, 2.

Exigeant, յոյն *խստապահանջ։

Exiler, 1, ֆ. Վտարել պատատահմանն առնել։

Exploi, — տես Exploit, և յ'2, ետեռն Նուիրակի ընթերցիր բարեպատրաստ։

† **Exponentiel, elle** (եքսփոնանսիել, ել) ած. Որ ունի յայտարար զանծանօթ քանիսնութիւնն (ի գրահաշուի)։

Exposant, 2, յոյն **Հանդիսադիր։

Exposition, 2, յոյն — de peinture, de tableaux. *Նկարահանդէս։

F

Fac-similé. ի յորինուն էրեւի և Fac-similés որպես ասի Աւետիսի ի բառն Figurer. Les fac-similés sont des copies figurées. [առագիրսն։

Fanariote (ֆանարիոթ) ֆ. տես Phanariote ի բառագիրսն։

Faux, B. ֆ. ած. 8, S'inscrire en —, 1, յոյն ոտա ամրատատանել (զմեռը հակ ինչ կամ զարարուած)։

† **Félibre**, վերոյիշեալն այսպես ընթերցիր Բանատեղծ (պրովինկեացի [provençal] լեզուին)։ Նայեցիս ի Kabin, 2, զպրովանսեացի ընթերցիր պրովինկեացի։ [փոքրանկեալ։

Fendu, ue, յոյն Vêtement non —. Հանգերձ

Férial, ետեռն Արգոյ աւուր ընթերցիր Լաւ աւուր։

Férie, 2, ետեռն արգոյ օր. օր գործոյ ընթերցիր լաւ օր։

File, 2, ետեռն ասղամ ընթերցիր տող։

Flûte, C. վերոյիշեալն ընթերցիր Հասակ բեռնաբարձ, կարասեակիր, պաշարաբարձ։

Foi, 1, Ma —, յոյն երդումեամբ ի ճշմարտութիւն. (տե. ճշմարիտ վկայ)։ [Ս. սիմէոն առնել։

Fomenter, 1, ետեռն Ս. սիմէոն գնել ընթերցիր

Franc, D. Langue franque յոյն փրանկերէն լեզու։

Friandise, յոյն Elle a le nez tourné à la —. (ետեռ. և ընդ.) Հեշտասէր, զգայասէր է կինդ. (ես.)։

G

Génital, Parties génitales վերոյիշեալն այսպես ընթերցիր. Ծնողական գործարանք, մասունք. ծննդականք. սերականք. արականք (արուի). ծննդանոցք (իգի)։

Digitized by Google

Glisser, բ. ն. 2, սրկանել՝ սեղմելով կամ ծանրութիւն բարձ չբոլոր կամ ամրութիւն։

Gnomonique, յ—ել ածա. *գիտութեական. *տասուղղապիտական։ Projection —։ [էէրան։

Gord, թարթ բառն Նոյ Madrague, զոր տես ի Բառա-

Graffite (ւ—ֆիթ) է. ար. 1. *ինամանկար քերածոյ՝ | 2. Արձանագիր, ծրագիր ի վէրայ սրմոյ. սրմագիր։ Les graffites de Pompéi.

Gruau, ա. 1, վհայերէնն ընթրեցեր Հաս ցորենոյ, գարեղոյ, վարսակոյ մանրեալ ի փեճակաց և խաշոր աղացեալ. Ս. Ձաւար։ — d'orge. Ս. Գարեձաւար։ Անգ, յ'Ձ, յ—ել Ս. սիմինդր։

Guillotine, յ—ել *կատափնատ։

Gymnase, 2, յ—ել *մարմնամարզարան։

Gymnaste, 1, յ—ել մանկամարզ. 2, յ—ել *մարմնամարզ։

H

Haleter, է—ն—ի Je halette. Je haletterai ընթրեցեր Je halète. Je halèterai. Աւ—փ—ն ի բառն Pantelant էրէ qui halète, qui respire avec peine.

† **Hamaxobiens**, յ—ել սայլակենցաղ։

Happe, 4, է—ն—ի Բոյլի յառելի [timon] արօրոյ ընթրեցեր Բոյլի քերչոյ արօրոյ։ (Ասէր ըստ նախնեաց է Moyen)։

Hélice, 2, է—ն—ի խեցի ընթրեցեր խեցեմարմնի։

† **Hiérodule** (իե—օ—ր—ւլ) է. ար. Պատաուար տաճարի, մեհենի (առ նախնիս). տաճարապատակ։

Hyades, վհայերէնն ցոգս ընթրեցեր եօթն աստղք ի ճակատ կամ ի գլուխ եզին կամ ցուլ աստեղատան. Ալաւաստք. (արբ. ո—ւէյ—)։ Անգլ է և Pléiades.

Hymen, ե. է—ն—ի արգանդապարեանոյ ընթրեցեր ներքնափողոյ [vagin]։

I

Icogian, բարձ պ—ան Ս. մանկլաւիկ։

Immixtion, 1, յ—ել *միջամտութիւն։

Inaliénable, յ—ել անվաճառելի։

Inclusivement, յ—ել *ներփակաբար։

† **Inculpable** (ինկ—լ—պ—ւլ) ած. 1. Մեղադրելի. ամբաստանելի։ | 2. Անմեղադրելի. *անամբաստանելի։

Induction, 1, յ—ել թելադրութիւն։

Inexcusable, 1, յ—ել *անարդարանալի։ [lir)։

Inférer, յ—ել ժողովել. հաւաքել։ (Որ և Recueillir)։

Influent, յ—ել ազդեցիկ։

Infusion, 1, յ—ել (ջրա)ցանութիւն։ [ղոյն։

† **In globo** (ին կլո) գր. —. Մխանգամանի. միասին։

Intégralement, յ—ել ողջիկ։ [ցանկալով։

† **Interrogativement** (ինթե—օ—փ—ի—վ—մ) մ. Հարց-

Intervalle, 2, յ—ել Ils se succédèrent à peu d'— l'un de l'autre. Հաւասպ ընդ. հաւասպ փոխանորգեցին զմիմեանս։

Intime, 4, յ—ել ներքին։

Iota, 2, յ—ել գրաթեց։

Irréalisable, յ—ել անկենդանելի։

J

† **Jactation** կամ †**Jactitation** (յ—է—թ—ի, յ—է—թ—ի—ի) է. էէ. Ա.յոր և անգր շրջելն հիւանդի յանկողնի իւրում. *մահճայատզութիւն։

Jan, վհայերէնն ցոգս ընթրեցեր Մէն մի ի լարից բամբռնաց ատպալոյ. տուն։ (Որ և Table)։ [զուռ։

Jeu, 6, Un — de cartes, յ—ել տրցակ քարտերից խաղ։

Joueur, 2, յ—ել Ս. գրամխաղաց։

Jour, 2, յ—ել Faire de la nuit le —. Զգիշերն տիւ գործել. տիւ առնել զգիշերն. գցայգն ի ցերեկ փոխարկել։

Joute, 1, յ—ել արգնընկէց խաղ։

† **Jubilate**, յ—ել կարմիր կիւրակէ։

K

Kamichi, յ—ել *աղաւաղաստահաւ։

† **Kousso**, է—ն—ի օգտակար ընթրեցեր ատտակիչ։

L

Laize, յ—ել գ. մար։

Larix, յ—ել կաճենի։

Laver, Laver les couleurs, վհայերէնն ցոգս ընթրեցեր Արկանել զերանգս ի ջուր՝ առ ի ժողովել զազտն որ ելանեն յերեսս։

Léviathan. ի մերում թարգմանութեան գնի վիշապ ի Սղ. ՀԳ. 14 և ՃԳ. 27. — Մեծ վիշապ ի Ցովբ, գ. 8. վիշապ. անգ, խ. 20. — վիշապ օձ յես. ին. 1.

Lieu, 1, Les lieux saints, վհայերէնն ցոգս ընթրեցեր Տնօրինական տեղիք փրկչին յաշխարհին Պաղեստինացւոց. սուրբ տեղիք։

Ligature, 2, յ—ել Ս. երակկապ։

Linot, otte, է—ն—ի Siffler une —, Siffler la — ընթրեցեր Siffler une linotte, Siffler la linotte.

Livraison, 2, յ—ել պրակ։

Loin, De —, 2, է—ն—ի BOSS. *R. d'Angl.* ընթրեցեր BOSS. *Mar.-Thér.*

M

Macreuse, յ—ել *արջնաստագ. *սեւաստագ։ [բան։

Maîtresse, —ծ. էէ. La — poutre, յ—ել Ս. քնապ-

Digitized by Google

† **Majoration** (ժաժօռասիօն) է. իգ. Աւելի քան զարժէնն գինս հատանելի խմիք։

Marionnette, 1, յ—ետ Un joueur *կամ* †Un montreur de marionnettes. Լարախիլ. Ս. խամճաճկախաղ։

Mât, յ—ետ ‖ **2.** Ախոռակ (խարանի, վրանի)։ Les mâts d'une tente։

Mathématicien, յ—ետ Աի և յիգ. †Mathématicienne. Mlle Agnesi fut une mathématicienne célèbre.

Médium, 3, է—ն—ետ ոգեհմայից ընթրեցիկ ոգեհարցից։

Mémento, Անփոփոխ է յոգնականն, զի Անվտիժիայի ի բառն Souvenir գրե différents *mémento*.

Merle, յ—ետ սարեակ։ Les sifflements du —. Սուիլք սարեկի, կեռնեխի։

Messagerie, 1, յ—ետ *սուրհանդակատուն։

Miséricorde, 3, յ—ետ Ակնարհամիտութիւն կիւրեղակի. կանայք կիւրակէ։

Mitaine, 2, յ—ետ *կիսաձեռնոց։

Monnaie, Papier-monnaie, յ—ետ դիւ—թի—նք. "Այս (գիրքս ուն զան թանթուրաց) ես կարել գրամ և գահեկան քարտիսէ՝ անհլով յինքեան գիր և խայտուածս, և կամէր բառնալ զարծաթի գրամն, զի այնու վաճառեցին". Այուք. Ուռգ. կթ. 313։

Monsieur, 1, յ—ետ Monsieur de Paris, monsieur de Meaux, սլլովքի Հանգերձ. Եպիսկոպոսն Պարիս քաղաքի. եպիսկոպոսն Մելդացոց։ (Ա.յժմ Monsieur de Paris կոչի Գահիճն Պարիս քաղաքի)։

Moralité, 3, յ—ետ *բարոյախաղ։

Mouflon, Ընդ պ—ան սարեակ (?). mouflon սրատ է, իսկ Աքաղի էգ. յայս է ի վիպասքինէ վիշտրեքին Բարզի կիսարացուց։ Mouflon թուի Աւն (յե. առինք)։

Moyeu, Ա. յ—ետ առէզ։

N

Nomade, յ—ետ Les Scythes nomades. Ձարակող, սրօատական Սկիւթացիք։

None, 2, վիպերքին այսպես ընթրեցիկ երրորդ մասն ճաշուս ժամերգութեան. ինն երորդ ժամու ազօթք։

Nord, յ—ետ
=—ն. —ր. Հիւսիսային։ Le pôle —։

O

† **Oeque** *կամ* †**Oque,** յ—ետ Ս. Թուխա. (տրս. Ոխ—ոխ)։

D. **Ombre** (ոդ—ը) է. —ր. Ագռ ինչ պերկէ [perche] ձկան Մինջերկրական ծովու։ (Գրի և Umble)։

—-chevalier. Ագռ ինչ կարմրախայտ [truite] ձկան։ (Գրի և Umble-chevalier)։

Opposition, 1, է—ն—ետ Հանդիպութիւն ընթրեցիկ հեռակացութիւն։

P

Parasite, —ն. **2,** է—ն—ետ անատնոց ընթրեցիկ կենդանոց։

Parterre, 2, յ—ետ *յատակատեղ։

Partout, 1, ե—այը—ր, է—ն—ետ ամենուրեք ընթրեցիկ ամէնուրեք։

† **Patafiolet** (Բ—պ—ֆիօլ) բ. ն. կոպացուցանել. ճակուն առնել. (—ֆ.)։ Que le bon Dieu vous patafiole!

Pensée, Բ. յ—ետ *խնդամտաղիկ։

Perdreau, յ—ետ Ս. կաքաւուկ։ Ս. կաքաւիկ։

† **Périnet** (Բէր—նէ) է. —ր. — vierge. տես Bijon ի բառս ադիրան։

Pie, Ա. յ—ետ մուրճ։

Pie, †Ե. յ—ետ Գ. գազ։

Pierre, 1, յ—ետ — qui roule n'amasse point de mousse. (—ե—ի.) Տունկ փոփոխակ ոչ պտղաբերի։

†Բ. **Pierrette** (Բիէ—էդ) է. իգ. Իգ ճնճղուկ։

Piste, յ—ետ ‖ **2.** Տեղի ընթացից կամ շրջանի երկվարի. ընթացարան. ընթացատեղ։

Pléiades, վիպերքին այսպես ընթրեցիկ վեց (կամ ըստ բանաստեղծից՝ եօթն) աստեղք ի վզի կամ ի թիկունս եզին կամ ցուլ աստեղատան. Բազմաստեղք. Ս. Բոլոր. Ս. վեցիկ։ (Որ և —ի. Poussinière. այլ ե և Hyades)։

Անդ է Pléiade poétique է—ն—ետ բանաստեղծական Աստուածք ընթրեցիկ բանաստեղծական Բազմաստեղք։

Plénier, 1, յ—ետ Համագումար։

Pointer, բ. ն. **4,** յ—ետ ցցուիլ։

Poire, 1, յ—ետ — sauvage. Խազապտուղ։

Poissonnière, է—ն—ետ ապատոյ ընթրեցիկ ձկեղէն։

Police, Բ. **1,** յ—ետ *ապահովագիր։

Pommer, յ—ետ գլխաւորիլ. (—պ. գլուխ կապիլ), Նոյնոր է Tourner, բ. ն. **13,** յ—ետ գլխաւորիլ։

† **Porphyrion,** յ—ետ Ս. կարմրակ հաւ։

Potin, յ—ետ ‖ †**3.** (է—ր. և ընդ.) Շագմանգ շաղփապզիանք. շագմագութիւն. չարախօսութիւն։

Poulinière, է—ն—ետ Ս. գեժպուհի ընթրեցիկ Ս. զարմանհի։ (Տես վ. առ. մզգ. երես 197)։

Poumonique (Բ—մ—նիք) —ն. և է. տես Pulmonique ի բառս ադիրան։

Praline, յ—ետ *շաքարապատ մնդկի կամ եղի նշոյ։

Prédestiné, յ—ետ յառաջահրատէր. կանխահրատէր. նախահրատէր. նախընտրեալ։

Préméditation, յ—ետ յառաջախորհուրդ գիտառաքութիւն. նախահոգութիւն։ [մենաստանիք։

Prémontrés, յ—ետ Գերմենատրատեանք. Գերե.

Présage, 1, յ—ետ Tirer des présages du bruit du vent dans le feuillage. Հմայս հմայել, հմայութիւնս առնել ի խաշշափելոյ տերևաց։

Prime, Բ. **1,** վիպերքին այսպես ընթրեցիկ Ա.աջին ժամու ազօթք. արեւագալի ազօթք։

R

Racheter, 1, յ—ետ ի բաց գնել։ **2,** յ—ետ գնովք

Digitized by Google

փրկանօք ազատել։ 4, յ—ել — le temps. Գնայ առնուլ, ի բաց գնել ժամանակն։

Raide, ե, յ—ել (ալ. ցից)։

Rail, վիմէրէնն այգոյս ընթերցիր երկաթի գաւազան համ՝ ձագ երկաթուղւոյ։

Rapporter (se), յ—ել ‖ 2. *ցարաբերել. (ըստ քերականաց)։ [ջուցանել։

Raser, 4, յ—ել դաշտատնկ կործանել. ի հող ի-

Rasoir, 1, Pierre, cuir à —, յ—ել Ս. սրոց։

Récriminer, յ—ել փոխադարձակարանել։ [գիրան։

Redoul (—ջ—ւլ) է. ած. տես Roudon ի Բառաց-

Reforger (—ջ—ժել) բ. ն. Միւսանգամ գործանել, կռել։ Il faut — le coutre et le soc.

Regarder, բ. ն. 2, ինդիւ և իւ ա—նախիս տատ և անդ ածել ղաչս, այլ —ղէպն և ի այսր և անդր ածել ղաչս։ [ուղիք ղանուտաս)։ — un bois։

Regarnir, յ—ել ‖ 2. Միւսանգամ լնուլ (ծա-

Relayer (se), յ—ել փոփոխել զմիմեանս։ [նել)։

Relever, բ. ն. 3, յ—ել (ալ. քաւասունքէն ել—

Remède, 1, Aux grands maux les grands remèdes. յ—ել հզօր յուզք հզօր դեղոց պիտանեան։

Repousser, բ. ն. 2, վիմէրէնն այգոյս ընթերցիր հարկանել հրացանաքնոյ զուտս յարձակիլ հրացանին։

Restituer, 1, է—ա։ Անդրէն յառաջին պայմանն իւր ընթերցիր Անդրէն յառաջին պայմանին։ [ոլորել)։

Retrousser, 2, յ—ել (ալ. վեր գարձուանել. վեր

S

Sangle, է———ան թափառուք ի—ն նոյն ընդ տե. ի—է—ր. ւան այդ իւրն գիտաց թափառուք։

Savoir-vivre, յ—ել *կենցաղագիտութիւն։

Savoisien, Savoyard, 1, յ—ել սաւոյագիտացի։

Séculaire, 2, յ—ել *բազմադարեան. *յոգնադարեան։

Séculairité, յ—ել ‖ †2. Աշխարհական վիճակ. աշխարհականութիւն։ La régularité et la —։

Septénaire, է. ած. 2, վիմէրէնն այգոյս ընթերցիր եօթնամեայ ժամանակ հասակի մարդոյ. եօթնեքառակ։

Sexte, ա. 2, վիմէրէնն այգոյս ընթերցիր երկրորդ մասն ճաշու ժամերգութեան. վեցերորդ ժամու աղօթք։

† **Socotrin** (—օ—ի) ած. ած. տես †Sucotrin ի Բառադիրն։

Sotie, յ—ել *խելախաղ։

Sourire, ա. յ—ել ‖ 3. (է—ի.) Ղպատա, ղպատամիամոյց լինել. օգնել։ La fortune lui sourit.

Spiritualiser, յ—ել ‖ †3. Հոգիացուցանել։ — l'amour.

Sportule, յ—ել բաշխ։ [գրքին։

Style, 1, Retourner le —, յ—ել գարձուցանել

T

Tactique, 1, յ—ել *ղօրակարգութիւն։

Taïaut, է—ո։ աչա՛ երբ ընթերցիր աչա՛ չիկերբ։ (Աչա՛ երբ ա—է Vélaut)։

Tempe, յ—ել քաւնք։

Tétrareat և Tétrarchie, է—ո։ չորրորդապետութիւն ընթերցիր չորրորդապետութիւն։ [տակք*

Topinambour, 1, է—ո։ կոճղէղք ընթերցիր

Torcol, յ—ել Ս. լիսեռնիկ։

Toucher, բ. ն. 4, յ—ել հարկանիլ, բախիլ (նաւաւ) ի վէմ՛, ի խարակ։

† **Touyou** (տ—յ—) է. ած. տես †Jabiru ի Բառադիրն։

Tragique, ած. 2, յ—ել եղերական։

Trait, ա. 7, Boire à longs traits, վիմէրէնն այգոյս ընթերցիր ճաշի և ախորժելով ըմպել։

V

Vers, ա. յ—ել ‖ 2. Տող (չափաւ բանից)։ Chant premier, — deux cent. Scandez ce —, vous verrez qu'il y manque un pied.

Vigie, 2, յ—ել հայեակ։

Vingtième (վէնթիէմ՛) ած. հազարերորդ։ Le — jour. La — partie. [գիրան ի Vingtaine.

է. ած. նշանակութիւնն վերիպակաւ գրեալ է ի Բառա-

Visibilité, յ—ել *տեսանելութիւն։

Voyer, է. ած. յ—ել *փողոցայարդար։

Digitized by Google

ԿԱՐԵՒՈՐ

ՎՐԻՊԱԿՔ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Abcès, (յսխնս) *իրիք* ուղղելի *իմիք*։
Absence, 2, (յսխնս) *իրիք* ուղղելի *իմիք*։
Acceptant, ante, ֊դ֊ ուղղելի է֊
Action, action de grâce, ուղղելի grâces.
Aériforme, hybrogène ուղղելի hydrogène.
Amusable, (յսխնս) *Ուսյ* ուղղելի *Ուսւմ*։
Appartenir, 1, *ի ժառանգութեանդ* ուղղելի *ի ժառանգութենէդ*։
Âpre, 4, Il lut fit ուղղելի Il lui fit.
Arrêter, 1, qu'on arrêtat ուղղելի qu'on arrêtât.
Atropos, *Պարկայից* ուղղելի *Պարկայց*։
Au deça, Deça ուղղելի Au deçà, Deçà.
A. **Bas**, 3, a côuté ուղղելի a coûté.
Bâton, À — rompus ուղղելի À bâtons rompus.
Bohème, 2, vie de bohême ուղղելի bohème.
Bourgeonnement, *ցցուԹիւն* ուղղելի *ցցուաւԹիւն*։
B. **Bravo**, Des bravis ուղղելի Des bravi.
Brusquerie, 2, *Թշնամալից* ուղղելի *Թշնամանալից*։
Capitaine, 4, — de chasses ուղղելի — des [chasses.
Châlit, *կազմից* ուղղելի *կազմած*։
Colostrum, *դալն* ուղղելի *դալ*։
Confirmatif, ուղղելի **Confirmatif.**
Crémone, *քաղաք* ուղղելի *քաղաքի*։
Dictame, et que —, dès qu'il en avait mangé զՁզելի գծիկդ։ [Le lever-Dieu, La fête-Dieu.
Dieu, 1, Le lever- — Dieu, La fête- — Dieu ուղղելի
Discipliner (se), 2, *Ձաղկէ* ուղղելի *Ձաղկէ*։
A. **Dû** ուղղելի A. **Dû, due.**
Émulsif, chénevis ուղղելի chènevis.
Faîtière ուղղելի **Faîtière.**
Ferrailler, 3, qui n'aime qu'a ուղղելի qu'à.
A. **Flèche**, 7, tric-trac ուղղելի trictrac.
Fort, վկաց. (ր) ֊ֆֆ֊ ուղղելի ֊ֆֆ֊։
Gaxeux, euse ուղղելի **Gazeux, euse.**
Geôlier, *կալանապահ* ուղղելի *կապանապահ*։
Inaccostable, *տես* Inabordable, 3 ուղղելի *տես* Inabordable, 2. [*Թիւն*։
Ivresse, 1, *գինեհարուԹիւն* ուղղելի *գինեհարուաւ*֊
Jacobite, *յասին* 178 ուղղելի 578.
Lauréole, male ուղղելի mâle.
Lune, 1, *լուսին լուսնալիր* ուղղելի *լուսին լուսալիր*։
Meublant, msublants ուղղելի meublants.
Mûrir, 2, mûrera ուղղելի mûrira.
Nue, *տես* J'Élever, 2 ուղղելի *տես* J'Élever, 3.
Orteil, 2, *ՙբԹամատն* ուղղելի *ՙբուԹամատն*։
Pardon, 3, Ploermel ուղղելի Ploërmel.
Périptère, *Շիւնուած* ուղղելի *Շինուած*։
Pérpendicule ուղղելի **Perpendicule.**
Perpétuellement, Il sont ուղղելի Ils sont.
Peste, 2, *մահ. ժանտամահ* ուղղելի *մահ ժանտամահ*։
Pétrél ուղղելի **Pétrel.**
Pied, 1, *ագացի* ուղղելի *աքացի*։
Pence-nez ուղղելի **Pince-nez.**
Pleurnicher, գ. *քննկևեզ տալ* ուղղելի գ. *քննկևեզտալ*։
Plomber, 8, Il a été ուղղելի Il.
A. **Point**, 23, da quoi ուղղելի de quoi.
B. **Poliment**, ֆ. ֊ր. ուղղելի ֊ֆ.
B. **Pouce**, *տասրագրել* ուղղելի *տասուերագրել*։
Posément, Lisez plus. ուղղելի Lisez plus —.
Posséder, 9, posséde ուղղելի possède.
Prendre, ֆ. ը. 8, à pris ուղղելի a pris.
Près, À cela —, 1, au titre à cela — ուղղելի au titre —։ [tèrent.
Présenter, 6, Ils presentèrent ուղղելի présen-
Proférer, dinstinctement ուղղելի distinctement.
Qu'en-dira-t-on, m'éffraie ուղղելի m'effraie.
Querir, Aller me — un tel ուղղելի Allez.
Rabbi, *յօդդ* ուղղելի *յօդի*։
C. **Raie**, ֆի֊ի դ֊ւձէ ուղղելի դ֊ւձէ։
Résine, 1, mélène ուղղելի mélèze.
A. **Reverser**, 4, excédant ուղղելի excédent.
Revivifier, 2, pêcheur ուղղելի pécheur.
Rime, յֆ. Je vous envois ուղղելի envoie.
Rogue, Que vous êtes! ուղղելի Que vous êtes —!
Rot (֊օֆ) ուղղելի (֊օ)։
Rôt (֊ōֆ) ուղղելի (֊ō)։
Ruisseau, 1, Claire — ուղղելի Clair —.
Sentencieux, 1, Doscours ուղղելի Discours.
Sentir, ֆ. ը. ուղղելի ֆ. ն.
Sept, 1, *տես ի* Merveilles ուղղելի Merveille.
Solo, Des solis ուղղելի Des soli.
A. **Sortir**, il sortent ուղղելի ils sortent.
Squrrheux ուղղելի **Squirrheux.**
Stupide, 1, il dimeura ուղղելի demeura.
Stupidité, 1, cette homme ուղղելի cet homme.
Synérèse, *երկից* ուղղելի *երկուց*։
Térébrant, *ԹաղանԹանեւ* ուղղելի *ԹաղանԹաւեւ*։
Thésauriser, Cet homme thésorise ուղղելի thésaurise.
Tomber, 24, De beaux cheveux lui tombe ուղղելի tombent.
Tourner, ֆ. ն. 5, Il tournèrent ուղղելի Ils tournèrent. [*սարդ*։
Tourner, ֆ. ը. 9, *երիտասարդ* ուղղելի *երիտասարդ*։
Traversin, 3, *զինոյ* ուղղելի *զինոյ*։
Uni, 6, Un vie ուղղելի Une vie.
Vade-mecum, Ce petit livre et ուղղելի est.
Valser, Il ne sais ուղղելի sait.
†B. **Vivace** (վվ֊) ուղղելի (վվ֊ւ)։
Voir, 1, ditinctement ուղղելի distinctement.
Voix, 6, *երկքայնական* ուղղելի *երկքայնական*։

Digitized by Google

Digitized by Google

ԱՆՈՒԱՆՔ

300 ԲԱԺԱՆՈՐԴԱՑ ԲԱՌԱՐԱՆԻՍ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ

	ԺԱՄ
ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ Տ. ՆԵՐՍԷՍ ԱՐԻԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՎԱՐԺԱՊԵՏԱՆ Պատրիարքը կաստանդնուպոլսի, 1 օր.	1 1/2
Տ. Սուքիաս Արքեպիսկոպոս Գազանճեան, 1 օր.	1
Տ. Խորէն Արքեպիսկոպոս Պէշիքթաշլի, 1 օր.	1 1/2
Տ. Գրիգոր Վ. Ինճիճեան, 1 օր.	1 1/2
Հ. Գրիգորիս Վ. Մերճան, Մխ. Վենետկից, 1 օր.	1 1/2
Հ. Գրիգոր Վ. Ճէլալեան, Մխ. Վենետկից, 1 օր.	1 1/2

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ

Ազգանուէր Տիկնոջց Ընկերութիւն, 1 օր.	1 1/2
Անթափի Վարժարան բաղդքական քաթոլցոց, 1 օր.	1 1/2
Արամեան Ընկերութիւն (Ակն), 1 օր.	1 1/2
Արամեան երկսեռ Վարժարան (Գատըքէօյ), 1 օր.	1 1/2
Ընկերական Վարժարան (Երզնկա), 1 օր.	1 1/2
Թադէոսեան Վարժարան (Րուժկլի Հիսար), 1 օր.	1 1/2
Խորենեան Ընկերութիւն (Պալատ), 1 օր.	1 1/2
Մխոցեալ Ընկերութիւնք, 7 օր.	10 1/2
Մխիթարեան Վարժարան (Գատըքէօյ), 1 օր.	1 1/2
Նպաստամատոյց Ընկերութիւն (Իւսկիւտար), 1 օր.	1 1/2
Որբանոց Ազգային Հիւանդանոցի Ս. Փրկչի, 1 օր.	1 1/2
Ուսումնասիրաց Ընկերութիւն (Ակն), 1 օր.	1 1/2
Ռոբերտեան Վարժարան (Պէշիկթաշ), 1 օր.	1 1/2
Ս. Յարութեան Սանուց Ընկ. (Սամաթիա), 1 օր.	1 1/2
Սանասարեան Վարժարան (Կարին), 2 օր.	3
Սանուց Ընկերութիւն Լուսաւորչեան Վարժարանի (Տրապիզոն), 1 օր.	1 1/2
Սենեքերիմեան Ընկերութիւն (Սերաստիա), 1 օր.	1 1/2

ՇՆՈՐՀԱՓԱՁ ՏԻԿՆԱՑՔ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴՔ

Աղաբէկեան Տիկին Ս. Աստղիկ, 1 օր.	1 1/2
Ապրոյ Տիկին Ս. Աղաւնի, 1 օր.	1 1/2
Զոհրապեան Տիկին Ազնիւ, 1 օր.	1 1/2
Թադէոսեան Տիկին Եղանուհի, 1 օր.	1 1/2
Խանճեան Տիկին Ա. Եւդոքի, 1 օր.	1 1/2
Կէօչէեան Տիկին Ց. Ելիզա, 1 օր.	1 1/2
Հանիմեան Տիկին Տիրուհի, 1 օր.	1 1/2
Հաքենց Տիկին Հռիփսիմէ, 1 օր.	1 1/2
Հարենց Տիկին Ն. Մանիկ, 1 օր.	1 1/2
Հոլաս Օր. Վ. Սոփի, 1 օր.	1 1/2
Մանուկեան Տիկին Ց. Հռիփսիմէ, 1 օր.	1 1/2
Ցակոբեան Տիկին Ց. Երանուհի (Մանչէսթըր), 1 օր.	1 1/2
Սեդրակեան Օր. Սրբուհի, 1 օր.	1 1/2
Սերոբեան Տիկին Գ. Աբգուհի, 1 օր.	1 1/2
Սպարթալի Տիկին Ս. Բուբուլ (Մանչէսթըր), 1 օր.	1 1/2
Վահան Տիկին Նազլը, 1 օր.	1 1/2
Ֆընտըկլեան Տիկին Ս. Իզապէլ, 1 օր.	1 1/2
Ֆրէնկեան Օր. Վ. Իրգինէ Գայթանէ, 1 օր.	1 1/2

ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՏԵԱՐՔ

Աբիկեան Աբրահամ, 1 օր.	1 1/2
Աբխազումեան Նիկողայոս (Կուբա, Կովկաս), 1 օր.	1 1/2
Աբրահամեան Ճանիկ, 1 օր.	1 1/2
Ազարեան Խաչատուր, 1 օր.	1 1/2
Ազարեան Պետրոս, 1 օր.	1 1/2
Ալինաւրեան Յովսէփ, 1 օր.	1 1/2
Ալէքսանեան Ալէքսան, 1 օր.	1 1/2
Ալթըն-Տիւրբի Առաքել, 1 օր.	1 1/2
Ալտհվէրտեան Առաուտածատուր, 1 օր.	1 1/2
Ալտհվէրտեան Մանուէլ, 2 օր.	3
Ալտհվէրտեան Մկրտիչ, 1 օր.	1 1/2
Ալտհվէրտեան Յոհաննէս եֆ. 2 օր.	3
Ալտհվէրտեան Նազարէթ, 1 օր.	1 1/2
Ալփիւրեան Յակոբ (Ջմիւռնիա), 1 օր.	1 1/2
Աղջիկեան Յովսէփ, 1 օր.	1
Ամէմեան Մկրտիչ, 1 օր.	1 1/2
Ամիատունի իշխան Նապոլէոն (Տփղիս), 1 օր.	1 1/2
Ամվազեան Անդրանիկ, 1 օր.	1 1/2
Անանուն մին, 1 օր.	1 1/2
Անանուն մին, 1 օր.	1 1/2
Անանուն մին, 1 օր.	1 1/2
Անդրէասեան Յոհաննէս (Մանչէսթըր), 1 օր.	1 1/2
Աշոտ Մխիթարեան, 1 օր.	1 1/2
Ապտուլլահեան եղբարք լուսանկարիչք, 1 օր.	1 1/2
Առաքելեան Աւետիս (Կարին), 1 օր.	1 1/2
Ալեքսեան Մ. Գէորգ, 2 օր.	3
Աստուածատուրեան Մաքսուտ (Մանչէսթըր), 1 օր.	1 1/2
Աստուածատուրեան Ց. Վահէ, 1 օր.	1 1/2
Ապտանագեան Մխիթար, 1 օր.	1
Արեւեան Խաչատուր, 1 օր.	1 1/2
Արծրունի Յոհաննէս, 1 օր.	1 1/2
Արշուխր Գասպրիկ, 1 օր.	1 1/2
Աթմաճեան Պետրոս (Մանչէսթըր), 1 օր.	1 1/2
Աւետիսեան կարապետ, 1 օր.	1 1/2
Աւետիքեան Ս. Աւետիս (Ջմիւռնիա), 1 օր.	1 1/2
Բաբազեան Ց. Գարեգին (Ջմիւռնիա), 1 օր.	1 1/2
Բարսեղեան Գրիգոր (Սերաստիա), 1 օր.	1 1/2
Բարսեղեան Գրիգոր (Ջմիւռնիա), 1 օր.	1 1/2
Գաբրիելեան Գրիգոր, 1 օր.	1 1/2
Գաբրիելեան Մ. Սմբատ (Անթափ), 1 օր.	1 1/2
Գազէզեան Մերճան, 1 օր.	1 1/2
Գալոյճեան Յարութիւն (Կեռասրիա), 1 օր.	1 1/2
Գալֆայեճեան Ս. Յոհաննէս (Կեռասրիա), 1 օր.	1 1/2
Գալճեան Տիրան, 1 օր.	1 1/2
Գասպարեան Գրիգոր (Ջմիւռնիա), 1 օր.	1 1/2
Գարագաշեան Նշան, 1 օր.	1 1/2
Գարակեօզեան Տիգրան, 2 օր.	3
Գասլաճեան Յովսէփ, 3 օր.	4 1/2
Գափամաճեան Լեան, 1 օր.	1 1/2

Digitized by Google

Գափամաճեան Գ. Մխիթար (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Գափամաճեան Ա. Յովհաննէս, 1 օր. 1 1/2
Գեմալիկեան կարապետ, 1 օր. 1 1/2
Գուշումճեան Գրիգոր (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Գուրգէն Յակոբ, 1 օր. 1 1/2
Գրիգորեան Փետրոս (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Գրիգորեան Գօզոս (Պանտըրմա), 1 օր. 1 1/2
Գօլճեան Ա.ւետիս, 1 օր. 1 1/2
Գօրան Գէորգ, 1 օր. 1 1/2
Գօրան Մկրտիչ (Վատնա), 1 օր. 1 1/2
Գօրանեան Նշան, 1 օր. 1 1/2
Դաւթեան Ս. Հռիփսիմէ, 1 օր. 1 1/2
Եազըճեան Ռուբէն, 1 օր. 1 1/2
Եալտըզճեան Սարգիս (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Եաւասաֆեան Յովսէփ, 1 օր. 1 1/2
Եաւասաֆեան Տիգրան, 1 օր. 1 1/2
Եազիճեան Գէորգ (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Եազիճեան Յովհաննէս, 1 օր. 1 1/2
Եփրեմեան Խորով (Զմիւռնիա), 1 օր. 1 1/2
Զարգարեան Յարութիւն, 2 օր. 3
Զօրեան Մանուկ, 1 օր. 1 1/2
Էդնայեան կարապետ, 1 օր. 1 1/2
Իլիկիւզելեան Գաբրիել, 1 օր. 1 1/2
Իլմազեան Զէնոբ, 1 օր. 1 1/2
Ինգաբելեան Մկրտիչ, 1 օր. 1 1/2
Իսայեան Մկրտիչ, 5 օր. 7 1/2
Իքիզեր Տիրան (Մոսկուա), 1 օր, 1 1/2
Իքսէրճեան Մկրտիչ, 1 օր. 1 1/2
Թադիճաղեան Տիրան էֆ. (Զմիւռնիա), 1 օր. 1 1/2
Թադոսեան Սոփի (Ադրիանուպոլիս), 1 օր. 1 1/2
Թամամշեանց Սահակ, 1 օր. 1 1/2
Թէրլէմէզեան Մկրտիչ (Վան), 1 օր. 1 1/2
Թէքէեան Մխիթար, 1 օր. 1 1/2
Թիւրապեան Սեդուհ, 1 օր. 1 1/2
Թովմայեան կարապետ (Մարսէլիա), 1 օր. 1 1/2
Թորոսեան Յովհաննէս, 1 օր. 1 1/2
Թօզմաճեան Մարգար, 1 օր. 1 1/2
Թօփալեան Գէորգ, 2 օր. 3
Թօփճեան Մարտիրոս (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Ժամկոչեան Գօզոս, 1 օր. 1 1/2
Խճճատճեան Գրիգոր, 1 օր. 1
Լազարեֆ Մխիթարա (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Լափչինճեան Սամուէլ, 1 օր. 1 1/2
Խըզըրեան Գէորգ, 1 օր. 1 1/2
Խուրտաճեան Գրիգոր, 1 օր. 1 1/2
Խօրասանճեան Երուանդ, 1 օր. 1 1/2
Խօրասանճեան Խաչիկ, 1 օր. 1 1/2
Խօրասանճեան Մկրտիչ, 1 օր. 1 1/2
Կերսունեան Գ. Աբմէան, 1 օր. 1 1/2
Կամնարակեան Ահմնակ, 1 օր. 1 1/2
Կարագեան Տիգրան (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Կեռաբեան Մխիթան, 1 օր. 1 1/2
Կէղիւրեան Թադէոս, 1 օր. 1 1/2
Կիւզէլեան Գեւորս (Բարիզ), 1 օր. 1 1/2
Կիւլպէկեան Յովհաննէս, 1 օր. 1 1/2
Կիւլպէկեան Սարգիս և Սիրուբ, 1 օր. 1 1/2
Կիւմիւշկէրտան Գրիգոր, 1 օր. 1 1/2
Կիւմիւշկէրտան Ռուբէն, 1 օր. 1 1/2
Կիւմիշեան Յովհաննէս, 2 օր. 1 1/2
Կոստանդեան Գօզոս (Զմիւռնիա), 1 օր. 1 1/2
Հազարեան կարապետ, 1 օր. 1 1/2
Հալաճեան Բարսեղ, 1 օր. 1 1/2
Հալաճեան Գրիգոր (Կեսարիա), 1 օր. 1 1/2
Համճեան Կ. Անան, 2 օր. 3
Հաբունց կարապետ (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Ղազարոսեան Անան, 1 օր. 1 1/2
Ղազարոսեան Ղազարոս (Պանտըրմա), 1 օր. 1 1/2
Ձամճեան Յակոբ, 1 օր. 1 1/2
Ձեվահիրճեան Յովհաննէս, 1 օր. 1 1/2
Ձիւերճեան Գօզոս, 1 օր. 1 1/2
Մալխասեան Յ. Գրիգոր, 1 օր. 1 1/2
Մանթալեան Գէորգ, 1 օր. 1 1/2
Մանուկեան Մանուկ, 1 օր. 1 1/2
Մանուկեան Ս. Մկրտիչ, 1 օր. 1 1/2
Մանուկեան Տիրան, 1 օր. 1 1/2
Մատթէոսեան Մկրտիչ, 1 օր. 1 1/2
Մարաքիկեան Մոզոսա, 1 օր. 1 1/2
Մարաքրոսեանց Ռոսոսմ (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Մելիքեան Ե. Ադամ, 1 օր. 1 1/2
Մերեմ-Գուլի Յարութիւն, 1 օր. 1 1/2
Մըսըրեան Սարգիս, 1 օր. 1 1/2
Մըսըրլեան եդուարդ, 1 օր. 1 1/2
Մամճեան Մկրտիչ, 1 օր. 1 1/2
Մասմճեան եղիկիէ, 1 օր. 1 1/2
Մուքաֆեան Վահրամ կարապետ (Տփղիս), 1 օր. 5
Մուշեղեան Մկրտիչ, 1 օր. 1 1/2
Մուրատեան Լ. եդուարդ (Սամսան), 3 օր 1 1/2
Յակոբեան թոգուսր փաշա (Ալեքսանդրիա), 1 օր. 1 1/2
Յակոբեան Յ. Մարտիրոս (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Յակոբեան Մկրտիչ, 1 օր. 1 1/2
Յովակիմեան Գասպիկ, 1 օր. 1 1/2
Յովակիմեան Յովակիմ (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Յովակիմեան Սարգիս, 1 օր. 1 1/2
Յովասափեան կարապետ (Վատնա), 1 օր. 1 1/2
Յովասափեան Յակոբ (կարին), 1 օր. 1 1/2
Յովհաննիսեան Աբգար (Տփղիս), 1 օր. 1 1/2
Յակեանեան Գասպիկ, 1 օր. 1 1/2
Յակեանեան Գերովբէ, 1 օր. 1 1/2
Նաֆիլեան Անան, 1 օր. 1 1/2
Նշկեան Յակոբ, 1 օր. 1 1/2
Նորատունկեան Գաբրիէլ, 1 օր. 1 1/2
Նորատունկեան Յարութիւն, 2 օր. 3
Նոբիկեան Ն. Մկրտիչ, 1 օր. 1 1/2
Նուպարեան Մեսրոպ (Զմիւռնիա), 1 օր. 1 1/2
Շահպազեան եղիա, 1 օր. 1 1/2
Շամճոյեանեան Գրիգոր, 1 օր. 1 1/2
Շաչեան Թ. Գօզոս, 1 օր. 1 1/2
Շէօղլէեան Գրիգոր, 1 օր. 1 1/2
Շիշմանեան Զաքէոս, 1 օր. 1 1/2
Շիշմանեան Յովսէփ, 1 օր. 1 1/2
Շնորհքեան եղբայր, 1 օր. 1 1/2
Ոսկանեան Երուանդ, 1 օր. 1 1/2
Ոսկանեան եղբայր Փետրոս և Գօզոս, 1 օր. 1 1/2
Ուզունեան Գէորգ, 1 օր. 1 1/2
Ուղուրլիկեան Խաչիկ, 1 օր. 1 1/2
Ունճեան Աբէլ, 1 օր. 1 1/2
Ունճեան Յովհաննէս, 1 օր. 1 1/2
Զամչեան Յովհաննէս էֆ. 2 օր. 3
Զաքրեան Յովհաննէս (Զմիւռնիա), 1 օր. 1 1/2
Պալդազարեան Երուանդ (Զմիւռնիա), 1 օր. 1 1/2

Digitized by Google

Պալեան Մինաս, 1 օր. 1 1/2
Պալեան Յ. Մկրտիչ, 1 օր. 1 1/2
Պալեան Սարգիս պէյ, 2 օր. 3
Պալեօզեան Լօզոֆէթ, 1 օր. 1 1/2
Պահտասարեան Մկրտիչ, 1 օր. 1 1/2
Պաղտասարեան Խաչատուր (Կեսարիա), 1 օր. 1 1/2
Պաղտասարեան Յոհան (Պերլին), 1 օր. 1 1/2
Պաշալեզրկեան Յարութիւն (Կեսարիա), 2 օր. 3
Պարանեան Ղեկոզոյաս, 1 օր. 1 1/2
Պարոխզպանեան Պ. Հայկ (Զմիւռնիա), 1 օր. 1 1/2
Պեռան պէյ, 1 օր. 1 1/2
Պէյազեան Յարութիւն (Ղեկոմիդիա), 1 օր. 1 1/2
Պէյլէրեան Խոսրով, 1 օր. 1 1/2
Պէյլէրեան Պետրոս, 1 օր. 1 1/2
Պէյլիքճեան Ս. Մարգար, 1 օր. 1 1/2
Պէշլրեան Մանուէլ, 1 օր. 1 1/2
Պէրպէրեան Պօղոս, 1 օր. 1 1/2
Պէրպէրեան Ռեթէոս, 1 օր. 1
Պուլլի Գէորգ (Զմիւռնիա), 1 օր. 1 1/2
Պօղոսեան Խաչատուր, 1 օր. 1 1/2
Պոյաճեան Ա. Յակոբ, 1 օր. 1 1/2
Պոյաճեան Սինէքերիմ, 1 օր. 1 1/2
Պօտուբեան Յոհաննէս (Պրուսա), 1 օր. 1 1/2
Ջալալեանց Ռուբէն (Երեւան), 1 օր. 1 1/2
Ջունդ Խ. Աստուածատուր, 1 օր. 1 1/2
Ռափայէլեան Մկրտիչ, 2 օր. 3
Ռափայէլեանց Գէորգ (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Սագոյեանց Թադէոս (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Սպէրզեան Յոհաննէս էֆ. 1 օր. 1 1/2
Սահակեան Ղազարէթ, 1 օր. 1 1/2
Սամանճեան Ա. Գէորգ, 1 օր. 1 1/2
Սարգիսեֆ Լեւոն, 1 օր. 1 1/2
Սէրոբեան Անտոն (Կարին), 1 օր. 1 1/2
Սէֆեան Մխիթար, 1 օր. 1 1/2
Սէլվաճեան Յակոբ, 1 օր. 1 1/2
Սըվաճեան Կարապետ, 1 օր. 1 1/2
Սըվաճեան Սարգիս, 1 օր. 1 1/2
Սըրմաքէշեան Պետրոս, 1 օր. 1 1/2
Սիմոնեան Մեսրոպ (Զմիւռնիա), 1 օր. 1 1/2
Սիւնի Հ. Գաբրիէլ (Անթոպ), 1 օր. 1 1/2
Սուբունեան Սահակ, 1 օր. 1 1/2
Սպարթալեան Յոհաննէս (Զմիւռնիա), 4 օր. 6
Ստեփանեան Կարապետ (Զմիւռնիա), 1 օր. 1 1/2
Վանանգէտեան Մինաս (Զմիւռնիա), 1 օր 1 1/2
Վարդապարեան Մխիր, 1 օր. 1 1/2
Վարպետեան Ահարոն (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Վարպետեան Պօղոս (Զմիւռնիա), 1 օր. 1 1/2
Տամատեան Սահակ, 1 օր. 1 1/2
Տաղաւարեան Վ. Տիգրան, 1 օր. 1 1/2
Տէմիրճիպաշեան Սեպուհ, 1 օր. 1 1/2

Տէտէեան Կարապետ (Զմիւռնիա), 1 օր. 1 1/2
Տէտէեան Սահակ (Զմիւռնիա), 1 օր. 1 1/2
Տէր-Ազարեան Կարապետ (Կարին), 1 օր. 1 1/2
Տէր-Ներսեսեան Մխիթար, 1 օր. 1 1/2
Տէրսարգեան Մ. Մինաս, 1 օր. 1 1/2
Տիգրանեանց Լեւոն (Երեւան), 1 օր. 1 1/2
Տիրատուրեան Յոհաննէս (Տրապիզոն), 1 օր. 1 1/2
Տիւզեան Եղիազար, 1 օր. 1 1/2
Տիւզեան Մխիթար պէյ, 1 օր. 1 1/2
Տիւզեան Յոհաննէս պէյ (Բարիզ), 4 օր. 6
Տիւզեան Սարգիս, 1 օր. 1 1/2
Փոպուճճեան Կարապետ, 1 օր. 1 1/2
Փալեան Սահակ, 1 օր. 1 1/2
Փափազեան Մխիթար (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Փափազեան Յակոբ (Լոնտրա), 1 օր. 1 1/2
Փափազեան Պօղոս (Վաշինա), 1 օր. 1 1/2
Փէշտիմալճեան Սահակ, 1 օր. 1 1/2
Փէշտիմալճեան Տիգրան, 1 օր. 1 1/2
Փէքմէզեան Կոմիտաս, 1 օր. 1 1/2
Փորթուգալեան Մկրտչէ էֆ. 1 օր. 1 1/2
Փորթուգալեան Մկրտիչ (Վան), 1 օր. 1 1/2
Քազազեան Յակոբ էֆ. 1 օր. 1 1/2
Քէլէնի Յակոբ (Պաթում), 1 օր. 1 1/2
Քեսթիպեան Յոհաննէս, 1 օր. 1 1/2
Քէչէքեան Յարութիւն, 1 օր. 1 1/2
Քէհեայեան Աւետիս, 1 օր. 1 1/2
Քեչեհայեան Յ. Յակոբ (Պերութ), 1 օր. 1 1/2
Քէչիչեան Մուշեղ (Զմիւռնիա), 1 օր. 1 1/2
Քէչեան Բիւզանդ, 1 օր. 1
Քիւրքճեան Մխիթար, 1 օր. 1 1/2
Օտապաշլեան Գրիգոր (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Ֆընտըքլեան Յ. Գառնիկ (Մանչէսթըր), 1 օր. 1 1/2
Ֆընտըքլեան Պ. Լեւոն, 1 օր. 1 1/2
Ֆրանկբէլեան Խաչատուր, 1 օր. 1 1/2
Ֆրէնկեան Գրիգոր, 1 օր. 1 1/2
Ֆրէնկեան Պ. Խորէն (Կեսարիա), 1 օր. 1 1/2
Ֆրէնկեան Մարուգէ, 1 օր. 1 1/2

ՕՏԱՐԱՁԳԻՔ

Ձեռնհասագոյն Բիֆտար էֆ. (Կեսարիա), 1 օր. 1 1/2

(معارفپرورلکیله مشهور اولان وقیصری اصلزادکانندن بولنان چینکللیزاده رفعت افندی بو دفعه باغداصاریان خاچادور افندی واسطه‌سیله بر پچق لیرای عثمانی تأدیه ایدرك نوزایرك فرانسز وارمنی لسانلری اوزره طبع اولنان لغت کتابنك بر نسخه‌سنه حصه‌دار اولمشدر)

M. Kessanly Georges, 1 exempl. 1 1/2
M. Willmore J. S. 1 exempl. 1 1/2

Ընդ. ամենայն 337 օրինակք, 504 1/2

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google